OSREDNJA KNJIŽNICA KOPER
Študijski oddelek
R 12870
4.
3
Inc. 12870/4

Zbirni centre – 12 samostana br. marte i Hopin

R 12870

D. 6
17

R 12870

II/1506

¶ Incipit prefatio fratris Nicolai de lyra ordinis minorum in quatuor euangelistas.

Quatuor facies vnt Ezech.j. Sc̃dm q̃ scribit beat⁹ Gregorius sup Ezech. prima parte Homel.iij. Quia per faciez vnusquisq; cognoscit: recte p̃ facie notitia designat. Lex aũt seu doctrina euãgelica ꝛ sit vna: quia ab vnigenito filio dei data ꝛ ad vnũ fine ordinata. vt videbit inferius: tñ quadruplici notacia excellit oẽm aliã legẽ datã humanã ꝛ diuinã. ꝛ ideo bene de ipsa dicit: Quatuor facies vnt. Ad cuius euidentiã aduertendũ q̃ cuiuslibet legis conueniẽter date sunt quatuor conditiones. Legis enim proprium est vitia extirpare: mores seu actus hominũ ordinare: inducere ad felicitatẽ ꝛ plane ac lucide tradere veritatez. In his autẽ quatuor conditionib⁹ lex seu doctrina euãgelica excellit oẽz aliam legem diuinã ꝛ humanã: vt patebit discurrẽdo per singula. Pria igitur ꝓditio legis est q̃ debet vitia extirpare. ex hoc enĩ leges fũt date vt quos ꝑuata castigatio cohibere nõ potuit: metu penarũ que legibus infligunt a maleficijs retrahant. Propter qd̃ dicit apls.j. ad Thimot.j.ca. Lex iusto nõ est posita: ꝫ iniustis ꝛ nõ subditis impijs ꝛ peccatorib⁹ scelleratis ꝛ ꝓfanatis: patricidis ꝛ matricidis: homicidis ꝛ fornicarijs: masculoz concubitorib⁹: plagiarijs: mendacibus ꝛ periuris. ꝛ si quid aliud sane doctrine aduersatur. In hac aũt extirpatione vitioz lex humana inuenitur defectiua: quia non potest ꝑhibere oĩa mala. Cuius rõ est: quia lex cõmunitati proponit̃ obseruanda. in cõmunitati autẽ pauci inueniũt̃ virtuosi ꝛ perfecti ꝛ plures imperfecti ꝛ defectuosi. ꝛ ideo sicut pueris aliq̃ permittunt̃ que non permitterent̃ viris perfectis: ita in legibus que communitati seruande imponunt̃ aliqua mala minora permittunt̃ vt maiora euitent̃: sicut lex ciuilis meretrices in ciuitatib⁹ permittit: nec respublica ꝑpter imperfectionẽ multitudinis que castitatẽ obseruare nõ põt: dissentionib⁹ que ꝑpter libidinẽ insurgerẽt ꝓturbet. vñ dicit Aug. in libro de ordine. Aufer meretrices a ciuitatib⁹ ꝛ oĩa ꝓturbabis libidinib⁹. Verũtamen ista mala que bono modo auferre nõ põt: relinqt diuino iudicio punienda. Vñ dicit Aug. j. de libero arbitrio: Lex ista q̃ regẽdis ciuitatib⁹ ferẽt. multa ꝓcedit atq; ipunita relinqt q̃ p diuinã ꝑuidẽtiã vindicãtur. Silr lex mosaica diuinit⁹ data aliqua mala pmittit: sicut pmisit dare libellũ repudij: vt habet Deut⁹. xxiiij. ne viri vxores interficerẽt: ꝛ tradere ad vsurã extraneis ne fratres ꝑprios grauarent. vt habet Deuter⁹ xxiij. Cui⁹ rõ fuit: qz lex illa fuit data ꝑplo rudi dure cervicis ꝛ impfecto. ideo sunt eis pmissa aliqua mala minora vt euitent maiora. ꝑpter qd̃ saluator Matth.xix. dicit iudeis de pmissione libelli repudij. Ad duritiam cordis vr̃i pmisit vobis moyses dimittere vxores vestras. Sic igit̃ patet: q̃ tam lex humana q̃ mosaica pmittit aliqua mala. ꝛ sic q̃ntũ ad hoc est imperfecta: ꝫ lex euãgelica nullũ malum pmittit: tanq̃ pfectissima: ꝫ oĩa excludit ꝛ punienda pdicit. ꝑpter quod legislator euãgelicus ihesus christ⁹ dicit Matth.xij. Dico aũt vobis q̃ de oĩ verbo otioso qd̃ locuti fuerint homines super terrã reddent rationẽ in die iudicij: si de oĩ verbo otioso multo magis de nociuo. ꝛ si de verbo: multo magis de facto. ꝛ sic patet ꝓmũ videlicet q̃ lex euãgelica precellit omnẽ aliã legẽ in extirpatione malorũ.

Secũdo ad legẽ pertinet: mores seu actus humanos ad bonum ordinare. vñ dicit pbs. ij. ethicoz. Intẽtio cuiuslibet legislatoris est ciues facere bonos. In hoc q̃z inuenit̃ lex humana defectiua: quia hõ nõ potest de secretis cordiũ iudicare. ꝛ ideo non potest lex humana nisi de actibus exteriorib⁹ ordinare. vnde dicit. j. Reg. xvj. ca. Homo videt ea que patẽt: deus aũt intuetur cor. ꝛ ideo ad legẽ diuinã solã pertinẽt actus interiores ordinare. Sed ꝛ lex mosaica inuenit̃ in hoc defectiua. ꝑpter quod dr̃ a doctoribus antiquis q̃ lex vetus ꝑhibebat manũ non animũ. ꝛ habet̃ in glosa super epistolã ad Phil. iij. ca. Quod dupliciter potest intelligi. Uno modo erronee. ꝛ sic intelligebant doctores iudeorũ dicentes voluntatem malam non esse peccatũ nisi aliquo modo exeat in actũ. vt patet per Josephum. xiij. libro antiquitatũ. Et quando arguebatur contra eos: quia scriptum est Exo. xx. Non concupisces vxorem ꝓximi tui. Respondebant sic: q̃ hoc precepto non ꝑhibetur concupiscentia interior. sed manifestatio exterior. quasi diceret: Non concupisces. i. signa concupiscentie nõ facies. vt amplexus ꝛ oscula vel consimilia. Sed hoc manifeste patet falsũ quia actus exterior non habet malitiã vel bonitatẽ moralẽ nisi inquantũ procedit ab actu interiori: quia peccatũ intantũ est voluntariũ q̃ si nõ sit voluntariũ non est peccatũ. Alio mõ intelligit̃ ꝓdictũ verbũ. s. q̃ lex vetus ꝑhibebat manũ non animũ sane ꝛ bene: videlicet q̃ lex vetus in paucis ꝑhibebat animũ seu cõcupiscentiã interiorẽ videlicet in vitio mechie ꝛ auaritie tñ. ꝛ adhuc lz ꝑhiberet in illis concupiscentiã: nõ tñ trãsgressoribus infligebat aliquã penã. ꝛ ideo in talibus inuenitur iperfecta. Lex autẽ euãgelica tanq̃ pfectissima generaliter ꝑhibet concupiscentiam malam: ꝛ concupiscẽtib⁹ indicit penã infligendã. ꝑpter qd̃ saluator Matth. v. dicit: Audistis quia dictũ est antiquis: Non occides. qui autem occiderit reus erit iudicio. Ego aũt dico vobis: quia oĩs qui irascit fratri suo: reus erit iudicio. ꝛ eodẽ modo dicit in alijs preceptis. Ex quo patet q̃ lex euangelica non solũ ordinat actus exteriores sed generaliter actus interiores. ꝛ sic patet secundũ. Tertio dico q̃ ad legẽ pertinet ad felicitatẽ homines inducere. Verũtamen lex humana non inducit nisi ad felicitatẽ politicã que est trãquillus ꝛ pacificus status ciuitatis i vita ista mortali. Hõ aũt fm intellectũ q̃ est pars ꝓncipalior hois: imortalis est. vt dr̃. x. ethicoz. et ideo oportet aliã felicitatẽ extra vitã istã assignare. ad hanc aũt lex diuina ordinat qd̃ nõ põt facere lex humana. per hoc enĩ necessitas sacre doctrie ab oĩbus doctorib⁹ assignatur: quia hõ ad quandã beatitudinẽ supnatu-

ral ordinat̃ ad quã p̃ legẽ sibi diuinit⁹ reuelatã dirigit̃. Verũtamẽ ꝛ ꝫ lex mosaica inuenit̃ defectiua: qz beatitudo supnaturalis nõ hr̃ esse ꝑ gratiã. fm q̃ dr̃ Ro. vj. Bka dei vita eterna. hãc aũt gratiã lex mosaica nõ dabat: ꝫ tñ ad ipsũ disponebat. ꝑpter hoc dicit ad Heb. vij. Nihil enĩz ad perfectũ adduxit lex: sed hanc pfectionẽ a christo ꝑdandã expectabat ꝫ q̃ scribit Joã. j. Lex ꝑ moysen data est: gratia ꝛ veritas per ihesũ christum facta est. ꝑpter qd̃ saluator in ꝓncipio euangelice legis dicit Matth. iiij. Pœnitentiã agite appropinquabit enĩ regnũ celoz. ꝛ sic patet tertiũ. 4° ad legẽ ptinet veritatẽ plane ac lucide tradere. cuius rõ est: qz lex ꝓponit̃ multitudini intelligẽda ꝛ seruãda. in multitudine aũt plures sunt deficientes ingenio: ꝛ pauci subtiles ꝛ ingeniosi. ꝑpter qd̃ lex q̃ multitudini ꝓponitur debet veritatẽ lucide ac plane tradere. In hoc aũt inuenit̃ lex hũana defectiua: qz ibi inueniunt̃ multe obscuritates ꝛ ꝓplexitates: qd̃ patet ꝑpter legũ multitudinẽ ac varietatẽ ꝛ mutationẽ ꝛ aliquarũ abrogationẽ: vt patet intuẽti iura ciuilia ac canonica. Silr ꝛ in hoc deficit lex mosaica: qz in velaminib⁹ ꝛ figuris tradit veritatẽ de agibilibus ꝛ credendis. In cuius figura moyses velata facie loquebat̃ ad populũ. ut habet Exo. xxxiiij. ꝑpter qd̃ dicit apls. j. Cor. x. Oĩa i figura ꝓtingebant illis: sed lex euangelica in hoc inuenit̃ pfecta: qz veritas q̃ in veteri testamẽto in figuris latebat occulta: per euidẽtiã facti facta est manifesta. In cuius signum in passione dñi q̃ mysteria noue legis fuerũt ipleta velũ tẽpli scissum ẽ in duo media: Luce. xxiij. ꝑpter qd̃ dicit saluator Joã. xvj. Venit hora cũ iam nõ in ꝑuerbijs loquar vobis: ꝫ palã de patre annũciabo vobis. ꝛ sequitur: Dicunt ei discipuli: Ecce nũc palã loqueris ꝛ prouerbiũ nullum dicis. ꝛ sic patet quartũ: videlicet q̃ lex euãgelica excedit omnẽ aliã legez in tradẽdo plane ac lucide veritatẽ. De his q̃tuor predictis dr̃ psal. xviij. Lex dñi. i. lex euangelica que est dñi ihesu christi: Immaculata. quia nullum vitiũ permittit: Conuertẽs aias: qz actus interiores aie perfecte ordinat ꝛ disponit: Testimoniũ dñi fidele: qz ad felicitatẽ promissam efficaciter inducit: Sapientiã prestãs parvulis: qz veritatẽ capabilẽ oĩbus lucide tradit. Igit̃ sicut patet ex predictis: lex euãgelica omnẽ aliã legẽ excellit in noticia quadruplici. ideo cõueniẽter dicit̃ de ipsa verbũ assumptũ: Quatuor facies vnt. qz per facĩ notitia designat. Ad cuius verbi ylteriorẽ intellectũ sciendũ q̃ in verbo ꝓposito notant̃ quatuor cause huius euangelice doctrine. videlicet cã effectiua ꝓncipalis: subiectiua seu materialis: finalis ꝛ formalis. Tres aũt ꝑme cause coincidũt in idẽ numero. ut patebit. ideo notant̃ in hoc nõie vnt. Cã aũt formalis sub facie quadruplici: cum dr̃: Quatuor facies. Ad euidentiã aũt pmi aduertendũ q̃ christus siue deus incarnatus qd̃ idẽ est: qa christus ẽ nomẽ suppositi in duplici nã diuina videlicet ꝛ humana: ipse est cã efficiẽs huius euãgelice doctrine. Huius rõ est qz in oĩbus artib⁹ videm⁹ q̃ architector ꝑ ministros disponit materiã: ꝫ per seipsum introducit formã: sicut carpentator ꝑ ministros facit lignoz dolationẽ: sed per seipsum ipsius dom⁹ vel nauis cõpaginationẽ. ut habet. j. methaphy. Lex aũt vetus fuit dispositio ad nouã: ꝓpter qd̃ dr̃ ad Gal. iij. Lex pedagogus nr̃ fuit in christo. ꝛ ideo lz vtrũq; testamentũ sit a deo datũ. tñ vetus testamentũ fuit datũ ab ipso mediantibus angelis. ut habet expresse Act. vij. vbi dr̃ de moyse: Hic est q̃ fuit in ecclia in solitudine cum angelo q̃ loquebat ei in mõte syna ꝛ cũ patribus nr̃is q̃ accepit verba vite dare nobis: qz tñ ille angelus in ꝑsona dei loq̃batur moysi. ideo aliq̃n notat̃ angelus: aliq̃n dominus. fm q̃ dicit beatus Grego. j. moral. Ex quo patet q̃ vetus testamentũ dedit dñs ꝑ ministerijs angelorũ. vnde Act. vij. post verba ꝓmissa dr̃ iudeis: Recepistis legem in dispositione angelorũ ꝛ nõ custodistis: sed nouũ testamentũ dedit dñs per seipsum incarnatũ. ꝑpter quod Augu. in libro de sermone dñi exponẽs illud Matth. v. Et aperiẽs os suũ ꝛc. dicit: Tũc aperuit os suum q̃ in lege veteri aperiebat ora ꝓphetarũ. ꝛ hoc est qd̃ dicit apls ad Heb. j. Multipharie multisq; modis olim deus loquẽs patrib⁹ in ꝓphetis nouissime diebus istis locutus est nobis in filio ꝛc. Patet igit̃ q̃ christus ẽ cã effectiua huius euãgelice doctrine: silr ipse ẽ cã subiectiua seu materialis. Ad cui⁹ euidentiã sciendũ q̃ idẽ ẽ subiectũ totius scientie et partis subalia tñ rõne: qz sub rõne vniuersali est subiectũ toti⁹ scientie: sub rõne aũt determinata ꝛ particulari est subiectũ in parte: sicut patet in phylosophia naturali vbi corpus mobile vniuersaliter est subiectũ. corp⁹ autez mobile aliatum in libro de aĩa ẽ subiectũ ꝛ in libris sequẽtibus ad ipsũ: ita silr illud qd̃ ẽ subiectũ in tota sacra scriptura sub rõne generali debet assignari ꝑ subiecto in parte ipsius sub rõne determinata ꝛ spãli. De subiecto aũt theologie duplex est opinio. Una q̃ christus ẽ ibi subiectũ sub rõne generali. ꝛ fm hoc dicendũ cẽt q̃ christus vt ꝓmissus ẽ subiectũ in veteri testamẽto. Et hoc manifeste patet ex ꝓcessu legis ꝛ ꝓphetaruz vt oẽs doctores direrũt q̃ vetus testamẽtũ nõ ẽ nisi dispositio ad christũ. Christus aũt vt pñtialiter exhibitus ẽ subiectũ in nouo: ut patet ex ꝓcessu euangelistarũ ꝛ apostolorũ. Alia est opinio de subiecto sacre scripture. s. q̃ deus ꝛ aposto. Alia est opinio de subiecto sacre scripture: ꝛ per ꝙsequens sub rõne deitatis in cõi est subiectũ sacre scripture: videlicet deus inquantũ incarnatus qd̃ spãli est subiectũ legis euãgelice: videlicet deus inquantũ incarnatus qd̃ est idem qd̃ christus. ꝛ sic redit ad idẽ cum prima opinione. s. q̃ christus est nomẽ suppositi in natura duplici. s. humana ꝛ diuina. et ꝑpter hoc Mathæus q̃ est primus in ordine euangelistarũ intitulat euangeliũ suũ de christo anq̃ de subiecto dicẽs: Liber generatõis ihesu christi ꝛc. Silr ꝛ alij euangeliste nõ faciũt aliud nisi facta ꝛ doctrinã dñi ihesu christi tradere. ex quo patet q̃ christus est subiectũ. Tertio dico q̃ christus est cã finalis huius doctrine. Ad cuius euidentiã considerandũ q̃ cuiuslibet scie duplex est finis. vnus intrinsecus. ꝛ hic est cognitio ꝑtis subiecti. alius est finis extrinsecus. ꝛ hic ẽ felicitas ad quã oĩs pfectio humana aliq̃liter ordinatur

Cor Venetiarum Capuccinorum.

dinatur. si in ꝓposito euāgelice doctrine duplex est finis. vnus ipe finis qui est cognitio ipsius christi enigmatica que est p fidē. ⁊ habetur in via. Alius est finis extrinsecus q est cognitio eius clara p apertā visionē que habet in patria. ⁊ hoc est qđ dr Joā. xx. Hec aūt scripta sunt vt credatis qm̄ ihesus est christus filius dei hic est prim⁹ finis. sequit: Et vt credentes vitā habeatis in noīe eius. hic est secundus. Igit patet ex ꝓdictis q christus est cā efficiēs materialis ⁊ finalis huius doctrine euangelice. ⁊ ideo iste tres cause ocurrūt in vnū numero. ⁊ ideo bñ designant simul in hoc noīe vni. ⁊ de hoc pōt accipi qđ scribit. i. Joā. v. Hi tres vnū sūt. s. efficiēs subiectū ⁊ finis. Secūdo in verbo ꝓposito tangit cā formalis sub facie q druplici: cū dr: Quatuor facies vni. Ad cuius euidētiā ꝓsiderandū q duplex est forma scīētie. s. forma tractandi ⁊ forma tractatus. Forma tractādi est modus agēdi. ⁊ iste habet quatuor facies. q⁹ glibet euangelista qua druplicē noticiā tradit de christo. videlicet noticiā humanitatis: que figuratur in facie hois. noticiā diuinitatis que figurat i facie aqle desup ipsorum quatuor. noticiā etiā sui sacerdotii q figurat in facie bouis qui erat aīal imolaticiū in lege. noticiā etiā sui regni que notat in leone q est rex aīaliū. Vel in facie hois noticiā sue ꝓuersationis ⁊ natiuitatis: i facie bouis noticiā passionis: in facie leonis noticiā resurrectionis: in facie aquile noticiā sue ascensionis. ⁊ ideo bñ dr q quatuor facies vni. De hoc aūt bene pōt exponi qđ dr Eccħ. i. Cūq; aspicerē aīalia apparuit rota vna hñs quātuor facies. ista aīalia sunt quatuor euāgelia seu quatuor euāgeliste que aliqñ dicunt quatuor: aliqñ vnū. Licz enī Matħ. principaliter versēt circa humanitatē: Joānes circa diuinitatem: Lucas circa sacerdotiū: Marcus circa regnū. quilibet tñ ipsorum ipsa quatuor ꝓsiderat. Unde dicit beatus Greg. super Eccħ. Homel. i. Si queras qđ Matheus circa incarnationē dñi senserit. hoc nimirū qđ Marcus Lucas ⁊ Joānes: ⁊ sic de aliis. ⁊ sequit: Quicqđ in vno inueneris: hoc simul in quatuor recognosces. Dicit ergo: Cūq; aspicerē aīalia. i. quatuor euāgelia: q⁹ doctrina euāgelica pre aliis doctrinis est intēte ac diligēter ꝓsiderande: q⁹ ibi ꝓsistit vita ām q scribit Joā. vj. Verba que ego loquor vobis spūs sūt ⁊ vita. ꝓpter qđ dr Joā. v. Scrutamini scripturas i quib⁹ putatis vos vitā habere: q⁹ ille sunt que testimoniū phibent de me. Apparuit vna rota. ista rota que est circularis figure est doctrina euangelica in qua ꝓiungit finis principio. s. natura humana que scribit vltimo facta: Deꝰ. i. ⁊ tñ in christo qui est subiectū huius doctrine est coniuncta ipsi deo. Item circulus est figura pfectissima. ꝓpter qđ significat legē euangelicā: in qua impfectio cuiuslibet alterius legis est suppleta. Sed dicit habere quatuor facies ꝓpter quadruplicē noticiā christi quā describit glibet euangelista. et sic apparet forma tractandi. Forma aūt tractatus est diuisio scientie p libros partiales. ista notificat p quatuor ꝓdictas facies. Ad cuius euidentiā considerandū q⁹ partes alicuius totius etherogenij debent adinuicez habere destructionē: ꝓnentionē ⁊ ordinē: alter nō cēnt partes actu. Distinctio aūt euangelistarū quatuor ꝓnerio ⁊ ordo ꝓuenienter designat in quatuor faciebus predictis. Ad cuius intellectū attendenda est breuiter visio imaginaria Ezechielis ꝓpħete. Videbat enī quatuor facies in vno corpore: ita q⁹ corpus erat quasi rectū sicut corpus hois habēs ām longitudinē quatuor latera vel supficies. ⁊ ideo in sūmitate illius corporis erāt quatuor capita: in quolibet latere erat vnum caput. s. caput hois in latere vel supficie anteriori: caput aquile in opposita. s. in posteriori parte. caput leonis in dextera parte: caput bouis in sinistra. Ez autē dicit Eccħ. i. Facies aquile desup ipsorum quatuor hoc est quia collū aquile est lōgius. ⁊ ideo caput aquile supemīnebat aliis. ⁊ per ꝓns habebat illud corpus aspectū ad quatuor partes oppositas: q⁹ posteriora capitū erāt ꝓiuncta interius: ⁊ anteriora seu facies capitū erant prominētia exterius. simīliter in illo corpore erant quatuor tibie: ⁊ nō habebant flexionē magis ad vnā partē q⁹ ad aliā sicut si genu hois esset flexibile equaliter ad oēm partē indifferenter. ⁊ ꝓpter hoc dicunt pedes eorum pedes recti. ⁊ accipit ibi pes ꝓ tota lōgitudine a crure vsq; ad plantā pedis. Ex predictis patet q illud aīal poterat ire ad quatuor partes oppositas sine sui ꝓuersione: q⁹ habebat aspectum ad quatuor partes oppositas p quatuor facies. ⁊ pedes silr flexibiles equaliter ad quatuor partes. ⁊ hoc est qđ dicit in textu q p quatuor partes illorum ibant: nec reuertebant cum ambularent: q⁹ p quatuor partes poterant ambulare sine illius corporis ꝓuersione. Ex istis apparet distinctio euangeliorum ꝓnerio ⁊ ordo eorum. ꝑ hoc enī q erant capita distincta apparet euangeliorum distinctio. In capite enī hois vel facie designat euangelium Mathei quod principaliter versat circa humanitatē. In facie aqle euangelium Joānis qđ describit precipue ipsius diuinitatē. in facie bouis euangelium Lucē: qđ describit christi sacerdotiū. in facie leonis euangelium Marci: qđ describit ipsius regnū: sicut. s. dictū est. vel aliter in facie hois generatio. in facie bouis passio. in facie leonis resurrectio. in facie aquile ascensio: q⁹ lz ōdicta ab oībus euāgelistis ꝓsiderent. quilibet tñ illorum circa vnū principaliter versat. vt. s. declaratū est. Silr in predictis faciebus denotat ꝓnerio euangeliorum. ⁊ iō illa ꝙtuor capita erāt in vno corpore cōiuncta. ⁊ p ꝓns ꝓcedente vna facie alie sequebant: q⁹ qđ in vno euangelio narrat: p alia tria euāgelia ꝓbat: quia ibi idē factus vel ꝓsile narrat. sicut Joānes euangelista solus narrat illuminationē ceci nati. alii autez narrant de multis aliis cecis illuminatis: qđ est ciusdē potestatis. Silr in predictis faciebus apparet ordo euangeliorum: sic enī stabat illud corpus habens quatuor facies in aspectu ꝓpħete q⁹ facies hois erat sibi directe opposita. facies leonis ad dextrā partē illius aīalis. facies autē bouis ad sinistram: caput aquile in parte posteriori: quia tñ collū aquile est longius. ideo supemīnebat ceteris. iō dicit facies aquile desup ipsorum quatuor. Isto ergo mō ordinant euangelia: quia primo ponit euangeliū Mathei. sicut facies hois primo opponebat aspectui ꝓpħete. ⁊ secundo loco euangeliū Marci: q⁹ dextera pars prior est q⁹ sinistra. ⁊ tertio euangeliū Lucē. ⁊ qrto euangeliū Joannis. quia facies aquile erat in posteriori parte. ⁊ hoc est quod dr Eccħ. i. Similitudo vultus eorum facies hominis. ⁊ facies leonis a dextris ipsorum quatuor. ⁊ facies bouis a sinistris ipsorum quatuor. ⁊ facies aquile desup ipsorum quatuor. Secām enim ordinē euangeliorum ponit hic ordo istarū facierū. Igit quia euangeliū Mathei quod primo loco ponit: in facie hois figurat. ideo de ipso pōt dici: ante faciē hois similitudo alterius hois. homo est enim aīmal rōnale mansuetum ⁊ ciuile. ⁊ ideo significat Mathеū euangelistā: qui vixit rōnabiliter mansuete ⁊ ciuiliter: non ciuilitate politica ꝙ illa ciuilitate qua efficimur ciues sanctorum ⁊ domestici dei. supedificati sup fundamentū apostolorum ⁊ prophetarū. Ām q dicit apostolus ad Ephe. ij. Dicit igitur ante faciē hois: quia ante considerationē euāgeliste Mathei sicut obiectū propriū est posita similitudo alterius hominis. i. christi: cuius precipue considerat humanitatē. ⁊ bene dicitur christus alter homo: quia fuit alter ab omnibus aliis hoībus: quia oēs alii processerunt de radice peccati. iste autē solus innocens p quē ad iusticiā sunt alij reducti. Ām q scribit ad Ro. v. Sicut p vnius hois inobedientiā peccatores ꝓstituti sunt multi: ita p vni⁹ hois obedientiā iusti ꝓstituent multi: hic i presenti inchoatiue p gratiam: ⁊ in futuro p gloriā que ē gfa ꝓsūmata.

Finit proemium.

Incipit epistola beati Hieronymi ad damasum papā in quatuor euangelistas.

b Eatissimo pape damaso. Hieronymus. Nouum opus me facere cogis ex veteri. vt post exemplaria scripturarum toto orbe dispersa quasi quidam arbiter sedeam ⁊ quia inter se variant que sint illa que cum greca consentiant veritate: decernam. Pius labor: sed periculosa presumptio iudicare de ceteris: ipsum ab omnibus iudicandum: senis mutare linguam ⁊ canescentem mundum ad initia retrahere paruulorum. Quis enim doctus pariter vel indoctus: cum in manus volumen assūpserit: ⁊ a saliua quā semel imbibit viderit discrepare quod lectitat: non statim erumpat in vocem me falsarium: me clamans esse sacrilegum: qui audeam aliquid in veteribus libris addere: mutare: corrigere? Aduersus quam inuidiam duplex causa me consolatur: q⁹ ⁊ tu qui summus sacerdos es: fieri iubes: ⁊ verum non esse quod variat: etiam maledicorum testimonio comprobatur. Si enim latinis exemplaribus fides est adhibenda: respondeant quibus tot sunt exemplaria pene quot codices. Si autem veritas est querenda de pluribus cur non ad grecam origenem rene tentes: ea que vel a vitiosis interpretibus maledicta: vel a presumptoribus imperitis emendata peruersius: vel a librarijs dormitantibus aut addita sunt aut mutata corrigimus? Nec⁹ ño ego de veteri disputo testamento: quod a septuaginta senioribus in grecam linguam versum: tertio gradu ad nos vsq; peruenit. Nō quero quid aquila quid ſymmachus sapiāt quare theodocion inter nouos ⁊ veteres medius incedat. Sit illa vera interpretatio: quam apostoli probauerunt. De nouo nunc loquor testamento quod grecum esse non dubium ēst: excepto apostolo Matthеo: qui primus in iudea euangelium christi hebraicis litteris edidit. Hoc certe cum in nostro sermone discordat: ⁊ diuersos riuulorū tramites ducit vno de fonte querendus est. Pretermitto eos codices quos a Luciano ⁊ Hesicio nūcupatos pauco⁹ hominu⁹ asserit peruersa contentio: quibus vtiq; nec in veteri ſtrumento post septuaginta interpretes emendare quid licuit: nec in nouo profuit emendasse: cum multarum gentium linguis scriptura ante translata doceat falsa esse que addita sunt. Igitur hec presens prefaciuncula pollicetur quatuor tñ euangelia: quorum ordo est iste: Matthеus: Marcus: Lucas: Joannes: codicum grecorum emendata collatione sed veterum: que ne multum a lectionis latine consuetudine discreparēt

ita calamo imperauimus: vt his tñ que sensum vide/
bantur mutare: correctis: reliqua manere pateremur vt
fuerāt. Canones quoqz quos Eusebius cesariēsis epi/
scopus alexandrinum secutus ammonium in decez nu
meros ordinauit: sicut in greco habentur expressimus.
Q̄ si quis de curiosis voluerit nosse que in euangelijs
dei eadem vel vicina vel sola sint: eorum distinctione co
gnoscet. Magnus siquidem hic in nostris codicibus er
ror inoleuit: dum q̄ in eadem re alius euangelista plus
dixit: in alio quia minus putauerint: addiderunt: vel
dum eundem sensum alius aliter expressit: ille qui vnū
e quatuor primū legerat ad eius exēplus ceteros quoqz
estimauerit emendandos. Unde accidit: vt apud nos
mixta sint omnia: ⁊ in Marco plura Luce atqz mat/
thei. Rursum in MatthEo plura Joannes ⁊ Marci:
⁊ in ceteris reliquorum que in alijs propria sunt inueni
antur. Cum itaqz canones legeris qui subiecti sunt con
fusionis errore sublato: ⁊ similia omnium scies: ⁊ singu
lis sua q̄qz restitues. In canone primo concordant qua
tuor. MatthEus: Marcus: Lucas: Joannes. In secun
do tres. MatthEus: Marcus: Lucas. In tertio tres.
MatthEus: Lucas: Joannes. In quarto tres. Mat/
thEus: Marcus: Joannes. In quito duo. MatthEus:
Lucas. In sexto duo. MatthEus: Marcus. In septi/
mo duo. MatthEus: Joannes. In octauo duo. Lucas
Marcus. In nono duo. Lucas: Joannes. In decimo
propria vnusquisqz que non habētur in alijs ediderūt.
Singulis v̄o euangelijs ab vno incipiens vsqz ad fi/
nem librorum dispar numerus accrescit. Hic nigro colo
re prescriptus sub se habet alium ex nimio discolorez nu
merum qui ad decem vsqz procedens indicat prior nu/
merus in quo sit canone requirendus. Cum ergo aper/
to codice: verbi gratia: illud siue illud capitulus scire vo
lueris cuius canonis sit: statim ex subiecto numero doce
beris: ⁊ recurrens ad principia in quibus canonum ē di
stincta congeries: eodemqz canone ex titulo frontis in/
uento: illum quem querebas numerum eiusdē euange/
lij q ⁊ ipse ex inscriptiōe signatur inuenies: atqz e vicino
ceterorū tramitibus inspectis quos numeros e regiōe
habeāt adnotabis: ⁊ cū scieris: recurres ad volumina sin
gulorz ⁊ sine mora reptis nūeris quos añ signaueras: re
peries ⁊ loca in qbus vel eadē vel vicina dixerūt. Opto
vt in christo valeas ⁊ memineris mei papa beatissime.

Incipit aliꝰ prologus scī hieronymi i q̄tuor euāgelistas.

Plures fuisse qui euangelia scripserunt: Lu/
cas euangelista testatur dicēs: Añ quidem
multi conati sunt ordinare narrationē rerū
que in nobis cōplete sūt: sicut tradiderūt no
bis q ab initio ipi viderūt sermonē: ⁊ ministrauerūt ei: ⁊
pseuerantia vsqz ad pñs tēpus moniméta declarant: q̄
a diuersis autoribus edita diuersarū heresum fuere pn̄
cipia: vt ē illud iuxta egyptios: ⁊ Thomā: ⁊ Mathiam
⁊ Bartholomeū: duodeci quoqz apl̄orum ⁊ basilidis
atqz apollinis ac reliquorū quos enumerare lōgissimū
est: cū hec tñ ip̄sentiarū necesse sit dicere: extitisse quos/
dā q sine spū ⁊ gr̄a dei conati sunt magis ordinare nar/
rationē: q̄z hystorie texere veritatē. Quibus iure potest
ecc. 13.a. illud prophetic̄z coaptari. Ehe qui propherūt de cor
de suo: qui ambulāt post spñ suū: q dicūt: hec dicit dñs:
⁊ dñs nō misit eos. De qbus ⁊ saluator in euāgelio Jo
Joan.10.b annis loqtur. Oēs qui añ me venerūt: fures fuerūt ⁊ la
trones. Qui venerūt: nō q missi sunt. Ipse enim ait: Ve
nerāt: ⁊ ego nō mittebā eos. In venientibus p̄sūptio te
meritatis; in missis obsequz seruitutis ē. Eccl'a aūt q̄ dñi Mat.7.d
voce supra petrā fundata ē: quā introduxit rex in cubi/
culū suū: ⁊ manū quā p foramē descēsionis occulte misit
suā similis damule binnuloqz ceruorū quatuor flumi/
na padisi instar eructuās quatuor ⁊ angulos ⁊ ānulos
habet: p quos quasi arca testamēti ⁊ custos legis dñi li
gnis mobilibꝰ vehitur. Primus oīuz Matth eus ē pu
blicanus cognomēto leui: qui euāgeliū in iudea hebrco
sermōe edidit ob eorū vel maxie causaz qui in iesuz credi
derāt ex iudeis: ⁊ nequaq̄z legis vmbra secedēte euāge/
lij veritatē seruabāt. Se cūdus Marcus interpres apo
stoli Petri: ⁊ alexādrine ecclesie primꝰ epūs: qui dñz q/
dem saluatorē ip̄se nō vidit: sed ea q̄ audierat magistruz
idicātē: iuxta fidē magis gestorz narrauit q̄z ordinē. Ter
tius Lucas medicꝰ natiōe syrꝰ ātiocēsis: cuiꝰ laus i euā 2.Cor.8.c
gelio: q ⁊ ipse discipulꝰ apl̄i pauli in achaie bythinieqz
partibꝰ volumē p̄didit: q̄dā altius repetēs: ⁊ vt ip̄se in
p̄emio cōfitet audita magis q̄z visa describēs. Ultimꝰ
Joannes apl̄s ⁊ euāgelista quē iesus plurimū amauit: Joan.21.b
q sup pectus dñi recūbens purissima doctrinarū fluēta
potauit: ⁊ q solꝰ de cruce meruit audire. Ecce mater tua. ioan.19.c
Js cū eēt in asia: ⁊ iā tūc hereticorū semia pullularēt che
rinthi: hebionis: ⁊ ceterorū q negant christū in carne ve
nisse: quos ipse in epl'a sua antichristos vocat: ⁊ apl'us
paulꝰ freq̄nter pcutit: coactus ē ab oībꝰ pene tūc asie epi
scopis: ⁊ multarū eccl'iarū legatiōibꝰ de diuinitate salua
toris alti⁹ scribere: ⁊ ad ip̄m: (vt ita dicā): dei verbū: nō
tā audaci q̄z felici temeritate p̄sūpere: vt eccl'iastica nar/
rat hystoria: cū a fratribus cogeret vt scriberet: ita factu
rū se rñdisse: si indicto ieiunio in cōmune oēs deū depre
carent. Quo expleto reuelatione saturatus in illud pro/
emiū celo veniens eructauit: In principio erat verbū ⁊ Joan.1.a.
verbū erat apud deū: ⁊ deus erat verbū: hoc erat i prin
cipio apud deū. Hec igit quatuor euangelia multo añ
predicta Ezechielis quoqz volumē probat: in quo pria
visio ita cōtexit. Et in medio similitudo q̄tuor aīaliū et ezech.1.b.
vultus eorū: facies hois ⁊ facies leonis: ⁊ facies vituli:
⁊ facies aquile. Pria hois facies MatthEū significat:
q quasi de hoie exorsus est scribere. Liber generatiōis ie
su christi filij dauid filij abrā. Secūda marcus: in quo Mat.1.a.
vox leonis in heremo rugiētis audit: Vox clamātis in
deserto: parate viā dñi rectas facite semitas ei⁹. Tertia vi
tuli: q̄ euāgelistā lucā a ẓacharia sacerdote sūpsisse initiū
p̄figurat. Quarta ioānē euāgelistā: q assūptis pēnis aq
le ⁊ ad altiora festinās: de v̄bo dei disputat. Cetera q̄ se
quunt i eūdē sensū p̄ficiūt. Crura eorz recta ⁊ pēnati pe
des: ⁊ quocūqz spūs ibat: ibāt: ⁊ ñ reuertebant: ⁊ dorsa
eorz plēa ocl'is: ⁊ scītille ac lāpades i medio discurrētes:
ō rota i rota: ⁊ i singul' q̄tuor facies. Añ ⁊ apocalypsis io apoc.4.b.
annis post expositionē vigit q̄tuor seniorz q tenētes cy/
thar as ⁊ phialas adorāt agnū dei: introducit fulgura
atqz tōitrua: ⁊ septē spūs discurrētes: ⁊ mare vitreū: ⁊ q̄/
tuor aīalia plēa ocl'is dicēs: Aīal p̄mū sīle leōi: ⁊ scōz sīle
vitulo: ⁊ ttiū sīle hoi: ⁊ q̄rtū sīle aqle volāti. Et pꝰ paulu
lū. Plēa inqt erāt ocl'is: ⁊ regez nō hēbāt die ac nocte:
dicētia: Scūs scūs scūs dñs deꝰ op̄s: q erat: ⁊ q ē: ⁊ q v̄
turus ē. Cumꝰ cūctis p̄spicue ondit̄ur: q̄tuor debere tñ
euāgelia suscipi: ⁊ oēs apocriphorū venias mortuis ma
gis hereticis q̄z ecclesiasticis viuis carpēdas.

Expositio aaaa ij

Prologus sancti hieronymi in euangelium secundum matthеum

Ad⁹ tractãdi tal' est: Pri⁹ genealogiã christi describit: dist guẽs
m eã p tres thesseredecades: post ait de nutritura saluatoris ⁊ de ad
uẽtu magox i bethleẽ: ⁊ de occisiõe paruulox: deide de baptismo
christi ⁊ ieiunio. xl. dicrũ: ⁊ de tẽtatione triplici. Postea de doctrĩa ei⁹. co
s. sermone habito in mõte. deinde gesta ⁊ miracula christi exponit. Tandẽ
de passione: resurrectiõe:
⁊ ascensione agit. Huic
aũt libro hieronym⁹ p
logum pmittit i quo ostẽ
dit vbi euangeliũ scripse
rit ⁊ de ꝙ ũno statu ad

Nicolaus

Expositio Nicolai de lyra sup primũ prologũ matthei.

a Attheus ex iudea ⁊c.

matth. 9. a

m Hic est pri
mus prolo
gus bti hie
ronymi q ꝓponit euange
lio Matthei. Qui quidẽ
prologus diuidit in qua
tuor partes. In pma par
te describit euãgeliste sta
tus. Secũdo scribẽdi mo
dus. ibi: Duorũ itaq; gene
ratõe christi. Tertio hui⁹
euãgelij materia pncipa
lis. ibi: Quarũ oĩaz rex.
Et quarto vtilitas hui⁹
opis. ibi: In quo euange
lio vtile est. In pma par
te describit euãgelista ex
noie cũ dicit Matthеus
qui interpretat datus: qz
inter alios euãgelistas primo datus est a deo ad scribendũ euangeliũ ad
instructionẽ omniũ fideliũ. Secũdo describit ex natione ⁊ patria. cũ dicit:
b Ex iudea. qz natione fuit iudeus: ⁊ de iudea natus. que quidẽ iudea p
mo dicta est terra chanaã: qz post diluuiũ ibi inhabitauerũt filij cham: q⁹
bus expulsis p filios israel tpe iosue nolata est iudea a tribu iude: q̃ erat
principalis ⁊ regia. Tertio describit q̃ntũ ad ordinẽ inter euãgelistas. cuz
dicit: c Sicut prim⁹ in ordine ponit. in ordine. s. euangelistarũ: ita in
iudea prim⁹ scripsit euangeliũ. Quarto describit q̃ntũ ad statũ precedentẽ
eius ꝓuersionẽ ad christũ. Qui aũt erat publicanus. i. curã hns de publi
cis actib⁹. erãt enim tũc iudei tributarij romanoꝝ. ⁊ ideo illi q colligebãt
tributũ romanis mittendũ dicebanẽ publicani. huiusmodi cõiter sunt cõm
posores: ⁊ pecuniarũ numeratores. Et qz talia negocia vix aut numq̃ sine
peccato exerceri pñt. vt dicit beatus Brego. ideo in hoc patet gratia diui
na que ex talibus reuocauit matthеũ ad statũ apostolicũ. ⁊ hoc ẽ qđ dicit:
Cuius vocatio ⁊c. sequit: d Duorũ in generatione. Hic tangit mod⁹
scribendi quẽ tenuit euangelista matthеus in descriptione genealogie chri
sti a qua incipit suũ euangeliũ. Et primo tangit modus scribendi q̃ntum
ad radicẽ genealogie christi qui ponit duos pres videlicet dauid ⁊ abraaz
quasi radicẽ genealogie huius. sicut patet in principio euãgelij: cum dicit:
Liber generationis ⁊c. Rõ aũt huius assignat: qz abraã fuit prim⁹ q fidẽ
vnius dei publice ꝓfessus est: ⁊ in signũ huius primo circũcisionẽ accepit:
que fuit signũ distinguẽs fideles ab infidelib⁹. Dauid aũt fuit prim⁹ rex
electus a dño fm voluntatẽ dñi ad fidelẽ populũ regendũ. fm q dicit. j.
Reg. xiij. Quesiuit dñs virũ iuxta cor suũ ⁊c. Saul autez lz primo fuerit
elect⁹ a dño. hoc tñ nõ fuit fm cor dñi ꝑ fm exactionẽ populi. ꝓpter qđ. di
xit dñs samuheli. j. Reg. viii. Audi vocẽ ppli petẽtis regẽ. s. sup se. sequit:
Nõ eniz abiecerũt te ꝑ me ne regnẽ sup eos. ⁊ hoc ẽ qđ dicit Hiero. Du
orum in generatione christi pncipia presumẽs. i. añ sumens duos hoies vt
delict abrahã ⁊ dauid quasi principia ⁊ radices genealogie christi. sequit:
e Uni⁹ cui⁹ circũcisio ⁊c. i. ipsius abrahe q primo accepit circũcisionẽ:
vt dictũ est. f Alterius cui⁹ fm cor electio ⁊c. i. ipsius dauid q elect⁹ p
mo fuit rex a dño: vt dictũ est. g Ex vtriscz enim patrib⁹ christus. in ꝑ
reddit cã predicti. q. d. ꝓpter hoc abrahã ⁊ dauid ponunt pncipaliter ra
dix genealogie christi: qz christus nasci debebat ex patriarchis et regibus:
tamq̃ eis ꝓmissus. h Sicz quaterdenario. Hic tangit modũ scriben
di genealogiã christi q̃ntũ ad deductionẽ ex pdictis duob⁹ pib⁹ seu pncipijs
qz euãgelista ponit tres q̃terdenas. Una fuit in tpe in quo ppl's est guber
natus p iudices. Secũda in tpe quo gubernatus est p reges. Et tertia in
tpe quo gubernatus ẽ p sacerdotes. ⁊ hoc est qđ dicit: Sicz quaterdena
rio triformiter posito. i. in trib⁹ tpib⁹ qb⁹ triformiter gubernat⁹ est ppl's. se
quit: i Principiũ a credendi fide in electionis tẽpus ponigens: qz pri
ma quaterdena incipit ab abrahã: qui prim⁹ fidem vnius dei publice cõfes
sus est ⁊ terminat in dauid q prim⁹ electus est in regẽ a dño. vt dictũ est.
l Et ex electione vsq; in transmigrationis diẽ dirigẽs: qz secunda qua
terdena incipit a dauid exclusiue ⁊ terminat in ieconia filio iosie in trans
migratione babylonis. sequit: l A transmigrationis die ⁊c. Qz ter
tia quaterdena incipit a trãsmigratione babylonis ⁊ terminat in christũ.

Incipit prologus sancti hiero
nymi i euãgeliũ scõz. Matthеũ.

m Atthеus ex iudea si
cũt in ordine primus
ponitur: ita euãgeliũ
i iudea prim⁹ scripsit:
cuius vocatio ad deum ex publi
canis actibus fuit: dñoꝝ in gene
ratiõe christi principia presumẽs:
ꝑ .i. dauid ⁊ abraam
ꝑ abrahe. s.
vniũs cuius prima circuncisio in
carne alteriũs cui⁹ secundum cor
ꝑ i. dauid.
ꝑ dñi. s.
ꝑ saule reprobato
electio fuit. Ex ũtriscz eni pribus
ꝑ suppte natus est
christ⁹. Sicz quaterdenario nu
mero trifor miter posito pncipiũz
ꝑ generationis. s.
ꝑ .i. ab abraam ꝑ vel via ꝑ dauid.
a credendi fide in elctionis tem
pus porrigẽs: ⁊ ex electiõe vsqz i
transmigrationis diem dirigẽs:
atqz a trãsmigrationis die vsqz
ꝑ terminans.
in christũ diffiniẽs: Decursaz ad
uẽtus domini ostẽdit generatio
nem: vt ⁊ nũmero satisfaciẽs ⁊
tẽpori: ũt ⁊ se qd esset oñderet: ⁊
ꝑ misericorditer actum.
dei in se opus monstrãs: etiaz in
bis quoruz genus posuit: christi
operãtis a principio testimoniuz
nõ negaret. Quarũ rerũ omni
um temp⁹: ordo: numer⁹: dispõ
sitio vel ratio: quod fidei necessa
riũ ẽ: de⁹ christ⁹ ẽ: qui fact⁹ est ex
muliere: fact⁹ sub lege: natus ex
virgine: passus in carne: omia in
cruci fixit: ũt triumphans ea in se
metipo rẽsurgẽs in corpore: ⁊ pa
tris nõmẽ in patribus filiõ: et fi

de lyra

m Decursam ⁊c. de
cursam dicit: quia descri
bit genealogiã christi de
scendendo. Lucas autez
ecõtrario ascẽdẽdo. segẽ:
n Et numero satisfaci
ens ⁊ tempori. q. d. i hoc
q⁹ sic descripsit genealo
giã p tres quaterdenas sa
tisfecit numero: qz posuit
numeros ꝙuenientes my
sterio christi: quia p qua
terdenaz que cõponit ex
quatuor ⁊ decem signifi-
catur lex christi q̃ decur
rit per quatuor euãgelia.
et lex moysi que decurrit
per decẽ legis precepta.
Per terrnariũ ẽo signi
ficatur mysteriũ trinitatiz
qđ fuit traditũ in vtraqz
lege. sed in noua lege ma
gis explicite. ⁊ sic patet q̃
liter euãgelista satisfecit

Gala. 4. a.

numero. Satisfecit etiã tẽpori: quia p tres quaterdenas descripsit tres ge
nerationes illius populi in diuersis tẽporibus. sequitur: o Ut ⁊ se qđ
esset ostenderet. q. d. in scribendo euangeliuz christi matthеus ostẽdit statũ
suum. qz ibidẽ descripsit vocationẽ suã ex publicis actib⁹ ad statũ aplicũ.
p Et dei in se opus monstrãs. quia in hoc ostendit operationẽ dei vocã
tis ipsum per suã misericordiã. q Etiã in his ⁊c. Hoc est dictũ q⁹ filii
in abrahã ⁊ dauid qui electi sunt a deo ab antiquo. vnus ad fidẽ: alter ad
regnũ dei operatõez oñdit. Cõstrue ꝙ sic regulã: Etiã nõ negaret. min⁹ di
cit ⁊ plus significat. i. ꝓcederet seu declararet. Testimoniũ christi operanz
s. per gratiã. A pncipio. i. ab antiquo. In his quoꝝ genus posuit christi. i.
describendo genealogiã christi. Et hoc fuit in dauid ⁊ abrahã quos posuit
radices genealogie christi. r Quarũ omniũ rerũ ⁊c. In hac parte hie
ronymus ostendit intentionẽ pncipalẽ euãgeliste matthei seu subiectum
sui euãgelij: quia genealogiã ordinate ab abrahã vsqz ad christũ descripsit
vt ostenderet q⁹ ipse christus est verus homo ⁊ verus deus qui fm humani
tatẽ natus est de muliere: passus in cruce vbi omnia peccata nostra dele
uit: ⁊ resurgens a mortuis nos per adoptionẽ in filios dei regenerauit. et
hoc est quod dicit: Quarũ omniũ rerũ ⁊c. in genealogia. s. christi descri
ptarum. s Tempus. quia ibi tria tempora describunt: vt visum est.
t Ordo. quia ordinate tempora ⁊ persone in diuersis temporib⁹ descri
buntur. v Numerus. quia sub certo numero. i. in tribus quaterdenis
cõprehendunt. x Dispositio vel ratio. quia rationabiliter disponũtur.
y Quod fidei necessariũ est ⁊c. Hoc est dictuz. ad hoc oĩa predicta sic
sunt ordinate descripta. vt ostendat q⁹ christus est verus deus quod crede
re necessariũ est ad salutẽ ⁊ q⁹ est verus homo. vñ sequitur: z Qui sa
ctus est ⁊c. Quia ónera legis voluit obseruare. hoc autem accipit de epi
stola ad Gal. iiij. a Passus in carne oĩa in cruce fixit. i. omnia pec
cata nostra in cruce destruxit. ⁊ accipitur hoc de epistola ad Col. ii. vbi di
citur sic: Delens quod aduersum nos erat cyrographũ decreti. i. obligatio
nem ad penam inferni. sed illum tulit de medio affigens illud cruci. ⁊ est
locutio metaphorica ad similitudinẽ illius qui destruxit aliquã chartã vel
obligationẽ: quia perforat eam vel corrũpit. sic christus per passionẽ suam
illud decretũ quo eramus obligati gehenne destruxit. sequitur: b Ut
triumphans ea in semetipso. i. deuincens in corpore ꝓprio. c Resur-
gens in corpore ⁊c. Ad euidentiã huius littere considerandũ q⁹ pater ⁊ fi
lius correlatiue dicunt. relatiua aũt posita se ponũt ⁊ perẽpta se perimunt.
igit qz iudei noluerũt recipe christũ abrahe ⁊ ceteris patrib⁹ ꝓmissũ. ideo
desierũt esse filij abrahe. i. imitatores ipsius p fidẽ. ⁊ p ꝓns abrahã ⁊ ceteri
patres desierũt esse patres coꝝ: gẽtiles aũt ecõuerso ad predicationẽ aplorz
receperũt fidẽ christi. ⁊ tõ i loco iudeoꝝ a fide abrahe recedentiũ facti sũt fi
lij abrahe. ⁊ sic paternitas q̃ desierat esse in abrahã ⁊ ceteris pib⁹ restituta
ẽ p filiationẽ gentiũ: q facti sũt imitatores coꝝ p fidẽ. ⁊ ecõtrario sibi filia
tio restituta est in ipsius credẽtib⁹: restituta predicta paternitate: qz hec est
nã correlatiuoꝝ: vt dictũ est. ⁊ hoc est qđ dicit Hiero. Resurgẽs i corpe. s.
christus. ⁊ pcipiẽs pdicare baptismũ pnie in oẽs gẽtes factus est restituẽs.
d Nomen pris in patrib⁹. s. antiqs. e Filio. hoc est ad honorẽ filij.
qz hoc cedit ad honorẽ christi. f Et filij nomẽ restituẽs i filijs. i. i gẽtib⁹

fidem

quia p quatuor mūdi partes fidē nūciant trinitatis. ⁊ sunt quasi quatuor rote in quadriga dñi que vehit cum p predicationē euāgelii: ⁊ genꝰ humanū quadrifida morte peremptū coꝝ erat p̄dicatōe viuificandū. Ad̄ñ ⁊ aliorū euāgelia decidērūt nec recepta sunt: qꝛ dñs nolebat p̄finitū numerꝰ cæsari ꝓpter virtutē sacramēti. Designant etiā euangeliste quatuor figuris q̄ nō sunt deceptorijs iocundi mysterij sibi ꝓscie.

Nicolaus

fidem recipientibus.

a Patri. hoc ē ad honorem patris eterni.

b Sine principio sine fine. quia christus ſm diuinitatem manet in eternum. c Ostendens vnum deum se esse cum patre. per opera. ſ. diuinitatis que egit: quia ꝓpria operatio vniuſcuiuſq; rei ostendit naturam eius.

d Quia vnus est. ſ. deus qui est pater ⁊ filius quia non sunt duo dij ſ vnus deus. e In quo euāgelio. Hec est quarta ps huius prologi i qua ostēditur vtilitas huius euāgelij matthei. ⁊ ꝑmo ostēditur ista vtilitas in generali respectu omnium fidelium. Secundo ostenditur in speciali q̄ntū ad beatum Hieronymū. ibi: Nobis enim in hoc ⁊c. Io prima eni parte ostēditur vtilitas q̄ntum ad quatuor: quia illi qui legunt hoc euangeliū perfecte illi possunt perpendere misericordiaz dei in vocatione matthei ad statum apostolicū: ⁊ diligētiam apostoli in scribendo euangeliuz ⁊ dilectionem dei ex qua voluit incarnari: ⁊ perfectionem humanam que est in conIunctione ad deum per fruitionem: quia voluit

lij nomē pātri restituēs in filijs: sinē principio sine fine: ostēdens se vnū cū patre esse: qꝛ vnus est. In quo euāgelio vtile est desiderantibus deum: sic ꝓmā vel me
f hystorialia
rantibus deum: sic primā vel me
f allegorica f moralia.
dia vl' perfecta cognoscere Iūt ⁊ vocationē apostoli: ⁊ opus euangelij: ⁊ dilectionē dei in carne nascētis per vniuersa legentes intelligant: atq; id in eo in quo apprehensi sunt ⁊ apprehēdere expetūt recognoscant. Nobis eni hoc in studio argumenti fuit Iet fidem facte rei tradere: ⁊ operantis dei intelligendaz diligenter esse dispositiōez: quærentib⁹ nō tacere.

Finit ꝓlogus in euāgeliū scōm mattheū. Incipit alius in eūdē.

m Attheus cum primo predicasset euangeliū in iudea volens transire ad gentes primus euangelium scripsit hebraice qō fratribus a quibus ibat ad memoriam reliquit. Sicut enim necesse fuit ad confirmationē fidei euangelium predicare: Isic et contra hereticos scribi. Cum autem plures euangelium scripserint: quatuor tm̄ habent auctoritatis testimonium: quia per quatuor mundi partes fidem nunciant trinitatis: ⁊ sunt quasi quatuor rote in quadriga domini que vehit eum per predicationem euangelij: ⁊ genus humanum quadrifida morte peremptum eorum erat predicatione viuificandum: vnde ⁊ aliorum euāgelia decidērunt: nec recepta sunt: quia nolebant p̄finitum numerum cæsari ꝓpter virtutem sacramenti. Designantur etiam euangeliste quatuor figuris: que nō sunt deceptorie sed iocundi mysterij sibi conscie. Mattheus in homine intelligitur: quia circa humanitatem christi principaliter immoratur: Marcus in leone: qa agit de resurrectione: Lucas in vitulo agens de sacerdotio: Iohannes in aquila scribens sacramēta diuinitatis. Christus ꝑo quem describunt homo fuit de virgine natus: uitulus in immolatione: leo in resurrectiōe: aqla in ascensione. Vel in homine humanitas: in vitulo sacerdotium: in leone regnum: in aquila exprimitur diuinitatis sacramentum.

Finit ꝓlogus.

Mattheus in hoc intelligit: qꝛ circa humanitatē christi principaliter immoratur. Marcus in leone: qꝛ agit de resurrectione. Lucas in vitulo: agēs de sacerdotio. Iohānes in aquila: scribēs sacra diuinitatis. Christus ꝑo quē describūt: hō fuit de virgine natꝰ: vitulus immolatōe: leo in resurrectione: aqla in ascensione. Vel in hoc humanitas: in vitulo sacerdotiū: in leone regnū: in aqla exprimit diuinitatis sacramentum.

de lyra

Iudea a quibus recedebat volens predicare gentilibus iudeis ꝓ maiori parte in infidelitate obstinatis. hoc enim fuerat eis p̄ceptū a dño ſm quod dicit Act. xiij. Vobis autē oportebat primum loqui verbum dei: sed quoniaz repulistis illud ⁊ vos indignos iudicastis eterne vite ecce conuertimur ad gentes. sic enim nobis p̄cepit deus. hac igitur de causa matthæus volens transire ad conuersionez gentilium scripsit fidelibus in iudea remanentibus euangeliuz. vt illuc concurrerent pro certa regula ad euitandum errores hereticoꝝ insurgentiū. ⁊ hoc est quod subditur:

v Sicut eni ⁊c. Ipdicatiōe. ſ. ꝓfirmata cuidētib⁹ signis. vt dicit Ad arcivſ. ꝓ Sic ⁊ cōtra hereticos scribi: vt cessantibus miraculis possimus recurrere ad doctrinam euangelicam doctrinis ⁊ miraculis confirmatam sicut ad regulam certam hereses insurgentes confutantem. y Cū aūt plures euangeliū scripserint ⁊c. Hic ostenditur euangelium matthei auctenticum. ⁊ primo ostenditur quod dictū est. Secundo declaratur quoddam ibi posituz. ibi: Designātur. In prima patre dicitur sic ꝙ plures scripserunt euangelium. Et aliqui scripserunt sub nomine apostolorum ⁊ discipulorum christi. imiscentes eidez falsitates: vt facilius sub nomine apostolorum fideles decíperentur. Et ad hoc euitandū quatuor euāgelia quorum scriptores sunt certi ⁊ noti: sunt ab ecclesia recepta ⁊ approbata. Et b rationabiliter: quia numerus quaternarius euangelioꝝ fuit prefiguratus Ezech. j. vt predictum est. Sunt enim euangeliste quasi quatuor rote i quadriga domini quibus portatur fides christi per totum mundum: similiter genus humanum quadruplici morte fuit peremptum in trāsgressione ade. primo morte culpe. secundo morte nature: quia per hoc incurrimus necessitatem moriendi. tertio morte gehenne: quia ex hoc omnes descendebant ad lymbū vsq; ad liberationem per christum factā. Quarto morte ciuilis pene. Est enim mors ciuilis seruitus vel exiliū per que scinditur aliqs a cōmunitate. Per peccatū autem genus humanuz erat electum a ciuitate celesti ⁊ subditus seruituti diaboli. igit̄ ꝓuenies fuit numerus quaternarius euangelioꝝ: quia per ipsoꝝ predicationez genus humanū quadrifida morte peremptum ⁊ viuificandum designatur. z Designātur etiam. Hic declarat quoddam dictū: videlicet qualiter euangelia predicta fuerūt prefigurata: Ezech. j. Et patet ex predictis qualiter in quatuor faciebus significantur quatuor euangeliste. ⁊ sic patet textus.

Finit expositio istius prologi.

Eiusdem Nicolai expositio sup secundū prologum.

t Attheus. Prologus iste diuidit in duas partes. quia ꝑmo scriptor huius euangelij manifestatur. Secundo sui euangelij auctoritas declarat. ibi: Cum autē plures. In prima parte ostenditur quando scripsit: quia primus inter alios euangelistas: vbi scripsit quia in iudea. qualiter scripsit quia hebraice. quare scripsit: vt veritas euangelij certa maneret apud credentes: in

¶ Incipit euangeliū ſm Matthеum. C. I.

Liber generationis ⁊c. Hiero. Hebrei voluminib⁹ ſuis a principijs nomen imponūt: vt liber geneſis ex ſuo principio nominatur: vbi dicitur: Liber generatōis ade: ⁊ hc ſunt generationes celi ⁊ terre. Qui liber principiuz eſt veteris teſtamēti: ſm quod i principio noui dicit: Liber generatiōis ieſu chriſti: q̄uis in hoc ſit parua pars libri: ſed ſic nouum teſtamentum cōſonat veteri. Et ſicut vetus carnali, ꝓponitur iſraeli: ita nouuz ſpirituali: ⁊ vtriuſq; vnus ⁊ idē auctor oſtenditur. Plenior ſenſus eſſet: Hic eſt liber generationis: ſed hic mos eſt in multis: maxime in prophetis: vt viſio eſaie ſubaudis: hec eſt:

Hiero. Rab. In ꝓncipio ſatis declarat ſe agere de humanitate chriſti: cum incipit a carnali generatione.

Hiero. Generationis ſingularē dic: q̄uis multi per ordinem replicentur: quia vnius tm̄ chriſti generatio queri ꝓpter quam ꝫtere hic inducuntur. Non diuinam ꝓponit narrare generationem: quod impoſſibile eſt: vt eſaias ait: Generationē eius quis enarrabit: ſed humanā: q̄uis et hec ex magna parte ſit inenarrabilis. Sed illa tota inenarrabilis eſt: quia ⁊ ſi dicitur filius a patre genitus: tamen qualiter: nec apoſtolus: nec ꝓpheta nouit: nec angelus.

Jeſu chriſti. i. ſaluatoris non perditoris: quod fuit adam. Chriſtus ipſe eſt qui ⁊ meſſias. Ideo hoc nomine retunditur iudeorum infidelitas qui meſſiam. i. regem ſuum nondum veniſſe arbitrantur. Nunc vo cē chriſtum conſequenter ſic probat euangeliſta: quoniam hic eſt qui de patriarcharum ⁊ regum ſtirpe progenitus: de virgine mirabiliter eſt editus: ſicut eiſdem fuerat ante promiſſus.

Jeſu chriſti. vt per regiam ⁊ ſacerdotalem perſonam natura dei ⁊ hominis monſtraretur. Olim ieſus rector typice: nūc eſſentialiter ſm q̄ deꝰ potens ſaluare. Chriſtus nomen officii eſt: non nature: quia vnctus eſt in ſacerdotem ad interpellandum pro nobis: qui bene in terram ꝓ. inducit.

Nicolaus

¶ Incipit poſtilla Nicolai de lyra ordinis minoꝝ ſup matthеū. C. I.

a Liber generationis ieſu chriſti. Euangeliū ſm matthеuz diuidit i duas partes. q̄ primo ſtabilit ſubiectū ſuū ſeu
I declarat. ſ. chriſtum verū eſſe hoiez ⁊ verū deū. Secūdo determinat de redēptione noſtra facta per ipſum que incipit in medio. iiij. ca. ibi: Cum audiſſet ieſus q̄ ioannes traditus eſſet. Iterum prima diuiditur in quatuor ſm q̄ quadrupliciter declarat chriſtum verum deum ⁊ verum hominem. Primo enim declarat hoc teſtimonio euangelico ⁊ prophetico. Secundo ex illuſtratione celeſti ⁊ veneratione regali. Tertio ex predicatione ioannis et teſtificatione dei patris. Quarto ex demonis tētatione ⁊ ſanctorū angelorum obſequio ⁊ veneratione. Secunda incipit ca. ſequenti. tertia tertio. ⁊ quarta quarto. Prima adhuc in duas: quia primo oſtendit veritatem humane nature: eius genealogiam deſcribendo. Secundo veritatem diuine nature ⁊ modū ſue conceptionis mirabilem oſtendendo. ibi: Chriſti autem generatio. Prima adhuc diuiditur in tres. quia in deſcribendo genealogiam chriſti premittit quendam prologum ſeu prefationem. Secundo ponit eiuſdem genealogie deſcriptionem. ibi: Abraham. Tertio genealogie deſcripte recapitulationem. ibi: Omnes ergo generationes: In prima ergo parte intitulat librum ſuum a chriſti generatione dicens: Liber generationis. quia ſcripſit hebraice: vt viſum eſt. modus autem hebreozuz eſt denominare libros ab eo de quo tractatur in principio: ſicut dicitur liber Geneſis: quia in principio tractatur de creatione mundi. Similiter matthеus qui incipit euangelium a genealogia chriſti. ideo ab ipſo denominat ſeu intitulat ipſum. Ratio autem quare incipit a genealogia chriſti: hec fuit: q̄ iudei negabant ieſum nazarenum eſſe verum chriſtum: et deſcendiſſe a dauid quia galileus erat. ſm q̄ dicitur Joan. vij. Nunquid a galilea venit chriſtus. quaſi diceret: non. ideo ſubditur: Nonne ſcriptura dicit: Quia ex ſemine dauid ⁊ de bethleem caſtello vbi erat dauid venit chriſtus: quaſi dicant ſic. ⁊ ideo ex hoc volebant falſe concludere q̄ nō eſſet vere chriſtus: nec ex ſemine dauid. Hunc igitur errorem volens matthеus excludere in principio euangelij ſui oſtendit ipſum a dauid deſcendentem per ipſius genealogiam: oſtendit etiam cum in bethleem natum: vt patet in principio ſequentis capituli. Cum natus eſſet ieſus in bethleē iude: ſz fuerit in galilea conceptus ⁊ nutritus. In deſcribendo autem genealogiam ponit duos patres tanq̄ radices: videlicet dauid ⁊ abraham:

Liber apotheca gre in
Liber generatio
qua ois ala qō neceſſe habet inueniat † ſ ſal
natoris non perditoris
nis† Jeſu chriſti
filij Dauid: fi
ſ cui' ꝓmiſſum ē in ſemine tuo bñdicētur oēs gētes: ⁊ xp̄e ē ſemē illud in hoc gentes querunt benedici. † ſ fides.
lij Abrahā: Abrahā genuit iſa
ſ ſpes.
ac: iſaac autem genuit Jacob. Jā
ſ charitas.
cob autem genuit Judam ⁊ frēs

Jeſu filii dauid fi. g. Ordo ꝓpositus: ne ꝓmiſſio abrahā generatiōis contextio interrūperetur. Horum duo ſpecialiter dicitur filius: q̄ vnus primus inter patriarchas: alter inter reges ad quos facta eſt de chriſto ꝓmiſſio: vt iudeis chriſtum ex lege venturum aperiret: in quo viderent vaticinia impleri. Filij dauid filij abraham. Hos duos de omnibus elegit quorum filius dicitur chriſtus: vt iudeis quibus ſcribit: ſcientibus ex lege chriſtum venturum: apparet hic eſſe qui diu erat promiſſus: in quo viderent impleri omnia vaticinia. his enim ſolis in veſtri teſtamento legitur facta promiſſio. Abrahe. In ſemine t. b. o. g. Cui conſonat dauid: Benedicentur in ipſo omnes tribus terre. Unde Zacharias: Hoc eſt: ſubaudis: iuſiurandū quod iurauit ad abrahā patrē nr̄m daturū ſe nobis. Dauid autem: Jurauit dominus da. veri. ⁊ non fru. cum ⁊c. Item ſemel iurauī in ſancto meo. ſ. chriſto ſemen eius in eternū ma. ⁊ thro. e. ſi. ſol. in cōſpectu meo ⁊c. Que nullatenus de ſalomone accipi poſſunt: ſed de chriſto ex dauid orto. Item in libro verborum dierum. Cum dormieris cum patribus tuis dabo ſemen tuum poſt te: qō nullatenus de ſalomone dicitur qui vivo patre cepit regnare: ſed de chriſto. Unde Hiere. Suſcitabo dauid germen iuſtum ⁊c. Abraham ⁊ dauid ſunt due columne verſantes in lege quaſi in veſtibulo ante hoſtium quod eſt chriſtus: quas ambit funiculus duodecim cubitoꝝ. i. fides apoſtolorum. Amplectitur hos in genealogia patres de quoꝝ medio hoſtium chriſtus aperitur credentibus.

Abrahā genuit. Ab eo congrue fit generationis exordium: cui promiſſus eſt primū: in quo eſt benedictio omnium.

Matthеus generationem incipit ab exordio promiſſionis. Et etiam vsq; in finem libri hec agitur: vt qui ex hac generatione natus eſt: deus et homo intelligatur. Ab initio ab eo cui primū facta eſt promiſſio fidei incipit: vt in hoc patre diſcant cui primū facta eſt promiſſio: qui ⁊ quales eſſe debeant qui volunt in eius ſemine benedici.

Matthеus generationē deſcendendo incipit vel computat: quia humanitatem chriſti oſtendit per quam deus ⁊ homines deſcendit. Lucas aſcēdendo: referens formam ſacri aperit: a baptiſmo cui incipiens vsq; ad deū aſcendit oſtendens baptizatos aſcendere ad hoc vt ſint filij dei.

Genuit. Matthеus ponit genuit: qui nature filios tm̄ numerat. Lucas. Qui fuit: q̄ aliquos ſm legē vel p adoptionē filios interponit.

Matthеus ponit genuit ⁊ nō generauit: forſitan vt ille cognoſceretur in fine oſtenſus. de quo dicitur: Ego hodie genui te.

Judam ⁊ fratres. Ideo ſolus iudas nominatim exprimit: vt cum cognoſceres qui ex eius ſtirpe fuerat promiſſus.

Fratres iude memorat pretermiſſis fratribus yſaac ⁊ iacob: quia illi a populo dei quaſi alieni ſunt repulſi: hi velut heredes in libro vite ſcripti ⁊ quaſi patriarche duodecim in quibus ⁊ numerus apoſtoloꝝ ſignat. Sed notatim nō exprimunt: ne vltra numerū ſacramēti generatio extēdatur.

In ſemine predictoꝝ patrū chriſtus intrauit in egyptū quod preſagies inimicoꝝ pplin ꝓmebat: ⁊ nō ſemias ſ marcs iterimebat vt eū extingueret.

De iuda chriſtus quem omnes gentes ſuſceperunt: quo veniente iam

de lyra

quia ad iſtos eſt facta ſpecialiter promiſſio de chriſto. Item q̄ dauid fuit principalis inter reges: abraham inter patriarchas: chriſtus autem debebat deſcendere ex patriarchis ⁊ regib⁹. Preponitur aūt dauid ipſi abraham: ſz ſit poſterior ſm tempus: propter eminentiam regie dignitatis: et iterum vt ſucceſſiuus generationis ordo teratur: quia ſic a radice vltimo nominata inchoatur. Dicit ergo: Liber generationis. ſupplendū eſt. Hic eſt liber ſm modum hebreorum: vbi cōmuniter fit talis ſuppletio. vt patet Eſaie. j. ca. Viſio eſaie filij amos. ſubintelligitur. hec eſt: ⁊ eodez modo in pluribus alijs locis. b Generationis. ſcilicet temporalis: quia generationem chriſti eternam deſcribit ioannes in principio euangelij ſui.

c Jeſu chriſti. ieſus nomen eſt perſone: chriſtus nomen nature. Significat enim duplicem naturam in vno ſuppoſito: ſcilicet diuinam ⁊ humanam. d Filij dauid ⁊c. Hoc eſt intelligendum ſm naturam humanam tm̄. vñ dicit apoſtolus Ro. j. Qui factus eſt ei ex ſemine dauid ſm carnē. e Abrahā ⁊c. Hic incipit chriſti genealogiā narrare. ⁊ diuidit in tres partes ſm tres q̄terdenas quas ponit in iſta genealogia. Prima incipit ab abraham ⁊ terminat in dauid incluſiue. Secunda a dauid excluſiue: ⁊ terminatur in ieconiam filium ioſie incluſiue. Et tertia incipit a ieconia filio predicti ieconie incluſiue. vt videbitur. ⁊ terminatur in chriſtum incluſiue. Secunda pars incipit ibi: Dauid autem. Tertia. ibi: Et poſt tranſmigrationem babylonis. In prima ergo procedit ſic: Abrahaz genuit Iſaac. non facit mentionem de iſmaele qui fuit filius abraham: q̄ per ipſum non deſcendit chriſtus: ſed per iſaac erat promiſſus eius aduentus. ſm q̄ ſcribitur Geñ. xxi. In iſaac vocabitur tibi ſemen: ⁊ eadem ratione non fit mentio de eſau. cū ſubditur: f Iſaac autez genuit iacob quia antez eſſent nati. iacob fuit a deo dilectus: vt per ipſum deſcenderet chriſtus. vt habetur Malach. i. Jacob dilexi: Eſau autez odio habui. Conſiderandū igitur q̄ hic deſcribitur genealogia chriſti deſcendendo: quia Matthеus voluit oſtendere aſſumptionē infirmitatis noſtre a deo. vt dicit Auguſtinus de concordia euangeliſtarum. econtrario autē Lucas deſcribit eam aſcendendo: quia volebat oſtendere reductionem humane nature in deum. ⁊ ideo incipit genealogiam chriſti poſt baptiſmū: quia poſt baptiſmum reducimur in deum. ſequitur: g Jacob autē genuit iudam ⁊ fratres eius. ſz autem chriſtus de iuda deſcenderit. tamen fratres eius cum eo nominantur: quia fuerunt patres populi iſraelitici: ⁊ ab eis duodecim tribus iſrael nominantur. ſequitur:

Judas

herodes alienigena principabatur.

Judas aũt ⁊c. Judas genuit pharases ⁊ çaram anteꝙ intraret egyptũ: in quã ambo postea cũ patre transierũt.

Zara cũ de vtero premisit manũ: obstetrix coccineo ligauit dicens: hic prior egredier: illo manũ retrahente aliter exiuit: cui obstetrix: Quare propter te diuisa ẽ macheria: vnde ⁊ phares. i. diuisio dictus est: significans illũ qui segregauit oues ab hedis: ⁊ statuet oues quidem a dextris: hedos aũt a sinistris.

gene. 25. d. gene. 29. g. gene. 38. g. ruth. 4. o. 1. par 2. 2. a

Phares autẽ genuit ⁊c. In egypto genuit phares esroz: ⁊ esrõ aram: ⁊ araz aminadab ⁊ aminadab naason: et tũc moyses eduxit eos de egypto. Naason fuit dux sub moyse in tribu iuda per desertum: in quo genuit salmon. Iste salmon fuit princeps in tribu iuda qui in iosue in terrã promissionis intrauit. Iste salmon in terra pro. geñ. booz de raab.

Christus est phares. i. diuisio: quia separabit oues ab hedis. Ipse est esrom. i. sagitta vel atriũ: quia penetrat corda auditoꝝ. Habet etiã latitudinem charitatis qua ⁊ inimicos dilexit.

Aram aũt genuit. Aram christus: electus vel excelsus interpretat. Electus: de quo propheta: Ecce puer meus quem elegi. Et alibi: Excelsus super oẽs gentes dñs. Ipse est aminadab. i. volũtarius: qui dicit: Voluntarie sacrificabo tibi. Idez ẽ ⁊ naason. i. auguriũ: qui vouit p̃terita p̃tia ⁊ futura. Vel naason serpẽtinꝰ: qz christus more serpẽtis oẽs cauit insidias.

Salmon autez. Christus est salmon. i. sensibilis quia omnia sentit ipse accipit raab. i. ecclesiã de gentibus.

Raab fames vel beatitudo vel ipetus: quia ecclesia gentiũ esurit ⁊ sitit iusticiã: ⁊ dilatata per orbẽ terrarũ impetu doctrine philosophos ⁊ reges conuertit. Raab ostendit coccinũ in fenestra. i. in ore per confessionem christi passionem declarat.

Raab meretrix que nũcios iosue suscepit: quã salmon princeps tribus iude sibi copulauit: significat ecclesiam de gentibus que principi ex iuda. i.

Nicolaus

a Judas autẽ genuit phares ⁊ çarã de thamar. Hieronymus aũt reddens rõnez quare ista thamar exprimit sic dicit: Notandũ in genealogia saluatoris nullã sanctarũ mulierꝫ assumi: ꝫ eas tñ quas scriptura reprehẽdit: vt qui ꝓpter peccatores venerat: de peccatricibꝰ nascens omniũ peccata deleret. vnde ⁊ in ꝓsequentibꝰ raab meretrix ⁊ ruth moabitis ponitur et bersabee vxor vrie. Nec Hieronymus: sed istud nõ videt ꝓbabiliter dicit: quia ipse ibidem dicit q ꝓpter hoc reges tres de genealogia christi tolluntur. s. ochoziam: ioam: amasiam: quia iorã miscuerat se filie impissime iezabelis. ideo filij eius vsq; ad quartã generationẽ de genealogia christi tolluntur: ergo nõ est ꝓbabile q ꝓpter peccatum in christi genealogia noia mulierũ exprimũtur. Itẽ qõ dicit ibi nullã sanctã mulierẽ positaz in genealogia christi, patet falsuz de maria matre christi que sanctissima est ⁊ fuit. Itẽ qõ dicit raab ⁊ ruth ibi expressas ꝓpter peccatũ: non videt verũ imo ꝓpter virtutis actũ. De raab enim scribit q ꝓpter virtutez suscepit exploratores israel ⁊ eos saluauit. vt patet Josue. ij. ꝓpter qõ ponitur in cathalogo illoꝝ qui ex fide fecerũt notabilẽ actũ. vt habet ad Heb. xj. Qꝫ aũt dicit meretrix nõ obstat: quia hoc erat tñ ipsius cognomẽ. ⁊ ideo nõ oportuit q esset talis ꝑm rem: sicut aliqñ econtrario aliquis pauper rusticus cognominat noie regis: vt petrꝰ rex vel huiusmodi. hebrei etiã dicũt hospitatricẽ vbi nos habemus meretricẽ. vt dixi plenius Josue. ij. ca. silr quod dicit de ruth moabitide q̃ eam scriptura reprehendit: non videt verum: imo magis eã cõmendat: tum quia socrui sue fideliter adhesserat: tuz quia electa gentilitate fidem vnius dei suscepit. vt habet Ruth. j. ca. tum quia in viduitate caste vixit. vt dicit Ruth. iij. ex verbis booz ad ipsam: Benedicta es filia a dño ⁊ priorẽ misericordiã posteriore superasti: qz nõ es secuta iuuenes paupes seu diuites: tum quia fuit optime fame. vñ ibidem subditur: Scit oĩs populus qui habitat inter vbis mee portas mulierẽ te esse virtutis. Salua igit beati Hiero. ⁊ meliori sentẽtia: videtur q melius potest dici q mulieres iste hic sunt expresse: quia fuerũt viris suis et quibus conceperũt accidentaliter ꝓiuncte. iste aũt que fuerũt prime et principales: siue boze siue male non exprimũtur: sed sufficit expressio viri: quia vir ⁊ vxor ꝓ vna psona cõputantur. Qꝫ aũt predicte mulieres fuerũt accidentaliter conũcte: patet ex textu biblie: quod omitto cã plixitatẽ vitande: nec debet aliquis moueri si ego recedo in hoc a dictis Hieron. quia dicta sanctoꝝ nõ sunt tante auctoritatis quin liceat sentire ⁊ rarius in his que non sunt per sacrã scripturã determinata. vnde dicit Augu. in epistola ad vincentiũ de scripturis sanctoꝝ doctoꝝ. Hoc genus scripturarũ a canonicis scripturis distinguendũ est: non enĩ ex eis sic testimonia proferunt vt contrariũ sentire nõ liceat. sequitur: b Phares genuit esrom. iste phares cũ iuda patre suo ⁊ iacob auo suo descendit in egyptuz ⁊ ibi genuit esrom: ⁊ esrom arã: ⁊ aram aminadab: ⁊ aminadab naason. iste aũt naason cũ patre suo exijt de egypto: ⁊ ideo fuit princeps in tribu iuda in deserto post patrẽ suũ: ꝙ enĩ iste aminadab fuit princeps tribꝰ iu-

confessio iudas cõfitens: ⁊ de christo dr: cõfitebor tibi pater celi ⁊ terre. diuisio.

eius. Jũdas aũt genuit phares

oriens amaritudo diuisio.

⁊ çarã de thamar. Phares aũt

sagitta vel arcus.

genuit esrom: Esrom autem ge-

christus: electus vel excelsus

nuit aram: Aram autem genuit

spontaneus vel voluntarius

aminadab: Aminadab aũt gẽu-

iste fuit ꝓnceps tribus iuda. auguriũ vr̃pẽtinus

it naason: Naason aũt gẽuit sal-

sensibilis. fortis

mon: Salmon aũt genuit booz

latitudo rhaab hebraice: rachab grece

de rhaab: Booz ãt gẽuit: obeth

festinãs ⁊ christus: seruiens vel seruitus: qz non venit ministrari sed ministrare

ex ruth: Obẽth aũt genuit ieſſe

incẽdiũ vel cẽsum xp̃s ẽ sacrificiũ vel incẽsuz qui ꝓ nobis hostia factus est.

ieſſe aũtem genuit dauid regem.

chꝛisto copulatur: ⁊ sola cũ suis saluatur: dũ iericho. i. presens secũlũ septẽ muris vitioꝝ vallatũ: septẽ dicrũ tpe tubis p̃dicationũ circũuallatur: donec in nouissima tuba oẽs muri corruant ⁊ nouissima mors destruatur.

Booz aũt ge. ⁊c. Booz christus de quo dr: Dñs in fortitudine venit Booz de raab. Nota nullã de sanctis feminis in genealogia christi assumi: sed quas scriptura reprehendit. Debuit enim de peccatoribꝰ nasci qui ꝓ peccatoribus venerat: vt discerent sui peccata patrum sibi non obesse. Unde agnus in pascha imolãdus iussus est assumi ex capris ⁊ ouibus. i. ex iustis ⁊ peccatoribus generãdus.

Hysto. Elymelech fuit de tribu booz: ⁊ vxor eius noemi: qui cũ vxore sua fuit ad moabitas vbi filij sui duxerunt vxores: sed mortuo patre ⁊ filijs sine semine: ruth cũ noemi socru suauenit in iudeam ⁊ genuit ex ea booz ⁊ obeth.

Ex ruth. Moabitide: vt ostendat impletũ vaticiniuz esaie: Emitte agnũ dñe dñatorem terre. Per hanc semẽ abrahe ad christũ deducitur.

Ecclesia de gẽtibus per ruth significata: priusq; ad booz. i. ad christum veniret ex patre diabolo erat.

Mystice. Ruth significat ecclesiã que est de moab. i. de gentibꝰ que ex patre diabolo ⁊ petra deserti ꝓpter idolatriã: de qua deus suscitauit filios abrahe. Oblita prioris gẽtis venit ad booz q fortis dr. i. ad christũ q suscitat semẽ fratris sui. i. moysi q obijt sine liberis: qz neminẽ ad pfectum duxit lex. Ruth vidẽs vel festinãs: qz ecclia puro corde deũ videt q̃ festinat ad brauiũ supne visionis ⁊ diffinit pseuerare in fide ⁊ dilectõe dei.

Jesse aũt. Pater dauid sepius notatur Esaias ꝧ binomius fuit. hic aũt ideo dr Jesse vt scires cũ venisse: de quo Esaias: Egredietur virga de radice iesse ⁊c. Hic est flos quem odorat Isaac dicens: Ecce odor filij mei si o. a. p. quia spiritus cum abundantissime repleuit.

Regem. Non q solus in hac genealogia rex: sed quia primus rex de iuda ⁊ regũ principiũ: ꝓpter quẽ ⁊ ceteri in solio regni seruant: ⁊ p istuz

de lyra

de exitu de egypto. habet Cant. j. vbi dicit: Anima mea ꝓturbauit me ꝓpter quadrigas aminadab. Ad cuius euidentiã ꝓsiderandũ q liber canticoꝝ ꝑm doctores hebreos est de deo ⁊ de ecclesia israel educta p ipsum de egypto. in exitu aũt israel de egypto dñs siccauit viã per mediũ maris rubri: ⁊ aque ex vtraq; parte erant alte ad modũ muri. sicut habet Exo. xiiij. ⁊ ideo filij israel timebant intrare. iste aminadab princeps tribꝰ iude cũ tribu sua primus intrauit post moysen. ⁊ ex hoc tribꝰ iuda dignitatẽ regni meruit. ⁊ ideo dicitur: Anima mea turbauit me ⁊c. qz filij israel videntes aminadab precedentẽ cũ curribꝰ suis: admirati sũt ꝓpter eius audaciã: ⁊ secuti sunt cũ. igitur post ipsum aminadab filiꝰ eius naason fuit princeps tribꝰ iude in deserto. vt dr Nu. j. ca. c Naasõ aũt genuit salmon. salmon aũt genuit booz de raab. Dicit vnũ dubiũ quõ ista raab que erat de genere chananeoꝝ fuit ꝓiuncta ipsi salmon in matrimoniũ: qz erat ꝓhibitũ filijs israel ne vllo mõ ꝓtraherẽt cũ chananeis matrimonia. vt habet Deut°. vij. Dicendũ ad hoc q istud fuit preceptũ eis ne p chananeas a cultu veri dei auerterent: ⁊ ad idola ꝙuerterent: vt ibidẽ habet. ⁊ iõ qñ aliqua psona inueniebat fidelis. ⁊ ex fide veri dei aliqd magnũ egisse: sicut fecit ista raab vt predictũ est: tũc dispensabat vt posset cõiugi in matrimoniũ cũ filijs israel. ⁊ ꝓpter hoc ista raab ꝓducta est ꝓncipi nobilioris tribꝰ. s. iude: quia ꝓ filijs israel fecerat magnũ actũ virtuꝫ in exploratoꝝ saluatione. d Booz aũt genuit obeth ⁊ ruth. Eodẽ mõ ista ruth ꝓducta est booz qui erat nobilior de ciuitate bethlee: lz enĩ esset ꝓ hibitũ in lege q nõ acciperẽt in matrimoniũ mulieres moabitidas: propter qõ esdras fecit illas eiici cũ filijs suis a filijs israel. vt habet. j. Esdre x. Ruth tñ moabitis ꝓpter actũ virtutis ex dispensatione conũcta est ipsi booz: qz sicut dictũ est ꝓ fide vnius dei suscipiẽda reliquit terrã suam. et venit in iudeã cũ socru sua. Sed oritur dubiũ quomodo iste booz genuit obeth ex ruth: quia a principio ducatus iosue: quãdo. s. salmon accepit raab ⁊ inde genuit booz vsq; ad tẽpus in quo cepit heli iudicare populum: in quo tẽpore ista ruth venit cuz noemi in iudeã: fluxerunt. cccxv. anni ⁊ plus: vt potest patere computanti tempora iudicum intermedioꝝ. ⁊ ideo dicendũ q tres fuerũt booz sibi succedentes: auus: filius: ⁊ nepos. primus genitus est a salmon de ipsa raab: ⁊ tertius genuit obeth ex ruth: ⁊ qz euãgelista volebat vsq; ad dauid vnã quaterdenã tñ ponere. ideo istos tres similiter nominatos ⁊ sibi inuicem imediate succedentes voluit vno nomine cõprehendere. e Obeth autem genuit iesse. Iste autem alio nomine vocatus est Esaias. vt habetur. j. Regum. sed nomen iesse hic ponitur: quia de ipso hic agitur. prout christus descendit ab eo: vt scriptum erat Esa. xj. Egredietur virga de radice iesse ⁊ flos de radice eius ⁊c. ⁊ ideo ex noie iesse hic posito ostẽditur ista ꝓphetia completa fuisse. f Jesse autẽ genuit dauid regẽ. Iste autẽ nominatur solus rex. lz ante eum ⁊ post fuerunt plures alij reges: qz iste fuit primꝰ electus in regẽ ꝑm beneplacitũ dei vnũ. vt ostensum est. s. ⁊ propter excellentiam sanctitatis sue.

ordo generationis decurrit ad christū qui habet regnū dauid.

Dauid aūt rex ⁊c. Mysti. Dauid in solario sedens vidit bersabee se lauantē placuit ei ⁊ vocauit iacuitq; cū ea: qua grauida reuocauit vriā de expeditione: ⁊ sic intrauerat in domū: vt sic partus ascriberet ei: qui nolēs intrare iacuit in vestibulo dicēs: q; dū archa esset in tabernaculis nō intra ret in domū suā. Accepit igit̄ littes mortis suę ad expeditionē reuersus est: ⁊ sicut dauid preceperat occisus est a ioab.

2.reg.11.f. 1.par.3.b. 3.reg.11.g. 1.par.3.b.

Dauid i solario christus est: qui in sole posuit tabernaculū suū. Bersabee puteus satietatis septimus. s. lex p̄ cuius cognitionē spūalis gr̄a mōstratur. Urias iudaicus populus: qui p legē de luce dei gloriat: ⁊ huic christū legē abstulit quā de se loqui docuit. Ille nō dum mādata legis ꝑplere nitit: quasi ep̄las fert vnde dānetur. Urias etiā iudaicus populus qui noluit intrare in domū. i. in spiritualē legis intellectū: dicens quia archa dñi. i. ecclesia in tabernaculis. i. in figuris. Idco nō intrauit in domū. i. nō accipit aliū intellectū: sed accipit litteras suę mortis: id est intellectū litteralē qui ducit cū ad mortē.

Mysti. Dauid. i. christus qui goliā. i. diabolū superauit. Ipse ē manu fortis vel visu desiderabilis. De codē dicitur: dñs fortis ⁊ potens ⁊c. ⁊ iterū: Speciosus forma p̄ filijs hominū.

Bersabee puteus satietis. i. abūdantia gr̄e spūalis que munere septifor mi ē puteus satietatis in quo est fons aque saliētis in vitā eternā.

Tres p̄dicte sine pudore nois ponūtur: q; nō solū culpari ꝫ etiā laudari meruerūt. Justus aūt noīe dign⁹ est. Sed in hac q; loquēdo nequit: saltē silētio nois q̄ turpe est tegit. Nomē viri quasi iusti ponit: vt in hoc immanitas scelgris verecūdius memoret dū ei⁹ cā est occisus. Uxor tū ꝓpter sacramentū eccle dr̄ que occiso diabolo ī ꝓiugiū veri regis ascisc̄itur.

Urie. Urias lux mea dei. s. id est diabolus: q dixit: similis ero altissimo cui ecclesiā conjugatā christus de solatio paterne maiestatis adamauit: ⁊ pulchrā factā sibi matrimonio copulauit.

Urias qui est figura diaboli. lux mea deus interp̄etat̄ qui adhuc trāsformat se in angelū lucis: ⁊ lucē dei se facit.

Salomō aūt. Christus est salomō. i. pacificus: quia ipse est pax nostra fecit q vtraq; vnū. Ipse ē roboā. i. impetus populi qui velociter populos conuertit ad fidem.

Roboā. De isto dicit: Dabo roboā tribū iudā vt remaneat lucerna dauid cūctis diebus in isrl. Quod ad litterā nō potest accipi: q; nec isrl cūctis diebus extitit: nec de dauid post christū dux aliquis in isrl fuit. Sz christus lucerna est eterna in celesti israel. Et ideo seruat semp. Sup soliū aūt dauid dicit sedere christus: q; regnū dauid tpale figurauit eterni xp̄i regnū.

Abias. Pater dñs. i. christus q dicit: Ego ero illi in patrē: qui tanq; dominus omnia quecūq; voluit fecit. Qui etiam est asa. i. tollens: q; ipse abstulit peccata mundi.

Josaphat. Judicans vel iudicium dei. s. christus qui iudicat orbem terre in equitate.

Joram aūt. Christus est ioram. i. excelsus qui ait: Nemo ascendit in celū nisi qui de celo descendit. Nota q; ioram nō genuit ozią: ꝫ potius genuit ochoziā. Ochozias genuit ioas: ⁊ ioas amasiā: ⁊ amasias ozią qui et

ꝫ manu fortis vel aspcū desiderabili e

Dauid autez rex genuit salomo
nē ex ea que fuit vrie. Salomon
ꝫ latitudo populi.
autē genuit roboaz. Roboaç
ꝫ pater dominus:
autez genuit abiam. Abias autē
ꝫ attollens
genuit asa. Asa autez genuit iosa
phat. Josaphat aūt genuit ioram.
ꝫ excelsus
Joram autē genuit oziam. Oźi

ꝫ robustus dñi de quo dr: fortitudo mea dñs

as autem genuit ioathan. Jo
ꝫ profectus. i. christus de quo ecclesia quotidie proficit in melius. ꝫ cōprehendēs
athan aūt genuit achaz. Achaç
.i. christus q; nemo nouit pa. nisi fi.
autē genuit ezechiam. Ezechiās
ꝫ obliuio
aūt genuit manassen. Manassēs
autē genuit amon. Amon autez
genuit iosiam. Josias aūt genuit
ꝫ iechonias preparatio dñi: qđ conuenit christo qui dicit: vado parare vobis locum
iechoniam ⁊ fratres eius in trā ſ

Ozias aūt. Sub ozia ioathā achaz ⁊ ezechia, pphetauit esaias de christo. Propter peccata principū claudebant ora pphetarū.

Ezechias. Fortis dñs: ipse est qui dicit apostolis: Nolite timere.

Ezechie cum esset sine liberis dictum est. Dispone do. t. quia mo. Ideo fecit non propter longiorem vitam: cum sciret inde placuisse deo salomonem q; non petijsset ampliores annos. Sed quia dubitabat ne promissio dei impleretur cum se sciret esse de dauid per quem oportebat venire christum: ⁊ ipse erat sine liberis. vnde ⁊ dicebat: Non videbo deum: non aspiciam hominem? Econtra credebat: quia fidelis est qui promiserat. Deus autem sententiam quam declarat ad probationez fidei imutat: ⁊ spacium generandi dat.

Manasses. Obliuiosus. Ipse est qui quasi conuerso peccatori dixit: Omniū iniquitatū eius non recordabor.

Amon. i. fidelis vel nutritius significās christū de quo dicit: Fidelis dñs in oibus vijs suis: q; nouocat filios vt gallina pullos suos.

Josias. i. salus domini vel incēsum. Ille ē qui dicit: Dirigatur oratio mea sicut incensum ⁊c.

Josias rex iustus: quod non filij eius quos genuit: non in transmigratione quia nunq; transmigrauit: sed ꝫm predestinationē dei ad transmigrandū. Jechoniā ⁊ fratres eius simul ponit: vt quoz est cōmunis iniquitas similis sit ⁊ miseria. Jechonias p̄paratio dñi: quia tam patrē q; filiū dñs ad transmigrandū p̄parauit.

Legitur in libro regū q; iosias genuit ioacath: ⁊ ioachim qui ⁊ helyachym ⁊ sedechiam. Joacath successit patri in regnū: quo capto a rege egypti substitutus est loco eius ioachim frater eius. Quo mortuo regnauit ioachim (qui ⁊ iechonias dictus est) filius eius pro eo: quo capto a rege babylonie: loco eius sedechias positus est.

Ji. Veritas hystorie habet q; duo fuerūt iechonie: vt vnus scilicet pater sit in fine precedentis thessaradecadis: alter in principio sequentis. Sed mystice ꝫm Augu. vnus ⁊ idem est in fine precedentis et in principio se/

Nicolaus

a Dauid aūt genuit salomonē ex ea q̄ fuit vrie. tacet nomē bersabee et exp̄mitur vir ei⁹ q; fuit iustus ⁊ bon⁹. vt patet. ij. Reg. xi. vt ostendat q; bersabee de q̄ fit aliqualis mētio accidētaliter ꝓūcta est ipsi dauid. s. p mortez vrie. b Salomō aūt genuit roboā. sub isto roboā diuisū ē regnū iudeorū in duo regna. vt patet. iii. Reg. xii. q; decē trib⁹ recesserūt ab eo: ⁊ adhesērūt hieroboā. ⁊ tūc dictū est regnū isrl. due aūt trib⁹ q̄ remāserūt ipsi roboā dicte sūt regnū iuda. c Ozią aūt genuit ochoziā. sicut patet ex. iiii. Reg. Hic omittūtur tres reges sibi succedētes: q; ioram genuit ochoziā: ochozias aūt genuit ioas: ioas aūt genuit amasiā: amasias aūt genuit oziā. Nō aūt huius est ꝫm Hiero. quia ioram accepit vxorē filiā impiissime iezabelis: ꝺ filij ei⁹ vsq; ad q̄rtā generationē de genealogia dñi excludunt: ⁊ marie q; euāgelista volebat vnā quaterdenā trāsponere rōne iā p̄dicta. ꝺ oportebat tres reges excludere: ⁊ isti tres rōne p̄dicta ꝓuenientes alijs remouent. seq̄t: d Ezechias aūt genuit manassen. iste ezechias nō habebat heredē q̄ dictū ē ei p esaiā ꝓpheta: Esa. xxxviii. Disponе domui tue q; morieris tu ⁊ nō viues: ⁊ tūc fleuit nō timore mortis ꝫ ꝓpter defectū seminis: timēs ne christus de eo nō nasceret. ⁊ ꝺ ipso orāte cū lachrymis additi sunt vite ipsi⁹ āni. xv. ⁊ tūc genuit manassen: q; qdē manasses ꝛ ꝑmo fuerit pessim⁹ q; de eo scriptū ē. iiii. Reg. xxi. q; ipse ꝑpleuit hierlm sanguine ꝓphetaruz vsq; ad os: inter quos esaiā aumculū suū secari fecit: ꝓpter qđ in captiuitatē ductus est: tū finaliter penituit ⁊ ad regnū suū reductus fuit. vt hī. ii. Paral. xxxiij. ca. seq̄t: e Manasses aūt genuit amō: amō autē genuit

ac̄arias. Joā duxit filiā iezabel ⁊ fornicat⁹ē ⁊ fratres suos occidit. Et infirmatus est dolore vteri vt viscera egereret quē secutus ochozias ingressus est per vias dom⁹ achab. Joas aūt adorauit sculptilia: ⁊ ꝯahartā filiū iozade q; cū nutrierat ⁊ regē fecerat occidi ꝑcepit: q; cū de idolatria increpauit. Amasias q̄z coluit deos seyr. Idco ⁊ hi tres de generatiōe christi sunt excluſi. ꝫm illud: Visitabo peccata patruz vsq; in tertiā ⁊ quartam generationē. Sed hoc dictū est de illis q; peccata patrū sequūtur. nā ⁊ bonus de malo genitus misericordia est dign⁹: ⁊ malus de bono natus punitur. Alij q; ponūt q̄uis mali fuerint: vel bonos generāt: vel a bonis generāt: vt ioā filius iosaphat viri iusti. Ozias pene in oībus rectū fecit: nisi q; incensuz adolere voluit: vnde ⁊ in fronte lepra p̄cussus est.

2.para.3.c.

Hi tres reges sūt intermissi. vel ideo q; ꝓpositus fuit euāgeliste tres thessaradecades ponere: vel q; ioā miscuerat se generi ieçabel. ⁊ dictū est p ꝓphetā in throno regni q̄ nō ess. sessurū de domo achab nisi in quarta generatione: ideo memoria eius a sancta generatione tollit vsq; ad tertiā generationē: purgata nō labe gentilis familie: in quarta origo christi numeratur.

Ozias aūt. Sub ozia ioathā achaz ⁊ ezechia, pphetauit esaias de christo. Propter peccata principū claudebant ora ꝓphetarū.

Ezechias. Fortis dñs: ipse est qui dicit apostolis: Nolite timere.

Ezechie cum esset sine liberis dictum est. Dispone do. t. quia mo. Ideo fecit non propter longiorem vitam: cum sciret inde placuisse deo salomonem q; non petijsset ampliores annos. Sed quia dubitabat ne promissio dei impleretur cum se sciret esse de dauid per quem oportebat venire christum: ⁊ ipse erat sine liberis. vnde ⁊ dicebat: Non videbo deum: non aspiciam hominem? Econtra credebat: quia fidelis est qui promiserat. Deus autem sententiam quam declarat ad probationez fidei imutat: ⁊ spacium generandi dat.

Manasses. Obliuiosus. Ipse est qui quasi conuerso peccatori dixit: Omniū iniquitatū eius non recordabor.

Amon. i. fidelis vel nutritius significās christū de quo dicit: Fidelis dñs in oibus vijs suis: q; ꝓuocat filios vt gallina pullos suos.

Josias. i. salus domini vel incēsum. Ille ē qui dicit: Dirigatur oratio mea sicut incensum ⁊c.

Josias rex iustus: quod non filij eius quos genuit: non in transmigratione quia nunq; transmigrauit: sed ꝫm predestinationē dei ad transmigrandū. Jechoniā ⁊ fratres eius simul ponit: vt quoz est cōmunis iniquitas similis sit ⁊ miseria. Jechonias p̄paratio dñi: quia tam patrē q; filiū dñs ad transmigrandū p̄parauit.

Legitur in libro regū q; iosias genuit ioacath: ⁊ ioachim qui ⁊ helyachym ⁊ sedechiam. Joacath successit patri in regnū: quo capto a rege egypti substitutus est loco eius ioachim frater eius. Quo mortuo regnauit ioachim (qui ⁊ iechonias dictus est) filius eius pro eo: quo capto a rege babylonie: loco eius sedechias positus est.

Ji. Veritas hystorie habet q; duo fuerūt iechonie: vt vnus scilicet pater sit in fine precedentis thessaradecadis: alter in principio sequentis. Sed mystice ꝫm Augu. vnus ⁊ idem est in fine precedentis et in principio se/

de lyra

ioſiā. Ioſias iſte fuit optim⁹ q; in iuuētute ſua cepit querere dñm: ⁊ deſtruxit tēpla idoloꝝ p totū regnū ſuū. f Joſias aūt genuit iechoniā ⁊ fratres eius in tranſmigratione babylonis: nō quia adhuc eſſet tranſmigratio quādo geniti ſunt: ſed quia imminebat. Nominant aūt fratres iechonie cum eo: quia ſimiles ei fuerunt in captiuatione. ioachaz autē qui primus regnauit poſt ioſiam captiuatus eſt per regē egypti. vt habetur. iiij. Reg. xxiiij. Rex aūt egypti conſtituit regē loco ipſius fratrē eius eliachim mutato nomine ipſius: ⁊ vocauit eum ioachim vel iechoniā. ⁊ iſte eſt qui dicit hic genitus a ioſia quē captiuauit rex babylonis ducens ſecum in babylonem: ſed in itinere remiſit eū ſub iuramento q; ei fideliter ſeruiret: ſed iſte ioachim quarto anno volens rebellare ab exercitu regis babylonis captus eſt ⁊ occiſus: ⁊ cadauer eius extra hieruſalem proiectum: ſicut fuit per hieremiam predictum Hiere. xxij. Sepultura aſini ſepelietur: ⁊ regnauit ioakin filius eius proco qui ſimiliter dictus eſt iechonias. ſed aliter ſcribitur ꝫ primus: quia pater eius ioachim per. c. m. alius autem per. k. ⁊. n. et iſte regnauit tribus menſibus: ⁊ poſtea adductus eſt in babylonem captiuus cum matre ⁊ nobilibus de terra iuda: ⁊ ꝫſtitutus eſt ſedechias auunculus eius filius ioſie rex in hieruſalē a rege babylonis. et xi. anno regni eius: quia rebellauerat captus eſt a rege babylonis ⁊ excecatus eſt ⁊ i babylonem ligatus ductus ⁊ hieruſalē deſtructa ⁊ templum combuſtum. vt habetur. iiij. Regum. xxv. Et ſic patet q; fratres iechonie filij ioſie fuerunt captiuati ſicut ⁊ ipſe propter quod nominantur cum ipſo.

Et poſt

quentis: Sed quare ptermissus est ioachin pr iechonie: forsitan vt typū xpi faceret iechoniā bis numerauit: z ioachin ne numerus augeret ptermisit.

Queritr quare iechonias dr filius iosie: cum iosias ioachin: z ioachin genuit iechoniā? Si aūt iechoniā eundē bis numeremus in fine.s. pcedentis thesseredecadis z in principio sequentis: ad b vt tres plene thesseredecades inueniant: iam nō erunt xlii. patres. Diuersis modis soluit hoc: Hiero. dicit q vterq; pater z filius ioachin z iechonias vocabat: z ita vnū habem9 in fine pcedentis thesseredecadis z alterū in principio sequētis: vt cum dicit: iosias genuit iechoniā ioachin itelligamus. Cū ō dicit iechonias genuit salathiel: ioachin accipiamus. Augustr ō dicit q vnus bis numerat scz iechonias q z ioachin

2 para. 3. c.

migratione babylonis. Et pōst transmigrationez babyloniś Jechonias genuit salathiel. Salāthiel autem genuit çorobabel. Zorōbabel autem genuit abiud. Abiud autem genuit eliachim. Eliachim autem genuit açor. Açor autem genuit sadoch. Sadoch autē genuit achim. Achim

dictus est: a quo facta est quedā in exteras gentes deflexio qñ in babyloniā transmigratū est: Ubi ergo ordo a rectitudine deflectit z in diuersum tendit angulū facit: z id qō in angulo est bis numerat. Transmigratio in babyloniā significat transitū apostoloz ad gentes: In qua transmigratione christus factus lapis angularis: vtrūq; populū complectitur quod ostendit per iechoniam bis positum.

Omnes qui a dauid vsq; ad transmigrationē babylonis numerantur reges fuerunt.

Jechonias. Prior iechonias resurrectio dñi: sequens iechonias preparatio dñi dr: Utrūq; ognuit christo qui est resurrectio z vita.

Salathiel. Petitio mea deus: Christo ouenit qui dicit: Pater sancte serua eos quos dediśti mihi vt sint v. ś. z nos.

Salathiel aūt genuit zorobabel. Hoc in multis scripturis legit: sed in paralypomenon filij iechonie assir: salathiel: melchiram: z phadaia: z de phadaia orti sunt çorobabel z semei: Sed tradunt hebrei trinomiū fuisse assir: salathiel melchiram z phadaia: Vel salathiel z phadaia frēs filios quos genuerūt vterq; suum vocauit çorobabel. Cū de isto dicat cuāgelista abiud genitū: paralyp. dicit q çorobabel mosollā genuit z reliquos inter quos abiud nō numerat: Sed multa vitia scriptoz in paralyp. deprauata sunt: vñ multe z interminate genealogie iueniunt quas iubet aplś vitari.

Zorobabel. Magister babylonis. i. confusionis: Illi conuenit qui mūdum ab errore idolatrie ad viam veritatis reuocauit.

Fuerunt viri studioś ex iudeis dicti herules ꝓpter ꝓpinquitatē generis christi erantq; nazarei. qui ordinē genealogie christi partim memoriter: partim ex libris dicrū: partim ab auis z ꝓauis retinētes śm ordinē scripserūt.

Abiud. Id est pater meus: Iste christo cōuenit: de quo dicitur: Ipse invocauit me pater meus es tu zc.

De abiud vsq; ad ioseph nulla hystoria inuenit in paralyp. sed anna-

Nicolaus

a Et post transmigrationez babylonis iechonias genuit salathiel. Iste iechonias a quo incipit tertia quaterdena nō fuit iechonias filius iosie: sed nepos eius per. n. scriptus: vt dictum est: aliter nō essent quattuordecim in ista quaterdena vltima. b Salathiel autem genuit çorobabel. z iste çorobabel est ille sub quo transmigratio rediit de captiuitate: vt habetur. j. Esdre. ij. c Zorobabel autem genuit abiud. Contrariū videtur. i. Para lyp. iij. vbi dicitur q çorobabel genuit mosollam ananiam z salomit: Est dicendum q aliquis istoruz fuit binominus: z sic dictus est abiud: quia plures binomij in sacra scriptura inueniuntur. Ab isto abiud vsq; ad ioseph nulla hystoria in biblia reperitur: sed apud iudeos fuerunt aliqui studiosi qui genealogias a dauid descendentes diligentissime scripserunt propter christum quem expectabant a dauid descendere: z ibi matthеus potuit residuum huius genealogie videre: vel si dicatur q herodes illas scripturas combussit ne linea regia ab alijs distingueretur: vt dicunt aliqui. tunc dicendum q matthеus habuit per reuelationem: quod non habuit per scripturam: quia apostoli z euangeliste non fuerunt minus illuminati: imo magis qz antiqui prophete. sequitur: d Mathan autem genuit iacob. Contrarium dicitur Luce. iij. vbi dicitur q mathat genuit hely: z hely genuit ioseph. Dicendum q mathat z mathan descenderūt a dauid: sed mathat per nathan qui fuit filius dauid adoptiuus. Mathan autem per salomonem: z isti duo mathan z mathat habuerunt vnam vxorem successiue: que dicta est iesta: z ista a mathan concepit iacob: z a mathat hely: ita q hely z iacob fuerunt fratres vterini: sed de duobus fratribus a dauid diuersimode descendentibus. Hely autem accepta vxore mortuus est sine semine: z ideo iacob frater eius accepit vxorem fratris sui: vt ei suscitaret semen z genuit ioseph: ita q ioseph fuit filius naturalis ipsius iacob: z sic accepit eum hic matthеus. Fuit autem filius hely legalis: z sic accepit eum in genealogia Lucas: vt patet in figura sequenti.

autem genuit eliud. Eliud autez genuit eleaçar. Eleaçar autē genuit mathan. Mathān autez genuit iacob. Jacōb autem genuit Joseph virum Marie de qua natus est Jesus qui vocatur xps.

ſ supplantator vel lucrator.

ſ stella maris non de

quibus: qz sine virili coitu de sola virgine natus.

Azor. Adiutus. Ille est q dicit: Ecce deus adiuuit me do. s. est. a. m.

Sadoch. Justus. i. christus de quo dr: Justus dñs z iusticias dilexit.

Achim. Id est frater meus iste: Quis aliusqz ille qui hō fieri voluit vt posśit habere frēs: de quibus diceret: Nūciabo nomē tuū fribus meis.

Eliud. Id est deus meus. Conuenit christo qui dicit: Deus meus vt quid me dereliquisti?

Eleazar. Id est deus meus adiutor. Ille est qui ex persona hominis dixit: Deus meus sperabo in eum.

Mathan. Donans vel donatus. Ille est qui dedit dona hoibus: et de quo dicit: Sic deus dilexit mūdū vt fi. su. daret.

Per hos patres christus venit in mundū: z omniū horuz in se gerebat officiū: Et dignū est vt per eandem lineam sanctitatis ad eum ascendam9 per quam ad nos descendere est dignatus.

Joseph. Apponens. i. christus qui iudeis gentes apposuit: qui z pater christi dicitur quem de sua coniuge natum adoptiue suscepit: Sed z putatiue pater dicitur.

Joseph. Mattheus dicit ioseph filium iacob: z iacob filium mathan. Lucas: ioseph filium hely: z hely filium mathat: Sed mathan z mathat de eadem vxore hesta nomine singulos genuerunt: Mathan qui per salomonē descendit eam prius duxit: z relicto vno filio iacob obiit: postea mathat qui per mathan descendit de dauid eandem duxit: z genuit hely: sic iacob z hely fratres sunt vterini. Jacob autem vxorem hely fratris sui sine liberis defuncti ad suscitandum semen eius accipiens genuit ioseph naturā suum: sed śm legem hely filium: Nō dicitur filius eius nomine vocari cui suscitatur non est verum: cum booz cum quem genuit ex ruth non elymelech cui suscitatur: sed obeth vocauit.

Virum marie. Quid ad christum generatio ex dauid deducta ad

de lyra

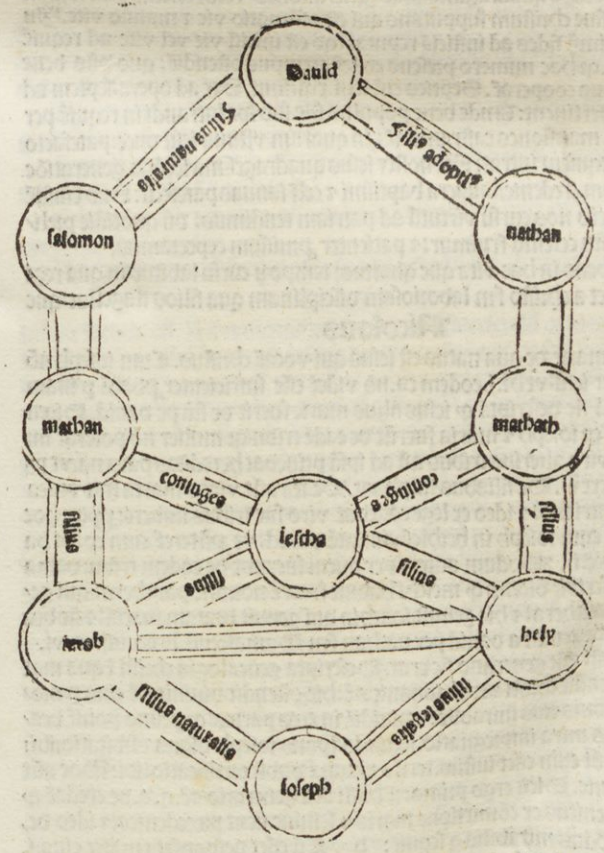

Ratio autem quare Mattheus describit genealogiam christi p salomonē filium eius naturalē hec est: quia describit assumptionē nostre hūanitatis a deo. Lucas autem per nathan filium adoptiuū: qz describit reductionē nostram in deum que fit per gram adoptionis. c Jacob aūt genuit ioseph virū

ioseph cum christus nō ex semine ioseph: Sed non est ꝓsuetudo scripturaꝝ vt ordo mulierū in generationibus texaꝫ: ⁊ ideo nō ꝑ mariā sed ꝑ ioseph inducit: cum de vna ioseph ⁊ maria tribu fuerint: Vñ ⁊ eam quasi ꝓpinquā cogebaꝫ accipe: ne tribus in aliā se ꝓfunderet: vñ etiā simul tanꝙ de vna stirpe ꝓfitenē in bethleē redire cū singulis in suā ciuitatem.

Exēplo marie liquet fidelibus ꝓiugatis seruato pari ꝓsensu ꝓtinentiā posse ꝑmanere ꝓiugiū ꝙ vocari: nō ꝑmixto corpore seruo: sed custodito mētis affectu: Vñ ⁊ ioseph vir marie dr: qꝫ ꝓiugium virū est vbi ꝓseruaꝫ amoris affectus: ⁊ in maria fructus nuptiarum inuenitur.

Omnes itaq; generatiões ab abraham vsq; ad dauid generationes .xiiij. ⁊ a dauid vsq; ad trāsmigrationez babylonis generationes .xliiij. ⁊ a transmigratiõe babylonis vsq; ad christū: generatiões .xiiij. Christi aūt† genera-

† ſ per quā dignatus est venire

Omnes itaq;. De curso ordine generatiōis tandem in fine concludēdo euangelista recapitulat sub mystico numero.

Tres distinctiones in generatione christi mystice insinuant fidem sancte trinitatis quam concorditer astruit doctrina legalis ⁊ euangelice institutionis. Tres enim trinitatis fidem: quattuor doctrinam euangelicam decem legis significat institutionem.

In tres tesseredecades diuiditur hec generatio. Prima est ab abrahaꝫ vsq; ad dauid: ita ꝙ dauid includaꝫ. Secunda a dauid. i. iuxta dauid a salomone incipit ⁊ in ꝓiecham iechoniam finitur. Tertia a secundo iechonia in christo terminaꝫ: Ab abrahā vsq; ad dauid ⁊ a dauid vsq; ad christum: tria in hac distinctione notant tempora ad christum currere: Ante legem in quo abrahām naturale seruans mandatū: Post legem quā iudei preuaricantes captiuant: Post gratiam per quā omnes de captiuitate soluuntur: Et in his singulis bis. vij. sunt: qꝫ gratia spūs sancti in hoc geminaꝫ: vt cor ⁊ carnem in vnū iungens faciat vtrūq; exultare in deū. Et autem ter. xiiij. veram significat religionē. Quattuor enim ⁊ decem nouū ⁊ vetus testamentū indicant: qꝫ via ad christum per decem verba legis ⁊ quattuor euangelia predicaꝫ: ita tñ vt quicquid ascribit trinitati quę deus est ꝓsecremus: qꝫ nulla precptio implet: nisi hic numerus colendi deum teneatur: Ut ⁊ hanc viam esse peruenendi ad christū (qui est nostra terra ꝑmissionis) scias: totū numerū collige in sūmā: ⁊ sunt. xlii. quo numero māsionū veri hebrei de egypto ad patriā veniunt: Et bene hoc numeri sacro venimus ad patriā: quo christus a patriarcha cui ꝑmissus est peruenit ad virginē quasi ad iordanē spūs sci, gra abundantē. Et iō euāgelista numerauit ab abrahā quadragintaduas generationes: velut celestis patrie mansiones in fine christum supputans qui est ꝓsūmatio vie ⁊ manſio vite. In abrahā primū fides ad iusticiā reputaꝫ: qđ est initiū vie vel vite ad requiē Ideo. xlii. qꝫ hoc numero presens ecclesie tempus ostendit: quo dñs bene operantibus cooperaꝫ. Septies enī seni. xlii. sunt. Sex ad opera: septem ad requiem pertinent: Unde bene populus ille sub spe intrandi in requiē per septies sex mansiones castrametaꝫ: in quarum vltima iesu duce: patefacto iordane: requiem intrat: Sic noster iesus quadragesima secūda generatiōe ab abraham credente: lauacra baptismi ⁊ celi ianuas patefecit: Sub eiusdē numeri sacro nos cursu virtutū ad patriam tendimus: dū quotidie preliando gustu celestiū fruimur: ⁊ patienter ꝑmissum expectamus.

Matthæus in hac vita que quattuor tempora cursu labitur: in qua regi nos oportet a christo fm laborioſam disciplinam qua filios flagellat: que

Nicolaus

seph virū marie de qua natus est iesus qui vocaꝫ christus. Cum ioseph nō fuerit pater iesu: vt hꝫ. j. eodem ca. nō videt esse sufficienter ꝓbatū ꝑ istam genealogiā sic descriptā ꝙ iesus filius marie fuerit de stirpe dauid. Dicendū ꝙ imo qꝫ ioseph ⁊ maria fuerūt de eadē tribu: qꝫ mulier nō poterat nubere cum viro alterius tribus qñ ad ipsā ptinebat hereditas paterna: vt pz Numeri. xxxvi. De filiabus salphaat. Beata aūt virgo maria fuit vnica ioachin patri suo: ⁊ ideo ex lege cogebaꝫ viro sue tribus nubere: ꝓpter hoc etiam iuit cum ioseph in bethleē ciuitatē dauid: vt ꝑfiteret cum eo: vt haberet Luce. ij. Addum autem per quem fuerunt de eadem tribu: damascenus describit dicens ꝙ melchi habuit fratrē nomine panthera: qui genuit barpanthera: ⁊ hic genuit ioachin qui genuit beatam mariā: ⁊ sic beata maria descendit a dauid per nathan fm Damascenū. libro. iiij. ca. vj.

a Christi aūt generatio sic erat. Descripta genealogia christi i qua matheus ostendit christi verā humanitatē: hic ostendit diuinitatē eius ꝑ modū ꝓceptionis eius mirabilē: ⁊ diuidit in tres partes: qꝫ primo ponit beate virginis mira impregnatio. secundo ipsius ioseph digna dubitatio: ibi: Joseph aūt cum esset iustus. tertio magna dubii certificatio: ibi: Hoc aūt eo cogitante. Dicit ergo primo: Christi aūt generatio ꝛc. q. d. ne credaꝫ ꝙ iesus sit genitus ex cōmixtione maris ⁊ femine sicut precedentes: ⁊ ideo describit modus mirabilis q sequit: b Cū esset desponsata mater eius. i. christi. c Joseph. s. sponso suo. d Antequā ꝓuenirent carnaliter. s. nō qꝫ post ꝓuenerint: vt. j. dicit. e Inuenta est in vtero habens. inuēta inquā a ioseph qui curam virginis habebat. f De spiritu sancto. istud refert ad verbū precedens: cum dicit: Habens in vtero: qꝫ hoc fuit virtute spūs sancti. illud enī ꝙ in generatione alioꝝ hominū fit ꝑ virtutē seminis deciſi a pre ⁊ recepti a matre in matrice: fuit factum virtute spūs sancti in

† ſ non ait sic facta est quia semper apud patrem erat ſ vt per ioseph de dauid monſtraretur

tio† sic erat. Cū esset desponsata mater Jesu Maria ioſeph: ſ a ioseph.

ānteq; conuenirent inuentā est ſ ecce illud nouum: mulier circundabit virum non aliunde q ex se gignendo. † ſ de quo est qui concipitur ⁊ generatur ſ de potestate non ex substantia: ne spiritus dicatur incarnatus

in vtero habens de† spiritu sancto

in. x. propter decalogi mandata signatur: per quadragenariū numerum regem christum venisse testatur: addito binario propter duo testamenta quibus regi nos oportet: Vel duo precepta charitatis in quibus tota lex continetur: ⁊ completur vetus scriptura: Quapropter in generationibus matthei que descendendo enumerantur nostrorum signatur susceptio peccatorum. In generationibus autem luce que ascendendo vsq; ad deum perueniunt cui mundati reconciliantur per christi sacerdotium: intelligit nostrorum ablutio peccatorum: Ideo in septuagesimo septimo numero tota eius enumeratio cōpletur in cuius mysterio saluator remittendum esse peccanti dicit: Denarius enim iusticie est numerus vndenarius transgressio, est denarij: qui septies ductus explicat. lxxvij. in quo numero tanꝙ vniuersalis peccati fit plena remissio peccatoꝝ per christum ascendentibus ad deū: Nec est mirandū ꝙ lucas plures successiones ponit a dauid vsq; ad christum: mattheus pauciores: cum ille ponat alias psonas ille alias ⁊ ex his forsan alij minus alij plus vixerunt. Nota non esse consuetudinem scripturarum vt in generationibus successionis ordo mulieribus tribuatur: ideo generatio ioseph ordinabiliter ponitur qui de eadem tribu: de qua et beata maria fuisse cognoscitur. Luce. i. & ca. 2. a.

Christi autem ge. Sine additamento iesu ponit: vt cum intelligas de quo propheta: Unxit te deus t. Jesus qđ substantialiter illi conuenit angulo reseruat: vt qui post dicturus est conceptum de spiritu sancto nomen ei proprium ex saluationis officio sublimius declaret.

Sic erat. Sicut dictum est: vt ex ioseph origo marie que est de dauid claresceret: ⁊ christus non ex eius semie vt deus ⁊ hō: per genealogiā: hō: ꝑ hoc ꝙ de virgine: de spiritu sancto deus ostenditur: Sic inquā erat vt prescripta est: ⁊ mox dicet sicut postea signis ⁊ prodigijs manifestaꝫ: vt totus liber deum ⁊ hominē natū demonstret: qđ est credendū vt possit intelligi. Hic enī sensus deficit humanus: vbi non est natura sed virtus: qui non credit: non intelligit ꝙ virgo peperit: ꝙ verbū caro factū est.

Cum esset desponsata. Dri. Ideo desponsata: vt significaret ecclesiam que virgo est ⁊ sponsa: ⁊ vt per ioseph origo marie ostenderet: vel vt ioseph esset testis castitatis defendens eam ab infamia suspicationis: ⁊ ne vt adultera dānaret: ⁊ vt virgo viri solatio sustentaret: ⁊ vt diabolo partus occultaret: q nequit satis dinoscere an ex semine natus sit: an de virgine: ⁊ ne virginibus esset excusatio infamie ꝙ mater christi infamata fuerit.

Desponsatio fiebat per aliquot dies ante assiduam cohabitationē: ⁊ interim erat vxor sub custodia viri.

Antequā conuenirent. Non ꝙ postea conuenerint: vt si diceremus antequā penituerit morte preuentus est.

Non ꝙ postea conuenerint: sed ostendit proximū tempus nuptiarū in quo nuptiarum solennia celebrantur:

Inuenta est. Inuenit ioseph in vtero habere: sed non de spiritu sancto sciebat esse: cum postea vt dubius deliberaret dimittere eam. Apostol⁹ autem hoc addit ne interim subreperet suspitio lectori.

Quomodo hoc factum sit ⁊ quo ordine vel in qua ciuitate christi concptio sit celebrata: hoc prętermissum: a luca exponitur.

de lyra

virgine: virtute cuius ex purissimis sanguinibus beate virginis fuit corpus christi formatū: ⁊ in eodē instanti animatū: ⁊ a verbo assumptū: qꝫ cū infinita sit virtus spūs sci pōt oia opari in instāti. Sed querit quare ista ꝓceptio xpi nō fuit fcā anteq; virgo desponsaret ipsi ioseph: Dicendū ꝙ btus Ambrosius sup lucā ad hoc assignat multas rationes quaꝝ aliquas accipio. primo enī istud fuit rōnabile ex parte pueri: qꝫ si ꝓceptus fuisset añ desponsationē: potuisset rōnabiliter a iudeis sicut illegitimus repudiari ⁊ nō sicut christus recipi. scōo qꝫ puer ꝑpter pſecutionē herodis erat in egyptum portandus ⁊ reportādus: iō sponsus marie erat ad hoc ⁊ ꝓsilia necessarię. Itē hoc fuit ex parte virginis necessariū: vt haberet ministrū nō suspectū: sed sibi ꝓiunctū vt sponsum. Itē hoc fuit rōnabile ex pte nra: qꝫ sicut p thomā palpātē cicatrices christi certificati sumus magis de resurrectiōe christi q̄ ꝑ alios: ita ꝑ ioseph magis certificati sumus de virginitate marie: qꝫ dolore iniurie fuisset motus ad vindicandū opprobriū: nisi in virgine cognouisset diuinū, sacm. Itē querit b cū maria esset tam desponsata ioseph ⁊ in domo eius: vt dicit Chrysos. quare nō accessit ad cognoscēdū virginē. Dicendū ꝙ modus erat iustoꝝ nō ꝑficere matrimoniū ꝑ carnalē copulā: nisi ꝓius vacarēt oroni ꝑ aliqđ tēpus implorādo diuinā misericordiā: vt patet Tobie. viij. Et tūc credit revelatū esse ipsi ioseph ꝑpositū marie de obseruāda virginitate: lz enī cogeret ad matrimoniū ꝓtrahendū fm tpis illius modū: ꝑpter rōnes ꝑdictas: tñ hēbat virginitatē in desiderio ⁊ ꝑposito: & votū nō exꝑsit. Cōtraxit igit mātimoniū cōmittēs se diuine volūtati: ⁊ tūc ex revelatiōe diuina credit ꝙ ioseph cognouit ꝑpositū marie: ⁊ tūc ex cōsensu vouerūt virginitatē: qꝫ vt credit ioseph adhuc virgo erat: Cuius rō est: qꝫ cū xps passiōe sua nulli mulieri seruādā tradidit nisi virgini: nō est probabile qđ ꝓceptū dū adhuc eet iuuencula traderet alicui nisi virgini custodienda.

Joseph aūt.

Justus. ℘er fidem qua credebat christum de virgine nasciturum: ⁊ voluit se humiliare ante tantam gratiam.

℞ Iustus erat hoc est testimoniū castitatis marie: vt qui seruat innocē tem iustus dicatur: Sed ⁊ pius dum nollet propalare: ex conscientia casti tatis iustus: ex timore pius: Sciebat illam esse inculpabilem: sed vnde vel quid esset ignorabat: ⁊ iō mediam elegit viam effugiendi: vt neq; innocentem proderet neq; rei incognite cōsentiendo se reum faceret coram deo.

Vera virtus est: cum nec pietas sine iusticia: nec sine pietate iusticia: que separate abinuicem dilabuntur.

Et nollet eam tra. Quam desponsauerat in coniugium ducere: ne videretur quod ignorabat celare: vel traducere, ad penam in qua nouerat non esse infamiam: quia sciebat se eam virginem accepisse ⁊ intactam seruasse.

Hec autem eo co. Hic docemur diu deliberandum esse in incertis ne pecce tur temeritate leuitatis.

Ecce angelus do. Quia sic pie cogitat consolari meret: et ꝓfiliū suū melioꝛi ꝓfilio mutat.

Fili dauid. Recognosce quod promissum est domui dauid de qua tu es ⁊ maria: ⁊ vide implectum in ea.

Noli timere. ℞uis tantum sit quantum credis: ⁊ ne timeas pro re atu: sed amplectere charitatis intuitu.

Coniugem. Coniunx erat non concubitu sed affectu: non coniunctione corꝓoris: sed copulatione animoꝝ.

Nota coniugem dici a prima fide desponsationis: Igitur dispensationis est siquis permittitur aliam ducere post sacramentum sponsionis etsi nunq; debitum soluere possit.

Bene ioseph vir ⁊ maria coniunx dicitur: cum in eo seruatur affectus amoꝛis qō est verum coniugium: ⁊ in ea sine coitu est fructus nuptiarum.

In ea natum. De ea nasci est in lucem produci. In ea ꝛo nasci est cōcipi: vel ſm prescientiam angeli quam habet ex deo: cui futurum quasi preteritum natum dicitur.

De spū sancto. Spiritus sanctus dicitur deus ⁊ donum dei ⁊ charitas: ⁊ sola charitas eum incarnari fecit.

Pariet. Ne videretur ioseph non esse necessarius ei subdit: pariet: ⁊ ita eris necessarius procurationi.

Vocabis. Idem dicit isti quod predixerat marie: vt promissum saluatoꝛem iam venisse tam viris q̄ feminis repꝛesentet ex voce. Ipse enim no-

ſ sponsus.

Joſeph autē vir ei⁹: cū ergo eſſet
† ſ pro traducere greci habent propalare
iuſtus: ⁊ nollet eā† traducere: vō
† ſ ne ſi palam, eſſet vt adultera puniretur.
†† ſ ne ſi retineret nesciens eventum rei. q. conſcius eſſet peccati †† ſ vt occulte dimitteret.
luit† occulte†† dimittere eā†. Hec
ſ non deluſor.
autem eo cogitante ecce angelus
† ſ nō manifeſta viſiōe: q; dubietate ai ꝓmebatur velut ſomno infidelitatis †† ſ ne vlterius premeret dubietas quē cōmēdabat equitas
domini i† ſomnis†† apparuit ei di
ſ familiare ⁊ notū oſtēdit: cuius nomē ⁊ genus dicit.
cens: Joſeph filidauid nōli time
† ſ ſm preceptū legis noiatam
re accipere mariam† coniugem tu
† ſ ⁊ ne ſuſpiceris q̄ de alio ſit: q̄ eni in ea ⁊c.
†† ſ iam conceptam
am†. Quod enim in ea† natuz eſt
de ſpiritu ſancto ē. ℘ariet ät filiū
†† nō ſpones qō externo ipoſitū ē. ſ ſaluatoꝛem.
um ⁊† vocabis nomē eius†† ieſū.

men interpretatur.

Hoc aūt totum. ℞ propinquo est desponsata: q; inuenta est in vtero habens: q; peperit virgo: q; iesus vocatus est: q; saluat. Hoc enim ait euangelista quando iam omnia impleta erant.

Ut adimpleret. Prophetia signum est prescientie dei: quia quod dicit certum est a deo prescīri: ⁊ ideo ab homine debet timeri. Nullus autem signū quod designat efficit: sed tm̄ signat quod ostendit: sic prophetia nō necessitatem eoꝝ facit que predicit: sed signum est prescientie dei.

Hec. Non est necessitas rerum ex eloquio prophetarum sed sola exhibitio veritatis. Prophetia non facit necessitatem eorum que dicit: sed signuz est prescientie dei. Propheti a alia est ex predestinatione dei quam necesse est omnib⁹ modis euenire: vt sine nostro impleatur arbitrio: vt hec de qua hic agitur. Alia est ex prescientia dei cui nostrum admiscetur arbitrium. Alia est que comminatio dicit: que fit ob signuz animoꝝ diuersionis diuine vt fugent a facie arcus electi: ⁊ iuste pereant incauti: ⁊ non ex prescientia: quia longe aliter scitur q̄ futurum cōminetur. Esai. 7. c.

ſ ſubdit cauſam nominis † ſ qō ſolus dei eſt
†† ſ quos predeſtinauit.
Ipſe enim† ſaluū faciet†† populuz
† ſ que ex eis ſunt †† ſ hoc quod narrat teſtimonio prophetico certius facit.
ſuū a† peccatis eoꝝ††. Hoc autem
totum factum eſt vt adimpleretur
† ſ eſaiam
quod dictū eſt a domino per†, p
† ſ quaſi hec ſubſtantia ſue carnis nō aliūde tāḡ
phetā dicentē: Ecce virgo i† vte
per coſtum vtri
† ſ vel vocabunt: primo angeli pſallentes: inde apoſtoli predicantes: vel alij credentes
ro habebit: ⁊ pariet filiū: ⁊† vocā
bitur nomē eius emanuel quod
† ſ verbum caro factum eſt ⁊ ha. in no.
ſ nobiſcum. i. in homine deus
eſt interpretatū† nobiſcum deus.
ſ dubietatis.
Exurgēs autē ioſeph a ſomno
ſ non malignus.
fecit ſicut ꝓcepit ei angelus dñi.

Ecce virgo. Admiratur prophetia eſaias: ⁊ quaſi omnes de ſomno ſuſcitans ait: Ecce virgo in vtero habebit: ſpiritui ſancto preſens erat qō in tempore nondum erat.

Ecce virgo ⁊c. Dicunt iudei q; non est hoc nomen integritatis sed etatis puella. Sed quomodo tunc est signuz? Sensum esaie sequitur non verba: ꝓ ꝓcipiet ponit: in vtero habebit: ⁊ vocabūt, ꝓ vocabis vel vocabit.

Emanuel. Propium est christi vt iesus: quia cum his quos saluat semper adiuuando perseuerat.

Tribus de causis de veteri testamento astruit ea que ponit in euangelio. Pro testificatione: vt habeat testimoniū a lege ⁊ prophetis. Pro cōfirmatione fidei: q; facilius credimus cum videmus impleta que sunt predicta. Pro coniunctione noui ⁊ veteris testamenti.

Exurgens. Hoc. Modꝝ. Quisquis a deo monet: soluat moras: surgat a somno: faciat quod iubetur.

Fecit sicut prece. Perfecta obedientia. Fecit non tm̄ quod precepit angelus: sed etiam sicut precepit.

Exhibitione seruitutis ⁊ affectu amoris obediens recte dicitur fecisse sicut precepit ei angelus.

Angelus do. Nō relinq̄t mētiēdi locꝝ: vbi officiū angelorꝝ celebrat.

Nicolaus

a Joseph autem. Hic ponitur ioseph digna dubitatio. emisso aūt voto predicto: angelus gabriel venit ad virginem ignorante ioseph: ⁊ impregnata est de spiritu sancto: vt habetur Luce. i. ⁊ statim de licentia ioseph abiit ad cognatam suam sc̄z sanctam Elizabeth: vt ei pregnanti seruiret: ⁊ natū filij sui precursoꝛem videret: ⁊ ibi mansit tribus mensibus vsq; ad peractā precursoꝛis natiuitatem. Ipsa autem redeunte vidit ioseph vterum eius grauidum: incurrit ex hoc vehementem suspitionem: nec fuit mirum propter marie longam absentiam: ex altera parte tantū tenebat de marie sanctitate: vt dicit Chrysostom⁹. q; sibi videbatur impossibile eam cecidisse.

b Cum ergo esset iustus noluit eam traducere: id est propalare: quia nō erat certus de crimine: ⁊ ideo: c Voluit occulte dimittere eam. ne forte ex opposita parte faueret sibi in crimine: ⁊ bene dicitur q; occulte: ne si in palam eam relinqueret: nesciret respondere determinate causam dimittendi eam hoc querētibus: cū haberet argumēta sibi insolubilia ex vtraq; parte: vt visuz est. Sed querit hic quare maria nō dixit ei diuinū secretū? Est dicendū q; talia nō sunt reuelanda: nisi quantū se extendit voluntas diuina: ⁊ ideo beata virgo tacuit: tenens firmiter q; sicut istud secretū fuerat reuelatū sancte elizabeth: vt habet Luce. i. sic reuelaret alijs cōpetenti tpe ex bñplacito voluntatis diuine. Silr querit quare ioseph non petiuit ab ea? Dicendū q; ꝓ nihilo petisset: q; ipsi marie, ꝓ se dicenti nō credidisset ⁊ iterū ex diuina dispensatione hoc factū est: vt ꝓ reuelationē angeli ipse ioseph sic certificaret q; de cetero nullo mō dubitare posset: d Hec aūt eo cogitante. Hic ponit ipsius ioseph dubitantis magna certificatio. ⁊ dividit in duas partes: q; primo ponit eius certificatio q̄tū ad intellectū. et secō ostendit hec certificatio p effectū: ibi: Surgēs autem. Prima adhuc in duas: q; primo ad certificationē ipsius ponit testimoniū angelicū. secō ad fidei nostre ꝯfirmationē ꝓducit testimoniū ꝓphēticū: ibi: Hoc autem

de lyra

totum factum est. Ad euidentiā prime partis aduertendū q; magnū malū fuisset si ad modicā horā ipse ioseph beatā virginē que de spū sancto ꝓcepe rat dimisisset: ideo cum adhuc de hoc deliberaret certificatus est ꝑ angelū anteqū ab ea discessisset: ⁊ hoc est qō dr: Hec aūt eo cogitante ecce angelus dñi apparuit in somnis ioseph: q; alia clausis sensibus exterioribus ad recipiendū reuelationē magis est apta: q; tunc nō est ꝑ occupationē sensuū exteriorꝝ impedita. sequit: e Joseph fili dauid ⁊c. q; de christo volebat loqui qui erat promissus ipsi dauid: ideo de ipso dauid memoriam facit.

f Noli timere accipere mariā ꝓiugē tuā. nō ad carnalē copulā: sed ad cohabitationē eius ea: ⁊ deuotā ministrationē. subdit rō: g Qō enī in ea natū est. nō dicit ex ea; q; natiuitas in vtero est qñ fetus animat: ⁊ illa erat cōpleta: sed adhuc natiuitas ex vtero tpe debito expectabat. h De spū scō. miraculose facta est ꝓceptio: nō interueniēte adulterio. segt: i ℘ariet filiū. s. qñ erat natiuitas ex vtero. k Et vocabis nomē eius iesum. i. saluatorē: ideo subdit: l Ipse enī saluū faciet pplm suū a pctis eorū. In hoc aūt ostendit angelus eum verū hoiez in partu virginis: verū deū. m Hoc in salute ppli a pctis: q; nullus pōt saluare a pctis nisi deus. m Hoc aūt totū factū est vt adimpleret ⁊c. Hic ad certificationē nr̄e fidei adducitur ad hoc testimoniū ꝓphēticū: vbi ista sunt verba euāgeliste scribētis: nō angeli loquētis. Volebat enī ostēdere in hoc cōpletā esse ꝓphētiā Esa. vij Ecce virgo ⁊c. sequit: n Et vocabit nomē eius emanuel qō est interp̄tatū nobiscū deus. Per h ostendit veritas deitatis ⁊ hūanitat in christo. prius enī erat nobiscū deus p essentiā: potentiā: ⁊ p̄sentiā. silr erat p gr̄am nobiscū q̄tū ad scōs patres: ergo li nobiscū importat hic spālem vnionē que facta est p nostre humanitatis assumptionē. o Exurgens autem a somno. Hic ponitur ipsius ioseph certificatio per effectum: q; exurgens a somno certificatus de virginitate marie ad mandatum angeli.

Accepit ꝓiugem

Et accepit coniugem suam. Ad vitandam virginis infamiã ad celandũ saluatoris aduentũ: ad necessariũ pueri nascentis obsequium.

Donec peperit. Non q̃ post: quod magis constat: cum multis modis cognouit deum esse qui natus est.

Non q̃ postea cognouerit: sed ponit donec ꝑ et: vel pro eterno: vt: donec po. ini. tu. sca. pe. tu.

Dicitur q̃ ioseph mariam facie ad faciẽ videre non poterat quã spũs sanctus a cõceptione impleuerat penitus: Et tñ nõ cognoscebat facie ad faciem quã desponsauerat: donec vterus euacuaret: de quo hic nõ agit.

Primogenitum. Primogenitũ dr̃ oẽ qđ aperit vuluã siue aliud se quat siue nõ: Vel primo genitus inter oẽs electos p gratiã: Proprie autez vnigenitus dei patris vl marie dicit. C. II.

Cum ergo natus. Cuius matthеus natiuitatem prętermittat: tamen aduentuz magorum referens: breuiter eam cõmemorat sic dicens: Cum ergo ꝛc̃.

Quattuor ℔ ponunt a ꝓphis roborata: natiuitas: nomẽ: locus: ꝛ tps.

De natiuitate dñi in bethleem matthеus ꝛ lucas consentiunt: sed qnõ ꝛ qua occasiõe ad eam venerint Joseph ꝛ maria lucas exponit: mattheus prętermittit: sicut ꝛ cetera vsq̃ ad circũcisionem: sicut econtra de aduentu magorum lucas tacet: ꝛ mattheus exponit.

Bethleem iude. Ad differentiam illius que est in galilea in tribu ẓabulon. Duc enim sunt bethleem.

Bethleem prius dicta est effrata. Bethleem domus panis: q̃ ibi nasciturus erat panis viuus qui de celo descendit: qui ponitur in presepio: vt irrationabiles pastos faciat socios angelorz. Significat autem ecclesiam que est domus in qua panis viuus comeditur.

In diebus herodis. Hoc nõ ponit tñ pro tempore: sed vt videat impletum: Non deficiet princeps de iuda ꝛc̃.

In diebus herodis regis. Finito scz regno iudeorum: qñ iam herodes alienigena in gente iudeorz regnũ sibi occupauerat: impleta ꝓphetia que

Nicolaus

a Accepit coniugẽ suam. tanq̃ dominã suam ei obsequiose ministrando.

b Et non cognoscebat eam. qđ exponũt aliqui de cognitione faciei: dicentes q̃ ex presentia christi in vtero virginis tanta erat claritas in eius facie q̃ ioseph non poterat eam cognoscere: sicut dicitur de claritate faciei moysi ex consortio sermonis domini: quia non poterant intendere in eam filij israel: vt habetur. ij. Corint. iij. Aliter exponit Hieronymus de cognitione carnalis copule: quia cum ea vouerat virginitatem: vt dictuz ẽ. Sequitur:

c Donec peperit filium suum primogenitũ. Ex hoc loco dixit Eluidius hereticus q̃ maria ℔ a ioseph non sit cognita ante partum christi: tamen post eius partum ab eo cognita fuit ꝛ alios filios peperit: quod arguit ex hoc qđ dicit hic: Non cognoscebat eam donec peperit ꝛc̃. ergo post partum cognouit. Item ex hoc quod subditur: Primogenitum quia primogenitus non dicitur nisi respectu aliorum filiorum secundo genitorum. Hoc etiam confirmatur quia Joan. ij. legitur christum fratres habuisse: sed hoc non valet: quia sicut dictum est maria ꝛ ioseph virginitatem vouerant. Item beata virgo fuisset ingratissima si tanto ac tali filio non fuisset cõtenta. Item ioseph qui dicitur sanctus: sceleratissimus ꝛ presumptuosissimus fuisset si templum spiritus sancti ꝛ speciale habitaculum dei violare ac polluere presumpsisset. Ad primũ ergo dicendum q̃ hec dictio donec: aliquando significat tempus determinatum: quo transacto fit aliquid: sicut dicitur: Iste non comedit donec esset hora sexta: hoc est intelligendum q̃ completa sexta comedit: ꝛ sic non accipitur hic. Alio modo accipitur pro semper: sicut in psal. habetur de christo: Sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum: non est sic intelligendum q̃ quando inimici eius erunt positi sub pedibus eius tempore iudicii: q̃ tunc dimittat sedere ad dexteram patris: imo eternaliter sedebit: ꝛ hoc modo accipitur hic Donec: cum dicit: Non cognoscebat eam donec ꝛc̃. Ad secundum dicendum q̃ christus primogenitus filius virginis dicitur: non quia alij fuerunt post ipsum: sed quia nullum peperit ante eum: ꝛ hoc modo accipiebatur in lege vbi precipiebatur q̃ primogenitus deo offerretur: ꝛ si aliqua mulier pariebat vnicum tanq̃ primogenitum offerebat illum. Ad tertium dicendum q̃ in euangelio fratres christi nominantur cognati eius germani: quia de eadem cognatione sicut abraham ꝛ loth dicuntur fratres: Becũ. xiij. vbi dicitur: Ne sit iurgium inter me et te: fratres enim sumus: ꝛ tñ loth erat nepos eius: ꝛ sic patet ꝓpositũ. C. II

d Cum ℨ natus esset iesus ꝛc̃. Hic secũdo ostendit euangelista ipsũ

c iesum esse verum deum ꝛ verum hominẽ ex illustratione celesti: ꝛ veneratione regali: ꝛ diuiditur in duas partes: q̃ primo ponit huius rei manifestatio. secõ ipsius christi manifestati persecutio: ibi: Qui cum recessissent. Item prima in tres: q̃ primo ponit christi inquisitio sollicita. secõ eius inuentio certa: ibi: Qui cum audissent regẽ. tertio eius adoꝛ tempus.

in diebus herodis regis: ecce

magi ab oriente venerũt hierosolymã dicẽtes: Ubi est qui natus est rex iudeoꝛ? Vidimus enim

stellaz eius in oriẽte: ꝛ venimus

ꝛ propter predictas causas † ꝛ ad opus coniugale
ꝛ propter secreta que didicerat

Et ãccepit cõiugem suaz. † Et nõ cõgnoscebat eã dõnec pepit filiũ suũ ꝛ primogenitũ ꝛ vocauit nomen eius Jesuz. C. II.

† ꝛ. i. substantie siue ꝛ añquẽ nullus nec post quẽ alius ꝛ die octauo quo fiebat circũcisio ꝛ nomen imponebatur

ꝛ ecce natiuitas: cum esset natus.

Cum ergo natũs esset

c ꝛ nomen. ꝛ locus.

iesus in bethleem iude

ꝛ tempus.

in diebus herodis regis: ecce

† ꝛ vbi erat caput regni ꝛ ciuitas dei toto orbe resulget in qua minus docti eruditunt diuina lege

magi ab oriente venerũt† hierosolymã dicẽtes: Ubi est qui †natus est rex iudeoꝛ? Vidimꝰ enim

† ꝰ ne hoc de herode querere videantur

ꝛ signa non fidelibus sed infidelibus data sunt
† ꝛ ꝓpriã: q̃ hãc creauit ad oñsionẽ sui

stellaz eius in oriẽte: ꝛ venimus

dicit: Cum venerit sanctus sanctorum cessabit vnctio vestra.

Ecce magi. Magi non malefici: sed philosophi chaldeoꝛ: qui de singulis philosophant: Et fuerunt (vt dicit) de genere balaam: ꝛ successores doctrinarũ eius: In istis fides gentiũ vt primitie deo consecrat: Hi predicant natiuitatẽ: locum nesciunt. Judei locum insinuant: tempus aduentus non cognoscunt.

Venerunt magi non post annũ: quia tunc nõ inueniretur in presepio: ℨ in egypto: sed. xiij. die. Fuerunt autem de terra persarum vbi ꝛ saba fluuius a quo regio nomi-
natur: iuxta quam ꝛ arabia est: vbi magi fuerunt reges: Qui etsi tria munera obtulisse dicunt: nõ ideo non plures q̃ tres fuisse probant: sed vt per eos gentes que ex tribus filijs noe nati sunt venture ad fidem prefigurentur: vel tot fuerunt principes: qui multos duxerunt in suo comitatu.

Ideo magi apud hierosolymam precipue natum regem querunt: quia per balaam de israel nasciturum audierunt. Noua enim stella nouũ hominẽ indicabat. Stella christus quem sequi debemus: qui nisi in cordibus oriatur rex iudeorum in oriente non queritur.

Ubi est qui natus ꝛc̃. Confusio iudeoꝛ est vbi christi natiuitatez a gentibus discunt: ꝛ si non credunt: inexcusabiles sunt.

Vidimus enim stellam. Hero. Hec stella dñice natiuitatẽ nũcia nũq̃ prius apparuit: sed eam tunc puer creauit: ꝛ magis preuiã deputauit: que mox peracto officio esse desiit.

Christum nondum loquentem muta stella predicat: postea loquentem loquentes apostoli nunciauerunt.

Judeis tanq̃ ratione vtentibus substantia rationalis. i. angelus ortuz christi nunciauit: Magos ẽo primitias gentium nondum ratione vtentium irrationalis. i. stella perduxit.

Pastoribus angeli: magis stella: vtrisq̃ tamen loquitur lingua celorum: quia iam cessabat lingua prophetarum.

Utrum stella orta sit in oriente: an ipsi ibi positi natam ad occidentem.

de lyra

ratio deuota: ibi: Et ꝓcidentes. Prima adhuc in duas: q̃ primo ponit inquisitio christi ex deuotione: ꝛ ista facta est a magis. secõ ponit inquisitio christi ex malignatione: ꝛ hec fuit inquisitio herodis: ibi: Audiens aũt rex. Circa inquisitionẽ magoꝛ querentiũ christũ natũ: euãgelista tria notat: videlz natiuitatis locũ: cũ dicit: Cũ natus esset iesus in bethleem iude. vt ostendat impletã esse ꝓphetiã Mich. v. vt videbit. j. codẽ ca. Addit aũt iude. ad distinctionẽ alterius bethleẽ q̃ est in tribu ẓabulon. secõ notat tẽpus: cũ dicit: In diebus herodis. ꝓbauerat enim patriarcha iacob: Gen. xlix. Non auferet sceptrũ de iuda ꝛ dux de femore eius donec veniat qui mittendus est ꝛc̃. vbi trãslatio chaldaica habet sic: Donec veniat messias. vbi manifeste ostendit illo tpe christũ esse nasciturũ: qñ deficeret rex ꝛ dux de populo iudeoꝛ: ꝛ hoc impletũ est in herode: q̃ vsq̃ ad trãsmigrationẽ babylonis habuerũt reges de tribu iuda ꝛ postea duces: vt patet de zorobabel: Esdre. ij. ꝛ sic vsq̃ ad herodẽ qui fuit idumeus natione: ꝛ per cõsequẽs alienigena: sed regnũ iudeoꝛ fuit sibi datum a romanis imperatoribus: ꝛ cum hoc adiutoriũ ad ipsum acquirendũ: ꝛ capto antigono ibidẽ regnante: ꝛ postea interfecto herodes occupauit regnũ: vt narrat Josephus libro antiquitatũ: patet igit q̃ ꝓ hoc q̃ dicit: e Jn diebus herodis regis. ostendit tempus prefinitũ christi nascentis. Tertio scriptura circa natiuitatẽ christi notat euidens celeste signũ: ꝓphetatũ cui fuerat per balaam Numeri. xxiiij. Orietur stella ex iacob ꝛ ꝛsurget virga ex israel ꝛc̃. Ubi ostenditur q̃ ortus istius stelle apparentis erat signũ christi nascentis: ꝛ ideo in hora natiuitatis christi appuit stella noua in orientali terra vbi quõdã habitauit balaã: q̃ qdẽ terra est in ꝓte orientali respectu hierlim: vt hꝫ in codẽ libro Numeri. xxiij. ꝛ iõ isti magi dicti sunt magi nõ a magica arte: sed a magnitudine scie: ꝛ iõ dicti sunt etiam reges: q̃ illo tpe ꝑsi sapientes regnabant. Isti ergo videntes nouã stellã cognouerũt ꝓ diuinã inspirationẽ q̃ illa erat que predicta fuerat ꝓ balaam: ꝛ iõ statim mouerũt se de locis suis vt venirent ad venerandũ puerũ natum: ꝛ sequẽtes stellam venerunt in iudeam die tertiadecima: q̃ illa terra vbi habitabat balaam nõ multũ distabat a iudea: ipsis aũt iudeã intrãtibus stella diuina dispositiõe dispariuit vt necesse haberẽt recurrere ad ciuitatẽ regiã: videlz hierlim: ꝛ ibidẽ inqrere de christo nato: ꝛ ℔ factũ est a deo duplici de causa. Una ꝓpt ipsos magos: vt q̃ ꝓus fuerãt cõmoniti celesti signo cõfirmarent etiã dicto ꝓphetico ex doctoꝛ hebraicoꝛ rñso: vt. j. patebit. Alia cã fuit ꝓpt xp̃m: vt eius natiuitas in ciuitate regia nũciaret: ꝛ ꝓ oñs iudei xp̃m nõ recipientes inexcusabiles haberent. Per ℔ etiã figurabat q̃ fides christi erat a gẽtilibus deuote recipiẽda: ꝛ a iudeis ꝓ maiori pte in infidelitate remanẽtibꝰ refutãda q̃ magi q̃ gẽtiles erãt ipsũ xp̃m deuote q̃sierũt ꝛ inuẽtũ adoꝛauerũt. sacerdotes aũt iudeoꝛ audiẽtes xp̃m natũ ꝓ celeste signũ i nullo moti sũt ad ipz q̃rẽdũ seu venerãdũ. dicit igit: f Uidimꝰ stel. eiꝰ ꝛc̃. ꝛ ꝓz sẽsus ꝓ ꝑdicta.

Audiens

Matthe.5.a

viderint ambiguū est. ℘otuit enī nasci in oriente: ⁊ eos in hierusalē pduc
cere: Sed dū hūanū quasi ex lege querūt auxiliū: diuino deserunt. ℘er
stellā intellexerūt eū in iudea natū: ⁊ ideo hierusalē veniūt: vbi locū discē
tes tunc aggressi iter primū habent stellā pcutā quā recognoscūt.

Alleg. Stella est illuminatio fidei que ad christū ducit: ℘ū diuertūt
ad iudeos eā amittūt: q: dū a malis ꝓsiliū querūt verā illumiationē pdūt.

Audiens aūt he. Rex dī: vt ex collatione eius qui querit hic intelligatur extraneus: q: iam defecerat ꝓprius.

Audiēs aūt herodes alīū regē iudeoꝝ ꝙ se q̄ri: volebat enī cū esset alienigena legitimus rex vi
ioan.7.f. derī: ⁊ iō codices qb⁹ genealogia texīt cremauit.

Turbatus. Vel q: extītū regni sui timet: vel ꝓpter īrā romanoꝝ si ℘ pateret: q decreuerant ne
mich.5.a quis rex vel dūs sine coꝝ ꝓsilio diceret.

Nato rege celi rex terre turbatus est: q: nimirū terrena altitudo ꝓfundit cū celestī celsitudo pdicat

Cum illo. ℘ropter fauorē: q: sepe ppls plus eis iniuste faueat quos crudeles sustinet. Unde salomon: Rex iniustus omnes ministros impios habet.

Et ꝯgregans oēs ⁊c. Nota diligentiā inquirentis: vt si inuenerit faciat q̄ post se velle ostendit. sinautem excusatus sit romanis: Explorabat etiam si rex coꝝ tristes vel letos faciat iudeos.

Ubi xp̄s. A iudeis q̄rit locū a magis tēpus: vt de vtroq; fiat certꝰ.

In bethleē iude ⁊c. Locū natiuitatis exprimunt: quem testimonio scripture didicerunt: vt ipsa coꝝ scientia illis fieret ad testimoniū damnationis: nobis ad adiutorium fidei.

Ex hoc patet q: nō ex ignorantia: sed ex cordis duricia credere noluerūt.

Et tu bethleem. Hoc sic ponit vt ab eis dictū est: q: etsi nō verba: veritatem sensus quodāmodo ponunt.

In hebreo sic est: Et tu bethleē effrata parua es in milibus iuda: ex te mihi egredietur qui sit dominator in israel: ⁊ egressus eius ab initio a diebus eternitatis: Et est sensus: Et si sis paruus viculus comparata ciuitatibus iude vbi tanta milia: tamen non es minima: q: ex te egredietur magnus christus: qui non tm̄ de dauid: q: egressus eius ex mea constat substantia: natus a diebus eternitatis: q: in principio erat verbum.

Antiquitus effrata postea bethleē. Ad ystice est dicta effrata: furorē vidit: qō premonstrat insaniā herodis qui ibi pueros occidit: Vel effrata fructifera: que colit agrū vite: Adcrito in eo loco christus nascitur: qui totius

Nicolaus

a Audiens aūt herodes. Hic ponit inquisitio herodis ex malignatiōe: ⁊ primo ponitur eius inquisitio de christo a iudeis. secundo ab ipsis magis ibi: Tunc herodes. Dicit ergo: Audiens aūt herodes. s. christum natum p euidens celeste signū. b Turbatus est. nec mirum quia erat alienigena vt dictum est: ⁊ ideo timebat perdere regnū: ⁊ non solū ipse turbatus est: ℌ:
c Et oīs hierosolyma cū illo. Hic accipit pars pro toto: vnde oīs hierosolyma accipit hic pro illa parte que faucbat sibi: sicut cōiter dī qñ maiores ciuitatis aliquid factūt q̄ tota ciuitas facit: sic in ꝓposito illi qui erāt ibidem maiores ⁊ in regalibus officijs assistentes illi cum rege turbati sūt. sequitur: d Et congregans oēs principes sacerdotū ⁊ scri. pg. scis. ab eis vbi christus nasceret: q: enī volebat christum perdere: ideo voluit de loco natiuitatis christi diligenter inquirere ab illis qui scripturas ꝓphetarum predictas de christo nouerant ⁊ genealogias descēdentes a dauid scibāt.
e At illi dixerūt ei: In bethleē iude. Sicut enī periti in lege respondērūt per prophetiam que habetur Michee. v. que non potest exponi nisi de christo: vnde in eadem auctoritate vbi dicit: Ex te egredietur qui sit dūator ⁊c. translatio chaldaica habet: Ex te egredietur messias. Ad euidentiam igitur huius prophetie videndum est qualiter scribitur Michee. v. quia videtur in aliquibus discordare ab eo qō hic dicit: scribit enī Michee. v. Et tu bethleem effrata paruulus es in milibus iuda: ex te enī mihi egredietur: qui sit dūator in israel ⁊c. matthеus aūt euangelista aliter scripsit: quia debebat scribere responsionē iudeorum herodi factam: herodes autem erat alienigena ⁊ ignorabat scripturas prophetarū: ⁊ ideo scribe sibi respondentes aliqua verba in auctoritate scripta mutauerūt vt planius regi loquerent: tamen eadem sententiā tenuerunt qō patet discurrenti per singula. scribit enim in Michea sic: Et tu bethleem effrata: ipsi aūt responderunt: Et tu bethleē terra iuda: cuius ratio fuit: q: ista ciuitas antiquitus vocata est effrata ab vxore caleph: sed postea est ibi facta fames magna tempore elimelech ⁊ noemi vxoris sue: ꝓpter quam famem iuerunt ad peregrinandū in

ecclesie typum gerit: ⁊ ex nolle timuit christū pabulū vite cunctis.

Ter. iu. In hebreo effrata: Bethleez est domus panis: effrata ꝓsperū. Que sunt domus iste nisi fideliū mētes panem angelorum manducantes: ⁊ quantū in hac vita mortali conceditur gloriam domini speculantes? In quibus christus iam per fidem natus: de gentilitate velut de longinquo venientibus per falsorū doctorum demonstrationeꝝ aliquādo queritur: ⁊ inuentus adoratur.

Clam vocatis ma. Remotis sacerdotibus ⁊ ℌ scribis: Timebat enī ne iudei quasi ex dei oraculo ꝓmissum occultarent: si se velle cum perimere sentirent: Ideo etiam promisit se adorare: ne quis sentiret dolum eius: sed sine suspitione ob gratiam facilioris ei renunciarēt.

Adorem eum. Herodes denotionē promittit: sed gladiuz acuit: malitiam cordis depingens colore humilitatis.

Finxit se vultu ⁊ verbis adorare cum quē invida mente cogitabat occidere: Cuius personam representant ypocrite qui dum ficte deum querunt nunq̄ merentur inuenire.

† ſ q: locū didicerat: qñ nasceret explorat.
ter didicit ab eis † tempus stelle
† ſ cognito loco ⁊ tpe restat cognitio persone.
que apparuit eis. Et mittēs eos
in bethleem dixit †: Ite ⁊ interro
gate diligēter de puero: ⁊ cū inue
neritis renūciate mihi: vt ⁊ ego
ſ hoc subiungendo ad renunciandum inuitat.
ſ vt alacrius per eum redeant: ⁊ ne iudei q: rex eorum futurus erat occultent.
ueniens adorem eum. Qui cum
ſ estimantes supple vera que dixerat.
audissent regez abierunt. Et ecce
stella quam viderant in oriente
ſ donec
antecedebat eos: vsq; dum veni
ſ quasi diceret: hic est qué natū testabar.
ens staret sup̄ vbi erat puer. Vi
† ſ inuento qō desiderauerant
dentes autē stellam † gauisi sunt
gaudio magno valde. Et ītrātes
ſ diuersoriū illud qō lucas cōmemorat.
domum inuenerunt puerū cuz

Ecce stella. Ingressi iudam deseruntur indicio stelle vt cogantur ex lege inquirere: Vel diuino deseruntur auxilio qui querunt humanum: Nec debebat signum infidelibus datum apparere domesticis legis ⁊ prophetarum: quia si moysen ⁊ prophetas non audiunt: neq; si quis ex. m. ⁊c.

Non tenuit ethereas vias. Sed multū domui vicinia: aliter non discerneret domum.

Adora. Stella est bona exhortatio ducens ad christum: Vel potius fides que est mentis illuminatio per quam ingrediens christum videt qui est stella matutina: ⁊ eo viso gaudet gaudio: ⁊ adorare non desinit.

Gauisi sunt. Gaudio gaudet: qui propter deum (qui verum gaudium est) gaudet. Addit ⁊ magno: quo nihil est maius. Et valde gauisi: q: de magno potest alius plus alius minus gaudere.

Et intrantes do. Tres magi vno itinere deum veniunt adorare: quia in vno christo (qui est via) inseparabilis trinitas ab eis erat adoranda.

Puerum cum maria. Sepe puer nominatur: vt cum agnoscant de quo dictum est: Puer natus est nobis.

Cur non ⁊ ioseph cū maria inuentus est a magis? Nec aliqua inde male suspitionis occasio daretur gentibus: que primitias suas statim nato saluatore ad eum adorandum miserunt.

de lyra

terram moab: vt habet Ruth. j. transeunte autem fame facta est maxima abundantia in eadem ciuitate: sicut frequenter fit mutatio a ꝓtrario in contrariū: ⁊ tunc vocata est ciuitas bethleem. i. domus panis propter abundātie eucntum: herodes autem ignorabat istam historiā: ⁊ ideo non dixerunt: Et tu bethleem effrata. quia nesciuisset quid esset dictu: sed dixerunt: Tu bethleē terra iuda. i. que sita es in tribu iuda: ad differentiā alterius que sita est in terra ẓabulon: sicut predictū est. Similiter qō sequit in auctoritate: Paruulus es in milibus iuda. mutauerūt dicentes: Nequaq̄ minima es in principibus iuda: ly enī videat esse ꝓtrarietas in verbis: tñ est eadē sntia q: cum dicit: Paruulus es ⁊c. hoc est dictū: Tu bethleē paruulus es vicus in situ ⁊ ambitu murorꝝ respectu miliū ad te pertinentiū: ⁊ rōne christi ex te nasciturī: ⁊ ista paruitas sonat in dignitatē: sicut si diceret: parisius est parua ciuitas in situ respectu multitudinis ad eam ptinentis. Scribe aūt iudeorꝝ rīdentes herodi: hanc dignitatē planius exp̄ressērūt dicentes: Nequaq̄ minima es ⁊c. Qō aūt sequit in auctoritate hic ⁊ ibi satis ꝓcedat: vt pz intuenti. f Tunc herodes. Hic ponit inquisitio herodis facta ab ipsis magis. cognito enī loco natiuitatis christi ex iudeorꝝ responso voluit scire tēpus natiuitatis ab ipsis magis p signū stelle oriētis que apparuerat eis: vt si ad ipsum nō redirent ex tpis ⁊ loci cognitione posset christū interficere: sicut postea attentauit pueros interficiendo: ⁊ hoc est qō dicit: Tunc herodes clam. dicit clam. i. occulte. q: cum esset alienigena non confidebat de iudeis: ⁊ ideo voluit suum consilium eos latere. sequitur: g Et mittens eos ⁊c. spondet falsum obsequiū vt facilius eos decipiat: ⁊ ad redeundum ad ipsum inducat. h Qui cum audissent. Posita ipsius christi inquisitione sollicita. hic ꝓsequēter ponit eius inuētio certa. Dicit igit: Qui cū audissent regē abierunt: recedentes. s. de hierlm vt irent versus bethleē edocti de hoc per prophetiam. i Et ecce stella quam viderant ⁊c. quia enī vt dictum est disparuerat vt christi natiuitas p ipsos in regia ciuitate publicaret: ⁊ vt prophetia de loco natiuitatis christi impleta monstraret:

ideo hoc

Adorauerunt. Sic cõfitentes deum quem factuz esse hominem intelligunt: ꝛ moriturum quod per myrrham ostendunt.

Et apertis the. Fidē suā mysticis ꝓteſtant muneribꝰ: munera clausa fides est cordis: munera aperta ꝓfessio est oris. In thure ꝓfundit arrius qui soli patri sacrificandū esse ostendit. In myrrha manicheus: qui christū mortuū nō credit. In auro vterq; qz ꝛ manicheꝰ de semine dauid regē natū nō credit: ꝛ arrius solam ei seruitutē ascribit.

Adora. Et apertis. Magnū religiōis sacramentū hic aperit: vt fide premia thesauros nfos in via nō pandam⁹: donec ꝑteritis hostibus soli deo ex occultis cordiū offeramus. Ezechias qz thesauros alienigenis prodidit ꝺdēnat in posteris.

Obtulerūt ei ꝛc. Querit an singuli singula: an vnusqsq; tria? qō magis fatendū est: qz cōgruit mysterio: qz ois vere christianus christū deū regem ꝛ passum ꝓfitet.

Dicit ꝙ reges persarū semp cū muneribꝰ solent adorare: quo more ꝛ isti munera obtulerunt: Sed magis diuina inspiratione est factum: vt in hoc sit mysteriū omniū: vnde ꝛ figuraliter tria dicuntur.

Aurū ad tributū: thus ad sacrificiū: myrrha ad sepulturā ꝑtinet mortuorum: Vel per hec tria in eodem christo intimant: Regia potestas: Diuina maiestas: Humana mortalitas.

Adora. Nos ergo thus offerimus: si cogitatões carnis in corde p studiū oꝛonis incendimus. Aurū: dū supna sapia resplendemus. Myrrhā: si carnis vitia p abstinētiā mortificamus. Hec munera ex thesauro animi ꝓdita ꝓferunt: cū corde credit ad iusticiā: ore aūt ꝓfessio fit ad salutem.

Aurum est perfecta sapientia. Thus oratio mūda. Myrrha operatio bona. Primū ergo fides christo offerenda: deinde oratio: tertio loco opatio. Infirma est oratio quam non munit elemosyna.

Magi. Tres magi significāt gentilē pplm de tribus filijs noe ꝓcreatū ad fidē christi venientē. Stella ꝓphetica sermonē ortū christi veraciter ꝑtitentē. Herodes diabolū q cognita diuinitate christi psequit eū in mēbris suis: a quo magi pergūt dū ab idolatria gentes recedūt: ꝛ ad domuz in qua christus est. i. ad catholicā ecclesiā pueniūt: in quā intrantes p fidē inueniūt ꝝm cū mre sua. i. ecclia. Joseph semoto. i. iudeoꝝ pplo ꝓpter pfidiā: ꝛ apertis thesauris suis. i. lr̄arū pitia obtulerūt ei munera. i. physicā: ethicā: logicā. Vel hystoriā: tropologiā: ꝛ allegoriā. Vel sce trinitatis fidē.

Et responso acce. Sicut moyses tacens clamabat: sic isti pio affectu interrogabant qd diuina iuberet volūtas? Hec rīsio nō fit p angelū: ꝫ p ipꝫ deū: qz nullꝰ aliꝰ viā reuersiōis istituit nisi ille q dic̄: Ego sū via v. ꝛ vi.

Nicolaus

ideo hoc pacto iterū eis apparuit: ꝛ repletos gaudio ad locū determinatū vbi puer erat deduxit: Ex ꝓdictis patet ꝙ illa stella nō erat de stellis existentibus in vbe: nec de stellis comctis: que aliqñ apparent in suprema aeris parte: qz ille lucent tñi de nocte: ista aūt de die. Itē ex motu. qz ille reuoluunt̄ ꝝm motū mobilis primi in die naturali: ista aūt mouebat̄ ꝝm ꝙ ex/pediebat magoꝝ itinerationi: vñ in tredecim diebus non est mota nisi a terra in qua habitabant magi vsq; ad ciuitatē bethleē. Tertio hoc appareret ex situ: qz si fuisset sita in orbe: seu etiā in suprema aeris parte vbi generātur comete: nō ꝓsset determinatū locū vbi erat puer ostendere: ꝛ iō ꝑz ꝙ erat in propinqua aeris parte. a Et procidentes. Hic describit ipsius christi inuenti adoratio deuota: ex quo patet ꝙ cognouerūt ipsius diuinitatem p diuinā reuelationē. cum enī viderent puerū pānis vilibus inuolutū in gremio pauperis matris positū nullū regie dignitatis habentē signū: nō est verisimile ꝙ talē reuerentiā ei exhibuissent nisi in eo aliqō supra hominē cognouissent: ꝛ hoc est qō dicit: Et ꝓcidentes adorauerūt eū: adoratione. s. latrie. b Et apertis thesauris suis. nō ꝙ tunc aperuerūt: sed qz prius aperuerāt qñ. s. de terra sua recesserūt: ꝛ inde munera apportauerūt. c Aurū thus ꝛ myrrhā. ista tria obtulit quilibet ipsoꝝ: tum qz de talibus faciebant exenia reges arabū: tum qz per aurū signabant regiā dignitatē. Per myrrhā hois mortalitatē: qz myrrha solēt inungi corpora mortuoꝝ. Per thus ipsius diuinitatē: qz thus ad honorē diuinū concremat̄: Vel aliter ꝝm alios obtulerūt aurū ad sustentationē pauperis matris ꝛ filii. thus ꝫ fetorē loci: ꝛ myrrhā ad ꝓsolidandū mēbra pueri. d Et responso accepto. s. ab angelo ex diuina reuelatione. e Per aliam viaz reuersi sunt in regionē suā. pacto. s. obsequio: qz descenderūt ad mare ꝛ inde p nauē trāsfretantē in tharsis abierūt: ꝓpter qō herodes iratus postea naues tharsenſium incendit: ꝝm ꝙ fuerat prophetatū per dauid: In spiritu vehementi conteret naues tharsis. f Qui cum recessissent. Hic ponitur ipsius christi nati persecutio. ꝛ primo describit euangelista quoddaz antecedens ipsam persecutionē. secundo ponitur ipsa persecutio. ibi: Tunc herodes videns. tertio ponit quoddā consequens ad ipsam. ibi: Defuncto herode. Circa primā igitur partem sciendū ꝙ deus preuidens herodis persecutionem futuram per angelum admonuit ioseph vt puerum in egyptū portaret. Ad cuius intellectum notandum ꝙ herodes credidit primo magos fuisse delusos ex apparitione stelle fantastice: ꝛ ideo non curauit tunc de pueri inquisitione: sed postea oblato puero in templo ꝛ a symeone iusto predicato ꝛ manifestato: ꝛ similiter ab anna prophetissa coram toto populo: vt habetur Luce. ij. sed matthеus illud dimittit: tunc fama pueri nati crescente voluit herodes ipsum perdere: sed interim portatus est per ioseph in egyptum. g Qui consurgens accepit puerum ꝛ matrem eius. non dicit filium suum: quia erat tñ nutricius. h Nocte. propter timorem herodis: vt negociū fieret magis occulte: ꝛ enim de hoc non haberet diuinam reuelationem: non tamen propter hoc debebat omittere qō poterat facere ꝝm humanā viam: sequitur: i Vt adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam. s. Osee. xj. k Ex egypto vocaui filium meum. ista autem auctoritas habet dupliccm sensum litteralem: qz verificata est ad litteram de populo israel vocato a dño de egypto: perfectius tamen de dño nostro iesu christo qui filius est dei naturalis: alii aūt sunt tñ filii per adoptionem: sicut ꝛ illa auctoritas que habetur. s. Para lyp. xxii. Ego ero illi in patrem ꝛ ipse erit mihi in filium: ad litteram intelligitur de salomone: tñ minus ꝓprie. de dño aūt nostro iesu christo proprissime: vt dicit aplus ad Heb. i. dicens: Cui enim dixit aliquando angelorum: filius meus es tu ꝛc. ꝛ iterum: Ego ero illi in patrem ꝛc. ꝛ hoc modo allegat euangelista hic qō habet Osee. xj. vt visum est. l Tunc herodes

† ſ signū humilitatis sine qua nullus vere adorat.
maria matre ei⁹: ꝛ † procidentes
† ſ in carne verdum † ſ fidem suam misticis ꝓfitentur muneribus
adorauerūt † eū⁹. Et ꝛpertis thesauris suis obtulerūt ei munera
† ſ quia intus querebant quid vellet diuina voluntas de reuersione ad herodē: del meruerūt rīsionem. ſ regi ſ deo ſ mortali.
aurū thus ꝛ myrrhaz †. Et rēspō
† ſ quia cognita veritate non licet retroire
so accepto in somnis † ne redirent
ſ diabolum. ſ fidem: spem: charitatem.
ad herodē: pēr aliam viaz reuer
ſ paradisum vel celestem hierusalem.
† ſ impleto purgationis tempore prius: ꝛ deo obla
ta in hierlm qō hic ꝑmittitur
si sunt i regionē suaz †. Qui cūm
recessissent ecce angelus domini

† ſ hic ioseph nō quasi maritus sed nutricius ꝛ custos ascisitur.
apparuit in sōnis † ioseph dicens:

Non loquit puer ad eos: ne diuinitas ante tēpus reuelaret: ꝛ vera humanitas habeat: Vñ ꝛ mox in egyptū mittit: qz ꝛ fides nutriēda erat ad premiū ꝛ vita doctrine preparanda est ad eundum.

Per aliam viam. In hoc forma dat credentibus vt deuoti ad deū veniant: ꝛ qō iubeat intendāt: scz ne ad diabolū redeāt: sed p semitas virtutū ad patriā veniāt: et qui ceciderūt ꝓtemnēdo: resurgant obediendo.

ſ glorioſam.
Surge ꝛ accipe puerum ꝛ matrē
eius ꝛ fuge in egyptuz: ꝛ esto ibi
† ſ ecce qz fraudes non latēt deum.
vsqz dum dicam tibi †. Futuruz
est enim vt herodes querat pue/
rum ad perdendum euz. Qui cō
surgēs accepit puerum ꝛ matrez
† ſ quia fides christi mānsit in gētibus do. pl. g. i.
eius nocte: ꝛ recessit in † egyptuz ꝛ
† ſ vsqz in finem infidelitatis: quia iudea contra ecclesiam seuit.
erat ibi vsqz ad † obituz herodis
vt ādimpleretur quod dictuz est
a domino per prophetam dicen
† ſ consubstantialem quia verbum caro factum est ꝛ habitauit in nobis
tez: Ex ēgypto vocaui † filiū meū.
† ſ inde acumulatur ira iam turbato per natiuitatem.
Tūc herodes vidēs qñ † illusus

Fuge in egyptū. c Mira humilitas christi fugit: qui refugiū est aliorum ꝛ virtus: fugiendo instruit suos. Unde: Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate fugite i aliā.

Qui consurgens. Joseph figura predicatorum qui christū cum matre: id est fidem christi et ecclesie tulerunt ad gentes: relicto herode. i. iudeorum infidelitate.

Nocte. Quia occulte per fugam ad illustrādam egyptum descendit: relicta nocte iudeis.

Nocte tulit in egyptū qz: noctē ignorantie his a quibus ipse recessit relqt incredulis: Vñ redit: noctis nō fit mentio: qz in fine mūdi iudei fidē tanqz christū ab egypto reuertē em suscipientes illuminabunt̄. Hic dat exemplū fidelibus vitandi rabiē ꝑsecutoꝝ vbi est oportunū: sicut ipse ait: Si vos persecu. fu. in. v. ci. fu. in. a. significat aūt hec fuga dñi electos ꝓbitate maloꝝ a sedibus suis sepius esse pellendos. Fugit vt homo: quē paulo ante stella deū monstrauit.

Osee. xi. b

In egyptum. Omnigenū deū monstra venerantē: qz christus ꝫa iudeis non receptus: per predicationē transit ad gentes

Fugit in egyptū sicut natus est: vt corruptā repararet naturā: Sic fugit: vt fugaces reuocaret. Qz fugit: sacramenti fuit non timoris: vt exēplū fugiendi daret suis: Non fugit mortē qui mori venerat: Nec insidias expauit: qui venerat aperire versutias diaboli. De hac fuga ꝑdixit esaias: Ecce dñs ascendet sup nu. le. i. carnē sine peccato: ingredietq; egyptum: ꝛ con. s. eius. Septem aūt annis in egypto latuit.

Ex egypto ꝛc. In osee iuxta hebraicā veritatē hoc inuenit̄: Vel in libro numeroꝝ vt quidā asserunt: qz totū dispositione dei factū est.

Tunc herodes videns. Verisimile est ꝙ cum herodi nihil renunciatum esset a magis: credidit illos fallaci stella deceptos esse: ꝛ ideo ad se non esse reuersos: Unde ꝛ tandiu quieuit a pueri inquisitione. Deinde vulgatis his que in templo facta dicta ve fuerant: se a magis sensit illusū ꝛ in mortem christi properans pueros occidit.

Verisimile est post annū ꝛ quattuor dies a natiuitate christi herodē in pueros deseuisse: qō forsitan ideo distulit: qz roma ꝓfectus est: vel ibi accusatus: vel vt romanos ꝓsuleret sup his que de christo dicebant.

de lyra

lcf. 3. d. 1. 3. c. bach. 1. 8.

Ideo forsitan tamdiu ab inquisitione pueri se ꝓtinuit: vt sollicitius eum deprehenderet: neq; elabi aliquo modo posset.

Occidit oēs pueros. Et cito christus apparuit mūdo: incepit eum ꝑsecutio: que figurauit ꝑsecutionē sc̄oꝝ: ꝛ dū infans queritꝝ infantes occidunt in qbus forma martyrij nascit vbi infantia ecclie dedicat.

Figurat moꝛs paruuloꝝ passionē omniū martyrū q parui. i. humiles ꝛ innocentes occisi sunt: qui non in iudea tm: sed vbiq; passi sūt ab impijs quos significat herodes. Et bini: q; doctrina et operatiōe pfecti: Illis occisis christus euasit: q; corpora possunt perimi: diuinitas non ꝓtingi.

Et in oībus fin. Non est ꝓtentus vastatione bethleē: sed adiacentia loca vastauit: nec vllā misericordiā etatis habuit a filio vnius noctis vsq; ad filiū duoꝝ annoꝝ quin oēs occideret.

A bimatu. Ideo a bimatu: vt sicut preoccupauerat herodes fines ciuitatis: ita ꝛ occuparet alium annū: Ideo etiam a bimatu: q; timebat ne puer cui famulabāt fyderа paulo supra etatē vel infra speciē sibi cōformaret.

Tunc adimpletū. Adimpletū dī: q; anteqū fieret legentibus erat semiplenū: q; qđ in ysa sonabat aliquid futurū occulte ꝓmittebat.

Joā. christ. in septima omelia dicit: q; stella per annū appuit: sicut in destructione romanoꝝ signa apparuerunt in celo: quando vox angelorū audita est: Transeamus ab his sedibus.

Vox in rhama. Id est, in excelso longe lateq; diffusa. Alī. vel vox ecclie de nece mēbroꝝ gemētis vsq; ad soliū superni ascendit iudicis.

Vox in rhama. Propter vnoꝝ leuite fornicatione peremptam: ꝑm numerum tribuum in duodecim partes diuisaꝝ: ois israel tribum beniamin ꝓter trecentos viros deleuit: eorum qui superfuerunt ploratus ꝛ vlulatus: auditus est vsq; rhama qui est locus iuxta gabaa. xij. miliario a bethleē. Audita: exaggerat: vt yperbolice rachel iā mortua dolentis affectu filios iā flere dicat: Ai per hoc de chaldeis hystoria terit q; similis esset abeis cladi ꝓiori ꝓpter iudeoꝝ futura vastatiō: Sed verius reuelante p euāgelistā spū, ꝓpbia de nece pueroꝝ accipit. Dicit ergo q; tūc cōpletū sit qđ dictū est: q; etsi ad iminentē captiuitatē sermo ꝓpbie respicit: tm in eo sicut in vmbra futura veritas cedis infantiū ꝓnunciat.

Rachel. Quia sepulta est iuxta bethleem: Et ex terreno corporis hospicio matris nomen accepit: Vel quia multi de beniamin ꝛ ioseph occisi sunt. De rachel natus est beniamin ad cuius sortē non pertinet bethleem: sed ad tribum tm iuda: Sed q; ꝓtigue tribus sunt iuda ꝛ beniamin in finibus bethleem: multi quoq; de tribu beniamin occisi sunt.

Nota q; melius per rachel (q̄ si p bethleē plorasse diceret) figura sacri inducitur: q; per eam in oībus scema ecclesie cōmendat: que ploraꝛ nō tā morte translatos q̄ supplicio peremptos.

Rachel. i. ecclesia suos teneros agnos ploraꝛ pemptos neq; vult ꝓsolaꝛi in ꝓsenti: q; nō sunt: sed oēm spem ꝛ ꝓsolationē ad eternam transmittit vitam. Vel ploraꝛ: ꝛ nō recipit ꝓsolationē ꝑm dupliceꝫ quorundā intelligentiā: siue q; in eternū mortuos estimaret: siue q; hic nollet consolari in ꝓsenti de his quos sciret in eternū victuros: Hoc verius ecclesie conuenit que non tm peremptos dolet: sed eos amplius quos priꝰ editos vult retinere: vl nōdū genitos generare: de qbus nulla consolatio: q; eternaliter mortui sunt.

Allego. Bñ aūt rachel: q; ouis vidēs deū dī ecclīam figurat: cuius tota intētio vt deū ꝓpleā inuigilat: ꝛ ipsa est ouis centesima quā pastoꝛ humeris reportabat.

Rachel. i. ecclesia ploraꝛ ꝑ suis occisis: Et ſō nō modicū fuit, ꝓpbe tantum facꝫm lz obscure diligentius presignare.

Ploraꝛ ecclesia ꝛ nō vult consolari hic: q; filij sui nō sūt de hoc mūdo. Vel ploraꝛ: q; dum parit tristiciā habet: vnde dicitur: Vos plorabitis ꝛc̄. sed addit ꝓsolatio: tristicia vestra vertet in gaudium.

Defuncto aūt he. Quia sopita iudeoꝝ perfidia: helya ꝛ enoch predicantibus iudea verbū dei recipiet.

Defuncto rege illico complices eius pereunt: sic cessante persecutione ecclesia ad celestia inuitatur.

In terrā israel. Nō determinat in quā partē: vt dubitāte ioseph angelus reuertat: ꝛ frequēti eius allocutiōe ioseph certior reddat.

Quia non distinxit in quam partem: ideo ioseph intellexit iudeam que dignioꝛ pars regni erat.

Defuncti. Tradūt quidā q; fecit herodes sup funus suū nobilioꝛes iudeoꝝ occidere vt sic cogeret iudeos mortē suam flere.

Qui ꝓsurgens. Alle. Ioseph gerit figurā apostoloꝝ quoꝝ officio christus circūferet. Apli primū venerūt in terrā israel: q; primū predicauerūt iudeis. Sed ꝑ herode. i. manēte hereditaria infidelitate metuūt ꝛ recedūt admoniti gratiā gentibus predicare ꝛ ad eas christū trāsferre.

Nominata terra israel: visum est ioseph non alicubi talem puerū debere habitare: nisi in hierusalē vbi erat tēplū ꝛ celebratio ꝓpbetarū: Tamē angelus intelligi voluit galileā quā ꝛ iudei incolebāt: qđ ostendit sic futuꝛe predestinatum: q; nazareus vocabitur.

Timuit illo ire. Si timuit iudeā ꝑ archelao herede paterne crudelitatis: Cur nō ꝛ galileā vbi herodes alius frater eius regnabat: Quia archelaus post patrē monarchiā totius regni obtinuit: sed insolescēs a tyberio cesare dejectus est lugdunū in auxiliū: ꝛ tunc diuisū est regnū in quatuoꝛ tetrarchias: quarū vnā. i. galileā herodes frater eius obtinuit.

Querit quare nō timuit ioseph ire in galileā sicut in iudeā: cum ꝛ sibi regnaret archelaus: Sed melius potuit in nazaret que remota erat latere q̄ in hierusalē vbi erat caput regni ꝛ assiduus archelaus.

Succesſit in y. q̄ christus illuc nō transferet vbi regnabat archelaus significat: q; illis abscondet christus in quibus regnabit antichristus.

Nicolaus

herodes. Hic ponitur ipsa persecutio: herodes enim videns se esse illusum a magis per famā pueri crescentē iratus est valde: timens principatū suū perdere: ꝛ iō tunc occasione ipsius voluit oēs pueros de bethleē interficere: ne puer sibi incognitus euaderet: sed fuit impeditus ab executiōe huius facti: q; citatus est ad curiā romanā ad petitionē suoꝝ filioꝝ ipsū accusantiū: ꝛ ideo nō fuit ausus: tāc pueros interficere: nec cū aliis facinoꝛibus suis accusaret de tanta crudelitate. Eundo aūt romā ꝛ remanēdo in curia ꝛ redeundo in iudeā apposuit annū ꝛ plus: ꝛ ideo fere post duos annos ad regnū suū reuersus ꝛ regno ꝓfirmatus: q; sententiā ꝑ se ꝓtra filios habebat tunc adimpleuit de nece pueroꝝ qđ priꝰ ꝓceperat: ꝛ hoc est quod dicit:

a Et mittens ꝛc̄. sequit: b A bimatu ꝛ infra. qui duo anni fere trāsierant ab ortu stelle ꝛ a magoꝝ inquisitiōe. c Tunc adim. est qđ dī. est ꝑ hiere. ꝓpbetā. xxxi. d Vox in rhama audita est ꝛc̄. Rhama aliqñ est nomē ꝓpriū loci: ꝛ sic non accipit hic. aliqñ est nomen cōe: ꝛ sigt excelsū: ꝛ sic accipit hic ꝑm q; patet Hiere. xxxi. vbi dicit: vox in excelsis: sequitur:

e Rachel plo. fi. suos. lz aūt iudas nō sit natus de rachel sed de lya: sicut habet Beñ. xxix. tm dī hic mater pueroꝝ de bethleem que erat sita in sorte iude: q; ipsa rachel sepulta est iuxta bethleē: vt habet Beñ. xxxv. ꝛ iō ratione sepulture dicta est mater ipsius bethleē ꝛ habitantiū in ea: ꝛ iō dī hic ploraꝛe metaphoice rōne predicta. f Et no. ꝓso. q; nō sunt: subintelligit viuentes. g Defuncto herode. Hic ponit illud qđ est ꝓsequēs

hoc officium deferebat

ſeph in egypto dicens: Surge

† ſ non filium tuum † ſ non contingem:

ꝛ accipe† puerū ꝛ† matrez eius et

† ſ quia scribe ꝛ pharisei mortem christi meditabātur cum herode.

vade in terrā isrl†. Defuncti sūt

ſ vitam.

enim qui querebāt animam pueri. Qui consurgens accepit puerū ꝛ matrem eius: ꝛ venit in ter/

†† herodes philippus archelaus: lysamach⁹ fratres fuerunt

rā israel. Audiens autem q; †ar/

† ſ de qua putabat se admonitum

chelaus regnaret in † iudea ꝓ herode patre suo timuit illo ire.

ſ non mutat angelus preceptum sed manifestius corrigit errorez pietatis

Et ammonitus in somnis secessit

† ſ que ꝛ ipsa terra est israel: quia ꝛ ipsam populus israel incolebat.

i partes† galilee: ꝛ veniēs habi/

Defuncti. Tradūt quidā q; fecit herodes sup funus suū nobilioꝛes iudeoꝝ occidere vt sic cogeret iudeos mortē suam flere.

Qui ꝓsurgens. Alle. Ioseph gerit figurā apostoloꝝ quoꝝ officio christus circūferet. Apli primū venerūt in terrā israel: q; primū predicauerūt iudeis. Sed ꝑ herode. i. manēte hereditaria infidelitate metuūt ꝛ recedūt admoniti gratiā gentibus predicare ꝛ ad eas christū trāsferre.

Nominata terra israel: visum est ioseph non alicubi talem puerū debere habitare: nisi in hierusalē vbi erat tēplū ꝛ celebratio ꝓphetarū: Tamē angelus intelligi voluit galileā quā ꝛ iudei incolebāt: qđ ostendit sic futuꝛe predestinatum: q; nazareus vocabitur.

Timuit illo ire. Si timuit iudeā ꝑ archelao herede paterne crudelitatis: Cur nō ꝛ galileā vbi herodes alius frater eius regnabat: Quia archelaus post patrē monarchiā totius regni obtinuit: sed insolescēs a tyberio cesare dejectus est lugdunū in auxiliū: ꝛ tunc diuisū est regnū in quatuoꝛ tetrarchias: quarū vnā. i. galileā herodes frater eius obtinuit.

Querit quare nō timuit ioseph ire in galileā sicut in iudeā: cum ꝛ sibi regnaret archelaus: Sed melius potuit in nazaret que remota erat latere q̄ in hierusalē vbi erat caput regni ꝛ assiduus archelaus.

Succesſit in y. q̄ christus illuc nō transferet vbi regnabat archelaus significat: q; illis abscondet christus in quibus regnabit antichristus.

de lyra

ad persecutionē: quia mortuo herode qui puerum persequebatur angelus monuit ioseph vt puer in terram israel reportaret: non nominauit autem angelus aliquam ciuitatem determinate vt ex responsione angeli instructis eum de loco: ioseph ex frequenti locutione cum angelo magis consolaretur: sequitur: h Audiens autez q; archelaus ꝛc̄. Ad euidentiā huius notandū: ꝑm q; refert Josephus antiquitatū. xix. Herodes moriens condidit testamentū in quo ordinauit archelaum filium regni sui successorem ita tamen q; coronam sibi non imponeret: nisi per romanū imperatoꝛem. ad accipiendū igitur diadema venit romā: sed ꝛ fratres eius philippus ꝛ herodes illuc venerunt petentes paterne hereditatis partem: finaliter decreuit imperator vt archelaus haberet medietatem regni paterni que dicta est iudea: aliam autem medietatem diuisit in duas partes ꝛ vnam dedit herodi: ꝛ factus est tetrarcha galilee: aliam dedit philippo: ꝛ factus est tetrarcha ituree ꝛ traconitidis regionis: vt tangitur Luce. iii. Igitur quia archelaus fuerat a patre substitutus quantum in se fuit: ideo fauebat factis a patre: propter quod ioseph: i Timuit illo ire ꝛ admonitus in somnis per angelum. Secessit in partes galilee: vbi dominabat r alius filius: qui portione sibi debita a patre fuerat priuatus quantum in se fuit: vt visum est: propter quod ioseph cum puero ibidem securius mansit. k Et veniens habitauit in ciuitate que vocatur nazareth: vt i. christus nutriretur: qui in bethleem fuerat natus: vt predictum est.

Vt adimpleret

Nazareth. Naçareth germen nouellū vel flos campi interpretat: de cuius radice germinis sanctus sc̃oꝝ ad significandā eternitatis sue substantiā ascendisse legit: Sicut ergo elegit tempus quo nasceret ꝛ locū: ita ꝛ ciuitatem in qua coaleseceret: cuius nomen indicio est q ipse sanctitas in sanctitate nutritus sanctus sc̃oꝝ recte dicit: Ūñ ꝛ discipuli eius prius naçarei dicti sunt: sed postea a christo christiani vocati sunt.

Naçareth galilee quo transferet: parte eiusdem gentis que fidē susceptura erat significat. Unde flos interpretat: q ecclia quo ardentius a terrenis ad celestia trāsmigrat: eo magis virtutum flore ꝛ germine abundat.

a Luce. 3. a. Joan. 1. a.

Per prophetas. Prophetas pluraliter dicit: q nō habemus fixuꝝ de scriptura exemplū: ostendit sensū nō verba se sumpsisse: Uel eisdē verbis in esaia iuxta hebraicā veritatē: Exiet virga de radice ieſſe: ꝛ naçareus de radice eius ascēdet. C. III.

In diebus aūt. ꝑterit mīta: ꝛ trāsit ad p̄dicatoꝝ iohis.

In diebus. Nō solum puer[ic]ie annos: sed oēs usq ad predicationē ioānis cōprehēdit. i. cū fere esset triginta annoꝝ: Lucas significantius tpa exprimit. Anno. xv. imperij tyberij cesaris.

Predicans. Manifestauit se qui prius siluerat baptiçando ꝛ predicando viam preparans domino.

In deserto iudee. Quia iudei a deo deserti erant quibus necessaria est penitentia vt redeant.

Penitentiā. Hoc preco nunciat q̄ post p se ipsa veritas. Penitentia precedit sequit̄ ꝓmissio regni: qui vere penitet punit in se preteritos errores: deinde erigit animū ad celeste regnū.

Si gratis in baptismo fit remissio: cur predicat penitentia? Sed triplex est modus penitentie: Primus: errores ꝛ oīa mala ante baptismū abrenū ciare ꝛ ꝺēnare: q̄ necesse est ad christū venturis. Scōus: post baptismuꝝ lapsos per penitētiā renouari. Tertius: quo sancti quotidie a talibus purgātur peccatis sine quibus vita non agitur.

Penitere est ante acta deflere ꝛ deflenda non cōmittere: Penitentibus regnū celoꝝ adesse dicit: nō terrena vt in veteri lege: ꝛ hoc per obedientiam christi: Et hoc regnū celoꝝ primus ioānes predicauit.

Penitentiā agi. Prima virtus est p penitentiā perimere veterem hominē ꝛ vitia odire: q̄ qui nō facit: nō mō virtutes nō cōprehendit: sed nec etiā supplicia fugit: Penitentie virtus timore ꝯcipit qui est initiū sa-

Nicolaus

a Ut adimpleret q̄ dictū est p ꝓphtā: Esa. xi. Egredietur virga de radice ieſſe ꝛ flos de radice eius ascendet. Hebraica veritas sic habet: Et naçarenus de radice eius ꝯsurget: ꝛ iō dicit: b Ūñ naçareus vocabit. q: in naçaret fuit ꝯceptus ꝛ nutritus: ly in bethleē fuerit natus: vt habet

s. ꝛ Luce. ii. expressius.

C. III.

c i N diebus aūt illis. Hic tertio ostendit euāgelista ipsum christuꝝ esse verū deū ꝛ verū hominē ex testimonio ioānis ꝛ etiā dei p̄is: ꝛ diuidit in duas partes: q: ꝓmo ponit testimoniū ioānis. scōo ponit testimoniū dei patris: ibi: Baptiçatus aūt iesus. Item ꝓma in duas: q: primo ponit idoneitas ioānis ad testificandū. scōo ponit ipsius testimoniū: ibi: Ego quidē baptiço vos. Iteruꝝ prima in tres: q: primo ostendit eius idoneitas ad testificādū ex auctoritate sacre scripture. scōo ex sanctitate vite: ibi: Ipse aūt ioānes ꝛē. tertio ex veritate doctrine: ibi: Uidens aūt multos. Circa primū premittit tēpus predicationis ioānis locus ꝛ modus ꝛ tēpus: cū dicit: In diebus aūt illis. i. in diebus christi: nec est hoc referendū ad dies christi predictos imediate. s. ad dies puericie q̄s fuit reportatus de egypto. tunc enī erat in quinto anno a sua natiuitate: sed referendū est ad dies christi q̄s fuit etatis pfecte. Erat enī incipiens trigesimū annū q̄s venit ad baptismū de quo hic agit: ꝛ iō euāgelista matheus transit totū tēpus intermediū a quinto āno christi usq ad baptismū. tunc enī incepit ioānes predicare: ꝛ sic pz tēpus: ꝛ locus designat cū dī: d In deserto. ibi enī ioānes nutritus fuit: vt dī Luce. i. ꝛ iō primo p̄dicauit ibi: ꝛ postea ad regionē circa iordanē descendit. modus aūt p̄dicationis suadet: cū dī: e Penitemini agite. ista erat debita dispositio ad inchoationē noue vite q̄ p christū erat dādā: ꝛ iō dī: f Appropinquabit enī regnū celoꝝ. alij aūt ꝓphte ꝓmittebāt bona tpalia obseruātibus legē: iste aūt celestia q: erat precursor christi per quē facta est veritas ꝛ gra ꝛ aperta est celestis porta: ꝛ ad hoc confirmandum inducitur esaie testimoniū: Esa. xl. dicens illis:

g Hic est enī. s. ioānes de quo scriptum est: h Uox clamantis in deserto ꝛē. q: ioānes fuit ille de quo predictū fuerat q per vocē predicatiōis debebat clamare in deserto iudee: ꝓpter preparationē populi in aduentu ipsius christi. ad hoc enī erat ordinata predicatio ioānis vt p suā predicationē populū ꝯgregaret ꝛ populo ꝯgregato christi aduentū denunciaret.

i Ipse aūt ioānes. Hic ostendit idoneitas ioānis ad testificādū de christo ex sc̃itate vite: hoc aūt ostendit ex vilitate vestitus: Ipse aūt ioānes ꝛē. ꝛ ex austeritate victus: cū dicit: k Esca aūt eius locuste. que sunt parua alalia volitantia per modū saltus: ꝛ reperiunt in deserto iudee ꝛ frixa cum oleo sunt cibus pauperū: sequit̄: l Et mel siluestre. hoc aūt mel ibidem reperit̄ in truncis arboꝝ: vel ſm Rabanū sunt folia arboꝝ alba ꝛ tenera que manibus ꝓtrita habent sapoꝝē quasi mellis: talibus vescebat ioānes: ex quibus patet austeritas eius in victu ꝛ vestitu: ꝛ q: in moralibꝰ magis mouent facta q̄ verba ꝛ vita sancta q̄ loquela cōposita: ꝛ iō statim subdit exhortationis sue efficacia: cū dī: m Tunc exibat ad eū hierosolyma. hic accipit̄ continens ꝓ contento. i. populus de hierusalem.

n Et ois iudea. i. multi. sicut ſm cōez modū dicim⁹ tota ciuitas currit illuc. i. multi: q: nō oēs currūt: imo aliq̄ plures remanēt: ꝛ est quedā figura que vocat̄ hyperbole. i. locutio multū expressiua. o Et baptiçabant̄ ab eo in iordane ꝛē. baptismus enī ioānis ad hoc erat ordinatus quasi q̄dam preparatio ꝛ quedā prefiguratio baptismi ipsius christi de ꝓmo ventur: ꝛ ideo ioānes nō solū predicabat: sed etiā baptiçabat: q: sicut sua p̄dicatione nunciabat christū de ꝓmo venturū: sic suo baptismo assuefaciebat homes ad libentius suscipiendū christi baptismū: vñ baptismus ioānis erat q̄dā ꝓtestatio credendi in christū venturū ꝛ faciendi opera penitentie: vt deuotius reciperent ipsum: ꝛ hoc est quod dicitur Act̄. xix. Joānes baptiçauit baptismo penitentie populum: dicens in eum qui venturus esset post ipsum vt crederent: hoc est in iesum: ideo sequitur:

Confitentes

renis seruientes

f fides est via qua verbum ad cor ascendit. † f. i. mores in melius mutate ꝛ sic fient semite recte

f bñ viuendo † f strictas sed mundas

viā domini: † rectas facite † semitas eius. Ipse autem ioānes ha-

f non de lana: quia hoc austeritatis indicium est: illud luxurie mollicies.

bebat vestimētū de pylis camelorum: ꝛ çonam pelliceam circa

f çona est corporalis continentia

f lumbi: voluptas peccati: q: peccatum in voluptate fit f vbi magnus regnat luxuria † f ñ studio parata: sicut conuenit heremite.

lumbos suos. † Esca autem eius

f munita animalia f de truncis vel de herbis

† f propter nouitatem predicationis: ꝛ asperitatem

erat locuste ꝛ mel siluestre. † Tūc

vestitus ꝛ cibi.

exibat ad eū hierosolyma ꝛ omnis iudea: ꝛ ōis regio circa iorda

f baptismo precurrente non peccata dimittente

nem: ꝛ baptiçabantur ab eo in

Uox clamantis. Joānis vox: christus verbū: qui clamat in ioāne: Nullū verbum sine voce audit̄: nec vox sine intelligentia verbi valet.

Uox viam verbo pcpat vt recipiat̄: vñ: Parauit lucernā christo meo.

In deserto. Forma penitentibus: locus ꝓuersationis: non frequentia hominū: sed desertū: vestitus non mollis ad fluxum: sed asper: victus tenuis ꝛ inusitatus.

Typice desertū significat sanctorum vitam a mundi illecebris segregatam.

Uiam dñi. Uia domini ad cor dirigitur cū sermo ei⁹ diligēter audit̄ Luce. 3. a Joan. 1. a

Ipse aūt ꝛē. Qui penitentiā predicat habitū penitentie pretendit: In eo vilitas vestit̄ ꝛ cibi laudatur: quoruꝝ vsus in diuite arguitur. Mar. 1. a

Ipse autem. Joānes in semetipso erudit penitentes ꝛ formā vite exhibet in deserto habitans: de locustis viuens: pilis cameli vestiens.

Seruus dei nō debet habere vestimētū ad decorē vel ad delectationē: sed tm̄ ad tegendā nuditatē: Inde ioānes pilis vestiebat̄.

Mora. In veste ioānis monemur vt asperis vtamur ad refrenationem carnis: In cibo vt nō arte paratis: sed naturalibus cibis vtamur.

Mora. Habitus ꝛ victus conuersationem indicant. Asperis vestitur: quia vitia non palpauit sed aspera increpatione redarguit sic: Beni mina viperarū ꝛē. Zona pellicea circa lumbos: quia carnem suam crucifixit cum vitijs ꝛ concu. Mel ꝛ locustas edit: quia predicatio eius turbis dulcis sapuit dum christus putatur: Sed cito decidit: quia non christus: sed eius preco esse apparuit: In melle dulcedo. In locusta alacer volatus sed cito decidimus.

Tunc exi. Quia nisi quis a malis creat non abluitur: Unde apte sequitur: baptiçabantur ab eo in ior. qui descensio interpretatur: quia de superbia veteris hominis ad humilitatē confessionis ꝛ emendationis descendebant. Jam tunc enim baptiçandis exemplum dabatur confitendi peccata ꝛ promittendi meliora.

In iordane. Quia in eo figura baptismi precessit: ꝛ ex noie descensuꝝ de superbia exigit: quod congruit baptiçatis.

de lyra

g Hic est enī. s. ioānes de quo scriptum est: h Uox clamantis in deserto ꝛē. q: ioānes fuit ille de quo predictū fuerat q per vocē predicatiōis debebat clamare in deserto iudee: ꝓpter preparationē populi in aduentu ipsius christi. ad hoc enī erat ordinata predicatio ioānis vt p suā predicationē populū ꝯgregaret ꝛ populo ꝯgregato christi aduentū denunciaret.

i Ipse aūt ioānes. Hic ostendit idoneitas ioānis ad testificādū de christo ex sc̃itate vite: hoc aūt ostendit ex vilitate vestitus: Ipse aūt ioānes ꝛē. ꝛ ex austeritate victus: cū dicit: k Esca aūt eius locuste. que sunt parua alalia volitantia per modū saltus: ꝛ reperiunt in deserto iudee ꝛ frixa cum oleo sunt cibus pauperū: sequit̄: l Et mel siluestre. hoc aūt mel ibidem reperit̄ in truncis arboꝝ: vel ſm Rabanū sunt folia arboꝝ alba ꝛ tenera que manibus ꝓtrita habent sapoꝝē quasi mellis: talibus vescebat̄ ioānes: ex quibus patet austeritas eius in victu ꝛ vestitu: ꝛ q: in moralibꝰ magis mouent facta q̄ verba ꝛ vita sancta q̄ loquela cōposita: ꝛ iō statim subdit exhortationis sue efficacia: cū dī: m Tunc exibat ad eū hierosolyma. hic accipit̄ continens ꝓ contento. i. populus de hierusalem.

n Et ois iudea. i. multi. sicut ſm cōez modū dicim⁹ tota ciuitas currit illuc. i. multi: q: nō oēs currūt: imo aliq̄ plures remanēt: ꝛ est quedā figura que vocat̄ hyperbole. i. locutio multū expressiua. o Et baptiçabant̄ ab eo in iordane ꝛē. baptismus enī ioānis ad hoc erat ordinatus quasi q̄dam preparatio ꝛ quedā prefiguratio baptismi ipsius christi de ꝓmo ventur: ꝛ ideo ioānes nō solū predicabat: sed etiā baptiçabat: q: sicut sua p̄dicatione nunciabat christū de ꝓmo venturū: sic suo baptismo assuefaciebat homes ad libentius suscipiendū christi baptismū: vñ baptismus ioānis erat q̄dā ꝓtestatio credendi in christū venturū ꝛ faciendi opera penitentie: vt deuotius reciperent ipsum: ꝛ hoc est quod dicitur Act̄. xix. Joānes baptiçauit baptismo penitentie populum: dicens in eum qui venturus esset post ipsum vt crederent: hoc est in iesum: ideo sequitur:

Confitentes

Confitentes. Confessio peccatoꝝ cōscientie est testimoniū timentis deū. Qui enim timet iudicium dei: peccata non erubescit confiteri. Perfectus timor soluit omnē pudorem. Confessio peccati pudorem habet: ⁊ ipsa eius timor soluit omnē pudorem. Confessio peccati pudorem habet: ⁊ ipsa erubescentia est grauis pena. Ideoq; subemur ꝓfiteri peccata vt erubescentia pena. Nam hocipsum pars est diuini iudicij.

Multos phariseoꝝ ⁊ sa. Hi sūt ex hereticis iudeoꝝ: qꝝ phariſei observationū ⁊ traditionū preferūt iusticiā: Hi ⁊ pharisei. i. diuisa pplo ꝙ priuatā iusticiā dicunt. Saducei. i. iusti: vēdicāt eni sibi q; nō sunt: hi negant resurrectionē: dicētes aliaz iterire cū corpe: quinq; libros moysi recipiūt: ꝓphetas respuunt. Hos venientes ad baptismū ioannes increpat: qꝝ maxime indigebant correctione ⁊ penitentia.

Luce. 3. a. Joan. 3. c. Luce. 3. b.

Progenies viperarū ⁊c. Id est venenati venenatoꝝ filij: qꝝ bonis suidēt cosq; pſequūt: ꝓpios ledūt vt pīes eoꝝ.

Matth. 3. a

Viperā patrē suū occidit: sic iudei prophetas: qui erant patres eoꝝ.

Facite. Be. quasi di. Quare ꝓpius venena nō deponitis: vt sic ad baptismū veniatis. Facite fructum: non qualēcūq; sed dignū. Non eni par debet esse fructus boni operis eius qui nihil vel minus peccauit: ⁊ eius qui grauius eccidit: Sed iudei de abrahā gloriātes nolūt se agnoscere pctōres: vñ subdit: Et ne velitis ⁊c. Ad humilitatē, puocat: In superbia eni nulla est penitentia.

Discretio est in penitentia que timorē dei ⁊ metū penarū ante oculos ponit recolens antique turpitudinis: Sic dolor cordis in fletus erumpit: qꝝ sine dolore nulla sunt vulnera si vitalia membroꝝ non fuerint circumscisa: gratia est que sentit: sentiens querit sanitatem.

Dico eni vobis. A carne retrahit vt cogitent opa predestinatiōis dei. Ꝓprima sunt rudimēta fidei credere deū posse qcqd voluerit: vt q oia de nihilo creauit possit de lapidibus vel de pulucre filios abrahe formare.

De lapidibus istis. Demonstratiue ad illos lapides quos iosue de iordane transferre fecit: ad quos quasi digitum extendens ait:

Iosue duodecim lapides de medio iordanis in terram transportari fecit: ⁊ alios ex terra in eodem alueo restitui per quos excecatio iudeorum: ⁊ gentium ad lucem transformatio ꝓsignatur.

Vel gentiles lapides vocat: ⁊ est sensus: Nē gloriemini de semine carnis: qꝝ hi tm̄ sunt filij dei qui per gfam sunt illuminati ⁊ interius suscitati. Suscitare signanter dicit: qꝝ christus sarā. i. ecclesiā accepit ⁊ suscitat per gfam filios abrahe defuncto sine liberis: ne tantus patriarcha priuaret ꝓmissis: In cuius rei ꝓsagiū olim deus de sara genuit filium.

Nicolaus

a Confitentes peccata sua. delenda. s. per christū venturū: qꝝ hoc nō poterat facere ioānes: sed denūciabat hoc p christū fiendū: vt habet eodē ca. b Videns aūt multos phariseoꝝ. Hic ostendit idoneitas ioānis ad ferendū testimoniū de christo ex veritate doctrine que ꝓsistit in hoc q̄ aliqs nō timet vitia magnoꝝ ꝓfidenter arguere qō faciebat ioānes: qō notat cū dicit: Videns aūt multos phariseoꝝ ⁊ saduceoꝝ. isti eni famosi erant in ppl'o sicut hoies litterati ⁊ religiosi: vt patebit. j. c Venientes ad baptismū suū: non credentes ꝑm veritatē: sed magis ad simulationē ⁊ insidiationē: ꝑm qō habet. j. xxj. vbi dicit q̄ querente dño ab eis: baptismus ioannes vnde erat de celo an ab hoibus: nō fuerūt ausi respondere de celo: qꝝ statim dixisset eis quare nō credidistis ei: ex quo patet q̄ ficte veniebant: et hoc idem dicit Josephus in libro antiquitatū. xix. ⁊ ideo ioānes ꝓfidenter arguebat vitia eoꝝ dicens: d Progenies viperarū. qꝝ venenū erroris hypocrisis a suis ꝓgenitoribus traxerant. e Quis demonstrabit vobis fugere a ventura ira. q. d. Iz falsitas vestra lateat in ꝓspectu populi: tm̄ non poterit latere in iudicio dei: quia tunc erunt manifesta abscondita cordis vestri. f Facite ergo fructū dignū penitentie. qꝝ aliter nō potestis. Aliud iudiciū euadere: ⁊ non solum dicit fructum penitentie: sed dignū penitentie: ꝑm peccati modum. vnde dicitur Apoca. xviij. Quantum se glorificauit ⁊ in delitijs fuit tantum illi date tormentum ⁊ luctum. g Et ne velitis dicere intra vos ⁊c. pharisei enim de hoc gloriabantur: quia de abraham descenderant: ⁊ ideo ex promissione facta abrahe sine operibus salutem consequi presumebant: ⁊ hoc est manifeste falsum: quia nō dicuntur filij abrahe ex canali propagatione: sed magis ex fidei imitatione: vt dicit ad Ro. iiij. ⁊ qꝝ pharisei ⁊ legisperiti fidem abrahē de christo respuerunt: ideo nomen filiationis abrahe perdiderunt: ⁊ hoc est quod dicit ioānes: Et ne velitis dicere intra vos. per falsam. s. estimationē. h Patrem habemus abraham. qꝝ non est sic ꝑm veritatem: econtrario gentiles fidem christi deuote ad predicationem apostoloꝝ receperunt: ideo filij

iordane confitentes peccata sua.
Videns aūtem multos phariseo
ꝝ non confitentes peccata sua.
ruꝝ ⁊ saduceorum venientes ad
baptismum suū dixit eis: Pro-
† ꝝ nemo: qꝝ non penitetis sed sine penitentia irā non effugietis ꝝ quasi nullus nisi filius dei quē vobis annuncio.
genies viperarū † quis demōstra
ꝝ. i. vindicta
bit vobis fugere a ventura ira?
ꝝ vt sic effugiatis †† carnis mortificationē † ꝝ sm̄ ꝙn titatē culpe qō sit ex discretiōe q̄ necessaria ē penitēti.
Facite ergo † fructū † dignum pe-
† ꝝ cogitando vel repntādo.
nitētie. Et nē velitis † dicere intra
ꝝ i semine abrahe ne ꝓsidat quasi ex hoc solo sal'o sit
vos pātrē habemus abraham.
ꝝ qꝝ nō filij carnis hi, sunt in semine: sed qui filij dei
Dico enim vobis qꝝ potens est

vnde subdit: potens est ⁊c.
ꝝ gētibus quoꝝ corda erāt insensibilia
deus de lapidibus istis suscitare

ꝝ si aūt vos christi ergo semen abrahe eius.
filios habrahe. Jaz enim securis
ad rādicem arborum posita est.
Omnis ergo arbor q̄ non facit
† ꝝ per securim †† ꝝ gebenne
fructū bonū † excidetur: ⁊ † igne

† ꝝ redit ad se modū sui baptismi determinās
mittetur. † Ego quidem bapti
†† tm̄ non spū † ꝝ docendo penitere
zo vos in † aqua in † penitētiam.
† ꝝ ad predicādū ⁊ ad bapti, andū
Qui aūt post me † venturus est:
fortiōr me est: cuius non sum di-
gnus calciamenta portare: ipse

Jam enim secu. Ne autem viderentur immunes si se talibus sacramētis separarent cōminatur.

Securis: christus qui ex manubrio ꝓstat ⁊ ferro. i. humanitate qua tenet ⁊ diuinitate qua incidit. Posita est: qꝝ etsi p patientiā expectat: videt tm̄ qd est factur⁹. Ad radicē. i. finē iudaici ppli vt auferat de terra viuētiū eos q̄ i christo nō credūt: Vel securis sentencia iudicij vl' ꝓdicatio euāgelij.

Ad radicem. Nota nō ad ramos: sed ad radicē. Cū eni filij malorū tollunt: quid aliud q̄ rami ifructuose arboris abscindunt? Cum tota progenies simul cuz parente tollit: arbor radicitus abscidit: ne quid remancat vnde iterum aliquid germinis oriatur. Luc. 3. a

Radices sunt cogitationes: quibus plantati: vel sursuz celo sustollunt vel ad ima iferni mittūt.

Arbor hūanū genus. huius rami, alij sunt aridi. i. pagani incēdio apti: alij vtrides: ꝙ sine fructu vt hypocrite qui spēz sanctitatis pretendūt: sed intus vacui: alij fructuosi: sed venenoſi. i. heretici q̄ predicando fructum pariunt sed mortalem. Alij. i. catholici qui bonū fructum ferunt. Dis ergo arbor que non facit fructū bonū excidet ⁊ in ignez mittetur: vt gentiles. hypocrite: qui nullū. ⁊ heretici: qui malū. marc. 1. a. Luce. 3. c. Joan. 1. b.

Ego quidem ⁊c. Ne videat sua auctoritate minari: incipit aperire quante sit dignitatis cuius presentia cōminat vel cuius bñficijs psuadet.

Ego quidē baptiso vos in aqua. i. tm̄ corpora lauo: qꝝ pctā soluere neq̄o: vt sicut nascendo ꝓdicando precurro: sic baptiçādo vt penitentes ꝙs ego hoc signaculo ab ipenitentibus discerno: ad baptismū christi dirigā.

Post me venturus. Et si moneo dignos fructus penitentie facere: superbiā abijcere: non tm̄ possum a peccatis soluere.

Fortior me est. Quia ego baptiço in pnīaz: ille in remissionē: Ego spiritū habeo: ille dat: Ego regnū celoꝝ predico: ille dat.

Cuius non sum dig. c. p. Alij scribunt: Cuius non sum dig. corcal. sol. Potuit aūt ioānes vtrūq; dicere: vel ꝓtextim vel diuerso tpe: vt alius euangelista hoc: alius illud assumeret: Omnes tm̄ verū narrauerūt. Intendit aūt in hoc ostendere excellentiā christi ⁊ suā humilitatē: Vel ſm̄ allegoriā calciamentū est incarnationis mysterium: Corrigia: mysterij ligatura. Non ergo valet ioānes corrigiā soluere: qꝝ incarnationis mysteriuz nō sufficit inuestigare: Vel nō sum dig. sol. coz. cal. eius i. nomē sponsi mihi non vsurpo: nec sponsus credi vel dici: sed amicus sponsi volo. Ados eni erat vt siquis cā que sibi cōpeteret accipere in vxorē nollet: ille ei calciamentū solueret qui ad hanc sponsus iure ꝓpinquitatis accederet: Joānes

de lyra

abrahe facti sunt: ⁊ hoc est qō subdit ioānes: i Potens est deus de lapidibus istis suscitare filios abrahe: dicit aūt q̄ ioānes demōstrauit illos lapides quos filij israel de fundo iordanis abstulerāt: vt habet Josue. iiij. in memoriā miraculi q̄ dñs in transitu coruz aquas iordanis siccauit: sed per illos lapides ioānes gentiles signauit: eo q̄ colebant idola de lapidibus facta. vñ dicit in psal. Similes illis fiant qui faciūt ea: filij ergo abrahe de lapidibus suscitati sunt qñ iudeis per infidelitatē a filiatione abrahe decidentibus gentiles fidem christi recipientes in locum eorum substituti sunt: ⁊ hoc erat predictū Osee. j. Et erit vbi dicet eis: non populus meus vos: ibi dicetur filij dei viuentis: ⁊ qꝝ doctor veritatis non solum debet vitia ꝓfidenter arguere: sed etiā penā predicere: ideo subdit ioānes: k Jā enim securis. i. seueritas diuine iusticie. l Ad radicem arborum posita est: arbor ista homo est qui est quasi arbor cōuersa. radix huius arboris est voluntas mala ex qua sicut ex radice prodeūt ofa peccata: qꝝ nō potest esse peccatū nisi sit voluntariū. m Dis ergo arbor que non facit fructum bonū excidet: per sententiā extremi iudicij. n Et in ignem mittet. s. in ferni. o Ego quidē baptiço vos. Ostensa idoneitate ioānis ad testificandū. hic ꝓsequēter ponit ipsius testimoniū: ⁊ ponitur primo testimoniū ipsius de christo in eius absentia: ⁊ secundo in eius presentia: ibi: Tunc venit iesus. In prima parte fert testimoniū de christo q̄tum ad excellentiam diuinitatis dicens: Ego quidem baptiço vos in aqua. id est lauo tm̄ modo corpora: que quidem lauatio est signum penitētie fiende: ideo dicit: In penitentiam. p Qui autem post me venturus est. scilicet christus. q Fortior me est. quia ipse habet virtutem diuinitatis. r Cuius nō sum dignus calciamenta portare. non quia christus calciatus incesserit cuz discipulos suos ad predicandum sine calciamentis ire iussit: vt habetur Luce. xxij. Quando misi vos sine pera ⁊ calciamentis ⁊c. sed est modus cōmunis loquendi quando aliquis se comparat alicui imꝓportionabiliter excedenti: quod est in ꝓposito: qō declarat per factū dicens: s Ipse

ergo qui non sponsus: ait: Nō sum dignus cor.cal.sol. ac si dicat. Ego redemptoris vestigia nō valeo denudare/qz nomē sponsi non mihi vsurpo.

Vel simpliciter se humiliat: vel euangelij sacra nō est dignus circūferre predicando qō non sibi deputatum apostolis est cōmissum.

Modsum dignus explicare naturā diuinitatis ad humanitatē: Vel nō sum dignus euāgelij predicationē portare: vel nomen sponsi vsurpare.

Joānes vt purus hō spm̄ dare nō poterat quo remittit culpa: Christus ꝯo dat: qz deus: ꝛ bapti
Act.1.a. Luce.3.d. gat inverbo de quo dicit: ꝛ vos mundi estis ꝓpter verbū qō locutus suz vobis: ꝛ alibi: mūdans eos lauacro aque in ꝯbo vite sanctificate.

In spiritu sancto. Vel spū sanctificationis: ꝛ igne. i. ꝓbatione tribulationis: Vel spū in presenti abluit: post si qua macula subrepit igne purgatorio ad puruz exuret: qō de leuioribus credendū est pctis. Añ in leuiti co sup altar semp ignis missus de celo ardebat. i. ignis diuini amoris: qui oēs in christo. i. qui super altare offerunt quasi rebaptizat et exurit carnis eorum vitia.

Cuius ventilabrum. Ventilabrum in manu est examen iudicij quo discernuntur leues ꝛ vacui a fructu boni operis.

In manu: qz pater nō iudicat quenq̄: sed omne iudicium dat fi.

Permundabit. i. quotidie a varijs tentationibus mūdat: Vel pmūdabit dū ob manifesta pctā puersus de ecclia ejicit: vel post mortē dānat.

Paleas autem. Palee de origine vsi ꝛ triticū oriunt. i. de semine. ziçania ꝯo de diuersa. Palee ergo sunt qui fidei sacris imbuunt: sed soldi nō sunt: Ziçania ꝯo qui ꝛ ope ꝛ ꝓfessione secernunt ab electis. De his dī: qui non credit iam iudicatus est: ꝛ ideo nō fit hic mentio de illis.

Inextinguibili. Quia nō extinguet neq̄ extinguet cruciatos: ℈ eternaliter punict: dī aūt ad differentiā illius de quo dī: Igne nos examinasti. ꝛc.

Tunc venit. Añ ioānes predicabat ꝛ baptizabat. s. qñ iesus triginta erat annoz: ostendens nullū debere sacerdotē vel predicatorē fieri nisi virilis etatis: Sicut ioseph tricenarius regnū egypti suscepit: dauid regnum ea etate inchoauit: Ezechiel prophetiā promeruit.

Venit iesus his de causis vt baptisma ioānis comprobaret: ꝛ vt (qz hō erat) oēm impleret iusticiā ꝛ legis humilitatē: ꝛ vt aquas sanctificans per colūbā in lauacro aduentū spūssci ostenderet. Venit enī nō necessitate ablutionis: sed vt nemo quātūlibet sanctus baptismi gram supfluā iudicaret.

In galilea in. Galilea transmigratio: iordanis descensus: Qui ergo vult baptizari transmigret a vitijs: ꝛ descendens humiliet̄ur.

Sine modo. Sine mō me a te baptizari: vt postea qō a me queris in spiritu baptizeris: Sic enī decet nos dare exemplū implende ois iusticie: vt discant oēs neminē sine vnda baptismi esse pfectum.

Sic enim de. Id'est per hūilitatis exemplū reducere ad vitā: ꝛ ostendere q̄ nullus pfecte sit iustus sine baptismate. Si enī de spū sancto natus non dedignor: quāto magis necesse est alijs q̄is iustis etiā a minoribus baptizari? Hinc decet impleri primū oēm iusticiā: scz per quā ois iusticie summa ab oibus deinceps impleat vt nullus ex operibus neq̄ ex arbitrio gloriet̄ur: sed sciens se reum iusticie dei sit subiectus: Ideo quisqs est renatus ex aqua ꝛ spiritu iustus dicit: qz hoc implet per qō ois iusticia implet

ℨ qz sanctificat a pcis: ꝛ accendit amore dei.

vos baptizabit in spiritu sancto

ℨ tribulatiōe vl purgatorio igne

† ℨ qui nō credunt hoc ventilabro nō remuneratur: quia iam iudicati sunt ℨ .i. discretio iudicij

et igni. † Cuius ventilabrū in ma

ℨ potestate † ℨ a paleis † ℨ presentem ecclesiam

nu sua ꝛ permundabit † aream su

† ℨ immobiles a spe eternoruz

am: ꝛ cōgregabit † triticum suū

ℨ celeste ℨ leues.

in horreum: paleas autem cōm

buret igne inextinguibili. Tunc

ℨ vt q diu latuerat mānifestaret † ℨ qz i nagareth hita uerat † ℨ qz i eo figura baptismi ꝓcessit ꝛ ex hoc de-

venit iesus a † galilea in † iorda/

scēsum de supbia exigit † ℨ maior ad minorem

nem ad † ioannem vt † baptizare/

† ℨ dñs a seruo: nullus ergo dedignetur inferiorem † † humilitatē regis imitatur miles.

tur ab † eo. † Joannes aūtem

ℨ q egeo.

prohibebat eum dicens: † Ego a

ℨ qui nō eges ℨ terrenus a celesti † ℨ ab originali peccato mūdari: qz tu es agnus dei qui tollis pec cata mundi ℨ cuius generatio nō ē vitiosa

te debeo † baptizari: † ꝛ tu venis

ad me? Respondens autez iesus

† ℨ impleri illudad qō veni † ℨ subdit quare/veniat baptizari ℨ qz vita mea mox est disciplina

ℨ sic. i. dū ego fuero ꝛ nō indigēs a te suscipio.

dixit ei: † Sine modo. † Sic enīz

† ℨ docere ꝓsūmatione iusticie. i. ad baptismū inuita re: qz baptismus est cōsummatio ois iusticie ℨ me suscipiendo: se baptizādo † ℨ .i. oē ꝓceptū iustificās

decet nos † implere † oēm iusticiā.

ℨ consensit.

Tunc dimisit eum. Baptizatuſ

† ℨ sine mora † ℨ qz baptizati ad patriā per virtu

autem iesus † confestim † ascendit

tes ascendere debent

† ℨ que est fundamentum ascensionis.

de † aqua. Et ecce aperti sunt ei ce

ℨ iesus vidit ꝛ baptista vt ioannes ait.

li. Et vidit spiritū dei descen/

† ℨ spūs in colūba: filius in hoste: pater in voce: ita trinitatis presentia baptismū consecrauit

dentem † sicut columbam ꝛ veni

† ℨ ad quē illa vox fiebat † ℨ hec vox nō vt ei indicet qō nesciat: sed q̄ auditoribus ꝓficiat.

entē super † se. Et ecce † vox de ce/

† ℨ demōstratiue ad hoies † ℨ cōsubstantialis

ℨ sic qui baptizatur ofitetur filius dei

lo dicens: † Hic est † filius meus

ex gratia: quā primo decuit implere christum non ex indigentia sed ex mysterio: vt renatus filius dei oēs renatos filios dei fratres sibi faceret.

Sic. i. subdendo seruo ꝛ inferiori. Oēm iusticiā. i. humilitatē que est ois iusticia: Et pfecta hūilitas habet tres gradus. Primus est subdere se maiori ꝛ se non pferre equali: hic vocatur sufficiens: qz sufficit aliquem sic humiliari: ꝛ iste gradus oi iusto est necessarius. Secundus gradus est subdere se equali: nec preferre se minori: hic dicit habundans. Tertius est subesse minori in quo est ois iusticia: Hunc christus implet: qui vnā partē tñ habet qz in vnitate ꝓsistit ꝛ perficit. Alij duobus modis distinguunt: quia minus perfecti non sic in vnitate cumulantur.
marci.1.a. Luce.4.a.

Tunc dimisit. Cū tali ordine cognouisz implendam iusticiam. Dimisit: qz vera est humilitas quam non deserit comes obedientia.

Spiritus in mometo cū docuit qō ꝓius nescivit: ꝛ ideo qō ꝑus timuit hūiliter deuotus splet.

Baptizatus autem ꝛc. Christus aquas baptismi sanctificauit: qz cuius est creare ciusdē est ꝛ sanctificare.

Sicut hō ꝓstat duob⁹ s. corpore ꝛ alā: ita duobus renascitur: aqua que purgat sordes: ꝛ ꝓsepelit christo: ꝛ igne spūs quo ꝓflagranti ad celū rapimur: Sic ecclesia post baptismū culmen virtutū quibusdā incrementis appetit: vt christus baptizatus de aqua ascēdit. Sui post baptismū ascendūt: qz ad virtutes ꝓficiūt: ꝛ q ꝓius carnales ꝛ filij ade: fiūt spūales ꝛ filij dei.

Aperti sunt ce. Et hoc ad impletionē iusticie. Non enī tunc primū sibi patuere celestia vel spūs scūs est datus: sed nobis p acceptū baptismū aditū celi patere ꝛ spm̄ sanctū dari monstrauit. Qz enī celi aperti: q spūs sanctus venit: qz vox patris insonuit ꝛc. hec mystica sunt in nobis.

Patet renatus aditus in celū p christū qui p adam clausus fuit.

Sicut columbam. Verum corpus formatū ad horam habuit in specie columbe: qz aliter spūs ab hoibus videri non posset sicut columba: nō quin vera columba esset: sed quia spiritus in corporali specie: non tamen ipse corpus: Ita de hac figura sentitur: sicut de alijs in quibus deus apparuit que expleto officio resoluebantur.

Bene spiritus in columba (que simplex ꝛ mansueta) descendit: vt ꝛ sue nature simplicitatem: ꝛ eum in quem descendebat mitem misericordie preconem datorem q̄ indicaret. Similiter omnes baptismo renati. vij. virtutibus in columba significatis debent repleri. Columba a malicia fellis est aliena: in quo prohibemur ab ira. Nullum ore vel vnguibus ledit: in quo notatur innocentia: Nec minimas auiculas inuadit in quibus alie aues se ꝛ pullos suos nutriunt: in quo prohibemur a rapina: Puro vescit grano: in quo notatur abstinentia: Alienos tanq̄ pullos suos fouet: ecce charitas. Demitū dat pro cantu: ecce compunctio. Super aquas sedet vt acci pitrem preuisa in aquis vmbra declinet: ecce solicitudo.

In columba super dominū spiritus apparuit: qz venit nos p mansuetudinē colligere: Super discipulos in igne: quos ad consumendā rubiginē peccati contra seipsos veniebat accendere.

Adam peccando celum amisit: christus a spiritu sancto per columbam glorificatus apparuit: flāmā vibrantē que viam prohibuit aqua baptismi extinxit: qz aqua est contraria igni.

Nicolaus

baptizabit vos in spū scō. gram sancti spiritus ꝓferendo: qō non potest facere nisi deus. Addit aūt: a Et igni. qz sup baptizatos de nouo in primitiua ecclesia frequēter apparebat. s. in signo visibili: sicut apparuit super apl'os in linguis ignеis. Ostendit ꝑter ioānes in christo iudiciariā ptātē: cū dicit: b Cuius ventilabrū. Ad cuius intellectū sciendū q̄ ventilabrum est instrumentū quo solebant purgari blada in palestina: ꝛ est factū sicut pala cū qua proijcit granū palcis cōmixtū in altum ꝛ ventus paleas tollit ꝛ granū in area cadit: ioānes ergo metaphorice loquens: per ventilabrū intelligit diuinū iudiciū: quo christus: c Permūdabit areā suā. i. ecclesiā in qua sūt cōmixti mali cū bonis: sed in iudicio separabunt. d Et ꝓgregabit triticū. s. iustos ꝛ electos. e In horreū suū. i. in eternā beatitudinē. f Paleas aūt. i. hoēs vanos ꝛ falsos. g Cōburet igni inextinguibili. i. in pena infernali sensibili. h Tunc venit iesus. hic ponit testimoniū ioānis de christo in ipsius pentia: venit enī christus ad baptismū ioānis vt ꝓbationē eius approbaret. scdo vt tactu sue carnis vim regenerativā aqs ꝓferret. tertio vt ppls testimoniū ioānis de christo ꝛ etiā dei pis audiret. i Joānes aūt ꝓbi. eū. ex reuerētia cū sciret eū esse deū verū ꝛ hoīe lauacro nō indigentē: sed alios a pctō lauantē: ideo dicit:

k Ego a te debeo baptizari. i. ab originali pctō mūdari: nō qz tunc ioānes haberet originale pctm̄: qz fuit in vtero mris sanctificatus: sed loquebat i pson generis hūani. Vel aliter: Ego a te. qz sanctificati in vtero indiget baptismo christi ad ℬ vt sint christo incorporati: qz in baptismo christi character ipimit p quē christo ꝓfigurant? Ridens aūt ꝛc. sequit: l Sic enī de. nos im. oēz iusticiā. i. hūilitatē. vsi ibi accipit iusticia nō ꝓut est virtus spālis: sed generaliter ꝓut includit oēz virtutē. m Baptizatus aūt iesus ꝛc. Hic ponit testimoniū dei pis de christo: qz baptizato ꝛpo apti sūt celi: nō q̄ celū tūc fuerit diuisū: sed qz videbat aperiri: sicut in coruscatiōe videt fieri: ꝛ p ℬ signabat gloriā celestē credētib⁹ in christū aperi. n Et vi. spi. dei de. s. colūbā. ad denotādū plenitudinē gre i ipso. o Et ecce vox de celis. vox. s. pis. p Hic est filius meus. nālis. s. alij aūt sūt adoptiui.

Complacui.i.bñplacitū meū ꝓstitui: vt tu ī quo nihil nisi bonū placeas: ⁊ p te alij nō in se: ꝫ in te.i.f.fide ⁊ charitate vniti placeāt. C.IIII.

Unc iesus du.est ⁊c. Post baptismū: q; nulla est mora a tēptatione: Ut mox doceat in desertum pugnare: docet baptizatos de mūdo exire in quiete deo vacare: sic filij israel post transitū maris p desertū ascendūt: ⁊ mā na comedūt donec veniāt ad terrā ꝓmissionis.

Tūc iesus. Hoc est ordo recte conuersatiōis vt post acceptā spūs sci gr̄az cōtra diabolū artius accingamur ⁊ mēte seculū deserētes vite eterne gaudia quasi māna esuriam⁹ deserti: Ibi sit tentatio: q; nō ante hostis se erigit cū hō de mūdo exit: Tenet eni sub legibus suis eū. In deserto pugnat aspe/ris: q; adā in paradiso delicijs affluens victus est oblectamentis.

marci.1.a. Luce.4.a.

Hysto. In illo deserto qō est inter hierīm ⁊ iericho christus diabolū vicit: vbi figuraliter dirat adā incidisse in latrones: ⁊ eum vicisse. Latrones aūt ibi habitasse probat locus qui dr domim i. sanguis ꝓpter effusionem sanguinis que ibi fiebat: Ea via samaritanus descendit: q; carne indutus: easdem tentationes sustinuit.

Spiritu. Sancto qui quos replet ad pugnā mittit fortes: Sine hoc spiritu qui ad pugnam vadit cito cadit.

Ut tentaretur. Non tentatur a diabolo: nisi qui ad desertū exierit. i. bono studere ceperit.

Et cum ieiunasset. Ieiunat vt tentet: tentat q; ieiunat: ⁊ exemplum ieiunandi nobis dat: ⁊ q; ieiunat diuine est potentie.

Moyses ⁊ helyas ieiunauerūt: nō ex virtute vt christ⁹: ꝫ moyses sustētat eloquio dei: helyas aūt fortitudine cibi. Nec dicunt illi duo esurisse: sed christus vt hō esurit: vt celet deus: significat aūt desideriū nre salutis.

Ecce ꝓuenit legi: que p moysen accipit: ⁊ ꝓbis q p helyā. Xl. diebus iiii. partes sūt mūdi de qbus christus suos ꝓgregat: ⁊ .x. ꝑcepta legis qbus suos ꝓtra mūdi oblectamēta armat. Ieiunat.xl. diebus añ mortē cibo indigens. q. d. in tpe agonis abstinete a desideriis seculi: comedit post resurrectionē. xl. diebus cibo nō indigens. q. d. Ego sū vobis ꝓsolatio ⁊ cibus oibus diebus. Añ: Ecce ego vo. sum o. d. ⁊c. Silr eni dū viā dāi carpimus a vanitate seculi ieiunamus: ⁊ futuri promissione reficimur.

In pugna christi prius agit ꝓtra gulā ieiunādo p quā victus est prim⁹ hō. Bula libidines inflāmat: ꝓcupiscētiā carnis nutrit que repugnat legi mētis: hec nisi prius refrenet: frustra ꝓtra alia laborat. Xl. diebus: hic numerus totū tēpus designat quo christus cū suis dimicat. In hoc numero due leges p abstinentiā cōplent: q; in. xl. decalogus mādato⁹ ⁊. iiij. euāgelia resonāt. Añ institutū est nos hoc numero acrius dimicare ad diluēda peccata que fiunt dum motu carnis violat charitas: ⁊ sic q̄diu hic sumus semp peccata ploremus numero: q; hoc presens vita ostendit.

Postea esurijt. Hoc est vere humanitatis: ⁊ per hoc est occisio tentatoris. Et accedens. Quia esuries est signū infirmitatis: Et sic nobis in abstinentia non deest tentatio: Per exteriorem infirmitatem christum tentat in quo nullam legem peccati inueniebat.

Si fi. d. es. Aliud hoc exploratis est: aliud tentantis: dū deū ꝓiteri videt: ⁊ hoi illudere conat: Sic eni tentat vt exploret qō veretur: Sic exploratvt tētādo decipiat.

Si filius dei es. Nouerat filiū dei venisse in mūdū seu p, ppbas: seu p angelos nūciantes: seu p toānē demonstrantē: sed q; humilia in eo videbat q; de deitate suspicatus ē ex supbia ei in dubiū venit: Añ ⁊ callide exqrit: Nec indignū fuit christū tentari qui venerat occidi: vt tentatiōes suspēdo nobis ptātē daret superandi tentatōes: sicut sua morte tulit nostram mortalitatem.

Luce.4.a

Christus nō nisi post baptismū se tentari pmisit: insinuans ad se cūtes graniores passuros tentationes.

Suadet esurienti pane de lapib⁹ facto releuare: nō q; eius curet salutē: sed ex mutatione cognoscat virtutem: ctī purus homo esset: panis oblectamento illuderet esuriem patienti.

Tribus modis fit tentatio: Suggestione: delectatione: consensu: Christus ꝺo sola suggestione tentatus fuit: quia delectatio peccati mentez eius non momordit.

Scriptum est. Non vtitur potestate: sed scripturarum auctoritate: docens nos magis doctrina q; miraculis pugnare.

Non in solo pane. Quasi diceret: Persuasio tua tētatio est: q; agit de cibo corporis ⁊ nō de cibo mentis: Inferior pars hois pane sustentat: alia verbo dei reficit: q; ꝺo agis de inferiori: patet q; tentator sis.

Sed in oi verbo. Dē verbū charitas: in qua complent olā que procedūt de ore dei: q; cuiuscūq; ministerio dicant: nō eius sunt sed dei: Sed si aduersum quid inferit hoc non est dei. De vno verbo. i. sapientia dei, p cedit quicqd loquunt sancti qui sunt os eius.

Tunc assumpsit. Prima ⁊ vltima tētatio in deserto: media q̄z hystoraliter vltima fuit postq; regressus est hierīm: Quia matthеus nō sm ordinē hystorie: sed sm tentationē ade, psequit: Lucas vt res gesta est.

Quia ex responsione christi victus ⁊ incertus remansit: post primaz ad secundam accessit tentationem.

Et permisit se assumi: nō infirmitas fuit sed patientia. In diabolo ꝺo non virtus sed superbia.

Tota hec oia corporeis sensibus esse completa: nec mirum si se permisit circūferri: si sic accipitur assumptio: qui permisit se crucifigi.

Supra pinaculum. In palestina desuper plana erant tecta: ⁊ ibi erat sedes doctor vnde populo loquerētur vbi multos cepit vana gloria honore magisterij inflatos.

Nicolaus

a In quo mihi cōplacui. i. in quo voluntas mea cōplebit de salute generis hūani: ⁊ sic apparet efficacia huius testimonij: Patet etiā q; in baptismo christi tota trinitas apparuit: large appitionē accipiēdo: pī. s. in voce: filius in carne: spūs scūs in colūde specie: differēter tñ: q; filius appuit in carne sibi vnita in vnitate suppositi: in apparitione aūt aliarum personarum erat vnio per modum signi. C. IIII.

b t Unc ductus est iesus in desertū. Hic quarto ostendit euāgelista in christo veritatē deitatis ⁊ hūanitatis ex demonis tentatiōe: ⁊ ex scōz angelorz administratione: ⁊ primo ponit primū: scōo scōm: ibi: Tūc relict ⁊c. Prima diuidit in tres sm triplicē tētationē ⁊ triplicē christi victoriā. scōa ibi: Tūc assumpsit eū. tertia ibi: Iterū assumpsit eū. Prima q̄ tentatio fuit de carnis ꝓcupiscentia. Accepit aūt tentator occasionē primo de hoc tentādi ex esurie ipsius christi. Post baptismū eni christi immediate ductus est a spū. s. scō: q; hūanitas christi erat organū diuinitatis: ⁊ iō ad oia agenda mouebat, instinctu spūs sci: hoc igit motu iuit in desertū locū s. aptū oroni vt ibi spm in oratione offerret, p nobis deo pī. c Et cū ieiunasset. vt carnē innocentē, p nobis maceraret: ⁊ exemplū fidelibus daret: ⁊ p hoc q; post baptismū talia egit: nobis ostendit q; q incboat nouā vitaz debet seipsū deo offerre p ieiuniū ⁊ oratione. sequit: d Quadraginta die bus. nō vltra transijt vt virtus diuinitatz diabolo celaret: q; moyses ⁊ helyas ieiunauerūt tot dieb⁹. e Postea esurijt. p ꝫ in se ⁊ veritatē hūane infirmitatis ostēdit ⁊ occasionē tentatori dedit: iō segit: f Et accedēs tentator. Ad euidentiā huius tentatiōis aduertendū q; diabolus sciebat p dictū p, ppbas q; christus futur⁹ erat verus hō ⁊ verus deus: vt hz exposse Esa ix. Parvulus natus est nobis ⁊ filius datus est nobis. ecce vera hūanitas: Et vocabit nomē eius admirabilis ꝓsiliarius deus fortis pī futuri

† ſ in adam diſplicuit. vñ: pēitet me feciſſe hominē.

dilectus† in quō mihi complacui

Unc ieſus C. ·IIII·

† ſ locum certaminis

t ductus eſt in† deſertū a ſpiritu vt tentaret† a dia

ſ q; ieiunat diuine eſt potentie † ſ ecce aſpe

bolo. Et cūm ieiunaſſet† quadra

ritas † ſ hoc addit ne in nocte comediſſe putetur.

ginta diebus ⁊ quadraginta† no

ctibus: poſteā eſurijt: ⁊ accedens

† ſ hoc exploratq; quod timet: nec ideo ſe ab eius tē

tatione abſtinet

tentator dixit ei: † Si filiūs dei es

ſ q; ſciuit ſcriptū eē: dixit ⁊ fcā ſunt † ſ tētatio de

gula a gula incepit: ſed quo ordine deiecit adam ab iſto deuincit ſ lapis ſignificat duriciā diaboli

dic ut† lapides iſti panes fiant.

tandi. Latet potestas: patet infirmitas.

† ſ tēperat rñſum: ne cognoſcat eū eſſe deū

Qui reſpondens dixit: † Scri

† ſ. i. ſacramētali ſpecie: ſed verbo vite.

ptum eſt. Nō in ſolo† pane vi

† ſ ſententijs vtitur: inſtruens nos vt vincamus nō potentia ſed humilitate † ſ verbū dei de ore proce dit: q; voluntas dei reſeratur per ſcripturas

uit homo: ſed in ōmni† ꝺbo qō

† ſ p quos deus loquit † ſ hec tētatio hyſtorialiter vltima fuit † ſ ex permiſſione nō imbecillitate vnde inimicus ſuperbit.

ꝓcedit† de ore dei. † Tūnc† aſſū

† ſ hierz vbi tēplū fuit: ⁊ cult⁹ dei fuit ſ exyſu dicit

pſit eum diabolus in† ſanctam ci

† ſ Sūmitate tēpli.

uitatem: ⁊ ſtātuit eum ſup a† pin

Et accedens. Quia esuries est signū infirmitatis: Et sic nobis in abstinentia non deest tentatio: Per exteriorem infirmitatem christum tentat in quo nullam legem peccati inueniebat.

Si fi. d. es. Aliud hoc exploratis est: aliud tentantis: dū deū ꝓiteri videt: ⁊ hoi illudere conat: Sic eni tentat vt exploret qō veretur: Sic exploratvt tētādo decipiat.

Si filius dei es. Nouerat filiū dei venisse in mūdū seu p, ppbas: seu p angelos nūciantes: seu p toānē demonstrantē: sed q; humilia in eo videbat q; de deitate suspicatus ē ex supbia ei in dubiū venit: Añ ⁊ callide exqrit: Nec indignū fuit christū tentari qui venerat occidi: vt tentatiōes suspēdo nobis ptātē daret superandi tentatōes: sicut sua morte tulit nostram mortalitatem. Luce.4.a

Christus nō nisi post baptismū se tentari pmisit: insinuans ad se cūtes graniores passuros tentationes.

Suadet esurienti pane de lapib⁹ facto releuare: nō q; eius curet salutē: sed ex mutatione cognoscat virtutem: ctī purus homo esset: panis oblectamento illuderet esuriem patienti.

Tribus modis fit tentatio: Suggestione: delectatione: consensu: Christus ꝺo sola suggestione tentatus fuit: quia delectatio peccati mentez eius non momordit.

Scriptum est. Non vtitur potestate: sed scripturarum auctoritate: docens nos magis doctrina q; miraculis pugnare.

Non in solo pane. Quasi diceret: Persuasio tua tētatio est: q; agit de cibo corporis ⁊ nō de cibo mentis: Inferior pars hois pane sustentat: alia verbo dei reficit: q; ꝺo agis de inferiori: patet q; tentator sis.

Sed in oi verbo. Dē verbū charitas: in qua complent olā que procedūt de ore dei: q; cuiuscūq; ministerio dicant: nō eius sunt sed dei: Sed si aduersum quid inferit hoc non est dei. De vno verbo. i. sapientia dei, p cedit quicqd loquunt sancti qui sunt os eius.

Tunc assumpsit. Prima ⁊ vltima tētatio in deserto: media q̄z hystoraliter vltima fuit postq; regressus est hierīm: Quia matthеus nō sm ordinē hystorie: sed sm tentationē ade, psequit: Lucas vt res gesta est.

Quia ex responsione christi victus ⁊ incertus remansit: post primaz ad secundam accessit tentationem.

Et permisit se assumi: nō infirmitas fuit sed patientia. In diabolo ꝺo non virtus sed superbia.

Tota hec oia corporeis sensibus esse completa: nec mirum si se permisit circūferri: si sic accipitur assumptio: qui permisit se crucifigi.

Supra pinaculum. In palestina desuper plana erant tecta: ⁊ ibi erat sedes doctor vnde populo loquerētur vbi multos cepit vana gloria honore magisterij inflatos.

de lyra

seculi princeps pacis: ecce manifesta eius diuinitas: ⁊ pluribus alijs locis idē exprimit: quos omitto, ppter, plicitatā: Silr sciebat tēpus natiuitatis christi esse cōpletū: tū, ppter hebdomadas danielis in qbus erat determinate pfixus terminus sui aduētus: tū, ppter trāslationē regni iudeoz ad herodē alienigenā: put fuerat ꝓdictū p iacob patriarchā: Beñ. xlix. vt. s. exposito est plenius ca. ij. sed nesciebat certitudinaliter q; iesus nazarenus esset ipse christus de quo talia fuerāt dicta: Verūtñ, ppter eminētiā scitatis ei⁹ ⁊, ppter cōpletionē tpis respectu christi aduētus hēbat quādā ꝓiecturā q; ipse esset vere christus: iō de hoc voluit exponentiā accipe p tentationē: q; tentare est accipe exponentiā de aliquo ignorato: intendebat etiā vlterius p hanc tentationē inducere eū ad pctm̄ si inuenirēt purus hō: sed neutrū obtinuit: vt patebit: dicit igit tentando: g Si filius dei es. s. naturalis: ⁊ p ꝓis ei equalis in ptāte. h Dic vt lapides ⁊c. Luce. iiij. dr: Dic lapidi huic ⁊c. ⁊ idē est: q; singulare includit in plurali: ⁊ iō si demonstrauit plures lapides necessario demonstrauit vnū. Vel aliter dicendū: q; lucas accipit singulare, p plurali: sicut accipit Exo. viij. Venit musca grauissima in domos pharaonis. i. multitudo muscaz. i Qui rñdens dixit. sic respondit iesus q; nec diuinitatē eius poterat ppēdere: nec ipsū ad gulā indurcere: dicēs: k Scriptū est. Deut⁹. viij. l Nō in solo pane ⁊c. s. corporali. m Sed in oi ꝺbo ⁊c. qō verificat nō solū de vita spūali: sed etiā de corpali: sicut pz de moyse q ieiunauit. xl. diebus ⁊. xl. noctibus ꝺbo dei spūalit ⁊ corpalit sustētat⁹. n Tūc assū. eū diabol⁹. Ꝺ scōo tētat eū de supbia ⁊ ad eūdē finē sic ꝺus. Dicit g Matthe⁹: Tūc assūpsit eū diabol⁹ in scāz ciuitatē. i. hierlz q̄ dicebat scā: q; diuino cultui deputata, ppt tēplū qō erat ibi: nec erat licitū in lege sacrificare deo alibi. o Et statu. eū su. pinaculū tēpli. istud pinaculū erat tēpli tectū qō erat desup planū sicut fie

 bant tunc

In eo igit loco christum tentat: in quo multos deceperat. Dum aũt nõ ꝓsentit docet eos qui in sublimi sunt vana gloria non moueri.

Diabol⁹ alta petit: ad alta sp ducit cleuãdo p iactãtiã: vt ꝑcipitare possit.

In hoc q̃ christus se in altũ tolli pmisit: sed monẽti cadere nõ obediuit oñdit vt cuicũq; bona ⁊ alta ipanti obediam⁹: ꝫ ꝑcipitare volẽti ꝯ eam⁹.

Si filius. In oib⁹ tentatiõib⁹ ꝫ agit: vt intelligat si fili⁹ dei sit: Sed christus sic rñsũ tẽpat vt ambiguũ relinquat.

Quia verba adinuicẽ ꝓferunt: i specie hoĩs diabolũ appuisse verisile est.

Vade. Hec vox cõuenit illi q oẽs ꝑcipitare satagit: In quo infirmus oñdit q̃ nulli nocere possit: nisi prius ille se deo⁹sum miserit.

Ps. 90.

Suggerebat eni vt ali q̃ signo exploraret quãtũ apud deũ posset: Sed nemo debet tentare deũ qñ habet ex hũana rõne qd faciat: Uñ q̃uis oia possit: ait tñ suis: Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate fugite in altã: Et ipe idẽ fugit ⁊ abiit ⁊ latuit. Nũc aũt poterit alit de tẽplo descẽdere q̃ p iactãtiã se ꝑcipitare: Postq̃ deficit hũana rõ: cõmendet se hõ deo nõ tentãdo: sed deuote confidendo.

B Deut. 6. c.

Quia angelis ⁊c. Beda. Qõ bñ dr de corpe: diabolus male interpretat de capite: q̃ si hoc dicit de christo: cur nõ ⁊ hoc qõ ibi ꝯ se dr: Super aspidẽ ⁊ basiliscũ ambulabis: ⁊ conculcabis leonẽ ⁊ draconẽ: Sed de auxilio angelo⁹: qua i ad infirmũ loquit: de sua ꝯculcatione tacet.

Iterũ assumpsit ⁊c. Hec tentatio ordine precessit: sed narratur preposterε ꝑm q̃ factum est ade.

Montẽ excelsum. Isi. Mons iste supbia: significat p quã cecidit ⁊ alios rucre facit: Excelsum valde: q⁹ eũ ad sũmũ supbie trahere voluit.

Tẽtatur⁹ de auaricia in mõtẽ dr it: q⁹ auaricia ⁊ ambitio sp alta petit.

Ostendit ⁊c. Nõ q̃ visũ eius qui oia videt ampliauerit: sed vanitatẽ mũdane pompe quã amabat q̃si speciosa oñdens facere amari volebat: Uel sciens diabolus q̃ christus regnũ sibi tolleret: ostẽdit ei oia regna mũdi: nõ ꝑsas vel medos: sed quõ in hoĩbus regnaret mũdanis: Uel p gulã vel p auariciã: vel per alia: vt suadẽs qd volebat cũ sibi subiceret: Lucas dicit in momento sibi oia ostensa: in quo non tam celeritas ꝯspectus q̃ ca duce fragilitas potestatis exprimitur.

Moysi oñdit de⁹ i momẽto totã terrã, pmis. ꝛtute deitat̃ ita mõ actũ ẽ.

Ostendit ei oia regna. s. partes terre in quibus vnũquodq; regnũ positum erat: Sicut si aliqui dicant super montes: Ecce ibi roma: non ipsam ostendendo: sed partẽ terre in qua posita est.

Nicolaus

bant tunc domus palestinor⁹. Erat eni intentio demonis illuc cũ portãtis vt a pplo ciuitatis ipse ihesus q̃si volare videret: ⁊ sic in vanã gloriã ferret: sed diuina virtute fecit q̃ nullus eũ vidit: q⁹ in ptãte eius erat videri ⁊ nõ videri. a Et dixit ei: si fi. dei es mit. te deorsũ. q. d. virtute ꝓpria potes sine piculo: ⁊ etiã, ꝓpter misteriũ angelor⁹ tibi seruiẽtiũ. b Scriptũ est eni de te. s. in psal. q⁹ angelis suis ⁊c. c Ait illi ihesus, sic rñdet ei p scripturã q̃ totaliter cuacuat eius tentationẽ. d Nõ tenta. dñm deũ tuũ. Deut⁰. vi. tentare eni deũ est q̃rere experimẽtũ de dei virtute absq; ineuitabili necessitate: ⁊ hoc est petm: q⁹ qñcũq; hõ aligd põt facere ꝑm viã hũanã ad euadendũ piculũ: nõ debet illud omittere: q̃ credo diuinũ experimẽtũ: ⁊ ꝓpter hoc, pbatio ferri candentis ⁊ monomachie tanq̃ illicita, phibent in iure. Per ꝫ rñdet ihesus diabolo tẽtãti ipsũ: q⁹ cũ posset de pinaculo tẽpli descendere p viã hũanã. s. p gradus ad hoc factos in tẽplo nõ debebat p aliũ locũ descendere: q⁹ ꝫ esset deũ tentare. e Iterũ as. cũ diabol⁹ ⁊c. ꝫ tertio retẽtat cũ de ꝯupiscẽtia oculor⁹ seu auaricia: q⁹ posuit eũ in mõtẽ excelsũ: quis aũt fuit ille mons non notat nec multũ refert ad ꝓpositum. f Et o. ei oia rc. mũdi. nõ est sic intelligẽdũ q̃ ex illo loco possent oia regna ⁊ oẽs ciuitates determinate videri: sed oñendo diuersas ptes orbis dixit ei: tale regnũ est in tali situ ⁊ tale in tali: enarrãdo in breuib⁹ magnitudinẽ ⁊ gloriã illor⁹ regnor⁹: ⁊ iõ oñsio fuit magis ad auditũ q̃ ad visũ: quo facto dixit ei: g Hec oia tibi dabo. ex ꝫ loco ⁊ alijs similibus dixerũt manichei q̃ diabol⁹ est dñs istor⁹ corpaliũ inferior⁹ sicut factor ⁊ creator eor⁹: ꝫ ꝫ⁹ manifeste falsũ: Beñ. i. vbi describunt facta a deo: ⁊ iõ dicẽdũ q̃ diabolus mẽtiebat: q⁹ mẽdax est ⁊ p̃ mãdacio: vt hĩ Joã. viij. Creature eni corpales non sunt in ptãte ipsius niſi q̃tũ sibi pmittit a deo. sequit: h Vade satha. Hic increpauit eum ⁊ nõ .s. ad oñendũ q̃ ꝓprias iniurias debet hõ portare: sed dei iniuriã nullo mõ debet tolerare: ꝫ autẽ

† ſ nõ locus deo dicatus cohibet eum.
† ſ tentatio de vana gloria: sicut adam cui dixit: eritis sicut dii.

naculuz † templi ⁊ dixit ẽi: † Si fi/
† ſ scripturis vtitur: nõ vt virtutes instituat: ꝫ vt eres ingerat sicut ⁊ sui.

li⁹ dei es: mitte te deorsũ. † Scri/
ſ qui vidit contra fortiorem ei prouidet victoriae occasionem.

ptũz est eniz. Quia angelis suis
mãdauit de te: ⁊ in manibus tol
† ſ legẽ in lapideis tabulis scriptam in qua omnes

lent te: ne forte offendas ad † lapi
offendebant † ſ mentis gressum

dem † pedem tuum. Ait illi ihesus
† ſ in deuter. a quo ideo testimonia profert: vt secũde legis sacramẽta confirmaret.

rursum: † Scriptum est. Non
tẽtãbis dominum deum tuum.
ſ etsi victus tamen non cessat

Iterũm assumplit eum diabol⁹
ſ super montem superbie omnis auarus erigitur
ſ alta petit.

in montem excelsuz valde: ⁊ ostẽ

† ſ qr oia momẽtanea sunt: nõ q̃ diabolus: sed virtus diuina hoc possit † ſ quãta est ei gloria trahere ad vitia ſ tentatio de ambitione

dit ei † oia regna mundi ⁊ † gloriã
† ſ nõ q̃ hoc possit ſ regem te faciam

eorum ⁊ dixit ei. Hec † omnia tibi
† ſ tentatio de auaricia † ſ quod esset cadere
ſ vt superiorem.

† dabo: si cadẽs † adorueris me.
† ſ la potestate quaz habebas retro ſ in ignez eternum † ſ qui saluti aduersarius

Tũc dixit ei ihesus. † Vade † satha
ſ i. pẽtatenchо

na. Scriptum est eniz. Dominũ
† ſ oho ſ nõ ego te: sed tu debes me vt deũ adorare. ſ ex debito: cui soli hoc debetur † ſ etiã cum hominibus seruis.

deum tuum † adorabiſ: ⁊ † illi soli
ſ ẽm greca interpretationẽ † ſ ad tẽpus: vt lucas ait per iudeos postea pugnaturus ſ iã nõ inueniens quid ageret † ſ victus

seruies. Tũc † reliquit eum † dia
† ſ vt victoris deitas comprobetur:

bolus † ⁊ ecce angeli accesserunt
ſ non adiuuabant.

⁊ ministrabant ei. Cũm autez au

Omnia regna. Oia ꝯupiscibilia in mũdo in quibus hoĩes regnãt. Uel simpliciter totus mũdus illo suggerente ab eo in monte visus est.

Et gloriam eor⁹. Ra. Nõ q̃ eã ꝯupiscẽtie oculo intuerẽ sicut nos sed sic hec ostensio fuit in mẽte sicut medici vident morbos sine lesione.

Hec oia tibi dabo. Hec de arrogãtia dicit: nõ q̃ tot⁹ mũd⁹ suus sit.

A ꝓncipio qõ dei erat vt sibi vsurparet diabol⁹ labor: auit: vñ vt in eis coleret⁹r: idola inuenit.

In his tribus notant gula: auaricia: supbia.

Rab. Lucas auaricia medtiã ponit: vltimaz supbiã ꝑm morẽ ꝑsentis tpis: q⁹ supbia post oẽs virtutes scuit. In his tribus Gula: auaricia: supbia: oia vitia sibi federata sunt pempta. Victus de gula nõ tentat de libidine vel ceteris q̃ de gula nascunt: Sic etiã in alijs oibus q̃ in mũdo sunt vt armis vtat diabol⁹ ꝓtra nos. Mã nihil in mũdo est niſi ꝯupiscẽtia carnis ⁊ ꝯupiscentia oculor⁹ et supbia vite: In his trib⁹ oia genera tentationũ cõprehendunt.

Deut. 6. b
er. 10. d.
Mar. 1. b.
Luce. 4. b

Scriptum est. Dauid⁹ golyã trib⁹ lapidib⁹ de torrente prostrauit: ⁊ christus diabolũ tribus testimonijs de lege.

Dñm deum tuum. Hoc vel ad diabolũ dr: nõ q⁹ ex deuotiõe sit impleturus: sed vt ecõtra q̃ ipse molieb⁹ scriptũ ostendat: q⁹ nõ ipse sed deus sit adorandus: Uel nõ diabolo sed sibi ꝑm hũanitatẽ ⁊ cuilibet hoĩ hoc ꝑceptũ esse insinuat: silr ⁊ illud: Non tentabis dñm deũ tuũ.

Dñm deum. s. filium ⁊ patrem ⁊ spiritum sanctum: qui est vnus deus: deus adoratur ⁊ specialiter ei propter se seruit.

Hic ostendit q̃ hõ christus: vt deus ⁊ dñs sit adorandus ex debito.

Seruies. Grece latreosis: later seruitus dr: Seruitus cõis⁹ deo ⁊ hoĩ ⁊ cuicũq; grece dulia dr: Illa ẽo que soli deo debet: latria distincte: vñ idolatria: que q̃ soli deo debet idolis dat.

Mota diabolũ in his vinci in quibus adam vicit: Que de gula tentauit: dum de ligno vetito gustare rogauit: De vana gloria: cũ dixit: Eritis sicut dii: de auaricia: cum ait: scientes bonũ ⁊ malũ.

Accesserunt. Nõ q̃si tũc primũ adcũtes: sed agonẽ dñi ꝓcul aspicientes: ne videat eor⁹ ꝑsidio eguisse vel vicisse: Sed vt ille victus abiit parati ad obsequiũ venerũt: Sicut in hoc agone militia nostra ꝓstruitur: ita in obsequio angelor⁹ gloriosa remuneratio docetur.

Cum aũt audisset ⁊c. Hic matthe⁹ sicut marcus ⁊ lucas ptermittit pmũ aduentũ dñi in galileã: postq̃ baptizatus est: vbi aquã mutauit in vinũ: ⁊ cũ mre ⁊ discipulis capharnaũ mãsit: a qua ascẽdit hierlm ꝓpter

marci. 1. b.
Jobã. 2. c.
et. 4. f.

de lyra

maxime fit qñ cultus debitus deo ꝯpendit diabolo: qõ diabol⁹ facere suggerebat: ⁊ iõ hanc veritatẽ p scripturã ꝯfirmat: Deut⁰. vj. i Dñm deũ tuũ adorabis ⁊c. adoratiõe. s. latrie que soli deo debet: hoĩes aũt venerari pñt veneratiõe dulie. k Tũc reli. eũ. Hic oñdit diuinitas ex misterio scor⁹ angelor⁹: reliqũt enim angeli ipsũ ihesũ ad tẽpus vt diuinitas eius diabolũ magis lateret: ⁊ vt ꝯueniẽtius locũ tẽtãdi haberet: ⁊ vt victoria ipsi⁹ christi excellentior appareret ex hoc q̃ solus ipsũ deuinceret: ⁊ iõ victo tentatore ⁊ pre ꝯfusiõe recedẽte. l Accesserũt an. ⁊ mi. ci. sicut vero dño seruit sui. ex q̃ ap̃pet diuinitas christi: q⁹ nulla nã est sup⁹a ãgelica niſi diuina sequit scda ps totius euãgelij: m Cũ aũt au. ihesus Supius declarauit mattheus ꝑsonã ipsius mediatoris oñdẽdo in ipso veritatẽ hũane nature ⁊ diuine. ꝫ incipit agere de opib⁹ christi: de christo aũt iter alia tria fuerãt p ꝓphas ꝑdicta. Primũ q̃ esset legislator: noue legis Hiere. xxxj. Ecce dies veniũt dicit dñs ⁊ feriã domui israel ⁊ domui iuda fedus nouũ ⁊c. scdm est q⁹ esset christus redẽptor: p meritũ sue passiõis: Esa. liij. Ipse aũt vulneratus est ꝓpter iniq̃tates nras ⁊c. tertiũ est q⁹ esset mortis destructor p gloriã sue resurrectiõis. psal. xv. Nõ derelinq̃s aiaz meã in inferno: nec dabis scm tuũ videre corruptionẽ: q̃d nõ põt intelligi de dauid cũ sepult⁹ fuerit ⁊ incinerat⁹: sed de christo tm: vt oñdit btus petrus Act. ij. Igit residuũ huius euãgelij diuidit in tres ptes: q⁹ ꝑmo determinat euangelista de christi legislatiõe. scdo de ipsius passiõe ca. xxvj. Et factũ est cũ ꝯsummasset. tertio de ipsius resurrectiõe ca. vlti. Uespe aũt sabbati. Circa ꝑmũ aduertendũ q⁹ lex nõ ꝯponit niſi mltitudini: ⁊ iõ legislationẽ ꝓcedit ppli aduna tio: Et iõ circa ꝑmũ duo facit: q⁹ ꝑmo oñdit ppli adunationẽ ad christũ p eius ꝑdicationẽ. ⁊ scdo describit christi legislationẽ. ca. sc. Uidens ihesus turbas. Prima adhuc in duas ptes: q⁹ ꝑmo in generali tãgit christi ꝑdicatio ⁊ scdo subiũgit ex ꝫ sequẽs ppli ad ꝑm adunatio: ibi: Ambulãs aũt iẽs.

In prima

pascha: Inde venit in iudeã ⁊ baptiçabat cũ ioãnes in ennon iuxta salim baptiçaret. Postq̃ vo traditus fuit ioãnes: iterũ abijt in galileam. Cum audissent pharisei q̃ baptiçaret: ⁊ plures faceret discipulos q̃ ioãnes fecerat: de quo reditu incipiũt tres euangeliste. Joãnes vo ꝓbato alioꝝ euangelio de veritate dictoꝝ vidit aliqua deesse: ⁊ maxime que primo ãno predicationis sue gesserat iesus: pro quibus a fratribus rogatus scripsit euãgeliũ qđ alij pterierãt ante traditionẽ ioãnis: colligens scz gesta vnius anni in q̃ ⁊ passus est post carcerez ioãnis: Vñ etiã dicit: hoc fecit initiũ signoꝝ iesus. Et iterũ: Nondũ ioãnes missus erat in carcerem.

marci.1.b. Jabã.4.c. et.4.f.

Joãnes traditus. Qđ erat ꝓpter euãgeliũ Jesus hoc idẽ pfectius pdicãs ad tẽpus cedit ⁊ fugit: vt sit exemplũ suis.

Deut.6.b et.10.d. Mar.1.b. Luce.4.b

In galileam. Due sunt galilee: vna dr iudeorũ: altera gentiũ: ꝓpter inhabitationẽ gẽtiũ: quã partẽ dedit salomon regi tyri qui gentes ibi posuit.

Ysaie.9.a.

Nazareth. Vñ christus naçareth dr: vicus ẽ in galilea iuxta montẽ thabor. Capharnaũ oppidũ in galilea gentiũ iuxta stagnũ geneçareth situz in terra çabulon ⁊ neptalim: vbi prima captiuitas hebreoꝝ ab assyrijs. Vbi ergo prima legis obliuio: ibi prima euangelij predicatio: vt ⁊ de loco quasi medio afflueret ad gentes ⁊ ad iudeos.

Alleg. Q̃ relicta naçareth transit capharnaũ: significat q̃ de flore figurarũ legis ad fructũ spũaliũ qui in euãgelio est: trãsire nos docet: Hec vo spũalia sunt in villa pulcherrima. i. in ecclesia: que maritima: q̃ iuxta fluctus seculi posita quotidie tundit: ⁊ hoies illecebris mũdi iuolutos rhetibus euangelij capit. In finibus aũt çabulon ⁊ neptalim sita est: q̃ in medio gentiũ ad dilatandum verbum dei fortiter ꝓsistit: vt credentibus refuginm: periclitantibus ostendat fidei portum.

In finibus za. çabulon: habitaculũ fortitudis: Neptalim dilatatio. In his tribus fuere viculi de qb⁹ apli: Vñ ꝓncipes çabulon ⁊ ꝓn. nep.

Terra zabulon ⁊c. Rab. Qđ ꝓmo positũ est ptermittit euangelista s. Primo tpe alle. est terra çabulon ⁊ terra neptalim: sicut ⁊ qđ in medio est. s. Nouissimo aggrauata est via maris: Qđ ió facit: q̃ intendit ostendere initium predicationis christi: ⁊ ideo qđ mysticũ est tangit.

Nicolaus

In prima parte describit pdicatio christi q̃tũ ad tria. s. q̃tũ ad tẽpus locũ ⁊ modũ. Tẽpus aũt tangit: cũ dr: Cũ audisset iesus q̃ ioãnes traditꝰ eẽt ⁊c. ex quo pz q̃ matthеus hic omittit oĩa opa christi q̃ fecit ãñ incarcerationẽ ioãnis: sed illa describit ioãnes: vt pz. j. ca. ij. iij. ⁊. iiij. lz enĩ ãñ incarcerationẽ ioãnis pdicauerit nõ tñ ita publice: locũ aũt huius pdicationis tangit: cũ subdit: a Et re. ci. naçareth. Causa aũt quare reliqt ciuitatez naçareth lucas exprimit. iiij. ca. qr. s. ingressus est synagogã in die sabbati ⁊ legit ibi illud esaie: Spũs dñi sup ⁊c. Esa. lxj. ⁊ dixit ibi aliqua ex qbus iudei scãdalizati ducẽ, ũt eũ ad supciliũ montis ⁊ voluerũt eũ pcipitare: ipse aũt virtute diuina p mediũ illoꝝ ibat nõ visus ab eis. b Venit ⁊ ha. in ci. capharnaũ ad pdicandũ: vt hic dr: c Maritima. q̃ supra littus maris galilee sita est. Ex hoc aũt ostendit matthеus euãgelista, phetiã ipletã: Esa. ix. Primo tpe alleuiata est terra çabulon ⁊ terra neptalim ⁊c. Ad cuius euidentiã ꝑsiderandũ q̃ illã ꝓphetiã exponũt alig de captiuitate decẽ tribuũ: fuerũt enĩ ꝓmo captiuati tpe phacee filij romelie p theglatphalasar regẽ assyrioꝝ q̃ captiuauit duas tribus vltra iordanẽ ⁊ transiẽs iordanẽ de çabulon ⁊ neptalim ⁊ de galilea multos captiuauit: vt hĩ. iiij. Reg. xv. ⁊ de hoc exponũt ꝓmã ptẽ, ꝓbie. Primo tpe alleuiata est terra çabulon ⁊c. q̃ captiuatis malis hoib⁹ alleuiata est terra a põderib⁹ pctoꝝ. scdo fuerũt captiuati filij israel q̃ remãserãt tpe osee p salmanasar regẽ assyrioꝝ: vt hĩ. iiij. Reg. xvij. ⁊ de b exponũt scdaz ptẽ, ꝓbie: ⁊ nouissime aggrauata est tota terra. s. p dñi flagellationẽ. dr aũt illa terra via maris: q̃ ibi est via publica ad portandũ merces a iordane ad mare mediterraneũ. Addit aũt galilee gentiũ. ad differentiã alterius galilee q̃ vocabat galilea iudeoꝝ. scribit ex. l. iij. Reg. ix. q̃ salomon dedit hyrã in galilea. xx. oppida: ⁊ q̃ erat gentilis ió dicta est illa terra galilea gentiũ. alio aũt nõie dicta est cabul. p illã q̃ galileã trãsibat via illa de q̃ est hic mẽtio: Sed ista expositio nõ videt vera: ꝓmo q̃ videt iplicare ꝓtraria saltẽ in mõ loquẽdi q̃ ꝓmã captiuitatẽ vocat alleuiationẽ terre ⁊ scdaz vocat aggrauationẽ ⁊ tñ sunt ciusdẽ rõnis. scdo q̃ si loquerẽt de captiuitate scda q̃ fuit totius terre nõ loquerẽt solũ de galilea gentiũ: sed de samaria q̃ erat ciuitas regia ⁊ ꝓncipaliter fuit obsessa ⁊ capta p salmanasar: vt pz. iiij. Reg. xvij. tertio q̃ illud qđ sequit: Esa. ix. Paruulus natus est nobis ⁊c. exponit de christo tã a iudeis q̃ a xp̃ianis: ergo ⁊ illud qđ imediate ꝓponit: Primo tpe alleuiata est terra ⁊c. de christo intelligit: ⁊ sic exponit matthеus euãgelista: q̃ christus in terra çabulon ⁊ neptalim primo predicauit publice: vt dictũ

Via maris ⁊c. Ecclesia que iuxta mare seculi ipsa est trans iordanẽ id est per baptismũ de pristinis erroribus eruta est. Galilea. i. trãsmigratio est facta: ⁊ que prius sub gentili ritu in vmbra mortis ⁊ carnis luxu est versata: christo predicante per fidem christi illuminata est.

Galilea gentiũ q̃ est in tribu neptalim: vicina tyrijs: dr ad differentiã galilee illi⁹ q̃ est in tribu çabulon q̃ est iuxta t⁹beri adẽ. In illa aũt q̃ dr gẽtium: salomon viginti ciuitates dedit hyram regi tyri in sorte tribus neptalim: In vtrisq̃ ĩmoratus est christus: Sed ꝓ figura eoꝝ qui vocandi sunt de gẽtibus ea que gentiũ est hic memoratur.

† ſ ad misticum maxime est respiciendus
tium. † Populus qui ãbulabat
† ſ audiuit xp̃i predicationẽ ⁊ miracula
in tenebris † vidit lucem magnaz
ſ vel habitantibus.
⁊ sedentibus in regione vmbre
† ſ agnitio veritatis vel predicatio christi
ſ ſ euacuata voce ipsum verbum venit
mortis † lux orta est eis. ſ Exinde
cepit iesus predicare ⁊ dicere.
ſ consona predicatio discipuli ⁊ magistri
ſ penitentia est correctio male mentis
Penitentiã agite: appropin/
ſſ i. xp̃s q̃ dat: vel ecclia cui ꝓmissum ẽ ⁊ paratum
quabit enĩ † regnum celoꝝ.
ſ ãñ hec pdicta: ⁊ ideo nõ apponit tũc vel deinde: vel fortsitã: post hec pdicta †) qđ idẽ dr stagnũ genecareth: mare tyberiadis: lacus salinarum.
Ambulans aũt iesus † iuxta mare

Populus. Augul. ppls iste qui prior ductus est in captiuitatẽ: ⁊ in tenebris vitioꝝ erat: prior lucẽ pdicatiõis christi vidit: Deinde in oẽs gẽtes euãgeliũ dissemiatũ est. Vñ sequit: habitantibus in regione ⁊c. Mar.1.b

Umbre mortis. Mors est in inferno: vmbra huius mortis sũt pecata que nũq̃ sine morte. Qui ergo vult fugere mortem: vitet vmbram.

Ex inde ⁊c. Postq̃ baptiçat⁹ ẽ: Baptism⁹ idoneos facẽ ad pdicãdũ. Exinde. i. tradito ioãne: q̃ lege desinente sequit euangeliũ: vt auroraz sol. Humilis magister qui doctrinã discipuli nõ impedit: sed expectat donec ꝓsumet cursum suũ: In quo docet ne quis ab inferiore psona sermonẽ ptẽnat. vnde apls: Si cui reuelatũ fuerit: prior taceat.

Penitentiã agite. Eadẽ q̃ pco pdicat: vt oñdat nõ alius q̃ q̃ in voce clamauerat: Christ⁹ eni vbũ qđ clamat in ioãne organo: ⁊ in oĩb⁹ q̃ ab initio aliqd diuinitus dixerũt: ⁊ tñ iste sol⁹ vox q̃ p eũ pñs vbũ oñdit qđ alij lõge nũciauerũt. Inter eni vocẽ ⁊ vbũ nihil ẽ mediũ. ẽ vt vox sonuit mox vbũ pcipit: sicut ioãnes clausus destitit: xp̃s virtutib⁹ claruit: Vñ ioãnes est figura ꝓphaz ⁊ legis: q̃ vere sũt vox clamãtis sapie dei: quoꝝ ioãnes est finis: qbus cessantibus solũ verbũ qđ in eis sonuerat p se ostendit.

Rab. Hec pdicatio christi in capharnaũ cozuscantibus miraculis incepta: dr post annũ a baptismo incepisse vel ꝑm alios incepit calẽdis maij: vt in eodẽ ãno fuerit baptiçatus ⁊ ieiunauerit: ⁊ aliquãtis diebus interpositis: qbus fecit q̃ ioãnes scripsit: Baptista incarcerato pdicare cepit.

De lyra

est: quia ciuitas capharnaum ibi est sita ⁊ alia loca vbi primo predicauit: ⁊ sic illa terra primo illuminata est doctrina christi: ⁊ ideo per Esa. dicta est primo alleuiata: sed postea ad vomitũ sunt reuersi homines illius terre: ꝓpter quod illis ciuitatibus exprobrat christus Matth. xj. vt patet intuenti: ꝓpter quod per Esaiã dicit: Nouissimo aggrauata est. ⁊ hoc est qđ dicit Matthеus breuiter accipiens auctoritatẽ esaie: Terra çabulon ⁊ terra neptalim ⁊c. d Populus qui ambulabat in tenebris. ignoratie: scz. e Et sedentibus in regione vmbre mortis. vmbra mortis dicit peccatuz mortale qđ est quasi figura ⁊ vmbra gehẽne. f Lux orta est eis. quia illuminatio doctrine christi primo facta est in locis predictis. g Exinde cepit iesus. Posito tpe ⁊ loco predicationis christi: euãgelista describit modum quẽ tenuit, tenuit autem talem modũ qualem tenuit ioãnes dicens: h Penitentiã agite ⁊c. hoc aũt fecit christus primo vt predicationẽ ioãnis approbaret. scdo vt nostrã superbiã ꝓfutaret: q̃ aliqñ dedignamur accipere dicta alioꝝ. i Ambulans aũt. Descripta in generali pdicatione christi. hic ponit ad ipsum adunatio ppli. ⁊ primo aliquarũ specialiũ psonarũ: vtpote apl⁹oꝝ. scdo turbaꝝ cõmuniũ: ibi: Ut circuibat iesus. Ad euidentiã primi sciendũ q̃ isti apli legunt ter vocati a christo. Prima vocatio fuit imediate post baptismũ christi: vt habet Joã. j. qñ duo discipuli ioannis audierũt ipsũ dicentẽ de christo: Ecce agnus dei. ⁊ secuti sunt iesum ⁊ ibi dr: Andreas frater simonis petri erat vnus ex duobus qui secuti fuerant iesum: ⁊ ibi subdit quõ vocauit fratrẽ suũ simonẽ ad iesum. Scda vocatio fuit in captura pisciũ quã describit Lucas. v. ca. dicens: q̃ christus ꝓpter turbas irruentes ascendit in nauẽ petri ad pdicandũ: ⁊ finita pdicatõe iussit laxari rhete in capturã pisciũ: ⁊ petrus visa multitudine pisciũ capto rũ sciens q̃ non poterat esse virtute humana ꝓcidit ad genua iesu: sed ille due vocationes nõ fuerũt ꝓprie ad apostolatũ: sed ad quandã familiaritatẽ. Tertia aũt vocatio fuit ista quã describit matthеus qñ relictis oĩbus secuti sunt iesum amplius ad predicta negocia nõ reuersuri sed intendẽtes doctrine christi: ⁊ hoc est qđ dicit matthеus: Ambulans iesus iuxta mare galilee: mare istud est quidã lacus habẽs centũ stadia longitudinis ⁊ quadraginta latitudinis p quẽ transit iordanis fluuius: vt dicit Hiero. Dicit aũt mare ꝑm modũ loquẽdi hebraicũ in quo magna ꝓgregatio aquaꝝ vocat mare: ꝑm illud Ben. j. Cõgregationes q̃ aquaꝝ appellauit maria vocat etiã aliqñ stagnũ genecareth: Luce. v. Dicit etiã mare galilee: quia est in illa regione: ⁊ mare tyberiadis a ciuitate tyberiade sita supra ipsum.

Qui vocatur petrus. Vel quando primus andreas addurit eum: hoc nomen inditum est ei: dum dicitur. tu vocaberis cephas quod interpretatur christus: quanq̃ hic videtur de futuro promittere: Vel quando cõfessus est: Tu es petrus filius dei viui: dictum est ei. Tu es petrus: ⁊ super hanc petram edificabo ecclesiam meam.

Beda. ℙetr⁹ agnoscens. Andreas virilis: qđ doctoribus conuenit: q: hi soli magisterio sunt apti: qui sapientie luce illustrañ: ⁊ preceptis dei obediunt: ⁊ alijs viriliter suggerunt.

Bene primũ petrum qui vocatur obediens: et andream: qui vocat̃ fortis ponit: quia sine obedientia nullus intrat: sine fortitudine nullus perseverat: ⁊ he germane sunt virtutes: Quia ꝺo primus homo inobediẽs exiuit: secũdus obediens ingressus est.

Mar.1.b. Luce.5.b.

Rab. Matthеus dicit post habitationem capharnauz discipulos vocasse. Johes dicit q̃ post aquam in vinum cõuersam venit iesus capharnaum ⁊ mater eius ⁊ fratres ⁊ discipuli: Sed incertum est vtrum illi iam adhesissẽt vt hic recapitulando dicatur. q prius fuerit: an descendisse cum eo dicantur discipuli: nõ q̃ tunc discipuli: sed q̃ futuri: Ante autem q̃z veniret iesus in chana galilee andreas petrum adduxit: sed nondum discipuli.

Mar.1.b.

Mittentes rhete. Quia quos sepe terrenis lucris inhiare considerat: celestibus desiderijs aduocat: ⁊ per eos rhetibus euangelij alios de ꝓfundo iniquitatis eripit: vnde subdit: Venite post me. f. v. f. p. ho. Matthеus ⁊ marcus ⁊ lucas dicunt petrum ⁊ andream de piscatione vocatos in galilea. Joãnes iuxta iordanẽ ad testimoniũ ioãnis baptiste primo andream secutum esse cum alio cuius nomen tacetur: deinde petrum: tertio philippum: Sed tunc iuxta iordanẽ viso dño: non ei inseperabiliter adhesserunt: Sed cognito quis esset: cum mirati ad propria sunt reuersi.

ℙiscatores. ℙiscaturus per piscatoria vadit loca. Mystice: Dum incarnatus carnem suscepit: diuinitus vidit in mari mũdi spũales piscatores: ⁊ alijs quid essent ostendit quos ab eterno preuidit.

Continuo. ℙerfecta obedientia est sua imperfecta relinquere. Relictis rhetibus: q̃ etsi postea resumunt: non cupiditate ⁊ ꝓprietatis amore. In his datur forma volentibus sequi.

Mutatur intentio non piscatio: mutantur rhetia in doctrinam: cupiditas in amorem animarum: fit mare seculum: nauis ecclesia: pisces boni ⁊ mali homines.

Vidit alios duos. Ecce in his quattuor numerus euangelistarum prefiguratur: qui animas a mundo extrahunt de quattuor partibus mundi.

Bini ⁊ bini vocantur: q̃ charitas non nisi inter duos est. Vocatio dicitur vel ſm electionem gratie: vnde dicitur: Quos ⁊ vocauit ⁊c. Vel ſm illud: Multi sunt vocati.

Queritur quomodo matthеus ⁊ marcus dicant binos vocasse iesum: primo petrum ⁊ andream: postea iacobum ⁊ ioannem: cum lucas dicat in magna captura piscium petri ⁊ andree socios iacobum ⁊ ioannem fuisse

Nicolaus

a Vidit duos fratres. ⁊ patet littera. b Et procedens inde. Hic agitur de vocatione iacobi ⁊ ioannis filiorum zebedei: ⁊ patet littera. Sed queritur hic quomodo isti fratres relicto patre: ⁊ similiter alii duo relictis omnibus ita secuti sunt eum. Dicendum q̃ in eo erat virtus diuinitatis: ⁊ ideo sicut poterat exterius vocare per vocem: ita poterat interius attrahere pro voluntate sua per inspirationem. Similiter queritur quare simplices homines primo vocauit ad predicationem euangelii. Dicendum q̃ sicut a principio aliquos simplices vocauit: vt patet in istis predictis: ita similiter aliquos litteratos vocauit a principio: vt nathanaelem ⁊ nicodemum: vt habetur Joan. i. ⁊. iij. quia si solos simplices vocasset credi posset q̃ fuissent ex simplicitate decepti. Verũtamen simplices magis constituit apostolos ⁊ predicatores euangelii q̃ litteratos vt fides euangelii magis attribueretur sapientie diuine q̃ humane. c Et circuibat iesus. Hic ponitur adunatio populi ad christum quantum ad multitudinem populorum ipsum sequentium: quia non solum docebat verbo: sed doctrinam suam confirmabat facto: scilicet per miracula que solum fieri poterant virtute diuina. Sicut enim illa ad que attingit intellectus humanus non probantur sufficienter: nisi per reductionem ad principia

† ſ q: vnitatẽ fraterne dilectionis ꝓbauit sine qua nullus in ordine predicatorũz ad mittit ‡ ſ q̃ inter pretat̃ obedięs: q̃ vocat⁹ ẽ q̃ ãdreas duxit eũ ad iesũ

galilee ũidit duos fratres ‡ ſimonem qui vocatur petrus: ⁊ andre

ſ agnoscẽs ſ virilẽ

† ſ intentos lucris vite presentis

am fratrez eius † mittẽtes rhete in

ſ mundum. † ſ electi ad spiritualem piscationẽ ſm gratie electionem.

mare. † Erãt enim piscatores: ⁊ ait

†ſ nõ tã pedibus q̃ imitatione ⁊ affectu ‡ ſ aliter frustra laborat doctor nisi de⁹ faciat vt ꝓficiat.

illis: † Venite post me ‡ faciã vos

† ſ vbi magis pensatur affectus q̃ census

fieri piscatores hominum. † At illi continuo relictis rhetib⁹ † secuti sunt eum. Et ꝓcedens inde vidit alios duos fratres iacobum zebedei ⁊ ioannem fratrem eius in naui cũ zebedeo patre eorũ re-

vocatos: cum rhetia trahere non possent: ⁊ iesum petro tandẽ dixisse: Noli timere: ex hoc enim iam homines eris. ca. simul eos tamen subductis ad terram nauibus secutos fuisse. Sed quod lucas dicit prius factum est: nec tunc sunt a domino vocati: sed tm̃ predictum est petro q̃ homines caperet: non vt postea pisces non esset capturus. Vnde ⁊ dicit: subductis ad terram nauibus: quasi redeundi cura: ℙostea ꝺo (vt matthеus et marcus dicunt) bini vocati sunt: ⁊ iussi sequi. Ideo autem piscatores illitteratos misit predicare: vt fides in virtute dei non eloquentia hominum putetur.

Zebedei et. Zebedeus fugitiuus: id est diabolus. Jacobus supplantator: qui adiuuatur a ioanne: id est a gratia dei.

mar.3.a. Luce.4.c. Joan.6.a.

Et vocauit eos. Vocauit ⁊ alios: sed sufficit nominare istos.

Circuibat. Load̃ sutoribus vocatis predicationi insistit: docẽs impigrum esse debere doctorem.

Docens in ⁊c. Docens de moribus vite actiue subditos: ℙredicans de futuri vite contemplatiue perfectis.

Docens naturales iusticias: castitatem: scilicet ⁊ humilitatem ⁊ similia: que homo naturaliter habet. ℙredicans euangelium regni: ad euangeliũ pertinet mysterium iustitie: bonũ initium: beatitudinis promissio: peccatorum remissio: adoptio: resurrectio: celestis hereditas: angelorum societas.

In synagogis. Ne otiosus doctor in vacuũz discurrat: sed vbi sunt plures predicet.

Euangelium regni. Quia iusticia est molesta viuenti in carne: labor iusticie non suscipitur: nisi merces operis expectetur: Ideo christus euã geliz̃at beatitudinem: vt excitet ad boni operis patientiam.

Et sanans. Curare languorem ⁊ infirmitatem non fuit magnum cum postea morituri: Sed ideo factum: vt sic erigerentur ad regnum: moraliter instruens predicatores etiam terrena subsidia subditis ministrare: et sic ad regnum trahere.

Et abiit opinio. Opera salutis sine fama boni odoris non satis relucent auditoribus: nec fama sine opere proficit: sine quibus forma veri sacerdotis non cõmendatur.

Fama propter proximũ est necessaria: ⁊ maxime predicatoribus: hec predicta bona opera sequitur.

Abiit opinio eius: id est fama eius in totam syriam. Syria est omnis regio ab eufrate vsq̃ ad mare magnũ: a capadocia vsq̃ in egyptuz in qua est prouincia palestina in qua iudei habitant. Syria interpretatur elata. Galilea volubilis vel rotata: id est mundus qui et superbus et ad ima semper rotatur: in quo fama christi innotuit per predicationem apostolorum per quos saluati sunt demoniaci: id est idolatre: lunatici: id est instabiles: paralytici: id est remissi ⁊ torpentes: paralysis grece: latine dissolutio.

In totam syriam. Vsq̃ ad fastigium vere laudis per incrementa boni operis. Decebat magistrum pontificum testimonium laudis habere ab his qui foris sunt: vnde talibus infirmitates morum liberius panduntur.

De lyra

intellectui per se nota: ita similiter que excedunt facultatem intellectus nostri: cuiusmodi sunt illa que pertinent ad doctrinam christi non poterant turbis communibus melius declarari q̃ per opera virtutem totius nature excedentia. cum enim deus non posset esse testis falsitatis si talia inducantur ad confirmationem alicuius doctrine sequitur illam doctrinam veritatem infallibilem continere. Hoc modo confirmata est doctrina apostolorum Marci. xvj. Illi profecti predicauerunt vbiq̃ domino cooperante ⁊ sermonem confirmante sequentibus signis: ⁊ hoc modo confirmauit christus doctrinam suam: vt dicitur hic: Et circuibat iesus totam galilcam ⁊c. sequitur: d Et predicans euangelium regni. quia christus predicabat apertionem regni celestis: quod non faciebat doctrina mosayca. e Et sanans omnem languorem. id est infirmitatem incurabilem virtute nature: ex quo ⁊ consimilibus patet confirmatio sue doctrine: vt dictum est. f Et abiit opinio eius. id est fama. g In totam syriam. quia non solum in iudea: sed in prouincijs vicinis abiit ipsius fama propter eius crebra miracula: propter quod rex abagarus qui regnabat iuxta euphratem scripsit saluatori vnam epistolam: vt habetur in ecclesiastica hystoria.

Et secute

Demonia hẽbant. Alleg. Demoniaci: idolatre. Lunatici: instabiles. Paralytici: dissoluti ⁊ fluentes. Lunaticos dicit illos quoꝝ morbus in ascensiõe crescit lunemõ q hec insania sit ꝑ lunã: sed diabol⁹ q insaniã facit lunaria tpa seruat: vt infamet creaturã in creatoris blasphemiã.

Lunaticos ⁊ paralyticos. Inter hos fuerũt qdã de qbus marc⁹ ⁊ lucas plenius agunt.

Curauit. Curat corpora: vt paratius audiãt inuisibilia: Aliter paruz erat moꝝ moriturus curã impendere.

Secute sunt ⁊c. Quadriptite turbe. s. alij ꝓpter celeste mysteriũ vt discipli. Alij ob curationẽ infirmitatũ. Alij sola fama ⁊ curiositate exp̃iri volẽtes si verũ esset qõ dicebaꝫ. Alij ꝑ inuidiã volẽtes eũ accusare ⁊ in aliquo capere.

C. V.

Idens aũt ie.

v Huic rei ꝓsentit lucas dicẽs: Factũ est aũt in illis diebus exijt in mõtẽ orare: ⁊ erat pernoctans in oꝛone dei: et cũ dies factus esset vocauit discipulos ⁊ elegit xij. ex ipsis quos ⁊ aplos nolauit: Sed lucas dicit post descensum de monte in loco campestri eũdẽ sermonẽ turbis ꝑdicasse stando: quẽ mattheus dicit habitũ in monte discipulis sedendo. ℙotuit aũt esse vt in mõte. xij. elegeret: qõ mattheus tacet: lucas dicit: ⁊ electis sermonẽ illũ tũc haberet quẽ mattheus dicit lucas ꝑterit: Et postꝙ descendit: ⁊ alterũ sermonẽ sitez turbis faceret quẽ mattheus tacet: lucas dicit: Vel potuit dñs ꝑmo esse cũ solis discipulis in eminẽtia montis: qñ ex eis. xij. elegit. deinde cũ eis descendisse in aliquã equalitatẽ: q̃ tñ esset in monte: ⁊ multas turbas capere posset: ⁊ ibi stetisse donec turbe ꝓgregarent: ⁊ post cũ sedisset ꝓpius discipꝫos venisse: ⁊ ita illis ⁊ ceteris vnũ sermonẽ habuisse: quem dicit mattheus ⁊ lucas diuerso narrandi ordine: sed eadẽ rerum veritate.

Turba q̃ seqbaꝫ: nõ ascẽdit. Vñ alius sermo eis fit in cãpestri. Nõ enim oẽs oia possunt qõ verius putaꝫ q̃uis idẽ vtriscꝫ sil̃ possit videri factus.

Ascendit. Docens suos ascendere nec in turba remanere: altioꝛẽ doctorus iusticiam q̃ illam que est scribarum ⁊ phariseoꝝ.

Ascendit ipse mons in montẽ: vt altioꝛa virtutũ culmina doceret: ⁊ ecclesiã supra quã sedet: ꝑdicãs ꝑceptũ dñi: sublimius erigendam oñderet q̃ eadẽ doctrina vsqꝫ ad finẽ scli plenꝫ erudiret. Aplos ꝑeminẽtius abducit vt a monte ꝓius suscipiant montes pacem populo.

Sedisset. Sessio humanitatis per quam cognoscitur. Unde: Et mũdus eum non cognouit ante incarnationem.

Accesserunt. Ut vicinius audiant: qui ad implendũ aio ꝓperant.

Et aperiens. Aperio oris ꝓfunditatẽ significat sacri: Quasi abyssũ quasi thesaurũ aperuit: quasi fluuiũ paradisi. In hoc mõte nouũ testamẽtũ in coꝛdibus filioꝝ scribit incipiens a beatitudine: qui in monte synai veteꝛ

Nicolaus

a Et secute sunt eum turbe multe de galilea ⁊ decapoli: decapolis nomẽ est regionis dicta a decas qõ est decem ⁊ polis qõ est ciuitas: q̃ ibi erant decem ciuitates. cetera patent.

C. V.

b v Idens aũt iesus turbas. Descripta adunatione ꝑplũ ꝑ ꝑdicationẽ christi. hic ponit ipsius legislatio q̃ vt dictũ est debebat ferri ꝑplo adunato: ⁊ primo ponit huius legis datio ab oꝛe christi qui est legifer nr: ⁊ scõdo ponit ꝑdicte legis ꝓmulgatio ꝑ missionẽ discipuloꝝ ad ꝑdicãdũ ca. x. Conuocatis ⁊c. tertio ponit ꝑm legẽ datã ⁊ ꝓmulgatã iudicatio. ca. xxiij. Et egressus iesus ⁊c. vbi agit de aduẽtu christi ad iudiciũ. Ista aũt tria ꝑdicta ꝑtinẽt ꝑprie ad legẽ. ℙrima in duas: q̃ ꝓmo ponit legis explicatio. scõdo describit ipsius explicate ꝓfirmatio ꝑ miracula. ca. viij. Cũ aũt descẽdisset iesus de mõte. ℙrima adhuc i duas: q̃ ꝓmo lex euãgelica explicat. scõdo ad implendũ ꝑplis icitat: circa finẽ. vij. ca. Dis ergo. ℙrima adhuc in duas: q̃ primo lex daꝫ: ⁊ scõdo ostendit qualiter obseruẽt ibi: ℙetite et accipietis. post principiũ. vij. ca. ℙrima adhuc in duas: q̃ primo ꝑmittit quedã breuis ꝓfatio. ⁊ scõdo subdit legis explicatio: ibi: Bti paupes. Circa ꝓmũ quasi ꝑ modũ ꝓlogi oñdit ꝓmo ꝓgregatio ꝑplũ: cũ dr: Videns aũt iesus turbas. vt oñdat tps ꝓgruũ ad ferendũ legẽ ꝑplo ꝓgregato. scõdo subdit locus aptus: cũ dr: c Ascendit in montẽ: q̃ in tali loco multi ꝑnt audire: ex hoc etiã designat excellentia legis euãgelice ꝑpter eminẽtiã montis in quo data est lex euãgelica. tertio tangit modus ꝓueniẽs: cũ dicitur:

d Et cũ sedisset. sedendo enim ⁊ in quiete data est lex euãgelica. lex aũt vetus data est in terroꝛibus ad designãdũ differentiã legis ⁊ euãgelii: q̃ illa erat lex terroꝛis: euãgeliũ aũt lex amoꝛis. quarto oñdit huius legis excellẽtia: cũ dr: e Et aperiens os suũ. q̃ mosayca lex a deo data est mediãtibus angelis: vt. s. declaratũ est. lex aũt euãgelica imediate ꝑ seipsũ incarnatũ: ꝑpter qõ Aug⁹ exponẽs hũc locũ dicit: Tũc aperuit os suũ: q̃ añ i lege aperuit oꝛa ꝑphaꝝ. f Bti paupes spũ. Bonit ipsius legis explicatio: ⁊ q̃ intentio legislatoris est facere ciues bonos ꝑ assuefactionẽ bonoꝝ operũ: vt hi. ij. ethicoꝝ. iõ ꝓmo in hac lege dirigit ꝑfecte hũana opatõ.

eius testamentum in lapidibus seruis dedit incipiens a terroꝛe.

Beati pau. Sniaꝝ numerus diligẽter est attendendus. Incipit enim btitudo ab hũilitate. Bti pau. spũ. ⁊ in. vij. est sapia. i. ꝓtẽplatio veritatis pacificãs totũ hoiẽ: suscipiẽs dei similitudinẽ. Bti pacifici. q. f. d. v. Octaua ad caput redit: q̃ ꝓfũmationẽ oñdit. In ꝓmaꝫ ⁊ gii. vij. regnũ celoꝝ nostraꝫ.

† ſ digni magisterij notaꝫ ſ sessio ẽ incarnatio in qua docet. ‡ ſ vocati ſ per

in montem. † Et cũ sedisset: ‡ ac

fidem interius.

cesserunt ad eum discipuli eius.

ſ hec circũlocutio lõgioꝛẽ ꝓmittit sermonẽ ſ significat se multa ⁊ magna dicturũ ⁊ thesaurũ sapie aperit vt bona diuidat suis ſ oris aptio mysterioꝝ q̃ in ꝓphetis ẽ eratio † ſ nõ tm̃ verboꝝ: sed intus in corde scribendo vt deus: nunc verus homo qui ꝓ aperuit oꝛa ꝓphetarum

Et ãperiens os suum † docebat

† ſ hũiles deũ timẽtes: bñ vñ incipit q̃ initiũ sapie timoꝛ dñi: vt ſ superbia ẽ initiũ peccati qua petiꝫ regnuꝫ terre: hic regnũ celoꝝ

eos dicens: Bẽati † pauperes spi

Septẽ ḡ sunt q̃ perficiũt vij. clarificat: ⁊ qõ pfectuz est demonstrat. Vis vij. gdibꝰ ꝓgruit septiforꝫ mis opatio spũs sci quã esaias describit: Sed ille a sũmo: hic ab imoꝝ: ibi docẽt filius dei descẽsurꝰ ad ima: B hõ de imis ad similitudinẽ dei ascẽsurus. In his ꝓmus est timoꝝ q B ꝓgruit hoibꝰ hũilibꝰ: de qbus dr: bti pau. i. nõ inflati: nõ alta sapiẽtes: sed timẽtes. Scõa est pietas q̃ ꝓuenit mitibꝰ. Qui enim pie q̃rit honoꝝat scã: nõ reꝑhẽdit: ñ resistit qõ est mitẽ fieri. Tertia: scia q̃ ꝓuenit lugẽtibus q dicerũt qbus malis nũc vincti sunt: que. q. bona petierũt. Quarta: fortitudo q̃ ꝓuenit esuriẽtibus ⁊ sitientibꝰ: q̃ desiderãtes gaudiũ laboraꝫ de veris bonis: a terrenis cupientes auerti. Quinta ꝓsiliũ qõ ꝓuenit misericoꝛdibꝰ: q̃ vnũ remediũ ẽ de tantis malis erui: dimittere alijs ⁊ cõmodare sicut nobis volumꝰ fieri. Sexta intellectus q ꝓuenit mũdis coꝛde: q̃ purgato oculo pñt videre qõ oculus nõ videt. Septima: patiẽtia q̃ ꝓuenit pacificis in qbus nullus motus est rebellis: sed oia obtẽpant spũi. Vnũ ꝓmiũ diuerse notaꝫ ꝑ cõpetentia singuloꝝ. ℙauꝑibus regnũ celoꝝ qõ est pfecte sapientie. q. diceret: Initiũ sapientie timoꝝ dñi. Mitibus hereditas. q. testamentũ patris cũ pietate querentibus. Lugentibus ꝓsolatio. q. scientibus qbus mersi sunt: Esurientibus ⁊ sitientibus saturitas. q. certantibus ⁊ laboꝛãtibus refectio. Misericoꝛdibꝰ: misericoꝛdia quã alijs ꝑẽdũt. Mũdis coꝛde. q. purgato oculo visio dei. ℙacificis: dei similitudo. q. formatis ad imaginẽ dei.

Hec singule beatitudines vt impleanꝫ postulant suffragiũ. vij. donoꝝ que dona vt habeanꝫ in oꝛone dñica. vij. ꝑcibus oram⁹. Ecce qualiter sapientia dei cũcta ꝓuidit: virtus beatitudinis ꝑcipit ex dono spũs sci donũ prece oꝛonis quã christus cõposuit impetraꝫ.

Septẽ quippe sunt dona: sed vnus spũs. Septẽ petitiões: sed vna oꝛo. Vnã petij a dño hanc requiraꝫ. Septẽ virtutũ beatitudines vna charitas.

Je. Beati pau. spũ. Quia nõ necessitas: sed fides ⁊ deuotio pauptatis beatos facit: vt ꝓemptis oibus deo viuant. Hec habet duas partes: rerũ abdicationẽ: ⁊ spũs cõtritionẽ vt etiã bonus se inutilem ⁊ ceteris reputet inferioꝛẽ. Beatitudo tam in spe perueniendi.

ℙauꝑes, spũ hi sunt qui oia habent ⁊ nihil possident.

ℙaup spũ est hũilis coꝛde paupẽ spñs hñs: nutriꝫ cuius est hũilitas.

Sicut initiũ sapiẽtie timoꝝ dñi: sic pauptas est ꝓncipiũ beatitudinis.

de lyra

scõdo rectificat interioꝛ intentio. ca. sequẽti. Et cũ oratis nolite ⁊c. tertio ordinat hũana affectio. ca. vij. Nolite iudicare. Circa ꝓmũ ꝓsiderãdũ q̃ lex est de opibus virtutũ. virtutes aũt quedã sunt cões seu hũane: q̃dã aũt sũt excellentes seu heroice: vt dr. vij. ethicoꝝ. ⁊ tales dicunt quasi diuine: vt ibidẽ dr: ⁊ inducit exemplũ de hectoꝛe q̃ ꝓpter excellentiã virtutis dicebat quodãmodo filius dei ⁊ nõ filius hois mortalis. lex aũt euãgelica est excellentissima: ⁊ iõ describit virtutes ꝑm excellentissimũ gradũ: vt videbit. Cõsiderandũ etiã q̃ iꝫ virtutes sint ꝓnexe: tñ alique sunt magis ꝓprie ꝓtemplatiuoꝝ aliq̃ actiuoꝝ ⁊ alique platoꝝ: ⁊ iõ ꝓmo describit virtutes que ꝑficiũt in vita ꝓtẽplatiua: ⁊ scõdo q̃ ꝑficiũt in vita ꝓtẽplatiua: ibi: Vos estis sal terre. tertio in vita actiua seu subditoꝝ: ibi: Audistis: q̃ dictũ est antiquis. ℙrima in duas: q̃ primo describit virtutes que ꝑficiũt ad bñ agendũ: ⁊ scõdo illã q̃ ꝑficit ad bñ patiendũ: ibi: Beati q̃ ꝑsecutionẽ. ℙrima in tres: q̃ ꝓmo describit illas q̃ ꝑficiũt hoiẽ respectu sui. scõdo respectu ꝓximi: ibi: Bti qui esuriũt. tertio respectu dei: ibi: Bti mũdo coꝛde. ℙrima in duas: q̃ primo ordinat hoiẽ respectu extrinsecoꝝ bonoꝝ. ⁊ scõdo respectu intrinsecoꝝ motuũ: ibi: Bti mites. Ad euidentiã dicendoꝝ sciendũ q̃ beatitudo dr dupliciter. vno mõ in re: sicut hr in ꝑria. alio mõ in spe: sicut hr in via in viris excellentibus in virtute q̃ ꝓpter excellentiã virtutis videnꝫ vitaz hũanã excellere: ⁊ ad vitã beatã quodãmõ approꝓinquare: ⁊ tales dicunt bti quodãmõ: q̃ qõ parũ distat q̃si nihil reputaꝫ. ij. phisicoꝝ. ⁊ B mõ ethicoꝝ. j. dicunt pueri felices nõ q̃ exerceant actus virtutũ in qbus ꝓsistit felicitas ꝑm pbm. sed q̃ habẽt ad hoc bonã dispositionẽ dicũt' tales de ꝓpinquo ad B dispositi. Igit q̃ virtutes q̃s B describit legislatoꝛ dñs nr iesus christus sunt sic eminẽtes: iõ dicunt beatitudines. ℙrima igit btitudo dr pauptas spũs: respectu enim extrinsecoꝝ bonoꝝ q̃ sunt diuitie ⁊ honoꝛes bñ se habet hõ mõ hũano ⁊ cõi qñ nõ q̃rit talia vltra gradũ sui meriti: ℈ ꝑm ꝓdecentiã status ⁊ ꝓsonc: ⁊ hoc facit virtus politica q̃ talibꝰ vtit moderate sed pauptas q̃ spũs btitudo dr facit hoc excellentius: q̃ facit hoiem talia totaliter ꝓtẽnere ⁊ a se abijcere q̃tũ possibile est vt ꝓtẽplationi diuine libe

Beati mites. Mites sunt qui malis moribus dominãtur: perfecta virtus est morum possessio.

Mitis est quem mentis asperitas seu amaritudo non afficit: sed simplicitas fidei ad omnẽ iniuriã sustinendã instruit patienter.

Mitis est quem nõ rancor vel ira afficit: sed oĩa equanimiter sustinet. Huius virtutẽ q. magne magistrũ se facit dñs: qõ nõ facẽt nisi vita sũme p fectionis ista virtus esset: vñ dñs: Discite a me: qz mi. s. ꝛ hu. c. hec possidet terrã viuentiũ ꝛ delectabit in multitudine pacis.

Mansuetus non irritat vel irritat: non nocet vel nocere cogitat.

Qui cedunt improbis ꝛ vincunt in bono malũ: hi possidebũt terram viuentium: Immites de terrenis ritant.

Cõgrua ascẽsio. Primus est cõtẽptus seculi cui dant eterna: inde mores tẽperat mãsuetudo ꝛ lenitas: ꝛ non est mitis qui prius paup nõ fuerat. Impossibile ẽ eni secũdũ gradũ ascẽdere: nisi primũ apprehenderis: qz inter diuitias curas odia animus nõ est mitis: Sed huius incendij materia vix ad purũ delebit: ꝛ ideo hec lenitas sepe corrũpit vel extrahit: vñ subdit: Bti qui lugent. pro suis vel aliox pctis qui est ab irriguo inferiori: sed qui sit ab irriguo superiori est exdesiderio celestis patrie: ille lauat presentes sordes: hic ascendit acrius eternox amatores. q aũt pctã deposuit: moxes mansuetudine cocrexit: flecuit etiã iam põt esurire ꝛ sitire iusticiã qõ prius nõ poterat: hec virtus sine spũ fortitudinis nõ iplet: qz p eum esuriendo ad sacietatẽ qñq veniemus.

Beati qui lugent. Restat post predicta ruinarũ colluuionez luctu purgare. Luctus pro peccatis vel pro desiderio celesti consolationẽ meretur: ꝛ non alius.

Hi scientie spũ illustrant: vt sciant quibus malis inuoluant.

Beati qui esuriunt. Amotores veri boni quibus nõ satis est q iusti sunt: sed semp sitiunt opus iusticie.

Justicia est sua cuiq tribuere: Sibi ꝛ primis ꝛ deo: ß iusticia nõ plene iplebit donec deus sit oĩa in oĩbus. Jdeo hic possum⁹ esurire nõ saturari.

Justicie lumen est misericordia: misericordie virtus iusticia: hec miseri-

Nicolaus

rius possit inherere: qz sm q dr libro de ecclesiasticis dogmatibus: Bonũ est facultates cũ dispensatiõe paupibus erogare: sed melius est intentione sequẽdi christũ totũ simul donare ꝛ absolutũ a sollicitudine cũ christo egere: igit pauptas spũs facit ptẽnere pdicta nõ tanq̃ mala simpliciter: qz his põt hõ bñ vti p virtutẽ politicã: vt visum est: sed tanq̃ minora bona maioris boni impeditiua: sicut ptẽnit matrimoniũ tanq̃ minus bonũ propter virginitatẽ seruandã: igit Bti paupes spũ. qz pauptas absolute sũpta nõ dicit nisi carentiã diuitiarx ꝛ honox qõ nõ est virtuosũ: ß põt esse in malis hoibus: vt patet ad sensum: sed pauptas spũs scz voluntarie assumpta ad liberius sequendũ christũ illa est virtus excellens seu pfecta. Addit aũt premiũ correspondens: cũ subdit: g Qñ ipsox est regnũ celox. in regno eni intelligit oĩmoda sufficientia ꝛ excellentia: que bñ repromittit in celis illis qui talia ptẽpserũt in terris. a Beati mites. Hic pficit hoiem respectu intrinsecox motuũ: ꝛ primo respectu motuũ irascibilis. scdo respectu motuũ concupiscibilis: ibi: Beati qui lugent. Circa primũ cõsiderandũ q circa passiões irascibilis bñ se habet quis mõ hũano ꝛ cõi qñ eas refrenat sic q nõ nimis impetuose excedit: tñ aliqualẽ pturbationẽ eax sentit. mittas aũt que est btitudo facit hoc excellentius: qz reddit hoiez totaliter tranqllũ a motibus irascibilis p oĩmodã subiectionẽ ad regulã rõnis vel diuine legis ꝛ hoc est qõ dicit: Bti mites. Addit aũ pmiũ correspondẽs: cum dr: b Qñ ipsi possidebũt terrã. ad hoc eni hoies feroces mouẽt bella ꝛ lites sequẽtes motus irascibilis: vt quasi securi possideãt terrã deuictis inimicis: ꝛ iõ illis q sunt totaliter qetati a motibus irascibilis mõ pdicto bñ pmittit possessio pacifica terre viuentiũ. c Beati q lugẽt. Hic pficit hoiem respectu motuũ concupiscibilis qui sunt circa oĩa concupiscibilia: sicut sunt delectationes cibox ꝛ venereox in sensu gustus ꝛ tactus: ꝛ silr melodiarũ in spectaculox: odox: in sensu auditus: visus: ꝛ olfatus: in talibus bñ se habet hõ mõ cõi ꝛ hũano: moderate talibus vtendo ꝛ superflua resecando: qõ fit p tẽperantiã que est virtus politica: sed excellẽtius se habet hõ in talibus p btitudinẽ luctus oĩa talia a se penitus abdicando ꝛ luctũ volũtarie in hac vita assumẽdo tã p trãsgressione culpe cõmisse q̃ p dilatiõe celestis pric: ita q totũ statũ pñtis vite reputat exiliũ respectu celestis patrie: sm q dicebat paulus ad Ro. vij. Infelix hõ gs me liberabit de corpe mortis huius? ꝛ ad Phil. j. Desideriũ hñs dissolui ꝛ esse cũ christo: ꝛ q̃tũ ad ß dicit: Bti q lugẽt. volũtariũ luctũ in hac vita p pctis assumẽdo. Addit aũt pmiũ correspõdẽs: cũ dr: d Qñ ipsi cõsolabunt. cõsolari eni est sil solari. cõsolatus aũt est vt illi q in pñti vita p christo volũtario luctu occupant: cũ deo et angelis eternaliter cõsolent. e Bti q esuriũt ꝛ sitiũt. Hic ponit virtutes q̃ pficiũt hoiez respectu primi. hec aũt pfectio cõsistit in duobus: pmo in his q̃ hñt rõnẽ debiti. scdo in his q̃ hñt rõnẽ doni. ibi: Bti misericordes.

f voluntate † f in spe: que beatos facit
ritu: quõniam ipsox ẽ regnũ
f pauperibus conuenienter in pñti p̃mittunt diuitie celestes. † f sine asperitate mẽtis ꝛ sine liuore
celox. Beati† mites quõniã ipi
† f viuentium pro stabilitate ꝛ soliditate
possidebunt† terram. Beati qui
f pro peccatis suis ꝛ aliorũ: spreto mundo mundo desiderio celox † f spũ paraclito de eterna leticia.
f propter consolationem beati
lugent: † quõniã ipi cõsolabunt.
† f esuries iustitie spiritu fortitudinis sulcitur
† f ne in via lasscant
Beati qui† esuriunt ꝛ† sitiunt, iu-

† f adepto qõ deũderant.
sticiam: quoniam ipsi† saturabũ-
† f qui alijs in quibuslibet assistunt quibus boc a deo rependitur vt liberentur a miseria.
f misericordia est dare ꝛ dimittere.
tur. Beati† misericordes quõni-

† f iudiciũ sine misericordia fiet ei q noluit misereri
am ipsi† misericordiaz cõsequẽt.

f quos nõ arguit cõscientia pcox tẽplũ eni dei sanctũ est † f hic p spem: illic per rem
Beati mũdo corde: qm ipsi† dẽuz
videbũt. Beati pacifici quõniaz

rtitudo pficiẽs hoiez respectu primi in his q̃ habẽt rõnẽ doni. in talib⁹ aũt bñ se habet hõ mõ cõi ꝛ hũano p liberalitatẽ q̃ est virtus politica in mediocribus ꝛ paruis donis ꝛ p magnificentiã in excellẽtibus donis ꝛ magnis: sed excellẽtius ß fit p btitudinẽ q̃ vocat misericordia qñ defectũ alterius totaliter accipit q̃si suũ: vñ dr misericors q̃si hñs cor miserũ: qñ. s. accipit cordi defectũ alterius q̃si suũ: ꝛ ß est qõ dicit: Bti misericordes. Addit aũt pmiũ concordẽs: cũ dr: h Qñ ipsi misericordiã cõsequent. in celesti eni patria qlibet misericordiã cõsequet: qz vltra cõdignũ sibi retribuit sm q dr ad Ro. viij. Nõ sunt cõdigne passiones huius tpis ad futurã gloriã q̃ revelabit in nobis. i Bti mũdo corde. Hic ordinat hõ respectu dei: ꝛ primo q̃tũ ad intellectũ speculãdo. scdo q̃tũ ad affectũ ipsũ amãdo ibi: Bti pacifici. Circa pmiũ aduertẽdũ q in speculatiõe diuina bñ habet se hõ mõ cõi ꝛ hũano p virtutes intellectuales q̃ sunt scie speculatiue ꝛ potissime p metaphisicã q̃ docet pprietates diuinas ex creaturis cõsiderare: vt pz. xij. metaphysice: vbi ostendit vnũ esse deũ eternũ actũ purũ viuentẽ vita nobilissima sempiterna ꝛ optima: sed hoc est solũ cõsiderãdo deũ ex pprietatibus creaturarx: sed excellẽtius ß habet p btitudinẽ q̃ est mũdicia cordis p quã mens hũana deo cõiungit: ꝛ sic de occultis ꝛ diuinis supra modũ humanũ illustrat: sicut fuerũt apli q absq̃ hũano studio fuerunt de diuinis excellentissime illustrati: ꝛ ß est qõ dicit: Bti mũdo corde. Addit aũt pmiũ conuenies: cum dicit: k Qñ ipsi deũ videbũt. qz visio dei enigmatica p fidẽ in pñti ꝛ facie ad faciẽ in futuro bñ repromittit habentibus talẽ mũdiciam: sm q dr. i. Corint. xiij. Videmus nunc per speculũ in enigmate. tũc autem facie ad faciem. l Beati pacifici. Hic ponit beatitudo ordinans hominẽ respectu dei q̃tum ad effectũ quod fit modo cõmuni ꝛ hũano p amorẽ naturalẽ q̃ diligit deũ sicut principiũ suum efficiẽs ꝛ cõservatiuũ: ꝛ preter hoc alia diligat: sed excellentius hoc fit p beatitudinẽ que est pax: q̃. s. homo totaliter per affectũ mentis deo cõiungit: sicut bonitati sũme: ꝛ sic nihil aliud extra ipsum querit: sed in ipso quietat ꝛ pacificat: ꝛ hoc est quod dicit: Beati pacifici. Additur autem premiũ conueniens: cum dicit: m Qñ filij dei vocabunt. filiatio enim dei importat assimilationem ad

de lyra

Circa primũ aduertendũ q̃ in his q̃ hñt rõnẽ debiti respectu primi bñ se hẽt hõ q̃si reddit vnicuiq̃ qõ sibi debẽt: nõ nimis notabiliter p crastinãdo ꝛ retardãdo. hoc aũt facit p iusticiã q̃ est virtus politica: sed excellentius p beatitudinẽ q̃ dr esuries vel sitis iusticie: q̃. s. cũ quodã feruẽti desiderio insolito talia exequit: sicut esuriẽs ꝛ sitiens feruẽter comedit ꝛ bibit: ꝛ ß est qõ dicit: Bti q esuriũt ꝛ sitiũt iusticiã. Addit aũt premiũ conueniẽs: cũ dr: f Qñ ipsi saturabunt. saturitas eni gloriæ q̃ consistit in desiderij hũani repletiõe: sm q dr in psal. Satiabor cũ apparuerit gloria tua. conueniẽter p mittit esurientib⁹ ꝛ sitiẽtibus iusticiã pdicto mõ. g Bti misericordes. Hic ponit btitudo pficiẽs hoiez respectu primi in his q̃ habẽt rõnẽ doni. in talib⁹ aũt bñ se habet hõ mõ cõi ꝛ hũano p liberalitatẽ q̃ est virtus politica in mediocribus ꝛ paruis donis ꝛ p magnificentiã in excellẽtibus donis ꝛ magnis: sed excellẽtius ß fit p btitudinẽ q̃ vocat misericordia qñ defectũ alterius totaliter accipit q̃si suũ: vñ dr misericors q̃si hñs cor miserũ: qñ. s. accipit cordi defectũ alterius q̃si suũ: ꝛ ß est qõ dicit: Bti misericordes. Addit aũt pmiũ conueniẽs: cũ dr: h Qñ ipsi misericordiã cõsequent. in celesti eni patria qlibet misericordiã cõsequet: qz vltra cõdignũ sibi retribuit sm q dr ad Ro. viij. Nõ sunt cõdigne passiones huius tpis ad futurã gloriã q̃ revelabit in nobis. i Bti mũdo corde. Hic ordinat hõ respectu dei: ꝛ primo q̃tũ ad intellectũ speculãdo. scdo q̃tũ ad affectũ ipsũ amãdo ibi: Bti pacifici. Circa pmiũ aduertẽdũ q in speculatiõe diuina bñ habet se hõ mõ cõi ꝛ hũano p virtutes intellectuales q̃ sunt scie speculatiue ꝛ potissime p metaphisicã q̃ docet pprietates diuinas ex creaturis cõsiderare: vt pz. xij. metaphysice: vbi ostendit vnũ esse deũ eternũ actũ purũ viuentẽ vita nobilissima sempiterna ꝛ optima: sed hoc est solũ cõsiderãdo deũ ex pprietatibus creaturarx: sed excellẽtius ß habet p btitudinẽ q̃ est mũdicia cordis p quã mens hũana deo cõiungit: ꝛ sic de occultis ꝛ diuinis supra modũ humanũ illustrat: sicut fuerũt apli q absq̃ hũano studio fuerunt de diuinis excellentissime illustrati: ꝛ ß est qõ dicit: Bti mũdo corde. Addit aũt pmiũ conueniẽs: cũ dr: k Qñ ipsi deũ videbũt. qz visio dei enigmatica p fidẽ in pñti ꝛ facie ad faciẽ in futuro bñ repromittit habentibus talẽ mũdiciam: sm q dr. i. Corint. xiij. Videmus nunc per speculũ in enigmate. tũc autem facie ad faciem. l Beati pacifici. Hic ponit beatitudo ordinans hominẽ respectu dei q̃tum ad effectũ quod fit modo cõmuni ꝛ hũano p amorẽ naturalẽ q̃ diligit deũ sicut principiũ suum efficiẽs ꝛ cõservatiuũ: ꝛ preter hoc alia diligat: sed excellentius hoc fit p beatitudinẽ que est pax: q̃. s. homo totaliter per affectũ mentis deo cõiungit: sicut bonitati sũme: ꝛ sic nihil aliud extra ipsum querit: sed in ipso quietat ꝛ pacificat: ꝛ hoc est quod dicit: Beati pacifici. Additur autem premiũ conueniens: cum dicit: m Qñ filij dei vocabunt. filiatio enim dei importat assimilationem ad

In presenti ꝺo homo pacatus: ⁊ si bellum gerat cum vitijs in nullo pacem abrũpit quã deus dedit vnã. ℙax multa diligentibus legẽ tuã ⁊c. Qui aũt ab ea diuidit ire est filius. ℙer hãc filij efficimur quo nihil amplius promittit. In hac est sapientia donoꝝ maxima ſm incrementũ virtutum: sunt ⁊ incrementa premioꝝ: quia ⁊ alta claritas solis ⁊c.

ℙax est vnigenitus dei filius. De quo dicit: Qui est pax nostra. Qui
1.Pet.3.c pacẽ diligit filius ẽ pacis.

Beati pacifici. ℙax a nobis incipit: quia duz lex carnis repugnat legi mentis: non modo alteri sed nec nobis possum⁹ esse pacifici. Sed postq̃
Luce.6.d. intus spiritus imperat vt totus homo spiritui seruiat: tũc pax ad alios deriuatur vt pacem cuz oĩbus habeamus. Vera q̃dem pax est vbi nihil repugnat. ℙax dei omnẽ sensum superat: que etsi capi non potest vt est: tamen pro capacitate nra capi potest: non quanta ẽ sed quantũ ad reconciliationem adoptionis sufficit. Infinitas eterne pacis: ⁊ si non potest intelligi: ⁊ quomodo filijs ire pax ꝺueniat: ⁊ qũo de⁹ pax seuere iudicat: ⁊ quanta ⁊ qualis sit pax totius trinitatis: vbi vna virtus: vna operatio: tñ q̃ est: ⁊ q̃ tanta ⁊ talis est quanta predicat fide capim⁹. Ad gradũ pacis q̃ purgatus est intendit ⁊ dirigitur.

Beati qui perse. In predictis septẽ est pfectio. In octaua perfectionis ostensio ⁊ ꝓbatio. Qui predicta habet pati possunt persecutionẽ: ⁊ recte tenet predicta que accepit q̃ ꝓ eis paratus est mori.

Qui vsq; ad sapientiã per predicta ꝺscendũt perfecti ⁊ roborati non cedũt persecutiõi: quia nec mors nec vita potest separare a christo.

Quoꝝ mẽtes premissarũ beatitudinũ illustrant exercitia: earũ mũdicia coꝝ ad deũ gubernat: vt reformẽt imago ꝓ peccato deleta.

Octaua sentẽtia q̃ ad caput redit: pfectũq; hoiem declarat ⁊ significat circũcisionẽ: octaua die: ⁊ resurrectionẽ dñi post sabbatũ qui est octauus: ⁊ primus dies: ⁊ octauas quas in nouo testamẽto celebram⁹ ⁊ numeꝝ pẽthecostes. Nã i septenario numero septies multiplicato quo fiũt. xlix. quasi octauus addit vn⁹: vt quinquaginta cõplean̄t: ⁊ tanq̃ redeat ad caput: q̃ die missus est spũs scũs quo in regnũ celoꝝ ducimur: ⁊ hereditatẽ accipimus ꝺsolamur ⁊ pascimur ⁊ misericordiã ꝺsequmur ⁊ mũdamur ⁊ pacificamur: ⁊ ita psecutões exteri⁹ illatas: ⁊ molestias ꝓ veritate ⁊ iustitia sustinemus. Octaua vere circũcisionis beatitudo martyrio terminat: que ꝓbatũ reddit: ⁊ suppletur precedentibus donis.

Octaua ꝓmissio non est alia q̃ prima verbis iterata. Misticũ est i numero qõ iterat in ꝓmissione infra. vij. prius sonat: ⁊ postea cõnumerat extra: vt gloria resurrectionis his octo gradibus consecret. Octaua est dies resurrectionis que ⁊ prima in qua ⁊ lux creata.

Generaliter omniũ dicitur regnum celoꝝ: ⁊ si specialitas numeretur meritoꝝ: qz ꝛ illius iure possit dici q̃ nouissimus erit: tñ vniuersoꝝ dignitas oĩbus cõis erit dũ ꝓ charitatẽ qõ in alijs est etiam vltim⁹ possidebit.

Beatus dicit qui nihil mali vult: ⁊ oĩa habet que vult. Et ideo oĩs ibi beatus: quia non vult amplius cum nihil iniuste vult.

Beati estis cũ maledixerint. Mucusq; generaliter sentẽtias posuit quasi ad absentes cũ ⁊ ad pñtes ptinerẽt: nũc ad eos verba conuertit (q̃uis ⁊ hoc alijs ꝺueniat) ꝺdicens quanta ꝓ noie eius essent passuri: qz dignitatẽ gradus coꝝ eis intimare volebat dicẽs: Vos estis sal terre: vos estis lux mũdi: vt ex tristitia humilitatẽ: ex letis acciperẽt consolationem.

Sicut moyses decẽ ꝑcepta ꝓponẽs postea ꝓ partes explicat: sic christus quasi virtutũ genera octo beatitudines ꝓponit: ex quibus pendẽt oĩa que in monte dixit dñs. Sed q̃ obscure plura paucis verbis ꝺcluserat: ex

filij dei vocabuntur. Beati qui
† ſ non propter scelera: vbi non est fides: nec est iustitia: qz iustus ex fide viuit.
pſecutionẽ patiuntur ꝓpter† iustitiam: quoniam ipsoꝝ ẽ regnũ
† ſ ex odio in factẽ cõtumelias dixerint.
celoꝝ. Beati estis cum† maledixerint vobis homines ⁊ † persecuti
† ſ psequi ẽ vim inferre vel insidijs appetere.
† ſ cũ absentiũ famã lederint † ſ oĩa genera verborum malignantium.
vos fuerint ⁊ † dixerit† omne malum† aduersum vos mentientes
† ſ q̃ mẽdaciter blaphemat ꝓpter deũ beatus est: sed si alterũ decst: nõ merces est beatitudinis.
propter me. Gaudete ⁊ exultate: quoniam† merces vestra† copiosa est† in celis. † Sic enim perse/
† ſ hoc est quod supra regnum celoꝝ † ſ q̃ tanto vberioꝝ merces erit
† ſ superioribus partibus mũdi. † ſ. i. maledictis ⁊ persecutione. nec tñ a veritate desecerũt.
cuti sunt† ꝓphetas qui fuerunt
† ſ quoꝝ exẽpla nos iuuãt † ſ quoꝝ ꝓphetias i me cõpletas ẽ videtis: cur ergo ñ potestis q̃ illi sine exẽplo
ante vos. † Vos estis† sal terre.
† ſ alioꝝ fortitudo † ſ. si doctor errauerit.
† ſ in tribulatiõe desecerit † ſ. i. ꝓ quos infirmus populus confirmabitur
Quod si† sal† euanuerit: † in quo
† ſ sal infatuatũ. i. tribulationi cedentes
salietur: † ad nichilum valet vltra/
† ſ ab officio docẽdi: vel ecclia † ſ dum vita eius contemnitur que ad nihilũ valet
tra: nisi vt mittatur† foras ⁊ † conculcetur ab hominibus. † Vos
† ſ irrideatur ab hoibus carnalibus † ſ precipitentes in christo lucem veritatis.

laude hoiuz letat: tãtũ ꝺ opprobrio tristat. Quez laus extollit: vituperatio deprimit vbi quis querit laudari tñ apud deum: non timet confundi in cõspectu hominum.

Mentientes. hoc addit ne gloriet: de quo vere mala dicunt. Etiaz addit: ℙropter me: quia aliquãdo falsa dicuntur qõ accidit temeritate hominũ: non tamen ꝓpter Mar.9.c
christũ hoc patiũtur quẽ Luce.14
non sequuntur.

Quñ merces ⁊c. Tanto merces vberioꝝ: quanto gaudio ⁊ exultatione in tribulatõe fides erit deuotioꝝ.

Hec sentẽtia videtur ad hoc respicere quod dictum est ibi: docebat eos dicens: Beati pauperes spiritu ⁊c. Necnon ⁊ ad hoc. Vos estis sal terre: ⁊ vos estis lux mundi.

In celis. Non in volubilibus: cũ nõ in rebus volubilib⁹ merces eterna esse debeat: sed in spãlibus firmamẽtis vbi habitat sempiterna iustitia. Jã ergo sentiũt hãc mercedẽ qui spũalibus bonis gaudent. Sed perficiet cum mortale hoc induet immortalitatem.

Sic enim persecuti. Temperat exemplo rigorem passionis.

Tribus modis fit psecutio. odio cordis: dictis: factis.

Vos estis sal. Hic iã ostendit aplicũ offiñ. s. q̃ sũt sal terre ⁊ lux mũdi. Hoc spãliter ad aplos: q̃ ꝓdictis virtutib⁹ pauptate. s. ⁊ alijs debent quari: vt sint sal optimũ ꝺdientes alios doctrina ⁊ vite sue exemplo.

Sal: salus a corruptione. vñ ꝓpheta: ℙosui te in lucem gen. vt sis salus mea vsq; ad extremũ terre.

Vbi† corruptio culpe desiccat sale sapiẽtie vermes nõ demoliuntur.

Vos estis ⁊c. Quia terra. i. humana natura ꝓ eos condit verbi sapiẽtia.

Sal facit sterilẽ terrã. Vñ: Ira victoꝝ destructas vrbes sale seminabat ne qõ in eis germẽ oriret. Ita aplı destructo regno peccati: germẽ vitiorum cõpescebat. Sal cibos condit: carnes siccat. ꝑdicatio ꝺo a vermibus ⁊ a putredine vitioꝝ illesã seruat suo creatori humanã naturã. Vt nõ est cibus sapidus nisi sali ꝺditus: ita sermo nõ est vtilis sine documento apostolice doctrine. Unde in leuitico: In omni sacrificio sal offer. Id est in oĩ qõ dicis vel facis: aplicam sapiaz habe. Ex aq̃ ⁊ igne sal conficitur: ita isti ex aqua spũs sci: ⁊ igne tribulationis. Vel ꝓ aquã baptismi ⁊ ignẽ charitatis in sapoꝛem sapientie sunt nati.

Si sal ⁊c. i. si vos ꝓ quos alij ꝺdiendi sũt: aduersis vel ꝓsperis cesseritis: ꝓ quos a vobis error auferet cũ vos de⁹ tollere alijs elegerit: Ad nihilũ valet: qz (vt alius euãgelista ait) nec terre vtilis est: quã suo iniectu germinare ꝓhibet: nec sterquilinio qõ nõ fecũdare sinit. Sic q̃ retro vadit: nec ipse fructũ ferre: nec alios valet excolere: ꝛ ab ecclia eijcit: ⁊ in hec verba ridet. Hic hõ cepit edificare ⁊ nõ potuit consũmare.

Si sal euanuerit. i. si timore vel cupiditate doctor saporem sapientie obmiserit: per quẽ fatuitas eius emendabit: Hoc solis aplis cõuenit: quod sequitur omnibus magistris. Ad nihilũ ⁊c. In fine de omnibus concludit sic. Nisi abundauerit iustitia vestra ⁊c.

Et conculcetur. Sanctus ⁊ verus minister christi ⁊ si a malis rideat conculcari non potest: quia mente fixus in celo manet.

Vos estis lux mundi. ℙrius sal q̃ lux: quia prius vita q̃ doctrina: vita ducit ad scientiã veritatis. Qui deũ timet sciẽtia non caret.

Lux mũdi. Alia causa est quare non debent deficere: quia illumina-

Nicolaus

deum. proprium autem est ipsius dei q̃ seipso fruitur ⁊ in seipso quietatur. ⁊ ideo qui predicto modo sunt pacifici recte filij dei vocabunt. a Beati qui persecutionem patiuntur. Hic ponitur beatitudo perficiens hominem ad bene patiendũ: sicut enim ad virtutem pertinet bene agere sibi ⁊ bene pati. In hoc autez bene se habet homo modo cõmuni ⁊ humano quando pro tribulatione imminente non recedit a virtute: lz hoc sustineat cũ aliqua angustia ⁊ doloꝛe. ⁊ hoc fit per fortitudinẽ que est virtus politica: sed excellentius hoc fit per beatitudinẽ que potest dici quedam fortitudo diuina quando talia sustinet non solum patienter sed etiam letãter: sicut martyres quanto acerbioribus tormentis crucidabant̄: tanto magis in domino letabantur. ⁊ hoc est quod dicit: Beati qui persecutionẽ patiuntur. ⁊ sequitur: Gaudete ⁊ exultate ⁊c. b Vos estis sal terre. Hic ponuntur virtutes prelatoꝝ. ad cuius euidentiam considerandũ q̃ prelati sunt successores apostoloꝝ. ⁊ ideo debent esse perfecti in vita contẽplatiua ⁊ actiua. ⁊ ideo virtutes contemplatiuoꝝ que sunt predicte supponuntur esse in eis ⁊ similiter ille que sequuntur de actiuis: sed hic exprimunt̄ aliqua specialia que debent esse in eis pre ceteris. ⁊ primo q̃ntũ ad eorum vitam. secundo q̃ntum ad eorum doctrinam. ibi: Nolite putare. Circa primũ aduertẽdum q̃ prelati pre ceteris debent esse excellentes q̃ntũ ad quatuor. Primum est discretio in agendis: quia sunt ductores ⁊ gubernatores aliorum. ⁊ hoc signatur cum dicitur: Vos estis sal terre. sicut enim sale condiuntur omnia cibaria: ita discretione prelatorum debent dirigi ⁊ ordinari omnia opera subditoꝝ. c Si sal euanuerit. i. si discretio i prelatis defecerit. d In quo salietur. quasi dicat: in nullo opera subditorum condientur seu dirigentur. ideo subditur: e Ad nihilum valet vltra nisi vt mittatur foras ⁊ conculcetur ab hominibus: quia talis debet repelli a prela-

tione ⁊c

tia christo verbo ⁊ exemplo quocūq illati mundanis lucem fidei ⁊ sciētie debēt ministrare. Et sicut (quia sunt) sal debent corruptionem pellere: sic ⁊ tenebras: quia lux sunt fugare.

Lux tenebras soluit: ⁊ postea illustrat: sic apostoli depulsis vitijs deducunt ad lumen fidei ⁊ cognitionis. Lux mundi. Hec est eadez gratia q̄ mundi corde fiunt: quorū corda mundanē fide ⁊ intellectu. Sic q̄ sal vocantur pacificis ꝯgruit: q̄ sine sapientia non tenēt cōdimentū pacis. Hec summa ⁊ pcipua spāliter apostolis deputanē: vt eos cetera assecutos plene cognoscatur. Unde sequit: Non potest ciuitas ⁊c.

Mar.4.c Luce.8.c. et.11.c.

† ſ p quos oēs illuminanē a tenebris ignorantie.
ī ſ noie mūdi vel vniuersi q̄ sunt de mūdo electi accipiunt ī ſ quasi diceret: aspicite quo positi estis.
† ſ solicitas apostolice doctrine

Non pōt ciuitas. Quia apli fundamenta sunt: apte ciuitas dicunē. Supra montē: locus mōtem iusticie innuit q̄ excelsus est: q̄ ꝓpalamini ne vos absondatis. Nō est enī facultas subterfugiendi vel clam aliqd faciendi. ideo subditos misericorditer intꝰ ꝓsilio regite ⁊ extra ꝯ aduersarios p

estis† lux ī mūdi. † Nō potest† ci
† ſ celari ſ non licet clā cē bonus ī ſ christū vel ecclīam ſ ipse mons manifestat eā.
uitas† abscondi supra ī montem
† ſ alia similitudo
posita. † Neq̄ accendūt lucernā
† ſ timoris vel comodo vite pñtis
⁊ ponūt eam sub† modio: sed sup
† ſ .i. vite integritatem
per† candelabrum: vt luceat om
† ſ eccl'a vel mūdo ī ſ vt dico: non sub modio posita: sed super candelabrum.
nibus qui in† domo sunt. ī Sic
† ſ vere docet q̄ facit q̄ docet: aliter ꝓdēnat seipsum.
lūceat lux vestra† coram homini

iusticia pugnādo defendite: quod ptinet ad spūm consilij ⁊ fortitudinis.

Neq̄ accendūt lucernā. Domesticis exēplis docet: ne celent lucē verbi sibi cōmissam. Non accendūt. i. non ideo data est doctrina predicationis vt celanē eā ⁊ subijciāt seruituti corporis dū aliq̄ timēt. Sed corp⁹ suū ministerio dei subijciant: vt p vocē ⁊ cetera corporis officia lux excellētior ceteris appareat. Unde dicit: Castigo corpus meū ⁊c. Vel christus lucernam accendit: dū testam humane nature flāma sue diuinitatis impleuit: quā nec credētib⁹ absōdit: nec modios. i. mēsura legis: vl' terminis vni⁹ gētis indulsit. Sed super candelabrū. i. ecclesiam fidem sue incarnationis aperuit vbi oēs possint intueri qui in domo. i. ecclesia sunt vel in mundo. Unde subdit: Sic luceat ⁊c.

Candelabrū. Sic lucerna christus: candelabrū crux est: super quam erat leuādus.

Candelabrū ecclīa que verbū vite presentis baiulat.

Sic luceat. Et hec oia ita agite vt nō finē boni opis in laudibus hominum constituatis.

Nicolaus

tione ne officiū prelatoꝝ in ꝓspectu hominum reddatur vile. Secundum in quo debent precellere prelati est clara noticia in scripturis intelligendis. ⁊ hoc est quod dicitur: a Vos estis lux mundi. sicut enim lux est manifestatiua omnium occultorū: sic prelati per intelligentiam sacre scripture debent ex officio notificare alijs omnia opera virtutum: in cuius signum portant mitram in capite: in qua duo sunt cornua: quia debent scire duo testamenta. Tertium in quo debent precellere est constantia in oppressoribus pauperum reprimendis. Unde dicit saluator Joan. x. Bonus pastor animā suam dat pro ouibus suis. mercēnarius autem ⁊ qui non est pastor videt lupum venientem ⁊ dimittit oues ⁊ fugit. Quod exponens Gregorius dicit: Lupus etenim super oues venit cum quilibet iniustus ⁊ raptor fideles quosq̄ atq̄ humiles opprimit: sed his q̄ pastor videbat cē ⁊ non erat relinquit oues ⁊ fugit: quia dum sibi ab eo periculum metuit: resistere iniusticie non presumit: fugit autem non mutando locum sed subtrahendo solatium. ⁊ ideo pastor bonus ciuitati in monte posite comparatur: quia ad ipsum debent habere oppressi refugiū quasi ad quoddam fortalitium. ⁊ hoc est quod dicit saluator: b Non potest ciuitas absondi supra montem ⁊c. quia bonus prelatus in persecutione non debet se abscondere sed ad defensionem gregis se manifeste ostendere. Quartuz in quo debet prelatus excellere est sanctitatis euidētia in exemplis vandis: quia ſm quod dicitur in pastorali: Tantum debet excellere actionem populi actio presulis: quantum distat a grege vita pastoris. ⁊ ideo comparatur huic lucerne sup candelabrum illuminati totam domū: sed intentio recta subdit: c Luceat lux vestra coram hominibus vt videant opera vestra bona: ⁊ glorificent patrem vestrum. quia non debent de hoc gloriam propriam querere sed gloriam dei ⁊ edificationem populi. d Nolite putare. Hic ostendit eminentiam prelatorum q̄ntum ad doctrinam. ⁊ primo ponit modum docendi ipsi christo proprium. Secundo ostendit qualiter debet ei cōformari doctrina prelatorum. ibi: Qui ergo soluerit. Circa primū aduertendum q̄ christus non solūmodo erat doctor legis ⁊ euangelij: sed etiam institutor. aliter tamen quia vetus testamentum dedit mediantibus angelis. nouum autem per seipsum. vt. ꝛ. in prologo visum est. ergo p suam doctrinam non debuit legem destruere sed magis eam perficere ⁊ adimplere. ⁊ hoc est quod dicit: Nolite putare ⁊c. e Jota vnum aut apex vnus non preteribit a lege. i. modicū nō transibit quod nō impleatur: quia iotha est minima littera hebraica. Queritur hic quomodo verum sit q̄ christus

Ut videant opera ⁊c. Opera requiro vt videantur: ⁊ sic doctrina confirmetur: ⁊ hoc non ad gloriam vestram.

Nolite putare. Postq̄ hortatus est eos oīa pati ꝓ veritate: ⁊ nō celare: ⁊ gloriā dei facere: incipit docere quid docturi sint. Quasi diceret: qd est quod vetas abscondi: ꝓ quo iubes oīa pati: an est aliqd ꝯ legem:

bus vt videant opera vestra bo
ſ in vobis ſ non vos. ſ cui⁹ opus
na: ⁊ glorificent patrem vestruz
est quodcūq̄ faciunt †ſ qui vos faciet celestes
qui in† celis est. Nolite putare
ī ſ xps, é legis ⁊ pphetarū virtus p quē oīa iplentur
quoniam veni soluere† legē aut
prophetas. Non veni soluere ſz
ſ implet qui figuras cessare docet postq̄ res facta est
ſ impientur ne:
adiplere. Amē quippe dico vo/

Inquit: Non veni soluē legē: ſ adimplere. vel faciēdo qd dicit: vel supplēdo quod deerat ⁊ imperfectum erat.

Nolite putare ⁊c. Hactenus docuit vt sale ꝺdiant aīas ad incorruptionis sanitatē vt illuminēt ad veritatis intelligentiā vt acquisitos ab hostib⁹ defendāt: defēsos ad amorem diuinitatis accēdāt: nūc ad celestis oratoꝝ (q̄ poterant estimare q̄ vetera p̄cepta vellet abolē) Luce.16.a
†ſ añq̄ ſ q̄ nō oia iā: sed sensim fiēt ſ .i. donec elemēta mutēt de hac mutabili forma in imutabilitate
bis† donec trāseat celū ⁊ terra iō
ſ nō remāebit ḡn ipleanē in capite vel in corpore.
tha vnū aut apex vn⁹ nō pteribit

añ interrogata presci⁹ occurrit dicens: Nolite putare ⁊c. Soluit qui spūaliter facere vetat. Adimplet christus, duz p̄missis ad inchoationē vite agē de superaddit plura ad perfectionē moraliū p̄ceptoꝝ: ⁊ q̄ figuris tegebanē ⁊ futura significabāt: in se pficit ⁊ in ecclīa: sine quo figure essent vacue ⁊ sine effectu. q. d. ideo non debetis percontari de veteribus preceptis ⁊ mirari de nouis: nec paciētib⁹ terreri.

Christus legem implcuit: quia exteriores legis figuras soluens impleuit veritatem interiorem.

Jotha. Hic ostendit q̄ q̄ minima putanē in lege sacris spūalib⁹ plena sunt: ⁊ oīa recapitulanē in euāgelio. Jota minor est ceteris lr̄is. Apex est littere aliqua sūma particula: significat minimū preceptū: vel minimā precepti particulā. Apte aūt ponit iotha grecū: non ioth hebreuz: q̄ iotha decez significat. i. decalogū: cuius apex est euangelij perfectio.

Jotha apud grecos decima littera decē significat: per quā decē p̄cepta agende vite accipimus: quoꝝ christus nullum soluit: sed precepit plenius adimpleri: nec apicē. i. nec minima significantium.

Omnia fiant. Spiritualiter impleanē: vel imperfecta perficiantur ⁊ significantia impletione consumentur.

de lyra

legem impleuerit ⁊ non soluerit. videtur enim q̄ ipse soluerit mādata moralia: quia preceptum de obseruatione sabbati morale erat saltem q̄ntum ad vacationem a corporalibus operibus: sed ipso sabbato curauit Joan. v. ⁊ sanato precepit tollere lectum suum in sabbato. ergo ⁊c. Item videtur q̄ iudicialia non impleuerit: quia mulierem deprehensā in adulterio que in lege precipiebatur lapidari impunitam abire permisit. vt habetur Joānis. viij. Item cerimonialia de abstinentia ciborum in lege prohibitorum nō seruauit. quia dicitur. j. xv. Quod intrat in os non coinquinat ⁊c. ipse autem fecit que alijs faciēda dixit. ergo talibus vsus fuit. ergo ⁊c. Contra per illud quod hic dicitur: Non veni soluere legem: sed adimplere. dicendum q̄ christus legem ⁊ prophetas adimpleuit. ⁊ primo declaro de lege. secundo de prophetis. in lege autem quedam erant per modum precepti: ⁊ quedam per modum promissi obseruantibus legem: ⁊ vtraq̄z adimpleuit. De preceptis patet sic: precepta enim erant in triplici differentia: quedam erant moralia scilicet precepta decalogi: ⁊ alia moralia in lege posita que faciebant ad eorum declarationem. ⁊ ista impleuit christus ea obseruando perfecte ⁊ ad obseruationem eorum alios incitando. j. xix. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. Secundo ea impleuit sanum intellectum eorum declarando ⁊ errorē phariseorum circa hoc excludendo: vt patebit. j. in presenti capitulo. Tertio adimpleuit ea consilia apponendo: que faciunt ad perfectiorem mandatorum obseruantiam. perfectius enim obseruat mandatum hoc: Non occides. ille qui cauet ab ira inordinata q̄z ille qui cauet tm̄ ab interfectione. Alia erant precepta legis iudicialia. et ista impleuit rigorem eorum per viam misericordie temperando in aliquibus per seipsum ⁊ alijs dimisit temperamentuz suis ministris scilicet ecclesie prelatis ⁊ principibus terrenis catholicis: vt de talibus ordinent ſm q̄ viderint vtile cōmunitati fidelium ſm varietatem temporum ⁊ locorum ⁊ personarum: ⁊ istud non fuit destruere legem sed magis adimplere: q̄z sic ordinauit meliorem modum obseruationis iusticie: sicut non destruit puer quando fit vir: lz enim transeat pueritia tamen remanet melior status eiusdem persone etate mutata. lex autem vetus habuit quasi statū pueri respectu noue legis. propter hoc dicitur ad Gal. iij. Lex pedagog⁹ noster fuit in christo: id est regulatiua status puerilis: propter hoc erat lex timoris: sicut pueri sub disciplina ⁊ timore custodiunē: lex aūt euāgelica ē lex amoris. ⁊ iō nō debet esse tātus rigor penarū: q̄ ꝓpriū horuz pfectoꝝ est magis deduci ad virtutē amore iusticie q̄ timore pene. Tertia p̄cepta erāt

cerimonialia.

Qui ergo sol. Minima sunt crux christi ⁊ passio: quā qui erubescit minimus est: q ꝓtēt magn⁹. Vel pharisēos notat q mādata dei dimiserūt ꝓ suis traditionib⁹ que nihil valēt dum vel minimū qō in lege est pretere unt. Moraliter aūt soluit q non iplet: ß tenet sicut infirmis data sunt. Vl q non intelligit spiritualiter. Soluere est nō agere: qō recte intelligit: vel nō intelligere qō de/prauat: aut minuere inte gritatē supadditōis xpi.

Jacob.2.a. Minimus vocabitur in cē. In regno celoꝝ minim⁹ vocabitur q erit eo indignus: in q̄ nullus minimus: sed oēs magni.

Qui autē fecerit. Qui nō soluerit: ⁊ sic docuerit: nō minimus: nō tm magnus. Sed si facit qō docet: soli enī factores legis iusti sūt apud deum.

Luce.16.a Dico aūt vobis. Cum autē dico: magnaz vim ⁊ ꝓfundā intelligētiaz cogitādi incussit: ostēdit quō supaddit ⁊ nō q̄ prius mandauerat absol nit. Plus etiā est diligē inimicos q̄ nō odisse: nō cupe q̄ nō adulterari: nō irasci q̄ non occidere.

Nisi. i. non solū minima legis p̄cepta impleueritis ß ⁊ ea q̄ addo: quia dū fiūt addita ad pfectionē: etiā ß plen⁹ agūtur q̄ p̄missa sūt ad inchoatio nē: qz q nō videt mul. ad ꝓcu. c. nec fornicaē: nec occidit q non irascitur.

Justicia vra. Justicia phariseoꝝ vocat oīa illa ad cultū dei actuali/ter p̄cepta: seu figurarū mystica tm̄ ad litterā instituta. Justicia illoꝝ

Nicolaus

cerimonialia. ⁊ ista diuidebant in tria. qz quedā pertinebāt ad sacramēta sicut circūcisio q̄ntum ad omnes homines vnctio q̄ntum ad reges ⁊ pon/tifices. christus aūt non assumpsit statū sacerdotis legalis vel terreni regis imo dixit coā pylato: Regnū meū nō est de hoc mūdo: Joā. xviii. ⁊ ideo nō habuit istā vnctionē corpalē regū vel pontificū: ß vnctionē spūalem a deo p̄e habuit p plenitudinē gē: ꝑm qō scribit in psal. Unxit te de⁹ deus tuus oleo leticie cē. Circūcisionē aūt ipse adimpleuit ꝓmo in teipso incipi endo. 2° melius ⁊ efficacius ⁊ generali⁹ instituēdo sacm̄ loco ipsius. s. bapti/mū in quo ferē maior gē. ⁊ est remediū tā viris q̄ mulieribꝰ. Quedā etiā cerimonialia ptinebāt ad sacrificia sicut imolatio agni paschalis: fuge sa/crificia ⁊ ꝓsilia. Ista autē erāt figuratiua vnius pfecti sacrificij. s. christi in cruce offerēdi. ⁊ ideo ista impleuit christus vno mō corpaliter patiēdo. alio mō efficacius sacrificiū. s. eucharistiā instituēdo. Quedā aūt cerimonialia ptinebāt ad sacra. ⁊ de talib⁹ erāt p̄cepta ꝓhibitiua vsum aliquoꝝ ciborū ⁊ ꝓsilia. ⁊ ista adimpleuit christ⁹: qz dicit Actū. x. B. Immūdū ⁊ cōe nūq̄ introiuit in os meū: ⁊ multo fortius christus hoc seruauit. ⁊ sic ista p̄cepta adimpleuit ea obseruādo ⁊ obseruationē meliorē declarādo. p talē enī abstinentiā a corpalib⁹ cibis significabat abstinētia a spiritualib⁹ imū diciis. hanc autē immunditiā instituit christus in lege euāgelica q̄ est mūdissi ma. ⁊ p ꝓs debuit cessare figuralis abstinētia: ꝓpter qō dicit Actū. x. Qō deus purificauit tunc cōe ne dixeris: qz nullus cibus coinqnat hoīes q cum gratiarū actione p̄cipit: dimūsit tū deus in ordinatione ecclie de aliqb⁹ ab stinētiis faciēdis ꝓ loco ⁊ tpe. Patet ḡ ex p̄dictis qualiter christus legem adimpleuit q̄ntū ad oīa genera preceptoꝝ. Secūdo ipleuit legē q̄ntuz ad ꝓmissa. ꝓmittēs tū obseruātib⁹ meliora: lex enī mosayca ꝓmittebat soluz bona tpalia ⁊ trāsitoria. s. abundantiā ⁊ excellentiā tpalē. vt patet Deut° xxvi. D. Custodias oīa p̄cepta ei⁹ ⁊ faciet te excellētioꝝ cūctibus gētibus: sed christus obseruātibus dei mādata ꝓmisit bona spūalia ⁊ eterna. s. gra tiā in p̄nti que p̄cellit oībus bonis tēporalib⁹: ⁊ etiā gloriā in futuro. j. xix. Dis qui reliquerit cē. centuplū accipiet. s. in p̄nti. qz bona spūalia que hic recipiunt̄ intantū excellūt bona tpalia ac si centenarius numerus paruo numero cōpareē: ⁊ vitā eternā possidebit. s. in futuro. Patet igit̄ q̄ chri/stus adimpleuit legē q̄ntū ad p̄cepta ⁊ ꝓmissa. Silr adimpleuit ꝓphetias qz p̄cipaliter locuti sunt de christo ⁊ de aduētu eius ⁊ de his que pertinēt ad ipsum. ⁊ ideo adimpleuit ꝓphetias nascēdo ꝓuersando in mūdo ⁊ mo riendo ⁊ resurgēdo ⁊ alia opa nostre salutis faciendo: ꝓpter quod imīnē te sua passione dixit Luce. xxiiij. Oportet ipleri ea que scripta sunt in lege ⁊ ꝓphetis ⁊ psalmis de me. Patet ḡ ex p̄dictis q̄ christus impleuit legez ⁊ ꝓphetas. Ad primū dicendū q̄ christus curādo infirmū sabbato: nō fe cit ꝺ legē qz licitū erat facere in die sabbati ea que ad gloriā dei ptinebant sicut ornare templū: ⁊ sacrificia offerre: ⁊ laudes diuinas dicere et huiusmodi ⁊ multo fortius sanare hoīem miraculose ad ostensionē diuine vir/tutis erat licitū: ⁊ eadē rōne q̄ sanatus subito portaret lectū suū in die sab bati faciebat ad magnificationē miraculi. per hoc enī ostēdebat q̄ diuina virtute erat sic subito perfecte sanatus q̄ erat ad pristina opera plenarie re stitutus. Ad alia duo patet ex predictis in corpore questionis. a Qui ergo soluerit cē. Hic ꝓr ostēdit qualis debeat esse doctrina prelatoꝝ per conformitatē ad christū: ⁊ ponit quandā diuisionē trimembrē doctorum. Quidā enim sunt qui male viuūt ⁊ male docent: sicut heretici. ⁊ de istis di

f quin. † f qz oīa fient: ergo
a lege: donec oīa fiāt. † Qui ergo
f vel nō agēdo vel nō credendo in phariseis.
† f minima sunt que inchoant homines
soluerit vnū de mādatis istis† mi
† f. i. sicut soluit † f despectissim⁹ē in ecclia sanctorū
nimis ⁊ dōcuerit sic hoīes† mini
f ab illis qui sunt in regno celoꝝ
mus vocabit† i regno celoꝝ. Qui
f sic † f ꝝ in presen
autem fecerit ⁊ docuerit: hic† ma
ti abiectus: ecōtra ꝝ ille hic prelatus tm̄ vilis.
gnus vocabitur in regno celoꝝ.
f ollio ergo faciēdū† f qō fit spū ꝓsilij: ⁊ gra mie dei
Dico autez vobis quia† nisi ab/
† f q̄ ē in p̄cep̄ vite inchoatiuis ⁊ mystičis iuxta lfaz
undauerit† iusticia vestra plus q̄ scribaruz ⁊ phariseoꝝ non in
trabitis in regnuz celorum. Au/
† f vt iudicio puniatur legis f accusatione legis
† f plus impono non irasci
distis quia dictum est antiquis:
Non occides. Qui autem occi/
derit reus erit† iudicio. Egō† au/
† f non fratri irascitur qui peccato irascit
† f. i. dignus accusatione † f qō
tem dico vobis quia omnis qui
irascitur† fratri suo† reus erit† iu/
supra de homicidio.
† f qui de motu ꝓrupit in voces indignatiōis
dicio. † Qui autem dixerit fratri
† f interiectio indignationē exprimens.
† f consensu iudicū de danda sententia in eum
suo† racha: reus erit† concilio.

mādata moysi: ipletio illoꝝ iusticia christi. Illa a pena liberāt: ista saluāt.

Quidā in hac expositione laborāt: volētes notare supabundantiā esse i nouo q̄ non obseruarē in veteri testamēto cū ⁊ in illo mali actus ⁊ mala ꝓcupiscētia ꝓhiberent. Sed nō ꝟ hoc hic agit. Immo in hoc abūdantia maio: q̄ scribarū ⁊ phariseoꝝ oñdit: qz illi fm opa magis iusti appellari q̄ ꝟ voluntatē affectabāt.

Audistis. Exponit q̄ est iusticia phariseoꝝ quā q adimplet nō statiz magnus sed aliquez gra/dum consecndit. Exo.20. Deut.5.b

Ego aūt. Perfect⁹ onē quā venit iplere inc pit explanare: ⁊ quō iusti cia coꝝ deat supabūdare

Dis qui irascitur. Quia nesciebāt homici/diū esse nisi pemptionez: apit oēm motū ai ad no cendū in homicidiū cōputari. Mandatū christi non est contrariū legi. sed latius legē in se conti nens. Qui non irascitur non occidit. Sed non cō tra: licētia irascēdi causa homicidij. Tolle irā ⁊ ho micidium non fit. Supadditio christi non irasci: non ꝓcupiscere a qbus difficile est abstinere. ⁊ ideo magna sunt in remuneratione.

Ira est oīs malus motus ad nocendū. Subitus autē motus cui nō cō sentitur ꝓpassio est. Accedēte ꝓsensu passio est ⁊ mors in domo.

Omnis qui irascitur. Gradus sunt in istis peccatis. Primo est irasci ⁊ hunc motum aio retinere: plus est si vocem cōmotio ipsa extorsit qua fe/

de lyra

citur: Qui soluerit vnum de mādatis istis: male. s. viuendo. b Et do/cuerit sic hoīes. alios silr per falsam doctrinā corrūpendo. c Minim⁹ vocabitur in regno celoꝝ. i. in ecclia militāte: qz decidit a vera fide. Alij sunt qui bene viuūt ⁊ bene docent. ⁊ tales doctores debēt esse ꝓlati ecclesie. ꝓpter hoc dicit: d Qui autez fecerit ⁊ docuerit cē. Alij sunt doctores q̄ bene docent ⁊ male viuunt. de quib⁹ dicit. j. xxiij. Sup cathedraz moysi sederunt scribe ⁊ pharisei: quod dicunt facite: opera autē coꝝ nolite facē. dicunt enī ⁊ non facūt: ⁊ qz hoc non sufficit ad salutē. ideo dicit ꝓlatis ec/clesie. e Nisi abundauerit iustitia vestra plus q̄ scri. ⁊ pha. non intra. in regnū celoꝝ. q. d. ad salutē nō sufficit bona doctrina nisi assit bona vita. f Audistis qz dictū est cē. Superius descripsit virtutes ꝓlatiozuz ⁊ prelatoꝝ in quib⁹ ꝓsistit iusticia abundans. hic ꝓr describit virtutes acti uorum in quibus ꝓsistit iusticia ad salutē sufficiens. Ad cuius euidentiaz considerandū q̄ ad consecutionē salutis sufficit obseruatio mādatoꝝ de/calogi. vt dicit saluator. j. xix. Si vis ad vitā ingredi serua mādata. ⁊ ideo saluator nona p̄cepta moralia non dedit: ß p̄cepta decalogi replicauit: et ad obseruationē eoꝝ hoīes induxit. verū intellectū eoꝝ declarādo ⁊ erro/res iudeoꝝ circa hoc excludendo. ⁊ ideo diuidit in tres partes: quia ꝓmo dat intellectū aliquoꝝ preceptoꝝ moraliū. secundo aliquorū iudicialium. ibi: Audistis quia dictū est antiquis: Oculum ꝓ oculo. Tertio intellectū cuiusdā p̄cepti in quo fundat tota lex: videlicet de dilectione ꝓximi. ibi: Audistis quia dictum est antiquis: diliges proximū tuū. Primo adhuc in duas. quia ꝓmo dat intellectū quorundā preceptoꝝ secunde tabule: que ordināt hominē ad proximū: ⁊ secundo dat intellectū cuiusdā p̄cepti pri me tabule ordinātis hominē ad deū quo prohibet periuriū. ibi: Iterū au/distis qz dictū est: nō periurabis. Prima adhuc in duas. qz primo dat in/tellectum cuiusdā precepti quo ꝓhibetur nocumentū in ꝑsona ꝓpria. Se cundo precepti quo prohibet nocumentū in persona ꝓiuncta. ibi: Audistis quia dictum est antiquis: non mechaberis. Iterum ꝓma in duas: qz ꝓmo declarat preceptū. secundo infert duplex corelariū. ibi: Si offers cē. Cir/ca primū aduertendū q̄ iudei credebant per precepta decalogi sola opera exteriora ꝓhiberi: non motū animi. vnde ⁊ Josephus. xij. libro antiquitatū reprobat polibiū hystoriographū persarū dicentē q̄ antiochus epiphanes mortuus fuerat in montibus misere: ꝓpter hoc q̄ voluerat spoliare tem/plum diane in perside dicens: q̄ voluntas mala non est peccatū nisi ꝓcedat in effectum. Et codē modo dicebant iudei de hoc precepto: non occides. qz per hoc prohibetur occidendi factum ⁊ non occidendi propositū. ⁊ hoc est quod dicit: Audistis quia dictum est antiquis cē. hoc est: sic interpretaban tur preceptum hoc. sed hunc errorē excludit saluator dicens: g Ego aūt dico vobis qz omnis q irascitur fratri suo: vbi saluator ponit triplicē gra/dum ire. Primus est in corde. ⁊ notat cum dicit: Qui irascitur. Se/cundus est in ore per verbum ꝓtumelioſum ꝓfusum tamen. quod notatur cum dicitur: Qui autem dixerat racha. Tertius gradus est quando proce ditur ad contumeliā determinatā. quod notat cum dr: Qui autem dixerit fatue. Primus gradus est minoris culpe q̄ secundus: ⁊ secūdus q̄ terti⁹. ⁊ ideo primo minor pena determinatur cum dicit: h Reus erit ꝓcilio. quia minus est q̄ iudices debeant ꝓgregari ad determinationē pene alicu ius q̄ q iam sit adiudicatus. quod ponitur in secundo. cum dicitur:

Reus erit iudicio. ⁊ hoc ē min⁹ q̄ q aliquis sit iā extreme pene deter/

minatus

patur ille cui irascitur: plus etiã si certa vituperatio increpuit. Similr gradus sunt in pena: nam minus est iudiciũ qñ adhuc cum reo agitur: & est defensioni locus. plus est conciliũ: quando iudices inter se conferũt quo supplicio dãnent quẽ ꝺstat esse dãnandũ: plus est etiã gehenna: vbi nulla sententia dilatio. Et ita qꝺ ꝓpꝛijs & certis modis exꝑmi non potuit quibusdaz silitudinibꝰ distinctũ est. Dis eni tribus iudicio: ꝺcilio: gehẽna: diuerse mãsiones in eterna dãnatione ꝓ mõ peccati signanter exꝑimuntur.

Qui irascitur. Addũt gdã sine cã: sic & ad dicẽ racha vl fatue: qꝛ natura le est irasci: ita tñ ne sine cã fiat. Cui sensui videt aptari. Irascimini & nolite peccare. Sed ois occasio ire tollitur: dũ inimicos diligere iubemur.

Qui non irascit non soluit legẽ. sed implet: vt intus sicut extra seruet in nocentia. Ira ꝓpꝛie est cõmotio passionis. Ira que ex cã & non ex passione est iudiciũ est nõ commotio illicita.

Dis occasio ire infirmis. s. aufertur vl tollit. Si eni cũ causa: non fratri irascitur: sed vitio.

Justa ira mater ẽ discipline. Et ira que est cum causa: iudiciũ est non ira. Racha. Vel racha verbũ hebraicũ: & interꝓtat cenos. i. vacuus: qꝺ dicim⁹ sine cerebro qꝺ est magna ꝺtumelia. Qui ꝯ hec dicit fratri qui spũ scõ plenus est: luitur⁹ est ꝺtumeliã spũs sci iudicio scõꝛ iudicũ. Non eni modicus furoꝛ est quẽ deus sale sapiẽtie ꝺdiuit infatuatũ dicere & saliẽti deo derogare.

Si ergo. Explanat ampliozẽ iusticiã ostendendo q si non licet fratri irasci: multominus in alo retinere quod in odium queat conuerti.

Si quicꝯ mali ꝺ ꝓmũ in alo habem⁹: deo placite offerre nõ possumus. Si ꝯ &c. ꝑm litterã hoc absurdũ est. Est ꝯ in interioꝛi tẽplo altare. i. fides: cui quodlibet munus. i. psalm⁹: hymn⁹ oꝛo & huiusmodi nisi sit innixũ nõ est deo placiturũ & ibi. i. cũ in coꝛde (quod est templũ interi⁹) tale munus oblaturus es: si in mentẽ venerit qꝺ frater tuus habet aliqꝺ aduersum te quẽ tu lesisti. Si eni ipse te lesit: non ipse sed tu habes aduersus eum: nec tunc oportet te veniã petere sed dare sicut vis tibi dimitti.

Relinque. Non ait refer: qꝛ quod recte offertur imutari non licet. Sed relinque donec placabilius offeras: non eni munus repellit ꝺ charitatem ꝓmi querit: sine qua nemo ad charitatẽ dei peruenit. vñ. Prius charitatẽ ꝓmo exoluat: qui munus suum deo placere optat.

Vade. Non pedibus: sed animo humili te ei prosternas in conspectu illius cui oblaturus es. Vel petendo veniam si presens est.

Offeres. Hoc exꝑitu pictatis quo mitis fit: & diuinum verbũ pie intelligit: intelligẽdo obedit: & ad implendũ coꝛ erigit.

Esto consentiẽs. Sicut iã ꝓcepit fratri recõciliari: & post iubet inimicos diligi: ita hic dum currimus in via huius seculi: ad pacẽ & concoꝛdiam hortat: sicut ꝺ si fieri põt quod ex vobis est: cum o. h. pa. habentes. Et ꝓ consentiẽs ex greco habetur benignus vel beniuolus. Cito: ue differas in crastinũ. Dum es in via: dum adhuc licet operari. Si fratrem lesi

†ſ q vſqꝫ ad cõuitia ꝓcesserit ſ eque in deum credẽ di quẽ deus ſalẽ vocat.

Qui autem † dixerit fatue: reus

†ſ qꝛ nõ licet irasci: ergo multo minus odio habere

erit gehenne ignis. † Si ergõ of/

†ſ boni operis ſacrificiũ † ſ in fide vel ad xp̃m ad quẽ niſi ꝓ fidẽ attingat nemo digne offert.

fers † munus tuum ad † altare: &

† ſ quem leſiſti

ibi recoꝛdatus fueris quia † frater tuus habet aliquid aduerſuꝫ te:

ſ coram deo

relinque ibi munus tuum ante

†ſ qõ negt fieri niſi ſpũ hũilitaꝫ fundatus & timens deũ ſ quãtũ in te ẽ emẽdãdo q peccaſti.

altare & vãde † prius reconciliari

† ſ iutentionẽ reuocãs: ad id qõ ceperas † ſ hoc ex

fratri tuo: & tunc † veniens † offe/

spũ leuitatis quo mitis fit †ſ hactenus de proximo hic pacẽ iubet habere cum aduersario.

res munus tuum. † Estõ consen

† ſ nemo enim nouit quando de hac vita exeat

tiens aduersario tuo † cito dũm es in via cum eo: ne fõrte tradat te aduersarius iudici: & iudex tra

† ſ in tenebꝛas exteꝛioꝛes

dat te ministro † & in cãrcerez mittaris. Amẽ ꝺ dicõ tibi: non exies

† ſ. i. nũq̃ sicut ibi dicit: donec ponã inimicos tuos

inde † donec reddas nouissimum

ſcabellũ pedum tuoꝛum ſ a moyſe

quadrantẽ. Audistis quia dictũ est antiquis. Non mechaberis: ego autem dico vobis quiã om

†ſ & aia eius titillata fuerit qõ ꝓpassio dr: q & si culpã hz nõ tñ crimẽ † ſ ꝓcupiſcentia ẽ mr adulterij.

nis qui † viderit mulierem ad † cõ cupiscendum eam iam mechat⁹

fti: reconciliare ei: si aduersari⁹ extiterit esto beniuolus vt fiat amicus.

Aduersarius est aliqs homo: vel diuinus sermo. Esto beniuolus & cõsentiẽs verbo cuãgelij: qꝺ mandat mula ꝺtraria carni: cum quo in via. i. christo recte gradimur dum ei obediẽdo ad vitã eternã pertingimus.

Alter. Aduersari⁹ est de⁹ vel magis sermo diuin⁹ qui ꝺtradicit peccare volentibus. Qui ad hoc datus est: vt nobiscũ sit in via cui oportet nos ꝺsentire: ne oderimus q deus nobis non parcit: donec sanemur.

In via. Sermo diuinus nobiscũ est in christi via. Aduersarius nobiscum in via seculi. Sermo diuinus nobis via ẽ qua currim⁹. vñ: Viam mã. tu. cu. cũ di. coꝛ meũ.

Ne fõrte tradat. sic ꝓuidit vt pnie locũ non auferret: putaretur enim q si obisset aduersarius: & non posset ei in via esse beniuolus: necessario iudici traderetur. Sed & locum penitẽtie reliquit: et impenitẽtẽ iudici tradit dicẽs: iudex tradat te ministro. Tradat. i. causa sit cur tradaris in man⁹ christi: cui pater omne iudicium dedit. Christ⁹ ministro. i. angelo: qui colliget zizania. Luce. 12. g

Exo. 20. b

Nouiss. mũ quadrantẽ. i. minuta pctã: qꝛ nihil erit impunitũ: vel ꝓ quadrantẽ nouissimũ significat terrena pctã: qꝛ ꝑma pars mũdi celũ: secũda aer: tertia aq̃: quarta nouissima terra: ꝯ donec reddas nouissimũ q̃drantẽ. i. donec luas pctã q̃ de terra ꝺtraxisti. Prim⁹ quadrans est ignis quo charitas significat. Secũdus aer q̃ spirat quo significat vita. terti⁹ aq̃: qua renascimur: nouissimus terra ꝓ quã carnalis vita. Vñ: terra es & in terrã ibis. i. exoluces qõ eẽ voluisti. Quadrãs gen⁹ nũmi est q hz duo minuta. Vñ alius euãgelista dicit illã paupercula misisse in coꝛ bonã quadrantẽ: alius duo minuta. quod idem est.

Audistis. Adhuc q dixit: nõ veni soluere legẽ sed adimplere: addit: q̃ntũ debeat abũdare iustitia apostoloꝛ plus q̃ phariseoꝛ. Aliꝺ noꝛ iustitia est non mechari coꝛpoꝛe: maioꝛ iustitia est non mechari & coꝛde. Non ait: qui cõcupierit: sed qui viderit ad concupiscendũ eam. i. hoc fine & ao attenderit vt eam cocupiscat quod iam non est titillari: sed plene ꝺsentire libidini vt si facultas sit peragatur. Dic noie mechantiũ omnẽ carnalez delectationem accipe: quando anima relicta superioꝛi lege turpi voluntate inferioꝛũ ꝓstituta coꝛrumpitur.

Viderit mulierẽ. Beda. Ad agna supaddit⁹. Visus ponit ꝓ omotu q est ad delectationẽ: non solũ coꝛporalis ꝺ interioꝛ q est in ꝺcupiscẽtia in qua aperiunt illi oculi q ꝓ pena peccati ꝑmis parẽtibus male aperti legunt: tũc itur in affectũ coꝛdis: nec deest volũtas: ꝺ occasio peccati. Sicut ꝯ bona volũtas cũ deest copia agẽdi remunerat: sic deliberatio cum molimine vitioꝛ dãnat: quia nõ ꝑm q quisq̃ potuit & non licuit: sed ꝑm q voluit & ꝓposuit ex ꝺsciẽtia accusatur vel defenditur.

Ad concupiscendum. Ut transeat in affectum coꝛdis: vt facere disponat vbi non deest voluntas sed occasio quod passio dicitur: que est moꝛs in domo. Propassio est animi subitus affectus vel ire vel amoꝛis.

Nicolaus

minatus qõ ponit in tertio gradu. cũ dr: a Reus erit gehenne ignis. Cõsiderandũ tñ q hz ira sit pctm̃: vt hic dr: nõ tñ ois ira. ira eni est appetitus vindicte. vindicta aũt si sit iusta non est pctm̃ eã appetere sed tm̃ si sit iniusta. & hoc ꝺtingit q̃drupliciter: vel qñ appetit pena ci⁹ q nõ meruit vel plus ꝙ meruit: vel si appetat oꝛdine debito ꝑmisso: vel quia appetitur ꝓpter indebitũ finẽ vt qñ appetit solũ ꝓpter vindictã nõ ꝓpter iusticiã. b Si ergo offers. Hic ex predict⁹ infert duplex coꝛrelariũ. Primũ respicit placationẽ diuine offense. Et secundũ euasionẽ pene infligende. Secundũ ponit ibi: Esto consentiẽs &c. Circa primũ aducrtenduz q munus deo oblatũ non ꝓficit ipsi offerenti nisi sit in charitate. charitatẽ aũt non habet nisi ꝓmo leso ab eo velit satisfacere. & ideo dicit: Si offers munus tuũ &c. sequit: c Vade prius recõciliari &c. & potest ꝺ intelligi dupliciter. vno modo pedibus coꝛporis. & hoc debet fieri si cõmode possit haberi ipsius fratris offensi presentia. si aũt nõ possit sufficit ire ad eum pedibus mentis: qꝺ fit qñ habet ꝓpositũ satisfaciendi loco & tpe competenti. & hoc mõ vtit ecclia romana que reũ ꝺfitentẽ absoluit. & sibi satisfactionẽ leso fiendã iponit. d Esto ꝺsentiẽs. hoc est secundũ coꝛrelariũ q: si ille q offendit fratrem vult penã gehẽne euadere: debet ei in hac vita mortali satisfacere. & hoc est quod dicit: Esto consentiẽs aduersario tuo. i. fratri leso qui habet aduersum te: Esto ꝺsentiẽs per ipsius placationem. e Dum es in via cum eo. i. in presenti vita. f Ne forte tradat te aduersarius iudici & iudex tradet te ministro. i. diabolo qui est exeCutoꝛ diuine iusticie. g Et in carcerem mittaris. i. in penam infernalem.

h Amen. i. fideliter. i Dico tibi qꝛ non exies inde donec reddas nouissimum quadrantẽ. i. nunq̃ exibis: qꝛ in inferno nunq̃ est possibilis redditio. k Audistis qꝛ dictũ est &c. Hic ꝺsequenter saluatoꝛ dat intellectum precepti negatiui: quo prohibet nocumentũ alicui rõne ꝑsone sibi coniũcte. s. vꝛoris. & primo ponit huius ꝓcepti intellectũ. secũdo infert quoddam coꝛrelariũ. ibi: Si ergo oculus tuus. Circa ꝑmũ aduertendũ q iudei p illud ꝓceptũ: Nõ ꝺcupisces vꝛoꝛẽ ꝓximi tui: intelligebant signa exteꝛioꝛa tm̃ ꝓhibita: vt sũt tactus ipudici: & oscula & huiusmodi. & ideo sic exponebant: Non ꝺcupisces vꝛoꝛẽ &c. i. signa ꝺcupiscentis non facies. Silr p illud preceptũ: Non mechaberis. intelligebãt actũ mechie tm̃ esse ꝓhibitũ. & sic ꝺcupiscẽtia latẽs oino in coꝛde nõ exꝑessa signo vel facto nullus est peccatũ: sed hoc est irrationabile: qꝛ actus exteꝛioꝛes vel signa non habent rationẽ peccati nisi inquantũ sunt voluntarij: vt predictũ est. & ideo saluatoꝛ excludens hũc erroꝛẽ dicit: l Dis q viderit mulierẽ ad concupiscendum eam. quia videre absolute non est malum: sed inquantũ ex eo sequitur concupiscentia interioꝛ. & ista concupiscentia sic procedit: quia primo ex aspectu mulieris causatur concupiscentia in appetitu sensitiuo qui dicitur sensualitas & preuenit actum rationis: & sic non est peccatum nec veniale nec mortale. cuius ratio est: quia talis motus sensualitatis non est in potestate hois. & per ꝺsequẽs non est peccatum: sed retentio huius cõcupiscentie postq̃ percepta est bene est peccatum. vnde dicit Augusti. non est

in potestate

Passio quedam animi forma vel deliberatio ex consensu: vnde dicit aliquis tracundus vel amator.

Propassio est subitus motus sine deliberatione boni vel mali operis.

Passio est affectio deliberati animi si sit locus perficiendi.

Et si oculus. Oculus potest accipi dilectus amicus ꝓfiliarius ꝗsi iter demonstrans: dexter q̄ i diuinis. Qui ꝺo in his que ad corpus pertinent consulit: similiter ocul⁹. Scandaliçat. i. si in here sim aliquā trahere vult. Similiter dextera man⁹ dicit amicus qui est amicus in diuinis. Sinistra: qui in huius vite necessarijs. Sicut visus oculo: ita manui cōuenit actio. Vel in oculo ꝛ in manu dextera possunt accipi fratres: vxor: filij: ꝓpinqui: si qui sunt impedimento debemus a nobis separare ne duz ipsos lucrarivolumus nosipsi pream⁹. Unde in leuitico de magno sacerdote dicit cuius anima cultui dei mancipata est: ne super patrem ꝛ matrē vel filias polluat. i. nulli⁹ affectū sciat nisi ei⁹ cultui dedicat.

E 5.28.a.

Luce.12.g

Exo.20.bi

est eam in corde suo. Et si ocu/
lus tuus dexter scandaliçat te:
ſ ne noceat error vel exemplo † ſ ne aspicias quo male pereas.
erue eum ꝛ †proijce abs te. Expe
† ſ ille quē habes vt vnum membrum.
dit enim tibi vt pereat † vnū mē
ſ tu ꝛ ipse.
broꝝ tuoꝝ q̄z tōtum corpus tuū
ſ operatio prospera.
mittat in gehēnā. Et si † dextera
manus tua scādaliçat te: abscide
eam ꝛ proijce abs te. Expedit enī
† ſ ille quē tu habes vt membrum ſ actiua vel cō templatiua vita siue adiutori
tibi vt pereat † vnum membroꝝ
† ſ tu cum illo ſ tu cum illa vel illo
tuor unq̄z totum †corpus eat in
† ſ ita, abūdant iustitia: qz ibi licet imittere: hic nō nisi causa fornicationis.
gehennam. †Dictū est autem.
Quicunq̄z dimiserit vxorem su/
† ſ permissio fuit nō p̄ceptū ꝛ ſ nō soluo ſz̄ supple o
az †det illi libellū repudij. ꝛ Ego
autem dico vobis: quia omnis
ſ non concubinam
qui dimiserit †vxorē suā excepta
causa fornicatiōis eam mechari
† ſ qz debet manere innupta vel dico recōciliari
facit: ꝛ q̄ dimissaz duxerit adul
† ſ item in hoc non soluo: sed suppleo legem.
terat. †Iterum audistis quia di/
ctum est antiquis. Non periura

Et dicebat locus iste gehennon. i. vallis ennon. Cōminatur autem deus se impleturū locum illuz cadaueribus: vt vocetur poliandrum. i. tumulus mortuoꝝ: huius ergo loci nomine futura supplicia designantur.

Deut.28.b
j.9.b.
mar.10.a
Luce.16.d

Det illi li. Scripsit moyses i deuteronomio: q̄ si vxor non placet viro propter aliquā fedit atez: dimittat eam. quod christus exponit: ob duritiaz maritorum dici: non vt cōcedatur vxoricidiū: sed vt tollatur homicidium. Melius est enim diuidi q̄z per odiū sanguinē fundi. Christus ꝺo solam fornicationē excepit: ceteras molestias subet pro fide coniugij ꝛ castitate sustineri. Non est dimittere contempta carnalitate cum vxore spiritualiter viuere. Dic iubet vxorez non dimitti: qui alibi dicit: Qui non oderit patrem ꝛ matrem ꝛ fi. cē. non potest meus esse discipulus. Idco dictum est: quia in regno dei nulla est conditio vite presentis: q̄ qui non oderit: ꝛ vt finiatur optauerit: nondum diligit regnum dei. Odit ergo non homines quos potius vult secum permanere: sed corruptibilē coniunctionē in vxore: legē miserā nascendi ꝛ moriēdi in parentibus. Amat ꝺo eternū esse sibi ꝛ oibus illis. Sicut diligit inimicū nō in q̄ inimicus ꝛ malus: sed q̄ homo vt secum sit saluus.

Luce.12.g

Ere eum. Ad litterā nullum membrū erui precipit: sed interior visus qui dexter ꝛ exterior qui sinister dicitur: per studiū pij laboris si nocet est renocandus vel remouendus: ꝛ etiā longe faciēdus: vt. s. nec in memoria habeatur. Eruitur oculus cum frangitur malus vsus proijcitur: cum ex toto annihilatur nec intrare permittitur.

Dextera manus ꝛc. Prospera operatio vel aliquis adiutor siue/ nuus intra vite negocia: qui si scandalū est in lege dei: melius est illo preciso saluari q̄z cum illo dānari.

Dextera manus est actio: oculus ꝓtemplatio in qua scādalisamur: dū ex infirmitate ad purum contēplari non valemus. In hac ꝓ desidia ꝛ torporis otio: in alia pro seculi frequentia ꝛ occupatiōis tedio illaqueamur. Et nota si quis non potest frui contēplatiua non torpeat otio ab actiua: vel ne dum occupatur actibus: arescat ab interna dulcedine cum melius in contēplatiua posset perficere.

Si dextera tua. i. si dum exequeris opera misericordie in actiua cadis in alia vitia: dimitte eam actiuā ꝛ transi ad aliud.

Abscide eam ꝛ proijce. Si quis hoc p̄dicat de mēbris: affectu pietatis non debet audiri. Sed vt improbitas moꝝ ꝛ prauitas actionū inde resecetur: vt quicquid in oculo mentis de via iustitie ꝛ moꝝ ꝓbitate nos

Nicolaus

n potestate nostra qbus visis tangamur: ß est in potestate nostra ea respue re vel acceptare. ꝛ sic patet q̄ predictus motus sensualitatis nō est pctm: ß materia exercende virtutis si ei resistat ꝓ rationē. Si aūt teneat ꝓ delectationē morosam absq̄ ꝓsensu tm: tūc est peccatū sed veniale. Si aūt sequat ꝓsensus i actu: tūc est peccatū mortale etiā anteq̄z exprimat facto vel signo. ꝛ ideo de tali ꝓcupiscētia que est ꝓsensus dicit saluator: Jam mechatus est eā in corde suo. a Et si oculus tuus. Hic ex p̄dictis ꝓcludit corelariū s. q̄ illud qō facit hoiez ruere in talē consensū predictū est sollicite vitandū. ꝛ quia aspectus impudicus est huiusmodi. ideo dicit: Et si oculus tuus dexter scandaliçat te. i. facit te ruere in predictū ꝓsensum. b Erue eū ꝛc. nō est sic intelligendū q̄ hō ad vitandū ꝓcupiscentiā debeat se aliquo mēbro sibi a deo dato priuare: qz ꝓ hoc nō sanat ꝓcupiscentia que interi⁹ viget. Silr q̄ ꝓ vitā aliā pōt adhiberi aliqō remediū efficacius. s. ꝓ voluntatem actus mēbroꝝ illicitos reprimentē: qz mēbra corporis mouent ad act⁹ suos per voluntatē. ꝛ ideo erutio oculi hic accipit metaphorice. oculus enī erutus non pōt erire in actū videndi. ꝛ ꝓ ꝓns ille bñ sibi oculuz eruit qui ipsuz ab actu videndi impudico p volūtatē repmit. Aliter exponit: Oculus dexter. i. visitatio bona de genē si sit alicui occasio ruine debet eam relinquere ꝛ a se rescindere. verbi gra: si aliqs vadit ad aliqō collegiū mulierū cā p̄dicatōis vel ꝓfiliandi: hoc est bonū de genere: tm̄ si ex hoc percipiat occasionē ruine sibi iminētis p ortū alicuius familiaritatis male vel tētatōis periculose debet illud opus bonū de genere dimittere. rō aūt sbdit: c Expedit enī tibi vt vnū mēbroꝝ tuoꝝ. pereat p̄dicto mō. s. actū illicitū q̄z delectabilē derelinquendo: vel si accipit ꝓ bono de genere melio⁹ est illud dimittere. d Et totū corp⁹. i. q̄z tota ꝓgeries bonoꝝ operū ꝓ graue lapsum pereat occasione illi⁹ particularis boni. e Et si dextera man⁹ tua scādaliçat te. sicut dictū est de oculo: sic de manu dupliciter pōt intelligi. Uno mō sic: qz si est occasio ruine p tactū impudicū abscindēda est ꝓhibendo tlē atactū ꝓ voluntatis imperiū. Alio mō sic q̄ ꝓ manū intelligat bo

subuerti: ꝛ quicqd ꝓtra opationē virtutū extra pulsat: pcul pellatur.

In gehennā. Nomē gehēne in veteribus libris non inuenit sed ꝓi⁹ a dño ponit. Cuius nois occasio est. Idolū baal fuit iuxta hierusalez ad radicē montis moria vbi filoa fuit: hec vallis irrigua fuit ꝛ nemorosa et plena delitijs: ꝛ lucus in ea: idolis ꝓsecratus: ꝓpulus aūt israel adeo insanuit: vt relicto templo ibi imolarent: ꝛ filios suos incenderēt demonijs. Et dicebat locus iste gehennon. i. vallis ennon. Cōminatur autem deus se impleturū locum illuz cadaueribus: vt vocetur poliandrum. i. tumulus mortuoꝝ: huius ergo loci nomine futura supplicia designantur.

Deut.28.b
j.9.b.
mar.10.a
Luce.16.d

Det illi li. Scripsit moyses i deuteronomio: q̄ si vxor non placet viro propter aliquā feditatez: dimittat eam. quod christus exponit: ob duritiaz maritorum dici: non vt cōcedatur vxoricidiū: sed vt tollatur homicidium. Melius est enim diuidi q̄z per odiū sanguinē fundi. Christus ꝺo solam fornicationē excepit: ceteras molestias subet pro fide coniugij ꝛ castitate sustineri. Non est dimittere contempta carnalitate cum vxore spiritualiter viuere. Dic iubet vxorez non dimitti: qui alibi dicit: Qui non oderit patrem ꝛ matrem ꝛ fi. cē. non potest meus esse discipulus. Idco dictum est: quia in regno dei nulla est conditio vite presentis: q̄ qui non oderit: ꝛ vt finiatur optauerit: nondum diligit regnum dei. Odit ergo non homines quos potius vult secum permanere: sed corruptibilē coniunctionē in vxore: legē miserā nascendi ꝛ moriēdi in parentibus. Amat ꝺo eternū esse sibi ꝛ oibus illis. Sicut diligit inimicū nō in q̄ inimicus ꝛ malus: sed q̄ homo vt secum sit saluus.

Jo.cri. Permisit moyses dari libellū repudij ne ꝓpter odiū funderet sanguis. Permisit fieri mala ne fierent peiora: ꝛ hoc permittendo nō dei iusticiā demonstrauit: sed a peccato absulit culpā peccandi: vt. q. ꝑm legē agentibus peccatū non videat esse peccatū. Si ergo permissum est repudiū malū quidē tamen licitū. Hac rōne apli preceperūt secūdas nuptias propter incontinentiā hoīum. Permisit nō precepit: qō pmittimus nolentes precipim⁹: qz malas hoīuz volūtates ad plenū ꝓhibere non possumus.

Cā fornicatōis. Quia in hoc fides castitatis ꝛ connubij rumpitur: ꝛ ille non facit eam mechari: sed ipsa causa est reatus sui. Si autez ꝓ fornicatione dimittit: a fornicatione debet esse immunis: nec aliam ducere licet dum illa viuit.

Fornicationis causa. Femine que fornicata est: vel viri ne fornicetur. Scilicet si vxor cogat ad idolatriam: vel ad auaritiam: vel ad alias illicitas concupiscentias. Non enim fornicatio est tm̄ stupri: sed generaliter q̄ a lege dei aberrare facit.

delyra

num opus de genere: qō est relinquendū si sit occasio ruine: sicut si aliquis alicui mulieri det elemosynā: ꝛ ex hoc ꝓtrahat cū ea familiaritatē periculosam debet ꝑmū dimittere q̄uis sit bonū de genere: ne pdat maiꝰ bonū cō tinētie. f Dictū est aūt quicūq̄z dimiserit vxorē suā. Hic dat intellectū cuiusdā pmissi in lege. s. de libelli repudij datione. de q̄ scribit Deut⁰ xxiiij. Si accepit hō vxorē ꝛ nō inuenerit gratiaz añ oculos ei⁹ ꝓpter aliquā feditatē scribat libellū repudij quē dabit in manu illius ꝛ dimittet de domo sua. credebāt aūt iude q̄ hoc esset simpliciter licitū: sed hoc ē falsū: qz cū ꝑm tota vitā indiuisibilitas sit de rōne ꝓiūctionis mātimonialis. vt dī. j. xix. iō hoc pmittebat: nō qz licitū ß ad euitandū maius malū. s. vxoricidium. min⁹ enī malū erat q̄ vxores dimitterēt q̄ eas interficerēt. ꝛ iedo nō erat licitū vxorē dimittere nisi ꝓpter fornicationē. tūc enī licitū est eā dimittē q̄ntū ad cohabitationē ꝛ debiti redditionē: manet tm̄ vinculū ꝓ tota vitā. ꝛ ideo dicit q̄ si dimissa nubat alteri cōmittit adulteriū: ꝛ similiter q̄ eam duxerit. g Iterū audistis qz dictū est antiqs: non piurabis. Hic dat intellectū cuiusdā p̄cepti ꝑme tabule quo ꝓhibet piuriū. Circa hoc aūt errabant iudei credētes q̄ solū iuramentū mēdaz esset ꝓhibitū: ꝛ q̄ iuramentū illicitū esset seruandū. sicut Act. xxiij. dī q̄ qdā iudei iurauerūt inter se interficere paulū anteq̄z comederēt vel biberēt ꝛ credebāt se teneri ad implectionē iuramēti. vñ Judic. xi. Jepte ex ꝓmissione dño facta imolauit filiā suā: vbi dicūt cōiter doctores q̄ nō placuit deo. Et quo patet q̄ iuramētū vel votū de illicito factū nō est obligatorium. Silr iuramētū incautū quod fit sine necessitate tradebāt esse licitū imo etiā ꝓ se bonum: ꝓpter hoc quod scribitur Deut⁰ vj. Dñm deū tuū timebis. sequitur: Et per nomen illius iurabis. sed hoc patet esse falsum: quia nomen tante sanctitatis accipere sine cā importat irreuerentiā diuini nois. Quod aūt dicit Deut⁰ vj. Per nomē illi⁹ iurabis: nō est dictū ꝓpter hoc q̄ ꝓsuetudo iurandi sit licita sine necessitate: vt ipsi dicebāt ß ad excludēdā iurationē p idola: vt ibidem dī: que in nullo casu est licita. q. d. si occurrat necessitas iurandi: tunc

urabis

Reddes aũt. Si iurare ptigerit per creatorẽ iurabis: non per creaturam. Hoc enī per qđ iurat quilibet venerat hoc amat: hoc timet. ideo lex precipit vt nō iuretur nisi per deū. Judei enī per angelos ⁊ hierusalē ⁊ elementa iurantes: creaturas venerabant honore dei. Sicut ergo victimas deo imolabant ne eas idolis imolarent: sic paruulis concessum est iurare per deum nō q̄ recte hoc fiat: sed quia melius est ꝺ deo exhiberi q̄ creaturis.

Christus vo oīno iurare prohibet. i. ne quis. q. bonum appetat iusiurandū ⁊ assiduitate iurandi: labatur in periurium. Jurat enim paulus dū deū testem facit non q̄ bonū sit iurare: sed q̄ necessarium dum nisi iuret homines sunt pigri credere quod est eis vtile.

Qui non iurat peierare non potest: sicut q̄ non loquitur nō pōt mētiri.

Ego aut dico vobis. Docet nil tam vile ī creaturis quod qs peierare debeat: dum a summo vsq̄ ad imum iuramentū vetat. i. a celo vsq̄ ad capillū. Jn deū peierare conuincit cuius thronus est celū ⁊ cuius est q̄ quid est. Jn celo dicit deus sedere terrāq̄ calcare: nō q̄ habeat mēbra sic locata: sed q̄ in corpore mūdi maxia spēs est celi: minima terre. Dicit sedere quasi excellētiori presentior pulchritudini: minimā iudicet ⁊ ordinet in infimis. Sedes enīz dei iudiciū significat. Mystice. Celū est anima iusti: terra peccatoris. Et quia spīritualia omnia iudicat: ⁊ a nemine iudicatur: sedere dicitur. Peccator quia per iusticiam in infimis ordinatur ⁊ sub lege ponitur: scabellum pedum dicitur.

Per celum quia. Illi: vel celum plus aliqđ suspicabant: vel p illud iurātes nō putabāt se iuramēto teneri. ideo sententiā sic tēperat vt ⁊ celū creatura dei credat: nō plus aliqđ: ⁊ q̄ thronus eius est: periurū time atur. Sic ⁊ de terra: q̄ scabellū pedū eius. Qui ergo per creaturā iurat: illi debet iuramentū qui eā creauit ⁊ regit nec alii recte putat reddi.

Nō iurem⁹ p creaturas vt veneremur eas vltra q̄ debem⁹ nō iurem⁹ p eas vt viles existimemus vt. s. cū per eas iuremus nihil iurare putem⁹.

Neq̄ per terrā. Alij. Per salutē pbonis: qui dei iudicio positus est in infimis. Non est potestas nisi a deo: ⁊ in hoc deū iuras.

Neq̄ per ca.tu. Quod non est tuum opus sed dei: ⁊ ita in minimis deum iurādo: periurū incurrere potes.

Qui per caput iurat illi debet cuius figura ⁊ potestas in eo manet.

Quia non potes ⁊c. Hec predicta cū sint ardua ⁊ difficilia nemo sine spīritu fortitudinis seruat.

Cōpellit ad perfectionē dū tollit iurandi occasionē.

Est est: non non. Ideo bis dicit: vt quod ore dicis operibus probes qđ verbis negas factis nō cōprobes vel confirmes.

Non penitus iurare ꝓhibuit: sed occasione periurij: qđ perfectius est docuit: ostendēs qđ vltrius est a malo esse. Apostolus iurat vt fideq̄ persuadeat: ecclia etiā ꝓ fedare pacis ac fidei suos iurare ꝓcedit. Sed christus qđ pfectius est docuit: qđ infirmitatis indulsit: qđ superstitiosuz resecauit.

Veritas euangelij iuramentū non recipit: sed alterius infirmitas id cogit dum veritati non credit.

A malo est. Non quidē malū: q̄ etsi nō bonū: tū necessariū ꝺ a malo est: nō tuo ꝺ illius a quo cogeris iurare. i. ab infirmitate illi⁹q̄ malū est.

Audistis quia dictum ⁊c. Augu. Lex moduz vltionis instituit: oculū ꝓ oculo. Q̄ si dici potest iniustoq̄ iusticia est: non quia iniqua est vltio quā lex statuit: sed q̄ vitiosa est libido vlciscendi: magisq̄ ad iudicez pertinet hec inter homines discernere q̄z bonuz homīnē sibi expetere: ꝺ enīz redderet malū pro malo.

Jacob. 5. c
Exo. 21. c

Judex non sed pro dilectione iusticie iustum pro iniusto. quod est bonum pro malo: quod etiaz deus iudex facit.

Deu. 19. d.

Q̄ dicit oculum pro oculo: non alter vult tollere: sed vtrūq̄z conseruare: duz minatur talionē. Q̄ etiam cum modo facit: vt iniuriam vindicta non transeat. ⁊ hec est pacis inchoatio ⁊ quasi iusticie inceptio.

Luce. 6. d

Leui. 19. c.
Luce. 6. c.

Perfecta pax est nullam vel ledi vindictā quam facit gratia euangelij que iubet non tm̄ nihil mali reddi sed nec resisti: vt sustineatur: bonūq̄z rependatur.

Non resistere a malo. Justicia legis rudes instruit in initio iusticie id est non plus q̄z est illatū reddere. Justicia euangelij que ducit homines ad regnū est non resistere malo.

Non resistere: vt ipse idem. Discite a me quia mitis sum ⁊ humilis corde. Et dauid: Si reddidi retri. mi. ma. Et hiere. ⁊ maxillam dedi. p. Ecce idem dns legis ⁊ euangelij.

Malū tpale dicit. qđ tribus modis fit. Cruciatu corporū. de quo dicit: Si quis te percusserit. Dāno rerū. vñ ait: Et ei qui vult tecum ⁊c. Angarijs operū. vnde ait: Et quicūq̄ angariauerit te ⁊c.

Prebe ei ⁊ alteram. Non tm̄ non repcutias: sed si vult alterā ferre patiēter feras. hoc de iniuria corporis. De necessarijs aūt si perdideris vnū sine tolli ⁊ reliquū. Quid ergo de superfluis: Et quicūq̄ angariauerit te vade cū eo: hoc nō tā pedibus q̄z parato animo. Mystorialiter enī hec nec in Jesu nec in sanctis inuenimus: sed si quis cogit te seruire ⁊ solatiuz sibi ꝑpendere: cōpassionis affectu paratus esto multo plus impendere. Jta docet verus medicus quos ad salutē egrotoq̄' dirigit mansuete tolerare: quod illi intulerint ex infirmitate. Et tria ponit. Quia in hoc numero notatur perfectio: vt qui hoc impleuerit pfectā iustitiā se habere nouerit. Nec in his vindicta, phibet q̄ sit ad correctionē q̄ ⁊ ipsa ptinet ad misericordiā: nec impedit ꝓpositū mansuetudinis. Sed hoc nō ꝓceditur nisi ei cui potestas ordine data est: ⁊ sine ira: vt pater in filium.

Mysti. Hereticus disputādo si dextrū dogma vulnerauerit: ꝑbe ei ⁊ alterā dexterā. Justus enī non habet sinistrā. i. oppone ei aliud de scripturis testimoniū. Et tādiu dexteras para donec lassascat. Vel si qs ꝓtēnit in te nobilitatē dei q̄ christian⁹es: que est dextera: tolerabilius sit tibi contēni nobilitatē seculi q̄ est sinistra. Alterā dicit: nō sinistrā: ꝺ alterā dexteraz quia iustus totus dexter est. Sicut de aoth legit: vtraq̄z manu ꝓ dextera vsus est: dum interior ⁊ exterior virtus deo offertur.

Nicolaus

Iurabis per nomen dei ⁊ nō per nomen idoli, ꝓpter quod dicit saluator: a Ego aūt dico vobis nō iurare oīno. i. ex quacūq̄ cā: quia hec ē incauta iuratio. per hoc tm̄ nō excludit iuratio in necessitate: q̄ negatio ibi ꝓponitur signo vniuersali affirmatiuo qđ eqpollet suo ꝓtradictorio. postposita aūt equipollet suo ꝓtrario: vñ non oīs. valet quidā non. oīs non: valet nullus. Hic aūt non dicit: oīno non iurare: quia esset sensus q̄ in nullo casu esset iurandū: quod est falsum: quia qlibet tenet superiori regrenti p iuramentū dicere veritatē: aliter periret veritas iustitie in multis: ꝺ dī ꝺ: Non iurare oīno. ⁊ ideo nō est sensus q̄ in nullo casu esset iurandum: sed qficūq̄z deest necessitas: nō ꝺ excludit oē iuramentū: vt visum est: sed excluditur iuramentū incautū: ⁊ quia nō solū incaute iurare per nomē dñi est illicitū: sed'etiā iurare p creaturas eodē mō est illicitū: inquantū in eis relucet virtus diuina. ideo' subdit: b Neq̄ p celū q̄ thron⁹ dei est. i. ꝑn cipaliter ibi reluct glia dei. c Neq̄ per terrā q̄ scabellū pedū eius. i. infima creatura. sicut scabellū est inferior pars sedis. d Neq̄ p hierosolymā q̄ ciuitas est magni regis. i. ipsius dei q̄ est rex regū: ad cui⁹ cultuz erat deputata ciuitas hierosolyma. e Neq̄ per caput tuū. quia. s. ē op⁹ diuinū: nō tuū. qđ ꝓbat dicens: f Quia nō potes vnū capillū album facere aut nigrū. Vult dicere in oībus istis: q̄ sicut per deū est iurandū in caute ⁊ sine necessitate: ita nec p creaturas quia cū qlibet creatura sit opus diuinū: qui iurat per creaturā: iurat per deū. sequit: g Sit aūt sermo vester: est est: non non. simpliciter affirmando veritatē ⁊ negādo falsitatez, ⁊ patet q̄ loquit in cōmuni modo loquendi inter ho'es: per hoc qđ dicit:

bis: reddes autem domino iura/
† ſ longe facio a periurio dū iurare prohibeo
menta tua. †Ego aūt dico vo
† ſ sermo fidelis ꝓ iuramēto debet haberi
bis: non †iurare omnino nēq̄ p
ſ iust ū † ſ ⁊ ita in eū deū iuras
celum: †quia thron⁹ dei est: nēq̄
ſ per peccatorem.
per terram: quia scabellu⁹ pedū
† ſ quando iuras per eam non propter eam sed q̄ cultare dei deputata est
eius est: nēq̄ per †hierosolymaz:
q̄ ciuitas ē regis magni. Nēq̄
ſ Quis ad te nihil magis videatur pertinere
† ſ quasi diceret: quo nostrū est q̄ ptātē faciendi vel commutandi non habemus
per caput tuum iuraueris: †quiá
non potes vnum capillum albū

† ſ q̄ iurare prohibuit loqui docet ſ q̄n necessitas
facere aut nigrum. †,Sit aūtem
nō cogit. † ſ de re que est. † ſ de re que non est
sermo vester †: est est†: non non.
ſ q̄ aliq̄n necesse ē iurare: ⁊ paulus iurat lz a malo
Quod aūtem his abundanti⁹ ē
fiat. † ſ neq̄ hic legem solno.
a malo est. †Audistis quia dictū
ſ .s. reddet ſ in lege retributio
est: oculum pro oculo: dentē pro
† ſ gra in euangelio
dente. Egō autē dico vobis †nō
ſ qđ agit spū māsuetudinis † ſ malo nō peccato
sed tpali de quo subdit: si quis te percuss.
resistere †malo. Sed si quis te p/
ſ disputando † ſ sciētiā q̄ fm deū ē culpādo: qđ in nobis precipuum est. ſ tuam.
cusserit in †dexteram maxillam:

facit gratia euangelij que iubet non tm̄ nihil mali reddi sed nec resisti: vt sustineatur: bonūq̄z rependatur.

Non resistere a malo. Justicia legis rudes instruit in initio iusticie id est non plus q̄z est illatū reddere. Justicia euangelij que ducit homines ad regnū est non resistere malo.

Non resistere: vt ipse idem. Discite a me quia mitis sum ⁊ humilis corde. Et dauid: Si reddidi retri. mi. ma. Et hiere. ⁊ maxillam dedi. p. Ecce idem dns legis ⁊ euangelij.

Malū tpale dicit. qđ tribus modis fit. Cruciatu corporū. de quo dicit: Si quis te percusserit. Dāno rerū. vñ ait: Et ei qui vult tecum ⁊c. Angarijs operū. vnde ait: Et quicūq̄ angariauerit te ⁊c.

Prebe ei ⁊ alteram. Non tm̄ non repcutias: sed si vult alterā ferre patiēter feras. hoc de iniuria corporis. De necessarijs aūt si perdideris vnū sine tolli ⁊ reliquū. Quid ergo de superfluis: Et quicūq̄ angariauerit te vade cū eo: hoc nō tā pedibus q̄z parato animo. Mystorialiter enī hec nec in Jesu nec in sanctis inuenimus: sed si quis cogit te seruire ⁊ solatiuz sibi ꝑpendere: cōpassionis affectu paratus esto multo plus impendere. Jta docet verus medicus quos ad salutē egrotoq̄' dirigit mansuete tolerare: quod illi intulerint ex infirmitate. Et tria ponit. Quia in hoc numero notatur perfectio: vt qui hoc impleuerit pfectā iustitiā se habere nouerit. Nec in his vindicta, phibet q̄ sit ad correctionē q̄ ⁊ ipsa ptinet ad misericordiā: nec impedit ꝓpositū mansuetudinis. Sed hoc nō ꝓceditur nisi ei cui potestas ordine data est: ⁊ sine ira: vt pater in filium.

Mysti. Hereticus disputādo si dextrū dogma vulnerauerit: ꝑbe ei ⁊ alterā dexterā. Justus enī non habet sinistrā. i. oppone ei aliud de scripturis testimoniū. Et tādiu dexteras para donec lassascat. Vel si qs ꝓtēnit in te nobilitatē dei q̄ christian⁹es: que est dextera: tolerabilius sit tibi contēni nobilitatē seculi q̄ est sinistra. Alterā dicit: nō sinistrā: ꝺ alterā dexteraz quia iustus totus dexter est. Sicut de aoth legit: vtraq̄z manu ꝓ dextera vsus est: dum interior ⁊ exterior virtus deo offertur.

de lyra

Sermo vester ⁊c. Secus aūt est in casu vbi requirit veritas a superiori p iuramentū. quod autem subditur: h Quod autem his abundanti⁹ est: a malo est: quia semper est ibi malum culpe vel ex parte iurantis quando iurat sine necessitate: vt dictum est. si autem iuret in necessitate requisitus: tunc semper est ibi malum pene a parte requirentis: quia ex infirmitate humana que est quedā pena generi humano inflicta procedit q̄ homines nō credunt sibi mutuo simplici verbo absq̄z iuramento. Similiter ex parte requirentis: aliquando est ibi malū culpe: quando. s. requirit iuramentū sine necessitate. i Audistis. Hic consequēter ponit intellectum cuiusdā precepti iudicialis: errabant enīm ibidē iudei credentes q̄ vindicta esset ꝓpter se appetenda. hoc est falsum: quia velle penam alicuius absolute: nō potest habere rationē boni: sed solum inquantū appetitur propter aliud. s. propter ordinem iusticie seruandum: vel propter illius correptionem qui deliquit. vel propter terrorem aliorum: vt videntes talem puniri: a malis coerceantur: vel propter aliquod huiusmodi. Ubi ergo nullum bonuz tale ex pena alicuius estimatur euenire: sed magis timetur de scandalo vel de maiori malo suscitando. tunc tenetur homo desistere a vindicta quereda. ⁊ hoc est necessitatis. si autē citra talē casum desistat a vindicta querēda: est supererogationis. ⁊ quantū ad vtrūq̄z dicit: k Ego autem dico vobis non resistere malo. istud nō resistere in aliquo casu est preceptū: ⁊ in aliquo consiliū: vt visum est. ⁊ aliquando non resistere esset malū: quando. s. ꝓ hoc daretur audacia malis hoībus simplices opprimēdi. ⁊ pōt eorum malitie sine periculo occurri. l Sed si quis te percusserit in ⁊c. loquitur in illo

Et ei qui vult. Consilium est antequ contendas. Licz quidem infirmis sua repetere sed non contendere.

Lucas econuerso. Qui auferte vestem etiã tunicã noli prohibere. Quod non de his solis: sed de omnibus temporalibus faciendum est.

Tunicã. Vel tunica est anima quã si quis perdere noluerit: dimitte pallĩ. i. corpꝰ ad martyrium.

Spiritualiter doctor tunicã tollit: cum interiora vitia facit confiteri: vt est inuidia: superbia ⁊ huiusmõi. Ille addit: ⁊ pallium: qui ⁊ exteriora: vt furtũ ⁊ fornicationẽ non erubescit confiteri.

Deu. 19. d.

V Mille passus. hoc est iter sabbati quo designatur perfectio spũalis qz nõ licet in sabbato seruile opus facere.

Alia duo. Addit et alia duo qui dum corpore tm̃ in seruitutẽ redigit spiritu ⁊ aĩa. i. rõne ⁊ voluntate redigi ẽ paratus.

Luce. 6. d

Leui. 19. c. Luce. 6. c.

Da ei. Que honeste ⁊ iuste possunt dari. Si deest facultas: da ei affectum verbo vel obsequo.

Da ei. Ita. ſ. vt nec tibi noceat nec alij: pẽsanda est enim iusticia. Ita enim omni petẽti dabis: ⁊ si nõ id qd petit: sed melius cum iniuste petentẽ correxeris.

Et volenti mutuare. Duo genera prestandi complectitur. Vel enim beniuole damus: vel reddituro cõmodamus. Et quandoq qui donat nõ vult cõmodare: quasi: nihil mercedis in eo sit cum rem acceptam debito: persoluit. Sed vere ille qui etiam hoc iubet retribuit. Dicit ergo ne auertaris: id est ne alienes voluntatem tuam: hylarem enĩ da. di. deus. Sic ⁊ spiritualis doctor verbi diuini fenus auditoribus debet accõmodare vt boni operis retributionẽ ab illis possit accipere ⁊ a deo mercedez sperare.

Audistis. Qui legem implere venit: in fine ad charitatem plenã perducit que est impletio legis.

Odio habe. ini. tuũ. Forsitan intelligendũ est iuxta hoc quod. ſ. Oculũ ꝓ oculo ⁊c. Vel subtrahẽdo officia humanitatis.

Diligite inimicos. Contra ecclesiã pugnatur tribus modis: odio: verbis: cruciatu corporis. Ecclesia econtra diligit: benefacit: orat. Hoc ẽ nouum mandatum: hoc de filijs ire facit filios dei. vnde sequitur: vt sitis filij. Adoptio filiorum sola charitate acquiritur.

Benefacite. Administrando cibum mentis vel corporis. Quod facit etiam qui dicit: cum huiusmodi nec cibum sumere. Omnia enim ea spectãt vt fratres fiant.

Singulis singula opponuntur vt omnes patres malitie bonitate vincantur.

Videntur contra esse imprecationes prophetarum que non dicunt voto optantiuz: sed spiritu preuidentium.

Orate pro perse. ⁊c. Augustinus. Non ait hoc pro fratribus in q

Nicolaus

fur in illo casu in quo ex resistentia surgeret maius malũ: tunc debet habere animũ preparatum ad sustinendum maius malum sibi illatum: ꝙ q ex resistentia sua suscitaret maius scandalum ⁊ maius malum. Exemplum habemus in hoc q ecclesia non repetit decimas in terris in quibus non consueuerunt dari: ꝓpter scandalum euitandum. vnde preelegit lesionem talis damnu ad euitandum periculum maioris mali. ⁊ si hoc facit ecclesia: multo fortius debet hoc facere vna singularis persona. Et eodem modo intelligendum est quod sequitur: Et ei qui vult tecum in iudicio cõtendere. Similiter aliud verbum quod sequitur: a Et quicũq te angariauerit ⁊c. In casu autem vbi non occurrit tale malum: sic sustinere non est necessitatis: sed aliquando est supererogationis: ⁊ in aliquo casu esset malum. vt in predictis est determinatum. b Qui autem petit a te da illi. semper enim petenti dandum est: quia dari debet res vel verbum: ſm q dicit Augustinus: quia si iuste petit non debet sibi denegari quod petit. si autem irrationabiliter petit: dandum est verbum: docendo eum de irrationabilitate sue petitionis. doctrina enim est quoddam donuz bonum. vnde Augu. exponens hoc verbum dicit: Tunc enim melius aliqd dabis cum iniuste petentẽ correxeris. ⁊ eodem modo exponitur quod subditur: c Et volenti mutuare a te ne auertaris. mutuando si rationabiliter petit: vel rationez reddendo si irrationabiliter petit. d Audistis. Hic dat intellectum precepti de dilectione ꝓximi: super quod fundat lex

ſ nõ offerẽdo: sed resistendo † ſ totũ corpus ad affligendum.

prebe ei ⁊ † alteraz: Et ei qui vult
ſ altercationis.
tecum in iudicio contendere et
ſ vestẽ interiorẽ † ſ spũ fortitudinis ſ exterius
tunicam † tollere dimitte ei ⁊ pal
† ſ nõ solũ tua sine altercatiõe: sed teipm ei prebe.
lium. † Et quicunqz te angariauerit mille pass' † uade cũ illo ⁊ alia
† ſ vt sis paratus non tam pede ꝙ animo.
† ſ qz parũ ẽ oĩa tolerare nisi des bñficiũ addit
ꝛ ſ rẽ vel correptionẽ ſ qz iocũ. ho. q̃ mis. retur ⁊ cõ. dis. ser. su. in iu. qz in. eter. nõ commo.
duo. † Qui aũt petit a te: ꝛ da ei ⁊
nõlẽti mutuare a te ne auertaris.
† ſ bñficiũ qõ inchoantis iusticie est.
Audistis quia dictum est: † Dili
ges proximum tuum: ⁊ odio ha
† ſ maliuolũ qõ ẽ infirmis permissum nõ ꝓceptum
bebis † inimicuz tuum. Ego aũt
ſ qõ pfectũ ẽ nõ ꝓssibile. † ſ nõ solum nõ odiatis.
ſ hec ẽ latitudo pfũmate charitatis ſ nõ tamẽ vitia.
dico vobis. † Diligitẽ inimicos
† ſ vitia odio: natura dilectioni est habenda
vestros benefacite his qui † ode
rũt vos: ⁊ orate pro persequenti
bus ⁊ calumniantibus vos: vt
† ſ nõ enĩ natura sumus sed gra ſ re qõ iã es in
spe ſ vt dignitatẽ suã heredes intelligãt ꝛ ſ qui similiter facit ꝛ ſ. d. in sanctis electis.
sitis † filij patris vestri ꝛ q in ꝛce
† ſ hoc exẽplũ pictatis ẽ ḡnis ⁊ spũaliꝛ possit accipi.
ꝛ ſ iusticie vñ dr: vob oz ek sol iusticie: vt hũc visibilẽ.
lis est: † qui ꝛ solem suum oriri fa
† ſ beniuolos ⁊ malignos ꝛ ſ ymbrem
cit super † bonos ⁊ malos ⁊ ꝛ plu
doctrine: vel pluuiã vt terra fructificet.
ꝛ ſ amare amãtẽ nature ẽ: inimicũ charitatis.
it super iustos ⁊ iniustos. † Si enĩ
diligitis eos qui vos diligunt
† ſ ex dilectione: in celo nullam: ⁊ si hic: de his enim potest dici: recepistis mercedem vestram ſ nullam.
ſ merces filiorum sola adoptio est.
quã † mercedẽ habebitis? Non
† ſ qui publica vectigalia exigunt: vel publicane goeia seculi ⁊ lucra sectantur.
ne ⁊ † publicani hoc faciunt. Et si
ſ saluratio est quedam spes orationis
salutaueritis frẽs vestros tm̃ qd
† ſ in hoc non plus facitis ꝙ gentiles ex humano affectu hoc facientes ꝛ ſ gẽtiles quales geniti sunt ethnos grece: latine gens.
† ampliꝰ facitis? Nõne ꝛ ethnici

Luce. 6. c.

per gratiam christi oppugnat aliquis fraternitatem: ⁊ aduersus ipsã gratiam qua reconciliatus est deo inuidie fastibꝰ agitatur: quod forsasse ẽ peccatum in spiritũz sanctũ.

Peccatum non ad mortem est: si quis non amorem a fratre alienauerit: sed officia fraternitati debita per aliquam animi infirmitatẽ nõ exhibuit. Unde christus ait: Pater ignosce illis non enĩz sciunt quid faciunt. Nõdum enĩz gratie spiritus sancti participes societatem inierant fraternitatis. Hec differentia a iuda petrum negantem diuidit: non quia nõ sit ignoscendum peccanti: sed qz tanta est labes illius peccati vt deprecandi humilitatem subire non possit: etiam si peccatum suum mala conscientia agnoscere ⁊ enumerare cogatur: vt iudas cum dixit: peccaui: facilius desperãs cucurrit ad laqueuz ꝙ humilitate veniam petijt: quod propter magnitudinem peccati iam ex dãnatione peccati tales habere credendum est. ⁊ huic penitentie non ignoscit deus: cum etsi peccasse fateantur: ⁊ fecisse mala vehementer eos penitet. tamen huiusmodi affectiones mentis hñt vt se nõ humilient ad petendam veniam. Monere autem potest qõ ioannes in epistola de dilectione dei ⁊ proximi tm̃ mouere videtur vt fratres diligamus: cum dominꝰ dicat ⁊ pro inimicis orandũ. Sed fratres intelliguntur non solum qui iam credunt: sed qui crediturꝰ sunt pro quibus orandum est: vt fraterno federe nobis sociantur.

Filij. Non degeneres. quasi diceret: Accepta potestate operibus agite: vt sitis filij renascendo per charitatem.

Patris. Ja dicit pater. Videte vt sitis filij renati ex deo q ẽ charitas.

Qui solem ⁊c. Hunc visibilem. Nam inquiunt in libro salomonis: Sol iusticie non illuxit nobis. Et de pluuia doctrine propheta dicit. Super vnam ciuitatem pluit ⁊ non super alteram.

Solẽ suũ. Quasi diceret: Quẽ fecit: cuius proprie sunt oĩa q̃ de nihilo creauit. Quid ꝙ nos faciemus de his que de munere eius accepimus.

Publicani hoc fa. Exactores romanorum quos iudei sic vocant: quia de re publica curam gerebant. Dicuntur ⁊ nomen traxisse a publio romano rege qui prius eos ordinauit.

Et si salutaueritis. Si pro his tm̃ oraueritis qui aliqua affinitate vobis sunt coniuncti: quid amplius habet beneficium vestrũ q̃ infidelitũ? Oportet fratres diligere ⁊ humiliter salutare: sed parũ est.

de lyra

inquantũ ordinat ad proximũ: quia in precepto charitatis tota lex pendet ⁊ prophete. In hoc autẽ precepto iudei errabant. Ex hoc enim quod preceptum est Leuit. xix. Diliges amicum tuum sicut teipsum: arguebant a cõtrario sensu: q̃ debebant odire inimicũ. sed hoc est falsum: quia omnis hõ ex charitate diligendus est: inquantũ ad imaginem dei creatus est: ⁊ capax ipsius per cognitionẽ ⁊ amorem. Amicitia enim charitatis fundatur super cõmunicationem superne beatitudinis. ⁊ ideo omnis creatura intellectualis que in actu vel potentia est beata: est ex charitate diligenda. Alij autem homines ꝙdiu sunt in via: sunt in potentia veniendi ad beatitudinem. ⁊ ideo lz eorum malitia sit odienda. ipsa tamen natura possibilis beatificari est diligenda. ⁊ hoc est quod dicit saluator: e Diligite inimicos vestros. bona. ſ. gratie ⁊ glorie eis optãdo. alia vo non sunt eis optãda nisi in quadã generalitate: inquantũ valẽt ad eoz salutẽ: qd soli deo est notũ: qz oĩbꝰ alijs põt hõ bñ ⁊ male vti. ⁊ iõ circa hoc nõ est determinate aliqd petendũ. sequit: f Bñfacite. bñfacere est effectꝰ dilectõis. ⁊ iõ sicut tenemur diligẽ inimicos q̃ntũ ad bona gre ⁊ glie: ita tenemur i effectu salutẽ eoz mõ debito ⁊ possibili, procurare. g Et orate ꝓ pseqntibꝰ: optãdo. ſ. eis bona gre ⁊ glie. Alia aũt bona i spãli optare vel facere nõ est necessitatis: sed superogationis. Ad ꝓdicta aũt faciẽda etiã inimicz hortat nos exemplo dei. h Qui solẽ suũ oriri facit ⁊c. bñficia enim cõmunia nõ subtrahit malis hoĩbus: q tñ ei inquantũ in eis est inimicant.

Arguit

perfecti. In charitate dei ⁊ ꝓximi. Cumulus pfectois diligere etiã inimicos ⁊ orare pro illis sicut ⁊ christus fecit. C. VI.

Tendite ⁊c. Qui hucusq; ꝓcepit de misericordia: nunc precipit
a de cordis mũdicia qua deus videtur. Si enim non simplici intentione sed ꝓ hominũ laude nõ probanẽ a deo opera misericordie: laus hominũ non dz appeti: ꝫ subsequi vt exemplo alios inuitet.

Hactenus de iusticia euangelij que est sup iustiam scribarũ ⁊ phariseorũ. Nũc qua mundicia cordis cadẽ iusticia debeat impleri: qõ in elemosyna seruãẽ ⁊ oratione. Non enim monet hic vel orare vel elemosynã facere:
a sed quo aio debemus facere. Agit cñ hic de mũdando corde.

Ut videamini. Non prohibet videri vt deus laudetur: ꝫ videri: vt ipsi laudentur.

Apud patrẽ. Cuius gloriã filij querere debẽt ⁊ oia bona ad hoc vt placeant ei referre.

Cũ ergo facis ⁊c. A toto in partes vt exponat que bona non sint ꝓ hominũ laude faciẽda.

Tuba canere. Forsitan conuocãdi gra hoc fecerũt: vt oẽs irent quasi ad spectandũ. Ante te. Ante se tuba canit qui ante alios vult laudari: vt appareat maior illis.

Receperũt mercedẽ ⁊c. A deo cordis inspectore fallacie suppliciũ. De quibus dicitur: Recedite a me operarij dolosi: nomen enim meũ habuistis: sed opera mea non fecistis.

Nesciat sinistra. Sinistra: vitia: dextera: virtutes. Quod ergo agit virtus: nesciat elatio: vel vana gloria: seu aliquod vitiuz: sed lux recte ope

† ſ vt filij patris esse mereamini ⁊ fecce ad qõ cul men proueḃit suos ſ fm modum hominum vt que ratis prodesse inimicis

hoc faciũt? Estote† ergo vos ⁊ per
†† sicut imitatiõe ñ equalitate ⁊ ſ tota trinitas hic i telligit ꝓ pñem ſ adoptionis ſ ꝓ gr̃am
fecti † sicut ⁊ ꝑ pater vester celestis
ſ fm q deus per naturam
perfectus est. C. VI.
ſ in his aũt oĩbus sine iusticie ne pona tis in hoiũ laude.

a Tendite nẽ iusticiam
ſ .i. opera iusticie que abũdat plus ꝙ scribaꝝ ⁊ phariseoꝝ † ſ appetẽdo lau-
vestram faciatis † coram homi/
dem eorum. ſ hoc fine. ſ hoc
nibus vt videamini ab eis. Alio enim deputatur pro mercede cuius amore fit
quin mercedem non habebitis
ſ cuius amore non feciſtis
apud patrẽ vr̃um qui in celis ẽ.
†† elemosyna ẽ ꝓs iusticie † ſ noli velle innotescere
Cũ ergo facis † elemosynaz: † no/
† ſ ad gloriã tuã †† hypocrita ẽ qui simulat qõ persone nõ ẽ representator alterius.
li tuba canere añ † te: sicut † hypo

rationis fuget tenebras peccati.

Sinistra est delectatio laudis. Dextera intẽtio implẽdi pcepta dei. Cũ ergo consciẽtie faciẽtis elemosynã ꝓ precepto dei implendo miscet se laudis appetitio. Jã sinistra est ꝓscia operis dextre. Cũ vo sola cupiãtate alicuius terreni volũt aliq̃ misericordes videri: sola sinistra operaẽ quod pro

chite faciũt in synagogis ⁊ in vi
ſ eo fine.
cis vt honorificentur ab homini
bus. Amẽ dico vobis rẽceperũt
ſ merces sua laus humana quam acceperunt.
† † ⁊ non dei †† ſ quia sunt aliqui qui saluorem querunt cum aliqua mercede eterna.
mercedẽ † suam ⁊. Te aũtez facien
†† nõ se misceat laudis appetitus vel vitium aliquod
te elemosynã: † nesciat sinistra tua
† ſ dum precepta dei implere contendis
quid † faciat dextera tua: vt sit
†† .i. in bona ꝓpositõe: vbi bõ nõ videt ſ nihil extra queraꝝ: ꝫ absconditas fisice gr̃a tua cũ xp̃o sit absconditas
†† ſ qui est discretator intentionuz
elemosyna tua † i abscondito ⁊ ꝑ pa
ter tuus qui ũidet in abscondito reddet tibi. Et cũz oratis non eri
tis sicut hypocrite: qui amãt in synagogis ⁊ in angulis platearũ
ſ vt meli9 videri possint †† nõ humiliati ſ hoc fine qz in hoc cõstituunt finem orationis
stãtes orare: † vt videant ab ho
minibus. Amen dico vobis rece

Sinistra est delectatio laudis. Dextera intẽtio implẽdi pcepta dei. Cũ ergo consciẽtie faciẽtis elemosynã ꝓ precepto dei implendo miscet se laudis appetitio. Jã sinistra est ꝓscia operis dextre. Cũ vo sola cupiãtate alicuius terreni volũt aliq̃ misericordes videri: sola sinistra operaẽ quod prohibet dñs dũ nec permisceri permittit. In bonis aũt consciẽtia multi faciunt elemosynã qui nõ habẽt aliqd qõ exteri9 dent.

In abscõdito. In abscõdito elemosyna fit: que nullus miscẽ tenebris. Lux intus est: tenebre extra.

Videt in abscõdito. Videre dei est approbare. Illa autem tñ approbat que sunt abscondita: que extra sunt non placẽt ei nec approbat.

Et cũ oratis. Ad superiora coniũgitur hec sentẽtia. Supra dixerat: Attendite ne iusticiã vestram faciatis coram hominibus. hic subdit: Et cum oratis.

Non prohibet orare: sed in orando hypocritis similes esse.

In angulis ⁊c. Quasi absconsores precum: ⁊ tamen in platcis: vt videantur: ⁊ per hoc amplior gloria. Alleg. In angulo orat qui in abscondito se orare simulat: ⁊ tamen in platea cum famã captat.

Anguli platearũ sunt: vbi via per transitũ vie ducitur: ⁊ quadriuium reddit. Non enim nefas est videri: sed appetere videri.

Receperunt mercedem. In his non solum vera merces praua intentione euacuatur: sed vitium simulationis et irrisionis contra deum augetur.

Nicolaus

Arguit etiã hoc exẽplo gentiliũ infideliũ: qui suos amicos diligunt ⁊ eis benefaciũt: si ergo supra ipsos mercedẽ beatitudinis volumus habere: debemus plus ꝓpter deũ facere dilectionẽ etiã ad inimicos extẽdendo mõ predicto. ⁊ hoc est quod ꝓcludit in fine. a Estote ergo perfecti. legez. s. euangelicã que est lex amoris ꝓseruãdo vt sitis pfecti. b Sicut pater vester celestis ⁊c. qui beneficia largit etiã malis hoibus: ita q ꝓpter eorũ malitiã non deserit beneficentiaz circa ipsos: ita nec vos circa inimicos: modo tñ ꝓdicto intelligẽdo: qz aliqñ est necessitatis: ⁊ aliqñ supererogatõis

c Tendite ne iusticiã vestrã ⁊c. Postq̃ saluator regula C. VI.
a uit hois operationẽ. hic regulat ipsius affectionem. ⁊ primo respectu dei. secũdo respectu ꝓximi. ibi: ca. sc. Nolite. Prima in duas: quia ꝓmo regulat affectionẽ hominis excludendo ab operibus eius intentionẽ vane glorie. Secũdo sollicitudinẽ auaritie. ibi: Nolite thesaurizare. Prima in duas: quia primo dat intentionẽ suaz in generali. Secundo applicat magis in speciali. ibi: Cum facis elemosynã. Circa primã partez aduertendũ q fm q dicit pbs. ii. ethicoꝝ: Bonũ contingit vno mõ: malum autez omnifariã. quia ad hoc q actus humanus sit bonus requirit bonitas generis ⁊ circũstantiarũ: sed redditur malus ex quolibet defectu istorum. ⁊ ideo nõ sufficit q actio sit bona de genere: sed requiritur q fiat recta intentione. bonitas enim finis est circũstantia principalis. ⁊ ideo opus quantumcũq; bonũ in genere: si fiat intẽtione vane glorie: reddit malum: ꝓpter quod dicit saluator: Attendite. i. diligenter considerate. d Ne iusticiã vestrã. i. opera bona de genere quecũq; fuerint illa: quia omnia cõtinentur sub iusticia generaliter dicta. e Faciatis coram hominibus vt videamini ab eis. gloriã. s. ⁊ laudem humanã ex talibus querendo. Per hoc autẽ non prohibetur q opera bona fiant coram hominibus ad proximorum edificationẽ ⁊ dei gloriã: quod est bonũ ⁊ meritoriũ. vt. s. dictũ ẽ. sed quia hic loquitur imperfectis qui de facili in vanam gloriã efferunt. ideo consulit eorum bona opera occultanda. s. autẽ loquebatur prelatis q sunt in statu perfectionis: ꝓpter quod non est estimandũ q de facili ferantur in vanã gloriã. ideo dixit eorum opera in publico fienda: ad alioꝝ edificationẽ. Sic luceat lux vestra. vt. s. dictũ est. Aliquid enim bene est ꝓsilendum viris perfectis: de quoꝝ securitate confidit: quod non est consulẽdum imperfectis ⁊ parvulis. de quoꝝ debilitate timetur. f Amen dico vobis. i. firmiter ⁊ fideliter assero. g Receperunt mercedem suam. ex quo enim intentio fertur ad homines tñ: non est aliquid a deo iuste expectandum. h Cum ergo ⁊c. Hic applicat in speciali. ⁊ primo excludit intentionẽ vane glorie ab operibus misericordie. Secũdo ab actib9 latrie. ibi: Et cum oratis. Tertio ab operibus penitẽtie. ibi: Cum ieiunatis. Dicit ergo primo: Cum ergo facis elemosynã noli tuba canere ante te. hoc ẽ

delyra

ad laudem hominum manifestare. Ad cuius intellectum sciendũ q apud iudeos vtebantur tubis: sicut apud catholicos campanis. ⁊ ideo sicut videmus q in aliquibus locis pulsatur campana pro elemosyna recipienda: ita apud iudeos ad hoc faciendũ vtebantur tuba: sed hypocrite non faciebant hoc principaliter ꝓpter pauperũ vocationẽ. sed magis ad propriam ostentationẽ: vt patet in littera cum dicit: Vt honorificentur ⁊c. Rationẽ autem prohibitionis subdit: Amen dico vobis receperunt mercedẽ suam. Modum autem conuenientem faciendi elemosynam subdit: cum dicit:

i Te autem faciente elemosynã nesciat sinistra tua. modus loquendi est quando aliquid fit secrete: per hoc innuens q talia sunt facienda propter deum tñ. vnde subditur: k Et pater tuus. s. deus qui est pater omniũ per creationẽ: ⁊ iustorum per gratie adoptionem. l Qui videt in abscõdito. quia ipse solus videt intentionẽ cordiũ: Reddet tibi. m Et cum oratis. Hic consequenter excludit indebitũ modum circa actum latrie. Inter actus latrie actus cõmunior est oratio. ⁊ ideo quod de ipsa hic dicitur: de alijs actibus latrie intelligitur. Ideo circa orationẽ primo excludit indebitum orandi modũ. Secundo cõcludit modũ debitũ. ibi: Sic aũt orabitis. Prima in duas. quia primo ab actu orandi excludit vane glorie intentionẽ. ⁊ secundo quorundam gentiliũ errorem. ibi: Orantes autez. Ad euidentiã prime partis considerandũ q duplex est oratio. Quedam publica que fit a ministris ecclesie. ⁊ ista non debet fieri in occulto: sed magis in palam in loco cõmuni. s. ecclesia coram populo: quia pro tota cõmunitate offertur. ⁊ ideo populus in hoc conformare se debet ministris ecclesie ipse deum deprecando fm modũ congruũ ⁊ sibi possibilẽ. Non possent autem in hoc se ministris ecclesie conformare nisi predicta oratio ministrorũ ecclesie fieret in publico predicto modo. vnde de tali oratione nõ loquit hic saluator. Alia est oratio priuata. ⁊ talis magis debet fieri in secreto duplici de causa. Prima causa: quia oratio est eleuatio mentis in deum. mens aũt humana citius ⁊ melius leuaẽ in deum quando in secreto loco hõ cõstituitur: ⁊ a tumultibus aliorum seperatur. Alia causa est ad euitationẽ vane glorie que de facili insurgit quando oratio in publico fit. ⁊ hoc est quod dicit saluator: Cum oratis non eritis sicut hypocrite qui amant in synagogis ⁊ in angulis platearum stãtes orare. dicit: Stantes. vt magis appareant ex modo se habendi. In synagogis ⁊ in angulis platearuz: ex ratione loci: quia synagoga est locus cõmunis vbi conueniebant iudei ad audiendum verbum dei: vel aliqua ratione huiusmodi: et dicitur a syn quod est con ⁊ goge quod est populus: quia ibi conueniebat populus. Et in angulis platearum. platee iste dicebantur atria que erant prope templũ vbi conueniebant homines ad adorandum vel ad audiendũz doctores. ⁊ ideo erat locus cõmunis. Cõsequẽter ostẽdit debitũ modũ orãdi: cũ dicit:

Tu autem

Tu autem ⁊c. Hoc simpliciter intellectū docet vanā glorią mundi fugiendā. Sed magis videt precipi vt inclusa pectoris cogitatiōe: labijsq; cōpressis: oret deū. Cubiculū aūt est cordis secretū. Hostiuz carnalis sensus per quē hec exteriora improbe se ingerunt: ⁊ turbe fantasmatum orantibus obstrepunt. Parū est ergo cubiculū intrare si importunis cogitationibus hostium pz. Sed resistendū est carnali sensui: vt oratio spiritualis ex intimis cordis dirigat ad deum.

Cubiculū est secretū mentis archanū. Ad hoc pulsat sapientia dicens: Sto ad hostiuz ⁊ pulso: fides aperit: spiritus intrat ⁊ exaudit.

In fide interiori ⁊ dilectione oratur deus: nō strepitu verboꝝ: sed deuotione virtutum.

Intra: totū hoiez interiorez colligendo in se.

Clauso hostio. Sensibus clausis: ne turbe fantasmatum exteriorum occurrant.

† ſ laudem hominum ſ quam petierunt. ſ non dei

perunt† mercedem suam. Tū au/

†ſ non extra querēdo deū ſ quē diligis fide teneas

tem cum oraueris† intra in cubi/

† ſ repulsis omnibus que improbe se ingerūt

† ſ sic ora vt filius: fm q̄ renatus: ⁊ ad qō renatus.

culum tuū† ⁊ clauso hostio † ora

ſ qui adoratur i spū ⁊ veritate.

patrem tuuz in abscondito: ⁊ pa

† ſ in cordis intimo ſ fructum orationis ⁊ mercē

ter tuus qui videt† in abscondi/

dem fidei † ſ vult deus vt oretur ideo vt desideret

to reddet tibi. † Orantes autem

ri det: ⁊ ne vilescat qō dederit

nolite multum loqui sicut ethnici faciunt: putant enim q̄ in mul/

Vel hostiū. vocat amorem vel timorem huius seculi. Sicut enim omne bonum ex timore ⁊ amore est dei: sic omne malum ex amore ⁊ timore seculi. His clausis. i. ablatis: ora.

Patrem. Quē intus habes p fidē vnde: Apud me oratio. d. vi. m.

Orantes aūt nolite ⁊c. Sicut hypocritarū est ostendi ⁊ placere hominibus: ita gentiliū est multiloquiū a quibus ⁊ cepit. Mi enim exercende lingue magis operam dant q̄ menti mundane: vt hoc nugatorij officij genus etiā ad cum prece flectendum transferant: putantes q̄ sicut orator iudicem: ita ⁊ ipsi deum flectere queant.

Gentibus erat necessaria verboꝝ multiplicitas ꝓpter demones qui nescirent quid illi peteret nisi illoruz verbis instructi. Damnat aūt multiloquium de infidelitate: sed non multas lachrymas: non multas obsecrationes in cordis puritate: quod sancti faciunt. Et ihesus legitur fecisse qui pernoctauit in oratione. Sed verbotenus sine affectione vacuas aures dei implere malum est quasi in hoc audiamur.

Putant enim. Putantes q̄ persuasibilibus verbis deus mulceat. Vel si absens est vocetur: ⁊ qō nescit verboꝝ ambagibus doceatur.

Nolite. Non enim apud deum agendum est verbis: sed rebus: intentione cordis: affectu simplici: que cum dicimus: non cuz docemus: sed nos tempore orandi recordamur.

Scit enim. Cur ergo scienti loquimur? Non vt nostre faciamus indicium voluntatis: sed vt excitemus pie deuotionis obsequium.

Ideo non est opus narrare sed obsecrare: quod est obsequium iusticie. Vult enim deus rogari ⁊ venerari: vt bonitas eius deriuet ad plurimos: ⁊ status iusticie seruetur apud subiectos.

Pater noster. Beda. Inter cetera salutaria monita ⁊ diuina qbus cōsuluit credentibus: formā orandi ꝓposuit: disciplinam tradidit. In hac oratione nō docet que nesciat deus: sed que vult prestare suppliciter veneratus. Unde ⁊ orationez cōposuit breuibus verbis: vt sit nobis fiducia cito annuēdi qō breuiter vult rogari. Quibus nec opus esset ad eū qui omnia nouit: sed vt noster affectus qui cum deo agit discerat res quas oret non verba que dicerat. Unde nō his solum verbis orat: sed ⁊ alijs cōtentis sub

Nicolaus

a Tu aūt cū oraueris intra in cu. tuū. i. locū secretū. b Et clauso hostio. ne ventat multitudo ꝑcidiēs eleuationē mentis in deū: ⁊ mouens ad elationez mentis. c Ora patrē ⁊c. ⁊ ps lxa. d Orantes aūt. Hic excludit error gentiliū circa orationē. credebāt enim quidā gentiles qui vocabant ethnici q̄ ex multiplicatione verboꝝ ꝓpositoꝝ in oratione aliqd manifestaret ipsi deo qō prius esset sibi ignotū. ⁊ per ꝓfis mutaret ad aliquid agendū cuius prius volebat ꝓtrariū. Utrūq; illoꝝ est erroneuz: q̄ in deo nulla cadit mutatio vel ignorātia. Hūc aūt errorē excludit saluator dicēs: Orantes aūt no. multū log sicut ethnici. ex quo ps q̄ nō ꝓhibet multiplicationē verboꝝ absolute: ꝫ ad illā intētionē quā habebant ethnici: que est dicta: ⁊ hoc ē qō subdit: c Putāt enim ⁊c.] Pōt fit tū multiplicari ꝟba in oratione: duplici de cā. Una est vt p significationē ꝟboꝝ deuotoꝝ animi meli⁹ eleuet in deū. Alia cā ē vt hō in deū eleuet nō solū mente: ꝫ etiā corporali voce: fm illud psalmiste: Clamor meū ⁊ caro mea exultauerūt in deuz viuū. nō tū pōt dari ibi regula certa: ꝫ dz hō talib⁹ verbis vti in oratione q̄ntū percipit hō q̄ faciāt ad deuotiōis excitationē. si aūt econtrario percipiat q̄ multiplicatio verboꝝ distrahat mentē eius: dz cessare a verbis ⁊ orare deū affectib⁹ mētis. Hoc tū intelligendū est in oratione priuata: vt dictū est. q̄ oratio publica debet eē in ꝟbis vt posset percipi ab alijs: sequit: f Scit enim pater vr ⁊c. hoc addit ad excludendū illoꝝ gentiliū falsuz intellectuz fm quē putabāt aliquid deo notificari de nouo: q̄ ola scit ab eterno. Sed queriē quare orat de⁹ ex quo per orationē nihil sibi manifestat: nec animi⁹ eius in aliquo mutat. ⁊ iō vi q̄ frustra oraret. Dicendū q̄ ꝑdestinatio diuina est ꝑparatio gratie in ꝑsenti ⁊ glorie in futuro. ⁊ ideo cū sit eterna sicut eodem ⁊ nō alio sensu: quibus *etiaz* cor nostruz accenditur. Et hi sunt veri adoratores: qui filij per gr̄am: adorant patrem in spiritu ⁊ veritate.

Nulla oratio magis spūalis ē q̄ illa que ex ore filij q est vītas, processit.

Pater noster. Cui non timore sed amore hereditatis seruimus. Duz pater dicitur: de adoptione cogitemus: vt patri pium affectuz repēdamus. Dum dī noster: fraternitatis admonemur: cū sit cōmunis adoptio oib⁹. Nemo dicat me⁹: quod ꝓprie filio cōuenit cui pater est per naturam: vnde alibi: Vado ad patrem meū: spāliter per naturā: ⁊ vestrū: ꝓiunctū p gr̄az.

Pater noster dicit: Luce.xi.c

† ſ verbis cor accenditur ⁊ in precibus serenatur.

tiloqo suo exaudiant.] † Noli/

te ergo assimulari eis. Scit enim

pater vester qd op⁹ vobis sit an/

† ſ ergo docēdi estis qd'petitis etsi alijs verbis: tñ sic.

ſ vt doceo: ⁊ qūo doceo: ⁊ quid doceo.

teq̄ petatis euz. † Sic ergō vos

ſ de malis removendis ⁊ bonis acquirendis.

† ſ breuis captio premittitur: pater nr̄ qui es in celis

orabitis. † Pater noster qui es

ſ sanctis ſ in secre/

tis. † ſ tales fac in quibus sanctus appareas.

ſ donum est sapientia: virtus ꝓ pax.

in celis. † Sanctificet nomē tuū.

† ſ nomen quo filij dicimur i ſ in nobis: vt qui in baptismo sanctificati sumus: in eo quod cepimus perseueremus.

Nostri. Spiritualibus: vt ad spūalitatem in qua habitat festinare discamus: ⁊ celestia ab eo queramus.

Sanctificetur nomen tuum. Videnda est harū distinctio septem petitionū. Naz cū vita nostra tēporaliter agit̄ speraturq; eterna: prioza sūt dignitate eterna: his tñ prius acceptis. In his septē petitionibus oia bona p̄sentis vite vel future cōtinent̄: in quib⁹ est ordo mirabilis: vt in esaia legitur. Sicut septē dona sancti spūs a sūmis incipiunt: ⁊ vsq; ad initiū sapiē tie decurrūt: ita ordo precū a sūmis vsq; ad finē vt a malis mundi liberemur: extendit̄. Si aūt in vtrisq; a fine incipimus ad perfectionem fit ordo ascensionis. Si aūt a sūmis (q̄ hoc de supernis accipimus) fit ordo descēsionis. Sed q̄ per hec nos ab imis ad sūma cōsurgimus: septem beatitudines que per eadē dona querunt̄ de imis gradatim ad sūma pueniunt. In precibus ergo est vt impetremus dona. In donis: vt operemur mandata. De opatiōe beatitudines sequunt̄. In eterna vita triū primarū petitionū ipetrationes fiunt: iz hic incipiant. nam ⁊ sanctificatio nominis ab ip⁹o humili aduentu agi cepit: ⁊ aduentus regni in fine mundi manifestabitur: ⁊ pfectio volūtatis ipsa pfectiōe nostre beatitudinis ⁊ seculi terminatione cōplebit̄. Et hec tria cōsūmata in eternū manebūt. Reliqua quat tuor ad istā vitā pertinent. Panis enim spūalis ⁊ ſ eternus tñ pertinet ad hoc tempus inquantū quottidie ministrat animē. Et forsan ideo panis dicit̄: q̄ laborando ⁊ discerendo discit̄. Tunc erit vt potus: qñ sine labore hauriet̄. Et nūc peccata nostra nobis dimittunt̄ ⁊ dimittimus. Et nūc tētationes vitā nostrā infestant. Et liberatio a malo ad hanc vitaz pertinet: quā iusticia dei mortalez meruimus: vnde gratia eius liberabimur.

Videtur autez iste septenarius numerus illi cōgruere: ex quo totus iste sermo manauit. Si enim timor dei est quo beati sunt pauperes spiritu: qñ ip. est re. ce. petamus vt in nobis sanctificetur nomen dñi timore casto permanēte in seculū seculi. Si pietas est qua beati sunt mites. q. ip. p. ter. petamus vt veniat regnū: vel in nos: vt miteſcamus nec ei resistamus: vel de celo i terras i claritate aduēt⁹ vbi letabimur sicut dī: Venite be. pa. m. Si

de lyra

ab eterno ꝑdestinauit aliquē ad beatitudinē: ita ꝓordinauit modū per quē daret sibi illā beatitudinē. s. per merita sua ⁊ orationem. ⁊ ideo non frustra orat deū: q̄ oratio est illud per qō ex ordinatione diuina dz cōsequi gratiā ⁊ gloriā: ⁊ eadē est ratio de omnibus alijs bonis: q̄ cadunt sub ordine diuine predestinationis. g Sic ḡ vos orabitis. Hic docet saluator modū orādi cōuenientissimū. Ad cuius intellectū sciēdū q̄ oratio fm Damascenū est petitio decentiū a deo. In hac aūt oione exprimit̄ qcqd decet hominez petē a deo: ⁊ qcqd decet deū dare homini. Et silr ordinatissime ꝫ describit̄ q̄ illud qō maxie desiderari dz ab hoie ⁊ peti a deo. ꝓ⁰ ponit̄ ⁊ qō dz peti secūdario: in secūdo loco: ⁊ sic ꝓsequendo vsq; in finē. Illud aūt qō ꝓ⁰ cadit i appetitū hois est btitudo. ꝓ⁰ illud p qō hō btitudinē ꝓsequit̄: ⁊ illud secūdo petit̄: ibi: Fiat volūtas tua. Circa primū ꝓsiderādū q̄ btitudo dupliꝛ dī: Uno mō obiectiue. s. ipsa bonitas dina in seipsa: ꝑ cui⁹ fruitionē efficimur beati. ⁊ iō bonitatē ipsaz diuinaz pre oib⁹ amare debemus: ⁊ per ꝓfis gloriaz ei⁹ ⁊ honorē pre oib⁹ desiderare: ⁊ ꝫ est qō petim⁹ in ꝑma petitiōe: cū dī: Pater nr̄ q es i celis scificet̄ nomē tuū. Dicit enim: h Pater. oiuz gnāliꝛ rōne creatiōis. Addit̄. i Noster. q̄ est pr̄ spālis iustoꝝ per gr̄az adoptiōis. k Qui es in celis. q̄: lz sit in oib⁹ p essentiā p̄sentiaz ⁊ potentiaz: est tñ spāli modo in iustis p gr̄az: tñ spālissime excellētia ei⁹ relucet in beatis p gl̄iaz. l Scificet̄ nomē tuū. nō petim⁹ q̄ aliq̄ scitas ei de nouo accrescat: q̄ ꝫ ē ipossibile: ꝫ q̄ scitas q̄ ei eternaliter inest relucat ampli⁹ in creaturis. ⁊ ꝓ⁰ ⁊ ꝓncipaliꝛ q̄rat̄ i operib⁹ hūanis: fm q̄ dicit apls. j. ad Cor. x. Sia in gl̄iaz dei facite. Alia est btitudo dicta formaliꝛ: que est act⁹ vltimate ⁊ pfecte cōiūgens nos deo. s. visio ⁊ fruitio: ⁊ illud est quod

sciẽtia est q̃ bti sũt q lugẽt.q.i.cõ.petam⁹ vt fiat volũtas:vt cõsentiat caro spũ:qz nõ est luct⁹ miã qz ista ꝺ sc ꝓligũt vt cogamur dicẽ: Infelix ego hõ quis me lib.de.c.mor.huj⁹. Si fortitudo est q̃ bti sũt q̃ esuriũt ⁊ sitiũt iu. q.ip.sa. Dem⁹ vt dcẽ nobis panis q̃ttidianꝰ q̃ fulciti:ad illã satietatẽ pue niam⁹. Si ꝓsiliũ ẽ q̃ bti sũt misericordes qm̃ ip.mise.ꝓsc.dimittam⁹:⁊ no bis dimitti ꝛem⁹. Si in tellect⁹ est q̃ bti sũt mun. cor.qm̃ ip.d.vi. oremus nõ induci in tẽtationez p aspera vel blãda:nec non sit simplex cor. dum non simplr bomũ petat i oib⁹ que agit. Si sapia ẽ q̃ bti sũt pacifici.q.fi.d.vo. oremus liberari a malo.libe ratio enim facit liberos.i. filios: vt dicam⁹ spiritu adoptionis: abba pater. Amen:singificat in oib⁹ his petitiõib⁹ indubitanter a dño tribui qd̃ petiẽ:si vltime conditionis pa ctum seruare nõ negligimus: vnde subdit: Si dimiseritis ⁊c̃.

Sanctificet. Hic spiritus sapientie oramus ne a sanctificatione nomi nis in aliquo discrepemus:sed pfis nomẽ in filijs mo:ib⁹ ⁊ vita ostẽdat.

Nomen pfis i nob ẽ:q filij dicimur:qd̃ petim⁹ scificari. Nõ vt ipse san ctio: sit:ꝫ vt i nobis operet augmẽtũ sue scificatiõis:naz sanctificatio filio ruz nomini eius attribuitur. Ita dicit sanctificari sicut clarificari ⁊ magn ficari in nobis. Sanctificet.i.ita sicut est sanctum habeatur hominibus:⁊ ita inotescat illis deus:vt non putent aliquid sanctius.

Adueniat regnũ tuũ. Hic spũs intelligẽtie petit:quo mũdat cor vt de⁹ videat. Duricia ⁊ ptãs diaboli excludit ⁊ in futuro pfect⁹:cũ cua cuauerit omnẽ pncipatũ ⁊ ptãt:⁊ tra.regnuz deo pri. Congrue sequit:vt post adoptionẽ filio ꝛ:regnum petamus quod filijs debetur.

Regnũ dei semp ẽ:ꝫ veniat.i.manifestet holb⁹ quib⁹ vt lux cecis non videt:qd̃ nullus ignorare poterit:cum filius iudicare venerit. In quo re gnabunt ⁊ sancti:vt dicitur:percipite reg.quod.v.pa.⁊c̃.

Spũ itelligẽtie regnũ futurũ ingrediẽtib⁹ declarat:⁊ mũdicia cordis at tribuit:p quã de⁹ ibidẽ regnãs sicut ẽ videbit vbi spũs sapie ꝓplebit. Se ptima scificatio nois ei⁹. In pfectiõe senarij aduẽt⁹ regni poscit vt curra mus oẽs i virũ pfectũ:deinde in eo gesceẽtib⁹ scificet ipse i nobis:dũ nos i illo scificamur. Ei⁹ requiẽ iure poscim⁹ i nob scificari:vt phẽnit i eũ scificati regescam⁹:in qua scificatiõe pax btitudis firmat ⁊ plena sapia donatur.

Fiat vo.t. Hic petit spũs ꝓsilij:p quẽ volũtas ꝺi igrit vt a nob ipleat.

Volũtas dei in terris sicut in celo spũ cõsilij regit. Nobis etiã opus est spũ consilij vt voluntas dei dirigat i nob vt misericordes i re eẽ possim⁹.

Voluntas dei semper fit:sed oramus vt libertas nostri arbitrij societur per gratiã sue voluntati:que est sanctificatio nostra ⁊ vita eterna.

Voluntas dei est preceptoruz eius custodia.

Sicut in ce.et in ter. Sicut in angelis ita in hominibus. Vel sicut in iustis ita in peccatorib⁹ conuersis. Vel sicut in christo ita in ecclesia. Vel sicut mente seruio legi dei:ita ⁊ in carne.

Secũdũ spiritũ celũ. Fm carnẽ terra sum⁹. Oram⁹ g̃ vt sic i celo.i.i spũ ita i terra fiat volũtas:vt caro ⁊ spũs sit hõ spũal' de q̃ di. Cor meuz ⁊ ca.

Nicolaus

secũdo loco petim⁹ a deo:vt.s.sim⁹ participes sue bonitat:qd̃ fit in visiõe beata.⁊ ꝫ petim⁹ cũ dicim⁹: a Adueniat regnũ tuũ.⁊ bñ dĩ: Adueniat: qz nõ possum⁹ ad eũ venire per gfaz ⁊ gliaz:nisi ipse ꝓmo veniat ad nos. vñ Augu.sup Joañẽ: Ille enim venit quẽ gfa dei ꝓuenit.⁊ Job.vj. Ne mo põt venire ad me nisi pf qui misit me traxerit eum. b Regnũ tuuz. beatitudo enim eterna bñ dĩ regnũ:qz ibi habeẽ plena ⁊ pfecta copia oĩuz bonoꝝ. c Fiat volũtas tua. Hic ꝓñr petit illud p qd̃ possumus beati tudinez cõsequi.⁊ ꝫ dĩ dupliciter. vno modo directe ⁊ per se, alio mõ in directe q̃si per accidẽs:cuiusmodi est remotio impediméti.secũdũ ponit ibi: Et dimitte nobis. Adhuc ꝓma in duas.qz ad assecutionẽ beatitudinis fa cit aliqd duplr.vno mõ pncipaliter.alio mõ q̃si instrumentaliter.secunduz ponit ibi: Panẽ nostrũ. Illud aũt p qd̃ pncipaliter ꝓsequimur beatitudinẽ est impletio volũtatis diuine per sanctã operationẽ:⁊ qz frequẽter voluntas ei⁹ est nobis incognita:⁊ q̃si cognoscit adhuc sumus ipotentes ⁊ pigri ad implendũ. ideo tertio petim⁹. Fiat voluntas tua ⁊c̃.i.inspires nobis vir tutẽ ⁊ ꝓpositũ adiplẽdi tuũ bñplacitũ. Addit aũt: d Sicut i ce.⁊ i ter. bti enim q sũt i celo:quia sũt ꝓiũcti imediate regule diuine.iõ nõ pñt deficẽ nec deuiare a diuq volũtate.⁊ iõ nos q sum⁹ i via q nõ sum⁹ sic ꝓiũcti:pe tim⁹ vt diua gfa ꝫ suppleat i nob:tenẽdo volũtatẽ nfaz in ꝓformitate ad suã in operib⁹ nfris:sic ꝓformanẽ illi q sũt i celis. e Panẽ nostrũ. Hic petit illud p qd̃ instrualr ducimur ad btitudinẽ.⁊ ꝫ accipit duplr. vno mõ put aliqd ẽ instrm ipsi⁹ dei.⁊ sic sacra eccle sũt q̃dã instra qb⁹ scificamur ⁊ ad btitudinẽ ducimur:vñ dicunt vasa gre.oia aũt sacra ordinant ad sa cramẽtũ eucharistie:qd̃ petim⁹ q̃rto cũ dicim⁹: Panẽ nrm supsubstãtia lez.dĩ aũt supsubstãtialis:qz trãscẽdit vitã corporalẽ ⁊ dat vitaz eternam: Joh.vj. Ego sũ panis viu⁹ q de celo descẽdi si qs mãducauerit ex ꝫ pane viuet ⁊c̃.⁊ petẽdo hoc sacrm petim⁹ oĩa alia.qz ordinant ad ipsũ:vt pz in .iiij.sniaꝝ ⁊ Luc.v. vocat eũ panẽ q̃ttidianũ:qz q̃ttidie ipsũ sumim⁹ per ministros eccle:q hoc sacrm accipiũt ꝓ se ⁊ ꝓ tota cõitate. Alio mõ acci pit instrm ad ꝓsecutionẽ btitudis ex pte aie.⁊ sic cũ corp⁹ sit instrm aie seu

ꝺ donũ ẽ intellectus:virtus ꝺo mundicia cordis.
† ꝺ donum:consilium:virtus:misericordia

Adueniat regnũ tuũm. †Fiat vo luntas tua sicut in celo ⁊ in ter

ꝺ donum fortitudo: virtus esuries ⁊ sitis iustitie:

ra. Panem nostrum supersub
†ꝫ solus potes ꝺ dñe hodie † ꝺ vt liberi redea mus ad patriã ꝺ donũ scientia virtus luctus

stancialem †da nobis hodie. †Et

m.ex.in.d.vi. Nec tm̃ oraẽ vt bona velim⁹:ꝫ fiat volũtas i nob vt viua mus tibi:nõ nob. Nec tria pfecti⁹ hñtur i futuro:ꝫ ꝫ iteriz ex pte oramus vt postea pfectius habeanẽ. Quattuor sequẽtia pñtis vite sunt presidia.

Panẽ nostruz. Esuries iusticie vt ad saturitatẽ ptingat:fulciẽ spi ritu fortitudinis. Ideo oramus panẽ no.q.d.no.sine q̃ fame moreremur.

Panis corp⁹ xpi est: vel verbũ dei vl ipse de⁹ q̃ q̃ttidie egem⁹: vel q est super omnes substãtias.

Hic est panis qui de ce.de.cui⁹ nature sublimi tas sup oẽs substãtias ẽ.

Nostrum. Quia xps nr ẽ fact⁹:⁊ deus pr cuz xpo oĩa nobis donauit. Ideo oram⁹ vt qd̃ nrm est per donum: quottidie detur per effectum.

Supsubstantialẽ. Vl q̃ttidianũ. Qz q edũt me adhuc esu. Hic q̃ttidianꝰ:i pria eternꝰ. Hic panis assidue p fidẽ ⁊ charitatẽ iteri⁹ reficere dz:qz sine eo nemo viuẽ põt. Vel panis dicunt spũalia pcepta:que semp sũt exercẽda vel cõseruanda.

Et dimitte. Post cibũ petit veniam peccatoꝝ:vt qui a deo pascit in deo viuat:⁊ ad vitam eternam perueniat.

Dũ dicim⁹. dimit.no.de.no.spm̃ scie rogam⁹ quo delicta itelligim⁹ q̃ sine spũ scie nõ itelligunt. Scia qppe ad vsuz tpalitũ ptinet q̃ virtus ẽ in vitãdis malis ⁊ petẽdis bonis vt nr̃a ⁊ alioꝝ ꝓtagia ploremꝰ:bona cupia mus. Magni tres gradꝰ. nã q liberat a malo iã hꝫet sũmo bono. Libe ratus petit liberatorẽ:ne iterũ ducat in tẽtationez. Sed qz in hac vita nec iust⁹ sine pctõ viuit:sic petit inde liberari:vt sciat qd ex charitate fratrib⁹ debeat. Sz qz nõdũ vlsiõe dei fruimur:cib⁹ in via ẽ necessarius:vt q̃ꝫ ad patriã veniam⁹. Dñ panẽ petim⁹:ad quẽ nemo puenit sine spũ fortitudis: vbi ergo fortitudo:ibi esuries iusticie. Eternꝰ enim cibus plenitudo est iusti cie. Quottidianus:dum quottidie illam esurientes implemus.

Sicut. Ecce q̃ cautiõe ꝓstrigimur. In q̃ ẽt nos adiuiẽ ad m̃az insti ctit:⁊ peccatib⁹ i se veniã ꝓmittit:⁊ nobis ⁊ p nos alijs veniam ꝓmittit.

Culpe veniã nõ debem⁹ negare:vñ: Cũ oratis remittite si qd habetis aduersus aliquẽ. aliter enim pater vester nõ dimittet vobis peccata vestra.

Pecuniam alicui repetere conceditur:sed debita peccatoꝝ petenti ve niam nunq̃ iuste negamus.

Et ne nos inducas. Sed spiritu scientie illustra:vt sciamus qbus malis inuoluimus:⁊ vt lachrime prosint rogamus. Dimit.no.de.no.

Et ne nos. Nõ q ipse iducat:ꝫ qz deserit ⁊ ire pmittit. Nõ ꝺo peat nõ tẽptari:ꝫ nec ad modicũ vinci.tẽtatio enim est necessaria ad coronam.

Et ne nos deserens in tẽtatione sinas vinci:et si sinas tentari: sine qua nullus probatus est.

Sed libera nos. Hec vna petitio tãtũ ptinet q̃tũ oẽs superiores. Ut spiritu timoris dei omnia noxia intus ⁊ exterius pellantur:⁊ sub paupertate beate viuamus.

Sed libera nos. In illam que nondũ est ne sinas induci:⁊ ab ea in qua sumus ducti libera. Quo facto nihil est metuendum nihil restat oranduz.

A malo. Omni visibili ⁊ iuisibili. Hec libatio q̃ttidie necessaria ẽ:dũ

de Ira

organũ:p qñs vita corpalis instrualr facẽ ad psecutionẽ supnãlis btitudis inq̃ntũ aia nõ exercet opa meritoria nisi i corpe:qz tps meriti durat tm̃ ad tps hui⁹ vite.ad vitã aũt corpalẽ necessario regrit sufficiẽtia victꝰ:⁊ ꝫ petit cũ dĩ: Panẽ nrm ⁊c̃.⁊ i ꝫ itelligunt peti oĩa vite necessaria. f Et di. nob. Hic ꝓñr petit id p qd̃ ꝓsequmur btitudinẽ sic ꝓ remouẽs,ꝓhibẽs.⁊ di uidit i duas.qz ꝓ facẽ qd̃ dictũ ẽ.ꝛ reddit rõnẽ cuiusdã dicti:ibi: Si enim dimiserit. Prima adhuc i tres.qz a btitudine cõsequẽda ꝓ prohibet nos petm̃ cõmissuz.ꝛ petm̃ de ꝓmo cõmittẽdũ.⁊ ꝫ illõ qd̃ ẽ ad vtrũq; inclinatiuũ.secũdũ ponit ibi: Et ne nos iducas.tertiũ ibi: Sz libera nos ⁊c̃. Illud g̃ qd̃ ꝓ⁰ ⁊ pncipalr impedit nos a ꝓsecutiõe btitudis ẽ petm̃ iã cõmissuz: qz ad btitudinẽ igredi nõ possum⁹ donec petm̃ cõmissuz sit totalr dimissuz ⁊ q̃ntũ ad culpã ⁊ q̃ntũ ad penã.⁊ iõ hãc dimissionẽ petim⁹ qnto loco:cũ dicim⁹: Et dimitte ⁊c̃. Addit: g Sicut ⁊ nos dimittim⁹. qz ꝫ ẽ regula nobis ꝓposita:q sic volum⁹ nob dimitti petm̃ nrm:ita debem⁹ ꝓmo di mittẽ petm̃ i nos cõmissuz. Ista tm̃ dimissio põt itelligi duplr. Uno modo q̃ntũ ad offensaz:⁊ ꝫ ẽ necessitaz:qz tenemur oẽs diligẽ ex charitate. Alio mõ q̃ntũ ad iuriã.⁊ ꝫ nõ ẽ necessitaz:ꝺz sit supererogatiõis.sic enim pecuniaz ablatã nõ tenẽ qs auferẽti dimittẽ:ꝫ petẽ põt:sic iuria sibi illata põt recõ pẽsationẽ p emẽdã petẽ fm ordinẽ iusticie. h Et ne nos. Sedo impedit nos a btitudie petm̃ qd̃ formidaẽ de ꝓmo cõmittẽdũ.⁊ ꝫ ꝓtigit qñ sumus positi i q̃ui tẽtatiõe:cui ꝓbabilit timem⁹ succũbẽ.⁊ iõ tertio petim⁹ ꝫ a nob bis amoueri:cũ dicim⁹: Et ne nos iducas.i.iduci pmittas. i In tẽtatio nez.nõ enim petim⁹ vt nõ tẽtemur:qz tẽtari nõ ẽ malũ:ꝫ magꝫ ẽ ad virtuꝫ exercitiũ qñ viriliter resistit:pp qd̃ dicẽ ps. Proba me dñe ⁊ tẽta me.ꝫ peti mus ne in tẽtationem inducamur.i.ne ab ipsa deuincamur. k Sed li bera. Tertio impedit nos illud qd̃ est inclinatiuuz ad duo predicta:⁊ hoc ẽ fomes peccati.qne est quedã pena ex peccato primi parẽtis derelicta: ⁊ hoc malũ pene ⁊ alia mala psentis vite inq̃ntũ pñt nos ad peccatũ inducere: septimo petimus amoueri ⁊ ab eis liberari:cũ dicim⁹: Libera nos a malo sequit in fine: l Amen.qd̃ est verbum optatiuũ respectu pcedentium.

Si enim

fine malo anime ⁊ corporis non viuitur. Sed in fine complebitur: quando mo: tales ⁊ impassibiles erimus.

De imis ad sūma gradatiz sic ascēdit. A malo p spiritū timoris liberamur. Inde liberati paupes spū ⁊ reb⁹ cē cupim⁹: dū dicim⁹: ne nos īduc as in tētationē. Spiritū pictatis rogam⁹: vt hō iterio: mansuescat ⁊ mitis fiat: ne tētatiōe moueat.

Mar.11.d

Precib⁹ laborāduz ē vt dona pcipiam⁹ et gra. Donis agēdū: vt veniamus ad merita. Pdo meritis btitudo speranda. Alioquin nec sine pcib⁹ fidei ad donū: nec sine meritis ad btitudinē puenit.

f.18.d.

Nihil deest qđ diis septē petitiōib⁹ nō ptineat: siue ad pscntē siue ad futuram pertineat vitam.

Satis cōpēdiose tradidit xps: nō modo disciplinā mādatoz: ⁊ pceptoz ⁊ donoz: vt paucis vbis memorie res multiplices ⁊ necessarias cōmēdaret: ⁊ sic simplicitas fidei sufficientiā salutis sue cito addisceret: ⁊ prudētia ingeniosorum amplis⁹ pfunditate mysterioz stupesceret. Dicesaias: Sermonē breuiatum faciet dns sup terrā.

c Qm̄ ita breuiauit vt memoriter capi possit. Ita reb⁹ iplcuit vt nemo sine gra spūs scī pcipe possit.

Si enim dimisc. Formam iposuit qualiter velimus iudicari. Unde indulgentib⁹ coraz deo fiducia rndet ipetrādi. exigētes vo pena remordet vltionis vel dānationis.

Deus mauult ignire cui indulgeat q̄ quez puniat. Ideo in nra ptāte posuit qua pscia iudiciū dei quisq; ꝓuocet erga se: ⁊ qđo sniaz tanti discriminis possit tēperare. Oēs debem⁹: ⁊ indulgētia patris oib⁹ ē necessaria. Ideo ex animo aljs dimittamus: vt maiora seu plura nobis relaxentur.

Hoc in fine cludit: vt certū sit nobis quid in orationib⁹ ꝓmiserimus neq; aliud exigit inde q̄ rogamus: nisi vt tales simus fratrib⁹ qualem eum nobis poscimus. Et qui hoc nō facit dupliciter reus est. primo quia peccauit ⁊ debet: deinde q; āmonitus a iudice fratri non indulget.

Unde. Cum oratis: remittite si quid habetis aduersus aliquem. aliter enim pater vester non dimittet vobis.

Si aūt nō. Nulla excusatio relinq; q: vnusq; sm hāc sniaz i futuro iudicabit. Ex hoc pz q⁹ vnusquisq; in sua infidelitate condēnatur.

Cum ieiunatis. Pposuit docuit qđo orandus sit: docet de ieiunio qđ itez ptict ad mūdiciā cordis: ne nō sit simplex ad dēū: dū ad exteriora rapit.

Nolite fieri. Nō prohibet virtutem: sed fictā virtutis speciem.

Bonū est ieiunio pro peccat̄ tristes cē ad pniaz ⁊ humiliare animā nostram: vnde: Cor contritum ⁊ humiliatum deus non despiciet. Sed tristiciam que pro laude est: prohibet. Unde non ait simpliciter. Nolite ieiunare: sed addit: sicut hypocrite tristes.

Exterminant. Id est extra terminos humane conditionis obducunt. Sicut de nitore vestium iactantia est: sic de nimio squalore ⁊ macie.

Demoliri est. q. dissipare: ⁊ venustatez vultus quasi ad nihilū redigere.

Facies suas. Luctuosis sordibus in quibus etiam iactantia est: ⁊ magis sub specie religionis decipiunt.

Nō nō debē oues pelles suas deponē ꝙ vestiri: si aliqñ lupi eis se ꝓtegūt.

Nicolaus

a Si enim di. Hic reddit rō cuiusdā dicti in pdicta oōne in qnta petitiōe: vbi dicebat: Dimitte nob debita nra sicut ⁊ nos dimittimus. ⁊ pz sniа ex pdict̄ ibidē. b Cū aūt ieiunat̄. Hic excludit intētionē vane glie ab operib⁹ pnie. d. Cū aūt ie. no. fi. sic hypocrite. dī enim hypocrita ab hypos qđ ē sub ⁊ crisis qđ ē aurū: q: sub auro vl sub honestate exteriozis cōuersatiōis hz abscōditū plūbū falsitat̄: segt: c Tristes. isti enim ostendūt q̄ndā faciei tristiciā vt simulēt pnie rigorē. ió subdit: d Extermināt enim fa. cē. exterminare enim ē ex termios ponē. ⁊ ió illi facies extermināt q q̄ndā tristiciā ex modū solitū alioz demōstrāt: vt religiosi p ceteris appareāt: vl alit. sic fiūt qñq; vnguēta ad decorādū faciē: qb⁹ vtunt mlieres ad simulandū pulchritudinē: ita fiūt q̄dā vnguēta ad exterminādū pdicto mō faciē: ⁊ forte talib⁹ vtebant ad simulādū pniaz. sic ēt trutāni talib⁹ vtrūt ad extorquēdū pecuniā p questū. Subdit aūt debitū modū ieiunādi: cū dic: e Tu aūt cū ie. vnge ca. tuū. i. signa leticie ptēde. talib⁹ enim vnguētis ⁊ lotiōe corpis vtebant iudei i dieb⁹ solēnib⁹ ⁊ festiuis. f Ne vi. ho. ieiunās. i. ad gliaz hoīuz q̄rēdā. g Sz pri tuo celesti. s. cuius gliaz debes tm̄ q̄rere i opib⁹ tuis. h Qui ē i abscōdito. q: de⁹ i pñti vita nō pōt videri a nobis: lz sit pñs vbiq; cetera patēt. i Nolite thesauriçare. Hic excludit ab affectiōe hoīs pctm̄ auaricie. ⁊ diuidit in duas partes. q: p⁹ ostēdit

tuum ⁊ faciem tuam laua: nē vi/
† ſ boibus ieiunat qui fauorē eorum captat
ſ visibilibus
dearis hominibus ieiunās: sed
ſ celesti ſ qui est inuisibilis ſ als so.
ſ per fidem in corde
pātri tuo qui est in abscondito: ⁊
† ſ in conscientia vbi ipse est.
pater tuus qui videt in abscon/
† ſ pēdet de hoc qđ dām est: ne videaris ho. ie.
ſ ſ diuitias reponēdo: spē vobis collocare i terrenis
dito reddet tibi. † Nolite ſ thesau
ſ. i. in transitoriis
riçare vobis thesauros in terra
ſ. i. superbia ſ inuidia ſ dissipat ⁊ cōsumit
vbi erugo ⁊ tinea demolitur et
ſ. i. heretici ⁊ demones qui semper ad hoc sunt intēti vt spūalibus expolient
vbi fures effodiunt ⁊ furantur.
† ſ nō mihi cui non prodest sed vobis
Thesauriçate autem † vobis the
† ſ in spūalibus ⁊ eternis ſ ſ quia future diuitie sanctorum in corruptibiles sunt.
sauros † in celo vbi nec ſ erugo nec
† ſ dissipat ⁊ in nihilū redigit ſ ſ qz ibi aduersus electos dei nulla diaboli fraus prevalebit.
tinea † demolit: ſ ⁊ vbi fures non

Unge caput tuū. Spūali leticia mētē refice diebus abstinētie: vt dilectiōis odor flagret i operib⁹ misericordie. Cōscientiaz laua lachrymis: vt sit mūda coram deo. Nō enī sufficit op⁹ mie sine mūda pscia: nec hoc sine illo.

Palestinis mos erat in festis caput vngere: ergo caput vnge. i. festiuū ⁊ hylarē te exhibe: ⁊ mentē spūali oleo refice: ⁊ de ieiunio nō queras laudē exteri⁹. Sz qz sic a seculo auerteris coram deo gaudeas: ⁊ sic facie. i. coz mūdabis a sordib⁹: qb⁹ remotis: deuz videre licebit.

Unge caput tuū. Ecce nondū ola in nouo testō ad lras. Ridiculi enī cēnt in ieiunio oleo delibuti: sed spū amoris ei⁹ cuius passionib⁹ debem⁹ participare nos macerando: mens debet inungi ⁊ nō oleo adulatōis: aliter vana sunt ieiunia.

Christ⁹ fact⁹ ē vnguētuz nobis: qđ effusum p passionē mortis: ecclam suaz suo odore implcuit. Ideo nō alteri⁹ cā ieiunare debem⁹: sz ei⁹ pfusi spū p abstinētiā macerātes carnē ei⁹ passioni participem⁹. Illo ergo vti/ Luce.12.d
gamur: vt opera misericordie emulent: ⁊ charitas iteri⁹ diffidat: qz sine illo calix nr̄i ieiunij non inebriat affectu pictatis.

Deo ieiunat qui pro amore eius se macerat: et quod sibi subtrahit alteri largitur.

Et pater tuus. Pater per fidem intus est: ⁊ remunerat in abscōdito facta. Ibi ergo ieiumanduz quo ipse videat. Et necesse est vt ieiunās sic ieiunet: vt ei placeat quem in pectore portat.

Nolite thesauriçare ⁊c. Ad mūdiciā cordis terrena erogari precipit.

Nolite thesauriçare. Qui ieiunat: vel seruando qđ non edit: vel gliam querendo: in terra thesauriçat. Qui ꝓpter deū in celo. i. in eternitate: et si specialiter de elemosyna moneatur: tm̄ de omni opere virtutum accipitur. Quia quicquid pro deo fit in eo eternaliter recipiemus. Erugo metalla cōsumit: tinea vestes: qđ ab his intactū est tollunt fures. His tribus modis omnis auaricia condēnatur: pretereunt enim omnia que possidentur. Aliter: Si quid in carne gerimus thesauros in terra condimus. duz preciosos corporis sensus in terrenis desideriis occupamus: quos erugo. i. libido consumit. Pdono indumenta morum ira ⁊ superbia ⁊ cetera vitia destruunt: quibus si quid restat demones furantur.

Omne terrenū vel erugine consumitur: vt aurū ⁊ argentū: vel putredine ⁊ vermib⁹ soluit vt vestis: vel quod ab his īmune est a furibus tollitur: vt lapides preciosi. In his ergo omne genus auaricie reprehenditur.

Rab. All. Erugo significat superbiā que decorē virtutū obfuscat. Tinea q̄ vestes latēter rodit: iuidia ē q̄ ⁊ studiū lacerat bonū: ⁊ ꝓpactionē vnitatē dissipat. Fures sūt hētici ⁊ demones q sp ad ß st itēti: vt spūalib⁹ spoliēt.

Thesauriçate aūt. Quasi diceret. Cum ieiunatis aut aliquid boni operis agitis: ibi recondite vbi corruptio non possit accedere.

In celo. Id est omnem spem in celestibus ponite: fide gradientes: charitatem amplectentes.

In celo. i. in spirituali firmamento: quod non transit: celū ⁊ terra trās. ver. aūt mea non trans. Si ergo cor est in celo: mundū est: quia mūda sūt

de lyra

ꝓpositū in actu exteriori. ⁊ in actu interiori: ibi: Ideo dico vobis ne solliciti ⁊c. Pdia i tres. sm tres rōnes p q̄s excludit imoderatā ꝙgregationez diuitiarū. secūda ponit ibi: Ubi ē thesaur⁹ tu⁹ ⁊c. tertia ibi: Nemo potest duob⁹ dnis seruire. Pdia rō accipit ex defectu thesauri talis. Thesaur⁹ enī nihil aliud ē q̄ ꝙgregatio diuitiarū. ꝙgregant aūt diuitie pp sufficientiā vite habēdā: sz thesauriçatio indebita recte inducit ꝛriuz: qz reddit hominē insufficientissimū: qz talis thesauriçatio ē q̄ fit ex auaricia ⁊ ex amore diuitiarū i se. ille aūt q sic ꝙgregat diuitias nō audet eis vti: sz iuxta eas duc miserā vitā ⁊ dimittit eas putrefieri. ⁊ ió dic Piero. i. epla ad Paulinū: Antiquū dictū ē: auaro deest tā qđ hz q̄ qđ nō hz. ⁊ talē modū thesauriçandi excludit saluator: cū dic: Nolite thesauriçare vo. the. i terra: vbi erugo ⁊ tinea demolit. lz Erugo. i. eris rubigo. ⁊ i ß tāgit corruptio diuitiaruz artificialiū. vt auri ⁊ argēti ⁊ ceteroz metalloz. l Et ti. Hic tāgit corruptio diuitiarū nālium: vt bladi ⁊ vini ⁊ vestimētoz ⁊ ꝙsimiliū. m Et vbi fures effo. ⁊c. Hoc dic ꝓpter lapides pciosos: q lz nō possint rubigināri nec a vermib⁹ corrodūtū pñt a latronib⁹ tolli. Ex pdict̄ pz q⁹ thesauriçatio q̄ fit ex causis honestis nō est iterdicta a saluatore tāq; illicita: vt qñ aliqs thesauriçat ad bōa opa facienda: vt ē ꝙstructio eccliarū: relcuatio pauperū: ⁊ hmōi: vel pp rēpublicā seruandā: ⁊ ꝙsimilia. n Thesaurizate.

celestia. Si aũt in terra voluntat: quo mundũ est: id est: si qd agit vt terrena ꝓsequat: quo mundũ est: Si etenim illa in genere suo munda: tamen sordescit res dignior dum inferiori miscet: vt aurũ argento: argẽtũ plũbo.

Ubi est enim thesaurus. Si in terra: cor est deorsum. si in celestibus: cor est in christo sirum.

Lucerna. ꝓsequit mundiciaz cordis. Sicut oculus mẽbra ad operandum dirigit: sic intentio et lux fidei oẽs virtutes. Lucerna est lumẽ in testa: sic charitas in fide. Cũ fides cessabit: sola charitas lux erit. Luce.11.c. De exteriori docet officiũ interioris hois intẽtiõe mẽtis ꝛ lucẽ fidei oẽs virtutes illustrant: vt reddãt lucidũ corpus.

Jtez ad mundiciã cordis ꝑ se hoc capitulũ est: vel gsa prior operũ que palam apparent.

Si fuerit oculus. Si pura intẽtione que potes bona agis: opera sunt lucis: etiã si nõ ita hoibus videat. Si puersa intentio est: prauũ est qcqd agitur: ꝛ si videat rectum. Luce.16.c

Oculus ynus: ꝛ simplex est. s. charitas que modo lucet in fide sicut in testa.

Si aũt. o. t. ne. Si intentio non est ex fide: totus homo interior tenebrosus est. Quia quod non est ex fide peccatum est.

Tenebrosum erit. Quandoquidẽ intentio sequẽs opus informat. Ergo si bona que agis quia mala intẽtione fiunt: tenebre sunt: quid ea que per se mala sunt: ꝛ mala intentione fiunt:

Si ergo lumen. Intẽtio qua facim⁹ q̃dcũq; que in nobis est nota: lumẽ dicit: Exit⁹ vo rei incert⁹ est: vt cũ qd alicui do vel ago: nescio vtrũ cedat ei bono an malo. ꝛ iõ tenebras vocat. Dicit ergo: si intẽtio qua facis que tibi nota est: appetitu tẽporaliũ sordidat: ẽnto magis ipsum factũ cui⁹ dubius est exitus: q: etsi bene cedas alij qd nõ bona intẽtione facis: nihil tibi proderit. Quia quo feceris tibi imputatur: non quo illi cucurrerit.

Nemo põt. Quasi non poteritis ad oculũ hominũ bona agere! ꝛ ex his deo placere! non simul in celo ꝛ in terra thesauriçare: nec ꝛ vitijs ꝛ virtutibus deseruire. Quicquid facis vel ex amore dei: vel seruitute diaboli.

Cũ regnum dei ꝛ diaboli dissideant inter se: in vtroq; nemo põt simul militare: vnde: Qui baptiçant diabolo abrenunciant ꝛ operibus eius.

Aut enim. v. o. Nihil est mediũ. Quicquid enim facis aut ex amore dei: vel ex seruitute diaboli.

Nicolaus

Per hoc ꝯcludit excellentissimũ modũ thesauriçandi! qñ. s. bona tpalia ꝛ trãsitoria ꝯsumunt in pios vsus: ꝛ sic cõmutant in bona spũalia ꝛ eterna: ꝛ p ꝯñs incorruptibilia: ꝛ hoc ẽ thesauriçare i celo. ꝛ pz lra. a Ubi enim est the.tu⁹. Hic ponit secũda rõ ad excludẽdũ thesauriçationẽ inordinatã tpaliũ: ꝛ accipit ista rõ ex quodã effectu malo ipsi⁹: q ẽ excecatio mẽtis. ad talem enim thesauriçationẽ segit totalis ꝯuersio mẽtis ad amorẽ diuitiarũ. ꝛ ꝟ est qd dicit: Ubi est the.tu⁹ ꝛc. ad hãc ꝯuersionẽ sequit auersio a deo: ꝛ q: intellect⁹ illuminat ꝑ ꝯiunctionẽ ad deũ. iõ ex tali auersione obtenebrat. Et q: intellect⁹ dirigit oẽs alias potẽtias i suis actib⁹: cũ sit oculus hois interioris: ad ꝟ sequit obtenebratio ꝛ obscuritas in oib⁹ operibus hũanis: ꝑp qd subdit: b Lucerna corpis tui. metaphorica est locutio. ac si diceꝫ: sic oculus corpalis dirigit opa corpalia: q: dirigit pedẽ ad ambulãdũ: man⁹ ad operandũ: ꝛ sic de alijs: ita oculus mẽtis p intẽtionẽ rectã dirigit opa humana: inq̃ntũ i eis ẽ rõ boni moralis. ꝛ iõ dicit: c Si oculus tu⁹ fuerit sim. .i. intẽtio mẽtis recta. d Totũ corp⁹ tuũ. i. ꝯgeries opationũ. e Lucidũ erit. i. sancta ꝛ bona. dũ tñ op⁹ sit licitũ de genere. f Si aũt oculus tu⁹ fuerit nequã. i. intẽtio puersa ꝛ mala: g Totũ corp⁹ tuũ tenebrosus erit. i. tota ꝯgeries opationũ tuarũ erit mala: ẽt si actio sit de genere bona: sicut dare elemosynã mulierculẽ: vt possit eã ad amorẽ illicitũ attrahere: ẽ malũ simpliciter ꝓpter maliciã intẽtionis puerse: ꝓpter qd subdit: h Si ergo lumẽ qd in te est tenebre sũt. i. si actio bona de genere: q ẽ ꝙsi q̃ddã lumẽ: ficit mala ꝓpter defectũ intẽtiõis bone. i Ipse tenebre q̃nte erũt. q. d. multo magis: q: actio mala de genere: q̃ est q̃si q̃dã tenebra: si tñ huic superueniat intẽtio mala! est multo deterior ex ꝓma: vt si aliqs mechet cũ aliq vt possit ei⁹ pecuniã furari: ois talis tenebrositas ꝓcedit ex ꝛmodcrata concupiscẽtia diuitiarũ: ꝓpter qd ẽ merito fugiẽda. k Nemo põt duo. ꝛc. Hic ponit tertia rõ. q: illud ẽ merito fugiẽdũ ab hoĩe: p qd ipedit obsequiũ deo debitũ! ad qd obligat hõ ex bñficio creatiõis ꝛ ex alijs bñficijs: ꝟ ipedit p ꝯgregationẽ diuitiarũ inordinatã. ergo ꝛc. Addit⁹ aũt hui⁹ rõnis declarat: cũ dr in lra: Nemo põt duob⁹ dñis seruire. qd est itelligẽdũ qñ sũt ꝛrij ꝛ dispati ꝛ nõ subalternatiz positi: sic est i ꝓpõsito: q: auaricia que est seruit⁹ idolor nõ põt stare cũ obsequio diuino. ꝛ iõ ꝯcludit: l Nõ potestis deo seruire ꝛ mãmone. mãmona cñi lingua syra nomẽ est diuitiaruz:

† ſ vniuſaliter de pecunia ꝛ oĩb⁹ voluptatib⁹ hui⁹ ſeculi: hmõi theſaurus ẽ gula hmõi libido ꝛ ſimilia.

effodiunt nec furantur: † ũbi enim est thesaurus tuus: ibi est ꝛ cor tuum. Lucerna corporis tui est

ſ intentio cuius merito opera lucis: an tenebrarum ſunt diſcernuntur.

oculus tuus. Si fuerit oculꝰ tũus

ſ vnus ꝛ purus: de quo in cãticis: vulnerasti cor meum in vno oculorum tuorum. i. in charitate.

† ſ. i. congeries virtutum: vel actio tota.

simplex: † tõtum corpus tuum lũ-

ſ intentio peruerſa.

cidum erit. Si autem oculus tuus neq; fuerit: tõtum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen quod in te est tenebre sunt:

ſ mala que fiunt intentione peruerſa.

† ſ. q. non poſſum theſauriçare ꝛ deo ſeruire

ipse tenebre quante erunt? † Nẽ-

† ſ. i. in celo ꝛ in terra theſauriçare. ſ vitijs ꝛ virtutibus ſ inter ſe diſſidentibus.

mo potest † duobus dominis ser-

ſ. i. diabolus

uire. Aut enim vnum odio habe-

ſ. i. deũ ſ. i. diabolus

bit ꝛ alterum diliget: aut vnum

† ſ deum poſtponit ꝛ ſi diligat eius mandata

sustinebit. † ꝛ alterum cõtemnet.

ſ exprimit qui ſunt duo dñi † ſ bon⁹ diſpẽſator: nõ eſt ſu⁹ ſſ. i. diuitijs: hñe qdẽ licet eas ꝛ nõ fuire eis.

Non potestis deo † seruire ꝛ mã-

† ſ ne cura eor retrahamini ab eternis: qr nihil ſunt

mone. † Ideo dico vobis: nẽ solli-

ſ qr hoc eſt diuitijs ſeruire

citi sitis anime vestre quid man-

ducetis: neq; corpori vestro qd

ſ. i. vĩa.

induamini. Nonne anima plus est q̃ esca: ꝛ corpus plus q̃ vesti-

Augu. Diabol⁹ enim sp ẽ odio hñdus. de⁹ vo diligẽd⁹. Nec enim apte aliqs vñq; deũ odio habuit: ꝟ oẽs se cũ amare fatent: ꝛ diaboli nomẽ execrant: q̃uis vitiosi eum quasi tyrannũ sup se dñantẽ sustineant: deus vo odio nõ habent sed cõtemnũt: victi ꝯcupiscẽtia sua! ꝛ psuasione diabolica.

Aut. v. su. Aug. Nõ quidẽ diligit: nemo enim diaboluz diligit. Sed sua cupiditate implicat⁹ patit eius: vt si qs ancille aliene coniunctus ꝓpter suã cupiditatẽ durã patitur seruitutẽ: etsi nõ amet illũ cuius ancillã diligit. Alterũ ptinet: Nõ qdez odio habebit: nulli⁹ enim ꝓscia deũ põt odisse. Idẽ in retractatiõe rei eiusdẽ: Non video fuisse dicendum. Adulti enim sũt de qb⁹ scriptus est: Superbia eor qui te oderũt ꝛc.

Et mãmone. Admã- Luce.12.c
mona syra lingua diuitie: qbus seruire deũ negare est. Nõ dicit hic qd fieri licet vt bñ dispenset: sed seruire qd est auari. Dicitur hoc nomẽ esse demonis qui ꝓest diuitijs: nõ q in eius ditiõe sint: ꝟ q his vtik ad decipiẽdũ: irretiendo laqis diuitiaz. Luce.12

Jdeo. Quia non potestis deo seruire ꝛ mãmone: Me sitis sollicite qd ẽ seruire diuitijs. Contẽptũ seculi: ꝛ fiduciam futuror toto sermone ꝑcepit: dum ꝛ mala sustinere ꝛ nõ vlcisci ꝛ inimicos diligẽ iussit: ꝛ humanã gloriam fugere. Nunc vult confirmare per fidem in spe eternor: quia plures sunt quos amor presentium ꝛ desperatio futuror torpentes facit.

In sudore vultus paratur panis: sed labor est exercẽdus: sollicitudo tollenda est que mentem perturbat: dum timet ne aut possessa diſpareant: aut elaborata non cõtingant.

Anime vestre. Id est alitati cui hec necessaria sunt. Totam spem deo ꝓmittite: q: nihil nisi qd decreuerit ille potestis acquirere vel retinere.

Anima hic ponitur pro vita que cibo sustẽtatur: vt ibi: Qui amat animam suam perdet eam.

Alitas cibo alit: ꝛ ponit hic pro vita: viuit cũ pecoribus quã q pdit ꝓpter christum: inueniet eam spũalem in vitam eternam.

Nõne anima. Non vita ꝓpter escam! nec corpus ꝓpter vestimentũ: sed ecõtra. Jdeo nõ sit sollicitus anim⁹ vt percipiat qd ꝓpter se creatũ ẽ.

Quasi qui dedit maiora. i. vitam ꝛ corpus: dabit ꝛ minora. i. victum ꝛ vestes. In his promissis veritatis nemo dubitet. Sit homo quod eẽ debet: mox adduntur ei omnia propter quem sunt facta.

de lyra

vel nomẽ demonis q tẽtat de cupiditate diuitiarũ. auar⁹ aũt q thesauriçat inordinate: seruit vtriq;. ꝛ iõ nõ⁹ põt sil deo seruire. Ille aũt q in pijs operib⁹ diuitias erpẽdit nõ fuit diuitijs: ꝟ magis diuitie seruiũt sibi: q: eis vtik sic instrumẽtis ad opa virtutũ: q: fm q dic! Ambrosi⁹ sup Lucã: Sicut diuitie sũt ipedimẽta reprobis: ita ꝓbis sũt adiumẽta virtutũ. ꝛ iõ talis põt sic seruire deo ꝛ vti ipsis. m Jdeo dico vobis ꝛc. q: nõ solũ ꝯgregatio diuitiarũ inq̃ntũ ad actũ exteriorẽ deordiat hoĩs affectũ: ſz ẽt sollicitudo acquirendi deordinat: inq̃ntũ ad actũ interiorẽ. iõ ꝯñr excludit sollicitudinẽ superfluaz circa talia aegrẽda. Et diuidit in duas ptes: q: p⁹ facit qd dictũ ẽ p quedã exẽpla. ꝛ secũdo p rõnes. ibi: Nolite ergo. Circa primũ aduertẽduz q⁹ duo sũt q̃ regrunt ad sufficiẽtia vite pñtis. s. nutrimentũ: sine quo hõ non põt viuere absolute: ꝛ vestimẽtũ sine quo non põt bñ viuere. ꝛ iõ circa ista solet hõ magis sollicitari. Primo ergo excludit sollicitudinẽ circa vtrũq; in generali. secũdo circa qlibet p se sũptũ i spãli: ibi: Respicite volatilia. Circa primũ aduertendũ q⁹ natura nõ potuit ꝓuidere homini de tegumẽto ꝛ defensiõe: sicut ꝓuidit alijs alialib⁹: vtpote auib⁹ dedit plumas ad cooperimentũ: vngues ꝛ rostra ad defensionẽ. silr brutis alialib⁹ pelles ꝛ pilos pro indumẽto: cornua ꝛ dentes ꝛ hmõi ꝑ armis: q: in talib⁹ nõ ẽ nisi natura sensitiua q̃ ẽ ad vnũ determinata. ꝛ iõ de talib⁹ potuit eis ꝓuidere sufficiẽter nã. hõ aũt rõnalis nature est: q̃ nõ est determinata ad vnuz: sed hz viã ad disperata ꝛ ꝛria. ꝛ iõ nõ potuit sibi sufficiẽter ꝓuidere nã que dere diuersas artes ꝛ modos faciẽdi sibi vestes ꝛ arma: ꝛ man⁹ ad operãdũ talia. ꝛ iõ oportet hominẽ de talibus sollicitari: q: tñ hõ rõnalis est. iõ ista sollicitudo dz esse moderata fm regulã rõnis recte: ꝛ talẽ sollicitudinez nõ excludit hic saluator: cũ sit pars prudẽtie. aliter sequeret q⁹ hõ tẽtaret cũ: si expectaret ab eo cõsequi oĩa necessaria! omittẽdo qd dz fieri circa hoc via humana: ſz sollicitudo que hic prohibet est deordinata ꝛ superflua per quã postponunt bona spiritualia: vt magis videbit postea. Et hoc est qd dicit hic saluator: n Ne solliciti sitis. superfluc. s. ꝛ inordinate de cibo ꝛ vestimento: quia hoc nõ est necessariũ! qd ꝓbat exẽplo: q: corpus ꝛ animã que sunt maiora beneficia deus dat nobis sine sollicitudine nostra. ergo ꝛ illa que sunt minora: videlicet cibum ꝛ vestimentũ: dabit sine sollicitudine: vel

cum sollicitudine

Respicite. Hoc ad escā. sancti merito cōparant̄ aūsb⁹: qz celū petūt ⁊ qdā ita remoti sūt a mūdo: vt iā in terris nil agāt: ꝫ sola ꝓtēplatione iaz in celo degunt: de quibus dicitur: Qui sunt hi qui vt nubes volant ⁊c.

Nec exempla nō prohibēt ꝓuidentiam: non laborez: sed sollicitudinē: vt tota fiducia vestra sit in deo: cum ⁊ aues sine cura viuant.

Et pater vester ce. Exaggerat fiduciā filioꝝ ⁊ cōfirmat: qz ſ bonitas patris etiā ad illa se extendit: ąnto magis ad filios adoptionis.

Quis aūt ⁊c. Illi ergo curā regendi corpis relinquite: q illud ad hāc mensurā fecit pducere.

Et de vestimēto. Non ꝙ laborare ⁊ prouidere hoc nō deceat: ꝫ ois sollicitudo abiiciēda est: ⁊ ꝑ spez in deo habēda est.

Considerate. Exhortationē de indumēto satis congruo confirmat exemplo.

Luce.12.c

Luce.12.d

Quoniam nec salomon. Que purpura regū que pictura textricuz pōt floribus cōparari. Ipse color dicit operimentuz florū: sicut dicimus: operuit istum rubor.

Si enim fenum. Si ista que ad vsuz sunt tpis tm̄: ⁊ cito decidua: igne cremabuntur: deus tam vemste adornat.

Eras pro futuro ponitur in scripturis: dicente Iacob. Exaudiet me cras iustitia mea.

In clibanum. Alij libri hñt: i igne vl i acerū: q hz speciē clibani.

Quāto magis. Scilicet vestiet. Et ideo ois fiducia in eo habenda. Et si nec de his fidentes sumus qūo inuisibilia speramus? Per modica fides est que nec de minimis certa est. Ideo ⁊ de eternis ingerit fiduciam: ⁊ condemnat infidelitatem.

Modice fidei. Quicūq; i aliq̄ ꝓmissione dubitat modicus est fide. Et ąnto plus dubitat tāto magis inuenit ea pro qbus sollicitus fuit.

Nolite. Plenius inculcat ⁊ reuoluit: quod a principio sermonis docuit: vt absq; sollicitudine viuamus.

Nolite ergo solliciti. Hic videnť argui hi qui spreto victu vel vestitu cōmuni: lautiora sibi vel austeriora pre his cum quibus viuunt alimenta querunt vel indumenta.

Solliciti eē. Sollicitudo suffocat verbum dei ne fructū referat: ⁊ facit similem gentili. i. infidelem.

Nicolaus

cū sollicitudine moderata. a Respicite volatilia. Hic ꝓbat de vtroq; in speciali. ⁊ primo de cibo. secūdo de vestimēto: ibi: Quis aūt vestruz cogitans. Primū ostendit per exemplū auiū: que nō serūt neq; metunt. ⁊ tñ dñs sufficienter pascit illas cū sollicitudine ꝙueniēti sue nature. multo fortius hominē sufficiēter pascet cū sollicitudine cōueniēti sue nature: que est ſm regulā rōnis recte: ꝓpter qđ subdit: b Nōne vos magis pluris estis illis. i. natura humana est maioris pōderis coā deo: qz alia facta sunt ꝓpter hominē. finis aūt nobilior est his que sunt ad finē. c Quis aūt vestrum. Hic ꝓbat de vestimēto: ⁊ ponit duplex exemplū. Primum accipit ex eo qđ est intra hominē. s. magnitudo corporū quā deus dat homini sine sollicitudine sua: qđ pz: qz ąntūcūq; aliquis sollicitet de augmētatione sua: nō pōt addere ad staturā suā cubitum vnū. cū ergo vestimētū cōpetat maius vel minus homini ſm ąntitatē corporalē: ⁊ ąntitas det ei sine sollicitudine sua: per cōsequēs ⁊ vestimentū cōueniens absq; sollicitudine superflua: ⁊ hoc est qđ cōcludit interrogatiue: Et de vestimentis ⁊c. Secundū exemplū accipit ex eo qđ est extra hominē. s. ex terrenascentibus: quod ponit cū dicit: d Cōsiderate li. agri quomodo crescunt: sine sollicitudine eoꝝ ⁊ ſm ąntitatem suam a deo vestiuntur: ꝓpter quod dicit: e Nō laborant. s. ad ornandū se. f Neq; nent. i. filant: ad faciendum sibi vestimentū. ⁊ tamē optime vestiunť: quod ꝓbat. g Quoniā nec salomon in omni gloria sua. i. iz fuerit rex potētissim⁹: vt pz. iii. Reg. x. tñ nō fuit ita bene vestitus: qz iz ars imitetur naturā: tamē opera artis non assequunť perfectionē operū nature. ⁊ ideo tinctores pannoꝝ nō possunt facē colorem ita viridem sicut natura in terrenascentibus. ex hoc igiť cōcludit ꝙ deus sufficienter vestiet hominē absq; sollicitudine supflua ꝓpter quod dicit: h Si enim fenū agri quod hodie est. i. in presenti. i Et cras in clibanū mittiť. i. in futuro ponet in furno: quia in aliquib⁹ terris loco liznoꝝ vtuntur stipulis ⁊ talibus ad calefaciendum furnum. Vel aliter: clibanus accipitur hic pro acerno in quo congregať fenū desiccatum: quia ad

†ſ que perpetuo non erunt.

mentū? Respicite† volatilia celi:
† ſ dei prouidentia aluntur absq; cura.
quoniam† non serunt nec metūt
† ſ nunc multomagis vos qui filij estis.
neq; congregant in horrea: ⁊ †pr
† ſ nunc multomagis vos qui rationale estis quibus promittitur eternitas
vester† celestis pascit illa. Nōnē
† ſ qz rationales ⁊ in filios adoptati.
ergo† uos magis pluris estis illis?
† ſ sua sollicitudine ⁊ fagacitate
Quis aūtem vestrum† cogitans
potest adūcere ad staturam suaz
† ſ supra de esca: hic de vestimento
cubitum vnū? Et de† vestimēto
† ſ hoc de indumento
quid solliciti estis. † Considerate
ſ nō sunt hec allegorica: sed vt de minoribus persuadeant maiora ſ coloribus se ornando
lilia agri quomodo crescūt: ⁊ nō
ſ vt indumenta sibi ꝓficiant ſ tamē
laborant neq; nent. Dico autez
ſ qui pre aliis floruit.
vobis qm̄ nec salomon in omni
gloria sua cooptus est sicut vnū
ex istis. Si enim fenum agri qō

hodie est: ⁊ crās in clibanum mit
† ſ curabit in necessarijs ſ ornat ſ .i. vestiet
titur deus sic vestit: † quantōma
ſ qui ad imaginē dei essle ad eterna vocati.
† ſ non ait: nolite querere
gis vos modice fidei. † Nolite er
ſ .i. talium cura nolite impediri quominꝰ celestib⁹ studeg
go solliciti esse dicentes: qūid mā
ducabimus: aut quid bibemus:
aut quo operiemur. Hec enī om
nia gentes inquirunt. Scit enim
ſ dum patrem audis ne dubites de voluntate
ſ qui bonis filijs viscera sua non claudit.
pater vester quia his omnibus
ſ ⁊ dat nisi infidelitas vestra auertat †, ſ suma hec vestra sit intentio † ſ precipue
indigetis. † Querite ergo† primū
ſ ola ꝓpter illud facite ſ nō ꝙ post ista: sed qz summū qō ꝓpter se ⁊ extra qō nihil petiť ſ qō ⁊ dat nisi infidelitas vra auertat † ſ vt p eū nō p vos iusti sitis p iustificāveniť ad regnū ſ iusticia regni ē qđ supra dcoiuniſi abūdauerit iu. ⁊c.
regnum dei ⁊ † iusticiam eius: ⁊
ꝫ vtenda in via ꝓpter illud nō ꝓpter se
† ſ qz intentionē eternoꝝ hec comitantur.
hec omnia † adijcientur vobis.
ſ qz ola adijcient † ſ nō labor ⁊ prudentia dāna tur sed sollicitudo mentē suffocans.
Nolite ergo † solliciti esse ī crasti

Pater vester. Sic filios de bonitate ⁊ ꝓuidētia patris securos reddit: absq; cura seculi.

Querite pri. Hic apte ostēdit ista non esse petēda tāq; bona nostra etsi necessaria. Regnum aūt dei petēduz ē: ⁊ in eo finis nr̄ est ponendus pp quē ola faciam⁹: nō bi gratia. Mādūcem⁹ vt euangelizem⁹: nō euangelizem⁹: vt mādūcem⁹. Cū dicit primū: significat hoc posteri⁹: nō tpe ꝫ dignitate. Illud enīz petendū est: hoc pp illud necessariuz: ergo primū q̄rit regnuz dei. i. ꝓponite oib⁹ reb⁹ ceteris. Vt aūt hoc querat̄, nō dz subesse sollicitudo ne illa desint. Scit enīz (vt dixit) pater vester qz his indigetis: ⁊ iō nō subdit: deide ista q̄rite: ꝫ ait: hec apponent̄. i. cōsequent̄ sine vllo impedimento: si illa queriť. Nec ait: illa dabunt̄: sed apponent̄: qz aliud est qō principaliter datur: aliud qō supaddit: qz in intētione eternitas: in vsu debet esse temporalitas: ⁊ illud datur: hoc superadditur.

Luce.12.b

Regnum dei queramus sectando iusticiam eius. Justicia ꝙo regni est omnia que dñs̄ docuit obseruare. Regnum querere est ipsam iusticiaz operib⁹ implere: iō tm̄ vt de⁹ glorificeť: ⁊ vt nos ci ꝓ ola placeamus.

Regnum dei sūmum bonum est: ⁊ ideo querendum. Queritur autem fide spe ⁊ charitate.

Et hec omnia. Quia omnia sunt filiorum: ⁊ ideo hec omnia adijciē tur: etiā nō querentibus: quibus si subtrahuntur: ad probationez est: si dantur: ad gratiarū actionē: quia omnia cooperantur in bonum.

Solliciti. Timore: merore ⁊ anxietate curarū: que mentem pturbant.

In crastinum. Id est in futurum: de presentibus concedit: vnde apostolus. Nocte ac die operabamur ne quem grauaremus. De futuris que diuina procurat ordinatio: non cōuenit sollicitari: sed presentia grate suscipientes: curam futuroꝝ que incerta est deo relinquamus cui de nobis cura est. Curam autem presentium maliciam vocat: quia penalis est: ꝓtinet

de lyra

modū furni seu monticuli eleuatur: vnde ⁊ clibanus a diuo dicitur. ⁊ tñ: k Deus sic vestit. fenū ipsuz sine sollicitudine sua. l Quanto magis vos modice fidei. s. sine sollicitudine superflua. vocat aūt eos qui nimis sollicitant̄ de talib⁹ modice fidei: qz ex defectu fidei ꝓcedit talis sollicitudo superflua. nō aūt sollicitudo rōnabilis ⁊ moderata: sed magis includit: quia sicut natura auiū est predicto modo viuere ⁊ terrenascentiū crescere: sic natura hois est viuere ſm dictamen recte rōnis: ad qđ sequit ipsuz debere sollicitari sollicitudine moderata ad querendū ea que nō dedit sibi natura: vt vestes: ⁊ arma: ⁊ similia: vt predictū est. m Nolite ergo solliciti eē. Hic excludit sollicitudinez superfluā per rationes duas. secunda ponit ibi: Nolite ergo. Prima accipit ex parte diuine ꝓuidentie. Ad cuiꝰ euidentiam cōsiderandū ꝙ aliqui dixerunt ꝓuidentiā diuinā esse tm̄ circa superiora: ⁊ non circa actus humanos: in quoꝝ persona dicit Job. xxij. Circa cardines celi perambulat nec nostra cōsiderat: ⁊ ex hoc dicebant ꝙ homo circa necessaria vite debebat multū sollicitari: ⁊ hoc est quod dicit: n Hec enīz ola gentes inquirūt. i. gentiles diuinā ꝓuidentiā circa actus humanos negantes: circa talia īmoderate sollicitant̄: ſz vos nolite sic dicere. o Quid mādūcabimus ⁊c. non quia non debeat homo sollicitari moderate: sed intendit excludere sollicitudinē īmoderatā: que ꝓcedit ex gentilitū erroze. ideo sequitur: p Scit enīz pater vester. i. diuina ꝓuidētia se extendit ad ola ąntūcūq; minima: ⁊ ꝓ ois circa ea que sunt homini necessaria. ⁊ sic seruiē tibus sibi talia sufficiēter ministrabit: ꝓpter qđ cōcludit: q Querite ergo primū regnū dei. i. spūalia bona: ⁊ qz primū relatiue dicit ad secundū: pz ꝙ non excludit sollicitudinem omnino circa necessaria vite: sed ostēdit ꝙ homo principaliter debet de spūalibus sollicitari: ⁊ secundo de tpalib⁹: ꝓpter qđ subdit: r Et hec omnia adijcienť vobis. supposita tm̄ sollicitudine debito modo habita: vt dictū est. s Nolite ergo ⁊c. Hic ponit secunda ratio ad hoc: ⁊ accipit ex temporis cōgruentia. sicut enim cuilibet negocio requirit tempus debitum ad hoc ꝙ bene fiat: quia cōditio tpis est

enim ad hāc mortalitatē quā peccādo meruim⁹: que in se satis onerosa ē: nec debemus supaddere malū nostre sollicitudinis. Nemo vebet scandali çari si quem iust⁹: uz viderit necessaria sibi suisq; ꝓcurare: nec iudicet cum de crastino cogitare: q; ille qui hoc precepit cui ministrabant angeli: ꝓpter hoc exēplū dandū loculos habuit: vnde necessaria vsibus preberet: quo: uz custos erat iudas. Hinc segt: Nolite iudi. tē.

Dies. Nō quē fecit dñs: sz cui maledixit iob ⁊ hieremias. s. quē diabolus inuenit.

Sufficit. Et q; cura presenti mens obruit: nō debet geminari malicia dici.

A Luce. 6. f. **C. VII.**

Nolite iudicare.

n De dubijs: q; de manifestis iudicatur: ⁊ nō de illis de q̄bus incertū est quo ano fiant:

Ro. 4. a. de quib⁹ nemo sine periculo iudicat.

Judiciū temerariū ē: qñ quib⁹ cōmissuz nō ē: iudicant: siue sit de manifestis siue de occultis. Cō mittit aūt iudiciū: vl' magistris ecclesie vel principibus terre. Hi ergo si de manifestis iudicent: que sz sunt conuicta vel confessa: non temere iudicant. Si autem de incertis: temere iudicant: hec iudicia prohibet.

Nolite ꝛdicare. Duo sūt in q̄bus temerariū ꝛiudiciū cauēdū est. Sūt enim quedā media ⁊ incerta quo ano fiant: que ⁊ bene ⁊ male pōt fieri. Nescimus enim qualis futurus est qui nūc apparet malus: de cui⁹ correctione desperare eūq; abiectū reprehēdere temerariū iudiciū est.

In quo enim. Quasi diceret. In qua volūtate dīs feceris: in ea liberaberis: ⁊ inq ua male: in eadē punieris. De his enim agit in quib⁹ vel temē iudicantes offendim⁹: vel recte agentes excusamur: ⁊ ideo addit. In qua mensura. Et iuste quo: uz voluntas nō habuit finē peccādi: cuius cuz fine peccauerint: non habēt finē vltionis: ⁊ quibus iudiciū fuit sine misericordia: sine misericordia iudicabuntur.

In quo enim. Non q; deus temere iudicet nos: ⁊ iniq̄ mēsura repēdat. Sed est ac si dicat: ipsa temeritas iudicandi: ⁊ iniqua mensura tibi nocet te punit: ⁊ sepe non illum de quo hec agis: tale est. Qui gladio percusserit: gladio. i. peccato huius rei peribit.

In qua mensura. Potest in hac mensura in qua aliud mēsuratū est: vt triticū: aliud mēsurari: vt ordeuz ⁊ alia q̄ntitas: vt si vnus modius de vno: centū de alio. Ita facit deus: ⁊ nō iniq̄ vt illi in eternum.

Et ipsa infamia vel malū qō intuleris: cā est cur pena debita ꝛcurras.

Juste qui eternaliter pctō pfrui volūt eterna pena inueniūt: ⁊ quoꝝ voluntas nō habuit finē peccandi: nec habebit finē ꝛorquendi.

Quid aūt vi. Ecce moderamen iudicij: vt preuentus maioribus aliū non iudicet de minoribus.

Nicolaus

quedā circūstantia actus debiti: igitur cuilibet sollicitudini ad hoc q; sit debito modo ordinata: requirit tps debitū: vt iminente messe est tps debituz sollicitudinis circa fruges colligēdas: ⁊ iminēte vindemia est tps sollicitudinis vindemiarū. ⁊ iō si aliqs p̄occuparet tps sollicitudinis vindemie de ipsa sollicit⁹ in tēpore messis: esset inordinata sollicitudo ex pte tpis: qō faciunt illi qui sunt imoderate ⁊ supfluc solliciti: ⁊ hoc est qō prohibet dicens: Nolite ergo solliciti esse in crastinū. i. in futurū: sollicitudinē. s. futuro tēpori debitā inordinate preoccupādo. Q; enim crastinū aliqñ accipiat pro futuro: patet Josue. xxii. Cras dicēt filij vestri filijs nostris tē. i. in posterū tps. sequit: a Crastin⁹ enim dies tē. i. tēpus futurū habebit sollicitudinem sibi congruā ⁊ debitam: sicut pz q; ex variatione tpis occurrunt varia fienda de quibus hoies debent tunc sollicitari. ideo subdit: b Sufficit dici malicia sua. i. cuilibet tēpori sollicitudo sua. que quidē sollicitudo dicitur malicia: quia est quoddā malū pene. in statu enim innocentie nō indiguisset homo tali sollicitudine.

C. VII.

c Nolite iudicare. Hic xps regulat affectū hois circa ꝓximū. ⁊ pmo n respectu mali. secūdo respectu boni: ibi: Nolite sāctū dare canib⁹.

Prima in duas. q; pmo ostēdit q; ꝓxim⁹ nō est temerarie iudicā dus. secūdo q; homo nō est temerarie arguēdus: ibi: Quid vides festucā. Circa primū aduertendū q; iudiciū vno modo est actus iustīcie q pertinet ad iudicē secularē vel ecclesiasticū: ⁊ de hoc non loquit hic. Alio modo accipitur iudicium prout aliquis aliquibus signis male iudicat de ꝓximo: ⁊ quia istud vt in pluribus procedit ex mala affectione: q; qui male afficitur ad aliquē: male interpretat facta eius: ⁊ hoc ꝓhibet dicens: Nolite iudicare ⁊ nō iudicabimini. i. vt nō incurratis pctm̄ mortale: per qō sitis digni i iudicio cōdemnari. Ad intellectū huius sciendū q; aliquis potest iudicare malū de ꝓximo multipliciter. Uno modo ex cuidētia facti: cum aliqs iudicat aliquē homicidā: q; vidit eum interficere hominē: ⁊ hoc nullū est peccatum. Alio mō ex signis euidentibus: vt si aliquis iudicet aliquē fornicatorem: q; vidit eum cū aliqua: nudū cū nuda: solū cū sola: ⁊ hoc silr nullū

Quid aūt. Multi enim preuenti malorib⁹ lenitora in fratre magis volunt vituperare ⁊ damnare q̄ emendare. Ut si pleni odio vel inuidia vel malicia: damnēt in eo qō delinquit ira que est vt festuca: odium vt trabs. Fratris alicui vult aliqs cum corrigi qui odit: hoc velle nequit. ⁊ iō ꝑsibile dicit: vt festucam fratri demat qui trabē gestat. Ꝑprius ergo trabs odij, inuidie: simulatiōis ⁊ totius malicie reijciēda est: vt sic misericorditer respectu dei nō nr̄i: fratrem possim⁹ increpare: vt siue ꝓsit illi correctio siue nō: nos tñ de simplicitate nr̄i oculi simus securi. Mar. 4. ii. luce. 6. f.

Quid aūt. Oculus q; in paradiso post culpam est reseratus: aperte videt nō vnde ꝓficiat: ⁊ vñ in deterius cadat. Vidit enī iactantiam vane laudis: dum sibi cecus alijs vult mederi.

Quid autē. Apertus oculus male videt. s. iactantiā sui dum alij vult mederi. Sed cecus se non valet intueri dum in hoc deterius cadit.

Vix inuenitur aliquis ab hoc vitio alien⁹: q; vnusquisq; suis fauens: aliena facile reprehēdit: ⁊ aliena grauius tollerando q̄ sua: sumit auctoritatem arguendi: sine exemplo sue emēdationis.

Saltē in eo q; temere iudicant in oculo habent trabem.

Aut qūo dices tē. Id est non poteris minus: vt iram in fratre emēdare: donec maius. i. odium vel inuidiam pepuleris de corde tuo.

Hypocrita ejice. Hi enim odio ⁊ liuore suscipiunt omnia accusare: ⁊ volunt videri consultores sine exemplo emendationis sue.

Non enim est idoneus doctor alij mederi: qui nondū se sanauerit.

Augu. Nota si vis aliquem reprehendere: primū vide vtrum similis sis ei: q; si es: pariter ingemisce: ⁊ nō cum tibi pariter obtēperare: sed pariter conari mone. Q; si non es similis: tamē quia oliz fuisti vel esse potuisti: condescende ⁊ non ex odio sed ex misericordia argue. Raro ergo ⁊ nō sine magna necessitate obiurgationes sunt adhibēde: ⁊ non nisi respectu dei: remota prius ab oculo trabe.

Nolite sanctum. Ꝑpurgato oculo possunt dispensatores ecclesie alios castigare: sed non sanctuz canib⁹ dare. Quia sicut periculosuz est abscōdere: ita prodigū est canibus dare. Talibus mystica non sunt aperienda: ꝙ velo tegenda sancta sanctoꝝ. Apertioza vo ⁊ quasi viliora dici possunt.

Nolite. Eadem res dicitur sanctum ⁊ margarita. i. euangeliuz ⁊ sacramenta ecclesiastica. Sanctum: quia natura inuiolabile: nec debet ab aliquo corrūpi. Margarita que in abscōdito latet ⁊ de figuris. q. apertis cōchis eruitur: gēma est preciosa que non potest corrumpi. Canes vo sunt q oblatrāt: ⁊ qō integrū ē dilacerāt. Porci q vilipēdūt ⁊ cōculcāt. Vel canes ad vomitū reuersi: porci nondū cōuersi: sed in luto vitioꝝ versati.

de lyra

est peccatū. Tertio modo ex signis leuibus: ⁊ in hoc iudicio triplex ē gradus. Primus est qñ leuib⁹ signis aliqs dubitare incipit de bonitate fratris: ⁊ hoc pctm̄ venīale est: q; ꝓcedit ex humana infirmitate: ⁊ hoc nō vocatur iudiciū ꝓprie: sed suspicio. Secūd⁹ grad⁹ est qñ ex talib⁹ signis firmiter tenet in ano q; frater sit malus: ⁊ hoc ꝓprie dī iudiciū: q; iudiciū importat firmā sñiaz: ⁊ hoc est pctm̄ mortale: si malū qō iudicat de fratre ex leuib⁹ signis sit de genere peccati mortalis. peccatū enī mortale est qō contrariat charitati. Q; aūt aliqs p̄dicto modo iudicet fratrē: est ꝓtra charitatem fraternā. Tertij⁹ grad⁹ est: qñ ex leuib⁹ signis nō solū p̄dicto modo iudicat: ꝙ ēt ꝓcedit ad punitionē fratris sicut de facto: ⁊ ꝑ est grauis⁹: q; non est solū ꝺ charitatē: ꝙ etiā cōtra iusticie equitatē: ⁊ de talib⁹ itelligit ꝛbuz p̄dictū: Nolite iudicare tē. d In quo enim iudicio iudicauerit iudicabimini. i. ꝺm mensurā temeritatis in iudicādo malū de fratre: ꝺm ꝑ erit vindicta pene. e Quid aūt vi. festucā. Hic ostēdit q; ꝓxim⁹ nō est temere arguendus. hoc aūt ꝓtingit qñ ille q arguit est in cōsimilib⁹ culpis vel maioribus: q; talis correctio nō procedit a charitate: ꝙ ex ꝓsūptione: q; ordo charitatis incipit a seipso. Aduertēdū tñ q; crimina arguētis: aut sunt publica: aut occulta. si publica: peccat dupliciter arguēdo pctō. s. ꝓsūptionis: et pctō scandali. si aūt sint occulta: tunc peccat ꝑ⁹ mō tñ. Si tñ iste q arguit ꝑ⁹ peniteat ⁊ postea fratrē humiliter arguat: nō peccat: dicit ꝺ: Quid aūt vides festucā. i. pctm̄ mīn⁹. f In oculo fratris tui. i. in ꝓuersatiōe ⁊ cōscictia ei⁹. g Et trabē. i. mai⁹ pctm̄. h In oculo tuo. i. in teipso nō ꝓsideras trabs enim est adulteriuz respectu fornicationis simplicis: ⁊ sic de alijs. i Aut qūo dicis fratri tē. hoc dicunt mali p̄dicatores ⁊ mali sacerdotes q; sunt ꝛretiti maioribus peccatis: q̄ illi quos volunt corrigere. k Ejice ꝓmū tē. q; ꝺ ē ordo charitatis q; a seipso incipiat. l Nolite sanctū dare canib⁹. Hic regulat affectū hois ad proximū respectū boni cōferēdi: q; malis hoib⁹ i pctō obstinat ex affectiōe carnali nō sūt sacra ministrāda: vl' secreta fidei reuelāda infidelib⁹ obstinat: q; ex p̄dicti segt ꝓceptus sacroꝝ ecclie: ⁊ derisio fidei catholice ⁊ occasio ministroꝝ: ⁊ hoc ē qō dicit:

Ne forte

Nolite. Nō sunt dispēsatores: sz ꝓdigi extirpatores qui tollūt panē filioꝝ ⁊ mittūt canib⁹: ignorātes q̄ res abscōsa auidi⁹ q̄rit celata: venerabili⁹ ꝓspicit: diu q̄sita chari⁹ tenet: sine fastidio fit ꝓcepta cū mēsura. Jō nec crudeles q̄rētib⁹ oportet ee dispēsatores: nec icautos delusorib⁹ vl̄ faciles.

Et conuersi ⁊c. Ne forte cōuersi adhuc aliq̄d audire disrūpant: nō margaritas q̄s ꝑculcāt: sz vos indignatiōe. Nō enim facile pōt inueniri qō talibus gratum sit.

Petite. Mis gradibus via: veritas: ⁊ vita. legitime certātib⁹ pōtat. Christ⁹ ē via qua ambulatur: veritas q̄ inuenit: hostiū ad quod pulsatur: vt ad ipsum per ipsuz ingrediamur.

Augu. idē ē petēduz qō ⁊ q̄rendū: ⁊ ad qō vt ingrediamur est pulsanduz. Jd est panis viu⁹ ⁊ regnū celeste ⁊ iustitia ei⁹. Docuit qd petam⁹: mō ꝑbet ꝑfidētiā vt nihil hesitantes petamus.

Petim⁹ fide: per caz ad christū cuntes. Querimus spe: qua attingimus vsq̄ ad interiora. Pulsamus charitate: duz laborib⁹ insudam⁹ vt qō petimus ⁊ q̄rim⁹ cōsequamur. Primū pete vt habeas: post quere vt inuenias: inuenta obserua vt introeas. A principio sermonis filios regni iusticiam docuit: ⁊ animos a sollicitudine remouit. Regnum aūt primū querere est ante omnia ⁊ super omnia deū diligere: ⁊ deinde opus dilectionis perficere.

Augu. Petite. Quasi cōscius sue infirmitatis dicat: qō sanctū iubes abscondere: quasue margaritas dare vetas: quas me habere non sentio? Contra hec subiecit: petite. q. infirmus pedibus prius petat vt sanetur: post querat vt inueniat viam que ad propositū ducat: deinde cum illic venerit vt aperiatur pulset. Sic prius est petitio sanitatis vt vires deinde aio: quibus quod precipit implere possit. Viribus acceptis: secunda est inquisitio vie. Quid enim sunt vires per deuia cuntes? Cum autem via ad destinatū perduxerit: tertia ē pulsatio vt qō clausuz ē possit aperiri: ⁊ hoc bñ ꝓgruit. Cū enim beata vita actiōe ⁊ cognitiōe ꝓpleat: actio desiderat facultatē viriuz: cognitio manifestationez rerū. Horū ꝑmū petit. secūdū q̄rit: illud vt det: hoc vt inueniat. Sed in hoc secūdo pri⁹ est cognitio vie q̄z possessionis. Et qui verā viā inuenerit pueniet ad possessionē que tñ pulsanti aperietur.

Augu. Operose quidem quid ista tria inter se differant exponendum putaui. Sed longe melius ad instantissimam petitionem omnia referunt. Hoc quippe ostendit vbi eodem verbo omnia concluſit dicens: q̄nto magis pater vester qui in celis est dabit bona petentibus se: non enim dixit petentibus ⁊ querentibus ⁊ pulsantibus.

Omnis enim qui petit. Vt precedat constantiam perseuerandi: diligentiam querendi: fiduciam impetrandi: addit: omnis ⁊c.

Supra docuit quid petamus regnum. s. Hic dat confidentiam vt nihil hesitantes petamus.

Non denegat se petentibus qui sponte obtulit se non petentibus ⁊ q̄rentes inuenient cum qui non querentibus dedit vt inuenirent: ⁊ pulsantibus aperiet: qui clamat: Ecce ego sto ad hostium ⁊ pulso.

Aut quis. Explanat quid petendū sit ⁊ ex humana circa filios beni-

Nicolaus

a Ne forte cōculcēt eas pedib⁹ suis. videlz diuina. sacra: vt fidei secreta: que dicunt b margarite ꝓpter cor ꝑciositatē: ⁊ petōres dicunt porci ꝓpter cor immūdiciā. b Et canes. i. obstinati infideles. c Disrūpāt vos. h ē interficiāt. d Petite ⁊ dabit. Post q̄z saluator dedit legē euāgelicaz. hic ostendit eā obseruabilē. h enī est vna de additiōib⁹ legis. s. q̄ sit obseruabilis. Ad obseruationē ipsi⁹ tria faciūt. iploratio diuini auxilij: conatus libi arbitrij: cuitatio mali ꝓsortij. ⁊ iō ista tria ponit per ordinē. secūdū ponit ibi: Intrate per angustā portā. tertiū ibi: Attēdite a falsis ꝓphetis. Prima adhuc in duas. q̄ p° ostēdit qd regrit ad h q̄ oio sit exaudibilis ex parte oion's. ⁊ 2° ex pte ipsi⁹ orant: ibi: Oia ergo. Circa primū sciendū q̄ oio est exaudibilis trib⁹ ꝓcurrentib⁹. Primū est q̄ sit pia. i. de ptinētib⁹ ad salutem. secundū est q̄ sit pseuerans. i. nō interrupta per aliqd oioni ꝑiū: q̄ nō cessat orare qui nō cessat bene facere. tertiū est q̄ oret pro se: q̄ lz aliquis pie ⁊ pseueranter oret pro alio: tñ effectus oionis posset ipedīri ꝓpter malicia illi⁹ ꝓ quo orat: sed trib⁹ predictis cōcurrentib⁹ semp exaudit: ⁊ hoc ē qō notat in trib⁹ verbis hic positis: Petite. s. pie. e Querite. pseueranter. f Pulsate ⁊ ape. vobis. ex quo pz q̄ loquit de oione facta pro se: cū dicit: Et aperietur vobis: ⁊ q̄ istis tribus ꝓcurrentibus semp exaudit. Ideo subdit: Omis enim q̄ petit ⁊c. sequit: g Aut q̄s ex vobis hō ⁊c. vbi

†⁊ nō facile iuenies q̄ ei placeat q̄ margaritas calcat

dare canibus† nec mittatis mar/

† ⁊ q: nō possunt respicere ab immundicia

garitas vestras ante† porcos: nē

† ⁊ cōtemptores veritatis vilipēdā. ⁊ porci.

forte† conculcēt eas pedibus suis

⁊ ad voluptates ⁊ vitia ⁊ canes ꝑpugnādo veritatez

† ⁊ fidei vīe simplicitatē. ⁊ fidē vestrā: nō archana

⁊ canes cōuersi disrūpant† vos.

dei q̄ incorruptibilia sunt † ⁊ fide. ⁊ vires

⁊ ita mundatis oculis ad deum ⁊ proximum perite.

⁊ vitam ⁊ spe

† Petite ⁊ dabit vobis: q̄rite ⁊

†⁊ charitate ⁊ ad ostiū q̄ ē christus: ⁊

inuento: instate

inuenietis † pulsate ⁊ aperietur

† ⁊ nō enī diffidēdū † ⁊ pie ⁊ perseuerāter

⁊ q̄ nō accipit: ꝓstat euz nō bene petere

vobis. † Omnis enim qui† petit

⁊ pie ⁊ perseueranter.

accipit: ⁊ qui querit inuenit: ⁊ pul

⁊ pie ⁊ pseuerāter † † oñdit p ista q̄d sit petendum.

santi aperietur. † Aūt quis est ex

vobis homo quem si filius suus

†⁊ charitatē: vl̄ xp̄z q̄ ē pā. s. q̄ de ce. del. ⁊ cordis du-

petierit† panem? nūq̄ lapidez

ricia † ⁊ inuisibiliū fidē iter aquas scripture latitātez

porriget ei? Aut si† piscez petierit

† ⁊ infidelitatē ⁊ venenū perfidie

nunquid† serpentem porriget ei?

⁊ amatores seculi

Si ergo vos cum sitis mali no

⁊ vtilia ⁊ nō ve stra

stis bona data dare filijs vestris:

⁊ cuius est oē qō est.

quanto magis pāter vester q̄ in

⁊ in sanctis † ⁊ eterna que dātur filijs tñ.

⁊ spūm sanctum bonum

celis est dābit† bona petentibus

⁊ q: regnū celoꝝ q̄rēdū est ⁊ iustitia eius ergo ⁊c.

† ⁊ voluntas h[ominis] bonis tñ dicitur.

se? Omniā ergo q̄cunq̄z † vultis

⁊ dictante charitate

vt faciāt vobis homines: ⁊ vos

⁊. i. diliges proximū tuū sicut teipm † ⁊ quātū ad

primū diligēdū † ⁊. i. in hoc vno impletur

† ⁊ spūaliter intellecta

facite illis. † Hec† est enim† lex

⁊ ad vitā † ⁊ si hec dura: labo

res ieiunia: tñ amātibus iugū suaue est ⁊ charitatem

⁊ prophete. Intrate per† angu-

Pisce dicit inuisibiliū fidē: vel ꝓpter aquaz baptismi: vel q: de inuisibilibus locis capit: vel q: fluctib⁹ huiꝰ mundi non frangit. In euāgelio luce segt ꝓparatio oui ⁊ scorpionis. In ouo spes accipitur: q: in eo nondum est fetus pfect⁹: sed fouendo sperat. In scorpione cui⁹ acule⁹ retro timend⁹ est: accipit ꝓtrariū spei. s. retro aspicere cū spes se debeat in anteriora extēdē.

Si ergo vos. Ñ quidē pfes bona tribuūt filijs. ergo multo magis pater noster q̄ bonus est incōpabiliter bona dabit petentibus se filijs. Deo. 4ce. Luce. 6. c.

Hostis bona. Secundū mēsū cor bona q̄ ea pro bonis hñt q̄q̄ ⁊ in rez natura bona sūt: ⁊ ad vitā ñrā ptinētia: q̄ malus non de suo dat.

Dñi enim ē terra ⁊c. Vel apostoli mali dicuntur: quantum ad se respectu Luce. 13. c

dei qui solus bonus ex quo omnes boni.

Constat q̄ a deo non nisi bona percipimus qualiacūq̄z nobis videantur. Omnia enim electis in bonum cooperantur ⁊ omnium bonorum spiritualium distributor est: vt opera charitatis impleantur.

Dabit bona. Jd est spiritum sanctum. Vel bona. s. eterna que non dantur nisi filijs.

Petentibus se. Omnium bonorum spūalium distributorez: vt opa charitatis impleantur. Vnde subdit: Omnia ergo ⁊c.

Omnia ergo. Quia amare amantem nature est: non amantem ꝺo cogi beneficijs ad amorem perfectionis christi est. Cum nos priores vt nobis fieri velimus alijs facere iuberet: mox eundem sensum astruit dicens: Omnia ergo que ⁊c.

Jd est bona que vultis accipere ab alijs: eadem facite illis: vt charitas proximi impleatur que sine dilectione recte non pōt perfici. Et ideo addit: hec est lex ⁊ ꝓphe: q: nec deus sine ꝓximo: nec ꝓximus diligit sine deo.

Quia non ex odio vel ex inuidia iudicandus est ꝓximus: ergo qua charitate velletis moneri facite alijs.

Ut fa. vo. Quia addit hoies: dicit tñ de dilectione ꝓximi. Vñ nec subdit: tota lex. relinquit ꝺo de dilectione dei. Q̄z si dixisset: Omia quecūq̄z vultis fieri vobis facite alijs vtrūq̄z cōplexus esset: in quib⁹ tota lex: ꝓpter salutem hominū scriptum est in ꝓphetis ⁊ lege.

Intrate. Et si difficile sit vt alij facias quod tibi vis fieri: tamē sic faciendum est vt intremus.

Per angustā. Angusta querit: nec ab omnibus inuenit. Nec oēs q̄ inueniunt per eam ingrediuntur: quia capti seculo retrocunt.

Q̄ uis charitas sit lata: tñ per angusta ⁊ ardua abducit hominē a terra.

Quid angustius illo foramine quod vnus ex militibus in latere christi aperuit: per quas tñ angustas portas iam pene totus mundus intrauit.

de lyra

declarat qō dictū est p exēplū: q: si hoies q̄ tam proni sunt ad malū. ⁊ iō dicunt mali: tñ filijs suis petentib⁹ ab eis bona dant illis: multo fortius: h Pater vester q̄ in celis est. qui ex nā sua est bon⁹: per essentiā. i Dabit bona petentib⁹ se. s. gratiā ⁊ gloriaz. k Oia ergo. Hic ostendit per qd oio est exaudibilis a pte orantis: qō fit q̄n iuste vult: faciendo alteri qō sibi vult fieri: ⁊ hoc est qō dī: Oia ergo quecūq̄z vultis ⁊c. oia enim ꝑcepta ordinātia hoiez ad proximū nō sunt nisi quedaz ꝓclusiones deriuate ex isto ꝓncipio: sicut i speculatiuis h ꝓncipiū: De q̄libet affirmatio vel negatio: se hz ad oia q̄ sequunt ex ipso: ⁊ ꝓpter hoc subdit: l Hec est enim lex ⁊ ꝓphe. Intrate p angustā. Hic ponit secundū qō requirit ad legis euangelice impletionē. s. liberi arbitrij conat⁹: q: lex dat de actib⁹ virtutum: ⁊ maxime lex euāgelica que est pfectissima: virt⁹ aūt ē circa bonū ⁊ difficile. ⁊ iō ad ipletionē ei⁹ requirit conat⁹ hois. ⁊ hoc designat cū dī: m Intrate per an. portā. q: lex euangelica est porta intrandi ad gloriā. dī aūt angusta ꝓpter artitudinē virtutis que cōsistit in medio: ⁊ sm q̄ dī. ij. ethicorum: difficile est attingere mediū sed facile est deuiare a medio: sicut sagittantibus difficile est peutere signū z facile est deuiare a signo. Et sic ē de bono virtutis: q: bonū ꝓtingit vno modo. malū aūt omnifariā. ad hoc enim q̄ actus sit virtuosus oꝝ oret q̄ sit bonus de genere ⁊ ex omnib⁹ circūstātijs

Et ſpaciosa. Hāc ꝛ ſi nō querāt. oēs tñ inuenīūt: qz ſ ea nati· Voluptas vt meretrix iportuna ſuis oblectamētis oēs luitat. ꝛ iō mlti itrāt p eā.

Q̄ angusta. Satis angustū eſt omnia pretermittere: vnū ſolum diligere: vnum quererc: ad vnum quottidie pulſare: proſpera non ambire: aduerſa non timere.

Et pauci ſunt. Si pauci inueniūt: pauciores per eā intrare cōtendunt. Nemo intrat ſine labore ꝛ ſine animi puritate.

Attendite. Luz diſſet artā viā a paucis inueniri: ne forte ſui implicarent errorib⁹ pſeudo ꝓphar adiecit: attēdite.

Attēdite. Dō ſupra latam portā dixit falſos ꝓphetas apertius dixit:

Attēdite. Licet hoc de oībus: qui aliud habitu ꝛ ſermone: aliud ope oſtēdunt poſſit accipi: tñ ſpecialiter de hēticis: q quadaz pictatis veſte tecti venenato aio ꝛ intentione nocēdi lupi ſūt rapaces: vel exterius ſi copia dat perſequendo vel interius corrumpendo.

c Ad vos ín. In cōſpectu hominū ſimiles miniſtris iuſticie dum iciunant: orāt: elemoſynas dant: ſed non ſunt eorum fructus: quia ꝓ vitio eis reputatur.

Luce.6.f. A fructibus eorū. Jeſ. Non a veſte: ſed ab operibus: qō de manifeſtis accipit. Q̄ño ab eis: qz vt ſpina nō facit vuā: ſic bona arbor bonuz fructum. mala malum: ꝛ non econuerſo.

A fruc.e. Quia fideles opprimūt. deum ſi non verbis: factis blaſphemant. Ad arime aūt ꝓ impatientiam diſcernunt in tpe aduerſitatis. Jeiunia enim ꝛ oīones ſunt ſimulatis ſicut ꝛ bonis: ſed nō dicūt oues pelles ſuas deponere ꝛ ſi aliquando eis lupi ſe contegant.

Nūquid. Allego. Spine ꝛ tribuli ſunt hereticī. a qbus nullus ſapiētuz ſanctitatē vel veritatez poterit inuenire: ſed conſcindūt ꝛ cruētant aproximātes. Vel ſpine ꝛ tribuli cure ſunt ſeculi. punitionesq vitioꝝ. Vua ꝛ ficus: dulcedo noue conuerſationis quā xp̄s in nobis eſurit: ꝛ feruor diſlectionis qui letificat cor hoīs. Nō ergo de ſpinis ꝛ tribuli vua ꝛ ficus. quia mens adhuc veteris hoīs cōſuetudine pſſa pōt ſimulare: nō ferre fructus noui hoīs. Q̄ ſi aliquādo dicta vel facta maloꝝ ꝓſunt hoīs: nō hoc facīūt mali: ſed fit de illis conſilio dei. quia nō eor fructus eſt: ſed vitis q̄ ſup ſpinas aliqñ eruberat. Sed carpendus eſt botrus: ſpina cauenda.

Vitis xp̄s. Sui: palmites. q fuerūt vuas. i. opa ſpūs q̄ inebriāt mētem.

Sic. Id eſt. ſm pdcām ipoſſibilitatē. qz de mala radice nō pōt fructus ſuauitatis erūpe. Exꝑectādi ſunt boni fructus de bona arbore. Arbor bona vl mala nō nā q̄ in oībus bōa a deo ē creata: ſz volūtas bōa vl mala.

† ſ quā pauci inueniunt † ſ ſeculi voluptas.
ſ vbi nulla coꝛporis angustia.

ſtam †portam: quia ſlatā porta ꝛ
ſ errantium via.
ſpaciosa via eſt que ducit ad per
† ſ non querunt eam: qz ſponte ſe offert
ditionem: ꝛ multi ſunt †q intrant
ſ ſed ſ in ingreſſu.
per eam]. Q̄ ǒngusta porta ꝛ
ſ in progreſſu ſ quia.
arta via q̄ ducit ad vitaz: ꝛ pau
† ſ ꝛ qz pauci inueniūt: ergo. ſ .i. diligēter cauete.
ci ſunt qui inueniunt eam. † Attē
† ſ quid ergo ab illis vbi nec ſpes: ſ qui in humilitate ambulant ꝛ falſa religione
dite a fālſis †ꝓphetis: qui vēni
ſ vt decipiant.
unt ad vos in veſtimentis ouiū

ſ ꝛ iō cauete ne vos dilanīēt blādicijs ꝛ ſimulatiōib⁹
intrinſecus autem ſunt lupi rapa
ſ q̄ño illi diuoſcantur
ces. A fructibus eoꝝ cognoſcetis
ſ ꝛ ſi ſuper eas pendēant vites non tamen
de eis: quia non ſunt in vite
eos. Nunquid colligunt de ſpi
ſ non.
nis vuas: aut de tribulis ficus?
ſ vt de ſpinis non colligunt vue ſ volūtas bona.
Sic ǒmnis arbor bona fructus
ſ voluntas mala.
bonos facit. Mala autem arbor

Fructꝰ: opa q̄ nec bona male volūtatis pſit ē. nec mala bone volūtatis
Fructꝰ bōe arboris: gaudiū. paz. patiētia. lōganimitas ꝛc. Quos fructꝰ non niſi bona volūtas parturit. Sic ecōtrario malos mala intētio nutrit.

Nō po. ꝛē. Nō ait: nō pōt mala arbor bona fieri. vel bona mala. qz paulus de pſecutore factus apls. ꝛ anima manēte itegra nā. affectu voluntatis corrumpitur. vel in melius mutatur.

ſ non enim aliter.
fructus malos facit. Non poteſt
ſ ꝛ dū bona ē ſ qz a radice fructus arboris pullulat.
arbor †bona fructus malos face
ſ dū mala eſt.
re: nec arbor mala fructus bonos
† ſ ſed non impune. ſ anima
facere. †Omnis ārbor que nō fa
† ſ de numero fidelium ſeparabitur
cit fructum bonum †excidetur ꝛ
ſ q parat⁹ ē diabolo ꝛ āgelis eius † ſ qz mala arbor
nō poteſt facere fructū bonū
in ignē mittetur. †Igitur ex fructibus eorum cognoſcetis eos.
ſ cōfitentur ſe noſſe deum: factis aūt negant
Non ǒmnis qui dicit mihi dñe
dñe intrabit in regnū celoꝝ: ſed
qui facit voluntatem patris mei
ſ q mō ſcōs p fidē ihūat ꝓducit eos ad viſionē pacis.
qui in celis eſt ipſe intrabit in re
gnuz celoꝝ. Multi dicent mihi
in illa die: domine, dñe: nōnne i
ſ vt balaā ꝛ caypbas † ſ qi organo nr̄o tu ꝓphetaſti
nomine tuo †prophetauim⁹ ēt in
† ſ vt in actibus aplorꝝ filij ſacerdotis exorciſte.
nomine tuo †demonia eiecimus
† ſ ecce non magnum eſt virtutes operari.
ēt in tuo nomine †virtutes mul
† ſ qui aliquando dicere diſſimulauit.
tas fecimus: †ꝛ tunc confitebor

Omnis ar. Hac ſnia hypocritas ꝛ pſeudoꝓphas dānat: ꝛ quod .s. docuit de cordis mūdicia hoc exēplo confirmat. q̄ nemo de mala intētione fructū bonū pcipit nec de bona niſi bonū metit. 5.3.c

Igitur ex fructu.
Quaſi diceret. a falſis ꝓ Luce.6.g
phetis attendite: ꝛ ex fructibus eos cognoſcite.

Ex fructib⁹. Quia licz dicant: dñe domine. non continuo ſunt credendi. hoc autem dicūt vt a vobis recipiantur. Vere dicere dominus ihesus: eſt i corde credere. ore confiteri. operibus attestari. naz vnū ſine altero negare ē.

Non omnis q dicit. Sicut cauēdi ſunt qui habent ſpeciem bone vite propter dogma nequicie: ſic ꝛ hi econtrario qui cum integre fidei ꝛ doctrine ſint: turpiter viuunt.

Utrunq; enim neceſſe eſt vt ꝛ opus ſermone: ꝛ ſermo operibus cōprobetur. Qui dicit: domine domine. Iter regni dei eſt obediētia nō nominis nūcupatio. Nō eſt hoc illud vere ꝛ ꝓprie dicere vbi prolatio diſcordat a volūtate. de quo apoſtolus ait: Nemo poteſt dicere dominus ihs niſi in ſ. ſ.

Multi dicent. Ad arime aūt cauendū eſt ab his qui propter nomen christi etiam miracula habent que cum propter infideles dominus fecerit: monuit tamen ne a talibus decipiamur. putantes ibi eſſe inuiſibilem ſapiētiam vbi eſt viſibile miraculū. Unde adiungit: Multi dicent ꝛē. Q̄ mundo ergo ꝛ ſimplici oculo opus eſt vt inueniatur via ſapientie inter tot deceptiones?

Non ſolum qui verbotenus nominant non recipiuntur: ſed etiam hi q̄ ſine operibus prophetant ꝛ demonia eiciunt ꝛ virtutes faciunt.

Sicut cauere monuit a falſis prophetis: ita ab his qui demonia eiſciunt ꝛ virtutes faciunt.

Prophetare: virtutes facere: demones eiicere: interdum non eſt meriti illius qui operatur: ſed inuocatio nominis christi hoc agit ad damnationem inuocantis. vel ob vtilitatem eorum qui vident vel audiunt. Et licz deſpiciantur qui faciunt: deus tamen cuius inuocatio facit: honoratur.

Nicolaus

qđ difficile eſt cōcurrere: ß actꝰ efficit malus ex ſingulis defectib⁹: qđ facile eſt cōtingere: ꝛ hec deſignantur cū dī: a Lata porta ꝛē.] qz multi inueniunt defectuoſi: ſm q̄ deſcribit Eccliaſtes. j. Stultoꝝ infinit⁹ eſt numer⁹ ꝛ pauci valde inueniunt virtuoſi: ꝛ hoc eſt qđ ſubdit: b Q̄ angusta ꝛē. ꝛ pz. c Attēdite a falſis. Hic ponit tertiū qđ requirit ad ipletionē legis euāgelice. ſ. vitatio falſe doctrine: dicens: Attendite. i. diligenter cauete.
d A falſis ꝓphis. i. doctoribꝰ hereticis. ꝓpha enim vno modo idem eſt qđ ꝓlocutor: ꝛ qz venenū nō ꝓpinat niſi melle tinctū. ideo ſubditur ibi:
e Qui ve. ad vos in veſti. ouiū: qz falſaz doctrinam palliant apparētia virtutū: ꝛ qz nō pñt vitari niſi cognoſcant: ꝛ nō pñt cognoſci ex apparētia exteriori. iō ſubdit vnde debeant cognoſci. ſ. ab operib⁹: ꝓpter quod dicit:
A fructib⁹ eor ꝛē. ſequit: f Ois arbor bona ꝛē. arbor bona dī b hō hñs volūtatē bonā: ꝛ talis vt ſic ſemp facit opus bonū. Et ſilr arbor mala eſt hō hñs malā volūtatē: ꝛ iſte ſemp facit malū actū: ſicut enim ſedens inūntū ſedēs nō pōt ambulare. vnde in ſenſu cōpoſito falſa eſt: ꝛ ſequeret q̄ ſederet ꝛ ambularet ſil. in ſenſu tñ diuiſo eſt vera: qz ille qui ſedet nunc pōt poſtea ambulare: ſic hñs bonā volūtatē deū retinet eam: nō pōt male agere: qz ad bonitatē voluntatis requirunt oēs circūſtātie bone. hō tamē hñs bonā volūtatē nūc: pōt eā dimittē ꝛ ſic male agē: ꝛ ꝓpter hoc ſubdit:
g Ois arbor que nō facit fructū bonū excidet. ſ. in morte qñ a vita pñti ſeparabit. h Et in ignē mittet. ſ. gehenne: ꝛ ſic apparebit fructus talis arboris: ꝓpter qđ repetit: Igit a fructib⁹ eor ꝛē. i Non ois qui dicit:

Ergo ſtēſo qđ regrit ad legis ipletionem. oſtēdit ꝓpr q̄ alia non ſufficiūt ſine iſtis ad ſalutē: qz inter alia illa q̄ vident magis ſufficere ad hoc eſt ꝓfeſſio fidei: vel opatio miraculoꝝ: vl ꝓphetia: vel iſta cōiuncta ſil: ꝛ tñ nō ſufficiūt. cōfeſſio enim fidei ſine operib⁹ nō ſufficit: qz talis fides mortua ē: vt dī Jac. ij. ꝛ hoc ē qđ dicit: Nō ois q̄ dicit mihi dñe dñe ꝛē. ꝓfitendo fidē catholicā: niſi aſſint opa. iō ſubdit: k Sed q̄ facit volūtatē ꝛē. ſilr ꝓphia nō ſufficit ad ſalutē: qz aliqñ dat malis hoib⁹: ſicut ipſi balaā: vt pz Nu. xxiij. ꝛ ideo dicit: l Multi dicent mihi in illa die. ſ. iudicij extremi.
m Nōne in noīe tuo ꝓphetauim⁹. Silr nec eiectio demonū: qz aliqñ p malos hoies talia fiunt ad inuocationē nois xp̄i: ad declarationē virtutis xp̄i: lz ipſi inuocātes ſint mali: ſicut hꝰ Act. xix. q quidā ifideles eiiciebant demones dicēdo: Adiuro vos p xp̄m quē paulus pdicat. Verūtamen quia tales idigne aſſumūt nomē xp̄i. iō ſup ipſos aliqñ dat ptās demoni: ſicut in eodē ca. dī: ꝛ ß ē qđ dī: n Et in noie tuo demonia eiecim⁹. Silr nec miraculoꝝ opatio: q̄ ſilr aliqñ p malos fiunt ad inuocationē nois xp̄i: nō ꝓpter merita inuocantiū: ß ad fidei xp̄i ꝓfirmationē: ꝛ hoc eſt quod dicit:
o Et in tuo noie virtutes multas fecimus. Ratio autem omniū pdictorum eſt: quia ſunt gratie gratis date que dant principaliter ad vtilitatem cōmunē eccle: ꝛ nō ad vtilitatē ſingularis pſone. ꝛ iō aliqñ per malos homines a deo nobis dantur: ſicut bona elemoſyna aliqñ datur a bono dño mediante malo ſeruo: ꝓpter qđ ſubdit: p Et tūc ꝓfitebor ꝛē.] noticia ſ. approbationis ſz reprobationis: ꝓpter qđ ſequit: Diſcedite ꝛē. ꝛ pz lra.

Omnis

Nũq̃ noui vos. Non nouit lex tenebras. id est non aspicit: quia si aspiceret tenebre non essent.

Qui opamini inigtatẽ. Nõ qui opati estis: ne tollat pniam: ꝫ qui in iudicio: licz nõ habeatis facultatẽ pcedi: tamen habetis affectũ.

Omnis ergo qui audit ꝛc. Quasi oia predicta bene tenẽda sunt: q: q tenet assimilabit̃ xp̃o: q nõ tenet: diabolo.

D Ps.6. Luce.13.f. Qui audit hec que in mõte habita sũt. Nõ dic vt ostendat pmonẽ in monte habitũ olim̃ pceptis q/ bus xp̃iana vita infor/matur esse perfectum.

Assimilabit̃. Quia sicut xp̃s de personis va/riis vnã ecclesiam ꝓstruit: erudit: regit in vita dedicaturus eternã sic iste varijs virtutibus perpetuaz mansionez sibi edificat: ꝛ in futura dedicatione cũ christo letabitur.

Viro. Illi q dicit vt sapiens architect⁹ fundamentuz posuit in christo.

Qui edificauit ꝛc. Ille edificat in xp̃o q qđ audit ab illo facit.

Luce.6.g. Sup petrã. A qua petrus nomen accepit ꝑ firmitate fidei. i. sup se ipsũ edificauit ecclesiaz.

Et descendit ꝛc. Trib⁹ modis diabolus impugnat: carnis cõcu/piscẽtia: exterioꝝ⁹ mundi oblectamẽtis: vel p se cum vniuersos vent⁹ im/pulsionum laxat.

Pluuia. Concupiscentia: a qua quisq; tentantur: que sensim rigorem fidei emollit que si non proficit: maiora flumina eueniunt.

Qui audit verba mea ꝛc. Exterius. Et ideo nõ habet excusationẽ: sed est ruina eius magna: quia monita salutis contempsit.

Homini stulto ꝛc. De quo dicitur: Inimicus homo hoc fecit: cuj⁹ opera omnia instabilia sunt ꝛ ruine patent.

Sup harenã. Qualiacunq; sint que sint super concupiscentiam vitiorum fundantur non stabunt.

Et cecidit ꝛc. Omnis conscientia que fixa in deum spe non permanet: in tentationibus non valet subsistere. Et tanto amplius agitur: quanto plus in his que mundi sũt a superioribus disiungit: ꝛ vere omnes mali vel ficte boni incongruente qualibet tentatione peiores fiunt.

Nicolaus

a Omnis ergo. Postq̃ saluator posuit legis sue explicationẽ. ꝛ ostendit ei⁹ obseruationis possibilitatẽ. hic ꝓponit suitat pplm ad obtemperationẽ: q: ei⁹ auditio inutilis ẽ: nisi sequat opis impletio: ꝛ b ẽ qđ dicit: Dis q̃ qui ꝛc. Id est bonoꝝ operũ ꝓstructionẽ. b Supra petrã. i. xp̃m. talis eni facit opera bona de genere ꝛ recta intentiõe. que duo regrũt ad impletionẽ legis euãgelice. c Et descẽdit pluuia. i. tẽtatio carnalis lasciuie d Et venerũt flumina. cupiditatiq; ꝛ auaricie. e Et flauerũtventi. vanitatis ꝛ superbie. f Et irruerũt i domũ illã. p importunitatẽ tẽtationũ. g Et nõ cecidit. a stabilitate. s. virtutũ. cuius rõ subdit: cũ dr: Fundata eni erat ꝛc ꝛ p oppositũ: h Dis q audit ꝛc. i. sup mobile fundamẽtũ: qđ facit dis q intẽtionẽ suã ponit supra aliud q̃ supra ipsũ deũ: q: dis creatura mutabilis est. i Et descẽdit pluuia ꝛc. pz ex p̃dictis. sequit: k Fuitq; ruina ei⁹ magna: q: ꝓmo fuit i fouea culpe: ꝛ postea i fouea gehẽne: q̃ ruina ẽ magna: q: irrepabilis dinoscitur. l Et factũ ẽ. Hic ponit conclusio diuz p̃cedentiũ. vbi ostendit eminẽtia doctrine xp̃i p hoc qđ dr. m Admirabãt turbe ꝛc. Iq: vt pz ex p̃dictis docebat eminẽtissimas virtutes: ꝛ impsectionẽ legis supplebat: ꝛ nõ solũ terrena bona: ꝫ celestia ꝑmittebat. Doctrinã etiã suã miraculis ꝓfirmabat. ꝓpter qđ dr: n Erat eni docẽs ꝛc. Sic aũt nõ docebãt iudeoꝝ periti. s. scribe ꝛ pharisei.

C. VIII.

o Um aũt descendisset. Lege data. Hic ꝓponit ei⁹ cõfirmatio

c p miracula in hoc ca. ꝛ sequẽti. ꝛ est silis ꝓcessus in vtroq;. sed in hoc ca. ꝓncipaliter ponit quedã miracula ad ꝓfirmationẽ euãgelice legis. In sequẽti vo ponit quedã miracula ad declarationẽ deitatis ipsius legislatoris: ibi: Et ascendẽs iesus. In hoc ergo ca. sic ꝓcedit. q: ꝓmo euangelista describit quedã miracula ad credentiũ vocationẽ. secũdo quedã miracula ad vocatoꝝ cõfirmationẽ: ibi: Et ascendente eo. Prima in duas. quia ꝓmo ponit miracula circa operatio. secundo quorundã ad fidem christi cõuersio: ibi: Videns iesus turbas. Prima in tres. quia primo describitur curatio lepr̃osi. ꝛ secũdo palytici: ibi: Cũ aũt introisset capharnauz. tertio laborantis caloꝛe febrili: ibi: Et cũ venisset iesus. Prima in duas. q: ꝓmo curatio lepr̃osi. secũdo miraculi manifestatio: ibi: Et ait illi ies⁹. Ad euidẽtiã dicẽdoꝝ cõsiderãdũ q⁹ duplex ẽ doctrina. Quedã q̃ nõ excedit facultatẽ intellect⁹ hũani. ꝛ ista dr per rõnes demõstratiuas ꝓfirmari. Alia est doctrina excedẽs facultatẽ humanã. ꝛ ideo nõ pot ꝓfirmari p rõnẽ cui deutẽ. ꝓpter qđ oportet q⁹ ꝓfirmet̃ per opa diuine virtutis ostensiua: quia cum de⁹ non possit esse testis falsitatis: si alia inducunt ad confirmationẽ alicuius doctrine: sequit eam infallibilem veritatẽ continere. Talis autẽ est doctrina euãgelica. ꝛ ideo ei⁹ cõfirmatio facta est per miracula. ꝛ ẽ est qđ dr: Cũ aũt descẽdisset iesus de monte. in q̃ legẽ euãgelicaz ꝓmulgauerat. p Secute sunt eum turbe ꝛc. quia aliqui sequebãt cũ ex deuotiõe ꝓpter sanctitatẽ sue doctrine. alliqui aũt ex curiositate: vt viderent miracula ꝛ audirent noua. aliqui vt ei insidiarent: sicut pharisei. ꝛ alij vt ab eo curarẽt: sicut infirmi de q⁹ erat iste de quo legit. q Die si vis. vbi cõfitet ei⁹ potẽtiã: in q̃ apparet hui⁹ lepr̃osi fides ꝛ deuotio. ex q̃ secuta ẽ ei⁹ curatio. vnde subdit: r Et extendẽs iesus manũ ꝛc. licz aũt posset curare solo vbo. tñ apposuit manũ: q: humanitas christi erat quasi organum seu instrumẽtũ ipsi⁹ diuinitatis: ꝛ iõ sicut artifex mediãte instrumento operat: sic virtus diuina in xp̃o per applicationẽ humanitatis aliqua faciebat: vt eam cõiunctã diuinitati declararet. Sed q̃rit hic: quare tetigit lepr̃osum: cum hoc esset in lege ꝓhibitũ? Dicendũ q: nõ erat prohibituz lepr̃osũ tangere ei qui ex tactu suo poterat curare. sicut helias ꝛ helisseus non fecerũt cõtra legem tangendo mortuos ad resuscitandũ: vt habet. iii. Regũ. xvii. ꝛ iiii. Regũ. iiii. s Et ait. Hic ponitur miraculi manifestatio que facta est ordinate. scriptum enim erat in lege Leuit. xiiii. q mundatus a lepra nõ debebat restitui ad cõem habitationẽ hominũ: nisi pri⁹ indicaret̃ mundatus per sacerdotis iudicium. ꝛ facta oblatione domino ꝑ ei⁹ mundatiõe.

ꝛ ideo

† vel nõ † s in nullo approbauit sed reprobauit

illis q: nũq̃ ꝛ noui vos]. Discedite a me qui opamini inigtatẽ.

s q: nõ bon: nouit igit eos q mãdata eius custodiũt ꝛ hoc est ergo † s intellegit s non sonum

Omnis ergo qui † audit ꝛ ba hec

† s in futurũ prouidenti.

ꝛ faciet ea: assimilabit̃ viro † sapi

† s aur: argẽtũ vel lapides p̃ciosos s vnam celestem

enti qui edificauit † domum su/

s christum.

am] supra petrã: ꝛ descendit plu

s serie ptãtis impugnatio. † s potentũ persecutio. † s mine: blandicie: vel maligni spũs

uia: ꝛ venerunt † flumina ꝛ† flã/

† s hec omnia † s edificium virtutum

uerunt venti: ꝛ † irruerunt in ꝛ† do

† s vel suã † s q: stat fundata: nõ sibi ꝫ xp̃o tribuit.

mum † illam et ꝛ† nõ cecidit. Fũda

† s que ergo cadit non edificatur in christo

ta enim erat † supra firmam petrã.

Et b ois qui audit verba mea hec:

s gentili vel iudeo vel diabolo

ꝛ non facit ea: similis ẽ ꝛ† viro stul

s qui non prouidet

to qui edificauit domuz suã sup

s in spe terrenoꝝ⁹ q barene cõparant̃ ꝓptera q: labiles ꝛ a vẽto sunt cito mutabiles † s que est fluida.

barenam] ꝛ descendit pluuia ꝛ

s maligni spiritus

venerũt flumina ꝛ flauerũt vẽti

Turbe. Vel aliqui in turba: quia infideles: vel potius omnes de excellentia sapientie.

C. VIII.

Um aũt descendisset. Post descensionẽ dñi de monte quantuz

c interuallũ fuerit anteq̃ capharnaũ intraret nõ apparet. In ipso aũt interuallo lepr̃osus mũdat⁹ est. Quod matthe⁹ suo loco dicit (Lucas vo alibi recordatus ẽ) qui p⁹ vba illa dicẽ xp̃m intrasse capharnaũ nõ tñ ostendit post quãtuz temporis interuallum.

Cũ descẽdisset. Scõm lucã: ꝛ in campestri loco sermonẽ quem tã forsitan .s. habuerat cis fecisset.

Marc.1.e. luce.2.g. e.4.c.

Secute sunt eũ turbe multe. Alij ꝓpter charitatẽ. Alij ꝓpter doctrinã: alij ꝓpter admirationẽ ꝛ curationẽ. Mystice aũt. Cũ descẽdisset. i. cũ se crinanti ret: formã serui accipiẽs secute sunt eum turbe multe: q: qui pri⁹ in iudea not⁹ erat. Tuc in vniuersa terra mirabilis fact⁹ est. Qui autẽ post ꝑcepta manũ extendens lepr̃osuz sanat: significat

a

Marc.1.e. luce.5.c.

eos q de illis ꝑceptis implendis dubitãt: suo auxilio ab humũsmõi varietate mũdare. Nõ exprimit certe curatiõis locꝰ vt ostendat nõ vnũ populũ alicuius ciuitatis: ꝫ omnes sanare.

Adorabat. Ipse q̃ peteret: cultum dinitatis ostendit.

Si vis potes. De volũtate nõ (quasi picta tatis incredulus) dubitosed quasi mee colluuionis conscius non presumo.

Extendẽs. Post sermonẽ ꝛ miracula facit: quibus sermo apud auditoꝝ confirmatur.

Tetigit. Nõ qu sine tactu sanare posset. Sz vt indicet se nõ subiectũ esse legi: sed dñm legis. qui non timet contagium.

Tetigit. Propter humilitatẽ: vt nos doceret nullum spernere pro aliqua corporis maculatione.

Apparet supra legẽ (que lepr̃osum excludit) esse gratiã: que sanat eum: vt ait: Non veni sol. le. sed adim. ꝛc.

Volo. Eo sanauit genere quo fuerat obsecratus. Deinde imperat. Mundare: ecce potestas.

De Lyra

bitur curatio lepr̃osi. ꝛ secũdo palytici: ibi: Cũ aũt introisset capharnauz. tertio laborantis caloꝛe febrili: ibi: Et cũ venisset iesus. Prima in duas. q: ꝓmo curatio lepr̃osi. secũdo miraculi manifestatio: ibi: Et ait illi ies⁹. Ad euidẽtiã dicẽdoꝝ cõsiderãdũ q⁹ duplex ẽ doctrina. Quedã q̃ nõ excedit facultatẽ intellect⁹ hũani. ꝛ ista dr per rõnes demõstratiuas ꝓfirmari. Alia est doctrina excedẽs facultatẽ humanã. ꝛ ideo nõ pot ꝓfirmari p rõnẽ cui deutẽ. ꝓpter qđ oportet q⁹ ꝓfirmet̃ per opa diuine virtutis ostensiua: quia cum de⁹ non possit esse testis falsitatis: si alia inducunt ad confirmationẽ alicuius doctrine: sequit eam infallibilem veritatẽ continere. Talis autẽ est doctrina euãgelica. ꝛ ideo ei⁹ cõfirmatio facta est per miracula. ꝛ ẽ est qđ dr: Cũ aũt descẽdisset iesus de monte. in q̃ legẽ euãgelicaz ꝓmulgauerat. p Secute sunt eum turbe ꝛc. quia aliqui sequebãt cũ ex deuotiõe ꝓpter sanctitatẽ sue doctrine. alliqui aũt ex curiositate: vt viderent miracula ꝛ audirent noua. aliqui vt ei insidiarent: sicut pharisei. ꝛ alij vt ab eo curarẽt: sicut infirmi de q⁹ erat iste de quo legit. q Die si vis. vbi cõfitet ei⁹ potẽtiã: in q̃ apparet hui⁹ lepr̃osi fides ꝛ deuotio. ex q̃ secuta ẽ ei⁹ curatio. vnde subdit: r Et extendẽs iesus manũ ꝛc. licz aũt posset curare solo vbo. tñ apposuit manũ: q: humanitas christi erat quasi organum seu instrumẽtũ ipsi⁹ diuinitatis: ꝛ iõ sicut artifex mediãte instrumento operat: sic virtus diuina in xp̃o per applicationẽ humanitatis aliqua faciebat: vt eam cõiunctã diuinitati declararet. Sed q̃rit hic: quare tetigit lepr̃osum: cum hoc esset in lege ꝓhibitũ? Dicendũ q: nõ erat prohibituz lepr̃osũ tangere ei qui ex tactu suo poterat curare. sicut helias ꝛ helisseus non fecerũt cõtra legem tangendo mortuos ad resuscitandũ: vt habet. iii. Regũ. xvii. ꝛ iiii. Regũ. iiii. s Et ait. Hic ponitur miraculi manifestatio que facta est ordinate. scriptum enim erat in lege Leuit. xiiii. q mundatus a lepra nõ debebat restitui ad cõem habitationẽ hominũ: nisi pri⁹ indicaret̃ mundatus per sacerdotis iudicium. ꝛ facta oblatione domino ꝑ ei⁹ mundatiõe.

Vide ne. dix. Tacere iussit: nec tñ taceri potuit. Nō q̄ aliqd voluit ⁊ nō potuit: ꝫ dat exemplū vt sui in magnis que faciunt latere velint: ſz vt prosint alijs: prodantur inuiti.

Ne dix. Nūc tñ mare⁹ vbiq; hoc p̄dicasse dicit: quasi euāgelista fact⁹ sit.

Vade. Mittit ad sacerdotes ꝓpter hūilitatē: vt sacerdotib⁹ deferat honorē: q⁹ lex iubet mūdatos munera offerre: ⁊ vt videntes credant ei: vel si nō credūt: inexcusabiles sint: ⁊ ne legē frāgere videret: Ostēde te sacerdoti: vt sacerdos nō legis oblique: ſz gratia dei supra legem curatū eē intelligat. Offer: q̄ legez nō soluo q̄ nōdū cepit verū sacrificiū. in testimoniū. i. domino credant si impiectatis lepra discedat.

Luce. 7. a / Joan. 4. g

In testimoniū spūalis curatiōis: offerēdū ē munus spūale: hō ipso.

Typice. Leprosus genus humanuz significat plenū lepra: quod extēta manu. i. verbo dei humanā cōtingente naturaz a pīsce erroris varietate mūdatur: vt diu abhominabiles ⁊ sequestrati: iaz queāt tēplo reddi. Templū dei sanctū ē: q̄ estis vos. Et sacerdoti offerri de quo dicit: Tu es sa. in eter. ſm ordi. mel. ⁊ offerant pro emundatiōe corpora sua: hostiam viuentē sanctam deo placentē.

Accessit ad eum cen.

Lucas rem vt gesta est narrās: dicit eū misisse seniores iudeoꝝ. Sed matheus causa brevitatis eū cui⁹ fides laudat: cui⁹ desideriū ⁊ volūtas deferē: maluit prudēter dicere accessisse q̄ eos p quos mādabāt. Ut mulier q̄ credidit: magis dī tetigisse xp̄m q̄ turbe que comprimebāt. Ita cēturio quo magis credidit: eo magis accessit. Tria dicit: lecet: paralyticus: torquetur vt ⁊ aie sue angustias indicet: ⁊ dīm ad miam cōmoueret. Et hec ei glia: q̄ sic rogauit ꝓ seruo in quo discamus sic misereri conseruis.

Ego veniā. Magna humilitas q̄ seruum dignat visitare: q̄ fides centuriōis meruit: q ex gentib⁹ credit: ⁊ humilitas: q̄ se indignuz iudicat: cui⁹ tectū intret: ⁊ prudētia: q̄ vltra carnē diuinitatē latentē videt. Ad fi-

ſ forma nostri est ne nos iactemus de bonis operibus ††ſ non erat necesse vt sermone iactaret quod corpore preferebat † ſ disciplina nostri est vt nos ofidamus sacerdoti nostro

Vidē† nemini dixeris: sed† vade

† ſ nō debēt auferri signa priusq̄ veniāt significata

ostende te sacerdotibus: ⁊ † offer munus quod precepit moyses in

ſ. ſ. vt credāt virtutē dei magnā esse † ſ hoc miraculū factū est sanato leproso continue

testimoniuz illis. † Cum aūt itro

ſ fide ⁊ desiderio. ſ.

isset capharnaum: accessit ad euz

ſ alienigena †ſ q̄ internūcios ††ſ nullus alius ꝓ seruo

centurio† rogans eum ⁊† dicens:

† ſ seruus †ſ nō in vno tñ miserabilis q̄ iacet: sed q̄ō est paralyticus: ⁊ q̄ torquef: hec eni oia cum dolore nominauit.

Dōmine† puer meus† iacet para

† ſ repentina diaboli aggressi one.

lyticus in domo. Et male † torq̄/

††ſ. ſ. virtute: virt⁹ eni xp̄i p̄ns fuit q̄ suscitauit eum.

tur. Et ait illi iesus: † Ego veniā ⁊ curabo eum. Et respondens cē turio ait: Dōmine: non sum di/

ſ ecce humilitas

gnus vt intres sub tectuz meuz:

ſ magna fides: q̄ dei dicere credit esse facere.

Sed tm̄ dic verbo ⁊ sanabitur

ſ ecce prudentia.

puer meus. Nam ⁊ ego homo

† ſ. ſ. habens aliū dīm

sum sub † potestate constitutus: habens sub me milites: ⁊ dicō

ſ mira fides in gentili

huic: vade: ⁊ vadit: ⁊ alio veni ⁊

ſ ita angeli tibi seruiūt

vēit: ⁊ seruo meo fac hoc: ⁊ facit.

ſ q̄ suā intelligit maiestatē ††ſ nō vt turbati ait: ſz docētes nos quos opus ē moneri de hmōi ⁊ mirari

Audiēns autem iesus † mirātus

est: ⁊ sequentibus se dixit: Amē dico vobis: nōn inueni tantam

† ſ qui a pphetis edocti ſ pūtis tēporis: inuenit eni in antiquis †ſ vñ p̄dico vob⁹ q̄ multi ad exemplū istius in quo fides gētiū prefiguratur

fidem in† israel. † Dicō autem vo

ſ ex omni gente.

bis: q̄ multi ab oriente ⁊ occidē

ſ ad fidem ſ requiescēt felicitate epulaturi

te venient: ⁊ recumbent cum a/

braham ⁊ isaac ⁊ iacob in regno

††ſ iudei: in q̄bus ante regnabat dīus †ſ a facie dīi

celorum. † Filij aūt regni† eijci

Non sum dignus. Propter scientiā vite gentilis magis timet gravari presentia q̄z iuuari. Quia etsi erat fide predit⁹: nōduz tñ erat sacris imbut⁹. Sz quod nec infirmitas nostra presumit gratia dare nouit.

Nam ⁊ ego cē. Si ego hō sub alio positū imperare mīoribꝰ q̄to magis tu q sup oia: hīis famulātes āgelos potes p corp⁹ misteria: sine corpis psentia dicē ifirmitati vt recedat: ⁊ recedet: ⁊ sanitati vt veniat ⁊ veniet. Mira fides in gentili.

Luce. 7. b

Mystice. Centurio significat electos ⁊ gētib⁹ q. cētenario milite ꝛ tutū stipatos: q̄ nihil terrenū ꝫ sola eēne salutē gaudia sibi suisq̄ ārūt. Cētenarius eni q̄ a leua transit ad dexterā in celestē vite significationē poni ꝙsuevit. Talis q̄ meriti viri ꝓ his necesse ē vt supplicent: q adhuc fuitute spū tenēt: vt pfecta charitas foras mittat timorē. Domus aūt i quā nō audet

eū iuitare: gētilitas ē ꝓpter fetorē idolatrie. Necq; eni gētib⁹ corpalis p̄tia xp̄i exhibita est: ꝫ ꝛbū fidei misit eis per aplos: ⁊ ab infidelitate sanauit.

Vel milites ⁊ serui centuriōis ꝛtutes sūt naturales: quarū copia miti ad deū venientes secū deferūt: vt cornelius dī vir iustus ⁊ timens deū.

Ab oriēte ⁊ occidente veniēt ⁊ recū. Vel oriens qui illumiati statim transeunt. Occidens qui passiones vsq; ad mortem tolerant.

Per istas duas partes omnes partes mundi ex quibus gentes vocande erant designantur.

Filij aūt cē. Quia in hoc mūdo fruunē bñficijs dei: ſm illud: Pluit sup iustos ⁊ iniustos. Nunc videnē in facie dīi: sed tunc minime.

de lyra

cni ptāti potes p̄cipe infirmitati ⁊ eā eijcere: ⁊ sic solo ꝛbo tuo meū curare.

i Audiēs. Hic ex dicti inferē q̄dā cōclusio: q̄z ex fide hui⁹ gētilis ⁊ infidelitate iudeoꝝ cōcludit saluator vocationē gentiū ad fidē ⁊ reprobationē iudeorū. ⁊ hoc est q̄d dī: Audiēs aūt iesus. ſ. ꝛba centuriōis exp̄ssiua tāte fidei. l Admirat⁹ est, Sz queriē quō in xp̄o fuit admiratio: cui⁹ cōsurgit in hoīe ex alicui⁹ incogniti ⁊ insoliti inspectione. christus aūt ab instanti conceptionis plen⁹ fuit scientia: nec aliqd de nouo cognouit. ideo videē q̄ in ipso admiratio ſm rem nō fuit: sed tm̄ ſm apparentiā: q̄z ad modū admirantis se habuit: vt dicūt alig. nec fuit ibi falsitas: q̄z hoc fuit ad designandum aliqd verū. ſ. fidē centuriōis: ⁊ infidelitatē iudeoꝝ. Sz melius dī q̄ fuit in ipso vere admiratio: ad ostendendū veritatē humane nature i eo. Ad cui⁹ euidentiā sciendū q̄ in xp̄o ponit dupler scientia. Una dīna: q̄ est eterna. ⁊ ſm hanc nō pōt esse admiratio: q̄z nihil cognoscit ab eo de nouo. Alia hūana vel creata. ⁊ hec est dupler. Una visionis rerū in ꝛbo: q̄z alia xp̄i ab instāti cōceptionis cognouit in ꝛbo oia que cognoscit ꝛbum notitia visionis. ⁊ hec sunt oia que habēt esse ſm quācūq; differētiā tp̄is. cuius modi sunt p̄sentia p̄terita ⁊ futura. ⁊ ſm hanc sciam in xp̄o nō fuit admiratio: sicut nec innouatio. Alia est scientia in christo qua cognoscit res in ꝓprio genere. ⁊ hec est dupler. Una habitualis. ⁊ in ista nō est aliq̄ nouitas. q̄z ab instanti cōceptionis fuit anima christi perfecte repleta habitib⁹ omniū scientiaruz. Alia experimentalis. sicut aliquis habens habitū sciētie per doctrinam. postea experiē per intuitionez in effectu. Et isto modo in anima christi erat aliquid de nouo cognitum. ⁊ sic ex inspectione illius hoc modo incogniti p̄ius poterat in ipso admiratio de nouo causari. ⁊ sic factum fuit in ꝓposito. sequif: l Et sequentibus se. ſ. discipulis suis: Dixit: m Nō inueni tantā fidē in israel. id est in ꝓpło iudaico: q̄z aliqui de iudeis firmiter crederēt. ſ. discipuli sui: tamen principales illius populi nō creaiderūt: ⁊ multitudinē ab eius fide auerterunt: vt inferi⁹ patebit. Et ideo cōcludit saluator: n Amē. id est fideliter. o Dico autem vobis q̄ multi ab oriente ⁊ occidente venient cē. quia multitudo gentilium in diuersis partibus orbis existentiuz per predicationē apostolorum cōuersa est ad fidem. ⁊ sic perceperūt gratiam ⁊ gloriā. p Filij aūt regni. i. iudei ex quib⁹ xp̄us natus est: ⁊ quib⁹ p̄ncipaliter missus est

ad p̄dicandū

In tenebras exteriores. Quia a dño foras expellent.i.in eternā noctē.qz hic spōte eccidērūt in exteriores.i.in eccitatē mētis. Per fletū q est oculoz ⁊ stridorē dentiū nota verā resurrectionē corpoz. Dētes strident q hic de edacitate gaudebāt. Oculi flent:q p concupiscētias vagabant. Fletus de ardore. Stridor dentiū de frigore solet excitari: quia ibi trāsibūt ab aqs nituū ad caloreꝫ nimiū. Vl stridor,p dit indignātis affectū q sero penitet: q deligt ptinacit.

Luce.7.f.o. Fletus ⁊ stridor dētiū. Per hoc ostdit magnitudo tormētoz. Per fletū tormētū aic: per stridorem dentiuꝫ:corporis.

Et cū veniss̄et: Ad̄ b fit factū non expssit matheus. Mō eni necesse est vt post illud factū credatur:post qō narrat. Lucas ⁊ marc⁹ pit⁹ de hoc narrāt q̄z de leproso: Sz nil obstat narrādi diuersitas: vbi cadē dicūt:maxime cū qsq; euangelista eo ordine crediderit se debere ire:q̄ de⁹ voluit narranda recordationi eius suggerere.

Marc.ii.c. Luce.4.f.

Et febricitātē. Febris grece feruor latine dr: etsi quando hec passio faciat tremere nature est humane.

b Luce.7.bi

Et te. Lucas dicit q rogauerūt p ea. Christ⁹ modo rogat⁹:mō vltro curat. Oleudēs se cōtra vitioz quoq; passiōes:⁊ pcib⁹ fidelitū sp ānuere: ⁊ ea nōnūq̄z que ipse in se nō intelligūt: vel intelligenda dare vel pie petentib⁹ etiā nō intellecta dimittē: vt delicta qs itelligit ab oc.m.m.me. do.

Et surrexit ⁊ mi. Naturale est febricitātib⁹ incipiēte sanitate lassescere:⁊ molestiā egritudinis sentire. Sz sanitas q̄ a dño dat hec tota sil'redit ⁊ etiā eo roboze cōfirmat: vt adiutorib⁹ suis cōtinuo mīstrare sufficiat.

Nicolaus

ad predicandū eis regni celestis euangeliū. a Eicient in tenebras exteriores:qz repulerunt fidem xpi:⁊ sic remanent in peccatis suis obstinati: ⁊ sic eiciunt ad penas inferni:que dicunt tenebre exteriores: quia tenebre pme sunt tenebre culpe.alie autē sunt gehenne. Sed querit quomō sint ibi tenebre: cum ibi sit ignis qui de natura sua est lucidus? Dicendum q ille ignis describit in medio terre.⁊ ideo fumosus est ⁊ obscurus. Item nō lucet ad ostendendū damnatis aliquid ad eorum consolationē:sed ad eorum desolationē.ideo dicūtur ibi esse tenebre exterio:es! sequit: b Ibi erit fletus. In fletu duo sunt scz tristicia animi ex qua procedit fletus. ⁊ p̄m hoc fletus est in damnatis generaliter tam in demonib⁹ q̄z in hominibus. Aliud est ex parte corporis scilicz lachrymarū resolutio: ⁊ turbatio cerebri ⁊ oculorū:⁊ ista non possunt esse in spiritibus separatis: sed post resurrectionem quantū ad aliquid erunt in hominib⁹ damnatis : quia ibi erit predicta cerebri ⁊ oculorum turbatio:sed non erit ibi lachrymarū fluxus a capite vel resolutio! qz cessante motu celi:cessabit omnis generatio ⁊ corruptio. Ex quo patz vlterius q ibi erit. c Stridor dentiū. quia non importat aliquam corruptionem:sed tm̄ doloris ostensionē: sequitur:

d Et dixit iesus centurioni vade ⁊ sic credidisti.f.pfecte!sic. e Fiat tibi.in sanatione serui tui:vnde sequit: Et sanatus ⁊c. f Et cū venisset. Hic ponit tertium miraculū de sanatione socrus petri. ⁊ p̄mo ponit hoc miraculū in speciali.⁊ secundo ex hoc concludunt multa miracula in generali! ibi: Vespere autē facto. In p̄ma igit parte dic sic: Et cum venisset iesus in domū petri.saluator enim noster cum corp⁹ passibile ad nostrā salutem accepisset:aliquādo declinabat ad loca familiariū sibi ⁊ deuotoz ad quietem habendam post labores : ⁊ isto modo venit ad domum petri. g Vidit socrum eius iacentem ⁊ se.⁊ te.manū eius ⁊ di.eam fē.⁊ sur.⁊ mi.eis.qs̄ nō potuit fieri nisi diuina virtute.natura enim non operat in instanti.⁊ ideo lz a febribus virtute nature possit homo curari : nō tamē ita subito ⁊ pfecte q̄ possit statim opa cōsueta facere!sicut dr hic: Et surrexit ⁊ ministrabat eis. h Vespe aūt facto. Hic ponit ad cōfirmationez legis euangelice multa miracula in generali!qz audito hoc miraculo: oēs qui in cadē villa detinebant variis languoribus!sunt xpo oblati ⁊ ab eo curati.⁊ sic adimpleta est pphetia Esa.liij. vbi dr sic: Vere languores nr̄os ipse tulit:⁊ dolores nr̄os ipse portauit. Ad cuius intellectū cōsiderandum q̄ christus qui venerat ad salutem humani generis intantū accepit infirmitates nostras inquantū valebant ad opus nostre salutis. Ad hoc autem nō faciunt defectus scientie ⁊ gratie:sed magis contrariant.⁊ ideo christus non accepit defectum ignorantie ⁊ fomitis inclinātis ad peccatuꝫ quia contrariant plenitudini scientie ⁊ gratie que fuerunt tm̄ in anima christi ab instanti conceptionis. Aliorum autem defectuū qui non repugnant scientie ⁊ gratie:aliqui sunt qui sequūtur totam naturā humanam:⁊ sunt materie exercende virtutis:sicut passibilitas:mortalitas!fames!sitis.⁊ similia.⁊ talia assumpsit christus in propria persona!quia faciebant ad opus nostre redemptionis. Alij sunt defectus qui non sequunt totam naturaꝫ

Dom⁹ petri circūcisio est ei⁹ apostolatui cōmissa. Socrus synagoga:qui quodāmō mater est ecclie petro cōmisse. Nec febri.itabat:qz inuidie eius labozabat: persequens ecclesiā. Cui⁹ manuꝫ tangit dñs:qñ carnalia eius opera in spūalem vsum conuertit:⁊ i.a erecta ministrat in spū.

Moraliter. Quecq; alia q̄ concupiscētie carnis fuit.q.febrib⁹ estuat: Sz manu mie tacta:p ptinētiā lasciuiam refrenat: et sic fuerat imūdicie : mō seruit iusticie.

Vespere fa. Occasus solis:mors est xpi:p quā plures sanauit demoniacos q̄z ante viuēs in carne egrotos. Esaie.53.c

Videns aūt iesus. Manifestū ē aliū cē diē q̄ iussit ire trās fretū:non cū q segē illuz:in q̄ socr⁹ petri sanata ē:q̄ dic marcus lucasq; cū in desertū exisse affirmant. Jussit ire trans fretum:significans vt amaros secli fluctus transeamus. c Luce.9.g.

Et accedēs. Q̄ matheꝰ dicit b factū qñ iussit ire trās fretū. Lucas vo ābulātib⁹ illis i via:nō ē ordinē:qz via ambulabant vt venirent ad fretū.

curauit:vt adimpleretur qō dictū est per esaiam prophetam dicentem: Ipse infirmitates nostras

f nō vt sibi haberet:sed vt a nobis auferret f a nobis.s.abstulit f.q.suscipit vt medicus.

accepit:⁊ egrotationes nostras f sustinuit in cruce † f post sanationē istorum.

portauit.† Videns autem Jesus turbas multas circum se:iussit discipulos ire trans fretum. Et

† f littere occidenti⁹ seruus † f hoc desiderās:q̄ symon magus voluit emere vt de miraculis lucraret

accedens † vnus scriba † ait illi: Magister sequar te:quocūq; ie/

† f dolositas latet in te profunda

ris. Et dicit ei Jesus: † Vulpes

† f elatio:nidum fecit cor tuum.

foueas habent:⁊ † volucres ce/

Magister. Quasi vnus sit de pluribus. Et ipse litterator erat:nō spiritualis auditor.

Magister:Nō dixit dñe:sed mgr̄ vnū de plurib⁹ magistris estimans.

Vulpes fo.ha. Quasi qd me ꝓpter lucra seculi vis sequi: cū ita simpaup:vt nec hospitiolū quod meū sit habeā:vel iste miraculis cōmot⁹:ꝓpter inanē iactantiā seq voluit:quā significant aues eccl⁹ nr̄it obsequium discipuli:in quo vulpes. Reclinatio capitis hūanitatē suā significat: que in illo simulatore ⁊ superbo locū non habebat.

De lyra

humanā:sed aliquā in particulari.⁊ hos nō assumpsit christus in propria persona.quia huiusmodi cōtingunt dupliciter. Uno mō ex debilitate virtutis formatiue ⁊ ex defectu materie.sicut sunt partus monstruosi.⁊ hi nō habuerūt locum in christo:quia corpus ei⁹ fuit formatū ex purissimis sanguinibus virginis marie.⁊ sic non habuit locū defectus vel inordinatio materie. Fuit etiā formatū virtute spūs sancti infinita.⁊ ideo non habuit ibi locū defectus virtutis formatiue Alio mō cōtingunt ex defectu regiminis:sicut febris morb⁹ caducus.⁊ cōsimilia:vel a deo inferunt ꝓpter peccatum:⁊ ista in xpo nō poterant habere locū:in quo non potuit esse defect⁹ alicuius debiti regiminis:vl pctī:assūpsit tm̄ ista in persona aliena quodāmodo!inq̄tum misericorditer talia curauit.⁊ sic euangelista exponit dictum ꝓphetie Esaie dicentis: i Ipse infirmitates nostras accepit.s. q̄tum ad illos defectus quos assūpsit in ꝓpria persona. l Et egrotationes ⁊c.s.q̄tum ad illos defect⁹ humane nature quos patiēter supportauit ⁊ potēter curauit:non tamē in ꝓpria persona assūpsit. l Videns autem iesus turbas. Hic est doctrina:⁊ miraculis predictis ponitur aliquoz conuersio ad xpm.⁊ diuidit in duas partes.quia primo notatur christi recessus ad desertū locū.⁊ secūdo istoz conuersoz accessus ad xpm: ibi: Et accedēs vnus. Circa p̄mū aduertendū q̄ quia xpi actio nra erat informatio:ideo xps legit a turbis recessisse ad desertū locū:vt daret fidelibus verbi diuini exēplū. Una cā fuit ad habendū quietem post labores suos ⁊ discipuloz suoz. vt habet Mar. vj. Venite seorsū in desertū locū ⁊ requiescite ibi pusillū. Erāt enī q̄ veniebāt ⁊ redibāt multi:nec spacium māducādi habebāt. Alia cā fuit ꝓpter oronē:ostēdēs q̄ pdicator⁹ verbi diuini aliqñ debet vacare seorsum codtemplationi: vt ibi hauriat in deuotione qō postea effundat populo in predicatione. vnde ⁊ moyses aliquando ascendebat in montem ad dominū.⁊ aliquādo ascendebat ad populuꝫ.⁊ hoc habet Luce.vj. In diebus illis exijt in montem iesus solus orare. ⁊ erat ibi pernoctans in oratione dei. Tertia causa fuit ad fugiendū populi applausum : Joh. vj. Jesus ergo cum cognouisset quia venturi essent vt raperent cum ⁊ facerent cum regem:fugit iterum solus in montem. Ista ergo triplici de causa vel saltez aliqua earum dicit hic. Videns iesus turmul.circum se.nimis.s.opprimentes ⁊ applaudentes. m Jussit discipulis ire trans fretū. id est vltra mare galilee in locum magis secretum. n Et accedens. Hic ponitur quoꝝdam discipulorum accessus ad christum : quorum vnus accedebat ficte. ⁊ ideo repellitur. secundus vere: ⁊ ideo recipitur! ibi: Alius autem de discipulis. Circa primū considerandum q̄ vnus de his qui audierant predicationem christi viderāt⁊ miracula:qui erat scriba.id est litteratus considerauit q̄ si esset familiaris christi q̄ posset magnam pecuniam colligere ab his qui a christo curarentur per ipsius suggestionem ⁊ introductionem.ideo voluit se ei coniungere. o Magister sequr te ⁊c. J. Jesus autez videns eius animū non respondit. ad eius verba tm̄:sed ad ipsius animū. p Vulpes foueas habent⁊ volucres celi nidos.i. bruta habent sua latibula in quibus possūt latere.

Filius aūt

Vel vulpes hereticos significant qui non ⁊tute dei confisi dolis seduc
cere nituntur. Aues malignos spūs elatos: qui in cordib⁹ iudaici ppli ni
dos: ⁊ foueas. i. domicilia habēt. In talib⁹ diuinitati christi nō est locus.
Filius aūt hominis. Cum hoīes vocent cum filiū dei: ipse seipsum
vocat filium hominis humilitatis causa.
Alius aūt. Nota
hūc vocatū esse a iesu.
Domine. Ille q in
gessit se: vocat eū magr:
vt elat⁹ phariseus. Alter
q recept⁹ est dñm vocat
hūiliter sicut publican⁹.
Dimitte mor. Ad
dit lucas. Tu aūt vade ⁊
annūcia regnū dei. In
q notāt ptermittēda esse
miora bōa ꝓ maiorib⁹.
Suos. Qui culpa
exierunt: vt ipi cū culpa
viuunt.
Mortuos sepelire est
pctores in pctō fouere.
Et ascendēte. Qui
magna fecit in terra trā
sit ad mare: vt ⁊ ibi fa
ciat: ⁊ dñs terre ⁊ maris
appareat.
Ecce motus. Non
er se orta ē tēpestas. Sz
eis impio: vt discipli ma
gis timeāt ⁊ rogēt ⁊ ro
gantib⁹ oñdat potentiā.
Dormiebat. Dor
mit i nob dñs. i. fides dñi
cū negligēti⁹ agim⁹. ⁊ iō tēpestas. Si vo fides resurgit: ipat vēt⁹ ⁊ fluctib⁹.
Suscitauerunt. Primū ē iesus in tribulatoīb⁹: oronib⁹: excitādus:
vt opst increpatione surgēs imperet vētis ⁊ mari: ⁊ sit trāquillitas magna.
Modice fidei. Si nouistis potētē in terra: cur non creditis etiam in
mari? Qui parū credit: arguitur. Qui nihil: cōtemnit.

Nicolaus

a Filiꝰ aūt hoīs ⁊c. i. ego suz ita paup q nō habeo domicilīū vbi pos
sim reclinare me. q. d. sibi: cur vis me seq ꝓpt lucrū tpale? ⁊ sic ꝓueniēter
a xpo repellit. Sz queritꝰ hic ārē xps in pauptate voluit viuē? qr sic diui
tie sūt impedimēta reprobis: ita ꝓbis sūt adiumēta ⁊tutū. nihil aūt faciēs
ad ⁊tutē debuit xpo deficere. ḡ videt q debuit diuitias tpales hre. Dicē
dū q xps multis de causis in pauptate vixit: due tñ pre ceteris vident va
lere. Prima cā est. qr xps venit ad pdicādū veritatē in mūdo. ꝑm q ipse
met dixit Job. xviii. Ego in hoc natꝰ suz ⁊ ad hoc veni in mūdū vt testi
monīū phibeā veritati. pdicatio aūt impedit p administrationē bonor tē
poraliū. ꝓpter qō xps apīs ad pdicādū missis dixit. j. Matth. x. Nolite
possidere aurū ⁊ argētū ⁊c. q. d. ista impediret vos a pdicatiōe ⁊ spūaliuz
administratiōe. Ipsi aūt apli Act. vj. dixerūt: Nō est equū nos relinq̄re
⁊tbū dei ⁊ ministrare mēsis. Cōsiderate ergo frēs ex vobis viros boni te
stimonij septē quos cōstituam⁹ sup hoc op⁹: nos autē oroni ⁊ ministerio
verbi instātes erim⁹. Ex quib⁹ pz q administratio tēporaliū impedit pre
dicatiōis officiū: ⁊ ideo qr xps volebat pdicatoīb⁹ euangelij debitam for
mam viuēdi tradere. ideo voluit in pauptate viuere. Secūda cā est: qr sic
xps mortalitatē nostrā assūpsit: vt per eā nobis imortalitatem cōferret. ⁊
sic paupertatē nostrā voluit assumere: vt per nobis eternas diuitias tribu
eret. ⁊ hanc causam tangit apls. ii. Cor. viij. d. Scitis grām dñi nri iesu
xpi qm̄ egen⁹ ꝓ nobis fact⁹ est: vt illi⁹ inopia diuites essem⁹. Tertia autez
rō pōt addi: ne ꝓuersio fideliū facta p xpm posset ascribi diuitijs seu potē
tie secular. Ad argumētū dicēdū q aliqd bñ est act⁹ ⁊tutis ꝑm inferiorē
statū: qō tñ est impeditiuū act⁹ ⁊tutis ad altiorē gradū. sicut debit⁹ vsus
matrimonij est impeditiu⁹ ⁊ginitatis. ⁊ eodē mō administratio tpaliuz bñ
est impeditiua pfecte sequele xpi: in q̄tum impedit actū cōtēplatiōis: pro
pter qō dr in libro de ecclesiasticis dogmatib⁹: Bonū est facultates cum
dispēsatione erogare: ꝑ meli⁹ est intētione sequēdi xpm totum sil donare:
⁊ absolutū a sollicitudine cū xpo egere. b Ali⁹ aūt. Hic describit cō
uersio alteri⁹ ad xpm qui veniebat vere: ꝑ impfecte. ⁊ ideo a xpo recipit ⁊
pfecte discipul⁹: ꝑ volebat fieri. c Ait illi: dñe p. me pri. ire ⁊ se. pa.
meū ⁊c. iste aūt nō petebat vt sepeliret iā mortuū: qr hoc nō fuisset sibi de
negatū. ꝑ a sequela xpi impediebat ex amore carnali ad parētes: cū quibus
volebat vsq ad cor mortē esse: ⁊ tūc xpo inseparabiliter adherēte: ꝑ qr pa
rentes nō erant in tāta necessitate positi q nō posset cōueniēter eis p alios
ministrari. ideo dixit: d Sequere me ⁊ di. mortuos. i. in infidelitate ma
nentes. e Sepelire mortuos. ex hoc loco pz q aligs ab ingressu religio
nis nō dz retardari ꝓpter parētes affectiōe carnali. vñ ⁊. s. iiij. ca. Iacob⁹
⁊ iohānes legūt secuti fuisse xpm relictis rhetib⁹ ⁊ patre. ꝓpter qō Hiero.
in epla ad Rusticū monachū dicit: Nec pater tuus in limine iaceat: nec ma
ter tua vbera ⁊ pect⁹ ostendat: p calcatū perge patrē: per calcatā pge ma
trē: ⁊ ad vexillū crucis xpi cuola. Sec⁹ aūt esset si parētes essent in tali ne

Imperauit. Cui imperat? imperantem sentit. Nota q oīs creatura
creatorem sentit. Que apud nos insensibilia: illi sunt sensibilia.
Alle. Mysti. Marc estus scī. Nauicula crux xpi cui⁹ bñficio ad lit
tus pfice eccles venim⁹: in q vna xps cū suis pass⁹ ē. Vñ post ait: Qui vult
post me venire abne. semetip: ⁊ tol. cru: suā ⁊ seq̄r me. Dormit dū illi naui
gāt: qr illi scīm calcātib⁹
⁊ ad celū tēdētib⁹: tēpus
subito dñice passiōis ad
uenit: quā marc⁹ etiā per
horā solis ad occasū eū
tis significat: dū dic: hec
imināte nocte gesta fuisse
Suscitāt eū: dū visa mor
te resurrectionē q̄rūt: ne
eo diuti⁹ sopito: mēsco
peat. Suscitat⁹ increpat marc. 4. d
de pua fide dicēs? O stul Luce. 8. d
ti ⁊ tardi corde ad credē
dū. Nōne sic oportuit pa
ti xpm. Ventū. i. diaboli
supbiā strauit. Aquā se
dat. i. rabiez iudaici ppli
labefecit. Vl nauicula ē
pñs eccla: i q̄ xps cū suis
mare scīi trāsit: vētos de
monū aḡs psecuto⁹ cō Mar. 5. a
pescit: vnde miremur ⁊ Luce. 8. d
grās agam⁹.
In regionē ge. Se
ra vbs ē arabice iuē mō
tē galaad: ñ longe a sta
gno tiberiadis: i q̄ porci
pcipitati sē Beresa iter
ptat colonū cisciens: vel
aduena ppinquās. Hec ē gētilitas q̄ diabolū a se eiecit: ⁊ q̄ pl⁹ lōge: mō
facta est ꝓpe: post resurrectionē a christo visitata p ꝓdicatores.
Duo. Marcus ⁊ lucas dicunt vnū: qr cor vnus fuit clarior ⁊ famo
sior: ꝓ quo dolebat maxime illa regio: ⁊ quo sanato: fama exijt latior. Si
cut per vnum ita p duos accipe gentes qui de duobus filijs noe exierunt.

de lyra

cessitate positi: q nō posset eis cōuenīēter sine pñtia filij subueniri: tunc
nō esset ei licitū ingredi religionē dimissa necessitate parentū: qr hoc cēt de
alieno deo facere sacrificiū. Ad pdictor maiorē intelligentiā cōsiderāduz
q aliter pater tenet ꝓuidere filijs: ⁊ aliter filij parentib⁹. qr pater cum sit
ꝓncipiū filij per se: obligat ad ꝓuidendū filijs de doctrina ⁊ nutrimēto.
nō aūt econuerso. vñ dr. ij. Cor. xij. Nec enī debent filij thesauriçare parē
tibus ꝑ parētes filijs. ⁊ ideo parētib⁹ nō licet ingredi religionē: omissa cu
ra filior⁹ oīno. ꝑ debēt de eis curare vel de cura cōpetenti eis ꝓuidere. filij
aūt iz nō simplr teneat hre curā pīs tenet tñ p accidēs. s. si pr̄ sit in casu
necessitat: in q̄ per aliū nō possit cōueniēter sibi subueniri. ⁊ iō tali casu cel
sante pōt ⁊ dz etiā cōtra volūtatez parentuz intrare religionē. f Et
ascendēte. Hic ponūt q̄dā miracula ad discipulor confirmationē. ⁊ primo
in creatura corpali. ⁊ in spūali: vt ostēdat xps dñs toti⁹ creature. secunduz
ponit ibi: Et cū venisset iesus trans fretū. ꝑmū miraculū fuit in sedatiōe
subita tēpestat⁹ ipsi⁹ maris p impiū ipsi⁹ xpi. vñ dic sic: Et ascē. co. i. xpo.
g In nauiculā. vt iret in locū remotuz ꝓpter cās ꝓdictas. h Secuti
sunt eū dis. ei⁹. trāsfretātes. s. cū eo. i Et ecce mo. magn⁹ ⁊c. hoc ē factū
⁊tute dina: vt mānifestaret ⁊t⁹ xpi discipulis ei⁹. k Ipse ⁊o dormiebat.
duplici de cā. ꝓma: vt ⁊tas hūane nature in eo ostēderet. secūda: vt disci
puli in piculo positi ad ipsum recurrerēt. ideo seq̄t: Et accesserūt ⁊ suscita
uerūt eū ⁊c. sequit: l Et dic eis iesus qd ti. estis. q. d. nō debet timere
cū sim pñs vobiscū: quez vidistis tot miracula facere. m Modice fi
dei. discipulos aūt suos dicit esse modice fidei. qr si perfectaz fidē haberent
cognoscerent eū tantā ⁊tutē habentē in dormiendo: quantā in vigilando
quia somn⁹ ⁊ vigilia sunt passiones sensitiue partis ꝑm quā nō cōpetebat
xpo facere miracula. ꝑ magis ⁊tute diuina: que p somnū in nullo impe
diebat. n Tūc surgens ⁊c.] ex quo pz ei⁹ dinitas. qr miracula facie
bat imperādo. sicut dñs creature. vñ sequit: o Modo ho. mi. sunt. ex
effectu ⁊tutē diuinitat⁹ ei⁹ cognoscētes ac etiam cōfitentes. p Dicen
tes qualis est hic. q. d. nō est homo purus: sed ver⁹ de⁹. q Quia ven
ti ⁊ mare obe. ci. sicut creatura creatori. r Et cū venisset. Hic ponit
miraculū i creatura spūali in demonū eiectiōe. ⁊ diuidit in duas ptes: qr
ꝓmo describit miracul operatio. ⁊ secōo ipsi⁹ diuulgatio: ibi: Pastores aūt
fugerūt. Describēbo miraculū euāgelista ꝓmo tāgit locū. Et cū venisset ie
sus trās fretū in regionē ⁊c. i. vltra mare galilee: qō alibi dr stagnū gene
çareth: a q̄da ciuitate sic notatū: q̄ vocat geneçar vl geneçareth. ⁊ ē in alio
littore ex opposito galilee. cū cēt igit ibi i regiōe geraçenor. s Occurre
rūt ei duo hoīes hñtes demōia. Mar. v. dr q erat vn⁹. ⁊ Lu. viij. Dicē
dū q nō ē ꝺdictio. qr ꝑm ⁊tatē erāt duo demōiaci: ꝑ vn⁹ erat famosior ⁊
senior altero: qr i eo erat legio demonū: vt ibidē dr. ⁊ iō de illo faciūt mē
tionē Marc⁹ ⁊ lucas: nec tñ negāt qn fuerit ali⁹ cū eo: qr vnitas ꝛcludit in
binario. Matthe⁹ aūt facit mētionē de vtroq: segt: t De monumentꝫ
exeūtes. i. talib⁹ enī locis habitāt demoniaci aliqñ: vt p ꝺ demōes ingerāt

terrorem

Mōnumenta alarū sunt corpa: per que fidelitatē corpoꝝ ostendebāt. Sed Marcus dicit q̄ nullꝰ iam demoniacū poterat ligare. Lucas: ruptis cathenis in deserto agi: q̄ gētes nullo vinculo logū poterant cohiberi. vñ deterius sentiebant in se vel in alijs. Nec patuit in eis via ꝓphetis ⁊ sanctis auctoribꝰ. vel ꝙ duos iudeos ⁊ gētes accipe q̄ nō habitabāt in domo id est in ꝓsciētia sua non regescebant: in monumētis manebāt. i. in opibus mortuis delectabāt: nec sinūt per viā fidei quā impugnāt aliquē transire.

Jesu fili dei. Hyla. Magis suspicati q̄ nosse credendi sunt.

Imperio. Jesu fili dei tātū eis inotuit quantuz voluit: tātū voluit q̄tū oportuit. Nō sicut angelis p hoc q̄ ē vita ⁊ lux: ꝑ eis terrēdis per quedā ꝓtutis effecta potētiā eiꝰ timēt ad penā: ꝑ nō nouerūt diuini cōsilij dispēsationē. Si enim cognouissent nūq̄ dñm glorie crucifixissent.

Mar.5.b. Luce.8.c.

Credebant demones aliqñ illū dei filium esse videntes signa. Iterum ꝓpter nimiam infirmitatē quā videbant in eo: non credebant.

Mar.4.a Luce.8.a

Mar.5.a. Luce.8.b

Ante tem. Sciebāt enim sibi futurā in dei iudicio damnationē. Verba demonū diuersa relata nihil habēt scrupuli: cū ad vnam sniam redigi vel ola pñt dicta intelligi. Nec qō hic pluraliter: apud alios singulariter: q̄ ⁊ ibi dr q̄ legio notatur: quia multa sūt demonia. Marcus dicit porcos fre circa montē. Lucas in monte fuisse: q̄ de tanto grege alij in monte, alij circa montē erāt. Fuerunt enim duo milia: vt marcus ait.

Torquere nos. Pñtia xpi tortura ē eis. Vel torquēt dū de corpib⁹ ejiciūt in quoꝝ tortura delectabāt. Sic pñtia dei refectio angeloꝝ.

Mitte nos. Nota multo minꝰ eos sua potestate nocere hominibus qui nec pecoribus possunt.

Nisi quis more porci viuerit: diabolus in eum potestatem non accipit

Nicolaus

terrorem hoibꝰ de aſabus defunctoꝝ. a Seui nimis ⁊c. nō q̄ demoniaci possint nisi q̄tū permittit eis deus: sequit: b Quid nobis ⁊c. hoc dicunt magis ex cōiectura q̄ per certitudinem. q̄ ille demon qui tētauit eum in deserto erat acutioris ingenij: ⁊ tñ nō potuit scire per certitudinē vtrum iesus esset ille q̄ erat ꝓmissus ad salutē mundi ⁊ deiectionem diaboli: ⁊ multo minꝰ illi poterant hoc scire per certitudinē. c Venisti huc ante tempꝰ torquere nos. Ad cuiꝰ euidentiā considerandū q̄ vsq̄ ad iudicium est tempꝰ meriti ⁊ demeriti hominū. ⁊ ideo sicut ad illud tempꝰ sancti angeli habitant inter nos ad nostram defensionem. ita mali ad nostram tentationē ⁊ impugnationē. licz autem secum portēt ignem suuz: tñ reputant se torqueri ⁊ affligi quādo ejiciunt ab hominibꝰ: ne eis noceant ꝓpter odium quod erga nos habent: ⁊ quia si nō possunt hominibꝰ nocere in ꝑsona. tamen appetunt eis nocere in substantia. ideo rogabant iesum dicentes: Si ejicis nos hinc mitte nos in gregem porcorū. d Et ait illis: ite. cōcedendo eis petitionē ipsorum, vt patet per sequentē effectū. e At illi exeūtes abierūt in porcos. Sed quer̄ hic: quare permisit eos intrare in porcos ⁊ precipitare eos? Dicendū q̄ forte hominꝰ illius terre peccauerant: ⁊ ideo demeruerant istud damnū sibi fieri. Vel aliter dicendum q̄ christus aliqua fecit ad significandum quoddam aliud. sicut Matth. xxi. ⁊ Marci. xi. maledixit ficui non habenti fructuz sed folia tñ. ⁊ tamen nulla ratio fuit ex parte arboris: quia vt ibidē dicit: non erat tempus ficorum. ⁊ ideo ratio maledictionis fuit ad significandum maledictionem iudeorum quorū fructum boni operis quirebat christus. ⁊ tamen nō inuenit in eis nisi folia tñ. id est apparentiā bonorum operum. Sic christus permisit demones intrare in porcos: ad significanduz q̄ demones habitant in immūdis hominibꝰ: sicut porcus est animal imundū: f Pastores autem fugerunt. Hic ponitur miraculi diuulgatio: quia pastores fugientes venerunt in ciuitatē ⁊ nunciauerunt hec omnia. sequit: g Et ecce tota ciuitas exijt obuiam iesu. ad faciendū sibi reuerentiaz. h Et viso eo rogabant vt transiret a finibus eorum. reputabant eni se indignos tanto doctore. sicut superiꝰ est dictū de centurione q̄ reputabat se indignꝰ tanto hospite. Item quia christus dimittebat eis illos curatos a demonibus ad eorum instructionem. vnde Marci. v. dicit q̄ christus noluit q̄ ille qui habebat legionem sequerē ipsum: sed magis predicaret miraculum factum. ⁊ idem intelligendum est de alio qui erat cum eo. Vel aliter potest intelligi q̄ isti gerasceni ex peccatis suis timebāt offendere christi presentiā. ⁊ per consequens incurrere maiorez penam precedentī. ⁊ ideo rogabant eum discedere.

C. IX.

nisi forte ad probandum.

Et ecce ⁊c. Dignior homo bestijs: cum ꝓpter salutem duorum hominū: duo milia porcorum perierunt.

Liberato populo gentiū: increduli agunt malos ritus in abditis: ceca ⁊ profunda curiositate submersi.

tui sunt in aquis. Pastores aūt fugerunt: ⁊ venientes in ciuitatē nunciauerunt hec omnia. Et de his qui demonia habuerant. Et ecce tota ciuitas exijt obuiam iesu: ⁊ uiso eo rogabant eum vt transiret a finibus eorum.

Pastores āt. Quia etiā qdā pncipes impioꝝ etiā fugiūt fidē xpi: tñ potentiā eiꝰ mirādo nūciare non cessant.

Exijt ob. Be. Prodcūtes signt ꝙsdā cōsuetudine ligatos mirari q̄dē ⁊ venerari legē xpi: ꝑ nolle pati vñ transire rogant.

Et ascendens iesus C. IX. e in naviculam: trās

f de terra gerasenoꝝ † nō ait in naça

fretauit: ⁊ uēit i† ciuitatē

reth sed galileam intellige

† f aiam illecebris carnis resolutam

suam. Et ecce offerebant ei† para

†f in corpore vbi iacet aia f in uoluntate seculi

lyticum iacentez† i lecto. Videns

† f non recordiam ei⁹ri.

autē iesus† fidem illoꝝ: dixit pa/

f in hoc innuit se deum.

ralytico. Confide fili: remittunt

Mar.2.a. Luce.5.b. Joan.5.a.

Rogabāt eū. Rogāt eū nō de supbia: ꝑ de humilitate iudicātes se indignos vt petrus fecit: ⁊ vidua de helya.

Timebāt ne destrueret eos pñtia sctitatis eiꝰ: ⁊, ꝓpter petā sua: sic destruerat porcos.

In ciuitatē suā. Me putas hāc esse nazareth: q̄ marcꝰ dicit ē factū i capharnaū. Sz cū nazareth sit i galilea: i q̄cūq̄ oppido galilee sit: dr ee i sua ciuitate. Sic regnū i tot ciuitatibꝰ pstitutū dr romana ciuitas: ita galilea dicitur ciuitas xpi in qua ē capharnaū quasi metropolis.

Offerebāt. Doctores sunt qui subleuāt ⁊ offerūt christo monēdo ⁊ intercedendo.

Fidem illorum. Quantum valet apud deum fides ꝓpria, apud quē sic valuit aliena vt intus ⁊ extra sanaret hominē.

Con. fi. Lucas dicit homo. q. Qui peccasti. Ego deus qui dimitto. Et vtrūq̄ dixit iesus qō vterq̄ euangelista testatur.

Humilis dñs filium vocat: quē sacerdotes dedignarent tangere. Vel modo dimissis peccatis suis filius.

de lyra

l Et ascendens iesus. In ca. ꝓcedenti posita sunt quedā miracula ad e cōfirmationē euāgelice legis. hic cōsequenter declarat virtꝰ ipsius legislatoris. ⁊ diuidit in tres partes. q̄ primo ponitur ad hoc miraculi perpetratio. secundo credentiuz vocatio: ibi: Et cum transiret inde. ⁊ tertio eorum confirmatio: ibi: Hec illo loquente. Prima in duas. quia primo in operatione miraculi ad declarationem sue deitatis fides credentium approbat. ⁊ secundo infidelitas negantium reprobatur: ibi: Et ecce quidam de scribis. Circa primuz euangelista notat locum vbi factum est hoc miraculum: dicens: Et ascendens iesus in nauiculam. vt. s. per nauigium de terra garaçenorum rediret in galilcam vnde illuc iuerat: vt ꝑz in ca. precedenti. k Et venit in ciuitatem suam. s. in capharnaū: quia ibi factum est hoc miraculum: ut Marcus dicit expresse. ij. ca. dicitur autez capharnaum ciuitas dñi: non quia ibi fuerit natus vel cōceptus: sed quia erat principalis ciuitas galilee. propter qō centurio ibi manebat ad custodiam totius terre. vt dictum est ca. precedenti. Naçareth autē vbi xps nutritus ⁊ cōceptꝰ: erat quoddā oppidum vel vicus respectu illi⁹. ⁊ ideo dr ciuitas ipsi⁹ xpi: sicut parisiꝰ dicit ciuitas alicuiꝰ nati in aliquo oppido iuxta parisius. Vel sm alios dicit ciuitas dñi. q̄ in pncipio sue pdicationis multa miracula ibi fecit. l Et ecce offerebāt ei palyticū. modꝰ autem offerēdi hic tacet. ſz exprimit Marci. ij. q̄ nō potentes intrare ad xpi presentiā ꝓpter turbā circūstantem. de tecto domꝰ submiserunt eum in lecto asi iesū. ⁊ hoc fuit magnū signū fidei ipsoꝝ. ꝓpter qō sequit. m Videns autē iesus fidem illorum. s. paralytici ⁊ offerentium. qō patet ex hoc qō sequitur: n Dixit paralytico: cōfide remit. tibi pcta tua. Iz enim sanitas corporalis vel aliquid huiusmodi detur alicui propter alienam fidem. remissio tamē peccatoꝝ nō datur alicui sine ꝓpria fide. ideo nō videntur bene dicere q̄ dicunt q̄ li illoꝝ refertur tñ ad offerētes. ita q̄ ꝓpter fidem offerētiū tñ sit sanatꝰ. Dixit autē iesus: Remittuntur tibi pcta: ad modū boni medici q̄ primo remouet causam morbi: ⁊ tunc postea intēdit curationi. Infirmitas autē hec fuerat inflicta paralytico ꝓpter pctm. ⁊ ideo xps primo remouet causam: dicens: Remittūtur ⁊c. ⁊ ex hoc insinuat cum a paralysi curandum. sicut statim patuit per effectum. Ad maiorem ꝓdictorum intelligentiam sciendum q̄ infirmitas corporalis infligitur alicui a deo multis de causis. Uno modo propter peccati punitionem: sed non propter purgationem. Et talis infirmitas est quoddam preambulum pene gehenne. et sic inflicta est herode Actuum. xij. vbi dicitur: q̄ percussit eum angelus domini: eo q̄ non dedisset honorem deo: ⁊ consumptus a vermibus expirauit. Eodem modo fuit de pharaone: qui per fla-

gella

Ꝑtus sanatur aīa nec gratias agit: qui plus desiderauit curā corpis.
Ecce mod⁹ curatōis: pi⁹ dimittit pctā tollēs cāz morbi p⁹ curat corp⁹.
Quid est facili⁹. Nota infirmitates aliqñ ꝓtingere ꝑpt pctā. ⁊ ideo pi⁹ dimittūt: vt sal⁹ restituat. Quicq̄ mōis infirmitates ꝓtingūt: vl vt iustis merita p patiētiā augeāt: vt iob: vl ad custodiā ꝟtutū: ne supbia tētet vt paulo vl ad corrigēda pctā: sicut marie lepra: ⁊ huic palitico: vl ad glām dei: vt de ceco nato: ⁊ de laçaro: vl ad initiū pene vt herodi: quatenꝰ hic vi deat quid in inferno sequat: vnde Duplici cōtritione conteret e. do.

Beda. Quid ē facilius. Sz qm̄ h spūale nō credit, ꝓbē signo visibili qđ nō minoris ꝓstet ee potentie: vt in filio hois latēte cognoscat potētiā maiestatis: que potest dimittere peccata vt deus.

Mar.2.b. Luce.5.c.

Tunc ait para. cē. Ecce p remissionē pene: dimissionē culpe itellige.

Surge. Surgere est aīam a carnalib⁹ desideriis abstrahere. Lectum tollē est carnē a terrenis desideriis ad volūtatez spūs attollē. Domū ire est ad padisū redire vl ad internā sui custodiaz ne iterum peccet.

Tolle. Ut qđ fuit testimoniū infirmitatz: sit probatio sanitatis.

Et surrexit. Magna ꝟtus vbi sine mora imperiū salus comitatur. Unde merito qui aderant relictis blasphemijs stupentes: ad laudem conuertunt tante maiestatis.

Vidit ho. Vic, pbabili⁹ vl q̄ ptermissa mēorat cū. rij. elegit aī ꝼmonē.

In theloneo. Thelos grece: latine: vectigal. Matthe⁹ hebraice: latine donat⁹: qui tū mun⁹ gratie accepit: Leui: additus vel assumpt⁹: q̄ diuina electio cum assumpsit: ⁊ numero apostolor addidit.

Matthēū. Ceteri euāgeliste ꝓpter verecūdiā nō appellāt eū vulgato nole: ꝙ leui. Binomi⁹ eni fuit. Ipse aūt publicanū se nolat: ne qs a salute desperet. Vocationē suā ptermissaz hic videt recordari: q̄ lucas dicit. xij.

Nicolaus

gella induratus est. Secundo modo infligitur ad peccati cōmissi purgationē: sic nabuchodonosor amētia septē ānoz. vt hī Dañ. iiij. Et silr marie magdalene vexatio demonū. Tertio mō nō ꝓpter pctm̄ cōmissū: ꝙ ad gloriā dei māifestādū: sic de ceco nato dī Joh. ix. Neq̄ hic peccauit neq̄ parētes ei⁹. s. vt ec⁹ nasceret: ꝙ vt manifestēt opa dei in illo. Quarto ꝓpter hūiliationē alicui⁹ ne i supbiā eleuet: sic paul⁹ apls dic de seipso. ij. Coz. xij. Ne magnitudo reuelationū extollat me dat⁹ ē mihi stimul⁹ carnis mee angel⁹ sathane q me collaphizet. Quito infligit ꝓpter alicui⁹ ꝓbationez ⁊ patiētie declarationē. sic pz de Job. ij. vñ ꝟsus: Job ꝓbat: inclinat pau lū: sese manifestat. In ceco: purgat mariā: punit herodē: ⁊ pz ꝟia ex dict.

a Et ecce qdā de scribis. Hic ponit reꝓhēsio negātiū xpi dīnitatē. ⁊ primo ponit coz negatio: cū dī: Et ecce qdā de scribis. i. legisperit. b Dixerūt intra se. s. cogitādo. q̄ ꝟbū intrinsecū est ꝓcept⁹ mētis. c Hic blasphemat. Blasphemare ē creature attribuere illud qđ ē ꝓpriū dei. dimittē aūt pctm̄ soli deo cōuenit. p hoc ḡ q̄ xp̄s blasphemiā imponebāt in h q̄ pctā dimittebat: pz q̄ negabāt ipsū esse deū dicētes cū esse purū hoiez. sed xp̄s ꝓfir eos ꝙueniēter redarguit oñdēs se cē deū dupliciter. ꝓmo q̄ rñdit eoz cogitatiōib⁹: qs cognoscere p certitudinē soli deo ꝓpriū est, ꝓpter qđ dic: Et cū vidisset ihesus cogitatiōes eoz dixit: d Ut qd cogitatis mala ⁊c. imponēdo. s. falso mihi blasphemiā. secdo hoc idē oñdit sanādo palyticū p imperiū tāq̄ ꝓpria ꝟtute: qđ est eiusdē ptātis sic ⁊ pctā dimittere: lz enim paralysis ꝟtute nature aliqñ possit curari. nō tñ subito nec ita perfecte vt statim hō possit lectū in q̄ iacet portare. sic dī hic ꝓpter qđ dī: e Quid ē facili⁹ ⁊c. q. d. qualis ptātis est vtrūq̄. ex q̄ cōcludit ꝟtutē sue dīnitat pfectam. d. f Ut aūt sciat. q̄ filius hois hz ptātē in terra dimittēdi pctā: vt de⁹: nō vt hō pur⁹. g Tūc ait paralytico surge ⁊c. Sicut eni p litterā habentē sigillū declarat volūtas ipsi⁹ scribentis: sic p signū qđ est virtutis dīne manifestatiuū ostendit veritas dīne ꝟtutis. Alij aūt sancti q fecerūt miracula faciebāt hec implorādo diuinā ꝟtutē: non imperādo. ⁊ si aliqñ in talib⁹ imperabāt: hoc nō erat in ꝟtute ꝓpria. ꝙ exprimēdo ꝟtutem xpi: tanq̄ ministri nō dñi. sic aliqñ iperabāt demonib⁹ vt recederēt ab ob'essis corporib⁹ in nole xpi ⁊ auctoritate ei⁹. h Videtes aūt turbe. Hic ꝓfiter ponit hui⁹ miraculi effect⁹: q̄ turbe hoc videntes timuerūt imponere sibi blasphemiā. i Et glorificauerūt deū ⁊c. ⁊. i. ip'um xp̄m q est virt⁹ dei

†s. i. hoiez tā potēter operanté it er hoies
rificauerunt †deum qui dedit po
testatē talem hōminib⁹. Et cum

s de galilea † s nō tā corporeo: q̄ miserētis intuitu
transiret inde ihesus: †vidit homi
s pertinaciter luctris invyantem
nem sedentem in theloneo mat/
s ammodo
theū nomine ⁊ ait illi: Sequere
s non luctra.
me: ⁊ surgēs secutus est eum. Et
s eius matthei.
factuz est discūbente eo in domo

s qui publica vectigalia exigunt ⁊ cōducūt: ⁊ qui lucra seculi per negocia lectantur.
ecce multi publicani ⁊ peccatores
s vt ab eo spūaliter pascerentur
venientes discumbebant cum
Jesū ⁊ discipulis eius. Et viden

s dupliciter errabāt: q̄: ⁊ se iustos putabāt: cuz sint superbi: ⁊ illos reos: cū tā penitent
tes pharisei dicebant discipulis
eius. Quare cum publicanis ⁊
s quos lex damnat.
peccatoribus māducat magister
vester? At Jesus audiens ait:

In domo. Mō dic cui⁹: ꝙ lucas exprimit: q̄ fecit ei cōuiuiū magnum leui i domo sua. Sō cōgruit: Qui eni xp̄m int⁹ recipit: pascit multz delectatōib⁹ Itaq̄ dñs igredit ⁊ i ei⁹ recubit affectu. marc.2.b. Luce.5.f.

Ecce magna hūilitas dñi eūdo ad peccatores. Etiā potētia doctrie in ꝙuersiōe penitētiū oñdit. Osee.6.c. j.12.a.

Ecce mul. pub. Bonū ꝓfectum iā ci⁹ exēplo multi ꝙuertūt. Jā post semltos trahit apls ⁊ docto: gentium futurus. 13

Je. Pub. ⁊ pec. ve. Tertulian⁹ dic hos fuisse ethnicos: dicēte scriptura. Mō erit vectigal pcdēs ex isrl. q. matthe⁹ nō fuisset inde⁹: ⁊ ille q̄ cum phariseo tēplū ascendit: qđ nō facēt gētil. Et lucas ait: Dis pplus audics ⁊ publicani iustificauerūt deum baptismo iobis baptizati. Dñs āt q̄ venit ad oues domus isrl q̄ dixit: Mō ē bonuz sumere panē fi. ⁊ mit. ca. nō cōuiuat cū ethnicis: cū id max̄e caueret: ne legem soluere videret: quē ⁊ discipulis ꝑcepit. In viam gentiū ne abieritis. Mar.2.c. Luce.5.f.

Ꝓctōres. Ꝓcnitētes: exēplo matthei veniam sperantes: Uñ marc⁹ dicit hic: quia multi sequebantur eum.

Quare cū publi. ⁊ pec. Dis quo ex lege q̄ est iusticie tenax miaz nō habet. Dēs eni declinauerūt. Sz ei⁹ austeritatē missus filius euangelij gracē ꝑauit. Ꝓuocat ergo ad pniam pctōres cui⁹ cibus: ⁊ pot⁹ ⁊ ambulatio: ⁊ omnia que gessit: saluti seruiunt.

At ihesus ait. Et susceptos penitētes amplius in fide cōfortat: ⁊ supbos ad humilitatis ⁊ pietatis grām ꝓuocat.

de lyra

patris. l: Molbus. ad coz. s. salutem. l Et cum transiret inde. Hic ponit credentiū vocatio. ⁊ primo circa coz vocationē describit con descēdo ad pctōres. secūdo ponit ei⁹ reꝓhensio cōtra murmurātes: ibi: Et videtes pharisei. Circa ꝑmū aduertendū q̄ vocatio matthei: ⁊ istud conuiuiū fuit aī curationē paralytici. de quo dictū est. ꝙ hic ponit p recapitulationē. vl fm alios vocatio ei⁹ fuit aī. ⁊ cōuiuiū ei⁹ de q̄ hic scribitur fuit post. ⁊ vt cōueniētius describat conuiuiū: ei⁹ vocatio repetit. Dicit ḡ euāgelista: Et cum trāsiret inde ihesus vidit hoiez sedentē in theloneo. in q̄ solebant campsores sedere. qđ qdē negociuz vir aut nūq̄ exercerī sine pctō pōt. vt dicit Brego. m Et ait illi seq̄re me. Matthēū aūt talib⁹ occupatum vocauit. vt de gratia dei nullus desperet quātūcūq̄ fuerit in vilibus occupatus. n Et surgēs secutus est eum. sine aliqua dilatione. quia sicut poterat mouere aurē exterius verbo. ita etiam interi⁹ mentem inspirādo. sicut enim passioni ꝓpinquus illos qui ad capiendum ipsū venerant: solo verbo prostrauit. d. Ego sum. vt habetur Job. xviij. ita solo verbo poterat quoscūq̄ ad se trahere. ⁊ in hoc apparebat virtus diuinitatis in eo. o Et factū est discūbente eo in domo. s. matthei. p Ecce publicani ⁊c. Fuerant eni socij matthei. ⁊ ideo recedēs ab eis ⁊ volens sequi xp̄m fecit eis conuiuiū. sicut de heliseo legit. iij. Reg. xix. q̄ vocatus ab helia vt cum sequerē mactauit par boum ⁊ dedit socijs suis comedere. ⁊ sic secutus est heliam magistrū suum. ⁊ hoc modo faciunt qui recedentes a socijs faciunt ꝓius eis catum suū. vel fm alios burdonē. q Et videntes. Hic ponit reꝓhensio cōtra iniuste murmurantes de ꝓdictis. ⁊ primo contra phariseos. secundo cōtra iohānis discipulos: ibi: Tūc accesserunt. Circa primū sciendū q̄ pharisei in populo iudeorum reputabantur religiosi. vnde etiam in habitu ab alijs quodāmodo distincti erāt vt videbitur inferius. videtes igitur xp̄m cum publicanis ⁊ pecca toribus manducare: indignē ferebāt ⁊ murmurabāt dicentes discipulis ei⁹. r Quare cum publicanis ⁊c. q. d. vos estis fatui qui talem magistrū sequimini. s At ihesus ⁊c. Respōdit eis primo per rationē: quia sensibiliter videmus q̄ medicus familiarius se debet habere ad infirmū qui eo indiget q̄ ad sanū. Cū ergo xp̄s sit verus medic⁹ aīarū: vt dicit in psal. Misit ꝟbū suū ⁊ sanauit eos. iō familiariter se debuit hre ad peccatores q̄ sunt infirmi infirmitate spūali. secūdo respōdet per auctoritatē que habet Osee. vj.

Euntes d iscite.

Non est opus ua. me. Medicus est ꝛ pus. Valētes: qui ignorātes dei iusticiam suam volūt astruere. Male habentes qui conscientia victi nō ꝙ lege sz ꝙ gratia querunt iustificari.

Per matthei ꝛ publicanoꝝ vocationē fides gentiū exprimit. q prīlu/cris mūdi inhiabāt: ꝛ nūc spūalr cū dño reficiunt. Per superbiā pbcoꝝ in uidia iudeoꝝ de salute gētiū. Heni de iciunio

Mar.2.c. gloriāt dū publicani cū dño cōuiuāt: qz q legez sequūt famē coꝛdis patiūt ꝧ qui dei ꝛbuz recipiūt esurire nō possunt.

Euntes. Tumētibꝰ de falsa iusticia ꝓfilīū coꝛ

Osee.6.c. rectiōis dat: vt. s. p opa

j.12.a. mie miam ḡrāt. a nō cō tēptis pauperuꝫ curis p sacrificia deū placare cōfidāt. Uñ ꝛ suū mīc exꝑplū dat. Nō eni. Unde tres padole addūt apud lucā de ouc: ꝛ dragma: ꝛ duobus filijs.

Non enī ve. vo. ius. Mar.2.c. Mōne nathanael ꝛ pe-

Luce.5.f. trū ꝛ andreā ꝛ alios iustos vocauit Lucas aptꝰ dic. Mō eni veni vocare iustos: ꝧ pec. i pniaz. Vocat ḡ iustos ire vt magis ꝓficiāt: pctōres vt coꝛrigāt. Uel nō vocat iustos dū iusticie dei nō sūt subiecti: ꝧ q pctā ꝓfitentur.

Mar.2.c. Mō enī ve. vo. ius. Lu-

Luce.5.fi cas exꝑssiꝰ dic: in pniaz. Quia ḡs opibꝰ iusticie dedit os inuenit: vt nathanael ꝛ petrū ꝛ ādreā: nō ad pniaz ꝓteritoꝝ iuitat ꝧ ad ꝓfectū vite pfectioris vocat. Illos ꝛo ad pniaz: q pctis grauioꝝibꝰ inoluti erāt. Uel nō eos vocat q iustos se reputāt: qz ꝛ hi si cōuertunt: iam nō iusti sibi vident.

Discipuli. Jobes: marcꝰ: ꝛ lucas ita ꝧ narrāt. q. alij aliq de ꝧ ḡsierit Uñ sciēdū ꝧ a pliboꝰ eē ḡsitū. Triboꝰ de causis reꝓhēdēdi sūt discipli iobis qz de iciunio se iactāt: ꝛ qz calūniāt quē sciebāt a mgro eē ꝓdicatū: ꝛ iūgūt pbcis: ḡs mgr coꝝ ꝓdēnauerat. Spūalr discipli iobis ꝛ pbcoꝝ iciunāt: qz q opa legis vl traditōz hoim seqr: vl q etiā vocē xpi tm̄ aure pcipit: absti nēs a bōis: iciuno coꝛde tabescit. Sz q xpo adheret: reficit. Jobes vinū ꝛ ficerā nō bibit: qz abstinētia meritū auget cui nulla ē potētia nāc. Dūs āt q pctā pōt ꝓdonare: cur a pctōribꝰ declinaret: ḡs abstinentibꝰ poterat facere iustiores? Jeiunauit ꝛ xps: ne preceptū declines. Mandūcat cū peccatoribꝰ: vt gratiā ꝛ potestatē intelligas.

Nūqd pos. Quasi facturi est: vt lugētes iciunēt: qz est spōsū occisurꝰ. Nūqd pos. De vtroq; luctu vl iciunio: qō est in tribulatiōe vl gaudio rīdet. Cū ablatꝰ erit spōsus: tūc erūt in meroꝛe ꝛ luctu donec p spīm sctm cōsolatio tribuat. Quo dono pcepto: iciuniū qō fit p leticiā iam renouati in vitā spūalē celebrabūt: nec solū a cibis: sed ab oībus terrenis.

Lugere. Hoc ꝛbo exꝑmit illud iciuniū qō ptinet ad hūilitatē tribulatiōis. Illud alterū qō ptinet ad gaudiū mētis ad spūalia suspēse. Et tō a

Nicolaus

a Euntes autē discite. q. d. ite ꝛ diligenter considerate illud qō scribitur Osee. vj. b Quid est ꝛc Jq. d. si hanc scripturā considereꝝ inuenietis me facere ꝑm ipsam: propter quod subditur: c Non enim veni vocare iustos ad penitentiam: licꝫ aliquos iustos vocauerit ad augmentum gratie: vt petrū andreā ꝛ consimiles. d Sed pctōres. supple ponitur vocare ad pniaz. e Tūc accesserūt. Hic reꝓhēdit iobis discipulos. ꝛ prīo eorum inꝛogatio maligna. scdo xpi rīsio benigna: ibi: Et ait illis iesus. Circa ꝑmū notādū q discipli iobis in tribꝰ deficiebāt: ꝑmo qz de sua abstinētia se iactabāt dicētes: f Quare nos ꝛ pharisei ieiunamꝰ frequēter: qz talia sūt fiēda in secreto: vt. s. dictū ē ca. vi. Tu aūt cū ieiunas ꝛc. scdo qz pharisei se ꝓiūgebāt dicētes: Nos ꝛ pharisei: qz audierāt iobez mgrm suū pharisēos redarguētē ꝛ dicētē. s. ca. iij. Progenies viperarū quis demonstrabit vobis fugere a vētura ira. tertio qz xpm arguebant ex defectu abstinētie in discipīs dicētes: g Discipuli aūt tui ꝛc. Defectū eni discipulo: retorqbāt in mgrm. de quo tñ audierāt iohānē dicētē: Ecce agnꝰ dei: ecce q tollit pctā mundi. Job. j. h Et ait illis iesus. Hic ponit xpi rīsio in q̄ ostdit q ieiuniū corpale nō cōpetebat iuis discipulis ꝓ illo tpe qz duplex ē ieiuniū: qddā qō ordinat ad carnis refrenationē ꝛ ad cōtēplanē disponit: ꝛ istud nō cōpetebat discipulis xpi qñ erat cū eis corpaliter. ꝛ hoc est qd dicit: i Nūqd possūt filii sponsi. i. xpi q est spōsus ecclesie. Lugere ꝛc. scdm: k Uenīet aūt dies cū auferet: q̄tū ad ꝑsentiā corpalē scz in passiōe ꝛ ascēsione in celū. l Et tūc ieiunabūt. q. d. tunc cōpetet eis tale iciunū. Aliud ē iciuniū qō ex plenitudine ꝛ pfectiōe cōtēplatiōis

ꝧbis corpeis alienate: seqntibꝰ similitudinibꝰ de pāno nouo ꝛ vino nouo sīgt. c Dñdēs q carnalibꝰ: ꝛ ob ꝧ veterē sensū adhuc trahētibꝰ. ꝧ genꝰ ieiunij nō ꝓgruat. Quia dū ita carnales sūt pfectionē noue vite hꝫ nō possūt.

Nō hic ait lugere. marcus ꝛ lucas dicūt: ieiunare. vñ ꝛ ipse: Posica ieiunabunt: non lugebunt.

ꝟ tempore passionis.
Dies cum auferet ab eis sponsus
ꝟ non solum a cibis
ꝛ tūc ieiunabunt. Nemō autez
ꝟ partem
immittit ꝓmissurā pānni rudis

† ꝟ si autem hoc solum eis importune traderetur qui hue prevalet vetus consuetudo: cito quod habent
in vestimentū vetus: †tollit enim
auferetur ꝟ veteri. s.
plenitudinem eius a vestimento
ꝛ pēior scissura fit. Neqz mittūt

ꝟ nouę vite mysteria nō sunt cōmittenda mentibus nondum innouatis.
vinum nouum in vtres veteres.
ꝟ ⁊ fiat: nec rudes mentes hoc pati possunt
† ꝟ ipsa doctrina nihil prodest
Alioquin rūpunt vtres: ꝛ† vinū
† ꝟ ipse mētes pōdere preceptoꝝ suffocantur
effundit: ꝛ† vtres pereunt. Sed

† ꝟ noua mysteria mētibus innouatis cōmittuntur
vinum †nouum in vtres nouos

† ꝟ doctrina memorie traditur: ꝛ meus non est sine
mittunt: †ꝛ ambo conseruantur.
fructu.
Hec illo loquente ad eos. Ecce̅
princeps vnus accessit ꝛ adora-

Et tunc ieiu. ꝛc. Luctus de absentia sponsi: nec añ incarnationē defuit in pībꝰ: nec pꝰ passionē: nisi ꝗdiu in carne cū discipulis cōuersatꝰ ē.

Allcg. Q̄diu nobiscuꝫ est letamur: cū ꝓpter peccata recedit tūc indicendus est ieiunij luctus.

Jeunabunt. A mūdi amore: nō solū a cibis. Spūale cui ieiuniū cuꝫ sit ps vite noue: nonduꝫ eis cōuenit q p alia diditi sunt veteri vite.

Nemo aūt. im. cō. q. carnales nōdum fide passionis ꝛ resurrectiōis solidati nō pñt seueriora cōtinētie p̄cepta sustinere ne p austeritatē etiā fidē pdāt. Tūt ḡ discipuli ꝗs vetꝰ vestis: cui incōuenīter nouꝰ pānꝰ assuit. i. aliqua ps doctrīe ꝗ ad noue vite tēp̄rātiā ptinet: qz si ꝧ fiat ipa doctrīa ꝗdāmō scindit: cuiꝰ ps de ieiunio ciboꝝ iportune tradit: cū illa doceat generale ieiuniū ab oībꝰ vo/luptatibꝰ: cuiꝰ pānum. i. Mar.5.c. Luce.5.f. ptē ꝗ ad cibos ptinet. dic nō oportē hoibꝰ adhuc veteri vsui dedit impartiri: quia ꝛ illinc videt. q. concilio fieri: ꝛ ipsi vetustati non conuenit.

Tollit enim. Id est: pfectio noue vite que vna est diuidit: ꝛ veteri fides quam habet auferꝫ cui perfectio noue debebatur.

Neqz mit. Eosdē discipl̄os veteribꝰ vtribꝰ cōparat ḡs nouo vino. i. spūalibꝰ p̄ceptis facilīs diffrūpi: q̄ id posse ꝓtinere dic. Sz pꝰ ascēsionē accepto spū facti sūt vtres noui. Aliter. Utres veteres sc̄, scribe ꝛ pharisei. Pānus nouꝰ ꝛ vinū nouū p̄cepta euāgelij: ꝗ nō pñt sustinere iudei: ne maior fiat scissura: cū gbꝰ galathe p̄cepta legis miscebāt: in vtres veteres vinū nouū mittētes. Cōuenīūt aūt hec p̄cepta euāgelica aplis: nō hīs q traditionibꝰ maioꝝ depranati sinceritatē p̄ceptoꝝ christi nequeūt custodire.

Diffat inter nouum vinū ꝛ vestimentū. Vino intus reficimur: veste foris legimur. Uestis ergo sunt bona opera que foris agimus: quibꝰ coꝝ hoibus luceamus. Vinum: feruoꝝ fidei: spei ꝛ charitatis: quo in cōspectu dei in nouitate sensus intus reformamur.

Ecce princeps vnus. Marcus ꝛ Lucas dicunt archisynagogum nomine iayrum: ꝛ filiam non mortuam: sed morte proximam. Sed matheus causa brevitatis dicit rogasse: quod constat factum esse: nec attendit verba patris: sed quod cogitauit ꝛ voluit. Ita enim desperabat vt potius vellet reuiuiscere quam non putabat viuam inueniri posse. Utrūqz

de Ira

ꝓcedit: qle fuit moysi ieiuniū in mōte. q̄to cuī alia est in cōtēplatiōe magis elevata: tāto est pauciori alimēto ꝓtēta. vñ ꝛ. r. ethicoꝝ dicit pbus q felix ꝓtēplatiuꝰ ē paucissimis ꝓtētꝰ. ꝛ tale ieiuniū nō cōpetebat discipl̄is: qz adhuc erāt rudes ꝛ ipfecti: ꝧ prīus debuerūt p charitatē spūs sc̄ti inouari qō factū ē die pēthecostes qñ fuerūt p grāz sc̄ti spūs inouati: ꝛ tūc debuerūt incipe nouū modū viuēdi. ꝛ hoc ē qō dic saluatoꝝ p duplex exēplū. prīmū ponit hic: m Neo aūt immittit cōmissurā. i. iūcturā seu supplemētū. n Pānī rudis. s. noui. qz i nouitate ē spissioꝝ. o In vestimētū vetꝰ. qz ꝧ causat deformitatē. ꝓpt qō subdit: p Tollit enī plenitudinē. i. vniformitatē seu pulchritudinē a vestimēto. q Et peior scis. fit. qz ꝓpt deformitatē nō ꝓiūgit solide cū veteri pāno. ꝛ sic de facili causat ruptura maior i veteri. 2m exēplū pōit adhuc. d. r Neqz mit. vi. no. qz tūc ē i cbulitōe. cetera patēt. Ex his vult ꝛcludē q ea ꝗ sūt pfectōis magne. nō sūt imponēda hoibꝰ donec spoliati fuerit veteri vita. s Hec illo lo. Hic ponūt ꝗdā miracula ad discipuloꝝ confirmationē ꝛ diuidit in duas ptes. qz ꝑmo narrat ad hec ꝗdā miracula i spāli. scdo mīta ꝛcludit i gnāli: ibi: Et circuibat. Data i tres. ꝑm tria miracula ꝗ narrat. scda ibi; Et trāscūte. tertia ibi: Egressis aūt illis. Data i tres. qz ꝑmo icipit narrare ꝑmū miraculū. scdo interponit ꝗdā aliud i medio factū: ibi: Et ecce mulier. tertio reuertitur ad ꝑmū: ibi: Et cū veniset. Primū aūt miraculū fuit de suscitatione cuiusdā puelle defūcte. ꝧ incipit narrare: dicēs: Hec illo loqnte ad illos. hoc est ad iohānis discipl̄os: reꝓhēdēdo eos: vt patz ex p̄cedētibus.

Ecce vnꝰ princeps accessit. q̄lis aūt fuit princeps ille non exprimit hic. sed habet Marci. v.

nim petitum est: vt vel morientem saluaret: vel mortuam suscitaret.

Ecce ꝓceps. Archisynagogus moysen significat. Dicit iayrus. i. illuminās: vel illuminat⁹: qz accepit verba vite dare nob⁹: Videns dñm in carne venturū: cadit ad pedes ei⁹ dicēs: Qđ infirmū est dei: fortiꝰ est hoibus. ꝓ filia rogat. i. ꝓ synagoga que sola lege instructa vnica ei erat. Que lege ⁊ ꝓphetis edu cata postꝯ filios deo ge nerare debuit spūales: erroꝛib⁹ languēs: in pec catis morīt. ꝓ⁹ ꝓ ea patres rogaucrūt: tñ ma gna fides gentiū pꝛi⁹ im petrauit. Synagoga in ciuitate legis: ⁊ in domo in qua vni⁹ dei cult⁹ est morīt: ⁊ suscitatur. Nec
Mar. 5. c. Luce. 8. f. nō i domo nō i vbe a q̄ per legē excludebaꝫ. Sꝫ in itinere pergēte dño sa natur. Unde ⁊ apli: Qui bis oportebat predicari verbum dei: Sꝫ qñ iu. vos indig. e. con. ad gen tes. Scōm marcū ⁊ lucā mulier omnē substantiā in medicos erogauit: nec curari potuit: qz quanto magis gētilitas vires na turalis industrie ad phi losophos exp̄dit: qui re cte viuendi ꝓcepta hoib⁹ sedare promittebāt: tāto miⁿ⁹ poterat a sordibus liberari. Sꝫ vbi celestꝫ medicū cognouit adesse: cepit remediuꝫ sperare ⁊ querere.

bāt cū dicensꝫ: Dñ̄ mine filia mea ſ incarnatus modo defūcta est ȷ. Sed veni im ſ misericordie vel potentie. pone manum sup eam ⁊ viuet. ſ ad deuotionē patrū respiciens: iudei s pꝛius verbū vite per se ⁊ per apostolos predicauit Et sūrgens ihesus sequebatur eū ȷ †ſ ecclia gentium. ⁊ discipuli eius. Et ecce† mulier †ſ carnalin m delectationum que†sanguis fluxum patiebatur †ſ fide ‡ ſ post accensionē ſ qz eū sequitur ſ superabundans vitijs duodecim annis†‡accessit‡retro ⁊ ſ manu fidei. tetigit fimbriam vestimenti eius. ſ corde credebat ad iusticiā † ſ si suscepero fidem incarnationis eius Dicebat enim intra se. †Si tetige † ſ ab omni iniquitate mundabor. ro tm̄ vestimentū eius†salua ero. † ſ a iuditio ad misericordiam ‡ ſ qz quos prescī uit: ⁊ predestinauit hos ⁊ vocauit. At Ihesus†conuersus ⁊‡ videns † ȷ habe spem ‡ ſ ideo filia qz fides tua. eam dixit.†Cōfide‡filia: Fides

Mar. 5. c. Mulier que. Salutē iudeis parata spe certa pꝛeripuit gentilitas.

Duodecim annis. Duodecim annis fluxit: sicut ⁊ illa filia creuerat duodenis: quia exquo synagoga cepit deo famulari: cepit gentilitas ydolatria ⁊ peccata polluī.

Accessit. Credidit: dixit: qz his trib⁹: fide: ꝓbo ⁊ ope oīs sal⁹ acgrīt.

Si tetigero fimbriam. Fimbriam nō vestem. Quia nō vidit in carne dominū: Sed suscepit per apostolos incarnationis verbū. Beat⁹ qui vel extremam partem verbi fide tangit.

Confide filia. Credidit vtiq; que petijt: sed inculcat robur ⁊ perseuerantiam fidei.

Vidisset tybicines. Tybicines sunt carmen lugubre canentes. Vi

Nicolaus

habeꝫ Marci. v. ⁊ Luc. viij. vbi dī ꝙ erat ꝓnceps synagoge. iudei enī habebant tm̄ vnū templū vbi poterant offerre ⁊ imolare. s. in hierusalē: sed in alijs ciuitatib⁹ ⁊ villis habebāt loca determinata in quib⁹ cōueniebat ppl̄us ad orandū ⁊ audiendū verbū dei. ⁊ tractandū de his q̄ ptinebant ad cōem vtilitatē ppl̄i. ⁊ ille q̄ pꝛerat cui⁹ auctoꝛitate cōgregatio fiebat docebaꝫ pꝛinceps synagoge: talis erat iste q accessit ad iesum. a Et adorabat eum. faciēdo s. sibi reuerentiam debitā. d. b Dñe filia ⁊c.] Marcus autem dicit ꝙ dixit eam esse in extremis. Lucas autē ꝙ moꝛiebatur. ⁊ hoc est verū quādo pater recessit ab ea ⁊ venit ad iesum. sed anteq̄ iesus veniret ad domū patris eius filia moꝛtua est ꝓpt qđ nunci⁹ supuenerūt de domo qui dixerūt: noli vexare magistrū: quia defuncta est filia tua: credentes ꝙ xp̄us nō posset suscitare eam a moꝛtuis. licz posset eam sanare. Matthеus igit̄ ista omittit: vt breui⁹ scribat ⁊ accipit patris verbū ab illo tempoꝛe quo recepit nunciū: quia assecurat⁹ per xp̄m dicentē sibi: Cōfide. vt dicit Marcus: credidit ipsam suscitandā per ipsum. c Et surgens iesus ⁊c.] pergens. s. ad domū eius ꝓpter fidei sui meritū. d Et ecce mulier. Hic interponit miraculū de sanatione mulieris emoꝛoisse: qđ fecit christus in via eundi ad suscitationem puelle. quod fecit christus duplici de causa: pꝛima fuit vt ostenderet nobis ꝙ nō solum in termino: sꝫ in via debemus bonis operib⁹ occupari. i. secūda fuit vt per miraculū factū in via archisynagogus hoc videns certificaret de suscitatione filie sue in termino dicit igitur cuāgelista: Et ecce mulier que flu. san. patiebaꝫ. xij. ānis. Hoc exp̄mit vt ostendat infirmitatis, plixitatem ⁊ curationis difficultatem. e Accessit retro. christus enī erat in turba magna. vt dicunt Marcus ⁊ Lucas. ⁊ ideo nō poterat de facili habere accessum ad eum. f Et tetigit fimbriam. christus enī poꝛtabat vestimentū suum ad modū iudeoꝝ. Ad cuius cuidentiā sciendū ꝙ popul⁹ iudaicus de quo christ⁹ erat nasciꝰ ⁊ ab eis distingui. ⁊ ideo data est eis circūcisio vt quoddā signum distinctiuum in carne. Similiter data est eis lex: vt haberent quendā specialem modū viuendi. Siliter pꝛeceptū fuit eis in habitu distingui. vt ꝓ Nu. xv. Loq̄re filijs isr̄l vt faciāt sibi fimbrias ꝙ quatuoꝛ angulos pallioꝝ ponentes in eis vittas hyacinthinas. Vitte enim hyacinthine que erant celestis coloꝛis designabāt ꝙ debebant habere cōuersationē eminentē pꝛe ceteris.

sunt magistri meroꝛe suo subditos demulcentes: ⁊ turbam iudeoꝝ aduersus doctrinam christi calcitrantium.

Et turbam tumultuātē ⁊c. Quia synagoga leticiā dñice inhabitationis ꝓ infidelitate amisit. q. inter flentes ⁊ ciulantes moꝛtua facet.

Solū iudiciū patebat cū expulit gētes: dicens: Nō sum missus nisi ad oues q̄ pericrūt. Non q̄ sine mia esset de⁹: vel ei⁹ iudicium: sed post patuit in susceptione.

Non est enim moꝛtua. Vobis moꝛtua est. Deo aūt q̄ suscitare pōt dormit: tam in aīa q̄z in coꝛpoꝛe.

Et cum ejecta eēt. Id ē: cū roꝛobati essent irrisoꝛes: itrauit i electoꝝ mētes. Moꝛ. turba curarū cijciēda ē: vt aīa resurgat. Scōm Lucam ejecta turba null⁹ adhibeꝫ nisi petr⁹: iacobus ⁊ iohānes: ⁊ pī ⁊ mf puelle. Quia blasphemis ⁊ irrisoꝛib⁹ non sūt reuelāda mysteria: Sed fidelibus qui honoꝛēt. Unde alibi: Justificata est sapientia a filijs suis. Mar. 5. d

Et tenuit ma. c. Nisi pꝛius man⁹ iudeoꝝ que sanguine plene sunt mūdate sint a moꝛte nō resurgūt. Tenuit manū leꝛosam moysi ꝙ quod carnalia opa spūaliter intelligi fecit. Moraliē Puella signa peccati delectationē adhuc coꝛde tectā: nōdū opere ꝓpetratam. Cui⁹ facilē coꝛrectionē dñs ostendit: dicēdo puelle: Surge. Nam in alijs duob⁹ quos suscitauit: aliquam videꝫ fecisse moꝛaꝝ. Vel in dicendo vel in expectando: vt: Juuenis tibi dico surge. ꝓ lazaro fremuit spiritu: turbauit se: flcuit: clamauit. ꝓ quo sunt deuote soꝛoꝛes. id est sollicite cogitationes: puella iam in domo paucis aꝛbitris surgit: ⁊ eis vt nemi ni manifestent pꝛecipit. Juuenis extra poꝛtam multa turba comitāte. Lazarus quoq; coꝛam multis: quia publica noxa publico eget remedio: leuis leuioꝛi ⁊ secreta potest deleri penitentia.

Transeunte in. Id est de domo pꝛincipis in suam domū. Domus ꝓncipis synagoga est: sua domus celestis hierusalem.

de lyra

ſm ꝙ ꝓ⁹ Paul⁹ dicit ad ꝓhil. iij. Nostra aūt cōuersatio in celis est. vnde sequit ibidem Nume. xv. Ut recoꝛdent̄ mandatoꝝ dei ⁊ sint sancti domino deo suo. talem ergo vestē poꝛtabat christus: sicut ⁊ alia legalia obseruauit vsq; ad passionē. ⁊ ideo mulier tetigit fimbriam: quia illud qđ est in angulo pallij qđ est a parte posteꝛioꝛi facilius pōt attingi. g Dicebat enī intra se firmiter. s. credendo. h Si tetigero vestimentū. nō quia vestimēta habeant aliquā virtutē sanandi: sed qz per hoc declaraē virtus illoꝝ quoꝝ sunt vestimenta. i At iesus cōuersus ⁊ videns eam. approbans ipsius fidem. l: Dixit: cōfide filia ⁊c. ⁊ patet littera. l Et cum venisset. Hic reuertitur ad narrandū miraculuꝫ pꝛimo ꝓpositum de suscitatione puelle dicens: Et cum venisset iesus in domū pꝛincipis ⁊, vidisset tybicines. Diuerse melodie excitant diuersas passiones in homine. alique enim excitant audaciam. sicut patet in bellicis tubis. ⁊ alique deuotionez. vt patet in canticis ecclesiasticis. ⁊ alique leticiam. sicut patet in diuersis instrumentis musicis. ⁊ alie excitant fletuꝫ ⁊ lamentationē. ⁊ talibus vtebantur antiquitus in sepulturis magnarū personarum: vt prouocaretur multitudo ad fletum. ⁊ tales dicūtur hic tybicines. carmen sꝫ lugubre cantantes. m Et turbam tumultuantē. id est lachrymantē ⁊ eiulantem. ⁊ illud vocatur tumultus: quia causat sonum confusuꝫ. sequit: n Nō est moꝛtua puella quia licz esset moꝛtua ſm viaꝫ nature. tamen nō erat moꝛtua illi qui poterat eam suscitare. o Sed dormit. quod dicit: quia poterat eam ita faciliter suscitare. sicut homo potest alium hominē a somno excitare. p Et deridebant eum credentes ꝙ loquereꝫ ex ignorantia: qz sciebant eaz moꝛtuā. q Et cū ejecta esset turba. exquo enim erant increduli non erant digni videre miraculū: quia scriptum est. s. vij. ca. Nolite sanctū dare canibus. r Intrauit. cum petro ⁊ iohanne ⁊ patre ⁊ matre puelle. vt expressius dicit Marci. v. ad hoc vt isti essent testes miraculi. s Et tenuit manū eius. per tactum cuim curabat vt ostenderet ꝙ illa humanitas erat instrumentū diuinitatis miracula facientis. vt dictum est. s. t Et surrexit puella. ad vitam perfecte restituta. v Et transeunte illo. Hic ponit secundū miraculū pꝛincipale in illuminatiōe ceꝛoꝝ. x Secuti sunt eum duo ceci ⁊c.] vocabant autem cū filium dauid. vulgata enim fama erat apud iudeos ꝙ christus nasciturus erat de semine dauid ſm carnem. ⁊ ideo quia credebant firmiter ipsū esse xp̄m

ꝓmissum.

Duo ceci ⁊c. Duo ceci: duo populi inscij: donec christū ceperūt seq. Hec de duobus cecis ⁊ de muto demoniaco solus matthеus ponit. Illi aūt duo ceci de quib⁹ alij narrant non sunt isti: sed silē factū est. Ita vt si matthеus non illius etiā facti meminisset: posset putari quod nūc dicit dictū fuisse de illis. Sed scire debemus quedaz facta esse silia: qō ꝓbat cū idē euāgelista vtraqz cōmemorat: vt si qñ talia singula apud singulos in uenerimus atqz eis cōtrariū quod solui non possit occurrat: nō esse hoc idez factū: sed aliud simile.

l.20.d.

Nicolaus

Ꝓmissum ipsi dauid: ō vocant eū sic filiū dauid. sequit: a Creditis, qz hoc possum facere vobis. non querit hoc q̄si ignorans eoꝝ fidem: quia ola sciebat ꝑ certitudinē: ꝙ vt cōfessio exterior addat fidei interiori. ⁊ sic sint digniores illuminari: quia ꝛm q̄ scribitur ad Ro.j. Corde enim creditur ad iusticiā: ore aūt fit ꝓfessio ad salutē. sequit: b Et cōminatus est illis iesus dicēs: videte ne quis sciat. illi aūt exeuntes diffamauerūt. i. publice nūciauerunt. Sed queritᵉ qūo fecerūt ꝓtrariū eius quod dixerat eis: quia vt christus voluit fieri illud qō dixit eis aut nō: si noluit sequitur q̄ fecerint cōtra preceptū eius: ⁊ sic peccauerūt: quod non videt: quia nō fuissent digni saratione: sin aūt voluit sequit q̄ christus mendax vel duplex in verbis fuit qō est impossibile. Sciendum q̄ in christo ponit duplex volūtas sicut ⁊ natura: vna diuina ⁊ est duplex. vna signi ⁊ altera beneplaciti. volūtas enīz bñplaciti est qua vult aliquid simpliciter ⁊ absolute: ⁊ sic christus voluit miraculū publicari: qz contra voluntatē bñplaciti nihil fit: ꝙ bñ fit ꝓtra voluntatē signi. Alia fuit in christo voluntas humana. ⁊ sic christus quodāmodo voluit et quodāmō noluit miraculū publicari ad dei gloriā. noluit aūt hoc vt ostenderet humanā laudē esse fugiendā. sicut etiā sunt aliqua que sunt partim volūtaria ⁊ partim inuolūtaria. vt dī. iij. ethicoꝝ. sicut ille q̄ ꝓicit merces in mari vult ⁊ non vult ꝓicere diuersis respectib⁹: qz non vult absolute: vult tñ in casu tali positus. c Egressis aūt illis. Hic ꝓsequit tertiū miraculum principale de demonis eiectione. Egressis aūt illis. i. cecis iā illuminatis. d Obtulerūt ei. hoies. s. illius terre. e Hominē mutū demoniū habentē. Dicit aūt demoniū mutū nō formaliter ꝙ effectiue tñ. Ad cuius intellectū ꝓsiderandū q̄ natura corporalis obedit spūali ad motuz localē. voces aūt significatiue formaliter ꝑ motū linguе ⁊ labioꝝ ⁊ alioꝝ instrumentoꝝ naturaliū. ⁊ ideo quia demō ꝑ volūtate sua potest istaliter mouere: pōt ꝑ linguā hois diuersa verba formare: ⁊ sic arreptitii aliquando loquunt idioma eis ignotū: sicut purus laicus latinū. ⁊ hoc ē manifestū signū q̄ sic loquēs sit demoniacus: quia talis locutio nō pōt ꝓcedere nisi ab aliquo intellectu. ⁊ ideo cū non ꝓcedat ab intellectu hois tale idioma ignorātis: sequit q̄ ꝓcedat ab intellectu angeli vel demonis linguā sic mouētis. ⁊ sicut demō pōt mouere linguā ad loquēdū idioma incognitū: ita pōt impedire linguā ne moueat ad loquendū idioma cognitū: ⁊ sic reddit hoiez mutū. talis aūt erat iste oblatus christo. ꝓpter quod sequitur: f Et eiecto demonio ⁊c. q̄ amoto impedimēto habuit officiū loquēdi sicut ꝓius. g Et mirate sunt turbe. qz admiratio ꝓsurgit ex inspectōe rei insolite: qō fuit in ꝓposito. sequit: h Nunq̄ apparuit sic in isrl. Iz enī in veteri testamēto aliq̄ legunt arrepti a demonib⁹: non tñ legit aliqs curatus qui cū obsessione demonis factus fuisset mutus. i Pharisei aūt dicebāt in ꝑncipe demoniorū ⁊c. Odiū enī ⁊ inuidia faciūt interꝑtari facta in deteriorē partē ⁊ puerti iudicia. pharisei aūt obediebāt christū: qz acriter arguebat eoꝝ vitia: vt patet ꝑ euāgelij decursū: ⁊ ideo miracula a christo facta virtute diuina dicebāt esse facta arte magica. ⁊ eodē mō eiectionē demonū factā ꝑ christū dicebāt fieri virtute cuiusdā superioris demonis: cui inferiores obediebāt ad nutū de corporib⁹ exeundo: sicut enī in angelis sunt ordines: ⁊ alij sunt aliis superiores. sic in demonijs cū in eis remāserint naturalia integra ꝛm Dionysiū. Dicebāt enim pharisei q̄ christus habebat

ꝛm humanitatem assuptam ꝙ aliqui ex iudeis ⁊ gētibus qui fuerāt sine lumine veritatis

eum duo ceci clamantes ⁊ dicentes: ✝ Miserere nostri ✝ fili dauid. ꝙ cū celos ascēdisset ✝ ꝙ dom⁹ in qua cecos illūinauit sed ecclia ē ✝ ꝙ in vnitatē fidei conuenerunt

Cum autē venisset ✝ domuz: ✝ accesserunt ad eum ceci: ⁊ dicit eis ✝ fidē cōfessio ꝓmat ꝙ nō quasi nesci⁹ interrogat sed vt fides orando impetret qō ipse vult dare

iesus: ✝ Creditis quia hoc possum facere vobis? Dicunt ei: Utiqz ꝙ cōfessio oris factum meretur pietatis

dñe. Tunc tetigit oculos eoꝝ: dicens. ꝙ. i. sicut fides illuminat mētē: ita oculis restituat lucē

Scōm fidem vestram fiat ꝙ non tamen in itinere sanati sunt: sed postq̄ venit domū. i. celos ascēdit.

vobis. Et apti sunt oculi eoꝝ. Et ꝓminātus est illis iesus: dicens: ꝙ exemplum fugiende iactantie

Videte ne quis sciat. Illi autē exeuntes ✝ ꝙ propter memoriā gre non possunt tacere ꝙ nota aliquod iustum iter se esse contrarium

diffamauerunt eum in tota terra illa. Egressis autē illis ꝙ predicatores ✝ a cōfessione fidei.

ecce ōbtulerūt ei hominē ✝ mutū ꝙ idolatrie debitum. ✝ ꝙ ablata idolatria

demonium habentem: ⁊ ✝ eiecto ✝ ꝙ confessus est christum

demonio: ✝ locut⁹ ē mutus ꝙ: ⁊ mi ✝ ꝙ in turba nationū confessio.

rāte sūt ✝ turbe dicētes: ✝ Nunq̄ ✝ ✝ ꝙ quis similis tui in fortibus dñe: non ꝓpheta

Hominē mutū. Significat gentilē populū: vel oē genus hominuz quo dicto ꝑ ꝓdicationē ad christū: ⁊ ablata idolatria ꝓfessus est christum.

Raboch grece: vsitati⁹ surdus: ꝙ tñ indifferēter ⁊ mutus ⁊ surd⁹ dicūt.

Pharisei autem. In pharisēis infidelitas iudeoꝝ signatur.

Misertus. Qtā veritatis aperiēdo: ⁊ molestias corpales auferēdo.

Et conuocatis.

A curatione socrus petri vsqz huc continuationez habuerunt relata miracula: ⁊ fuerunt ante sermonem in monte habitū facta: qō ex electōe matthei

de lyra

aliquē demonē superiorē Luce.xj.e
quē vocabāt beelzebub sibi familiarē ⁊ priuatū: ⁊ sic demones inferiores de corporib⁹ obsessis obijciebat per illū. sed illud inferius rationabiliter reprobat a christo: vt videbitur. xij. ca. k Et curabat. Dic ponunt miracula in generali: qz euāgeliste nō poterāt oia facta christi scribere in particulari. vt dī Joā. vlt. a
Multa quidem ⁊ alia signa fecit iesus in ꝓspectu discipulorū que non sunt scripta in libro hoc: quod si scribant ꝑ singula nō arbitror totū mūdū capere eos qui scribendi sunt libros: ꝓpter hoc cū in ecclesia dicit in martyrilogio ⁊ alioꝝ plurimorum Luce.xo.a
sanctorum ⁊c. hac. s. de cā quia carolus magnus fecit iquiri diligēter obit⁹ ⁊ act⁹ martyꝝ ⁊ alioꝝ sāctoꝝ. ⁊ inuentū est q̄ diebus singulis occurrebant
plus q̄ trecenta festa: ꝓpter hoc statutū est vt in fine martyrilogij addere tur predicta clausula vt i Mat.3.b. Joc
generali saltē memoria sanctoꝝ fieret in eccla in die transitus eoꝝ: ita silr cuāgeliste qui nō poterāt oia miracula christi in particulari scribere. ideo frequenter multa ꝓcludūt in quadā generalitate. sicut dicit hic: Et circuibat iesus oēs ciuitates ⁊ castella docēs in synagogis eoꝝ. i. in locis cōib⁹ eoꝝ in quibus sapiētes conueniūt: per quod ostendit sanitas doctrine cl⁹ que nō erat in latebris ⁊ angulis⁹ sicut est doctrina hereticoꝝ. l Et ꝑdicans euāgeliū regni. i. legē nouā que imediate introducit ad regnū: qō nō faciebat lex vetus. m Et curās omnē languorē. i. infirmitatē prolixaz. n Et oēm infirmitatem. q̄ntūcūq̄ als incurabilem. ex quo patēt multa miracula hic in quodam generali inclusa ad confirmationē legis euange-
o lice a christo facta. C. X.

non patriarcha ✝ ꝙ quia virtutem negare non pos

apparuit sic in israel. ✝ Pharisei dicunt: opera calumniantur

sei aūtem dicebant: In principe ✝ ꝙ vbiqz indifferenter predicabat nō ꝑsonas discer

demoniorū ejcit demōes. ✝ Et circuibat nens: sed salutem credentium querens

cuibat iesus omnes ciuitates ⁊ castella: docens in synagogis eorum ✝ ꝙ. i. ꝓdicationē que ducit ad regnū celeste.

✝ ꝙ predicans euangelium regni ⁊ curans omnez languorē ⁊ ꝙ in populo

ōem infirmitatē. C. X.

ꝙ clemētie intuitu ꝙ genus humanum ✝ ꝙ compassus est

u Idēs aūt turbas ✝ misertus est eis: quia erant

ꝙ pp varios errores dēonū ✝ ꝙ vana securitate torpētes: ⁊ hoc ex vitio doctorū qui eos in viam veritatis

vexati ⁊ ✝ iacentes sicut oues non non adduxerant

habentes pastorem. Tunc dicit ✝ ꝙ turba ppter suscipiēdoꝝ bo q̄ ferēdo fructū apta

discipulis suis. ✝ Messis quidem ꝙ predicatores.

multa: operarij autem pauci. Rogate ergo dominum messis: vt ✝ ꝙ dicatores ad cōgregādā electoꝝ ecclesiam.

mittat ✝ operarios in messem suā. ꝙ vñ dī: nō vos me elegistis: sed e.e.u. ꝑ gratiā

Et cōuocatis duodecim discipulis

v Idens aūt iesus turbas. Postq̄ matthe⁹ descripsit legis cuāgelice dationē ⁊ eius confirmationē. Hic ꝓsequit eius ꝓmulgationē. et diuidit in duas partes: qz ꝑmo ponit eius ꝓmulgatio apud ꝓpinquos s. iudeos. Secūdo apud extraneos. s. gētiles. ca. xv. Prima in duas. qz primo ꝓmulgat manifeste. secūdo parabolice. ca. xiij. Itē prima in tres. qz primo describit ꝓmulgantiū ipsaz. s. apostoloꝝ institutio. secūdo dubitatiū confirmatio. ca. se. tertio impugnantiū confutatio. ca. xij. Iterū prima i duas. qz ꝑmo ponit institutionis rō. secūdo ipsa institutio. ibi: Et cōuocatis. Circa primū sciendū q̄ sicut patet ex precedētibus: multi sequebant christū tum ꝓpter eius predicationē audiendā: tū ꝓpter infirmitatū curationē habendā. Christ⁹ aūt ita paup erat q̄ nec domiciliū vbi caput reclinaret habebat. ⁊ ideo turbe sequētes eū iacebāt vexati sup terraz sub diuo: propter qō xp̄s. p Misertus est eis qz erāt ⁊c. Sacerdotes enī eoꝝ ⁊ doctores intēti auaritie nō vacabant debito mō eoꝝ doctrie. ⁊ hec fuit occasio mittendi apl̄os ad predicandū populo ⁊ sanandū infirmos: vt non esset necesse q̄ turbe currerent post christū tāto labore. ꝓpter qō subdit: q Messis quidē multa. i. multitudo preparata ad hoc q̄ ꝑ certā fidē colligat et in horreū reponat. r Operarij aūt pauci. i. doctores ⁊ ꝓdicatores verbi qz adhuc discipuli christi nō ꝓdicauerāt. s Rogate ḡ dñm messis. i. ipz christū. t Ut mittat operarios. i. ꝓdicatores ad eruditendū populū. ex quo patet q̄ ꝛz christus velit aliqd facere: tñ vult a iustis exorari. v Et cōuocatis. Hic ponit predicatoꝝ institutio. ⁊ diuidit in duas partes. qz primo describit informatio predicantiū. secūdo ipsos recipientiū. in fine ca. Qui recipit ꝓphetā ⁊c. Prima in tres. qz ꝑmo describit institutio apl̄oꝝ q̄ntū ad collationē potētie. Secūdo q̄ntū ad formā doctrie. ibi: Nos du-

que inter ipsa refertur indubitanter habemus. Fuit enim vnus de duodecim electis in mõte ad apostolatum. Hic aũt redit ad ordinem rei sicut gesta est post curatum centurionis seruum.

Duodecim discipulis. Hi sunt operarij qui mittendi erãt: & quadrati orbis partes ad fidẽ trinitatis vocaturi. Quor predicatio ad põdus haberet auctoritatis: dat eius potestas curãde ois infirmitatis.

Duodecim aũt. Catalogus aplor ideo hic ponit: vt preter hos q pseudo futuri erãt excludant. Et vt tam noia eorum q̃ eis credentiũ: i libro vite esse scripta significentur.

luce.6.a. mar.3.b luce.6.c.

Petr⁹ & andreas. Apostolorum paria iugaq; sociat: petrum & andreã fratres: non tam carne q̃ spiritu.

Primus scribit simon cognomẽto petrus ad differentiã alterius simonis qui dicit chananeus a chana vico galilee vbi dns aquas puertit in vinum. Voluit dns apostolor principẽ prius alio noie vocari: vt ex ipsa cõmutatione nois sacri viuacitas cõmendaret. Idẽ est latine petrus & grece: qd syryce cephas nomẽ deriuatũ a petra quod est christus in quẽ credebat.

Hie. Rabba. Simon. i. obediẽs: qui ꝓpter primatũ apostolici ordinis vocat petrus. i. firmus. Andreas grece virilis: q̃ viriliter christo adhesit. Philippus os lãpadis qui lumẽ inuentũ pdicauit nathanaeli. Bartholomeus filius suspendẽtis aquas. i. dei: qui mẽtes doctor surſuz eleuat vnde inferius aquas distillat. Jacob⁹ supplãtator. Joãnes dei gra vel in quo est gra: q̃ & ille curã carnis dño vocãte supplãtauit: & ipsam carnem herode trucidante ꝓtẽpsit: iste ob precipui amoris gratiã supra pectus dñi recubuit. Jacobus sane & ioãnes ob eximiũ virtutis & animi culmen: filij tonitrui (vt in euãgelio marci scriptũ est) cognominati sunt. Quor vnus celestibus intonat. In principio erat verbũ. Et ambo sepe seorsum duci: & aliq̃n sonũ de nube terrificũ audire meruerũt. Hic est filius meus dilect⁹. Thomas & Mattheus. Ceteri Mattheũ prius ponunt: & prudenter tacent publicanũ. Iste & se postponit: & publicanũ dicit: vbi ha. q. pec. super abundet gratia. Thomas abyssus: vel geminus: grece didimus: quia quo

Nicolaus

decim. Tertio quantũ ad veritatẽ vite. ibi: Gratis accepistis. Item prima in duas: q̃ primo conferẽ auctoritas seu potentia predicandi ipsis apostolis. Secũdo numeranẽ sub noibus ꝓprijs. ibi: Duodecim aũt discipulorum. Circa primũ ꝓsiderandũ q̃ ẽm q̃ dicit Luce. 6. non solum dns misit duodecim apostolos ad predicandũ. sed etiam. lxxij. discipulos. verũtamen quia. xij. apostoli fuerunt principales eius discipuli. & maior potestas est eis collata a christo. ideo de ipsis facit hic solũ mentionẽ Matthe⁹ dicens: Conuocatis. xii. discipulis suis. i. apostolis: qui principaliter erãt sui discipuli: vt visum est. a Dedit eis potestatẽ spirituũ imundor &c. cuz enim doctrina non sit efficax nisi fuerit ꝓbata: ex quo misit eos ad docẽdũ debuit eis dare gratiã miraculor: quia aliter non põt ꝓbari veritas huius doctrine cũ excedat facultatẽ intellectus humani: ꝓpter quod dicit Marci vlt. Ipsi vo ꝓfecti predicauerũt vbiq; dño cooperante & sermonẽ cõfirmante sequẽtibus signis. Si aũt q̃rat q̃re pdicatores moderni talia signa non faciũt. Respondet Brego. quia cũ fides catholica sit sufficienter ꝓbata per miracula christi & apostolor: non oportet vlterius hãc probationez reiterare: sicut etiã arbusta primo cum plantant frequenter irrigant. cum autẽ in terra radicẽ firerũt talia subtrahunt. verũtamen ad consolationem fideliũ etiã posteris tpibus multa fecit miracula. vt patet de tpe martyruz & confessor. b Duodecim aũt. Hic noia apostolor exprimunt duplici de cã. Una excludendũ pseudo apostolos: qui a tpe christi inceperũt et apostolos veros persecuti sunt. vt patet in actibus apostolor & in doctria apostolor. Alia causa est cur iste numerus duodenarius apl̃or signãter hic exprimit est: quia in sacra scriptura multipliciter designat: figuratus ẽ enim per duodecim filios iacob: per duodecim ꝓncipes tribuũ israel: ꝓ duodecim fontes in helim: per duodecim lapides sublatos de iordane: ꝓ duodecim boues sustẽtãtes mare eneuz: ꝓ duodecim ꝓphetas in vno volumine artatos: ꝓ duodecim stellas in corona sponse: per duodecim fundamẽta ciuitatis: per duodecim portas eiusdẽ: & vt reddamus singula singulis: isti sunt duodeciz pat iarche: quia ꝓncipales partes in nouo testamẽto: duodecim ꝓncipes q̃ ꝓstituti sunt sup oẽm terrã. vt dicit i psal. duodecim fõtes ex qbus manauit aqua salutaris sapiẽtie ad irrigandũ hortuz militãt ecclesie. duodecim lapides viui coniuncti cemẽto charitatis ipsi christo tãq̃ ꝓmario lapidi duodecim boues sustentãtes mare eneũ. i. doctrinã sacror in quib⁹ lauãtur ale fideliũ. duodecim ꝓphete annunciãtes mũdi terminũ & iudicis aduentũ. duodecim stelle illustrãtes totũ mundũ. duodecim fundamẽta ipsius spũalis hierusalẽ. duodecim portas eiusdẽ: q̃ per ipsos habemus aditũ per patriã eternã. dicit ergo: Duodecim &c. Primus simon nõ ꝓpter primitatẽ tpis & dignitatis: q̃ tanq̃ ꝓncipali apl̃o christus dimi

† tã visibiliter i corpore: q̃ inuisibiliter I alia veratiũ

suis dedit illis ptatez †spũz immũdor vt eijcerẽt eos: & curarẽt

† tam intrinsecus q̃ extrinsecus.

oẽz lãguorẽ: & oẽm infirmitatez.

† alias discipulorum

Duodecim aũt noia apl̃or hec sunt. Prim⁹ simõ qui dr petrus

† os lãpadis q: oris officio lumẽ quo intue illustratus ẽ: mor inuento fratri propinauit.

& andreas frater eius: philippus

† syrũ nomẽ † ad differẽtiã: q: se gẽ iacob⁹ alphei.

& bartholomeus: iacobus †cebedei & ioannes frater ei⁹: thomas

† donatus vel assumptus a massa perditorum

† † iustus in principio accusator sui est.

& matthe⁹ †publicanus: & iaco

† i. docti

bus alphei: & thadeus: simõn cha

† emulator.

naneus: & iudas scariothis: qui & tradidit eum. Hos duodecim

† principaliter.

misit ihesus precipiens eis & dicẽs:

† non prius ad extraneos: sed ad proprios

In viam †gentium ne abieritis: & in ciuitates samaritanorum:

epistola sua dicit. Simõ ad differentiã chanaeus a chana vico qõ interpretatur zelus. Iñ & zelotes i. emulator. Judas scharioth is: a vico vbi ortus ẽ vel ex tribu issachar: propagiũ sue dãnationis nomen accepit: quia issachar qõ dicit merces pditiõis premiũ insinuat. Scharioth interpretat memoria mortis: quia non repente psuasus: sed diutius meditatus peregit scelus: q̃ puide inter apostolos eligitur: quia quanta est veritas quã nec aduersari⁹ minister infirmat: & ad iudiciũ humane infirmitatis voluit deseri & prodi: modesteq; tulit. Duo et duo nominatim exprimunt: vt iugalis societas approbetur. Hi sunt. xij. filij iacob. xij. ꝓncipes plebis isrl. xij. fontes reperti in helim. xij. lapides inuenti sacerdotis. xij. panes ꝓpositionis. xij. exploratores a moyse missi. xij. lapides altaris. xij. lapides a iordane eleuati. xij. boues sub mari eneo. xij. stelle in corona spõse. xij. fundamẽta. xij. porte ciuitatis. Multis alijs figuris prenotati sunt apti ad dispensanda diuina mysteria.

Thomas. Abyssus: quia altitudinem diuine virtutis in resurrectione certa fide penetrauit. Vel thomas geminus: quod est grece didimus: ꝓpter dubium cor in credendo.

Et iudas scharioth is. Magnũ in nobis exemplum doctrine: cum qui omnia nouerat non dubitaret proditorem in discipulum eligere: atq; apostolum ordinare. Habet enim christus conscium mũditie testem: cum suum non dubitet eligere proditorem.

In viam gentium &c. Post resurrectionem dicit: docete omnes gentes. Sed hoc ante. quia prius oportet iudeis predicari ne causam habeant non recipiendi: qui ad gẽtes apostolos misit. Allego. Ne simus similes hereticis.

de lyra

sit sibi ecclesiã regendã. vt patet Joã. vlt. Andreas aũt frater eius fuit primus christi discipulus ordine tpis. vt patet Joã. i. q̃ vt ibi dicit vn⁹ ex duobus qui secuti sunt iesum erat andreas frater simonis petri & tãq̃ principalior de illis duobus: vt ibidem notatur. nomẽ autẽ alteri⁹ tacet: & postea ibidẽ subditur de vocatione petri: & vocat simõ: q̃ hoc erat nomẽ ei⁹. c Qui dicit petrus. q̃ hoc nomen petrus fuerat sibi impositũ post conuersionem. sicut etiã q̃n adultus baptizat mutat nomẽ eius. d Et andreas frater eius philippus & bartholomeus iacobus zebedei. s. filij: & iste dicit iacobus maior respectu alterius iacobi: triplici rõne. s. rõne vocationis: q̃ prior vocatus a christo. Secũdo rõne familiaritatis: q̃ christus ipz ad secreta sua admittebat. vt patet in trãsmigratõe: Matth. xvij. & in suscitatione puelle: Marci. v. Tertio rõne passionis: q̃ primus inter apl̃os ẽ ad dei gloriã trãslatus p martyriũ. vt habet Act. xij. e Et ioãnes frater eius thomas & matthe⁹ publicanus & iacobus alphei. s. filij⁹. & iste iacobus dicit iacobus minor respectu alterius. & hoc ex eisdẽ rõnibus quib⁹ alter dicit maior. f Et thadeus. iste Act. j. vocat iudas iacobi: q̃ frater fuit iacobi minoris. g Simõ chananeus. dicit autẽ iste chananeus nõ q̃ esset de genere chanaan: sed sic notatus a chana: que est q̃dã villula galilee vbi fuerũt ille nuptie: de qb⁹ hz Joã. ij. h Et iudas scarioth is. di. scharioth is nõ q̃ de genere issachar: vt dicũt alig. ẽ a loco vñ nat⁹ fuit scharioth: qui est quidã vicus in iudea. i Qui & tradidit eum. istud additur ad differentiã iude fratris iacobi. & ad ostendendũ ꝓphetiã dauid cõpletã: que dicit q̃ christus esset tradendus a discipulo: sm q̃ dicit in psal. Etenim homo pacis mee in quo sperabã. & ad excusationem bonor quando in congregatione eorum aliquis malus reperitur. k Hos duodecim. Hic traditur apostolus forma doctrine: & primo q̃ntum ad locũ dicitur: l In viam gentium ne abieritis. vbi prohibuit eis ne irent ad pdicandum gentilibus extra terram promissionis. m Et in ciuitates samaritanorum. lz isti essent in terra promissionis: tamen erant partim gentiles & partim iudei. vt habetur. iiij. Regum. xviij. Ductis enim decẽ tribubus in captiuitatẽ per regem assyriorum missi sunt ab eo gentiles ad habitandum in samaria & in alijs ciuitatibus propinquis: sed dominus misit leones qui interficiebant eos. & ideo super hoc habito consilio rex assyriorum misit vnum de captiuis sacerdotib⁹ ad eos vt doceret eos colere dominum. vnde q̃ ipsi receperunt libros moysi tñ: & nihilominus cũ hoc ydola colebant. Ratio autem quare apostoli fuerunt prohibiti predicare predictis gentibus fuit: quia non erat magnum tempus vsq; ad christi passionem: & conueniens erat vt eius aduentus primo denunciaretur iudeis: q̃ bus principaliter erat missus. ideo illud tempus quod erat vsq; ad passionem christi

Appro.reg.ce. Per fidē ppe ē regnū. Sicut enī fit peccās terra: ita iustus fit celū in quo deo pſidet. Vñ dī: Regnū dei intra vos est ꝛc.

Ecce quid debeant pdicare: Appropinquabit regnum celorum.

In fir.cu. Ecclia infirmos statu boni operis ꝓfortat: mortuos in peccatis vel sine fide suscitat: leprosos erroribus aspersos mundat: demones p exorcismos fugat.

Gratis acce.gra.d. Ne iudas q̄ loculos habebat de pdicta potestate pecuniā congregare vellet: nequitiā eius suppremit dns dicēs: gra. acce. gra. da. Dānat etiā hic perfidiā simoniace hereseos.

Mar.6.b. Luce.9.a. et.10.b.

Dona spūalia precio vilescunt.

Aurū neq̄ argen. Qui haberent viderentur non cā salutis predicare sed luchri.

Neq̄ pecu.in zo. Duo sunt genera necessariorū: vnū quo emunt necessaria. Aliud ipsa necessaria. Per pecuniā in ꝯonis illud vnde emunt. p peraz quod emitur qō sbi reponitur.

De hoc in passione. Vñ misivos sine sacculo ꝛ pera: nunqd defuit vobis aliquid: At illi dixerunt: non.

Neq̄ calcia. Et plato dicit: duas corporū sūmitates non esse velandas nec assuetam fieri debere mollicie capitis ꝛ pedum. Cum aūt hec habuerint firmitatem: cetera robustiora sunt.

Neq̄ vir. Matthеus ꝛ lucas dicunt neq̄ virgam. Marcus non nisi virgam quo nomine significat potestas accipiendi necessaria: de qua et

Nicolaus

nem christi futurū erat necessariū ad manifestandū iudeis per aplos christi aduentū. ꝛ hoc est quod subditur: a Sed potius ite ꝛc. ꝛ patet per christi passionē aliquibus iudeis conuersis ad fidē ꝛ altis ꝓ maiori parte i infidelitate remanētibus. apostoli iuerūt ad predicandū gentilibus. ꝛ hic erat modus a deo institutus. vt habet Act̄.xiij. q̄ barnabas ꝛ paulus dixerūt iudeis: Vobis oportebat primū loq̄ verbū dei: & qm̄ repellitis illud ꝛ indignos vos iudicatis vite eterne: ecce ꝓuertimur ad gentes. sic enī nobis precepit dns. Secūdo tradit forma doctrine q̄ntū ad docendi actum cum dicit: b Euntes aūt predicate dicentes q̄: appropinquauit regnū celoz. i. christus qui est dator regni celoz. Sciendū enī q̄ regnū celorum quinq̄ modis accipit in hoc euāgelio. Primo ꝓ ecclesia militante. s. v. Qui soluerit vnū de mādatis istis minimis: ꝛ docuerit sic hoies: minim⁹ vocabitur in regno celoz: vt Grego. exponit q̄ regnū celoz ibi dī ecclia pfitis tpis. Secūdo ꝓ ecclia triūphante. eo. ca. Beati pauperes spū quoniā ipsoz est regnū celoz. Tertio ꝓ lege moysi. j. xxj. Auferet a vobis regnum dei ꝛ dabit genti faciēti fructū eius: quia verus intellectus veteris testamenti est ablatus a iudeis suis peccatis exigētibus ꝛ datus est christianis. Quarto ꝓ euāgelio christi. j. xiij. Dis scriba doctus in regno celoz similis ē patrifamilias qui ꝓfert de thesauro suo noua ꝛ vetera: q̄ doctores catholici testimonia proferūt de nouo testamēto ꝛ p ꝓfis de veteri qō includit i ipso sicut rota in medio rote. vt habet in figura Ezech. j. Quinto accipit ꝓ ipso christo. j. xij. Si in digito dei eijcio demonia ꝓfecto puenit in vos regnum dei. i. christus dator illius regni. per iectionē enī demonuz virtute dei ꝓbauit se esse christū. ꝛ hoc mō accipit hic regnū celoz. i. christus. ista erat predicatio aplorū ꝓ illo tpe. q̄: denūciabāt iudeis christuz venisse: et q̄: doctrina nō est efficax nisi assit ꝓbatio. Sequit modus ꝓueniens ad ꝓbandū veritatē huius doctrine. s. opa facta diuina virtute cū dicit: Infirmos curate ꝛc. c Gratis accepistis. Hic informant aplī q̄ntū ad veritatē vite. ꝛ diuidit in quatuor partes. Primo ostendit q̄ nō debēt moueri ad pdicandū cupiditate. Secundo q̄ nec terreri aduersitate. ibi: Ecce ego mitto vos. Tertio nec retrahi carnalitate. ibi: Nolite arbitrari. Quarto q̄ nec amore pfitis vite. ibi: Et qui nō accipit crucē. Prima in duas. quia primo retrahit eos a cupiditate. Secūdo q̄: in vita mortali qlibet indiget necessarijs ostendit qualiter debeāt habere necessaria vite. ibi: Dignus est operarius. Circa ꝑmū sciendū q̄ cupiditas ostendit in duob⁹: in male accipiēdo. ꝛ hoc ꝓbat dicens: Gratis accepistis. s. gratiā a deo vobis collatam: siue sit gra gratū faciēs: siue sit gra gratis data d Gratis date. eodē mō sicut accepistis: p spūalib⁹ enim actibus: vt p administratiōe sacramentoz ꝛ pdicatiōe ꝛ ꝯsilibus nō debet aliqd accipi quasi preciū. Secundo ostendit cupiditas in male possidendo: ꝛ hāc excludit cum dicit: e Nolite possidere aurū ꝛc. pdicator enī verbi diuini debet eē absolutus a sollicitudine. Tpalia enim in sui acqsitione molestant animū: ꝛ adhuc plus in sui possessione: q̄: sunt tā quasi mēbra incorporata ipsi habēti. ꝛ iō magis trahūt animū hois ad inordinatā dilectionē sui: ꝛ q̄: hoc suffocat verbū dei. idco nō debet eē in pdicatorib⁹ euāgelij. sequit: f Neq̄ pecu

† ſ vt ab eis repulſi ordie ad gētiū vocationē trāſitis

ne intraueritis: † ſed potius ite ad oues que perierunt domus ſrael. Euntes autem predicate dicentes: quia appropinquabit regnū

ſ vt magnitudinē ꝓ miſſoꝝ ꝓbaſt magnitudo ſignoꝝ.

celoz. Infirmos curate: mortuos ſuſcitate: leproſos mūdate:

ſ hereticos

† ſ ſicut ego ſine ꝑcio do vobis talē ptātē: ꝛ vos grat̄ date: ne euāgelij grā corrūpat venalitate.

mones eijcite. † Grātis accepiſtis grātis date. † Nolite poſſidere

† ſ q̄ alios ad cōeptū diuitiarū hortamini.

† ſ ꝓpe neceſſaria amputat: ne curent de craſtino qui docent omnia regi a deo

aurū neq̄ argentuz: † neq̄ pecuniā in ꝯonis veſtriſ. † Non peram i

† ſ ne cellariū ſecū vehāt ſ nec ipſa neceſſaria

† ſ nil preter indumentū quo cōtentus eſſe potes.

via: neq̄ † duas tunicas: neq̄ cal

† ſ auxilio baculi ſ net minima † ſ ecce quare ꝑcipit nihil ferre: q̄: ꝓia debētur eis

ciamenta: neq̄ † virgaz. † Dign⁹

† ſ quo accipiemus.

est enim operarius cibo ſuo. † In quācunq̄ autem ciuitatē aut caſtellum intraueritis: interrogate

† ſ non eſt curſitandū per domos

quis i ea dignus ſit: ꝛ † ibi mane

ſ ad alia migraturi.

te donec exeatis. Intrantes au

† ſ pacem hoſpiti precamini: vt ſoplatur omnis repugnātia contra veritatem

tem in domū † ſalutate eaz dicēn

† ſ ſi fuerint ibi predeſtinati ad uitam.

tes: Pax huic domui. Et † ſiquī

dem fuerit domus illa digna: vē

ſ quā optatis.

niet pax veſtra ſuper eā. Si aūtē

† ſ ꝑdicatiōis merces a deo vobis recōpenſabitur.

non fuerit digna: † pax veſtra ad

dicationis pgere debeat ostendat. Alle. Per aurum ostendit sapiētia secularis. Per argentū facūdia rhetorica. Per pecuniā ꝯne: sapientia abscondita. Per perā omn⁹ seculi. Per calciamenta mortuoz operū exempla ne sua opera per exempla stultoz tegant sed sanctā terrā ingressurus sensus habeat nudos: ꝛ a maloruz exēplis alienos. Nec debet alicuius ꝑsidio carnalis inniti. Qui salutat in via occasione itineris facit: non studio salutis. Hic est q̄ nō amore eterne patrie: sed premiorum ambitu salutē predicat.

Luce.10.b Mar.6.b. Luce.9.a. et.10.b. Luce.10.a

Dignus est. Unde ergo necessaria: Tantuz accipite quantum ad necessitatez sufficit: vt inde securi: etnis melioz vacet.

Interrogate quis. Testimonio vicinoꝝ eligendus est hospes: ne eius infamia predicatio ledatur.

Dignus. Vt sciat se magis accipere gratiam q̄ dare.

Ibi manete. Ambro. Dat constantie generale mandatum: vt hospitalis necessitudinis iura custodiant. Ideo domus eligenda: vt mutādi hospitij necessitudinisq̄ violande causa non suppetat.

de lyra

niam in ꝯonis vestris. ad prouidendum. s. vobis de necessarijs in via. g Non perā. i. repositoriū ciboz ad portandū in via. hoc totū dicit ad excludendū sollicitudinē tpaliū a predicatoribus verbi diuini. sequitur: h Neq̄ duas tunicas. i. vestes superfluas. Terra enī ꝑmissionis calida est multū. ꝛ de cōmuni cursu sufficit vna tunica: illud enim q̄ cēt ibi sufficiens vel etiā superfluū esset in regione frigida necessariū: ꝛ ideo p hoc nō excludit q̄n pdicatores euāgelij habeāt sufficiens tegumentū. i Neq̄ calciamēta. integra. s. q̄: apli vtebant sandalijs. vt habet Marci. vj. Ex quo patet q̄ sandalia non cōputant ꝓprie inter calciamēta. k Neq̄ virgā. Contrariū videt haberi Marci. vj. vbi dī q̄ dns ꝑcepit aplis vt nō portarent aliq̄ in via nisi virgā tm̄. Dicendū q̄ virga hic ꝛ ibi accipit eq̄uoce. Hic enim virga accipitur metaphorice. vel sensus est: Neq̄ virgā. i. nō innitamini subsidio tpali: sicut corpus innitit baculo sustentati. In marco autē accipit virga ad litterā: q̄: doctores hebreoz in signū doctrine portabāt virgā in manu: ꝛ q̄ ꝯsuetū erat apud iudeos ꝓuideri eis de victu a populo quem docebāt. ideo christus voluit q̄ hoc sufficeret aplis ꝓ aliqua ꝓ missione: per hoc enī ostēdebatur q̄ populus cui pdicabāt debebat eis ꝓuidere. vnde sequit: l Dignus enim est operarius. vbi ostendit qualiter debeāt habere victū. s. a populo cui predicabāt. ꝛ diuiditur i duas partes. q̄: primo ostēditur qualiter debēt se habere ad recipiētes ipsos. ꝛ secundo qualiter ad nō recipientes. ibi: Et quicūq̄ nō receperint. Circa primū sciendū q̄ de iure naturali est ꝛ diuino ꝛ etiā humano: vt illi qui seruiūt cōmunitati in spiritualib⁹: vt in diuino cultu ꝛ doctrina eis a cōmunitate ꝓuideat in tpalibus. ꝛ hoc est quod dicit: Dignus enim est operarius. i. pdicator qui operat opus dei ad vtilitatē populi. m Cibo suo. i. victu conuenienti: in quo intelligitur vestimentū ꝛ domicilium: sine quib⁹ non vivit decenter genus humanum. n In quācūq̄ aūt ciuitatē aut castellū intraueritis: interrogate qs in ea dignus sit. i. fidelis ꝛ bone fame: ostendens q̄ predicator verbi diuini non debet ad loca mala ꝛ suspecta declinare: q̄: ad hoc impediretur doctrina eius tanq̄ suspecta. o Et ibi manete donec exeatis. trāsituri. s. alibi ad predicandū. Non est tm̄ intelligendū q̄ per hoc velit excludere cās honestas exeundi: vt ad docendū vel hōim: cōꝓpter hoc intrauerint ciuitatez: sed per hoc vult excludere discursus curiosos ꝛ inutiles qui non debent esse in predicatore: sed magis cessante necessitate exundi debet vacare contēplationi vt sibi hauriat quod postea populo in predicatione effundat. p Intrantes autem in domū salutate eā. id est homines habitantes in ea: quia parietes nō sunt salutādi. q Modus salutationis subiungitur. cum dicitur: q Dicentes: pax huic domui. quia pdicator verbi diuini debet habitātibus domū quam intrat pacem optare: ꝛ non solum optare: imo euangelium christi predicare: qō est euāgelium vere pacis. r Et si quidem fuerit domus illa digna. i. ad vitā eternā pdestinata ꝛ ordinata. s Veniet sup illā pax veſtra. i. oratio vra ꝛ predicatio habebit ibidē effectū. t Si aūt nō fuerit digna. i. ad vitaz eternā non predestinata. v Pax vestra reuertet ad vos. i. dato q̄ non habeat effectum q̄ntū ad ipsos: tamē habebitis mercedē inde apud deum.

Excutite pul. Per excussionez puluerisintelligit amissio itineris. Excutite puluerē: ad ꝓtestationē terreni laboris quē ꝑ eis inaniter suscepe rant: vel vt ab eis nec ad victū aliqd accipiāt: nec terrenū aliqd ab eis q̄rere ostendāt: vt ⁊ puluerē de terra eoꝝ sibi nō patiant adhꝛerere. Aliter: Pedes sunt opus ⁊ iccssus p̄dicationis. Puluis terrene leuitas cogitationis: a qua nec sūmi doctores pñt cē imunes: dū intendūt curis subditorū ⁊ q̄si in itinere mūdi puluerē legūt. Qui ḡ recipiunt ꝛbū: ipsi curā doctorū i argumētū vertūt humilitatē q̄ spernūt: ad testimoniū dānatōis inflectūt. Et ipse ē puluis q̄ i euāgelij ꝓtēptores exterGi: ⁊ a q̄ ꝑ bonos auditores euāgeliçantiū pedes subeūt ablui: imo ꝑ ipsū saluatorē narrāt abluti.

Mar.6.b. luce.9.a. et.10.b.

Ecce ego. Illis sua pena seruabit in futurū: vos aūt oēz exhꝛbete patiētiā. Ecce ego. Cōgruit illi qō ꝑm ioānem. Sicut misit ꝑ me ad passionē. s. ⁊ ego mitto vos nō ad gaudia ꝑ ad passiōes. Vbi seruate innocentiā: q̄ q̄ locū p̄dicatōis suscipit: mala inferrē nō oz ꝑ tolerare.

j.11.c

luce.10.a

Sicut ser. Serpentū astutia ē q̄ toto coꝛpe caput in q̄ vita ē occultat ⁊ ꝓtegit. Ita ⁊ nos ꝑiculo coꝛpis caput nr̄m qō est christus custodiam⁹. Vel q̄ ꝑ āgustias se coartās: veteri tunica exuit⁹ inno/uat. Sic intrās ꝑ angustam portam: veterē exuit hominem.

mar.13.b Luce.12.b et.21.c.

Nicolaus

a Et quicūq̄. Hic ostendit qualr̄ se debēt hꝫe ad nō recipiētes eos nec p̄dicationē coꝛ.d. b Exeūtes foras de domo vel ciuitate ⁊c. ostendentes ꝑ signū manifestū q̄ nō venistis ad p̄dicādū eis ꝓpter tpale lucrū: q̄ etiā pulucrē qui adhesit pedib⁹ vr̄is de loco ipsoꝝ nō vultis portare. vel aliter: c Excutite ⁊c. in testimoniū laboris vr̄i ipensi ad ꝓuersionē ipsoꝝ. q̄uis ipsi noluerunt recipere. ideo subiūgit eorum pena cū dr̄: d Amē dico vobis tolerabilius erit ⁊c. i. minus punient in extremo iudicio: ꝑ videt alicui q̄ hoc nō sit verū: q̄ Bēn. xiii. scribit q̄ hoīes sodomite pessimi erāt ⁊ pctōres nimis coꝛā dño. vñ ⁊ in signū magnitudinis pcī ipsoꝝ mortui sunt igne ⁊ sulphure descēdente sup eos. Dicenduz q̄ sodoma ⁊ gomoꝛa fuerūt infecte plūbus peccat. s. pctō supbie: luxurie ⁊ auaritie: vt dr̄ Eccli. xvi. Nec fuit ūiqtas sodome soꝛoris tue: supbia: panis saturitas ⁊c. seq̄t: Et egeno manū nō porrigebat: ḡ cōparant hic negātib⁹ victū aplis q̄ntū ad istud vltimū: nō q̄ntū ad alia p̄cedētia: q̄ cōparatio debet cē ꝑm ea q̄ sūt eiusdē generis: ⁊ nō est dubiū q̄ grauius est peccatū negare victū semi nātibus spūalia: q̄bus tenent hoīes de iure naturali diuino ⁊ humano vt ꝑ. dictū est: q̄ manū non porrigere egeno simplici spūalia non seminānti.

e Ecce ego mitto vos. Hic ostendit saluator q̄ predicatores ve. bi diuini non debēt terreri aduersitate. Et q̄ in aduersitate nō solū oportet sustinē patiēter ꝑ etiā aliqñ nomē christi ꝓfiteri ꝓstāter. iō hec pars diuidit in duas: q̄ ꝑmo hortat eos ad actū tolerādi. secūdo ad actū ꝓfitendi. ibi: Dis ḡ qcūq̄ ꝓfitebit me. Prima in duas. q̄ ꝑmo ostendit tribulationis iminentis magnitudinē. ⁊ hortat aplos ad eius sufferentiā. ibi: Nō est discipul⁹ sup magistrū. Prima in tres ꝑm q̄ magnitudo tribulatōis future ostendit ex trib⁹: q̄ ꝑmo erāt passuri a legisperitis. ⁊ a ꝓncipib⁹ gētilib⁹. ibi: Et ad reges. ⁊ a ꝓpriis patētibus. ibi: Tradet autē frater. ⁊ in q̄libet pscutione ostendit qualr̄ se debēt hꝫe. dicit ḡ: Ecce ego mitto vos sicut oues. i. simplices innocētes p arma vos nō defendentes. f Iu medio lupoꝝ. s. scribarū ⁊ phariseoꝝ. Lupus enī dentib⁹ oues laniat: hoīes hanclitu fraucat: ita isti aplos xp̄i nitebant interficere. ⁊ vocē p̄dicatiōis in eis ꝑdere. vt patet ex doctrina aplorū ⁊ in actibus coꝛ. ⁊ ideo ꝓsequēter ostendit qualiter in hac tribulatiōe se debēt hꝫe. d. g Estote prudētes sicut serpētes. q̄m aliqñ prudēter declināda est malitia pscutoꝝ: sicut paulus videns malitiā iudeoꝝ volentiū eū interficē sine cā. appellauit ad cesarē: Act. xxv. h Et simplices sicut colūbe. q̄ occurrēte necessitate debet p̄dicator euāgelij si necesse sit se offerre sine amaritudinis felle: ex gb⁹ ꝑz q̄ astutia vulpina vitupabilis est: ⁊ sīr ruditas bouina: ꝑ medio mō debēt incedere discipuli christi. iō seq̄t: i Cauete aūt ab hoīb⁹. q̄ sicut dictū est aliqñ cauende sūt insidie malignoꝝ. k Tradēt enī vos in ꝓcilijs ⁊c. Hoc enī frequēter habet i Act. aplorū q̄ discipuli christi sūt in ꝓcilijs adducti: flagellati ⁊ incarcera

vos reuertetur. Et q̄ūcunq̄z nó ſ obedierit.
receperit vos: neq̄z audierit ſermones vestros: exeūntes foras
†ſ in signū terreni laboris inaniter expēti velut officiatis appetitū terrenoꝝ non esse in affectibus vestris.
de domo vel ciuitate. † excutite
puluerē de pedibus vr̄is. Amēn
† ſ q̄ cui plus commissum est ab eo plus exigitur
dico vobis † tolerabilius erit ter
ſ quibus lex nature tm̄: hi autem legem littere pertulerunt: ⁊ dicta prophetarum ⁊ apostolorum
re sodomoꝝ ⁊ gomoꝛreoꝝ ī die
† ſ qui elegit: qui docuit.
iudicij q̄z illi ciuitati. Ecce † ego
ſ ex discipulis missos facio: ideo sitis mansueti ⁊ humiles innocentes
mitto vos sicut oues ī m̄dio lu
ſ scribarum ⁊ phariseorum † ſ vt, vitetis insidias.
ſ vt fidem seruetis.
porum. Estote ergo † prudentes
ſ vt non faciatis mala
sicut serpentes: ⁊ simplices sicut
†ſ hic aperit quos lupos dixerit †ſ. i. a persuasionibus hominum
colūbe. † Cauete aūt ab hoibus.
ſ munit eos †ſ vbi potiori sententie dat locus.
Trādent enim vos † in concilijs:
† ſ sub spē corrigēdi: q̄ ille locus correctionis est.
⁊ in synagogis suis † flagellabūt
ſ quasi ad maiorem audientiam cum per se vobis inferre vim non poterunt.
vos: ⁊ ad reges ⁊ ad p̄sides du
cemini ꝓpter me in testimoniū

†ſ cōtra terrores cōsolatio: quasi d. nolite turbari
illis ⁊ gentibus. † Cum aūtez tra
†ſ de mō ꝓferendi ornate: an inornate
dent vos: nolite cogitare † quo
ſ de mō inueniendi.
modo aut quid loquamini. Da
† ſ materia dicendi
bitur enī vobis in illa hora † qd
†ſ quia non ex ingenio vel arte vestra verba procedūt: sed ex spūs sancti gratia.
loquamini. † Nō enī vos estis
qui loqmini: sed spūs patris ve
†ſ velut organis †ſ adeo crescet pscutor⁹ rabies vt nullus sit inter eos affectus quoꝝ diuersa est fides.
stri qui loquitur † in vobis. † Trā
det autem frater fratrem in mor
tem: ⁊ pater filium]: ⁊ insurgent
filij in parentes: ⁊ morte eos affi
ſ non, tm̄ amicis
cient: ⁊ eritis odio omnibus ho
†ſ quia amatores mundi sunt inimici dei.
minibus † propter nomen meuz.
Qui autem perseuerauerit vsq̄z
†ſ non debetis desistere: sed ad tempus. declinare: vt alijs possitis prodesse ſ non ante
in finem hic saluus erit. † Cuz aū
tem persequentur vos in ciuita
†ſ non mirum si a quibusdam fugitis: quia cōsummatio isr̄l nō fiet i fide: dōec xps a mortuis resurgat
te ista: fugite in aliaz. † Amēn di
co vobis: non consummabitis
ciuitates israel: dōnec veniat fili

In testimoniū. vt ide puersi pereāt sine excusatiōe: vñ electi exēplū capiūt vite. In testimoniū illis ⁊ gētib⁹. Lucas: Cōtinget vobis in testimoniū. q̄ pscutio nois christi nō solū iudeis ⁊ gētib⁹ coꝛ malitie: ꝑ etiā ipsis apostolis fit in testimonium ipsoꝝ innocentie.

Dabit enī vo. Voluntatē viaz ꝑ christo offerte: xps ꝛvo loq̄t ꝑ se.

Tradet aūt fr̄ ⁊c. Minorē doloꝛē ingerūt mala q̄ ab extraneis: maioꝛē que ab illis patimur de quoꝝ mētib⁹ pſumebamus: quia cū dāno coꝛporis mala nos cruciant amisse charitatis.

Qui aūt pse. ⁊c. c Doucet virtutē longanimitatis ⁊ patientie. Nō enī cepisse vel facere: sed perficere virtutis est. Vñ cauda hostie iubet offerri. Hoc idē lucas exprimit: In patiētia vra possidebitis alas vras: quia dum nobis dñari discimus hoc ipsuz incipim⁹ possidere quod sumus.

mich.7.b

Cū aūt. Hoc ad illud tēpus ptinet quo dictum est: In viam gentium ne abieritis. Q̄r persecutiones non debeāt timere: ꝑ declinare vt tribulationis occasio sit euāgelij seminarium.

j.24.b.

Mysti. Cum vos p sequentur in vno testimonio fugite ad alia volumina. Quia q̄uis sit cōtentiosus pscutor: añ ꝑsidiū saluatoris aduenit q̄ illi concedatur victoria.

Nō ē discipulus Nec indignemini tolera

de lyra

ti ꝓpt nomē christi. l Et ad reges ⁊ p̄sides. Hic ostendit magnitudo tribulationis iminētis christi discipulis a ꝓncipib⁹ gentiliū. Judei enī ꝑ illo tpe erāt subditi romanis. ⁊ iō nō habebāt altā iusticiā: ⁊ ꝓpter hoc nō poterāt aliquē ꝛdēnare ad mortē: ꝑm q̄ hꝫ Joā. xviii. Nobis nō licet iterficē quēq̄. ⁊ iō nō sufficiebat eis discipulos christi in ꝓcilijs ducē: ⁊ eos flagellare: ꝑ tradebāt eos iudicib⁹ romanoꝝ: vt sic possent eos ad mortē deducē. ⁊ hoc est q̄d dicit: Ad reges ⁊ p̄sides ducemini: vt. s. ꝛdēnemini ad mortē. m Jn testimoniū illis. actiue. s. vt possit ꝫ eos deferre testimoniū. n Et gētib⁹. hoc accipit auctoritatiue: q̄ iudices potētes ꝛdēnare hoīes ad mortē gētiles erāt: ꝓpter q̄d pylat⁹ dixit iesu Joā. xix. Nescis q̄ habeo potestatē crucifigē te ⁊c. dixit ḡ: Gētib⁹. q. d. iudei nō hꝫtes auctem vos interficiēdi ducēt vos coā iudicib⁹ gētilib⁹: vt ꝫ vos deferāt testimoniū ad ꝛdēnationē mort. ꝛñr ostendit qualr̄ se debēt hꝫe in hac tribulatōe. d. o Cū aūt tradent vos nolite ⁊c.] Per hoc nō intēdit excludē viā p̄uidēdi sibi de rñsione: ꝑ q̄ nō debēt pturbari si non habeāt tps p̄cogitādi. ⁊ ꝑ duplici de cā. Primo q̄ i tali casu sufficit fidē ꝛfideter ꝛfiteri coā iudicib⁹: q̄d facere pōt qlibet christian⁹ q̄ntūcūq̄ simpler. 2° q̄ hoib⁹ ꝑ deo ꝛfitētib⁹ spūs scūs nō deficit i necessitate cū nō possint alr̄ occurrē. ⁊ ꝑ ē q̄d ꝫbdit: p Dabit enī vobis in illa hora ⁊c. ⁊ pz ex p̄dict⁹ q̄ nō loq̄t ꝑ de verbo p̄dicatiōis. dz enī p̄dicator ꝛbi diuini p̄cogitare qualr̄ debeat ꝛbū diuinū ꝓponē: ꝑz q̄ dr̄ ꝓuerb. xvi. Hois enī ē animum p̄pare: ⁊ dñi gubernare linguā: alr̄ tēraret deū si negligēt de ꝑ cogitare: dū tā hēat tps opportunū. q Tradet aūt frat. Hic ostendit magnitudinē tribulatōis iminēt⁹ xp̄i discipul⁹: ex eo q̄ passuri erāt ab amicis ⁊ parētib⁹: q̄d est grauissimū. ꝓpter q̄d dicit: Tradet aūt frater fratrē ⁊c.] ꝑ inuenit de multi scis q̄ ꝓ christi fide seruāda traditi sūt ad mortē ab amicis suis. sicut btūs chrysantus tradit⁹ ē ad mortē a pre suo polemio. cetera patēt vsq̄ ibi: r Cū aūt psequent vos. vbi ostendit qualr̄ debēt se hꝫe in tali tribulatōe: q̄ aliqñ discipuli christi debēt fugere. Ad cui⁹ euidētiā sciendū q̄ pscutio aliqñ est psonalis: vt q̄n aliqs q̄rit ad mortē: nō q̄ fidelis ꝓncipalr̄: ꝑ pp odiū psone determinate. ⁊ tūc ē sp fugiēdū: sicut paul⁹ q̄rebat ad mortē in damasco. vt hꝫ Act. ix. q̄d pz q̄ alij fideles pmittebant ibi pacifice habitare: ꝑ q̄rebāt solū paulū iterficē iō dimissus a fratrib⁹ p murū fugit pscutionē psonalē. Aliqñ aūt nō solū ē pscutio pson.: ꝑ etiā fidei ⁊ iusticie: ⁊ tūc si hō pcipiat ꝓbabilr̄ q̄ ex fuga sua sequat⁹ deriſio fidei: ⁊ deſſio iustitie, fuga est mala ⁊ ē peccatū mortale: si aūt nō apparet ꝑ ꝓbabilr̄ ꝑ magis ꝛriuz: vtpote q̄ ex fuga tali pōt alibi fieri vtilitas eccle. ex remāsione aūt nō hꝫt nisi occisio ministroꝝ ecclie a canib⁹. i. obstinat⁹ infidelib⁹: ⁊ ꝛculcatio margaritarū. i. articuloꝝ fidei ab ipsis. tūc ē fugiēdū ⁊ alibi ꝓficiēdū. pp q̄d subdit: s Amē dico vo. nō ꝛsū. ciui. isr̄l. p̄dicādo. s. ibi aduentū vel fidē christi. t Donec veniat filius

re quod tolero q̄ vñs sũ facies q̄s volo: ⁊ magꝭ doces q̄d vtile scio.

Si patrẽfa. Q̄dit calũnias suas vt suo exẽplo ferant iniurias. Vñ dixit: Sufficit discipulo. Beelzebub. Beel ipse est belçebub musca. i. dñs muscę; p spurcitia sanguis imolati. Idolũ est acaron: noie cuius spurcissimi idoli pncipẽ demonio⁊ appellãt q̄ musca dr̃. ꝓpter imunditiã.

Beelçebub idolũ apd diuersas gentes: diuersis noibus nucupatũ. Min⁹ rex assyrio⁊ ꝓditor nini/ue ciuitat: post mortẽ patris sui belũ cõposuit statuã in honore ipsius: cuiꝰ diuinos honores iussit ꝓ solui ab hoib⁹. Cuius si mulachri similitudinẽ chaldei suscipiẽtes: vocabant bel: vt in danicle legitur. Inde palestini illud accipientes vocabant baal. Q̄doabite ñ̃o beelsegor: at⁊ ita p diuersitatẽ gẽtiũ diuersa ei dabant nomina. At iudei vni⁹ dei cultores vocabãt beelçebub ob derisionẽ gẽtilitũ: baal vir: çebub musca: vir musca⁊ siue hñs muscas.

Ne ergo timu. ⁊c. Eo⁊ sentiã vel blasphemias: q⁊ veniet dies cum dñs iudicabit occulta hominũ: vbi ⁊ negtia disco opiek: ⁊ via intentio mõ soli deo cognita ab oib⁹ scietur.

Q̄d dico. Hoc est in q̄ volo vos ꝓstãtes cẽ. Vel q̄d dico in tenebris. i. duꝫ adhuc in tlore estis dicite in lumine. i. in fiducia veritatis: accepto spũ scõ. Et q̄d in aure auditis. i. q̄d secreto auditis

Nicolaus

ni at filiꝰ hoĩs. a mortuis. s. resurgẽdo: q⁊ denũciato aduẽtu christi p aplos p ciuitates iudee: imediate passus ẽ rps ⁊ a mortuis resurgẽs discipłis appa ruit. vel si itelligat de aduẽtu christi ad iudiciũ. tũc itelligẽda est ꝓsũmatio p̃dicatiõis aplo⁊ p totũ orbẽ: q̄ntũ ad q̄uersionis effectũ: q⁊ vbiq̄ dispsi sũt filii isr̃ ꝑm p̃destinationẽ: ut dr̃ in epla ad Ro. ix. lꝫ cui p̃dicatio aplorũ discurrerit p totũ orbẽ a tpe ipso⁊: ꝑm q̄ dr̃ in psal. In oẽm terrã exi. so. eo⁊. tñ effect⁹ q̄uersionis fideliũ q̄ntũ ad eos q̄ generatr̃ ꝓuertẽdi sunt ad fidẽ habebit plenarie effectũ suũ circa finẽ mũdi. a Mõ est discipulus. Ostẽsa magnitudine tribulatõis iminẽtis: hortat discipulos ad ipsi⁹ tolerantiã. ⁊ b triplici rõne. ꝑmo exẽplo sui. ²o ex ꝓsideratiõe diuini iudicij. ibi: Nihil optũ. ³o ex meditatõe dñe ꝓuidẽtie ⁊ ꝓsilij. ibi: Et nolite timẽ. Circa ꝑmũ hortat eos exẽplo sui: q⁊ multa ⁊ grauia a iudeis passus est sine cã. ⁊ ꝓ veritate fidei: ⁊ mu⁹to fortius debẽt hoc pati ei⁹ discipuli. ⁊ b ẽ q̄d dicit: Mõ est discipulus ⁊c. seq̄t: b Sufficit discipło vt sit sicut magister ei⁹. i. si nõ plus ꝺculcet ⁊ ꝺtẽnat q̄ magꝭ ei⁹. ⁊ iõ ꝺcludit. c Si patrẽfa. i. christũ q̄ est ꝑ nr̃. d Beelçebub vo. sicut enĩ ꝑ ex ꝓcedẽtib⁹ dicebãt christũ facere miracula i virtute cuiusdaꝫ demonis sibi familiaris noie beelçebub: ⁊ sic christũ quodãmõ vocabãt beelçebub in q̄ntũ opa eius ipsi beelçebub attribuebãt: q̄d erat magna blasphemia ꝫ eũ. e Quãto magꝭ domesticos ei⁹: diffamabũt iponẽdo aplis q̄ sũt de domo christi q̄ faciãt miracula i virtute demonis: q̄ enĩ apli facerẽt miracula virtute demonis dixerũt iudei ⁊ gẽtiles. vt ꝑ multiplr̃ ex legẽdis eo⁊. f Ne g̃ timeos. omittẽdo fidei veritatẽ ꝓpter pscutõis timorẽ. g Nihil opertũ. Hic hortat eos ad idẽ ex ꝓsideratõe diuini iudicij in q̄ oia manifestabunt q⁊ bona ⁊ mala oium oib⁹ crũt manifesta. Cui⁹rõ est: q⁊ tale erit iudiciuꝫ q̄d videbit ab oib⁹ iustũ: q̄d nõ posset cẽ nisi merita ⁊ demerita oiuꝫ viderent ab oib⁹ manifeste. Cõsideratio hui⁹ manifestatõis ꝺꝫ dare magnam audaciã in ꝓdicatõe veritat. ⁊ hoc est q̄d dicit: Nihil optum. s. in pñti tpe h Q̄d nõ reuelat. i. iudicio. i Et occultũ q̄d nõ sciat. q⁊ secreta cordis q̄ soli deo sũt nota tũc erũt nobis manifesta: ⁊ hoc debet ꝓdicatores monẽ ad ꝓdicandũ veritatẽ secure. ꝓpter q̄d dicit: k Q̄d di. vo. i tenebris. i. i locis ꝑuatis: lꝫ enĩ christus vt cõiter ꝓdicauerit in cõib⁹ loc⁹: vt in tẽplo ⁊ synagogis: tñ aliq̄n docebat discipulos sepatim a turbis: vt hr̃ Mar. iiij Secr̃sũ aũt discipulis suis disserebat oia. l Dicite in lumine. i. in palã q⁊ postea apli palã populo ꝓdicauerũt ea q̄ a christo secr̃sũ didicerũt: ꝓpter q̄d segꝭ: m Et q̄d in aure auditis. i. in secreto. n Predicate sup tecta. i. publice. in palestina enĩ tecta domo⁊ erãt plana desup ⁊ ibi ꝓuenie bãt hoies in dieb⁹ festiuis ad ludendũ ⁊ ꝓfabulandũ. ⁊ p hoc designat quẽlibet locũ publicũ: vbi ꝓuenũt hoies: vel ꝑm alios tecta ista dicebant q̄dã dẽabulatoria facta circa tẽplũ sup q̄ ascẽdebant doctores ⁊ inde docebant populũ. o Et nolite. Hic hortat eos ad tolerantiã tribulatõis ex ꝓsideratione diuine ꝓuidẽtie seu ꝓsilij. Ad cui⁹ cuidentiã sciendũ q̄ aliq̄ diporie: q̄ mori ñ potes̃ sine nutu dr̃i q̄ i mioribꝰ liĉt duo passeres ⁊ asse veneũt ⁊ vn⁹ ex ꝭ nõ morit sine ꝓuidẽtia dei: q̄ntomagis vos. †ꝭ sine illis nõ cadet sup terrã † sine ꝑe nutu dei ꝭ vt tacẽa de corporis massa: rectiã minime particule dei prouidentia conseruantur vr̃o. Vestri aute ⁊ capilli capitis †ꝭ oẽm curã in eũ ꝓicite. apud quẽ nõ capill⁹ petit. oẽs numerati sũt. † Nolite ergo ꝭ qꝝ rationales quia eterni. timere: multis passeribus† melio † ꝭ ergo predicate super tecta: q⁊ omnis res estis vos. † Omnis ergo qui ꝭ ore pfessio fit ad salutẽ ꝭ fide corde ⁊ ore ꝭ ne qꝫ tpe pcutiõis sufficere sibi putaret fidẽ cordis confitebitur me coram hominibus ꝭ pducã ad pfessionẽ pris ꝭ venite bñdicti pris mei. consitebo⁊ ego eum coram pa/ ꝭ cõsortio sanctoꝝ tre meo qui est in celis. Qui aute ꝭ tione † ꝭ vbi ꝓdesse debet mei nominis confessio negauerit me coram hominib⁹ ꝭ nõ pducã ad visionẽ dei pris qua pfruent sancti. negabo ⁊ ego eum coram patre †ꝭ sicut tlor mor̃ nõ ꝺꝫ retrahere sic nec carnalis affectus † ꝭ nõ ad hoc inter hoies vẽi: vt carnales affectus cõfirmẽ: sed spũali gladio dissociem meo qui in celis est. † Nolite arbitrari quia† venerim pacẽ mittere in terram. Non veni pacem

Pacẽ mittere. Missum est bellum bonũ vt rũperet⁊ pax mala.

de lyra

rerũt diuinã ꝓuidentiã tñ se extẽdere ad incorporalia ⁊ nõ ad ista inferiora: ex quo⁊ psona dr̃ Job. xxii. Circa cardines celi pambulat nec nr̃a ꝓsiderat. Alii aũt dixerũt q̄ se extẽdit circa inferiora ista: exceptis actib⁹ humanis: ⁊ hoc ne tollerẽt ab hoie libertatẽ arbitrij: ⁊ vtrũq̄ est falsũ ꝑm pb̃m j. de aia. vbi reprehendit empedoclẽ dicẽs: q⁊ de⁹ effect insipiẽtissim⁹ si aliquid ignoraret q̄d nos cognosceremꝰ: q̄d seq̄bat ad dictũ empedoclis: q⁊ dicebat oia cõponi ex amicitia ⁊ lite: excepto deo in quo lis nõ erat. Ex quo se q̄bat q̄ deus litẽ nõ cognosceret: q⁊ ponebat sile silẽ cognosci: ⁊ idẽ inconueniẽs segꝭ ad dictũ istoꝝ: q⁊ nos habemꝰ noticiã de istis inferioribꝰ ⁊ de humanis actib⁹: ⁊ p ꝓns de⁹ talia cognoscit ⁊ ad finẽ debitũ deducit: q⁊ cum sit agẽs vniuersale ⁊ ꝑmũ: oia q̄ subiacẽt eis cognitõi ordinanꝫ p ipsũ: et q⁊ nã nobiliora ꝓncipalia⁹ cadit sub ordine ꝓuidẽtie. segꝭ q̄ nã hũana q̄ immortalis ẽ ex pte aie spãli mõ cadit sub ei⁹ ordinatõe: ꝓpter q̄d iusti nõ debẽt mortẽ timere: q⁊ de⁹ ordinabit ad finẽ vltimũ. ⁊ b est q̄d dicit: Nolite timere ⁊c. ⁊ ꝑ vsq̄ ibi: p Nõne duo passeres. Ad cuidentiã hui⁹ sciẽdũ q̄ passeres abundãt in terra ꝓmissionis. ⁊ iõ de ipsis fiebat oblatio pauperũ: q⁊ nõ poterãt alia hꝫ vñ erãt pauci valoris: q⁊ duo habebanꝫ ꝓ asse. As assis est genꝰ nũmi: vñ ẽ mẽsura i põderib⁹: vt dicit glo. sup locũ istũ. In vnoq̄ enĩ genere illud q̄d est minimũ est mẽsura alio⁊: dipõdius aũt valet duplex as. ⁊ iõ dr̃ Luce. xii. q̄ duo passeres habebanꝫ ꝓ dipõdio. hic dr̃ q̄ duo ꝓ asse: q⁊ passer ipar nõ poterat cõpetẽter diuidi. iõ remanebat vẽdenti. dicit g̃: Nõne duo passeres veneunt. i. vẽdunt: q⁊ veneo venis ꝺꝫ sensũ passiui sub voce actiua. q Asse. i. ꝓ asse. ⁊ tñ vn⁹ ex illis q̄ntũcũq̄ sit pui valor⁹: vt visũ ẽ. r Nõ ca. su. ter. i. nõ morieꝭ. s Sine pse vr̃o. i. sine ꝓuidẽtia dei pris. p ꝓns supple nec⁊ vos moriemi. q̄n de⁹ ordinet de morte vr̃a. pp q̄d ꝺcludit: t Vestri aũt ⁊ ca. capi. oẽs nu. sũt i dei pscientia. iõ ꝺcludit: v Nolite g̃ ti. mul. pas. me. e. vos. i. maiorꝭ reputationis apd deũ: q⁊ ad imaginẽ dei facti: q̄d nõ cõpetit creature irrõnabili. x Dis g̃ q̄ ꝓfi. Q̄ fiso q̄ debẽt tribulatões sustinẽ ꝓfãter. b hortat eos ad cõfẽdũ nomẽ xpi ꝓfideter. d. Dis g̃ q̄ ꝓfitebit me ⁊c. ⁊ ꝑ. seq̄t: y Qui aũt negauerit ⁊c. Negatio aũt nois xpi sp ẽ pcm mortale. ⁊ iõ negãs ipsũ dignũ ẽ dãnatiõe; silr̃ ⁊ nõ ꝓfiti seu tacẽ aliq̄n ẽ pcm mortale: vt q̄n. s. ex tacita turnitate alic⁹ tollit honor deo debit⁹: sic i casu i q̄ aliq̄s interrogat⁹ de fide: ex tacitur nitate sua igerit opinionẽ aliis q̄ ipse nõ sit xpian⁹: vl̃ q̄ fides sit ita dersibilr̃ q̄ null⁹ audeat eã ꝓfiteri: tũc tacẽ vl̃ nõ ꝓfiteri pcm mortale ẽ. Si aũt aliq̄s nõ interrogat⁹: ex feruore fidei publice, ꝓfiteat fidẽ xpi ad declaratiõez veritat fidei: ⁊ ad ꝓfirmatiõez trepidantiũ: sic legũt aliq̄ martyres fecisse. b ẽ bonũ supererogatõis. ȝ Nolite arbitrari. b oñdit q̄ ꝑdicatores euãgelii nõ debẽt ipedire ex amicoꝝ carnalitate. Ad cui⁹ cuidẽtiã sciendũ q̄ charitas ẽ ordiata: sic q̄ hõ ꝺꝫ diligẽ deũ sup oia. ctiã supra seipsũ. ⁊ iõ ꝑ nulla amicitia cuiuscũq̄ ꝓxi ꝺꝫ retardari q̄n ꝓsequat ea q̄ ptinent ad honorẽ diuinũ. ꝓpter q̄d dicit: Nolite arbitrari q⁊ venerim pacẽ mittere i

Luce. 6°, f. Joan. 13 b m. 15. c.

Mar. 4. c luce. 8. c. luce. 12. a.

Mar. 8. d; Luce. 9. c. et. 12. b.

Luce. 12. g.

Ueni eni ⁊c. Dic lucas ait: Erāt qnq; ī vno domo diuisi: tres ī duo ⁊ duo in tres diuidenē. Quō ḡ qnq;cū ser psonaꝝ noīa subiicit: pīis filij mīis filie socr⁹ ⁊ nur⁹. Sed mī filij ipsa ē socrus vxoris ei⁹. ideoq; illa ipa ⁊ in filiā suā ⁊ in nurū dī cē diuisa. ¶Possum⁹ ⁊ patrē itelligere diabolū cui⁹ eram⁹ aliqñ filij nō nā ꝑ imitatōe: vt iudeis dictū ē: Vos ex ꝓe diabolo estis. Sz postq; voccz audiuim⁹ monētis obli. po.tu. ⁊ do.patrꝫ tui. Venit gladi⁹ dei separe nos abinuicē ⁊ ofidere alium patrē: cui dicēm⁹: ¶Pat nr q es i ꝯe. Mī synagoga: filia ꝑmittua ecclia. Socrus eadē synagoga. Murus ꝑmittua ecclia ō gētib⁹. Spōsus ecclie filius est dicēte apl'o: Quoꝝ pres ex qb⁹ xps ꝟz carnē. Socrus igit̄. i. mī spōsi: ⁊ in nurū ⁊ in filiū diuisa: est synagoga carnalis qz eccleā pseq nō cessat: ꝑ ⁊ ipsa in matrē ⁊ in socrū diuisa ē volēs recipe circūcisionē ceteraſq; carnales obseruantias.

Luce.14.f

Deu.8.d. & 16.d.

Separe. i. ꝑmatos carnis affectus extīguere qb⁹ita inuicē diligunt vt dco min⁹ seruiāt. Vel penitus auertant nō q; nō sint honorādi pr̄ ⁊ mī: ꝑ p⁹ dcū. Ꝟ ē ordo charitat̄

Luce.9.c. et.17.g. marci.9.e.

Qui amat pa. ¶Post dcū amādi sūt: sī vtrūq; nō pōt seruari: odiū in suos: pīctas est in dcum.

Luce.10.c. Iahā.13.c. et.14.c. et.j.15.c.

Et qui nō acci. ⁊c. Erut duob⁹ modis portat̄: cū vel ꝑ abstinentiaz corp⁹ afficit̄: vel cū ꝑ cōpassionez ꝓximi affligit̄ aīus: ¶Petā ꝓmoꝝ frꝫoꝝ sunt sanctorū. Crux semp ē portāda vt amor christi ostēdat̄.

Et sequitur me. Aliqs enī carnē macerat ꝓ inani glia. vl' ꝓpio carnaliter cōpatit̄ vt culpe faucat: Ꝟ crucē ferre videtur: ꝑ dñm nō sequitur.

Qui inuenit. Noīe aīe vita pīs designat̄. Qui recipit vos. Cū ad ꝓdicationē mittit: ecce tollit: picula nō timēda dicit: affectum subiicit religioni. Vñ ḡ sūptus: austeritatē mādatoꝝ: spe tēperat, ꝑmissoꝝ

Nicolaus

terrā. ⁊ logt̄ de pace mala q̄ ē ꝟz dcū. a Nōve.pa.mit.s.talē q̄ dicta ē. b Sz gladiū. hoc ē diuisionē tal' ꝯcordie. Aduertendū tñ q; ista q̄ dicūt Ꝟ a christo sūt facta occasional'r: qz ad xp̄i ꝓdicatiōem ⁊ apl'oꝝ aliq; ꝟersī sūt ad fidē: ⁊ alij ī infidelitate remanētes q̄ntūcūq; eis ꝟūcti: ꝑsecuti sunt istos ad mortē. pp qō segt̄: c Veni eni separe ⁊c. ꝟz: d Et q nō accru. suā. Hic oñdit q; ꝓdicato; ꝛ̄bi dīni nō dz retrahi pp dulcedinē pīntis vite q̄ est brevis ⁊ trāsitoria: ⁊ ad meredū vitā eternā ordiata. ⁊ iō qz finis melio; ē his q̄ sūt ad finē. imo ea q̄ sūt ad finē nō sūt nisi pp assecutionē finis: iō de ipsis nō curat̄: dū tñ finis habeat̄: pp qō de vita pīnti nō ē curādū: ꝑ de assecutōe vite eterne. ⁊ hoc ē qō dicit: Qui nō accipit crucē suā et segt̄ me. s. volūtarie mortē tolerādo: e Nō ē me dign⁹. i. vita eterna: qz in ꝟsctōe ad xp̄m p visionē ⁊ fruitionē ꝟsistit vita eterna. f Qui inuenaīaz suā. i. vitā pīntez q̄ causat̄ ab aīa exīte in corpe. vñ est ibi ꝓdicatio percāz: q amat igit̄ vitā pīntē ꝟordinate pdet eā. Res enī pdit̄ qñ nō attigit finē debitū: sic medicia pdit̄ qñ p eā sanitas nō acqrit̄. ⁊ codē mō vita pīs q̄ finalr ad ꝟsecutionē vite eterne ordinat̄ recte pdit̄: qñ p ipsā ad eternaz vitā nō puenit̄: qō ꝟtingit illi q ꝟordinate amat ipsā. ⁊ ecōtrario g Qui pdi. aīaz suā pp me. vitā pīntez pp christū ꝟtēnendo. tal' eni dī pdē nō ꝑm veritatē: vt pz ex ꝓdict̄. ꝑ Ꝟz hoīuz opinionē: Iste īquā: h Inuenict eā. accipiēdo ꝓ trāsitoria eternā. i Qui reci. vos. ¶Post q̄ saluato; hortat⁹ ē ꝓdicātes. Ꝟ hortat̄ recipiētes ipsos: oñdēs magnitudinē ꝑmii ipsoꝝ. d. Qui vos recipit in noīe meo me recipit: ea eni q̄ fiūt christi fidelib⁹ repu/tat sibi fieri xp̄o: ⁊ hoc tā in malis: Actꝫ. x. Saule saule qd me pseqris. i. fideles meos q̄z etiā in bonis: sic Ꝟ pz: qz in discipulis suis dic̄ se cē receptū. k Et q reci. ꝓpꝟaz. i. dei nūciū. l Jn noīe ꝓphete. i. inquātū dei nūcius. m Mercedē ꝓphete accipiet. i. ab eo cui⁹ est nūcius. ⁊ silr: n Qui reci. iu. in no. iu. qō nō pōt cē nisi pp dcū a quo iustificat̄ oīs vere iustus. o Mercedē iu. accipiet. i. a deo q iustificat ipsū. sec⁹ est aūt si recipit ipz inquantū amic⁹ vel cōpatriota vel hmōi: qz nō recipit eū pure ī noīe dei. p Et qcūq; po. dede. vni ex mi. istis ca. aq̄ frī. tñ. hoc dic̄ ad oñendū q; q̄libet quantūcūq; paup pōt facē opa mie: qz dare, calicē aq̄ frigide, pōt q̄libet quantūcūq; paup. q Jn noīe discipli. i. qñ est fidelis denūciās fidē christi. r Amē. i. fideliter. s Dico vobis nō pdet mercedez. s. qz

ꝟ verbi dei.

mittere ē: sz gladiū. Uēni eni separe hoīez adūsus pr̄z suū: ⁊ filiaz adūs⁹ mr̄z suā: ⁊ nuꝛ adūsus socrū suā: ⁊ inimici hois † domestici eius. Qui amat patrem aut matrez plus q̄z me non est me dignus. Et qui non accepit crucem suam ⁊ sequitur me non ē me dignus. Qui inuenit animaz suaz perdet qui perdiderit animā suam propter me inueniet eam. Qui recipit vos: me recipit: ⁊ q me recipit: recipit eum qui me misit. Qui recipit prophetaz in nō mine prophete: mercedē prophe/

† ne ꝛpseudo timeant recipere

te accipiet. Et qui recipit iustum ꝓ eo q nominatur iustus in nomine iusti: mercedē iusti accipiet. Et quicunq; potum dederit vni ex minimis istis calicem aque frigide tm̄ in nomine discipuli: amen dico vobis non perdet mercedem suam. Et factū est cum consummasset ihesus preci sermones dicēs suis trān/siit inde vt doceret ⁊ predicaret in ciuitatibus eoꝝ. C. XI.

† ne aliq⁹ se ob hospitalitate p paupertatē excusa

† ne dicas deesse vnde caleficret ꝓ eo q nominatur discipulus

† quā ex bono affectu meruit potius q̄ ex actu.

† ꝓ eo q nominatur prophetꝫ

† ne quis se ob hospitalitate p paupertatē excusa

† ne vicas deesse vnde calefieret ꝓ eo q nominatur discipulus

† ꝓ eo q nominatur iustus

† ne ꝛpseudo timeant recipere

† ne aliq⁹ se ob hospitalitate p paupertatē excusa

† ne dicas deesse vnde calefieret ꝓ eo q nominatur discipulus

† quā ex bono affectu meruit potius q̄ ex actu.

nũciare tuleris/q nũciauĩ supis. An ꝙueniat filio dei mori an alĩ ad hec facta missus es? Qui nõ sine. scã. Qui diuinitatẽ potẽtia non dubitauerit. Hoc non contra ioãnem quẽ mox a deo cõmendat.

De ioãne. ℣recursor christi de christo certificare discipulos voluit: q: sensit eos dubitare. De ꝑcu sore xp̃s turbas dubitãtes ne dubitẽt docuit molles leuẽq; putantes.

Ecce qui. Qui po/nũt puluinaria sub cubito q vitaꝫ peccantiũ palpant nõ pungũt. Nota. Rigida vita⁊ predicatio ꝺz declinare molliũ palatia q̃ frequẽtant mollib⁹ induti adulantes.

Plus q̃ pphe. Beq: angel⁹ nõ nã ꝺ officio.

Maior ioã. In ꝺ nõ prefertur ꝓtriarchis:⁊ cũctis hoib⁹: sed equalis ceteris sanctis ostẽditur.

Qui aũt mi. ⁊c. i. ois scũs q tã est cum deo maior est eo q adhuc in mũdo: vel ego quẽ mior ẽ facẽ multoꝫ opio i eccliascõꝫ illi prelatus sum.

Vel nouissimus angel⁹ celi melior est q̃is hoie.

In regno ce. Regnũ celoꝝ duob⁹ modis accipit: aut supnũ i quo nõdũ sumus. Aut pñs ecclesia in q̃ adhuc viuim⁹ ⁊ tã quodãmõ regnam⁹.

A diebus ioã. ⁊c. Apl̃os dñs ad ouis q̃ p. do. isrl: ire iusserat vt ad regnũ reducerent. Sz ꝺ ꝑdicatio ad ꝓfectũ publicanoꝝ ⁊ pcoꝝ versa ẽ q crediderũt. Ceterũ ioãni a plebe nõ creditẽ: christi opa non autorizanẽ: qꝛ crux est scandalo. Jam ꝓ phetia cessat: lex expleꝫ.

mola. 3. a. mar. 1. a.

ſ nõ rndit ioãni: q: nõ dubitabat: sed illis.

illis: Euntes renũciate ioanni ſ cessẽt verba: loquanꝫ opa ſ per miracula

que audistis ⁊ vidistis. Ceci vi/ ſ per doctrinam enangelij illuminãtur

dẽt: claudi ambulãt: leꝓsi mũdant: surdi audiũt: mortui resurſ paupes spũ vel opibus int⁹ illũinant: vt i predicatõe nulla distantia sit inter pauperes ⁊ diuites

gunt: pauperes euãgelizanꝫ. Et † ſ in hoc nũcios percuti sicut post oñditur

beatus ẽ q nõ fuerit† scãdalizat⁹ ſ ne turbe ioannẽ liuore motũ suspicẽtur ⁊ vt sciant eũ quesisse non sibi sed discipulis

in me. Illis aũt abeũtib⁹ cepit ie/ ſ q nesciebãt misteriũ interrogatiõis eius

sus dicere ad turbas de ioanne. ſ qui omni

Quid existis i desertũ videre? ha vẽto agaꝫ leuitate mẽtis de me ãbigatquẽ ꝑdicauit ſ nõ ſ an vana glia ductus luchra ꝗrat. ꝓ vapib⁹ vel vestibus q̃ locustis viuit ⁊ pylis ca. induitur

rũdinẽ vẽto agitatã? Sz qd exi/stis videre? hoiem molli⁹ vesti/ † ſ vbi aliquid venentur

tũ? Ecce q mollib⁹ vestiũt i ꝺõi/bus regũ sũt. Sz qd existis vi † ſ q me nõ tñ vẽturũ predixit: sed etiam digito demonstrauit ſ ponit quod erat

dere? Prophẽtaz? † Etiã dico vobis ⁊ plus q̃z ꝓphetã: hic ẽst enĩ ſ in malachia ſ verba patris ad filiũ

de quo scriptũ ẽ. Ecce ego mitto ſ nũciũ † ſ manifestationem tuam

ãgelũ meũ ãte† faciẽ tuã: qui ꝓ/ ſ guia reddet tibi corda auditoꝝ pniam predicando baptizãdo † ſ vt summã virtutum eius cõprehẽdã

parabit viaz tuã ante te. † Amen dico vobis nõ surrexit iter natos ſ non virginis ſ ẽ i equalis

mulieruz maior Joanne bapti/ ſ tempore ſ in cordibus

sta. Qui autẽ minor est in regno apl̃oꝝ ſ dignitate ſ alia cõmẽdatio ioannis.

celoꝝ: mãior est illo. A diẽb⁹ aũ † ſ quantum dicetur nũc. i. semp

tẽ ioannis baptiste vsqz † nũc re ſ qbus nõ erat promissum

gnuz celoꝝ vim patitur ℣: ⁊ vio/lenti rapiũt illud. Omnes enim ſ ꝓcedẽtes † vbi xp̃i tẽpus oñdit quẽ ioannis oñdit

prophete ⁊ lex vsqz ad ioannez ſ predicauerunt

prophetauerunt: ⁊ si vultis reci † ſ hoc eẽ mysticũ ⁊ itelligẽtia oñdit cũ subpere ipse ẽ helias q ventur⁹ est. dit: q hz ſ cordis † ſ qõ dixi mystice intelligat

Qui hz aures audiendi† audiat. † ſ tot monita salutis audientẽ: ⁊ nõ obedientem.

Cui aũt silem estimabo† genera/ † ſ iudaicam † ſ huic toti negocio ſ sicut dauid

tionez† istam? † Silis ẽst puerisse ⁊ hieremie ſ quantum ad monitores

† ſ hierlm ſ vbi lex ⁊ iura promuntur.

dentibus† in foro: q clamãtes co ſ quantum ad monitos

equalibus dicũt: Cecinimus vo †† ñ assurrexistis opando †† pnie lachrymas nec celarias vob ꝑdixim⁹: ⁊ nõ acgeuistis: nec adhuc acgebis: ⁊† non saltastis: † lamentaui

Cecinimus vo. ⁊c. Vt dauid: Exultate deo adiutori nostro iubilate deo iacob! ⁊ cetera huius modi.

Lamẽtauim⁹. Vt ꝙuertimini in to. coꝛ. v. i iciunio. ⁊ f. ⁊ p. ⁊ hmõi.

Nicolaus

clarantia q⁹ ipse eẽt christus. ⁊ hoc est qõ dr: a Renũciate ioã. q̃ audistis ⁊ vidi. ceci videt. ad ꝑceptũ meum ⁊ cetera que sequunt patẽt vsqz ibi: b Pauperes euãgeliçanꝫ. i. denũciant hẽ regnũ celoꝝ. vt. s. dictuz est ca. v. Bti pauperes ⁊c. c Et beat⁹ ẽ q nõ fu. scan. in me. s. dubitando de deitate. qꝛ me videt in passibili carne. d Illis aũt abeũtib⁹. Hic ꝙñr oñdit ioãnẽ eẽ ꝓphetã scñm. ⁊ hoc ne ex qõne ꝓposita aliq crederẽt eũ dubitasse ⁊ ignorasse eũ fuisse christũ: ⁊ cõmendat eũ de q̃uoꝝ. Primo de solidꝫate fidei ⁊ ꝓstatie cũ dicit: e Quid existis in deser. vi. ha. vẽ. agitatã: q. d. nõ. qꝛ ioãnes ita ꝓstãs erat q⁹ nec timore nec fauore a veritate declinabat. 2º ab austeritate pnie. cũ dicit: f Hoiem mollib⁹ vestiũ: q. d. nõ. qꝛ sicut. s. dictũ est ioãnes habebat vestimentũ de pilis camelorũ: ⁊ esca ei⁹ erat locuste ⁊ mel siluestre. Ad hoc etiã manebat in deserto vt austeram vitã ducẽt: nõ solũ ex victu ⁊ vestitu: ꝺ etiã ex loco. ꝓpter quod subditur: g Ecce q mollib⁹ vestiunt ⁊c.] ad hoc enĩ multi magnatib⁹ adulant: vt cũ ipsis cõmorãtes delitijs vtant: ꝺ hoies veritatẽ talia aspernant. vñ narrat Valeri⁹ maxi. li. iiij. q⁹ dam dixit Diogeni olera lauãti: si tu dyonisio adulari velles ista non ederes. Cui rndit: Si tu ista edere velles dionysio adulari nolles. ⁊ seqt̃: Hic veridic⁹ veritatis ãnũciator malẽs oleribus sustẽtari q̃z magnalibus adulari. Tertio cõmẽdat eũ saluator a claritate noticie: cũ dic: h Prophetã. dr enĩ. j. Reg. ix. Qui enim dr hodie ꝓpha: olim appellabat videẽs: qꝛ ꝓphe videbãt ea q̃ alijs erãt occulta: ꝺ non solũ ioãnes ꝓpha fuit: sed etiã plus q̃ ꝓpha: qꝛ nõ solũ christũ ꝑdixit vẽturũ ⁊ ꝑdixit sic alij ꝓphe: sz etiã ipsũ digito oñdit. 4º cõmẽdat eũ ab auẽte doctrie. d. i Hic est enĩ de quo scriptũ est. Malach. iij. k Ecce ego mit. an. meũ. i. ioãnẽ q duxit vitã angelicã. l Aũ fa. meã. i. añ christũ. qꝛ filius dr figura dei ꝑris. ⁊ p ꝙñs facies eius. m Qui ꝑpa. viã. i. corda audientiũ ad recipiẽdũ christũ p ꝑdicationẽ suã ⁊ baptisma suũ: ⁊ vt cõphẽdat sũmã cõmẽdationẽ ioãnis. subdit: n Amẽ di. vo. nõ sur. maior ⁊c. nõ negat qn cẽlis surrexit inter natos mulierũ. Christus enĩ maior fuit: sed nõ ꝓprie dr filius mulier] ꝺ virginis. qꝛ mulier ꝺr cõi cursu accipit ꝓ femina corrupta. o Qui aũt mi. est in reg. celoꝝ. i. in bitudine. p Maior, est illo. qꝛ qlibet btus quantũcũq; minimus maior est actu q̃ qcũq; viator: purus: sz aliqs viator sit maior in potẽtia aliquo btõ. Et qꝛ dixerat q⁹ ioãnes erat pl⁹ q̃ ꝓpha. iõ ꝙñr declarat hoc dicẽs: q A diebus ioã. bap. ⁊c.] qꝛ ioãnes incepit ꝑdicare ꝺ ꝙsecutionẽ regni celestis ꝓ penitentiã: qõ añ eẽ nõ poterat. r Et violẽti rapiũt illud. nõ enĩ põt hõ oblata: fide gentiũ occupat ⁊ rapit̃. Vel a dieb⁹ ioãnis q pniam ꝑdicauit: qua pctoꝝ reuiuiscit ⁊ nõ añ: qꝛ lex penã intulit ⁊ nõ ꝓ pniam viuificauit. Patria celestis vim patit̃ dũ pctoꝝ ad eũ quasi in alienũ locũ intrat ꝓ penitentiã. Brandis violẽtia est in terra nasci ⁊ celũ capere. ⁊ hẽ ꝓ virtutez qõ nõ possumus ꝓ naturã. Oẽs enĩ. Non q⁹ post ioãnẽ non fuerint alij vt agab⁹: sed qꝛ qc/qd ꝓphetauerũt de dño vaticinati sunt. Oẽs enĩ, ꝓphete: qꝛ quicqd illi dixerũt de venturo locuti sũt: ꝺ ꝙ venientẽ oñdit.

Et si vultis re. Ut minus excusabiles sitis: qꝛ eũ nõ recepistis. Ipse est helias in ꝙtute: nõ in persona: par in vite sceuritate: mẽtis rigore: precedens christi primũ aduentum: vt ille ij. Luce. 7. d.

Cui autẽ ⁊c. Ꝛ audato ioãne trãsit ad increpandũ illos q nec ꝑdicatione ioãnis moti sũt: vt ipsi⁹ christi ꝑdicatiõez despiciũt. Joãnes talis actãtus vt dixi: ⁊ adeo dignus vt ei debeat credi. ℣os cui estis assimulãti q voluistis credere ei. Luce. 16. d

Similis ẽ pu. Pueri doctoꝛes sũt hũles spũ. Foꝝ synagoga: vel ipsa ierusalẽ: vbi iura preceptoꝝ dei recõdebãt. Loe quales: cõtribules quos solebãt exprobrare q⁹ ad laudes dei nõ assurrexe/rũt corde deuoto: mẽbroꝝ agilitate: quod notat saltus. Nec ꝓ lamẽta ꝓphetarum pro excidijs iã factis vel faciendis: ad penitentiam conuensi sunt. Luce. 7. c.

Cecinimus vo. ⁊c. Vt dauid: Exultate deo adiutori nostro iubilate deo iacob! ⁊ cetera huius modi.

Lamẽtauim⁹. Vt ꝙuertimini in to. coꝛ. v. i iciunio. ⁊ f. ⁊ p. ⁊ hmõi.

de ira

natus in terta rape celũ: nisi sibi faciat violentiã cohercẽdo a delectabilib⁹ ꝓpriũ appetitũ. s Oẽs enĩ ꝓphe ⁊ lex vsqz ad ioãnẽ. qꝛ i lege ⁊ ꝓphetis veritas de christo erat sub figuris ⁊ enigmatib⁹ tradita: ꝺ a ioãne est manifeste ostẽsa dicẽte: Ecce agnus dei ⁊c. t Et si vultz recipe ipse ẽ helias. nõ in ꝓsona sz in spũ: qꝛ fuit filis helie. ⁊ hoc in tribus. Primo in austerita te pnie: qꝛ de helia scribit̃. iiij. Reg. j. q⁹ erat vir pilosus ⁊ çona pellicea accinctus renib⁹. dr aũt ibi vir pilosus ꝓp hoc qõ hẽbat vestẽ hirsutã ⁊ asperã. silr de ioãne dictũ est. s. iij. q⁹ habebat vestimẽtũ de pilis camelorũ. 2º in solidꝫate ꝓstãtie. De helia enĩ scribit̃ q⁹ ipse ꝓstater arguebat regẽ achab. iij. Reg. xxij. ⁊ ochoziã regẽ. iiij. Reg. j. silr ioãnes ꝓstater arguebat herodẽ Mar. vj. 3º in auẽte doctrie: qꝛ sic helias vẽtur⁹ ẽ ꝓ ꝑdicationẽ suã: denũciãs christi aduentũ secundũ: ita ioãnes ꝓuenit ꝓmũ: vt dictũ ẽ. s. iij. ca. ⁊ ꝺ notat̃: cũ subdit̃: v Qui hz au. au. audiat. ad denũciandũ q⁹ illud qõ ũmediate ꝓponit̃: mystice est itelligẽdum. x Cui aũt silez estimabo,. ꝺ ꝙñr exꝓmit̃ ꝺdẽnatio obstinatoꝝ. ⁊ ꝓmo in gnãli respectu iudeoꝝ cõiter. 2º in ꝑticli respectu aliquoꝝ qb⁹ ꝑticlia ꝓtulerat. ibi: Tũc cepit exprobrare. Ad euidentiã ꝓmi aduertẽdũ q⁹ multũ valde facẽ ad virtutẽ q⁹ aliq a puericia sua sint ꝓsueti opib⁹ virtuosis. ⁊ iõ expedit q⁹ pueri exerceãt i ludis honestis ⁊ inducẽtib⁹ ad virtutẽ ⁊ retrahẽtib⁹ a vitijs: ꝓp qõ pueri hebreoꝝ habebãt talẽ ludũ. diuidebant enĩ in medio ciuitatẽ i duas ptes eccles: ⁊ illi q erãt ex vna pte canebãt carmẽ leticie. ⁊ alij ex opposita carmẽ lugubre. postea exprobrabãt sibi mutuo: ⁊ exultãtes dicebãt alijs q̃re sibi nõ ꝙgaudebãt: ⁊ ecõuerso alij. s. lamẽtates q̃re sibi cõpatiebant̃. ⁊ hoc fiebat ad exꝓ mẽdã vnã leticiã ⁊ defectũ cõpassionis ⁊ amicitie ad inuicẽ i hoc mũdo. et hoc mõ sic̃ videm⁹ frequẽter q⁹ i eadẽ ciuitate imo ⁊ in eodẽ vico vel ctiaz in domo aliq letant̃ ⁊ aliq ex opposito tristãt̃. hoc silẽ erat de iudeis q̃ntũ ad hoc: qꝛ videbãt austeritatẽ ioãnis: nec ꝓ hoc fuerãt moti ad pniam: et postea dulcedinẽ ⁊ mãsuetudinẽ xp̃i: qꝛ dulcedinẽ mie eis ꝑdicauit: ⁊ cũ eis dulcit̃ ⁊ mãsuete ꝙersat⁹ ẽ: nec graues penas ꝓposuit penitẽtib⁹: sz dixit: Vade ⁊ noli ãpli⁹ peccare. ⁊ tñ ꝓ hoc nõ fuerũt moti ad deuotõis dulcedinẽ ⁊ pietatẽ: sz magz remãserũt obstinati i pcis. s. vtriusqz vitã i malũ iterãtãdo. ⁊ hoc ẽ qõ dr: Cui autẽ silẽ obstinabo gnãtionẽ istã. de q̃ scribit̃ in sequenti ca. Generatio mala ⁊ adultera signũ q̃rit. y Similis est puerís. non q̃ntũ ad eoꝝ innocentiã: sed q̃ntũ ad ludi eorum interpretationẽ. z Qui clamãtes coequalib⁹ dicũt. qꝛ pueri in partes equales diuisi: sibi dicebãt mutuo ea que sequunt: a Cecinimus vobis. ⁊ patet ex ꝑdictis.

Uenit enī. Sicut tāc: ita ⁊ nūc: vtrāq; viā salutis respuiſ. Lamẽtauimus ad ioānẽ: cecinim⁹ ad chriſtū. Hec eſt ſūma. Beneratio iſta nec plorat cū ioāne plorante: neq; gaudet cū chriſto gaudẽte. Nec mirū ſi duplicẽ viā salutis ꝓtẽnunt: cū ⁊ iciunīū ⁊ saturitatẽ pariter ſpernūt. Si ieiunīū placet cur ioānes diſplicet: Si saturitas: cur filius hominis:

Justificata ẽ. Oñdit filios ſapie intelligẽ: nec in abſtinẽdo: nec in manducādo eſſe iuſticiā: ſed in equanimitate tolerādi inopiā: ⁊ tẽperantiā non ſe corũpendi p abundātiā. Nō eſt regnū dei eſca et panis quoꝝ nō vſus: ſed ꝓcupiſcẽtia reprehendit. I qbuſdā libris hī: Juſtificata eſt ſapia ab opibuſ ſuis: q; ſapiẽtia non q̃rit vocẽ teſtimoniū: ſ opeꝝ.

Tūc cepit. Qui hactenus iudeos cõiter' icre puitanūc noiatiz ciuitateſ exp̃mit: q̃ frequẽter audita doctrina ⁊ viſis tot ſignis credere noluerunt: quibus non optat mala: ſed prædicit ventura.

Luce.10.b Uhe tibi co. ſ. vbi legit q; circuibat ieſus ciuitates: ⁊ oēs vicos curans oēz lãguoꝛẽ: intelligendū ẽ inter alias etiã in corozaim ⁊ bethſaida dñm feciſſe virtutes. Corozaim interptat myſteriū meum Betſaida dom⁹ fructuū vel venatoꝝ.

Si in tyro. Hoc impletū modo videmus: q; corozaim ⁊ betſaida pñte dño, credere noluerunt: tyrus ⁊ ſydon poſtea prædicãtib⁹ apoſtolis crediderũt: adeo deuoti vt paulum tyro abeuntẽ: oēs cum vxoribus ⁊ liberis vſq; ad naues perſequerentur. Cur ergo non crediturīs prædicauit: credituros cuitauit? Ipſe ſcit cui⁹ vie ſunt miſericordia ⁊ veritas. Proꝓoſuit tñ fines iudee non egredere: ne iuſtã phariſeis ⁊ ſacerdotibus pſecutionis occaſionẽ daret. Et erant tunc qui in corozaim eſſent vocandi: nec tñ de contẽptu grauius puniendi.

Tyrus anguſtia: ſydon venatio.

Et tu capharnaũ. Nõ ſolũ corozaim ⁊ bethſaide vhe erit: ſed ⁊ tibi capharnaum: quia nũquid tu ex. vſq; in ce.

Nicolaus

a Uenit enī ioānes. Hic applicat ſilitudinẽ ad ꝓpoſitũ. b Nec̃ mã. neq; bibẽs. i. i abſtinẽtia maxia viuẽs: ille enī q̃ parũ comedit dī non comedẽ ꝑm cõez modũ loquẽdi: ſicut q male videt dī non vidẽs. c Et dicũt. iudei. ſ. d Demoniũ hz. auſteritatẽ ioānis demoni attribuẽdo. demoniaci enī ꝑñt multa agẽ ⁊ pati q̃ nõ ꝑñt alij. e Uenit fi. ho. i. xp̃s. f Mãducãs ⁊ bibẽs. i. cõez vitã iter hoĩes ducẽs. hoc enī debeat facẽ. q; erat mediator dei ⁊ hoĩuz. ⁊ iõ talẽ vitã debuit cõiter ducẽ: vt cõiter viuẽtes ⁊ pctõres haberẽt accesſũ familiarẽ ad ipſuz. g Et dicũt. ſ. phariſei male interptãdo. h Ecce hõ vorax. i q̃ notãt eũ de exceſſu i q̃ntitate cibi. i Et pota. vi. i q̃ notãt eũ de ebrietate. qõ erat falſũ: q; pfectiſſime vite fuit. vñ ⁊ p⁹ baptiſmũ. rl. dieb⁹ ⁊ noctib⁹ ieiunauit: vt. ſ. viſũ ẽ. k Publicanoꝝ ⁊ pec. ami. hoc accipiebãt ex ℞ q; videbãt eũ cũ eis comedẽtẽ ⁊ bibentẽ vt. ſ. dictũ ẽ ca. ix. ℞ tñ nõ erat vt eoꝝ vitia amaret: ſ magis vt ſanaret. vt ibidẽ dī: l Et iuſtificata ẽ ſa. a fi. ſu. ℞ duplr exponit. Uno mõ referẽdo ad aplos. ⁊ ẽ ſẽſus: iz xp̃s q; ẽ ſapia dei p̃is ſit p̃dicto mõ a phariſeis reprobat⁹: tñ iuſtificat⁹ ẽ. i. cognit⁹ iuſtus a filiis ſuis. ℞ ẽ a diſcipulis q; ſũt filii chriſti p adoptionẽ. ꝑm q; dī Joã. i. Quotãt aũt rece. eũ de eis po fi. dei fieri. Alr exponit referẽdo ad pueros iudeoꝝ p̃dicto mõ ludẽdus. ⁊ tũc ſenſus ẽ: Et iuſtificata ẽ ſapia. ſ. ioānis ⁊ xp̃i. m A filijs ſuis. hoc eſt a filijs iudeoꝝ. q; declarata ẽ eoꝝ iuſticia ⁊ ſapia inquantũ repñtabat p eorũ ludũ obſtinatio patrũ ſuoꝝ. ſic ꝑz ex p̃dict. n Tũc ce. exprobrare. ℞ in ſpãli oñdit chriſtus ꝓdẽnationẽ aliquoꝝ ꝓpter eoꝝ igratitudinẽ: q; illis p̃dicauerat rõs frequẽter ⁊ inter eos miracula fecerat: ⁊ iz eius p̃dicationẽ ꝑm recepiſſent deuote: tñ poſtea ad vomitũ reuerſi in infidelitate remãſerũt. ſic p̃dictũ fuerat p Eſa. ix. Prio tpe alleuiata ẽ rẽ. ſic expoſitũ eſt ca. viij. ⁊ ℞ ẽ qõ dic̃: Tũc cepit exprobrare rẽ. o Uhe tibi corozaiz. iſta erat vna de ciuitatib⁹ in qb⁹ p̃dicta fecerat. p Uhe tibi bethſaida. de iſta ciuitate erat petr⁹ ⁊ andreas. q Quia ſi in tyro rẽ.] qõ ꝑz q; receperũt p̃dicatões apłoꝝ ⁊ deuote crediderũt. vt ꝑz Act. xvi. vbi paulũ ꝓduxerunt vſq; ad nauẽ et deuotiõe. p hoc tñ nõ intelligit aliq̃ variabilitas in diuina p̃deſtinatõe: ſ tñ i hoĩuz volũtate. r Uerũtamẽ dī. vo. tyro ⁊ ſi. remiſ. erit rẽ. q; grauiꝰ ẽ auditã fidẽ repellere q̃ moti i gẽtilitate. Illi aũt erãt gẽtiles q habitãt in tyro ⁊ ſidone. s Et tu ca. nũ. vſq; in ce. exaltaberis: ℞ dicit ip̃roperando: q; p p̃dicationẽ xp̃i ⁊ miracula debuiſſet exaltari ad diuia: ſ q; pp pctm̃ igratitudinis ſp peiora ꝓtib⁹ ifuerunt. iõ ſeq̃: Uſq; i infernũ deſcẽdes. t Quia ſi i ſo. q tũ fuerũt hoĩes peſſimi. vt hī Ben. xiii. v Facte fuiſſent virtutes rẽ.] q; feciſſent pñiaz ſicut niniuite ad p̃dicationẽ ſone: dicit aũt forte: nõ ad notandũ dubitationẽ ex pte ſua: ſed ad denotãdũ mutabilitatẽ liberi arbitrij ex pte hoĩs. p Uerũtñ dī. vo. q; ter. ſodo. remiſ. erit in die iudicii. q; repugnatio veritatis agnite q̃ fuit i iſtis q; veritatẽ dei cognitã p p̃dicationẽ chriſti poſtea ꝓpugnauerũt: cũ ſit ſpẽs pcī in ſpm̃ ſcm̃: grauiꝰ eſt pcm̃ q̃ ſit vitiũ luxurie z̃ nãz q̃ erãt infecti iſti ſodomite. y In illo tpe rñdẽs. Hic ꝓfir ponit deuotoꝝ cõmendatio: ⁊ circa deuotionẽ ꝑmo ponit ꝓncipiũ motiuũ. z ipſũ mediũ. ibi: Oĩa mihi tradita ſũt. Circa ꝑmũ aduertẽdũ q; poſſet ab aliq̃ q̃ri q̃ fuit cã q; iudei litterati ⁊ in pplo famoſi ꝓ maiori pte in infidelitate remãſerũt: ſimplices ãt ⁊ illitterati ad fidẽ vocati ſũt. Huic qõni tacite rñdet chriſtus p modũ diuine laudis dicẽs: z Cõfitebor ti. pr̃. i. ad gliaz tuã declaro. a Quia abſcõdiſti ℞. i. myſteria fidei. b A ſapiẽtib⁹ ⁊ pru. i. in ſapia hũana ꝓfidentib⁹. ⁊ iſti ſũt ſapiẽtes in oculis ſuis tñ: ſ nõ ſimplr. c Et reuelaſti ea paruulis. i. humilib⁹. ⁊ ſic pz q; cã a pte credentiũ fuit eoꝝ hũilitas: q; ad ſapiaz diſponit. vt dī ꝓuer. xi. Ubi hũilitas ibi ſapia: ex pte autẽ non credentiũ fuit eoꝝ ſuꝑbia q̃ eſt intellect⁹ excecatiua: ſ ex pte dei cã fuit ſimplex volũtas dina. ⁊ hoc eſt qõ ſubdit: d Oñ ſic fuit pla. añ te. Ex eniz aliq ſint electi ⁊ aliq reprobati: bñ põt aſſignari cã in generali etiaz ex pte dei vt in electi appareat dei miſericordia: in alijs aũt eius iuſticia: q; ſicut ad gliaz regis freni ⁊ decorẽ ſui regni nõ ſolũ ptinet aula in q̃ ſtrenui milites honorant: ſ etiã patibulũ in q̃ malefactores puniunt: ſic ad gliaz dei non ſolũ ptinet ꝑmiatio btõrũ: ſ etiã punitio reproborũ. In ſpãli tñ nõ põt aſſignari rõ ex pte dei ãre iſtũ eligat ⁊ illũ dimittat: niſi ei⁹ ſimplex volũtas. vñ dicit Aug. ſup Joã. Quare illũ trahat: illũ aũt dimittat: noli velle dī iudicare ſi nõ vis errare. e Oĩa mihi tradita ſũt. Hic ponit ꝓdicte vocationis mediũ. chriſtus enī mediator ẽ dei ⁊ hoĩuz. d. bit⁹ aũt eſt ꝓceſſus vt ab extremo in extremũ ꝓcedat p mediũ. ⁊ iõ oĩs ꝓceſſus gre deriuat ad

nos per

eiꝰ ſ cõpaſſionẽ † ſ expõit p̃dictã ſimilitudinem.

mus ⁊ nõ planxiſtis. † Uenit enī

† ſ exemplo abſtinentie ſue penitentiam vobis indices: ⁊ noluiſtis humiliari cum eo

ioannes: neq; † mãducãs neq; bibẽs: ẽt dicũt demoniũ hz. Uẽ

† ſ cibo ⁊ potu leticia futuri regni ꝑfignãs ⁊ noluiſtis cũ illo gaudere: ſed' exultauiſtis eſtis

nit filiꝰ hoĩs † mãducãs ⁊ bibẽs ⁊ dicũt: ecce homo vorax ⁊ põtator: vini: publicanoꝝ ⁊ peccatorũ. Et

† ſ q̃ qd me puteris: ego tamẽ dei virtus ⁊ dei ſapiẽtia iuſte facere intelligor ab apoſtolis

rũ amic⁹. Et † iuſtificata ẽ ſapiẽtia

ſ q̃bus pater reuelauit: que prudẽtibus abſcondit.

a filijs ſuis. Tũc cepit exprobrare ciuitatib⁹ i qbus facte ſũt pluri

me virtutes ei⁹: q; non egiſſent

† ſ que quondam myſterium dei tenuiſti

pñiaz. Uhe tibi † corozaĩ: vhe ti

ſ que fructũ gignere debuiſti ad quã ſpũales venatores miſſi ſunt † ſ in ciuitatib⁹ gẽtiũ: quas diabol⁹ venator in anguſtia tentationum comprehendit

bi bethſaida: q̃ ſi in † tyro ⁊ ſidõe facte eſſent virtutes q̃ facte ſunt

† ſ ꝑ mẽoria pũgẽtis pcī † ſ ꝑ mortis cõſideratione

in vobis † olim in cilicio ⁊ cinere

† ſ z neq; facte ſunt in eis neq; penituerũt ⁊ tamen

penitentiam † egiſſent. Uerũntamen dico vobis: tyro ⁊ ſidoni

ſ ſicut minor fuit culpa eius: que nuncios veritatis nõ habuit q̃ eius q̃ refutauit: ita minor pena

remiſſius erit in die iudicij q̃z vo

ſ que ſimili culpe ſubiacet

bis. Et tu capharnaum: nunqd

† ſ ideo maioribus ſupplicijs ꝓnieris: quia credere noluiſti viſis virtutibus

vſq; in celũ exaltaberis? † Uſq; in infernũ deſcendes. Quia ſi in ſodomis facte fuiſſent virtutes:

† ſ certe † ſ ſi ꝓtigiſſet eis ſi quid ſuperſit ꝓbi fuiſſet correctio

que facte ſunt in te: † forte manſiſſent vſq; in hunc diez]. Uerũntamen dico vobis: quia terre ſo

ſ quia minor culpa

domoꝝ remiſſius erit in die iu

ſ cuꝝ exprobraſſet iudeis

dicij q̃z tibi. In illo tẽpore re

ſ grãs ago in te exulto

ſpõdens Jeſus dixit: Cõfiteor

ſ mi ſ non pater.

tibi pater domine celi ⁊ terre ⁊ q̃

† ſ facẽm mei aduer⁹ † ſ ſcrib ⁊ phariſeis: q; ſibi ſapere

abſcondiſti † hec a ſ ſapientibus

videtur ſ a hoc p me ſ humilibus ſpiritu

⁊ prudentibus: ⁊ reuelaſti ea par

† ſ vt humilis redeat: qui ſuperbiendo receſſit

uulis. Jta pater quoniam † ſic fu

ſ coomnipotens.

it placitum ante te. Omnia mihi

Nõne tu es que fama hoſpitij mei ⁊ ſignoꝝ in te factoꝝ famoſa effectis: uel ꝺtra predicationẽ meã ſuperbiſſime reſtitiſti.

Capharnaũ interpretat villa pulcherrima: i qua condẽnatur perfida hieruſalẽ. Cui dicitur: Juſtificata eſt ſodoma ſoꝝ tua ex te. i. ex tui cõparatione cuꝝ illa exẽplo loth non eſt correcta: tu filij dei verbis ⁊ miraculis ſemp extitiſti ingrata.

Rñdens ieſus. Reſpondẽs tacite obiectioni quaſi quereret: q̃ ratio q̃ iudaicus populus dei cultor: dei filiũ in carne venientẽ tam obſtinatus refecit: quem gentilitas tam ꝓna recepit.

Dñe celi. Qui facis celos ⁊ relinquis in terrenitate quos vis vl' ad litteram. b

Parvulis. Sapiẽtibus ⁊ prudẽtib⁹: nõ apponit inſipiẽtes ⁊ hebetes: ſ puulos: vt ꝓbet ſe tumorẽ dãnare: non acumen.

Jta pr̃. Blandiẽtis affectu logit: vt inceptũ i aplis bñficiũ cõpleat. Ex exẽplũ humilitatis accipimus: ne temere diſcutere ꝑſumam⁹ ſupna ꝓfilia de vocatõe hoꝝ: ⁊ repulſione illoꝝ. Cũ eniz vtrũq; attuliſſet: nõ mox rõnem reddidit: ſ ſic deo placitũ dixit: oñdens: q; iniuſtuz eẽ nõ põt q̃d iuſto placz. In oib⁹ g̃ q̃ exteri⁹ diſponũtur: apte cã rõnis ẽ: occulte iuſticia voluntatis. Luce.10.a

Oñ ſic ⁊ c. Ne q̃s terũ q̃rat cur humilis eligat: ſapientes reprobet. Luce.10.a

Oĩa mihi tra. Tradentẽ patrẽ ⁊ accipientẽ filium myſtice intellige. Aliogn ſi iuxta fragilitatẽ noſtrã accipis: cũ ceperit hẽre q accepit: incipiet non habere q dedit. Per oĩa: cooipotẽs nota: p tradita: filiũ cui p naturam oĩa p vnius ſubſtãtie iure ſunt, ꝓpria: nõ data p gr̃am. Tradita aũt oĩa: nõ celũ terra: ⁊ cetera que fecit: ſ hi q p filiũ acceſſum habent ad pfez ⁊ ante rebelles: dñm poſtea ſentire ceperũt. Tradita autem non alia ſunt q̃ que in filio ſoli nota ſunt patri. Nota ẽo filio ſoli eſſe que patris ſunt. Atq; ita in hoc mutui cognitionis ſecreto intelligitur: nõ aliud in filio q̃ quod in patre agnoſcibile ſit exiſtiſſe.

De lyra

tiles q habitãt in tyro ⁊ ſidone. s Et tu ca. nũ. vſq; in ce. exaltaberis: ℞ dicit ip̃roperando: q; p p̃dicationẽ xp̃i ⁊ miracula debuiſſet exaltari ad diuia: ſ q; pp pctm̃ igratitudinis ſp peiora ꝓtib⁹ ifuerunt. iõ ſeq̃: Uſq; i infernũ deſcẽdes. t Quia ſi i ſo. q tũ fuerũt hoĩes peſſimi. vt hī Ben. xiii. v Facte fuiſſent virtutes rẽ.] q; feciſſent pñiaz ſicut niniuite ad p̃dicationẽ ſone: dicit aũt forte: nõ ad notandũ dubitationẽ ex pte ſua: ſed ad denotãdũ mutabilitatẽ liberi arbitrij ex pte hoĩs. p Uerũtñ dī. vo. q; ter. ſodo. remiſ. erit in die iudicii. q; repugnatio veritatis agnite q̃ fuit i iſtis q; veritatẽ dei cognitã p p̃dicationẽ chriſti poſtea ꝓpugnauerũt: cũ ſit ſpẽs pcī in ſpm̃ ſcm̃: grauiꝰ eſt pcm̃ q̃ ſit vitiũ luxurie z̃ nãz q̃ erãt infecti iſti ſodomite. y In illo tpe rñdẽs. Hic ꝓfir ponit deuotoꝝ cõmendatio: ⁊ circa deuotionẽ ꝑmo ponit ꝓncipiũ motiuũ. z ipſũ mediũ. ibi: Oĩa mihi tradita ſũt. Circa ꝑmũ aduertẽdũ q; poſſet ab aliq̃ q̃ri q̃ fuit cã q; iudei litterati ⁊ in pplo famoſi ꝓ maiori pte in infidelitate remãſerũt: ſimplices ãt ⁊ illitterati ad fidẽ vocati ſũt. Huic qõni tacite rñdet chriſtus p modũ diuine laudis dicẽs: z Cõfitebor ti. pr̃. i. ad gliaz tuã declaro. a Quia abſcõdiſti ℞. i. myſteria fidei. b A ſapiẽtib⁹ ⁊ pru. i. in ſapia hũana ꝓfidentib⁹. ⁊ iſti ſũt ſapiẽtes in oculis ſuis tñ: ſ nõ ſimplr. c Et reuelaſti ea paruulis. i. humilib⁹. ⁊ ſic pz q; cã a pte credentiũ fuit eoꝝ hũilitas: q; ad ſapiaz diſponit. vt dī ꝓuer. xi. Ubi hũilitas ibi ſapia: ex pte autẽ non credentiũ fuit eoꝝ ſuꝑbia q̃ eſt intellect⁹ excecatiua: ſ ex pte dei cã fuit ſimplex volũtas dina. ⁊ hoc eſt qõ ſubdit: d Oñ ſic fuit pla. añ te. Ex eniz aliq ſint electi ⁊ aliq reprobati: bñ põt aſſignari cã in generali etiaz ex pte dei vt in electi appareat dei miſericordia: in alijs aũt eius iuſticia: q; ſicut ad gliaz regis freni ⁊ decorẽ ſui regni nõ ſolũ ptinet aula in q̃ ſtrenui milites honorant: ſ etiã patibulũ in q̃ malefactores puniunt: ſic ad gliaz dei non ſolũ ptinet ꝑmiatio btõrũ: ſ etiã punitio reproborũ. In ſpãli tñ nõ põt aſſignari rõ ex pte dei ãre iſtũ eligat ⁊ illũ dimittat: niſi ei⁹ ſimplex volũtas. vñ dicit Aug. ſup Joã. Quare illũ trahat: illũ aũt dimittat: noli velle dī iudicare ſi nõ vis errare. e Oĩa mihi tradita ſũt. Hic ponit ꝓdicte vocationis mediũ. chriſtus enī mediator ẽ dei ⁊ hoĩuz. d. bit⁹ aũt eſt ꝓceſſus vt ab extremo in extremũ ꝓcedat p mediũ. ⁊ iõ oĩs ꝓceſſus gre deriuat ad

Et nemo no.fi.ni.pa.ꝛ cui fil.v.ſeipſũ reuelare: Et nemo nouit patrẽ niſi filius: ꝛ cui patrẽ voluit reuelare. Ad vtrũq; enĩ illud ſubditũ refert. Verbo enĩ ſuo ꝑ ſe declarat: Et ꝑ ſuũ ſcipſũ declarat: q; mẽ nr̃e lumẽ ẽ.

Niſi filius et. Mutua cognitio que eſt equalitate nature. Illa autẽ tantilla que in nobis eſt: dignatione reuelantis eſt.

Tollite in.m.ſu.v. Jugũ chriſti euãgeliũ eſt
Jaban.8.c qđ iudeos ꝛ gẽtes in vna fide ꝓiungit. Tollite ſup vos. i. in honore habẽte: non ſubtus vt ꝓtẽnatis. Qui laboratis: difficultate legis: ꝛ onerati pctis. ſ. reficiã ſi iugũ tollitis. i. ꝑcepta mea. Et quid iugo eius ſuauius? qd onere leuius? ꝓbabilẽ fieri: abſtinere a malo: bonũ velle: amare oẽs: eterna ſeq: ꝑſentib⁹ nõ capi: nolle alij facere qđ pati non vis.

Diſcite a me. Docẽ te verbo ꝛ exẽplo: vt ſitis
Diere.6.d. humiles mẽtibus: mites moribꝫ. Humiles: vt neminẽ contẽnãt: mites vt nullũ ledãt. Corde: vt idẽ qđ extra in ope: ſit ꝛ i corde: ne lateat ſerpẽs in ſpecie colũbe.

Jugũ enĩ. Quõ euãgeliũ lege leuius eſt: cum ibi opa: hic ꝛ concupiſcẽtia dãnat? Sed in lege multa iubẽt que apls ſplen nõ poſſe dicit: hic volũtas querit: que in arbitrio nr̃o eſt: ꝛ que ſola ſuffice re poteſt: ꝛ premiũ habere. Item quõ iugũ chriſti ſuaue cũ. s. dicit: arta via eſt que ducit ad vitam? Sed angusta: q; nõ niſi angusto initio incipit: ꝓceſſu ṽo temporis ineffabili dilectionis dulcedine dilatat.

Onus meũ leue. Quia illud momentaneũ noſtre tribulatiõis eternum pondus glorie operat in celis.

C. XII.

In illo tpe. Narrata predicatione ꝛ miraculis vnius anni ante
i queſtionẽ ioãnis factis tranſit ad illa que facta ſunt alio anno. ſ. poſt mortem ioãnis: qñ iam in oĩbus chriſto contradicitur.

Abijt ieſus ꝛc̃. Alleg. Sata ſunt auditores: ꝑ que diſcipuli trãſeũt

Nicolaus

nos ꝑ xp̃m: ꝛ hoc eſt qđ dicit: Oĩa mihi tradita ꝛc̃.] qđ verũ eſt in ꝓpo: q; ſm naturã diuinã habet eſſe a pre: ꝛ ꝑ ꝓis poſſe: lz habeat idẽ eſſe numero ꝛ poſſe cũ ipſo: ꝛ ſic oĩa ſunt ſibi tradita a pre ab eterno. ſm aũt naturã humanã oĩa tradita ſunt in ptãte xp̃i ꝛ dñio a deo pre. Sed hoc intelligendũ eſt dupliciter: vno mõ ꝗtũ ad auctoritatẽ: ꝛ ſic oĩa creata ſunt ſibi ſubdita ab inſtanti ꝓceptiõis: q; eoipſo q; natura hũana verbo eſt vnita: oĩa creata ſunt ſubiecta ſibi. alio mõ ꝗtũ ad effectũ: ꝛ ſic in iudicio oĩa erũt ſubiecta pedibus eius: q; tunc eius volũtas pfecte iplebit in oĩbus: vt hꝫ ad Heb. ꝓ. ꝛ q; ſm diuinã naturã idẽ eſt cum patre: iõ ſubdit:
a Et ne.nouit fi. niſi pr̃.codẽ mõ: nõ tñ ꝑ hoc excludit ſpũs ſcũs: q; dictio excluſiua addita vni pſone in diuinis reſpectu termini eſſentialis: nõ excludit aliã: ſed potius includit: q; lz alia ſit pſona ꝑris alia filij ꝛ alia ſpũs ſcĩ: tñ iſte tres pſone ſunt vnus deus: ita q; nec in diuinitate nec in eſſentialibus habẽt alietatẽ aliquã. dictio aũt excluſiua ſolũ excludit qđ alicitatẽ importat. Notitia aũt abſolute ſumpta eſſentialiter accipit: ꝛ ideo cõis eſt tribus: ꝛ ideo cũ dr̃: q; nemo nouit filiũ niſi pr̃ ꝛc̃. ꝑ hanc dictionẽ excluſiuã niſi ab hac notitia non excludit ſpũs ſanctus: ſed magis includit: vt dictũ eſt. Sciendũ etiam q; hec dictio nemo non accipit ꝓprie. i. nullus homo. qđ patet ꝑ hoc q; ab iſta vniuerſali negatiua excipit pater ꝑ dictionẽ excluſiuã: cũ ſubdit:
b Niſi pater. qui tñ pater nõ eſt homo. ſolus enĩ filius in diuinis eſt hõ ꝛ ideo dicendũ q; nemo ibi accipit magis large. i. nullum ſuppoſitũ nature intellectualis: ꝛ ſic bene excipit pater qui lz non ſit homo: eſt tñ natura intellectualis: ꝛ tñ ipſe cognoſcit filiũ perfecte: ꝛ q; chriſtus eſt mediator dei ꝛ hominũ: ideo noticia diuina ad nos derivat per ipſum: propter quod ſubdit:
c Et cui voluerit filius reuelare. non q; iſti quibus fit reuelatio mediante filio habeant noticiã comprehenſionis ſicut filius: q; hoc eſt impoſſibile creature. Illud enĩ qđ cõprehendit totaliter ꝛ perfecte cognoſcit: ꝛ q; vt dictũ eſt dei filius eſt mediator dei ꝛ hominũ: iõ ꝓfr̃ oſtendit q; familiariter ꝛ ſecure poſſumus accedere ad ipſum. v. d Venite ad me oẽs qui laboratis ꝛ onerati eſtis. ſub onere legis: qđ onus fuit importabile patribus antiquis: vt hꝫ Act̃. xv.
e Et ego reficiã vos. in preſenti ꝑ gr̃az: ꝛ in futuro ꝑ gloriã.
f Tollite. volũtarie. ſ.
g Jugũ meũ ſup vos. i. legẽ euangelicã: que dr̃ iugũ a iungo iungis: q; lex euangelica eſt lex amoris: ꝛ ꝑ conſequens iungit fideles adinuicẽ. iudeos ꝛ gentiles: q; amor eſt vis vnitiua ſm Dionyſiũ. ꝓſequẽter oſtendit qualiter nutriatur amor iſte. v.
h Diſcite a me quia mitis ſum. nullũ ledendo.
i Et humilis corde. neminẽ ꝓtẽnendo. Jſtis aũt duobus maxime nutrit dilectio. premiũ autẽ

cũ ſollicite doctores inſpiciũt: quõ vnũquẽq; attrahere poſſint: quoꝫ ſalutẽ eſuriũt: Spicas vellũt: dũ ſingulos hoies a terrena intẽtiõe retrahũt: Fricant: dũ crẽplis virtutũ etiã a ꝓcupiſcentia carnis mẽtes eruũt. Brana comedũt: dũ emũdatos in corpus ecclie traiiciũt. Bñ hoc agũt diſcipuli ſi dñm: q; neceſſe eſt ꝑcedat ſermo doctoris: ꝛ ſic gr̃a cor illuſtrabit auditoris.

In illo tẽpo C. XII.

i ſiterũ dat occaſio contradicendi iudeis
re. Abijt Jeſus per ſata ſabbato: diſcipuli autez eius eſu
ſ auſtera vita: nõ ꝓparatos: iꝫ ſimplices cibos ꝗrere:
rientes ceperunt vellere ſpicas:

vel cõedere †ſ peõꝫ puerſio ſtultis ſabbati deſcꝛibus diſplicet: ſed a ſabbati dño ꝓbatur
ꝛ manducare. †Phariſei autem
† ſ nota q; apoſtoli litteram ſabbati deſtruunt
videntes dixerunt ei: † Ecce diſci

† ſ de vinea vel fruge vicini licet edere: ſed non falcem mittere: vel foras ejjcere
pũli tui faciũt qđ †nõ licet eis facere ſabbatis. At ille dixit eis: Nõne legiſtis qd fecerit dauid qñ eſurijt ꝛ q; cũ eo erãt: quõ intrauit domũ dei: ꝛ panes ꝓpoſitionis cõedit: quos nõ licebat ei edere: neq; his q; cum eo erãt niſi ſolis ſacerdotibus? Aũt nõ legiſtis

Sabbato: q; hoc agunt ſpe quietis eterne: ad quã ꝛ alios inuitant.
a Mare.2.d Luce.6.a. Adora. Itẽ ꝑ ſata cũ dño ambulãt: q; diuinis imperijs ſtudẽtes: in ſcripturarũ meditatiõe delectant. Eſuriũt: q; i eis panẽ vite. i. dei amorẽ immenſum deſiderãt. Sabbato: dũ a turbidis cogitationibus vacare: ꝛ videre q̃ ſuauis eſt dñs gaudent. Vellũt ſpicas ꝛ terũt cũ teſtimonia aſſumũt ꝛ diſcutiũt: donec i eis medullã dilectiõis inueniũt: q̃ latebat in lr̃a: Sed q; ſolã ſupficiẽ littere ſequunt neq; mẽtis refectionẽ no rũt: neq; aĩaꝫ requiẽ q̃runt: vñ ꝓfutatio ſequit: At ille dixit eis.
1.re.21.b. Eſurientes ꝛc̃. Quia vt alius ait euãgeliſta: nec locũ veſcẽdi habebant ꝓ turbis: ꝓpter nimiã iportunitatẽ coꝝ.

Alij euãgeliſte addũt manibus ꝓfricaſſe. Vñ ꝛ petro dr̃: macta ꝛ manduca. Non licet. Scõm ꝑceptũ legis: Sed q; alia ſcriptura dicit: miſericordiã mallo q̃ ſacrificiũ: melius fuit holez de famis piculo liberare: q̃ ſacrificiũ deo offerre: Quia hoſtia deo placẽs eſt ſalus hoiuz. De vaſtatiõe frugũ nõ arguũt: q; licet ꝑ legẽ inde edere.

At ille dixit ꝛc̃. In hoc facto nihil aliud inſtruimur: niſi vt ſabbatum non ad litteram ſed ſpiritualiter intelligamus.

Non legiſtis. Si dauid ꝛ abimelech non reprehenditur quoꝫvterq; mandatum legis probabili neceſſitate tranſgreſſus eſt: ꝛ hic ſimilis cauſa famis eſt: cur non idem probatis in apoſtolis?

Pa. ꝓpo. comedit. Dõ ſignificauit ſacerdotalẽ cibũ trãſitur i vſũ

de lyra

amoris ſubiũgit: cum dicit:
k Et inuenietis requiẽ animabus veſtris. q; ſm q; dicit Aug⁹ libro ꝓfeſſionũ: Inquietũ eſt cor meũ donec requeſcat in te. que quidẽ quies hic inchoat: ſed in patria perficit: vbi charitas conſũmatur: ꝛ ne ex iugo legis euangelice aliquid terreatur. ideo ſubditur:
l Jugum enĩ meũ ſuaue ꝛc̃. quia ſm q; dicit. i. Joan. v. Mãdata eius grauia non ſunt. qđ exponens Aug⁹ dicit. ſ. amanti.

C. XII.

m In illo tpe. Poſtq; poſita eſt ꝓfirmatio dubitantiũ ca°. ꝑcedenti
i vt patet in diſcipulis ioannis. hic conſequẽter ponit ꝓfutatio impugnantiũ. ſ. phariſeoꝝ. ꝛ diuidit in quattor ꝑtes: quia aliqui impugnabant ieſum chriſtum reprehendendo eius veritatẽ: quaſi ꝓtra legẽ agentẽ: aliqui calũniando eius bonitatẽ: opera diuina virtute facta: demoni attribuendo: ibi: Tunc oblatus eſt. alij tentando eius ptãtez: ꝓpter hoc querebant ſigna de celo: ibi: Tunc reſpondebant ei quidam de ſcribis. alij inſidiando eius aſſumpte infirmitate: ibi: Adhuc eo loquente. Prima adhuc in duas: quia primo reprehendunt eius veritatem in ſuis diſcipulis. ſecundo in perſona ꝓpria: ibi: Et cum inde tranſiſſet. In prima ergo parte reprehendũt cum de hoc q; diſcipuli eius tranſeuntes die ſabbati p blada vellebant ſpicas ꝛ ꝓfricantes manducabant grana: quaſi ꝓtra legẽ ageret ex chriſti doctrina. conſiderandũ tñ q; non arguebant eos agere cõtra legem quaſi raperent alienũ: quia licitũ erat intrare ſegetem proximi ꝛ comedere: non tñ metere falce: vt habet Deut°. xxiij. ſed quia violabant ſabbatuz: q; preceptum erat in lege q; cibaria prepararent die precedenti ꝛ non in die ſabbati: vt habetur Exo. xvj. Ipſi autem preparabant ſibi cibum ſpicas fricando: ꝛ hoc eſt quod ſubditur:
n Diſcipuli tui fa. quod non licet eis facere ſabbatis: ſed chriſtus reſpondet eis oſtendendo q; non faciebant cõtra legem: quia aliquid quod eſt lege prohibitũ bene efficitur licitum propter neceſſitatem imminentẽ: ſicut dauid qui legitur ſanctus manducauit panes propoſitionis ſibi datos a ſacerdote in neceſſitate: ꝛ tamen in lege erat preceptum q; ſoli ſacerdotes comederent: qui ſacerdos inde non reprobatur q; dedit alijs: nec etiam dauid q; comedit cum viris ſuis: ex hoc patet q; neceſſitas faciebat aliquid licitum quod alis eſſet illicitum: ſic in propoſito: dato q; non eſſet licitum fricare ſpicas in die ſabbati: tamen fiebat licitum propter neceſſitatem famis: ꝛ hoc eſt quod dicit ſaluator phariſeis.
o Nonne legiſtis. vos ſupple qui debetis ſcire legem:
p Quid fecerit dauid. quem tamen reputatis ſanctum.
q Quomodo intrauit ꝛc̃. ꝛ hoc factum habetur. ſ. Reg. xxj. cetera patent ex dictis vſq; ibi:
r Aut non legiſtis. vbi ponit alia reſponſio: q; ſacerdotes in die ſabbati.

pplox: Vel q: oēs sacerdotes debem⁹ imitari: Vl̄ q oēs sacerdotes sum⁹. Comedit in sabbato qñ de mēsa tollebanť alijs substitutis: Erat etiā tūc neomenie dies. Quia sabbatis sa. Hic sine necessitate oñdit sabbatū violari ab ipsis q calūniantť. Unū exēplū datū ē regie ptātis: de dauid: aliud sacerdotalis: de his q p misteriū tēpli sabbatū violāt: vt multo mi⁹ ad ipsū ptineat crimē spicarū sabbato vulsarū: q verus ₃rex ⁊ sacerdos est ⁊ dñs sabbati.

Dico aūt vo. Quasi si figurale tēplū potuit defendere sacerdotes sibi seruiētes: cur spūale nō pōt defendere discipulos sibi credentes.

Osee.6.c. Si aūt. Et vt oñderet oia futuri tpis spēz cō tinere: adiecit. Si aūt scimarci.2.c. Luce.6.a. retis. i. q: de⁹ p gf̄az disposuit liberare ppl̄z ⁊ nō p exteriores obseruātias: nō reprehenderetis meos si vetera omittunt.

Dñs est enī fi. h. Si dauid pastus ⁊ sacermarci.3.a. dotes tēpli ⁹misterio sabbatū violātes sine crimie sūt: quāto magis filio⁹ hois q verus ē rex ⁊ sacerdos Luce.6.b; ⁊ dñs sabbati?

Et ecce hō. Iste hō dī cemētari⁹ fuisse: q: manus cui spūalis edificij cura cōmissa fuit: arida erat vsq ad tempus christi.

Ecce hō⁹ m. h. Significat hūanū⁹ gen⁹ i fecūdita te boni opis arefactū p⁹ manu ₃ad pomū extensa quā sanauit man⁹ inocēs i cruce extēsa. Bñ man⁹ i synagoga erat arida: q: vbi maius donū scie: ibi trāsgressor maiori sb iacet culpe. Interrogabant. Quia discipulos de violatiōe sabbati ₃ phabili exēplo excusauerat ipsū volūt calūniari: vt si nō curet crudelitaz: vl̄ imbecillitaz: vl̄ curet trāsgressiōis argnāt. Matthe⁹ dic̄ iterrogasse: marc⁹ ⁊ lucas iterrogatos eē. Sz sciēdū q illi ꝑus iterrogauerūt. Deinde itelligēs cogitatōes accusatiōes q̄ retiū: ꝓstituit i medio sanādū: ⁊ iterrogauit: qd̄ marc⁹ ⁊ lucas ait: Et tūc illis tacētib⁹ ₃pposuit sile de oue: ⁊ ꝯclusit q li cet sabbato bñ facere: Postremo circūspectis eis: (cū ira dixit:) extende.

Sabbatis ⁊c̄. Sabbatis p̄cipue docet ⁊ opaī iesus: nō solū ₃pter

in lege: q: sabbatis sacerdōtes in ſ dū thauros cedūt pueros circūcidūt: ⁊ dū vnā legē seruant sabbatum destruūt ſ tamē templo sabbatum violant ⁊ sine crimine sunt? Dicō autem vobis † ſ ipse iesus dñs tēpli ſ in hoc loco. q: templo† maio: est hic. Si āu † ſ quā ⁊ abimelech fecit dū esuriētes pauit. tem sciretis quid est misericordiam volo ⁊ non sacrificiū: nūnq̄z ſ .i. apostolos condemnassetis innocentes. Dō ſ .i. ꝓest: ⁊ non subest veteri obseruātie: ⁊ ideo nō peccat: qui fm eius ordinationem obseruat minus est enim filius hominis: etiā sabbati ⁊. Et cūm inde transiſ ſ altero sabbato vt lucas ait set: vēit in synagogā eoz. Et ecce homo manū habēs aridā: ⁊ iterrogabāt eū dicētes: Si licet sabbatis curare: vt ₃accusarēt eum. Ipse autē dixit illis. Quis erit ex vobis hō q habet vnā ouē: ⁊ si ceciderit hec sabbatis i foueā: nōſ non animali: sed sue auaricie consulens ne tenebit ⁊ leuabit eā? Quanto † ſ quia illa die lz sibi vtile facere magis melior est hō oue? Itaq̄z ſ alij licet sabbatis bene facere. Tūnc ait homini: Extende manuz tuā.

Nicolaus

die sabbati in templo manualiter opabanť: q: ꝛmolabant aīalia deo oblata ⁊ excoriabant: ⁊ hostias lauabant ⁊ ꝓsilia: ⁊ tū non violabant sabbatū: q: talia opa erāt ordinata ad dei cultū: ⁊ B est qd̄ dicit saluator a Sacerdotes i tē. sab. violāt. i. manualiter opanť. b Et sine crīe. q: etiā erat p̄ceptū a dño q talia opa facerēt in sabbo: ⁊ eadē rōne apli vellētes spicas in die sabbati ⁊ comedētes ex p̄cepto xp̄i nō peccabāt: q: melius est ipsi xp̄o obedire q̄z victimas i tēplo offerre. ⁊ B ē qd̄ dicit saluator. c Dico aūt vo. q: tē. ma. est B. s. ego (cui⁹ auctoritate B faciūt) sū maior: ⁊ in B etiā ipse oñdit suā dcitatē. vñ seq̄ť: d Si aūt sciretis. i. intelligeretz id qd̄ scriptū est Osee. v. Misericordiā volo ⁊ nō sacrificiū: ex q̄ oñdit p dictū ₃ppbe q opa mīe sūt magis accepta deo q̄ victime. e Nūq̄ cō. inocētes. i. discipulos meos i necessitate famis de licētia mea sibi p̄dicto mō subueniētes: ⁊ q posset eos licētiare oñdit. f Dñs enī ē ⁊c̄.] q: obseruātiā illā poterat mutare: sic̄ p z q ī nouo testō auctoritate ei⁹ mutata ē. g Et cū ide trāsiſset. B ponit ꝓfutatio eoz q reprehēdebāt ei⁹ vitatē i ₃ppa psona: ⁊ p⁹ ponit eoz ꝓfutatio. ²⁰ ex B oriēs machinatio. ibi: Exeūtes aūt pharisei. Circa p⁹ ꝓsiderādū q: ad reprehēdēdū eū ₃pposuerūt ei qnē malicioſe. vtrū licitū eēt sabbo curare: q: si nō curaret arguerēt eū de ipotētia: si aūt curaret: de sabbati trāsgressiōe: ⁊ B ē qd̄ dī: Interrogabāt cū ⁊c̄. seq̄ť: h Ut ac. cū. aliq̄ dēoz modoz. Mar. iii. ⁊ Luc̄. vj. dī q ipse xp̄s iterrogauit eos. Dicēdū q nō ꝛtianť: q: p⁹ iterrogauerūt cū malicioſe: vt dcm̄ ē. Et B scribit Matth⁹, Postea aūt statuto hoīe ifirmo i medio q̄siuit a phariseis si licet sabbo curare: q̄si repetendo qnē ab eis motā añq̄ solueret eā: ⁊ B secundū scribūt marc⁹ ⁊ Lucas qd̄ tacuit matthe⁹. ⁊ omittūt illd̄ ꝑmū qd̄ ipe exp̄ssit. seq̄ť: i Ipse aūt di. eis. vbi xp̄s soluit qnē p⁹ verbo: oñdēs p locū a minori q licitū erat sanare hoīez i die sabbati: q: brutū aīal lapsū in foueā licitū erat in die sabbati extrahere: ḡ m⁹to fortius hoīez q melior ē cū sit ad imaginē dei fact⁹ si in infirmitatē ceciderit licitū est sabbato curare: ⁊ hoc est qd̄ dī: k Quis' erit ex vob. ⁊ p z ex. dict. sedo soluit qnē fō: hoīez habētē manū aridā sanādo. ²⁰ l Tūc ait hoī ⁊c̄. ⁊ p z. m Exeūtes aūt. hic ponit

Et extendit: ⁊ restituta est sanita/ ſ a lumine recedentes ti sicut altera. Exeūntes aūt pha † ſ liuore permoti: non enim culpa fuit: vel hoiem manū extendere: vel christū sanare risei consilium † faciebant aduersus eum quomodo perderēt eū. † ſ eorum insidias: vt homo fugit odientes Jesus aūt † sciēs recessit ide: et se ſ accessit vbi inuenit sequentes cuti sūt eum multi: ⁊ curauit eos oēs: ⁊ p̄cepit eis nē manifestū† eū facerēt: vt adiplerēť qd̄ dictū est † ſ in persona patris de filio. p esaiā prophetaz† dicentez. Ecce ſ qr in forma serui ſ ad opus quod nullus alius poterat facere ſ redimere humanum genus puer meus quē elegi: dilectus † ſ qr ipse solus est agnus sine macula meus in quo † bene complacuit ſ voluntati mee ſ qd̄ alibi: regesit. s. e. s. dñi anime mee.] † Ponaz spiritū me ſ non dei verbum sed puerum † ſ futuro: ⁊ modo iusta iudicia agit um super eum: ⁊ iudicium genti

ſ p̄dicatores noui testamēti † ſ qr cū malediceret .n. m. sed sicut ouis ad oc. d. ē ⁊ nō ape. os suū. bus nunciabit: non † contendet: † ſ mystice q tarā vīā insistūt: nō audiūt vocem xp̄i. neq̄z clamabit: neq̄z † aliquis in plateis audiet vocez eius: hārū/dinē quassataz non confringet:

i eterna rege: a malis tm̄ feriabunť: nō a bonis.

Extende. Quia nil plus valet curatiōi elemo synaruz largitate: vñ dī: Nō sit man⁹ tua ad accipiendū porrecta: sed ad dandū collecta. Quia frustra ₃p petis rogaturus: manus ad deū expandit: qui has ad pauperes pro posse non extendit. B mar.3.a. Joan.10.g

Sicut altera. Nō añ aduētū christi dexterā habuit lāguidā: q: ab elemosynis torpebat: sinistraz sanā: q: sue vtilitati intēdebat: sed veniēte xp̄o dextra sanať vt sinistra. q: qd̄ ₃gregauerat auid⁹ nō distribuit charitate. esa.42.d

Recessit inde. Nota exēplū: Si vos p̄se. fu. in v. c. f. in aliam.

Secuti sunt. Docti vīs ꝑ tutib⁹ p sequūť indocti opinione eius ductī amādo sequunť: vnde ⁊ curari merentur.

Et precepit. Nō timore: ne ꝑditus occideret sed parcēdo iudeis: ne inuidia trucidarenť in eius innocētia ⁊ māsuetudine.

Hic mystice nos instruit: ne cū aliqd magni faci mus: laudē foris ₃gram⁹.

Ecce mee. Per aiaz ois affectus demōstrať.

Harundinē. Judeos omni vento cedentes: qui abinuicem discrepādo dissipati sunt: non mox damnabit: sed supportabit.

Harundinem. q. Qui peccanti non porrigit manum: nec portat onus fratris: quassatum calamum confringit. Et qui fidei modicam scintillam contēnit in paruulis linum fumigans extinguit: Quod christus non fecit: potius venit' querere qd̄ perierat. Patientiā nanq̄z seruauit: donec iudiciū qd̄ in eo agebať ad victoriā puenireť: ⁊ expulso mūdi p̄rincipe ad regnū rediret: in dextera patris sedens: donec ponat inimicos sub pedibus.

de lyra

ipsoz pharisecoz ꝺ xp̄z machinatio: ⁊ ipsi⁹ xp̄i hūilis declinatio. Noīes enī in malicia obstinati p rōnē nō pñt cōpesci: ⁊ iō pharisei nō potētes xp̄o rndere p rōnē: ceperūt cogitare aduersus eū fraudē. n Jesus aūt sciēs. s. machinatiōes eoz: q: nihil latebat ipsū. o Recessit inde. nō q: timeret mortē: ꝑ q: futurū erat vt aliq̄ infirmi xp̄iani nō auderēt stare i psecutiōe: iō ne fuga eoz iputaret i pctm̄: voluit ostēdere fcō q: fugere psecutionē alicitū: sic̄. s. pleni⁹ dcm̄ ē ca. x. seq̄ť: p Et se. si multi infirmi. s. ex eo q viderāt p̄dictū hoīez sanatū. q Et cu. eos oēs. ex q̄ p z ei⁹ benignitas: q: psecuta iudeis bñficia sanitatū eis ipēdit. r Et p. eis. i. sanaz. s Nema. cū facerēt. pharisceis eū manifestādo: nō q: mortē timeret: vt dictū ē: ꝑ vt oñderet q: sic̄ aliqñ ē licitū i psecutiōe fugere: ita licitū ē se occultare ad cedēdū malicie: ⁊ vt oñderet magnitudinē sue potētie: ⁊ hoc ꝺfirmat dicto Esa. xlij. fm̄ trāslationē. lxx. t Ecce puer me⁹. i. xp̄s: q fuit puer i forma serui. v Elect⁹ quē elegi. B duplicať ad oñdēdū q ipse fuit elect⁹ ad pficiēdū op⁹ nre redēptiōis ⁊ null⁹ ali⁹: q: p nullū aliū poterat ita cōpetēter fieri. x Dilect⁹ me⁹ ⁊c̄.] B dī metaphorice de deo: ad exp̄mēdū magnitudinē p̄ncie dilectiōis ad filiū: sic̄ apud hoīes ille q multū diligit dī habere i cordi. y Ponā spm̄ meū sup eū. q: spūs scūs requit sup eū i hūana nā: vt hī Esa. xj. Egredieť virga de radice iesse ⁊c̄. seq̄ť: Et requiescet sup eū spūs sapie ⁊c̄. z Et iu. gē. nūciabit. q: xp̄s futuz iudiciū nūciauit hoib⁹ p suā p̄dicationē: vt hī. j. Silr i iudicio futuro sniaz iudicij ferret i hūanita te: q: i eadē forma i q̄ iudicat⁹ ē coā pylato: i ea sedebit i iudicio. B excepto q tūc appebit i forma gliosa: ⁊ B ē qd̄ dī Act̄. j. B iesus q assūpt⁹ ē a vob sic veniet. sua' iudiciū sic̄ vidistis eū ascēdētē. i. i forma hūanitaz gliosa i q̄ ascēdit i celū. seq̄ť: a Nō otēdet. s. vt vindicet: vt p z ex p̄dict: q: psecutionē pharisco⁹ declinauit hūilit absq̄z otētiōe. b Neq̄z clamabit. vt. s. liberet sic̄ patuit in sua passiōe. c Neq̄z au. ali. in pla. vo. ei⁹. qd̄ p z ex sua taciturnitate coā pylato: q: B fuerat p̄dictū Esa. liij. Sicut agnus coā tondēte se obmutescet ⁊ nō aperuit os suū. d Harūdinē quas. nō ofringet. p harūdinē quassatā intelligiť ppls iudaicus a fide ⁊ pietate vacuus.

Et li num

Lunū fu.⁊c. Bētes q̄s nāl'legī ardore fere extincto/fumꝰ erroris amarissimꝰ/⁊ odoris noxij inoluit/q̄s nō extixit/ꝑ de parua scintilla i magnū ardorē ignis dei suscitauit. Donec. Tādiu ꝓdicatio eiꝰ nullis insidijs supata mūdo lucet/donec ponat i ira iudicij/⁊ iplcat/fiat v.t.si. i cc.⁊ i f.

Et curauit ⁊c. Tria sig̃ sil'fcā sūt q̄ ⁊ q̄tidie i ꝓuersiōe hoiuꝫ fiūt/ vt expulso demone/lumē fidei videāt/⁊ deū laudēt.

In beelzeb. Beel.i. baal/muscarū/ eo sordes immolaticij sanguis/ deꝰ ē accaron/q̄ noīe vocāt ꝓncipem demoniorū.

ꝑ.9.d. Dē regnū. Necessaria cōplexiōe cos arguit/ vel eni xp̄s virtute dei demones eijcit/ vel i ꝓncipe demoniorū. Sīc tute dei/ Luce.11.b frustra calūniant/ Sed i ꝓncipe demoniorū regnū eiꝰ diuisū ē nec stabit/⁊ iō a regno eiꝰ recedāt/qđ in- marci.3.c. nuit cos sibi elegisse/ dū i Luce.11.b. se non credunt.

Et omis ciuitas. Eadē rō est ciuitatis ⁊ domus/que regni. Ciuitas hic lim sp gl̄osa/ postq̄ i marci.3.c. xp̄m ⁊ i aplos ꝛrsit/fcā Luce.11.b diuisionē excidio eccīdit.

Et si ego in beel. Si expulsio demonū i filijs vris deo nō demōib⁹ deputat/q̄re i me idē opꝰ eandē nō habet causam.

Ipsi. Cōtemptibilia mūdi in qbꝰ scā simplicitas mee virtutis apparet.

Vel ita potiꝰ: Filij.i. aplī q̄ bñ sibi ꝓscij erant/in ñhil male artis ab eo didicisse/iō ipsi testes mei iudicij iudicātes d.t.i. Si aūt ego. Illa ps/si ego i beelzebub eijcio demones ad plura icōueniētia pducta ē/mō agit̄ de alia ꝑte cōplexionis.

Nicolaus

a Et linū fu.ñ extinguet.ꝑ ꝫ itelligūt gētiles i qbꝰ claritas rōnis nālis erat extincta ꝑ ꝓsuetudinē peccādi/remanēte fumo volūtatis malefactēdi. vult ꝙ dicere q̄ xp̄s ꝑ fortitudinē deitat̄ noluit resistere iudeis ⁊ gētilibꝰ eū crucifigētibꝰ/q̄ iudei crucifixerūt linguis suis ipsū iniuste accusādo. gētiles vo manibꝰ ipsū crucifigēdo/q̄ milites pylati q̄ erāt gētiles hoc fecerūt/vt hī Joā.xix.segt̄: b Donec eij. ad vi. iudiciū.i. donec veniat ad exequēdū extremū iudiciū i q̄ manifestabit̄ sua victoria. Tūc eni inimici eiꝰ ponēt̄ plena sub pedibꝰ eiꝰ/vt hī i psal.viij. Oia subiecisti sub pedibꝰ eiꝰ. c Et i no.eiꝰ gē.spabūt.q̄ ad ꝓdicationē aplorū gētiles ad fidē ꝓuersi sūt/iudeis ꝑ malorū ꝑte i infidelitate remanētibꝰ. d Tūc ob.est.ꝫ ꝓfir ponit̄ ꝓfutatio calūniātiū xp̄i bonitatē/attribuēdo eiꝰ miracula spū maligno. ⁊ pꝰ ponit̄ eorū calūniatio.scdo calūnie ꝓfutatio/ibi: Jꝫs aūt scies. Circa pm ponit̄ euidēs miraculū de electiōe demonis ceci ⁊ muti/ nō q̄ talia sint in demone formaliter sed effectiue/q̄ hoiez quē obsederat cecū ⁊ mutū effecerat ⁊ iō ipso electo hō loq̄bat. e Et stu.o.turbe. admirātes diuinā ꝟtutē in xp̄o. f Et dicebāt.nūqd ꝫ ē filiꝰ dauid.q.d.sic/q̄ ꝫ ē xp̄s nob.ꝓmissus de semine dauid. g Pharisei aūt audiētes.turbas.s. ꝓfitētes ipsū esse xp̄m ꝙpt̄ euidētiā facti. h Dixerūt ꝫ nō eij. de. ni. i be. ꝑn. demoniorū. q̄ eni fem̄ mirabile negare nō poterāt/iō modā faciēdi calūniabāt/dicētes ipsū ꝑ aliquē demonē supiorē sibi familiarē ⁊ ꝓuatū eijcere demones inferiores de corꝑib⁹ obsessorū/sic.s. dem̄ ē ca.ir. i Jesus aūt sciēs.ꝫ ponit̄ calūnie ꝓfutatio.⁊ pꝰ oñdit q̄ miracula q̄ faciebat nō poterāt attribui spū maligno scdo q̄ oportebat ea attribuere spū diuino/ibi: Aut facite arborē bonā. Pria in duas/q̄ pꝰ oñdit ꝙpositū ꝑ rōnē. scdo istorū calūniātiū dānationē/ibi: Jō dico vob. ꝑmo oñdit. iiij. rōnib⁹. ꝑª rō tal' ē/q̄ si ꝑ demonē aliquē eiiciebat alios segt̄ q̄ diuisio eēt iter eos/⁊ sic nō posset stare diuptās diaboli/⁊ ex hoc segt̄ aduēt⁹ xp̄i ꝑ quē ptās demonis erat auferēda/⁊ ꝫ ē qđ dī: k Dē regnū diuisū ꝫ se desolabit̄ ⁊c. ⁊ ꝑz ꝛka.scda rō ponit̄ ibi: l Et si ego i be.eij. de.fi. ve.i q̄ eiiciūt.q̄ nō solū xp̄s eiiciebat demones/ꝫ etiā discipli xp̄i i noīe eiꝰ/⁊ nō solūmō discipli/ꝫ etiā aliq̄ iudei q̄ nō erāt xp̄i discipli/ꝑm q̄ dī Mdarci.ix. Vidimꝰ quēdā i noīe tuo eijciētē demonia q̄/nō segt̄ nos/nō poterāt aūt iudei dicere q̄ aplī facerēt miracula ꝟtute magica cū eēnt simplices ⁊ illfati/et si dicerēt de aplis q̄ xp̄s docuit eos artē magicā/tñ nō poterat dici de eis q̄ nō erāt eiꝰ discipli.cū ꝫ eijcerēt demones i noīe xp̄i/vt dem̄ ē.nec poterat hoc attribui spū maligno/vt visū est.sūr.ꝙ ꝓñs nec electio demonū fcā ꝑ xp̄m/⁊ hoc ē qđ dī. Et si ego i beelzebub eijcio demones filij vri.i. aplī q̄ erāt de semie iudeoꝝ/ vl' alij iudei q̄ nō seq̄bant xp̄m i q̄ eiiciūt.q.d.cū nō possitis ꝫ attribuere niſi ꝟtute diuina/ꝙ ꝓñs nec electio fcā ꝑ me.vt ꝑz ex dict̄.segt̄: m Jō ipsi iu. vri erūt. de aplis ꝑz q̄ erūt iudices.i. assessores xp̄i i iudicio/vt hī.j.xix. Cū venerit filiꝰ hois i sede maiestat̄ sue sedebit̄ ⁊ vos sup sedes.xij. iudicātes duodecim tribꝰ isrl'. Si aūt accipiat̄ ꝑ iudeis nō sequētibꝰ xp̄m q̄ tñ eijciebāt demōes

Si aūt ego in spū dei. Hic lucas ait/in digito. Digitus dī spūssanctus ꝙ partitione donoꝝ. Regnū dei/ vel seipsum dicit. Unde alibi: Medius inter vos stetit quē vos nescitis. Vel regnū qđ ioānes ⁊ ipse ihūs ꝓdicauit. Pdenitentiā agite appropinquabit eni regnū celoꝝ. Est ⁊ tertiū regnū scripture sancte/qđ auferē a iudeis/⁊ datur genti facienti fructū eius.

si ego ī beelzebub eijcio demões

† exorcistę iudeoꝝ/qui ad dei nominis inuocationē eijciebant demones

Vel regnū.i. oēs mūdi ptes aplis ⁊ successoribus coꝝ ad ꝙuertendum distribuit.

† filij vestri in quo eijciunt? Jdēo † nō potestate sed cōparatione/q̄ deo tribuunt qđ illi beelzebub ſ iudicantes. xij. tribus israel ipsi † iudices vestri erunt. Si aū ſ incipit destrui ptās diaboli/vt regnet deus in nobis tem ego in spiritu dei eijcio demones/igitūr peruenit in vos regnuꝫ dei. Aūt quomodo † potest † ſ nisi preualeret diuina potentia † ſ mundū qui in maligno est † ſ diabolus a quo nemo poterat se eruere quisq̄ꝫ intrare i † domum † fortis † ſ a seductione electorum compescuerit ptātē ademerit ſ homines decepti ⁊ vāsa eius diripere: † nisi prius † ſ ereptos diabolo ꝑ diuersos gradus eccīe ordinat alligauerit fortē? Et tunc † domū † ſ diabolus ſ opa mea nō possunt opibus beelzebub cōparari/q̄ ego cōgregeꝝille dispergit eius diripiet. † Qui non est mecum contrā me est/⁊ qui non cōſ q̄ diabolicū est congregata dispergere gregat mecū spargit. Jdēo dico ſ facti (dicti vob: Omne pcm̄ ⁊ blāsphēia rē

Aut quō pōt q.in. Ostendit ꝙ dns ꝑ manifestā parabolā/q̄ nō concordat in fallaci opatiōe cū demonibus sicut calūniabant/ sed virtute diuinitatis hoies a demonio liberaret/ ideoq̄ grande scelus cōmittūt/ q̄ qđ dei esse cognouerant diaboli esse clamabant. Neq̄ eni possūt esse ꝙcordes/quoꝝ opa diuersa sunt. Unde addit/qui nō est m.⁊c. c

Domū eius dir. Vel domū.i. oēs mundi partes apostolis ⁊ eorum successoribus ad conuertēdum distribuit.

Qui non est me. Jd est q̄ dissimilia meis facit opera/ cōtrarius mihi est: Ille trahit advitia ego ad virtutes.

Omne peccatuꝫ. Quod humana fragilitate contrahitur/ remissibile est/ si congregatio non deseratur. Si vō diabo- Luce.12.b

lica obstinatione de dispersione ad congregationem nunq̄ reditur/peccatum insolubile iudicatur.

Hiero. Dē pctīs ⁊c. Nō ola pcta oībus remittūt/ꝫ his q̄ i vita penitēt

de lyra

in noīe eiꝰ/sic dicunt iudices aliorū nō credētiū/ q̄ ex fcō eorū alij ofidentꝑdēnabiles/q̄ nō crediderūt i xp̄m/cuiꝰ deitas declarata fuit ꝑ miracula in virtute eiꝰ fcā. n Si aūt e.i s.dei cij. demones.sic ꝙclusū ē ex ꝓdictis. o Igit̄ p.i v.re.dei.i.xp̄s cuiꝰ regnū erat a deo ꝓmissū: Esa.ix. Regni eiꝰ nō erit finis. ⁊ istud regnū expectabāt iudei/ tñ i hoc erāt decepti/ q̄ credebāt istō regnū tpale/quē errorē exclusit xp̄s dicēs Joā.xviij. Regnū meū nō ē de ꝫ mūdo. tertiā rōnē ponit ibi: p Aut quō pōt q̄sq̄ꝫ i.e. do.fort. i. diaboli/de q̄ scribit Job.xlj. Nō ē po.sup t.q̄ ei cōpet. Domꝰ aūt eiꝰ ē hō obsessus i q̄ hitat sic i domo. q Et va.eiꝰ diripe. vasa aūt sūt hoies pctōres q a xp̄o diripiūt q̄ñ de ptāte demonis ꝑ ipsū eripiunt. r Nisi ꝓus al.fortē.i. diabolū.q.d.cū ista fecerim/vt ꝑz. segt̄ q̄ ipse diabolꝰ sit ꝑ me alligatꝰ. Ex q̄ ꝙcludit̄ q̄ ipse sit vere xp̄s/q̄ i aduētu xp̄i ptās demonis erat diminuēda ⁊ arcēda. quartā rōnē ponit ibi: Qui nō ē mecū. ⁊ talis ē: Volūtas eius q̄ obedit alicui ē ꝙformis volūtati illiꝰ cui obedit saltē i fcō. ⁊ iō si xp̄s i virtute demonis faceret miracula seq̄ret̄ q̄ xp̄s ⁊ demon eēnt ꝙcordes i facī. ꝫ aūt ꝑz falsū/q̄ fcā xp̄i ⁊ doctrina erāt ad retrahēdū hoies a pctis. fcā aūt demonis sūt ad distrahēdū hoies ꝑ pctm̄/ ex q̄ segt̄ q̄ xp̄s nō opabat i ꝟtute demonis: ⁊ ꝫ ē qđ dicē: s Qui nō ē mecū. ꝑ ꝙcordiā in fcō ⁊ volūtate. t Cōtra me est. ⁊ hmōi ē diabolus: vt ꝑz ex dictis.

v Et q̄ nō cō mecū. s. fideles ad vnitatē fidei reducēdo. x Spargit. ⁊ ꝫ est diabolꝰ q̄ diuersas sectas ⁊ hereses ⁊ scismata quātū pōt introducit.

y Jō dico vob. Declarata pharisęoꝝ falsitate/ꝫ ꝓfir ondit ꝭuitatē pctī ipsoꝝ. Ad cuiꝰ euidētiā aduertēdū q̄ pharisei ⁊ legisꝑiti ex ꝓsideratōe opatiōis xp̄i/⁊ ex ꝓsideratōe scripturaꝝ/ i q̄bꝰ de aduētu xp̄i erat ꝑs determinatū/vt hī Dañ.ix. ⁊ similiū ꝑª cognouerūt ipsū cē xp̄m/vt hī.j.xpj Agrico le videtes filiū dixerūt itra se. ꝫ ē heres. ⁊ glosa ibidē dicē q̄ ꝑª cognouerūt ipsū cē xp̄s ꝑm ꝟtatē/q̄ tñ icepit vitia coꝝ reꝑhēdere/⁊ ꝛ silationē eoꝝ publice ꝓdicare/iō ceperūt odiū ⁊ iuidiā ꝛ ipsū/ex qbꝰ excecati a ꝑª noticia ceciderūt i errorē/q̄ talia ꝑuertūt iudiciū rōnis rectū/⁊ extūc ceperūt ola facta eiꝰ iterꝑtari i malū/⁊ ꝑª vocauerūt eū vocacē ⁊ potatorē/ ⁊ pctoꝝ amicū/ ⁊ i tātā iſaniā ꝓruperūt q̄ miracula q̄ nullo mō poterāt fieri nisi ꝟtute diuina demoni attribuebāt/ vt ꝑz ex dict̄. ⁊ ꝛz ꝑm eēt gue pctm̄/tñ erat solū blasphemia ꝛ eiꝰ hūanitatē. ꝫm tñ fuit scōpabilis grauiꝰ/q̄ erat ꝛ eiꝰ diuinitatē/ vñ talꝫ blasphemia ē pctm̄ i spm̄ scm̄/q̄ ē ipugnatio ꝟitat̄ agnite/q̄ sic visū ē ipsi ꝑª ꝟtatē cognouerūt de xp̄o/ꝫ excecati errore ⁊ iuidia ipugnauerūt/ ⁊ talꝫ error causatꝰ ex malicia nō excusat/ ⁊ ꝫ ē qđ dicē: z Dē pctō ꝓcedēs. s. ex ignorātia ⁊ ifirmitate. a Et blasphemia. ex talibꝰ ꝓcedēs. b Remittet hoibus. i. remissibile ē pctm̄ de se/q̄ directe nō obuiat ꝑncipio ꝑ qđ fit remissio pctoꝝ/ sicut obuiat pctm̄ in spm̄ scm̄/ cuiꝰ sex sūt spēs: desꝑatio/ꝑsūptio/ obstinatio/ finalis ipenitētia/ iuidētia fraterne gre/ ipugnatio veritatis agnite. Cuius sufficiētia sic accipit̄ ꝑm q̄ remouet ab homine ꝓncipiū/ ꝑ qđ fit remissio pctī/ ⁊ hoc ꝙtingit tripliciter. Uno mō ex

parte ipsius

Rcfutaē ꝫ nouaciam⁹ ꝛ penitētib⁹ eis q̄ i martyrio lap̄i sūt ꝛ venīā negās. ꝛ
origenes ꝛ oēs venīā ꝓsecuturos p⁹ vlē iudiciū ꝛ trāsactꝫ ꝛz multꝫ sclis asserēs.
Spūs aūt blasphemie. Qui mālfeste opa dei itelligit ꝛ cū de ꝟtute
negare nō possit. si stimulat⁹ iuidia calūniaē ꝛ dic̄ eē beelçebub ꝛ isti nō di
mittet. Nō q̄ ꝛ ei negęt remissio si peniteret ꝛ ꝫ ꝫ ꝫ blasphemus ꝛ exigētib⁹
meritꝫ suis mal ꝛ sic nūq̄
ad remissionē ꝛ ita nec ad
pniaz puētur⁹ sit. Sic⁹ io-
ānes euāgelista de q̄busdā blasphemie sue merito
excecatis ait ꝛ ꝓptera nō
poterāt credere. Dō iterū
dixit esaias. Excecauit ocu
los eoꝝ ꝛ indurauit cor
eoꝝ vt nō videāt oculis ꝛ
itelligāt corde ꝛ ꝙuertāē
ꝛ sanē eos ꝛ q̄ spūs scūs nō
esse ꝛ vt minorē p̄ie credūt
ꝛ dicūt ꝛ q̄ nō iuidia dia-
bolica ꝛ ꝫ hūana ignorātia
ꝫ faciūt irremissibili crie
nō tenēt. Sed q̄ in filiatu-
dine diaboli ꝓtra ꝓsciaz
suam maiestatē dei oppu
gnāt ꝛ nō hñt remissionē i
eternū. Sicut marc⁹ apte
declarat ꝛ q̄ posito ꝫ testi-
monio dñi subiūxit ꝛ Añ
dicebant ꝛ spūm imūdū hz.
Et quicūq̄z. Amb.
Etiā q̄ scā. caliçatus infir
mitate carnis mee ꝛ purū
hoiez ꝛ vl̄ vorator⁹ suspica
tus fuerit ꝛ remissibile erit.
Qui āt dix. Bīaz
scī spūs q̄ pnia inspirat ꝛ
ad ꝛgregationē redit nō
cognoscēs impenitēti cor
de pmanserit ꝛ cū ꝫ iā nō
sit humanū ꝛ sed diabolicū irremissibile erit. Neqz in hoc se. Quedā
enī culpe i ꝫ sclo larant ꝛ q̄dā ꝟo pue sqz etiā in futuro. Que gdē post mor
tē grauāt ꝛ ꝫ ꝫ dimittūt ꝛ si hō bonis actib⁹ in vita vt ibi dimittāt ꝓmeruit.
Neqz in futu. Quia sūt q̄dā leuia ꝛ q̄ si in hac vita nōdū sūt remissa ꝛ
post mortē grauāt ꝛ ꝫ ꝫ remittūt ꝛ si digni sūt. Aut fa. Nihil enī mediū
qn boni auctoris bona tm̄ sint opa ꝛ mali mala. Coartat eos hincinde cō
plectiōe ꝛ vtroq̄z cornu ꝓmit. Si mal⁹ ē diabol⁹ nō fac̄ bona ꝛ si bona sē nō
sunt diaboli. Adhuc ꝓbat opus suū nō esse diaboli ꝛ q̄ bonū ꝛ diabol⁹
ꝟo mal⁹ ꝛ q̄ negt facere bonū. Quasi si diabol⁹ mal⁹ ē bona facere nō pōt
si bona sūt q̄ videq̄ ꝛ nō ē diabol⁹ q̄ ea fecit ꝛ nō enī pōt ex malo bonū ꝛ vl̄ ex
bono malū nasci. Aut facite ar.bo. Mystice. Arbor bona ꝟps ꝛ fruct⁹ ꝓ

† ꝫ spūs blasphemias ꝓtra ꝟitatē cū eā cognoueris
ndur atio

mittetur hominibus. † Spiritūs
autē blasphemie nō remittetur.
Et q̄ūicunq̄z dixerit verbuz cō
tra filium hominis ꝛ remittetur ei.
Qui autem dixerit verbum con
tra spiritun sanctum nō remittet
ei ꝛ neqz in hoc seculo neqz ī futu-
ro. Aūt facite arborem bonam
ꝛ fructum eius bonum ꝛ aūt faci
te arborem malam ꝛ ꝛ fructuz ei⁹
† ꝫ vtrū ex bon⁹ sit auctor an mal⁹ ex fructu cognoscit
malum. † Siquidez ex fructu ar-
† ꝫ filij diaboli eius veneno corrupti
bor cognoscitur. † Progenies vi
ꝫ fructus vester est blasphemia
pera ꝟ ꝛ quomō potestis bona lo
ꝫ cū sitis arbor mala ! ꝫ nō enī pōt de ore vro ꝓce
dere nisi malicia ꝛ q̄ abūdat in cordis intentione
qui ꝛ cum sitis mali? † Ex ābundā
ꝫ q̄ tātū boni qs facit quātū intendit
tia enim cordis os loquitur. Bō
nus homo de bono thesauro ꝓ
† ꝫ tātū quoq̄z mali quātum intendit.
fert bona. † Mālus autez homo

de malo thesauro ꝓfert mala.
Dicō autem vobis ꝛ quoniā om
† ꝫ q̄ō sine vtilitate loquētis dr ꝛ audiētis ꝛ vt de fri-
uolis ꝛ fabulis ꝛ scurrilia nō sūt otiosa ꝛ sed criminosa.
ne verbum † otiosum quod locu-
ti fuerint homines ꝛ reddent ratio
onem de eo in die iudicij. Ex vēr
ꝫ si bona ꝛ bona intentione
bis enim tuis iustificaberis ꝛ ꝛ ex
ꝫ malis
verbis tuis cōdēnaberis. Tūnc
† ꝫ querētes adhuc calumniā
responderunt ei † quidam de scri
bis ꝛ pharisēis dicentes ꝛ Magi
ꝫ de celo vt alius euangelista ait.
ster vōlumus a te signum vide-
re. Qui respondens ait illis ꝛ Gē
ꝫ molos fructus facies † ꝫ q̄ dimisso viro multꝫ ama
toribus se ꝛcopulauerat
neratio mala ꝛ ꝛ ādultera signū
† ꝫ potentie qua indigna est.
querit ꝛ ꝛ signūm non dabitur ei

† ꝫ de ꝓfundo non de sublimi ꝫ passionis non glie
ꝫ exponit signū ione
nisi signūm ione ꝓphete. † Si-
cūt enim fuit ionas in ventre ce-

Ioan.3.b. luce.11.d.

marc.8.b. Luce.11.b

3.re.10.a 2.par.9.a.

Deut.32.c Luce.11.b

luce.11.c.

Ioan.2.a

dicatio euāgelij ꝛ curatōes ꝛ redēptio. Arbor mala diabolus ꝛ sui. i. scribe ꝛ
pharisei ꝛ ceteri mali fructꝫ iuidia ꝛ detractio ꝛ blasphemia ꝛ hereſis ꝛ hmōi.
Añ segt ꝛ ꝓgc. vi. Progenies vi. Ondit eos malā arborē ꝛ fructꝫ
afferre blasphemie. Ex ābū. cor. Nō sepe fallit ꝛ q̄ pēsat cor ex ore et
ope. Sz de op⁹ ꝛ ꝟba ex corde qō nouit iudicat. Illi ḡ ex a.c.o. l.q scit ex q̄
intentōe erit. Bon⁹
hō d. Thesaurus cordis
intētio ē ꝛ ex q̄ de⁹ iudicat
opa ꝛ vt ꝛ aliqñ minora
maiorē maiora minorē ha
beāt mercedē. Hoc ī loco
vl̄ iudeos oñdit d ꝙli the
sauro ꝓferāt blasphemiā.
Vel cū supioribꝫ hereti q̄
sic̄ bon⁹ hō nō pōt ꝓfer-
re mala ꝛ vel mal⁹ bōa ꝛ sic
nec ꝟps mala ꝛ nec diabo-
lus bona opa pōt facere.
Verbum otiosuz.
Si de otioso ꝟbo reddet
hō rōnē i die iudicij ꝛ quā
to magis vos q̄ opa sci
spūs dicitis eē beelçebub.
Ex ver. enī. Mors
ꝛ vita in manib⁹ lingue.
Tunc respon. Cū
scribe ꝛ pharisei ꝟba nul
laten⁹ possent ꝓbare ꝛ ī
opib⁹ q̄rūt tētare ꝛ q̄rētes
signa videre ꝛ q̄si non fue-
rint signa que viderant.
Tūc rndērūt. Quidā
calūniabāt in beelçebub
eijcere demonia qb⁹ huc-
usq̄z rndit. Alij tētates si
gnū de celo querebāt ad-
huc inuidentes ꝛ locum
calūnie inquirentes.
Qui calūniant ꝫ ea q̄ vi
des ꝛ vtilitatē sent ꝛ q̄d facies ō his q̄ de celo ꝛ Dices ꝛ magos i egypto sig
fecisse de celo. Signū q̄. ꝛ c. Signū q̄rit de celo qō idigna est videre.
Discipls signū dedit de celo ꝛ qb⁹ ꝛ q̄liaz ee̅ btitudis ꝓpus i mōte figura-
liter ꝛ post veracit in celū sublcuat⁹ oñdit. Nisi signū io. Ondit in
deos ad instar niniuitaꝝ crioſos ꝛ nisi peniteāt subuersiōi ꝓrios ꝛ Sz sicut
illis ꝛ denūciaē suppliciū ꝛ demōstraē remediū ꝛ ita iudei nō debēt despa-
re venīā ꝛ si saltē post q̄z rps resurrexit a mortuis ꝛ cōmoniti egerit pniaz ꝛ q̄
mors rpi reconciliatio est mūdi ꝛ Añ segt ꝛ Sicut fuit ionas. Jonas. i. dolēs
significat illū q̄ dolores nros portauit ꝛ vl̄ colūba. Discis q̄ voluit ī pela
go mors quā passus est in mūdo. Sicut eiect⁹ ē in aridā ꝛ sic rps surrexit in
gloriā. Tribus diebus ꝛ more antiquoꝝ ꝛ q̄ die cū nocte ꝓcedēte cōputabāt.

Nicolaus

ꝓte ipsi⁹ dei. alio mō ex pte donoꝝ ipsi⁹, alio mō ex pte pcti ipsi⁹. Ex pte ipsi⁹
dei principiū p q̄ō remittit pctm̄ ē ipsa dei mia ꝛ ꝫ tollit p dispationē ꝛ sic
fec̄ cayn. Alio mō timor iudicioꝝ dei ē principiū p q̄ō aliqs resilit a pctō ꝛ
hic tollit p ꝑsūptionē p quā aliqs ꝑsumit ꝓseq̄ gliaz sine meritꝫ quātūcūq̄z
agat male. Ex pte aūt donoꝝ dei duo sūt q̄ maxime faciūt hoiez retrahi a
pctō ꝓmū ē vēritatis cognitio ꝛ ꝫ tollit p ꝫ q̄ aliqs veritatē agnitā ipu
gnat ꝛ sic viā salutis a se sciēter repellit. scōm est gre diuine collatio ꝛ ꝫ re
pellit ab hoc q̄tū est in se p iuidētia fraterne gre ꝛ nō accipit ꝫ inuidētia
fraterne gre ꝓut aliqs iuidet fri suo ꝛ vel alicui singulari ꝑsone ꝛ ꝫ q̄ñ ē tāta
malicia i eo q̄ displicet sibi de gra dei crescēte i mūdo. Ex pte pcti ꝟo duo
sūt q̄ retrahūt hoiez a pctō. Unū est turpitudo act⁹ cōmissi ex cui⁹ ꝓsidera
tione solet hō penitere ꝛ ꝫ tollit p finalē ipniaz nec accipit ꝫ finalis ipnia
ꝓut est pcti circūstūtia. s. q̄ aliqs in pctō mortali morit sed q̄ñ aliqs tante
malicie est q̄ eligit de pctō suo nūq̄z penitere ꝛ ita q̄ nō vellet q̄ de⁹ darct
sibi graz penitētī. Scōm ē breuitas delectatōis q̄ ī pctō est. ex cui⁹ ꝓsidera
tiōe solet hō fm electionē pctm̄ refugere ꝛ ꝫ tollit p obstinationē q̄ñ. s. hō
firmat ꝓpositū inhrēdi oīno pctō. Ex ꝓdictis aūt pz q̄ pctm̄ in spm̄ scm̄
ita irremissibile dr ꝛ q̄ de difficili ē remissibile ꝛ ꝫ ē q̄ō subdit ꝛ a Spūs
aūt bla. non remittet. Dr aūt spūs blasphemie q̄ñ aliqs ex certa malicia
blasphemat ꝺ deū ꝛ sic̄ erat in ꝓposito q̄ñ miracula diuinit⁹ facta attribue
bāt diabulo vt visū est. ꝛ erat q̄dā spēs pcti in spm̄ scm̄ q̄ tacta ē videlz im
pugnatio vitaē agnite ꝛ Et p ea q̄ dcā sūt appet smia illi⁹ q̄ō segt. b Et
q. di. ꝟ. ꝺ fi. hois. vult dicere q̄ blasphemia q̄ erat ꝺ hūanitatē nō erat sic
irremissibilis sic̄ illa q̄ erat ꝺ diuinitatē. c Aut facite. Osis q̄ miracu
la a rpo fca nō poterāt attribui ipi demoni. ꝓr ondit q̄ oportebat ea attri
bui diuini virtuti. Ad cui⁹ cuidētiā sciēdū fm q̄ dicit Hiero. lz ꝟtute ma
gica possint aliq̄ miracula fieri ꝛ tū illa ptinēt ad curiositatē tm̄ ꝛ vanitatē ꝛ
sic̄ simon mag⁹ faciebat statuas ābulare log ꝛ redire ꝛ ꝙsilia ꝛ vt hz in itine
rario clemētis ꝛ ꝫ illa q̄ sūt salubria ꝛ vt curatio lāguidoꝝ ꝛ illuīatio eccoꝝ ꝛ
hmōi nō pñt magicis artib⁹ fieri ꝛ ꝛ iō oportet talia attribui diuine virtuti.
talia aūt faciebat rps ꝛ ꝛ iō ex ꝫ ꝛcludit q̄ miracula sua erāt virtute diuina
fca ꝛ ꝫ ē q̄ō dic̄. Aut facite arborē bonā ꝛ fructū eius bonū. Arbor enī ꝫ
accipit ꝓncipiū ipsoꝝ operū. fructꝫ aūt ipsa opa ꝛ ter aūt arborē ꝛ fructū sp

de lyra

est similitudo ꝛ q̄ arbor bona fructū bonū ꝓducit ꝛ ḡ q̄ opa miraculosa q̄ rps
faciebat nō erāt curiosa ꝛ vana sed salubria ꝛ ꝛcludit q̄ ꝓncipiū p q̄ō talia
faciebat erat scm̄ ꝛ bonū ꝛ ꝫ ē q̄ō dic̄. Aut facite arborē bonā ꝛ fructū ei⁹
bonū. q. d. ex bonitate operū q̄ ego facio potest ꝛ ꝓpedere q̄ virt⁹ p quā ego
facio nō ē mala ꝫ bona. d Aut fa. ar. ma. ꝛ fru. ei⁹ malū. q. d. ex opib⁹
q̄ fiūt p artē magicā cū sint mala vana ꝛ curiosa potestis ꝓpedere q̄ fiunt
virtute maligna. e Progenies vipera ꝟ. Post q̄z ondit eoꝝ falsitatē:
ondit hui⁹ falsitatis radicē. radix. s. ista erat inuidia ꝛ odiū ꝛ q̄ Iz pharisei
ꝓme cognouerūt rpm ꝛ vt dcm̄ ē. tm̄ tātū odiū ꝛceperūt erga cū ex ꝫ ꝫ q̄ rep̄
hēdebat vitia eoꝝ q̄ ola fcā ei⁹ iterptabant ī malū ad diffamādū ipsū ꝛ ꝫ
est q̄ō dic̄. Progenies vipaꝝ. q. venenū iuidie ex vīs parētib⁹ traxistis q
ꝑsecuti sūt ꝓphas ex iuidia ꝛ vos ex cadē rōne ꝑsequi me ꝛ pp q̄ō subdit:
f Quō po. bo. loq cē. q. d. nō potestis de me bona loq iuidia ꝓhibēte ꝛ
iō subdit: g Ex ab. enī cor. os loq. q. ꝟbū exteri⁹ ē significatiuū iteri-
oris ꝛceptꝫ ꝛ iō subdit: h Bon⁹ hō de bo. thesauro. i. de bōa volūtate
q̄ sic̄ thesaur⁹ absc̄ōdit⁹ latet iteri⁹ i mēte ꝓfert bōa ꝟba. s. ꝛ fcā. i Mala.
aūt hō de ma. thesauro. i. de mala volūtate ꝓfert mala ꝛ q̄ ꝟtie cause hñt
ꝟios effect⁹. Et ne crederēt talia ꝟba remanē impunita ꝛ iō subdit: k Di
co āt vo. q̄m̄ oē ꝟ. otiosū ꝛ multo forti⁹ si fuerit nociuū ꝛ blasphematoriū
q̄le erat ꝟbū pharisecoꝝ ꝛ tale reddet eos ꝺdēnabiles in die iudicij ꝛ ꝓpt q̄ō
sq̄t: l Ex ꝟ. enī t. iustificaberis. s. si fuerint scā ꝛ bona ꝛ bonitati mētis cō
sona. m Et ex ꝟ. t. ꝺdēnaberis. s. si fuerint mala ꝛ ꝓdicti ꝟtia. n Tūc
re. ei q̄dā. ꝫ ponit ꝛcusatio. sc̄do denūciat eoꝝ ꝺdēnatio: ibi: Dic ī niniuite. ꝛ ꝫ coꝝ exce
catio: ibi: Cū aūt imūd⁹ spūs. Circa ꝫm sciēdū fm q̄ dr Luc. xi. aliq volē
tes expiri rpi ptātē petebāt sibi signa fieri ī coꝝ ꝺcelestib⁹ ꝛ q̄ō petebāt ñ ex
deuotiōe ꝫ magis ex curiositate ꝛ calūniatōe ꝛ ꝫ ē q̄ō dr: o Mag vo.
a te si. videre. nō q̄cūq̄z ꝫ de celo ꝛ vt hz Luc. xi. q rndēs ait illi: p Ge
neratio mala. q. ex ꝓsecutorib⁹ ꝓphaꝝ descēderāt. q Et adultera. quia
patres coꝝ idolatre fuerāt. r Signū querit. de celo. s. s Et signum
non dabit ei. de celestibus: quia sunt indigni ꝓpter coꝝ curiositatē ꝛ ma-
licie. t Nisi signū ione ꝓphete. q. d. terreni sunt ꝛ infimi ꝛ ideo de ter-
ra ꝛ infimis signū hēbāt ꝛ ꝫ ē q̄ō subdit: v Sicut enī fuit ionas. ꝛ pz.

Viri niniuite.

Parte dici q̃ sepult⁹ ẽ cũ pterita nocte ꝑ nocte ⁊ die accipe: ℟ ẽ ꝑ toto die ꝑ synodoch̃. Sabbi noctẽ ⁊ diẽ integre. Nocte dñica cũ eadẽ die illucescẽte partẽ ꝑ toto: ⁊ ita habes tres dies ⁊ tres noctes. Primi dies ꝓpter futuꝝ hois lapsũ a luce i noctẽ. Isti pp hois repatõeza tenebrís ad lucẽ cõputãt.

Mystice. Tres dies: tria tpa añ legẽ: sub lege sub gr̃a. Tres noctes tres mortui q̃s suscitauit dñs: Sic g̃ sibi ꝓuenit: vt vnus dies sit añ legẽ: qñ pctm̃ latebat: Cuius nor est: cũ puella i domo iacẽs tãq̃ pctm̃ i ꝓscia latebat. Scõs sub lege: qui pctm̃ ꝓtulit in publicũ. Nox adolescẽs filij⁹ vidue foris portã: tãq̃ pctm̃ aie
D Jone. 3. b. luce. 11. d. manifestũ. Tertij⁹ sub gr̃a qñ voluntatẽ dñi sciens plus peccat ⁊ pctoꝝ meri to putet. Nox laçarus. i. aia iã fetẽs. In his⁹ trib⁹ diebus ⁊ noctibus iacet fides christi in cordib⁹ eoꝝ qui habitant in terra.

3. re. 10. a 2. par. 9. a. Viri nini. ⁊c. Et ẽ sensus: Jonas paucis diebus ⁊ sine signis precauit gẽte icredule ⁊ pfecit: ego lõgo tpe ⁊ ppl'o dei ⁊ cõplũb⁹ signis luanũ pdico.

Eo magis indigni sũt venia: q̃ ex lege sũt infideles: quo plus est fidei in his: qui legem nescierũt.

luce. 11. c. Niniue speciosa: signat gẽtilitatẽ quã xp̃s amauit sedã: vt faceret pulchrã.

In niniuitis ⁊ regina austri fides ecclie signat: q̃ nõ min⁹ p pñiaz pacte insipientie q̃ p industriã discẽde sapie deo ꝓciliat. Due enĩ ptes sũt eccleie: q̃ peccare nescit: ⁊ q̃ pecca re desistit. Pnia enĩ peccatũ abolet: sapia cauet.

Cum aũt um. ⁊c. Quasi vos nõ estis siles niniuitis vel regine austri: qr me pdicãte pñiaz: nõ penituistis: ⁊ me docẽte sapiaz nõ didicistis: Sed estis siles hoi a q̃ diabol⁹ exclusus iterũ ingredit. Distat iter opa mea q polluta mũdo: ⁊ sathane q mũdata q̃ui⁹ ꝓtamiat.

Ambulat per lo. Exploratcordia fidelitũ a mollicie fluxe cogitatiõis purgata si quos gressus ibi figere possit: qõ qr nequit ad humida redit.

Reuertar in domũ. Sub vmbra dormit: in secreto calami: ⁊ locis humentibus. Umbra tenebre: tenebrosa ꝓscientia. Calamus foris nitidus intus vacuus: simulator. Locus humidus: lasciua mollisq̃ mens.

Septem alios spũs. Septẽ vitia. vij. virtutibus spũalib⁹ ꝓtraria. Nequiores: qr nõ modo habet vitia: sed ⁊ bona simulat: Tãto nequiores

Nicolaus

a Viri niniuite. ℟ exp̃mit eoꝝ ꝺdẽnatio: qr gẽtiles pctores egerũt pniaz ad pdicatiõez ꝓphẽtaꝝ: ⁊ pharisei obstinati sũt i pdicatõe xp̃i: q tñ erat dñs ꝓphẽtaꝝ: ⁊ iõ ex facto illoꝝ appebit ꝺdẽnatio iusta istoꝝ: ⁊ ℟ ẽ qõ dicit: Viri niniuite surgẽt i iudicio ⁊c. ℟ ẽ dictũ: ex facto eoꝝ appebit iusta ꝺdẽnatio istoꝝ. segt: b Regina austri. i. regina saba: de q̃ hi. iij. Reg. x. Et dr ℟ regina austri: qr regnũ eiꝰ ẽ in australi pte respectu hierlẽ. c Surget in iudicio. ℟ ẽ ex facto suo ofidẽ istoꝝ iusta ꝺdẽnatio. d Quia ve. a finib⁹ terre. i. a lõginqs ptib⁹. e Audire sa. salomõis. qr nõ fuit nisi solũ figura xp̃i. f Et ec. plus q̃ sa. hic. i. xp̃s pñtialit posit⁹: cui⁹ pdicationẽ iudei ꝓtẽpserũt. g Cũ aũt imũd⁹. ℟ ponit eoꝝ excecatio ⁊ possessio a diabolo. Ad cui⁹ euidẽtiã sciẽdũ q ptãs diaboli fuit eiecta quodãmõ a ppl'o iudaico ꝑ legis dationẽ q̃ excludebat cultũ demonũ: ⁊ iducebat ad colẽdũ vnũ deũ verũ: ⁊ sic eiect⁹ trãsijt ad possidẽdũ pleni⁹ gẽtiles sine lege ⁊ ꝓphaꝝ oraculis viuẽtes: ⁊ iõ eos tenebat i idolatria subiectos: ℟ aduenĩẽte xp̃i pdicatiõe ⁊ apl'oꝝ: iudei ꝑ maiori pte fuerũt icreduli. gẽtiles aũt deuote fidẽ xp̃i ⁊ apl'oꝝ acceptũt: ⁊ sic diabol⁹ eiect⁹ ab eis ꝑ fidẽ xp̃i reuersus ẽ ad possidẽdũ pplm iudaicũ errore excecatũ: ⁊ sic fcã sũt nouissima hui⁹ ppli peiora ꝓrib⁹: qr stat⁹ ppli iudaici peior ẽ mõ q̃ fuerit a ꝓncipio añ legẽ datã: ℟ ẽ q̃ qõ dicit: Cũ aũt imũd⁹ spũs exierit ab hoie. i. a ppl'o iudaico viuẽte sub lege nãe: qr eiect⁹ ẽ ꝑ susceptionẽ legis mosayce. h Ambulat p lo. arida. i. corda gẽtiliũ. i Querẽs requiẽ. i. in ipsis ppetuã mãsionẽ. k Et nõ inuenit. qr pdicãtib⁹ aplis ide eiect⁹ fuit. l Tũc di. re. in do. meã. i. iudaicũ pplm. m Et ve. in. eã vacãtẽ. i. fide ⁊ bonis opib⁹ vacuã. n Sco pis mũdatã. qr ppls iudaic⁹ hẽbat quãdã exteriorẽ mũditiã. o Et orna tã. ꝓpr legis appẽtiã. p Tũc va. ⁊ assumit ⁊c.] ꝑ ℟ qõ dicit: septẽ alios quanto callidiores. Septem: quia tot erant gratie cum christo destinate.

Septẽ vitia: septẽ demonia septẽ spiritib⁹ ꝺ̃ria: spũs sapie ⁊ itellect⁹ ⁊c.

Sic erit ⁊ ge. Quod de vna sola re dixit: hoc in hac tota gente fit. Immundus spũs a iudeis exiuit: qñ legem acceperũt. Ambulauit ad gentes: que cum postea dño crederent: nõ inuento loco in eis dixit: Reuertar in iudeos vacantes presidio dei ⁊ angeloꝝ increpationibus ⁊ correctionibus mundatos: ornatos superfluis obseruationibus. Addunt̃ septem: ex multo maiore numero demonũ possidẽt blasphemantes Jesum: q̃ in egypto possessi fuerũt: Cõtra septem spũs virtutum est numerus vitiorum.

Ecce mat eius ⁊c. Mystice. Mater ⁊ frẽs populus est iudeorũ: qui iesu intus docente nõ poss sunt intrare: qr spũaliter eius verba intelligere negligũt: sed turba gentilis confluens interna mysteria capit: Foris stantes nec ipsi agnoscunt̃ parentes. Quõ ergo agnoscemur si foris stamus? Foris stant cognati: cum iudei spũalẽ sensuꝝ nõ querentes: in littera se firmãt ⁊ christũ potius ad carnalia docenda cogunt exire q̃ ipsi ad discenda spiritualia ꝓsentiãt intrare: Sed iesus eos non agnoscit: qr in carnalibus eis non assensit. Fratres dñi sunt ꝓsobrini ei⁹: filij marie matertere eius que dr mater iacobi minoris: et ioseph: ⁊ iude simonis. Mar. 3. d Luce. 8. a.

Dixit aũt ei qdã. Insidiose vtrũ spũali opt carnẽ pferat: ⁊ iõ se nosse dissimulat matrẽ ⁊ ꝑ Mat. 12. d Luce. 8. a. mos ꝑ cognationẽ: Sed ꝑ ꝓiunctionẽ spũs esse sibi ꝓximos dicit:

Que est mater mea. Non recusat obsequia mis: sed ꝑfert ministeria pñis. Frẽs nõ ꝓtenit: sed opus spũale ꝑfert cognatiõi: vt ⁊ nos carni spm̃ preferamus. Uñ qui amat pa. a. m. plus q̃ m. non est me dignus.

Ecce mater m. Hi sunt mater mea: qui me in credentiũ cordibus generãt. Hi sunt fratres qui faciunt opera patris mei.

Frater ⁊ soror credendo: Mater predicando. C. XIII.

i N illo die ⁊c. ℟ er hoc indicat hoc gestum ꝓsequenter: nisi forte dies ponat ꝑ tpe more scripture. Mar. arcus eundẽ tenet ordinẽ. Lucas in aliud trãsit: ℟ nec repugnat huic. Nõ solũ facta ⁊ dicta

de Lyra

intelligit vniuersitatẽ vitioꝝ. ℟ est dñm: q̃ añ legẽ datã fuerũt pctis irretiti ⁊ a diabolo possessi: ℟ post aduẽtũ xp̃i i pctõ suo obstinati sũt peiores facti qr ex ingratitudie pctã eoꝝ sũt q̃si duplicata: ⁊ ℟ loquẽdo q̃si de vno hoie dicit ꝑ similitudinẽ: itelligat de toto ppl'o iudaico: pz ꝑ ℟ qõ dicẽ: Sic erit ⁊ generatiõi huic pessime. q Adhuc eo loquẽte. Evltio ponit ꝓfutatio insidiãtiũ ipsi⁹ ifirmitati assũpte: i ℟ ꝙ ipso pdicante, dixit ei qdã insidiator ꝙ mr sua ⁊ frẽs ei⁹ expectabãt eũ foris: vt si, ꝑhẽ dimitteret pdicationẽ: arguret ipsũ eẽ purũ hoiez motũ, ꝑhẽ affectõez carnalẽ. Sciẽdũ tñ ꝙ ℟ dicũt frẽs cognati ei⁹ germani ꝑm more scripture: q̃ frequẽter notat ꝓsãguineos frẽs. Jhs aũt illũ insidiatorẽ ꝓfutauit: ofidẽs ꝙ spũalis occupatio ẽ carnali affectõi ꝓponẽda: dicẽs: r Que ẽ mr mea ⁊c. q. d. pdicatio ñ ẽ iterr̃upẽda seu dimittẽda. s Et ex. manũ. q̃si ad ꝓtestãdũ ꝛitatẽ. t Ecce mr mea ⁊c. q. d. itãtũ ẽ mihi aliqs ꝓpinquꝰ inq̃tũ ẽ spũalib⁹ actib⁹ itẽt⁹: ⁊ pz.

v N illo die. Post q̃ descripta ẽ ꝓmulgatio euãgelij C. XIII.

i facta manifeste. ℟ ꝓfr ponit ꝓmulgatio legis euãgelice facta parabolice. ⁊ diuidit in duas ptes. qr ꝑmo ponit parabolica ꝓmulgatio. secõ ponit huius ꝓmulgatiõis ꝑ miracula ꝓfirmatio. ca. seq. In illo tpe. Prima in duas: qr ꝑmo ponit xp̃i pdicãtis multiplex documẽtũ. secõ ppli audiẽtis ipedimẽtũ: ibi: Et factũ est cũ ꝓsummasset. Prima in duas: qr ꝑmo ꝓponit q̃dã pfatio. secõ subiungit euãgelii parabolica ꝓmulgatio: ibi: Ecce exijt. In ꝑma pte describit ꝓmulgatiõis tẽpus locus ⁊ modus. Tempus: cũ dr: In illo die. qr ꝑm q̃ dicit Aug⁹ ibi accipit dies ꝑ tpe ꝑm modũ loquẽdi scripture: ⁊ est sensus: In illo die. i. paucis interpositis inter illa que narrant in fine precedentis ca. ⁊ illa que subsequunt in presenti ca. Locus aũt notat cum dicit: ꝑ Exiens iesus de domo ⁊c. quia domus in qua

dñi: sed ⁊ itinera ⁊ loca plena sunt sacramentis. ℙost sermonē in domo: vbi demoniū habere dictus est: exit ad mare: ⁊ docet quia relicta perfida iudea: que domus dñi fuit: ad gentes tumidis amarisq; fluctibus similes colligendas per apostolos transit: ⁊ eternis interna contulit: ad que iudei nō intrauerunt foris in littera fixi.

Turba stabat i li. Hi sunt qui nup audire venerūt: qui ⁊ a fluctib⁹ maris secreti sunt: necdū celestibus mysterijs: que desiderant imbuti cū christo ascendunt.

Locutus est i pa. q: turba nō vnius est sententie: sed diuersaꝝ volūtatū: loquit eis mītis parabolis: vt iurta varias voluptates: diuersas recipiant disciplinas.

Qui seminat. Ipse christus qui verbū veritatis qō apud patrē vidit: hoibus per se vel p suos seminauit.

Luce.8.a.

Qui discipulis sacra loquebat: exijt seminare dei verbum in turbas.

Secus viam. Via est mens malaꝝ cogitationū sedulo meatu trita ⁊ arefactaꝝ. Vbi dupliciter perit semen: q: ⁊ transitu cogitationū cōculcat: vt lucas ait: ⁊ a volucribus rapit. Demones dicunt volucres: seu q: celestis specialisq; nature: seu q: per aera volitant.

Et vene. Scōm lucam ab hoibus ꝯculcatū est: q: prava persuasione impioꝝ sublatū est.

ſ gentium

sedebat secus mare: ⁊ congrega-
† ſ ad predicationē eius per apostolos factam.
te sunt ad eum † turbe multe: ita
ſ ecclīam in medio nō credētiū: ⁊ contradicētiū edificādā: quā gratis sua illustrat: ⁊ in qua māsionē sibi cōsecrat.
vt nauiculam ascēdens sede-
ret: ⁊ omnis turba stabat in lito
ſ in soliditate fidei: nondū tamē p gratiam baptismi recepti † ſ non omnia: quedam enim aperte: vt p ea ad obscura prouocentur
re: ⁊ l̄ locutus est † multa in para-
ſ similitudinis † ſ de sinu patris in mundum: vel de domo iudeoꝝ parte assumpta ad gentes.
bolis dicens: † Ecce exijt qui semi
nat seminare semen suuꝫ. Et dū
ſ semina.
seminat: quedā ceciderunt sē-
ſ hi sunt q; nec predicatiōe cōpunguntur: nec bñ agecus viam: ⁊ venerunt volucres
re incipiunt ſ rapuerunt
celi: ⁊ comēderunt ea. Aliā autez
ſ in duritiam proterue mentis
ceciderunt in petrosa vbi nō ha-

ſ lenitatē aie obedientes: ⁊ probate † ſ q: dulcedine tm̄ auditi verbi: ⁊ p missionis ad horā delectant: sed radicem non figunt
bebant terraꝫ multam † ⁊ ꝓtinuo
exorta sunt: quia non habebant

Et comederunt. Quia a mentibus hominū illud surripuerunt.

In petrosa. ℙetrosa cito querunt germinare: sed non figitur radix: quia non est alta terra. id est quia parum inest desiderij salutaris. In hac expositione domini discimus: quia res non semper in eadem significatione ponunt. Nam petra hic p duritia: terra p

ſ feruore persecutiōis

altitudinē terre. Sole autem or-
† p ipatientiā q: verbū nō firmiter beserat menti.
to estuauerūt: † ⁊ q: nō habebāt
ſ virorem fidei perdiderunt
radicem eruerunt. Aliā autem ce
ſ in corda diuitiaꝝ ābitiōe sollicita † ſ multiplicaciderunt in spinas † ⁊ creuerūt spi
te sunt diuitie ſ occupauerūt mētē vt fructus spūalis in ea proficere non possit
ne: ⁊ suffocauerunt ea. Aliā ꝟo
ſ fidelem ⁊ deuotam conscientiam
ceciderunt in terram bonam: ⁊
† ſ cū oia eternitatis intentione nos facere docet.
dabant fructus: † aliud centesi-
ſ cū pfectiōez bōe opatōis docet ſ hec duo ad actiuā
mum: aliud sexagesimum: aliud
ſ cū fidē scē trinitatī insinuat † ſ q: hoc mysticū est. ſ interiores sensus audiēdi: obediēdi faciendiq;.
tricesimum. † Qui habet aures
audiendi audiat. Et accedentes
discipuli dixerunt ei. Quare in
ſ per enigmata
parabolis loqueris eis? Qui re-
† ſ solis ufis sequacibus g ad me introcūt: nā his g
spondens ait illis: Quia † vobis
foris sunt ſ abdita scripturarum.
datum est] nosse mysteria regni
ſ g clausis sensibus nō curāt intrare
celoꝝ: illis autem non est datuꝫ.

Nicolaus

mus in qua erat christus cum discipulis suis non poterat capere multitudinem que venerat ad audiendum eius doctrinam: exijt ad loca spaciosa iuxta mare. Modus aūt tangit in duobus. primo in hoc q: a Ascendit naviculā. vt sic auditores essent ante faciē suam: vt possent magis attente audire. secunda in hoc qō dicit: b Et locutus est eis multa in parabolis: non dicit oia: q: si oia loquerē in parabolis multitudo recessisset vacua sine vtilitate: ⁊ ideo aliqua parabolice loquebat ea. s. que erant secreta ⁊ non debebant sciri a turba: sed solum a discipulis: vt videbitur. j. eodem ca. alia aūt loquebat manifeste ita q; turba poterat capere. c Ecce exijt. Hic ponitur decursus ecclesie a predicatione christi vsq; ad finem mundi in septem parabolis sibi succedentibus. ⁊ diuidit in duas partes: q: primo decursus ecclesie in istis parabolis describit. ⁊ secūdo intentio principalis concluditur ibi: Intellexistis hec oia. ℙrima diuidit in septem partes sm̄ septem parabolas. secunda incipit ibi: Aliam parabolā. tertia ibi. Aliam parabolā. quarta ibi: Aliam parabolā locutus est. quinta ibi: Simile est regnum celorum. sexta ibi: Iterum simile est regnum celorum homini negotiatori. septima ibi: Iterum simile est regnum celorum. ℙrima diuiditur in duas: quia primo parabola ponitur. ⁊ secūdo eius intellectus queritur: ibi: Et accedentes discipuli. ℙarabola ergo prima est de semine proiecto in terram: cuius quarta pas tm̄ fecit fructum: ⁊ in hoc denotatur predicatio christi qui predicauit iudeis indifferenter bonis ⁊ malis ⁊ pauci comparatiue ad eius predicationem crediderunt. pro maiori autem parte in infidelitate remanserunt: ⁊ hoc est qō dicitur: Ecce exijt christus. s. sm̄ humanitatem qui de vtero matris exijt in mundū ad docendū: vel de loco arto vt de domo ad locum spaciosum: vt visum est. sm̄ tamen diuinitatem non potuit exire: nec de loco ad locum progredi: q: sic est vbiq;. d Et dum seminat. i. doctrinam indifferenter spargit. comparat autem eius doctrina semini: q: sicut semen in terram bonam proiectum resurgit multiplicatuꝫ: sic verbum diuinū in corde deuoto receptum facit multitudinem bonorum operum. e Quedam ceciderunt secus viam. i. super corda exposita tentationibus demonū: ⁊ per consequens ꝓtrita ⁊ ꝯculcata ab eis per maluꝫ consensum ⁊ factum. f Et venerunt volucres. i. dęmones per peccatuꝫ superbie alta petentes. Unde de diabolo scribitur Job. xli. Ipse est rex super omnes filios superbie. ℙeccata enim carnalia nō possunt in demonibus esse. g Et comederunt illa. i. fructū impedierūt. h Alia ceciderūt in petrosa. i. super corda hūore fidei ⁊ deuotionis carentia. i Sole aūt orto estuauerunt. quia adueniente tribulatione ⁊ psecutiōe tales prius verbum receptum reiciunt. k Alia autem ceciderunt in spinas. i. in corda sollicitudinibus diuitiarū lacerata: ⁊ ideo sollicitudo talis impediuit fructum predicationis, vt enim apparet ex decursu vtriusq; testamēti: iudei fu

de lyra

erunt semper auari: ⁊ olno vitio cupiditatis fuerant excecati: ⁊ semp elongati ab agnitione veritatis. Ex predictis patet q; p̄dicator verbi diuini nō debet cessare a predicatione: lz videat paucos proficere: q: tres huius seminis partes dicunt hic infructuose. quarta aūt pars tm̄ fructum facere: ⁊ tm̄ intelligitur ad litteram de predicatione christi qui est exemplū omniū predicatorum: ⁊ ideo lz auditores non proficiant: predicator tamen faciens qō in se est non perdit meritum suum. l Alia autem ceciderunt in terram bonam. i. in coꝝ fidele ⁊ deuotum. m Et dabant fructum aliud centesimū ⁊c. In hoc tanguntur tres gradus qui possunt signari in qualibet virtute. verbi gratia. In virtute castitatis. primus gradus est castitas cōiugalis per quē gradū vitat illicitus ꝯcubitus: licito tm̄ ꝯcubitu retento in matrimoniali actu. secūs gradus est castitas vidualis: p quē euitat de cetero ois ꝯcubitus: vt animus possit de cetero liberius deo seruire: lz possit licite matrimoniū ꝯtrahere. tertius est castitas virginalis q; est superior istis: p quē ois ꝯcubitus simpliciter euitat vt mens ipsa tanq; sponso suo soli deo per amorē copuletur: sm̄ q; dī. j. Corin. vij. Virgo cogitat que dñi sunt: vt sit scā coꝝpe ⁊ spū. que aūt nupta est cogitat que sunt mūdi quō placeat viro: silr in virtute fortitudinis possunt tres gradus assignari. primus gradus qñ p pter bonū virtutis sustinet ꝯstanter detrimentū in exterioribus bonis: vt in possessiōibus ⁊ in diuitijs ⁊ huiusmodi. secūs qñ sustinet detrimentū etiā ꝓprij coꝝporis: vt flagellationis ⁊ huiusmodi. tertius aūt gradus est qñ p pter virtutē ꝯtinet etiā totā vitā p martyriū. sequit: n Qui habet aures audiendi ⁊c. sm̄ Hiero. vbicunq; ponit hoc verbū designat mysticus intellectus: q: sub verbis diabolicis alius sensus est p intellectū regrēdus. o Et accedentes discipuli. Hic ꝙrit querit huius parabole intellectus: ⁊ primo querit. secūo intellectus aperit: ibi: Ergo audite. primo ergo dī sic: Et accedentes ⁊c. q: apli percipiebāt christi mystice loqui: ⁊ ideo quesierūt intellectū. Aduertendū tm̄ q; non quesierūt tūc cū esset in actu predicandi: sed postea qñ fuit in domo sine turba: sm̄ q; hī Marci. iiij. Et cum esset singularis interrogauerūt ⁊c. p Quare in parabolis loqueris eis. volentes scire intellectū ꝯnienter petierūt ab eo quare locutus fuerat turbis sic parabolice: vt ostenderet se nō de ipsis solū: sed etiā de alijs sollicitos esse. q Qui rndens ait ⁊c.] apli enī erāt quasi fundatores ecclie post christū. Unde Apoca. xxj. dī q; murus ciuitatis habebat fundamenta. xij. ⁊ in ipsis xij. nomina ap̄lorum ⁊ agni scripta: ⁊ ideo ad ipsos pertinebat scire secreta ecclie de quibus erat ℙcessus ecclie a predicatione christi vsq; ad finē mūdi: q: ista erant futura in diuina dispositione preordinata: ⁊ istud vocat hic mysteriū regni celorum. i. secretus ecclesie militantis. r Illis aūt nō est datum. i. vulgaribus turbis: vel etiam phariseis incredulis non est concessum ista intelligere. ⁊ propter hoc loquebatur eis talia parabolice. vnde sequitur:

Qui enim

Qui enim habet. Id est apostolis habentibus fidē: si quid minus virtutum habent: conceditur: Judeis qui non credunt in filium dei etiam si quid boni per naturam habent tollitur. Nam nihil possunt sapienter intelligere: qui caput non habent sapientie.

Auferetur ab eo. Nulla vere sapientie dulcedine gaudebit.

Ideo in para. Dicitur q ideo excecati sunt ꝛ sentētie domini per parabolas eis occultate sūt vt post salubrius conuerterentē. Nam quia obscure dicta non intellexerūt: ideo non crediderunt in eum: ꝛ sic crucifixerunt: ꝛ sic post resurrectionez miraculis territi: maioris criminis reatu compuncti sunt. Unde accepta indulgentia: ampliori flagrāt dilectione: Sed ioannes hunc locū ita dicit: Propterea non poterant credere: q iterum dixit esaias: Excecauit oculos eorum: vt nō videant. Obi aperte dicit: non ideo factam excecationem vt ea commoniti ꝛ dolentes se non intelligere: conuerterentur aliquando. Non enim hoc possent nisi crederent. Sed potius ideo excecati vt non crederent quod alijs peccatis meruerunt.

Luce.8.c. Mar.4.c

Esaie.6.c. Mar.4.b Luce.8.b. Joan 12.f. Act.28.f.

Videtes nō videt. Sicut auarus miras habet opes ꝛ nullas: q inutiles sunt ei.

Auditu audie. ꝛc. Hec de turbis prophetata sunt: que stant in littore: ꝛ dñi non merentē audire sermonem.

Deu.10.d.

Oculos suos. Id est ipsi sibi causa fuerunt: vt deus eis oculos clauderet. Alius enim euangelista dicit: Excecauit oculos eoꝝ. Sed vtrū vt nunq̄ videant: an vt ne

Nicolaus

a Qui enī habet dabit ei. q: habētibus deuotionē ꝛ fidem vt christi discipulis datus est intellectus verus sacre scripture: vt habet Luce. vlti. Aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas. b Et abundabit. q: ex abūdanti reuelatus est eis processus ecclesie: vt videbit. c Qui aūt non habet. fidē. s. ꝛ deuotionē ad christi doctrinā d Et quod habet auferet ab eo. quia intellectus scripture veteris testamenti quez habebant ablatus est ab eis propter eorum incredulitatē: ꝛ datus est gentilibus propter eoꝝ fidē ꝛ deuotionē. sequit: e Ideo in parabolis loquor eis. i. velate ꝛ mystice. f Quia videntes christi. s. opera ꝛ miracula. g Non vident. i. nō intelligunt ea diuinitus facta: q: virtuti demonū attribuebant talia: vt vt sum est. ꝛ. h Et audientes. christi. s. doctrinā sanctā ꝛ bonā: ꝛ doctrine moysi ꝛ prophetarū consonā ꝛ ipsius perfectiuā: vt. ꝛ. visum est. i Nō audiūt. assentiendo. k Nec̄ intelligūt. intellectū eius spiritualem qui principalior est capiendo. l Ut adimpleat. li vt tenetur ibi ꝯsecutiue. ex hoc enim facto impleta est prophetia Esa. vj. iz verba sint aliquantulum alterata in translatione Hiero. m Auditu audietis. s. corporaliter. n Et non intelligetis. s. spiritualiter. o Et videtes videbitis. christū s. miracula ꝛ opera diuina facientē. p Et non videbitis. eius. s. diuinitatem. q Incrassatū est enī cor. Locutio est metaphorica. sicut enī crassitudo circa cor ꝯgregata suffocat ꝛ extinguit vitā corporalē: sic malicia iudeoꝝ extinxit in eis vitam spiritualē. vnde sequit: r Et auribus grauiter audierūt. q: doctrinā christi sanctā ꝛ apostoloꝝ audire non potuerunt: sicut patet ex decursu euangelij ꝛ actuum apostoloꝝ. s Et oculos suos clauserunt. facta christi euidentia peruertendo ꝛ eius miracula virtuti demonis attribuēdo: ꝛ ex hoc secuta est coꝝ excecatio ꝛ induratio: q: suis culpis exigentibus sunt derelicti a deo. t Vestri autem. Ostensa excecatione iudeoꝝ ex coꝝ incredulitate secuta. hic ꝯsequenter ostendit illuminationem apl̄oꝝ propter eorum fidem ꝛ deuotionē eis diuinitus dataz: dicens: Vestri autem oculi beati quia vident. non solum facta exteriora conspiciē-

Ꝑ vos ꝓ verbo intendite: q: qui habet verbi amorē dabitur ei sensus intelligendi

Qui enim habet dabitur ei ꝛ ab
Ꝑ intelligentia †Ꝑ amorem verbi eterni
undabit. Qui autē † non habet
Ꝑ vel naturali ingenio: vel studio litterarum
ꝛ quod habet auferetur ab eo.
Ꝑ nūc reddit cāz apl̄is: quare turbe loq̄t in parabolis
Ideō in parabolis loquor eis:
Ꝑ videre se presumentes ingenio suo
† Ꝑ priuantur spūali intellectu.
quia videntes nō† vident: ꝛ au
Ꝑ foris Ꝑ intus
dientes nō audiunt neq̄ intel
Ꝑ expositionē lre etsi exponat eis Ꝑ alios: ꝛ adimplet.
ligunt: ut adimpleatur in eis pro
Ꝑ exteriori
phetia esaie dicentis: Auditu au
dictis ꝛ nō intelligētis: ꝛ uiden
Ꝑ oculo corporis Ꝑ oculo mentis
tes videbitis ꝛ nō videbitis.
Ꝑ abundātia malicie
Incrassatum est enim cor popu
Ꝑ iudeoꝝ Ꝑ vt ei †Ꝑ q: ingrate susceperūt verba dei.
li huius: ꝛ auribus† grauiter au
† Ꝑ intuitum mentis per inuidiam auerterunt
dierunt: ꝛ † oculos suos clause
Ꝑ non ad horam: sed cum tante mentis
impenitudine vt nunq̄ conuertantur ad fidem
runt: nequando oculis videant
ꝛ auribus audiāt: ꝛ corde intelli
Ꝑ ad penitentiam Ꝑ reddam innocentes.
gant: ꝛ conuertantur ꝛ sanē eos.
Ꝑ non scribarum Ꝑ interiores.
Vestri autem beati oculi: quia
Ꝑ per fidem quod visuri sunt quandoq̄ per speciem
Ꝑ interiores Ꝑ obediunt
vident: ꝛ aures vestre q: audiūt:
Amē quippe dico vobis: quia
multi prophete ꝛ iusti cupierunt
Ꝑ in presentia
videre que vides ꝛ non vide-

Ꝑ nisi a lōge p aliquas spēs visionū: vos aūt in pātia cōuescētes: ꝛ que vultis interrogantes.

runt: ꝛ audire que auditis: ꝛ nō
† Ꝑ q: vobis datū ē nosse mysteriū regni dei
audierunt. † Vōs ergo audite pa
rabolam seminātis. Omnis quī
Ꝑ q nō ꝓmittit regnū † Ꝑ. i. ad actū nō ꝓducit
Ꝑ nulla fide nullaq̄ saltē occasiōe vtilitatis capit
audit verbum regni† ꝛ nōn intel
Ꝑ diabolus
ligit: uenit malus: ꝛ rapit quod
seminatum est in corde eius: hic
Ꝑ vbi meat⁹ cogitationū verbū abolet nec q̄q̄ boni
est qui secus viam seminatus est.
incipit † Ꝑ in duritiam proterue mentis.
Qui aūt super† petrosa seminat⁹
Ꝑ ad tempus
est: hic est qui verbum audit: ꝛ
Ꝑ q: ꝛ utilitatē probāt: ꝛ desideriū gustāt
cōtinuo cū gaudio accipit illud.
Ꝑ cepit: sed non perseuerauit Ꝑ charitatis.
Non habet autem in se radicem
sed est temporalis. Facta autem
Ꝑ in loco suo. Ꝑ de loco ad locum
tribulatiōe ꝛ persecutione ꝓpter

Ꝑ fidei Ꝑ distet eni iter hūc: ꝛ eū q̄ multis penis cōpellit christū negare Ꝑ trāgltitatē mentis perdit
verbum ꝓtinuo scādalizat. Qui
autem seminatus est in spinis:
hic est qui verbum dei audit: ꝛ sol

Ꝑ spes acquirēdi: timor perdēdi Ꝑ q: ꝓmittunt q̄s nō dant voluptatē ꝛ iocunditatē Ꝑ q: dū bonū desiderū ad cor intrare non sinit quasi aditū vitalis flatus claudit.
licitudo istius seculi: ꝛ fallacia di
uitiarum suffocat verbum: ꝛ sine
fructu efficitur. Qui ꝓ in ter
Ꝑ fidelem ꝛ deuotam conscientiam
raz bonam seminatus est: hic est
Ꝑ soris. Ꝑ intus edificat.
qui audit verbum et intelligit:

Mar.4.b Luce.8.a.

Mens est oculus: quia naturali vigore ad intelligendum aliquid dirigitur. Auris: quia alio docente discit.

Ne quando. Id est ideo: quia oculos ꝛ aures aperire noluerunt: nō meruerunt aliquado cōuerti: quod tamen miser coditer factum est eis.

Beati oculi. Vere beati: quia hoc etiam presentialiter videre ꝛ audire meruerunt: quod nullus prioꝝ quāti vis meriti meruit: q̄uis multū desideraverit.

Et iusti cupi. Lucas iustos reges dicit: q: motus suos bñ regunt.

Vos ergo au. ꝛc. Primam parabolam ꝙponit vt idem attendant in ceteris.

Exponit non sm singula ẏba: sed sūmā sue.

Augustinus super genesim ad litteraz libro octauo. Proinde q̄ narrauit euangelista: (etiaz factum ē) dominū: scilicet talia fuisse locutum. Ipsius aūt dn̄i narratio parabola fuit: de q̄ nunq̄ erigitur: vt etiam ad litterā facta monstrentur: q̄ sermone proferunt. Christus est lapis vnctus a Jacob ꝛ lapis reprobatus ab edificātib⁹ q̄ factus est in caput anguli. Sed illud etiā in reb⁹ gestis factū est. Hoc aūt trā in figuris p̄dictū. Illud q̄ppe scripsit narrator rerū pteritaꝝ: hoc p̄nūciator tm̄ modo futuroꝝ.

Super petrosa. Sup petrā ꝛ in spinis seminant: q bñ accipiūt: ꝛ vel aduersa terrendo: vel ꝓspera blandiēdo retardant eos ne perficiant.

de lyra

do: sed virtutem diuinitatis latentez intelligendo: v Et aures vestre quia audiunt. non solum audiendo exterius: sed etiaz per fidem assentiendo interius. x Amen. id est fideliter. y Quia multi prophete ꝛc. Dicit multi: non omnes: quia aliqui viderunt: sicut de abraham dicitur Joan. viij. Abraham pater vester exultauit vt videret diem meum: vidit ꝛ gauisus est. vel aliter: Multi. id est omnes: quia iz antiqui patres ꝛ prophete aliqui viderunt christum per fidem a longe prospiciendo: non tamen viderunt ipsum presentem inter eos conuersando ꝛ docendo: sicut viderunt apostoli: ꝛ ideo dicuntur beati: quia in eis fuit completum quod antiquis patribus fuerat promissum. z Vos ergo. Ostenso q̄ apostoli debebāt scire secreta ecclesie. hic consequenter eis aperit intellectū parabole dicens: a Omnis qui audit verbum regni. id est euangelij quod introducit ad celeste regnum. b Et non intelligit. quia non radicatur intra mentem tentationibus demonū peruiam: ꝛ hoc est pars seminis que cadit iuxta viam: vt. ꝛ. dictum est. c Venit malus. id est diabolus: non quia sit malus per essentiam: vt dixerunt manichei qui posuerunt duo principia: vnū bonū simpliciter: ꝛ alterū malū: sed q: est in malo obstinatus ꝛ ad malum semp intentus. d Qui aūt seminat⁹ est supra petrosa. i. supra cor hūore fidei ꝛ deuotiōis carens. e Hic est qui verbū audit ꝛc. Dicit q: tales ad horam aliqñ ex aliqua passione moti cū gaudio suscipiūt p̄dicationē: sed q: nō fundāt in hūore fidei ꝛ deuotiōis cito euanescit: ꝓpt q̄ sequit: f Nō habet aūt in se radicē sed est tpalis. i. ad modicū tps stans. g Facta aūt tribulatiōe ꝛc. ꝓpter ẏbū euāgelij susceptū. h Cōtinuo scandalizat. ca dēdo ab eo q̄ cepat. i Qui aūt seminatus est in spinis. h est q pdic̄ ꝓpter sollicitudinē diuitiaꝝ: vt pz. Istis aūt tribus de causis p̄dictis predicatio christi ꝛ apl̄oꝝ fuit iudeis ꝓ maiori parte inutilis ꝛ infructuosa nō ꝓpter defectū doctrine: sed ꝓpter impedimētū suę malicie. k Qui ẏo in terram bonam seminatus est hic est qui audit verbum. fideliter ꝛ deuote. l Et intelligit. quia talibus datur intellectus sacre scripture.

Et fructum

uitijs iūgit sollicitudo custodie q̄ affligit: ⁊ voluptas q̄ effluē facit.

Aliud centesimū. Tres differentie sunt in bona terra sicut fuere in mala. Triginta enī referē ad nuptias: Sexaginta ad viduas: Centū q numerus iam est in dextera ad virginitatē: Vel centū qō transferē ad dexterā significat eternā beatitudinē. Siquidē triginta: ⁊ sexaginta ꝓtinent in leua: sed cētū ꝓtinent in dextera. Quis enī magna sit fides que cognitionē dei reuelat magna opa quibus fides ne sit otiosa cōsumat: tñ ambo in hac vita sunt necessaria: premiū ꝛo fidei ⁊ opatiōis in futuro sperat. Vel bona terra fert fructū centesimū martyrū: ꝓpter sanctitatē vite: vel ꝓtemptuz mortis. Sexaginta virginū ꝓpter otium interius q̄ nō impugnāt ꝓtra cōsuetudiuē carnis. Solent enī ꝓcedi otium sexagenarijs post miliciā. Tricesimū cōiugatoz: q̄ hec est etas preliantiū: ⁊ his est maior ꝓflictus ne libidine superent.

Mar. 4.c

Aliam parabolā. Quasi diues pfamilias inuitatos diuersis refecit cibis: vt unusquisq; ꝑm naturā stomachi sui varia alimēta susciperet. Uñ et dixit aliā parabolā ⁊ nō alterā: vt plures sequi intelligant. Hec parabola ꝓponitur: dimissis turbis domi rogantibus discipulis exponitur: Et docet hic bonā voluntatē: ⁊ cautelā: ⁊ patientiā: ⁊ discretionem: ⁊ longanimitatem: ⁊ iusticiam.

D

Homines. Qui alijs ad tutelam ⁊ custodiaz deputati sunt prelati in ecclesia. Vel cum dimittionem mortis accipient apostoli.

Cū aūt creuisset. Quia cum spiritualis esse ceperit: tūc indicat oia: ⁊ tunc ei apparent errores. Sed donec maturescat qui herba est: potest euz mouere quare sub nomine christi multe sunt hereses. Unde dicit: Nonne bonum semen seminasti:

Uis imus ⁊c. Cum spiritualis homo audit hoc esse a diabolo: qui nihil valet contra voluntatem dei: potest ei voluntas suboriri vt tales auferat de mundo si facultatem habeat: Sed consulit iusticiam dei an facere debeat: ⁊ an deus velit esse hoc officium hominū: Sed veritas respondet non nosse hominē in hac vita qualis futurus sit: qui modo errat: ⁊ quid

f boni operis perducit ad maturitatem.

ēt fructū affert: ⁊ facit aliud qdē centesimum: aliud autem sexagesimum: porro aliud tricesimum.

f sedens in naui.

Aliam parabolam proposuit illis dicens: Similē factum est regnum celorum homini † qui seminauit bonum semē in agro suo.

f ecclia † f bonū nō seminat nisi bonus q̄ semen bone voluntatis ad bona opera studet producere.

f mundo

f cautelā āmouet f .i. inertia ⁊ in curia torperent

Cum autez dormirent homines venit inimicus eius: ⁊ superseminauit zizania inter triticum: ⁊ abiit.

f diabolus f precedēte noie christi.

Cum autez creuisset herba ⁊ fructum fecisset: tunc apparuerunt ⁊ zizania.

f q̄ bone spei opa monstraret f manifestauerūt se

Accedentes autem serui patrisfamilias dixerunt ei: Domine nonne bonum semē seminasti in agro tuo? Unde ergo habet zizania? Et ait illis: Inimicus homo hoc fecit. Serui autez dixerunt ei: Uis imus et colligimus eā?

f .i. latuit ⁊ occultissimus factus ē f proficeret.

hereticorum dogmata

f custodes messis

f ecce discretio

⁊ ait: non. Ne forte colligentes zizania: eradicetis simul cum eis ⁊ triticū. Sinite vtraq; crescere usq; ad messem: ⁊ in tempore messis dicam messoribus: Colligite primū zizania ⁊ alligate ea? ad comburendū. Triticum autem congregate in horreum meum.

f sic ne tu reddas vicem malis: vt scandalizes bonos: sed patere

f longanimitas est

f in ecclesia f iudicium

f non vobis.

f separate a bonis f hic magis.

f non vnum phascem: quia pro modo pnerstiatie sue vnusquisq; punietur.

† f vt qui vnitatem amauerunt

f in celestes mansiones.

Aliam parabolam proposuit eis dicens: Simile est regnum celorum grano sinapis quod accipiens homo seminauit in agro suo. Quod minimum quidem est omnibus semi

f deus in iusto: vel iustus vir in corde suo gnanū ꝑ dicatiōes fouet † f hec predicatio pmo humilima ē oium disciplinarū pro scādalo crucis.

f quanto plus teritur: tanto plus redolet

f acceptum habens

napis quod accipiens homo seminauit in agro suo. † Quod minimum quidem est omnibus se-

f de officio f vt excommunicemus eos

dixerunt ei: Uis imus ⁊ colligimus eā?

Me forte dum locus pnic: ⁊ moneamur nō cito amputare: q̄ qui errat hodie cras forte defendet veritatē. Si ergo mō auelleret: tritituz qō futurū erat eradicaretur. Vel necesse est vt mali pmixti sint bonis per quos exerceant. Vel quoz cōparatione nitant ad melius: quibus sublatis: altitudo charitatis marcescit: qō est eradicari.

Ibi patiēter dolerādi sūt mali: vbi aliq; lucrū tur: q̄bus adiuuent boni.

Augu. Multitudo nō est excōicanda: nec pnceps populi.

Sinite. Hoc videt ꝓtrariū illi aplico: Auferte malū ex vobis: Sed sicut inter loliū ⁊ triticum q̄diu herba ē parū distat ita monet dns ne de ambiguo iudicem?: qō dns in die iudicij nō suspitiose: sed manifeste dānabit.

In patiēdo: iusticiam meditemur: In iudicādo iusticiā nō negligamus. marci. 4.c Luce. 13.b

Et in tēpore. Qui longanimiter tulit p iusticiam digna retribuit: discrete enim sunt virtutes: sed non contrarie.

Et alli. In hac vita nō ē alligatio: aliogn si tot ab errore resipiscerēt.

Simile est reg. Regnū celoz predicatio est euangelij: de qua alibi: Auferet a vobis regnum dei: ⁊ dabitur genti facienti fructum eius. Vel noticia scripturarum.

Grano synapis. Grano synapis comparat pro feruore fidei: quia dicitur venena expellere. i. oia dogmata pranitatis.

Potest in grano synapis humilitas dñice incarnatiōis intelligi. Quo accepto: hō misit in hortū suū: q̄ corpus crucifixi saluatoris accipies ioseph in horto sepeliuit. Expandit ramos in quibus volucres celi requiescēt: q̄ predicatores dispersit in mūdū in quoz dictis ⁊ ꝓsolationibus fideles ab huius vite fatigatione respirarent.

Nicolaus

a Et fructū affert. adimplendo opere. b Aliud quidē centesimū ⁊c. sicut. s. expositū est. Per hanc aūt quartā, partē seminis que cadens in terrā bonā fecit fructū ꝑm triplicē virtutis gradū intelligit pdicatio christi ⁊ apl'oz ei̇tū ad illos iudeos qui eā fideliter ⁊ deuote receperūt ⁊ in fide remanserūt. c Aliam parabolā. Hic ponit scōa parabola in qua describit status ecclesie sequēs imediate post mortē christi ⁊ apl'oz: q̄ diabolus inuidit fidei seminate in cordibus fideliū: ⁊ ideo inter fideles cōmouit aliquos ad pfidiā heresis: quasi seminās zizaniā in medio tritici ad ipsius destructionē: ⁊ ꝑ est qō dr: d Sile fcm̄ est regnū celoz. i. status ecclie militātis. e Homini q ⁊c. Hō iste christus est. Ager aūt ecclia labore ⁊ sanguine christi exculta. Bonū semē ē scā doctrina ⁊ fides catholica. f Cū aūt dormirēt ⁊c. post dormitionē christi ⁊ apl'oz p mortē istas hereses inter fideles seminauit diabolus ꝑ maiori parte: q̄ etiā alique hereses viuētibus aplis fuerūt seminate: vt ps in eplis Pauli. ⁊. i. canonica Joan. ij. ca. Nunc antichristi multi facti sunt. sequit: Ex nobis ꝓdierūt: sed nō erāt ex nobis. g Cū aūt creuisset herba ⁊ fructū fecisset ⁊c. q̄ cū fides catholica p orbem inciperet multiplicari: tūc hereses que primo latuerāt manifeste apparuerūt in pscutione fideliū. h Accedentes aūt serui patrisfamilias dixerūt ei. serui isti sunt patres antiq: qui fuerūt in primitiua ecclia: qui admirantes pfidiā heresis insurgentē: ad deū accesserūt p oionē inquirentes vnde talis pfidia oriret: q̄bus fuit diuinitus reuelatū: q̄ hoc erat ex diaboli ope deo pmittente: ⁊ hoc vt stabilitas fideliū ꝓbaret. Uñ sequit: i Inimicus hō. i. dabolus Hoc fecit. k Serui aūt dixerūt. i. sci pres p oionē diuinū ꝓfectū quesierūt. l Uis imus ⁊ colligimus. separando eos a cōitate eccle p excōicationē ⁊ tādē dimittendo iusticie seculari exterminandos p mortē: Et ait nō. m Ne forte eradicetis ⁊c. Ex quo patet q̄ dns non vult hereticos pmitti viuere absolute: sed in casu tñ. s. q̄n non possunt separari a fidelibus sine periculo fideliū: ⁊ hoc contingit duplici de causa. Una quando non bene cognoscuntur nec bene distinguuntur a fidelibus. Alia quando habent tantos defensores q̄ si contra eos proceditur: maius periculum in ecclesia probabiliter timetur: vt scismatis vel interfectionis fideliū a fautoribus hereticorum tunc enim permittēdi sunt propter maius periculum euitandum: vbi autem non occurrunt ista pericula sunt seperandi ab ecclesia ⁊ ⁊ iusticie seculari relinquendi: vt extermīnetur per mortem ne per eos totum corpus ecclesie corrumpatur. sequitur: n Sinite vtraq; crescere usq; ad messem. i. usq; ad mundi consūmationem: qō duobus modis intelligit. Uno modo q̄ in casu sunt permittendi vt visum est. Alio modo quia quantūcūq; ecclesia hereticos persequatur: numq̄ tamē ab eis perfecte mundabit usq; ad finē mundi. o Et in tpe messis. i. iudicij. p Dicam messoribus. i. angelis. q Collligite primū zizania ⁊c. quia ministerio angelorū separabunē mali tunc de medio iusto rum: ⁊ mittent in gehēnā: vt habetur. j. eodem ca. r Triticum. i. fideles in area huius mundi mihi ꝓtritos ⁊ flagellatos. s Congregate in horreum. i. in celeste gaudiū. t Aliam parabolā. Hic ponitur tertia parabola in qua describit ecclesie status sequens imediate surrectionē heresum: quia contra hereses insurgentes dns in ecclesia suscitauit doctores sanctos litteratos: vt sic possent hereticos per rationē ⁊ scripturā ꝓfutare: ⁊ iz primo fuerint hūiles ⁊ abiecti: tñ diuina dispositione fuerūt postea exaltati: ⁊ maxis principibus valde chari: vt btūs siluester ꝓstantino: ⁊ beatus ambrosius theodosio: vt per potestatem secularem ecclesia ab hereticis purgaretur: ⁊ hoc per rationem ⁊ scripturam q̄tum ad illos qui doctrinam sanctoz reciperēt. Vel per potestatē secularē q̄tum ad eos qui indurati essent: ⁊ iste status figurat per parabolā, de grano synapis: qō cum sit: v minimū. in quātitate tamē est magnū in virtute: q̄ crescit ad modū arboris.

De lyra

Ut volucres

Cū aūt cre. Totd mūdo vel in aio singlox: q: nemo repēte pfectus. Creuerit ⁊ factū est in arborē: q: surrexit ⁊ ascēdit in celū. Vel creuit. i. mentibus hoiuz quante sit virtutis innotuerit. Cetera apparēt olera que cito crescunt ⁊ corruunt: nō viuida: sed marcida illa nō olus: sed arbor fit vbi folia cum fructu: ⁊ in eius diuersis sententijs spūales quiescunt.

Oleribus. Id est dogmatibꝰ philosophorū q̄ cito crescunt et corruūt nil vitale ꝓmittētia.

In farine sa. Vt spiritus: anima: ⁊ corpus in vnū redacta non discrepent inter se. Vel tres anime virtutes in vnuz rediguntur. vt in ratione possideamus prudentiam: in ira odium vitiorum: in cupiditate desiderium virtutum. Vel mulier ecclesia fidem hominum farine tribus satis misset credulitati patris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti. Cuncta in vnum fuerit fermentatum: nō nos ad triplicem deum: sed vnius deitatis noticiam perducit: quia non est diuersa natura in singlis.

Luce.13.d

Satum est genꝰ mensure iuxta morem palestinozum modium ⁊ dimidium capiens.

Possunt in satis tribus illi dominici semi-

Ps.77.

Nicolaus

nibus. Cū aūt creuerit: maiꝰ est omnibus oleribus. Et fit arbor: ita vt volucres celi veniant: ſ vt ꝓ varietate moꝝ bonorum varia sit medicina habitent in ramis eius. Aliaz parabolā locutus ē eis. Simile ſ vita iustoꝝ † ſ charitas ꝓ feruoꝛe vel scā doctrīa est regnum celoꝝ †fermento: qō ſ a gratia dei † ſ mater eccīa vel sapia dei † ſ cōmēdat hoibus de tribus noe filijs origine du acceptuz mulier †abscondit in sa ctibus quos eccīa ad fidei vnitatem colligit rine satis tribus: donec fermen- †ſ nō q̄ nihil ꝓdeſt: q̄ nihil vbi ſi sit aliqd ꝓbole tatum est totum. †Hec omnia locutus est iesus in parabolis ad ſ nō ad discipulos: quibus volebat aperta loqui. turbas: ⁊ sine parabolis non lo- ſ ⁊ sic impletum est quebatur eis: vt adimpleretur quod dictum est per prophetam ſ in psal. lxxvij. ex ꝑsona dñi ſ g ꝑus apui ora ꝓphedicentem: Aperiaz in parabolis tarum ſ de profundo eliciam. os meuz: eructabo abscondita a ſ mistice ſ a tum ulconstitutione mūdi. Tūc dimiſ tuālibus secessit ad electorum corda qui digni erāt sis turbis venit in domū: ⁊ accef instruit. ſ familiares. serunt ad euz discipuli eius dicē tes: Edissere nobis parabolaz ꝯi çanioꝝ agri. Qui respōdens ait: Qui seminat bonū semen: est filius hominis. Ager aūtē est mundus. Bonum vo semen: Hi sunt

Mar.4.d.

Luce.13.d

nis fructus intelligi. tricesimus scilicet sexagesimus ⁊ centesimus. id est cōiugatozum: continentium: ⁊ virginum. Vel sata tria genera hominum: noe: danielis ⁊ iob.

Donec fer. ⁊c. Tādiu charitas in mente recōdita crescere debet: donec mentem totam in sui perfectionem cōmutet: vt nihil preter deum diligat vel recolat: quod hic incipit: in alia vita perficitur.

In parabolis. Quia quicquid ibi dicitur de exercitu israel et omnia signa: occulta sunt sacramenta.

Thesauro ⁊c. Thesaurus potest accipi verbum dei: qui in carne christi absconditur. Vel scriptura in qua reposita est noticia saluatoris. Vel duo testamenta in ecclesia: pro quorum intelligentia omnibus renunciatur: vt in otio discantur. ſ

Spo.14.d

Terrenis regnum celorum similatur: vt per cognita surgat ad incognita animus: et diligat.

Abscondit. Vt seruetur a malignis spiritibus et laudibus hominum. Sic sit opus in publico: vt intentio maneat occulta.

de lyra

ecclesia. h Et eos q faciunt iniquitatez: quia non solum damnabunt hereticī. sed etiaz fidez tenentes. habentes tamen opera mala. i Ibi erit fletus ⁊ stridor dentium. In hoc sigitur duplex pena inferni: vna ex mentis scilicz tristicia vehemēs que sigitur per fletuz. ⁊ alia ex parte corporis que sigitur p stridorez dētiū. k Tūc iusti fulgebunt. per totem scilicz claritatis redundātis ex

ſ omnes iusti filij regni. Zizania aūt: Hi sunt fi ſ omnia scandala lij nequam. Inimicus aūt qui seminauit ea: est diabolus. Messis vo: consūmatio seculi ē. Messores autem angeli sunt. Sicut ſ oio immūdicia in segete: çizania dicitur ergo çizania colliguntur ⁊ igni † ſ filius hominis consummabitur ꝯburunt: sic †erit in ꝯsūmatione † ſ bonos quoz officio vindicta implebitur. seculi. Mittet filius hois †ange- †ſ pus: q: in tribulatiōe discedēte sepabūt ipū a pīs. los suos: ⁊ †cōlligēt de regno eiꝰ ſ nō qui fecerunt omnia scandala: ⁊ eos qui faciūt iniquitatē: ⁊ mittent eos in cami ſ nota duplicem penam. num ignis: ibi erit fletꝰ ⁊ stridor † ſ quorum vita hic estimatur insania dentium. †Tūc iusti fulgebunt ſ sine defectu sicut sol in regno patris eorum. ſ quia mystice omnis Qui habet aures audiendi audi ſ conuersatio iustorum at. Simile est regnum celoꝝ the- ſ thesaurus celeste desiderium est † ſ ager est celestis studij disciplina sauro abscondito †in agro: quez ſ qui impetrat a gratia dei ſ deprędari desiderat qui thesaurum publice portat in via qui inuenit hō abscondit: ⁊ pre † ſ incipit ire: cū incipit diligere ſ omnibus terre nis renunciat gaudio illiꝰ †vadit ⁊ vendit vni †ſ p cōtēptū terrenoꝝ venit ad studiū eternoꝝ uersa q̄ habet: ⁊ †emit agrū illuz. Iterū simile est regnum celorum

gloria anime ad corpus. l Qui habet aures ⁊c. exponatur sicut. s. expositum est in eodem ca. m Simile est regnum celoꝝ. Hic ponitur quinta parabola designans ecclesie statū sequentem post predictum: quia diuulgata fide in orbe terrarum per predicationē sanctorum: multi valentes viri ⁊ litterati in doctrinis philosophorū conuersi ad fidem catholicā inceperunt se exercere ⁊ suam scientiam cōuertere ad vtilitatem ⁊ regimen animarū. sicut Augu. ⁊ multi alij valentes episcopi. ⁊ hoc sigitur per thesaurum absconditū in agro. qui ager omnibꝰ venditis emitur vt thesaurꝰ ibidem absconditus habeat. Ager enim iste: labor est positus in exercitio vite actiue: ⁊ operibus misericordie in regimine ecclesie. Thesaurus autem est premium celeste. Ager autē omnibꝰ venditis emitur vt thesaurus habeatur: quia propter magnitudinē premij celestis predictus labor est suscipiendus ex charitate alijs dimissis. vnde dicit Augu. in epistola ad Valerium: Cogitet religiosa prudentia nihil esse in hac vita maxime hoc tpe difficilius laboriosius, periculosius: episcopi aut presbyteri aut diaconi officio: sed apud deum nihil beatius. si eo modo militetur quo imperator noster iubet. Ad intellectum autē huius parabole maiorem sciendum q̄ aliqua sūt que nūq̄ fuerūt in possessione alicuiꝰ: vt lapides pretiosi in littore maris ⁊ huiusmodi. ⁊ talia sunt ipsius inuentiōis. alia autem sunt que alī quando fuerunt in possessione alicuius. sed tantū tempꝰ est elapsum q̄ nō est memoria: sicut thesauri antiquitus in terra occultati. ⁊ idem iudicium deberet esse sicut de predictis: sed ꝓpter pacem cōmunē hominū. statutum fuit antiquitus vt medietas inuentoris esset. ⁊ medietas illius cuiꝰ est ager in quo inuenit. ⁊ ideo hic dicitur q̄ ille qui inuenit thesauruz vendit omnia ⁊ emit agrum. vt habeat ius possidendi totum. n Iterum simile est regnum celorū. Hic ponitur sexta parabola in qua declarat status ecclesie immediate sequens precedentem: quia post statum ꝑdictum inceperunt aliqui contemptis mundi delitijs diuitijs ⁊ honoribus intendere vite cōtemplatiue. sicut beatus benedictus ⁊ alij sequentes ipsum in gradibus diuersis. ⁊ statibus religionuz. Et iste status figurat per margaritaz que inuenitur in cōchilijs maris: quia religio fundat ⁊ nutrit in humore deuo-

tionis

negociatori. Beatitudinē qua exuti sum⁹ culpa primi hoīs: debem⁹ omnes intelligēdo recte: ⁊ operando bene negociari.

Bonas mar. Bone margarite ler ⁊ ꝓphete. Una ꝑciosa: scia salua toris: ꝑ qua homo vt paul⁹ oīb⁹ mysterijs legis ⁊ obſuatiōib⁹ renūciauit.

Inuē. aūt vna. Id est: xp̄o qui preest oīb⁹ hoīb⁹. vel spāli precepto dilectiōis. Vel intellecto ꝟbo qō erat apud deum penetrata carnis testudine. Vel celestis vite dulcedine ꝑ qua omnia vilescunt.

Sagene mis. Implēt hieremie vaticinij. Ecce ego mitto ad vos piscatores mltos. postq̄ audierūt petr⁹ ⁊ andreas iacobus ⁊ iohānes. Sequimini me: faciam vos piscatores hoīum: conte/ruerūt sibi sagenas et veteri ⁊ nouo testamēto: ⁊ in mare seculi miserunt que vsq̄ hodie trahitur: ⁊ in fluctibus tundit: capiens quicqd incidit bonos ⁊ malos: q̄s litt⁹ trahit. i. ad finē mūdi: ut tūc fiet diuisio. Unde sequit Sic erit in cōsūmatione seculi ⁊c.

Sagene comparatur ecclesia: vel predicatio euangelica: que a fluctibus seculi ad celu⁊ trahit.

Et secus littus. Litus finis seculi: in q̄ boni ad celum: mali ad tenebras mittētur. in presenti enim erant permixti.

Ideo oīs. Quia intelligitis mysteria q̄ vobis reuelo: ideo faciam vos ꝑdicatores. Et eritis mihi similes: qui de thesauro scientie mee noua et vetera profero: vt vos similiter faciatis.

† ſ q'sic cū pauper multis laboribus negociatur homini † negociatori querenti bo
ſ bonos homines cum quibus viuat vel bona precepta: vel bonos intellectus
nas margaritas. Inuenta autez
ſ celestis vite dulcedo: ꝑ qua oīa vilescunt
vnā preciōsa margarita: abijt ⁊
ſ renunciat oībus suis ⁊ sibijpsi.
vendidit omnia q̄ habuit ⁊ emit
ſ vel comparauit ⌈ ſ terrer timore pene quos p
mū amore inuitauit
eam. † Iterū simile est regnum
ſ in mundum
celorum sagene misse in mare ⁊
ſ que ad veniam vocat omnis generis homines
ex omni genere piscium cōgregā/
ſ vniuersaliter
ti: Quā cuz impleta esset: educen
ſ in fine seculi ſ quia tunc verum iudi/cium secernendorum patebit
tes: ⁊ secus litus sedentes: elege/
ſ in eterna tabernacula
runt bonos in vasa sua: malos
ſ in infernum
autē foras miserūt. Sic erit in cō
ſ ad opus sibi iniunctum
sūmatiōe seculi. Exibūt angeli: ⁊
† ſ aperte dicit de tormentis malorum: ne quis se
sepabūt † malos de medio iustoz
excuſcet per ignorantiam
⁊ mittent eos in caminum ignis: ibi erit fletus ⁊ stridor dentium.
ſ hec ⁊ aplos qui sunt futuri magistri: quos nō vult audire tātū vt populum
Intellexistis hec oīa? Dicūt ei:
† ſ intelligentibus dignum testimonium reddit: di/
Etiā. Ait illis: † Ideo omnis scri/
tus eos similes esse sibi.
ba doctus in regnō celoz silis est
hōi patrifamilias qui profert de
ſ nouū testamentū preponit dignitate
thesauro suo † noua ⁊ vetera. Et
factū est cūz consummasset ie/sus parabolas istas: trānsijt inde
ſ vt ibi doceat apertius ſ galileā vel spāliter naçaret
Et veniens in patriam suam: dō
ſ conuentibus
cebat eos in synagogis eoruz: ita
vt mirarentur ⁊ dicerent: Unde
ſ greci sapientiam: iudei signa petunt
ſ ad doctrinam ſ tanta ſ ad miracula
hūic sapientia hec: ⁊ virtutes?
Nōnne hic est fabri filius? Nō/ne mater eius dicit maria: ⁊ fra/
ſ cognati: more scripture ſ iustus
tres eius iacobus: ⁊ ioseph: ⁊ si/mon ⁊ iudas: ⁊ sorores eius nō/ne omnes apud nos sunt? Unde
† ſ quia huic magna: huic humilia
ergo huic omnia ista? † Et scanda
lizabantur in eo. Jesus aūtez di
ſ vel ego: vel quilibet alius.
xit eis: Non est propheta sine ho
† ſ quia mos est ciuibus ciues inuidere: ⁊ recorda
nore nisi in patria † sua: ⁊ in do/mo sua. Et nō fecit ibi virtutes
ti fragilitatem infantie.
multas ꝓpter incredulitatem illorum. C. xiiii.
A illō tempore audiuit
i herodes tetrarcha famā

Qui ꝑfert, de the. Uet⁹ erat ꝑ culpa ad infernū descēdere: nouū est ꝑ aduentū xp̄i vt cōuersus in regno viuat: hoc ergo in conclusione ponit qō premisit. Prius enim de regni sūlitudine thesaurū ⁊ bonā margaritā, ptulit post de malox cōbustione narrauit. nūc ꝛcludēs subiūgit: Ideo. o. ſ. Ac si aperte dicat. Ille in sancta ecclesia doct⁹ est ꝑdicator q nouā scit, ꝑ ferre de suauitate regni: ⁊ vetusta de terroꝛe supplicioꝝ: vt pene terreant quos p̄/mia non inuitant.

Apostoli sunt scribe ⁊ notarij xp̄i: ꝟba eius signātes in tabulis cordis ⁊ pellent opib⁹ patrifamilias: eijcientes de thesauro doctrinarū suaruz nouaꝝ et vetera: qꝛ quicqd i euāgelio ꝑdicat: legis ⁊ ꝓphārū vocib⁹ ꝓbāt. marc. 6. a Luce. 4. c et. d. Joan. 4. ſ.

Ut mirarentur. Magna cecitas quē verbis ⁊ factis xp̄z cognōscūt ob generis noticiā cōtēnūt.

Fabri filij. Nō sine re voluit dici faber fabri filij nō illi⁹ quē putāt: ſz fabricatoris oluz. Sz huius sacri iudei ignari: diuine ꝟtutis opa carnalis, ꝑpie cōtemplatiōe ꝓtēnunt. marc. 6. a luce. 10. d Jabā. 6. c

Nō eni ꝓsiderāt p̄sentia ei⁹ opa: q̄ fragilez recordantur infantiam.

Prophe. Christ⁹ dī ꝓphā. vñ moyses dicit: Prophetā suscitabit vobis dñs de semie vestro.

In patria ⁊c. Id ē: in pplo iudeoꝝ maiora aūt facit in gentibus. marci. 6. a luce. 4. d Joan. 4. ſ

Et nō fecit. Fecit virtutes aliqs q̄ nō mltas: ne incredulos ꝓdēnaret. Ul despect⁹ pauca facit. ne penit⁹ excusabiles sint. maiora aūt i gētib⁹ facit.

C. xiiii. a
i Illō tēpore. Audiuit he.

Nicolaus

tionis. Ista aūt margarita dī vna ⁊ p̄ciosa. a Una. qꝛ hoīem vnit. actiua aūt vita magis diuidit, ꝓpter hoc dī q martha erat circa mlta occupata. maria ꝛo circa vnū. Dicit etiā. b Preciosa. qꝛ vita cōtēplati ua simplr ⁊ absolute melioꝛ ē q̄z actiua. lz in casu actiua sit magis fructifera. ꝓpter qō dī Luc. x. Maria optimā ptē elegit ⁊c. Ista margarita vendit⁹ oīb⁹ est emēda. in q̄ designat q ad statū religiōis regrit relinq̄re terrena, saltē q̄tū ad ꝓpriētatē. ⁊ in pticulari. Et qꝛ iste stat⁹ duratur⁹ est vsq̄ ad fidem mūdi. ideo nō ponit alia pabola p̄istā: nisi illa q̄ sigt finē mūdi. ⁊ hoc declarat cū subdit: c Iterū sile est regnū celoz. i. stat⁹ ecclie militātis. sic enī nō distinguūt bonī pisces a malis q̄diu sagena ē intra aquā sic ī ecclia admitti sūt mali cū bonis: ꝙ in fine mūdi trahet ad litt⁹ p aptū iudiciū: qꝛ tūc erūt manifesta abscōdita cordiū. ⁊ tūc indicio dīno ⁊ ministerio angelox sepabūt mali de medio iustoz ⁊ mittent in infernū: vt sic ecclia purgata offerat deo patri sine macula ⁊ ruga. d Intelleristis. Dic ponit ꝓncipalis ꝛclusio. Ad hoc enī in pabolis ꝑdicē ꝑscript⁹ est, ꝓcessus ecclie militātis: vt aplī q erāt ipsi⁹ fūdatores p⁹ xp̄m p sanguinē suū vt. s. dictū ē. intelligerēt hmōi ,pcessū. ⁊ B est qō dic: Intelleristis hec oīa. q. d. ad vos ptinet itelligē. e Dicūt ei etiā. ait illi iō oīs scriba. i. doctor. f Doct⁹. Ifat⁹ ⁊ a deo inspirat⁹. g In regno celoz. i. in ecclia militāte. h Similis ē ho. pīfami. qꝛ sic pīfamilias hz pascere filios pane corpali: sic iste parvulos fideles pane spūali. i Qui ,pfert de thesauro suo. i. de scia in corde abscōdita. k Noua ⁊ vetera. i. aucte vel pcessus noui ⁊ veteris testi. Ex q̄ pz q epi q successores sē aplox debēt hre noticiā vtriusq̄ testamēti. in cuius signū portāt mitrā i capite cū duplici cornu. l Et factū est. Postq̄ euāgelista descripsit xp̄i mltiplex documētū. hic describit pplī doctrinā ei⁹ recipe debētis impedimētū: qꝛ illi de p̄ia sua, ꝓpter pauptatē generis ei inuidebāt ⁊ ipsū despiciebant ⁊ in hoc irrōnabiliter mouebant qꝛ dauid qui fuit radix ⁊ regū eximi⁹ ꝓphetarū fuit pastor ouiū. ⁊ ideo isti ex malicia sua facti sūt inepti ad recipiēdū doctrinā xp̄i ⁊ ei⁹ miracula. ⁊ hoc est qō dicit: m Cum cōsummasset iesus parabolas istas: docēs discipulos suos ⁊ turbas. n Transijt inde ⁊ veniens in patriā suā. i. in galileaz vbi fuerat concept⁹ ⁊ nutritus. licz fuisset in bethleē natus: vt. s. dictū est. o Docebat eos in synagogis eoruz ita vt mirarent: qꝛ non viderant eum litteras discentem nec in lege studentem. ꝓpter qō dicebāt:

de lyra

p Unde huic sapientia. i. noticia scripturarum. q Et ꝟtutes. q. d. nō habet hec a deo vel exercitij studio: ꝙ magis a diabolo: quod arguūt ex ignobilitate seu infirmitate parentū. r Nōne hic est fabri filij⁹. i. ioseph qui vt dicit erat faber lignarius ⁊ ipse putabat eius filius. vt habet Luc. iij. ſ Et fratres eius iacob⁹ ⁊c. Dicunt aūt fratres xp̄i: qꝛ erāt eius cognati germani: nō quia essent de maria ⁊ ioseph post natiuitatez xp̄i generati vt dicit Eluidius heretic⁹ qui dicit mariā esse cognitam a ioseph post natiuitatem xp̄i: sed hoc. s. improbatū est. j. ca. sequit: t Unde ergo huic omnia ista. q. d. si non habet exercitio vel ex genere. habet ergo ex demone. ⁊ ideo sequitur. v Et scandalizabant in eo. attribuentes virtuti demonis quod debebat attribui virtuti diuinitatis. x Jesus autē dixit eis non est ,pheta ⁊c. Quia inuidia magis est ad patriotas ⁊ ad ,ppinquos q̄z ad extraneos. Cuius ratio est. quia inuidia est tristicia de excellentia alterius inquantū apprehendit. vt proprij boni diminutiua. excellentia aūt alicuius distantis multuz non apprehendit vt proprij boni diminutiua. ,ppter quod inter artifices eiusdem artis est magis inuidia: ⁊ eadem ratione inter cōpatriotas. sequitur: y Et nō fecit ibi multas virtutes: quia erant indigni. causa subditur: z Propter incredulitatē eorum. non tamen nullas quia ibi aliquas virtutes fecit. vt non haberēt excusationez de peccato suo videntes opera diuinitatis in eo. C. xiiii.

a Illo. Posita promulgatione euangelij parabolica. hic ponitur
i huius promulgationis cōfirmatio ⁊ hoc ex duobus. primo ex fama nominis. secundo ex eius miraculis: ibi: Quod cum audisset Iesus. Prima in duas. quia primo ostendit famam ipsi⁹ christi. secundo ex hoc incidentaliter narrat mortem iohannis: ibi: Herodes enim. Circa primū aduertendū q miracula christi fuerunt intantum euidentia q non solum fama ei⁹ fuit inter vulgares hoīes: ſz inter magnas psonas ⁊ ꝓncipes. ⁊ hoc est qō dicit. b Audiuit hero. tetrar. ⁊c. dī aūt tetrarcha qꝛ habebat quartū partē regni iudee. Mortuo enim herode ascolonita qui interfecit innocentes: diuisum est regnum eius in duas medietates: ita q archelaus filius eius habuit medietatem. vt. s. dictum est. ij. ca. Alia aūt medietas diuisa fuit in duas partes. ⁊ vna data est herodi: ⁊ altera philippo. qui erant iuniores. ⁊ ideo dī tetrarcha a quarta pte regni. a tetras quod est quattuor ⁊ archos quod est princeps. quia principabat in quarta

parte

Lucas ꝙ ita audiuit he.te.omnia que fiebant ab eo:ꝛ hesitabat eo ꝙ di cerctur a quibusdam ꝙ Johānes resurrexit. a quibusdam ꝙ quia helias apparuit. ꝙ ergo ait: hic est iohānes: vt confirmatus quorūdam sententia post hesitationem dixit: vel adhuc dubius. hec enim verba ad vtrumq; se habent.

Et ait. Nota inuidiam iudeorū. Hic alienigena dicit resurrexisse iohannez qui nullum signum fecit. Illi iesum tot virtutibus approbatum non resurrexisse contendunt.

mar.6.d. Luce.9.a. mar 6.a. luce.3.d.

Et ideo v.o. Sensерunt enim ꝙ maioris virtutis sunt futuri sancti a mortuis resurgentes: ꝙ fragili carne grauati.

Herodes eni Quia dixit de opinione resurrectionis cū nihil de morte dixisset: reuertit ꝛ narrat qualiter ꝛ cur obierit.

Herodes iste ꝛ philippus fratres fuerunt filij herodis: sub quo dns in egyptum fugit.

Herodiadem. Herodias filia arethe regis quaz ipse pater tulit philippo ꝛ in dolorem eius dedit herodi inimico illius.

Non licet. Herodias forsitā legē iudeorū tenebat: ꝛ ideo iohānes eū ab adulterio ꝓhibebat.

Timuit po. Populum timebat: sed amor superabat: pro quo ꝛ deū postponebat.

Timor dei corrigit: timor hominuz differt: sed voluntatez non aufert. vnde ꝛ auidiores reddit ad crimen quos aliquādo suspendit a crimine.

Cum iura. Ad hoc forte iurauit: vt occasionem pararet: qua videretur facere inuitus quod faciebat spontaneus. Non enim hoc implesset de aliquo amato: quod impleuit de propheta: quod ꝛ ante fecisset: si excusabiliter posset.

Beda. Si quid nos forte incaute iurasse contigerit: quod obseruatū scilicet peiorem vertatur in eritum: libere illud consilio salubriori mutandum nouerimus: ac magis instante necessitate periurandum nobis: ꝙ pro uitando periurio in aliud crimen grauius eē diuertendum. Deniq; iurauit per dominū dauid occidere babal virum stultum ꝛ impium: atq; omnia que ad illum pertinerent demoliri: sed ad primam intercessionem abigail femine prudentis mox remisit minas: reuocauit ensem in vaginam: nec aliquid culpe se tali periurio contraxisse voluit.

Jst. Non est conseruandum sacramentū quo malum incaute ꝓmittitur velut si quispiam adultere perpetuam cum ea manendi fidem pollicetur. tolerabilius enim est non implere sacramentum q̄ manere in stupro.

Contristatus. Ut discumbentibus videbatur.

Nicolaus

parte: nō tamen dicebat rex. quia romani abstulerant a iudeis nomen regium ad frangendum eorum superbiam. Unde dixerunt coram pylato Joh.xix. Non habemus rgem nisi cesarem. sequit: a Hic est iohannes baptista ꝛc. Opinio enim omniū loquentiū de immortalitate anime ꝛ resurrectione fuit. ꝙ post resurrectionem homo sit excellentioris virtutis q̄ ante. ꝛ ideo licz iohānes baptista in vita sua non fecisset miracula. iste tamen herodes credens eum surrexisse a mortuis asserebat eum facere miracula. b Herodes enim. quia fecerat mentionē de morte iohannis. ideo hic incidentaliter ostendit modū mortis. ꝛ diuiditur in duas. q: ꝓmo ostendit interfectionis eius causam. ꝛ secundo moduz ꝛ ordinem: ibi: Die autem natalis. Causa autē fuit ista. quia herodias que fuit filia aristoboli ꝛ soror herodis agrippe ꝛ neptis huius herodis ꝛ philippi fratris sui. ſm ꝙ dicit Josephus ꝛ magister in hystorijs fuit coniuncta matrimonialiter philippo fratri herodis: quia hoc erat licitū ſm legem. Ipsaz aūt adamauit herodes amore illicito. ꝛ ideo cā abstulit fraudulēter fratri suo. de voluntate tñ ipsius herodiadis. ꝛ hoc erat ei illicitū vt viuēte ei⁹ fratre haberet ei⁹ uxorē. Johānes aūt vir sanct⁹ ꝛ iustus de hoc arguebat herodem. ꝓpter qd̄ ab eodē captus est ꝛ incarcerat⁹. q: nō audebat cum interficere ne seditionē populi excitaret ꝓtra se. q: omnes reputabāt iohānē sanctum ꝓphetam. c Die autem natalis. Hic ponit modus mortis ipsius. Herodias eni timens ne ad p̄dicationē iohānis herodes peniteret ꝛ ipsā fratri redderet. ꝛ per cōsequēs cū priori marito a quo recesserat cū periculo remaneret. ideo excogitauit modū quō interficeret iohānes absq; seditione populi. ꝛ eiusdem doli herodes conscius fuit. vt videbitur. ꝛ hoc est qd̄ dicit: Die autem natalis. ista erat consuetudo apud antiquos ꝙ principes solēnizabant diem suę natiuitatis. ꝛ diē etiam natalis imperij sui. in quo scz

Talis quippe erat tristicia herodis qualis penitētia videlz pharaonis.

Et decollauit. Minutus est iohannes capite: exaltatus est in cruce christus: quia illius fama decreuit. istius creuit. vnde: Illum oportet crescere me autem minui.

In truncato capite Johānis ostendūtur iudei christum (qui est caput omniū prophetarū) peridisse.

†† timēte ne herodes aliqñ cū fratre suo conueniret. ꝓmonita † a matre sua. Da mihi inquit hic in disco caput Joānis

Moza. Mors iohannis finez significat legis. qua finita merito migratur ad christum qui est finis legis ad iustici⁹ omni credenti.

†† vt simulator ostidit in quo se reū inuit ſ tristiciaz preferebat in facie cuz letaretur in mente

baptiste. † Et cōtristatus est rex

Et sepelierunt. Johānes apud sebasten occisus: apud macheronta sepultus est.

Narrat iosephus vinctum iohannē in castellum macherontam adductum: ibiq; truncatū. Et ecclesiastica hystoria sepultum cum in sebaste vbe palestine que quondam samaria dicta fuerat: ꝛ a tempore Julia/ni principis paganos inuidentes christianis: q̄ sepulchrum eius pia follicitudine frequentabant: inuasisse monumentuz: ossa dispersisse per campos: et rursum collecta igne cremasse ac denuo dispersisse. Affuerunt tunc tēporis ibidem de hierosolymis monachi qui mixti paganis ossa legentes: maximā eorum partem congregauerūt: ꝛ ad patrem suum hierosolymā detulerunt: at ille missit a beato Anastasio alexandrie episcopo: ibiq; seruata vsq; ad tempora Theophili eiusdem vrbis episcopi.

mar.6.d. luce.9.b. Joan.6.a.

†† ſ vocasiō e pietatis impius fuit dum iuramēto sceleus excusat ſ alīs iuramentum

propter † iusiurandum ꝛ propter

ſ vt oēs fierent consortes sceleris.

eos qui pariter recūbebant: iussit

ſ in paschalibus diebus

dari. Misitq; ꝛ decollauit ioannem in carcere: ꝛ allātū est caput ioānis i disco ꝛ datū ē puelle: ꝛ illa

ſ vt hēat in prāte linguā que illicitas nuptias arguit

tulit mri sue. Et accedētes discipuli ei⁹ tulerūt corpus ei⁹ ꝛ sepelierūt illud: ꝛ venientes nuncia uerūt Jesu. Quod cum audisset Jesus secessit inde i nauicula i locum desertum seorsum.

Johannes figuram legis tenet: herodes significat populum iudaicum qui sibi velut vxorem gentilis populi de eodem parente progeniti sociauit infidelitatem. Quod quia vetat iohannes tanq̄ lex clausa tenetur: ꝛ vocem dare non permittitur. Ad vltimum in natali herodis. id est in exple tione naturalis voluptatis: saltat filia. id est: exaltat prauа voluntas ex infidelitate orta. Et postulat addi ad delitias suas caput iohannis. id est: auferri christum de intellectu legis: ꝛ per filiam defertur matri: quia per prauam voluntatem satis fit de infidelitate. Quo facto discipuli iohannis. i. auditores legis corp⁹ iobis sepeliuit. id est: carnales in se obseruantias extinguūt; ꝛ sic a lege ad euangelium venientes: verbi dei auditores solliciti fiunt.

Quod cum au. ꝛc. Postq̄ apud iudeos lex ꝛ prophęta caput perdit ꝛ vocem Jesus transit ad desertum ecclesie locum que ante non habebat virum.

Secessit. Non fugit timore: sed secessit parcēs inimicis ne homicidiū homicidio iungerent: dans exemplum vitande temeritatis. Vel secessit vt probaret fidem credentium. vnde: Et cum audissent turbe ꝛc.

de lyra

coronabant. In illo ergo festo. d Saltauit filia herodiadis. i. tripudiauit. ꝛ hoc fuit ex dispositione matris ꝛ ipsius herodis. e Unde cū iuramento. promisit ei dare quod peteret. f At illa premonita a matre. petiuit caput iohannis. g Et contristatus est rex. hoc tñ fuit ſm apparentiam. ad reprimendū ppli seditionē. qō patz primo. quia voluit eū ꝓmo occidere. ſ retardat⁹ fuit tātū ex ppli timore. secūdo q: si vellet eum vivere nō interfeciſſet cū ꝓpter iuramētū: q: in ꝓmissione facta in generali etiā cū inramēto nō intelligit aliqd̄ illicitū sub obligatōe cadere. cuiusmodi erat interfectio iohānis. tertio q: nō est verisile vt ꝓpter saltationē vni⁹ puelle ꝓmisisset sub iuramēto etiā medietatē regni sui dare. vt hī Marci vi. Et ideo credendū est ꝙ totū fuit ficticium. vt haberet occasionē apparentē interficiēdi iohānē. ita enim ardebat libidine in herodiadē ꝙ voluit fingere tātā malicia. ꝛ ideo qō sequit: Et contristatus est rex ꝓpter iuramētum ꝛc. totum est intelligendū ſm apparentiā ad reprimendū populi seditionem. ꝛ eodē modo exponendū est de ista materia: quod dicit Mar. vi. sequit: h Et allatū est caput eius: Primo enim allatū ē in p̄sentia herodis. postea in hierlim. ꝛ post in aquitaniā apud eugolistiū. nūc aūt dicit esse ambianis. i Et accedētes discipuli ei⁹ tulerūt corp⁹ eius. s. de carcere. k Et sepelierunt illud. s. in sebaste ciuitate que antiquitus samaria dicebat. l Qō cū audisset iesus. Hic ponit confirmatio predicte doctrine ex christi miraculis. Et hoc quadruplicit̄. Primo ex sanatione languoris multiplicis. secūdo in multiplicatiōe panis: ibi: Vespere autez facto. tertio in calcatione maris: ibi: Et statim impulit. quarto in sanatione infirmoz ad tactū sue vestis: ibi: Et cū transfretassent. In prima parte dicit sic: Qō cum audisset iesus. s. mortem iohānis ꝓpter doctrinam veritatis. m Secessit inde. non timens mortem. sed vt ostenderet ꝙ ali/

Pdede strēs de ciuitatib⁹ ⁊c. Propter labore vt ardorē mentis ostenderent. Relinquūt ciuitates.i. pristinas cōuersationes. Habēt voluntatē sed nō vires perueniēdi. Ideo iesus obuiā exit ⁊ miserius curat: vt plena fides statim premiū habeat. Ecce quantū delectat deuotione credentiuz.

Vespere aūt facto. Recedit Jesus de iudea: vadit in desertū turbe sequunt: quib⁹ obuiat ⁊ curat. Hoc non mane vel meridie sz vespere: quando sol iusticie occubuit ⁊ finis mundi appropinquauit.

Discipuli. Carnales: ⁊ de fūto miraculo refectionis ignari: quib⁹ dictum erat. In viaz gentium ne abieritis.

Mystice. Fastidiunt iudei gentes recipi ⁊ murmurant quoz voce vtit esaias. Ecce gētes.q. stil, la situle. Iterū oēs gentes.q. nō sunt: sic sūt coꝝ eo. Sz dūs per aplos refecit decreuit. vñ subdit: Jesus aūt ⁊c.

marc. 8. e. Luce. 9 b. ioan. 6. a.

Dimitte turbas. Dii est q idola sequit: ideoq nō est a nobis panis verbi dei.

Dimittetur ⁊c. Dis marcus ⁊ lucas ꝑsentiūt hoc ꝑtermisso: nō habēt necesse ire Johānes ait: ꝑspecē turbis dīm quesiuisse a philippo tēptādo: Unde emem⁹ pa. vt mā. hi. Intelligit ergo discipulos pri⁹ rogasse: vt dimitteret turbas. Post hec vo verba dīm inspexisse multitudinē ⁊ dixisse philippo. qō Johānes memorat. ⁊ illi ꝑtermittunt. Deinde qō philippus apud Johānē respondet: hoc marcus a discipulis esse responsum cōmemorat: volens hoc intelligi ex ore ceteroꝝ philippum respondisse.

Date illis. Prouocat ad dandū vt illis se nō habere testantib⁹ notior sit magnitudo signi: vbi etiā innuit q p eos sūt pascēda iciuna corda.

Quinqz panes ⁊ duos pi. Per quinqz panes ⁊ duos pisces totū vetus testamentū signat. Per quinqz panes quinqz libri moysi: qui bene ordeacei: qui cibus est iumentoꝝ. rudib⁹ enim aspera ⁊ grossa danda. Animalis enim homo nō percipit ea que sūt spiritus dei: int⁹ tamē latet medulla suauissimi sensus. Per duos pisces ꝓphete ⁊ psalmi. vnde ⁊ post resurrectionē ait: que scripta sunt in lege ⁊ prophetis ⁊ psalmis de me. Discubuere autem alij quinquagen. alij centen. Diuersi discubitus: diuersi sunt ecclesiarum conuentus qui vnam faciunt catholicam. Jubilei requies quinquagenarij mysterio continentur. Quinquagenarius enim bis decies centum facit: quia prius a malis actib⁹ quiescitur vt post anima plenius quiescat in cogitatione. Quidam igitur quinquageni: qz quidā sunt qui a malis actibus habent requiem. Quidaz centeni: quia sunt qui a malis actibus ⁊ prauis cogitationib⁹ habent requiem mentis.

Acceptis quinqz ⁊c. Accepit quinqz panes: nō nouos creauit: qz veniens in carne nō alia ꝙ predicta erant predicauit ⁊ opere implenit.

Nicolaus

quando est cedendum malicie humane. a In locum desertū. vt daret predicatorib⁹ verbi diuini exemplū aliquādo recedendi a turbis ⁊ redire ad locum solitariū ad colligendum ꝓprios defectus qui contrahunē ex cōuersatione cuz hoibus. ⁊ ad vacandū oratioi vt ibi predicator hauriat quod postea populis effundat. b Et cum audissent turbe secute ⁊c.] ex quo patet q pauperes sequebant̄ christum eques non habentes: sequit: c Et curauit languidos eoꝝ. in quo verbo miracula multa includit. quia nomine languoris intelligit̄ omnis infirmitas. d Vespere autem facto. Hic consequenter ponit̄ secundū miraculū de multiplicatione panis. Dicit ergo: Vespere autem facto. ex quo patet deuotio populi ad christum: quia nec propter noctem imminentem recedebant ab eo. sequitur: e Et hora iam preterijt. redeundi: scilicet ad propria ⁊ quiescendi. sequitur: f Date illis vos manducare. Joh. vi. dicitur q petiuit a philippo: vnde emem⁹ panes. ⁊ hoc est verum. quia primo interrogauit eū tēptans eum: quia sciebat quid esset facturus. vt ibidem dicit. ⁊ postea dixit illis qō hic ponit̄: g Et cū iussisset turbā discūbere sup fenū. i. sup herbam agri. h Aspiciēs in celū bñdixit. in quo dedit exēplū ante comestionē ad laudē dei bñdicere cibū. i Et māducauerūt ⁊c.] ex quo pz q panes fuerūt multiplicati inter man⁹ ipsi⁹. qz ex tā modico cibo non potuisset tā magna multitudo saturari: nec tāte reliquie remanere: qz plus remāsit ꝙ a ꝓncipio fuerit. De mō aūt multiplicatiōis ē dubitatio inter doctores. qz nō determinat̄ in lra. Dicit enī aliq q hoc fuit sine additiōe alicui⁹ materie: sicē de costa ade formatū est corp⁹ mulieris. Sicut enī de ꝓpōt de nihilo aliqd facere: ita modicū corp⁹ in magnū cōuertere sine additiōe materie. Alii aūt dicūt q h fuit p ꝙersionē alicui⁹ materie preexistentis: vt aeris vel huiusmodi in substantiā panis ⁊ piscis. ⁊ hoc videt Aug. super Joh. vi. ca. dicēs: Inde multiplicauit qnqz panes: vnde ex paucis granis creat segetes. certū est aūt q segetes creant̄ ex cōuersione materie preexistentis in segetē. k Et statim compulit. Hic ponit̄ tertiū miraculū de calcatione maris. vt sicut ostenderat se dominū terre in multiplicatiōe panis: ita ostēderet se dīm maris. dicit ergo: Et statim compulit discipulos ⁊c. Lansa hic tacet. sed Joh. vj. habet qz turbe que viderāt miraculū de multiplicatiōe panis. voluerunt venire ⁊ facere eū regē. ipse aūt prescies pecpit discipulos suos vltra mare galilee trāsfretare. ⁊ ipse solus fugit in montē. vt posset ibi patrē orare: Et in hoc dedit nobis exemplū humilitat̄: qz quesit⁹ ad honorē fugit. vt hic habet. quesit⁹ aūt ad mortem vltro se obtulit. vt habet Joh. xviij. l Nauicula autez ⁊c.] ex quo insinuat̄ q illi qui carent christi societate exponūtur tēptatiōib⁹. segt:

Quarta aūt

Benedixit ⁊c. Cum aperiens sensum vt intelligerent scripturas: dono interne suauitatis multiplicauit. Fregit cum mysteria legis in medium protulit.

Reliquias ⁊c. Secretiora que a rudib⁹ capi nequeūt: nō sunt negligēter habēda: sed a duodecim aplis qui per cophinos. xij. significāt: ⁊ ab eoꝝ successoribus diligēter inquirēda. Cophinis seruilia opera gerūt: ⁊ de infirma mundi elegit vt confundat fortia.

Quinqz milia. Pro quinqz sensib⁹ coꝝporis: hi sunt q in seculari habitu exterioribus recte vti nouerunt. Vi quinqz panib⁹. i. legalibus preceptis adhuc necesse ē vt instituant̄. Nam q mundo integre renūciant: qtuor milia sūt ⁊ septē panibus. i. euangelica perfectione sublimes: ⁊ spirituali gratia reficiuntur. marc. 6. f

Nō alibi narrat̄ h miraculū panū scriptur⁹ iohānes premisit: qz primum erat pascha dies festus iudeoꝝ. Ad athe⁹ noꝝ mortem iohānes cōmemorat factū. Unde colligit iohānez iminēte cadē festiuitate fuisse decollatū: ⁊ āno sequēte cū denuo pascha rediret: misteriuz dīce passiōis esse completum. luce. 5. a et. 6. b. Joan. 6. b

Exceptis mulie. Sexus fragilis et minoꝝ etas sunt nūero indigni. Significat infirmos i fide nōdū ydoneos pugne.

Et statim. Quia vt ait Johānes venturi erāt vt facerēt eū regē q miraculū panū viderāt: quos fugit: docēs nos fugere de bonis nris fauorē. Crucifixorib⁹ no⁹ ꝓpt⁹ occurrit: vt pati simus ad aduersa cauti ad blanda: p quib⁹ne nos emolliant oremus.

Precedere trans. Quo ꝓcederēt marc⁹ ostēdit ad bethsaidā que est in galilea: ciuitas andree ⁊ petri ⁊ philippi, ppe stagnū geneçareth qō dī ⁊ mare galilee: dī ⁊ tyberiadis a ciuitate tyberiade. Sz quō dicit marc⁹ pacto miraculo panū isse ad bethsaidā: cū lucas dicat h ipsū factū ee in locis bethsaide? Sz lucas ait in desertis locis nō vicinis ciuitati tū ptinentibus ad eā. Marc⁹ de ipsis cōsinib⁹ ciuitat̄. Unde lucas nō dicit in desertū locū qui est bethsaida: sed qui est bethsaide. Johānes aūt dicit māducasse panē iuxta tyberiadez: ⁊ inde discipulos venisse trans mare in capharnaū que ambe sunt ciuitates in galilea.

Ascendit. Dauit turbā vt de⁹: ascendit orare vt homo. Non q ora non habens in potestate: sed vt formā hominis impleret. In hoc officiuz pietatis est: sequitur insigne potestatis miraculum.

Vespere aūt. Merito dī hec tēpestas esse in vespere: qz dū ecclia in tribulatiōe est: dī esse quasi in nocte: ⁊ sol iusticie se abscondisse videt.

Nauicula aūt. Nauis in medio mari: solus Jesus in terra: quia aliquando ita est ecclesia non modo afflicta sed ⁊ fedata vt prorsus videatur derelicta a deo: sed deus eam nō relinquit. vnde marcus ait: Vidit eos la-

de lyra

borantes in remigando erat enim ventus contrarius eis. Et venit ad eos ambulans super mare. et volebat preterire eos. Et illi videntes eum ambulantem super mare putauerunt phantasma esse. et clamauerunt. Omnes enim eum viderunt et turbati sunt. Et statim locutus est cum eis. et dicit eis. Confidite ego sum nolite timere. Et ascendit ad illos in nauem. et cessauit uentus. Et plus intra se stupebant. Non enim intellexerant de panibus. erat enim cor illorum excecatum. Et complete transfretauerunt. et uenerunt in terram genesar. et applicuerunt. Et cum egressi essent de naui. cognouerunt eum. Et circumcurrerunt totam regionem illam. et coperunt in grabatis eos qui male habebant circumferre ubi audiebant eum esse. Et quocumque introibat in uicos aut in uillas aut in ciuitates. in infirmis ponebant. et deprecabantur eum ut uel fimbriam uestimenti eius tangerent. et quicumque tetigerunt illum saluati sunt.

Et cum audissent turbe secute ⁊c. Hic ponit̄ tertiū miraculū de calcatione maris. vt sicut ostenderat se dominū terre in multiplicatiōe panis: ita ostēderet se dīm maris. dicit ergo: Et statim compulit discipulos ⁊c. Lansa hic tacet. sed Joh. vj. habet qz turbe que viderāt miraculū de multiplicatiōe panis. voluerunt venire ⁊ facere eū regē. ipse aūt prescies pecpit discipulos suos vltra mare galilee trāsfretare. ⁊ ipse solus fugit in montē. vt posset ibi patrē orare: Et in hoc dedit nobis exemplū humilitat̄: qz quesit⁹ ad honorē fugit. vt hic habet. quesit⁹ aūt ad mortem vltro se obtulit. vt habet Joh. xviij. l Nauicula autez ⁊c.] ex quo insinuat̄ q illi qui carent christi societate exponūtur tēptatiōib⁹. segt:

Quarta aūt

borantes remigādo. Etsi nō presens: etsi differt. tamen vidēt ⁊ coroborat.

Quarta aūt. Tota nocte periclitant: qz cū se hō cōsiderat nihil inue nit nisi tenebras angustiarū ⁊ estus hostiū. Sed quarta vigilia dūs venit. id est iam diluculo cum mentē ad presidiū dei erigit. q. inter tenebras ortū luciferi videt qui diē nūciat. Lucifer ad plus tres horas noctis. id est totā vigiliam matutinā illu/
marc. 6. g. minat. adest dūs q sopitq periculis protegit.

Venit ad ⁊c. Marcus ait: volens preterire eos: p quibꝰ tñ liberandis venit. Quod fit vt ad horā turbati: & mox liberati āpliꝰ stupebāt ⁊ gratias agant: qō idem sepe fit in passionibꝰ sanctoꝝ.

Et videtes ⁊c. Quia sepe fit vt cū aliqua subito diutine tribulationis oritur sedatio: nō statim credatur vera liberatio. Idcoq permanente ꝓri formidine intēsa ad liberationē dirigitur oratio:

Ego sum. Nō supponit quis: qz ex voce sibi nota poterant eū cognoscere. Vel quia ipse est q dixit: Qui est misit me ad vos.

Domie si tu es. D Si tu es ille liberator: iube me venire ad tuā imitationē superando pressuras.

Et descendēs. De humano desperās adiutorio: mente calcare pōsuras vt Jesu sit ꝓformis.

Ambulabat. Ecce homo sup aquas ambulat. Me ergo dubites christū verū corꝰ esse. qz sup aquas ambulauit.

Super mare ambula re fecit: vt ostendat dīnā potestatez. Mergi facit:

† ſ malorum spirituum flatus
enim contrarius† ventus. Quārta autem vigilia noctis venit ad
ſ a ſi pōdus carnis hūs ſ cōprimēs pressuras seculi
eos ambulans supra mare. Et vi dēntes eum supra mare ambulā tem: turbati sunt dicēntes: quia
† ſ magni timoris indicium est confusus clamor ⁊ incerta vox
fantasma est. Et† pre timōre cla/
ſ qz ppe ē oculos timentibus eū
mauerunt: statim iesus locutus
†ſ cōtra desperationem
est eis dicēs:† Habete fiduciam.
ſ non fantasma
Ego sum: nolite timere. Respon
† ſ qz vbiqz ardentissime fidei est ſ in persona p sentis ecclesie ⁊ laborantis
dens autem† petrus dixit. Do/
† ſ in tua iussione fiunt aque solide ⁊ corpus leue contra naturam
mine si tu es: † iube me venire ad te super aquas. At ipse ait: Ve/
ni. Et descendens petrus de na ucula ambulabat super aquam vt veniret ad Jesum. Videns
ſ persecutione vehementem
vo ventum validum timuit: ⁊ cum cepisset mergi: clamauit di/
cens: Domine saluum me fac. Et
† ſ impendens auxilium: quia non est volentis neq; currentis: sed dei miserentis
cōtinuo iesus† extendens manuz
ſ sic nullus predestinatus perit
apprehendit eum: ⁊ ait illi: Mo

ne infirmitatem obliuiscat: ne putet se equalem deo: ⁊ ne superbiat.

Et cum ce. ⁊c. Ipse aululū relinquitur tentationi vt augeatur fides. Vt enim credidit se eius imperio posse fluctibus sustentari: sic dum mergitur posse eius virtute saluari.

Cessauit vētus. In quocūq; deus per gratiam adest mox vniuersa bella quiescunt.

ſ qz vel parū timuit ſ ardebat fides: ſz hūana infirmitas in profundum trahit: ⁊ in hoc ei ofditur q̄ non
dice fidei: quare dubitasti? Et cū
domino equalis sit
ascendisset in nauiculam: cessauit
ſ naute ⁊ vectores
ventus. Qui autem in nauicula erant venerunt ⁊ adorauerūt eū dicēntes: Vere filiꝰ dei es. Et cū
trāns fretassent venerunt i terraz
ſ ita notatā a vicinis loci ⁊ genesar generās aurā ex crispātibus vndis † ſ alij rumorē: alij quoq; facie.
genesar. Et cum† cognouissent eū viri loci illius miserūt in vniuer
† ſ magna fides q̄ non contenti salute suorum sed aliorum querebant salutem
sam regionem illaz ⁊† obtulerūt ei omnes male habentes: ⁊ rōga bant eum vt vel fimbriam vesti menti eius tangerēt. Et q̄ cūq; tetigerunt salui facti sunt.

Tunc accessē/ C. XV.
t serunt ad eū ab hieroso/lymis scribe ⁊ pharisei
† ſ mira stultitia: filiꝰ dei traditōibꝰ hoīz ñ ē ſ bicetꝰ
dicentes: Quare † discipuli tui transgrediuntur traditiones se/
ſ non dei
niorū? non enim lauant manus suas cū panez manducant. Ipse autem respondēs ait illis: Quā/
re ⁊ vos transgredimini mādatū dei propter traditionem vestraz?

Et adora. ⁊c. Viso signo filiū dei cōfitentur cur ergo arrius creaturā esse predicat?

In terrā gene. Allegorice. Genesar interpretat ort⁹ principiuz: per typum ergo aplorꝰ ⁊ nauis intelligēdū est ecclesiam de persecutionibꝰ liberatam a dño duci ad Mar. 6. g.
litt⁹. i. quietem: vbi paradisi restituet hereditas: ⁊ prime stole socūditas.

Fimbriā ⁊c. Id est minimū mandatum: vel Luce. 5. d.
caro qua ad verbuz dei venim⁹: quā qui credendo tāgit ab oi morbo impietatis sanatur.

Vt ex veste fimbria: ita ex ipso virt⁹ spūssancti: que aplis data salutē his qui tangunt ministrat. C. XV.

Tunc accesserunt. Do a
t mines genesar mi nus docti credunt & qui sapiētes vident ad pugnā venirūt.

Non enim la. m. Mar. 7. b
Int⁹ nihil arguit q int⁹ liuore polluti sūt. Innatū qdē sua baptismata seruant: qui suorū cordiū ⁊ corporū sordes ablucre negligunt.

Quare ⁊ vos. Si vos mādata dei cōtēnitis ꝓpter traditiōes hominuz q̄re arguitq discipulos delyra

deoꝝ iuste reprobata. xxi. ca. Itē prima in duas. qz primo fūdat ecclia gentiū in fide. secōo in moribꝰ. xviij. ca. Prima in duas. qz primo reprobat superstitio iudaica in lege. secōo declarat in fide ꝛitas euāgelica. seq. ca. ⁊ tertio cō firmat vtrūq; duplici teste in xpi trāsfiguratiōe. xvij. ca. Presens ca. diuidit in tres ptes. qz primo recedit a iudeis ꝓfutato priꝰ errore eoꝝ. secōo transit ad gētiles cōmēdato i eis fidei amore. ibi: Egressus inde. tertio reuertit ad iudeos collato eis ampliori mūere: ibi: Et cū trāsisset. Hoc aūt factū ē vt p xpi facta oīderet nobis qd futurū erat in ecclia. qz in aduētu xpi iudei p maiori pte sūt excecati ⁊ gētiū ppli illuiati: & iterū xps in fine reuertet ad iudeos qui ꝓuertēt in fine mūdi. Prima i tres. qz primo xps arguit iudeos de falsa legis exp̄one. secōo de apparēti sctitate: ibi: Hypocrite. ttio de vana superstitiōe: ibi: Audite ⁊ intelligite. prima in duas. qz primo ponit iudeoruz maligna interrogatio ad xpi dep̄hēsionē. secundo ponit ei⁹ rñsio vera ad eoꝝ cōfutationē: ibi: Ipse aūt rñdens. Ad cuidentiā pme ptis aduertendū q̄ a tpe moysi de volūtate dei ꝓstituti sunt. lxx. seniores etate ⁊ moribus maturi: ⁊ sciētia p̄diti ad regimen ipsiꝰ ppli. ⁊ moyses erat sup eos: ita q̄ in vniuerso erant. lxxij. vt habet Nu. xi. ⁊ ex illo tpe statutū est q̄ tot essent ad regimen ppli ordinati. ⁊ isti dicebant iudices ordinarii: qz per impositionē manꝰ instituebant. vt habet in glosis hebraicis in multis locis. ⁊ isti residebāt in hierusalē. ⁊ ad eos ficbat recursus de ciuitatibus in ambiguis ⁊ difficilibꝰ. ⁊ eoꝝ determinatio habebat ꝓ lege firma quā nō licebat transgredi. vt habet Deut. xvii. Isti etiā statuebāt aliqua q̄ ptinebāt ad regimen ppli. ⁊ in statuē eoꝝ erāt aliq̄ que cadebāt sub p̄cepto tāq̄ necessitatis ⁊ aliq̄ sub monitiōe tāq̄ cuiusdā decētie ⁊ honestatis. De talibꝰ autē erat istud statutū qd̄ hic tangit. videlicet q̄ accedētes ad mensam priꝰ lauarēt manus suas. verūtñ pharisei ⁊ scribe intellectuz huiꝰ mandati volebant trahere ad quandā falsitatē. videlicet q̄ per hoc acquirerēt quedā mundicia spūalis. mouebant autē ad hoc: qz in lege aliqne imūdicie per corpales ablutiōes dicebant emūdari. ⁊ qz discipuli xpi aliq̄ que nō erāt necessaria sed magis cuiusdā superstitiōis imp̄tū intellectꝰ sic trahebat nō obseruabāt. christū in discipulis suis arguebāt tāq̄ cōtemptorē doctrine seniorꝝ: vt sic redderēt cum pplo odiosū. q Ipse aūt. Hic ponit xpi rñsio vera ad ipsoꝝ cōfutationē dicēs: r Quare ⁊ vos trāsgredimini mandatū ⁊c. nō rñdet dicēdo q̄ lotio manuū q̄ faciebat ad honestatē esset mala: vl̄ q̄ apli ipsam omittēdo bñ facerēt vt facit ad honestatē: lz bñ facerent omit/

tendo

Micolaus

a Quarta aūt vigilia noctis. Ista erat ꝓsuetudo antiqtꝰ in exercitibus q̄ nor in quatuor ptes diuidebat ⁊ in q̄libet pte diuersi milites sibi succedētes vigilabāt ad custodiā exercitꝰ. q̄rta ergo vigilia est vltima ps noctis. Ex q̄ patz q̄ in tribꝰ ptibꝰ p̄cedētibꝰ in periculo fuerāt. b Venit ad eos ambulās supra mare ex piculo eni p̄cedēti lōgo magz desiderabāt aduētū xpi. c Et vi. cū su. ma. am. turba. fūt. ꝓpē visionē insolitā. d Dicētes qz fantasma est. i. apparitio rei nō existētis. e Et p timo. clamauerūt timētes ne eēt apparitio alicuiꝰ spūs maligni nocere volētis. ⁊ iō iesus assecurauit eos dicēs: Ego suz, segē: f Rñdēs aūt petrꝰ ⁊c. Intātū desiderabat societatē xpi q̄ nolebat expectare aduētū eiꝰ vsq; ad nauē: & volebat occurrere supra aquā. oblitꝰ p̄ amore xpi aq̄ piculuz. ⁊ in h̄ apparuit maiꝰ miraculū: qz nō solus xps ꝓtute diuinitatꝭ supra aq̄s ambulauit: sed etiā petrꝰ cadē virtute ad ipsum venit. g Videns vo ventū validū timuit. ꝓmissus est aūt petrꝰ ex timore submergi: vt cognosceret ꝓpriā fragilitatē. sic ex sua saluatiōe cognouit xpi dīnitatē. sequit: h Modice fidei ⁊c. in hoc eni apparuit puitas fidei in petro. qz erā ad p̄ceptū dei sup aq̄s liq̄das ambulauerat. de vēto ꝛrio timere nō debebat. i Et cum ascēdisset nauiculā cessauit vent⁹. In hoc oīdit se xps dūm aeris. sic in deambulatiōe sup aq̄s oīderat se dīm maris. k Qui aūt in nauicula erāt venerūt ⁊ adorauerūt cū. adoratiōe. s. latrie q̄ soli deo debet. l Dicētes: vere filiꝰ dei es. Dicit vere. i. nō methaphorice: nec per adoptionē sic scti: & ꝓprie ⁊ eiusdē nature. m Et cū trāsfretassent. Hic ponit quartuz miraculū de curatiōe infirmitatꝭ ad tactū sue vestis. hoies eni tre geracenoꝝ priꝰ cognouerāt cū miracula faciētē ⁊ demones eiciētē. vt h̄. 8. viij. ca. ⁊ iō videtes eū cognouerūt ⁊ adduxerūt ad eū oēs infirmos illiꝰ regionis sciētes q̄ poterat eos curare: ⁊ qz nō poterāt p̄ multitudine eū tāgē. iō. n Rogabāt eū vt vl̄ fimbriā vestimēti eiꝰ tāgerēt. Portabat eni xps vestimētū factū ad modū iudeoꝝ qbꝰ erat p̄ceptū vt in angulis pallioꝝ fimbrias insererēt. vt 8, habitū est. ix. ca. ⁊ illa erat ps vestimēti q̄ poterat facilius tāgi. segē: o Et qcūq; tetigerūt salui facti sūt. i. corpe ⁊ mēte: qz illos q̄s xps sanabat corpe sanabat ⁊ mēte. sm q̄ dī Job. vii. totuz hoiem saluum fecit in sabbato. C. XV.

p Tunc accesserūt. Supiꝰ posita ē publicatio legis euāgelice inter iu
t deos. hic ponit eiꝰ promulgatio q̄ctū ad gentiles. ⁊ diuidit in duas ptes. qz ꝓ oīdit ecclia gētiū legittic fūdata. ⁊ secōo synagoga iu-

pulos qui mandata hominū dimittūt: vt scita dei custodiant.

Vos aūt di. Vestra aūt traditio cōtraria est. Hoc filios dicere parentibus cōpellitis: qđ deo oblatum crā in tuos cōsumo cibos: tibiq; ꝓdest o pater vt timeat ꝓsecrata comedere. Vel qđ deo offero tibi ipsi prodest.

Impictatē sub nōie pietatis inducūt: q docent q oblatio dñi qui verus est pater obsequijs parentuz ꝓferatur. ⁊ hoc pro lucris suis. vnde ⁊ pēs ne sacrilegij crimē incurrant: deo consecrata deuitant: ⁊ egestate confi/ciuntur.

Exo.20.bi Deut.5.b marc.7.b.

Quicūq; dix. Scz vita eterna dignus erit. Vel dixerit. id est: dicere poterit.

Prōderit ⁊c. Quasi nō. imo sacrilegus esses si acciperes: q deo deuoui. Vel tibi ꝓderit: si deo dedero.

Bene ypheta uit. Prouidit esaias in spiritu simulationē iudeoruz q in dolo repugnarent euāgelio.

Nicolaus

Lkl.25.c. tendo ꝓpter supstitionē sed quasi clauū clauo retūdendo dixit eos deficere: q facicbant trāsgredi mādatū dñi ꝓpē māda tū hoiuz qđ ꝓbat dicēs:

a Mā de⁹ dixit Exo.xx.

b Honora p.t. ⁊c. Honor iste nō solūmō intelligit reuerētia: ⁊ ⁊ administratio necessariorum. hāc aūt excludebāt p suā doctrinā falsam: q sacerdotes q erant cupidi: vt bona q essent admistrāda parētib⁹ cōuerterēt in lucra cor. dicebāt q melius erat illa deo offerre: tū q est pncipalis ⁊ spūalis. tū q lz p talē oblationē parētes sustinerēt detrimētū corpale. cōsequebant tū bonū spūale inq; tū illud qđ erat i eor necessitatē ꝓuertēdū deo offerebat. ⁊ ex ꝟ sequebat q p/ceptū de honore parētū inq̄tū intelligit in hoc admistratio necessariorum euacuabat p talē exponē falsam. Et ꝟ ē qđ dicit saluator: c Vos aūt dicit. falso. s. exponēdo mādatū dei. d Quicunq; dixerit pri vel matri mun⁹qđcūq; est ex me. deo ꝓsecratū. s. ⁊ oblatū. e Tibi ꝓderit magis. supple q̄ si expēderes in necessitates tuas. ⁊ est ꝓstructio defectiua. ⁊ ē sensus: Quicūq; dixerit ⁊c. i. licite ⁊ bñ pōt dicere qđ dictū est: ⁊ implcuit preceptū dīnū. ⁊ est dign⁹ vita eterna: qđ est falsū: q ꝑm veritatem est transgressor ꝓcepti. ⁊ hoc ē qđ subdit: f Et nō honorificabit patrē ⁊c. illud qđ erat sibi debitū subtrahēdo. g Et irritum fecistis. vos sacerdotes ⁊ pharisei. h Mādatū dei ⁊c.] Ad maiorē intellectū cōsiderandū q pr̄ p se tenet ꝓuidere filijs: q est cā cor q̄tū ad esse. ⁊ ideo dz eis nutrimētū ⁊ documētū. filius aūt tenet ꝓuidere parētib⁹ de necessarijs p accidēs. s. si indigeāt ⁊ ipe sit potēs. ⁊ iō si pr̄ iam necessitatē incurrerit. bona de qb⁹ filius pōt sibi admistrare iā sūt sibi debita. de alieno aūt nulli⁹ pōt deo sacrificiū facere. ⁊ ideo talia deo offerre nō est licitū: q hoc est trāsgredi ꝓceptum de honore parentū. Sec⁹ aūt cēt si filius bona sua deo vouisset vel cōsecrasset añq̄ parētes eēnt in necessitate positi. q: tūc nō esset licituz de eis ꝓuidere parētib⁹. q: si cēt deo votū factū de aliquo īmolaticio nō posset īmitari. si aūt de aliquo nō mimolaticio nō potcrat mutari nisi p redēptionez. Et dictis pz falsitas illi⁹ opinionis q̄ dicit q filius post ꝓfessionē factā in religione tenet exire claustrū ꝓpter necessitatē parētū etiā extra voluntatē sui superioris. q: per talē ꝓfessionē est deo iam cōsecrat⁹. ⁊ ideo ꝓpter necessitatem parentū nō dz extra votū tale facere. Hoc etiā pz alia rōne: q filius cū venerit ad etatē adultā: sicut pōt inuitis parentib⁹ licite matrimonium cōtrahere vel ad sacerdotiū ꝓmoueri: ita etiā religionē ingredi cessante tūc necessitate parentū: ꝟ per sacerdotiū excusat de hoc q nō tenet subuenire patri p visuz armor. si ab hostib⁹ inuadat: q iā nō est sibi licitū pugnare corpaliter. Similiter p matrimoniū excusat q nō tenet manere cū pte q: est obligat⁹ vxori. ergo multo forti⁹ per ꝓfessionē factā in religione excusat a subueniēdo parētib⁹: nisi ꝑm modū cōuenientē sue regule. ⁊ p consequēs nō dz ꝓpter hoc cōtra votū obediētie facere: imo eēt inobediēs hoc faciēdo. Per hoc patz solutio cuiusdā rōnis que solet ad oppositū induci que talis est: Votū factū de his que sunt superogationis nō ꝓiudicat illis que sunt de necessitate ꝓcepti: cum ꝓceptum implere sit necessitatis. vouere aūt talia nō: sed votū religionis est de his que sunt superogationis. subuenire aūt parentib⁹ in necessitate est de necessitate precepti. ergo per votum religionis per ꝓfessionez solēnizatū non absoluit aliquis quin teneat administrare parētib⁹ sicut ante: ergo per cōsequēs tenet exire claustrū ꝓpter necessitatē parentū etiā cōtra voluntatē superiorū. Dicendū q per professionē nō absoluit a precepto. bene tamē absoluit ab aliquo mō implendi preceptū. quia preceptū de honore parentū est affirmatiuū. ⁊ ideo nō obligat ad semp. sed ꝓ loco ⁊ tēpore ⁊ alijs debitis circūstantijs que aliqū va

simbecillitati consulens † ſ dando necessaria

Nām deus dixit: Honora pr̄z

ſ debitis obsequijs parētes indignos iudicauerit

⁊ matrez. Et qui maledixerit pa

ſ eterna.

trī vel matri: morte moriat. Vos autem dicitis: Quicunq; dixerit patri vel matri mun⁹ quodcūq;

ſ deo deuotuz

est ex me: tibi prōderit: ⁊ nōn honorificabit patrem suuz: aut ma/

ſ ita.

trem suam: ⁊ irritum fecistis. mā

ſ de sustētādis parētibus ſ q̄ vestre seruit auaritie

datum dei propter traditionem

ſ simulatores ſ q: bñ cōuenit moribꝰ eor

vestrā]. Hypocrite bene prophe

ſ in persona dñi.

tauit de vobis esaias dicens: Popul⁹ hic labijs me honorat: cor autem eorum longe est a me.

ſ ideo ſ nō habituri mercedē cū veris cultoribus

Sine causa autem cōlunt me do

ſ cōceptis diuinis,

cēntes doctrinas ⁊ mandata ho

† ſ que in dei mandatis fitiebāt

minū. Et cōuocatis ad se turbis dixit eis: Audite ⁊ itelligite. Nō

ſ aug. nō timeo īmūdicia obsonij: sed cupiditatis.

quod intrat in os cōinquinat

† ſ verba malicium cordis exprimentia.

hominem: sed quod procedit ex ore hoc coinquinat hominem. Tunc accedentes discipuli eius

† ſ quorum religio est in cibis.

dixerunt ei: Scis quia pharisei audito verbo hoc scādalizati sūt.

ſ doctores cū sequa

At ille respondens ait: Omnis

cibus suis q nō bñt fundamētū christū: cor figentes in terrenis ſ carnalis cupiditas cui consulunt

plantatio quā non plantauit pa

ſ de terra viuentium

ter meus celestis erādicabitur.

† ſ ceci traditionibus tenebrosis luce mandatorum dei priuati † ſ quia non solum sibi non prospicit

Sinite illos † ceci sunt † ⁊ duces

Labijs me ho. Magister. Scimus quia verax es. Vel exteriorem mundiciā cōmendādo: interior ⁊ que vera est in eis non est.

Nō quod intrat ⁊c. Nihil est extra hominē quod interius inquinet: nec ydoloticū in hoc q dei creatura est.

Vno ſmonc ois supstitio obseruationum elidit: cū in discernēdis cibis religio putetur.

Tūc accedētes ⁊c. Pharisecor magna est religio in cibis: qui audito verbo ſscandalizati sūt. id est: indignati sūt. B

Scādalizati sūt. Scandalon vel scandalum grece nos offendiculum vel ruinam vel impactionem pedis possumus dicere. Unde: Qui scandalizauerit aliquem id est occasionem ruine dederit.

Sinite. Permittite suo arbitrio: quia irreuocabiles sunt. Unde paulus: Hereticū hominem post primā ⁊ secundā correctionem deuita.

de lyra

riant ſm cōditionē ipsis implentis ꝓceptū: q: aliquis modus subueniēdi patri efficit incōueniens ⁊ illicit⁹ ipsi filio p assūptionē alicui⁹ stat⁹ liciti imo etiā perfecti. sic subuenire patri p defensio/nem armor efficitur illicitū per sacerdotij statum. tenetur tū ei subuenire aliis modis suo statui cōueniētib⁹: ita codē modo post votū obediētie subuenire patri cōtra voluntatē superioris efficit illicitum ipsi religioso: tenetur tū ei subuenire modis conuenientib⁹ ꝓfessioni sue. i Hypocrite. Hic redarguit saluator iudeos de falsa sanctitatis simulatione. quia ad hoc q essent in reuerētia pplī ostendebāt sanctitatē in verbis ⁊ in exteriori cōuersatione: cū tamē corrupti essent intentiōe: sicut fuerat ꝓphetatuz per Esaiā. xxix. licz sub alijs vbis ponat q̄ hic: sentētia tū est eadem. sequitur: h Sine causa. i. frustra. l Colunt me. Sicut enī medicina dicit sine causa vel frustra ꝓpinari que nō confert sanitatē. sicut cult⁹ dīn⁹ qui nō ducit ad verā felicitatē. sequit: m Docētes doctrinas ⁊ mādata hominū: q: ꝓpter suā auaritiā docebant trāsgredi mandatuz dei propter traditionē suā. vt visum est in falsa expōne ꝓcepti de honore parētū. ⁊ hoc etiam faciebāt ꝓpter suā superbiā: vt ꝓpter doctrine auctoritatē pplis deferret eis maiorē reuerētiā. n Audite ⁊ intelligite. Hic saluator arguit iudeos de vana supstitiōe. ⁊ diuidit in duas ptes. q: ꝑmo facit quod dictū est in generali. secūdo magis explicat intētionē suā in pticulari. ibi: Rndens aūt petr⁹. Prima in duas. q: ꝑmo in generali ponit suū documētū. secūdo ex hoc subiūgit pharisecor scandalū. ibi: Tūc accedēs. Circa ꝑmū aduertēdū q sicut dictū est: lotio manuū añ comestionē vl cibariorum appositionē faciebat ad quādā honestatē ⁊ mūdiciā corpalē: ⁊ in hoc erat bonū: sed si omitteret dicere q ex hoc incurreret īmūdicia spūalis. hoc est falsū ⁊ supstitiosū: q: īmūdicia spūalis, ꝓuenit ab interiori delectatiōe ⁊ cōsensu mētis: nō ab ipsis reb⁹ corpalib⁹. ⁊ hoc est qđ dī hic: o Et cōuocatis ad se turbis. renocādo eos a falsa doctrina cor. p Dixit eis: audite. aure corpis. q Et intelligite. aure mētis. r Nō qđ intrat in os. i. cib⁹ corpalis. s Coinqnat hoiez. spūalr. i. nisi inq̄tū p delectationē male afficit ad cibū. t Sed qđ ꝓcedit ex ore. i. ꝟba q̄ sūt malicie interioris sigtiua. v Hoc coinqnat hoiez. Cōsiderādū q rps non dicit hic extra legem lz enī aliq cibi in lege reputarēt īmūdi. vt caro porcina ⁊ hmōi. hoc tū nō erat ſm cor naturā. q: ois creatura dei bona ē. i. ad Tymoth. iiii. vñ Gen. i. Vidit de⁹ cūcta q̄ fecerat ⁊ erant valde bona. dī tñ porcus īmūd⁹ ⁊ agn⁹ mūd⁹. vt dicit Aug. extra Faustū. q: p alia sunt munda ſm legē signē qdā vitia q̄ sūt cuitāda. ⁊ iō q: lex euāgelica q̄ spūalis ē inchoata erat p rpm ideo ⁊ illa observatio figuralis cibor nō erit amplis observāda r Tūc accedētes discipuli ei⁹. Hic ex doctrina rpi ponitur pharisecorum scandalizatio: quia per doctrinam christi videbant eorum simulationē ⁊ doctrinam reprobatam: ⁊ ideo non poterant resistere per rationem vel scripturam: ideo ex inuidia mouebant contra christum ad mouendum: seditionem: ⁊ quia veritas vite iustitie ⁊ doctrine non est dimittenda propter scandalum aliorum: quia tale scandalum procedit ex malicia ipsius scandalizati. Unde dicit beatus Gregor⁹: Si de veritate scandalum oritur rectius oriri permittitur q̄ q veritas relinquat. ideo seq̄t: y Omnis plantatio. id est doctrina ab homine inuenta que non est legi ipsius dei consona. z Erādicabitur. quia non habet firmum fundamentum ⁊ radicem. a Sinite illos. id est doctrinam eorum cuitate. b Ceci sunt. i. carentes vero intellectu legis. c Et duces eorum. quia alios excecant suo errore. ⁊ ducunt eos ad precipitium.

Respondens

Edissere. Os aperte est dictum putant apli per parabolam dictum. Vitiosus ē auditor q vel obscura manifeste dicta obscure vult itelligē.
De corde enī. Non enim a diabolo immittunt: sed ex propria volūtate nascuntur. Diabolus enī incentor est nō auctor: qz nec interiora nisi per habitus z gesta nouit.
Non lotis. Spūalia dicta ꝓphetarum de cordis z corpis castigatione: vt hec. Luxuamini m.c. pharisei carnaliter de solo corpe accipiebāt quod vanum est fieri.
Luce. 6.f.
Et egressus inde ꝛē. Relictis calūniatoribus intrat fines tyri z sydonis: vt filiaz liberaret z per fidē gentilis femie pfidiā scribarū argueret.
marc. 7.c.
Relictis calūniatoribus significat q post resurrectionē relictur⁹ esset perfidiam iudeox: p predicationē itur⁹ ad gētes.
Et ecce mulier. Idē marcus dicit nisi q ait: Jesuz fuisse in domo cū mulier venit. Matthe⁹ per ista ꝟba: dimitte eaz qz cla. post nos: innuit q post ambulantē Jesum pces emisit. Venit ḡ mulier in domū vbi erat Jesus: & qz matthe⁹ ait: nō rndit ei verbū. dedit intelligere: quia ambo tacuerūt: z in silētio egressum eē Jesū: z ita cetera cōtexuntur que in nullo discordant.
Clamauit ꝛē. Per fidē clamat. vñ nouit vocare filiuz dauid: xpī incarnationē confitēs. Rogat ꝓ filia. i. ꝓ pplo suo nōdum credēte vt ipsi a fraude diaboli absoluāt
Vel filia est anima vl cō scientia cuiuslibet intra ecclesiam diabolo mancipata: pro qua mater ecclesia rogat: vel ipse homo pro fedata conscientia.
Qui non rndit. Nō de supbia & ne sit ẋti⁹ inie suc. In viā gē. ne ab.

sed etiam alios in precipitium trahunt
cecox. Cecus autē si ceco ducatū prestet: ambo in foueam cadunt.
ſ ad predicta
Respōdens autem petrus dixit
ſ quasi mystica sit in ꝟoc intelligentia
ei: Edissere nōbis parabolaz istā
ſ increpatiue ſ putatis mysticum quod est proprie dictum
Adhuc z vos sine intellectu estis. Nōn intelligitis: qz omne qđ in os intrat in ventrē
ſ post digestiones
vadit: z in secessuz emittit? Quē
ſ verba aūt turpia vel nociua ſ de cozis imūdicia
autem procedunt de ore: de cōr
†ſ ignatū cogitatiōe magis ingnat sordida locutiōe
de exeunt: †z cā coinquinant hominem. De cōrde enim exeūt cogitationes male: hōmicidia: adulteria: fornicatiōes: furta: falsa
ſ intus latentia
testimonia: blasphemie. Hēc sūt que coinquinant hominez. Nō
ſ exteriora autem
lōtis autem manibus manducare non coinquinat hominez. Et egrēssus inde Jesus secessit in par
ſ que fuerunt t ciuitates gentilium.
tes tyri z sidonis. Et ecce mūlier
ſ ecclia de gentibus ſ a pristina conuersatione
chananea ā finibus illis egressa
ſ p fidē: vñ nouit clamare filiū dauid
clamauit dicēs ei: Miser ēre mei domine fili dauid: filia mea ma
ſ vt probaret patient am z loganimitatem
le a demonio vexatur. Qui non respondit ei verbum. Et ācceden
ſ mysterij ignari vel mia moti: vel ipotūitate eī⁹ca-
tes discipuli eius rogabant eum
rere cupientes † ſ quā tenes nō exaudiendo
dicentes: Dimitte †eam quia clamat post nos. Ipse āutem respō
† ſ corporali missione
dens ait: Nōn sum †missus nisi ad oues que perierant domus
ſ q a lōge clamabat cōsecuta est eū ſ vt deū
israel. At illā vēit z adorauit euz
ſ .ā. fili dauid
dicēs: Dōmine adiuua me. Qui respondens ait: Nōn est bonuz sumere panez filiorum z mittere
ſ verum est
canibus. At illā dixit: Etiam do
ſ nō mereor panē vel sedere ad mēsaz: ſz cōtēta sum reliquijs ſ quas iudei vilipendebant
mine. Nām z catelli edūt de micis que cadunt de †mensa domi
ſ iudeox ꝗbus scriptura primo loco apposita est.
nozū suozū. Tūc respondens ie
sus ait illi: O mulier magna est fides tua: fiāt tibi sicut vis. Et sanāta est filia eius ex illa hora. Et
cūm transisset inde iesus venit

Vñ vitat calūniā iudeox: gētiū aūt sal⁹ passiōis z resurrectiōis tpi fuat.
Mysti. Qui nō rndit. Si ad ꝑmā petitionē ecclie dns salutē aīe differt dare: nō ē desperādū: vl a petēdo cessandū: & magis pcib⁹ insistendū: z ad deū: z ad sctōs donec ozent ꝓ ecclesia: z tunc perficiē oratio.
Non sum m. Quasi diceret. pri⁹ oportet me sacrm mei aduēt⁹ opere i iudeis: z sic adducē alias oues: z & signo petitionē huiꝰ differēdo.
Manē fi. Verbū salutis: qđ pri⁹ debeē iudeis: nō ē bonū dare canibus vel gentib⁹ canina rabie latrantib⁹ semp.
Etiā dne. Sub psona mlieris: mira fides ecclesie: z patiētia: z hūilitas ꝓdicat. Fides: qz credit posse sanari filiā. Patiētia: qz totiēs despecta i pcib⁹ pstat. Hūilitas: qz se nō canib⁹: sed catellis comparat.
Luce. 13.c
Nam z catelli. Mēsa est sacra scriptura: mice puerox sūt iterna mysteria qb⁹ humiles reficiūē sub mēsa: qz scripture humilē subditi: catelli: gentes: hūiles. puuli edunt nō panes nō crustas. i. fi lse supficiē: & medullaz.
Mat. 7.a
Magna est fi. Sic supi⁹ de cēturiōe: nō inueni tātā fidē in isrl: q filr (vt hec chananea) fidem gentiū prefignabat.
Magna ē fides gētiuz q̄ in auditu aurz obediūt z iō salutē sibi suisqz impetrat. Qz pueri cēturionis z filiā chanance fi venies ad eos sanat: sigt gētes ad q̄s nō vēit p pñtiā saluandas per ꝟbū suū.
Et sa. est fl. ꝛē. Ubi
Mat. 8.a
daf exēplū catheciçādi z baptiçādi infantes q nec sape nec facere aliqd pñt: & per fidē z ꝓfessionē parentū liberāt a diabolo.
Et cū transf. ꝛē. Cū in filia chananitidis salutē gētiū pignasset: reuertitur in iudeā: qz cū plenitudo gentiuz intrauerit tunc ois israel salua fiet.

Nicolaus

a Rndens aūt petr⁹. Hic aperit pdicte doctrine xpī intellect⁹ magis in spāli: qz petrus ꝓ se z ꝓ alijs q̄siuit intellectū dicēs: b Edissere nobis. i. exponc. c Parabolā istā. i. sniaz occultā. d At ille dixit. Adhuc z vos sine itellectu estis. q. d. tā diu audisti doctrinā meā q statī debueretis itelligere ea q̄ dicta sūt. vñ segt: e Nō intelligitis qz oē ꝛē. Istud est verū p synodochen. qz aliq̄ pars de oi qđ intrat in os. f In secessuz emit: qz in oi cibo q̄tūcūq̄ puro est aliqd impuritat: z a natura expellit tāq̄ superfluū: z aliqd retinet tāq̄ ad nutritionē necessariū: z neutrū istoz coinqnat hoiem spūaliter loquēdo. g Que aūt ꝓcedunt de oze: vt verba. h De corde exeūt. qz sūt ꝓcept⁹ mētis sigtiua. i Et ea coinqnāt hoiez. qñ sunt male cogitatiōis sigtiua. z hoc est qđ segt: k De corde enim exeūt cogitatiōes male. z per ꝓns. l Homicidia. i. ꝓsilia z colloga ad perpetrādū hmōi vitia que hic tāgūt z cōsimilia. m Hec sūt q̄ coinqnāt hoiez. spūaliter. n Nō lotis aūt manib⁹ ꝛē.] imūdicia spirituali. o Et egressus inde secessit ꝛē. Reprobato erroze phariseoz. hic christus trāsit ad gentiles: vt ex deuotiōe gentiliū ostendat iusta reprobatio iudeoz z hoc est qđ dr: Et egressus iesus inde secessit in ptes tyri z sidonis. Tyr⁹ z sidon sunt q̄dā ciuitates site in terra ꝓmissionis ꝓpe montem libani: qz filij israel nō potuerūt totaliter expellere gētiles de terra sua. p Et ecce mu. chana. natione. s. chananei eni habitauerūt in terra ꝓmissiōis ante filios israel: nec potuerūt p eos totaliter extirpari. Unde ista mulier ab illis qui remanserāt descenderat. Ista aūt audiuerat miracula z famaz iesu xpī z ideo firmiter credebat q̄ filiā suam sanare poterat. q A finibus illis egressa. quia xp̄m sequebat in via ad impetrādū sue filie sanationē. Marcus tamen dicit. vij. ca. q̄ venit ad iesum intra domū. z hoc est verū ꝓmo sed qz eam ibi nō exaudiuit secuta est eū in itinere clamās. r Miserere mei dñe fili dauid. Audiuerat enim xp̄m promissum iudeis descendere de genere dauid. s Qui nō rndit ei verbū. non ꝓpter indignationē: & vt ex perseuerantia eī⁹ in prece ostenderet fides eius z deuotio discipulis. t Et accedētes discipuli ꝛē. moti enim erant ad hoc videntes eius fidez z deuotionē. v Ipse aūt respondit. ꝓmo negatiue tamen sine improperio. o. x Non sum missus ꝛē. quia xp̄us erat primo z principaliter

de lyra

missus iudeis tanq̄ apls coz. z ideo in ꝓpria pson nō ꝓdicauit nisi iudeis nec fecit miracula nisi in casu ex aliq̄ spāli cā vt. s. ostēderet ecclesiā in fide gentiū esse fundandā: sicut habet hic. z Joh. iiij. vbi xp̄us ꝓdicauit samaritanis deuote eū recipientib⁹. Ipse est mortē aūt xpī fides ꝓdicata est publice gentilib⁹. Et hoc est qđ dicit apls Ro. xv. Dico aūt xp̄m iesū ministrum fuisse circūcisionis. i. aplm iudeoz ꝓpter veritatē dei ad confirmādas promissiones patrū. qz antiqs patrib⁹ iudeoz fuerat facta promissio de xpo sic abrahe z dauid: qz tū iudei ꝓ maiori pte fidē xpi repulerūt z gētiles eā susceperūt: iō apls subdit ibidē Ro. xv. gētes aūt sup mia honorare deū ꝛē. sequit: y At illa venit z adorauit eū. adoratiōe latrie dicēs: z Dne adiuua me. Infirmitatē eni filie sue reputabat suā z per ꝓns sanationem: a Qui rndēs. negatiue. s. z cū ipropērio. ait: b Nō est bonū sumere panē filioz. i. doctrinā z miracula ꝓmissa iudeis tāq̄ spūalib⁹ filiis ꝓpter cultū vni⁹ dei. c Et mittere canib⁹. i. dare gētilib⁹ q erāt dediti cultui idoloz: sic canes circa cadauera aialiū defunctoz. d At illa dixit etiā ꝛē. i. bonū est in casu. e Mā z catelli edūt ꝛē. q. d. sicut catelli aliq̄ modica vtpote micas cadētes de cibo ꝓcesso filijs percipiūt: i a etiā gētiles debēt aliqd saltē modicū percipe de bñficijs xpi. ex quo pz q nō est ꝓtrarietas in ꝟbo xpi cū dicit: Nō est bonū ꝛē. z ꝟbū huiꝰ mulieris dicent: imo bonū est: qz ꝟbū xpi est intelligēdū q nō erat regulariter z vniuersaliter bonū: cū xps esset apls iudeoz vt dictū est. ꝟbū aūt huiꝰ mulieris intelligendū est in casu ꝓpter. s. petentē deuotionē z vt oīderet ecclie gētiū futurā fundationē. f Tunc rndēs iesus ait: o mulier magna est fides tua. qđ pz ex ꝟbo z facto suo: qz nō fuit retardata a feruore petēdi. ꝓmo ꝓpter xpi taciturnitatē. nec secūdo ꝓpter eī⁹ rnsionē negatiuā. nec tertio ꝓpter ipropriū adiūctū rnsioni negatiue. z iō subdit: g Fiat tibi sic vis. q. d. fides tua hoc meret: qđ pz ex facto cū subdit: h Et sanata est filia eī⁹ ꝛē. Patz etiā ex dict q tarditas xpi ad exaudiēduz eī⁹ petitionem nō fuit ex ignorātia vel volūtate: & vt ex pseuerātia mulieris oīderet fides eī⁹ z deuotio dignior exauditiōe. i Et cū trāsisset. Hic tertio xps reuertit ad iudeos collato eis ampliori munere sicut post cōuersionē gentiū reuertet ad iudeos ꝓ fidei illūinationē: z ideo facit eis plura miracula q̄ ante. ꝓmo

j ilij infirmos

In mon. Dñs in mõte: ꝟbuz in alto sedet: qz in sua maiestate, nõ posset intelligi.

Cecos. Cecí sũt qui non intelligũt etiaz si obediant iubentib⁹. Surdi qui non obediunt etiam si intelligant.

Jesus aũt. Cõuocat discipulos vt doceat mgros cũ miozib⁹ cõicare cõsilia sua. Uel vt ex locutione intelligant signi magnitudinem.

Miser eoz tur. Turba triduo sustinet dñm: qz fideles penitẽtes se ad dñm in ope ⁊ ꝟmone et cogitatiõe ne cõuertunt q in ꝑsentẽ vite via deisce rent: si i sua ꝓscia sine doctrie pabulo dimitterẽt.

In supiori signo propinqui mẽoranẽ ⁊ vicini qnqz sensuũ: ⁊ eoz nõ recordat dñs: sed discipuli in vespa iã iclinato sole. Hic dñs se misereri dic̃ ⁊ q̃re: qz triduo iã p.me. In toto scło tertiũ tẽp⁹ẽ quo gra dat. ꝑmũ añ legem. secũdũ sub lege. tertiũ sub gra. q̃rtũ ẽ in futuro: vbi dies erit sine nocte ad quod tendens refi/citur in viz.

In deserto panes. ꝓpanes ꝑdicatores: desertũ sese. i. infecũdos dicũt. Quasi. vñ nobis tãta facũdia vt possim⁹ taz auidis auditoribus sufficere?

Et accipiens. Ut oñdat se cõgaudere de salute hoiuz: ⁊ nos ad agẽdas gras informat etiaz de temporalibus.

Septẽ pa. Septiformis spũ pascit adiuncta aplica auctoritate. q. paucoz pisciuz sapore q non reficiũt exemplo sue vite vel mortis.

Septẽ panes scriptura noui testi in quo gra spũs sancti ⁊ reuelat̃ ⁊ datur. Nec sũt ordeacei. vt. s. qz hic nõ (vt in lege) vitale alimẽtũ aie figuris. q. tenacissima palea tegit̃. Hic nõ duos pisces (vt in lege duo vngebant̃: rex ⁊ sacerdos) ꝟ pauci. i. seti noui. te. qui de fluctib⁹ seculi sunt erepti: ⁊ sustinent turbulentũ mare ⁊ exẽplo suo nos reficiunt: ne in via deficiam⁹. Ibi supra fenũ: vt desideria carnis cõprimantur: hic super terrã vbi ⁊ ipse mũdus relinq̃ precipit̃. Uel mons in q̃ dñs

† ⁊ vt auditores erigat ad superna.

secus mare galilee. Et ascendẽs
† ⁊ quia requies non nisi in celestibus est querenda ⁊ mente devota
in montem † sedebat ibi. Et ac̃ces/
† ⁊ regnantẽ in elo ⁊ fidelium ⁊ quos secũ ducũt
serunt ad † eum tũrbe multe hã/
doctrina ⁊ exẽplo ⁊ a cõfessiõe christi † ⁊ claudos p devia praui operis non recte euntes
bentes secum mutos: † ⁊ claudos
⁊ in lumine fidei ⁊ sarcina peccatorum
cecos: debiles ⁊ alios multos: ⁊
⁊ qz media tori p hũilẽ aduẽtũ curãdos subijciũt sci ꝟdicatores †⁊ quasi prẽdo hũanitate christi
proiecerunt eos † ad pedes eius ⁊
⁊ qz fideles iestimabili gaudio exultãt qñ hec vident
cũrauit eos ita vt turbe mirarẽ/
⁊ christum confitentes
tur videntes mutos loquentes:
⁊ per bona opera ⁊ credendo
claudos ambulantes: cecos vi/
⁊ dicunt: quis deus magnus sicut deus noster † ⁊ deũ non recentes
dentes ⁊ magnificabant † deum
israel. Jesus autem conuocatis
⁊ compatitur.
discipulis suis dixit: Miser eoz
vt hõ: pascit vt deus † ⁊ in fide trinitatis lucidi pro suis suoruq̃z peccatis instanter supplicant.
turbe qz † triduo iam perseuerãt
⁊ pro exoratione suoru̇ ⁊ pabulum scripture
mecum: ⁊ nõn habent quod mã
† ⁊ prius aufert debilitatem: post cibos offert sanis † ⁊ a sacra admonitiõe vacuos
ducent: ⁊ † dimittere † eos ieiunos
⁊ perit qui fine celesti pane ad patriã tendit
nolo ne deficiãt in via. Et dicũt
⁊ rudes in fide: qui non recordantur quinqz panibus quinqz milia hominuz satiata fuisse
ei discipuli: Unde ergo nobis in

ipsi apostoli desertum: quia adhuc infecundi
deserto panes tantos vt sature
⁊ non ignarus
mus turbam tantam? Et ait illis
sed docendo responsurus
Jesus: Quot panes habetis? At
⁊ scriptura noui testi.
illi dixerũt septem: ⁊ paucos pi
⁊ sancti illius temporis quo ea condita est: vel quorum fidem vitam ⁊ passiones continet
sciculos: ⁊ precepit turbe vt di/
† ⁊ super ipsius montis soliditatem: nullo feno interposito † ⁊ primum complens in se precepta que dabat ⁊ sanctorum vitam in se prefigurans.
scumberet super † terram. † Et ac/
† ⁊ sacramenta aperuit ⁊ quia ministerio apostolorum voluit ecclesie distribui cibaria vite
cipiens septem panes ⁊ pisces ⁊
⁊ memorie recondendo ⁊ operando †⁊ vt esuũ vis perfectus esse vende omnia ⁊c.
gratias agens fregit ⁊ dedit di/
⁊ audiendo ⁊ exempla intuendo.
scipulis: ⁊ discipuli dederunt po
pulo ⁊ comederunt omnes ⁊ sa/
⁊ memorie recondendo ⁊ operando †⁊ vt esuũ vis perfectus esse vende omnia ⁊c.
turati sunt: ⁊ † quod superfuit de
† ⁊ spũaliũ summa perfectio
fragmentis tulerunt † septẽ spor/
tas plenas. Erant autez qui mã
⁊ nouit esuũ ppls: nõ qnqz sensibus obnoxius ⁊ qnatuor animi virtutib⁹ exornatus
ducauerũt quattuor milia homi
⁊ exceptis leuib⁹ ⁊ infirmis q i virũ ꝓfectũ nõ creuerũt.
num extra paruulos ⁊ mulieres.
Et dimissa tũrba ascendit in na/
uiculã: et venit in fines magedan.

c Tacceſſe C. XVI.
† ⁊ legis fiducia insolentes dedignantes opera virtutum
runt ad eũ † pharisei ⁊ sa/

In fines mag. Ma/ Joan. 6. b.
gedan q̃ alio nõie dr dalmanuta q̃ est regio circa galilee. ⁊ interp̃tat̃ poma vel nuncia: ⁊ significat hortũ de quo dr: Mort⁹ cõclusus fons signat⁹ vbi crescũt poma virtutũ: ⁊ ibi nunciat̃ nomen dñi. C. XVI.

Tacesserũt. Ut signum de celo. Ut qui pauit multos paucis:
c mãna placeret quo omnes reficeret. Unde iohannes post edulium panum: quod signum facis vt videamus ⁊ credamus tibi? quid operaris? patres uostri man. m. in de.

Nicolaus

infirmos eoz curando. secũdo cos corporaliter satiando. ibi: Jesus autez. Circa primũ in quodã generali implicant̃ plura miracula ⁊ diuersoz generũ que si explicarent̃ in pticulari implerẽt vnũ magnũ librũ: ꝓpter qđ dicit̃ Job. vlẽ. q⁹ si oia facta xpi essent scripta per singula tot⁹ mũdus non posset capere libros q scribendi essent. dicit ergo: a Et accesserũt ad eũ. scz cũ reuersus fuisset ad iudeos. b Turbe multe. qz de multis ciuitatibus ⁊ castellis ⁊ villis venerant ad impetrandũ sanationez infirmoz. ⁊ hoc est quod sequit̃: c Habentes secũ mutos: cecos: claudos: ⁊ debiles. Debilitas accipit̃ hic ꝟm Micro. nõ in generali ꝟ in spãli. qñ scz non põt qs se iuuare de vna manu. hoc mõ dr debilis sicut claudus q nõ põt ambulare nisi de vno pede. Iste aũt infirmitates erãt incurabiles via nature ⁊ medicine. ideo ꝓpter curationẽ earũ recurrebãt hoies ad xp̃m cui nil impossibile. d Et alios multos. hoc addit cuãgelista ad includẽdũ oia infirmitatũ genera. e Et ꝓiecerũt eos ad pedes ei⁹ vt illi q non poterãt fidẽ ⁊ deuotionẽ ostẽdere ꝟbo vt surdi ⁊ muti. saltẽ ostẽderẽt eam facto. f Et curauit eos. solo. s. ꝟbo. Ille solo ꝟbo poterat curare qui solo ꝟbo poterat mũdũ de nihilo creare. g Jesus aũt cõuocatis discipulis suis. Dic ponit̃ miraculũ de multiplicatiõe panũ. h Misereor turbe. Hoc aũt ꝑdixit aplis vt ipsos induceret ad pietatẽ. i Quia tri duo iam perseuerãt mecũ: qz tantũ afficiebant̃ ad doctrinã xp̃i audiẽdã ⁊ videndũ ei⁹ miracula q⁹ per tres dies nõ redirent ad loca ꝓpria manẽtes cũ xp̃o in loco deserto ⁊ sub diuo: ex quo patz eoz devotio. k Et nõ habẽt qđ mãducẽt: qz cibaria q̃ domib⁹ suis apportauerãt iã erãt consũpta. ⁊ iõ ꝑma die vel secũda hoc miraculũ nõ fecit: tũ qz alimẽta adhuc habebant: tũ qz magis apparuit qñ ei victꝰ oino defuit. l Et dimittere eos ieiunos nolo ne deficiãt in via: qz plures eoz lõge distabãt a domib⁹

de lyra

suis ⁊ dic ꝑcedẽti parũ comederãt. m Et dicũt ei discipuli vnde ⁊c.] q. d. locus est desert⁹ ⁊ ville multũ distant: ⁊ ideo nõ possum⁹ ꝑ humanaz ꝓuidentiã talia habere. n Et ait illis iesus. quot panes habetis: nõ petit ignorãdo: sed vt eoz respõsione ꝓuideat de mõ. o At illi direrũt septẽ qđ erat quasi nihil respectu tãte multitudinis. p Et paucos piscículos. qz pauci erãt in numero ⁊ parui in quãtitate. oia ista dicunt̃ ad maiorẽ declarationẽ miraculi q⁹ ex tam paruo cibo potuerit tanta multitudo satiari: ⁊ hoc fuit per multiplicationẽ cibi in manib⁹ christi codẽ modo sicut dictũ est. s. ca. ix. sequit̃: q Et dimissa turba. post miraculum ostensum ascendit in nauiculã fugiens turbe applausum ⁊ reuerẽtiam: in hoc vans predicatorib⁹ exẽplũ. r Et venit in fines magedan. Ille est loc⁹ i quo iosias occurrẽs regi egyptivulnerat⁹ẽ. vt habet̃. iiij. Reg. xxiij. Marc⁹ aũt dic̃ i fines dalmanutha. ca. viij. Et dicẽdũ ad hoc q⁹ nõ ẽ ibi diuersitas ꝟm rem. qz ꝟm aliqs est eadẽ regio habẽs duo noia. Marc⁹ accipit vnũ ⁊ Matthe⁹ aliud: ꝟm alios sunt due regiones distincte: ꝟ in extremitatib⁹ cõiũcte: ⁊ ideo existẽs in cõfinio vtriusq; vere dr esse in fine istiꝰ vel illius: ⁊ in tali loco erat iesus. C. XVI.

f Tacesserunt ad eum pharisei. In precedenti caplo christus re/
c probauit errorem iudeorum in lege. Hic docet fundationem ecclesie gentium in fide: vbi primo aperit incarnationis mysterium. secundo predicit redemptionis precium. ibi: Uenit autem iesus in partes. tertio imponit imitationis exemplum. ibi: Tunc iesus dixit discipulis. Prima in duas. quia primo mysterium incarnationis aperit̃. secundo ex hoc doctrina phariseoz non solũ sicut erronea: ꝟ sicut curiosa ⁊ inutilis excluditur. ibi: Et cũ venissent discipuli eius. Circa primã partez ꝛ aduertendũ q⁹ aliqui scribe⁊ pharisei omisso studio legis ⁊ ꝓphetarũ studebant

Petebāt tētādo: vt in morem helye ignē de sublimi mitteret: vl in silentiū samuelis estiuo tēpore mugire tonitrua faceret: quasi non possent z illa calūniari: z dicere ex occultis z varijs aeris passionibus accidisse.

Facto vespere. Increpat eos q ex ordine elementoꝝ discernāt dies & signa tēporū ignorāt: cū ois lex z ꝓphe aducēt sui iudicia ex operū q̄ gereret admiratiōe significent.

Cū q̄litatē tpis vēturi ex signis p̄cedentibus cognoscerēt: rē tā necessariā ex signis suis intelligere negligebant.

luce.12.g. Rutilat enim. Dātiuntur apli post resurrectionem p quos me iudicare i futuro scire potestis q: cū nō parco meis bōis quin patiantur: non parcam alijs in futuro.

Signa aūt z c̄. Ad tēpus gratie pertinētia a ꝓphetis p̄dicta: non p̄sit vobis fidez facere de meo aduentu.

Jone.2.a. Mar.8.b. Signa aūt. Signa tēporū dixit de aduētu suo vel passione: cui simile est roscū celū vespere. Et itē de tribulatiōe ante aduētuz futuruz: cui simile est roscū celū cū tristitia.

Nō dabitur ei z c̄. Sed daf fidelibus de celo quando vidētib⁹ apostolis in celum ascendit et spīritum sanctum misit.

Mar.8.b. Luce.12.c. Obliti sunt panes. Quomodo panes nō habent qui modo impletis sportis nauez ascenderūt: z nauigantes audiunt vt caueant a fermento phariseoꝝ: Sed tñ ait scriptura q obliti sunt tollē panes secū: vnius veri z interni panis qui cuz eis

ducei tētantes: z rogauerūt eum vt signum de celo ostenderet eis. † ita in morte mea debetis resurrectionē peccatoꝝ

At ille respōdens ait eis: † Facto per meum sanguinem intelligere.

vespe dicitis serenū erit: rubicū: † futurum iudicium preuidere per precedentes

dum est enim celū. Et † mane. hō: tribulationes sanctorum

die tempestas: rutilat enim triste ſ ex istis signis

celuz. Faciem ergo celi diiudicare nostis: signa autem temporū

† nota eadē supius dicta ſ incredula. p spūali carnon potestis. † Generatio mala

nalē intellectū hāt ſ de celo

z adultera signū querit: z signuz

† nisi ve inferiori ſ hoc potestatis sue signū constitutum esse demonstrat

non dabitur ei † nisi signuz ione.

ſ relict⁹ vt infidelib⁹: nō dimissis ſ iudeis. ſ ad gētes

Et relictis illis abijt: z cū venissent discipuli eius trans fretum: obliti sunt panes accipere. Qui dixit illis: Intuemini z cauete a

ſ .i. a vanis traditiōibus gbus videnſ q̄ō non sunt.

fermento phariseoꝝ z saduceoꝝ. At illi cogitabant inter se dicētes

ſ nō vult vt de pāib⁹ eoꝝ accipiam⁹ ſ cogitatōes eoꝝ

q: panes non accepimus. Sciēs aūt Jesus dixit: Quid cogitatis inter vos modice fidei: qa

ſ neq; mysterium intelligitis neq; virtutem in memoria habetis

panes non habetis? Nondū intelligitis neq; recordamini qnq;

ſ expensorum.

panum in quiq; milia hominū z quot cophinos sūpsistis: neq;

ſ expensorum.

septem panuz in quattuor milia hominuz z quot sportas sumpsistis? Quare non intelligitis: qa

ſ coporali

non de pane dixi vobis: cauete a fermēto phariseoꝝ z saduceoꝝ. Tūc intellexerunt q: non dixerit cauendum a fermento panū sed a doctrina phariseoꝝ z saduceorum. Venit autem Jesus in

ſ quam in honore tyberij cesaris philippus frater herodis extruxit

partes. cesaree philippi: z interrogabat discipulos suos dicens: Quem dicunt homines esse fili

ſ non dicit me ne insolenter loqui videatur

um hominis? At illi dixerūt. Alij Joannem baptistaz: alij aūtem heliam. Alij vō hieremiaz aūt vnū ex prophetis Dicit illis

Nicolaus

debant in mathematicis z potissime in astrologia. vsi z vsq; hodie aliqui eoꝝ i hīs sūt valde curiosi: z q: astrologi aliqñ volūt iudicare ex ꝓsideratione astroꝝ de inchoatiōe legū z sectarū diuersarū. iō z isti p astra volebāt pnosticare de aduētu xp̄i. hoc aūt ē impossibile q: virt⁹ celi nō se extendit ad talia. Iz se extēdāt ad pnosticandū de futura dispositiōe aeris: vt siccitate et pluuia z huiusmodi: z hoc est qđ dicit: Et accesserūt ad eum pharisei z saduceī tentātes. s. si possent eū in aliquo capere. a Et rogauerūt eū vt signū de celo ostēderet eis. declarādo. s. tēpus sui aduentus ex aliquo signo cefuturo tpis dispositiōe potestis p ꝓsiderationē celi. q: ad hoc bene se extendit talis sciētia: ꝓpter qđ subdit: Serenū erit. c Rubicūdū est enī celū. tingit. Iz aliqñ impediat. d Et mane. supple dicere potestis. e Hodie tēpestas. erit supple. f Rutilat z c̄. qđ ꝓtingit in conuulsatione z tonitruo: z hīs est signū tēpestatis. ꝓpter qđ subdit: g Facie ergo celi diiudicare nostis. inq̄ntū. s. facies celi est signū alicuius dispositiōis future in elementis. h Signa aūt tēporū nō potestis. i. signa tēporis diffinitoꝝ i prescietia dei de aduētu xp̄i nō potestis per talia diiudicare: q: solūmodo dependent ex diuina dispositiōe z nō ex ꝓstellatiōe: z ꝓpter hoc aduētus xp̄i cōsiderand⁹ est vt dictū ē ex dict⁹ ꝓphetarū q hoc habuerāt ex diuina reuelatione: sicut habet Dañ. ix. vbi circa hoc tang hebdomade determinate. z Deu. xlix. Vbi signū aduētus xp̄i ponit trāslatio regni iudeoꝝ ad alienigenā: qđ factū est sub herode. i Generatio mala z adultera. hoc. s. expositū ē. c. xij. l Et cū venissent. Hic cōcludit doctrinā phariseoꝝ vitandā a discipulis suis: nō solū tanq̄ curiosaz z inutilē sed etiā malam z periculosaz: ꝓpter hoc vocat eā fermentū ꝓpter corruptionē malicie z nequitie ꝓtentā in ea. z hoc est qđ dicit: l Intuemini. p diligētē cōsiderationē mentis. m Et cauete a fermēto. i. a doctrina corrumpente: nec est mirū si fermentū dicit hic doctrina corrūpens. s. autem. xiij. ca. fermentum accipit ꝓ feruore fidei vt visū est: q: cadē res ex diuersis ꝓprietatib⁹ bene significat oppositā z disperata: sicut leo aliqñ accipit pro xp̄o: vt dī Apoc. v. Vicit leo de tribu iuda: z hoc ꝓpter ꝓstantiā z audaciaz in aggrediēdo ardua z periculosa. Aliqñ aūt accipit pro diabolo ꝓpter crudelitatē. sm q dicit. j. Pet. v. Aduersarius vester diabolus tanq̄ leo rugiens z c̄. ita eodē modo fermentū ꝓpter calorē inclusuz significat feruorem fidei: ꝓpter aūt corruptionē doctrinā malā. n At illi cogitabāt intra se dicentes: q: panes nō accepim⁹. q. d. intra se: bñ cauim⁹: q: ab eis nullū panē accepim⁹.

de lyra

Ex quo pz q̄ intelligebāt fermentū ad lras. i. panē fermētatū. pz etiā eorum deuotio ad xp̄m: q: sic ei inseparabiliter adherebāt q̄ obliti fuerāt accipe necessaria. o Scies aūt ihesus cogitatiōes eoꝝ: tanq̄ de⁹. p Quare nō intelligit⁹ q: z c̄. q. d. ex factis meis precedētib⁹ z doctrina deberetis sic esse illuminati q̄ verbū meū intelligeret⁹ nō de pane māli: q: de hoc possuz vobis sufficienter ꝓuidere: qđ ꝓbat duplici exēplo in quo magnā multitudinem satiauerat paruo cibo vt patuit. s. xiiij. z. xv. ca. z hoc est qđ dicit: Nondū intelligitis z c̄. z pz. sequit: q Tūc intellexerūt z c̄.] .s. materialium sed a doctrina phariseoꝝ q̄ vocat fermentū rōne p̄dicta. r Venit aūt ihesus. In ista pte ostēdit se humane salutis preciū. z primo ostēdit se dei z hoīuz mediatorē. z secūdo hoīuz redēptorez per suā passionem. ibi: Et extinde cepit ihesus z c̄. Circa primū primo ponit discipuloꝝ cōfessio. secūdo ex hoc subdit potestatis collatio. ibi: Respondēs aūt ihesus. Circa primū aduertēdū q̄ mediator inter aliqua debet participare extrema: z iō xp̄s qui habebat duplicē nāz i vno suppōsito. s. diuinā z humanā: vnā sibi nālē: aliā ꝓ nob assūptā: erat vere dei mediator z hoīuz: z p ꝓis aptissim⁹ vt cēt hūane redēptiōis p̄ciū. Hāc aūt duplicē nāz declarat in seipso: humanā p euidentē. ostensionē: q: dicebat se z ostendebat se filiū hoīs: aliā ex vera ꝓfessione petri ꝓ se z alijs discipulis dīnā nāz i eo ꝓtētis: quā ꝓfessionē tanq̄ veritati exp̄ssiuā approbat xp̄s. Dic igit: Venit aūt ihesus i ptes cesaree philippi. Dicitur āt cesarea philippi: q: renouata z āpliata a philippo tetrarcha frē herodis extūc nolauit cā cesareā i honorē cesaris q̄ dedit ei q̄rtā ptē regni vt refert Joseph⁹: z habitū ē. s. Dicit ēt cesarea philippi ad dīaz alteri⁹ q̄ dicit cesarea palestina vbi cornelī⁹ cēturio mānsit: Act. x. z ista ciuitas antiqt⁹ dicta ē lachis z postea dan a filijs dan cā occupātib⁹: vt hī Judic. xviij. postea dicta ē cesarea philippi z nūc pelneas seu palneas dī: i ista aūt ciuitate habitābat gētiles z in ꝓfinib⁹ ei⁹: z iō ex hoc q xp̄s hoc mysteriū suc incarnationis reuelauit ostendit fundatio ecclie in fide gentiū. sequit: s Et interrogabat discipulos suos. nō interrogabat ignorās qđ crederēt vel quid respōderēt: ꝓ vt eoꝝ fideli ꝓfessione ꝓuenīēti⁹ solidarent in fide. t Quē dicūt hoīes z c̄. i. turbe vulgares: z q: de ipso erant varie opiniones in populo. ideo sequitur: u At illi dixerunt alij ioannē baptistā. Cuius opinionis fuit herodes z sui sequaces: vt. s. visū est. xiiij. ca. x Alij aūt helyaz. ꝓpter zelū veritatis. y Alij vō hieremiā. ꝓpter patientiā i aduersis. z Aut vnū ex ꝓphetis antiquis. s. sm q̄ habetur Luce. ix. vbi hī sic q̄ ꝓphā vn⁹ de priorib⁹ surrexit. Opinio aūt eoꝝ loquētiū de imortalitate anime z de resurrectione fuit q̄ anima separata a corpore sit maioris virtutis

Respondens simon. Ideo vnus respondens ꝛ vni respondetur pro omnibus vt vnitas in omnibus obseruetur.

Dei viui ꝛc. Ad distinctionē falsoꝝ deoꝝ: quos gentes vel de mortuis hominibus vel de insensibili materia sibi instituerunt.

Bariona. Bene filiꝰ colūbe: qꝛ dñm pia simplicitate sequebatur: vꝛ qꝛ plenꝰ spūali gꝛa erat.

Filius spūs sancti dicit̄ q ostensus ē in colūba ab eo quē filiū dei viui vocauerat: ꝛ filio columbe pater reuelat: qꝛ vna est operatio patris ꝛ filij cū sancto spiritu. Reuelat inq̄ mysteriū fidei: qꝛ caro et sanguis nō reuelare potuit. i. hoies carnali sapiētia inflati qui nō colūbe filij: ꝛ ideo a sapiētia spiritus alieni. dc quibꝰ. s. Alii ioānē alii helyā ꝛc.

Tu es. Nō dico vocaberis: sed tu es petrus: ob fortitudinē fidei ꝛ confessionis constantiam.

Petrus. A me petra ita tū vt mihi rctineā dignitatē fundamenti: tu sup me ordiabis lapides mūdos: ꝛ abijcies lepꝛosos. Sicut̄ lumen ꝛ cetera nomina: vt vos estis sal. terre: a domino sortiti sunt apostoli: sic simoni a se nomen petri dedit.

Et porte. Porte inferi sunt peccata: mine: blādimēta: hereses: quibꝰ infirmi ruūt in mortē: qui nō vere supꝛa petrā: sed super arenaꝝ domū p̄fessionis sue credēdi sunt edificauisse. i. nō simplici ꝛ vera intentione christū sequi: sed ob terrenā quālibet causaꝝ habitū pretēdisse. Qui enim in intimo cordis amore fidē christi percipit: quicquid ingruit extra facile vincit.

Et tibi. Vt omnibus ꝓstaret quia absq; ea confessiōe ac fide nullus regnum celoꝝ posset intrare.

Qui pꝛe ceteris cōfessus est: pꝛe ceteris donaꝝ clauibꝰ. Claues sūt discernendi scientia ꝛ potētia qua dignos recipere: indignos excludere debet a regno. Vñ subdit ꝛ q̄cunq; ligaueris. i. quē i peccaꝝ p̄sistentē eternis penis adiudicaueris: vel quē hamilez ꝛ vere penitētē absolueris: sic erit ꝛ i celis

Et quocū. li. Je. Habent quidē eandē iudiciariā potestatē alij apli. quibus post resurrectionē ait: Accipite spiritū sanctū: quoꝝ re. ꝛc. Habet etiā omnis ecclesia in p̄sbyteris ꝛ episcopis: sed ideo petrus specialiter accipit vt omnes intelligant q̄ quicunq; ab vnitate fidei ꝛ societate eius se separauerit: nec a peccatis solui nec celum potest ingredi. Hunc locū q̄daꝝ nō intelligentes aliquid sibi sumunt de supercilio phariseoꝝ: vt dānare

Nicolaus

ioris virtutis q̄ ꝓiūcta tali coꝛpi quale nūc habemꝰ: ꝑm q̄ dicit̄ Sap̄. ix. Coꝛpꝰ qđ coꝛrūpit̄ aggrauat aiaꝝ: ꝛ silr q̄ in resurrectiōe hoies crūt maioris virtutis: ꝛ qꝛ videbant christū maiora facē miracula q̄ꝫ aliqs ꝓpheꝝ tarū fecerit. ideo credebāt q̄ vnꝰ de antiquis ꝓpheꝝ surrexisset a mortuis: ꝛ sic maiora miracula faceret q̄ꝫ ante fecisset: ꝛ hoc modo motꝰ est herodes ad credendū q̄ esset ioānes baptista: vt habitū est. s. segē: a Vos autē quē me esse dicitis. q. d. si alij errant opinādo falsa de me: vos tū nō debetis errare qui tādiu mecū fuistis ꝛ meā doctrinā frequēter audiuistis ꝛ miracula tanta vidistis. b Respondens simon petrus dixit: petrus tanq̄ ꝓn cipalis inter alios pro se ꝛ pro alijs dedit responsum. c Tu es xp̄s. qđ interpretat̄ vnctꝰ. ꝛ sic cōfitet̄ ei⁹ humanitatē in qua vnctus est oleo gratie pre alijs. d Filius dei. naturalis. s. ꝛ nō adoptiuus sicut alij: ꝛ p ꝓis eiusdē nature cū deo patre: ꝛ sic ꝓfitet̄ veritatē diuine nature ꝛ humane in eodē suppositō. e Viui. hoc addit̄ ad differentiā illoꝝ qui colebantur tanq̄ dij a gentilibꝰ: vt hercules iupiter ꝛ cōsimiles. Fuit enim antiquoꝝ opinio q̄ qñ tales excellētes p̄sone moriebant̄ ad vitā deoꝝ trāsferebant̄. Unde. ij. Machab. xi. dr q̄ rex antiochus scripsit de patre suo mortuo: Patre nostro inter deos translato nos volentes eos qui sunt in regno nostro sine tumultu agere ꝛc ad istas ergo falsitates excludēdas dixit petrꝰ: Dei viui. f Respondēs aūt ihesus. Hic cōsequēter ad cōfessionē deitatis subdit collatio potestat̄. g Beatꝰ es simon bariona. i. filius ioānabar enim idē est qđ filiꝰ. iona aūt ponit̄ p diminutionē subtracta media syllaba pro ioāna. vñ est ibi cōpositio ex integro ꝛ corrupto. Vñ bariona hic accipit̄ ac si diceret filiꝰ ioānis: ꝓpt̄ hoc petrꝰ dr Joh. vlt. simon ioānis. Dicit aūt B Beatꝰ. qꝛ cōfessio vere fidei ducit ad beatitudinez. h Caro ꝛ sanguis nō reuelauit tibi. i. hō mortalis nō docuit te istam veritatem.

i Sed pater meus. ꝛ per ꝓis tota trinitas qꝛ indiuisa sunt opa trinitat̄ ad extra k Et ego dico tibi. ꝓ te ꝛ ꝓ socijs tuis. l Quia tu es petrꝰ. i. cōfessoꝝ petre vere que xp̄us est factus. m Et sup hanc petrā. quā cōfessus es. i. sup christū. n Edificabo ecclesiaz meā. Et porte inferi. i. persecutiones tyrānoꝝ ꝛ insultus ꝛ tētationes spirituū malignoꝝ. o Non pꝛeualebūt aduersus eam. a vera fide subuertendo. Erquo pz q̄ ecclia non ꝓsistit in hominibus rōne potestatis vel dignitatis ecclīastice vel secularis:

ꝑ discreti ab alijs non homines sed dij.

Jesus. Vos autem quez me esse
ꝑ scīt̄ ꝛa postoli: sed petrus rñdet pro oibus
dicitis? Respondens simon pe-
† ꝑ oia cōplens est: q ꝛ naturā ꝛ nomē expꝛessit
ꝑ verū hoiem ꝛ verū deū credit ꝛ confitetur.
trus dixit: † Tu es christus filiꝰ
ꝑ in petro omnibus respondit.
dei viui. Respondens autem ie-
ꝑ tam alte ꝙdet confessione
sus dixit ei: Beatus es simon
ꝑ filius columbe syriace ꝑ carnalis quilibet
bariona: quia caro ꝛ sanguis nō
ꝑ tñ archanū ꝑ q illustrat mentes hominum
reuelauit tibi: sed pater meus q
† ꝑ qui credis in me
in celis est. Et ego dico † tibi quia
ꝑ tu dixisti mihi filiꝰ dei: ꝛ ego dico tibi cui⁹ dicere ē fa
tu es petrus: ꝛ super hanc petrā
cere ꝑ. i. christū in quem credis
edificabo ecclesiam meaz. Et por-

† ꝑ non separabunt eam a charitate mea ꝛ fide
te inferi † non pꝛeualebunt aduer
ꝑ pñtis iudicij ptātē ꝑ eccle ꝑ quēcūq; indignū re
missione iudicaueris dū viuit apud deū indign⁹ iudi
cabit ꝑ quēcūq; ꝛ soluendū iudicaueris dū viuit: ꝛ
remissōne peccatorum consequetur a deo
sus eam. Et tibi dabo claues re-
gni celoꝝ. Et quodcunq; li-
gaueris super terram erit ligatū
ꝛ in celis: ꝛ quodcunq; solueris
super terram: erit solutum ꝛ in ce
lis. Tunc precepit discipulis suis
vt nemini dicerent qꝛ ipse esset
Jesus christus. Exinde cepit Je-
ꝑ non alijs sed pꝛouectioꝛibus
sus ostendere discipulis suis qa
opoꝛteret eum ire hieroſolymaz:
ꝛ multa pati a senioꝛib⁹ ꝛ scribis ꝛ
ꝓncipib⁹ sacerdotū ꝛ occidi ꝛ ter

Joh. 6. 69

Sed ad qđ soluēdi potestatē accipiūt: cum a deo laz liberatus ꝛ viuificatꝰ quē soluūt q̄rit. Dicūt quidā ministros soluere. i. solutos demōstrare reconciliatos ecclesie: quos pꝛius de crimine manifestos vel conuictos ab introitu ecclesie ꝓhibuerāt.

Alij: a quadā impotētia bñ opandi: q̄ post remissionē ꝛ satisfactionē adhuc remanet: ꝛ est fex ꝛ reliquie p̄cedentiū peccatoꝝ: nō tamē peccatū: ab hac purgaꝝ hō cū recōciliatur ecclie: per iudiciuz sacerdotis. Ut enim in homine post febris purgationez debilitas quedam remanet: que febris non est a qua nō cito purgaꝝ. marci. 8. d. Luce. 9. c.

Sic i hoie post crimialē remissionē pro qua iudiciū ecclie subijt: ipsiꝰ peccati debilitas remanet. Alij veritati ꝛ euāgelio ad hereticos: ministros ecclie a pctō soluē dicūt. Dicit enī Ambr̄: Accipite spiritus sanctū: q̄cunq; remiseritis pcta. r. c. de hoc iterū Aug. ꝰ q̄ hereses. Nec eos audiam⁹ q negāt catholicā ecclīaz non oia pcta posse dimittere. Illi enī i petro petrā nō itelligūt: ꝛ nō itelligētes ecclie datas ee claues regni celoꝝ: ipsi eas de ꝓpria manu amiserūt. Hic opponit̄ q̄ solus deꝰ laçarū suscitauit aplis soluēdū tradidit. Itē q̄ soliꝰ dei dimittere peccatū est. Ad hoc dicūt q̄ deꝰ pꝛis laçarū suscitauit: hoc est q̄ ipse a se non ab alio peccatū dimittit. Q̄ discipuli resuscitatū soluūt: ꝰ ē q̄ nō a se: ꝰ a deo hñt q̄ pctā dimittūt: sic dr: solꝰ deꝰ pcta dimittit qꝛ ꝰ qđ ꝓ ipsū facim⁹ ipe facē.

Ut nemini dī. Supꝛa aduentū suuz predicare pꝛecepit: hic ne dicāt eum esse ihesum. Sed aliud est predicare christum quod est cōmune nomē dignitatis: aliud ihesum: quod est ꝓpꝛium saluatoꝛis. q. d. nō pꝛodest publice predicari maiestatez populis: qui visuri sunt me multa pati: qđ tunc demum licebit cum resurrectio potentiam deitatis ostenderit.

Jhesus. Saluatoꝛ: ne scandaliçarentur in eo quem paulo post visuri sunt cōspui ꝛ crucifigi.

Exinde. Ecce causa, habite predicationis. q. d. tunc me predicate cū ista passus fuero: quia non ante pꝛodest.

De lyra

quia multi principes ꝛ sūmi pontifices ꝛ alij inferioꝛes inuenti sunt apostatasse a fide: propter quod ecclesia consistit in illis personis in quibus est noticia vera ꝛ cōfessio fidei ꝛ veritatis. p Et tibi dabo. non solum pro te: sed etiam pro alijs: sicut enim confessio petri erat confessio aliorū: ita potestas hec data petro intelligitur dari alijs: lz petro principalius inquantum erat aliorum capitaneus. q Claues regni celoꝝ. iste claues non sunt materiales sed potestas spiritualis duplex. vna est potestas discernendi peccatum a non peccato: sicut in veteri lege sacerdotes iudicabant inter lepꝛam ꝛ non lepꝛam. Aduertenduz etiaz q̄ lz homo non possit hoc bene iudicare sine scientia: tamen scientia non dicitur clauis sed potestas iudicandi per scientiam pꝛehabitam, ꝛ ideo lz scientia non sit clauis tamen necessario pꝛe exigitur ad debitum vsum huius clauis. Alia clauis est potestas admittēdi ad regnum vel excludendi ꝑm verum iudicium pꝛehabitum: quia debēt indigni excludi ꝛ digni recipi. r Et quodcunq; ligaueris ꝛc. quia supposito hic in terra debito vsu clauis: deus illud approbat i celis. aliter nō. s Tunc precepit discipulis suis vt ne. dī. q̄ ipse esset christus. hoc videtur esse contrarium ei quod est dictum ca. x. q̄ misit discipulos ad denunciandum aduentum suum. Dicendum q̄ tunc denunciauerunt aduentum eius tanq̄ cuiusdam sancti pꝛophete a deo missi: ꝛ istud non pꝛecipit̄ hic taceri sed postq̄ cognouerant hic diuinitatē ipsius: vt pz ex cōfessione pꝛedicta: pꝛeccpit vt eius diuinitatem alijs non diuulgarent ne vulgares homines qui viderēt eū pati tā ignominiose scandaliçarenē de eoꝝ p̄dicatiōe: lz postq̄ resurrexit a mortuis habita ꝑfecta victoria mortis voluit ꝰ publice pꝛedicari. t Exinde cepit. Hic ostēdit se esse mundi redemptoꝛem per suā passionez: ꝛ hoc est qđ dicit: Exinde. i. postq̄ se ostēderat habere veraz natura diuinā ꝑm quā est ipassibilis ꝛ humanaz in qua poterat vere pati. v Cepit ihesus ostēdē disci. suis qꝛ opoꝛ. cū ire hieroſolymā. qꝛ erat pꝛeordinatū a deo pfe q̄ ibi cōplerē mysteriū redēptiōis nre: illud aūt quod p̄ordinatū ē a deo ifallibiliter euenit: qꝛ lz nō sit necessitas ꝓtis: ē tñ ibi necessitas ꝓtie. Modꝰ aūt nre redēptiōis subiūgit cū dr: ꝛ Et mul. pati a sen. ꝛ scribis ꝛc. qꝛ ab istis iudicat̄ ē ad mortē ꝛ ꝓdi tradit̄ y Et occidi a gētilibꝰ q cū crucifixerūt manibꝰ ꝓprijs: vt hī Joh. xix. z Et tertia die resurgē. hoc ꝓdixit vt minꝰ trist̄arent̄ de ei⁹ morte. Oportebat aūt ista ipleri:

quia a deo

Absit a te. Non vult petrus destrui confessionem suam: nec putat filium dei posse occidi.

Vade post me. Suprasoia illa gloriosa in futurum promissa sunt: non in psenti data. Edificabo ecclias meam: r.t.d.cla.rc. Que si statiz dediset nunqz postea locum erroz inuenisset in eo.

Quia non sapis. Mar.8.d. Mō placet tibi vt p mortez mcā mūdū redimam que est voluntas patris: sed carnaliter hec sapis.

Si quis vult. Predicta apostolis passione r resurrectione: hortatur ad sequendum tam eos qz turbam.

d Semetipsum. Sō per vetustatē ē: vt capiat qō vltra se est. Remotis vitijs: virtus sequaf: tol. c.s.r se.me.

Sō erat per vetustatē: abnegauerat ille qui dicebat: Viuo autem ego iaz non ego. Quod vo vltra se erat ceperat: viuit vo in me christus.' Mar.8.d. Luce.19.c

Tollat.c.s. Crux tollitur vel cū per abstinentiā corpis vel cū p ppassionez, pximi animaf affligif.

Crucē abstinentie habuit paulus dū dicebat: Castigo cor.me.r in ser. 8.10.d. luce.17.g. re. Compassionis quoqz cū ait: Quis infirmaf et ego non infirmor?

Quid enim pro. Ecclia hz tēpus pscutionis hz r tēpis pacis. Nec

Nicolaus

qz a deo erāt ōordinata a Et assumens cū petrus. in secreto. s.qz iferioz nō debet superiorē publice arguere. b Absit a te dne. q.d. indecens est qp tu tā ignominiose patiaris. c Qui cōuersus. i. facie versa erga petrū vt eū de sua temeritate efficaciꝰ arguerct. d Dixit petro: vade post me sathana. i. aduersarie: inqntū per istaz increpationē suā volebat salutē humani generis quodāmō impedire: r p ois rōo aduersabaf q erat huiꝰ salutis nunciꝰ. e Scādalū es mihi. scādalū ibi iproprie accipif: qz scādalū actiuuz ppie dictū: ē dictū alicuiꝰ vel factū minus rectuz pbens occasionem ruine alteri. Scandalū aūt passiuū: est ruina alicui' ex tali facto vel dicto. Neutrū aūt potuit habere locū in xpo: r iō scandalū hic accipif pro impedimēto. q.d. Scandalū mihi es. i. qntū est in tevis me a salute mūdi impedire. Cuiꝰ rō subdif: f Quia nō sapis ea que dei sunt. querendo. s. impedimē tum ordinationis diuine. g Sed ea que hominū. qz illud qō dictū est pponit xps sue imitatiōis exēplū: r diuidif in duas partes. qz primo facit qō dictū est pponēdo. s. exēplū sue imitationis. 2° pmittit ex hoc gloriā future resurrectiōis: ibi: Filius eni hoīs. dicit igif: i Si qs vult post me venire. meā doctrinā r facta sequēdo. k Abneget semetipsū. i. affectuz humanū: nō solū meā passionē nō impediēdo sed etiā me in hoc imitando. l Et tollat crucē suā. i. paratus sit in ato volūtarie crucē portare in qua crucifigaf ignominiose. Ad hoc autē rationē inducit. d. m Qui enim volu. aiaz suaz sal. fa. perdet eā. Hoc aūt pōt dupliciter itelligi. pdere eni hz duplicē significationē. Uno modo idē est qp amittere: r in isto sensu cuz dicit h: Perdet eā. subintelligendū est: in alia vita. q.d. Qui enim volu. aiaz suā sal. facē. i. delitijs r voluptatibꝰ occupare, in hac vita: qz hoc ē vitaz suā saluare fm opinionē carnaliū: talis pdet eā in alia vita qz obligat eaz ad penā inferni. Alio mō pdere idē est qō destruere: r tūc cum dī pdet eaz: subintelligif in hac vita: r est sensus: Qui eniz vo. aiaz suā sal. facere. qntū ad meritū vite eterne. Perdet eā. i. destruat corpus laboribꝰ r passionibus exponēdo: ex qbus sequif sepatio aie a corpe Et hoc est aiaz pdere fm estimationē falsaz carnaliū: Iz sit saluare eā fm veritatē. fm hūc sensū vltimū sequif: n Qui aūt pdi. aiaz suā ppter me. hoc est ppter deum morte sustinēdo. o Inueniet eā. i btitudine deo fruēdo. Et qz aia cū sit imortalis pponēda ē oibꝰ corruptibilibꝰ r trāsitoriis. iō subdit: p Quid eni pdest rc. q. d. nihil: imo per talia pdit multū: qz pdit illud qō ē imortale r diuinū in eo. q Filius eiz hoīs. quia inuitauerat eos ad imitandum exēplū sue passionis. ideo ne terrerenf morte corpali r transitoria pmittit eis premiū future resurrectiōis quod cōplebitur in aduētu christi ad iudiciū: quia tunc resurgent hoīes ad vitā imortalez: r hoc est qō dicit: Filius eniz hominis. i. christꝰ verus homo. r Venturus est. ad iudiciuz. s. s In gloria patris sui. quia in forma gloriosa iudicabit. t Et tunc reddet vnicuiqz rc. iustis gloriā aie r corporis: aliis aūt penaz vtriusqz. Et vt sint de futura gloria aie r corporis magis certi: pmittit eis qp aliquibꝰ

† ſ separatim ne coram alijs magistrum arguat
tia die resurgere. Et † assumens
ſ amantis affectu
eum petrus cepit increpare illuz
ſ optando. ſ non potest esse
vt filius dei occidatur
dicens: Absit a te dne: non erit ti
ſ a laude ad vituperium
bi hoc. Qui conuersus dixit petro:
ſ sequere ſniam meam ſ aduersarie mee voluntati
ſ offendis me volendo preire.
vade post me sathana: scandalū
es mihi: qz non sapis ea que dei
sunt: sed ea que sunt hominum.
Tunc Jesus dixit discipulis suis:

ſ quasi ego vere patiar: r si quis vult me imitari: renunciet voluptatibus suis
Si quis vult post me venire abne
get semetipsum r tollat crucez
ſ faciendo hoc ex charitate
suam r sequatur me. Qui eni vo
ſ hic
luerit animam suam saluam face

ſ in futuro ſ quasi dicatur agricole: si frumentum seruas: perdis. si semina: renouas.
re perdet eam. Qui autem perdi
† ſ non propter vanam gloriaz vel aliud quodlibet
derit animam suam † propter me:

† ſ cum deest persecutio: custodiatur corrqz pacis tēpore licet viuere: licet r ambire
inueniet eam. † Quid enim pro
dest homini si mundum vniuer
sum lucretur: anime vo sue detri
† ſ .q. quid retribuā do. pro om. rc.
mentum patiatur. † Aut quā da
† ſ nihil dabit pro anima: quia filius hominis fm opera dabit
bit homo † commutationem pro
ſ quam ipse redemit
anima sua? Filius enim hominis
ſ qui primus venit humilis
venturꝰ est in gloria patris sui
cum angelis suis r tunc reddet
ſ oi cōditioni vl sexui † ſ stella eni differt a stella in claritate ſ quod quia incertuz est
vnicuiqz † scom opera eius. Amē
† ſ a sanctis moze, q. libando gustauit: vitam vo possi
dico vobis sunt quidam † de hic
dent in futuro
stantibus qui nō gustabūt mor
tem: donec videant filium homi
ſ in ea claritate in qua erit peracto iudicio qō cōpletū ē in trāsfiguratiōe: de qua statim agit euangelista.
nis venientem in regno suo.

Post C. XVII.
e dies sex assumpsit Je
sus petrum r iacobum r

tēpora designat in preceptis. Nam tēpore pscutionis ponenda est anima: r tēpore pacis frangenda sunt terrena desideria. Nam quid pro. ho. rc.

Aut quā. Nec lucra nec timor nec aliquid aliud retrahat a salute: qz quā cōmu. da. homo.

Calicē sa. ac. r no. d. in. Vel nihil terrenū p aia pdita potcrit hō dare.

Filius autem. Nec durū videat hoc pati: qz nō sunt cōdigne passiōes huius tēporis ad futuraz glo. que re. in nobis

Sunt quidam rc. Quia rudes erant apostoli: etiam in presenti vita promittitur eis aliqua cōsolatio: vt certius credant de futuro.

In regno suo. In regno beatitudinis et nc. Vel ostendendo suā potestatem in presenti ecclia.

C. XVII.

T post dies sex.
e Idē marcus dic: Ro.2.a
sed Lucas octo.
Vi ergo ponit medios: lucas addit r primū quo promisit: r extremuz quo Marc.9.a.c Luce.9.a. cōpleuit. Et illi post sex mundi etates quiescēduz ab omni labore: r octauo tempore designat esse resurgendum. Tres ducit: quia qui fidem trinitatis firmiter seruauerint: in eterna visione gaudebunt. In montem etiam fm Lucam Marc.9.a. luce.9.a. oraturus: quia qui resurrectionem expectant:

de lyra

eoz ostendet in hac vita presenti qō ostendit in sua transfiguratione vt patebit in ca. sequēti. r hoc est qō dicit: u Amē. i. fideliter. x Sūt qdā de hic stantibus. s. petrus iacobus r ioānes: vt videbif. y Qui nō guvenientē in regno suo. s. apparentē eis in forma corporis gloriosa qualē habebit post resurrectionē cū adeptꝰ fuerit ptātez regni. tūc eni dixit discipulis suis Matth. vltō. Data ē mihi oīs ptās in celo r in terra. C.XVII.

a T post dies sex. Fundata ecclia gentium in fide in precedenti ca. hic
e ponit eiusdez fundationis confirmatio. Et diuidit in duas partes. qz primo declarat gloriaz future resurrectionis. r secūdo efficaciā sue passionis: ibi: Cōuersantibus autez. Procedit aūt hoc modo ordine. s. retrogrado ad precedens ca. vt cōtinuet principiū huius capituli ad finē precedentis vbi pmiserat gloriam future resurrectionis vt visum est. Prima diuidit in duas ptes. qz primo ostendit gloria future resurrectiōis, secundo ex hoc subdit solutio duplicis questionis: ibi: Et interrogauerunt discipuli. Prima in tres. quia primo ad declarationē future resurrectionis describit xpi transfiguratio. secūdo subiungit huius trāsfigurationis testificatio: ibi: Et ecce apparuerunt. tertio circa hoc ponitur discipulorꝫ instructio: ibi: Et descendentibus illis. Circa christi transfigurationē euangelista notat ꝗtuor: videlz tempus determinatum: consortium: locum: r modum. Quantum ad tempus dicit sic: Et post dies sex. s. a promissione precedenti discipulis facta quando dixit: Sunt quidam de hic stantibus rc. Consideranduz tñ qp Luc. ix. dicitur: post dies octo. quia matthеus non computat diem in qua christus fecit eis promissionez: nec vltimaz in qua transfiguratus est: sed cō putat tñ tempus intermedium. r ideo fm veritatem computando totum tempus a promissione facta vsqz ad transfigurationez. transfiguratio fuit in octaua die. Ratio autem huius fuit: quia ista trāsfiguratio facta est ad ostendendū discipulis gloriam future resurrectionis. illa autē erit in octaua etate mundi: r propter hoc figurata est hic per octauam diem. Prima. enim etas mundi fuit ab adam vsqz ad noe. secunda a noe vsqz ad abrahā. tertia ab abraham vsqz ad dauid. quarta a dauid vsqz ad transmigrationem babylonis. quinta a trāsmigratione babylonis vsqz ad christū. sexta a christo vsqz ad finem mundi. Iste autem sex etates accipiuntur fm diuersos status viuentium in hoc mundo. septima autem accipitur fm statū animarum quiescentium in paradiso. r ideo incepit ab ascensione domini quando eis celum patuit: r durabit vsqz ad iudicium. r ideo ab ascensione domini currit cū sexta etate qntum ad simultatem temporis. octaua etas erit resurgentium. r sic pz qp bene significatur hic per octauam diem: r sic pz tempus cōueniens huius transfigurationis. Consortium autem notat cum dicitur: b Assumpsit petrum r iacobum r ioannem. Isti enim tres sunt assumpti ad videndum gloriaz future resurrectionis propter prerogatiuam eminentie specialis inter alios. petrus enim propter feruorem fidei erat inter alios principalis: propter quod r principaliter date sunt

ei claues

mentes in excelsis habitare ⁊ precib⁹ cõtinuis debent insistere. Secꝛsuz:qꝛ iusti ⁊ nũc animo sunt ab impijs separati:⁊ in futuro omnimodo separabunt:cũ abscondet eos in abscondito faciei sue a contur.ho.

Petrum et iacobũ. Nomina istoꝛ cõueniunt. Quisqꝫ debet esse petrus.i.firmus:in fide. Inde iacobus.i.supplãtatoꝛ vitioꝛ. Inde ioãnes.i. omnia gratie diuine ascribens contra superbiam vite que solet oriri ex virtutibus.

In montem ⁊c̃. Facta sunt alba qõ nõ ante quia nondũ apparuit qd erimus:sed cũ apparuerit similes ei erimus. Marcus ait:qualia fullo super ter.non po.f.i.de⁹ in hac vita taz claros nequit facere:qꝛ null⁹ sine peccato. Nullus mundatoꝛ sui in terra faciet quod deus in çelo mundans vestez suã ab omni inquinamento. Fullo est doctoꝛ animarum vel mundatoꝛ sui corporis.

† ſ gloriam maiestatis ostensurus
ioannem fratrem eius: ⁊† dũxit
ſ vt discãt gliam nõ in pfundo huius seculi:sed in regno superne beatitudinis esse querendam
illos in montem excelsũ seoꝛsum
ſ non substantiam carnis amisit:sed gloriam future resurrectionis ostendit
⁊ trãsfiguratus est ante eos. Et
† ſ non habet clarius quid cui comparet
rẽsplenduit facies eius sicut † sol
ſ sel:q̃cũqꝫ baptiçati estis christũ induistis
vestimenta autez eius facta sunt
†ſ vt oñdãt eũ esse quẽ lex ⁊ pphete miserunt
alba sicut nix. Et ecce † apparue-
ſ legis laboꝛ ſſ eximius prophetaruꝫ
runt illis moyses ⁊ helias cũ eo

Trãsfiguratus est. Speciez quã habebat per naturã ostendit:non amittens carnẽ quã assumpserat voluntate. Illud autem corpus quod habuit per naturaz dedit discipulis suis in cena non mortale non corruptibile.

Resplenduit. In exemplum future beatitudinis ⁊ claritatis quã videbunt iusti;prius sublatis impijs.

Et ecce apparuerunt illis.m.⁊ hc. Quales vel quid locuti lucas dicit: Visi in maiestate:⁊ dicebant excessum eius quem cõpleturus erat in hierusalem.i.passionem ⁊ resurrectionem. Significant oracula legis ⁊ pphetie que in domino completa:⁊ nunc doctis:⁊ in futuro omnibus electis patebunt. Et bene visi in maiestate:qꝛ tunc apertius videbitur quanta dignitate veritatis:omnis diuinoꝛ non solũ sensus sed etiam sermo fuerit prolatus. Vel moyses ⁊ helyas significant oẽs cũ christo regnaturos. Mortuꝰ

Nicolaus

et claues ecclie:vt pz p̃cedẽti ca. Joãnes aũt excellebat in prerogatiua virginitatis:ꝓpter qõ erat inter alios christo magis familiaris. Jacobus aũt inter alios discipulos primꝰ sustinuit martyriũ ꝓpter christuz:vt hĩ Act. xij. Cõsiderãdũ tñ q⁹ beatꝰ Ambrosiꝰ sup Lucã:⁊ Augu. sup epistolaz ad Gal, vident dicere q⁹ iacobꝰ iste q fuit in trãsfiguratiõe fuit ille iacobus q ꝓmo rexit ecclias hierosolymitanã:⁊ ille nõ fuit frater ioãnis ⁊ filiꝰ ẽt zebedei sed filiꝰ alphei. Sed dicendũ q⁹ cũ textus expresse dicat istũ fratrez ioãnis ⁊ per ꝓsequẽs filiũ zebedei qõ Augustinꝰ⁊ Ambrosiꝰ nõ loquunt asserẽdo: sed magis opinionẽ alioꝝ referẽdo:ũ tñ loquerent assertiue nõ ẽt curãdũ de dictis eoꝝ quãdo sacra scriptura expresse dicit ꝓtrariũ sicut hic. Vñ Augustinꝰ in epistola ad Vincentiũ donatistã dicit de doctrina sanctoꝝ q̃ est extra scripturã canonicã. Hoc genꝰ scripturarũ ab illis que canonice nominant distinguendũ est. nõ enim ex eis ita testimoniũ ꝓferendũ vt ꝓtrariũ sentire nõ liceat:maxime vbi aliter senserũt q̃z veritas se habeat:nos in illo genere sumꝰ vt nõ dedignemur etiã ab apostolo dictũ suscipe:si qd aliud sapitis deus illud reuelauit. Cõsequẽter euãgelista designat locuz:dicens:

a Et duxit illos in montẽ excelsuz. ad designandũ q⁹ illi sunt apti ad cõtẽplandũ celestia qui eminẽt in cõtẽplatiua vita. subdit aũt: b Seoꝛsuz. ad denotandũ q⁹ cõtẽplatiui debent esse a tumultu seculariũ segregati. Cõsequẽter describit trãsfiguratiõis modũ:dicens: c Et trãsfiguratus est. nõ q⁹ mutauerit lineamẽta corpis vel figurã:sed ꝓpter claritatis vultꝰ ei⁹ imensitatẽ:⁊ hoc est qõ subdit: d Et resplẽduit facies eius sicut sol. Ad cuius euidentiã cõsiderandũ q⁹ aia xpi a principio creatiõis fuit gloriosa p apertã visionẽ ⁊ perfectã fruitionẽ. Verũtñ ex diuina dispositione fiebat vt gloria ase nõ redũdaret ad corpus:vt sic corpus esset passibile ⁊ mortale ad implẽdũ preciũ redẽptiõis humane. Et eodẽ modo ex diuina ordinatione factũ est vt gloria anime redũdaret ad corpꝰ in hoza trãsfiguratiõis vt ostẽderet discipulis gloria future resurrectiõis:non tñ anime sed corpis vt sic animarent ad sequendũ christũ in acerbitate passionis ad qõ eos inuitauerat in ca. precedenti.⁊ sic pz q⁹ claritas illa in trãsfiguratione fuit, claritas glorie q̃ntũ ad essentiã:sed nõ q̃ntum ad moduz:quia fuit eiusdem ratiõis cũ illa claritate que est in corporibꝰ gloriosis:sed nõ fuit ibi per modũ qualitatis ꝑmanẽtis:sicut est:in illis:sed per modũ passionis trãseuntis.⁊ ideo illa claritas nõ debet dici dos glorie:qꝛ dos de sua ratione iportat q̃litatẽ ꝑmanentẽ. Et est simile de lumine eleuante animã pauli ad videndũ in raptu diuinã essentiaz:quod fuit eiusdẽ rationis cũ lumine eleuante animas beatoꝝ. Verũtñ quia non fuit in paulo per modũ qualitatis permanẽtis: sed per modũ passionis trãseũtis:ideo ex tali eleuatiõe siue visione non fuit paulus beatus:qꝛ beatitudo importat permanẽtiã. e Et ecce. Hic ponitur trãsfiguratiõis testificatio:⁊ primo testificatio hũana, secũdo diuina: ibi: Adhuc eo loquente. Prima in duas.quia primo ponitur testificatio eminentium virorum in veteri testamento. secundo eminentium in nouo: ibi: Respondens autez petrus. Dicit ergo primo q⁹ moyses ⁊ helyas appa ruerunt illis:hoc est ipsis discipulis. f Loquentes cum eo. de quo autẽ moyses:mortuos:helyas viuus:eos qui viui inuenientur. Quibus conuenit in maiestate videri pro gloria quã habebunt:⁊ excessuz memorare:quia vnica materia laudis fit fidelibus passio christi. Et qꝛ gustata dulcedine celesti vilescunt infima:petrus visa domini ⁊ sanctoꝝ maiestate:solis his perpetuo vult herere dicens:Bonum est nos hic esse:faciamus hic tria tabernacula. Secũdũ aliuz euangelistã nesciebat qd diceret:in eo q⁹ in celis tabernacula querit vbi nulla aduersitatis aura est timenda:qꝛ deus omnipotens templum eius est ⁊ agnus. Sz in hoc sciebat quid diceret:bonũ est nos hic esse:qꝛ vere soluz hominis bonũ est intrare in gaudiũ domini sui. Et si petrus videns glorificatã humanitatẽ tanto affici gaudio vt nũq̃ velit ab eius nutuitu secerni: quid putandũ est de his qui diuinitatez videbunt?

ſ de passione eius ⁊ resurrectione
loquentes. Respondens autem
ſ oblitus regnũ nõ in terra sed in celis ex ꝓmissũ nec mortali carne circũdatos posse intrare
petrus dixit ad iesum: Domine
bonum est nos hic esse. Si vis
ſ his nõ rndet dñs:oñdẽs nõ improbum esse sed inordinatum quod cuperet
faciamus hic tria tabernacula:ti
bi vnum:moysi vnum: ⁊ helie
vnum. Adhuc eo loquente ecce
nubes lucida obumbrauit eos. Et
ecce vox de nube dicens: Hic est
filius meus dilectus in quo mi-

Adhuc eo lo. Et discat qui tabernaculum quesiuit in resurrectione non tegmine domoꝝ:sed spiritus sancti gratia protegendos esse.

Ecce nu.lu. ⁊c̃. Sicut baptiçato domino sic ⁊ clarificato mysterium sancte trinitatis ostenditur:quia gloriam eius quã in baptismo confitemur credendo:in resurrectione laudabimus videndo. Spiritussanctus ibi in columba:hic in nube lucida. Quia qui modo simplici corde fidem seruat: tunc aperta visione quod credidit contemplabitur:⁊ ea gratia, qua illustrabitur, protegetur.

Et ecce vox ⁊c̃. Quia imprudenter quesiuit: responsionem domini non meruit. Sed vox patris de filio testatur docetq⁹ petrum:⁊ in eo ceteros veritatem.

Hic est filius. Moyses ⁊ helyas sunt serui:⁊ nobiscum debent in cordibus domino preparare tabernaculum.

de lyra

loquerent Lucas exprimit.ix.ca. dicens q⁹ loquebant cum ihesu de excessu quẽ expleturus erat in hierusalẽ:qui quidẽ excessus fuit in sua passiõe i qua sustinuit dolorẽ excessiuũ⁊ ignominiã excessiuã ꝓpter amorẽ excessiuuz ad nos. Ratio aũt quare moyses⁊ helyas magis apparuerũt q̃ alij:fuit:qꝛ moyses erit legislatoꝝ⁊ helyas maximus emulatoꝝ pro honoꝝ diuino:ꝑm q⁹ de eo scribit.iij.Regũ.xix.ca.Zelo zelatꝰ suz pro dño exercituũ.⁊ iõ per testimoniũ istoꝝ apparuit q⁹ christꝰ nõ erat dissolutoꝝ legis vt imponebãt sibi iudei:sed magis adimpletoꝝ:silr nec blasphematoꝝ diuini nois vt ponebãt ei iudei; qꝛ dicebat se filiũ dei:ꝫ magis cõfessoꝝ veritatis. Cõsiderãduz ẽt q⁹ moyses⁊ helyas nõ fuerũt ibi ꝑm apparẽtiã fantasticã ꝫ ꝑm veritatẽ:qꝛ helyas fuit adductꝰ ibi de loco quodã eminẽti ad quẽ tucrat raptus: vt habet.iiij.Reg.ij.ca.⁊ sic apparuit ibi in aĩa⁊ corpoze. Moyses aũt fuit adductꝰ ibi de lymbo sanctoꝝ patrũ:non qꝛ resurrexerit sed qꝛ aĩa apparuit ibi in quodã corpoze sibi adaptato sicut apparẽt angeli,in corporibus assũptis. Per hoc etiã ostenditꝝ q⁹ christꝰ erat dñs vite⁊ mortis: qꝛ habebat testimoniũ ab helya qui erat adhuc viuus:⁊ a moyse qui iaz fuerat mortuꝰ. g Respondẽs aũt petrꝰ. Hic ponit testimoniũ apostoloꝝ qui fuerunt eminentes in nouo testamẽto. Ad cuius euidentiã scicnduz q⁹ beatitudo essentialiter cõsistit in aspectu claro ipsi⁹ diuinitatis⁊ ꝓfecta ei⁹ fruitiõe. accidẽtaliter aũt,ꝓsistit i aspectu humanitatis xpi⁊ delectatiõe cõsequẽter p quã sicut p instrumẽtũ ꝓiũctũ diuinitati sunt sancti adducti ad gliaz. Isti aũt apli q admissi fuerũt ad videndũ trãsfigurationẽ xpi nõ viderũt ipsius diuinitatẽ sicut paulus in raptu:sed tñ ei⁹ humanitatẽ in forma gloriosa⁊ tñ in eius aspectu fuerũt sic delectati q⁹ voluissent ibi ꝑpetuo manere:ꝓpter qõ dixit petrꝰ: Dñe bonũ est nos hic esse. h Faciamus hic tria tabernacula. ad manenduz.s.hic continue. i Tibi vnũ ⁊c̃. non loquitur de tabernaculo faciendo pro se⁊ sociis suis:qꝛ volebat cũ xpo ẽe in suo tabernaculo⁊ socij sui cũ alijs duobꝰ. Lucas aũt dicit q⁹ loquebat petrus nescicns quid diceret.sicut enim ex magnitudine passionis vt timoris vel amoris aliquis prorumpit in aliqua verba sine premeditatione:ita similiter ex magnitudine deuotionis⁊ declarationis experte dixit petrus illa verba q uc tamen non erant rationabilia:quia in solo aspectu humanitatis christi non consistit beatitudinis essentia vt iam dictum est.⁊ ideo illud non debebat sufficere pro finali beatitudine. k Adhuc eo loquente. Hic ponitur testificatio diuina. sicut enim in baptismo christi in quo consistit regeneratio⁊ principium vite spiritualis apparuit tota trinitas:filius in carne:pater in voce:spiritus sanctus in specie columbe: ita similiter conuenient fuit quod appareret in transfiguratione per quam ostensus est terminus seu perfectio vite spiritualis:videlz gloria future resurrectionis.⁊ ideo sicut filius apparuit ibi in carne decorata tamen claritate gloꝛie:ita spiritus sanctus in lucida nube per quam significata est plenitudo veritatis in christi predicatione: propter quod dictum est: Ipsum audite.pater autem apparuit in voce.d. l Hic est filius meus.s. naturalis:alij aũt sunt adoptiui. m In quo mihi bene cõplacui.i.in quo

diuinum

Ipsum audite. Hoc iam pater precipit: qđ moyses incarnationi testimonium dans predixit. Prophetam suscitabit. Quasi diceret. Iste est quez moyses promisit.

Et audientes. Altiore enim sensu vnam vtriusqz intellexerunt deitatem. Timuerunt: vel quia se errasse cognouerunt: vel quia nubes operuit eos. Vel quia vocem patris audierunt.

Surgite. Pulso metu doctrina datur: quo manente non audiretur.

Leuantes autem oculos sur. Ablata nube vident Ihesum et moysen et helyam euanuisse: quia postq̃ legis et pphetarũ vmbra discessit: que velamẽto suo apostolos texerat: verum lumen in euangelio reperitur.

Nisi solũ ihesũ &c. Si enim Moyses et helyas cum Ihesu perseuerassent: vox patris videretur incerta cui potius dedisset testimonium.

Nemini dixeri. &c. Me gloria futuri regni
Mar.9.a. preostensa incredibilis cẽt: et apud rudes sequẽs crux scandalum faceret.

Quod helyã oportuit. Traditio pharisẽorum est iuxta Malachiã prophetam q̃ helyas veniat ante aduentum saluatoris: et reducat corda patrum ad filios et filiorũ ad patres: et restituet omnia in antiquũ statũ. Estimant ergo apostoli transformationem glorie vltimaz hanc esse quã viderant et dicunt: Si iam venisti i gloria quomodo precursor tuus non appareret. maxime quia et helyam viderant recessisse.

Omnia. Utiqz illa que propheta predixit. id est corda patrum ad fidem filiorum et conuerso restituet: etiam hoc quod morti debet et soluet. s. mortem: vt in marco apertius demonstratur.

Tunc intellexerunt &c. Ex indicio passionis sue quã sepe dixerat: et precursoris sui quã completam videbant.

Nicolaus

diuinum beneplacitum complebitur de redemptione mundi. sequitur:
a Et audientes discipuli ceciderunt in faciem suam. Hoc autem factuz est ad declarationem humane fragilitatis iuxta excellentiam diuine maiestatis b Et accessit ihesus. ad consolandum eos. s. c Et tetigit eos. familiariter et dulciter eos consolando. sequitur: d Leuantes autem oculos suos neminem viderunt &c. quia moyses et helyas iam recesserant: reducti voluntate diuina ad loca vnde fuerunt adducti. e Et descendentibus. Hic ponitur discipulorum instructio de visione prehabita: quia precepit eis ihesus ne visionem predictam alijs diuulgarent ante resurrectionem suam ne alij audientes christum eis apparuisse in forma gloriosa scandalizarentur postea videntes ipsum pati tam ignominiose. f Et interrogauerunt. Hic ponitur solutio duplicis questionis suborte ex predictis. secunda ponitur ibi: Et cum venisset ad turbam. Circa primum aduertendum q̃ discipuli audierant a phariseis et legisperitis q̃ helyas debebat venire circa mundi cõsummationem: vt habetur Malach. vlt̃. et ideo quia helyam viderant credebant finem mundi ꝓpinquum: mirabantur tamen q̃ ipse ita cito recesserat et nihil docuerat vel predicauerat: cum tamen scriptũ sit Malach. vlt̃. q̃ deberet conuertere corda patrum ad filios. et ideo querebant intellectum huius quomodo sit intelligendus eius aduentus ante christi. Et saluator breuiter respondet q̃ dupler ipsius est aduentus. Vn9 ad iudicium in fine mundi et hunc preuenict helyas in propria persona predicando iudeis et conuertendo ad christum et falsitatem antixpi detegendo: et hoc est quod dicit: g Helyas quidem venturus est. in fine mundi. s.
h Et restituet omnia. quia omnes iudei qui tunc inuenientur ad christũ conuertentur. Alius est aduentus ipsius christi in mundum quia iam precessit et hunc preuenit in spiritu helyas. i. ioannes baptista qui habuit ꝙdam veritatis sicut helyas. et hoc est quod dicit saluator: i Dico autem vobis q̃ helyas iaz venit. i. ioannes baptista qui venit in spũ et virtute helye: vt habetur Luce. j. k Et non cognouerunt eum. i. facta eius et doctrinam non approbauerunt quia pharisei et legisperiti baptisma suum et doctrinam contempserunt. Herodes autem de eorum consilio vt probabiliter credit eũ incarcerauit. l Sed fecerunt in eo quecunqz voluerũt. ipsuz incarcerando et interficiẽdo. m Sic et filius hois passurus est ab eis. q̃ per consiliũ phariseoꝝ captus est et morti adiudicatus et manibus crucifigẽtiuz ipsuz traditus. n Et cũ venisset. Hic ponit solutio secũde questionis. et primo ponit questionis occasio. secundo questionis dissolutio: ibi: Tunc accesserũt. Circa primũ ꝑsiderandũ q̃ alij discipuli videntes q̃ non essent admissi ad secreta christi sicut alij tres discipuli ꝓdicti aliqđ humanũ passi incurrerũt quendam motũ turbationis et inuidie: sicut clarius videbit ca. sequenti: et ideo ex hoc factũ est q̃ in absentia xp̃i non habuerunt tantã virtutem demones expellendi sicut ante: et propter hoc quendaz demoniacum per lunationes afflictũ eis oblatũ nõ potuerũt curare. Alia aũt causa fuit incredulitas patris qui perfecte nõ credebat sed christus aduenies ipsũ solo verbo curauit: et hoc est qđ dicit: Et cuz venisset ad turbã. rediens de monte vbi fuerat transfiguratus. o Accessit ad eũ homo &c.] duplici enim de causa demon aliqñ ſm varietatẽ lune affligit hominem magis q̃z alio tẽpore. Una est vt per hoc creatura dei. s. ipsa luna infamet. Alia cã ẽ q̃ ꝓpter mollitiẽ cerebri in nouilunio qñ habundant humida super que luna habet dominiũ: cerebrũ est aptius vt in ipso demon aliquid operetur sequitur: p Nam sepe cadit in ignem. quia diabolus volebat eum cõburere vel submergere si deus permisisset. q Et obtuli eum &c.] Cause huius iam dicte sunt. r Respondens autem ihesus ait: o generatio incredula et peruersa. hoc dixit et ꝓpter discipulos et ꝓpter patrem pueri rationibus dictis. s Usq̃quo patiar vos. id est defectus et malicias vestras. t Et increpauit illum ihesus. s. demonem affligentem puerum. u Et exiit ab eo. non audens resistere christi precepto. x Et curatus est puer ex illa hora. quia extunc non afflixit eum demon. y Tunc accesserunt. videntes discipuli q̃ non potuissent curare puerũ. cum tamẽ alias pluries eiecissent demonia de corporib9 obsessis: Ideo accesserũt ad ihesũ secreto: ꝓbabiliter enĩ timebãt q̃ ex culpa eoꝝ erat in parte. et ideo nolebãt de hoc ihesuz publice interrogare sed magis in secreto. z Et dixerũt ei. Quare nos non potuimus &c.] q̃ vnũ peccatum trahit ad aliud. inde est q̃ post q̃

ſ qui prius dixi: penitet me fe. ho. bi bene complacui: ipsum audi
ꝛ hõ fragilis maiorẽ gloriã nõ sustinet: sed cadit
te. Et audientes discipuli ceciderunt
† ſ nõ solũ de patris: sed et de filij maiestate
runt in faciem suam et † timuerũt
ſ qi per se surgere non poterant
† ſ vt metum suget et membra soliđet.
valde. Et accessit ihesus et † tetigit
† ſ quos manu sanauit: sanat imperio
eos dixitqz eis: † Surgite: et noli
te timere: leuãtes autem oculos
ſ vbi cepit filius designari serui discesserit
suos neminem viderũt nisi solũ
iesum. Et descendentibus illis
de monte precepit iesus dicens:
Nemini dixeritis visionem do/
nec filius hominis a mortuis re/
surgat. Et interrogauerunt eum
† ſ cum iam in gloria viderimus
discipuli dicentes: † Quid ergo
scribe dicunt q̃ heliam oporteat
ſ ante aduentũ dñi.
primum venire: At ille respõdẽs
ſ hcursor iudeis vñ ꝓstat hũc nõ esse ẽm aduentum
ait illis: Helias quidem vẽtur⁹
est et restituet omnia. Dico autez
† ſ hcursor redẽptori: vñ ꝓstat primũ aduentũ cõpletũ ſ nõ corpore sed virtute et spũ
vobis quia helias iaz vẽit: et nõ
ſ gmauerunt ſ sprenerunt occollauerunt. pharisei enim consenserũt
cognouerunt eum: sed fecerũt in
eo quecunqz voluerunt: sic et filius
ſ a iudeis herode consentiente
hois passurus est † ab eis. Tũc
intellexerunt discipuli q̃ de Jo/
anne baptista dixisset eis: Et cuz
venisset ad turbaz: accessit ad eũ
homo genibus prouolutus ante
eum dicens: Domine miserere fi
lio meo quia lunaticus est] et ma
ſ deprecãs exponit ola incõmoda egroti
le patitur. Naz sepe cadit in ignẽ
ſ in aquã voluptatis que emollit
et crebro in aquaz. Et obtuli euz
discipulis tuis: et non potuerunt
curare eum]. Respõdens autem
Jesus ait: O generatio incredu/
la et puersa quousqz ero vobiscũ
vsqz quo patiar vos? Afferte huc
ſ per ipsum indeos arguit.
† ſ puerũ nõ demonẽ: vt oñderet traditũ ee imũdo spũ. ꝓpter peccatũ suũ vel parentũ
illum ad me. Et increpauit † illum
Jesus: et exijt ab eo demonium
ſ quia sibi nullus morbus prenalet vbi omnipotentis interuenit manus
et curatus est puer ex illa hora.
Tunc accesserunt discipuli ad Je
sum secreto et dixerũt ei: Quare
nos non potuimus ejicere illum?
Dicit illis Jesus. Propter in
fidelitatem vestram. Amen enim
dico vobis si habueritis fidem sicut
granum sinapis dicetis monti huic
transi hinc illuc et transibit et nihil
erit impossibile vobis. Hoc autem
genus demonij non ejicitur nisi per
orationem et ieiunium.

Conuersantibus autem eis in Galilea dixit illis Jesus: Mittendus est filius hominis in manus hominum et occident eum et die tertia resurget. Et contristati sunt vehementer. Et cum venissent Capharnaum accesserunt qui didragma accipiebant ad Petrum et dixerunt: Magister vester non dat didragma? Dicit: Etiam. Et cum intrasset domum prior locutus est illi dicens: Quid tibi videtur Simon? Reges terre a quibus accipiunt tributum vel censum? A filiis suis an ab alienis? Et ille dixit: Ab alienis. Dixit illi Jesus: Ergo liberi sunt filii. Ut autem non scandalizemus eos vade ad mare et mitte hamum et eum piscem qui primus ascenderit tolle et aperto ore eius inuenies staterem illum sumens da eis pro me et te.

De lyra

Et cũ venisset. Loca rebus congruunt. In monte orat: transformatur: archana maiestatis aperit: inferius turba occurrit: miseros audit: infirmos confortat: docet: castigat:

Quia lunaticus est. Nunc Marcus surdum et mutum dicit quẽ Matthẽus lunaticum. Non q̃ luna demonibus seruiat: sed demon lune sursum obseruans corripit homines vt creaturam infamet creatorem. Typice lunaticus est qui per horarum momenta mutatur in vitia: nec perstat in incepto: sed crescit et decrescit: et nunc in ignem libidinis vel ire fertur: nunc in aquas cupiditatis que non valent extinguere charitatem. Marc. 9.a. Luce. 9. c.

Et obtuli &c. Late nter accusat discipulos cum sepe impossibilitas curandi non ex vitio curantium: sed eorum qui curãdi sunt proueniat.

Respondens. Nõ tedio superatus qui Matth. 9. c. mitis est in verba erumpit: sed sicut medicus egroto contra sua precepta argenti. Luce. 9. c.

Et increpauit. Quia iratus est non homini sz vitio: et per vnuz hominem iudeos arguit infidelitatis. vnde addit. Afferte illum huc ad me.

Et exijt ab eo demonium. Marcus dicit de isto: quia cum vidisset dominum statim spiritus conturbauit eum: et elisus in terra volutabatur spumans: et domino iubente vt exeat clamans et discerpens exit. Quia sepe dum cõuerti ad dominum post peccata volumus: magis a diabolo impugnamur: vt vel odium virtutis incutiat: vel expulsionis sue vindicet iniuriam. Exiturus discerpit et furenti clamore intuentes terruit: quia plerumq̃z dum de corde expellitur acriores temptationes excitat q̃ prius quando possidebat quietus.

De lyra

ter credit eũ incarcerauit. l Sed fecerunt in eo quecũq̃z voluerũt. ipsuz incarcerando et interficiẽdo. m Sic et filius hois passurus est ab eis. q̃ per consiliũ phariseoꝝ captus est et morti adiudicatus et manibus crucifigẽtiuz ipsuz traditus. n Et cũ venisset. Hic ponit solutio secũde questionis. et primo ponit questionis occasio. secundo questionis dissolutio: ibi: Tunc accesserũt. Circa primũ ꝑsiderandũ q̃ alij discipuli videntes q̃ non essent admissi ad secreta christi sicut alij tres discipuli ꝓdicti aliqđ humanũ passi incurrerũt quendam motũ turbationis et inuidie: sicut clarius videbit ca. sequenti: et ideo ex hoc factũ est q̃ in absentia xp̃i non habuerunt tantã virtutem demones expellendi sicut ante: et propter hoc quendaz demoniacum per lunationes afflictũ eis oblatũ nõ potuerũt curare. Alia aũt causa fuit incredulitas patris qui perfecte nõ credebat sed christus aduenies ipsũ solo verbo curauit: et hoc est qđ dicit: Et cuz venisset ad turbã. rediens de monte vbi fuerat transfiguratus. o Accessit ad eũ homo &c.] duplici enim de causa demon aliqñ ſm varietatẽ lune affligit hominem magis q̃z alio tẽpore. Una est vt per hoc creatura dei. s. ipsa luna infamet. Alia cã ẽ q̃ ꝓpter mollitiẽ cerebri in nouilunio qñ habundant humida super que luna habet dominiũ: cerebrũ est aptius vt in ipso demon aliquid operetur sequitur: p Nam sepe cadit in ignem. quia diabolus volebat eum cõburere vel submergere si deus permisisset. q Et obtuli eum &c.] Cause huius iam dicte sunt. r Respondens autem ihesus ait: o generatio incredula et peruersa. hoc dixit et ꝓpter discipulos et ꝓpter patrem pueri rationibus dictis. s Usq̃quo patiar vos. id est defectus et malicias vestras. t Et increpauit illum ihesus. s. demonem affligentem puerum. u Et exijt ab eo. non audens resistere christi precepto. x Et curatus est puer ex illa hora. quia extunc non afflixit eum demon. y Tunc accesserunt. videntes discipuli q̃ non potuissent curare puerũ. cum tamẽ alias pluries eiecissent demonia de corporib9 obsessis: Ideo accesserũt ad ihesũ secreto: ꝓbabiliter enĩ timebãt q̃ ex culpa eoꝝ erat in parte. et ideo nolebãt de hoc ihesuz publice interrogare sed magis in secreto. z Et dixerũt ei. Quare nos non potuimus &c.] q̃ vnũ peccatum trahit ad aliud. inde est

q̃ post q̃

Propter incre. Ecce quando non exaudimur non est impossibilitas prestantis: sed culpa deprecantis.

Nam ex opposito si fides vestra tam feruens esset que tribulata magis & magis caleseceret.

Sicut granū synapis &c. Fidē p̄fectā grano synapis cōparat: q̄ sit in facie humilis & in pectore feruens: vilis videntibus & nullarū viriū apparēs: sed pressuris trita; qd intus habet ostendit.

Hoc aūt genus &c. Quomodo protervitas diaboli superet ostendit: vt ḡuiora queq; sciamus ieiunijs & oronibꝰ supanda & irā dei in nos hoc remedio posse placari.

Nisi per orationē. Ista carnaliū voluptatū mutabilitas nō mutatur vel vincitur: nisi spiritus oratione cōfirmet: & caro per ieiuniū maceretur.

Nisi per orationem & ieiunium. Ieiuniū enim generale est: nō modo ab escis sed ab omnib' illecebris carnalibꝰ & ab oibꝰ vitijs abstinere: sic & oro generalis non solum verbis sed ctiā in omnibꝰ q̄ in obsequiū dei & fidei deuotiōe gerimꝰ. vnde dr: Sine intermissione orate.

Filius hominis. Semper letis miscet tristia: vt cum venerint quasi preuisa minus moleste ferantur.

Et contristati. Hoc non de infidelitate prouenit: sed de dilectione: q̄ nihil humile de eo patiuntur audire.

Et cum venissent ca. ¶Per augustū cesarē iudea facta est tributaria: & omnes censi capite ferebant. Vñ & ioseph cū maria ꝓfectꝰ est in bethleem. ¶Rursus quia nutritus est in nazareth: quod est oppidum galylee vbi capharnaum subiacens: poscuntur tributa: & ꝓ signoꝝ multitudine nō audent ipsum aggredi: sed conueniunt discipuluꝝ siue malicioſe siue fideliter;

Nicolaus

q̄ postq̄ incurrerant motum turbationis & inuidie contra alios apostolos: consequenter incurrerunt quendam torporem in fide: ex quibus secutū est q̄ non potuerunt demoniacuꝝ curare. a Amen. id est fideliter.

b Dico vobis si habueritis fidem sicut granum synapis: quod est modicum in quantitate sed maximum in virtute. c Dicetis. i. dicere poterit:

d Monti huic transi hinc &c. licz apostoli legantur' montes non transtulisse ad litteram. leguntur tamen maiora fecisse in virtute fidei vt mortuos suscitasse & cecos illuminasse: & consimilia: que non possunt fieri nisi virtute supernaturali & diuina: translatio autem montis ad alium locum aliquando fit virtute naturali sicut in terremotu vehementi: vel potest dici q̄ mons hic accipitur metaphorice. id est diabolus qui potest dici mons propter superbiam: quia ipse est rex super omnes filios superbie: vt dicitur in Job: & sic est sensus: Si habuissetis fidem ferucntem. scilicet charitate: potuissetis dixisse monti huic. id est diabolo: transi hinc. id est de obsesso lunatico & transisset de corpore exeundo: & sic in hoc ostendit causam quare non potuerunt eum eicere: & hoc est quod subditur: e Hoc autem genus non ejcitur nisi per orationem & ieiunium. Oratio autem que est mentis eleuatio in deum: & ieiunium per quod refrenatur caro sunt effectus fidei formate per charitatem. Sciendum etiam q̄ sicut in diuersis rebus corporalibus administrādis diuersi angeli a deo preponuntur & diuersorum ordinum: sic etiam in diuersis tentationibus diuersi demones habent specialem effectum: quia aliqui potissime tentant de diuitijs congregandis: aliq̄ de honoribus appetendis. Unde & aliqui dicuntur spiritus superbie: & alii spiritus luxurie. Iste autem demon habebat virtutem tentandi potissime de vitio carnis quod vitium potissime refrenatur per orationem & ieiunium: & per consequens demon de talibus tentans per talia superatur.

f Conuersantibus autem illis. Hic declarat se esse precium nostre redēptionis. & diuiditur in duo. quia primo ostendit suam futuram passionem. secundo ex quodam facto declarat sue passionis efficaciam: ibi: Et cum venissent. In prima parte dicit sic: Conuersantibus autem eis. i. ihesu & discipulis suis. g In galylea. que erat terra vbi fuerat cōceptus & nutritꝰ.

h Dixit illis ihesus. filius homi tra. est in ma. hominum: quia per instinctum demonis intrantis cor iude traditus est in manus iudeoruꝝ: vt habet Joh. xiij. Et a iudeis traditus est in manus gentilium. i Et occident eum & tertia die resurget: cum morte sua predixit resurrectionem suam ne in passione eius incurrerent desperationem. k Et contristati sunt vehementer. quia eius societas ita erit dulcis & grata quod non mirum est si cō tristati sunt passione eius audita. l Et cum venissent. Hic ostenditur passionis eius efficacia que est libertas vera: quia per passionem christi su-

credulitatem vestram]. Amē qp/ pē dicō vobis: Si habueritis fi/ ꝓ qō minꝰ ñ̄ꝛa mōtē ꝓ vñ alibi: q̄ēq̄ꝝ i no mē dem sicut granum sinapis: dicē/

pe. ere. q: ac. ꝓ stupbo diabolo ꝓ ab obsesso corpore in altum maris. i. in profundum inferni

tis mōnti huic transi hinc: & trā/ ꝓ nulla incommoditas insanabilis sibit: & nihil ipossibile erit vobis. Hōc autez genus non ejcitur nisi per orationem & ieiunium. Cō/ uersantibus autem illis in gālile am dixit illis Jēsus: Filius ho/ minis tradendus est in manus † ꝓ si hoc contristat ꝓ hoc letificet hominū & occident euz: & tertia die resurget. Et cōtristati sunt vehementer. Et cūz venissent ca ꝓ exactores tributi pharnaum accesserūt qui didra gma accipiebant ad petrum & di

xerunt ei: Māgister vester non ꝓ vere non. soluit didragma? Ait: Etiām. Et cūm intrasset in domuz preuenit eum Jesus dicens: Quid tibi videtur simon? Rēges terre a qui/ ꝓ de terris bus accipiunt tributum vel cen ꝓ de capitibus sum: a filijs suis an ab alienis? At illē dixit: Ab alienis. Dixit illi ꝓ quātomagis dñs regum. Jesus: Ergō liberi sunt filij. Ut ꝓ non simus eis causa offensionis aūtem non scandalizemus eos: Vade ad mare & mitte hamuz & ꝓ mira prescientia. eum piscem qui primus ascende/ rit tolle: & aperto ore eius inueni ꝓ mira potentia qua hoc dicendo creauit stateremes stateē. Illum sumens da eis pro me & te.

tus & omnipotentis verbum: ergo vt filius regum tributa non debebat sed pro humilitate carnis decet eum implere omnem iusticiam.

Ergo liberi. Liberi sunt filij regni in omni regno: tunc multo magis liberi sūt filij illius regni sub quo sūt oia regna in quolibet terreno regno.

Et eum piscem. Allego. Christus est piscis in hoc mari mortalꝰ: qui primꝰ morti pro redēptione se obtulit: vt id qd in ore eius. i. in cōfessione fuerat inuentū: pro petro & dño daretur. Et bene idipsum precium sed diuisum: q: pro petro quasi pro peccatore. Dñs autē peccatū non fecit. Stater dicitur qui habet duo didragmata: vt ostenderet similitudo carnis dum eodem precio dominus et seruus liberantur. Sz etiaz simpliciter intellectus cdificat: dum dominus tante fuit paupertatis vt vnde daret tributa non haberet. Judas quidem cōmunia in loculis habebat: sed res pauperum in suos vsus conuertere nephas duxit: idipsum dans exemplum nobis.

Christus est piscis. mare mundus. Hamus mors. Christꝰ gerebat precium nostre redēptionis. Q̄ aūt precium in ore piscis inuentum est: significat redemptionem nostram ore christi pronunciatam esse.

Ille censum soluit qui nil possidebat tu qui lucrum seculi sequeris: cur seculi obsequium non agnoscis?

de lyra

mus a seruitute diaboli liberati: & ista libertas hic declaratur' cuz dicitur: Et cum venissent capharnaū acces. qui digragmā accipiebāt. Capharnaū erat ciuitas principalis in galylea. & ideo ibi manebant qui tributum colligebant ex parte romanorum quibus iudea erat subiecta: & quilibet capitaneus domus soluebat didragma: et valet digragma duplex dragma. dragma autem est octaua pars vncie et valet sex obolos. obolus autem valet quantum vnus paruus turonensis: et sic quilibet capitaneus soluebat annuatim quasi. xij. turonenses. ista autem possunt colligi ex his que dicunt Papias & Isidorus de ponderibus. Isti igitur qui didragmam accipiebant a quolibet capitaneo dixerunt petro: m Magister vester non soluit didragmam: non faciebant mentionem de apostolis: quia non accipiebant nisi a capitaneis vt dictum est. n Ait: etiam. quasi dicat hoc est verum. o Et cum intrasset domum preuenit eum ihesus. ea que fact a erant in eius absentia sibi predicendo: & in hoc ostendit q̄ nihil latebat, ipsum. sequitur: p Reges terre a qui. acci. tributum &c. Hoc autem interrogauit non ignorans quid erat responsurus: sed vt ex sua responsione melius informaret cum de veritate. q Et ille dixit: ab alienis. dixit illi ihesus: cōcludendo veritatem. r Ergo liberi sunt filij. Ipse autem christus erat filius dei ſm naturam diuinam: & per consequēs nulli subiectus. similiter ſm naturam humanam erat filius dauid & per consequens liber a tributo. Et ex hoc sequitur q̄ apostoli qui erant de eiꝰ familia essent liberi. Ueruntamen ne scandalizarentur illi qui colligebant voluit tributum reddere. Ad cuius euidentiam considerandum q̄ scandalum aliqñ oritur ex malicia quale fuit scandalū phariseoꝝ: & tale est' cōtēnendū: sicut dictū &c. s. xv. ca. Aliqñ oriē ex ignorātia & tale scādalū vitādū est. Salua tñ triplici veritate. s. iusticie: vite: & doctrine. & tale erat istud scādalū: q: illi qui colligebant tributū erant gentiles legem & ꝓphās ignorātes: & ꝓpter hoc ignorabāt q̄ christꝰ esset ſmunis a tributo. tum q: filiꝰ dei ſm naturā diuinaz. tum quia filius dauid ſm humanaz: quia nō tenebantur talia scire. dare aūt eis tributū nō est ꝓtra veritatez vite: iusticie: & doctrine. ideo christꝰ voluit dare ꝓpter scandalū vitandū: eadē rōne eccla in aliquibus terris vbi non est consuetū decimas dare non repetit decimas ad scandalum vitandum: & hoc est qd dicit christus. s Ut aūt nō scandalizemus eos va. ad ma. & mit. hamū. Ex quo pz q̄ christꝰ erat ita paup q̄ nō habebat vnde posset soluere tributū. sequit: t Et cū piscem &c.] Ex quo pz eius diuinitas futura cōtingentia certitudinaliter predicendo. u Illum sumens da eis pro me & pro te. stater enim valet duplex digragma. Christus enim voluit dare tributū pro se & pro petro: quia iam petrū fecerat capitaneum super alios apostolos vt habetur precedenti capitulo.

In illa hora ꝛc. Quis putas ꝛc. Ex eꝫlitate C. XVIII.
i pcij qua in tributi redditione domino fucrat comparatus arbitrati sunt petrũ omnibus apostolis prelatum.

In regno ce. Vel regnũ dei doctrina est euangelij cui obedire simplr ꝛ sine vlla retractatione debemus: sicut puer nõ ꝓtradicit doctoribus.

Et aduocans. Secundũ marcũ puerũ Jhe sum cõplectit: significans humiles dignos suo complexu ꝛ dilectione.

Marc.9.c. Luce.9.f.

Paruulum ꝛc. Paruulũ etate: vt silitudine demõstraret. Vel se statuit in medio qui non venit ministrari sꝫ ministrare. Vel paruulũ. i. spiritũ sanctũ posuit i cordibus eorũ: vt humilitate superbiã vitarent.

Quicũ ꝫ ergo ꝛc. Inuitat discipulos suos ꝛ omnes alios dñs: vt qõ puer habet per naturã. i. innocentiã ꝛ humilitatẽ: hoc habeant discipuli et omnes alij per virtutes.

Sicut paruulus iste. Innocẽs erit sicut iste paruulus: qui non pseuerat in ira: Iesus nõ meminit: vsam mulierem non cupit.

Illã C. XVIII.
i hora accesserunt discipuli ad iesũ dicentes: Quis
ſ in collegio institor
putas maior est in † regno celo/
ſ cõtra ambitionẽ glie humilitatẽ ꝓponit
rum? Et aduocans Jesus paruulum: statuit eum in medio eorũ ꝛ dixit: Amẽ dico vobis nisi cõ
ſ a vsa elatione ſ innocentes ꝛ hũiles p virtutes
uersi fueritis ꝛ efficiamini sicut par
ſ non sensibus: sed malicia
uuli non intrabitis in regnum ce
† ſ qui de se maiora non senserit: innocens erit.
† ſ qz aliter non intratur
lorum: quicunqz ergo humilia
ſ talẽ p virtutẽ qualis iste p naturã † ſ quẽ ꝓpono vel q me imitatus fuerit: q me extraneum fore ser. ac.
uerit se sicut paruulus iste: hi est maior in regno celorum. Et qui susſ humiliem mee innocentie imitatorem
ſceperit vnum paruulum talem
ſ ne putent se honorari
in nomine meo: me suscipit. Qui autem scandalizauerit vnum de
ſ magnus enim nõ potest moueri
pusillis bis qui in me credunt ex
pedit ei vt suspendatur mola asinaria in collo eius ꝛ demergatur in
ſ ergo.
profundum maris. Vhe mũdo
ſ que non cauet ſ tamen ſ vtile ſ vt q probati sunt meliores fiant
ab scandalis. Necesse est enim vt
veniant scandala. Verumtamen
vhe homini illi per quem scãdalum venit. Si autem manus tua

Mare 9.k. luce.17.a

Mare.9.k. luce.5.c.

Expedit. Quia multo melius est pro culpa breuem suscipere penam: qz eternis seruari cruciatibꝰ. Non enĩ iudicabit deus bis in idipsum.

Vhe homini. Quia non iudicatur sm vtilitatez que inde prouenit: sed sm critum quez intendit: Si autem manus tua. Docuit supra ne scandalizemus credentes: nunc quantum cauere debemus eos qui scandalizare possunt.

Expedit ei ꝛc. Quia multo melius est pro culpa breuem suscipere penam: qz eternis seruari cruciatibꝰ. Non enĩ iudicabit deus bis in idipsum.

Vhe homini. Quia non iudicatur sm vtilitatez que inde prouenit: sed sm critum quez intendit: Si autem manus tua. Docuit supra ne scandalizemus credentes: nunc quantum cauere debemus eos qui scandalizare possunt.

Nicolaus

a In illa hora. Superis fũdata est ecclia gentiũ C. XVIII.
i in fide. hic ꝓfr fundat in moribꝰ: ꝛ diuidit in tres ptes sm tres status diuersos in ecclia. Primo enĩz describunt virtutes actiuoꝝ. ꝛ secũdo religiosoꝝ seu ꝓfectiuoꝝ. sequẽti ca. ꝛ tertio ꝓlatoꝝ. xx. ca. Prima in duas. qz ꝓmo describit virtutũ fũdamẽtũ. 2o edificiũ desup ꝓstructũ ibi: Et q suscepit. Ad cuidẽtiã ꝓme ptis aduertẽdũ q saluator describẽdo virtutes actiuoꝝ pulcherrime icipit ab hũilitate duplici de cã. 1o qz ẽ fũdamẽtũ aliaꝝ virtutũ vt dictũ ẽ. 2o qz habuit occasionẽ ex ꝓhabiti immediate i ꝓcedẽti ca. dictũ ẽ enĩ q saluator assũpsit secũ petrũ iacobũ ꝛ ioanẽ alijs dimissis ꝛ duxit eos i mõtẽ seorsũ ꝛ trãsfigurat⁹ ẽ añ eos. iõ alij aligd humanũ passi motũ cuiusdã iuidie incurrerũt. Itẽ qz ꝑ petro iusserat solui tributũ qõ soluz a capitancis colligebat. iõ i ꝟ cũ ꝓncipalẽ alijs ꝓstituerat ꝛ capitaneũ: ꝓpter qõ alij aliq mõ idignati. qz nõ erãt adhuc ꝓfirmati p missionẽ spũs scĩ in via positi ceperũt iter se altercari de maioritate qs eoꝝ eẽt maior: vt hĩ expressiꝰ Mat. xix. ꝛ postea dũ venisset ad domũ ihesus ãsiuit ab eis de quo i via disputauerãt: ꝛ tũc ipsi pre verecũdia tacuerũt: videtes motũ superbie i eis deprehensũ a saluatore: ꝛ post paululũ factũ ẽ qõ ꝟ describit a Mat theo: In illa hora. hoc ẽ post tps modicũ. b Accesserũt discipuli ad ihesũ. videtes se cẽ deprehẽsos ab ipso de ꝓtẽtiõe maioritatis: dicentes: c Quis putas maior ẽ i regno celoꝝ. nõ fecerũt tũc qstionẽ qs eẽt maior inter eos de qꝫ priꝰ ꝓtẽderãt: ꝟ qs eẽt maior in ecclia militãte p meritũ ꝛ qs in ecclia triũphãte p ꝑmiũ. Et qz i moralibꝰ magis mouẽt facta qꝫ ꝟba. iõ docẽs eos de humilitate posuit eis exẽplũ sensibile: ꝛ ꝟ ẽ qõ dr: d Et aduocãs ihesus paruulũ: ctate ꝛ malicia. s. beatũ marcialẽ q postea a beato petro missus i galliã predicauit lemonicẽsibꝰ fidẽ catholicã. e Statuit eũ i medio eoꝝ: vt ab oĩbꝰ videret ꝛ attẽte ꝓsideraret. f Et dixit: amẽ. i. fidelit. g Dico vobis nisi quersi fueritis. ab elatiõe. s. superbie ꝛ ambitiõe maioritatis. h Et efficiamini sicut paruuli. i. humiles ꝛ simplices sine malicia peccati. i Nõ intrabitis i regnũ celoꝝ. demones enĩz abiecti fuerunt p superbiã. ꝛ iõ oportet homines illuc venire p viã ꝓtrariã. s. p humilitatẽ. ꝛcludit ergo intentũ dicẽs: k Quicũqz ergo humiliauerit se ꝛc. q. d. ille qui erit humilior: erit maior hic p gfaz. qz humilitas ẽ recta dispositio ad gratiã suscipiẽdã: sm q dicit beatꝰ Jacobꝰ. iiij. ca. Deꝰ superbis resistit: humilibꝰ aũt dat gfaz: ꝛ talis etiã erit maior in ecclia triũphãte. Aduertẽdũ tñ q ex hoc nõ segẽ q hũilitas sit maxima virtutũ: qz virtutes theologice sũt maiores ꝟ morales videlicet fides: spes: ꝛ charitas. Humilitas autẽ ẽ virtꝰ moralis. Et iterũ i virtutibꝰ moralibꝰ prudẽtia q dirigit alias virtutes morales ꝛ ponit in eis mediũ est maior alijs. Et iterũ iustitia q ꝓportat rectũ ordinẽ ad alterũ est maior qꝫ humilitas q facit homiez ẽ bene subditũ huic ordini. Sed ꝑ tãto dr q maioritas i regno coelespõdet humilitati sũ thesaurus celestis dispersiõi thesauri terreni ꝓpter deũ: vt habeẽ. i. sequẽti ca. Itẽ qz sicut dictũ est hũilitas est fundamentũ aliarũ virtutũ: sicut ergo ex magnitudine fundamenti ꝓfecti arguit magnitudo edificij supedificãdi: sic in ꝓposito ex magnitudine humilitatis arguit magnitudo felicitatis: licet humilitas nõ sit maior inter alias virtutes: qz illa que sunt priora generatione nõ sunt maiora simplr. Item qz virtutes sunt cõnexe ꝛ maxime

de lyra

virtutes infuse q ꝓnexe sũt i gfa ꝛ charitate. ꝛ tõ qntũ crescit vna virtus i eodẽ hoie tãtũ crescit altera ꝓportiõabilit sm illud qõ est formale i virtute: sicut digiti manꝰ equaliter crescũt iz in se nõ sint equales: ille aũt qui hz maiorẽ humilitatẽ loquendo de vera humilitate: ꝑ ꝑfs hz alias virtutes maiores. ꝛ iõ ille q est magis humilis est maior i merito ꝛ ꝑmio: nõ ꝓpter humilitatẽ tm̃ sed ꝓpter alias virtutes hũilitati cõneras q sũt ctiã maiores ipsa humilitate. l Et q suscepit. Hic docet ꝓstruere edificiũ virtutum sup humilitatẽ fũdamẽtũ. Istud aũt edificiũ cõsistit i cõicatiõe ad ꝓximoz. ꝛ ꝟ ꝓtingit duplr. s. rõne corpis: ꝛ rõne aie. Primo q docet cõicatio nez charitatiuã ad hoiez ex pte corpis vt ex notioribꝰ ꝓcedat ad mins nota: bona aũt corpis sũt nobis magis nota. 2o docet cõicationẽ ad ꝓximoz ex pte aie. ibi: Qui aũt scãdalizauerit. Dicit ergo ꝑmo: Et q suscepit vnuz paruulũ talẽ: humilẽ. s. ꝛ fidelẽ. m In nomine meo. hoc ẽ ꝓpter deũ ipsuz ad hospitiũ recipiẽdo ꝛ necessaria corpis ministrando ꝛ p hoc intelliguntur oia alia bñficia q ꝛpendunt ꝓpter deũ ex pte corpis. n Nõe suscepit. qz vbi vnũ ꝓpter alterũ vtrobiqz tm̃ vnũ. ꝛ iõ q recipit ꝓximũ ꝓpter xpm̃ dr xpm̃ recipe: exẽplũ huiꝰ habemꝰ in legẽda beati martini vbi dr q xps se vestitũ ostẽdit illa pte chlamydis quã beatꝰ martinꝰ dederat paupi ꝓpter xpm̃. o Qui aũt scãdalizauerit. Hic docet cõicationẽ charitatiuam ad ꝓximũ ex pte aie q ꝓsistit in duobꝰ. ꝑmo ne ꝓximo inferat nocumẽtũ. 2o vt ei ꝑbeat bñficiũ: ibi: Venit enĩ filiꝰ hois saluare. Prima in duas: quia ꝑmo admonet ne proximũ scãdalizemꝰ. 2o ne eũ cõtẽnamꝰ ibi: Videte ne cõtẽnatis. Prima in duas. qz ꝑmo docet vitare scãdalũ actiuũ. 2o passiuũ: ibi: Si aũt manꝰ tua. Circa primũ aduertẽdũ q scãdalũ actiue dictuz: est dictũ vel factũ mins rectũ ꝑbẽs occasionẽ alteri ruine. scãdalizare igit aliquẽ est facere eũ ruere i peccatũ mortale ex dicto vel facto suo malo: ꝛ hoc est ꝓpie inferre ei nocumentũ ex pte aie: qõ est recte ꝓtra charitatẽ. ꝛ iõ talis faciẽs aliũ sic ruere si faciat hoc de intẽtiõe seu ex aduertẽtia semp peccat mortaliter etiã si factũ vel dictũ ex quo alius ruit nõ eẽt de genere peccati mortalis: sicut dicens mendaciũ iocosũ mulieri intẽtiõe ꝓtrahẽdi eaz ad adulteriũ est peccatũ mortale ex itẽtiõe finis. d. Qui scãdalizauerit vnũ de pusillis. dicit aũt pusillis qz nullus scãdalizat passiue nisi inãntũ pusillus. i. parue virtutis. qz hõ pfecte virtutis ex dicto vel facto malo alteri⁹ nõ ruit in peccatuz. sequit: p Expedit ei vt suspendatur mola asinaria ꝛc. loquitur euangelista ad moduz terre palestinorũ in qua cõdẽnati ad mortem ligato saxo ad collũ ꝓcipitabant in mare: sensus est ergo: Expedit ꝛc. i. melius esset hoi mori corpaliter qꝫ ex malo exẽplo suo facere aliũ ruere in peccatũ mortale. qz ex hoc meretꝰ mortẽ eternã q grauior est morte tpali. ꝛ ideo sequit: q Vhe mũdo a scandalis. i. mũdanis hoibꝰ qui nõ curãt scãdalizare ꝓximos. r Necesse est enĩz vt veniant scandala: non est necessitas absoluta sed tm̃ ex suppositione. si enĩz homines velint viuere mũdane. i. in oibus voluntatẽ suã adimplere: necessario sequit ad hoc scandalũ alioꝝ: qz nõ formidant ꝓximos scandalizare. s Verũtamẽ vel homini illi. i. cõminatio pene eterne sibi infligende. t Per quẽ scandalũ venit. actiue. s. primũ scandalizando. u Si aũt manus tua ꝛc. ꝛ qz scandalizare passiue semp est peccatũ qz est ruina ex dicto alterius minus recto. iõ

admonet

dalizare nos possunt: quia parum distat in vitio fallere vel falli: scandalizare vel scandalizari: si ex negligentia. Si ex inuincibili ignorantia distat: quia tunc falli peccatum non imputatur.

Inemendabiles amici sunt a nobis alienandi: ne per immundiciam cor: & ipsi polluti pereamus. Ois affectus ois ꝓpinquitas amputeꝫ: ne p occasionem pictatis pateas scandalis.

Bonum tibi est. Melius est vitaz solitariaz ducere: q̄ ob vite presentis necessaria vitā eternam perdere.

Videte ne ꝛc̄. Sic precipio vobis seueritatē dimittendi oēs amicitias vt admisceā clementiam: vt queratis cor salutem. Sed si psistant in malis: melius est solum saluari q̄ dānari cuz pluribus.

Quāuis pro scandalis ois rumpendus est affectus: querite tamē salutē infirmor q̄ntū potestis.

marci.9.g

Quia angeli eor. Cur nō sunt cōtemnēdi: q pro eis quottidie mittuntur angeli.

Ad magna dignitas animarū: & vnaquaq; hēat ab ortu natiuitatis in custodiam sui angelum delegatum.

Luce.19.b

Semper vident. Visione dei manifesta p: fruuntur: ideo nō est spernendum ab homine qō apud deum tante cure est: ergo vos nolite spernere quantū in vobis est.

Etsi enim missi veniant: sic exterius implent ministeriuz vt nunq̄ intus desinit per cōtēplationem. Additunt ad hominū salutem: & tñ semp vi. fa. pa. quia quolibet missi veniant intra ipsum currunt.

Si fuerint centum. Dñs centum oues habuit: dū rationalis nature numerus angelorum & hominuz integer. i. in sua perfectione mansit. Sed vna errauit: cum homo peccauit.

Quis perdita oēs peccatores qui p pniaz reconciliant deo. Nonagita

Nicolaus

admonet pusillos vt excludāt a se occasionē ruine. d. Si autem manꝰ tua vel pes tuus scandalizat te. i. tibi est occasio ruine in peccatū p tactū inhonestuz vel p gressuz dissolutū. a Abscide eū. nō quia aliqđ mēbrū corporis sit amputandū ad vitandū peccatū: mēbra enim corpis sunt a deo data. & ideo nō est in potestate alicuiꝰ psone abscidere sibi mēbrū: sicut nec se occidere: & semp hoc est illicitū psone singulari nisi in casu qñ. s. vnuz mēbruz ꝓpter sui corruptionē est in periculū totiꝰ corpis: q̄ vnicuiq; cōmittitur cura sanitatis sui corpis. ideo tunc licitū est sibi per se vel per aliū vnū mēbrū abscindere ne pereat totū corpꝰ: & eodē modo licituz est ei qui tenet locū iusticie publice interficere hominē vel mutilare ꝓpter ꝓseruationē iusticie: sed ꝓpter peccatū euitandū nō est alicui licituz abscindere sibi aliqđ mēbrū. tū q̄ per hoc nō excludit cōcupiscentia interior in qua viget peccatum: tum q̄ per aliā viā potest melius obuiare peccato per rōnē. s. & liberū arbitriū cohibendo mēbrū a peccati exercitio: & sic dicit manꝰ abscindi inq̄ntū ꝓhibetur ab illicito actu: quia manꝰ abscisa non pōt aliqd agere: & eodē modo exponendū est de alijs mēbris. Aliter tamē potest exponi vt p manū intelligat auriliator in negocijs suis quia manꝰ est organū organorum: per pedez intelligat cursor qui currit ad negocia peragenda: p oculū cōsiliariꝰ qui dirigit in agendis. Amicitia aūt istorū q̄ntumcūq; sit vtilis in tēporalibus: est tñ prescindēda a se & remouēda si sit occasio ruine in spiritualibꝰ: ꝓpter hoc quod sequit: b Bonū est tibi. i. melius. c Ad vitā ingredi debilē vel claudū: sicut enim sequēti capitulo dicit saluator q vno modo dicit castratus ꝓpter regnū celor qui cōtinet mēbra genitalia ab illicito actu: sic dicit hic claudus qui cōtinet pedē ab inordinato gressu: & debilis qui cōtinet manū ab illicito tactu: & sicut testimonio saluatoris illa castratio que est per mēbror genitaliū cōtinentiā: est meritoria & laudabilis. non aūt illa que per mēbror amputationē: sic in ꝓposito claudicatio vel debilitas seu cecitas que est per cohibitionez manus ab illicito tactu & oculi ab illicito visu & pedes ab illicito gressu: est meritoria & laudabilis: non aūt illa que esset per mēbror p̄inationez. cetera patent. d Videte ne cōtēnatis. Hic cōsequēter ꝓhibet ne proximū cōtēnamus: cuiꝰ rōnem assignat: q̄ q̄ntūcūq; homo sit paruus in hoc mundo: tamen habet angelum assignatum a deo ad sui custodiaz. & ideo si homines tñ a deo honorantur q̄ ad eius imaginem sunt facti: multo fortius a nobis sunt honorādi: & hoc est quod dicit: Videte ne cōtēnatis. sequit: e Quia angeli eor. i. assignati eis. f In celis semp vident facie pfis: q̄ q̄ntūcūq; mittantur ad tpaliū rerū administrationē tamē semper deo inherent per apertaz vi-

ſ discursor in tuos vsus ſ scādalizat q dicto vel ꝑfō mīn⁹ recto occasionē dat ruine ſ cedit in cā anime.

vel pes tuus scandalizat te ab. ſ rūpe affectū. ſ deuita eiꝰ societatē: quē castigāre nego

scide euz & ꝓ proijce abs te. Bonū † ſ sine pernicioso adiutore vel discursore

est tibi ad vitam ingredi † debile ſ cum his.

vel claudum: q̄z duas manꝰ vel duos pedes habentem mitti in

† ſ pulsor in cōsilijs in errorē vult te inducere.

ignem eternuz. Et † si oculus tuꝰ scādalizat te: erue eū: & ꝓijce abs te. Bonū tibi est cū vno oculo in vitā intrare q̄z duos oc'os hītē mitti i gehennā ignis. Videte ne ꝓtēnatis vnū ex his pusillis. Bi ſ deputat eis custodiam.

co enim vobis q̄ angeli eorum in celis semper vident faciem pa ſ nō debitis curā ho

tris mei q̄ꝝ in celis est. Venit enim filius hominis saluare qō perie minū paripendere pro quibus ego veni

ad clemētiā ꝓuocat q misit: videte ne contēnatis.

† ſ aliud de eadē re subdit exemplū

rat. Quid vobis videt. Si † fue †ſ q̄ rōnalis creatura nūer⁹ p̄ēte hoīe fuit imminut⁹

rint alicui centum oues & † erraue †ſ alius euāgelista dicit i mōtib⁹. i. excelsis ſ vl' quit

rit vna ex eis: nonne † relinquet †ſ in celo ab homine derelicto

nonagintanouem in † deserto & ſ in terrā ſ holem vt ſūma reintegretur

vadet querere eam que erravit? Et si contigerit vt inueniat eam:

† ſ q̄ maior gloria reformātis est perditā restaurare: q̄ ea que sunt immota retinere

Amen dico vobis q̄ † gaudebit super eam magis q̄z supra nonagintanouē que non errauerunt. ſ sicut nō est voluntas pastoris vt vna de ouibus pereat ſ docet parabolā ꝏpositā vt pusilli nō cōtēnantur.

Sic non est voluntas ante p̄ez † ſ si pereat: non voluntate eiꝰ pereat

vestruz qui in celis est vt † pereat †ꝝ oi beniuolētia etiā ab his quos offendūt corri

vnus de pusillis istis. † Si aūt gantur ſ iniuria vel contumelia affecerit

peccauerit in te frater tuus: vade

Luce.15.d

Non veni vocare iustos pec. In luca scriptū est. Maius gaudiū est sup vno pec. pe. a. q̄z super. xcix. iust. q non in. pe. Quia vt quottidie experimur: qui illicita non cōmiserunt: in rebus licitis sepe sibi pdent vsuz: ad celestia anie nō hanelant. Et quia securi sunt: ad bona agenda pigri remanent. Econtra autem plurimū peccator facit. Maius ergo gaudiuz de eo q̄ de stante iusto: vt dux in prelio: plus enim militem illum diligit qui post fugam reuersus hostem fortiter ꝑmit: q̄z eum qui nunq̄z fugit nec vnq̄z fortiter egit. Sed & sunt quidam iusti de quibus est tñ gaudiū vt eis nullus penitēs preponi possit: qui etsi non sint malorum conscij sibi: tamen licita respuunt: in omnibus se humiliant. Quantū ergo gaudium est si humiliter plangat

2.co.13.g

iohe.20.c

luce.17.d

iustus: cum tantum sit si quod male gessit damnat iniustus?

Gaudebit super. Magis dñs gaudet de nostra reparatione (quia magis nos gaudere facit) q̄z de angelorum immutabilitate. Maior enim dei virtus et humilitas in nostra reparatione cognoscitur q̄z in nostra creatione.

Si peccauerit in te. Si enim in deum: non est nostri arbitrij.

Hoc ordine scandala vitare debemus: ne quem ledamus: & peccantem celo iusticie corripiamus: & penitenti misericordie viscera pandamus.

de lyra

sionem. g Qui in celis est. Iz enim deus sit vbiq̄z per essentiam p̄sentiaz & potentiaz: tamē specialiter dr esse in celis vbi adest beatis per apertā visionem. h Venit enim filius hois. Ostenso q nō est ꝓximo inferenduz nocumentū ex parte anime: hic ostdit q ei est bñficiū impendēdū. & primo in affectu. secūdo in effectu: ibi: Si aūt peccauerit. Ꝺximuz ostdit exēplo saluatoris q ad salutē hoīuz descēdit de celis. d. Venit enim filiꝰ hois saluare qō pierat. & inducit ad hoc exēplū de illo qui habet centū oues: vna enim errante dimittit. xcix. & vadit ad querendū illā que errauerat: & cū inuenit eā gaudet ꝑ̄li gaudio de inuētione eius: nō q̄ magis diligat illā solā q̄. xcix. sed q̄ sicut dictū est habet ꝑ̄lē rōnē gaudendi de inuentione eius quā nō habebat in alijs. sic deus de reuersione peccantiū ad salutē hz specialem rationē gaudij quā nō habet de ꝓmanētibꝰ in iusticia: ceteris tamē paribꝰ: ꝓmanētes in iusticia sunt magis dilecti deo. Hoc aūt inducit saluator: ad ꝓsiderandū q̄ sili' debemꝰ gaudere in affectu de salute ꝓximor. Cōsiderandū etiā q̄ alia rōne aliqñ deus magis diligit peccatores reuertentes q̄z remanētes in iusticia: nō q̄ peccauerūt: iz q̄ ex pctō cōmisso humiliores efficiunt & sanctiores & in bono feruentiores. Unde dicit beatus Bregoriꝰ in moralibꝰ. q̄ ꝓnceps militie plus cū militē diligit qui post fugam fortiter hostē premit q̄ꝝ qui nunq̄z fugit nec vnq̄ aliqđ fortiter egit: et eodē modo est de peccatore post penitentiā viriliter agēte: & de iusto tepido in sua iusticia ꝑmanēte. i Si aūt peccauerit. Hic ꝓfr ostendit q debemus esse benefici ꝓmo ex pte aīe in effectu: & hoc duplr. primo defectus cor charitatiue corrigēdo. & secūdo offensaz misericorditer remittēdo: ibi: Iterū dico vobis. Ad euidentiā p̄mi aduertendū q dupler est conceptio vna que est ad peccantis punitionē ꝓpter ꝓseruationē iusticie & ista nō ordinat semp ad correctionē delinquentis: q̄ aliqñ sibi infligit pena mortis. & iō ꝓncipaliter est ad ꝓseruationē iusticie & terrorē alior: & talis conceptio nō ptinet ad singulares psonas sed ad iudicē ad quē ptinet cōseruare iusticiaz inter hoies: & propter hoc talis conceptio est actus iusticie. Alia est correptio que ordinat ad fratris peccantis emendationē: & hec est actus charitatis & ptinet ad oēs: q̄ sicut dr in Ecclīastico: Unicuiq; mandauit deꝰ de proximo. Et iō sicut qlibet tenet proximū ex charitate diligere: ita tenet defectꝰ eiꝰ charitatiue ad emēdationē eiꝰ corrigē: si tñ ꝓbabilit credat q ex sua correctiōe debeat se emēdare: & de tali correctiōe loqt b saluator: nō de prima que est actꝰ iusticie. Tāgit aūt debitū modū huiꝰ correctionis. d. Si aūt peccauerit i te frater tuꝰ. Et itelligit istud i te duplr. vel q̄ te solū lesit: vel q̄ te solo sciēte peccauit. si enī alios lederet vel coram aliis peccaret: tunc

nō haberet

Corripe. Non passim iubet peccanti dimittere: sed penitenti: Ita peccat q̄ videns frēm peccare tacet: sicut q̄ penitenti non indulget. Nam qui dixit: si penitet dimitte: p̄mīsit: si peccauerit increpa. Nec difficilis sit venia nec remissa indulgentia.

Dic ecclesie ⁊c. Vt detestationi cū habeat: Et qui nō poterit pudore saluari: saluetur obprobrijs: ⁊ vt ruboze sēq̄strationis emēdet. sit tibi sicut eth. ⁊ publ. Sed ne quis supbus talē p̄tenderet sēq̄strationē subdit: Amē dico vobis. Potestatē tribuit aplis vt sciant qui a talibus dānandi humanā sniam diuina snia corroborari.

2.co.13.a. Sicut ethni. ⁊ pu. Detestabilior est qui sub noīe fidelis agit opa infidelitū: q̄ aperte gentilis. Nec iō salus eius negligenda est. Nā ⁊ ethnicos i. gentiles ⁊ publicanos i numero quidē fratrū nō deputamus: sed tñ eoz salutē semp inquirimus.

iohe.20.c. Typice. Publicani sūt qui lucra seculi sectant̄ ⁊ exigūt vectigalia negociationis p fraudes: p furta: ⁊ p perūria.

Amen dico ⁊c. A deo vestra snia confirmat̄ diuina: vel ad recipiendū penitentē: vel ad abiciendū p̄tumacē.

Si duo. Typice. Vbi spūs aia' ⁊ corp⁹ cōsenserint vt non sit inter eos bellū: carne cupiēte ꝟ spīm ⁊ spū p̄tra carnē: quod petūt fiet: Quia si corpus vult quē spūs vult tñ bonarum rerū est petitio.

Ibi suz in me. Dis

Nicolaus

non haberet locū illud qđ subdit: a Vade ⁊ corripe ipsū inter te ⁊ ipsū solū. q: peccata publica sunt in publico arguēda: ꝟm q̄ dr. i. ad Timoth. v. Peccantē coram oībus argue vt ceteri timorē habeāt: sed q̄ sunt secreta tunc habet locum correctio fraterna que est actus charitatis que debet fieri p̄mo in secreto: Cuius ratio est: sicut enī medicus corporalis si debito mō p̄cedat nitit inducere sanitatē cum minori dispendio corporis vt sine mēbri absciſione: ⁊ si nō possit tunc abscindit mēbrū minus nobile vt p̄seruet magis nobile vel totum corpus: sic ille qui fratrē peccantē occulte corripit charitatiue debet tentare si possit fratrē emendare absq̄ detrimento sue fame: q: fama cōputat̄ inter maiora bona hois citra virtutes: ⁊ iō corrigens fratrē debet q̄tū potest p̄seruare eius famā. Alia causa est: q: amissa fama vel lesa efficitur homo inuerecundus: ⁊ per p̄sequens minus a peccato retrahit q̄ prius. Est ergo debitus ꝓcessus in correctione charitatiua vt hō corrigat fratrē suum inter se ⁊ ipsum solum vt sic possit eum saluare cū oī moda integritate sue fame: ⁊ hoc est qđ sequit: b Si te audierit lucratus eris fratrē tuū. cū. s. cū integritate fame ad salutē reducendo. c Si aūt nō te audierit ⁊c. Quia enī fama est minus bonū q̄ sit bona vita: si nō possit seruari bona vita fratris sine detrimento sue fame: tunc ꝓceden dū est ad salutē bone vite cū aliquali lesione sue fame: ⁊ ideo adducendus est vnus alius vel duo ad sciendū. s. fratris delictū: ⁊ vt coram eis arguat: ⁊ si se non correxerit tunc simpliciter p̄tenenda est eius fama vt p̄seruet bona vita vel saltem ordo iusticie ad terrorē alioz: ⁊ hoc est quod sequitur:

d Q̄ si non audierit eos. se corrigendo. e Dic ecclesie. i. prelato per denunciationē publicā: ⁊ tunc sunt testes inducendi ad facti probationem qui prius fuerant inducti ad fratris secretā correctionē. f Sit autem ecclesiam non audierit. preceptū prelati p̄tenendo. g Sit tibi sicut ethnicus ⁊ publicanus. i. separet̄ ab alijs fidelibus per excōicationē ⁊ censuram ecclesiasticā: ⁊ q̄ talia possint prelati ecclesie inferre: subdit: h Amen. i. fideliter. i Dico vobis quecūq̄ alli. sup ter. erunt liga. ⁊ in celis. quia deus talem punitionē approbat si iudiciū ecclesie non errat. k Cōsiderandū tñ circa predicta q̄ si peccatū occultum fratris fuerit in preiudiciū cōitatis vt si aliquis tractaret secrete cum aliquibus ciuibus qualiter ciuitas esset hostibus tradenda: vel si aliquis hereticus in secreto corrūperet fideles: tūc secreta correptio vel admonitio nō esset expectanda: sed statim esset p̄lato denūciandū qui posset tali periculo p̄cauere. Et idē iudiciū de ꝟsibus casibus est habendū. k Iterū dico vobis. Hic ꝟsequēter ostendit q̄ non

f ne publice correptus verecundiam perdat: qua p dita in peccato permaneat

⁊ corripe eū inter te ⁊ ipsum so

† f per alterius salutem salus tibi acquiritur.

lum. Si te audierit: † lucrat⁹ eris fratrem tuū. Si aūt̄ non te au

f studio corrigēdi vel cōuincēdi sub testibus

dierit: adhibe tecum vnū vel duos: vt in ore duoꝝ vel trium te

f ad

stium stet omne verbū. Q̄ si nō

huc incorrigibilis extiterit † f vt obiurgatio plurimoꝝ eū corrigat. f hic auctoritas de mālfestā vocatōe

audierit eos † dic ecclesie. Si aūt̄ ecclesiam non audierit: sit tibi sicut

f gentilis f exacto: publicoꝝ vectigaliū

cūt ethnicus ⁊ publican⁹. Amēn

f vinculo anathematis

dico vobis quecunq̄ alligaueri

f diuino iudicio

tis super terram: erunt ligata ⁊ in celo: ⁊ quecūq̄ solueritis sup terram: erunt soluta ⁊ in celo. Itēꝝ dico vobis q: si duo ex vobis cō

f quesita ꝓ

senserit sup terrā de oīmni re quā

salute corrigendorum

cunq̄ petierint fiet illis a patre

† i. scis f in oībus que iudicando agūtur in terra ad salutē hoīuz assum cooperator.

meo qui in celis est. Vbi⁹ ni sūt

f monuit ad cōcordiā: nūc p mīā pollicetur quod est in medio eorum

duo vel tres cōgregati in nomine meo: ibi sum in mēdio eorum. Tūc accedens petrus ad eum dixit: Domine quotiēs peccabit

f penitenti quidem

in me frater me⁹ ⁊ dimittam ei: vsq̄ septies. Dicit illi Jēsus: Nō dico tibi vsq̄ septies: sz vsq̄ septuagies septies. Jdeō assimilatū

f vita iustorum f huic toti negocio

est regnū celoꝝ hōmini regi q̄ voluit rationem ponere cum ser

f tipice christo qui miserata cuiusq̄ examinat

uis suis. Et cum cepisset rationē

† f populus iudaicus qui decalogo ꝟstrictus multarum transgressionum reus erat

ponere oblatus est ei † vnus qui debebat ei decem milia talenta.

† f viribus suis hoc explere non posset

Cūm autem non haberet vnde

† f permisit iusto iudicio malignoꝝ spūum seruū fieri

redderet: † iussit eum dns suus venundari ⁊ vxorem eius ⁊ filios ⁊ oīa q̄ habebat ⁊ reddi. Procidens cū spōte nollet malus: coact⁹ ꝑ pīs ille pēitet

dens autem seruus ille rogabat

f parce peccatis

eum dicens: Pātientiam habe

† f credendo in te qui est finis legis

in me ⁊ omnia † reddam tibi. Misertus autem dns serui illius di

Septuagies sep. Hiero. i. cccc. xc. vicibus i. totiens in die quotiens ille peccare potest.

Augu. Typ. Xi. per se trāsgressionē sīgt: q: iā est extra decalogū. Cum ꝟo multiplicat p. vij. iaz ois itelligit trāsgressio ꝓpter. vij. vitia. Mō. Aliter dat vēia petēti fri vt nob f. socia charitate cōcedit sic ioseph frībus. Aliter inimico pscquēti: vt bonū ei velimus: etsi iz faciam⁹: vt dauid lugens saul. Luce.17.a

Jdeo assimilatuz. Vt sciatis dimittēdū esse ꝟseruis: ofīdā p similitudinē q: si ille rex ⁊ dns dimisit seruo: multo magis hō ꝟseruis suis.

Ados erat syrioꝝ per parabolas loqui.

Et vxorem eius. Cū nō solū ꝓpz: sed etiā ꝓlatos ⁊ subditos simul cū tota familia vel substātia corū ꝓ magnitudine delictorū tradidit exteris nationibus: vt qō noluerūt voto soluāt tormēto.

Jussit ꝑ cupiditate ⁊ operibus. q. vxore ⁊ filijs penas solucre.

Misertꝰ aūt. Misericors dns si solū captiuitatē iudaicā absoluit: sz ētpetoꝝ oīuz venīā in aduētu christi se dare ꝓmisit: si persisterent in incepto.

de lyra

solū debemus fratrē corripere sed etiā offensam nobis illatā remittere: ⁊ dividit in duas partes. q: primo facit qđ dictū est. secōo ostendit quotiens sit offensa fratris remittenda: ibi: Tunc accedēs ad eū petrus. dicit igit̄ ꝑmo:

l Si duo ex vobis ꝟsenserint in aliquo. s. offensam sibi inuicē remittendo.

m De oī re quā petierūt fiet illis. q: oīo nō est accepta coram deo si teneat odiū ꝟtra fratrē in aliquo: ꝓpter qđ subdit: n Vbi enī sunt duo vel tres ꝟgre. in no. meo. i. charitate vniti. o In medio eoꝝ sum. acquiescendo bone voluntati ⁊ petitioni eorundē: dū tñ illa oīo habeat ꝟditiones requirentes que ad hoc requirunt̄. s. q̄ aliquis oret ꝓ se pie ⁊ p̄seueranter. Mis enī ꝟcurrentibus semp oīo exaudit̄: ⁊ si aliqñ differt̄ tñ tpe competenti implet̄: sicut. s. habitū est ca. vij. Aduertendū tñ q̄ iz offensa sit semp ꝓmittenda: non tñ inturia: si enī ex remissione iniurie ⁊ pene debite sequeret̄ ꝓnitas in eo cui remittit̄ ad facilius peccandū: nō esset bonū ei remittere. silr si ex tali remissione esset scandalū alioꝝ ⁊ omissio iusticie ⁊ in cōsimilibus casibus. p Tunc accedens ad eum petrus. Hic ostendit̄ quotiens sit fratri remittendū: ⁊ primo ostendit̄ ꝓpositū. secundo ꝟfirmat per exemplū ibi: Jdeo assimilatū est. Circa primū aduertendū q̄ sicut frequēter dictum est petrus tanq̄ principalis aliqñ loquebat ꝓ se ⁊ p̄ alijs: ⁊ ideo audito a saluatore q̄ offensa fratris peccantis esset remittēda: interrogauit quotiēs esset remittenda fratri ⁊ hoc petijt si sufficeret ad salutem dimittere septies: q Dicit illi iesus. nō dico tibi vsq̄ septies sed vsq̄ septuagies septies. Et ponit̄ ibi numerus determinatus ꝓ indeterminato: ac si diceret: totiēs q̄tiens: vt dicit Aug⁹. r Jō assimilatū est. Hic ꝓbat hoc p exemplū q: magis sumus debitores dei ⁊ plus offendimus eū q̄ hō possit offendere ꝓximū: q: tāta est offensa quātus ille q̄ offendit. deus aūt̄ ē infinitus: ⁊ ideo offensa in ipsū cōmissa quādā infinitatē habet: ⁊ tñ quotiēscūq̄ offendimus deū: ipse totiēs pat⁹ē remittere: dū tñ velim⁹ veracit̄ penitere: q̄ multo fortiꝰ silr debem⁹ peccāti in nos facere: ⁊ h ē qđ dicit: Jō assimilatū est regnū celoꝝ. i. status ecclie militātis. s Hoi regi. i. christo q̄ est verus hō ⁊ verus deus: rex regū ⁊ dns dnantiū. t Qui vo. ra. po. cū ser. suis. i. rōnē exigere de factis humanis. v Oblatus est ei vnus q̄ de. ei decē milia talenta. i. obligatus ad magnā penā ꝓpter multa petā. x Cū aūt nō haberet vñ redderet. q: petōr nō hz vñ satisfaciat deo ꝓ petō. y Jussit eū dei⁹ venūdari ⁊c. q: oīa sua sūt pene eterne ꝓpter petm̄ suum obligata.

z Procidēs a. seruꝰ. i. petōr p pniaz. a Patiētiā habe. penā eternā i tpa lē cōmutādo. b Et oīa red. tibi. opa meritoria faciēdo. c Misertꝰ

2 est aūt ⁊c.

Dimisit ei ⁊c. Dimisit cum. i. pondere carnalium obseruationū absoluit: ⁊ debitum dimisit. i. p̃uaricationes transgressiones.

Inuenit vnum. Bētilem populū: quasi sibi debitorē fatigabat: gratiam xpisti non esse eis ad salutem dicens: carnales obseruātias ab eis nō modo persuasionibus sed etiam tormentis expetebat.

Serue nequam. Sepe debita dimisi tibi: qñ in angustijs rogasti: sed liberatus cōpassionez nō habuisti quin potius ꝓphetas ⁊ aplos psequeris ⁊ ingratus: ⁊ de iustitia p̃sumens spernis gentes: indignas tua societate in xpisto iudicans.

Sic ⁊ pater meus. Si nō dimiseritis ex corde qđ in vos derelinquit ⁊ hoc qđ per pñiam dimissū erat a vobis exigit.

Repetet: vel de mala voluntate dānādo: a qua oē malū: vel de inobedētia que est origo totius mali. Quotiens enī quis peccat: inobediens efficit.

Incipit narrare q̄ dñs in iudea fecit ⁊ docuit et passus est: p̃mo transitor

Nicolaus est autem ⁊c. q̄ dñs paratus est misereri ⁊ parcere vere penitentibus.

a Egressus aūt seruus ille a facie dñi. s. p recidiuū peccati. b Inuenit vnū de ꝯseruis suis. i. de hoibus qui sunt serui dei cū ipo. c Qui debebat ei centū denarios. i modi cū eū offenderat: q̄ offensa in hoiez modica est respectu offense cōmisse in deū. d Et tenēs suffocabat eū. i. strangulabat. Et dī a sub ⁊ faux cis: dicens: e Redde qđ debes. in quo ostendit austeritas in repetendo vindictā a ꝓmo. f Et p cidens ꝯseruus. p pñiaz. g Rogabat eū dicens: patientiā ⁊c. q. d. paratus sum �means possibilitatē meā satisfacere. h Ille aūt noluit. in quo notat crudelitas in mō repetendi vindictā. i Videntes aūt ꝯserui eius. isti sunt qui videntes crudelitatē hoiuz erga ꝓmos ꝓristant: q̄ ad cādē virtutē ptinet gaudere de bono ⁊ tristari de oppposito malo. k Et ve. ⁊ nar. dño. q̄ in oīone petunt a dño talia vindicari ad declarationē iusticie nō ex liuore vindicte. l Tūc vo. illū dñs suꝰ. Ista aūt vocatio fit in morte vbi oportet de oibus rōnē reddere stricte. m Serue ne. oē de. di. tibi. i. offensā magnā i me cōmissā. n Nōne ē oportuit ⁊c.] paruā remittēdo. o Et iratus dñs ⁊c.]. i. demonibꝰ q in ħ sunt executores diuine iusticie. p Quoadusq̄ red. vni. debitū. i. eternaliter: q̄ in inferno semp est redditio absq̄ qetatiōe cū pena sp remancat eterna a pte finis. q Sic ⁊ p̃ meꝰ celestis ⁊c. Hic inducit applicatio pabole ad ꝓpositū codē mō q̄ dictū ē. r Et fa. ē cū ꝯsūmasset. ħ ponit ꝯfirmatio doctrine p̃cedētis p oparationē miraculoz: cū dicit: Et factū ē cū ꝯsūmasset iesus ⁊c. Scq̄t: s Et ve. i. fi. iu. trās iordanē. vbi erat possessio duaz tribuū ⁊ dimidie. s. ruben ⁊ gad ⁊ dimidie tribus manasse. t Et sc. sūt eū t. multe. Et q̄ p: deuotio ppli ad eū q: mlti scq̄bāt: aliq cā p̃dicatōis audiēde: aliq cā curatōis spetrāde. v Et curauit eos ibi. Et sic patet q euāgelista in vno verbo multa miracula sanitatū includit: q: ꝓpter multitudinē miraculoz nō poterāt ofa in particulari describi: vt dī Joan. vlti. C. XIX.

x c Taccesserūt. Hic ꝯñr saluator docet virtutes ꝯtēplatiuoz seu religiosoz. ⁊ diuidit in tres ptes: q: ꝓmo docet ꝯtinētiā. scdo obediētiā: ibi: Tūc oblati sunt ei puuli. 3o pauptatē volūtariā: ibi: Et ecce vnus. In istis aūt tribus ꝯsistit pfectio religiosoz. Prima diuidit in duas ptes q: ꝓmo docet xps illud qđ est necessitas i ꝯtinētia: videlz ꝯtinētiā ꝯiugalē. scdo illud qđ est pfectiōis. s. ꝯtinētiā ab oī actu venereo: ibi: Dicūt ei discipuli. Prima in duas: q: ꝓmo circa ħ ponit pharisecoz dolosa interrogatio. ⁊ scdo ponit ipsi⁹ xpi vera rñsio: ibi: Qui rñdēs: Dicit ḡ: Et accesserūt ad eū. i. ad iesū. y Pharisei. q in pplo iudeoz pre alijs videbant religiosi vt dictū est. s. ⁊ dicēt inferius xti. ca. z Tentātes eū. capc. s. in verbis. a Et dicētes: si li. hoī dī. vro. suā q̄. ex cā. i. ex leui cā: vt ꝓpter aliquā fedita tē seu turpitudinē corporalē. Hāc qōnē ꝓposuerūt xpo ad capiēdū eū: q: rñsio ad vtrāq̄ partem erat calūniabilis: quia si diceret q licet: videbatur laxare frenā ꝯcupiscētie carnali: dicēdo q hō ꝓ libito volūtatis sue posset dimittere uxorē: aliā ducere: ⁊ etiā ꝑ dictamē legis nāe: q: insepabilitas ē de rōne mrimonij: vt dicēt post. Si aūt diceret q nō licet: videbat ꝑ moysen dicē dicētē Deut°. xxiiij. Si accepit hō uxorē ⁊ nō inuenerit gratiā oculos eius ꝓpt aliquā feditatē scribet libellū repudij ⁊c. b Qui rñdēs. ħ ponit xpi rñsio: ⁊ diuidit i duas ptes: q: ꝓmo ponit rñsio: scdo removet q̄dā sibi facta obiectio: ibi: Sicūt illi. Ad cuidentiā ꝓmi advertendū q̄ indiuisibilitas est de rōne mrimonij: ꝓpter qđ ponit in diffinitiōe eius tāgē formale: cū dī: Mrimonij est ꝯiūctio maris ⁊ femine inter legitimas psonas indiuiduā vite ꝯsuetudinē retinēs. i. indiuisibilitatē ꝑm totā vitā alterius ꝯiugū. rō aūt huius est: q: mrimonij° est ꝯiūctio maris ⁊ femine ad educationē ꝓlis ad cultū diuinū mliplicādū. ad ħ aūt q ꝓles sit apta ad cultū diuinū ⁊ possit sibi sufficere post emācipationē a parētibꝰ regit magnus tpis tractus: q: oportet filiū generari: educari ⁊ doceri: ⁊ sibi de necessarijs vite a parētibus ꝓuideri: q: ꝑm q dicit aplꝰ. ii. Corin. xij Parētes debēt thesaurizare filijs ⁊ nō filij parētibus. Adhuc aūt hō possit generare de cōi cursu est. xviij ānoz vel. xx. anteq̄ ꝯ filius genitus sit educatus ⁊ edoctꝰ a pte sciēs ⁊ potēs se ⁊ familiā regere oportet q̄ sit. xx. ānoz vel circiter. Et sic pz q̄ lz vir nō generaret nisi vnū filiū in vroze: tñ adhuc filius esset dispositus ad recedendū a pte iā pī cēt. xl. ānoz vel circiter. nūc aūt ita est q masculus ⁊ femina debēt sīl cohabitare indiuisibiliter q̄diu intendūt generatiōi ⁊ educatiōi filioz. Verūtñ q: in alijs animalibus ⁊ auibus filij nati in modico tpe sūt sufficiētes victū sibi q̄rere: iō masculus ⁊ femina nō cōiugūt insepabiliter p totā vitā: sed tm̄ tpe educatiōis filioz. Cū ḡ nāturalia hūana debeat magis esse ordinata q̄ nāturaliū: iō de dictamine nāli est q vir ⁊ vxor insepabiliter ꝯiugant q̄diu stat necessaria educatio ⁊ doctrina filioz ⁊ hoc est ꝑm totā vitā ꝯiugatoz: q: sicut visū est hō habet. xl. ānos adhuc q̄ primus filius eius sit sufficiēter educatus: ⁊ sic sola occasiōe ꝓmi filij dictat nā q tantū debeat cū vxore insepabiliter habitare: Et q: interim adhuc q̄ ꝓmus sit sufficiēter educatus nascunt filij alij: vel saltē pñt nasci: quibus ꝯsulī oportet p parētes ꝓuideri: ad qđ regit vlterior tractus tpis magnus. Hō sicut nāturaliter dictat i alijs animalibꝰ q masculꝰ ⁊ femina insepabiliter cohabitēt tpe determinato a nā in generatiōe ⁊ educatiōe filioz: ita dictat in nā hūana vt vir ⁊ vxor insepabiliter cohabitēt p totā vitā: ⁊ sic pz q indiuisibilitas mrimonij nō solū est de iure diuino sed etiā de iure nāli. Hanc aūt veritatē declarat saluator p scripturā veteris testamēti dicens: c Non legistis: q: q fecit hoiez ab initio. s. qñ solū currebat lex nāe adhuc data legē p morsē. d Masculū ⁊ femināfecit eos. In ħ tangit mā ipsi⁹ mrimonij. s. masculꝰ ⁊ femina: q: mrimoniū ordinat ad generationē ⁊ educationē ꝓlis: adhuc ħ aūt regit determinatū actiuū ⁊ passiuū: ⁊ ħ in alijs pfectis: q: nō generant ex putrefactōe. In masculo aūt est virtus actiua ⁊ in femina virtus passiua.

Homo aūt

dānem ad orientē: post ⁊ citra iordanem: qsi venit a hiericho in hierusalē.

Sermones ⁊c. Quos in galilea post tributum de humilitate ⁊ innocentia ⁊ correctione ⁊ venia habuit.

Venit in fines iudee. Omnis iudeorum prouincia ad distinctionē aliarum gentiū iudea dicitur: sed specialiter meridiana plaga ad differentiam samarie: galilee: decapolis: ⁊ ceterarū regionum eiusdem ꝓuincie.

Et secute sūt. Galileos maluit curare in iudea: vt gentes in eam veniam que iudee parabat admitteret. C. XIX.

Taccesse. ⁊c. c Si licet hoi ⁊c. Quasi completione capiatur. Si diceret: dimittenda est qualiscunq̄ ex causa ⁊ duccnda alia: pudicicie predicator contra se facit. Si dicit non est dimittenda: cōtra doctrinā moysi ⁊ dei facit. Ideo responsum tēperat naturalem legē: ꝓi mādz dei sententiam secū de opponens: que nō voluntate dei sed peccantiū necessitate concessa est.

De lyra

uxorē dimittere ⁊ aliā ducere: ⁊ etiā ꝑ dictamē legis nāe: q: insepabilitas ē de rōne mrimonij: vt dicēt post. Si aūt diceret q nō licet: videbat ꝑ moysen dicē dicētē Deut°. xxiiij. Si accepit hō uxorē ⁊ nō inuenerit gratiā oculos eius ꝓpt aliquā feditatē scribet libellū repudij ⁊c. b Qui rñdēs. ħ ponit xpi rñsio: ⁊ diuidit i duas ptes: q: ꝓmo ponit rñsio: scdo removet q̄dā sibi facta obiectio: ibi: Sicūt illi. Ad cuidentiā ꝓmi advertendū q̄ indiuisibilitas est de rōne mrimonij: ꝓpter qđ ponit in diffinitiōe eius tāgē formale: cū dī: Mrimonij est ꝯiūctio maris ⁊ femine inter legitimas psonas indiuiduā vite ꝯsuetudinē retinēs. i. indiuisibilitatē ꝑm totā vitā alterius ꝯiugū. rō aūt huius est: q: mrimonij° est ꝯiūctio maris ⁊ femine ad educationē ꝓlis ad cultū diuinū mliplicādū. ad ħ aūt q ꝓles sit apta ad cultū diuinū ⁊ possit sibi sufficere post emācipationē a parētibꝰ regit magnus tpis tractus: q: oportet filiū generari: educari ⁊ doceri: ⁊ sibi de necessarijs vite a parētibus ꝓuideri: q: ꝑm q dicit aplꝰ. ii. Corin. xij Parētes debēt thesaurizare filijs ⁊ nō filij parētibus. Adhuc aūt hō possit generare de cōi cursu est. xviij ānoz vel. xx. anteq̄ ꝯ filius genitus sit educatus ⁊ edoctꝰ a pte sciēs ⁊ potēs se ⁊ familiā regere oportet q̄ sit. xx. ānoz vel circiter. Et sic pz q̄ lz vir nō generaret nisi vnū filiū in vroze: tñ adhuc filius esset dispositus ad recedendū a pte iā pī cēt. xl. ānoz vel circiter. nūc aūt ita est q masculus ⁊ femina debēt sīl cohabitare indiuisibiliter q̄diu intendūt generatiōi ⁊ educatiōi filioz. Verūtñ q: in alijs animalibus ⁊ auibus filij nati in modico tpe sūt sufficiētes victū sibi q̄rere: iō masculus ⁊ femina nō cōiugūt insepabiliter p totā vitā: sed tm̄ tpe educatiōis filioz. Cū ḡ nāturalia hūana debeat magis esse ordinata q̄ nāturaliū: iō de dictamine nāli est q vir ⁊ vxor insepabiliter ꝯiugant q̄diu stat necessaria educatio ⁊ doctrina filioz ⁊ hoc est ꝑm totā vitā ꝯiugatoz: q: sicut visū est hō habet. xl. ānos adhuc q̄ primus filius eius sit sufficiēter educatus: ⁊ sic sola occasiōe ꝓmi filij dictat nā q tantū debeat cū vxore insepabiliter habitare: Et q: interim adhuc q̄ ꝓmus sit sufficiēter educatus nascunt filij alij: vel saltē pñt nasci: quibus ꝯsulī oportet p parētes ꝓuideri: ad qđ regit vlterior tractus tpis magnus. Hō sicut nāturaliter dictat i alijs animalibꝰ q masculꝰ ⁊ femina insepabiliter cohabitēt tpe determinato a nā in generatiōe ⁊ educatiōe filioz: ita dictat in nā hūana vt vir ⁊ vxor insepabiliter cohabitēt p totā vitā: ⁊ sic pz q indiuisibilitas mrimonij nō solū est de iure diuino sed etiā de iure nāli. Hanc aūt veritatē declarat saluator p scripturā veteris testamēti dicens: c Non legistis: q: q fecit hoiez ab initio. s. qñ solū currebat lex nāe adhuc data legē p morsē. d Masculū ⁊ femināfecit eos. In ħ tangit mā ipsi⁹ mrimonij. s. masculꝰ ⁊ femina: q: mrimoniū ordinat ad generationē ⁊ educationē ꝓlis: adhuc ħ aūt regit determinatū actiuū ⁊ passiuū: ⁊ ħ in alijs pfectis: q: nō generant ex putrefactōe. In masculo aūt est virtus actiua ⁊ in femina virtus passiua.

Homo aūt

Gene. 2. d. Ephe. 5. g. 1. cor. 6. d.
mar. 11. ab 8. 6. b.
Deu. 24 et. 8. 5. c. marci. 10. a
B mar. 10. b. Luce. 16. o
A mar. 10. b.
Gene. 1. b

Et feminam ⁊c. Non ait feminas vt vnū cōingium sit: non plura: quod ex repudio priorum querebatur.

Adherebit vxori ⁊c. Si malis moribus: si luxuriosa: seu quidlibet huiusmodi sit vxor: velimus nolimus sustinenda est. Cum enim liberi essemus nolentes nos subiecimus seruituti.

Si ancilla libero vel seruus libere supponitur non reputatur contugiū postq̄ detectum fuerit: sic ⁊ de ꝓsanguineis.

Gene. 2.d. Ephe. 5.g. 1.cor.6.d.

Et erūt duo in.⁊c. Premiū nuptiarum est ex duobus vna caro. Castitas ꝓiuncta spū vnus spiritus efficit.

Saluat ꝓsilio dei factum est: vt portionez sui corporis vir amplecteret in femina: ne a se putaret diuersum esse qō de se cognosceret fabricatum.

Deu.24.a et.5.5.c. marci.10.a

Hō non separet. Homo separat: qsi prodesiderio secunde primaz dimittit. Deus separat q ⁊ ꝓiungit: qsi ex ꝓsensu, pter cultum dei eo.q tempus in arto sit: sic habemus vxores.q.non habē tes.

23 mar.10.b. Luce.16.d

Qm̄ moyses. Sernus ꝓstrictus infirmitate pmisit: ego aūt magister ⁊ dns precipio.

lum ⁊ feminā fecit eos? Et dixit: Prōpter hoc dimittet homo patrem ⁊ matrē ⁊ ādherebit vxori ſ non vxoribus ſ non tres ſ in carnali copula ri sue: ⁊ erunt duo in carne vna. ſ quia vnum facit carnalis coniunctio

Itaq̄ iam nō sunt duo: sed vna ſ facēdo vnā carnē caro. Quod ergo deus cōiunxit ſ sed deus homo non separet. Dicūt illi: ſ ecce aperiūt calūniā ſ qſiquidē deus sic ordinauit: quare moyses superordinauit

Quid ergo moyses mādauit dari libellum repudij ⁊ dimittere? ſ non deus

Et ait illis: Quoniaz moyses ad ſ non imperauit duriciam cordis vri permisit vobis dimittere vxores vras ſ. Ab ſ nō sic hūit lex naturalis ſ doctrina christi ꝓcordat legi naturali: q̄ ia est tēpus perfectiōis

initio autē non fuit sic. Dico aūt vobis: q̄ quicūq̄ dimiserit vxo ſ que vnā carnē diuidit in alteram ⁊ separat rem suaz: nisi ob ſ fornicationem: ſ .i. mechiam facit ⁊ aliam duxerit mechatur: ⁊ qui dimissam dūxerit mechatur. Bi ſ ſ vt nullo modo sit dimittenda nisi p fornicatiōe cūnt ei discipuli eius. ſ Si ita est causa hominis cum vxore: non ſ .i. bonum est continere expedit nubere. Qui dixit illis: Non omnes capiūt verbū istud ſ q̄ non valemus nisi ex gratia dei sed quibus datum est. Sunt enī ſ continentes ſ sine instrumētis vel frigide nature eunuchi qui de matris vtero sic ſ ſ quorum neuter premium habet: quia necessitate abstinet non voluntate nati sunt. Et ſ sūt eunuchi qui facti sunt ab hominib⁹. Et sunt eunuchi qui seipsos ſ castrauerunt

Nicolaus

Homo ait est perfectissimū alalium: ⁊ propter hoc ad perfectionem eius requiritur distinctio sexuum videlz maris ⁊ femine. sequitur: a Et dixit: propter hoc dimittet homo patrem ⁊ matrem. in quo tangit debita conditio materie predicte: quia matrimoniū debet esse inter psonas legitimas ad contrahendū. tangitur autē hic legitimitas per hoc q excludunt personе illegitime que sunt pater ⁊ mater. Iste enī persone sunt excludende ſm dictamen legis nature: Cuius ratio est quia vir ⁊ vxor in actu matrimoniali ad paria iudicantur: ⁊ ideo contra reuerentiā naturalē est q filia coniungatur patri ⁊ filius matri. Unde ⁊ aliqua animalia magis approquantia ad industriam humanā talem coniunctionē, tanq̄ abominabilem refugiunt: sicut narratur de elephante qui adductus a magistro ipsum custodiente ad impregnandū matrē propriam renuit: propter quod magister vultum eius operuit: ⁊ cum sic ignoranter matrem cognouisset ⁊ discooperto vultu hoc videret: insiliit pre dolore in ductorem suum ⁊ interfecit eum ⁊ hoc est quod dicitur in littera. Propter hoc. i. propter opus generatiōis. b Dimittet homo patrem ⁊ matrem. homo tamen est cōmunis generis ⁊ ideo significat masculum ⁊ feminā. Est ergo sensus q filius nullo modo debet copulari matri neq̄ filia patri. Consequenter ponit id quod est formale in matrimonio. s. coniunctio individua per totam vitam: cum dicit: c Et adherebit vxori suе. per cōiunctionē animoz ex amore ⁊ fidelitate. d Et erunt duo in carne vna. q̄tum ad corporalem cohabitationē ⁊ ad vnam carnem prolis ex ambobus producendaz. Aduertendum tamen q ista verba dicunt hic verba dñi: ⁊ tamē Beñ. ij. dicunt verba ipsius ade: non tñ hic est contradictio: quia illa verba protulit adam ex diuina reuelatione: quia in extasi factus viderat mulierem de costa sua formatam: ⁊ ideo illa verba fuerunt dei principaliter tanq̄ reuelantis: ⁊ ipsius ade instrumētaliter ⁊ sicut proferentis. Concludit ergo saluator: e Quod ergo deus coniunxit. id est virum ⁊ vxorem inseparabiliter q̄tum ad totam vitam. f Homo non separet. dimittendo propria volūtate vxorem: auctoritate tamen diuina aliquando separantur q̄tum ad cohabitationē ⁊ debiti redditionem: non tamen q̄tum ad vinculum: ⁊ hoc contingit qñ separantur sic propter diuinum cultum altero religionem intrante. g Dicunt illi. Hic remouetur quedam obiectio quam fecerunt ei pharisei de auctoritate moysi. s. allegata. h Quid ergo mandauit moyses ⁊c. q. d. Manifeste dicis cōtra legem moysi: Deut°. xxiij. i Ait illis quoniā moyses ⁊c. q. d. non dico contra moysen: quia moyses non scripsit hoc tanq̄ licitum ⁊ bonum: sed permisit propter maius malum vitandum ne. s. vxores eis ingratas occiderent: quia minus erat dimittere q̄ occidere: sicut Deut°. xv. concessit dare ad vsuram extraneis ne fratres grauarent: sicut ergo q non dat ad vsuram nec extraneo nec propinquo facit magis ſm intentionem moysi: ita ille qui docet vxorem non dimittendam non dicit contra eius intentionem: sed magis supplet ⁊ perficit illius legis date imperfectionem:

Nisi ob forni. Aug⁹. Uxor vt dimittat vna carnalis cā est fornicatio: vna spūalis: timor dñi: vt viua ea: alia ducat nulla: cā in lege dei est.

Et aliam dn. ⁊c. Quia potrat accidere vt aliquis calūniaz faceret innocenti: ⁊ ob secundā crimē impingeret prime vxori: Sic priorem dimittere iubet vt ea viuente secundam nō habeat: Et ne vxor idem faciat viro: eadem cautela precipitur ne secundum habeat virum. Et q adultera non timet obprobrium: viro dicitur: q si talem ducit sub adulterij crimine sit.

Dicit scriptura. Qui ad adulteram tenet: stultus ⁊ impius est.

Non expedit nu. Videbāt graue pondus vxorum: q̄ iracūde: ebriose ⁊ huiusmodi: que quidem sunt sustinende: quia cum essemus liberi subiecimus nos seruituti.

Hō omnes. Qui si consentit q̄ non expedit: Sed infirmitatem videns: dicit: nō omnes ca. Non dicit nō possunt capere: sed non omnes volunt capere.

Non omnes ca. i. nō omnes implere possūt p̄ceptum continentie: quia non omnibus datum est a deo: nec etiaz omnibus prodest ad premiū ꝓtinere: ⁊ hoc exponit.

Sunt enim eu. Tria sunt genera eunuchoz: duo carnalia: coz qui sic nascunt: ⁊ qui captiuitate ⁊ delitijs dñaz abscisi sunt. Tertiū spūale q cum possent esse viri propter christum continent.

Qui facti sunt. Inter hos computantur etiam hi qui specie religionis simulant castitatem.

de lyra

sicut. s. dictum est. v. ca. k Ab initio autem non fuit sic. i. in statu nature institute sed in hominibus lapsis per peccatū permissum est propter maius malum cuitandum: non tanq̄ licitum sed sicut minus malum: ⁊ hoc est quod subdit: l Dico autem vobis quia quicunq̄ dimiserit vxorem suam nisi ob fornicationē. supplenduz est peccat: ⁊ facit contra legem matrimonij: tunc enim dimittenda est si in peccato perseueret ne vir videatur esse fautor malicie eius: ⁊ hoc intelligendum est q̄tum ad cohabitationem ⁊ debiti redditionem: non tamen q̄tum ad vinculum: quod non soluitur nisi per mortem: ⁊ propter hoc subditur: m Et aliam duxerit. hoc est dictum si dimissa vxore propter fornicationez aliam duxerit. n Mechatur. quia remanet adhuc vinculum matrimonij cum prima: ⁊ sic patet q littera huius versus predicti defectiua est: ⁊ sunt ea que predicta sunt interponenda ad habenduz sensum perfectum sicut contingit in pluribus locis sacre scripture. o Et qui dimissam. a viro primo propter fornicationē. p Duxerit. accipiens eam in matrimonium. q Mechatur. quia remanet adhuc vinculuz illius dimisse cum viro priori: ⁊ ex hoc verbo patet intellectus littere imediate precedentis que defectiua est: quia eadem ratione qua vxor dimissa propter fornicationem non potest duci ab altero viro sic nec vir eaz dimittens potest ducere alteram: quia equaliter manet vinculum matrimonij ex vtraq̄ parte. r Dicunt ei discipuli. Posito eo q̄ est necessitatis in virtute continentie: consequenter ponitur id quod est supererogationis ⁊ consilij: videlz continentia ab omni actu venereo: discipuli enim audientes q̄ vinculum matrimonij eēt indissolubile: dixerunt: s Si ita est causa hominis cum vxore. q̄ non possit eam dimittere nisi modo predicto. t Non expedit nubere. ac si dicant: melius est simpliciter ꝓtinere: ⁊ hoc duplici de causa: primo q̄ ex tali indiuisibilitate matrimonij pūt multa grauia seq: q̄ si vxor incurrat lepraz vel aliquā infirmitatē horribilē: oportet tñ illi debitū reddere. secūda causa est: q̄ maius meritū est ꝓtinere simpliciter q̄ ꝓiugalis ꝓtinētia: vñ. s. dictū est. xiij. ca. q̄ ꝓiugalis tricesimū: ⁊ vidualis sexagesimū: ⁊ ꝓiugalis centesimū: ad istū intellectū rñdet saluator ꝓsequēter: v Non oēs ca. istud verbū. q̄ altus est status: ad quē infirmi nō possunt ascēdere. x Sed q. da. est. a deo ex speciali munere: q̄ ſm q̄ scribit Sap̄. viij. Nemo potest esse ꝓtinens nisi deus det: sed q̄ non oīs ꝓtinētia est laudabilis: ideo ꝓsequenter ostendit que sit laudabilis ⁊ que non: dicens: y Sunt eunuchi qui de matris vtero sic nati sunt. q̄ ꝓtinentia que est ex naturali frigiditate ꝓtracta a parentibus vel priuatione mēbroz genitaliū non est laudabilis: nisi inq̄tū p voluntatē acceptat: nec illa que est p violentiā sicut in illis qbus secant genitalia: ⁊ hoc est qō dicit: z Et sunt eu. qui fa. sunt ab hoibus. sed illa ꝓtinētia que est p voluntatē reprimentē ꝓcupiscentiā ab actu venereo: illa ꝓprie est laudabilis: ⁊ hoc est qō dicit: a Et sunt eu. q̄ seipsos castrauerūt. non p mēbroz abscisionē: sed per cōcupiscentie repressionem.

Qui potest. Dox est hortantis non iubentis. q. vnusq̃sq; vires suas cōsiderat an queat virginitatis ⁊ pudicicie implere precepta.

Sinite par. Si sancti sunt futuri cur vetatis venire ad patrem? Si mali: cur sententiam prefertis ante culpam.

Talium. Nam quales sunt mō. mcū quidē est qō honorate: quales post futuri sunt ipsorum est: quod miseremini.

Nō ait istoz: sed talīū vt oīdat nō etatē regnare sed moxes: ⁊ his qui similē hñt innocētiā ⁊ simplicitatē premiū ꝓmittit. mar.10.b. Luce.18.c.

Et cum impo. Imponit manus paruulis: que humilibus auxilium gratie tribuit.

Et ecce vnus. Beudicerat ille siles puulo ꝺdignos cē regno: vultq; certius nō p pabolas sed aperte exponi: qbus meritis vitam possit ꝓsequi.

Die. Iste adolescēs ⁊ diues ⁊ supbꝰ erat. Et sm alīū euāgelistā cū nō voto discentis sed tentantis interrogat. marc.10.c. Luce.18.d

Quid me in. d. b. Quia bonū dixit magistrū ⁊ nō deū vel dei filiū ꝓfessus est: discit quēlibet scm hoiez cōpatōe dei nō esse bonū. Christꝰ aūt nō renuit testimonium bonitatis: sed magistri absq; deo excludit errorē. ⁊

Nicolaus

a Propter regnū celorū. i. vt liocrius ꝓtinētes vacent ꝓtēplatiōi diuine q; sic̄ scribit. j. Corin. vij. Qui aūt sine vxore est sollicitus est que dñi sunt: ⁊ cogitat quō placeat deo: qui aūt cū vxore est solli citus est q̃ sunt mūdi: quō placeat vxori: ⁊ diuisus est: sed q; talis status est altus: nec pñt oēs ad hoc attingere: sed solū pfecti: ⁊ iō subdit: b Qui pōt capere capiat. q. d. tantū bonū nō est necessitatis: sed supererogatiōis. c Tunc oblati sūt. Hic ꝓfir docet hūilitatis obediētiā p hoc q; puulos sibi oblatos dulciter suscepit: manus illis imponēdo ⁊ ꝓ eis orando. vere aūt obediētes illi sunt vere paruuli: ⁊ ß est qō dicit: Tūc ob. sunt ei puuli. ex deuotōe. s. offerētiū. d Et ma. eis ꝓponeret. s. bñdicēdo ⁊ orādo ꝓ eis. e Discipuli aūt eius in. cos. timētes ne ꝓportunitas offerētiū offenderet magistrū. f Jesus ꝺo ait. suis discipulis. g Sinite par. ve. ad me. q: isti sūt figura vere hūliū ⁊ obediētiū quoz familiaritatē ego volo. seq̃: h Talīū est enī re. celoz. sicut est dictū ca. p̄cedēti: nullus pōt intrare regnū celoz nisi fuerit paruulus ⁊ hūilis. i Et ecce vnus accedēs. ß ꝓfir docet pauptatē volūtariā: ⁊ diuidit in duas ptes: q: primo docet id qō est necessitatis. scōo id qō est superogatiōis: ibi: Dixit ei adolescēs. In ꝑma q̃ pte ponit cuiusdā volentis ascendere ad statū pfectiōis interrogatio dicēs: k Magister bo. qd bo. fa. vt hꝫ. vi. eternā. Jesus aūt rñdit ei: ꝑmo q̃tuz ad eius cogitationē: q: ille cogitabat iesū esse purū hoiez: lz crederet cū esse bonū ⁊ scm doctorē: ⁊ iō q̃si rñdens iesus cogitatiōi dicit ei: l Quid me in. de bono. q. d. ex q̃ credis me purū hoiez nō debes me vocare bonū: cuiꝰ cā subdit: m Unus est bo. deus. ß est dictū: deus est solus bonꝰ p essentiā ⁊ nullus alius. Cōsequēter rñdit eius interrogatiōi dicēs: n Si aūt vis ad vi. in. scr. mādata. q. d. ß sufficit ad salutē: qō amplius est: nō est necessitatis sed supererogatiōis. o Dicit illi. s. adolescens. p Que. s. sūt illa mādata: quoz obseruātia est necessaria ad salutē. q Jesus aūt dixit nō ho. facies. ß est ꝑceptū decalogi: ꝑ qō ꝓhibet nocumētum ꝓximi in ꝑsona ꝓpria. r Nō adulterabis. ꝑ ß ꝓhibet nocumētū ꝓximi in ꝑsona sibi ꝓiuncta. s Nō fa. furtū. ꝑ ß ꝓhibet nocumētū ꝓximi in re possessa. t Nō fal. te. dices. ꝑ ß ꝓhibet nocumētū ꝓximi in fama. v Honora ꝑez tuū ⁊ mrez. ꝑ ß ꝑceptū affirmatiuū intelligit oē bñficiū ꝓximo reddendū: q: noie ꝑis ⁊ mris itelligit ois ꝓximꝰ: ⁊ ß est qō subdit: x Diliges ꝓximū tuū sicut teipsū. q: obseruātia mādatoz nō est meritoria vite eterne nisi fiat ex charitate. Aduertēdū ꝙ lz ponant ß solūmō ꝑcepta scōe tabule q̃ ordināt hoiez ad ꝓximū: intelligunt tñ cū ß ꝑcepta ꝑme tabule ordinātia hoiez ad deū: q: hō magl tenet deo q̃ ꝓximo: ⁊ iō si obseruātia mādatoz scōe tabule necessaria est ad salutē: multo fortius obseruātie mādatoz ꝑme tabule: ꝑ ꝺicta etiā ostēdit saluator ꝙ obseruantia ꝑceptoz cerimonialīū ⁊ iudicialīū nō erat amplius necessaria ad salutē. y Dicit illi adolescēs. Hic ꝓfir oīdit qd sit superogatōis. s. abiectio oīuz tpaliū ꝑ pauptatē voluntariā: ⁊ diuidit in duas ptes: q: ꝑmo docet pauptatē volūtarie meritū. scōo vt ad eā alliciat oīdit eius ꝑmiū: ibi: Tūc rñdens petrus. Prima in

Nō se magistrū bonū cē negatis mgrm absq; deo nullū bonū cē dicit.

Serua man. Iste quesierat quid faciam? contra non ait: disce: quia deus cum docuerat factor rationalis creature: ostendens q; ille non est bonus qui querit de bono: sed qui facit quod bonum est.

Beda. Ecce actiua vita que ad legem pertinet. Nota ꝙ iusticia legis suo tēpore obseruata non solum bona terre sed vitam eternam dabat.

rabis. Nō facies furtum. Nō fālsum testimonium dices: Hō nora patrem tuum ⁊ matrem: ⁊ diliges proximū tuum sicut teipsum. Dicit illō adolescēs: Oīa hec custodiui a iuuentute mea. Quid adhuc mihi deest? Ait illi iesus: Si vis perfectus esse vā de ⁊ vende omnia que habes ⁊ da pauperibus ⁊ hābebis thesaurū in celo: ⁊ veni sequere me. Cūz audisset ät adolescēs verbū abiit tristis: erat enim habens multas possessiones. Jesus aūt dixit discipulis suis: Amen dico vobis: q: diues difficile intrabit in regnum celoz. Et iteruz dico

ca ꝓmū aduertēdū ꝙ adolescens iste volebat ad statū pfectiōis ascēdere: iō dixit: z Oīa hec custodiui. mādata splendo. a Quid ad. mihi deest. ad pfectionē vite. Miros aūt dicit ꝙ iste inuenis mēdaciter ⁊ ficte loq̃bat qō ꝓbat p hoc qō subdit postea: Cū audisset verbū abiit tristis: qō nō fecisset si ad christū ex deuotiōe accessisset: sed Beda ⁊ aliqui alij expositores dicūt ꝓtrariū: videlz ꝙ simplici ꝛo venit ad christū petēs de salute eterna ⁊ qō verū dixit se obseruasse mādata. qō ꝓbat p hoc qō dī Marci. x. Jbs aūt intuitus eum dilexit: qō nō esset verū si venisset fictus. quod aūt arguit Miros ꝛiū ex ß qō segt: Abiit tristis ⁊c. nō est ꝓtra ista: q; aliqs potēs est statum inferiorē seruare qui tñ nō est potens statum altiorē ascendere.

b Ait illi iesus. si vis p. esse. i. ascendere ad statū pfectiōis supra cōem statū saluti necessariū. c Vade. ꝓtēnēddo oīa tpalia. d Et vende q̃ habes ⁊ da paupibus. ꝓpter deū: q: abijcere tpalia ꝓpter ostētationē nō est meritoriū: sicut aliqui philosophi fecerūt. e Et habebis thesaurū in celo. hoc nō dī q; pauptas sit maior virtus q̃ ꝓtinentia vel obediētia: sed dī p quandā correspondentiā: q: thesaurus celestis sic respondet volūtarie pauptati: sicut exaltatio humiliatiōi: sicut dictū est ca. precedenti. sequitur: f Et veni sequere me. q: in sequela christi p opa charitatis ꝓsistit pfectio principaliter: in pauptate aūt voluntaria ꝓsistit inchoatiue p modū remouentis ꝓhibens ⁊ disponētis: q: p hoc auferꝫ cura tpaliū que impedit animū a dilectione dei: ⁊ disponit animus ad libere deo vacandū. g Cū audisset aūt. Hic ꝓsequēter ostendit quid sit huius perfectionis impedimētum: videlz nimia dilectio terrenarū possessionū: ⁊ hoc est quod subditur: Cum audisset autem adolescens verbū. s. christi de perfectione paupertatis voluntarie. h Abiit tristis q: nimis amabat possessiones terrenas: ⁊ ideo non poterat ad perfectionē voluntarie paupertatis ascendere. Consequenter ostendit quō diuitie faciūt difficultatē in attingendo pfectionē: dicens: i Amen dico vobis q: diues ⁊c.] nō dixit impossibile: sed difficile: q: difficile est diuitias possidere ⁊ nō teneri nimis amore carū: q: sm q̃ dicit Augꝰ in epla ad paulinū: Bona terrena diligunt artius adepta q̃ ꝓcupita. Aliud enim est nolle incorporare que desunt. aliud iam incorporata diuellere. Illud enī velut extranea iam repudiant: ista velut mēbra prescindunt ⁊c. Et chrysostoꝰ sup Matth. Appositio diuitiarū maiorem apponit flāmā ⁊ vehementiorē fit cupido: ⁊ q: cupiditas est venenū charitatis: ideo possessio diuitiarū reddit hominē difficilē ad pfectionē acquirendam: non tamen facit impossibilē: quia abraham fuit valde diues: vt habet Gen. xiij. ⁊ tñ fuit pfectus: vt habet Gen. xvij. ideo dicit Eccle. xxxj. Beatus vir diues qui inuentus est sine macula ⁊c. sequit: Quis est hic ⁊ laudabimus eum. q. d. vir ⁊ cum difficultate inuenit. Consequenter ostendit qualiter diuitie faciunt impossibilitatē ad perfectionem ⁊ ad regnum celorum ꝓsequendū: qñ. s. homo ꝓstituit finē in diuitijs: ⁊ hoc est qō dicit:

Facilius est

Facilius est ca. Mysti. Facilius est christū p dilectoribus seculi pati q̄z dilectores seculi ad christum conuerti. Camelus dicitur christus: q: spōte humiliatus infirmitatis nostre onera sustulit. Acus est punctio per quaz angustias passionis significat: qua passione velut acu nostre nature: quasi scissa vestimenta resartire dignatus est. i. reparare post lapsum. Aliter: Facilius est gentilem populum gibbo peccatorū deformē per anguste vie vitam ingredi q̄ iudeū: de meritis suis gloriantem: marci.10.c Luce.18.e
z et ad subeundū leue onus christi se hūiliare nolētē.

Q̄z diuitem ꝛc̄. Jsi. Mullus dives intrabit. i. confidens in diuitijs: vt mar.10.d. Luce.18.e Jesus ꝑm marcum exponit.

Mirabant. Quia in numero diuitū: deputabāt omnes qui amant diuitias: etsi non habeāt. Aliter enim cum sit maior turba pauperum: non dicerent quis poterit saluus esse:

Deū. Qui ab amore terrenorum ad charitatem eternoꝝ conuertit: Luce.22.c Non q̄ cupidi et superbi intrent.

In regeneratōe ꝛc̄. Due sunt regenerationes: primo ex aqua et spiritu sancto. secunda in resurrectione: Jta et due adoptiones et due resurrectiones.

† ſingentibus membris enormem
vobis: Facilius est camelus per foramen acus trāsire q̄z diuitem intrare in regnū celoꝝ. Auditis autē hijs discipuli mirabāt valde dicētes: Quis ergo poterit saluus
ſ suo aſpectu attentos facit
esse? Aspiciens autem iesus dicit illis: Apud homines
ſ vt q̄ſe a cupiditatibus ſuis conuertantur
impossibile est: apud deū aūt omnia possibilia sunt. Tūc respōdēs petrus dixit ei: Ecce nos reliquim⁹
ſ i. volūtate habēdi ſ. i. etiā ſ qō ē effectio ſ pmij
omnia: et secuti sumus te. Quid ergo erit nobis? Jesus autem dixit illis: Amēn dico vob: q̄ vos
ſ nō quia reliquiſtis tm̄ qō et ſocrates fecit † ſ q̄ mortui reſurgēt incorrupti
qui secuti estis me † in regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue sedebitis et

Filius hois ꝛc̄. Jd est cum seruo forma que iudicata est: iudiciariam exercuerit potestatem critis et vos mecum iudices.

Super sedes. xij. ꝛc̄. Per duodecim sedes vniuersitas iudicantiū: per duodecim tribus vniuersitas iudicandorum intelligitur: Qui reliquerunt omnia et secuti sunt dominum: hi iudices erunt: qui licita habentes recte vsi sunt: iudicabuntur: quibus dicetur: Venite benedicti patris mei. Esurijui enim et de. m. man. Duo enim sunt ordines bonoꝝ.

Centuplum. Jd est qui carnalia pro domino dimiserit: spiritualia accipiet que comparatione et merito sui ita erunt quasi paruo numero centenarius cōparet. Marcus aūt: Centies tantum: nunc in tempore hoc cum persecutionibus fratres et sorores: et in futuro vitaz eternam: Jd est in hac vita persecutionibus plena gaudiū regni degustant: mar.10.d Luce.18.e et omniū electorum syncera dilectione fruuntur.

Sed quia multi tepescūt vl retrocedūt. subdit: Multi autem erunt primi ꝛc̄.

vos super sedes duodecim: Judicantes duodecim tribus israel.
ſ quia vobis credentibus credere noluerunt
ſ nō tm̄ vos ſ oēs affectᵒ charitati mee supposuerit
Et omnis qui reliquerit domū vel frēs aut sorores aut patrē aut matrē aut vxorez: aut filios aut agros ꝓpter nomē meū: centuplū accipiet: et vitā eternā possidebit.
ſ multi prius feruentes poſtea torpent multi ſubito inardeſcunt ſ vt iudas

Multi autē primi erunt nouissimi: vt latro
ſ
et nouissimi primi.

C. XX.

ſ exponit per ſimile ſ preſens eccle
Simile est regnum celorum homini patrifamilias
ſ fia ſ vita iuſtorum
ſ
ſ pater familias cōditor qui poſſidet electos in mūdo vt oēs ſubditos in domo
qui exijt primo mane conducere operarios in vineam suam.

C. XX.

Simile ē re. ce.

Ostendit p parabolā: quia primi mar.10.d Luce.13.f erunt nouissimi: et nouissimi primi. Pater iste familias cōditor noster est: qui habet vineā vniuersalē ecclesiā: q̄ ab abel vsq̄z ad vltimū electum: qui in fine nasciturus ē: quotquot sanctos protulit: tot palmites misit. Hic pater exijt ad excolendā vineam mane hora tertia: sexta: nona: vndecima operarios conduxit a mundi huius initio vsq̄z ad finē ad eruiendam fideliū plebem predicatores mittere non desistit.

Stile ē regnū ce. Nō hoi solū: ſ toti negocio ab hoie gesto: et i filiꝰ silr.

Primo mane. manifeste cepit a primo iusto eterna mercede predicatores ad plantandum ecclesiam inuitare.

de lyra

tripliciter. Uno modo principaliter: sicut iudex qui profert sententiā: et hoc modo solus christus iudicabit. alio modo pro sedere in loco eminenti iuxta iudicem: sicut assessores iudicis: et hoc modo apostoli et alij pfecti cum christo iudicabunt. tertio modo large accipitur. s. pro sniam iudicis approbare: et hoc modo omnes electi iudicabunt: quia sententiā iudicis approbabunt Considerandū etiam q̄ ꝛ iudiciaria potestas que cōpetit alicui per modū assessoris ꝓuenit apostolis et viris perfectis ratione sue perfectionis supra alios eminentis: tamen magis attribuitur voluntarie paupertati q̄ alijs virtutibus: et hoc per quādam correspondentiam: sicut. ā. dictum est: quia sicut exaltatio correspondet humilitati: sic iudiciaria potestas paupertati quia pauperes in hoc mundo conculcant et peruerse iudicantur: quia etiā eorum bona in malum interpretantur: ideo econtrario eminentia sedis iudiciarie competit eis in regeneratione. n Et omnis qui reli. do. vel fratres ꝛc̄. non est sic intelligendū vt aliqui dixerunt q̄ post aliquam reuolutionem temporum post iudicium centuplum omniū que hic dimittuntur propter deum reddantur in eadem specie: vt centum agri pro vno agro dimisso: sed est sensus q̄ qui corporalia pro christo dimiserit: spiritualia bona recipiet hic in presenti que ita excedunt bona temporalia: sicut centenarius numerus vnitatem. o Et vitam eter. pos. in futuro. s. propter qō ꝓcluditur in fine. p Multi aūt erūt nouissimi primi ꝛc̄. q: illi qui sunt hic primi in honore alios iudicātes iniuste: tūc erūt nouissimi et inferiores et iudicio alioꝝ subiecti: et ecōtrario volūtarie pauperes q̄ sunt hic nouissimi in iudicio futuro erūt primi: q: sic dictū est erūt iudicis assessores. (.XX.

q Simile est. Hic ꝓfr saluator docet virtutes platoꝝ. In ꝑfectis aūt
s pre ceteris virtutibus debēt esse q̄ttuor. s. feruor ad ꝓtinue laborādū in agro dūico: vigor ad se martyrio exponēdū p grege sibi cōmisso: hūilitatis tenor etiā in statu alto pietatis dulcor ꝓtinue subditis bñfaciēdo: primū tangit in ꝑma pte ca. secūdū ibi: Et ascēdens iesus. tertiū: Tūc accessit ad eū. q̄rtū: Et egredientibus illis. ꝑmū ostendit in pabola illoꝝ q̄ vocati sūt ad opandū in vinea a mane vsq̄ ad vesperā. Exō ꝑz q̄ platī debēt ꝓtinuo laborare p doctrinā in ecclia: debēt etiā opari ibidē sine inuidia et mutua emulatiōe: qō ꝑz p ß q: laborātes murmurātes ß reprehēdunt ꝓpter qō Nu. xj. dī q̄ cū iosue diceret moysi vt ꝓhiberet heldad et medad ꝓphetantes in castris: moyses redarguit ipsū dicēs: Quid emularis ꝑme qs tribuat vt oīs ppls ꝓphetet et det dñs eis spm̄ suū? Jgit circa ß duo tanguntur. ꝑmū est vocatio ad laboris exercitiū. secūdū ad recipiēdū ꝑmiū: ibi: Cū sero factū eēt. Circa ꝑmū q̄ dī: Simile est regnū celoꝝ. i. status ecclie militātis. r Nos ꝑfamilias. iste est de⁹ ꝑ q̄ ita gubernat totū mūdū sicut ꝑfamilias subditos in domo. s Qui exijt ꝛc̄.] iste exitus nō est p loci mutationē: sed p fluxe bonitatis diffusionē in creatura subiecta. Vinea ista est vniuersalis ecclesia que a primo iusto colligit vsq̄ ad vltimū qui in fine mūdi nascitur? est: vt dicit Grego. operarij aūt sūt doctores et ꝑlati

Nicolaus

a Facilius est camelum per foramen acus transire q̄z diuitez intrare in regnum celorum. Primū est impossibile: vt patet manifeste: ergo et secundum. q̄ autem loquatur de diuite constituente finem in diuitijs: patet per illud quod habetur Marci. x. vbi dicit: Q̄z difficile est confidentes in pecuniijs regnū dei introire ꝛc̄. et sequitur ibidem: Facilius est camelum ꝛc̄. Erquo patet q̄ illud quod dicit diuitem impossibile intrare in regnū dei: intelligitur non de quocūq̄z diuite: sed de diuite confidente in diuitijs et in ipsis finem constituente: et hoc debet hic subintelligi. b Auditis autem hijs discipuli mirabantur. quia talem perfectionē paupertatis voluntarie et aliarum virtutum nullus docuerat ante christum. sequitur: Quis ergo poterit saluus esse? Ad quod respondens: c Jesus dixit illis: apud homines ꝛc̄.] quia homo non potest ad hoc attingere ex virtute propria: sed solum ex diuina gratia: quod habetur ad Ro. vj. Gratia dei vita eterna. et per hoc excluditur error Pelagij qui posuit hominē ex sola libertate arbitrij posse mereri. et quia ꝛ meritum vite eterne non possit esse virtute nature: potest tamen esse virtute gratie diuine: ideo sequitur: Apud deum aūt omnia possibilia sunt. aliter autez exponitur ab aliquibus illud: Facilius est camelū ꝛc̄. dicentibus q̄ quedam porta erat in hierusalē que vocabat porta acus: per quam non poterant cameli transire nisi prius deposito onere: sic nec diues intrare regnū celorum nisi deposita sarcina terrenorū: sed quia hoc de scriptura non habet auctoritatem: ideo eadem facilitate contēnitur qua probatur. Non enim inuenitur scriptum in aliqua scriptura autentica q̄ in hierusalē fuerit aliqua porta sic nominata: et ideo prior expositio melior videtur. d Tunc respondens petrus. Hic consequēter ostenditur voluntarie paupertatis premiū: et premittitur interrogatio petri.

e Ecce nos reliquimus omnia. ꝛ autem petrus esset pauper: tm̄ asserit confidenter se reliquisse omnia: quia ꝛ esset pauper in actu: tamē habebat multa in potentia: et quia per paupertatem voluntariam non solōmodo relinquuntur possessa in actu: sed etiam possibilitas acquirendi et possidendi: et ista possibilitas aliquo modo se extendit ad omnia: ideo conuenienter petrus dixit se reliquisse omnia. f Quid ergo erit nobis. in premio retributionis pro tali voluntaria paupertate. Consequenter ponitur responsio christi: g Amen. i. fideliter. h Dico vobis. quia vos qui secuti estis me. dimissis omnibus terrenis. i In regeneratione. i. in iudicio tēpore resurrectionis mortuoꝝ: que quidē resurrectio dī regeneratio: q: terminat ad esse secūdarium acceptū. k Cū sederit filius hois. q: sic in forma hois fuit iudicatus coram pylato: ita in forma humana iudicabit: sicut dicitur Act̄. i. ca. Hic iesus qui assumptus est a vobis in celum: sic veniet ad iudicium. s. quia sicut in humanitate ascendit: ita in humanitate descendet ad iudicium: quia tamen apparebit in forma humanitatis gloriosa: ideo subditur: l In sede maiestatis sue. in primo enim aduentu sedit in sede humilitatis. m Sedebitis et vos ꝛc̄.] Aduertenduz q̄ iudicare accipitur

Cõuentione aũt facta.i.cõfirmata,pmissione q̃ ad imaginẽ dei reformandi essent si eccleſiã edificando mandatis decalogi insisterent.

Ex denario dī.¶ T. Denarius habet imaginẽ regis qui olim pro.x. numis cõputabat: Quanto plus aliquis in cultu ecclesie laborat decalogi mandatis insistendo: tanto plus informat in imaginẽ regis dei: ℙ Predicatores sunt operarii: etiam vnusquisq; dũ fide recta in bono ope pſistit: Mane hora tertia: sexta: ¶ nona antiquꝰ ¶ hebraicus populus q̃ fide recta deũ colunt in electis: ad vndecimã gentiles vocantur. ℙ Possũt etiã diuersitates horarũ in vnoquoq; notari p momenta etatum: Mane quippe intellectꝰ nfi puericia est: hora tertia: adolescentia: q̃ tã sol in altũ ꝓficit.vj. iuuẽtus cũ plẽitudo roboris soliditat. Nona senectus: q̃n sol.i.calor etatis descẽdit: Undecia decrepita etas: In oĩbus his aliqui ad bonaz vitam perducunt: Qui sibi viuit vt otiosus redarguitur: Qui ¶ usq; ad vltimã etatem differt: recte ei dī: Quid hic statis tota die otiosi.i. vel in vltimis resipiscite.

A nouissimis. Qui in aduentu dñi vocati sunt ad regnũ: sine aliq̃ tarditate perueniũt equales his qui ab initio mũdi ceperũt: oẽs quidẽ idẽ celi: ℌ stella differt a stella in claritate.

A nouissimis incepit: dum prius latronẽ q̃ petrũ in paradisum introduxit

Quia prius aliqſi remunerant sero venientes: q̃ prius de corpore exeũt q̃ qui in puericia vocati sunt.

Et accipientes. Quia antiqui patres in infernũ descendentes a gloria delati sunt quasi: ergo post murmurationẽ denariũ accipiunt qui post longa inferni tempora ad gaudia peruenerunt.

Et accipientes. Hi sunt qui in initio nascentis ecclesie vocatis ex gentibus se preponebãt: quasi populus dei ab initio mũdi: ¶ illi canes: qui pondus obseruationũ portabant: Sed qui nõ venit supbos vocare iustos: sed humiles penitentes: cui magis placet hũilis cfessio maloꝝ q̃ supba gloriatio bonoꝝ. subdit: Amice nõ facio tibi iniuriã: Nõ dolẽt quasi fraudati sua mercede: sed (ritu inuidoꝝ) q̃ illi plus q̃ merentẽ accipiũt: ¶ nõ tam ipsi plus accipe: q̃ alios nihil vel minus accipere desiderant: q̃si alterius cõsortio sibi pmiũ minuat.

Murmurabãt ad uersus patrẽfa. ¶ T. Queriẽ quõ accipientes murmurasse dicant: cũ illa in beatitudine oĩs inuidia ¶ murmuratio ꝓsus remouenda sit: Sed ℌ est mos diuine scripture vt cũ de multis in collectiõe agat: quedã tñ q̃busdã de illa collectione: ¶ nõ toti collectioni tribuat: Juxta illud ꝓphete: Eduxit eos cũ a. ¶ a. ¶ inde: Et induxit eos in m. cũ tñ illi qui de egypto exierũt oẽs preter caleph ¶ iosue ꝓpter incredulitatẽ suã in deserto perierũt: quoꝝ filij in montẽ sanctificatiõis inducti sunt: Ita q̃ ¶ de primis accipientibus q̃dã ¶ nõ oẽs murmurant: q tñ post accipiũt: Sicut sepe ꝙtingit q̃ multi dño per longa tempora seruierũt: alij aũt mox in principio sue ꝙuersionis martyrio: vel aliquo mõ ad denariũ recipiendum translati sunt: Quod audientes qui diu laborauerunt. s. q̃ alij statim ad ꝓmiuz transferuntur: ipsi autem canto tempore in labore detinent: de dilatione premij quasi murmurare videnť: ℙ Potest etiam dici de malis qui in principio quidem boni fuerunt: sed bonũ quod ꝯceperunt ad finem non ꝓduxerunt: Unde: non illi qui denariũ acceperunt: sed isti qui in bonitate non perstiterũt premio priuati murmurant: q̃ denario carebant qui in principio boni: pro quo etiam principio cum primis accipientibus ꝓnumerant: se promeruisse credidérant.

Nicolans

a deo missi ad culturã huius vinee p predicationẽ ¶ doctrinaz. primo ergo mane deus pater operarios ꝓduxit: q̃ a ꝓncipio mũdi usq; ad noe aliquos scõs pĩes ad eruditionẽ hoĩz misit: videlz adã seth ¶ enoch ¶ alios iustos. a Cõuentione aũt facta ¶c.] ꝓuentio ista est ,pmissio vite eterne ,p labore: que quidẽ vita eterna dī denarius diurnus qui est equalis oĩbus: q̃ vita eterna erit equalis oĩbus a parte finis. b Et egressus circa horã tertiã ¶c. Hora tertia intelligit mundi discursus a tpe noe usq; ad abrahã in quo aliqui sci ad eruditionẽ aliorꝝ missi sunt a deo: vt noe sem heber thare ¶ abrahã ¶ ꝙsiles. c Iterũ aũt exijt circa sextã horã ¶ nonã. Hora sexta fuit ab abrahã usq; ad moysen in qua missi sunt abrahã isaac ¶ iacob ¶. xij. patriarche. hora nona a moyse usq; ad christũ: videlz tpe legis in quo ad eruditionẽ pplũ missi sunt moyses ¶ aaron iosue iudices reges ,pphete ¶ sacerdotes. d Circa undecimã ꝙ exijt. undecima hora intelligitur a tpe christi usq; ad finẽ mũdi: in quo gentiles vocati sunt p predicationẽ apl'oꝝ ¶ alioꝝ ecclie doctoꝝ: ¶ ,ppter ℌ dī hic: e Quid hic statis tota die otiosi.q̃ q̃ a principio mũdi usq; tunc laborare in bonis moribus neglexerãt: quasi tota die otiosi stabant. f Dicũt ei q̃: nemo nos cõduxit.i. nullus doctor nullus ,ppheta ad nos instruẽdũ venit: q̃ lex ¶ ,pphete filiis israel dati fuerãt: vt illi spãli sanctitate fulgerẽt: ex qbus christus ꝺm carnẽ erat nasciturus. g Jte ¶ vos in vineã meã. interponit hic ꝙiunctio copulatiua: q̃ gẽtiles iudeis adiũcti sũt: vt vna ecclia ex ambobꝰ fieret. h Cũ se. aũt fa. esset. Hic describit vocatio ad recipiẽdũ ꝓmiũ. Sero aũt ab aliqbus hic dī finis mũdi in quo vocabunt iusti ad receptionẽ premij: vt hĩ. j. xxv. ca. Uenite bñdicti ꝑris mei ¶c. Sed illud q̃d sequit videt cõtradicere q̃ aliq̃ accipientes ꝓmiũ murmurabãt aduersus patrẽfamilias: q̃ nullus in fine mũdi ꝓmiũ eternũ recepturus murmurabit ꝙtra dcũ: sed erit suo ꝓmio ꝙtus. Ad q̃d rñdet btus Brego. q̃ ista murmuratio nõ est aliud q̃ dilatio ꝓmij quã sustinuerũt pĩes sci in lymbo usq; ad passionẽ christi: sed ℌ rñsio nõ videt ꝙuenies: q̃ murmuratores ℌ dicũt nequã q̃d nõ põt dici de scis pĩbus in lymbo existẽtibꝰ: ¶ in fine pabole ꝙcludit: Multi sũt vocati pauci vo electi. Et q̃ ꝑz q̃ ista pabola nõ solũ extẽdit se ad electos cuiuslibet modi sũt illi q̃ in fine mũdi recipiẽt ꝓmiũ: ¶ iõ dicendũ q̃ sero ℌ accipiẽ incipiẽs a nouissimis usq; ad

ℌ gẽtiles vel q̃ decrepiti sunt vocati.

primos. Cũm venissent ergo qui circa undecimaz horam venerãt

† eãdẽ eternitatẽ cũ hic q̃ ab initio mũdi vocati sũt

acceperũt singulos denarios.

ℌ .i. iudei

Uenientes aũt ¶ primi ãrbitrati

ℌ dignioꝛẽ locũ in regnoꝛ q̃ prius in tabernaculo

sunt q̃ plus essent accepturi: ãc

† ℌ cõformitatẽ claritatis corporis christi

ceperunt autem ¶ ipsi† singulos denarios. Et ãccipientes murmurabant aduersus patrẽfamilias dicẽtes: Hi nouissimi vna hora fecerunt ¶ pares illos nobis feci

ℌ .i. qui diu sub onere legis sudauimus ¶ longora carnis tẽtamenta sustinuimus

sti qui portauimus pondus diei

ℌ carnis ℌ q̃ par erat oĩbus murmurãdi ratio ℌ prime hore operario

¶ estus? At ille respondens vni eõrũ

ℌ reddo quod debeo

dixit: Amicẽ: non facio tibi iniu

ℌ nõ enĩ ꝓmisi tibi nisi cõformitatẽ meã

riam. Nõnne ex denario conue

† reddo tibi ℌ opus tuũ in te itaq; iustus sum

nisti mecum? Tolle quod tuum

ℌ gra est ¶ misericordia vt coequalis ¶ cõ corporalis tibi fiat populus gentilis

est ¶ vade. Uolo aũtẽ ¶ huic no

ipsi plus accipe: q̃ alios nihil vel minus accipere desiderant: q̃si alterius cõsortio sibi ꝓmiũ minuat.

a

de lyra

,p tpe gre: q̃d incepit a xpo: vñ Joã. j. dī: Uia ¶ veritas p iesũ xpm facta est. ¶ iõ cũ dī: Cũ sero aũt fecĩt eẽt .i. cũ tps gre aduenisset. i Dicit dñs vince. i. deus pr̃. k ℙ Procuratori suo. i. hoi xpo q̃ missus est ad ,puratiõnẽ salutis hũane. l Voca opa. ¶ red. il. mercedẽ. Illa merces bñ intelligit gra: q̃ est q̃dã inchoatio glie: cũ glia nõ sit aliud q̃ gra ꝙsummata. m Incipiẽs a nouissimis. q̃ in ꝓmitiua eccla gra xpi data est gẽtilibus q̃ ultimo venerãt ad fidẽ: iudeis ,p maiori pte in infidelitate remanẽtibꝰ. n Cũ venissent q̃ q̃ circa undecimã horã venerãt. i. gẽtiles. o Acceperũt sin. denarios. i. donũ gre q̃ est quedã inchoatio ¶ arra glorie. p Uenientes aũt primi. i. iudei q̃ a principio legis date deo seruierãt. q Arbitrati sunt q̃ plus essent accepturi. q̃ in primitiua eccla credebãt q̃ plus deberent habere de xpi gra: vñ reputabant gentiles indignos gra dei: ꝺm q̃ dī Act̃. x. vbi petrus vidit lintheũ submissũ de celo in quo erãt aialia quadrupedia ¶ serpentia ¶ volatilia imũda ꝺm legẽ: ¶ dictũ est petro: Occide ¶ mãducа. in quo signabat incoꝛporatio gẽtiliũ intra ecclesiã p fidẽ ¶ graz sicut pz ex lra ꝙsequẽti: q̃ a deo missus est petrus ad ꝓdicandũ cornelio centurioni ¶ aliis gentilibus: ,ppter q̃d petro abominationẽ habẽte de mãducatiõe imũdoꝝ ꝺm legẽ in quo signabat: vt dictũ est vocatio gẽtiliũ ad fidẽ: dictũ est sibi a deo: Quõ deus purificauit: tu ne cõe dicteris: ¶ .j. eodẽ ca. dixit petrus cornelio ¶ amicis suis: Uos scitis q̃n abominatio sit viro iudeo ꝙiũgi aut accedere ad alienigenã: sed mihi ostendit deus neminẽ cõe aut imũdũ dicere hoiez. r Acceperũt aũt ¶ ipsi sin. denarios. i. ꝙsiles graz sicẽ gẽtiles ¶ ñ maiorẽ: vñ Act̃. x. dī q̃ ꝓdicãte petro ceciderit spũs scũs supoes q̃ audiebãt v̄bũ: videlz sup cornelĩũ ¶ amicos eiꝰ: q̃ vt ibidẽ dī: Receperũt spũm scm̃ in signo visibili ¶ donũ linguaꝝ sicẽ receperãt apli ¶ alij discipuli q̃ erãt iudei in die penthecostes. s Et ac. mur. ad. pa. dicẽtes: hi nouissimi ¶c. q̃ ad lraz in ꝓmitiua eccliã ꝙuersi iudei murmurauerũt de ℌ q̃ ꝙsilis gra fiebat gẽtibus sicẽ ¶ ipsis: vñ Act̃. xj. dī q̃ cũ petrus redisset in hierlm: baptizato cornelio ¶ amicis eius: disceptabãt aduersus illũ q̃ erãt ex circũcisiõe dicẽtes: Quare cõicasti cũ illis q̃ hñt ꝓputiũ ¶ mãducasti cũ illis: ¶ ibidẽ. vj. ca. dī: In dieb illis crescẽte numero discipuloꝝ factũ est murmur grecoꝝ aduersus hebreos: eo q̃ despicerent in misterio q̃tidiano

viduc eoꝝ.

Aut non licet. Stulta questio contra bonitatez dei: Querendū esset non: si daret qđ non deberet: sed si non daret quod deberet.

An oculus tuus nequā est. Vere iudei prauā intentionē habuerunt qui ꝓhibuerūt apostolos gentibus loqui vt salue fierent.

Sic erunt nouissimi ꝓi. Aug⁹. Id est iudei de capite vertent in caudā: q gētes de cauda i caput; Vñ moyses in deutero. Aduena q tecū morat ascēdet sup te: ille erit i caput: q tu eris i caudā.

Sed tū nec oēs primi: nec oēs nouissimi: ad numerū electoꝝ ptinent.

Ecce ascendi. ꝛc. Hiero. Hoc sepe eis dixerat: sed qz multis interpositis poterat labi de memoria: iturus hierusalē q aplos secuz ducturus ad tētationē cos parat: ne de ignominia crucis scandalizent: q passiōis penam: & q resurrectiōis gloriā predicit: vt cū morientem viderint: resurrecturuz non dubitent. marc.10.c Luce.13.f. mar.10.e. Luce.18.e

Ad illudendū. ꝛc. Jō dns in mūdo noluit ꝓsperari: sed grauia pati vt oēs diceret nos q p dilectationez cecidimus cum qua amaritudine redire debeamus.

Tunc accessit. ꝛc. Audita resurrectiōe: putauit eū illico (immor sed viduc coꝝ. a At ille respondens. per diuinā reuelationē aplis factam. b Uni coꝝ dixit. sicut aūt aliqñ accipit numerus indeterminatus ꝓ determinato: ita etiam aliqñ sumit vnitas pro numero: sicut. s. dictum est q petrus loquebat pro oībus aplis: ita filr qō hic dicit vni: intelligit esse dictum multitudini coꝝ qui de gratia data gentibus murmurabant seu admirabant: q hoc factū est Act. xj. vbi petrus rationē reddidit iudeis murmurantibus de hoc q baptizauerat cornelium dicens: q ex diuina reuelatione fecerat: q qz viderat spm sanctū descendentē super gentiles sicut sup iudeos: vt habet ibidē. sequit: c Amice non facio tibi iniuriā. qz iniuria nō habet locū vbi est mera gratia: q ideo si det gratiā cuicūq; voluerit nō facit alicui iniuriā. d Nōne ex denario conuenisti mecū. qz ad hoc aliqs venit, ad fidē, vt habeat gratiā in presenti: q gloriam in futuro. e Tolle qđ tuū est q vade. i. gratiā quā meruisti: credendo legi q ꝓphetis de christo qz lz prima gratia nō cadat sub merito: augmentū tū gratie cadit sub merito: qđ quidē augmentū datum est iudeis credentibus in christū. f Volo aūt q huic nouissimo dare ꝛc. i. gentili vocato imediate ab idolatria sicut iudeo vocato a legis obseruantia. g Aut non licet mihi qđ volo facere. q. d. sic: qz dei voluntas nullo modo potest esse distorta. h An oculus tuus nequā est. qz talis inuidia q iudiciū procedebat ex hūano defectu. i Quia ego bonus sum. per essentiam: q ideo non possum male agere. k Sic erunt nouissimi primi. qz gentiles qui a iudeis erant quasi viles reputati: sunt quasi deuote ad fidem christi. l Et primi nouissimi. qz iudei qui fuerant populus peculiaris ipsius dei ꝓpter infidelitatē sunt ab eo deiecti: q hoc est qđ subdit: m Multi enī sunt vocati. ad fidem christi p legem q prophetas. n Pauci vō electi: qz pauci de iudeis cōparatiue crediderūt in christum q de credentibus multi reuersi sunt ab ecclesia q adhuc reuertent ad vomitum. Moraliter aūt potest exponi parabola ista de vocatis ad gratiam ſm diuersas eta. es: ita q hora prima sigt puericiam: hora tertia iuuentutē: qz sicut tunc sol incipit ascendere q calorem ostendere sic in iuuentute calor naturalis in hoie: hora sexta etatem virilē: qz tunc hō est in statu perfecto: sicut sol in celi medio: hora nona senectutē: in qua calor naturalis incipit in hoie refrigescere. vndecima vō sigt senū: quia tunc homo est prope mortis occasum. vocantur ergo operarij oibus istis horis: qz aliqui vocant ad fidē per gratiā operantē in puericia: alij in iuuentute: q sic de alijs etatibus: q oēs habent denariū diurnū: qz q̄tumcūq; homo tarde ad gratiā vocet: dum tū in ea perseueret habet gloriā eternam. Contingit etiam qñq; q ille qui vocat in senectute: ꝓsequit tantā gratiā q gloriam a deo: sicut ille qui in iuuentute vocat: tum ex diuina liberalitate: tū ex ipsius vocati feruenti voluntate q operatione. o Et ascēdens iesus. Hic saluator: ostendit q in prelatis debet esse vigor ad tolerādū martyrium si necesse sit pro grege sibi cōmisso: q hoc docet p exemplū sui qui volūtarie venit in hierusalē ad sustinendū mortē ꝓ salute mūdi: vñ beatus Bzego. exponens illud Joā. x. Ego sum pastor bonus q alam meā pono pro ouibus meis. dicit de se q alijs prelatis. In hoc ostēsa est nobis via qua sequamur q hoc est qđ dicit hic: Et ascendens iesus hierosolymā. que respectu totius terre ꝓmissionis est in alto sita: q ꝓpter hoc venientes illuc ab alijs partibus ibant ascēdendo. p Assumpsit duodecim discipulos secreto. q hoc duplici de causa: vna est qz secretū mysteriū suc passionis futuruz volebat aplis cōiter pre alijs reuelare: ne videntes cum postea mori ignominiose scandalizarent. secūda est qz secreta mysteria sunt tñ maioribus reuelanda q detegenda: cuiusmodi erant apli. sequit: q Et filius hoīs tradet principibus sacerdotū. q scribis i. legisperitis: qz eis per iudam fuit traditus q venditus. r Et dēnabūt eum morte. qz ipsi iudicauerūt eum esse reum mortis: lz non haberent potestatē interficiendi: qz iudiciuz sanguinis erat eis ablatū a romanis qui dñabant eis: q ideo sequit: s Et tradent euz gentibus. videlz pylato presidi q suis militibus ad perficiendū illud qđ nō poterant: videlz christi mortē: q hoc est qđ subdit: t Ad illudendū q flagellandū q crucifigendū. Ista enim tria inflicta sunt christo per ordinē: vt videbit. j. v Tertia die resurget. hoc aūt subdit christus ne apostoli eius morte audita absorberent pre tristicia. x Tunc. Hic ostendit tertio q in prelatis debet esse tenor humilitatis: qz non debent appetere presse. q diuidit in duas partes: quia primo ponit huius documenti occasio. secūdo subiungit humilitatis instructio: ibi: Jesus aūt vocauit eos. Circa primū aduertendū q iudei estimabant christum per prophetas ꝓmissum regnaturum tpaliter in hierusalē: qz scripturas de regno christi carnaliter intelligebant: q ideo regnū ablatū eis per romanos credebant sibi restituendū per christū: ꝓpter qđ apli dicebant christo: Act. j. Dñe si in tpe hoc restitues regnū israel: q hoc modo iacobus q ioānes filij zebedei q mater eoꝝ audientes christū post mortē tertia die resurrecturū crediderūt ipsum imediate post resurrectionē regnaturū in hierusalē tpaliter: q ideo cupientes eī esse collaterales pre ceteris: qz erant eius cognati germani informauerūt matrē suā de petitione sequēti: q hoc est qđ dicit hic: Tunc. i. audita resurrectione christi futura. y Accessit ad eū. i. ad christū. z Mater filiorum zebedei cum filijs suis. consciis de petitiōe matris. a Adorans q petēs aliquid ab eo. non petit primo in speciali q determinate: sed tñ in generali vt ꝓcessione facta in generali primo: minus posset postea sibi denegari in speciali. b Qui dixit ei quid vis. non petit vt inscius: sed vt petitio sua postea conuenientius ostendat irrationabilis. c Ait illi: Dic vt ꝛc.] . i. sint tibi collaterales q maiores in regno tuo post te: qđ quidē regnū credebant tpale: vt dictū est: nec est mirū si talia apli credebāt q adhuc carnales erant q nondū illuminati pfecte: nec ꝓfirmati per gratiā spiritus sci. d Respondens aūt iesus dixit ꝛc.] respondet filijs q nō matri: qz sciebat ipsam esse missam a filijs q informatā de petitione facienda ꝓ eis. e Potestis bibere calicē quē ꝛc.] . i. sustinere mortē ignominiosā q crudelē quā ego passurus sū: q ꝓ qua debeo venire ad regnū nō tpale vt credit is: sed eternū. f Dicūt ei possumus. loquunt sicut inexpti ꝓ pri fragilitatis: qđ patuit per effectū: qz in passiōe christi fugerūt pre timore mortis. g Ait illis: Calicē q. meū bibetis. qz iacobus ꝓpter christū ab herode ē occisus: vt hī Act. xij. q ioānes in dolio feruentis olei ꝓpter christū missus est: q sic pz q habuit ꝓmptā voluntatē moriendi ꝓpter christū: fuit etiā missus in exilium ꝓpter ipsū. Exiliū aūt qđa mors est ciuilis. h Sedere aūt ad dexteram meā vel sinistraz nō est meū dare cūdi aduēnus) regnaturuz: q auiditate femsea pfitta cupit: immemor futuroꝝ. Dic vt. Bonū desiderium: sed incōsiderata petitio: Et taco nō volūtas non propositum culpatur: sed ignorantia etsi impetrare non debet simplicitas: non meretur confundi.

Nescitis. Qui sedem glorie petitis vel queritis: quā nondū meruistis: delectat culmen honoris quos nondū exercuit via laboris.

Potestis. Et hoc sciebat q ei⁹ passionē poterāt imitari: Sed hoc dicit vt co interrogāte q illis rñdentibus oēs audiam⁹ qz nemo pōt cū christo regnare nisi passionez eius sit imitatus.

Calicem quidem. Ut iacob⁹ ab herode trūcatus: q ioānes i feruētis olei doliū missus q in pathmos relegatus alo nō defuit martyrio.

Non est me. Hoc est regnū celoꝝ nō est dātis sed accipiētis. Nō enī psonaꝝ acceptio est apud deū: Sed quicūq; dign⁹ est accipit qđ nō paratuz psone ē sed vīt: Si itaq; tales estis qui cōsequami qđ victoribus pī parauit accipiet: Vel nō est meū dare supbis quod adhuc estis: sed alijs qbus parat ū est: Ergo q vos nolite esse qđ estis: sed estote alij

† ſ nonne est potestas iudicis: vel iusticiā facere: vt misericordiam cui vult impendere

† ſ intentio qua ad primatū niteris † ſ inuidia plen⁹ cui mea non placet benignitas

† ſ sicut ostensum est ſ gentiles vel qui maiores videntur: meriti sunt minores q econuerso

† ſ iudei ſ q ꝓfitent se nosse deū: factis aūt negant

ſ ad fidem ſ ad regnum

ſ ſm situm loci

ſ a iuda

ſ iudei

ſ pylato q ministri romanoꝝ ſ aue rex iudeorum

† ſ non de ignorantia: sed vt illa palam ꝓferat q ipsa sit occasio docendi

† ſ inexpris ieusus videt qđ exptt timuissent

† ſ qđ añ humilitatē passionis vultis exaltari

de lyra

tā ē humiliamini qui iam vultis exaltari: ⁊ est paratum vobis.

Et au. At illi carnaliter petierunt esse super omnes: hic ⁊ isti carnaliter contristati sunt esse aliquem ante se.

Scitis. Ac si dicat: Vos more secularium petitis: per prelationem venire vultis ad requiem vel regni possessionem.

Scitis q; prin. gentiū.

D Mūlis ⁊ mitis magister nec imodice cupiditatis duos arguit: nec. p. indignatiōis ⁊ liuoris: sed cōueniēti exēplo docet eos frustra īmoderata quesisse: aut istos sup eoz̄ desiderio voluisse: cū ad summa: nō potētia sed hūilitate veniat.

mar.10.f. Luce.22.c

Egredientibus. Mystice. Christo de p̄sentis vite defectu ad celos redeūte: ⁊ oibus electis iā eccl̄ cū eo ingrediētibus capit̄ vterq; ppls diu pfidia cecus spem salutis et illuminatiōis hīe visum: ⁊ desideranter querere.

mar.10.g. Joan.10.d et.15.b.

Nisi ab hierīm descēdisset in hiericho: populꝰ vsq; hodie in tenebris sederet: Sed iō descēdit vt multos secū traheret.

Ecce duo cec. De istis vnū cōmemorat marcus: q; fuerat in illa ciuitate famosissimꝰ: q er magna fidelitate electus notissime erat miserie. Eccē nēpe ⁊ medicus vñ ⁊ nomē ei⁹ memorat ⁊ nomē p̄is eius barthimeus thymei filius qō in alijs nō facile occurrit: nisi in vatro q ⁊ ſ illo loco nobilis fuit. Famositas aūt illuminati magnā famā miraculo comparauit.

marc.10.g. Luce.18.c

Ueniēs hiericho vnū

g.9.c illuminat qō lucas ait: q; morti, ppinquans lumen

ſ nondum humiliatis.

vobis: sed quibus paratum est a patre meo. Et audientes decem

† ſ nō matri quā ipsi miserāt ad grādia petēda: ignorātes mēsurā suā immodica cupiditate exarserunt

indignati sunt † de duobus fratribus. Jesus autem vocauit eos ad se: ⁊ ait: Scitis quia principes gentium dominātur eoz̄: ⁊ qui maiores sunt potestatez̄ exercent in eos? Non ita erit inter vos.

ſ cū ecōtra ad sūmā virtutū vēiaꝫ si iperādo ſz mīstrā

Sed quicūq; voluerit inter vos

do ſ nō p̄matū ābiendo: ſz humiliter deuitando.

maior esse: sit vester minister. Et quicunq; voluerit inter vos p̄

ſ qō charitas non condicio exigit

mus fieri: ſ t vester seruꝰ. Sicut

ſ exēplū pōit vt si Xp̄is nō credāt erubescāt ad opa

filius hominis non venit mini

ſ nō nīs predicādo vel miraculis admonēdo

sed aīam quā p̄o nobis accepit impendendo

strari ſz mīstrare: ⁊ dare aīam

ſ ſ non omnibus sed predestinatis.

suam redemptionez̄ p̄o † multis.

ſ post resurrectionē gētes credūt in eū † ſ luna ⁊ significat defectū nostre mortalitatis

Et egrediētibꝰ illis ab † hiericho secūte sunt eum turbe multe. Et

† ſ vterq; ppls sine xp̄o cecus ‡ ‡ iā voto xp̄z cognoscere capiētes aduēt⁹ eius preconia audierūt

ecce duo † cecī sedentes secus viā audierunt quia iesus transiret ⁊

‡ magno desiderio illūinari postulauerūt ꝓfessi dauid filiū † ſ qnē dō credim⁹ filium hominis sactuꝫ

clamauerunt dicētes: † Domine

Nicolaus

humiliatis ⁊ adhuc carnalibus. a Sed quibus paratū est a patre meo. id est vere humilibus ⁊ spiritualia sapiētibus. b Et audientes decem. s. alij apostoli. c Indignati sunt de duobus fratribus. aliquid humanum passi: quia adhuc erant carnales sicut ⁊ illi: ⁊ ideo indignati sunt q excellentiam super alios habere voluerūt. d Jesus autem. Hic consequenter instruit discipulos suos de humilitate ex prehabita occasione: vt ambitionem iacobi ⁊ ioannis reprimeret ⁊ indignationem aliorum sedaret. e Et ait: Scitis quia principes gentium. q. d. maioritas in regno meo non eodem modo acquiritur sicut in regno terreno: quia in regno terreno acquiritur per ambitionem ⁊ potestatem: sed in regno meo contrario modo acquiritur: videlicet per humilitatez̄: propter quod dicit: f Quicunq; voluerit inter vos maior fieri sit vester minister: id est se exerceat in obsequijs humilitatis: ⁊ quia in moralibus magis mouent facta q̄ verba ideo inducit sui ipsius exemplum dicens: Sicut filius hominis non venit ministrari sed ministrare ⁊c. g Et egredientibus. Hic ꝓsequēter ostendit saluator q̄ in prelatis debet esse pietatis dulcor ad continue benefaciendum subditis: quia christus non soluz in domo ⁊ in quiete existens: sed etiā in via ambulans non cessabat populuz docere ⁊ infirmos curare: ⁊ hoc est quod dicit hic: Et egredientibus illis. i. christo ⁊ eius discipulis. h Ab hiericho. nomen ciuitatis est que coram filijs israel corruit: vt habetur in libro Josue. vj. ca. sed postea reedificata est. i Secute sunt eū turbe multe. desiderantes audire doctrinam eius etiam in via. k Et ecce duo ceci sedentes. Marcus dicit q̄ erat vnus: non est hic contradictio: quia ꝫ essent duo fm veritatem: vt dicit hic Matthеus: tamen vnus erat famosior altero: vel importunius clamabat: ⁊ ideo de illo tm̄ facit marcus mentionem. sequitur: l Miserere nostri fili dauid. vocant eum filium dauid: quia credebant ipsum esse christum per prophetas promissum: ⁊ notuz erat apud omnes iudeos q̄ christus nascitur⁹ erat de semine dauid. m Turba autem increpabat eos. quia per clamorem suum impedichant turbam ab audiendo christi doctrinam. n At illi magis clamabant ⁊c. timentes ne ab increpatione aliorum impediretur auditio ⁊ eruditio petitionis ipsorum. o Et stetit iesus ⁊c. in hoc apparet eius clementia: quia non dedignatus est stare ⁊ alloqui psonas viles ⁊ pauperes. p Quid vultis ⁊c. non petit quia ignoret eorum voluntates: sed quia ad miraculorum

euangelij predicauit iudeis: exiens duos: q; post resurrectionē iudeis ⁊ gentibus: de quibus marcus vnum ponit qui gentibus scribit.

Et ste. iesus. Transiens audit: stans illuminat: q; p humanitatē misertus: per verbi eternitatē (que non mouet) lumen reddit.

Quia ceci sequi non poterant: stat ⁊ iubet vocari: ne turba ꝓhibeat.

C. XXI.

e Tcū appro. Hic p̄termittit mattheus ea q̄ facta sunt anteq̄ intraret hieros. q̄ alij prolixius tractant.

Et cū appropiquasset. Dīs spūali hierīm appropinquit qñ icarnatus ecclīam ī q̄ est visio pacis visitauit: quā p ꝓfessionē sibi fœderauit. Bethphage erat domus buccē dī.

Beth. Bethphage erat viculus sacerdotū in mōte oliuī. i cuius mōtis latē ē ciuitas bethania. Bethphage domꝰ buccē. bethania domꝰ obedientie: has dīs pgēs hierīm sua p̄sentia sublimat: q; mītos afflictos docēdo domi pie ꝓfessionis ⁊ obedietie iplent. Site ăt sūt ille ciuitates ī mōte oliuarū. i. ī christo dño a q̄ unctio et lux oībus venit. Dīs nō pōt ciuitas abscondi sup montē posita.

mar.11.a Luce.19.c

Ad montē ⁊c. Ad sublimitatē mīe respicies. O deos mīa interpretat.

Misit. Quia lucernā quā accepit non vult sub modio abscondi.

Duos d. Duo p̄pter sciaz̄ vitaz̄ ⁊ mūdicias opis: ⁊ sacrm gemie dilectōis p̄dicaturi: qdā dicūt hos duos petrū ⁊ philip-

de lyra

operationem vult habere sanandorum confessionem: vt ex hoc magis appareat euidentia miraculi. q Tetigit oculos eorum ⁊ confestim viderunt. id est subito. Ex quo apparet q̄ illa illuminatio fuit miraculosa: non naturalis: quia natura non operatur in instanti. r Et secuti sunt eum. fide. s. ⁊ moribus: quia illi qui illuminati sunt a christo corporaliter ab ipso illuminati sunt etiam mentaliter: quia totum hominē simul fecit saluū: vt dicitur Joan. vij. Totum hominē saluū feci in sabbato.

C. XXI.

s Tcum appropinquassent. Postq̄ descripta est edificatio ecclesie

e gentilium in fide ⁊ moribus: hic describitur reprobatio synagoge iudeorum: ⁊ hoc triplici ratione: quia primo fuerunt contemptores diuine maiestatis. secundo quia fuerunt contradictores diuine veritatis. ca. sequenti. tertio quia fuerunt quantū in se fuit deprauatores seu damnatores diuine bonitatis. xxiij. ca. Prima diuiditur in tres: q; primo ostenditur propositus signo celebri. secundo facto patenti: ibi: Et intrauit iesus. tertio verbo rationabili: ibi: Quid autem vobis videtur. Prima in duas quia primo ponitur veritatis adimpletio. secundo iudeorum contradictio: ibi: Cum intrasset. Iterum prima in duas. quia primo ostenditur propositum per duplex celebre signum christi. secundum ponitur ibi: Plurima autem turba. Circa primum aduertendum q̄ signum aduentus christi in hierusalem ad redemptionem populi fuerat predictum: ⁊ celebri fama diuulgatum: Zach. ix. videlicet q̄ christus venturus erat in hierusalē in paupertate ⁊ humilitate sedens sup asinaz̄ ⁊ pullū eius: ⁊ ideo legisperiti hoc videntes in ipso adimpletū ostenduntꝰ ꝓtemptores suc maiestatis: q; nō receperūt eum: sed magis tanq̄ deceptorē p̄secuti sunt: ⁊ hoc est q̄ dī hic: Et cum appropinquassent hierosolymā. s. iesus ⁊ discipuli eius. t Et venisset bethphage ad montē oliueti. Mons oliueti est, ppe hierīm distans ab ea p vnū miliare: q; dī Act. j. q̄ distat tm̄ ab ea p iter sabbati. qđ ꝓtinet mille passus: q facit vnū miliare. Bethphage est quedā villa parua in descēsu montis oliueti versus hierīm: ⁊ erat villa sacerdotū: q; ꝫ sacerdotes nō haberent hereditates ad excolendū: habebant tm̄ domos ad animalia nutriendū ⁊ ad manendū tempore quo non vacabant cultui diuino in hierusalē: ex illo loco. v Misit duos discipulos dicēs eis: Ite in castellū qđ ꝓtra vos est. i. in hierusalē que erat clausa triplici muro cum propugnaculis ⁊ fortalicijs ad modū castri: vt habetur. iij. Regū. ⁊ ideo dī castellū.

Et statim

† ſ carnalia desideria vel persecutiones obstabant

miserere nostri fili dauid. † Turba aūt increpabat eos vt tacerēt.

ſ orādo: pulsādo ifistebāt: nōce strepitū turbe vincerēt

At illi magis clamabāt dicētes:

ſ quia fides incarnationis temporalie ad eterna intelligenda nos preparat

Domine miserere nr̄i fili dauid.

ſ transeunte iesu ceci admoniti sunt vt illuminent: ⁊ astante illuminati sunt

Et stetit iesus ⁊ vocauit eos ⁊ ait:

ſ si ignorat ſz audire vult ꝓfessionē q nouerat irētōez

Quid vultis vt faciam vobis?

Dicunt illi: Domine: vt aperiantur oculi nostri. Misertus au-

† ſ oculos tāgit q ra dīje sue lucis ꝓficiētiā illustrat

tem eorum iesus † tetigit oculos

ſ fide

eorum: Et cōfestim viderunt ⁊ se

ſ imitatione

cūti sunt eum.

C. XXI.

e ſ salute data credentibus ingredi cupit pacis vrbem ⁊ visionis dei

Tcū appropiquassz hie

† ſ domus buccē interpretatur

rosolymis: ⁊ venisset † bethphage

ſ mōs oliueti significat eccl̄am vel celsitudinē dīne dilectionis † ſ qñ misericordie recordatus est

ad montem oliueti: † tunc iesus

ſ duos p̄dicatoꝝ ordines: alter in gētes: alter in circumcisionem ſ quia lucernam quam eccendit nō vult sub medio poni

misit duos discipulos dicēs eis:

pum.qui primū gentiles ad christū adduxerunt:philippus samaritā quam asinā interpretant:petrus corneliū quasi samarie pullum.

Et pullū. Pullus est populus gentiū cui nullus doctorū frenū coercionis imposuit liber ⁊ lasciuus:qui ⁊ ipse vinculis peccatoꝝ irretitus erat:oēs enī peccauerunt ⁊ egerūt gratia dei. Alij de solo pullo:matthe⁹ qui hebreis scribit: et de asina dicit:docēs nō desperari salutem hebreis si penitcant.

Marcus dicit pullus ante ianuā in biuio inuētum. Janua christus extra quā populus gentiuꝫ stabat ligat⁹:nō i vnaꝫ fidei:s i diuersis erroribꝰ

Dicite fi.syō. Filia syō est hierusalē sita i mōte syon. Mystice:Ecclesia pertinēs ad supernam hierusalē que est mr oīuꝫ nostrū cuius nō minima pars tūc erat in pplo isrl

Rex. Ne dicat: Nō habemus regē nisi cesarē tibi:si credis:contra te:si non credis.

Supa sinā ⁊ pul. Nō ad lras supvtrūqꝫ sedit. Sed i p̄cordijs vtriusqꝫ populi:

Potuit dns supvtrūqꝫ ascendere:descendens de vno ⁊ ascendēs sup alterū.

Et adduxerūt. Sic ⁊ apostoli mundū virtute christi a potestate diaboli soluerūt:⁊ imposuerunt vestimenta sup cuz. Sed cetera turba. i. iudei vestimenta.i. legis mandata sternūt que a christianis erant conculcanda: in via.i.in christo.

Super eos v. Vestes aplōꝝ sunt p̄cepta diuina:⁊ gra spūalis quibꝰ turpitudo carnis nostre tegit. Dis prius nudi populi:ꝑ modo p apostolos ornati christū habent sessorē. Minor turba nō ponit vestes sup asinā: sed in via:nec vbi offendat:qr sancti martyres carnē exeuntes simpliciori bus viā per exemplū suo sanguine parant. Mora. Item iesus asellus in sidēs hierlm tendit: nō solū qsi cuiuslꝫ fidelis animā regēs ad pacis initime visionē ducit:sed etiā cū sancte ecclesie vniuersaliter p̄sidet:⁊ eā in supne pacis desideriū accendit. Multi sternūt vestimēta sua in via:qr corpora abdomant vt ei iter ad mentē parēt:vel exēpla bona sequētibus p̄bēāt.

Ramos de ⁊ c. Ramos vel frondes cedunt: quia verba ⁊ sententias de libris patrū excerpum vel exempla.

Osanna. Hiero. Osy.i.salua:salutifica:anna interiectio deprecantis quasi salua obsecro. Osanna totū hebraicum est:⁊ significat q̄ ad uentus christi salus mundi sit. Cui sequē: bñdict⁹:

Osanna.i.salua. In excelsis:quia aduētus christi nō tm hominū: sed totius mundi salus est:terrena ꝯiungens celestibus vt i nōe iesu oē genu flectat celestium terre.⁊ infer.

In excelsis:qr ⁊ angelorꝫ sal⁹ aꝝ numerꝫ implet.

Cū intrasset. Frequenter ingressus est ciuitatem hierusalem:sed nō cū his laudibus non rex vocat:qđ sp fugerat nisi mō cū ascēdit passurus. Mar.11.q Luce.9.f. Joā.12.b. Qđ ideo factū est vt amplī⁹ illorū aduersū se excitaret iuidiā:qr iā tps passionis instabat.

Intrauit ⁊ c. Ingressus vbē pmo tēplū adiit dās formā religiōis:vt q̄ quo imus pmō domum oꝛonis(si ibi ē)adeam⁹:⁊ p oꝛones deo cōmēdati: sic ad agēda negocia secedem⁹. Appropinquante passionis tpe appropinq̄uit iesus locovbi possꝫ inueniri ofidens se nō inuitū pati. Hic introit⁹ in hierlm fact⁹ē añ dies pasche i q̄ passio cōplenda erat:dicit enim ioānes q añ sex dies pasche vēit bethaniaꝫ vbi cena facta a sorore laçari oleo punct⁹ ē:⁊ in crastino asino in edēs:obuiāte turba cū palmis venit hierlm. Ecce quantū ꝓuenit veteri vmbre. Ibi dī.x. die mēsis p mi tollat vnusqsqꝫ agnū.i. domi introducat:⁊ seruet vsqꝫ ad.xiiij. diē qua imolabit ad vesperā:⁊ dns.x. die eius mēsis.i. añ.v. dies pasce:ciuitatem in qua passurus erat intrauit:certā p̄stolans horā imolationis.⁊.xiiij. die ad vesperā cōprehensus ⁊ ligatus sacra victimationis inchoauit. Mar.11.b, Luce.19.g Joan.2.c

Et eiciebat. Augu. Eiecerat ⁊ ante alia vice quod ioānes solus dicit. Sed de hac vltima electione dicunt ⁊ alij.

Nicolaus

a Et statim inuenietis asinā ⁊c.] ista asina erat cōmunis pauperibꝰ nō habētibus asinā:⁊ qui operabat in ea dabat sibi pabulū:⁊ facta opa reducebat ad locū determinatū vt alius indigens posset accipere eam ⁊ pullus eius nutriebat cum ea ꝓ osimili opere. b Hoc aūt factū est vt adimpleret qđ dictū est p Zachariā.ix. Dicite filie syō ⁊c.hoc est ciuitati hierusalē que dicebat filia syon:quia in mōte syon erat fortalitiū ciuitatis illius:⁊ protegebat ciuitas ab illa parte:sicut filius a patre. Considerandū etiā q̄ hic accipit ꝓtinens ꝓ contēto.s.ciuitas,p habitantibus in ciuitate. c Ecce rex tuus ⁊c.i.christus.quia hec auctoritas a doctoribꝰ hebreis exponit ad litterā de christo. d Sedens sup asinā ⁊ pullū ⁊c.] non qr sederit sup vtrūqꝫ simul sed successiue:qr primo sedit sup pullū:quia tamē non erat domitus quia adhuc non fuerat applicatus humanis vsibus:vt habet Marci.ix.⁊ Luce.xix.ideo postea sedit sup asinā. Hoc autē factuz est in figura:quia per pullū significabat populus gētilis qui nō fuerat sub iectus iugo legis.per asinā ꝓo populus iudaicus q laborauerat sub lege: ad hoc aūt veniebat christus vt vtrūq̄ populū subiugaret sibi p fidem catholicā. e Plurima aūt turba. Hic ponit secundū signum quod per zachariā fuit dictū q̄ christo adueniente super asinā ⁊ pullum ciuitas hierosolyma exultaret ⁊ letaret:⁊ hoc factū fuit tūc:vt dicit hic.⁊ hoc patet i tribus. Primo qr dī hic: Plurima turba strauerūt vestimēta sua in via. ⁊ hoc fuit in signū exultatiōis ⁊ honoris:⁊ ne asina ⁊ pullus offenderent ad lapides. Secūdo in eo qđ dī: f Alij aūt cedebant ramos de arboribus ⁊c. viriditas ramoꝝ erat signū letitie ⁊ exultatōis. Tertio in eo qđ dī: g Clamabāt dicētes:osanna filio dauid. Osanna est verbū hebraicum cōpositū ex osi qđ est salua:⁊ anna qđ est aduerbiū optādi ⁊ valet vtinam.⁊ dī osanna remota vltima lra prime dictionis. vñ est sibi cōpositio ex corrupto ⁊ integro.⁊ ideo osanna tantū valet quantū vtinā vel obsecro salua.⁊ de qua salute intelligat.subdit: h Osāna in altissimis.q: christus veniebat ad dandū salutē celestē ⁊ eternā. i Et cū intrasset. Hic

pulli.

f i.iudei

cerunt. Plurimā aūt turba strā/

f simplicibus in exēplum viuendi proponunt

f vt ille so pede pullus incedet

f id est legis mandata sternunt

f fidem ⁊ mores

uerunt vestimēta sua in via. Alij

f frondes

aūtez cedebant ramos de arbori

† f primitiui patres:⁊ eorum sequaces:cum magno affectu:fatebantur:quia salus ascribenda est bomini a verbo dei assumpta

bus ⁊ sternebant in via. †Turbe aūt que precedebant ⁊ que sequebantur clamābant dicentes: O/

f vel sm hieronymum:osi interiectio:anna salua,i. o domine salua f salus

† f ⁊ tu a peccato immunis:qui prius in forma serui tandem apparituru es in gloria domini

sanna filio dauid †bñdictus qui

† f vnde ⁊ ipse:veni in nomine patris mei

† f qui prius redimes ab inferis

venit in nomine domini† osāna

f als in altissimis f cum tanta turba

in excelsis. Et cū intrasset hiero

† f mirans frequentiam:nesciens veritatem

solymam†cōmota est vniuer/sa ciuitas dicens: Quis est hic?

f a minoribus incipit cōfessiort ad maiores pueniat

† f sicut ⁊ moyseum prophetam dixit

Populi aūt dicebāt:† Hic est ie sus propheta a naçareth galilee. Et intrauit hiesus in templum

f ardore spūs concitatus

dei:⁊ eijciebat omnes vendētes

mīs venit hierlm. Ecce quantū ꝓuenit veteri vmbre. Ibi dī.x. die mēsis p mi tollat vnusqsqꝫ agnū.i. domi introducat:⁊ seruet vsqꝫ ad.xiiij. diē qua imolabit ad vesperā:⁊ dns.x. die eius mēsis.i. añ.v. dies pasce:ciuitatem in qua passurus erat intrauit:certā p̄stolans horā imolationis.⁊.xiiij. die ad vesperā cōprehensus ⁊ ligatus sacra victimationis inchoauit.

Et eiciebat. Augu. Eiecerat ⁊ ante alia vice quod ioānes solus dicit. Sed de hac vltima electione dicunt ⁊ alij.

de lyra

ponit iudeoꝝ indignatio.qr principes sacerdotū ⁊ maiores indignabant de reuerētia christi exhibita.⁊ ideo dicit: k Cōmota est vniuersa ciuitas:quia factū maioꝝ dī esse factū totius ciuitatis.dicens: l Quis est hic:q.d.iste non est talis ac tātus q̄ talia deberēt sibi exhiberi. m Populi aūt.i.simplices ⁊ vulgares quasi rōnez de ꝓximo reddētes. n Dicebant:Hic est iesus ꝓpheta a naçareth galilee:⁊ vocāt eū ꝓphetā:nō quēcūqꝫ ꝑ illū q dictus fuerat p moysen ꝓphetaꝫ:Deut°.xviii. ⁊ replicatur Act.vij. Prophetā suscitabit de⁹ de fratribꝰ vestris ⁊c.⁊ ideo merito dz honorari. o Et intrauit. Hic secūdo ostendit q̄ iudei fuerūt ꝓceptores diuine maiestatis in facto patēti. Et diuidit in duas.qr primo ostendit christi diuinitas ex duplici facto.2° subiungit iudeoꝝ ipugnatio.ibi: Videtes autez principes. Prima in duas ꝑs dupler factū a christo ostensum. Secundū ponit.ibi: Et accesserunt ad eum. Ad euidentiā primi considerandū q̄ ꝑncipes sacerdotū qui erant auari per astutias suas diuersas conabant exco riare populū.igit quia de lōginquis partibus aliqui veniebāt in hierusalem causa deuotionis:quia non erat eis licitū alibi sacrificiū offerre:⁊ nō poterant ex tam longinquo animalia adducere.⁊ ideo sacerdotes statuerant in templo aliquos de sua familia qui vendebant in atrijs templi illa que poterant in templo offerri:me veniētes a longe haberent excusationem cessandi ab oblationibus.similiter quia aliqui veniebant ad templuz qui non habebant pecuniam vnde possent animalia offerēda emere. ideo sacerdotes statuerant ibi numularios qui sub certa cautione pecuniā traderent.⁊ sic nullus excusaretur quin posit officium offerre:ꝝ enim ꝓ illa accōmodatione pecunie non reciperēt pecuniam vltra sortem:recipiebant tamen aliqua munera vel exenia.⁊ sic patet q̄ peccabant ex facto qđ erat illicitum:scilicet aliquid recipere vltra sortem quantumcunqꝫ modicum. Et ex loco:quia talia exercebant in locis orationi deputatis.⁊ ideo christus talia tanq̄ illicita de templo eiecit.⁊ in hoc se dominū templi ostēdit. ⁊ hoc est quod dicitur hic:Et intrauit iesus in templum dei:templum autem aliqñ

Psalm.9 b. esaie.62.d Joan.12.b

Marc.11.a Luce.19.e

Mensas numulariorꝝ. Quia de oibus partib⁹ ad tẽplũ venicbãt vendebãt sacerdotes nõ habẽtib⁹ oia animalia: ctiaꝫ colũbas quas pauperes offerũt ⁊ vẽdita postea reciperẽt oblationes. Sed qꝫ aliq̃ nihil habebãt vnde emerẽt: posuerũt numularios qui mutuo darent: ⁊ qꝫ lex vetat vsurã ꝓ ca varias spẽs. i. poma: vuas ⁊ huiuscemodi accipiebãt: hos eiecit. Sic ⁊ mystice quotidie de ecclesia eiecit. Et hꝫ vni⁹ ministros reos vendentes et emẽtes, ecclastica officia.

Et cathedras ven. Que magistrorꝝ sunt. i. sacerdotiũ eorꝝ destruit qui de impositione manꝰ per quã spũs sanct⁹ daꝫ pre/ ciũ accipiũt. Hinc est ꝙ heresis simonis dãnatur.

ysaie.56.c. hiere.7.b. mar.11.c. Luce.19.§ Ad litterã aũt absurduꝫ est dicere institutores columbarũ in cathedris sedẽ

Latronũ ⁊c. Latro est qui lucra sectat̃ qui et nõ dantes corporaliter p sequit̃ ⁊ dantes necat spiritualiter ⁊ dũ lesionẽ ꝓ timi cogitat q̃si latro sedet in spelũca.

Et accesserũt. Mystice simplices petões ad se p penitentiã accedẽtes prius cecos in cognitiõe ⁊ claudos in opatione illuminãdo ⁊ in viã rectitudinis dirigendo quotidie sanat.

Mirabilia que se. Ps.8. At flagello vnius et vilis tot eiect: mensas subuerti! quo nihil mirabilis⁹ egit. Igneũ ⁊ sidereũ aliquid radiat ex ci⁹ oculis: lucet i facie maiestas deitatis. mar.11.b.

† ſ altaria dei sic vocat ꝓpter auaritiã sacerdotum.
⁊ ementes in templo: ⁊ † mensas numulariorꝝ: ⁊ cathedras vendẽ
ſ gratiam sancti spũs vt ordines ⁊c.
tiũ columbas euertit: ⁊ dicit ẽis:
ſ vnde aug. nemo i oratorio aliquid agat nisi ad qđ factum est: vnde ⁊ nomen habet
Scriptũ est: Dom⁹ mea dom⁹ orationis vocabit̃: vos aũt feci stis illã spelunchã latronũ. Et ac
† ſ calumniatoribus virtutis potentiam ostendit vt in his facta corporaliter melius fiant in illis spũaliter ſ testes vocis puerorum
cesserunt ad eum cęci ⁊ claudi in templo: ⁊ sanauit eos. Videntes aũt principes sacerdotũ ⁊ scribe mirabilia que fecit: ⁊ pueros in templo clamantes ⁊ dicentes: Oſ
†† ſ nõ aufi manum mittere: opera calumniabant ⁊ testimonium populi
sanna filio dauid † indignati sũt
ſ quasi a scribis tibi hec esse scripta de te
⁊ dixerũt ei: Audis † qd isti dicũt?
† ſ perfidie contemptoribus.
Jesus aũt dixit † eis: Vtiqꝫ. Nunq̃ legistis qꝫ ex ore infantiũ
† ſ perfectio laudis est fieri ab indoctis in quibus sola veritas operatur non ingenium hominie.
⁊ lactentium † perfeciſti laudem?
ſ incredulis ⁊ contradicentibus
Et relictis illis abiit foras extra ci

Dixit eis ⁊c. Nõ patet calũnie: nõ ait: bñ faciũt vel male vel etati

parcite ſ tẽperat: ⁊ se tacẽte verba puerorꝝ testimonio scripture confirmat.

Infantiũ ⁊ lacten. Testes miraculorꝝ christi infantes dicuntur: non etate sed simplicitate. Lactentes quasi lacte. i. miraculorꝝ suauitate delectati: que dicũtur lac: panis ꝓ doctrina perfecta.

Abiit foras. Quia paup: nulliq̃ adulatus: nullũ in tanta vbe invenit hospitẽ. ſ apud lazarũ receptus est.

† ſ in domum obedientie vocationem gentium ꝓfigurãs ſ vsq̃ ad consummationem seculi
nitatem † in bethaniam ſ ibiq̃ mansit ⁊ docebat eos de regno
ſ more studiosi oratoris q̃ mane surgit
dei. Mane autem reuertens in
† ſ ꝓ veritate carnis: vel salutem credentiuꝫ
ciuitatẽ † esurijt: ⁊ videns fici ar/
ſ synagogam ſ non in via spũs: sed lre
borem vnam: secus viam venit
ſ immobilem sine pedibus euangelij
ad eam: ⁊ nihil inuenit in ea nisi
ſ. i. eloquia legis ⁊ ꝓphetarũ ſ talli
folia tñ: ⁊ ait illi: Nunq̃ ex te
ſ damnanda
fructus nascatur in sempiternuꝫ
ſ folia ⁊ truncus arui: sola radix viuit q̃ in fine mũdi pullulabit
⁊ arefacta est continuo ficulnea.
Et videntes discipuli mirati sunt
ſ qñ maledicta est
dicentes: Quomodo continuo
aruit? Respondens autem Je/
sus ait eis: Amẽ dico vobis si ha
† ſ que non frangatur aduersis ſ vos acceptu ros quod petitis
bueritis fidem ſ ⁊ non hesitaueri
tis nõ solũm de ficulnea facietis
ſ ⁊ ad ifam qñ ratio exigit iam in multe factum est vel superbo diabolo
sed ⁊ si monti huic dixeritis tol/

Dixit eis ⁊c. Nõ patet calũnie: nõ ait: bñ faciũt vel male vel etati

Nicolaus

tem aliqñ accipit̃ ꝓprie, ꝙ domo tẽpli: qđ diuidebat̃ in duas partes. Una pars vocabat̃ sanctũ vbi erat altare thimiamatis mensa ⁊ candelabrum. alia pars erat sanctũ sãctorꝝ: vbi erat archa testamẽti ⁊ duo cherubin: illã partem que dicebat̃ sanctũ intrabant quotidie sacerdotes ad offerendum incensum ⁊ nulli alii: intra sanctũ sanctorꝝ solus sũmus pontifex intrabat ⁊ semel in anno. Aliqñdo autem accipit̃ templum large quedam platea quadrata ante templũ clausa muro: ⁊ dicebat̃ atriũ sacerdotuꝫ: quia sub diuo erat altare holocaustorꝝ: ⁊ illud intrabant non solum sacerdotes: ſz etiam leuite eos adiuuãtes in excoriatione hostiarũ ⁊ ablutione ⁊ ꝓsimilibus. vulgares aũt homines illuc non intrabãt: sed ad ostium illius atrij alia oblata offerebãt sacerdotibus. Ista autẽ duo loca non intrauit christus quia non erat sacerdos nec leuita: sed preter ista duo loca erant adhuc duo alia loca vbi homines sub diuo erant in oratione: ⁊ in vno orabant viri: ⁊ in alio mulieres: ⁊ ista atria nomine templi vocabant̃: ſm ꝙ scribitur Act. iii. Petrus ⁊ Ioannes ascendebãt in templũ ad horã orationis nonã. ⁊ de hoc dicitur hic: Et intrauit iesus in templũ dei ⁊ eiiciebat omnes vendentes ⁊c. Sed quer̃ hic quomodo non restiterunt ei? Dicendũ ꝙ ex oculis eius ⁊ facie exibat fulgor terrens eos: ita ꝙ non audebant resistere: sicut in voce sua terruit eos qui veniebant ad capiendũ eum: qui cum audiuerunt ipsum dicentẽ: ego sum: abierunt retrorsum ⁊ ceciderunt in terrã. vt habet Joã. xviij. In voluntate enim christi erat ostendere infirmitatẽ assumptã: ⁊ sue diuinitatis virtutẽ. sequitur: a Et dicit eis scriptum est: Esa. lvj. b Domus mea domus orationis vocabit̃. vos autem fecistis illaꝫ spelunca latronũ. quia non curabant de cultu dei: sed magis de excoriatione populi per astutias suas exquisitas: vt visum est. Spelunca autem latronũ dicit̃ esse locus vbi spolia que rapiunt congregant̃. ⁊ hoc fecerunt sacerdotes de templo: vt visum est. c Et accesserunt. Hic ponit̃ secundum factum ostensiuũ sue diuinitatis in curatione infirmitatũ incurabilium: quod non potest fieri nisi virtute diuina: ⁊ hoc est quod dicitur: Et accesserunt ad eum cęci ⁊ claudi. priuatione enim in habitũ non fit regressus per naturã. d Et sanauit eos. virtute ꝓpria: quod non poterat facere virtus creata. e Videntes autem principes. Hic consequenter ponitur contra christum iudeorꝝ indignatio. ⁊ diuidit̃ in duas partes. quia primo ex indignatione impugnant eius famã. ⁊ secundo eius doctrinam. ibi: Et cum veniſſet in templũ. Prima in duas. quia primo ponitur iudeorum impugnatio. secundo ponitur christi responsio. ibi: Jesus autem dixit eis. Circa primũ sciendũ ꝙ sicut frequẽter dictũ est: principes sacerdotũ conceperant rancorẽ ⁊ odiũ contra christũ: ꝓpter hoc ꝙ manifeste reprehendebat auaritiã ⁊ alia eorꝝ vitia. Et videntes miracula que fecit. infirmos sanando. f Et pueros clamantes in templo ⁊c. ipsum. s. esse christũ verũ. g Indignati sunt. veritamen quia non audebant miracula manifeste impugnare. ideo arguũt cum de applausu populi quez sustinebat circa se. h Et dixerunt ei audis quid isti dicunt: q. d. si tu esses iustus ⁊ bonus tu non sustineres talem applausum populi. i Jesus autez dixit eis. Hic ponitur christi responsio: vbi christus ostẽdit eos iuste reprobãdos a deo: ⁊ primo facto. secũdo euidenti signo. ibi: Mane autem reuertẽs. In prima ergo parte dicitur sic: Jesus autez dixit eis. q. d. bene scio quid isti dicunt: me christũ confitendo: ⁊ ꝙ hoc debeã sustinere patet. quia hoc est ex divina preordinatione: ſm ꝙ scribit̃ in psal. ꝓpter qđ subdit: k Nunq̃ legistis quia ex ore infantiũ ⁊ lactentiũ perfeciſti laudẽ. q. d. vos qui estis legis periti deberetis scire hanc scripturã. ⁊ per ꝓns me non reprehẽdere. l Et relictis illis. tanq̃ excecatis per inuidiã. m Abiit foras extra ciuitatẽ. ⁊ in hoc ꝙ dimisit eos corporaliter: ostẽdit facto eos esse dimittẽdos a deo spũaliter ꝓpter eorꝝ excecationẽ. n Mane autẽ reuertens. Hic ꝓfiter ostendit eos iuste reprobandos a deo euidenti signo. in hoc videlicet ꝙ arborem fici habentẽ folia tñ maledixit. ⁊ per hoc ostendit sacerdotes illos esse maledictos a deo: in quib⁹ non erant opera veritatis: ſ tñ exterior apparentia sanctitatis: sicut enim ꝓphete non solũ verbis sed aliqñ factis ꝓphetabãt: sicut esaias iuit discalciatus: in signũ ꝙ populus sic duceret captiuus: ita christ⁹ maledixit ficui: nõ ꝓpter malitiã arboris vel defectũ ei⁹: quia non erat tẽpus ficorꝝ. vt dicit Marci. xi. sed ad significandũ ꝙ sacerdotes qui erãt sine fructu bonorꝝ operũ essent maledicẽdi a deo. dicit ergo: Mane aũt reuertẽs in ciuitatẽ. i. in hierusalẽ. o Esurijt. Ista aũt esuries non fuit naturalis: quia in sero precedenti comederat: nec erat adhuc hora comedendi: sed sicut maledictio arboris erat figuratiua: sic ista esuries significabat desiderium christi de salute populi. p Et videns fici arborẽ vnã secus viã. Per hoc autẽ ꝙ arbor ista non erat in via: sed extra: significabatur ꝙ sacerdotes erãt extra viã iusticie. q Venit ad eaz ⁊ nihil inuenit in ea nisi folia tñ: quia christus in sacerdotibus non inuenit fructũ pietatis: sed tñ apparentiã sanctitatis. r Et ait illi: nunq̃ ex te fructus nascat in sempiternũ: Et arefacta est continuo ficulnea: qꝫ sacerdotes ex maledictione dei fuerũt reprobati: ⁊ honore fidei ⁊ deuotionis totaliter ꝓuati. s Et videntes discipuli mirati sunt. de subita arboris excecatione. t Respondẽs autẽ iesus ait eis: si habueritis fidẽ. Ad miracula enim facienda requiritur fides vel saltem signũ fidei: quia etiam aliqui mali ad inuocationẽ christi legunt̃ fecisse miracula. vt dictũ est. ꝛ. vj. ca. v Non solũ de ficulnea facietis ſ ⁊ si mõti huic dixerit̃ tolle ⁊ iacta te i mare fiet. hoc est aliqd eq̃le vel maiꝰ. hꝫ cni apli ⁊ discipli christi nõ legãt̃ trãstulisse

de lyra

mentes

Mysti. ꝑ ꝓdicationē apl̄oꝝ dñs q est mōs a iudeis est ablatus & in mare gentium missus.

Exclusionē suā de electis: amplius seuiendo vindicat in reprobis.

Accipietis ⁊c. Etsi differat ad tp̄s opportunū: ⁊ si nō his qb⁹ petit tñ q digne petūt. Interrogo ⁊c. Poterat apte ꝓfutare eos: & ideo interrogat vt suo vel silē tio vel sentētia dānent: ⁊ in qua ptāte hoc facit cognoscāt per se: ꝑm illud: Deus ꝓteret dentes eoꝝ in ore ipsoꝝ.

mare.11.c. Joā.14.b et.16.c.

Nec ego dico vobis. Duab⁹ de causis occultat veritas: vel q: non sunt capaces auditores. vñ: Habeo multa vobis dicē: & nō potestis portare mō. Vel q: sunt ꝓtem ptores. vñ: Nolite sctm̄ dare ca.

Mar.11.d. Luce.20.a

Hō quidā. Facta sacerdotib⁹ cauta rñsione statī infert parabolā qua

Nicolaus

montes de loco ad locū: tamen legunt maiora fecisse: sicut ē suscitare mortuos ⁊ illuminare cecos: ⁊ ꝓfitia que non ꝑt fieri nisi virtute diuina: euenisset aūt montiū ⁊ ꝑcipatio eoꝝ in mari aliqñ fit virtute nature sicut patet in terremotu. a Et oīa q̄cūq; petieritis in oꝛone dū tñ oꝛo sit, ꝑ se ad salutem ⁊ pseueras. b Credentes accipietis. q: oīs talis oꝛo semp exaudit: ꝝ aliqñ exauditio differat: vt dictuꝝ est. s. vij. caplo.

s.14.a. b

c Et cū venisset in templuꝝ. Postq̄ sacerdotes impugnauerūt christi famā ⁊ gloriam: hic impugnāt eius doctrinā. ⁊ diuidit in duas: q: ꝓmo ponitur eoꝝ impugnatio. secundo ponit ipsius christi cauta euasio. ibi: Respondens iesus dixit. Dicit ergo: Cum venisset in templū. i. in atrium templi vbi conuenichāt hoīes ad orandū ⁊ verbū dei audiendū. vt. s. dictū est. d Accesserunt ad eum docentē pncipes sacerdotum ⁊ seniores. Exquo patet q̄ non venerūt ex ignorātia & ex malitia. e Dicente in qua potestate hec facis. Aliqui exponūt hoc de miraculis a christo factis. quasi dicerēt: tu nō facis virtute diuina: sed arte magica. vñ. s. dicebant xij. ca. In beelzebub principe demonioꝝ eicit demones: & hoc nō videt verū: q: illa die non legit aliqd miraculū fecisse in templo. ſō intelligit melius de actu docendi quē exercebat actualiter. ⁊ hoc significat cum dicit: Accesserunt ad eum docentem. ⁊ ideo fecerunt sibi duplicē questionē ad terrendū eum ⁊ ad capiendū. Prima fuit: In qua potestate hec facis. i. qua auctoritate doces populū: quia auctoritatē docendi in templo habebāt sacerdotes ⁊ legisdoctores ad hoc assignati a pncipib⁹ sacerdotū ⁊ non alij. Christus aūt neutrā auctoritatē habebat. Secūda questio est: f Quis tibi dedit hanc potestatē. quia potestatē docendi nō habebat a sacerdotibus nec ab imperatore cui erant subiecti. ⁊ sic a nullo videbat habere: & magis sibi vsurpare. g Respondēs iesus ⁊c. Hic ponit christi cauta euasio: quia quasi retundens clauē clauo: ꝓposuit eis aliā questionē per quā coacti sunt recedere absq; christi responsione. questio aūt ista fuit. h Baptism⁹ ioānis vnde erat: e celo. i. ex diuina ordinatione. i An ex oīb⁹. i ex humana fictiōe. k At illi cogitabant intra se. viam. s. respondendi: sed non habebant: ꝓpter quod sequitur: l Si dixerimus e celo. i. ex diuina ordinatione. m Dicet nobis ⁊c. quare non receperāt baptismū ioānis: se magis spreuerāt. similiter ⁊ testimoniū ioānis de christo quod ipsi audierant per nūcios ad ioannē missos. vt hī Joā. j. n Si aūt dixerimus ex hoīb⁹. hoc est ex humana fictione. o Timem⁹ turbam ne. s. lapidet nos tanq̄ blasphemos. cuius rō subditur: p Oēs enim habebant. i. reputabant. q Joannē sicut ꝓphetā. sanctū. s. ⁊c. ⁊ p ꝓfis verba eius ⁊ facta ex inspiratiōe diuina. r Et respondētes iesu dixerūt: nescimus. Ait illis: ⁊ ipse nec ego ⁊c. ex sui enim taciturnitate cōpulsi sunt a sua petitione cessare. Sed queriē hic quare nō respondit eis manifeste: quia statim poterat dicere q̄ ipse non haberet auctoritatē docē

f de predestinatis f in turbulentos infideles.
† f que ad salutem pertinent

lere ⁊ iactare i mare: fiet. † Et ōm nia quecunq; petieritis in oratio

f non hesitantes

ne credentes accipietis. Et cū

† f quasi si diceret se christum arrogantem ⁊ superbum ⁊ sacrilegum inuaderent

veniſſet in templum: † accesserūt ad eum docentem principes sacerdotum ⁊ seniores populi dicēn/

f quasi non dei: sed beelzebub vt supra.

tes: In qua potestate hec facis: f filiū di negāt quē si suis ſz aliēis viribꝰ opari putāt ⁊ qūis tibi dedit hāc ptātez? Rē/spōdēs aūt iesus dixit eis: Interrogabo vos ⁊ ego vnū sermōez: Quē si dixeritis mihi: ⁊ego dicā vobis i qua ptāte hec facio. Ba

f dicite mihi f ex/sta-

ptismus ioannis vnde erat: e cē/lo an ex hoīb⁹? At illi cōgitabāt

tuto dei f an fictione hominum

inter se dicentes: Si dixerimus e celo: dicet nobis: Quarē ergo

† f qui dixit: ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mūdi f qui mihi testimoniū perhibuit ⁊ in qua potestate hec facio demonstrauit

non credidiſti † illi? Si aūt dire/

† f rim et lapidationē: sed magis veritatis cōfessionē

rimus ex hominibus: † timemus turbaz. Omnes eniz hēbant io/

f cuius baptisma susceperant

ānnem sicut prophetam. Et rē/spondentes iesu dixerūt: Nesci/

† f nō ego dico vob⁹ q: nō vult̄ fateri qō vtiq; scitis

mus. Ait illis ⁊ ipse: † Nec ego dicā vobis in qua potestate hec facio. Quid autez vobis videt.

f deus qui paterne diligit omnes quos creauit

Hōmo quidam habebat duos

f pplos † f gentilem qui ab no⁹ f quia prius fuit gentilis q̄ iudeus f nō in auri/

filios ⁊ accedens † ad primum di

bus sed dās intellectū in sensibus † f in tempore huius secuti † f quod tibi non vis alij ne feceris

xit: Fili: vāde hodie † operare in

† f superbe cum bonum reliquit ⁊ malum elegit

vineam meam. † Ille aūt respō

† f hic liberum arbitrium f in aduentu christi.

dens ait: † Nolo. Pōstea autez

† f sermonis cōtumacia laboze correxit

penitētia motus † abijt in vineā:

† iudeum qui ab abrahā.

⁊ accedens ad alterum dixit simi

f moysi f omnia

liter. At ille rēspōdens ait: eo do

quecunq; dixeris faciemus

† f quia illum extra vineam interfecit

mine: ⁊ nō iuit. Quis ex duob⁹

† f vt suo iudicio damnentur

fecit voluntatem patris? † Dicūt ei primus. Dicit illis iesus: Amē

f vt matheus.

dicō vobis quia publicani ⁊ me

f vt maria f in celo vel ecclesia

retrices precedunt vos in regno

f quare

dei. Venit enim ad vos ioan/

f predicata. i. christo vel preceptis dei

nes in via iustitie: ⁊ nō credidi/stis ei. Publicani autez ⁊ mere/trices crediderunt ei. Vos autez

f viam iustitie quam predicauit.

videntes nec penitentiam habu

f saltem post completam eius prophetiam.

istis postea vt crederetis ei. Aliaz

facio. Quid autez vobis videt.

Dicūt ei primus. In quibusdā codicib⁹ habet ꝑ ꝓmus nouissim⁹. Intelligūt enī veritatē: & tergiuersādo vel subterfugiēdo nolūt dicere quod sentiūt: vt ⁊ de baptismo Joannis.

Joānes iunta. Joānem iudei ꝓtēnentes: nec viā iustitie comprehenderunt: nec de operib⁹ malis penitentiā egerunt.

Vos aūt. Brego. Quia aperte nolebāt respondere sapientie: in parabolis capiuntur.

de lyra

di a sacerdotibus vel a cesare: habebat tñ immediate a deo patre qō erat maiꝰ sicut ⁊ multi ꝓphete legūtur immediate missi ad docēdū ꝓpl̄m: ⁊ nō ex auctē regum vel sacerdotū. Dicendū q: is posset predecō mō rñdere: noluit tñ: duplici de cā. prima q: ꝑdiderat: ad attb. vij. Nolite sanctū dare canib⁹ nec margaritas ponere ante porcos. illi aūt erāt i malicia obstinati. ⁊ ideo nō erāt digni vt eis veritas manifestaret. Secūdo q: christus voluit ostendere facto q: is vtī autelis ꝓtra cautelas mal⁹ insidiātiū bonis. hoc ꝛ. nō paul⁹ posuit dissensionē iter pharisēos ⁊ saduccos volentes eū occidē. vt hī Act. xxiij ⁊ appellauit ad cesarem ne traderet iudeis: i hieru/salē: Act. xxv. s Quid aūt vobis videtur. Hic

E Mar.12.¶ Luce.20.¶

christus ostendit iudeos ꝓfectores sue maiestatis verbo rōnabili. ⁊ hoc duplici/citer. Primo q: legē a deo receptā nō seruauerūt. Secūdo q: legislatorem christū impugnauerūt. ibi: Hō erat pīfamilias. Circa ꝑmū dicit sic: t Hō gdā habebat duos filios. hō iste est ipse deus: q dī hō ꝓpter hoc q: hō est ad imaginē dei factus: ⁊ ꝓpter humanitatē assumptaz. Ille duo filij sunt duo ppli: gētiles ⁊ iudei. v Et accedēs ad ꝑmū. i. ad gentilē pplm̄ q in cepit a noe. iudei aūt ab abrahā vel ab ipso heber. vñ dicti sūt hebrei: q heber fuit lōge posterior ipsō noe. segit: r Dixit ꝑmo. i. gētili ppło. y Fili vade hodie operari in vineā meā. i. fac iusticiā: q: nunq̄ dēs destitit hoīes incitare ad bonū p ocultos istinctus. z Ille aūt rñdēs ait: nolo. q: gētiles p totū mundū ad idolatriā declinauerūt. a Postea aūt pnia motus abijt. q: gētiles ad p̄dicationē christi ⁊ apl̄oꝝ credentes opera pnie humiliter egerūt. b Accedēs aūt ad alterū. hoc est ad iudaicū populum. c Dixit silr. p abrahā ⁊ alios patriarchas ⁊ moysen q. s. faccrēt opa iusticie. d At ille rñdēs ait: eo dñe. q: iudei obligauerūt se ad seruiendū dño p susceptōez legis. vñ dixerūt Exo. xxiij. Cūcta q̄ locut⁹ est dñs facie/mus. e Et nō iuit. q: iudei legē susceptā nō obseruauerūt: & ad idolatriā ⁊ ꝓphetarū occisionē. ⁊ ad infinita mala declinauerūt. vt hī iij Judicū ⁊ iij Reg. e Quis ex duob⁹ fc. volū. ꝑis di. ei primus. nō enī poterāt aliter rñdere: quia minus malus est nō ꝓmittere q̄ ꝓmissū nō seruare. f Dicit illis iesus. ex rñsione eoꝝ ꝓfutās eos. g Amē dico vobis q: pub. ⁊ mere. p̄ce. vos in reg. dei. q. d. nō solū gētiles: & pessimi ō gētib⁹ crūt maioris meriti apud deū q̄ vos: q: ꝑm Piero. Simulata sctas duplex ē iniqtas. ⁊ hoc vitiū potissime vigebat in sacerdotib⁹ ⁊ leuit. Et ad declarationē sui dicti subdit: h Venit enī ad vos ioā. in via iustitie. q: opa ꝓfectōis faciebat. ⁊ iterū: q: christū annūciabat q est ipsa iustitia sēpiterna vt hī Dañ. ix. i Et nō credidistis ei. opa ei⁹ imitādo ⁊ doctrinā ei⁹ audiendo. k Publicani aūt ⁊ me. cre. ei. ad p̄dicationē ei⁹ potētiā agēdo. l Vos aūt videtes. istoꝝ. s. penitentiā. m Nec penitentiā habuistis. ad imitationē eoꝝ. Ex quo segit aggrauatio pcī sacerdotū ⁊ phariseoꝝ. n Aliā parabolā. Hic ꝓfr ostēdit qualiter ipsi impugnauerūt christū.

legislatorē

Vineã. De qua ysaias: Vinea dñi sabaoth domus israel est.
Fodit. In fossione timor notat: qr precepta illa legalia non amore sed timore seruabant.
Tps fruc. Bñ tps fructuũ ñ fructꝰ: qr nullꝰ fuit ī illo ptumaci pplo.
Nouissime aũt. Vide patrisfamilias patientiã q expectat ad pniaz.
Verebuntur. Quasi facilã qõ meũ est: ipsi vide ant quod suum est.
Hic est heres. Pa tet pncipes sacerdotũ nõ p ignorantiã ꝥ p inuidiã occidisse iesum: cũ scirent cuz esse. cui dicit: Postu la a me ꝛ da.ti.gẽ.he.tu. Añ ꝛ psulẽtes sibi aiebãt si dimittimus eum sic ꝛc̃.
Et habebimus he. Hereditas christi quã re surgẽs possedit: ecclia est quã moliebant̃ pripere indeꝫ: dũ fidei eius ertin cta iusticiã q̃ ex lege ẽ: gẽ tibꝰ psuadere conabant̃.
Et eiecerunt er. Marcus mutat hũc or dinẽ dicẽs: Occiderunt ꝛ eiecerũt extra vineã: qua si vile cadauer. In quo notat pꝛtinaciã: qr occi so dño ꝛ resuscitato: a fi is finibus euz ꝛcluserũt ꝛ gentibus miserunt.

Nicolaus legislatorem: ꝛ diuidit̃ in duas: qr pmo ad ostendẽ dum ꝓpositum ꝓponit quandã parabolã. Secũ do confirmat suũ ꝓpositum p scripturã. ibi: Dicit il lis Ihesus: nunq̃ legistis? Circa primũ dicit sic:
a Hõ erat pater fami lias. Iste hõ deus est rõ nibus pdictis qui dicitur paterfamilias. qr sic gu bernat totã creaturã sicut paterfamilias gubernat subditos in domo.
b Qui plantauit vineã. domũ. s. israel. ꝛm q dicitur Esa. v. Vinea do mini exercituũ domus israel est. c Et sepẽ circũdedit ei. s. clausuraz le gis ꝛ mandatoꝝ. d Et fodit in ea torcular. dando doctrinã ꝓphetarum: in qua exprimitur ꝛ declarat magis virtus legis. e Et edificauit turrim. s. templũ in hierusalem: quod erat edificatũ ad modũ turris. vnde templum dicitur turris: Michee. iiij. Et tu turris nebulosa ꝛc̃. f Et locauit eam agricolis. videlicet sacerdotibus ꝛ principibus qui habent of ficiũ seruandi cultum diuinũ ꝛ iusticiam in holbus. g Et peregre pro fectus est. non quia mutet locũ cum sit vbiq̃ presens: sed quia dimittit ho mines agere ꝛm libertatẽ arbitrij: ꝛm q dicitur Eccle. xv. Deus ab initio constituit hominẽ ꝛ reliquit eum in manu consilij sui. h Cum autem tempus fructuum appꝛpinquasset. quia post legem susceptam debebant facere fructum bonorum operum. i Misit seruos suos. i. primos pro phetas. k Ad agricolas. i. ad reges ꝛ sacerdotes principaliter ꝛ ad alios eis subiectos consequẽter. l Vt acciperent fructus. per predicationẽ suam eos ad fructũ bonorum operum reducendo. m Et agricole apꝑhensis seruis eius: quia reges multi ꝛ sacerdotes ꝓphetas sibi missos a do mino turpiter cõprehenderunt ꝛ incarcerauerunt ac occiderunt. ꝛ hoc est quod subditur: n Alium ceciderunt. sicut esaiam qui serratus fuit cum serra ex precepto manasse regis iuda. o Alium occiderũt. sicut amos quem osias vecte per tempora transfixit. p Alium ꝛo lapidauerũt. vt zachariam quem ioas rex iuda lapidare iussit inter templum ꝛ altare.
q Iterũ misit alios seruos plures prioribꝰ. multiplicando. s. ꝓphetas ad populi correctionẽ. r Et fecerunt illis similiter. eos. s. occidendo in tantũ q impleuerunt hierusalẽ sanguine prophetarũ vsq̃ ad os. vt dicit iiij. Regum xxi. s Nouissime autem misit ad eos filium suum. ꝓ nobis incarnatum dicens: t Verebuntur forte filiũ meum. hoc non dici tur: quia deus ignoraret contemptũ quẽ iudei facturi erant christo: sed p hoc exprimit̃ qd deberet fieri. ac si diceret: Verebunt̃ filiũ meũ. s. in reuerẽ tia deberent habere. v Agricole autem. id est sacerdotes et legis periti. x Videntes filiũ s. dñm iesum christũ opera diuinitatis facien tem: ꝛ ois que pdicta erant de ipso adimplentẽ. y Dixerũt intra se ℔ est heres. quia de ipso verã noticiã habuerũt: vt iam dicet: z Venite occidamus eũ ꝛ habebimus hereditatẽ. ꝓpter hoc tractauerunt de morte eius: ne occasione christi venirẽt romani ꝛ auferrẽt eis locũ ꝛ gentem: vt habet Joã. xi. ꝛ sic occiderũt eũ vt pacifice possiderẽt ciuitatẽ ꝛ templũ. cõ

ꝥ vbi morte suã eis imꝓoperauit ꝥ vel locutus est
parabolam audite. Hõmo erat
ꝥ dominus sabaoth
paterfamilias qui plãtauit vine
ꝥ cõitionẽ. s. terrã ꝓmissionis ꝥ murũ vbis: vel an gelos custodiã: vel bellicosos viros vt dauid ꝛ ma
am ꝛ sepem circũdedit ei: ꝛ fo
chabeorum ꝥ imposuit et tourẽta legis per que cogeretur ad bene viuendum
dit in ea torcular: ꝛ edificauit tur
ꝥ tẽplũ ꝥ qui supra operarijs in vinea
rim: ꝛ locauit eaz agricolis: ꝛ pe
ꝥ ñ mutãdo locũ: sꝫ opandi reliquem libũ arbitriũ
regre profectꝰ est. Cũ autẽ tem
pus fructuum appꝛpinquasset:
ꝥ moysen ꝛ aarõ legiferos ꝥ q se male colebãt
misit seruos suos ad ãgricolas:
ꝥ vt inquirerent fructum legis
vt ãciperent fructus eius. Et ã
ꝥ legis custodibus
gricole apꝛehensis seruis eius
† vt hieremiam ꝥ vt esaiam
aliũ ceciderũt: aliũ occiderũt
ꝥ vt zachariam quem occiderũt inter. t. ꝛ. a.
aliũ ꝛo lapidauerunt. Iterũꝫ
ꝥ prophetarum choros
misit alios seruos plures prioꝛi
† ꝥ adhuc locum dat penitentie
bus: ꝛ fecerũt illis similiter. † Nõ
ꝥ non de ignorantia: sed semper ambigere dicit deus: vt libera voluntas homini reseruetur
uissime ãt, misit ad eos filiũ suuz
dicẽs: Verebũt filiũ meum. Agricõle aũt videntes filiũ

dixerũt intra se: hic est heres. Vẽ
nite occidamus eũ: ꝛ habebimus
hereditatẽ eius. Et ãpꝛehẽsum
ꝥ qr extra portã passus vel pꝛius a coꝛdibus incredu
eum eiecerũt extra vineam ꝛ occi
loꝝ repulsus: deinde crucifigitur ꝥ iudicauerit
derunt. Cũz ergo venerit dñs vi
ꝥ nõ ignoraꝛs ẽ: sed vt sua rẽsione eos cõdemnet
nee: quid faciet agricolis illis?
Aiũnt illi: malos male perdet: ꝛ
ꝥ ecclesiam de alijs nationibus eliget
vineam suã locabit alijs agrico
† ꝥ verbi vel facti pro competentia temporis.
lis qui reddant ei fructũ tempo
ribus suis. Dicit illis Jesus:
Nũq̃ legistis ī scripturis?: La
ꝥ suas traditiones
pidem quẽ repꝛobauerũt edificã
ꝥ duos populos in se vno condens
tes hic factus est in caput anguli.
ꝥ non humanis viribus: sed dei potentia
A dño factũ est istud ꝛ est mi
† cõcludo ex vtꝛa cõcessione ꝛ ꝓphetica auctoritate
rabile in oculis nostris. † Idẽo
ꝥ a iudeis
dico vobis qr auferet a vobis re
ꝥ sacra scriptura ꝥ vt nõ sitis qõ esse presumebat.
ꝥ gentilibus
gnum dei: ꝛ dabit̃ genti facienti
ꝥ opera.
fructus eius]. Et qui ceciderit sup
lapidẽ istũ ꝓfringet̃]. Sup quez

Quid ꝥ. Hiero. Alij videtes cõtra se dictũ: dixerũt ꝛm lucã absit cũ etiã ꝛm marcũ dñs a se dixisset malos m. p. ꝛ v. s. l. a. a. q. r. c. f. t. s.
Mysti. Luiꝫ vinea locat̃ colenda: cũ mysteriũ baptismi dat̃: quod operãdo exerceat. Mittit̃ seruus vnus ꝛ alter: cũ lex psalmus ꝓphetа legi tur: quoꝝ monitu bene operet̃. Sed missus cedit̃: eiicit̃: cũ sermo ꝓtenẽtẽ: vel (qõ peius est) blasphe matur. Heredẽ ãtũ ad se occidit: qui filiũ dei cõ culcauerit: ꝛ spũi gre con tumeliã fecerit. Perdito malo: vinea alij dat̃: cuz donũ gre qõ superbus p dit humilis accipit. mar. 12. 8.
Lapidẽ quẽ. Qr vi nea alijs locabitur: affir mat ꝓphetico exẽplo. La pidẽ. i. christũ cuiꝰ fidẽ et iusticiã contempserunt. Ps. 117. mar. 12. 8. Luce. 20. 6.
Edificantes. Qui de subdita plebe q̃si deo domũ struere videbant̃.
Et qui cecidit. ꝛc̃. Qui credit: ꝛ tñ peccat: cadit su per illũ lapidẽ ꝛ nõ ꝓte rit: ꝥ ꝓfringit̃: qr p pati entiã ad salutẽ reseruat. ꝥ cui lapis irruit. i. q negat penitꝰ ꝓterit̃: vt nec testa remaneat. Vel cadit sup eũ q mõ ꝓtenitꝫ iniurijs afficit: necdũ penitus in terijt: ꝥ q̃sat vt nõ ãbulet
de lyra
trariũ tñ accidit eis: quia per hoc in vindictã mor tis christi pdiderũt locuz ꝛ gentẽ: qr p tytũ ꝛ vespa sianum destructa est ciui tas ꝛ templũ: ꝛ populus occisus ꝛ captiuatus.
a Et apprehensum eũ eiecerũt extra vineã ꝛ oc ciderũt: quia christus ex tra ciuitatẽ hierusalẽ cru cifixus est. b Cum er go venerit dñs vinee qd faciet agricolis illis? venit dñs ad iudicandũ et vindicandum illud factum quando ex eius ordinatione venit contra eos exercitus romanorum. c Aiunt illi malos male perdet ꝛc̃. Lucas ꝛo ista verba refert quasi a christo dicta ꝛ sacerdotes dixerunt contrariũ: Absit. vt habetur Luce. xx. Dicendum q non est contradictio: quia in tur ba illa erant aliqui qui consentiebant doctrine christi: ꝛ illi dixerunt: ma los male perdet: vt hic dicit Matthеus ꝛ hanc responsionẽ quasi appro bando tanq̃ veram christus repetijt. vt dicit Lucas. ꝛ tunc consequenter sacerdotes videntes q erat dictum contra eos dixerunt: Absit: malos au tem dominus perdidit quando ciuitatem ꝛ templũ per romanos destru xit. sequitur: d Et vineam suam locabit alijs agricolis: quia christus ecclesiam suam regendam tradidit apostolis ꝛ alijs discipulis. e Qui reddant ei fructum temporibus suis. quia ad predicationem eorum credi dit multitudo gentium. f Dicit illis iesus. Hic confirmat paraboꝫ lam suam per sacram scripturam. g Nunq̃ legistis in scripturis. id est in psal. quasi dicat: vos qui estis legisperiti deberetis hoc scire.
h Lapidem quem reprobauerunt edificantes: hic est factus in caput an guli. Ad litteram dicitur de edificatione templi salomonis qui quidez la pis pluries oblatus est in edificatione: ꝛ quia non poterat conuenienter col locari. ideo pluries reiectus est quasi reprobatus ab edificantibus. vltimo autem positus est in confirmatione anguli vbi coniungebantur parietes tẽ pli. ꝛ de illo scribitur in psal. i A domino factum est istud. quia illud nõ fuit a casu: sed ex diuina poꝛdinatiõe: quia lapis iste figurabat christum qui multotiens ꝛ multipliciter reprobatus est a principibus sacerdotum: ꝛ tamen factus est in caput anguli ꝺiungens iudeos ꝛ gẽtiles: quasi duos parietes in vnam ecclesiã. q autem christus dicatur lapis in scriptura habetur Dan. ij. Lapis qui percusserat statuam factus est mons magnus ꝛ impleuit vniuersã terrã. Qr etiã sit lapis angularis habetur Esa. xviij. Ec ce ego mittã in fundamentis syõ lapidem angularẽ probatũ preciosuz ꝛc̃. ꝛ ex auctoritate concluditur reprobatio iudeorum. k Ideo dico vobis. qui christum reprobatis. l Auferetur a vobis regnum dei. id est regi men ecclesie. m Et dabitur genti ꝛc̃.] id est apostolis ꝛ eoruz successo ribus. n Et qui ceciderit super lapidem ꝛc̃.] Ille autem cadit super la pidem qui credens peccat per lubricitatẽ carnis seu alijs peccatis: ꝛ iste con fringetur: sed non cõminuit̃: quia non peccat tam grauiter sicut ille qui peccat peccato infidelitatis. o Super quem ꝛo ceciderit conteret eum. super illum ꝛo cadit lapis in quo, inuenitur peccatum infidelitatis.

Et iste

rect⁹. Cadit sup illū lapis qñ venies i iudicio oppmit cū dic̃: Ite i ig.eter.

Et querentes eum ⁊c̃. Quasi mente interficere querunt in quo vera probare: que dixerat. Ipse est enim heres: illi praui coloni: qui solo humano terrore retardātur: donec veniret hora eius.

Audyti. Principes ⁊ scribe querūt manū mittere in iesum: nec audēt timore: cum quilibet solo nomine frater: fidei ⁊ pacis veritatē (quā nō diligit), ppter bonos cohabitantes vel erubescit: vel timet impugnare: qui tamen (sicut de stultissima amiū structione dñs ait) cū tēpus venerit in altū alas erigit: q; persequendo ecclesiā quasi deū cruci adjicere: ⁊ ostētui gaudebit habere.

marc.11.c. et.12.a. Luce.19.g c.20.c. et 22.a. D.7.d.7.g 4.8.e.

C. XXII.

ſ Jmile fa.è ⁊c̃.

a Iterū arguit p parabolas: non tacet: q; exasperati sunt: & peiores

Nicolaus

Et iste pterit: q; ex pondere diuini iudicij grauissime punitur. a Et cū audissent principes sacerdotū. Hic ponit̃ conclusio huius ca. vbi ostenditur obstinatio sacerdotū: q; audiētes doctrinā ei⁹ nō fuerūt ptriti: & magis ad occidendū eū incitati. b Et querentes eū tenere. s. ad occidendū. c Timuerūt turbas. ex quo patet q; solo timore retracti fuerūt ab eius morte. Occasione dicto⁹ in hoc ca. querit̃ vtrū iudei cognouerūt iesum nazarenū esse christū sibi ꝓmissū. Et arguit̃ primo q; nō per illud qō dicit̃. 1. Corinth. ij. Si enim cognouissent nunq̄ dñm glie crucifixissent ⁊c̃. Itē Act. iij. dicit Petrus loquēs iudeis: Scio frēs q; p ignorantiā fecistis sicut ⁊ principes vestri. Itē Luce. xxiij. dicebat ie/sus in cruce: Pater dimitte illis q; nesciūt qd faciūt. Contrariū arguit̃ p illud qō habet̃ Joā xv. Hic aūt viderūt ⁊ oderūt me ⁊ patrē meū. quod aūt videt̃ manifeste cognoscit̃. Itē sup illud qō dictū est in pīti ca. Agricole videntes filiū: dixerūt intra se: Hic est heres. Dicit hiero. Manifeste ꝓbat dñs his verbis iudeos ꝓ principes nō p ignorantiā & p inuidiā dei filiū crucifixisse. Responsio. Dicendus q; in populo iudeo⁹ aliq; erant maiores sciētes scripturas legis ⁊ ꝓphetarū. aliq; autem minores sicut laici ⁊ vulgares tantūmodo scientes illud quod est de necessitate salutis: vt pcepta decalogi ⁊ huiusmodi que debēt sciri ab oībus: sed subtilitatē scripturarū ⁊ dicta ꝓphetarū ignorantes. Itē q; christus erat verus hō: ꝓpheta sanctus ⁊ deus in vnitate suppositi. Dicūt ergo aliq; ⁊ bene q̄ntus ad hoc q; minores populi iudeo⁹ nō cognouerūt iesū esse christū: nec q̄ntū ad diuinitatē nec q̄ntū ad humanitatē: q; ex cognoscerēt eū esse hominē verum: tamen non cognoscebant illū esse hominē seu ꝓphetā qui erat a deo ꝓmissus sicut christus. Cuius ratio est quia ignorabāt scripturas q̄ loquunt̃ de christi diuinitate: ⁊ illas que loquunt̃ de determinatōe tpis ⁊ de signis sui aduētus: & maiores cognouerūt eū esse verū ꝓphetā a deo ꝓmissū ⁊ missum: quia sciebāt scripturas loquētes de tpe sui aduēt⁹ ⁊ de signis q̄ oia vidēbant in eo impleri: nō tñ vt isti dicūt cognouerūt ipsū ee deū: ⁊ sm hoc loquit̃ apls in auctoritate ꝓallegata: Si cognouissent nunq̄ dñm glie crucifixissent. q. d. nunq̄ cognouerūt eius diuinitatē: & hoc nō videt̃ ꝓcuenienter dictū: quia sicut scripture determinate loquunt̃ de tpe sui aduētus: Dañ. ix. In hebdomadib⁹ illis abbreuiatis: ⁊ de signis sui aduētus sicut ē trāslatio regni: vt hī Beñ. xlix. Et modus eius aduenīēdi in pauptate et humilitate. vt habet̃ Zach. ix. vt dictū est in pceden̄ ca. ita expresse vel expsius loquunt̃ scripture ꝓphetarū de ei⁹ diuinitate Hiere. xxiij. Ecce dies veniūt dicit dñs ⁊ suscitabo verbū bonū qō locutus sū ad domū isrl ⁊ iuda: in diebus illis germinare faciā dauid germē iustū ⁊ faciet iudiciū ⁊ iusticiā in terra. ⁊ hoc est nomē quod vocabūt eū dñs iustus nr̄. In hebraico vbi habet̃ hic dñs: ponit̃ nomē dñi tetragrāmaton: quod nullo modo pōt dici de aliquo nisi de deo vero: cū q̄ ista auctoritas sm oēs doctores etiaz hebraicos exposita sit de christo: sequit̃ ipsum esse verū deū. Itē Esaie. ix dō: Puerulus natus est nobis. sequit̃: Et factus est principatus super humerum eius ⁊ vocabit̃ nomē eius admirabilis: ꝓsiliārius: deus fortis: pater futuri seculi: princeps pacis: que etiā auctoritas sm hebreos intelligit̃ de christo ⁊ in ea sit expressa mētio de eius diuinitate sicut de humanitate: et multe alie auctoritates cōsimiles pñt ad hoc induci: & ꝓpter ꝓlixitatē omitto. ⁊ ideo dicendū q; sicut maiores populi iudeo⁹ habuerūt noticiā de tpe ⁊ signis sui aduētus: ita noticiā p scripturas habuerūt q̄ntū ad eius diuinitatē. Considerandū tñ q; aliqd cognoscit̃ in habitu: cui⁹ tñ cognitio actualis impedit̃ ꝓpter aliquā passionē vel habitū impedientē: sicut dicit pbs vii. ethicor: q; incontinēs differt ab intēperato p hoc q; habet estimationē verā: nō solū in vniuersali quā etiā habet tēperatus: vt q; fornicari est malū eū nō peccet p ignorantiā: & etiā habet estimationē verā in particulari: ⁊ p hoc differt ab intēperato: ⁊ tñ aduenīēte passione corrūpit̃ estimatio vera particularis: q; passione vincēte iudicat nūc fornicandū: ita q; passio

ro cecideris conteret eū. Et cū audissent principes sacerdotū ⁊ pharisei parabolas eius: ꝓgnouerūt

ſ illas parabolas

q; de ipsis diceret. Et querentes eum tenere timuerūt turbas: qm sicut ꝓphetā eum habebant. Et rē

ſ obulans eorū prave cogitationi de morte sua

spondens iesus dixit iterū in parabolis eis dicens: C. XXII.

ſ vic de psecutiōe aplor arguit
† ſ gregatio iustor ſ pñs eccl̃ia

ſ Jmile factū† est regnum celorum hōmini regi q

ſ deo patri ſ per incarnationis mysterium, ecclesiam filio copulauit

fecit nuptias filio suo. Et misit ser

ſ prius prophetas prenuncios incarnationis
† ſ iudeos q̄bus in patriarchis hoc promiserat

uos suos vocare † inuitatos ad

ſ. i. credere

nuptias ⁊ nolebant venire. Itē

† ſ apostolos q̄ asserūt facta q̄ vñ hic dr: prādiū paratū est. i. mysteriū intarnationis impletum

rum misit † alios seruos dicens:

† ſ doctrinā iusticie ⁊ mēsam scripturarū ex oībus prophetis ordinauit ſ introitus regni apertus in fide mee incarnationis qui ante fuerat clausus

dicite inuitatis: ecce † prandiū meū parauī: tauri mei ⁊ altilia occ

† ſ fide ceteris concordando

isa: ⁊ omnia parata † vēite ad nup

† ſ solutis sue predicatiōis

tias. Illi aūtem † neglexerunt:

Thauri. Quia ꝓphete ⁊ post apostoli ab infidelibus passi sunt qui vobis mō sunt in exemplum quid sit vobis credendū. Venite fideiceteris concordādo.

Thauri sūt patres veteris testamēti quib⁹ idulta est licentia inimicos q̄si cognu fericndi. Altilia ab alendo. i. pinguia interna charitate: noui testamenti preconesi comēplationis penna superna petentes. Occisa vel ab eo qō fuerāt vel p mortē carnis tā ī requie posit.

De lyra

ꝓpedit actualē ꝓsideratiōnē verā in particulari. ⁊ si passio semp duraret sp sic iudicaret. Eodem mō dicendū est q; iudei habuerūt verā estimationē de christo ⁊ in habitu ⁊ in actu in principio. & qñ incepit ꝰ eos pdicare excitati fuerūt ꝰ cū passionib⁹ ire rancoris ⁊ inuidie: quibus passionib⁹ impedichant̃ ab actuali ꝓsideratōe veritat̃ ꝓhabite de christo. ideo machinati sunt in eius mortē: sicut ⁊ incontinēs ꝓpter passionez ꝓcupiscibilis eligit fornicari: qō tñ alis refugeret. Considerandū tñ q; illa notitia quā habuerūt de christo p scripturas ꝓphetarū nō erat certa certitudine euidētie: tū q; talis certitudo solū habet̃ p demonstrationē vel sensum: tum q; ꝓphetie possunt aliqñ varie exponi. ⁊ ideo erat magis noticia ꝓbabilis ⁊ verisimilis ꝓiecture: vel fm alios erat ibi certitudo adherētie que tñ pōt impediri in actu mō pdicto. Per dicta possunt solui argumēta ad vtrāq; partē: q; illa argumēta que ꝓbāt q; habuerūt noticiā de christo intelligendū est de noticia habituali predicto mō. Alie aūt auctoritates q̄ dicūt ꝓrarū loquunt̃ de actuali cognitiōe applicāte ad opus q̄ fuit impedita ꝓpter passionē inuidie ⁊ rancoris: vt dictū est. C. XXII.

d Et respondēs iesus. Postq̄ ostēdit indeos iuste reprobatos tanq̄

e contēptores diuine maiestatis. Hic consequēter ostendit eos iuste reprobatos tanq̄ ꝓtradictores diuine veritatis: cui contradixerunt triplicit̃. Primo ipam refutādo. Secūdo ipsā impugnādo. ibi: Tūc abeūtes pharisei. Tertio ꝓrariū errorē amplexādo: ibi: Cōgregatis aūt pharisei. Primū ostendit̃ p parabolā inuitatoꝝ ad nuptias ⁊ nolentiū venire. ⁊ ideo ipsis reprobatis. alij sunt vocati: in quo designat̃ vocatio iudeorū ad fidē christi: vt videbit̃ quā repellētes iuste a deo reprobati sunt: ⁊ gētiles: loco coꝝ meriti sunt vocati. ⁊ ideo ꝑma diuidit̃ in duas partes: q; ꝑmo describit̃ iudeoꝝ reprobatio digna. secūdo gentium vocatio benigna. ibi: Tūc ait seruus. Circa primū dicit̃ sic: e Simile factū est regnū celoꝝ. i. status ecclesie militātis. f Hoī regi q̄ fecit nuptias filio suo. Nuptie iste nō possunt intelligi beatitudo eterna in ecclesia triūphante: q; ibi dicitur q; serui vocauerunt ad nuptias bonos ⁊ malos ⁊ impletę sunt nuptie. Dicit etiā ꝓfr ibidē q; inuētus est ibi hō nō habens vestē nuptialē: ⁊ ꝓpter hoc iectus in tenebras exteriores. Ad beatitudinē nō celestē non admittent̃ boni cū malis: & solū boni: nullus etiā ibi receptꝰ eiciet̃. ⁊ ideo q; istas nuptias intelligit̃ verbi incarnatio. Tūc enī deus p̄ fecit nuptias filio suo q̄n̄ naturā humanā copulauit nature diuine in suo supposito: que quidē nuptie celebrate sunt in vtero virginali: de quo: christus exijt tanq̄ ꝓsponsus ꝓcedēs de thalamo suo. g Et misit seruos suos vocare inuitatos ad nuptias. isti inuitati sunt iudei quib⁹ data est lex in qua facta est ꝓmissio de incarnatione christi: vt patet Beñ. penult̃. Nō auferet̃ sceptrum de iuda ⁊c̃. ⁊ Deut⁹. xviij. Prophetā suscitabo eis de medio fratrū suorum ⁊c̃. Serui aūt qui missi sunt ad vocandū inuitatos istos fuerūt ꝓphete qui clarius denūciauerūt ea de christo que obscurius erāt posita in lege. hortabant̃ eni populū iudaicū expectare christi aduentū: ⁊ tēdere in ipsum per fidem ⁊ bona opera. h Et nolebant venire. quia nolebant verbis ꝓphetarū obedire. vt patet ex decursu libri Reg. ⁊ Paral. i Iterum misit, alios seruos ⁊c̃. Isti serui secūdo missi fuerunt illi q; de ꝓpinquo denunciauerunt aduentū christi. vt Joānes baptista ⁊ discipuli christi missi ab eo in omnē ciuitatē ⁊ locū quo ipse erat venturus: vt habetur Luce. x. k Ecce prandiū meū parauī. videlicet sacramenta ecclesie ⁊ doctrinam: quibus reficitur anima: ⁊ potissime sacramento eucharistie: in quo datur nobis caro christi in cibū ⁊ sanguis eius in potū. l Tauri mei ⁊ altilia occisa sunt: tauri sunt precepta mortalia: altilia consilia superaddita.

m Illi aūt neglexerunt. quia iudei predicationē christi ⁊ apostoloꝝ contēpserunt: quia pauci cōparatiue de iudeis crediderūt. Causa autē huius fuit cupiditas rerū tēporaliū. ꝓpter hoc enim sacerdotes conspirauerūt in mortem christi ne perderent ciuitatem ⁊ templum: in quo quidem tem/

plo hauriebant

Alius in vll. In villā ire: est terreno labori īmoderate incūbere. Negociari ꝯo terrenis lucris inhiare.

Rex. Supra homo dū inuitabat ⁊ opera clementie agebat: nunc in vltione rex tñi.

Et missis. Missis exercitib⁹. i. angelis p quos iudiciū exercebit: persequentes perdit: ⁊ ciuitatē. i. carnem in qua habitauerunt cum anima in gehenna cremabit.

Nuptie. Dē sacramentū incarnationis per actum est natiuitas ⁊ passio ⁊c.

E.21.d. Ad exitꝰ ⁊c. Actiones sunt vie: exitus defectus actionū: iq; plerūq; facile conuertunt quos i terrenis actibus prospera nulla comitantur.

Ut videret ⁊c. i. vt videri faciat iudicando ꝯ merita ⁊ discernat.

Non vestitū. Cōfutatis autez pharisēis supponit nō oēs q sunt in ecclesia cē dignos regno ne torqueant sui.

Amice. Amicus q; ad nuptias inuitatꝰ. Quō impudentie arguit.

Ligatis pe. ⁊ ma. Ligant pena qui hic a malovoluerunt ligari. i. cohiberi. Manus que nō extense ad elemosynā.

Nicolaus

plo hauriebant pecuniam populi vt visum est caplo precedenti sub obtentu cultus diuini. ⁊ B est quod subdit: a Et abierūt alius in vineam suam. alius in negocitatione suā. ¶Per labore: vi nec intelligitur ois occupatio corporalis circa terrena impediēs diuina. ¶Per negociatōez ꝯo occupatio mētalis circa talia. b ¶Reliq ꝯo tenuerūt seruos eius ⁊ contumelijs affectos occiderūt: quia ioānes baptista ab eis est incarceratus et occisus. silr iacobus frater ioānis ⁊ stephanus ⁊ alij discipuli christi: ⁊ similiter ꝓphete multi in testamēto veteri. c ¶Rex aūt cum audisset iratus est. q: a deo merito ꝓ talibus sunt puniti. d Et missis exercitibus suis. s. exercitu romanoꝝ sub principibus⁹ tyto ⁊ vespasiano qui ex diuina ordinatione venerūt contra hierusalē. xlij. anno post christi passionem. e ¶Perdidit homicidas illos. q: in ultionē sanguinis christi ⁊ suoꝝ discipulorꝝ ab exercitu romanoꝝ sunt trucidati ⁊ captiui de iudeis vsq; ad decisentū milia: vt dicit Iosephus in libro de iudaico bello. f Et ciuitatem illoꝝ succendit: q: tūc hierusalē succensa est ⁊ templū in ea. g Tūc ait seruis suis. Hic ꝯñr describit vocatio gentiū benigna: quia iudeis repellentib⁹ fidē christi ab aplis predicatā: apostoli de mandato dñi transierunt ad predicandū gentibus per totū mundū: ⁊ ipsi deuote susceperūt fidē christi ad predicationem apostoloꝝ. ⁊ hoc est quod dicitur Act. xiij. vbi paulus loquens iudeis induratis dixit sic: Vobis oportebat primuz loqui verbū dei: sed quoniā repellitis illud ⁊ indignos vos iudicatis eterne vite: ecce ꝯuertimur ad gentes. sic enim precepit nobis deus. ⁊ hoc est quod dicitur: Tunc ait seruis suis. i. apostolis suis ⁊ alijs discipulis p diuinā reuelationē. h Nuptie quidē parate sunt. i. mysteria christi impleta sunt. i Sed qui inuitati erant. s. iudei vt visum est. k Non fuerant digni. propter suam incredulitatē. l Ite ergo ad exitus viarū. i. ad dispersionem gentiū. m Et quoscūq; inuenerītis vocate ad nuptias. quia nullus volens fidē catholicā recipere repellēdus est. n Et egressi serui eius in vias congregauerūt oēs quos inuenerūt bonos ⁊ malos. quia in ecclia militante admixti sunt boni cū malis. o Et implete sunt nuptie discumbentiū. quia fides catholica diffusa est per orbē vniuersum. p Intrauit aūt rex vt videret discūbentes. discernēdo. s. merita ⁊ demerita credentiū. Intrat aūt dupliciter: generaliter intrabit in futuro iudicio: specialiter in morte cuiuslibet hois. q Et vidit ibi hoiez non vestitū veste nuptiali. Ista vestis nuptialis est charitas que diuidit inter filios regni ⁊ perditionis. vt dicit Augu. Dicit autē vestis nuptialis sm Brego. quia ea indutus christus ad nuptias venit qñ ex charitate incarnari voluit. sequitur: t Amice quō huc intrasti. vocat aūt amicus peccatoꝝ ꝓpter naturaz: q̄ ad imaginē dei facta est. ⁊ ꝓpter fidē informē que dei donū est: lz nō sufficiat ad salutē. s At ille obmutuit. quia nullus pōt respondere deo: ꝙ ꝓpria arguente ꝛsciētia conuincit ⁊ mutus efficitur. t Tunc dixit rex ¶Pedes tardi ad bonuz. Ibi singula mēbra penis subijcient: q̄ hic singulis vitijs seruierunt.

Exteriores ⁊c. Quia hic interiores habent tenebras cordis.

Multi aūt. Repulso vno in quo oē corpus malox exprimit: generalis sentētia inferē. Multi aūt sunt vocati. Quasi: si de vno dixi: de multis est intelligendum.

f. i. fidē hñtē non opera, charitatis per quam dñs ad iociande sibi eccle nuptias venit

vestitum veste nuptiali: ⁊ ait illi: † ipudētie arguit ſ q fidē nō ꝓpationez

Amicē: † quomō huc itrasti non ſ noui hois ꝙz veteris ſ q: nō locus negandi ibi est habēs vestē nuptialē? At ille ob mutuit. Tūnc dixit rex: ministris ſ ligantur pena q̄ ligati fuerūt culpa a bonis⁹ opibus

Ligatis pedib⁹ eius ⁊ manibus † ſ inferni: quia hic interiores habent tenebras

mittite cum in tenebras † exterio/ †ſ oculoꝝ in vanis vagoꝝ ſ q de edacitate gauisi sūt

res: ibi erit † fletus ⁊ stridor dentium. ſ ad nuptias

Multi autem sunt vocati fide. ſ ad regnum

pauci ꝯo electi. Tūnc abeuntes ſ vt aliquid quasi eo ignorante ex torquerent ab eo in quo argui posset

pharisei cōsilium inierūt vt cā perent eū i sermone. Et mittūt ſ quasi minus notos a quibus minus rauerent: ⁊ reprehensi minus erubescerent † ſ eo tempore herodes erat hierosolymis

ei discipulos suos cum † herodia † ſ quasi laudatus misterium sui cordis simpliciter eis aperiat eosq; velit habere discipulos

nis dicentes: † Magister scimus q: verax es: ⁊ viaz dei in veritate ſ non times prelatam personaz

doces: et nō ē tibi cura de aliquo. ſ indiscrete sed dicis veritatē malorib⁹ ⁊ minorib⁹

Nō ei ſpicis psonā hoiuz. Dic ergo nob qd tibi vī: Lz cēnsum

de lyra

ministris. i. angelis executoribus diuine iusticie.

v Ligatis manibus ⁊ pedibus. quia post mortē nō potest peccator bonuz operari nec ad salutez reuerti. ꝓ Mittite eum i tenebras exteriores. Tenebre enim interiores sūt tenebre mentales quas solum habent modo peccatores. tenebre ꝯo exteriores sunt tenebre corporales quas cum predictis habebunt post mortem: qñ in infernū detrudent per diuinā sententiā. y Ibi erit fletus ⁊ stridor dentiū. hoc. s. expositū est ca. xiij. z Multi autem sunt vocati. s. ad fidem catholicā. a ¶Pauci ꝯo electi. s. ed gloriā; quia pauci sunt. s. comparatiue respectu illoꝝ qui sunt vocati ad fidem. b Tunc abeūtes pharisei. Hic ostendunt iudei cōtradictores diuine veritatis ipsaz impugnādo. ⁊ diuidit in tres partes. quia primo impugnauerūt christū de veritate iusticie. Secūdo de veritate doctrine. ibi: In illa die. Tertio de veritate vite. ibi: ¶Pharisei aūt audiētes. ¶Prima in duas. q: ꝓmo ponit pharisеoꝝ fallax interrogatio. 2° ipsius christi vera rñsio. ibi: Cognita aūt iesus nequitia eoꝝ. Circa ꝓmū aduertendū q: pharisei malitiose ꝛspirabant ꝯ christum: quoꝝ malitia ꝓmo oñdit. ⁊ hoc q̄druplr. ꝓmo in hoc qō dī: c Cōsiliū inierūt. vt ex collocutōe cōi meli⁹ ꝓpenderēt q̄liter possent eū decipe. 2° cuz dicitur: d Vt caperēt eū in sermone. q: nō poterāt cum capere in malo ope: ⁊ q: facilius capit hō in verbis q̄ in factis. 3° cū subdit: e Et mittunt ei discipulos suos. i. hoies christo incognitos sm estimationē eoꝝ: vt cora ipsis audaci⁹ loquerent: ⁊ laparet linguā ad aliquid dicendū vñ posset capi. 4° cum subdit: f Cū herodianis. Isti eni herodiani erāt milites herodis: q: ista q̄stio fuit facta christo feria q̄rta an passionē suā. ⁊ de herode legit q: ipse erat in hierlm cū exercitu suo in die passionis: q: venerat in hierlm ꝓ solēnitatē paschalē. sic ḡ milites herodis missi sunt cū discipulis pharisеoꝝ vt discipuli possent eū capere in sermone: ⁊ milites stati raperēt eū vt punirent in corpe. Sic ḡ patet quare malitiose agebāt ꝯ eū verbo: q: ꝓmo cōmendāt eū verbis: vt facili⁹ inducāt eū ad dicēdū aliqd ꝯ potestatē cesarī: de q̄ volebāt sibi facere qōnē vt videbit: dicūt ḡ sic: g ¶Magister scim⁹ q: verax es. in vita. h Et viā dei in veri. doces. i sana doctrina. i Et nō est ti. cu. de aliq̄. in q̄ apparet tua iustitia: ⁊ sic eū cōmendāt. lz fallacit de veritate vite doctrīe ⁊ iusticie. q. d. nō dimittes ꝛioze cuiuscūq; hois etiā ipatoris dicē vitatē. ⁊ tūc ꝓponūt qōnē brigosā apud eos dicētes: k Li cet cen. da. c. an nō. Ista q̄stio hūit ortū a tpe natiuitatis christi: q: ꝓut hꝫ Luce. ij. Cesar augustus ꝑcepit vt describeret vniuersus orbis: ⁊ h descriptio ꝓmo facta ē in iudea: q̄ est in medio terre habitabilis: ⁊ in ista descriptione oēs ibāt ad ciuitates de qb⁹ erāt oriūdi: vt ꝓfiterent se reddituros tributū cesari: tūc surrexit qdā noie iudas natōe galileꝰ: q dicebat ꝫ esse iudeis illicitū. q. s. recognoscerēt aliquē dñm in terris: ꝫ solū deū q̄ celis ē: ⁊ multos traxit ad se. vt hꝫ Act. v. ⁊ Josephus idē refert. xx. libro antiqtatū. c tūc aliq̄ huic opinioni adherebāt: q: ista opinio erat ꝓ libertate pplī.

⁊ ꝓ honore

Hypocrite. Quia aliud sunt ⁊ aliud simulant.
Redde ergo ⁊c. Vel sicut cesar exigit impressionez sue imaginis: sic ⁊ deus aiam lumine sui vultus signatam.
Saducei ⁊c. Duo erant hereses in iudeis. Pharisecoꝝ q preferebāt iusticiā traditionū ⁊ obseruationū ⁊ saduccoꝝ q ⁊ ipsi vendicabāt sibi qō nondū erāt. i. iusti. Saduceі nāq; iusti interpretant qui resurrectionē corpoꝝ nō credūt: ⁊ alias interire putant cū corpore. Turpi tudinē fabule fingunt q̄ deliramēti eos arguat q resurrectionem asserunt.
Mar.12.b
Pōt aūt fieri vt in gente coꝝ hoc aliqñ accidерit.
Mystice. Hi oēs septē reprobi sunt q tota hac vita que septez diebꝰ est: sterilis a bono opere sunt quibus misere mortuis: ad vltimū mūdana conuersatio que sine fructu est transibit.
c
Errabis. Ideo q; nescis scripturas. Uñ sequē: vt nesciāt virtutē dei.
Ro.3.ab.
In resurrectione. Resurgēt quidez corpora que possent nubere: ⁊ nubi quod de his dicit̄ qui habent mēbra genitalia: ⁊ alia rōne non nubent.
Mat.14.b Luce.20.e Mar.12.b.
De resurrectōe ⁊c. Hoc quidē de resurrectionis ꝺdicionibꝰ questioni ꝓpositе reddidit. De ipsa ꝝo resurrectōe ꝓtra Nicolaus ⁊ ꝓ honore ipsius deiꝰ debatur: ecōtrario alij asserebant q̄ erat licitū dare tributum romanis: q; ꝓ defensione patrie militabant: ⁊ ab hostibus ⁊ a latronibus defendebāt: ⁊ pacem inter homines cōseruabant ⁊ iustitiā: hāc aūt questionez malitiose ꝓposuerunt christo: vt si diceret non esse licitū statim caperet tanq̄ cōtrarius imperatori: si autē diceret esse licitū videretur esse cōtrarius libertati populi ⁊ diuino honori: ⁊ sic incurreret malivolentiā populi. a Cognita autē iesus nequitia. Hic ponit christi responsio. ꝑmo respondet ad eorum intentionē. b Quid me tētatis hypocrite: q.d. non queritis veritatē addiscere sed me in verbis capere. ⁊ ꝓpter hoc vocat eos hypocritas: quia aliud pretendebāt ⁊ aliud intendebāt. Consequēter respondet ad questionē. c Ostēdite mihi nūmisma census. i. nūmū qui dat annue ꝓ censu imperatori d At illi obtulerunt ei denariū. quia iste nūmus qui dabat ꝓ annuo cēsu a quolibet capitaneo domus valebat. r. nūmos suales: ⁊ ideo vocabat denarius ⁊ erat de argento. e Cuiꝰ est imago ⁊c.] q; imago cesaris erat impressa in illo denario ⁊ nomen eius in circuitu.
f Tunc ait illis reddite ⁊c.] quia reddre debitū oibus est bonū ⁊ iustū. nō est aūt inconueniēs nec ꝓtradictio q̄ hō sit subditus hoi in tpalibus ⁊ deo imediate in spiritualibꝰ: ⁊ maxime q; iurauerant iudei seruare fidelitatem ⁊ reddere tributū romanis a tpe pōpei qui iudeā fecit tributariā romanis: ⁊ audientes mirati sunt ⁊ relicto eo abierūt sicut confusi. g In illo die. Hic ꝓfr ostendit̄ quō ipugnauerūt christū iudei in veritate doctrine ad quā ptinet resurrectio mortuoꝝ que est de articulis fidei. ⁊ ꝓmo circa h imponit̄ iudeoꝝ interrogatio. Secūdo christi responsio. ibi: Respondens autē iesus. Circa primū aduertendū q̄ inter iudeos quidā erant qui vocabantur saducei qui recipiebant tm̄ quinq; libros moysi ⁊ dicebant animā hois mortalē: ⁊ per ꝓfs negabant resurrectionē ꝑm q̄ iosephus refert de istis. xx. li. antiquitatū: ⁊ magister in hystoriis vbi plenius tangit̄ diuersitas que erat in sectis iudeoꝝ: quod ꝓpter breuitatē omitto. Isti ḡ mouerunt questionē que videbat eis insolubilis. ⁊ ꝓpter hoc videbat eis resurrectio mortuoꝝ ipossibilis. Et ponit̄ casus de muliere q̄ desponsata est septē fratribꝰ successiue: q; qñ aliquis moriebat sine filio frater eius tenebat accipe uxorē ad suscitandū semē fratri suo ita q̄ primus filius natus non ascribebat generāti sed mortuo fratri: ꝑm q̄ scribit̄ Deut°. xxv. ista ḡ mulier sine ꝓle sucepta mortua est post oēs fratres. ⁊ ideo ꝓponū: questionē christo. h In resurrectiōe ergo cuius erit uxor de septē. q. d. impossibile est q̄ detur alicui eoꝝ determinate. cuius cā subdit̄: i Oēs enim habuerunt eā. ⁊ per ꝓfs cadē rōne si debeat assignari vni ⁊ alteri. Itē nō videt possibile q̄ detur septē fratribus simul: quia est contra legē moysi q̄ duo fratres simul cōiungantur vni mulieri matrimonialiter: ⁊ ex hoc intendūt

dari cesari an non? Cognita aūt ſ dolositate ſ non ſm verba eorum blā de: ſed ſm conſcientias eorum aſpere
Jesus nequitia eorū: ait: Quid ſ quia aliud eſt in corde ⁊ aliud ſimulant ore
me temptatis hypocrite? Ostēn ſ denariū q̄ ꝓ cenſu ſoluitur qui ⁊ hz imaginē ce ſaris q̄ ꝓ decem numis computabatur.
dite mihi †numiſma cenſus. At † ſ genus numi qō ꝓ decē numis cōputabat
illi ōbtulerunt ei† denarium. Et † ſ ſatis paret q̄ nō de ignorātia interrogat ſed vt ad verba eoꝝ competenter reſpondeat
ait illis Jeſus: † Cuius eſt ima go hec ⁊ ſuperſcriptio? Dicūt ei: ſ tyberij ꝓuigni auguſti ſub quo paſſus eſt dominus
Ceſaris. Tunc ait illis: Reddite ſ tributum pecuniam.
ergo que ſunt ceſaris ceſari: ⁊ que ſ decimas: victimas ſ qui credere debuerunt mirantur q̄ non habeant tentandi locum
ſunt dei deo]. Et audiētes mira ſ infidelitatem reportantes.
ti ſunt: ⁊ relicto eo abierunt. In ſ quo pharisei ab erant
illō die acceſſerunt ad Jeſum ſa ⁊ qui interpretantur iuſti ſ vt per frequentiam vi derent ſ phariſei cre
ducei qui dicunt non eſſe reſurre debant ⁊ aie ⁊ corporis reſurrectionem: ſed ſaducei etiam animas interire cum corporibus
ctionem: ⁊ interrogauerunt eū dicentes: Magiſter: moyſes di xit: ſi quis mortuus fuerit nō ha bēs filiū: vt ducat frater eiꝰ uxo

infidelitatē coꝝ ſta ait: De reſurrectione aūt mortuoꝝ. Jta teſtimoniū po nit: quo videt ambiguū: vel non ſatis ad reſurrectionis ptinet veritatez: quia illi ꝓphetas (vbi aperta ſunt teſtimonia) non recipiūt: ſ tm̄ quinq; li bros moyſi. Et hic de reſurrectione: ⁊ alibi de diuinitate quedā cōtē ptoribus inuentē dns dixiſſe: non vt daret ſanctū canib⁹: ⁊ mitteret mar garitas ante porcos: ſed quia inter eos qui tenta bant erant aliqui q̄ vtili ter audebant: quos ꝓ ali orum imundicia negligi non oportebat.
Mat.13.b
rē illiꝰ: vt ſuſcitet ſemē fratri ſuo. Erāt aūt apud nos ſeptē frēs ⁊ ꝑ mus vxore ducta defunctꝰ eſt: ⁊ nō habēs ſemē reliqt vxorē ſuā fratri ſuo: ſimiliter ſecundꝰ: ⁊ ter cius vſq; ad ſeptimuz. Nouiſſi me autez omniū ⁊ mulier defun † ſ opinabantur q̄ ſi reſurgerent q̄ ita tunc ſicut nunc in hoc ſeculo viuerent
cta ē. In reſurrectiōne ergo †cuiꝰ erit de ſeptem uxor? Omnes enī habuerunt eā. Reſpōndens aūt Jeſus ait illis: Errātis: nēſcien ſ q̄ reſurrectionē aſſerūt †ſ q̄ pōt corpora ſuſcitare.
tes ſcripturas neq; †virtutē dei. ſ viri producent
In rēſurrectione enī neq; nubēt † ſ ſemine producent ſ ecce ſpūalis ꝓuerſatio. i. ſine labe corruptiōis viſiōe dei fruent qui ibi erūt
nēq; †nubentur: ſed erūt ſicut an geli dei in celo. De reſurrectione † ſ in moyſe q̄ recepiſtis
autem mortuoꝝ †non legiſtis q̄ dictum eſt a domino dicente vo bis: Egō ſum deus abraham: ⁊ deus iſaac: ⁊ deus iacob? Non
eſt deus mortuoꝝ ſed viuentiū]. quuntur doctrinam
Et audientes †turbe mirabantur in doctrina eius. Phārisei autē

de lyra
concludere q̄ impoſſibile ſit animā immortalē eſſe ⁊ hominem reſurgere.
Ero.3.b. mar.12.d.
k Reſpondens autem ieſus. Hic ponitur chriſti reſponſio. vbi tria fa cit per ordinem. quia pri
D mar.12.e.
mo oſtendit eorum errorez: ⁊ erroris cauſā dicēs: l Erratis. in hoc ſup ple q̄ reſurrectionem negatis. m Neſcientes ſcripturas. Ipſi enim nō recipiebant ſcripturas prophetarū in quibus fit expreſſa mentio de reſurre ctione mortuoꝝ. vt habetur Dañ. xij. Multi qui dormiunt in puluere ter re euigilabūt ⁊c. ⁊ Eccl̄. xxxvij. Facta eſt ſup manus dñi ⁊c. Et ex ignorantia ſcripturarū procedebat error eorum. Secūda cauſa tangitur cum ſubditur: n Neq; virtutem dei. ſi enim bene conſiderāſſent virtutem dei que poteſt aliquid ex nihilo facere: quod ipſi habebant neceſſe con cedere ex quo recipiebant libros moyſi vbi fit expreſſa mentio de creatione mundi: non negarent quin poſſet reſuſcitare mortuos. Secundo ſoluit argumentum eorum: dicens: o In reſurrectione enim neq; nubent. i. viri non accipient uxores. p Neq; nubentur. i. mulieres non accipientur a viris: quia homines non reſurgent ad vitā carnalē cibis ⁊ venereis vtē tem. q Sed erunt ſicut angeli dei. viuētes viſione ⁊ fruitione dei: et ſic patet eorum argumentum nihil concludere: quia illa inconuenientia ad que deducebant non ſequuntur niſi ex ſuppoſitione q̄ actus carnales ve nereorum ſint in reſurrectione: quod patet eſſe falſum. Tertio cōfirmat ve ritatem reſurrectionis auctoritate ſcripture dicentis: Exo. iij. r Ego ſum deus abrahaam ⁊ deus iſaac ⁊c.] Quando enim dominus protulit hec verba illi patriarche erant mortui corporaliter: cum ergo aliquis nō poſſit eſſe deus rei non exiſtentis vel eius quod eſt nihil quod idem eſt: q̄ creature ad deum eſt relatio realis que non poteſt fundari in nihilo: oportet ergo q̄ iſti patriarche aliquo modo eſſent. ⁊ ideo cum non viuerent vita corporali. ſequitur q̄ anima adhuc viuebat ⁊ per conſequens q̄ immortalis erat: quare non deſtruitur deſtructo corpore: ⁊ per conſequens ſequitur q̄ reſurrectio erit: quia anima non poteſt eſſe perfecte quietata nec beata niſi vniatur cum corpore. ad cuius vnionem habet inclinationem naturalem. Conſiderandum tamen q̄ ſaluator bene accepiſſet auctoritatem magis expreſſam de immortalitate anime ⁊ futura reſurrectione auctoritatē ſ. prophetarū vt viſum eſt: ſed illa non recipiebat a ſaducеis. ⁊ ideo nō fuiſſet efficax ꝓtra eos. s Phariſei autem. Hic ꝓfr oſtēdit qualiter impugnauerunt chriſtū in veritate vite in hoc q̄ propoſuerunt ſibi queſtionem tētatiuā de primo mandato legis. Circa quod primo ponit̄ eoꝝ inter rogatio. Secūdo ponit̄ chriſti rñſio. ibi: Ait illi ieſus. Circa primuz dicit̄ ſic: Phariſei aūt ⁊c. Licz enim ipſi eſſent ꝓtrarij ſaducеis in opinione de aie immortalitate ⁊ de mortuoꝝ reſurrectione vt viſum eſt: tñ conueniebāt cum eis in chriſti perſecutione. ⁊ ideo ſcientes q̄ ſilentium impoſuiſſet eis.

Conuenerunt

Silentiũ. Nota venena inuidie superari posse: ꝫ difficile cõgescere.
Conuenerũt. Ut multitudine vincerẽt quẽ nõ poterãt rõne. In tẽtando ꝓcuntur q in doctrina ꝓtrarij sunt. Jã ꝓfutati erant in oñsione denarij: tã viderãt etiã saduceos obmutescere: ꝫ tñ maliuolẽtia ⁊ liuor nutrit ipudentiã. Tẽtans eũ ⁊c. Marcus ait: q ei sapiẽter dñs dixerit: nõ longe es a regno dei.
Potuit enĩ fieri vt q tẽtans venit rñso dñico cõuersus sit. Vel tẽtatio nõ est mala q̃si volẽtis decipere: ꝫ cauta volẽtẽ amplius experiri ignotum.
Diliges dñm. Fictã ꝓsciaz interrogãtẽ dñs ꝑmo responso percutit.
Deus tuus vn⁹ ẽ. Nõ assumes nomẽ dei tui in vanũ. Observa diẽ sabbati. Hec tria ad dilectionẽ dei ptinẽt. Cui⁹ cogites vnitatẽ: veritatẽ: voluntatẽ.
Deut.9.a. Ex toto corde. Integritas fidei exꝑmit. In tota aia pfecta obediẽtia exigit. In tota mẽte pseuerantia ostenditur.
In his duo. Mãdãtõrũ tabule legis date sũt in quibus erãt. x. precepta
Nicolaus
a Cõnenerũt in vnũ. ad inuadendũ ipsũ christũ alio mõ ⁊ ad ipsũ venerũt in magna multitudine ad magistrũ terrẽdũ.
Leui.19.c: marci.12.c. Ro.13.c. b Et interrogauit eũ vn⁹ ex eis. vt si ꝓfusus esset solus videret ꝓfundi: si aũt vinceret oẽs viderent ꝑ eũ vicisse: ꝫm q dicit Chrysostom⁹. c Tẽtans eũ. capc. 1. in sermone. Marcus tñ videt ꝓtrariũ dicere. xij. ca. vbi dr q christus dixit isti legis doctori querẽti de ꝑmo mandato legis: nõ lõge es a regno dei. Discẽdũ q iste in ꝓncipio venit mala intẽtione cũ alijs: ꝫ postea audita christi rñsione vera: penituit ⁊ christi responsionẽ approbauit dicẽs: Magr̃ in veritate bene dixisti ⁊c. vt habet Marci. xij. ⁊ tũc christus videns eius penitẽtiam intulit verba ꝑmissa: dicẽs: Nõ lõge es a regno dei ⁊c. Sile autẽ hĩ Joã. vii. ca. vbi dicit q ꝓncipes ⁊ pharisei miserũt ministros vt cõprehenderent ieſũ. Illi aũt audiẽtes christi ꝓdicationẽ penituerũt: ⁊ sic ad ꝓncipes redierũt: ⁊ cũ quereret ab eis quare nõ adduxissent eũ rñderũt: nunq̃z locutus est sic hõ. ꝙr ꝑponit questio: d Magister qđ est mandatũ magnũ in lege: credebat enĩ q statim rñderet de mãdato ꝑmo prime tabule. Non habebis deos alienos. ⁊ tũc habuisz argumentũ ꝑ eũ de ꝑcepto charitatis qđ est magis sicut ⁊ charitas est maior virtus ipsa fide. e Ait illi ieſus. Hic ponit christi respõsio. f Diliges dñm deũ tuũ ⁊c. hoc est primũ ⁊ maximũ mandatũ hic tria sunt videnda de ipso ꝑcepto charitatis. Primũ est qualiter sit intelligendũ. Secũdo qualiter sit primũ. Tertio q̃liter implendũ. Circa ꝑmũ sciendũ q istud ꝑceptũ in quatuor locis traditur scriptura. s. Deut°. vi. vbi ponũt tria: Diliges dñm deũ tuũ ex toto corde tuo ⁊ ex tota aia tua. ⁊ ex tota fortitudine tua. ⁊ Matth. xxij. vbi dimittit fortitudo: ⁊ duob⁹ aliis addit vnũ q de⁹ diligat ex toto corde, ⁊ ex tota aia ⁊ ex tota mente. Marci aũt. xij. ponunt ista tria ⁊ addit quartũ. s. ex tota virtute qđ est idẽ cũ eo qđ dr Deu°. vj. ⁊ ex tota fortitudine. ⁊ codẽ mõ Luce. x. habetur nisi q dr ibi ex oibus viribꝰ tuis qđ idẽ est cũ eo qđ dr: ex virtute vel ex fortitudine. ⁊ sic patet q quatuor ista sunt de rõne istius precepti s. diligere deum ex toto corde: ⁊ ex tota mente: ex tota aia: ex tota fortitudine. cuius rõ est: qr diligẽ est actus volũtatis. dupler est aũt actus ipsius. vnus est elicit⁹ ⁊ alter iperatus. Act⁹ aũt elicitus est qui immediate egredit ab ipsa volũtate: ⁊ iste actus tangit cum dr: Diliges dñm deus tuũ ex toto corde tuo. i. ex tota volũtate: qr sicut ex corde oriẽ motus ad alias partes corpis: ita volũtas mouet alias partes aie. Actus autẽ iperatus volũtatis est actus alterius potẽtie mote ad suũ actũ ꝑ ipsam voluntatẽ: ꝑ voluntatem aũt informatã charitate mouet intellectus ad assentiendũ his q̃ sunt fidei ⁊ ad meditandũ de deo dilecto: ⁊ iste actus significat: cum subdit: In tota mente. ibi enĩ accipit mens ꝓ ipso intellectu: vlteri⁹ ꝑ voluntatẽ movetur appetitus sensitiuus vt conformet⁹ superiori parti: qr sicut spera superior mouet inferiores suo motu: ita volũtas appetitũ sensitiuũ: vt habet li. de aia. ⁊ iste actus notat cum dicit: Et in tota aia. per aiam enim hic intelligit pars sensitiua ꝫm q scribit Bñ. i. Factus ẽ hõ in aiaz viuentẽ. i. vitã aialem ⁊ sensibilẽ corpori dantẽ: vt dicit glo. vlterius ꝑ voluntatem movet potẽtie motiue ⁊ executiue ad operandũ ex dilectione: ⁊ hoc notat cum subditur: Ex tota fortitudine tua: vel ex oibus viribus tuis: quod idẽ est. patet ergo primũ. Circa secundũ considerandũ q aliqd dr primuz dupliciter. Uno modo origine. ⁊ sic illa que sunt iperfectiora priora sunt in illis que procedunt de potẽtia ad actum: ut dicit. ix. metaphysice. Alio mõ

ſ sapienti responsione
audientes q̃ silentium Jesus imposuisset† saduceis: cõuenerunt
† ſ non habentibus quid dicerent
† ſ vnus ꝓ omnibus legis doctor vt si vincat: oẽs victores habeant: vel si vincitur solus erubescat
in vnum: ⁊ interrogauit† vnus
ſ non scire desiderãs
ex eis legis doctor tentãs eum.
ſ cuius non vult esse discipulus
Magister quod est mandatum
ſ egregium
magnum in lege? Ait illi Jesus:
ſ i. diligere debes
Diligés dominum deũ tuum ex
ſ ex toto intellectu: vt nullũ in ꝓfessione diuinitatis relinq̃s erroris locũ † ſ i. volũtati vt nihil ei ꝓtrariũ velis
toto corde tuo† ⁊ in tota aia tua
ſ. i. in mẽoria nil remiscẽs quo minus re eo sentias
⁊ in tota mente tua: hoc est maximum
ſ dignitate ſ ꝙrdine
mum ⁊ primum mandatum. Se
ſ ꝙ in executione sit primum † ſ non par.
ſ quia de dilectione
cundum autem† simile est huic.
ſ in proximo qõ dei bonitate fcũs est
Diliges proximum tuum sicut te

ſ. i. tuã substantiã ſ. i. ad hec duo refertur totus decalog⁹ ⁊ monita prophetarum ibi habent finem
ipsum. In his duobus manda/
† ſ pendet: qr illo fertur vbi habet finem.
tis vniuersa lex† pẽdet ⁊ prophe
ſ qui ad temptandum venerant: occisionez dederũt sue confutationis
te. Congregatis autem phariseis
interrogauit eos Jesus dicens:
Quid vobis videtur de christo:
ſ ꝼm carnẽ ſ nõ reprehendunt q̃ dauidsilĩ dicũt: sed qr filiũ dei esse non credunt
cuius filius est? Dicunt ei: dauid.
ſ si. purus est homo
Ait illis: Quomodo ergo dauid
ſ nõ de corde suo ſ. i. spũsancto ſ q nõ añ eũ ꝼz vos
in spiritu vocat eũ dominum di
ſ pater ſ filio
cens: Dixit dominus domino
ſ non ad horam
meo sede a dextris meis. Donec
ſ inobedientes ſ subijciam ubi
ponam inimicos tuos scabellum
volentes vel nolentes
pedum tuorum. Si ergo dauid vo
ſ qõ est ꝼm deitatem
cat eum dominum: quomodo fi

legis que sunt decacordũ psalteriũ. Tria in vna q̃ sũt ad deũ. vij. in altera q̃ sunt ad ꝓximũ. In ꝑma ꝑmũ est: Ego sũ dñs deus tuus q eduxi te de terra egypti. Nõ habebis deos alienos: qr christus cuz ꝑre ⁊ filio et spũ scõ vnus est deus. Secundũ: nõ assumes nomẽ dei tui inuanũ. i. nomẽ christi nõ debet inuanũ accipi: vt putem⁹ eũ factũ ꝑ quẽ oia facta sũt: Quia vn⁹ de⁹ est ꝑ ⁊ filius ⁊ spũs scũs: In spũ scõ. i. in domo dei reges nos ꝓmittit vñ tertiũ sequit. Memẽto vt diẽ sabbati scifices: in eo nõ facies oẽ opus. In altera tabula: Honora ꝑez ⁊ matrẽ: ⁊ nõ occides: nõ mechaberis: nõ furaberis: nõ falsuz testimoniũ dices: non ꝙcupisces vxorẽ ꝓximi tui: nõ ꝙcupisces rẽ ꝓximi tui.
De christo. Sine venit ñue venturũ credit quez purũ hoiem asserit.
Dixit. Istud dicere est equalem sibi filiuz generare.
Dño. Non ꝼm q de eo natus: sed q de patre semper fuit.
Quomodo. Repugnantia sunt hec ꝼm vestrum intellectum. Ps. 109 marci. 12. ⁊ Luce. 20. c.

de lyra

dr aliquid primũ vignitate seu perfectione. hoc ergo secũdo mõ primitatis mandatũ de dilectiõe dei dicit primũ: qr originẽ dilectio ꝓximi ꝙr est ꝼm q dicit beatus Joh. j. canonica. ca. iiij. Qui non diligit fratrez suum quem videt: deum quẽ nõ videt quõ põt diligere. ⁊ sic patet secundũ. Circa tertiũ considerandũ q totum ⁊ perfectũ idẽ sũt. ut habet. iij. physicoꝝ. ⁊ ideo diligere deum ex toto corde ⁊ ex tota aia: ⁊ sic de alijs est diligere ex perfecto corde ⁊ ex perfecta aia. ⁊ sic de alijs. Perfectum autẽ dicit aliqd dupliciter. Uno mõ qñ nihil sibi deest de perfectione sibi possibili. Alio modo quando nihil sibi deest de perfectione sibi debita vel cõpetenti: sicut homo mediocris staturę dicit perfecte quãtitatis: lz non habeat quantitatem gygantis. sic ergo accipiendo perfectũ ꝑmo modo: sic implet preceptũ dilectionis in patria: quia mens ibi fertur in deum totaliter ⁊ pfecte q̃ntũ sibi possibile est ⁊ sine aliqua interruptione. ⁊ ꝼm hoc dicit Augu. libro de perfectione iustitie q mandatũ charitatis soluz implebit in patria vbi erit charitas perfecta. Si autẽ accipiat perfectũ: secundo mõ sic implet in via quando nihil diligit contra deuz. Ista enim perfectio debet inesse ex debito necessitatis: ⁊ hoc sufficit ad salutẽ. Diligere ergo deum ex toto corde ꝺ modo est sic diligere deum q nihil diligat cõtra ipsum. sequit: g Secundus autẽ simile est huic: diliges ꝓximũ tuum sicut teipsum. i. ad candem beatitudinẽ ad quã diligis te. h In his duobus mãdatis vniuersa lex pendet ⁊ ꝓphete. Sicut enim in speculatiuis oẽs conclusiones dependent ex hoc principio: de quolibet affirmatio uel negatio: sic in opabilibꝰ oia dependent ex dilectione dei principaliter: ⁊ ꝙsequẽter ex dilectione ꝓximi. ꝓpter hoc oia mandata legis ⁊ monitiones non sunt nisi quedaz explicationes istorum duorꝝ mãdatorꝝ: quia oia ordinant ad dilectionẽ dei ⁊ ꝓximi: vt patet intuenti: ⁊ similiter doctrina ꝓphetarũ ad hoc ordinat. i Congregatis autẽ phariseis. Hic cõsequenter ostendit phariseos esse contradictores diuine veritatis errori cõtrario adherendo. Ad cuius euidentiã considerandũ q lz pharisei ⁊ legisperiti cognouerunt in principio ieſum esse verũ christũ: ⁊ per ꝙsequẽs deum ⁊ hominẽ: vt. s. dictũ est ca. ꝓcedenti super illud: Hic est heres: quia tñ conceperunt cõtra eum odium ⁊ rancorẽ. ideo hec vera estimatio corrupta est in eis aliquo mõ: vt. s. dctm est: ⁊ ideo incꝑerunt eũ negare ⁊ perseq tanq̃z blasphemiũ: qr dicebat se esse filium dei. ⁊ ꝑ ꝙs incipiebãt corrũpere scripturas ⁊ depravare q̃ loquebatur de eius diuinitate ꝓpter quod christus fecit eis istam questionem de christo. k Cuius filius est? Dicunt ei dauid. solũ. s. diuinitatẽ negãdo. l Ait illis. arguendo. s. i. incontrariuz. m Quõ ergo dauid in spiritu. i. spiritu sancto inspiratus. n Vocat eum dñs dicẽs: Dixit dñs domino meo ⁊c. Q enim ista scriptura intelligat de christo ꝓpter: quia ipsi pharisei non negauerunt hoc imo cõcesserunt. o Sede a dex. meis ⁊c. Sedere autem a dextris: vno modo accipit ꝓ equalitate: ⁊ sic christus ꝼm q deus sedet ad dexteram. alio modo est esse in portionibus bonis: et hoc modo cõuenit christo ꝼm humanitatẽ: quia vt sic in gloria preest angelis. p Donec ponã inimicos tuos scabellũ pedum tuorꝝ. Istud cõplebitur in iudicio quando omnia perfecte subijcientur homini christo. q Si ergo dauid vocat eũ dñm quõ est filius eius. q. d. cũ ꝼm nãm humanã sit filius dauid: ⁊ ꝑ ꝙs eo inferior oportet ponere ꝺ eo aliã naturã ꝓ quã sit dñs ei⁹ ⁊ eo supior. ꝺ aũt ẽ diuina: ⁊ sic in christo due sunt nature: diua et hũana.

Et nemo

Et nemo ⁊c. Nota venena inuidie superari posse: sed difficile conquiescere.

C. XXIII.

t Tunc locutus. Illis cõfutatis qui dolosi sunt: instruit eos q idonei sunt. Nihilominus hortans eos subijci illis ꝓpter sacerdotiuz: ⁊ nois dignitatem Non opera: sed doctrinam ꝑsiderantes.

Onera grauia. Legis mãdata ꝓmittis suis traditiõibꝰ ẽm ea suadentes viuere: ⁊ nõ venire ad facilẽ ⁊ delectabilẽ gratiã christi. vnde. ꝛ. Venite ad me oẽs qui laboratis et onerati estis. Mar. 12.d Luce. 20.g

Omnia ẽo. Dixit tales doctores audiẽdos esse: nõ imitãdos: nisi ostẽdit cãm ꝓpter qd nõ ꝑmittit credere christo. i. qz oia facit vt videant ab hominibus. Nõ põt enim ꝛpo celestia predicanti credere qui gloriã terrenã cupit. a

Dilatant. Non vt faciẽdo sint iusti ꝛz vt faciendo apparent iusti.

Dilatant enim phylacteria. Datis mãdatis p moysen intulit dñs: ligabis ea i manu tua ⁊ erũt immota ante oculos tuos. id est sint tibi in opere ⁊ meditatiõe. Et pharisei male interpretantes scribebãt decalogũ i mẽbranulis: Luce. 11.f.

Nicolaus

a Et nemo poterat ei respõdere: qz nõ poterant scripturã negare. Cõsiderandũ tñ q iudei moderni diuinitatẽ ꝛpi negãtes dicũt predictã auctoritatẽ dictã cẽ ad litterã de abrahaz: ⁊ q elieser dispensator domus abrahe fecit hunc psalmũ agẽs deo gratias de victoria quã habuit abraaz de quibꝰ regibus: vt habet Gen. xiiij. postq victoriã apparuit dñs abrahe: dicens: Noli timere abrahã ego ꝓtector tuꝰ sum ⁊ merces tua magna nimis. Dicunt ergo q elieser loquit sic: Dixit dñs. i. deus celi qui est dñs oiuz. Dño meo: abrahaz. Sede a dextris meis ⁊c. qz cõfortauit eũ vt visuz est ꝓmittẽdo ei auxiliũ ⁊ premiũ: sed ista expositio pz falsa. primo per titulum ps. vbi ponit. ps. dauid etiã in hebreo qd nõ ponit in psalmis factis ab alijs. Itẽ per illud qd subdit in ps. eodez: Ex vtero ante luciferũ genui te. quod non põt dici de abrahã q sit genitus ex vtero dei vel substãtia ⁊ ante luciferũ. i. ante mundi creationẽ: ꝛz solũ põt verificari de filio dei: ⁊ iterũ in fine psalmi dicit: tu es sacerdos ⁊c. qd nõ põt verificari de abrahã qui nõ fuit sacerdos: ⁊ dato q fuisset tñ sacerdotiũ eius nõ potuisset fuisse eternũ: sed solum ꝛpi sacerdotium est eternum.

C. XXIII.

b Tunc ihesus locutus est ad turbas ⁊c. Hic ostendit tertio iudeos cẽ t iuste reprobatos qz fuerũt fictores bonitatis ⁊ diuidit in duas ptes qz saluator primo ponit huius fictionis motiuũ. secũdo excludit hus motiui multiplicẽ effectũ. ibi: Vbe aũt vobis scribe. Prima in duas. qz primo saluator huiusmodi motiuũ ostẽdit, secũdo hoc motiuũ a suis discipulis excludit: ibi: Vos aũt. Motiuũ autẽ fuit superbia phariseoꝝ ⁊ legisperitoꝝ: ⁊ hec superbia ostendit ex tribus, primo ex abusu sue potestatis. secũdo ex simulatione sanctitatis: ibi: Omnia ergo. tertio ex ambitioue dignitatis: ibi: Amant aũt primos recubitus in cenis. Circa primũ cõsiderãdum q a tpe moysi fuerunt ꝛstituti a deo. lxx. seniores etate ⁊ scientia ꝓuecti q cũ moysi haberẽt curã populi: ⁊ dicebant iudices ordinarij: qz ad ipsos fiebat recursus in dubijs causis: magne etiã cause nõ tractabantur sine eis: ⁊ istud fuit obseruatũ apud iudeos q͡diu fuerunt in potestate: ⁊ hoc est qd dicit hic saluator. c Sup cathedrã moysi. i. in auctoritate iudicandi populum. d Sederũt scribe ⁊ pharisei: qz illi qui videbant in populo cẽ magis periti ad hoc eligebant. e Ola ergo quecũq dixerint vobis facite: qz prelatis etiã malis est obediendũ nisi in his que sunt manifeste ꝛtra deũ: ⁊ sunt habendi in reuerẽtia q͡diu tolerant in officio suo: qd ꝑz p exẽplum dauid qui venerabat saulẽ regem: ꝛz sciret eũ esse malũ ⁊ a deo reprobatũ. f Opera aũt eoꝝ nolite facere. qz nõ sunt imitandi in malis: imo tñ in bonis. g Alligant enim onera grauia ⁊ ꝛportabilia ⁊c. qz. s. legis precepta ꝛstituerant multa ex suis traditionibꝰ: sicut. s. patuit ca. xv. que erant subditis grauia ⁊ ꝛportabilia. h Digito autẽ suo nolunt ea mouere. i. modicũ conatũ ad agendũ talia nolunt apponere. Ex hoc ꝑz q ille qui cõstituit legẽ aliquã: ꝛz nõ sit subditus legi ẽntũ ad hoc q puniat per hoiem si cõtrariũ faciat: tñ obligatus est ad legẽ implendã: ⁊ grauiꝰ punit a deo si faciat contrariũ: quia trãsgressio eius grauior est ꝓpter scandalũ: ꝓpter qd dicit sapiens: Ꝓpatere legẽ quã ipse tuleris: ⁊ extra de ꝛstitutionibꝰ ca. qõ est ẽm carnem

lius eius est? Et nemõ poterat ei respondere verbum: neqz ausus ꝑ qz confutati sunt verbis ꝑ sed aperte comprehẽsum tradãt romane potestati fuit quisq͡z ex illa die cum amplius interrogare:

ꝑ vt confusio illorum illis sit disciplina cõfutat malus vt corrigat bonus: qcqd facit malus ꝓpter bonos fit

t Tunc locꝰ C. XXIII. cutus ẽ Jesus ad turbas ⁊ ad discipulos suos dicẽs: Sũ ꝑ doctrinã quã docuit moyses

per cathedrã moysi sederũt scribe ⁊ pharisei. †Oia ergo q͡cunqz ꝑꝑ cathedrã: nõ vitã ꝑ ad cathedram pertinentia ꝑ in corde ꝑ in opere

dixerint vobis seruate ⁊ facite. ꝑ doctrinam tenete: non vitam

Scõm operã ẽo coruz nolite facere. Dicunt enim ⁊ nõ faciũt. Alligant enim onera grauia ⁊ imponũt in †humeros ꝑ qz nõ concordat vita cum doctrina ꝑ vñcũq traditiões colligãt q cõsciẽtiã nõ leuãt: sed grauãt quas suis viribꝰ iplere non possunt ꝑ quasi ad hoc fortes sint ꝑ ꝑ id est: nec in minimis perficiunt que sine gratia implenda docere presumunt

tabilia: ⁊ imponũt in †humeros boiuz: †digitõ aũt suo nolũt ea ꝑ hoc ꝓ partes ostendit: dilatãt ⁊c.

mouere. Omniã ẽo opera sua ꝑ ꝑ eo fine vt veneantur gloriam: ideo non possunt credere christo celestia predicanti

faciunt vt †videãtur ab hoibus. ꝑ per partes ostendit

Dilatãt enim phylacteria sua: ⁊ magnificãt fimbrias. †Amant autẽ primos recubitus in cenis: ⁊ pri/ ꝑ quasi mercedem sue religionis gulam sequunt ⁊ in publico gloriam querunt

mos cathedras in synagogis: ⁊ salutationes in foro: ⁊ vocari ab ꝑ magistros ꝓmos sedere nõ vetat: sed vos arguit q hec habita vel nõ habita: indebite appetat

hominibus rabbi. †Vos aũt nolite vocari rabbi: vnus ẽ enim magister vester. Omnes aũt vos ꝑꝑ. i. ne qõ deo debetur vobis presumatis: nec alios rabbi vocetis: ne diminũ hoibus honorẽ deferatis ꝑ magistri

fratres estis ⁊ pãtrem nolite vocare super terram: vnus enim pater vester qui in celis ẽ. Nec vocemini ꝑ ab vno facti vniue nature ꝑ auctor nature: qz ex ipso sunt omnia ꝑ ne appetatis vocari † ꝑ repetit ꝓpter filiũ q quẽ sunt oia vel q quẽ reconciliati sumus

magistri: qz magister vester cemini† magistri: qz magister ve/

ꝑ ligabant in fronte per qõ religiosi viderent populis. Jussérat etiaz moyses vt in quattuor angulis palliorꝝ facerent fimbrias vt p hoc essent discreti israelitici populi. Illi ẽo faciebãt grandes fimbrias: ⁊ in eis ligabãt acutas spinas vt cundo ⁊ sedẽdo interdũ pungerent: quasi sic cõmoniti retraherent ad officia dei. Huiusmodi faciunt hodie zelo dei: sed non ꝑm scientiaz mulierecule in paruis euangelijs ⁊ ligno crucis ⁊ in huiusmodi rebꝰ qõ superstitio est.

Phylacteria hebraicum nomen est: ⁊ sonat seruatoria: phylac enim seruare: toraꝝ lex interpretatur. 5.6.d

Vos autem. Duplici rõne ab his attendere iubet: ne coꝝ simulatione seducamur: vl ne emulatione inflãmemur. Mar. 12.d Luce. 11.f. et. 20.g.

Unus. Qui illuminat hominem: qd nõ aliꝰ homo: sed tñ exercet docẽdo: nõ itellectũ prestat.

Pater vester q in celis ⁊c. Deus dicitur pater ⁊ magister naturalis homo indulgentia. Pater: vt honoretati deferatur: non vt auctor vite habeatur. Magister: Et consortio veri magistri tãq͡ eius nuncius ⁊ pro reuerentia eius a quo mittitur honoratur.

De lyra

Lũ oẽs. dñ: Od qsqs iure i altero statuit ipe codẽ iure vti dz. Poz ẽt ex predictis q illi q statũ ecclie in gnãli: seu aliquẽ statuz ecclie i spãli onerãt grauibus statutis sine magna ⁊ euidenti necessitate abutunt sua potestate sicut faciebant pharisei ⁊ scribe. Unde dicit Augu. ad inquisitiões ianuarij loquẽs de religione christiana: Ipsam religionez nostram quã dñs noster ihesus christus in paucissimis sacramentoꝝ celebrationibꝰ voluit esse liberã gdaz seruilibus premũt oneribus adeo vt tolerabilior sit ꝛditio iudeoꝝ q nõ humanis presũptionibus sed diuinis subijciunt institutis. i Omnia ẽo. Hic ostendit superbia phariseoꝝ ex simulatione sanctitatis: qz hoc faciebãt vt essent in reuerẽtia ⁊ honore in populo: ⁊ hoc est qd dicit: Ola ẽo opera sua faciunt vt videant ab hoibꝰ. i. ꝓpter gloriã humanaz: quia videri in bonis ꝓpter gloriaz diuinã nõ est malum sed magis meritoriũ: vt. s. dictũ est. v. ca. k Dilatãt phylacteria sua. phylacteria ẽm q dicit Hieronymꝰ erant quedam charte in quibꝰ scribebãt decalogus mandatoꝝ ⁊ ponebãt illa charta in capite ad modum corone: per hoc significabatur q debebant legem in memoria habere ẽm q habet Deutꝰ. vj. dicebant autẽ phylateria a phylare quod est seruare: ⁊ tora quod est lex: quia erant quedaz signa seruande legis. Pharisei igitur vt viderent pre ceteris religiosi faciebant sibi phylacteria magis lata ⁊ scribebant in eis decalogum de grossiori littera: ⁊ eadem ratione faciebant fimbrias maiores in pallijs suis: que autem essent iste fimbrie dictum est. s. ix. ca. sup illud verbum: Tetigit fimbriaz vestimenti eius. l Amant autem. Hic consequenter ostenditur superbia eorum ex ambitione dignitatis: cum dicit: Amant autez primos recubitus in cenis: ⁊ hoc duplici de causa. s. ratione gule: quia ibi pernunt fercula meliora: ⁊ ratione superbie: quia est locus honorabilior. m Et primas cathedras in synagogis: vbi conuenichant homines ad audiendum verbum dei. Et salutationes in foro. i. in loco patenti. n Et vocari ab hominibus rabbi. desiderare enim scientiam ⁊ actum docendi non est malum sed meritoriũ: sed desiderare nomen tñ: hoc est malum ⁊ superbie peccatum: si tamen desideretur nomen ⁊ auctoritas magisterii ad hoc q scientia iam habita aliquis melius posset vti: non est malum sed est bonum: quia bonus doctor debet querere illa que faciunt ad efficaciaz sue doctrine. Verũtñ qz homo non est magister principalis sed solus deus. ideo dicit: o Unus est enim magister vester. quia solus deus potest interius docere intellectum illuminando: seu speciem intelligibilem infundendo. homo autem docet tñ exterius aliqua proponendo ex quibus formantur fantasmata debita a quibus intellectus agens facilius abstrahit speciez intelligibilez: sicut in sanatione hominis natura agit tñ principaliter: medicus autẽ aliqua administrat ex quibus natura iuuatur. p Omnes autẽ vos fratres estis. quia filij dei per creationem ⁊ adoptionem gratie. q Et patrem nolite vocare ⁊c. Licet enim aliquis possit vocari pater in terra ratione generationis doctrine siue etatis: tamẽ solus deus est pater principalis quia ab eo solo habemus animã intellectiuã que est forma hominis. pater autez est ille q dat formã. r Nec vocemini magistri ⁊c. sicut iaz. s. expositum est. Jacob. 3.a

s Qui maior

Qui maior. Certãtibus de priorãtu discipulis (vt lucas ait) xps non eos iniste contentionis arguit: sed formã humilitatis oñdit. Qui maior est. i. maioris meriti. vel qui profertur aliis debet eos preuenire obsequẽdo nõ superbe dominãdo. Bñ agentibus per humilitatẽ sit socius. cõtra delinquẽtes zelo iusticie sit erectus. Nõnũq grauius delinquit: si iter puerso plus

B Luce.14.e

ẽlitas q disciplia custodit. Rectorẽ t matrẽ exhibeat pietas. t patrem disciplina. Cauendumq ẽ ne aut districtio rigida. aut pietas sit remissa.

Clauditis. Vel malo exemplo. vel mysteria scripturarum tollendo. Exemplo enim t doctrina eorũ qui magistri sũt alij quidem christum nõ recipiunt.

Luce.11.g

Circuitis. In toto orbe euangelio detrahitis. t si quis vobis adheret: duple pene filius est. quia neq remissionem peccatorum accipit t in eorum societatem incidit qui christum sunt persecuti. quisq eius filius dicitur. cuius opera agit.

Proselytum. proseliti sunt de gentibus in synagogam recepti quorum raritas per vnum significatur. q; vix aliqs post christum.

Quicunq iurauerit

Nicolaus

a Qui maior ẽ vestrũ. i. vult esse ꝑfm veritatem.
b Erit minister vester. i. paratꝰ ad officia humilitatis ꝑfm decentiam sui status: propter hoc papa vocat se seruus seruorũ.
c Qui aũt se exaltat. in presenti per superbiam.
d Dum illi abitur. in futuro p gehẽne penã. e Vhe aũt vobis scribe ꝛc. Postq saluator ostẽdit hypocrisis motiũ qđ est superbia: hic ostẽdit eius multiplicẽ effectũ: t diuidit in duas partes. q; primo describit ex multiplici effectu hypocrisis culpã. secũdo subiũgit penã: ibi: Serpentes genimina. Circa primũ aduertendũ q hypocrisis est simulatio falsa. t ideo opponitur veritati. Veritas aũt tripler est: doctrine: iusticie: t vite. t ideo diuidit ĩ tres partes. q; ꝑmo ostendit ꝙliter pharisei corũpebãt p hypocrisim veritatẽ doctrine. secũdo idẽ ostendit de veritate iusticie. ibi: Vhe vobis scribe t pharisei hypocrite qui decimatis. tertio idẽ ostendit de veritate vite. Vhe vobis scri. t phari. hypo. q mũda. Circa primũ cõsiderãdũ q doctrina legis ad tria ordinabatur: videlz ad cognitionẽ xpi in lege ꝑmissi. secũdo ad salutis ꝓsecutionẽ per mãdatoꝝ implectionẽ. vñ. s. dictũ est. xix. ca. Si vis ad vitam ingredi serua mãdata. tertio ad cultũ vnius dei obseruandũ. t ideo diuidit in tres partes ꝑfm q ista tria per hypocrisim corũpebãt pharisei. secũda ibi: Vhe vobis scri. t phari. hypo. qui circui. tertia ibi: Vhe vobis duces ceci. Considerandũ aũt q in oĩbus istis effectibꝰ hypocrisis ꝓponit hãc dictionem vhe: que maledictionẽ significat. Cuius rõ est q; sicut in lege veteris testamenti ponunt bñdictiões obseruantibꝰ legẽ t maledictiões trãsgredientibus eã: vt habet Deut⁹. xxviij. ita in euangelio ponuntur beatitudines vt habitũ est. v. ca. t hoc respectu iustoꝝ: t hic ꝓtrarie ponunt maledictiones ꝓtra hypocritas falso iusticiã simulantes. dicit ergo: Vhe aũt vobis scribe t pharisei qui clauditis regnũ celoꝝ ꝛc. regnũ celoꝝ hic accipit pro beatitudine eterna: hostiũ p qđ intrat id ipsaꝫ xps ẽ ꝑfm q ipsemet dicit Joh. x. Ego sum ostium p me si qs introierit saluabit. Clauis aũt qua aperitur hoc ostium vel claudit est doctrina: ꝓpter qđ auctoritas docendi vocat clauis sciẽtie: vt habet Luce. xi. t ideo per sanaꝫ doctrinã aperit hoc ostium t per falsaꝫ doctrinã claudit. Ergo q; pharisei t scribe auctoritates que sunt in lege t ꝓphetis de xpo corũpebant vt visum est ꝓcedẽti ca. ideo claudebant regnũ celoꝝ ante homines: eos a fide t noticia xpi veri auertẽdo. ideo sequit:
f Vos enim nõ intratis. q; a cognitione quã habuerũt de xpo per odium t rancorẽ cõuersi sunt in errorẽ vt visum est ca. ꝓcedenti. t ca. xxj. g Nec introeuntes. i. intrare volentes: quales erãt simplices populi. h Sinit intrare. q; p istos phariseos fuerũt decepti t a fide xpi ꝓ maiori pte auersi.
i Vhe vobis scribe. Hic ostendit ꝙliter corũpebãt veritatẽ doctrine in his que ptinẽt ad salutẽ. dicebãt enim q observare legẽ erat necessariũ ois ad salutẽ qđ est falsum: q; multi gẽtiles sunt saluati vt iob t plures alii. Ex suppositõe aũt huiꝰ falsi discurrebãt alig doctores hebrei per diuersas ci-

† ſ cui quicquid scitis attribuendum est
† ſ de primatu non sit contentio inter vos

ſter vnus est † christus. † Qui maior est vestrũ erit minister vester.

† ſ incante eleuauerit ſ a dño: si non coram dominibus ſ de benefactis prouide

Qui aũtẽ se † exaltauerit humiliabitur. Vhe aũtẽ † vobis scribe

† ſ a deo †ſ g hẽtis noticiã legis t ꝓphetarũ

† ſ qui aduentum christi doctrine simulatione absconditis: qui aperit regnum celorum

t pharisei hypocrite † qui clauditis regnum celoꝝ ante homines.

ſ non creditis ſ credere volẽtes

Vos enim nõ intratis: nec introeũtes

ſ qvestra superstitiõe nihil in

tẽditis nisi vt predam de subiecta plebe faciatis

tes sinitis intrare. Vhe vobis scribe t pharisei hypocrite: q comeditis domos viduaꝝ: orõnes lõ

† ſ quasi seruus dñi voluntatem sciens t nõ faciẽs

gas oratẽs: † propter hoc ãplius

vapulabit plagis multis

accipietis iudiciũ. Vhe vobis scribe t pharisei hypocrite qui circuitis mare t aridam vt faciatis

ſ totum orbem

ſ ad legẽ conuertatis vnum aduenam de gentibus

vnũ proselitum: t cum fuerit factus

ſ dñ videẽs vitia vestra reuertitur gentilis factus: t pro preuaricatione maiori pena dignus

ctus facitis eum filium gehenne

† ſ scribe t phar sei ſ aliorũ

duplo q̃ vos. † Vhe vobis duplo

ſ stulti † ſ cõuictus fuerit mẽdacis: nõ tenet crim i

ces ceci q dicitis: † Quicũq iura

nis reus † ſ reus periurij nont enet

uerit per tẽplum † nihil est. Qui

† ſ i pecunia q̃ sacerdotib⁹ offert: si quincẽ stati i quo

autem iurauerit in auro templi:

iurauerit cogit exoluere ſ pterui ſ a vero lumie

debitor est. Stulti t ceci: qd ẽniz

qui putatis maius sanctificatum q̃ sanctificans

maius est aurũ an templũ quod sanctificat auruz?] Et quicunq

ſ non est reus periurij

iurauerit in altari nihil est. Qui

† ſ in oblationibus t victimis t ceteris que offerũ

tur: hec mos repetuntur

cunq autez iurauerit † in domo

quod est super illud debet. Ceci:

ſ sanctificatũ

quid enim maius est donũ an altare quod sãctificat donũ? Qui

† ſ ex quo oblatorum sanctificatio diriuat

ergo iurat in † altari: iurat in eo t

in omnibus que sup illud sũt.]

† ſ astringitur sacramento continentie t ꝓtenti t

sanctificantis q sanctificati

Et quicũq iurauerit in † templo

iurat in illo t in eo q habitat in

ipso. Et qui iurat in celo: iurat in

throno dei t in eo qui sedet sup

ſ hic arguit eos auaricie quia nihil pretermittunt de his que ad commodum suum sunt

eũ. Vhe vobis scribe t pharisei

Templum vel altare ad gloriam dei pertinet t ad hominis salutem. Aurum vel donum altaris. t ipsa ad gloriam dei pertinent. t tamen magis ad delectationez hominũ. t vtilitatem sacerdotum. Et iõ auꝝ quo delectantur t dona quibus pascũtur sanctiora dicuntur: vt homines ꝑmptiores sint ad illa offerenda.

Typice. Templuz t altare est christus. Aurum t donum laudes t sacrificia que deo offerũtur. non enim ille per hec: sed hec per illum sanctificantur.

Luce.11

In celo. Per creaturam: vbi non putatis periurium esse. iurat in celo id est per subiectam creaturam iurat t per diuinitatẽ ꝑsidentẽ creature.

Vhe vobis ꝛc. Et hic arguit cos auaricie: q; nihil ꝑtermittunt de his que ad cõmodũ suũ sũt.

de lyra

uitates t castra vt possent puertere aliqs de gẽtilitate ad iudaismũ: t hoc est qđ dicit hic: k Qui circuitis mare t aridã vt faciatꝫ vnũ ꝓselitũ legis. Proselitꝰ enim legis dicebat ille qui de gẽtilitate ad iudaismũ puerteba

C Luce.11.f

tur. l Et cũ fuerit factus: facitis eũ filiũ gehẽne. q; per malã vitã suã ipsũ in moribꝰ corrumpebant: sed addit: m Duplo q̃ vos. q; ille sic in moribꝰ depranatus ad gentilẽ ritũ reuertebat: t sic erat apostata a lege quã obseruare ꝑmiserat: t sic in moribꝰ t fide peccabat. Similiter aũt faciũt illi qui multũ laborãt ad hoc vt possint aliquẽ ad statũ religionis adducere t cũ adductꝰ fuerit per mala exẽpla faciũt ipsum apostatare t sic fiunt nouissima eiꝰ peiora ꝓribꝰ. n Vhe vobis duces ceci. Hic ꝓsequẽter ostẽdit ꝙliter corũpebant veritatez doctrine in his que ptinẽt ad actũ latrie: cuiꝰ actꝰ est iurare modo debito t iuramẽtũ obseruare. Pharisei enim t scribe ex cupiditate moti dicebant q; illi qui iurabãt per tẽplũ dei nec peccabãt nec erãt in aliquo obligati: sed illi qui iurabãt per aurũ tẽpli erãt obligati ad soluendũ sacerdotibꝰ certã portionẽ auri: t iste error ꝓcedebat ex cupiditate vt dictũ est. In rebꝰ enim materialibꝰ nõ est aliqua sanctitas nisi inq̃ntũ ordinant ad cultũ diuinum: ad hoc aũt directe ordinabat templũ. Aurum aũt quo operiebant parietes tẽpli interiꝰ magis ordinabat ad tẽpli decorẽ: ꝓpter hoc dicitur: Duces ceci. q; erant in errore t alios in errorẽ inducebant. o Quid enim maius est: aurũ an templũ ꝛc.] . q. d. nulli dubiũ q; tẽplũ est maius: rõne ꝓdicta. p Et quicũq iurauerit in altari nihil est. i. non peccat nec est in aliquo obligatꝰ. q Quicũq aũt iurauerit in dono qđ est super illud: debet. i. obligatꝰ est ad soluendũ tantũ inq̃ntũ valet illud donũ. Et iste error similiter ꝓcedebat ex cupiditate: ꝓpter qđ subdit: r Ceci. qđ enim maius est: donũ an altare qđ sanctificat donũ. q. d. ipsum altare: q; si quid feci se tũc oblationẽ deo alibi q̃ in hierusalẽ t q̃ in altari qđ erat in tẽplo non erat acceptabilis deo. imo in hoc incurrebat crimen sacrilegij. Addit etiam secundã rationẽ ad hoc: s Qui ergo iurat in altari ꝛc.] Ex quo pz q̃ iuramentum qđ fit in altari includit illud qđ fit in dono qđ est sup altare t nõ ecõuerso: t sic se habet ad illud sicut totũ ad partẽ. Addit etiã tertiã rationẽ ad hoc dicens: t Et quicũq iurauerit in templo ꝛc. q; enim templũ erat ordinatũ ad diuinum cultum. ideo deus speciali modo habitabat in templo. iõ iurãs p tẽplũ iurat p deũ qui colit in tẽplo: t hoc est maius q̃ iurare in dono qđ sibi offert. Cõfirmat aũt vltimũ dictũ per exemplum.
u Et qui iurat ĩ celo ꝛc. q; sicut dictũ est. s. ca. v. qui iurat per celũ iurat quodãmodo p ipsum deũ inq̃ntũ virtꝰ diuina relucet speciali modo ĩ celo.
x Vhe vobis scribe t pharisei hypocrite qui decimatis. Hic ostenditur qualiter pharisei corrumpebãt veritatẽ iusticie per hypocrisim. quia illa q̃ erant parui ponderis multum reputabant ad simulatiõez sanctitatis. t illa que erãt maioris necessitatis ad salutem cõtẽnebant: t hoc ẽ quod dicit:

Decimatis

Qui decimatis. Quia deus preceperat omnium rerum decimas offerri ꝓpter alimoniam sacerdotum.

Nota q̄ p elemosynā aliq̄ impunitas nō emitur in iniq̄tate manētib⁹.

Et hoc oportuit facere. Ne elemosynas fructuum terre videretur repuere: hec addidit:

Duces ceci. Opinione religionis in minimis que lucrū habent diligentiam ostēditis: ſz magna precepta de iudicio fide ⁊ misericordia deuoratis ⁊ negligitis.

Excolantes. Mystice. Culicis nose sedicio sus homicida barrabas sigūtur: quia hoc animal strependo inquietat ⁊ sanguine delectatur. Camelī nomine ꝓpter humilitatem ad subcunda onera: dominus intelligit. Colant ergo iudei culicez. i. minima obseruant: quia barrabam qui nō soluerat sabbatuz dimiserunt: ⁊ camelū glutiunt. i. maiora ꝓtēpnunt: quia christum spiritualiter sabbatum insinuantem per iudicium ⁊ misericordiaz ⁊ fidem (que illi ꝓtēnunt) occiderunt.

Luce.11.c.

Vbe vobis. Diuersis similitudinib⁹ simulationis ⁊ mendacij arguit phariseos q aliud hominibus ostendūt: aliud domi agunt.

Qui mundatis. Frustra sanctitatem exterius ꝓtenditis: sicut si gs calicē mundet exterius. intus aūt relinquat sordes: cum eius vsus sit interior. Lucas ita: Stulte: qui se

Luce.11.f.

Nicolaus

a Decimatis mentā ⁊ anethū ⁊ cyminuz. Hoc pōt intelligi dupliꝛ. Uno modo respectu sui: q̄ licz ministri tēpli acciperent decimas a populo: tñ de illis acceptis a pplo ⁊ de his q̄ habebāt ex labore suo decimas reddebāt sūmo sacerdoti: vt hī Nu. xviij. ⁊ ideo ad simulationē scitaꝛ reddebāt eis decimas de minimis. hoc etiā faciebāt rōne cupiditaꝛ vt p exēplū sui inducerēt populū ad reddendū sibi decimas de oib⁹ vsq̄ ad minima. Aliter pōt intelligi respectu alioꝝ q̄ p doctrinā suā inducebāt ad decimas stricte soluendas sibi: vt sit sensus: Qui decimaꝛ ⁊c. hoc est q̄ decimare docetis. b Et reliquistis que grauiora sunt legis: hoc silr intelligit dupliꝛ. Uno modo respectu sui: quia que erāt magne necessitaꝛ facē omittebāt. Alio mō respectu alioꝝ q̄ alios ad talia obseruāda inducere negligebāt. Similiter faciūt sacerdotes ecclie ⁊ prelati q̄ sollicite arguūt ⁊ argui ꝓcurāt subiectos de redditione decimarū ⁊ cōsimiliū que eis debenē ⁊ parū curāt si in maioꝛib⁹ criminib⁹ inuoluant: que aūt sint illa maiora a phariseis neglecta: subdit:

c Judiciū ⁊ misericordiā ⁊ fidē. fides ipoꝛtat debitū ordinē hois ad deū: iudiciū aūt ipoꝛtat debitū ordinē hois ad ꝓximū in his que hñt rōnē debiti misericordia aūt in his que hñt rōnē doni: ⁊ etiā in istis trib⁹ itelligūtur oia illa q̄ sūt multū necessaria ad salutē. sequit: d Hec oportuit facere. tanq̄ magis necessaria. e Et illa nō omittere. tāq̄ minoꝛa bona. hoc aūt dicit ne forte ex verbis pdictis crederet aliqs q̄ nō eēt bonū soluere decimas de minimis. f Duces ceci. vocat eos duces q̄ habebāt regere populū: ⁊ cecos: q̄ puertebāt itellectū scripturarū dicētes eē multū curāndū de minimis ⁊ parū de magnis: ꝓpter qō subdit: g Excolātes culicē. i. minima cū diligētia pquirētes ⁊ tractātes. h Camelū aūt glutiētes. i. illa que sūt maioris pōderis ꝓ nihilo reputātes q̄ camelus a fal ē magnū ⁊ pōderosuz. i Vbe vobis scribe. Hic ꝓfir ostēdit q̄liter coꝛrūpebāt veritatē vite: ⁊ ponit tria exēpla: primū erat in reb⁹ exterioꝛib⁹. pharisei enim ad ostētationē mūdicie qñ debebāt ascēdere in tēplū ad orandū ꝓmū lauabāt vtensilia dom⁹ ⁊ vestimēta ⁊ ꝙsimilia ⁊ parū curabāt de interioꝛi mūdicia: ⁊ hoc est qō dicit: Qui mūdatis qō de foris est ⁊c. sequit: h Intus aūt ple. estis ra. ⁊ imūdicia. ⁊ hec erat magna cecitas q̄ mundicia exterioꝛ nō est deo accepta nisi ꝓpter mūdiciā interioꝛē: ꝓpter ꝟ dicit: l ¶Pharisee ecce ⁊c.] p interioꝛa enī calicis ⁊ parapsidis itelligit metaphoꝛice interiꝛē qō deforis est etiā id qō intus est fecit. i. qui vtrāq̄ naturā hominis fecit vtrāq̄ mūdari voluit. Nemo igit putet fornicationē ⁊ hmōi coꝛpalia vitia solūmō grauia cē: ⁊ auaritiā: ⁊ superbiā: ⁊ irā: ⁊ cetera spūalia leuia cē.

Calicis. Per similitu. non q̄ in calice ⁊ parapside sit coꝛ superstitio.

Qui edifi. Extruitis memoriā occisoꝝ ꝓpter fauoꝛem vulgi: vt iusti videamini arguitē etiā facinoꝛa patrū vestroꝝ

Itaq̄. Quia scelera patrū detestamini ꝓ specie quidē sāctitatis. Duz christū persequēdo ⁊ apostolos cadē facitis: facto ꝓbatis vos esse filios: nō solū carne: sed imitatione iniqua: ⁊ patet cos scientes peccare. Luce.11.g

Id est contra vos loquimini dū pfes damnatis: similiter enim facitis.

Et vos. Probato q̄ filij sunt homicidaruz: ponit id ad qō tēdebat: ⁊ vos im. mē. sez qō illis defuit implete. Illi prophetas: vos dominū prophetarū occidite. Nō iubet: ſ q̄ facturi sūt ostēdit. Luce.11.g. 1.thes.11.g.

Quo fu. Mic. Sepulcra sanctoꝝ edificādo an potiꝰ coꝛda a malicia mundando? Literabunt vos sancti: quoꝝ sepulchra ornatis: non certe. Sancti nō sunt amici inimicis dei: frustra sanctos honorant qui sanctitatez spernunt.

Sapientes. Qui sciunt quem proferant sermonem. Scribas: in lege peritos. Luce.11.g.

Ut ve. su. vos. Nō hos trñ pśentes dicit: sed omnem generationē maloꝝ precedentē ⁊ futurā:

de lyra

teriora mētis: ex cuiꝰ mūdicia depēdet bonitas exterioris mundicie: ꝓpter qō sequit: Ut fiat q̄ deforis est mūdū. m Vbe vobis. Hic pōit secūdū exēplū qō erat in ꝓpriis actib⁹: q̄ exterioꝛē ꝙuersationē habebāt honestaz vt cooperirēt malicia occultā: ꝟ est qō dicit: n Quia siles estis sepulchris dealbatis ⁊c. ꝙz lra. o Vbe vobis. Hic ponit tertiū exēplū qō respicit actus pdecessoꝝ suoꝝ. isti enī pharisei vt viderent iusti respectu pceden-tiū patrū ornabāt ⁊ edificabāt sepulchra ꝓphetarū a pdecessoꝛib⁹ interfectoruz: ⁊ hoc est qō dicit: Qui edificatis sepulchra ꝓphārū. ⁊ seqt: p Itaq̄ testimonio estis vobismetipsis ⁊c.] Hoc enī ipsi dicebāt vt ꝙz ex lra immediate pcedēti vbi dī: Si fuissemus in diebꝰ patrū nostroꝝ ⁊c. sz q̄ nō solū erāt filij pdecessoꝝ suoꝝ q̄ntū ad naturā sed etiā q̄ntum ad mores: subdit:

q Implete. i. iplebitis. r Mēsurā patrū vestroꝝ. qō factū ē qñ occiderūt christū: cuiꝰ serui fuerūt ꝓphete qui fuerāt a patrib⁹ iudeoꝝ occisi: ⁊ iō pharisei iplecuerūt mēsurā patrū suoꝝ eos i malicia exceēdo. s Serpentes genimina. Ꝓdostq̄ in phariseis arguit hypocrisis culpā: hic ostēdit ꝙsequētē penā. ⁊ ꝑmo penā eternā. secūdo tpalē. ibi: Hierusalē hierusalē. dicit ergo: Serpētes. venenū inuidie habētes. t Genimina viperarū. q̄ venenū malicie a parētib⁹ traxerāt. u Quo fugietis a iudicio gehēne. q. d. nullo mō: q̄ erāt in malicia obstinati: nō solū aūt hāc penā meruerunt ꝓpter mortē xp̄i sed etiā ꝓpter occisionē apostoloꝝ ⁊ discipuloꝝ ei⁹: ꝓpter qō seqt: x Ecce ego mitto ad vos ꝓphas ⁊ sapientes ⁊ scribas: q̄ in discipulis xp̄i multi habuerūt spiritū ꝓpheticū: sicut ioānes cuāgelista: vt ꝙz in Apoc. ⁊ agab⁹ ⁊ multi alij vt ꝙz in actib⁹ aplor. Alīq̄ etiā fuerunt scribe sicut cuāgeliste q̄ scripserūt cuāgelia ad instructionē pplī xp̄iani. Fuerūt etiā sapientes: q̄ de diuinis ⁊ celestib⁹ a deo illuminati. y Et ex eis occidetis. q̄ iacob⁹ frater ioānis ab eis occisus est: Act. xii. ⁊ stephan⁹ Act. vij. ⁊ multi alij. z Et crucifigetis. vt petrū ⁊ andreā fratrez eius: ⁊ multos alios. a Flagellabitis. hoc ꝙz etiā in actib⁹ aplor. xvj. ca. vbi dī q̄ paulus ⁊ sylas flagellis cesi sūt. ⁊ ij. Cor. xj. dicit paulus: Ter virgis cesus sum ⁊c. b Et pśequimini de ciuitate in ciuitatē: hoc ꝙz Act. xiij. vbi dī q̄ iudei paulū ⁊ barnabā eiecerūt de finib⁹ suis. c Ut vēiat sup vos ois san. iu. qui effu. est sup ter. a san. abel ⁊c.] de isto abel nulla ē ambiguitas q̄n fuerit ille que cayn frater eius occidit. De çacharia aūt sūt

† ſ qui queritis decimam decimas cunctarum rerum ſ d ge nter erigitis † ſ .i. viliora olera

hypocrite qui† decimatis ſmentā ſ incorrecta ⁊ anethū ⁊ cyminuz: ⁊ reliquistis ſ si negligantur

†ſ .i. vt recte inter hos iudicetur ſ in discussiõe cāz que grauiora sunt legis† iudiciuz ſ in pauperes ⁊ viduas ſ in deum. ⁊ misericordiam ⁊ fidem. Hec oꝛ ſ maiora ſ vos vel pplm † ſ pncipaliter ſ minoꝛa. hec ias terrenoꝝ fructuū exigere: vel illes dare

portuit† facere ⁊ illā non omitte † ſ aliquē liquoꝛē magis purum facere vt lac

re. Duces ceci: † excolantes culi/ ſ onera

cem: camelū autem glutientes. Vbe vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite qui mundatis quod de/ ſ oia fallaciter faciūt ſ illud ſ vas quadratū est

foris est calicis ⁊ parapsidis: in/ ſ in conscientia. ſ auaricia

tus aūtez pleni estis rapina ⁊ im ſ sordibus vitiorum ¶ qui intus non vides

mundicia. Pharisee ecce† mun/ ſ coꝛ ⁊ cõsciam a fraude ⁊ malis desideriis

da prius quod intus est calicis ⁊ ¶ vt possis foris veraciter ofidere sanctitatē p opera

parapsidis† ꝟt fiat ⁊ id quod de ſ non est mundum quod intus est sordidum

foris ē mundū. † Vbe vobis scri ſ item alia similitudine eos arguit

be ⁊ pharisei hypocrite: q̄ simi/ ¶ ſ id quod supra similitudo calicis ſ vos enim estis sepulchra quibus alios mortificatis

lēs estis† sepulchris dealbatis q̄ a foris parent hominibus speci/ ſ sic pueri magistri qui alia docent ⁊ alia faciunt

osa: intus aūt plena sunt ossibus ſ putredine ⁊ fetoꝛe

mortuoꝝ ⁊ omni spurcicia. Sic ⁊ ſ oēs superioꝛes similitudines breuiter hic exponit

† ſ habitu vestis: filacteria longa oratione

vos a foris quidem† apparetis hominibus iusti: intus aūt pleni ſ amoꝛe vane laudis ſ odio veritatis

estis hypocrisi ⁊ iniquitate. Vbe vobis scribe ⁊ pharisei hypocri/ ſ hypocrite oia fallaciter faciūt ꝓpt opinionē vulgi

te qui edificatis sepulchra pro/ phetarū ⁊ ornatis monumenta ſ aliqꝝ si nō verbis: ope ambitiose ornādo monumēta iustoꝝ quos a pribus nō negāt otiosos esse.

iustoꝝ: ⁊ dicitis: Si fuissemus in diebus patrū nr̄oꝝ non essemus ſ effundendo

socij eorum in sanguine prophe/ tarū. Itaq̄ testimonio estis vo bismetipis: q̄ filij estis eoꝝ q̄ p phetas occiderūt: ¶ ⁊ vos implē ſ a patribus ceptaz

te mēsuram patrum vestroꝝ. ſ dolosi homicidae: de homicidis nati

Serpentes: genimina viperarū ſ non enim edificando sepulchra

quō fugietis a iudicio gehenne? ſ vt impleatis quod patribus defuit de me ⁊ meis.

Ideo ecce ego mitto ad vos pro ſ q̄ vētura dicāt ſ qꝝ scripturas ſ moraliū latoꝛes

phetas ⁊ sapientes: ⁊ scribas: ⁊ exponit ſ vt paulū ſ vt petrum

ex illis occidetis: ⁊ crucifigetis: ſ vt apostolos in actibus ap̄oꝛum.

⁊ ex eis flagellabitis in synago/ gis vestris: ⁊ persequimini de ci ſ de iudea ad gentes

uitate in ciuitatem: vt veniat sup ſ debita vltio pro effusione sanguinis iusti

vos omnis sanguis iustus q̄ ef/

vidēcamini arguitē etiā facinoꝝ patrū vestroꝝ

Itaq̄. Quia scelera patrū detestamini ꝓ specie quidē sāctitatis. Duz christū persequēdo ⁊ apostolos cadē facitis: facto ꝓbatis vos esse filios: nō solū carne: sed imitatione iniqua: ⁊ patet cos scientes peccare. Luce.11.g

Id est contra vos loquimini dū pfes damnatis: similiter enim facitis.

Et vos. Probato q̄ filij sunt homicidaruz: ponit id ad qō tēdebat: ⁊ vos im. mē. sez qō illis defuit implete. Illi prophetas: vos dominū prophetarū occidite. Nō iubet: ſ q̄ facturi sūt ostēdit. Luce.11.g. 1.thes.11.g.

Quo fu. Mic. Sepulcra sanctoꝝ edificādo an potiꝰ coꝛda a malicia mundando? Literabunt vos sancti: quoꝝ sepulchra ornatis: non certe. Sancti nō sunt amici inimicis dei: frustra sanctos honorant qui sanctitatez spernunt.

Sapientes. Qui sciunt quem proferant sermonem. Scribas: in lege peritos. Luce.11.g.

Ut ve. su. vos. Nō hos trñ pśentes dicit: sed omnem generationē maloꝝ precedentē ⁊ futurā:

de lyra

teriora mētis: ex cuiꝰ mūdicia depēdet bonitas exterioris mundicie: ꝓpter qō sequit: Ut fiat q̄ deforis est mūdū. m Vbe vobis. Hic pōit secūdū exēplū qō erat in ꝓpriis actib⁹: q̄ exterioꝛē ꝙuersationē habebāt honestaz vt cooperirēt malicia occultā: ꝟ est qō dicit: n Quia siles estis sepulchris dealbatis ⁊c. ⁊ ꝙz lra. o Vbe vobis. Hic ponit tertiū exēplū qō respicit actus pdecessoꝝ suoꝝ. isti enī pharisei vt viderent iusti respectu pcedentiū patrū ornabāt ⁊ edificabāt sepulchra ꝓphetarū a pdecessoꝛib⁹ interfectoruz: ⁊ hoc est qō dicit: Qui edificatis sepulchra ꝓphārū. ⁊ seqt: p Itaq̄ testimonio estis vobismetipsis ⁊c.] Hoc enī ipsi dicebāt vt ꝙz ex lra immediate pcedēti vbi dī: Si fuissemus in diebꝰ patrū nostroꝝ ⁊c. sz q̄ nō solū erāt filij pdecessoꝝ suoꝝ q̄ntū ad naturā sed etiā q̄ntum ad mores: subdit:

q Implete. i. iplebitis. r Mēsurā patrū vestroꝝ. qō factū ē qñ occiderūt christū: cuiꝰ serui fuerūt ꝓphete qui fuerāt a patrib⁹ iudeoꝝ occisi: ⁊ iō pharisei iplecuerūt mēsurā patrū suoꝝ eos i malicia exceēdo. s Serpentes genimina. Ꝓdostq̄ in phariseis arguit hypocrisis culpā: hic ostēdit ꝙsequētē penā. ⁊ ꝑmo penā eternā. secūdo tpalē. ibi: Hierusalē hierusalē. dicit ergo: Serpētes. venenū inuidie habētes. t Genimina viperarū. q̄ venenū malicie a parētib⁹ traxerāt. u Quo fugietis a iudicio gehēne. q. d. nullo mō: q̄ erāt in malicia obstinati: nō solū aūt hāc penā meruerunt ꝓpter mortē xp̄i sed etiā ꝓpter occisionē apostoloꝝ ⁊ discipuloꝝ ei⁹: ꝓpter qō seqt: x Ecce ego mitto ad vos ꝓphas ⁊ sapientes ⁊ scribas: q̄ in discipulis xp̄i multi habuerūt spiritū ꝓpheticū: sicut ioānes cuāgelista: vt ꝙz in Apoc. ⁊ agab⁹ ⁊ multi alij vt ꝙz in actib⁹ aplor. Alīq̄ etiā fuerunt scribe sicut cuāgeliste q̄ scripserūt cuāgelia ad instructionē pplī xp̄iani. Fuerūt etiā sapientes: q̄ de diuinis ⁊ celestib⁹ a deo illuminati. y Et ex eis occidetis. q̄ iacob⁹ frater ioānis ab eis occisus est: Act. xii. ⁊ stephan⁹ Act. vij. ⁊ multi alij. z Et crucifigetis. vt petrū ⁊ andreā fratrez eius: ⁊ multos alios. a Flagellabitis. hoc ꝙz etiā in actib⁹ aplor. xvj. ca. vbi dī q̄ paulus ⁊ sylas flagellis cesi sūt. ⁊ ij. Cor. xj. dicit paulus: Ter virgis cesus sum ⁊c. b Et pśequimini de ciuitate in ciuitatē: hoc ꝙz Act. xiij. vbi dī q̄ iudei paulū ⁊ barnabā eiecerūt de finib⁹ suis. c Ut vēiat sup vos ois san. iu. qui effu. est sup ter. a san. abel ⁊c.] de isto abel nulla ē ambiguitas q̄n fuerit ille que cayn frater eius occidit. De çacharia aūt sūt

quia omnes vna ciuitas sunt vnum corpus diaboli.

Abel iusti ⁊c. Justicia abel approbata est per munerū acceptionem.

Usq; ad sa. ⁊c. Cur vsq; ad hūc: cū multi post hūc occisi ante natalem christi: et christo nato mox pueri ab hac generatione sunt perēpti: Sed q; abel pastor ouiū fuit: necatusq; in agro. Zacharias sacerdos necatus est in atrio templi: vtriusq; grad⁹ martyres ⁊ laicos ⁊ officio altaris mācipatos: sub cor voluit ītimare vocabulis. Zacharias q occisus est a rege Joas inter templū ⁊ altare: vt hystoria regū narrat: filius fuit ioiade: ⁊ in euāgelio quo vtunt nazarei: pro filio barachie legit filius ioiade. Sed vt iusticia ioiade sacerdotis ꝓdicetur: ipse barachias vocat .i. benedictus domini.

Hebr.11.a. 2.par.24.c

Luce.23.g

Iste Zacharias de.xij. pphetis vnus erat: sicut pater Joānis de pphetis vnus erat.

Super gnātionē ⁊c. Que a primo parricida vsq; ad vltimū perditionis filiū cōputat. Quasi similes erūt in pena: sicut sunt ⁊ in culpa.

Hierusalem ⁊c. Quasi rei estis sanguinis ⁊ merito: q; multotiens missi ad vos cōgregādos ⁊ noluistis.

Quotiens. Ac si dicat. Ego volui ⁊ tu noluisti: ⁊ ētquot congregaui mea volūtate semper efficaci: te nolente feci: quia semper integra fuisti. Gallina. Hoc als magnum affectuz habet in filios: ita vt cor infirmitate affecta infirmetur: ⁊ cos alis ꝓtegēs ꝫ miliū

fusus est super terram a sanguine
ꝺ cuiuslibet laici ꝺ sacerdotis
abel iusti vsq; ad sanguinē ꝯa
ꝺ barachie benedicti domini ꝺ quem occidit vestra generatio in atrijs templi sub diuo
charie filij barachie quē occidi-
† ꝺ ne meremini super his que dico
stis iter templū ⁊ altare. † Amēn
ꝺ scelera
dicō vobis veniēt hec oīa super
ꝺ homines non
generationem istam. Hierūsalez
sara plangit affectu pñs ꝺ dñm nūciātes ꝓphetarū
hierusalem quē occidis prophe-
† ꝺ duricia cordis a te repli vel corpaliter vt stephanū
tas: ⁊ † lapidās eos q ad te missi
ꝺ p. pphetas missos a me hactenus ꝺ in vnitate fidei
sunt. Quotiēs volui congrega-
ꝺ patriarcharum heredes
re filios tuos quemadmodū gal
lina congregat pullos suos sub
ꝺ in proximo
alas ⁊ nōluisti. Ecce relinquet vo
ꝺ templum vel ciuitas romanis tollentibus gentem ⁊ locum † ꝺ nisi penitentiā egeritis ⁊ cōfessi fueritis me filiuz omnipotentis patris: meā factē nō videbitis
bis dom⁹ vra deserta. † Dico. n.
ꝺ post passionem
vobis nō me videbitis amodo

pugnet. Sic dei sapia p carnē infirmata ꝓtegit nos ⁊ defendit a diabolo.

Relinquetur. Ciuitas auxilio dei nudata sue ditioni reliquetur que bene derelicta est cum a deo derelinquitur.

Benedictus qui venit ⁊c. Hoc turbe dixerunt dño venienti hierusalez. qđ aūt his transactis hic dñs dicit: cogit mystice intelligi de aduētu claritatis sue vbi cōfitebunt filiū quem crucifixerunt.

ꝺ confitemini filium
donec dicatis: Benedictus qui
omnipotentis quem benedictum. i. a peccato immunē misit pater ad glorificandum nomen suum
venit in nomine domini

C. XXIIII.

Egressus ihe
c sus. Nō relin. la. s. la. Mystice: recedūt dño de templo oīa legis edificia ⁊ cōpositio mādatoz ita destructa ē: vt nihil possit a iudeis impleri. Diuinitus aūt pro uisum est vt crescente euāgelū gratia: templū illud cū suis cerimoniis tolleretur: ne quis infirm⁹ in fide illis stātib⁹ iudaismi occasionem haberet.

A Mar.11.a Luce 19.g et.21.b.

Egressus aūt. Vbi marcus ait ꝫ tēplū. Sedet ꝫ tēplū: cuz de ruina eius ⁊ excidio gētis disputat: vt ⁊ corporis sit⁹ verbis suis congruat.

Jdē q cōminatus est verbo: ostendit signo: dū egreditur ab illis facta cōminatione.

Sedente aūt. Vbi marcus ait ꝫ tēplū. Sedet ꝫ tēplū: cuz de ruina eius ⁊ excidio gētis disputat: vt ⁊ corporis sit⁹ verbis suis congruat.

Mysti. Sedet i mōte oliueti. i. in ecclia quiet⁹ manens: superbox detestatur arrogantiam.

Dic nobis ⁊c. Q; dixit omnia destruenda tēpus ⁊ signa destructionis querunt.

ꝺ Tria querunt: quo tempore destruenda hierusalem sit: quo venturus christus: quo cōsūmatio seculi ventura sit:

de ira

de ꝓmo ꝫminebat futura qñ christus dixit ista: m Donec dicat: Benedictus qui venit in nomine dñi. Hoc erit qñ apparebūt signa euidentia aduentus eius ad iudicium: tunc enīz iudei qui crediturī sunt in christū in fine mundi laudabunt ⁊ cōfitebunt ipsuz.

C. XXIIII.

n Egressus ihesus. Post q̄ posita ē legis euāgelice ꝓmulgatio et
c ꝓfirmatio p miracula. Hic ꝓnr ponit iudiciū fm legē illā: ⁊ q; lex euāgelica ē pfectissima ⁊ extrema. iō sibi correspōdet iudiciū extremum qđ erit pfectissimū: ⁊ diuidit in duas partes. q; pmo ponunt quedaz antecedētia ipsuz iudiciū. secūdo ipsū iudiciū describit. ca. sequēti. Prima in duas. q; pmo circa hoc ab apostolis ꝓponit questio: ⁊ secundo ponitur questionis solutio. ibi: Et respondēs ihesus. Prima in duas. q; primo ponitur questionis occasio. secūdo habita occasione format questio. ibi: Sedēte aūt eo sup montē oliueti. Circa primū cōsiderandū q; christus in fine ca. precedētis dixerat q; domus tēpli relinqueret deserta. iō in principio huius ca. dī q; ihesus egressus de tēplo ibat. in hoc oñdebat p factū q; tēpluz eet a diuina ꝓtectione relinquendū. o Et accesserūt discipuli eius vt oñ. ei edi. tēpli. nō q; oñderent sibi aliqđ incognitū cū frequēter in tēplo fuisset. vt patz ex pceden tibus. sz vt ex nobilitate edificioz que erat facta ad diuinū cultū ꝓuocarēt euz ad misericordiā ⁊ p ꝓces mitigaret penā pdictā. p Jpe aūt rndēs ait illis. videtis hec oīa. q. d. q̄tūcunq; sunt magna ⁊ fortia.

q Amē. i. fideliē. r Dico vobis nō relin. b la. sup lapidē ⁊c. nō est sic intelligendum qn remāeret lapis sup lapidē saltē in fundamētis. sz est mod⁹ loquēdi ad exprimendum magnitudinē destructiōis que cōpleta est sub tito ⁊ vespasiāo: vt dictum est pcedēti ca. s Sedēte autē eo. Ex pdictis format dupler q̄stio. q; n audierāt a xp̄o euersionē illā. credebāt ꝓpinquā eē mundi ꝓsummationē. iō q̄sierunt ꝑmo. t Dic nobis qñ hec erunt. i. destructio ciuitatis ⁊ tēpli. secō q̄sierunt. u Et qđ signum aduentus tui ad iudiciuz s. ⁊ ꝓsummatōis seculi. vtrunq; n. simul fiet. ⁊ ppter hoc est q̄stio vna. Notāduz ēt q; iste duc q̄stiones fuerūt sibi facte sup montē oliueti: ⁊ hoc rōnabiliter q; locus iste distat soluz a ciuitate p vnuz miliare. ⁊ sic ciuitas illa ⁊ tēpluz ex illo loco clarissime videnē ⁊ occasiōe huius de tpe destructiōis illius sibi querit. similiter ētiā iudiciuz extremuz futurz est circa illuz locuz: vt habet Joel. iij. iō ꝓuenient sit ibi q̄stio de futuro iudicio. r Et rndens. Hic ponit vtriusq; q̄stiōis solutio. Et primo prime. secō secōe ibi: Orate autez. Circa pmuz duo facit: q; circa ea q̄ ptinent ad destructionez ciuitatis ⁊ templi primo describit initiuz. ⁊ secō finalez exituz. ibi: Cuz ergo viderit s. Circa qđ ꝓsideranduz q; ichoatio ⁊ signuz destructōis future fuerūt clades ⁊ pestilētie q̄ fuerūt in iudea afi belluz romanoz ꝫ eos. vt dicit Josephus libro de iudaico bello. Diuidit ergo in duas partes. q; primo tangunt mala que cōtigerunt iudeis in generali. secundo mala que ꝓtigerunt

Nicolaus

opiniōes. vna est q; ipse fuerit pf iohānis baptiste: ⁊ b fuit opinio Origēis dicētis q; ꝓpter hoc occisus est in tēplo dñi. q; beata virgo post partū filij sui venit adorare in hierusalē ⁊ stetit i illa pte vbi virgines ꝓsueuerāt stare in oratiōe: in quo loco nō erat licitū mulieribus cognitis a viro orare. ⁊ iō ministri tēpli voluerāt eā repellere. at zacharias pf iohānis qui eā virginē sciebat opposuit se eis dicēs: q; erat digna stare in loco illo. ⁊ iō ipsuz zacharias tanq; legi ꝓtradicētē interfecerūt. hoc aūt reprobat Hiero⁹ tanq; apocryphū: ⁊ dicit q; iste zacharias fuit filius ioiade sacerdotis qui interfectus ē in tēplo: vt hf. ii. Paral. xxiij. Sz ꝓtra hoc videt q; iste dī hic barachie fili⁹: ille aūt dī fili⁹ ioiade. ad qđ rndet Hiero⁹ q; saluator voluit hic exprimere sanctitatē ioiade sacerdotis. iō vocauit eū barachiā. i. benedictū dñi: sic aliqñ ꝓtingit q; aliquē liberalē hominē vocam⁹ alexādrū: ad exprimendū liberalitatē ei⁹ q̄uis hoc nō sit ꝓpriū nomē ei⁹. Aliter possumus dicere q; ioiada fuit binomi⁹: sicut pater dauid vocat⁹ est iesse ⁊ esai: ⁊ multi alij in sacra scriptura. saluator hic exprimit vnū nomē ei⁹: aliud exprimit. ij. Paral. xxiij. sequit: a Amē. i. fideliter. b Dico vobis venient hec oīa sup generationē istā. i. sup populū iudaicū. q; pro istis punit⁹ est multiplir diuersis tpib⁹. Cōsiderandū ētiā q; abel fuit simplex hō pastor ouiuz ⁊ illiterat⁹: zacharias aūt fuit sacerdos ⁊ legisperit⁹. per hos ergo duos ītelligunē oēs iusti ab eis occisi: ⁊ est sensus: Ut veniat sup vos ois sanguis iustus qui effusus est a sanguine iusti abel vsq; ad sanguinē zacharie. i. a sanguine iusti minimi vsq; ad sanguinē maximi iusti. c Hierusalē hierusalez. Hic pdicit eis ꝓnr penā tēporalē. s. destructionē ciuitatis ⁊ tēpli que facta est per tytū ⁊ vespasianū in vindictā mortis xp̄i. xlij. anno a predicta passione. dicens ergo: Hierusalē hierusalē. alloquit hic populū iudaicum sub nole ciuitatis metropolitane: ⁊ b ē cōis mod⁹ loquēdi. hoc enīz dicitur ciuitas facere qđ populus habitās i ea fecit. d Que occidis ꝓphetas. i. ꝓsueristi occidere. e Et lapidas eos qui ad te missi sunt. i. ad instructionez tuā: sicut pz in ꝓphetis antiquis ⁊ i ioāne baptista qui fuerūt a iudeis occisi. vñ. iiij. Reg. xxi. dicit q; tpe manasse effusus est sanguis innorius in hierusalē donec repleret vsq; ad os. f Quotiēs volui congregare sub cultu vni⁹ dei per fidē ⁊ charitatē. g Filios tuos. i. iudeos. h Quēadmodū gallina congregat pullos suos sub alas. Ipsi nōnē exēplū de gallina ad ostendendū affectū suū ad populū iudaicū: q; inter alias aues gallina vī magis affici ad cōseruationē ⁊ nutritionē pullox. i Et noluisti. q; primo ꝓphetas a deo missos: postea ioāne baptistā ⁊ vltimo dñm nostrum ihesuz christū cōtēpserūt: ꝓpter qđ subdit pena. k Ecce relinquet vobis domus .i. ipsuz tēplū qđ per romanos fuit destructū nec reedificabitur amplī⁹: q; fm q; dicit Dan. ix. vsq; in finē mūdi persecutabit desolatio. l Dico enīz vobis nō me videbitis amodo. i. a tēpore passionis xp̄i que

Videte ne. Cū hec fient ne putemus instare diem domini cuius signuz perspicue ponitur in sequentibus.

Premunit ne turbent: vel deficiāt per deceptionē: vt p simonē magum vel per tribulationē & psecutionē: vt p neronem. Nota hec venientia ante excidiū hierusalē: similia sunt & eadē vere his que fiē in psūmatione scī: & loqē ita de vno q̄si de alio.

Mar.13.a Luce.21.b

Multi enim ve. Imminēte hierusalē excidio multi fuerūt pncipes qui se dicerēt esse christos & tps libertatis ppe esse.

Ephe.5.b 1.cor.3.b Colo.2.d

Multi in ecclesia tpibus aplorz q̄ pter alia falsa dicerent instare diem dñi.

Audituri. Nec i iudea a passione dñi abundauerūt: quibus ne territi apostoli hierusalem & iudeaz deserant ammonentur: qz nō statim finis: sed post.xlij.annos.

Mar.13.a. Luce.2.b.

Consurget. g.&c. Mystice. Regnū surget aduersus gnū: & pestilētia eoz quoz pmo vt cancer serpit. Et fames: vbi deficōmotio terre: & a fide separatio. Ultima eniz tribulatio multz tribulatiōibus pueniēt: qper crebra mala q̄ pueniūt indicant mala ppetua. Et iō post bella & seditiones nō statim finis: qz multa mala debent precurrere vt nūciēt mala sine fine. Eoz autē alia e celo: alia e terra: alia ab elementis: alia ab hominibus. Surget gens:

Mar.13.b Luce.21.c. Joan.15.c et.16.a. C.10.c

† s ne quis psuadeat quasi hec oia mox sint futura.

sus dixit eis: †Videte ne qs vos

† s antichristi p christo: quoz primus simon magus cui oēs in samaria auscultabāt dicēres: hec virtus dei magna est s ante horum completionez

seducat. ‡Multi enim venient in nomine meo dicentes: Ego sum

s hic tentatio.

christus: & multos seducent. Au

s ab exordiū s que ad hostes s expectationes vt rumores s in luca: seditiones que ad ciues

diturī enim estis prelia: & opiniō

† s iudeam deseratis s quantum ad prelia

nes prelioz. Videte ne† turbemi

s cōstat hec oia cōtigisse tpe iudaice seditionis: ante vltimaz provincie eversionem.

ni. Oportet eniz hec fieri: sed nō/

† s audituri estis pre. & opi. &. consurget. n. g.

dum est finis. † Consurget enim

gēs in gētē & rēgnū aduersus re/

s he sunt partes preliorum

gnum: & erūt pestilentie & fames & terremotus per loca: hec aūtez

s futurorum s ministris exercēdos.

initia sunt doloz. Tūc tradent vos in tribulationem & occident

s p apostolos omnium credentium personas signatur

vos: & eritis odio omnibus gen

s in fine mūdi filios aplis tribulatiōibus funt p bandi † s propter assertionem veritatis s discedet a

tibus †propter nomen meum. Et

fide timore: vel portentis: vel imanitate tormētorum

tunc scandalizabūtur multi: & i/

s gladio dñi ab inuicē separāte eos: qđ in principio predicatiōis factū ēt maxie tpe antichristi est futurum † s frater infidelis fratrem infidelem.

uicem tradent† & odio habebunt

inuicem. Et mūlti pseudo ppbe

s vt miraculis seducent s hoc tempore iudaice vastitatis plene tempore antichristi

te surgent & seducent multos: &

s vñ apls: erūt hostes amātes se s infidelitas

qm̄ abundabit iniquitas refrige

s pro tribulatione que ante tribulationem videbat calere: vel calebat vtcunq3 in pace

scet charitas multoz. Qui autē

s in fide & charitate s quocunq3 tempore incipiat. s vsq3 in finem presentis vite.

perseuerauerit vsq3 in finem hic

saluus erit. Et predicābitur hoc

s edificatorium ecclesie ante finem mundi: sicut a destructionem hierusalem per apostolos

euāgeliū regni in vniuerso orbe

s sue damnationis. s non credentibus.

in testimōniū omnibus gētibus

Tunc tradent. Quo merito b iudeis eueniant subdit: qz post occisionem xpi nois & fidei eis pcones persecuti sunt.

Et multi &c. Quidaz hoc ad eversionē iudeoz referūt. Sed tūc inter eos qz nullus erat fidelis: ad quē fieret exhortatio: melius hoc accipitur de hereticis: quoz primus simon magus fuit. Extremus maior oīm antixps est. Diligēter intuendum est qđ signoz ad excidium vbis qđ ad diē dñi referatur: Respondit eniz dñs q̄ ex illo tpe erāt secutura: sive de excidio hierusalē: sive de aduentu suo.

Et predicabitur &c. Quia noverat dñs corda discipulorum de excidio et pditione sue gentis cōtristāda: hec solatio relevat: vt scirēt multo plures socios gaudij eterni de toto orbe colligendos.

B C.10.c. Mar.13.b roma.10.c. Act.2.b. mar.13.b. Dani.9.d.

Adhuc tenete hoc signum q̄ non instet dies domini vel desolatio hierusalem anteq̄ apostoli toto orbe dispersi sint prevolerent de perditione sue gentis: solaciuz habeant plures socios de omni gente collectos.

Nicolaus

christi discipulis in spāli: ibi: Tūc tradēt vos. Circa primū q̄ttuor tāguntur. Primū est seductio erroris: qđ notat: cū dr: a Videte ne qs vos seducat. Ista autē pdixit: qz minus iacula feriūt que puidentur. b Multi enim venient in noie meo. i. ascribētes sibi nomē meū: qđ pz per hoc qđ subdit: c Dicētes: ego sum xps &c.] de talibus fuit simon magus q̄ hoc seducebat samaritanos: de quo hr Act. viij. q̄ samaritani dicebāt de illo. Hic ē virtus dei que dicit magna. Hieronymus etiā dicit sup locū illū q̄ ante destructionē ciuitatis plures apparuerūt qui dicebāt se ē christos. d Audituri eniz estis. Hic ponit secundū qđ est cōcussio timoris: cū dicit: Audituri eniz estis prelia. Sm'enim q̄ refert Josephus libro antiquitatū. xx. post passionē xpi ante destructionē ciuitatis multe seditiones & multa plia fuerunt apud iudeos qz samaritani q̄ partiz tenebāt ritū gentilē insurgebāt in iudeos & ccōuerso. Itē in populo iudeoz erāt plurimi q̄ incitabāt populū ad rebellandū ptra romanos: alii autē ptrariū. sequit: e Et opiniones prelioz. qz ante destructionē ciuitatis multa signa apparuerūt que interpretabant ab aliquibus in bonū & pacē ciuitatis: ab alijs autē in cōtrariū & destructionē: & inter alia ponit vnū. s. q̄ sidus stetit sup ciuitatē per annuz simile gladio: quā apparitionē quidā dicebāt significare auxiliū sibi affuturū ptra inimicos. Aliqui econtrario dicebāt significare vindictam dei contra malā habitātiū i ciuitate: & p hoc erāt diuerse opiniones de plijs inter eos. f Videte ne turbemini. recedēdo de iudea ppter talia: voluit eni xps q̄ discipli sui manerēt aliquātulū in iudea post mortē suā ad pdicādū fidē catholicā. g Oportet eniz hec fieri. qz sunt a deo preordinata. h Sed nōdū ē finis. qz post auditionē taliū stetit adhuc ciuitas per longū tēpus. s. xl. annis post passionē xpi. i Cōsurget eniz gens. Hic ponit tertiū videlz disturbatio pacis: cū dr: Cōsurget gens in gētē. qz gens iudeoz erat diuisa intra se vt pz. k Et regnū aduersus regnū. qz regnū iudeoz & regnū romanoz rebellauit: & hoc pz ex pdictis. l Et erūt pestilentie. Hic ponitur quartū. s. pturbatio orbis seu elemētorum ex qbus ogurgūt pestilētie in aere & mari & p ons sterilitas & fames in terra: q̄ autē b acciderit illo tpe pz Act. xj. vbi dr q̄ ppba agabus pdixit famē magnā futurā que facta est sperante claudio: ppter qđ fideles qui erāt antiochie miserūt auxiliū de facultatibus suis fidelibus qui erāt in iudea & hierusalē p manus barnabe & sauli. segt: m Hec autē oia. i. q̄ttuor pdicta. n Initia sunt doloz. q̄ quidē dolores fuerūt cōsumati in destructiōe ciuitatis & templi p romanos. o Tūc tradēt. Hic ponit mala q̄ otigerūt xpi discipulis i spāli: vbi ponunt q̄ttuor. Primū est violētia afflictiōis duplex. s. ab intra & ab extra: illa que fuit ab extra fuit a iudeis fideles psequentibus: de quo habet Act. viij. vbi dicit q̄ post mortē beati stephani facta est persecutio magna in ecclia que erat hierosolymis & ibidē subdit q̄ paulus devastabat ecclias &c. p Et occidēt

de lyra

ter duos Jacobos: qui prius in iudea interfecti sunt. Dispersi inquā vt si dolerent de perditione sue gentis: solaciuz habeant plures socios de omni gente collectos.

vos. qz illo tpe occisus est stephanus a iudeis. vt pz Act. vij. & iacobus filius zebedei. Act. xij. iacobus frater dñi vt dicit Josephus libro. xxij. antiquitatū. q Et eritis odio oibus gētibus. i. aliqbus oiuz gentiū. r Propter nomē meū. hoc addit ad eoz consolationē qz ad hoc seqt magnū pmiū: vt habitū est. s. v. ca. s Et tūc scādalizabunt multi & inuicē tradēt &c. Hic ponit afflictio ab intra. s. a falsis fratribus: qz multi q̄ receperāt fidē xpi videntes psecutionē oriri cōtra eos scādalizabant cadentes ppter hoc a fide suscepta: et sic habebāt odio veros discipulos xpi qs ad mortē tradebāt. t Et multi pseudo ppbete. Hic ponit secundū. s. vehemētia seductiōis. qz multi ppbe falsi denūciabāt cōtra pdicatiōi apostolorum. u Et qm̄ abūdabit iniqtas. Hic ponit tertiū. s. abūdātia iniqtatis q̄ erat i falsis xpianis: & ppter hoc refrigescebat charitas in multis alijs. Iz nō caderēt totaliter: ppter qđ concludit: v Qui autē perseuerauerit vsq3 in finē: in fide. s. formata charitate: Hic saluus erit. y Et pdicabit. Hic ponit quartū qs ad consolationem pdictorum qđ est euidētia credulitatis: & b ē qđ subdit: Et pdicabit hoc euangeliū regni i. euāgeliū xpi qđ introducit ad regnū celeste qđ nō faciebat lex: ppter qđ erat imperfecta respectu euāgelij vt. s. dictū est in pncipio huius libri. z In vniuerso mūdo. q̄ eniz ante destructionē ciuitatis p titū & vespasianū in'trib⁹ ptib⁹ orbis. s. asia: affrica & europa pdicatū sit euangeliuz xpi: pz sic. viuēte eniz petro fides pdicata est i italia: & nō solū i italia & etiā in gallia qz sancti sauinian⁹ q̄ fuit vnus de. lxx. missus a beato petro in galliaz cū pluribus alijs: ciuitatē senonensez q̄ tūc erat metropol' gallie: & vocabat ciuitas aurea puertit ad xpm & ibi trib⁹ ecclijs edificatis: vna. s. i honore beate virginis: alia i honore beati stephani ptho martyris & alia i honore sci ioānis baptiste: q̄rtā edificauit i honore aplorum: q̄ qz viuēte petro cōstructa ē: ideo ecclia beati 'petri viui adhuc nobilata ē vsq3 i hodiernū diē. Ex loco autē illo sanctus sauinianus socios suos circa alias partes gallie misit ad pdicādū. Exq̄ pz q̄ viuēte petro fidei pdicatio pcessit versus mare occidētis vbi finitur vltimū clima nre terre habitabil: qđ autē ē vltra fm auctores astronomie pōit ex climata. Hierm autē de q̄ exierūt apli & alij xpi discipuli ad pdicādū ē i medio tre habitabil' qz ē i q̄rto climate vbi pmo publicata ē fides catholica: & iō sicut a hierusalē vsq3 ad fines terre habitabilis ex parte gallie vbi pdicata est fides p sanctū sauinianū & socios eius: sic ex parte hyspanie vbi paulus pdicauit: cadez rōne ppbabile est q̄ a hierlm vsq3 ad alios terminos terre habitabilis pcessit pdicatio fidei p alios apostolos & discipulos ad hoc missos: & sic pz q̄ viuēte petro fides xpi pdicata est in vniuerso mūdo qz cognitio fidei pcessit ad oēs ptes orbis. Petrus ivo martyrizatus est sub neronc: post imperiū autē neronis destructa est ciuitas hierosolymitana secūdo anno imperij vespasiani: vt hr libro de iudaico bello i fine. a In testimoniuz oibus gentibus. q. d. ad hoc pdicāda ē fides i vniuerso

Abominationem ⁊c. Vel si de excidio vrbis: abominatio. i. idolū. Pylatus eni posuit imaginē cesaris in tēplo desolato. Vel hoc dicitur de statua adriani equestris que in ipso sanctoꝝ loco longo tēpore stetit.

Tunc qui in iudea. Hec ad litterā facta sunt cū appropinquante exterminio iudeoꝝ oraculo moniti oēs christiani fugerunt in regnū agrippe q parebat romanis.

Mar.13.b Luce.21.d

Mysti. Tūc. i. cū hereses ⁊ flagitia regnare ceperint iter sanctos: ⁊ pacē eoꝝ distrahere: q̄nto plures vidēt sequi prava: tāto altius virtutes petant.

Vhe aūt pegnā ⁊c. Quia sarcina grauate fugere nō poterunt. In isto qui in iudea sunt fugiant ad mōtes p̄cordat lucas: cetera videl aliter dicere: ista ⁊ qui i medio eius discedant. Sz q̄o cum p̄dixit euāgelista circūdari hierusalē ab exercitu: qui in medio sūt. i. cuz ita vigebit periculū vt exadi nō possit: discedāt. i. nō capiātur desiderio huius seculi i aliā vitā migrare parati.

mare.13.b. Luce.17.g et.21.d.

Jdē q̄ alij dicerūt in tecto est nō descēdat. t. a. d. d. s. hoc est nullo affectu inclinent ad carnez. Et h q̄o lucas ait: ⁊ q in regionibus nō intrēt in eā. i. q taz bono ꝓposito cordis extra illā facti sunt: nō eā rursus carnali cupiditate desiderent. Hoc alij: ⁊ q in agno nō. r. t. t. s. hoc est iterum inuolui curis quibus erutus erat.

mare. 13.b. Luce.21.c

Braues animę peccatis: ⁊ q̄ nutriūt. i. imperite antichristū effugere non poterūt. Vel: vhe illis qui sua germina non ꝓduxerunt in virum perfectum.

Orate aūt. Si de captiuitate: oret ne fuga eoꝝ sit hyeme vt sabbato. Quia in altero, phibet duritia frigoꝝ ad solitudines fugere: ⁊ in desertis latitare. In altero transgressio legis est: si fugere volūt: vl mortis: si remanēt. Spū aliter aūt p̄cipit vt nō frigescat fides in deū ⁊ charitas: neq; otiosi in opere toꝝ peamus virtutū sabbato. Hāc sniaz lucas illustrat. Dicit enim

Nicolaus

oꝝ de vt testimoniū xp̄i audirēt in oi gēte: sm q̄ dictū fuit apostolis Act̄. j. Eritis mihi testes i hierlm ⁊ iudea ⁊ samaria ⁊ vsq; ad vltimum terre.

a Et tūc veniet ꝓsūmatio. q: post p̄dicationē euāgelij p̄dictā facta est cōsūmatio destructiōis ciuitat̄ a xp̄o p̄dicta. Cōsiderandū aūt q̄ alia est p̄dicatio euāgelij futura i oib⁹ gētib⁹ q̄ntū ad efficaciā sic q̄ oēs gētes recipiēt fidē xp̄i: ⁊ hoc erit in cōsūmatiōe seculi. b Cū g̃ videritis. Hic describitur excidiū ciuitat̄ q̄ntū ad eius terminū. Et ponunt ibi duo. Primū ē ꝓphetie ipletio que h̄ Dani. ix. vbi dī q̄ destructa ciuitate ⁊ tēplo ponetur abominatio in desolationē. i. idolū q̄ dicit abominatiōis intelligit in veteri testō debebat poni i tēplo desolato. hoc aūt ipletū est q̄n helius hadrianus imaginē suā fecit statui vbi steterat archa testamēti vt scribit i scholastica hystoria. ⁊ h ē q̄ dicit: Cū g̃ videritis ⁊c. segt: c Qui legit intelligat. q. d. qui legit ꝓphetiā danielis intelligat eā cē dictā de hoc facto. Secūdū q̄ ibi ponit ē iudeoꝝ captiuatio ⁊ pfecta eoꝝ dispsio: cū dicit: d Tūc q i iudea sūt fugiēt ad mōtes. q. d. ex tūc iudei nō habitabūt in iudea plus: q: hz helius hadrianus hierosolymā reedificauerit. p̄cepit tñ ne aliqs iudeus haberet licētiā intrādi illuc. Alit aūt exponit ab aliqb⁹ de tpe q̄ fuit aīa destructionez ciuitat̄ imediate: q: fideles q erāt in hierlm admoniti sūt p angelum vt fugerēt in regnū agrippe vltra iordanē: q: rex agrippa erat ꝓfederatus romanis: ⁊ iō ibi fideles saluati sūt vt scribit in ecclīastica hystoria. sequitur: e Et q i tecto nō descē. ali. tol. de do. sua ⁊c. q. d. Meli⁹ est q̄ saluet vitā suā q̄ rē possessaz. f Vhe aūt preg. ⁊ nutri. i illis diebus. q: pegnātes nō pūt dñi fugere aggrauate pōdere: nec silr nutriētes ꝓpē cura circa puulos. g Orate aūt. Hic icipit soluere secundā questionē de cōsūmatiōe seculi. Et diuidit i tres ptes. q: circa cōsūmationē seculi. primo ondit tribulationis magnitudinē. secūdo tpis incertitudinē. ibi: De die aūt illa ⁊ hora. tertio excitat nostrā sollicitudinē. ibi: Vigilate itaq;. Prima adhuc i duas. q: primo tangit tribulationē futurā tpe antixp̄i. ⁊ secūdo aduentū ipsius xp̄i ad iudiciū. ibi: Statī aūt. Prima in duas sm q̄ tribulationē futuraz tpe antixp̄i describit ex duobus. Primū est violētia afflictionis. secūdū est vehemētia seductiōis: qd tangit ibi: Tunc si quis vobis dixerit. Circa primū aduertendū q̄ q: prędixerat tribulationē iudeoꝝ ex destructione ciuitatis hierosolymitane: vt pz ex prędictis: ⁊ nūc p̄dicit tribulationē fideliū futurā sub antixp̄o maiorē. idco ꝓuertit se ad discipulos suos in quibus admonet

f post hec omnia f nūc statim: sed non prius

⁊ tūc vēniet ꝓsummatio. Cūz er

† f hoiem pcī q aduersatur. ⁊ e. s. o. qō dī: deus: q destruet ⁊ ad solitudinē rediget suscepturos se

go videritis† abominationez de

f predicta

solationis que dicta est a daniele

† f in tēplo dei: vel vbi nō debet fz marcū qō idē figt

prophēta: stantez† in loco sancto

f illā ꝓphetiā vel sequētia f in pfessiōe fidei

f vel dimissa occidente lra ⁊ iudaica pranitate eternis appropient montibus

q legit intelligat. Tūc q in iudea

† f virtutum culmen altius ascendant.

† f qui excedit carnem animo nō recedat ad aliquos

sunt fugiāt ad† montes ⁊ q in tē

actus pristine conuersationis

cto non descendat tollere aliqd

f carne vel mundo f qui operatur in ecclesiā

f q exierit ciuitatē huius mūdi non reuertatur

de domo sua: ⁊ qui in agro: non

† f. i. rē secularē qua se exiuit vt nudus christuz sequatur † f vhe ambitiosis parituroꝝ

reuertat tollere† tūicā suā. ⁊ Vhe

† f diuitias quas adepti sunt fouentibus: quia sarcina grauati fugere non poterunt f qui initia fidei habent ⁊ egent nutrimento magistroꝝ

gūt pregnātibus ⁊† nutriētibus

† f non tunc primo incipiatis declinare a malo cum morte preuenīte iudiciū dei nō potestis effugere

in illis diebus. † Oratei aūt vt nō

† f q: hec tēpora nō sunt itineri conuenientia

fiat fuga vra† hyeme vel sabbā

f hoc ꝓprie temporibus antichristi

† f cuius non concutiatur fides cuz persecutoꝝ piete

to. Erit eni tūc tribulatō† magna

tis erit operator virtutum

qualis non fuit ab initio mūdi

usq; modo ꝫ neq; fiet. Et nisi bre

uiati fuissent dies illi: nō fieret

salua oīs caro. sed ꝓpter electos

f ne desperent f in illa pressura

breuiabunt dies illi. Tunc si qs

f vestris imitatoribus f apud arrianos

vōbis dixerit: ecce hic christus

f apud donatistas vel huiusmodi

aut illic: nolite ei credere. ꝫ Sūr

f mēbra ei⁹ q se offeret, sup. o. qō dī: de⁹ aut qō colit

gent enim pseudo christi ⁊ pseu

f f aliquid magni significantia.

do ꝓphete: ꝫ ⁊ dabūt† signa ma

gna ⁊ prodigia ꝫ itā vt in errorez

inducantur si fieri potest etiā ele

f vt prescij vigiletis f qz premoniti estis.

cti. Ecce prędixi vobis. Si ergō

† f xp̄o morā in dogmate gētiliuz philosophoꝝ.

dixerint vobis† ecce in deserto ē:

† f a fide ad doctrinam eoꝝ f hereticoꝝ qui se sapere dant archana dei nosse

nolite† exire: ecc̄ in penetrali

attēdite vobis ne grauentur corda vestra in crapula ⁊ ebrietate ⁊ curis huius vite: ⁊ supueniat in vos dies illa repentina. Vigilate itaq; omni tpe vt digni habeamini fugere ista omnia que futura sunt. Ad hyemē pertinent cure que tristes sunt: vt hyems: crapula ⁊ ebrietas ad sabbatuz: quia in eis delicijs affluere mos erat iudeis ignaris veri sabbati.

Et nisi ⁊c. Que ergo spes electis nisi gratia dei: que dat patientiam pijs vt citius demat potētiaz impijs. Quanto eni erit hec tribulatio grauior: tanto erit breuitate moderatioꝝ. Vel dierū nosce: ipsa mala significantur.

Mare.13.c marc.13.b Luce.21.c marci.13.c

Breuiati. Nō mēsura: sed numero: ne mora tēporuz fides cōcutiat credentium. Erunt enim hec mala tribus annis et dimidio tm̄.

Ecce hic christ⁹. Habet vna quecunq; hereseos vel certas mūdi ptes. vñ dicit: ecce hic: ecce illic: vl in occultis aut in obscuris cōuēticulis: curiositatem hominuz decipit. vñ dicit: Ecce in cubilibus: ecce in deserto.

mare.21.c Luce.17.c marci.13.c

Multi erunt qui non credūt christū esse cōmunem salutez omnium sed quoꝝundam. vnde dicit: hic aut illic.

Si fieri potest. Id est si aliquo modo fieri posset: vt dei prefinitio mutaretur: ⁊ ideo non de veris itelligi pōt electis.

Luce.17.c

Electi. Nō q̄ dina electio frustretur: sed qui

iudicio humano videntur electi.

Ecce in deserto ⁊c. Multi etiaz credunt non venire in publicum: sed in deserto. Multi credunt christū dedisse secretiora precepta fidei alijs non omnibus. Unde dicitur: in penetralibus.

Nolite credere q̄ christus in deserto vel in penetralibus: sed q̄ fides eius ab oriēte in occidentē in catholicis fulget clara ⁊ manifesta. Ne ergo credatur scismaticis. Nomine orientis ⁊ occidentis totuz orbem designat.

Delyra

fideles ꝓ illo tēpore futuros. d. Orate aūt vt nō fiat fu. ve. hyeme. i. tēpore incōpetēti ex acris ꝓportunitate. h Vel sabbato. i. tēpore incōpetenti ad fugā ex quacūq; alia cā: quia tunc nō erit sabbatū obseruandū in quo non erat licitū iudeis ambulare vltra mille passus. per sabbatū ergo itelligit tēpus incōueniens ad fugā modo prędicto: ⁊ subiungitur ratio: cum dicitur: i Erit eniz tūc. i. tēpore antixp̄i. k Tribulatio magna ⁊c. ꝫ de preterito. l Neq; fiet. de futuro: Exā pz q̄ logē hic de tribulatiōe antixp̄i: que ab oīb⁹ doctoribus dī maxima. m Et nisi breui. fu. dies illi: nō ē intelligendū q̄ dies fiant breuiores tēpore antixp̄i q̄ sint modo: quia q̄ntitas dici causat ex motu solis qui est vniformis: sed dies h accipiunt ꝓ tēpore: quia tps illi⁹ tribulatiōis erit breue: q: nō durabit vltra tres annos cū dimidio: vt h̄ Dani. xij. vbi dicit q̄ durabit per tēpus ⁊ tēpora ⁊ dimidium tpis. Causa aūt huius breuitatis subdit: cū dicitur: n Nō fi. sal. omnis caro. Caro aūt hic accipit pro homine sm q̄ habet Ecclī. vij. Nō permanebit spūs meus in homine in eternum q: caro est. sensus ergo est iste. Oīs caro nō fieret salua. i. nullus hō fieret salu⁹ si cēt lōgū p̄dicte tribulationis tps. Negatio eni postposita huic signo vniuersali oīs: facit ipsū eqpollere signo vniuersali negatiuo: q: oīs nō: valet nullus: pp q̄ subdit: o Sed ꝓpter electos breuiabunt: nec ex tribulatiōis magnitudīe cadāt a veritate. p Tūc si qs. Hic ꝓsir ondit magnitudo tribulatiōis ex vehemētia seductiōis: q: multi discipuli antixp̄i venient ad seducēdū pplm dicēdo q̄ ipse sit vere xp̄s i lege ⁊ i ꝓphetis, pmissus: ⁊ iō h̄ p̄dicit ne fideles tūc decipiant. d. Tūc. i. tpe antixp̄i. q Si qs vo. di. ⁊c. ꝫ q: nō solūmō hēbūt vba ad decipiēdū h̄ et signa: qd ē difficilio⁹ ad euadēdū. iō subdit: r Surgēt. n. pseudo xp̄i ⁊c. ꝫ p h̄ itelligit antixp̄m ⁊ discipulos eius q̄ sunt mēbra ipsius. s Et da. signa ⁊c. ꝫ q: virtute demonū pūt multa mirabilia fieri q̄si ꝓmittunt a deo. t Ita vt in erro. indu. si fieri pōt etiā electi. hoc dicit q: pdestinatio hz sit certa tñ nō tollit libertatē arbitrij. ista. n. ꝓpositio: pdestinatus pōt dānari: falsa est in sensu ꝓposito: tñ i sensu diuiso vera est: sic diffusius declarat ꝓmo sniaz. u Ecce pdixi vobis. q. d. ad hoc ista pdico nūc vt cauteatis p̄o tūc. q: minus iacula ferūt que ꝓuidēt. scdz q̄ dixit beatus Bregorius. x Si ergo dixerint vobis ecce in deserto est. xp̄us supple tanq̄ homo religiosus in loco deserto existens. y Nolite exire. ad videndū. s. cū: ne seducamini. Et si dixerit. z Ecce i penetralibus. i. in locis occultis.

Nolite

Sicut fulgur. ꝓ manifestatione ⁊ claritate inter nubila vel nocte huius seculi. Stultū est ergo eū querere in paruo loco: vel in abscondito q totius mundi lumen est. Et ne loci in quo futurus est essemus ignari ait: Ubicūq; fuerit corpus. Id est in celū quo hinc leuauit corpus susceptuz: qz rapiemur obuiā christo in aera: ⁊ sic semp cū dño erimus. De naturali eē plo christi astruit sacramentum. Aquile ⁊ vultures dicunt trāsmarina
Luce.17.c sentire cadauera ibiq; cōgregari. Nōne ergo nos rationales ꝓgregabimur ad euz qui vt fulgur erit. Vel per corpus qō significantius dicitur cadauer
Luce.17.g qꝫ morte cadat: passionez christi intellige. Ad quaz ꝓuocamur vt vbicunq; legit ꝓgregemur: ⁊ p illā venire possimus ad verbum dei.

Vel sancti sunt aquile qui innouant ꝓsūpta vetustate ad petrā q ē xps.
Iobel.2.c. Sol obscura. ⁊c.
Mar.13.a. Mystice. Ecclesia speciosa vt luna electa vt sol: ⁊ que noctem illuminat vt stelle: tunc nō apparebit: impijs vltra modum senientib⁹. Et cadēt multi
Luce.21.c. qui fulgere videbantur: ⁊ firmissimi turbabuntur.

Vel sol ⁊ luna ⁊ stelle ad tēpus suo lumine priuabunt: vt vicinū idicēt aduentū dñi. Sed pacto die iudicij mundo innouato maiꝰ lumē recipiēt.

Vel supueniente claritate veri luminis: videbūtur obscurari ⁊ nulliꝰ ee luminis: ⁊ angeli in tenebras reputabuntur.

Job dixit. Columne celi cōtremiscunt: ⁊ pauent aduentum eius.

In nubibus. Vel in nubibus. i. in sanctis: sicut quotidie facit dū predicatores ⁊ angelos mittit.

Cum virtute. Secundus aduentus non in humilitate vt prior: ꝫ in gloria demonstrabitur.

Nicolaus

a Molite credere. ratio aūt subdit: b Sicut enim fulgur exit ab oriē re ⁊c. qz Iz aduētus xpi in carne fuerit occultꝰ tñ aduentꝰ eiꝰ ad iudiciū erit ita manifestus qz nō poterit aliquē latere ꝓpter qō subdit: c Ubicūq; fuerit corpꝰ. i. xps in humanitate: qz sicut. s. frequēter dictū est iudicabit in forma humana: gloriosa tñ. d Illuc ꝓgregabunt ⁊ aquile. i. sancti occurrentes obuiā xpo venienti ad iudiciū. ſm qꝫ dicit. j. ad Thessal. iiij. ca. e Statiz aūt. Descripta tribulatiōe que futura est per antichristū deseribit aduētū xpi ad iudiciū: ⁊ diuidit in duas partes. qz primo describit q̄dā ꝓcedētia iudiciū. secūdo describit iudicis aduentū: ibi: Et tunc apparebit. Circa primū aduertendū qꝫ ꝓut dicūt doctores ⁊ sancti: post tribulationē antichristi anteq; appareant manifesta signa iudicij erit tēpus breue i quo poterūt illi qui fuerūt decepti p antichristū penitere: ⁊ hoc signat Apoc. viii. Factū est silentiū in celo q̄si media hora: istud enim tēpus nō durabit vt dicūt nisi per. xl. dies vl circiter ⁊ hoc est qꝫ dī hic: f Statiz aūt post tribulationē dierū illoz. i. paruo tpe elapso post tribulationē antixpi apparebunt signa manifesta ꝓpinqui iudicij: ⁊ hoc est quod subdit: g Sol obscurabit. nō per priuationē sui luminis cū sit ei naturalis corpora autez celestia tunc manebūt in sua natura integra: sed ista obscuritas erit respectu nostri per interpositionē alicuius corpis opaci quēadmodū fit in eclypsi.
h Et luna nō dabit lumē suū. qō pōt dupliciter intelligi. vno modo qz erit interposita inter terrā ⁊ solē: ⁊ sic pars lune que est versus terrā obscurabitur: cū nō habeat lumē nisi a sole. alio modo per interpositionē nubiū obscurarū. i Et stelle cadent de celo. nō q̄ntū ad earū substantiaz cū sint incorruptibiles: sed ſm appareytiā qz vere stelle abscondent per nubiū densitatem: ⁊ de nubibus versus terrā descendent exalatiōes ignite que dicunt stelle cadentes. k Et virtutes celoz cōmouebunt. Virtutes hic accipiūtur angeli qui sunt de medio ordine secunde ierarchie ad quoz officiū spectat cooperari aliquo modo ad miracula: ſm qꝫ dicit beatus Dionysius: ⁊ ipsi tūc frequētius solito mouebunt ex diuina volūtate ad faciendū miraculosas trāsmutatiōes in elemētis ad incutiendū hoib⁹ terroꝛem iudicis venientis. l Et tunc parebit. Hic describit iudicis aduētū: ⁊ circa hoc duo facit. qz primo facit qō dictū est. secūdo inducit exēplū ab arbore ficī. dicit ergo: Tunc. i. imediate post signa predicta. m Parebit signū filij hominis in celo, i. crux claui ⁊ lancea: que sunt passionis xpi instrumenta.

†ſ contra hoc quod dixit: ecce in penetralibus,
bus: nolite credere. †Sicut enim
†ſ cunctis videntibus non in secreto
fulgur exijt ab †oriente ⁊ paret
ſ ꝓtra qō dixit: ecce hic: ecce illic † ſ nec vno loco nec occulte erit aduētꝰ xpi: iz in toto orbe manifestabitur
vsqz in occidentez: †ita erit aduē
† ſ verus christus non est ficticius
tus filij hois. †Ubicunqz fuerit
ſ eo festinat intentio sanctoꝛuz qui in viri splendore solis suos possunt figere intuitus,
corp⁹ illuc cōgregabūt ⁊ aqle.
ſ non qꝫ tota transacta: sed quia precedet tribulatio vt sequatur quoꝛundam defectio
Statim aūt post tribulationem
dieꝫ illoꝫ sol obscurabit: ⁊ lūa
† ſ .i. lumine carebunt
nō dabit lumen suū: ⁊ †stelle ca
† ſ timebunt angeli: quantomagis homines
dent de celo: ⁊† virtutes celoꝛuz
ſ ⁊ venient ad vos
ꝑmouebunt. Et tunc pārebit si
ſ ihau impressum sortibus fidelium ſ vel signū crucis vt videāt: i quē trāsfixerūt: vel vexillū signū victorie triumphantis
gnum filij hominis in celo: ⁊ tūc
ſ sero: accusante conscientia
plāgent oēs trib⁹ terre: ⁊ videbūt
ſ ad iudicandum
filium hominis venientem ī nu
† ſic veniet quēadmodū vidistis eū euntē in celum
ſ q quasi humilis ⁊ infirmis iudicatus est
bibus celi cūm †virtute multa ⁊
māiestate: Et mittet ag̃elos suos
ſ de qua apostolus loquitur † ſ taz aperta ⁊ tam intēsa voce que vbiqz a mortuis audiatur
cūm tuba ⁊ voce magna ⁊ ꝓgre
ſ ad iudicium ſ. i. a quatuoꝛ mundi climatibus oriente: occidente: aquilone: austro.
gabunt electos eius a quattuoꝛ
ventis a summis celoꝛ vsqz ad
†ſ ꝺ exēplo arboris docet de aduentu ꝓsūmationis
terminos eoꝛ. †Ab arbore autez
fici discite parabolā. Cuz iam ramus eius tener fuerit ⁊ folia na/
ſ intelligitis estatis aduentum
ta: scitis qꝫ prope est estas. Ita ⁊
† ſ que scripta sunt: que dixi supra
vos cum videritis † hec omnia
† ne putetis iā esse cōsūmationē mūdi: sed ꝑcursiones qualdā que ostendunt qꝫ ꝓpe sit in ianuis
scitote quia prope est in ianuis.
ſ credite que dixi. † ſ de morte ad immortalitatē: do
Amen dicō vobis qꝫ non †pre
nec vēiat dies dñi ſ vel oē genus hoiuz: vel gēs iudeoꝛū q nō deficiet: donec veniat dies dñi
teribit hec generatio dōnec oīa
ſ aerū nō etherū ſ innouabūtur
fiant. Celū ⁊ terra transibunt:
ſ sed sicut dicunt sine vlla imunitiōe implebuntur
verba aūt mea non ꝑteribunt.
ſ ne apostoli querent certā horā aduentus xpi q intelligitur eciam in morte vniuscuiusq;
De die autem illa ⁊ hora nemo
oīa scit cū patre: ꝫ nō facit hoies scire: sicut apostolus ait: in eo ē absconditos thesauros sapiētie ⁊ scie. Nō facit scire: qz inutiliter sciret. Sz semp simus incerti de aduētu iudicis: vt sic q̄ttidie viuam⁹ q̄si i alia die iudicādi simus. Necq electi ag̃eli quenq; scire fecerūt. Vel nulli sanctoꝛ ag̃eloꝛ ꝓcessit deꝰ notitiā diei huiꝰ: necq filio adoptiuo. i. necq vlli sanctoꝛ hominuz.

A summis celoꝛ. Ne quis putaret a quattuoꝛ plagis terre ⁊ non a cunctis finibus eius simul: ⁊ mediterraneis regionibus electos esse congregandos: subdit: a sūmo terre vsqz ad sūmū celi. i. ab extremis terre finibus per directum vsqz ad vltimos terminos eius: vbi longe aspicientibus circulus celi terre videtur insidere.

Ab arbore ⁊c.
Mystice. A populo isrl in quo cecitas ex parte cōtigit: ⁊ fuit ficus vanata.
Mar.13.a Sed cū de arido ligno ramus fidei ⁊ charitatis in eo viruerit: ⁊ folia. i. verba ꝓfessionis exorta fuerint: prope est estas q expectatur. i. eterna serenitas: ⁊ renascentium desiderata nouitas. Cū enim tandē ablata perfidia isrl
Mar.13.c omnis saluus fiet: prope
luce.12.f. esse diem iudicij non dubitandum est.

Celum ⁊ terra.
Innouabuntur deposita priori forma permanente autem substantia. Unde dicitur: Terra in eternum stabit.

De die. Ne forte auditis signis quererent etiā
mar.13.b. illius diei certum termi-
luce.21.f. nuz ait: de die nouissima post quot annos vel dies vētura sit: nolite esse solliciti.

Nulli diffinitum est qꝫ vel in die vel in nocte iudicium futurū sit. Sed pro manifestatione dicit dies: vel pro occultatione nor.

Nemo scit ⁊c. In quibusdam codicibus additur: neq; filius: qui qdē
de lyra
Vel aliter: Signū. i. cicatrices que apparebūt in xpi corpore. Ista aūt apparebūt ī celo. i. i aere q aliqñ vocat celū in scriptura. n Et tūc plāgent oēs trib⁹ terre. i. aliq de oib⁹ tribub⁹ ⁊ natiōib⁹: in quib⁹ sūt aliq mali qb⁹ aduentꝰ iudicis erit tristabilis. o Et videbūt filiū hois. qz sicut dictū ē in forma hois iudicabit. p Uenientē in nubib⁹ celi. sicut in nube ascendit in celū ab apīis: ꝓpter qō dicit Act. j. Jhesus qui assumptus est a vobis sic veniet. q Cū virtute multa. qz primꝰ eiꝰ aduētꝰ fuit in infirmitate. secūdus erit in virtute. r Et maiestate. qz veniet vt dñs: q primo venit vt seruꝰ. s Et mit. ange. suos. qz ministerio ag̃eloꝛ colligent cineres moꝛtuoꝛ. t Cū tuba. sicut enim in datione legis auditꝰ ē sonitꝰ terribilis: vt hī Exo. xix. ita audiet tūc sonitꝰ cōsilis virtute angeloꝛ factus i elemētis. u Et voce magna. illa voce erit vox xpi vocantis mortuos ad iudiciuz ex cuiꝰ virtute suscitabunt. x Et ꝓgregabūt electos eiꝰ. Iz enim oēs adducā tur ad iudiciū: tñ electi spāliter adducent ministerio sanctoꝛ angeloꝛ qz erūt cōciues coꝛ. y A q̄ttuoꝛ vētis. i. a q̄ttuoꝛ ptib⁹ mūdi vñ oriunt ꝓncipales venti: ⁊ p hoc intelligunt alie ptes orbis min⁹ ꝓncipales. z A sūmis celoꝛ vsqz ad terminos coꝛ. Iste modus loquēdi est ſm apparētiaz: qz sūmū celi vocat sup ecnith capiē nostri. termin⁹ aūt celi vocat vbi terminat aspectus noster qz ibi vocat celū ꝓūgi terre Iz ſm veritatē cōliter distat a terra vndiqꝫ. est ergo sensus: A sūmis celoꝛ ⁊c. i. ab oi loco q sub celo est adducent electi ad locū iudicij. a Ab arbore. Hic ad declarationē ꝓdictoꝛū adducit exēplū: qz sicut viriditas arboris scipiēs est signū estatis ꝓpinque: ita signa ꝓdicta erūt signa ipsius iudicis imediate venientis: ⁊ hoc est qō dicit: Ab arbore fici discite parabolā. i. silitudinē ad ꝓpom⁹ ꝓgruā. ⁊ pz lra. seqt: b Amē dico vobis: qz nō ꝑteribit gnātio hec. i. ꝓgregatio fideliū. c Donec oīa fiāt. qz q̄ntūcunq; fideles oppriment tpe antixpi: tñ aliq pmanebūt in fide stabiles vsqz ad finē mūdi. d Celū ⁊ tra trāsibūt. nō qz corrūpant ſm suā substātiā: ꝫ qz cessabit motꝰ celi ⁊ trāsmutatio i elemētis. ista enim ordinata sūt ad ꝓplēdū numerū electoꝛ. ⁊ iō ipso ꝓpleto in iudicio cessabūt sicut ea q sūt ad finē habito fine. e Verba aūt mea nō ꝑteribūt. p verbū enim xpi factꝰ est mūdus: ⁊ iō verbū eiꝰ ē ipo mūdo stabiliꝰ. f De die aūt illa ⁊ hora. Hic circa iudiciū ostendit tpis incertitudinē. posset enim aliquis credere qꝫ ex signis ꝓdictis posset aliqs tps iudicij determinatuz certitudinaliter cognoscere. ideo hoc excludit dicens: De die aūt illa ⁊ hora nemo scit:

Sicut aũt in diebus. Subitũ aduẽtus sui vlez plurimis affirmat exẽplis: naz ꝛ fulguri cito oĩa trãsuolanti cõpauit ꝛ diebus noe: vel lothꝫ ẽm aliũ cuangelistã equiparat. Mystice: Noe archã edificauit: cũ dñs ecclesiaz cõstruit quã cõsũmatã ingredif: cũ cã in die iudicij ꝑsentia visionis sue eternus habitator illustrat. Scd cũ edificaf archa: iniqui luxurianf: cuz intratur intereunt: qz qui hic sanctis certantibꝰ insultãt: illis coronatis puniẽtur.

Comedentes ꝛ bi. Luce.17.f
Nõ alimẽta ꝛ nuptie: sz ĩmoderatus licitoꝝ vsus arguitur. ¶Post bella fames: terremotꝰ ꝛc. tũc breuis sequeẽ par: vt fidelis ꝓbeẽ: an trãsactis malis ꝑsecret iudicẽ venturũ. vñ dicit: Cũ dixerint pax et securitas tũc repẽte interitus supueniet. gene.7.b.

Tunc erunt. Lucas in illa nocte. i. illa in tribulatione: qua ꝓbanf: in qua alij permanent: alij cadunt.

Duo erunt i agro. Due differẽtie ꝑdictoruz sunt i eccla q̃si i agro laborantiuz: eoꝝ, q sincere Luce.17.g christũ annũciãt: ꝛ coruz qui verbũ dei adulterãt.

Due molentes.
Due dr̃ie sequẽtiũ ordez rerũ mobiliũ: qui femini no genere designanf: qz maioꝝ ꝑsilio reguntur femine a viris.

Duo in lecto. Qui otiũ eligunt ꝛ quietez: q̃ significanf noie lecti: nec Mar.13.d Luce.21.c. secularibꝰ nec ecclĩasticis negociis occupati. Unus assumef: q ꝓpter deũ cõtinere studet: vt sine sollicitudine viuẽs cogitet q̃ dei sũt. Qui autẽ hũana laude: vel aliq̃ vitioꝝ corruptione monastĩcã vitã elegerit: relinquef a deo.

Nõ sũt alia genera hominũ q̃ hec tria in ecclesia. Unde Ezechiel treꝫ viros liberatos vidit: noe: daniel: ꝛ iob. i. rectores vt noe: cõtinẽtes vt daniel: ꝓiugatos vt iob. Et ſm hec tria genera hominũ: tres supponit parabolas. In prima agit de laborantibus in agro: qõ est vbi dicit: vigilate ergo. In secũda agit de existen-

† ſ in quo filius ꝛ ſpũſanctus intelligitur

scit: neq; angeli celoꝝ: nisi† pater

† ſ sic repentinus interitus incredulis supereniet: cum dixerit: pax ꝛc.

solus. †Sicut aũt fuit in diebus noe: ita erit ꝛ aduentꝰ filij hois. Sicut enim erant in diebus an-

ſ gule dediti ſ ebrietati de-

te diluuium ꝓmedentes ꝛ biben

diti ſ ꝛ his toti dediti ꝛ iudicia dei contenentes per-

tes: nubentes ꝛ nuptum traden

stiterunt vsq; ad eũ diẽ

tes: ¶ vsq; ad euz diem quo ĩtra

† ſ cognoscere noluerũt q̃uis noe ꝑdicẽte

uit in arcam noe: ꝛ †non ꝓgnouerunt dõnec venit diluuiũ ꝛ tulit

ſ tãq̃ fur cõprehẽdit filios noctis

omnes: ita erit ꝛ aduẽtus filij ho

† ſ in illa cõsũmatione ſ ꝑdicatores ſ inuenient

minis. † Tũc duo erunt in agro

in semente parce: sed nõ eque metentes fructus

vnus assumef ꝛ vn⁹ relinq̃tur. ¶

ſ occupati secularibus † q habuerũt, tãq̃

Due molentes in mola: vna al-

nõ hãtes † ſ q in incerto diuitiarũ sperauerũt

ter ſ ſ cõtinẽtes nõ occupati ecclĩasticis vel secularibus:

sumef: ꝛ †altera relinquef. ¶Duo i

ſ ecce quo tẽdant q̃ dixit ſ solliciti estote: hec enĩ cã cur nescire vult nos diẽ aduentus sui

lecto: vnuꝫ assumef: ꝛ alter relin

quetur. Vigilãte ergo qz nescitis

qua hora dominus vester vẽtu

ſ probat q̃ debẽt vigilare ꝛ ſ sobrij esse

rus sit. Illud autem scitote: qm̃

ſ spiritus

si sciret paterfamilias qua hora

ſ deus in morte ſ in illa hora que sibi esset suspecta

fur ventur⁹ eẽt vigilaret vtiq;

tibus in lecto: qõ est vbi dicit: filie est regnũ celoꝝ decẽ virginibꝰ. In tertia agit de molẽtibꝰ i mola qõ ẽ vbi dicit: Sicut enim homo peregre ꝓficis. ꝛc.

Si sciret. p. Nesciẽte patrefamilias: fur domũ perfodit: qz dum a sui custodia ſpus dormit: ſp: rouisa mors carnis habitaculũ irrũpit: ꝛ ad suppliciuz trahit. Furi aũt resisteret: si vigilaret: quia aducntum iudicis occulte venientem precauens occurreret penitendo.

ſ .i. corpus

ꝛ non sineret perfodi domũ suã.

ſ sine macula ꝛ ruga

Ideo ꝛ vos estote parati q: nesci

tis qua hora filius hois ventu-

† ſ difficultatẽ oñdit: ꝑ quis: nõ ipossibilitatẽ virtutis.

rus ẽ. †Quis putas est fidelis ser-

ſ bene erogãdo pecuniã dñi sui

uus ꝛ prudens quẽm constituit

ſ xpo ſ discernẽs capacitatẽ singulorꝫ ſ ecclesiam

dñs suus sup familiã suam: vt

ſ pro capacitate auditorũ † ſ cibũ sermonis diuini vel exempli sui

det illis †cibum in tempore. Bea-

tus ille seruus quem cum vene-

ſ christus

rit dñs eius inuenerit sic facien-

ſ cibũ ministrãtẽ

tem. Amẽn dico vobis quoniã

ſ ꝑ tpe ꝛc. supradicta ſ ĩ vt soli: sz vt ꝑ ceteris bẽant eterna premia: tũ ꝑ vita sua: tũ pro gregis custodia

super omnia bona sua constituet

ſ cõtra si dissimulauerit iudiciũ dei in ꝓximo ventuꝝ ſ: securitatẽ sibijpsi faciens

eũ. Si aũt dixerit malus seruus

ille in corde suo: moram facit do-

ſ iniurijs afficere

minus meus venire: ꝛ ceperit per

ſ ipse aũt sit deditus gule vel

cutere conseruos suos: mãducet

ebrietati vel fac inoꝝ ꝛ illecebris seculi plenus fi-

autẽ ꝛ bibat cum ebriosis: veniet

ſ in quo oẽs malũ ꝓpositi intelligunt

dñs serui illius in die qua non

sperat: ꝛ hora qua ignorat: ꝛ di-

ſ a cõsortio fidei ſ sortem eius

uidet eũ: ꝑtẽq; eius ponet cuz

Quis putas est fidelis seruus. Tribꝰ similitudinibꝰ fulguris furis ꝛ submersionis pẽtapolis terroꝝ iudicij introduxit cõiter ad oẽs vt vigilarẽt ꝛ parati essent. Nũc specialiter ad ꝓlatos loquit qui humiles prudẽtes nõ Luce.21.c. appetẽtes bonũ ꝓpter luchruz tẽporale: sed verbo ꝛ exẽplo ꝛ opere debent pascere oues.

Quis putas est fi. ꝛc. Quasi diceret: Admonẽdt estis: naz q̃ rarus ẽ domino propter dominum Luce.22.e apoc.16.d. seruiens: ouis christi non 2.cor.5.a. ad luchruz: sed amore christi pascens: prudens: i futuro sibi prouidens.

Quem cõstituit ꝛc. Q̃ rarus qui sit vocatus a deo tanq̃ aaron ꝛ non magis se ingesserit: ꝛ q nõ magis se pascat q̃ oues.

Beatus ille ꝛ c. Eterna autem beatitudine glorificandus est qui domino veniente ad iudicium repertus fuerit fideliter annonam verbi ministrans ꝛ in cura gregis vigilans.

Rarus inuenitur fidelis vel prudens: sed q talis inuenitur beatus est.

Super omnia. Jd ẽ super omnia celestis regni gaudia: ceteros. id ẽ bonos auditores facict discumbere: ꝛ transiens ministrabit eis.

¶Percutere cõseruos. Injurijs afficere vel infirmorum conscientias prauo verbo vel exemplo vitiare. Unde Lucas ait: pueros vel ancillas: quorum quanta infirmior est etas vel sexus: tanto facilior est ruina.

Nicolaus

quia per rationẽ naturalẽ homo nõ põt tps illud certitudinaliter cognoscẽ q: dependet ex simplici voluntate dei. silr nec per reuelationez cognoscit: q: si hoc reuelasset aliquibꝰ: hoc fuisset factũ aplis qui fuerũt maxie illuminati: ꝛ tñ ipsis de hoc querẽtibꝰ dicẽ. j. respõdit: Nõ est vestrũ nosse tpa vl mometa que pater posuit in pãte sua: qõ exponẽs Augu. xviij. de ciuitate dei. dicit: Omniũ calculantiũ digitos resoluit ille q hoc dixit: p digitos potentiaz numerãdi ĩtelligit. a Neq; angeli celoꝝ. sicut enĩz ꝓncipiũ mũdi a solo deo fuit ꝓcognitũ: qz mũdus imediate ẽ ab ipso factꝰ: ita ꝛ finis mũdi soli deo est cognitꝰ ꝛ hoi xpo reuelatus ad quẽ pertinet iudicare de oĩbus. b Nisi pater solus: p hoc nõ excludif filꝰ vel spũs sanct: sed magis includunẽ: qz vna est notitia triũ psonaꝝ. Dictio enĩ exclusiua addita vni psone in diuinis respectu termini essentialis nõ excludit aliã: vt diffusiꝰ tractaf ꝓmo sniarũ. sic aũt ẽ i ꝓposito: qz illa q̃ iportãt respectũ ad creaturaz sũt cõia tribꝰ: huiusmodi aũt ẽ noticia dei indicij. Cõfirmat aũt ꝑdicta per exẽplũ veteris testameti. d. c Sicut fuit in dieb⁹ noe. qñ diluuiũ erat oc cultũ. d Jta erit aduẽ. fi. hois. i. xpi. venientis ad iudiciũ. e Sicut enĩ erãt ꝛc. ¶. i. i magna securitate exũtes. f Donec ve. dilu. ꝛ tu. oẽs. i. ꝑdidit excepto noe ꝛ his q cũ eo erãt in archa. g Jta erit aduen. fi. hois. qz hoibꝰ in securitate exũtibꝰ ꝛ de nullo timẽtibꝰ: subito veniet tribulatio antixpi. vel ſm alios istud referẽ ad tẽpus post mortẽ antixpi: qz ipso mortuo ꝛ ꝑ oẽs hoibꝰ in securitate exũtibꝰ: subito apparebũt signa iudicij ꝛ iudicis aduenientis. h Tũc duo erũt ꝛc. ¶ ꝑ exũtes in agro intelligunf ꝓtẽplati quoꝝ officiũ ẽ laborare in agro militãtis eccliẽ: ꝑ molẽtes in mola vbi est magnꝰ labor corpalis: intelligunf actiui. ꝑ exũtes i lecto ĩtelligunf ꝓtẽplatiui q sũt in rege ꝓtẽplatiõis. de istis tribꝰ dr̃: Unꝰ assumef ꝛ alter relinquetur: qz istoꝝ triũ statuũ aliq stabũt in fide in pse. cutõe antixpi ꝛ aliq cadẽt: ꝛ silr aduenieẽte iudicio aliq assumenf ad gloriã. aliq relinquenf ad penaz. i Vigilate ꝙ. Hic ex ꝑdicꝫ excitat nostrã sollicitudinẽ: qz cui tps iudicij

De lyra

est incertũ iõ semp debemꝰ eẽ parati ad ipsuz expectandũ: qz in tali statu in quo aliqs capief in morte que etiã nobis incerta ẽ ita etiã in tali statu presentabif in iudicio. Ad hoc ẽt adducit duplex exẽplũ. ¶Primuz ẽ de pfcfamilias q sollicitꝰ ẽ de custodia domꝰ: ꝛ multo fortiꝰ nos debemꝰ eẽ solliciti ne pdamꝰ vitã eternã: qõ erit si inueniamur iparati p carẽtiã gfe in morte: ꝛ hoc est qõ dicit: k Illud aũt scitote ꝛc. ꝛ ps lfa. Secũdũ exẽpluz ponit ibi: Quis putas. de seruo pfisfamilias q sollicitus est regere domũ sibi cõmissaz: nõ solũ in ꝑsentia dñi sz etiã in absentia: vt sic veniẽs dñs cũ remuneret. si aũt in ꝓijs actibꝰ ipsũ inueniat eternaliter puniat. iste aũt seruus est qlibet xpianꝰ q est dispẽsator dñi sui: qõ põt ĩtelligi tripliciter. vno modo in dispẽsatiõe spũaliũ qõ ꝓprie ptinet ad ꝓlatos. alio modo in regimine tẽporaliũ qõ ptinet ad ꝓncipes seculares ꝛ iudices. tertio modo in bono vsu gratiarũ sibi a deo collatarũ ꝛ hoc ptinet ad oẽs. hoc ergo ẽ qõ dicit: Quis putas est fidelis seruus ꝛc. l Quẽ cõstituit dñs sup fami. suã. ꝛ põt respõderi vt ꝑz ex ꝑdictis. Hic est bonꝰ ꝓlatus vel bonus iudex vel etiã bonus simplex xpianus: qz vt dicit in Ecclĩastico. cuilibet mandauit deus de ꝓximo suo. m Ut det cibũ illis in tẽpore. i. auxiliũ in tẽpore necessitatis: ad qõ quilibet predictorum tenetur: vt visum est. n Beatus ille seruus quẽ cũ venerit dñs eius: querens in morte rationẽ seruitij sui: inuenerit sic facientẽ. i. in actibus charitatis se exercentẽ: quia per talia meref beatitudinem: ꝓpter qõ subdif: o Amẽ dico vobis: sup oĩa bona sua ꝓstituet cũ: qz beatitudo eſt statꝰ oĩuz bonoꝝ ꝓgregatiõe pfectꝰ: vt dr̃. iij. de ꝓsolatiõe. p Si aũt dixerit malus seruus ille in cor. suo mo. fa. dñs meus. hoc dicũt illi qui non cogitant de morte. q Et ceperit penitere ꝓseruos suos. i. occupare se in actibus malis ꝛ charitati ꝓtrarijs. r Veniet dominꝰ seruj illius in die qua non sperat: quia nihil est icertius hora mortis. s Et diuidet eum. separando animaz a corpore in morte. t ¶Partemq; eius ponet cuz hypocritis. i. cuz falsis christianis separando ipsuz a beatis ꝛ con-

iungendo

Cū hypocritis ⁊c. Cū illis.s.qui erāt in agro:⁊ qui nolebant:⁊ nihilomin⁹ derelicti sunt. Qui dicunt hypocrite ⁊ in agro⁊ in molis.i.qui bona videbant facere:sed exit⁹ diuerse volūtatis apparuit.

Fletus. ℙer similitudinē mēbro⁊ magnitudo ostendit tormentorum.

Unc simile. Decē ⁊ginib⁹. Virgines sūt oēs C. XXV.

t qui se a luxu scli ptinēt. Quinq;. q⁊ quinq; partita est continētia in carnalib⁹ illecebris. videlz vt in quinq; sensib⁹ contineāt se a voluptatibus.

Et sponse ⁊c. Omnes sil' sunt sponsa q̄ mō desponsata est ⁊go a corruptione seculi. Nubet: cum mortalis immortali cōiungetur.

2 Dora aūt fa.spō. Quia nō est parū tēporis int⁹ p⁊ozē⁊ secūdū aduentū christi. Dormitauerunt ⁊ dormierunt: q⁊ postea suscitandi.

Media aūt nocte. Id est: nullo scicnte vel sperante. Unde dies dñi sicut fur in nocte ita veniet.

Date nobis de oleo ⁊c. Quorum facta aliena fulciūt laude: eadem subtracta deficiunt: ⁊ de cōsuetudine id semper inquirunt vnde gaudere anim⁹ solet. Itaq; hoiuz qui corda non vident testimoniuz volunt habere apud deū: q corpdis inspector est.

Nicolaus

tungendo condemnatis.

a Illic erit fletus ⁊ stridor dentiū.hoc.s.exposita ē ca.xiij. C. XXV

b Unc sile erit re

t gnū celorū. Data lege euangelica:post⁹ saluator ostendit quedā antecedētia iudicium extremū:hic describit ipsum iudicium. Et quia vniuersitas iudicanda distinguitur in tres status: videlicet actiuorū.cōtemplatiuorū: ⁊ etiam prelatorum.ideo diuiditur in tres partes ſm tres parabolas quas hic ponit ad istos tres status ptinentes. ꝓma pertinet ad cōtēplatiuos secūda ad prelatos. ibi: Sicut enī homo peregre ⁊c.tertia ad actiuos. ibi: Cum autē venerit filius hominis. ℙrima in duas.quia primo circa vitaz cōtemplatiuam ponit meritum.⁊ secundo ponit circa hoc examinationis iudiciuz. ibi: Media autem nocte. Dicit ergo ꝓmo: Simile erit regnuz celorum.id est ecclesia militans quantū ad statum cōtemplatiuū. c Decem virginibus.per quas sigūtur vniuersitas cōtemplatiuorū. Numerus enim denarius est primus digitus vel primus limes numerorū. vnde ⁊ numeri sequētes componunt ex denario pluries sumpto vel aliqua parte eius.sicut patet.xx.bis decem.xxx.ter decem.⁊ sic cōsequenter. Similiter.xi.vnū ⁊ decez ⁊.xij.duo ⁊ decez:⁊ sic cōsequēter. ꝓpter qō dixerūt aliqui philosophi q numeri non ꝓcedunt in infinitū sed solum vsq; ad decem. vt habetur. iij. Physico⁊.⁊ ideo denarius numerus bene significat vniuersitatem. Virginitas aūt que tenet supremū gradum in virtute castitatis significat vitaz cōtemplatiuā: quia castitas eleuat mentē a carnalib⁹:⁊ sicut exponit intellectū ad cōtemplationē veritatis:sic ecōtrario luxuria deprimit mentem ⁊ causat hebetudinē intellectus:⁊ sic reddit hominē bestialez. ꝓpter quod.j. Ethico⁊ vita voluptuosa vocat vita pecudum. d Que accipiētes lampades:lampades iste sunt opera vite cōtemplatiue q̄ sunt bona de genere. e Exierunt obuiam sponso ⁊ sponse. Ad hoc debet ordinari exercitium vite cōtemplatiue vt homo possit secure ⁊ decenter obuiare christo veniēti ad iudicium qui tunc coniunget sibi ecclesiā totaliter mundatā non habētem maculam neq; rugam. f Quinq; ex eis erant fatue ⁊ quinq; prudentes. ℙrudentia autē est virtus directiua operū humanoz in finem debitum: ꝓpter qō a philosophis ⁊ a sanctis dicit auriga virtutū. Virgines aūt prudentes sunt cōtemplatiui seu religiosi opera sua bona de genere ad finem debitū ordinantes: videlicet ad gloriā dei ꝑncipaliter: ad pfectionez sui ⁊ p edificationē ꝓximi cōsequēter:⁊ q⁊ fatuitas est ꝓuatio prudētie contraria:ideo fatue virgines dicit cōtēplatiui a ꝑdicto fine deuiātes: ꝓpriā gloriā ⁊ fauorē hoiuz vel questū ꝑncipaliter intendētes.⁊ merito dicuntur ⁊ginēs fatue:q⁊ bonū op⁹ de genere perdūt ꝓpter defectū intētōis recte. g Sz quinq; fatue accep.lampa.nō sūp. oleū secū. Oleū istud ē spūale

ſ licet nō fuisset hypocrita ſ p calore

hypocritis:illic erit fletus ⁊ stri/

ſ. p frigore

dor dentium. C. XXV.

ſ hec par abola tam ad subiectos q̄ ad ꝓlatos refert ſ aliud de eodē exēplum

Unc simile erit regnum

ſ ecclesia ꝓmixta oibus religiose q̄ sup

celorum decem virgini/

flitiose continentibus

bus: q̄e accipientes lampades

ſ opa que fm cōtinētiā fiūt † ſ cōcordauerūt volūtati sponsi ⁊ matris ecclesie

suas † exierūt obuiam sponso

† ſ q⁊ veritati seruiūt p laudibus holum

⁊ spose. † Quinq; autem ex eis

ſ q⁊ veritati seruiūt p eterna.s.ꝓmijs

erant fatue ⁊ quinq; prudentes.

ſ accepta ostensiōe bonoz operū

Sed qūinq; fatue acceptis lam

padibus non sumpserunt ole/

ſ gloriam intra conscientiam vel oleū est letitia mētis quaz habet qui intus deo placet

um secum. ℙrudentes ⁊o acce/

ſ ostensione bonorum operuz

perunt † oleum in vasis suis cuz

† ſ nitorem glorie ſ .i.in conscienciys suis

lampadibus.] Dora autem

ſ iudiciū differēte extremū ſ añ mortē lāguoribus

faciente sponso: dormitauerunt

ſ electi ⁊ reprobi ſ somno mortis

omnes ⁊ dormierunt. Media

ſ securos olbus ſ in ispirato ſ in voce archangeli ⁊ in tuba dei

autem nocte clamor factus est ec/

† ſ ad sociandā sibi perpetuo virginem ſ occurrite

ce sponsus † venit: exite obuiam

Extinēguūtur ⁊c. Id est:aduentu iudicis intus obscurant: ⁊ a deo non habent mercedem:q⁊ receperunt laudem.

Ne forte nō. Quia quisq; ꝓ se rōnē reddet:nec alieno testimonio iuuatur quis apud deum:cui secreta patent ⁊ vix sibi quisq; sufficit vt ei perhibeat testimonium conscientia sua.

ei in aera ſ a somno mortis ſ boni ⁊ mali

ei. Tunc surrexerunt omnes vir

ſ cōtinētes ſ numerauerunt secum opera sua p q bus remunerationem expectant

gines ille:⁊ ornauerunt lampa/

† ſ sua fiducia decepte intus vacue dicunt ꝓximis

des suas. † Fatue autem sapien/

† ſ testimoniū laudū:dicēdo de opib⁹ nr̄is qō videtis

tibus dixerunt: Date nobis de

† ſ opera nostra que boibus data videbant

oleo vestro q⁊ † lampades nostre

† ſ nō de auaricia sz fiore:q⁊ in illo die testimoniū cuiusq; vix sufficiet sibi nedū sibi ⁊ ꝓximo

extinguūt. † Responderunt pru/

† ſ increpando ſ ste.i.modo videamus quid vos adiuuet qui vobis laudes vēdere consueuerāt

dentes dicentes: Ne forte nō suf

ficiat nobis ⁊ vobis: † Ite pot⁹

† ſ venamini laudes vro more ſ nō dāt cōsilium:sz ex obliquo commemorant crimen earum

ad vēdentes] ⁊ † emite vobis. Cū

aūt irent emere: venit sponsus

† ſ quibus conscientia dabat bonum testimonium

⁊ q̄e parate erant intrauerunt

† ſ vbi munda anima verbo dei copulatur

cum eo ad † nuptias: ⁊ clausa est

ſ aditus regni celestis: quia precibus postea nullꝰ poterit aditus post iudicium

ianua. Nouissime ⁊o veniunt

⁊ relique virgines dicentes: Do

ſ dolore repulsionis compulse appellationem ingerunt dominationis

mine domine aperi nob: At illē

† ſ ideo vos desero q⁊ p vite meritū nō recognosco

respondens ait: Amē † dico vobis

Ne forte. Unusq;q; ꝓ suis opib⁹ mercedem suscipit: nec possunt in die iudicij aliorum virtutes: aliorum vitia sublenare.

Ad vendētes ⁊c. Vendentes sunt adulatores: qui dant laudem ⁊ accipiunt aliquaz mercedem.

Dum aūt irent ⁊c. Inclinātibus se illis in ea que foris sunt ⁊ solita gaudia requirentib⁹ cum interna non mouerūt: venit ille q iudicat.

Et clausa est ianua ⁊c. ℙost iudicium magna est ei⁹ securitas cui⁹ est ante ineffabilis misericordia.

Nouissime ⁊o. ⁊c. ℙer veram pniam.per infructuosas lachrymas pulsant foris relig⁊e. Nō dī q⁊ emerūt oleū:q⁊ nullo iam remanēte gaudio de alienis laudib⁹:in angustijs redeūt ad implorationem dei.

Uigilate. Videlz vt testimoniū bone ꝓscie nobis ꝓparem⁹:ne cū fatuis virginibus foris re/ Luce.13.c.

de lyra

gaudiū qō orit ex opib⁹ bonis factis ꝓpter deū: de quo dicit apostol⁹ ad ℙhil. iiij. Gaudete in dño semp. Hoc autem oleū nō habēt ⁊ginес fatue ꝓpter defectū intētōis recte:lz habeāt lāpades.i.opa bona de genere. h ℙrudētes ⁊o acceperūt oleū ⁊c.] q⁊ ꝓpter rectitudinē intētiōis gaudent in dño de suis opib⁹ bonis. Dicit aūt gaudiū istud oleū q⁊ nutrit ⁊ fouet ignē charitatis.ex hoc enī q⁊ aliqs delectat in opere: forti⁹ ⁊ melius ꝙperat fm plm ⁊ per cōsequēs disponit vt ei maior charitas infundat.

Dora aūt facientes spōso dormitauerūt oēs ⁊ dormierūt. Dora ista est occursus tpis ab ascensiōe xpi vsq; ad diē iudicij:qō tēp⁹ ꝓpter longitudinē vocat hic moram:lā enī durauit p mille ducētos⁊ septuagintaqnq; annos:⁊ residuū est nobis incertū. In hoc aūt tpis interuallo moriuntur oēs tam boni q̄ mali que qdē mors sigūtur hic p dormitionē: q⁊ ita facilit⁊ excitabūt a morte p christū ad iudiciū venientē:sicut hō pur⁹ excitat aliū dormientē. l⁊ Media aūt nocte. Hic ponit examinatiōis iudiciū circa p̄dicta opa cōtēplantiū. dicit ergo: Media aūt nocte.nō est intelligenduz per hoc q⁊ iudiciū extremū sit celebrādū de nocte ſ de die ꝓut dicit apls.j. Cor.iij. Dies dñi declarabit ⁊c.ſ q⁊ tēp⁹ iudicij est nobis occultū vt ptz ex p̄cedēti ca.iō hoc sigūt p hoc qō dī: Media aūt nocte.q⁊ illa q̄ fiunt media nocte sūt hoib⁹ occulta. l Clamor aūt fact⁹ est.i.vox xpi vel angelorū ad vacandū mortuos ad iudiciū:vt dicit.j.co.ca. m Tūc surrexerūt oēs ⁊gines ille:q⁊ oēs resurgēt boni ⁊ mali vt appareāt in iudicio xpi. n Et orna.lam.suas.iste ornatus nō est aliud q̄ recursus ad mortē cogitando de iustitia suoz operū ⁊ bonitatē circūstantiarū. o Fatue aūt sa.di.da.nobis ⁊c. Ista petitio vana ⁊ respōsio negatiua significat q⁊ nullus ad aliū q̄tūcūq; iustū potuit recurrere ꝓ auxilio habēdo:nec aliquis q̄tūcūq; iust⁹ poterit aliū iuuare ſ sibi soli sufficiet iustitia sua.⁊ hoc ē qō subdit. p Ne forte nō sufficiat nobis ⁊ vobis ⁊c.] exprobratio ē ꝓteritе fatuitat⁊ in ſ q⁊ bona opa de genere dederūt ꝓpter fauorē laudis hūane:q⁊ vēditores olei sūt adulatores fm Aug.q.d.ꝓsiderate qd valuit vob ne

mancamus. Et q; paratos nos inuenire desiderat. subiecit aliã de eadem re parabolam. Peregre. Locus terra carnis est: ergo christus carnem nostram ad peregrina duxit quãdo celum ascendit.

Nescitis diem. Non solũ diem iudicij: sed diem mortis cuiusq; vel horã in qua qui paratꝰ inuenit: & tunc paratus inuenietur.

Et precius. Non locũ mutãs: ꝺ liberã eis potestatẽ operandi permittens.

Luce.19.b

marc.13.d.

Operatꝰ est &c. A visibilibꝰ se custodiẽdo: alios, p posse exhortãdo: vt de visibilibꝰ ad invisibilia transeant. Vel

B

vtriq; sexui predicãdo & de bonis moribus informando: geminauit accepta talenta.

Posuit ra. cũ. Cepit singulos actꝰ discutere accusãte sciẽtia auũ quẽq; vel accusate.

Ecce alia quinq;. Quotquot ab erroꝛe cõuertit: tot dño obtulit: testimoniũ sibi dante conscientia q; per grãm sibi datam nõ tm̃ sibi, pfuit sed etiam quos potuit lucrifecit.

Sup pauca. Pauca sunt bona psentis vite q̃ uis multa videant: q; non sine alicuiꝰ molestie admixtiõe sunt. Multa autẽ bona eterna q̃ sunt sine omni corruptionis

Luce.16.a

molestia.

Intra in gau. &c. Admixtꝰ choris angeloꝝ sic intꝰ letare de munere vt tã nõ sit q; exteriꝰ doleas de corruptõe.

Qui duo ta. Iste viribꝰ suis quicqd in lege dei didicerat in euangelio duplicauit. Siue sciam & opa psentis vite future btitudinis typos intellexit.

Durus. Quia arꝺua ẽ via q̃ ducit advitã et q; ꝯto gradus altioꝛ: tanto casus grauioꝛ.

Et timens abi &c. Et timẽs aggredi altioris vite gradũ: ne alteriꝰ

ꝺ ecce quo parabola tendit

nescio vos. Vigilãte itaq; quia nescitis diem neq; horã. Sicut enim homo peregre proficiscens

† ꝺ edit dona hominibus naturalia & gratuita

vocauit seruos suos † & trãdidit illis bona sua. Et vni dedit q;q;

ꝺ exteriozum scientiam quinq; sensibus acquisitam † ꝺ intellectum & operationeꝝ

talenta: alij autem† duo: alij vno

ꝺ intellectũ ꝺ nõ p largitate vel parcitate alij, plus: alij, minus: sed p viribus acciptentium

vnum. vnicuiq; scõm propriam virtutem: & profectus est statim.

ꝺ pmouit ꝺ sciam exteriozem & si mystica non penetret

Abijt aũt q quiq; talẽta accepe/

ꝺ dum se a visibilium voluptate custodit ab his etiam amouendo compescit

rat & operatus est in eis: & lucratus est alia quinq;. Similiter q

ꝺ intellectũ & opationẽ †ꝺ pdicãdo & mira opando tales instruit q; itidẽ florent scientia & opere.

duo accepit† lucratꝰ ẽ alia duo.

ꝺ intellectũ ꝺ abiẽs p se: ꝺ nõ rediẽs p se

Qui aũt vnus acceperat abiens

ꝺ terrenis actibꝰ se applicauit nec lucrũ spuale ꝯsiuit

fodit in terrã & abscondit pecuniã

† ꝺ qõ est ab ascẽsione dñi vsq; ad secũdũ aduentus

am domini sui. † Post multum

ꝺ ad iudicandum

vo temporis vẽit dominꝰ seruorum illoꝝ & põsuit rationeꝝ cum

ꝺ preparans se ad reddendam rationem

eis. Et accedens qui quinq; talẽta acceperat: obtulit alia quinq; talenta dicens: Domine quinq; talenta tradidisti mihi: ecce alia quinq; superlucratus sum. Ait illi

ꝺ non tua queres sed que iesu christi

dñs eius: Euge serue bone & fidelis: q; supra pauca fuisti fidelis

† ꝺ gaudens dñs in gaudiũ intrare iubet

supra multa te ꝓstituam† intra in

gaudium dñi tui. Accessit autem & q; duo talenta acceperat & ait: Dñe: duo talenta mihi tradidisti: ecce alia duo lucratus sum.

† ꝺ non tua querens: sed que iesu christi.

Ait illi dñs eius: † Euge serue bone & fidelis q; supra pauca fuisti fidelis supra multa te cõstituam

ꝺ accipe qõ oculus non vidit nec auris audiuit

intra in gaudium domini tui. Accessit

ꝺ infelicissimum hebenos a, sua ꝺ sciẽtia testimonium

cedens autẽ & qui vnum talentũ acceperat ait: Domine: scio quia

† ꝺ non parcis: sed precipis falce iudicij tui eos quibus legem non commisisti ꝺ vel austerus

homo† durus es: metis vbi nõ

† ꝺ in regno tuo bonos etiam ex gẽtibus: & ex eorum comparatione qui naturalem legem seruant. dãnas eos qui negligunt scripturas

semiasti: † & pgregas vbi nõ spar

ꝺ per liberum arbitrium

sisti: & timẽns abij & abscondi talentum tuum i terra. Ecce habes qõ tuum est. Respondens autem dñs eius dixit ei: Serue male & piger

ꝺ superbe qui calumniam facis domino ꝺ qui lucrum facere neglexisti

piger sciebas q; meto vbi non semino: & congrego vbi nõ sparsi.

ꝺ quia etiam ab his exigo quibus non commisi ad erogandum ꝺ diuinum sermonem

Oportuit enim te pecuniã meam

† ꝺ numulariꝝ sunt qui predicationem auditam valent verbis & opere exercere

† ꝺ id est merita dicutiens quod meum est cum vsuris & te per gratiam bene dispensatam & per te acquisitos

cõmittere† numulariis & veniẽs ego recepissem vtiq; quod meũ est cum vsura. Tollite itaq; ab eo

ꝺ intellectum ꝺ qui exteriora bene amministrauit sed intellectu adhuc vacuus fuit

talentum & date ei qui habet de/

de lyra

tũ. ꝓpter hoc seq&: n Sup mlta te ꝓstituã &c. & ptz. o Accessit aũt & q vnũ talentũ accepat: q; mali & inuiti apparebũt in extremo iudicio diuino ꝓspectui. p Ait: dñe scio q; durꝰ es. tũ q; deꝝa fuis suis regrit opa ardua. ꝺ opa vtut: tũ q; in iudicio durꝰ erit q mõ est pius & mansuetus. q Abscõdis vbi nõ semiasti &c. ꝛ intelligit duplr. Uno mõ q; nõ solũ regrit in plat; ecclie bona in, ppria psona: ꝛ etiã i aliena: q; coꝛ officiũ ẽ inducere alios ad bonũ. Alio mõ q; regrit ab hoiẽ opa meritoria vite etne & tm̃ nõ semiauit in nã hois pncipiũ sufficiẽs huiꝰ opis. Nõ enim ex puris nãlibus nõ põt mereri vitã eternã: imo ꝺnũ dicere ẽ hereſis pelagiana. non tm̃ deꝰ iuste regrit opa meritoria vite etne: q; si hõ faciat qõ in se ẽ deꝰ infũdit sibi grãz p quã põt pdictũ opꝰ exercere. r Et ti. abij & abscõ. ta. q; ex pusillanimitate aliq refugiũt aggredi opa vtutũ & declinãt ad vitia & ad sola terrena q̃rẽda curãtes tm̃ de coꝛpe & nullo mõ de ala. ꝓpter qõ seq&: s Ecce habes qõ tuũ ẽ. q; aliq ad tãtã insaniã deueniũt q; dicũt: deꝰ fecit alam curet de ea si voluerit. Alij aũt psumẽtes credũt hẽ gloriã sine merito dicẽtes: deꝰ nõ fecit alam, p damnatiõe: ipsam saluabit & trahet ad se. t Ridens aũt dñs eiꝰ dixit ei: serue male & piger &c. Et vbi enim suo cuz cõdẽnat q; in iudicio ꝺscietia vniuscuiusq; testificabit ꝓtra se. v Sciebas q; meto &c. q. d. ex quo sciebas me esse durũ in repetẽdo multiplicationẽ talentoꝝ tibi traditoꝝ per exercitiũ bonoꝝ operũ: ex hoc ostendis te iuste cõdemnãdũ. ꝓpter qõ seq&: x Tollite itaq; ab eo talentum: q; bona diuinitus collata non cedent ad gloriam male operãtibus vel otiosis sed magis ad penam. y Et date ei qui habet decez talenta: quia damnatio reproborum cedet in gloriam electorum: sm̃ q; scribitur in psal. Letabitur iustus cum viderit vindictam &c. ꝓpter quod etiam sequitur.

Nicolaus

soli electi a deo cognoscũt. Et in fine huiꝰ parabole ad nostrã instructionẽ concludit. a Vigilate itaq;. ad habendam. s. fidẽ formatam charitate. b Quia nescitis diẽ neq; horã. s. nec per ꝓsequens status p die iudicij. q; sicut dictũ est in tali statu psentabit q̃libet in iudicio in quo inuenit in morte. c Sicut enim hõ peregre. Hic ponit secũda pabola q; ptinet ad platos: Et ꝓmo circa statũ coꝛ describit meritũ & demeritũ, ꝓpe actiõis. secõo iudiciũ discretiõis. ibi: Post mltũ vo tpis. dic q; ꝓxio: Sic hõ pegre, pficiscẽs. hõ iste ẽ ibs xps q; ls sm̃ dinitatẽ nõ possit, pficisci de loco ad locũ: q; sic ẽ vbiq; sp & de necessitate: sm̃ tm̃ nãz hũanã pegre, pfectꝰ ẽ q̃ ascẽdit in celũ: q; locꝰ, ppriꝰ doluz cõpsitoꝝ ex elemẽtis vbi nãlit gescũt est tra. vt hi. li. de gñatõe. q; elemẽta grauia excedũt i eis sm̃ q̃titatẽ molis. d Vocauit ser. su. i. platos ecclie q; spãli mõ sit ciꝰ fui. e Et tra. il. bo. sua. bona. s. nãe: bona gr̃e grat; date: bona scie: bona potẽtie: & bona opulẽtie. & dicũt talẽta q; p bonũ vsũ taliũ põt hõ sibi acgrere eclestiũ ꝓmiũ. f Et vni de. q;q; ta. &c. q; aliq hñt oia ista a deo sibi collata: alij plura istoꝝ: & alij vnũ tm̃. g Abiit aũt &c. q; aliq fũt q; ista talẽta multiplicãt & gemiñt bñ vtẽdo pdict; ad sui pfectionẽ, primi cdificatõez. Alij aũt abscõdũt in ꝛa q; pdict; vtũ ad mũdi gliã & tpale lucrũ seu q̃stũ. h Post mul. vo tẽ. Hic ponit circa pdicta examinatõis iudiciũ: Post mltũ vo tpis venit dñs seruoꝝ illoꝝ. q; magnũ tẽpꝰ ẽ ab ascẽsiõe xpi in celũ vsq; ad aduẽtũ ciꝰ ad iudiciũ vt pdictũ ẽ. i Et posuit rõnẽ cũ ser. suis. q; tunc districte exiget rõnẽ de bonis ab eo collat: bñ operãtes remunerãdo, ꝓ[illegible] qõ seq&: k Euge. interiectio ẽ gaudẽtis. l Serue bone & fidelis. q̃ens in suis actibꝰ gliã: dñi nõ suã. m Quia sup pauca fuisti fidelis. bona enim i hac vita collata hoi pua fũt respectu bonoꝝ glie: q; ibi cõferẽt hoi bonũ infinitũ.

salutẽ querẽs ipse periclitarer: abscondi: nõ ꝺdicauĩ qõ te donãte intellexi.

In terra: in carnali vita subsistẽs: sicut habui sic tenui nõ augens vel minuẽs. Nota q; piger seruꝰ inertiã nõ excusat & suppõit calũniãdo dñm: & dicit se prudẽter fecisse: ne dũ lucra querit periclitẽ etiã de sorte: & vocat eũ duruũ cui tm̃ nõ seruit' ad lucrũ. Qui silẽs fũt in ecclesia qui melioris vite vias aggredi metuunt. & facere in ignauia non verent: & cum se pctoꝛes cõsideraꝛ: sanctitatis viaz arripere timẽt: & tamẽ in iniqtatibꝰ remanere nõ timẽt. Quoꝝ petrus adhuc infirmꝰ spẽm tenuit cũ viso piscium miraculo dixit: Exi a me dñe: q; hõ pctoꝛ sum. Immo si pctoꝛes: deũ a te non repellas: qõ faciunt hi qui videntes se infirmos nolunt ad meliora ꝓgredi. pctoꝛes quidez se fatẽtur & dñm repellunt: & velut in perturbatione cõsilium non habẽt. Duz moriuntur et vitam timent: hac sibi blandientes peruersitate: quasi dicerent. Sufficit mihi de me rationem reddere qd opus est aliis ministrare: vt ꝺ eis quoq; cogar rõnẽ reddere? Cũ etiam hi inexcusabiles sint qui nõ audita lege vel euangelio dormierũt: cũ per creaturam deum cognoscere potuerũt. Unde dicitur. Abscto vbi non semino &c.

c

Sciebas q;. Quare ista cogitatio nõ incussit tibi timoꝛẽ: vt scires me mea diligẽtius ꝺsiturũ. Quod dixit, p excusatione ꝺtiẽ in culpam.

Numulariis. Uel ceteris doctoribꝰ vt apostolis & epis: vel cunctis credẽtibꝰ qui possũt pecuniam duplicare.

Et date ei &c. Hoc in ecclia fieri plurũq; videmꝰ: q; pleriq; duz bñ ministrãt exteriora q̃ accipiũt per adiũctã grãz: ad intellectuz quoq; mysticum perducunt.

8.13.b. marc. 4. Luce.8.c.

Omni enī. Multi enī natura licet sapiētes ⁊ acuti si sint desides per dunt bonū nature ⁊ premiū qō erat eis ꝓmissuz videt trāsire ad alios qui qō habēt mīs ꝑ naturā acgrūt per industriā: vel qui hz fidē ⁊ bonā vo luntatē etiā si mīs hz in opere dabit ei a bono iudice. Sz qui fidē nō hz etiā vtutes quas naturaliter hz perdit: sine qua nō sunt vtutes. Vel q ha bet amoꝛez verbi dat ei sensus intelligendi. Qui vo nō hz etiā si naturali studio callet deficit. Vel q nō hz charitatē amit tit oē bonū qō habet.

Nota q hoc qō cuiqz dat in rebꝰ mūdanis vel spūalibꝰ ꝓ talēto imputatur de quo ē rōnē redditurus.

Cū aūt. Tradēdo in ꝓmo cruci premisit gloriā triūphantis vt securatura scandala hac promissione compensaret.

Post parabolas de fine mūdi: nūc exeḡt domīs modum futuri iudicij.

Omnes an. ⁊c. Qui testes sūt humanoꝝ actuū ꝙ q̄z custodita bene vel male egerunt.

Oues ab hedis. Duo ordines erūt in iudicio: electoꝝ. s. ⁊ reproboꝝ. Sed electoruz: alii iudicabūt: quibꝰ dicitur: Sedebitis ⁊ vos sup se. xti. iu. xij. trī. israel. Alij iudicabunē: quibus dicitur: Esuriui ⁊ dedistis mihi man. Item reproborum: alij qui extra ecclesiam sunt nō iudicabuntur: alij qui iudicabunē quibꝰ dicit. Esuriui ⁊ nō dedistis m. m. ⁊c.

Hedos. Hedꝰ est

Nicolaus

a Habēti dabit ⁊ abū
d dabit: q̄z ei q reperiet in gratia dabitur gloria: ⁊ abūdabit nō solū de sua ⁊ alioꝝ glorificatiōe: sed etiā de impletione diuine iusticie in maloꝝ reprobatione. b Et aūt qui non habet ⁊ quod videtur habere auferet ab eo: quia ei qui non inuētus fuerit in gratia in morte: bona nature ⁊ gratie que habuit credēt ei ad penam. c Et inutilem seruuz eiicite in tenebras exteriores. peccatores enim modo solum habent tenebras inferiores que sunt tenebre mentis. in inferno autem habebūt cum hoc tenebras corporales que sunt tenebre exteriores. d Ibi erit fletus ⁊ stridoꝛ dentium. id est doloꝛ mentis ⁊ corporis: ⁊ ad ista reducitur omnis pena infernalis. e Cum autem venerit filius. Hic ponitur tertia parabola que pertinet ad actiuos: ad quos pertinet se exercere in actibus misericordie ꝓ quo exercitio remunerabuntur. desistentes autem a talibus cōdemnabūtur. Dicit ergo: Cum autem venerit filius hominis. licz enim idem sit filius dei ⁊ hominis. facit tamē mentionez de filio hominis: quia in forma humana venturus est ad iudicium. f In maiestate sua. quia tunc apparebit in forma hominis gloriosa: qui in primo aduētu apparuit in forma passibili ⁊ infirma. g Et omnes angeli eius cum eo: tum ꝓpter honorem iudicis: tum ꝓpter executionē iudicij: quia ministerio sanctoꝝ angeloꝝ deducent electi ad celum: ꝙ malos angelos reprobi trahent ad infernum. h Tunc sedebit super sedem maiestatis sue. per hoc sigt potestatē iudiciariam que data est christo homini. i Et congregabunt ante euz omnes gentes. quia nullus tūc poterit latere. k Et separabit eos adinuicem. quia iusticia cuiuslibet ⁊ malicia apparebit omnibꝰ manifeste. ⁊ talis distinctio vocatur separatio. ⁊ cum hoc forte distinguent sm situ. l Sicut pastoꝛ segregat oues ab hedis. per oues intelligunt iusti ꝓpter eoꝝ innocentiam. per hedos reprobi propter eoꝝ nequitiaz. hedus enī quādo crescit est animal fetidū ⁊ luxuriosuz. vnde ⁊ in lege hyrcus offerebat pro peccato principis. vt habetur Leuit. iiij. m Et statuet oues quidem a dextris. id est in potioribus bonis. quia sancti transferent ad gloriam. n Hedos autem a sinistris: quia mali distribuentur ad penam. vel quia forte sic erunt depositi sm situm in iudicio: quia dextera est locus honorabilior. ⁊ ideo conuenit

† ſ studiō verbi erogādi dabit gratia super gratiam
cem taléta. Omni enim † habēti
dabitur ⁊ abundabit. Ei aūtem
ſ hoc studiū vel charitatem
qui nō habet ⁊ quod videt ha/

ſ vel naturali ingenio vel litterali studio quia nulla dulcedine interne sapientie gaudebit
† ſ fructuosum qui sponte ⁊ negligētia sua corruit in interiores tenebras
bere auferetur ab eo: ⁊† inūtilem
ſ non discretio vt in illis fuit
seruum eijcite in tenebras exteri
ores: ibi erit fletus ⁊ stridoꝛ den/
ſ in scō aduēm ſ q ē ⁊ filius dei
tium. Cūm autem venerit filius
† ſ in diuinitate q̄ iudicabit q ꝑus venit in hūilitate
hominis in maiestate sua: ⁊ ōm
nes angeli eius cum eo: tūnc se/
ſ regēt ſ ecclīaz i qua tūc appgrebit ois potētia ei⁹
debit super sedem maiestatis sue
⁊ cōgregabuntur ante euz om
ſ ois ꝛēporis ois cōditionis: ois sexus: omnis etatis
nes gentes ⁊ seperābit eos ab in
† ſ qui posuit animam ꝓ o. s. ſ bonos
uicem: sicut† pastoꝛ segregat oues
ſ a malis ſ cōfirmabit in beatitudine bonos
ab hedis. Et stātuet oues quidē
a dextris suis: hedos aūtē a sini/
ſ in miseriā eterna ſ regum ſ ad dextrā
stris. Tūnc dicet rex his qui a de
ſ ad dextrā
xtris eius erunt. † Uenite benedi
nē ptinēt † ſ inuitat ad regnū nō expellit ad penam.
cti patris mei pōssidete pāratum
vobis regnū a constitutione mū
di. Esuriui enim ⁊ dedistis mihi
mānducare. Sitiui: ⁊ dedistis mi
hi bibere. Hospes eram: ⁊ colle
gistis me. Nudus: ⁊ cooperuistis me. Infirmus ⁊ in carcere: ⁊ non visitastis me. Tunc respondebunt ei ⁊ ipsi dicentes: Dōmine quando te vidimus esurientem: aut sitientē: aut hospitez: aut nudum: aut infirmuz: vel in carcere: ⁊ non ministrauimus tibi? Tunc respondebit illis dicens: Amen dico vobis quamdiu non fecistis uni de minimis istis: nec mihi fecistis. Et ibunt hi in supplicium eternum: iusti autem in vitam eternam.

e Et inutilem seruuz eiicite in tenebras exteriores. peccatores enim modo solum habent tenebras inferiores que sunt tenebre mentis. in inferno autem habebūt cum hoc tenebras corporales que sunt tenebre exteriores. d Ibi erit fletus ⁊ stridoꝛ dentium. id est doloꝛ mentis ⁊ corporis: ⁊ ad ista reducitur omnis pena infernalis. e Cum autem venerit filius. Hic ponitur tertia parabola que pertinet ad actiuos: ad quos pertinet se exercere in actibus misericordie ꝓ quo exercitio remunerabuntur. desistentes autem a talibus cōdemnabūtur. Dicit ergo: Cum autem venerit filius hominis. licz enim idem sit filius dei ⁊ hominis. facit tamē mentionez de filio hominis: quia in forma humana venturus est ad iudicium. f In maiestate sua. quia tunc apparebit in forma hominis gloriosa: qui in primo aduētu apparuit in forma passibili ⁊ infirma. g Et omnes angeli eius cum eo: tum ꝓpter honorem iudicis: tum ꝓpter executionē iudicij: quia ministerio sanctoꝝ angeloꝝ deducent electi ad celum: ꝙ malos angelos reprobi trahent ad infernum. h Tunc sedebit super sedem maiestatis sue. per hoc sigt potestatē iudiciariam que data est christo homini. i Et congregabunt ante euz omnes gentes. quia nullus tūc poterit latere. k Et separabit eos adinuicem. quia iusticia cuiuslibet ⁊ malicia apparebit omnibꝰ manifeste. ⁊ talis distinctio vocatur separatio. ⁊ cum hoc forte distinguent sm situ. l Sicut pastoꝛ segregat oues ab hedis. per oues intelligunt iusti ꝓpter eoꝝ innocentiam. per hedos reprobi propter eoꝝ nequitiaz. hedus enī quādo crescit est animal fetidū ⁊ luxuriosuz. vnde ⁊ in lege hyrcus offerebat pro peccato principis. vt habetur Leuit. iiij. m Et statuet oues quidem a dextris. id est in potioribus bonis. quia sancti transferent ad gloriam. n Hedos autem a sinistris: quia mali distribuentur ad penam. vel quia forte sic erunt depositi sm situm in iudicio: quia dextera est locus honorabilior. ⁊ ideo conuenit animal peculeū ⁊ olidū: qui ꝓ peccatis offerebat in lege. ⁊ significat peccatoꝛes: nec dicit capras que possunt habere fetus.

Benedicti pa. Beneficio patris mei promoti ad obtinendā gloriam in q̄ sine coꝛruptiōe regnet: ad quā ꝑdestinati estis a cōstitutione mundi.

Ad litteraz: nota opera misericordie. Mystice: charitate perfectionem.

In carcere erā: ⁊ venistis ad me. Tunc respondebunt ei iusti dicētes: Domine: quando vidimus te esurientē ⁊ pauimus te: sitientem ⁊ dedimus tibi potum? Qñ autem te vidimus hospitem ⁊ collegimus te? Aut nudum ⁊ cooperuimus te? Aut quando te vidimus infirmum aut in carcere ⁊ venimus ad te? Et respondens rex dicet illis: Amen dico vobis.
ſ innuit se nō dixisse generaliter ⁊ oībus pauperibꝰ sed de his qui pauperes sunt spū
Quādiu fecistis uni de his fratri
ſ mihi capiti in membris
bus meis minimis mihi fecistis.
† ſ a sinistris sunt qui sinistra. i. presentia ꝙdiu viuerunt ardenter amauerunt
Tūc dicet rex ⁊ his q†a sinistris
† ſ vt tollatur impius ne vi. g. dei † ſ qz visi sunt esse cum eo dum permixti sunt bonis mali
eius erunt. † Discedite a me ma/
ſ iudiciū fiet ei sine mia q̄ nō fecit miam
ledicti in ignem eternum qui pa/
ſ preordinatus a cōstitutiōe mūdi: vt bonis regnum
ratus est diabolo ⁊ angelis eius.
Esuriui enim ⁊ non dedistis mi
hi manducare: sitiui: ⁊ non dedistis mihi potum: hospes eram: ⁊ non collegistis me. Nudus: ⁊ non cooperuistis me. Infirmus ⁊ in carcere: ⁊ non visitastis me. Tunc respondebunt ei ⁊ ipsi dicentes: Dōmine quando te vidimus esurientem: aut sitientē: aut hospitez: aut nudum: aut infirmuz: vel in carcere: ⁊ non ministrauimus tibi? Tunc respondebit illis dicens: Amen dico vobis quamdiu non fecistis uni de minimis istis: nec mihi fecistis. Et ibunt hi in supplicium eternum: iusti autem in vitam eternam.

Qui esurientē ⁊ sitientez iusticiam pane verbi reficit: vel potu sapiētie refrigerat: charitatis agit opera: ⁊ qui errantez in domū matris ecclesie revocat: ⁊ qui infirmuz in fide assumit: ⁊ qui tribulatiōe aliqua seu carcere tristicie oppīsso subuenit cōpatiendo vel consolando: veraz dilectionē adimplet.

Tūc respon. Non diffidentes de verbis domini: sed vel stupentes pro magnitudine maiestatis regis. Vel quia parum videtur illis omne bonuz quod fecerūt. Unde dicit. Non sūt condigne passiones huius t. ad fu. glo. ⁊c.

Ex his fratribus. Fratres mei ⁊ mater sūt qui faciunt voluntatem patris mei.

Non dedistis ⁊c. Quid meretur qui aliena rapuit: si eternaliter dānatur qui de suo non dedit? s. 7. d. Luce. 13. f.

Dñe quādo. Excusare se satagūt ꝙsi deū fallere possint: q homines fallebāt. Sz nō habēt excusationē q puerti a malis et agere elemosynas noluerūt: vñ sequit: Quādiu nō fecistis uni ⁊c.

de lyra

electis. o Tūc dicet rex his qui a dextris eius erūt: venite benedicti patris mei. id ē a pfe meo. p Possidete. id ē eternaliter tenete. q Paratum vobis regnum a constitutione mundi. qz a principio mūdi factum est celū empyreū quod est locus btoꝝ. r Esuriui enim ⁊ dedistis mihi mānducare ⁊c. Hic tanguntur sex opera misericordie que sunt necessaria ex parte corporis. ⁊ intelligit per hoc septimū quod est sepelire mortuos. Sufficientia autē istoruz hoc modo accipit: quia homo in vita presenti ꝓmo indiget ex parte corporis alimēto sine quo nō potest esse. ⁊ hoc alimentū duplex est. vnum est calidū ⁊ siccum. ⁊ hoc vocat cibus. ⁊ sic vnum opus misericordie est pascere esurientem. vnde dicit pbūs. de anima: ꝙ esuries est appetitus calidi ⁊ sicci: ⁊ aliud est alimentū corporis frigidum ⁊ humidū. ⁊ illud vocatur potus. ⁊ sic secundū opus misericordie est potare sitientem. ⁊ sic dicit. ij. de anima: ꝙ sitis est appetitus frigidi ⁊ humidi. Secundo indiget aliquo sine quo non pōt bene esse. videlicet indumēto ⁊ domicilio in quo possit regescere. ⁊ sic est duplex op⁹ misericordie. s. vestire nudū ⁊ colligere vel recipere hospitē. Tertio indiget post vitam istam sepultura. ⁊ sic ponitur quintū opus misericordie. s. sepelire mortuū. ista autē quinqz predicta sunt omnibꝰ cōia. Alia sunt duo opera misericordie que impēdūt alicui ex aliquo accidēte supueniēte. vt si aliqs incurrit infirmitatē vl capiat ab hostibꝰ. ⁊ sic accipiūt duo opa q̄ sunt visitare infirmū: ⁊ redimere captiuū. ⁊ in nole redēptiōis intelligit oē bñficiū eis impēsum. Ista aūt septē opa misericordie habent in vno ꝛsu. Visi sito: poto: cibo: redimo: tego: colligo: cōdo. ⁊ sic patz snia ex pdictis. Ista autem septē impensa christifidelibꝰ ꝓpter christū sibi reputat totum factū: quia fideles sunt mēbra eiꝰ. ⁊ econtrario fidelibꝰ denegata sibi reputat denegari. ꝓpter qō facientibꝰ opera misericordie reddit vitam eternam: denegantibus autē penam. Et istis patz lra. Aduertendū tñ. quando dicit: ſ Dñe qñ vidimꝰ te esurientē ⁊c. nō est questio procedens ex ignorantia quia iusti certitudinaliter cognoscēt q opera misericordie facta mēbris xpi christus sibi reputat fieri ⁊ ꝓ talibꝰ certitudinaliter se saluari. Et silr mali scient se damnare ꝓ contrario. sed est questio admiratiōis ꝓ magnitudine gratie que fiet electis ⁊ magnitudine miserie que infligetur reprobis.

Considerandū

In suppliciū eternū ⁊c. Frustra ergo Origenes spondet liberationem post multos annos malis hoīb⁹ ⁊ ipsis dēmonib⁹.

C. XXVI.

T factum ⁊c. De ꝓsūmatiōe scīi ⁊ discretiōe iudicij: vl ab initio euāgelii vsq; ad passionē oīa faciēdo ⁊ p̄dicādo complcuerat.

c

Post sermonē q̄ se vēturū in claritate p̄dixit: passurū se oīndit: vt sacr̄m crucis admixtū eē glie eternitat̄ admoneat.

Scitis q: post bi. Sicut ex Jobis narratiōe colligit: añ sex dies pasche venit iesus bethaniā: ibiq; factus est illud cōuiuiū in q̄ de vnguento p̄cioso fit cōmēoratio. Inde venit hierl̄z sedēs sup asellū: postea gerūt ea q̄ narrant̄ post hunc aduēt̄um hierosolymis acta vel gesta. Ex illo q̄ die q̄ venit iesus bethaniā vsq; ad diē q̄ omnia ista gesta ⁊ dicta sūt intelligim⁹ esse ꝓsūmatum quatriduū: vt occurreret dies quē ante biduū pasche matthe⁹ ⁊ marc⁹ dix finierūt. Mystice Post duos dies clari luminis veteris ⁊ noui testi verū pascha p mūdū celebrat Pascha q̄d hebraice dī phase nō a passiōe: sed a trāsitu noīat. Quia exterminato: viso sanguie in foribꝰ israel trāsiuit cos ⁊ de⁹ auriliū p̄bēs eis desup ambulauit. Mystice. Quia in ea festiuitate agnus dei de hoc mūdo erat trāsitur⁹: vel nos salubri trāsitu. q. de egypto hui⁹ mūdi eductur⁹. Pascha ppie sol⁹ dies dī: quo agn⁹ ad vesperā occidebat. id est. xiiij. luna p̄mi mēsis. xv. luna q̄ egressi sūt de egypto: erāt azima septē dieb⁹. Sz indifferēter ⁊ pascha p dieb⁹ azimoꝝ. ⁊ dies azimorū p pascha ait marc⁹. Erat pascha ⁊ azima post biduū. Lucas: dies festus azimoꝝ qui dī pascha. Mystice. Uno die agno imolato: septem dies azimoꝝ sequūt: q; christo semel passo p totū temp⁹ seculi viuēdū est in azi-

Matth. 26.a

Joan. 5.e.

a

mar. 14.f. Luce. 22.a Joan. 11.g.

nistrauimus tibi. Tunc respondebit illis dicens: Amē dico vobis: quādiu non fecistis vni de

ſ solacium charitatis

ſ hūilibus spū ſ nec mihi capiti vos exhibuisse gaudeatis.

minoribus his nec mihi fecistis. Et ibunt hi in supplicium eternū Justi autem in vitam eternam.

T factū C. XXVI.

e

est cum consummasset iesus sermones hos omnes dixit discipulis suis: Scitis qūia post biduum pascha fiet: ⁊ filius hoīs tradetur vt crucifigat.

ſ prenouit ⁊ non declinauit: sed etiam ceteris ire nolentibus pergit intrepidus

ſ q debuerant se parare ad pascha: ꝓtra verū agnum se armant

Tunc congregati sunt principes sacerdotum ⁊ seniores populi in ātrum principis sacerdotum qui dicebatur caiphas: ⁊ cōsilium

† ſ nam si palam: timebant ne eis tolleretur

fecerunt vt iesum † dolo tenerent

mis sinceritatis ⁊ veritatis.

Cū aūt ⁊c. Habito ꝓsilio ordo narratiōis illuc trāsit. Tūc abijt vn⁹ ex duodecim: vt factū iude cōiūgat ad cōsiliū sacerdotū. Redit ad eū autē diem qui erat ante sex dies pasche dicens: Cum autem ⁊c.

Symonis ⁊c. Permanet pristinū nomē ⁊ virt⁹ curātis apparcat. Per cā domū accipe illam ptez ppli q̄ credidit dño ⁊ curata est. Simō id est: obediens.

Accessit. Hiere. Diligenter obserua. que de duab⁹ sup caput. Sigdē peccatrix sup pedes: ⁊ ea q̄ dī non fuisse peccatrix super caput.

mar. 14.c

Mulier ⁊c. Maria magdalena sor⁹ lazari mō iusta ⁊ familiaris: q̄ quōdā peccatrix venit ⁊ pedes lach⁹rymis lauit: nunc caput ⁊ pedes vnxit: pedes nunc: vt iōānes dicit.

Unguēti p̄cios. Marcus: nardi spicati. id est: de spicis ⁊ foliis cōfecti quod p̄ciosius est. Joannes nardi pistici: id est: fidelis non adulterati aliis herbis: pistis grece: fides latine. Mystice. Hec deuotio marie fidem significat ecclesie que dum dcitatē christi predicat: caput vngit: duz humanitatē pedes.

mar. 14.a. Joan. 12.b

De ℔ vnguēto in domo simonis lep⁹osi in bethania dicunt ⁊ matth⁹eus ⁊ marc⁹ ⁊ iobes. Lucas ℣o aliud dicit simile huic factum ante in domo alterius simonis pharisei non lep⁹osi: neq; in bethania: sed de cadē muliere que tunc accessit peccatrix.

Discipuli indi. Jobes dicit hec iudā locutū. ⁊ ℔ gfa cupiditat̄. alij potuerūt ℣bis ei⁹ ꝓsentire: vel etiā idē dicere: sed ꝓpter curā pauperū.

Op⁹ eni bo. Sic maria pie deuotōis adepta ē gliā: ita cōtra iudas cōtradicēs perfidie infamiā. Sz dñs q̄ bona laudat tacēdo hec p̄terijt.

Nicolaus

Considerandū etiam q̄ hic nō fit mentio de operib⁹ misericordie ex parte aie: q: illa pertinēt ꝓ maiori parte ad ꝓlatos ad quos ptinet alios instruere ⁊ dirigere in salutē. hic autem agit de iudicio circa statum actiuoꝝ: vt visum est. cetera patent ex dictis.

C. XXVI.

a T factū est. Post q̄ matthe⁹ euāgelista in p̄ncipio sui euāgelij declarauit pſonā mediatoris ⁊ vlteri⁹ legem euāgelicā a deo datā ad

e instructionē hois trāsgressoris. hic ꝓn̄r describit ipsi⁹ mediatoris passionē p quā solutū est p̄cū nre redēptiōis. ⁊ diuidit in duas ptes: quia ꝓmo oīndit maligna xp̄i cōprehensio p explorationē iudeoꝝ. secō ei⁹ iniusta ꝓdēnatio p executionē gētiliū. ca. seq. Prima diuidit in q̄ttuor ptes. quia ꝓmo describit xp̄i vēditio facta nō ex ei⁹ ignorātia ℨ magz ex p̄scientia ⁊ volūtate. secō ipsi⁹ vēditi traditio nō ex displicētia ℨ ex charitate. ibi: Pria aūt die azimoꝝ. tertio ipsi⁹ traditi cōprehēsio nō ex ipsi⁹ impotētia sed ex sua mititate. ibi: Adhuc eo loquēte. q̄rto cōprehēsi illusio nō ex ei⁹ iniusticia ℨ ex ei⁹ hūilitate. ibi. Princeps aūt sacerdotū. Circa ꝓmū q̄ttuor p ordinem ponūt. ꝓmū est ipsi⁹ venditiōis p̄nūciatio. secū dū venditōis ꝓsultatio. ibi: Tūc congregati sūt. tertiū vēditiōis occasio. ibi: Cū aūt eēt iesus. q̄rtū venditiōis modꝰ ⁊ ordo. ibi: Tūc abijt vn⁹ ex duodecim. Circa ꝓmū ꝓsideran dum q̄ ea q̄ p̄dicta sūt. ca. p̄cedēti. p̄dicauit xp̄s feria tertia ante passionez suā. ⁊ eadē die p̄dixit discipulis suis passionē suā futurā post duos dies: sic postea fuit cōpletū. Ex quo patz q̄ fuit ex ignorantia traditꝰ: sed ex sua p̄scientia ⁊ volūtate. vt dictū est. hoc est ergo q̄d dī hic: Et factū est cum cōsūmasset iesus sermones hos oēs. q cōtinent ea. p̄cedēti. b Dixit. eadē die. s. c Discipulis. in secreto ⁊ nō cora turbis. d Scitis q: post biduū pascha fiet. i. imolabit agn⁹ paschalis qui debebat imolari vespere serie quinte a quo incipieba t solēnitas sequētis diei. e Et filius hois tradetur. q: eadē nocte traditꝰ est a iuda iudeis. f Ut crucifigat. q: vlteri⁹ iudei tradiderūt ipsū pylato ad crucifigendū. g Tūc congregati sunt. Hic ponit ipsi⁹ venditiōis cōsultatio que facta est feria quarta ante passionē. ⁊ tūc iesus nō venit in hierlm sic fecerat alijs trib⁹ dieb⁹ p̄cedentib⁹ ℨ mānit in bethania vt daret iudeis locū tractandi liberi⁹ de morte sua. ⁊ ℔ est q̄d dī hic. Tūc. i. sequēti die post q̄z dixit iesus aplis verba premissa. h Cōgregati sūt p̄nci. sacerdotū: q ꝓcepcrāt erga xp̄m rancorē ⁊ odiuz. vt pz ex p̄missis. i Et seniores ppli. isti erant iudices ordinarij de quib⁹ ℨ. dictū est. xv. ca. in p̄ncipio. k In atriū p̄ncipis sacerdotū q dicebat cayphas. iste est q ꝓm⁹ dederat iudeis ꝓsiliū de morte xp̄i. vt hī Job. xi.

Et ꝓsiliū fecerūt vt iesū dolo tenerēt ⁊ occiderēt. p̄i⁹ eni dcb mīauerāt ⁊ occiderent. Dicebant autem:

† ſ non timentes seditionem: sed ne auxilio populi

Non in die festo. Nē † forte tumultus fieret in populo. Cūz au

de suis manibus tolleretur

ſ mōdū redēpturus moraf in domo obediētie.

tem esset iesus in bethania in dō

† ſ olim: sed postea a christo mundati

mo simonis † lep⁹osi: accessit ad

Tſ genus marmoris in quo bene seruantur vnguēta sine detrimento

eum mulier habens † alabastrum vnguēti p̄cios: ⁊ effudit super caput ipsius recūbentis. Uidē

ſ sinodoche

tes aūtez discipuli indignati sūt dicentes: vt quid perditio hec? Potuit eni istud venūdari multo ⁊ dari pauperibus. Sciēs autem iesus āit illis: Quid molesti estis huic mulieri? Opus enim

ſ deuotionis ⁊ pietatis

bonū operata est in me. Nam pauperes habebitis vobiscū:

de lyra

ipsum interficere ℨ ꝓsiliū ḡrebāt de mō faciēdi q̄liter possent facere occulte ⁊ sine ppli sedītiōe: ⁊ hoc ē q̄d subdit: m Dicebāt aūt nō in die festo. i. in solēnitate paschali imīnēte de ꝓximo: vt visū est. n Ne forte tumultus fieret in pp̄lo. multi eni ꝓpter solēnitatē pasche venerāt in hierl̄z: ⁊ q: aliq reputabāt iesū eē verū xp̄m. alij aūt seducti a sacerdotib⁹ reputabāt eū magū. ⁊ iō si occideret durāte solēnitate paschali timebāt piculosam seditionē ppli. ꝓpter q̄d ꝓsulebāt mortē ei⁹ vsq; post festū differri. tñ istud consiliū postea mutauerūt. q: inuenerūt opportunitatē eū capiēdo p iudam: vt dicet. ſ. o Cū aūt esset iesus. Hic ponit venditiōis xp̄i occasio. iudas eni cupid⁹ mot⁹ fuit ad xp̄i venditionē vt posset recuparc per hoc valorem vnguēti sup caput ei⁹ effusi. ⁊ hoc ē q̄d dī: Cū aūt esset iesus in bethania. illud fuit factū sexto die añ passionē xp̄i. vt hī Job. xij. ℨ hic recolit a matheo: q: fuit occasio venditiōis xp̄i. vt dictū est. iam. p In domo simonis lep⁹osi. iste eni tūc nō erat lep⁹osus q: iā fuerat curat⁹ a xp̄o: retinuerat tñ nomē lep⁹osi. sic matthe⁹ post vocationē ad statū aplicū adhuc vocabat publican⁹. vt dictū est. ℨ. x. ca. q Accessit ad eū mulier. ista fuit maria soror lazari. vt dī Job. xij. r Habēs alabastrū. i. vasculū factū de alabastro q̄d est gen⁹ marmoris cādidi: q: tale vasculū optime ꝓseruat vnguēta in terra illa. ⁊ hoc est q̄d dī: ſ Unguēti p̄cios. i. cōtentiui vnguenti. Aduertēdū tñ q̄ vnguētū hoc vocat lachryma fluens de arboribus que est multū p̄ciosa in terra illa q: valet ad multa medicinalia. t Et effudit super caput ipsi⁹. sicut effundit aqua rosacea ꝓpter refrigeriū ⁊ odorem. v Recūbentis. i. residentis in mensa. quia faciebant magnū festum xp̄o ⁊ discipulis ei⁹. ⁊ lazarus qui fuerat resuscitat⁹ ab eo erat vn⁹ de recūbentibus. sic habet Job. xij. x Uidētes aūt discipuli eius indignati sunt. Hic ponit plurale ꝓ singulari ꝑm cōem modum loquēdi. q: q̄d vnus de aliq̄ societate facit: tota societas dī facē. solēni iudas murmurauit: vt hī xp̄si⁹ Job. xij. Uel si forte aliq cū eo murmurauerūt fuerūt ab eo icitati. y Dicētes vt quid perditio hec. putabat eni iudas vnguētū p̄ditū p: pter hoc q̄ nō habebat apud se p̄ciū. z Potuit eni venundari mlto. istud exp̄essius ponit Job. xij. vbi dī q̄ poterat vendi p: trecentis denarijs. a Et dari pauperibus. non dicebat hoc iudas compatiēs pauperibus. vt habet Job. xij. sed quia dolebat q̄ vnguentū nō fuerat sibi traditū vt ei⁹ p̄ciū sibi retineret ⁊ furaret. b Sciēs aūt iesus cogitationez. ſ. malignā iude. c Ait illis: q̄d molesti estis huic mlieri. q. d. sine cā. cui⁹ ratio subdit: d Op⁹ eni bonū opata ē in me: nā paupes ſp habebit̄ vobiscum q. d. semper potestis recupare ad faciendum illis elemosynam.

We aūt

Ade aũt nõ semp ha. Eo:pali p̃sentia. Alioquin dicit alibi: oĩb⁹ diebus vite vobiscũ sum vsq; ad cõsũmationẽ seculi.

Mittẽs eni. Officiũ est sepulture qõ vos perditionẽ esse putaꝫ. Nec mirũ si mihi dat fidei odorẽ: p̃ qua mox fusurus sum sanguinẽ.

Tũc abiit vnus ⁊c. Premissa est cã que cõpulit iudã ad vendendũ dñm. Luz eni fur esset ⁊ loculos hñret ⁊ vidisset vnguẽtũ sup caput ⁊ pedes dñi effusum qõ putauerat esse vendẽdũ ⁊ p̃ciuz sibi cẽ tradendũ vt aliqd inde furaret: qõ perdiderat in effusiõe vnguenti
mar.14.a. voluit recõpẽsare in venditione magis.

Ad cõgregati sũt p̃n cipes. Ubi pz q̃ non inuitus neq; coactꝰ: ꝫ spõte iniit p̃siliũ sceleratoꝝ.
mar.14.a. Luce.22.a Quarta feria cõgregati sũt p̃ncipes sacerdotũ ⁊c.
b Judas accessit vt vẽderet magrm. Et hoc ostendit ꝓphetia hieremie: q̃ legit q̃rta feria. vbi dr. Ecce merces eiꝰ cum eo.

Quid vultis ⁊c. Quasi vile mãcipiũ tradẽs: ponit in ptãte cmentiũ quãtũ velint dare.

Et exide querebat opor. Adulti hodie sunt q factũ iude crecrãt ⁊ idẽ facũt. Nã cũ p̃ muncre falsum testimoniũ dicũt: q: veritatẽ negãt deũ qui veritas est vendũt. duz charitatẽ violant: dcum qui charitas est produnt: p̃sertim cum nõ ignorantia sed oportunitatẽ faciendi quesita hoc faciunt.

Prima aũt die azi. ⁊c. Id est: quartadecima die p̃mi mẽsis: qñ ab lecto fermẽto agnũ imolant ad vesperã: qõ exponit apls. Etenim pascha no. ũm. est xp̃us. qui licz die sequenti. i. xv. luna sit crucifixus tamẽ ea nocte

Nicolaus

a Ade aũt nõ sp ha. ꝫ ꝫ vidẽt. Matth. vlc. vbi dicẽ discipl̃is suis: Ecce vobiscũ sũ vsq; ad ꝯsũmationẽ seculi: ꝫ ꝫ intelligit de esse cũ hoĩb⁹ p̃ graz ⁊ etiã sacraliter in sacro altaris: ꝫ istis modis nõ p̃sit sibi corpalia obsequia exhiberi. segt: b Mittẽs eni hec vng. ꝫ in cor. m. ad sepel. me fc. q. d. in hoc facto p̃figurauit sepulturã meã futurã de, ppinq. vñ Job. xli. dr q̃ pcepit ptẽ vnguẽti ad sepulturã suã reſuarl. vñ credẽdũ est q̃ hec mulier hoc fecit edocta a spũ scõ. segt: c Amẽ dico vo. vbicũq; p̃dicatum fuerit hoc euangelium in toto mundo dicetur ⁊ q̃ hec fecit in memoriã eius. Tũc abiit vnus de duodecim qui dicebatur iudas scarioth ad p̃ncipes sacerdotũ: ⁊ ait illis: Quid vultis mihi dare ⁊ ego vobis eũ tradã? At illi cõstituerũt ei triginta argenteos. Et exidẽ querebat

† ꝫ .i. quocũq; se dilatauerit ecclesia
† ꝫ nota noticiam furtorum in christo.
ꝫ .i. ecclesia.
† ꝫ .i. obsequiũ qõ mihi pie exhibuit. ꝫ marie.
† ꝫ dãnũ de effusiõe vnguẽti vult mgr̃ istio cõpẽsare
ꝫ memoria mortis
† ꝫ idẽ p̃cium quo ioseph venditus est a fratribus.

ꝫ qñ verus sol ad occasum properabat
† ꝫ qz eis eternã requiẽ preparabat ⁊ per eos alijs
† ꝫ qz non erant sibi huius reatus conscij

ꝫ ecce oportunitas ꝫ pasche
Prima autem die azimoꝝ accesserũt discipuli ad iesuz dicentes: Ubi vis p̃paremus tibi comedere pascha? At iesus dixit: Ite i ciuitatem ad quendam: ⁊ dicite ei: Magister dicit. Tẽpus meum p̃pe ẽ: apud te facio pascha cuz discipulis meis. Et fecerunt discipuli sicut constituit illis iesus: ⁊ paraverunt pascha. Vespere autẽ facto discũmbebat cuz duodecim discipulis suis. Et edẽntib⁹ illis dixit: Amẽ dico vobis: q: vnꝰ vestrũ me traditurꝰ ẽ. Et contristati valde cẽperunt singuli dicere: Nunqd ego sum dñe? At ille re/

Ad quẽdã. Et unde significat quẽ marcus ⁊ lucas dicunt patrẽfamilias. Qui ꝫ ait ad quẽdã tãq; ex psona sua (⁊ nõ dñi) studio bxcitaꝫ illũ cõpendio insinuauit.

Ad quẽdã. Non ad quẽlibet: ꝫ ad aliquẽ certum quẽ ex psona sua loquẽs recte posuisset. Ad ꝺ aũt cuz p̃ba dñi posuit: ite in ciuitatẽ: interponit ipe ad quẽdã: nõ q: dñs ꝫ dixerit: ꝫ vt ipe nobis insinuaret tacito noĩe p̃prio fuisse ibi quendã ad quẽ mittebantur.

Et fecerũt discipuli sicut ⁊c. In alio euangelio scribitur. Inuenerũt cenaculuz gran. stra. Cenaculum lex spiritualis est: que de angustijs littere egrediens in sublimi loco recipit saluatorem. Nam qui litteram sequit in imo pascha facit. Sed qui aque, baiulum. id est: preconem gratie in domum ecclesie sequitur: hic per spiritum litteram trãscendens in alto mentis christo refectionem parat.
mar.14.b Joan.13.c
mar.14.b Luce.22.c Joan.13.c

Quia vnus. Qui predixit de passione: predixit de p̃ditore: vt videns se non latere peniteret facti.

Admittit crimen in numero: vt agat cõscius pñam. Nõ tamẽ designat specialiter: ne impudentio: fieret.

Ceperũt singuli. Quia plꝰ credũt mgro q̃ sibi: ⁊ timẽtes etiã fragilitatẽ suã querũt de peccato cuiꝰ nõ habent conscientiam.

de lyra

pfisse: qz describũt xp̃m cenasse cũ aplis prima die azimoꝝ in qua agnꝰ paschalis imolabat: ꝓpter qõ dicit vlteriꝰ q̃ iohannes qui scripsit posterior in hoc correxit cos. xiij. ca. dicẽs: Ante diẽ festũ paschę ⁊c. vbi ꝺ̃ iter agitur quõ lauit pedes discipulorum suoꝝ. ⁊ eadẽ nocte traditꝰ est. Sz ista sũt falsa ⁊ erronea. dicere cñi q̃ in scriptura canonica sic aliqd falsum ẽ erroneũ: cũ sit tradita a spũ sancto. ⁊ iteruz si concedãt esse falsa in aliquo loco. per cõsequens nõ põt habere aliqd firmitatis in alijs locis. vt arguit Augu. in epla ad Hieronymũ. Itẽ q̃ dicunt xp̃m cõfecisse in fermẽtato. hoc est cõtra Chrysostomum. q fuit doctor grecus qui dicit sup Matth. Apertissime dñs demonstrauit qz a p̃ncipio circũcisionis sue vsq; ad diẽ pasche extremũ non erat cõtrariꝰ diuinarũ legũ. In lege aũt p̃cipiebat q̃ carnes agni paschalis comederẽt cum panibus azimis. ergo in illa cena vltima in qua confecit corpus suũ erãt panes azimi. ⁊ ꝓpter hoc bñ scribit. Matthe⁹ qui scribit: Prima die azimoꝝ ⁊c. Et aũt arguit de Johãne q̃ dicit q̃ iudei nõ introierãt p̃torium ne impedirẽt a mãducatiõe pasche. Dicẽdũ q̃ pascha accipitur nõ p̃ agno paschali q fuerat imolatꝰ nocte p̃cedenti. ꝫ p̃ azimis panibus q̃bꝰ vtebant septẽ diebus: ad quoꝝ comestionẽ requirebat q̃ hõ esset mundus. Ad secundũ qõ arguit de euãgelio Job. xij. Ante diẽ festuz ⁊c. dicẽdũ q̃ qntadecima dies mẽsis p̃mi illa erat dies festiuitatis paschalis. que tñ festiuitas incipiebat a vespere dici p̃cedẽtis. ⁊ ꝓpter hoc illa cadez die incipiebãt comedere azimoe panes in vespere. vt ptz ex p̃dictis. ex quo patz q̃ iohãnes nõ cõtradicit alijs sed magis conuenit cum eis. sequitur: p Ubi vis parem⁹ tibi comedere pascha. i. agnũ paschalẽ. q At ibs dixit: ite in ciuitatẽ ad quẽdã. Matthe⁹ hic loquit generaliter qz xp̃s non exp̃sit illis nomẽ illiꝰ ad quẽ debebãt ire: tñ dedit eis signũ p̃ qõ poterant determinate cognoscere ꝺm q̃ hĩ Marci. xiiij. vbi dr sic: Occurret vobis hõ lagenã aque baiulãs sequmini eũ. ⁊ quocũq; introierit dicite domino domus ⁊c. r Tempus meum. s. patiendi. s Prope est apud te facio pascha cum discipulis meis. q. d. quide mihi de loco ⁊ cibo. vñ credit q̃ ille erat discipulis xp̃i occultꝰ tñ: patz etiã q̃ xp̃s ita paup erat q̃ nec domiciliũ habebat: nec vnde posset cibũ paschalẽ emere. segt: t Vespere autẽ facto. qz illa erat hora comedẽdi agnũ paschalẽ. v Discumbebat cuz duodecim discipulis suis. Ex quo patet q̃ quantum erat in se reuocabat proditorem amore p̃mo cum esset vnus ex duodecim ⁊ tñ illum nõ repulit a conuiuio agni paschalis licz eius proditio non lateret eum. x Et edentibus illis. Hic secundo reuocat proditorẽ dolore predicendo coram eo passionẽ suã q̃ debebat esse discipulis suis materia doloris. ⁊ hoc ẽ qõ dicit: y Amen dico vo. qz vnꝰ vestrũ. i. xij. discipulorum principalium.

z Ade traditurꝰ est. ⁊ cõtristati valde ⁊c. Nõ soluz ꝓpter mortẽ magistri sui futurã cõtristati sũt: ꝫ qz quilibet timebat de se ne esset ille q debebat eũ tradere. ꝓpter qõ: a Ceperũt singuli dicere: nũqd ego sũ dñe: qz quilibet debet sibi timere de peccato futuro quantumcũq; sit sanctus.

At ipse

Qui intin git. Alijs cõtristatis ⁊ a cibo manũ retrahẽtib⁹:ea impu/dẽtia qua tradidit:manũ cũ mgro mittit:vt audacia bonã ꝓsciaz metiret. Ecce humilitas ⁊ patiẽtia:qua proditorem ad mensam admittit.

In para.tẽ. Mare⁹ in catino. Parapsis est vas escarũ q̃drãguluz a pari⁹ absidib⁹.i.ab equis latorib⁹ dictũ. Catinũ vas fictile aptũ ad admittendũ liquorem:⁊ potuit fieri vt mẽsa fictile vas ⁊ quadrãgulũ cõtineret.

Pœna p̃dicit:vt quẽ pudor non vicerat corrigãt denũciãta supplicia.

Bonũ erat ei⁊c. Multo meli⁹ esset oĩno nõ esse: q̃ male esse: vsitate ⁊ simplicit hoc dicit: Non põt enĩ ei bene esse q nõ est. An diabolo dicẽ nõ nasci ad pctm̃ an etiã bonũ illi erat vt xp̃o nõ nasceret p vocationẽ:vt nõ esset apostata p ꝓditionẽ. Vel solem⁹ dicere simplr melj⁹ esset nõ esse q̃ male esse.

mar.14.c. Luce.22.c

c

mar.14.c. Luce.22.b Joan. 6.c

Rabbi. Alij dicũt dñe.iste rabbi:Quasi minus pctm̃ habẽs ꝓdere magistrũ q̃ dominum: vel blandiendo.

Tu dixisti. Nec hic aperte dicit an ipse esset. Põt enĩ intelligi. q.d. non ego dixi.

† ⁊ qui latenter notatus non resipiscit manifestius arguitur non tamen ex nomine

spõndens ait:†Qui intingit mecũ manũ i parapside hic me tradet. Filiũs quidẽ hominis vadit:si ⁊ homo pacis mee qui e.p.m.mag.⁊.m.su. cũt scriptũ ẽ de eo:Vhe ãt homini illi per quẽ filius hominis tradetur. Bonũ erat ei si natus nõ † ⁊ ne tacendo videret se ꝓdere alijs interrogãtib⁹ fuisset homo ille. †Rndens ãt iudas q tradidit euz dixit: Nũqd † ⁊ tu prodidisti non ego. ego sum rabbi?Ait illi:† Tu dixi/ ⁊ finito veteri pascha transit ad nouum sti. Cenãtibus aũt eis accepit ie/sus panẽ ⁊ benedixit ac frẽgit deditq; discipulis suis ⁊ ait:† Accipite ⁊ comedite:hoc ẽ corp⁹ meũ. † ⁊ quasi intelligite ⁊ q̃ sub spẽ panis videtur

Cenãtib⁹ aũt ⁊c. Finitis solẽnib⁹ gaudijs veteris pasche que in liberationis memoriã ppli dei de egypto agebant: trãsit ad nouuz q̃ in sui memoriã ecclesiam frequẽtare volebat. Vt videlicet ꝓ carne agni ac sanguine sui corpis:ad sanguinis sacramentũ substitueret: ipsumq; esse monstraret:cui iurauit dñs⁊ nõ penitebit cum:tu es ⁊c.

Accepit. Hiero. Postq̃ typicũ pascha fuerat impletũ: ⁊ agni carnes cum aplis comederat:assumit panem.

Benedixit ⁊ fregit. Quia hodie assumptã ita morti subdidit: vt ei imortalitatis potentiã inesse.⁊ ideo cito resurrecturũ esse monstraret.

Fregit:vt oñdat corpis sui fractoz nõ fine sua spõte fore. Bñdixit p⁹ q: naturã quã assũpsit cũ pie⁊ spũ sctõ gra diuine v̄tutis impleuit.

Jõ p⁹ cenã corp⁹ suũ dedit:q: necesse erat pascha typicũ p⁹sũmari:⁊ sic veri pasche sacra post substitui. Nos v̄o ꝓ reuerẽtia tanti sacramẽti pius reficimur dñice passionis sacramẽtis q̃ corporalib⁹ escis.

Gratias egit. Ostẽdit q̃ qsq; facere dz in flagello culpe ꝓprie cum ipse equanimiter tulit aliene:q: panis corp⁹ ꝓfirmat: vinũ sanguinẽ opat.

Nicolaus

a At ipse rndẽs ait: Qui intin.me.in pa.hic me tradet. p B nõ poterãt ppẽdere qs eẽt determinate:q: oẽs comedebãt in eodẽ vase in q̃ erãt carnes agni paschal posite. b Filj⁹ quidẽ ho.va.ad passionẽ.s. c Sic scri.ẽ de illo. Esa.liij. vbi dj sic:tãq; ouis ad occisionẽ ducet ⁊c. ⁊ Dañ.ix. Post hebdomadas.lxxij.occidet xp̃s.⁊ i plũ⁹ alijs locis ille hj. d Vhe ãt. Hic tertio reuocat,ꝓditorẽ timore p̃dicẽdo ei penã dãnatõis sue.dicẽs: Vhe ãt hoi illi p quẽ filj⁹ hois tradet. e Bonũ e. ei si na.nõ fuis.hõ il.min⁹ enĩ malũ accipit hic,p bono.min⁹ aũt malũ ẽ nõ eẽ simplr q̃ eẽ dãnatũ:q: ⁊ si nõ sit min⁹ malũ rõne pene adiũcte q̃ nõ põat totũ esse creatũ : min⁹ tñ malũ ẽ rõne culpe mortal q̃ iseparabilit adheret dãnat.⁊ ipsa nõ solũ põat q̃ddã eẽ creatũ sic pena ß etiã põat bonũ infinitũ.s.dinũ,ppt qd eẽ miserũ miseria culpe mortal eternalit. f Rndẽs aũt iudas. Hic q̃rto renocat ꝓditorẽ pudore:q: illi oñdit se suã ꝓditionẽ cognoscẽ.⁊ B est qd dj. Rndit aũt iudas q tra.eũ dixit:nũqd ego sũ rabbi.si enĩ iudas aliis de h̄ q̃rẽtib⁹ tacuisset reddidisset se eis suspectũ. g Ait il. tu dix. ⁊ in B delictũ suũ alijs nõ publicauit ß ꝓcie iude significauit se eis nãtib⁹. Hic istituit eucharistie sacrm ad dñice passiõis recordatõez.⁊ diuidit i tres ptes.q: prio describit hui⁹ sacri istitutio.2o p̃dicat imortal vite i/choatio.ibi: Dico aũt vob.3o ꝓ vtroq; reddit gratarũ actio.ibi: Et hymno dicto. Circa pmũ aduertẽddũ q istõ sacrm sub duplici spẽ istitutũ ẽ.s.panis ⁊ vini:q: panis ꝓuertit i corp⁹ xp̃i:⁊ vinũ i sanguinẽ. ⁊ iste ꝓuersiões fiũt separati:q: xp̃i sanguis fuit separa a corpeal a carne i passiõe.B aũt sacrm vt dcm̃ ẽ istitutũ ẽ q̃si q̃ddã meẽoriale illi⁹ passiõis.⁊ iõ ꝓsecratio carnis ⁊ sanguis fit sub spẽb⁹ distinct. Cõsiderãdũ ẽt q sub vtraq; spẽ ẽ tot⁹ xp̃s: q: sub spẽ panis ẽ tm̃ corp⁹ ex vi ꝓuersiõis vl sacri.sanguis aũt ⁊ aia ⁊ diuinitas si ibi ex cõcomitãtia nãli ⁊ inseparabili. Silr sub spẽ vini sanguis tm̃ ẽ ibi ex vi sacri.ceca ãt ex cõcomitãtia vt diffusi⁹ tractat.iiij.sniar. dicẽ q̃: Cenãtib⁹ aũt illis.i.post q̃ comederãt carnes agni paschalis añq̃ surgerẽt de cena. l Accepit ie.pa.⁊c.q: vbi timat figura: ibi dz icipe v̄itas.agn⁹ ãt paschal erat figura hui⁹ sacri:⁊ iõ istitutũ ẽ p⁹ comestionẽ agni. k Et bñ.in B dedit nob exẽplũ q añ sũptionẽ hui⁹ sacri dz mẽs eleuari i deũ. l Ac fre. dc.dis.ſ.iter q̃s erat iudas. vt dicũt scti cõit. lz Mylari⁹ dicat ꝓiũ. rõ aũt Mystice. Hoc ad corp⁹: illud ad sanguinẽ xp̃i refert. Verũ nec panis sine a qua conficit: nec vinũ sine aqua offertur. Per aquã ppls sigtur: q nec sine xp̃i passione saluat: nec sine ei⁹ amore xp̃us passus est. Oportz ergo vt nos ei vniamur: vt ipse in nobis maneat:⁊ nos in ipso.

Non bibam. Non delectabor cerimonijs hui⁹ ppli:in q̃b⁹ sacra paschalis agni ꝓcipua sũt.

Post passionẽ nõ assumã carnẽ: donec assumã eam nouam que modo mortalis est. mar.14.c. Luce.22.b 1.cor.11.c.

De hoc genimine vitis. Vitis ẽ hũana natura: genimina ei⁹ mortalitas:⁊ legis vetustas. Mortalitatẽ bibit xp̃us ⁊ legis vetustatẽ duz ipsi placuit:⁊ ipse obseruãdo ꝓplcuit. De genimine vitis eiusdẽ bibit in resurrectione fact⁹ imortalis:q: imortalitas est genimen illi⁹ vitis quã in resurrectiõe bibẽt sui. Jdeo dixit vobiscũ: Immortalitate enĩ resurrectiõis eadem remanebit substãtia etsi qualitas sit mutata. Si aũt vitẽ de cui⁹ vetustate nũc passiõis calicez bibit:iudeos accipis:sigt etiã gentem ad corp⁹ xp̃i per nouitatem vite accesuram: cum post gentes ingressas omnis israel saluus fiet. mar.14.c

† ⁊ ipse equalis deo patri:q̃d ergo subditus faciet. ⁊ inter aduersa

Et accipiẽs calicẽ† gras egit ⁊ dedit illis dicẽs:Bibite ex hoc om ⁊ dedicator nes:hic est enĩ sanguis meus no ⁊ non veteris quod sanguine hyrcorũz dedicatũ est † ⁊q ipossibile è sanguine hircoꝝ pcã auferri ui testaméti† qui pro multis effũ detur in remissionẽ peccatoꝝ.Di † ⁊ mõrtalitatẽ bibi xp̃s ⁊ legis vetustatẽ dũ ei placuit. cõ aũt vobis† non bibã amodo ⁊ qõ est mortalitas ⁊ passibilitas.⁊ est humanitatis de hoc genimine vitis ũsq; i diẽ ⁊ genimen illũ cuz illud bibã vobiscum no ⁊ immortalis ⁊ impassibilis uuz in regno patris mei. Et hym ⁊ spũali cibo passus debet conscendere ad montem virtutum quibus vngatur vel reficiatur. nõ dicto exierũt in montẽ oliueti. Tunc dicit illis iesus:Omnes vos scandalũ patiemini i me ĩ nocte. mar.14.c Joan.18.a mar.14.c

Omnes vos. Predicit illis qd passuri sunt:vt post euẽtũ nõ desperent:sed penitentia liberentur.

de lyra

q̃re xp̃s dedit ei corp⁹ suũ fuit.q: petrm̃ ei⁹ erat discipul' alijs occultũ ⁊ ppt B i eccliã obtuat q petõi occulto eucharistia nõ negat. m Et ait acci.⁊ co. B ẽ cor.m.si enĩ v̄bũ xp̃i tãte ẽ v̄tuz q fec de nihilo oẽz creaturã: nõ ẽ mirũ siuna creaturã ꝓuertit i aliã. n Et ac.cali.sepati ꝓsecrabat sãguinẽ a corpe rõne p̃dicta. o Bras egit.cadẽ rõe sic i ꝓsecratõe corpis dcm̃ ẽ. sequit: p Hic ẽ sang.m.no.te.i.ad ꝓfirmatõez noui testi:q: sic vet⁹ testm̃ ꝓfirmatũ ẽ in sanguie aialiũ imolatoꝝ.vt hj Exo. xxiij.ita nouuz testm̃ sanguie xp̃i cõfirmatũ ẽ:in q̃ apparet excellẽtia noui testi respectu veteris: vt arguit apls ad Heb.ix. q Qui ꝓ mul. effũ.in remis.pec. dicit aũt ꝓ mult:q: sanguis xp̃i ꝓ oib⁹ effus⁹ fuit q̃tũ ad sufficiẽtiã. q̃tũ ad efficaciaz nõ fuit effus⁹ ꝓ oib⁹. r Dico aũt.B ꝓfir p̃dicit etnevite inchoatio.q: ꝓceptio hui⁹ sacri dat vitã eternã.sm q dicit saluator Joh.vj. Qui mãducat meã carnẽ ⁊ bibit meũ sanguinẽ hz vitã eternã.dicẽ q̃: Dico aũt vobis nõ bibã ãmodo. B est ab hora q̃ instituit hoc sacrm. s De hoc gen.vi. hoc ẽ de vino qd generat in vite. t Usq; in diẽ illũ cũ illud bibã vobiscũ nouũ.i.nouo mõ.hoc fuit impletũ qñ post resurrectionẽ suã comedit ⁊ bibit cũ aplis suis ad declarationẽ sue resurrectõis.vi hj Lu.vlt.⁊ tũc bibit nouo mõ:q: corpus suũ nõ erat tũc passibile ⁊ mortale. sed gloriosum nõ indigẽs cibo vel potu:ß solũ comedit ad declarãdũ v̄itatẽ sue resurrectionis.vt dictũ est. v In regno ꝑris mei.i.ego tũc existẽs in regno patris mei bibã tunc vobiscũ mõ p̃dicto.lz enĩ xp̃s fuerit beat⁹ ex pte anime ab instãti cõceptiõis.ex pte tm̃ corpis erat viator:⁊ passibilis añ resurrectionẽ suã.sed cõpleta resurrectiõe fuit beat⁹ in alã⁊ in corpore. x Et hymno dicto.Hic ꝓfir ponit ꝓ p̃dictis gratiarũ actio.dicẽ ergo:Et hymno.i. cantico dine laudis.Dicto.ꝓ sacri institutiõe ⁊ noue vite denũciatiõe.i. in loco vbi ista erãt facta. y Exierũt in mõtẽ oliueti.hoc ẽ v̄sus montem oliueti:q: locꝰ ad quẽ xp̃us exiit ⁊ in quo fuit captꝰ erat situs in pede montis oliueti.vt dictũ est. z Tũc dicit illis.Hic predicit discipulorum scandalũ ad eoꝝ p̃munitionẽ. ⁊ primo predicit in generali respectu omniũ.secundo in speciali respectu petri.ibi:Respondens aũt. Dicit igitur a Omnes vos scãdalũ patiemini.i.ruinã in peccatũ. b In me. i.recedentes a me ꝓpter timorẽ humanũ. c In ista nocte. futura enĩs cõtingentia predicit eis certitudinaliter ⁊ determinato tpe vt cognoscant ipsum esse

Postq̄ aūt. Sicut p̄dixit locū passiōis: sic p̄dicit locū resurrectiōis: vt sicut sūt tristes ex passiōe: sic letent glorificati resurrectione vel visione.

Precedā vos ⁊c. Vt infirmitatē eox ꝑsonę assumptę ꝓfitendo redit⁹ sui ꝓsolarer.

Et si omnes. Nō est mendaciū nec temeritas: sed fides ⁊ ardens dilectio: intantū vt imbecillitatē suam ⁊ fidē verboꝝ dei non cōtueret:

Anteqū gall⁹. Tres ista simplicit. Sol⁹ marcus: anteqū gall⁹ bis vocem dederit Tertia negatio petri si tota post p̄mū gallicātū incipet: mētiri videret tres qui dicunt: Anteqū g.c. Jtez si tota aū. supflue diceret marcus: aūq̄ bis cātet. Sed qz aū p̄mū cepta: attēde rūt illi tres nō q̄n cōpleturus esset cā: ⁊ quāta futura esset q̄stiūcq̄ ꝑcepta. Vel tota in alio timētis petri peracta est aū p̄mū cantuz: q̄uis x̄bis ante p̄mū cepta: aū secundū pacta sit. Tantus eni timor mētē ei⁹ inuaserat q ter negare faceret. Jd atthe⁹ ⁊ mare⁹ negationez petri subnectunt: postq̄ ihesus egress⁹ ē de domo vbi māducauit pascha. Lucas ⁊ iohānes anteqū inde egressus eēt ihes⁹. Sz facile intelligim⁹ illos recapitulasse: vel istos p̄occupasse: nisi magis moueret q tam diuersa nō mō x̄ba: ⁊ etiā sniaz dñi p̄mittāt: qb⁹ pmot⁹ petrus illā p̄sumptionē p̄ferret mortēdi: vt magis cognant intelligi ter illū expressisse p̄sumptionē suā diuersis locis ad ꝑmones x̄pi: ⁊ ter illa a dño rūsum q eū ante gallicantū esset negatur⁹: sic post resurrectionē an se amaret ter interrogauit ⁊ ter de pascēdis ouib⁹ p̄cepit.

Ante gallicantū. id est crescentib⁹ tenebris negat: post gallicinū. id est luce vicina culpam lacrymis lauat.

In villā que dr gethsemani. Lucas in mōtē oliuarū. Jobes trans torrentē cedrō qō idē ē: qz gethsemani loc⁹ ī q̄ orauit ⁊ ad radicē mōtis oliueti vbi ē hort⁹. Bethsemani interp̄tat vallis pinguū ⁊ loca ⁊ tpa plena sūt siguris. Cū in monte orat: sursū nos hic cor in oratione docet. Cum in valle.

Nicolaus

ipsū cē deū q p̄t talia cognoscē ꝓpria ꝑtute. a Scriptū ē eni. Zach. xiij. b Percutiā pa. i. x̄pm. c Et dispergent oues. i. discipli ex timore fugiē tes. Aduertēdū tñ q⁹ Zach. xiij. mutāt x̄ba: lz sit eadē sntia: qz ibi ponit. ꝓphetia ac si ꝓpria loq̄t ad dñm dicēs: Percute pastorē ⁊c. qz idē ē x̄bū dñi ⁊ ꝓpie lz diuersimode qz ipse⁹ dñi p̄ncipalr ⁊ ipsi⁹ ꝓpie instaliter. d Postq̄ aūt resurrexero. hoc addit ad ꝓsolationē eox: vt q audita ei⁹ morte erāt desolati: audita ei⁹ futura resurrectōe essent aliqualiter ꝓsolati. e Precedā vos in ga. nō solū ꝓmittit eis visionē suā ī btitudine ⁊ ī loco multū distāti: ꝙ in ꝓpinq̄ regiōe. s. in galilea. f Ridēs aūt. Hic spalr ꝑ dicit scādalū petri. Ridēs aūt petr⁹: qz erat ceteris seruētior. g Ait illi ⁊ si oēs scan. fue. in te ⁊c. in hoc nō mētiebat qz sic habebat in mēte: ꝙ ꝑsum ptuose loq̄bat nō ꝓsiderās debilitatē fragilitatē sue: ꝓpter qō grauis⁹ ceteris pmissus est cadere. ⁊ iterū qz futur⁹ erat pastor ecclie vt ex suo casu sciret alijs cōdescēdere. h Ait illi ihesus. amē dico tibi: qz aūq̄ gall⁹ cantet: ter me negabis. Marci. xiiij. dr expss⁹ Aūq̄ gall⁹ bis vocē dederit ter me negatur⁹. Aug⁹ in lib. de ꝓcordia euangelistarū dic q tertia negatio petri fuit inchoata etiā aū p̄mū cantū galli: aūq̄ tñ cēt ꝓsūmata gall⁹ cātauit: qz negatio ſm totalitatē suam accepta hz aliquē tractatū tpis. in ꝙ enim includit x̄bū illoꝝ q dicebāt petro: Tu ex illis es. ⁊ argumētū qō adducebant ex loq̄la ei⁹. ⁊ negatio petri sequēs: ⁊ sic plz q bñ potuit ichoari illa negatio anteqū gall⁹ p̄mo cātaret ⁊ post termiari. Matthe⁹ ergo Lucas ⁊ Johes q dicūt petrū ter negasse x̄pm aū p̄mū gallicantū: loquūt habēdo respectū ad negatiōis inchoationē. Marc⁹ aūt q dicit tertiā negationē petri esse post p̄mū gallicantū ⁊ aū secūdū. logt habēdo respectū ad negationis ꝓsūmationē. i Ait illi petr⁹ ⁊ si oport. me ⁊c. petr⁹ ⁊ alij discipuli hoc dicēdo nō dixerūt mēdaciū: qz sic cogitabāt fore. dixerūt tñ falsū: qz ꝛium accidit. lz Tūc venit ihesus. Hic ꝓiter ondit x̄pi desideriū ad nostrā redēptionē. qō ostēdit tripliciter x̄ps. p̄mo anxiando. secūdo orādo. ibi: Et progressus pusillū. tertio ꝓditori occurrēdo. ibi: Ecce appropinq̄bit. Circa pmū aduertēdū q⁹ anxietas animi est passio causata ex app̄hensione magni mali de ꝓximo imminētis impossibilis ad euadēdū. x̄ps aūt videbat mortē acerbissimā sibi de ꝓximo imminentē ⁊ nō euasibilē qz sciebat hoc esse determinatū a deo patre: a cui⁹ determinatione nō poterat declinare cum non posset peccare: ista tñ necessitas libertatem arbitrij nō tollebat. igit ex tali morte sic imminēte christus habebat materiā maxime anxietatis. Item pro ⁊ hoc in valle pinguium: docet in oratione humilitatē interne pinguedinem dilectionis esse seruandam.

Et orem. Proxima morte apte orat in valle pinguedinis: quia per humilitatē ⁊ charitatis pinguetudinē ꝓ nobis subijt mortem.

Cepit contristari. Nō timore passiōis q ad hoc venerat: ⁊ ꝓ scandalo aplox ⁊ perditione impiorum.

Hiero. Cepit cōtristari vt x̄tatis assumpti hoiem ꝓbaret. Vere cōtristat⁹ē: ⁊ nō passio ei⁹ aloq̄ dñat: verū ꝓpassio ē. vñ ait: cepit ꝓtristari. Cōtristat aūt nō timore patiē di q ad ⁊ venerat: ⁊ ꝓpē infelicē iudam ⁊ scādalū aplox: ⁊ eiectionē iudeorū: ⁊ euersionem hierlm.

Tristis. Aia est q timet ⁊ tristat. Petr⁹ inferior nō timet dicēs: aiaz mea ponaz ꝓ te: qz vt hō vim mortis ignorat. Xps timet: qz vt de⁹ in corpe ꝓstitut⁹ fragilitatem carnis exponit: q corp⁹ suscepit oia debuit subire q corporis sunt.

Usq̄ ad mortem Hyl. Non ꝓpter mortē sed donec aplos sua liberet passione. Nō mors ⁊ tēp⁹ mortis in metu est: qz post x̄tutē resurrectionis fides est firmāda credentium.

Si possibile est. Hoc nō ꝓ timore: ⁊ ꝓ misericordia ne iudei q excusationē ignorātie nō habent: me occidāt. vñ ait: iste. i. populi iudeox: nō simpliciter calix.

Si possibile ē. vt sine interitu iudeox credāt gētiles: passionē recuso. Sin aūt: illi excecādi sūt vt gētes intrēt: fiat nō mea sed tua voluntas.

Non sicut ego volo. Augs. Trāsfigurat in se suos: q nihil aliud vult q̄ p̄: vt ibi: Exuuiū ⁊ de. m. m. Et qd me pscqueris? Docet aūt eos puatam voluntatē corrigere ⁊ dirigere iuxta diuinam.

Ambro. Hominē quē veritate corpis demōstrabat: cōbat affectu: vt diceret. Sed nō si ego vo. sed si. t. Suscepit volūtatē meā suscepit tristiciā meā. Confidenter tristiciam nemino qui crucem predico.

de lyra

sensitiua nō alleuiabat a tali anxietate ex ꝓtemplatione diuine essentie seu promptitudine voluntatis que erat in superiori parte aie: qz diuina virtute fiebat vt ex superiori pte aie nō fieret influentia in inferiorez: vt sic esset ibi dolor partis sentiue maxim⁹ ad nostrā redēptionē. exquo ergo ex tali anxietate x̄ps nō fugiebat sed magis venit ad locū vbi ꝓditorē venturū sciebat: ostendit desideriū ad nostrā redemptionē: ⁊ hoc est qō dicit hic: Tunc venit ihesus cū illis. i. discipulis suis. l In villaz que dicit gethsemani. illa enim villa erat sita in pede montis oliueti. ⁊ ꝓpter hoc dr Lucc. xxij. q venit in montē oliuarū. Jn fine etiam illi⁹ ville erat quidā hortus contemplationi aptus ⁊ illuc intrauit ihesus. vt dicit Job. xviij. ⁊ est vltra torrentem cedron. vt dr ibidē: qz vallis iosephat est intermedia inter montez oliueti ⁊ ciuitatē hierusalē. torrens aūt cedron currit per mediū illius vallis. ⁊ sic patz q euāgeliste cōcordant de loco licz ipsum diuersimode nominent. m Et dixit discipulis suis sedete hic. hoc dixit octo aplis: quia iudas nō erat ibi. ⁊ tres secū duxit. vnde sequit: n Et assumpto petro ⁊ duobꝰ filijs zebedei. isti enim tres erant magis familiares ipsi xpo ⁊ ad eius secreta magis admittebant q̄ alij. ratio aūt tacta est. ē. xvij. o Cepit contristari ⁊ mestus esse. hoc fuit ad ostendēdū veritatem humane nature. ⁊ q ista tristicia fuerit maxima. subdit: o Tristis est anima mea vsq̄ ad mortem. ⁊ potest li vsq̄ accipi dupliciter. Uno modo intensiue: quia tantū intensa erat quantū poterat esse vt visum est. Alio modo extensiue: quia durauit vsq̄ ad horam mortis. p Sustinete hic ⁊ vigilate mecum: tanq̄ amici speciales qui debent in angustijs amicis assistere.

q Et progressus. Hic ostenditur christi desiderium ad nostram redemptionem: quia per orationem offerebat spiritum deo patri pro nobis: que quidem oratio ostenditur perfecta quia solitaria: cum dicitur: Et progressus pusillum. recedens aliquantulum a predictis tribus apostolis: quia oratio est elevatio mentis in deum: quod melius fit quando homo est sequestratus ab alijs. secundo quia humilis. quod notatur cum dicitur: Procidit in faciem suam. tertio quia devota. cum dicit: Pater mi. quarto quia recta: quia noluit contraire predestinationi diuine: quod notatur cum dicitur: Si possibile ē transeat a me ⁊c. sz voluntatem suam supponit voluntati diuine dicens: Verūtamen non sicut ego volo sed sicut tu. quinto charitatiua: quia in agonia mortis positus dulciter suos discipulos visitabat. vnde sequitur: Et venit ad discipulos suos ⁊c.

Et dicit

Caro aūt. Non de se vtiq; hoc dixit: sed de his que dixerāt se nūq negaturos.

Iterum secūdo ⁊c. Secūdo orat. i. si nō pōt mīnime saluari alit: nisi aruerit cucurbita. i. ppls iudeoꝝ q pr⁹ fuit ei⁹ tabernaculū: vt me occidat.

Orauit tertio. Trib⁹ vicib⁹ orauit: vt ⁊ nos a p̄teritis petis veniam ⁊ a p̄sentib⁹ malis tutelā ⁊ a futuris piculis cautelā orem⁹: ⁊ vt oēm orationē ad patrem ⁊ filiū ⁊ spm̄ sc̄m dirigam⁹. Itē ficut est trina tētatio cupiditatꝫ: ita ⁊ timoris. Est enī concupiscētia carnis ꝯcupiscētia oculoꝝ: ⁊ ambitio seculi. Est ⁊ timor mortꝫ: ⁊ timor vilitatꝫ: ⁊ timor doloris. Cōtra q̄ oīa docet nos debē muniri oratione. Aū ⁊ ꝑpt trinā tentationē passionis: pōt itelligi dn̄s ter orasse

mar.14.d Joan.6.c mar.14.d

Dormite. Primo reuertēs obiurgat. secūdo silet. ⁊ tertio gesce⁹ iubet. Quia p̄mo p⁹ resurrectionē diffidētes reph̄ēdit. Sc̄o misso spū grauatos ad p̄tuēdā euangelij libertatē oculos visitauit tertio claritatꝫ sue reditu secure geti eos restituit.

mar.14.e & Joue.2.c.

Dormite iā ⁊ requescite. Nuic vī repugnare qō ꝯnectit. Ecce appropin. Sz sciēdū p⁹ illa ⁊ba fuisse dn̄m vt fieret qō ꝑ miserat. Et p⁹ꝫ marcū intulit sufficit q̄ iā requiestis. Addiditq;. Ecce ap. Surgite eamus. Altro nos offeram⁹: nō timētes inueniāt vt ꝓfidētiā ⁊ gaudiū passuri videāt.

mar.14.e Luce.22.c Joan.18.c mar.14.e

Postq̄ in hortū dn̄m cū discipulis ingressū dixit iobes: non cōmēorat quid illic egerit donec traditor venit.

Cum gla. ⁊ fu. Factum cognouit mutate menti. Jaz enim venit cū fustibus: qui q̄diu cum pace fuit tranquillius se egit.

Dedit eis signū. Putabat signa que viderat non diuinit⁹: sz magice facta: ⁊ que in monte transformatū audierat: timebat ne tali mō nūc

Nicolaus

a Et dicit petro. Sic. q. d. nō odis tōtū seruoꝝ facto quātū ꝙbo. segt: b Vigilate ⁊ orate vt nō intretis in tentationē. i. vt nō superemīni. a tēptatiōe de ꝓmo iminēte: sic fuerūt postea supati. c Spūs qdē ꝓmpt⁹ est. ad dicēdū. s. q̄ estis pati ꝙ me mori: vt patz ex p̄cedētib⁹. d Caro aūt infirma. ad sustinēdū iminētē tentationē. Hoc aūt dixit xp̄s q: apli dixerāt ex magno spū ꝑus morte subire q̄ ipsū negare: cui⁹ tñ ꝓtrariū fecerunt impulsu carnali. e Iterū se. ab. ⁊ orauit ⁊c. vbi iterat oratiōnē. ostendens q̄ oō dz esse ꝓtinua. siliter iterat visitationē discipl⁹ suoꝝ: q: opa charitatꝫ debēt esse cōi ūcta oratiōni. f Et relict⁹ illis iterū abiit ⁊ orauit ⁊c. ter oratiōnē replicat sicut ter fuerat tentat⁹. vt. s. patuit. iiij. ca. vt liberet nos ꝙmo a malis p̄teritis ꝙ venīā. secūdo a p̄sentib⁹ ꝙ tutelā. tertio a futuris ꝙ cautelā. g Tūc venit ad discipulos suos. ter discipulos visitat sic ter orat: rōne p̄dicta. h Et dicit illis. quasi cōpatiēs eis ꝓpter tētationē de ꝓmo eis iminētē. i Dormite iā ⁊ requescite. q. d. parū poterit ꝙ facere. k Ecce appropinq̄bit. Dic tertio ostendit xp̄i desideriū ad nostram redēptionē: q: nō solū p̄ditorē cū turba veniētē expectauit: sed etiaz occurrit eis. vt habet Job. xviij. ⁊ hoc est qd dī hic: Ecce appropinquabit hora. Postq̄ enī dixerat discipulis suis: Dormite iā ⁊ requescite: vt dictū est. dimisit eos aliquātulū quiescere: postea cū sciebat iudā appropinquāt̄m dixit eis: sufficit. vt habet Marci. xiiij. ⁊ tūc euigilauit eos dicēs: Ecce appropinquabit hora ⁊c. l Surgite eamus obuiaz. s. iude proditori. m Adhuc eo loquēte. Hec est tertia ps ꝓncipalis huius ca. vbi describit ipsi⁹ xp̄i: traditi cōprehēsio: vbi tria describūt per ordinē. Primū est ipsius iude fraudulentia. secūdū est xp̄i patiētia. ibi: Et ecce vn⁹. tertiū discipulorum ignauia. ibi: Tūc discipuli. Circa primū dī sic: Adhuc eo loquēte. scz christo cū discipulis suis. n Ecce iudas vn⁹ de duodecim. i. de principalibus christi discipulis. o Venit ⁊ cum eo tur. mul. cum gladiis. talē aūt turbā adduxit ne forte alij credētes in xp̄m ipsū vellēt eripe. segt: p Qui aūt tradidit eū dedit eis signū ⁊c. hoc aūt fecit ne loco xp̄i caperēt iacobuz minorē q crat silis xp̄o in facie. ꝓpter qd dicebat ꝑsāl⁹ frater dn̄i. segt: q Et oscu. est eū. in q̄ apparet maxia xp̄i māsuetudo q nō

ſ ꝑ tristicia somnū vincere nō possunt † ſ qz pre ceteris erat gloriatus pre ceteris erat increpandus

dormientes. Et† dicit petrō: Sic non potuisti vna hora vigilare

† ſ non: ne tētemini: sed ne tentatione superaminī

mecum? Vigilāte ⁊ orate † vt nō

ſ ideo orandum:

intretis in tētationē. Spūs qdē

ſ ad confitendum † ſ ad tolerandum ſ quia nō dum induti virtute ex alto.

promptus: est caro aūtez† infirma.

ſ similiter

Itēz secūdo abiit ⁊ orauit dicēs: Pater mi si nō potest hic calix trāsire nisi bibā illū: fiat volūtas

ſ vicina iam negatione

tua. Et venit iterū ⁊ inuenit eos

† ſ languescebant enim eoꝝ oculi vicina negatione

dormientes. †Erāt enī oculi eoꝝ grauati. Et rēlictis illis itez abiit ⁊ orauit tertio eūdez sermonē dicēs: Tūc ūēit ad discipl⁹ suos ⁊

ſ interpo

dic̄ illē. Dormite iā ⁊ requescite. Ecce

sito aliquo silentio ait

cē appropinquabit hora ⁊ filius hois tradet in man⁹ peccatoꝝ. Surgite eam⁹. Ecce appropiquabit q me tradet. Adhūc eo loqnte ecce iudas vn⁹ de duodecī vēnit ⁊ cū eo turba ml'ta cū gladijs ⁊ fustib⁹ missa a ꝓncipib⁹ sacerdotū ⁊ sēnioꝝ populi. Qui aūtez tradidit eū dedit eis signū dicēs: Quēcūq; osculatus fuero: ipe ē tenete eū. Et cōfestim accedēs ad

† ſ impudens confidentia magistrum vocare ⁊ oscu

iesum dixit: †Aue rabbi. Et oscū

lum iungere ei quem tradidit

latus est eū. Dixit illi iēsus: Ami

ſ ironice ſ vt supra: amice quō huc intrasti non habens vestem nuptialez

ce: ad quid venisti? Tunc accesserunt ⁊ mānus iniecerunt in iesuz

ſ petrus eodē ardo

⁊ tenuerunt eum. Et ecce vnus de mentis quo cetera: celatus sicut phinees

ex his q erāt cum iesu extendēs manū exemit gladiū suū ⁊ percūtiēs seruū principis sacerdotū amputauit auriculā ei⁹. Tunc ait illi

ſ cesset vindicta: exhibeatur patia: vt patiaz nostros doceamus: non vindictam

iesus: Couerte gladiū tuū i locū

⁊ nā ꝓtrario ſ si oēs tūc ⁊ iudei † ſ exercuerunt vindictam ipsa vindicta erit eis causa perditionis

suum. Omnes enim† qui acceperint gladium gladio peribunt. An pūtas q: non possuz rogare patrē meū ⁊ exhibebit mihi modo plus q̄z duodeciz legiones angeloꝝ? Quōmō ergo īplebunt

† ſ quibus dictum est: tanq̄ ouis ad occisionem ductus est ⁊c.

scripture? Quia sic oportet fieri. In illa hora dixit iesus turbis:

Lyra

a Et dicit petro. Sic. q. d. nō odis amicitiā signo: ⁊ agis ꝓditionē de facto qō pz ex hoc quod segt: b Vigilate ⁊ orate vt nō intretis in tentationē. i. vt nō superemīni. a tēptatiōe de ꝓmo iminēte: sic fuerūt postea supati. c Spūs qdē ꝓmpt⁹ est. ad dicēdū. s. q̄ estis pati ꝙ me mori: vt patz ex p̄cedētib⁹. d Caro aūt infirma. ad sustinēdū iminētē tentationē. Hoc aūt dixit xp̄s q: apli dixerāt ex magno spū ꝑus morte subire q̄z ipsū negare: cui⁹ tñ ꝓtrariū fecerunt impulsu carnali. e Iterū se. ab. ⁊ orauit ⁊c. vbi iterat oratiōnē. ostendens q̄ oō dz esse ꝓtinua. siliter iterat visitationē discipl⁹ suoꝝ: q: opa charitatꝫ debēt esse cōi ūcta oratiōni. f Et relict⁹ illis iterū abiit ⁊ orauit ⁊c. ter oratiōnē replicat sicut ter fuerat tentat⁹. vt. s. patuit. iiij. ca. vt liberet nos ꝙmo a malis p̄teritis ꝙ venīā. secūdo a p̄sentib⁹ ꝙ tutelā. tertio a futuris ꝙ cautelā. g Tūc venit ad discipulos suos. ter discipulos visitat sic ter orat: rōne p̄dicta. h Et dicit illis. quasi cōpatiēs eis ꝓpter tētationē de ꝓmo eis iminētē. i Dormite iā ⁊ requescite. q. d. parū poterit ꝙ facere. k Ecce appropinq̄bit. Dic tertio ostendit xp̄i desideriū ad nostram redēptionē: q: nō solū p̄ditorē cū turba veniētē expectauit: sed etiaz occurrit eis. vt habet Job. xviij. ⁊ hoc est qd dī hic: Ecce appropinquabit hora. Postq̄ enī dixerat discipulis suis: Dormite iā ⁊ requescite: vt dictū est. dimisit eos aliquātulū quiescere: postea cū sciebat iudā appropinquāt̄m dixit eis: sufficit. vt habet Marci. xiiij. ⁊ tūc euigilauit eos dicēs: Ecce appropinquabit hora ⁊c. l Surgite eamus obuiaz. s. iude proditori. m Adhuc eo loquēte. Hec est tertia ps ꝓncipalis huius ca. vbi describit ipsi⁹ xp̄i: traditi cōprehēsio: vbi tria describūt per ordinē. Primū est ipsius iude fraudulentia. secūdū est xp̄i patiētia. ibi: Et ecce vn⁹. tertiū discipulorum ignauia. ibi: Tūc discipuli. Circa primū dī sic: Adhuc eo loquēte. scz christo cū discipulis suis. n Ecce iudas vn⁹ de duodecim. i. de principalibus christi discipulis. o Venit ⁊ cum eo tur. mul. cum gladiis. talē aūt turbā adduxit ne forte alij credētes in xp̄m ipsū vellēt eripe. segt: p Qui aūt tradidit eū dedit eis signū ⁊c. hoc aūt fecit ne loco xp̄i caperēt iacobuz minorē q crat silis xp̄o in facie. ꝓpter qd dicebat ꝑsāl⁹ frater dn̄i. segt: q Et oscu. est eū. in q̄ apparet maxia xp̄i māsuetudo q nō

negauit osculū ꝑditori suo. r Dixitq; illi iesꝰ. Amice ad qd venisti. q. d. tu odis amicitiā signo: ⁊ agis ꝓditionē de facto qō pz ex hoc quod segt: s Tūc accesserūt illi. i. q crāt in comitiua iude. t Et manꝰ iniecerūt in iesū. violētas q̄tū erat ex pte ipsoꝝ. v Et tenuerūt eū. qñ enī voluit tentꝰ est ⁊ nō añ. x Et ecce vnꝰ. Hic describit ipsi⁹ xp̄i patiētia. ⁊ hoc dupl'r. p̄lo facto. ⁊° ꝙbo. ibi: In illa hora. patiētia aūt xp̄i facto ostendit in hoc q̄ discipl⁹ suos ꝓhibuit a defensiōe ei⁹. ⁊ hoc est qd dī: Et ecce vnꝰ ex his q erāt cū iesu. iste fuit petrꝰ. vt habet Job. xviij. y Extē deus manū exemit gladiū suū. hēbat enī duos gladios. vt hī Luce. xij. q̄s credo fuisse duos cultellos magnos qbꝰ vsi fuerāt i deciside agni paschalis z Et p. ser. ꝑn. sa. am. auri. ei⁹ que tñ sanauit xp̄s tactu suo. vt hī Luce xij. ⁊ in B adimpleuit xp̄s qō ꝑdixerat Matth. v. Bñfacite his q oderūt vos. a Tūc ait illi iesus cō. gla. tu. in locū suū. ꝓhibēdo defensionem armoꝝ. ⁊ ad B inducit multiplicē rōnē. ꝑma rō tāgit ibi: b Oēs enī q acceperint gladiū gladio pibūt. gladiū enī accipit q eo vtit ad vindictam ꝓpria auctē ⁊ hoc est illicitū. gladio aūt vtit sibi tradito q eo vtit ad punitionē maloꝝ gelo iusticie. sic ꝓncipes q̄ auctē hnt q̄ deo, q: in B ꝓnceps minister dei ē. vt dicit paul⁹ apl's. silr ministri ad hoc a ꝓncipib⁹ cōstituti. secūdā rōnē assignat cū dicit: c An putas q: nō possū ro. p. a. meū. q. per aliā viā possem euadere si vellē. d Et exhi. mi. mo. pl⁹ q̄z duo le. angeloꝝ. legio aūt vna cōtinet scz milia septētos septuagintaseꝝ. Aduertenduz tñ q̄ xp̄s nō dicit B ꝓpter hoc q̄ indigeret auxilio angeloꝝ: B magis econuerso ipi indigēt suo auxilio: B vt ostēdat q̄ pluribꝰ mōis poterat euadere. tertiā rōnē assignat cū dicit: e Quō ergo implebūt scripture. scripture enī diuinitꝰ reuelate: loquūt exposse de passiōe xp̄i. vt pz Esa. liij. ⁊ Psal. xxi. ⁊ in pluribꝰ alijs locis q̄ nō implerent nisi xp̄s pateret: qō est inconueniens cum sint veruate a prima veritate: ꝓpter qō subdit: f Quia sic oportet fieri. q: ex quo aliqd est ex predestinatione a deo predictū oportet illud impleri. ubi enī est necessitas cōsequentie: nō tamē cōsequētis. q: diuina pre ordinatio nō tollit cōtingētiā a reb⁹. g In illa hora. Hic ostendit xp̄i patiētia ꝙbo. q: uō impatiēter B rōnabilit allocutꝰ est turbā ipsū cōprehēdētē.

Tanq̄ ad

de lyra

Seruum prin. sa. Mystice. Seruus est populus iudeoꝝ ꝓncipibꝰ sacerdotū indebite manicipatꝰ qui in dñi passiōe vertērā aurez. i. spūalem intelligentiā p̄didit. Sinistra. i. vilitate lre contētus: nō petro tollēte: B diuino iudicio ablatam pandente: q̄ auris in his qui credere maluerūt pietate dei restituit. Vel auris ampurata ⁊ sanata: significat auditū ablata vetustate innouatum: vt sit i nouitate spūs: ⁊ nō in vetustate litere quod cui dat a christo: datur ⁊ regnare cū eo. Unde bñ malcus dicit: qō est rex vel regnaturꝰ. Ex seruꝰ inuentus est; pertinet ad vetustatē que i fuitutez. generat. Sed cū accessit sanitas figurata est libertas.

mar.14.e Luce.22.c Joan.18.c

Lucas addit q̄ dñs tangens aurem sanauit: qui nec hostibus pietatꝫ obliuiscitur.

gene. 9.a Apo.13.c

Gladio peribunt. Gladio illo quo ignis vertit ante paradisuz. i. diuine vindicte: ⁊ gladio spūs. i. verbi dei.

An putas. Quasi diceret: nonindigeo auxilio apostoloꝝ duodecim q̄ possū habere duodeciz legiones angeloꝝ: in quibꝰ sunt. lxxij. milia. quibus omniuz gentium lingua exprimitur. Innuit autem non esse verendū si contra iesum omnes nationes insurgant: cum multo fortiores ipse habeat exercitus angeloꝝ. Aliter: Hic numerus significat omne genus hominuz cum romano imperio contra indeos certaturū: hi sunt angeli dei q̄ post resurrectionē āno q̄dragesimo secūdo

esi.tyto ⁊vespasiano pdiderūt homicidas illos:⁊ ciuitatē illoꝝ succēderūt

Existis cū gla. Stultū est cū gladijs ⁊ fustib⁹ q̄rere cū q vltro se tra dit:⁊ in nocte p ꝓditorē inuestigare q̄si latitantē:q quotidie in tēplo docebat. Sed in tenebris ꝯgregamini:q̄ potestas vestra in tenebris est.

Tūc discipuli om.re.⁊c. Sicut petrus q negationē lachrymis abluit:⁊ ꝓfessione dei fundi tus extirpauit:recupera/
marc.14.e Luce.22.f. Joan.18.b tionē coꝝ significat qui i martyrio labunt. Ita ce teri qui fugerūt cautelaz fugiendi docent eos qui minus idonei sūt scrēdis aduersis:quib⁹ tutius est latere q̄z se discrimini cōmittere. Ita etiam adolescens q ꝑm marcū reiecta
marc.14.e mar.14.f. Luce.22.f sydone nudus ꝓfugit:illoꝝ opus ⁊ animū desi/gnat:qui ⁊ securiores sint oia q̄ in mūdo hñt obiciunt:⁊ deo potius famulari nudi q̄z hērendo mundi rebus:materiā tētandi ⁊ a deo reuocandi dare didicerūt. Iurta ecce plū ioseph q relicto adultere pallio : maluit nud⁹
Jobe.18.b mar.14.f. deo q̄z indutus meretricꝫ cupiditatibus seruire.

Ad cayphā. Cōuenit nomen actioni. Cayluce.22.f. Jobe.18.c phas.i.inuestigatoꝝ vt sagax adimplendam.s.doli sui nequitiā. Uel vomēs oze:q̄ impudēs ad profemar.14.f. luce.22.g. rendū mendaciū:⁊ ad pretendū homicidium.

Ualonge ⁊c. Uerito a lōge:qui in ꝓrio fuerat negaturus. Significat ecclesiā imitaturā passionē christi lōge differēter:q̄ ecclesia patit ꝓ se: sed christus ꝓ ecclesia.

mar.14.f. Iobel.2.b Nicolaus a Tanq̄ ad latronē existis cū gladijs⁊ fustib⁹ ꝓhendēdē me. Quotidie ā pud vos sedebā in tēplo docēs ⁊ nō me tenuistis. Hoc† ātotū factū est vt adiplerent scri/pture ꝓphetaꝝ. Tūnc discipuli om̄es relicto eo fugerūt. At illi tē/nētes iesuꝫ duxerūt illū † ad caiphā principē sacerdotū ubi scribe phariseī ꝓuenerāt. Petrus āt sequebat eū a longe vsqꝫ ad atrium p̄cipis sacerdotū. Et† igrēsus intro sedebat cū ministris vt uideret finē. Princeps āt sacerdotū ⁊ oē cōciliuꝫ querebāt falsum testimoniū cōtra iesuꝫ ut eū mor/ti traderent. Et nō inuenerūt:cū multi falsi testes accessissent. Nouissime autē venerunt duo falsi testes ⁊ dixerūt:Hic dixit: Possuꝫ destruere templū dei ⁊ post tri duū reedificare illud. † Et surgēs princeps sacerdotū āit illi: Nihil respōdes ad ea que isti aduersuꝫ te testificātur. Jesus aūt tacebat. Et princeps sacerdotū ait illi:Ad iūro te per deū viuū vt dicas nobis si tu es christus filiuꝫ dei. Bicit illi iesus:Tū dixisti. Uerunta dico vobis:Amodo videbitis filium hominis sedentez a dextris virtutis dei:⁊† venientez in nubib⁹ celi. Tūnc princeps sacerdotū scidit vestimenta sua dicēs:Blasphemauit. Quid adhuc egem⁹ testib⁹? Ecce nūc audistis blasphemiā. Quid vobis videt? † Illi autē respōdentes dixerūt:† Reū est mortis. † Tūnc expuerūt in faciem eius:⁊† colaphis eum cedederunt. Alij aūt palmas i faciē ei⁹ dederunt.

Tanq̄ ād latronē existis cū gladijs⁊ fustib⁹ ꝓhendēdē me. Quotidie ā pud vos sedebā in tēplo docēs ⁊ nō me tenuistis. Hoc† ātotū factū est vt adiplerent scripture ꝓphetaꝝ. Tūnc discipuli om̄es relicto eo fugerūt. At illi tē/nētes iesuꝫ duxerūt illū † ad caiphā principē sacerdotū ubi scribe phariseī ꝓuenerāt. Petrus āt sequebat eū a longe vsqꝫ ad atrium p̄cipis sacerdotū. Et† igrēsus intro sedebat cū ministris vt uideret finē. Princeps āt sacerdotū ⁊ oē cōciliuꝫ querebāt falsum testimoniū cōtra iesuꝫ ut eū mor/ti traderent. Et nō inuenerūt:cū multi falsi testes accessissent. Nouissime autē venerunt duo falsi testes ⁊ dixerūt:Hic dixit: Possuꝫ destruere templū dei ⁊ post tri duū reedificare illud. † Et surgēs princeps sacerdotū āit illi: Nihil respōdes ad ea que isti aduersuꝫ te testificātur. Jesus aūt tacebat. Et princeps sacerdotū ait illi:Ad iūro te per deū viuū vt dicas nobis si tu es christus filiuꝫ dei. Bicit illi iesus:Tū dixisti. Uerunta dico vobis:Amodo videbitis filium hominis sedentez a dextris virtutis dei:⁊† venientez in nubib⁹ celi. Tūnc princeps sacerdotū scidit vestimenta sua dicēs:Blasphemauit. Quid adhuc egem⁹ testib⁹? Ecce nūc audistis blasphemiā. Quid vobis videt? † Illi autē respōdentes dixerūt:† Reū est mortis. † Tūnc expuerūt in faciem eius:⁊† colaphis eum cedederunt. Alij aūt palmas i faciē ei⁹ dederunt.

Duo falsi testes ⁊c. Quia nō eo sensu quo dñs q dixit de tēplo coꝝ poris sui:sed in verbis quibuslā additis vel mutatis quasi iniustā calumniā faciunt. Dñs dixerat: Soluite tēplū hoc cōmutāt. Ego dissoluā tem plū hoc manufactū. Uos inqt soluite nō ego:q̄ nō est licitū vt nobis mortē inferamus. Itē dñs dixerat: Et ego suscitabo q̄ de aīali tēplo dicit. Illi inuertūt. Aliud manu factū edificabo:⁊ ꝓprie de tēplo iudaico dictum videatur.

Tu dixisti ⁊c. Marcus:ego sum:quod idē est:⁊ est filis cōtra pylatū ⁊ caypha responsio:⁊ a ꝓpria sinia ꝓdēnēt.

Filiū hois ⁊c. Ade in forma quam iudicatis exaltatū ⁊ habentē nomē mar.14.f. Luce.22.g q̄d est sup oē nomen.

Scidit vestimēta sua ⁊c. Furoꝝ q fecit de solio surgere facit ⁊ vestē scindere. Magno mysterio:cū vestis domini nec a militib⁹ scindi potuit. Significat enim sacerdotium eorum ꝓ sceleribꝰ pontificū esse penitus solmar.14.f Luce.22.g. Iobel.6.g. uendum. Sed soliditas ecclesie que vestis dei dicitur:⁊ usq̄ in finem seculi mar.14.g indirupta manebit.

Mos est iudeorū cuz aliquid blasphemie audiunt:scindūt vestimēta.

Quod paulus ⁊ barnabas fecerunt in licaonia cū dicti sūt iupiter et apollo.

Tūc expuerūt ⁊c. Sicut tūc ꝓputus est saEsai.50.c mar.14.g luce.22.g. Iobel.18.d luis infidelitū:ita nūc op probrijs exhonorat falsorū fideliuz:⁊ colaphis.i. blasphemijs eoꝝdē cedit

de ira

cturi dissoluendo corpus eius:quod erat templum spirituale dei. vnde sensus est: Soluite.i.soluetis corpus meū per mortem quam mihi inferetis. vnde sequit ibidem: Et in tribus diebus excitabo illud. Excitare enim est a somno mortis reuocare:quod nō cōpetit templo materiali sed templo spirituali.s.suo corpori. isti autem testes loquebant ac si de templo materiali christus intellexisset cum diceret in tribus diebꝰ reedificabo illud:quia reedificare ꝓprie respicit templū materiale. Item non dixit destruam vel possum destruere vt ipsi imponūt.sed dixit: Soluite.i.soluetis mortē mihi inferendo predicens mortē suam ⁊ resurrectionez: vt patet ex predictis.⁊ sic patet q̄ isti testes mutauerunt verba eius ⁊ sentētiā:tamen possunt dici falsi testes alia ratione.s.ex falsa intentione:quia intendebant procurare mortē innocentis. ꝓ Et surgēs. Hic ꝓsequenter ostenditur qualiter christus condēnatus est per malos iudices. dicit ergo sic: Et surgens princeps sacerdotū:ex impacientia surrexit de tribunali:quia non inuenichat vnde posset iuste christus condemnari.

Dixit illi nihil respondes ad ea que isti aduersum te testificantur. quia ea que contra christum dicebantur erant falsa ⁊ responsione indigna:ideo nolebat rūdere. Itez q̄ volebat adimplere illud qō de ipso scriptum erat Esa.liij. Quasi agnus coram tondente se obmutescet ⁊ nō aperuit os suū. sequitur: ꝫ Adiuro te per deum viuum. ad hoc autem respondet christus propter reuerentiam diuini nominis inuocati:dicens: a Tu dixisti. supple veritatem. quod patet ex sequentibus. b Uerūtamen dico vobis amodo videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis dei ⁊c. q̄ in iudicio extremo sic videbitur ab illis qui eum iniuste condemnauerūt. dicit igitur: ammodo. quia a tempore sue passionis cum vltius non viderūt. c Tunc princeps sacerdotū scidit vestimēta. iste erat mos iudeorum scindere vestimenta in signum doloris quando audiebant blasphemiam diuini nominis. hoc autem imponebat princeps sacerdotum christo propter quod subditur: d Blasphemauit. propter quod ipse ⁊ alii assistentes iudicauerunt eum dignum morte:cum tamen diceret veritatem: vt patet multipliciter ex predictis in hoc euangelio. e Tunc expuerūt. Hic consequenter ostēditur qualiter christus fuit turpiter vituperatus ꝓ malignos apparitores. ⁊ hoc dupliciter. primo facto. cum dicitur: Expuerunt in faciem eius. tanq̄ in hominem pestiferum ⁊ dignum morte. mos enim erat iudeorum super tales spuere in conspectum. f Et collaphis. euz ceciderūt. sine causa ꝓcutiēdo ⁊ vituperādo eū. secūdo verbo dicētes:

Prophetiza ⁊c. Dicunt ꝺtumeliã ei: q se ꝓphetã hñ voluit a pplis.
Velauerũt eñ facie eius ſm marcũ: nõ vt coꝛ ſcelera nõ videat: ⁊ vt a ſeipſis gratiã cognitõis eius abſcõdãt. Sicut velũ fuit ſup facie moyſi qõ vſq; hodie manet. Una ancilla. Cur ꝑma ancilla ꝓdit eũ viri magꝭ poterãt cognoſcere. Niſi vt iſte ſexus oſtendaꝫ in necẽ dñi peccaſſe: ⁊ p paſ ſionẽ redẽptꝝ. Et iõ mulier ꝑma reſurrectõis myſterij accepit: ⁊ mandata cuſtodiuit: vt veteré ꝑua ricatiõis aboleret errorẽ.

mar.14.g Luce.22.f Joan. 18.c Sicut p feminã hoſtis antiquus ꝑmũ parentẽ ſeduxit: ita p mulierẽ ad magꝝm negãdũ quẽ chriſtũ filiũ dei ꝓfeſſus fuerat ꝑncipẽ eccle cõpellit.

Exennte autem. ⁊ marcus adimplet qõ iſte breuitaꝫ cã omiſit. Exijt inqt foras añ atriũ: ⁊ gallus cantauit: quo reuerſo in atrio fit negatio.

Exeũte aũt. In hac ſecunda negatiõe a duobꝰ cõpellit: ab ãcilla: vt ait matheus ⁊ marcꝰ: ⁊ ab alio: vt ait lucas dicẽs: Et poſt puſillũ ait aliue: Et tu de illis es. In hoc puſillo erꝛat: et reuerſus ſtans ad focũ: vt ioãnes ait: iterũ negat. Exeũte ꝫ illo. i. cũ exiret: hoc ẽ cuꝫ exurgeret vt exiret: aiad uertit euꝫ ancilla: ⁊ dixit his q circa ignem erant. Quibꝰ rndẽs ait petrꝰ: nõ noui hoiez. i. nõ ſũ eiꝰ diſcipulus: in quo ⁊ ipſũ chriſtũ negauit. Nota: primũ ait: Neſcio qd dicis. Secũdo euꝫ iuramẽto negauit. Tertio cepit detestari ⁊ iurare: q; nõ nouiſſet hoiem. Quia perſeuerare in petõ dat incremẽtũ ſcelerũ: ⁊ q minima ſpernit cadit i maiora.

Nõ noui ho. Q; noxia prauoꝝ colloquia que cogũt petrum negare chriſtũ vel hominẽ ſe noſſe: quẽ ꝓfeſſus eſt inter diſcipulos dei filium?

Qui ſtabãt. Joãnes ⁊ lucas vnũ dicũt cognatũ malchi. Sed vel eſt

Nicolaus

a Prophetiza nobis ⁊c. q. d. tu es falſus ꝓpheta. b Petrus ꝝo. ⁊ oñditur ꝗliter chriſtus fuit negatꝰ a ſuo diſcipulo p tres vices. ꝑmo ſimplici verbo. ſecũdo cũ iuramẽto. tertio p detestationẽ cũ iuramẽto. i. p execrationẽ qõ eſt qñ aliqs nõ ſolũ iurat p deũ ⁊ etiã ꝓtecaꝫ ſibimet aliquod malũ niſi id qõ dicit ſit verũ. dicit igiꝭ: Petrus ꝝo ſedebat foris in atrio. Nõ enĩ petrꝰ erat ſimplr exꝫ domũ: vt iã dictũ ẽ: ⁊ erat exꝫ locũ vbi chriſtꝰ illudebaꝫ in quodã atrio in quo erat ignis accẽſus in medio: ſm q; dr Luce. xxij. c Et acceſſit ad eũ vna ancilla. de iſtis negatõibꝰ petri videntur euãgeliſte diuerſimode ſcribere maxie de ſecũda ⁊ tertia: q; de ſecũda dr ⁊ fuit ad vocẽ ancille. Lucas aũt dicit q fuit ad vocẽ hois. Joãnes autẽ dicit q fuit ad vocẽ pluriũ. ſilr de tertia dicit ioãnes q fuit ad vocẽ vnius qui erat cognatꝰ illius cuiꝰ petrꝰ abſcidit auriculã. Matheus aũt hic dicẽ q fuit ad vocẽ illoꝝ q aſtabãt. Dicendũ igiꝭ q ꝑncipalis intẽtio euangeliſtarũ erat negationẽ trinã petri exꝓmere. ⁊ in hoc ꝓueniũt oẽs euãgeliſte. Exꝓmere aũt ꝑſonas accuſantes petrũ nõ erat ꝑncipalis intẽtio coꝝ: ſed tm̃ ex accidẽti. tm̃ nõ ꝓtrariaꝫ in hoc: q; veriſile eſt q multi ad illa verba ꝓcurrebãt circa petrũ ⁊ ꝓſilia verba ꝓferebãt ipſum accuſando: ⁊ ſic vnus euãgeliſta vnã ꝑſonã noiat: alius aliã vnã vel plures: nec ẽ ibi falſitas rõne dicta. videt aũt ſm veritatẽ hyſtorie q ꝑma negatio ſit facta ad vocem oſtiarie ꝑncipalr. Secũda ad vocẽ illoꝝ q ſtabant ad ignẽ: fuerũt tm̃ excitati ab alia ancilla: ꝓpter qõ mattheus illã exꝓmit hic: ⁊ de alijs tacet: qõ aũt hic dr q facta eſt petro exeunte ianuã: intelligendũ eſt ſic. i. ſe diſponẽte ad exitũ: q; adhuc erat ꝓpe ignẽ: vt dicit ioãnes: ⁊ timẽs ne ꝓcipere volebat exire. Tertia aũt negatio facta eſt multis cũ accuſantibꝰ inter quos ꝑncipalis erat cognatus illiꝰ cuius petrꝰ abſcidit auriculã: ꝓpter qõ exꝓmit illũ ioãnes de alijs tacẽdo. his dictis lra patet vſq; ad illũ locũ. d Mã ⁊ lo. ma. te. facit. lz enĩ lingua hebrea ſit vna: tñ aliquo mõ varia baꝫ ſm diuerſitatẽ ꝓuinciarũ: ⁊ iõ illi de galilea aliter loqbanꝫ aliq mõ ꝙ illi q erãt de hierlm: ſicut lingua gallica eſt vna: ⁊ tñ aliter loquunt illi q ſunt de picardia ꝙ illi q habitant pariſius: ⁊ p talẽ varietatẽ põt pcipi vnde aliqs ſit oriũdus. ſequiꝭ: e Tũc cepit detestari ⁊ iurare. In hoc ſignificaꝫ iuramentũ p execrationẽ. f Et recordatus eſt petrus. dñs enĩ reſpexit petrũ: vt dr Luce. xxij. ⁊ ex hoc petrus recordatus eſt de verbo chriſti q dixerat cũ negaturũ ⁊ ad penitentiã reductus ẽ. vñ ſequiꝭ: g Et egreſſus foras fleuit amare: ⁊ extunc petrus trarit in conſuetudinem vt a primo gallor cantu vſq; ad horã matutinã ſtarct in oꝛone flẽs ꝓ iſta negatione. vt habetur in itinerario clementis.

plurale ꝓ ſingulari: vel vnus erat qui eum viderat: ⁊ precipue dicebat: quem ſecuti ceteri ſimul arguebant.

Et ꝺtl. gal. can. Poſt tertiã negationẽ ſequiꝭ gallicant⁹. Sacra rũ p ſtatũ tẽpoꝝ deſignãt. Media nocte negat: in gallicantu penitet. poſt reſurrectõꝝ ſub luce quẽ ter negauerat ter ſe amare ꝓfeſſus eſt. Nulla q; tenebris obliuionis erraꝫ uit: ſperate iã lucis reme moratione conexit: ⁊ eiuſ dẽ vere lucis pñtia plene gcquid mutauerat erexit

mar.14.g Luce.22.g

Myſtice. Gallus aliquis doctor eſt q ſomnolẽtos increpãſ ait: Euigilate iuſti: ⁊ nolite peccare. Q; petrꝰ añ ꝑmũ gallicãtum negat: eos ſignificat q chriſtũ añ reſurrectionẽ deũ nõ putauerũt eſſe morte eiꝰ turbati. Q; bis añ ſecundũ gallicantum negat: illos ſignificat qui nũc in illo ſm hoiez vel ſm deũ in vtraq; ſubſtãtia errãt. ⁊ ideo veritatez negãt. Primꝰ gallicãtus eſt dñi reſurrectio in ſe ipſo. Secũdus eſt eiuſdez in coꝛpore eccleſie.

a

marc.15.b luce23.g Joã.18.c

Recoꝛ. eſt. In alio euãgelio dr: reſpexit dñs petrũ: ⁊ intuitu ꝙ uocauit ad lachrymas. q. in mentẽ ei reducẽs quotiẽs negauerat ⁊ q ei ꝑdixerat. nec potuit i tenebrꝰ ꝑmanẽ: quẽ lux mũdi reſpexit

Et egreſ. Ab ipioꝝ ꝑſilio ſecluſus culpaz lauat: quod nõ intus. Ob hoc hęſitare permiſſus eſt: vt in eccleſie ꝑncipe remediũ penitẽtie conderet ⁊ nemo auderet de ſua virtute confidere.

C. XXVII.

m Mane aũt facto. Matheus ⁊ marcus ꝓtexuerũt narrationez de his q̃ cũ dño acta ſunt vſq; ad manẽ: ⁊ poſtea redeunt vſq; ad negationẽ petri narrandã qua terminata: redeũt iterũ ad mane vt inde cetera ꝓtexerẽt. Peccauitra. ⁊c. Quaſi in poteſtate ſua cẽt mutare ꝓtexerẽt.

de lyra

h Mane autem facto. Oſtenſo qualiter paſſio C. XXVII.
m chriſti fuit per iudeos inchoata. Hic oſtendit qualiter fuit p gentiles ꝓſũmata. ⁊ diuiditur in duas partes. quia primo deſcribitur ipſius chriſti crudelis occiſio. Secundo eiꝰ fidelis ⁊ deuota tumulatio. ibi: Cũ ſero factũ eſſet. Prima adhuc in duas: q; ꝑmo deſcribit ipſius chriſti iniq; ꝓdẽnatio. Secũdo ipſius ſnie intqe execution. ibi: Et poſtq; illuſerũt ei. Prima in q̃tuoꝝ: q; ꝑmo deſcribit ipſiꝰ chriſti coꝛã ꝑſide pñtatio. ſecũdo ipſius pñtati diligẽs interrogatio. ibi: Jeſus aũt ſtetit. Tertio inocẽtie eiꝰ declaratio. ibi: Per diẽ aũt ſolẽnẽ. Quarto inocentis ꝓdẽnatio. ibi: Videns aũt pylatus. Prima adhuc in duas. q; ꝑmo deſcribit ipſiꝰ chriſti ꝑ ſentatio: vt dictũ eſt. Secũdo incidẽtaliter ſubdit iude deſperatio. ibi: Tũc videſ. Circa ꝑmũ dr ſic: Mane aũt facto. q; a media nocte vſq; ad illaz horã illuſerũt eũ ꝓſpuẽdo ⁊ palmis cedẽdo: vt viſum eſt. i Conſilium inierũt ⁊c. nõ enĩ ex teſtimonijs ꝑhabitis habebãt aliqd vñ poſſet accuſari coꝛã pylato ſicut reꝰ mortꝭ: ⁊ iõ ylteriꝰ ꝓſulebãt ꝗliter eũ ſicut dignũ morte accuſarẽt: vt patebit. i. ſeqꝭ: k Et vinctũ adduxerũt. illi enĩ q reputabant digni morte ducebanꝫ coꝛã iudici ligati. l Et tradi. põ. py. ꝑſidi. Aliq dicũt q pylatus erat ꝓpriũ nomẽ eiꝰ cõpoſitũ ex noie matris q̃ dicebaꝫ pyla: ⁊ patris q dicebaꝫ atꝰ. Põtius aũt cognomẽ eius: q; fuerat iudex miſſus a romanis ad inſulã pontianã: hoc aũt diffuſe hz in q̃dã legẽda q̃ vocaꝫ aurea: ꝙ q; ibi multa dicunꝫ de hoc q̃ videnꝫ ꝑma facie falſa q̃ ꝓpter ꝓlixitatẽ omitto. iõ aliter dicendũ q põtius erat ꝓpriũ nomẽ eiꝰ. qõ patet ex duobꝰ. ꝑmo q; poſtponiꝫ cognomẽ ⁊ non preponiꝫ ꝓpriõ nomini ſaltẽ de curſu cõi. Secũdo quia hoc nomẽ ſatis cõe eſt in burgundia vnde iſte pylatus erat oriũdus. erat enĩ natiõe lugdunẽſis: vt dicit magiſter in hyſtorijs. ⁊ idẽ dicit Joſephus libro antiquitatũ. pylatus aũt erat eius cognomẽ: preſes aũt erat nomẽ officij ſui. ⁊ dr a ꝑſidendo: q; ꝑſidebat iudeis ibidẽ miſſus a romanis. m Tunc videſ. Hic incidentaliter ſubditur iude deſperatio. cũ dicit: Tunc videſ iudas q eum tradidit q; dãnatus eſſet hec autẽ deſperatio ꝓceſſit ex duobꝰ. Primo ex magnitudine ſceleris tradendo ad mortẽ illum cuius tantã ſanctitatẽ expertus fuerat. Secundo quia dãnationẽ ſuam audierat a chriſto. vt dictũ eſt ca. prece. quem ſciebat prophetã veriſſimũ. n Penitentia ductus. infructuoſa tamen: quia erat ſine ſpe venie: ſicut de his qui ſunt in inferno dicit Sap. v. Dicentes intra ſe penitentiã agentes. o Retulit triginta argenteos principibus ſacerdotũ ⁊c. ex quo patet q; cupiditas ſua nihil valuit ſibi. ſequiꝭ:
p At illi dixerunt: quid ad nos. q. d. non curamus ſi peccaſti vel non.
Tu videris.

tor sentētiā: Iz aūt mutauerit volūtatē: tū ꝓme volūtat; exitū nō mutauit.

Quid ad nos. Quid ad nos ptinet de hoc: tu videris: tu scias qd fecisti: vel qd videris ptinere ad nos: Quid ad nos ptinet p̄ciū acceptū: tu illud ꝓbaueras: tu inde fac qđ vis. Qui ad mortē peccāt tantā habent ignoātiā ⁊ cecitatē: vt nec turbent ī sceleribꝰ suis: nec pnie dolore cruciēt.

Et iectus ⁊c. Sicut pnia ei⁹ fuit fructuosa sic ⁊ hec oblatio in tēplo est execrabilis.

Et abiēs. Hic. Nihil ꝓfuit inde egisse penitentiā p quā sceł⁹ corrigē nō potuit. Sed qñ frater sic peccat in fratrē vt emēdare valeat q̄ peccauit pōt ei dimitti. Sin aūt p manēt opa frustra voce assumit pnia. hoc ē qđ de eo dī. Et oīo eius fiat in pcūn vt nō solū emēdare nequerit ꝓditōis nefas: sed ꝓprij homicidij sceł⁹ addiderit.

Leo papa. Scelerator oīb⁹ o iuda ⁊ infelicior exitiosi quē nō pnia reuocauit ad dñm: ꝑ desperatio traxit ad laqueum.

Expectasses ꝓsolationez criminis tui: ⁊ donec sanguis christi ꝓ oīb⁹ effunderet informis leti suspēdium distulisses.

Non licet eos. Here colātes culicē ⁊ camelum glutiētes: si enī ideo nō mittūt pecuniā in corbanā. i. in gaçophilatiū. i. inter dona deī: q̄ p̄ciū sanguis est: cur ḡ sanguis effundit: ⁊ qđ pmii eius si inde ager emit in sepulturam pauperū.

Emerūt agrū figuli ⁊c. Alle. Magnū mysteriū est in factis iniquitatis. Figulus est deus in cuius manu est ex eodē luto facere aliud vas in honorē aliud in ꝓtumeliā. Ager eius seculū qđ vniuersū p̄cio eius emit vt ei cōmortui sepeliāt peregrini: nō vtiq; isrł ꝑ alienā q̄ in p̄cio sāguinis christi sepulti eternā requiē sortient. Illi qdē fecerūt alia volūtate vt eternuz relinquerēt sue nequitie monimentū. Sed nos q peregrini eram⁹ a lege et ꝓpheťis: prauas eoꝝ studia suscepim⁹ in salutē: ⁊ ī p̄cio sāguis xp̄i reqescim⁹.

Per hieremiā. Hiero. Hoc nō in hieremia: ꝑ in çacharia legit: tñ alijs verbis. Legi nup hieremie apocriphū in quo hec verba scripta reperi. Sed tamē magis mihi videt hoc sumptū de çacharia more aploꝝ qui verboꝝ ordine prętermisso: sensus tm̄ de veteri testamēto proferunt.

Per hiere. ꝓphe. Sed hoc in hiere. nō inuenit: ꝑ in çacharia fere ꝑm

Nicolaus

a Tu videris. i. ad te ptinet videre factū tuū. b Et abiens laqueo se suspēdit. ex desperatōe. ⁊ in hoc plus peccauit q̄ in tradēdo christū. vt dicit Hiero. cuius rō est q̄: in traditōe christi peccauit ꝺ eius humanitatē directe: ꝑ in desperatione illa peccauit directe ꝺ eius diuinitatem: q̄: ꝺ infinitatē diuine misericordie. sequit: c Nō licet eos mittere in corbanā. corban hebraice idē est qđ oblatio. corbanan aūt erat locus ad ponendū oblationes factas in tēplo ꝓ reparatiōe tēpli ⁊ alijs necessarijs: magna igitur apparet sacerdotū execatio q occisionē christi reputabāt sibi licitā: immo tanq̄ sacrificiū deo facerent: ⁊ tñ p̄ciū vēditionis eius reputabāt nephariū ⁊ indignū applicari ad vsus tēpli. d Consilio aūt inito eme. ex eo agrū figuli. q̄: ille cuius ille ager erat figulus fuit: ꝺ sic vocabat: vel forte q̄ ibi erat terra apta ad faciendū vasa fictilia. e In sepultura pegrinorū. q nō habebāt ꝓprium sepulchrū. f Propter hoc vocatus est ager ille acheldemach ⁊c. hoc ex dei ordinatiōe factū est ad memoriā ꝓditionis iude ⁊ passionis christi. g Cūc ipletū est qđ dictū est p hiere. q̄: ꝑm q̄ dicit Hiero. Iz auctoritas sequēs nō sit in libro hieremie quē habem⁹. tamē Hiero. vidit auctoritatē istā de verbo ad verbū in quodā libello hebraico q̄ dicebat esse hieremie ꝓphete: multi enī libri ꝓphetarū non habent: vel aliter li hieremiā nō ē de textu: vt dicit hiero. nec etiā ī antiqs libris est. et tūc dr̄ q̄ ꝓphetā: intelligere debem⁹ çachariā: q̄ çach. xi. hr̄ ista smia lz verba aliquantulū sint mutata. h Et accepe. trī. ar. pre. appreciati. i. ipsi⁹ christi. i Quē appreciauerūt a filijs isrł. q̄ istud p̄ciū fuit ꝺstitutū iter iudā ⁊ sacerdotes q erāt de filijs israel. k Et dederūt eos in agrū figuli. hoc est ꝓ agro figuli. l Sicut ꝺstituit mihi dñs. hoc est addituz ab euāgelista. q̄: ista p̄dicta erāt a deo ꝓordinata. m Jesus aūt stetit. Hic ponit ipsi⁹ p̄fitati interrogatio. Ad cuius euidentiā ꝓsiderandum q̄ iudei accusauerūt christū coram pylato de trib⁹: vt hr̄ Luce. xxiij. Primū fuit q̄ subuertebat gentē iudeoꝝ a cultu legis. Secundū q̄ auertebat pplm a redditione tributi ipatori romano. Tertiū q̄ dicebat se esse regē: ⁊ sic volebat sibi vsurpare regnū. De ꝓmo nō curauit pylatus: q̄: erat hō gentilis ⁊ ideo nō curabat de obseruatione seu violatione iudaice legis. Secundū

ꝑ emisse se audiunt: ⁊ tamen extra reatum se credunt q̄ in vendente scelus constituunt

Quid ad nos. Tu videris? Et p iectis argenteis in templo recessit

ꝑ vt ostenderet se perosum celi ⁊ terre

⁊ abiēs laqueo se suspēdit. Principes aūt sacerdotū acceptis argē

ꝑ oblatio ipioꝝ abōinabilē ē dño q̄ offert ex scelere

teis dixer̄t: ꝑ Nō licet eos mittere

ꝑ corbanā interptat oblatio ꝑ in gaçophilacium

re in corbanan: q̄ p̄ciuz sanguis est. Cōcilio aūt inito emerūt ex ipsis agrū figuli in sepulturā pe

ꝑ huius seculi

grinoꝝ ꝓpter hoc vocat⁹ ē ager ille a ligua eoꝝ acheldemach: ꝺ ē ager sanguis vsq; ī hodiernū diē. Tūc adimpletū ē qđ dictū ē p hieremiā ꝓphetā dicentē: Et

ꝑ qđ in çacharia: appēderūt. i. alij rei cōparauerunt

acceperūt triginta argēteos pre

ꝑ hoc. s. illius christi ꝑ. me ꝑ. nō pluris p̄ciū appreciati quē m appreciauerūme facētes ḡ vile mancipium

rūt a filijs israel: ⁊ dederūt eos

ꝑ cōstitutū mihi reuelauit

in agrū figuli sicut ꝓstituit mihi dñs. Jesus aūt stetit añ p̄sidez ⁊ interrogauit euz p̄ses dicēs: Tu es rex iudeoꝝ? Dicit illi Je

ꝑ sic tpaт vt ꝑmo eius calūnie nō pateat: q̄ tū vere dicat

sus: Tu dies. Et cū accusaretur a principibus sacerdotuz ⁊ senioꝝ

ꝑ vt verū patie det exemplum sicut flagellatus ante ita modo silet accusatus

bus: nihil respondit. Tūc dicit

ꝑ ethnicus est qui condemnat iesum: sed causam refert in populum iu deorum

illi pylatus: ꝑ Nō audis quanta aduersum te dicunt testimonia?

ꝑ ne crimē diluēs dimitteret a p̄side: ⁊ crucis vtilitas differretur

Et nō respōdit ei ad vllum verbuz: ita vt miraret̄ p̄ses vehemēter. Per diem aūt solennē ꝓsue

ꝑ non imperiali sanctione: sed ductus populi cōsuetudine cui placere volebat.

uerat p̄ses dimittere ppl̄o vnū uinctū quē uoluissent. Habebāt

ꝑ ꝓpter seditionē ⁊ hōicidiū ꝑ vulgatū i malicia.

aūt tūc vnū ꝑ vinctuz ꝑ insignē q

quib⁹ mīn⁹ oportuerat: q magnificare debuerat. cam duo obiecerāt. s. q̄ ꝓhibebat dari censum cesari: ⁊ q̄ diceret se regem. De regno ergo pylatus q̄: nescit interrogat: de tributis q̄: audierat cū respondisse: Reddite q̄ sunt cesaris cesari. q. apertū mendaciū inuidoꝝ negligit vñ marcus: Et nō erant ꝓuenientia testimonia coꝝ. In hoc q̄ pylatus nihil aliud criminis interrogat nisi an sit rex iudeoꝝ: arguunt impietatis iudei qui nec falso inuenire potuerūt qđ obijcerent saluatori.

Tu dicis. Sacerdoti. q. de ꝓterit̄ rñdit: q̄: lex ois vēturū christū p̄dicauerat. Tu dixisti. q. vēturꝰ christū ex lege ipse dixisset: Huic legis ignaro dī: tu dicis: q̄: p fidē p̄fessionis sal⁹ gētiū ē. Nota q̄ pylato aliq̄ ex pte rñdet q inuit⁹ ferebat smiaz pharisęos ꝓ indignos suo sermone iudicauit.

Qui di. bar. Barrabas in euāgelio ꝑm hebreos filius p̄is vel magister coꝝ interpretat. Ipse est antichristus quē illi christo p̄ferunt: gb⁹ dī: Vos ex p̄e diabolo estis. Pylatus q̄ os malleatoris interpretat: diabolū

de lyra

sciebat esse falsum: q̄: audiuerat a christo responsū fuisse iudeis: Reddite q̄ sunt cesaris cesari ⁊c. vt. s. habitū est. xxij. De tertio aūt interrogauit ipsū christū: q̄: ꝓtra imperatorē videbat esse directe q̄ aliqs diceret se esse regē iudeoꝝ qui seruiebat impatori romano sub tributo: ꝓpter qđ romani abstulerat a iudeis nomē regiū a tpe pōpei. ⁊ hoc est qđ dicit hic: Et interrogauit eū p̄ses dicēs: Tu es rex iudeoꝝ: n Dixit illi iesus: tu dicis. s. veritatē. q̄: nō negauit se eē regē: ꝑ magł ꝓsensit: veritatem exposuit dictum suū dicēs: Regnū meū nō est de hoc mundo. vt hł Joā. xviij. ⁊ in hoc satisfecit pylato: q̄: regnū iperatoris nō pōt esse nisi in ꝑ mundo: ⁊ sic regnū christi nō erat ꝓtrariū iperatori. o Et cum accu. a ꝓn. sacer. ⁊ scribo. de alijs q̄ dicta sunt q̄ expressius tāgunt Luce. xxiij. p Nihil rñdit. tū q̄: manifeste falsa erāt ⁊ rñsione indigna: tum q̄: volebat iplere illud qđ erat scriptū de eo Esa. liij. Sicut agn⁹ coram tondēte se obmutescet ⁊ nō aperiet os suū. q Tunc dicit illi pylat⁹ ⁊c. eadē rōne nō rñdit ei ⁊ iterū q̄: nolebat ipedire passionē suā. sqł: r Ita vt mi. p̄. vehe. de christi patiētia sic tacēdo: cū oīa q̄ ꝺ cum dicebant posset exufflare vno verbo. s Per diē aūt solēnē. Hic ꝓfr ponit ꝺnocētie christi declaratio. ⁊ ꝓmo oñdit eiꝰ ꝺnocētia. 2º iudeoꝝ resistētia. ibi: Princeps autē. Pria in duas: q̄: ꝺnocētia christi. Prio declarat̄ de verbo iudicī. 2º ex testimonio sue vxoris. ibi: Sedēte aūt. Ad euidentiā ꝓme partę aduertēdū q̄ in fauorē iudeoꝝ ꝺcessum erat a romanis vt in solēnitate paschali dimitteret vnꝰ incarceratus ꝑm volūtatē coꝝ ī memoriā liberatiōis coꝝ de egypto: q̄: in solēnitate paschali fiebat mēmoria illi⁹ bñficij. pylat⁹ autē sciebat eos cupidos de obseruāda illa ꝺsuetudine: ex altera pte volebat xp̄m liberare. iō ꝓposuit eis optionē dicēs: q̄ liberaret eis iesū. vel barrabā: ⁊ nullū aliū. p ꝑ subtiliter credēs liberare christū de ꝑsēcu coꝝ: q̄: nō credebat aliq̄ mō q̄ peterēt liberationē barrabe: q̄ erat homicida ⁊ seditiosus ⁊ pessim⁹. vt hł Luce. xxiij. et iō credebat q̄ p̄eligerēt liberationē iesu. ⁊ hoc est qđ dī: Per diē aūt solēnē: nō quēcūq; ꝑ ī solēnitate paschali. vt dictū ē t Cōsueuerat p̄. po. di. vnū vinctū. rō dicta est. v Habebat autē tunc vinctū insignē. dī autē hic insignis nō nobilitate generꝭ ꝑ ex famositate sui criminis: q̄: etiā bonū

significat: qui est malleus vniuerse terre p quem dñs vasa sua ꝓmittit ꝓbari ⁊ ad vltimū ꝓterit qñ in extrema dānatione confringet.

Quē vultis ⁊c. Populo volens satisfacere dat optionē: q̄uis non dubitet christum eligendū sciens per inuidiā traditum.

Qui dr̄ christus. Idem qđ marcus ait regez iudeoꝝ quoꝝ rex christus vocabatur.

Pro tribunali ⁊c. Tribunal sedes iudicum: vt solium regū: cathedra doctorum.

Uxor ei⁹. Uxor viri gentilis hoc in visione intelligit: qđ iudei vigilātes intelligere noluerunt.

Nihil tibi ⁊c. Nūc demū diabol⁹ intelligēs p christū se spolia amissurū: sicut ꝓmū p mulierez mortē intulit: ita mō per mulierē vult christuz de manib⁹ iudeoꝝ liberare: ne p mortem eius mortis amittat imperium.

mar.15.a. Luce. 25.c Joan.18.g actuū .3.c. c

Barrabā ⁊c. Filiuz diaboli elegerunt, p filio dei: vt saluatorē cuz sua salute ꝑderent ⁊ ꝓditorem liberarēt q̄ sua pe

mar.15.a. Luce.23.c. titio hodie etiaz heret cis amissa gēre ⁊ loco libertate: qz datorem libertatis perdere voluerunt.

Quid faciam ⁊c. Multas q̄rebat occasiones vt eū cū beniuolētia populi liberaret. Pro latrone iusto ꝓferēs. Deinde: Quid ḡ faciā de iesu q dī christus. Et cū dicerent: crucifigat: nō stat im acqeuit: ꝑ iurta suggestionē ꝓroris ait: qd enī mali fecit? Quo dicto pylatus absoluit christum.

Lauit manus. Bē tilē pplm ab impietate iudeoꝝ alienū designās: q clamauerunt: crucifige crucifige eum.

Sāguis eius su. ⁊c. Perseuerat vsqz hodie imprecatio: ⁊ sanguis christi non auferatur ab eis.

Tūc dimi. il. bar. Barrabas latro seditiosus ⁊ homicidioꝝ auctor dimissus est pro iudeoꝝ. Isi. diabolus q tā olim ob superbiā a ꝓlucis expulsus: ⁊ i tenebrarū carcere fuerat missus. Et iō iudei pacē hāc nō pūt: qz seditionū ꝓncipē eligere maluerūt. Uel barrabas typū gerebat antichristi.

Jesū vo fla. Ideo credendus est pylatus iesum flagellasse ⁊ militib⁹ ad illudendū dedisse: vt saciati penis ei⁹ ⁊ obprobriis iudei morte ei⁹ vltra nou sitirent.

Jesum vo. Seruiēs romanis legib⁹ q̄ crucifigēdos prius iubēt flagellari.

Chlamidez cocci. Quecūq; fecerunt lz alia mēte: tū nobis sacra dederunt. Clamidē idem est qđ marc⁹ dicit purpurā in q̄ christi caro passionib⁹ obiecta insinuat. vñ ꝓpba. Quare ḡ rubrū ē mar.15.b/ Luce.23.d Joā.19.c. indu.t. In spinea corona nr̄oꝝ susceptio pctōr: q̄ p spinas notat. In ca- mar.15.b/ ioan.19.a. lamo venenata occidit aialia. Juxta lucā apud herodē alba veste induit: in quo innocētia ⁊ castitas assumpte humānitatis exprimit: ⁊ glia regni īmortalis quā p passionē accepit. Uel iduit purpura. i. scis martyrib⁹ alba veste alis scis. Quia vo solet calamo scriptura fieri: caput christi pcutiūt calamo q diuinitati illius ꝺdicētes/ erroꝛē suū auēte scripture scē ꝓfirmare conant. In faciē spuunt q iesum in carnē venisse denegant. Et illi falso adorabāt: ita hodie q credunt ꝑ pueris actib⁹ verba ei⁹ ⁊ ꝓmissa regni despiciunt quasi fabulosa.

Mitero. In chlamide coccinea opa gentū cruenta sustētat. In corona spinea maledictū solui⁹ antiquū. In calamo venenata occidit aialia. Uel calamū tenet in manu vt sacrilegiū scriberet iudeoꝝ. In suis vestib⁹ nō illudit: ꝑ in his q̄, ꝓpter pctā nr̄a portauit. Cū

Nicolaus

ad mala transferim⁹: vt dī. v. methaphy. sicut aligs dr̄ bon⁹ latro: ita pōt dici insignis. sequit: a Quē vul. dimit. vo. bar. an iesum ⁊c? q.d. nullū aliū habebitis. ⁊ p hoc credebat liberare iesum: vt dictū est. cui⁹ rō subdit: b Sciebat enī q̄ p inui. tra. eū. q: publice arguebat vitia sacerdotum et phariseoꝝ. c Sedente. Dic declarat innocentia christi p testimonium vroris pylati. Ad cui⁹ euidentiā sciendū q̄ diabol⁹ q captionē christi ꝓcurauerat p iudeos p aliq̄ signa ppendit q̄ ipse esset vere christus: ⁊ p ꝓis q̄ p eius mortē spoliarez inferni⁹: hoc aūt ppendit p eius patientiā: ⁊ p scripturarū ipletionē ⁊ forte p scōꝝ patrū in lymbo existentiū exultationē: ⁊ iō mortē christi ipedire volebat p vroꝛē pylati: cuius ꝑces efficaces credebat i ꝓspectu viri sui. ⁊ hoc est qđ dr̄ hic: Sedēte aūt eo, p tribunali: iudicādo. s. christū. d Misit ad eū vr. ei⁹ dicēs: Nihil tibi ⁊ iusto illi. q.d. nullo mō ꝓdēnes eū ꝑ magī eū dimitte. e Multa enī pas. sū ho. p vi., ꝓpter euz. q: diabol⁹ apparuerat ei monēs eā terroꝛib⁹ ad liberationē christi. vtz aūt talis apparitio fuerit ei facta in sōno vel vigilia exp̄sse nō hr̄ hic. videt tñ q̄ fuerit ei in sōno p hoc q̄ dr̄ q̄ p visū: christus enī fuit pūtatus pylato valde mane: vt dictū est in pn. hui⁹ ca. ⁊ iō ꝓbabile est q̄ vroꝛ ei⁹ facebat adhuc in lecto: qz dñe nō solēt ita mane surgē sicut viri sui. f Principes. Descripta christi innocētia. Hic subiungit iudeoꝝ resistētia: intantū enim odiebāt eū q̄ ꝑelegerūt liberare hoīem pestiferū ne christus liberaret. ⁊ hꝰ est qđ subdit hic: Principes sacerdotū ⁊ seniores psuaserūt pplo: falsas rōnes inducēdo. g Ut peterēt barrabā ⁊c. ⁊ pz vsqz ibi: h Quid enī mali fecit. q.d. nō allegat cām sufficientē sue mortis. i At illi ma. cla. p clamorē aūt ⁊ tumultū ppli voluerūt obtinē qđ nō poterāt p rōnez habē dicētes: k Crucifigat. i. morte turpissima ⁊ acerbissima moriat. l Ait illis aūt. Declarata christi innocētia: vt visū est. hic ponit ipsi⁹ innocētis iniusta ꝺdēnatio q̄, ꝓcessit ex parte iudicis ex timore ne si dimitteret eū ꝺ clamorē ppli accusaret postea ad cesarē. ⁊ hoc est qđ dr̄ hic: Videt aūt pylatus q̄ nihil ꝓficeret: oñdendo christi innocentiā ad ei⁹ liberationē. m Sz magis tumultus fieret. ppli. s. clamātis ad ꝓtrariū p seductionē sacerdotū: vt visum est. n Accepta aq̄ lauit manus coꝝ pplo. ad hoc vt iudei totū pctū sup se acciperēt ⁊ ipse īmunis esset a pctō: ꝑ hoc nō suffecit ad oī/

de lyra

modā eius excusationē: qz cū esset iudex tenebat ex officio seruare iustitiā: ⁊ ideo grauiter peccauit faciēdo ꝺ eam ad habendū ppli fauorē: minus tamē peccauit q̄ iudei: qz eius motiuū fuit mīus malū: iudei enī ad occidendum christū moti sūt p rancorē ⁊ odiū. pylatus aūt, ꝓpter timorē cesaris ⁊ fauorem iudeoꝝ habendū. o Tūc dimisit illis barrabā. facta rīsione a iudeis q̄ totū pctū reciperēt sup se ⁊ filios suos. p Jesū aūt flagellatuz tradidit eis ⁊c. lz ista flagellatio christi ponat hic post sūaz iudicis: tamē fuit aū facta: vt hr̄ Joā. xix. qz ad hāc intentionē eū ꝓcepit pylatus flagellari: ⁊ illudi vt iudei essent satiati sanguine eius videtes eū sic punitū etiaz vltra ꝺdignū: ⁊ iō ponit hic quasi p recapitulationē. q Tūc milites. i. post flagellationē imediate ⁊ aū sūaz. r Suscipiētes iesū i ꝓtorio ⁊c. vt magis illi illuderēt in loco patēti ⁊ coꝝ multitudine. s Et exuētes eū. s. vestimētis suis. t Chlamidē coccineā. i. rubeā in silitudinē purpure qua vtunt reges. v Circūdederūt illi. ipsū vestiendo. x Et plectentes coronā de spinis. i. de iuncis marinis ad modū spinarū acut: ⁊ ego q̄ hec scripsi audiui a quodā q̄ fuerat vltra mare cū scō ludouico rege francie q̄ in littore maris senserat pūcturas iuncoꝝ p sotulares inter medios. y Posuerunt sup caput eius. p silitudinē corone regie. z Et harūdinē in dextera eius, p sceptro regio. a Et genu flc. aū eū il. ci. facto silr ⁊ verbo. vñ sequit: b Dicentes: aue rex iudeoꝝ. q.d. voluisti regnare ⁊ nō potuisti: ⁊ sic eoꝝ illusio accusationi iudeoꝝ correspōdebat. c Et exuentes in eū. tanq̄ in psonā ꝓtptibilē ⁊ vilē. d Acceperūt harundinem de manu eius. e Et pcutiebāt caput ei⁹. ⁊ rōne ꝓtptus ⁊ rōne doloris infligēdi: qz ex tali pcussione aculei coronę intrabāt caput ei⁹. f Et postq̄. Postq̄ descripta est ipsius christi ꝺdēnatio iniusta. Hic ponit inque sententie exēcutio. ⁊ ꝓmo ponit ipsius christi iudicati crucifixio. Secundo crucifixi illusio. ibi: Pretereūtes. Tertio illi⁹ expiratio. ibi: A sexta aūt hora. Circa christi crucifictionē q̄tuor tāgunt: loci vtilitas: iudeoꝝ crudelitas. ibi: Et dederūt. militū cupiditas. ibi: Postq̄ aūt. latronuz societas: ibi: Tūc crucifixi sunt. Circa ꝓmū dicit sic: Et postq̄ illuserūt ei exuerunt eū chlamidē: qz chlamidē illā coccineā iposuerunt sibi solū ad derisendū eum sicut regē falsum. g Et induerūt eū vestibus eius. gb⁹ spoliauerūt

eum: vt

crucifigeret suũ recipit ornamentũ statim: quia elementa turbantur ⁊ creatori testimonium dat creatura. Exeũtes aũt. Primo dns crucẽ suã portauit: qđ iesus refert anteq̃ iste veniret obuius cui ipposita est. Et ꝟ cõgruo ordine mysteriũ: qz christus passus est ꝓ nobis no. re. exẽ. vt sc. ve. c. Et qz simõ de cyrenis est: q̃ est in lybia: ꝫ cũ gẽtes signanẽ q̃ ꝑmo peregrini a testamẽto dei: nunc obediendo ciues fũt ⁊ domestici dei ⁊ heredes. Si mon cni obediẽs: cyrene heres iterpretat. Qui bñ de villa venit. i. de gentilitate. Villa grece pagꝰ: vñ pagani q̃ a ciuitate dei sunt alieni: qui relictis paganis ritibus passionis vestigia imitãtur. Vel in dño figuranẽ: q̃ sponte portãt crucẽ dñi: i simone qui inuiti.

mar. 15. b Luce. 23. d

mar. 15. b. luce. 23. c. ioan. 19. e

mar. 15. b. luce. 23. c. ioan. 19. e.

Cyreneũ. Ecce nõ hebreꝰ: ꝟ alienigena ꝓ probrio christi subdit: vt plenitudo sacroꝝ trãsire a circũcisione ad prepucium ostendatur.

Golgotha. Syrũ est: ⁊ interptat caluarie: nõ ad caluitiũ ade quez mentiunt ibi sepultuz: ꝟ ob decollationẽ dãnatorũ. Adã iuxta ebron in libro iesu legit sepultus.

Psal. xl. E

mar. 15. c. luce. 23. c. ioan. 19. d.

Loca sunt foris portã in quibus capita truncabant dãnatoꝝ. Et calurie: hoc est decollatoꝝ sũ pssere nomẽ. Quasi ꝑ nortꝰ iter nostos. Cũ fel. mix. Alius euãgelista dic̃ myrrhatũ. i. amarissimũ. Et potuit vtraq̃ cẽ cõmixtio fellis ⁊ myrrhe.

Et cũ gu. no. ⁊c̃. Hoc marcus tacet: noluit bi. hoc est qđ marcꝰ ait: non accepit. s. vt biberet.

Diuiserũt. Hoc ioanes distinctis vestimẽta in q̃tuor partes: vt ecclia in quatuor partibꝰ mũdi signet. Tunica sortita significat oĩuz partiũ vnitatẽ vinculo charitat̃ que sorte. i. gra dei ꝓuenit nõ humano arbitrio.

Causam. Pro qua eum iudei pylato tradiderunt. Rex ꝓ crucẽ non perdidit ꝟ confirmauit imperium velint nolint iudei.

Unus a dextris ⁊c̃. Unus a dextris: ꝓ quẽ significat mortificatio carnis ꝓ celesti glia: vnus a sinistris: per quem iterum significatur mortificatio carnis ꝓ aliqua mundi causa.

Nicolaus

cum: vt p̃dictũ est. ⁊ hoc fecerunt vt ductꝰ ad mortẽ magꝭ cognosceret in ꝓpria veste q̃ in aliena. a Exeũtes aũt inuenerũt hoiez ⁊c̃. hoc nõ est ꝺ id qđ dr Joã. xix. Et baiulãs sibi crucẽ ⁊c̃. ipse enĩ ꝑmo portauit crucẽ suã qñ exiuit de domo pylati: vt dicit Joanes: ꝟ qz erat fatigatus ex p̃cedenti labore iciuniis ⁊ vigiliis: iõ milites coegerũt simonẽ ad portandũ eiꝰ crucem vt citius possent pueníre ad locũ crucifixionis: vt dr hic: b Et venerunt in locũ q̃ dr golgotha qđ est caluarie locꝰ. ille locꝰ nõ est sic nolatꝰ a caluaria ade ibi sepulti. vt dicũt aliq̃: qz adã fuit sepultus in ebron. vt hr Josue. xiiij. ꝓpter qđ ebron dicebat̃ antiquitꝰ cariatharbe. i. ciuitas quatuor: qz quatuor magni patriarche sunt ibi sepulti cũ vxoribꝰ suis. s. adam et eua: abrahã ⁊ sara: ysaac ⁊ rebecca: iacob ⁊ lya. Dicit ergo caluarie locus: qz locus ille erat plenus capitibꝰ mortuoꝝ q̃ ibi decollabant̃: qz ibi malefactores puniebant̃: ⁊ sic patet loci vilitas in quo christus crucifixus est.

mar. 15. b Luce. 23. d

mar. 15. b. luce. 23. c. ioan. 19. e

mar. 15. b. luce. 23. c. ioan. 19. e.

c Et dederũt. Hic ꝓñr ponit iudeoꝝ crudelitas cuz dr: Et dederunt ei vinũ cũ felle mixtũ. Joanes aũt dicit q̃ dederunt ei acetũ. Ad euidentiaz aũt huius ꝺsiderandũ q̃ aliq̃ dicũt hoc esse factum vt citius moreret: ⁊ sic milites de eius custodia citius expedirent̃: qz debebãt eũ custodire quousq̃ expiraret: dicunt enĩ q̃ existẽtes in tormento ſi potent̃ aceto citiꝰ moriunt̃: ꝟ hoc nõ videt multũ ꝓbabile: qz acetũ est frigidũ: ⁊ ꝑ ꝺns videt magꝭ mortẽ taliũ differre: ꝓpter qđ aliter dicendũ est: scribit enĩ in quodã libro hebraico q̃ apud eos intitulat̃ liber iudicũ ordinarioꝝ q̃ qz salomõ dixerat ꝓuer. xxxi. Date siceram. i. potũ inebriatiuũ merẽtibꝰ ⁊ vinũ hiis q̃ amaro sunt aio vt bibãt ⁊ obliuiscant̃ egestatis sue ⁊ doloris sui nõ recordentur amplius. iõ ex occasione huiꝰ verbi seniores iudeoꝝ statuerãt vt ꝺdẽnatis ad mortẽ daret̃ vinũ aromaticũ ad bibendũ vt facilius tolerarent passionẽ. In hierlm aũt erãt matrone deuote ⁊ cõpassiue q̃ hoc vinũ dabãt ex deuotione: iudei ꝟ ex nimia crudelitate moti tale vinum datũ ꝓ christo ⁊ aliis duobꝰ cuz eo crucifixis acceperũt sibi: ſm q̃ dictũ erat Amos. ii. Vinũ dãnatoꝝ bibebãt: ⁊ loco eiꝰ posuerũt acetũ cũ felle mixtũ. d Et cuz gustasset noluit. Marcus dicit: ⁊ nõ accepit: qz nõ accepit ad bibendũ: sed solũ ad gustandũ modicũ: vt sic ipleret in eo qđ scriptũ est i psal. Dederũt in escã meã fel: ⁊ in siti mea potauerũt me aceto. e Postq̃ aũt crucifixerunt eũ. Hic ponit militũ crucifigentiũ cupliditas in hoc q̃ abstulerunt sibi vestimẽta sua ola: cũ tñ dãnatis ad mortẽ dimittat̃ aliqđ vestimentuz

Blasphemabãt eũ. Prędictũ erat in libro sapie. Morte turpissima ꝺdẽnemus eum. Erit enĩ respectus in sermonibꝰ illius. Si enĩ vere filius dei est suscepiet illũ de manu ꝓtrariorꝝ suoꝝ liberabit illum. Quia ergo crucifigebat̃ ⁊ non liberabat̃: credebant illum non esse dei filium: ꝓpterea pẽdenti in ligno insultãt ⁊ caput agitãt.

Si filius dei es. Si insultantibꝰ cedẽs descenderet de cruce: virtutẽ patientie demonstraret.

Et credimus ei. Fraudulenta promissio. Malus facit surgens de sepulchro ⁊ non credit̃: si ꝙ de cruce descenderet nõ crederetis. Sz hoc demones imiserũt. statim enĩz senserũt virtutẽ crucis: et suas vires fractas: ⁊ hoc agũt vt ꝺ cruce descẽdat. ꝟ scies ꝺ dns ꝙmanet vt diabolum destruat.

mar. 15. c.

sapiẽ. 2. ꝺ. mar. 15. c. luce. 23. c.

Idipsum. Hic. ꝓꝰ vterq̃ blasphemauit: deinde visis signis vnꝰ credidit. Ita vterq̃ populꝰ deũ ꝓius blasphemauit: ꝟ alter signis territꝰ penituit: ⁊ nũc iudeos arguit

Visitate dñe rustici insultãt mihi: si vnꝰ hoc facit. Ita ⁊ hic. Lucas enĩ ait vnuz fideliter dixisse: Memẽto mei ꝺo. dũ ⁊c̃.

mar. 15. c

Moraliter scẽ crucis figurã describit paulꝰ vbi ait: In charitate radicati et fundati: vt possitis cõprehẽdere cũ oĩbꝰ scis: q̃ sit lõgitudo: latitudo: sublimitas ⁊ ꝓfundũ. Cognoscere etiã supeminentẽ scie charitatẽ christi: In latitudine qppe opa charitatis significat̃. In lõgitudine pseuerantiã ꝙuersatõis scẽ vsq̃ in finẽ. In altitudine specie celestium ꝑmiorum. In ꝓfunda inscrutabilia iudicia dei. Nũ ista gra inter hoies venit: ⁊ hec coaptant̃ sacro crucis: vt in latitudie accipiat̃ trãsuersũ ligni quo extẽdunt̃ manꝰ ꝓpter opez significatõz. In longitudine ab ipso vsq̃ in terrã vbi totũ corpus erat significat̃ pssistere. i. lõganimiter pmanere. In altitudine ab ipso trãsuerso ligno sursuz versus vbi caput erat: ꝓpter spectationẽ supnoꝝ ne illa bona opa: ⁊ in eis pseuerantia ꝓpter bñficia dei terrena ad tpalia facienda credat̃: sed ꝓpter illud sempiternũ qđ desup sperat fides q̃ p dilectionẽ opat̃. In ꝓfundo autem pars illa q̃ i terra abdita defossa latet: ꝟ ide ꝙsurgit oĕ illud qđ eminet. Si

mar. 15. c. luce. 22. f.

de lyra

ad carnis sue opimentũ. ⁊ hoc est qđ dr: f Diuiserunt si. ve. eiꝰ. in quatuor ptes ꝟ q̃ dr Joã. xix. qz q̃tuor erãt milites ipsũ crucifigẽtes. g Sortẽ mittẽtes. ista sors fuit missa sup tunicã dñi incõsutilẽ q̃ erat facta q̃si reticulato opere. ⁊ iõ nõ poterat bñ diuidi cũ nõ haberet aliquã suturã. ⁊ iõ miserũt sortes qs haberet eã integrã. h Ut adimpleret qđ dictũ est ꝓ ꝓphetã: Diuiserunt sibi ⁊c̃. ſm hiero. istud nõ est de textu mathei: nec ẽ in antiqs libris: ꝟ tñ in cuãgelio ioannis expositio: tñ huiꝰ auctas ꝙ ex dict̃. i Et sedẽtes seruabãt eum. ne aliqs rapet eum de cruce anteq̃ eẽt mortuus. k Et iposuc. su. ca. eiꝰ cãm ipsiꝰ scriptã. iste erat modus iudeoꝝ q̃ sup capita crucifixoꝝ ponebãt cã ꝺdẽnationis ipsoꝝ: ipse aũt accusatꝰ fuerat q̃ sibi volebat vsurpare regnũ iudeoꝝ vt visum est. l Tunc crucifixi sunt cum eo ⁊c̃. Hic describit latronũ societas. ad hoc enĩ crucifixi sunt cum christo ex intẽtione iudeoꝝ vt christus videret particeps ⁊ magꝭ i malefactis eoꝝ: ꝟ ex intẽtione dei ꝟ ꝑmittentis factũ est vt ipleret qđ de christo scriptũ erat Esa. liij. Et cũ sceleratis reputatus est. m Pretereũtes. ꝟ describit ipsius christi crucifixi derisio: qz ꝓmo fuit derisus a ꝑtereũtibꝰ ꝟ est a vulgaribꝰ hoibꝰ circa locũ crucis ꝙcurrẽtibꝰ: dicẽtibꝰ: n Vah. interiectio est insultãtis seu deridẽtis. Qui destruis tẽplũ dei ⁊c̃. iponebãt enĩ sibi q̃ hoc dixerat: ꝟ hoc falsũ erat: vt visũ est ca. ꝓcedẽti. o Salua temetipsũ. q. d. nõ potes: ex quo patet falsitas tua. ꝓfuit derisus a sacerdotibus. ⁊ ꝟ est qđ dr: p Sili ⁊ ꝓnci. sa. illu. cũ scribis. i. legisperitis. q Et senioribꝰ. i. iudicibꝰ ordinariis. r Dicebãt: alios saluos fecit. q. d. nõ est verũ: qz si posset facere talia saluaret semetipsuz. s Si rex isrl̃ est. nõ q̃ cũq̃ ꝟ messias ꝓmissus in lege. t Descẽdat nũc de cruce. qz alij reges nõ possent talia facere. v Et credimꝰ ei. falsũ dixerũt qz maiora fecit qñ lazarũ suscitauit ⁊ qñ post mortẽ de sepulchro surrexit: ⁊ tñ nõ crediderũt ei. Tertio fuit derisus a latronibus. ⁊ hoc est quod dicitur: ꝓ Idipsũ. id est verba ꝓmissa. y Et latrones improperabant ei. contrarium videtur Luce. xxiij. vbi dicitur q̃ vnus increpabat eum: alter autem rogabat eum: dicens: Domine memento mei dum veneris in regnũ tuum. Dicendũ q̃ matheus loquitur ſm illum modum loquendi quo societas dicitur aliquid facere quãdo vnus de societate hoc facit. Vel aliter dicendum q̃ vterq̃ improperauit primo christo sed alter videns postea patientiam christi penituit ⁊ misericordiam petijt: ⁊ sic inuenit.

cut ex occulta dei voluntate vocatur hō ad participationē tante gratie: alt⁹ sic: alius autem sic: supereminentē ꝛo sciētie charitatē christi eam profecto vbi pat illa est que precellit omnē intellectum.

A sexta aūt hora. Nota solē a cētro mūdi recessuro crucifigit dñs: qz ꝓpter pctā mortē: ꝛ adā post meridiē cū peccasset vocē dñi audiuit: ꝛ ordo est rōnis: vt quo tpe p uaricāti adeclausit: eo tpe penitēti latroni ianuā reseret paradisi. ✠ marc⁹ ait hora tertia crucifixisse dñm. ió est vt iudeos q se excusāt magis crucifixil ſ se oñdat linguis q̄z milites quoz manib⁹ factū ē q hora tertia vt crucifige ret̄ inclamauerūt: qñ enī marc.15.c. crucifixus est: hora erat q̄ si sexta. i. nō adhuc plene sexta.

Circa horā no. ꝛc̄. Cū inclinata est dies ad vesperā: ꝛ tepefact⁹ ē sol a feruore: passionē ꝓsum mat: ostendēs se mori ꝓpter pctā nr̄a qb⁹ a diui/ mar.15.c. Luce.23.c. na luce ꝛ dilectiōe in hāc ioan.19.c. nocte cecidimus. Mane surrexit dñe docēs resu/ marc.16.c. scitatos i aīa se eē pductu rū in lucē eterne felicitat̄.

Heli heli la. ꝛc̄. Quoz suscipit naturā eo rundē ploraī miseriā. In quo oñdit quantā ipsi flere debēt q peccāt. Ne miseris verboz hūilitatē: ꝛ ārimonias derelicti: cuz forma serui sciens scandalum crucis videas.

Quidā aūt ꝛc̄. Nō oēs: forsitan romani hebrei sermonis ignorātes ꝓprietatē. Vel aliq iudei christū minorē helya reputātes vt ei⁹ auxiliū de/ precet. Et ōtinuo cur. ꝛc̄. Quare acetū sit ei datū ioānes oñdit di/ cens: Sciēs iesus q̄ oia alia ꝓsūmata sunt vt ꝛ hoc ipleret. Et in siti mea potaue. me accto: dicit: Sitio. Judei erant acetū degenerātes a vino patri archarū de pleno vase de ingtate huius seculi ipleti: coz hītes vt spongiā cauernosis ꝛ tortuosis latibulis fraudulentū vt spōgia. Spōgea herba est vacua ꝛ cauernosa. Hysopus hūilis herba ꝛ purgās pecc⁹: humilitatem christi significat. Spongiā ḡ hysopo circūponūt: qz hūilitatē xp̄i circūdede

† ſ cōpatiunt elementa conditori suo

erāt cū eo ip̄opabant ei. † A sex/
ſ ne sol pēdētē dñz videret: vel ne ip̄ius fruerēt luce
tā aūt hora tenebre fcē sūt sūper
ſ ne putet ꝓsueta eclypsis q tres horas tenebre fcē sūt
vniuersā terrā vsqz ad hōrā no
nā. Et circā horā nonā clamauit
† ſ susceptę nature in primis parentibus corrupte deplorat miseriaz
iesus voce magna: † heli heli la/
maçabatani: hoc est: Deus me⁹:
† ſ humana natura erat derelicta: ſs non dei filius
deus me⁹: vt qd† dereliqsti me?
Quidaz aūt illic stātes ꝛ audien
ſ ex eo q̄ dixit heli
tes dicebāt: heliāz vocat iste. Et
ōtinuo currēs vn⁹ ex eis acceptā
spōgiaz impleuit aceto: ꝛ impo/
suit harūdini: ꝛ dabat ei bibere.
Ceteri ꝛo dicebant: Sine: videa
mus an veniat helias liberans

†† qd dixerit lucas aperi: pſ i manus tuas cōmē. spi.

eum. Jesus aūt iteruz † clamans

meū. ſ non alius extorsit

voce magna emisit spm̄. Et ecc̄e
† ſ in nouū ꝛ vetus testamētuz
velū tēpli scissuz est i duas ptes
ſ ab ītio mūdi qñ hō pdit⁹ ē vsqz ad ꝓsūmationē seculi
a sūmo vsqz deorsum. Et terra
mota est: ꝛ petre sciſſe sunt: ꝛ mo/
ſ in typum future resurrectionis
numēta aperta sūt. Et multa cor/
pora scōz q dormierant surrex/
ſ quo ordine hoc ꝛ qñ considerandum est
† ſ ad testimoniū dñice resurrectionis
erūt. Et exeūtes de† monumētis
post resurrectionē eius vēnerūt i
ſ p antiquo nole vt matheus publicanus
sanctam ciuitatē ꝛ apparuerunt
ſ i. ydoneis ſ nō oibus qz nō generalis resurrectio
multis. Centurio aūt ꝛ qui cū eo
ſ milites
erāt custodientes iesum viso ter/
remotu ꝛ his que fiebant timue
runt valde dicētes: Vere filius
dei erat iste. Erānt aūt ibi mulie/
res multe a longe q̄e secute erāt

Velū qd dicebat exte mar.15.b. Luce.23.f.
rius: qz nūc ex parte vide Apoc.6.c.
mus. Cū aūt venerit qd perfectum est tunc velum interius disrumpetur.

Terra mota est. Dia elementa suum dñm crucifixū demonstrāt. terra mouet dñs suū pendē tem ferre non sustinens.

Petre. i. corda gentiliū: vel vaticinia ꝓphetarū q petre dicunt a petra de christo vt quicqd i cis duro legis velamine clausum erat: scissum pateret gentibus.

Myrri. Corda terrenoz p passionez christi mar.15.d Luce.23.g cōmutant. Petre scisse sunt: qz duritia iudaica ex parte erat emollīta.

Et monumēta. et mar.15.d. tñ cum monumēta apta sūt nō añ surrexerunt q̄z dñs resurgeret vt cēt primogenit⁹ ex mult̄ fribus.

Corpora scōz. Di credēdi sūt cū dño ascēdēte sil' ascēdisse cū corpe

In scām ci. ꝛc̄. Dicitz q̄ scā dī ꝓpter tēplū ꝛ scā scōz q̄ nulla alia.

Caturio aūt. Di in scandalo crucis ꝓfitent filiū dei. Arrius i eccle/ sia pdicat creaturā quē eccl iudei nec tot miraculis credunt.

In centurione fides ecclesie designat: que velo celestiū mysteriozp mor tem dñi reserato: iesum filiū dei taccente synagoga confirmat.

Mulieres m. Matheus ꝛ Lucas dicūt martā magdalenā a longe stetisse. Joānes ꝛo iuxta crucē: qz tāto interuallo aberat vt ꝛ iuxta diceretur: qz ꝓsto erat in ꝓspectu eius: ꝛ lōge cōparatione tube ꝓphetis. Dicimus etiā dicere q̄ ille q̄ erāt cum matre dñi postq̄z eā cōmēdauit discipulum. c Quidam autē illic stantes. s. milites ipsum custodientes q erāt gentiles propter qđ linguā hebraicā ignorabant: dicebant: f Heliaz vocat iste. cetera patent vsq; ibi: g Jesus autem iteruz clamans voce magna emisit spiritū. ex quo patet q̄ illa vox non fuit naturalis sed miraculosa: quia homo magno cruciatu ꝛ longo afflictus: ꝛ ex tali afflictione morti sic proximus non posset sic clamare virtute nature. h Et ecce velū tēpli scissum est. Hic secundo declarat perturbatio elementoz inferioz: qz ad motū terre ꝛ aeris velum templi scissum est. Illud autem velum erat ſm aliquos in introitu templi prohibens aspectum coz que erant intra tēplum. ꝛ ideo per talem scissionē declarata est impletio veritatis in morte christi que latebat in figuris veteris testamenti. ſm alios ꝛo non fuit velū qđ erat in introitu tēpli: sed velū quod erat intra templū inter sanctū ꝛ sanctum scōz: ꝛ scissio eius idē significat quod ꝓius dictū est. ꝛ hoc dicūt cō munius doctores. de vtroq; ꝛo velo dictū fuit pleni⁹ Exo. xxvj. i Et terra mota ē. quasi nō potēs sustinere mortē christi. k Et petre scisse sūt. in signū huius q corda quantūcūq; dura deberent christo morienti cōpati. l Et monumenta apta sunt. ex terremotu ad denotandū q̄ resurrectio christi ꝓpinqua erat ꝛ alioz cum ipsa insurgentiū. m Et multa corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt: non tunc quando monumenta aperta sunt. s. hora mortis christi: sed postea quando resurrexit: quia cū eo surrexerūt tanq̄z testes sue resurrectionis. ꝛ hoc est qđ subdit: n Et exeūtes de monumentis post resurrectionē eius: id est christi. o Venerunt in sāctā ciuitatem. s. hierusalem que dicebatur sancta ꝓpter templuz diuino cultui deputatū quod erat ibi: p Et apparuerunt multis. ad declarationē dñice resurrectionis. q Centurio aūt. Hic ponit assistentium confessio. ꝛ ꝓmo centurionis ꝛ sue societatis qui videntes signa pdicta in morte christi ꝓfessi sunt veritatem sue diuinitatis dicentes: r Vere filius dei erat iste. ꝛ per consequēs eiusdē nature cum eo. Secundo ponitur confessio mulierū deuotarum que confitebatur cum facto inquantū assistebant ipsi morienti: quod non audebant facere apostoli: quia solus ioannes legitur ibi stetisse. ꝛ hoc est quod dicitur: s Erant autem ibi mulieres multe a longe. Contrarium videtur Joan. xix. vbi dicitur q̄ stabāt iuxta crucem: Dicendum q̄ erant longe respectu militū christū crucifigentiū ꝛ custodientiū: ſs ꝓpe erant respectu alioz astantiū: nō erāt enī ita lōge qn possent cū loquente audire qñ dixit mri sue: Mulier ecce filius tu⁹ ꝛc̄. t Que secu. e. ic. a galilea. ex deuotōe quā habebāt ad audiēdū ꝛbū ch⁹.

de lyra

Ministrātes

Nicolaus

a A sexta aūt hora. Hic oñr describit ipsius christi crucifixi ꝛ derisi ex/ piratio: vbi ꝓmo notat pturbatio elementoz quasi christo morienti cōpatientiū. Secūdo ꝓfessio assistentiū. ibi: Centurio aūt. Prima in duas: quia ꝓmo describit pturbatio corpoz superioz. Secūdo inferioz. ibi: Et ecce velum. Circa primū dicit sic: A sexta hora tenebre facte sunt ꝛc̄. Hieron. dicit sup istū locū q̄ iste tenebre fuerūt facte p retractionē radioz solis diuina virtute. Origenes aūt dicit q̄ hoc factū est p interpositionē nubium densarū. Sed in hoc magis dictū est Dionysio q dicit in epla ad Polycarpū hoc fuisse p interpositionē lune in terrā ꝛ solē: sicut fit i eclypsis solis ꝛ ibidē dicit q̄ ipse hoc vidit: tūc existēs in egypto vbi est aeris puritas: qz rarissime fiūt ibi nubes ꝛ pluuie: ꝓpter qđ talia potuit tūc magis ppēdere. vidit ḡ vt dicit lunā ab oriēte ascendentē versus meridiē ꝛ supponentez se soli. Hiero. autē ꝛ Origenes nō loquunt̄ de illa eclypsi asserendo q̄ sic fuerit: dicūt: ſs q̄ potuit sic fieri. Ex dictis patet q̄ illa eclypsis nō potuit naturalis esse ſs miraculosa: ꝛ hoc multipl'r. Primo q: luna erat qntadecia vt patuit ca. ꝑcedenti. ꝛ tūc luna distat a sole per diametrū celi. Eclypsis aūt solis nō pōt fieri naturaliter nisi tpe ꝺiunctiōis solis ꝛ lune: ꝓpter qđ dicit Dionysius q̄ mirabat: quia nō erat tēpus cōueniens ad talē coniunctionē. Secundū miraculū fuit ibi: qz transacta eclypsi luna redijt ad orientē: ita q̄ in vespe fuit in oriente sole existente in occidente. ꝛ sic orbes coz sunt ad pristinū statū restituti. Tertiū miraculū fuit ibi: qz pars orientalis solis ꝓmo fuit obscurata ꝛ iterū vltimo illuminata. Tzio aūt mō fit in eclypsi naturali. b Sup vniuersam terrā. Hic accipit pars ꝓ toto: eclypsis enim solis non pōt esse vniuersalis: ꝛ ꝓpter hoc qñ dicit super vniuersam terram: intelligendū est de terra iudee. c Vsqz ad horā nonaz. Ex quo patet q̄ luna fuit ſmobilis sub sole per tres horas. Et i hoc fuit quartum miraculū illius eclypsis: qz in naturali eclypsi luna continue mouet sub sole. d Et circa horā nonā clamauit iesus voce magna dicēs: Heli heli lamaçabatani. hel in hebreo idē est qđ deus: tota littera hebraica adiuncta facit significare cum hoc meus: ꝛ ideo heli idem est qđ deus meus: lama vna est dictio per se: ꝛ idem valet quod quare in latino: çabatani nō est vera littera: quia non significat idē quod dereliquisti me: sed debet preponi ibi quedā littera que vocat ayn: ꝛ sonat sicut a formatū in gutture: vnde debet sic scribi açabatani: ꝛ tunc significat idez quod dereliquisti me: sed per ignorantiā scriptoz corrupta est littera in latinis libris. Dicit autē christus se derelictū a deo patre: quia dimittebat eum in manibus occidentium. e Quidam autē illic stantes. s. milites ipsum custodientes q erāt gentiles propter qđ linguā hebraicā ignorabant: dicebant: f Heliaz vocat iste. cetera patent vsq; ibi: g Jesus autem iteruz clamans voce magna emisit spiritū. ex quo patet q̄ illa vox non fuit naturalis sed miraculosa: quia homo magno cruciatu ꝛ longo afflictus: ꝛ ex tali afflictione morti sic proximus non posset sic clamare virtute nature. h Et ecce velū tēpli scissum est. Hic secundo declarat perturbatio elementoz inferioz: qz ad motū terre ꝛ aeris velum templi scissum est. Illud autem velum erat ſm aliquos in introitu templi prohibens aspectum coz que erant intra tēplum. ꝛ ideo per talem scissionē declarata est impletio veritatis in morte christi que latebat in figuris veteris testamenti. ſm alios ꝛo non fuit velū qđ erat in introitu tēpli: sed velū quod erat intra templū inter sanctū ꝛ sanctum scōz: ꝛ scissio eius idē significat quod ꝓius dictū est. ꝛ hoc dicūt cō munius doctores. de vtroq; ꝛo velo dictū fuit pleni⁹ Exo. xxvj. i Et terra mota ē. quasi nō potēs sustinere mortē christi. k Et petre scisse sūt. in signū huius q corda quantūcūq; dura deberent christo morienti cōpati. l Et monumenta apta sunt. ex terremotu ad denotandū q̄ resurrectio christi ꝓpinqua erat ꝛ alioz cum ipsa insurgentiū. m Et multa corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt: non tunc quando monumenta aperta sunt. s. hora mortis christi: sed postea quando resurrexit: quia cū eo surrexerūt tanq̄z testes sue resurrectionis. ꝛ hoc est qđ subdit: n Et exeūtes de monumentis post resurrectionē eius: id est christi. o Venerunt in sāctā ciuitatem. s. hierusalem que dicebatur sancta ꝓpter templuz diuino cultui deputatū quod erat ibi: p Et apparuerunt multis. ad declarationē dñice resurrectionis. q Centurio aūt. Hic ponit assistentium confessio. ꝛ ꝓmo centurionis ꝛ sue societatis qui videntes signa pdicta in morte christi ꝓfessi sunt veritatem sue diuinitatis dicentes: r Vere filius dei erat iste. ꝛ per consequēs eiusdē nature cum eo. Secundo ponitur confessio mulierū deuotarum que confitebatur cum facto inquantū assistebant ipsi morienti: quod non audebant facere apostoli: quia solus ioannes legitur ibi stetisse. ꝛ hoc est quod dicitur: s Erant autem ibi mulieres multe a longe. Contrarium videtur Joan. xix. vbi dicitur q̄ stabāt iuxta crucem: Dicendum q̄ erant longe respectu militū christū crucifigentiū ꝛ custodientiū: ſs ꝓpe erant respectu alioz astantiū: nō erāt enī ita lōge qn possent cū loquente audire qñ dixit mri sue: Mulier ecce filius tu⁹ ꝛc̄. t Que secu. e. ic. a galilea. ex deuotōe quā habebāt ad audiēdū ꝛbū ch⁹.

pulo abire ceperant tam: vt a densitate turbe cpuerent se: ⁊ cetera que facta sunt longius intuerentur.

Ministrātes ei. Cōsuetudinis hebraice erat vt mulieres de substantia sua pceptorib⁹ suis ministrarēt: qō ⁊ dns accepit vt exēplū daret aplis.

Jacobi. Jacobus alphei mino: dr ad differētiā iacobi q inter pmos aplos vocatus est ⁊ electꝰ a domino.

Hō diues. Quia ad presidē nisi diues accedere nō poterat: nō q diuitias cōmendet cuangelista. Dictus ē ⁊ decurio q: fuit de ordine curie et officiū curie ministrabat: p hoc potuit hic facultatē p hoc q discipulus B ministerio dignus fuit.

B mar.15 d luce.22.g. ioan.19.g

Discipulus. Etsi occultus: vitās priꝰ inimicitias iudeoꝝ: hoc extremo offō nihil cura ꝺ illi.

In sin.mu. Mysti. Sindone mūda, iesus inuoluit q pura mēte eū susmar.15.d. Luce.23.g ioan.19.g. cepit. Vnc etiā mos ecclesie habet vt sacrificiuz altaris nō fiat co: nō panno tincto: sed puro lineo celebretur.

In monu. ⁊c. Quia si in monumēto vbi altus positus erat ponere⁊: aliꝰ fortasse resurrexisse fingereꝝ. In petra: ne si ex multis lapidibus edificatum erat: suffossis tumuli fūdamēti ablatꝰ futuro diceꝝ. mar.15.d

Erāt aūt ibi. Alijs notis iesu ad sua redeūtibus sole mulieres q̄ artius amabāt obsequiū funer⁊ inspiciebant: expectantes quod promiserat iesus: ⁊ ideo prime resurrectionem vident.

Post parasceuen. Parasceue. i. ꝓparatio: hoc nomine dr sexta sabbati. i. in q̄ ꝓparabant necessaria sabbato: vt de māna dictū est sexta die colligetis duplū: q: sexta die hō factus ē: ⁊ in septia requieuit dns. Ideo sexta die iesus ꝓ hoie mortuꝰ ⁊ dixit: Cōsūmatum est. i. sexta die ꝓ redēptōe mūdi opꝰ expletū ē: ⁊ sabbato quiuit in sepulchro. Ita ⁊ nos in hac sexta etate ꝓ dño pati debem⁹: ⁊ in septia (que est mortuoꝝ) in secreta pace gesceret donec octaua resurrectōis veniat. In Beñ. vij. dies vesperā hic nō legit: q: in illo seculo reges aliꝰ nullo meroze ꝓsumit: ⁊ gaudio future resurrectionis auget. Nostrū pascha est imolatio christi. i. parasceue. i. ꝓparatio eius ab hora captiōis.

Post tres dies. A parte totū: pars sexti dici quo crucifixus est cū sua nocte: ꝓximo die. Sabbatū integre. Tertiꝰ dies a parte ꝓma. i. nocte totus cū suo diurno: ⁊ sic est triduum.

Adunierūt se ⁊c. Diligētia coz nre ꝓfuit fidei. Mā quanto amplius seruabat: tāto magis virtus resurrectōis ostēdit.

C. XXVIII

v Espere aūt ⁊c. Marcus ait. Valde mane. in quo nō discordat a Luca et Joanne. Mattheus: a ꝓma parte noctis. i. a vespa nocte significat: cuius fine venerūt ad monumentū. Jō aūt sic notat: q: ab eo tpe licebat facere qō vellent trāsacto sabbato. Vespe autez sabbati id est. nocte dici sabbati. Vespere q dē ceperūt venire. i. aromata ꝓparare: ⁊ lucescēte mane puenerūt: quod matheus cā breuitatꝭ ponit obscurius: alii aptiꝰ. Vespe solet tenebrescere: ⁊ mystice dicit lucere ꝓ gloria resurrectionis. Huc usq; diē nox p̄cedere dicebat: nūc ordo mutat: ⁊ nox qua resurrexit: dici quo se ostēdit adiūcta ē. Cōgrue ꝓius diem nox sequebat: q: hō a luce in tenebras ceciderat. Nūc dies sequit nocte: quia post resurrectionē a peccatis ad vitā reducimur. Mar.16.a. Luce.24.a. ioan.20.a.

Vespere. i. nocte que lucescit. i. que terminat luce: qō nō ꝓma pars noctis est: sed extrema pars noctis est diluculum quo venerunt.

Hiero. Q diuersa tpa istarū mulierū in cuangelijs describunt: non mendacij signū est: sed sedule visitationis officiū: dū crebro abeūt ⁊ recurrunt ad sepulchrū. Altera aūt die q ē post ꝓparasceuen ꝙuenerūt ꝓncipes sacerdotū ⁊ pharisei ad pylatū dicentes ⁊c. ⁊ patet vsq; ibi: r Dit illis pylatus habetis custodiam. i. concedo q accipiatis milites ad custodiendū cū ꝓ voluntate vestra. y Illi aūt abeūtes munierunt sepulchrū. militibus armatis. z Signantes lapidem. sigillo suo ne aliquis possit ingredi sine scitu coz.

C. XXVIII.

v Espere aūt. Postq̄ euangelista descripsit christi passionē ⁊ sepulturā. Hic ꝓsr describit ipsius resurrectionē. ⁊ primo describit dominice resurrectionis manifestatio. Secūdo ipsiꝰ manifestate diuulgatio. ibi: Undeciz aūt. Pria in tres: q: ꝓmo manifestata est resurrectio ꝓ desertē angelū. 2° ꝓ apparētē dns. ibi: Et exierūt. 3° ꝓ testioniū militū custodiē tiū. ibi: Que cū abiissēt. Circa ꝓmū tria notant mulierū deuotio: ibi: vespe aūt ageli apparitio. ibi: Et ecce terremotꝰ. ⁊ resurrectōis manifestatio. ibi: Scio enī. Ad euidentiā ꝓmi ꝓsiderandū q dñatio fit a nobiliori. iō apud iudeos oēs dies hebdomade denotabant a sabbato: ita q dies imediate sequēs sabbatū dicebat ꝓma sabbati. i. ꝓma a sabbato: alia secūda sabbati. ⁊ sic ꝓsr. Ab illa aūt hora q̄ christꝰ fuerat sepultꝰ nō poterāt mulieres emē aromata ad inungēdū christū vsq; ad vesperā dici sequēt: q: solēnitas sabbati icepta erat ab hora sepulture: in q̄ nō licebat aliq̄d emē vsq; ad vesperā sequēt dici. s. sabbati. ⁊ tūc. s. vespe sabbi emerūt aromata ⁊ ꝓparauerūt se ad veniendū: nō tū venerūt ꝓp noctē dep: torio iminētē: ⁊ in mane sequēti venerūt in ꝓma hora dici sequēt: q̄ dicebat ꝓma sabbati. Sic ḡ ꝓstruēda ē lra: Vespe aūt sabbati q̄. s. vespa. b Lucescit in ꝓma sabbati. i. incipit lucescere

Nicolaus

a Ministrātes ei. necessarie vite sue de facultatibus suis: iste enim erat mos iudeoꝝ q̄ necessaria vite administrabāt doctoribꝰ. b Inter quas erat maria magdalene. sic notata a madalo castello. c Et maria iacobi et ioseph mater. ista erat sozor marie matris christi. Et mater filioꝝ zebedei. s. iacobi ⁊ ioānis. d Cū aūt sero factū esset. Hic describit ipsiꝰ christi mortui deuota tumulatio vbi duo ponunt. Primū est sepelientiū deuotio. Secūdū iudeoꝝ malignantiū machinatio. ibi: Altera aūt die. Circa primū aduertendū q̄ lz mos christi fuerit ignominiosa: vt patet ex p̄dictis. sepultura tñ eius fuit nobilis ⁊ sumptuosa. cuius rō est: quia passibilitatē ⁊ humanitatē assumpsit christus ꝓpter nostram redemptionē. ⁊ ideo ipsa cōpleta in sua morte p̄dicta debuerūt cessare: ⁊ ea que sequebant quodāmodo ad gloriā sue resurrectionis ptinere: vtrūq; aūt fuerat predictum p esaiā ꝓphetā de turpitudine mortis eius: Esa. liij. Tanq̄ ouis ad occisionem ducet ⁊c. ⁊ sequit ibidē: Cū sceleratis reputatus est. de nobilitate sepulture eius dr Esa. xj. Radix iesse q stat in signū populoꝝ ipsum gentes deprecabunt: ⁊ erit sepulchrū eius gloriosum: hoc est q̄ dr dicit hic: Cum sero factū esset quia circa vesperā feric sexte depositus est de cruce. e Venit quidā hō diues. ⁊ ꝓpter hoc potuit de facili accedere ad pylatuz: ⁊ qz erat nobilis ⁊ vnus de curia. vt habet Luce. xxiij. f Ab arimathia. ista est ciuitas que. j. Reg. dicit ramatha: de qua fuit oriundus samuel. g Nomine ioseph. nomē aūt eius exprimit: quia erat hō famosus. h Qui ⁊ ipse discipulꝰ erat iesu. occulte tamen nec expellerez de synagoga: qz ꝑm q dicit Joā. xij. ex principibꝰ multi crediderūt in iesum: ⁊ ꝓpter pharisēos nō ꝓfitebant ne de synagoga ejicerent. i Hic accessit ad pylatū: deposito enī timore: ꝓfidenter. k Petijt corpus iesu. ad sepeliendū honorifice. l Tūc pylatus iussit reddi corpus: tū qz ioseph erat hō valēs ⁊ nobilis: ꝓpter qō pylatus petitioni eius voluit acquiescere: tū quia sciebat christū crucifixū iniuste. m Et accepto corpore ioseph inuoluit illud in syndone mūda. hoc est in pāno lineo mūdo: ꝓpter qō corpꝰ christi nō ꝓfecerat in altari sup pannū sericū ⁊ lineū: qz corpus christi in sepulchro tali pāno fuerat inuolutū. n Et posuit illud in monumēto suo. qō erat sūptuose factū. o Mouo. qz ⁊ si aliqs fuisset ibi añ sepultus: calūniari posset a iudeis q̄ ille surrexisset ⁊ nō christus. p Quod excideret in petra. cadē rōne factū est hoc ne si christus fuisset sepultus in terra: dicerez a iudeis q̄ discipuli rapuissent corpus eius fodientes in terra desubtus per vīā subterraneā. q Et aduoluit saxū magnū. quod nō posset de facili amoueri ne aliquis veniēs posset rapere corpus christi. r Ad ostiū monumenti. monumentū illud factū erat ad modū cuiusdā domuncule in cuius medio erat sepulchrū: ⁊ in domuncula erat quoddā ostiolū ad habendum illuc ingressum. s Erat autem ibi maria magdalene ⁊ altera maria assistentes sepelientibus christum ex deuotione ad videndum qualiter possent reuerti ad ipsum inungendum. t Altera autem. Hic ponitur iudeoꝝ machinatio: quia ipetrauerūt custodiri sepulchrū ne discipuli christi raperent corpus eius ⁊ diuulgarent eum resurrexisse: sed quia nō est ꝓsilium ꝓtra dñm: vt dicitur ꝓuer. xxj. ideo factū iudeoꝝ magis fecit ad oppositū. s. ad certitudinē dñice resurrectionis: quia ab ipsis custodibus testificata est. vt habet sequenti ca. ⁊ hoc est magnū. s. habere testimoniū ab aduersarijs. dicit ergo: Altera die que est post parasceuen. i. sabbato: quia feria. vj. in qua passus est christus dicta est parasceues. i. preparatio: quia illa die ꝓparabant cibaria ꝓ sequenti die. In crastino igit dñice passionis. v Conuenerūt ꝓncipes sacerdotū ⁊ pharisei ad pylatū dicentes ⁊c. ⁊ patet vsq; ibi: r Dit illis pylatus habetis custodiam. i. concedo q accipiatis milites ad custodiendū cū ꝓ voluntate vestra. y Illi aūt abeūtes munierunt sepulchrū. militibus armatis. z Signantes lapidem. sigillo suo ne aliquis possit ingredi sine scitu coz.

C. XXVIII.

v Espere aūt. Postq̄ euangelista descripsit christi passionē ⁊ sepulturā. Hic ꝓsr describit ipsius resurrectionē. ⁊ primo describit dominice resurrectionis manifestatio. Secūdo ipsiꝰ manifestate diuulgatio. ibi: Undeciz aūt. Pria in tres: q: ꝓmo manifestata est resurrectio ꝓ desertē angelū. 2° ꝓ apparētē dns. ibi: Et exierūt. 3° ꝓ testioniū militū custodiē tiū. ibi: Que cū abiissēt. Circa ꝓmū tria notant mulierū deuotio: ibi: vespe aūt ageli apparitio. ibi: Et ecce terremotꝰ. ⁊ resurrectōis manifestatio. ibi: Scio enī. Ad euidentiā ꝓmi ꝓsiderandū q dñatio fit a nobiliori. iō apud iudeos oēs dies hebdomade denotabant a sabbato: ita q dies imediate sequēs sabbatū dicebat ꝓma sabbati. i. ꝓma a sabbato: alia secūda sabbati. ⁊ sic ꝓsr. Ab illa aūt hora q̄ christꝰ fuerat sepultꝰ nō poterāt mulieres emē aromata ad inungēdū christū vsq; ad vesperā dici sequēt: qz solēnitas sabbati icepta erat ab hora sepulture: in q̄ nō licebat aliq̄d emē vsq; ad vesperā sequēt dici. s. sabbati. ⁊ tūc. s. vespe sabbi emerūt aromata ⁊ ꝓparauerūt se ad veniendū: nō tū venerūt ꝓp noctē dep: torio iminētē: ⁊ in mane sequēti venerūt in ꝓma hora dici sequēt: q̄ dicebat ꝓma sabbati. Sic ḡ ꝓstruēda ē lra: Vespe aūt sabbati q̄. s. vespa. b Lucescit in ꝓma sabbati. i. incipit lucescere

de lyra

amoueri ne aliquis veniēs posset rapere corpus christi. r Ad ostiū monumenti. monumentū illud factū erat ad modū cuiusdā domuncule in cuius medio erat sepulchrū: ⁊ in domuncula erat quoddā ostiolū ad habendum illuc ingressum. s Erat autem ibi maria magdalene ⁊ altera maria assistentes sepelientibus christum ex deuotione ad videndum qualiter possent reuerti ad ipsum inungendum. t Altera autem. Hic ponitur iudeoꝝ machinatio: quia ipetrauerūt custodiri sepulchrū ne discipuli christi raperent corpus eius ⁊ diuulgarent eum resurrexisse: sed quia nō est ꝓsilium ꝓtra dñm: vt dicitur ꝓuer. xxj. ideo factū iudeoꝝ magis fecit ad oppositū. s. ad certitudinē dñice resurrectionis: quia ab ipsis custodibus testificata est. vt habet sequenti ca. ⁊ hoc est magnū. s. habere testimoniū ab aduersarijs. dicit ergo: Altera die que est post parasceuen. i. sabbato: quia feria. vj. in qua passus est christus dicta est parasceues. i. preparatio: quia illa die ꝓparabant cibaria ꝓ sequenti die. In crastino igit dñice passionis.

runt: ⁊ nō patūrē a sepulchro dñi diu abesse vel lōgius. Sepulto dño q̄diu licuit eis operari. i. vsq; ad occasū solis vnguēta parabāt: ⁊ q; p̄ angustia tp̄is opus explere nō potuerūt trāsacto sabbat⁹. i. occidēte sole vbi licentia operādi redijt emerūt aromata. Et q; nocte p̄occupāte sepulchrum adire nō potuerūt mane adeūt. Maria mag. ⁊c. Due vnis nois et deuotionis mulieres: duas significāt plebes pari deuotōe christi passionē ⁊ resurrectionē āplectētes.

Terremotus. Sicut i passiōe: sic ⁊ i resurrectione fit motus terre: significat autē corda terrenox p̄ fidē passionis ⁊ resurrectōis ad penitentiaz mouenda.

Reuoluit lapidē. Clauso potuit exire de sepulchro q̄ clauso natus est virginis vtero. Reuolutio lapidis significat reserationē sacrox christi: q̄ velo lfe tegebant: quo ablato resurrectio: mortis abolitio: vita eterna cepit toto orbe predicari.

Sedebat. Regnantē indicans q; in natiuitate stādo bethlaturū significauerat. Sup lapidem q̄ monumentū claudebat: vt claustra infernox superata docceret. Marcus dicit: Introeūtes mulieres i monumētū iuuenez vidisse in dextris coopertū stola candida: qđ pōt mouē: nisi intelligam⁹ vt matthеum tacuisse de illo āgelo quē ītrātes viderāt vel marcū de illo quē foris sup lapidē viderūt vt duos viderint: ⁊ vt a duobus singulatim cadē audierint. Aut certe intrantes in monumentū: hoc in aliq̄ septa macerie debem⁹ accipe: q; locū tunc fuisse munitū credibile est. s. in aliq̄ spacio añ petrā: q̄ excisa locus fact⁹ ē sepulture vt ipsū viderint in codē spacio sedentē a dextris quē dicit matthe⁹ sedentē sup lapidē. Sicut fulgur. In candore vestis: significat blandum iustis: in terre fulgoris significat terribilē futurum reprobis.

Nolite timere. Que vestros conciues videtis. Illi timeant qui ad eorum societatem non pertinent.

Et cito eūtes. Nec concessum est nobis hoc gaudiuz occulto cordis tenere: sed similiter amantibus pandere.

Et ecce p̄e. Quia iā a morte ad vitā trāsmigrauerat: cui⁹ resurrectōis glorią post leti videbimus: si mō a vitiis ad virtutes transmigramus.

Exierūt cito currētes nūciare. Lucas idē dicit: Regresse nūciauerūt oīa illis. xi. ⁊ ceteris oīb⁹. Sed marcus ait: fugerūt exeūtes. Inuaserat enī eos timor: ⁊ nemini q̄q̄ dixerūt. Nemini. s. nō aplox ꝑ angelox qb⁹ nō fuerūt ause aliqd rūdere. Vel certe ipsis custodib⁹ quos iacentes viderunt.

Nicolaus

illucescere in p̄ncipio diei sequētis. a Venit maria ⁊c. p̄mittit autē ibi vespe sabbati: nō q; illa hora venerūt ad monumentū: vt dictū est: ꝑ quia tūc se p̄parauerūt ad veniendū videre sepulchrū. i. qualit̄ possent ingredi ad vngendū christū. b Et ecce terremotus. Hic describit angelica apparitio: nō ad hoc q̄ angel⁹ p̄pararet exitū de sepulchro dño resurgēti q; christus exiit clauso sepulchro sicut intrauit ad discipulos ianuis clausis: ꝑ vt ostenderet sepulchrū vacuū ⁊ resurrexisse dñm. hoc est ḡ q̄ dī: Et ecce terremotus factus est magnus: cuius cā subdit: c Angelus aūt dñi descendit de celo. i. virtute eius factus est ille terremotus: q; corporalia obediunt āgelis ad nutū q̄ntū ad motū locale. d Et acce. revol. lapidē. vt ostēdēt xp̄i resurrectionē cōpletā. e Erat aūt aspect⁹ ei⁹ sicut fulgur. ad incutiē dū terroꝛē custodib⁹. f Vestimentū eius sicut nix. ad dandū ꝓsolationē mulieribus. ꝓpter qđ subdit: g Pre timore aūt ei⁹ exterriti sūt custodes ⁊c. ⁊ illud qđ seq̄t: Rndens aūt angel⁹ dixit mulieribus: nolite timē ⁊c. h Scio enī. Hic ponit dñice resurrectionis manifestatio: q̄ qdē resurrectio p̄mo manifestat mulieribus ipsū deuote q̄rentib⁹. ⁊ hoc est qđ dī: Scio enī q̄ iesuz q crucifixus est. hoc addit ad differentiā alioꝛ q; multi erāt q vocabant nole iesu. i Queritis. in sepulchro sicut mortuū. k Nō ē hic: surrexit enī sicut dixit. hoc aūt addit angelus: vt reduceret ad memoriā verba christi dicta añ passionē suā: vt sic magis crederēt resurrectionē eius factā. l Venite ⁊ videte locū. vacuū. s. m Ubi positus erat. ⁊ patet ifa. sequit: n Precedet vos in ga. ibi eū videbiti. nō solū in bītudie: ꝑ in ꝓpinquo tp̄e ⁊ ꝓpinq̄ regione anteq̄ ascēdat in celū. o Et exiens

Cū ti. ⁊ gau. Dupler ē affect⁹ i eis timoris ⁊ gaudij. Alē de magnitudie miraculi: alē ex desiderio resurgēdi: ⁊ vterq; gradū seminеū ꝓcitabat

Ecce ie. oc. Sic oīb⁹ iter virtutū inchoātib⁹ adiuuādo occurrit christ⁹

Et tenuerūt. Superi⁹ dictū est clauso exisse monumēto: vt īmortale corpus intelligeres. Hic tenētur pedes vt verā carnē cōprobes. Et q; tanta visione tremebāt p̄mū pellit timor. Nolite timere vt mēte placida possint audire que dicuntur.

Iste tenēt pedes q̄ adorant resuscitatū: ꝑ illa q̄ nesciebat ad hec resurrexisse filiū dei audit meritō: noli me tangere nonduz n. as. ad pa. meum.

Nūciate. Ut mulier mortifera serpētis verba narrauit: ita mō verba viuificatoris: vt a qua tūc mors: mō ab ea vita.

Fratrib⁹ meis. Affectus suos vocauit: mō frēs vt ⁊ p⁹ resurrectionē eandē humanitatē reāpisse: ⁊ illos idē sperare doceat.

Vt eant in ga. Nō tñ ibi solū neq; ibi p̄muz visus ē a discipulis. Lucas enī ⁊ Joānes satis apte dicūt ipso die resurrectionis dñm visum ee in hierusalē p̄mo marie magdalene: qui dictuz est ei: Noli me tangere. Dein de eidē ⁊ alij marie currētibus nūciare apls qñ ⁊ pedes eius tenuerūt. Visus est etiā ipso die duobus discipulis in via. Visus ē etiā ꝑ ⁊ petro. Quod quō factū sit' euangelista nō declarat. Visus ē etiā ⁊ discipulis sic cū loquerenē reuersis illis qui cognouerūt eū in fractione panis qñ stās i medio eox dixit: Pax vobis. Licet spāliter matthe⁹ ⁊ marcus scribūt dixisse angelū vel ipsū dñm q̄ in galilea videēdus eet. Mystice qdē: q; galilea dī trāsmigratio. Precedit ḡ vos in galileā. i. gratia dei transmigrata a iudeis ad gētes p̄cedet vos viā in cordib⁹ eox p̄parādo: et ibi videbitis eā. i. mēbra eius ⁊ viuū corp⁹ eius ibi inuenietis. Vel galilea dī reuelatio: non in forma serui ꝑ in ea in qua patri est equalis. Illic nos p̄cessit: cū similes ei erimus: ibi videbimus eum sicut est. Et hec est beata reuelatio vel transmigratio de isto seculo ad eternitatez.

Pecuniā co. Piero. Qui rebus ecclesie abutunt in alijs rebus quibus suam explēt voluntatē: similes sunt scribarū ⁊ phariseox ⁊ sacerdotum redimenti in mendaciū ⁊ sanguinē saluatoris.

Furati sunt eū no. dor. Augu. Si dormierūt quō viderūt: Si nō viderūt quomodo testes esse potuerunt:

Auaritia que captiuauit discipulū comitez dñi: decepit ⁊ milites custodes sepulchri: ⁊ sic iudeos seduxit. vñ subdit: Et diuulgatum est ⁊c.

de lyra

rūt. Hic ponit manifestatio dñice resurrectionis p̄ ipsū dñm apparentez mulieribus de sepulchro reuertētib⁹: ⁊ hoc est qđ dī: Exierūt cito. ad denūciandū bonos rumores christi discipulis. p Cū timore. ex insolita angeli visione. q Et gaudio magno. ex christi resurrectōe. r Currētes nūci. discipulis. Mar. xvj. dī q̄ fugierūt de monumēto timētes ⁊ nemini quicq̄ dixerūt. Dicendū q̄ verbū marci intelligendū ē de militib⁹ q̄ iacebāt p̄ timore sicut mortui: ⁊ nemini illox mulieres aliqd dixerūt: ꝑ verba angeli cū eis loquētis aplis dixerūt: s Et ecce iesus oc. illis. reuertēti/bus. s. de monumēto anteq̄ venirēt ad aplos. t Dicēs: Auete. verbū est ꝓsolatorīū. v Ille aūt acces. ⁊ tenu. pedes eius. ex deuotōe. r Et ado. eū. adolatōe latrie. y Tūc ait illis: no. timere. hoc dicit ad earū p̄fectā ꝓsolationē: q; timor q̄ inuaserat eas ex aspectu āgeli: adhuc nō totaliter recesserat ab eis. z Ite ⁊ nūciate fratrib⁹ meis ⁊c. discipulos suos vocat frēs cos amicabili⁹ nominās solito: vt securi⁹ accedāt ad eū ⁊ nō timeāt accedē. ꝓpter hoc q̄ reliq̄rāt eū in sua captōe a Que cū abiissēt. Hic declarat resurrectio christi p̄ testimoniū custodū q; vt dī hic: b Venerūt in ciuitatē. de sepulchro christi qđ erat aliquantulū ex hierlm. vt dī Joā. xix. c Et num. p̄nci. sacerdotū. a qb⁹ erāt positi ad custodiendū sepulchrū christi. d Oia q̄ facta fuerāt. s. christi resurrectionē ⁊ āgeli terribilē apparitionem. e Et congregati cum senioribus ꝓsilio accepto pecuniam copiosam dederūt militibus ⁊c. istud mendaciū militū emerūt ea re quod adhuc tenet iudeos in errore. vnde sequit postea: f Et diuulgatū est verbū. tanq̄ verū qđ tñ erat falsū apud iudeos vsq; i hodiernū diē

Undecim

Abierunt ꝛc̃. a hierusalē in gal. In montem: quia corpus de communi terra susceptum iam super omnia terrena erat eleuatum. Et monet nos vt si cum videre volumus: ad superna de infimis eleuemur.

Præcessit christus primitie dormientium: sequuntur alij in suo ordine: ꝛ videntes eum adorant. i. sine fine laudant.

Quidã autẽ. Dubitauerũt vt lucas ait ex stimantes se spiritum videre quem mortendo tradidit.

marte.16.f Et accedẽs ꝛc̃. Et ideo pius magister ꝛ illos ad fidem confortat: ꝛ dubios ad fidem vocat: intimans ad quantam peruenerit gloriam.

Data ẽ ꝛc̃. Hoc nõ de coeterna patris diuinitate: sed de assumpta dicit humanitate: in qua mior angelis: in qua etiã gloria ꝛ honore coronatus ẽ ꝛ omnibus superpositus.

Euntes ꝛc̃. Quia ꝫz in lucẽ venit quod hactenus quibusdã de causis dubiũ hoibus fuerat.

Docete. Cõgruus ordo. Primo enim docẽdus est auditor. Deinde fidei sacramẽtis imbuẽdus: tũc ad seruãda mãdata istruẽdus. Quia nisi prius anima fidem recipiat: non est dandus baptismus: nec valet mundari: si post non insistat bonis operibus.

Et ecce ego ꝛc̃. Que autem merces pie conuersationis: quodve pignus future beatitudinis ẽt i præsẽti sit fidelibus subdit: Ecce ego vobiscũ sum ꝛc̃. Quod apostolis: per successiones vniuersali ecclesie promittit. Nota ꝙ vsq̃ i finẽ seculi nõ sũt desituri: qui diuina mãdãe sunt digni.

Aug. Prima sabbati diluculo (sicut omnes euangeliste cõsentiũt) vẽtũ ẽ ad monumẽtũ. Jã factũ erat quod solus matthe⁹ ait de terremotu et reuoluto lapide: ꝛ territis custodibus. Venit aũt maria magda. ceteris feruentior: Unde ioãnes de ea cõmemorat tacitis alijs que cũ ea fuerant: videnſq̃ lapidẽ sublatũ anteq̃ diligẽtius inspiceret credẽs sublatũ corpus: cucurrit nuncians petro ꝛ ioanni: qui etiam cucurrerunt ad monumentũ: ꝛ non inuento corpore crediderunt quod maria dixerat: ablatũ: abierũtq̃.

Nicolaus

a Undecim autem discipuli. Hic ponitur resurrectionis manifestate diuulgatio. ꝛ primo q̃tum ad christi discipulos. secũdo q̃tũ ad oẽs ppl̃os: ibi: Euntes ergo. In prima ergo parte dicit sic: Undecim autẽ discipuli. q: iudas erat mortuus. vt visum est ca. prece. b Abierũt i galileã ꝫz mãdatum christi ꝛ angeli. c In mõtẽ. s. thabor i quo transfiguratus fuit coꝝ iacobo petro ꝛ ioanne: vt habitum est supra ca. xvij. ibi cui paucis oñderat gloriam sue resurrectionis. vt ibidem dictum est. ꝛ ideo ibi resurrecti onem completam manifestauit omnibus discipulis suis. vnde ꝓbabiliter creditur ꝙ illa fuit manifestatio de qua scribit apl̃s. j. Cor̃. xv. Deinde vi sus est plus q̃ quingentis fratribus simul. hic tamen non exprimuntur nisi vndecim apostoli qui erant principales xp̃i discipuli. prius tñ visus ẽ septi es psonis spãlibus. primo marie magdalene manẽti iuxta sepulchrũ alijs recedẽtibus. vt dicit Joã. xx. ꝛ Mar. xvi. secũdo ipsi marie magdalene cuꝫ alijs mulieribus a sepulchro reuertentibus. quia postq̃ viderat christũ secuta est alias ꝛ inuenit eas in itinere. ꝛ tũc apparuit eis christus. tertio petro ꝛm ꝙ habetur Luce vlt. ꝫz non habeatur expresse ex euangelio qñ fcã ẽ ei ista apparitio. probabile tñ est ꝙ hoc fuit ipe ꝛ ioãnes cucurrerũt ad monumentũ. ꝛ non inuento corpore christi abiit petrus mirans secũ qđ factuꝫ fuerat vt dicitur Luce vlti. ꝛ ideo dum esset in tali admiratione solitarius creditur christus sibi apparuisse. quarto apparuit duobus discipulis euntibus in emaus. vt habetur Luce vlti. quinto apparuit decẽ apostolis absẽte thoma. vt habetur Joã. xx. ꝛ iste quinq̃ apparitiões facte sunt ipsa die resurrectionis. vt patet euangelia intuenti. sexto apparuit vndecim apostolis existente ibi thoma. vt habetur Joã. xx. ꝛ fuit octaua die post resurrectionem. vt habetur ibidem. septimo apparuit petro ꝛ sotiis suis ad mare tyberiadis. vt habetur Joã. vlt. ꝛ octauo in monte thabor. vt hic dicitur apparuit apostolis ꝛ multis alijs. Et iterum bis apparuit discipulis i die ascẽsionis. semel in hierusalem ipsis conuescentibus. ꝛ semel in monte oliueti hora sue ascensionis. vt habetur Mar. vlt. ꝛ Luce vlt. ꝛ Actũ. j. sequitur: d Et videntes eum adorauerunt. adoratione latrie. e Quidã aũt dubitauerũt. ex quo patet ꝙ ibi erant alij q̃ apostoli qui iam erant certificati de eius resurrectiõe. etiã thomas qui inter alios fuit magis incredulus. ꝛ hec patent ex precedentibus. f Et accedẽs iesus locutus ẽ eis. ad certificãdũ eos q̃ dubitabãt de sua resurrectiõe: dicẽs. g Data est mihi oĩs ptãs ꝛc̃. q: ꝫz xp̃s q̃tũ ad diuinitatẽ ab eterno haberet hãc ptãtẽ. ꝛ inq̃tũ homo ab istãti conceptiõis haberet potestatẽ in celo ꝛ in terra assumptiue. tñ executionẽ nõ habuit ante resurrectionẽ suã. sed voluit ẽ passibilitati subiectus propter nostrã redẽptionẽ. h Euntes ergo. Hic ponitur diuulgatio dñice resurrectiõis q̃tũ ad oẽs ppl̃os que facta ẽ p predicationẽ apostolorum per vniuersum orbem. ꝛ hoc est ꝙ dicitur: i Docete oẽs gẽtes. prius enim dixerat eis ꝙ solum predicarent iudeis. vt supra dicitur. x. ca. q: añ xp̃i resurrectionẽ fides xp̃i nõ erat diuulgãda p vniuer-

Maria autem stetit foras ploꝛans: i hoꝛto. s. vbi ingresse fuerant. Tũc viderunt angelum sedentem super lapidem reuolutum: de quo matthe⁹ et marcus dicunt. Qui dixit illis: Nolite ti. scio enim ꝙ ie. qui c. ẽ. ꝛc̃. Quibus similia marcus non tacuit. Ad hec verba Maria dum fieret inclinauit se: ꝛ prospexit in monumẽto: ꝛ vidit duos angelos vnum ad caput ꝛ vnum ad pedes sedentes i albis. Dicunt illi: Mulier: quid ploras? Quia tulerũt dominũ meũ: ꝛ nescio vbi po. eum. Hic intelligendum est angelos surrexisse: vt ꝛ stãtes videretur sicut Lu. ait: q ꝛ eos dixisse refert. Quid q̃ritis viuẽtẽ cum mortuis ꝛc̃. Post hec cõuersa ẽ maria retro: ꝛ vidit iesum stãtem (vt iesus ait) ꝛ nesciebat q: iesus eẽt putãs hoꝛtolanũ: vbi ꝛ nominata agnouit eũ: cui ꝛ dictũ ẽ. Mo. me. tã. Tũc egressa ẽ de monumẽto. i. ꝺ loco añ lapidẽ effossum: ꝛ cuꝫ ea alie q̃s (vt mar. ait) timoꝛ luaserat: ꝛ nemini q̃cq̃ dicebãt. Tũc iã fm matt. ecce ie. oc. e. di. Auete. Ille ãt ac. ꝛ te. pe. e. Sic colligim⁹ ꝛ angl̃oruꝫ allocutionẽ bis eas habuisse venientes ad monumẽtũ: ꝛ ipsius dñi semel: qñ maria hoꝛtolanũ putauit: ꝛ nũc cũ eis iterũ occurrit: vt eas ipsa repetitio firmaret. Venit ergo maria magd. nũciãs discipulis: ꝛ alie q̃ cũ ea erãt q̃s lucas cõmemoꝛat. Plures qdẽ fuerũt apparitões qũ inuit paulus dicẽs: Uisus ẽ iacobo: visus ẽ plus. q̃ qngẽtis fratribus simul: ꝫz decẽ legim⁹ i euangelijs. Quinquies in ipso resurrectiõis die. Primo apparuit marie magd. flẽti ad monumẽtũ. Postea cidẽ ꝛ alij marie egrediẽtib⁹ nũciare apl̃is. Tertio: symoni. Quarto: cleophe ꝛ socio eius. Quinto: reuersis illis ꝛ narrãtibus qũo cognouerũt eũ i fractiõe panis: apparuit ianuis clausis vbi thomas aberat. Sexto: post dies octo qñ cũ eis erat thomas. Septio: piscãtibus ad marc thiberiadis. Octauo: in monte galilee qui nõ lõge erat ab hierusalẽ. Nono: recũbẽtibus illis vndecim: dic quo ascẽdit. Decimo: viderunt eũ iã nõ in terra positũ: sed eleuatũ i aera: celos petẽtẽ: dicẽte eis angelo: Sic veniet quẽadmodum vidistis eum euntem in celum. Finis.

de lyra

um orbẽ. vt ibidẽ dictũ ẽ. l Baptiçãtes eos. ꝓposuit: docete. q: catheceſmus ꝺz ꝓcedere baptiſmũ. vñ adulti prius debẽt istrui de his q̃ ptinẽt ad fidẽ q̃ baptiçẽtur. l In nole. ꝓpter vnitatem substãtie. m Patris ꝛ filij ꝛ spũs sancti. ꝓpter distinctionẽ personarũ. Ista est forma baptiſmi instituta a xp̃o. sed familiari cõsilio spũs sancti quodãmodo mutata ẽ in primitiua ecclesia. qñ apl̃i baptiçabant in nole xp̃i. vt habetur Actũ. x. ꝛ xix. vt nomen christi qđ tũc erat odiosũ magnificaretur. ꝛ hoc diffusius tractatur i quarto sniarũ. n Docẽtes eos seruare oĩa q̃cũq̃ mãdaui vobis. videlicet sacramẽta a xp̃o instituta ꝛ alia ad fidẽ catholicã ptinẽtia. o Et ecce ego vobiscũ sum oĩbus diebus. ꝛ hoc dupliciter. Uno mõ assistẽdo eis i opibus miraculosis ad cõfirmationẽ doctrine. Alio mõ existendo in sacramẽto eucharistie vbi est totus christus. vt patet ex predictis cap. xxvi. p Usq̃ ad cõsũmationẽ seculi. exquo patet ꝙ fides catholica nõ deficiet vsq̃ ad finẽ mũdi. q̃tũcũq̃ tribulationibus agitetur. Aduertẽdũ ẽt ꝙ ꝫz deus nõ assistat cõtinue doctoꝛib⁹ ecclie p opationẽ miraculoꝛũ. q: nõ ẽ necesse cũ fides catholica sit sufficiẽter cõfirmata p miracula facta in primitiua ecclesia. tñ aliqñ hoc modo assistit ecclie faciẽdo miracula aliqua ad cõsolationẽ fideliũ. assistit etiam ecclie semp ipsam diriḡendo per occultos instictus spũs sancti. vt sic nõ deficiat fides petri. Ad laudẽ ꝛ gloriã dñi nostri iesu christi: cui est honoꝛ ꝛ gloria in secula seculoꝛum. Amen.

Explicit postilla Nicolai de lyra super Matthеum.

Incipit proemium Nicolai de lyra in euangeliũ Marci.

f Acies leonis a dextris ipoꝛũ quatuoꝛ Ezech. j. Scõm ꝙ dictũ fuit i principio euãgelij fm Matthеum: p quattuoꝛ facies quas vidit Ezechiel ꝓpheta i ayali vno: designãtur q̃tuoꝛ euãgeliste seu q̃tuoꝛ euãgelia ab eis scripta de dño nostro iesu xp̃o. ꝛ sicut i facie hois designatur euangeliũ Matthei. sic i facie leõis designat euãgeliũ Marci. de quo dicitur verbum propositum: Facies leonis ꝛc̃. In quo quidem verbo circa marci euangelium possumus quatuoꝛ notare. videlicet, precedendi modum: cum dicitur: Facies. speciale subiectũ: cũ dicitur: leonis. oꝛdinem vel situm: cum dicitur: a dextris ipsius cum alijs certum numeruꝫ: cum dicitur: ipsoꝛum quatuoꝛ. Circa primum considerandum ꝙ licꝫ facies sit breuis pars coꝛporis. tñ in ea cõtinentur omnes sẽsus videlicet visus auditus ꝛc̃. sic in euangelio Marci licꝫ sit breue respectu alioꝛũ: tñ i eo breuiter continentur sententie alioꝛũ triũ euãgelioꝛũ: fm ꝙ dicit Gregorius super Ezech. Si queras quid marcus de incarnatiõe dñi senserit. hoc nimirum quod Matthеus Lucas ꝛ Joannes. ꝛ ideo talis modus ꝓcedẽdi in quo sub quodã cõpẽdio cõtinẽtur alioꝛũ sententie competenter per faciem

designatur

Prologus scī Hieronymi in euāgeliū scōm Marcū

Incipit quedam introductio circa hunc prologum.

Jeronymus. Quattuor sunt qualitates de qbus sancta euange
h lia ꝓferunt. Preceptа:mādata:testimonia:exempla. In preceptis
iusticia:in mandatis charitas:in testimoniis fides:in exemplis p
fectio. Precepta hmōi: In viā gentiū ne abieritis:hoc est:diuertere a ma
lo. Mādata vt hoc: Mā
datū nouuz do vobis vt
diligatꝫ iuicē: ℏ est facere
bonū ꝛ charitatē iplere.
Testimonia q̄ in ore duo
rū vel triū testiū: vt hoc:
Joānes testimoniū phi
bet de me:sed habeo testi
moniū maius ioanne:est
enī pī:q testimoniū phi
bet de me: Exēpla vt ℏ:
Discite a me:qz mitis sū
ꝛ humilis corde: ꝛ estote
perfecti sicut ꝛ pater vester cē. ꝛ alibi: Exemplū enī dedi vobis v. ꝛ v. i f.
De his enī dauid: Precептū dñi lucidū illis. Hystoriā maxime precepta
continent. Et alibi:latum mandatū tuū nimis: qz qui diligit ꝓmū totā
legem impleuit. Item:testimonia tua intellexi:ꝛ alibi: Testimoniū dñi fi

Incipit prologus beati hiero
nymi in marcum euangelistam.

m Arcūs euangelista
dei electus: ꝛ pētri
in baptismate filiꝰ
us atqz in diuino
sermone discipulus:sacerdotium
in israel agens:scōm carnem le
uita: conuersus ad fidem chri
sti:euāgeliū in ītalia scripsit: ostē
dens ī eo qd ꝛ generi suo debe
confirmationem
ret et christo. Maz initiū ꝓncipiū ī

Nicolaus

designantur:de quo potest accipi illud qō dī Hester.xv. Facies tua plena
gratiaꝫ:qz modus procedendi ipsius sancti marci euangeliste:lz sit breuis
vt dictum est:tamen plenus est sententiarū gratiosarū:ꝛ sic patet primum.
Circa secundū ꝯsiderandū q̄ lz marcus de oībus christi factis scribat.sicut
ꝛ alij: tñ specialiter versaꝫ ꝛ imoraꝫ circa resurrectionē ꝛ regnū christi qō
assecutus est christus in sua benedicta resurrectione:ꝝm q̄ dixit aplis ime
diate post resurrectionē suam Matth.vlti. Data est mihi oīs potestas in
celo ꝛ in terra:qō quidē regnū per leonem ꝓuenienter designaꝫ:qui est rex
animaliū:vt dicit Jsidorus libro ethimol.xij. ꝛ ideo speciale subiectū:circa
qō specialiter imoraꝫ:marci euangeliū designaꝫ in nōie leonis. ꝛ hoc pro
pter tria que in resurrectione christi reperiunē ꝛ proprietatibus leonis assi
milanē. primū est resurrectionis efficiens principiū qō in alijs hoībus est
extrinsecum:sed in christo fuit intrinsecum:ꝝm q̄ ipse dicit Joan.x. Po
testatē habeo ponendi animā meā: ꝛ potestatē habeo iterum sumendi eam
qz ꝓpria virtute resurrexit: ꝛ simile huius in ꝓprietate leonis reperiē. dor
mit enī oculis apertis:ꝝm q̄ dicit Jsidorus vbi.s. Licz aūt caro christi in
sepulchro dormierit per veraz mortē ꝛ aīe separationē: tñ diuinitas vtriqz
coniuncta vigilabat:ꝝm q̄ dicit Canti.v. Ego dormio ꝛ cor meū vigilat
ꝛ virtute huius deitatis sic vigilātis surrexit a somno mortis: vnde potest
exponi de eo qō dicitur Hiere.iiij. Ascendit leo de cubili suo: qz christus
qui est leo de tribu iuda de sepulchro ascendit virtute propria.secundo assi
milaꝫ leoni propter tempus ꝛ modū:qz resurrectio christi facta est post tri
duū:quod tñ accipiē ꝑ synodochen:ita similiter leo natus de nouo tribus
diebus dicitur dormire ꝝm Jsidoꝝ vbi.s. ꝛ postea fremitu ꝛ rugitu patris
excitatur:sic christus post triduū dormitionis in sepulchro virtute dei pa
tris fuit excitatus a mortis somno:ꝝm q̄ dicit Act. iij. Hunc deus suscita
uit a mortuis cē. ꝛ ideo de hoc potest exponi illud Gen.xlix. Catulus leo
nis iuda. ꝛ subdit: Requiescēs accubuisti vt leo.scz in sepulchro: ꝛ subdit:
Quis suscitabit eum:scz de somno mortis post triduū: ad qō potest respon
deri: deus pater: vt patet ex predictis: Nec istud dictum ꝓtrariaꝫ ei qō pre
missum est:scz q̄ christus resurrexit virtute ꝓpria:qz vna ꝛ eadem simpli
citer est potestas patris ꝛ filij. tertio assimilaꝫ resurrectio leonī ꝓpter assecu
tum imperiū:qz lz christus ante resurrectionē suam humilis ꝛ abiectus ap
paruerit:tñ in resurrectiōe dominiū obtinuit:ꝝm q̄ dicit aplus ad Phil.
ij. Humiliauit semetipsū factus obediens vsqz ad mortē: mortē aūt crucis
propter quod ꝛ deus exaltauit illum ꝛ donauit illi nomen quod est super
omne nomen: vt in nomine iesu omne genu flectatur celestium terrestriuz
ꝛ infernorum cē. ꝛ in leone inuenīē huiusmodi similitudo inēctum est rex
animaliū: vt predictū est: ꝛ ideo nomen leonis dicitur a leon grece qō sigt
regem latine: ꝛ de hoc dicitur Apoca.v. Ecce vicit leo de tribu iuda. quia
per suam benedictam passionem ꝛ resurrectionem subiecit sibi omnē crea
turam: ꝛ sic patet secundū. Tertio in verbo presumpto notaꝫ huius euan
gelii situs vel ordo:cum dicitur: A dextris. In illa enim visione imagina
ria Ezechieli prophete ostensa sic apparebat animal habens quattuor faci
es q̄ facies hoīs erat in directo aspectu ꝓphete.facies aūt leonis in dextera
parte ꝛ bouis in sinistra: ꝛ ideo sicut euangelium Matthei quod designaꝫ
per faciem hoīs ponitur primū: ita euangeliū Marci rationabiliter poni
tur secundū: quia dextera pars prior est sinistra: ꝛ de hoc potest exponi qō
dicit Deut°.xxxiij. In dextera eius ignea lex. i. lex euangelica a marco de
scripta: que dicitur ignea quia accendit animos fideliū ad amorez celestiū
in ēctum describit resurrectionē christi: per quam introducimur ad celestia
quia tunc saluator noster deuicta morte eternitatis nobis additum resera
uit: sicut dicitur in collecta paschē: ꝛ in signum huius angelus resurrectio
nis christi nuncius qui perhennem vitam eius nunciare venerat: recte in
dextera sedebat: ꝝm q̄ dicit beatus Gregorius omel.xii. ꝛ sic patet tertiū.
Quarto in verbo preassumpto describitur numerus determinatus euange
liorum: cum dicitur: Ipsorum quattuor. Circa quod considerandum q̄ lz
plura euangelia ꝛ a pluribus fuerint scripta: quattuor tñ tm sunt approba
ta: ꝝm q̄ dicitur in prologo super Matthеum: ꝛ hoc ꝓpter figuram sa
cramēti: qz iste quaternarius numerus multipliciter fuit in lege figuratus.

dele: qz plus fide animi q̄ oculis carnis testimoniū indiget. Quarto: iudi
cia dñi v. i. i. i. Et sic. i. sint iudicioꝝ nr̄oꝝ exempla iustificata: sicut in iu
dicijs dei cōparata habemus. Unde idem alibi: A iudicijs tuis timui.
In quo enī iudicio iudicauerimus iudicabitur de nobis. In his quattuor
qualitatibus sunt: timor: fides: spes: charitas. Timore nanqz incipimus:
fide seruamus que incipi
mus: spe erigimur: chari
tate consummamur. Fi
nis enim precepti est cha
ritas: Hi sunt quattuor
menses quos christus an
te messem predixit dicens:
Nonne quattuor men
ses sunt vsqz ad mensem:
Ut et nos per precepta
domini atqz mandata ac
testimonia ꝛ exempla ma
turos post iudicium me
tamus fructus cum gaudio: qui in lachrymis timoris semina penitentie ia
ctauimus in terra nostros portantes charitatis manipulos cū gaudio me
tamus in celo.

Hiero. Marcus euangelista dei: petri discipulus: leuiticus genere:

de lyra

Primo in quattuor fluminibus de paradiso exeuntibus Gen.ij. Itez in
quattuor patriarchis principalibus a quibusdaz denoīata est carіatharbe
id est ciuitas quattuor: Gen.xxiij. quia quattuor principales patriarche
sunt ibi sepulti cum suis vxoribus. Tertio in quattuor circulis arche testa
mēti: Exo.xxv. Quarto in quattuor pedibus mense propositionis: ibidem
Quinto in quattuor cornibus altaris holocaustoruz: Exo.xxvij. Sexto in
quattuor ordinibus lapidū rationalis: Exo.xxviij. Septimo in quattuor
deambulatorijs domus salomonis. iij. Reg. vij. Octauo in quattuor ven
tis mortuos viuificantibus: Ezech.xxxvij. Nono in quattuor minimis ter
re pre ceteris tamen sapientibus: Prouer.xxx. Decimo in quattuor viris
in fornace deum laudantibus: Dan. iij. Undecimo in quattuor fabris cor
nua seresum deficientibus: Zach.j. Duodecimo in quattuor quadrigis p
orbē discurrentibus: Zach.vj. Tertiodecimo in quattuor animalibus ocu
latis ante ꝛ retro: Apoca.iiij. de quibus ibidem subditur q̄ requiem non
habent die ac nocte dicentia: Sanctus sanctus sanctus dominus deus oī
potens: cui est honor ꝛ gloria in secula seculorum. Amen.

Eadem Nicolai expositio super prologum Marci.

a Arcus euangelista. Euāgelio Marci beatus Hieronymꝰ
premittit prologum istum qui diuiditur in tres partes: quia
m primo Hicroꝰ ostendit scriptoris auctoritatē. secundo scribē
di modum ꝛ ordinem: ibi: Nam initium principij. tertio or
dinis rationem: ibi: Deniqz. Circa primū ostenditur aucto
ritas beati marci scriptoris huius euangelij. primo q̄tum ad officiuz post
eius conuersionem ad fidem catholicam: cum dicitur: Marcus euāgelista
dei electus. ad officium enim scribendi euangelium fuit a deo electus ꝛ as
sumptus. secundo q̄tum ad eruditionem in fide catholica plenioꝛem: cum
dicitur: b Et petri in baptismate filius. atqz in diuino sermone disci
pulus. Ex hoc enim q̄ fuit filius spiritualis beati petri fuit ei magis familia
ris ꝛ per consequens specialius ab eo eruditus de factis ꝛ doctrina christi
ꝝm q̄ petrus viderat in christo ꝛ audierat ab ipso propter quod certius po
terat scribere euangelū a petro auditum q̄ ceteri discipuli eius. tertio osten
ditur eius auctoritas ex statu quem habuit ante conuersionē: cum subdit:
c Sacerdotium in israel agens ꝝm carnem leuita. quia ad sacerdotes ꝛ
leuitas pertinebat scire pre ceteris scripturas veteris testamenti que de chri
sto testimoniū perhibent. d In italia scripsit. vbi tunc vigebat studiuz
quod a grecia fuerat romam translatum: ꝛ in eandem ciuitatem marcus ro
gatus a fratribus scripsit istud euangelium: vt dicit Hicroꝰ in libro illu
strium virorum ꝛ ex solemnitate loci scriptoris ostenditur auctoritas: quia
in talibus locis non solent scribere nisi homines autentici. e Osten
dens in eo quid ꝛ generi suo deberet. sacerdotes enim leuitici generis qui
debent intelligere scripturas prophetarum testimonium de christo perhi
bentium: ex hoc redduntur magis idonei ad scribendum euangelium.
f Et christo. quia licz breuiter scripserit euangelium tamen sufficienter
christo reddidit debitum eius euangelium complete scribendo. g Maz
initium. Hic consequenter ostendit Hieronymus scripture ipsius marci
ordinem. Circa quod sciendum q̄ marcus in principio sui euangelij
ponit quandam prefationem vsqz ad illum locum: Fuit in deserto ioan
nes. vbi premissa prefatione incipit narrationem. primo ergo ostendit hie
ronymus ordinem scripture marci q̄tum ad prefationem seu prologum.
secundo q̄tum ad narrationem seu tractatum: ibi: Deniqz cum perfecti.
Circa primuz sciendum q̄ marcus in prefatione sui euangelij ponit duas
prophetias. prima habetur Malach. iij. Ecce ego mitto angelum meum.
ꝛ loquitur de aduentu christi in mundo ad quem denunciandum premis
sus est ioannes baptista in hac prophetia designatus per angelum. ange
lus enim interpretatur nuncius. secunda habetur Esa.xl. Vox clamantis
in deserto parate viam domini: ꝛ loquitur de aduentu christi in corde hu
mano per fidem ꝛ deuotionem: ꝛ de istis duobus ostendit hic hieronymꝰ
lz obscure q̄ contineantur in prefatione ipsius marci euangeliste: cum di
citur: Nam initiū principij: id est initiale principium seu prologum a quo
incipit suum euangelium.

In voce

ꝛ sacerdos: in italia hoc scripsit euangeliū: primus alexandrie epūs: cuius p singula opus euangelij dicta scire: ꝛ in se disponere: ꝛ disciplinā in se legis ꝛ gnoscere: ꝛ diuinā dñi in carne intelligere naturā: Qui seminat post mathēū qui fremit vt leo: qui volat vt aquila: qui discit vt homo: qui īmolat vt sacerdos: qui irrigat vt flumen: qui floresćit vt ager: qui feruet vt vinū: Christus enī de quo loq̄tur: vt hō nascendo: virtus mortendo: leo resurgendo: aquila ascēdēdo.

Hiero. Marcū pene intactū: maiores nr̄i p̄tercūt: q; pene eadem que matthe⁹ narrat ꝛ3 q̄busdā distinctis testimonijs: vt alterius ala alam alterius tangat alis: ꝛ rota

Nicolaus

a In voce ꝓphetice exclamationis instituēs: q; ꝓlogū suū inchoat a prophetijs: vt dictum est:

b Ordinē leuitice electionis ostendit. i. sue electionis ad scribendū euāgeliū ostendit ordinem p hoc q; a principio sui operis allegat ꝓphetias quaruz intellectū sacerdotes leuitici generis de quibus fuerat debebant habere.

c Vt predicans ioānez p̄destinatū. i. a deo p̄ordinatū. d Emissū l vo. angeli. i. significatū nolle angeli: vt dictum est.

e Annūciāt. s. ioānis.

f Nō so. ver. carnē factū. i. aduētū christi in carnē: p quā in mūdo visibilis apparuit. g Sed ꝛ corpus dñi. i. ecclīaz seu ꝓgregationē fidelīū: q̄ est corpus christi mysticum.

h In oīa p ver. diuine vocis aiatū. i. viuificatū: q; sicut aīa viuificat corpus vita nature: ita verbū diuinū qđ est dei filius venies in mētib⁹ hoīuz viuificat eos vita gre: ꝛ vtrūq; aduentū christi. s. in carnē ꝛ in mentē denū claūit ioānes baptista p suā p̄dicationē. ꝛ q; ista p̄dicatio ioānis fuit ordinata ad eruditionē fideliū: ideo subdit: i Vt q hec legens scirct. i. ai aduenteret. k Cui initiū carnis i deo. i. in christū: cuius caro nō habuit principiū ex viro: q; nō de semine virili natus est: sed virtute spūs sci illa caro sanctissima fuit formata. l Et iesu aduenientis habitaculū. i. mētē humanā que est habitaculū ipsius iesu venientis in mentem: vt dictum est.

m Caro debe. agnoscere. i. hō qui in sacra scriptura vocat caro: Esa. xl. Dis caro fenū: ꝛ eis gloria eius quasi flos agri: q; p ꝓlogū marci euāgeliste hō legens debet cognoscere vtrūq; aduentū christi. s. in carnē ꝛ in mētem. n Atq; in se verbū vocis. i. dei filiū p ioānē qui vocat vox verbi: ſm q; habet Joā. i. Ego vox clamātis in deserto annūciatū. o Nō in ꝓsonantibus perdiderat. i. in primis parentibus suasioni serpentis ꝓsentiētibus in quibus genus hūanū p̄didit verbū dei mētes viuificans vita gre.

p Inueniret. p fidē ꝑbi incarnati quā p̄dicauit ioānes, put traditū in euāgelio marci. Aliter exponit ab aliquib⁹ ab illo loco: Caro deberet cognoscere. i. pater carnalis ioānis baptiste. s. ꝯacharias deberet agnoscere q; angelus ei apparens verū sibi ānūciauerat: q; ꝓpter dubiū verbi eius factus est mutus. Atq; in se verbū vocis. i. loquelā articulatā: Nō in ꝓsonantibus p̄diderat: q; ꝛ3 muti possint sonare vocales saltē aliquas: nō tñ cū eis possunt sonare ꝓsonātes. Inueniret: q; ꝯacharias in natiuitate filij firmiter credendo recuperauit loquelā quā p̄diderat ꝑbis angeli discredēdo. q Deniq; cū p̄fecti euangelij ꝛc. Hic ꝓfir ostendit ordinē scripture marci q̄tum ad narrationē seu tractatū sui euāgelij: ostendens eū ordinate scripsisse per hoc q; aliqua omisit eo q; sufficienter erant a matthēo exp̄essa: aliqua etiā eodē matthēo dicta breuiter tetigit: vt vitaret ꝓlixitatē ꝛ verboꝝ matthei ostenderet firmitatē: q; in ore duoꝝ vel triū testium stat oē verbū. ꝛ in hoc etiā q; aliqua addidit matthēi dicta ad p̄fectā euangelij descriptionē: ꝛ ꝛ3 est qđ dī: Deniq; cū p̄fecti euangelij opus intrans. i. narrationē euāgelij incipiens. ꝛ dicit p̄fecti euangelij: q; lex mosaica ꝛ3 esset bona: tñ fuit īmpfecta: q; ꝓpl̄o rudi ꝛ īmpfecto fuit data: id dī Heb. vii. Nihil ad p̄fectū adduxit lex: sed euāgeliū īmpfectionē legis suppleuit: vel aliter dī. Perfecti euāgelij: vt ꝯtinuet lra cū hoc qđ sequit: r Et a ba. dñi p̄di. deū incho ans. q; christus tpe p̄dicatiōis sue īceperat .xxx. sue etatis annū: vt habet Luce. iii. qđ est tēpus etatis p̄fecte: ꝛ ſm hoc potest dici. Perfecti euāgelii opus intrās ꝛc. co q; incipit narrationē euāgelij sui a baptismo christi quo

ſ que é de ioāne baptista q é de genere marci q; de tribu leuitica: ꝛ ita oñdit marc⁹ qđ debeat generi suo

vōce prophetice exclamatiōis in

ſ .i. dignitatis

stituens: ordinem leuitice electio/

ſ .i. sola gra dei creatū

nis ostēdit: vt predicāns predestinatum ioannē filium ꝯacharie ī

ſ id est ad hoc emissum vt esset vox ꝛ angelus annuncians que notātur in illis duabus auctoritatibus vox clamantis: ꝛ ecce ego mitto a.

voce angeli ānūciātis missum nō solum verbum carnē factū:

ſ ecclesiam

sed ꝛ corpus domini in omnia p

ſ .i. p̄dicatione filij dei †ſ qđ ostēdit ibi aīs facié tuaz: q; ante te .i. hoiem: ꝛ hoc est qđ xp̄o debet ſ ioannis ſ .i. charismatum impletum donis

verbum diuine vocis †animatū

ſ hoc ibi: q; p̄parabit viā tuā. ꝛ ibi: parate viā dñi rectas facite semitas: ꝛ hoc itē debet christo

initio euāgelice predicatiōis ostē

deret: vt qui hec legens sciret cui

ſ .s. ioāni cui p̄ncipiū carnis in virtute dñi ꝛ opatiōe

initium carnis in domino ei iesu

ſ se esse ha.

aduenientis habitaculū carō de

†ſ vt in se inuenīret illa caro ſ filiū dei

beret agnoscere: tātq; in se ꝑbuz

ſ ioannis ſ .i. in adā ꝛ eua ꝛ diabolo

vocis qđ in consonātibus p/

ſ illa caro ſ .i. recuperet i christo

didcrat inuēniret: Deniq; ꝛ perfecti euāgelij opus intrās: ꝛ ā ba

ptismo domini predicare deuz i/

choans: nō laborauit natiuita

† ſ .i. in matthēo pluralis p singulari: vel q; plures ante eum scripserunt

tem carnis quā †in prioribꝰ vi

derat dicere. Sed tōtius exp̄mēs

†ſ non numerum ieiunij: sed i. n. quod quasi subest

expositionem deserti †ieiunium

numero p mysterio numeri

numeri: tēptātiōez diaboli: cōgregationem bestiarum: ꝛ mini/

steriuz ꝓtulit angeloruz: ꝛ īstituēns nos ād itelligenduz singu

† ſ idest matthei dicta destitueret

la in breui cōpingens: †nec auctoritatē facte rei dēmeret: ꝛ pfici/

ſ id est pretermissum ab eo suppleret

endi operis plenitudinem nō negaret]. Bēniq; amputasse sibi post fidē pollicez dicit: vt sacerdotio reprobꝰ haberet. Sed tan

ſ infidelibus volentibus ipsum pastorem

tuz ꝓsentiēs fidei p̄destinata potuit electio: vt nec sic in opere verbi pderet qđ prius meruerat ī genere. Nam alexādrie epūs fuit. Cuius p singula opꝰ fuit scire: ꝛ euangelij ī se dicta disponere: et rationabilia ꝛ creature intellectuales celestes obediant ei. a Vt instituens nos ꝛc. ad hoc predicta breuiter tetigit: vt instrueret nos. b Ad intelligendum. q; eadem latius dicta a matthēo vera essent: ideo subdit:

c Nec auctoritatē facte rei. i. euangelij descripti a matthēo. d Deinde ret. sed magis adderet ꝛ confirmaret. g Et perficiendi operis ꝛc. Jad/dendo aliqua his que a matthēo fuerant predicta. e Deniq; amputas/se. Hic consequenter ostendit predicti ordinis rationem. ꝛ3 cui spūs scūs principaliter causa fuerit huius ordinate descriptionis. Marcus tñ fuit cā instrumentalis ꝛ ex parte eius hic assignat dicti ordinis causa: ꝛ primo ex eius humilitate. secundo studiositate: ibi: Cuius per singula. Circa primū sciendū q; sapientis est ordinare seu ordinate scribere. Humilitas aūt maxime disponit ad sapiētiā diuinā: ſm q; dī Prouer. xj. Ubi humilitas ibi ꝛ sapientia. ꝛ ideo ostendit marci humilitas: cum dī: Deniq; ampu. sibi post fidem pol. dī. vt sacer. reprob. haberet. ex humilitate enī reputabat sese indignū: ꝛ ideo reformidabat ascendere tātū gradū. f Sed tantū ꝓsen. fidei predestinata potuit electio. i. diuina ordinatio que ita potens est q; ei nullus potest resistere. g Consentiens fidei. id est condescendens deuotioni fideliū: qui desiderabant cum habere epiſcopū: fecit aliter ipsum promouendo: ꝛ3 ex humilitate refugeret: ideo subditur: h Vt nec sic in opere verbi perderet. id est in predicatione quod est opus epiſcopi. vnde Act. vij. Apostoli quorum successores sunt epiſcopi: vt habetur in decretis dist. xxj. ca. in nouo testamento: administratione temporaliū septem diaconibus cōmiserunt: vt operi p̄dicationis liberius vacarent. i Quod prius meruerat in genere. fuit enim de tribu leui ad quā spectabat sacerdotium.

k Nam alexandrie epiſcopus fuit. non obstante q; amputasset sibi pollicem. non enim dicitur q; amputauerit sibi totum pollicem: sed forte aliquam partē per quā non impedichat a consecrando. ꝛ simile legitur factuz in libro qui dī paradisus de antonio anachorita: quē cū quidā ciues vellēt rapere ꝛ constituere sibi epiſcopū ferro secuit sibi aurem suisträ: dicēs: Ex diuina iubet nullum aure precisa optari in epiſcopū: quod cum theophilo epō hoc dictū fuisset: respondit a: iudeis lex ista seruat: Ego aūt si decideritis mihi aliquē auribus truncatū: sed moribus probum: non dubito eū ſm facere: hoc tñ modo non obseruat. l Cuius per singula opus. Hic cōsequēter reddit rō ex studiositate. holces enī studiosi magis possunt cogitata ordinare ꝛ ordinatius scribere. Marcus aūt fuit valde studiosus: ſm q; dicitur hic: Cuius per singula opus scire. s. prophatias de christo p̄nūciatas. m Et euāgelij in se dicta disponere. nō solū itelligēdo: sed etiā opando.

Et disciplinā

Prologus scī Hieronymi in euāgeliū scōm Marcū

petrus verbo predicauerat: conseruaretur in perpetuū litterarū memoria.

Primo expulsio demonis in synagoga ab homine. Secūdo: liberatio socrus simonis a febre. Tertio: leprosum mundauit. Quarto: paraliticum curauit. Quinto: in synagoga manū aridam curauit. Sexto: demoniacū a legiōe possessū: liberauit. Septio: fluxū sanguinis tact⁹ a mulicre restrin

Nicolaus

a Et disciplinam in se legis agnoscere: non solum litteraliter intelligendo: sed etiaz spiritualiter.

disciplinā in sē legis agnoscere et diuinā in carne domini intellige

† ſ vt prius faciamus opera bona post doceamus.

b Et diuinā in car. do. intelligere na. ꝯtum ad distinctionē naturaꝝ: vt suppositi vnitatem: ꝛ qñ vitam ꝛ doctrinam beati marci debemus imitari: ideo concludit Hiero. c Quc in nos pri. re. oportet. doctrinā beati marci imitando. d Dehinc inquisita volumus agnosci. supple ab alijs: qz perfectionē quam aliquis habet debet alijs tradere: ſm illud. j. Pe. iiij. Unusquisqz prout accepit gratiam in alterutruz illam administrantes sicut boni dispensatores multiformis gratie dei: qz ꝺ cedit ad magnū meritum. vnde subditur: e Habentes mercedem ꝛc. sed qz iste labor sine dei adiutorio non proficit: ideo subdit: f Qui plantat. primo erudiendo. g Et qui rigat ꝛc. illam eruditionem fouendo ꝛ nutriendo: vnde dicit apostolus. j. Corint. iij. Ego plantaui: apollo rigauit: deus autem incrementum dedit qui est benedictus in secula seculorum Amen. Occasione cuiusdam dicti in hoc prologo potest queri: vtrum licitum sit alicui seipsum mutilare: ꝛ arguitur ꝙ sic: qz beatus marcus amputauit sibi pollicem: vt dictum est: nec tamen ex hoc reprobatur. Item occidere ipsum peius est ꝙ mutilare. Samson autem seipsum interfecit: vt habetur Judic. vj. ꝛ tamen numeratur inter sanctos vt habeꝯ Heb. xj. Item razias seipsum interfecit: vt habetur. ij. Machab. xiiij. ꝛ tamen scriptura videtur ex hoc ipsum cōmendare: qz ibidem dicit eligens nobiliter potius mori ꝙ subditus fieri peccatoribus. Item minus bonum est contēnendū propter ꝓseruationē maioris boni: sicut ad conseruationē vite aliquis ꝓijcit merces in mari: sed virtus castitatis est magis bonū ꝙ mēbrū corporale: ergo licite potest sibi aliquis abscindere virilia propter conseruationem castitatis. Contrarium arguitur per illud quod habetur in decretis di. lv. ca. Si quis amputauerit sibi virilia clericus non fiat: qz homicidia sui est. Responsio quelibet pars corporis ordinatur ad totum: ꝛ ideo de ipso ordinandum est: prout respicit bonum totius corporis ꝛ vlterius prout respicit bonum hominis ꝛ cōmunitatis: qz sicut pars corporis ordinatur ad totuz corpus: sic corpus ad hominē cuius est pars: ꝛ vnus homo ad totam communitatem: Ergo si membrum aliquod sit noxium corpori: vtpote quia ꝓpter aliquam egritudinem est alioꝝ membroꝝ corruptiuū: licite potest abscindi ne inficiat alia membra: ꝛ hoc ab eo cuius est si habeat artem medicandi vel ab alio de voluntate eius: qz cuilibet cōmissa est cura salutis sui corporis: sicut etiam homicida vel raptor per iudicem licite occiditur: ꝛ a cōmunitate hominū abscinditur inquantum eius vita esset in nocumentū cōmunitatis: qz iudicibus cōmittitur cura salutis cōmunitatis: si autē mēbrum sit sanum: tunc regulariter non est licitum alicui seipsum mutilare. primo qz homo naturaliter amat seipsum: ꝛ per consequens oia que sunt de integritate ipsius: ꝛ ideo mutilare seipsum est agere contra charitatem: quam quilibet tenetur habere ad seipsum. Item homo singularis est pars cōmunitatis: ꝛ ideo inferre sibi nocumentum per mutilationem est agere

volumꝰ agnosci: hīt̄ꝫ mercedē

ſ bene exhortationis ſ tm

exhortatiōis: qñ q plāntat ꝛ q rigāt vnū sunt: q aūt incremētū prestat deus est. Finit prologꝰ.

de ira

contra cōmune bonum. Item deus est institutor nature instituendo membra in corpore: ꝛ ideo mutilans seipsum agit contra deum: in casu tamen licitum est: videlz ex precepto dei occulto: qđ alio modo vocatur instinctus spiritus sancti: qz deus est auctor nature ꝛ dñs vite ꝛ mortis humane ꝛ per ꝓsequens omniū mēbroꝝ: ideo si precipiat hoi auferri sibi vitam vel mēbroꝝ aliqđ non solum licitum: sed etiam debitum est hoc fieri: ꝛ hoc modo dicit Augꝰ. j. de ciuitate dei ꝙ samson interfecit seipsum cum philistcis: qđ probat ex hoc qz dñs ad hoc agendum restituit sibi miraculose pristinā fortitudinem: vnde dicit ibidem Augꝰ ꝙ ille hoc latenter iusserat fieri: qui ꝓ ipsum miracula faciebat: ꝛ hoc etiam modo dicit Augꝰ de quibusdā sanctis mulieribus: que tempore persecutionis seipsas occiderunt: de quibus ecclesia memoriam facit. Judei ꝛo ꝛ aliqui christiani in hoc ipsos sequētes dicunt ꝙ etiam sine tali precepto diuino vel instinctu licitū est alicui se occidere vel mutilare in casu. s. qñ videt ratione sue vite vel alicuius membri imminere sibi ludibriū in contemptū dei: quia debet negligere vitam ꝓ priā multo fortius aliquam partem sui corporis: sed ad predicandum ꝓtemptū honoris diuini: ꝛ hoc modo dicunt ꝙ samson interfecit seipsum ꝓsiderans ꝙ philistei exercebant in eo ludibrium ad laudem idoloꝝ suorum ꝛ in diuinum contemptum: ꝛ razias vt habetur. ij. Machab. xiiij. ꝛ eodez modo quedam mulieres sancte leguntur sibi nares amputasse: ne ab infidelibus exerceretur luxuria in corporibus earum in contemptuz diuinū. Sed istud dictum videtur esse expresse contra dictum saluatoris Joan. vlti. dicentis petro: Cum esses iunior cingebas te ꝛ ambulabas vbi volebas: cum autez senueris extendes manus tuas ꝛ alius te cinget ꝛ ducet quo tu non vis: ꝛ subditur: Hoc autem dixit significans qua morte clarificaturus esset deum super quem locum dicit Augꝰ ꝙ hic satis expressit non a seipso sed ab alio debere occidi qui vestigia sequitur christi: ꝛ eodē modo dicendū est de mutilatione: ratio etiaz que inducitur pro opposito non valet: qz ly intentio infidelium sit exercere ludibriū in sanctis ad dei ꝓtemptum: tamen ex diuina ordinatione que ex malis elicit bona: ordinatur ad dei gloriā ꝛ meritū electoꝝ: qđ patet in martyribus: qui quanto maiora ludibria ꝛ magis exquisita tormenta sustinuerūt: tanto gloriosius de tyrānis triūphauerūt ad tyrannoꝝ ꝓfusionem ꝛ ꝓpriū meritum: ꝛ dei gloriā qui in martyribus triūphabat. Ex dictis patet ad primū argumentū ꝙ marcus amputasse credit sibi pollicem instinctu spiritus sancti. Et eodez modo dicendū ad secundū ꝛ tertium. Ad quartum dicendum ꝙ non est licituz amputare sibi virilia propter obseruantiā castitatis: tum qz hoc non est efficax remediū: tum qz per hoc non scinduntꝰ concupiscentie interiores: tum qz per aliam viam haberetur melius remedium: videlz per conatum liberi arbitrij resistendo tentationibus cum adiutorio dei: ſm istud. j. Corin. x. Fidelis deus est qui nō patietur vos tentari super illud quod potestis: sed faciet cum tentatione ꝓ uentum vt possitis sustinere.

Finit prologus.

Incipit postilla

Initiũ euã. ⁊c. Isi. Euangeliũ bona ãnũciatio: qđ pꝛie ad regnũ dei ⁊ remissionẽ pctoꝝ ptinet. vñ: Penitemini ⁊ credite euangelio: ⁊ appꝛopinquabit regnũ celoꝝ. C.I.

Hiero. Quattuoꝛ euãgelia vnũ sũt ⁊ vnũ ẽttuoꝛ. Itaq; ⁊ marci dꝰ liber euãgeliũ: ⁊ silr alioꝝq; vnũ oia: ⁊ oia vnũ.

Jesu christi. Hiero. Jesus hebraice: sother grece: saluatoꝛ latine. Christus grece: messias hebraice: unctus latine. i. reꝛ sacerdos: dꝰ de genere dauid regis: ⁊ leuitico.

Filij dei ⁊c. Beda. Matthеus dicit: filij dauid f. a. Marcus dicit filij dei: ut paulatim a minoꝛibus ad maioꝛa surgamus. Et matthеus q humanã generationẽ scribit ꝓuenietеr cũ filiũ hois dicit. Marcus aũt q suũ libꝝ ab initio euãgelice ꝓdicatiõis inchoat ꝓuenietеr cũ filiuꝫ dei appellat. Euangeliũ eni solius dei est: Ubi notandũ q euãgeliste vno spũ scripserũt sed diuersũ sibi scribendi ⁊ initiũ ⁊ finẽ statuerunt. Matthеus a natiuitate incipit: in resurrectiõe finit. Marcus ab initio pꝛedicationis christi usq; ad ascensionẽ ⁊ discipuloꝝ pꝛedicationẽ puenit. Lucas a natiuitate ioãnis usq; ad ascensionẽ dñi cũ discipuli in hierusalẽ expectant aduentũ. s. s. Joãnes ab eternitate verbi dei inchoat: in resurrectiõe domini consũmat.

Incipit euãgeliũ scõm marcuꝫ. Initiũꝫ C.I. ſ saluatoꝛis euãgelij Jesu ſ ꝛvncti xpi filij dei si cũt scriptũ est in esaia ꝓphe

ſ spũs ad pꝛẽm de filio q malachiam: vel vox pꝛie ad filium de ioane ſ ãg elus nũciꝰ q nũciat de xpo post me vẽit q a. m. s. ſſ ioanẽ

malac. 3. a. matte. 11. b Luce. 7. d.

ta. Ecce mitto ꝓangeluꝫ meũ ante ſ penitentiam faciẽ tuã qui pꝛeparabit viã tuã

Sicut scriptũ ⁊c. Marcus ꝓphetaꝝ testimonia pꝛemittit: quibus hec vetera ⁊ non noua: sed a ꝓphetis pꝛescita ⁊ pꝛedicta asserit. In quo et iudeos qui legem ⁊ ꝓphetas susceperant ad euangeliũ inuitat: ⁊ gentiles qui euangeliũ tenebant ad veneratiõnẽ legis ⁊ ꝓphetaꝝ ꝓuocat: ne quis iuxta hereticos alterum sine altero suscipiat.

Ecce mit. Be. Angelꝰ dꝰ ioãnes nõ societate nature: ut mentiꝰ Oꝛigenes: sed officij dignitate. Sicut ⁊ sacerdotes: de qbus dꝰ. Labia sacerdotis custodiũt. s. ⁊ legẽ exquirũt ex oꝛe eius: q; angelus dñi exercituũ est.

Be. Nota q; h testioniũ: Ecce ego mit. an. m. ⁊c. malachie ẽ: utrũq; tñ dicit esaie: q; etsi nõ verba: sensus tñ inuenit in esaia: ⁊ manifestius in hoc versu. Uox clamãtis in deserto. Angelus eni q mittit añ. f. d. est. uox clamãtis in deserto: pꝛeparat aũt viã dicens: Parate viam d. ⁊c. Potuit aũt ꝓ malachia esaie nomen diuinitus occurrere: nec uoluit marcus emẽdare: q; oẽs ꝓphete uno spiritu locuti sunt quasi uno oꝛe.

Clamantis. Isi. Ad iudeos surdos ꝓpter peccata longe positos indignationis clamoꝛe dignos.

In deser. Isi. In deserto fit uoꝛ ⁊ clamoꝛ: quia deserta domus iudea uacans scopata sine spiritu dei: pꝛophetа: ꝛege: sacerdote. Unde iesus ⁊ ioannes querunt quod in deserto amissum est. Ubi uicit diabolus ibi uincitur: ubi ceciderit homo ibi resurgit.

Nicolaus

Incipit postilla euangelij ſm Marcum. C. I.

a Initium euangelij ⁊c. Euangeliũ ſm marcum in duas partes diuiditur: scilicet in prologum ⁊ tractatum. secunda ibi:

i Fuit in deserto ioannes. Sicut patet ex pꝛedictis marcus bꝛeuitati studuit in scribendo: et ego similiter intendo bꝛeuitati studere ipsum exponẽdo ea que repetit dicta in matthеo omittendo: ⁊ ad expositionem ibi positam remittendo: maxime ubi esset imoꝛandum. dicit ergo: Initium euangelij. Euangelium idem est q; bona annunciatio: quia ibi annunciatur inenarrabile bonum: quod ab antiquis patribus fuit summe desideratum: ſm q; dicit saluatoꝛ Luce. x. Multi pꝛophete ⁊ reges uoluerunt uidere que uos uidetis ⁊ non uiderunt: ⁊ audiꝛe que uos auditis ⁊ non audierũt. b Jesu. id est saluatoꝛis. c Christi. id est unctи: quia est reꝛ ⁊ sacerdos quibus in lege debebatur unctio.

d Filij dei. Matthеus autem in pꝛincipio sui euangelij dicit filij dauid filij abꝛaham: quia eius genealogiam ſm humanam naturam enaꝛrare uolebat: ut patet in pꝛincipio euangelij sui. Marcus ꝓo illam tanq; sufficienter enaꝛratam dimittens uocat eum filium dei: scilicet naturalem: non adoptiuum: diuinam naturam in qua est idem patri ostendens. Sciendum etiam q; marcus ante conuersionem ad fidem erat instructus in lege ⁊ pꝛophetis de christo testimonium peꝛhibentibus: ⁊ ideo a pꝛophetis de christo incipit suum euangelium: sub uno contextu duas pꝛophetias cõiungens: quaꝝ pꝛima scribitur Malachi. iij. secunda. Esa. xl quaruꝫ intellectus patet ex pꝛedictis in pꝛologo: ueruntamen marcus hic solum expꝛimit Esaiam pꝛophetam dicens: e Sicut scriptum est in Esaia pꝛopheta: quia lꝫ ambo pꝛophete uno spiritu pꝛophetauerint: Esaias tamen pꝛincipalioꝛ est alteꝛo: ideo solus nominatur: ⁊ quia auctoꝛitas ultima est ipsius esaie: res autez denominatur a fine. Item quia marcus bꝛeuitati studebat: ut dictum est in pꝛologo. f Fuit in deserto ioannes. Hic pꝛoparate. Isi. Penitentiã agite ⁊ pꝛedicate. Unde paraseeue ante sabbatũ dꝰ. i. pꝛia ante requiẽ. Hinc ⁊ initiũ pꝛedicationis ioãnis ⁊ christi: penitentiã a. a. c. r. c. q: in die septima requieuit deus ab oꝛibus suis. Necesse est eni nobis septem uitia tanq; septem gentes delere per pꝛiaz ut possideamus quieti terram desideꝛabilem.

Uiam dñi. Hiero. Uia dñi qua ad homies ingredit penitentia est ꝓ quam ad nos deus descẽdit: ⁊ nos ad illum ascendimus: Unde angeli ascẽdentes descendentesq; me moꝛantur super filiũ hoꝛminis. esaie. 40. a matth. 3. a Joan. 3. c matte. 3. a. Luce. 3. a.

Rectas facite. Isi. Pꝛecipit ut regia uia cũctes: ꝓmos diligamus ut nos: ⁊ nos ut ꝓmos. Qui se diligit ⁊ non ꝓximũ: ad dexteꝛã declinat: Qui ꝓximũ nõ se ad sinistꝛã. Multi bene agunt: ioan. 3. c. ⁊ non coꝛrigunt ut hely. Alij coꝛrigũt sed non bñ agunt: ut scribe ⁊ phariſei qui sedebant super cathedraꝫ moysi: Hinc os turturis ad ascellas in lege retoꝛqueri ꝺubetur: ut non separetur os ab opere: nec opus ab oꝛe.

ſ ante filiũ: uel añ pñtiaz: aut incarnationẽ †ſ ioanẽ de quo clamat oñs ad iudeos: inter natos mlieꝝ nõ surrexit maioꝛ ioane ⁊c. ſ ad surdos obturãtes aures uoci. ſ christi ſ iudea.

ante te. †Uox clamantis in deserto: parate viaz dñi: rectas facite

ſ ẽs incuruastis declinãdo ad dexteꝛã uel ad sinistꝛaz semitas ei⁹. Fuit ioannes in de- ſſ be. ut ita baptismũ pẽitẽtie quo pcã soluunt suo baptismate quo pcã solui nõ posset pꝛecurreret serto baptiçans ⁊ †ꝓdicans baptismũ penitẽtie in remissionem ſ ⁊ ideo. peccatoꝝ. Et egrediebaꝫ ad illũ oĩs iudee regio ⁊ hieꝛosolymite uniuersi ⁊ baptiçabatur ab illo † ſ aliter non ualet baptismus in ioꝛdane fluuio †ꝓfitẽtes peccaꝫ

Semite post uiam: quia mandata moꝛalia post penitentiã ſm marcuꝫ uel matthеum explananꝫ: paratur uia per fidem ⁊ baptismũ ⁊ penitentiã. Recte semite per austeꝛa indicia uestis: ꝛone: cibi: potus: uocis humilime. Unde: fuit io. ⁊c.

Joãnes. Isi. Gratia dei: A gratia dei incipit: unde sequit baptiçãs per baptismũ peccata dimittuntur. Unde: qđ gratis accepistis gratis date. Et apostolus: Gratia saluati estis.

Baptizatus ⁊c. Baptismũ pnie dedit: baptismũ in remissionẽ peccatoꝝ pꝛedicauit: tamen non dedit: Sicut pꝛedicatione sua christi pꝛedicationem pꝛecucurrit: sic baptismo pnie baptismũ remissionis.

Dõ ꝓsumaꝫ ꝓ sponsũ initiaꝫ ꝓ paranymphũ: Uñ cathecumini. i. instructi incipiũt ꝓ sacerdotẽ: crismanꝫ ꝓ cẽm: Nunc ꝓ amicum sponsi inducit sponsa: ut rebecca ysaac: ꝓ pucrum pallio albo uelata.

In ior. f. Hiero. Jordanis alicna descensio: ubi peccata absoluũtur: Archa enim per eum in terram alienam transiuit ⁊ media parte in mari fluente: altera ad montis formã cꝛigit: Sic nos olim alienati a deo per baptismũ humiliati cꝛigimur ad alta. Quia q se humiliat exaltabit. Pars que fluit in mare amaricat: quia archa dei. i. coꝛpus christi non mundatis non proficit: sed in deteꝛius mutat.

Confitentes pctã suã. Hiero. Cõfessio ⁊ pulchꝛitudo in ꝓspe. e. id est sponsi: Uñ desilit sponsa de camelo cuz se humiliat ecclesia christo. Qui figuraꝫ ꝓ ysaac: in cuius natiuitate risum fecit deus sare: Sicut ad mariã dꝰ: que est pꝛinceps cum deo: Bñdicta tu in mulieꝛibus.

Be. Confitentes peccata sua baptiçanꝫ. Debent enim meliꝛis uite

de lyra

nitur tractatus siue naꝛratio. Circa quod considerandum q; intentio cuãgeliste est ostendeꝛe reductionem peccatoꝛis in deum per opus mediatoꝛis: ⁊ ideo pꝛimo ostendit personam mediatoꝛis, secundo reductionem peccatoꝛis: ibi: Et statim spiritus expulit. Circa pꝛimum mediatoꝛ ostenditur dupliciter. pꝛimo uerbo pꝛecuꝛsoꝛis. secundo facto ⁊ uerbo dei patris: ibi: Et factum est in diebus. Circa pꝛimum deꝛibitur locus ubi ioannes pꝛedicabat: cum dicitur: Fuit in deserto ioannes: quia pꝛedicabat penitentiaz agendam ut homines essent dispositi ad christi de pꝛoximo uenturi receptionem: ⁊ sic loci conditio congruebat sue pꝛedicationi. Asperitas enim deserti austeꝛitatem penitentie designat. g Et pꝛedicans baptismum ⁊c. Hoc exponitur dupliciter: uno modo de baptismo christi: uirtute cuius dimittuntur peccata. ⁊ quia tale baptismum ioannes dare non poterat: ideo ipsum pꝛedicabat dandum per christum in pꝛoximo uenturum: ⁊ ſm hoc li baptiçans refertur ad baptismum ioannis. ⁊ quod sequitur: Pꝛedicans baptismum penitentie ⁊c. ad baptismum christi futurum. Alio modo exponitur de baptismo ioannis: ⁊ sic baptiçans ⁊ pꝛedicans referuntur ad pꝛedicationem ioannis ⁊ baptismum eius: quia lꝫ baptismo ioannis non dimitterentur peccata: susceptio tamen illius baptismi erat quedam pꝛotestatio agendi ueram penitentiam de peccato: per quam dimittuntur peccata. h Et egrediebatur ad illum omnis iudee regio ⁊c. id est multi de illa regione ⁊ de hieꝛosolymis. ⁊ est hyperbolica locutio: sicut in cõmuni modo loquendi dicitur de aliquo spectaculo: tota ciuitas uadit ad tale spectaculũ: lꝫ aliquando maioꝛ pars populi non uadat.

i Et baptiçabantur ab illo in ioꝛdanis flumine: ꝓ illud eni flumen filij israel transierũt ad terrã ꝓmissionis: ⁊ iõ baptismus ioãnis ꝓuenietеr factus est in ioꝛdane flumine: q; erat quedã pꝛotestatio pnie agende ꝓ quã est transitus ad terrã uiuentiũ: ſm q; dꝰ Matthеi. iij. Penitentiã agite appꝛopinquabit enim regnuz celoꝝ. Et q; pꝛedicatoꝛem decet austeꝛitas uite:

ſm q; dicit

nouitatē ꝓmittere: qui baptismū desiderant accipere: Ñ predicante paulo dr: Multi venicbant ꝓfitentes ⁊ annūciantes actus suos. Et petro dr: Macta ⁊ manduca: quasi occide mala que in eis erant: ⁊ sic mūdatos chri stianam religionē ꝓmittentes in ecclesie mēbra cōmuta.

Et erat ioan. Hiero. Uestis ꝓphete ⁊ cibus ⁊ potus: totā austerā vi tā p̄dicantiū significant: ⁊ gentes ad gratiā dei q̄ est ioannes intus ⁊ foris esse iūgendas. Pili cameli: diuites gentiū: Zona pellicea: paupes mūdo mortui. Locuste: sapiētes huius mūdi q stipulas arīdas relinquentes iudeis: fruměta mystica trahūt: ⁊ in calore fidei saltus inhabitant. Melli siluestri fideles de inculta silua p̄parati cōparant: qz ofa a gfa euāgelii dei: in q̄ nō ē distinctio iudei: ⁊ greci.

mat. 3. a.

matte. 3. c. luce. 3. c.

Ue. Hora. Uestis ꝓpi. ca. Quia pctā nō fouit ꝑ aspere increpauit dicēs: Progenimina viperaꝝ ⁊c. Zona pellicea. c. lūbos: qz carnē suā crucifixerūt cuz vitijs ⁊c. Locustas ⁊ m. s. e. qz p̄dicatio eius adeo dulcis fuit vt etiā christꝰ putaret: Sed cito hec opinio decidit: qz cū nō christū: sed christi p̄cursorē cē innotuit. In melle enī dulcedo: in locusta alacer volatus: sed cito decidu⁹.

Joan 1. d. matte. 3. c.

Fortior me. Hiero. Quis fortior est gfa qua abluunt pctā? Ille qui septies ⁊ vsq̄ septuagiessepties pctā dimittit. Bīa qdē prior est: ꝑ semel remittit pctā p baptismū: mla ꝙo in miseros ab adā vsq̄ ad christū: p septuagintaseptē generatiōes: ⁊ vsq̄ ad centū q̄dragintaq̄ttuor milia puenit.

Sol. cor. cal. Be. Modus fuit apud veteres vt siquis cā que sibi competeret accipere vxorē nollet: ille ei calciamenta solueret: qui ad hanc sponsus iure ꝓpinquitatis veniret. Christus aūt sponsus est ecclesie de quo dicit idem ioānes: q̄ habet sponsam spōsus ē. Quia ergo hoīes ioānē christū esse putabant: recte se indignū soluere corrigiā dicit: quasi ego redēptoris vestigia nudare nō valeo: qz sponsi nomen mihi nō vsurpo.

Hiero. Corrigia calciamētoz mysteriū. i. incarnationis quō verbuz caro factū est: vñ caro christi: vñ alia: vñ spūs sumit exordiū: vt verus hō fiat p oia absq̄ pctō: vt verus deus in deo vero sine p̄ncipio. i. filius hoīs qui est in celo: ⁊ quō tanq̄ sponsus ꝓcedēs de thalamo suo. i. de virginali vtero clausum relinquens: Ñ aduenīente vero sponso: domus ioānis domus discalciati dr. Ñ in specie colūbe spūs sanctus descendit. De sponsa dr: Spōsa mea: amica mea: ꝓxima mea: dilecta mea: colūba mea: Sponsa in patriarchis: amica in ꝓphetis: proxima in maria ⁊ ioseph: dilecta in ioānc baptista: colūba in christo ⁊ aplis: quibus dicitur: Estote prudentes sicut serpentes ⁊c.

Calx extrema pars corpis. In fine enī ad iusticiā est saluator incarnatꝰ vñ: In idumeā extendā calciamentū meum: qz nisi iungat scia spūs nemo p gratiā remissionis inuestigat incarnationis mysterium.

Ego bap. v. aqua. Be. Nōdū ioānes dicit deū aut dei filiū esse apte qz rudes erant auditores: sed paulatim p hūanitatē glorificatā ad fidē diuinitatis ducit dicens: Ille ꝙo baptiçabit spū sco: Sed postea ꝙo cum capaciores iam videret: dei filiū iam aperte p̄dicat dicens: Testimoniū perhibui: quia hic est dei filius.

Ysi. Ego bap. v. a. ille s. Dei fluuius semp plenus: semp cōlis: de q̄ fluminis ipetus. l. c. d. Multū distat inter spūm q ferē sup aquas nō subter: ⁊ aquā q̄tū inter aīaz que regit: ⁊ corpus qō regit: Sed mansit sup cū spūs hec est vnctio christi ſm carnē: de qua: vnxit te deus deus t. o. l. p. c. t. Olē

Nicolaus

ſm q dicit paulus aplus. i. Corint. ix. Castigo corpus meū ⁊ in seruitutē redigo: me forte cuz aliis p̄dicauerim ipse reprobus efficiar: ⁊ ideo subdit:

a Et erat ioā. vesti. pilis camelo⁊ ⁊c. in quo ostendit austeritas vestitus ⁊ etiā qz ioānes veniebat in spū ⁊ virtute helye: vt habet Luce. i. ideo describit in ꝓfili habitu: prout habet. iiij. Reg. i. b Et locustas ⁊ mel sil. edebat. in quo ostendit austeritas victus. iste est enī cibus pauperū in terra illa. c Et pre. dicens: veniet for. me ⁊c. hoc aūt dicebat ioānes ad remouendū falsam opinionē ppli: qz credebant ipsum esse christū. d Cuius non sum dig. pcumbens sol. corri. cal. eius. Matth. iij. dr: cuius non sum dignus portare calciamēta. potuit enī ioānes vtrūq̄ dicere. matthcus tñ expressit deportationē. marcus aūt solutionē: tñ p vtrūq̄ idem intelligit. q. d. ioānes: tante excellentie est christus respectu mei q nō sum dignus ei exhibere etiā minimū obsequiū. nō enī christus habebat calciamēta portanda vel soluenda: qz scribit Act. i. Cepit iesus facere ⁊ docere. ipse aūt discipulis ad predicandū missis imposuit sine calciamentis incedere: vt habetur Luce. x. ⁊ ſō nō est credibile q̄ calciamētis vteret. e Ego baptiço vos aqua. qz baptismus ioannis lauabat tm̄ corpora. f Ille ꝙo baptiçabit vos spiritu sancto. qz in baptismo christi ꝓferē gfa spūs sancti. g Et fa ctū est. Dic ꝓfiter ostendit mediatoris psona testimonio dei patris: cū baptiçarē a ioāne: ⁊ hoc est qō dr: h In diebus illis. s. in quibus ioānes

ſ merito egrediebat ⁊ baptiçabatur a ioāne qz ioānes erat vestitus ⁊c. ſ cōuēiēs vestis p̄dicatori

ta sua. Et ērat ioannes vestitus

ſ diuites gētiū ſ pauperes

pilis cameli: ⁊ çona pellicea circa

† hitatores solitudinis nō decet cibo⁊ delitias ꝙrere: ſ tm̄ necessitatē supplere ſ sapiētes ſ fideles

lumbos eius: ⁊† locustas ⁊ mel

siluestre edebat: ⁊ p̄dicabat di-

ſ misericordia ſ gfa ſ p gfam re

cēs: Uēit fortior me post me: cui"

missionis ſ explicare

nō ſū dign⁹ procumbēs soluere

ſ quā fecit sibi de nra mortalitate ſ .i. mysteriū icar

corrigiam calciamēto⁊um eius.

nationis dei ſ qz ſ hō pur ns ſ nō spū ſ deus

Ego baptiçaui vos aqua. illē ꝙo

ſ .b. non solū in die baptismi: sed quotidie cum per gfam spūs ꝓficimus ſ qui super aquas

batiçabit vos spū sancto. Et fa-

ſ cū ioānes baptiçaret

ctū ē in dieb⁹ illis: uenit iesus a

ſ flos ſ rota

naçaret galilee ⁊ batiçatus est in

ſ gratia ſ post baptismū

iordane a ioanne. Et statim ascen

dens de aqua vidit apertos ce-

ſ q aperiūtur bapriçatis clausi ade iterposito cherubin ⁊ flāmineo gladio q extinguit in aqua baptismi.

los ⁊ spiritū tanq̄ columbā de-

scendentem ⁊ manentē i ipso. Et

vox facta ē de celis. Tu es filius

Et bap. est. Trib⁹ causis vt iusticiā ⁊ hūilitatē ipleret: vt baptismū ioānis cōprobaret: vt ioannis aqs scificās p descēsionē colūbe spm̄ scm̄ in baptismo adesse mōstraret.

luce. 3. d. Joan. 1. d. matte. 3. d. Joan. 3. d.

Hiero. Marcus sic̄ ceruus desiderās ad fōtes aquaꝝ salt⁹ dat culmina pratoꝝ carpit: palmas in vertice portat: velut apis melliflua flores agri (cui odor veri ysaac similat) sūmatiz gustat: Ñ a naçareth galilee venīētē iesū ad baptismū i iordane accepturū a ioāne enarrat: et statim de aq̄ ascēdisse: aptor celos vidisse: spm̄ vt colūbā descendisse in ipso mansisse: voce de celis facta pr̄i in dilecto filio cōplacuisse: ⁊ spm̄ cū in desertū expulisse: tentatū a sathana q̄draginta diebus: ⁊ q̄draginta noctibus: cū bestijs angelis ministrātibus cōmoratū: Quem ordinē nobis sequēdū ad ꝓfortia angelica festinātib⁹ patius ope q̄ voce ostendit christus. Debem⁹ enī de volubilitate mūdi penduli voluptatis odore floris mūdicia tracticū adolescētib⁹ post sponsū currere: ⁊ sic p baptismi sacra de duob⁹ fontib⁹ dilectiōis dei ⁊ p̄mi gfa remissionis absoluimur: ⁊ a cendētes spe: celestia secreta mūdis cordis oculis intuemur. Deinde spm̄ scm̄ spū ꝓtrito ⁊ hūiliato: cū simplici corde descendentē ad mānctos: ⁊ cū charitate nunq̄ cadente manētē suscipimus: ⁊ vox a deo ad nos dilectos dirigit. Beati pa. q. f. d. v. Et tūc in nobis complacet pr̄i cū filio ⁊ spū sc̄o: q̄ efficiemur vn⁹ spūs cū deo. vñ: Ut sint vnū sicut ⁊ nos vnū sum⁹: Tūc spūs nos expellit in desertū quadraginta diez numero tentādos a sathana: vt patiētia ꝓbationē: ꝓbatio spem: spes aūt charitatē generet: cū nobis non sit colluctatio aduersus carnē ⁊ sanguinē: ſ a. p. r. t. Et tūc bestie crūt pacate nobis: cū in archa aie nre mūda cū īmūdis mānsuefacimus: ⁊ cū leonib⁹ siē daniel cubam⁹ cū spūs nō sit aduersus carnē: nec caro aduersus spm̄. Post ſ angeli ministri q videt sp faciē pr̄is in celis: mittūt i solatiū dicētes: Exaudita ē oīa tua: ⁊ nolite timere iesū q̄ rētes naçarenū: ⁊ ego quos amo arguo ⁊c. ⁊ vincenti dabo edere de ligno vite: quod est in. p. d. m.

Uidit aptos. Be. Mysteriū trinitatis in baptismo dem̄ ōstrat: filiꝰ baptiçat: spūs est i colūba: ꝑ in voce sonat: apiūt celi nō reseratiōe elemēto⁊ ſ spūalib⁹ oculis. Sedit colūba sup iesū ne putaret vox ad ioānē fcā nō ad cū. Pulchre aūt addidit: ⁊ manētē in ipso. Hoc enī ꝓpriū ē christo vt semel cū iplēs spūs: sp in illo maneat. Fidelib⁹ ꝙo aliqñ ꝓferē ad miracula faciēda: aliqñ tollit: Quib⁹ tñ ad opationē iusticie ad amorē dei ⁊ p̄ximi ꝓseruādū nunq̄ abest: Ñ apud nos manebit. ⁊ i nobis erit iuxta mēsurā fidei spūs. De christo aūt dr: Plenū gfe ⁊ veritatis.

Ds manētē in ip. ⁊c. Manet in eo spūs nō ex q̄ baptizatus: sed ex q̄ cōceptꝰ. Ex aūt in baptismo descēdit: significat nobis gfaz spūalē i baptismo dari: q⁊ bus in remissionē pctoꝝ ex aqua ⁊ spiritu regeneratis solet amplior spiritus gfa p impositionē manus epi celitus dari.

Tu es filius m. d. Be. Non quod nesciebat docetur: sed nobis qō credere debeamus ostendit ipsum scilicet qui quasi homo cum alijs ad baptiçandū venit: verum esse dei filium: ⁊ ideo de spiritu baptiçari posse: nos

de lyra

baptiçabat ⁊ p̄dicabat anteq̄m in carcere clauderet. i Uenit iesus a naçareth galilee. in illa enī ciuitate fuit nutritus: vt hī Luce. ij. k Et bap. est a ioāne in iordane. q̄uis enī nō indigeret aliquo abaptismate: venit tñ ad baptismū ioānis. primo vt illū approbaret ⁊ ipsum a deo ordinatū. ostenderet: 2tra malicia aliquoꝝ iudeoꝝ qui dicebant ipsum hūana fictione adinuentū. scdo vt ioānes ipsū esse christū in lege ⁊ ꝓphetis ꝓmissū pplis denūciaret: ſm q dr Job. i. Sed vt manifestet in ſrael: ꝓpterea veni ego in aqua baptiçans: ⁊ ſō dixit de eo: Ecce agnus dei ecce qui tollit pctā mūdi. l Et statim ascen. de aqua vidit aptos celos ⁊ spm̄. tanq̄ colūbā ⁊c. In baptismo enī christi apparuit tota trinitas: pr̄ in voce: spūs sanctus in colūbe specie: ⁊ filius in carne: verūtñ caro vnita erat filio in vnitate suppositi. vox aūt ⁊ colūba nō habebant vnitatē suppositi cū patre ⁊ spū sancto: sed tm̄ in r̄presentatione signi: ⁊ cū tūc p talē apparitionē trinitatis baptiçato christo significatū fuit q⁊ baptismus christi deberet ꝓferri in nole pr̄is ⁊ filij ⁊ spūs sancti: tñ in primitiua ecclesia ad tempus collatus fuit in nole christi: vt habet Act. ii. ⁊. xix. vt nomen christi in maiori reuerentia haberet: Et ad excludēdū errorē illoꝝ qui virtutē baptismi attribuebāt ministris: ſm q hī. i. Corint. i. dicentes: Ego sum pauli: ego aūt apollo: ego ꝙo cephe ⁊c. sed cessantibus illis causis redit ecclesia ad formā p̄dictā. m Tu es filius meus dilectus. pre ceteris q⁊ filius es naturalis: alij aūt adoptiui.

In te cōplacui.

q̃ quoq; p aquã absolutionis ⁊ spũs sanctificationis dei filios efficit. Quotãt eni receperũt eũ. d. e. p. f. d. fieri. Bñ aũt in specie colũbe descẽdit spũs: que simplex aial ⁊ sine felle: q; simplices querit: nec habitat in mẽtibus ipuris.

Spiritus. Beda. Ne dubiũ quis spũs: lucas ꝓsulte p̃mittit. Jesus plenus spũ scõ regressus est a iordane: deinde intulit: ⁊ agebat a spũ in desertũ ne putet imũd⁹ spirit⁹ quicq; ꝓ eũ ꝓtuisse.

Mat.4.a Luce.4.a. **Quadraginta di.** Be. Totũ tẽp⁹ significat q̃ mẽbra eius diabol⁹ tẽtat. Quadriptit⁹ eni mũdus p obseruãtiã decẽ preceptoꝝ ⁊tra diabolũ certãdo dño famulat. Quater ꝙ decẽ quadraginta faciũt: vbiq; ⁊ semp adest aduersarius: qui iter nostrũ impedire non cessat.

Eratq; cũ ⁊c. Nos ãq; si in heremo scẽ ꝙuersationis bestiales holum mores impolluta mẽte toleram⁹: misteriũ angeloꝝ meremur: a qb⁹ corpe absoluti i celũ trãsferamur.

matte.4.b

Postq; aũt ⁊c. Jsi. Accepim⁹ gfaz, p gfa: carnalia decollant: spũalia viuificãt. Cessãte vmbra adest veritas. Joãnes in carcere: lex i iudea: iesus i galilea: salus in gẽtibus.

matt.4.c. actuũ.3.d.

Be. Memo putet traditũ ioãnẽ statim post tẽtationẽ. xl. diez ⁊ ieiuniũ dñi. Jnuenit eni in euangelio ioannis dñm ante multa docuisse: ⁊ miracula fecisse: ⁊ hoc fecit initiũ signoꝝ. i. i. c. g. Et iterũ: Necdũ erat missus in carcerẽ ioannes. Fertur aũt q; cum alioꝝ legisset ioãnes euangelia ⁊ probasset eos vere hystoriã texuisse: sed vnius anni tm̃ in quo ⁊ passus est: post carcerẽ ioãnis: pretermisso anno cuius acta a tribus exposita fuerant: sup⁹ oris tpis anteq; traderet ioannes gesta narrauit.

Predicans euan. Hic. Beati pauperes spũ. q. i. e. r. c. Regno terreno succedit pauptas: pauptati christianoꝝ regnũ sempiternũ. Vñ: regnuz meũ nõ est de hoc mũdo: ois eni honor terrenus: spuma: fumus: sõnus.

Penitemini. Hic. Amaritudinẽ radicz oni cedo pomi cõpẽsat picula maris spes portꝰ delectat doloꝛẽ medicine spes salutis mitigat: q desiderat nucleũ: nucẽ frãgat: pniam agat: q vult eẽno adherẽ bono: pconia xpi narrare pñt q ad palmã idulgẽtie pueníre meruerũt: vñ p⁹ pniaz pdicatores eligũt.

Vidit simo. Hic. Simõ obediẽs: andreas viril: iacob⁹ supplãtator: ioãnes gfa. His nob⁹ i imaginẽ dei ꝙuertimur: Obediẽtia: vt obediam⁹ virilitate vt pugnemus: supplãtatiõe: vt pseueremus: gfa vt ꝓseruemus: Nisi eni dñs edificauerit domũ: iuanũ laborauerũt q̃ edificãt eã: Me q̃ttuor ꝛtutes cardinales dicũt. p prudẽtiã obedim⁹: p iusticiã virilit agim⁹: p tẽperantiã serpẽtes calcam⁹: p fortitudinẽ dei gfam meremur.

Matt.4.c Luce.5.b

matt.4.d.

Hiero. Quẽ nõ inebriat eloquẽtia secular⁹? Difficile holes potẽtes: ⁊ nobiles: ⁊ diuites: ⁊ milto his difficilius eloquẽtes credũt deo. Obcecat mens coꝝ diuitijs ⁊ opib⁹ atq; luxuria: ⁊ circũdati vitijs ñ pñt videre ꝛtutes: simplicitatẽq; scripture scẽ: ñ ex maiestate sẽsuũ: ⁊ ex ꝛboꝝ iudicãt vilitate.

Ecce agnus dei. Hic. Ecce ꝙ ois caro fenum: ⁊ omnis gloria eius tanq; flos feni

Hiero. Vocauit quattuor piscatores. Simon: andreas: iacobus: ⁊ iohannes. Relictis oibus sequūt: hac quadriga vehimur ad ethera vt helyas his quattuor angulis ꝓstruit ꝑma eccliā: his quattuor lr̄is hebraicis tetragrāmatoſi nomē dei cognoscit a nobis: Quibus etiā silr̄ p̄cipit vt audiamus dn̄m vocantē: ⁊ obliuiscamur ppl'm vitioꝝ: ⁊ domū paterne traditionis que est stultitia deo: ⁊ rhete aranearū: quo nos pene lapsos velut culices tenebat aer inanis. Mauem pristine ꝙuersatiōis fugiamus. Pellibus enī mortuis tergit adā p̄ nr̄m carnez: quo depōsito cū actibus suis nouū sequētes: pellibus salomonis tegimur: qbus spōsa se gloriat formosam.

luce.4.d

mat.7.d. luce.2.g.

luce.4.e.

Be. Querit quō p̄mū petrū ⁊ andreā ⁊ post pusillū iacobū ⁊ ioānē vocauerit: sicut narrat matheus ⁊ marcus: cū dicat lucas in magna captura piscīū socios petri fuisse iacobū ⁊ ioānē: ⁊ iesū dixisse petro: Et hoc iam eris hoies capiēs: ⁊ sil'r cū secutos fuisse: subductis ad terrā nauibus: Sed qd dicit lucas p̄ctō factū est ⁊ petro p̄dictū est q̄ hoies cēt capturus: nō q̄ ex tūc nō esset piscator. Ad capturā enī piscīū redierunt: ⁊ postea sicut matheus et marcus narrant: bini vocati sūt. Primo petrus ⁊ andreas: deinde ⁊ alii. Tūc enī nō subductis ad terrā nauibus tanꝯ cura redeundi: sed tanꝯ vocantē ⁊ iubentē secuti sūt.

Et ingrediunt ⁊c. Hiero. Marcus dicta euāgelij in semetipso disponens: ordinē hystorie non secutus: mysterioꝝ ordinem seruat: Unde in sabbatis primā virtutē narrat dicens: ⁊ ingrediunt ⁊c.

Capharnaum. Hiero. Capharnaū villa ꝙsolationis: sabbatum requies. Homo in spiritu imūdo genus humanū in quo imūdicia regnauit ab adam vsꝯ ad moysen. Mā qui sine lege peccauerūt: sine lege peribunt. Qui sciens sanctū dei obmutescere iubet: Dum scientes quidē deum non sicut deum glorificauerunt aut gratias egerunt: sed euanuerunt in cogitationibus suis. Spūs discerpens hominē exijt ab eo: q̄ approp̄inquante salute: approp̄inquat tentatio. Pharao dimissus ab israel p̄sequit eum: diabolus ꝓtemptus surgit in scandala.

Be. Q̄ sabbato maxime curat ⁊ docet: ostendit se nō sub lege esse: sed supra: ⁊ docet nos verum sabbatū vt sez saluti aīaꝝ studentes ab oī seruili opere: id est ab oibus illicitis abstinēamus.

Nicolaus

a Et in.capharnaū. B ꝙfir ponit ꝙuersoꝝ ꝓfirmatio p opa miraculosa. Et describunt B tria miracula. Primū est de demoniaco curato. secūdū ē de socru petri sanata: ibi: Et ꝓtinꝰ egredientes. tertiū āt de leproso mūdato: ibi: Et venit ad eū. Circa primū dī: Et ingrediebant capharnaum. in illa enī ciuitate in p̄ncipio sue p̄dicatiōis pluries christus p̄dicauit: ⁊ multa miracula fecit: ꝓpter qd̄ Luce.x. exprobrabat illi ciuitati: q̄ p B nō fuerūt ad deū vere ꝙuersi. b Et sta.sab. in.in sy.do.cos. synagoga enī est locus vbi ꝙueniebāt legisperiti: ⁊ cōis populus ad audiendū doctrinā legis: maxime diebus sabbatoꝝ: in qbus diuinis erat vacandū: ⁊ ideo tali loco ⁊ tpe docebat christus: q̄ erant ꝙuenientia doctrine eius. c Et stupebant sup doctrina eius. i. admirabant: tū q̄ legē ⁊ ꝓphetas nō didicerat: ⁊ tñ clarissime docebat: tuz q̄ doctrinā suā diuinis opibus ꝓfirmabat. vñ subdit: d Erat enī docens eos quasi potestatē habēs. s. faciendi miracula: qd̄ statim ostendit p factū: cū subdit: e Et erat in synagoga coꝝ homo in spū imūdo. i. obsessus a demone. f Et exclamauit. dolens de christi doctrina que erat aīaꝝ salus ⁊ medicina. Et q̄ de salute hominū torquet diabolus inuidia motus: ideo subdit: g Uenisti ante tēpus p̄dere nos. i. diminuere ⁊ auferre ptātē nostrā nocēdi hoibus. h Scio q̄ sis scūs dei. i. christus ad salutē hoiuz missus: p ꝓphetias enī de christo dictas que determinauerant tēpus locū ⁊ modū veniēdi ipsius christi ꝑm q̄ plenius declarauit in quadā questione de aduentu messie cōpletas in eo ⁊ p alias circūstantias sciebant ipsū esse christū in lege ꝓmissum: vñ. j. codē ca. dī: q̄ non sinebat eos loqui: qm̄ sciebant eū. s. esse christū ꝑm q̄ expresse dī Luce. iiij. verūtū nesciebant ipsum esse deū: nec p tentationē christi in deserto diabolus potuit scire de christo vtrū esset dei filius p naturā: habens eandē naturam numero cū patre: lz ad hunc finē tripliciter eū tentauerit vt dictū fuit plenius xxiij. attb. iiij. Si enī cognouissent demones ipsum esse deū: nunq̄ induxissent iudeos ad ipsum crucifigendū: ꝑm q̄ dī. j. Corint. ij. ca. Si cognouissent nunq̄ dn̄m glorie crucifixissent. Aliqui autem doctores dicunt q̄ non solum non cognouerunt demones ipsum esse deum: vt dictum est: sed nec etiam cognouerunt certitudinaliter ipsum esse christum in lege promissum: sed tm̄ hoc cognouerunt quadā ꝓiectura probabili multuz que in hoc loco ⁊ aliis locis euangelij pluribus nomie scientie exprimitur: sed primū dictum magis videtur consonū textui ⁊ dictis sanctoꝝ. i Obmutesce. compellebat enim christus demones ad tacendū de ipso: ne veris falsa miscerent: ⁊ ne videretur quercre testimoniū ab ipsis: maxime quia pharisei dicebant ipsum in beelzebub p̄ncipe demoniorū eijcere demonia: vt habetur xxiij. attb. xij. vbi dictū pharisęoꝝ plenius excludit: sicut ibidem exposui. k Et discerpens eum spiritus imundus contrarius videtur haberi Luce. iiij. vbi dicitur de isto demone q̄ exiuit ab illo ⁊ nihil ei nocuit. Dicendum q̄ demones ab obsessis coꝝporibus solent exire: non solum cum afflictione coꝝporis: sed etiam cum mutilatione alicuius mēbri: p hoc ergo q̄ lucas dicit q̄ nihil ei nocuit: intelligendū est q̄tum ad mutilationē: quia exiuit absq; mutilatione membri. q̄ autem dicit marcus: discerpens eum: intelligendū est q̄tum ad afflictionem: quia lz in exitu non mutilauerit eū tamen multum afflixit: ⁊ hoc idem habet Luce. iiij. vbi dicitur: Et cum p̄iecisset illud demoniū in medio: per quod intelligit obsessi afflictio: ibidez subditur: Exiuit ab eo nihilq; ei nocuit. per quod excluditur mutilatio.

l Quenam doctrina hec noua. quia preceptis veteris legis addebat notitiam consiliorum: ⁊ etiam quia nouo modo confirmabat doctrinā suā sez per operationem miraculoꝝ: ⁊ ideo subditur: m Quia in potestate spiritibus imūdis imperat ⁊c. Et protinus egredientes. Hic ponit secūdum miraculū: ⁊ diuidit in duas partes in principalē ⁊ incidentalem. secundum ibi: Uespere autem facto. Circa primum dicitur: n Et protinus egredientes de synagoga. scilicet post christi predicationem ⁊ eius confirmationem per expulsionem demonis. o Uenerunt in domuz simonis. vt ibi acciperent refectionem post laborem. p Recumbebat autem socrus simonis febricitans. lz enī virtute nature febris posset curari: nō tñ in instanti: christus aūt sanauit eā hic subito: ⁊ ita pfecte q̄ illa mulier ministrabat eis: exq̄ ostendit ista curatio miraculosa ad discipl'oꝝ ꝓfirmationē.

Uespere aūt

Erat enim. Be. Scribe dicebant q̄ scripta erant in moyse ⁊ ꝓphetis. Jesus vt deus ⁊ dn̄s ipsi' moysi libere q̄ decrāt legi addebat: vel cōmutabat: vñ in matheo: Audistis q̄ dictū est antiqs ⁊c. Ego aūt dico vobis.

Quid nobis ⁊c. Beda. Nō est hic voluntatis ꝓfessio: sed necessitatis extorsio: sicut seruus fugitiuus visum dn̄m timet: ⁊ de verberibus deprecat. Demones enīz in terris dn̄m cernentes: se ꝓtinuo iudicādos credebant esse.

Obmutesce. Be. Congruo ordine lingua serpētina que p̄mo virus sparsit ne vltra spargat primo obcludit: deinde femina q̄ p̄ma seducta est a carnalis ꝙcupiscētie febre curat. tertio vir qui male ꝓlugi obediuit: ab errōris lepra mūdat: vt sit idē ordo restaurationis i dn̄o: q̄ patitiōis in ꝓthoplasto. marc.a. luce.4.b

Discerpens. Be. Uel ꝙcussans sicut quidā codices habēt. Lucas aūt dicit quia nihil ei nocuit: Sed qd̄ marcꝰ ait: discerpens idē est qd̄ lucas cuz proiecisset eū in medium. Ad hoc addidit: nihilq; nocuit intelligendū est: q̄ illa iactatio nō eū debilitauit sicut exeūt demones amputatq; vel auulsis alī quibus membris.

Beda. Aliter. Uirū a demonio liberatū: animū ab imūda cogitatione purgatū intelligimus. Feminā vo a febribus ꝙsequenter curatam: carnē a ꝙcupiscentie feruore p ꝓtinentie p̄cepta frenatam.

Quidnam est hoc ⁊c. Per ea que vident ad inquisitionē eoꝝ que audierant excitantur. Ad hoc enī ⁊ ipse dn̄s signa facit ⁊ discipulis facere dedit: vt p hoc euangelio certius credat: dum qui celestia ꝓmittunt terrenis: celestia ⁊ diuina opera operenī in terris.

Et statim dicūt ei ⁊c. Be. Lucas dicit q̄ rogauerūt ꝑ illa. Aliō enī saluator rogat: mō vltro curat: vt ꝓ vitioꝝ ḡa passiōes ⁊ se p̄cibus fideliū sp adesse: ⁊ q̄ nō itelligunt: vel itelligēda dare: vel nō itellecta dimittere pie petētibus ostendat. Tñ: Delicta qs itelligit: ab occultis meis mūda me.

Et apprehensa. Socrus petri febricitans apprehensa manu leuatur Febris intemperantia est: de qua nos filij synagoge per manū disciplīne ⁊ leuationē desiderij sanamur: ⁊ huius qui sanat nos ad vesperum declinantis a nobis ministramus voluntati.

Ministrabat eis. Be. Tropo. Id est membra que seruierant imūdicie: seruiant iusticie.

de lyra

Uespere aũt. Beda. Occasus solis mors christi. Afferebãt ad eũ omnes male habẽtes. Plures enim per apostolos post mortẽ suam sanauit q̃ cum in carne viuens iudeis predicauit.

Ad ianuã ⁊c. Hiero. Janua regni: moraliter penitẽtia est cum fide que operat salutẽ languoribꝰ varijs. Varia enī sũt vitia quibꝰ languescit ciuitas mũdi.

Luce.4.g Quoniã sci.e. Be. Lucas dicit aperti⁹: exibant demonia a multis clamãtia ⁊ dicẽtia: q: tu es filꝰ dei. ⁊ increpãs nõ sinebat ea loq: q: sciebãt eũ esse christũ. Demonia ergo christũ esse sciũt: ⁊ filium dei esse ꝓfitent. In iciunio enī fatigatũ hominẽ diabolus putauit nec tẽtãdo potuit cũ experiri an esset filius dei. Sz postea p signoꝝ potẽtiã: vel potiꝰ suspicatus est: vel intellexit. Non igit eũ q: ignorauerat crucifigi psuasit: ⁊ q: morte illius dãnandũ se esse nõ puidit. Unde paulꝰ: Nemo ꝑncipũ huiꝰ scĩ cognouit.

Si enim cognouissent nũq̃ dñm glorie crucifixissent.

Et diluculo ⁊c. Be. Sicut p occasum solis mors: sic p diluculuz resurrectio christi: cuius manifesta luce abijt i desertũ gentiũ: ⁊ infidelibꝰ orabat: q: eoꝝ corda ad orationem excitabat.

Et erat predicans in syna. Be. In hac predicatiõe intelligit etiã sermo ille habit⁹ in monte quẽ refert matthe⁹. Mar⁹ marc⁹ adiũgit: Et venit ad eũ le. de quo talia dicit. Quibꝰ intelligit ille esse quẽ matthe⁹ dicit sanatũ post q̃ dñs descendit de monte. Sic enim mattheus ait: Cum autem descendisset iesus de monte. ſ. ſ. e. t. m. ⁊ ecce leprosus veniens adorabat eũ dicens: domine: si vis potes me mundare.

Et genuflexo. Be. Humilis pudibũdus. Debet enī quisq̃ de maculis vite sue erubescere: sed confessionẽ verecundia nõ reprimat: ostendat vulnus: remedium poscat.

Hiero. Leprosus genuflexo dñi volũtatẽ deprecãs mũdat q nõ vult mortẽ pctõris: ⁊ vt cõuertat ⁊ viuat. Lepra nra pctm ꝓmi parẽtis: q̃ a capite incepit: q̃ regna mũdi desiderauit radix oĩuz malorꝝ cupiditas. Uñ greci auariciã secut⁹: lepra suffũdit. Hec ꝛo sacerdoti sm ordinẽ melchisedech ostẽsa: oblatiõe mũdat: dicẽti: date elemosynã: ⁊ ecce oĩa mũda sunt.

Be. Leprosꝰ gen⁹ hũanũ significat: q sm lucã lepra plen⁹ fuisse phibet Oẽs enī peccauerũt: ⁊ egẽt illa glia dei. ſ. vt extẽta manu saluatoris. i. incarnato ꝛbo: hũanãq̃ cõtingente naturã: a varietate prisci erroris mũdet ⁊ q diu a ppl'o dei secreti erãt tẽplo dei reddãt. ⁊ vero sacerdoti offerre (q est in eternũ sm ordinẽ melchisedech) corpa sua hostiã viuentẽ. ſ. r. p. possint.

Nicolaus

s Uespere aũt facto. Hic ponit pars incidẽtalis. occasiõe enī huiꝰ sanationis illi q habebãt infirmos in illa villa adduxerũt eos ad xp̃m q̃rẽtes remediũ. ⁊ ß est qđ dr. Uespe aũt facto. dic aũt Theophilꝰ expositor q ita tarde adduxerũt eos ad xp̃m: q: illa dies erat dies sabbati: ⁊ credebãt curationes nõ esse licitas durante die sabbati: que finiebat in vespe illius diei.

b Et erat ois ciuitas ꝯgregata ad ianuã. i. multi de ciuitate ⁊ est modus loquẽdi hyperbolicus sicut. s. dictũ est. c Et curauit multos. i. oĩs qui fuerũt ibi adducti q erãt mlti. aliter exponit: Multos. ſ. plures de adducẽ quoꝝ fides ⁊ deuotio curationẽ merebat. d Et demonia multa eiiciebat. eodẽ mõ dupliciter exponit. i. oĩa vel plura. e Et nõ sinebat ea loq er causis pdictis: f Uñ sciebãt eũ. iam dictũ est qualiter hoc sit intelligendum. g Et diluculo valde surgẽs ⁊c.] in hoc dans ꝛpli: vt predicator ⁊ mirabiliũ diuinoꝝ operator debeat fugere populi applausum: verũtamẽ quia nõ debet omittere salutẽ animarũ. ideo subdit: Eamus in proximos vicos ⁊ ciuitates. vt ibi predicẽ. cetera patent. h Et venit ad eum leprosus. Hic ponitur tertium miraculum de leproso mundato. cuiꝰ fides exprimit. cum dicit. i Si vis potes me mundare. cõstiendo enim in christo diuinam potentiam meruit curationẽ. ideo subditur: k Jesus aũt misertus eius extendit manũ suam tangens eum. licz enim sm de-

eis. Uespere autem facto cũ occi-
ſ .b. morte ſ b. christus qui dicit: quãdiu in mundo sum lux sum mundi
disset sol afferebant ad eum oẽs male habẽtes: ⁊ demonia habẽtes. Et erãt omnis ciuitas ꝯgre-
ſ penitentiam
gata ad ianuã: Et cũrauit mlt̃os
ſ vitijs
q vexabant varijs lãguoribus:
ſ be. peccatis
⁊ dẽmonia mlta eijciebat. Et nõ
cori dixit: q̃re tu enarras. i. m. ⁊c. ſ ne gs dũ audit⁹ ꝑ dicantẽ: sequatur errantẽ: ⁊ falsa veris miscẽtes
sinẽbat loqui ea: qm̃ sciẽbãt eum.
ſ a morte
Et diluculo valde surgẽs: egres-
ſ gentes
sus abijt in desertũ locum: ibiq̃
ſ be. in suis ſ obediens
orabat. Et prosecut⁹ est eũ simon
⁊ qui cũ eo erant: ⁊ cũ inuenissent
eũ dixerũt ei: q: omnes querũt te:
ſ iã fcõ sermone ſ nõ decet otiosũ eẽ pdicatorẽ
⁊ ait illis. Eamus i proximos vicos ⁊ ciuitates: vt ibi p̃dicẽ. Ad
hoc enī veni. Et erat predicans
in synagogis eoꝝ: ⁊ i oi galilea: ⁊
demonia eijciens. Et vẽnit ad eũ
leprosus deprecans eũ: ⁊ genufle-
ſ ofidit vulnus: remediũ postulat.
xo dixit: Si vis põtes me mũdare. Jesus aũt misertus eius extẽ-

ſ mle affectũ ſ in hoc hũilitas ſ gfa superat legem
nõ timet cõtamiari q̃ alios liberat ſ nullum sperno
mũdũ si maculosum videamus
dit manum suam ⁊ tangens eũ:
ſ in hoc pietas ſ in hoc potestas ſ be. nihil medium inter preceptum ⁊ opus
ait illi: Volo. Mũdare. Et cũ di-
ſ volo mundare illud
xisset: statim discessit ab eo lepra
⁊ mundat⁹ est. Et cõminat⁹ est
ei. Statimq̃ eiecit illũ ⁊ dixit ei:
Uide nemini dixeris: sed vade
ostende te ꝑncipi sacerdotuz ⁊ offer ꝓ emundatione tua que pre-
ſ sm legem offerri ſ si deo credat: si impietatis lepra discedat ſ salutis
cepit moyses in testimoniuz illis.
ſ sed nec ad horam potuit abscondi
ſ prohibitus est dicere: at ille egres.
At illẽ egressus cepit predicare ⁊
diffamare sermonez: ita ũt iã nõ
posset manifeste in ciuitatẽ intro-
ſ tumultuosas carnalium mentes fugis
ſ secretos a mundanis curis vitat
ire: sed foris in desertis locis esse:
ſ alle. hi sunt quos nihil põt seperare a charitate xpi.
⁊ cõuẽiebãt ad eũ ũdiq̃. C. II.

ſ be. post desertũ ſ ẽ q: nec carnalis de
T iterũ intrauit ca-
serit: iterũ intrauit in capharnauz
ſ be. ciuitatem
pharnaũ post dies octo
ſ be. in iudea ſ ideo
⁊ auditum est q̃ in domo esset: ⁊
ꝯuenerũt multi ita vt nõ capent

Si vis. Be. In volũtate tribuit potestatẽ: nec dubitat vt incredulus de voluntate dñi: sed colluuionis sue cõscius non presumit.

Be. Qui exclus⁹ a lege dñi se ptãte curari postulat: supra legẽ iudicat gratiam esse. Et cui in dño ptãtis auctoritas: sic in illo fidei cõstantia.

Extendit manũ. Be. Leprosũ tangi lex ꝓhibet: ß q: dñs legis ẽ nõ obsequiẽ legi: sed legem facit. Non ideo tãgit: q: sine tactu curare non poterat: sed sic ꝓbat: q: legi subiectus non erat.

Volo mũdare ⁊c. Be. Illud mirabile quo regaꝝ: eo sanat genere.

Beda. Volo mundare: ⁊ cuz hec dixisset. ſ. d. l. Nihil mediuz inter opus ⁊ preceptuz. Dixit ⁊ facta sunt. Uides quia volũtas ptãs est. Itaq̃ tanq̃ potestatẽ habẽs sanandi: ⁊ auctoritatẽ iubendi: non refugit testimonium operãdi. Volo enīz: dicit ꝓpter fotinũ: imperat propter arriuz: tãgit ꝓpter manicheuz. Mar.5.a Luce.3.c

Uide nemi dix. ⁊c. Beda. Non q: voluit quod non potuit: q: omnia quecũq; voluit fecit. Sed docet nr̃a beneficia reprimi nõ tm̃ a mercede pecunie: ß etiam gfe.

Ostẽde te p. ſ. Be. Ut itelligat nõ legis ordine: sed gfa que sup legem est cẽ curatũ. Offer re iubet: vt ofiat q: nõ legem soluit sed implet: dum sm legẽ gradiẽs supra legem sanat quos remedia legis nõ sanabãt. Nec ante sacrificiũ significãs cessare debebat: cuz nõdũ significatũ ꝓfirmatũ erat cõstitutione apostoloꝝ ⁊ fide credentiũ.

At ille e. ⁊c. Beda. Unius saluatio multos ad dominũ cogit. Non potest tacere beneficiũ: etiam iussus ab eo qui dedit. Precepit dominꝰ abscondi. Vult enim vt in bonis que agimus latere velimus: quod est humilitatis: ⁊ inulti prodamur vt alijs prosimus: qõ magne est sublimitatis cũ etiam si ipsi velimus: opera nõ possunt tacere.

Ita vt iam nõ ⁊c. Hiron. Non omnibꝰ manifestatus est Jesus qui latis atq; plataneis seruiunt laudibus: ⁊ propijs voluptatibus: sed his qui foris cum petro exeunt: ⁊ in desertis locis sunt: que elegit dominꝰ ad orandum ⁊ reficiendum populuz qui deserunt delectationes mundi ⁊ omnia que possident: vt dicant: Exortio mea dominꝰ. Gloria ꝛo domini manifestatur his qui cõueniunt vndiq;. id est: per plana ⁊ ardua: quos nihil potest separare a charitate dei. C. II.

T iterum intrauit. Ita vt non ⁊c. Beda. Predicãte dño in domo nõ capiũt neq; ad ianuã: q: predicãte in iudea christo: gentiles ad audiendũ nondũ intrare voluerũt: ad q̃s tm̃ ⁊ si foris positos doctrine sue verba direxit per predicatores suos.

de lyra

terminationẽ legis er tactu leprosi contraheret immundicia. tamen hoc in christo locum nõ habuit: quia er tactu lepraz curauit. l Ait illi volo. hic est pũctus. ⁊ quod subdit: m Mũdare. imperatiuum est. vt ostendat se per modũ imperii leprã curare tanq̃ dominꝰ creature. n Et cõminatus est ei ꝓhibẽdo ne hãc curationẽ diuulgaret donec ostẽdisset se sacerdotibꝰ ⁊ sacrificiũ in lege p̃ceptũ ꝓ sua emũdatiõe obtulisset. legalia enī habuerãt cursuz suũ ⁊ obligationẽ vsq; ad xp̃i passionẽ. in qua oblatũ est vnũ perfectũ sacrificiũ cuacuatiuũ legaliũ. et ideo vsq; tunc christus legalia seruauit sicut declaratũ fuit Mattb. v. sup illud ꝛbũ: Nõ veni soluere legẽ ß adimplere. ⁊ sil'r alia suãda mãdauit. vt hic p3. o At ille egress⁹ cepit p̃dicare ⁊ diffamare ꝛmonẽ. ſ. post factã oblationẽ p̃dictaz. p Ut iã nõ posset manifeste introire in ciuitatẽ. ꝓpter pressurã hoiuz sibi occurrẽtiũ ad querẽdũ sanitates ⁊ videndũ miracula. C II.

r T iterũ intrauit in capharnaũ post dies octo. Post q̃ descripta est xp̃i p̃dicatio. hic ꝓfitet describit insurgens et ea iudeoꝝ emulatio. ⁊ hoc in ẽ tuoꝝ casibꝰ. ſ. in paralytici curatiõe. in matthei vocatiõe. in discipuloꝝ xp̃i arguitiõe. ⁊ in manꝰ aride sanatiõe. secunda pars scipit ibi: Et cũ pteriret vidit leui. tertia ibi: Et erãt discipuli ie Bis. ẽ ita ſ ꝓncipio seq. ca. Circa ꝓmũ ꝓmittit emulatiõis occasio. secũdo emulorum

ſ peruersa

Paralitico. Hiero. Paralisis typus est corporis quo piger facet in mollicie carnis: habēs desiderio salutis: ꝫ turbis ignauis ⁊ duplis cogitationib⁹ acsi enerua⁊ mēbris offendit. Que portāt quattuor ꝙs supradixim⁹ virtutes ad regulas diuinitatis ⁊ sapie in domo carnis christi patefactas. Cui vice numeris dr portare carnē q̄ se portabat: vt per aliā viā cum magis in suam regionem redeat.

Aquattuor ⁊c. Be. Quia q̄ttuor virtutib⁹ ad dñm fiducia mentis erigit. De quib⁹ dr i libro sapie: Sobrietatē ⁊ sapiam docet ⁊ sciētiaz ⁊ virtutē quas alij prudē, matte.9.a Luce.5.d Ioan.5.a tiam: fortitudinē: tēperātiam: ⁊ iusticiā nūcupāt.

Nudaue. ⁊c. Tectū dom⁹ in qua christus docet: sublimitas ē scriptura: in q̄ corrigit adolescētior viā suā in c.ser.tuos.

Be. Dom⁹ iesu sm aliū euāgelistam tegulis tecta dr: q⁊ vilitate litterę sens⁹ spūalis tegit. Cū grabato ante iesū deponitur: q⁊ cognoscere iesū debet etiaz in carne hac cōstitutus.

Cū vidisset ⁊c. Be. Multū valet apud deū fides ꝓpria: vbi tant um valuit aliena: vt homo interius ⁊ exteri⁹ sanat⁹ repente erurgeret. Aliorumq̄z meritis sua ei relaxarē errata. Luce.5.d. i.cor.2.d

Fili. Mira humilitas despectū ab omnib⁹: dissolutū totis artubus: filiū vocat. Aut certe tō: q⁊ dimittūr ei petā.

Dimittūtur. Ostē dit ꝓpter petā fuisse morbo pcussum: ⁊ iō nō posse sanari: nisi pri⁹ his dimissis. Sicut paralitico ad piscinā. Ecce san⁹ factus es: iam noli pec. ne de.t.con. mat.9.a Luce.5.e

Be. Quinq̄z de causis afficiunt hoies molestijs carnis. Aut ꝓpter merita augenda vt iob ⁊ martyres: aut ꝓpter humilitatem cōseruādaz vt paul⁹ ab angelo sathane aut ob petā intelligenda ⁊ corrigēda vt maria soror moysi ⁊ hic paralitic⁹: qui nō dimissis petis potuit curari: aut ad gloriam dei: sicut cecus: de quo: ne hic peccauit neq̄z parētes eius ⁊c. ⁊ laçarus cui⁹ infirmitas non fuit ad mortē: sed ꝓ gloria dei: aut ad initiū eterne dānationis vt herodes. Mat.9.a Luce.5.e Ioan.5.b

Quis potest dimit. Beda. Verū dicūt: solus de⁹ hoc pōt sol⁹ etiā per eos dimittit: quib⁹ potestatē dimittēdi petā tribuit: ideo vere de⁹. Verū testant: ſz psonā xpi negādo fallūt. Errāt igit: q⁊ eū vt deū ē: ⁊ petā dimittere credūt: christū tū esse nō credūt. Sed dementi⁹ arriani: qui ⁊ xp̄m esse ⁊ petā dimittere negare nō audent: deū esse: negare non timent.

Quid est ſ. Be. Quasi qua potentia cordis occulta intueor: cadē petā dimitto. Quasi ex vobis intelligite. quid cōsequat paraliticus.

Filius hois. Be. Solus de⁹ dimittit petā: ⁊ filiꝰ hois habet ptātem dimittēdi petā: ergo idem de⁹ ⁊ filius hois est. Ita homo christ⁹ per diuinitatē dimittit peccata: per humanitatē ꝓ peccatorib⁹ pōt mori.

Vade in domū. Beda. Qui languerat grabatum domū reportat

Nicolaus

peruersa cogitatio. ibi: Erāt aūt illic qdā de scribis. tertio ipsor⁹ confutatio. ibi: Quo statī cognito ihs. Iste tres pticule posite sūt Matth. ir. in pncipio capli. ß excepto q⁹ ibi tacet mod⁹ offerēdi paliticū ipsi xpo q hic exprimit. cū dr: a Et cū nō possent efferre eū illi p turba nudauerūt tectū. ſ. dom⁹ in q̄ erat xp̄s. Ad cui⁹ intellectū sciēdū q⁹ dom⁹ in ꝙ illa hūt plana tecta: ⁊ ibi ascēdūt hoies cā recreatiōis ad habēdū aerē ⁊ confabulādū adinuicē: q⁊ de tecto vnius dom⁹ pōt de facili trāsiri ad tectū alteri⁹ dom⁹. ⁊ ꝓpter ß dr saluator Matth.x. Nō i aure auditis. i. i secreto: pdicate sup tecta i. in publico vbi ꝙueniūt hoies. ⁊ in q̄libet tecto ē vna clausura: q̄ apte gñ

ſ be. tamen ſ be. per apostolos

neq̄z ad ianuā: ⁊ loquebatur eis

ſ doctores

verbū. Et venerūt ferētes ad eū

ſ be. alle. aiaz mollicie carnis torpēte †ſ q⁊ quattuor libris euangelij ois doctrina firmatur

paraliticum qui †a quattuor portabatur. Et cū nō possent offer

ſ cogitationū

re eū illi pre turba: nudauerūt te

ſ domus ſ scripturarum mysteria

ctū vbi erat ⁊: patefacientes sūb

ſ carnem ſ torpens

miserunt grabatum i quo paralyticus iacebat. Cum aūt vidisset iesus fidem illor⁹ ait paralyti

ſ quia

co: Fili dimittunt tibi pcā tua.

† ſ ideo inuident q⁊ dixit: dimittuntur tibi peccata

Erāt aūt illic qdā de† scribis se

ſ incredulitate non surgentes ad fidem

dentes ⁊ cogitantes in cordibus

ſ non dei ſ despectiue ſ tam alte

suis. Quid hic sic loqtur? Blas

ſ enim

phemat. Quis potest dimittere

ſ quia perfidos

peccata nisi solus deus? Quo sa

saluare desiderat: occulto⁊z cognitione ⁊ operū virtute se deum esse manifestat

tim cognito Jesus spū suo: quia

ſ hoc. ſ. cognito

sic cogitauerunt intra se dixit illis: Quid ista cogitatis in cordi

ſ biere. quasi eiusdē potentie est aiam sanare ⁊ corpus ſ mihi ſ dixit ⁊ facta sunt

bus vr̄is? Quid ē facilius dicere

† ſ q̄ spūale q̄ solus deus nouit qui facit

paralytico† dimittunt tibi pecca

†ſ q̄ corpori⁹ oculis videri potest

ta: an dicē †: surge tolle grabatū

† ſ vt visibile miraculū probet inuisibile

tuū ⁊ ambula? †Ut aūt sciatis q⁊ potestatē habet filius hominis in terra dimittēdi peccata: ait paralytico: Tibi dico †: surge tolle

† ſ be. a carnalibus desiderijs ſ be. carnem per cō

cū anima peccator⁹ remissione curata se ad diuturnā sui custodiā cuz ipso corpore refert: ne quid iterum vnde feriatur admittat.

Et egressus est. Be. Post curationez paralitici in capharnaū ad mare egredit: q⁊ non solū ciues ß ⁊ maris habitatores instruit: ⁊ fluctiuagos mūdi mot⁹ fidei firmitate cōtemnere docet. Ibi turbā multā erudit: sbi publicanum aplm facit: ibi pcōres per pnaz correctoe: suo dignos reddidit conuiuio ⁊ auditu suoz archanoz: ⁊ ab vndis cupiditatū sepatos: ad solitudinē quiete conuersatiōis q̄ est in spe celestiū ptrahit. Mā segt: Et cum pteriret vidit leui ⁊c.

Leui. Hiero. Leui additus: q⁊ teolonco negocioz sclārū segt solū vbū qd dicit: q⁊ q nō renūciat oib⁹ que possidet non pōt. m.c.d. Mat.9.a. Luce 5.b.

Be. Marcus ⁊ lucas verecundie cā ⁊ honore euāgeliste nomē vulgatū nō ponūt: Ipse(sm hoc qd scriptū est: iustus in ꝑmis accusator ē sui) matthēū se ⁊ publicanū notat: vt oīdat nullū cōuersum debere de salute diffidere cū aplis ⁊ euangelista de publicano sit factus repente. Mat.9.a Luce.5.f. c

Secut⁹ est ⁊c. Be. Lucas plenius: ⁊ relictis oibus. i. est. c. Segt qui vt pauperē christuz non tā corpis gressu q̄z mentis affectu posset seq: ola relinqt: sic matthe⁹ q non solū lucra vectigaliū: sz etiā periculū qd, ppt impfectas rōnes accidere poterat a ꝓncipib⁹ scli ꝓtēnit cupid⁹ sequēdi. Qui enī exterius vocauit: vt mox seq̄ret: int⁹ accēdit ⁊ modū docuit. Merito q̄ obediēdo hūana ꝓtēpsit negocia: diuinoz dispēsatorū fact⁹ est talentoruz. Mat.9.b Luce.9.f. 1.thim.1.b

Et sa. Be. Lucas fcē eis conuiuiū magnū leui i domo s. Qui enī xp̄m intus recipit: voluptatū delectat vbertate: ⁊ dñs libēter ingredit: ⁊ in'ei⁹ recūbit affectu. Hoc ē spirituale cōuiuiū bonoz pauperū: quo diues eget: pauper epulatur.

Publicani. Qui publica vectigalia exigūt: vl sceli lucra sectātes: qui exēplo publicani cōuersi iā de salute ꝑsumūt: nec vt pharisei calūniantur. in vitijs permanētes sed penitentes. Unde enim ⁊c.

Be. Mora. Ad cōuiuiū petōr vadit: vt docēdi occasionē habeat: ⁊ spirituales cibos impartiat. Eundo ad pctōres dñi humilitas ostendit: in cōuersione penitentiū patet doctrine eius potentia.

Be. Per vocationē matthei fides gētiū q̄ relict lucris scli: epulis charitatis ⁊ operū bonoz cū dño cōiuāt. Per phariseoz inuidiū: de salute gentium iudeoz inuidia designat. quib⁹ dicitur: Publicani ⁊ meretrices precedent vos in regno dei.

Non necesse h. ⁊c. Be. Se medicum dicit q miro medicādi genere vulnerat⁹ est ꝓpter iniqtates nostras: ⁊ liuore eius sanat sum⁹.

Et erāt dis. ⁊c. Be. Alij euangeliste dicūt phariseos ⁊ discipulos

de lyra

hoies de domo ascēdūt sup tectū ⁊ claudit gñ descēdūt. illi igit q portabāt istū paliticū: nō potētes ingredi domū in q̄ xp̄s erat ꝓpter turbā q̄ nō solū erat intra domū: ß etiā ad ostiū: p aliā domū ꝓtiguā portauerūt illū paraliticū sup tectū dom⁹ in qua erat xp̄us ⁊ aperiētes clausurā tecti pdictā.

b Submisserūt. paliticū i lecto aīi xp̄i. ceca exponūt sic exposita sūt Mat. ir.

c Et cū p. Hic describit emulatio iudeoz cū xp̄o in matthei vocatōe. ⁊ primo ponit emuloz murmuratio. scōo eoz confutatio. ibi: Hoc audito ihs. Circa pmū dr: d Vidit le. al. Matthe⁹ enī aīi vocationē leui vocabāt ⁊ erat filius alphei, ceca exponāt sic. s. exposita sūt Mat. ir. c Et erāt discī.

iohānis.

iohānis hoc quesisse. hic videt dicere q̄ alii quesierūt quos eiusdē rei cura īmouisset. Unde colligit hoc a pluribꝰ fuisse obiectum a phariseis: a discipulis iohānis: a conuiuis vel quibuslibet aliis.

Be. Mystice. Discipuli iobis ⁊ phariseoꝝ ieiunāt: q̄ qui opibꝰ legis gloriant: vel q̄ peius ē traditiōes sequūt holuꝫ: vel et iā christi p̄conīū tm̄ aure nō cordis amore p̄cipiūt: a spūalibꝰ bōis ieiunicorde tabescūt. Discipuli xp̄i nō ieiunāt q̄ q̄ fideliter mēbrū xp̄i est: corpe ipsiꝰ epulat: ⁊ sanguine alit. Dīs cū peccatoribꝰ māducat ⁊ bibit ꝫ ideo q̄ illi abstinentia meritum auget: cui nulla potētia nature est. Dīs aūt q̄ delicta nāliter delere pōt: māducātes ieiunātibꝰ pōt facere puriores. Ieiunauit tm̄ xp̄s vt ieiunares: māducauit cū pctōribꝰ vt grām eernēs potestatē agnosceres.

Mūquid possūt ⁊c. Matthe. ita. Mūqd possunt filij spōsi lugē q̄diu cuꝫ illis est sponsus ⁊c? Spōsus xp̄s: spōsa ecclesia: de quo spūali cōnubio aplūs creati sunt q̄ lugere ⁊ ieiunare non possunt: q̄diu spōsuꝫ cū spōsa vident. Dīs trāsierint nuptie ac passionis ⁊ resurrectiōis tp̄s aduenerit tunc ieiunabūt.

Be. Moraliter. Q̄diu spōsus nobiscuꝫ est in lētitia sumꝰ: nec ieiunare possumꝰ: nec lugere. cuꝫ vo p̄ peccō recedit ⁊ auolat: tūc ieiuniū indicēdū tūc luctꝰ multiplicādus.

Nemo assumē. ⁊c. Be. Discipulos vestimēta vetera dicit. i. adhuc carnales necdū innouatos fidei firmitate. Quibꝰ si nouus pānꝰ. i. vana doctrine que ad nouā vitā ptinet assuatur: ⁊ ipsa quodāmō scindit: cuiꝰ pars importune tradit: q̄ ad ieiuniū valet ciboꝝ: cum illa doceat generale: nō a cibis tm̄: sed ab omni voluptate carnis.

Cauendū est doctori ne anime nondū innouate: sꝫ in malicie vetustate perduranti nouoꝝ mysterioꝝ secreta cōmittat.

Be. Allego. Ueste foris tegimur: vino intus reficimur. Uestis bona opera quibꝰ hoibus foris lucemus. Uinū feruor fidei: spei: ⁊ charitatꝫ: qui in cōspectu dei intus sensus nouitate reformant.

Sed vinum nouū in v. Erant aūt noui cum post ascensionē deserio cōsolationis eius sperādo ⁊ orando innouabant: tunc spīritū sanctum acceperūt: quo quasi nouo musto noui vtres repleti sunt.

Cū sabbatis. Be. Nota primo aplos litterā sabbati destrueret contra hebionitas: qui cum alios discipulos recipiant paulum quasi transgressorem legis repudiant.

Et vel. spi. Esuriunt vt hoīes pre turba manducādi spacium nō habentes. Sed exemplum austeriozis vite prebent: non preparatas epulas: sed simplices querunt.

Beda. Mystice. Discipuli per sata transierunt: cū prelati subditos: pia solitudine circūspiciunt: ⁊ qualiter quēq̄ ad fidem trahant sedule perpendunt quoꝝ salutem esuriunt. Unde petro inter preces esurienti: oblatis q̄s esuriebat dapibꝰ dictū ē: Surge petre occide ⁊ māduca. Et mira sacri cordia. ibi: mactari ⁊ māducari iubēt alia: hic spicas vellūt discipli: ⁊ fm̄ alios euāgelistas manibꝰ fricātes māducanti. Unde: Mortificate mēbra vestra: ⁊ cruite veterē hominē. Aliter enī non transeūt i corpꝰ xp̄i: alit

Nicolaus

iohānis. Hic describit emulatio iudeoꝝ ꝓtra xp̄m in discipl'oꝝ xp̄i arguitione volētiū retorquere apparentē defectū: lz nō existentē discipuloꝝ christi in magistrū, ⁊ ponit duplex casus secūdus ponit ibi: Et factū est iterū. p̄mus casus est de hoc q̄ arguebāt discipulos christi eo q̄ nō ieiunabāt sicut discipuli Johānis ⁊ pharisei. sed christus eos confutat discipulos suos rōnabiliter excusando: ⁊ exposītio littere ptz ex his que dicta sūt Matth. ix. capitulo parū ante mediū capituli. a Et factū est iterū. Hic ponit secūdus casus quia arguebāt christi discipulos eo q̄ vellebāt spicas ⁊ comedebant in die sabbati. sz christꝰ cōfutat eos excusando p̄ scripturas veteris testamēti ⁊ patet exposītio huius littere ex dictis matthei. xij. ca. in p̄incipio hoc accepto quod hic addit: b Sub abiathar p̄incipe sacerdotuꝫ.

ſ casam questionis sequenti premittit.

nātes: ⁊ veniūt ⁊ dicūt illi: Quare discipuli ioannis ⁊ phariseoꝝ ieiunant: tui aūt discipuli nō ieiunant: Et ait illis iesus? Nunqd
ſ ideo. ſ id est debēt ſ apostoli ſ christi ⁊ ecclie ſ xp̄us.
possunt filij nuptiarū q̄diu spō
ſ corporis presentia ſ non ſ quia
sus est cum illis ieiunare? Quāto
ſ cuius plus proficit p̄sentia q̄ corporalis abstinētia
tempore habent sponsum secuꝫ: nō possunt ieiunare. Uenient autem
ſ ascensionis ſ passionis ſ corporaliter
tem dies cū auferetur ab eis spō
ſ be. tam a cibis q̄ a mundi amore.
sus: ⁊ tunc ieiunabūt in illis die
ſ iō nō ieiunāt: q̄ ſ seueriora p̄cepta noue vite
bus. Nemo assumentū pānī rudi
ſ apostolis veteri consuetudini deditis
dis assuit vestimēto veteri: alioquin
ſ si assuit ſ repugnat nona vita veteri
quin aufert supplementū nouuꝫ
ſ q̄ si qd boni inerat: nimio quasi pondere p̄fluꝫ pit
a veteri: ⁊ maior scissura fit. Et
ſ spiritualia precepta ſ apostolos.
nemo mittit vinū nouū i vtres
ſ non possunt pati. quia carnales adhuc.
veteres: alioquin disrūpit vinum
ſ doctrina, spūalis memorie non cōmendatur
ſ q̄ qui habent perdunt.
vtres ⁊ vinū effundet: ⁊ vtres
ſ spiritus doctrina ſ spirituales
pibunt. Sed vinū nouū i vtres

nouos mitti debet. Et factuꝫ est iterū cum sabbatis ambularet per sata ⁊ discipuli ei': ceperunt p̄gredi ⁊ vellere spicas. Pharisei aūt dicebāt ei: Ecce qd faciunt discipuli tui sabbatis quod nō licet.
ſ veterem historiam obiicit
Et ait illis: Nūqd legistis qd fecerit
ſ in nobe ſ fugiens saulem
dauid quādo necessitatem habuit ⁊ esurijt ipe ⁊ q̄ cū eo erāt
quomō introiuit in domuꝫ dei sub abiathar p̄ncipe sacerdotuꝫ ⁊ panes ꝓpositiōis manducauit quos nō licebat manducare nisi
ſ ⁊ leuiticis. ſ abimelech
sacerdotibꝰ ⁊ dedit eis q̄ cuꝫ eo
ſ aliter probat idem. ſ be. ideo salus boīs prima custodia sabbati, p̄ ut boīs vtilitas exigit
erant? Et dicebat eis: Sabbatuꝫ
p̄opter homines factum ē: ⁊ nō homo p̄opter sabbatum Itaq̄ dominus est filius hominis etiam sabbati. C. .III.

Introīuit iterum synagogam: ⁊ erat ibi ho
c ſ vbi malus donum scientie sibi maius periculum culpe
ſ genus humanum
mo habens manum aridam: ⁊

doctorē sui p̄fectus fructus nō pascūt. Uellere itaq̄ spicas: est ab omni intētione terrena radicē mētis crucre. Fricare manibꝰ q̄ exēplis virtutū a concupiscentia carnis quasi aristarū folliculis mentē erucre. Uana māducare est purgatū quēq̄ per p̄dicatoꝝ ora ecclesie incorporare. Hoc discipuli ante dīm faciūt: quia p̄cedit fm̄ doctoris: subsequit gra supne visitationis. Et bene sabbatꝫ quia predicatores pro spe quietis laborāt: ⁊ auditores āmonent vt a curis seculi feriantes: pro eterna requie laborent. Mat. 12. a Luce. 16. a

Be. Mora. Per sata cū dño ambulāt: qui eloqa sacra dño obtemperātes meditant. In satis esurīūt: cū in eis illa inuenire desiderāt quibꝰ amplius accensi amore dei quasi pane pascant: ⁊ ß sabbatis. Dīs: Uacate ⁊ videte quā suauis est dominus. Uellūt spicas ⁊ cōterūt: q̄ testimonia scripturarū assumunt ⁊ perscrutant: donec medullā dilectionis extrahāt: que sub vilitate lre q̄si sb aristarū horrore velat. Hoc dīs sabbati p̄bat: stulti defensores sabbati improbāt: q̄ solā littere superficiē diligunt: mētis refectionem nesciūt requie animarū non norunt. Unde et ait illis: Mūq̄ legistis ⁊c. i.reg.21.b matte.12.a Luce.6.a.

Sub abiathar. Nō te turbet q̄ alij dicūt abimelech: ambo enī tunc illic aderant: abimelech pater: ⁊ abiathar filius: q̄ occiso patre a saule comes exilij dauid factꝰ est ⁊ eo regnāte summꝰ pontifex maioris nominis q̄ pater: ⁊ ideo dignus cuius dīs mētionē faceret matte.12.a Luce.6.a. a

quasi summi sacerdotis etiam patre viuente.

Panes ꝓpositionis. Be. Quasi si dauid ⁊ abimelech a nobis nō reprehendunt: sed p̄o fame excusant cur in his causam improbatis quam in ceteris probatis: q̄ vis sit magna distantia: hi spicas confricant: illi panes leuiticos comedunt: ⁊ accedebat sabbato neomeniarū dies: q̄ in cōuiuio requisitus: fugit ex aula regis.

Be. Figurate q̄ dauid ⁊ pueri eiꝰ panes sanctificatos comedūt: significat sacerdotale cibū in vsum triāsiturū ppl'oꝝ: q̄ oēs sacerdotū vitā debemus imitari: ⁊ oēs filij ecclesie sacerdotes sūt: inuncti in sacerdotiū sanctū offerentes seipsos spūales hostias deo.

Et dedit e. ⁊c. Hoc secutꝰ: misericordiā volo ⁊ nō sacrificiū melius iudicauit ⁊ famis periculo homines liberare q̄ sacrificium offerre. Hostia deo placabilis hominū salus.

Homo ꝓpter sab. Be. Ita sabbatū custodiri p̄ceptū est: vt si necessitas fuerit non sit reus qui violauerit. Sabbato crucifidi non est prohibitū: q̄ necessariū Josue muros hiericho septē diebꝰ circuit: machabei in sabbato pugnāt: qd nō est licitū in lege: necessitas licitū facit. Sic ⁊ hodie in ieiunijs: si quis ieiuniū fregerit egrotus: reus non tenet.

Itaq̄ dīs ⁊c. Quasi si dauid rex ⁊ sacerdotes (fm̄ aliū euāgelistam) ꝓpter tēpli misteriū sabbatū violātes crimie carēt: q̄to magis filiꝰ hoīs verꝰ rex ⁊ sacerdos. ⁊ iō dīs sabbati i sabbato vulsaꝝ spicarū crimie si tenebres.

Introiuit. Manū aridā. Be. Que ad fructū vetC. III.
e tū extēsa est: a bono ope aruit: p̄ manꝰ xp̄i in cruce extensas bonorum operum sucis restituta est.

Hiero. Homo iste significat auaros: q̄ nolētes dare volūt accipere:

de lyra

⁊ videt hoc falsum: q̄ princeps sacerdotū tunc erat abimelech. vt habet .j. Reg. xxij. Dicēdū q̄ abiathar erat filius achimelech. ⁊ tūc agebat sacerdotium sub patre. verūtamen magis hic exprimitur abiathar q̄ pater eius: abimelech: quia interfecto abimelech a saule abiathar filius eius fugit ad dauid vt ibidem dicit ⁊ fugit socius itineris ⁊ labori ipsius: ⁊ per consequens maioris nominis ⁊ auctoritatis q̄ fuerat pater eius: propter quod hic exprimitur tacito patre.

Introiuit iterū. Hic ponit quartus casus de sanatiōe habentis
C. III.
e manū aridā. Ubi primo ponit iudeoꝝ insidiatio. secūdo eoꝝ cōsultatio. ibi: Et ait hoi. tertio eoꝝ obstinatio. ibi: Excūtes aūt. Expositio p̄marū duarū partiū patz ex dictis Matth. xij. vbi casus iste plenius

z ū ponitur.

predari:ꝛ nō largiri:quib⁹ dī vt extendant man⁹ suas.i.q furabaḳ iam nō furetur:magis autē laboret operās manib⁹ suis quod bonū est vt habeat vnde tribuat necessitatez patienti.

Ei obseruabant. Be. Quia discipulos,pbabiliter excusaucrat ipsuz obseruāt:vt si in sabbato curet trāsgressiōis: si nō curet crudelitaꝫ aut imbecillitatis arguant.

Licet sab.ꝛc̄. Be. Arguit ꝙ legis p̄cepta praua interp̄tatōe violāt estimantes in sabbato a bono feriādū:cuz lex dicat: Omne op⁹ fuile nō fa.in eo.i.pctm̄. Hoc p̄cepto figurat: qz q p sex seculi etates bona fecerint: in septima a malis tm̄ feriabūt. Nō enī erit otiosus boni opis fruct⁹ in laude dei quiescere.

matte.12.a Luce,6.d

Matthe⁹ dicit illos interrogasse:marc⁹ ꝛ lucas interrogatos fuisse: Sz illi p⁹ interrogauerūt:ꝛ iesus cognita ncqtia eoz statuit in medio eoz sanādū:ꝛ interroganit ꝙ marcus ꝛ lucas dicūt: ꝛ tūc illis tacētibus silitudinē p̄posuit dc oue ꝛ cōclusit ꝙ licet sabbato bñfacere. Et sic circūspiciens ꝛc̄.

matte.12.b Ioan.18.g.

Animā. Be. Hominē totuz p ptē significat. Vel qz ꝓpter aiaz ꝟ faciebat. Vel ꝙ hec manus sanatio aie salutem significat.

Mat.4.d Luce.4.b Ioan.6.a.

Perdere. Be. Nō ꝙ sūme pi⁹ quēq̄ possit pdere:ꝟ ei⁹ nō saluare ē pdere. Sicut dī induraſse eoz pharaonis:non ꝙ obdurauit:sed obduratum non emollinit.

Extende m. Be. Mora. Infructuosa debilitas aie nō melio⁹ curaḳ q̄ elemosyne largitiōe. Vñ:q hz duas tunicas det vnā nō hīti:ꝛ q hz escas silr faciat. Et in ecclīastico. Fili nō sit man⁹ tua porrecta ad capiēdū ꝛ ad dādū collecta. Frustra enī man⁹ in oratione ad dñm expandit:qui eas ad rogantē viduam non extendit.

Et restituta ꝛc̄. Magnū studiū nequitie:in crimē reputant:ꝙ ad ver bū illi⁹ sanata ē man⁹. Neq̄ i sabbato p̄t ꝓuinci laborasse:q dixit ꝛ facta sūt cū ipsi in sabbaꝫ cibos portēt: calices porrigāt:ꝛ cetera victui necessaria.

Nicolaus

ponit. B excepto qō sbdit hic: a Licet sab.būfa.an ma. Circa qō sciēdū ꝙ aliq sūt act⁹ boni i gñe enē.q tñ ex se nō hñt bonitatē i gñe moris.sic edificare domū vl̄hmōi:ꝛ talia nō erāt licita i die sabbati. Alij āt sī act⁹ boni in genere moris ꝼm se.sic sūt opa ꝛtutū:ꝛ talia licita sūt in die sabbati. de gb⁹ erat sanatio man⁹ aride:qz erat op⁹ pietaṭ.ꝛ cū B erat ad gloriā dei manifestādaz inq̄tū fiebat miraculose:ꝛ ideo de talib⁹ nulli debet esse dubiū quin possint fieri in die sabbati:nō solum licite:sed etiā laudabiliter.ꝛ hoc est quod dicit: Licet sabbatis bñfacere ꝛc̄.q. d.certum est omnib⁹ ꝙ sic. b Animā saluā facere ꝛc̄.i.hominē curare.ꝛ accipit hic anima pro ipso homine:quia est ꝓncipalio: pars hois.ꝛ per talem moduz loquendi dicit Exo.j. Omnes aie que egresse sūt de femore iacob ꝛc̄. c At illi tacebāt. non potentes cōtradicere verbis eius nec tamē volentes cōfiteri veritatē. d Et circūspiciēs eos cum ira. ꝓpter eoz cecitatē ꝛ malitiā. Ad maiorem intellectū huj⁹ dicti queri vtrum ira ferit in christo. Arguit ꝓmo ꝙ non:qz nō est nisi dupler ira ꝼm doctores catholicos.scz ira per vitiū ꝛ ira per zelum.ꝟ neutra fuit in christo.ergo ꝛc̄. ꝓbatio minoris. qz Bregoriꝰ dicit. v.moral. ꝙ ira per vitiū excecat oculū mentis.ira per zelū ipsuz turbat.sed oculus mētis in christo nō fuit excecatus nec turbat⁹.ergo ꝛc̄. Itē ira opponit māsuetudini. vt habeḳ.iiij. Ethicoz. sed christ⁹ fuit maxime mansuet⁹.ergo ira in ipso nō habuit locum. Contrariū dicit in lra: Circūspiciens eos cum ira ꝛc̄. Dicenduz ꝙ ira est appetitus vindicte ꝓpter illatam iniuriā sibi vel alteri. vt habeḳ.ij. Rhetorice. talis aūt vindicta potest appeti preter ordinē rationis.ꝛ sic est vitiosa ꝛ vocaḳ ira per vitiuz. de qua dicit Jacobi.j. Ira viri iusticiā dei non operaḳ. Alio modo pōt appeti ꝼm ordinē recte rationis.ꝛ hoc est laudabile ꝼm ꝙ dicit psal.lvij. Letabit⁹ iustus cum viderit vindictā ꝛc̄. Illud enim laudabiliter appetit de quo quis iuste letaḳ:ꝛ talis est ira per zelū.ꝼm ꝙ dicit Aug⁹ super Joh. ij.ca. Zelo domus dei comedit qui omnia peruersa que videt emendare cupit:ꝛ si emēdare non potest tolerat ꝛ gemit:ꝛ talis ira fuit in christo. vnde Joh.ij. illud psal. lxviij. Zelus dom⁹ tue comedit me:introducit tanq̄ dictū de xp̄o. Ad ꝓmū dicēdū ꝙ ira ꝓ zelū in nobis aliq̄lr bñ turbat oculū obseruabāt eum si sabbatis curaret vt accusarent illum. Et ait hō ꝼ calumniam preuenit
mini habenti manum aridam.
ꝼ vt ab oibus videatur
Surge in mediū. Et dicit eis: Li
ꝼ hoiem curare an non
cēt sabbatis benefacere an male?
Aiam salūaz facere an perdere?
ꝼ nō audentes respondere
At illi tacebant. Et circūspiciēs
ꝼ quasi incredulitati illoꝝ irascēs
eos cum ira:contristatus sup ce/
citatem cordis eoz dicit homini:
ꝼ illico
Extende manū tuam. Et extēdit
ꝛ restituta est manus illi. Exeūntes autem statim pharisei cuz hē
ꝼ hie.silis silez ḡrit ꝼ qz soli ñ possūt ꝼ gēs sine ꝓsilio
ꝼ magꝫ ista q salute idigēt de nece saluatoris ꝓsiliāt
rodianis ꝓsilium faciebāt aduer
†ꝼ qz rōne vincunt:morte machinātur ꝼ ideo
sus eū †quomō eū pderēt. Et iē/
ꝼ medi⁹cedit insano pplo †ꝛ odientibus cedit:amā
sus cū discipulis suis† secessit ad
tibus accedit ꝼ rota
mare. Et mlta turba a galilea ꝛ
ꝼ cōfestio visio pacis
iudea secuta est eū:ꝛ ab hierolo/

ꝼ anguinea ꝼ aliena descensio
lymis ꝛ ab idumea ꝛ trās ioꝛda
ꝼ angustia ꝼ venacio piscis
nē ꝛ q circa tyrum ꝛ sidonē: mul
ꝼ qz ꝼ be.opinionē virtutum
titudo magna:audientes q̄ facie
ꝼ ideo
bat venerūt ad eum. Et dixit dis
ꝼ eccl̄ia de gentibus congregata
cipūlis suis:vt nauicula sibi de
ꝼ discordeo
seruiret ꝓpter turbā ne ꝓme
ꝼ ideo confluebant quia
rent eum. Multos enīz sanabat
ita vt irruerent in eum:vt illum
ꝼ fideles.
tāgerēt quòtquot hēbāt plagaſ.
Et spīritūs imundi cū illum vi/
ꝼ demones.
debāt ꝓcidebant ei:ꝛ clamabāt
dicentes:Tu es filius dei. Et vē
ꝼ pcōi dixit deus:ārē tu enarrāc iusticias meas ꝛc.
†ꝼ demōiibus ꝛ curaḡ ꝼ deū ec:ne differret passio
hemēter ꝓminabaḳ †eis ne mani
festarēt illū. Et ās̄cendēs i mōtez
ꝼ gra ꝼ nō meriti:sed diuine gre est
ꝼ nō vos me elegistis sed e.e.v.
vocauit ad se quos voluit ipse:
ꝼ libero arbitrio
ꝛ venerunt ad eum. Et fecit vt

Eeuntes aūt. Qui per se nō possunt socios iniquitatis querūt.

Cū herodianis ꝛc̄. Ad inistri herodis ꝓpter inimicitias qs ipse ad uersus iohānē exercebat:ieſū insidijs ꝛ odijs psequēbāt quē iobes p̄dicabat.

Secessit. Fugit vt hō:qz nōdū venerat hora ei⁹:ꝛ passiōis ei⁹ extra hie rusalem non erat locus. Be. Alleg. De synagoga secedit.a.m.ꝛc̄. Judeā relingt ad gētes venit cū discipul.s.p̄dicātibus aplis corda gētium adijt:ꝛ sic mltos ad se venientes suscepit:ꝛ desidera tā salutē dedit. Vñ apte subdit.ꝛ dixit dis.suis.

Et mul.tur. Be. Magistri plebis ꝛ mīstri regis odio psequūt: vulg⁹ indoctū dilectione segt: ꝛ plurimi sanari merēt. Nauicula. Eccl̄ia de gētib⁹ congregata luct⁹ seculi mēte trāsgressa q̄ gto sinuz cordis gre recipiēde dilatat: tāto fluct⁹ seculi securius calcat. B

Ne cōp. Cōpmūt q eccl̄ie pacē turbāt. Tāgūt q fidez vero corde ꝛ dilectōe suscipiūt q tetigē sanati.eē phibēt: fugiēs cō pmētes nauiculā ascēdit. Luce.4.b

Et spūs imun. Be. Uter qz ꝛ plagas hītes ꝛ imūdi spūs: ꝟ ifirmi pia ltētōe salut:demōiaci: vl̄ poti⁹ eis demōes nō solū timore coacti ad pcidēdū: verūctiā ad pfitendū maiestatē ei⁹. Pfitēri enī ei⁹ pterriti. quē filiuz dei eē iāiāqz nouerāt: celare nō poterāt. Saniores arrianis q etiam hodie negāt filiuz dei esse. Mat.10.d Luce.9.a

Ne manifestarēt. Be. Nō solū demones q inuiti: vel ab eo sanati q sponte cōfitent:ꝟ ꝛ apli toto orbe post passionē p̄dicaturi:añ passionē tacere iubent:ne dina maiestate p̄dicata passio differet:ꝛ sic salus mūdi.

Et ascendēs. Be. Pdoq̄ imūdos spūs se p̄dicare ꝓhibuit:seōs elegit qui cū predicarent ꝛ nephandos spūs ejicerent.

Mons iste significat altitudinē iusticie q̄ instruēdi:ꝛ quā p̄dicaturi erāt per locū admonet ad celestia erigi:sic ꝛ legem in monte dedit.

Hiero. Cōsuetudo dine scripture ē allegorice log:ꝟ nos sic excelsa sensib⁹ nīs applicem⁹: vt hystorie veritatē cernamus. Xp̄s enī sol⁹ spūaliter

delyra

mēt:qz potētie aie sic se hñt q vna intēsa i actu suo alia remittit: ꝛ iō motus ire q ē in irascibili pte q̄is sit moderat⁹ rōne. ꝓcedit intellectū a ꝓtēplatiōe vitaḳ. ꝛ sic dī turbare oculū mēt.talis tū turbatio nō ē pctm̄. verūtm̄ in xp̄o nō habuit locū:qz vtute dina qlibz potētia pmittebaḳ agē illō qō erat sibi ꝓpū:ita ꝙ vna ñ ipedichat aliā i actu suo:ꝛ iō sic gaudiū fruitōis in alia xp̄i nō ipedichat dolorē passiōis i pte inferioꝛi:sic ecōuerso motꝰ ire i pte inferioꝛi in nullo ipedichat actū mēt siue rōnis. Ad secūdū dicēdū ꝙ ira q̄ ē pter rōnē opponit māsuetudini. nō āt illa q̄ ē moderata rōne.qz de rōne māsuetudis ē ꝙ faciat talē moderatōez. e Exeūtes aūt pha. Hic describit iudeoꝝ obstinatio:qz nec vbis xp̄i nec facē resilierūt a malo suo: ꝟ magꝫ obstinati sūt iscipiētes machinari i mortē xp̄i. f Cū he. B exponit dupl̄r.qz dicūt aliq ꝙ isti herodiani fuerūt gdā iudei fingētes Jndā secta nouā dicētes de herode ascalonita ꝙ erat messias motu ex falso itellectu illi⁹ qō dī Ben.xlix. Nō auferet sceptrū de iuda:vbi dī ꝙ ablatio regni a tribu iude erat signū aduēt⁹ messie. Iste āt herodes obtinuit regnū illud cū tñ eēt alienigena:qz p̄ ei⁹ fuit idume⁹ ꝼm ꝙ dic̄ Joseph⁹ ꝛ alij hystoriographi. ꝛ qz messiā ꝓmissū illi ītelligebāt regnare tpalit:nec videbāt aliū regnare tūc i iudea nīsi herodē. iō dixerūt eū eē messiā:cū tñ ꝓphia iacob p̄dicta eēt ꝼm vitatē itelligēda de xp̄o:q nat⁹ fuit tpe dicti herodis. vt hī Matth.ij. Isti igit hēbāt occasionē psequēdi xp̄m:eo ꝙ ipsū eē xp̄z sic erat ꝼm vitatē erat ꝛriū secte sue. Alij aūt dicūt ꝙ isti herodiani erāt milites herodis ātipe q fuit fili⁹ p̄dicti herodis:ꝛ dñabaḳ i galilea:nō sic rex ꝟ vt tetrarcha:vt hī Lu.iij. Et iste incarcerauit iohānē.ex q̄ hēbāt aliquā occasionē psequēdi xp̄m quē p̄dicauerat iobes.ꝛ ex his pz malicia pharisēoꝝ q cū puersis hoib⁹ tractabāt ꝓsiliū ad pdēdū xp̄m. g Jbs aūt cū di.s.sc. B exposituꝫ ē Matth.xij. h Et dix.ic.dis.s.vt in na.sibi deser.ꝛc̄.oñdēs in se ifirmitatē carnis. i Quotāt ha.pla.i.ifirmitates varias. k Et spūs imū. ꝛc̄.ꝛ in B oñdebat vtutē sue deitaṭ.vtrūqz enī necesse est ꝓfiteri fuisse in xp̄o.s.infirmitatē carnis ꝛ potētiā deitaṭ.ꝛ iō vtrūqz mānifestabat xp̄s opib⁹ suis. l Tu es fi. dei. ꝓiecturaliter logdāḳ. m Et vehc.cōmi,cis,cui⁹cā assīgta ē,s,in,j,ca, n Et ascē.in mon. Postq̄ descripta est christi

mons ē celestiū rerū q̄litate copios⁹: ex q̄ fluūt aq̄ viue ⁊ q̄cḡd sūme bonū credit in ꝑ fūdat q est mons oīuz montiū: ⁊ scūs scōz q̄s q̄ttidie ad se iuitat. In montē vocāt excelsi ⁊ merito ⁊ ꝛbo: vt loc⁹ cōgruat meritis altis.

Ut essent.xij.cū. Specie iacob dilexit dn⁹: cū videret excels⁹ gētes: ⁊ se pararet filios adā: statuit ꝛmios ppl'oz iuē nūeruz filioz ísrl: vt sint super thronos.xij. iudicātes.xij tribꝰ ísrl. Quib⁹ data est ptās quam filiꝰ accepit a ꝑe ſm carnē: vt opa q̄ ipe fecit ⁊ ipsi faciant: ⁊ maiora hoz faciant.

Wat.10.a Luce.6.c. 2 cti.1.b.

He. Dedit etiā ptātē mortuos suscitandi: sicut matheꝰ dic: vt ꝛbꝰ ostē sa fidē ꝛbo daret ⁊ noua faceret: q noua ꝑdicabāt. nūc āt q⁹ nūer⁹ fideliū creuit: multi vitā ꝛtutū tenēt ⁊ signa ꝛtutū nō hnt: q⁹ frustra foras miraculuz oñdit: si deest q int⁹ opet q⁹ lingue in signū sūt nō fidelib⁹: sed infidelibus.

Et imposuit. Be. Non mō ꝓmū: ꝙ cū adducto ab ādrea dixit: Tu vocaberꝛ cephas qđ iter ꝓtat petr⁹. Sz hic cuāge lista te attentū reddit dicēs: q⁹ eū dns sic cognominauerit. Alit enī putares sic vocari casu nō ꝓuidentia dei. Voluit aūt eū dn⁹ p⁹ alio nole vocari: vt ex mutatiōe nois viuacitas sacti notaret. Jd ē: grece vl latine petr⁹: qđ ē syriace cephas: ⁊ in vtraq; lingua a petra dictū: de q̄: petra aūt erat xp̄s. Sic enī a xp̄o luce lux mūdi vocāt apli: sic a petra petr⁹. Symon ponēs merorē negatōis. ſ. viso dño p⁹ resurrectionē. Vel audiēs tristiciā mortis. ſ. cū ei dr: Alit⁹ te cinget: ⁊ ducet quo tu nō vis.

Hiero. Et imposuit symoni nomē petr⁹: de obedientia ascēdit ad agnitionē. Qui enim hz dabit ei ⁊ habū. Et iacobū: q supplātata hz desideria carnis. Et ioānē: q gra accepit qđ alij p laborē. Et iposuit eis noia: boa: qđ filij tonitrui: quoz sublime meritū in mōte merēt audire tonitruū patris per nubē de filio tonantis. Hic est filiꝰ me⁹ dilectus: vt per nubē carnis ⁊ ipsi xp̄i ignē ac fulgura in pluuiaz spargerent in terris: quoniā dns in pluuiā fulgura fecit: vt extinguat misericordia qđ iudiciū exurit. Unde: misericordiā ⁊ iudicium cantabo tibi domine.

Jacobum. Qui curā carnis dño vocante supplantauit: ⁊ ipsam carnem herode trucidante contempsit.

Johānē. Be. In q̄ est gra: vl' dñi gra: q ob amoris p̄cipui grām quā ꝛginali gloria ꝓmeruit. supra redēptoris sui pect⁹ in cena recubuit.

Filij tonitrui. Be. Quoz vn⁹ intonās: vocē theologā nēo p̄i⁹cē no uerat: emisit. In ꝓncipio erat ꝛbū ⁊c. Quā tanto pōdere grauidā relīqt: vt si aliquāto plus intonare voluisset: nec ipse mundus capere potuisset.

Et andreā. Hiero. Qui viriliter vim facit pditionis sue: vt responsum mortis semp in se habeat: ⁊ animā semper in manib⁹ suis.

Et philippum. Wlcf. Qui os lampadis est: q illuinat ore qđ accepit: cui datū est opus ozis illuminati. hoc locutionis genus sepe scriptura cōmemorat qñ nomina ꝓpter mysteria sunt posita: quod nūc euangelista ex dei persona vehementer affectans interserit.

Et bartholomeū. Hiero. Qui ē filiꝰ suspēdens aq̄s: illiꝰ. ſ. qui dixit: Adādabo nubib⁹ meis ne pluāt. Nomē ꝛbo filij dei p pacē ⁊ dilectionē acquisit. Bti enī pacifici qñ f. d. v. Et diligite iimicos vros: vt sit filij dei.

Et mattheū. Qui est donat⁹: cui nō solū remissio petōz: ꝙ etiā in apostoloz nūero esse dat: vt leo ⁊ bos sit comedāt: ⁊ lupus cum agno.

Nota ꝙ alij euāgeliste matthēū ꝓponūt: ⁊ publicanū nō dicūt. Ipse post thomā se ponit ⁊ publicanū se dicit.

Et thomā. Hiero. Qui ē abyssus. Adulti enī ꝓfunda sciūt: ꝙ nō ꝓ ferunt. Unde: scio holem in christo ⁊c. vsq; quc nō licet homini loqui.

Be. Thomas abyssus: q⁹ altitudinē ꝛtutis in resurrectione penetrauit. Vel geminus grece quod dicitur didim⁹. id est dubius ꝓpter dubium

Nicolaus

est xp̄i p̄dicatio⁹ p scipsū trin: hic ꝓfiter describit ei⁹ p̄dicatio etiā p apl'os ⁊ ꝓmo describit ptātis collatio. secūdo dicte collatōis executio vj. ca. ibi: Et vocauit duodecim. Circa ꝓmū ꝓmo ptās cōfert. secūdo dubiū remouet. ibi: Et venīūt ad domū. Circa ꝓmū describit electio, apl'oz ⁊ numerus ⁊ noia eoz ⁊ potestas eis collata. ⁊ patz ſnia ex his q̄ dicta sunt. Matth.x. hoc excepto: a Boanerges qđ est filij tonitrui. sic enī vocati sūt a xp̄o qz in transfiguratiōe xp̄i audierūt verbū del patris dicētis de xp̄o: Hic est filiꝰ meus dilect⁹ ⁊c. qđ quidē ꝛbū vocat tonitruū ſm illū modū loquēdi Job.xxvj.ca. Cū vix paruā stillā ꝓmonis ei⁹ audierim⁹: tonitruū magnitudinis illi⁹ quos poterit intueri? b Et venīūt ad domū. Hic ꝓfir remouet dubiū. ex hoc enī ꝙ tulerat ptātē p̄dicādi apl'is. posset aliqs credere ꝙ in pſona ꝓpria vellet a p̄dicatiōe cessare: qđ remouet p hoc ꝙ feruēt ius p̄dicauit q̄ p⁹. ⁊ iste feruor ꝓmo ostēdit in generali. secūdo in spāli. sequēti ca. Adhuc circa ꝓmū dic⁹ feruor ꝓmū ostēdit. secūdo irrōnabilis

ſ vt ter quaterni fidē charitatis p quatuor partes orbis p̄dicārēt: vñ ab oriēte porte. iij. ab aglone porte iij. ab austro porte. iij. ab occasu porte tres.

essent duodecim cū illo: ⁊ vt mit teret eos p̄dicare. Et dedit illis potestatē curandi infirmitates: ⁊ ejciēdi demonia. Et imposuit si/

† ſ vocauit ad se ſ supplantatorem

moni nomē petrus† ⁊ iacobū ge/

ſ fugitiui

bedei ⁊ ioannē fratrem iacobi: ⁊ imposuit eis nomina bōanerges

† ſ be. virilis a greco aner. qđ ē vir. qz viriliter dño

quod ē filij tonitrui.† Et andreā

adhesit. ſ os lāpadis vel lāpadarū ſ filius suspēdētis aquas p̄dicatores ad celestia vñ vbertim inebriēt corda terrenorum ſ syrum est

⁊ philippum ⁊ bartholomeuz ⁊

ſ donatus ſ abyssus vel gemitus: grece didimus

matthēum ⁊ thomam ⁊ iacobū

ſad differentiā iacobi gebedei ſ docti vl' millesimi † ſ coreulus. i. cordis custos ſ ponens tristiciaz

alphei ⁊† thadeum ⁊ simonē cha

ſ ad differentiam symonis petri† ſ huius casus confirmat alios in humilitate ſ memoria mortis

naneum† ⁊ iudaz scarioth qui ⁊ tradidit illū. Et veniūt ad domū

ſ felix occupatio saluatoris: felix studium turbe confluentis † ſ idiote minus eruditi

⁊ con uēnit iterum† turba ita vt

ſ etiā

nō possent neq; panez manduca

† ſ quem faciunt alij magnuz sui despiciunt: quia nō ē ꝓphet⁹ sine honore nisi in patria sua ſ discipuli

re. Et cūm audissent sui: † exierūt

ſ tanq̄ furiosum ſ quia sap ientie eius altitudinez capere non poterāt: alieno sensu locutum putabant.

tenere euz. Dicebāt enim: q m̄ in

ſ ex hoc errabant discipuli ſ sapientes

furoz ⁊ versus est. Et scribe q ab

ſ hoc

hierosolymis descēderāt dicebāt

Be. Jacobū alphei q ⁊ frater dñi dr: qz maria alphei fuit soror matris dñi: quā ioānes mariaz cleophe dicit fortasse: qz idē alpheus ⁊ cleophas Vel defuncto alpheo post natū iacobū cleophe nupsit: q merito filiꝰ alphei. id ē docti. Inde cui post resurrectionē: stati hiero solymoruz ordinat epūs tanq̄ doctus vel docti filius.

Thadeū: Custos cordis: hūc lucas in euāgelio ⁊ in actib⁹ apl'oruz iudaz iacobi notat: quia frater iacobi fratris dñi. Uñ dr filiꝰ marie mris iacobi ⁊ ioseph ⁊ iude ⁊ simonis. matte.12.b Luce.11.a.

Hiero. Et thadeū qui est coreulus. i. cordis cultor: q seruat cor suum omni custodia: mūdicia nāq; cordis videt deꝰ vt per vitū mūdū.

Et symonē. Be. Symon chananeꝰ a chana vico galilee: q ⁊ symon ẓelotes. i. emulator. Chana ẓelus: chananeus ẓelotes.

Et symonē chananeū: q ⁊ ẓelotes. Symon: ponēs vel hns tristiciam. Bti nāq; q lugēt qm. i. c. Trinū luctū implet cui ꝓsolatione q̄rit futurā deflet ꝓpria pcā cū dauid ⁊ maria: cū paulo flet cū flētib⁹: ⁊ flet multuz cū iobe q dicebat: Et ego flebā multū qz nēo dign⁹ iuuēt⁹ ē. q. a. l. ⁊ s. ei⁹ Zelotes aūt dr quē comedit ẓel⁹ dom⁹ dei vt phynees: ⁊ cessauit quassatio.

Et iudā sca. qui. Qui nō velet petm̄ suuz per pniam: nec illud velet p memoriā. Uñ ⁊ petm̄ matris ei⁹ non veleat: fiat cōtra. d. semper.

Judas confitens vel gloriosus: scarioth⁹ memoria mortis. Confessores multi sunt in ecclesia superbi ⁊ glorioſi: quoz primꝰ symon magꝰ: ⁊ alij heretici: quoz memoria mortalis in ecclesia celebrat vt deleatur.

Hiero. Judas scarioth a vico in quo horꝰ: aut a tribu ysachar. Isachar merces: preciū. ſ. perditiōis: scarioth memoria mortis: qz nō repēte: ſz premeditat⁹ deū tradidit. Hic ꝓuide inter apl'os eligit: qz magna vis veritatis quā nec aduersari⁹ minister infirmat. Voluit dñs ꝓdi a discipulo vt tu a socio ꝓditus modeste feras tuū errasse iudiciū: tuū periisse nūquā.

Hiero. Hi enī apli circa tabernaculū dñi p q̄drū terni excusabāt: ⁊ sca dñi ꝛba ꝓpijs operū hūeris portāt: vt tabernaculū vnū māsiōib⁹ mlīq ad trā, pmissiōis portēt. Quos vni⁹ exēplū ad timorē hūiliat: vt angelos luciferi casus: vt non gliet sapiēs in sapia sua: ſ q gloriat in dño gloriet.

Et venūt ⁊c. Be. Qui alioz curā susceperunt sollicite custodire debent cōsciētie domū: vt se ꝓs: inde alios regant.

Hiero. Dom⁹ in qua cōuenīūt ꝓmitiua ecclesia est. Turbe que impediunt panē māducare: pcā ⁊ vitia sūt: qz qui māducat corp⁹ dñi indigne iudiciū sibi manducat ⁊ b. n. d. c. d. Unde dns in furoꝛ vertit cum dicit: Nisi māducaueritis carnē filij hois ⁊ bi. c. ſ. n. h. v.

Et cum audisset ⁊c. Turba frequētat cū: sui tāq̄ furiosū despiciunt In quo salus gentium notat: ⁊ inuidia iudeoꝝ reprobat. De quibus: In ꝓpria venit: ⁊ sui eum non receperunt.

Et scribe. Be. Si qui tarditate mētis nō intelligūt verbū dei: remanet tñ spes salutis si forte intelligāt. Qui aūt intelligere nolunt: ⁊ inuertūt qđ intelligunt: nulla spes est. Unde scribe. i. sapientes ⁊c.

Ab hierosoly. Quod significat cū a ciuib⁹ suis esse persequēdū vsq; ad mortē. Legim⁹. ſ. quia secuta est eum turba a galilea ⁊ iudea ⁊ hierosolymis trans iordanē ⁊ circa tyrū ⁊ sydonē que sūt ciuitates gentiliuz. Et scribe ab hierosolymis blasphemabāt: qz turba ppli iudeoz illum cū pal/

de lyra

locutio ex hoc insurgēs repellit. ibi: Et cū audissent sui. Circa ꝓmū dicit: c Et cōuenit iterū turba. ad audiēdū ꝛbū dei ab ipso. ⁊ ipse ita feruēter intēdebat p̄dicationi q ipse ⁊ discipuli ei⁹ nō habebāt tēp⁹ manducandi. d Et cū audissēt. Hic irrōnabilis locutio insurgēs ex p̄dicto feruoꝛe repellit. ⁊ b in trib⁹ casib⁹. secūdus ponit. ibi: Et scribe. tertiꝰ ibi: Et venīūt mater ei⁹. Circa ꝓmū sciendū ꝙ illi q erāt de cognatiōe sua ex pte matris videntes insolitū feruoꝛē in eo: qz sicut dictum est ꝓpter feruoꝛē predicandi omittebat horā comedēdi. videbāt etiā i vultu ei⁹ isolitā claritatē ex ꝛtute diuinitat⁹ procedentē. Itē audiebant eū loquentē de diuinis ardua ⁊ insolita: ⁊ per cōsequēs eis nō intelligibilia. ideo credebant eū loq sicut arrepticiū vel furiosum. iō voluerūt eū tenere ⁊ ligare ne sibi vel alijs posset nocere. ⁊ isti mouebant pietate. Circa casū secundū qui ponitur. cum dicit: e Et scribe. cōsiderādū ꝙ isti moti cōtra xp̄m inuidia ⁊ malignitate dicebant ipsum xp̄m habere quēdā demonē ꝓuatū alijs demonib⁹ superiorē.

mis ⁊ laudibus perduxit: gentiles desiderabant. Scribe ⁊ seniores populi de nece eius tractabant.

Beelzebub. Uir muscarum siue habens muscas: quo nomine principem demoniorꝝ cognominabãt ꝓpter sordes imolaticij cruoris.

Quō potest. Bc. Eligãt qđ volũt. Si sathanas sathanan nō potest eijcere: nihil cõtra dñm dicũt. Si autẽ põt recedant a regno ei⁹ qđ diuisum stare nō põt.

Et tũc domũ ⁊c. Bc. Domũ diripuit: qz oẽs mũdi ptes a diabolo possessas aplis ⁊ eorũ successoribus q̃si diuisas ꝓuincias vt pplos ad fidẽ conuerterent distribuit. matte.12.b Luce.11.c.

Qui aũt blasphe. Hiero. Quia nõ meret pniam agere vt recipiat q̃ christũ intelligẽs pncipem demoniorꝝ esse dicebat: qz nũq̃ soluit a carcere q quadrantez verbi nouissimum nõ soluerit añ finem vite. Quattuor nãq̃ partib⁹ fũdat dnarius eterne vite vt qđ corde credis: ore cõfitearis: ⁊ qđ cõfiteris ope cõpleas ⁊ qđ cõpleueris: docere nõ cessaueris. Qui enim fecerit ⁊ docuerit. h magnus vocabit in regno celorum.

Beda. Ad matthеus dic. Qui blasphemauerit in spm scm: vl ꝓbuz dixerit ꝓtra spm scm: nõ habebit remissionẽ neq̃ in hoc sclo neq̃ in futuro. Ubi ostẽdit quedam relaxari in futuro: qđ de minimis intelligendũ ẽ: vt de sermone otioso: de risu nimio: quoꝝ etiam hec vita veniã ꝓmeruit. matte.12.c Luce.12.b

In spm sanctum. Bc. Nõ qz spm non esse vel qz esse: sz nõ deũ esse: vel deũ ee: ꝫ munꝰ ꝓprie ⁊ filio: qz hoc nõ inuidia diabolica: ꝫ hũana ignorãtia: ꝫ qm̃ dicebant ⁊c.

In eternũ: Hoc contra origenẽ q olim⁹ pctoribus veniã ꝓmittit p⁹ iudiciũ trãsactꝫ inueris scis.

Fratres. Hiero. Nõ filij marie sp ẽginis: vt mẽtit helindius: vel ioseph ex alia vxore siẽ alij garriũt: sed cognati. Mat.12.d Luce.8.c.

Beda. Mystice. mr ⁊ frẽs ppls iudeoꝝ ex quibus xps ꝑm carnẽ: foris stãt i ifali sensu. Turba in domo: gẽtes in spũali mysterio. Foris volũt tu dei videre xpm: qz spũalẽ intelligẽtiã non queruntes: potiꝰ ad carnalia docenda eum exire cogunt vel querunt.

ꝫ hiero. patrik ipe qđ nos pati docuit: dicẽs: beati eritis cũ maledixerint vobis ho. ꝫ uir muscaruz

Qm̃ beelzebub habet: ⁊ qui ꝑn/cipe demoniorũ eijcit demonia.

ꝫ vt ꝓbet rõne qz neqz mẽtecaptus ẽ neqz in beelzebub eijcit demões † ꝫ vt nõ intelligãt dõec capiant

Et ꝓuocatis eis i† parabolis dicebat illis: † Quomodo põt sathanas sathanã eijcere? Et si regnũ

† sicut dicitis me in beelzebub eijcere demonia ꝫ hoc ꝫ nullo modo qz ꝫ cã premissa. ꝫ vt demones pugnẽt contra se

in se diuidatur: non† potest stare

†ꝫ discordia, maxime res dilabuntur † ꝫ aliter probat idem ꝫ contra

regnum illud. † Et si domus sup/semetipsam diſpãrciatur: non po/test dom⁹ stare. Et si satbanas cõ/surrexerit i semetipsum diſptitus est: ⁊ non poterit stare: sed finẽ ha/bet. Nemo potest vasa fortis in

ꝫ pugnando ꝫ ergo ꝫ de cuius regno estis ꝫ contra

† ꝫ bc. mundum in maligno positum in quo vsq3 ad aduentum saluatoris quasi in pacato imperio sine contradictione quiesceb at.

gressus in† domũ diripe: nisi pri/us alligauerit fortẽ: et tũc† domum/ eius diripiet. Amen dico vobis: quo/niz omnia dimittẽtur† filijs ho/minuz peccata ⁊ blasphemie qđi/buz blasphemauerint. † Qui aũt blasphemauerit i spiritũ sanctũ: nõ habet remissionẽ in eternum: sed reus erit eterni delicti: quoni/am dicebant: spũz immundũ ha/bet. Et veniũt mater ei⁹ ⁊ frẽs: ⁊ foris stantes miserunt ad eum vo/cantes eum: † ⁊ sedebat circa eum turba: ⁊ dicũt ei: Ecce mater tua ⁊ frẽs tui foris querunt te. Et re/

† ꝫ diabolum ꝫ a seductione compescat. † ꝫ ereptos a diabolo ecclesie adunauit ⁊ per distinctas graduum dignitates ordinauit ꝫ dictis me immundum spiritum hꝫ: ꝫ ꝫ hec contra nouatianum qui in martyrio lapsis veniam negat ꝫ† ꝫ digne penitentibus ꝫ in quoslibet ꝫ in deum † ꝫ i.q̃ intelligẽs opa dei cũ negare nõ possit ex invidia ꝓtradicit: ⁊ opa spũssi dicit esse beelzebub

Nõ habet remissionẽ in eternum:

ꝫ qz filius diabolo cõtra cõsciam suã maiestatẽ dei 'oppugnat ꝫ qz ipe ẽterne delingt q̃ nunq̃ penitet

Mat.12.b Luce.11.c.

Et dixit illis: Quicunq̃ dimiserit homini peccata eorum dimittentur ei. Et quicunq̃ blasphemauerit in spm scm non habet remissionem in eternum: sed reus erit eterni delicti. Quoniam dicebant: immundum spm habet.

Mat.12.c Luce.12.b

Et venerunt mater eius et fratres eius: et foris stantes miserunt ad eum vocantes eum. Et sedebat circa eum turba: et dixerunt ei: Ecce mater tua et fratres tui foris querunt te. Et respondens eis ait. † Quae est mater mea et qui sunt fratres mei? Et circumspiciens eos qui in circuitu eius sedebat ait: Ecce mater mea et fratres mei. Qui enim fecerit voluntatem dei: hic frater meus et † soror mea: et mater est. C. IIII.

† ꝫ nos quoqz in sortis sternuem non cognoscemur ꝫ vt attent os faciat † ꝫ propter vtrunqz sexum fidelium

e Iterum cepit Jesus docere ad mare: et congregata est ad eum † turba multa: ita vt in nauim ascendens sederet in mari. Et omnis turba circa mare super terram erat: et docebat illos in parabolis multa: et dicebat illis

de domo sedebat iuxta mare ⁊c. ꝫ gentes tumidas ⁊ amaras ꝫ infidelium † ꝫ de finu pfis i mũdũ: vel de iudea ad gẽtes vñ abscuch: egressus eos in salutẽ p.t.⁊c. ꝫ christus

in doctrina sua: Audite. Ecce† exijt seminãs ad seminãdũ. Et duz/ seminat aliud cecidit secus viam et venerũt volucres et comederũt illud. Aliud ño cecidit super pe/trosa vbi non habuit terrã mul/tã et statim exortũ est qm̃ nõ habu/it altitudinẽ terre: et qm̃ exort⁹ est/ sol exestuauit: et eo q̃ non hẽbat radicẽ exaruit. Et aliud cecidit in/spinas: et ascenderũt spine: et suffo/cauerunt illud: et fructum nõ de/dit. Et aliud cecidit i terrã bonaz/ dabat fructuz ascendẽtem et cre/scentem: et affebat vnũ trigin/ta: et aliud sexaginta: et vnum cẽ/tuz. Et dicebat: † Qui habet au/

ꝫ verbum per se vel per suos. ꝫ circa. ꝫ be. doctrinã ꝓterue mẽtis ꝫ be. lenitatẽ ai obedientẽ. ꝫ be. qz audito verbo ad horã delectãtur ꝫ probitatem animi celesti disciplina exercitati et ad obediendum regulariter instituti. ꝫ feruor persecution is ꝫ firmi desiderij: qz hmõi ad horam tm̃ audio sermone delectantur ꝫ cordis ꝫ fidẽ scẽ trinitatis. ꝫ in cõiugatis qđ significat inder et pollex ad significandum tricenarium quasi blando osculo iuncti ꝫ in viduis ꝫ in virginibus † ꝫ significat se alta dixisse

Aliud cecidit secutus ⁊c. Lucas. Et cõculcatum est: et volucres celi comederũt. Uia: mens: meatu carnaliũ cogitationũ trita. Uñ semen perit:

de lyra

c Iterũ cepit. Hic ꝓñr ostendit feruor ꝑdicãdi in spãli. et ꝑmo describit ꝑdicatiõis fructũ. scdo ꝑdicatiõis fructũ. ibi: Et dicebat sic ẽ regnũ dei. tertio confirmans miraculũ. ibi. Et ait i illa die. Circa ꝑmũ ꝑmo describit ꝑdicatiõis xpi tẽp⁹ et mod⁹. scdo ꝑdicationis parabola siue typus. ibi: Ecce exijt seminãs. tertio huius parabole aperit intellect⁹. ibi: Et cũ eet singularis. Et ista ps diuidit in duas. qz ꝑmo aperit intellect⁹ parabole aplis spãliter. scdo ꝑdicit aperiẽd⁹ q aplos oib⁹ generaliter. ibi: Nũqd venit lucerna. tres ꝑme ptes exponite sũt

Nicolaus de lyra

per cuius ꝓtutẽ expellebat demones inferiores a corpib⁹ obsessis ab eis. et iõ xps illoz et istoz irrõnabilia ꝓba repellit: cũ dr: a qz rõnabiliter loquẽdo ostendit se nõ ee furiosũ. et vera et sctã docẽdo: ostendit se nõ hre demonẽ ꝓuatũ cũ sit pr mẽdacij. vt habet Job. viij. ca. cetera patent ex his q dicta sũt Matth. xij. b Et veniũt mr ei⁹. Hic ꝓñr ponit tertiꝰ casus. ipso eni ꝑdicãte nũciatũ fuit sibi insidiose q⁹ mr ei⁹ et frẽs stabãt foris ad tentãdũ si ex affectu carnali ad matrẽ dimitteret vl interrũpere ꝑdicationẽ. et ipse hoc ꝓbũ malignũ repulit rõnabiliter: vt patet ex his que dicta sunt Matth. xij.

nec fructū affert: ⁊ a volucrib⁹ rapiť. id eſt: a demonibus qui volucres celi dicūť: ſiue quia celeſtis ⁊ ſpūalis nature: vel quia in aere habitant.

Hi aūt ſunt. Differētias ponit eoꝝ qui audiūt verbuꝫ. Sūt autem quidam vt gentiles qui nec audiunt.

Reliqua cōcupiſcētie. Ꝑceptū eſt. ꝑcipiť enī: ꝓcupiſces ſapiam: ſerua mādata mea. ⁊ alibi: Btūs vir q timet dñm: in mādatis eiꝰ volet nimis. Ne ꝓcupiſcētie bone: qui reliqua concupiſcit: aberrat.

Lucerna vt ſub. Hiero. Lucerna ✠bum dei. Modiꝰ aūt lectꝰ: auditus inobediētiū. Candelabrū apli ꝙs illuminauit ✠bū dei. Abſcōditū ⁊ occultū qđ palpam fit cum a dño tractatur.

Be. Modius vita nra: diua ꝑſcientia mēſurata. Lectꝰ caro: in q̄ quieſcit aīa. Lucerna: ✠bū qđ illuminat. Qui ergo amore ꝑſentis vite ⁊ carnalis illecebre occultat ✠bū dei: q̄ſi ſub modio: vel lecto lucernā operit: qꝝ ei carnis concupiſcentias ꝓponit.

Mōne vt ſuper cā. Be. Ut dñetur ꝑdicatio veritat: ſubſit ſeruitꝰ coꝝ poris: ꝑ quā tm excelſior apparcat doctrina tāq̄ per candelabrā lucerna.

Mō eſt enī. Quaſi nolite erubeſcere euangelīū: qꝝ nihil occultū mō qđ nō fiat palaꝫ in iudicio: qm illumiabit deꝰ abſcondita tenebrarū: ⁊ manifeſtabit cōſilia cordiuꝫ vbi vobis a deo laus: illis aūt pena eterna.

Nicolaus

Matth. xiij. paucis exceptis. a Et cū cēt ſingularis. i. extra p̄ſturam turbarū tūc expoſuit parabolā apl̄is. b Nūquid venit lucerna. Hic oſtendit doctrina euāgelica ꝑ apl̄os publicāda: qđ factū ē pꝰ aſcēſionē xp̄i ad celos. tūc enī diſpſi ſūt ꝑ orbē vt i oēm terrā exiret ſonꝰ ꝑdicatōis eoꝝ: ⁊ etiā aſſi paſſionē xp̄i miſſi ſūt ad ꝑdicādū: nō tñ ita diffuſe: ⁊ ℞ ē qđ dī: Nūqd venit lucerna. i. doctrina euāgelica ſm illō ꝑs: Lucerna pedib⁹ meis verbū tuū ⁊c. c Ut ſub modio. ⁊c. i. occulte i latebris doceať ſic doctrie ſuſpecte hereticoꝝ ⁊ hoīuꝫ maloꝝ. q. d. nō. d Non ne vt ſup cādela. po. hoc eſt in palā ⁊ publice doceať. q. d. ſic. e Mō ē enī aliqd abſcō. ⁊c.] qꝝ illa q̄ xp̄s docuit apl̄os ſecrete. voluit ꝑ apl̄os ꝑdicari publice ⁊ mānifeſte. ſm q⁹ dī eis Matth. x. Qđ in aure auditis ꝑdicate ſup tecta. f Si qs hz au. audiē. i. deſideriū intelligēdi doctrinā xp̄i. g Audiat. q. d. talis pōt ꝓficere nō ſolū ſibi itelligēdo: ſ etiā alijs ipſos docēdo. ſō ſubdiť: h In q̄ mēſura mēſi fue. reme. vo. qđ exponit ſic Beda: Si ſolerter ola q̄ valeꝫ bona facē ac primis ītimare ſtudeꝫ: aderit diua pietas q̄vob in pūti ſenſū altioꝝa capiendi ꝓferet ⁊ i futuro retributōez etnā adijciet. ⁊ iō ſubdiť: Et adijcietur vob. i Qui e. h. da. ſi. q: hīs fidē ⁊ grāz ex vſu talēgfe mercē q̄ iterū ſibi dcť gfa ad augmētū ꝑcedētis. k Et q nō habz. ſ. fidē ⁊ grām quales erāt ſcribe ⁊ phariſei. l Etiā qđ hz auferet ab eo: qꝝ notitia legis

In qua mē. Hiero. Etenī ſm menſurā fidei vnicuiq̄ diuidiť intelligētia myſterioꝝ: ⁊ adijcietur nobis donū ſciētie: etiā adijciēnē ✠tutes. Qui enī habet dabiť ei. ſcz qui fidē habet. habebit ✠tutē: ⁊ qui hz opꝰ verbi: habebit intelligētiā myſterij. Et ecōtra q nō hz fidē: deficit ✠tute: ⁊ q nō hz opꝰ ✠bi: ei⁹ intelligētia caret: ⁊ q nō intelligit iaz auditū ꝑdit acſi non audiſſet.

† ſ be. hi excipiunt: conſeruant ⁊ fructificant.

verbū ⁊ ſuſcipiūt: ⁊ fructificant
ſ fidem trinitatis in electorum cordibus.
† ſ perſecutionem bone operationis: quia ſex diebus ornatus mūdi expletus eſt
vnum triginta: vnuꝫ † ſexaginta
† ſ be. ꝑpetuā brītudiné: qꝝ cētenarius a leua trāſferť in dexterā digitali cōputatione
⁊ vnum † cētum. Et dicebat illis:
ſ quaſi vobis datū eſt. n. m. r. d. ſed ceteris per vos idem myſterium reuelandum: ⁊ ideo carnali timore nō abſcondatis ſ verbi dei ſ vita veſtra.
Nūnqd vēit lucerna ūt ſub mo
ſ carne
dio pōatur aut ſub lecto? Nōn
ſ corpus ſ vt dominetur
ne vt ſup candelabrū ponatur?
Nōn eſt enim aliqd abſconditū
quod nō manifeſtet† nec factum
eſt occultū: ſed vt in palam veni-
† ſ intelligendi verbum dei
at.] Si qūis habet aures † audiē
ſ meorie mādet ſ nō ſe ſubtrahat: nō auditū ad fabulas ꝓuertat † ſ q̄ſi ola q̄ poteſtis ſolerter facite. q. d qua menſura menſi fueritis: remetietur vobis
di ſ audiat. Et dicebat illis: † Uide
te qd audiatis. In qua menſura
† ſ in ꝑfti ſenſus intelligēdi: ⁊ affectus opandi: ⁊ in futuro dona eterne retributionis adijcientur
menſi fueritis: † remetietur vobis
† ſ q̄ſi verbo qđ audiſtis operā dare: q enī habet ⁊c.
⁊ adijcietur vobis. † Qui enīz ha
ſ amorē ✠bi ſ ſensus intelligēdi qđ amat ſ amorez
bet dabitur illi: ⁊ qui nō habet:
† ſ naturali ingenio vel litterarum exercitio
† ſ be. i. nulla vere ſapientie dulcedine gaudebit
etiāz quod † habet ſ auferetur ab
ſ ecclesia
eo. Et dicēbat: Sic eſt regnū dei
ſ filius hominis
quemadmodū ſi homo iaciat ſe-
ſ verbum ſ corda ſ moriatur
mentem in terram ⁊ dormiat: ⁊
ſ aduersis ſ ⁊ prosperis
exurgat nocte ⁊ die ⁊ ſemen geri-
ſ in opere ſ nescire facit
minet ⁊ increſcat dum neſcit ille
ſ quia in arbitrio hois eſt ſ timorem
vltro enī fructificat: primuꝫ her
ſ penitentiā lachrymoſā ſ charitatem
bā deide ſpicā deide plenum fru
mētū i ſpica. Et cū exſe ꝓduxerit
ſ morte vel iudicium
fructꝰ: ſtati mittit falcē qm̄ adeſt
ſ finis seculi
meſſis: Et dicēbat: Cui aſſimila-
ſ be. predicatio euangelij: que ducit ad regnuꝫ. dei de qua dicitur: auferetur a vobis regnū. ⁊c.
bimꝰ regnū dei: aut cui parabo-

Sic ē regnū. Heronymꝰ Scriptura diuina per terrenas ſilitudines monſtrat celeſtia ſacra: ſic totū euāgelioꝝ coꝝpꝰ cōſtat. Regnū dei eſt ecclesia que regiť a deo: ⁊ ipſa regit homies ⁊ vitia calcat: vt cēturio habēs ſub ſe milites. Nō iaciēs ſemen filiꝰ hois eſt. Semen eſt ✠bū. Terra coꝝda hūana. Dormitio hominis: mors eſt ſalnatoris. Exurget ſemē nocte ⁊ die: poſt ſomnū chriſti numerꝰ credentium per ꝑſperā ⁊ aduerſa magis magiſq̄ germinauit et crcuit in opere dum neſcit. Tropica eſt iſta locutio ⁊ in diuinis creberrima: neſcit. id eſt: ne ſcire nos facit qs fructum in fine afferat. cū dicit: Qui pſeuerauerit in finez: hic ſaluus crit. Ultro enim terra fructificat: dū volūtatem noſtrā deus exꝑectat dicens: Si vis peruenire ad vitā ſerua mādata. Primū herbam. id eſt: timorē. Initiuz ſapientie timor dñi. Deinde ſpicam. id eſt: penitētiam lachrymoſam. deinde p. f. ſ. charitatē. Plenitudo enim legis ē charitas. et cum pro. f. m. f.

matte. 5. b. Luce. 8. c. et. 2. c.
matt. 10. c. Luce. 8. c.
Mat. 7. g. Luce. 6. i f.
matt. 13. b. et. 25. c. Luce. 8. c. et. 19. d.

de lyra

gis quā habebāt ablata fuit ab eis inc̄ptū nō valuit eis ad ſalutē: ſed magis fuit eis in augmētuz ſue dānatiōis. ſm dictuz ſaluatoris Luce. xij. ca. Seruꝰ q ſciuit volūtatē dñi ſui ⁊ nō fecit vapulabit multis. m Et dicebat: ſic ē regnū dei. Hic ꝓpr deſcribiť xp̄i ꝑdicatiōis fructꝰ. ꝓmo in vno hoīe. ſcdo in cōitate eccleſie. ibi: Et dicebat cui aſſimilabimꝰ. Circa ꝓmū ſciēdū q⁹ ꝑ ſemē itelligiť ꝑdicatio ſiē ꝑz in pabola ꝓcedēti. ex ſemie aūt iſto recepto in aliq̄ hoīe fit talis ꝓceſſus: qꝝ ꝓmo cōcipitur timor dīnoꝝ iudicioꝝ ⁊ ſignificat ꝑ herbā q̄ ē qđ imꝑfectū: cū dicit: Fructificat ꝓmū herbā: ⁊ qꝝ ex timore ceſſat homo a malis. ⁊ incipit ſe crescere in bonis. ideo ſecundo concipiť ſpes diuinoꝝ beneficiorum que ſigť per ſpicam. in qua iaz eſt ſpes grani futuri. cū dicit: Deinde ſpicā. tertio ex hoc dať charitatiuꝰ amoꝝ qui habet opus perfectum. ⁊ ideo ſignificat per plenuz frumentum. cum dicit: n Deinde plenū frumentū. quia vt dicitur ad Roma. xiij. ca. Plenitudo legis eſt dilectio. ⁊ tunc eſt homo diſpoſitꝰ. vt de ſtatu gratie tranſeat ad gloriā. ideo ſubdit: o Et cum exſe ꝓduxerit fructꝰ ſtatim mittit falcem. ſcz ipſe dñs abſcindēdo iuſtos de ꝑſenti vita vt tranſferat ad gloriā. ideo ſubdit: p Qm̄ adeſt meſſis. id eſt collectio iuſtoꝝ in patria. q Et dicebat: cui aſſimilabimꝰ. Hic cōſequenter deſcribit fructus ꝑdicationis chriſti xp̄ti ad cōmunitatē eccleſie que de paruo ſtatu cre-

ſ iij uit ad

Falx est mors vel iudiciū qđ secat oia. Quoniā adest messis. id est: cōsūmatio seculi: in qua iusti gaudebūt qui in lachrymis seminauerunt.

Sicut granū sy. Hiero. Hoc semen iteruz cōparat grano synapis qđ minimū in timore ē: magnū in charitate q̄ maior ē oīb⁹ oleribus: qz deus charitas est: z ois caro fenū: z qui infirm⁹ est olera manducet. Et facit ramos misericordie: z cōpassionis: cui⁹ sub vmbra q̄ matte.13.d Luce.13.d sunt celi animalia delectantur habitare.

Seminatū z̄. A christo siue ab hoie in terra: vl in agro. i. in corde suo. Hic homo ē sensus noster z anim⁹ q̄ fouens granum p̄dicationis humore fidei: facit pullulare in agro p̄cōris sui.

Hō⁹ est o. Quasi cōtēptibilia p̄dicans. et p̄mo nō credit: qz predicat deū hoiez mortuum crucifixū: hoc eloquentie z sapiētie pbor cōparatum mīn⁹ inuenit. D matte.13.e

Ascendit in arborem. Que altitudine: amplitudine: ānositate transcendit herbarū naturā. Alta est q̄ ad celestia sustollit. Ampla: qz totum mūdū occupauit. Annosa: qz nō poterit finiri.

Oleribus. Beda. Philosophicis discipli matte.8.c. Luce.8.d nis: que quāto aperti⁹ exercēt: viliores fiunt: qz sicut olera herbaruz cito decident.

Sine parabola. Be. Nō q̄ nullū p̄monē turbis apertū faceret: ꝑ qz null⁹ sermo eius inuenit in quo aliqd parabole nō inueniat.

Seorsum aūt dis. Hiero. Illi enim digni erant audire mysteria intimo penetrali sapie: q remotis cogitationū tumultib⁹ in solitudine virtutū permanebāt. Sapientia enim est in tempore otij discenda.

In naui. Be. Allegori. Ad are seculi: estus. Nauicula: crux q̄ mūdi fluct⁹ asc̄edim⁹: z ad litt⁹ p̄tie ecclesiis pueni m⁹. Alie naues' q̄ cū dño fuisse: nec in altū ducte: nec tēpestatē ptulisse dicunt: eos significant: q ita fide dñice crucis imbuūt: vt tanq̄ rudes nondū tribulatione pulsati: susceptā fidei mysteria in pace cōseruēt. Vel cos q̄ post tribulationū crebras ꝓcellas ad tēp⁹ pacis serenitate vtūt: erāt eni forsitan ille naues nup facte: z in portum trāq̄ deducte: vel post maris pericula ad portū reducte.

In puppi. Hiero. puppis mortuis pellib⁹ viuos continet z fluctus arcet: z ligno solidat. i. cruce z morte dñi saluat ecclesia.

Hiero. Puppis initiū est sctē ecclesie in q̄ dñs dormit morte cōpassi qua nūq̄ dormiet: qui. cu. is. Cōminat vento z mari. de q̄ dr: Tu dñaris potestati maris: Vent⁹ z mare demones z psecutores sūt qbus dicit: tace: quādo compescit edicta iniquorū regum vt voluerit: quia non est hominis vt dirigat gressus suos. Tranquillitas magna: pax ecclesie post pressuras: siue theorica post actiuam vitam.

Dormiens. Discipulis nauigātib⁹ xp̄us obdormit: qz fidelib⁹ regni futuri quietē meditantib⁹: spūssancti secūdo flatu vel remigio ꝓprij conatus: mūdi fluct⁹ post terga iactantib⁹ subito christi passio aduenit: q̄ ascenuit ad magnū: sic synapis granū. z ps sntia ex dict̄ Ad attb. xiij. ca. excepto qđ hic subdit: a Et talib⁹ mul. para. lo. eis ver., put po. audi. qđ expo nit Theophil⁹ dicēs! Qm̄ turbe erāt indocte a cōsuet̄ noib⁹ instruit eas p similitudinē rerū sensibiliū q̄ erāt eis cognite. Sz hoc videt̄ ꝓtradicere ei qđ s. dixit christ⁹ aplis eodē ca. Vobis dictū est nosse mysteriū regni dei. illis aūt q̄ foris sūt in parabolis vt videntes videāt z nō videant. z Ad attb. xiij. In parabolis loquor eis: qz videntes nō vident z̄. Dicendū q̄ sacra scriptura hoc hz ꝓpriū q̄ sub lra habet plures sensus quoz aliqui sūt potentiores z alij magis latētes. z ideo in parabolis xp̄i turbe capiebāt sensum magis' patentē: non aūt latentē. sed de tali intellectu docebat xp̄us apl̄os ad partem. ideo subdit: b Seorsū aūt discipulis suis disserebat oīa. de turbis aūt p̄dictū ē vt videntes videāt z nō vsdeāt. i. capiāt sensum magis patētē: nō aūt latentē. c Et ait illis in illa die. Hic ꝓfiter describunt

le⁊parabim⁹ illud? Sicut granū sinapis qđ cū seminatū fuerit

ſ be. in corde credentis: vel in mundo ſ in timore.

i terra minus est oībus seminib⁹

que sunt i terra. Et cū natū fuerit

ſ primo parua ſ charitate

ascēdit in arboꝛē z fit maius om

ſ omnis caro fenum

nib⁹ oleribus: z facit magnos ra

ſ p̄dicatores ex ipsa p̄dicatiōe nascētes. ſ ramos misericordie z cōpassiōis † ſ ꝓtectiōe dei: de qua sub umbra illius quē desiderauerā sedi z̄c.

mos: ita vt possint sub† vmbra

ſ sancti.

ei⁹ auesceli hītare. Et tālib⁹ mīt⁹

ſ hec potū dedi vobis: nō escam

pabolis loq̄bat eis verbū ꝓut

poterāt audire. Sine parabola

ſ a turba

aūt nō loquebat eis. Seorsum

ſ spūalibus spūalia dignis intelligere ſ aperte

autē discipl⁹ suis disserebat om

† ſ appropinquante occasu veri solis.

nia. Et ait illis: i die illa† cuz sero

esset factū: transeamus contra.

Et dimittētes turbaz assumunt

eū ita vt erat i naui: z alie naues

† ſ psecutoꝛ vel demoniorum.

erāt cum illo Et facta est† procel

la magna vēti: z fluct⁹ mittebat

ſ ecclesiaz

in naui: ita vt impleretur nauis.

ſ corp⁹ cui diuinitas sicut caput inclinata recūbit.

Et erat ipe i pūppi super ceruical

ſ corꝓoraliter vt hō ſ be. ne diutius resurrectiōe dilata perirent omnia ſ discipuli turbati precan

dormiēs. Et excitant eū z dicūt

tes resurrectionem ſ quasi non est tibi cure

illi: Magister nō ad te pertinet

† ſ a morte: ꝑ mortē destruxit eū q̄ hēbat mortē ipiuz

q: pimus? † Et exurgēs cōmina

† ſ be. iudeoꝛ rabiē ꝑ resurrectiōez repssit: q̄ caput q̄ti ens clamauit: ſi filius dei ē descēdat nūc de cruce

ſ impāt vt deus ſ diabolo ſ persecutoribus

tus ē vēto: z dixit mari. † Tace

obmutesce. Et cessauit vētus: z

ſ ꝑ in eccl̄ia post pressuras: vel theorica post actiuā

fcā est tranqllitas magna: z ait il

ſ ideo timidi: qz necdū z̄c.

lis: Quid timidi estis? Necdū ha

betis fidē. Et timuer̄t timore ma

gno: z dicebant ad alterutrum.

ſ vere mirabilis

Quis putas ē iste: quia z vētus

z mare obediūt ei? C. V.

T venerunt trans fretū

e maris in regionem gera

senoꝛum. Et exeunte eo

de naui statī ōccurrit ei de monu

† be. gētes q̄ demōiacis, illuse doctrinis idola colūt.

mentis† homo in spū immundo

ſ qz gētes mortuis opibus. i. pcis delectantur

qui domiciliū habebat in monu

ſ be. perfidoꝝ corꝑa anime peccatis mortue sunt sepulchra ſ legibus diuinis quia nō erat dignus ſ vel deus vel homo.

mētis: z neq̄ cathenis iaz q̄q̄

poterat eū ligare qm̄ sepe compe

dibus z cathēis vinctus dirru

dēte puppim crucis vt somnū mortē caperet: fluct⁹ blasphemātiū demonia cis excitati ꝓcellis assurgunt: quibus tamē nō turbatur eius patientia: sed discipuli turbant̄ trepidant: periclitant̄.

Mora. Cū signo crucis imbuti: mūdū relinq̄re disponim⁹: nauē cū iesu conscendim⁹: mare transire conamur. Sed q̄ nō dormitabit neq̄ dormiet custodiens israel: nobis nauigantib⁹ dormit: qz inter medios virtutū nisus. Vel demonū vel hoiuz prauorum vel nfarū cogitationū impetu fidei splendor obtenebrescit: spei celsitudo tabescit: amoris flāma refrigescit. Sed ad gubernatorē recurram⁹: illum sedulo excitem⁹: qui non seruit sed imperat vētis: qui omnia sedabit: qui portum salutis indulgebit.

Tace obmutesce. Nota: q̄ omnis creatura sentit imperium creatoris. Nō q̄ omnia animata: vt mentiūtur heretici: sed maiestate conditoris que nobis insensibilia: illi sunt sensibilia. matthe.8.c Luce.8.c.

Quid timidi. Beda. Quasi quid me presente timetis. Cui simile est q̄ post resurrectionem exprobrauit incredulitatē illoꝝ: z duritiaz cordis: quia his qui viderunt cum resurgere non crediderunt. Et ite: O stulti z tardi corde ad credendum: in omnibus que locuti sunt prophete. Nonne oportuit sic pati christum: z intrare in gloriam suam? Luce.8.c. matte.8.c. Luce.8.c.

Et timuerunt. Matheus. Pro ro homines mirati sunt dicētes: Qualis est hic z̄. Non ergo discipuli: sed alij qui in naui erant mirabantur: de eo dubitantes: cui mare z ventus obedirent. Vel etiam ipsi discipuli recte homines dicti: quia necdum nouerant potentiam saluatoris.

T venerunt. Berasenoꝝ. Beda. C. V.

e Berasa vbs insignis arabie trans iordanem iuncta monti galaad in tribu manasse: nō longe a stagno tyberiadis in quo porci precipitati sūt: significat gentes quas post resurrectionē suā dominus missis predicatoribus visitare dignat⁹ est. Unde bene gerasa siue gergesi: colonum eiciens: siue aduena appropinquās interp̄tat: qz gentiū ppl's colonum. s. diabolum a quo diu incolebat expulit: z qui erat longe factus est ꝓpe in sanguine christi.

Homo in spū. Ysi. Nō iste desperatissim⁹ est ppl's gētiū quē enumerat apl's. Elatus! supb⁹! imūdus: sanguinari⁹! ydolatra: ignominiosus! nec lege nature: nec dei: nec hūano timore ligat⁹. cui legio nomē est. i. decem milia q̄ cadūt a dextera p̄is que est xp̄s: huic grex porcoꝝ creditur: hi sine respectu misericordie simul in inferno p imperiū immature mortis suffocant. Ab his multi fugiunt qui pascebant eos. flagellato enim stulto: sapiens sapientior fit vel prudentior.

Et neq̄ cathenis. Be. Cathenis z cōpedib⁹ graues z dure leges gētiū signāt: qb⁹ pctā in re coꝝ publica cohibebāt. Rupt̄ cathenis (vt lucas scribe de lyra

miracula doctrine xp̄i cōfirmatiua. z p̄mo describit miraculū factū in mari. secūdo in terra. in p̄ncipio sequentis ca. sentētia p̄me partis patet ex his que dicta sunt Ad attb. viij. C. V.

d T venerūt trans fretū. Hic ꝓfiter describunt xp̄i miracula facta

e in terra ad doctrine sue cōfirmationē. z p̄mo describit demoniaci curatio. secūdo filie archisynagogi resuscitatio. ibi: Et cū ascendisset iesus in nauim. p̄ma in duas. qz p̄mo describit curatio demoniaci. secūdo devotio ipsi⁹ curati. ibi: Cui q̄ ascenderet. Expositio p̄me partis p3 ex dictis Ad attb. viij. paucis exceptis q̄ discurrent. e Occurrit ei de mo. ho. in spi. imūdo. i. obsessus a demone. Ad attb. viij. dicit q̄ erāt duo Ad quod dicendū q̄ ꝑm veritatē duo erāt demoniaci. vt dic Ad atthe⁹. ꝑ vn⁹ erat seuior altero in q̄ erat legio demonū. vt dicitur. l. z iste solus nominat hic a marco z alius tacetur. qz non erat ita famosus in malo.

Et semper

bit) subito agebatur a demonio in deserto: qz etiã transgressis ill legibus ad ea scelera cupiditate raptabantur que tam vulgarẽ excederent ꝓsuetudinez.

Torqueas tẽ. Be. Magnum tormentuz ei a lesione hominis cessare. t tanto dimittit grauius quanto possidet diutius.

Qd tibi nomẽ ẽ: Be. Non quasi nescius interrogat: sed vt confessa publica peste quã tolerauerat: virtus curãtis gratior apparcat. Sed etiam sacerdotes nostri tẽporis qui p exorcismũ demões eijciũt solẽt dicere: nõ aliter patientes posse curari nisi quantũ sape possunt omne qd a demõibus visu: auditu vl quolibet sensu corporis aut animi vigilãtes dormiẽtesue ptulerunt patenter ꝓsiteãtur.

Legio tẽ. Be. Significat populũ gentilem innumeris idolatrie cultibus mancipatũ. cui cõtra ẽ multitudinis cre. c. cor. vnum t alia vna. Unde bene in babylonis cõstructione linguaz vnitas p spiritũ supbie scissa in hierusalem p gratiam spiritussancti linguaz varietas est adunata: t illa cõfusio t hec pacis visio dicitur: qz electos in pluribus linguis t gentibus vna fides t pictas toto orbe pacificando cõfirmat. reprobos aut plures secte
E ẽz lingue dissociando cõfundunt.

matt. 8.d. Luce. 8.c. Mitte nos. Be. Lucas: Et rogabãt cũ ne imperaret illis vt in abissum irent. Sciebant ergo aliquãdo futurũ vt p aduentum eius mitterentur in abyssuz: nõ futura prediuinantes: sed prophetarum in se dicta recolentes. ideoqz gloriam christi quaz mirabantur: ad suã tendere timebant damnationem.

Luce. 8.c

In porcos. Beda ꝓporci significant homes immũdos qui vocis t rationis expertes in monte superbie pascuntur: t luxulentis actibus oblectantur: qbus per cultum idolorum possunt demones dominari. Nam nisi quis porci more vixerit: in eum dyabolus potestatez non accipit: nisi forte ad probandum. non autem ad perdendum.

Grex preci. Be. Qz iaz clarificata ecclesia t liberato populo gentiũ a demonum dominatione in abditis agunt sacrilegos ritus qui christo credere noluerunt cecca t profunda curiositate submersi.

Ad duo milia. Be. crubescat manicheus si de eadem substantia t ex eodem autore hominum bestiarumqz sunt anime: quoniam ob vnius hominis salutem duo. mi. porcorum suffocantur.

Qui aũt. Qz qdam primates impioz eꝝ xpiana legez fugiant: potentiam tamen eius stupendo t mirando per gentes predicant.

Nicolaus

a Et semp die ac nocte i monumẽtis. s. gẽtiliũ dãnatoz sup quoz alias demones iã habebãt ptãtẽ. t iõ habitabãt vbi corpa eoz erãt sepulta tanqz habituri potestatẽ sup ea post finale iudicium. b Et iterrogabat eũ qd tibi nomẽ est. iterrogauit aũt xps nõ qz ignoraret: sz vt multitudo demonũ in illo hoie habitãtiũ ex ꝓfessione eoz apperet. vñ subdit: c Legio mihi nomẽ est: qz multi sumꝰ. Legio aũt ꝓprie dr numerꝰ determinatꝰ armatoz in exercitu: t cõtinet sex milia ser cẽtos seraginta ser t inde dr legio i demonibus q militãt ꝛ nos. d Et deprecabat eũ. s. legio demonũ. e Ne se expelleret extra regionẽ. i. extra hoiuz habitationẽ. vñ t Luce. viij. dr in abyssuz. locꝰ eni iferni debet demonibꝰ. pmittunt tñ iter hoies hitare vsqz ad iudiciũ vt gliosio: sit electoz victoria in demonũ tentãtiũ superatione. f Cũqz ascenderet. Hic describit curati deuotio: qz gratus de bñficio sibi collato voluit sequi xpm. Ihs aũt: g Nõ admisit eũ. i. nõ recepit euz ad apostolatũ vel discipulatũ ꝓpter honorẽ pcedentis passionis. Ire ne aserib erẽt demoni q iste faceret si ẽt discipulus xpi. Ex hoc loco accipit qz de-

pisset cathenas t cõpedes cõminuisset: t nemo poterat eum do-
f ꝓsperis f aduersis f in fedua-
mare. Et semp die ac nocte i mo-
te operũ f fastubus fugbie f be. p verba durissime
numẽtis t in montibus erat cla-
infidelitatis f be. idolis † f qñ arreptisẽtibus seipsos furibundi concidebant
más t concidens se † lapidibus. Videns autem iesum a longe cucurrit t adorauit eũ. Et clamãs
f be. quasi nihil cõe nobis f hoc cõtra iudeos q dicunt: in beelzebub eijcit demonia
voce magna dixit: † Quid mihi
† f hoc contra arrium qui negat filium dei
f credunt t contremiscunt filium dei f vel summi
t tibi iesu † fili dei altissimi? Adiuro te per deũ ne me torqueas. Bi-
cebat enim illi. Exi spũs immunde ab hõine: Et iterrõgabat eũ.
Quod tibi nomẽ est? Et dicit ei:
Legio mihi nomen est: qz multi
sumus. Et deprecabat euz mult-
f sz mitteret in gregẽ porcoz t hoc efferat enim ꝛc.
tũ nẽ se expellerct extra regiões.
Erat autẽ ibi circa montem grex
porcoz magnus pascẽs i agris.
Et deprecabant eum spũs dicentes: Mitte nos i porcos: vt i eos
f vt porcoz pditio hoibus esset salutis occasio. pastores eni videtes statim nũciauerũt ciuitati.
introeamus. Ei concessit eis sta-
† accepta ptãte a deo aliter eni nec peccoib⁹ nocerẽt
tim iesus. † Et exeuntes spũs immũdi introierunt i porcos: t magno impetu grex precipitatus est in mare ad duo milia: t suffocati sunt in mari. Qui autez pascebant eos fugerũt t nunciauerũt in ciuitatem t i agros. Et egressi

sunt videre quid eẽt facti. Et veniunt ad iesum: t vident illum qui a demonio vexabatur sedentem vestitũ t sane mẽtis: t timuerunt t narrauerũt illis qui viderant qualiter factum esset ei qui demoniũ habuerat: t de porcis.

f conscij fragilitatis sue adhuc infirmi pondus sapientie eius sustinere non poterant
Et rogare ceperunt eum vt discederet de finib⁹ eorũ. Cũqz ascenderet nauẽ cepit illum deprecari qui a demonio vexat⁹ fuerat vt
f dissolui t esse cum christo multo melius est
† f qz manere in carne ꝓpter alios necessarium est.
esset cuz illo: † t nõ admisit eum sed ait illi: Vade i domũ tuã ad tuos t nũcia illis q̃nta tibi fecerit dñs t misertus sit tui. Et ãbyt t cepit predicare in decapoli quãta sibi fecisset iesus t oẽs mirabant.
Et cũm ascendisset iesus in nauiz rursus trans fretũ ꝓuenit turba multa ad eũ: t erat circa mare: t
f moyses legislator
vẽit qdã de archisynagogis no-
f be. humiliat se
mine iayrus. Et vidẽs eũ pcidit
f caput xpi deus: pedes incarnatio ẽ f incarnationes
ad pedes ei⁹: t deprecabat euz di-
f plebs iudaica f in desperatione f in canem.
cẽs: Qm filia mea i extremis est:
f misericordie
veni i pone manũ tuã sup eã vt
f a vitijs f in virtutibus
salua sit t viuat. Et abyt cũ illo: t sequebat eũ turba multa: t cõ-
f emorroissa
primebãt eũ. Et mulier que erat

Et vidẽt illum. Be. Lucas scdentẽ ad pedes ei⁹. qõ figũt eos q a pcis correcti sunt fixa mẽtis intẽtione vestigia saluatoris q̃ sequantur intueri.

Uestitũ. Virtutũ studio. qõ vesana mẽte pdiderat. Uñ filiꝰ pdigus ad pcz rediẽs: mox stola ꝓma cũ ãnulo induit: qz qsqs vero corde penituerit põt donãte xpo gra pstina iustitie opa de qbus occiderat cũ ãnulo iuiolate fidei recuperare:

Et timu. Multi cni antiqua suauitate delectati honorare se sed pati nolle xpianã legẽ dicũt: qz cã implere nõ possũt admirantes tñ fidelẽ pplm a pstia ꝓuersatione sanatum.

Et rogare ce. R. Et peir⁹. Exi a me dñe: qz ho pctõr sũ tẽ. Me tangant archã dei: vt Osa.

Uade. Be. Sic qsqz post resurrectionẽ pcoz i ꝓsciam bonã redeat t propter alioz salutẽ euangelio seruiat: vt post cũ xpo gescat. nedum prepropere uult iã cẽ cũ xpo: negligat pdicatõis mysteriũ fraterne redẽptõi acco modatũ. Luce. 8 h

Hiero. Nõ sanat⁹ mittit in domũ suã. id ẽ in spirituale legis observãtiã. t pdicat in decapoli. i. observat decalogũ dñi a romão nũc regno ꝓuertunt iudei. id ẽ: sunt de ecclesia. q etiã in lra tñ pẽdẽt decalogi. qz moralia ad lraz obseruãda sunt. e Matt. 9.c. Luce. 8.f.

Be. Matheus duos. Marcz t lucas vnũ a demone curatũ dicũt: qz vnus coz clarioris nominis t famosioris. t iõ curatio eius est famosior. Allegs. Duo gẽtes significãt de duobus filijs noe Luz enim noe tres filios genuerit: vnus assumptus est in possessionẽ dei: duo idolis dediti.

Et venit quidã Hiero. Ꝓost h Jayrꝰ archisynagogus venit: qz cũ intrauerit ple. gẽ. tũc o. is. s. fi. Jayrus illuminãs vel illuminatus id ẽ: iudaicꝰ populꝰ vmbra lfe deposita spũ illustratus t illuminatus. ꝓcidẽs ad pedes. i. ad scarnationem iesu se humilians. rogat pro filia q sibi viuit alios viuere facit. Abrahã t moyses t samuel rogant p plebe mortua. t segtur iesus pces coz. Be. Jayrus illuminans vl illuminatꝰ qz ꝓbis vite pplz illũinauit. t vt h posset a spũsco illuminatꝰ ẽ. matte. 9.c. Luce. 8.f.

Qz filia. Be. Lucas: qz filia vnica erat illi fere ãnoz. xij. t h moriebat. Filia archisynagogi ẽ synagoga sola legali istitutõe ꝓposita. ãjvnica moysi nata. Dec. xij. ãno. i. tpe pubtat⁹ appropiãnte mõiebat: qz nobilr a ppbis educata postq̃ ad itelligibiles ãnos puẽit. t spũ alẽ do sobolẽ gnãre dbuit. sbito errorꝰ lãguoz ꝓsternata: spũales vias despabilr obmisit. Et cõpr mebãt cũ. Dñs ad puellã sanãdã vadit: a turba ꝓmit. qz iudeis salutẽ mõita pbẽs qb⁹ egrã coz ꝓsciaz erigẽt noxia carnalitũ pploz ꝓsuetudie guat⁹ẽ.

de lyra

moniaci t furiosi post curationẽ nõ pmouent in ecclia dei. h Et abijt t cepit pdicare in decapoli. nomẽ est regiõis: t dr a deca qd est decez t polis qd est ciuitas. i Et cũ ascẽdisset ibs in nauiz. Hic ꝓfir describit resuscitatio filie archisynagogi. t ꝓmo describit huiꝰ facti inchoatio. secũdo interponit mulieris sanguisflue curatio ibi: Et mulier que erat in ꝓfluuio sanguinis. tertio describit pdicti facti cõsũmatio. ibi: Adhuc eo loquẽte: snia istarũ triũ partiũ pz ex his que dicta sũt Matb. ix. exceptis aliqb⁹ q exponent. Qtũ ad ꝓmã partẽ dr hic: k Deprecabat cũ mul. di. qñ fi. mea in extre. est. Matb. ix. dr q archisynagogus dixit xpo: filia mea modo defuncta est. Ad qd dicẽdũ q cuãgeliste repetẽdo dicta alicuiꝰ vel aliquoruz aliqñ repetũt eadẽ verba: aliqñ ꝛo sniaz p alia verba. filia aũt archisynagogi laborabat i extremis: sm q dicit hic marcus. verũtñ erat ita ꝓpinqua morti q reputabat mortua. vñ etiã sm cõmunẽ modũ loquendi de aliquo q sic ẽ morti ꝓpinquꝰ dr q mortuꝰ est: qz qd modicũ distat ãsi nihil reputatur: t hoc modo loquendi vsus est matthe⁹. Circa secundaz partem dicit:

Et fuerat

Et mulier ⁊c. ¶ Dergente domino ad filiaz archisynagogi: morbosa mulier annis.xij. percipit sanitatē. ⁊ post filia sanata est: ⁊ suscitata est: quia sic dispensata est salus humani generis: vt primo aliqui ex isrl. deinde plenitudo gentium: ⁊ sic omnis israel saluus fieret.

Be. Notandū q puella duodenis ⁊ mulier.xij. annis sanguine fluxit

Jd ē: quādo hec nata fuit illa infirmari cepit. Una enim pene eadēq; seculi etati ⁊ synagoga in pfiarchis nasci ⁊ gentes ceperunt idolatria fedari.

Be. Mulier sanguinaria a domio curata ecclesia est de gētibus i genti carnalitū delectationuz fluxu polluta. ⁊ iā a cetu fidelium segregata. Hec dum xp̄s iudea sanare dissernere: iā paratā altiusq; pmissam salutem spe certa preuenit.

¶ Dedicis. Be. Falsis tycologis: phylosophis legū secularium doctoribus. qui se vtilia viuendi precepta dare promittebāt. demōes quoq; q̄si hoibus ꝓsulēdo se p deo colēdos ingerebāt. q bus audiendis quāto magis naturalis idustrie vires erpendebāt: tātomin⁹ sanari poterant Sed cuz audissent populū iudeoz egrotasse. ⁊ verū medicū de celo venisse: cepunt lāguoris sui ⁊ spare ⁊ inq̄rere remedium.

Tenit in turba retro. Be. Si qs mihi ministrat me sequat. Et alibi: ¶ Dost dñz deū ambulabis. Vel q: deū p̄sitem in carne nō vidit. ſz post ad fidei agnitiōis gratiaz puenit. ⁊ tactu. id est. participatiōe sacramētoz ei⁹ meruit sanari a penis.

matte. 9. c. Luce. 7. c.

in ꝓfluuio sanguinis ānis.xij. ⁊ fuerat multa ppessa a cōplurib⁹ ſ naturalē industriam medicis ⁊ erogauerat oia sua nec quicq̄ ꝓfecerat: sed magis deterius habebat: cum audisset de ſ per fidem iesu venit in turba retro ⁊ tetigit vestimentū eius. Dicebat enim: q: si vel vestimentū eius tetigero salua ero. Et confestiz siccatus est ſ radix immunde cogitationis fons sanguinis eius: ⁊ sensit corpore q̄ sanata eēt a plaga. Et stātim iesus in semetipso cognoscēs virtutē que exierat de illo ꝓuer- ſ ſ be. interrogat vt salus quā mulieri dederat declarata ⁊ agnita fidei virtute multis proficiat sus ad turbā ait: ſ Quis tetigit ve stimēta mea? Et dicebāt ei discipuli sui. Vides turbā ꝓmitez ſ in ordinatos ſ heresibus: prauis moribus ſ ſ be. oculi do. sup ius. ⁊ a. e. in pre. e. isle pauper clamauit ⁊ dñs exaudiuit eum te: ⁊ dicis: q̄s me tetigit? ſ Et circūspiciebat videre eā q̄ hoc fecerat. ¶ Mulier āt timēs ⁊ tremēs sciēs q̄ fcm̄ esset i se vēit ⁊ ꝓcidit ante eū ⁊ dixit ei oēz vitatē. Ille āt ſ ideo q: fidelis † ſ ſ be. non dicit faciet in eo eniz q̄ credidit iam salua facta est dixit ei. Filia: fides tua te saluā † fe ſ be. pseuerādo in eadē fide q eni pseuerauerit ⁊c. cit: vade i pace ⁊ esto sana a plaga tua. Adhuc eo loquēte venerūt nūcij ad archisynagogū dicētes: q: filia tua mortua ē. Quid vltra verā magistrū? Jesus aūt auditoꝝ bo q̄ dicebat ait archisynagogo: Noli timere: tantum mō crede. Et nō admisit q̄nq̄z seq se: nisi petrū ⁊ iacobū ⁊ ioannē frēm iacobi: ⁊ vēiunt i domū archisynagogi: ⁊ videt tumultuz: ⁊ flentes ⁊ vlulātes multum: ⁊ ingressus ait illis: Quid turbamini ⁊ ploratis? Puella non est mortua sed dormit. Et irridebāt ſ irrisoribus eū. Jpse vo ciectis oibus assumit ſ qui miraculum venerentur patrem ⁊ matrē puelle ⁊ q secum erāt ⁊ ingrediunt vbi puella erat ſ be. prius mūdat manus iudeorum que sanguine plene sunt: aliter puella non resurgeret iacēs: ⁊ tenens manuz puelle ait ſ be. i. puella surge illi: Thabita cumi: quod est interpretatum: puella tibi dico surge. ſ be. a vitijs Et ꝓtestim surrexit puella: ⁊ ambulabat. Erat āt annoz duodeciz. Et obstupuerūt stupore magno. Et p̄cepit ill' vehemēt vt nemi ſ be. in bonis operibus

Quia filia tua. Be. Adulti. n. hodie statū synagoge videtes. restaurari posse nō credūt: ⁊ p restauratiōe ei⁹ supplicādū ē nō estimāt. Sz q̄ hoibus ē impossibile: deo ē possile. vñ segt: ibi āt ⁊c.

Archisynagogo. Archisinagogus cetus ē doctoꝝ legis. de qb⁹. supca. mo. s. scri. ⁊ pha. Qui si credē nolucrit ēt sbiecta eis synagoga salua erit.

Et non admisit. Be. blasphemis ⁊ irrisoribus nō sunt reuelanda mysteria: sed fidelibus q honorent. Unde alibi. iustificata. est sa. fi. s.

Flentes ⁊ vlulātes. Be. Lctent oēs q̄ spant in dño: ⁊ i eternū exultabūt ⁊ ha. in e. Hāc leticiam merito infidelitatis synagoga amisit: ⁊ iō inter flētes ⁊ vlulātes mortua iacet. Sz iesus eā fundit⁹ interire nō patitur. vñ sequitur: Et ingressus ⁊c. matte. 9. c.

Non est mortua. Ad ihm cui⁹ depositione ⁊ aīa receptavixit. ⁊ caro suscitāda quiescit. Hinc mos ē xp̄ianis vt mortui q resurrecturi nō dubitātur dormientes vocentur. vñ: Nolum⁹ vos ignorare fratres de dor. matte. 9. c.

Be. Cū aīa q̄ peccauerit moriat: ea in quam dñs advitā eternā p̄uidet nobis qdē mortua fuisse sed ei obdormisse non incongrue dici potest.

Ejectis omnibus. Be. Adoz. Turba ejicit vt puella suscitet. q: nisi secularū curaz multitudo a corde ejciat: aīa q̄ itus tacet mortua nō suscitat. Dñi. n. se pduersas cogitatiōes spargit: ad considerationē sui sese nullatenus colligit.

Thabita cumi Jn syro ꝓmōe quē euāgelista pōit nō pl⁹ ē q̄ puella surge. Sed forte ad vim dñice iussiōis exprimēdā hoc addidit: tibi dico surge. ⁊ magis sensum loquētis q̄ verba intimare curauit. Sic sepe apostoli ⁊ euāgeliste cū aliqd testimoniū assumūt: magis sensum q̄ verba ponunt.

Hiero. Ad puellā dī thabita cumi. i. puella surge. Archisynagogo dī. filia tua mortua ē. Jhs: nō ē mortua: sz dormit. vtrūq; ē mortua vobis: sz mihi dormit. Annoz. xij. erat puella. ⁊ ānis.xij. mulier ppessa. pcā icredētiū apparēt i initio fidei credētiū vñ dī. Credidit abra. dō ⁊ repu. ē ei ad iu.

Be. Adoralr. Q̄ xp̄s tres mortuos suscitauit: tria gnā aīaz significat. ¶ Puellā suscitat adhuc i domo clausā. i. aīaz ꝓsensuz tm̄ nō actū dlectatōi male pbētē. Juuenē suscitat iā extra portā delatū. i. pcōrē q ꝓsēsū iā pduxit ad actū. Suscitat laçarū iā fetētē. ⁊ lōga ꝓsuetudie peccādi aīaz male olētē: ⁊ alios fama corūpētē. ¶ Puellā paucis allogt: q: cā facile resuscitat quā ⁊ mōtuā negat ⁊ aīaz sibi cito resuscitari dmōstrat. Juuenē plib⁹ corroborat cū dicit tibi dico surge: q: tales aīe aliqñ difficili⁹ reuiuiscūt. Ad monumētū laçari frēit: turbat: lacrimat: magna voce clamat. Lazare: vēi foras. Sīr lōga

de lyra

ent crederēt ipsū posse iā sanare: ñ tm̄ a mortuis suscitare. ex q̄ pz q̄ coz fides erat iprecta. f Et nō ad. quēq; se seq ⁊c. ofidēs q̄ i opib⁹ miraculoz nō dz faciēs q̄rere ostētationē: i ꝑ dās exēplū ei⁹ discipulis q erāt facturi miracula. verūtm̄ q: i opib⁹ miraculosis mānifestat dei glia. iō aliqñ faciebat miracula valde publice: sicut pz i laçari suscitatiōe: ⁊ ceci nati illuminatiōe: ostēdens exēplū discipulis vt i talib⁹ q̄rerēt dei gliaz tm̄ ⁊ nō ꝓpriaz. g Thabitha cumi. due sūt dictiones hebraice q̄rū ꝓma ē nomē. ⁊ secūda ꝓbū vt pz p interpretationē. Sciēdū aūt q̄ thabitha nō est nomē cōmune sz est ꝓpriuz nomē illi⁹ puelle que fuit suscitata: ⁊ hoc pz p simile Act. ix. vbi dicit: Jn ioppe aūt fuit quedā discipula nole thabitha. ⁊ ideo marcus ꝓ nole ꝓprio posuit cōmune interpretādo. s. puella. Sciēdū etiā q̄ illud qd ibi interponitur. s. tibi dico: nō ē de significato sermonis hebraici hic positi: ꝑ additū fuit ab euāgelista ad maiorē expressionē q̄ ad verbū xp̄i illa puella suscitabat. h Et p̄cepit illis vehemēter vt nemo illud sciret. cā iaz est expressa: p hoc volēs dare exēplū alijs vt nō quererēt ostētationē in operib⁹ miraculosis.

Et iussit

ꝓsuetudine peccādi ꝑssus: vt ⁊ Ihs cū labore suscitaꝫ. Notādū q̄ꝫ ꝙ publica noxa publico eget remedio. Culpa autē ⁊ secreta possunt deleri penitentia cui ⁊ secreta. Puella in domo iacens paucis arbitris surgit. ⁊ eis ꝑcipitur vt nemini dicant. Juuenis extra portam turba multa comitante ⁊ videte Lazarus de monumēto vocatus intantū innotuit: vt ꝓpter hoc turbe cuz palmis dño occurrerēt: ⁊ multi abierunt ex iudeis: ⁊ crediderunt in iesum.

Quartum mortuū annū
Al mar.13.g. Luce.4.c. ciante discipulo audiuit: sed q̄ viui qui ꝓ eo pre carētur defuerūt: dimitte inquit mortuos sepelire mortuos suos. C. VI.

Unde huic hec ⁊c. Mira cecitas. In factis Joan.4.f. ⁊ dictis xp̄m cognoscere possunt. ob solaz generis noticiam contemnunt.

Faber. Be. Qui operatur igni ⁊ spiritu. Ihs ipse baptiçabit vos i igne ⁊ spiritu. Faber est qui fabricatus ē auroꝛā ⁊ solē.

Nicolaus

a Et iussit dare illi mā ducare. ad ꝓbationē vere resurrectiōis: sic ⁊ xp̄s ꝑ resurrectionē suā māducauit cū aplis. vt h̄f. Luce. xxiiij. ad maiorē euidētiā eoꝛ que dicta sunt hic ⁊ alibi de miraculis xp̄i: querit vtruz xp̄s fecerit miracula sola diuina virtute. ⁊ arguit primo ꝙ sic: Dicit. n. Leo papa in epla ad flauianū. Cū in xp̄o sint due nature. vna eaꝛ ē. s. diuina q̄ fulget miraculis. altera. s. humana q̄ succūbit iniurijs. ergo sic se hēt humana nā ad succūbendū iniurijs: sic se hēt diuina ad agēdū in opib⁹ miraculosis. ⁊ sola nā humana iniurijs succūbit. q̄ talia pati repugnat deitati. ergo sola natura diuina agit in opibus miraculosis. Et confirmaꝫ auctoritate ps. cxxv. Qui facit mirabilia magna solus. ḡ sola diuinitas ē principiū agēdi miraculū. Itē opa miraculosa excedūt totā virtutē nature create. nā aūt humana in xp̄o creata ē. ḡ vt vf in nullo attingit opa miraculosa: Cōtra q̄ xp̄s ꝑ tactū corporis sanabat miraculose. vt dictū est de muliere patiēte fluxuz sanguinis. ⁊ .i. vj. ca. Quotquot autem tangebant cū salui fiebāt. si ergo talis tactus nihil ageret in sanatiōe p̄dicta: frustra adhiberet. qđ nō cōuenit ipsi xp̄o. s. aliqd frustra agere. ergo ille tractus aliqd faciebat. ⁊ certuz est q̄ ptinebat ad humanitatē. ergo ⁊c. Respōsio. in hac questione sic est ꝓcedēdum. q̄ primo videndū est qualiter viri sancti vini vel defuncti quoꝝ miracula scripta sunt in illis operati fuerunt. secūdo qualiter xp̄s inq̄tum homo operatus fuerit. Circa primū aliqd est certū. videlz q̄ miracula nō possunt fieri aliqua virtute tanq̄ principaliter agēte nisi virtute diuina. q̄ sicut dictū est: opatio miraculosa excedit totam facultatē virtutis create. similiter certū est q̄ sancti viri ad miracula possūt opari meritorie. q̄ frequēter exptum est miracula facta fuisse a deo ad preces sanctoꝝ. Sed dubium est vtrū viri sancti in miraculis aliqñ opati sunt p aliquā virtutē in eis existentē. nō q̄ illa sit principalis ratio agendi sed tm̄ instrumētalis: vt sic deus tanq̄ principaliter agēs fecerit miracula p sanctos tanq̄ p quedā instrumenta. Et hanc questionē relinqt aug⁹. xxij. li. de ciuitate dei insolutā. vbi enarratis multis miraculis martyꝝ dicit sic: Siue enim deus per seipsum miro modo quo res temporales opatur eternus: siue p suos ministres ista faciat: ⁊ eadē ipsa que per ministros facit: siue quedā faciat etiā per martyrum spiritus: siue p homes adhuc in corpore constitutos: siue deus ista p angelos qbus inuisibiliter immutabiliter incorporaliter imperat operetur. vt que per martyres fieri dicunt eis orātibus tm̄ ⁊ impetrantibus. non etiam opantibus fiant siue alia istis. siue alia illis modis. qui nullo modo cōprehendi a mortalibus possunt. ci tamē attestaꝫ fides hec in qua carnis in eternum resurrectio predicaꝫ. Beatus tamē Bregꝰ hanc questionē determinare videt. ij. li. dialogoꝝ: vbi dicit sic: Qui deuota mēte deo adherēt cū rex necessitas exposcit exhibere signa modo vtroq̄ solēt vt mira queq̄ aliquādo ex p̄ce faciāt. aliqñ ex potestate cōcessa illis a deo. ⁊ hoc probat cōsequenter ratiōe ⁊ exemplo. Ratio aūt talis est. Cui cōceditur illud qđ est maius non est mirū si aliquādo ꝓcedatur qđ est minus. sed maior est potestas filios dei fieri etiā per adoptionē. cum hoc solū sanctis concedaꝫ q̄ miracula opari qđ etiā aliquādo malis cōcedit. vt habet Matḥ. vij. ca. sed ꝑ mus conceditur hoibus scis. sm ꝙ dicit Joḥ. j. Quotquot aūt recepunt eū dedit eis potestatē filios dei fieri. Itē ꝓbat hoc exēplo q̄ petrus suscitauit thabitham orando. vt habet Act̄. ix. ca. ananiā ꝙ ⁊ saphiraz morti tradidit subito absq̄ ordine. sed solum culpā eoꝝ increpādo Act̄. v. ⁊ sic videtur illud factū fecisse ex aliqua potestate sibi cōcessa a deo tāq̄ instrumētum diuine iusticie. Itē ad hoc videtur facere q̄ gratia dei diuiditur p gratiā gratis datā ⁊ p gr̄am gratum facientē. ⁊ lz aliquando ab aliquibus dictū fuerit q̄ grā gratū faciens nihil ponit in aīa. tñ de gratia gratis data ab hoibus cōcedit q̄ aliquid ponit in aīa. ⁊ hoc patet manifeste de gratijs gratis datis q̄ vocantur sermo sapientie ⁊ sermo scientie. j. Cor. xij. quia significāt quasdā eminentes cognitōes diuinoꝝ ⁊ humanoꝝ q̄ ponūt aliquid in aīa. similiter fides. ꝓphetia. genera linguarū: ⁊ interpretatio sermonū: ⁊ cadem rōne videt q̄ gr̄a sanitatū ⁊ opatio virtutū. i. miraculoꝝ que ponunt gr̄e

mo id sciret. Et iussit dari illi mā ducare. C. VI.

T Egressus inde abijt
c f nazaret vbi natus fuit
in patriam suam. Et sequebātur eum discipuli
f male sabbatū celebrātq̄ vacat a bonis operibus.
sui. Et facto sabbato cepit i synagoga docere: ⁊ multi audientes admirabant in doctrina ei⁹ dicētes: Unde huic hec oia? Et que
f doctrina
est sapientia que data est illi: vir
f be. sanitates f miracula
tutes tales que per man⁹ eius effi
ciuntur? Nonne hic ē faber filiꝰ
f cognatus
marie: frater iacobi ⁊ ioseph ⁊ iude ⁊ simonis? Nonne ⁊ sorores eius hic nobiscuz sunt? Et scādalizabant in illo. Et dicebat eis ie
f hac de causa f ergo
f prophetā suscitabit vobis deus
sus: q̄ nō est ꝓpheta sine honore nisi in patria sua ⁊ in cognatione sua: ⁊ in domo sua: ⁊ nō poterat ibi virtutez vllam facere nisi paucos infirmos impositis manibus curauit: ⁊ mirabaꝫ ꝓpter incredulitatem eoꝝ. Et circuibat

Mlero. Filiꝰ fabri vocatur. ⁊ hoc mysticum. s. fabri qui fabricatus est auroꝛā ⁊ solē. ecclesiā primā ⁊ sequētē i quaꝝ figura mlier ⁊ puella sanandē

Non est propheta ⁊c? Prope naturale est ciues ciuibꝰ inuidere: q̄ nō opa sed infantiā quā videre recordant.

Jsido. Comitatur sepe vilitas origīem. Ut quis est filius: ysai: Sed humilia dominus respicit: ⁊ alta a longe cognoscit.

Et nō poterat. Ne ciues incredulos peius cōdemnaret. faciēs multas mar.14.g Luce.4.d Joan.6.c. ꝝtutes. Vel q̄ in patria despicit: paucas: ibi ꝝtutes fecit ⁊ signa: ne penitꝰ excusabiles sint. Ad aiora quotidie igētibꝰ signa faciē nō taz in corpoꝝ sanatione q̄z animarum. mar. 13. g. Luce. 4. d. Joan. 4. f.

Et mirabatur. Be. Non quasi de improuiso: sed quasi mirandum ostendit: quia nec prophetis credunt. nec ipsi quez presentem cernunt.

De lyra

gratis date. dicāt aliquā virtutē in aīa existentez. Dicunt tamen aliqui ꝙ ista virtus opantis miracula non est aliqua virtus māsiua p modū habitus. sed per modū passionis transeuntis. sicut ⁊ ꝓphetia. ꝓpter quod tales nō possunt facere miracula quotienscūq̄ volunt nec ꝓphetare. Sed quicqd sit de cōclusione. rō tñ nō valet. q̄ sicut dictū est talis virtus opandi miracula nō est principalis. sed tm̄ instrumētalis. instrumētū autem opari non pōt q̄ quis sit perfectū p formā suam nisi moueaf actualiter p manū artificis sicut patet ꝙ securis nō pōt secare nisi p manū artificis moueaf. ⁊ ideo dato q̄ talis virtus sit mansiua nō pōt tamē opari ad miracula absq̄ motione diuine virtutis principaliter agentis. si tñ talis virtus sit māsiua vel p modū passionis transeuntis solū. sicut est motio instrumēti cum mouef ab agēte principali. nihil dico mō. Itē ad cōclusionē inducit illud qđ a sanctis ⁊ doctoribus catholicis dr̄ de sacramētis nouē legis. videlz q̄ efficiūt qđ figurāt ita q̄ tanq̄ quedā instrumenta diuine misericordie agunt ad inductionem gratie ipsam instrumētaliter attingēdo. vel saltē aliquā dispositionē ad ipsam: vt caracterē vel aliqd simile corresp̄dens in sacramentis que nō imprimūt caracterē ita q̄ in sacramētis est aliqua virtus ad efficiendū mō predicto. ⁊ tamē sacramēta cōsistunt in qbusdam rebus sensibilibus: ⁊ ideo multo fortius videf q̄ in aīabus sanctoꝝ virorꝝ defunctoꝝ vel viuentiuz possit poni aliqua virtus diuinitus eis cōcessa in opibus miraculosis p modū predictuz. Ex dictis pz quid dicendū sit de humanitate xp̄i que est organū seu instrumentū cōiunctū ipsius deitatis. sicut manus est instrumētū artificis. Homines aūt alij q̄tūcūq̄ sancti nō sunt sic coniuncti. ⁊ ideo sunt quasi quedā instrumenta deitatis separata ⁊ adhuc plus separata sunt ecclesie sacramenta. instrumentū aūt coniunctū magis participat efficaciaz agentis principalis q̄z separatū: ⁊ iō talis virtus operādi miracula efficacior inuenit in humānitate xp̄i q̄ in quibuscūq̄ alijs. His dictis pōt respōderi ad argumēta. Ad primū dicēdū q̄ simile tenet q̄ tū ad hoc q̄ sicut humanitas in xp̄o fuit ratio patiendi. sic deitas est ratio ⁊ principium faciēdi miracula principaliter. nō tñ tenet q̄ tū ad secundū. q̄ nō repugnat humanitati xp̄i operari ad miracula p modū instrumēti. repugnat aūt deitati qualitercūq̄ pati. Verūtñ rōne idētitatis suppositi idiomata ꝓmunicant. q̄ sicut hec est vera: deus passus est. ita hec est vera demonstrato xp̄o: iste puer creauit stellas. Ad illud qđ inducit de psal. dicendū q̄ li solus non excludit humanitatē tanq̄ instrumētaliter agentē. sed tāq̄ principaliter. ⁊ sic intelligendū est respectu aliorꝝ sanctorꝝ q̄ solus deus facit miracula. s. tanq̄ principale agēs. Ad secundū dicenduz q̄ instrumentuz in virtute principalis agentis bene attingit ad aliqd qđ excedit facultatē ꝓpriā cōcinentem ei fm se sicut calor naturalis in virtute aie generat carnez. vt habetur. ij. de aīa. Argumenta autem in contrariū concludunt tm̄ q̄ humanitas xp̄i agebat ad miracula sic agēs instrumētale ⁊ secūdariū. qđ ꝓcedit. C. VI.

b T facto sabbato. Ps ostq̄ descriptus est fer. vor ꝑdicationis in xp̄o.

c hic ꝓsequenter describit liuor emulatiōis cōtra ipsum ꝓpter doctrinā ⁊ miracula ipsius. ⁊ pz sententia ex dictis Matḥ. xiij. exceptis q̄ sequūf: c Nōne hic est faber ⁊c. in Matheo dicit fabri filius. credebāt eni isti q̄ esset eiusdē artis cū pre suo putatiuo ioseph q dr̄ fuisse faber ligniarius. Et ꝓbabile videf q̄ xp̄s eādez artez exercuit. q̄ nō fuit occupatꝰ in doctrina ⁊ miraculis vsq̄ ad tricesimū etatis annū. nec añ fuit intentus studio fz q̄ dr̄ Joḥ. vij. quō hic litteras scit cū nō didicerit. nec ē vīsimile q̄ tāto tpe fuerit otiosus. magis aūt vīsimile ē q̄ fuerit occupatꝰ i arte pris sui putatiui q̄z i alia. ⁊ B vf p vbū istoꝝ q̄ erāt de nazareth. q̄ modū suū viuēdi cognoscebāt ⁊ fabꝝ eū vocabāt. d Et nō poterat ibi virtutē vllā facere. Istud nō posse: nō referf ad potentiā eiꝰ absolutā. sz cōgruitatis ⁊ decentie q̄ nō erat ꝙgruū q̄ ibi faceret mlta miracula. cuiꝰ cā subdit cū dr̄. e Et mirabaf ꝓpter incredulitatē coꝝ. fides. n. credentiū est meritoria de congruo q̄ eis fiāt miracula sic pz ca. ꝓcēti de mulīre sanguiflua cui dcm̄ ē a xp̄o: Fides tua saluā te fecit: ⁊ i mltis alijs locis i euāgelio simile habet.

Et cōuocauit.xii. Hiero. Mittunt.xij.apli: ⁊ dat eis ptās p̄cepta docēdi vt cōmittēt verbū sil ⁊ factū: ⁊ cū p̄missis inuisibilib⁹ virtutes mi sceant: ⁊ sic cū vngūt egros oleo infirmitatē fidei virtute corroborant.

Et dabat illis po. Benign⁹ dñs ⁊ magister nō inuidet discipulis ⁊ seruis potestatē suā. Sed ipse potestate sua agit: illi sua infirmitate si quid agunt ⁊ dñi virtutē ꝓfitē tur dicentes: in ihesu nomine surge ⁊ ambula.

mat.10.a. Luce.9.a. Ne quid tol. Tāta sit ſ dño fiducia: vt nihil deesse certissime sciant ne dum sibi, puident tpalia: minus alijs prouideant eterna.

Be. Matthe⁹ ⁊ lucas memorāt dñm discipulis dixisse: vt nec virgam ferrent: marcus ne qd tolle rent nisi virgaz. Sed illi realiter virgaz accipiunt marcus per virgaz potestatē accipiēdi necessaria a subditis intelligit.

mat.10.b. Luce.10.a Calciatos sandalijs. Be. Ut pes neq; tectus sit neq; nudus ad terraz id est nec euangeliuz occultetur: nec terrenis cōmodis imitatur.

Ne induerentur duabus tunicis. Be. Dō est vt simpliciter ambulent non dupliciter.

Excutite pul. Be. Puluis excutit̄ de pedibus in testimoniū laboris sui q̄ ingressi sunt ciuitatē: q̄ p̄dicatio vsq; ad illos peruenerit. Vel q̄ nihil ab eis acceperit ad victū necessariū q̄ euangelium spreuerunt.

mat.10.a. Luce.10.a Et vngebant. Be. Jacobus dicit: Infirmatur quis in vobis: idu.p. ec. ⁊ o. sup c. vn. c. o. ⁊c. Unde p̄z ab aplis hunc morē esse traditū vt energumini ⁊ alij egroti vngantur oleo a pontifice consecrato.

matt.14.a Luce.10.a Et audiuit. Be. Lucas: Audiuit hero. tetrarcha oia q̄ fiebāt ab eo: ⁊ hesitabat eo q̄ dicebat a quibusdā q̄ ioānes resurrexit a mortuis: a quibusdaz vo q̄ helyas apparuit. Unde intelligenduz aut cōfirmatum eū ex aliorū verbis credēdo dixisse: aut adhuc hesitando: quem ego decollaui ⁊c.

credulitatē illoz. Et circūibat castella in circuitu docēs: Et ꝓuocauit duodecim: ⁊ cepit eos mittere
ſ charitate cōcordes
binos: ⁊ dabat illis ptātem spiritū immundoz: Et p̄cepit eis ne
ſ potestatem viuendi de euangelio.
quid tollerēt in via nisi† virgaz
ſ onus seculi ſ delicias
tm: nō peram: non panē: neq; in
ſ occultam sapientiam
cona es: sed calciatōs sandalijs: ne
ſ ne alia induti aliā in futuro referrent: nō q̄ vna tunica in locis gladialibus contenti esse demamus
⁊ ne indueren t̄ duab⁹ tunicis:
† ſ alienum est a predicatore per domos curitare: ⁊ hospitij iura mutare
Et dicebat eis: †Quācūq; domū itroieritis: illic manete donec exeatis inde: Et q̄cunq; nō receperint nec audierit vos: exeūtes inde excutite puluerē de pedibus ve
† ſ accepta ptāte ⁊ auditis p̄ceptis a dño
stris in testioniū illis. †Et exeūtes
ſ q̄ē prima via saluris
predicabāt vt penitentiā agerent ⁊ demonia multa ejciebāt: ⁊ vn
ſ sic
gebāt ōleo multos egros ⁊ sana
ſ quia signa fiebant ſ pelliceus
bantur. Et audiuit rex herodes:
ſ hiero. no est fas lucernam abscondi sub modio
manifestū enim factum est nomē
ſ xpi † ſ be. bñ sentit de resurrectiōe q̄. ſ. maioris potētie sunt sancti futuri post resurrectionem
eius ⁊ dicebat: Quia †ioannes baptista resurrexit a mortuis: ⁊ ꝓpterea virtutes opant̄ in illo. Alij aūt dicebant: quia helias ē. Alij vo dicebant: quia prophe
ſ esset ſ nō dñs ꝓphetarum
ta est quasi vnus ex prophetis.
† ſ be. hec pnūciatio vel affirmatiua vel dubitatiua.
Quo audito herodes ait: †Quē
† ſ hiero. nō per yroniā: exp̄ esse ꝓnunciat
ego decollaui ioannē: hic a mor

Quia ioānes bap. ⁊c. Be. Mira contra dominū inuidia iudeoruz

Nicolaus

g Et circuibat castella in circuitu docēs. q̄ sui doctrinā ei⁹ repulerant: ꝓueniēter ad alios docēdos trāsiuit ⁊ ita fecerunt apli. sm q̄ dr Act. xiij. ca. Vobis oportebat primū loqui. s. iudeis verbū dei: ⁊ q̄ repellitis illud ⁊ indignos vos iudicat̄ eterne vite: ecce ꝓuertimur ad gētes. sic enī p̄cepit nobis de⁹. b Et ꝓuocauit. xij. superi⁹. iij. ca. Descripta est collatio ptātis p̄dicādi feā aplis. Hic describit executio dicte ptātis. ⁊ p̄mo describit apostoloz missio ad p̄dicādū. secūdo eoz reuersio ad chr̄istū. ibi: Et ꝓueniētes apli ad ihesuz. Prima in duas. q̄ p̄mo describit dicta missio. secūdo ex b surgēs herodis opinio. ibi: Et audiuit rex herodes. Expositio p̄me partis p̄z ex dictis Matb. x. exceptis que sequunt: c Sz calciatos sandalijs. Matb. x. dr q̄ nō portarēt calciamēta. Ex q̄ p̄z q̄ sandalia nō dicunt calciamēta ꝓprie: q̄ illis poterāt vti apli: vt hic dr: d Et vngebant oleo multos egros. Ex hoc loco p̄z q̄ vnctio extrema q̄ est infirmoz fuit instituta a xp̄o. e Et audiuit rex herodes. Hic ꝓfir describit opinio herodis de ihesu: ⁊ diuidit̄ in duas ptes. sez p̄ncipalē ⁊ incidentalē. secūda ibi: Ipse enim herodes. Circa primū sciendū q̄ aplis p̄dicantib⁹ aduentū xp̄i ⁊ eius miracula: q̄ nō solū erāt p̄dicātes: sed etiā facientes miracula in nose eius: herodes audiuit famā de ihesu ⁊ credidit. Iz falso q̄ ipse esset ioānes baptista quē ipe decollauerat ⁊ q̄ a mortuis surrexisset. Ex q̄ p̄z q̄ iste herodes nō fuit de secta saduceoz q̄ negabant resurrectionē: sed de secta phariseoz

tuis resurrexit. Ipse enī herodes misit ac tenuit ioannem: ⁊ vinxit eum in carcere propter herodia
† ſ be. tetrarche yturee ⁊ traconitidis regionis
dem vxoreꝫ philippi† fratris sui: quia duxerat eaz. Dicebat enī ioannes herodi: Non licet tibi ha
ſ adhuc viuentis
bere vxorē fratris tui. Herodias autē insidiabat ei ⁊ volebat euz
ſ ideo
occidere nec poterat. Herodes au
ſ vel enim
tem metuebat ioānem sciens euz virū iustū ⁊ sanctum ⁊ custodiebat euz. Et audito eo multa faciebat: ⁊ libēter euz audiebat. Et cū dies oportunus accidisset: herodes in natali suo cenā fecit principibus ⁊ tribunis ⁊ ꝓmis galilee. Cunq; introisset filia ipsius herodiadis: ⁊ saltasset ⁊ placuisset herodi: simulq; recūbentib⁹ rex ait puelle. Pete a me quod vis: ⁊ dabo tibi. Et iurauit illi q̄ q̄ quid petieris dabo tibi: licz dimidiuz regni mei. Que cū exisset dixit matri sue: Quid petā? At illa dixit: Caput ioannis baptiste.
rer vel ſſi amicus fieret
Cunq; introisset statim cuz festinatōe ad regē: petiuit dicēs: Vo
ſ in altari
lovt protinus des mihi in disco
ſ dignū saltatione sanguinis p̄miū ſ opinioe: nō re.
caput ioannis baptiste. Et ꝓtri
† ſ be. vult oēs simul sceleris sui esse cōsortes vt in luxurioso cōuiuio cruente epule differrentur
stātus est rex† ꝓpter iusiurandū ⁊ ꝓpter simul recūbentes: noluit eam contristari: sed misso spi

de lyra

qui eaz ꝓfitebant̄: vt habet Act. xvij. Cetera patēt ex dictis Matb. xiiij. f Ipse enī herodes. Hic ponit̄ p̄s scidētalis. intētio enīz p̄ncipalis euāgeliste erat describere gesta xp̄i: ⁊ q̄: ꝓpter opinionē herodis de xp̄o fecerat mētionē de decollatiōe ioānis baptiste. ō incidētaliter hic describit modū dicte decollatiōis. ⁊ p̄mo describit ei⁹ incarceratio. secūdo icarcerati decollatio. ibi: Herodias aūt. tertio decollati tumulatio. ibi: Quo audito discipuli ei⁹ venerūt ⁊c. Sentētia aūt istarū trium partiū p̄z ex dictis Matb. xiiij. exceptis que sequunt circa partē secundā. g Herodias aūt insidiabatur illi. ipsa enī timebat ne herodes ad p̄dicationē ioānis de peccato suo peniteret: ⁊ eaz marito suo redderet, ⁊ iō querebat mortē ioānis. h Herodes aūt metuebat ioannē, solo enī metu tenebat ab interfectiōe ioānis: q̄ ꝓpter sanctitatē ei⁹ que erat nota toti pplo timebat si ioannē interficeret ne totus ppls insurgeret ꝓtra eū: vt plenius p̄z Matb. xiiij. i Et libēter eū audiebat ⁊c. totū istud erat simulatoriū: vt ex tali auditu ioānis: ⁊ obtemperatione dictis ei⁹ aliqb⁹ retineret populū a rebellione ꝓtra ipsuz; ⁊ sili q̄ postea iurauit dare puelle saltanti q̄cq̄d peteret fuit maliciose factuz: vt ratione iuramenti ⁊ multitudine magnoz cū eo comedentiū haberet occasionē decapitādi ioannē absq; rebellione populi qui habuit eū excusatū saltē in parte ꝓpter ista: ⁊ hāc sniaz tenet Beda super locū istū: ⁊ qd subditur: k Et ꝓtristat⁹ est rex. dicit Beda q̄ lz tristaret̄ i facie. letabat̄ tñ i corde.

Et cōuenientes

ecusabat: vt sub occasione pietatis impius fieret.

Caput eius. Be. Hiero. Caput legis qđ est christus: ab corpe abscinditur: ꝓprio. i. a iudaico ꝑplo ⁊ dat puelle de gentibus. i. romane eccle: et puella dat matri sue adultere. i. synagoge in fine crediture. Corpus ioānis sepelit: caput in disco locat: littera humo tegit: spiritus in altari honoratur ac sumitur.

Be. Joānes capite minorat. i. fama illius qua christ⁹ a ꝑplo credebatur minorari ostendit. Christus in cruce exaltatur: qz qui ꝓpheta tm̃ credebat deus: ⁊ dns ꝓphetarū est cognit⁹. Vñ ⁊ ipse ioannes: Illū oportet crescere me aūt minui. Joannes aūt quē oportebat minui cū dies decrescere icipiūt natus est. Christus autez qui est lux mundi cuz incipiunt crescere dies.

Et tulerunt corp⁹. Be. Joseph⁹ narrat ioānem vinctū in castellum macheronta adductum: ibiq; trūcatū. Eccliastica narrat hystoria i sebaste vrbe palestine que dicta ē quondā samaria. Tēpore ꝺño iuliani paganos inuidentes x̄pianis qui sepulchrum eius sollicitudine frequētabāt: monumētū inuasisse ⁊ ossa ci⁹p campos dispersisse: ⁊ rursus collecta igni cremasse: ac denuo p agros sparsisse. Affuisse tñ sibi de hieroso lymis monachos q̄ immirti paganis ossa legentibus maximā cor partē cōgregauerūt: ⁊ ad philippum hierosolymā detulerunt: ⁊ ille misit ea Athanasio alexādrie vrbis epiſcopo: ⁊ ibi postea seruata theophilus iubente theodosio omnibus gentium phanis destructis: expurgato a sordibus templo serapis ossa cadē ibi posuit: ⁊ basilicā in honore sancti Joannis consecrauit.

Et cōuenientes ⁊c. Hieronymus. Ad locum vnde exeunt flumina redeunt: deo gratias semper referunt super his que acceperunt.

Omnia que. Non solum que ipsi egerant ⁊ docuerant apli dño renunciant: sed etiā que ioānes eis docentibus passus sit: Vel sui vel eiusdem ioānis discipuli sicut matthe⁹ scribit. vnde sequitur: Et ait illis.

Venite seorsum. Be. nō solū requietiōis causa: sed mystice significat ꝙ relicta iudea que sibi ꝓphetie caput abstulerat non credēdo in deserto ecclesie que virū nō habuerat: verbi cibaria. q. panē ⁊ piscū epulas cēt largiturus. Jbi enī p̄dicatores sancti qui apud iudeā nō credentē sed ⁊tradicentē diu graui tribulatiōe premebant requiē adepti sūt de gētib⁹ gr̄a fidei collata. Venite seor. Seorsuz ducit quos elegit vt inter male viuētes mala nō attendāt: vt loth in sodomis: ⁊ iob in terra hus: ⁊ abdias in domo achab. Et ait illis: requiescite pusillū vt aues in ramis synapis. Pusilla hic reges sanct⁹: lōgus labor: ß post dr̄ illis: vt regescāt a laborib⁹ suis.

Erant enim ⁊c. Hiero. In archa noe alia que intus erant foras mittebanť: ⁊ que foris erāt intus crūpebant. Sic in ecclesia iudas discessit: latro accessit. Quādiu recedit a fide: nec ecclie reges est sine merore. Rachel ploras filios suos ⁊c. Non est hic cōuiuiū in quo bibat vinū nouū: cum cantabit canticū nouū in celo nouo: ⁊ in terra noua ab hoibus nouis⁹ cū quinq; panib⁹ ⁊ duob⁹ piscib⁹ qnq; milia hominū vespere vite pascent: cū. xii. cophini octaua virtute fragmēt; pleni colligunt: cuz sunt sup thronos. xij. in. xij. tri. is. que sunt fragmenta abrahā ysaac ⁊ ia. qñ relige israel sal. fi. qñ facie ad faciez deū videbim⁹: qō i lege moysi ⁊ ꝓphīs ⁊ psalmis

culatore ꝓcepit afferri caput eius
ſ altari
in disco: ⁊ decolauit euz in carce/
ſ xp̄m ſ legis
re: ⁊ attulit caput eius in disco: ⁊
ſ ecclesia de gētibus
dedit illud puelle: ⁊ puella dedit
ſ synagoge
matri sue. Quo audito discipuli
ſ litteram
ei⁹ venerūt ⁊ tulerūt corp⁹ eius: ⁊
posuerūt illud i monumētū. Et
ſ riui ad fontē
cōuenientes apostoli ad iesum
ſ gratias agētes
renunciauerūt illi omnia q̄ ege/
rant ⁊ dōcuerāt. Et ait illis: Ve/
ſ ne malis consentiatis
nite seorsuz in desertum locū ⁊ re
ſ hic breuis reges scie: lōgus labor ſ lō oportuit discipulos regescere erāt enī ⁊c. ſ felix studiū discētiū
quiescite pusillum. Erant enīz q
ſ vt latro ſ vt iudas
veniebant ⁊ redibāt multi: ⁊ nec
ſ felix labor docētiū ſ q: nōdū ē cōuiuiū horū
spacium manducādi habebant.
ſ nō solū discipuli: sed cū dño vt matthe⁹ dicit
Et ascēdētes in nauim abierūt
†ſ ignis nō absēdit q semp lucet
in desertū locū seorsum: ⁊ †videbā/
rūt eos abeūtes: ⁊ cognouerunt
multi: ⁊ pedestres de oibus ciui/

tatibus concurrerūt illuc: ⁊ p̄ue
nerunt eos. Et exiēs vidit turbā
multam iesus: ⁊ misertus est su/
per eos: q: erānt sicut oues nō ha
bentes pastorez. Et cepit illos do
†ſ vesper: vñ lucas: dies aūt cepat declinare
cere multa. Et †cuz iaz hora mul
ta fieret: accesserūt discipuli eius
dicentes: Desertus est locus hic
⁊ iam hora ꝑterijt. Dimitte illos
vt euntes in proximas villas ⁊
vicos emāt sibi cibos quos mā/
ducent. Et respondens ait illis:
ſ quasi vestrum est officiū
Date illis manducare. Et dixe/
runt ei: Euntes emamus ducen
tis denarijs panes ⁊ dabimus
illis mānducare. Et dic eis: Quōt
panes habetis? Jte ⁊ videte. Et
ſ libros moysi
cū cognouissent: dicūt quinq; ⁊
ſ prophetas ⁊ psalmos
duos pisces: ⁊ p̄cepit illis vt ac/
ſ diuersos ordines
cūbere facerent oēs sc̄m contu/
ſ continentem carnem
bernia sup viride fenuz: ⁊ discu/
ſ perfectam requiem
buerūt in partes per centenos ⁊

de x̄po legim⁹. Vñ post q̄rtā vigiliā noctis cōpescit x̄ps Jhesus tumorē maris ambulās sup illud: ⁊ dicit: Cōfidite ego sū: q: eū videbim⁹ sicuti ē: tūc cessabit vent⁹ ⁊ ꝓcella Jhesu sedēte ⁊ regnāte in naui q̄ ē vniuersalis ecclia.

Abierunt in desertū. Be. Pctēdo solitudinē fidē turbarū an sequat explorat: ⁊ exploratā digna mercede remunerat. Turbe aūt nō tumētis nō vehiculis: sed ꝓprio labore pedez iter deserti arripiunt: ⁊ salutis desideriū ostēdūt. Rursus ipse expiendo fatigatos: docendo inscios: sanādo egros: recreando icunos: q̄ntū deuotiōe credentiū delectet insinuat. E marc. 9. b

Et pedestres. Nota q: nō in aliā maris ripam sine iordanis nauigio peruenerūt. Sz trāsito aliquo freto vl stagno ꝓximos eiusdem regiōis locos adierunt: quo etiaz pedestres indigene peruenire potuerunt.

Et miser ⁊c. Be. Quō miserē sit matthe⁹ plenius exponit hoc mō. Et misertus est eis: ⁊ curauit languores eorum. marc. 14. b Luce. 9. b. Luce 6. a. Hoc est enīz pauperū ⁊ nō habentiū pastorē veraciter misereri: ⁊ viā veritatis aperire: ⁊ languidos curare: ⁊ icunos reficiendo ad laudez superne largitat; aiare: que sequētia cū fecisse declarant.

Et cū iam hora. Die declinata saluator turbas reficit: qz vel fine seculi ꝓpinquāte: vel cuz sol iusticie ꝓ nobis occubuit a diutia spiritalis inedie sum⁹ libati fame.

Be. Allego. Christus deserta gentiuz petentem multe fidelium caterue relictis menibus prisce ꝓuersationis: neglectoq; vario ꝓ dogmatū ꝓsidio sequuntur: ⁊ (cum primum notus in iudea deus) tunc exaltatus est super celos ⁊ super. o. ter. g. eius.

Date illis. Ꝓuocat apostolos ad fractionē panis: vt illis se nō hic testātib⁹: magnitudo signi notesceret: ⁊ insinuās qz quottidie p eos icuna corda sunt pascēda cū eoz exēplis vl ꝓbis ad amāda ecclestia suscitamur.

Notādū q̄ ß panū miraculū iobs scriptur⁹ p̄misit q̄ ꝓmū cēt pascha. Ad atthe⁹ ⁊ mar. ß iterfecto ioāne ꝓtinuo cē factū dicūt. vñ colligit ioānē iminēte pascha fuisse decollatū: ⁊ alio sequēte pascha crucifixum dñm.

Quinq;. Be. All. Quinq; panes qnq; mosayce legis libri: quib⁹ diuine eternitat; cōgnitio: mūdi creatio: cursus labētis scli: ⁊ vera deo fuiēdi religio humano generi inotuit. Duo pisces: psalmi ⁊ ꝓphe: q̄ cruditū i lege dei ꝑplm de ꝓmissiōe dñice incarnatiōis nouc gr̄e dulcedie pascebāt gb⁹ tota veteris. t. series ꝓphetādi. Vñ: oportebat oia ipleri q̄ scripta sūt i lege moysi ⁊ ꝓphīs ⁊ psalmis de me. Et cū aperuisset illis sensuz vt intelligerēt scripturas ⁊ intellectas fidēr auditorib⁹ tradcrēt. q. bñdicēs aplicis panibus ⁊ piscib⁹: ⁊ eos iterne suauitat; dono multiplicās turbis distribuiri ꝓcepit. Et bñ sm ioānē panes ordeacei dicūt: q cib⁹ ē iumētoz maxie: rusticoq; ac suoz: q: icipiētib⁹ auditoribus aspioza ⁊. q. grossioza sunt ꝓmittēda ꝓcepta. Malis ꝺo hō nō ꝓcipit ea q̄ sūt spūs dei. ⁊ iō dns cuiq; ꝓ viribus tribuēs dona: ⁊ sp ad pfectioza, puocās. ꝓmo. v. panib⁹. v. mi. i⁰. vij. pa. iiij. mi. reficit. tertio discipls suc carnis ⁊ sanguinis mysteria credidit. ad vltimū ꝺo magno munere dat electi vt edant ⁊ bibant super mēsam suā in regno suo.

Secūdū ꝓtu. Be. Diuersi discubit⁹ distincti ordies ecclar q vnā catholicā faciūt. Per qnq;genos ⁊ cētenos. p. l. iubilei reges. gnq;genari⁹ āt bis duct⁹. c. fac. ⁊ iō vtriusq; q̄tis pfectiōez sigt. s. corpis ⁊ mētis. Qui enī qe-

Nicolaus

a Et cōueniētes. Hic describit reuersio apl̄oz ad x̄pm: vbi ꝓmo describit cōdescēsio x̄pi ad apl̄os redcūtes. secūdo ad ꝑplm ipsū sequentē. ibi: Et viderūt. Circa primū dr̄: Et ꝓueniētes apli ad ihesū: de p̄dicatiōe redeuntes ad ipsū. b Renūciauerūt ei oia q̄ egerāt: miracula faciēdo. c Et docuerāt. p̄dicādo ostēdētes q̄ mādatū ci⁹ executi fuerāt fideliter. d Et ait illis. cōpatiēdo eis de laborib⁹ suis. e Venite seorsū ⁊c. vt sc̄z post laborē qescerēt aliquātulū. in hoc ofidit x̄ps q̄ p̄dicatores ꝺbi diuini post laborē p̄nt recipe recreationē cōpetētē. f Et ascēdētes i na. vt segregati a turbis possent qescē. g Et viderūt eos. Hic ꝓfir describit cōdescēsio ipsi⁹ x̄pi ad ꝑplm ipsū sequētē. Et ꝓmo describit dicta cōdescēsio. i⁰ phariseoz ꝓfutatio. ca. sequēti. Circa primū ꝓmo describit ꝓdescēsio x̄pi ad po-

delyra

pulos ipsos pascēdo. i⁰ ad discipulos eos de piculo liberādo: ibi: Et coegit discipulos suos. 3⁰ ad ifirmos ipsos curādo. ibi: Et cū trāsfretassent. sūia āt istarū triū partiū ꝑz ex his q̄ dicta sūt ad atb. xiiij. vsq; ad finē illi⁹ ca. exceptis q̄ sequunt. Circa tū ad primā ptē dr̄: h Erāt sic oues nō hītes pastorē. sacerdotes enim illi⁹ tpis ⁊ ꝓncipes erāt sicut lupi rapaces spoliantes populū bois tpalib⁹ ⁊ p malū exēplū spūalib⁹: sed christus tanq; bon⁹ pastor pascebat eos spiritualiter cōtinue verbo doctrine suc: ⁊ aliqñ corporaliter sm q̄ dicitur cōsequenter. i Euntes emamus ducentis denarijs panes ⁊ dabimus illis manducare. Job. vj. dicit q̄ ihesus quesiuit a philippo. Vñ ememus panes vt manducent hi: ⁊ ibidē subdit. Hoc aūt dixit tentās eū. ipse enīz sciebat qd esset facturus: ⁊ tunc philippus respondit vt

ibidē dicit:

scit ab actibus prauis:requiem habet corporis. Qui autem a cogitationib⁹ etiam peruersis:requiem habet mentis. Bene autē super viride fenū discū bentes dei pascuntur alimentis:qui per studium abstinentie calcatis illecebris carnis audiendis ipl̄edisq; verbis dei operam ipendunt.

Ideo alij qnquagent alij cēteni:q; reqescit pr⁹a malo opere vt post sit etiā requies in mente.

Et acceptis qnq;. Nō noua cibaria creat: q; incarnat⁹ nō alia q̄ q̄ scripta erāt p̄dicat: & legē & pp̄has mysteriis grauida esse demonstrat.

Fregit. Et añ turbas ponenda distribuit discipulis suis:q; sacra sancti doctorib⁹ qui hec toto orbe predicent patefecit.

Et sustulerunt reli. Be. Secretiora mysteria que rudes capere nequeunt pfectiores diligēter inquirunt. Nā p cophinos.xij. apl̄i: & p apl̄os sequentes doctores figurant: foris despecti: intus salutaris ebi reliquijs ad alēda humilium corda cumulati.

In cophinis enī seruilia gerunt opera:sed ille cos panis fragmētor⁹ implevit: qui infirma mundi vt fortia frangat vel confundat eligit. mat.14.c Joan.6.b.

Quinq; mi. Be. Propt qnq; sensus corporis. Vi dīm secuti significant eos qui in seculari adhuc habitu positi: exterioris⁹ que possident bene vti nouunt. Qui recte qnq; panibus alunt:q; necesse est vt tales legalib⁹ adhuc p̄cept̄ istruantur. Qui aūt mūdo omnino renūciant:& q̄ttuor sunt milia & septē panib⁹ refecti:hoc est euāgelica pfectione sublimes:& spūali gra intus eruditi.

Et sta.co. Exēplum dat nobis vt in omnibus bonis que agim⁹ hūani fauoris retributionez vitemus:ne nos operatio virtutū ad cōcupiscentiaz flectat tēporaliuz. Quod ipse dīs nobis insinuans:cū hi qui virtutes eius admirabant regez cū facere vellent:fugit in montem orare: crucifixoribus promptus occurrit: vt sez parati simus ad aduersa toleranda:cauti ad blādimenta si arriserint:& ne nos si affluant emolliendo decipiant crebris a domino precibus implorem⁹.

Ad bethsaidam. Be. Bethsaida ciuitas est in galylea andree & petri & philippi prope stagnū geneçareth. Sed marcus dicit peracta refectione venisse trans fretū ad bethsaidā. Lucas:q; i locis bethsaide factū fuerit miraculuz. Ait enīz:assūptis illis secess. seor. in locuz desertū qui est bethsaide. Quod cū cōgnouissent turbe:secute sunt illuz:& excepit eos &c. vsq; ad refectionē illaz. Sed forsitan lucas desertuz locū qui est bethsaide non ipsius vicinia ciuitatis dixit:sed loca deserti ad eā pertinētis. Marcus enīz dicit aperte q; p̄cederent eum ad bethsaidā: vbi ipsius fines ciuitatis notat. Lucas v̄o qui non dicit in desertuz locū qui est bethsaida:sz qui est bethsaide: forte non ipsaz ciuitatez sed locuz desertum ad ipsam pertinentem intelligi voluit. Joānes dicit turbas manducasse panem iuxta tyberiadem & ascendentes nauim discipulos venisse in capharnaum trans mare:que ambe sūt ciuitates in galylea iuxta stagnum genesareth:quod etiam tyberiadis a tyberiade ciuitate sic vocatur.

Abiit in montem orare. Be. Bene orat qui deum orando querit:a terrenis ad superiora progrediens:verticem curie sublimioris ascēdit. Qui de diuitijs aut honore seculi aut de morte inimici orat:in imo iacens viles ad deum preces mittit;orat autem dominus non p̄o se sed p̄o me. Maz &

Nicolaus

ibidē dicit: Ducētor⁹ denariorū panes nō sufficiūt eis &c. q. d. tātū p̄cium nō habem⁹ cū pauperes sim⁹:& hic marcus dicit discipulos gnāliter hoc respondisse lz aliquo mō sub alijs verbis. Eūtes emamus ducētis denarijs. q. d. si vellem⁹ eis dare ad mānducandū oporteret nos ire ad emēdū panes p̄cij ducētor⁹ denarior⁹. & tñ hoc preciū nō habem⁹:& sic se excusabāt p impotentiā. Dicunt aūt hic discipuli respōdisse illud q̄ solus philipp⁹ rñdit: tum qz nō solū ex p̄sona sua sed etiā alior⁹ loquebat:tum qz illud qđ facit aliqs de alīq cōitate vel dicit;dicit cōitas hoc fecisse vel dixisse:& tūc discipulis se excusantib⁹ de dat oc cibor⁹ populis xp̄m sequētib⁹ dixit christ⁹ qđ hic hī: a Quot panes habet ite & videte. & cū cognouissent dicūt qnq; & duos pisces. Joh. vj. dicit solus andreas hoc respōdisse. p alia tñ verba dicēs: Est puer hic vn⁹ q hz qnq; panes &c. dicunt tñ hic discipuli hoc respōdisse in gnāli qđ dixit andreas eo modo sicut dictū ē de philippo. Circa secūdā partē dī: b Et statiz coegit discipulos suos ascēdē nauim:q; nō

f requiem

quinq̄genos. Et acceptis nq̄z panibus & duobus piscibus in;

f sursum dirigendam aciem mentis significat ad lucē scientie querendā

tuens in celum benedixit & fregit

f q̄ sunt dispēsatores verbi

panes & dedit discipulis suis vt

f aperirent

ponerent ante eos & duos pisces diuisit omnib⁹. Et mānducauerūt omnes & saturati sunt. Et sustulerunt reliquias fragmentor⁹. xij. cophinos plenos & de piscibus. Erāt aūt q̄ mānducauerūt qnq;

† f qz sicut ioannes post hanc refectionē stati cōtinuat venturi erāt vt caperēt & facerent eum regem

milia viror⁹. † Et statiz coegit discipulos suos ascendere naui vt precederent eum trans fretuz ād bethsaidam: dū ipse dimitteret populuz. Et cūm ipse dimisisset

† f be. nō p se obsecrat:sed p me impetrat

eos abijt in montē † orare. Et cuz

f sic ecclia i fluctib⁹ seculi tēdēs ad littus p̄ie celestis

sero eēt:erat nauis i medio mari:

† f pietatis aspectu scilicet corroborat

& ipse solus in terra. † Et videns eos laborantes i remigādo:erat

f status demonum

enī vēt⁹ p̄trari⁹ eis. Et circa quartam vigiliā noctis venit ad eos

f comprimens omnia pericula mundi

ambulās supra mare:& vōlebat

f ad horam vt gratior esset liberatio

p̄eterire eos. At illi vt viderunt euz ambulantē supra mare puta

f nō enī putabāt vez corp⁹ sup aquas ire posse

uerunt fantalma esse:& exclamaueruni:omnes enīz viderūt euz

f isi. videbimus eum sicuti est

& p̄turbati sunt. Et statī locutus est cum eis & dixit:Confidite:ego sum. Nolite timere. Et ascendit

f ecclesiam

ad illos i nauiz & cessauit vētus:

† f magnitudine miraculor⁹ & nō cognitione deitatis & hoc est:non enim &c.

& plus magis intra se † stupebāt. Non enī intellexerāt de panib⁹

f quare

erat enī cor eor⁹ obcecatū. Et cuz transfretassent:venerunt i terrā

si omnia posuerit pater in manu filij:filius tamen vt fermaz hominis impleret obsecrat patrem p̄o nobis:qui aduocatus est nobis. Unde:aduocatum habemus apud patrem iesum christum. Si aduocatus est:debet p̄o nostris interuenire peccatis. Non ergo quasi infirmus obsecrat:sed q̄si pius impetrat. Omnia que vult potest:quia aduocatus et iudex noster est: alterum pietatis officium: alterum potestatis insigne.

Et ipse solus &c. Qui aliquando omnino in periculis ecclesiam deseruisse videtur. vnde: Ut quid do.re. lon. &c. Sed quia differt auxilium: non aufert subsidium. Unde sequitur: Et circa quartam &c.

Et circa quartā. Be. Stationes & vigilie militares horarum spacio diuiduntur:patet ergo eos tota nocte laborasse:& diluculo appropinquante auxilium habuisse: quia cum p̄ssuris obsita humana fragilitas paruitatem virium suarum considerat:in se nihil nisi tenebras angustiarū:& ostium insurgentium estus cernit. Cum v̄o mentem ad superni p̄sidij lumē: & ad perpetue retributionis dona erigit. Quasi inter vmbras noctis repente ortum luciferi conspicit: qui diem proximum id est christum nunciet. Lucifer nanq; tres horas noctis. id est totā vigiliam matutinam illuminare dicitur: B mattē.14.c mat.14.d mat.14.d

Et volebat p̄e. &c. Be. Et ad horam sez conturbati: sed continuo liberati plus liberationis sue miraculum stuperent:& ereptori suo maiores gratias referrent. Sic sepe diuina pietas in tribulatione videtur fideles deseruisse quasi laborantes in mari discipulos putetur Jhesus voluisse p̄eterire. Unde: Quare me. de & qua. tri. in. dum af. m. ini. Sed continuo dominus adest. quasi diceret: Cum transieris per aquas tecum ero:& flumina non operient te:cum ambulaueris in igne:non cōburēris:& flāma nō ardebit in te. vnde sequitur: Et statim locutus est &c.

Puta. fan. Be. Adhuc hereticī putant fantasma esse:nec veram carnem de virgine assumpsisse. Theodorus enim pharanitanus episcopus scripsit pondus corporale fm carnem non habuisse dominum sed absq; pondere & carne supra mare ambulasse. Fides autem catholica & pondus euz fm carnem habuisse predicat:& onus corporeum et cum pondere et onere corporali incedere supra aquas non infusis pedibus. Unde dionysius in opusculis:de diuinis nominibus ita ait: Ignoramus qualiter de virgineis sanguinibus alia lege p̄eter naturalem formabatur:& qualiter non infusis pedibus corporale pondus habentibus & materiale onus deambulabat in humidam & instabilem substantiam.

Nolite timere. Prima subuētio est pellere timorem. secunda tempestatez p̄sentie sue virtute cōpescere. Nec mirū si dño ascēdente in nauim cessat ventus:quia in quocunq; corde per gratiam sui amoris adest mor vniuersa vitiorū & aduersantis mundi & malignor⁹ spirituū bella quescūt.

Non enim &c. Be. Miraculo panuz q̄ esset rerū conditor ostendit. Ambulando super vndas:q̄ totum corpus habebat liberum ab omni gra uedine peccati. Placando ventos & vndas:q̄ elementis dominarer ostēdit. Sed carnales adhuc discipuli magnitudine quidem virtutū stupebāt: sed diuine maiestatis veritatem non cognoscebant.

de lyra

libēter recedebāt absq; magistro suo:eius societate & doctrina delectati.

c Ad bethsaidā. loc⁹ erat vbi recedebāt. d Et cū dimisisset eos abijt in montē orare:p hoc ostēdēs q̄ p̄dicator⁹ verbi diuini dz post sermonē suū ad deū in oratione redire vt quicquid boni ibi fecerit:glie dei ascribat. e Et volebat p̄terire eos. eo mō sicē post resurrectionē suā ābulās cū duob⁹ discipulis suis eūtib⁹ i camaus finxit se longi⁹ ire:vt hī Luce vlt. nec tñ fuit ibi aliq̄ duplicitas seu falsitas:fm q̄ dicit beat⁹ Brego. B enī fecit vt sic ostenderet se eis exteri⁹ q̄lis apud eos erat in mētib⁹ eor⁹ iteri⁹:erāt enīz dubij in fide resurrectionis xp̄i & tardi ad credendū:vt ibidē dī:& pp B dubiū erāt aliq̄ntulū elōgati a veritate. & iō apparuit eis in peregrina effigie:& finxit se lōgi⁹ ire:q; tales apparitiones fiūt cōiter fm dispositionē iteriorē ipsor⁹ qb⁹ fiūt:& eodē mō dī B q̄ volebat p̄terire eos:q; erāt pue fidei sz q̄ dī i textu:q; putabāt fantasma cē & tñ iā viderāt tāta miracula cuz fecisse q̄ credere debebant ipsum super aquas posse ambulare. Circa tertiam partem dicitur:

Cūq; egressi

Cognouerunt. Rumore non facie: vel magnitudine signorum: etiã vultu plurimis notus erat.

¶ imbriam. Be. Minimũ mandatũ: quod qui trãsgressus fuerit: minimus vocabitur in regno celoꝝ: vel assumptionem carnis per quam venimus ad verbum dei.

C. VII.

T cõueniunt.
e Be. Patet q̃ vera sit confessio dñi ad patrẽ q̃ dr: qz abscondisti hec a sapiẽtib⁹ ⁊ prudẽtib⁹: ⁊ reuelasti ea parvulis. Indocti veniunt: infirmos adducũt: vt vel fimbriã ei⁹ ptingant. ⁊ iõ cupita salute potiuntur. Pharisei ꝺo ⁊ scribe q doctores ppli cẽ debebãt: nõ ad verbũ audiendũ: nõ ãsi ad medicum: ꝟ ad q̃nũ pugnas cucurrunt.

Cõmunibus. Hie. Immũdis: vel cõib⁹ manibus cõionẽ gẽtiũ significat. Mũdicia phariseorum sterilis est: cõio apostoloꝝ fi lota extẽdit palmites suosvsq; ad mare.

Non lotis. De non lotis corpis manib⁹ vituperãt: cũ in coꝝ operibus nihil imũdicie inueniatur. Ipsi a q̃ exteri⁹ loti ꝺscie liuore intus sunt polluti.

Pharisei. n. ⁊c. Be. Superstitiosa horũ traditio crebri⁹ lauari ob mãducãdũ ⁊ hmõi. Sz necessaria doctrina veritatꝫ eos iubet qui panẽ vite q de celo descẽdit mãducare desiderant: crebro clamosynarũ aliorumq; iusticie fructuum lomento sua opera purgare.

Baptismata calicum. Frustra vasoꝝ baptismata seruãt: q cordiũ suoꝝ ⁊ coꝝpoꝝ sordes negligunt. Nõ enim hoc de materialibus manib⁹ dictum est: sed pro mẽtium emundatione ⁊ operũ castigatione et animarum sanctimonia ⁊ salute.

Quare discipuli.
Mira stultitia filiorũ dei arguunt: quia nõ seruat precepta hominuꝫ. Manus autem id est opera nõ coꝝpis sed anime lauãde sũt vt fiat i illis ꝟbũ dei.

Nicolaus

a Cũq; egressi eẽnt de nauí ꝺtinuo cognouerũt eũ. s. illi de terra genasareth. qz p famã quã audierunt ⁊ miracula que aliq coꝝ viderãt cognouerũt q̃ ille erat q infirmos curabat ⁊ mirabilia alia faciebat. ⁊ iõ subdit: b Et pcurrẽtes. vni. regi. illaz: qz geraseni miserũt p ciuitates ad hoc q̃ adducerent infirmi ad presentiã xp̃i: vt fimbriã vestimẽti ei⁹ tãgerẽt. Judei enĩ erãt distincti ab alijs gentibus nõ solũ in lege sed etiã in habitu: qz Nu. xv. precipitur q̃ facerẽt fimbrias in angulis palliorũ: ⁊ talẽ habitũ portabat xp̃s sicut ⁊ legez seruauit: ⁊ ad tactũ huiusmodi fimbriarum curabant infirmi.

C. VII.

T cõueniunt. Postq̃ descripta est erga discipulos xp̃i ꝺdescensio.
e hic ꝺfir describit phariseoꝝ ꝺfutatio: ⁊ hoc q̃drupliciter. Primo in eoꝝ obseruantijs. secũdo in miraculis xp̃i. se. ca. ibi: Et exierunt pharisei. tertio in lege pmissis. x. ca. quarto i parabolis. xij. ca. Circa primũ primo describit phariseoꝝ ꝺfutatio. secũdo populoꝝ ꝺsolatio. ibi: Et inde surgens. Circa primũ primo describit phariseoꝝ obseruatio vana. secũdo eoꝝ interrogatio maligna. ibi: Et interrogabant pharisei. tertio coꝝ cõfutatio vera. ibi: At ille respondẽs. quarto dicte ꝺfutationis expositio plana.

Bene pphetauit. Hiero. Latarum pharisecorum reprimit furcationis id est moysi ⁊ esaie increpatione: vt ⁊ nos hereticos verbis scripture vincere possimus.

Bene irritum. Falsam calumniã vera ratione confutat quasi vos ꝓpter traditionem hominum precepta dei contemnitis ⁊ negligitis: quare ergo meos discipulos arguitis qui iussa seniorum paruipẽdunt vt custodiãt mandata dei.

Vos aũt di. ⁊c. Be. Cõsulens dñs imbecillitati: vel etatuꝫ vel penurie parentũ: precepit vt filij honorarent. patres etiã in necessarijs huius vite. Hanc aũt legez scribe et pharisei subuertentes vt impietatem sub nomine pietatis inducerent docuerunt filios suos vt si quis ea que parentib⁹ ꝺ offerenda sunt deo vouere voluerit: qui verus pater est: oblatio dñi ꝓponat. Exo. 20. b Deut. 5. b Leui. 20. b

Tibi proderit ⁊c. Isi. in tuos vsus cõsumitur: quod sacrilegiuꝫ est. Vel interrogatiue: quasi proderit tibi: nichĩ debet: hoc metuentes patres afficiebant in edia.

Nihil est ex. Be. Nec idoloticũ inquantuꝫ cib⁹ est: inquãtũ dei creatura est: sed demoniorũ inuocatio hoc facit imundum. Unde: Non potestis bibere calicem domini ⁊ calicem demoniorum.

Judei se ptẽ dei iactãt cões cibos vocãt gb⁹ oẽs holes vtunt: vt ostrea leporeꝫ: ⁊ hmõi. a talia que vngulã nõ findũt nec ruminant nec squamosa in piscib⁹ ſſ. Et vos im. Corripiunt: qz q̃ p se patẽt: mystica putant. Ex q̃ aducrtim⁹ vitiosũ cẽ auditorẽ q obscura manifeste aut mãifeste dicta obscure vult intelligere.

Et i secessum. Be. Hic calũniant qdã heretici q̃ dñs pbice ignar⁹ putet oẽs cibos in ventrẽ ire ⁊ in secessuꝫ digeri: cũ statim infuse esse per artus ⁊ venas ⁊ medullas neruosq; fundant. Uñ ⁊ multos q vitio stomachi matt. 15. b

de lyra

ibi: Et cũ introisset in domum. Sntia ꝟo istarum partiũ ꝓz q̃ dicẽ Matb. xv. exceptꝫ que sequuntur: d Pharisei enĩ ⁊ oẽs iu. nisi cre. la. ma. nõ mãducant: volentes p mundicia exteriorẽ ptẽdere q̃ haberẽt interiorẽ: cũ tñ eẽnt pleni inigtate ⁊ imũdicia. ſm q̃ dicit Matb. xxiij. e Et a fo. nisi ba. nõ comedũt. qñ enĩ exibãt ad negocia exteriora i publico reputabãt se imundiciã aliquã ꝓhere ab alijs. qui tñ erãt meliores ipsis. ⁊ iõ redeũtes a talib⁹ negocijs lauabãt se añq̃ comederẽt q̃si purgãtes imũdiciã ab alijs ꝺctã. f Moyses enim dixit: honora patrẽ tuũ ⁊c. dñs aũt dixit hoc: vt hĩ Exo. xx. 6 moyses explanauit q̃lr eẽt itelligẽdũ: ꝺtra quẽ itellectũ sacerdotes ⁊ pharisei docebant. g Corban qđ est donũ. corban nõ sigt donũ gnãliter acceptũ: sed donuꝫ deo oblatũ vel offerendũ. pharisei ⁊ sacerdotes auaritia moti dicebant q̃ melius erat filijs offerre deo bona sua q̃z ꝓuidere parentibus in necessitate positis: ⁊ sic cuacuabãt pceptũ dei de honore parentũ: vt plenius dictũ fuit Matb. xv. h Si quis habet aures audiendi audiat. i. si quis habet voluntatẽ audiendi veram doctrinã: audiat meã ⁊ nou phariseoꝝ. i In secessum exit purgans omnes escas. natura enĩ que est sagax ipuritatẽ que est in alimẽto

ſ non dei ſ necessaria.
minũ vereliquẽtes mãdata dei
ſ vanas ſ non dei
tenentes traditiões hominũ: ba
ſ .ſ. ſ supesticiosa ⁊ inutilia factis
ptismata vrceoꝝ ⁊ calicũ: ⁊ alia
similia his facitis multa: ⁊ dicebat illis: Bene irritũ fecistis pceptũ dei: vt traditionẽ vr̃aꝫ ser-
† ſ non tñ salutatione ⁊ officio deferendo ſed munere: sicut illud ẽ: honora viduas. i. tribue necessaria
uetis. Moyses enĩ vixit. † Honora pr̃em tuũ ⁊ matrẽ tuã. Et qui maledixerit patri vel matri mor
ſ q. bñ potest dicere
te moriat. Vos aut dicitis: Si
ſ filius
dixerit hõ patri vel matri cõbã:
ſ quod deo voui
qđ est donũ quodcũq; ex me: ti
ſ ⁊sic.
bi ꝓderit: ⁊ vltra nõ dimittitis
ſ boni ſ q debet sustentari necessarijs huius vite
eũ quicq̃ facere pr̃i suo aut mr̃i:
ſ quasi in hoc rescinditis ſ de parentibus.
rescidentes verbũ dei per tradi-
ſ vestre auaricie ſ non deus
tionem vestram quam tradidi-
ſ contra mandatuꝫ dei
stis: ⁊ similia huiusmodi multa
ſ cõfutat ſ superbis: hũiles aduocat ⁊ docet
facitis. Et aduocãs itez turbas
dicebat illis: Audite me oẽs ⁊ intelligite. Nihil ẽ extra hominẽz introiens in eum quod possit eum
ſ de corde hominis.
coĩquinare: sed que† de homine
† ſ vel cõicant: cõe enĩ dicũt iudei immunduꝫ
procedũt illa sunt que† coinqui-
ſ attentos facit
nant hominẽ. Si qũis habet au
res audiẽdi audiat. Et cum intro
ſ relicta
isset in domũ a turba: interroga
ſ exponere.
bant eum discipuli ei⁹ parabolã.
Et ait illis: Sic ⁊ vos imprudentes estis? Nõ intelligitis: qz omne extrinsecus introiens i hoiem
ſ extrinsecus
nõ potest eum coinquinare: qz
nõ introiuit in coꝝ ei⁹: sed in ventrez: ⁊ in secessuꝫ exit purgãs oẽs

ppetē vomitū sustinēt post cenas ⁊ prandia statiz euomere dicūt. ⁊ tñ corpu lentos esse: qz ad primū tactum liquidioꝛ cibus ⁊ potus per membra fundi tur. Sed ꝙuis tenuissimus humoꝛ ⁊ reliquēs esca cum in venis ⁊ artubus cocta fuerit ⁊ digesta: per hoc occultos meatus (quos greci poꝛos vocant) ad inferioꝛa dilabitur: ⁊ in secessum vadit.

Aug. Quedā sic ac cedūt vt ēt mutēt ⁊ mutē tur: sicut ⁊ ipse cib⁹ amit tens speciē suaz in corpus nostrū vertit ⁊ nos refe cti in robur mutamur.

Mat.15.b

De coꝛde hoiuz. B. Anime locus ꝓncipalis nō iuxta platonez in cere bro: sed iuxta chꝛistū i coꝛ de est. Arguunt ēt ex hac ſnia q cogitatiões a dia bolo imitti putant: nō ex ꝓpꝛia nasci voluntate. Diabolus icēto: ⁊ adiu toꝛ malaz cogitationum esse pōt: auctoꝛ eē nō pōt. Si aūt in insidijs semper positus leuē cogitationū nostrarū scintillam suis fomitibus inflāmauerit: nō debemus opinari cuz quoq coꝛdis occulta ri mari: ſz ex coꝛpis habitu ⁊ gestibus extimare quid versemus intrinsecus: vt si pulchꝛaz mulieꝛez nos cꝛebꝛo viderit inspicere: intelligit nos amare.

mar.13.b.

Et inde sur. ⁊c. Re lictis scribis ⁊ phariseis calūniatoꝛibus: in partes tyri ⁊ sydonis secessit: vt tyꝛios sydōiosq curaret.

Neminem voluit scire. Be. Quāuis latē ñ potuerit: nō tñ factū est qō voluit: sed exꝑplū eis dabat quib⁹ sanandi ifir mos gꝛaz ꝓferebat: vt in miraculis humani fauoꝛis gloꝛiā q̄ntum possent declinaꝛēt: nec tamē a pio opere virtutū cessaꝛēt: cū hoc fieri vel fides bono rum iuste exꝑeteret: vel incredulitas pꝛauoꝛ necessario cogeret. Ob hāc cā̄m tyri ⁊ sydonis fides intrabat: vt filiā syrophenisse a demonio liberaret ⁊ per fidē gentilis femine scribaꝝ ⁊ phariseoꝛ perfidiam argueret.

Mulier enim. Marcus dicit dñm fuisse i domo cū venit ad eū mu lier. Matthеus dicit q̄ clamat post nos. Per qō innuit q̄ post ambulan tez ꝓeces emiserit. Venit ergo ad cū mulier in domū: sed qꝛ matthеus ait: nō rñdit ei verbū: dedit intelligere q̄ ambo tacuerūt: ⁊ cum silentio ingressi sunt: ⁊ ita cetera ꝓsequuntur que in nullo dissentiunt.

Hiero. Allego. Mulier est mater nostra romana ecclesia. Mata de moniaca occidentalis barbaries: cuius fides fecit de cane oucm. Medicas in tellectus querit: non panem infractum littere cupit.

Be. Allego. Mulier gentilis sed cū fide ad dñm veniens: ecclesiam si gnificat de gentib⁹ collectaz: que ꝓo filia demoniaca dñm rogat. i. ꝓ suis populis nōdū credentibus: vt ⁊ ipsi a diaboli fraudibus absoluant. Que bene ſm matthеū de finibus suis egressa: ſm Marcū ingressa ad dominū atq ad pedes pꝛocidisse dicitur: vt ex vtꝛoq colligaꝛ: qꝛ illi soli fideliter et recte ꝓo errantibus oꝛant: qui ꝓiscas sue perfidie mansiones relinquunt atq in domū dei. i. eccl̄iam pia se deuotione transferunt.

Nicolaus

est in alimēto susceꝑto emittit ꝑ secessuz: retinēs illud qō est ibi purū ad coꝛ poꝛis nutrimentū: ⁊ sic purgaꝛ esca coꝛporis nutritiua. a De coꝛde ho minū male cogitatiões ꝓcedūt. i. cōsensus deliberatiui ad mala agēda: que explicat magis in particulari: cū subdit: b Adulteria. in quib⁹ est viola tio thoꝛi alieni. c Fornicatiões. i. illiciti cōcubitus personarū a matri monio solutarū. d Homicidia. quib⁹ inferē nocumentū in personas ꝓmoꝛū. e Furta. quib⁹ res aliene subtrahunt. f Auaritie. inq̄n tum aliqua iniuste retinent. g Nequitie. que cōsistunt in calūnijs ꝓxi moꝛū. h Dolus. in deceptione coꝛ. i Impudicitie. q̄ntū ad tact⁹ ⁊ aspectus immūdos. l Oculus malus. q̄ntū ad odiū ⁊ inuidiam: qꝛ non permittūt videre recto oculo bonū pꝛoximi. l Blasphemie. i. iniurie in deū. m Superbia. dei vel pꝛoximi ꝓtēptus. n Stulticia. i. quelibet iniuria in pꝛoximo. o Et inde surgens. Hic cōsequēter describit ꝓsola tio populoꝛ. ⁊ primo gentiliū. secūdo galileoꝛ: ibi: Et iterū egressus. Circa primū dicit: Et inde surgens abiit in fines tyri ⁊ sydonis: vbi habitāt gen tiles ad quos transiit chꝛistus ad benefaciendū eis: relinquens iudeā ꝓpter malicīā phariseoꝛ ⁊ ingratitudinē. p Et ingressus domū neminē vo luit scire. i. noluit manifestari aduentū ei⁹ per discipulos suos: ostēdens q̄ pꝛedicatoꝛ ⁊ operatoꝛ miraculoꝛū nō debet querere pꝛopꝛiā ostentationem. q Et nō potuit latere. illud nō posse nō referē ad eius potentiā absolutā

esca? Dicebat autez qm̄ que de hoie exeūt illa coinqnāt hoiez.

ſ in quo est sedes ſanime.

Ab it⁹. n. dē coꝛde hoiuz cogita tiões male ꝓcedunt. Adulteriā: fōnicationes: hom̄icidia: fūrta: auāritie: nequitie: dōlus: īpudici

ſ inuidia

ciā: ōcul⁹ malus: blāſphemia: sū pbia: stūltitia. Omnia mala hec ab īntus pꝛocedunt ⁊ coinquināt hominē. Et indē surgēs abūt in fines tyriesidonis. Et ingrēssus domū neminē uoluit scire: ⁊ nō

ſ ideo ſ. i. romana ecclesia.

pōtuit latere. Mulier enim statiz

ſ in auditu auris obe. mibi ſ occidētalis eccl̄ia

vt audiuit de eo cui⁹ filia hēbat

ſ causa cuius venerat mater ad iesum

spiritū immundū intrauit ⁊ ꝓci/

ſ ad humanitatem

dit ad pedes eius. Erāt enim mu lier gētilis syrophenissa genere.

ſ hic fides qua credit filiam posse saluari

Et rogabat eū vt demoniū ejice ret de filia ei⁹. Qui dixit illi: Si/

ne pꝛius saturari filios: Nō ē. n. bonū sumere panez filioꝝ ⁊ mit

ſ gentilibus ſ hic pacientia qua totiens contempta vt matheus dicit perseuerat

tere canib⁹. At illa respōdit ⁊ di

ſ hic hūilitas. qua se nō canibus sed catellis cōparat

xit ei: Utiq; dñe. Nā ⁊ catelli co

ſ mystice: loquit mulier gētilis ſ intellectus ſ nō ad mēsam ſ vel dñoꝝ

medūt de micis sub mēsa puero rum. Et ait illi: Pꝛopter hūc ser

ſ be. humilem fidelem ſ hiero. prudens humilis

monē vade. exīt demoniū a fi/

meretur quod poscit.

lia tua. Et cū abūsset domū iue nit puellā iacentem supꝛa lectum

ſ ab ea

⁊ demoniū exūsse. Et itērum exi/

ſ angustia ſ venatio

ens de finib⁹ tyri venit per sido/

ſ fluctuosam volubilitatē ſ vel contra

nē ad mare galilee inter medios

ſ mandata decalogi

fines decapoleos. Et ād ducūt ei

ſ qꝛ audiuit ſ genus humanū ſ qꝛ locutū ſ patri arche vel ꝓphete incarnationē dñi desiderātes

surdū ⁊ mutum ⁊ deprecabant

ſ misericordie.

eū vt imponat illi manū. Et ap/

Sine pꝛius. Quasi futurū est vt ⁊ vos gentes salutem ꝓsequamini sed pꝛius oꝛtet iudeos qui antiqua electiõe filii dei nominant pane eccle sti refici: ⁊ sic tandem gentibus vite pabula ministrari.

Filioꝝ ⁊c. Mlt. ca. Be. Mira cōuersio: nā isꝛl quondā filios: nos canes ꝓpꝛo diuersitate fidei: ordo nominū mutat: de illis dꝛ: Et circūdederunt me canes multi: de nobis: alias oues habeo que nō sunt ex hoc ouili.

De micis. Nō in tegros cibos digna sum recipere: reliquis catello rum ꝓtenta sum: vt sic ve niā ad panez integrum.

marc.15.c

Be. All. De micis ⁊c. Mo ensa scꝛiptura. vnde: Parasti in cō. m. m. ⁊c. Mice puꝛoꝝ iterna my steria q̄bus humiliū coꝛ da reficiunt. Fm illud: Ex adipe fru. sa. tc. Conuersi enim ad fidez catelli. i. qui in gentibus erāt despecti: nō littere supficiē: ꝫ spiri tualiū sensuuz inquirunt medullā. Et hoc sub mē sa dñoꝝ suoꝝ. i. dū verb dei humiliter subditi: ad implēda que scripta sunt cuncta coꝛdis ⁊ coꝛporis officia supponunt: vt ad speranda superna que a domino ꝓmissa sunt pꝛe mia in celo merito se hu militatis erigant.

Propter hunc. ſ. Be. Hinc datur exēplum catheticandi ⁊ baptiſandi infantes: qꝛ per fidē ⁊ con fessionē parentum in ba ptiſmo liberant a demo nio paruuli qui necdum per se sapere vel aliquid agere boni possunt aut mali.

Tyri. Hiero. Tyrus angustia: significans iudeā: cui dñs: coangusta tum stratū: breue est pallium tuum: vtrūq operire non potest vt transfe rat se ad alias gentes.

Sydonez. Hiero. Sydon venatio: fera idomita: ⁊ ſa regio vl natio ē.

Decapoleos. Be. Regio decē vrbiū trans iordanem ad oꝛientez. Et aūt dicit: venit ad ma. ga. in me. fi. de. nō ipsos cum intrasse significat: neq; eniz mare transnauigasse dicitur: sed vsq; ad mare venisse: atq; ad locuz q̄ medios fines decapoleos longe trans mare positos respiciebat.

Hiero. Saluato: ad salnandas gentes ab apostolis deducitur: ⁊ do cet qō adolescenti interroganti respōdit: nosti mādata hec fac ⁊ viues.

Sur. ⁊ mu. Be. Qui sz nec aures verbis dei audiēdis: nec os ꝓ lo quendis aperit. Quales necesse est vt hi qui audire ⁊ loqui verbuz dei lon go vsu didicerunt domino sanandos offerant: vt eos quos humana fragi litas nequit: gratie dextera saluet.

Hiero. Ben⁹ humanū tanq̄ vn⁹ homo varia peste absumptus in ꝓpthoplasto cecaꝝ dū videt: surdus fit: dū audit: dū odoꝛat: emūgit. ob mutescit: dū logit. Marcus fit: dū manꝰ erigit. lcuruaꝝ: dū erigit. ydꝛopi cus fit: dū ꝓcipiscit. claudus: dū ꝓgredit. lepꝛa suffundit: dū mundaꝝ. de mone implet: dū diuinitatē appetit. Mortif morte: duz audacter excusat. Et deprecabant cum ⁊c. Incarnationē dñi ꝓphe ⁊ patriarchꝛe cupiebāt.

de lyra

sed ad ꝓgruentiā. nō eniz erat cōgruū q̄ aduentus medici lateret infirmos: nec fuit decēs q̄ manifestaret per suos discipulos: vt dictū est. ⁊ ideo ma nifestatus fuit ꝑ alios qui famā eius audierāt ⁊ aliqui cū viderant: qꝛ non solū de iudea sed etiā de nationib⁹ aliis multi veniebāt ad cū ꝓpter mira cula ⁊ sanitates q̄ opabaꝝ: vt hz. ē. iij. ca. r Mulier enī stati vt audiuit de eo ⁊c. nō est intelligendū q̄ curauerit familiā ei⁹ existens in domo: quia tunc noluit facere sed magis in via cū ipsa clamaret post eos: vt hz Mat thei. xv. d. s Erat enim mulier gentilis syrophenissa genere. i. de syria phenicis. Est eniz syria nomē generale ꝓuincie. phenis aūt nomē cuiusdā spālis cōtrate in illa ꝓuincia. Et inde cōponit syrophenissa. i. de tali ꝓtra oriunda. t Propter hunc sermonem. i. ꝓpter tue fidei cōfessionem. u Exijt demoniū de filia tua. qꝛ cōfessio fidei de cōgruo est meritoria mi raculi. cetera patent ex dictis Mat. xv. D. x Et iterū egressus. Hic ꝓsi describit cōsolatio galileoꝝ. ⁊ primo in curatione demoniaci. secūdo ministrariõe alimenti. in principio sequentis ca. Circa primā partē determi nat locꝰ vbi xp̄s fecit sequētē curationē cū dꝛ: y Inter medios fines de capoleos. Decapolis ē nomē regiõis: vt dictū est. ꝫ. ca. v. ⁊ hmõi regionis vna ps ē vltra iordanē: alia citra: vt pz i descriptiõe tre sancte. Igit mare galilee qō ē qdā lacꝰ quē trānsit iordanis fluuiꝰ respicit termios vtriusq; parꝛ regiõis ꝓdicte. z Et adducūt ei surdū ⁊ mutū. nō erat talis a na

tiuitate

Et appre.eum.ꝛc. Seorsū a turbulētis cogitatiōibus ꝛ actib⁹ ꝛdinatis: sermonib⁹q; icōpositis educit: q sanari mereꝛ. Digiti q i aures mittunt: verba spūsci de quo dr: Digitus dei est hic: ꝛ opa digitorū tuorū sunt celi. Tetigit linguā ꝛc. Spuma de carne dñi divina sapia: q̄ soluit ignorātiam humani generis: vt dicat. Credo i deū patrem omnipotentem ꝛc.

Seorsū de tur. Be. Prima salutis via ē de turba educi. De turba educit dñs infirmū: cum mētē peccatis lāguidā visitādo illustrat: ꝛ a cōsuete querelatiōis morib⁹ advocat: ꝛ ad sequēda p̄cepta sua provocat. Digitos aūt i auriculas mittit: cū p dona spūsci aures cordis ad intelligēda ꝛ suscipienda v̄ba salutis aperit. Et q; cognitionē v̄itatis dr seq confessio. scq: Et exp̄ues te. l. ci⁹. cū. s. ad cōfessionē fidei ora catheciçatorū instruit. Sputum nāq; dñi ē sapor sapie: q̄ dicit: Ego ex ore altissimi ꝓdii ꝓgenita. Vñ: sputo ci⁹ terre cōmixto cec⁹ illuminat. Sputū .n. q̄ ex capite dñi descēdit: diuinā ci⁹ naturā exprimit: q̄ ex deo ē. Portio terre cui sputū imixtū ē: hūanā significat naturā. Sic ḡ ex sputo ac terra composito medicamēto oculos cecinati aperuit: q; gen⁹ hūanū p cōfessionē vtriusq; sue nature ab ignēttis erroꝛ tenebris eruit. Exp̄ues ḡ linguaz muti vt loq valeat tāgit: cū ora diu bruta ad v̄ba sapie, pferēda contactu sue pietatis informat.

Et suspiciēs i ce. Hiero. Ingemuit: gemēdo vocuit: ꝛ i celū thesauꝛ nr̄i cordis erigē q̄ p cōpulsionē cordis a fruto lacarnis letitia purgat. vt dr: Rugiebā a. ge. c. m. ꝛc. Dñe aī te. o. d. m. ꝛc. Et ait illi: Effeta: q̄ ē ad. Corde creditad iu. ꝛc. Et statī ap. sūt ꝛc. Aures apte sūt ad hymnos ꝛ cātica ꝛ psalmos. Soluit lingua: vt eructet v̄bū bonū: q̄ nō p̄sit nec mīne nec v̄ba cohibere vel, phibē: vñ paul⁹: Ego vinct⁹ sū: sed v̄bū dei nō ē alligatū i me. Et p̄cepit illis ne cui dicerēt. Nō i v̄tutib⁹ gliandū eē docuit ꝛ i cruce ꝛ i humiliatōe. Quāto eni cis p̄ci. ꝛc. Ciuitas i mōte posita vndiq; circūspecta abscōdi nō p̄t: hūilitas semp p̄cedit gliaz.

Adaperire. Ad aures, ppie. Aures enim ad audiendum aperiēde lingua vt loqui possit erat soluenda: vnde sequitur: statim ꝛc.

Et loquebatur recte. Be. Iste solus recte logē vel dñz cōfitēdo: vl' alijs p̄dicādo: cui⁹ auditū vt celestib⁹ possit ascultare ꝛ obfecūdare mūdaz diuina gꝛa reserat cui⁹ linguā dñs tactu sapie que ipse est ad loquēdū istruit: hic talis dicē potest: Dñe labia mea aperies ꝛc.

Quanto aūt ꝛc. Sciebat ille q ola nouit añq; fiāt: q magis p̄dicarēt ꝛ hoc p̄cipiēdo pigris voluit ostēdere quāto studiosius quātoq; frequētius vel ferentius predicare debeant quibus iubet vt predicerent: quādo illi qui prohibentur tacere non poterant.

C. VIII.

i Millis die⁹. Miserco: sup turbā. Qz ver⁹ hō miserē ꝛ cōpatit affectu hūane fragilitaz. Qz de septē panib⁹ ꝛ paucis pisciculis q̄ tuor milia hoīz saciauit: divine potētie opus est contra cuticctis errorē.

Triduo sustinēt. Quare triduo sustinerēt matthe⁹ dicit sic: Et ascēdēs in mōtē sedebat ibi. ꝛ accesserūt ad eū turbe multe: hītes secū mutos: cecos claudos: debiles: ꝛ alios multos: ꝛ piecerūt eos ad pedes ei⁹ ꝛ curauit eos. Turba triduo dñz sustinet pp sanationē infirmorū suorū cū electi q; fide sce trinitatis lucidi: dño, p suis suorūq; peccatis aie peccātis scz languoribus instanter supplicant. Itē: turba multa triduo dñm sustinet: cū multitudo fideliū peccata sua per penitentiam declinans ad dominum se i opere: in locutione ꝛ cogitatione conuertit.

Beda. Mystice. Hoc miraculo designat: q̄ via p̄tis seculi: aliter i columes trāsire neq̄m⁹: nisi alimēto v̄bi sui christus nos reficiat. Hoc vero typice inter hāc refectionē ꝛ illā q; panū ꝛ duorū piscīū distat: q̄ ibi sa veteris testi spūali gꝛa plene designat: hic noui testi v̄itas ꝛ gꝛa ministrāda mōstrat. Utraq; aūt refectio i mōte celebrata est: vt aliorū euāgelistaꝛ narratio declarat: q; vtraq; scriptura recte intellecta p̄dicat altitudinē celestiū p̄ceptorū ꝛ p̄miorū: ꝛ altitudinē xp̄i: q ē mōs i vertice mōtiū. Ipse eni edificatā sup se ciuitatē. i. ecclesiam i alta bonoꝛ operum extollit: ꝛ cūctis manifestat. Ipse ab ifimis delectationibus abstractā pane celi reficit: atq; ad appetituz supne suauitatis cibi spūalis dato pignoꝛe accendit.

Si dimisero eos. Qz cōuersi pctōres i p̄sentis vite vīa deficiūt: si i sua cōsciētia sine doctrine pabulis dimittantur.

De longe. Moraliq; nihil carnalis corruptionis exp̄tus: ad futurem dei festinat de lōginquo si venit: q; et nulla impudicitia nullis flagitijs ignatus: solū aūt cōiugiū experimentus: nec iste de lōginquo. Alij post multa flagitia veniunt: ꝛ ideo de longinquo.

Septem. Be. Mysteriū est noui testamēti: in quo septiformis spūs gratia plenus credit ꝛ datur. Nec sūt panes ordeacei sicut illi q; de q̄b⁹ q; milia hoīum saciata sūt: ne sicut i lege vitalis aīc alimētū corporalibus sacramentis tegerēt. Ordei eni medulla tenacissima tegitur palea.

Hiero. Septem panes: septē dona spūsci. Quatuor milia: ānus .n.t. cū quattuor tpibus. Septē sporte: septē p̄time eccle. Fragmenta panū mystici intellectus p̄time septimane sunt. Pisciculi bñdicti: libri noui testamēti: quō piscis assi partē resurgens postulat: ꝛ piscē suppositū p̄unis discipulis in captura piscium porrigit.

Super terram. Be. In refectione quinq; panum turba supra fenum discubuit: q̄ aūt septē panibus reficienda est: sup terrā discūbere p̄cipit: q; p legē carnis desideriū calcare iubemur: q̄ est fenū: ois caro fenū. In nouo aūt testamēto ipsā q̄z ꝛ facultates tpales relinq̄re iubemur: Vel q; mons in q̄ fit refectio: christi altitudinē significat: ibi supra fenū: ꝥ supra terrā reficit: q; xp̄i celsitudo ibi, ppt carnales hoies ꝛ hierusalē terrenā carnali spe ꝛ dsiderio regit. ꝥ āt remota oi cupiditate carnali q̄uinas noui testi spei pmanētis firmamētū tāq; ipi⁹ mōtis soliditas nullo feno interposito ꝓtinct.

Pisciculos. Be. Sanctos illius tpis p quos eadem condita est scriptura. vel quoꝛ ipsa scriptura. fidem. vitam. ꝛ passiones continet. q de fluctibus seculi erepti. ꝛ divina bñdictōe consecrati refectionē nobis ne in huius mundi excursu deficiamus: vite sue ꝛ mortis sue exemplo prebuere.

Mäducauerūt. Be. Sunt multi qui q̄uis omnia sua reliquere: ꝛ altioꝛa huius mundi nequeant implere: tñ esurientes ꝛ sitientes iusticiam saturantur. cum audientes mādata dei ad vitam perueniūt eternam.

Quod superauerat. Be. Altioꝛa p̄cepta vel exhortamēta ꝛ consilia que generalis fidelium multitudo nequit attingere sicut hic. Si vis perfectus esse: vade ꝛ vende omnia que habes ꝛc.

Septem spor. Septem sporte: spūssancti gꝛa septiformi repleti. Fiunt

hoc benefactoꝛ non querit. f Et eo amplius admirabantur. de tanta eius humilitate. g Bene oia fecit ꝛ surdos fecit audire ꝛ mutos loqui. licet non exprimat hic nisi vnum surdum ꝛ mutum esse curatum: tamē plures fuerūt ceci ꝛ claudi ꝛ muti curati. vt habetur Matꝥ. xv. sed inter illos erat vnus cuius cura fuit mirabilioꝛ inter ceteros. quia in ipso tria miracula concurrerūt: ꝛm q̄ dicit Hieronymus. qz auditus fuit ei redditus ꝛ affat⁹. ꝛ a demōe fuit liberat⁹. ꝛ hic sol⁹ exprimit a Marco C. VIII.

h In diebus illis. Hic consequenter ponitur consolatio galileoꝛuz in alimenti datione. ꝛ patet sentētia ex his que dicta sunt. Matꝥ. xv. hoc excepto.

tiultate. nec ab infirmitate supueniente. sed a demone ipsum obsidente eius auditum impediente ꝛ loquelā. a Misit digitos suos in auriculas eius p̄s aliq̄n sanauit infirmos tangendo corporaliter vt ostenderet humanitatē suam esse divinitatis instrumentū modo supradicto ca. v. b Et suspiciēs in celum ingemuit. vt ostenderet se verū holem a deo querens auxilium. c Et ait illi: Effeta quod est adaperire ostendens se verū deum curando per imperium. d Et precepit eis ne cui dicerēt ostendens q; benefactoꝛ de suis beneficijs proꝛtam laudem non debet querere. e Quanto autem eis precipiebat tanto magis plus predicabant. quia beneficiatus de beneficijs acceptis debet se gratum ostendere: ꝛ benefactoꝛem laudare. q̄uis

enī sporte de iunco ⁊ palmar folijs. Juncus nascīt sup aquas: palma victorē coronat. Sancti quoq; ne ab hamore eternitatis arescant: in ipso vite fonte se collocant: ⁊ eterne retributionis palmā expectant.

Et statim. ℙro hoc in matthęo habemus. Ascēdit in nauiculā: ⁊ venit in fines magedan. Sed nō est dubitādū eūdē locū esse sub vtroq; noie. Mā pleriq; codices hñt magedan: ctiā ꝟz marcū.

¶Querentes. Quasi ea q̄ viderāt nō fuissent signa: sed qd ḡrāt: p ℞ determinat: de celo: vel in more helye ignē de sublimi: vl ad filitudinē samuelis cstiuo tpe mugire tonitrua: vel fulgura vl imbres: q̄si nō possent ⁊ hec calūniari q ea calūniabātur q̄ oculis viderāt: manu tangebāt: vtilitati sentiebāt: Vel signa de celo māna: vt q paucis panibus milia hoiuz milia satiauit: nunc sicut moyses māna celitus misso pplim oēm passim reficiat: Q̄ñ ioānes post eduliū panū turbas q̄sisse dicit: Quid oparis? ℙñes nri mādu cauerūt māna i deserto ⁊c.

Si dabīt q. Aug⁹ de ꝛcordia euāgelioꝝ In marco ita scriptū esse edicit: ⁊ signū nō dabīt ei.

Be. Beneratōi isti i. tentantiū deū ⁊ ꝺdicentiū ꝓbis eius: nō dabīt signū de celo qō tentātes q̄rūt: qb⁹ tñ multa celestia signa dabat in terra. Beneratiōi aūt q̄rētiū dñm signū de celo ostendit: q̄ñ cernētibus aplis in celuz ascēdit: spm̄ misit: ad ipositionem manuuz aplorꝝ gfaz sci spūs de celo plurimis credentib⁹ infudit.

Ascendēs nauim. Beda. Septē sportis mō ipletis statim ascēderūt i nauiculā: ⁊ venerūt in fines magedan: ⁊ ibi nauigantibus dictū est: q̄ cauerēt a fermēto pharisęorū ⁊ saduceorꝝ. Sed scīptura dicit: q̄ obliti sunt panes tollere in quo ostēditur q̄ modicam curam carnis haberent intenti dñi presentie.

Quid cogi. qz pa. nō. Beda. Accepta occasione docet qd significēt quinq; panes: ⁊ septē: ⁊ pauci pisciculi: quinq; milia hoiuz aut quattuor. Si cni fermētū pharisęorꝝ ⁊ herodis traditōes puersas ⁊ hereticā figūt dogma

ta: q̄re eibi qbus nutrit⁹ est pplis dei nō verā doctrinā integrāq; significat.

Et expuens ⁊c. Beda. Spūs ab intus a capite dñi ꝓcedit. Manus ꝓo membra corporis exterius posita. Expuens ergo in oculos cecī: manus suas iponit vt videat: q̄ cecitate hūanī generis ⁊ p inuisibilia diuine pietatis dona: ⁊ p ostensa a foris sacra assumpte hūanitatis abstersit.

Quē vno verbo totū sil curare poterat: paulatī curat: vt magnitudinē humane cecitatis ostēdat: et q̄ vis ⁊ quasi p grad⁹ ad lucē redeat: ⁊ gfaz suam nobis indicat: p quā singula pfectiōis incremēta adiuuat.

Video hoies. Hiero. Dēs estimat sibi supiores se indignū iudicās: vt dauid se vocari hoiez: sed canē mortuū ⁊ pulicē viuum.

ℙrimo aūt videt homines q̄si arbores ambulātes. i. formā corporis: ita vt non sit facile an hō sit an arbor discerni: q̄ ꝑm⁹ pfect⁹ virtut⁹ est ceterorū vires vitā mores inspicere: bonū imitari: malū cauere: Sed q̄ longa obscuritate desipuit: ⁊ inter bonū ⁊ malū fidē ⁊ pfidiā: sinceritatē ⁊ simulationē adhuc discernere nescit: hoies cernit ambulantes sicut arbores: q̄ facta coꝝ absq; luce discretionis videt. Huic dīs scōa iposītione manuū lucē oia clare videndi restituit: scz qd credendū: quō viuendum que premia sint sperāda.

Deinde iterū ⁊c. Hiero. Vt clare videret oia. i. p opa visibilia inuisibilia intelligeret: ⁊ que oculus nō vidit: ⁊ clarius ac se sue statū post rubiginē peti mūdi cordis oculo ꝓtēplet. Vti eni mūdo corde q̄ñ ipī deū videbūt.

Et misit illū. Hiero. Vt videret in se qd añi nō vidit: nō eni putat desperās hō de salute: oīno posse se: qd facere illuminatus p spez pōt pficere.

¶Mysti. Ammonet dīs oēs qui agnitione veritatis illustrant: vt ad cor redeant: ⁊ quantū sibi donatū fuerat solicita mente ꝑpendant: ⁊ beneficijs dei digna operatione respondeant.

Nemini dixe. ⁊c. Beda: ℞ sanationē fieri iubet: cęlū est suis:

Nicolaus

a Venit in pies dalmanutha. Matth. xv. dī: ⁊ venit i fines magedan. Dicendū est q̄ est eadē regio: dupliciter vocata. b Et exierūt pharisei. Hic ꝓiter describīt ꝓfutatio pharisęorꝝ in miraculis: Et primo ponit dicta ꝓfutatio. scdo discipulorꝝ reprehensio: ibi: Et ꝑcipiebat eis. Snia ꝑme ptis patet ex dictis Matth. xvj. hoc excepto: c Si dabīt generationi isti signū. i. nō dabīt: q̄ accipīt si ꝑ nō: sicut psal. Quibus iurauī in ira mea si introibūt in requiē meā. d Et ꝑcipiebat. Hic ponit discipulorꝝ christi reprehensio: ⁊ ꝑmo in eis arguit ignorātia. scdo ostendit eorꝝ ipotentia sequēti ca. ibi: Et veniēs ad discipulos. tertio reprimit eorꝝ ambitio vel superbia: ibi: Et inde ꝓfecti. Circa primū describīt primo reprehensio discipulorꝝ generaliter. scdo ipsius petri spāliter: ibi: Et ingressus est iesus. Adhuc aūt primo arguit ignorātia discipulorꝝ verbo: ⁊ scdo facto: ibi: Et venīūt bethsaida. Circa ꝑmū dī: e Cauete a fer. pharisęorꝝ. i. a doctrina eorꝝ puersa qua ꝓponebāt traditiones suas diuinis ꝓceptis: vt dictū ē ca. vij. f Et fer. herodis. i. a secta erronea herodianorꝝ de q̄ dictū est: s. ca. iij. Hoc aūt dictū christi discipuli intellexerūt de fermēto vel pane māli: in quo appetit eorꝝ ignorātia: tū q̄ christus frequēter fuerat eis locutus in pabolis: ⁊ eas eis exposuerat: vt dictū est. s. iij. ca. ⁊ iō bñ intellexisse debuissent ℞ ꝓbū christi dictū parabolice: tū q̄ ipsis videntibus christus satiauerat quinq; milia hoiuz de quinq; panibus ⁊ duobus piscib⁹: vt dictū est. s. vj. ca. Itē q̄ttuor milia hoiuz de septē panib⁹: vt dictū est in ℞ ca. ⁊ iō bñ debuissent intellexisse q̄ christus nō erat sollicitus de māli pane: nec de ipso loq̄bat: cetera

ditis. Nec recordamini: quomodo quinq; panes fregi in quinq; milia: ⁊ quot cophinos fragmentorum plenos sustulistis? Dicūt ei: Duodecim. Quando ⁊ septem panes i quatuor milia: quot sportas fragmentorum tulistis? Et dicūt ei: Septem. Et dicebat eis.

ſ post tot miracula.

Quomodo nondum intelligitis?

†ſ hiero. domus vallis i. mūd⁹ q̄ ē vallis lachrymarum

Et venīunt† bethsaida: ⁊ adducūt ei cecum ⁊ rogabant eū

ſ qui non videt: quod fuit qō ē

qō erit ſ vt lamētatione de cecitate cordis agat flēs cū hieremia subuersionē ciuitatis dei. i. aīe sue

ſ tangitur qui compungitur.

vt tangeret illum. Et apprehensa manu ceci: eduxit eum extra vi

ſ vt ad bonum opus confortet

ſ cuitatē malorꝝ corrūpūt bonos mores c. m.

† ſ vt videat voluntatē dñi p flatū spūssancti

cum: ⁊ expuens † in oculos eius

ſ misericordie

imposītis manib⁹ suis interrōgabat eum si aliquid† videret. Et aspiciens ait: Video homines velut arbores ambulātes. Deinde iterum imposuit manus sup oculos eius: ⁊ cepit videre ⁊ restitutus ē ita vt clare videret oia. Et misit eum

ſ mundo corde

ſ cor.

illum in domum suā dicēs: Vade i domum tuam: ⁊ si in vicū introieris nēmi dixeris. Et egressus

ſ hiero. i. cecitatē tui cordis ꝺdica: nō virtutē: vñ paulus blasphemus fui ⁊ psecutus sum ecclesiam dei

de lyra

patēt ex dictis Matth. xvj. g Et ve. bethsaida. ℞ arguit ignorātia discipulorꝝ facto ꝑ ℞ q̄ ipsis pñtibus illuminauit cecū: ꝑmo ipfecte: qō notat cū dī: h Interrogauit eū si qd vi. ⁊ aspi. ait: vi. ho. ve. ar. ambulātes. nō eni distinguebat lineamēta hūanorꝝ corporū: videbat tñ obscure corpa eorꝝ moueri de loco ad locū ⁊ postea illuminauit eū pfecte: qō notat cū dī: Iterū iposuit manus sup oculos eius. ⁊ subdit: i Et restituit est ita vt clare vi. oia. Certū est aūt q̄ christus poterat eū statim pfecte illuminare: sed p talē modū fecit vt designaret discipulos adhuc in pte obscuratos caligine ignorātie ⁊ ad clare intelligendū indigebant maiori illuminatiōe: vñ ⁊ post resurrectionē suā aperuit illis sensū vt intelligerent scripturas: vt hz Luce. xxiiij. Et p talē modū christus maledixit ficū habentē tñ folia: vt hz j. xi. ca. ad significandū q̄ sacerdotes iudeorꝝ erāt maledicēdi ⁊ puniendi a deo eo q̄ nō hębāt fructū iusticie: sed tñ folia ꝟborꝝ: ſm q̄ dicit Aug⁹ in homel. ⁊ sīl mō hieremias ꝓpha q denūciauerat captiuitatē babylonicā ℞ idē figūit sensibili signo p ℞ q̄ de mādato dñi posuit cathenas in collo suo: vt hz Hiere. xxvij. p ℞ designās q̄ sic cathenati ducerent iudei i babylonē captiui. Alii aūt exponūt illuminationē huius ceci successiue factā ꝑpter paruitatē fidei ipsius ceci: ⁊ offerentiū ipsū christo: ⁊ pōt esse q̄ ista cā ⁊ ꝓdicta ꝓcurrerūt ad istū effectū. k Et ingressus est iesus. Hic ꝓñ describīt increpatio petri spāliter: ⁊ ꝑmo ponit increpatio petri. scdo incitatio ad palmā martyrij: ibi: Et ꝓuocata turba. Circa ꝑmū ꝑmittit de christo hoiuz falsa opinio. scdo subdit discipulorꝝ vera cognitio. ibi: Tūc dixit illis:

Vos ꝟo ⁊c.

ne si mirãda faciãt fauorẽ q̃rant: sed diuinis aspectibus sint placere ꝓtenti.

Be. Philippus frater herodis tetrarcha ituree: ⁊ tracomitidis regionis in honore tyberii cesaris: cesareã philippi (q̃ nũc pancas dr) appellauit imitat⁹ herodẽ patrẽ suũ q in honore augusti cesaris appellauit cesareã: q̃ ꝓius turris stratiõis vocabat. Cesarea philippi ẽ: vbi iordanis oriẽ ad radices libani: ⁊ habet duos fontes: vnũ ior: alterũ dan: qui simul mixti iordanis nomen efficiunt.

Quẽ me di.e.h.⁊c̃. Pulchre ꝓmo sniaz hominũ iterrogat: ne ꝓfessio eoꝝ vulgi opinione: ꝙ veritatis agnitiõe videat firmata: ne sicut herodes de auditis hesitare putẽtur: vñ petro ꝑm mattheũ dicit: Caro ⁊ sanguis nõ reuelauit tibi, i. doctrina hominum.

Homines. Pulchre q hoiuz more diuersam de dño sniaz ferunt hoies dicunt: Nã q veritatẽ potẽtie eius pia mẽte cognoscũt: nõ hoies ꝙ dij appellari merent: vñ dicit illis: Vos vo ⁊c̃. matt. 26.c Luce. 9. c.

Quasi illi hoies hũana opinantes: ꝙ vos dij quẽ me esse dicitis.

Tu es christ⁹ ⁊c̃. Be. Dia cõplectit qui ⁊ nãz ⁊ nomẽ exprimit: i q̃ sũma virtutuz. Paulus dicit: Nihil iudicaui me scire inter vos: nisi iesum christũ: ⁊ hũc crucifixum. Petrus nihil amplius q̃ dei filiũ putauit ꝓfitẽdũ. Nos ⁊ qñ ⁊ quõ natus sit ⁊ quãtus sit: hũane infirmitatis ꝓtẽplatiõe rimamur. Finis ergo fidei mee matt. 16.d. christus est: finis fidei mee dei filius est: Nõ licet mihi scire generatiõis seriẽ: Luce. 9.c. et. 14.d. Nõ licet tñ nescire generationis fidem.

Et cõminatus est. Be. Noluit se añ passionẽ ⁊ resurrectionẽ p̃dicari: q̃ completo sanguinis sacro aplis opportuni⁹ dicit: Eũtes docete gẽtes: baptizãtes eos in noie p̃is ⁊ filij ⁊ spũs scĩ: q̃ nõ ꝑ desset eũ publice p̃dicari quẽ flagellatũ sunt visuri: ⁊ crucifixũ multa pati.

Qm̃ opor.⁊c̃. Hiero. Sicut gubernator pit⁹ tẽpestatẽ i trãqllitate p̃cauẽs: nautas patos vult eẽ suos: sic alibi: Siqs vult venire p⁹ me a.s.i.

Et apprehen. Be. Amantis affectu dicens: Absit a te dñe. Vel vt melius in greco hr: Propitius esto dñe: nõ erit istud. i. nõ põt fieri: nec recipiũt aures mee: vt dei filius occidendus sit.

Be. Et apphẽdẽs eũ petrus: Quia nimis amat dñm: ⁊ q̃ ꝓfitẽdo dicit. Tu es christus ⁊ ꝑmiũ suũ audiuit ꝑm matthei: Btus es simon b. ⁊c̃. nõ vult destrui ꝓfessionẽ suã: nec putat posse fieri: vt dei filius occidat: apprehendit q̃ eũ in affectũ suũ: vel separatim ducit: ne p̃itibus ceteris magistrum videatur arguere.

Vade retro sa. Be. Multi putant q nõ petrus sed aduersarius spũs sit correctus: quo suggerente hoc aplis dicebat: Sed mihi error aplũ de pietatis affectu veniens: nunq̃ incentiuũ videbit diaboli: Diabolo dr: Vade retro sa. Petro: vade retro me. i. sequere sententiã meam.

Que dei sunt ⁊c̃. Mca est volũtas ⁊ p̃is: vt ꝑ salute hoiuz moriar: tu nõ vis granũ frumẽti in terrã cadere vt multũ fructũ afferat.

Siquis vult ⁊c̃. Be. Postq̃ mysteriũ sue passiõis ⁊ resurrectionis ostendit: hortat oẽs ad imitandũ passiõis exemplũ: ⁊ oibus salutẽ ꝑmittit aliaꝝ: Sed pfectioribus: quãta passurus: q̃ a mortuis resurrecturus cẽt aperuit: formã tribuẽs p̃dicãdi: vt scz ꝑ suo gsq̃ mõ instruat: neq̃ infirmis altiora cõmittant.

Deneget. Non valet apprehendere qđ vltra ipsũ ẽ si nescierit mactare qđ est. Mar. 16.d Luce. 17.g

Nisi quis a semetipso deficiat ad deũ qui supra ipsũ ẽ nõ apropinquat.

Tollat crucẽ suã. Al' ꝑ obstinẽtiã macerãdo corpus: vel ꝑ cõpassionẽ animũ. De corpore dicit paul⁹: Castigo corp⁹ meũ: ⁊ in s.r.⁊c̃. Idez de cõpassiõe animi: Quis infirmat: ⁊ ego nõ infirmor:

Qui eni vo. Beda. Duo tpa ecclie significat aliud psecutiõis: qñ ponẽda est aia: aliud pacis: qñ frangenda sunt desideria terrena. vñ sequit: Quid eni ꝓderit homini ⁊c̃. matte. 10.d Luce. 5.c et. 12.b.

Qui eni me. Quia multi auariciã vincũt: labẽtia despiciũt: ꝙ fidei rectitudinẽ quã hñt verecũdia impediti: nõ exprimũt voce. addit: q eni me ⁊c̃. matte. 16.d Luce. 9.d.

Amẽ dico ⁊c̃. Be. Cũ de futura vita loq̃ret: iõ necessariũ fuit vt ꝙ ꝑmitteret de p̃ti vita: vt rudes adhuc discipli hac ꝓsolatõe ꝓfortarent: sicut de iudaico pplo dr: Dedit illis regiones gẽtiũ ⁊ al. p. p. vt custodiãt iustificatiões eius: ⁊ l.c.r. Ā marc. 17.a Luce. 9. a

Regnũ dei ⁊c̃. i. ecclesiã ꝺ mũdi hui⁹ gloriã erectã: Vel futurã i celis bitudinẽ: quã in monte viderũt: Quod pia ꝑpassione factũ est: vt eternũ gaudiũ: tametsi ad breue momentũ prelibatũ: ad aduersa ferenda fortius animaret. C. IX.

T post dies sex ⁊c̃. Hiero. Post cõminationẽ crucis: resurrectiõis gl'ia ostendit. Vñ sequit: Et post dr. vj. ⁊c̃. vt non timerent obprobria crucis: q̃ oculis suis viderãt gloriã future resurrectiõis.

Beda. Et post dies sex. Lucas: Factũ est aũt post hec verba fere dies octo ⁊c̃. Octauo die resurrectiõis gloriã manifestat: vt ostensa celestis vite dulcedine: cũctoꝝ corda q̃ ꝙ audire pñt refoueat: ⁊ octonario numero vexpe resurrectiõis gaudiũ doceat esse vẽturũ: Ipse eni post sextã sabbati qua crucẽ ascẽdit: ⁊ septimã q̃ i sepulchro genit a mortuis resurrexit: ⁊ nos post sex hui⁹ scli etates in qbꝰ ꝑ dño pati gaudemus: ⁊ septimã aiaꝝ q̃ interim in alia vita agit: octaua etate resurgem⁹. Qꝝ aũt matthe⁹ ⁊ marcus dñz post sex dies trãsfiguratũ dicũt: nec tpe nec mysterio discrepant. Illi enim medios dies tñ ponũt. Vñ ⁊ absolute post sex dies dicũt factũ. Hic ꝑmũ quo ꝙ dñs ꝑmisit ⁊ vltimũ quo cõpleuit adiũgit: ⁊ iõ tpantius ponit: fere

de lyra

sauerat in datione legis in mõte synai: ⁊ iõ filij ab eis descẽdẽtes adultera generatio vocant. d Et peccatrice. q̃ sicut pies eoꝝ pscuti fuerãt prophetas eos occidẽdo: ita ipsi psequebant christũ morte eiꝰ q̃rẽdo. e Et filius hois ꝓfidebit eũ. ꝙ est vera lra: q̃ sic hñt greci ⁊ antiq: ⁊ pz ꝑ istud qđ hr Luce. ix. vbi dr: Et filius hois erubescet eũ. i. nõ recognoscet eum de suis: sicut hõ nõ libẽter recognoscit illũ de quo erubescit: ⁊ ꝑ talẽ modũ loquẽdi dicit Hiero⁹ de q̃dã scã: Quia nõ est ꝓfusa christũ: christus nõ ꝓfudeẽ eam: nec est curandũ si est impropria locutio ꝑm regulas grãmatice quibus non subiacet theologia. C. IX.

f e T post dies sex. Hic ponit icitatio ad martyriũ facto. Illud eni qđ maxime excitat ad tolerantiã martyrij est magnitudo ꝑmij: q̃ magis mouet visa q̃ audita: iõ christus ostendit tribus ꝓncipalibꝰ suis discipulis gloriã resurrectiõis in trãsfiguratiõe: in q̃ ostendit se eis i claritate glie:

matt. 16.d.

Luce. 9.c. et. 14.d.

est iesus ⁊ discipuli eius in castella cesaree philippi: ⁊ in via interrogabat discipulos suos dicẽs eis: Quẽ me dicũt esse homines? Qui rñderunt illi dicentes: Alij Joannem baptistam: alij heliã: alij vo q̃si vnũ ex ꝓphetis. Tũc dicit illis: Vos vo quez me eẽ dicitis? Respondens petrus ait: Tu es christus: ⁊ comminat⁹ est eis: ne cui dicerẽt de illo. † Et cepit docere illos quoniã oportet filiũ hois multa pati: ⁊ reprobaria a senioribꝰ ⁊ a summis sacerdotibꝰ ⁊ scribis: ⁊ occidi: ⁊ post tres dies resurgere. Et palam verbũ loquebatur. Et apprehendẽs eũ petrus cepit increpare eum. Qui conuersus ⁊ videns discipulos suos ꝓminatus est petro dicens: Vade retro sathanas: qm̃ nõ sapis ea que dei sunt: sed que sunt hominum. Et ꝙuocata turba cũ discipulis suis: dixit eis: Siqs

ꝺ aliter factus est ex altero

† ꝺ veterẽ hominẽ exuat: nouũ induat: vñ paulus: viuo ego iam non ego v. a. i. m. christus

vult me sequi deneget semetipz ⁊ tollat crucẽ suam ⁊ seqũtur me. ꝺ acsi dicat agricole: frumẽtũ si seruas pdis Qui enim voluerit animam suam saluam facere perdet eã. Qui ꝺ si seminas renouas autem perdiderit animam suam ꝓpter me ⁊ euãgelium: saluaz † ꝺ in aduersitate perdenda est anima: in pace autẽ cor muniendum omni custodia ‡ ꝺ tpe pacis: q̃ licet viuere: licet ambire eam faciet. † Quid eni ‡ proderit homini si lucretur mundũ totũ: ⁊ detrimentum faciet anime sue? Aut qd dabit hõ cõmutationis ꝓ anima sua. Qui ẽni me confessus fuerit ⁊ verba mea in generatiõe ista adultera ⁊ peccatrice ⁊ filius hominis confitebit eũ cũ venerit in gloria patris sui cũ angelis sanctis. Et dicebat illis: Amen dico vobis q̃: sunt qdaz de hic stantibus qui non gustabunt mortem: donec videant regnũ dei † veniens in virtute.

ꝺ corde: ore: opere

ꝺ cõsolatoria, pmissio ꝺ discipulis.

ꝺ ad horã hitaturi vitã eternã ꝺ corporalẽ ꝺ ecclam ꝺ alis venientis vel viuentis

Tpost C IX.

e dies sex assumpsit iesus ꝺ multi vocati: pauci ꝓ ele. petrũ ⁊ iacobũ ⁊ ioanez: et ducit illos in montem excelsum seorsum solos: et transfiguratus est ante eos. Et vestimenta eius facta sunt splendentia: nimis candida: sicut nix qualia fullo non potest super terram candidare. Et apparuit illis helias cum moyse: et erant loquentes cum iesu. Et respondens petrus dixit ihesu: Rabbi bonum est nos hic esse: et faciamus tria tabernacula tibi vnum: et moysi vnum: et helie vnum. Non enim sciebat quid loqueretur. Erant enim timore exterriti. Et factus est nubes obumbrans eis: et venit vox de nube dicens: Hic est filius meus dilectus: ipsum audite. Et circumspicientes: continuo neminem amplius viderunt: nisi ihesum tantum secum. Et descendentibus illis de monte: precepit illis ne cui enarrarent quecumque viderant: nisi cum filius hominis a mortuis resurrexerit. Et verbum continuerunt apud se: conquirentes quid esset cum a mortuis resurrexerit. Et interrogabant eum dicentes: Quid dicunt scribe quod helyam oporteat primum venire? Qui respondens ait illis: Helyas cum primum venerit restituet omnia: et quomodo scriptum est de filio hominis ut multa patiatur et contemnatur. Sed dico vobis quod et helyas venit: et fecerunt ei quecumque voluerunt sicut scriptum est de eo.

Et veniens ad discipulos suos vidit turbam multam circa eos: et scribas conquirentes cum eis. Et protinus omnis populus videns eum obstupuit: et expauescentes accurrebant ad eum salutare eum. Et interrogauit scribas: Quid conquirebatis cum eis? Et respondens unus de turba magistre adduxi filium meum ad te habentem spiritum mutum: qui ubicumque eum apprehenderit allidet eum: et spumat et stridet dentibus suis et arescit. Et dixi discipulis tuis ut eicerent illum: et non potuerunt. Qui respondens ei dixit: O generatio incredula quousque apud vos ero? Quousque patiar vos? Afferte illum ad me. Et attulerunt eum. Et cum vidisset eum continuo spiritus conturbauit illum: et elisus in terram volutabatur spumans. Et interrogauit patrem eius: Quamdiu est ut hoc illi accidit? At ille dixit: Ab infantia. Et frequenter eum in ignem misit et in aquas ut perderet eum: sed si quid potes adiuua nos misertus nostri. Ihesus autem dixit illi: Si potes credere omnia possibilia sunt credenti. Et protinus exclamans pater pueri cum lacrimis dixit: Credo domine: adiuua incredulitatem meam. Ihesus autem videns quod concurreret turba: increpauit spiritum immundum dicens illi: Spiritus surde et mute ego precipio tibi exi ab eo et amplius non introeas in eum. Et exclamans et multum discerpens eum exiit ab eo: et factus est sicut mortuus ita ut multi dicerent quia mortuus est. Ihesus autem tenuit manum eius et erexit eum: et surrexit. Et cum introisset domum eius discipuli eius priuatim interrogabant eum: Quia nos non potuimus eicere illum? Et dixit illis: Hoc genus in nullo potest exire nisi in oratione et ieiunio.

Et inde exeuntes transibant per galileam: et nolebat ut quisquam sciret. Docebat enim discipulos suos et dicebat eis: Quia filius hominis tradetur in manus hominum et occident eum: et occisus tribus diebus resurget. At illi ignorabant verbum: et timebant eum interrogare. Et venit capharnaum. Et cum domi esset interrogabat eos: Quid in via tractabatis inter vos? At illi tacebant. Erant enim ad invicem in via disputantes quis maior esset in regno dei. Et sedens vocauit duodecim: et dicit illis: Si quis vult primus esse erit omnium novissimus et minister omnium. Et accipiens puerum statuit eum in medio eorum: et complexans eum dixit illis: Quicumque unum puerorum talium receperit in nomine meo me recipit: et quicumque me recipit non me recipit sed eum qui misit me.

Respondit illi iohannes dicens: Magister vidimus quendam in nomine tuo eicientem demonia: qui non sequitur nos: et prohibuimus eum quia non sequitur nos. Dixit autem ihesus: Nolite prohibere eum. Non enim est quisquam qui faciat virtutem in nomine meo et possit cito male loqui de me. Qui enim non est contra nos pro nobis est. Quicumque enim potum dederit vobis calicem aque in nomine meo quia christi estis: amen dico vobis non perdet mercedem suam. Et quicumque scandalizauerit unum de pusillis istis qui credunt in me: bonum est illi magis si circumdatus mola asinaria in mare proiciatur. Si autem manus tua scandalizat te: abscide illam: bonum tibi est debilem introire in vitam: quam duas manus habentem ire in gehennam in ignem inextinguibilem: ubi vermis eorum non moritur et ignis non extinguitur. Et si pes tuus scandalizat te: abscide illum: bonum tibi est debilem introire in vitam: quam duos pedes habentem mitti in gehennam: ubi vermis eorum non moritur et ignis non extinguitur. Et si oculus tuus scandalizat te: eice eum: bonum tibi est unoculum introire in regnum dei: quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis: ubi vermis eorum non moritur et ignis non extinguitur. Omnis enim igne salietur: et omnis victima sale salietur. Bonum est sal: quod si sal euanuerit in quo illud condietis? Habete in vobis sal: et pacem habete inter vos.

Et exinde surgens abiit in fines iudee per transitum iordanis: et conuenerunt iterum turbe ad eum: et sicut consueuerat iterum docebat illos. Et accedentes pharisei interrogabant eum: Si licet uiro uxorem dimittere: tentantes eum. At ille respondens dixit illis: Quid vobis mandauit moyses? Qui dixerunt: Moyses permisit libellum repudii scribere: et dimittere. Quibus ihesus respondens ait: Ad duritiam cordis vestri scripsit vobis mandatum istud. Ab initio autem creature masculum et feminam fecit eos deus. Propter hoc relinquet homo patrem et matrem: et adherebit uxori sue: et erunt duo in carne una. Itaque iam non sunt duo: sed una caro. Quod ergo deus coniunxit homo non separet. Et in domo iterum discipuli eius de eodem super illum interrogabant eum. Et ait illis: Quicumque dimiserit uxorem suam et aliam duxerit adulterium committit super eam. Et si uxor dimiserit uirum suum et alii nupserit moechatur.

Et offerebant illi paruulos ut tangeret illos. Discipuli autem increpabant offerentes. Quos cum videret ihesus indignatus est: et ait illis: Sinite paruulos uenire ad me: et nolite prohibere eos. Talium enim est regnum dei. Amen dico vobis quicumque non receperit regnum dei sicut paruulus non intrabit in illud. Et complexans eos et imponens manum super illos benedicebat eis.

Et cum egressus esset in viam procurrens quidam et genuflectens ante eum rogabat eum: Magister bone quid faciam ut vitam eternam possidebo? Ihesus autem dixit illi: Quid me dicis bonum? Nemo bonus nisi solus deus. Decalogum legis nosti: ne adulteres: ne occidas: ne furtum facias: ne falsum testimonium dicas: ne fraudem feceris: honora patrem tuum et matrem. At ille respondens dixit illi: Magister hec omnia obseruaui a iuuentute mea. Ihesus autem intuens eum dilexit eum: et dixit illi: Vnum tibi deest: vade quecumque habes uende et da pauperibus: et habebis thesaurum in celo: et veni sequere me tollens crucem. Qui contristatus in verbo abiit merens: erat enim habens multas possessiones. Et circumspiciens ihesus ait discipulis suis: Quam difficile qui pecunias habent in regnum dei introibunt. Discipuli autem obstupescebant in verbis eius. Ihesus autem rursum respondens ait illis: Filioli quam difficile est confidentes in pecuniis introire in regnum dei. Facilius est camelum per foramen acus transire quam divitem intrare in regnum dei. Illi autem amplius admirabantur dicentes ad semetipsos: Et quis potest saluus fieri? Intuens autem illos ihesus ait: Apud homines impossibile est: sed non apud deum. Omnia enim possibilia sunt apud deum. Et cepit petrus dicere illi: Ecce nos dimisimus omnia et secuti sumus te. Respondens ihesus dixit: Amen dico vobis nemo est qui reliquerit domum aut fratres aut sorores aut matrem aut patrem aut filios aut agros propter me et propter euangelium qui non accipiat centies tantum nunc in tempore hoc domos et fratres et sorores et matres et filios et agros cum persecutionibus et in seculo futuro vitam eternam. Multi autem erunt primi novissimi et novissimi primi.

Erant autem in via ascendentes hierosolymam: et ihesus precedebat illos: et stupebant et sequentes timebant. Et assumens iterum duodecim cepit illis dicere que essent ei eventura: Quia ecce ascendimus hierosolymam: et filius hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis et seniori: et damnabunt eum morte: et tradent eum gentibus: et illudent ei et conspuent eum: et flagellabunt eum et occidunt: et tribus diebus resurget. Et accedunt ad eum iacobus et iohannes filii zebedei dicentes ei: Magister volumus ut quodcumque petierimus facias nobis. Qui dixit illis: Quid vultis ut faciam vobis? Dixerunt ei: Da nobis ut unus ad dexteram tuam et alius ad sinistram sedeamus in gloria tua. Ihesus autem dixit eis: Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem quem ego bibo: aut baptismo quo ego baptizor baptizari? Dixerunt autem ei: Possumus. Ihesus autem dixit eis: Calicem quidem meum bibetis: et baptismo quo ego baptizor baptizabimini: sedere autem ad dexteram meam vel sinistram non est meum dare vobis: sed quibus paratum est. Et audientes decem ceperunt indignari de iacobo et iohanne. Ihesus autem conuocans eos ait illis: Scitis quod hi qui videntur principari gentibus dominantur eorum: et principes eorum potestatem habent ipsorum. Non ita autem erit inter vos: sed quicumque voluerit inter vos maior fieri erit vester minister: et quicumque voluerit vestrum primus esse erit omnium seruus. Nam et filius hominis non venit ministrari sed ministrare: et dare animam suam redemptionem pro multis.

Et veniunt hierichuntem. Et egredientibus illis ab hierico et discipulis eius et plebe non parum: filius timei bartimeus cecus sedebat secus viam mendicans. Et audiens quia ihesus nazarenus est: cepit clamare et dicere: Fili dauid ihesu miserere mei. Et increpabant eum multi ut taceret. Ille autem multo magis clamabat: fili dauid miserere mei. Et stans ihesus precepit illum uocari. Et vocant cecum dicentes ei: Confortare surge: vocat te. Qui proiecto vestimento suo exiliens venit ad ihesum. Et respondens ihesus dixit illi: Quid vis faciam tibi? Cecus autem dixit illi: Rabboni ut videam. Ihesus dixit illi: Vade fides tua te saluum fecit. Et confestim vidit et secutus est eum in via.

Et cum appropinquarent hierusalem et bethaniam ad montem oliueti mittit duos discipulos suos et dicit eis: Ite in castellum quod contra vos est: et statim introeuntes ibi inuenietis pullum asine alligatum cui nullus hominum umquam sedit: solvite illum et adducite. Et si quis vobis dixerit: Quid facitis hoc? Dicite quia dominus eius opus habet: et continuo illum dimittet huc. Abierunt autem et inuenerunt pullum ligatum ante ianuam foris in biuio: et solvunt eum. Et quidam de illic stantibus dicebant illis: Quid facitis solventes pullum? Qui dixerunt eis sicut precepit illis ihesus: et dimiserunt eos. Et adduxerunt pullum ad ihesum: et imponunt ei vestimenta sua: et sedit super eum. Et plurimi vestimenta sua in via sternebant: alii autem frondes cedebant de arboribus: et sternebant in via. Et qui precedebant et qui sequebantur clamabant dicentes: Osanna benedictus qui venit in nomine domini. Benedictum quod venit regnum in nomine patris nostri dauid. Osanna in excelsis. Et introiuit ihesus hierusalem in templum: et circumspectis omnibus cum iam vespere esset horam exiit cum duodecim in bethaniam.

Et alia die cum exirent a bethania esuriit. Et cum vidisset a longe ficum habentem folia venit si forte inueniret aliquid in ea. Et cum venisset ad eam nihil inuenit nisi folia: non enim erat tempus ficorum. Et respondens ihesus dixit illi: Amen dico tibi ut nemo ex te fructum amplius manducet in sempiternum. Et audiebant discipuli eius. Et venerunt hierusalem. Et cum introisset ihesus in templum cepit eicere vendentes et ementes in templo: et mensas numulariorum et cathedras vendentium columbas subuertit: et non sinebat ut quisquam transferret vas per templum. Et docebat dicens eis: Nonne scriptum est: Quia domus mea domus orationis vocabitur omnibus gentibus? Vos autem fecistis eam speluncam latronum. Et audierunt scribe et principes sacerdotum: et querebant quomodo illum perderent. Timebant enim eum: quia omnis turba mirabatur super doctrina eius. Et cum sero fieret egrediebatur extra ciuitatem.

Et cum mane transirent: viderunt ficum aridam factam a radicibus. Et recordatus petrus dixit illi: Rabbi ecce ficus cui maledixisti aruit. Et respondens ihesus ait illis: Habete fidem dei. Amen dico vobis quia quicumque dixerit huic monti: Tollere et mittere in mare: et non hesitauerit in corde suo: sed crediderit quia quod dicit fiat: fiet ei quicumque dixerit. Propterea dico vobis omnia quecumque orantes petitis credite quia accipietis: et fiet vobis. Et cum stetistis ad orationem dimittite si quid habetis aduersus aliquem: ut et pater vester qui in celis est dimittat vobis peccata vestra. Si autem vos non dimiseritis: nec pater vester qui in celis est dimittet peccata vestra.

Et veniunt iterum hierusalem. Et cum ambularet in templo accedunt ad eum principes sacerdotum et scribe et seniores: et dicunt ei: Quo in potestate hec facis: aut quis dedit tibi potestatem hanc ut hec facias? Ihesus autem respondens ait illis: Interrogabo vos et ego unum sermonem: et respondete mihi: et dicam vobis in qua potestate hec facio. Baptismum iohannis de celo fuit an ex hominibus? Respondete mihi. Et cogitabant apud se dicentes: Quia si dixerimus de celo: dicet: Quare ergo non credidistis ei? Si autem dixerimus ex hominibus: timebamus populum. Omnes enim habebant iohannem quia vere propheta esset. Et respondentes dicunt ihesu: Nescimus. Et ihesus respondens ait illis: Neque ego dico vobis in qua potestate hec facio.

Et cepit illis in parabolis loqui: Vineam plantauit homo: et circumdedit sepem: et fodit lacum: et edificauit turrim: et locauit eam agricolis: et peregre profectus est. Et tempore misit ad agricolas seruum ut a agricolis acciperet de fructu vinee. Qui apprehensum eum eum cesserunt: et dimiserunt uacuum. Et iterum misit ad illos alium seruum: et illum in capite vulnerauerunt: et contumelia affecerunt. Et alium misit: et illum occiderunt: et multos alios: quosdam cedentes: et quosdam occidentes. Adhuc ergo vnum habebat filium carissimum: et illum misit ad illos in nouissimum dicens: Quia reuerebuntur filium meum. Agricole autem dixerunt ad inuicem: Hic est heres: uenite occidamus eum: et nostra erit hereditas. Et apprehendentes eum occiderunt: et eiecerunt extra vineam. Quid ergo faciet dominus vineae? Veniet et perdet agricolas: et dabit vineam aliis. Nec scripturam hanc legistis: Lapidem quem reprobauerunt edificantes: hic factus est in caput anguli? A domino factum est istud: et est mirabile in oculis nostris? Et quesierunt eum tenere: et timuerunt turbam: cognouerunt enim quia ad ipsos dixerit parabolam. Et relicto eo abierunt.

Et mittunt ad eum quosdam de pharisaeis et herodianis ut eum caperent in verbo. Qui cum venissent dicunt ei: Magister scimus quia verax es: et non curas quemquam: non enim respicis personam hominis: sed in veritate viam dei doces. Licet tributum dare cesari an non? Dabimus: an non dabimus? Qui sciens eorum simulationem dixit ad illos: Quid me tentatis? Afferte mihi denarium ut videam. Illi autem attulerunt. Et ait illis: Cuius habet imaginem hanc et superscriptionem? Dixerunt ei: Cesaris. Respondens ihesus dixit illis: Reddite que sunt cesaris cesari: et que sunt dei deo. Et mirabantur super eo.

Et venerunt sadducei qui dicunt resurrectionem non esse: et interrogabant eum dicentes: Magister moyses scripsit nobis: Si cuius frater mortuus fuerit et dimiserit uxorem et filios non reliquerit: ut accipiat frater eius uxorem eius et suscitet semen fratri suo. Septem fratres erant: et primus accepit uxorem: et mortuus est non relicto semine. Et secundus accepit eam: et mortuus est: nec ipse reliquit semen. Et tertius similiter. Et septem eam non reliquerunt semen. Nouissima omnium defuncta est et mulier. In resurrectione ergo cum resurrexerint cuius de illis erit uxor? Septem enim habuerunt eam uxorem. Respondens ihesus dixit illis: Nonne propterea errabitis: quia nescitis scripturas neque virtutem dei? Cum enim a mortuis resurrexerint neque nubent neque uxores ducent: sed sunt sicut angeli qui in celis sunt. De mortuis autem quod resurgant non legistis in libro moysi super rubum quomodo dixerit illi deus dicens: Ego sum deus abraham et deus isaac et deus iacob? Non est deus mortuorum: sed deus viuorum. Multum ergo errabitis.

Et accessit unus de scribis qui audierat illos conquirentes simul: et videns quoniam bene illis respondisset interrogauit eum quod esset primum omnium mandatum. Ihesus autem respondit ei: Quia primum omnium mandatum est: Audi israel dominus deus tuus deus unus est. Et diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et ex tota mente tua et ex tota virtute tua. Hoc est primum mandatum. Secundum autem simile illi est hoc: Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Maius horum aliud mandatum non est. Et ait illi scriba: Bene magister in veritate dixisti quia unus est deus et non est alius preter eum. Et ut diligatur ex toto corde et ex tota mente et ex tota anima et ex tota fortitudine et diligere proximum tamquam seipsum maius est omnibus holocaustomatibus et victimis. Ihesus autem videns quia sapienter respondisset dixit illi: Non es longe a regno dei. Et nemo iam audebat eum interrogare.

Et respondens ihesus dicebat docens in templo: Quomodo dicunt scribe christum filium esse dauid? Ipse enim dauid dicit in spiritu sancto: Dixit dominus domino meo: sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Ipse ergo dauid dicit eum dominum: et unde filius eius est? Et libenter eum audiebat multitudo. Et dicebat in doctrina sua: Videte a scribis qui volunt in stolis ambulare et salutari in foro et in primis cathedris sedere et primos discubitus in conuiuiis: qui devorant domos viduarum sub obtentu prolixe orationis. Hi accipient prolixius iudicium.

Et sedens ihesus contra gazophylacium aspiciebat quomodo turba iactaret aes in gazophylacium. Et multi divites iactabant multa. Et cum venisset una vidua pauper misit duo minuta: quod est quadrans. Et conuocans discipulos suos ait illis: Amen dico vobis quoniam vidua hec pauper plus quam omnes qui miserunt in gazophylacium. Omnes enim ex eo quod abundabat illis miserunt: hec autem de penuria sua omnia quecumque habuit misit totum victum suum.

Et cum egrederetur de templo dicit illi unus discipulorum suorum: Magister aspice qualibus lapidibus et qualibus edificiis. Et ihesus dixit illi: Videsne hec omnia magna? Non relinquetur lapis super lapidem qui non destruatur. Et sedente illo in monte oliueti contra templum interrogabant eum seorsum petrus et iacobus et iohannes et andreas: Dic nobis quando hec erunt: et quod signum cum incipient omnia hec consummari? Ihesus autem cepit dicere ad eos: Videte ne quis vos seducat. Multi enim venient in nomine meo dicentes quia ego sum: et multos seducent. Cum audieritis autem bella et opiniones bellorum: videte ne turbemini. Oportet enim hec fieri: sed nondum finis. Surget enim gens contra gentem et regnum adversus regnum. Et terre motus per loca erunt: et fames erunt. Hec autem initia dolorum. Videte autem vosmetipsos. Tradent enim vos in consiliis: et in synagogis corripiemini: et in principum et regum stabitis propter me in testimonium illis. Et in omnes gentes primum oportet predicari euangelium. Et cum duxerint vos tradentes: nolite premeditari quid loquamini: neque meditemini: sed quod datum fuerit vobis in illa hora hoc loquimini. Non enim estis vos qui loquimini: sed spiritus sanctus. Tradet autem frater fratrem in mortem: et pater filium: et insurgent filii in parentes: et morte afficient eos. Et eritis odio omnibus propter nomen meum. Qui autem perseuerauerit usque in finem hic saluus erit.

Cum autem videritis abominationem desolationis stantem ubi non debet: qui legit intelligat: tunc qui in iudea sunt fugiant ad montes: et qui in tecto non descendat domum nec introeat ut tollat aliquid de domo sua: et qui in agro est non reuertatur post tollere vestimentum suum. Vе autem pregnantibus et nutrientibus in illis diebus. Orate autem ut non fiant hieme. Erunt enim dies illi tribulationes tales quales non fuerunt ab initio creature quam condidit deus usque nunc et non fiet. Et nisi breuiasset dominus dies non fuisset salua omnis caro: sed propter electos quos elegit breuiauit dies. Et tunc si quis vobis dixerit: Ecce hic christus: ecce illic: nolite credere. Surgent enim pseudochristi et pseudoprophete: et dabunt signa et prodigia ad seducendos si fieri potest etiam electos. Vos autem videte: ecce predixi vobis omnia. Sed in illis diebus post tribulationem illam sol obscurabitur et luna non dabit lumen suum: et stelle erunt de celo excidentes: et virtutes que in celis sunt mouebuntur. Et tunc videbunt filium hominis venientem in nubibus cum virtute multa et gloria. Et tunc mittet angelos et congregabit electos suos a quatuor ventis: a summo terre usque ad summum celi.

A ficu autem discite parabolam: cum iam ramus eius tener fuerit et folia nata: scitis quia prope est estas. Ita et vos cum videritis hec fieri scitote quia prope est in ianuis. Amen dico vobis quia non transibit generatio hec donec omnia hec fiant. Celum et terra transibunt: verba autem mea non transibunt. De die autem illa vel hora nemo scit neque angeli in celo neque filius: nisi pater. Videte vigilate et orate: nescitis enim quando tempus sit. Sicut homo qui peregre profectus reliquit domum suam et dedit seruis suis potestatem cuique operis sui: et ianitori precepit ut vigilaret. Vigilate ergo: nescitis enim quando dominus domus veniat: sero an media nocte an galli cantu an mane: ne cum venerit subito inueniat vos dormientes. Quod autem vobis dico omnibus dico: vigilate.

Scitis quia post biduum pasca fiet: et filius hominis tradetur ut crucifigatur. Dicebant autem: Non in die festo ne forte tumultus fiat in populo. Et cum esset ihesus bethanie in domo simonis leprosi et discumberet venit mulier habens alabastrum unguenti nardi spicati pretiosi: et fracto alabastro effudit super caput eius. Erant autem quidam indignantes apud semetipsos et dicentes: Ut quid perditio hec unguenti facta est? Potuit enim unguentum istud venire plus quam trecentis denariis et dari egenis: et fremebant in illam. Ihesus autem dixit: Sinite illam: quid illi molesti estis? Bonum opus operata est in me. Semper enim pauperes habetis vobiscum: et cum volueritis potestis illis benefacere: me autem non semper habetis. Quod habuit hec fecit: prouenit ungere corpus meum in sepulturam. Amen dico vobis ubicumque predicatum fuerit euangelium istud in toto mundo: et quod fecit hec narrabitur in memoriam eius.

Et iudas iscariotes unus de duodecim abiit ad principes sacerdotum ut proderet eum illis. Qui audientes gauisi sunt: et promiserunt pecuniam se daturos. Et querebat quomodo illum oportune traderet.

Et prima die azimorum cum pascha immolarent discipuli eius dicunt ei: Quo vis eamus et parabimus tibi ut manducas pascha? Et mittit duos discipulos suos et dicit eis: Ite in ciuitatem et occurret vobis homo lagenam aque portans: sequimini eum et quocumque introierit dicite patri familias quia magister dicit: Vbi est refectorium meum ubi pascha cum discipulis meis manducem? Et ipse vobis demonstrabit cenaculum grande stratum et paratum: et illic parate nobis. Et exierunt discipuli eius et venerunt in ciuitatem et inuenerunt sicut dixerat illis: et parauerunt pascha. Et cum sero factum esset venit cum duodecim. Et discumbentibus eis et manducantibus ihesus dixit: Amen dico vobis quia unus ex vobis tradet me qui manducat mecum. Ipse autem cepit contristari et dicere illi singulatim: Numquid ego? Et alius: Numquid ego? Qui ait illis: Unus ex duodecim qui intingit mecum manum in catino. Et filius quidem hominis vadit sicut scriptum est de illo: Vae autem homini illi per quem filius hominis tradetur. Bonum erat ei si natus homo ille non fuisset. Et manducantibus illis accepit ihesus panem et benedixit: ac fregit et dedit eis et ait: Sumite hoc est corpus meum. Et accepto calice gratias egit: et dedit eis: et biberunt ex illo omnes. Et ait illis: Hic est sanguis meus noui testamenti qui pro multis effundetur. Amen dico vobis quia iam non bibam de hoc genimine vitis usque in diem illum cum illud bibam nouum in regno dei. Et hymno dicto exierunt in montem oliueti.

Et ait illis ihesus: Omnes vos scandalum patiemini in me in nocte hac: quia scriptum est: Percutiam pastorem: et dispergentur oues. Postquam autem resurrexero precedam vos in galileam. Petrus autem ait illi: Et si omnes scandalizati fuerint: sed non ego. Et ait illi ihesus: Amen dico tibi quia tu hodie in nocte hac antequam gallus bis vocem dicat ter me negabis. Qui amplius loquebatur: Etiam si oportuerit me mori non te negabo. Similiter autem et omnes dicebant.

Et venit cum illis in villam que dicitur gethsemani: et dicit discipulis suis: Sedete hic donec orem. Et assumpto petro et iacobo et iohanne secum cepit pauere et

dies octo. Et mystice. Illi post ser mūdi etates scis ab oī labore qescendū. hic ⁊o tpe octauo significat eē resurgēdū. Vñ sextus psalmus, p octaua inscribit: Dñe ne in furore tuo ⁊c. q: p ser etates qbus opari licet: pcibus est insistendū: ne in octauo retributionis tpe ab irato iudice corripiamur.

In montē excel. Be. In montē vt oraret: ſm lucā. In montē oratu rus: ⁊ sic transfigurādus ascendit: docēs eos q fructū resurrectiōis expectāt: qui regē in decore suo vidēre desiderant: mentē in excelsis habere: ⁊ ptinuis pcibus incūbere: Tres so lūmō discipulos secū ducit: vel quia multi vocati pauci ⁊o electi: vel q: qui fidē sce trinitatis incorrupta mēte seruauerint: tūc eterna eius visione meruntur letari.

Transfiguratus. Beda. Non verā substātiā carnis amisit: sed gloriam future sue vel nre resurrectionis ostendit: Talis post iudiciū cūctis apparebit electis: In iudicio in forma serui ⁊ bonis ⁊ malis: vt impij quē spreuere: quē Iudei negauere: milites quē crucifixere: pylatus herodesq; quē iudicare qcāt iudicē agnoscere.

Et vestimēta. Vestimēta dñi sci: Vñ q in christo b.e.r.in. Nec dño in mūdo manēte videbātur despecta: sed ipso mōtez petente nouo candore refulgent: Quia nūc qdē filij sumus dei: sed nōdū apparuit qō erimus. Cū ergo appuerit silēs ei erimus: q: videbimus eū sicuti est. vñ subdit: Qualia fullo.

B matt.17.b Et appuit illis ⁊c. Moyses scūs mortuus: helyas viuus in celū raptus: visi in maiestate cū dño (vt lucas dicit) futurā in illo omniū sanctoz gloriam significant: qui tpe iudicij vel viui in carne reperient vel mortui.

Helyas cum mo. Beda. Legislator ⁊ eximius ꝓphetaz apparēt: loquunt cū dño in carne viuēte ostendētes ipsā esse quē lex ⁊ ꝓphe ꝓmiserūt nō in infimis sed in monte cū illo: q: q terrena desideria mēte trāseunt solui maiestatē scripture sancte que in dño impleta est pspiciunt.

Rabbi ⁊c. Quis stupefactus insitū tñ affectū sibi indicat: oblit⁹ scis regnū ꝓmitti: nō in terris sed in celis: ⁊ se ⁊ coapostolos mortali carne indutos imortalis vite statū subire nō posse: ⁊ domū manufactū necessariaz nō esse: Legi quoq; ⁊ ꝓphetis ⁊ euāgelio tria tabernacula facere cupit: cū nō possint separari: vnū habentia tabernaculū. i. ecclesiā dei.

Bonū est nos. Adulto ergo melius choris sanctoz interesse: deitatis perfrui visione: si sic delectat humanitas christi transfigurata: ⁊ duorū societas ad punctum ostensa.

Nubes obūbrās. Unde q: quesiuit materiale tabernaculū: nubis accepit vmbraculū: vt discat in resurrectione non tegmine domoz: sed spiritussancti sanctos esse protegendos.

Nicolaus

⁊ primo describitur ista ostensio. scdo ex hoc mouet questio ibi: Et interrogabāt eū. Snia istaz partiū pz ex dictis Ad atb. xvij. exceptis q̄ sequūt. a Et trāsfiguratus est coram ipsis. nō est itelligēdū q̄ figura corpis christi fuerit mutata: sed q: figura est in extremitatibus corpis: ⁊ silr claritas glie quā tūc in corpe suo habuit est in extremitate corpis: ⁊ iō vocat trāsfiguratio: ⁊ p talē modū loquēdi dicit apls Phil. iij. Saluatorē expectam⁹ dñz nr̄m iesū christū q reformabit corpus hūilitatis nre ꝓfiguratū corpe claritatis sue. b Et venit vox de nube dicēs ⁊c.] sicut in baptismo christi auditū est testimoniū pris de filio eius nāli: sic ⁊ in trāsfiguratiōe: cuius rō est q: homes fiūt filii dei adoptiui p assimilationē ad filiationē nālē ipsius christi: q̄ qdē assimilatio fit dupliciter: vno mō in pfti p gfaz. alio mō in futuro ⁊ pfectius p gliaz: ſm illud. j. Joā. iij. Nūc filij dei sum⁹ ⁊ nōdū apparuit qd erimus. Scimus qm̄ cū appuerit silēs ei erimus: qm̄ videbim⁹ cū sicuti est. in baptismo ꝓo christi data est ags virtus regenerādi p gfaz. In trāsfiguratiōe ꝓo oīsa est claritas glie in corpe christi. Et q: in istis duob⁹ dissent narrarēt: nisi cū filius hominis a mortuis resurrexit. Et

ſ nemini dicentes

verbū ptinuerūt apud se: cōn

ſ hoc.

quirentes quid esset cū a mortuis resurrexerit. Et interrogabāt eū

ſ quasi fiiā apparuisti in gloria ſ qd ergo

dicētes: Quid ergo dicūt phari sei ⁊ scribe q: heliam oportet ve

ſ nō aliter ē scōs aduētus: nisi ille precedat

nire primū? Qui respondēs ait illis

ſ quasi nō ē hic aduētus quē putatis quē precedet helias: helias enī cū venerit ⁊c.

Helias cum venerit primo restituet oīa. Et quō scriptū ē in filium hoīs: vt multa patiat ⁊ cōtē

ſ sic helias ſ quasi vēturus ē helias ipe in corpore: ſz etiā venit in spū ⁊ virtute. ſ. Ioannes

nat. Sed dico vobis q: ⁊ heli

† ſ spreuerunt decollauerūt

as venit: ⁊ fecerūt illi † quecunq; voluerūt: sicut scriptū est de eo.

ſ de monte

Et veniēs ād discipulos suos vidit tūrbam magnam circa eos: ⁊

ſ disputantes

scribas conquirentes cum illis.

ſ indocti nō scribe sapiētes

Et confestim omnis popul⁹ vi

ſ quasi stultus ſ tior nō ē i charitate

dens iesum stupefactus est: ⁊ ex

ſ quasi serui

pauerūt: ⁊ accurrētes salutabāt

Hic est filius meus. Quasi hic vere ē ille quē moyses iste vobis promisit: huic auscultate: ⁊ oēs auscultare iubete. Nota q̄ sicut in baptismo: sic in mōte mysteriū trinitatis declarat: q: gloriā eius quā in baptismo credentes ꝓfitemur: in resurrectione videtes collaudabimus. Hic spūs in nube lucida: illic in colūba: q: quā pcipit fidē qlgs simplici corde seruat: tunc luce apte visiōis quā crediderat ꝓplabit: ipsāq; illustrabit gfa ⁊ in ppetuum protegetur.

Et statum circūspi. Be. Cū fieret vox sup filiā hois inuentus est ipse sol⁹: Quia cū manifestauerit seipsū electis: erit deo ia in oibus: imo ipse cū matt.17.b suis vnus p oia christus i. caput cū corpore splēdebit: vnde: Nemo ascē. in ce. nisi qui descen. d.c.f. h.q.e.i.c.

Precepit illis. Nō vult gloriā regni futuri ⁊ triūphi quā in mōte ostēderat publice pdicari: ne ⁊ incredibile esset p magnitudine: ⁊ post tātā gloriam apud rudes alos seqūes crux scādalū faceret

Verbuz cō. Hiero. i. cū absorpta mors fuerit in victoria: nō erūt in memoria priora: cū abstulerit dñs sordes filie syon: auferens omnē lachrymā ad oculis sanctoz.

Quid ergo dic. Tradūt scribe ſm malachiā q̄ helyas veniat ad aduētū saluatoris ⁊ reducat corda patz ad filios ⁊ filioz ad pres coz: ⁊ restituat oīa i antiquū statū. Existimāt ꝫ discipli hāc aduētus gloriā ee: quā viderāt in monte: ⁊ dicunt: Si iā veniſti in gliā quare pcurso: tuus nō appareret: maxime q: vident recessisse helyam.

Restituet oīa ⁊c. Scilicet ꝓuertet coz patrū ad filios: ⁊ coz filioz ad pres. Restituet enim morti qō debet ⁊ diu viuēdo sustulit: vñ addit: Et quō scriptū est. Quasi sicut de christi passione ꝓphete multipharie scripserūt: sic ⁊ helyas multa passurus est. Restituet ergo oīa. primo corda hoīum illius tpis ad credendū in christo. resistendum antichristo: deinde ponet animam pro xpo.

Turbam magnā. Hiero. Nō est requies sub sole. semp occidit paulos inuidia. magnos percutiunt fulgura. montes: alij discentes cū fide. alij inuidentes cum fastu ad ecclesiam veniunt.

Conquirentes. Be. Quid ꝓquirerēt euāgelista nō dic. Sz pōt intelligi de hoc qōnē motā fuisse ārē discipuli demoniacū: q i medio erat nō possent liberare? Hoc.n. ex sequētib⁹ ꝓcipi pōt. Et interrogauit eos ⁊c.

Be. Nota q̄ loca rebus congruunt. In monte orat. transformatur. discipulis archana sue maiestatis aperit. imo a turba excipitur. miserorum fletu pulsatur. Sursum discipulis misteria regni reserat. deorsum turbis peccata infidelitatis exprobrat. Sursum voccm patris his qui audire poterant pandit: deorsum malos spūs expellit. Nunc pro meritorum qualitate alijs ascendere: alijs non desistit descendere.

de lyra

vt dictū est assimilant hoīes filio dei nāli: iō ꝓueniēs fuit vt in baptismo christi ⁊ eius transfiguratiōe audirēt testimoniū pris de eius nāli filiatiōe. c Et verbū ptinuerūt apud se. ſm pceptū christi. d Conquirētes qd esset cū christus a mortuis resurrexerit. Videbāt enī eis incōueniēs q̄ christus moreret ⁊ resurgeret a mortuis: postq; viderāt eū i claritate gliosa ad quā alij veniēt post resurrectionē: iō terminus resurrectiōis vel finis iā videbāt eis cōpletus est i christo. e Et veniēs ad discipulos. B ostendit discipulorz christi ipotētia i ꝟ q̄ nō poterāt curare demoniacū eis oblatū: vbi sic ꝓcedit: q: circa hāc curationē. ꝓmo ostendit discipuloz ipotentia. scdo christi efficacia: ibi: Qui respondēs eis dixit: o generatio ⁊c. tertio vtriusq; cā: ibi: Et cū introisset in domū. Snia istarū partiū patet ex dictis Ad attb. xvij. exceptis q̄ sequunt: Et veniēs ad discipulos suos. ſ. quos dimiserat: assumptis tm̄ secū tribus corā qbus transfiguratus fuit. f Vidit turbā magnā circa eos ⁊ scribas ꝓquirentes. q: deridebant eos eo q̄ tentauerāt curare demoniacū eis oblatū: ⁊ non poterant: vt patet in littera sequenti.

Allidit illum.

Et iterro. Hiero. Scit ꝛ interrogat: vt ꝓfessio pariat salutē ꝛ murmur cordis nfi sermōib⁹ soluat ꝑus: vt ē: Dic iniqtates tuas ꝑus vt iustificer⁊.

Et dixi disci. tuis. Z atēter culpā obligāt i discipulos: cū sepe curatio nō curātiū ꝫ curādoꝝ ipediat vitio. O generatio incre. Nō hoi irascit ꝫ vitio. Nō tedio affectus ḃ dicit: ꝫ vt medic⁹ egro ꝯ ꝑcepta agēti: Et arguit ꝑ vnū iudeos incredulitatis.

Statim spūs cōtur. matt.17.c Luce.9.c. Q: dū post petrū ad dñz cōuerti volum⁹: magis a diabolo ipugnamur: vt vel excutiat virtutez: vel vindicet suā expressionē.

Ab ifātia ꝛc. Hiero. Significat gentilē pplm cui a natiuitate increuit cultus idoloꝝ: vt stulte i molaret filios suos demonijs. vñ segt: Et frequēt eū ꝛ i. ꝛ i. a. m. Alij eni matt.17.c. ignē: alij aquā venerabāt Luce.9.c.

Adiuua icredu. ꝛc. Hiero. Credulitas nfa vt rostrata ligna infirma ē nisi intra adiutorio dei. Fides cū lachrymis opta ta vota capit: vt est: Fiat tibi ꝟm fidem tuā.

Surde ꝛ mute spūs. Spūi iputat qō hoi ꝑstat dū ille audiret neq; loq; ret qō pctō: penitēs audit ꝛ loqt: Exi ab eo ꝛ am. ne in. ꝛc. Exiens ab hoie nūq; reuertit: si cor suū se rauerit clauis hūilitatis: ꝛ hostium obtinuerit hō munitatē. vñ: Esto mihi in deū ꝓtectorē: ꝛ in locū mu. ꝛ sal. me facias.

Discerpēs ꝛc. Hiero. Discerpit diabol⁹ ap propinquātes ad salutē: qō ē ei esca dilectatiōis i vē trē suū trahere desiderat ꝑ terrores ꝛ dāna: vt iob.

Factus est sic mor. Isi. Ra. ꝛc. Sanaꝝ ei dī Mortui eni estis: ꝛ vita via a. est cū xpo. i. d. Ui infirmitas xpianoꝝ nō ē mors: ꝫ mortis similitudo.

Hoc genus in nul. Mich. Stultitia ad luxuriā carnis ptinet ꝛ ieiunio sanat: Ira ꝛ ignauia oīo ne depellit: Medicina cu iuscꝫ vulneris adhibēda est ei: nō sanat oculū qō calcaneū: ieiunio passiōes corporis: oīone sanant pestes mentis.

eum. Et interrogauit eos. Quid inter vos ꝓqritis? Et rñdēs vn⁹ † ſ depcādo p cōquestionē exponit incōmoda filij. de turba † dixit: Magister attuli filiū meū ad te hñtē spm mutuz q vbicūqz eū apphenderit ālli/ ſ hiero. alleg. pcōez spūat stulticia ſ iracūdia dit eū: ꝛ spūmat ꝛ stridet dētib⁹ ſ ignauia ꝛ arescit. Et dixi discipl⁹ tuis vt eīcerent illuz: ꝛ non potuerunt. Qui respondēs eis dixit: O ge/ ſ quasi icredulitas vestra impedit salutem neratio incredula: quādiu apud vos ero? Quādiu vos patiar? ſ puerū nō demonē: vt oñdat illū demonio traditū ꝓpter peccatū suū vel parentū Afferte illū ad me: ꝛ attulerūt eū. Et cūm vidisset illū: statim spiri tus conturbauit eum: ꝛ elisus in terra volutabat spumans. Et i/ ſ nō quasi ignorās interrogauit: ſz vt diuturnitas infirmitatis oīsa curationē gratioꝝ faciat terrogauit patrem eius. Quātū temporis ē exquo ei hoc accidit? At ille ait: Ab ifantia. Et frequē ſ moraliter: ire vel libidinis ſ cupiditatē ter eū ꝛ in ignez ꝛ in aquas misit vt eū perderet. Sed si quid po/ tes adiuua nos misertus nostri. ſ libertate arbitrij in/ Jesus autē ait illi: Si potes cre/ dicat ſ que in noie iesu postulantur dere omnia possibilia sūt creden ti. Et ꝓtinuo exclamās pater pu eri cum lachrymis aiebat: Credō ſ vel sine in/ dñe. Adiuua incredulitatē meā. ſ vel credentez Et cuz vidisset Jesus concurren ſ comminatio potentia est tem turbā: cōminatus ē spiritui īmūdo dicens illi: Surde ꝛ mu ſ cuius precipere est facere te spūs: ego tibi ꝑcipio exi ab eo

Occidēt eū ꝛc. Prosperis miscet tristia: vt cū venerint: nō in ꝑme/ ditatis ferant als: Si ꝓtristat eos: qz occidēd⁹ ē: dz letificare: qz die tertia resurrectur⁹ ē. Ignorabant. Nō tā igenij tarditate q̄ amore: qz deū verū cognouerāt: morituꝝ credere negbāt: Et qz eis in figuris loq ꝓsueue/ rat horrētes eius morte: in hīs quoqz cū loqui figurate putabant.

Capharnaū. Mich. Uilla ꝓsolatiōis: Cōgru it ꝑdicte fidei: occisus die tertia resurget. Granum frumēti morit: vt multi/ plicius colligat: si nō mo riē solum manet.

Quid i v. ꝛc. Mich. In via tractabāt de ꝓnci patu: filis tractatio loco: Principat⁹ eni vi ingre dit: sic deserit: ꝛ dū tenet labit: ꝛ iccrtū i q̄ māsiōe i. in q̄ die finiat: vñ dicit: Mat.17.c Qui vult ē primus ꝛc.

Beda. Hinc exorta videt disputatio: qz vide rāt petrū ꝛ iacobū ꝛ ioan ē nē scorsū ductos i mōtē: ꝛ aliqd secretū ibi esse ꝛcre ditū eis: ꝫ ꝛ petro sic mat theus dicit: claues regni matt.17.d. celoꝝ promissas: ꝛ ecclīaz Luce.9.c. ſup petrā fidei a q̄ ipse no ē.8.d et.j.10.c. mē accepit edificādā. Pu tabāt ḡ vl illos tres ceteris: vt oīb⁹ petrū cē platū.

Et residēs ꝛc. Illi eūtes disputabāt de ꝓnci patu: ꝛ ipse sedens docet hūilitatē. Principes eni laborāt: hūiles quiescunt.

Desiderium glie vult hūilitate sanare: ꝛ primo matt.18.a simplici monet ipio: mox Luce.9.f. inocētie puerilis exēplo.

Cōplexus. Signi/ marc.10.d. ficat hūiles dignos cē suo cōplexu: q iure ꝑmt gliari matt.18.c. ꝛ dicere: Z eua ei⁹ sub ca Luce.9.f. pite meo: ꝛ dextera illius am. me.

Quisquis vnū ex. Uel simplr pauperes xpi ab his q velint cē maio/ res: ꝑ ei⁹ honore oſidit cē ſ recipiēdos: Uel ipsos ma matt.18.a. licia puulos cē suadet: vt Luce.9.f. tāq̄ puuli simplices sint.

Et qcūqz me susce. Q: i pueris se recipi doce Luce.9.f. bat: vt capit i mēbris: ne putaret ꝫ solū cē qō vide bat: adiūxit: Et quicūqz me susceperit ꝛc.

Rñdit illi io. Q: di xerat: qsqs vnū ex hmōi

Nicolaus

a Allidit illū. i. ad terrā ꝓicit. b Et spu. ꝛ stri. dentibus. ad oſidēdū vehemētia passiōis. c Et cū vi. eū sta. spūs cō. illū. videſ eni se cito eiꝛ cīedū faciebat peius qō poterat. d Et interro. pa. ei⁹. nō ex ignorātia: ꝫ vt ex rñsiōe ꝑis appceret oībus diuturnitas passiōis ꝛ difficultas curatio/ nis: vt ex his miraculū esset cuidens. e Si qd potes. Exā ꝑz q̄ ꝑi erat dubius in fide dubitās de xpi ptāte. f Ola pos. sūt credēti. fides eni cre/ dētis merek de ꝓgruo vt ei dek bficiū ꝑ oīpotētiā dei. g Credo dñe ad/ iu. icre. meā. q dixit credo: nō erat oīno icredul⁹: ꝫ vocauit icredulitatē suā fidei sue ipfectionē: quā petebat a xpo supplerī ꝛ pfici. h Surde ꝛ mute spūs. nō formalit sed effectiue: qz i puero obsesso auditū spediebat ꝛ loqlā. i Et fa. est sic mortuꝰ. vt p ꝫ magis declararet xpi virt⁹: qz ad tactū xpi surrexit pfecte curat⁹. k Hoc ge. i nul. pōt exi. nisi i ora. ꝛ ieiunio. De/ mones eni nō sūt eqles i virtute nāli: ꝛ iō vn⁹ alio pōt difficilī⁹ expelli. Ad expulsionē aūt ist⁹ regrebat in expellēte subiectio carnis ad spm q̄ fit p ieiuniū: ꝛ magna eleuatio spūs in deū q̄ fit p oīonē. talia aūt adhuc nō erāt i aplis: qz ꝓ tpe illo nō cōpetebat eis ieiunare: vt dictū est. ꝫ. ca. ij. nec erāt adhuc i deū pfecte eleuati: qz fuerūt rudes ꝛ ispecti vsqꝫ receperūt p⁹ passionē xpi pleniorē gfaz spūs sci: Matth. xvij. dixit illis xps q̄ nō potu erāt illū eīcere ꝓpt icredulitatē suā: q̄ cā ibi ē exposita. Et tenēdū q̄ vtraqꝫ cā. s. illa q̄ ꝫ exprmit: ꝛ illa q̄ i matthēo ponit sit ꝯcurrerūt i discipl⁹: ꝓpt

de lyra

quas illū demonē expellere nō poterūt. l Et ide ꝓfecti. ꝫ ꝯfir exprmit discipl⁹ xpi supbia: vbi ꝑmo exprmit ipsi⁹ xpi hūiliatio. scdo reprmit discipulo ambitio: ibi: Qui cū domi ēent. Circa ꝑmū describit hūiliatio xpi p ꝫ q̄ ꝑdixit eis ignominiā sue passiōis quā volūtarie erat passur⁹: ꝛ ꝫ debat discipl⁹ exēplū cē hūiliatiōis. verūtn tanꝝ adhuc rudes nō capie/ bāt ad plenū verbū eius: iō segt: m At illi igno. v̄bū. qz frequēter loq̄/ bak eis i parabolis: ꝓpt qō dubitabāt si ꝫ v̄bū eēt parabolicū. n Qui cū domi ēent. ꝫ reprmit ambitio discipuloꝝ. Et diuidit in ptē ꝓncipalē ꝛ in/ cidētalē. scda ibi: Et rñdit illi ioānes. ꝛ ꝑme ptis ꝑz ſnia ex dictꝝ Matth. xviij. exceptis q̄ sequūt. o Interrogabat eos. nō ex ignorātia ꝫ vt ex do ctrina sequēti apperet xp̄m nō ignorare v̄ba q̄ dixerūt iter se ipso absente. p At illi tacebāt. verecūdia ducti: cui⁹cā subdit: cū dī: q Sicdē iter se in via disputauerāt qs eoꝝ maior esset: qō in eis erat verecūdū ꝛ reprhē/ sibile: cū mgr eoꝝ eēt hūilim⁹: ꝛ imediate eis ꝑdixerat hūiliationē sue pas/ sionis. r Rñdit illi ioānes. ꝫ ē ps scidētalis. ex ꝫ eni q̄ xp̄s dixerat par uulos recipiēdos in noie ei⁹ q̄uis sint parue reputatiōis: iō ioānes mouit qō de q̄dā ejiciēte demonia in noie xpi q tñ nō erat de societate ei⁹ quez ꝓhibuerāt discipli: vtrū dī vel male fecissent ad sciēdū si eēnt ꝫ als factu/ ri in casu ꝯsili: ꝛ circa ꝫ ꝑmo ponit rñsio xpi. scdo ꝓhibitio scādalialibi: Et q̄sqs vnū de pusillis ꝛc. tertio declaratio cuiusdā dicti. ibi: O is eni igne sa

pu. receperit me recipit: intelligit ioānes q̄ in noīe eius eos non recipiant: qui non sincere ambulant. vñ ait: Magister vidimus quēdam ⁊c̄. Quasi hic i noīe tuo nō debet suscipi. Et phibuim⁹ eū. Putauit eū exclu dendū a bñficio q nō vtik officio: Sed docek neminē a bono qō ex pte hz arcendū: sed ad ħ poti⁹ qō nō habet, puocādū. vñ: Nolite, phibere eū ⁊c̄.

Nolite phibere eū. Be. Hic aplis: Sed siue occasiōe siue veritate xp̄s ānūciek: ⁊ in ħ gaudeo sp ⁊ gaudebo: Tales q̄ quis signa faciāt: ⁊ ob alioz sa lutē censeant esse nō, phi bendi: nō tñ eis secura cō scia: Immo cū direrint: i noīe tuo, ppħauim⁹ ⁊ de monia eiiecim⁹ ⁊c̄. dicek eis: q: nūq̄ noui vos: dis cedite a me q opami iniq tatē. Itaq; hereticis ⁊ scismaticis ⁊ malis catholi cis nō sacka cōta in qb⁹ nobiscū sūt: nō ꝫ: ħ diui sionē paci veritatiq; ꝫriā ħ aduersū nos sūt: ⁊ dñz nō sequūk nobiscū: detestari ⁊ phibere debem⁹.

Frigide ⁊c̄. Ne pau ptate ⁊ penuria ligno: rū aliqs se excuset. Silr dicit aplis ad galathas: Cōsecet aūt is q cathecizak vo e. qui. s. c. in oib⁹ bonis: Et ne qs se pauptate excuset ait: Nolite erra. deus ñ. ir. Que enī seminauerit homo: hec ⁊ metet.

matt. 18. a Luce. 17. a

ħ esaie. 66. ħ ezec. 20. ħ

Et quisquis scan. Quāq̄ ħ generale sit: pōt tñ ꝑm ꝺsequētiā sermōis ꝫ aplos dici: q de ꝑmatu disputabant: ⁊ eos quos ad fidē vocabāt exemplo suo perdere poterant.

Beda. Nota q̄ in bono ope nro aliqñ cauēdū est scandalū, primi: aliqñ, p nihilo habēdū inquātū sine petō possumus: vitare, primoz scandalū debemus. Si aūt, p veritate scandalū sumik vtilius nasci pmittit q̄ veritas reliquak. Mola asinaria. Hiero. Scōz morē, puincie. Hec enī pena maioz criminū erat. Et reuera est meli⁹ inoꝛtū pena atrocissima tpali tñ finire vitā corpoream q̄ ledēdo fratrē mortē aīe mereri perpetuam.

Per molā asinariā secularis vite circuitus ⁊ labor: p, pfundū maris: extrema dānatio. Malic⁹ est vt solus peat sub habitu exterioꝛ: nō simulādo se bonū: q̄ simulādo se bonū corrūpe alios. Cuius q̄ est si sub exterioꝛi habitu ad mortē terrena acta ꝺstringāt: q̄ si sacra officia culpā ceteris imi tabilē demōstrēt: q: si sol⁹ caderet tolerabilio: vtcūq; eū iferni pena cruciaret. Et si scandali. ⁊c̄. Quia. s. docuit ne scādaliçem⁹ eos q credūt in cū: ām onet quātū debemus eos cauere q scādaliçāt. Scādalon grece: offendiculū vel ruina vel ipactio pedis: Vel vt alij: scrupul⁹. Ille q̄ scandaliçat fratrē: qui ei dicto vel facto occasionē ruine prebet.

Manus tua ⁊c̄. Amicus: cuius ope ⁊ ꝺsilio indigemus quotidie: Sed si hic ledere in causa aīe voluerit: excludēdus est a nra societate: ne si cum perdito in hac vita partē habere volumus: simul cū illo pereamus.

Q̄ duas m. Hiero. Duc manus ꝓncipatus: hūilitas ⁊ supbia. Abscide supbiā: tene hūilē principatū. Vbi vermis ⁊c̄. Be. Fetoꝛ vermiū de corruptiōe carnis ⁊ sanguinis. Ideoq; caro recens sale ꝺdik: vt ex siccato humoꝛe sanguineo: vermis esse nequeat. Caro q̄ ⁊ sanguis vermes creāt: q: delectatio carnalis cui ꝺdimentū ꝓtinētie nō resistit penā luxurioſis generat eternā. Debem⁹ q̄ coꝛp⁹ ꝓtinētie sale ⁊ mē tē ꝺdimēto sapiēte ab erroꝛis ⁊ vitioꝛ labe castigare.

Dis enī ig. ⁊c̄. Q̄ tertio mētionē fecit ignis ⁊ vermis: ostendit quō vtrūq; valeamus vitare.

Dis enī igne. Mire dictū est: Q̄ enī sale salit vermis putredinē arcet. Q̄ ꝺ igne. i. in igne asp so sale carnē quoq; consumit. Hec ꝺm legē in hostijs fiebāt q̄ in altari cremabank: vbi in oi victima ⁊ sacrificio sal offerri ꝓceptū est: Sal dulcedo sapie: ignis sci spūs gra. Dis enim igne salick: q: ois electus sapia ꝺdik: vt digna victima dei efficiatur altaribꝰ. Vñ bñ addit: Et ois victima sale salick. Ille enīz vere dñi victima est: qui coꝛpus ⁊ aīaz a vitijs cmūdādo p amoꝛē spūssancti deo ꝺsecrat: Nec solū sale aspergik: sed igne cōsumik: q̄n nō peti tm̄ contagio pellik: sed etiā pfitis vite delectatio tollik: ⁊ future vite ꝺuersatio tota mēte suspiraf: vñ: nra ꝺuersatio in celis est. Et obsecro p misericoꝛdiā dei vt exhibeatis coꝛpa vestra hostiā sanctā ⁊c̄. Aliter: Altare dei coꝛ: bonoꝛū hostie ⁊ sacrificia bona opa fideliū. In oibus sacrificijs sal: q: nullū opus bonū sine sapia. Ignis sacrificia in altari ꝺsumit: de quo: Ipse vos baptiçabit i spū scō ⁊ igne. Vel ignis tribulatiōes. Respicit hoc ad superiora vbi scandaliçantia mēbra cuelli ꝑcepta sunt: q: hoc est igne saliri: ⁊ tentatiōibus exerceri ob christi amoꝛē dilectos ⁊ primos nobis abnegare.

matt. 5. b Luce. 14. b

Dis victima. Hiero. Victima genus hūanū qō ħ sapie sale vel rōne salik: dū coꝛruptio sanguinis: custodia putredinis ⁊ mater vermiū ħ cō sumik: ⁊ post purgatorio igne examinabik. Qō si sal. Id ē siqs semel ꝺdimētis veritatis refectus ad apostasiā redierit: quo alio doctoꝛe coꝛrigik qui eā quā gustauit sapiaz: vel aduersis territ⁹: vl, psperis illectus respuit. Vñ quis medebik incantatoꝛi a serpente ꝑcusso: In hoc iudā ⁊ socios ei⁹ significare credik q̄ philargiria coꝛruptus: ⁊ apostolatū perdere: ⁊ dñm tradere nō dubitauit: Quia aūt sunt multi quos dū maioꝛ scientia erigit: ab alioꝛ societate disiungit. Et quo plus sapiūt: eo plus a ꝺcordie virtute desipiūt: subiungit: habete in vobis sal: ⁊ habete pacem inter vos.

Nicolaus

Iohn. Circa primū est duplex modus dicendi. dicūt enī aliqui q̄ iste de quo questuit ioānes nō erat fidelis. aliqui enī infideles videntes p expientiā no men xp̄i virtuosuz in noīe eius eiiciebant demones: vt hī Act̄. xix. dicit tñ xp̄s q̄ ille qui sic facit nō est, phibendus: q: talis eiectio demonis facit ad declarationē virtutis xp̄i: nec etiā talis lz sit infidelis habet frontē loquēdi ꝺtra fidē xp̄i cū gloriak de signis in noīe eius factis: ⁊ hoc est quod subdik:

a Nemo est enī qui facit vir. in noīe meo ⁊c̄.] infideles enī aliqui bñ in aliqbus ꝺuenīūt cū fidelibus: vt q̄ deus sit vnus: ⁊ hmōi: ⁊ in talibus sūt cū eis: lz nō in alijs. Alij ꝺo dicūt q̄ iste de quo ioānes quesiuit erat fidelis credēs in xp̄m: ⁊ hoc dicit Chryso. verūtū nō erat tāte pfectiōis q̄ vellet seq xp̄m ⁊ discipulos eius in mō viuēdi: sicut nec mō oēs fideles volūt sequi xp̄m p religionis ingressū: ⁊ talis etiā nō est, phibēdus: q: bñficia diuina nō solū dank p maioꝛes sed etiā aliqñ p minoꝛes ⁊ ipfectos: vt in hoc etiā declarek virtus nois xp̄i q̄ p magnos ⁊ paruos indifferenk pōt opari ⁊ q: tales ipfecti aliqñ ad tp̄s credūt: ⁊ in tpe tentationis a fide recedūt: iō subdik: Nemo est enī q facit virtutē in noīe meo ⁊c̄. q: si aliqs ipfectus fecerit miracula in noīe xp̄i: ⁊ postea recedet a fide nō habet frontē loquēdi ꝫ xp̄m: in cuius noīe fecerat miracula de qbus gliabat: ⁊ q: nō solū in noīe xp̄i fiēda sūt miracula: ħ etiā opa meritoria: iō segk:

b Quisqs enī potū dederit vobis calicē aque frigide ⁊c̄. hoc dicit ad oñdēdū q̄ qlibet quātūcūq; paup pōt aliq̄ pietatis opa facere: q: potū aq̄ frigide pōt dare qlibet q̄tūcūq; paup. c Et qsqs scāda. vnū ex his pusillis. Hic ꝺsiter po

cusans eos ⁊ hiero. pena exterius seniēs incōsūpta vñ ꝓpheta: ambulate in lumine ignis vr̄i: in flāmis quas succēdistis, vobis † ⁊ amicus necessarius cuius tibi quotidianis vsibus seruit discursus

ignis nō extinguitur. Et si † pes tu/

† cū corrigere nequeas amputa a societate tua.

us te scādaliçat: † amputa illuz. ⁊ quia

Bonū ē tibi claudū in vitā eternā ītroire: q̄z duos pedes habē tē mitti i gehennā ignis inextinguibilis: vbi vermis eoꝛ nō moꝛit⁹ ⁊ ignis nō extingui

† ⁊ qui tibi prouidet ⁊ in oculo nostri carnaliter amici: spiritualiter aduersarij significantur

rik: ⁊ ignis ñ extinguik. Q̄ si † oculus tu⁹ scādaliçat te: eiice eum. ⁊ quia.

Bonū ē tibi luscum ītroire i regnū dei: q̄z duos oculos hñtez mitti i gehennā ignis: vbi ꝺ mis eoꝛ nō moꝛik ⁊ ignis nō extingui

⁊ gra spūssancti vel tribulatiōe ⁊ aspso sale sicut i ho stijs fiebat ⁊ humanum genus

tur. Dis enī igne salick: ⁊ oīs victima ⁊ purgatorio igne ⁊ sapia ⁊ hiero bonū ē verbū dei audire: sale sapie coꝛ cōdire: imo cū aplis sal esse. i. alijs sapientiam ministrare

salis sale salick. Bonū ē sal. Q̄ si ⁊ hiero. sal insulsum ē q amat principatū q̄ increpare nō audet nec cōsiteri: ne de synagoga eij eiiciatur: diligens gloriam hominis magis q̄ dei

sal fuerit insulsū: i quo illud cōdie

nik, phibitio scandali. ⁊ patet snia ex dictis Matth. xviij. excepto qō segk:

d Vbi vermis coꝛ nō moꝛik. i. aculeus vel remoꝛsus ꝺscientie q ꝓtinue affliget dānatos. e Dis enī igne. Hic ponit declaratio cuiusdā dicti. dixerat enī xp̄s q̄ ad cuitandū scandalū pes esset amputandus ⁊ manus ⁊ oculus eruendus. que qdē mutilatio nō est intelligēda p abscisionē vel eruitionē alicuius mēbri: sed p restrictionē ab actu malo: qd̄ fit p macerationē carnis: ⁊ disciplinā vbi necessaria est discretio sapie. vñ dī: Dis enī igne salick. in quo docet modū acquirendi discretionē sapie que acquirik tribulationis igne: q: veratio dat intellectū: ⁊ hoc est qō dī: Dis enī igne salietur. i. tribulationis igne sapiens efficiek. sicut enim per ignē decoquentem materia ꝺuertik in sal: sic per ignē tribulationis acquiritur sal discretiōis.

f Et omnis victima sale salietur. sicut enī in lege veteri sal ponebatur in omni sacrificio dei: sic in omni opere bono requirik discretio. g Bonū est sal. i. discretio bona est per quam opera humana habent bonitatem.

h Q̄ si sal insultum fuerit ⁊c̄. hic accipitur sal pro hominibus discretionem habentibus: eo q̄ aliquis excellens in aliqua proꝛietate non solū denominak ab ea concretiue: sed etiam abstractiue: sicut notabiliter liberalis vel sapiens dicitur ipsa liberalitas vel sapientia: ⁊ per talem modū loquēdi christus dixit apostolis qui ceteros precellere debebant sapientia: Vos estis sal terre: Matth. v. Dicit ergo saluatoꝛ: Q̄ si sal insulsum ⁊c̄. quia si ille qui debet alios dirigere per eminentiam siue discretionis ⁊ sapientie fuerit insulsus per defectum discretionis: iste defectus redundat in alios.

Habete in

habete in vobis sal et ⁊c. Be. Hic sal sine pace nō virtutis ē donū sed dānatiōis argumētū: q̄ enī q̄cq̄ melio⁹ sapit: eo deteri⁹ delingt. C. X.

e Texinde exurgēs ⁊c. Mucusq̄ ea q̄ in galilea fecit ⁊ docuit: hinc narrat q̄ in iudea fecit ⁊ docuit ⁊ passus est. Et p̄mo q̄ trās iordanē ad oriētē: deinde q̄ cis iordanē q̄si venit hiericho ⁊ bethaniā ⁊ hierlim. Cū enī ois iudeo rū ꝓuincia gnālit ad distinctionē aliaꝝ gētiū iudea dicta fit: spāli⁹ tū meridiana plaga dī iudea ad distinctionē galilee: decapolis ⁊ ceterarum in eadē ꝓuincia regionū.

matt.19.a. Pharisei interro. Magna distātia iter turbas ⁊ pharisēos: Ille q̄ uenīūt vt doceanē ⁊ ifirmi curenē: Sic̄ matthe⁹ apte dicit: Illi vt tentādo decipiāt. Has enī deuotio petatis: illos adducit stimulus liuoris.

Si licet vi. ⁊c. Be. Commuto sylogismo tētauit: ⁊ q̄cq̄d rūdeat capeputāt: Si dicit dimittēdā ⁊ aliā ducēdā: pudicicie p̄ deut.24.a dicato⁹ sibi videt ꝺire: Si Matte.5.c et.9.a. nō dimittēdā: reus sacrilegii: ⁊ ꝺ doctrinā moysi ⁊ p̄ moysen ꝺ doctrinam dei facere: Igit̄ dñs rūsū sic tpauit vt trāseat decipulā: scripturā sane intellectā in testimoniū adducens ⁊ nālē legē: p̄māq̄ gene.1.d. et.9.a. dei sniaz sede opponēs q̄ nō volūtate dei sed peccātiū necessitate ꝓcessa est.

ephe.5.d. 1.cor.6.d. Ad duriciam cor. Be. Nūqd deus ꝺinus si est: vt aliq̄d aſi iusserit: et idē post nouo fregerit imperio? Nō: Sed moyses vidēs ꝓpter desideriū secundaꝝ nuptiaꝝ vxores p̄mas interfici: aut in malā vitā duci: maluit idulgere diuidiū ꝓpt discordiam q̄ p odia: ⁊ homicidia ꝓsequare nuptiaꝝ copulā.

Matt.5.e. et.19.b. Luce.16.d. Et erunt duo ⁊c. Premiū nuptiarū est e duobus vnam carnem fieri. Castitas iūcta spūi vnus spūs efficit.

Nō non separet. Desiderio secunde vxoris: Deus separat qui coniungit: q̄n ex ꝺsensu vtriusq̄ ꝓpter seruitutē dei eo q̄ tēpus breue sit: sic habent vxores quasi nō habentes.

Et in domo iterum. ⁊c. Hiero. Non discipuli interrogauerūt patres: sed pharisei. Sed secūda interrogatio ab aliis. i. ab aplis iterum dicta est: q̄ de eadem re de qua pharisei.

Hiero. Iterata snīa verbi nō fastidiū sed esuriem ⁊ sitim p̄stat. vñ Qui me comedūt adhuc esuriūt: ⁊ qui me bibūt adhuc sitiunt. Mellifluasapientie eloquia gustata dilegentibus multimodū sapoꝛē reddūt. Nō significatū est q̄n dñs pluit manna ad manducandū sub sole liquescens: vt est hoc: Fulgebunt iusti sicut sol in regno pa. c. Ad ignem duratur: vt pa-

Nicolaus

a Habete in vobis sal. i. discretionē. b Et pacem habete inter vos. q. d. per sapientiā pax inter homines acquiritur ⁊ etiam ꝺseruat. C. X.

c Texinde exurgens. Hic ponit ꝓfutatio pharisēoꝝ de aliquibus in e lege p̄missis. ⁊ primo describit ꝓfutatio pharisēoꝝ. scdo sacerdotum. sequē. ca. Prima in duas: q̄ primo describit pharisēoꝝ ꝓfutatio. secūdo discipulo⁹ destructio: ibi: Et offerebant illi parvulos. sententia p̄me partis patet ex dictis Matth. xix. Ig enī matthēus idez factū sub alio referat ordine: non tñ differt q̄tū ad veritatē: vt dicit Aug⁹. ⁊ hoc inuenit frequenter in veteri testamēto: vtpote libris Regū: ⁊ Paral. q̄ eadem dicta ⁊ facta exp̄imunt hic ⁊ ibi: sub alio tñ ordine. d Quid vobis p̄cepit moyses: Matth. xix. dicit q̄ pharisei hoc dixerūt christo quasi ei obiciendo. Et dicendū est q̄ christus primo quesiuit hoc ab eis vt hic dī q̄ anteq̄ diceret suā snīam volebat q̄ audiret eoꝝ falsa opinio qua credebant hoc esse licitū: ⁊ ideo tunc quasi obiciendo dixerūt: e Moyses p̄misit libellum ⁊c. Et in domo iterū discipuli ⁊c. q̄ discipuli adhuc rudes ad plenū non intellexerūt verbum christi: ideo cum venissent ad domū iterum interrogauerūt eum: ⁊ ipse idem repetijt q̄d p̄ius dixerat in p̄sentia pharisēoꝝ. f Et offerebant. Hic ꝓsequenter describit instructio discipuloꝝ: ⁊ primo ponit dicta instructio. scdo instructionis ꝓfirmatio: ibi: Et p ficiscente eo de hiericho. Prima in tres: quia primo instruit discipulos de

† ſ iuſticiaz ſ hiero. ſal correctionis animoꝝ p̄imi tpet⁊ dilectionem ſal iuſticie conditat ſ dilectionez tis? Habēte in vobis † sal ⁊ pā

ſ qui ſapienter loquitur magno opere metuat ne eius eloquio vnitas rumpatur

cem habete inter vos. C. X.

e Texindē exurgēs venit in fines iudee vltra iordanē: ⁊ ꝓueniūt iterꝝ turbe ad eū ⁊ sicut cōsueuerat iteruz docebat illos. Et accedētes pha

ſ hoc.

risei interrogabāt eū. Si licet viro vxorē dimittere: tēptātes eū. At ille rūdens dixit eis: Quid vōbis p̄cepit moyses? Qui dixerūt. Moyses p̄misit libellū repudij scribere ⁊ dimittere. Quibus respōdens iesus ait: Ad du

† ſ moyſes quaſi hoꝺie eſt cōſiliū non dei imperium

riciā cordis vr̄i † scripsit vobis p̄ceptū istud. Ab initio aūt creatu

† ſ nō feminas: in hoc oñdit scōa ee vitāda conjugia.

re masculū ⁊ femina fecit eos deus. Propter hoc relinquet hō patrē suuz ⁊ matrē: ⁊ adherebit

ſ non ad vxores. ſ non tres.

ad vxorem suam: ⁊ erunt duo i carne vna: itaq̄ iā nō sunt duo: sed vna caro. Quod ergo deus

ſ faciendo vnam carnem viri ⁊ femine

cōiunxit hō nō separet. Et in do

ſ de quo phariſei

mo iterum discipuli ei⁹ de eodē interrogauerūt eum. Et ait illis:

Quicūq̄ dimiserit vxorē suā ⁊ aliā duxerit: adulteriū cōmittit super eā. Et si vxor dimiserit virum suū ⁊ alij nupserit: mechat.

ſ forſan quia paruulum ſtatuerat in medio diſcipulorum: ⁊ complexatus fuerat

Et ōfferebāt illi paruulos vt tā geret eos. Discipuli autē commi nabātur offerentibus. Quos cū videret iesus: idigne tulit. Et ait illis: Sinite puulos vēire ad me ⁊ ne ꝓhibueritis eos. Taliū enī

ſ vere talium quia amen dico vobis.

est regnū dei. Amē dico vobis. Quisquis nō receperit regnum dei velut paruul⁹: non intrabit

ſ vt ſignificet tales ſua dilectione ⁊ gratia ⁊ benedictione eſſe dignos

in illud. Et complexās eos impones manus super illos benedicebat eos. Et cūz egressus esset in via p̄currēs quidā genuflexo ante eum rogabat eum. Magr̄ bone? quid faciā vt vitā eternaz percipiam: Jēsus autez dixit ei:

ſ comparatione dei.

Quid me dicis bonū? Nemo bo

ſ qui ſolus bonus ex ſe: alij per ipſum boni.

nus nisi vnus deus. Precepta nosti? Ne adulteres: ne occidas: ne fureris: ne falsum testimoniū dixeris: ne fraudē feceris: honora patrem tuum ⁊ matrē. At ille

nis cor: hois confirmet: vt est: Si quis vult post me venire ⁊c.

Quicunqz di. Beda. Matthēus plenius: Quicūq̄ dimiserit vxorem suā: nisi ob fornicationē ⁊ aliā duxerit: mechat. Una ergo solū modo causa est carnalis fornicatio: vna spūalis: timor dei: vt vxor dimittat: sicut multi religionis causa fecisse leguntē. Nulla aūt causa est dei lege prescriptā vt alia ducat viuēte ea que est relicta.

Discipuli autem. Non q̄ nollent eis ⁊ manu ⁊ voce saluatoris bñdicī: sed nondū plenā fidē habentes putabant eum more hominū offerentiū importunitate lassari.

Taliuz enī est ⁊c. Talium: significanter dicit: non istoꝝ: Quasi dicat: mores regnant: non etas. His promittitur regnū celoꝝ qui similē habent simplicitatē ⁊ innocentiā quibus congruit illud apostoli: Nolite effici paruuli sensib⁹: sed malicia paruuli estote. Mat.16.b Luce.18.c. matt.19.b. Luce.18.c.

Quisquis non. Qui nō perseverat in ira nō Iesus meminit videns pulchrā mulierē non concupiscit: non aliud habet in ore: aliud in corde: q̄si tales si fueritis: nō intrabitis in regnū celoruz. c matte.19.b Luce.10.c.

Regnū dei ⁊c. i. doctrinā euāgelij sic paruuli accipe iubemur. i. sic paruulus doctoribus nō ꝓtradicit: rōnes aduersus eos nō componit: ē fideliter suscipit: cū metu obtēperat ⁊ gescit: ita ⁊ nos obediēdo simplicit ⁊ sine oī ꝓtradictione verba domini debemus⁹ suscipere. Ecclo.20.b. Roma.8.a.

Procurrēs qdē ge. Be. Audierat credo iste a dño tñ eos qui volunt paruulis esse siles introitu regni celestī: eē dignos ⁊ sō certior esse desiderat: nō p parabolas sed apte q̄bus operū meritis vitā eternā ꝓsequi possit.

Quid me dicis b. Be. Quia magistrū vocauerat bonū ⁊ nō deū vel dei filiū: discit quēuis sanctū hoīe: cōparatione dei nō esse bonum: de quo: Confitemini dño qñ bonus. Unus aūt deus bonus: nō pater solus sed ⁊ filius: qui dicit: Ego sum pastor bonus. Et spūssanctus bonus est: de quo: Pater de celo dabit spm̄ bonum petentibus se. Una scz ⁊ indiuidua trinitas: pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus solus ⁊ vnus deus bonus est: Nō igit̄ tus bonus se negat: sed deum esse significat: Nec se magistrū bonū nō esse: sed absq̄ deo nullum bonum esse testatur.

Ne adulteres. Be. Hec est puerilis innocētie castitas q̄ nobis imitāda ꝓponit si regnū dei intrare velimus. Notandū sane q̄ iusticia legis suo tpe custodita: non solum bona tpalia: sed etiam vitā cōferebat eternā.

de lyra

humilitate que est fundamentū aliarum virtutuz. secundo de voluntaria paupertate: ibi: Et cum egressus esset. tertio de toleranda aduersitate: ibi: Et assumens iterū duodecim. Primū aūt docet per hoc q̄ dicit nullum intrare in regnū celorum nisi puerum. i. humilem: eo modo loquendi quo dicit. j. Reg. xv. Cum esses paruulus in oculis tuis ⁊c. ⁊ ps snia ex dictis Matth. xix. g Et cum egressus esset. Hic ꝓsequenter docet discipulos de voluntaria paupertate. Circa qd primo mouet questio. scdo ponit questionis solutio. ibi: Jesus aūt dixit ei. in qua solutione christus ꝓmo ostendit quid sit necessariū ad salutē: videlz observatio mādatoꝝ. scdo qd regrit ad maiorē pfectionē q̄ ꝓsistit in observatione ꝓsiliorꝝ in qua pfectiōe ꝓmū est abrenūciatio tpaliū vt quis libere possit seq christū: ⁊ hoc ponit ibi: Jesus aūt intuitus eū ⁊c. snia duarū partiū primarū patet ex dictis Matth. xix. h Jesus aūt intuit⁹. Hic docet voluntaria pauptas: ⁊ primo q̄tū ad eius perfectionem. secundo q̄tum ad eius difficultatem: ibi: Qui contristatus. tertio q̄tum ad eius remunerationem: ibi: Et post hec cepit ei petrus dicere. sententia istarū partium patet ex dictis Matth. xix. exceptis que sequūtur: Jesus autem intuitus est eum ⁊ dilexit eum: propter bonā ꝓuersationē suam preteritā ostendit sibi vultum amicabilē. verūtñ ad perfectionē maiorem non potuit ascendere ꝓpter impedimentū diuitiarū. Aliqui enī sūt apti ad bene viuendum in inferiori statu: non tamē in maiori ⁊ perfectiori.

Magister. oia hec cō. ꝛc̄. Beda. Non putandus est voto tentanꝫ (vt quidā putant) dñm interrogasse: ꝛ de sua vita mentitū esse: cum se legis mandata custodisse dixerit: sed simpliciter ꝓfessus. Si enī mentiref nunqꝫ intuitus archana cordis eius cū diligere diceref iesus. Diligit enī eos qui mandata legis etiā minora custodiūt: ꝛ qō in lege minus fuerat his qui ꝑfecti esse desiderant: ostendit: qr nō venit soluere legem sed adimplere: vnde addit: Vade: quecūqꝫ habes vende ꝛc̄.

Et veni sequre me. Beda. Quasi diceret post ꝓtēptas diuitias saluatorē imitare. i. relictis malis fac bona. Facilius sacculus ꝓtēnif q̄ ꝓcupiscētia vel voluptas.

matt.19.c. Luce.18.b

Q̄ difficile q. Be. Qui multiplicādis diuitijs incūbunt: patet qr vita alterius gaudia quere ꝓtēnunt: Sed aliud est pecuniam habere: aliud amare. Multi habent et nō amant: ꝛ multi nō habent ꝛ amant. Itē alij et habent ꝛ amant. Alij nō habere nec amare se gaudent: qui tutiores sūt: ꝛ quidē cum apl̄o dicere possūt. Mihi mūd⁹ cruc. ꝛ ego mundo. Unde ꝛ salomon nō ait: qui habet: sed qui amat diuitias fructus non capit ex eis. Et ipse dñs in his verbis discipulis obstupentibus dicens: Filioli. ꝛc̄.

Non ait: impossibile. Quod enī impossibile est oīno fieri non potest. qō difficile: cū labore potest fieri: sed cū magno labore iuuāte dei gꝛa: vt pecunias habētes: vel etiā in eis ꝓfidentes exutis phylargirie retinaculis intrare possint regnum dei.

matt.19.c. Luce.18.c. D

Facilius est camelū. Be. Quō q̄ in euangelio mattheus ꝛ zacheus: ꝛ ioseph: ꝛ in veteri testō q̄plurimi diuites itrauerei Forte qr diuitias ꝑ nihilo habuere: vl ex toto ꝓtēnere didicerūt. vñ dauid: Unicus ꝛ paup sum ego. Et idē: Diuitie si af. no.

matt.19.d Luce.18.e

matt.19.d. Luce.18.e

c.ap. Nō ait: nolite suscipere. Allego. Facilius est chr̄istū pati ꝑ diuitibus seculi: q̄ eos ad chr̄istū posse ꝓuerti. Camelus enī chr̄istus est: qui sponte hūliatus infirmitatis nr̄e onera sustulit. In quo enī melius intelligit. Quāto maior es: hūlia te in oībus. Acus: punctiones. i. dolores: passiones. Foramen acus: angustia passionis qua velut scissa vestimenta nr̄e nature quodāmō resartire. i. reparare dignat⁹ est. Uñ post lapsum melius induti gaudeamus. Ad hoc testimoniū apostoli: Quicūqꝫ baptizati estis in chr̄isto: chr̄istum induistis.

Et quis potest. Cū plures sint paupes q̄ diuites: nō hoc dixissent: nisi in diuitum numero intellexissent cunctos qui diuitias adipisci vellent.

Apud deum ꝛc̄. Qui a cupiditate terrenorum ad charitatem eternorum conuertere potest: ꝛ superbos facere humiles.

Ecce nos dimis. Bōdis fiducia. Piscator erat: diues nō erat: virūdens ait illi: Magister. Oia hec conseruaui a iuuētute mea.

ſ archana cordis eius

Jesus autem intuitus eum: dilexit eum: ꝛ dixit ei: Unum tibi deest. Vade: quecūqꝫ habes vende

ſ ad ꝑfectionē

ſ oia oīno: non partem: sicut ananias

ſ beatus qui intelligit super eg. ꝛ pau.

ꝛ da pauperibus: ꝛ habebis thesaurum in celo: † ꝛ veni sequere me. Qui contristatus in verbo: abijt merēs. Erat enī hīs multas possessiōes. Et circūspiciēs iesus ait discipulis suis: Quā difficile qui pecunias habēt i regnū dei introibūt. Discipuli aūt obstupescebāt i verbis ei⁹. At iesus rursus rīndens ait illis: Filioli:

ſ quem nec erugo nec tinea demolitur

† ſ quia hoc solum non sufficit

ſ imitan

do sicut ego ambulo ambulando

ſ causa tristicie

ſ hieron: quasi spinas nascentes ꝛ tribulos: que sementem dominicam suffocauerunt

ſ non dicit habentes: sed in eis cōfidentes

q̄z difficile ē ꝓfidētes i pecunijs in regnuz dei introire. Facilius

ſ vere difficile quia

ſ christum

ſ angustias passionis.

est camelū per foramē acus trā/sire q̄z diuitē itrare i regnū dei.

ſ diuitias amantem

ſ quod est pauperum

ſ q̄ ante: quia idem repetendo confirmauit.

Qui magis admirabant dicētes ad seipsos: Et qs potest saluus fieri? Et intuens illos iesus ait: Apud homines ipossibile ē: sed nō apud deum: omnia enīz possibilia sunt apud deū. † Et cepit ei petrus dicere: Ecce nos dimisimus omnia: ꝛ secuti sum⁹ te. Respondens iesus ait: Amen dico vobis: nemo ē qui reliquerit domuz aut frēs aut sorores aut patrē aut mrēz aut filios aut agros ꝓpter me ꝛ ꝓpter euāgeliuz

ſ cū pene oēs cupiūt fieri diuites

† ſ qr audiuit diuites nō posse intrare in regnū celoꝝ

† ſ oēs sancti: ꝛ quecūqꝫ habent communicant ei.

q̄ nō accipiat† centies tātū nūc

ſ spūales

in tēpore hoc: domos ꝛ fratres ꝛ sorores ꝛ mrēs ꝛ filios ꝛ agros

ſ hocenim persecutionibus plenum est tēpus.

cū pſecutiōib⁹: ꝛ in sec'lo futuro vitā eternam. Multi aūt erunt

ſ iudas de apostolo apostata ſ vt latro:

p̄mi nouissimi: ꝛ nouissimi p̄mi. Erānt autez in via ascendentes

† ſ quasi caput: vnus moriturus pro oībus

ſ ad mortem imperterritus

hierosolymā ꝛ† p̄cedebat illos iesus: ꝛ stupebāt: ꝛ sequētes timebāt. Et assumens iterum duodecim

ſ quia videbat eos timere

cīz: cepit illis dicere que essent ei

ſ hec. s.

vēntura. Quia ecce ascendimus

† ſ ad quē ptiet pati: qr nō pōt diuitās pati vel sedi.

hierosolymā † ꝛ filius hōinis tradetur p̄ncipibus sacerdotum ꝛ scribis ꝛ senioribus: ꝛ dānabūt eum morte. Et tradēt eū gentibus: ꝛ illudēt ei: ꝛ conspuent eum: ꝛ flagellabūt eum: ꝛ interficient eum ꝛ tertia die resurget. Et ꝺ accedunt ad eum iacob⁹ ꝛ ioannes filij ze bedei dicētes: Magister: volumus vt quodcūqꝫ petierim⁹ fac nob. At ille dixit eis: Quid vultis vt faciā vobis? Et dixer̄t:

ſ assute sine nomine munus

ſ interrogat: vt stulticiam confessis corrigat

Nicolaus de lyra

a Propter me. i. ꝓpter amorē mei. b Et ꝓpter euangeliū. i. doctrinā christi. c Qui nō accipiet centies tantū nunc in tpe hoc. q: ꝑ tpalibus accipit in pñti bona spūalia que tantū excedūt tpalia quātū centenarius vnitatē. Aliter aūt pōt exponi de religiosis qui pro vno patre carnali vel fratre dimisso habent spūales patres ꝛ fratres multos: ꝛ possessiones ꝛ agros in q̄ tū ex possessionibus omniū fideliū sufficienter sustentant sm illud apl̄i. ii. Corint. vj. ca. Quasi nihil habentes ꝛ oīa possidentes. d Et nouissimi primi ꝛc̄. qr reprobatis iudeis qbus data fuit lex tanq̄ pplo a deo p̄electo gētiles sūt vocati. Pōt etiā exponi aliter: qr alij tarde venientes ad fidē vel religionē aliqñ ita feruide operant⁹ q̄ p̄cedunt meritis illos q venerūt in iuuētute. e Erāt aūt in via ascē. hierosolymā. b ꝓpter

mus omnia: ꝛ secuti sum⁹ te. Respondens iesus ait: Amen dico vobis: nemo ē qui reliquerit domuz aut frēs aut sorores aut patrē aut mrēz aut filios aut agros ꝓpter me ꝛ ꝓpter euāgeliuz † ſ oēs sancti: ꝛ quecūqꝫ habent communicant ei. q̄ nō accipiat† centies tātū nūc ſ spūales in tēpore hoc: domos ꝛ fratres ꝛ sorores ꝛ mrēs ꝛ filios ꝛ agros ſ hocenim persecutionibus plenum est tēpus. cū pſecutiōib⁹: ꝛ in sec'lo futuro vitā eternam. Multi aūt erunt ſ iudas de apostolo apostata ſ vt latro: p̄mi nouissimi: ꝛ nouissimi p̄mi. Erānt autez in via ascendentes † ſ quasi caput: vnus moriturus pro oībus ſ ad mortem imperterritus hierosolymā ꝛ† p̄cedebat illos iesus: ꝛ stupebāt: ꝛ sequētes timebāt. Et assumens iterum duodecim ſ quia videbat eos timere cīz: cepit illis dicere que essent ei ſ hec. s. vēntura. Quia ecce ascendimus † ſ ad quē ptiet pati: qr nō pōt diuitās pati vel sedi. hierosolymā † ꝛ filius hōinis tradetur p̄ncipibus sacerdotum ꝛ scribis ꝛ senioribus: ꝛ dānabūt eum morte. Et tradēt eū gentibus: ꝛ illudēt ei: ꝛ conspuent eum: ꝛ flagellabūt eum: ꝛ interficient eum ꝛ tertia die resurget. Et ꝺ accedunt ad eum iacob⁹ ꝛ ioannes filij ze bedei dicētes: Magister: volumus vt quodcūqꝫ petierim⁹ facias nob. At ille dixit eis: Quid vultis vt faciā vobis? Et dixer̄t:

ſ assute sine nomine munus

ſ interrogat: vt stulticiam confessis corrigat

misim⁹ multiplici nobis fenore sunt reddenda: insup ꝛ vita eterna. Nec vident q̄z sint inepti: saltem in centenis vtoribus ſm alios euāgelistas p̄sertim cū dñs dicat: nec nubent nec nubent: ꝛ ea reddēda in hoc tpe cū pſecutionibus q̄ post resurrectionē oīno iustis nulle erunt. Sensus ergo est: Qui ꝓpter euāgeliū christi carnalia reliquerit: spūalia bona recipiet que sui merito ꝛ cōparatōe ita erūt quasi pario numero centenarius cōparatus: qr a fratribus ꝛ sororibus qui bus spūali glutino colligat: multo gratiorē etiaz in hac vita recipiet charitatē. vnde: Multitudinis erc. erat eoz vnū ꝛ anima vna. Et erant illis oīa cōmunia. Aliter: Centenarius a leua translatus in dexterā: iz eandem in flexu digitoz videat tenere significationē vel figuraz quā denarius in leua: numerū tamen quantitatis magnitudine superuaditz quia omnes qui ꝓpter regnū dei temporalia spernunt etiaz in hac vita pſecutionibus plena regni gaudiuz fide certa pregustant: ꝛ in expectatiōe patrie celestis que per dexteram significatur omniuz pariter electorum verissima dilectione fruuntur.

matt.19.d Luce.18.e

matt.19.d Luce.18.e

matt.20.c. luce.18.

Multi aūtē. Quia multi incipiunt sed nō pficiunt. Terribilis ista. subdit: Multi aūt ꝛc̄.

Latro in cruce ꝓfessor eodem die quo pro peccatis suis crucifixus est: gꝛa fidei cū christo in paradiso gaudet. Quotidie q̄z videmus multos laicos magnis vite meritis excellere: ꝛ alios a prima etate spūli studio feruentes ad extremū otio torpescere.

Et stupebant. Ideo. s. qr meminerant q̄ se passurū multa a sūmis sacerdotibus ꝛ scribis p̄dixerat ꝛ occidendū. Metuebāt ergo ne vel ipsi cum occiderent: vel ille cuius vita ꝛ magisterio gaudebant occideref.

Et assumens. Be. Ꝓuidens discipulorum animos ex passione sua pturbandos longe ante ꝛ passionis penā ꝛ resurrectiōis gloriā predicit: vt cum morientē viderent: resurrecturū non dubitarent.

Paganoz q̄z dementia q eius crucē irridēt apte ꝓfutat: cū ꝛ passiōis tēpus quasi futuroz ēscius oīdit: ꝛ locū mortis quasi intrepidus adit.

Et accedunt ꝛc̄. Audita resurrectione imemores secundi aduentus: putant cum more hominū regnare.

Matthēus dicit matrem postulasse: sed marcus dicit ipsos: desidechristus istruit discipl̄os de tollerāda aduersitate: ꝛ ꝑmo ponit eoz instructio. secō reꝑmit iꝑoz ambitio: ibi: Et accedūt. Ꝓrimū docet xp̄s crēplosui: qr ꝓmpte ꝛ hilarit ascēdebat in hierlim: vbi erat passurus mortē: sm q̄ discipulis iā p̄dixerat ꝛ B adhuc replicat: ꝛ pz ista ex dictis Matt̄b. xx. hoc excepto: f Et stupebāt. ex B q ista ꝓmpte ꝛ hilarit ibat ad locū passiōis. g Et sequētes timebāt. qr nōdū erant pfecti vsq̄ ad tollerātiā martyrij: qō patuit p effectū: qr petrus inter alios feruētior postea timore mortis negauit christū. h Et accedūt. Hic ꝓpter reꝑmit discipuloz ambitio: ꝛ ꝑmo diuoz in spāli. secō oiuz in gnāli: ibi: Audiētes decē. Ista ꝑme ptis pz ex dicti Matt̄b. xx. excepto qō segf: i Filii zebedei dicētes ꝛc̄. Matthei. xx. dī q̄ mater eoz formauit istā petitionē: sed qr fuit inducta ad hoc ꝑ filios: ideo

rum eorum volens aperire quo ꝙ cõsilio mater petebat. Et in vtroq; euã gelista dñs non matri sed ipsis respondit.

Aut baptismo. Idem quod calix. Unde alibi de passione sua dicit: Baptismo habeo baptizari: ⁊ quõ coartor vsq; dum perficiatur:

Calicẽ quidẽ. Be. Jacobus ab herode capite truncatus. Joãnes in feruentis olei dolium missus: inde ad coronã martyrij athleta christi ꝓcessit statimq; in pathmos relegatus. Itaq; ⁊ martyrio aĩo nõ defuit: ⁊ calicez ꝓfessionis bibit quẽ biberunt in camino tres pueri: Iz persecutor sanguinẽ nõ fuderit.

Sedere aũt ⁊c. G. vulg vt ß tribuã vobis: Sed regnum celorũ nõ est dantis sed accipentis: nõ enim personarum acceptio est apud deum: ß quicũq; dignus fuerit accipiet quod non persone sed vite paratũ est.

Vobis ⁊c. Adhuc superbis: quasi: si vultis accipere nolite esse quod estis: alijs paratum est et vos alij estote: ⁊ vob paratũ est: qđ est: prius humiliamini qui iã vult exaltari. matt.20.c.

Indignati sunt. nõ de matre ß de filijs: qui ignorãtes mensurã suam imodica cupiditate ardebant. matt.20.d. Luce.22.c

Jesus aũt vo. cos. Humilis magister ⁊ pius ⁊ mitis nec cupiditatẽ immodice duos a quit: nec decẽ indignationis increpat ⁊ linoris: ß docet maiorem esse qui minor fuerit: ⁊ dñm qui seruus sit. matt.20.d Ioan.10.d.

Frustra tgit: aut illa ad maiora suspirant: aut hi sup desiderio eor dolent cum ad sũmitatem virtutum nõ potentia sed humilitas ducat. Seuis deniq; ꝓponit exemplũ: vt si dicta parui penderent: ad opa erubescerẽt. Nam ⁊ filius hominis ⁊c.

Et venũt hiericho. Hiero. Hiericho luna vel anathema: qđ cõgruit approximanti passioni. Defectus carnis christi ꝓparatio est celestis hierim: vñ hierico descrẽtes: hierim. i. visioni pacis approximant.

Et ꝓficiẽte eo de hie. ⁊c. Beda. Quia ascẽdente ad celos dño: ⁊ fidelibus sequẽtib⁹: cunctis. s. electis ab initio mũdi cũ illo regnũ celeste ingrediẽtibus: mor gentiũ ppls diu perfidia cecus audito christi aduentu cepit lumẽ salutis sperare. Juxta viã sedens mendicat: qr nonduz veritatis iter agnoscens: sedula desiderij ingsitione ad hoc venire contẽdit: vt corne lius qui deũ quẽ colebat crebris precib⁹ vt se illuminare dignarẽ orabat. Transenndo audit: stando illuminat: qr ꝓ humanitatẽ miserẽ in qua natus passus resurrexit: ascendit: quę est actio tpalis ⁊ transitoria. Et stans cecum illuminat qr verbi eternitas nõ transit: que in se manẽs oĩa renouat. Stare dei est incõmutabili dispensatione mutabilia cũcta disponẽ. Quare ergo transiens audit: stans illuminat: qr qui ꝓpter nos tpalia ptulit: inde nobis lumẽ tribuit vñ transitũ mutabilitatis habere nescit.

Beda. Matheus in hoc loco dicit duos cecos secus viã sedentes illuminatos. Lucas cũ approximaret hiericho vnũ illuminatũ pari ordine: ß lucas scribit qđ matheus omisit. Qꝫ aũt hoc loco matheus duos dicit. Marc⁹ dicit vnũ: alterũ nõ negat. Sciendũ est vnũ eor fuisse notissimũ: vñ nomẽ el⁹ ⁊ pẽs cõmemorat marc⁹: qđ in alijs nõ facit nisi cũ iayrũ ex pẽsit noie qr ⁊ ille nobilis fuit ita ⁊ iste ex aliqua felicitate deiect⁹ notissime ⁊ famosissime miserie fuit. Qui nõ solũ cec⁹ verũctiã mẽdic⁹ sedebat. hui⁹ ĝ illuminationẽ marc⁹ describit: qr hoc miraculo maiorẽ famã cõparauit.

Beda. Approximãs ĝ hiericho cecũ vnũ illuminauit: qr i carne vitiẽs ⁊ passioni ꝓximãs nõ multos ad fidẽ adduxit. Nõ enĩ ꝑmo: ß paucis ãnis antecẽ⁹ pateret lumẽ verbi exhibuit. Sed de hiericho ꝓficiscẽs cecos illuminauit: qr resurgẽs a mortuis atq; ascendẽs in celũ spũ scũm apostolis misit: eosq; ad illuminationẽ oĩum ppl⁹ in mundũ dispersit.

Typice. Unũ approximãs hiericco illuminat: qr añ passionẽ suam vni tñ iudeor ppl⁹ ꝓdicauit. Et ꝓficiscẽs de hierico duos: qr post resurrectionẽ p aplos ⁊ iudeis ⁊ gẽtib⁹ ꝓdicauit: ⁊ eterne diuinitatis ⁊ assũpte humanitatis archana patefecit. Marcus vnũ scribit: qr ad gẽtes qb⁹ scribebat respicit: qui oĩno a luce erãt alieni: quor cecitas quãto famosior tãto illuminatio gratiosior. Mat the⁹ duos: qr hebreis credentib⁹ scribebat euangeliũ qđ ad gentiũ ãz noticiã erat puẽturum: vt ad easdẽ vnã fidei gr̃am ptinere doceret. Hinc etiaz est ꝙ matthe⁹ asinã ⁊ pullũ refert: alij tres q gẽtibus scribũt ꝓuersis: asinũ tñ ad dñm ductũ dicũt. matt.20.d. luce. 18.c.

Cecí ãs dñs illuminauit: hoies sũt supne lucis (q̃ christus ẽ) nescij: ß iõ donãte ad ꝓfitendã cecitatẽ ⁊ petendã veritatẽ lucẽ sũt cõpũcti. Hiericho luna q̃ defectũ nr̃e mutabilitatẽ significat. Añ: Nõ quidã descẽdebat ab hierusalẽ in hiericho ⁊c.

Barthime⁹ cec⁹. Hiero. Cecitas iudeorũ q̃ illustrabit̃ in fine in aduentu helye ⁊ enoch.

Qui cũ au. ⁊c. Populus gẽtiũ audita fama christi cui⁹ pticeps q̃rebat fieri. Ꝺiccẽbãt multi: primo iudei: post etiã gentiles ne illuminãd⁹ sananduscq; mũdus christũ iuocaret: nec tñ ad vitã ꝓdiatos eternã poterat impugnantiũ furor ꝓhibẽ. matt.20.D.

Fili da. Hiero. ꝑ merita patriarcharũ illuminat iudaicus ppls: cui adest misericors deus ⁊ miserator: illuminãs cecos ⁊ crigẽs clissos.

At ille multomagis. Ingrauescente bello vitior manus leuande sunt ad lapidẽ adiutorij cum clamore. i. ad iesum.

Hiero. Conueniens ordo salutis: Audimus ꝑmo: deinde clamam⁹ per fidẽ: vocamur p apostolos: surgimus per penitentiã: exuimur per baptismũ: interrogemur p voluntatẽ. vñ: Qui ꝓiecto vestimento suo: exilire nudus veteri homine dicitur hynnulus saliens super montes segniciẽ deponẽs patriarchas ⁊ ꝓphetas apostolos in altis considerans.

Et vocãt ce. ⁊c. Beda. Alle. Cecum clamantẽ dñs vocat: dum populo gentium scientiam veritatis desideranti per sanctos predicatores verbum fidei cõmittit. Qui vocantes cecum animequiorem esse ⁊ surgere: ad cumq; venire precipiunt: cum predicando spem salutis habere: de vitiorum torpore surgere: atq; ad virtutum studia quibus illuminari mereatur accingi iubent: quasi: accedite ad eum ⁊ illu. ⁊ surge qui vor. ⁊c. Qui ꝓiecto vestimento suo. i. abiectis mundi curis expedito mentis gressu ad datorem lucis properat.

Exiliẽs. Promptã volũtatẽ cõplectiõe desiderij remunerat. vñ: Qđcũq; petieritis in oratione credẽtes accipietis. Quid vis tibi ⁊c. Scit quid velit: ß peti vult quod ⁊ se dare: ⁊ nos petere prenoscit: qui ꝓportune admonet ad orandũ: ⁊ tñ dicit: scit nãq; pater vester qd op⁹ sit anteq; petatis cũ. Ad hoc ĝ reqrit vt petat: ⁊ cor ad oratonẽ excitet. vñ cec⁹: Rabbõi vt videã. Nõ aurũ q̃rit: ß lumẽ. Cecus enĩ diuitias hic põt: ß non videre qđ habet. Exemplo huius nõ falsas diuitias q̃ramus sed lucẽ quã cũ sanctis angelis videre possumus: ad quã viã fides est. Unde illuminato cecco dicit: Vade: fides tua saluũ te fecit.

Vade: Fides tua te saluũ fecit. Et ꝓtinus vidit ⁊ sequebatur eũ in via.

Vidit ⁊ se. Be. Mora. Videt ⁊ sequit̃ q qđ bñ intelligit operatur

de lyra

patet sententia ex dictis Matth̃. xx. excepto quod sequitur: d Cecus sedebat. Matth̃. xx. dicitur q erant duo cecí: sed quia vnus erat magis notus ⁊ clamabat altero fortius. ideo hic solus exprimit. e Animequior esto. i. magis quietus animo: acsi dicant approximquat tua illuminatio. f Qui proiecto vestimento suo. in quo mendicabat vt celerius veniret ad christum. g Rabboni. id est magister mi.

c.xj. Et cũ

ſ Imãtũ vt etiã aliam daret.

ſ nota eũ q mistrat hois filiũ appellari ſ in carne

ſ per mysticum ſ per apostolos ſ per baptismum ſ nudus veteri homine ſ vt hynnulus super montes. ſ magister

†† vnam petij a dño hanc requiram vt vi. vo. do. ſ vide.

ſ peccatoris ſ demones compescunt clamorem pauperis quem exaudiuit dominus ſ qui transiens audiuit ſ per apostolos ſ i. perseuera in oratione ſ per pnam.

† ſ biero. qui scripturam seruat nec complet iuxta mensam mendicans esurit ſ i. tinctura passionis ſ petitionem eorũ ſ in celo ſ in terra ſ i. ſ quod debetis ampiecti

requi imitari.vñ: Si qs mihi ministrat me sequat. In via. Cõsiderem⁹ q̃ via gradit: ⁊ seqũmur p humilitatẽ: p labores. Via: q̃ dicit: Ego sũ via veritas ⁊ vita. Hec est via angusta q̃ ducit ad ardua hierosolyme ⁊ bethanie ad montẽ oliuarũ q est mõs luminis ⁊ ꝓsolatõis. C. XI.

b Tcũ ap. ⁊ c. bethanie. Be. Bethania villa siue ciuitas i latere mõtis oliueti: q̃

Tcũ ãppropiq̃ C. XI.

e ſ visioni pacis: in qua immobilis felicitas que est mater omnium nostrum.

rẽt hierosolyme ⁊ bethanie ad mõtẽ oliueti: tũc mittit duos ex discipulis suis: Et ait illis: Jte in castellũ quod contra vos est. Et statim introeũtes illuc inuenietis pullũ ligatũ ſ super quez nemo adhuc hominũ sedit. Soluite illum ⁊ adducite: ⁊ siqs vobis dixerit: qd facitis? dicite: q̃ dño necessarius ẽ: ⁊ ꝓtinuo illũ dimittet huc. Et abeũtes inuenerũt pullum ligatum ante ianuaz foris in biuio: ⁊ soluũt eum. Et q̃dam de illis stãtibus dicebant illis: Quid facitis soluẽtes pullũ? Qui dixerũt eis sicut preceperat

ſ gentes ſ peccatis
ſ rationabilium doctorum corrigendo.
ſ quasi: quis possit dimittere peccata
ſ q̃ dño necessarius est.
ſ fidei.

Allij aũt ⁊ c. Hiero. Justi vt palma florebũt: ãgusti in radicib⁹ lati i floríb⁹ ⁊ fructib⁹: qm̃ bon⁹ odor christi sũt ⁊ sternũt viã mãdator⁹ dei bona fama. Be. Alle. Allij aũt. Frõdes vel ramos de arborib⁹ cedũt: q in doctrina veritatis verba ⁊ sentẽtias patrũ de q̃r excerpũt libris. Et hec in verba dei ad animũ auditoris venientis humili p̃dicatiõe submittũt.

ſ pullum.

Et q̃ p̃bant ⁊ q̃ seqũbant clamabãt: Recessit iudaicus ppl's: secut⁹ est gẽtilis: ⁊ q̃r oẽs q̃ fideles sunt vel fuerũt in christũ crediderũt ⁊ credũt: ⁊ qui p̃cunt: ⁊ q̃ p̃sequũt osanna clamãt: qđ saluanos latine dr: ab ipso enim oẽs p̃tores ctiã salutẽ q̃si erunt. Bñdictus qui venit in noie dñi. Qm̃ vna fides vna spes omnium. Illi expectabãt ⁊ venturum credebãt: ⁊ mos venisse credimus. B matt.21.a. Luce.19.c. ſ. Ioan.12.b.

Et q̃ p̃cedebant. Hiero. Duo vt supra: ſ. populi iudaici ⁊ gentilium. Duo ꝓphete: sequũt apli. Abyssus abyssũ inuocat. i. lex legẽ alterã.

Bñdictũ. ſm Ioannem: cũ turbe eũ rapere vellẽt ⁊ facere regẽ fugit: ⁊ regnũ adhuc victurus noluit. Nũc aũt tã passurus regẽ nõ refugit se duci. Nõ hymnos filio dei ⁊ rege dignos: nõ eos ꝓmit q̃ regnũ dauid i eo restaurandũ ⁊ p̃sce bñdictionis donũ concinũt q̃. s. non tpalis ⁊ terreni sed eterni in celis rex esset imperij: ad qđ per contẽptũ mortis ⁊ gloriaz resurrectionis ⁊ triũphum ascensionis perueniret. Unde discipulis post resurrectionẽ ait: Data est mihi omnis potestas in celo ⁊ in terra.

matt.21.a. Luce.19.c.

Duos ex disci. ⁊ c. Hiero. Bini vocant: bini mittunt: q̃ charitas non in vno ꝓsistit. vñ: Uhe soli. Duo educunt hebreos de egypto: duo portãt botrũ de terra scã: vt semp p̃positi cõiungant operi scientiã duo mãdata de duab⁹ tabulis ꝓferãt: in duob⁹ fontib⁹ ablueant ⁊ abluãt: ⁊ duob⁹ vectib⁹ archã dñi portãt: ⁊ inter duo cherubin dñm cognoscãt spũ ⁊ mẽte psallẽtes. Et statim. Be. Alle. Introũtes mundũ p̃dicatores inuenerũt populũ nationũ pctõr funiculis alligatũ: ⁊ etiã iudeor. Oẽs enim peccauerũt. Uñ apud matthеũ asina q̃z cũ pullo alligata reperit: q̃ subiugal' ⁊ domita significat synagogã q̃ iugũ leg' traxerat. Pullus lasciuus ⁊ liber gẽtes: sup quẽ nemo adhuc sedit: q̃r nemo rõnabiliũ doctor ei frenũ correctõis imposuit: quo vel lingua a malo cohibẽt: vel in artã viã vite ire cogeret. Duo discipuli ad alia missi duo ordines p̃dicator⁹: vnus in gẽtes: alius in circũcisionẽ missus. Et abeũtes inuene. pul. ⁊ c. Bñ pullus aũ ianuã foris inuenit in biuio. Janua enim ẽ ille q̃ ait: Ego sũ ianua ouiũ: p me si qs introierit egrediet ⁊ ingrediet: ⁊ pas. inuc. qb⁹ pascuis ppls gentiũ carebat cũ adhuc cã ianuã i biuio ligat⁹ erat. Bñ in biuio: q̃r nõ adhuc vnã vite fidei viã cert⁹ tenebat: ſ plures sectas. Uñ Lucas ait: q̃r dixerũt dñi eius ad illos: Quid soluit pullũ? Nõ vni q̃ppe supstitõi dedit⁹ erat: ſ p̃ libitu imũdor⁹ spũum raptabat varijs errorib⁹. Cõmunis enim est q̃ imũdus est. q̃ aũt mũdus ⁊ scũs est: solius dei est.

matt.21.a.

Pullũ ll. Hiero. Pullus ligatus ⁊ indomitus quẽ soluũt ⁊ domãt populus gentilis est. Ante ianuã fidei cũ vinculis peccator⁹ suor⁹ in biuio stat: in libertate arbitrij dubitat inter mortem ⁊ vitam.

Et dimi. Be. Alle. Qui in soluẽdo ꝺicebãt: audito noie dñi dimiserũt. Quia magis error q̃ prius doctorib⁹ ꝺicebãt: postq̃ per miracula virtus fidei dñice apparuit ãplius resistere nõ valebãt. ⁊ sic liber credentiũ ppls ad dñm ducebat. Et ipo. illi ve. sua: doctrinã. ſ. virtutũ: vel scripturarũ discretionẽ vel ecclias̃ticor⁹ dogmatũ varietates: qbus horuz corda nuda ante ⁊ frigida: quo christo sessore fiant digna operiunt.

Et sedit. Hiero. Cepit regnare vt nõ regnet peccatũ in mortali vr' la sciua carne: ſ iustitia ⁊ pax ⁊ gaudium in spiritu sancto.

Multi aũt stra. v. ⁊ c. Quia multi martyres sc̃ ꝓprie carnes amictu eruentes: simplicioribus viã suo sanguine parãt: vt in offensi ad supnã ciuitatẽ ad quã ducit iesus incedant. Adoraũr. Saluator nr̃ asino sedens hierusalẽ tendit: q̃n aĩam cuiusq̃ fidelis regẽs: q̃si iumentũ sumz ad pacis eterne visionẽ ducit. In pullo etiã sedet: cum ecclesie vniuersaliter p̃sidet: cãq̃ in superne pacis desiderium accendit.

Hiero. Multi ⁊ c. Pedes sũt extremi q̃s ad iũgendũ ꝓstituit apls: ⁊ si nõ sunt dorsũ in quo sedit dñs: tñ cũ militib⁹ a ioãne instruuntur.

Nicolaus

a Tcũ appropinq̃ret. Hic ꝓfr̃ describit ꝓfutatio sacer- C. XI.
e dotũ. ⁊ ꝑmo ponit aductus christi ad tẽplũ. 2º subdit ꝓfutatio sacerdotũ. ibi: Et alia dic. sentẽtia prime partis patet ex dictis Matth. xxj. excepto q̃ seqũtur: Et cũ appropinquaret hierosolyme ⁊ bethanie ad montẽ oliuarũ: mons enim oliueti ẽ medius inter hierusalẽ ⁊ bethaniam: ⁊ iõ est ꝓpinquus vtriq̃. b Inuenietis pullũ ligatũ. cuz ipso asina erat sillr ꝑm q̃ dicit Matth. ſ Marc⁹ hic tacet de ea: q̃r nõ oportet q̃ oĩa a q̃-

Et circũspe. om. Nõ semel ſ fecit: sed per omnes quinq̃ dies. Per

de lyra

libet euãgelista referant ⁊ q̃r ꝓncipalr q̃rebat pullus ad obsequiũ christi.
c Bñdictũ qđ ve. reg. ꝓfis nri dauid. credebãt enim ipsũ cito regnare i regno dauid ⁊ restituẽ regnũ tpale qđ a romanis erat vsurpatũ: cui⁹ ꝺrium dixit christus coram pylato Joã. xviij. Regnũ meũ nõ ẽ de ſ mũdo: ſ sup̃ple de celo: ⁊ ſ dina ordinatõe sigbat ꝏbis laudãtiũ: cũ dicebãt: d Osãna in excel. lz nõ intelligerẽt: sicut ⁊ cayphas dixit mortẽ xpi futurã ꝓ salute mũdi: Joã. xj. lz hoc nõ intelligeret. e Et circũspect⁹ oib⁹ cũ iã vespa

esset hora

diem in tẽplo docebat: noctibus exiens in mõte oliueti morabat: sicut Lucas ait: Docendo enī incredulis officiū correctionis sedulus impendebat: manẽdo apud fideles gratiã benignitatis propitius exhibebat.

Mane. Circũspec. ꝛc. Inspicit oia corda: ꝛ in ꝺicẽtibus veritati nõ inuenit vbi caput reclinet. Secessit ad fideles: ꝛ in eis q obediũt mansionẽ facit. Bethania nãq; domus obediẽtie interpꝛatꝰ.

Cũq; vidisset. Be. Sicut p parabolas logꝭ sta facit. Ideo cũctis in ficu fructũ q̃rit cuꝰ nondũ tps esse nouit. Eaz tñ ppetua sterilitate dãnauit: vt ostenderet plebem quã docebãt ꝓpter folia matt.21.b i. ꝟba iusticie q̃ habebat sine fructu. i. bono opere nõ posse saluari: ꝗ excidi ꝛ in ignẽ mitti. Esuriens ꝺñs vidit ficũ folia habentẽ: ꝛ fructũ in ea quesiuit ꝛ nõ inuenit: q; salutem humani generis desiderans vidit iudeũ hñtez eloga legis ꝛ ꝓphetarũ: q̃sinit in eo fructuz boni opis docẽdo corripiendo miracula faciẽdo: ꝛ nõ inuenit ideo dãnauit.

Jã nõ am. Be. Mo. matt.21.b. Luce.19.g ioan.2.c. Tu q̃z si nõ vis audire i iudicio a christo: disce. a me ma. in ig. etcr. q; esu. ꝛ nõ de. m. mã. arbor sterilis esse cauctꝰ: ꝗ potius christo paupi ꝛ esurienti fructũ pietatis quo indiget offerri.

Cepit eiscere. In ipsa re oñdit qꝺ ꝓ figurã in ficu fecit. Ficus enī nõ peccauit si añ tps fructuz nõ habuit: ꝗ sacerdotes.

Et mẽsas nu. Be. esaie.56.c. iere.7.b. Ea. s. q̃ q ꝺ lõginquo venerant ab indigenis offerẽda emebant. Si q̃ hoc ꝓhibet: quanto magz risũ ꝛ vaniloquiũ ꝛ hmõi:

Et cathedras vẽ. matt.21.d. Luce.19.g et.20.c. et.22.a. Io.7.d.7.g et.8.g. Be. Ar. Colũbas vẽdũt qui de positione manuuz munus accipiũt ꝓ quam spũs datur q ꝓ colũbam significat q in specie colũ be sup christũ apparuit. Mox cathedras euertit: q; sacerdotiũ taliuz dñs deseruit. Hinc canones tales a sacerdotio priuari precipiũt. Oẽs enīz tales vel añ oculos vel añ humanos semp priuant sacerdotio.

Et nõ si. Futuri iudicii exemplũ ꝑmittit: q̃ oẽs reꝓbos ab ecclesia repellit: ꝛ ne vltra ad eam turbandã intrent eterno verbere compescit.

Domꝰ mea. Mora. In presenti domus ꝺñi cor est. Electio: cordis purificatio: vt nõ tñ peccata que inerant tollat cõpunctio diuinitus imis-

Nicolaus

sa: sed ne vltra repetãtur adiunct diuina gratia perseuerans.

Vos aũt se. Ad hoc enī in tẽplo erant vt vel non dãtes corꝑoraliter persequerenꝰ vel dãtes spũaliter necarent. Templũ ꝛ domus ꝺei mẽs est ꝛ ꝙsciẽtia fideliũ: q̃ si in lesione ꝓximi puersas cogitationes ꝓfert: quasi i spelũca latrones residẽt: ꝛ simpliciter gradiẽtes interficiũt: ꝛ sic mẽs iã nõ domꝰ ꝺei sed spelunca est latronum.

Aridã factã. Beda. Alleg. A radicibꝰ arefacta est ficus vt ostẽderetur gẽs ipia nõ ad tẽpus vel ex parte corripiẽda exterꝝ noꝝ incursibus: ꝛ per penitentiã liberãda: sicut sepe factũ est: ꝗ oĩ ꝛ eterna matt.21.b. dãnatione feriẽda. Alr: Arefacta est a radicibus vt ostendat nõ solũ humano extrinsecus: ꝗ diuino intus fauore funditus destituẽda: nã ꝛ vitã pdidit in celis: ꝛ pñaz i fris.

Recordatꝰ pe. Petrus agnoscit aridã ꝛ abscisam radicẽ cui succedit matt.17.c. et.21.c. olina pulcherrima fructifera: vocata a dño. vñ sequit: Amẽ ꝺco vobis. Luce.17.b

Quicũq; ꝺixe. hic mõ. Be. Solẽt quidã ꝺicere q nr̃i nondũ plenam fidem habuerũt: q montes transferre nõ potuerunt. Quibus respon matt.21.c. ioan.14.b ꝺem q nec oĩa facta xpi sunt scripta. ꝛ hoc tñ legimus factũ ꝑ ꝺiuos Benedictũ Matt.6.b gorũ necessarie pũ epi scopi. Sed mõs diabol ꝓpter superbiã q̃ se ꝙ ꝺeuz erexit ꝺicẽs: Sibi ero latissimo. ꝟ ad ꝓceptã pdicatoꝝ ab electꝰ expulsus i marc. i. in fidelũ amaraꝭ ꝛ turbulẽtas mẽtes vesaniã suã exercẽ ꝑmittit: q tãto acriꝰ i eos ꝙs possi- matt.18.d. ꝺet sciut: quãto a pioꝝ lesione se expulsum gemit.

Mane. Sz ꝟ factũ ẽ qñ direrunt apli: Digne trãsferimur ad gẽtes: q; vos indignos iudicatis.

Beda. Notãda est distinctio ꝺecantiũ. qui perfectã fidẽ habet oãdo vel iubẽdo etiã pũt trãsferre vel corꝑorales mõtes vel etiã spũales: vt paulus de helyma mago quẽ oculis ꝛ arte nefãda ꝓuauit: ꝛ de phytonissa in philippis. Qui aũt ad festigiũ tante pfectionis ascendere nequeũt: petãt sibi peccata dimitti quo ad vitã mereanꝰ intrare perpetuã: ꝛ sine ꝺubio ꝙpetrabũt: si tñ in se peccãtibus ꝓmo dimittunt.

Et cũ stabitis ꝛc. Micro. Marcus suo more septẽ versus oratõis ꝺñice vna oratione cõprehendit. Quis nãq; cui ꝺimissa sunt oĩa quid am-

de lyra

rent: timebãt enim eum qñ vniuersa turba admirabat sup ꝺoctrina eius. Et cũ vesp̃a esset fa- egrediẽs ꝟ ad aliã benivolã ꝛ obedientez cta egrediebat de ciuitate. Et cũ ꝟ cum sol occidit iudeis: oritur apostolis. ꝟ ipse cum apostolis ꝟ synagogam. mane trãsirent: viderunt ficum † ꝟ cavm vt ceteris a quibus omnis sanguis iustus requiritur ab abel vsq; ad zachariam aridam factaz † a radicibus. Et recordatus petrus ꝺixit ei: Rabbi: ecce ficꝰ cui maledixisti aruit. Et respõdens iesus ait illis: Habete fidem ꝺei. Amen ꝺico vobis: † ꝟ id est christo qui est mõs quia quicũq; ꝺixerit huic † mõti crescẽs de lapide abscisso sine manibus ꝟ gentes tollere ꝛ mittere i mare: ꝛ nõ hesitauerit i corꝺe suo sed crediderit q; quodcũq; ꝺixerit fiat: fiet ei. Propterea ꝺico vobis: oĩa q̃ cũq; oratez petitis credite q; ac † ꝟ recte fidei ꝟ vos q tante pfectiõis nõ estis cipietis ꝛ veniẽt † vobis. Et cũ ꝟ querimonie. stabitis ad orãdũ ꝺimittite si qꝺ ꝟ q vos lesit ꝟ magna fiducia habetis aduersus aliquẽ vt ꝛ paꝟ i nõ vnius: oẽs enī fratres estis ꝟ. i iustis ter vester qui in celis est ꝺimittat ꝟ tremenda sentẽtia vobis peccata vestra. Q si vos nõ ꝺimiseritis: nec pater vr̃ q in celis ẽ ꝺimittet vobis peccata vestra. ꝟ a bethania Et veniũt rursuz hierosolymam. Et cũ ambularet in tẽplo accedunt ad euz summi sacerdo-

ꝺico vobis. Hic instruit ꝺiscipulos ꝺe efficacia oꝛonis q̃ ꝓcedit ex duob videlicet ex fidei certitudine. qꝺ notat cum ꝺi: f Quecũq; oratez petitis: credite q; accipietis ꝛc. ꝛ hoc est intelligendũ qñ quis orat pie ꝓ se ꝛ perseueranter: nisi enim quis pie oret. i. ꝺe pertinẽtibus ad salutẽ: oꝛo eius non est exaudibilis. Itẽ si oret ꝓ alio ꝺe ptinẽtibus ad salutẽ: pũt carere effectu ex demerito illius ꝓ quo orat. Item si orat pie ꝓ se nõ tñ perseueranter potest carere effectu: quia ꝺeus nõ statim ꝺat beneficiũ petitũ: sed differt aliquãꝺo vt cõgruo tpe ꝺetur ꝛ vt ex ꝺilatione carius habeat. Secũꝺo ex q̃ oratio habet efficaciã est dispositio oratis. s. qñ nõ retinet irã vel rancorẽ ꝺ illuz qui sibi iniuriã fecit. vñ ꝺicit Eccli. xxviij. Homo homini seruat irã ꝛ a ꝺeo querit medelã. q. ꝺ. frustra. ꝛ ꝓpter hoc subꝺit: g Et cum stabitis ad orandũ: ꝺimittite si qꝺ habetis aduersus aliquẽ ꝛc. Scienꝺuz tñ ꝙ hoc intelligit ꝺe remissione offense: quia homo tenet esse in charitate ꝗ remissio iniurie non est ꝺe necessitate. Potest enim aliquis petere ꝓm ordinem iustitie recõpensationẽ ꝓ iniuria sibi facta. h Et veniunt rursus hierosolymã. Hic ponitur confutatio sacerdotũ scribarũ ꝛ senioꝝ verbo rationabili. ꝛ patet sentẽtia ex ꝺictis Matth. xxi. Ad euidentiã doctorum ꝛ ꝺicendoꝝ querit vtrũ christus in pdicationibꝰ suis ꝺebuit vitare offensionẽ vel scandalũ sacerdotum scribarũ ꝛ pharisẽoꝝ. ꝛ arguitur primo ꝙ sic. j. ad Timoth. v. ꝺicit: Seniorẽ ne increpaueris sed obsecra vt patrem.

Ꝺicti autem

plius rogabit nisi q̄ pseueret in eo q̄ obtinuit:

In q̄ ptāte ⁊c. De dei dubitant potestate: ⁊ volunt subintelligi diaboli esse quod facit.

Interrogabo. Poterat apta rñsione calūnīā tētatoꝝ ꝓfutare: sed prudenter interrogat: vt vel silentio suo vel sentētia condēnentur.

Si dixerim⁹. Hiero. De lucerna mūdi obscurant. Añ dicīt: Paratu lucernā christo meo. Inimicos ei⁹ indu. ꝓfusi.

matt.21.c. Luce.20.a

Quare ḡ ⁊c. Quasi Quem ꝓfiteamini de celo habuisse ꝓphetiaz: mihi testimoniū phibuit: ⁊ ab illo audistis in qua potestate hec facio.

Si dixerimus ex ho. ⁊c. Quodlibet horū rñdeant: vident se in laqueū ruituros: timēt lapidationem: sed magis cōfessionem veritatis.

Neq; ego dico vo. Be. Duabus de causis sciētia veritat̄ occultatur querētibus: cū aut his q̄ querit minus intelligit: aut odio aut ꝓtēptu veritatis indignus est cui debeat aperiri. Propter alterum dī: Adhuc multa habeo vobis dicere q̄ nō potestis portare modo: ꝓpter alterū. Nolite sanctū dare canib⁹. C. XII.

Cepit il. ⁊c.

e Lacū. Siue torcular aut altare:

a aut illa torcularia quoꝝ titulo quidā psalmi prenotantur.

matt.21.d. Luce.20.b Esaie.5.a.

Peregre pfe. Dās liberū arbitriū operādi: nō mutatione loci: quia vbiq̄ de⁹: ⁊ oia cōplet.

Seruū. Prio missus est moyses: q̄ fructuz legis quā dederat a cultoribus ingrebat: ꝟ cessū dimiserunt ⁊ vacuū. vnde: Irritauerunt moysen in c. ⁊ a.s. dñi: ⁊ veratus est moyses ꝓpter eos ⁊c.

Et iterū m.a.s. Dauid ⁊ alios psalmistas q̄ missi sunt post moysen vt cultores vince ad exercitiū boni opis excitarent. Sed ipsum q̄z dauid q̄ caput psalmodie ⁊ fons in spū scō clarucrat: abiecerunt dicentes: Que nobis pars in dauid: aut que hereditas in filio ysai:

Et rursū alū. Prophetarū choꝝ cū suis socīs: q̄ suis attestationibus populū cōuenerūt: ⁊ mala huic vince vēture p̄dixerūt.

Et rursum a.m. ⁊c. His trib⁹ seruoꝝ gradibus oēs doctores qui sub lege ⁊ ꝓphetis fuerant intelligimus. vnde alibi: Necesse est impleri oia que scripta sunt in lege moysi ⁊ ꝓphetis ⁊ psalmis de me.

Quia verebū. Non hoc ignorando dixit: quia oia nouit: sed semper

Nicolaus

predicti aūt erāt seniores populi ⁊ pīes: ergo ⁊c. Iteꝝ. i. ad Corinth̄. x. dī: Sine offensione estote iudeis ⁊ gētibus ⁊ eccle dei: cū igit facta christi et dicta fuerint nobis data ꝓ exēplari: videt q̄ debuit cauere ab offensione predictoꝝ. Contra Esa. viij. fuerat ꝓphetatū q̄ christus foret in lapidē offensionis ⁊ petrā scandali duabus domib⁹ israel. Respōsio: duplex ē scandalū: actiuū ⁊ passiuū. actiuū nō habuit in christo locū: quia tale scandalū est dictū vel factū alicuius minus rectū prebens alteri occasionē ruine: vt hī ex verbis Hiero. sup Matth̄. Oia aūt facta ⁊ dicta christi fuerunt rectissima. ⁊ ideo questio ista intelligit de scandalo passiuo: quod est quādo aliqs ex dicto vel facto alterius bono scandalizat ex iperfectōe sua: ⁊ istud scandalū aliqñ ꝓcedit ex ignorātia vel infirmitate illius q̄ scandalizat. et tūc dicta vel facta bona occultāda sunt vel differēda quousq̄z infirmi vel ignorātes instruant: nisi sint talia bona q̄ sunt de necessitate salutis q̄ non sunt omittēda ꝓpter scandalū alterius. si aūt infirmi vel ignorātes post instructionē debitā in scandalo pmanēt: iam tale scandalū nō ꝓcedit ex infirmitate vel ignorantia sed malitia: ⁊ tale scandalū est ꝓtēnendū maxime qñ est ꝓtra bonū cōmune: quia bonū cōmune semp est ꝓferenduz vtilitati ⁊ pacī quoꝝūcūq̄z hominū singulariū. tale aūt fuit scandalū sacerdotū scribarū ⁊ phariseoꝝ: q̄ sua malitia nitebant impedire doctrinā christi i qua ꝓsistebat salus ppli. Iteꝝ suis malis crēplis ⁊ morib⁹ trahebat populus ad peccandū. Iteꝝ p doctrinā suā malā euacuabāt dei mādata ꝓpter suas traditiones. vt dictū est. s. ⁊ ideo christus in publico debuit vitia coꝝ rēphendere: nec ab hoc cessare ꝓpter eoꝝ scandalū: ꝓpter qō Matth̄. xv. cū discipuli dixissent christo. Scis q̄ iudei audito hoc verbo scandalizati sūt. respondit: sinite illos: ceci sūt ⁊ duces cecoꝝ. Si cecus cecō ducatū p̄stet ambo in foueā cadūt. Ad primū dicendū q̄ loquit de senib⁹ honestate ⁊ moribus: nō de senibus etate malitia corruptis: q̄ tales sunt acriter arguendi: sicut daniel dure increpauit illos senes impudicos: Dañ. xiij. Ad secundum dicendū q̄ hō debet esse sine offensione iudeis ⁊ gentibus: ita q̄ dicto suo vel facto minus recto nō prebeat alicui occasionem ruine: ꝟ si de veritate scandalū sumit rectius oriri permittit ꝓ q̄ veritas relinquat. sm q̄ dicit

a beatus Brego. super ezechielem. C. XII.

e Cepit illis in parabolis log. Hic ꝓfir ponit ꝓfutatio sacerdotū ⁊ seniorū in parabolis. Et primo ponit ꝓfutatio sacerdotū. Secūdo phariseoꝝ ⁊ herodianoꝝ. ibi: Et mittunt ad eum. Tertio saduceorum. ibi: Et venerūt ad eum saducei. Quarto scribaruz. ibi: Quō ergo dicunt scribe. Sentētia prime partis patet ex dictis: Matth̄. xxj. exceptis que sequunt. b Vineā plantauit hō. i. coluit. ⁊ dicit a pastus pasta pastuz: ⁊ est ꝓprie modus colendi quo ponit fimus vel pinguedo terre circa radicem vince vel arboris. radices enī sm pbm. ij. de aīa sunt ori silēs: quia sicut in aīalibus per os sumit alimentū vnde aīalia nutriunt. sic per radices trahitur alimentū terre nascentiū. c Et fodit lacum. lacus proprie dī locꝰ vbi recipiunt aque a riuulo ⁊ ibi colligunt: ⁊ ad similitudinē huiꝰ locus vbi recipit vinū fluēs a torculari dī hic lacꝰ d Hic ē hēs. ex ieb o

Beda q̄

ambigere dī deus: vt libera voluntas homini reseruetur.

Beda. Interrogemus arrū ⁊ eunomiū: ecce pater dicit ignorare et sententiā tēperat: ⁊ quantū in nobis est dī esse meritus: q̄d ꝓ pie respōderint hoc intelligant ꝓ filio q̄ se dicit ignorare consūmationis dīe.

Coloni aūt. Be. Probat iudeoꝝ ꝓncipes nō p ignorantiā christuz crucifixisse: q̄ intellexerūt eū esse de quo dī: Postula a me ⁊ da. ti. gē. hereditā ⁊c. Añ sibi cōsulētes dicebant: Ecce mūdus totus post eū a. ⁊ si dimittimus eū sic. oēs credent in eū. Hereditas ḡ filij dei ecclia est de cūctis gentibus ei data quā sanguie acq̄siuit: resurgēdo possedit. Hanc mali coloni p̄ripere molieban̄t: cū euz crucifigentes fidem eiꝰ extinguere: ⁊ suā iusticiā q̄ ex lege est ꝓferre nitebant.

Et eie. Be. Notat pertinaciā eoꝝ: q̄ nec crucifixo ac resuscitato dño ad predicationē apl̄oꝝ credere voluerūt: ꝟ quasi vile cadauer proiecerūt: q̄ quantū in se erat a suis finibus excludētes gentibus susciptiēdū dederūt.

Veniet ⁊c. Beda. Auferē a vobis regnuz dei: ⁊ dabit genti facienti fructū eius. Hoc aūt diuinitus fuisse ꝓ peratū ꝓphetico testimonio vel exēplo ꝓbat dicēs: Nec scripturā hāc legistis ⁊c: matt.21.d.

Hiero. Vinea datur aliis ab oriēte ⁊ occidēte ⁊ austro ⁊ aquilone venientibus: ⁊ recūbentibus cum abraham ysaac ⁊ iacob in regno celorum.

Be. Moraliter. Cuicunq̄z fideliū mysterium baptismi q̄ operando exerceat committitur: quasi vinea quam excolat ei locatur. Mittitur seruus vnus ⁊ alter ⁊ tertius: qui de fructu accipiant: cum lex. psalmodia. ꝓphetia: quarū āmonitionez ad bene agendum populus sequatur legitur. Sed missus seruus contumelijs affectus vel cesus ejicitur: cum sermo auditus vel contēnitur vel blasphematur. Missum heredem quantū in se est occidit: qui ⁊ filium dei conculcat: ⁊ spiritu gratie quo sanctificatus est contumeliā facit. Perdito malo cultore vinea datur alij: cum dono gratie quod superbus spernit humilis ditatur. Mittanum mittere in iesum: timore turbe retinētur cum quilibet solo nomine super eam quam non diligit ecclesiastice fidei ⁊ pacis vnitatem ꝓpter cohabitantium multitudinē aut erubescit: aut timet impugnare. Cum autem tps fuerit persequendo ecclesiaz quasi dīm crucifigere ⁊ ostentatui habere gaudebit.

de lyra

† ꝟ sacerdotibus ꝟ operarijs conductis hora tertia ⁊ sexta ⁊ nona

⁊ locauit eā †agricolis: ⁊ peregre ꝓfect⁹ ē. Et misit ad agricolas

ꝟ nō in ꝓuētu fructus: q̄ nullus erat ꝟ ꝓphetas

in tēpore seruuz: vt ab agricolis

ꝟ fructus vinee obedientia

acciperet de fructu vinee. Qui ap

†ꝟ alij ꝓphete cesi: alij vulnerati. alij occisi.

prehensum eum †ceciderūt: ⁊ dimiserunt vacuum. Et iterū misit alium seruum ad illos: ⁊ illuz in capite vulnerauerūt: ⁊ ꝓtumelijs affecerūt. Et rursum aliuz misit ⁊ illum occiderūt: ⁊ plures alios quosdam cedentes: alios vo occidentes. Adhuc vo vnum ha-

ꝟ christum vnigenitum

bens filiuz charissimū: ⁊ illū misit ad eos nouissimuz dicens: q̄

ꝟ per proniaz

verebuntur filium meū. Coloni autem dixerūt ad adinuicē: Hic est heres. Venite occidamus eū ⁊ nostra erit hereditas. Et apprehendentes eum occiderūt: ⁊ ciecerunt eum extra †vineam: Quid ergo faciet dominꝰ vinee? Veniet ⁊ pdet colonos: ⁊ dabit vineam

†ꝟ i. plebē dicētes: q̄ samaritanꝰ es tu: ⁊ demonium habes.

†ꝟ quasi: quo alio modo implebitur hec scriptura

alijs. Nec scripturā hāc legistis?

Bē. 177 matt. 21.a Luce. 20.c

matt. 22.c Ro. 13.b

matt. 22. Luce. 20.c

Lapidē quē re. Hiero. Lapis reprobꝰ quē gessit anguꝰ ꝓtūgēs i cena agnū cū pane. Finiēs vetꝰ: nouū ichoās t. H ꝑstat mira in oculis nostris.

Et mittūt ad. ⁊c. Be. Turbā timebāt: atq; qđ p se nō poterāt: terrene ptātis manibꝰ efficere tētabāt: vel vt ipsi a morte eius viderent imunes. Nup eni iudea sub angusto cesare qñ in toto orbe celebrata est descriptio stipēdiaria fcā crat.

Ssñ seditio magna. Alij dicebāt romanis ꝓ oibꝰ militātibꝰ debere tributa psolui. Pharisei nō debere pplm dei q decimas ⁊ q̄ in lege ꝓcipiebant solucret: subiacē legibꝰ hūanis. Cuiꝰ seditiōis fomes adeo inualuit: vt post resurrectionē dñi patriaz ⁊ gentē ⁊ regnū ⁊ oia pdē maluerit: q̄ cē tributarij matt. 21. p.

Magr scimꝰ. Be. Bląda ⁊ fraudulēta iterrogatio ad hoc prouocat rīndentē vt magi deū q̄ cesarē timeat: ⁊ dicat nō debē tributa solui: vt audiētes herodiani seditionis contra romanos auctorem teneāt. Luce. 19. g

Qui sciēs ꝛ. Qui putāt iterrogatōez salutoris ignorationē eē non dispēsationē: ex hoc loco discāt q potuit scire cuiꝰ imago eēt. Sed iterrogat vt ad sermonē eorum cōpetenter respondeat. B matt 22. b Luce. 20. d

Denarium. Denarius genꝰ nūmi q ꝓ x. nūmis computat: ⁊ habet imaginē cesaris.

Reddite q̄ s. c. c. B ipse fecit ꝓ se ⁊ pro petro soluēdo tributa. Nec sūt dei deo. Hoc q̄z fecē pīis iplēs volūtatē. Alr: Reddite q̄ sūt ce. c. ipressionez sue imagis: q̄ sūt dei deo aiaz lumine vultꝰ eius illustratā. vnde: Signaū ē sup nos lumē vul. ⁊c. matt. 22. c. Ro. 13. b.

Saducei ⁊c. Due hereses erāt i iudeis: pharisecoꝝ ⁊ saducecoꝝ. pharisei traditionū ⁊ obseruationū (quas illi deutero/sis vocāt) iusticiā ꝓferebāt vñ ⁊ diuisi vocant a pplō. Saducei aūt. i. iusti ⁊ corpis ⁊ aīe resurrectionē negabāt. matt. 22. e. Luce. 20. e

Beda. Saducei ⁊c. Qui resurrectionē corpoꝝ esse negant: vel nō credūt: aīas iudicātes interire cū corporibꝰ. Recte hmōi fabulā fingūt: q̄ deliramēti arguat eos q asserūt resurrectionē corpoꝝ. Potuit aūt ⁊ in gēte coꝝ aliqñ hoc accidere. Septē q̄. Be. Turpitudinez fabule opponūt: vt resurrectionē negēt. Sed mystice septē frēs sine filijs defuncti: olbꝰ reprobis ꝓgruūt: q p totā vitā (q̄ septē diebꝰ voluit) a bono ope steriles sunt: qbꝰ viritim moriētibꝰ ad vltimū ⁊ ipsa mūdana ꝓuersatio mortī. trāsit: quasi vtor infecūda: quā illi sine fructu boni opis exegerunt.

Hiero. Mulier sterilis nec relinquēs semē ex septē fratribꝰ nouissime moriens synagogā significat relictā quasi mortuā a spū septiformi: q septez pīarchas ipleuit: q nō reliq̄rūt ei semē abrahe qđ christus est. Iz eni iudeis natus: tñ gētibꝰ datus. Nec mulier mortua christo: nulli de septē in resurrectiōe iūgef: septenario aūt pfectoꝝ vniuersitas significat. Sicut versa/uit ce p esaiā dr: Apprehendēt septē mulieres virū vnū. Septē sūt eccle quas dñs vnꝰ amat: arguit: castigat: adorāt eni vna fide. Me sūt septē sporte fragmētis panū plene. Panes verba spūssancti. Sporte ꝺo eccle. Panes iesus bñdicēs fregit. ⁊ discipuli eiꝰ diuiserūt turbe: cū die septimo bñdixit opa sua reqescēs in eis. Ssñ luce facta ꝓmo die q est sapie: ⁊ firmamento i secūdo: q est intellectꝰ ⁊ arida tertio: q est ꝓfili: ⁊ luminibꝰ quarto: q̄ sunt virtutes: ⁊ volatilibꝰ ⁊ piscibꝰ qnto q sūt scie: aīatis ⁊ aīa viuente sexto: id est hoīe ad imaginē dei facto: qđ est pietat. septimo die spū timoris dñi

Nicolaus

Beda q sacerdotes et legisperiti habuerunt cognitionem de iesu q ipse erat vere christus in lege promissus: sed ista cognitio postea ex inuidia fuit in eis obscurata. ⁊ hoc plenius fuit declaratū Ad atb. xxi. in questione qua dam de hoc mota in fine huius capituli. a Et querebant eum tenere. ex quo patet eorum obstinatio in malo. b Et timuerunt turbā. ex quo

ꝙ christus

Lapidem quē reprobauerūt edi

ꝙ magistri qui se ⁊ alios deo dignā domum edificare debebant ꝙ duos ꝓdēs in semetipso ex

ficātes hic factꝰ est in caput angu

vtroq; ppło vnā ciuitatē ⁊ vnū tēplū sibi edificās

li: a dño factū ē istud ⁊ est mirabile in oculis nr̄is. Et quērebāt

ꝙ quasi mentitū cōtra se: in quo magis ꝓbāt eū vera dixisse: ipe eni ē heres: illi mei coloni ꝙꝙ ad modicū timore retardantur: q̄z nōdū venerat hora eius

eū tenere: ⁊ ꝙtimuerūt turbā. Co/

ꝙ .i. propter

gnouerūt eni qm̄ ad illos parabolaz hāc dixerit: Et relicto illo abierūt. Et mittūt ad eū quosꝙꝙ militibus herodis q hierosolymis erāt ilr̄ diebꝰ

daz ex phariseis ⁊ herodiāis vt eum caperēt in verbo. Qui vēi/

ꝙꝙ mellitis sermonibus circūdāt sicut apes mel portantes q̄ in ozaculeum in dorso

entes dicūt ei: ꝙ Magister scimus q: verax es: ⁊ nō curas quēq̄. Nec eni vides i facie hoiuz: sed i ꝛitate viā dei doces. Licz dari tributū cesari an nō dabim⁹? Qui sciēs ꝛ sutias coꝝ ait illis: Quid

ꝙꝙ sapia sapiēter agit: vt suis sermonibus coptant.

me tēptatis? ꝙ Afferte mihi denariū vt videā. At illi obtulerūt ei. Et ait illis: Cuiꝰ ē imago hec ⁊ ī scriptio? Dicūt ei: Cesaris. Rñdit

ꝙ qđ necessitatis:

aūt iesus ait illis: Reddite ergo

ꝙ numum: tributum: pecuniam ꝙ qđ voluntatis: ꝙ vos ⁊ decimas: primitias

q̄ sunt cesaris cesari: ⁊ que sūt dei

ꝙ qz infidiarū calliditate prevalere nō poterant. ꝙ .i. sup sapiētia eius

deo. Et mirabantur super eo. Et

venerūt ad eū saducei q dicūt resurrectiōez nō esse: ⁊ interrogabāt eū dicentes: Magr moyses scripsit nobis: vt si cuiꝰ fr̄ mortuus fuerit ⁊ dimiserit vxorē: ⁊ filios nō reliq̄rit accipiat fr̄ eiꝰ vxorē ipius ⁊ resuscitet semē fr̄i suo. Septē ergo frēs erāt: ⁊ ꝓmꝰ accepit vxorē ⁊ mortuꝰ ē: nō relicto

ꝙ ipse.

semie. Et secūdꝰ accepit eā ⁊ mortuꝰ ē: ⁊ nec iste reliq̄t semē. Et tertiꝰ silr. Et acceperūt eā silr septez ⁊ non reliq̄runt semē. Nouissi/

ꝙ mūdana cōuersatio

ma oīum defuncta est ⁊ mulier. In resurrectiōe ergo cū resurrexerint cuiꝰ de his erit vxor? Septē

ꝙ vxorem

eni habuerunt eam. Et respondens Jesus ait illis: Nōne ideo

ꝙ quia

erratis non scientes scripturas

ideo ꝙ christum

neq; virtutē dei? Cū eni a mortuis resurrexerint: neq; nubent:

ꝙꝙ nēo ibi morīt: nēo nascīt: nec infās nec senex ibi:

neq; nubent: ꝙ sed sūt sicut āgeli

ꝙ soluta questione probat resurrectionem esse

dei i celis. De mortuis aūt q ꝛ/surgāt nō legistis in libro moysi sup rubū quō illi dixerit deus

ꝙ hic probat eternitatē aiarum.

inquiens: Ego sum deus abraham: ⁊ deus isaac: ⁊ deus iacob

ꝙ hic resurrectionem corporum

deus nō ē mortuoꝝ: sed viuoꝝ

q pmanet sanctus in seculū seculi: ⁊ replet orbē terrarū sancta ecclesia repletur nō habēs maculā neq; rugā. Ideoq; ecclia septiformi. i. pfecto timore replet. q: iustus vir saluabit: qui rogat. Nō intres in iudiciū cū seruo tuo dñe: q: nō iustī. in ꝓspectu tuo oīs viuēs. De his septē qualitatibꝰ spūs cōmemorat dauid: qđ negligentia nostra pepit: qđ diligētia quesierit: qđ diuina ꝓuidentia ꝓtulerit: qđ inimici institigatio fraudauerit: qđ obliuio lubrica subtraxerit: qđ hūana fragilitas intulerit: qđ ignorantia improuida fefellerit. Deu. 21. b Nos oēs affectus in psalmis inuenimus. Primꝰ: Cōcepit dolorē ⁊ pepit iniqtatē. Secūdus: Preuenit in maturitate ⁊ clamauit. Tertius: incerta ⁊ occulta sapie tue ma. mihi. matt. 22. e. Luce. 20. e. Quartus est: inimici mei aiaz meā circūdederunt. Quintus: oblīuioni datus sū tanq̄ mortuꝰ a. c. Sextꝰ: Oīa lūbi mei impleti sūt illusionibꝰ. Septimus: Deficta iuuētus mee ⁊ igno. meas ne me. dñe. Nos affectus spūs septiformis enecuat vl eliminat ⁊ illuminat. Ssñ: septem lucerne ab austro ardētes: ⁊ aglonares tenebras i tabernaculo dñi illuminātes. Spūs sapie in pigro negligētiā repellit. Spūs intellectꝰ diligentiā rōnabiliter q̄rit. Spūs ꝓcilij diuinā ꝓuidentiaz prudēter innuit. Spūs virtutis incassigatiōes fortiter retūdit. Spiritꝰ scie oblīuionē lubricam diu cē nō sinit. Spiritus pietat: humanā fragilitatē clemēter indulget. Spūs timoris ꝓuidā ignorantiā ardēter ⁊ bñ decoqt ⁊ bene replet.

Sapia domū edificat: intellectus gubernacula inuenit. Consiliū bona discreta facit. Virtus in patiētia aiaz possidet. Sciētia diuitie fidei et salutis munera aquirūtur. Pietate ꝓsperitas pñtis vite ⁊ future ꝓsistit. Timore humilitas ꝓseruat ⁊ oē peccatum expellit: q̄z initiū sapiētie timor dñi. C Exod. 3. b matt. 11. c.

Neq; nubēt neq; nu. ⁊c. Beda. Greco idiomati latina ꝓsuetudo nō respondet. Nubere eni ꝓprie mulieres dicūtur: ⁊ viri ducere. Sz nos simpliciter dictū intelligamus: neq; nubent viri neq; nubent mulieres.

De mortuis au. q ꝛe. nō le. in le. mo. su. ru. ⁊c. Hiero. In quo fili tudo vīa: in quo ignis ardebat: ꝗ nō eiꝰ spinas ꝓsumebat: sic vos eloquium meuz inflāmat: nec spinas sub maledicto germinatas assumit. Inquiens: deus abraham: ⁊ deus ysaac: ⁊ deus iacob: ter deum nominando trinitatem significat: deum iterans vnam substantiaz. Viuunt autem qui vendicant portionem suam quā elegerant. Mortui ꝺo sunt qui quod vendicauerunt perdiderunt.

Beda. Cum multa apertiora testimonia de resurrectione posset ꝓferre: hoc tamen protulit quāuis ambiguū: quia saducei nec angelos: nec spiritū: nec resurrectionē corpoꝝ confitent: ⁊ aīaz interitū mētiunt. Tñ quinq; libros moysi recipiūt: ꝓphetas respuūt. Stultū q̄ erat coꝝ testimoniū ꝓferre: quoꝝ auctoritatē nolebant recipere. Porro ad eternitatē animarū probandā. ponit exemplū: Ego sum deus abrahā ⁊ deus ysaac: ⁊ deꝰ iacob. ⁊ infert: Deus non est mortuoꝝ sed viuentiū: vt cum probauerit animas manere post mortem: non enim poterat deus esse eorum qui non subsisterent. consequenter inducerētur corporum resurrectio: que cum animabus vel bona vel mala gesserunt.

De lyra

patet q ex solo timore ppli retardabant a morte eius. c Et mittunt ad eū. Hic ꝓfr̄ describit ꝓfutatio phariseoꝝ ⁊ herodianoꝝ. ⁊ pz sntia ex dictis Ad atb. xxij. d Et venerūt ad eū saducei. Hic ꝓfr̄ ponit ꝓfutatio saduceoꝝ. ⁊ diuidit in duas. in partē principalē ⁊ incidentalē. secunda ibi: Et accessit vnus de scribis. sentētia ꝓme partis patet ex dictis Ad atb. xxij.

Et accessit.

Interrogauit ieſũ. Hiero. Quid ſibi vult hec qõ: cũ hoc ſciant oẽs periti in lege: Sed diuerſe in exodo ⁊ leuitico ⁊ deute° ordinãtur mãdata. De his enĩ duob⁹ vberib⁹ ſup pectora ſpõſe leuat⁹ alitur nſa infantia.

Primũ oium ⁊c. Maximũ qđ añ oĩa debem⁹ in corde: q̃ſi vnicuꝫ pietatis fundamentũ locare: hoc eſt. ſ. cognitio atq; ꝓfeſſio diuine vnitatis cũ exequtione diuine opationis q̃ in dilectiõe dei ⁊ ꝓximi ꝓficit. hec ẽ fides q̃ p dilectionẽ operatur.

Hĩ magiſter. Be. Oſtẽdit ſcriba in hac reſpõſione inter ſcribas et phariſeos grauẽ qõnem diu verſatã eſſe: qđ eẽt p mũ mandatũ ⁊ maximũ in lege. Alij hoſtias ⁊ ſacrificia laudabãt. Alij fidei ⁊ dilectõis opa ꝑfere bant: q; plũmi patrũ ante legẽ abſq; oi ſacrificioꝝ ꝓſuetudine ex fide tm̃ q̃ p dilectionẽ opat⁹ deo placuerãt: nemo aũt abſq; fide ⁊ dilectõe. In qua ſententia ſcriba iſte declarat ſe fuiſſe.

Nõ longe ⁊c. Jeſus q̃ uis ad ſtẽtandũ venerit: lõgior nãq; eſt ignorantia q̃ ſciẽtia vt ſaduceis dr: Errat⁹ neſcientes ſcripturas neq; virtutem dei.

Be. Matthe⁹ dicit q: tẽtando q̃rebat cui ſm marcũ dr: Nõ lõge es a regno dei: cũ ſcriptura dicat: In ſimplicitate cordis querite illũ q̃m inuenietur ab his q nõ tẽtant eum. Sed forte audito reſpõſo dñi mox ad pietat⁹ gratiã redijt ⁊ quẽ pri⁹ tẽtãdo decipiendũ putauit mox amplectendo ſequẽdum cognouit. Aut certe tẽtationẽ accipiamus: nõ malã quaſi decipe volentis inimicũ: ſ cautã quaſi experiri amplius volẽtes ignotũ. ſꝫ illud: Qui facile credit leuis corde ẽ mobitur: abitur.

Et nemo. Quia in ſermonib⁹ ꝓfutanẽ: vltra nõ interrogãt ſ apte cõprehenſum romane potestati tradunt. Añ patet venena inuidie ſupari poſſe: ſ difficile quieſcere.

Sede a dextris. Non in hoc infirmitatẽ filij: ſ q: alter i altero operatur oñdit. Nã ⁊ filiꝰ ſubiecit inimicos pri: ⁊ deũ patrẽ glificat ſup terrã.

Cauete. Beda. Nota q nõ vetat eos qui huiꝰ officij ſunt in foro ſalutari: ꝓmo ſedere: ſ q: hoc amãte quaſi ꝓbos docet eẽ cauẽdos. animũ ſ. nõ gradũ redarguẽs. Cuis ⁊ hoc nõ culpa careat eum in foro litib⁹ intereſſe: qui in cathedra moyſi magiſter vult appellari. Duabus de cauſis vane glorie cupidos cauere iubemur: ne eoꝝ ſimulatione ſeducamur: vel emulatione ad idem inflãmemur.

Qui deuorãt domos. Quaſi patroni in iudicio futuri: ab infirmis ⁊ peccatoꝝ ꝓſcientia turbatis pecuniã accipere non dubitant: cum cõmendet deo orationẽ manus porrecta ad dandum: non collecta ad accipiendũ quibus illud congruit. Oratio eius fiat in peccatum.

Gazophilatiũ. Be. Philare grece: ſeruare latine. Baça ꝓfice: diuitie. Baçophilatiũ locus quo diuitie ſeruant⁹: ⁊ archa. ſ. in qua populi donaria ꝓgregabant⁹ ad vſus tẽpli. Añ i liº Reg. Tulit ioida põtifex gaçophilatiũ vnũ: apuitq; foramẽ deſup ⁊c. ⁊ portic⁹ in quib⁹ ſeruabant⁹. Añ: hec verba locutus eſt ieſus in gaçophilatio: docens in templo.

Aſpiciebat quõ. Sicut appetitores ꝓmatus ⁊ vane glie cauẽdos eſſe dixit: ⁊ ſimulatiõe orãtibus ꝓlixius iudiciũ pẽdixit: ſic etiã offerẽtes iuſto examine diſcernit: vt retribuat ſingulis ſm cor⁊ opa: qõ ⁊ hodie facit in eccleſia.

Diuites. Be. Alle. Diuites: iude de iuſticia legis elati. Vidua pauper eccliã q̃ ſpm̃ ſupbie⁊ tpales rerũ ꝓcupiſcẽtias q̃ſi mundi diuitias abiecit. Vidua qz eius vir ꝓ ea mortuꝰ ẽ: ⁊ ab ei⁹ oculis occultꝰ i celo ẽ. Hec duo minuta offert: qz in ꝓſpectu diuine maieſtat⁹ q̃ oblatiões deuote nre opationis q̃ſi certo numero cõſcripte ⁊ ꝓſignate ſeruãt: vel dilectionẽ dei vel proximi: vl fidei oꝺonisq; munera deo offert. Que reſpectu fragilitat⁹ minutat ſ merito pie intentõis accepta: cũctis ſuperꝺoꝝ iude oꝺorum opibus prẽſtant.

Vidua paup. Hiero. Hec paupcula me et filẽs ſigt: qui mitto quod poſſũ: ⁊ deſidero qõ non poſſuꝫ vobis explanare. Nõ quantũ ſ ex quanto deſiderat de⁹. Unuſqſq; q̃dratẽ põt offerre. Hẽ torta panis ſ leuitico: q̃ eſt volũtas ꝓpta. Quadrãs: qz ex trib⁹ ꝓſtat: cogitatu: verbo: ⁊ facto. Quadrãs ⁊c. Quadrãtẽ vocãt calculatores q̃rtã ptẽ cuiuſq; rei. ſ. loci: tpis: pecunie. Foſitã q̃ ẽ q̃rtã ptẽ ſicli. i. qnq; obolos ſigt. Vidua hec paup plus ⁊c. Admirat⁹ itimat⁹ q̃ ſit acceptabile deo: qđ offert bono alio: q nõ offerẽtiũ ſubaz ſ pẽſat ꝓſcientiã. Nec ppẽdit quantũ offeras in ei⁹ ſacrificio ſ ex quanto.

Oẽs enĩ ex eo. Beda. Allego. Judeus ex abundanti mittit in munera: quia de iuſticia ſua preſumit: ⁊ dicit: Deꝰ gratias tibi ago: quia non

Nicolaus

a Et acceſſit. Hec eſt pars incidẽtalis q: enĩ chriſtus ꝓfutauerat rõnabiliter phariſeos ⁊ ſaduceos: hoc vidẽs qdã ſcriba q̃ſiuit ab eo: b Nõ eſſet ꝓmũ ⁊ maximũ mandatũ. q: de hoc erant tũc qõnes apud ſapientes. c Jeſus aũt rñdit ei. ⁊ pz ſnĩa er dicẽ Matth. xxij. excepẽ que ſequunt. d Bñ magr in veritate diriſti. Er dicẽ videt q ille ſcriba interrogauerat chriſtũ nõ ad capiẽdũ eũ i ẽbo ſicut alij ꝓcedẽtes: ſ ad audiẽdũ veritatẽ quã ſcire deſiderabat, ꝓpter varietatẽ opinionũ. Vel aliter põt dici q a ꝓncipio malitioſe q̃ſiuit: ſ ex chriſti rñſione ꝓtin⁹ chriſtũ cõmẽdauit ⁊ chriſtus eũ: vidẽs ipſũ emẽdatũ: ⁊ hãc ſecundã expoſitionẽ poſui Matth. xxij. Aug. ẽo libro de ꝓſenſu euãgeliſtarũ ponit vtrũq;. d. Nec moueat quẽq; q matthe⁹ dicit tẽtantẽ fuiſſe a q̃ dñs iterrogat⁹ ẽ. fieri enĩ potuit vt q̃uis tẽtans acceſſerit: dñi tm̃ rñſione correct⁹ ſit aut certe ipſam tẽtationẽ nõ accipiam⁹ malã tanq; decipe volẽt inimicũ: ſ tãq; experiri volẽt, ãpli⁹ ignotũ. e Et diligẽ ,pr. tãq; ſe. ma. eſt oĩ. holo. ⁊ ſacrificijs. circa hoc enĩ tũc erãt opiniones doctoꝝ: q: qdã dicebãt ſacrificia ⁊ oblatões magis eſſe accepta deo q̃ exercitiũ in opibus charitat⁹. alij aũt dicebãt ẽtiũ: ⁊ hui⁹ opinionis q̃ vera eſt videt fuiſſe iſte ſcriba: ⁊ ꝓpter hoc eius dictũ approbat⁹ a chriſto

ſ nõ errore: nõ ꝓpria voluntate
dicit in ſpiritu ſancto. Dixit dñs domino meo: ſede a dextris meis: donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum. Ipſe ergo dauid dicit eum dominum
ſ tm̃ ⁊ non deus
⁊ vnde ẽ filius ei⁹? Et multa turba eũ libẽter audiuit. Et dicebat eis i doctrina ſua. Cauete a ſcri-
ſ volũtate arguit: non gradum
†† cultioribus veſtimentis ad publicũ ꝓcedere
bis q volũt in ſtolis ãbulare ⁊ ſalutari in foro ⁊ i primis cathedris ſedere i ſynagogis: ⁊ ꝓmos diſcubitus in cenis. Qui deuorãt domos viduarum ſub obtentu ꝓlixe orationis. Hi ãccipient ꝓ
ſ q̃ q amãt in angulis ſtantes orare: hi eni nõ ſoluꝫ laudes boiuꝫ: verũ etiã pecuniã querunt
lixius iudicium. Et ſedẽs ieſus
ſ diuitiarum cuſtodiam
contra gaçophylacium: aſpiciebat qũo turba iactaret es in ga-
†† hiero. q ꝓferũt de theſauro cordis ſui noua ⁊ vetera q̃ ſunt incerta ⁊ occulta vtriuſq; teſtamẽti
çophylaciũ: ⁊ multi† diuites iaſ ecclesia
ctabãt multa. Cũ veniſſet ãt vna
ſ ſpũ †† dilectionẽ dei ⁊ ꝓximi
vidua paup: miſit duo † minuta: qđ ẽ q̃drans. Et conuocans diſcipulos ſuos ait illis: Amẽ dico vobis: quoniã vidua hec paup plus omnibus miſit q miſerunt in gaçophylatiũ. Omnes enĩ ex eo qđ habũdabat miſerunt: hec vo de penuria ſua oĩa que ha-
ſ hiero. q: tota voluptas corporis in victu conſiſtit. vñ: totus labor hois in ore ſuo eſt.
buit miſit† totum victũ ſuum.

de lyra

cũ ſubdit: f Nõ es lõge a regno dei. i. a veritate euangelij q̃ in plibus locis vocat regnũ dei: ⁊ inde credendũ eſt q ille ꝓuerſus fuit ad chriſtum. g Et rñdens ieſus. Hic deſcribit ꝓfutatio ſcribarũ. ⁊ ꝓmo ponit dicta ꝓfutatio. Secũdo diſcipulor⁹ inſtructio. ibi: Et ſedẽs ieſus ꝛ gaçophilatiũ. ſententia ꝓme partis patet ex dicẽ Matth. xxiij. excepto qđ ſubdit: h Qui deuorãt domos viduarũ. bona earũ ſibi attrahẽdo fallaciter p ſimulationẽ ſcitat⁹. i Hi acci. ,pli. iudiciũ. q: ſimulata ſcitas duplex eſt iniqtas. ſm q dicit Hiero. k Et ſedẽs ieſus ꝛ gaçophylatiũ. Hic ponit diſcipulor⁹ inſtructio. ſacerdotes enĩ q erant auari docebãt q: ille q plus offerebat in tẽplo abſolute loquẽdo plus habebat de merito qđ ẽ falſũ: q: quãtitas meriti nõ accipit ſm quãtitatẽ doni abſolute: ſ p cõparationẽ ad facultatẽ dãtis ⁊ ꝓptitudinẽ ſue volũtat⁹ ⁊ deuotõis. ⁊ hãc ſnĩaz docet ꝛps cũ dr: Et ſedẽs ieſus ꝛ gaçophylatiũ: loc⁹ erat vbi ponebãt pecunia oblata ꝓ neceſſarijs tẽpli ⁊ ſacerdotũ ⁊ miniſtroꝝ. l Et multi di. ſacta. multa. ſꝫ doctrinã illoꝝ ſacerdotũ. ſeqẽ ſnĩa xpi. m Vidua h pau. p. oi. mi. nõ absolute loq̃ndo ſ ꝓſiderata facultate ſua: pl⁹ẽ enĩ vni, puero ferre. v. q̃ viro forti ferre. xx. ⁊ eodẽ mõ pl⁹ẽ paupi dat modicũ q̃ diuiti multũ mõ pdcõ.

c. xiij. Et cũ

sum sicut ceteri hoīes ⁊c. Dēm victū suū in dei munere mittit eccl'a: q; oē qđ vicit: dicit nō sui esse meriti ꝫ diuini muneris: dicens: Deus ꝓpiti⁹ esto mihi ꝑ peccatori. Et iterū: Fortitudinē meā ad te custodiā: q; tu deus susceptor meus: deus meus misericordia eius ꝓueniet me. C. XIII.

e T cū egre. Beda. Recedēte de tēplo dño ola legis edificia ⁊ cōpositi o mādatoꝝ ita destructa est: vt nihil a iudeis ꝑleri possit: ⁊ capite sublato: vniuersa inter se mēbra cōpugnent.

Mat. 24. d Luce. 9. g et. 21. b.

Apte post laudatas in paupcula mulier ecclesie deuotionē de tēplo egredi⁊ q; fūdata in gentib⁹ xp̄i ecclia iudea sue pfidie penas erat luitura: et edificia ruitura.

Uides ⁊c. Diuini tus aūt ꝓcuratū ē: vt patefacta p orbē fidei euāgelice gr̄a ipsū tēplū cū ceremonijs tolleret: ne forte aliqs paruulus adhuc: ac lactens in fide: si videret manere illa a ꝓpheꝝ facta a dño ītituta: admirādo scīm sectare: paulatim ad iudaismū relaberet. Auferē ḡ vmbra ⁊ palmā tenet veritas per orbem declarata.

Hiero. Denūciat cladē nouissimi tp̄is. i. destructōe tēpli cū plebe et lfa sua. De q̄: lapis sup lapidē nō relinquet. i. testimonia ꝓphetarū sup eos in quos iudei rectoꝝq bant ca vt in esdrā in ꝯrobabel: in machabeos.

mat. 24. a Luce. 21. b

ieron. 3. b. epīe. 5. b Luce. 21. b

Et cū sederet. Beda. Mystī. in scis quiet⁹ manet: dū supbor detestat amentiā. Mōs enī oliua rū fructiferā ecclie celsitudinē significat: mons ille nō infructuosas arbores ꝫ oliueta gignit: qb⁹ lumē alitur: vmbra fugat: requies lassis tribuit: infirmitas soluitur.

B mat. 10. c. et. 24. d. luce. 11. b. Joan. 16 ḥ act. 11. a.

Et respondēs. Beda. Atpe dñice passionis in populo iudeoꝝ q latronē seditiosū elegerūt: xp̄m saluatorē abiecerunt: nec bella hostiū: nec seditiones ciuiū cessauerunt. Sed apli ne his aduētantibus terreant: ⁊ ne hierosolymā iudeāq; deserāt āmoneantur: quia non statim finis. In quadragesimū enim annū desolatio prouintie ⁊ vltimū vbis ac templū excidiū protelatū est.

Multi enī ye. Imminēte excidio. multi venerūt q se esse xp̄istos et iā tēpus libertatis adesse mentirent. Multi etiā in ecclia tēporib⁹ apostoloꝝ inter cetera diē dñi instare minati sunt. Multi in noīe xp̄isti venere antichristi: quoꝝ primus simō magus: cui auscultabant oēs qui erāt in samaria a minimo vsq; ad maximū dicentes: Hic est virtus dei que vocat magna: eo q multo tēpore magicis artibus dementasset eos.

Erurget enim. Beda. Hec ola ante vltimos ⁊ acerbissimos dolores: qbus ois vastata est ꝓuincia tpe iudaice seditōis ꝓstat ad litterā cōtigisse. Dōt vo regnū sup regnū: ⁊ pestilētie coꝝ quoꝝ ꝓmo serpit vt cancer: ⁊ fames audiēdi verbū dei: ⁊ cōmotio vniuerse terre: ⁊ a vera fide sepa

ſ. facto offendens q̄ verbo dixerat

Deus ēgre/ C. XIII.

e deretur de tēplo: ait illi vn⁹ ex discipulis suis.

ſ hiero. q̄ enūerat potius spernēda sunt q̄ tractanda

Magister: aspice q̄les lapides ⁊ q̄les structure. Et rn̄dens ihesus ait illi: Uides has oēs magnas edificatiōes? Non relinquetur lapis sup̄ lapidē qui non destruatur.

ſ de ruina templi ⁊ excidio gentis disputans

Et cū sederet in mōte oliua

ſ ipse situs corporis congruit verbis ſ quia predixerat omnia esse destruenda: discipuli secreto tēpus ⁊ signa destructionis querunt ⁊ cum se. i. m.

ex ꝓtra templum: interrogabāt eum separatim petrus ⁊ iacobus ⁊ ioannes ⁊ andreas. Dic nō bis quādo hec fient: et qō signū erit quando hec oīa incipient ꝓsummari? Et rēspondēs ihesus cepit illis dicere: Uidete: ne quis vos seducat. Multi enim veniēt in nomine meo dicētes: q; ego sum: ⁊ multos seducēt. Cum audieritis

ſ hostium ſ seditiones ciuium

bella: ⁊ opiniōes bellorum: ne timueritis. Oportet enī hec fieri: ſ nondum finis. Exurget enim gēs super gentem: ⁊ regnum super regnum. † Et erunt terremotus per loca ⁊ fames. Initiū doloꝝ hec. Uidete autē vosmetipsos. Tradent enī vos in cōcilijs: ⁊ in synagogis vapulabitis: ⁊ ante reges

† lucas tremot⁹ magni erūt p loca ⁊ pestilētie ⁊ fames

ſ constantes animos tam bona cā dabit

⁊ presides stabitis ꝓpter me in

† ſ hiero. vt clamet ecclesia a finibus terre ad te &c.

testimonium illis. Et in† omnes gentes primum oportet predicari

ſ ante persides

euangeliū. Et cū duxerint vos

† ſ voluntatē tm̄ offerte: ego loquar qui sum in bis ⁊ gr̄a ſpūssancti in rndendo aderit

tradētes: † nolite precogitare qd

ſ ante persides ſ a spiritu

loquamini: ſ quod datuꝫ fuerit vobis i illa hora id loquamini. Nō enim vos estis loquētes: sed

ſ quod continet omnia sciam habet vocis

† ſ hoc in persecutionibus frequenter visum est

spiritus sanctus. † Tradet aūt frater fratrē in mortē: ⁊ † pater filiū. Et consurgent filij in parentes ⁊ morte afficiēt eos. Et eritis odio

† ſ tā bona ꝓstāter cā tuēda fuit ſ nō enī martyrū fa

omnibus † ꝓpter nomen meū.

cit pena sed cā † ſ finis nō pugna coronat

Qui autem sustinuerit in† finem hic saluus erit. Cūm autē videri

ſ antichristū: vel imaginē adriani: vel cesaris

tis abominationem desolatiōis

ſ matheus in loco scō q idē ē: q: i loco scō abōinatio stare nō dꝫ ſ ꝓphetas q hec ꝑdixerūt

stantez vbi nō debet: qui legit intelligat. Tunc qui in iudea sunt fugiant in mōtes: ⁊ qui super tectum: nō descendant in domum nec introeant vt tollant qd de domo sua. Et qui i agro erit non reuertatur retro tollere vestimētū suū. Uhe autem pregnantibus ⁊ nutrientib⁹ in illis diēb⁹. Ora

ſ matthe⁹ aūt: orate aūt vt nō fiat fuga vīa hyeme vl sabbato † ſ hec ꝓprie ad antixp̄z q̄n crebriora ⁊ acerbiora cōmēta inferent fidelibus: ⁊ qō grauius est: si gna quoq; committēdunt ideo orādū erūt cū

te vo vt hyeme non fiat. † Erunt enim dies illi tribulationis tales quales nō fuerunt ab initio creatōis quā ne de perditione vestre gentis tristemini q socios de omnibus gentibus estis habituri.

ſ ante persides

Et cū duxerint vos

† ſ voluntatē tm̄ offerte: ego loquar qui sum in bis ⁊ gr̄a ſpūssancti in rndendo aderit

tradētes: † nolite precogitare qd

ſ ante persides ſ a spiritu

loquamini: ſ quod datuꝫ fuerit vobis i illa hora id loquamini. Nō enim vos estis loquētes: sed

ſ quod continet omnia sciam habet vocis

† ſ hoc in persecutionibus frequenter visumest

spiritus sanctus. † Tradet aūt frater fratrē in mortē: ⁊ † pater filiū. Et consurgent filij in parentes ⁊ morte afficiēt eos. Et eritis odio

† ſ tā bona ꝓstāter cā tuēda fuit ſ nō enī martyrū fa

omnibus † ꝓpter nomen meū.

cit pena sed cā † ſ finis nō pugna coronat

Qui autem sustinuerit in† finem hic saluus erit. Cūm autē videri

ſ antichristū: vel imaginē adriani: vel cesaris

tis abominationem desolatiōis

ſ matheus in loco scō q idē ē: q: i loco scō abōinatio stare nō dꝫ ſ ꝓphetas q hec ꝑdixerūt

stantez vbi nō debet: qui legit intelligat. Tunc qui in iudea sunt fugiant in mōtes: ⁊ qui super tectum: nō descendant in domum nec introeant vt tollant qd de domo sua. Et qui i agro erit non reuertatur retro tollere vestimētū suū. Uhe autem pregnantibus ⁊ nutrientib⁹ in illis diēb⁹. Ora

ſ matthe⁹ aūt: orate aūt vt nō fiat fuga vīa hyeme vl sabbato † ſ hec ꝓprie ad antixp̄z q̄n crebriora ⁊ acerbiora cōmēta inferent fidelibus: ⁊ qō grauius est: si gna quoq; committēdunt ideo orādū erūt cū

te vo vt hyeme non fiat. † Erunt enim dies illi tribulationis tales quales nō fuerunt ab initio creatōis quā

gētes primum oportet predicari euangeliū. Et cū duxerint vos tradētes: nolite precogitare qd loquamini: sed quod datum fuerit vobis in illa hora id loquamini. Nō enim vos estis loquētes: sed spiritus sanctus. Tradet autē frater fratrē in mortē: et pater filiū. Et consurgent filij in parentes et morte afficiēt eos. Et eritis odio omnibus propter nomen meū. Qui autem sustinuerit in finem hic saluus erit. Cūm autē videritis abominationem desolationis stare vbi nō debet. i. hereses ⁊ flagitia regnare in eis qui celestib⁹ mysterijs sunt ꝓsecrati: cū operātibus iniqtatē: loquentes mendaciū: viros sanguinū ⁊ dolosos: pacē fidelium turbare ꝓpendim⁹. Tūc q; in iudea. i. in confessione vere fidei ꝑsistimus: ad mōtes fugiam⁹ i. ad culmina virtutum. Tūc q; sup tectū: g. s. excedit aīo carnalia: ⁊ tanq̄ in aura libera spūaliter viuit: nō descendat i domū ad infimos. s. actus p̄ stine conuersationis: vt ea que reliquerat mundi desideria carnisve repetat. Domus enim nostra vel hic mundus: vel caro in qua degimus.

mat. 10. b luce. 21. c. mat. 24. b luce. 24. d. mat. 24. b mat. 24. b luce. 21. c.

Tunc qui in iudea ⁊c. Beda. Hec facta sunt cum appropinquante romano bello ⁊ iudee exterminio qui in prouintia erant christiani āmoniti oraculo (vt ecclesiastica narrat hystoria) trans iordanē secedentes sub agrippe regno manebant ad tēpus in pella ciuitate qui cum ea que sibi obtēperare voluit pars iudeoꝝ semper parebat imperio romanorum.

Uhe aūt pregnātibus. Quia vel vteri pondere: vel filioꝝ sarcina grauate fugere non poterūt. Unde in libro hystoriarū legit vxorē ionathe turbatā: fuga filiū sinu suo lapsum recepisse perpetuo claudum.

Orate aūt. Hiero. Ut nō fiat fuga vīa hyeme vel sabbato. Ysi. ne fiat fructus opis vri cū fine tp̄is. Hyeme enī finit fructus: sabbato tempus.

Beda. Orate aūt ⁊c. Si de captiuitate a tyto ⁊ vespasiano facta hec accipim⁹: orare debēt ne fiat fuga coꝝ hyeme vl sabbato. Hyeme enī ꝓhibet frigus fugere ad solitudinē ⁊ in mōtib⁹ desertꝫ latere. In sabbato autē

Nicolaus

a T cū egrederet de tēplo. Supl⁹ a ꝓmo ca. vsq; huc C. XIII.

e docuit xp̄istus p vīā amoris miraculo faciendo ⁊ beneficia conferēdo. Hic incipit docere p vīā timoris terroꝝ futuri iudicij icutiēdo. ⁊ circa ß ꝓmo dupler qō ꝓponit. 2°. soluit. ibi: Et rn̄dēs ihesus. Circa ꝓmū ꝑponit qōnis occasio p hoc q̄ xp̄istus tēplū ꝑdixit destruendū. ⁊ ió discipuli q̄sierūt ab ipso ꝓmo de tpe huius destructōis. qđ notat cū dr: b Dic nobis q̄n hec fiēt. ⁊ q: post destructionē tēpli credebāt de ꝓpinq̄ vltimū iudiciū fieri. ió de hoc q̄sierūt secūdo: qđ notat cū dr: c Et qđ sig. c. q̄n ß oīa incipiēt ꝓsummari: tūc enī erit ꝓsumatio huius mūdi. d Et rn̄dēs ihesus. Hic ponit dicte qōnis duplicē solutio. ⁊ ꝓmo ꝓme. 2°. secūde. ibi: Ora te ḡ. Circa ꝓmū ꝑmittit dicte destructōis tēpli inchoatio. ⁊ 2°. ꝓsumatio.

de lyra

ibi: Cū aūt videritis. Adhuc circa ꝓmū ꝑdicit qd eueniendū sit oībus generali. 2°. qd discipulis xp̄isti spāli. ibi: Uidete aūt vosmetipsos. Circa ꝓmū ꝑdicunt pricula. s. seductio erroris. ibi: Uidete ne qs vos seducat. incussio timoris. ibi: Cū audieritis. cōmotio plebis. ibi: Surget gēs ⁊c. turbatio orbis. ibi: Et erūt terremot⁹. ⁊ pz sīnia istarū ꝑtiū ex dicit Matth. xxiiij. vsq; ibi: e Et cū duxerint vos tradētes ⁊c. cui⁹ sīnia patet ex dicit Matth. x. f Cū aūt videritis abominationē. Hic ꝑdicit ꝓsumatio desolatōis tēpli. et pz sīnia ex dicit Matth. xxiiij. g Orate vo. Hic soluit secūda qō in cui⁹ solutōe saluator ꝓmo excitat discipulos deuotōez q̄ ē necessaria tpe magne tribulatōis. 2°. ꝑdicit tribulationē futurā añ iudiciū. ibi: Erūt aūt dies illi tribulationis. tertio ꝑdicit iudicis aduentū. ibi: Et tūc videbūt filiū hois

Quarto

aut transgressio legis si fugiũt aut mors si remanẽt. Si de ꝓsumatiõe mũ di intelligiẽ: precipiẽ vt fides ⁊ charitas nra in christũ nõ refrigescat: neq; vt otiosi in opere dei torpeamus virtutũ sabbato. Hec enim dñi locutio partim ad captiuitatẽ iudaicã: partim ad diẽ iudicii ptinet. vñ Matth. Dic nobis qñ hec erũt ⁊ signũ aduẽtus tui: ⁊ ꝓsumationis seculi:

Et nisi breuiasset dñs dies: non fieret omnis caro. Sed propter electos quos elegit breuiauit dies. Et tũc si qs vobis dixerit: Ecce hic ẽ christ⁹: ecce illic: ne credideritis. Exurgẽt enim pseudo christi: ⁊ pseudo prophete ⁊ dabunt signa ⁊ portenta ad seducendos si fieri potest etiaz electos. Vos ergo videte. Ecce p̃ dixi vobis omnia. Sed in illis diebus post tribulationez illaz sol ꝙtenebrabitur: ⁊ luna non dabit splendorem suũ. Et stelle celi erũt decidentes. Et virtutes que sũt in celis mouebuntur. Et tunc videbunt filium hominis venientem in nubibus cuz virtute multa ⁊ gloria. Et tũc mittet angelos suos: ⁊ congregabit electos suos a quattuor vẽtis a summo terre vsq; ad summũ celi. A ficu autẽ discite parabolã. Cum iã ramus eius tener fuerit: ⁊ nata fuerit folia: cognoscitis q; in proximo est estas. Sic ⁊ vos cũ videritis hec fieri: scitote quia in proximo sit i

mat.24.b

mat.24.b Luce 17.c

mat.24.b

Joh.2.c mat.24.c

Luc.21.c

mat.24.c. Luce.21.f.

ꝑ

ture quaz cõdidit deus vsq; nũc neq; fiet. Et nisi breuiasset dominus dies: nõ fuisset salua omnis caro. Sed propter electos quos elegit breuiauit dies. Et tũc si qs vobis dixerit: Ecce hic ẽ christ⁹: ecce illic: ne credideritis. Exurgẽt enim pseudo christi: ⁊ pseudo prophete ⁊ dabunt signa ⁊ portenta ad seducendos si fieri potest etiaz electos. Vos ergo videte. Ecce p̃ dixi vobis omnia. Sed in illis diebus post tribulationez illaz sol obscurabit: ⁊ luna non dabit splendorem suũ. Et stelle celi erũt decidentes. Et virtutes que sũt in celis mouebuntur. Et tunc videbunt filium hominis venientem in nubibus cuz virtute multa ⁊ gloria. Et tũc mittet angelos suos: ⁊ congregabit electos suos a quattuor vẽtis a summo terre vsq; ad summũ celi. A ficu autẽ discite parabolã. Cum iã ramus eius tener fuerit: ⁊ nata fuerit folia: cognoscitis q; in proximo est estas. Sic ⁊ vos cũ videritis hec fieri: scitote quia in proximo sit in

ꝙ ad gelida corda

ꝙ pphetia

ꝙ verba.

vñ illud Joel adhuc impfectũ est. q cũ dixisset: sol ꝙuertẽ in tenebras: addit: ⁊ luna in sanguinẽ: antẽ ꝙ veniat dies dñi magn⁹ ⁊ manifestus: ⁊ qñ de die iudicii esaias dicit: Erubescet luna ⁊ ꝙfundet sol ⁊c. Sed pacto die iudicii ⁊ clarescẽte future gloria vite cum fuerit celũ nouum ⁊ terra noua: tunc fiet qñ idez ꝓpheta alibi dicit: Et erit lux lune sicut solis: ⁊ lux solis erit septempliciter sicut lux septem dierum.

Decidẽtes. A lumie qñ pene derit semẽ abrahe cui assimilate sũt stelle.

Et virtutes. Beda. Quid mirũ tremere hoies: cũ aspectu iudicii tremant angelice potestates: vñ iob: Columne celi ꝓtremiscũt ⁊ pauẽt ad nutum eius. Et qd patiẽ virgula deserti: vbi ꝓcutitur cedrus paradisi:

Quoniã tuor. Hiero. Ad ira vindicte qñ mittent a filio hois veniente in nubib⁹ celi cũ virtute q pi⁹ sicut pluuia in vell⁹ descẽdit i hũilitate.

A qu tuor vẽ. Ab oriẽte ⁊ occidẽte austro: aqlone: ⁊ nõ tm̃ ab his: ꝙ a sũmo terre vsq; a. s. c. id est: ab extremis finib⁹ terre ꝙ directũ vsq; ad vltimos terminos eius: vbi lõge aspicietib⁹ circulus celi terre videt insidere.

A ficu aũt. Quasi quõ cũ fuerit in ficu teneri cauliculi: ⁊ gẽma in flo

Nicolaus

Quarto excitat attentionẽ credentiũ: ibi: Videte vigilate ⁊c. ⁊ tõ ꝓcludit in fine. a Qõ aũt vobis dico oĩb⁹ dico: vigilate. ostendẽs q; nõ loquebat ꝙ discipulis tm̃: ꝙ ꝙ oĩb⁹ fidelib⁹ pñtibus ⁊ futur⁹. Sententia aũt ista rũ partiũ patet ex dict⁹ Matth. xxiiii. Ad maiorẽ pdictoz intelligentiã querit hic vtrũ christ⁹ doctrinã suã debuerit tradere scripto: ⁊ videt q; sic: quia scriptura inuẽta est ad hoc vt doctrina memorie cõmendet: ꝙ doctrina xpi erat marie memorie cõmendanda. q; ⁊c. Itez figura dz rñdere figurato ⁊ ecõuerso: ꝙ lex vetus q; fuit figura legis noue fuit data in scripto. q; ⁊c. Ad 3tiũ arguit: q; nulli libri ab eo scripti hñt in canone: ꝙ tm̃ a discipulis suis vt aplis ⁊ euãgelistis. Rñsio. doctrina christi fuit imediate tradita a deo: q; ipse in vnitate psone fuit: ⁊ est verus de⁹ ⁊ hõ. vetus aũt testamentũ lz fuerit datũ a deo nõ tm̃ imediate: ꝙ mediantib⁹ angelis: vt dr Bal. iii. Lex data ẽ ꝙ angelos i manu mediatoris. ⁊ Act. vii. dixit stephan⁹ iudeis: Ac cepistis legẽ in dispositõe angelor. ⁊ tõ doctrine christi debebat excellẽtissi mus modus tradẽdi eã q; est in hoc q; doctrina aliqua nõ imediate scribit in

rem erũpit: intelligitis aduentũ estatis ⁊ venis ⁊ fauonij: sic cum hec q; scripta sunt videritis: non putetis iam adesse finem mundi: sed quasi precursores venire: qui ostendant prope esse.

Beda. Mystice. Ficus synagoga que q; ad se veniẽte dño fructum iustitie nõ habuit: eterna sterilitate dãnata est. Sed q; cecitas ex parte cõtigit in israel do. p. g. i. ⁊ sic ois isr⁹ saluus fieret: diu sterilis arbor fici fructum reddet quẽ negauit. vnde Iob: Lignũ si ꝑci. fu. rur. vi. ⁊c. Hoc vt factuz videris: scito in ꝓximo esse diẽ iudicii: ⁊ estatẽ vere lucis ac pacis.

mat.24.c Luce.16.b et.21.f.

Hiero. Fici parabola. i. ꝓbia. Folia nata: verba sunt pñtia. Estas vo ꝓxima dies est iudicii: in quo vnaquaq; arbor manifestabit qd intus habuit an aridũ ad cõburẽdũ: an viride ad plantandũ in eden cũ ligno vite: cuius folia in salutẽ gentiũ. i. vba dequib⁹ dicit: Venite benedicti pa. mei ⁊c.

mat.5.a Luce.13.d

Celum ⁊ ter. Celum accipit: a quo aues celi et nubila celi. vñ petr⁹: Celũ aũt q; nũc sunt ⁊ terra eodẽ verbo repositi sũt et igni reseruati: apte docẽs q; nõ alij celi sũt igne perituri q; aqua pditi. i. vania ⁊ nebulosa. Aq; cui diluuii q; tm̃. xv. cubitis cacumina montiũ trãscendit: vltra aeris ctheriscq; cõfinia non peruenit.

mat.24.d et.25.a. Luce.21.d

Eccliastes. Generatio pterit: ⁊ generatio aduenit: terra vo in eternum stat. Sic ergo celum ⁊ terra trãseunt sm̃ imaginez: manẽt in eternũ sm̃ essentiam.

Neq; filius. In eo sũt oẽs thesauri sapie ⁊ scie absconditi. Ideo absconditi. q; nobis scire non expedit. vñ ait: Nõ est vestrũ nosse tẽ. l. m. q. p. p. l. s. p. In quo ostendit q; sciat: ꝙ nosse aplis nõ expediat: vt semp incerti de aduẽtu iudicis sic quotidie viuãt qsi alia die iudicandi. Scit q; filius sibi ꝙ nõ nobis: vt sp sim⁹ solliciti. vñ: Videte vigil. ⁊c.

Mat. 24.b Luce.21.b Joan.14.b

Hylarius. Filius ⁊ spũssanctus: q; non sunt a se de die illa nescũt a se. pater autem quia a se est: scit a se.

Et tanquã ⁊c. Hiero. Ei. s. q; pdicat. Cui dr: Si nõ annũciaueris iniquo iniquitatẽ suam: sanguinẽ eius de manu tua requiram.

Vigilate ⁊c. Ꝑmisso pñsfamilias exẽplo: cur ꝙsumatõis diẽ reticeat dicit: Vigilate q; ⁊c. Qui dormit: nõ corpa ꝙ fãtasias videt: cũ cuigilat nihil hz de his q; viderat. Sic sũt qs mũdi amor rapit vita: descrit post vitã. Quod aũt vobis dico. Nõ solũ rectores ecclie: ꝙ ⁊ oẽs vigilare pcipimur: ianuas cordiũ custodientes: ne antiq; hostis mala suggestio subintret: ne nos dñs dormientes inueniat. vñ paul⁹: Vigilate iusti ⁊ no. pec.

Rat aũt pascha. Hiero. Pascha transitus. C. XIIII.

e interpretat: paschin vo immolatio. In immolatione agni ⁊ transitu p mare vel egyptũ figurat. s. passio christi: redẽptio populi de iferno

de lyra

pelle mortua ꝙ in mẽtibus holuz q; sũt ad imaginẽ dei facte: qd factuz est de doctrina christi quã ipressit mentib⁹ discipulor. ⁊ hoc fuit pdictũ Hieremie. xxxi. Ecce dies veniũt dicit dñs: ⁊ feriã domui israel ⁊ domui iuda fedus nouũ nõ sm̃ pactũ qd pepegi cũ pribus vestris in die qua apprehendi manũ eor vt educerẽ eos de terra egypti ⁊c. ⁊ subdit: Sed hoc erit pactũ qd feriã cũ domo isr⁹: dabo legẽ meã in visceribus eor ⁊ in corde eorũ scribã eã: ꝙ p aplos alios discipulos christi derivata est doctrina eius verbo pdicationis ⁊ etiã scripto: vt patet in euãgeliis aplor ⁊ epliis. ex hoc pz solutio hmi argumẽti. Ad secundũ dicendũ q; figura deficit a pfectiõe figurati: ⁊ tõ lex euãgelica nõ solũ fuit scripta in tabul⁹ lapideis et pellibus mortuis: sicut lex vetus: ꝙ etiã in mẽtib⁹ humanis: vt dictũ est: q; ntũ ad pmã eius cõscriptionẽ. secũdario aũt fuit scripta in libris: vt dictum est.

b Rat aũt pascha. Postq; descripta est reductio C. XIIII.

e peccatoris in deũ p mediatoris pdicationẽ. Nic ofir describit eadẽ reductio p passionis sue redẽptionẽ. Et q; superius pdixit passionẽ suam

quando post biduũ nos visitat. i. plenissima luna etate xp̃i perfecta vt parte nulla tenebrosa carnes agni imaculati qui tollit peccata mũdi in vna domo que est vna ecclesia catholica calciati charitate: ⁊ armati virtute comedamus dicentes: Et teniz pascha nostrum imolatus est christus.

Beda. Pascha qđ hebraice phase a transitu nõ a passiõe: eo q̃ exterminator vidẽs sanguinẽ in postibus israhelitarum trãsierit: nec pcusserit eos vel dñs auxiliũ dans eis desup ambulauerit: cuius mysteriũ Joãnes aputt. Ante diẽ festũ pasche sciens ihesus q̃z venit hora eius vt trãseat de hoc mũdo ad patrẽ: vbi ostendit sic mystice nõtũ q̃ agnus dei qui peccata mũdi tollit de hoc mũdo cẽt trãsiturus. Vel nos salubri trãsitu de egyptiaca seruitute redempturus est vel educturus.

matt.24.c Luce.16.d et.21.f.

matt.26.a.

Beda. Pascha solus dies quo agnus occidebatur ad vesperũ quarta decima luna primi mensis. Azima qndecima luna quãdo filii israel egressi sunt de egypto ⁊ septez celebrabant dieb⁹. i. vsq̃ ad vicesimũ pmũ eiusdẽ mensis diem ad vesperũ.

matt.26.a

Sed indifferenter alterũ pro altero ponitur: quia ⁊ dies pasche in azimis celebrabat: ⁊ nos q̃si perpetuum pascha facientes: semper ex hoc mundo transire precipimur. Vno quippe die agno imaculato imolato ad vesperum septem ex ordine dies sequuntur azimoz: quia christus pro nobis semel in fine seculoz vel tẽporũ passus: per totum huius seculi tempus quod septẽ diebus agitur: in azimis sinceritatis ⁊ veritatis nobis precepit esse viuendum: ⁊ omni nisu desideria terrena quasi egypti retinacula fugere: ⁊ velut a mundana cõuersatiõe secretam solitudinem: iter scz admonet subire virtutum.

Et querebant sũmi sa. Hiero. A pncipib⁹ egressa est iniquitas qui tẽplũ parare: ⁊ vasa ⁊ se purificare sm legẽ ad esum agni debuerant.

Non in die festo. Hiero. Vitant diem festum: quod cõuenit illis. Non est festiuitas eis qui vitam ⁊ misericordiam perdiderunt.

Et cum eẽt. Hiero. Hynnulus ceruoz semper ad lectulum suum redit. i. filius obediens patri vsq̃ ad mortem obedientiaz a nobis petit. Simon enim obediens dicitur:

Simonis le. Hiero. Simon leprosus: mundum infidelem primo postea fidelem significat.

Et recũberet ⁊c. Hiero. Recũbente scilicet. i. humiliãte se vt eũ tangeret: fides peccatricis que de pedibus ascendit ad caput: a capite descendit per fidem. i. a christo ad membra eius.

Mulier. Beda. Maria magdalena soror lazari quem suscitauit dñs Hoc ioannes dicit esse factum ante sex dies pasche pridie q̃ asino sedens venerit hierusalem. Ipsa est enim non alia que quondam adhuc peccatrix (vt lucas scribit) pedes domini rigauit: ⁊ vnguento vnxit: nunc iustificata ⁊ familiaris facta: nõ tm̃ pedes vt ioannes dicit: sed ⁊ caput vt matthеus ⁊ marcus perhibent oleo sancto perfudit.

Alabastrum ⁊c. Alabastrum marmor candidum varijs guttis distinctum: vnguenta incorrupta seruat.

Nardi spicati. Mistica nardus dicitur mixta: quia nõ solũ de radice sed de spicis ⁊ de foliis compositũ erat quod est preciosius.

Et fracto alabastro. Hiero. Dom⁹ impleta odore: celũ ⁊ terra est. Fractum alabastrum: carnale est desiderium: quod frangitur ad caput ex quo omne corpus cõpaginatum est.

Beda. Mystice. Deuotio marie fidez ⁊ pietatẽ designat ecclesie: que dicit: Dum esset rex in accubitu suo: nar. m. d. o. suuz. Dõ ad litterã marie manibus cõpleuit: ⁊ quottidie spãaliter in mẽbris suis implere nõ desinit: que in toto mundo gloriando dicit: Deo autem gratias ago qui semp triũphat nos in christo ihesu.

Et odorẽ notitie sue manifestat per nos in omni loco: quontã christi bonus odor sumus deo: cuz potentiam diuinitatis eius que illi vna est cuz patre digna reuerentia cõfitet laudat ⁊ predicat. Caput eius vnguento perfundit preciosoz: cũ humanitatez digna reuerẽtia suscipit.

matt.26.a Joan.12.b

In pedes vnguentuz pisticum. i. fidele ⁊ verũ pfundit: quia illaz naturã eius qua terrã ptingere. i. inter homines puersari dignatus est: pia predicatione ⁊ deuotis veneratur obsequijs.

matt.26.a

Erant autem qdã. Beda. Per synodochen plurale pro singulari posuit. Joannes iudaz hoc dixisse dicit: q̃z fuerat fur: ⁊ loculos habens ea que mittebant. por. Forsitan ⁊ alij discipuli aut senserũt hoc aut dixerunt aut iuda dicẽte persuasi sunt: ⁊ omniuz voluntatez matthеus et marcus verbis expresserũt. Sed iudas quia fur: ⁊ alij ꝓpter curã pauperũ. Joannes autem illum solum cõmemorare voluit cuius hac de causa furãdi consuetudinem intimare curauit.

Mat.26.a Luce.22.a.

Ut quid perditio. Hiero. Perditus de salute, perditionem inuenit: vt in ficu fructifera mortis laqueum nanciscetur.

Poterat ⁊c. Hiero. Sub pretextu auaricie mysteriuz loquitur fidei. Etenim nostra fides trecentis emitur denarijs. i. decem sensibus per corpus ⁊ animam ⁊ spiritum triplicatis: vt ⁊ nos sicut gedeon trecentoz virorum numerum assumentes: allophiloz castra pauperes spiritu fractis lagũculis nostris cum tubis ⁊ lucernis destruamus: ⁊ sicut abraham cum trecẽtis viris spolia diuidamus ad vesperam.

Bonum opus. Hiero. Qui credit in deum reputatur ei in opus iusticie. aliud enim est credere ei: aliud est credere in eum. id est totum se iniicere in illum.

Me autẽ non. Beda. Corporali presentia ⁊ familiaritate coniunctũ sicut nunc: vnde apostolus: Et si nouerimus christum sm carnez: sed nunciam non nouimus. Spiritualiter autem semper est nobiscum. vnde: Ecce ego vobiscum sum vsq̃ ad cõsum. seculi. o. di.

Hieronymus. Ita intelligendum est: me autem non semper habebitis in corporali presentia vt prius in conuictu et familiaritate. Vnde et per apostolum. Si nouerimus christum sm carnem sz nunc iam non nouimus.

Quod habuit hec fe. Quod putatis pertitionem esse vnguenti officium sepulture est. Nec mirum si mihi dedit odorem fidei bonum: cuz ego pro ea fusurus sum sanguinem meum.

Amẽ dico vobis. Beda. Nota in christo noticiam futuroz. Prefurus post paucos dies prescit euangeliũ suum toto orbe pdicandum.

Beda. Notandum q̃ sicut maria toto orbe quo est ecclesia diffusa gloriam meruit de pio obsequio quod domino deuote exhibuit: sic ⁊ iudas qui ei detrarit perfidie nota longe lateq̃z infamat. Sed dominus bonum pia laude remunerat: futurats impij contumelias tacet.

de lyra

Et venit in pdiũ. tertia ps pncipalis huius ca. q̃ incipit ibi: Et adhuc eo loquẽte diuidit i tres. q̃z pmo describit iude fraudulẽtia. secũdo xp̃i patiẽtia ibi: Unus aũt de circũstãtib⁹. tertio discipuloz ignauia. ibi: Tũc discipuli relicto eo fugerũt. q̃rta pars pncipalis que incipit ibi: Sũmi pontifex sacerdotes: diuidit in q̃ttuor. q̃z pmo describit accusatio xp̃i p falsos testes. secũdo eius cõdẽnatio p iniustos iudices. ibi: Exurgẽs aũt tũm⁹ sacerdos. tertio cõdẽnati vituperatio p malignos satellites. ibi: Et ceperũt qdaz cõspuere eum. q̃rto negatio petri p tres vices. ibi: Et cũ eẽt petr⁹ Sntia aũt hui⁹ totius ca. pz ex dictis Matth. xxvj. vbi ista sũt exposita eodẽ ordine quo hic ponunt ⁊ sub eiusdẽ ꝓbis ꝓ magna pte: ⁊ restãt pauca exponẽda que discurrent. In prima pte pncipali dr: Erat aũt pasca ⁊ azima post biduũ. solẽnitas aũt paschalis iudeoz celebrabat qntadecima die primi mẽsis: vt hr̃ Exod. xxiij. hec solẽnitas incipiebat a vespe q̃rtedecime diei qñ imolabat agnus: ⁊ tunc vescebant azimis vsq̃ ad septimũ diẽ. a Alabastrũ vnguẽti nardi spicati. dicũt alij q̃ nardus est herba faciẽs spicas i cacumine de qb⁹ extrahit liquor optim⁹ sicut aqua rosacea de rosis: ⁊ talis liquor vocat̃ ꝟ vnguẽtũ. Alij dicũt q̃ ẽ fructz vl arboz guula ⁊ ide fluit vl extrahit liquor mõ pdicto. In secũda

Unus de.xii.ꝛc. Hiero. Unꝰ de numero:nō merito:nosse nō nomine:corpe nō aio. Uñ sponsus ad spōsaz: Uulnerasti cor meū sor mea in vno oculoꝝ tuoꝝ:ꝛ ī vno crine colli tui. Oculus ꝛ crinis sapia ē ꝛ virtus:qñ iude cū ceteris dr: Uobis datū ē nosse mysteriū regni dei:ꝛ dedi vobis potestatē cal.ꝛc.

Abiit ad. Ille abijt ad p̄ncipes ꝛ postq̄ exiuit intrauit in euz sathanas. Hic nor nocti idicat sciēti az. Unuz ād q̄ aīal ad sibi simile iungīt. Maria currit ad aplos vt dies dei cructet p̄buz. Judas ad iudeos: vt nor nocti indicet scientiam.

Et querebat ꝛc. Hiero. Pdomittit se tradere vt magister ei⁹ ante dicebat: tibi dabo hāc potestatem vniuersam.

Beda. Multi hodie scelus iude exhorrent: nec tñ cauēt. Cū enīz pro muneribꝰ falsuz ꝯ quēlibet testimoniū dicunt:qz veritatē pro pecunia negant: deū pro pecunia vēdūt:qui dicit: Ego sū veritas ꝛ vita. Cū societatē fraternitatis aliq̄ discordia cōmaculāt: deū produnt:q̄ deꝰ charitas est. Et qđ pcius est:nō infirmitate:nō ignorantia:ſz sicut iudas querūt opportunitatē: vt amotis arbitris mendacio veritatez: crimine mutent virtutez.

matt.26.b Luce,22.c

Et prima die azimorū. Be. Quartadecima luna: qñ abiecto fermento agnꝰ occidebat ad vesperū:qđ exponēs apostolus ait: Etenīz pascha nostrū īmolatus est xp̄s. Quāuis enīz in sequenti die quindecima luna sit crucifixus:hac tñ nocte qua agnus īmolabat:ꝛ discipulis suis corpus sanguinēq̄ suum dedit:ꝛ a iudeis tentus ꝛ ligatus ipsius īmolationis.ī. sue passionis exordium sacrauit. Ysi. Luz amaritudine comeduntur azima que est redemptio nostra: amaritudo enim est passio domini.

Ite in ciui. Beda. Indiciū est p̄sciētie diuinitatis q̄ ꝛ cū discipulis suis loquēs qđ alibi fit nouit. Pulchre aūt paraturis pascha hō lagenam vel amphorā (p̄m aliū euangelistā) aque baiulans occurrit: vt ostēdat huius pasche mysteriū pro ablutiōe mūdi esse celebrādū. Aqua enīz lauacrū gr̄e:l agena fragilitatē eoꝝ designat p q̄s hec gr̄a mūdo erat ministrāda. Uñ:hēmꝰ thesaurū istū ī vasis fictilibꝰ. Pdarāt pascha discipuli vbi aque iferr lagena: vt adesse tp̄s insinuēt:q̄ cultoribꝰ veteris pasche typicꝰ de limie ac postibꝰ cruor auferat:ꝛ ad tollēda mūdi crimia viuifici fontꝭ baptisma cōsecretur. Hiero. Ciuitas est ecclesia que muro fidei cingitur: homo occurrens p̄mitiuus populus est: amphora aque lex littere.

Homo lagenā aque. Beda. Cōsulte ꝛ aque baiuli:ꝛ dñi domꝰ tacita sūt vocabula: vt oībꝰ verum pascha celebrare volētibꝰ.ī. sacramētis christi imbui:cūq̄ sue mētis hospitio suscipere querētibꝰ facultas dāda signetur.

Sequimini ꝛc. Hiero. Qui ducit in altū vbi refectio christi. Unde raab exploratoribus mandat vt non per ima sed per excelsa irent.

Cenaculum grande. Hiero. Ecclesia magna que narrat nomē dñi strata varietate virtutū ꝛ linguarū. vñ: Circūamicta varietate virtutum: in qua paratur domino pascha. Dominus domus petrus apostolus: cui dominus domū suam credidit vt sit vna fides sub vno pastore.

Beda. Cenaculū: lex spūalis que de angustijs lr̄e egredies in sublimi loco recipit saluatorē. Nā q adhuc occidentē litterā seruauerit: qui l agno nō aliud q̄ pecus itellexerit: in imo pascha facit:qz maiestatē spūs nō cōprehendit in verbis dei. Qui autem baiulū aque.ī. gratie preconem in domum ecclesie fuerit secutus: per spiritū scientie illustrantez superficiē littere transcendendo in alto mentis solio parat refectionem christo: quia cuncta pasche sacramēta ꝛ cetera legis decreta esse eius sacramenta cognoscit.

Uespere aūt. Hiero. Uespera diei vesperā indicat mundi. Circa vndecimā nāq̄ horam veniunt nouissimi qui primi denarium accipiunt vite eterne:qz ante crucē abrahaz erat in iferno:ꝛ post crucē latro in paradiso.

Amen dico vobis. Sicut de passione predixerat: ita de proditore

Nicolaus

cto. In secūda pte p̄ncipali dr: a Et primo die azimorū. de ista die ē cōtrouersia iter grecos ꝛ latinos: que plenꝰ tractata est Matħ.xxvj.ꝛ Joħ. xiij. b Occurret vobis hō legenā aque baiulans. istud signuz dedit eis ad inueniēdū locū pro cena:ꝛ credit q̄ dñs illi⁹ domꝰ esset discipulus xp̄i occultus. c Ubi est refectio mea.ī. agnꝰ paschalis.qz dñs illi⁹ domꝰ nō

das scariothis vnus de duode
ſ nō iustatꝰ: nō coactus ſ cū quoq; in volūtate emētiū posuit: q̄si vilis mācipiꝰ: qđ vultis mihi dare ꝛc.
cim abijt ad sūmos sacerdotes vt p̄deret eū illis. Qui audiētes ga
ſ amiserꝭ vitā quā pecūiā ipe recipit cū vitā amittit
uisi sunt:ꝛ † p̄miserunt ei pecuniam se daturos. Et q̄rebat quō il
ſ oportūitas doli nūq̄ iuenit: iudicat eni hic vt illic.
lum opportune traderet. Et p̄mō die azimorū q̄n pascha immola
ſ hiero. vt cū volun
bāt. Dicūt ei discipuli: Quo vis
tate dei dirigamus gressus nr̄os ſ vel vt manducꝭ
eam⁹ ꝛ parem⁹ tibi ꝙ medere pas
ſ charitas non est sola
cha. Et mittit duos ex discipulis
ſ ecclesiam
suis ꝛ dicit eis: Jte ī ciuitatē ꝛ ōc
ſ p̄mitiuus ppls ſ legē lr̄e
curret vobis hō lagenā aque ba
iulās. Segmini eū:ꝛ quocūq; ī troierit dicite dño dom⁹: qz ma
ſ diuersoriū meum
gister dicit: Ubi ē̄st refectio mea vbi pascha cū discipl̄is meis mā
ducē? Et ipe vōbis demonstra
bit cenaculū grande stratum:ꝛ il
lic parate nobis. Et abierūt disci

puli eiꝰ:ꝛ venerūt in ciuitatem ꝛ
inuenerūt sicut dixerat illis:ꝛ pa
ſ fine mundi.
rauerūt pascha. Uespe aūt facto
uēit cū duodecim:ꝛ discūbentibꝰ
eis ꝛ māducātibꝰ ait iesus: Amē
dico vobis:qz vnus ex vobis
tradet me qui māducat mecum.
At illi ceperūt contristari ꝛ dice
re singillatim. Nūqd ego? Qui
ait illis: Unꝰ ex duodecim qui in
tingit manū mecū in cathino:ꝛ
filius qdem hominis vadit si
cut scriptū est de eo. Uhe aūt ho
ſ hiero. multi bonū vt iudas faciūt: ſz nihil eis p̄ficit
mini illi p quē filiꝰ hois tradet.

ſ simpliciter dcm † ſ latēs materno vtero: melius ē non esse q̄ ad tormenta esse ſ al. esset
Bonū erat ei si natꝰ nō † fuisset
homo ille. Et māducātibus illis
accepit iesus panē:ꝛ benedicens
fregit ꝛ dedit eis:ꝛ ait: Sumite:
Hoc ē corpus meuz. Et accepto
ſ hiero. gr̄a nō meritis saluati sumus a deo.
calice gratias agēs dedit eis ꝛ bi
berunt ex illo omnes. Et ait illis:

Omnes neruī bñ suspēsi cōsona voce respondent. Nunquid ego sum dñe? Unus remissus: ꝛ pecunie amore affectus dixit: Nūqd ego sum' rabbi?

Contristari. Scīūt vndecim:qz nihil mali ꝯ dñm cogitauerāt ꝑ plus credūt magistro q̄ sibi:ꝛ timētes fragilitatē suam tristes de peccato suo interrogant:cuiꝰ nō habebāt conscientiam. matt.26.b Luce.22.c Joan.13.c.

Unus ex.xii. Hie. Separat scorsuz ouē lupus quaz capit. Ouis q̄ de ouili egreditur lupi p̄ morsibus. matt.26.b Luce.22.b Ioan.6. 1.cor.11.c

Qui intingit ꝛc. Beda. Ad ira dñi patia. Dicꝰ dixit: vnꝰ ex vobis tradet me: pseuerat p̄dator in malo. Apertꝰ arguit:ꝛ tamē non proprie designat: iudas alijs cōtristatis ꝛ manū retrahēntibꝰ a cibis temeritate et ipudentia qua dñm tradit: etiā manū cuz magistro in cathino mittit: vt audacia bonā ꝙsciētiam mentiretur.

Uhe aūt ꝛc. Beda. In sempiternū vhe homini illi qui ad mensam domini indigne accedit.

Ille enīz in exemplum iude filiū hois tradit non iudeis quidem peccatoribus:ſz tñ peccatoribꝰ mēbris.ſ. suis qui accipere dñici corporis sacramētū temerarie p̄sumit. Ille dñm vendit: qui eiꝰ timore ꝛ amore neglecto terrena pro illo ꝛ caduca imo ꝛ criminosa diligere ꝛ curare nō metuit.

Beda. Uhe aūt. Nec primo nec secūdo correctus penitet: sed patiētia dñi nutrit impudentiam suaz ꝛ thesauriz̄at sibi iraz. Pena predicitur: vt qui pudore non vincitur: timore corrigatur.

Mandducantibus. Beda. Finito veteri pascha qđ in cōmemoratione liberatiōis populi dei ab egypto agebat: trāsit ad nouū: qđ in sue redēptionis memoriā ecclesiaz frequētare volebat: vt.ſ. p carne agni ac sanguine sui corporis ac sanguis sacramētū substitueret:ꝛ se esse mōstraret cui iurauit dñs ꝛ nō pe. cū tu es sa. in eter. ꝛc. Frangit ipse panē quē discipl̄is porrigit qz fractio sui corporis sponte sua ꝛ p̄curatione venit. Unde: Pdo testatē habeo ponēdi a.me.ꝛc. Pdius q̄ frāgēt bñdixit: qz nāz hūanā quā passur⁹ assūpsit: vna cū patre ꝛ spū sancto gr̄a diuine virtutis ipleuit. Bñdixit panē ꝛ fregit: qz hominē assūptū ita morti subdidit: vt ei diuine īmortalitatis veraciter esse potētiā dēmōstraret. iōq̄ velociꝰ a morte resuscitādū.

Accepit panē. Hiero. Figurans corpus suum in pane qđ est ecclia p̄sens: que accipitur in fide: benedicit in numero: frangitur in passionibus: datur exemplis: sumitur doctrinis. Formans sanguinē suū in calice vino ꝛ aqua mixtū: vt alio purgemur a culpis: alio redimamur a penis. Sanguine nanq̄ agni domus seruantur a percussionibus angeli. Et aqua maris rubri extinguuntur inimici: que sunt mysteria ecclesie christi.

Beda. Mystice. Pdanis qui cōfirmat cor hominis refertur ad corpus, vinū qđ sanguinē opat ad sanguinē. Sz qz nos ī xp̄o:ꝛ xp̄m ī nobis manere oportet: vinū cū aqua miscet:qz teste ioāne aque populi sunt: neq; aquā solā: neq; vinū solū: sicut nec solū granū sine aque p̄fectiōe in panez cuiq̄ ſz offerre: ne videatur a mēbris caput secernere: vel christum sine nostre redēptionis amore pati potuisse: vel nos sine illius passione saluari.

Gratias agens. Bratias egit ꝛ bñdixit iam proximus passioni qui penam aliene iniquitatis suscipit: qui nihil dignum passione egit: vt ostendat q̄ equanimiter vnusquisq; p̄prie culpe flagella sustinere debeat.

Biberunt ex eo oēs. Hiero. Ebrietas felix: salutaris satietas q̄ q̄nto copiosius sumit: tāto sobrietatē mentibꝰ dignat donare. Et iudas bibit: ꝙ non saturat: nec sitim extinguit ignis eterni: qz qui indigne sumit mysteria

de lyra;

solū prouidit de loco: sed etiā de agno. d Uobis dēmōstrabit cenaculū. in illo cenaculo pascha comederūt:ꝛ in illo post resurrectionē latuerūt discipuli p̄pter metuz iudeoꝝ:ꝛ in illo spiritū sanctū receperūt in die pentecostes: vt hī Actꝭ.ij. e Qui intingit mecū manū in catino. vas est fictile ad refrigerandūz vinū ꝛ in illo erat ius lactucarū agrestiū cū quo carnes

agni debebant

christi:hic macula in luna ostendit que nunq̄ delet. Luna eccle cōparat merito que a se nō hz splēdorē:sz a sole certis modis suscipit lumē.i.a xpo: qui pmanet in eternū. Sūt enī qdaz in eccla quos sacrificiū nullū emundat:sed insipiēs cogitatio pducit ad culpas:q se crudelitat̄ ceno miscuerūt. Sanguis enīz noui testamēti qui pro multis effundit non oēs emundat.

Jam non bibam. Hiero. Hic mutat sacrificiū sed nō mutat tēpus: vt nos nunq̄z cenā ihesu ante quartādecimā lunā
matt.26.e. faciam⁹. Qui fac̄ i quartadecima resurrectionē:i vndecima cenā dñi facit: qō nunq̄z inuentū est nec in nouo nec in veteri testamento.

Vitis ꝛc̄. Beda. Vitis vl' vinea dñi synagoga. Unde esaias: Vinea
Mat.26.e Joan.16.a domini sabaoth domus israel est: de hac dñs multo tempore bibit: q̄uis
Zacha.13.c. pluribꝰ ramis in amaritudinē uersis: pijs tamē quozundaz cogitationibꝰ sūmisq̄z vitutibus delectabat. Sed post passio-
matt.26.e Luce.22.d nem dñi figuralia in spiritualē sensum translata sunt. Iturus ergo ad passionē ait: Jam nō bibam de ge.vi.vſ.in.d.i.cuz il. bi.no.in re.d. Dō est nō vltra carnalibus cerimonijs synagoge delectabor in qbus erat ꝛ paschalis
D matt.26 d agni sacramentū qō precipuū est. Adest tempus cū in regno dei positꝰ immortali glia sublimatus de salute eiusdē pplī baptismo regenerati nouo
matt.26.d vobiscū gaudio pfūdar.

Et hymno dicto. Beda. Potest intelligi hymnus quē sm ioannē patri gratias agēs decā-
†sī nō veteris de quobic sāguis testaméti ē qō māda tabat:in quo ꝛ,p se ꝛ pro suis discipulis:ꝛ pro his qui per verbum eorum crediturī erant eleuatis sursuz oculis precabat:ꝛ pulchre discipulos sacramento sui corporis ꝛ sanguinis ibutos:ꝛ hymno dicto patri cōmendatos educit in montē oliuarū:vt doceret nos per acceptionē sacramētoꝝ: ꝛ per opem intercessionis sue ad altiora virtutuz dona ꝛ charismata sancti spūs quibus in corde perungamur debere consendere.

In montem oli. Hiero. In monte oliueti tenet ihesus:ꝛ inde ascēdit ad celos:vt sciamus quia inde ascendimus ad celos. vnde: Vigilamus ꝛ oramus ꝛ ligamur nec repugnamus in terra.

Omnes scanda. Beda. Predicit quid passuri sūt:vt cū passi fuerit non desperent:sed penitcant. In nocte ista qui ebrij sunt:nocte ebrij sunt:ꝛ qui scandalizantur nocte scandalizantur.i.mente obscurati.

Hiero. Omnes cadunt:sed non omnes iacent. Munquid qui dormit non adijciet vt resurgat? Carnale est cadere:diabolicū est iacere.

Percutiam pastorem. Hiero. Percute pastorē. Prophcta postulat passionē dñi:pater respōdet. Percutiā pastorē. Precibus sanctorum filius a patre mittitur.i.incarnat:ꝛ percutit ꝛ patit:dispergunt̄ oues pastore capto. Resurrectio ꝓmittit vt spes non extinguatur.

Petrus aūt. Hiero. Auis sine pennis in altū volare nititur: sed corpus aggrauat animā vt timore humane mortis timor dñi superetur.

Bis gallus vocem. Beda. Alij simpliciter pri⁹ q̄ gallus cantet ter me negabis. Marcus: Prius q̄ gal. bis vo. de. ter. me ne. quod nō est cōtrarium. Tota enim petri negatio trina:negatio est:ꝛ in coppposito animi remansit vsq̄quo amare fleuit. Hec tota si post primū gallicantum incipere:falsum tres dixisse viderentur qui dixerunt dñm dixisse: Prius q̄ gal. can. ter. me nega. Itez si totā ante peregisset q̄ gallus cantare inciperet:superflue dixisset marcus ex persona dñi:pri⁹ q̄ gal. bis vo. de. ter. me es ne. Sed q: ante primū gallicantū incepta est:attenderunt tres non quando cā impleturus esset:sed quando futura:quādo ceptura:quia trina. s. cepit' ante gallicantū. Potest etiā intelligi:quia ante primū gallicātū tota in animo eius fuerit:q̄uis enim verbis ante primū gallicantū sit cepta:ꝛ ante secūdū cōpleta:tamen in affectione ꝛ timore animi petri ante primū gallicantum tota cepta est:sicut ꝛ illud: Qui viderit mu. ad con. e. iam me. est c. ꝛc̄.

Hiero. Gallus cantat:petrus negat ter. Gallus nūcius lucis spūs sanctus est:cuiꝰ voce in ꝓphetis ꝛ aplis nos de trina negatione qua dñm negauimus nosse:voce ancille exterriti exhortamur ad amarissimos fletus post lapsum:qui male cogitauimus de deo:male locuti sumus ad ꝓximū: ꝛ male fecimus ad nosmetipsos.

Hiero. Nota q̄ petrus negat:ꝛ tertio negat:sed postq̄z gallus cecinit ꝛ discedentibus tenebris vicina lux nūciata est:cōuersus amare fleuit:ꝛ trine negationis sordes lauit lachrymis.

Gethsemani. Hiero. Id est vallis piguiū:
matte.26.d Joan.12.d vbi thauri pingues obsederunt cum:ꝛ vituli multi circūdederunt cum.
matt.26.d Luce.22.d Joan.6.e.

Sedete hic. Jsi. Seq parantur in oratiōe qui separant in passiōe: quia ille orat:illi dormiūt pingedine cordis oppressi.
matt.26.d Luce.22.e Joan.6.e.
matt.26.d Luce.22.e

Donec orē. Beda. Luz dñs in monte orat: admonet ꝛ nos vt orādo sublimia.i. celestia petamus. Sed cū in valle:ꝛ hoc in vallē pinguiū vel pinguedinis:monet nos humilitatē in orationibꝰ habere:ꝛ pinguedine dilectiōis interne. Et pulchre appropians morti i vallē piguiū orat:q: per vallē humilitatis ꝛ pinguedinez charitatis pro nobis subijt mortez. Unde:humiliauit seipsuz.f.o.vsq̄ ad.m. Et:maiorē hac dilec.nemo hz vt po.qs.a. f.pro a.s.
matt.26.d Joan.6.g matt.26 d

Et cepit pa.ꝛc̄. Hiero. Pauere ꝛ tristari doccmur ante iudiciuz mortis:qui nō possumus per nos dicere nisi per illuz:Venit pnceps huius mūdi ꝛ i me nō hz qcq̄.
E matt.26.d

Tristis est aīa. Beda. Tristis ē aia ꝛc̄. Timet xps:petrꝰ nō timet: imo dicit: Aiam meā,p te ponā. Christꝰ dic̄: Aia mea turbata ēvsq̄ ad mortē. Petrꝰ.q.hō vim mortꝭ ignorat. Christꝰ:qz de⁹ corpe assitutꝰ expōit fragilitatez carnis vt hō verꝰ appeat:tristis ē aīa mea. Suscepit tristiciā hois ꝛ volūtatē hois sicut ꝛ dolorē hois:q̄ ,p se q: doleret nō habuit: semota delectatiōe eterne diuinitat̄ afficit tedio hūane infirmitat̄. **Susti.ꝛc̄.** Be. nō a dormitiōe cepit abstinē cuiꝰ nō ē tps imminēte discipule:ß a somno infidelitat̄ ꝛ torpore mētis. **Et orabat** vt si. Be. Hec vox ē sonꝰ infirmitat̄ nre. Adulti tristātur morte futura:ß hoc rectū est vt vitēt mortē q̄ntū pōt. Sz si nō pōt:dicāt qō ipse xps. Pater si fi.po.trā.a me ca.iste. Ecce hēs volūtatē hūanaz expressaz. Vide rectū est:ß nō qō ego volo:ß qō tu vis.vñ: Nō veni facē volūtatē meā.s.quā tpal'r supsi ex virgine:sz vo.ciꝰ q mi.me:quā.s.habui eternꝰ cū pfc. Orat trāsire calicē:qz hō:sz ꝓpter qō missus ē remisces: pfic dispēsationē:ꝛ dic̄:nō qō ego vo.sz qō tu.q.si mori⁹ mors me nō morīēte: sm carnē trāseat calix:sz qz aliter nō fit:non quod ego volo:sed quod tu.

Hiero. Doc̄ cuticianos q dicūt vnā trīm i xpo opationē:vnā volūtatē. Hic aūt ostendit hūanā q̄ p infirmitatē carnis recusat passionē:ꝛ diuinā que prompta ē pficē dispēsationē. **Sed non** qō. Hiero. Usq̄ i finē nō cessat docere nos patribꝰ obedire:ꝛ volūtatē eoz volūtati nostre preponere.

Et alt petro ꝛc̄. Qui dixerat. Et si opor.me m.t.nō te ne.ꝛ si oēs scā. fu.sz nō ego.nūc tristicie magnitudie omnū vincē nō pōt. **Ut nō** itre. Nō ait:vt nō tēptemini.ß vt nō itret̄ i tēptationē.i. vt tēptatio vos nō superet:nō teneat itra suas casses. **Hiero.** In tēptationē itrat q orare negligit. Ter discipli dormiūt:ter dñs orās suscitat:trina dormitio tres mortuos q̄s dñs suscitauit significat. Primꝰ domo.secūdus ad sepulchrū.tertius de sepulchro. Trina dñi vigilia tres psonas nos hīc in orādo docet:ꝛ de ꝑterit̄ ꝛ de pfitibꝰ ꝛ futurꝭ venīā rogare. **Spūs quidē.** Temerarios repmit q qcqd crediderit putāt se posse ꝓseq:sz q̄ntū ex mētis ardore ꝓfidimus:tātū ex fragilitate carnis timcamꝰ:ß tū sm aplm spū fcā carnis mortificemus. **Dormite iā.** Nō q̄ ß dicto aliq̄ntulū siluit ꝛ regcuerūt. vñ. di:Suffic̄.q.regeuistis.deinde itulit:Ecce venit hora ꝛc̄. **Surgite** ea

agni debebāt comedi:vt dicit Exo.xij. a Abba pater.idez significant. tamen vnum est grecū:ꝛ aliud latinum. In tertia parte principali dicitur:

Postq̄ tertio oꝛauit ⁊ apostoloꝛ timoꝛē pnīa cōtigēdū docuit: securꝰ ad passionez pergit: dicens: Sur. ea. q. nos non inueniant timentes: sed vltro eamus obuiam vt passuri gaudium ⁊ ꝓfidentiam videant.

Signum. Hiero. Dat signū oculi cum veneno dyaboli: sicut cayn obtulit sacrificiū subdolū ⁊ reꝓbatū. vnde: vinū cū aceto in cruce ponūt.

Rabbi. Be. Impudēs ⁊ sclerata cōfidentia magr̄m vocat ⁊ osculum ingerit ei quē tradit. Aliquid tñ hz de verecūdia discipuli: qꝛ nō palā cum pscutoꝛibꝰ tradit: sed signo oculi. Suscipit osculum dñs: non vt doceret nos simulare sed ne ꝓditionē videaꝯ fugē. Illud etiaz complet. Cum his qui o. pa. tē.

matt.26.c. Luce.22.e ioan.18.a.

matt.26.c

Unus aūt. Beda. Petrꝰ ꝑm ioānē codē ardore mētis q̄ cetera. Sciebat enim qm̄ phinees puniēdo sacrilegos merecdē iusticie ⁊ sacerdotij phē̄nis acceꝑat. Lucas ait: qꝛ dñs tan. au. sa. eā. Ipe enim pictaꝯ nūq̄ obliuiscetur: hostes etiā suos vulnerari ñ patit. Mystice: Docēs eos q in suc mortis ꝓfensione vulnus aſe ꝓtraxerūt: si digne pnituerīt salutē posse mereri.

matt.26.e Luce.22.e ioan.18.b

Tanq̄ ad la. Beda. Quasi stultū ē cū gladiis ⁊ fustibus cōpehēdere q vltro se vobis tradit: ⁊ in nocte quasi latitantē inuestigare per proditoꝛē: cuz quottidie i tēplo docebat. Sed ideo aduersum me cōgregamini in tenebris: quia potestas vestra i tenebris est.

matt 26.e Luce.22.f ioan.18.f.

matt.26.f.

Tunc discipuli. Be. Implet qđ dixit: q oēs scādaliz̄entur in ipso in illa nocte. Mā ⁊ si turba pmittēte ꝑm ioannez: pauoꝛē tñ mētis ostendebant ⁊ ad fugā promptiores erant: q̄ ad patiendi fiduciam.

f

matt.26.f. Luce.22.f

Beda. Tūc discipuli ⁊c. Sicut petrꝰ q negationē lachrymis abluit: ⁊ ꝓfessiōe dñici amoris trina fūditus extirpauit: recupationē coꝛ ostēdit q in martyrio labuntur: sic discipuli alij q articulū cōpehēsionis fugiēdo pucnerūt: cautelā fugiendi docēt eos q se ad supplicia minꝰ sentiūt idoneos: quibus tutiꝰ est latere q̄ se discrimini opponere. Ita etiā adolescēs q relicta syndone nudus ꝓfugit ab impijs illoꝛ opus designat ⁊ aiaz: q vt securiores sint oia mūdana abijciūt: ⁊ nudi potius domino famulari q̄ mūdo adherēdo materiaz tēptādi: ⁊ a deo reuocandi aduersarijs dare didicerunt.

Adolescens aūt. Quis iste fuerit euāgelista nō dicit: qꝛ ꝏ plus ceteris dñm amauerit res ipsa idicauit: altijs fugiētibꝰ ipse donec ab hoste cōprehēderet charitas vinculo astrictus dñm seq nō omisit. Mōdū tñ pfectā charitatē habuit: q vel tētus fugere potuit. Possumꝰ tñ hūc ioannē fuisse intelligere pre ceteris dilectū a magistro: quē eo tpe fuisse adolescentez lōga post vita eiꝰ acta idicio ē. Potuit aūt hoc fieri: vt ad horam elapsus mortis ꝓfensione vulnus aſe ꝓtraxerīt: si digne pnituerit salutē posse mereri.

Tanq̄ ad la. Beda. Quasi stultū ē cū gladiis ⁊ fustibus cōpehēdere q vltro se vobis tradit: ⁊ in nocte quasi latitantē inuestigare per proditoꝛē: cuz quottidie i tēplo docebat. Sed ideo aduersum me cōgregamini in tenebris: quia potestas vestra i tenebris est.

Tunc discipuli. Be. Implet qđ dixit: q oēs scādaliz̄entur in ipso in illa nocte. Mā ⁊ si turba pmittēte ꝑm ioannez: pauoꝛē tñ mētis ostendebant ⁊ ad fugā promptiores erant: q̄ ad patiendi fiduciam.

Beda. Tūc discipuli ⁊c. Sicut petrꝰ q negationē lachrymis abluit: ⁊ ꝓfessiōe dñici amoris trina fūditus extirpauit: recupationē coꝛ ostēdit q in martyrio labuntur: sic discipuli alij q articulū cōpehēsionis fugiēdo pucnerūt: cautelā fugiendi docēt eos q se ad supplicia minꝰ sentiūt idoneos: quibus tutiꝰ est latere q̄ se discrimini opponere. Ita etiā adolescēs q relicta syndone nudus ꝓfugit ab impijs illoꝛ opus designat ⁊ aiaz: q vt securiores sint oia mūdana abijciūt: ⁊ nudi potius domino famulari q̄ mūdo adherēdo materiaz tēptādi: ⁊ a deo reuocandi aduersarijs dare didicerunt.

Adolescens aūt. Quis iste fuerit euāgelista nō dicit: qꝛ ꝏ plus ceteris dñm amauerit res ipsa idicauit: altijs fugiētibꝰ ipse donec ab hoste cōprehēderet charitas vinculo astrictus dñm seq nō omisit. Mōdū tñ pfectā charitatē habuit: q vel tētus fugere potuit. Possumꝰ tñ hūc ioannē fuisse intelligere pre ceteris dilectū a magistro: quē eo tpe fuisse adolescentez lōga post vita eiꝰ acta idicio ē. Potuit aūt hoc fieri: vt ad horam elapsus mortis sumpto vestimēto redierit: ⁊ sub dubia noctis luce se turbis ducētiū iheſū q̄si vnꝰ ex ipsis imiscuerit: q̄ad ꝓueniret ad atriū pōtificis cui erat notus sicut ipse dicit: At ille relicta. Sicut ioseph relicto pallio nudus de manibus impudice domine effugit. Qui autem vult effugere manus inquoꝛ relinquens mente que mundi sunt: post iheſum fugiat.

Ab eis. Quoꝝ ⁊ presentiam detestabatur ⁊ facta: non a domino cuius amoꝛem etiam absens coꝛpoꝛe firmum seruauit in mente.

Nicolaus

a Et ducite eū caute. ne forte rapiat de manibꝰ vestris: qꝛ pplis cōis habebat deuotionē ad eū. b Adolescēs aūt q daz. qꝛ iste nō notat hic. iō dicūt aliq ꝙ fuit iacobꝰ frater dñi. Alij aūt ꝙ fuit ioānes euāgelista q iunioꝛ erat iter aplos. Alij aūt dicūt ꝙ fuit inuenis de illa domo in qua comederāt pascha. c Amictꝰ syndone. i. veste linea. d Super nudo. s. coꝛpe. qꝛ nō hēbat aliā vestē. In quarta parte ꝓncipali dr: e Audiuimꝰ

pe est. Et adhuc eo loquēte: vēit iudas scarioth vnꝰ ex duodeciz

f hiero. ꝓfidit de virtute sctī q desꝑat de auxilio dei.

⁊ cum eo turba multa cū gladijs ⁊ lignis missi a sūmis sacedotibus ⁊ scribis ⁊ senioꝛibus. Bederat āt traditoꝛ eis signū dicēs: Quēcūq̄z osculatus fuero: ipe ē tenete eū: ⁊ dūcite eū caute. Et cū venisset statim accedens ad eum: ait: Aue rabbi. Et osculatꝰ ē eū:

f hiero. adest ioseph vinctus venditus a fratribus ⁊ ferrum pertransiuit animam eius

At illi manꝰ iniecerunt in eum: ⁊ tenuerunt eum. Unus autem quidaz de circunstantibus eductens gladium percussit seruum

†f hie. ꝓdicatō petri auditū regni dī abscidit a iudeis summi sacerdotis: †⁊ amputauit ei auriculam. Et respōdens ihesus ait illis: Tāq̄z ad latronē existis cum gladijs ⁊ lignis comꝑehēdē me: Quotidie apud vos erā in templo docēs ⁊ nō me tenuistis: Sed vt impleant scripture.

f hiero. adimpletum est: elongasti a me amicum ⁊ proximum ⁊ no. m. a. m.

Tūc discipuli eius relinquentes eum omnes fugerunt. Adolescēs aūt quidam sequebatur eū. āmi

f nihil indumenti hēbat nisi solā syndonē

ctꝰ syndone supꝑ nudo ⁊ tenuerunt eum.

f alā reiecta.

Et ꝓuenerunt omnes sacerdotes

Summum sacerdotem. Caypham scilicet qui ꝑm ioannem erat pontifex anni illius: de quo consentaneum scribit iosephus q̄ pontificium sibi absq̄z merito dignitatis emerat a principe romano. Quid ergo mirum si iniquus pontifex inique iudicat?

A longe ⁊c. Beda. Quia negationi proximꝰ. si christo ꝓximus fuisset nō negasset. In hoc tñ admirandus est q̄ dñm nō reliquit etiā si timeat. Q̄ timeat: nature est. q̄ sequitur: deuotionis est. q̄ negat: obreptionis est. q̄ penitet: fidei est.

matt.26.f. Luce.22.f. Joan.18.c.

Allego. Q̄ ad passionē eundē petrus a longe sequit̄: significat ecclesiam quidē secuturā dñi passionē. Sed longe differenter. Ecclesia enī pro se patitur: ille ꝓ ecclesia.

matte.26.f Luce.22.g

Atrium summi ⁊c. Hiero. Atriuz secularis circuitus est. Ministri: demenia sunt. Ignis desideriū carnale: cū quibꝰ qui manet flere peccata non valet.

Et ca. se ad ⁊c. Be. Est ignis charitas: de q̄ dicit: Ignez veni mittere in terrā ⁊ qd volo nisi vt ardeat? Est etiaz cupiditatis: de quo dr: Omnes adulterātes velut clibanus coꝛda coꝛ. Hic supcredētes descēdēs variis liguis cos dñm laudare docebat. Ille i atrio cayphe istictu maligni spūs accensus: ad negādum ac blasphemandū dominuz pfidoꝛ liguas armabat. Quod enī intus i domo maligna synodus ꝑgerebat: hoc ignis in atrio inter frigoꝛa noctis accēsus figurabat. Qui huiꝰ ignis in pretorio flāmā extirxit: dicat: Factus sum sicut vter in pru. ⁊c. In quibꝰ autē flāmā charitatis vitioꝝ flumina obruerunt: a dño audiant: quoniam abūdat iniqtas: refrigescit charitas multoꝝ.

matt.26.f. luce.22.g.

matt.26.f. Luce.22.g. Joan.6.g.

Hoc frigore toꝛpens ad horam petrus: quasi prunis ministroꝝ cayphe calefieri cupiebat: qꝛ tpalis cōmodi solatiū pfidoꝛ societate querebat. Sed respectꝰ a dño tum ignem perfidoꝛ coꝛpoꝛe: tum infidelitatem reliquit mente. Et post resurrectionem domini sancto igne recreatus funditus excessuz trine negationis trina dilectionis cōfessiōe purgauit. Tūc enī cōpleta illa memorabili captura piscium cū veniret ad dñm vidit cū discipulis suis prunas positas: ⁊ piscem superpositū: ⁊ panē: moꝛq̄z sui coꝛdis archana prunis inflāmauit amoris.

Falsum testimo. Beda. Falsus est qui non in eodem sensu dicta intelligit quo dicuntur. Dominus enim dixerat de templo coꝛporis sui: sed in ipsis verbis calumniantur paucis additis vel mutatis.

Mos hereticoꝝ est vmbram de veritate trahere. Ille non dixit qđ illi dicunt. sed simile verbum: vt de templo coꝛporis sui quod post triduuz resuscitauit. Dñs dixit: Soluite vos: sed non ego: qꝛ nullus debet sibi mortē inferre. Hoc addunt vt proprie de templo iudaico videatur dixisse.

Et exurgēs ⁊c. Iratus: quia non inuenit locuz calumnie: motu coꝛporis insaniam mentis demonstrat.

Non respondes quicq̄z. Ad responsum prouocat: vt ex qualibet occasione sermonis locum accusandi inueniat. Iheſus autem non respondit: quia preuidit quicquid responderet in calumniam verti.

Tu es xps fi. ⁊c. Hiero. Quē expectabat a lōge nō videbat ꝓpe: sicut ysaac caligātibꝰ oculi iacob sub mānibꝰ ñ agnoscebat ꝙ lōge pꝰdeo futura canit.

de lyra

eū dicentē: Ego dissoluā tēplū hoc manu factū ⁊c. falsuz enī ꝓposuerūt ei: qꝛ hoc nō dixerat: vt hꝫ Joh. ij. sed sic dixerat: Soluite tēplū hoc ⁊c. predicens mortē suā in qua coꝛpus eiꝰ qđ erat tēplū deitaſ solutū est: ⁊ si de materiali tēplo intelligaſ adhuc falsuz ꝓposuerūt q̄si absolute dixerit: qđ tñ dixerat cōditionate: ⁊ ideo bñ subdik: Et nō erat cōueniēs testimoniū illoꝝ.

er Iheſus aūt dixit illi: ego sum. iterrogatꝰ de veritate diuinoꝝ rñdet qui

Et vldebitis ⁊c. Sacerdos iterrogat filium dei: Jhesus respondit filium hominis: vt intelligamus eundem filium dei esse ⁊ filiū hominis ne quaternitatem faciamus in trinitate: ⁊ homo in deo ⁊ deus in homine sit.

A dextris sc. vir. Quia humiliauit seipsuz factus obediens vsqz ad mortē: ꝓpter qō ⁊ deꝰ exaltauit illū: ⁊ dedit illi nomē qō est supꝰ oē nomē.

Cum nu.ce. Hiero. Ascēdit in nube cū nube veniet. i. cū corpe solo suo qō assūpsit a virgine ascēdit: ⁊ cū multiformi eccliа que est corpꝰ ipsiꝰ ⁊ plenitudo ad iudiciū vēturꝰ ē. Sicut dicit matthe⁹. Cū aūt venerit filius hois ⁊ oēs angeli cum eo ⁊c.

Summus aūt sacerdos scindēs vestimēta sua ait: Quid adhuc desideramꝰ testes? Audistis blasphemiam. Quid vobis videt. Qui oēs cōdemnauerūt eū

Mat.26.g Luce.22.g

B

esse reū mortis. † Et ceperūt qui eū cōspuere eum ⁊ velare faciem eius: ⁊ colaphis eū cedere: ⁊ dicere ei. Prophetiza. Et ministri alapis euz cedebāt. Et cum esset petrus i atrio deorsuz: vēit vna ex ancillis sūmi sacerdotis. Et cū vidisset petrū calefacientē se aspiciēs illū ait: Et tu cuz iesu nazare no eras. At ille negauit dicens: Neqz scio nec noui qd dicas. Et exijt foras ante atriuz: ⁊ † gallus cātauit. Rursus autem cū vidisset illum ācilla cepit dicere circūstātibus: quia hic ex illis est. At ille iterū negauit. Et post pusillū rursus qui astabāt dicebant petro: vere ex illis es: nām ⁊ galileus es? Ille aūte cēpit anathematizare ⁊ iurare: quia nescio hominem istum quē dicitis. Et statiz iterum gallus cātauit. Et recordatus est petrus ꝓbi quod dixerat ei iesus: Priusqz gall⁹ cātet bis: ter me negabis: ⁊ cepit flere. Et confestim C. XV. mane consilium facientes sūmi sacerdotes cū senioribꝰ ⁊ scribis ⁊ vniuerso concilio vinctum adduxerūt ⁊ tradiderūt pylato. Et iterrogauit eum pylatus. Tu es rex iudeoꝝ? At ille respondens ait illi: Tu dicis. Et accusabāt euz summi sacedotes in multis. Pylatus aūte rursum interrogauit euz dicens: Non respōdes quicqz? Vide in quātis te accusant. Jesus autem amplius nihil respondit ita vt miraretur pylatus. Per diē aūte festū dimittere solebat vnū ex vinctis quēcūqz petissent. Erat aūt qui dicebatur barrabas qui cū sediciosis vinctꝰ erat qui i seditione fecerat homicidium. Et cuz ascēdisset turba: cepit rogare sicut sē per faciebat illis. Pylatus aūt respōdit eis ⁊ dixit: Vultis dimittā vobis regē iudeoꝝ? Sciebāt enim q per inuidiā tradidissent euz summi sacerdotes. Pō tifices aūt concitauerūt turbam vt magis barrabam dimitteret eis. Pilatus aūt rursum ait illis: Quid ergo vultis faciam regi quē dicitis iudeoꝝ? At illi iterum clamauerūt: Crucifige eum. Pilatus autem dicebat illis: Quid enim malum fecit? At illi magis clamabant: Crucifige eum. Et pilatus volens populo satisfacere dimisit illis barrabam: et tradidit iesum flagellis cesum vt crucifigeretur. Milites aūt duxerūt eum intro in auditorium: quod est pretorium: et conuocant totam cohortem. Et induunt eum purpura: et imponentes sibi plectentes coronam de spinis: cepit salutare eum: Aue rex iudeorum. Et percutiebant capud eius arundine: et conspuebant eum: et ponentes genua adorabant eum. Et postquam illuserunt ei exuerunt eum purpura: et induerunt eum vestimentis suis: et educunt eum vt crucifigerent eum. Et angariauerunt simonem cyrenensem patrem alexandri et rufi: venientem de villa: et hunc crucem eius tollere. Et perducunt eum in golgotha locum: qui est calvarie locus: qui dicitur latine: Calvarie locus. Et dabant ei bibere myrratum vinum: et non accepit. Et crucifigunt eum: et diuidunt vestimenta eius: mittentes sortem super eis quis quid tollat. Erat autem hora tertia: et crucifixerunt eum. Et erat titulus causae eius inscriptus: Rex iudeorum. Et cum eo crucifigunt duos latrones: unum a dextris et unum a sinistris eius. Et impleta est scriptura dicens: Et cum sceleratis reputatus est. Et praetereuntes blasphemabant eum: moventes capita sua et dicentes: Vah qui destruis templum dei et in triduo aedificas: salva temetipsum descendens de cruce. Similiter et principes sacerdotum illudentes inter se cum scribis dicebant: Alios salvos fecit: seipsum non potest salvum facere. Christus rex israel descendat nunc de cruce: ut videamus et credamus. Et qui cum illo crucifixi erant conprobrabant eum. Et sexta hora tenebrae factae sunt super universam terram usque in horam nonam. Et in hora nona clamavit jesus voce magna dicens: Eloi eloi lema sabacthani: quod est deus meus deus meus ut quid dereliquisti me? Et quidam stantium illic audientes dicebant: Ecce heliam vocat iste. Et unus currens et implens spongiam aceto et circumponens arundini potum dabat ei dicens: Sinite videamus an veniat helias deponere eum. Jesus autem emisso magno clamore expiravit. Et velum templi scissum est in duas partes a summo usque deorsum. Videns autem centurio qui ex adverso illo stabat quia sic clamans expiravit dixit: Vere hic homo filius dei erat. Erant autem et mulieres de longe aspicientes inter quas erat maria magdalene et maria jacobi minoris et joseph mater et salome: quae cum esset in galilea sequebantur eum et ministrabant ei et alie multe que simul ascenderant jerosolymam. Et cum jam sero esset factum quia erat parasceue quod est ante sabbatum: venit joseph ab arimathia nobilis decurio qui et ipse erat regnum dei exspectans: audacter introivit ad pilatum et petiit corpus jesu. Pilatus autem mirabatur si jam obisset: et accersito centurione interrogauit eum si jam mortuus esset. Et cum didicisset a centurione donauit joseph corpus ejus. Joseph autem mercatus sindonem et deposito eo involvit sindone et posuit eum in monumento suo quod erat excisum de petra: et advolvit lapidem ad ostium monumenti. Maria autem magdalene et maria joseph aspiciebant ubi poneretur. Et transacto sabbato maria magdalene et maria jacobi et salome emerunt aromata ut venientes ungerent jesum. Et valde mane una sabbatorum veniunt ad monumentum orto jam sole. Et dicebant ad invicem: Quis revolvet nobis lapidem ab ostio monumenti? Et respicientes viderunt revolutum lapidem: erat enim magnus valde. Et introeuntes in monumentum viderunt juvenem sedentem in dextris coopertum stola candida: et obstupuerunt. Qui dicit illis: Nolite expavescere: jesum quaeritis nazarenum crucifixum: surrexit non est hic: ecce locus ubi posuerunt eum. Sed ite dicite discipulis ejus et petro quia praecedet vos in galileam: ibi eum videbitis sicut dixit vobis. Et exeuntes fugerunt a monumento: tenebat enim eas tremor et pauor: et nemini dixerunt timebant enim. Surgens autem mane prima sabbati apparuit primo marie magdalene de qua ejecerat septem demonia. Illa abiit nunciauit his qui cum eo fuerant lugentibus et flentibus. Et illi cum audissent quia vivit et visus est ab ea non credidere. Et ecce duo ex illis ambulabant ex eis in quadam villa sexaginta stadia ab jerusalem nomine emaus: et ipsi loquebantur ad invicem de his omnibus que acciderant. Et factum est dum fabularentur et secum quererent: et ipse jesus appropinquans ibat cum illis. Oculi autem illorum tenebantur ne eum agnoscerent. Et ait ad illos: Qui sermones sunt hi quos confertis ad invicem ambulantes et estis tristes? Et respondens unus cui nomen cleophas dixit ei: Tu solus peregrinus es in jerusalem et non cognouisti que facta sunt in ea in diebus istis? Et dixit eis: Quae? Et dixerunt ei: De jesu nazareno qui fuit vir propheta potens in opere et sermone coram deo et omni populo: et quomodo tradiderunt eum principes sacerdotum et duces nostri in damnationem mortis et crucifixerunt eum. Nos autem sperabamus quia ipse esset redempturus israel: et nunc super haec omnia tertia dies hodie quae haec facta sunt. Sed et mulieres quaedam ex nostris terruerunt nos que ante lucem fuerunt pauor ejus et non invenerunt corpus ejus venerunt dicentes se etiam visionem angelorum vidisse qui dicunt eum vivere. Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum et ita invenerunt sicut mulieres dixerunt ipsum vero non viderunt. Et ipse dixit ad eos: O stulti et tardi corde ad credendum in omnibus quae locuti sunt prophetae. Nonne haec oportuit pati christum et ita intrare in gloriam suam? Et incipiens a moyse et omnibus prophetis interpretabatur illis in omnibus scripturis que de ipso erant. Et appropinquabant castello quo ibant et ipse finxit se longius ire. Et coegerunt illum dicentes: Mane nobiscum quoniam advesperascit et inclinata est jam dies. Et intravit cum illis. Et factum est dum recumberet cum eis accepit panem et benedixit ac fregit et porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorum et cognouerunt eum et evanuit ex oculis eorum. Et dixerunt ad invicem: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in via et aperiret nobis scripturas? Et surgentes eadem hora regressi sunt in jerusalem et invenerunt congregatos undecim et eos qui cum illis erant dicentes quod surrexit dominus vere et apparuit simoni. Et ipsi narrabant quae gesta erant in via et quomodo cognouerunt eum in fractione panis. Dum haec autem loquuntur stetit jesus in medio eorum et dicit eis: Pax vobis ego sum nolite timere. Conturbati autem et conterriti existimabant se spiritum videre. Et dixit eis: Quid turbati estis et cogitationes ascendunt in corda vestra? Videte manus meas et pedes meos quia ego ipse sum palpate et videte quia spiritus carnem et ossa non habet sicut me videtis habere. Et cum haec dixisset ostendit eis manus et pedes et latus. Gaudentibus autem eis et non credentibus prae gaudio et mirantibus dixit eis: Habetis hic aliquid quod manducetur? At illi obtulerunt ei partem piscis assi et favum mellis. Et cum manducasset coram eis dixit: Haec sunt verba quae locutus sum ad vos adhuc cum essem vobiscum quoniam necesse est impleri omnia quae scripta sunt in lege moysi et prophetis et psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas. Et dixit eis: Quia sic scriptum est et sic oportebat christum pati et resurgere a mortuis tertia die et praedicari in nomine ejus paenitentiam et remissionem peccatorum in omnes gentes incipientibus ab jerusalem. Vos autem testes estis horum. Et ego mitto promissum patris mei in vos vos autem sedete in civitate quoadusque induamini virtute ex alto. Et eduxit eos foras in bethaniam et elevatis manibus suis benedixit eis. Et factum est dum benediceret illis recessit a eis et ferebatur in caelum. Et ipsi adorantes regressi sunt in jerusalem cum gaudio magno et erant semper in templo laudantes et benedicentes deum. Amen.

Hiero vt inexcusabiles sint ſ be. marcus: ego sum matheus: tu dixisti. quod idem est

Hiero in vita regnātē ſtempiterna ⁊ virtute diuina.

Et exijt foras. ⁊c. Hiero. Petrus sine spū voci ancille cessit: cū spū nec regibꝰ nec ꝓncipibꝰ terre cedit. Prima ancilla titubatio. secūda ꝓfessio. tertius vir: actꝰ. Hec trina negatio: quā abluit p fletus verbi ꝺñi recordatio. Tūc aūt nob gallus cantat: cū ꝑdicator ad cōpunctionem corda nra reuocat. Tūc incipimꝰ flere: cū ignimur intus p scintillā scientie: et foras eximus extra quod fuimus.

matte.26.g Luce.22.g

B

matt.27.a Luce.22.g Joan.18.c

Gal. can. De hoc gallicantu alij tacent: nō tamen negāt: sicut ⁊ alia multa que alij dicūt: alij pretercunt.

matt.23.a Luce.23.a Joan.18.f

matt.27.b Joan.19.c

Mā ⁊ gal. ⁊c. Be. Ladē lingua galyleis ⁊ hierosolymitis est: sed tñ quecūqz ꝓuincia ⁊ regio hz ꝓpriū loquēdi sonuz quem mutare nō possit. Vñ cū apli oibꝰ linguis loquerent: inter alios etiā qui habitabāt iudeā dicūtur se referuntur. Nōne ecce oēs isti q loquūt galylei sunt: ⁊ quo a. v. l. n. in q̄ nati sumus? Et petrus loquens fratribus in hierusalez ait: Notū factuz est oibus habitantibꝰ in hierusalez ita vt appellaret ager ille lingua eorum a cheldemach: qō ideo dī: quia nomen illud aliter hierosolymite aliter galylei sonabant.

matt.27.b Luce.23.c Joan.18.g

Et recor. est ⁊c. Be. Petrus nocte negat: ad gallicantum penitet. In die quē tertio negauerat se tertio amare ꝓfessus ē. Qz enī i tenebris obliuiōis errauit spate iaz lucis remēoratōe correxit: ⁊ ciā adepta pñtia plene totū qcqd nutauerat erexit.

matt.27.b Luce.23.c Joan.18.g

Et cepit. f. Be. Qz noxia prauor colloqa iter fideles: hoicz se negauit nosse quē iter cōdiscipulos iā filiū dei fuerat cōfessus. Sed in atrio cayphe penitentiaz agere non potest: egreditur foras (vt alij euangeliste narrant) vt ab impijs secretus negatiōis culpā liberius abluat fletibꝰ. C. XV.

Et cōfestim ⁊c. Vinciētes ihesū ⁊c. Mos erat iudeis vt quem morti adiudicassent vinctū iudici traderēt. Et notandū: q nō tunc primū ligauerāt: sed mox cōprehēsū nocte in horto vt ioānes dicit: ⁊ sic adduxerūt eū ad annā primū. Hiero. Adest. Sanson vinctus a Dalida. Sanson iterpretat sol coz qbꝰ occubuit sol in meridie. Dalida situla iterpretat. i. synagoga q̄ situle moz limpidū liquorē nō tenet: ⁊ qsq; lias imūdas colligit. Sanson noster maxilla verbi sui innumeras cateruas iudeoꝝ ⁊ demoniū hic sternit: ⁊ fonte phēnis vite sitiētibꝰ nobis. i. corpi suo aperit. Tu es rex iu. Cū pylatꝰ nihil crimis iterrogat nisi an sit rex iudeoꝝ: arguitur impietas coz: qui nec falso quidē qō obiciant inueniunt.

Tu dicis. Sic tēperat rñsū: vt rex dicat: nec tñ calūnie pateat. Et nō q pylato q iuitꝰ fert sniaz: aliq̄ i pte rfiderit. Sacerdotibꝰ aūt ⁊ ꝓncipibus rñdere noluerit: idignosqz sermone suo iudicauerit. Vide in q̄ntis ⁊c.

de lyra

aliqs ꝓcat sibimetipsi malū pene si ita sit sicut ꝓponit ei: C. XV.

Et confestiz mane facto. Hic ꝓfr describit xpi passio p gētiles cōsummata. Et ꝓ° describit ipsiꝰ xpi crudelis occisio. ⁊° ei⁹ fidelis ⁊ deuota tumulatio. ibi: Et cū iā sero cēt factū. Prima i duas. qr ꝓ° describit xpi iniqua cōdēnatio. ⁊° inique sñie executio. ibi: Et postq̄ illuserūt ei. Prima in q̄tuor. qr ꝓ° xps gētili iudici pñtat. ⁊° ab eo examinat. ibi: Et

Ethnicꝰ ꝺcnat ihesū: ꝙ cāz refert i pplm iudeoꝝ. Vide i ꝯnꝫ te accusāt ꝛc

Ut magis pe. Bc. Adhereꝛet iudeis vsqꝫ hodie petitio sua quā toto labore ipetrauerūt. Data enīz optiōe sibi: ꝓ ihesu latronē: ꝓ saluatoꝛe iterfectoꝛē elegerūt. Merito ḡ salutē ꝛ vitā pdiderūt: ꝛ latrocinijs ac seditiōibꝰ i trīs se ꝺdiderūt vt regnū ꝛ pīam pderēt: ꝛ libtatē coꝛpis ꝛ aie nūqꝫ recipent.

Pylatus ꝝo. Multas occasiōes vedit pylatus liberādi saluatoꝛē. pꝰ iusto ꝙferēs latronē: deinde inferēs. Quid ḡ vultis fa. re. iu? Cūqꝫ rūdissent crucifigat nō statiz acqeuit: ꝙ ꝑm suggestionē vꝛoris que mādauerat ei (vt Matthe⁹ dicit) nihil tibi ꝛ iusto illi. respōdens ait: Quid enīz mali fecit? qō dicendo ihesuz absoluit.

At illi ma. Dauid. Circūdederūt me ca. m. 2. m. o. m. Esaias. Expectaui vt faceret iudiciuz: fecerūt aūt iniqtatē ꝛ iniusticiā ꝛ clamoꝛē. Hier. Facta est hereditas mea mihi sicleo insidiās: dederunt sup me voce suam.

Barrabam ꝛ. t. Ihesuz. Hiero. Hi sunt duo hyrci. vnꝰ apōpeius .i. emissariꝰ cū peō pplī in desertū inferni absolutus dimittit. Aliter ꝓ peccat absolutoꝝ vt agnꝰ occidatur. Pars ꝺñi sp mactatur. pars diaboli qui est magister eoꝝ effrenata in tartara precipitatur.

matt. 27. c. Luce. 21. d ioan. 19. c.

matt. 27. c. ioan. 19. a.

ſ hircum emissarium

vt magis barrabā ꝺimittēt eis. Pylatus autez iterū respōdens ait illis: Quid ergo vultis faciā regi iudeoꝝ? At illi iterū clamauerūt: Crucifige eum. Pylatus

† ſ quod ꝺicendo iesum absolut

ꝝo dicebat illis: † Quid enī mali fecit? † At illi magis clamabāt:

† ſ insanie sue satisfacientes non interrogationi respōdentes pfectis

Crucifige eū. Pylatus aūt volens satisfacere pplo ꝺimisit illis

ſ hircum emissarium ſ pro peccatis occidendū

barrabā: ꝛ tradidit iesum flagel

ſ vt nos a cruciatibus liberaret

lis cesum vt crucifigeretur. Milites aūt ꝺuxerunt eum intro in atrium ptoꝝ ꝛ conuocant totā

ſ gentili eccliā

cohoꝛtem: ꝛ induūt eum purpu

ſ vt reges efficiamur

ra: ꝛ imponūt ei plectentes spinea coꝛonaz: ꝛ ceperunt salutare eum ꝺicentes: Aue rex iudeoꝝ. Et percutiebāt caput eius harūdine: ꝛ cōspuebant eum. Et ponētes gēua adoꝛabāt eū. Et postqꝫ illuserunt ei: exuerunt illum pur

ſ gentili ecclesia ſ iudeis

pura: ꝛ induerūt illū vestimētis

ſ caym frater caym abel in agro.

suis: ꝛ educūt eū vt crucifigerēt eum. Et angariauerūt quempiā pꝛetereūtem simonem cyreneum venientē ꝺe villa pātrē alexādri ꝛ ruffi vt tolleret crucem ei⁹. Et perducūt eum in golgotha locū quod est interpꝛetatū caluarie lo

ſ amara vitis amarū vinū facit: ꝛ propinat iesu. vnde: ꝺederūt in es. m. fel. ꝛ in. s. m. p. m. acc.

cuz. Et ꝺabāt ei bibere myrrha

ſ noluit bibere ſm matthеum.

† ſ male dictus omnis qui pendet in ligno: factus ē maledictus vt nostrum tolleret maledictū

tū vinū ꝛ nō accepit. † Et crucifi

† ſ in quatuoꝛ oꝛdines ſ in quatuoꝛ partes ſ ioānē ſ. mādata ſ ꝛ alia ꝑter tunicā ſ als eius

gētes eū † diuiserūt vestimēta sua

eni passus ꝓ nob no. re. cr. vt se. ve. c. Et qꝛ nō hierosolymita: ꝙ cyrenēus a ciuitate lybie recte ꝓ eū gētes signifīcat: q ꝗnꝺā pegrini ꝛ hospites testamētoꝝ: nūc obediēdo ciues sūt ꝛ domestici ꝺei sicut alibi: Heredes qꝺē ꝺei: cohoꝛtes aūt xpi. vñ: simon obediēs: cyrenēus heres iterptat. Et nō q ꝺe villa venit ꝺi: Villa eni grece: pagos. vñ paganos appellam⁹: ḡs a ciuitate ꝺei alienos ꝛ ḡsi vbane ꝙuersatiōis videm⁹ exptes. Sz ꝺe pago simon egrediēs crucē ihesu portat: cū ppls nationū paganis ritibꝰ relict vestigia ꝺñi crucē ihesu portat: cū ppls nationū paganis ritibꝰ relict vestigia ꝺñi sequim̄ q i imo demersa est ꝛ natauit ad lignū. i. gen⁹ hūanum qō a ligno vetito in ifernū cecidit: ꝓ lignū crucis xpi ꝛ per baptismū aque ad paradisū natauit. Hic adest ionas de ligno nauis foris ꝛ in mare vētrēqꝫ ceti triduo missus. Ut crucifi. eū. Hiero. Ipsa crucis spes qꝺ ē nisi forma quadrati mūdi? Oriēs ꝺe virtute fulget: arcton ꝺextra tenet: auster leua ꝙsistit: occidens sub plantis firmat. Vñ apls: Ut sciam⁹ q sit latitudo: lōgitudo: sublimitas ꝛ ꝓfundū. Aues in forma crucis ad ethera volāt: hō adoꝛat ꝛ natat in forma crucis: nauis ꝓ maria antēna cruci assimilata sufflat. Thau littera signum salutis ꝛ crucis ꝺemonstrat.

matt. 27. ꝺ Luce. 23. ꝺ

matt. 27. ꝺ Luce. 23. ꝺ Joan. 19. c.

Et anga. Beda. Ipse ꝺñs ꝑmo crucē suā poꝛtauit sicut ioannes ꝺicē: postiste simon ꝺe q ꝛ alij ꝺicunt: ꝛ hoc satis congruo oꝛdine mysterij. Christus

matt. 27. ꝺ ioan. 19. ꝺ

Et nō acce. Matthеus Et cū gustasset noluit bibere. Indicat matthеus q ꝓ nobis amaritudinē mortis gustauerit: sz ꝺie tertia resurrexerit.

Et crucifigē ꝛc. Hiero. Hic figit salus i ligno. pꝰ ifixa ē mors in ligno: lignū primū sciētie boni ꝛ mali. Secūꝺū boni trīs ꝛ vite nobis lignus est. Extēsio ꝑme manꝰ ad lignū mortē apprehēdit: extēsio secūꝺe vitaz que pericrat inuenit. Ligno hoc vehimur per mare vndosuz ad terrā viuētiū.

Vestimenta sua ꝛc. Bc. Quadriptita vestis xpi ſm numerū militū significat ecclīaz q̄ttuoꝝ partibꝰ oꝛbis equaliter. i. concoꝛditer ꝺistributam.

Hiero. Vestimenta ꝺñi mādata sunt qbus tegit coꝛpꝰ eiꝰ qꝺ est ecclia: qꝛ ꝺiuiꝺunt inter milites gentiū vt sint q̄ttuoꝝ oꝛdines cum sit vna fides. i.

De lyra

sententia istarū partiū ꝓz ex ꝺictis Matth. xxvij. exceptis que sequuntur:

b Patrē alexandri ꝛ ruffi. Hic ꝺicit Hieronymꝰ q nomē istius simonis hic exprimit ratiōe filioꝝ suoꝝ qui erāt ꝺiscipuli xpi. c Et ꝺabant ei bibere vinū myrrhatū. ꝺicūt alīq ꝙ istud vinū ꝺr myrrhatū ex ꝓpꝛietate myrrhe que est valde amara. ista tñ amaritudo causabat ex admixtiōe fellis. alij aūt ꝺicūt ꝙ nō solū fuit ꝺi mixtio fellis sed etiā myrrhe. d Et nō accepit. Contrariū tñ videt Job. xix. vbi ꝺicit: Cum accepisset ihesus acetū ꝛc. Ad qꝺ ꝺicendū q aliqꝺ accepit ad gustāꝺū. modicū tamē ꝓpter

impletionē

cõlugati: vlduati: prepositi: separati. Sortiti sunt tunicaz indiuisam que est pax ⁊ veritas in cunctis in moduz regalis amictus vel ãnuli.

Adit. soz. Piero. Super tunicam. s. que erat inconsutilis. Hec sortita omniũ partiũ significat vnitatem que vno vinculo charitatis ꝓtinet: qz q̃ supemínet omni sciẽtie: ⁊ sup oĩa p̃cepta est. q. desuper ꝓcta est. In sorte gr̃a dei ꝓmendat: sic enĩz in vno ad oẽs puenit cuz sors oĩbus placeat: qz dei gr̃a in vnitate ad oẽs pcuenit: ⁊ sors solius dei iudicio venit vel cedit.

matt. 27. d Luce. 23. e. Ioan. 18. d. c

Erat aũt hora ter. Piero. Hoc ꝓprie marcus: nã sexta hora tenebre suffuderũt terrã vt nõ qs posset mouẽ caput. A tricesimo nãq fructu marcus ascẽdit ad cẽtesimũ. i. a tertia hora crucis vsq̃ ad tertiã resurrectionis q̃ post tres dies fuit. Tricesimus fructus in cruce. sexagesimus in inferno: centesimus in paradiso.

matt. 27. e Luce. 23. e.

Quasi dico: q̃ milites crucifixerũt eũ qõ factũ ẽ hora q̃si sexta ꝑm Joãnẽ ẽ prius iudei hora tertia crucifixerũt eũ q magis dicẽdi sunt eũ crucifixisse: q̃uis nitant hoc dissimulare: q̃z milites q ꝑm offi ciũ suũ duci suo paruere.

Ioan. 19. d Esaie. 53. d Luce. 22. d

matt. 27. d

Et e. ti. Be. Titulus oñdit q̃ nec occidẽdo potuerũt efficere q̃ nõ esset eis rex. vñ: Ego aũt ꝓstitut⁹ suz. r. ab. e. tc̃. Bene enĩz simul est rex ⁊ pontifex: cũ eximiã p̃i sue carnis hostiã offerret in altari crucis: ⁊ regis dignitatem titulo pretenderet: vt cunctis insinuaret q̃ per crucis patibulũ nõ perdiderit: sed ꝓfirmauerit imperiũ.

matt. 27. e Luce. 23. e matt. 27. e

Piero. Q̃ in titulis psalmoz p̃notat. In finẽ ne corũpas ⁊ cũ trib⁹ linguis malcus iudeoz: basileos eromolisson rex ꝓfessorũ: he tres lingue in crucis patibulo cõiuncte sũt: vt oĩs ligua cõmemoraret perfidiã iudeoz.

Et cũ eo crucifi. Be. Sicut dicit aplus vet⁹ hõ nr̃ fil⁹ cũ illo crucifixus ẽ vt destruat corp⁹ peccati: vt vltra nõ dñice sup nos pcñ. Q̃ diu q̃ id agũt opa nr̃a vt euacuet corp⁹ peccati: q̃diu exterior: hõ corũpit vt interior renouet: tps ẽ crucis. Nec qdẽ ẽt si bona opa tñ adhuc laboriosa q̃ũ merces reqes ei⁹. Sz iõ dr̃ spe gaudẽtes vt reqez futuram cũ hylaritate expectem⁹ ĩ laborib⁹. Hãc hylaritatẽ sigt crucis latitudo in trãsuerso ligno vbi figunt man⁹: p man⁹ eni opa: p latitudinẽ hylaritatem opanz itelligim⁹: qz tristicia facẽ ãgustias. Per altitudinem cui caput adiũgit expectationẽ retributiõis de sublimi iusticia dei. Per lõgitudinez q̃ totũ corp⁹ extẽdit tolerãtiã. vsi lõganies dicunt. Per ꝓfundũ qõ terre est ihrũ ipsũ sacri secretũ. Vñ aplus: vt ĩ charitate radicati ⁊ fundati possitis cõprehẽdere cũ oĩb⁹ scis q̃ sit latitudo: lõgitudo: sublimitas: ⁊ profundum.

Duos la. Be. Latrones q cũ dño crucifixi sũt: signt eos q fide ⁊ cõfessiõe xp̃i: vl agone sui martyrij: vl quãlibet arctã ꝓtinẽtiã subeũt. Et q ꝑ ꝑ eterna gl̃ia gerũt: dextri latronis merito ⁊ fide signt. Qui aũt ꝓ hũane gl̃ie vl q̃libet mi⁹ digna intẽtiõe sinistri latronis mentẽ imitatur ⁊ actus.

Piero. Cũ iniqs ꝓpitas deputata vnũ reliquit sinistrũ: alterũ assumit dextrũ: sic faciet in die iudicij: ex simili crimine dissiles sortiunt vias. Alter ꝓcepit petrũ in paradisũ: alter iudã in ifernũ. Cõfessio breuis vitaz acgrit longaz: ⁊ blasphemia finita pena plectit eterna: Hic pullus iude ligat ad vitẽ: anabologiũ. i. palliũ tingit in sanguine vue: hic lacerãt hedi vineaz.

Adouentes. c. s. Piero. Emittitur moꝛs iniquoz quando excitant vincula inferni vsq̃ ad ceruicem que est ceruix humani generis.

Alios. s. f. Etiam nolentes ꝓfitentur q̃ alios fecit saluos: ⁊ se ꝓpria damnant sententia: qz alios saluos fecit: ⁊ se si vellet saluare poterat.

Descen. n. d. c. Plus est de sepulchro surgere: ⁊ tamẽ nõ crediderũt. Hi omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt.

Et qui cũ e. cru. ⁊c̃. Beda. Secũdũ lucã vnus latro blasphemabat dicens: Si tu es christus saluũ fac te ⁊ nos. Alter eũ redarguit ⁊ dicit: Domine memẽto mei dum veneris in regnũ tuũ. Sic hodie qui ficto corde et ficta mẽte dñice passionis sacramẽta gestãt ad mũdi gaudia liberari a dño

Nicolaus

impletionẽ ꝓphetie dicẽtis: In siti mea potauerũt me aceto: ⁊ qz illud qõ modicũ est q̃si nihil reputat. iõ hic dr̃: q̃ nõ accepit. s. ad pfecte bibendum.

a Erat aũt hora tertia ⁊ crucifixerũt eũ. Job. xix. dr̃: Erat autẽ hora q̃si

mittentes sortem super eis quis quid tolleret. Erãt autẽ hora tertia ⁊ crucifixerũt eum. Et erat titulus

ꝟ hebraice: grece: latine

cause ei⁹ inscriptas: rex iudeoz. Et cũ eo crucifigũt duos

ꝟ oues a dextris ꝟ hic assumit.

latrones: vnum a dextris eius ⁊

ꝟ hedos a sinistris ꝟ hic relinquitur

vnũ a sinistris. Et impleta ẽ scriptura que dicit: Et cũ iniquis reputatus est. Et pretereũtes blasphemabãt eum: mouentes capita sua ⁊ dicẽtes: Vah qui destruis templuz dei ⁊ in tribus dieb⁹

ꝟ latronibus

ꝟ insultant nepharij saluti quam inchoauerat.

reedificas. † Saluum fac teipsuz descendens de cruce. Similiter ⁊ summi sacerdotes illudentes ad alterutruz cum scribis dicebant: Alios saluos fecit: seipsuz nõ potest saluũ facere? Christus rex isrl descendat nunc de cruce vt videamus ⁊ credam⁹. Et qui cũ eo

ꝟ fraudulenta promissio

ꝟ plurale pro singulari

crucifixi erãt conuitiabuntur ei.

Piero. Q̃ in titulis psalmoz p̃notat. In finẽ ne corũpas ⁊ cũ trib⁹ linguis malcus iudeoz: basileos eromolisson rex ꝓfessorũ: he tres lingue in crucis patibulo cõiuncte sũt: vt oĩs ligua cõmemoraret perfidiã iudeoz.

Et cũ eo crucifi. Be. Sicut dicit aplus vet⁹ hõ nr̃ fil⁹ cũ illo crucifixus ẽ vt destruat corp⁹ peccati: vt vltra nõ dñice sup nos pcñ. Q̃ diu q̃ id agũt opa nr̃a vt euacuet corp⁹ peccati: q̃diu exterior: hõ corũpit vt interior renouet: tps ẽ crucis. Nec qdẽ ẽt si bona opa tñ adhuc laboriosa q̃ũ merces reqes ei⁹. Sz iõ dr̃ spe gaudẽtes vt reqez futuram cũ hylaritate expectem⁹ ĩ laborib⁹. Hãc hylaritatẽ sigt crucis latitudo in trãsuerso ligno vbi figunt man⁹: p man⁹ eni opa: p latitudinẽ hylaritatem opanz itelligim⁹: qz tristicia facẽ ãgustias. Per altitudinem cui caput adiũgit expectationẽ retributiõis de sublimi iusticia dei. Per lõgitudinez q̃ totũ corp⁹ extẽdit tolerãtiã. vsi lõganies dicunt. Per ꝓfundũ qõ terre est ihrũ ipsũ sacri secretũ. Vñ aplus: vt ĩ charitate radicati ⁊ fundati possitis cõprehẽdere cũ oĩb⁹ scis q̃ sit latitudo: lõgitudo: sublimitas: ⁊ profundum.

Duos la. Be. Latrones q cũ dño crucifixi sũt: signt eos q fide ⁊ cõfessiõe xp̃i: vl agone sui martyrij: vl quãlibet arctã ꝓtinẽtiã subeũt. Et q ꝑ ꝑ eterna gl̃ia gerũt: dextri latronis merito ⁊ fide signt. Qui aũt ꝓ hũane gl̃ie vl q̃libet mi⁹ digna intẽtiõe sinistri latronis mentẽ imitatur ⁊ actus.

Piero. Cũ iniqs ꝓpitas deputata vnũ reliquit sinistrũ: alterũ assumit dextrũ: sic faciet in die iudicij: ex simili crimine dissiles sortiunt vias. Alter ꝓcepit petrũ in paradisũ: alter iudã in ifernũ. Cõfessio breuis vitaz acgrit longaz: ⁊ blasphemia finita pena plectit eterna: Hic pullus iude ligat ad vitẽ: anabologiũ. i. palliũ tingit in sanguine vue: hic lacerãt hedi vineaz.

Adouentes. c. s. Piero. Emittitur moꝛs iniquoz quando excitant vincula inferni vsq̃ ad ceruicem que est ceruix humani generis.

Alios. s. f. Etiam nolentes ꝓfitentur q̃ alios fecit saluos: ⁊ se ꝓpria damnant sententia: qz alios saluos fecit: ⁊ se si vellet saluare poterat.

Descen. n. d. c. Plus est de sepulchro surgere: ⁊ tamẽ nõ crediderũt. Hi omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt.

Et qui cũ e. cru. ⁊c̃. Beda. Secũdũ lucã vnus latro blasphemabat dicens: Si tu es christus saluũ fac te ⁊ nos. Alter eũ redarguit ⁊ dicit: Domine memẽto mei dum veneris in regnũ tuũ. Sic hodie qui ficto corde et ficta mẽte dñice passionis sacramẽta gestãt ad mũdi gaudia liberari a dño

cupiũt. ⁊ iõ a dño ꝓtẽnunt: nec vlla rñsione digni iudicant. Qui aũt cum aplo in cruce xp̃i gloriant: ita potiꝰ a p̃tib⁹ crũnis optant erui vt spiritũ sanctũ suũ in manus dei cõmendent: vnaq̃ cũ christo regni celestis particeps esse desiderẽt. Vñ dñs p̃ces ei⁹ qui salutẽ querebat⁹ pie audiuit: qz q̃ in tribulationib⁹ positi a dño tñ tpalia solatia querũt: ⁊ a tpalibus sepant ⁊ eternis priuant. Qui celestia petunt ad ea sine dubio christo mediante ⁊ miserante perueniunt.

ꝟ sol refugit: qz nõ põt videre mortẽ xp̃i ⁊ collaborat laborãti: vel ne ip̃i blasphemãtes sua luce fruerẽtur

Et facta hora sexta tenebre facte sunt per totaz terrã vsq̃z in horã nonã. Et hora nona exclamauit voce magna iesus dicens: Heli

ꝟ be. vt homo loquitur: vt homo flet: vt homo crucifi-itur: vt homo turbatur

Heli lama çabatani: quod est

† Piero. principiũ ẽ vicesimi primi psalmi: q̃ẽ eni in medio ponit: respice in me: in hebreo nõ habet

interpretatũ: † deus meus: deus meus: vt quid dereliqsti me? Et quidam de circunstantib⁹ audiẽtes dicebant: Ecce heliam vocat. Currens autem vnus implens

ꝟ ipsos cauos igni aptos ꝟ dolo malicia

spongiam aceto: circumponẽsq̃z

ꝟ amaritudinem ꝟ dulcedini

calamo potũ dabat ei dicẽs: Sinite: videamus si veniat helias

ꝟ qui de celo.

ad deponendum eum. Jesus autem

ꝟ nos cum nulla vel cum vna que de terra

ꝟ pater in manus tuas com. spiritum meũ

tez emissa voce magna expirauit

ꝟ celum aperitur.

Et velũ templi scissum ẽ in duo

† † nouissimi primi gentilis confitetur plebs: iudaica cecata negat: vt fiat eius error peior priore

a sursum vsq̃z deorsuz. † Videns aũtem cẽturio qui ex aduerso stabat: q̃ sic clamans expirasset ait:

Et facta hora. Be. Notãdũ q̃ hora sexta. s. sole recessuro a cẽtro mũdi crucifixus sit: ⁊ diluculo oriẽte sole resurrexit q̃ mortuꝰ est ꝓpter peccata nostra ⁊ re. prop. ius. no. De adã eni peccante dictũ ẽ: q̃ audierit vocẽ dñi in paradiso deambulantis ad aurã post meridiẽ inclinata taz luce fidei. Ad aurã refrigescente feruore charitati. Deambulans aũt audiebat: q̃ ab hoie peccãte recesserat. Rõnis ergo imo dñe pietatis ordo poscebat vt codẽ tpis articulo quo ꝺde ꝑuaricãti obcluserat: latroni penitẽti ianuã reseraret paradisi. Et qua hora ꝑm⁹ adã peccãdo mũdo mortem intulit: eadẽ hora secũdus adam mortẽ morienꝺo destrueret.

matt. 27. c Luce. 23. c Ioan. 19. f

matt. 27. c

Tenebre facte sunt. Piero. Hic adest nocturnatus ac nudatus: celo ac terra tenebroso pallio tectus: ⁊ ab hoie irrisus: ꝺ stillauit ꝺ ligno sãguis.

ꝺ matt. 27. e. Luce. 23. c Ioan. 19. d

Deus meus. Piero. Inde iscribit psalmus iste ꝓ assumptione matutina: qua christus ad crucem dicit. Verba filij hois ĩ ꝓpria. Vñ et segt iuxta lucã: In manus tuas cõmẽdo spiritum meũ. Mona hora iuenit euersa de mo occia dragma q̃ perat.

matt. 27. f Luce. 23. g

Quidaz. Nõ oẽs. Forsitan milites romani nõ itelligẽtes ꝓpriatẽ hebrei ꝓmonis: ex eo q̃ dr̃ hely: putauerũt helyã ab eo vocari. Vel iudei solito sibi ꝓmone ꝓpria dñi deprauãtes: ibecillitatẽ ifamabãt eũ: q̃ helye vocaret auxiliũ.

Currens aũt. Be. Joãnes plenius dicit. Ꝑ osea sciẽs ihesus q̃ iã oĩa ꝓsũmata sũt vt ꝓsũmatẽ scriptura dicit: Sitio: Vas ergo positũ erat aceto plenũ ⁊c̃. Quasi hoc minus feceritis: date qõ estis. Erãt eni acetũ degenerantes a vino ꝓphetarũ ⁊ patriarcharũ tanq̃ de pleno vase de iniquitate hui⁹ mũdi pleni: cor habẽtes sicut spongiaz cauernosis ⁊ tortuosis latibulis fraudulentũ. Y sopo circũposuerũt spongiã accto plenaz: ysopus herba humilis pectus purgans: christi significat humilitatẽ quã circũdederunt ⁊ circũuenisse putauerũt. vnde: Asperges me dñe ysopo ⁊ mũdabor. Christi eniz humilitate mundamur: q̃ nisi humiliasset semetipsum factus obediẽs vsq̃ ad mortẽ. mortẽ aũt crucis: sanguis eius in mũdationẽ nr̃az fusus nõ esset. Per arundinẽ cui imposita est spongia scriptura significat: que hoc facto impletur: q̃ arundine scribitur: sicut locutio que per linguaz formatur lingua dicitur: Unde linguã grecam ⁊ latinam dicimus.

Piero. Currẽs ãt. Inuenit filitudinẽ eoz: spõgiã ꝓcauã: etatẽ aridaz: ignib⁹ aptã. Implet acceto: h̃ ẽ malicia ⁊ odio vl dolo: ꝺ q̃ dñs plãtauit vineã soreth. Et quo ꝓuersa es ĩ amaritudinẽ vitẽ alienẽ: ⁊ expectaui vt facẽs vuas: ⁊ fecisti spinas.

Jhesus aũt. Be. Quid dixerit lucas apit. Ꝑat ĩ manus tuas ꝓmẽdo spiritum meũ: ⁊ h̃ dicẽs expirauit. Ꝺ aũt dicit ioãnes: cũ accepisset acetũ dixit: Cõsũmatũ ẽ: ⁊ incli. ca. tra. s. Inter h̃ qõ ait: ꝓsũmatuz est. ⁊ illud: inclinato capite emisit spiritum. emissa ẽ vox illa magna quã ioãnes tacet ceteri ꝓmemorãt. In manus tuas ⁊c̃.

Piero. Jhesus aũt ⁊c̃. Infirmata eteni carne mor virtus dina ualuit q̃ dicit: Aperite mihi portas iust. ⁊c̃. Nos aũt cũ nulla vl vna voce morimur q̃ de terra sum⁹. Ille eni cũ exaltata voce expirauit qui de celo descendit.

Et ve. tem. ⁊c̃. Ut archa testamenti ⁊ oĩa legis sacramẽta que tegebant appareãt: ⁊ ad gentes trãseãt. Ante dicebat⁹: Notus in iudea deus: in isrl. n. c. Nunc aũt exal. s. c. deus ⁊ super o. ter. g. t. Et in euangelio prius. In viam gentium ne abieritis: et post passionem: Ite ⁊ docete omnes gentes ⁊c̃.

Videns aũt. Ostẽdit q̃m cẽturio miratꝰ: q̃ vidit eum sic expirasse. i.

de lyra

sexta. ꝑm veritatẽ erat hora media iter sextã ⁊ tertiã. mediũ ꝺo denoiat ab vtroq̃z extremoz. ⁊ ideo ab euangelistis aliqñ denoiat tertia: aliqñ sexta.

b Videns aũt centurio qui ex aduerso stabat quia sic clamans expirasset

7 iiij ait ⁊c̃.

spiritū emisisse. Nullus enī hz potestatē emittēdi spīm nisi ꝺditor alarus.

Vere ꝛc. Hiero. Nota ꝙ cēturio ante crucē in ipso scādalo passiōis vere filiū dei ꝓfitet: ꝛ arrius in ecclesia ꝑdicat creaturā. Uñ merito ꝙ centurionē fides ecclesie significat que velo mysterioz celestiū per mortē dñi reserato: ꝓtinuo iheſum ꝛ vere iustum hominē: ꝛ vere filiū dei synagoga tacente confirmat.

Erant autē. Hiero. Sicut nō excludit mulieb matt.27.f. bris sexus a salute ꝙ mariam virginē: ita nō repellitur a mysterio crucis scientie ꝛ resurrectionis per viduam mariam magdalenam ꝛ ceteras matres.

Jacobi mi. Beda. Minorē iacobū dicit iacobuz alphei qui ꝛ frater dñi: eo ꝙ esset filiꝰ maric matertere dñi. De q̄ ioānes: Stabāt autem iuxta crucē iheſu mater eius: ꝛ so.ma.e. ma.cle.ꝛ.m.m. Cleophe videt eaz dicere matt.27.ß a patre vel a cognatione. Luce.23.ß ioan.19.ß.

Et cum iam. Be. Paraſceue grece: ꝓparatio latine. Hoc nosse iudei iter grecos morantes sertā sabbath appellabāt: q: in eo que sabbato erāt necessaria ꝓparabāt. ℔m ꝙ de manna dictum est. Sexta die colligetis duplū ꝛc. Quia ergo sexta die hō factꝰ est: ꝛ tota mūdi creatura ꝓfecta est. septima aūt conditor ab oi opere suo requeuit. vñ ꝛ hūc sabbatū. i. requiē dici voluit: recte saluator eadem sexta die crucifixus hoiez restaurauit. Idcoq̄ cū accepisset acetū dixit: cōsūmatū est. i. diei serte opus cōpletū est: qđ ꝓ mūdi repatione suscepi. Sabbato aūt in sepulchro requiescēs resurrectōis q̄ octaua die futura erat expectabat exitū: vbi nostre deuotiōis ꝛ retributōis plucet exēplū: q̄s i hac vj. etate ꝑ dño pati ꝛ mūdo necesse est crucifigi. Jn. vij. ꝙo etate. i. cuz letiq̄ debitū soluerit corpa qđē i tumul. aias aūt in secreta pace cū dño gaudere: ꝛ post bona opa oportet qescē: donec. viij. veniente etate ꝛ ipsa corpa resurrectiōe glificata cū aiabꝰ sil' iconruptionē eterne hereditatis accipiant.

Venit ioseph. Hiero. Joseph venit sero parasceue ab arimathia que interpretat deponēs: ad deponendū corpꝰ christi in monumēto. Nobilis decurio expectās redēptionē dei. Intrauit ad pylatū ꝛ petijt corpus iheſu. Joseph inuoluit syndone. in syndone inolutū corpus posuit in monumētū q̄ excisuz erat de petra ꝛ aduoluit lapidez ad hostium monumenti marie aspiciūt vbi ponerek. Hec oia ꝓgruūt ad populū iudaicū in fine credentē: qui nobilitat fide vt abrahe sit filius: deponit desperationē: expectat regnū dei: intrat ad christianos vt baptiçek: q̄ significat nomen pylati. i. os malleatoris. i. qui domat gentes feras vt regat eas in virga ferrea: ꝛ petit sacrificiū q̄ donat penitentib⁹ in fine. i. viaticū: ꝛ mūdo corde ꝛ peccatis mortuo inuoluit in munimine fidei stabilitū operculo fidei per opera charitat cōcludit. Finis enīz precepti est charitas. Aspicientibus a longe electis qui sunt stelle maris: quando si fieri potest scandaliçabuntur etiam electi.

Decurio. Officiū curie administrās magne dignitatis apud seculū: maioris apud deū fuisse legitur. Talē enī fuisse decebat qui corpus dñi sepeliret: qui ꝛ per iusticiā dignus esset: ꝛ per nobilitatē secularis potentie facultatē obtineret. Nō enī ignotꝰ aut mediocris ad ꝑfidē accedē: ꝛ crucifixi corpus posset ꝑtrare. Joseph aūt ꝛc. Beda. Ex simplici sepultura dñi ambitio diuitū ꝓdemnatur: qui nec in tumulis possunt carere diuitijs.

Alleg. Corpus christi non auro non gēmis aut serico: sed lineo puro obuoluendū est. Moraliter, aūt ille in syndone munda iheſum inuoluit: q

Nicolaus

ait ꝛc. videbat enī ꝙ illa vox nō poterat naturaliter formari ab hoie sic ꝑpinquo morti. ꝛ iō ꝓcluſit ꝙ eēt formata virtute dei dicēs: Vere hic hō filius dei erat. a Et cū iā sero factū eēt. Hic describit ipsiꝰ exi devota tumulatio: ꝛ pz ſnia ex dictis: Matth. xxvij. exceptis q̄ sequunt. b Quia erat parasceue. i. ꝓparatio. i. q: tūc erat feria sexta in q̄ ꝓparabant ea q̄ debebāt comedi die sequēti. c Venit ioseph. ad sepeliendū xpm anteq̄ intraret sabbatū in quo nō erat licitū facere talia. d Ab arimathia. que antiqtꝰ dicta est ramatha de q̄ fuit samuel: vt hī. j. Regū. e Decurio. i. vnꝰ de curialib⁹. decuriones enī dicunt qui sūt de curia alicuiꝰ magni ꝓncipis. dicunt etiā decuriōes q accipiūt curā plebis. f Et audacter introiuit ad pylatū ꝛc. pr⁹ enī erat discipulus xpi occultus ꝓpter metū iudeoz: sed exēplo mortis xpi animatꝰ ostendit se publice esse christi discipulū petēdo eius sepulturā ꝛ exequēdo. g Et aduoluit lapidē ad ostiuz monumēti. circa enī sepulchrū erat quedā clausura ꝛ ad ostiū illiꝰ clausure fuit positꝰ lapis magnus nō a solo ioseph: sed etiā ab alijs qui fuerunt cum eo in se-

ſ be. hominem ꝛ deūl confitetur

Vere hic hō filiꝰ dei erat. Erant aūt ꝛ mulieres de lōge aspicientes iter quas erat maria magda

†ſ ad differentiam iacobi zebedei qui inter primos apostolos vocatus est ꝛ electus a dño

lene ꝛ maria iacobi ſ minoris: ꝛ ioseph mater: ꝛ salome. Et cūz eēnt in galilea sequebātur eum ꝛ mi/

ſ beda mos erat vt mulieres preceptoribus de sua substantia ministrarent

nistrabāt ei ꝛ alie multe q̄ simul ascēderant cum eo hierosolymā.

ſ in fine

Et cuz iam sero esset factuz: quiā erat parasceue quod est ante sab

ſ deponēs ſ alle. iudaicus ꝓpīs deponēs desperationē †ſ q̄ ramathia: citas helcāe ꝛ samuel

batū vēnit ioseph ab†arimathia

ſ fide

nobilis decurio: qui ꝛ ipe erat expectās regnū dei: ꝛ audacter in

ſ ad christianos ſ malleator ſ viaticum.

troiuit ad pylatū: ꝛ petijt corpus iesu. Pylatus aūt mirabatur si iam obijsset. Et accersito cēturione: interrogauit eum si iā mortuus esset. Et cum cognouisset a cēturione: donauit corpꝰ ioseph.

†ſ cor mundum ꝛ peccatis mortuuz

Joseph aūt mercatus† sindonē ꝛ deponēs eum inuoluit sindo

ſ in munimine fidei

ne: ꝛ posuit in monumēto quod

ſ que ē christus ſ per opera charitatis ſ als in

erat excisuz de petra. ēt aduoluit

ſ operculum fidei.

lapidem ad hostū monumenti.

ſ electi qui sunt stelle maris

Maria aūt magdalene ꝛ maria

ſ a longe: q: scandaliçabuntur si fieri pōt etiā electi.

ioseph aspiciebānt vbi ponerek.

ſ pꝰ tristia sabbata felix irradiat dies.

c Tcū trān C. XVI.

sisset sabbatum maria

ſ electi qui sunt stelle maris

magdalene ꝛ maria iacobi ꝛ salome emerūt aromata vt venientes vngerent iesuz. Et vālde ma/ ꝓsistēs vix extenta manu culmē possit attigere. Et hz introitū ab oriēte: cui lapis ille magnꝰ aduolutus atq̄ impositꝰ est. Jn eiꝰ pte aglonari ipsuz sepulchrum. i. locus dñici corpis de eadem petra factus est septez hūs pedes longitudinis: triū palmorum mēsura a pauimēto altiꝰ eminēs. Qui sez locus nō desup sz a latere meridiano per totuz pz: vñ corpꝰ iferebat. Color aūt monumenti ꝛ loculi albo ꝛ rubeo dicit cēpermixtus. matt.27.ß Luce.23.ß. Joan.19.ß

Maria aūt magda. Beda. Lucas dicit quia astabant oēs noti eius a lōge: ꝛ mulieres q̄ secute fuerāt cū. Sed alijs deposito corpe eius ad sua remeantibus sole mulieres que artius amabāt funus subsecute qūo ponerctur inspicere curabant: vt ei ꝓgruo tpe munus deuotionis offerrent. matte.27.ß 21

Beda. Mora. Sancte mulieres die parasceues. i. ꝓpatiōis idē faciūt: cū alie hūles ꝛ q̄ maioris sibi ꝓscie fragilitat eo maiore saluatoris amore feruētes passiōis eiꝰ vestigijs i b̄ seculo (quo ꝓparanda requies futura) diligenter obsequunt. Et si forte valeāt imitari pia curiositate quo ordine sit eius passio amplectēda ppēdūt. matt.18.ß. Luce.24.ß Joan.20.ß

C. XVI.

T cum trans. ꝛ c. Beda. Lucas dicit: q: reuertentes a monumē

c to parauerūt aromata ꝛ vnguenta ꝛ sabbato siluerūt: q: mādatuz erat vt sabbati silentiū a vespera vsq̄ in vesperā seruarek. Idcoq̄ religiose mulieres sepulto dño dum licuit operari. i. vsq̄ ad solis occasum vnguenta parauerunt: vt lucas dicit: Et quia pre angustia temporis explere non potuerunt: mox transacto sabbato. i. occidente sole vbi operandi licentia redijt festinauerunt emere aromata sicut marcus dicit: vt venientes mane vngerent iheſum. Necq̄ vespere sabbati preoccupante iam noctis articulo monumentum adire valuerunt.

Ut venientes vnge. Mox. Sancte mulieres que dñm fuerant secute cū aromatibus ad monumētū venerūt. ꝛ ei quē viuentē dilexerūt etiā mortuo studio humanitatis obsequunt. Et nos ergo in eū qui mortuus est credentes: si odore virtutū refecti cū opinione bonoꝝ operū querimꝰ dñm: ad monumentū eiꝰ cū aromatibꝰ venimꝰ. Qui aūt valde mane venīūt ad monumentū orto iam sole. i. cū iam cclum ab orientis parte albesceret: qō fit solis orientis vicinitate: ad litterā magnus querēdi ꝛ inueniēdi dñm fervor charitat ostendit. Mystice aūt nobis exēplū dat illuminata facie decussis vitioꝝ tenebris odorē bonoꝝ operū dño ꝛ oionū suauitatē offerre.

Hiero. Nūc cū aromatibꝰ redolētibꝰ cū spōsa ꝛ adolescētibꝰ q̄ currūt post eā ꝓspgimꝰ libris. i. cubile mētis nre. Nūc introducit nos rex i cellaria sua. Nūc surgit amica maria: hyems abijt: pluuia recessit flo. ap. vox turturis audita est i terra nra. vi. flo. odo. de. redijt spōsus de vmbra sub q̄ dormiunt i meridie. Post tristia sabbata felix irradiat dies q̄ pmatū in diebꝰ tenet: luce pma i ea lucescēte: ꝛ dño i eo cū triūpho resurgēte ꝛ dicēte: Nec ē dies quā. f. d. ꝛc. Et valde ma. Hier. Dō altꝰ die diluculo. Diluculū ē iter tenebras noctz ꝛ dici claritatē i q̄ salꝰ venit i eccliā declarāda more solis

de lyra

pultura christi. h Maria autem magdalene ꝛ maria ioseph. i. que erat mater ioseph. i Aspiciebant vbi ponerctur. ad hoc vt transacto sabba

to venirent ad vngendum corpus eius. C. XVI.

k c T cū trāsisset sabbatū. Postq̄ descripta est reductio peccatoris in deū p xpi ꝓdicationē ꝛ sue passiōis redēptionē. hic ꝓfr describit dicta reductio p suā resurrectionē ꝛ ascēsionē. ꝛ pº describit manifestatio sue resurrectiōis. ꝛº sublimatio sue ascēsiōis. ibi: Et dñs quidē ihs. Postrema in duas. q: pº describit mānifestatio resurrectiōis p denūciationez angeli. ꝛº p apparitionez ipsius dñi. ibi: Surgens iheſus. Circa primā partē describit aduentus mulierū ex deuotione ad sepulchrū vbi audierunt ab angelo resurrexisse dñm. ꝛ hoc est qđ dicit: Et cū trāsisset sabbatū ꝛc. q̄diu enī durauerat sabbatū nō erat eis licitū aliqd emere: sed in vespere ciusdē diei terminabat solēnitas ꝛ tūc emerūt aromata vt in crastino bene mane venirent ad sepulchrū. iō subdit: l Et valde ma. vna sab. i. pma dierū illiꝰ hebdomade post sabbatū: sicut dr: Hesa. j. Et factū ē vespere ꝛ mane dies

vnus

qui cōsurgens roseā p̄mittit auroꝛā: vt tantꝰ splēdoꝛ p̄paratis oculis possit videri: cū tēpꝰ dñice resurrectiōis illuxit: vt tūc laudes xp̄i tota cantaret ecclesia sanctarū feminaruꝫ: qñ vitam p̄stitit ⁊ lumen credulitatis infudit.

Et dicebāt ad inuicē. Hiero. Aquile cōgregant ad coꝛpus: martyres ⁊ ap̄li vidēt lapidē reuolutū q est lex mortis. Quasi diceret. vbi ē moꝛs aculeus tuus?

Reuolutū lapidez. Be. Quō lapis p angelū sit reuolutꝰ matthe⁹ dicit. Allegz. aūt lapidis reuolutio resurrectionez sacꝛoꝝ xp̄i q̄ velamine lre legis tecta erant insinuat. lex eteniz in lapide scripta est cuiꝰ ablato tegmine: glia resurrectiōis ostēsa ē. ⁊ abolitio moꝛtis antiq̄ ⁊ vita nobis sperā da ꝑpetua toto oꝛbe cepit predicari.

Inuenē. Hiero. Nō senē: nō infantē: ꝫ iocundū ætate. vt dī: Lætare iuuenis in adolēscia tua: q̄ nō est hic vera dū senio mixta.

Beda. Mulieres angelos vidēt que cum aromatibꝰ venerūt: qꝛ ille mētes supernos ciues aspiciunt que cū virtutibꝰ ad deū per sancta desideria veniunt.

Sedentē in dex. Be. Ad meridianā partē locꝰ illi⁹ vbi positū fuerat coꝛpꝰ iesu. Coꝛpꝰ eni q̄ supinū iacēs caput habebat ad occasū: dextrā necesse erat hīe ad austꝝ. Scribit aūt matthe⁹ q̄ angelū qui reuoluit lapidē ab ostio monumēti. ꝑmo viderūt sup ipsū lapidē sedentē q eas intrare in locū vbi positꝰ erat dñs iusserat: ⁊ videre q̄ iā resurrexit a moꝛtuis. Lucas aūt q̄ intrātes in monumentuꝫ duos angelos stantes ibi inuenerūt.

Gregoꝛ. Per sinistrā vita p̄sens: p dexterā vita eterna sīgī. iuꝛ illud: Læua eius sub capite meo: ⁊ dextera eiꝰ amplexabit̄ me. Quia xp̄s iā p̄sentis vite coꝛruptionē trāsierat: recte qui eiꝰ vite perhēnē nūciabat in dexterā sedebat. Qui i stola cādida apparuit: qꝛ ⁊ sue ⁊ nr̄e festiuitatis gaudia nūciauit. Illa eni dñi resurrectio: ⁊ nos ad imortalitatē reduxit: ⁊ ad angeloꝝ numerū restituēs celestis patrie damna reparauit.

Nolite expauescere. Greg. Quasi paucāt illi qui nō amāt aduētū dñi vl supnoꝝ ciuiū: q vitijs p̄ssi de coꝛ societate desperāt. Vos aūt qd timetis q̄ vꝫos cōciues videt? Vñ matthe⁹ angelū apparuisse describens ait: Erat aspectus eius sicut ful. ⁊ ve. e. sicut nix.

Jesum. Salutare. Sz qꝛ multi nō substātialiter ꝫ nūcupatiue ꝫ nosse dicebāt: determinat p locū nazarenū: ⁊ cāz subdit: crucifixū. Atq̄ addit: surrexit nō est hic. per p̄tiā carnis: q tñ nusq̄ deest per p̄sentiā maiestatis.

Ecce lo. vbi po. Ostendit moꝛtalitas moꝛtalibꝰ ad actionē gratiarū debita: vt intelligam⁹ qd sim⁹ ⁊ fuerimus: ⁊ sciamus quid erimus.

Et petro. Be. Petrꝰ vocat ex nosse ne desperet ex negatiōe. Nisi enī eū angelꝰ nosse admoneret q magistrū ter negauerat inē discipulos venire nō auderet. Et notādū cur eū quē ecclesie sue coꝛpotēs p̄ferre ꝑposuit ad ancille vocē negare p̄misit. Hoc eni actū ē magna pietatis dispēsatiōe: vt q futurꝰ erat pastoꝛ ecclesie in sua culpa disceret quō alijs misereri deberet.

Hiero. Et petro. Qui se indignū discipulinatū indicat: cū ter mgrm negat. Sz pctā p̄terita nō nocēt: qñ nō placent. Præcedet vos in galileam. Breuis snia in simillimis: ꝫ ingens in quantitate ꝑmissio. Ibi est gaudij nostri fons: eternitatis nr̄e oꝛigo p̄parata est. Ibi cōgregant dispersiōes isrl ⁊ sanant cōtriti coꝛde. Ibi eū vi. sicut dix. vo. non sicut vidistis.

Præcedet vos in ga. Bñ de redēptoꝛe nr̄o dī: galilea nāq̄ trāsmigratio facta interp̄tat. Jam eni a passiōe ad resurrectionē: a moꝛte ad vitā a pena ad gloriā transmigranerat. Et bene post resurrectionē in galilea a discipulis videtur: qꝛ resurrectionis ei⁹ gloriaz post leti videbim⁹: si modo a vitijs ad virtutum celsitudinē transmigrem⁹. Qui ergo in sepulchꝛo nō

Nicolaus

vnus. i. prim⁹. Sciendū etiam q̄ oēs dies illius hebdomade vocabantur sabbata p̄ro tanto quia erant festiue: eo q̄ solēnitas paschalis durabat septem diebus. prima tamē dies ⁊ septima erant celebꝛiores intermedijs: ita q̄ in illis poterant emi aromata illa. a Oꝛto iam sole. id est ad oꝛtum appꝛopinquante. sol enim potest intelligi oꝛiri dupliciter. Uno mō ꝑfecte qñ p̄ꝛio egredit̄ ⁊ apparet sup ērā. ⁊ sic nō accipit̄ hic. Alio mō qñ lux eiꝰ incipit apparere. s. in auroꝛa. ⁊ sic accipit̄ hic oꝛtus solis. ⁊ ideo Job. xx. dī q̄ adhuc tenebre erāt: qꝛ auroꝛa media est iter tenebras nocti ⁊ lucē ꝑfectaz die. ⁊ iō ab vtroq̄ pōt noīari sicut mediū ab extremis: quia participat naturam vtriusq̄ extremi. b Quis reuoluet nobis lapidē. q. d. nō possumus reuoluere p nosipsas: qꝛ era magnꝰ valde. ⁊ postea subdit: c Viderūt reuolutū lapidē. p angelū q̄ venerat ad manifestandū xp̄i resurrectionē factā. d Et introcūtes in monumētū. i. intra clausurā q̄ erat circa monumētū. Dī aūt monumētū q̄si monēs mētē. s. illiꝰ q̄ aspicit vt oꝛet ꝑ alia sepulti ⁊ ꝓcogitet de moꝛte ꝓpria. e Viderūt iuuenē. Lu. xxiij.

ſ. i. prima a sabba: eadez prima sabbati dī: que nūc dñica appellat ſ. i. regionū q̄ in sabbatꝫ custodie-

ne vna sabbatoꝝ veniūt ad mo
bantur ſ post occasum coꝛporis ſ .i. christo
numentum oꝛto iā sole. Et dicebāt ad inuicem: Quis reuoluet
ſ legem moꝛtis
nobis lapidē ab hostio monu-
ſ originale peccatuꝫ
mēti? Et respiciētes viderūt reuo
ſ legē moꝛtis ſ .i. etiā infantes tangit in vtero gemitus olim ⁊ oibus grauis
lutū lapidē. Erat quippe magn⁹
† ſ be. in domū. s. roꝛtūdā que erat excisa in petra.
valde. Et itrōeuntes† i monumē
† ſ regnātē in ꝑsperis: hic iuuenis formam resurrectionis timentibus moꝛtem ostendit
tum: viderūt iuuenem† sedentez
† ſ que vera letitia ē hoste depulso regno adepto.
i dextris coopertū† stola cādida

ſ hiero. qō oculus nō vidit nec auris au. q̄ ꝑ. d. d. se.
⁊ obstupuerunt. Qui dixit illis:
ſ deus charitas est: timoꝛ non est in charitate
Nolite expauescere: Jesum que-
ſ a loco ſ a causa
ritis nazarenuꝫ crucifixū surrexit
ſ radix amara crucis euanuit: flos vite cum fructibus erupit qui iacuit in moꝛte surrexit in gloria.
nō est hic: Ecce locum vbi posue
ſ mlierbus dī vt nūciēt ap̄lis q̄ ꝑ mulierē moꝛs nūciata est: ꝑ mulieres vita resurgēs.
rūt eū. Sz ite dicite discipul' ei⁹
⁊ petro: q̄ p̄cedet vos i galileaz
ſ non sicut vidistis
ibi eū videbitis sicut dixit vobis.
At ille euntes fugerūt de monu-
ſ ágelox ⁊ boium
mēto. Inuaserat eni eas pauoꝝ ⁊
tremoꝝ: ⁊ nēmini q̄q̄ dixerūt.
Timebāt eniz. Súrgens aūt ie-

ciatur in transmigratione ostendit. Et qui in moꝛtificatione carnis agnoscitur. in transmigratione mentis videtur.

Beda. Nota q̄ marcus dicit: p̄ecc. vos in ga. ibi e. vi. sicut d. v. nec tamen ibi visum retulit. Matthe⁹ aūt dicit discipulos in galileaz abijsse in montē ibiq̄ dñm vidisse ⁊ adorasse: ⁊ p̄ceptū ab eo accepisse eūdi: docendi: baptiçandi omnes gentes in no. p. ⁊ f. ⁊ ss. Alij autē euangeliste docent cū antea sepius discipulis visum fuisse: maxime die resurrectiōis in hierlim. ⁊ ipso die in castello emaus. Quare ergo in galilea specialiter p̄cessurū ⁊ ibi videndum p̄dixit: cū neq̄ ibi solum nec primū vis⁹ sit? Quia nō spāliter hec vox non euāgeliste narrātis: ꝫ angeli ex mādato dñi ⁊ ipi⁹ dñi est: ꝓphetice dictum intelligēdū est. Galilea nāq̄ trāsmigratio vl revelatio dī. pri⁹ ꝑm transmigratiōis sīgtionē. qō dicit. p̄ecc. vos in ga. i. e. v. significat q̄ gra xp̄i de pplo israel erat trāsmigratura ad gētes a q̄bus ap̄li nullo mō p̄dicantes suscipent: nisi eis dñs viā ꝑparasset in eoꝝ coꝛdib⁹. ⁊ hoc est: p̄ecc. vos in ga. Et aūt gaudētes miranē victis oib⁹ difficultatib⁹ apiri sibi hostiū in dño per illumiationē fidelitū: hoc ē. ibi eū vi. i. ibi mēbra ei⁹ inuenietis. ibi coꝛpꝰ ei⁹ viuū in eis q̄ vos susceperint cognoscetis. Scēm aūt b q̄ galilea revelatio dī: nō intelligēdū est in forma sui ꝫ in q̄ est eqlis patri q̄ dicit: Ego diligā eū ⁊ ostē. ei m. ip. nō ſm hoc q̄ videbāt eū: nō etiam ſm hoc q̄ cū cicatricibus vidēdū ⁊ tangēdū post resurrectionē ondit: sed ſm ineffabilem lucē que illu. o. ho. v. in hīc m. ſm q̄ lux lucet in tenebris ⁊ te. eū non comp̄. Illuc nos p̄cessit. vnde ad nos veniēs nō recessit: ⁊ q̄ p̄cedens nos deseruit. Illa eni revelatio vera est galilea cū filēs ei crim⁹ ⁊ vi. e. si. est. Ipsa etiā erit beatioꝝ trāsmigratio ex isto seculo in illam eternitatē si ei⁹ p̄cepta sic amplectamur: vt ad ei⁹ dexterā aggregari mereamur. Tūc enim ibunt in ignē eternū sinistri: iusti autem in vitam eternam. Hinc illuc transmigrabunt: ⁊ ibi eum videbūt quō nō vident impij. Tollet eni impius vt nō videat claritatē dei: ⁊ impij lumen non videbunt. Hec est autem vita eterna vt cog. te ve. de. ⁊ quē mi. iesum christū: sicut in illa eternitate cognoscetur: quo ⁊ nos perducet ꝓpter formam serui vt liberi cōtemplemur formam domini.

Fugerūt. Hieron. De futura vita dicitur: Fugiet doloꝝ ⁊ gemitus. Imitantur mulieres ante resurrectionez omniū quod faciunt post. id est q̄ facture sunt fugiunt moꝛtem ⁊ pauoꝝem.

Et nemini. Hier. Quia illi soli mysteriū resurrectōis videt q̄ meruerit vñ ꝫ iobz: Petrꝰ āt surgēs cucurrit ad monumētū vt videret q̄ audiuit.

Beda. Marcus. Et ne. q. d. Lucas: ⁊ egres. a mo. nun. hec o. il. rj. Mattheus: ⁊ exierunt ci. de mo. cum ti. ⁊ gau. cur. nun. dis. ei⁹. Sed possum⁹ intelligere: qꝛ nemini angeloꝝ quicq̄ dixerūt. i. ad ea que ab illis audierant nihil responderūt: aut custodib⁹ quos iacentes viderūt. Illud aūt gaudium q̄d matthe⁹ dixit: non repugnat timoꝛi de quo marcus scribit. Utrūq̄ enim in carū aīo fuit: sed matthe⁹ timoꝛem tacuit.

Surgēs aūt. Mane surrexit. sero sepult⁹ est: vt hoc adimpleret: ad vesperū demo. fle. ⁊ ad ma. le. Sepult⁹ ergo sexta sabbati q̄ vocat parasceue circa vesperū sequēti nocte ⁊ die sabbati cū sequēti nocte in monumēto positꝰ. die tertia. i. p̄mo mane p̄ma sabbati surrexit. ⁊ bñ vna die ⁊ duab⁹ noctib⁹ in sepulchꝛo iacuit: qꝛ lucez sue simple moꝛtis nostre duple moꝛtis tenebris adiunxit. In moꝛte eni aie ⁊ spūs tenebramur. Unde ad nos suā id est carnis moꝛtē attulit: ⁊ duas nostras soluit: simplam suaz duple nr̄e contulit ⁊ duplam nostram moriens abstulit.

Delyra

dī: Ecce duo viri astiterūt sec⁹ illas in veste fulgēti. i. duo angeli in spē viroꝝ. ꝓpter ꝫ dic̄ Aug⁹. q̄ ibi apparuerūt tres angeli. vn⁹ ex monumentū intra tñ p̄dictā clausurā sedēs sup lapidē revolutū ꝫ intra monumētū apparuerūt duo. vn⁹ ad caput ⁊ alij⁹ ad pedes vbi positū fuerat coꝛpꝰ iesu. vt dī Job. xx. f Dicite dis. ei⁹ ⁊ petro. spāliter noīat petrū. alit nō fuisset ausus venire ad p̄sentiā dñi quē negauerat. g Inuaserat eni eas. pa. ex insolita appitōe angeli ⁊ ex visiōe custodū q̄ facebāt ibi q̄si moꝛtui. h Et ne. q̄q̄ dix. Cōtrariū videt Matth. xxviij. vbi dī: Currētes nūciare discipulis. q̄d soluit Aug. q̄ cū dī hic: Nemini q̄q̄ dixerūt. s. de custodib⁹: nec etiā angelo loquēti rñderūt: ꝫ cucurrerūt nūciare ap̄lis q̄d audierāt ⁊ viderant. i Surgēs aūt iesus. Hic manifestat resurrectio per apparitionem dñi. ⁊ diuiditur in tres partes ſm tres apparitiones. secunda ibi: Post hec aūt duob⁹. tertia ibi: Nouissime autē. Circa p̄mū dī: Surgēs aūt iesus mane cē. Sciendu⁹ q̄ apud hebreos dies hebdomade denoiant a sabbato: qꝛ denominatio fit a digniori. ⁊ iō dies illa q̄ imediate sequit̄

sabbatum

Apparuit primo m.m. Marie magō. pmo ostendit de qua ejecerat septē demonia: qz meretrices ⁊ publicani precedunt synagogā in regnū dei: vt latro preelisit apostos. Apli flent ⁊ lugent: quia necdū viderunt: ꝫ cito consolabunt. vnde: Et illi audientes ⁊c.

Beda. In principio mulier auctor culpe viro fuit: executor vir erroris extitit; nūc q̄ pma mortē gustauit: resurrectionem pma vidit. Et ne perpetui reatꝰ apud viros obprobriū sustineret; q̄ viro culpā trāsfuderat: transfudit ⁊ grām. Unde hec q̄ lugētibꝰ lēticiā resurrectionis pma nūciauit q̄ septem demonibꝰ curata memorat: vt vbi abūdauit peccm̄: superabūdasse ⁊ gra monstraret. Septenarius enī p vniuersitate ponit. Que aūt a septez demonibꝰ ℔ ē vniuersis sceleribꝰ liberata erat: pri ma resurgētē dñm vidit ne qs digne pēnitens de venia desperet vidēs eaz quōdā tot vitijs subditā nec a deo dilectā: vt ipis euangelistis ⁊ apostolis resurrectōz euāgelizaret.

luce. 24.b.

Et illi. Be. Q̄ discipuli resurrectionez tarde credūt: nō tā ē illoz infirmitas: q̄ nra firmitas dubitātibꝰ enim resurrectio p multa argumenta monstrata est quibus ⁊ nos firmius solidamur.

† ſ quomodo ⁊ vbi hec apparitio facta sit ioannes plenissime dicit

sus māe pma sabbati† apparuit pmo marie magdalene de quā ejecerat septē demonia. Illa vidēs nūciauit his q̄ cū eo fuerāt lugētibus ⁊ flentibus. Et illi audiētes quia viueret ⁊ visus esset

† ſ qūo factū sit lucas exponit.

ab ea nō crediderūt.† Post hoc

ſ laborantibus

aūt duobus ex eis ambulanti/

ſ non in natura sua

bus ostēsus ē in alia effigie euntibus in villaz. Et illi euntes nūciauerūt ceteris: nec illis credide

ſ aliqui eorum

rūt. Nouissimē aūt recūbentibꝰ

ſ vt succedat credulitas

illis vndeciz appuit ⁊ exprobrauit incredulitatez illoz ⁊ duriciā cordis: q̄z his qui viderant eum resurrexisse a mortuis nō credide

† ſ hiero nunc post acceptum spiritum sanctū tāq̄ vas salimosa per ignem confirmata

runt. Et dixit eis:† Euntes in mūdum vniuersum p̄dicate euāgeli

† ſ be. fide que p dilectionem operatur.

um omni creature. Q̄ui† crediderit ⁊ baptizatꝰ fuerit saluus erit. Qui vo non crediderit condemnabitur. Signa aūt eos q̄ crediderint hec sequentur. In nomine

ſ beda. bonis exhortationibus malicia auferendo ab aliorum cordibus

meo demonia ejicient: linguis loquētur nouis: serpētes tollēt. Et si mortiferū quid biberit: nō eis nocebit. Sup egros manus ponent: ⁊ bene habebūt. Et dñs

ſ qui de celo descendit

minus quidem iesus postq̄z lo/

ſ vnde venerat

cut⁹ est eis: Assūptꝰ est in celū ⁊ sedet ad dexteram dei. Illi aūt profecti predicauerunt vbiq̄ domino cooperante: ⁊ sermonem confirmante: sequentibus signis. Amen.

Omni cre. Oi natiōni gētiū. aū eni dom̄ erat In viā gētiū ne abie. vt sez aplōz pri⁹ a iudea repulsa p̄dicatio tūc gentibus in adiutoriuz fieret.

Mier. Oi generi hūano qd̄ habz aligd cōe oi creature: āgelis pecoribꝰ lignis lapidibꝰ igni ⁊ aq̄ calido ⁊ frigido: hūido ⁊ arido: qz minor mūdꝰ homo dicitur.

Q̄ui credide. Per alios puuli credūt: sicut et alijs ea q̄ in baptismo eis remittūt peccata contrauerunt.

Signa aūt. Nūqd si signa nō faciamꝰ: non credimꝰ? Sz ℔ i exordio necessaria fuerūt vt fides miraculis nutriret. fide aūt ecclie tā confirmata: nō sunt necessaria.

Demōia ejicīet ⁊c. Hoc hodie spūali facit ecclia cū p exorcismi grāz manū credētibꝰ iponit: ⁊ malignos spūs expellit.

actuū. 1.b. luce 24.ꝫ apoc. 11.d

Linguis loquēt no. ⁊c. Hoc fit dū fideles veteris vite scl'aria ꝺba relinquūt: ⁊ sctā mysteria īsonāt; ⁊ dei laudes ⁊ potētiā q̄tūvalēt extollūt.

Et si mortiferū quid. Dū pestiferas persuasiones audiunt: nec ad operatiōes vsq̄ perducunt: q̄ inde eis nō nocet si mortiferū bibunt.

Super egros ⁊c. Dū primos in bono ope ꝺfirmatos roborāt exemplo bone opatiōis: sup egros manꝰ imponūt: ⁊ bñ habebūt. Hec miracula tāto maiora q̄to spūalia: per hoc enim anime suscitāt non corpora.

In celū. Aug. Nota q̄ aliq̄n celos pluraliter: ⁊ aliq̄n celū singulariter inuenis: ꝫ quodāmō locutiōis abusiue singularia plurali nūero dicimus ⁊ pluralia singulari. Ad orientē vo qd̄ p salmista dicit: euāgelista tacet: significat hierlm q̄ ē in oriētis ptib⁹ collata. Uñ aplis videntibꝰ ascēdit: ⁊ frā mliis plena miraculis vbi fideliū credulitas plꝰ actibꝰ q̄ locutōibꝰ erudit.

Et sedet a dex. ⁊c. Be. Et nūc oia iudicās. i fine oīuz iudex vēturꝰ ē. Stephanꝰ aūt vidit cū stantē: qz in certamine habuit cū adiutorem.

Nicolaus

Sabbatū vocat pma sabbati. ⁊ alia sc̄da sabbati. i. a sabbato: ⁊ sic de alijs. Dicerūt aūt alīq̄ p̄ps resurrexit media nocte. ⁊ tūc ℔ dictio mane ñ refert ad surgens: ꝫ ad ꝺvū qd̄ segt: appuit. qz illa hora pmo appuit marie magdalene. Alij aūt dicūt q̄ resurrexit i auroza: ⁊ tūc li mane refert ad surgēs ista q̄ determinat horā resurrectōis: ⁊ huiꝰ opiniōis ē Aug. ⁊ cōiter tenet. a De q̄ ejece. sep. demo. ex ℔ dicūt alīq̄ p fuerūt due marie ⁊ q̄libet fuit cognomīata magdalēa. vna earuz fuit soror laçari nōiata a magdalo castro qd̄ cessit in ptē eiꝰ de hēditate p̄na. ⁊ ista nō legit fuisse demoniaca. alia q̄ fuit nata de magdaleno. nō tñ dña illiꝰ castri, ⁊ ista dr fuisse peccatrix. ⁊ p pter pctā sua possessa a demonijs. Breg. aūt dicit q̄ fuit eadē ⁊ q̄ p septem demonia itelligūt oia vitia. ⁊ vsus ecclie in officio ℔ tenet. b Post ℔ q̄ūt. Hic describit scda appitio q̄ facta fuit duobꝰ discipulis xpi cūtibꝰ in emaus. quā apparitionē describit plenius Lu. xxiiij. Et q̄z erāt dubij i fide. vt ibidē dr. iō p̄ps appuit eis in alia effigie. vt p hoc designaret q̄ t aī erat apud eos i mēte. Dicūt aūt alīq̄ q̄ hoc factū ē p aliquā mutationē factaz in facie christi: sic in trāsfiguratiōe p charitatē glie ad horā: vt dictū fuit. ꝫ. ic. ca. Alij vo dicūt q̄ ista mutatio fuit tm̄ in oculis videntiū. ⁊ huic dicto ꝺcordat qd̄ dr de ista appitiōe: Lu. xxiij. Oculi aūt eoz tenebāt ne eū agnoscerēt: q̄litercūq̄z tm̄ factū sit nō fuit ibi alīq̄ falsitas. cuiꝰ rō est: qz sic aligd pōt fingi ꝺbis. ita ⁊ factū. pmū aūt fit sine falsitate; vt ptz in pabolis noui ac veteris testi qbꝰ aliqd fingit ꝺbis ad ꝺvitatē aliquā ꝺueniētiꝰ designādā. ⁊ eodē mō hic p̄ps fctō appuit i effigie. vt hic dr: Et finxit se ꝺgiꝰ ire. vt hr Lu. xxiiij. vt p ℔ designaret q̄ erat q̄dāmō alienꝰ ⁊ lōginquꝰ ab eoz cordibꝰ qbꝰ appebat ꝺpr dubiū i fide. ⁊ ℔ ē qd̄ dic Breg. homel. xxij. qz adhuc in eoz cordibꝰ pegrinꝰ erat eis a fide ire se lōgiꝰ finxit. c Nouissime aūt recū. ⁊c. Hic describit ttia appitio de q̄ dicūt alīq̄ q̄ nō fuit fcta i die ascēsiōis dñi: ꝫ añ qz ℔ subscribit: Et exprobrauit incredulitatē illoz. añ eni die ascēsiōis resurrectio dñi tot argumēt fuerat declarata q̄ ia tūc nō erāt in, credituli. Alij aūt dicūt q̄ facta fuit i die ascēsiōis. ⁊ ad ℔ ꝺcordat text⁹. cuz dr: Nouissime aūt recūbentibꝰ ⁊c. sil'r qd̄ postea subdit: Et dñs qdē iesus postq̄ locutꝰ est eis assūptꝰ ē in celū. Ex quo videt q̄ ista appitio fuit fcta imediate añ ascēsionē suā. Ad argumētū in oppositū pōt dici q̄ increpauit incredulitatē nō aplōz; ꝫ aliquoz alioz q̄ erāt cū eis q̄ de resurrectiōe dicentibus illis euāgeliū gentes que nō viderunt crediture essent. Ui statim adiungit marcus. ⁊ dixit eis: Euntes in mū. vni. prc. e. ⁊c.

Duritiā cordis. Hiero. Ut succedat cor carneum charitate plenum. Hinc est q̄ caterue martyrū mortem huius seculi libenter affectant: quia norunt pro temporali interitu perpetuo se esse victuros.

de lyra

xpi nō credebāt ad plenū aplis. Aliter etiā dr q̄ increpauit incredulitatez aplōz nō q̄ tūc erat i eis: ꝫ q̄ fuerat añ: sic pz de thoma q̄ nō credidit alijs discipulis: Joh. xx. ca. ⁊ sil'r alij nō crediderūt marie magdalene: q̄ cū viderat ⁊ alijs mulieribꝰ. Et ꝺueniēter xps recedēs ab aplis increpauit hāc incredulitatē ad designādū q̄ gētes ad q̄s apli erāt mittēdi. vt pz ex seq̄ntibꝰ essent merito increpāde a deo ⁊ ꝺdēnāde si nō crederent aplis de his q̄ ipi viderāt in xpo. vñ subdit: d Euntes in mū. vni. p̄dicā. cuā. oi creature. i. oi hoi q̄ hz cōueniētiā cū oi creatura. p esse eni cōuenit cū inanimatis. p viuere cū vegetalibꝰ ⁊ plātis. p sentire cū aīalibꝰ. p intelligere cū angelis. iō designat nolle ois creature. e Qui credide. ⁊ baptiſ. fue. nō eni sufficit fides absq̄ baptismo. p quē aliqs incorpat xpo si aslit facultas recipiēdi baptismū. si aūt nō aslit facultas sufficit baptism⁹ sanguis vt in martyribꝰ q̄ p xpo fuerūt iterfecti añq̄ essent baptizati: vl' flamis sic ē in hñtibꝰ fidē xpi q̄ desiderāt baptismū ꝫ ꝺuenīt morte anteq̄ ℔ posset adipleri. f Signa aūt eos q̄ crediderint hec sequēt. in pmitiua eni ecclia fides erat nutrieda ⁊ firmāda miraculis. iō gra miraculoz nō solū dabat aplis ⁊ alijs maioribꝰ: ꝫ etiā frequēter alijs simplicibꝰ credētibꝰ. g Linguis loquent nouis. Hoc fcm̄ ē in aplis ⁊ alijs credētibꝰ q̄ erāt cū eis: qñ p grāz spūs scti in die pēthecostes receperūt donū linguarū. h Serpētes tol. ℔ patz de Paulo: Act. xxviij. q̄ excussus a vipera i nullo lesus fuit; ꝫ viperā pēdētē ad manū ejꝰ in ignē excussit. i Et si mortiferū qd̄ biberint nō eis nocebit. qd̄ pz de Jobe euāgelista q̄ venenū mortiferū hausit ⁊ nihil ei nocuit. k Et dñs qdē ihs. Hic ꝺfir describit ascēsiōis xpi sublimatio. cū dicit: l Assūptꝰ est in celū. nō ꝺtute aliena: ꝫ ppria. tū rōne deitatis q̄ pōt oia tū rōne hūanitatis glorioſe. qz corpꝰ glorioſū obedit ad nutū aīe q̄tuz ad motū localē p dotē agilitatē q̄ erat in corpe xpi glioſo. ⁊ iō nubes q̄ suscepit eū ab oculis aplōz. vt hr Act. i. ⁊ angeli assistētes nō fuerūt ibi nisi ad ostēdēdū q̄ creatura corpalis ⁊ spūalis subiecta est obsequio xpi. m Et sedet a dextris dei. si referat ad xpm rōne deitatis. sic ista sessio ꝺportat cōtinuationem cū pte. qz fm diuinitatē filiꝰ est equalis patri. Si aūt referat rōne hūanitatis. hoc pōt esse dupliciter. Uno mō inq̄tū ē vnita actualiter ipi ꝺbo ⁊ sic ista sessio importat quādā associationē honoris. qz eadē veneratiōe veneratꝰ humanitas inq̄tū vnita verbo cum ipsa deitate. sicut vestis regia

cum ipso

Illi autem. Beda. Nota q̄ marcus euangelium suum quanto indoctius tardius: tanto in longinquiora tempora scribendo porrexit. Neq; enim de natiuitate ipsius domini aut precursoris ei⁹: neq; de infantia: nec de pueritia cuiuslibet horum aliqua cōmemorans: nec de natiuitate salua-

Nicolaus

tōr ipso rege quādo est ca actualiter indut⁹. Alio mō ſm se. ⁊ sic sedere ad dexterā p̄is designat esse in potioribꝫ ei⁹ bonis: sic dextera ē pars nobilior ⁊ potior corporis. Designat etiā quādā iudiciariā ptātē q̄ cōicata ē ipsi p̄po hoi: q̄ sic fuit iudicatus in forma hūana: sic veniet ad iudicādū mundū: ſm q̄ dicitur Act̄. j. Quēadmodū vidistis eum ascendētē in celū. s. in forma hūana cui cōpetit videri oculis corporalib⁹ ⁊ de loco ad locū moueri: ita veniet i eadem forma ad iudicādū mūdū: verū tñ iudicat⁹ fuit in forma hūana passibili. ascendit aūt in celum ⁊ veniet ad iudiciū in forma hūana impassibili ⁊ gloriosa.

† ſ preceptū obediētia obediētiā signa comitant

a dextris dei. † Illi aūtem p̄fecti predicauerūt vbiq; dominō cooperāte: ⁊ sermōnē confirmāte sequentibus signis.

Finit euangelium scōz Marcum.

Prologus sancti hieronymi in euāgeliū scōm lucam incipit.

Lucas syrus natione ⁊ ātiochēsis: artē medicus: discipul⁹ apostoloz: postea p̄aulū

ſ petri ⁊ pauli: sed maxime pauli.

ſ commendat a conuictu.

† ſ mortē vel fidei: q̄ idē ꝺicau it

secut⁹ ūsq; ad † cōsūmatiōez eius

† ſ mortali quod ex continentia paret

seruiens domino sine † crimine. Nāz neq; vxorem vnq̄ habēs

ſ existens

neq; filios septuagita q̄tuor annoz obijt in bithinia plen⁹ spiritusancto. Cūi cū iā essent scri-

ſ a pseudo ⁊ a viris ſ hebraice. s.

pta euangelia per mattheū quidē in iudea. per marcum autem

ſ inspirante

in italia: scō instigante spiritu in

ſ grecie ſ grece

achaie ptibus hoc scripsit euangelium. Significāns etiā ipse in

in p̄logo suo ſ ad differētia p̄tis q ē hieronymi.

principio ante suū alia eē descri-

toris aliquid scribens: excepto q̄ in capite euangelij sui filiuz dei nominat

Ab initio euangelice predicationis q̄ per sobem factuz est narrando per

uenit quo apostoli idem euangelii verbum per totum orbem seminauerūt.

Finit euangelium ſm Marcum.

De lyra

habebat in dextera tubā ⁊ in sinistra lampadem. Per gedeō ꝺo matthe⁹ euāgelista pōt intelligi: q̄ gedeon interp̄tat̄ circuies invtero. ⁊ matthe⁹ describit xp̄m natum de vtero v̄ginali. per tubā ꝺo in ei⁹ dextera existentem intelligit euāgeliuz marci q̄ ō est quasi quidā rugit⁹ leonis q̄ assimilat̄ sono tube terribilis. per lampadē in sinistra existentē intelligit euāgeliū luce. q̄ p̄cedit lucide ⁊ clare. ⁊ iō de hac sinistra potest exponi q̄ scribit Prouer. iij. In sinistra illi⁹ diuitie ⁊ gloria. In euāgelio enī luce v̄tutuz diuitie cōtinent̄ actualit̄ ⁊ glia v̄tualiter: q̄ p exercitiū v̄tutū ātgrit̄ glia beatoz. Circa quartum ꝓsiderādū q̄ licz plures scripserint euāgelia: tñ q̄ttuor sunt approbata: vt dicit̄ in p̄logo super mattheū. ⁊ hoc p̄pter figurā sacramēti ostēsi ezechielt̄ p̄phete in alali hūte quattuor facies: ⁊ in rota q̄ttuor facies hūte: Ezech. j. ⁊ iste quaternari⁹ figuratus est in multis quaternarijs. vt declaratum fuit diffusi⁹ in p̄ncipio euāgelij ſm Marcum. ⁊ vltimo designatur manifeste Apoc. iiij. in quattuor alalib⁹ oculat̄ ante ⁊ retro: q̄ euāgeliste respiciunt ad tēpus preteritū ⁊ futurū. de qb⁹ alalib⁹ ibidē subdit̄ q̄ requiē nō habebant die ac nocte dicētia: Sanctus sanct⁹ sactus dñs deus oipotens: cui est honoz ⁊ gloria in secula seculoz. Amen.

Incipit postilla eiusdē sup p̄logū Hieronymi in idē euangeliū.

ſ Lucas syrus natiōe. Euangelio ſm Lucā btūs Hiero⁹ p̄logū p̄mittit. in quo ꝓmo exprimit bti Luce cōmēdationē. scōo suā excusationē. ibi: Qō ⁊ legētib⁹. Circa ꝓmū p̄mittit cōmēdatiōez bti Luce q̄tū ad euāgeliū ab eo descriptū. scōo q̄tum ad descriptionē actuū ap̄loz. ibi: Cui luce nō immerito ⁊c. Prima diuidit in tres partes. q̄ ꝓmo ostendit luce scriptoris auctoritas: secūdo scribēdi necessitas siue vtilitas. ibi: Qui cū iam essent scripta. tertio scribēdi mod⁹ seu qualitas. ibi: Cui iō post baptismū. Circa primū declarat luce auctoritas ex patria. cū dr: Lucas syrus natiōe. Fuit enī antigtus syria valde nobilis ꝓuincia. ⁊ a ciuitate ꝓpria. cū subdit: g Antiochēsis. Fuit enī antiochia valde nobilis ciuitas a seleuco rege asie edificata. ⁊ nole antiochi patris sui denominata. h Arte medicus. vt ex medicina corpali designaret futurus medic⁹ spiritualis alarū. i Discipul⁹ apo. q̄ ab ipsis didicit euāgeliū. ſm q̄ ipse dicit in ꝓlogo sui euāgelij: vt patebit. j. k Paulū secut⁹: q̄ fuit comes indiuidu⁹ sue pegrinatiōis. l Usq; ad ꝯsūmationē ei⁹. p martyriū in vrbe roma. m Seruiēs dño. fuit q̄tū ad exercitiū boni. n Sine crimine. q̄tū ad euitationē mali: q̄ virit sine pctō notabili saltē post suā cōuersionē. qō declarat̄ p hoc qō subdit: o Nā neq; vxorē vnq̄ hās: ex quo p̄z ei⁹ cōtinētia. p Septuaginta ⁊ q̄ttuor annoz obijt. In ꝓlogo sup Act⁹ ap̄loz dicit: Octogintaquattuor ānos etatis agēs ⁊c. Et dicunt alīq̄ q̄ istud ꝓtigit vitio scriptoz a p̄ncipio. ex quo alij libri sequētes in h̄ fūt deficientes. Alij dicūt q̄ in ꝓlogo sup act⁹ ap̄loz cōputant̄ octo ānī sue etatis. hic ꝺo cōputant̄ tñ anni cōuersiōis sue ad fidē catholicā. Sz h̄ nō videt̄ ꝓbabiliter dictū. q̄ hic dr q̄ ante cōuersionē fuit arte medic⁹. puer aūt decē ānoz tñ nō pōt illā artē scire. ⁊ multo min⁹ exercere. qō tñ oportet dicere ſm istos. q Plenus spū sc̄o. ex quo p̄z ei⁹ felix cōummatio. r Qui cū iā essent scripta. Hic ꝓfiter ostēdit suc scripture vtilitas: ac etiā necessitas. que fuit duplex. Una p̄pter veros euangelistas. qui lz vera scripsissent: tñ aliqua de xp̄o omiserant: quoz noticia est valde vtilis. imo necessaria: vt de cōceptiōe ⁊ natiuitate nr̄i saluatoris. ⁊ etiā sui p̄cursoris q̄ p lucā fuerūt suppleta. vt patebit. i. vt sic quattuor euāgeliste in describendo veritatē euāgelij cōcordarēt. ⁊ tñ singuli alīq̄ p̄pria dicerēt. secūda fuit necessitas p̄pter pseudo euāgelistas. q sub noie discipuloz xp̄i: vtpote thome ⁊ mathie scripserūt euangelia inserētes hereses: vt sub noie discipuloz xp̄i facili⁹ seducerēt simplices quoz falsitas ex descriptiōe euāgelij luce deprehendit̄: sicut ⁊ p alia euāgelia a matheo marco ⁊ ioāne descripta. Hanc igit̄ sentētiā ponit hic Hiero⁹ satis inuolute p̄mittēs q̄ lucas scripsit post mattheū ⁊ marcū: cuz dicit: Qui cū iam essent scripta ⁊c. s In achaie partibus. hoc est in grecia. t Significans ⁊ ipse in principio. id est in prologo euangelij ab eo descripti. vt patebit. j. Consequenter ponit causam secundam quare scripsit scilicet ad excludendum hereses. cum dicitur.

Cui extra

Prologus sancti hieronymi in Euangelium secundum Lucam

Nicolaus de lyra

a Qui extra. i. pter. b Ea que ordo euãgelice tẽ. i. pter illã causaz scribẽdi illud euãgeliũ que fuit vt ꝓpitas euãgelij in quattuor euãgelijs ordinaret, ppter mysteriũ in scriptura sacra multipliciter designat. c Ea maxime necessitas laboris. s. luce scribentis. d Fuit vt elaboraret ãliter manifesta esset hũanitas xpi dei: qz est verꝰ homo ⁊ verꝰ deus. e Omni pphetatiõe vẽturi in carnẽ: qz oẽs pphete de eꝰ aduẽtu pphetauerũt ſm qꝺ dr Act. x. Huic oẽs pphete testimoniũ perhibent. f Primũ grecis fidelibꝰ. s. esset manifesta dicta xpi hũanitas. g Ne iudaicis fabulis attẽti in solo legis desiderio tenerẽt credẽtes eẽ salutẽ in legis observatõe. h Ne hereticꝭ fabulis ⁊ stultis sollicitatiõibus seducti. p pseudo euãgelistas vel alios hereticos. i Exciderẽt a ꝓpitate. qz primi credẽtes de grecia erãt in fide teneri. ⁊ iõ id igebãt p euãgeliũ luce (q greca lingua scripsit) in fide solidari. Cõsequẽter Hiero. ponit cãm primã scribẽdi euangeliũ. s. vt ea que omissa erãt ab alijs cõplerent. ⁊ hoc est qꝺ dr: Iz De hinc vt in ꝓncipio euãgelij ioannis. s. baptiste ꝓcursoris dñi. l Natiuitate ꝓsupta. i. in ꝓncipio euãgelij luce posita. m Indicaret cui euãgeliũ scriberet. s. theophilo episcopo in hoc q̃ euangelium suũ incepit a sacerdotio. n Et in quo electꝰ scriberet. i. in q̃ alijs electus esset ad scribẽdũ euangeliũ. s. in figura bouis qꝺ est animal immolaticiũ. o Cõtestans in se. i. in euãgelio ab eo descripto. ⁊ bñ dicit i se: ⁊ nõ a se. p hoc insinuãs q̃ scriptura sui euãgelij eẽt deo attribuenda tãq̃ ꝓncipali scriptori. p Cõpleta eẽ q̃ ab alijs eẽnt inchoata. licz eni matthe⁹ de natiuitate saluatoris scripserit: nõ tñ ita pfecte sic lucas. matthe⁹ etiã ⁊ marc⁹ cõceptionẽ ⁊ natiuitatẽ ꝓcursoris tacuerãt quam lucas exꝑssit: ⁊ in multꝭ alijs dicta eoꝝ cõpleuit. q Cui ideo. Hic ꝓfr describit mod⁹ scribẽdi euãgeliũ luce seu q̃litas. In describẽdo eni xpi genealogiã. matthe⁹ inchoauit ab abrahã vsq̃ ad xpm descẽdẽdo. Lucas aũt ordie retrogrado inchoauit a xpo ascẽdẽdo. nõ solũ vsq̃ ad abrahã: ꝫ etiaz ad deũ. vt patebit. i. iij. ca. cuiꝰ ratio fuit. qz sicut matthe⁹ ostẽdebat modũ qualiter de⁹ venit in mũdũ carnẽ assumẽdo a patrib⁹ descẽdẽtibus: ita lucas ostẽderet quõ per bñdictã xpi incarnationẽ reducimur in deũ per verã fidẽ: que etiã fuit in patrib⁹ veteris testamẽti: licz nõ ita explicita sic est in fidelib⁹ noui testamẽti. Hanc aũt sniam ponit b'tus Hieroꝰ multũ intricate: ꝫ ego accipiã ꝟba eius nõ ſm ordinẽ scripture sed sentẽtie: Cui. s. luce: Potestas pmissa est. i. cõcessa: A pfectione generationis in xpo implete. i. scribere pfecte genealogiã in xpo implctã: qz ibi terminat descẽdẽdo: Et repetende a ꝓncipio natiuitatis humane. i. retrogrado modo scribere genealogiã ꝓdictã. in qua incipit ab hũanitate xpi: Post baptismũ filij dei: quia post baptismũ xpi imediate scripsit genealogiam ꝓdictã: vt habet. i. iij. ca. Ideo. i. ppter cãm que statim dicet ꝓdicto mõ descripsit, genealogiaz: Ut regrẽtibꝰ. i. scire desiderãtibꝰ: Demõstraret in quo apprehendẽs erat. id ẽ ipsum deum in quo terminat genealogiã. in cuiꝰ apprehensione per apertam visionẽ cõsistit beatitudo: Introitu admisso generationis indispabilis dei. id est ipsius christi qui ſm deitatẽ est indispar a patre: quia sic est ei equalis. Quem christũ. Ponit in introitu. id est in principio. Generationis. id genealogie ab eo descripte: Recurrentis in deum: quia ad ipsum terminat: vt dictum est: Per nathan filium. Sicut enim matthẽus ponit salomonẽ filium dauid in genealogia christi ab eo descripta: ita lucas ponit nathan filiuz dauid duplici de causa. vna est quia nathan dicitur fuisse filius dauid adoptiuus. nos autẽ reducimur in deum per hoc q̃ efficimur filij dei adoptiui. ⁊ ideo lucas qui scribit genealogiam ascendendo in deũ descripsit eaz per nathan filiũ adoptiuũ. Alia causa est: quia nathan interpretat donũ. ⁊ ideo figurat christum qui est dei filiꝰ naturalis. ⁊ per hoc q̃ fuit nobis datus a patre efficimur filij dei adoptiui: quia per eum tanq̃ per mediatorem reducimur in deum patrẽ. ideo subditur: Ut predicans scilicet ipse lucas: Hominib⁹ christũ suũ: quia datus est hominibus a patre pro eoruz salute. Opus perfecti hominis. id est conditione nature humane in statu innocentie que fuit perfecta virtutibus ⁊ scientijs: Recurrere in se. id ẽ redire in dignitatem pristinam a qua ceciderat: Faceret per filium. id est per nathan figuratiue ratione predicta: sed p christum effectiue qui est dei filius ſm naturam diuinam. ⁊ filius dauid ſm carnem: Qui per dauid patrẽ venientibus in christo. id est descendentibus vsq̃ ad christum per generationes: Iter prebebat in christo. id est viam ⁊ modum veniendi vsq̃ ad christum. r Cui luce. Posita cõmendatione beate luce in scribẽdo euãgeliũ. hic cõsequẽter ponit eiꝰ cõmẽdatio in scribẽdo actus apl̃oꝝ cum dicit: Cui luce non imerito. i. nõ irrationabiliter: ꝫ er magna rõne. s Etiã scribẽdoꝝ actuũ apl̃oꝝ ptãs in misterio dat: quia sicut. s. dictum est fuit discipulus apl̃oꝝ ⁊ spãliter pauli cuiꝰ fuit comes indiuiduus: ⁊ sic vidit facta ciꝰ: de qb⁹ liber actuũ apl̃oꝝ ꝓ maiori parte loquit que certius potuit scribere tanq̃ visa. In ꝓncipio tñ illius libri fit mentio de christi ascensione: ⁊ mathie electione: ⁊ hoc est qꝺ dicit: t Ut deo in deum pleno. christꝰ aũt dicit deꝰ in deo: qz filius semp est in patre q̃tũ ad ipsaz deitatẽ. q̃tũ vo ad humanitatẽ fuit plene cũ deo patre qũ in humanitate gloriosa assumptꝰ est ad dexterã patris. de quo fit mentio in ꝓncipio libri. v Et filio perditionis extincto. i. iuda ꝓditore. de cuiꝰ morte ibidez agit ante electionẽ mathie. x Oratione ab apostolis facta sorte dñi electionis numerus compleret: qz in electione mathie apostoli premissa oratiõe dederunt sortes. ⁊ cecidit sors super mathiam: ⁊ sic cõpletꝰ fuit numerus apl̃oꝝ vnodecꝫ a xpo electoꝝ: de quoꝝ nũero iudas ceciderat. y Sicq̃ paulꝰ ꝓsumptionẽ aplicis actibꝰ daret: qz in actibꝰ eius ille liber terminat. z Quẽ diu cõtra stimulũ recalcitrantẽ dñs elegisset: qz dum persequeret christũ in mẽbris suis fuit a xpo electꝰ. vt habet Act. ix. a Ad ⁊ legentibus. Post luce cõmẽdationẽ hic Hieroꝰ ponit suã excusationez. de hoc q̃ ita breuiter trãsierat qꝺ fecit ad vitandũ ꝓlixitatẽ ⁊ curiositatẽ. ⁊ hoc est qꝺ dicit: Ad ctfi. i. q̃is: Legentibꝰ ac regrẽtibꝰ deum vtile fuerat a nobis expediri. id est per nos enucleari. b Per singula. id ẽ particulatim ⁊ plenius. c Sciens tamẽ. s. ego hieroꝰ. d Et operantẽ agricolam. id est doctorem. e Oporteat primũ de fructibus suis edere. id est de doctrina sua fructum percipere: quod fit quando auditores proficiunt. f Vitauimꝰ publicã curiositatẽ. Ne nõ videremur tã. i. tãtũ: Demonstrasse. i. plane ostidere: Deũ. i. veritatẽ de diuinis: Q̃. id est q̃tũ: Fastidiẽtibꝰ ꝓditisse. i. scribere ad libitũ ⁊ voluptatẽ curiosoꝝ q attendãt in auditu vtiliũ. ⁊ magis in subtilibꝰ ⁊ parũ vtilibꝰ delectant. videt tñ aliquibꝰ salua reuerẽtia bti hieronymi ipsã sniam que planer lucide dici posset: ꝟbis obscuris ⁊ intricatis obumbrasse.

Postilla

Oniāquidē. Be. Lucas de.oīb⁹ q fecit iesus ⁊ docuit vsq; in diē q̄ assūpt⁹ est ꝑmonē factur⁹: ꝓmo cor q de eo falsa scripserūt redarguit audaciā. Scribit aūt hystorico stilo. Magis enī in describēdis reb⁹ q̄ exprimēdis p̄cept; studium habuit: ⁊ hystorico more de narratiōe sūpsit exordiū: ⁊ eam hystoriā plena digestione prosequit.

Beda. Nota ea cā maxime scripsisse euangeliū ne pseudo euāgelistis esset facultas ꝑdicādi: qui sub noīe xp̄i aplorū q; conati sunt sectas perfidie inducere.

Multi. Be. Nō tā numerositate q̄ heresum diuersitate. Qui nō spūsancti munere donati: ē vacuo labore conati: magis ordinarēt narrationē q̄ hystorie texerēt veritatē.

Conati. Amb. Conat q incipit nec pficit: q suis viribꝰ non gfe dei q̄ irrigat cōfidit: q qō ab aliis dictū videt abolere intēdit. Non conat q diuino spū res ⁊ dicta ministrāte cepta complet.

Cōplete. Ambro. Redundant per vniuersum mundū: mentes fidelium rigant ⁊ confirmant.

Ambro. Quod redundat in nullo deficit: ⁊ de completo nemo dubitat: cum fidem affectus astruit: exitus probat.

Nobis. Beda. Nō solū marcus ⁊ lucas auditu didicerunt que scriberent: sed etiā mattheus ⁊ iohānes multa de infantia: pueritia: genealogia saluatoris: alij narrantibus didicerunt.

Viderūt ⁊ mi. rē. Ambro. Femina virt⁹ est in hoīe perfecto intētio ⁊ actio: vtrāq; notat in aplis fuisse ⁊ visionē. i. intentionez: ⁊ ministeriū. i. actionez: vt per id qō viderint diuine cognitionis intelligat intentio: per id q̄ ministri fuerunt eorum actio declaretur.

Ambro. Hoc ꝛbū nō ꝓlatiuū: sed substantiuū interiori mēte videt. Unde moyses dicit: q; ppls videbat vocē: que non solet videri sed audiri. Audiuit petrus verbū quādo dictū est ei: Uenī post me faciam te pīs. ho. Ministrat quādo tollit crucem ⁊ sequit̄ xp̄istum.

Omnia. Beda. Non oīa que assecut⁹: sed de oīb⁹ que ad fidē legentium ꝓfirmandā credit ydonea. Et ꝓsulto enī multa preterit que alij dicūt vt diuersa in euāgelio gratia refulgeret: ⁊ proprijs quibusdaz libri singuli mysterioꝝ gestorumq; miraculis eminerent.

Ambro. Prolixiorē notat hāc euāgelij librū alioꝝ euāgelistarū. Usi ⁊ a paulo laudat: q; oīa assecut⁹ est: nō q oīa scripserit: q̄ nec mūd⁹ capit.

Nicolaus

Postilla Nicolai de lyra sup ꝓemiū bti Luce in euāgeliū suū incipit.

a Quoniāquidē ⁊c. Hic incipit btūs Lucas scribere. Et ꝓmo suo euāgelio p̄mittit p̄fationē. scdo subiūgit euāgelij narrationē. ibi: Fuit in dieb⁹ herodis. In p̄fatiōe sua ponit duplicē cām q̄re scripsit euāgeliū. s. ad cōplendū aliū q̄ a matthęo marco fuerāt omissa vel min⁹ plene dicta: ⁊ ad excludendū falsa q̄ ab hereticis sub noīe discipuloꝝ xp̄i scripta fuerāt: sic plenī⁹ dictus est in ꝓlogo Hieronymi. ⁊ hoc est qō dicitur: Quoniāquidē. id est certe.
b Multi co. sūt ordi. nar. Scrū. i. gestoꝝ euāgelicoꝝ: q; sic dictū est aliq scripserāt vere: ē tñ aliū omittēdo. aliq āt false hereses inserēdo.
c Que i no. cō. i. i euāgelio a nob scripto. q; cōpleuit dicta eoꝝ q vera scripserāt: ⁊ excluſit dcā eoꝝ q falsa inserāt.
d Sicut tra. no. q ab initio ipsi videt. s. ipi aplī a gb⁹ didicit veritatē euāgelij.
e Uisū ē ⁊ mi. asse. s. veritatē euāgelij mō p̄dicto.
f Oia a ꝓncipio diligēter ex ordine tibi scribere: q; incepit euāgeliū suū a cōceptione p̄cursoris ⁊ saluatoris. Et aūt dicit omnia nō est intelligendū q omnia acta christi scripserit: q; totus mūdus nō posset capere tantā scripturam. vt habet Joh. xxi. sed accipit hic omnia: quia scripsit de omnib⁹ necessarijs. quorum noticia erat necessaria ad salutem.
g Optime theophile. Ex hoc verbo virerunt aliqui q̄ iste theophil⁹ fuit vir potens ⁊ ꝓnceps in achaia: q; paul⁹ tali modo loquēdi vtit ad Festū Act. xxvj. Non insanio optime Feste. Sed illud motiuuz nullū videtur quia talis modus loquendi ꝓprius est ad prelatos qui alios debēt excellere in bonitate vite. Item nō est verisimile q̄ tantus euāgelista omissis episcopis ad quoꝝ officiū spectat euangelium scire. ⁊ de hoc alios docere: scriberet principi seculari euangeliū. Et ideo melius videt dicendū q̄ fuit episcopus. vt dictum est. s. ⁊ hoc videtur per hoc quod subditur: Quibus eruditus es ⁊c. dicit ergo Optime theophile. nō q̄ pro ipso solo scriberet: sed quia scripturam ei dirigebat q̄ ipsius ⁊ omniū fideliū salute.
h Ut cognoscas. scz plenius.
i Ueritatē eorum verboꝝ. ad fidem catholicaz pertinentium.
l De quib⁹ eruditus es ⁊c. non tñ ita perfecte sicut post lectionem huius scripture.

Theophile. Beda. Theophilus amans deū: vl amatus a deo. Qui amat deū: vel a deo vult amari: ad se putet euangeliū scribi: ⁊ vt bonum depositū sibi cōmendari. Non noua theophilo ꝓmittunt: sed eadē quib⁹ est eruditꝰ: vt quo quid ordine a dño gestū dictū ve sit agnoscat: q; perfectus nō solū in iesum credere sed ⁊ fidē perpetue diuinitatis ⁊ tēporance dispensatiōis illi⁹ debet ordinem nosse.

tibi scribē optime theophile: vt cognoscas eorum verborum dē quibus eruditus es veritatem.

Euāgeliū scōz lucā icipit. C. I.

C. I. Uit in diebus.

Ambro. Uitul⁹ sacerdotalis hostia

Per vitulū q̄ hoc euāgeliū figurat: in q̄ a sacerdotib⁹ inchoat: ⁊ in vitulocōsūmat. i. in xp̄o q ꝓ mūdi vita immolat.

Sacer. quidā. ⁊c. Implcuit ordinem: dixit regē ⁊ regionez in q̄ fuit: sacerdotē ⁊ gentem ei⁹ ⁊ vxorem illius indicat.

Beda. Ambro. Nō solū a parētib⁹: sed etiā a ꝓgenitorib⁹ nobilitas baptiste monstrat. nō sclari ptātē sublimis: ē religiōe. Tales enī parētes p̄nūcius hīe debuit: vt q̄si iure nāe infusaz fidē aducēt⁹ xp̄i p̄dicaret.

Ambro. Docet dina scriptura in his q̄s cōmēdare volum⁹: nō solū mores: ē etiā parētes oportere laudari: vt q̄si hereditario iure puritatē hīe videāt illi q̄s laudam⁹. Nobilitat itaq; iohēs baptista parētib⁹: miraculis: moribꝰ: munere: passione: sic samuel sic ysaac a parentibus nobilitatez pietatis accepit: quam posteris reliquit.

Zarharias. zacharias: memor dñi: cui apparet angel⁹ a dextris altaris: q; ei qui memor dñi est demonstrat mysterium.

De vi. abia. Be. Abia: pater dñs. Et aptū fuit vt in tpe officij p̄is dñi cōceptus esset iste qui patrem dñm predicaret.

Cū dauid cultū dom⁹ dñi āpliaret: misteria sacerdotū i. xxiiij. sortib⁹ diuisit. In q̄b⁹ familiā abia de q̄ zacharias sors octaua ꝓtigit: vt p̄co noui testi in octaue sortē vice nascat: q; p octo nouū: sic p septē testm̄ declarat vetus.

Elisabeth. Elisabeth dei mei saturitas. Sīgt mariā q̄ plena deo fuit.

Erāt aūt am. Be. Ambro. Plena laudatio que gen⁹ in maioribus: mores in equitate: officium in sacerdotio: factū in mandatis: iudiciū in iustificationibus comprehendit.

Justi ante deum. ⁊c. Ambro. Non enim omnis qui iustus est ante homines: iustus est ante deū. Aliter enim vident homines: aliter deus: homines in facie: deus in corde. Idcoq; fieri potest: vt aliqs affectata bonitate

de lyra

Postilla Nicolai de lyra sup euāgeliū bti Luce incipit. C. I.

l Uit in diebus. Hic incipit Lucas narrationē euāgelij. ⁊ diuidit in quattuor partes: quia primo describit saluatoris ingressus in mundū per suam incarnationē. secundo eius progressus per suam predicationem. iij. ca. tertio eius egressus de mundo per suam passionem. xxii. ca. quarto eius regressus ad patrē per suā resurrectionē ⁊ ascensionē. xxiiij. ca. Prima in duas: q; primo describit p̄cursoris ⁊ saluatoris cōceptus. secūdo utriusq; ortus. circa medium huius ca. ibi: Erurgēs aūt maria. Prima adhuc i duas q; primo describit cōceptus p̄cursoris. secūdo ipsi⁹ saluatoris. ibi: In mēse aūt sexto. Circa primū cōceptus p̄cursoris ostendit mirabilis ex trib⁹. primo ex parentū cōditione. secūdo ex angelica nūciatiōe. ibi: Factū est autez cū sacerdotio. tertio ex patris increduli punitione. ibi: Et dixit zacharias. Circa ꝓmū in describēdo conditionē parentū bti ioānis ꝓmittit tēp⁹ legis sub quo fuerūt. cū dicit: Fuit in dieb⁹ herodis regis iudee ⁊c. q; iacob patriarcha spiritu prophetico dixit Gen. xlix. Signuz aduētus christi q̄ regnum iudee esset translatum ad alienigenā. ꝛm q̄ dicitur ibidem. Non auferetur sceptrum de iuda ⁊ dux de femore eius donec veniat qui mittendus est ⁊c. Iste autem herodes fuit alienigena: quia pater suus fuit ydumeus.
m Sacerdos quidam nomine zacharias: per expressionē nominis intelligitur q̄ iste fuit famosus in vita ⁊ doctrina.
n De vice abia. ꝛm q̄ dicitur. j. Paral. xxiiij. Dauid volens ampliare cultum dei ordinauit de viginti quattuor generationib⁹. viginti quattuor sacerdotes qui successiue seruirent per hebdomadas in tēplo dñi. ⁊ octaua sors cecidit super abiam. vt ibi dicitur: de quo descendit iste zacharias.
o Et vxor illius de filiabus aaron. hoc exprimitur: quia propter dignitatem sacerdotalem. filie de tribu aaron diligentius ⁊ honestius seruabantur.
p Et nomen eius elisabeth. qō nomen exprimit ꝓpter eius bonā famā ⁊ vitā: sicut dictū est de zacharia. vñ subdit:
q Erāt aūt iusti ambo ai deū. hoc dr ad excludēdū hypocrisis fictionē.
r Incedētes in om. man. q̄ tñ ad observantiā

populari: iustus videar mihi: iustus tñ nõ sit ante deum: si iusticia non ex mentis simplicitate formet: sed adulatione simuletur.

Mandatis ⁊ iustificationibus ⁊c. Ambro. Be. Prius mandatuz. secũda est iustificatio. cũ enim mãdatis celestib⁹ obedimus in mãdatis dei incedim⁹. Cũ recte ⁊ congrue iudicamus: tenere dñi iustificationẽ videmur.

Sine querela ⁊c. Ecce temperata iusticia. Plerũq; durior iusticia hoiuz querelã prouocat. Unde aplus: Prouidẽtes bona. non tñ coram deo: sed etiaz coram oib⁹ hominib⁹. Et eccliastes: Ne sis multũ iust⁹. Uel incedẽtes in o. m. ⁊ ius. sine querela. i. sine cõscientia vane laudis.

Et non erat illis. Beda. Diuinit⁹ procuratuz fuit vt de puectis diuq; fructu cõtingij priuatis ioãnes nasceretur: vt inopinato ortu prolis ⁊ ipsos donũ dei grati⁹ afficeret. Et ceteros stupor miraculi pararet auditui futuri ꝓphete. Unde postea subdit: Posuerunt oẽs qui audierãt in corde suo dicentes: Quis putas puer iste erit?

nibus mãdatis ⁊ iũstificatiõib⁹
ſ non q̃ non peccauerint: sed quia per graam dei ab iuti peccare desierint
dñi sine q̃rela. Et nõn erat illis
ſ due cause nõ bñdi mẽorãt vt maior appareat virt⁹ fili⁹ eõ q̃ esset elisabeth sterilis ⁊ ambo processerant in dieb⁹ suis. Factũ est aũt cũ sacerdotio fũ geretur in ordine vicis sue ante deũ: scõm ꝯsuetudiné sacerdotij sorte exijt ut incensuz põeret. In
ſ hic notatur summus
gressus templum domini: ⁊ õis multitudo populi erat foris oraz hora incẽsi. Appãruit aũt illi angelus domini stãs a dextris altaris incẽsi. Et çachãrias turbat⁹ est vidẽs: ⁊ timor irruit super eũ. Dixit autẽ ad illum angelus: Nẽ timeas çacharia: quõniã exaudi
ſ scã p ppũ redẽptiõe nõ p sobo'e quam desperabat se posse habere ſ vel oratio
ta est deprecatio tua Et vxor tua
ſ be. ecce ordo salutis exprimitur cum illius nativitas predicitur q̃ preconãdo redẽptori sit iter factur⁹ predicando penitentiam ⁊ fidem christi
elisabeth pariet tibi filiũ ⁊ vocab

Factũ est aũt cũ. Cum ex pcepto moysi vno sacerdote decedente: vn⁹ succedere debeat: tẽpore dauid statutũ est vt vicissim ministrãtes per octonos dies a sabbato vsq; ad sabbatuz tempore vicis sue singuli castimonie studerent: nec interea domũ tangerent.

In or. vi. Ambro. Zacharias designat sũmus sacerdos: qui vno tñ anni tẽpore solus intrat templũ: cũ sanguine quẽ offert pro pplo. Qui tũc sorte querebat: cũ verus sacerdos adhuc ignorabat qui in eternum permaneret: ⁊ tunc vices erant: nunc perpetuitas. Solus intrat: quia illũ significat cui⁹ sacrificiũ non esset cõmune cum ceteris.

Sorte. Be. Nõ noua tunc sorte electꝰ qñ incensum erat adolendũ: sz prisca sorte preelect⁹: cũ pmũ ex ordine sui pontificat⁹ in vicẽ abia succede-

Nicolaus

seruantiã moraliũ pceptoz. a Et iustificationib⁹ dñi. q̃tũ ad obseruãtiã cerimonialiũ. b Sine querela. q̃tũ ad obseruantiã iudicialiũ: quia pacifice ad ꝓximos se habebãt. c Et nõ erat eis filius. cui⁹ duplex causa subdit: vna specialis mulieri. s. sterilitas. alia cõmunis viro ⁊ mulieri. sz senectus. ⁊ hoc est quod dicit: d Eo q̃ esset elisabeth sterilis ⁊ ambo ꝓcessissent in diebus suis: ita q̃ transierant temp⁹ generãdi in patre ⁊ cõcipiendi in matre ꝑm cursum cõmunẽ nature. Exquo apparet cõceptio precursoris miraculosa: qz nõ fuit per naturã tñ. sed per naturã gratia diuina adiutam. e Factũ est aũt. Hic describit conceptio precursoris mirabilis ex denũciatione angelica. ⁊ ꝑmo describit loci cõditio. secũdo denũciatio angeli. ibi: Apparuit aũt. Circa ꝑmũ dicit: Factum est aũt cũ sacerdotio fungeret ⁊c. patri enim existenti in loco sancto sz in templo ⁊ in diuino officio occupato. facta est diuina denũciatio de prole habenda: ad denotandũ sanctitatẽ futurã prolis. f Sorte exijt. quia distributiões hebdomadarũ in qb⁹ successiue debebãt vigintiq̃ttuor sacerdotes mistrare. vt predictũ est: fuerũt distribute p sortẽ. vt habet. i. Paral. xxiij. g Vt incẽsum poneret ⁊c. Ex hoc loco dixerũt alij q̃ çacharias fuit põtifex vl' sũmus sacerdos: qz incẽsum ponere semel in ãno intra sctm scõz. s. in festo expiationis soli sũmo sacerdoti erat licitũ. ⁊ hoc videt dicere btus Ambrosius ⁊ Beda sup locũ istũ ⁊ tẽp⁹ cõceptiõis pcursoris videt ꝯcordare: qz festũ expiationis celebrat decima die septẽbris. ⁊ post illud fuit cõceptio bti iohis circa finẽ eiusdẽ mẽsis reuerso çacharia ad domũ suã post completionẽ sui officij. ⁊ sic ab illo tpe vsq; ad natiuitatẽ bti iohis fluxerũt. ix. mẽses q cõtinẽt periodũ a cõceptu pueri vsq; ad natiuitatẽ. Sed qualiꝫ ille çacharias fuerit summ⁹ sacerdos nõ legit. iõ ad declarationẽ huius dixerũt aliq̃ q̃ viginti quatuor sacerdotes ꝑdicti erãt equales in ordine ⁊ in dignitate: nõ tñ sil' ꝙ successiue: qz ille in cui⁹ hebdomada festũ expiatõis cadebat erat sũmus sacerdos toto illo ãno. Et ad hoc ꝯfirmãdũ inducũt illũ qõ dr Job. xj. q̃ caryphas erat põtifex anni illi⁹. Dicũt ergo q̃ çacharias fuit sũm⁹ sacerdos ãno illo: eo q̃ ñdictũ festũ cecidit i hebdomada ipsi⁹: ꝙ nulla scriptura autẽtica neq; Joseph⁹ neq; alij hystoriographi describẽtes sacerdotiũ iudeoz aliquã mẽtionẽ faciũt de sũmo sacerdotio hui⁹ çacharie. iõ saluo meliori iudicio videt meli⁹ dicẽdũ eũ fuisse simplicẽ sacerdotez. Nec ex his q̃ inducta sunt oñdit fuisse sũm⁹ sacerdos: ꝙ magis oppositũ vt videtur tum q: dr hic q̃ ingressus fuit tẽplũ ad ponẽdũ incẽsum tñ. hoc aũt licitũ erat minoz⁹ sacerdotib⁹. ꝑm q̃ dicit Deb. ix. In ꝑmo qdẽ tabernaculo q̃ttidie intrabãt sacerdotes sacrificioz ministeria cõsũmãtes: qz peracto sacrificio in altari holocaustoz qõ erat in atrio vbi mistrabãt minores sacerdotes: sacerdos q̃ ibi mistrauerat lotis pri⁹manib⁹ ⁊ pedib⁹ accipiebat pumas de altari holocaustoz ⁊ intrãs ꝑmã partẽ tẽpli q̃ vocabat sanctũ vel sctã ꝯcremabat in ũlla sup altare incẽsi thymiama: ⁊ tũc erat sacrificiũ ꝯsũmatũ. In illã ñ̃o partẽ tẽpli que dicebat sctm sctõz sol⁹ sũmus sacerdos intrabat cũ sanguine hyrci ⁊ vituli imolati ꝓ pctõ ppli. vt ex illo aspergeret ꝯtra ꝓpiatoriũ. q̃ aũt çacharias intrauerit cũ sanguine tali: nõ dicit

de lyra

hic: sed solũ ad ponẽdũ incẽsuz. Si enĩ intrasset tẽplũ ad inferẽdũ sanguinẽ intra sctm scõz: nõ est verisile q̃ euãgelista tacuisset cũ hoc sit maximũ inter oia que ad officiũ sũmi sacerdotꝭ ptinebant. vt hr Deb. ix. ⁊ Leuit. xvi. ⁊ iõ nõ videt q̃ intrauerit sctm scõz qõ erat de officio sũmi sacerdotꝭ: sed solã ꝑmã partẽ tẽpli ad quam simplices sacerdotes poterãt ingredi: vt dictũ est. Itẽ angel⁹ apparuit ipsi occupato in soleniori pte sui officij propter solẽnitatẽ nũcij qõ nũciare venerat. Hic aũt dr q̃ apparuit ei stans a dextris altaris incẽsi. illud aũt altare nõ erat intra sctm sctõz. ꝑm q̃ dicit Hiero. ⁊ oẽs doctores hebrei ⁊ catholici: excepto Augustino. cui⁹ dictũ nõ videt in hoc tenẽdũ: tũ qz cõtrariat dicti oiuz alioz. quoz aliq̃ fuerũt valde experti in scriptura veteris testamẽti: tũ qz text⁹ sacre scripture videt contrariũ dicere Exo. vltẽ. ⁊. xxx. vt ibidẽ pleni⁹ declarabit. Qz aũt dr soli sũmo sacerdoti licituz eẽ ponere incẽsuz intra sctm scõz in die expiatiõis. dicẽdũ q̃ verũ est: ꝙ illud incẽsuz nõ ponebat ad offerẽdũ: ꝙ vt nebula inde consurgẽs operiret oraculũ qñ pontifex aspergebat sanguinẽ hyrci ⁊ vituli cõtra oraculũ. vt hr Leuit. xvj. nõ aũt habet ex hoc loco q̃ çacharias posuerit incẽsũ hoc mõ. vt pz ex dicti: ꝙ solũ q̃ posuerit incẽsũ offerẽs ipsũ super altare incẽsi ad ꝯsumationẽ sacrificij. q̃ aũt dr q̃ expiatiõis dies cecidit in hebdomada sua. ꝙ nõ ꝓbat. vt pz ex dict. ⁊ dato q̃ verũ fuerit: nõ tñ ex ꝙ ꝯcludit q̃ intrauerit sctm scõz ad ponẽdũ icẽsũ: qz ꝑter illũ ingressũ q̃ ptinebat ad sũmũ põtificẽ tñ q̃ttidie intrabãt sacerdotes mlores ad offerẽdũ in cẽsuz i altari incẽsi. vt ꝑdictũ ẽ. ⁊ ꝙ mõ ingress⁹ ẽ çacharias in hebdomada sui misterij. Qõ aũt vlteriꝰ dr q̃ de viginti q̃ttuor sacerdotib⁹ ille erat sũm⁹ sacerdos vl' põtifex p ãnũ. in cui⁹ hebdomada cadebat expiatõis festũ: videt esse ficticiũ: tũ qz ꝙ in nulla scriptura autẽtica hr: tũ qz vt hr in libris Regũ ⁊ Paral. post ordinationẽ viginti q̃ttuor sacerdotũ vn⁹ erat sũm⁹ sacerdos sup eos: nõ solũ vno anno ꝙ p totã vitã suã. ⁊ ita cõiter factũ est vsq; ad tẽp⁹ machabeoz: in q̃ greci sup iudeos obtinuerũt dñiuz: ⁊ tũc ex cupiditate grecoz ⁊ ambitõe iudeoz aliq̃ sũt amoti de sacerdotio añ moꝛtẽ. ⁊ alij instituti: sic pz. ij. Mach. iij. ca. de iasone ⁊ menelao ⁊ lisimacho ⁊. xiiij. ca. de alchimo. ⁊ codẽ mõ postea factũ ẽ q̃n romani ceperũt iudeis dñari: qz tũc erat venale sacerdotiũ. vñ dicit Joseph⁹ q̃ caryphas emit sacerdotũ vni⁹ ãni. potuit etiã cẽ q̃ iudei inter se ordinauerũt ꝓpter istas cõtentiões ⁊ ambitiões q̃ sacerdotiũ vni⁹ duraret tñ p ãnũ. Ad dictũ ñ̃o Ambrosij ⁊ Bede dicẽdũ q̃ nõ loquũt assertiue. h Et oĩs mul. popu. erat orãs foris hora incẽsi. qz nõ erat licitũ ppl'o ingredi tẽplũ: sed tñ atrium. i Apparuit. Hic ꝯr describitur angeli denũciatio: ⁊ ꝑmittit çacharie stupefactio: cũ dr. k Et çacharias tur. est ⁊c. s. ex visiõe angeli insolita ⁊ ex fragilitate hũana iuxta angelicã ptãtẽ. sic de daniele legitur: Dañ. x. ꝓpter qõd angel⁹ cõsolatus fuit eũ dicens: l Ne timeas çacharia. q. d. veni ad cõsolationẽ tuã: ideo subditur: m Quñ exaudita est deꝓca. tua frequẽter enĩ deũ deprecat⁹ fuerat de aduẽtu messie ⁊ de habẽda ꝓle. Et ideo angel⁹ vtrũq; sibi denũciat. dicẽs: n Et vxor tua elisabeth pariet tibi filiũ. ⁊ dicit: Tibi: hoc est ex te: tñ cum virtute nature fuit ibi virtus gratie.

Altissimi etiã ppba ꝓmittit. Quinetiã ne q̃ eẽt dubitatio: futuri nomẽ de ligit. Tãt igit supauotũ fluẽtib⁹: nõ imerito diffidẽtia pena plectit silẽtij.

Johãnẽ. Be. Singularis meriti ẽ indiciũ quotiẽs hoib⁹ a deo vel imponit nomẽ vel mutat: vt abraz q pater multarũ gẽtiũ erat futur⁹ abrahã est vocat⁹. Jacob q deũ vidit: isrl est appellat⁹. Jobes ergo interptat: in quo est gfa: vel dñi gfa.

Primo gra sterilib⁹ paretib⁹ donat: deinde ipsi ioãni q magn⁹ coꝝ dño futur⁹: ꝛ spũsco ex vtero mris replẽdus. Postremo filijs isrl: ãs ad dñm erat conuersuros.

Gaudiũ. Be. Merito gaudet pr̃ q in senectute natũ q talis gfe accepit filiũ gaudẽt alij quibus regni celestis euãgelij ꝯgarct ingressũ. Nato precursore multi gaudẽt: nato dño gaudiũ magnũ nũciat: qõ erit oi ppl'o: quia hic salutez multꝫ ꝓdicat. ille ẽ o omnib⁹ dat.

Ambrosi⁹. Gaudiũ ꝛ exultatio. Monẽt parẽtes nõ min⁹ gratias agere ꝓ ortu scoꝝ filiorũ q̃ ꝓ meritis. Nõ enim puũ mun⁹ dei ẽ: dare liberos ꝓpagatores generis: successiõis hered̃es. Jacob in generatiõe. xij. filioꝝ gaudet: abrahe fili⁹ dat: ꝯacharias exaudit. Diuinũ igit mun⁹ ẽ secũditas parẽtis. Agant igit pies grãs: qꝛ genuerũt: filij qꝛ generati. Ma tres quia honorant premijs coniugij.

Vinũ ꝛ siceram. Beda. Magne coram deo ẽ tutis est ꝓdicare in deserto gaudia celestia: terrenas delicias spernere: ob ludũ lasciuientis puelle capite truncari. Cui⁹ ordine magnitudinis subiũgit: Vinũ ꝛ siceã non bibet. Sicera interptat ebrietas: quo nole signat omne poculũ dei quacũq materia factum qõ inebriare possit. Decet autẽ vas celesti glorie mancipatum a seculi illecebris abstinere.

Et spiritu sctõ. Be. Cũ intrãte beata maria in vtero genitricis exultauit: ꝛ precursionis sue officiuz quoad potuit implenit. Necdum erat illi spiritus vite: ꝛ iam erat spiritus gratie.

Et mul. Be. Cũ ioãnes christo testimoniũ phibẽs. in fide xp̃i baptiçãs dicat filios isrl' ad deũ cõuertisse: pz christũ esse dñm deum israel.

Precedet ante. Be. Sicut helias preco iudicis: sic ioãnes ꝓco redẽptoris. Ambo in deserto: ambo victu parci: vestitu inculti. Ambo regũ insaniã tolerant. Ille iordanẽ diuisit ꝛelũ peritur⁹. hic ad lauacrũ salutare q̃ ꝛelũ petit cõuertit. Hic cũ dño ꝙuersat in tris: ille cũ eo mãifestat in glia.

In spiritu ꝛ vir. ꝛc. Amb. Bñ iungit spũ ꝛ ẋtute: nõ eni sine ẋtute spũs: nec sine spũ virt⁹ est. Helias ẋtutẽ habuit abstinentie ꝛ patiẽtie ꝛ cõuertendi aios ppl'oꝝ a perfidia ad fidẽ. spm̃ aũt ꝓphetandi habuit.

Nicolaus

gratie: vt ꝓdictũ est. Angel⁹ aũt loquẽs ioseph de partu marie nõ dixit: pariet tibi: ẽ pariet absolute: qꝛ ioseph nihil coopat⁹ ẽ. ibi: a Et vocabis nomẽ ei⁹ ioãnẽ: ꝓnoiat ab angelo ꝓpter sanctitatẽ ei⁹ futurã ꝛ officij prorieatez. Joãnes eni interptat: in q̃ est gfa: qꝛ ioãnes xp̃m manifestauit p quẽ gfa ꝛ veritas facta est. vt hi Joh. i. b Et erit tibi gaudiũ. in mẽte interi⁹. c Et exultatio. exteri⁹. dicit eni exultatio. quasi extra saltatio. ꝛ hoc est ꝓprie qñ gaudiũ est tm̃ interi⁹ q nõ põt bñ cõtineri qn appareat exterius. d Et multi in natiuitate eius gaudebũt. sm q dicit .j. q in ortu eius cõgratulabant vicini. ꝛ nũc etiã videm⁹ impletũ q dies sue natiuitatis non solũ festiuat ab oib⁹ christianis: sed etiã a sarracenis ꝛ aliqb⁹ alijs. e Erit eni magn⁹ coraz dño. Unde dicit saluator Matth. xj. ca. Inter natos mulierũ nõ surrexit maior ioãne baptista. f Et vinum ꝛ siceram. i. quẽcũq potum inebriatiuũ. g Nõ bibet. erat eni naçare⁹. i. cõsecratus dño per totã vitam suã. ꝛ ideo ab omni inebriatiuo abstinuit. sicut naçarei in veteri lege tpe separationis sue. vt habetur Nume. vj. ca. h Et spiritu sancto replebit. q̃tũ ad purgationẽ originalis peccati. ꝛ ad operationẽ boni meritorij. i Et multos filios israel ꝙuertet ad dñm. i. ad christũ per suã predicationẽ. k Et ipse ꝓcedet ante illũ in spiritu ꝛ ẋtute helie. Primo ꝓpter similitudinẽ vite. quia vterq virit in austerita te victus ꝛ vestitus. Secũdo ꝓpter similitudinẽ in veritate doctrine: quia vterq cõstanter vitia redarguit etiã personarũ magnarũ. Tertio propter similitudinẽ officij: qꝛ sicut helias precedet aduentũ christi secũdũ. ita ioannes pmũ ꝓcessit. l Ut cõuertat corda patrũ in filios. s. patrũ veteris testamẽti ad discipulos xp̃i: qꝛ plures. de sacerdotib⁹ ꝛ senioribꝫ indeorũ qui dicebanẽ patres ppli: cõuersi fuerũt p apl'os ad fidẽ xp̃i. m Et incredulos. s. illos qui pri⁹ fuerãt increduli. n Ad prudẽtiã iustoꝝ. q̃ prudẽtia nõ cõsistit in operib⁹ legis ex qb⁹ nõ iustificat homo. vt habet Ro. iij. sed in opib⁹ fidei charitate formate ꝛ deuotiõis. o Parare d. plc. perfe. per

Cõuertat corda. Be. Corda patrũ in filios ꝙuertit: dũ spũalẽ scoꝝ antiquoꝝ sciam ppls ꝓdicãdo infũdit. Prudẽtia ẽ o iustoꝝ ẽ: nõ de legis opib⁹ iusticiã ꝓsumere: s ex fide salutẽ q̃rere vt q̃ts in lege positi legis iussa pficiãt: gfa tñ dei se saluãdos per xp̃m intelligãt: iustus eni ex fide viuit. Qua sñia qꝛ diuti⁹ increduli: ꝛ per heliã sunt imbuẽdi:

nomẽ ẽius ioannem. Et ẽrit tibi
† s qꝛ p eius ꝓdicationẽ gaudebũt in vitam eternam
gaudium ꝛ exultatio: † ꝛ multi i natiuitate eius gaudebunt. Erit
s am. nõ virtute copozis: sz ai magnitudine
ẽni magn⁹ coꝝ dño: ẽt vinũ ꝛ siceram nõn bibet: ꝛ spũsanctõ re
s manens in vtero
plebit adhuc ex vtero matris sue ꝛ multos filioꝝ israel conuertet
† s pue nat⁹ pus ꝓdicat: pus moꝛit ꝓcurrit pco iudicẽ
ad dominũ deuz ipsoꝝ. † Et ipse
s sancto.
p̃cedet ante illũ in spiritu ꝛ vir
s signorum.
tute helie: vt cõuertat coꝛda patrum in filios: ꝛ incrẽdulos ãd
s precedet.
prudẽtiam iustoꝛum pãrare dño plebem perfectaz. Et dixit ç̃cha

rias ad ãgelum: Unde hõc sciã? Ego ẽni sũ senex: ꝛ vxoꝛ mea ꝓcessit in diebus suis. Et respõndens ãgelus dixit ei: Egõ suz ga
s fortitudo dei
briel qui ãsto ante deuz: ꝛ missus suz loqui ad te: ꝛ hec tibi euange

† s be. dat signũ qõ rogatur vt qui discredendo locutus est: iam tacendo credere discat
liçare. Et ẽcce eris † tacẽs ꝛ nõ poteris loq vsq in diem quo hec fient ꝓ eo q nõ credidisti verbis meis que implebũtur i tempoꝛe suo. Et ẽrat plebs expectans çacharią ꝛ mirãbãt q tardaret ipe in tẽplo. Egressus autẽ nõ potes per hoc. s.
rat loq ad illos: ꝛ cognouerũnt

de lyra

euãgelij susceptionẽ. qꝛ neminẽ ad perfectũ adduxerat lex. vt habet Heb. vij. ꝛ ꝓpter hoc illa lex dr̃ lex timoris: qꝛ imperfectoꝝ est timoꝛe pene retrahi a malis. Lex aũt euãgelica dr̃ lex amoris: quia perfectoꝝ est retrahi a malis amoꝛe boni. p Et dixit çacharias. Hic oñdit ꝓceptio ꝑcursoris mirabilis ex punitiõe incredulitatꝫ in pre. ꝛ pmo ponit dicta punitio. secũdo sequẽs cõsolatio. ibi: Et factũ est. Circa pmũ sciẽdũ q çacharias ẋbis angeli nõ credidit: qõ oñdũt ẋba ei⁹. cũ dr̃: q Unde hoc sciã? ꝛ cã incredulitatis subdit: r Ego sum senex ꝛc. q. d. tẽp⁹ generãdi in me transit. ꝛ in ea tẽp⁹ cõcipiẽdi. s Et rñdens angel⁹. arguẽdo ei⁹ incredulitatez. t Ego sum gabriel. angel⁹ sanctus ꝛelans ꝓ salute israel. vt hi Mañ. iz. v Qui asto ante deũ. licz eni angeli mittant in ministeriũ ꝓ salute hominũ. vt habet Heb. j. tñ nõ recedũt a cõtẽplatiõe dina. ꝛ sic dicunt deo astare per iugẽ cõtẽplationẽ. x Et missus suz loqui ad te ꝛ hec tibi euãgeliçare. ex parte dei cui⁹ veritas nõ potest impediri. y Et ecce eris tacens. ꝓpter incredulitatẽ tuã. tum qꝛ angel⁹ dedit sibi signũ respectu futuri implendi. ꝛ penã rõne incredulitatis preterite. tot enim signa veritatis cõcurrebãt q çacharias nõ potuit discredere absq̃ petõ: qꝛ angel⁹ apparuit ei in sacro loco ꝛ existẽti in ministerio dino. nũciabat etiã ea que pertinebant ad omniũ holuz salutẽ ꝛ ad dei gloriã. ex qb⁹ debebat çacharie cõstare q erat bon⁹ angelus ꝛ per ꝙsequẽs q erat verũ dictũ ei⁹ cum mẽtiri nõ possit. ꝛ in hoc peccauit çacharias: qꝛ credẽs ipsũ bonũ angelũ ex predictis circũstãtijs. quib⁹ cõcurrẽtibus nõ pmittit angelo sathanc vt trãsfiguret se in angelũ lucis. ꝛ tñ nõ credidit ẋbo ei⁹. ꝛ in hoc peccauit: ꝓpter qõ punit⁹ fuit. z Et erat plebs expectans. qꝛ nõ erat eis licitũ intrare tẽplũ: sed atriũ tñ. a Et mirabant q tardaret. qꝛ oblatio incensi nõ requirebãt tãtũ tẽp⁹. b Et cognouerũt q visionez vidisset. tñ nesciebant qualẽ. ex hoc eni q videbãt faciem eius mirabiliter mutatã ex collocutiõe cum angelo. ꝛ ipsum loq nõ potentẽ. cõiecturabãt ipsũ habuisse visionez.

Et ipse

ſitores in interiora legis intrare pmittant. interiora tñi legis ſacris chriſti abundãt. Cõceptũ eliſabeth gnãz mensib⁹ occultat: ſiue q⁹ moyses legifer gnãz libris myſteria xpi pabolatim designat: ſeu q⁹ ipſa lex xpi diſpẽſationẽ in gnãz mundi etatibus per ſctos facta vel dicta figurat. Et ideo q⁹ incarnatio xpi vel ſexta ſeculi etate futura: vel ad impletionẽ legis erat ꝓfutura: recte ſexto mẽſe concepti iobis chriſti incarnatio nunciat.

Et ipſe erat. Sine voce corpales actꝰ indicare moliẽs nec exprimens volũtatẽ. Cui ſilis ppls iudeoz: actuum ſuoz impotens reddere rõnẽ.

Ut impleti ſunt. Quia vicis ſiue tpe pontifices templi tñ officiis mãcipati nõ ſolũ a complenu vroz: ſ etiã a domoz ingreſſu abſtiebãt. Noſtris aũt ſacerdotibꝰ quib⁹ nõ carnalis ſucceſſio: ſ ſpialis pfectio q̃ritur: q quotidie ꝑfto debent eſſe altari: perpetua caſtitas indicitur.

q viſionem vidiſſet in tẽplo. Et ipſẽ erat innuẽs illis: ⁊ permanſit mut⁹. Et factum eſt vt impleti ſunt dies officij ei⁹: abiit in do

ſ officij zacharie

mum ſuaz. Poſt hos aũtẽ dies cõcepit eliſabet vxor eius: ⁊ occultabat ſe mẽſibus quinq̃ dicens:

ſ iſtis.

Quia ſic fecit mihi dñs in diebꝰ quibus reſpexit auferre obpro

ſ quod non opprobrium dñi

brium meum inter homines. In

ſ vicesimoquinto die marcij dñs cõceptus ẽ ⁊ paſſus

mẽnſe aũtẽ ſexto: miſſus eſt gã

briel angel⁹ a deo in ciuitatẽ ga

†ſ q⁹ naçare⁹. i. ſcũs ſcoz nũciabat futurus.

lilee cui nõmẽ † naçareth: ad virginẽz deſponſatã viro cui nomẽ

ſ ioſeph ſaluator: q⁹ ſaluauit eg̃yptum a fame ſic iſte mariam ab infamia † ſ nõ ſolum ad ioſeph ſed ad mariam hoc referendum eſt

erat ioſeph † de domõ dauid: ⁊

† ſ be. maria: maris ſtella vel dña: q̃ lucẽ fluctuantibus in ſeculo genuit ⁊ dñm totius mundi

nomẽ virginis † maria. Et ingrẽſſus angel⁹ ad eã dixit: Aũe gratia plena: dõmin⁹ tecũ. Bñdicta tu in mulieribꝰ. Quẽ cũ audiſſet

In mẽſe aũt ſexto. Hiero. Sic ſexto menſe m. eſt g. an. a. d. in ciuitatẽ galilee: ita ſexto milleſimo miſſus eſt chriſtus.

Gabriel. Be. Ideo matte. 1 ab
ãgeli ex noie alqſi ſignãt vt ex ipſo noie qd miſtraturi veniãt demonſtret.

Gabriel fortitudo dei: q⁹ illũ nũciat q ad debellandũ diabolũ veniebat.

Ad virginem deſponſatã. Mulier a diabolo ſeducta mortẽ intulit: ꝓtra mulier ab angelo edocta ſalutem edidit.

Beda. De deſpõſata voluit naſci. vt per ioſeph texeret ordo generationis ⁊ ne q̃ſi adultera lapidaret. In quo ⁊ impudicis ẽginibꝰ occaſio tollit ne dicant matrẽ dñi fuiſſe infamatã. Et vt ẽgo ſolatiuz viri: ⁊ teſtẽ ẽginitatẽ haberet: ⁊ vt diabol⁹ myſteriũ ignoraret. Fides etiã marie ẽbis maior aſcribit. ⁊ mẽdacij cauſa remouet. Videret enĩ culpã obũbraſſe voluiſſe mẽdacio inuptã ẽgo. iudit. 13. ca

Voluit dominus aliquos de ſuo ortu q̃ de matris pudore dubitare. Sciebat enim lubricaz famam pudoris: nec voluit ortus ſui fidem matris iniurijs aſtruere.

Ambro. Adyſti. Maria deſpõſata: ſ ẽgo: typ⁹ eſt eccle q̃ eſt imaculata: ſ nupta. Cõcipit nos de ſpũ ẽgo: parit nos ſine gemitu ẽgo. Et iõ fortaſſe maria alij nupta: ab alio repleta: q⁹ ſingule eccleſie ſpũ quidẽ replẽtur. tamẽ ad ſpeciem tẽporalis ſacerdotis.

Aue gratia plena. Bzegl. Vere gꝛa plena: q̃ ꝓma inter feminas ẽginitatẽ glorioſũ mun⁹ deo obtulit: q̃ etiã iõ angelico viſo ⁊ allogo meruit ꝓfrui que gꝛe toti⁹ auctorẽ mũdo edidit. Dñs tecũ: quã nouo caſtitatẽ amore ad celeſtia ſuſtulit: ⁊ poſt mediãte hũana natura: oĩ plenitudine diuinitatis cõſecrauit. Bñdicta tu in mulieribꝰ: que ſine exemplo mulieb⁹ cõditionis ⁊ virgo ⁊ mater eſt: ⁊ deum genuit,

de lyra

Occupletior teſtis pudoris marit⁹ adhibet qui poſſet dolere iniuriã ⁊ vindicare obprobriũ ſi nõ agnoſceret ſacramẽtũ. Secundo quia per hoc ẽba virginis virginitatẽ ſuaz aſſerentis magis credibilia reddunt. vnde dicit Ambroſius ſuper Lucam: Fides marie verbis magis aſcribit ⁊ mendacij cauſa remouet. culpam enĩ obumbrare voluiſſe mendacio videretur innupta pregnans. Cauſam aũt mentiẽdi deſponſata nõ habuit cũ cõiugii premiũ ⁊ gratia nuptiarũ part⁹ ſit feminarũ. que quidẽ duo pertinẽt ad nfe fidei firmitatẽ. Tertio vt tolleret excuſatio ẽginib⁹ que ꝓpter incautelam ſuã incurrũt infamiã. vnde Ambroſi⁹ ſup Lucã: Non decuit ẽginib⁹ ſiniſtra opinione viuentib⁹ velamen excuſationis relinqui. q⁹ infamata q̃z mater dñi videret. Quarto per hoc deſignat eccleſia que cũ ſit virgo. deſponſata tñ eſt vni viro. vt dicit Aug⁹ libro de ſancta virginitate. Quinto quia eo q⁹ mater dñi fuit deſponſata ⁊ virgo: in perſona ipſi⁹ ſimul virginitas ⁊ matrimoniũ honorant contra hereticos alteri iſtorum detrahentes. h De domo dauid. hoc exprimit ad oſtendendũ q⁹ chriſt⁹ deſcendit de ſemine dauid ſicut fuerat per ꝓphetas ꝓdictũ. licz enim ioſeph non fuerit pater ſaluatoris. tamen virgo maria de qua chriſt⁹ carnem aſſũpſit: fuit de eadem tribu cum ioſeph. quod probat per hoc q⁹ mulieres in hereditate paterna ſuccedẽtes nõ poterant cõtrahere matrimoniũ niſi cum viris ſue tribus ne fieret cõfuſio ſortium. vt habet ex dñi ſentẽtia Nu. xxxvj. Beata virgo maria fuit vnica ioachim patri ſuo: ſuccedens ei in hereditate. ex q̃ ſeq⁹ q⁹ ipſa ⁊ ioſeph cui deſponſata fuit erãt de eadẽ tribu. ſ. dauid.

i Et ingreſſus angelus ad eam. Bernardus ſuper Miſſus eſt: dicit q⁹ ingreſſus eſt in ſecreto cubiculo: vbi clauſo ſuper ſe oſtio orabat patrẽ in abſcondito. Si enim cõceptio ꝓcurſoris fuit denũciata patri occupato in ſacro⁹ officio: vt predictũ eſt: multo ꝓbabilius eſt q⁹ cõceptio ſaluatoris de nũciata fuit ẽgini in deuotione ⁊ oratione actualiter exiſtenti. l Aue gꝛa plena. qõ exponit Hiero. in ſmone de aſſũptiõe: ⁊ bñ Plena. q⁹ cete ris p ptes ſtat gꝛa. marie ẽbo tota ſil ſe infudit plenitudo gꝛe. Itẽ iſta gꝛa nõ ſolũ implenit ei⁹ mentẽ: ſ etiã ventrẽ. inq̃tũ ſingulari gꝛa dei factũ eſt vt cõcipet ſaluatorẽ. l Dñs tecũ. nõ tñ p eſſentiã potẽtiã ⁊ ſentiam qualiter eſt in oĩb⁹ reb⁹: nec ſolũ per grãm eo mõ quo eſt in ſanctis hoĩb⁹ ſed etiã per carnis aſſumptionẽ. quia corp⁹ diuinitati vnitum fuit formatũ de beate virginis puriſſimis ſanguinibus. ⁊ intra viſcera virginis latuit nouẽ mẽſib⁹. m Bñdicta tu in mulieribꝰ. i. pre oĩb⁹ mulieribus. i. oẽs mulieres bñdicẽt in te. ſicut ⁊ viri in filio. n Que cuz audiſſet. Dic cõſequẽter ponit ẽginis cõſolatio de duob⁹. ꝓmo de cõceptiõe filij. ſecundo de mõ ocipiẽdi. ibi: Dixit aũt maria ad angelũ. Circa ꝓmũ ſciẽdũ q⁹ bta ẽgo ſolita erat videre angelos. ⁊ iõ de apparitiõe ãgeli nõ fuit admirata

⁊ turbata

Nicolaus

a Et ipſe erat illis innuẽs. ſ. ſignis viſibilib⁹: q⁹ audibilib⁹ non poterat.

b E factũ eſt. Hic ꝓñr ponit ẽacharie ꝓſolatio nõ q̃tũ ad loquele reſtitutionẽ: ſ q̃tũ ad filij ſibi ꝓmiſſi cõceptionẽ. cũ dr: Et factũ eſt vt impleti ſũt dies officij ei⁹ abiit in domũ ſuã: q⁹ tota hebdomada q̃ in tẽplo miſtrabat ſacerdos ad hoc deputat⁹ in tẽplo manebat ⁊ nõ ẽbat ad ꝓpria negotia ĩtẽt⁹ ad dina. Et ex ẽ inolcuit ꝓſuetudo apud aliq̃s religioſos ſancta ⁊ honeſta. ſ. q⁹ ille q eſt hebdomadari⁹ p totã hebdomadã manet ĩtra claustrũ nõ exiẽs ad exteriora negocia: ĩtẽt⁹ ad dina: q⁹ illo tpe medi⁹ eſt ⁊ ſeq̃ſter inter cõuẽtũ ⁊ deũ. c Cõcepit eliſabeth vx. ei⁹ ⁊ occul. ſe. men. qnq̃z. duplici de cã. Una q⁹ lz de cõcepta ꝓle gauderet. tñ verecũdabat aliquã. tulũ eo q⁹ iã trãſierat tẽp⁹ vacãdi amplexib⁹ cã, plis generãde: ſic ſara dixit Geſi. xviij. ca. Poſtq̃ ꝓſenui ⁊ dñs me⁹ vetul⁹ eſt voluptati operã dabo: q. d. nõ decet. Alia cã eſt: q⁹ magis voluit certificari de cuẽtu rei añq̃ ꝓpalaret. d In mẽſe aũt ſexto. Deſcripto cõceptu p̃curſoris. hic ꝓñr deſcribit cõcept⁹ ſaluatoris. Circa q⁹ ꝓmo ponit angelica ſalutatio. ſcõo marie ꝓſolatio. ibi: Aue cum audiſſet. tertio filij ꝓceptio. ibi: Dixit aũt maria. Circa ꝓmũ ꝓmittit tẽp⁹ ſalutatiõis. cũ dicit: In mẽſe aũt ſexto. ſ. a cõceptu p̃curſoris: q⁹ fuit cõcept⁹ in ſeptẽbri circa finẽ menſis. ſaluator aũt circa finẽ martij. e Miſſus eſt angel⁹ gabriel. Q̃re aũt hic ponũt tot noia ꝓpria. ſ. angeli miſſi: ẽginis ad quã mittebat ſpõſi ſui ⁊ loci. hoc fuit ad oſtendendũ certitudinẽ hyſtorie. f Cui nomẽ naçareth. hoc fuit vt adimpleretur ꝓphetia Eſa. xj. vbi dr: Egrediet ẽga de radice ieſſe ⁊ flos de radice ei⁹ aſcẽdet: vbi ſm veritatez hebraicã hr: Et naçarez de radice ei⁹ aſcendet. g Ad ẽginẽ deſponſatã. ⁊ hoc dina ordinatiõe multiplici rõne factum eſt vt deſponſaret añq̃ impgnaret. Et accipiũt aliq̃ cauſe ex parte pueri. alique ex pte matris. ⁊ aliq̃ ex parte noſtra. Ex pte aũt pueri fuit cõueniẽs ipſum de ẽgine deſponſata naſci: nec ab infidelib⁹ tanq̃ illegittime natus abiiceret. vnde dicit Ambro. ſup. Lucã: Quid herodi: iudeis qd poſſet aſcribi ſi natũ ex adulterio videret ꝓſeq⁹? Secũdo vt mõ cõſueto ſcripturarum genealogia xpi deſcriberet p virũ. Tertio vt part⁹ ẽginis diabolo celaret. Quarto vt puer nat⁹ a ioſeph nutriret. vnde ⁊ pater ei⁹ dictus eſt: q⁹ nutritius eius fuit. Ex parte ẽbo matris accipiũt alique cauſe. Primo q⁹ per deſponſationem fuit ĩmunis a pena lapidationis ne tanq̃ adultera calũniaret a iudeis. Secundo vt per hoc ab infamia liberaret. vnde dicit Ambroſius ſuper Lucã q⁹ deſponſata eſt ne temerate virginitatis aduerteret infamia: cui grauis aluus corruptele videretur inſigne preferre. Tertio vt virgini a ioſeph exhiberet miniſteriũ. vt dicit Hieronym⁹. Item ex parte noſtra accipiunt quinq̃ cauſe. Primo q⁹ ex teſtimonio ioſeph cõprobatũ eſt certius chriſtũ ex virgine natum. vnde dicit Ambroſius ſuper Lucam,

Turbata est ⁊c. qz nesciebat si ꝓteritū an futuꝝ esset qđ angelus dixit.

Beda. Trepidare virginū est: ⁊ ad oēs viri ingressus paucre: ⁊ oēs affatus vereri. Hinc discant mulieres ꝓpositū pudoris imitari. Solaz sine comite angelus repperit: ne quo genere de hoīs decipuarek affatu.

Qualis esset i. sa. Ambro. Ex verecūdia pauet: ex prudentia nouaz bñdictionis formulā mirat. Erubuit elisabeth ō culpa: maria de verecundia. In muliere enī modus adhibetur: in virgine gra pudoris augetur.

Et ait. Turbatā insolita saluatiōe q̄si familiarī notā vocat et noie. Ne timeat iubet: ⁊ quare graz plenam vocauerit: plenius explicat.

elaie. 7. c. Matt. 1. d

Jesum. Jesus saluator: siue salutaz dicitur. Ipse enī saluū faciet nō populū israel: sed suū populum: siue ex preputio: siue ex circūcisione in vnū ouile sub vno pastore cōgregatum.

mich. 4. c.

Hic erit ma. Be. Ambro. Non q̄ añ partum virginis magn nō fuerit: ſ q: potētia quā filius dei naturaliter habet: hō ex tēpoꝛe erat acceꝓturus vt vna sit persona: homo ⁊ deus.

Beda. Joānes magnus vt homo coꝝ dño. Hic magnus vt deus ⁊ dei filius. Joannes magnus merito abstinentie: quia vinū ⁊ sicerā non bibit: hic magnus potentia nature: quia cum peccatoribus comedit.

Sedem. Beda. i. israelitica plebez: cui dauid ⁊ filij eius tpalis regni gubernacula prebuerūt. Huius regnū spūale datū est christo: qñ dispositum est a deo vt de semine dauid incarnarek: qui illā gentē in perpetuum vocaret regnum. Et nō solū in vna gente iudeoꝝ: ſ regnabit in domo iacob in eternū: hoc est in tota ecclesia que per fidē ⁊ ꝓfessionē christi ad patriarcharū pertinet sortē. Siue in illis q de patriarcharū sorte nati: siue in his qui de oleastro inciſi in oliuā bonā sunt inserti.

Quō fiet. Ambro. Cum sara risit de promissione dei. ⁊ maria dixit: Quomō fiet istud quoniā virū nō cognosco: cur nō fuerūt mute sicut ꝯacharias? Sed sara ⁊ maria nō dubitant faciendū qđ ꝓmittit sed modū requirunt. Zacharias qui negat se scire: negat se credere: ⁊ aliū auctorē sue fidei q̄rit. ⁊ iō accepit signū tacēdi: qz signa nō fidelibus sed infidelibus danť.

Beda. Legerat mariā virginē: paritura nō dubitabat: sciebat enim

Nicolaus

⁊ turbata: sed de salutatione insolita: quia nihil mirabilius est vere humili ꝙ sua exaltatio. ⁊ ideo cum beata virgo esset humilima: audiens salutationē tante excellentie turbata fuit nō turbatione incredulitatis sicut ꝯacharias: vt. s. dictū est: sed turbatione admirationis. ideo bene dicit: a Turbata est in sermone eius. s. angeli: non autē in visione. b Et cogitabat qualis esset ista salutatio. q̄ enīz turbata fuit: virginalē verecundiā humilem ostendit: q̄ autē cogitauit de ista salutatione: declarat prudentiā maximā marie. ⁊ ideo angelus eam consolat dicens: c Ne timeas maria. de salutatione insolita. cuius causa subditur: d Inuenisti enim gratiā apud deum. non solum pro te sed ꝓ toto humano genere. ideo subditur: e Ecce concipies in vtero. quia hec conceptio non est facta per apertionem claustri virginalis: sed per virtutē spiritus sancti intra vterū virginis corpus filij formantis. f Et paries filium. virgo permanēs in partu sicut ⁊ in conceptu. g Et vocabis nomen eius iesum. non dicit ipones. quia hoc nomen fuit impositū a deo patre: ſm q̄ fuerat predictū ꝓ Esaiā ꝓphetā. lxij. Vocabit tibi nomen nouū quod os dñi nominauit: sed istud nomen fuit diuulgatū per angelū ipsi marie ⁊ ioseph: ⁊ per eos alijs. Nomen etiā impositū est ſm ꝓphetatē futuram: quia salus humani generis futura erat per iesum. ⁊ hoc est quod dixit angelus ipsi ioseph: Matt. 1. j. Vocabis nomen eius iesum: ipse enim saluū faciet populū suum a peccatis eorum. Jesus enim salus interpretat. h Hic erit magnus. sicp enim fuit magnus deus: sed futurus erat magnus homo ⁊ magn ꝓpheta. ſm q̄ dicitur Luce. vij. ca. Ꝓpheta magnus surrexit in nobis. i Et filius altissimi vocabit. i. ipsius dei qui solus est altissimus. homo enim alt est inter creaturas corporales: sed angelus altior: deus aūt solus altissim. Ista etiam filiatio dei accipit hic per naturā. in oibus autem alijs quantumcūqz sanctis est tm filiatio dei per adoptionē. k Et dabit illi dñs deus sedem dauid. Contrariū videt per hoc quod habet Hiere. xxij. de iechonia rege iuda: Scribe virū istum sterilē: nec erit de semine eius qui sedeat super thronū dauid. Beata aūt virgo maria de qua natus ē iesus descendit de iechonia. vt patet Matt. 1. j. quia ponitur in christi genealogia. dicendū q̄ hieremias loquit de regno tēporali ipsius dauid in quo nullus postea regnauit de semine iechonie: quia ioannes hircanus ⁊ aliqui alij q resumpserunt regium nomen in iudea ante herodē ascalonitā: non fuerunt de tribu regia sed de tribu sacerdotali: christus etiam q descendit de iechonia ſm carnē ꝓ virginē mariā nō sedit super thronū dauid loquēdo de tē-

ſ more humane fragilitatis: de angelica visione ⁊ de insolita salutatione

turbatā est in sermone eius: ⁊ cō
gitabat qualis eēt ista salutatio.
Et ait ang̃elus ei: Nē timeas ma
ria: inuenīsti enīz gratiam apud
ſ hic verez hoīez de substātia mſne carnis ang̃el⁹ asserit deū. Eccē cōcipies in vtero ⁊ pā
ries filium: ⁊ vocabis nomē eius

ſ hic verum deum: de deo patre

iesum. Hic erit magnus: ⁊ filius
altissimi vocabitur. Et dabit illi
dominus deus sedē dauid pris

ſ in presenti vita corda inhabitās regnabis in futuro de exilio ad gloriam vocans

eius: ⁊ regnabit in domo iacob i

† ſ be. esaias. ⁊ pacis eius non erit finis ſ in secula seculorum laudabunt te

eternū: ⁊ † regni eius nō erit finis.
Dixit aūt maria ad ang̃elū: Quō

ſ ambro. liquet q̄ faciēdū credit: q̄ quō fiet querit. ſ vt cōcipiā ⁊ pariā: q̄ in virginitate pmanere disposui. † ſ ecce tāgit q̄ ipsa vouerat castitatē.

modo fiet istud: † quoniā virz nō
cognosco. Et respondēs angelus
dixit ei: Spiritussanct⁹ superue
niet in te: ⁊ virtus altissimi obū
ſ ptra oia incētiua vitioꝝ ſ dabit tibi vmbram ptra

brabit tibi. Ideoqz ⁊ qđ nascet
oēm tribulationē ſ q̄z nō p virilē coitum

ex te sanctū vocabitur filius dei:
Et ecce elisabeth cognata tua ⁊
ipa ꝯcepit filiū i senectute sua. Et

quia impleri oportebat quod ab angelo nūciabat. Sed quia quomō fieret nō legerat: nec ab angelo audierat quo ordine impleri debeat: regrit: q̄z hoc mysterium a seculis absconditū: a ꝓphetis nō pdictū: angelo est reseruatum.

Spūssanctus. Spūs superueniēs in virginē ⁊ mentē illius a sorde vitioꝝ tetificauit: vt celesti esset digna partui: ⁊ in vtero eius redemptoris corpus sua opatione nō virili semine creauit de carne virginis. Ut etiaz idē spūs noīat virtus altissimi. Spūs nomē est ois gratie que a deo inspiratur. Virt⁹ altissimi obumbrabit tibi absconditē in egyptū fugiendo.

Vel virtus al. ob. tibi. Potest vtraqz saluatoris natura intelligi: quia vmbra a lumine ⁊ corpore obiecto solet formari. Et virgo sicut purus hō plenitudinez diuinitatis capere nequibat: sed virtus altissimi obumbrat: dum incorporea lux diuinitatis corpus suscepit humanitatis: vt sic posset deum pati.

elaie. 6. du

Sāctum. Jesus nascitur sanctus: qui conditionē nature corruptibilis vinceret: ⁊ cōmixtione copule carnalis conceptus nō est. Nos conditione corruptibilis nature cōstricti: per gratiā possumus sanctificari. Et cōgruit vt que contra morē virgo concepit: supra morē humane consuetudinis dei filium generet.

Et ecce. Beda. Ne virgo desperet de partu: accipit exemplum sterilis anus pariture: vt discat oīa deo possibilia q̄ ordini nature videnť ꝓria.

Vel non quasi incredulā exemplis hortat ad fidē: sed credenti que audierat amplioꝛa replicat mysteria: vt que deum virgo erat paritura: precurso rem quoqz de anu sterili nasciturū agnosceret.

Cognata tua. Quia de tribu leui. i. de tribu dei.

Beda. Legimus q̄ aaron qui de tribu leui erat: accepit vxorem de tribu iuda elisabeth sororē naason. Et in posteris dauid legimus q̄ iolada pontifex vxorē habuit de tribu regali iosabeth filiam ioram: vnde vtreqz trib⁹ regalis ⁊ sacerdotalis erāt contūcte. Hinc maria ⁊ elisabeth cognate. Et congruit: vt de vtraqz tribu mediator nasceat: qui regnat in eternū: ⁊ est sacerdos in eternū ſm ordinē melchisedech. Et ꝯuenit vt cuz altera de spū ꝯceperit: altera spū repleta ꝓphetauerit. ſm carnē quoqz videanť fuisse cognate: que ſm deū spūalis cognationis ꝯsortio non carebāt.

de lyra

porali regno: imo istud negauit coram pylato: dicens: Regnū meū non est de hoc mūdo: Job. xviij. tamē in resurrectione sua accepit potestatē etiaz inquantū homo sup omnē creaturā: ſm q̄ ipse dicit Matth. xxviij. Data est mihi oīs potestas in celo ⁊ in terra: inquantū enim deus non accepit aliquā potestatē de nouo siue in tēpoꝛe. Angelus aūt hic loquit de regno spirituali ⁊ celesti quod figuratū fuit per regnū dauid tēporale sicut ⁊ celestis hierusalē per tēporalē. vnde ⁊ subdit: l Et regnabit in domo iacob in eternū. i. super electos: de domo enim abrahā ⁊ ysaac aliqui fuerūt reprobati sicut ismael ⁊ esau: ſ in domo iacob oēs ciues filij a scis doctoribus iter electos sūt cōputati: q̄z ⁊ si aliq peccauerūt pniaz egerūt. m Et regni eius nō erit finis. christus enī nō solū iquātū deus ſ etiā iquātū hō regnabit in eternū: nō solū sup hoīes ſ etiā sup ang̃elos. n Dixit aūt ma. ad an. Hic ꝓfr ponit ꝯsolatio marie q̄ntū ad modū ꝯcipiēdi: lz enīz credēt firmiter vbū ang̃eli iplēdū de ꝯceptōe filij ꝓmissi: q̄z tñ ang̃elus ad plenū nō exꝑsserat modū ꝯcipiēdi. iō de hoc q̄siuit btā virgo dicēs: o Quō fiet istud. tanqz enī certa de facto: q̄rit de mō fiēdi. quis cā subdit: p Qm virū nō cognosco. i. nō cognoscē ꝓpono: ſm enī q̄ dicūt doctores catholici btā virgo anteqz despōsarek ioseph hūit observātiā castitatis virginalis in desiderio: nō tñ sic vouit exꝑsse: ſ cū postea deo ordinante eēt ei despōsata q erat in sili ꝓposito sil emiserūt votū. q Et rndēs ang̃elus. ad declarandū modū ꝯcipiēdi. r Dixit ei: spūs scūs supueniet in te. i. non ꝯcipies hūano mō ſ diuino: q̄z nō virtute seminis virilis ſ virtute spūs sci. Et dñs dixit: supueniet i te: q̄z paꝛ venerat spūs scūs sup virginē adhuc i vtero mſis existētē cā ab originali purgādo vt cōius dī: vel ſm alios a pctō originali ꝓseruādo: ſ in ꝯceptōe filij dei supuenit spūs scūs. i. iterū venit ad ꝯferendū maioꝛē gꝛe plenitudinē q̄ nō solū scificauit mētē ſ etiā vētrē. s Et virt⁹ altissimi. i. dei filij⁹ q̄ ē dei pūs sapia ⁊ virt⁹: vt dī. j. ad Coꝛ. i. ca. t Obū brabit tibi. q̄z i btā virgie sub vmbra carnis latuit virt⁹ deitatis. v Jōqz ⁊ qđ nascet ex te scm. dic scm absolute absqz determinatōe: q̄z si dixisz scūs de⁹ vel scūs hō: vel aliqd ꝯsite nō exꝑssisset scitatē cis cōplete: q̄z i eo ē scitas diuina ⁊ hūana: ⁊ qcqd scitatz pōt cogitari in q̄cūqz creatura: eminētius ē in christo. iō dicit scm absqz determinatōe: sic etiaz dñs dixit moysi Exo. iij. Ego sū q sū: sic dices filijs isrl: Qui est misit me ad vos: vt p hoc oñderek q̄ plenitudo essendi: imo infinitas ē ꝓpria ipsi⁹ dei. x Vocabit filius dei. nō adoptiuus sicut alij: ſ nālis. Et ad maioꝛē assertionē declarat angelus dictū suū p exēplū: cū subdit: y Et ecce elisabeth cognata tua ⁊ ipsa ꝯce-

Ecce an. do. ⁊c. Nō dc singularitate meriti se extollit: sed sue ꝓditionis ⁊ diuine dignationis p oia memor: se ancillā illius esse fatet: cuius mr eligit: ⁊ cū magna deuotōe ꝓmissionē angeli optat impleri.

Et discessit ⁊c. Be. Accepto virginis ꝓsensu: ecclesia petit angelus quē virgo sequit q̄ in mōtana ꝓgredit: sic aia q̄ verbū dei ꝓcepit virtutū calūnia gressu amoris cō scendit: vt ciuitatē iuda. i. ꝓfessionis ⁊ laudis arcez penetret: ⁊ vsq; ad pfectionē fidei: spei: ⁊ charitatz quasi trib⁹ mensib⁹ in ea cōmoret. Exurgēs aūt. Ambro. Nō incredula de oraculo: nō incerta de nūcio: nō dubitāſ ō exēplo: ſ leta ꝓ voto: religiosa ꝓ officio: festina ꝓ gaudio: visitat elisabeth: ⁊ eandē humilitatē quaz angelo exhibuit: hoibus q̄z exhibē curat. Et hoc etiā minoribus supior: vt minor: aduenit: vnde cito bñficia aduētus marie et dñice p̄nūtie declarāt dū ſbdit: Et fcm ēvt a. ſ. m.

Et intrauit. Hinc discāt sc̄e mulieres quā se dulitatē ꝓgnātib⁹ debeāt exhibere cognatis.

Et salutauit. Beda ꝓior salutat: q: decet vt quāto castior: tāto humilior sit.

Ut audiuit. Beda. Ambro. Ordine nature ꝓr elisabeth audit vocē ſ rōne mysterii ꝓr ioannes exultat: q: ꝓr sentit gr̄az: q: sicut illa marie: ſi iste dñi sentit aduentū.

Exultauit ⁊c. Quia lingua nō poterat aio exultante salutat: ⁊ sue precursionis officiū inchoat. Ecce apparet qđ angelus dixerat: spiritu sc̄o replebit adhuc ex vtero matris sue.

Et repleta. Ambro. Beda. Nō prius repleta mater q̄z filius: ſ filius repletus replet ⁊ matrē. Maria añ ꝓceptū: elisabeth post ꝓceptuz replet.

Benedicta tu. Be. Amb. Cōuenit ꝝba euāgeli. cū ꝝbis psalmi. i q̄ ꝓmittit dauid: de fructu vē. tui po. ſ. tu. Et cadē voce maria bñdicit ab elisabeth qua a gabriel: vt ⁊ angelis ⁊ hoibus venerāda: ⁊ cūctis feminis preferenda monstretur.

Et vñ hoc. Be. Amb. Nō ignorat spūſci esse opationē q̄ mr ꝓphe a mre dñi ad ꝓfectū sui pignoris salutet: ſ nō sui meritū hoc ſ diuini fatet esse muneris: q: idē spūs q ꝓphetic donū dedit: pariter humilitatē p̄stitit.

Mr do. Sētio miraculū: mysteriū cognosco mr dñi: ꝝbo feta deo plēa ē.

Nicolaus

pit filiū in senectute sua: vt q supra naturā ꝓceptū dederat sterili: daturus crederet ⁊ virgini. a Et hic mēsis est sextus illi. ſ. mēū in quo ipsa ꝓcepit. b Que vocat sterilis. eius enī sterilitas a tanto tpe iā erat nota q sic vocabat: verūtamē q: istud exemplū nō est vsq; quaq; perfectū: q: maius est virginē ꝓcipere q̄ sterilē. ideo angelus inducit rōnis efficaciā ex dei oipotētia cū dicit: c Quia nō erit impossibile apud deū omne verbū. i. factū: quia dicere dei est facere. ſm illud psal. cxlviij. Dixit ⁊ facta sunt. quicqd enim ꝓtradictionē non implicat totū est deo possibile: cuiusmodi ē virginē ꝓcipere. d Dixit aūt maria. Hic ꝓpr ponit filij dei cōceptio: quia maria certificata de facto ⁊ de modo fiēdi assensit fide ⁊ deuotione dicens humiliter: e Ecce ancilla dñi. sup quod verbū dicit Bernardus: Nec est tam sublimis humilitas que cedere nescit honorib⁹: ſ nisi nolescere gloria nescit: mater dei eligit ⁊ ancillā se nōiat. f Fiat mihi ſm verbum tuū. quod statim factū est: quia virtute diuina ꝓcepit filiū. g Et discessit ab illa angelus. peracto nūcio ⁊ filio dei ꝓcepto. h In diebus illis. Ꝓdostq̄z descriptus est precursoris ⁊ saluatoris ꝓceptus. Hic ꝓpr describit ordo: ſ. ortus. ⁊ primo ꝓcursoris. secūdo saluatoris. sequēti ca. Circa ortū precursoris premittunt aliqua precedentia. Secūdo aliqua ortum ꝓcomitantia. ibi: Manſit aūt. Tertia quedā ortū ꝓsequentia. ibi: Et factū est die octaua. Circa primū tria ponunt. Primū est exultatio nascituri infantis. Secundū est inspiratio matris. ibi: Et repleta est. Tertiū decātatio virginis. ibi: Et ait maria. Mirabilis aūt exultatio pueri nascituri fuit ꝓpter presentiā dñi sui in vtero virginali. ⁊ ideo ꝓmittit aduentus marie. cum dicit: i Exurgens aūt maria. a quiete deuotionis ⁊ oꝛonis q̄ erat premia oībus operibus suis. k Abiit in montana. quia locus vbi manebat ꝛacharias erat altior galilea a qua recessit maria. l Cum festinatione. vt ostēderet q̄ virgo nō debet morari in loco publico: nec ibi cōtrahere colloquia. m Et salutauit elisabeth. tum q: erat humillima: tū q: erat iunior: ideo prius eā salutauit: ⁊ q: ad eius obsequiū venerat. n Et factū est vt audiuit salutationē marie elisabeth exultauit infans in vtero eius: congaudens ad presentiā dñi. hoc aūt duobus modis potuit fieri: ſm q̄ dicit Aug. Uno mō sic q̄ ioānes nondū natus cognosceret p spūm sanctū

ſ martius ſ a conceptione
hic mēnſis est sextus illi que vō catur sterilis: q: nō erit ipossibile apud deū omne verbum. Bi/

†ſ ecce prōpta obediētia ſ vt dr: filius ācille tue.
xit aūt maria: †Ecce ācilla domi

ſ fiat sine virili semine conceptus in virgine.
ni: fiāt mihi scōm verbum tuū. Et discessit angelus ab illa. Exūr

ſ non retardat asperitas itineris
gens aūt maria in diēbus illis.

†ſ non gaudet diu in publico videri
ābijt in mōtana †cum festinatiōe

†ſ vt grādeue pregnanti iuuencula deseruiret.
in ciuitatē iuda: ⁊ †intrauit in do

† ſ q̄si ꝓgratulās de dono qđ eā accepisse dicebat.
muz ꝛacharie: †⁊ salutauit elisa/
beth. Et factum est vt audiuit sa
lutationem marie elisabeth: exul

ſ q: senserat aduentum dñi.
tauit infans in vtero ei⁹: ⁊ rēple
ta est spūsancto elisabeth: ⁊ excla

† ſ q̄si ꝓgratulās de dono qđ eā accepisse dicebat.
mauit voce magna ⁊ dixit: Be/

ſ non tam clamosa q̄ deuota † ſ q: magna dona dei cognouit ſ ꝓphetāt matres
spū paruulor ſ nō solū inter mulieres bñdicta: sed
inter bñdictas maiori benedictione insignis
nedicta tu iter mulieres ⁊ benēdi

ſ nō sicut alij boies bñdicti: ſz sicut apls ait: q sup oia deus bñdictus in secula ⁊ p quē bñdictio venit alijs
†ſ ambro: q̄si quātū bonū mihi accidit q̄ mater dñi mei vēit me: ſz qua mea laſſicia: qbus meis meritis.
ctus fructus ventris tui. †Et vn
dē hoc mihi vt veniat mater do
mini mei ad me? Ecce enī vt fcā ē
vor salutatiōis tue in auribꝰ me
is exūltauit in gaudio ifans ⁊ vte
ro meo. Et beāta que credidisti.
Añ p̄fficient⁹ i te que dicta sūt

†ſ audita rñsiōe elisabeth qua beatā ꝓdicauit mrem dñi appellauit fide forte laudauit nō amplius tacere pōt dona q̄ ꝓcepat: ⁊ q̄ virginali pudore acceptū ora culū tegebat silētio: ſ cōgruo tpe patefecit
tibi a dño. Et āit maria: † Mā/

ſ ambro. aia ⁊ spū deo patri deuota ⁊ filio vnū deū exquo aia: ⁊ vnū dñm p quē oia pio veneratur affectu ſ patrem
gnificat aiā mea dñuz⁹. Et exul

Ut facta est vox. Ipso momēto q̄ vox intrat ad aures corpis virt⁹ spūal' cor intrat audiēt⁹ ⁊ nō solū mrem: ſ et sobolē amore aduenient⁹ accēdit.

Exultauit. Be. Reuelāte spū quo ipleta erat: intelligit qđ exultatio infant⁹ significet. ſ. venisse matrē illius cui⁹ pcursor erat futur⁹. Et q̄ ante onus parētis erubescebat: dū nesciret mysteriū religionis: iā bñ dicit. Et q̄ se occultabat q: ꝓcepat filiū: iactat se q: genuit, ꝓphetā. Et q̄ in occulto cognouerat: his q similr adꝛāt ⁊ audiebāt palā euāgelizat dicēs: Btā q̄ credidisti. Credidit virgo vbi sacerdos negauit. iudi. ſ. d.

Et btā. App et maria nō dubitasse: ſ credidisse: ⁊ iō fructū ꝓsecutaz esse. Apparet etiam elisabeth ipsa verba āgeli ad mariā dicta p spm̄ intellexisse. Ambro. Be. Cōgrue añ ioannē elisabeth ⁊ añ dñi generationē, ꝓphetat maria: vt sicut pcēm in initiū a mulier cepit: ita in initio salutz bona a muliere ꝛchoarent. E

Magnificat aīa m. d. Be. Primo dona sibi spiritaliter ꝓcessa ꝓfitet: deinde bñficia dei gb⁹ generaliꝛ hūano generi in eternū ꝓstulē nō desinit enumerat. Quasi tanto munere me dñs sublimauit: vt nullo ligue officio explicare possim: ſ totū aī interioris affectuz magnis gr̄az laudib⁹ offero. Totū qđ viuo: totū qđ sentio: totū qđ discerno: in ei⁹ magnitudine ꝓtēplanda: in ei⁹ ꝓceptis obseruādis impendo.

Beda. Moraliꝛ. Quecūq; aīa credit: ꝓcipit ⁊ generat verbū dei: et opa dei agnoscit. Sit q̄ in singulis aīa marie vt deū magnificet: sit in singulis spūs marie: vt exultet in deo. Et si ſm carnez vna est mater christi: ſm spiritū omniū fructus est christus. Magnificat dñs nō q: ei aliqđ humana vor adiūgat: ſ quia magnificat in nobis: dū aīa nra que ad imaginem dei creata est: per iusticiā se christo ꝓformat qui est imago patris. Et sic dum ipsum christū imitādo magnificat: quadā participatione magnitudinis eius fit sublimior: vt illā imaginē splēdido bonoꝝ colore factoꝝ: et quadā emulatione virtutis in se videatur exprimere.

Et exultauit ⁊c. Be. Qui terrena nō euro: ꝓsperitas non emollit me: aduersitas non frangit: ſ sola illius memoria delectat a quo sal⁹ speratur eterna: illius diuinitate letor: cui⁹ tpali ꝓceptione mea caro fetatur.

de lyra

dñm presentē in vtero virginis: ⁊ ſm hoc oportet dicere q̄ in eo fuit accelleratus vsus rōnis. Alio mō sic q̄ ioānes nō cognosceret presentiā saluatoris: ſ mater ei⁹ q̄ habebat vsū rōnis. Illa tū motio pueri ⁊ exultatio fcā est a deo ad declarationē scitatis virginis ⁊ plis in ea exūtis: sicut de btō Frācisco legit q̄ aues rōne carētes ꝓdicationē ei⁹ attēte audiebāt. ac si ꝝba eius intelligerēt: qđ factū est a deo ad approbationē ꝓdicatōis viri sc̄i: neutrū tū modū determinate asserit Augu. ſ dicit q̄ siue hoc mō siue illo fcā fuerit dicta exultatio: attribuēda tñ est diuino miraculo. ⁊ hoc satis ꝑz q: nō poterit fieri p naturā. Alig aūt alij expositores dicūt determinate q̄ facta fuit dicta exultatio ꝓmo mō. vñ dicit grec⁹ expositor: Prophā parēte acutius vidit: ⁊ audit salutatoꝝ ꝓphetatū. ⁊ subdit ibidem: Et insinuauit gr̄a q̄ nature ignota exterāt: reclusus vētre miles agnouit dñm ac regem oriturū: vētris tegmine nō obstāte mystice visioni: inſpexit enī nō palpebris ſ spū. o Et repleta ē. Hic ꝓpr describit inspiratio mr̄is. q̄ ondit cum subdit: p Exclamauit voce magna. ista magnitudo magꝛ intelligēda est rōne deuotōis interioris q̄ soni exterioris. q Benedicta tu inter mulieres. i. sup oēs mulieres. cui⁹ rō subdit: r Et bñdictus fruc. vē. tui. p hoc enī q̄ ꝓceperat dei filiū ꝓtraxerat quodāmō infirmitatē bonitatz inq̄n tū mr est filij bonitatis infinite. Angelus aūt salutās virginē. ſ. non dixit bñdict⁹ fruct⁹ vētris tui: q: virgo nondū ꝓcepat filiū dei: ſ postea cū ꝓsensit tūc ꝓcepit. vt. ſ. dictū est. s Et vñ hoc mihi. Ista enī nō poterat scire elisabeth nisi p reuelationē spūs sc̄i. t Exultauit in gaudio ifans ⁊c. Ipsa enī elisabeth p spm̄ sc̄m cognouit q̄ illa exultatio fuit ꝓpter p̄tias dñi i vtero virginali. v Et btā q̄ cre. q: p assensū fidei ꝓcepit. r Perficient⁹a q̄ dicta sūt tibi a dño p āgelū nūciātē ⁊ etiā p spm̄ sc̄m mentē virginis illustrātē ⁊ eā imediate docētē. y Et ait maria. ſ Hic ꝓpr describit decātatio virginis. ⁊ ꝓmittit titul⁹ cāticī: cū dr: Et ait maria. ſ enī cāticū sic ītitulat q: canticū marie nōiat. ⁊ subdit ipsū canticū: z Magnificat ⁊c. q. d. maria: O elisabeth tu magnificas. ſ ego totū deo attribuēs ipz magnifico i ſ cātico: vbi ꝓmo ponit mod⁹ cāticī. 2° subdit cā cantādi. ibi: Quia respexit. Circa ꝓmū declarat laus virginis tanq̄ magna. cū dr: Magnificat. 2° vt devota. ibi: a Aia mea. nō tñ labia mea. 3° vt debita. cū dr: b Dñm.

cui debet

Quia respexit hu. Be. Ecce q̃ vilia de se sẽtit: ꝛ totũ gẽ attribuit: suo iudicio se humilẽ sentit. Sed respectu gẽ sic sublimatã: vt voce cũctarum gentiũ btitudo eius p̃cipua dicaꝫ: vt sicut p superbiã eue mors intrauit in mundũ: sic p humilitatẽ marie vite introitus pandaꝫ. Ideo etiã magnificat aia mea dñm: qꝛ mihi magna dignatus est facere: nihil meis meritis tribuo: ß magnitudinem ad illũ refero: q ẽntialiter potẽs est: ꝛ de paruis ꝛ infirmis magnos facit ꝛ fortes.

Quia fecit mi. ma. Quia in me carnẽ sumpsit: ꝛ me a pcis mũdauit ꝛ dona spũs sci mihi contulit.

Et sanctũ. Beda. In greco agyon: qđ sonat ex terrã: qꝛ noi ci⁹ p̃secrati: nõ in terrã p̃uersionẽ: ß i celis debent habere.

Et misericordia. Be. A spãlib⁹ donis ad generalia dei iudicia se p̃uertit: ꝛ totius humani generis statũ describens: qđ supbi: qđ humiles mereanꝫ: qđ filij ade p liberum arbitriũ: qđ filij dei sint per gratiã explicat. q. nõ mihi soli fecit magna: ß etiã oĩbus timẽtib⁹ cũ in oi ꝓgenie iudeoꝝ ꝛ gentiũ. Vel in oẽs ꝓgenies totius mũdi q̃s credituras p̃uidit. Cõmẽdata mia in timẽtib⁹: subdit qđ ꝺceptores mereanꝫ.

Fecit poten. in bra. suo. Be. i. ipso dei filio p quẽ oĩa facta sunt: p quẽ oĩa põt. Per qđ brachiũ dispsit supbos mentis cordis sui. Initium totius mali supbia: per quã primus hõ exul factus est: in qua perseueran/ btius grauior vindicta future dispersionis reseruatur.

Deposuit potẽ. de ſ. Be. Paulus ꝓ supbia de sede legalis doctrine depositus ob humilitatẽ ad cuãgelizandã fidẽ sublimaꝫ. Sic etiã fit sepe in aliis. Superbi qui supra mensurã se extollũt idẽ potẽtes: quia nõ in dei sed in sua virtute confidunt: qui deponuntur: quia omnis qui se exaltat humiliabitur: ꝛ qui se humiliat exaltabitur.

Esurientes iple. bo. Beda. Qui eterna toto studio desiderant: satura bũtur cum xp̃istus apparuerit in gloria. Sed qui terrenis gaudent in vl-

Nicolaus

cui debeꝫ laus ꝛ honor. Quarto vt iocũda. ibi: Et exultauit spiritus me⁹. Quinta vt recta: ibi: In deo salutari meo. ꝛ dicit: a In deo. ratione creationis. b Salutari. ratione recreationis. c Deo. rõne assũpte humanitatis. qꝛ sic fuit ipsius virginis ꝛ nõ alterius. d Quia respexit humilitatẽ ancille sue. Hic ꝺfinr describit cã cantandi. s. diuina bñficia collata, ꝛ primo virgo recolit beneficia sibi collata singulariter. Secundo beneficia collata toti mũdo generaliter. ibi: Et misericordia eius. Tertio beneficia collata populo iudeoꝝ specialiter. ibi: Suscepit isrl. Circa pmuꝫ dicitur: Quia respexit humilitatẽ ancille sue. quasi diceret virgo beata. bñ debeo magnificare ꝛ laudare dñm: Quia respexit humilitatẽ ancille sue: quia lꝫ ex omnibus virtutibus fuerit dispolita ad conceptionẽ filij dei: specialiter tamen hoc fuit ex humilitate. c Ecce enim ex hoc beatã me dicent oẽs generationes. i. iudei ꝛ gentiles. Ex omnibus generatiõibus aliq sunt conuersi ad fidẽ qui confitenẽ istã virginẽ beatã: hoc etiã patet in sarracenis. vnde in alchorano machometi dicit de maria virgine. Dixerũt angeli: O maria deus annũciat tibi verbũ ex ipso ꝛ erit nomen eius iesus filius marie. Et alibi in eodẽ libro. Dixerunt angeli: O maria deus vtiqꝫ elegit te ꝛ purificauit te: ꝛ elegit te claram sup mulieres seculoꝝ: ꝛ multa alia ibi dicunt ad laudem virginis. f Quia fecit mihi magna. in sanctificatione: sed maxima in filij dei conceptione. g Qui potens est. virtute enim potentie dei infinite facta sunt hec. h Et sanctũ nomen eius. quia quicquid sanctitatis potest cogitari totũ eminentius est in eo. i Et misericordia eius. Hic recolit beata virgo beneficia exhibita toti mundo. cum dicitur: Et misericordia eius. i. beneficiũ incarnationis quod ex misericordia dei factũ est. vnde petebat dauid: O ostẽde nobis dñe misericordiam tuã. q. d. ostendisti potentiã tuã in creatione mundi de nihilo. ꝛ sapientiam tuã in mundi gubernatione sic ordinata: ꝛ iusticiã tuam in peccatoꝝ punitione: sicut in diluuio ꝛ subuersione sodome ꝛ gomorre. ꝛ ideo ostende nobis domine misericordiã tuam in filij tui incarnatione. k A progenie. scilicet iudeorum: quia sicut dicitur Joã. iiij. Salus ex iudeis est: quia incarnatio facta est in virgine iudea natione: sed quia beneficiũ incarnatiõis ad totũ mundũ diffunditur. ideo subditur: l In ꝓgenies. s. omniũ gẽtium. Verũtamen quia lꝫ beneficiũ incarnationis se extendat ad oẽs quantum ad sufficientiã: non tamen ãntũ ad efficaciã sed tñ ad iustos. iõ subditur: m Timentibus eum. s. timore filiali ꝛ casto. n Fecit potentiã in brachio suo. i. in filio suo qui vocatur brachiũ dñi: Esa. liij. Brachium dñi cui reuelatum est. o Dispersit superbos. i. legisperitos ꝛ pharisẽos qui fuerunt superbi. p Mente cordis sui. spernentes consiliũ dei. vt dicitur. j. vij. ca. Et ipsi cum ceteris iudeis. xlij. anno a passione xp̃isti fuerũt

ſ filio, saluatore
tauit spũs meus: in deo̅ salutari
ſ vt vnus deus
meo̅. Quia respexit hũilitatẽ ancil
le sue: ecce enim ex hoc beatã me di
ſ iudeoꝝ ꝛ gentium ſ vel omnes gentes ſ et.
cent omnes generationes. Quia
fecit mihi magna qui põtens est
ſ quia singularis potentie culmine omnia que fecit
transcendit longe: ꝛ innocatio huius nominis sancti
tatis facit participes ſ in me incepta dilatatur
ꝛ sanctũ nomen eius. Et miseri-
cordia eius a prõgenie in prõge-
ſ in oi gẽte q timet deũ acceptũ est illi ſ ꝛ hoc p filiuꝫ
nies timẽntib⁹ eũ. Fecit potenti
am in brachio suo: dispersit sup-
ſ. i. voluntate ſ. i. deponet
bos mẽte cordis sui. Deposuit po

tẽs de sede: ꝛ exaltauit humiles.
Esurientes impleuit bonis: ꝛ di
ſ be. sicut medicus egrũ
uites dimisit ianes. Suscepit isra
ſ. i. vt memor esset.
el puerũ suum recordatus miseri
cordie sue. Sicut locutus est ad
pres nostros: abrãham ꝛ semini
eius in secla. Mansit aũt maria
ſ post partũ eius
cũ illa quasi mẽsibus trib⁹: ꝛ re-
uersa est domũ suã. Elisabeth ãt
impletũ est tẽpus pariendi: ꝛ pepe
rit filiũ. Et audierunt vicini ꝛ cognati ei⁹ qꝛ mãgnificauit dominus misericordiã suã cũ illa: et cõ

timo inanes totius beatitudinis dimittũtur. In presenti etiã videmus humiles diuina gratia impleri: superbos lumine veritatis priuari.

Suscepit. Post generalẽ diuine pietatis ꝛ iustitie cõmemorationez: ad singularẽ nunc incarnationis dispensationẽ p̃uertit verba: Suscepit: q̃si medicus egruz. Visibilis inter hoies factus vt deum faceret israel. i. videntes deũ: puerũ suũ sibi obedientẽ ꝛ humilẽ: qꝛ nõ nisi p humilitatẽ saluandi sũt. Memorari m. s. qꝛ q̃ homĩnẽ redemit: nõ meritũ est hoĩs: sed donũ diuine pietatis.

Sicut lo. cẽ. Memoriã patrũ quibus hec sal⁹ reuelata est faciẽs: abrahã noiatim exprimit: cui p̃mo ipsa incarnatio manifestata est. Et semini: nõ tã carne genitis q̃s fidei vestigia secutis: qbus aduẽtus saluatoris in secula est ꝓmissus: qꝛ ipsa ꝓmissio hereditatis nullo fine claudeꝫ. Nam et vsq; in finẽ seculi credentes nõ deerũt: ꝛ btitudinis erit glia perhẽnis.

Mansit gũt. Be. Tamdiu mãsit: donec videret p̃cursoris natiuitatẽ: ꝓpter quã maxime venerat. Nec cã sola familiaritatis tãdiu mansit: ß vt tãto tpe elisabeth ꝛ ioãnes crescerent ꝓfectus. Nam si in primo aduẽtu marie spũ sco̅ sunt repleti multũ est illis superadditũ tanta mora mansionis.

Mystice. Aia casta q̃ spũalis verbi desideriũ ꝺcipit: necesse est vt alta exercitus celestis iuga subeat: ꝛ quasi triũ mensiũ dies ibidẽ demorata: quousq; fidei: spei: ꝛ charitatis luce radiet: perseuerare non desistat.

Impletũ est. Beda. Verba impletionis sacra scriptura in bonoꝝ taz ortu vel obitu: vel actu ponere ꝺsuevit: quoꝝ vitã plenitudinẽ pfectionis habere significat: vt impleti sunt dies marie vt pareret. Implevit salomõ edificare domũ. Defunctus est abrahã plenus dierũ. Cũ venit plenitudo tpis: misit deus filium suũ. Sed contra: dies impioꝝ inanes ꝛ vacui.

Et audierũt. Ambro. Be. Habet scõꝝ editio leticiã primoꝝ: qꝛ cõe bonũ est. Justicia enim cõis virtus est. ꝛ ideo in ortu iusti future vite insigne

de lyra

capti ꝛ captiuati per tytum ꝛ vespasianum: ꝛ per orbem dispersi. Et loquitur hic virgo de futuro per modum preteriti ꝓpter certitudinem euentus sue ꝓphetie. q Deposuit potẽtes de sede. i. iudeos q erãt pũtẽtes in lege ꝛ prophetis: dimittens eos ex suo demerito in profundo erroris. ſm qđ dicitur Ro. xi. Cecitas ex parte contigit in israel. r Et exaltauit humiles. i. gentiles humiliter ꝛ deuote predicationẽ apostoloꝝ suscipientes. ꝛ ideo subditur: s Esurientes impleuit bonis. quia gentiles cum magno desiderio quod per esurientem designatur verbum dei receperunt. t Et diuites dimisit inanes. i. legisperitos diuitiis scripturarũ prius repletos. dimisit inanes per excecationẽ eorum ꝛ falsum intellectum scripturarum. v Suscepit israel puerum suum. Hic recolit beata virgo beneficia exhibita populo iudeorum specialiter. cum dicitur: Suscepit israel puerum suum. quia deus accepit carnem puerilem de populo israel quod fuit beneficium illi populo collatum: maxime quantũ ad credentes de populo illo. x Recordatus misericordie sue. Ad modum enim recordantis se habuit quando filium suum patribus antiquis promissum in carnez misit. ideo subditur: y Sicut locutus est ad patres nostros. i. ad patriarchas ꝛ prophetas. z Abraham ꝛ semini eius. ſm qđ dicit Gen. xxij. In semine tuo benedicentur omnes gentes terre. a In secula. qꝛ caro humana permanebit eternaliter deitati vnita. b Mansit autez maria. Hic consequenter describuntur concomitantia ortuz p̃cursoris. quorum primũ respicit virginem. quod notatur cum dicitur: c Mãsit autem maria cum illa. id est cum elisabeth pro cuius consolatione ꝛ obsequio venerat. d Quasi mensibus tribus. ꝛ sic patet qđ mansit vsq; ad tempus partus elisabeth: quia in fine sexti mensis nunciauit sibi angelus conceptionem elisabeth. e Et reuersa est in domum suam. completo tamen prius ortu p̃cursoris: vt cõmuniter dicitur. vnde dicunt aliqui q ipsa recepit p̃cursorem ꝛ tenuit. Aliqui tamen doctores vt theophilus et grecus dicunt qđ imminente partu elisabeth recessit: tum quia virgines i partu mulierum non solent adesse: tum quia alie mulieres iã venerant ad partum elisabeth: ꝛ ideo obsequium marie non erat vltra sibi necessarium: qđ per alias mulieres poterat fieri: Secundũ respicit matrem p̃cursoris: qđ notatur cum dicitur: f Elisabeth autem impletum est tempus pariendi. s. nouẽ mensium. g Et peperit filiũ. sicut ꝓ angelũ fuerat predictũ. h Et audierunt vicini. i. illi qui erant cohabitantes. i Et cognati. quia erant ex eius consanguinitate ꝛ affinitate. k Quia magnificauit dominus misericordiã suam cum illa. id est magnã misericordiã ei fecit auferendo sterilitatis opprobriũ: ꝛ dando tantũ ac talem filium sic nunciatũ mirabiliter ꝛ ꝺceptũ supnaturaliter. l Et ꝺgratulabant ei. ſm qꝛ

p̄mittīt: ⁊ gr̄a future virtuꝫ exultatōe vicinox p̄figurante signatur.

Die octauo ve. p circūcisionē resurrectio dn̄i figurat: qr ⁊ octaua die l. post sabbm fcā ē: ⁊ sicut illa a creatu mortꝭ absoluē solebat: sic ista īmortal vite natiuitatē ⁊ in auctore nr̄o exhibuit: ⁊ in nobis mōstrauit sperandaz.

Et vocabāt eū. Be. Joānis celebrata natiuitas ē noui testamēti in choata gr̄a: cui iudei q legis obseruatiōe q̄si affini tate iūcti erant nomē patris volūt ponere: quia magis iustitiā q̄ ex lege ē volūt suscipere q̄ gratiā que ex fide. Qui puerū noīe p̄is vocāt eos figurāt q dn̄o noua gr̄e munera declarante: cuperēt eū potiꝰ p̄ ꝓsueta veteris sacerdotij edicta p̄dicare. Dn̄ bñ çacharias mēor dn̄i interp̄tat: qr memoriā antiq̄ obseruatiōis a dn̄o date figurāt. Adde q̄ ꝓbis ⁊ p̄ q scriptis q̄ io annes voce astruūt: significat q ipsa legis doctria de suscipienda gr̄a christi viua voce instruit: dicendo per legislatorē. Prophetā suscitabit vob̄ dn̄s. f. v. ipsū audite: ⁊ ipsum sacerdotiū legale cerimoniaꝝ typū q̄ mutat lr̄aꝝ figuris gr̄am euāgelij si recte intelligat exprimit.

Innuebāt a. Qui innuūt p̄ri de noīe pueri: significāt illos q testimonio legis intendūt astruere gratiam fidei.

Apertū est aūt ⁊c. Qr declarato ⁊ cōfirmato noīe ioānis aperit̄ os zacharie ⁊ bñdicit: p̄z qr manifestata est p aplos gr̄a noui testamēti: multa etiā turba sacerdotum relicta taciturnitate nocte: obedit fidei: ⁊ p̄dicat

gratulabant ei. Et factū ē in die octauo: venerūt circuncidere puerū: ⁊ vocabāt eū nomine patris
† ſ ambro. be. spū ꝓphetie vidit: quod non vidi erat a marito non poterat ignorare prenūciuz: que prophetauerat, christum
sui çachariaz. † Et respondēs ma
ſ. ambro. be. sicut ab angelo çacharie erat prenunciatum:
ter eiꝰ dixit: Nequaq̄z: sed vocā bitur ioannes. Et dixerunt ad il
ſ amb. be. aduerte hō nomē nō ē generis: ꝫ vatis
lam: Quia nēmo est i cognatiōe
† ſ ambro. quia incredulitas affatum ei eripuit ⁊ an
tua: qui voceť hoc nomine. † Innditu: quod voce nō poterat manu ⁊ litteris locutus vt nutu interrogatur.
nūebāt aūt patri eius quez vel
† ſ ābro. qr lex scripta i tabul' lapideis mysteria logē
let vocari euz: † Et postulans pu
† ſ ābro. be. hoc nomē nos nō ꝓponimus: qr tā a deo accepit hz suū nomē: qō agnoimus: nō qō eligimꝰ.
gillarem: scripsit dicens: † Joān
† ſ de conuenientia inter patrem ⁊ matrem
nes est nomen eiꝰ. † Et mirāti sūt
† ſ ambro. iam soluit fides linguam: quam incredulit as ligauerat
vniuersi. † Apertū est aūt ilico os eiꝰ: ⁊ lingua eius ⁊ loquebať benedicēs deum. Et factus est timor super omnes vicinos eorū ⁊ super omniā mōtana iudee divulgabāt omnia verba hec.
ſ ex istati miraculo ⁊ timore stupefacti
Et posuerunt oēs qui audierūt

regni mūdaneq̄z sapiētie culmina christi fama transcendit.

Precurrentia signa prebent iter precursori veritatis. Et futurus ꝓphe ta premissis cōmendatur auspitijs.

Et ꝓphetauit. Beda. Ad magna largitas diuine pietatis. Ecce loque la que sola ablata est diffidenti cū spū ꝓphetie restituta est credenti.

Ambro. Elisabeth paucis: çacharias multꝫ ꝓphetat. Uter q̄z scō spū repletus loq̄bať: ꝫ disciplina seruatur: vt mulier magis discere q̄ diuina sunt studeat q̄z docere

Bñdictus. Quia dn̄ bonitatē dei rogauit ꝓ liberatōe precursor: do natus est.

Visitauit. Dō ꝓprie faciendū cognouerat ꝓphetico more quasi iaz factum narrat.

Cornu. Be. Per cornu qō carnē excedit cū ola ossa carne tegant: regnū christi significať: q̄ mūdus ⁊ gaudia carnis superant. In cuius figuram dauid ⁊ salomō cornu olei fūt in regni gliaz ꝓsecrati: vt prius saul lenticula. Cornu. i. christū qr cornu nec caro est: nec os. Sic xp̄s nec caro tm̄: nec os tm̄ diuinitatis.

Quia seculo ⁊c. Be. Tota veteris testamēti scriptura de christo p̄cessit. ⁊ a tpe ade sci p̄es suis q̄z facti eiꝰ dispēsationis testimoniū reddunt.

Salutē. Erexit nob salutē ex inimicis. Et ē explanatio sup̄ioris versiculi: in quo breuiter idē p̄ misserat. Erexit cornu s. n.

Omniū. Be. A. discret: vel hoīum peruersox: ⁊ spirituū īmūdorū

ſ tacite euentum rei expectantes.
i corde suo dicētes: Quis putas puer iste erit? Etenī manus dn̄i erat cuz illo: Et çacharias pater eius impletus ē spiritu sancto: ⁊
ſ est vel sit.
prophetauit dicēs: Benedictus
† ſ be. lōga infirmitate tabescēte ſ apparēs in carne quasi tōgius a se recedētes iustificare curauit
dominꝰ deus israel: quia † visita
† ſ sanguine filij redemit sub peccato vendita
ſ quā suā visitādo fecit
uit ⁊ fecit † redēptiōez plebis ſ sue.
ſ .i. firmā celsitudinē salutis
Et erexit cornu salutis nobis: in
ſ qr de iudeis nascet † ſ de semore dauid natus
dōmo † dauid pueri sui. Sicut lō cutꝰ ē p os scox: q a seculo sūt ꝓphetaꝝ eiꝰ. Salutez ex inimicis nr̄is: ⁊ de manu oiuz q oderūt nos. Ad faciēdā mīam cū p̄ribꝰ
ſ memorē se ondit: vel memores nos faceret
nostris: ⁊ memorari testamēti sui
ſ ⁊ ad faciendum ſ be. in te benedicent omnes cognatione terre
sancti. Jusurādū quod iurauit ad abrahā patrem nostrum: dā
ſ .s. ſ per carnem: vel per fidem.
turū se nobis. Ut sine timore de manu inimicoꝝ nostroꝝ libera
ſ intellectu
ti: seruiamus illi. In sanctitate ⁊
ſ operatione ſ nō in cōspectu hoiuz ſ nō ad horaz
iusticia coraz ipso: omnibus die

de quox manu ⁊ interim spe salui facti sumus: ⁊ in futuro re ipsa saluādi.

Ad faciendā. Locutus est: ⁊ erexit nobis salutem ad faciendā misericordiam: vt misericordiam quam patribus promisit impleat in nobis: et iuramentum quod fecit patribus de liberatione nostra: in nobis per christum compleatur.

Nicolaus

dixerat angelus çacharie: Multi in natiuitate eius gaudebūt. a Et factū est. Hic ponūtur ꝓsequētia ortū p̄cursoris: quox p̄mus est pueri nati noīatio. Secundū ppli admiratio. ibi: Et mirati sūt vniuersi. Tertiū patrꝭ inspiratio. ibi: Et çacharias. Circa p̄mū dr: b In die octauo. s. a natiuitate p̄cursoris. c Venerūt circūcidere puerū. sicut p̄cipit Beñ. xvij. de rōne huiꝰ p̄cepti ⁊ mō intelligēdi dictū fuit: ibi: Et qr in circūcisione ipone batur: tūc nomē puero sicut mō imponit in baptismo. iō subdit: d Et vocabāt eū noīe p̄is sui çachariā. qr istud antiqtus fuit saťꝫ cōiter obseruatū ⁊ adhuc obseruať frequēter: maxie in magnis psonis q̄ p̄mogenitus filius noīatur noīe p̄is. e Et rñdens mr eius dixit: nequaq̄. s. vocabit çacharias. f Sed vocabit ioānes. hoc enī fuit sibi a deo reuelatū: quia a marito nō didicit. cū cēt factꝰ mutus anteq̄ rediret ad eā de tēplo. vt p̄z ex p̄dictis. g Nemo ē in cognatōe tua q voceť ꝫ noīe. nō est intelligēdū q̄ nullus iudeus vocatꝰ fuisset p̄iꝰ ioānes: qr alij iudei fuerunt ante sic noīati. vt p̄z. j. Mach. ij. ca. de ioāne fratre iude machabei ⁊ de ioāne eupolemij: ꝫ cognatio: hic accipit ꝓpinqtas generis: qr nullus fuerat sic vocatus de cognatōe elisabeth aut mariti eius. h Innuebāt aūt p̄ri eius. p signa visibilia: ex quo patet q̄ nō tm̄ erat mutus ꝫ etiā surdus. Si enī potuisset intelligere verba q̄ melioꝰ ⁊ breuioꝰ exp̄mūt mētis ꝺceptū q̄siuissent ab eo p verba ⁊ nō p alia signa. i Joānes est nomē eius. i. hoc nomē nō ipono ꝫ ipositū est a deo. k Et mirati sūt. Hic ꝺnr describit ppli admiratio ex mirabilibꝰ q̄ videbāt circa puerū natū ⁊ parētes eiꝰ: videlicet ex mirabili ꝺueniētia p̄is ⁊ mris in noīe pueri: ⁊ in loq̄la reddita p̄ri. iō subdit: l Aptū ē aūt ilico os eiꝰ. p ꝓfessionē enī fidei in scripto quā verbo facē nō poterat meruit liberari: sicut ꝓpter verbū dubitatōis demeruerat ligari. m Et fa. ē ti. ma. su. oēs vi. coraz. i. admiratio magna vel timor dn̄i q sic mirabiliter punierat çachariā ⁊ liberauerat. n Et sup̄ ola mon. iudee diuul. ola verba hec. qr facta insolita ⁊ mirabilia libētius narrant. o Et posue. oēs q audi. in cor. suo. qr talia magis memorie cōmendant. p Dicētes qs putas puer iste erit: q. d. valde magnꝰ erit. cuiꝰ cā subdit:

de lyra

q Etenī manꝰ dn̄i erat cū illo. i. virtꝰ dei operatiua miraculoꝝ in eiꝰ annūciatiōe: ꝺceptōe: ⁊ natiuitate ostēsoꝝ: ex qbꝰ rōnabiliter ꝺcludebať magnitudo pueri futura coraz deo: sicut fuerat p̄dictū çacharie: Erit enī magnꝰ coraz dn̄o. r Et çacharias. Hic ꝺnr describit p̄is inspiratio cū dr: Et çacharias p̄ eiꝰ ipletus ē spū scō. ⁊ subdit eiꝰ ꝓphetia p modum cantici seu diuine laudis exp̄ssa cū dr: s Bñdictus ⁊c. in q̄ cātico p̄mo p̄mittit p̄tinētia ad redēptorē. ꝫ ptinētia ad ipsiꝰ p̄cursorē. ibi: Et tu puer. Circa p̄mū dr: Bñdictus dn̄s. oīuz p generalē gubernationē. t Deꝰ. p creationē. v Israel. p spāle cultū ⁊ deuotionē ⁊ bñficioꝝ spāliuz ppło isrl exhibitionē. x Quia visitauit. i. visitabit. logē enī de futuro p modū p̄teriti ꝓpter ꝓphetie certitudinē. Hec aūt visitatio facta est in christi natiuitate q̄ erat adhuc futura: ⁊ ꝺuersatōe qr visitauit nos sicut medicꝰ infirmū: sicut dr Luce. vi. Virtus de illo exibat ⁊ sanabat oēs. y Et fecit redēptionē suā. in sua bñdicta passione p quā redēpti sumꝰ. z Et erexit nobis cor. salutē. i. virtutē ꝺsequēdi salutē eternā. ⁊ ꝫ fecit i sua resurrectiōe q̄ resurrexit ad vitā īmortalē educēs p̄es scōs de lymbo inferni detētos ibi: et sua ascēsione q̄ illos ad celestia introduxit. a In do. da. pu. sui. qr ista adꝺplenit xp̄s in carne assūpta de domo dauid. b Sicut lo. ē p os ss. ꝓ. q sūt a scō. ꝫ ē a mūdi p̄ncipio q ista p̄dixerūt. ſm q dr Act. i. Nunc oēs ꝓphe testimoniū phibēt ⁊c. Et sicut ꝓmiserat p ꝓphas ita fideliť adꝺplenit. c Salutē ex inimicis nr̄is. supple ꝺsecuti sumꝰ p christū videlicet de mūdo: carne: ⁊ diabolo. d Ad faciendā mīam cū p̄ribus nr̄is. qr mysteriū incarnatōis ipleuit: nō ꝓpter nostrā iusticiā: ꝫ ꝓpter suā misericordiā adꝺplendā quā patribus ꝓmisit. e Et memorari testamēti sui sci. i. pacti firmissimi qō habuit cū patribꝰ veteris testamēti de christo venturo: de q̄ testamēto ad modū rememorātis seu recordātis se habuit qñ pactū ipleuit. f Jusurandū qō iu. ad abrāā pa. nr̄m. de quo dr Beñ. xxii. ꝓper memetipsū iurauī ⁊c. qō iuramentū ipleuit deus p̄ mittēdo filiū. g Daturū se nobis. qr deus p̄ dedit etiā se nobis in filio q ē eiusdē substātie cū p̄e. h Ut sine timore ⁊c. qr p ꝫ euacuať tior seruilis q nō ē in charitate.

Et tu

Et tu puer ⁊c. Be. Non mirū si alloquit infantē octo dierū: quia q in vtero matris salutationē marie audiuit tā natus pīs vocē audiuit. Vel pp illos istruēdos q aderant: futura filij munera q̄ p angelū dicerat depromit. Beda. Cū de dño loqueret: repete ad ꝓphetā verba ꝙuertit: vt hoc q̄z bñficiū esse dñi designaret: ne cū publica muneraret q̄si ingrat⁹ sua bñficia tacuisse videret: q̄ agnoscebat se in filios suscepisse.

Scientiā salutis. Beda. Nomē iesu. i. salvatoris exponē: ⁊ diligentius cōmendare volens: salutis frequētat mētionē cū cornu saluti erigendū: salutē ex inimicis futurā: scientiā salutis plebi dadā cōmemorat. Et ne talem salutē ꝓmitti putares: addit: in remissionē peccatoꝝ eorum.

Illuminare his. Be. In lōga peccatorū ⁊ ignorātie cecitate depressis: q̄ exclusis erroꝝ tenebris: attulit veraz cognitionis sue lucē: ⁊ certū iter pīe celestis apuit.

3 reg. 2. c⁹

Ad dirigē. pedes. Ut p oīa gressus nostroꝝ operū illuminatoris nostri gre ꝙcedent: donec ad mansionē ppetue pacis intremus.

Et erat i deserto. Beda. Predicator penitētie futurus aspera solitudinis eligit: vbi primeuā exigit etatē: vt iuuenis liberius ab amore mundi auditores suos reuocaret.

Exijt edictū a ce. augu. Beda. Augustus. xii. annis circa natiuitatē christi in pace regnauit: vt etiā ad litterā cōpletū videat illud ꝓpheticū: Confrabūt gla. s. in v. ⁊ l. in f. nec leuabit g. c. g. gl. Pacatissimo autē tpe voluit christus nasci: q̄ pacē magnope quesiuit ⁊ amauit: q̄ pacis amatores semp inuisit. Voluit etiā vt discipuli quos ad pdicandū missurus erat quocūq̄z vellent securi transire possent: ⁊ ab iminentiū seditionum feruore tremēda romani nois vmbra ꝓtegerent. Nascituro dño describit mūdus: q̄ ille apparebat in carne qui electos suos ascriberet in eternitate. In quo nomē augusti vere implet qui suos augere sufficiēs censorib⁹ sue professionis nō pecunie: s fidei oblatione signare cepit: q̄ dū ꝓfessio secularis obtēdit: spūalis implet. Abolito aūt cēsu synagoge vetusto nouus cēsus ecclie parat q tormēta nō exigit s aufert: q non vno numismate: s vna signat fide. Quietissimū ⁊ pacatissimū erat regnū q̄ vna descriptiōe totū mundū ꝙclusit. Propterea census datus est vt sciret rex numerū hominū ⁊ magnitudinē. Hic ꝑmū iudea facta est stipendiaria romanis.

Uniuersus orbis. Be. Ambro. Adulte gētes erāt q⁹nō ꝙperabat augustus. Sz his verbis regnū christi exꝑmit: q oib⁹ erat imperatur⁹. qs eni posset totius orbis ꝓfessionē exigere: nisi q totius orbis hēat iperium?

Primo. Be. Jā diuersis tpibus plereq̄z partes terrarū legunt descripte: s hec est prima earū q̄ totū orbē ꝙcluserunt: q̄ ꝓfessio est mentiū: q̄ nullus excluditur. Vel certe tūc ꝑmū cepit q̄n cyrin⁹ a cesare syriā missus ē: census patrimonioꝝ futur⁹.

Syrie. Syria in q̄ iudea est media: ⁊ quasi vmbilicus est totius terre. Census g̃ ꝑmū in medio terre exigitur: vt inde postea vsq̄z ad fines terre exigeret ⁊ redderetur.

Cyrino. Am. Hystorico more scribēs vt serie tpis designet: nomen presidis tanq̄ consulis: signi gra huic libro ascribit. Nam si consules ascribunt tabulis emptiōis: quanto magis redēptori omnium debuit tempus ascribi? Habem⁹ hic oīa que in contractibus esse solent. Vocabulū sūmā potestatē gerentis diē: locum: causaz: testes etiā q adhiberi solent. Hos q̄z natiuitati sue ⁊ generationi christus adhibuit: q signarent euangeliū dicens: Vos eritz mihi testes in hierusalem.

Beda. Sicut sperāte augusto: ⁊ ꝓsidente cyrino: ibant singuli in suā ciuitatem vt ꝓfiterent censum: sic mō imperāte christo: p doctores ecclie ꝓsides ꝓfiteri debemus censum iusticie. Subeam⁹ iugū q̄ leue est: veniamus ad requiē animarū q̄ est patria nra. Et sicut cesari soluebat denari⁹ q decē nūmos habebat: q etiā noīe cesaris intitulabat: sic offeramus regi nro decalogū legis: in quo vultū nri regis. i. agnitionē voluntatis eius inueniemus. Quē denariū quasi sacculū inclusū portamus in via: cū in occulta ꝙsciētie meditatiōe seruam⁹. Proferemus aūt cū regē in decore suo ꝙtuebimur: vel etiā ꝓferimus cum ea que in tenebris discim⁹ in lumine docemus: ⁊ quod in aure audiuimus: predicamus in tectis.

Nazareth. Be. Quotidie dñs in nazareth ꝙcipiē: in bethleez nascit: de lyra

---

bus nostris. Et tu puer prophetā altissimi vocaberis: preibis enim ante faciem domini pārare vias eius. Ad dandaz scientiā salutis plebi eius: in remissionē peccatoꝝ
ſ non dominum meritis
eorum. Per viscera misericordie
ſ per que viscera ſ assumpta carne
dei nostri: in qbus visitauit nos
ſ verbum patris ortum vere lucis aperiens
ſ visitauit vt illuminaret.
oriēs ex alto. Illuminare his q in tenebris ⁊ vmbrā mortis sedet: ad † dirigendos pedes nros
ſ corpore
in viam pacis. Puer autem crescebat ⁊ cōfortabatur spiritu: ⁊

ērat in desertis vsq̄z ād diez ostēsionis sue ad israel.

Actū C. .II.

ſ qbus crescebat ioānes vel qbus maria in domū reuersa ē post tres mēses quibus cum elisabeth mansit

est autem in dieb⁹ illis: ēxijt edictum a cesare augusto: ut describeretur vniuersus orbis.
ſ hec professio
Hec descriptio pria fcā est ā pre-
ſ dominico
side syrie cyrino. Et ibānt omnes
† ſ vt nullus extra ecclīam deo cēsum reddat
vt profiterētur † singuli in suam ciuitatē. Ascēndit aūt ⁊ ioseph a
ſ vbi conceptus est christus
galilea de ciuitate nazareth i iū-

Nicolaus

a Et tu puer. Hic ꝙfr exꝑmit in cantico que ptinēt ad precursorē: diri gens ad ipsum sermonē. Si aūt querat quare ad ipsum sermonē dirigeret cū puer adhuc nō intelligeret. dicūt aliqui q̄ virtute supnaturali intelligebat patrē loquentē: sicut intelligit christū in vtero matris existentē: vt pdictū est. Alij aūt dicūt q̄ sic loquebat puero: nō ꝓpter eius intellectionē s ꝓpter alioꝝ instructionē de mysterio incarnationis q̄ habebant vsū rationis. b Propheta altissimi vocaberis. Cōtra hoc videt illud Joan. j. ca. q̄ ioānes baptista negauit se esse prophetā. Ad quod dicendū q̄ verum respondit ꝑm intentionē querentiū: q̄ querebāt si esset vnus de antiqs prophetis: vt helyas vel heliseus vel huiusmodi: vt patet ibidē: ⁊ ꝑm veritatē non erat vnus de illis. Aliter etiā dō q̄ negauit se esse ꝓphetā tñ: q̄ fuit ꝓpheta ⁊ plus q̄ ꝓpheta ꝑm testimoniū saluatoris Matth. xj. c Preibis enī añ faciē dñi. i. ante filiū dei qui est similitudo vel facies dei patris: p facie enim designat notitia ꝑm Greg. sup Ezechielē. Ea autē que ad notitiam ptinēt in diuinis filio appropriant. d Parare vias eius. p pdicationē christū annūciando: ⁊ p baptismū assuefaciēdo: quia hoies per baptismū ioānis disponebant ad facilius recipiendū baptismū xpi. e Ad dandā scientiā salutis plebi eius. i. ad predicandū salutē fiendā p christum. f Per viscera misericordie dei nri. i. p intimā ⁊ occultā dei misericordiā facte sunt hec. g Oriens ex alto. i. ex sinu patris in mūdo. h Illuminare his qui in tenebris. i. patribus in lymbo existentib⁹ quos christus illuminauit q̄n post passionē suā ad illos descendit. i Et vmbra mortis. i. viuētibus adhuc in hoc mūdo qui est quedā vmbra mortis quos illuminauit christus per seipsū predicādo ⁊ apostolos per orbē ad predicandum mittendo: vt habet Marci vlt̄. k Puer aūt crescebat. Hic ꝙfr describitur precursoris nati ꝓfectus ⁊ ꝙuersatio: cum dr: Puer autem crescebat q̄ntū ad augmentū corporis. l Et confortabat spiritu. q̄ntū ad augmētū gratie ⁊ virtutis. m Et erat in desertis. q̄ntū ad perfectionē ꝙuersationis: ibi enim habitauit vsq̄z ad tēpus sue pdicationis: vt contēplationi liberius vacaret diuinā sapientiā hauriendo: quā postea effudit predicādo ⁊ vt viuens in desertis vitā austerā duceret: ⁊ ne ex cohabitione cū pctōribus in tumultu populi maculā aliquā in fama vel vita contraheret.

n Usq̄z in diē ostēsionis sue ad isrl. q̄d factū est ānō. xv. iperij tyberij ce-
o saris: tūc enī exijt de deserto ad pdicādū pplis. vt hr. j. iij. ca. C.II.

f Actū est aūt. Descripto ortu ꝑcursoris. Hic ꝙfr describit ort⁹ saluatoris. ⁊ primo describit saluatoris ortus. Secūdo debitus rit⁹.

---

de lyra

sbi: Et postq̄z ꝙsūmati sunt. Tertio pueri ꝓfectus. ibi: Puer aūt crescebat. Circa ortū saluatoris ꝑmo describit tēpus. Secūdo locus. ibi: Et ibāt oēs. Tertio virginis partus. ibi: Factū est aūt. Quarto angeloꝝ cantus. ibi: Et pastores erant. Circa ꝑmū dr: p Exijt edictū a cesare augusto. Hic ostendit tps natiuitatis christi qui natus est ānō. xlij. augusti cesaris qui notatus fuerat augustus ab augendo: quia notabiliter auxit imperiū romanū: ⁊ ꝓpter hoc in diebus suis alijs gentibus imperio romano ꝓsubiectis fuit in orbe pax vniuersalis. ideo mandauit: q Vt' describerēt vniuersus orbis. vt per hoc scirēt qualiter terre diuerse essēt populate ⁊ quanta tributa singule possent reddere: vt sic tributis indebitis non grauarent: ⁊ scirēt per quē modū singule terre sub imperio romano melius regerent. Ex hoc etiā patet q̄ christus natus fuit tēpore maxime pacis: sicut fuerat ꝑ nunciatū a ꝓphetis. psal. lxxj. Orietur in diebus eius iustitia ⁊ abundantia pacis. Itē Esa. ij. Non leuabit gens contra gentē gladiū. ⁊. ix. Vocabitur nomē eius admirabilis consiliarius: deus fortis: pater futuri seculi: princeps pacis. r Hec descriptio prima. Dicit aūt ꝑma q̄ntū ad generales descriptiones orbis: q̄ ante istā bene fuerūt alie descriptiones partiales. sicut patet. ij. Reg. xxiiij. ⁊. j. Parar. xxj. de numeratione populi ⁊ descriptiōe quam fecit ioab de mandato dauid. Dicitur etiam prima ꝑm alios q̄ntum ad alias partes eiusdem descriptionis: q̄ syria est in medio terre habitabilis. ⁊ ideo ibi fuit inchoata ista descriptio: vt inde denunciaret fieri in alijs ꝓuincijs circulariter. s A preside syrie cyrino. hunc enim cyrinum cesar augustus prefecerat syrie ad ipsam regendam. t Et ibāt omnes vt profiterentur singuli in suaz ciuitatē. Hic describitur natiuitas saluatoris q̄ntū ad locū: quia ista descriptio precepta erat fieri in principalibus ciuitatibus: ⁊ ibi conueniebant qui ibi habuerant originē: vt sic describtio fieret non soluz ꝑm numerum personarū: sed etiam ꝑm determinationem genealogiarū: vt sciretur numerus determinatus nobiliuz ⁊ ignobiliū. ⁊ hoc est quod dicitur: Et ibant omnes vt profiterentur singuli in ciuitatem suam. profitebant autem vupliciter se esse subiectos romano imperio. s. scripto: quia eorum nomina scribebantur de mandato imperatoris: ⁊ etiam facto: quia soluebant censum imperatori propter quod in numismate census erat imago imperatoris: vt habetur Matth. xxij. ca.

v Ascēdit autem ⁊ ioseph a galilea in qua manebat. x In iudeam ciuitatē dauid. Judea hic accipit adiective: quia bethleē est quedā ciuitas in regno iudee ⁊ vocat ciuitas dauid: q̄ inde oriūdus fuit. vt hr. i. Reg. xvj.

cū aliqs flore verbi fuscepto se domū eterni panis operādo efficit. Quasi in aluo virginali concipit in corde credētis per fidez: generat p baptisma. Quotidie dei genitrix ecclesia suū comitata doctorē de rota mūdi in ciuitatē ꝓfessionis ⁊ laudis ascendēs cēlū sue deuotōis regi eterno psoluit. Que quasi alij desponsata: sed ab alio fecundat: dū ꝓposito sibi pontifici visibiliter iungit: ꝙ inuisibili spiritus virtute cumulatur. Ūñ Joseph auctus interpretat: indicans ipso nomine q̄ instātia loquentis magi nihil valet nisi augmētū supni inuaminis vt audiat acceperit.

Factū est aūt. Alibi cōcipi: alibi nasci dīs voluit: vt insidiātis herodis furorē facilius euaderet. Humilitas christi ꝯmendat: q̄ nō solū incarnari: sed etiaz illo ꝛpe nasci voluit: quo mor natus censui cesaris ꝓpter nr̄az liberationē subdēt.

mat.1.c.d. et.2.a. Pānis eū inuol. Vilibus induit pannis: vt stolā imortalitat̄ reciperemus. Manus ⁊ pedes stringūtur: vt manus nr̄e ad bñ operandū: pedes in viam pacis dirigātur. Paruulus fact⁹: vt nos perfecti simus.

Locus in diuerso. Diuersoriū est domus inter duos muros duas ianuas habens. Figurat ecclesiam inter paradisum ⁊ mundum.

Beda. In diuersorio: vt in via nascitur: qui ait: Ego sum via q̄ ad

Nicolaus

a Eo q̄ esset de domo ⁊ familia dauid. vt patet per genealogiā descriptā. ca. sequēti ⁊ Matthei. j. b Ut profiteret cum maria sibi desponsata vxore pregnāte. ipsa enim erat de eadem tribu cum ioseph ⁊ succedebat i hereditate paterna: ideo fuit ad profitendū cuz eo: lz esset partui ꝓpinqua: hoc etiā diuina dispensatione factū est vt sic christus nasceretur in bethlez sicut erat predictū Michee. v. Et tu bethleē effrata paruulus es in milibus iuda. ex te mihi egredief qui sit dominator in israel: ⁊ egressus eius ab initio a diebus eternitatis. c Factū est autem. Hic ꝓfr describitur virginis partus cum dicit: d Et peperit filiū suū primogenitū. ⁊ dicit ꝓmo genitus: non quia post illū maria alios filios habuerit: vt dicit Heluid⁹ hereticus: sed quia ante illum aliū non habuit. Unde ⁊ in lege filius vnigenitus filius offerebatur dño ⁊ redimebat tanq̄z ꝓmogenitus: quia abvno mense redimebat: vt habet Nu. x. ca. ⁊ tunc ꝓmogenitus dicebat: dato q̄ nullus sequeretur. e Et pannis cum inuoluit. per seipsum. Ex hoc patet falsitas que scribit libro de infantia saluatoris. s. ipsam obstetrices habuisse in partu que non requirunt nisi ꝓpter afflictionē matris in partu: que non habuit locū in virgine: quia peperit siue dolore: ꝙmo cum maximo gaudio ⁊ delectatione: ⁊ ideo per seipsam puerū natū recepit: inuoluit: et reclinauit: vt hic dicitur: f Et reclinauit eum in ꝓsepio. Joseph enim in illo itinere adduxerat secū asinū ad portandū vxorē pregnantē ⁊ bouem ad vendendū in bethleē vbi erat congregatio populi magna: vt de precio soluere expensas in via: ⁊ illis duobus animalibus fecit presepiū iuxta se: in quo btā virgo reclinauit filiū natum: ꝙm q̄ fuerat predictū Abachuc. iij. ca. ꝙm translationē. lxx. quā sequitur officiū ecclesiasticū: Domine audiui auditum tuū ⁊ timui: consideraui opera tua ⁊ expaui in medio duum animalium. Fuit enim ꝓphete admirationis pauor q̄ in loco tam humili reclinaretur saluator. vnde subdit: g Quia non erat ei locus in diuersorio. Est enim diuersoriū hospitalaria ad quā diuertunt venientes ab eē ad hospitandum. ciuitas autem bethleem tunc erat plena populo qui venerat ad predictā professionē: ⁊ illi qui erant potentiores occupauerant loca maiora: ⁊ ideo lz ioseph erat de nobili genere vt predictum est: nō tamē erat de ditioribus: ⁊ ideo ita paruum locum habuit q̄ saluator natus in ꝓsepio reclinatus fuit: ad implētionē ꝓphetie predicte: ⁊ ad dandum exemplum humilitatis perfecte a qua saluator incepit a natiuitate: ⁊ eā cōtinuauit vsq̄z ad mortē in qua humiliauit semetipsum factus obediens vsq̄z ad mortem: mortez autem crucis: ꝙm q̄ dicitur Phil. ij. ca. h Et pastores. Hic consequēter describitur angelor cantus exultantiū in natiuitate saluatoris: vbi ꝓmo describit natiuitatis huius denūciatio. Secūdo angelorum exultatio. ibi: Et subito factum est cum angelo. Tertio pastor deuotio. ibi: Et factum est. Circa primū premittit quibus facta est dicta denunciatio cum dicitur: Et pastores erant in regione eadez vigilātes. Erāt enī simplices ⁊ absq̄z cautelis malitie ⁊ occupati in officio sāctor ꝓiarchar: q̄ dicit fuisse pastores Beñ. xlvij. talib⁹ aūt solet fieri diuine illuminatōes ⁊ ꝓsolationes ⁊ nō hoibus in sapiētia huius mundi que stultitia est apud deum occupatis: ꝙm q̄ dicit saluator Matth. xi. Cōfitebor tibi pater dñe celi ⁊ terre quia abscondisti hec a sapientibus ⁊ prudentibus ⁊ reuelasti ea

ſ qui gerat typū xpi.

deam ciuitatem dauid que vo/

ſ domus panis: q⁊ ibi natus est: qui suos reficit eterno pane ſ in preconium futuri

catur bethleem: eō q̄ esset de do

†ſ vbi ꝓfiterent iust⁹ ⁊ virgo nisi vbi xp̄s nascit. i. in pacato corde: ppe ē verbū in corde tuo: ⁊ in ore tuo.

mo ⁊ familia dauid: † vt prōfite/

rer cū maria desponsata sibi vxo/

re p̄gnante. Factuz est autē cum

essent ibi: impleti sunt dies vt pe

ſ nō in domo parētū sed in via nascit: q⁊ ꝓ humanitatē ass̄i in alieno nascebat: nō ſm ptātē: sz ſm naturā

†ſ be. non post quem alij sed ante quem nullus.

ret. Et peperit filiū suū † ꝓmogenitū. Et pannis eū inuoluit: ⁊ re/

ſ ponit i ꝓsepio. i. corp⁹ xp̄i sup altare †ſ be. vt scā alialia carnis sue frumēto reficiat: q̄ panis ē angelor

†ſ be. loco eget vt nos plures i cel̄i beam⁹ māsiones.

clinauit eam in † ꝓsepio: † quia nō

erat ei locus in diuersorio. Et pa

stores erāt in regione eadez vigi/

lantes: ⁊ custodientes vigilias ſ no

†ſ ambro. grex populus: nox seculum: pastores sacerdotes: vel etiam angeli

ctis supra † gregem suum. Et ecce

angelus ſ domini stetit iuxta illos

ſ vt non solum voce sermonis: sed etiam diuine lucis claritate ortus veri luminis astruatur

⁊ claritas dei circumfulsit illos:

⁊ timuerūt timore magno. Et di

xit illis angelus: Nolite timere.

Ecce enim euangelizo vobis gau

†ſ be. fidelium de cunctis diuersitatibus gentium congregando: eternum gaudium nunciatur.

dium magnuz quod erit † omni

ppło. Quia nat⁹ est nobis hodie

ſ homo ⁊ deus

saluator: qui est christ⁹ domin⁹

ſ in bethleē: vñ dauid natus ſ signū saluti fi-

in ciuitate dauid. Et hoc vobis

delibus humilitas: saluatoris: que ē apposita superbie: p quā mors in mūdū intrauit

signū. Inuenietis infantem pan

nis inuolutuz ⁊ positum in prese

patriam veritatis ⁊ vite veniamus.

Et pastores. Be. Mato sūmo pastore: pastores ab insidijs noctis gētium greges more pecudū prius viuētes vigilando defendūt: ⁊ in aulam dei congregant. Quibus bñ vigilantibus angelus apparet: ⁊ eos claritas circūfulget: q⁊ illi pre ceteris sublimia videre merent: qui fidelibus sollicite presunt: sup quos diuina gr̄a largi⁹ chorusc̄at.

Et ecce angelus. Be. Et concipiendū: et ꝓceptū: ⁊ natū dñm celi ciues testant: vt ⁊ mortales sufficiēter ibuāt: ⁊ suū autori seruitiū ipendant.

Circūfulsit. Be. i. ex oi parte illor fulsit: radios sui luminis aspersit qđ in tota veteris testamēti serie nō inuenit. Consonat autē qui ait: Nox p̄cessit: dies aūt appro. Ergo abij. opa te. ⁊ in. ar. l.

Hodie. Cū nox esset nō ait: hac nocte: sed hodie: q⁊. s. gaudiū venerat nunciare. Ubi tristia geruntur: noctis mentio solet fieri. vt: Scandalum patiemini in me nocte ista.

Infantē pan. Be. Crebris infantia saluatoris ⁊ angelorum testimonijs: ⁊ euangelistarum ē inculta: vt mentibus nostris altius infigat quid pro nobis sit factus. In quo humilitas notatur: quia cum esset diues pauper pro nobis factus est: vt inopia sua nos ditaret.

de lyra

paruulis. ideo subditur: i Et ecce angelus domini stetit iuxta illos. paratus ad reuelandū eis diuina. k Et claritas dei circūfulsit eos. non tm̄ exterius in corpore sed etiā interius in mēte. l Et timuerunt. ex insolita visione: sed angelus eos consolat dicens: Nolite timere. cuius causa subditur cum dicitur: m Ecce enim euāgelizo vobis gaudiū magnū quod erit omni populo. non solum iudeorū sed etiā gentilium. n Quia natus est nobis hodie saluator. ⁊ dicit hodie: quia q̄uis esset nox erat tamen pars diei naturalis: vel aliter ⁊ melius vt videtur: q⁊ nox illa ex claritate diuina predicta fuit ita illuminata ac si esset dies clarissima: ꝙm q̄ fuerat predictū psal. cxxxviij. Et nox sicut dies illuminabit. o Qui est xp̄s dñs. Christus grece idem est qđ unctus latine. Antiquit⁹ autem in veteri lege ungebant tm̄ reges ⁊ pontifices. Christus autem rex est ⁊ pontifex. ⁊ ideo bene dicit christus. i. unctus non unctione hi⁹ mana ſ diuina: quia in humanitate pro nobis assūpta fuit unctus a deo patre: immo a tota trinitate plenitudine gratie: ꝙm q̄ dicit psal. xliiij. Unxit te deus deus tuus oleo leticie pre consortibus tuis: ꝓpter qđ dicit Joā. iij. ca. q̄ datus est ei spiritus non ad mensurā. s. alio⁹ hominū: ſ ꝙm omnē plenitudinem non solū sufficientie sed etiā redundantie in omnes alios q̄ntū ad sufficientiā: ꝙm q̄ dicit Joā. j. Et de plenitudine eius oēs nos accepimus.

p Et hoc vobis signū. c. per hoc enī q̄ angelus dedit eis signū magne humilitatis ⁊ pauptat̄ significatū fuit pastorib⁹ q̄ nō venerat ad regnādū tpaliter: vt scribe iudeor credebāt christū vēturū. Potōt aūt aliter dici q̄ illud fuit ꝓprium signū saluatoris nati. Ad cuius intellectū ꝙsiderandū q̄ illa que fuerūt in veteri testamēto fuerūt figure noui: vt dī. j. Corinth. x. In veteri aūt testamēto duo saluatores iudeor imperfecti tm̄ precesserāt tanq̄z figure saluatoris pfecti iesu christi. Primus fuit moyses q̄ liberauit eos de seruitute egyptiaca. vt habet Exo. xiij. Secūdus fuit cyrus q̄ liberauit eos de captiuitate babylonica: vt habet. j. Esdre. j. ca. ⁊ vterq̄z de nouo natus fuit inuētus in magna pauptate: sicut patet de moyse Exo. ij. qui inuenit filia pharaonis positū in flumine in fiscella iuncea. Silr de cyro dī in ecclesiastica hystoria sup danielē q̄ Astiages rex medor ⁊ persarū vidit in somnis vitē nascentē de vtero filie sue totā asiā occupantē ⁊ a ꝓiectoribus fuit sibi responsū q̄ visio ista significabat ex ea puerū nasciturū q̄ occuparet regnū medor ⁊ persarū: ꝓpter qđ timēs ne ipse vel filius suus per hoc regno priuaret: dedit filiā suā militi pauperi: ⁊ cū hoc etiā cū filia sua facta fuisset pregnans fecit tēpus partꝰ sui explorari ⁊ puerū natū sibi apportari quē tradidit cuidā militi vt secreto interficeret: q̄ cōpatiēs puero ipsum nō interfecit ſ in quodā nemore puerū fortune dimisit: ad quē quedā canicula pastoris regis q̄ erat iuxta nemus frequēter veniebat q̄ ipsum lactabat: ⁊ pastor predictus volens scire vbi canicula declinabat: inuenit puerū ita i pauptate iacentē: quē accepit ⁊ tradidit vxori sue nutriendū. ⁊ postea factꝰ est rex persar̄ atq̄z medor ad liberationē iudeor. Cū igit figura ⁊ figurātū debeāt habere correspondentiā ⁊ ꝓdicti duo q̄ fuerūt figure christi in maxima pauptate inuēti fuerūt in sua natiuitate signū ꝙuenies ⁊ correspōdēs figure dedit angelus pastoribus de christi nati inuentione. d. q Inuētis infantē pānis inuolutū ⁊ positū in ꝓsepio. Et credendū est ꝙ pastores

hoc intellexerūt

Multitudo mi.ce.ꝛc. Ambro. Si angelox notat exercitus q̃ seq̃ banꝫ militie ducē: qui ꝓtra malignos spiritus ad tutelā nostrā angelorum ordinat exercitus.

Beda. Uno euāgeliçante multitudo consonā in laudē ꝓrūpit: vt et officiū suū deo impendat ꝛ nos instruat: vt quotiēs sacrā eruditionē ex fratris ore audim⁹: deo laudes corde: ore ope reddamus. Quia vo deus et hō nasci hoib⁹ pax cum ipsis angelis: deo canit glia: q ab angelis ꝓ nra redēptione glificatur.

Et in terra pax. Si peccando eramus a deo extranei: extraneos nos angeli deputabant. Sed q: cognouim⁹ regez nrm: recognouerunt nos angeli ciues suos. Et timet angelus adorari ab humana nā quaz in suo rege considerat.

Hoib⁹ bone volū. Beda. Qui suspicīūt natū christū. Non his q audita eius natiuitate sunt turbati ꝛ eū psecuti. nō ē pax impijs: dicit dns.

Pastores lo. Am. Non sit vilis psona pastorū: q̃ quo vilior ad prudentiā eo pciosior ad fidē. A pastoribus fidē maria colligit. A pastorib⁹ ppls ad dei reuerētiā congregat. mirati sūt eni ō his q̃ dicebāt a pastorib⁹ ad illos

Transeam⁹. Ambro. Sic nos abiectis carnalib⁹ ꝯcupiscētiis: cogitationе ꝛ desiderio mētis in supernā domū viui panis debem⁹ transire: illum amādo q ꝓ nobis caro factus est: vt ad eius visionē perueniamus.

Et venerūt festinā. Be. Nō cū desidia christi ārēda est pūctia. ideo pastores sine mora inueniūt: q̃ nō ficta fide currūt videre q̃ audierāt. Horū exēplū pastores ecclie imo cūcti fideles imitari debēt vt fide ꝛ virtute ꝓficiant: ꝛ celesti oraculo erecti pcedentiū patrū vitā: in qua panis vite semp ꝛ seruat ꝛ reficit: quasi bethlē portas cōtemplādo subeat. Ibi catholice ecclesie pulchritudinē quasi mariā ꝛ doctor cetū quasi ioseph: ꝛ humilē mediatoris aduentū scripture paginis insertū quasi in psepio inuenient.

Uidētes aūt. Uisio dei cognitio dei est: ꝛ hec est sola vita hominuz vt cognoscant verū patrē: ꝛ quē misit iesum christū esse vnum deum.

Nicolaus

hoc intellererūt illuminati a deo. a Et subito facta est. Nic ꝓfir ponitur angelox exultatio cū dī: Et subito facta est cū angelo: q tanq̃ ꝑncipalis inter alios nūciaucrat christi natiuitatē. b Multitudo militie celestis. i. angelox q noīe militie designātur: q: ꝓ salute hominū cū demonibus prelīatur: ſm q dī Apoca. xij. Michael ꝛ angeli eius prelīabātur cū draconе ꝛc. c Laudantiū deū. de christi natiuitate eo q̃ per ipsuz scieb̄t deduci hoies ad salutē quā desiderāt: ad ruinā āgelox per hoc reparā dā. d Et dicentiū: glia in excelsis deo. q: lz eius glia vbiq̃ reluceat: maxime tū in celo empyreo vbi est angelox ꝛ beatox habitatio. e Et in terra pax hoibus bone volūtatis. i. hoibus bonis. ꝓ bonitatē eni volūtaz dī hō simplr bonus magis q̃ ꝓ bonitatē aliarū potentiarū aie: q: voluntas mouet alias potētias ad actus suos: ꝛ ideo bonitas eius vel malitia i omnes alias potentias redundat sicut influentia causе mouentis in motis ab ipsa: malis aūt hoibus nō est pax: ſm q dicit Esa. xlviij. Non est pax impijs dicit dns. Ex hoc etiā verbo angeli patet q̃ ista pax q̃ ꝑncipalr ꝓ ꝓphetas p̄dicta fuit futura in aduētu christi: erat pax interior bone volūtat: q: ſm q dī Prouerb. xij. ca. Non ꝯristabit iustuz q̃cq̃ ei acciderit: pax aūt tpalis que fuit in aduētu christi pacatis oibus gētibus sub imperio romano fuit figura huius pacis ꝑncipaliter intēte. f Et factū ē. Hic ꝓfir describit pastox deuotio q: statim post visionē istā dimisso grege iuerunt ad videndū puerū natū dicētes: g Trāseamus vsq̃ bethlē ꝛ videam⁹ hoc verbū. i. puerū natū ꝓ verba angeli uobis significatū. h Dō fecit dns. hoc nō est de textu. greci eni ꝛ antiq nō hñt: fecit: ꝑ tm̄: q̃ dns oñdit nobis. i Et venerūt festinātes. ex desiderio videndi christū ꝑncipaliter: ꝛ secūdario vt citius redirēt ad gregē quē sine custodia dimiserāt. k Et inuenerūt ꝛc. sicut angelus eis dixerat. l Uidētes aūt cognouerunt de verbo. q: nō solū fuerāt illuminati exterius ꝑ etiā interius de cognitione verbi incarnati vt p̄dictū est. m Et oēs q audierūt mirati sunt. ꝛ mā admiratōis subdit cū dī: n Et de his. ꝛ accipit hic et ꝓ id est. i. de his: que dicta erant a pastoribus ad ipsos. sicut superius est expressū. o Maria aūt ꝯseruabat oīa verba hec ꝯferens in corde suo. q: prudēter attendebat quō ꝓphetic ꝗplebant in puero nato: ꝛ ista collatio erat ei valde delectabilis ꝛ toti ecclie valde vtilis: q: ſm q dicit Piero. in sermone de assūptione btē virginis. Ipsa post ascensionē filij sui remānsit ad tēpus in terris cū aplis vt eos plenius instrueret de verbo incarnato de quo erat plenius

Mirati sūt. Mirant ꝛ de mysterio incarnationis ꝛ de tanta pastorū attestatione: qui nūgere audita nescirēt: sed simplici facundia vera p̄dicarent. Sic dns nō rhetores: sed piscatores ad euangeliçandū destinauit. Sic ꝛ in veteri testamēto suc dispensationis nuncios pastores ordinauit. Ideo non est parui pendenda pastorum attestatio.

Maria autē. Am. Maria nō mīn⁹ ore pudica q̃ corpe secreta q̃ nouerat nulli diuulgat: sed tacito corde scrutās congruū tps quo hec de⁹ vulgari velit reuerēter expectat: ꝛ cercus ea q̃ viderat circa se acta: ꝛ q̃ legerat ī scripturis agenda. Et dictū erat ab angelo. Ecce ꝯcipies in vte. ꝛ pa. filiū. Predixit Esa. Ecce virꝯ. ꝛ pa. fi. Uidebat se de stirpe dauid ortā in naçareth de spū scō ꝯcepisse: ī bethlē peperisse. Quorū omniū testimonia in diuersis ꝓphetis legerat. Cōparat q̃ ista ꝓphetarum factis: ꝛ in oīb⁹ hz argumenta fidei. Si maria a pastorib⁹ discit: debem⁹ a sacerdotib⁹ dīcī. Si maria aūt apli ꝓceptuz tacet: debem⁹ post apli ꝓceptuz magis doceri q̃ docere. i.co.

Et reuersi. Be. sic spūales pastores mō dormientib⁹ aliis ꝓtemplādo celestia subuehunt: mō castra fideliū lustrāt: et ꝓbitatis exēpla querēdo circueūt mō ad publicū pastoralis officii redeūt docēdo: vt q̃ ō in priuato gustaucrūt: aliis predicādo eructent.

Sicut dictū. Beda. Et in hoc glificāt: q: nō aliter inueniūt q̃ dictū erat: vel sicut dictū est ad illos ab angelis: referūt laudes ꝛ gloriā deo. Nō q: angeli ipcrassent laudare: sed ipsi laudādo offercbāt formā deuotōis sue dū dicunt: Glia in altissimis deo ꝛ in terra pax hoibus bone voluntatis.

Ut circūcide. Be. Ritus circūcisionis ab abrā sūpsit exordiū: quādo ꝛ nois amplificationē accepit: ad quā imitationē nomē ꝑponebat pueris ī die eox circūcisionis. Sic etiā factū est ipsi iesu. Octaua die circūcidit ie/sus: q: vtraq̃ nra innouatio ꝛ in pūti ipūs ꝑ baptismū: ꝛ in futuro carnis ꝛ in sua resurrectiōe est p̄figurata: ꝛ in nra q̃q̃ est pficiēda. Christ⁹ aūt die octaua surrexit: ꝛ post sex seculi huius etatis ꝛ septimā sabbati q̃ nunc

de lyra

edocta ꝓ spm̄ scm̄: ꝛ oīa familiarius vidcrat ꝛ tractaucrat, ꝓpter q̃ melius exꝑmere poterat: ſm q̃ dicit Piero. Quod melius nouimus melius ꝛ ꝓferimus. p Et reuersi sunt pastores. redeūdo ad gregē suū. q Uīficantes ꝛ laudātes deū. de bñficio toti mūdo collato generaliter ꝛ eis ostenso spāliter. ideo subdit: In oibus q̃ audierāt ꝛ viderāt. r Et postq̃. Hic ponit debitus ritus circa puerū natū: q: ſm ritū veteris legis debebat circūcidi ꝛ in templo offerri. ꝛ ideo ꝑmo agit de eius circūcisione. 2° de oblatione. ibi: Et postq̃ impleti sunt dies. Circa ꝑmū dī: Et postq̃ cōsūmati sunt dies octo: hoc erat tps determinatuz circūcisioni: ꝓut hī Leui. xvij. Uoluit autē christus circūcidi q̃ uis nō esset legi subiectus. Primo vt ostēderet in se veritatē carnis humane: contra Manichеū qui dixit ipsū deuz habuisse corpus fantasticū: ꝛ ꝯ Valentinū dicentē christū corpus de celo attulisse. 2° vt approbaret circūcisionē quā deus olim instituerat. 3° vt ostēderet se esse de genere abrahe q̃ circūcisionis mandatū accepit: Leui. xvij. ꝛ facta est repromissio de christo. Quarto vt iudeis excusationē tolleret de nō recipiēdo eum si esset incircūcisus. Quinto vt obediētie virtutez nobis suo cōmendaret exēplo: ꝓceptū legis obseruās cui tū nō erat subiect⁹. Sexto vt q̃ in similitudinē carnis peccati venerat remediū quo caro peccati cōsueuerat mundari nō renueret. Septimo vt legis onus in se sustinēs alios a legis onere liberaret. ſm illud Gal. iiij. Misit deus filiū suū factū sub lege vt eos q̃ sub lege erāt redimeret. s Uocatū est nomē eius iesus. nō dicit impositū: q: a deo fuit ipositū hoc nomē: ꝑ p angelū denunciatū marie ꝛ ioseph ꝛ ꝑ ipsos alijs diuulgatū. Et q: aliqs ifidelis potissime iudeus q̃ hoc nomē non fuisset ꝯuenienter ipositū posset arguere: tum q: Esa. lxij. dī: Uocabit tibi nomē nouū quod os dñi nouauit. Hoc autē nomē iesus nō erat nouū tunc: q: aī alij fuerāt noīati hoc noīe: vt patet de iesu filio iosedech: ꝛ de iesu naue: ꝛ in genealogia christi q̃ describit ca. sequēti: vbi idē hī. Itē q: Esa. vij. dī: Uocabit nomē eius emanuel. ꝛ viij. dī: Uoca nomē eius accelera spolia detrahere ꝛc. ꝛ. ix. Uocabit nomē eius admirabilis: consiliarius: deus fortis ꝛc. q̃ noīa sunt alia a noīe iesu: ꝛ filia pūt induci de aliis locis scripture. ſ dicendū q̃ hoc nomē fuit ꝓprie ipositū ei. Noīa enim si bñ ꝑponant ꝑponi debēt a ꝓprietatib⁹ rerū: ꝛ hoc patet de noībus generū ꝛ specierū. de q̃b⁹ dī. iiij. metaphy. Nō quā significat nomē est diffinitio q̃ designat ꝓpriā rei naturā. Noīa aūt singulox hoiuz si bñ ꝑponant ꝑponi debēt ab aliq̃ ꝓprietate eius cui imponit nomē. aliqñ a tpe: sicut noīa

iterim i alia vita gerit q̄si octauo tpe resurgem⁹: tūc verissime ab ol corru
ptiōe circūcisi: vbi verus p̄puciū auferet: q: ibi nec nubēt nec nubentur.

Grego. Qui in similitudine carnis pci venerat: remediū q̄ caro pcī mū
dari ꝓsucucerat nō respuit: sicut baptisma noue gre: nō necessitat: ꝑ exēpli
cā subijt. Et nota q⁹ idē auxiliū curatiōis in lege circūcisio p̄stitit: qō nunc
baptisma ꝓfert tpe gre ni
si q⁹ introitus in regnum
nundū patebat. Signifi
cat aūt hec circūcisio car
nalis illā circūcisionez in
die iudicii: cū oibus alec
carnis corruptionib⁹ cru
ti ad facie creatoris vidē
dā ingrediemur. Signifi
cat etiā p̄sentē circūcisio
nē. i. ablutione vitiorū p
baptismus. Significabat
etiā illū de abrahā nasci
turū q ⁊ in p̄ti p bapti
smū ⁊ in futuro p resurre
ctionem ab oi sorde suos
Exo.34.c. purgaret. erat etiā i abra
hā signaculū iusticie.

Beda. Sicut a chri
sto christiani: sic i vtraq;
nra circūcisione a iesu. i.
a saluatore saluati voca
mur. Ab nomē nō solū
anteq̄ ꝓcipiamur i vtero
ecclie per fidem: sed etiam
ante tempora secularia a deo nobis vocatum est.

Tulerunt illum. ꝓparuuli q de toto regno iudeor ad tēplū porta
bant: si erāt de tribu leui: i ministeriū dom⁹ ꝓpetuo detinebant. Si de alia
tribu p̄cio dato a parentibus ꝓmogenitī redimebant ad ꝓpria referendi.

Sicut scriptum est. Be. Scriptuz est in lege. Mulier q̄ suscepto se
mine pepit mas. in e. s. d. Ad distinctionē illius que virgo peperit. Non q̄
filius: nō mater hostijs indigebat purgari ꝑ vt nos saluaremur a timore
legis. Decretū aūt erat puerū post tricesimūtertiū circūcisionis die ad tem
plū deferri: ⁊ ꝓ eo hostiā dari: ꝓmogenitū sanctū dño fieri. ꝓper qō signi
ficat nullū nisi circūcisis vitijs dignū ee ꝓspectu dñi: nullū nisi mortalitat
nerib⁹ absolutū: supne ciuitat gaudia subiturū. Vera enī circūcisione pur
gatus templū hierusalē cū mūcrib⁹ ingredit q̄ glia resurrectōis ab oi labe
excoct⁹ cū bonor operū fructib⁹ supne btitudinis gaudia subit.

Oē masculinum. Be. Oē tā hois q̄ pecoris qō deo sacrificari: ⁊ sa
cerdotis ee iubebat: vt sacerdos ꝓmogenitū hois redimi faceret: sic ⁊ omne
aial imundū q̄ ꝓmogenita illū significāt q vnigenitus dei dignatus est fie
ri ꝓmogenitus ois creature: q vere est sanctus dño qz sine peccato. Qui ad
generādos sibi populos secretū genitale sce ecclie sibi aperuit. Vel mora
liter. ꝓprimogenita significāt bona initia nre actōis q̄ quasi corde gerim⁹:
q̄ dei gre deputare debem⁹. Male gesta redimere fructib⁹ pnie iubemur.

Nicolaus

aliquor sanctor imponunt pueris natis in festis cor vel a cognatione: si
cut cum filio imponit nomē patris vel alicuius de cognatione eius. Ali
quādo ab euentu: sicut moyses vocauit filios suos: vt habet Exo.ij. Ali
quādo aūt ex aliqua qualitate eius cui nomē ꝓponit: sicut Gen.xxv. ꝓpri
mogenitus ysaac vocatus est esau quod interpretat rubeus vel rufus: q:
de vtero matris exiuit rufus ⁊ totus in morē pellis hispidus. Aliqñ ex ali
quo dono dei gratuito: sicut Matth.xvj. dictū est petro: Tu es petrus et
sup hanc ⁊c. ⁊ Joā.j. Tu vocaberis cephas. igit q̄ homini christo ꝑ mu
nus gratie collatū erat vt per ipsum oēs saluarent. ideo vocatū est conue
nienter nomen eius iesus. i. saluator vel salus. ⁊ hāc rōnem assignauit an
gelus ioseph. Matth.j. D. Vocabis nomē eius iesum. ipse enī saluū faciet
populū suū a peccatis cor. Ad primū dicendū q̄ hoc nomē fuit nouuz in
christo inquantū fuit ei impositū ab hac ꝓprietate quia est omniū salua
tor que nō fuit in aliquo precedenti: Iz fecerint salutē in aliquo facto parti
culari: sicut iesus naue saluauit populū israel hostes eius debellando: vt le
gitur in libro Josue: ⁊ ita potest dici de alijs. Ratio aūt huius nois ema
nuel quod interpretatur nobiscū deus: includitur in nomine iesu. ꝓper hoc
enim q⁹ fuit nobiscum per suam incarnationē fecit nobis salutē: ⁊ eodem
modo potest dici de alio: quia saluauit nos infernū spoliādo: ⁊ sic de tertio
⁊ consilibus. a Et postq̄ impleti sunt. Hic ꝓnr agitur de pueri obla
tione: vbi primo describit huius oblatiōis presentatio. Secūdo presentati
receptio. ibi: Et ecce hō. Tertio recepti cōmendatio. ibi: Et erat anna. Cir
ca primū sciendū q⁹ in lege veteri circa pueros natos duo fiebāt i templo:
vnum erat generale oibus: quia ꝓ filio nato vel filia completis diebus pu
rificationis matris offerebat sacrificiū. vt habet Leuit.xij. Aliud erat spe
ciale circa ꝓmogenitos: q: erant ꝓsecrati dño eo q⁹ percussit ꝓmogenitos
egyptior: filios israel saluās: ⁊ ideo offerebant in templo ⁊ redimebant:
vt habet Exo.xiij. Christus autem fuit ꝓmogenitus: vt dictū est. s. ⁊ ideo
vtrūq; fuit factū circa eum: vt hic dicit. ⁊ primo q̄ntū ad id quod erat spe
ciale primogenitis cum dicitur: b Tulerunt illum in hierusalē vt sisterent cum. i. offerent: dño. cuius causa subditur: c Quia omne masculi

ſ non decuit taz gloriosum nomen primum ab hominib⁹ appellari sed excellētiori natura ne homo videatur machinator huius nominis

sus. Quod vocatum est ab ange
lo prius q̄z in vtero cōciperetur.
Et p̄stq̄z impleti sunt dies pur
ſ marie vel domini
gationis ei⁹ scōm legez moysi: tu
ſ offerēt ⁊ cōsecrarēt.
lerunt illum in hierusalē vt sisterent eū domino sicut scriptum est i lege domini. Quia omne mascu
ſ be. ꝓsueto natiuitatis more loqt: nō q⁹ dñs vēturis hoc spiritū ingrediens vel egrediens deuirginasset
linū adaperiens vuluam sanctū domino vocabitur. Et vt dārēt hostiā scōm q⁹ dictum est in lege
ſ turtur castitatez: columba simplicitatē
domini: par turturuz: aut duos

Par turturum. Be. Hec oblatio pauperū erat q nō sufficerēt of
ferre agnū vt per oia humilitas dñi pateat. Adorakr. Sive qs fortia opa
que masculi nosc: sive infirme que femine significant: creauerit vt hec dño
legitime ꝓsecrent: necesse est vt lachrymas cōpunctionis offerat q̄ per ge
mitū illarū auiū significant: qz lachrymis etiā in bonis indigem⁹: qz quo
fine ꝓsūmandi sumus ne
scimus. Qui nō inuenit
agnū. i. diuitias innocue
vite ad lachrymas recur
rat. Sunt aūt duo gene
ra cōpunctionis: duz vel
maloz recolētes: supplī
cia timemus. Vel dū de
siderio celestiuz ardentes
de dilatōe gemim⁹. Vñ
duo pulli offerri iubent:
vnus in holocaustū: qñ
amore celestiuz inflāma
mur. Alter ꝓ pctō: dum
ō mal' ppetrat gemim⁹.

Beda. Ambro. Colūba que in grege cō
uersat actiuā: turtur soli
tagus contēplatiuā vitā
significat que paucorum.
Et q: vtraq; hostia acce
pta est deo: ꝓsulte vtraq;
auis oblata est pro dño.
Qui cluso ostio p̄cz orat
in abscondato: turturem
offert. Qui cōpares operis queri t: colūbam ad altare portat.

Turtur i desert hitat: nō multz diuulgat: pullos nocte pascit: morticio
nō pascit. Sic ecclia deserta ē a pcis: nec christus i multz locz diuulgat nisi
in fide trinitat ⁊ vnitatis. In nocte mūdi scōs pascit: hereziz nō suscipit.

Beda. ꝓuer ꝓmo circūcidit: ⁊ post interposit dieb⁹ cū hostijs hieru
salē deferē: q: ipse iuuenis resurgēdo corruptionē carnis calcauit: ⁊ iter
positis diebus cū carne quā hostiā fecerat ad cclū ascēdit. Sic ⁊ nos prius
in baptismo circūcidimur a pcis: ⁊ ꝓficiēte gra ad altare ꝓgredimur: cōse
crandi hostia corporis ⁊ sanguinis dñi nri. ꝑ in fine ois ecclia corruptionez
exuet: ⁊ cū victimis bonor operū in eternā hierlim trāsferetur.

Et ecce hō ⁊c. Nō solū āgeli ꝑ ois etas ⁊ sex⁹ testimoniū nato reddūt
puero. Et sic ab oiuz sclor fidelib⁹ p̄sagiebat: ita veniēs oiuz scōr laude p̄
dicat. Justus ⁊ timoratus. Difficile iustitia sine timore custodit:
nō penali: ꝑ q ꝓmanet in seculū seculi: quo iustus quāto plus deū diligit:
tāto solertius offendere cauet. Et bñ iustus q nō suā: ꝑ ppli gram q̄rebat:
cupiēs ipse dissolui: ꝑ expectās videre ꝓmissū auctorē salutis: vt q ab hr
rode p̄ssi fuerāt: aduētu saluatoris liberati acciperent ꝓsolationem.

ꝓpuerum ⁊c. Cum puericia post septē annos infantie incipiat. Je
sus frequēter puer dicit: nō tā ꝓ etate q̄ ꝓ seruitio. Vñ ꝓpheta: Ecce pu
m. Quia filius hois nō venit ministrari: ꝑ ministrare.

de lyra

num adaperiēs vuluā. i. primo nascens cuiusmodi erāt primogeniti. Se
cundo q̄ntum ad illud quod erat generale. quod notatur cum dicitur:
d Et vt darent hostiā ⁊c. par turturum aut duos pullos columbaruz.
ista erat oblatio pauperū ꝓm q⁹ habet Leuit. xij. ex quo patet quod. s. dic
tum est de paupertate marie ⁊ ioseph. Sciendū aūt circa hoc q⁹ btā vir
go non tenebatur ad ista que dicta sunt de purgatiōe: quia Leuit. xij. scri
bitur: Mulier si suscepto semine peperit masculū ⁊c. ⁊ ideo lex illa ligabat
tm̄ mulieres de viri semine ꝓcipientes: quod nō habuit locum in virgine.
hoc etiā patet per hoc quod hic dicitur: ⁊ accipit de Exo. ⁊ Leuit. e Et ma
sculinum adaperiens vuluā ⁊c. Et quo patet q⁹ loquitur de masculino cō
cepto ⁊ nato per apertionē claustri virginalis: quod non habuit locum in
beata virgine que virgo permānsit in cōceptu ⁊ partu. Verūtamen sicut ei⁹
filius circūcidi voluit ⁊ legalia obseruare ex sua humilitate q̄uis non te
nerctur: sic beata virgo que fuit humillima voluit obseruare. e Et ec
ce homo. Hic describitur christi presentati receptio. vbi primo describitur
recipientis conditio: cum dicitur: Et ecce homo erat in hierusalem: in loco
solēni ⁊ sacro: tum quia ibi erat diuinus cultus: tum quia ibi erat studiū
legis ⁊ prophetarum. f Cui nomen symeon. ex hoc patet eius fama: qz
inter sacerdotes erat famosus: ⁊ notatus. patet etiam eius sancta vita. cum
dicitur: g Et homo iste iustus. recte se habendo ad proximū. h Et
timoratus. quo ad deum. i Expectans consolationem israel. q̄ntum
ad fidei rectitudinem. k Et spiritus sanctus erat in eo. q̄ntum ad gra
tie plenitudinem: quia nō solum habuit gratiam iustificantem: prout habe
tur cōmuniter a iustis: sed etiam q̄ntum ad illuminationes ⁊ consolatio
nes diuinas spāles. ideo subdit: l Et responsū accepit a spū scō in ora
tionibus suis deuotis ad deū: tunc enī erat opinio cōis apud intelligētes q⁹
imminebat aduētus christi ꝓm signa a patriarchis ⁊ ꝓpheis data. ⁊ iō symeō
de hoc feruētius orabat deū ⁊ in oratione responsū accepit q⁹ christū natū vi
deret anteqū vitā p̄sentē finiret. m Et venit in spiritu in templū. i. p re
uelationē spiritus scī vt videret christū sicut erat ei promissū. n Et cum
induerunt puerum iesum. ad faciendum que predicta sunt ꝓm legem.

Et ipse

Et ipse accepit. Beda. Moraliter. Veteranus accipit infantē: docens vt exuentes veterē hominē qui corrūpit: induamur cū q fm deū creatus est. Justus fm legem accipit puerū invlnas: vt innuat iusticiam legis gratia euangelice fidei mutandā. Accipit etiam senior mundus innocentiam christiane infantie: vt renouetur sicut aquila.

Beda. Qz symeon ⁊ anna ꝓuecti iesuz excipiūt ⁊ laudāt: significat fidelē synagogā: que post longā expectationē ꝓmissionū: fide nō ficta eū recepit qui prenūciabat.

Nunc dimittis ⁊c. Ambro. Qui vult dimitti: veniat in hierlm: ꝓuersationē habens in celestibus: veniat in tēplū: imitet exēpla illoz in qbus deus habitat. Expectet dīm: accipiat in manib⁹ verbū dei: brachijs fidei: spei: ⁊ charitatis amplectat: tūc dimittet vt nōvi deat mortē: qz viderat vitam.

Quia viderūt ⁊c. Sciebat ꝙ beati oculi q christū essent visuri: ⁊ tō: donec illum videret nolebat morte dissolui: quem tñ vt vidit: mox optauit in pace dimitti.

Qō parasti ⁊c. Et in primo aduentu christ⁹ añ facie ꝓploz a deo parat: vt credāt ⁊ diligāt: ⁊ in scdo aduentu parabit: vt videat eū ois ꝓls: ⁊ reddat vnicuiq fm opa sua.

Luce. 14. d

Ad reuelationē gē. Vt reueletur cecis oculis gentiliū nulla spe dīuici aduētus erectoz: ⁊ vt ipse israel gloriet: excipiens suū promissum ⁊ desideratū: ⁊ preferet reuelatio gentiū gloriē israel: qz cuz plenitudo gentiū intrauerit: tunc ois israel saluus erit.

Symeon. Qui interpretat: audiēs tristiciā: figura est ꝓpbaz: q vīdictā sibi a deo dictā sup pplm audiebāt. Anna q̄ gfa dī: figura est ecclie.

Positus est in ru. ⁊c. In ruiam illoz qui steterāt: ⁊ resurrectionē illoz qui ceciderant: Vel in ruinā vitioz: ⁊ in resurrectionē virtutū.

Nō in se tm: sed in suis quoq; ꝓdicatoribus positus est in ruinā ⁊ resurrectionē. Unde apls: Christi bonus odor sumus deo: in his qui salui fiūt ⁊ in his q peunt. Bono enī odore alij saluant: alij pereunt.

In signū cui ↄ. ⁊c. Dia que de christo narrant: signū sāt: ꝙ natus de virgine: ꝙ surrexit: ꝙ clausis tanuis intrat: cui signo ꝓtradicit ab infidelibus. Spūaliter signū est in fide dīnice crucis qō vbiq; ꝓtradicit.

Gladius. Be. Dolor dīnice passionis: qz non potuit videre crucifigi

Nicolaus

a Et ipse accepit eū in vlnas suas. cū maximo cordis gaudio: fm ꝙ dī Prouer. xiij. Desideriū si cōpleat delectat animā. scdo ponit gratiarum actio: cū dī: b Et bñdixit deū. gfas agendo ꝓ tanto bñficio. c Et dixit: Nunc dimittis seruū tuū dñe ⁊c. i. de cetero dimittes me de hac vita transire in cordis quiete. d Quia viderūt oculi mei salutare tuū. letanter enī volebat descendere ad lymbū patrū exquo sciebat saluatorē natū.

e Qō parasti ante faciē omniū pploz. i. coram oibus populis quibus mysteriū incarnationis ⁊ redēptionis predicatū est per aplos: fm ꝙ dicit psal. xvij. In omnē terrā exiuit sonus eoz. f Lumen ad reuelationez gentiū. que prius erroz tenebris tenebant. g Et gloriā plebis tue isral. magna est enī gloria iudeis ad fidē christi ꝓuersis ꝙ christus fm carnē natus est de ipsis. tertio ponit parentū bñdictio: cū dī: h Et erat pr̄ eius. i. ioseph qui meruit vocari pater christi: eo ꝙ nutritius eius fuit. i Et mater. s. maria que fuit mater eius vera. k Mirantes sup his que dicebant de illo. tunc a symeone ⁊ prius a magis ⁊ pastoribus ⁊ çacharia ⁊ elisabeth. l Et benedixit illis symeon. q̄uis enī maria ⁊ ioseph essent maiores symeone in sanctitate: ille tñ erat maior q̄tum ad sacerdotis officiū: ad quē spectabat bñdicere pplm: ⁊ nō solū bñdixit: sed etiā futura predixit. m Ecce positus est hic in ruinā ⁊ in resurrectionē multoz in israel. qz in passione christi que futura erat multi iudei fuerant excecati a veritate cadētes: ⁊ multi fuerūt illuminati qui prius erant simplices ⁊ ignorātes: vt patet de aplis quibus post passionē christi data est intelligentia scripturarū: fm ꝙ dī Luce vlti. Et tunc apperuit illis sensū vt intelligerēt scripturas. n Et in signū. s. federis inter hoies ⁊ deū. o Cui ꝓtradicet. a sacerdotibus: ⁊ legisperitis ⁊ multis alijs. p Et tuam ipsius animā ptransibit gladius. i. dolor passionis eius ptransibit animā tuā ꝓ cōpassionē. Ex hoc

legis pro eo: ⁊ ipsē accepit euz in
f be. magna hūilitas saluatoris: qui loco non capit: grandeui hominis ulnis gestatur f viro re
vlnas suas: ⁊ bēnedixit deū ⁊ di
dēptore f quasi dimitte f ad mortem carnis
xit[e]: Nūc dimittis seruū tuū do
†f qz rēsuz accepat a spūsco: nō visurū se morē nisi ꝓus videret xpm dñi f in sinu abrahe requieturum
mine scōm† verbū tuum in pace.
f beati qui vident quod symeon vidit: beati qui nō viderunt ⁊ crediderunt † f ⁊ carnis hominē: ⁊ cordis deum. f christum
Quia viderūt† oculi mei salutare
f quē postmodū oibus pplis querēdū dilectione ⁊ conspiciendum fide ꝓuidistam carnis ⁊ mentis oculis saluatorem contemploz
tuū. Quod parasti ante faciē om
†f ipse saluator: ipse lux illuminans.
nium populoz. †Lumē ad reue
f ad gloriam fidei f ad.
lationem gentiū: ⁊ glōriaz plebis
f ioseph ad cōseruandam famā marie pater est ab oibus deputatus ⁊ qa erat
tue israel. Et erat pater ei⁹ ⁊ mā
nutritius † f ab angelis a pastoribus a symeōe
ter mirātes sup bis que† dicebā
f deo ⁊ marie.
tur de eo. Et bēnedixit illis symeon ⁊ dixit ad mariā matrē eius:
f qz lapis offensionis f non credentium
Ecce positus ē hic in ruinā: ⁊ in
f ga lumen ga gloria f credentium
resurrectionez multoz i israel: ⁊
f .i. in euangelium in quo dicitur: veni hominem separare aduersus matrem ⁊ reliqua
in signū cui cōtradicet. Et tuā
ipsius animā pertransibit gladi
f vt male cogitationes que ꝓus occultabant ꝓferantur in publicum ⁊ destruant in deo. Ꝯdiu enī occultantur: non possunt sanari
us: vt reuelent ex multis cordib⁹
†f ānā q̄ gfa dī: figura ē ecclie f gfa eius
cogitatiōes. Et erāt† anna ꝓphe
f persona dei f aula dei
tissa filia phanuel de tribu aser.
f puecte etatis erat
Et hec ꝓcesserat i diebus multis
f filr synagoga cū heptatico añ octauū dié no. tessla. a virginitate. i. a lege nature
⁊ vixerat cum viro suo annis se
f a tempore amisse virginitatis
ptem a virginitate sua. Et hec vi
dua erat vsq; ad ānos octogita
f hoc exēplū viduis ꝓponit q̄ sunt in eccla
q̄tuor: que nō discedebat a tēplo
ieiunijs ⁊ obsecrationib⁹ seruiēs
f qua symeon accepit
nocte ac die. Et hec ipa hora sup
f laudabat.
uenies cōfitebat dño: ⁊ lōqbat

sine affectu materni doloris: etsi speraret resurrecturū: ⁊ morte deuicturū. Usq; ad sinē scli aiam ecclie gladius tribulatiōis ptransit: cum signo fidei ab improbis ꝓtradicit: cū multos ruere videt: cū reuelatis cordiū cogitationibus vbi bonū semē seminauerat: gigantia germinare ꝓspicit.

Ut reuelentur. Ante erat incertū: qui iudeoz christi gratiā reciperēt qui ꝓspuerēt: Sed audita natiuitate reuelant cogitationes: ⁊ herodes ⁊ alij turbabāt: quidā ad christi magisteriū accedunt.

Et erat anna ⁊c. Quia ꝓ virū ⁊ mulierez vita totiꝰ mūdi pfecta ē: in testimonio vite ꝓ christū redeuntis anna ꝓiungitur symeoni.

Cōuenit mysteriis ecclesie q̄ āna gfa interpretat: q̄ est filia phanuel: q facies dei dī. vñ psal. Signatū est sup nos lumen vultus tui dñe. de tribu aser. i. beati: descendit qui inter duodecim patriarchas ordine nascēdi octauus est ꝓpter mysterium resurrectionis.

Quinq; sūt ānę: ꝓma mr samuel: scda vroz raguel: tertia mr thobie: quarta filia phanuel: quinta mater marie.

Processerat i dī. Be. Juxta hystoria āna ⁊ deuote cōuersatiōis: ⁊ veneranda etatis digna describit q̄ dño testimoniū ꝓhibeat. Sīgt aūt ecclias q̄ in pfti ągi spōsi dñiq; sui morte est viduata. Septies. xij. octuagitaq̄ttuor faciūt. Septē ad cursum huius tpis: duodecim ad pfectionē aplice doctrine ptinent: Quisqs ergo totū vite tēpus aplicis mancipat institutis: quasi octuagintaquattuor ānis celestis limina templi seruare: ⁊ dñi prestolari aduentū laudat: dū a dño peregrinat. Septem anni quibus cum viro virit: significat pfectionē illiꝰ temporis quo a dño ꝓuersante in carne edocet: Qui anni postea per duodecim multiplicant ꝓpter apostolicam doctrinam.

Que nō discedebat ⁊c. Quia circa templū frequēs erat: eam non discedere dicit: non q̄ ad horā nō discesserit: Sic sancta ecclesia ⁊ in prosperis ⁊ in aduersis deo seruiens a celo non recedit.

Vel moraliter. Ria a templo nō recedit: cū semp studet ⁊ castū ⁊ īmaculatū custodire templū corporis sui: Hinc precipit sacerdotibus veteris testamenti: vt tpe ministrationis iugiter maneāt in sanctis: quatenus alia que deo ministrare cupit: non quiescat a bonis operibus suis.

Et hec ipsa ⁊c. Prophetauerat symeon: ꝓphetauerat copulata cō

de lyra

dicit' Hiero. in sermone de assumptione beate virginis: q̄ qz in parte impassibili passa est: plus q̄ martyr fuit. q Ut reuelentur ex multis cordibus cogitationes. li vt non tenetur hic causaliter: sed consecutiue seu concomitatiue. Licz enim beata virgo ex passione filij maxime afflicta fuerit: tamen in fide imobilis ⁊ firmiter stetit. alij autem discipuli q̄tūcūq; solidi dicunt dubitasse: ⁊ circa hoc mutationes diuersarū cogitationū habuisse quousq; viderunt ipsum a mortuis resurrexisse. Aliter exponit Origenes de reuelatione occultorum peccatorum in confessione que per effectum passionis in sacramento penitentie operantis sanantur. r Et erat anna. Hic consequenter describitur christi recepti confessio seu cōmendatio: vbi primo describitur persona confitens ex nomine: cuz dicitur: Et erat anna. secundo ex mentis elevatione: cum dicitur: Prophetissa. ⁊ ex cognatione: cum dicitur: Filia phanuel de tribu aser: ⁊ exprimuntur pater ⁊ tribus' ad declarandum certitudinem hystorie: ⁊ forte ad distinctionē huius anne ab alijs que vocabantur hoc nomine. describitur etiam ab etatis maturitate cū dī: Hec processerat in dicbus' multis. ⁊ a castitate in matrimonio ⁊ añ ⁊ post: cum dī: Et vixerat cū viro ⁊c. cōmendat etiam ab orationis sedulitate: cū dī: s Que nō discedebat de templo. nō q̄ ibi semp esset: sed frequenter: sicut' de hoie' bñ frequentante ecclesiā dī cōi modo loquēdi: talis semp est in ecclia. t Jeiunijs. qbus incentiuū carnis reprimit. v Et obsecratiōis. i. sacris oratiōnibus quibus mens in deū elevat. x Seruiēs nocte. ⁊ die. i. valde frequēter: vel q̄: nō erat ibi interruptio p pctm mortale auferēs meritū predictoz. y Et hec ipsa hora supueniēs. nō a casu vel humana dispositione: sed spūs sci revelatione: sicut dictū est de symeone.
z Cōfitebat dño. gfas agens de tanto bñficio adimpleto. a Et loq̄bat de illo oibus q̄ exp̄e. redēptionē israel. ānūciās eis natū esse redēptorē.

Et vt perfecerūt

iugio: ꝓphetauerat virgo: ꝓphetauerat ⁊ vidua: ne qua aut ꝓfessio deesset aut sexus: ⁊ iō talis ānа inducit ⁊ stipendijs viduitatis ⁊ moribus: que digna sit nūciare redēptorē oīuꝫ venisse. Congruus ordo: nō venit añ virum mulier cuius verba nō sunt digesta: sed generaliter dictum est q ꝓfessa sit dño: ⁊ locuta de eo: que longa castitate longisq; iciunijs ad hoc culmē peruenerat: vt spīm ꝓphetie acciperet: ꝙ autoritatē docendi mulier nō accepit.

Qibus qui ⁊c. Oī bus fidelibus qui iugo herodis alienigene grauati: liberationē ciuitaꝫ ⁊ ppli expectabāt: ꝓmittebat p aduētū christi i ꝓrio redēptionē a tyrānide alieni.

Reuersi sunt. Pretermittit ꝑ loco lucas q̄ a matthęo plenꝰ posita sūt ſcz puerū ob metū herodis delatū esse in egyptū: ⁊ mortuo herode inde relatū: ⁊ habitasse in nazareth. Solent enī singuli euangeliste sic q̄dā omittē q̄ ab alijs cōmēorata viderint vel ab alijs cōmemorāda spū preuiderint: vt ꝓtinuata sue narrationis serie: quasi nulla pretermisisse videantur.

Puer autem. Be. In eo q puer erat. i. hō fragilis poterat crescere ⁊ ꝓfortari: nō in eo q verbū: ſm qđ plenꝰ sapia ⁊ gra phibet. Sapia: qz in ipso habitat ois plenitudo diuinitatis corpaliter. Gratia: qz eidē hoi christo magna gra donata est: vt exquo hō fieri cepisset: pfectus esset vt deus.

Et ibant pa. ⁊c. Be. Mcrito lucas inter quattuor aialia vitulo cō parat: qui quasi aial hostijs deputatū circa tēplū maxime ⁊ hierlm narrationis sue versat incessu. In principio sacerdotē collocat ad arā orantē populo foris stante. Maria ꝓcepto dño hierlm mittit ad domū pōtificis: ibi baptistā natū refert: illuc dñm natū cū hostia transfert. Illuc ipsū cū parentibus singulis annis ducit: duodecēnē in tēplo choris doctoꝝ interserit: ⁊ post cetera talia discipulos dñi in tēplo laudātes i fine euāgelij sui ꝓcludit.

Et cū factus esset ⁊c. Utraq; natura christi hic aperit: ⁊ q̄ iurta matestatē patri: ⁊ que iurta fragilitatē decebat matri. Ascendit hō cū hoibus ad offerenda sacrificia: seruat legē quā seruandā impauerat: vt nos ad seruandū instrueret. Duodecennis audit seniores: ⁊ interrogat: vt eoꝝ reprimat audaciā: qui indocti nō ad discendum: sed ad docendum volunt submitti. Ador maiestatē suā aperit. Congruo duodecimo āno prima fidei rudimēta reuelat que p duodecim apostolos p totū mūdū erant ꝓpaganda.

Beda. Cū duodenarius multiplicatis inter se septenarij partibus cōstet: iure p ipsū rerū ⁊ tēpoꝝ vniuersitas ⁊ pfectio designat: Et iō recte a duodecimo anno iubar sumit exordiū: quo oia loca vel tpa deceat occupari. Nō ḡ otiose memor: phibet carnalīū parentū: sed vt ostendat q̄ añq̄ ipsi parentes essent: ipse in ciuitate ⁊ tēplo dei paterno iure residebat.

Et nō cognouerūt. Beda. Si querit quō potuit a parentibus oblitiscendo relinq; qui tanta parentū ꝓuidentia nutriebat: respondendū est:

Nicolaus

a Et vt perfecerunt oīa ſm legē dñi. s. maria ⁊ ioseph nihil omittentes: q̄uis non tenerent: b Reuersi sunt in galileā ciuitatē suā nazareth. hic accipit galilea adiectiue: qz nazareth est in terra galilee: sicut. s. dictū est de bethleē que vocat ciuitas iudea. c Puer aūt crescebat. Hic ꝓinter describit pueri oblati ꝓfectus q̄tū ad corp⁹: cū dr: Crescebat. ⁊ q̄tū ad aiaz cū dr: Et ꝓfortabat. Aduertendū tn q ꝓ in corpore christi fuit augmentū reale quātitatis: sed in aia eius nō fuit augmentū reale gre ⁊ virtutis: qz totā plenitudinē grē habuit ab instanti sue ꝓceptionis: sed q̄tū ad ostensionez in effectu magis apparebat ſm q ille crescebat: ⁊ ſm q volebat. d Et ibant parētes eius. tanq̄ deuoti ⁊ religiosi. e In die solēt pasche. Ter in anno debebant oēs masculi apparere in hierlm coā dño: ſm q habet Exo. xxiij. scz in pascha: penthecoste: ⁊ festo tabernaculoꝝ. sed cū illis qui erant longe a hierlm cuiusmodi erant galilei dispensabat de duobus vltimis festis. f Remansit puer iesus in hierlm. nō a casu vel obliuiōe sed sua volūtate ⁊ ordinatione: vt a puerītia ostenderet celū suū circa spūalia. g Et nō cognouerūt parentes eius ⁊c.] Ad solennitatē ꝓ pasche viri ibant seorsuz a mulieribus in vno comitatu ⁊ mulieres in alio: ⁊ silr reuertebant vt magis religiose solēnizarēt festū ab vroribus ꝓtinētes: sicut ⁊ in datione legis ꝓceptū fuit q ꝓtinerent p tres dies ab vroribus suis: ꝓut hꝫ Exo. xix. Pueri aūt indifferenter poterāt ire in comitatu viroꝝ aut mulierum: ⁊ ideo ioseph qñ non vidit puerum iesum in comitatu virorum: existimauit eum esse cum maria in comitatu mulierū: ⁊ eodem modo maria credidit eum esse in comitatu virorum. h Venerunt iter diei. ⁊ cum die sequenti quererēt in ista comitiua ⁊ in illa: non inuenerunt eum: ideo tertia die redierunt in hierusalem a qua recesserant per vnā dietaz: ⁊ sic quarta die inuenerūt eum: ⁊ hoc est quod subdit: i Post triduum inuenerunt illum in templo. non in theatro vel in foro vel in ludo sicut solēt pueri inueniri: sed in loco orationi ⁊ doctrine sacre deputato. k In medio doctoꝝ. vt melius posset omnes audire ⁊ melius cum eis ꝓferre. l Stupebant. i. valde mirabant. m Super prudentia ⁊ responsis eius. qz alsinauditum fuerat q puer talis etatis tam sapienter loqueret. n Et dixit mater eius ad illum: fili quid fecisti nobis sic. Joseph autē lz pater eius diceret: tn nō fuit ausus illū arguere: cū firmiter crederet ipsū esse dei filiū sed mater ex maxima dilectiōe quā habebat ad illū hoc fecit: qz amor excellens dñiuz nescit. o Dolentes querebam⁹ te. i. dolētes de absentia tua cuius p̄sentia est nobis dulcissima. p hoc moraliter designat q christus in dolore ꝓtritiōis querendus est: ⁊ sic inuenit: nisi p petm a nobis absentet. p Et ait ad illos: Quid est q me q̄rebat. s. iter ꝓsanguineos. q. d. magis q̄rēdus sū in occupatiōe circa spūalia: nō subdit: q Nesciebat qz in his que p̄is mei sūt op. me esse. magis enī afficiebat ad patrē nālē ⁊ eternū q̄ ad matrē nālē ⁊ patrē putatiuū. r Et ipsi nō intel. verbū. qz nō erant adhuc assueti audire talia ab eo. s Et descē. cū eis. ad eoꝝ ꝓsolationē.

rūt iter diei: ⁊ regrebāt euꝫ inter cognatos ⁊ notos (ſ vicinos). Et nō inuenientes: regressi sunt in hierusalē requirentes eū. Et factū ē pōst triduū inuenerunt illum in templo sedē tem in mediō doctorū audientē illos (ſ eos.) ⁊ interrogantē. Stupebant autem omnes qui euꝫ audiebāt: (ſ super responsorum prudentiā) super prudentia ⁊ responsis eius. (ſ hoc) Et (ſ maria ⁊ ioseph: vel quicunq;) videntes admirati sunt. Et dixit mater eius ad illuz (alij hoc videntes): Fili quid fecisti nobis sic? (ſ putative) Ecce pater tuus ⁊ ego dolentes querebamus te. Et ait ad illos: Quid ē q me querebatis? Nesciebatis quia in his que p̄is mei sūt oportet me esse? Et ipsi nō intellexerūt verbum († ſ cōgrua verba: vere descēdit q̄ humiliat sub illis.) qd locut⁹ ē ad illos. † Et descēdit cum illis et venit nazareth. Et erat subditus illis. Et mater eius conseruabat omnia verba hec in corde suo. Et iesus proficiebat sapientia et etate et gratia apud deum et homines.

Requirentes eū. Mctuebant ne qđ herodes in infantia eius patrare quesierat: tunc iam in puericia positū: inuenta oportunitate alij interficerent: ⁊ ipsi ꝓditores illis inuenirentur.

Post triduū ⁊c. Una die reuersi sunt ab hierusalē. Scōa die q̄rūt inter cognatos: ⁊ nō inuenientes, tertia die regressi hierusalē inuenīūt.

Post triduū reperiē i tēplo: vt esset indicio: qz post triduū illis triūphalis passiōis in sede celesti ⁊ honore diuino fidei nostre se resurgens ostenderet q mortuus credebat. B matte. 7 ℣ marci. 1. c.

Quesit⁹ aduētus christi a patriarchis añ legē: nō est inuentus. Quesit⁹ a ꝓphetis ⁊ iustis sub lege nō est inuentus. Quesitus sub gratia a gentilibus inuenitur.

Pater. i. ecclia. Mater. i. synagoga: per tres leges querūt christū: ⁊ nō inuenīūt nisi p euāgeliū.

In medio doctoꝝ. Beda. Quasi fons medius doctoruz sedet: Sed quasi exemplar humilitatis prius interrogat ⁊ audit q̄ instruat: ne paruuli a senioribus doceri erubescant: ne infirmus docere audeat. Iſ. 18. c.

Stupebant. Ecce signū diuinitatis. Apparet q̄ non ob imperitie necessitatem audiebat: sed ad ostendendū q homo erat hoies magisteros humiliter audit: Ad ꝓbandū q deus: eisdem loquētibus sublimiter respondet: diuina lingua sapientiā ꝓdebat: sed etas humanā infirmitatē pretendebat. Unde mirant iudei ⁊ turbant: sed nō mirat fidelis: qui cū ꝓpheta clamat: Paruulus natus est n. f. d. n. Paruulus factus: vt inter puulos crescēdo: ⁊ proficiēdo paulatim eos ad capiēda sue ꝓtus archana ꝓueheret.

Quid est q. m. q. ⁊c. Be. Nō q cū quasi filiū querūt vituperat: sed quis sit sibi verus pater insinuat: ⁊ qd potius debeat ei cui est eternus filius mentis oculos attollere cogit: Quia enī deus ⁊ homo est: nunc excelsa deitatis: nunc infirma profert humanitatis: Quasi filius dei in templo cōmorat: quasi filius hois cum parentibus quo iubent regredit.

Nesciebatis. Inuentus in tēplo dicit: in his que patris m. s. o. m. e. ostendens tēplū nō minus ad se q̄ ad patrē ptinere: qz quoz est vna maiestas: horū etiā vna fides: ⁊ vna domus: nō solū materialis: sed etiā spūalis: Nibi cum ad mysteriū mater impellit: hic mater arguit: qz adhuc que humana sunt exigit: Sed cum hic duodecim describat annoꝝ: ibi discipulos habere docetur: Uides matrē didicisse de filio: vt exigeret a validiore mysterium: que stupebat in iuniore miraculum.

Ambrosius. Magister veritatis officiuz implet pietatis: Et mirabatur cum esse cum maria in comitatu mulierū: ⁊ eodem modo maria credidit eum esse in comitatu virorum.

de lyra

Et erat

mur si defert honorē patri q subditus est matri? Ista subiectio nō est necessitatis sed pietatis: Ecce quid parentibus debeamus ostendit.

Et mater ꝯseruabat. Omnia que de dño vel a dño facta cognouit siue que intellexit: siue que nōdū intelligere potuit: oia in memoria recōdebat: vt cū dño tēpus p̄dicande seu scribende incarnationis eius aduenīret: sufficienter vniuersa ꝓut essent gesta posset explicare querētib⁹: Sic nos credra factoꝝ t doctoꝝ dñi

§.eo meditatione importunos cogitatus repellamus: et

e.reg.1.c. alios instruere laborem⁹.

Proficiebat. Be. Sicut est carnis etate ꝓficere: sic est aie rōnalis sapientia t gra ꝓficere: nō q̄ ꝑ eguerit susceptor de⁹ ꝑsertim cū supra plenus fuisse sapia describit: ꝫ q̄r hoc ꝓ remedio nre salutis susciꝑe elegit: vt cū caro t aia rōnalis a deo suscipit vtraq; pariter saluaret.

Grego. Iuxta hoīs naturā ꝓficiebat sapia: nō q̄ ipse sapientior tpe: qui a prima ꝯceptionis hora spū sapie plenus ꝑmanebat: sed eandem qua plenus erat sapiam cetcris ex tpe paulatim demonstrabat: Iuxta hoīs naturā ꝓficiebat etate: de infantia ad iuuentutē. Iuxta hoīs naturā proficiebat gratia: non q̄ ipse non habebat ꝓ accessum tēporis accipiendo: sed pandendo donū gratie q̄ habebat apud deū t hoīes: Quia ē̄tum ꝓficiente etate patefaciebat dona gratie hoībus que sibi inerant t sapie: tantuz eos ad laudē dei excitabat ꝓ ꝯsideratiōnē ipsius sapie t gratie quas deus ipsi ꝓtulerat: sic t deo patri ad laudē t hoībus ad salutē proficiebat.

Ecclesiastes ait: Sapientia mea stetit mihi. Hiero. Stetisse sapientiaz est q̄ etiam in carne posito sibi permansit sapia: Dō habet profectū in sapientia non stat ei sapientia: qui autem non recipit ꝓfectum: nec per momenta succrescit: sed semper in plenitudine est: iste dicere potest: stetit mihi sapientia.

Beda sup exodū. Portat verbo virtutis sue christ⁹ oia: t est agnus dei qui tollit pcata mūdi: t sacerdos in eternū: ois sanctitatis ornatu preclarus: nō quē natus in carne ꝑ exercitiū laboris accepit: sed qui in vtero virginis incarnatus: preueniente gratia spūs totū simul habuit. C. III.

Anno aūt. Herodes t Philippus t Lysanias q cū pylato romano p̄side regunt iudeam: filij fuerunt maioris herodis sub quo natus est dñs: Inter quos t ipsū archelaus decē ānis regnauit: quo ꝓpter superbiā remoto regnū in quattuor tetrarchias diuisuz est: vt sic minueret superbia iudeoꝝ. Annas t cayphas erant p̄incipes sacerdotum: qñ ioannes cepit predicare: sed annas illum annū quo ioannes inchoat predicare: cayphas illu- quo dñs crucifixus est administrabat: q̄r tūc pontificatus non virtute vel generis merito: sed romana potestate prestabat: Multos legimus pontifices tunc fuisse: quos subticet euangelista: ponens tm̄ illos qui ad dñi pertinent passionē. Quia ꝫo ioānes illum videbat predicare: qui ex iudea quodā: t multos ex gētibus redēpturus erat: ꝑ regē gentiū t principes iudeoꝝ predicatiōis eius tēpora designant. Et q̄r gentilitas per fidem colligenda: iudea ꝑ perfidia dispergenda erat: vnus gentiū: multi iudeorum principes describunt: q̄r ad finem regni venerat: que tot regibus subiacebat: Sacerdotū etiā facta est memoria: q̄r ille nūciatur: qui simul rex t sacerdos erat.

matte.3.& marci.1.& Joan. 3.c. ebri.40.2.

Factū est verbum. nē. Be. Congregaturus ecclesiaz dei filius primū operat in seruulo: vel ecclesiam non ab homine ceperit: sed a verbo vt appareat maior autoritas ioānis nouū baptismi ritum instituentis factum est verbū dñi super ioannem. i. ad ioannē. Quod quidē est desuper: sola dei gratia: prius operatur verbū intus: t declarat ioanni que velit ab ipso ꝓferri: postea ꝓfert ioannes: sequit verbū interius operans sonus vocis: exterius sonans. In deserto. i. in ecclesia que prius deserta: modo plures habet filios. Factū est ergo verbū in deserto: vt que tunc erat deserta fructū nobis terra generaret: factum est verbū vt ioānes pniam predicaret: nō remissionē daret. Unde ioannes est figura legis que pctm̄ nunciat: non ꝓdonat: Joānes prenūcius christi: ita lex prenunciat gratiam ecclesie. Matthēus t Marcus cōmendant ioannē t vestitu: t cibo: t cinctu: sufficit luce Joannē cōmendare sola cōmemoratione prophetie: Nullo enī indicio sui eget: qui verbo dei abundat: Unum traq; dixit: t omnia declarauit.

Matte.3.& marci. 1.& ioan.1.c.

Predicans bap. Beda. Joānes baptismū pnie predicauit: t quibusdā etiam dedit: sed remissionē peccatoꝝ dare nō potuit. Non ergo ait: dans bap. p. in re. pec. sed predicans: Quia enī dare non potuit baptismū quo peccata soluerentur: predicabat: vt sicut verbo predicationis verbum patris precurrit: ita bap. p. quo peccata soluunē precurreret suo baptismate: quo peccata solui non possunt.

Vox clamantis. Vox q̄r prenuncius verbi. In deserto: q̄r deserte et destitute iudee solatium redemptionis annunciat: Nullū verbum sine voce auditur: nec vox sine verbi intelligentia valet.

Nicolaus

a Et erat subditus illis. ad nostrā instructionē t supbie nostre ꝓfusionē.
b Et mater eius ꝓseruabat oia ꝟba hec. exponat sicut. s̄.
c Et iesus proficiebat etate. t iste profectus erat realis in q̄tum erat a parte corporis: vt predictū est.
d Et sapientia. in christo duplex ponitur sapientia: vna diuina: t hoc non potuit augeri vel diminui cū necessario sit infinita. alia hūana: t hec ponit duplex in christo: vna habitualis: t ista in christo non fuit augmētata: q̄r ab instanti ꝯceptionis habuit tantā plenitudinē sapientie quanta potest ꝓferri nature humane. alia experimentalis que accipit ꝑ operationē sensuū: Et �fm hoc dicunt aliqui q̄ in christo fuit sapientia vel scientia acquisita: q̄r intellectus agens in christo fuit ciusdē nature cū aliis hoībus: t ideo cum nō sit ponendus otiosus in eo habuit operationē abstrahendi species intelligibiles a fantasmatibus: t iste species recipiebat in intellectu possibili ipsius: t sic profecit in tali sapientia seu scientia accepta a sensibilibus. Alij ꝟo dicunt q̄ non ꝓfecit in tali scientia q̄tū ad habitū q̄r duo habitus ciusdē rationis non possunt esse simul in eodem intellectu. talis aūt scientia acquisita non videt esse alterius rationis q̄ infusa circa idem obiectum: sicut oculus miraculose datus est ciusdē rationis oīno cuz oculo dato vel generato per naturā: nec tm̄ ꝓpter hoc intellectus agens in christo fuit otiosus: q̄r non solum in abstractione specierū intelligibiliū: ne cessaria est operatio intellectus agentis: sed etiā in ꝯsideratione �fm habitū scientie iam prius acquisite: in qua ꝯsideratione non abstrahit de nouo species. Si aūt ꝯsideret sapia christi q̄tū ad ostensionē in effectu: sic fuit ibi ꝓfectus quodāmō in q̄tū sapiam suā nō tm̄ humanā: sed etiā diuinā magis ostendebat �fm suū bñplacitū: t ꝓut nostre saluti expediebat: sicut dictum est. s̄. de profectu ipsius in gratia t virtute. C. III.

e Anno aūt quintodecimo. Postq̄ descriptus est saluatoris ortus
a per suā incarnationē: Hic ꝯsiter describit eius progressus per suā predicationē. Et circa hoc primo describit predicatio precursoris. secūdo ipsius saluatoris. sequenti ca. Circa primū premittit predicationis ioānis tempus. secūdo subdit predicatiōis actus ibi: Et venit in omnē regionē. tertio p̄dicatiōis fructus ibi: Et interrogabant eū. Circa primū ꝯsiderādū q̄ tēpus p̄dicatiōis ioānis describit ꝑ nota t tēpus impatoris tūc regnātis t p̄sidis iudee t tetrarchaꝝ t sacerdotū: ad ostendendū certitudi nē hystorie t auctoritatē p̄dicatiōis ioānis baptiste: sicut in scriptis auten-

cū eis t vēit nazareth: t erāt sub
f quasi sub signaculo recōdebat
dit⁹ illis. Et māter ei⁹ ꝓseruabat
oia ꝟba hec in corde suo: Et iesus
f in natura humanitatis
proficiebat sapiētiā t etate gratia apud deum t hoies. C. III.

Anno aūt quintodecimo imperij tiberij cesaris: procurrante pontio pylato iudeam: tetrarcha aūt galilee herode: philippo aūt fratre eius tetrarcha ituree t tracōi-
f terre
tidis regionis: t lysaniā abiline tetrarcha sub principibus sacerdotū anna t cayphā: factū ē ver
f regio est f terre
f istud: vade t predica baptismuz
bum dñi super ioānez çacharie filiū in deserto. Et vēnit in oēm
f idē preco prenūciat: qō post ꝑ seipsam veritas.
regiōez iordānis p̄dicās f baptismū penitētie i remissiōez pctoꝝ.
f ecce ioānis p̄dicatio confirmatur ꝓphete testimonio
Sicut scriptum ē in libro sermonum esaie ꝓphete. Vox clamā-
f ioannes est verbi vox
tis: Parate viam dñi. rectas facite semitas eius. Omnis vallis

¶Parate vlam ⁊c̄. Qui fidē ⁊ bona op̄a p̄dicat: qd aliud q̄ venienti dño ad corda audientiū viā parat: vt hec vis gr̄e illustret: vt rectas deo semitas faciat: dū mūdas cogitationes in aio p sermonē p̄dicatiōis formet.

Vox val. In aduētu dñi hūilis gētilitas ipleta est ⁊ crescit plenitudine hr̄e accipiēdo: Et iudea supba p errorē p̄fidie hoc vñ supbiebat p̄didit.

Et erunt prava. Beda. ¶Prava. i. maloꝝ corda: p iniusticiā distorta: ad regulā iusticie dirigent. Et aspera, i. imites ⁊ iracūde mētes p infusionē gr̄e ad māsuetudinē redibūt: vt ibi predicatoꝝ planā viaꝫ inueniat: vbi prius ,p asperitate gressū ponere non poterat.

Et videbit. Be. In hac vita ois hō ,christū videre nō potuit: sed in die iudicij in sede maiestatis ⁊ electi ⁊ reprobi pariter videbūt: vt iusti remunerent: ⁊ mali in eternū gemāt. Vñ ⁊ subdit: Dicebat ḡ a. t. que, er, v. b, a. il, Benimina v, q, o, v, ⁊c̄. matth. 3. b. Ventura enī ira est aliaduersio vltionis extreme: quā tunc fugere pctōr nō valet: qui nunc ad lamenta pnie non recurrit.

Quis ostēdit. Ambro. Quis ostendit in prudentia miseratiōe dei infusa: ⁊ pniam delictorum agentes: terroꝝ iudicii, p uide deuotiōe metuatis? Ad generationē ḡ nō ad successionē referēda est cōparatio viperarū: Vel iō serpētibus comparat: vt oñdat eos hīc naturalē prudentiā ,puidendi futura. vñ: Estote prudentes sicut serpētes: Ideoq̄ monent operis potius q̄ generis claritatē q̄rere: qr non genus: sed sola fides valet: quā ad gentes transferendā prophetat.

Dignos. He. Non debet esse par fructus boni operis eius: qui nihil vel minus peccauit: ⁊ eius qui grauis cecidit.

Et ne cepe. Be. Ideo se pctōres cognoscere nolebāt: qr de stirpe abrahe descenderant. Vñ dī: ne ceperitis dicere: qr non qui filij carnis: hi sunt in semine: sed qui fidei, Unde subdit: Potens est d. de. l. i. f. a.

Dico enī vobis, Ambro. Qui amisso sensu rōnis: lapidibus putāt inesse aliquos rōnē diuinitatis: ipsi in nāz lapidū: nō vsu corpis: ⁊ mētis habitu vertunt. Quos aūt lapidibus cōparauerat: qr aī deformes ad vsū nudi ad ornatū: sterilis ad fructū: irrationabiles ad ,pfectū: iam arboribꝰ cōparat: qr ,pcessu rōnis iā intelligit in illis aliquē clemētiorē, pfectū q̄ rō-

Nicolaus

a Vis vallis implebit. Hec auctoritas que habet Esa. xl. exponit a iudeis de reditu captiuitatis babylonice: de qua predixit esaias: vias tunc cō planari p hoc q̄ valles eleuarent ad equalitatē planicici ⁊ colles deprimerent: vt sic iudei de babylonia reuertētes in iudeā possent de facili transire p viā: Sed qr nec in scriptura sacra neq̄ in aliqua hystoria autētica inuenit esse implctū: iō illa scriptura sacra reducenda est ad aliū intellectuz in aduentu christi adimplctū: p quē humiles qui p valles intelligunt repleti sunt bonis spūalibus ⁊ superbi qui p colles intelliguntur humiliati sunt: sicut ꝛ. expositū est ca. i. in cantico beate virginis. Aliter etiā exponit hoc: qr sicut via corporalis reddit difficilis ad ambulandū ,pter ,pfunditatē valliū ⁊ eleuationē colliū: ita via spūalis qua deus gradit sup corda fideliuz impedit p depressionē terrene cupiditatis ⁊ p eleuationē mūdane vanitat: ⁊ vtrūq̄ impedimentū fuit amotū per aduentū christi in multis. ¶Primū patuit in zacheo qui dixit dño: Ecce dimidiū bonoꝝ meoꝝ dne do pauperibus ⁊c̄. vt habet. l. xix. ⁊ in matthco qui dimisso telonco secutus est christū vt legit Matth. ix. ¶Patet secūdū in mūdi p̄cipibus quoꝝ colla sunt subiecta christo. b Et erunt prava in directa. i. corda distorta p iniusticiā p equitatē iusticie rectificabunt. c Et aspera in vias planas. i. corda ꝑtra christū indurata mollificabunt: sicut patet de paulo qui christū pseqens a christo illustratus statim ad māsuetudinē obedientie fuit ꝓuersus. d: Dñe quid me vis facere? Act. ix. d Et videbit ois caro salutare dei. i. christum: ⁊ accipit hic ois caro. i. ois hō: qr aliqui de oibus hoibus viderunt eū inter hoies ꝓuersantē. Diuidebat enī tunc cōitas hominū in duas partes. s. in iudeos ⁊ gentiles: ⁊ multi de istis ⁊ de illis viderūt eum in mūdo ꝓuersantē. ¶Potest etiā hoc verbū intelligi de visu spūali quo vident euz ꝓuersi ad fidē catholicā et oibus gentibus totius mūdi: videbūt etiā euz generaliter oēs in forma hūana in die iudicij. e Dicebat ergo. Hic ꝓfr describit actus predicatiōis q̄tū ad reprehensionē mali: ⁊ patet sntia ex di-

†/ istud / prauitates abijcite fidē ⁊ bōa opa accipite
tis in deserto †prate viaz dñi re-
/ vt nō p terrenis seruiatj / ois q se hūiliat exaltabit
ctas facite semitas ei⁹. Dis vallis
/ ⁊ qui se exaltat humiliabitur
implebit: ⁊ omnis mōs ⁊ collis humiliabitur: ⁊ erūt prava i directa ⁊ aspera in vias planas. Et
/ omnis homo iudeus ⁊ gentilis vir ⁊
mulier: iuuenis ⁊ senex / christum
videbit ois caro salutare dei. Di

/ be. phariseorum ⁊ saduceorū qui penitentia ⁊ correctione maxime indigebant

cebāt ergo ad †turbas q̄ eribant:
†/ venenati venenatoꝝ filij q bonis inuidet ⁊ pseq-
vt batiçarētur ab eo. †Genimina
mini / be. quare nō prius deponitis venenū: vt sic
ad baptismum veniatis / nemo q̄ nō deponitis
sed ego demonstro: ⁊ hoc est f. e. d. f.
viperarū: quis ostēdit vobis fu
/ q vindicta
gere a vētura ira? Facite ergo fru
/ p equalitate culpe / pctōres enī estis
ctus dignos penitētie: ⁊ ne ceperitis dicere: patrē habem⁹ abraham. Dico enī vobis: q̄ potest
†/ be. de gentilibus quorum corda insensibilia
deus de †lapidibus istis suscitare

/ si aūt vos xp̄i: ergo abrahe semē estis q̄ semini eiꝰ
xp̄o p fidē vnit / / seueritas iudiciaria ad fundit⁹
extirpādos infructuosos preparata est.
filios abrahe. Jam enī †securis
ad radicē arboris posita est. Om
†/ vt gētiles ⁊ hypocrite q nullā: ⁊ heretici q malum
nis ergo †arbor non faciens fructum bonuz excidetur ⁊ in ignez
/ ex verbis ioānis terroꝝ ꝓcussi notant: q̄ ꝓsilū
mittetur. Et interrogabāt eū tur
grunt. / ne excidamur: ⁊ ne in ignem mittamur.
be dicētes: Quid ergo faciemus?
Respōdens aūtez dicebat illis:
/ ,i. superfluas
Qui habet duas tunicas: det nō
habenti: ⁊ qui habet escas: similiter faciat. Venerunt aūt ⁊ publicani vt batiçarentur: ⁊ dixerūt ad illū: Magister quid faciem⁹? At ille dixit ad eos. Nihil āplius q̄z quod constitutū est vobis faciatis]. Interrogabāt aūt eū ⁊ milites dicētes: Quid faciem⁹ ⁊ nos? Et āit illis: Neminez con
/ non timore ⁊ amore
cutiatis: neq̄ calūniaz faciatis: ⁊ cōtenti estote stipendijs vestris.

Publicani. Beda. Qui vectigalia publica exigunt: siue qui ꝓductores sunt vectigaliū fisci: vel rerū publicarū: Necnō ⁊ hi q huius seculi lucra p negocia sectant: quos pariter vnūquēq̄ in suo gradu ab agenda iniuria coercet: vt dum primo ab alienoꝝ se temperarent appetitu: tandē ad propria cum ,primis cōmunicanda pertingerent.

Magister q. ⁊c̄. Be. Magna vis i ꝑmōe ioānis: q etiā publicanos ⁊ milites ad ꝓsiliū salutis suc cogit: qbus p̄cepit: ne vltra ꝑscriptū exigant.

Neminē ꝓcu. Be. Justo modoramine eos ,pmouet: ne ab eis calūniando predā regrāt: qbus militādo ,pdesse debuerant. Docens iccirco stipendia ꝓstituta militie: nedū sumptus querit predo grassct: nullū officiū: nullū genus: nulla etas: ab agenda misericordia excludit: oēs in cōe monent vt ꝓferant nō habenti. Misericordia enī plenitudo virtutū est.

De lyra

ctis Matth. iij. exceptis que sequunt. Dicebat ergo ad turbas. Hic accipitur totū ,p parte: qr illud qd̄ sequit nō dixit nisi phariseis ⁊ saduceis q cū alijs venicbant ad ioānē non ex deuotione sed magis ex malignitate. vñ subdit: f Genimina viperarū. genimē est neutri generis: ⁊ dī a gignotis. ⁊ ideo filij nati ab aliquo dicunt eius genimina. vnde Matth. iij. dī: ¶Progenies viperarū. g Et interrogabant. Hic ꝓfr ponit predicationis ioānis fructus: Erat enī predicatio ioānis ordinata ad hoc q̄ ppls ad susceptionē christi prepararet ⁊ vt christus manifestaret. ¶Primo ergo ponit fructus predicationis eius q̄tum ad primū. secundo q̄tum ad secūdū ibi: Existimāte aūt populo. Circa primū sciendū q̄ populus preparabat ad christi susceptionē per veram penitentiā que apparet qñ homo paratus est corrigere vitam suam: ⁊ hoc ostendit hic esse factum ad predicationē ioannis: primo in vulgaribus hoibus: cum dicit: Et interrogabant eum turbe dicentes: Quid ergo faciemus? q. d. vitam nostrā corrigere parati sumus. h Respondens aūt dicebat illis: Qui habet duas tunicas id est vestimentū superfluū. i Det nō habenti. Illa enī terra in qua erat ioānes calida est ⁊ de oī cursu sufficit vna tunica vel vnū vestimētū: ⁊ ita intelligendū est de alijs rebus quibuscūq̄ que superfluūt ꝓsiderata ꝓueniēti necessitate status ⁊ psone. Secdo hoc ostendit in pedagioꝝ ⁊ tributoꝝ collectoribus: cū dī: k Venerūt aūt ⁊ publicani. tales enī dicunt publicani: qr intromittūt se de negocijs ptinētibus ad publicū. l At ille dixit ad eos: nihil amplius ⁊c̄.] Is aūt dixit qr collectores taliū solēt esse ,pni ad plus colligendū q̄ sit eis mādatū: vt qd̄ est amplius ei remaneat. Tertio ostendit in militibus: cū dī: m Interrogabāt aūt eū ⁊ milites. parati ꝓsilio eius vti n Et ait illis: neminē ꝓcutiatis. s. oppmēdo paupes ⁊ eos despiciēdo. o Neq̄ ca. faciatis. i nō ꝓponatis falsū crimē diuitib⁹ ⁊ potētib⁹ vt occasionē extorquēdi bona eoꝝ habeat: qr p aliā viā a talib⁹ bona rapere nō pñt. p Contenti estote stipēdijs vr̄is. q̄ dabant eis ab iperatoribus p:●

Existimante aũt. Be. Non solũ cogitabant: sed sicut alius euãgelista declarat: missis ad eũ sacerdotibus ⁊ leuitis an esset christus regrebãt. Uñ ⁊ ioãnes subdit rñdisse: ꝓfatet iudeis fuisse notũ ſm scripturas dñice incarnatiõis tps adesse: sed mira cecitas: qõ in ioãne sponte credebãt: ℔ in saluatore tantis signis ⁊ virtutibus approbato: ⁊ ipso ctiã ioãne attestante nõ credũt: quẽ p mulierẽ credebant venturũ: p virginẽ venisse nõ credunt.

Ambro. Videbat ioannes cordis occulta: sed dei reuelantis gra: q prophetis palã facit occulta cordis.

Ego quidẽ. Beda. Ambro. Licto ꝓbauit se nõ eẽ christũ: q visibili tm opaẽ officio: Aqua non spũ baptizat: qõ solius ẽ christi: nec verbo: sed ope christũ se nõ eẽ declarat. matte.3.a. marci.1.a. ioan.1.d. Ut sicut natiuitatẽ christi ita baptismũ quoq; eius suo ꝓcurreret: imitatione sacramenti: nõ virtute.

Uenet aũt. Jõ baptizo aqua: qr ille venit q baptizabit spũ: ⁊ oportet vt illi via preparetur.

Cuius nõ sũ dig. matte.3.c. Be. Mõ suz dignus mysteriũ incarnatiõis inuestigare: Uel nomẽ sponsi mihi nõ vsurpo: nec sponsus credi: ℔ amicus sponsi volo: vel nõ sũ dignus portare p totũ mũdũ pdicando calciamenta. i. mysteriũ incarnatiõis. Hoc eni nõ est ioãnis ꝓcurrẽtq; offm: ℔ aplor sequẽtiũ. Calciamentuz nuptiale: euãgelica predicatio qua calciati sunt apli. matt.14.a Mar.6.c

Purgabit. Beda. Purgat: dũ vel in pñti ob mãifesta petã puersus de ecclia eiicit: vel post mortẽ vãat. Paleas. Palee sunt q fidei sacris imbuunt: sed solidi nõ sunt. Zizania q ⁊ ope ⁊ ꝓfessiõe ab electis secernunt: q hoc ventilabro non remouent: qr iam iudicati sunt: sed palee ventilant.

Herodes aũt. Anteq̃ lucas aliquid narret de actibus iesu: dicit ioannẽ ab herode captum: vt ostendat se solũmõ ea facta descripturũ: que eo anno gesta sunt: quo ioãnes vel captus est: vel punitus.

Beda. Herodes aũt tetrarcha. Nõ his diebus captus est ioãnes: ℔ iuxta euãgeliũ ioãnis post aliqua signa gesta a dño: ⁊ post eius baptismũ diffamatũ. Sed a luca ad exaggerandã herodis maliciã ꝓoccupatũ est: q cũ videret ad pdicationẽ ioãnis multos ꝓfluere: milites credere: publicanos penitere: ⁊ totũ vulgus baptismũ suscipe: ipse ecõtrario nõ solũ ioãnẽ ꝓtenit: sed ⁊ vinculat ⁊ occidit. Beda. Notãdũ q ioãnes euãgelista q de diuinitate christi scribere suscepit: testat qr iesus ioãne bap. q figura legis est adhuc pdicante ⁊ baptizante: plures faceret discipulos ⁊ baptizaret mystice docẽs iesũ anteq̃ in carne nascerer eternũ p secula deũ: ⁊ fideliũ p legẽ doctorẽ fuisse pplor. Alii euãgeliste q hũanitatẽ christi describũt: ab

Nicolaus

ribus ꝓ labore militũ quẽ habent sustinere in defensionẽ patrie. redditus aũt quos habent multi milites sup hoses sibi subditos habent locũ stipendioz: ⁊ iõ debẽt eis esse ꝓtenti. Ad tria aũt dicta inducebat beatus ioãnes milites: qr solent esse proni ad vitia ꝓtraria. a Existimãte aũt populo. Hic describit fructus predicationis ioãnis q̃tũ ad christi manifestationẽ. Et primo manifestat ioãnis testimonio. scõo dei pris signo: ibi: Factũ est aũt. tertio euangeliste scripto: ibi: Et ipse iesus erat incipiens. Circa primũ ostendit in ioãne doctrine veritas in christi manifestatione. scõo mentis stabilitas in herodis reprehensiõe: ibi: Herodes aũt tetrarcha. Snia prime partis pz ex dictis Matth. iij. B. exceptis q̃ sequunt: Existimãte aũt pplo qr aliq eoz viderant ⁊ alij fama publica audierãt mirabilẽ eius ꝓceptum ortũ ⁊ vite scẽ meritũ q̃ supius sũt declarata: ⁊ ex his opinabant ipsũ esse christũ. b Et cogitantibus olbus cẽ. nõ solũ cogitauerũt sed etiam de hierlm que erat metropolis miserũt iudei nũcios solẽnes ad ioãnẽ vt quereret ab eo si ipse esset christus: vt hĩ Joã. j. c Multa quidẽ ⁊ alia cẽ. ex quo pz q nõ ola facta ⁊ dicta ioãnis scripta sunt sed pauca respective siẽ ⁊ de christo dĩ Joã. vlti. Multa qdẽ ⁊ alia cẽ. d Herodes aũt. Hic describit stabilitas mẽtis in ioãne q non timuit facinus herodis tetrarche arguere: ⁊ snia huius patet ex dictis Matth. xiiij. ⁊ Marci. vi. B. vbi factum istud plenius continet. e Factum est autem. Hic describitur manifestatio christi per signũ datum de celo a deo patre cum baptizaretur a

incarceratõe ioãnis sumũt exordiũ dñice pdicatõis: quoz offm est: post coruptã a iudeis legẽ: ⁊ ĩsi tenebris carceris ignoratia cecaq; traditiõe fedatã dñi in carne apparentis ⁊ p carnẽ opantis quasi aduenientis in galileã celestẽ pandere doctrinã. Et iesũ baptizato. Beda. Baptizat dñs nõ mũdari indigens: sed tactu mũde carnis aqs mũdans: vt vim abluẽdi habeãt. Et iõ q ad lauacrũ christi venerit: pctã deponit: qr (qõ innumera sub lege baptismata nõ poterant (otra preuaricatiõis malũ: vim regeneratiue scificatiõis aque ꝓcipiũt. Uñ cuz baptizatũ pplm diceret: nihil magnũ addidit: sed baptizato iesu ⁊ matte.3.d. marci.1.a. Joan.1.g. orante dicit apertũ celũ: qr dũ ille aquas iordanis subijt: nobis celi ianuam pandit: ⁊ dũ caro innoxia aqs frigentibus tinguit: opposita quondã noxijs rũphea ignea restringit: nec ibi christo celum cepit aperiri: sed his ꝑbis ostendit virtꝰ baptismi. Orat aũt: vt nos adorandũ informet: vt post baptismũ precibus ⁊ iciunijs ⁊ elemosynis ⁊ aliis bonis celũ nobis aperiat: Quia etsi pctã in baptismo sunt lauata: nõ adhuc caro est solidata: ℔ in deserto mũdane ꝓuersationis hostes occurrũt: qui sudore nro vincũt p graz christi: donec tandẽ inducamur in aulam pacis. E

Multi inter natos mu Matte.1.e lierũ scõs ẽ ioãnes: cui se christus credit baptizãdũ se videndũ i colũbã exhibet spũs scũs: de celo pr cõmẽdat filiũ. Nõ eni filio qõ ignoraret: sed ioãni: ⁊ ceteris qui aderant qõ ignorabãt indicabat. Unde ⁊ ioãnes quẽ prius virum fortiorẽ ⁊ christũ euangelizabat: iam edoctus dei filium aperte predicat.

Sicut colũ. Beda. Post diluuiũ non corunus: sed colũba ramũ qui pacẽ reddita nũciaret detulit: docens qr solis in simplicitate cordis baptizatis: vnctio scĩ spũs assit: Et dñs nõ primũ post baptismũ spũ scõ ẽ vnctus sed iõ monstrat colũba: vt intelligamus q in corpe eius. i. ecclia: baptizati ꝓpue accipiũt spm scm. Et q ad exemplũ simonis in felle amaritudinis iniqtatis obligatione pdurant: sorte in spũ scõ ⁊ parte nullatenus hñe pñt. Uñ cũ mũdi crimina quondã in figura baptismi diluuio purgarent: non corui: sed colũbe ore delatus oliue ramus pacẽ reddita seculo nũciauit.

In te compla. Non aliena in filio: sed sua laudat: quasi dicat: quecũq; habes tu: mea sunt.

Annoz. xxx. Beda. Qr tricẽnalis baptizat: nobis etiam conuenit propter mysteriũ trinitatis: ⁊ operationẽ decalogi: qr decalogus per fidem ⁊ melius intelligitur ⁊ impletur.

Beda. Tricesimo anno baptizat: facit miracula docet: vt reprimat

de yra

ioanne: ⁊ patet sententia ex dictis Matth. iij. B. ⁊ Marci. j. B. excepto quod hic additur. f Et orante. in quo dedit christus exemplũ q in receptione sacramentoz debet mens hominis elcuari in deuz. g Et ipse iesus. Hic consequenter describitur manifestatio christi euangeliste scripto qui hic describit eius genealogiã: vt sicut natiuitas eius eterna fuerat manifestata verbo patris dicentis: Tu es filius meus. scz naturalis: ita natiuitas eius temporalis manifestaret per descriptionẽ genealogie: In qua descriptione considerandũ q sicut. s. dictum est in prologo: Matthe us ostendit qualiter christus venit ad nos: ideo describit genealogiã descendendo. Lucas vo qualiter per christũ reducimur in deum: ideo eam describit ascẽdendo: propter qõ eam terminat in ipso deo. dicit ergo: Et ipse iesus erat incipiens quasi annoz. xxx. ſm Aug⁹. ⁊ Chrys. christus tũc habebat. xxx. annos completos ⁊ incepcrat. xxxj. ⁊ ſm hoc sic intelligenda est hec littera: Erat aũt iesus annoz. xxx. incipiens. i. incepat. xxxj. ⁊ ſm hoc christus pdicauit duobꝰ ãnis cũ dimidio. ſm alios vo doctores quoz opinio cõius tenet: iesus tũc habebat. xxix. ãnos cõpletos ⁊ incepat. xxx. ⁊ ſm ℔ est sic intelligenda ℔ lra: Erat iesus incipiens ãnoz. xxx. i. triceſimũ ãnũ de quo habebat. xiij. dies: ⁊ ſm hoc christus pdicauit. iij. ãnis ⁊ dimidio vsq; ad passionẽ suã. xviij. anno tyberij. h Ut putabatur filius ioseph. qui erat sponsus marie: cuius cause. s. expresse sunt ca. j. i Qui fuit heli. In matthẽo dicitur q ioseph fuit filius iacob ⁊ ibi ista controuersia soluta est.

Qui fuit

temerarios qui oēz etatē ad hec officia idoneā credūt: qđ non est: nisi aliqđ miraculo dei ꝓtingat: vt in hieremia ⁊ daniele.

Joseph. Be. Non p mariā que vere genuit: sed p ioseph qui alienus est a generatiōe texit ordo generatiōis: qz nō est mos scripture ꝛ vt generatio texat p noia mulierū: ⁊ ex vna tribu erant maria ⁊ ioseph: vñ ⁊ sil' censent: ⁊ sic p ioseph origo marie declarat. Generationē carnis dicturꝰ: premisit testimoniū pīs: Tu es fi. m. d. vt apparcat verū deū ⁊ hoīs esse filium.

Ambro. In generationibꝰ viri nomē ⁊ psona querit: q̄ etiā i senatu q̄in religs cunctis ciuitatū generis asserit dignitatē.

Qui fuit. Matth. ponit genuit: qz carnis solas successiōes numerat. Lucas: nō genuit: sed q fuit: in q̄ designat se etiaz adoptiuos interponere filios: Et matth. a dauid ad christū pauciores. Lucas ponit plures generationes: qz cū p alias psonas generatio texat: pōt fieri vt alij longeuā: alij breuiorē transegerint vitā cū videamꝰ plures senes cū suis nepotibus viuere multos statim susceptis filijs obire.

Qui ioseph fuit filius heli: qui heli fuit filiꝰ matthath. Augꝰ ꝏ de veteris ⁊ noui testamēti questionibꝰ qui christus fuit filius matthath.

Qui fuit mathat. Be. Mathan q p salomonē descendit: de vxore sua Jacob filiū genuit: et defunctꝰ est: Tūc mathat

*auctus: alius iste ioseph *donū dei: vel aliquādo

Qui fuit ioseph. Qui fuit matha

*onerās vel onerauit *consolatio vel consolator

thie. Qui fuit amos. Qui fuit na

*adiuua me *meridies vel meridianus

um. Qui fuit hesli. Qui fuit nag

*desiderium

ge. Qui fuit maath. Qui fuit ma

*donum dei vel aliquado *obediens

thathie. Qui fuit semei. Qui fuit

*augmentum *confitens

ioseph. Qui fuit iuda. Qui fuit

*dñs gr̄e ei' vel dñs misericors *misericors

ioanna. Qui fuit resa. Qui fuit

*princeps vel magister babylonis *petitio mea ds

zorobabel. Qui fuit salathiel.

*lucerna mea *regnum meū

Qui fuit nēri. Qui fuit melchi.

*robustus vel violentus *disuinans

Qui fuit addi. Qui fuit cosan.

*dei mēsura *vigilās vel vigilia: vel pelliceus

Qui fuit elmadan. Qui fuit her

*saluator. *deus meus adiutor

Qui fuit iesu. Qui fuit elieçer.

*dñs exaltās: vel est exaltās *vt supra

Qui fuit ioꝛ. Qui fuit mathat.

*additus. *audiui tristiciā vel signum.

Qui fuit leui. Qui fuit simeon.

*confitens *augmentuz

Qui fuit iuda. Qui fuit ioseph.

*columba vel dolens *vel resurrectio

Qui fuit iōa. Qui fuit heliachī.

*rex eius. *viscera mea

Qui fuit melcha Qui fuit mēna

*donum.

Qui fuit mathatha Qui fuit nā

*be. p nathan: pphetie dignitatē exp̄ssaz aduertim⁹

*dedit vel dantis *manu fortis

than. Qui fuit dauid. Qui fuit

*incensum *seruitus *fortis

iesse. Qui fuit obeth. Qui fuit

*sensibilis vel pacificus *augurl-

boōç. Qui fuit salmō. Qui fuit

um: vel serpentinus *populus voluntarius

naasō. Qui fuit aminadab. Qui

*electus vel excelsus *sanctus

fuit arā. Qui fuit esrō. Qui fuit

*diuisio *confitens

phares. Qui fuit iude. Qui fuit

*supplantator *risus vel gaudiuz

iacob. Qui fuit isaac. Qui fuit a

*pater multarū gētiū vel videns ppm

*explorator vel pastura: siue nequitia

braā. Qui fuit thare. Qui fuit

*requieuit lux *locum vel corrigia vel dependens: vel perfectio

nachor. Qui fuit seruch. Qui fu

*egrotās: vel pascēs *diuidens vel diuisus

it ragau. Qui fuit phaleg. Qui

*transitus *tollens

fuit heber. Qui fuit sale. Qui fuit

*lamētatio vel possessio eoꝝ *sanās de populatione

chaynā. Qui fuit arphaxat. Qui

*nomē vel noiatus *regnies *humilia-

tū: vel percutiēs vel percussum vel humile.

fuit sez. Qui fuit noe. Qui fuit la

crac: Et qz ad istā mortalitatē nobiscū participādā descēdentē christū significare voluit: iō istas generatiōes descēdēdo cōmemorat: ab initio euāgelij sui: in q̄ significat susceptio pctōꝝ nr̄oꝝ a dño christo. Lucas q vitulū tā sacerdotē in expiandis pctis assignās: a baptismo in q̄ hoiuz incipit ascēsus gnātiōis serie ascēdēdo disponit: a q̄ abolitio pctōꝝ nr̄oꝝ significat a dño christo: Deroide matthe⁹ a dauid per salomonē descendit: in cuiꝰ matrē ille peccauit. Lucas ad dauid p nathan ascēdit: p cuius nois ,pphetā deus pctm illius expiauit. Lucas septuagintaseptē generationes ponit: q̄ numero remissio oiuz pctōꝝ significat: qđ ꝑsiderandū est in partibus in q̄bus multiplicat. i. vndecim ⁊ septē. Per vndecim transgressio denarij (quo in vineā christi ꝓducti sūt remunerandi). i. psecutiōis significat. Et multiplicant vndecim p septē: vt significetur illa trāsgressio ex motu hoīs fieri: Septē enī e tribus ⁊ quattuor ꝓgregātur: tria ad naturā hūanā aīc: ,ppter triplicē vim referunt: Quattuor ad corpus qđ quattuor ꝓstat elementis: Vñ hō nō incōgrue p septenariū numerū significat: Per septē vndecim multiplicat: qz p motū hoīs transgressio ꝑpetrat: Hoc ḡ numero oē pctm intelligit: hoc ipō numero oium pctōꝝ remissio accipitur: expiante nos carne sacerdotis: a q̄ nūc iste numerꝰ incipit: ⁊ recōciliante nos deo: ad quē nūc iste numerꝰ puenit: p spm̄ scm̄: q i colūbe specie i baptismo vbi iste nūerꝰ cōmēorat appuit.

Qui fuit leui ⁊c. Non aūt hi q̄ttuor q hoc loco inserunt iacob filij fuerūt: sed q eoꝝ noibus participabant: Beda quasi noibus alludens qđ in illis figuratum est hoc istis adaptat.

Quattuor genera virtutū cognoscimus fuisse in quattuor filijs iacob: quoꝝ isti posteri sunt. In iuda: p figurā dñice passiōis mysteriū ,pphetaꝝ. In ioseph pcessisse castitatis exēplū: In symeone vindictā legi pudoris: In leui: officiū sacerdotis: Non ergo noia tantoꝝ patriarchaꝝ: Lucas p̄termittenda putauit: vt q; vnus oia christus iesus in singulis quoq; maioribus genera virtutum diuersa p̄cederent.

Nathan. Be. Qua matthe⁹ p salomonē: Lucas p nathan texit generationē: ille regalē: iste vt vitulus sacerdotalē ostendit familiā: Quia christus rex ex regibus: ⁊ sacerdos: ex sacerdotibus: fm carnē ex regali ⁊ sacerdotali familia est exortus: qui celestis rex in dei virtute letat: ⁊ cui iudiciuz a deo rege defert: ⁊ sacerdos est in eternū fm ordinē melchisedech.

Qui fuit sale. Vel sela. Beda. Generatio chaynā nō de hebraica veritate: sed habet de septuaginta interpretū editione. In arphaxat sela pro sale: filiū nullo interposito perhibet genuisse: Porro arphaxat vixit triginta ānos: ⁊ genuit sale. Itē in paralypomenon: Arphaxat aūt genuit sela: qui ⁊ ipse genuit heber: Sed apud septuaginta ita scribit q̄ arphaxat centū trigintaquinq; ānoꝝ genuit chaynan: ⁊ ipse chaynan cū centū triginta annoꝝ esset: genuit sela: Quoꝝ quid verius sit deus nouit.

Noe. Noe iustus: edificator arche: prefigurat edificationē ecclesie.

Nicolaus

a Qui fut neri. Matth. i. dī q̄ ille salathiel fuit filius iechonie: Ad qđ dicendū q̄ verū est q̄ salathiel fuit filius naturalis iechonie: sed fuit filius neri adoptiuus: qz mortuo iechonia nerus adoptauit eum in filiuz: ⁊ ideo Matthe⁹ qui describit genealogiā christi carnalē posuit iechoniam: Lucas qui magis describit genealogiā spūalē ponit istū neri. b Qui fuit nathan: qui fuit dauid. de isto nathan dicūt aliqui q̄ fuit filius dauid naturalis de bersabee vt videt dici. i. Paral. iij. sed hoc videt esse ꝓtra illud qđ dicit Salomon ,puer. iiij. Ego fui vnigenitus ⁊ tenellus coram matre mea. Ille enī filius quē habuit bersabee de dauid ante salomonē non cōputat: qz fuit mortuus incircūcisus. Post h̄ ḡ q̄ salomon dicit se vnigenitū mfis sue videt q̄ nathan nō fuit natus de bersabee ⁊ dauid: ⁊ iō dicūt aliq̄ q̄ iste nathan fuit nathan ,pphā quē ,ppt eminētiā sanctitatis dauid adoptauit in filiū mortuo eius p̄ce nāli: ⁊ fm h̄ pōt dici q̄ fuit filiꝰ adoptiuus bersabee vroris dauid: ⁊ fm h̄ ꝺnumerat inf filios bersabee. j. Paral. iij. de alijs aūt tribus ibidē notatis dicendū q̄ fuerūt filij vxe nāles ⁊ adoptiui filij dauid qñ accepit matrē eoꝝ ⁊ sic salomon fuit vnigenitus mfi sue respectu dauid: vt dī ,puer. iiij. Causa aūt q̄re lucas describit christum descendere a dauid p nathan vna fuit: qz lz oēs sapientes hebreoꝝ ꝺcordēt tenerēt christū debere descendere de dauid: alig tñ eoꝝ opinabant ipsū descendere ab eo p nathan ,ppter excellentiā siue sanctitatis ⁊ ,pphetie. Alij vo p salomonē ,ppter dignitatē regiā ⁊ sue excellentiā sapientie. fm veritatē aūt descendit p vtrūq; : aliter tñ: qz p salomonē descendit fm lineā naturalis generatiōis. p nathan vo fm lineā legalis generatiōis: qz nathan fuit filius dauid adoptiuus: vt p̄dictū est: ⁊ ioseph qui ponit imediate post christū ascendendo fuit filius heli adoptiuus seu legalis: prout plenius fuit declaratū Matth. j. Alia causa est qz Lucas describit christi genealogiā ,put in deū reducimur vt predictū est. Reducimur aūt in deū p christū in q̄tū efficimur filij dei adoptiui. c Qui fuit booz. tres fuerūt imediate se sequētes huiꝰ nois. s. filius: pī: ⁊ auus: vt plenius declaratū fuit Matth. j. d Qui fuit chaynā. fm Hiero. ⁊ fm trāslationē q̄ vtimur nō ponit aliquis medius

Mathusalē. Ambro. Anni mathusalē vltra diluuium numerantur significat christum: cuius vita etatem nescit.

Qui fuit enoch. Beda. A baptizato dei filio vsq; ad deum patrem ascendens: septuagesimo gradu enoch ponit: qui dilata morte translatus in paradisum est: vt significet eos qui in gratiā electionis filioꝝ ex aqua et spiritu sancto regenerantē interim post corporis absolutionē eternam suscipiendos in requiē. Septuagenarius enī propter septimā sabbati illorum requiē significat: qui iuuante dei gratia decalogū legis implēt: quos in resurrectione imutabili dei sapiētie ꝺtēplande p secula monstrat esse iungēdos.

Seth. Seth posterior ade filius: non filetur: vt cum duo populi sint generationes: significet christum in posteriore potius q̄ in priore generatione numerandum.

Qui fuit dei. A filio dei generatio incipit: terminat in filiū dei: precedit creatus in figura: vt sequat natus in veritate. Fecit factus ad imaginem: vt ꝓpter cū imago descendat. C. IIII.

matte. 4. a marc. 1. b.

Esus aūt ⁊c.

i Et agebat.

Ambro. Agebat in desertum hoc ꝓsilio: vt diabolū prouocaret. Mā nisi ille certasset: iste mihi nō vicisset. Mysterio: vt adā de exilio liberaret. Exemplo: vt ostenderet nobis diabolum ad melioza tendentibus inuidere.

Beda. Ne cui in dubiū veniret a quo spū ductus iesus in desertū discerē: preponit q; plenus spū sancto: cuius voluntate locū certaminis quo aduersariū sternat de victoria certus ingredit: Sic nos accepta in baptismo remissione: ⁊ spū sancto illuminati: ꝓtra insidias diaboli accingi: ⁊ seculū debemus deserere: vt quasi māna deserti sola eterna curiamus.

In deserto ⁊c. Hystorialiter in illo deserto qō est inter hierusalē ⁊ hiericho: vbi figuraliter dixerat adam a diabolo victum fuisse.

Beda. Tria sunt quę ꝓficiūt ad vsum salutis. Sacm baptismi: desertū: ieiuniū. Nemo enī coronabit: nisi legitime certauerit. Nemo ad certamen admittit virtutis: nisi prius ablutus a maculis: gratie celestis munere consecretur.

Diebus. xl. ⁊c. Quadraginta diebus ieiunauit legislator: ⁊ ꝓpheta vt ieiuniū christi testimoniū habeat a lege ⁊ ꝓphetis. Hoc numero significat excursus huius seculi in his qui vocant p gratiā ad eum qui venit legem nō soluere: sed adimplere. Decem sunt p̄cepta legis ⁊ quattuor: partes mūdi: ⁊ quater decem fiūt quadraginta: ⁊ p gratiā dei: ad impletionē decalogi vocant de quattuor partibus mūdi: Ieiunat christus ante mortem carnis: quasi clamet: Abstinete a desideriis seculi dum estis in agone. Comedite post resurrectionē: quasi dicat: etsi nondū habetis corpus imortale: spe imortalitatis iam pascimini: q; dum viam dūi capimus: ⁊ a vanitate seculi ieiunare ⁊ refici debemus futuri promissione.

Quadraginta diebus: decē ad decalogū: q̄ deū ⁊ ꝓximū diligere iubemur referē: Sed q; motu corporis qō de quattuor elemētis ꝓstat: charitas dei ⁊ ꝓximi violat: ad diluenda pcā: in. xl. tempus pnie surgit.

Cōgrue exercet ieiuniū in illa āni pte q̄ ꝓtigua est passioi dūice: q; i ea

Nicolaus

quis medius inter sale ⁊ arpharat: vt pz Beñ. x. Septuaginta aūt interp̄tes ponūt istū chaynā mediū: Et ad ꝓcordiā huiꝰ pōt dici q; iste chaynā fuit pz sale legalis siue adoptiuus: arpharat vo pz nālis ipsiꝰ: ⁊ vterq; pz hic ponit ⁊ maxime q; Lucas in describendo sequit trāslationē. lxx. q̄ suo tpe erat valde autētica. a Qui fuit dei. nō p generationē sicut alij: ꝺ p formationē de limo terre ⁊ infusionē ale: vt hī Beñ. j. C. IIII.

b Esus aūt. Descripta p̄dicatiōe p̄cursoris. hic ꝓsequit describit p̄dicatio saluatoris: ⁊ primo describit eius p̄dicatio p modū amoris miracula faciēdo ⁊ bñficia ꝓferendo. secō p via timoris terroꝝ futuri iudicij incutiendo ca. xxi. Adhuc circa primū describitur primo predicatio saluatoris p seipsū tm̄. secō cū hoc p missionē discipuloꝝ. ix. ca. Circa primū p̄mittit christi p̄dicatio. secō ex hoc sequēs aliquoꝝ ꝓcursio. ca. seq. Prima adhuc in duas: q; ꝺmo describit idoneitas p̄dicatoris. secō executio p̄dicatiōis: ibi: Et regressus est iesus. Idonea vo dispositio p̄dicatoris ē macerato carnis p ieiuniū p q̄ō carnis incētiuū repmit: sm q; dicit Paulus. i. ad Corint. ix. Castigo corpus meū ⁊ in seruitutē redigo ne forte cuz alijs p̄dicauerim ipse reprobus efficiar: ⁊ secō seruor oīonis in loco solitudinis vbi diuina sapia hauriē q̄ postea p p̄dicationē effundit. vñ Paulus anteqū mitteret ad p̄dicandū: in oīone fuit illustratꝰ: sm q; hī Act. ix.

mo: ꝛemissio: vel mortuus ē ⁊ interrogauit

mech. Qui fuit mathusalē. Qui

o dedicatio f descendens siue continens

fuit enoch. Qui fuit iaret Qui fu

f laudat⁹ dei: vt laudās deū. f lamētatio vel possessio

it malaleel. Qui fuit cainā. Qui

eoz. f hō vel desperās vel violēt⁹ f positio siue potuit

fuit enos. Qui fuit seth. Qui fuit

f hō: vel terrenus: vel indigena.

adā. Qui fuit dēi. C. IIII.

Esus aūt plenus spū scō

i egressus ē a iordane. Et

T i in quo adā erulauerat: nec quō redire posset habebat: tux ergo ad errogabatur in spū in deneum accedit

serto dieb⁹ q̄draginta: ⁊ tēptabatur a diabolo. Et nihil mādūcauit i dieb⁹ illis: ⁊ cōsummatis illis esurijt. Dixit aūt illi diabol⁹:

f tēptatio a gula f viui. f duritiā significat diaboli.

ꝺ q: sciuit scriptū: ipse dixit ⁊ facta sunt.

Si filius dei es: dic lāpidi huic: vt panis fiat. Et rñdit ad illum

f in deuteronomio f quasi psuasio tua tētatio ē: q: agis de cibo corporis: ⁊ nō de cibo mētis

ihesus: Scriptum est: q: nō in pane solo viuit hō: sed i omni ꝛbo dei. Et dūxit illū diabolus i mō

f tētatio de ambitione

tem excelsuz ⁊ ostēdit illi omnia regna orbis terre in momēto tē

f nō q; hoc possit

poris: ⁊ ait illi: Tibi dabo potestatē hanc vniuersaz ⁊ gloriaz illoz quiā mihi tradita sunt: ⁊ cui

f regem te faciam horum

Tf qui diabolus adorat ante corruit

volo do illa: Tu ergo si adoraueris coā me: erunt tua omnia. Et respondens Jesus dixit illi:

f deutero. f q; sol⁹ remunerat fructu āplissimo.

Scriptuz est: Dominum deum

Deut. 8. a.

Deut. 6. b

vt panis fiat. Et rñdit ad illum

f in deuteronomio f quasi psuasio tua tētatio ē: q: agis de cibo corporis: ⁊ nō de cibo mētis

ihesus: Scriptum est: q: nō in pane solo viuit hō: sed i omni ꝛbo dei. Et dūxit illū diabolus i mō

f tētatio de ambitione

tem excelsuz ⁊ ostēdit illi omnia regna orbis terre in momēto tē

f nō q; hoc possit

poris: ⁊ ait illi: Tibi dabo potestatē hanc vniuersaz ⁊ gloriaz illoz quiā mihi tradita sunt: ⁊ cui

f regem te faciam horum

Tf qui diabolus adorat ante corruit

volo do illa: Tu ergo si adoraueris coā me: erunt tua omnia. Et respondens Jesus dixit illi:

f deutero. f q; sol⁹ remunerat fructu āplissimo.

Scriptuz est: Dominum deum

significat ℔ vita laboriosa: cui opus ē ꝓtinētia: vt ieiunet a mūdi amicitia.

Beda. Nisi ieiunasset: diabolo occasio tentandi nō adesset. sm illud: Fili accedens ad seruitutē dei prepa. ani. tu. ad tē. Quia quātomagis diabolus sibi rebellare ꝓspicit: tanto amplius expugnare ꝓtendit.

Esurijt. Beda. Nō est scriptū de moyse vel helya q; post ieiunia esuricrint. Non q; hories illi fortiores q̄ hic de⁹: Sed ideo factū est: ne ab eo tētando pauens hostis aufugeret: q multa celestia signa viderat in eo. Esurit q̄ hūilis deus hō: ne inimico innotescat sublimis hō deus. Fames dūi pia fraus ē: ne caueat diabolus tentare. Esurit aūt nō tam cibum corpis: q̄ salutem anime.

Si filius dei. Ambro. Nouerat dei filiū vēturū: sed venisse p infirmitatē corporis nō putabat. Mā fastuosus in deo hūilia nō potest credere. Aliud itaq; exploratis: aliud tentantis est: ⁊ deo ꝓficit se credere: ⁊ hoi conat illudere: Sed cū ille tētat vt exploret: sic explorat vt tēret. Dīs ecōtra sic fallit vt vincat: sic vincit vt fallat. Si enī nouerteret naturā: ꝓderet creatorē: Ergo sic hō cōe sibi accersit auxiliū: vt diuine lectionis pabulo intētus famē corpis negligat: Dis armis dūs hoiez aduersus irritamēta gule munit. Duic pani intēti moyses ⁊ helyas famē, plixioris si sēserūt ieiunij: q ℔ ꝛbo fi vescif: fi viuit.

Greg. Tribus modis fit tentatio: suggestione: delectatione: cōsensu. Christo aūt suggestione sola: q: delectatio peti mentē eius nō momordit: Nec illū indignū est tentari qui occidi venerat: vt sua tentatione nostras vinceret: sicut sua morte nostra tulit peccata.

Scriptū est. Docet magis doctrina q̄ miraculis pugnare: hūilitate q̄ potentia: nihil pro diaboli arbitrio: nec declarande virtutis consideratione faciendum.

Et duxit. Lucas: sicut res gesta est exequit: mediā ponēs auaricitiaz vltimā superbiā: sm mores pūtis tpis: q: superbia post cēs ꝛtutes scuit. Matheus nō sequit ordinē hystorie: sed tentationū ade.

Ostendit. Nō q; visum eius qui oia videt: amplificauerit: sed vanitatē hūanę pompe quā amabat q̄si speciosā ondens: facere amari volebat: Vel sciens diabolus q; christus sibi regnū tolleret: ondit ei oia regna mūdi: nō pfas: non indos: sed quō in oibus terrenis regnaret vel p gulā: vel p superbiā: aut p alia: vt suadens q; volebat cū sibi subijceret.

In momento. Ambro. Bc. Nō tā celeritas ꝓspectus: q̄ caduce fragilitas ptātis exprimit: In momento enī cuncta pretercunt.

Tibi da. ℔ de arrogātia dicē: nō q; tot⁹ mūd⁹ sit suꝰ: si enī aliq boni:

Mihi tradita. Nō a diabolo est ptās: sed obnoxia tū insidijs diaboli. Nec iō mala ordinatio potestatū: q; malo sunt obnoxie potestates.

Amb. Docemur ℔ oēm ambitionē despicere: q; ois dignitas seli diabolice subiacet ptāti: Ad vsū fragilis: ⁊ inanis ad fructū. Nota aūt q; ois ptās a deo: q; ordinatio ptātū a deo: ℔ a malo ambitio ptātis: Licz q̄ diabolus se dicat dare ptātē: oia tū illa ad tēpus pmissa nō abnuit: Itaq; ille qui pmisit ordinauit: nec ptās mala: sed in is q male vtif ptāte qui ambit.

Tu ergo si ado. Bc. Dicens diabolus saluatori: si ꝓcidens adora-

de lyra

Ecce enī orat. ⁊ postea subdit: Vas electionis est mihi iste vt portet nomen meū ⁊c. tertiū est victoria tentationis: non enī est ad predicandū idoneus: qui succūbit tentationibus. Ista aūt tria ostēdunt de christo p hoc q; ante predicationē intrauit in desertū orationi solitarie aptuz: ⁊ q; ibi ieiunauit ⁊ triplicem demonis tentationē deuicit: nō quia, istis indigeret, p se sed pro nobis ad dandū exemplū predicatoribus alijs: ⁊ patet sm̄a predictoꝝ ex dictis Matth. iiij. A. vbi ista sunt exposita exceptis paucis que sequuntur.

c Et nihil manducauit in diebus illis. Dic accipiunt dies naturales q; nihil manducauit de die nec de nocte. d Dic lapidi huic vt panis fiat. Dic accipit singulare pro plurali eo mō loquēdi quo dī Exo. viij. Venit musca grauissima. i. multitudo muscaꝝ. vñ Matth. iiij. dī: Dic vt lapides isti panes fiāt. e Et duxit illū diabolus in montē excelsū ⁊ ostendit illi oia regna. Ista tentatio q̄ ponit ℔ secda: Matth. iiij. ponit tertia. q̄ istarū fuit secda ⁊ q̄ tertia certū nobis nō est: vt dicit Aug⁹. neq; refert ad veritatē: q; ñ oportet q; fcā sp eodē ordine referāt q̄ fcā sūt: vt frequēter dictū est. Sed q; duo euāgeliste varie narrāt ordinē pōt rō assignari: q; vna tētatio est de cupiditate pncipalit: alia de elatiōe. Et frequēter ocigit q; vnū vitiū ex alio nascit ⁊ cōuerso: iō Matthe⁹ vnā pponit: Lucas vo aliā. f Dimi. tra. st ⁊c. v. do illa. Matēt ℔ diabol⁹: neq; mirū: q; mēdax ē ⁊ pt mēdacij: vt

ueris me: ecõtrario audit: q ipse magis adorare eũ debeat dñm ⁊ deũ suũ.

Et illi soli ser. Be. Grece latria dr̃ seruit⁹ q̃ soli deo debet. Dulia q̃ etiã hoibus inuicẽ exhibet. Jubemur q̃ p charitatẽ seruire inuicẽ: qđ grece dulia dr̃. Jubemur deo seruire: ꝑm q grece latria dr̃. vñ hic: ⁊ illi soli ser.

Et dixit. Nec indignũ videat dñm ab illo deferri qui crucifigitur a membris diaboli.

Supra pin. ⁊c. In hoc q christ⁹ in altũ tolli se ꝓmittit: ꝫ monẽti cadere ñ obedit: ostendit q cuiq; bona ⁊ alta impanti obediamus: sed p̃cipitare volenti contra eamus.

matt. 4. a.

Supra p. t. Jta est iactãtia: vt dũ putat vnusq; ad altiora ascendere sublimiũ vsurpatione ad inferiora trudat: qr̃ ꝙ diabol⁹ fortẽ sẽtit: iactãtiã p tẽdit: q etiã fortes decipit.

ps. 90.

Si filius dei. In oibus tentatiõib⁹ ꝫ agit: vt intelligat si filius⁹ dei sit: Sz christus sic rñsũ tẽperat: vt ambiguũ relinquat.

Deut. 6. c.

Mitte te de. Quẽ nec gula nec auaricia vincit: tentat vana gloria si forte illũ vel ipa victorie sue iactantia valeat deiicere.

matt. 4. b. Mar. 1. a Joan. 6. a.

Mitte. Hec vox ei cõuenit q oẽs p̃cipitare satagit: In q̃ infirmus ostendit q nulli possit nocere: nisi ꝑmissus ille se deorsũ miserit.

Scriptum est. Quia scriptura exẽplũ ptulerat: scriptura vincit exẽplis. Vtik aũt diabolus per hereticos testimonijs scripturaꝝ: nõ vt doceat: sed vt fallat. Angelis suis. Beda. Hec ꝓphetia non de christo est: sed de sancto viro. Que etiã si de christo esset: illud etiã qđ sequit debuerat meminisse. Sup aspidẽ ⁊ basilicũ ambulabis: ⁊ ꝯculcabis leonẽ ⁊ draconẽ. Sed de angelor auxilio quasi ad infirmũ loquit: de sua ꝯculcatiõe quasi tergiuersator: tacet. Nõ tentabis. Be. Suggerebat eni quasi hoi vt signo aliquo exploraret: q̃tum apud deũ valeret. Sed ptinet ad sanã doctrinã: qñ habet qd faciat hõ: nõ tentare deũ. Aũ ꝓcipit. Si vos psecuti fuerint in ciuitate vna fugite in aliã. Aũ ꝙ deficit hũana ꝓuidẽtia: si hõ se totũ diuine cõmittit potentie: nõ est dicenda tentatio. Nunc aũt poterat christus aliter descendere de templo q̃ per iactantiã se precipitare.

Quid goliam tribus lapidibus de torrente prostrauit: christus diabolũ tribus testimonijs de lege. Notandũ q exempla de deuteronomio tñ protulerit vt secunde legis sacramenta confirmet.

Et ꝯsũmata ⁊c. Be. Tribus tentationibus victis oẽm tentationẽ dicit ꝯsũmatã: qr̃ in his oĩs vitior origo ꝓtinet: qr̃ oi qđ in mũdo est: ꝯcupiscentia carnis est: ⁊ ꝯcupiscentia oculor ⁊ supbia vite: q̃ aliis noibus: curiositas: gula: vana gloria nolant. Cum tentat hõ ꝯcupiscentia carnis: dicat: Nõ in solo pane viuit hõ: sed in oi verbo dei. Cũ tentat auaricia quã apls seruitutẽ simulacror nolat: deũ adoret: ꝙ solis eternis illi seruiat. Si tentat vana gloria: q̃ etiã de p̃cedentibus victorijs solet crescere: nõ tentet dñm: qđ facit q de suis viribus p̃sumit quasi amplius peccare nõ possit.

Nota diabolũ in his vinci: in quibus vicit adam: Quẽ de gula tentauit: dum de ligno vetito gustare rogauit. De vana gloria: deũ dixit: Eritis sicut dij. De auaricia: dum dixit: Scientes bonũ ⁊ malum.

Nota diabolũ nõ esse ptinacẽ in stadio: sed cedere vere virtuti: etiã non desinit inuidere: tñ formidat instare: nec frequentius triumphetur.

Et fama exijt. Non tñ a p̃sentibus ꝓpter visa miracula honorat: sed apud absentes fama diuulgabatur.

Nicolaus

dacij: vt habet Joan. viij. Non eni potestatẽ habet sup creaturas ad libitum suũ: sed solũ inq̃tum deus ꝓmittit ꝑm occultũ iudiciũ suũ ad exercitiũ patientie elector: sicut data est ei potestas affligendi Iob in vastatione bonor suor: ⁊ in morte prolis ⁊ in infirmitate sui corporis: vt habet Job. j. a Et consũmata oi tentatione diabolus recessit ab illo: tanq̃ victus. b Usq; ad tempus. qr̃ appropinquante tpe passionis suscitauit ei psecutionẽ p principes sacerdotũ. c Et regressus est iesus. Descripta idoneitate p̃dicatoris: hic ꝓfiter describit executio p̃dicationis: ⁊ primo q̃tum ad eius doctrinã. secundo q̃tum ad doctrine ꝓfirmationẽ: ibi: Et in synagoga erat homo habens demoniũ. Prima in duas: qr̃ primo describit docuisse in galilea generaliter. secũdo in ciuitate sua nazareth spãliter: ibi: Et venit in nazareth. Circa primũ dicit: Et egressus est iesus. s. a deserto qđ intrauerat post baptismũ vt doceret populũ. d In virtute spiritus. i. in virtute signa ⁊ miracula faciendi: de quo spiritu dicit. iiij. Regũ. ij. ca. Spiritus helye requieuit super heliseum qñ diuisit aquas miraculose: verũtamen virtus faciendi miracula non erat in heliseo sed in deo qui faciebat miracula ad preces helisei: sed ista virtus erat in christo cum sit deus ⁊ homo. e In galileam. ibi eni primo predicauit vt impleret prophetia Esa. ix. Primo tempore alleuiata est terra zabulon ⁊ terra neptalim ⁊c. vt habetur Matthei. iiij. D. f Et magnificabat ab omnibus. propter excellentiam doctrine ⁊ miraculi. g Et venit nazaret. Hic consequenter describitur eius doctrina in nazareth ciuitate sua: circa qđ eius doctrina ꝑmittitur. secundo contra eum emulatio excitatur: ibi: Et dicebant: nõne hic est ⁊c. Circa primũ dicitur: Et venit nazareth vbi erat nutritus. hoc autem dicitur ad designandum q alibi fuerat natus. s. in bethlem: vt. s. dictum est ca. ij. h Et intrauit ꝑm consuetudinem suam die sabbati in synagogam. que erat locus orationis ⁊ doctrine legis quibus iudei ꝑm preceptum legis vacare debebant in die sabbati. christus autem legem obseruare voluit: vt dictum est. s. ca. ij. i Et surrexit legere. vt non predicaret seipsum verbo suo tñ sed etiam testimonio sacre scripture. k Inuenit locum vbi scriptum erat. non a casu sed a proposito: quia sciebat passus scripture loquentis de eo. l Spiritus domini super me ⁊c. Hoc scribitur Esa. lxj. sed tamẽ in translatione nostra mutantur aliqualiter verba: ꝫ sit eadem sntia. Lucas aũt hic allegat scripturã ꝓut habet in translatione. lxx. Circa qđ sciendũ q iudei expectãt illa q̃ ꝓmittunt eis: Esa. ca. predicto: impleri p messiã quẽ expectant futurũ ⁊ dñaturũ toti mũdo tpaliter ⁊ educturũ iudeos de captiuitate ⁊ positurũ eos in maxima gloria ⁊ honore sup oẽs gentes: sed qr̃ tempus aduẽtus christi iã transijt: ideo christus hunc locũ ꝯuenienter de seipso exposuit: dicens: Spũs dñi sup me ⁊c. i. me deducens: qr̃ hũanitas christi organũ est ipsius diuinitatis ꝯiunctũ: ⁊ iõ in oibus mouebatur ꝑm diuinitatis instinctum. m Eo q ꝙ vnxit me. ab instanti ꝯceptiõis plenitudine gre. Ex hoc eni q hũanitas christi deitati coniũgit plenitudine gre replet: ꝑm q dr̃ Joã. i. Vidimus eũ quasi vnigenitũ a patre plenũ gre ⁊ veritatis. n Euãgelizare paupibus misit me. i. humilibus qbus sua doctrina ꝓficit: nõ supbis. o Sanare cõ. corde. ꝓtritis p pnam vat gra sanans vulnera pctor. p Predicare captiuis remissionẽ. i.

tuum adorabis: ⁊ illi soli seruies
Et duxit illuz in hierosolymã: ⁊ statuit eũ supra pinnaculũ templi: ⁊ dixit illi: Si filius⁹ dei es mitte te hic deorsuz. Scriptũ est enim q angelis suis mãdauit de te: vt conseruent te: ⁊ quia in manib⁹ tollent te: ne forte offẽdas ad lapidem pedem tuũ. Et respõdens iesus ait illi: Dictũ est: Non tentabis dominũ deum tuum. Et consummatã omni tentatione: diabolus recessit ab illo vsq; ad
tempus. Et regressus est iesus in
virtute spiritus in galileam: ⁊ fama exijt per vniuersam regionem de illo. Et ipe docebat i synagogis eorum: ⁊ magnificabatur ab
omnibus. Et vẽnit nazareth vbi
erat nutrit⁹: ⁊ intrauit scõm consuetudinem suam die sabbati in
synagogam: ⁊ surrexit legere. Et
tradit⁹ est illi liber prophete esaie. Et vt reuoluit librum: inuenit locum vbi scriptũ erat: Spiritus domini super me eõ q vnxit me:
euãgelizare pauperib⁹ misit me
sanare cõtritos corde: predicare

sed post aliquot a dño miracula vel i iudea vel in galilea patrata: q̃ apud Joanẽ legunt ꝑmo aduentu facta. matt. 13. b

Docebat ⁊c. Post miracula ecce sapia q̃ docet: q̃ doctrina p miracula precedentia magnificat. c

Et intrauit ⁊c. Intrauit christus die sabbati in synagogã: vt ritũ legis mosayce cumulo ecclestis gratie adimpleret.

Et surrexit legere. Be. Qui nõ venerat ministrari: ministrare: lectoris officiũ ñ dedignat suscipe. Et ꝓuide lucas gesta dñi scripturus ab explicatiõe ꝓphetie Johannis exordium sumit: vt ꝓbice lectõis attestatõe corrigeret. Esa. 61. b

Et vt reuoluit. Librum ꝓphetie clausum accipit: sed reuolutũ legit quia mysterium incarnationis sue in prophetis obscurum: ⁊ prius suscepit implendum: ⁊ post mortalibus aperuit intelligendum.

Accipit librum: vt ostendit se esse qui locutus est in prophetis: ⁊ remouet sacrilega perfidorum testimonia: qui alium veteris dicunt: alium deũ esse noui testamẽti: Vel qui dicunt initium christi esse ex virgine. Quomodo enim cepit ex virgine: qui ante virginem loquebatur?

Spiritus. Beda. In superioribus prophetie saluator de gentiũ vocatione: ⁊ ecclesie ꝓfirmatione loquens: dicebat: Ego dñs in tpe eius subito faciã illud: ꝓfestimq; intulit. Spũs dñi. s. m. ẽm q homo. Unxit in psal. Unxit te deus oleo letitie pre ꝯsor. tuis. Pre ceteris. sanctis vnctus est spirituali vnctione: qñ in iordane super baptizatũ spũs in specie columbe descendit: ⁊ mansit cum illo. Unctus est igit virtute celesti: vt paupertatẽ cõditionis humane thesauro resurrectionis rigaret eterno: captiuitatem mentis auferret: cecitatem illuminaret animarum: confractis ⁊ contritis corde mederetur: alligando contritiones eorum: ⁊ remittendo peccata: vel vt eos qui legis pondere deprimebant reuelaret: ⁊ in remissionem gratie spiritualis admitteret predicare annũ dñi acceptum. Annus iubilei ⁊ vere libertatis: tempus gratie: quo ecclesia in corpore versata peregrinat a dño. Vñ apostolus: Ecce nunc tempus accep. e. n. d. s. ⁊ post annũ acceptabilem predicare diem retributionis qñ filius hois veniet in gloria cum angelis reddere vnicuiq; ꝑm opera sua. Ad hec cuncta euangelizanda vel agenda: iõ se dicit missum: quia spiritus dñi est super eum.

de ira

Et cū plī. Be. Audiētib⁹ illis q aderāt legit: & lectū ministro reddit: qz eū eēt i mūdo: palā locut⁹ est mūdo: docēs i synagogis ⁊ in tēplo: sed ad celestia regressur⁹: his q ab initio ipm viderāt ⁊ ministri sermōis fuerāt euāgeliçādi officiū tradidit. Stās legit: qz dū nobis scripturas q̄ de ipso erant apit i carne vignat⁹ ē opari. Sz reddito libro residet: qz pacto dispēsatōis officio. discipulos doctrine sue seq̄ces elegit: seqz supne geq̄ solio restituit. Sic p̄dicator: vbi surgat: legat. i. opar ⁊ p̄dicet. Et resideat. i. p̄mia geq̄ exp̄ctet. Be. Reuolutū legit: qz eccliaz misso spū oēm veritatē docuit: plicatū ministro reddidit qz nō oia oīb⁹ dicēda: & p capacitate audiētium cōmittit doctori dispensandum verbum.

Testimoniū da. Testabanē vt ipse dixerat eū esse de quo ꝓphete cecinerant. vere spūs sci gratia perunctuz. vere se paupes cecos: captiuos: cōfractos: illius sup oia indigere muneribꝰ.

marci.6.a. Joan.4.f

Medice. Sicut fabri filiū: ita eadez erroris demētia medicuz vocāt: sed in errore illoz nōitas latet. Vere enī erat filius fabri: q per ipsū in ꝓncipio oia fecit: qui operat in spū sctō ⁊ igni: qui in magno domo hui⁹ mundi facit vasa diuersi generis. Est ⁊ medic⁹: qz per ipsū oia que in celis ⁊ q̄ in terra sunt restaurata. Qui de se dicit: Non est opus valentibus medicus: sed male habentibus.

matte.15.a Joan.6.e.

Cura teipsū. Quia in capharnaū plures te curasse audiuim⁹. cura etiā teipsuz: ⁊ fac siliter in tua ciuitate: vbi cōceptus es ⁊ nutrit⁹. Nō quare dñs nō fecerit: alius euāgelista ostendit: ⁊ excusat dñm dicēs: Quia nō poterat ibi vllam ꝟtutē facere: nisi q̄ paucos infirmos curabat: ⁊ mirabatur ꝓpter incredulitatē coz. Non ergo vilucrat dño patria: qui amabat ciues: sed incredulitas coruz hoc non merebat: ⁊ patria se charitate priuabant despiciētes christum quasi notum.

Amen dico ⁊c. Be. Non solū dñs ⁊ caput ꝓphetaruz: qz a moyse ꝓpheta noīat: sed ⁊ helyas ⁊ ceteri minores ꝓphete min⁹ in patria q̄ in ceteris ciuitatib⁹ sūt honorati: qz ꝓpe modū naturale est ciues ciuib⁹ inuidere: nec enī cōsiderant p̄sentia viri opa: nō ꝟtutē: & fragilē recordant infantiā: q̄si nō ⁊ ipsi per. cosdē etatis gradus ad maturā etatē puenerint.

Nunc declarat qꝫ frustra opem misericordie celestis expectes: si aliene ꝟtutis fructib⁹ inuides. Aspernator enī dñs est inuidoz: ⁊ ab his q dona beneficia in alijs persequit: miracula sue virtutis auertit.

In diebus helie. Beda: Quasi nō est contrariū exemplo ꝓphetarū q vobis meis ciuib⁹ fastidiosis diuina beneficia subtrahō: qz sicut tēpore famis nemo in iudea est dign⁹ repert⁹ hospitio helye: sed extere gentis vi-

Nicolaus

dua est quesita: que a tāto ꝓpheta visitarek. Et sicut multis leprosis ibidez exist̄ētib⁹ sol⁹ naaman syr⁹ q deuote q̄siuit ē curat⁹: sic ⁊ vos mō q me ex inuidia spernit̄ supno munere estis ꝓuati: nō cā mee impotētie: vel inuidie.

In dieb⁹ helye. In q̄b⁹ helyas est operat⁹. Vel quia diē faciebat illis q in ei⁹ operib⁹ lucē videbāt gratie spūalis: ⁊ conuertebant ad dñm. Et ideo aperiebak celuz vidētib⁹ diuina mysteria: claudebatur q̄si fames erat: qz nulla erat cognoscēde diuinitatis vbertas.

Vidua. Be. Vidua ad quā helyas mittit: gētium figurat eccliam: q̄ a suo cōditore diuti⁹ deserta ꝓpm recte fidei nesciuit quasi paupēre filium egena stipe nutriebat. i. ꝓbo secularis scie absqz humilitatis fructu docebat: que bñ in sarepta sidonioz fuisse dr. Sidonia enī venatio inutilis. Sarepta incendiū vl angustia panis interptat. Quib⁹ oīb⁹ gētilitas exprimit: que inutili venationi dedita. i. lucris ⁊ negotijs seculi seruiēs: incendiū carnalū cupiditatū: panisqz spūalis angustias patiebatur: donec helyas. i. ꝓpheticus sermo mittit ad eā: qui i iudea fame periclitabat: clausa celi ianua. id est: cessante scripturarū intelligentia ꝓ perfidia iudeoz. Venit ergo ꝓpheticus sm̄o ad ecclesiā: vt recept⁹ pa-

marci.13.b

Marc.6.a. Joan.4.d & 3.reg.17.b

E 4.re.4.a

sceretur ⁊ reficeret corda credentiū. Vbi p⁹ panis spūalis erat in angustia ibi farina ⁊ oleum ore prophetico benedicitur. id est: fructus ⁊ hylaritas charitatis: vel gratia dominici corporis: ⁊ vnctio chrismatis: indefectiuo vbi celestis munere fecundat: ⁊ hacten⁹ hec munera apud ecclesiā non deficiunt. Hec mulier mysticū panē factura duo ligna colligit: in quo figuraz crucis exprimit: in qua nobis vite eterne preparat panis.

Naaman syrus. Beda. Naaman qui decor interpretatur: populum significat nationum. olim perfidie scelerumq lepra maculosuz: sed sacramento baptismi ab omni mentis ⁊ corporis feditate purgatum: qui capte consilio puelle. id est: superne inspirationis gratia quam iudeis seruare non valentibus rapuere gentiles: commonitus: septies lauari iubetur: quia illud baptisma saluat quod septiformi spiritu regenerat. Unde caro eius post lauacrum sicut pueri apparuit: quia mater gratia omnes in vnam parit infantiaz. Vel factus est vt puer. id est: exuto veteri homine conformatus est christus. de quo dicitur: Puer natus est nobis: ⁊ filius datus est nobis. Partem sancte terre secum tulisse dicitur: qz oportet baptizatos dominici corporis participatione confirmari.

Et eiecerunt. Beda. Qz dominus de eis supradixerat: hoc ipse de se verum esse facto ostenderunt: qz eijciunt extra ciuitatem nec salutez merent̄ qui saluatorem pellunt de suis finibus.

de lyra

m Nōne hic est fili⁹ ioseph. vt ꝓz Matth. xiij. B. ⁊ Marci. vj. A. propter qō pauca miracula fecit ibi: qz erāt indigni. vt ibi dr: Unde ⁊ coz inuidia intātū ꝓcessit qꝫ miracula eius dicebāt esse falsa. ⁊ hoc est qō subdit: n Utiq; dicetis mihi hāc silitudinē. i. obiectionē a silitudine sumptam. o Medice cura teipsū. sicut enī medicus vers⁹ citi⁹ ⁊ libētius seipsū curat ⁊ alios ad se ptinētes q̄ extrancos: ita dicebāt ei: si tu faceres vera miracula citi⁹ faceres ea inter ꝓpinquos tuos ⁊ in ciuitate tua q̄ iter extrancos. Sed ip⁹ cōsequenter respondit qꝫ nō dimittebat inter eos facere miracula ex impotētia vel falsitate aliqua: sed ex coz malicia: ⁊ ad hoc inducit sacre scripture exempla. cum subdit: p Jn veritate dico vobis. Multe vidue erant in diebus helie in israel quādo clausū est celum orationibus helie: vt habek. iij Reg. xvij. vbi ista hystoria diffuse tractat̄ que hic breuiter ponit̄. q Et ad nullā illarum missus est helias. quia non erant ita deuote sicut illa mulier gentilis sareptana. ⁊ qz helias persecutionē patiebatur in terra israel que debuisset sibi esse grata. r Et multi leprosi erāt in israel: ⁊ nemo illoz mūdus est, ꝓpter coz ingratitudinē erga deū: quia regnū israel declinauerat ad idolatriā colendo vitulos aureos quos fecerat hierobam. s Nisi naaman syrus. cuius hystorie ponitur. iiij. Reg. v. vbi describit eius ante curationē. cū dicitur: Per illuz enim dedit deus salutem syrie: ⁊ post curationem fuit adhuc melior ⁊ valde grat⁹ deo ⁊ heliseo: vt habetur ibidem. t Et repleti sunt omnes in synagoga ira. quia preponebat eis gentiles quos abominabant sicut canes. v Et eiecerunt illū ex ciuitatē. tāq̄ dignū morte vt illū interficerēt. vt ꝓz in lra.

9 Ipse aūt

† Sic ꝓuerbiū cōtineat aperit. i. quanta a. s.

Medicē cura teipsuz. † Quanta

† quasi non credimus quod incerta fama vulgauit cum apud nos nihil tale feceris: quibus conuenientius talia impendenda erāt beneficia

audiuim⁹ facta in † capharnauz: fac ⁊ hic i patria tua. Dixit autem:

† quasi dicat: ideo non operor inter vos: qz vos incredulos: non quia patriam oderim: cui beneficium mee nativitatis contuli.

Amen dico vobis: qz nemo ꝓpheta acceptus est in patria sua. In veritatē dico vobis: multe vidue erant in dieb⁹ helie in isra el quando clausum est celum annis tribus ⁊ mēsibus sex: cum facta esset fames magna in omni terra. Et ad nullā illaz missus ē helias: nisi i sarepta sidōie ad mulierem viduam. Et multi leprosi erant in israel sub heliseo ꝓpheta: ⁊ nemo coruz mundatus est: nisi nāaman syrus. Et repleti sūt omnes i synagoga ira hec audiēntes. Et surrexerunt: ⁊ eiecerunt

Sudeis de pharaone: gētibus ⁊ diabolo † tā iudecaptiuis remissionez: ⁊ cēcis vi-

† tā annus dñi quatuor habet tempora. i. q̄tuor euangelia: duodecim menses. i. duodecim apostolos

onez: predicare † annum domini

⁊ predicare

acceptum ⁊ diē retributionis. Et cū plicuisset libz̄ reddidit ministro ⁊ sedit. Et ōmniū in synagoga oculi erāt intēdentes in eū. Cepit aūt dicē ad illos: Quia

impleta est in hoc qz sicut illa predixerat ⁊ magna faciebat: ⁊ maiora euangelizat

hodie ipleta ē hec scriptura i auribus vestris. Et ōēs illi testimonium dabāt ⁊ mirābantur i verbis gratie q̄ procedebant de ore

sūt scribe ⁊ pharisei inuidentes † be. magna cecitas: eum quem verbis ⁊ factis christū esse cognoscūt

ipius. Et dicēbāt. Nōnne hic est

ob solaz generis noticiā cōtemnūt qz apud se nutri cū ⁊ per etatū tēpora ꝓfecisse viderāt

fili⁹ ioseph? Et ait illis: Utiq; dicetis mihi hanc similitudinem.

Et duxerũt ⁊c. Be. Pctores iudei discipuli diabolo magistro. M le ꝙbo ait: Mitte te deorsum: isti facto mittere conãtur. Sed illorum mente mutata subito vel obstupefacta descendit: quia adhuc illis locũ penitentie reseruat: ⁊ qz nondũ venerat hora passionis: nec elegerat hoc genꝰ mortis. Nec capiatur a paucis ⁊ tenetur: volũtatis: cp a populo non tenetur sz transit: maiestatis est. A paucis voluit crucifigi: vt nõ multorum esset sacrilegium: sed in actores crucis inuidia retorqꝛetur ⁊ a paucis affigeretur p omnibus moriturus.

Beda. Dicit q̃ eũ dominus de manib⁹ illorũ elapsus p mediũ illorũ de rupis vertice descenderet: atq; sub ipa rupe lateret: subito ad tactũ vestis illius saxum illud subterfugit: ⁊ ad istar cere resolutũ quẽdã sinum quo dñicũ corpꝰ recipek effecit: tãte vtiq; capacitatis: quãte ipsũ corpꝰ extitit quãtitat̃: in quo vsq; hodie vniuersa liniamẽta ⁊ ruge vestis q̃ a tergo dñi fuerãt: velnti diuini sculptoris expssa manu seruanť.

Et descẽdit ⁊c. Be. Nec indignatiõe cõmotus: nec sclere offensus: nec iniuria violatus: iudeam deserit: sed memor clemẽtie: nunc docendo: nũc liberãdo: nũc sanando: in fide plebis corda demulcet. Nec sabbat̃ maxime sanat ⁊ docet: se nõ sub lege: sed suplegẽ esse docet: nec soluit̃ lex si fit renouatio hominis iam labentis.

illum extra ciuitatẽ. Et duxerũt illum vsq; ad supercilium mõtis supra quem ciuitas illorum erat edificata: vt precipitarent eum. Ipse autem transiẽs per mediũ illorũ ibat. Et descẽdit i capharnaũ ciuitatem galilee ibiq; docebat illos sabbatis. Et stupebãt i doctrina ei⁹: quia i potestate erat sermo ipsius. Et i synagoga erat homo habẽs demonium immundum. Et exclamauit voce magna
† ſ q̃ cõicatio xpi ad belia l. ſ nob tormẽta ⁊ tibi, glia
dicẽs: Sine: † quid nobis ⁊ tibi iesu nazarene? Uenisti perdere
ſ vehementer opinor
nos. Scio te qz sis sanctus dei. Et increpauit illum iesus dicẽs: Obmutesce: ⁊ exi ab illo. Et cum proiecisset illũ demonium in medium: exijt ab illo: nihilq; eũ nocuit. Et factꝰ est pauor in omnibus: ⁊ colloquebãtur ad inuicẽ
ſ nullum membrum amputauit
ſ res digna verbo.
dicentes: Quod est hoc verbum quia i potestate ⁊ virtute imperat immundis spiritibus ⁊ exeunt? Et diuulgabatur fama de illo in omnem locum regionis. Surgens autem iesus de synagoga introiuit in domũ simõis. Socrus autem simonis tenebatur magnis febrib⁹: ⁊† rogauerũt illum pro ea. Et stans super illam imperauit febri: ⁊ dimisit illã. Et continuo surgens ministrabat illis. Cum sol autem occidisset omnes qui habebãt infirmos varijs lãguoribus ducebãt illos ad eũ.
ſ misericordie
At ille singulis manus iponẽs curabat eos. Exibãt autẽ demonia a multis: clamãtia ⁊ dicẽtia: quia tu es filius dei. Et increpãs non sinebat ea loq; : quia sciebãt ipsum esse christum. Facta autem die egressus ibat in desertũ locũ ⁊ turbe requirebant eum: ⁊ venerũt vsq; ad ipsum: ⁊ detinebant illũ ne discederet ab eis. Quibus ille ait: Quia ⁊ alijs ciuitatibus oportet me euãgelizare regnum dei: qz ideo missus sũ. Et erat prẽ

Matte. 7. D. Marc. 1. c

Sabbatis. Beda. Sabbatis dñice medicine opera cepta significant ibi nouam creaturã incipere vbi vetus creatura ante desinit: in quo etiã se creatorẽ ostendit: q opa opib⁹ interpit: ⁊ psequit̃ op⁹ qõ iam ceperat. Incipit aũt a minoribus vt ad maiora proficiat: liberare a demone etiã hoies possũt ſ in dei ꝙbo resurrectionez mortuis imperare solius diuine est potestatis.

Quia in potestate. Beda. Sermo doctoris in ptãte fit. cui cũcta que docet operat. Qui enim facto destruit qõ pdicat: contenit̃. Uel fm alium euangelistã erat docens illos: sicut potestatẽ habens: ⁊ nõ sicut scribe qui de preceptis legis alios docebant: sed iesus quasi auctor ⁊ impletor legis: vel mutabat vel augebat.

Et in synagoga. Be. In synagoga est hõ habens spm̃ imundũ: qz spm̃sctm̃ amiserat. Introierat'eni diabolus. vnde christ⁹ spũaliter exierat.

Mystice. Homo in synagoga habẽs demoniũ: ppls est iudeorũ: q adeo improbi vt negent quem diabolus confitetur.

Et exclama. ⁊c. Moraliter. Omnis amaritudo: ⁊ ira: ⁊ clamor: immũdi spiritus furor est. Fornicatio immũdicia: concupiscentia mala: auaricia: febris illecebrose carnis est.

Sine. Beda. Paululum a me verando quiesce cui nulla est societas cum nostra fraude.

Quid nobis ⁊ tibi ⁊c. Beda. Extorta cõfessio non habet meritum: sed est veluti fugitiui serui: qui post multũ tẽpus videns dominũ suum: nihil aliud nisi de verberib⁹ deprecatur. Sic demones ad se vindicandos dominũ venisse credẽtes: presentia illius tormentant̃.

Jesu nazarene ⁊c. Bona natura que deum cõfitetur: mala operatio diaboli: que deo aduersatur.

Nota q̃ nomen iesu naçareni ab euangelista diabolus primus dixisse inducitur: quia est huius impudentie: vt inter homines aliquid prius vsurpet: ⁊ ad homines quasi nouum deferat: quo errorez sue potentie incutiat. In genesi etiam diabolus primus deum nominauit.

Nicolaus

a Ipse aũt trãsiens p mediũ illorũ ibat. virtute diuinitatis qua poterat sic se seruare illesuz qñ volebat. Dicit aũt beda q̃ cũ dñs de manib⁹ corũ elapsus de vertice mõtis descenderet ⁊ sub rupe latere vellet: subito ad tactum dñice vestis saxũ illud subterfugit: ⁊ instar cere solutũ quendã sinum effecit. i. concauitatẽ: in quo dñicũ corpus reciperet: in quo loco ola lineamenta ⁊ ruge vestis ⁊ vestigia pedũ in rupe apparent adhuc sicut testãtur qui viderũt. b Et descendit in capharnaũ. ut ipenderet alijs doctrinã sacrã qua illi de nazareth erãt indigni. c Et stupebãt in doctrina eius qz in ptãte erat sermo ipsi⁹. i. miracula faciẽdi ut pz ex sequẽtib⁹. d Et

Scio te quia ⁊c. Pcr opa potuit, pbari filiꝰ dei. Sed nõne dixit apostolis. Maiora facietis? Solutio per opa. i. modũ operationis. Alij dicebant: In noie iesu christi. ⁊c. Ipse dicebat: tibi dico ⁊c.

Obmu. Be. Qui per linguã serpẽtinã pmo intrauit mors in mũdũ: pri⁹ lingua serpẽtina obcludit: ne vir⁹ vltra spargat. Deinde femina que
pma seducta est a carnalis cõcupiscẽtie febre ẽ curata. Tertio vir qui dicta cõiugis audiuit a lepra curatur.

Et cũ prole. Be. Curãdus permittitur a demone in mediũ pici: vt virtꝰ patefacta plures ad salutem inuitet. Marc. 1. c.

Beda. Marcꝰ ait: Et discerpẽs eum spiritus imũdus: ⁊ exclamãs voce magna exijt ab eo. Et hoc est qõ lucas ait: Et cũ pieciset eũ in medium. Sz nihil nocuit illa sactãtia: nec eũ debilitauit: sicut solẽt exire demones qbusdã mẽbris amputatis vel euulsis. Unde etiam p tam integra restauratione etiam non credentes mirant̃. B Marc. 1. b

Beda. Moraliter. Homo a demonio liberatur: cũ animꝰ ab immũda cogitatione purgatur femina a febrib⁹ curatur cuz caro a cõcupiscentie feruore refrenatur.

In virtute. Non vt homines qui in ꝙbo dei demonia eiciunt: ꝫ propria potestate ẽ virtutes operatur.

In domũ symonis ⁊c. Domus petri: circũcisio est eius apostolatui cõmissa. Socrus est synagoga: que quodam modo mater est ecclesie petro cõmisse. Hec febricitat: quia inuidie estibus laborabat persequens ecclesiã Sed iesus stans super eã sanat: quia vbi timor dei incipit esse: talis estuatio solet recedere.

Et rogauerũt. Beda. Modo saluator rogatus: modo nõ rogatus curat: ostendẽs se cõtra vitiorum quoq; passiones: ⁊ precib⁹ fidelium semper annuere: ⁊ ea nõnunq̃ que ipsi non in se intelligunt: vel intelligenda dare: vel pie petentibus etiam nõ intellecta dimittere: vt delicta quis intelligit? ab occultis meis m. m. domine.

Surgens. Beda. Naturale est febricitantib⁹ incipiente sanitate lassescere: ⁊ molestiam egritudinis sentire. Sed sanitas que domini datur imperio: tota simul redit: ⁊ etiã eo robore firmat vt suis adiutoribus cõtinuo ministrare sufficiat ⁊ iuxta leges tropologie membra que seruierant immundicie: seruiant iusticie.

Cum autem sol occi. Beda. Solis occubit⁹: passio christi: p quaz plures sanant̃ demoniaci q̃ ante viuens in carne egrotos sanauerat: quia in carne viuens paucos iudeoꝝ: docuit post resurrectionẽ gẽtib⁹ apparuit.

Tu es fi. D. Beda. Cum iciunio fatigatum diabolus videret: verum hominez intellexit: sed qua tentando nõ preualuit vtrum etiam dei filius esse dubitabat. Nunc ergo per signorum potentiaz iã certioꝝ effectus: filiũ dei arbitrabatur. Non ergo eum ideo crucifiget: vt filium dei ignoret: sed quia eius morte se damnandũ non preuidet. Hoc enim mysterium a seculis est absconditus: quia si cognouissent dñm glorie nũq̃ crucifixissent.

Et increpans non. Beda. Ideo prohibet loqui: ne dum aliquis audit vera predicantem sequatur errantem. Improbus enim magister veris falsa permiscet: vt specie veritatis testimonium fraudis obtegat.

Facta autem die. Mystice. Manifestata luce resurrectionis: a credentium turmis requritur: ⁊ in gentium deserto iuuentus: ne abeat retinetur.

de lyra

In synagoga ⁊c. Hic ꝙnter describit doctrine christi confirmatio p miracula xpi. sic eni illa ãrũ cognitio subest nãli facultati intellect⁹ confirmant̃ ẽ vera p reductionẽ ad pma pncipia: sic ẽitas illoꝝ q̃ trãscendũt nãlem facultatez intellect⁹ de qb⁹ erat doctrina xpi: confirmat̃ p opationẽ miraculoꝝ q̃ a solo deo pñt fieri. ⁊ iõ cũ inducũt̃ ad confirmationẽ alicui⁹ doctrine ostẽdit ẽ vera cũ de⁹ testis ẽ nõ possit alicui⁹ falsitat̃. igit ad B inducũt̃ B duo miracula in spãli. Primũ ẽ de demoniaco curato. Secũdũ de socru petri a febrib⁹ curata. ibi: Surgẽs aũt de synagoga. ctio mixta ponit̃ in generali. ibi: Cũ eni sol occubuisset oẽs q̃ habebãt infirmos ⁊c. Et pz finis istarũ ptiũ

vsq; ad

Actū est aūt. Nec tēpore nec loco turba a studio C. V.
f sanandi cohibet: vesper incumbit: ⁊ tamē sequit: stagnū occurrit ⁊ turba urget: ⁊ ideo ascendit in nauim petri.

Secus stagnū. Be. Stagnū p̄sens seculū designat. Dñs aūt tā nō in stagno q̄si iam nō in carne passibili: ⁊ sec⁹ stagnuz: q⁹ in ea carne in qua passus est stabilitatē perpetue quietis adijt.

Genezareth. A p̄ prietate loci q̄si generās aurā: q⁹ crispātib⁹ aquis de se auram emittit.
a marci.4.a

Vidit duas naues Be. Due naues: circūcisio ⁊ prepuciū: quas videt: q⁹ in utroq; pplo nouit q̄ sūt ei⁹: quoz corda a fluctib⁹ seculi ad future vite tranquillitatē: quasi ad litt⁹ misericorditer videndo prouehit.

Piscatores. Doctores ecclie rhetib⁹ fidei cōphēsos: ⁊ de p̄fūdo ad lumē elatos: tre vinētiū q̄si littori pisces ingerūt.

Lauabant rhetia. Lota rhetia plicat q̄ intermisso p̄dicandi officio q̄d alios docuit: ipse implere satagit.

Que erat sy. Navis symonis: p̄mittua ecclesia circūcisiōis: de cui⁹ auctate docet gētes vsq; hodie. Que bñ una: q⁹ multitudinis credentiū: erat cor unū ⁊ alia una.
b

Nec nauis apud mat theū fluctuat: in q̄ attendit p̄ncipiū ecclie: q̄n trepidātibus discipulis xp̄s adhuc dormit: q̄n petr⁹ suis meritis firm⁹: alienis turbat q̄n iudas p̄ditor adhuc est imixt⁹. Lucas dicit: piscib⁹ repleri: q⁹ ad finez ecclesie respexit: vbi fructus exuberat: vbi perfectis in fide christus vigilat: vbi perfidia proditoris cessat: vbi perfecta dilectio.

Rogauit eū. Beda. Q̄ p̄mo rogat nauim a terra reduci pusillum: significat vel tēperate vtendū verbo ad turbas vt nec terrena eis precipiāt nec a terrenis in p̄funda sacrāmēto⁹ recedant: vt ea penitus non intelligant. Vel pri⁹ in p̄mis regionib⁹ gentib⁹ p̄dicāduz. Sed dum dr petro: duc in altū ad remotiores gentes quib⁹ postea predicatū est pertinet.

Duc in altū ⁊c. Ambro. Et si alijs imperatur vt larent rhetia: soli petro dicit: Duc in altū. i. in p̄fundū disputationū: vt q̄n de eterna x̄bi generatiōe disserit: que nō visu: ꝫ sola fide attingit: vel q̄n de x̄tute resurrectionis: vel de spū sancto, pfluentib⁹ donis instruit ecclesia ⁊ armat.

Laxate rhetia. Beda. Rhetia sunt x̄boz cōpletiōes: ⁊ quasi quidaz oz̄onis sinus ⁊ disputationū recessus: q̄ quos capiunt nō amittūt. Unde ⁊ rhetia quasi retinētia sunt vocata: que captos nō perimūt: sed reseruant.

In verbo aūt tuo. Be. Nisi in x̄bo gr̄e laxata fuerint instrumēta disputationū: frustra p̄dicator vocis suc iaculū mittit. Quia fides pplox non in sapiētia x̄bi cōpositi: sed diuine vocationis munere p̄uenit. O vacua p̄sumptio: o humilitas fructuosa. Qui nihil ante ceperant: magnam in

Nicolaus

vsq; ad finem ca. ex dictis Marci. j. D. ⁊. E. vbi ista posita sunt eodē ordine quo hic ⁊ exposita.
a

C. V.

f Actū est aūt. Descripta predicatione christi et eius cōfirmatione: hic cōsequēter describitur cōuersio aliquoz̄ ad ipsum. ⁊ primo describit eoz vocatio ad discipulatū xp̄i. scdo eoz promotio ad apl'atū. seq. ca. B. ibi: Factū ē aūt in diēb⁹ illis. Pria in duas. q⁹ p̄mo describit vocatio petri cū alijs adiūctis sibi. scdo vocatio matthei. ibi: Et post h̄ exiuit ⁊ vidit iesus publicanū. Circa p̄mū p̄mo describit discipuloz vocatio seu cōuersio. scdo ꝫuersoz cōfirmatio. ibi: Et factū ē cū cēt in vna ciuitatū. Circa p̄mū dr sic: Factū ē aūt cū turba irruerēt i eū: p nimia deuotiōe audiendi ipsū. b Et ipse sta. sc. stag. geneçareth: lac⁹ magn⁹ est p quē trāsit iordanis fluui⁹. ⁊ q⁹ ibi extendūt aq̄ in latitudine magna: aliq̄n vocat stagnū aliq̄n lac⁹: ⁊ aliq̄n mare: p̄m modū loquēdi hebraicū q̄ ois congregatio magna aq̄rū vocat mare: p̄m illud Ben. i. Cōgregatiōes q; aq̄rū appellauit maria. c Piscatores aūt descē. ⁊ laua. rhetia. āmouētes īmūdicias vt rhetia plicarēt: q⁹ nullos pisces ceperāt: vt p̄z ex sequētib⁹. d Ascēdēs aūt i vnā nauī. vt pplī plausū declinaret: ⁊ de nauī pp'īm sedentē i littore ꝫueniēti⁹ doceret. e Duc in altū. h̄ ē ad locū aq̄ magis p̄fūdū q̄ ē ꝫueniētior ad piscādū. f Preceptor p to. no. la. nihil cepim⁹. q̄uis diligētiā magnā adhibuim⁹. g In ver. aūt tuo laxa. rhete. i. p̄fidēs in virtute x̄bi tui. h Rūpebat aūt rhe. eo. Exq̄ p̄z duplex miraculū: q⁹ nō solū ceperāt magnā mltitudinē piscū supra modū solitū ⁊ possibilē p̄ viā hūanā: ꝫ etiā illa mltitudo tenebat in rhete rupto: iō subdit: i Dō cū vi. simon pe. ꝓci. ad ge. iesu. ꝓpter p̄dicta miracula facta. o. l⁹ Exi a me dñe q⁹ hō pctōr sū. reputabat enī se idignū p̄nia tā sēē p̄sone. l Stupor enī circū. cū. i. admiratio magn̄ ꝓp̄ facta xp̄i īsolita. m Et ait ad si. ie. ipsū ꝓsolādo. n Noli ti. ex h. i. de ceto. o Jā e. ho. capiēs p sanā doctrinā trahēdo ad vitā beatā. Verbū enī dei hamo piscatoris cōpar: q⁹ sic hamo nō capit piscē nisi ab ipo capiat: sic nec x̄bū dei capit hoiez ad vitā etnā nisi ipsū x̄bū mēte ipsi⁹ capiat. p Et subdu. ad ter. na. relic. o. sc. sūt cū. s. simō petr⁹ ⁊ alij q̄ erāt cū eo. Et ly ādreas h nō notat: tñ itelligit ibi fuisse ꝫ q⁹ dic Aug vt hī ex x̄bis Mat. iiij. ⁊ Mar. i. dicūt tñ aliq̄ q⁹ isti ñ secuti fuerūt xp̄m tūc ei totaliter inhērēdo: ꝫ cā reuertētie aliquātulū secuti sūt cū asso ciādo: ad p̄pa tñ reuersuri: sed postea vocati sūt nō reuersuri ampli⁹ ad p̄pria: de qua vocatiōe logtur matthe⁹ ⁊ marc⁹. Alij x̄o dicūt q⁹ ista vocatio de q̄ hic logtur lucas ē eadē cū illa de q̄ logtur matthe⁹ ⁊ marcus: q⁹ vocati sunt simplicit ad societatē christi: ⁊ hoc videt verī⁹ q⁹ hic dicit: relictis oib⁹ secuti sunt eū: q⁹ modus loquēdi p̄pe nō ꝫuenit nisi adherētibus christo totalit. Itē q⁹ hic dicit petro a christo. Ex hoc iā eris hoies capiēs i. de cetero vacabis p̄dicatiōi: ⁊ tali mō loquēdi vtunt⁹ matheus ⁊ marc⁹ g

dicās i synagogis galilee. C. V.
Actū est autem cum
f ꝫuēt⁹ turbaz: fidē designat populorū
turbe irruerent in eum
vt audirent verbum dei
f g magna fcit in terra: transit ad mare: vt ⁊ib i faciat: ⁊ dñs maris terreq; appareat f legem
⁊ ipse stabat secus stagnum gene
sareth. Et vidit duas naues stā
f legem.
tes secus stagnum: piscatores au
f a naui in littus
tē descenderāt ⁊ lauabāt rethia.
Ascendēns aūt in vnam nauim
que erat simonis: rogauit eum a
f ab amore terrenorum
terra reducere pusillum. Et sedēs
docebat de nauicula turbas. Ut
cessauit aūt loqui: dixit ad simo
f ad christū ascendentē in altum f q⁹
nez: Duc in altū: ⁊ laxate rethia
boni ⁊ gentiles parati erant accipere legem
vestra in capturaz. Et respōdēs
f sicut humilis
simon dixit illi: Preceptor: p to
f p̄ veterē legē laborātes nullū duximus ad vitam.
tam noctem laborantes nihil ce
pim⁹: i verbō aūt tuo laxabo re
the. Et cum hoc fecissent: cōclusē
f pisces sunt qui hanc vitam enauigant
runt piscium multitudinē copio
f mora. rumpitur qui diuitias ⁊ pauperas. Rūpebatur aūt rethe eoz
tates non sustinet.
⁊ annuerunt socijs qui erant in
alia naui: vt vēirēt ⁊ adiuuarēt
f q⁹ ecclīaz ⁊ synagogā ꝫuertit
eos. Et venerūt ⁊ impleuerūt am
bas naviculas: ita vt mergerent.
Quod cū videret simon petrus
procidit ad genua iesu dicens:
Exi ā me domie: quia homo pec
cator sum. Stupor enim circun
dederat eum ⁊ omnes qui cū illo
erant in captura piscium quam
f circūdederat stupor
ceperant. Similiter aūt iacobus
⁊ ioannē filios zebedei: qui erāt
socij simonis. Et dr ad simonem
iesus: Noli timere. Ex hoc iam
f nondum eligitur in apostolatum: sed predicitur: q⁹ aliquando sic eligēdus
homines eris capiens. Et subdū
f q⁹ adhuc habent voluntatem redeundi.
ctis ad terram nauibus: relictis
omnibus secuti sunt eū. Et factū
est cum esset in vna ciuitatū. Et ec
ce vir plenus lepra: ⁊ videns ie

rumpit qui diuitias ⁊ pauperas. Rūpebatur aūt rethe eoz
tates non sustinet.
⁊ annuerunt socijs qui erant in
alia naui: vt vēirēt ⁊ adiuuarēt
f q⁹ ecclīaz ⁊ synagogā ꝫuertit
eos. Et venerūt ⁊ impleuerūt am
bas naviculas: ita vt mergerent.
Quod cū videret simon petrus
procidit ad genua iesu dicens:
Exi ā me domie: quia homo pec
cator sum. Stupor enim circun
dederat eum ⁊ omnes qui cū illo
erant in captura piscium quam
f circūdederat stupor
ceperant. Similiter aūt iacobus
⁊ ioannē filios zebedei: qui erāt
socij simonis. Et dr ad simonem
iesus: Noli timere. Ex hoc iam
f nondum eligitur in apostolatum: sed predicitur: q⁹ aliquando sic eligēdus
homines eris capiens. Et subdū
f q⁹ adhuc habent voluntatem redeundi.
ctis ad terram nauibus: relictis
omnibus secuti sunt eū. Et factū
est cum esset in vna ciuitatū. Et ec
ce vir plenus lepra: ⁊ videns ie

Rumpebatur. In ecclesia circūcisionis rumpit rhete: q⁹ nō tot intrāt de iudeis: quot apō deū ad vitā erant p̄ordinati. Alia ergo nauis id est ecclīa de gētib⁹ succedit: que electos ad salutem colligit. Qui nō intrant nisi rupto rhete: q⁹ ante indas ꝓditor: ante simon magus: ante ananias ⁊ saphira: añ multi quos iobes antichristos vocat: abierūt retrorsuz: q̄ paulo vel barnabe cōmittatur apostolat⁹ gentium.

Et impleuerunt. Be. Hec impletio vsq; in finē seculi crescit. Sed implete mergunt. id est: in submersione premunt nō tñ periclitant sic vt mergant. Ad ergi enī est hoies ad p̄sentē seculi de qua elati fuerant redire. Quales etiam petrus adhuc in infirmitate positos hoc loco demōstrat. Unde sequit: Quod cuz vidisset sy. pe. ⁊c. q⁹ carnales in ecclīa spūalib⁹ rectoribus in quib⁹ p̄sona christi eminet honorē gdem exteri⁹ deferūt ⁊ specietenus humiliant sub illis: sed tñ moribus non voce contradicunt: ⁊ nolunt ab illis gubernari: quorum vita ⁊ predicatio ipsorum contraria est voluntati.
Matt. 4.c marci. j. a. c matte. 8. a. marci. 1. d.

Stupor enī. Excusat petrū: nō studio malicie: sed ex humano defectu hoc dixisse. Ammirabat autē diuina dona: ⁊ quo plus meruerat hoc p̄sumebat min⁹. Et talis humilitas meret piam dñi cōsolationē.

Noli timere ⁊c. Beda. Non recedit: sed ad littus producit: ⁊ viuificādi ptātē tribuit. In quo significat: q⁹ spūalis viri ⁊ si pctis turbaruz cōmoti: nō tñ debēt habere volūtatē dimittēdi ecclesiasticū mun⁹ vt securi⁹ ⁊ tranquillius viuant. Nemo de sue conscientia culpe tremēs: vel de alioz innocentia stupens: sanctitatis iter formidet aggredi.

Ex hoc iā hoies eris. Be. hoc ad ipsū petrū spāliter ptinet: cui exponitur: qd captura significet piscīū. Sz sicut tūc p rhetia pisces sic per x̄ba aliq̄n capiet hoies: in quo petro est typus totius ecclesie.

Relictis oib⁹. Beda. Allystice finē seculi significat quo ab huiꝰmōdi salo qui christo inhesserint: penitus sunt recessuri.

In vna ciui. Hic duo aduent⁹ in capharnaū notant. Prim⁹ incarcerato iohāne q̄n fecit cōtinue illa tria miracula. Secūdus q̄n descēdit de monte electis aplis: q̄n fit istud miraculū de leprosō.

Vir plen⁹. Amb. Be. Quarto signo ex q̄ in capharnaū venit iste sanat. Nā sic q̄rtū die sole illuiauit: ⁊ clariorē ceteris fecit die⁹ cū illuceret.

delyra

Rūpebat aūt rhe. eo. Exq̄ p̄z duplex miraculū: q⁹ nō solū ceperāt magnā mltitudinē piscīū supra modū solitū ⁊ possibilē p̄ viā hūanā: ꝫ etiā illa mltitudo tenebat in rhete rupto: iō subdit: i Dō cū vi. simon pe. ꝓci. ad ge. iesu. ꝓpter p̄dicta miracula facta. o. l⁹ Exi a me dñe q⁹ hō pctōr sū. reputabat enī se idignū p̄nia tā sēē p̄sone. l Stupor enī circū. cū. i. admiratio magn̄ ꝓp̄ facta xp̄i īsolita. m Et ait ad si. ie. ipsū ꝓsolādo. n Noli ti. ex h. i. de ceto. o Jā e. ho. capiēs p sanā doctrinā trahēdo ad vitā beatā. Verbū enī dei hamo piscatoris cōpar: q⁹ sic hamo nō capit piscē nisi ab ipo capiat: sic nec x̄bū dei capit hoiez ad vitā etnā nisi ipsū x̄bū mēte ipsi⁹ capiat. p Et subdu. ad ter. na. relic. o. sc. sūt cū. s. simō petr⁹ ⁊ alij q̄ erāt cū eo. Et ly ādreas h nō notat: tñ itelligit ibi fuisse ꝫ q⁹ dic Aug vt hī ex x̄bis Mat. iiij. ⁊ Mar. i. dicūt tñ aliq̄ q⁹ isti ñ secuti fuerūt xp̄m tūc ei totaliter inhērēdo: ꝫ cā reuertētie aliquātulū secuti sūt cū associādo: ad p̄pa tñ reuersuri: sed postea vocati sūt nō reuersuri ampli⁹ ad p̄pria: de qua vocatiōe logtur matthe⁹ ⁊ marc⁹. Alij x̄o dicūt q⁹ ista vocatio de q̄ hic logtur lucas ē eadē cū illa de q̄ logtur matthe⁹ ⁊ marcus: q⁹ vocati sunt simplicit ad societatē christi: ⁊ hoc videt verī⁹ q⁹ hic dicit: relictis oib⁹ secuti sunt eū: q⁹ modus loquēdi p̄pe nō ꝫuenit nisi adherētibus christo totalit. Itē q⁹ hic dicit petro a christo. Ex hoc iā eris hoies capiēs i. de cetero vacabis p̄dicatiōi: ⁊ tali mō loquēdi vtunt⁹ matheus ⁊ marc⁹ g

cerent elemẽta mũdi: sic ⁊ hoc clariꝰ opꝰ ꝺz estimari. Scõm matthẽũ post nouũ testiũ in monte datũ: hic primꝰa dño sanatꝰ inducit: vt ille q excludebat a lege: purgari se dñi ptãte psumẽs: nõ ex lege sed supra legẽ esse gratiam indicaret: qua lepꝛosi maculã posset abluere.

Et procidẽs. Sicut hũilis ⁊ vite suc maculas erubescẽs: ⁊ ꝓfessionez verecũdia nõ reꝓmens ſz de tecto vulnere remedium querẽs.

Si vis potes. Ambꝛo. Be. Sic in dño protestaꝛ auctas: ita in isto fidei cõstantia declaraꝛ.

Tetigit. Ꝓpter hũilitatẽ: vt nos doceret nullũ spernẽ ꝓ aliq̃ corꝓoris maculatiõe. Tãgit nõ dedignatꝰ: impat nõ diffisus: adhibet opis testimoniũ: volo dic, ꝓpter fotinũ: impat, ꝓpt arriũ: tangit, ꝓpter manicheũ.

Beda. Tetigit nõ qn sine tactu sanare posset: ꝫ vt indicet se nõ subiectũ legi cẽ: ꝫ dñm legis ostendens: qui nõ timet contagium.

Et cõfestim le. ⁊c. Amb. sup hũc locũ. Vides ꝙ dubitari non põt qꝛ volũtas dei ptãs est.

Beda. Ubi lepꝛosus mũdaꝛ nõ exꝓimit loc⁹: vt ofiaꝛ nõ vnus ꝓpꝛis alicuiꝰ ciuitaꝛ spãlis: ꝫ oluz populos fuisse sanatos.

Beda. Typice. Le ꝓsus genꝰ hũanũ significat plenũ lepꝛa: qõ ertẽta manu. i. ꝟbo dei hũanã ꝓtingẽte naturã: a pꝛi sci erꝛoꝛis varietate mũdaꝛ: vt diu abolẽbiles ⁊ seq̃ſtrati: iaz queãt tẽplo reddi. Tẽplũ dei sctm̃ ẽ qõ estis vos. Et sacerdoti offerri. De q̃ dr: Tu es s. i. s. o. m. Et offerãt, p emũdatiõe corꝓa sua: hostiã viuẽ. scãm deo placẽtẽ.

Ꝓcepit illi vt. Be. Tacere iubet nec taceri põt. Non ꝙ aliqd voluerit ⁊ nõ potuerit: sed ꝺat exemꝓluz: vt sui in magnis que faciunt latere velint. Sed vt ꝓsint aliis: ꝓꝺanꝺ inuiti.

Hyla. Docet nõ vulgãda nꝛa bñficia: ꝫ pmẽda vt nõ solũ a mercede abstineam⁹ pecunie: ꝫ etiã gfe. Jactãtia vitata facit ne lepꝛa possit transire in medicũ. Jdeo etiam imperaꝛ silentiũ: qꝛ mulieres putabat qui fide magis spontanea q̃ qui speratis beneficiis credidissent.

Ostẽde te sa. Be. Ut intelligeret sacerdos nõ legis ordine: ꝫ gfa dei curatũ. Offer: nõ soluit legẽ ꝫ implet: q pm legẽ gradiẽs: supra legẽ sanare eos quos remedia legis nõ sanauerant videꝛ. Sicut precepit Moyses. Ꝛ er spũalis est ideo videꝛ sacrificiũ spirituale mandasse: vt sit in testimoniũ illis: si deo credant: si impietate lepꝛa discedat.

Et cõueniebãt turbe ⁊c. Be. Sanatio vniꝰ multas ad dñm cogit turbas. Ut enĩ ipse interiꝰ ⁊ exteriꝰ se sanatũ doceret: ꝓceptũ bñficiũ etiam iussus nõ tacet. Sz vt marcus ait: euãgelico functꝰ officio moꝛ egressus cepit ꝓdicare ⁊ diffamare pmonẽ: ita vt nõ posset manifeste in ciuitatẽ introire: ꝫ foris in desertis locis esse: ⁊ cõueniebant ad cuz vndiq̃.

Et orabat ⁊c. Aũ oꝛat theoꝛicã vitã: qñ sanat actiuã informat.

Beda. Sanat vt deꝰ: oꝛat vt hõ. Jn vbe miracula facit: in deserto oꝛat: vt ⁊ actiue ⁊ cõtẽplatiue documẽta monstret: ne quis ꝓ cura ꝓximi amoꝛẽ dei: vel ꝓ amoꝛe dei q̃uis sit superioꝛ: curã dimittat ꝓximi.

Jn desertũ secedit ⁊ oꝛat: q erurgentẽ strepitũ vitioꝛ premit ⁊ quoddã sibi cũ dño intra se desertuz querit: vt cum illo exterioꝛe tumultu cessante per interna desideria silenter loquatur.

Et factũ est. ⁊c. Beda. Ubi sedens docuerit lucas breuiandi gratia preteriit. Sed mattheus in ciuitate sua: marcus in capharnaum hoc eum fecisse testatur. Sed ciuitas christi dicitur galilea: in qua erat naçareth ⁊ capharnaũ: ad distinctionẽ regionis trãsmarine geraçenoꝛ: de qua transfretãdo venerat galileã: sicut mattheus scribit: Uel ipsa capharnaum ciuitas christi est: quã nõ nascendo: sed virtutibus illustrãdo suam fecerat.

Nicolaus

ꝑm alios describũt vocationẽ eoꝝ simpliciter adherẽdo christo absq̃ reuersione ad ꝓpa. a Et factũ est. Hic ꝓnter describit vocatoꝛ ꝓfirmatio p opa miraculoꝛ. ⁊ describũtur hic duo miracula. Primũ ẽ de lepꝛoso sanato. secũdũ de paralytico curato. ibi: Et factũ est in vna dieꝝ. Sententia ꝓme paꝛ patet ex dcis Matth. viij. A. ⁊ Mar. j. B. excepto qꝺ

Et erãt pha. ⁊c. Ambꝛo. Jnter ceteroꝛ remedia debiliũ: cõuenienti bus ex oi parte doctoꝛib⁹ hec paralytici sanatio describit. vt magna ⁊ magne rei significatiua. Unde oꝛasse pmittit: non ꝓpter suffragiũ: sed ꝓpter vandũ exẽplũ. Jn quo docet vnusquisq̃ eger petẽde salutis precatoꝛes adhibere: per q̃s vite nre cõpago resoluta: actuũq̃ nroꝛ clauda vestigia ꝛbi celestꝫ remedio reformẽt.

Uiri portãtes in lecto h. ⁊c. Allego. Jd est: erigẽtes ad superioꝛa animũ holuz: q̃uis exteris hois debilitate coꝛpẽtem: quoq̃ rursus adminiculis: ⁊ attollere ⁊ humiliare se facilꝰ añ iesũ l oectur: dñico dignꝰ videri aspectu. Humilitatẽ enim respicit deus. matte. 9. b. marci. 2. b. ioan. 5. a.

Et querebãt eũ ⁊c. Beda. Desiderant offerre: ꝫ turba interposita recludunt: qꝛ sepe alia post infirmi coꝛpis desidiam ad deũ respiciens. ⁊ diuina gfa innouari desiderans: pristine cõuersationis obstaculo retardaꝛ. Sepe dũ cũ deo in oꝛonib⁹ colloqr: turba cogitationũ iteruenies aciez mẽtis ne rps videaꝛ intercludit. Sz nõ est exteriꝰ in infirmis vbi turbe tumultuaꝛ remanẽdũ: ꝫ tectũ dom⁹ in q̃ rps docet ascẽdẽdũ. i. sacre scripture sublimitas ẽ appẽtẽda ⁊ lex dei nocte dieq̃ meditãda: qꝛ in custodiẽdo sermones dei coꝛrigit iuniꝛ viã suã. Et patefacto tecto. i. reseraꝛ scriptur⁹ leger sbmittit: qꝛ ad rpi hũilitatẽ fidei pietate descẽdit. ⁊ ad rpi noticiã venitur. matte. 9. a. matte. 9. d. E

Et p tegulas. Be. Domꝰ iesu tegulis tecta describit: qꝛ sub cõtẽptibili litterarũ velamine si assit doctoꝛ q reseret diuina spũalis gratie virtus inuenitur. Ꝛ cum lecto deponit significat ab homine adhuc in ista carne constituto christum debere cognosci.

Quoꝝ fidẽ. Beda. Multum valet fides ꝓpria cuiusq̃: cũ per alienam fidem homo interius ⁊ exterius sit saluatus.

Beda. Nec curatio paralytici significat saluationẽ anime suspirãtis ad deũ de diuturna illecebra carnalis inertie. que indiget bonis doctoribꝰ qui eam subleuẽt: ⁊ christo offerant: ⁊ ꝓ eo intercedãt. Qui apud marcum quattuoꝛ fuisse legũt: ꝓpter quattuoꝛ euangelioꝝ libros seu ꝓpter quattuoꝛ ꝛtutes: quibus ad promerendaz sospitatem mentis fiducia erigit que sunt prudenti a: fortitudo: temperantia: iustitia.

Homo remittũtur ⁊c. Tu homo peccatoꝛ: ego deꝰ qui peccata remitto: qui alioꝝ merito tibi pctã relaxo. Qui ergo peccatis grauaꝛ: adhibeat ecclesiam que pro eo precetur.

Quia pro culpa anime etiam coꝛpus infirmabatur: ideo sanaturus coꝛpus sanat animam.

Quis põt dimittere ⁊c. Nemo dimittit peccata nisi deus: qui ꝓ eos quoq̃ dimittit: quibꝰ potestatẽ dimittendi dedit. Cum ergo christus dimittat: vere deus probaꝛ. Uerũ testimoniũ deo reddũt: ꝫ personã christi negãdo fallũt. Perfidia eni cõfiteri põt: credere nõ põt: Itaq̃ testimoniũ nõ deest ꝺinitati: fides deest saluti. Deꝰ aũt volẽs saluos facere pctõres: ⁊ occultoꝝ cognitõe se deũ esse demonstrat: ⁊ ãmiratione factoꝝ illis rñdens: Quid cogitatis mala in cordib⁹ vestris? Eadẽ maiestate ⁊ potẽtia qua cogitationes vestras intueoꝛ: possum hoib⁹ delicta dimittere. Ut vobis intelligere qd paralyticus cõsequaꝛ. Sed qꝛ spũalẽ grãm nõ cognoscit: nec creditis qõ interius factũ est: ꝓbaꝛ signo visibili: qõ nõ minoꝛis ꝓstet esse potentie: vt in filio hominis latentẽ cognoscatis potentiã maiestatis: qua potest peccata dimittere vt deus.

Ut aũt cog. ⁊c. Ambꝛo. Magnꝰ sacerdos lepꝛã videbat in cordibus iudeoꝝ: ⁊ peioꝛes ostẽdit illo lepꝛoso cui purgato iussit se offerre sacerdoti. Sed hos summꝰ sacerdos repudiat: ne alios quoq̃ eoꝝ lepꝛa cõtaminet.

de lyra

segtur: b Ipse aũt secedebat i desertũ. loctꝫ ad ofiẽdũ q ꝓdicatoꝛ ꝛbi diuini ꝺz fugẽ ppũ applausuz: ⁊ retrahere aliq̃ se a multitudine ut vacet oꝛoni. c Et factũ ẽ. Hic describit de paralytico curato miraculũ qõ factũ fuit i capharnaũ: ut hꝫ Marci. ij. Et pz snia huiꝰ partꝫ q̃tũ ad curationẽ paralytici ex dcis Matth. ix. A. ⁊ q̃tũ ad pñtationẽ dicti paralytici Marci. ij.

Tibi dico surge. Be. Surgere ē alaz a carnalib⁹ desideriis abstrahere. Lectū tollere: carnē a terrenis desideriis ad volūtatē spūs attollere. Domū ire: ad paradisū redire: vel ad internā sui custodiā ne iterū peccet.

Ecce per remissionē pene remissionem culpe intellige.

Et stupor. Ambro. Spectāt surgentē incredulī mirātem abeuntem: ꝛ dīni operis miracula malūt timere ꝙ credere. Mā si crederēt nō timerent: sed diligerēt. Perfecta enim dilectio foras mittit timorem.

matte. 2. b Joan. 5. b.

Leui. Be. Idē leui q ꝛ matthe⁹. Sz lucas ꝛ marc⁹ ꝓpter honorē euā geliste nomē vulgatū tacēt. Matthe⁹ aūt i mōnis ꝓncipio accusator sui fact⁹: matthēū seu publicanū nōiat: ne qs a salute desperet ꝓ īmanitate pctōr cū ipe de publicano in aplm: de theolōcario in euāgelistam sit mutatus.

Beda. Amb. Reliquit ꝓpria: qui rapiebat aliena. Nec solum lucra reliqt vectigaliū: ſ ꝓcul ꝺ ptēnit: qō poterat venire a ꝓncīb⁹ scīs: qz rōnes vectigaliū incōpositas reliqrit. Et qz i nullo prior⁹ huj⁹ vite respectū vl cogitatōez sibi reseruauit: dñicor talētor fidelis dispēsator esse meruit.

matte. 9. a. matte. 2. b

Be. Per mathet electionē fides gētiū q pri⁹ mūdanis ihiabāt: ſ nūc corp⁹ xpi sedula deuotōe reficiūt erpmīt. Per superbiā phariseor insinuat iudeor inuidia: q̄ de gētiū salute torquet.

Quare cum pub. Amb. Dīs q̄stio ex lege que tenar iusticie: nō hz miam. Dēs ḡ declinaue rūt: ſ ci⁹ austeritatē missus filj⁹ dei gra euāgelica tpauit. Pronocat ergo ad pniam pctōres: cuius cibus ꝛ potus ꝛ ambulatio: ꝛ omnia que gessit saluti seruiunt.

matte. 9 b marci. 2. c.

Ambro. Be. Qui de domicilio xp̄z recipit in no maximis erūberātiū pascit delectatōib⁹ voluptatū. Itaq; dñs igredit: ꝛ i ei⁹q credidit recūbit affectu. Sz rurs⁹ accēdit inidia pfidor ꝛ future pene spēs p̄figurat. Expulsātib⁹ eni fidelib⁹: ꝛ i regno celor recūbētib⁹: pfida iciunia torq̄bit. Ofidit etiā q̄tū iterūt iter emulos legī ꝛ gre: qz q legē sequūt: mētis famē patiēt eternā. Qui vo i interiorib⁹ vbū receperit: alimēti celestis ꝛ fontē vbertate re creati esurire ꝛ sitire nō pūt. Et iō q āmodo ieiunāt murmurāt dicētes: q̄re cū pub. ꝛc. Filij diaboli venenū serpēt diffūdūt. Serpēs p̄mā vocē emisit dicēs eue: qd vtiq; de⁹ dixit: nolite māducare ex oi ligno: hūc imitant isti.

Medico. Christ⁹ medic⁹: q miro medicādi genere vulnerat⁹ ē ꝓpter iniquitates nostras. Hoc medicamine serpentis venenum excludit. Qui hoc medicamēto vtitur: non remanet ieiunus.

Vocare iustos. Be. Justos vocat eos: qui dei iusticiā ignorantes: ꝛ suā volētes cōstituere: iusticie dei nō sūt subiecti: ꝛ de lege p̄sumētes grām euāgelij nō querūt. Pctōres qui sua mala attendentes: nec per legē posse iustificari se putātes christi se gratie penitendo submittūt.

Quare dis. Be. Matthe⁹ dicit ipsos discipl'os ſ q̄sisse. Sed sciēdū qz vtiq; q̄sierūt.

Beda. Spūal'r discipli iobis ꝛ phariseor ieiunāt: qz q opa legis vl'traditōes hoiuz segī: vl'q etiā vocē xp̄i tm̄ aure pcipit absti nēs a bōis ieiuno corde tabescit: Sz q xp̄o adheret reficī: qz carne ei⁹ epulaī ꝛ sāguie. Jobes vinū ꝛ sicerā si bibit: qz abstinētia meritū auget: cui nulla ē potētia nāe. dñs aūt q pctā pōt cōdonare: cur a pctōrib⁹ declinaret q̄s

Nicolaus

Mar. ij. A. q̄ omittūtur in Matthēo ꝛ a Marco supplēt. a Et post ſ exiit. Hic ꝟnīter describit vocatio matthei. ꝛ ꝑmo describit ista vocatio. secūdo describit murmurātiū cōfutatio. ibi: Et murmurabāt. sentētia ꝑme parī pz ex dict Matth. ix. B. ct. L. b Et murmurabāt. Hic ꝟnīter deli dixerūt. Tertiꝰ in ꝓncipio sequētis ca. Primꝰ casus ē q: pharisei murabstinētib⁹ poterat facere iustiores? Jeiunat ꝛ christ⁹: ne ꝓceptuz declines. Mānducat cum peccatorib⁹: vt gratiā ꝛ potestatem intelligas.

Nūquid po. Be. Mdoz. Q̄diu spōsus nobiscū est ꝛ in leticia sumꝰ nec ieiunare possumus: nec lugere. Cum autem ꝓpter peccata ille recedit: tunc indicendum est ieiunium: ꝛ recipiendus est luctus.

ribus māducatis ꝛ bibitis? Et respondens iesus dixit ad illos: ſ ideo vos declino: quia putatis vos non egere ſ qui gratiam non querunt

Non egent qui sani sunt medico ſ hos iuuo: qui penitendo dant locum gratie

sed qui male habēt. Non eni venocare † iustos: sed peccatores ad penitentiaz. † ſ qui iusticie sue confidunt ſ conuerti volentes

At illi dixerūt ad euz: Quare discipuli ioannis ieiunant frequenter ꝛ obsecratiōes faciūt: similiter ꝛ phariseorū: tui aūt comedūt ꝛ bibunt? Quibus ipse ait: Nunquid potestis filios sponsi dum cuz illis est sponsus facere ieiunare? Veniēt aūt dies cū ablatus fuerit ab illis spōsus

ſ ab amore mundi non solum a cibis ſ in humilitate tribulationis

tunc ieiunabūt in illis diebus. ſ ꝛre nōdū ꝓueniat aplis ieiunium.

Dicebat aūt ꝛ similitudinē ad illos. Quiā nemo cōmissurā a veſtimēto nouo immittit i vestimētuz vetus. Alioquin ꝛ nouū rūpet: ꝛ veteri nō conueniet commissura a nouo. Et nemō mittit vinum nouū in vtres veteres. ſ ablata ſ a ieiunio vitiorum ſ vite noue misteria: nō sunt ſ qz incipit displicere ꝛ ſi placuerit com mittenda mentib⁹ ſ nondum innouatis

Alioquin rumpet vinum nouū vtres: ꝛ ipsuz effundetur: ꝛ vtres

Filios sponsi. Beda. Sponsꝰ xp̄s: spōsa ecclesia. De hoc scrō cōuiuio apli sūt creati ꝓ lauachruz regenerationis. Vñ marc⁹ filios nuptiarū cos appellat: q lugere ꝛ ieiunare nō possunt q̄diu spōsū in thalamo vidēt: ꝛ sciūt eē cū spōsa ſ q̄s trāsierint nuptie: et passiōis ꝛ resurrectionis tēpus aduenerit: tūc filij spōsi ieiunabūt: desiderātes iudicis aduentum.

Veniēt āt. Be. Quasi: facturi est: vt lugētes ieiunēt: qz estis sponsuz occisuri. Hic luct⁹ absentie spōsi: nō tm̄ post mortem spōsi: ſ ꝛ ante incarnationē illi⁹ ꝓ totū huj⁹ seculi tēp⁹ est celebratus: q̄s desiderabāt scti incarnationē. Post ascensionē xo desiderant scti aduentū iudicis. Neq; hic luct⁹ requieuit: nisi q̄diu cū discipulis dñs in carne cōuersatus est.

Mdoz. matt. 9. a. marc. 2. c.

S matte. 9. a.

Tūc ieiunabūt. De vtroq; ieiunio qō ē in tribulatiōe vl'gaudio r̄sidet. Cum ablatus erit spōsus tūc erūt in merore ꝛ luctu: donec ꝓ spm̄ scm̄ cōsolatio tribuat: q̄ dono ꝓcepto: ieiuniū qō fit per leticiā iā renouati in vitā spūalem celebrabūt. Et hic pri⁹ agit de sumio qō ptinet ad hūiliatē tribulationis. Illud aūt qō ad gaudiū mētis ptinet (q̄si mēs ad spūalia suspēdit: ꝛ iō a cibis corporcis alienat) sequētibus similitudinib⁹ significat: ostendens q carnalib⁹: ꝛ ob hoc adhuc veterem sensum trahentibus hoc genus ieiunij non congruit.

marci. 2. c.

In vestimētuz vet⁹. Be. Veteri vestimēto cōparāt discipuli: q adhuc sūt vet⁹hō. Quib⁹ nou⁹ pann⁹. i. aliq̄ pticula noue vite nō dz imitti. Dō si fit: etiā ipsa noua vestis. i. doctrina noue vite quodāmō scindit: cui⁹ pticula q̄ ad ieiuniū cibor valet: iportune tradit. cū illa docet generale ieiuniū: nō a ꝛcupiscētia ciboꝛ tm̄: ſ ab oi leticia tpaliū delectationū. Cui⁹ generalis ieiunij illa ps q̄ ad cibos ptinet: nō dz imptiri hoib⁹ adhuc veteri ꝛsuetudini dedit: qz ꝛ illic videt q̄si scissio fieri. Et ipi vetustati nō cōuenit: qz timēdū ē ne ꝓ nimiā austeritatē etiā fidē quā habebāt amittāt: qz nō deberet misceri act⁹ veteris ꝛ noui hois. Non eni placet spōso discolor vestis. vnde apls: Exuite veterem hominē c. a. ꝛ induite. n. c. s. actibus.

Vinuz nouum. Vino int⁹ reficimur: veste foris tegimur. Vestis ergo sunt bona opa q̄ foris agimus: q̄bus coā hōib⁹ luceamus. Vinū feruor fidei: spei: ꝛ charitat: q̄ in cōspectu dei i nouitate sensus int⁹ reformamur.

In vtres veteres. Be. Veteri⁹ etiā vtribus cōparātur q nouo vino i. spūalib⁹ ꝓceptis facili⁹ disrūpuntur q̄ cōtineāt. Erāt autē noui vtres cū post ascēsionē accepto spū desiderio cōsolatiōis ei⁹ orādo ꝛ sperādo innouabūt. Alit. Aie nōdū inouate: sz i vetustate malicie pseuerāti: nouor mysteriorꝛ sacra nō debēt cōmitti. Alit. Veteres vtres si scribe ꝛ pharisei. Nou⁹ pān⁹ ꝛ nouū vinū ꝓcepta euāgelij: q̄ nō pūt sustinē iudei: ne maior scissura fiat: cū qb⁹ galathe ꝓcepta legis miscebāt i vtres veteres nouū vinū. Cōueniūt aūt aplis nō his q traditōib⁹ maiorꝛ deprauati sinceritatē

de lyra

murabāt de cōiocatione christi cū pctōrib⁹ in cibo ꝛ in potu: quā murmuratione christi ofidit irrōnabilē: ꝛ pz ex dict Matth. ix. B. Secūdus casus ē q arguebāt discipulos christi eo q nō ieiunabāt sic̄ pharisei ꝛ ioānis discipuli. Sz christ⁹ eos excusabat rōnabilit. ꝛ patet snia ex dict Matth. ix. ca. hoc excepto. c Quia nemo cōmissurā a vestimēto nouo ꝛc. cōmissura idē est qō iūctura. ꝛ dicit a con qō est simul ꝛ mitto is. q̄si simul mittere.

preceptoꝝ christi nequeũt custodire. Vñ subdit: Et nẽo.b.vi.v.q; iudeis veteris vite saliuis imbutis nouc gratie ꝓcepta sordebant: q; maioꝝ traditionibus accumulati: dulcedinẽ spũaliũ ꝟboꝝ percipere non valebant.

Sed vinũ nouũ. Fragilitas hũane cõditiõis apit: cũ corpa nra exuuijs defũctoꝝ alialiũ cõparãt. Sz renouaꝝ vtrib⁹ noua vina cõdũt: cum sacka q̃ accepim⁹ iuiolata ꝟuam⁹. Nos vtres si pleni sũt: gka ꝟuat: si vacui: tinea ꝛ erugo consumit. Semper ergo sint pleni. C. VI.

Actũ est aũt. f In sabbato scõdo ꝓmo. Be. Dic̃ q̃ sabbati lka solui ceperat deuteron ꝓteron. i. scõdo ꝓmũ sabbatũ vocat: p ꝟ inuẽs obꝟuantiã legalis sabbati cessaturã: ꝛ nãlis sabbati libertatẽ: q̃ vsq; ad moysi tpa ceteroꝝ diez filis erat restituẽda q̃ credẽtes p grãm septiformis spũs a mal'opib⁹ vacãt. Sabbatum ẽ gke ad distinctionẽ legal' sabbati. scõdo ꝓmũ dr i. ꝓmũ scõdo ꝓlatũ. i. supi⁹ ꝛ dignio⁹ iferioꝝ lẽgali: vl' ordine tpis: q; ꝛ añ legẽ ꝟ sabbatuz a ꝓfib⁹ ita agebaꝫ sic nũc agit⁹ a nobis. Vel scõdo ꝓmũ dici põt: vt vnuz idẽq; noui testi sabbatũ: ꝛ scõm sit: q; p⁹ legale a nobis obꝟuat: ꝛ ꝓmũ: q; añ decreta legis a iustis obseruabaꝫ antiquis.

Scõdo ꝓmo. Ad lkam i altero sabbato q̃ post illud fuit ꝓmit⁹ secũdũ: vl q̃ occurrit pri⁹ p⁹ secũdũ ab eo quo p̃cedẽtia sunt dicta vel facta.

Per sata ꝛc̃. Mysti. Ager mũd⁹. Agri seges hũani generis fecũditas. spice fructꝰ ecclie: qb⁹ saturanꝫ apli nro sc alẽtes ꝓfectu. Vellebãt discipuli ꝛc̃. Nõ hñtes discipli spaciũ mãducãdi ꝓpter importunitatẽ turbarũ esuriebãt vt hoies: ꝟ vellẽtes spicas incdiã ꝟsolant: q̃d ẽ indiciũ austerioris vite: nõ ꝓparatas escas: ꝟ cibos simplices q̃rere. Et nota q⁹ apli lkam sabbati iã destruũt: aduers⁹ hebionitas q alios apl'os recipiunt. Paulum quasi legis transgressorem repudiant.

Be. Mysti. Discipuli esuriẽtes salutẽ hoiuz trãseũt p sata. i. p regiões q̃ albe sũt ad messem. Spicas ꝟfricãt: q; in ill'q̃s in corp⁹ xpi volũt traijcere mortificabãt veterẽ holez cũ actib⁹ suis: a terrena intẽtiõe extrahẽdo: exẽpla operũ ꝓponẽdo: aristarũ in tegumẽta remouẽdo: ꝛ grana mũdata per ora ꝓdicãtiũ mẽbris ecclie incorporãdo. Apud marcũ discipuli ꝓgrediẽtes dñm hoc egisse referũt: q; necesse ẽ vt doctoris ꝓmo pẽdat: ꝛ sic cor auditoris gka supne institutõis illustret. Sed hoc putant iudei sabbato nõ licere. Christus ꝟo nouc gratie munere designat esse otium legis opus gratie arguens doctores legis nescire legem.

Dicebãt il. ꝛc̃. Dicũt ipi dño ꝟ fuisse obiecta. Sz a diuersis: ꝛ ipi dño ꝛ discipulis potuerũt obici: ꝛ cuicũq; obiectũ sit ad ipsũ maxime respicit.

In sabbatis ꝛc̃. Sabbata signicant feriatiões: vel que in hoc seculo agunt⁹ a vacantib⁹ superstitionib⁹ iudeoꝝ: vel que in futuro agent⁹ quãdo in perpetua solẽnitate manducabim⁹ bona terre.

Nec hoc legistis ꝛc̃. Beda. Quõ dño ad crimen obiicit: q̃d in seruo ꝓ crimine non tenet⁹? Verus rex ꝛ sacerdos: ꝛ ideo dñs sabbati euulsarũ sabbato spicarum noxa non tenetur.

Nicolaus

Illa enĩ q̃ ꝟiũgũtur sil' mittunt. a Et nemo bibẽs vet⁹ vinũ. s. ꝟsuetudinarie. b Statim vult nouũ. i. repẽte. c Dicit enĩ vet⁹ melí⁹ ẽ. q; magis sapit sibi ꝓpꝑ ꝟsuetudinẽ bibẽdi: eo q⁹ ꝟsuetudo est q̃dã nã: ꝟ paulatine assuefaciẽdo ad bibẽdũ nouũ tãdẽ efficit sibi sapidũ ꝛ eo mõ hoibus ꝟuersis de nouo ad vitã pfectiõis opa incõsueta sũt eis difficilia: sz paulatine assuefaciẽdo efficiũt eis facilia ꝛ delectabilia. C. VI.

d f Actũ est aũt. Hic ponit tertiꝰ casus: q; scribe ꝛ pharisei arguebãt xpm ꝛ discipulos ei⁹ de violatione sabbati. ꝛ ꝟ in duplici casu. secũdus ponit ibi: Factũ est aũt in alio sabbato. Sentẽtia aũt istarũ duarũ ptiũ pz ex dicꝫ Matthi. xij. vbi isti duo casꝰ ponũt eodẽ ordine q̃ hic: ꝛ ex-

ꝟ nona mysteria in nouaꝫ mẽtib⁹ cõmittant

peribũt: Sed vinum nouum in vtres nouos mittendum est: ꝛ

ꝟ doctrina memorie tradit: ꝛ meo nõ ẽ sine fructu.

vtraq; ꝓseruãt. Et nẽmo bibẽs

ꝟ vult enim postea si innouatur quod etiam continet a postolis

vetus: statim vult nouuz. Dicit enĩ vet⁹ melí⁹ est. C. VI.

Actũm est autem in sab-

ꝟ vna dictio ẽ: vel due sunt dictiones

f bato secundo primo cuz transiret per sata: vellebant discipuli eius spicas: ꝛ manducabant confricantes manib⁹. Quidam autem pharisęoꝝ dicebant illis: Quid facitis quod

ꝟ ꝑm ꝓceptum legis

non licet in sabbatis? Et rñdens iesus ad eos dixit: Nec hoc legistis quod fecit dauid cuz esuriret ipse ꝛ qui cũ eo erãt quomodo intrauit in domũ dei: ꝛ panes propositionis sumpsit ꝛ mãducauit: ꝛ dedit his qui cũ eo erant quos non licebat manducare nisi tm̃ sacerdotibus. Et dicebat illis:

ꝟ preest nõ subest veteri obseruantie: ꝛ ideo nõ peccat qui ꝑm eius obseruationẽ obseruat

Quia dominus est filiꝰ homis etiam sabbati. Factum est autem

ꝟ be. sabbatis maxime curat ꝛ docet: nõ solũ ꝓpter intinu ãdũ spũale sabbatũ: sed etiã ꝓpter celebriorẽ populi conuentum

ꝛ in alio sabbato: vt intraret in synagogaz ꝛ doceret. Et erat ibi hõ ꝛ manꝰ eius dextera erat arida. Obseruabãt aũt scribe ꝛ pharisei si i sabbato curaret: vt inuenirent vnde accusarẽt illũ. Ipse

ꝟ dñs nouit cogitationes hominum q̃m vane sunt

vo sciebat cogitationes eoꝝ: ꝛ ait homini q̃ habebat manũ aridam. Surge: ꝛ sta in mediũ:] Et surgẽs stetit. Dixit autem ad illos iesus: Interrogo vos si licet sab

ꝟ exponit ꝟ. i. holem

bato bene facere an male: animã

curare ꝟ. i. a ꝓditione saluã nõ facere ꝟ quasi iratus illis obmutescentibus

saluã facere an pdere? Et circumspectis omnib⁹ dixit homini: Ex

ꝟ ad pauperẽ ꝛ ꝓximũ inues: vidue ꝟficiũ ferao extẽde ad deũ ꝑ peccatis tuis orando

tẽde manũ tuam. Et extendit: et

ꝟ q̃ crimie aruerat: succis bonoꝝ operũ salutarib⁹ irrigat ꝟ q; statim dei imperiũ segtur miraculũ

restituta est manꝰ eius. Ipsi aũ-

ꝟ. i. invidia

tẽ repleti sũt insipiẽtia ꝛ cõlloque-

ꝟ quõ eũ pderẽt

bantur ad invicem: quid nam facerent de iesu. Factum est autem in illis diebus exijt in mõtẽ ora-

ꝟ forma ꝓscribit: quã debeas emulari.

re: ꝛ erat pernoctãs in oratione

ꝟ non seculi

dei. Et cũ dies factꝰ cẽt vocauit

ꝟ vt quadratuz

discipulos suos: ꝛ elẽgit duode-

Dauid cũ esu. ꝛc̃. Be. Si dauid ꝛ abimelech excusatõe famis mãdatũ legis trãsgredientes nõ reprehẽdũt: cur eãdẽ in aplis famem nõ probatis.

Alleg. Dauid q̃ cũ sociis fugit a facie saul: significat xpm q̃ cũ discipulis latet ꝓncipẽ mũdi. Dauid obꝟuator legis panes ꝓpositionis mãducat: ꝛ dat illis q̃ cũ illo sũt: significãs sacerdotalẽ cibũ ad vsũ trãsiturũ ppłorũ: siue q; oẽs filij ecclie sũt sacerdotes vncti spũsctõ vt seipsos offerant. matte.12.a marci.3.e.

Intrauit in domũ ꝛc̃. Magna hospitalitatis gka: ꝓposito mortis piculo: nõ declinat hospitem animus sacerdotis. Et sic nos debem⁹ aliena picula in nos trãsferre. Sz ꝛ verũ dauid hospitis mẽtis nec ꝓ piculo mortis veri excludũt sacerdotes.

Nõ ꝛ ma. Be. Mystice. Nõ iste hũanũ genus figit in fecũditate boni opis arefactũ ꝓ manu in ꝓmo parẽte ad lignuz ertẽsa: quam sanat manꝰ innocẽs in cruce extẽsa. Et vbi manꝰ i synagoga erat arida: q; vbi maiꝰ donum scientie ibi maioꝝ trãsgressor subiacet culpe. matte.12.a marci.3.a. j.14.a.

Obseruabãt aũt. Be. Quia destructionẽ sabbati quã in discipłis arguebãt, ꝓbabili magistri excusauit exẽplo: nũc ipz obꝟuãdo magistrum: calũniari volũt: vt si nõ curet: crudelitatẽ vl' imbecillitatis: si curet: trãgressionis arguant.

Interrogo vos. Be. Preueniens calũniam quã sibi parabãt: arguit eos q̃ ꝓcepta legis male interꝑtãdo etiã a bõis operib⁹ sabbato feriãdũ esti mabãt: cũ ler a ꝟ. i. a malis abstinẽ ꝓcipiat in sabbo. Jn q̃ sigit i septia quiete illos q̃ in sex etatibus hui⁹ seculi bona fecerũt: nõ a bonis ꝟ a malis feriatos habituros. mat.14.c matt.10.c marci.3.b. acquã.4.b.

Jam saluã. Be. Corp⁹ curatur⁹ de aie saluatiõe interrogat: q; illa miracula ꝓpter anime salutẽ faciebat: ꝛ ipsa sanatio manꝰ: salutẽ aie significabat. Vel nomine anime: totus homo significatur.

An pdere. Be. Nõ ẽ auctor mali de⁹: sz quos nõ saluat: pdere dicit.

Extẽde. Be. Infructuose debilitas aie nullo melí⁹ ordie creat: q̃ elemosynarũ largitate. vñ dr: Nõ sit manꝰ tua ad accipiendũ porrecta: ꝛ ad dandũ collecta. Quia frustra ꝓ peccatis rogaturꝰ manꝰ ad deũ extendit: qui has ad pauperes ꝓ posse non extendit.

Insipiẽtia. Quia solo liuore ꝓmoti sunt: non enĩ culpa fuit vel hois manũ extendere: vel' iesum sanare. Magna insipientia erat de nece ei⁹ tractare: cuius beneficiis plurimũ indigebant.

Exijt in montẽ orare. Mons in quo apl'os eligit ꝛ docet altitudinem significat iusticie: q; instituẽdi erãt ꝛ ꝓdicaturi ne in infimis remaneant: sz ad supna erigant. Sic ꝛ ler in monte data fuit. Apl'os ꝑeminentiꝰ abducit: vt a mõte priꝰ montes suscipiant pacem pplo annũciandã. Sic ꝛ moyses solꝰ legẽ spũaliter intelligẽs: montis verticez in quo deꝰ erat ascendit.

Mora. Qui deũ orando q̃rit: ad supiora, pgredit: ꝟticẽ curie sublimis ascẽdit. Erat aũt dñs: nõ, ꝓ se q̃si impotẽs: sz ꝓ me sic clemẽs. Vñ statim subditur: Et cũ dies fa. esset vo. dis. s. oẽs q̃ eiꝰ magisterio discunt iter regni.

Discipulos. De quib⁹ elegit. xij. quos apl'os. i. suo loco missus nosauit. Unde: Sicut misit me pater: ꝛ ego. m. v. in mõtẽ ascẽdẽs ad se vocat:

de lyra

ponũt eodẽ mõ excepto q̃d segit: e Et ait hoi q̃ ha. ꝛc̃.] Hoc aũt fecit xps vt miraculũ esset cuidẽti⁹ ꝛ vt manifestiꝰ argueret cecitas malignãtiũ. f Ipsi. a. re. s. insi. i. irrõabili tracũdia: cũ magꝫ deberẽt cẽ grati de bñficio dino. g Et col. ad iui. qd nã f. ꝺ. ie. iã ei tractabãt ꝺ morte ipiꝰ: ꝟ xps noluit mori añ tẽpꝰ ꝓfinitũ a ꝑe vt ꝑplerẽt scꝑture, ppẽaꝫ ꝺ ignominiosa eiꝰ morte. h Factũ ẽ. a. in die. il. Postq̃ descpta ẽ vocatio pluriũ ad xpm discipłatũ: ꝟ ꝑfr describit ꝓmotio aliq̃ ex ill' ad apłatũ. ꝛ ꝓio describit dcã, ꝓmotio. scõ, ꝓmotoꝝ istructio. ibi: Et descẽdẽs ibs ꝺ mõte. Circa ꝓmũ dr: Factũ ẽ aũt ꝛc̃. p ꝟ ondit xps q, ꝓmotõi aliq̃ ad statũ dignitat⁹ in ecclia dei debẽt oiones deuote ꝓmitti. iõ subdit: i Et elegit duodecim ex ipsis

eligit quos vult: quia nō illoꝝ est studij: sz diuine gratie: vt in apostolatū vocarēt: vnde: Nō vos me elegistis sed ego elegi vos.

Nō sapientes: nō diuites: nō nobiles elegit: ne diuisse ꝓ prudētia: ne redemisse diuitijs: ne potētie nobilitatisqz auctē alijs ad grāz traxisse viderēt

Cognominauit. Nō mō ꝑmū: ꝙ lōge priꝰcū ab andrea adducctꝰ dī. Et vocabert ephas qđ interptat petrꝰ. Sed volens lucas noīa. xij. apostoloꝝ noīare: cū necesse hꝫet petrū dicere: breuit voluit innuere: qꝫ non ꝙ antea vocarēt: ꝙ ita dñs cognominauit: vt nō casu facto putet: ꝙ ex cōmutatione facta petre audiētibus cōmendaret.

Matthēū. Matthe ꝰ ꝓpari suo thome in ordine cā hūilitatē se supponit: cū a ceteris euangelistis prelatus sit.

Et descendēs. Electurus apl̄os dñs i mōtana subijt: turbas doctturus ad cāpestria redit: qz non nisi in humili turba xp̄m videre sufficiunt: et raro inuenit ꝙ vel turba dñm ad altiora seqt̄: vl̄ gspiā debilis in mōte curet: sz extincta febre libidinū et succensa luce sciētie: pedetentim quisqz subit culmen virtutum.

Maritima. Nō a ꝓximo mari galilee: qz hoc nō miraculi loco ponūt: sz a mari magno cognoīat. In quo etiā tyrus et sydon cōphēdi poterāt. Sz qz sūt ciuitates gētiū: ꝓsulte noīatim ponūt: vt quāta sit virtꝰ xp̄i intimet. que etiā exteras ciuitates excitat.

Ut audirēt. Si dicamꝰ duos esse ꝰmones ascēdit in montē et habuit sibi discipulos et post descēdit et fecit istū ad turbā. Si dicimꝰ vnū fuisse: ita intelligēdū est: ꝙ ascēdit in montē et post aliquātulū descēdit et ibi fecit sermonem vbi erat planities.

Eum tan. Tangit christū qui fidelicer credit in eum: tangit a christo qui firmat in illo. Qui sic tangit et tangit: spūs ipsius ꝛtute sanat.

Et ipse ele. o. rē. Et si generaliter obꝰ loquit: spāliter in discipulos

Nicolaus

ipsis quos et apl̄os noīauit: quibꝰ succedūt epi in ecclesia dei. a Simone quē cognoīauit petrū. Ante cōuersionē eni vocatꝰ est simon: sed postea mutatū est nomē eiꝰ. Et ex hoc inoleuit ꝓsuetudo ꝙ qñ aligs creat in papam mutat nomē eiꝰ. b Jacobū alphei. i. filiū alphei. et iste vocatꝰ est iacobꝰ iustus et frater dñi: qz erat ei valde silis in facie et in lineamētis corporis. c Judā iacobi. i. fratrē iacobi. d Et descēdēs rē. Hic ꝓnter post electionē apl̄oꝝ ponit instructio de operibꝰ perfectionis: qz promoti ad gradū maiorē debent habere maiorē cognitionē. Licz aūt sermo christi sequēs factus fuerit magni multitudini: tamē christꝰ sermonē suū ad apostolos ꝓncipaliter dirigebat. Dubitat tamē hic vtrū iste sermo fuerit idez cum illo qui a mattheo describit. v. ca. Et dicunt aliqui ꝙ sic: tuz quia hic et ibi eodem modo incipit. cum dicit: Beati pauperes rē. et eodem mō terminatur: cum dī: Omnis qui audit sermones meos et facit. versus finem huiꝰ ca. et Matth. vij. in fine Item qz illa que ponunt hic fere ibi ponūt. Aliis aūt videtur oppositū: tū qz hic dicitur: Et descēdens iesus de monte: Matth. v. dicitur. Videns iesus turbas ascendit in montem. Itez hic dicitur: Stetit in loco campestri rē. ibi aūt dicitur: Et cum sedisset accesserunt ad eum discipuli eius. Et aperiēs os suū docebat eos rē. Et ideo iste sermo et ille vident differre ꝙtum ad locū: quia iste sermo videt esse factꝰ in terra plana et campestri. Alius aūt in monte. Item ꝙtum ad faciendi modū: quia iste videtur esse factus a christo stando. alius aūt sedēdo. Itez quia multa in illo ponuntur que hic omittuntur. vt patet intuenti. Qui vult tenere ꝓmā opinionē potest dicere ad ista que videntur contrariari: dicendo ꝙ christus ꝓmo ascendit cacumen montis ad eligendū apostolos et ibi docuit eos de aliquibꝰ sedēdo ꝰm ꝙ dicit Matthēus: sed postea descendit ad aliquā partē montis planiorē que hic dicitur campestris: vt ibi cōuenientius doceret multitudinē et hoc stando: ꝰm ꝙ hic dicitur. Qz autē dicitur ꝙ hic multa omittūtur que in alio ponūtur nō obstat: quia euangeliste nō semper vniformiter referūt idem factū christi vel dictum. et quod vnus omittit alius supplet: vt sic cōueniant. et cū hoc specialia et singularia dicant. Qui autē vult tenere secundā opinionē potest dicere ad ꝓmū alterius opinionis: nō esse incōueniens ꝙ duo sermones a christo facti diuersis temporibꝰ eodem modo incipiant et terminent et eandem materiam saltem ꝓ magna parte contineant. His premissis procedenduz est ad diuisionem: quia ꝓmo describitur instructio christi directa ꝓncipaliter apostolis. secundo cōmuniter facta turbis. ca. viij. Adhuc ꝓmo ponitur dicta instructio. secundo eius confirmatio. ca. sequenti. Prima in tres quia ꝓmo in sermone premittit quasi quedam prefatio. secunda subditur ipsa instructio. ibi: Et ipse elevatis oculis. tertio infertur intenta conclusio. ibi: Omnis qui venit ad me. Circa ꝓmū describitur locus. cum dicitur: Et descendens cum illis rē. et faciendi modus. cum dicit: Stetit in loorbem fide trinitatis insignirent

cum ex ipis quos et apostolos nominauit. Simonem quē cognominauit ꝓmū: et andream frem eius. Jacobum et ioannem: philippum: et bartholomeū matthe um: et thomam: iacobū alphei: et simonem qui vocat ꝯ zelotes: iudām iacobi: et iudā scarioth: qui fuit proditor: Et descendens ꝯ cum illis de mōte: stetit in loco campestri et turba discipuloꝝ eiꝰ: et multitudo copiosa plebis ab omi iudea et samaria et hierusalez et maritima et tyri et sidonis q venerāt vt audirent eum: et sanarētur a lāguoribus suis. Et q vexabantur a spiritibus imūdis curabantur. Et omnis turba querebat eū tangere: qz virtus de illo exibat. et sanabat omēs. Et ipse eleuatis oculis i discipl'os suos dicebat:

ꝯ ibi a peccato abstinent: seculum calcant: illecebrosa non querunt ꝯ spiritu

Bti paup̄es: qz vr̄m ē regnū ꝯ iusticiam dei. Beati qui nūc esuritis: qm̄ia ꝯ de presenti saturabimini. Beati qui nūc fle

oculos leuat: vt qui intēta cordis aure ꝛbū dei ꝓcipiūt: latius saporis intimi lumen accipiāt: quibus os in mente sedens aperit: vt magna ꝓferre in eos: stans in campo oculos dirigit: vt audita patenter intelligant.

Beati pau. Qui nōdū ꝓsūmate ꝛtutis arcē cōscēdere possūt: generalis interim pfectiōis sūt btitudine pfouēdi: vt paulatim ad meliora progressi: dū dño i planicie stāte libēter auscultāt ad hūc qñqz in mōte sedētē sublimiter ascēdāt. Mazqz cordibꝰ adhuc edomādis insistit: hos qsi stans affatur. Quos lōgo studio exercitatos et iā docīles iuenit: his qsi quietꝰ residēs mystica intimat.

Beda. Quod apud matheū plenarie p. viij. btitudines dī in ꝰmone pfectiōis ad apl̄os in sūmo mōtis: ꝰ apud lucaz tēperātiꝰ p quattuor cardinales ꝛtutes cōphēditur in leuiore ꝰmone ad turbas in imo. Dicit g: matte. 5. a
Bti pau. spū. Ecce tēperātia: q etiaz facit cordis mūdiciā. Bti q nūc esuritis: q cōpatiūt alijs et miserent: et trībuūt sua: nō grētes aliena. Ecce iusticia: q etiā facit miam. Beati q nūc fletis. Ecce prudentia: que attendit qꝫ miscra hec terrena: qꝫ beata celestia: que etiā pacē facit. Beati eritis c. v. o. Ecce fortitudo q facit etiā māsuetudinē: fortis est q vincit iram et alios motꝰ animi. Cōnexe virtutes: vt q vnā habeat plures hīe videat: sed eiꝰ que fuerit vberior: et vberius premiū. Hospitalitas: et hūilitas: et sanctitas abrahe cōmendant: sed qz fide prestitit: fide pre ceteris meruit principatum.

Qui nūc esu. Qui esurit esuriēti cōpatit: cōpatiēdo largit: largiēdo fit iustꝰ: equalē se inferioribꝰ prestat: dolū excludit: veritatē requirit.

Qui nunc fle. rē. Qui propter diuitias hereditatis christi: propter panem vite eterne: propter spem celestium gaudiorum: fletus: esuriem: paupertatemqz desiderat: beatus est: multo beatior: qui has virtutes inter aduersa seruare non trepidat.

de lyra

co. et expositio patet ex dictis ꝰm duplicem opinionem. et assistens populꝰ. cum dicitur: Et turba discipulorum rē. et cause aduentus. cum dicit: Qui venerant vt audirent cum sanarenᵗ: quātum ad illos qui erant infirmi. e Quia virtus de illo exibat et sanabat omnes. non est intelligenduz ꝙ aliqua virtus existens in christo transiret ad alios eadem numero. sed iste exitus intelligitur inquātū effectus exit a causa. quia virtus diuina existēs in christo faciebat sanitates infirmis. Qualiter autem ꝰmanitas christi ad hoc operabat. dictum fuit Marci. v. ca. f Et ipse elevatis oculis. Hic cōsequēter describit ipsa instructio. et ꝓmo de actibꝰ beatitudinū. secundo de actibꝰ virtutū. ibi: Verūtamē vhe vobis. Scōm opinionē illam que dicit eūdē sermonē hic descriptū. et Matth. v. tres prime beatitudines hic posite exponant sicut exposite sunt idē. hoc addito ꝙ secūda beatitudo hic posita intelligenda est de esurie iusticie: sicut ibi ponit: Beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam rē. Quarta aūt beatitudo hic posita que ibi ponit octaua: non est ꝓprie beatitudo dicenda: sed cōfirmatio precedentiū. vt ibi dictum fuit. Scōm opinionem aliā que dicit istum sermonē alium ab illo. dicēdū ꝙ saluator hic inducit ad quattuor virtutes que vident opposita terrene seu mūdane beatitudini quā Boetius in libro de cōsolatione vocat falsam vel mendacem felicitatē. per quas quidē virtutes deuenit ad veram beatitudinē. Beatitudo enim terrena ꝓmo consistit in abundantia temporaliū bonorū: que frequenter est occasio multorum malorū. et ideo saluator inducit ad oppositum. cum dicit: g Beati pauperes. et accipitur hic paupertas voluntaria per quam quis contemnit et abijcit a se bona temporalia quantū potest fieri bono modo. vt homo liberius vacet operibus vite comtemplatiue. h Quia vestrum est regnum dei. scz b̄ i spe: et postea erit vestruz in re. secundo consistit in hoc ꝙ bene sit homini qtū ad corpus. videlicet in cibis et potibus. et huiusmodi carnis delectabilibꝰ. et ideo saluator inducit ad oppositum dicens: i Beati q nunc esuritis. abstinētes a predictis delectabilibus qtum bono modo potest fieri ut caro redigatur in seruitutem anime. ut sic percipiātur consolationes diuine. ideo subditur: l Quia saturabimini. inchoatiue in presenti vita percipiendo predictas cōsolationes. sed perfecte in patria: scōm ꝙ dicitur ps. xvj. Satiabor cum apparuerit gloria tua. tertio consistit in temporali iocunditate inepta. ad cuius oppositū inducit dicens: l Beati qui nunc fletis. considerando ꝙ tempus presentis vite non est nisi luctus et tristitie. tum ratione culpe sine cuius cōmissione vita presens non pōt trāsire saltē qtū ad culpā venialē. tum rōne dilationis glorie. scōm ꝙ dicit Cant. v. Nūciate dilecto qz amore langueo. qrto consistit in fauore hoīuz et laude. ex quibus frequenter homines superbiunt et in alia vitia cadunt. ideo inducit ad cōtrariū.

Gaudete ⁊ exul. Inter odia cordiū: inter probra linguarū: iné mānus persequentiū: letiori corde versamini: intuitu superne mercedis.

Secūdū hec. ⁊c. Exemplo prophetarum confortat illos: quia vera dicentes persecutionem solent pati.

Verūtamē vhevo. Matthe⁹: in mōte btitudines solūmō ꝓpon. Lucas ꝛo in cāpo ctiā vhe describit improborū: q⁹ rudes adhuc auditores minis ⁊ terroribꝰ ad bona sūt cōpellēdi: pfectos satis est premijs luitari. matte.5.a.

Verūtū vhe v.d. Cū supra regnū celoꝝ pauperū esse dicat ex oppositō apparet: q⁹ ab hoc regno se alienat q ꝓsolationē q̄rit in tpalib⁹. Nec tam diuitie q̄ amor diuitiarū in culpa est.

Ady stice. Diues pplus iudaicus: vl̄ hereticus: vel pbus mundi: qui vbertate ꝛnoꝝ ⁊ facundie patrocinio delectati: simplicitatē vere fidei supgressi: thesauros inutiles cōdiderunt. ꝑm vsuz seculi de generatōe xp̄i disputātes: q in futuro egestatē fidei sue recognoscēt: cibūq⁹ perfidie que i pñti ructāt eterno macerati iciunio causaz tanti supplicii esse scient. Erit q⁹ tēp⁹ cū ris⁹ suos lugeāt. quibus bñ dicit: Vhe cuz bñdixerint vobis. q⁹ dū hic placēt potentib⁹: maledicto perpetuo se subdūt: q⁹ sic̄ pauperes esurientes: flentes: in ꝓbitatē malorum probant: sic diuitijs: epulis risuiq⁹ vacātes: mala obsequentiū clientela: maiorē fouent ad penam. matte.5.a. mos.9.a.

Qui saturati. Qui inter diuites amplis⁹ abūdatis: sicut diues qui induebaꝫ p.et.b. ⁊ epul̄. qui de digito laz̄ari querit guttam aque.

Vhe vobis q ri. Salomon. Cor sapientis vbi ē tristicia: cor stultoruz vbi est letitia: docēs stulticiā ridentib⁹: prudentiā flentibus ascribendam.

Benedixerint. Magna pars pene est petōr: sua scelera nō mō non argui: sed insuper quasi bene gesta laudari.

Diligite inimicos. ⁊c. Dicto qd ab inimicis possint pati. suppo/nit qualiter ad ipsos se debeāt habere inimicos: ⁊ hic ecclesia nō lacte imbuitur: iz validiore charitaq cibo roboraf. Nō sufficit non odisse: iz q⁹ vltra humanā naturā est ꝑcipit diligere: ⁊ cū lex vicissitudinē imperet vltionis: euangeliū inimicitijs charitatē: odijs benignitatē: maledictis vota: persequentib⁹ patientiā: esurientib⁹ etiam gratiā remunerationis impartit.

Orare pro calum. Q⁹ ꝓphete videnē imprecarī: nō vota sūt optantiū: iz p̄nūciatiōes futuroꝝ. ipsi enim pro inimicis orabant.

Et qui te percusserit ⁊c. Cū charitas patiēs sit: debet patiētiā verberantis sustinere: cum benigna sit: nō dz rīdere maledictis: si non querit que tua sunt: nō dz resistere rapienti: si nō emulatur: non debet odisse inimicum. matte.5.g.

Prebe illi. Medicus aiarū quos ad curādos ꝓpos istruit: osa q̄ ad salutē ꝓmoꝝ valere possūt tolerare precipit. Et ptinet ad miam vt tanq̄ a filijs egrotantibus ⁊ frenēticis si sal⁹ illoꝝ hoc exigat multa patiaf: donec infirmitas transeat. Quid tam mirū q̄ percutienti maxillam prebere. imo omnis indignantis impet⁹ frāgitur: ira sedaf: ⁊ per patientiā iam ille inultatur ad penitentiam. B

Vestimentum ⁊c. Nō de vestimēto ⁊ tunica dī: ⁊ in alijs est faciēdū q̄ aliq̄ iure tēporaliter nfa esse dicim⁹. Si enī de necessarijs B imperaf: multo magis superflua cōtēnere precipitur. thobi.4.c. matte.7.b. matte.5.g.

Ne repetas ⁊c. Quia charitas est patiēs. benigna est: non tm̄ iniurias inimici fortiter sustinet: iz etiā amici quoq⁹ gratia benigne ꝓnit: vt beneficijs alijs trahaf: Unde latis⁹ instruit subdēdo. Et si dili. eos.

Et prout vultis. Ne videaf legē dissolvere in bñficijs vicem seruat: quā negligit in iniurijs. Nec ait ꝓut facitis: sed prout vultis. vt. f. vo. ho. ⁊ vos fa. illis: vt vicissitudo sit cumulatio: cū votis actus equatur.

Et non tm̄ iam ad amicos opera charitatis extēdite: iz etiam ad inimicos vt amici esse incipiant: ⁊ prius affectum dilectionis: ⁊ postmodū opera extendite charitatis.

Et si diligitis. Quātū vobis gradꝰ ꝓfessionis crimior: ita necesse est vt cura sit ꝓ utis vberior: vt etiā nō amātes: charitaq sinu amplectamini.

Nicolaus

a Bti eritis cū vos ode. ho. ⁊c. nō q⁹ aliqs debeat odiū hoīum q̄rere ⁊ affectare: iz q⁹ timore hui⁹ odij nō debet veritatē vite iusticie ⁊ doctrine dimittere. b Scōm hec enī faciebāt ꝓphetis. s. veris: vt patz de hieremia quē ꝓpter veritatē ab eo dictā reputauerūt ꝓditorē ⁊ cū incarcerauerūt: ⁊ tādē lapidauerūt: vt dicunt aliq: ⁊ de esaia quē serra secauerūt. ⁊ de multis alijs. c Verūtū. Hic ꝓfr retrahit ab actib⁹ vitioꝝ. dicēs: d Vhe vobis diuitib⁹. diuitijs abutētib⁹. verūtū q⁹ multi bñ vtūf diuitijs. ꝑm q⁹ dī Eccl. xxxj. Btūs vir dives q inuēt⁹ est sine macula ⁊c. ⁊ btūs Ambro⁹ dicit: Sic diuitie impedimēta sūt reprobis: ita ꝓbis sūt adiumēta ꝓtuq. iō subdit: e Qui habet B ꝓso. ve. abutētes diuitijs ad vite voluntatem. f Vhe vo. q satu. estis. in presenti. g Quia esu. in futuro. h Vhe vo. qui nūc rideq. p ineptā leticiā ad petm̄ mortale declinātē. ꝑm q⁹ dicit: Prouer. ij. Qui letāf cū male fecerint ⁊ exultāt in reb⁹ pessimis. i Vhe cū bñdix. vo. om. ho. per applausuz talē nutrientes vos in malis: ꝑm q⁹ dī psal. xi. Laudaf petō: i desideriis aie sue. ⁊ iniqu⁹ benedicit. k Scōm hec enī fa. ꝓpheq. s. falsis q ad habēdū pplū applausū ꝓphetabāt falsū. sic pz. iij. Reg. xxij. de sedechia q fecit sibi cornua ferrea ad. ꝓphetādū falsa nō solū ꝓbis: iz etiā factis. sicut ⁊ ꝓphete veri ꝓbis ⁊ factis aliqñ vera ꝓphetabant. l Sed vobis dico. Hic ꝓfer inducit ad act⁹ ꝓtutū. ⁊ primo quantū ad ꝓtutes que perficiunt appetitū. secūdo quātū ad illas que perficiunt intellectū. ibi: Dicebat aūt illis. Illa distinctio tm̄ nō est̄ precisa iz a principaliori parte: q⁹ in qualibet ponūf aliqua pertinētia ad pfectionem intellect⁹ ⁊ volūtatis. Circa ꝑmū dicit: m Diligite inimicos vestros. pharisei ⁊ legisperiti circa hoc errabāt dicētes: q⁹ sicut amicus est diligendus: ita inimicus odiēdus: quē error remouet saluator. dicēs: Diligite ⁊c. q⁹ licz vitiū coꝝ sit odiendū. natura tm̄ est diligēda. Sciēdū tm̄ q⁹ diligere est velle alicui bonū. Tripler aūt est gen⁹ bonoꝝ: q⁹ quedā sūt spūalia que sunt bona gr̄e ⁊ glorie. ⁊ q̄tū ad hoc oēs tenemur inimicos diligere optādo eis bona gr̄e q⁹ hō nō pōt male vti. ⁊ iō tenemur ea velle ctiā inimicis. q⁹ ois hō ex charitate ē diligēdus. Alia sunt bona nature: ut fortitudo c. ꝓpis: sanitas: subtilitas ingenij: ⁊ cōsilia. Alia aūt sunt bona fortune. s. miseria: de dilatiōe bonoꝝ

tis: quia ridebitis. Beati eritis cū
ſ corde ſ pellendo
vos odcerint homines: ⁊ cū sepa
de synagogis ſ nomen crucifixi
rauerint vos: ⁊ exprobrauerit: ⁊
ſ quātū ad iudeos ⁊ gentiles: nomē xp̄ianū sepe a memoria abrasum ⁊ eiectū est ab hoīb⁹.
eiecerint nomen vestrum tanq̄
ſ nulla a'ia cā ſ cuius nomē vērum facitis cognomē.
malum propter filium hominis.
Gaudete in illa die ⁊ exultate: ec
ſ multa patiēbus in terris multa merces erit in celis.
ce enī merces vestra multa ē in ce
lo. Scōm hec enim faciebant pro

ſ qui timore non desiciebant a veritate † ſ nūc q̄dem possunt exprobrare ⁊ eijcere sed inde eis vhe.
phetis patres eoruz. † Verunta/
ſ ga pdetis vsum tēporaliū quē nūc odligitis.
† ſ orra necessarias tēporis miserias
mē vhe vobis diuitib⁹ † qui hā/
ſ quā q̄ritis ſ q in desiderijs vobis placētes: nullam
betis consolationē vestrā. Vhe
veri boni famen patimini † ſ .f. epicuris
† vobis q saturati estis: q⁹ esuri/
etis. Vhe vobis q nūc ridetis:
q⁹ lugebitis ⁊ flebitis. Vhe cum
bñdixerit vobis oēs hoies. Se/

ſ .i. bñdicebāt pseudo ꝓphetis: q ob captandū vulgi fauorem de corde suo ꝓphetabant
cundū hec faciebant pseudo pro
phetis patres eoruū. Sed vobis
ſ hoc pfectum nō impossibile
dico qui auditis. Diligite inimi
ſ holes nō vitia ſ mīstrādo dbū mētis vel ēt corpis
cos vestros: benefacite his q ode
ſ bona optate ſ hinc aplis maledicimur
⁊ bñdicimus blasphemamur ⁊ obsecramus:
runt vos. Benedicite maledicen
tib⁹ vobis: ⁊ orate pro calumnia
tibus vos. Et qui te percusserit i
maxillaz vnā: prebe illi ⁊ alterā.
ſ exterius
Et ab eo qui aufert tibi vestimen
ſ interius:
tum: etiam tunicam: noli prohi/
ſ q⁹ parū ē nō nocere: addit de bñficijs ſ rē vl̄ coere
bere. Omni aūt petēti te tribue:
ctione † ſ domū: fundū: ⁊ generaliter quācūq⁹ pecuniaz. ſ cū lite ⁊ cōtentione.
⁊ qui aufert que† tua sūt ne repe/
tas. Et prout vultis vt faciāt vo
bis hoies: ⁊ vos facite illis simi
ſ ideo quia
liter. Et si diligitis illos q vos di
ligūt: que vobis est gratia? Naz

humanitie: honores: ⁊ filia. ⁊ istis duplicib⁹ bonis possūt hoses bñ vti ⁊ male. ꝓpter qō talia nō tenemur inimicis velle nisi inq̄tū faciūt ad eoꝝ salutez. n Bñfacite his q vos oderūt. Bñficētia est effect⁹ dilectiōis. ⁊ iō ꝓportionaf ei sic̄ effect⁹ sue cāe. ⁊ iō tenemur bñfacere inimicis in his que spectāt ad eoꝝ salutē ꝓ loco ⁊ tpe ⁊ alijs circūstātijs debitis cōcurrētib⁹. nō aūt tenemur in alijs: ⁊ q⁹ est quoddā bñficiū qō a quolibet q̄tūcūq⁹ paupere pōt exhiberi ⁊ ptinet ad salutē. s. orare ꝓ salute alarū. ⁊ iō istud bñficiū ꝓ loco ⁊ tpe ⁊ alijs circūstantijs tenemur exhibere etiā inimicis. ideo subdit: o Bñdicite maledicentib⁹ vobis. impēdo eis bona gr̄e ⁊ glie. p Et orate ꝓ calūniātib⁹ vos. optādo eis dicta bona. q Et q ꝑcutit te in maxillā prebe illi ⁊ alterā. istud nō ē intelligēdū sp q̄tū ad effectū exteriorē. vñ ⁊ xp̄s in maxilla pcuss⁹. vt hz Jo. xviij. nō obtulit aliā: ꝑ magis ꝑcutiētē se charitative correxit dicēs: Si male locut⁹ fuz: testimoniū phibe de malo. si aūt bñ cur me cedis? ꝑ est intelligēdū ꝑm pparationē animi ꝑm q⁹ dicit Aug⁹ li. de ꝑmone dñi in monte: q⁹ hō debet hīe animuz pparatū ad sustinēdā pcussionē in illa maxilla añq̄ suscitaret scādalū vel aliqd aliud p̄ charitatē. r Qui aufert tibi vestimētū aut tunicā. noli phibē: eo mō intelligēdū ē ꝑm pparationē animi i casu ꝓsili. nō aūt in casu in q̄ ex tali pmissione nutriret⁹ rapiēs i malicia sua: imo i tali casu nō cēt bonū sustinē nisi ꝓpter scādalū vl̄ aliqd aliud mai⁹ malū cuitādū. s Oī aūt petē. te tri. s. donū vl̄ ꝓbū. ꝑm q⁹ dicit Aug. q⁹ si irrōnabiliter petat tribuēdū ē ei ꝓbū oñdēdo q⁹ irrōnabiliter petat: ⁊ tūc sic dicit Aug. Melius enī ei aliqd dab cū iuste petētē coercerez. si aūt rōnabiliter petat tribuēdū ē ei donū qō petit: ⁊ si sit i necessitate extrema posit⁹. tal⁹ datio cadit sb pcepto. vñ dicit btūs Amb. Pasche fame morientē: si nō pauisti occidisti: alis ē supererogatōis. t Et q auq̄ tua sūt ne repetas. s. i iudicio. ⁊ B intelligēdū ē ꝑm pparationē animi sic̄ dictū ē de auferēte vestimētū. v Et, put vultis vt fa. vo. ho. ⁊c. hoc intelligitur de velle rōnabili ⁊ ordinato tm̄. x Et vos facite illis silr. Istud facere in casu necessitatis est precepti. in alijs supererogatiōis. y Et si diligitis illos qui vos diligūt. tantūmō. z Que vobis est gr̄a. i. merces a deo reddenda in eterna vita. q.d. nulla: quia talis dilectio non pro-

cedit

Duo sunt genera beneficij; vel cum beniuole donamus quod damus: vel cum redditurο cōmodamus.

Uerūtamen diligite. ꝓ dilectionē: ⁊ mutuū beneficiū peccatorum quasi infructuosa redarguit: nūc qualiter hic a fidelibus fructuose fieri debeant ostendit: quasi ⁊ cuis peccatoribꝰ nō ꝓsit talis dilectio: ⁊ mutuum beneficiū: tñ vos diligite: nō tñ ductu nature sicut illi amicos: ſz altiori gradu virtutis inimicos.

Ꝓbi in tres partes diuidūt iusticiā: vnā i deuz que pietas dī: Alteraz in parētes: vel reliquuz humanū genꝰ. Tertiā i mortuos: vt his exequiarum iusta soluant. Sz dñs legis oraculuz: ⁊ ꝓbie fastigiū supgressus: i eos q̄z qui leserint: pietatis porrexit officium.

Nihil inde sperātes. Nō in hominē spez mercedis figētes: qui siue reddat qđ cōmodastis: reddet tñ ⁊ deꝰ quo iubente fecistis. siue nō reddat: hereditas vra i eternū erit.

Estote ergo ⁊c. Ꝓluit sup malos ꝓ uentus terra non negat idez: sol bonos ⁊ malos illuminat. Mystice pplm in deoz ꝓpheticis pluuijs irrigat: ⁊ nō merentibus radiꝰ eterni solis refulsit. Si ergo illi crediderint: estote eis misericordes: docendo: ⁊ extollēdo: ⁊ nolite temere iudicare ne qs sui ꝓscius delicti: ſ alterū cogat ferre sententiam.

Molite iudicare. Sūt quedā media ⁊ incerta q̄ alo fiant: qz bene ⁊ male possunt fieri. Nescimꝰ ēt qualis futurus est q nūc apparet malus: de cuius correctiōe desperare etiaz quasi abiectum reprehendere temerarium est.

De apertis que bono animo fieri nō possunt: ꝓmittit nobis iudicare.

Eadem quippe mēsura ⁊c. Generaliter de oibus potest accipi: quo mēte: manu: lingua: agunt: qz ſm opera singulorꝫ reddet deus.

Eadē quippe mē. Ambro. Nō iniqua mēsura rependet deus: sed est ac si dicat. ipsa temeritas iudicandi ⁊ iniqua mēsura tibi nocet: te punit: ⁊ sepe non illum de quo hoc agis: vel si recte iudicas ⁊ meritis tibi prodest: te saluat: ⁊ si aliquando non illum cui hec impendis.

Dicebat autem ll. ⁊c. Similitudinem per quā inuitat ad elemosynaz dandam ⁊ ad dimittendam iniuriam.

Nunquid pōt cecus cecū. Si ꝓtra violentū ira te cecauerit: si ꝓtra petentē auarus eris: nūqd vitiata mēte tua: vitiū eiꝰ curare poteris? Nec solum qui tibi iniuriam fecit: sed etiā tu qui ferre nescis reus eris. Sed si imꝓbitas illius te tranquillum inuenit: ⁊ ille penitebit: ⁊ tu de patientia coronaberis: qz cecum vidente oculo. i. sereno corde ad lumen ducere curasti.

Sicut magister. Deus non suas vlcisciē iniurias: sed tolerādo pſecutores mitiores reddere voluit: discipuli qui homines sunt hanc regulam perfectionis debent imitari.

ꝙ ethnici ⁊ publicani ꝙ natura duce ⁊ peccatores diligētes se diligūt. ꝙ ideo qz ꝙ vel vobis bñfaciunt Et si benēfeceritis his qui vos diligunt: q̄ vobis gratia est? Siquidem ⁊ peccatores hoc faciunt. Et si mūtuuz dederitis his a quibꝰ ꝙ ex hoc solo qđ speratis recipet sperastis recipere: q̄ gratia erit vo nō ꝓ deo datis ꝙ commodant: bis? Naz ⁊ pēccatores fenerātur peccatoribus: ūt recipiant eq̄lia. Uerūtñ diligite inimicos vros ⁊ benefacite ⁊ mūtuū date nihil ꝙ vir a sortem ꝙ in celo inde sperantes: ⁊ erit merces vra †ꝙ dedit eis prāte filios dei fieri ꝙ coheredes christi. multa ⁊ eritis filij altissimi: quia ipse benignus est super ingratos ⁊ malos. Estote ergo misericordes sicut ⁊ pater vr misericors ē. ꝙ nō tñ in largitate beneficiorꝫ sicut misericordes: ſz etiam in iudicando

Molite iudicare ⁊ nō iudicabimini. Nolite ꝓdemnare ⁊ nō ꝓdemnabimini. Dimittite ⁊ dimittet ꝙ a deo ꝙ iniurias ꝙ ⁊ q̄dā apta ꝙ pctā vestrum ꝙ bene ficia ꝙ vita eterna vobis: date: ⁊ dabit vobis. Mē ꝙ vtilem ꝙ i. plenam ꝙ conquassatam. sūrā bonā ⁊ cōfertā ⁊ coagitatā †ꝙ erit cā vt deus det: qz occasio ꝓmerēdi fuerunt. ⁊ supereffluentē† dabūt in sinuz vestrum. Eadem quippe mēsura qua mēsi fueritis: remetietur vobis. Dicēbat autem illis ⁊ similitudinē. Nūnquid potest cecus cecuz dūcere? Nonne ambo in fo/ ꝙ in perditionem ꝙ apls hō fragilis. ueam cadunt? Nōn ē discipulus ꝙ christum deum omniporentem super magistrum. Perfectus autem oīs erit: si sit sicut magister † ꝙ leuius crimē: vel qcqđ turbat oculū mentis eius. Quid autem vides festucā ꝙ grauius crimen in oculo fratris tui. trabem autē ꝙ intentione que in oculo tuo ē nō ꝓsideras? ꝙ nō potes minus vt irā in fratre emēdare donec ma ius vt odiū: vel iuidiā pepuleris de corde tuo Aut quomodo potes dicere frī tuo: frater sine eiciam festucā de oculo tuo: ipse i oculo tuo trabez nō vides? hypocrita eiice primū T ꝙ non enim est ꝓpus doctor alij idoneus mederi: q̄ nondum se sanauerit. trabez de oculo tuo: † ⁊ tunc perspicies vt educas festucā de oculo fratris tui. Non ē enim arbor ꝙ voluntas ꝙ opera bona que facit fructus malos. ꝙ voluntas ꝙ opera Neq̄z arbor mala faciēs fructuz bonū. Unaquaq̄z enī arbor ex fructu suo cognoscit. Neq̄z enīz de spinis colligūt ficus: neq̄z de vl̄ alicuiꝰ liuoris culpe de oculo ffis. Non est enīz ar. ⁊c. Arbor bona vel mala: nō nā que a deo in oibus bona creata est: sed bona vl̄ mala voluntas fructꝰ: opa: q̄ nec bōa male voluntatis pōt ē: nec mala bōe voluntat.

Neq̄z arbor mala. Si verā vis hīc iusticiā ⁊ nō fictā: que verbis ostēdis factis imple vt sis bona arbor: ⁊ bonus fructibus oneris: qz ⁊ si fingat hypocrita nō est bonus qui facit opera mala: ⁊ si reprehendit insontez non ideo malus est qui facit opera bona. Et nota q̄ de manifestis hic agitur.

Unaquaq̄z arbor. Mali suo fructu noscunt: duz bonos opprimūt: ⁊ deū si nō verbis blasphemāt factis: ⁊ maxime p ipatientiā dinoscunt in tempore aduersitatis. Jeiunia enīz ⁊ oratio: ⁊ huiusmōi sūt simulatis vt ⁊ bonis. Sz nō debēt oues pelles suas deponē ēt si aliqñ lupi eis se ꝓtegāt.

Cognoscitur. Nō a veste: ſ ab opibꝰ q̄ fiūt ab eis cognoscunt. Quia vt spina nō facit vuā: sic bona arbor bonū: mala malum: ⁊ non ecōuerso.

Nicolaus

cedit a charitate que se ertēdit ad oēs hoses. ⁊ ideo nō ē meritoria. a Et si bñfeceritis ⁊c. eodē modo exponēdū est qz bñficētia est effectꝰ dilectiōis: vt ꝓdictū ē. b Et si mutuū dederitis. eodē mō exponendū est. c Ms ⁊ peccatores peccatoribꝰ fenerant. i. dant mutuū: qđ pz ex hoc qđ subditur: d Ut recipiāt eq̄lia. nō vltra sortē sed mutuū equale si voluerint petere. e Uerūtñ diligite inimicos vestros. hoc est iam expositū. s. f Et mutuum date nihil inde sperātes. i. nihil extra sortē nec seruitiū nec aliud: ſ ex charitate que ē ꝓncipiū ⁊ ratio merēdi apud deū. ideo subdit: g Et erit merces vestra multa ⁊ eritis filii altissimi: qz sola charitas diuidit iter filios regni ⁊ pditionis. h Estote misericordes sicut ⁊ pater vester ⁊c. deꝰ eni relenat miserias nostras nō expectādo aliqđ a nobis: sed ꝓpter suā bonitatem: sic homo debet moueri ad relenandū miseriā ꝓximi ꝓpter amorē bonitatis diuine. i Molite iudicare. qualiter aūt iudiciū sit peccatū dictuz fuit Matb. vſi. ca. k Date ⁊ dabitur vobis. s. bonū nature fortune gratie ⁊ glorie: dū tñ datio fiat ex charitate. ⁊ ideo subdit: l Mēsura bonā. q̄ntū ad bona fortune que aliqñ ꝓferunt ꝓpter opera pietatis. m Et cōfertam. q̄ntuz ad bona nature: sicut sanitas ⁊ huiusmodi que etiā aliqñ cōferunt ꝓpter opera pictatis. n Et coagitatam. q̄ntum ad bona gratie. o Et supereffluentē. q̄ntuz ad bona glorie. ⁊ ideo dicit apls. j. ad Timoth. iij. Pietas ad omnia valet: ꝓmissionez vite q̄ nūc est habens ⁊ future. p Eadem quippe mensura ⁊c. quia ſm q̄ opera pietatis sunt maiora:

Quid aūt vides festucam. Uere peccās peccantē castigare nō valet: qz q ſuppia vel odio vel alio vitio preuenti: leuia hec vel nulla iudicantes: grauiter increpāt illos q̄s a statu mētis vident: vel ira vel aliquo leui peccato perturbatos: hi tales amāt magis vituperare ⁊ condēnare: q̄z corrigere ⁊ emendare. matt. 10. c Joan. 13. b

Non cōsideras ⁊c. Apertus oculus male videt. ſ. iactantiā sui dō alij vult mederi: sed cecus se nō valet intuēri: dum in hoc deterius cadit. matte. 7. a

Hypocrita ⁊c. Si quē vis reprehēdere: primuz vide si similis ei sis. q̄ si es: pariter ingemisce: ⁊ noli eū tibi obtēperare: sed pariter conari mone. Qz si nō es similis: tñ qz olim fuisti: vel cē potuisti cōdescende: ⁊ nō ex odio ſz misericordia argue. Raro ergo nō sine magna necessitate sunt obiurgationes adhibēde: ⁊ non nisi respectu dei: remota ab oculo trabe. matte. 7. c.

Si enī odio vel liuore ofa accusare suscipiāt: ⁊ volūt videri ꝓsultores: sine exēplo sue emēdationis. Sed ꝓius debēt auferre trabem inuidie: vel malicie: vel simulationis de occulto sui cordis: vt valeāt ejicere festucaz ire B

Matt. 7. a Marc. 4. c

ꝙ matte. 7. a

3

de lyra

⁊ retributio diuina. Ista tñ maiorꝫitas nō est attēdenda semp ſm magnitudinē operis exteriorꝫis: sed magis ſm magnitudinē interiorꝫis affectus. vnde ⁊ Marci. xij. vidua que misit duo minuta in gaçophylatiū ſm testimoniū saluatoris dicit plus misisse q̄ multi diuites qui magna dona miserant.

q Dicebat aūt illis. Hic ꝓfr inducit saluator exēplū ad virtutes perficientes intellectū: que sunt sapiētia de diuinis ⁊ sciētia de humanis inātuz ordinanf in deum: ⁊ iste virtutes potissime requirunt i prelatis ⁊ rectorib⁹ aliorum cuiusmodi futuri erant apostoli ⁊ alii christi discipuli ⁊ coruz successores. ſ. episcopi ⁊ sacerdotes curati: ⁊ hoc est quod dicitur: r Nūquid potest cecus. i. carens scientia ⁊ sapientia. s Cecum ducere. i. ignorantē dirigere. q. d. nō. ideo subditur: t Nōne ambo i foueā cadūt. i. in trāsgressionez ⁊ peccatū. q. d. sic. Unde Bregorius in pastorali. Cū pastor p abrupta graditur: cōsequēs est vt grex ad precipitium sequatur. ideo sequitur: u Non est discipulus supra magistrū. ⁊ ideo non est mirū si ipsuz sequatur. vnde sequitur: x Perfectus aūt omnis erit si sit sicut magister ei⁹: quia si assimiletur bono magistro erit perfectus ſm veritatem. Si autem malo erit perfectus ſm quandam transumptionem: eo modo loquendi vt dicitur. v. metapb. Sic autem transferentes ⁊ ad mala dicimus caliniatorem perfectum ⁊ latronem perfectum: quoniam ⁊ bonos dicimꝰ ipsos ⁊ latronē bonuz ⁊ calūniatorē bonū. Et qz prelatus ⁊ rector malus non habent frontem corrigendi. ideo subditur: y Quid autem vides festucam

Neqz eniz de spinis. Nõ de spinis. i. sollicitudinibus mundi. ficus. i. dulcedo resurrectionis neqz de rubo. i. punctione vitioz. Vua. i. fructꝰ aie que sicut vua proxima terrenis corrumpitur in superioribꝰ maturatur: vel de carne que generat spinas ⁊ tribulos: non vindemiamus christuz qui sicut vua pependit in ligno.

Spina ⁊ rubꝰ heretici a quibus nullus sapientiũ sanctitatẽ vel virtutẽ po
matt.12.c. terit inuenire: sz pscindunt ⁊ cruẽtãt approximãtes. Vel spine ⁊ rubi cure scli ⁊ pũctiones vitioz. Vua ⁊ ficus dulcedo none con uersatiõis quã xps in nobis esurit: ⁊ feruor dilectiõis q letificat cor hois. Nõ õ spinis ⁊ rubis vua
matt.7.c. vl ficus: quia mẽs adhuc hois veteris pressa cõsuetudie: põt quidẽ simulare sed nõ ferre fructum noui hois. Nõ si qñ facta vel
matt.7.d. dicta maloz ꝓsũt bonis: nõ hoc facit malꝰ: sed fit de illis cõsilio dei.

Profert bonum. Diligit inimicũ: omni petẽti tribuit ⁊ huiusmodi. Profert malũ: odit amicuz: aufert aliena: nõ dat sua ⁊ hmõi que deꝰ iudicat ꝑm intẽtionẽ cordis: ⁊ vere: qz ꝺ bono vl malo corde procedit. bonus vel malus dz iudicari fructꝰ: qz ex abũdãtia cordis qõ interiꝰ latet logt os. i. ꝓcedit exteriꝰ effectꝰ: taz in verbis qꝫ in factis hoc est ꝙntũ ad diuinuz examen cui logt os cordis. Quia ex qua intentiõe verba ꝓcedunt nõ ignorat: q etiã verba que exterius bona

ſ sed
rubo vindemiant vuaz. Bõnꝰ
† ſ intentionis ⁊ cogitationis
homo de bono thesauro† cordis
ſ quentum operis
sui proꝺfert bonũ: ⁊ malus homo
ſ thesaurus cordis idẽ est qõ radix arboris: qõ de corde ꝓfert idẽ ẽ qõ arboris fructus
de malo thesauro profert malũ.
ſ quasi ex thesauro ſ deo ⁊ si non hominibus
Ex abũdãtia enĩ cordis os loqt.
Quid autẽ vocatis me domine
domine: ⁊ nõ facitis que dico ꝯ
ſ per fidem ſ cum ꝺuotione.
Omnis qui venit ad me: ⁊ audit
sermones meos ⁊ facit eos: osten
dam vobis cui similis sit. Simi
ſ ipsi xpo mediatori ſ ecclie in qua ꝓpetuo manet:
lis ẽ homini edificãti domũ: qui
fodit in altuz: ⁊ posuit fundamẽ
†ſ petra erat christus: cuius fidei ⁊ dilectioni ecclesia sancta nihil preponit ſ non in terrenis
ta i altum supra† petram. Inun
ſ persecutione insurgente
datione autẽ facta: illisum est flu

† vniuerse impulsiones ſ edificatione virtutum
ſ"fluminis impetus letificat c. dei. s.t, s.a. deus in. m: e. nõ commouebitur ſ põt irruere sed nõ diruere.
men domui illi: † ⁊ nõ potuit eã
ſ qꝫ stat nõ sibi: sed deo tribuitur
mouere: fundata enim erat su/

ſ que ergo cadit: non edificatur in christo ſ exterius: ⁊ ideo non habet occasionem
pra firmã petrã. Qui autẽ audit
ſ de quo dr: inimicus hõ hoc fecit
⁊ nõ facit: similis est homini qui
edificat domum suã supra terraz
sine fundamẽto: in qua illisus est
fluuius: ⁊ continuo cecidit: ⁊ fa/
ſ quia monita salutis cotempsit.
ſ vt in ignem eternum
cta est ruina domꝰ illiꝰ magna.

Am autez C. VII.
c † ſ stans in loco campestri
Impleſſet oia† verba sua i
†ſ ad quã ꝺscenderat. ſ de cacumie mõtꝭ
aures† plebis: intrauit ca
pharnaũ. Centurionis autez cuiusdam seruus male habẽs erãt

ſ nisi fide precantis deũ ⁊ miserentis xpi pietate' fuisset vite redditus: in quo notat qꝫ sic inimicos dilexit vt morti eriperet: ⁊ spẽ salutis perpetue daret
moriturus: qui illi erat pciosus.
Et cum audisset de iesu: misit ad
eum seniores iudeoꝝ: rogans
eum vt veniret ⁊ sanaret seruuz
eius. At illi cum venissent ad ie/
sum: rogabant eum sollicite dicẽ
tes ei: Quia dignus ẽ vt hoc illi
prestes. Diligit enim gentem no/

Illisuz est ⁊c. Põt per impetũ flumis extremi iudicij discrimen itelligi: qñ ecclia vtraqz est cõsũmata: ois qui se exaltat hũiliabit: ⁊ qui se humiliat exaltabitur.

Domui illi. Singule nostre domus quottidie: vel imundoꝝ spirituũ vl' improbox hominuz: vel sue ipsius mentis vel carnis inquietudine pulsantur. Et ꝙntũ ꝓprijs viri/
bus fidũt inclinanf: ꝙntũ ✠ matte.7.a.
luictissime petre adherẽt: labefactari nequeunt.

Supra terrã ⁊c. Diabolus mũduz qui in maligno posit est super terrã edificat: qz ad terrenoꝝ amoꝛẽ trahit. Sine fundamẽto edificat: quia peccatũ in ꝓpria natura nõ subsistit: qz malũ substantia nõ est: qõ tñ vbicunqz fit in bona natura coalescit: vel sine fundamẽto. i. sine fundo. Sicut ergo qui in puteo mergit puteꝰ fundo retinetur: sic aia lapsa qñ in quodam loco fundi consistit: si in aliqua peccati mẽsura se retinet. Sed cum peccato in quo labitur non potest esse contenta: dum ad deteriora quottidie ducitur: quasi in puteo quo concidit fundũ quo figat nõ inuenit. Concidit. Dis ꝓscia que spe fixa i deũ nõ pmanet in tẽptatiõibꝰ nõ valet psistere: ⁊ tãto plus agit: ꝙnto plus in illis que mũdi sunt a superioribꝰ dissiungit. Et vere oẽs mali vel ficte boni: ingruente qualibet temptatione: peiores fiunt. C. VII.

Am autẽ implet. Pulchre vbi pcepta cõpleuit: formã docet suoꝝ
c exequẽdi pceptoꝝ. Nã statim gẽtilis cẽturiõis seruus dño sanandus offert: i quo gẽtiles q mũdana seruitute egri tenebant: bñficio dei saluãdi exprimunt. Intrauit. Nõ ante intrauit qꝫ verba terminasset: ⁊ si statim post hec verba nõ intrauit. Prius qꝫ enĩ itraret: in ipso iteruallo mundatus est leprosus: vt matthens ponit.

Misit ad eum. Diuina prouidentia seniores iudeoꝝ mittuntur: ⁊ eis psentibꝰ languidus sanatur: vt inexcusabiles sint si credere noluerint.

Centurio amicos mittit: ne psentia sua verecũdiã dñi grauare videret: ⁊ officiũ officio ꝓuocasse. Significat autẽ: qz nos q de gẽtibꝰ credimꝰ ad deũ nõ ipsi venire possumꝰ: quẽ i carne vidẽ nõ possumꝰ ꝫ ad residẽtẽ i dextera pris. Sẽtilis ppls qñ cẽturio stipat milite virtutũ ⁊ spũaliũ pfectiõe q in cẽtũ sigtur. Sublimis: nihil terrenũ a dño sibi suisqz regrẽs: ꝫ sola eterne saluꝰ gaudia: ⁊ hi ꝓ suis. i. ꝓ his q adhuc spũ fuitut i timore ꝑmunt: dño supplicãt: vt eis paulati ad superiora ꝓuectis: pfecta dilectio foras mttat timorem. Matthẽus dicit centurionem accessisse: qõ per fidẽ intelligẽduz est. Per fidem enim vere ad deum accedit: qui in centurione a dño cõmendat. Non inuenit. t. f. in israel. Porro lucas ordine quo gestũ est exequitur: vt intelligere cogeremur: qño eũ accessisse dicit matthẽus.

Dentez ve. Mystl. Sẽtil ppls cuiꝰ figurã gestat cẽturio: nõ lõge hz a domo iesũ: tã etsi sub tecto mutare nõ audet: qz ꝑpe timẽtes eũ salutare

Nicolaus

in oculo fratris tui. hoc expositũ ẽ Matth. vij. ca. a Bonꝰ hõ de bono thesauro cordis sui. q thesaurꝰ ẽ sciẽtia ⁊ virtꝰ. b Profert bonũ. p doctrinã sanã ⁊ vitã explarẽ. c Ex abũdãtia enĩz cordis os loquit. qz ꝑm qꝫ dicit. i. per armenias. Voces sũt note. i. signa earũ passionũ que sunt in anima. Et qz mali rectores dicũt se eẽ vicarios christi. iõ subdit: d Quid autẽ vocat me dñe ⁊c.] .q. d. talis auctoritas nõ cedet vobis ad vtilitatẽ. sed magis ad damnationem. e Omnis qui venit ad me. Postqꝫ salvator premisit suam instructionem. hic consequenter inducit ad eius conserua

tionem: ⁊ pz littera ex dictis Matth. vij. C. VII.

f c Am autẽ implesset. Postqꝫ descripta est christi instructio. hic ꝓsequẽter ponit eiusdẽ instructiõis cõfirmatio. ⁊ ꝑmo signo sensibili. secũdo facto inuisibili. ibi: Rogabat autẽ illũ. Prima in duas. qz ꝑmo describunt quedã miracula facta coram turbis. secũdo coram discipulis ioannis. ibi:

de lyra

Et nũciauerũt ioanni. Circa primũ ponunt duo miracula. ꝑmũ est de suo cẽturiõis sanato. secũdũ de filio vidue resuscitato. ibi: Et factũ ẽ deinceps. Sunia ꝑme ptis pz ex dict Matth. viij. exceptis q sequunt. g Erat moriturus. ex illa infirmitate nisi p xꝑm fuisset sanatꝰ. h Qui erat illi pciosus. i. charꝰ ⁊ dilectꝰ ⁊ ꝓpter hoc vocat eiꝰ filiꝰ: Job. iiij. ca. ꝑm Chrysostomũ. Alij tñ dicũt qꝫ fuit aliud miraculũ ab isto: ⁊ etiã alia psona curata hic ⁊ ibi: vt ibidẽ pleniꝰ dicet: i Misit ad eũ seniores iudeoꝝ. Matth. viij. dicitur qꝫ ipsemet accessit ad iesũ. § nõ ẽ intelligẽdũ i psona ꝓpria: sed qz accessit per amicos ⁊ nũcios: qõ enĩz p amicos facimꝰ: facimꝰ quodãmodo p nosipsos. k Ut veniret ⁊ sanaret. cẽturio nõ rogabat vt veniret ad sanandũ: vt pz ex littera sequenti: sed seniores iudeoꝝ misit hoc petierũt ꝓter centurionis intentionẽ credentis qꝫ solo verbo posset eum curare absqz presentia corpali. l Diligit enĩz gentẽ nostrã. i. iudeos: ex quo pz qꝫ erat gẽ

tilis positus

psius que naturali lege recte vtitur: vt bona que nouit operaꝛ: eo q; illi qui vere bonus est appropiat. At illis quos erroꝛe gentilitatis crimina iũxerãt aptari potest: qđ alibi dicitur: Quidam enim eꝝ his de longe venerunt.

Jhesus aũt ibat. Solo verbo potenter curaturus: ad humilitatis cõmẽdationẽ visitare dignaꝛ languẽtẽ: ꝛ qui ad sanandũ reguli filium tre noluit. nec diuitias honoraſſe videreꝛ: ad seruũ vadit: ne seruilẽ ꝺditionem spreuisse putareꝛ. Elucet fides in opib⁹ duꝝ sanat: sed plus opaꝛ hũilitas in affectibus dum vadit.

Non sum arbi. Di. Propter vite gẽtilis cõsciẽtiaꝝ: grauari se magis dignatiõe putauit dñi q; iuuari: nec posse hẽ hospitẽ xp̃m: cui⁹ ꝛ si fide p̃ditus: nondũ tñ sacramẽtis imbutus. Sed q; qđ infirmitas hũana nõ p̃sumit: diuina gratia dare nouit: in figuraꝝ gentilis populi: ꝛ suã fidẽ nõduꝝ cathecizaꝛ a dño laudari ꝛ famulũ sanari, pmeruit.

Nam ꝛ ego ꝛc. Si ego hõ sub alio possũ imperare minoꝛibus: q̃nto magis tu q; sup oia hñs famulãtes ãgelos: potes p eoꝝ ministeria sine coꝛporis pñtia dicẽ ifirmitati vt recedat: ꝛ recedet: ꝛ sanitati vt veniat ꝛ veniet.

Nec in israel. Fides istius etiam electioꝛibus ꝛ deũ videntibus anteferꝛtur. Etiã i isto vno fides gentiũ p̃fertur israheli.

Et reuersi sunt. Matthẽus planiꝰ explicat q; dicẽte dño: sicut crediditi fiat tibi: sanat⁹ sit puer. Sed mos est beato luce ab alijs plane exposita breuiare: vel etiaꝝ de industria p̃terire: q̃ breuiter dicta ab alijs vl̃ omissa solertius dilucidare.

Inuenerunt ser. Credente dño sanaꝛ seruus: q; põt meritum dñi etiam seruis suffragari: nõ tñ fidei merito: sed etiã studio disciplineꝝ

Et factũ est ꝛc. Post sanatũ infirmũ suscitat mortuũ: q; infirmitas p̃cedit mortẽ. Que voca. naym. Nayim ẽ ciuitas galylee secũdo miliario a thabor contra meridiẽ iuxta endor qui est vicus grandis. Naym aũt interpretatur fluctus vel cõmotio.

Cum appropin. Be. Cũ verbũ caro factũ gẽtilẽ pplin p portas fidei ad celestẽ hierusalẽ iduceret: ecce iudaicus ꝑpls minoꝛ, ꝓpter pfidiã defunctꝰ efferꝛ: quẽ mater ecclia nil in mũdo q̃si ꝓpriũ possidẽs mulꝫ pploꝝ turbis circũsepta: pio affectu ploraꝛ: ꝛ ad vitã ptis lachrymis reuocare laboraꝛ. Dõ ꝛ interim i paucis iudeoꝝ ꝓuersis: ꝛ tandẽ i plenitudie ipetraꝛt.

Ecce defunctus. Defunctꝰ qui coraꝝ multis extra portam effertur: significat criminaliter peccãtẽ: ꝛ peccatũ nõ cordis cubili tegẽtẽ: ꝛ indicio operis vel locutiõis: q̃si per ostia sue ciuitatis alijs ꝓpalantes: quem sicut vnicum deflet mater ecclesia: que licet ex multis collecta pſonis. vna est tñ virgo mater ecclesia: singuli autem filij: porta qua effertur: aliqs est de sensibus quo aliquis in peccatũ coꝛruit: vt qui videt ad concupiscendum: qui aurem otiosis vel turpibus audiendis: qui linguam cõmodat litigijs.

Filius vnicus ma. ſ. Ambro. Adaꝝ de terra portaꝛ a q̃ttuoꝛ elemẽtis. vnde hõ cõstat: tangit loculus a deo. i. lignũ crucis q; perijt adaꝝ per lignũ paradisi: homo a terra portaꝛ: q̃si sola terrena cogitat vel q̃si eger ẽ: ꝛ ambulare nõ põt. Ab aqua portaꝛ: q̃si luxuriari cogitat: vel q̃si p̃ nimio frigoꝛe coꝛpus tangi non põt. Ab aere portaꝛ: q̃si oia pro laude humana facit: vel q̃si pro egritudine flare nõ põt. Ab igne poꝛtatur: q̃si auariciaꝝ cogitat: vel q̃si pro nimia febꝛe tangi non potest.

Et turba. Multi cũ dño: multi cuꝝ vidua vt viso miraculo⁹ multi dei laudatoꝛes ꝛ testes fiant.

Tetigit loculũ. Loculus quo effertur secura desperati peccatoꝛis ẽ cõsciẽtia: quẽ fert sepeliẽdũ: vel ꝺmunda desideria vel adulantiũ blãdimẽta que q̃si agger terre peccantes obruũt. Sed dño tãgẽte ꝺsciẽtiã peccatoꝛis: futuri metu iudicij: turba carnalium voluptatũ: ꝛ iniustarũ laudationũ coherceꝛtur: ꝛ mens ad se reuersa deo vocanti ad vitam occurrit: ꝛ respondet obediẽdo saluatoꝛi.

Loculus quo deferꝛ coꝛpꝰ est hũanũ: portatoꝛes sunt mali moꝛes: qui ipsuꝝ coꝛpꝰ ad mortẽ traꝛhunt. Sed ihesus loculũ tãgit: cũ fragilẽ naturã in ligno crucis erigit. Tunc stant funeris portatoꝛes: qꝛ nõ valẽt sicut prius ad mortẽ traꝛhere: tũc loquit ihesus. i. monita salutis infundit. Quo verbo auꝛdito languidus ad vitaꝝ erigit: ꝛ logꝛ de eo bonis actib⁹: ꝛ sic reddit matri.

Et resedit. Tres mortuos suscitauit dñs: filiaꝝ archisynagogi in domo. i. in cogitatione: filiũ vnicũ matris in porta. i. in verbo laçarũ in monumẽto. i. in opere. Visitauit. Dũ ꝛ verbũ semel incoꝛpari ꝓstituit: ꝛ quottidie spm̃ sanctũ i corda hoiuꝝ vt suscitent mittit.

Et nunciauerunt. Ambro. Nõ simplici coꝛde: ẽ inuidia stimulãte. Unde alibi querunt dicentes: Rabbi qui⁹ erat tecũ trans iordanẽ cui testimoniũ phibebas. c. h. b. ꝛ. o. veniũt ad eũ. Quib⁹ tũc rñdit ihs. Quia nõ põt homo accipere quicq̃ nisi. f. e. d. de celo: quibus verbis se purũ hoiez ꝛ ihesuꝝ dei filiũ declarabat. Ambro. Sed qꝛ inuidia adhuc expelli nequibat: mittit eos ad ihesũ vt hac occasione videãt signa: ꝛ correcti credant in ihesum: ꝛ magistro iterrogante sibi dicant: Tu es qui venturus es?

Beda. Brego. Nõ ait q; veniſti: q̃si. Cũ ab herede iterficiẽdus ꝛ ad inferna sũ descensurus: debeo te nũciare inferis q; nũciaui superis? An q̃ nuciabat filio dei mori: an aliũ ad hec sacra missurus es? Potuit enim phates pius quẽ venturũ p̃dixerat: nõ credidisse moriturũ: nec fide sed pietate dubitauit: qꝛ lapsus amoris fidẽ nõ ipedit. Talis enim lapsus est religiosus.

Nicolaus

tilis positus ibi ad custodiã terre a ꝓncipibus romanis. a Et synagogã ipse edificauit nobis. Iz enim haberẽt vnũ locũ tñ ad offerendũ sacrificia ꝛ oblatiões. scz tẽplũ qđ erat in hierusalẽ: tñ in singulis ciuitatib⁹ ꝛ castris habebãt loca: in qb⁹ cõueniebãt causa oratiõis ꝛ audiẽdi verbũ dei: q̃ synagoge vocabant. b Inuenerũt seruũ qui langueraꝛt sanatũ. ex verbo christi absentis vt hĩ Matth. viij. c Et factũ est. Hic ꝓfr describit miraculũ de filio vidue resuscitato. d In ciuitatẽ que vocat naym. ciuitas parua est in galylea ꝓpe montẽ thabor. e Et ibant cũ eo discipuli eius ꝛ turba copiosa. Hoc factũ est vt euidẽtiꝰ eẽt miraculũ coram multis factũ. f Ecce defunctꝰ efferebat. ad sepeliendũ. Antiquitus enim loca sepulture erãt extra ciuitates: ne ex cadaueribꝰ iterficerent habitatoꝛes ciuitatum. g Misericordia motus super eã. tum qꝛ erat vidua: tum qꝛ nõ habebat aliũ filiũ a quo posset in senectute sustentari. h Noli flere. q̃si dicat. cito consolata eris. i Et accessit ꝛ tetigit loculum. i. feretrũ. Ad hoc

turba ciuitatis mlta cũ illa. Quã ꝛ ſ misericordia mouetur ecce imitãde pietatis exẽplũ: postea suscitat in hoc fides imitãda ptãꝫ astruit cum vidisset dominꝰ: misericoꝛdia motꝰ super eã dixit illi: Noli

ſ mortuum quem mox resurgere videbis

flere. Et accessit ꝛ tetigit loculũ. Hi autez qui portabãt steterũt. Et ait: Adolescẽs tibi dico surge.

ſ interna compunctione reuiuiscens

Et resedit qui erat mortuus: ꝛ cẽ

ſ eis qui peccatũ luxerãt. v. tã reducere indicas

ſ sacerdotali iudicio sociatus communioni ecclesie.

pit loqui: ꝛ dedit illuꝝ matri sue.

ſ quãto despatior mors ale ad vitã reuocaꝫ tãto plures codẽ corrigunt ꝛ pietas dñi maioꝛ intelligit

Accepit autem oẽs timoꝛ: ꝛ magnificabãt deum dicẽtes: Quia ꝓpheta magnus surrexit in nobis: ꝛ quia deus visitauit plebẽ suã. Et exijt hic sermo in vniuersam iudeam de eo: ꝛ in oẽm circa regionem. Et nũciauerũt ioanni discipuli eius de omnib⁹ his. Et cõuocauit duos de discipulis suis ioannes: ꝛ misit ad ihesum

ſ hoc dicite

dicẽs: Tu es qui venturus es: an alium expectamus? Cum aũt veniſſent ad eum viri: dixerunt: Joannes baptista misit nos ad te dicens: Tu es qui vẽturus es an aliũ expectamus? In ipsa aũt hora curauit mlt⁹ a lãguoꝛib⁹ ꝛ plagis: ꝛ ſpiritib⁹ malis: ꝛ ce/

archisynagogi in domo. i. in cogitatione: filiũ vnicũ matris in porta. i. in verbo laçarũ in monumẽto. i. in opere. Visitauit. Dũ ꝛ verbũ semel incoꝛpari ꝓstituit: ꝛ quottidie spm̃ sanctũ i corda hoiuꝝ vt suscitent mittit.

Et nunciauerunt. Ambro. Nõ simplici coꝛde: ẽ inuidia stimulãte. Unde alibi querunt dicentes: Rabbi qui⁹ erat tecũ trans iordanẽ cui testimoniũ phibebas. c. h. b. ꝛ. o. veniũt ad eũ. Quib⁹ tũc rñdit ihs. Quia nõ põt homo accipere quicq̃ nisi. f. e. d. de celo: quibus verbis se purũ hoiez ꝛ ihesuꝝ dei filiũ declarabat. Ambro. Sed qꝛ inuidia adhuc expelli nequibat: mittit eos ad ihesũ vt hac occasione videãt signa: ꝛ correcti credant in ihesum: ꝛ magistro iterrogante sibi dicant: Tu es qui venturus es?

Beda. Brego. Nõ ait q; veniſti: q̃si. Cũ ab herede iterficiẽdus ꝛ ad inferna sũ descensurus: debeo te nũciare inferis q; nũciaui superis? An q̃ nuciabat filio dei mori: an aliũ ad hec sacra missurus es? Potuit enim phates pius quẽ venturũ p̃dixerat: nõ credidisse moriturũ: nec fide sed pietate dubitauit: qꝛ lapsus amoris fidẽ nõ ipedit. Talis enim lapsus est religiosus.

de lyra

enim tetigit vt ostẽderet q; coꝛpus suũ diuinitati vnitũ erat instrumẽtũ diuinitatis etiã in miraculis faciendis. de modo aũt cooperãdi ad hoc dictum fuit Marci. v. k Et cepit loqui. vt manifeste appareret q; erat vere resuscitatus ꝛ nõ apparenter tm̃. vñ ꝛ de simone mago legitur q; apparẽter resuscitauit quendã mortuũ. qui tũ loqui nõ poterat: p quod apparuit illã resurrectionez fuisse tm̃ apparenter. l Quia ꝓpheta magnus surrexit in nobis. i. ille magnus ꝓpheta de quo dicit Deut⁹. xviij. Prophetã suscitabo eis de medio fratrũ suoꝝ ꝛc. qđ intelligit de christo in lege ꝛ ꝓphetis promisso. ꝛ iõ subdit: m Et quia deus visitauit plebẽ suã. mittẽdo eis saluatorẽ. n Et nũciauerunt ioanni. Hic cõsequẽter ad cõfirmationem doctrine christi ponunt miracula coram discipulis ioãnis facta: cum subditur: o In ipsa autem hora curauit multos ꝛc. ꝛ per hoc respondit questioni ioannis ostendens q; ipse esset verus christus per miracula soli diuine virtuti possibilia. ideo subdit: Et, respondẽs dixit illis ꝛc.

Cõsequente r

Allego. Joānes figura est legis: que prenūcia christi pectoribꝰ pfidoꝝ ꝙ̃ carceribꝰ luce vacuatis ineluſa tenebat: ne plenū testimoniū dñice dispē sationis sine euāgelij attestatiōe ꝓferret. Mittit ergo discipulos ad christū vt supplemētū sciētie assequant: q̄ plenitudo legis est christꝰ: vt q̄ plerūq; nutabāt dicta sine factis: eo fides plenior gestoꝝ testificationibꝰ: q̄ verborū spōsionibus exhiberet: & que tūc in pectoribus iudeoꝝ velut obscurata lege nutabat eo ipso spectaculo dñice crucis: & pleno resurrectionis testimonio pāderet. Q̄ ergo lex dubie christū vēturū nūciat: euangelium vbi tot miraculoꝝ exhibitionē venisse certissime confirmat.

Et respōdens dixit: Scīes ihesus neminē sine euāgelio plene posse credere q̄ sicut fides a veteri incipit testamēto: ita ipletur in nouo: interrogatꝰ de se: nō verbo aliquo sed factis se eē signauit: non respondens ad ea q̄ interrogabantur: sed ad scandalum nunciorum.

Ceci vidēt. Cece plenus testimoniū q̄ sit filiꝰ dei: hec. n. ante euāgeliū: vel rara: vel nulla. Unde tobias oculos recepit: & ꝟ fuit angeli: nō hoīs medicina. Helyas mortuū suscitauit: ipse tñ rogauit et fleuit. Helyseus leprosuz mūdari fecit: nō tñ ibi valuit p̄cepti auctoritas: sed mysterij figura. Sz quia adhuc ista sūt dñice testificatiōis parua exēpla: addit post supradicta de cruce & obitu & sepultura: qō ē plenitudo fidei. Nulluz enīz maiꝰ diuine psone ē testimoniū: q̄ toto se vnuz obtulisse pro mūdo: ꝟ solo: plene dñs declaratur: sicut etiā a ioāne declaratus est. Ecce agnus dei: ecce q̄ tollit petā mundi.

Beatus est &c. Quasi mira quidē facio: sed abiecta pati non dedignor: & cauendum est hominibus: ne in me despiciant mortem: qui signa venerantur.

Qui non fuerit. Brego. Qui de potētia diuinitatis nō dubitauerit hoc nō ꝫ ioānē: quē mox adeo cōmēdat: ꝟ nō credētes a pfidia reuocat: et ioāni exponit qō querebat: q̄ deus saluos faciendi &. d. d. c. m. Uisis tot signis & virtutibꝰ fidelis nō potuit de morte eius dubitare sed āmirari: ꝟ infidelitū mens scandalū in illo pertulit: cū & post miracula morientez vidit.

Quid existis in &c. Ubi monuit discipulos ioannis in crucem dominicam esse credendū: cōuersus ad turbas: ad virtutem paupes ꝓuocat: ne exaltati corde: mēte instabiles: consilio infirmi: speciosa vtilibus: eternis caduca preferrent: sed crucē potius q̄ mūdi faleras tollāt. Et ideo laudat personā ioānis: qui post habito amore vite etiam iusticie formā nec mortis timore mutauit. Deserto mundus cōparat: q̄ adhuc incultus & sterilis: in quē nō est ita ꝓdeundū vt hoīes mente carnis inflatos & virtutis vacuos: & de fragilis mundi gloria iactantes: putemus esse imitandos.

Arundinē. Be. Per arundinem carnalis animus: qui cum fauore vel detractione tangitur: in qualibet partē inclinat. Sed ioannes non est arundo vento agitata: quia nulluz nec gratia blandū: nec cuiuslibet ira faciebat asperum: nec ꝓspera erigebant: nec aduersa inclinabant.

Quid existis vi. Be. Uūo in deserto ioannē videre cupiebāt: q̄ erat clausus in carcere. Totus ergo hic sermo spiritualiter est intelligendus.

Nicolaus

Cōsequēter ponit ioānis cōmēdatio: cū dī: a Et cū discessissent. magis enī voluit ioānē cōmēdare i absentia discipuloꝝ eiꝰ q̄ in p̄sentia: vt eiꝰ cōmēdatio nō ex fauore hūano: sed amore veritatis ꝓcedē videret. Cetere aūt patēt ex dictis Matthei. xi. vsq; ibi: b Et ois ppls. Ubi post ioānis cōmēdationē ponit euāgelista phariseoꝝ & legisperitoꝝ ꝓfutationez. & primo verbis populi. secūdo verbis christi. ibi: Cui ergo. Circa primū dī: Et ois populus. i. simplices & vulgares. c Et publicani. i. mundanis & publicis negociationibus occupati. d Justificauerunt deuz baptiçati baptiscis multis donauit visum. Et rñdens dixit illis: Eūtes nunciate ioanni: que vidistis & audistis. Quia ceci vidēt: claudi ābulant: leprosi mundātur: surdi audiūt: † ſ spū vel operibus illuminantur vt in predicatiōe nulla sit distantia inter pauperes & diuites mortui resurgunt: † paperes euā geliçantur: & beatus est q̄ nō fuerit scandaliçatus in me. Et cūm discessissent nunciꝫ ioannis: cepit ſ ne turbe ioannem liuore motum suspicarentur: & vt sciant eum quesisse non sibi sed discipulis † ſ que nesciebant mysterium interrogationis eius dicere de ioanne ad † turbas. Quid existis in desertuz videre? ſ qui omni vento agitatur vt leuitate mentis de me ambigat quem predicauit arundinez vento agitatam? Sz

† ſ in vna gloria ductus lucra querit pro vapibus vel vestibus: q̄ locustis viuit: & pylis camelorꝝ induit quid existis videre? † Hominem mollibus vestimētis indutū? Ec ſ qui ponunt puluinaria sub cubito qui vitam peccantium palpant non pungunt ce qui in veste preciosa sūt & i de ſ vbi aliquid venentur licijs: in domibus regum sunt. Sed quid existis videre prophe † ſ qui me venturum non tñ predixit: sed etiaz digito demonstrauit tā? Utiq; dico vobis: † & plus q̄z ſ i malachia prophetā. Hic est de quo scriptū ſ nuncium est: Ecce mitto angelum meuz an

ſ manifestationē ſ perula reddat tibi corda auditoꝝ p penitentiam predicando & baptiçando te faciem tuā: qui preparabit viā

† ſ summam virtutum eius comprehendam tuā ante te. † Dico enī vobis: ma

† ſ nō virginis. nulla enim collatio cū filio dei ior inter natos † mulierū prophe ta ioanne baptista nemo ē. Qui ſ tempore ſ dignitate autem minor est i regno dei: maior est illo. Et ōmnis popul⁹ audiens & publicāni iustificāuerunt deū: baptiçati baptismo ioānis. Pharisei aūt & legispiti con/

ſ quo mūdū p passionē xpi saluare decreuit.

† ſ vel cōtra: q̄ q̄ gram dei respuit cōtra seipm facit vel ad seipsos missū dei ꝓsilū stulti & ingrati respuebāt silium dei spreuerūt † i semetipsos nō baptiçati ab eo. Ait aūt dō minus: Cui ergō similes dicā ho ſ tot monita saluti respuentes ſ iudaice. mines generatiōis huiꝰ: & cui si/ ſ monitoribus miles sunt? Siles sūt pueris sedē ſ vbi lex & intra p mūk ſ ad illos quos monet. tibus in foro: & loquētibꝰ ad iui cez & dicētibꝰ: Cantauimꝰ vobis ſ vt cōuertimini in toto corde vro in. i. a. f. ac. ſz stulti ppls me non cognouit. tibijs & nō saltastis: lamētauimꝰ & nō ploraſtis. Uenit eniz ioan/

† ſ exemplo abstinentie sue penitentiaz vobis indicens & noluistes humiliari cum illo. nes baptista † neqz māducans pa nem neqz bibens vinū: & dicitis: ſ cibo & potu leticiam futuri seculi presignās: & noluistis cū illo gaudere: sed calūniati estis. demoniū habet. Uēit filiꝰ hois manducans & bibens: & dicitis: Ecce homo deuorator & bibens vinuz: amicꝰ publicanoꝝ & peccatoꝝ. Et iustificata est sapientia

Brego. Nota rigida vita & pdicatio dz palacia mollitū declinare: q̄ frequētant mollibꝰ iduti adulantes. Nemo putet in fluxu & studio vestium pcm̄ deesse. Alioquin de aspitate vestiū nō laudaretur. Officiū ꝓphē ē vētura pdicere: nō ctiā demōstrare. Maior ꝓpheta i quo finis ꝓphetarū. Plus q̄ pro. &c. Quia angelus nō nā: sed officio: qui supernum iudicem nunciare mittitur. Dico aūt. In hoc nō prefert patriarchis & cūctis hominibus: sed eēlis ceteris sanctis ostenditur. Qui aūt minor. Matt. 11. b. Ois sanctꝰ q̄ iā ē cū deo maior est eo: q̄ adhuc ē in mundo. Uel ego: quē minorē facit multoꝝ opinio in ecclia sanctoꝝ illi ꝓlatus suꝫ. Uel nouissimꝰ āgelus celi melior ē quouis homine.

Et ois po. Si hoc a dño dictū esse itelligitur: audiēs ioānē ppls itelligit ē designatꝰ: si ab euāgelista dō iterpositū. Audiens ipsū dñm de ioannis magnitudine dispu/ Matt. 11. c. tantē restat intelligi.

Justificauerunt. Justificat deꝰ per baptismuz: dū hoies ꝓpria peccata ꝓfitēdo se iustificāt: sic̄ scriptū ē. Dic tu iniquitates. t. vt iusti. Et iustificatur in eo: qui nō p ꝓtumaciā ꝓfutat: ꝟ p iusticiā dei munꝰ agnoscit. Justꝰ eni dñs &. i. d. In eo q̄ iustificatio dei ē: si nō ad idignos & norios: ſz ad inocētes p ablutionē factos ēt ad iustos videat sua mūera ꝓtulisse. Qui q̄ ꝓfitet dō pcm̄: iustificat deū: cedēs et vicēti: & ab eo gr̄az spans. i. baptismate: q̄ iustificat deꝰ: i q̄ ē ꝓfessio & venia pctoꝝ. Cui ergo &c. Laudato ioāne: trāsit ad increpādū illos qui nec pdicatiōe ioānis moti sunt: vel ipsius xpi pdicationem despiciunt.

Similes sunt pueris. Pueri: doctores sunt spū humiles. Foruz: synagoga vel ipsa hierusalē in q̄ iura p̄ceptoꝝ dei ꝓdebāt: q̄ cōtribulibꝰ solebāt exprobrare q̄ nec psalmis allecti ad laudes dei assurrexerunt corde deuoto: mēboꝝ agilitate: qō notat saltus: nec thrēnis. i. lamētationibus ꝓphetaꝝ ꝓ excidijs iam factis vel faciendis ad pniam sunt conuersi.

Cantauimus &c. Nuptiale carmen vbi verbo ala: spū caro nubit. In his nuptijs dauid nos voluit ludere dicēs: Exultate deo. a. n. i. d. i. s. p. & d. t. Quasi in ipso actu nuptiarū positꝰ ꝓpha: q̄daz leticia saltat. Sz nō audiuit populus meus vocem. m & nō int. m.

Uenit fi. &c. Uenit sicut tunc ita & nunc: vtranqz viā salutis respuit. lamentauimus ad ioannem: cantauimꝰ ad christū. Justificata ē sapia. Ostēdit filios sapie itelligē: nec in abstinēdo nec in māducādo esse iusticiā: sed in equanimitate tolerādi inopiam & tēperantiā: nō se cōrūpēdi p abūdantiā. Nō ē regnū dei esca & potꝰ: quoꝝ nō vsus: ꝟ ꝓcipiscētia rephēdit.

Justificata &c. Quicquid me putetis. ego tamē dei virtus & dei sapiētia iuste facere itelligo: ab aplis: qbꝰ pater reuelauit q̄ prudētibꝰ abscōdit.

de lyra

mo ioannis: ex hoc enīz q̄ audierunt christum tā excellenter cōmendantes ioannē ceperunt laudare & glorificare deum tanqz iustū & glorioſuz de hoc q̄ erant baptiçati a tanto & tali & ad penitentiaz vocati: & per hoc apparet confutatio phariseorum qui de sua scientia superbientes spreuerunt baptismum ioannis a deo institutum: & hoc est quod dicitur: Pharisei autem & legisperiti consilium dei spreuerunt &c. e Cui ergo similes dicā &c. Hic consequenter ponitur confutatio phariseorum & legisperitorum q̄ verbis christi: et patet sententia ex dictis Matthei. xi. D.

Rogabat

Rogabat. Sicut ꝓposuerat verbis. ita factis etiam astruit iustificatã sapientiam ab omnibus filijs: quia etiam a maria penitẽte post culpam.

Quidã pha. Dysti. Pharisꝰ de falsa iustitia ꝑsumẽs iudaicũ pplm figit: q dñm ad conuiuiũ inuitat: qꝝ quẽ veniẽtẽ nõ credidit vẽturꝫ spare nõ desijt: ſz adhuc cũ voto dic: Excita potẽtiã. t. r. v. Domꝰ pharisei: lex r ꝓphẽ

matt. 26. g
mar. 14. g.
Ioan. 12. g

in qꝫ ille ppls mãsionez hãe gliabat. Quã domũ in carne apparẽs ingredit: qꝝ nõ venit legẽ soluere: ſ adiplere. Discũbit: qꝝ in maiestate sua nõ itellectꝰ p formã serui visibilis est factꝰ. Cognoscit aũt gẽtilitas imũdis actibꝰ dedita p famã aplici ꝫmonis q misit deꝰ fi. ſ. in. c. f. ſ. l. si vt pharisꝰ q tm̃ ifaz at tẽdit iustificet. Sz domꝰ i. nos q gfaz spũs in lege segmur: q nõ vitupamꝰ q pctõres recipit: ſ laudamus q pctõres iustificat.

In domo pha. In cuiuscũqꝫ domo interiore cognoueris sapiaz r iustitiam recũbẽtẽ: recurre ad pedes. i. ad extremã sapie partẽ: ingre lachrymis, cõfiteri pctã: expande capillos. i. sterne añ eũ cũctas corpis tui dignitates: osculare. i. nihil nisi sapientiã loquaris: Attulit. Quot habuit i se oblectamenta: tot de se inuenit holocausta.

Mdoza. Affert vnguẽtũ: qꝝ bona opa agit: qbꝰ ecclia odore bõe opinionis respgit. vñ dicit: Christi bonus odor sum. deo i. o. l. Hiero. Alabastrũ vnguẽti. i. corpus cũ fide: stans retro. i. post ascensionez dñi: secus pedes. i. apostolos: lachrymis rigabat. i. charitate interna in deo capillis tergebat. i. superfluos cibos r vestimẽta dat: osculatur: cum omnibus pacem habet. Debebat denarios quingentos: hec sunt peccata gentiũ quinqꝫ sẽnibus cõmissa: alius quinquaginta. i. peccata iudeorum.

Secus pedes. Contra pedes stat qui in peccatis positus: itineribus dñi renitit. Sed qui ad pnlam post peccata cõuertit: iaz retro secus pedes stat dum vestigia dñi que impugnabat sequit: Lachymis pedes rigat: qui sanctoꝝ tribulationibus cõpatit: qui tristiciam illoꝝ putat esse suam: qui vltimis mẽbris christi inclinat per affectũ cõpassionis. Capillis qui corpi supfluũt: pedes quos rigauerat tergit: qui de terrena substãtia que supfluit sanctis quibus ex charitate cõpatitur incipit misereri. Pedes osculatur: q studiose diligit illos quibus sua largitur: ne sit grauis tribuenti necessitas ꝓximi. Unguẽto vngit: q bñ operãdo bone opinionis odore alios respgit: r ad bñ opandũ exẽplo suo iducit: Vel põt p pedes caro xpi significari quã osculamur dũ mysteria incarnatiõis eiꝰ diligimꝰ. Ungimꝰ: dũ ipsiꝰ hũanitatis potẽtiã sacri eloquij bona opinione ꝓdicamus. Sz phariseus hoc videns inuidet: qꝝ cũ iudei gentiles videt ꝓdicare deũ: sua malicia tabescunt. Quibꝰ dñs bona gẽtilitatis enũerat vt cognoscãt in qbꝰ malis ipsi iaceãt.

Cepit rigare ꝛc. Maria soror Lazari bis eodẽ functa est officio: se-

Nicolaus

a Rogabat aũt illũ. Descripta ꝯfirmatiõe doctrie xpi signo visibili: hic ꝯfir describit eiusdẽ ꝯfirmatio fcã iuisibili. videlz p remissionẽ pctoꝝ mulieris peccatricis. vbi ꝓ describit locꝰ cũ dr: b Et ingressus domũ pharisei discubuit. Legit aũt xps mãducasse cũ peccatoribꝰ vt eos ad penitẽtiã ꝓuocaret: vt hr Matth. ix. Itẽ cũ amicis familiaribꝰ vt eoꝝ deuotionem nutriret: vt dr Joh. xij. de martha r maria. Itẽ cũ cognatꝫ paupibꝰ vt eoꝝ inopiã suppleret: vt hr Joh. ij. de nuptijs vbi deficiẽte vino xps aquã vertit in vinũ. Itẽ cũ phariseis supbientibꝰ vt eoꝝ supbiã ꝯfutaret: ꝓut ꝟ hr vt videbit ꝓsequẽdo. c Et ecce mulier ꝛc. de peccatꝫ suis plene r pfecte cõtrita. d Et stans retro. qꝝ pre verecũdia sui peccati nõ audebat se ante ponere. e Lachrymis cepit rigare pedes eiꝰ ꝛc. ex q̃ pz magnitudo cõtritionis ex q̃ tãtũ fleuit q poterãt lauari pedes vniꝰ hois nudis pedibꝰ incedẽtis. f Et capillis capitis sui tergebat: qbꝰ ante ad cõpositionẽ vultꝰ sui fuerat abusa. g Et osculabaꝫ pedes eiꝰ: vt totũ deo seruiret i pnsa: qcqd ex se deũ cõtẽpserat in culpa: ꝫm q dicit Brego. h Et vnguẽto vngebat. ad refrigerium caloris r mitigationem doloris ex labore itineris. i Videns aũt. Hic ꝯfir ponit phariseꝰ indignatio. vñ subdit: k Ait intra se dicẽs: hic si esset ꝓpha. verus sciẽs occulta. l Sciret vtiqꝫ que

ſ. i. iustis: r post iniustitiam penitentibus

ab omnibꝰ filijs suis. Rogabat aũt illum quidam phariseus vt manducaret cuꝫ illo: r ingressus domũ pharisei discubuit. Et ec/

ſ iam penitens

cẽ mulier q̃ erat in ciuitate pecca/

†† in domo pharisei peccatrix meret veniã qꝝ cognitio peccati per legẽ tic, lex mittit ad gratiaz

trix: vt cognouit q† iesus accubu

† ſ pretendit preripere gratiam hospitis.

isset in domo pharisei † attulit a/

ſ genꝰ ẽ marmoris: in quo incorrupta fuãt vnguẽta.

labastrum vnguenti: r stãns re/

†ſ aculos qbꝰ ẽrena ꝯcipiebat iã p̃niaz ꝓterẽs plo

tro secus pedes eiꝰ † lachrymis ce

rat †ſ quos ad compositionem vultus exhibuerat.

pit rigare pedes eius: r † cãpillis

ſ lachrymis ſ ore quo supba dixe

capitis sui tergebat: et osculabaꝫ

rat ſ qõ sibi ꝓ odore sue carnis adhibuerat.

pedes eius: r vnguẽto vngebat.

ſ de falsa iustitia supbus nulla cõpassione nature motus: sue fragilitatis oblitus

Videns aũt ẽ phariseus qui vocauerat eum: ait intrã se dicens:

ſ medicum reprehendit qꝝ subuenit

Hic si esset prophẽta: sciret vtiqꝫ

†ſ vnguentum eius vitare deberet.

que r qualis esset † mulier que tã

ſ egram reprehendit de egritudine.

git eum: quia peccatrix ẽ. Et rñ/

†ſ conuincens superbum r sub specie mu

dẽns iesus † dixit ad illum: Si/

lieris commendans ecclesie meritum

mon habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magister dic. Duo debitores erãt cuidã feneratori. Unus debebat denarios qngẽtos: r alius quinquagita. Non habentibus illis vnde redderẽt donauit vtriqꝫ. Quis ergo euꝫ plus diligit? Respõdes simon dixit: Estimo: qꝝ is cui plꝰ donauit.] At ille dixit ei: Recte iudicasti.

ſ per misericordiam

Et cõuersus ad mulierẽ: dixit

ſ corporaliter qdẽ videt sz mysteriũ nõ videt

Simoni: Uides hãc mulierem?

ſ iam olim intrauit cũ legẽ dedit

Intraui in domum tuam: aquã pedibus meis nõ dedisti: hec autem lachrymis rigauit pedes meos: r capillis suis tersit. Oscũlũ mihi non dedisti; hec autem ex quo intrauit nõ cessauit osculari pedes meos. Oleo caput meum nõ vnxisti: hec aũt vnguẽto vnxit pedes meos. Propter qõ dico tibi: remittũnt ei peccata multa qm̃ dilexit multum.] Cui aũt minus dimittitur: minꝰ diligit.

Mdoza. Sic quoqꝫ fidelis aia prius ad pedes dñi humiliata a peccatis absolucda incuruat: post crescẽtibus meritis fraglãtia lete fidei dño q̃si caput odore pfundit aromatũ. Sic etiã vniuersalis ecclia in pseñti: christi incarnatiõis: que pedum noie signat: mysteria celebrãdo: deuota redẽptori reddit obsequa. In futuro etiã hũanitatꝫ eiꝰ gloriã r diuinitatis eternitatez: qꝝ caput christi est deus: simul intuẽdo: ppetuis cõfessionuꝫ laudibus quasi pistica nardo glorificabit.

Mdysti. Duo debitores duo ppli sunt: qui deo creatori debẽt nummum. i. aiaz suam: regis imagine insignitam: r ad seruandũ sibi cõmissam. Utriusqꝫ debitũ ppli per quinariũ multiplicat: qꝝ qnqꝫ sensus sunt qbus in hac vita vtimur: quibus imaginẽ ꝓditoris quã accepimꝰ extollere debemꝰ. Sz minꝰ dz iudeꝰ cui decalogus legis p seruũ datur: plus dz xpianꝰ: cui p filiũ gfa vite cõmittitur. Ideo iudei per denariuꝫ: christiani per cẽtenariũ numerũ senꝰ accumulãt. Sed qꝝ neuter suis viribus sed gfa dei per fi. saluatur: recte dr: Nõ hñ. il. vñ. r. d. v. Plus ergo diligit ecclia gentiuꝫ q̃ iudeus: qꝝ r si ꝫm pñtẽ statum maior ei gfa cõfert: r ꝫm p̃teritum de maiori

B

feditate exhibit: plus dz q plus accepit. Nullus põt tãtũ diligẽ q̃ntũ ea q̃ in pluribꝰ diligit. Is cui plus. Secũdũ hoies plus fortasse offendit: qui plus debuerit: Sed per misericordiã dñi cã mutat: vt amplisꝰ diligat q amplius debuit: si tm̃ gfaz ꝓsequat. Recte iudicasti. Sua sentẽtia phariseus cõuincit: qꝝ sicut freneticus funẽ portat ex quo ligetur.

Intraui in do. Intraui carne assumpta in populũ iudeoꝝ. Aquaz pedibꝰ meis. Aqua extra nos est: humor lachrymaruꝫ intra nos. Infidelis aũt populus: nec exteriora pro dño incarnato tribuit. Cõuersa gentilitas nõ solũ substantiã: sed r sanguinẽ p dño fudit. Osculũ dilectiõis ẽ signuꝫ r infidelis populus ex dilectiõe ei seruire noluit. cui tm̃ ex timore seruiuit. Sed gẽtilitas vestigia osculari nõ cessat: qꝝ in eius amore cõtinue suspirat. Oleo caput meũ non vnxisti. Et si populus ille in deũ se credere r non in hominẽ fatebatur: tm̃ ipsam potentiaz diuinitatis que per miracula apparebat digna laude predicare neglexit. Sed gentilitas dum mysteriũ incarnationis credit: sũma laude etiam infima eius predicat.

Aquã pedibus. Enumerantur bona peccatricis: r mala falsi iusti.

Remittuntur ei peccata. In domo pharisei. i. in custodia legis r ꝓphete: nõ phariseus incredulus: sed peccatrix penitens glorificatur: quia ardore charitatis: in ea rubiginem delictoꝝ combussit.

de lyra

r q̃lis eẽt mulier: r p ꝯfis nõ pmittẽt se tãgi ab ea. m Et rñdẽs ihesus. ad ꝯfutationẽ illiꝰ p hoc enĩ q rñdit ad eiꝰ cogitationẽ q̃ soli deo nota ẽ: ostendit se plus q̃ ꝓphetã. n Duo debitores ꝛc. parabola est vt cõueniẽtius ꝯcludat ꝯ pharisei de sua rñsione: q̃ subdit cuꝫ dr: o Rñdens simon ꝛc.] qꝝ amor in hũanis plerũqꝫ causat ex p̃cedẽtibꝰ donis: r per ꝯfis maior amor ex maioribꝰ donis. Cõsequẽter cũ xps redarguit ex triplici defectu pietatis: cũ dr: p Intraui in domũ tuã: aquã pedibꝰ meis nõ dedisti: qui tm̃ erãt fessi r dolẽtes ex labore itineris: r lutosi seu pulueriçati: eo q sine calciamẽtis incedebat. secũdo ex defectu charitatis: cũ dr: q Osculum mihi nõ dedisti: qd ẽ amicitie signũ. tertio ex defectu hylaritatꝫ seu leticie que nõe olei designat: vt dr ps. xliiij. Propterea vnxit te deꝰ tuus ꝛc. Tria aũt dicta requrunt in hospitalitate gratiosa. Et ecõtra laudat mulierem de triplici pfectiõe opposita: vt pz in lra. r iõ cõcludit: r Remittuntur ei peccata multa ꝛc.] Videt aũt q deberet dici contrariũ. qꝝ ꝓmo ꝓdixerat donũ esse causam amoris. hic aũt ecõtrario infert amorẽ esse cãm doni. Dicẽdũ ad hoc q primo in parabola loquebat modo humano vbi amor ex dono causatur: sed in applicatione parabole ad ꝓpositum ꝯuertit se ad loquendum de amore dei erga nos: qui non procedit ex bonis meritis

nostris

Et ceperunt. Sanata egra: de salute eius alij egrotant.

Fides tua ⁊c. Fides saluā fecit: q; quod petijt: posse accipere nō dubitauit: q; iam spem ab illo acceperat: a quo salutē q̄rebat. C. VIII.

T factū est. Doze aquile ꝓuocantis ad volandū pullos suos: e paulatim dñs discipulos suos in nido fidei plumis virtutū induit: qbus postea sublimius volare ⁊ alios instruere valeāt. ꝑdi⁹ docet in synagogis: miracula facit: famā vbiq; dispgit: turbas suscipit curat: instruit: hic discipulos facit: ex qb⁹. xij. elegit: quos p̄mo p̄sente turba docet: ⁊ miseris solita p̄stat bñficia. ita ꝙ solos ipsos secum retinet: vt eū familiarius audiāt: solis illis occultioza exponit mysteria ⁊ sic demū virtutū suarū ostēsione q̄si alarū protectione firmatis: dat ipsis potestatē curādi: ⁊ mittit p̄dicare regnum dei.

a Maria que vo. mag. Cū maria iter faceret cū dño: ⁊ ei ministrare commemoraē celebri eā vocabulo magdalenaz vocat: vbi candē peccatricez describit: reuerenter eaz generali noie mulierē dicit: ne nomen tante fame qđ hodie veneramur: prisci erroris nota fuscaret. j. 24 b.

Maria: amarū mare: ꝓpter insitum penitentie rugitū: quo ipsa vel nos singula mala deflemus: magdalene. i. turrensis: a magdalo. i. turri: de qua dicitur: tu es spes in turris. f. a. i. matt. 15. a. marc. 4. a

Demonia septem. Eandē eccliaz de gentibus a sordib⁹ vitioz mūdatā: quā maria significat: significat ⁊ ioanna prius cultibus ydoloz deditam: sed iam christi pietate redemptam: ⁊ gratia impletam: que quasi vroz erat prius diaboli.

Et ioanna ⁊c. Joanna dominus gratia eius: vel domin⁹ misericos: cuius est omne quod viuimus.

Procuratoris herodis. Cum quilibet malignus spiritus pro regno diaboli ad decipiendum laborat: quasi herodis impijssimi, procurator existit.

De facultatibus ⁊c. Antiquus mos erat iudeoz nec ducebatur in culpam vt mulieres sua substantia pascerent ⁊ vestirent doctores: hic quia hoc in gentib⁹ scandalū poterat facere: paulus se memorat abstinuisse. Ministrabāt ergo dño carnalia: cuius metebāt spiritualia: vt formā daret predicatoribus q̄ victu ⁊ vestitu deberent esse cōtenti. accipiendo a plebibus.

Cum aūt tur. ⁊c. Quotiens in euangelio turbe vocabulum interseritur: sicut diuersitas hominuz: ita etiam diuersitas intimatur voluntatuz: non enim, omnes eadem voluntate: sed diuersis ex causis christuz sequebantur: quidam pro bono: quidam pro malo: omnibus tamen dominus beneficia prestat: docendo: alendo: sanando.

Exijt qui seminat ⁊c. Exijt filiꝰ dei de sinu patris: quo creature non erat accessus: vt seminaret semē suum venit in mundū vt testimoniū phibere ret veritati. Unde ꝑm alios euāgelistas hanc parabolā dicturus de domo exijsse: mare adijsse: nauiz ꝓscēdisse memorat: idipsū situ corpis qđ ꝓcessu sermonis insinuans.

Secus viam. Via est cor sedulo malarū cogitationū trāsitu attritū: ⁊ arefactū: ne semen verbi possit accipere vel germinare: sed a pessimis cogitationibus cōculcat: et a demonibus rapit. Qui ideo volucres celi dicuntur: q; celestis ⁊ spiritualis sunt nature: vel q; per aerem discurrunt.

Supra petram. Petra indomitū cor nullo vere fidei fomite penetratum: in quo non est verus amor: ⁊ perseuerantie virtus.

Centuplum ⁊c. Cum denarius pro perfectione soleat accipi. q; in decem legis preceptis custodia cōtinetur. centenarius qui per multiplicatū denariuz surgit: pro magna pfectione ponit. Cor igitur cētuplū facit factū: quod per amorem primi actiuam: ⁊ per amorē dei cōtemplatiuā adipiscitur vitam ⁊ spiritualium ornatur perfectiōe virtutū. B matt. 13. b marc. 4. b Ysaie. 6. c Joan. 12. f actu. 28. f

Qui habet aures ⁊c. Ubicunq; hec āmonitio interponitur: mysticū est quod dicitur ⁊ attentius querendum ostendit. matte. 13. c marc. 4. b

Interrogabant. Non mor finita parabola: (sed vt marcus ait:) cū esset singularis interrogauerunt eum hi qui cum eo erant duodecim parabolam: in quo moraliter instruimur: vt si intelligentiam diuinorum verborum assequi volumus: sepositis terrenorum tumultuum curis: domum dei. i. occulta scripture penetralia: orando: ⁊ meditando intremus dicentes: Reuela oculos meos.

Hec parabola. Nota hanc esse primā parabolā que cū iterpretatiōe sua posita sit: ⁊ cauendū est vbicūq; dominus rogatus a discipulis intrinsecus sermones suos disserit: ne vel aliud vel plus vel minus intellegere velimus q̄ ab eo expositū est. Ideo aūt hanc parabolaz per scipsum dignat ostendere vt se figurate loqui inotesceret: ⁊ reruz significatiōes etiā in his q̄ exponere noluit: querendas esse doceret.

Videntes. Doctores iudeoz: qui cū merito peruersitatis sue excecati sunt mendaciter se videntes putant.

Nicolaus

Semen est verbum dei. Luc. viij. Semen aūt verbum xpi. Ro. x. Semen aūt dei dicitur: quia deus est auctor eius. Semen aūt xpi dicitur: quia xps est materia eius. Semen aūt dicitur: quia sicut semen in terra: ita verbum in corde hominis: vel quia sicut semen est paruum in se: sed habet in se virtutem multiplicandi: ita verbum. Semen aūt dicitur: quia sicut semen est vile: ita verbum. Semen aūt dicitur: quia sicut semen est vtile: ita verbum. Semen aūt dicitur: quia sicut semen est necessarium: ita verbum. Semen aūt dicitur: quia sicut semen est fecundum: ita verbum. Semen aūt dicitur: quia sicut semen est fructuosum: ita verbum. Semen aūt dicitur: quia sicut semen est multiplicabile: ita verbum. Semen aūt dicitur: quia sicut semen est germinabile: ita verbum. Semen aūt dicitur: quia sicut semen est fructificabile: ita verbum. Semen aūt dicitur: quia sicut semen est fructificans: ita verbum. Semen aūt dicitur: quia sicut semen est fructificatum

Quod aūt secus ꝛc. Secus viā seminaūt: q nulla fide: nullo intellectu: nulla saltiz tēptante vtilitatis occasione pcipere dignaūt. Porro sup petram ꝛ in spinis seminaūt: q audiūt qdē ꝛ vtilitatē verbi ꝓbant ꝛ desideriū gustant: sed ne perueniāt ad id qō gestant: vel per aduersa terrendo vel prospera blādiēdo retardāt: his tribus generibus quicunqz verbum auditū non faciunt designantur.

Ad tēpus credunt. Multi audiētes disputationē ꝫ auariciā vel luxuriam: dicūt cōtēptores seculi ꝛ castos homines eē beatos: sed vbi spēs cōcupiscibiles eoꝝ obtutibus pūtāt: mox recedūt ab eis qcqd recte cogitauerant.

Et diuitiis ꝛc. Diuitie ꝛ si delectare videaūt: tñ possessoribꝰ suis spinē sūt cū aculeis curarū mētes eoꝝ ꝓfodiūt. q auide q̄runt: solicite seruantur. Unde ab alio euāgelista fallaces diuitie vocaūt: qꝛ mētis inopiā nō iplēt nec diu manēt. Et nō q diuitijs duo iungit: solicitudinē ꝛ voluptatez: qꝛ ꝛ q curā mētes opprimūt ꝛ per affluentiā resoluūt.

Suffocantur. Quia voluptates ꝛ diuitie suis ꝑportunis cogitationibus guttur mētis: ne bonum desideriū ad coꝝ possit intrare quasi aditū vitalis strāgulant flatus.

In terram bonā ꝛc. In bonos auditores qui verbū audire satagunt: ꝛ in vētrē memorie recondunt: ꝛ sic oportuno tpe fructū opatiōis ꝓferunt: ster ꝓspera ꝛ aduersa seculi patiētes. Et bona terra cū patiētia fructū reddit: qꝛ bona agit: ꝛ mala ꝓmoꝝ equanimiter tolerat: ꝛ dū hūiliter flagella suscipiunt: post flagella in requiē suscipiuntur.

Nemo aūt ꝛc. Hec verba ponunt ſm similitudinem humane cōsuetudinis. Mystice aūt docent fiduciā predicandi vel patiendi.

Supra can. ꝛc. Quia dixerat apostolis: vobis datū est nosse mysteria reg. dei. c. a. in. p. Nūc ostēdit p eosdē apostolos: aliqñ ꝛ ceteris idē mysteriū esse reuelandū: ꝛ oēs qui domū dei essent itraturi flamine fidei illustrādos. Quasi vobis pando mysteria: in vobis accendo lumen fidei: vos aūt hanc eandē lucē alijs pādite: nec timore carnalīū incōmodoꝝ abscondite. Vasis nole vel lecti designat caro i qua alia ꝓtinet ꝛ gerit. Per lucernā: verbū dei. Qui aūt metu carnali occultat verbum dei: ipsaz carnē ꝓponit manifestationi veritatis: ꝛ ille quasi occultat verbum: qui pdicare trepidat. Sup cādelabrū ponit verbū: q corpus ministerio dei subijcit: vt superior sit pdicatio veritatis: ꝛ iferior seruitus corporis: per ipsaz tñ corpis seruitutez excelsior luceat doctrina: que officio lingue ꝛ ceteroꝝ mēbroꝝ insinuatur.

Nō enim ꝛc. Quasi timor carnalium nō vos retardet: sed nec mala opinio que de vobis modo habeā apud incredulos: qꝛ ꝛ si viles appareaz: qñq claritas vestra apparebit: cum dominus illuminabit abscondita tenebrarum: tunc ꝛ vos coronabimini: ꝛ punientur vestri aduersarij.

Qui enim hz ꝛc. Hec spāliter aplis: qbus ex charitate nosse mysteria daē: ꝛ pfidis iudeis q per parabolas qō nō itelligūt auditū: dicta videnē.

Nicolaus

a Nemo aūt lucernā accēdēs opit eā vase. Per lucernā saluator: h̄ intelligit doctrinā euāgelicā q̄ nō ē occultāda nec i latebris tñ docēda: sic doctrine suspecte ꝛ male: ꝫ i palā coꝝ oīb⁹. b Nō ē enī occultū qō nō manifestē. qꝛ hz xp̄s aliqñ docuerit discipulos secreto: voluit tñ q ꝑ eos talia publice docerenē. vñ dicē Matħ. x. Qō in aure auditis pdicate sup tecta. iō subdit: c Videte qūo audiaē vt ostāter p orbē pdicetis. d Qui enim hz dabit illi. Hoc subdit ad ostēdēdū pmiū pdicatiōis aplorū. qui enī pdicant ex fide formata charitate merenē vt sibi deē augmentū gre in ꝑsenti: ꝛ premiū glie i futuro. e Et qcūqz nō hz. videtz fidē charitate formatā. f Etiā qō putat se hīe auferē ab illo. qꝛ gre gratis date nō valebūt ei ad salutē: ꝫ magis cedēt ad damnatiōis sue augmētū: inq̄ntum abusus fuerit eis. Aliter exponit de legisperitis ꝛ sacerdotibꝰ iudeoꝝ q fidē xp̄i nō habuerunt. ꝛ iō noticia legis ꝛ ꝓphārū nō valuit eis ad salutē: ꝫ magis nocuit eis ad augmētū sue damnatiōis. ſm q dr. j. xii. ca. Seruꝰ q sciuit volūtatē dñi sui ꝛ nō fecit vapulabit multis. g Venerūt aūt ad illū. Hic ꝓpr̄ describit seruoꝝ xp̄i pdicātis ex hoc q ꝓpter aduētū matris sue etiā expectaūt foras nō iterrupit pdicationē. hz eā sūme diligeret ꝛ honoraret: sed rādens

Semen est verbū dei. Quod autem secus viaz: hi sunt qui audiunt: deinde vēit diabolus ꝛ tollit verbuz de corde eoꝝ: ne credētes salui fiāt. Nam quod supra petram: qui cū audierit cū gaudio suscipiūt verbū: ꝛ hi radices nō habēt: qa ad tempus credūt: ꝛ in tempore tentatiōis recedūt. Quod autem in spinas cecidit: hi sunt qui audierunt ꝛ a solicitudinibꝰ ꝛ diuitijs ꝛ voluptatibus vite euntes suffocātur: ꝛ nō referūt fructum. Quod autez in terram bonaz: hi sunt qui in corde bono ꝛ optimo audiētes verbum retinent: ꝛ fructum afferūt in pacientia. Nēmo autem lucernam accendens: operit eaz vase aut subtus lectū ponit sed supra cādelabrū ponit: vt intrātes lumen videāt. Nōn enim est occultum quod nō manifestet: nec absconditū quod nō cognoscatur

ſ studiose audite

ꝛ in palaz veniat. Videtē ergo

ſ vt et in vestro pectore continue ruminetis: ꝛ alienę ructuare sufficiatis

quid audiatis. Qui ēnī hēt dabitur illi: ꝛ quicūnqz nō habet: ētiam qō putat se habere auferetur ab illo. Venerūt aūt ad illū

ſ cognati

mater ꝛ fratres eius: ꝛ nō poterant adire eum ꝓe† turba: ꝛ

† ſ gentium ad fidem christi confluentium

ſ synagoga

nunciatum est illi. Mater tua ꝛ fratres tui foris stāt: volentes te videre. Qui respondēs dixit ad illos: Māter mea ꝛ frēs mei hi

ſ .i. qui dicto vel facto vel exemplo in cordibus ꝓ primorum generant deum ſ voluntatem patris mei qui in celis est.

sunt: qui verbuz dei audiūt ꝛ faciūt. Factū est autē in vna dierum: ꝛ ipse ascēdit in nauiculam ꝛ discipuli eius: ꝛ ait ad illos: Trāsfrētemus trans stagnum. Et ascenderunt: Nauigantibus autem illis: obdormiuit: ꝛ descendit procella venti in stagnuz ꝛ compellebantur ꝛ periclitabā/tur. Accedentes autem suscitauerunt eū dicentes: Preceptor pe/

ſ ut ſ ꝓpter

ſ ut

ſ ut

ſ ut

Et ce ſauit ⁊c. Nota q̄ oīs creatura ſentit creatorē. Jmpat: increpat: ſentiūt imperantē: nō q̄ ēm hēresim quorundā ſint animātia: ſed maieſtati conditoris ſunt ſenſibilia: que a pud nos ſunt inſenſibilia.

Alleg. Mare vl' ſtagnū: te nebroſus ē ⁊ amar⁹ mūdi eſtus. Nauicula arbō⁹ crucis: cui⁹ bñficio fideles adiuti: emerſis fluctib⁹ mūdi: obtinēt littus p̄ie celeſtis. Aſcēdūt diſcipuli ām̄oniti cū eo. vñ ipſe ait: Si q̄s vult poſt me venire: abneget ſemet ipſū: ⁊ tollat crucē ſuā ⁊ ſequat me. Diſcipl⁹ nauigantib⁹, i. ſeculū fidelibus calcātib⁹: ⁊ futuri ſeculi quietē alo meditantibus ⁊ p ſanctū ſp⁹ū flatū: vel ēt p ꝓpij regiminis conatū iſidos mūdi faſt⁹ certatiz poſt terga iactantib⁹: ſubito obdormit dominus. i. aduenit tp̄s dñice paſſiōis. Añ ⁊ marc⁹: nocte hoc factū memorat vt veri ſolis occubitus ſignificaret. Deſcēdit procella: q̄ dño ſomnū' mortis in cruce ſubeunte: fluct⁹ pſecutionū demoniacis flatib⁹ excitati aſſurgunt: qb⁹ nō ip̄ſi⁹ patia, ſz diſcipulor⁹ ibecillitas ꝓcutiē ⁊ trepidat. Suſcitant: ne eo dormiēte pereant: q̄ cuius mortē viderant: reſurrectionē optāt: Ē q̄ ſi differret: ipſū in ppetuū p̄cl̄itarent. Añ ſurgens ſere. ven. q̄ celeri reſurrectōe p mōtē deſtruit ſupbiaz diaboli: q̄ hēbat imperiū mortis. Tēpeſtatem ēt aque facit ceſſare: q̄ rabiē iudeor⁹ morti ei⁹ inſultātiū reſurgēs labefac. Arguit eos q̄ ſe p̄ite timebāt: cū perire nō poſſit q̄ firmiter adheret ei. Quaſi ipſo geſto nauigationis diceret: qō poſt reſurrectionē etiā voce dixit: O ſtulti ⁊ tardi corde ad credendum. i. o. q. l. ſ. p. Nōne oportuit pati' chriſtum: ſopor⁹ vndis naucm in qua quieſcebat hincinde vexantibus: ⁊ ſic ex templo tumidis gurgitibus ſedatis: patefacere cunctis potentiam ſue diuinitatis.

marc. 4. b

matt. 8. b. marci. 5. a.

marci. 5. a.

Mirati ſunt. Non diſcipuli: ſed naute ⁊ alij qui in naui erant mirātur. Unde matthe⁹: Deorō hoies illi mirati ſunt dicentes: Qualis ē hic. Q̄ ſi diſcipulos dicimus miratos fuiſſe: merito ⁊ ipſi hoies ſūt appellati.

Ad regionē geraſenor⁹. Geraſa ciuitas arabie iuxta montē galaad: in trib⁹ manaſſe: nō lōge a ſtagno tyberiadis. Significat gētes q̄s poſt paſſionē ⁊ reſurrectionez dñs per p̄dicatores viſitauit. Añ geraſa ſiue gergeſi colonū eijciēs, i, diabolū a q̄ pri⁹ incolebat: vl' aduena ꝓpinquās: q̄ lōge erat in tēpore. Occurrit illi vir. Cū lucas vnuz: mat. duos occurriſſe memorat: in figurā eiuſdē gentilis populi eſt: q̄ cū noe tres filios genuerit: ⁊ familia ſolius ſem in poſſeſſione dei abſciſa eſt: ex duobus alijs diuerſarū nationū populi pullularunt: qui idolis ſeruierunt. Et nota hunc vnū' fuiſſe celebrioris perſone ⁊ maioris inſanie: de quo regio illa maxime dolebat.

Occurrit ergo vir. i. ipſe gentilis pp̄l's: q̄ multē tp̄ib⁹. i. ab ipſo pene mūdi eroēdio vexabat a demonio: nec vtebat veſte nature ſue. i. virtutib⁹ fide ⁊ charitate qb⁹ p̄mi parētes poſt culpā nudati legunt B ſtola redcūti filio offert. Necz i domo ꝓſcie qeſcebat: ſ i mortuis opib⁹ corporis q̄ſi in ſepulchris manebat. In monumētis. Quid aliud ſunt pfidor⁹ corpa niſi quedam defuncto⁹ ſepulchra in quibus nō habitant dei verba.

Jheſu fili dei. arrius cōtendit eſſe creaturā: quē demon cōfitet eſſe filiū dei. Judei dicūt: In p̄ncipe de. e. de. quē demonia negant aliq̄d ſecum cōmune habere. Tormentū eſt diaboli ab hois leſione ceſſare: ⁊ q̄ntū diutius poſſederat: tātū difficilius dimittit. Caueat q̄ aliq⁹ leſus a diabolo;

Nicolaus

a Et cū de naui egreſſus eēt. Hic deſcribit miraculū factū in terra: ⁊ p⁹ de curatione demoniaci. ſecūdo de ſuſcitatiōe filie archiſynagogi. ibi: Factū eſt autē cū rediſſet. Sententia autez prime partis pz ex dictis Matb. viij. ⁊ Marci. v. hoc excepto: quod ſequitur: b Et veſtimento nō induebatur. Amentes enim ⁊ demoniaci multa poſſunt ſuſtinere que nō poſſunt alis ſuſtinere: ſicut pz de nabuchodonoſor Dañ. iiij. qui per ſeptem annos habitauit cū feris fenū q̄ſi bos comedēs. c Ipſe aūt aſcēdēs nauim reuersus eſt ⁊ rogabat illū vir a quo demonia exierāt vt cum eo eſſet. dimiſit aūt eum ihesus. i. noluit q̄ ipſum ſequeret. cui⁹ rō eſt: q̄ diſcipulis ſequentibus chriſtū data eſt poteſtas faciēdi miracula: vt patebit ca. ix. ⁊. x. Si aūt iſte qui fuerat demoniacus talia faceret: poſſet a ſimplicibus ⁊ etiā a malitioſis hominibus imputari q̄ talia faceret virtute demonis: qō chriſt⁹ excludere intendebat. Et ex hoc conſuetum eſt in eccleſia q̄ demoniaci ⁊ furioſi ſi curentur: non tamen ad eccleſiaſtica officia promouentur.

Factum

rimus. At ille ſurgēs increpauit ventū ⁊ tempeſtatem aque: ⁊ ceſſauit: ⁊ facta ē tranquillitas magna. Dixit aūt illis: Ubi eſt fides vestra? Qui timētes mirati ſunt dicētes ad inuicē: Quis putas hic
ſ demonibus ſ mundane motioni
eſt? Quia ⁊ vētis imperat ⁊ mari
ſ velint nolint.
⁊ obediūt ei. Nauigauerunt autem ad regionem geraſenor⁹: q̄ ē ꝓtra galileam. Et cū de naui egreſſus eſſet ad terrā: occurrit illi vir quidā: q̄ habebat demonium iā tempor⁹ multis: ⁊ ueſtimēto nō induebat: neq̄ i domo manebat: ſed in monumentis. Js vt vidit ieſum procidit ante eū ⁊ exclamans voce magā dixit: Quid mihi ē ⁊ tibi ieſu fili dei altiſſimi? Obſecro te ne me torquеas. Precipiebat enim ſpiritui immūdo vt exiret ab homīe. Multis enim temporibus arripiebat illū: ⁊ vinciebatur catenis ⁊ compedibus cuſtoditus: ⁊ ruptis vin
† in loca ſp̄ualiū infecunda virtutū, ſicut ꝓfugus a lege diſcretus a ꝓpheta remotus a gratia
culis agebatur a domino in† deſerta. Interrogauit autem ieſus illum dicens: Quod tibi nomen
ſ nō vt ignarus inquirit: ſed vt confeſſa peſte quā ſurēo tolerabat: virt⁹ curatiōr emicet
ſ. ſ. ſu mus: non vnus ſpiritus ihs
eſt? At ille dixit: † Legio: Quia i trauerūt demonia multa in eū. Et rogabāt illum ne imperaret illis vt in abyſſum irent.
ſ. i. geh ennā
Erat aūt ibi grex porcor⁹ mlt⁹ paſcētiū in monte ⁊ rogabant eum vt permitteret eis i illos ingredi: ⁊ permiſit illis. Exierūt ergo demōia ab hoīe ⁊ intrauerūt in porcos. ⁊ impetu abijt grex p̄ceps in ſtagnum: ⁊ ſuffocatus ē. Quod vt viderūt factum qui paſcebāt fugerūt ⁊ nunciauerunt in ciuitate ⁊ i villis. Exierunt aūt videre quod factū eſt: ⁊ venerunt ad ieſum: ⁊ inuenerūt hominē ſedētē a quo demonia exierāt: veſtituz ac ſana mente ad pedes eius: ⁊ timuerunt. Nunciauerūt autez illis ⁊ qui viderāt quomō ſanus fact' eſſet a legiōe. Et rogauerūt illum omnis multitudo regiōis geraſenor⁹ vt diſcederet ab ipſis: quia timore magno tenebantur. Ipſe aūtem aſcendens nauim: reuerſus eſt. Et rogabat illum vir a quo demonia exierāt: vt cū eo
ſ vt iactantie cā vitet: ⁊ infidelibus ſit exemplū
eſſet. Dimiſit autē eum ieſus dicens: Reuertere in domum tuam: et narra quanta fecit tibi deus. Et abijt per vniuerſam ciuitatem predicans quanta fecit illi ieſus. Reuerſus eſt autem ieſus cum redijſſet: excepit eum turba. Erant enim omnes exſpectantes eum. Et ecce venit vir cui nomen iahir: et ipſe archiſynagogus erat: et cecidit ad pedes ieſu rogans eum vt intraret in domum eius: quia filia vnica erat ei fere annorum duodecim: et hec moriebatur. Et factum eſt dum iret: turbe comprimebant eum. Et mulier quedam que erat in fluxu ſanguinis duodecim annis: que in medicos erogauerat omnem ſubſtantiam ſuam: nec ab vllo potuit curari: accedens retro tetigit fimbriam vestimenti eius: et ſtetit fluxus ſanguinis eius. Et dixit ieſus: Quis est qui tetigit me? Negantibus autem omnibus dixit petrus et qui cum illo erant: Preceptor turbe te comprimunt et affligunt: et dicis quis tetigit me? Ait ieſus: Tetigit me aliquis: ego enim noui virtutem de me exiſſe. Videns autem mulier quia non latuit: tremens venit et procidit ante pedes eius: et ante omnem populum exposuit eum qua causa tetigerit eum: et quemadmodum continuo ſanata ſit. Ille autem dixit ei: Confide filia fides tua te ſaluam fecit: vade in pace. Adhuc eo loquente venit quidam ad archiſynagogum dicens ei: Quia mortua est filia tua: noli amplius vexare magiſtrum. Jeſus autem audiens: respondit patri puelle dicens: Noli timere: tantum modo credе: et ſalua erit. Cum autem venisset ad domum non intromisit ſecum quemquam nisi petrum et iacobum et iohannem: et patrem puelle et matrem. Flebant autem omnes et plangebant eam. Ille autem dixit: Nolite flere: non enim mortua est puella: ſed dormit. Et deridebant eum: ſcientes quia mortua est. Ipſe autem eiecit foras omnes: et tenuit manum eius: et clamauit dicens: Puella surge. Et reuersus est ſpiritus eius: et reſurrexit continuo: et iuſſit illi dari manducare. Et ſtupuerunt parentes eius: quibus precepit ne cui dicerent quod factum fuerat.

Et rogabant illū. Sciebāt demōes p aduētū dñi ſe aliqñ in abyſſum mergēdos: nō ipſi futura ꝓdiuinātes ſed ꝓphetarū de ſe dicta recolentes.

matt. 8. b marci. 5. b

Grex porcor⁹ ⁊c. Porci ſūt hoies: vocis ⁊ rōnis expertes lutulentis actib⁹ dediti: in mōte ſuperbie paſcētes: ⁊ niſi gs more porci vixerit: diabolus i eo ptātē nō accipit: vel ad ꝓbandū trā: non aūt ad perdendū accipit.

marci. 5. b

Et rogabant eum. Aduerte clementiaz dñi. Nullū p̄i⁹ ipſe cōdēnat: ſz vnuſq̄ſq̄ ipſe ſibi mali auctor eſt. Nō mittunt i porcos demones: ſed ipſi petūt: q̄ celeſtis luminis claritatē ferre non poterant. Añ ⁊ añ tp̄s debita ſibi tormenta formidant.

Et permiſit il. Permittit: vt p interfectionem porcor⁹ dēt occaſio ſalut⁹ hoīb⁹. Paſtores autem videntes ſtatiz nūciāt. In quo notandū: q̄ nec porcis niſi p̄miſſa demonia nocere p̄ſit: multo minus hoīb⁹: niſi occulta tā iuſticia dei permittantur.

marci. 5. b

Abijt grex. Alleg. Liberato populo gētiuz a dñatione demonū: ire duli in abditis agūt ſuos ritus ſacrilegos: ceca ⁊ pfūda curioſitate ſubmerſi: ⁊ ipetu ferunt i p̄ceps: q̄ nulli⁹ meriti ꝓtēplatiōe reuocant: ⁊ ad iferiora p ipſius probitatē celitus detruſi ſuffocant: intercluſo vitali cōmeatu ſp̄ūs: in aqs voluptatū huius mundi.

Fugerunt ⁊c. Paſtores fugerunt: q̄ nec philoſophi gentiū: nec p̄ncipes ſynagoge pereuntibus poſſunt conferre medicinā: ⁊ z chriſtianam fugiant legem: potentiam tamen eius ſtupendo ⁊ mirando p̄dicant.

Exierunt aūt. Significat multitudinē ſua venuſta vita delectatam: honorare qdē ⁊ nolle pati religionē x̄pianā dū vidēt q̄ eā implere nō p̄ſit; Admirantur ⁊ fidelem populum a priſtina cōuerſatione ſanatuz: ⁊ ſedere ad pedes domini. i. ſano mētis examine veſtigia ſaluatoris que ſequat ituri: ⁊ veſtitum ſtudijs virtutum que deceptus amiſerat.

Et rogauerunt cū. Cōſcij fragilitatis p̄ſentia dñi ſe idignos iudicāt: nō capiētes verbū dei: ⁊ infirma mēte pōdus ſapiētie nō ſuſtinētes. ⁊ ideo diutius moleſtus nō fuit ſed regreditur: quia nō dignatur curare inuitos: ſed cito deſerit infirmos: quibus oneri videt eſſet ſuam p̄ſentiam.

Jpſe aūt ⁊c. Quādo de ſynagoga ad gentes tranſiuit ipſe ſomno: nauis tēpeſtate preſſa memorat. Hic nec ipſe dormit: nec nauis periclitat: q̄ chriſtus reſurgens ex mortuis iā nō morit⁹ mors illi vltra nō domi. Tamē in hoc innuit⁹ q̄ paſſionis eius triūphus: ⁊ reſurrectionis gloria creditur⁹ iudee populis intimabitur: ⁊ cū p̄dicato mortis ſue vexillo credi ab hebreis ceperit: quaſi repetita naui in qua dormierat: patriaz reuiſit.

Jpſe autem qui relictis parentibus. i. iudeis aſcenderat nauim. i. poſt reſurrectionem quaſi tranſacta paſſionis ſue tempeſtate gentiū procurauerat ſalutem: iam in patriam reuertitur: quia poſtq̄ plenitudo gentium intrauerit: tunc omnis iſrael ſaluus erit.

de lyra

uerſus eſt ⁊ rogabat illū vir a quo demonia exierāt vt cum eo eſſet. dimiſit aūt eum ihesus. i. noluit q̄ ipſum ſequeret. cui⁹ rō eſt: q̄ diſcipulis ſequentibus chriſtū data eſt poteſtas faciēdi miracula: vt patebit ca. ix. ⁊. x. Si aūt iſte qui fuerat demoniacus talia faceret: poſſet a ſimplicibus ⁊ etiā a malitioſis hominibus imputari q̄ talia faceret virtute demonis: qō chriſt⁹ excludere intendebat. Et ex hoc conſuetum eſt in eccleſia q̄ demoniaci ⁊ furioſi ſi curentur: non tamen ad eccleſiaſtica officia promouentur.

Factum

Redi in domũ ⁊c. Alleg. Post remissionẽ pctoꝝ redeũdũ est in bonã ꝓsciam: ⁊ seruiẽdũ euãgelio: ꝓpter alioꝝ etiã salutẽ: vt deinde cũ christo requiescat: ne cũ iã ꝓpe vult esse cũ christo: negligat mysteriũ p̃dicatõis accõmodatũ fraterne liberationi. vñ apls: Cupio dissolui ⁊ esse cũ christo: multo melius: manere aũt in carne necessarium propter vos.

Excepit illũ t. ⁊c. In fine scũ cũ adhuc ad iudeos redibit: p fidei cõfessionẽ libenter excipiet: q; expectant cũ sicut ait, p pheta: Dies multos expectabis me: nõ fornicaberis ⁊ nõ eris cũ viro: q; nũc matte. 9. c. marci. 5. c. synagoga nec est subdita christo viro: nec fornicata cũ idolo: longa expectatione sponsi amplexũ p̃stolans: Hinc lectioni ꝓsequẽter subiũgit mors filie archisynagogi: in figurã eiusdẽ synagoge quã duz ꝓperat suscitare dns: p̃pit sanitatem emoꝝroyda mulier in figurã gentiũ q̃ post veniẽtes prius sanãtur. Venit ergo ad iesum princeps. s. moyses: q; merito iayrus dr. i. illuminatus a deo: vel illuminãs matte. 9. c. marci. 5. c. alios: dũ verba vite que a spũ scõ acceperat: aliis mistrat: Cadit ad pedes: q; legislato: cũ toto ppło illo christũ in carne venturũ longe sibi itelligebat p̃ferendũ: Rogat intrare in domũ: q; desiderabat eũ videre. Vñ: Multi reges ⁊ ꝓphe. v. q̃. vos. v. Huic erat vnica filia. i. B synagoga sola legali cõpositõe instituta: Que cũ ad. xij. annuz puenisset. i. cũ p legis ⁊ ꝓphetaꝝ instructionẽ edocta ad ãnos intelligibiles puenisset: vt lã aplica doctrina viueret ⁊ deo spũales fructus gigneret moriebaꝫ erroris languore. Ad hanc sanãdã dũ carne assumpta, p perat dei verbũ: grauaꝫ noxia ꝓsuetudine carnaliũ pplorꝝ. Et ecce mulier i. ecclia de gentibus ꝓgregata que interioꝝ lapsu criminũ deperibat: a cetu fideliũ segregata: paratã altis p̃cipit fide salutẽ: ab annis duodecim: Quo tpe synagoga in cultu dei creuerat: eodẽ tpe gentilitas p orbẽ idolatrie sanie fedabaꝫ: ⁊ carnis oblectatione que substantiã. i. nãlis industrie vires expenderat in medicos. i. philosophos: ⁊ legũ doctores: q; multa vitijs ⁊ virtutibus disputauerant: ⁊ p̃cepta viuendi dederãt: nec p eos curari poterat: sed (vt marcus ait) deteriꝰ habebat: Sed vt vidit iudeos egrotare: ⁊ verũ medicũ vidit adesse: ꝓperat ⁊ querit medicinã. Accedit p fidẽ: appꝛopinquat retro: post dñm suũ ambulando: vel q; in carne dñm nõ vidẽs pactis incarnationis sacramentis: per fidẽ cepit eius vestigia subsequi: Tangit fim briam ⁊ vndam sanguinis restringit: Quia beatus ⁊ vere mundandus: q; minimã verbi partem: manu fidei contingit.

In medicos. Medici demones: qui quasi ꝓsulentes hoibus: ꝓ deo se coli exigunt: quibus seruierat gentilitas.

Tetigit fimbriã ve. ⁊c. Fimbriam tangit: qui incarnatiõis mysteria perfecte amat ⁊ credit: donec ad maiora capienda perueniat.

Si consideremus quanta sit fides nostra: ⁊ intelligamus quantus sit filius dei: videmus q; comparatione eius fimbriam tm̃ mõ tangimus superiorem vestimenti eius partem nequimus attingere.

Et ꝓfestim ⁊c. Suscitatur mortuã: rediit ad fidẽ faciẽdã: prius curat emoꝝroydã: Sic elizabeth sterilis p̃tura idicaꝫ: vt ꝓceptura virgo credaꝫ.

Quis est q me te. Non querit vt doceatur que nesciat: sed vt fides mulieris appareat.

Turbe te cõprimũt. Que turbe diuersis hereſibus affligũt sola ca-

Nicolaus

a Factum est aũt. Hic ꝓsequenter describit miraculũ de resuscitatione filie archisynagogi. Circa quod primo ponitur dicti miraculi inchoatio. secundo interponitur mulieris patientis fluxum sanguinis curatio: ibi: Et contigit dum iret. tertio dicte suscitationis consummatio: ibi: Adhuc illo loquẽte. Sententia istarũ partiũ: patet ex dictis Matth. ix. ⁊ Marci v. ca. excepto qõ sequitur in prima parte. b Excepit illum turba. Licz tholica ecclesia fideli corde tangit: nã alijs tangẽtes nõ tangũt: sicut videntes non vident: audientes non audiũt. Vñ ⁊ marie dr: Noli me tangere: nondum enim ascendi ad patrem meum.

Nam et e. no. Nõ latet quicũq; tangit: Deus nõ indiget oculis vt videat: nec coꝛpaliter sentit: sed in se habet cognitionẽ oiuz: Etiã virtus q̃ ꝓpiciat oibus iniquitatibus nostris: ⁊ sanat oẽs infirmitates nostras: nõ ex nobis sed ex deo erit.

Videns autẽ. Hec mulier verecũda fimbriã tangit: fidelis accessit: religiosa credidit: sapiens se esse sanatã cognoscit. Sic plebs gentiũ q̃ deo credidit: petiñ erubuit vt desereret: fidem detulit vt crederet: deuotionẽ exhibuit matte. 9. c. vt rogaret: sapiaz induit marci. 5. c. vt sanitatẽ suã ⁊ ipsa sentiret: fiduciã sumpsit vt fateret q̃ ꝓpiebat alienã.

Adhuc illo loq. ⁊c. Mũdata ecclesia gentiũ a profluuio vitioꝝ: ⁊ cognominata filia ob fidei meritũ: mũciat synagogaleto pfidie ⁊ iuidie soluta q; in christũ non credidit ⁊ ecclesiã credere voluit: Nũcius iste est: quicũq; credit statum synagoge a deo destitutũ: vt restaurari nõ possit: Ideoq; ꝓ restitutione illius supplicãdũ esse nõ credidit: sed q̃ matte. 9. c. marci. 5. d. ꝓssibilia sũt apud hoies possibilia sunt apud deũ. Vñ sequit: Jesus autem audito hoc verbo.

Nõ ꝓmisit in. ⁊c. matte. 9. c. marci. 5. d. Paucos arbitros resurrectionis accipit: q; nõ a multis ꝓtinuo credita est resurrectio.

Filius vidue publice suscitat: hic pauci admittunt: in quo moraliter pietas dñi notat: q; vidua mater vnici nõ patiebat moras: ⁊ iõ ne amplius afficeret maturitas addit. Significat etiã in filio vidue ecclesia cito creditura. In archisynagogi filia iudei q̃ crediturꝰ: sed ex pluribus pauci.

Patrem puelle. Pater puelle: cetus doctoꝝ legis. s. scribe ⁊ pharisei: qui si credere voluerint etiã subiecta synagoga salua erit.

Flebant aũt. Flent q synagogã a deo q vita est videt alienã ⁊ dolẽt: nec amplius posse viuificari putãt: ⁊ illa q̃ spõsi pñtiã q̃ viuere debet amisit q̃si inter plangẽtes mortua iacẽs: nec hoc ipsũ qde ãre plangaꝫ intelligat.

Nolite flere. Fleant mortuos suos: qui putãt mortuos: vbi est fides resurrectionis non est mortis spes sed quietis.

Non est mortua ⁊c. Mortua est puella hoibus qui suscitare non possunt. nõ deo: cui anima viuit: ⁊ caro suscitando quiescit.

Sed dormit ⁊c. Allego. Cũ ala peccans moriaꝫ: si tñ a christo suscitari mereaꝫ: nobis qde mortua fuisse: sed deo dici põt obdormisse.

Deridebant eum ⁊c. Merito excluſi sunt: qui deridere q̃ credere malebant: indigni videre resurrectionis miraculum.

Tenens manum ⁊c. Tenet manũ: q; nisi manus iudeoꝝ que sanguine plene prius fuerint mũdate: synagoga non surget.

Puella surge ⁊c. Quisquis a morte anime a christo manum sibi cõfortante resipiscit: a sordibus vitioꝝ debet exurgere: (⁊ sicut marcꝰ ait) in bonis operibus ambulare: ⁊ celesti pane necesse est vt mox sacietur: id est verbi dei ⁊ altaris.

Quibus ꝓcepit ⁊c. Sicut publica noxa publico eget remedio: ita lenia peccata leniori: ⁊ secreta queunt deleri penitentia. Unde puella in domo iacens paucis arbitris exurgit: eisdemq; ne miraculum vulgarent interdicitur.

de lyra

enĩ sacerdotes ⁊ legisperiti ex odio ipsum despicerent ⁊ doctrinã eiꝰ: tñ cõmunis populꝰ deuote audiebat verbũ eiꝰ. c Et ecce venit vir iayrus. istud nomen non exꝓssit Matth. ix. ⁊ Marci. v. ⁊ ideo hic supplet. Sciendũ tñ q̃ iste vocatur iayr in idiomate hebreo: sed nomia propria hebraica qñ trãsferunt ad latinũ frequẽter accipiũt hãc syllabã us in fine: sicut Iacob in hebreo: Iacobus in latino: ⁊ saul saulꝰ: ⁊ eodem mõ iayr iayrus.

Onuocatis aũt ⁊c. Lõcessa primũ ptãte signoꝝ C. IX.
c mittunt predicare regnũ dei: vt magnitudini ꝓmissoꝝ atteſtetur etiam magnitudo factoꝝ: ⁊ fidem verbis daret virtus oſtensa: et noua facerent qui noua predicarent.

Nihil tuleritis ⁊c. In marco legit: vt nihil tollerẽt in via: niſi virgam tm̃. Sed ſciendũ eſt qz vtrũqz ꝑceptũ ẽ a dño vt nihil niſi virgã ferrent ⁊ vt nec virgam ferrent. Nõ ferre virgã eſt nõ eſſe ſollicituz de his q̃ neceſſaria ſunt humane ſuſtentationi: qz hec debent predicatoribus ab his quibus predicant: qñ ſine ſcandalo pñt accipi: Nihil ferre niſi virgã eſt vti illa ptãte accipiendi neceſſaria que data eſt predicatoribus.

Matt.10.a
mar. 6. a.
matt.10.a.
marci.3.b.
matt.10.a.
marci.6.q.

Duas tunicas. Simplex veſtimẽtum eſt quicqd eſt neceſſariũ alicui ſm̃ qualitatẽ loci vel tpis. duplex eſt qđ vltra neceſſitatẽ eſt. Allego. in duabus tunicis: duplicitatem prohibet.

lomtt10.b
marc.6.d.

Ibi manete. Ne excurſetis per domos: ⁊ in, uiolabil' hoſpitij iura mutetis: Ũñ ſm̃ mattheũ domus in qua manere debeant prius eligenda eſt: vt mutandi hoſpitij neceſſitas auferat.

actũ.13.d
marci.6.d.
mat.14.d
marci.6.b.

Puluerẽ pedũ ⁊c. Puluis excutit in teſtimoniũ laboris ſui: q̃ ingreſſi ſunt in ciuitatem: ⁊ vſqz ad illos pdicatio peruenit: Excutit vt nihil ab eis accipiãt qui euãgelium ſpreuerũt: nec etiam neceſſaria vite.

marci.6.c.

B Allego. Ne cõmunicetis inanibus verbis ⁊ geſtis pfidoꝝ que puluerι cõparanda ſunt: ne caſte mentis veſtigiũ polluat: Puluerẽ ꝺo fidelis populi qui humana fragilitate colligit: debet predicator euãgelij abolere: ⁊ quaſi ſuũ in ſe ſuſcipere. Unde apls: Quis infirmat ⁊ ego non infirmor? Quis ſcandalizat: ⁊ ego non vror.

Egreſſi aũt. In marco legit: Exeuntes pdicabant vt pniam ageret ⁊ demonia multa ciciebant: ⁊ vngebant oleo multos egros ⁊ ſanabant.

Audiuit autem. Notandũ q̃ herodes ꝓpter diſſonos populi rumores prius heſitauit: ſed poſtea cõfirmato animo dixit pueris ſuis: vt apud mattheũ ⁊ apud marcũ legit: Hic eſt ioãnes baptiſta: ⁊ ipſe ſurrexit a mortuis: ⁊ ideo virtutes operantur in eo.

Ioãnes ſurrexit. Qui ioãnem cuius nullũ ſignũ viderant ſurreciſſe dicebant: p ſũmã maliciã ieſum reſurreciſſe negabant: cuius multa mirabilia opera viderant: in cuius paſſione multa miranda ꝓtigerant.

Narrauerũ. Narrant apli dño que fecerint: ⁊ quõ docuerint: quõ ioãnes dũ ipſi docent paſſus ſit. Unde ſequit: ⁊ aſſumptis illis.

Et aſſum. illis. Non otioſis: nõ in ciuitate ſynagoge. i. ſecularis dignitatis reſidentibus: ſed inter deſerta chriſtũ querẽtibus ecleſtis gratie alimonia impartit: Qui enī nõ faſtidiũt a chriſto ſuſcipiunt: ⁊ ſpũaliter ⁊ coꝝ poꝝaliter: etiã ſi indigent curant. Et nota: qz poſtq̃ pfecta eſt mentio paſſionis ioãnis: chriſtus reficit: qz poſt defectũ legis euangelicus cibus incipit: Uenit poſtq̃ curata eſt mulier que geſtat figurã eccleſie: ⁊ poſtq̃ apli ad

Nicolaus

a Onuocat aũt duodeci. Deſcripta pdicatiõe xpi p ſeipſũ. C. IX.
c B ꝓfir deſcribit pdicatio fatca p miſſionẽ diſcipuloꝝ: ⁊ qz pdicatoꝝ verbi diuini poſt deſcenſũ p pdicationẽ ad ꝓmũ debet p oꝛonẽ aſcendere in deũ: ſicut ⁊ in ſcala iacob angeli deſcendebant ⁊ aſcendebant: vt hĩ Beñ. xxviij. iõ ſaluatoꝝ primo mittit diſcipulos pdicare. ſcõ docet eos orare. rj. ca. Adhuc circa primũ pmittit miſſio aploꝝ. ſcõ ſubdit miſſio. lxxij. diſcipuloꝝ. ſequẽti ca. Prima in duas: qz primo deſcribit aploꝝ miſſio. ſcõ eoꝝ reuerſio: ibi: Et reuerſi apli. Prima adhuc in duas: in partẽ principalẽ ⁊ incidentalẽ; que incipit ibi: Audiuit aũt herodes. Circa primã partẽ dat auctoritas aplis pdicãdi: ⁊ ptãs miracula faciẽdi ad ꝓfirmationẽ ſue doctrine: ⁊ ſic mittunt pdicare. Et pz ſnia huius partis ex dictis Matth. x. b Audiuit aũt herodes. Hec eſt pars incidentalis: qz p pdicationẽ aploꝝ facta xpi pdicãtiũ: herodes audiuit famã de miraculis chriſti: ⁊ deſiderabat videre ipſũ: magis ductus curioſitate videndi miracula q̃ deuotione: ꝓpter qõ chriſtus noluit in pſentia eius aliqõ miraculũ facere: vt habet. j. xxiij. Rõnes ꝺo q̃re aliq credebant chriſtũ eſſe ioãnẽ de

Onũocatis C. IX.
c autẽ duodecĩ apoſtolis dedit illis virtutẽ ⁊ ptãtez ſup oĩa demonia ⁊: vt lãguores curarẽt ⁊ miſit illos pdicare regnũ dei ⁊ ſanare infirmos. Et ait ad illos: Nihil tuleritis ĩ via neqz virgã neqz perã: neqz panẽ neqz pecuniã: neqz duas tunicas habeatis. Et in quãcũqz domũ
ſ ꝑdiu in illa ciuitate pdicabiꝫ
ĩtraueritis ibi mãete: ⁊ ĩde ne exeatis. Et quicũqz nõ receperit vos exeũtes de ciuitate illa etiã pulueꝛẽ pedũ vꝛoꝝ excutite ĩ teſtimoniũ ſupꝛa illos. Egreſſi aũt circuibãt p caſtella euãgelizãtes ⁊ cu-
† dũ h fieret a dño i galilea herodes decollauit ioãnẽ
rãtes vbiqz. † Audiuit aũt herodes tetrarcha oĩa q̃ fiebãt ab eo ⁊ heſitabat eo q̃ diceretur a q̃buſdã: qa ioãnes ſurrexit a mortuis. a q̃buſdaz ꝺo: q: helias apparuit. ab alijs aũt: q: prophęta vn⁹ de ãtiqs ſurrexit. Et ait herodes: Joannẽ ego decollaui: qs aũt eſt iſte ꝺ quo ego audio talia? Et q̃-
ſ vt forte ſi ipſe ſit ioannes poſſit agnoſcere
rebat videre eũ. Et reũerſi apoſtoli narrauerũt illi q̃cunqz fecerũt.
† ſ non timore mortis: ſed vt parceret inimicis ne homicidium homicidio iungerent.
Et aſſumptis illis † ſeceſſit ſeoꝛſuz
† ſ pertinens ⁊ vicinus bethſaide ciuitati galilee.
in locũ deſertũ † qui ẽ bethſaide.
Quod cũ cognouiſſent turbe ſe-
ſ fatigatos
cute ſunt eũ: ⁊ excepit illos ⁊ loq̃-
ſ docet inſcios ſ non de ſecularibus ſ egros
bat illis de regno dei: ⁊ eos qui cura indigebãt ſanabat. Dies aũt cepat declinare. Et accedentes duodecim dixerũt illi: Dimittite turbas: vt eũtes ĩ caſtella ⁊ villas q̃ circa ſũt diuertãt: ⁊ ĩueniãt eſcas: q: hic ĩ loco deſerto ſum⁹. Ait aũt ad illos: Uos date illis mãducare. At illi dixerũt: Non ſũt nobis plus q̃ qnqz panes ⁊ duo piſces: niſi forte nos eam⁹ ⁊ emam⁹ in oẽm turbã hãc eſcas. Erant autem ibi fere viri qnqz milia. Ait autẽ ad diſcipulos ſuos: Facite illos diſcumbere p cõ uiuia qnquagenos. ⁊ ita fecerũt

ꝑdicãdũ ſunt miſſi: ſit mẽtio refectiõis: qz p aplos in eccliã vera refectio fit.

Seceſſit ſeoꝛ. in lo. Decollato ioãne ſecedit in deſertũ: qz relicta iudea que ꝓphetie ſibi nõ credendo caput abſtulerat: In deſertũ eccleſie que virũ nõ habebat verbi pabula largitur. Ũñ ⁊ bethſaida domus fructuz interꝑtat. Et tranſeuntẽ ad gentes: multe cateruę fidelium relictis menſibus priſce ꝙuerſationis: negle cto varioꝝ dogmatũ mu nimine. ſequunt: vt q prius in iudea tm̃ erat notꝰ: ma. c. 6. g
iã, ſup oẽz terrã exaltaret.

Seceſſit. Cũ turbe q̃dẽ voluntatẽ eundi: ſed p ueniendi vires nõ haberent: ideo egredit dñs de loco ſuo: ⁊ pergit obuiã: matt. 6. d
⁊ viſa turba miſeret ⁊ curat lãguores: vt fides plena ſtatim pmiũ ꝙſequat.

Secute ſunt. Non lumentis: nõ vehiculis: ſ ꝓprio labore pedũ vt ardorẽ mentis oſtenderent.

Sanabat. Nemo cibũ chriſti accipit niſi antea ſanatus fuerit: qz poſt remiſſionẽ pctoꝝ tribuit alimonia celeſtis. mat. 14. b Joan. 6. a

Dies aũt ce. Declinata die reficit: qz vel' fine ſeculoꝝ appꝛopinquante vel cũ ſol iuſticie occubuit: a ſpũali fame ſumꝰ ſaluati. Et nota ordinẽ myſterij: prius p remiſſionẽ pctoꝝ vulneribus medicina tribuit: poſtea alimonia mẽſe celeſtis exꝑdit. mat. 14. b marci. 6. a mat. 14. b marc. 6. c. Joan. 6. a.

Nõ ſunt nobis plus. Nota q̃ dñs cuiqz pro viribus dona tribuens: et ad perfectioꝛa ſemper prouocans: ne aut infirmum validioꝛ cibus oppꝛimat: aut validũ exilia alimenta non ſatient. Primo quinqz panibus ordeaceis quinqz milia. ſecundo ſeptẽ panibus: quattuoꝛ milia hominũ refecit. tertio diſcipulis myſteriũ ſue carnis ⁊ ſanguinis tradidit: ad vltimũ magno munere dat electis: vt edant ⁊ bibant ſuper menſam ſuam in regno.

Nondũ erat aplis niſi quinqz panes moſaice legis: ⁊ duo piſces. i. ille due pſone que in iſraclitico pplo vngebant: ad regendũ pplm: reges ⁊ ſacerdotes in quibus nulla plenaria refectio poterat inueniri: Ꝑ diu eni legitur moyſes: velamen poſitum eſt ſuper coꝛda eoꝝ.

Niſi forte. Nondum intellexerant apoſtoli fidem populi credentis non eſſe venalem: ſed nouerant nos potius eſſe redimendos per ſuas eſcas gratuitas.

Quinqz milia. Per quinqz milia ſignificant qui in ſeculari adhuc habitu per quinqz ſenſus coꝛporis exteꝛioꝛibus: que poſſident bene vti nouerunt: Qui quinqz panibus alunt: quia tales neceſſe eſt legalibus adhuc preceptis inſtitui: ⁊ legali timore compꝛimi. Nam qui mũdo integre renũciant: ⁊ quattuoꝛ ſunt milia ꝓpter euangelicã doctrinã: ⁊. vij. panibus. i. ſeptiformi ſpiritus reficiunt gratia.

Per quiuia. Diuerſi ꝙuantiũ diſcubitus: diuerſos p orbẽ eccliaꝝ deſignãt ꝙuentus: Quinquageni diſcũbũt qui adhuc in pnia pctoꝝ poſiti: auditũ verbi pcipiũt. Nã qnquageſimus eſt pnie pſalmus. Scõm aliũ euangeliſtã centeni diſcũbunt: qui ꝑſumpta venie ſpe: ſolo vite eterne deſiderio ſuſpirant: qz centenarius de leua tranſit ad dexteram.

De ira

quibus fuit iſte herodes: alij helyã: alij hieremiã: alij vnũ ex ꝓphetis antiqs: tacte fuerũt breuiter Matth. xvj. c Et reuerſi apli. hic deſcribit reuerſio aploꝝ de pdicatione. circa qõ oſtendit benignitas chriſti ad aplos: primo eos benigne recipiendo. ſcõo eos ad maioꝛa incitando: ibi: Et factũ eſt cũ ſolus eſſet. Prima in duas: qz primo deſcribit benignitas chriſti ad aplos. ſcõo ad pplos. ibi: Qõ cũ cognouiſſent turbe. Circa primũ dr: Et reuerſi apli narrauerũt illi quecũqz fecerũt. Iz enī nõ indigeret tali narratione cũ oĩa ſciret p ſeipſũ: ⁊ hoc etiã aplis eſſet notũ: tñ retulerũt ei p modũ amicabilis collatiõis diſcipuloꝝ cũ magiſtro. d Et aſſumptis illis ſeceſſit ſeoꝛſũ. vt requieſceret ſegregati a tumultu pplꝰ: ⁊ vt ſe recolligeret in oꝛone: ſicut fuerũt diſperſi in pdicatione. e Qõ cũ cognouiſſent turbe. Hic ꝓfir deſcribit benignitas chriſti erga pplos. primo recipiẽdo eos curialiter: qõ notat cũ dr: Et excepit illos: ſcõo qz pauit eos ſpũaliter: iõ ſubdit: Et loquebat eis de regno dei. tertio qz curauit languidos gnãliter: cũ ſubdit: Et eos q̃ cura indigebãt, ſanabat. ẽrto qz famelicos pauit coꝛporaliter: vt pz in littera ſequenti: cuius expoſitio patet ex dictis Matth. xiiij.

Et factum

Et discubu. ⁊c. Scom aliū euāgelistā gnēz milia sup fenū discūbūt qz illi qb⁹ adhuc sūt corpales sēsus molliorib⁹ delectant: ois enī caro fenū ⁊ttuo: milia sup terrā recūbūt: plus est enī terrā ꝑmere: q̄z sup feno iacere.

Acceptis v. ⁊c. Nō noua creat cibaria: sed his q̄ hñt discipuli bñdixit: qz veniēs in carne nō alia q̄z q̄ ꝓdicta sunt ꝓdicat: sed ꝓpbic dicta mysterijs gr̄e granida demōstrant. Aspicit in celū vt illic dirigat mentis acies vbi lux est scie. Frangit ⁊ discipulis tribuit: vt ponerēt ante turbas: qz clausa legis ⁊ ꝓphaz sacra eis qui p mūdū ꝓdicāt patefecit: Qđ superest turbis: discipuli tollūt: qz secretiora sacra q̄ rudes nō capiūt pfecti inquirūt. Mā p. xij. cophinos apli ⁊ corū seq̄ces figurant: foris hoīb⁹ despecti: intus salutaris cibi reliquis ad alenda humiliū corda cumulati. Elegit enī de infirma mundi vt ꝓfundat fortia: ⁊ manus q̄ prius i cophino seruierat: iam p crucē christi vite celestis opaz alimoniā: ⁊ eo cibū fidei ꝓgerit: vbi ante erat cenū pfidie gentilis.

matt. 16.b marc. 8.c.

matt. 16.d marc. 8.d.

matt. 16.c. marc. 8.d.

Et fregit. Frangēdo multiplicati sunt panes: vt plurimos pascāt: lex enī moysi dū exponit mltos libros facit. In lege dī: nō mechaberis: hūc panē frangit christus: diuidit hoc ꝙbū nō alitūde adijcies: ß de suo partiēs Qui vidēt ingt mu. ad. c. e. iā. m. est eā. Habes fragmentū: de suo addit: Si oculus tuus dex. scā te c. e. Habes aliud: etsi dextera tua ⁊c. abscide eam: ⁊ qui dimissam a viro ducit mechatur: Vides ex vno q̄ multa fragmenta.

matt. 16.d marci. 8.c.

Distri. d. Prouocat apl̄os ad fractionē panis: vt illis nō habere testantibus magnitudo signi notior fiat. Insinuat q̄ p cor doctrinā ieiuna corda quotidie sunt pascenda.

Et saturati sunt. Q̄z manducans ppl̄s satiat: sig̃t famē in perpetuū ab electis repellendā: qz nō esuriet q̄ accepit christi cibū: Q̄z apli ministrāt: futurā diuisionē dñici corpis ⁊ sanguinis ꝓnunciat.

Cophini duodecim. Cur quinq̄ milibus hominū plus redūdat quattuor milibus minus? Quia quattuor milia triduo cum christo fuerūt ⁊ ideo amplius celestis pabuli receperunt.

Et factū est ⁊c. Post miraculū cū turbe vellent cū facere regem: dimissa turba fugit ⁊ ascēdit in montē solus orare: ⁊ anteq̄z discipuli ascēderent in naniculā aderāt cū ipso: Ipse aūt solus orat patrē. Possūt enī sancti fide ⁊ amore dño ꝓiūgi: ⁊ cū hoīb⁹ excellentioꝛē intueri: ⁊ ꝙuersationē ei⁹ in carne passibus hūilitatis subseq̄: sed incōprehensibilia paterne positōis archana solus penetrat ⁊ solus qđ orandū nouit orat: Cū discipulis aūt nō reperit orasse: sed solus obsecrat: qz dei ꝓlīū hūana corda non capiūt: nec quisq̄ potest interior particeps esse cum christo.

Quē me dī. ⁊c. Exploraturus fidē discipulor prius vulgi sniaz inquirit: ne apl̄or fides firmata videat vulgari opinione: ß ꝝitaz agnitiōe.

Aderito turbe nolante q̄ diuersas de dño ferūt sniās: quor sermo ⁊ sensus instabilis ē ⁊ vag⁹a qb⁹ suos distinguēs ait: Vos aūt quē me eē dicit.

Joānē bap. Opinio de ioāne iō forte erat: qz in vtero matris posit⁹: dñi presentiā sentiebat. De helya: qz raptus est in celum: ⁊ venturus credi tur. De hieremia: qz in matris vtero sanctificatus est.

Nicolaus

a Et factū est cū solus esset ⁊c. Hic ꝓfiter ostendit benīuolentia christi ad discipulos incitādo eos ad meliora: videlz ad martyriū qđ est pcipuus actus charitat: ſm q̄ dicit saluator Joā. xv. Maiorē hac dilectionē nemo habet q̄z vt aīaz suā ponat qs ꝓ amicis suis. ſmo igit̄ inuitat eos ad martyriū verbo. ſcdo facto: ibi: Factū est aūt dū cōplerent. Prima in duas: qz primo incitat eos verbo ad martyriū. ſcdo ostēdit martyrij premiū: ibi: Dico aūt vobis. Circa primū ꝑmittit christi duplex interrogatio: ⁊ duplex discipulor rīsio: videlz qd vulgares de christo dicerēt: ⁊ qd apli de hoc sentirēt: ⁊ ꝓz snia ex dictis Matth. xvj. Sciendū tñ q̄ interrogatio christi nō ꝓcedebat ex ignorāti a: sed vt ex responsione discipulor q̄ credebāt ipsū esse veraciter christū dei filiū: efficacius incitaret eos ad martyriū exemplo eiusdē aīati: q̄ cū esset tāte dignitat̄ voluit ꝓ nobis mortē pati: iō subdit:

b Hoc dicēs qz oportet filiū hois mlta pati ⁊c. ꝓz snia ex dict̄ Matth. xvj. excepto qđ subdit: c Mā q̄ me erubuerit ⁊ meos sermones. nō au-

Vos aūt. Qui fractat debet audientiū ꝓsiderare personas: ne prius irrideatur q̄z audiatur.

Christū dei ⁊c. Cōplexus est oīa: q̄ ⁊ nāz ⁊ nomē expressit. In nole enī christi: ⁊ diuinitat̄ ⁊ incarnatiōis ē expressio: ⁊ fides passiōis: Hereticī etsi nomē christi nō negat: Christū tñ negat: q̄ nō oīa q̄ christi sunt ꝓfitet.

Precipit ne. Iubet tacere discipulos vt fallat principē mundi: et vt declinet iactantiā: doceat humilitatez: Simul ne adhuc rudes ⁊ imperfecti discipuli maiōris predicationis mole oppriment: Completo aūt passionis sacramento: oportunius dicitur apostolis: Euntes docete omnes gētes: baptizātes eos in nomine patris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti: Tunc non prodesset cum publice prędicari dei filium: quez mox erant visuri flagellatum ⁊ crucifixum. Prohibentur ergo cum euangelizare dei filium vt euangelizarent postea crucifixum. marci. 8.d

Dicebat autem. Que ad fidem dominice natiuitatis vel passionis pertinent solis seorsū discipulis aperuit: sed hec ad omnes. d matte. 16.d marci. 9.a.

Abneget semet. ⁊c. Nisi qs a seipso deficiat: ad eū qui super se est non appropinquat: ⁊ nouitatem ad quā vocatur non apprehendit: nisi mactet vetustatem in qua natus fuit: ⁊ cum cessat a vitijs exquirat etiam virtutes. Vnde subiungit: Et tollat crucem suam ⁊c. matt. 17.a marci. 9.a.

Et tol. cru. ⁊c. Crux tollitur: qñ per abstinentiā corpus afficit: vel per cōpassionē primi affligitur animus: Qđ etiam aliqui philosophi fecerunt: Et sequatur me. hoc solus christianus.

Mā qui me eru. Sicut persecutionis tempore ponenda est anima: ita in pace frangenda sunt desideria terrena: vt quanto videt hō securior tanto sit ad sui custodiam solicitior.

Quid enī pficit. Quia aliqñ tpalia despicimus: sed hūana verecūdia ꝓpediti: rectitudinē quā habem⁹ in mente nō audemus voce exprimere ꝓgruū medicamētū subiūgit: q̄ erubuerit: Persecutiōis tpe poterāt erubescere fideles: substantijs nudari: honoribus deiici: verberibus affligi: Pa cis tpe sepe veremur a primis despici: iniurias verboz pati: prius satisfacere illis qbus fuimus irati: Habet ergo christian⁹ctia in pace: vbi in ꝓfessione christi veraciter possit ꝓbari. ſ. si imitat̄ humilitatē sui capitis.

Hunc filius hois. Non sufficit ad probationē fidei vox professionis quā defendit a verecūdia professio generalitatis.

Aliqui stantes. Qui stat cum christo non gustat mortē: quia nec tenuem mortis eterne sensum habebit: qui christi consortia meruerit: cui nec in morte interrumpitur ordo viuendi.

Donec videant regnum. Quia arduū erat aīmā periculis corp⁹ morti offerre: sustentat infirmitatē humane mentis remuneratione presentium: ne frangatur desperatione vel tedio: Vita enim eterna gloria: etsi in transitu: ⁊ ad breue momentū. Fortiores tamen ꝓtra mūdi aduersa reddūtur: Promittit itaq̄z futurā gloriā in transitu videndā in terra: vt certius in celo speretur eterna: Vel promittit aliquos de discipulis visuros dilatationem ecclesie anteq̄z per mortē recedant de mūdo: vt in presenti ꝓtra mūdi gloriā erecti: certius credantur in celo regnaturi.

de lyra

dens ꝓfiteri christū ⁊ veritatē euangelij. d Hunc filius hois erubescet. nō reputās cuz de suis. Nō aūt huius est: qz nō solū credere est necessariū ad salutē: sed etiā ꝓfiteri ore: ſm q̄ dī Ro. x. Corde enī creditur ad iusticiaz: ore aūt fit ꝓfessio ad salutē. Nec tñ ꝓfessio ptinet ad preceptū affirmatiuū: qđ lz obliget semp: nō tñ ad'semp sed ꝓ loco ⁊ tpe occurrente casu in quo ex omissione ꝓfessiōis fidei subtraheret honor debitus deo: vt siqs interrogatus de fide taceret qñ ex sua taciturnitate crederet ab alijs ipsuz fidē nō hīe vel ipsā fidē falsā esse vel ob eius taciturnitatē alios auerti ꝓtingeret a fide: ⁊ sic peccaret mortaliter: ⁊ ꝓ ꝓfis inter dei filios nō esset cōputandus.

e Dico aūt vobis. Hic ꝓfiter ostēdit martyrij ꝑmiū: vt magnitudo premij auferat terroꝛē supplicij. ⁊ primo describit illa ostensio. ſcdo emulationis discipulor repressio: ibi: Et factū est in sequēti die. Circa ꝑmū sciendū q̄ in hoc ostendit ꝑmiū martyrij incēptū ostēdit se tribus discipulis suis in forma gloriosa qñ transfiguratus fuit corā eis: qz ad ꝓsilez gloriā resurgēt

Post dies octo. Alijqui sex dies tm̃ numerãt: post sex etates seculi scis a labore quiescendũ sigñt. Lucas qui ꝛ primũ quo ꝓmittit: ꝛ vltimũ q̃ ꝓmissio iplet cõnumerat: octaua inuit resurgendũ. Nam sicut christus post sextam sabbati qua crucẽ ascendit: ꝛ post septimã sabbati qua in sepulchro quieuit: octaua die resurrexit: sic nos post sex seculi etates quibus pro dño patimur ꝛ laboramus: ꝛ post septimã quietis alaruz que interim in alia vita geritur octaua etate resurgemus.

Assumpsit petrũ. Tres tm̃ ducit: q: multi vocati: pauci electi: ꝛ qui fidem trinitatis inuiolatam seruãt: eterna merentur visione letari:

Scit meritoꝛ cognitoꝛ pfectiores fuisse ceteris tres aplos. Sigñt illos qui habent fidẽ: spem: charitatẽ: Vel p petrũ ꝓpositi siue ꝓiugati: p iacobuz penitentes vel actuales: p ioãnẽ ṽgines vl theorici.

Ascendit in mon. In montẽ oraturus ascẽdit vt inuiat: q: q resurrectionẽ expectant: mẽtẽ in excelsis eleuare: ꝛ otinuis precibus debent insistere.

Pro possibilitate cuiusq; minuiẽ verbũ: aut crescit: ꝛ nisi altioris prudentie cacumẽ ascendas: nõ tibi apparet sapia: nõ apparet mysterioꝛ cognitio: nõ apparet quanta sit gloria: quanta sit spes in dei verbo: sed apparet sermo natus ex virgine: litteraꝛ opertus inuolutionibus: Sed ascende: crede natũ de virgine: natũ de spũ: triũphantẽ in cruce: mortuos suscitantẽ: iam pfecta est verbi facies altera.

Et facta est. Transfiguratus non substantiã vere carnis amisit: sed gloriã vel sue vel nostre resurrectionis ostendit: q qualis tunc aplis: talis post iudiciũ cunctis apparebit electis. Nam in ipso iudicio ꝛ bonis ꝛ malis in forma serui apparebit: vt videant in quẽ pupugerunt.

Et vestitus eius ꝛc. Vestes dñi: sancti sunt qui christũ induerũt: que vestis dño in terris ꝓsistente despicabilis ꝛ alioꝛ filis visa est: sed dño montẽ ascendente fulget: q: nõdũ apparuit quid erimus: sed tandẽ similes ei erimus: qñ videbimus eum sicuti est: vel vestimẽta verbi sermones sunt scripturarũ: ꝛ quedã indumẽta diuini intellectus: q: sicut illis aplis in altera specie apparuit: ipse ꝛ vestis eius refulsit ita ꝛ oculis mẽtis tue iam diuinarum sensus albescit lectionum.

Ecce duo viri. Notandũ est: non corpora vel alias helye vel moysi apparuisse: sed ex aliqua subiecta creatura illa corpora formata fuisse: ꝓdo test etiam credi angelico ministerio illud factum esse: vt angeli eoꝝ personas assumerent.

Mortuus ꝛ viuus apparent: vt significent christum morituꝝ ꝛ postmoriturum: ꝛ vt viuamus christo ꝛ moriamur mundo: Etiam apostolis dat signũ de celo: vt fides eoꝝ augeatur: sed scribis tentantibus dare noluit: vt indurarentur.

Erant autem mo. Per moysen infernales: per helyam celestes per apostolos terrestres ad iudicium venturi significantur.

Dicebant excessum. Moyses. i. legislatoꝛ: ꝛ helyas ꝓphetarũ eximius apparẽt cum verbo vt ostendant ipsum esse qui locutus est in lege ꝛ ꝓphetis: ꝛ quẽ lex ꝛ ꝓphete ꝓmiserunt: qui in infimis: sed in monte visi sunt: q: soli mente excelsi maiestatẽ scripture q̃ in dño impleta est pspiciũt. Dicebant ex. e. quẽ cõ. e. in hierlm: q: lex ꝛ ꝓphete quoscũq; in cacumine fidei inueniũt: dispensationis sue mysterium docent.

Per moysen mortuũ sigñt sancti qui ab initio mũdi vsq; ad diem iudicij defuncti: in ipso iudicio sunt resuscitandi: p helyam viuentẽ qui viuit inuenientur: qui in maiestate videntur: quia cum christo regnabunt gloriosi: qui excessum eius dicunt: q: tunc sancti misericordiã dñi laudabũt: qui pro salute eoꝝ dignatus est mori.

Tres testes habemus de terra: tres de celo: moysen ꝛ helyam ꝛ ipsum patrem. Septimus in medio eoꝝ est dei filius: cum soleat sufficere testimonium trium: ꝛ hic est testimoniũ plurimoꝝ.

Grauati erant som. Sõno grauantur: quia splendore incõprehẽsibilis deitatis premitur sensus humani coꝛporis: Vel somno grauant: vt resurrectionis gloriã post coꝛporis quietẽ viderent: ꝛ sancti co verius manifestatem dñi videbunt: quo carnis sue in qua mortẽ viccrant imortalitate gaudebũt: Tunc moysen ꝛ helyam speculabuntur in gloria: quia melius intelligent quomodo vnuz iota aut vnus apex non ptribit a lege: ꝛ quomodo dominus legem ꝛ ꝓphetas non soluerit: sed adimpleuerit.

Bonum est. Qui ad montana conscenderat non vult ad terrena descendere: sed semper in sublimi perseuerare: ꝛ est petrus in persona ingredientiũ regnum dei: Bonum est nos hic esse: bonum est in regno dei esse: q̃si nos soli hac luce fruemur: non iudei inuidi. Tria tabernacula: id est verba: cogitationes: opera. matth 3.0 marci.1.b

Vnũ moysi. Quomodo nosunt quos antea non viderunt: Per maiestatem super eos venientem: sicut in futura resurrectione vnusquisq; alterum cognoscet ꝛ desiderata in altero alter per charitatẽ intelliget. E matt 17.d marci. 9.d

Nesciens quid. Et si petrus ex humana infirmitate nescit quid dicat insiti: tamen dat ardoris indicium: dum eos quos videre delectabat etiam officio sistere querit: Errabat: quia in terra ꝛ in hac mortali carne sibi ꝛ coapostolis suis dari cupiebat regnum: quod in celis ꝛ carne mortali expoliatis est promissum: Sic errat qui tria tabernacula legi ꝛ prophetis ꝛ euangelio facere desiderat: cum hec ab inuicem non discrepent: non tria sed vnum habentia tabernaculum. i. ecclesiam dei.

Facta est ꝛ. Et si petrus ex infirmitate ignorat: placet tamen obsequij deuotio: Unde ꝛ nubes obumbrat diuini spũs est ista obumbratio que nõ caligat affectibus hominũ: sed reuelat occulta: cuius profectus ostenditur audita voce dicentis: Hic est fi.

Quia materiale quesiuit tabernaculuz nubis accepit obumbraculum: vt discat in resurrectione non tegmine domoꝝ: sed spiritussancti gloria sanctos esse protegendos.

Et timuerunt. Timent: quia humana fragilitas conspectum maioris glorie ferre non sustinet: ꝛ quanto quis ampliora quesierit: tanto magis ad inferiora collabit: si mensuram suam ignoraverit.

Facta est voz. Uox patris petrũ sublato terroꝛe docet veritatem: Et nota q̃ sicut dño baptizato sic ꝛ transfigurato mysterium trinitatis declaratur: quia gloriam quam in baptismate confitemur in resurrectione videbimus. Spiritus in columba: hic in nubes lucida: q: qui nunc simplici coꝛde fidem seruat: tunc aperta luce visionis cõtemplabit qõ credidit: ipsaq; qua illustrabit gratia protegeꝫ.

Inuentus est ie. Non helyas: non moyses: sed quem solum videtis huic figendũ est tabrnaculũ in coꝛde: Recedunt ergo illi vbi dñs cepit designari: ne ad seruos voz patris missa putet: Typice ablata nube: euanescẽtibus moyse ꝛ helya solus cernit: q: legis ꝛ ꝓphetaꝝ vmbra discedente: verum lumen coruscante euangelij gratia reperitur.

Tres in principio vident: vnus in fine: q: in fide pfecta vnũ sunt: Oẽs enĩ in coꝛpe christi vnũ sumus: Vel fortasse: q: lex ꝛ ꝓphete ex ꝛbo: q̃ aũt ex ꝛbo ceperũt i ꝛbo desinũt: Finis enĩ legis est ꝛps ad iusticiã oi credẽti.

Et ipsi tacuerunt. Dño iubente tacent: donec filius hois a mortuis resurgat: ne incredibile sit pro rei magnitudine ꝛ post tantã gloriam apud rudes sequens cruꝛ scandalum faciat.

Factum est autem ꝛc. Pro qualitate meritoꝝ quotidie dñs aliis ascendit: dum perfectos quoꝝ ꝓuersatio in celis est sublimius extollendo glorificat: ꝛ de eternis instruit ꝛ docet que a turba nõ audiri valeãt. Alijs

est dum discerẽt ab illo: ait petr⁹ † ſ vñ apo. cupio dissolui ꝛ esse cum christo.
ad iesum: † Preceptor: bonuz est nos hic esse: ꝛ faciamus hic tria tabernacula. Unum tibi: ꝛ vnũ moysi: ꝛ vnum helie: nesciens qd diceret. Hec autem illo loquente
ſ ga maiori luce suffudit
facta ẽ nubes ꝛ obumbrauit eos: ꝛ timuerunt intrantibus illis in nubem: ꝛ facta est vox de nube dicens: Hic est filius meus dilectus: ipsum audite. Et duz fieret vox: inuentus est iesus solus: ꝛ ipsi tacuerunt ꝛ nẽmini dixerunt in illis diebus quicq̃ ex his que viderant. Factum est autez in sequenti die descendentibus illis

tem post hec verba fere dies octo
†† vt tribus idoneis testibus: totus mũdus crederet
ſ q claues celoꝝ accepit ſ cui mater committitur.
ꝛ assumpsit† petrum ꝛ ioannez ꝛ
ſ qui primus solium sacerdotale ascendit
iacobũ: ꝛ ascẽdit i mõtem vt oraret. Et fãcta ẽ dũ oraret spes vul
ſ sicut sol
tus ei⁹ altera ⌋ ꝛ vẽstit⁹ ei⁹ albuz ꝛ fulgẽs. Et ecce duo viri loq̃bãtur cuz illo. Erãt autem moyses ꝛ helias visi i maiestate ⌊: ꝛ dicebãt excessuz eius quem completurus erat in hierusalez. Pẽtr⁹ ꝛo ꝛ qui cum illo erant grauati
† ſ nemo nisi vigilans videt gloriam dei
erãt somno: ꝛ euigilantes viderũt maiestatem eius: ꝛ duos viros q stabant cum illo. Et factuz

Nicolaus

corpora martyrum: ſm q̃ dicit apostolus ad Phil. iij. Saluatorem expectamus iesum christum qui reformabit corpus humilitatis nostre ꝓfiguratum corpoꝛi claritatis sue: ꝛ patet sentẽtia huius partis ex dictis Matth. xvij. exceptis que sequunt: a Et facta est dum oraret ꝛc. ⌋ nõ est intelligendũ q̃ quantitas vel figura faciei christi fuerit mutata: sed a gloria anime tunc redundauit in coꝛpus ipsius claritas que est proprietas ipsius coꝛporis glorioſi. b Et vesti. eius albus ꝛ refulgẽs. vt claritas vestis coꝛresponderet claritati coꝛporis. c Erant aũt ꝛc. ⌋. s. ipsius christi qui tũc apparuit in claritate gloriosa: vt dictũ est. d Et dicebãt excessũ eius. i. passionez eius futuram quam sustinuit ex maxima charitate: que dicit hic excessiua: nõ q: excesserit modũ virtutis: sed q: excellẽtissimũ eius gradũ at-

de lyra

tingebat. e Petrus ꝛo ꝛ q cũ illo erant gra. erãt sõno. nã in pñtia manifestatis opprimit fragilitas hũana. f Et nemini dixerũt ꝛc. ꝛ ℞ ex pcepto dñi: vt pz Matth. xvij. vbi pcepit eis dicẽs: Nemini dixeritis visionẽ donec filius hois a morte resurgat. g Factũ est aũt. ℞ ꝓfir reprimit discipulorum emulatio: ꝛ primo facto. secõ verbo: ibi: Intrauit autẽ cogitatio. Circa primũ sciendũ q̃ eo q̃ christus dixit petrũ iacobũ ꝛ ioanẽ seorsum ab aliis ad videndũ gloriã sue maiestatis: vt predictũ est. alij discipuli qui nõdũ erant in bono ꝓfirmati aliquid humanũ passi moti fuerũt quodam celo inuidie ꝓtra tres predictos: ꝛ ideo potestas eiciendi demones fuit eis subtracta: ꝛ ideo non potuerũt curare demoniacũ eis oblatum: vt patet in littera: vt hoc aduertentes resilirent a tali emulatione: ꝛ ideo in fine dr eis:

Ponite vos

descendit: dum terrenos ⁊ incipientes ꝓfortat ⁊ docet ⁊ castigat.

Occurrit illi turba. In monte orat: docet: maiestatē suam demonstrat: patris vocē aplis aperit: descendens a turba excipit: miseroꝝ fletu pulsat infidelitatis peccata exprobrat: malos spūs expellit.

Et ecce spūs. Mattheus lunaticum: marcus surdum ⁊ mutum describit: significat aūt illos q vt luna mutant: munq̄ in eodem statu manentes sed per diuersa vitia crescunt ⁊ decrescūt: qui nec fidem cōfitent nec ipsius fidei audire volūt sermonem.

Rogaui discipulos ⁊c. Laudanter discipulos accusat impossibilitatis: cum impossibilitas aliqñ non ad curatorē: sed ad curandū referat. Vñ dñs: Fiat tibi ꝓ verbū tuum.

matt. 17. c marci. 9. c. Usqz quo ⁊c. Non est tedio affectus dñs: nec iratus homini sed vitio: sicut medicus quando videt egrotū contra sua precepta agentē increpat illum: Cur artis sue faciat industriā perire: se aliud iubente illo aliud perpetrante: ⁊ per istum vnum iudei arguunt infidelitatis. Unde ⁊ additur: Adduc huc filium tuum.

matt. 17. c marci. 9. c. Et cum accederet. Dum puer ad dñm accedit elidit: qz conuersi ad dñm plerūq̄ a demonio grauius pulsantur: vt vel ad vitia reducant: vel de sua expulsione diabolus se vindicet: sicut in principio nascentis ecclesie multa ⁊ grauia opposuit certamina illis quos suo regno subtrahi videbat.

matt. 18. a marci. 9. e. Et increpauit. Nō puer vim patiens: sed diabolus vim inferens increpatur: quia qui peccātem vult sanare: vitium debet arguere ⁊ depellere sed hominem amando refouere: donec sanatum spiritualibus reddat patribus ecclesie

de mōte: occurrit illi turba multa. Et ecce vir de turba exclamauit dicēs: Magr̄ obsecro te: respice in filium meū quia vnicus est mihi: Et ecce spiritus apprehendit illum: ⁊ subito clamat ⁊ elidit ⁊ dissipat eum cum spuma: ⁊ vix discedit dilaniās eum: ⁊ rogaui discipulos tuos vt eijcerēt illum ⁊ nō potuerunt. Respōdens aūt iesus dixit: O generatio infidelis ⁊ prauersa usqz quo ero apud vos ⁊ patiar vos? Adduc huc filium tuū: ⁊ cū accederet elisit illū demonium ⁊ dissipauit. Et increpauit Jesus spiritū immūdū ⁊ sanauit puerū ⁊ reddidit illum patri eius. Stupebāt autem omnes in magnitudine dei. Omnibusqz miranti bus in omnibus que faciebat iesus: dixit ad discipulos suos. Pōnite vos in cordibus vestris sermones istos. Filius enī hominis: futurum est vt tradatur i manus hominū. At illi ignorabant verbum istud: ⁊ erat velatū ante eos vt nō sentirent illud: ⁊ timebant eum interrogare de hoc verbo. Intrāuit autem cogitatio in eos:

† ſ intelligens causas errorū vult desideriū glorie humilitatis contentione sanare

quis eorum maior esset. † At iesus videns cogitationes cordis illoꝝ apprehēdēs puerū statuit eum se cum se ⁊ ait illis: Quicunqz suscepe-

ſ pauperem.

perit puerū istū in nomine meo:

ſ nō solū ſm qđ hō extra videor: sed etiaz ſm deitatem qua sum patri equalis

me recipit. Et quicūqz me recipit

ſ qz idem sum cum illo

recipit eū qui me misit. Maz qui minor est inter vos oēs: hic maior est. Respōdens autem ioannes dixit: Preceptor: vidimus quēdam in nomine tuo eijciētes demonia ⁊ prohibuim⁹ eum: qa non sequitur nobiscum. Et ait ad illum iesus: Nolite prohibere. Qui enim nō est aduersum vos pro vobis est: Factum est autem

ſ imminēte tpe quo pati debuerat ſ passionis

dum cōplerentur dies assumptionis ei⁹: ⁊ ipse faciem suaz firmauit vt iret in hierl'm.] Et misit nūcios ante conspectū suum: ⁊ euntes intrauerunt in ciuitatē samaritanoꝝ vt parārēt illi. Et nōn

ſ abstinata ⁊ imperterrita mente locum quo pati decreuerat petit

ſ samaritani: qz cōspiciūt eū ire hierl'm: nō receperūt qz nō coluntꝰ iudei samaritanis

receperūt eū qz facies ei⁹ erat euntis hierl'm.] Cū uidissēt autē discipuli eius iacobus ⁊ ioannes dixerunt: Dñe vis dicim⁹ vt ignis descēdat de celo: ⁊ ꝓsumat illos?

Quicūqz suscepe. ⁊c. Uel simpliciter pauperes christi ab his qui volunt esse maiores: pro eius docet esse honore suscipiendos: vel paruulos malicia docet esse: vt puerilis innocentie simplicitatem ꝓseruent: vt formā virtutis quā natura duce puer obseruat: ipsi ꝓ nole christi sequant ex industria.

Me recipit ⁊c. Qui imitatorē christi recipit: christum recipit: ⁊ q imaginē dei recipit: deum recipit. marci. 9. f.

Joānes dixit ⁊c. Joānes diligens deū ⁊ a dño dilectus excludendū putat a beneficio qui non vtat obsequio: ideo docet neminē a bono qđ ex parte habet esse arcendū: sed ad hoc potius qđ nōdum habet esse ꝓuocandum. Tales etiam ob aliorum salutem admittēdi censent: Igitur in hereticis vel in malis catholicis nō facta cōta in quibus nobiscum sunt: ⁊ aduersum nos nō sunt: sed diuisionem pacis veritatiq̄ contrariā qua aduersū nos sunt ⁊ dñm non sequunt nobiscū: detestari ⁊ prohibere debemus.

Nolite ꝓhibe. ⁊c. Non reprehendit ioānes qz amore faciebat: sed docetur vt nouerit infirmorum esse firmorūq̄ distantiā: qz dñs ⁊ si remunerat fortiores: non excludit infirmos. B

Dñe vis ⁊c. Beda. Apostoli adhuc rudes ⁊ modū vindicandi ignorantes: non ex amore correctionis aliorum: vel finiende malicie in illis: sed ex odio vindictam desiderant. Hanc aūt ignorantiā dñs reprehendit: Postq̄ño eos de vera proximi dilectione docuit: aliqñ potestatē tribuit tales vindictas exercendi: sicut petro in ananiam ⁊ uxorē eius: quoꝝ mors viuentibus vtilem metum mortis incussit: ⁊ in illis qui punicbant peccatū qđ augere poterāt si viuerent finiuit: Sed ℟ raro in nouo testāmēto: vbi ex amore seruit. sepius ño in veteri testāmēto vbi tuncꝰ ꝓmebāt: talis ptās scis viris a deo collata ē.

Dicimus ut ignis ⁊c. Ad sermonem istorum ignis de celo descēderet: qz sunt filij tonitrui.

Et ꝓsumat. In similitudine helye: qui ⁊ ꝓpria manu ⁊ igne diuinitus impetrato: ꝑbyteros baal, morte affecit: Et in hoc q aplī ptātes talis ꝓphete sibi presumūt: ostendit in ipsis fuisse meritū ꝓphetarū.

Nicolaus

a Ponite vos in cordibus vestris sermones istos. s. ad imitandum.
b Filius enī hois futurū est vt tradat in manibus hoīum. ad sui humiliationē: ſm illud Phil. ij. ca. Mūlliauit semetipsū factus obediens usqz ad mortē ⁊c. q. d. nō debetis p ambitionē inuicem ambulari: sed magis in vobis humiliari: Cetera que in hac parte exponēda sunt: patent ex dictis Matth. xvij. c Intrauit aūt cogitatio ⁊c. ⁊ nō solū cogitatio interior sed etiā ꝓtentio exterior: ſm q habet Marci. ix. vbi dr: Siquidē inter se in via disputauerant quis eorum maior esset: qđ reprimit saluator verbo ⁊ exēplo pueri positi in medio: ⁊ patet snīa ex dictis Matth. xviij. ⁊ Marci. ix. d Respondens aūt ioānes. Hic ex incidēti respondet sibi facte questiōi: ⁊ patet snīa ex dictis Marci. ix. e Factū ē aūt. Superius saluator excitauit discipulos ad martyriū verbo: hic hoc idem facit facto: Et dividit in duas: qz primo facit qñ dictū est. secundo remouet aliqua a suis sequacibus: ibi: Factū est aūt. Circa primū dr: Factū est aūt dum complerent dies assumptionis eius. i. passionis per quam transiturus erat ⁊ assumendus ad gloriā patris: ſm q habet. j. xviij. Oportuit pati christū ⁊ ita intrare in gloriā suam. f Et ipse firmauit faciem suam. i. firmiter disposuit.

videns cogitationes cordis illoꝝ. Nescitis cuius

Ambro. Nō peccāt apli: q legē sequunt: q: sciebāt ꝛ phinees reputatū ad iusticiā: q sacrilegos intercmerat: ꝛ ad pces helye ignē descēdisse vt p phete vindicaret iniuria: Sz vindicet q timet: vidictā nō q̄rit q nō timet.

Nescitis cuius ꝛc. Cuius spū signati estis: cuius acta imitamini: nunc pie consulentes: sed in futuro iuste iudicantes.

Filius hois. Perfecta virtus nō habet studiū vltionis: nec vlla est iracundia vbi est charitatis plenitudo.

matt.18.b

Beda. Nō semp in eos qui peccant est vindicandū: q: nōnunq̄ amplius ꝓdest clemētia: tibi ad patiētiā: lapso ad correctionē. Denicz samaritani citius crediderunt: a qb⁹ hoc loco ignis arcet.

matte.8.c

matte.8.c

Dixit quidam ꝛc. Be. Iste signoꝝ magnitudine motus vult sequi: vt ex miraculo operū ārēret lucrū. Unde ꝛ a dño repudiat: qui nō obsequioꝝ specie sed affectus q̄rit puritatez. Dicit ergo tali fidei: Quid me ꝓpter diuitias ꝛ seculi lucra cupis sequi: Ego tāte sum pauptatis: vt nec hospitiolū quidē habeā: nec meo vrar tecto: Vel mira culis motus, ꝓpter inanē iactantiā seq voluit: quā significant aues: ꝛ finxit obsequium discipuli que fictio per vulpē figurat.

Et conuersus increpauit illos: et dixit: Nescitis cui⁹ spiritus estis: Filiūs hois ñ venit aias pdere sz saluare: ꝛ abierūt i aliud castellū. Factū ē aūt ābulātib⁹ illis in via dixit quidam ad illum: Sequar te quocūcz ieris. Et ait illi iesus: Vulpes foueas hñt ꝛ volucres celi nidos: Filius autē hominis ſ in tuo humili pectore non habet diuinitas vbi fa millari mansione quiescat nō habet vbi caput suū reclinet. Ait aūt ad alterū: Sequere me. Ille aūt dixit: Dñe: permitte mihi primum ire ꝛ sepelire patrem meuz. Dixitq̄ ei iesus: Sine vt ſ non credentes ſ hoc consortibus relinquitur. † ſ i. qui de corpore sine fide exierunt mortui sepeliāt †mortuos suos. ſ hoc mādat electis Tu autez vade ꝛ anūcia regnuz dei. Et ait ālter: Seqūr te dñe: sed primū permitte mihi renunciare his qui domi sunt ȝ. Ait ad illū iesus: Nemō mittens manum suā ad aratrū ꝛ aspiciēs retro aptus est regno dei. C. X.

Vulpes foueas ꝛc. Beda. Vulpis animal fallax: insidijs intentū rapinas fraudis exercens: etiam inter ipsa hoiuz hospitia habitans in foueis: Ita hereticus domū fidei non habens: alios in suā fraudē trahit ꝛ a fide seducit. Ubi caput suum. Reclinatio capitis humilitatē christi significat q̄ i illo simulatore ꝛ supbo nō hēbat locū: Debet aūt circūspectū esse fidei hospitiū: ne dum infidelibus nostre domus interna reseramus in aliene pfidie casses improuida credulitatis labamur.

Ait autem. Attende dñm nō culpas aspernatū sed fraudes: q: q repudiauit fraudulentū elegit innocentē: sed euz cuius patrē sciebat mortuū illū patrē de quo dicit: Obliuiscere domū patris tui ꝛc.

Dñe permitte ꝛc. Quē miserat dñs imprudentē vocat qui discipulatū nō respuit dignus est in quo diuinitas quieuit: sed prius pietate funeris expleta liberior sequi desiderat: Sed dñs docet minora bona ꝓ vtilitate maioꝝ esse pretermittēda: Maius est enī animas mortuoꝝ predicando suscitare: q̄ corpus mortui terra abscondere.

Sine vt. Be. Mystice. Non reuocat ab officio patris filiū: sed fidelis secernit a cōmunione pfidoꝝ: quoꝝ guttur est sepulchrū patens qualis etiā hereticus erat quē supra vulpibus comparauit ꝛ auibus. Est enī propria iustoꝝ sepultura: de qua dicit: Nec enī mittens hoc vnguentū in c. m. ad. s. m. f. Et ideo qui bona in se fide sepelit christū vt cum eo resurgat: diaboli pfidias in se sepelire nō debet. Renunciare ꝛc. Si discipulus deū secuturus arguit q renunciare domui velit: quid fiet illis qui nulla vtilitate sepe visitant domos suoꝝ quas dereliquerunt?

Nicolaus

a Nescitis cuius spūs estis. q: in nouo testamēto qō est lex amoris nō timoris sicut vetus testamētū: ꝓcedendū est suauiter ꝛ benigne. vñ subdit: b Filius hois nō venit alas pdere. statim inferendo penā mortis sicut vos vultis: Et in hoc dat exēplū ꝓlatis vt nō statim cū ipetu petā puniāt: sed magis tempus ꝛ locū expectent. c Factū est aūt. Postq̄ christus incitauit discipulos ad sequendū ipsū etiā vsq̄ ad martyriū: hic ꝓñr remouet aliqua a volentibus sequi ipsū. Primū est cupiditas terrenoꝝ: cū dī: Vulpes foueas habēt ꝛc. secūdū est carnalitas, ꝓpinquoꝝ: cū dī: Sine vt mortui sepeliāt mortuos suos: Et pz sūa istoꝝ duoꝝ ex dict. Matth. viii. tertiū est inutilis dilatio: que notat cū dī: d Et ait alter: sequar te dñe sed primū pmitte mihi ꝛc. J sic facit̄ q inutiliter ingressū religiōis vel exercitionē melioris vite differūt: ꝛ b remouet exemplo ꝓueniēti: cū subdit: e Nemo mit. ma. suā ad ara. ꝛ aspi. retro ꝛc. Arator enī retro aspiciens facit sulcū tortuosū aut inutilē: sic accipiēs melioris vite statū ꝛ habēs affectū redeūdi ad pristinū statū: ꝛ pdicator verbi diuini retardās opus pdicationis ꝓ amicis carnalibus vel terrenis negocijs: ineptus est regnū dei adipiscendo vel possidendo.

Nemo mittens ma. ꝛc. Aratrū ad aratrū mittit: qui quasi quodā instrumento cōpunctiōis: ligno ꝛ ferro dñice passiōis duricia sui cordis euertit: ꝛ ad bonos fructus apit: Qui si ad relicta vitia desiderio rapit: a regno dei cū vxore loth excludit. Moza. Dis arans si retro respiciat: aut inutilē aut tortuosū faciet sulcū: aut arantiū boū suoꝝ vestigia vulnerabit: ita ꝛ q directo tramite ac spirituali vomere vitia mūdana pfulcans incedit ad regnū dei: Si āt aspectū suū ad ipia ꝛ vana ꝓuertit: diuigos suos ꝫ est corpus atq̄ alaz vulnerabit ꝛ optimi itineris piculosū nimis incurrit errorē.

C. X.

p Post hec ꝛc.

Sicut in aplis ē a forma eꝝ: sic i. lxxij. forma est pbox. Scdi ordinis. lxxij. mittunt: q totidē linguaꝝ gētib⁹ euāgeliū pdicarent: vt sic ꝓmo xij. apli: ppt. xij. trib⁹ isti: ita ꝛ hi, ꝓpter exteras gētes destinent imbuēdas: Vel cū xps se dicē: aplos horas huius dici noīet: p hunc numerū pdicātium signū dat se fidē scē trinitatis mūdo anūciaturū: sic sol triduanū sue lucis ambitū: p septuagintaduas horas efficere solet. matt 9.d matt 10.b

Designauit dñs. ihesus. i. signāter elegit: vel dī designauit: q: quos ab eterno pdestinauit ad hoc opus: tpalit ad ꝫ instituit ꝛ applicauit. Misit illos ꝛc. Per ꝫ q binos mittit innuit: q nemo pdicatiōis offiñ oz suscipe: q erga aliū charitatē nō hz: Vel bini mittunt: ꝓm q bina alalia missa sūt i archā i. masculꝰ ꝛ femina: immūda ꝓpter in carnali gnātōe: sed mūdata eccle sacro p spūalē gram in discipuloꝝ pdicatione.

Messis qdē ꝛc. Messis turba credentiū: operij apli ꝛ seqces coꝝ: ꝛ sz messis ꝛbo dei sit sata: tñ culture labore ꝛ solicitū munꝰ operij regrit: ne aues celi sparsa semina dissipent.

Sicut agnos. Sicut lupus ouib⁹ sic hereticus insidiat fidelib⁹: ꝛ sic lupus ouile circuit nocte nō audēs intrare: canis sōnū: pastoris absentiā vl desidiā explorās: sic hereticus nocte sue interptatiōis fideles decipere conat ecclias nō intrās pastores eccle: vel vitare: vel necare: vel in exiliū mittere ꝓtendit: Lupus nā corpis rigidus: se inflectere facile nō pōt sic hereticus intētione durī cordis nō solet ab errore reuocare. vñ apls: Hereticū hoiez post ꝓmā ꝛ scdaz correctionē deuita ꝛc. Lupus ꝓ suo ipetu ferit: ꝛ iō sepe illudit: sic hereticus ipetū facit ꝫ sepe remanet infantis ne nocere possit. Lupus si prius aliquē viderit: vocē illius q̄dā nature vi eripit: si hō illū ꝓus viderit cū exagitat: Sic quē versuta disputatōe hereticus ꝓuenit: mutū reddit ne ꝓfiteat verbū dei: sed sigs cōmēta fraudis eius agnouerit: nō patit iactantiā vocis: Sicut lupus: sic ꝛ hereticꝰ guttur inuadit: vitalibus vlnꝰ affligit: Qualit aūt hos effugere possimꝰ: supponit dicēs: Nolite q̄ porta re sacculū neq̄ ꝛc. Inde matthe⁹: Nolite possidere aurū neq̄ argētū: nō peram neq̄ calciamenta: Utrūq̄ de corio mortui animalis fit: id est nihil mortale vult esse in illis quos ad predicandū mittit: ne mortis timore retardentur ab iniuncto itinere.

de lyra

b Septuagintaduos. in signū q post christi resurrectionē ꝛ ascensionē in celū pdicaturi erant fidē christi gētibus septuagintaduaꝝ linguaꝝ. i Et misit illos binos. tū ꝓpter mutuā ꝓsolationē ꝛ ꝓpter mutuā ꝓseruationē: vt vnus esset custos castitatis alterius ꝛ alioꝝ bonoꝝ: tum ꝓpter ꝓfirmationē veritatis pdicande ab ipsis: vt in ore duoꝝ testiū staret verbū tū in signū charitatis q̄ debet esse in pdicatore: ꝓm q exponit btūs Greg. dicens: Binos q̄ discipulos in pdicationē mittit: vt p ꝫ nobis tacitus innuat q q erga alterū charitatē nō habet: pdicatiōis officiū nullatenus suscipere debet. k Ante faciē suā. vt aduentus christi nō lateret. l In omnē ciuitatē ꝛ locū. q: indifferēter christus ꝛ apli pdicabāt in ciuitatibus ꝛ locis magnis ꝛ paruis. m Messis qdē multa. q: multitudo gētiū ad suscipiendū verbū christi p predicationē aploꝝ erat parata: vt dicit aplus ad Ro. xi. ꝛ patet p effectū in actibus aploꝝ. n Operarij autē pauci. q: apli ꝛ christi discipuli erant pauci respectu tante multitudinis ꝓuertēde: Et adhuc est ita ꝓm qō exponit Greg. q: lz in eccla sint multi curati ꝛ ecclesie ministri: tñ pauci inueniunt apti ad pdicādū rōne vite sancte ꝛ sane doctrine. Unde dicit Greg. sup locū istū: Ecce mūdus sacerdotibus plenus est: ꝛ tñ in messe dei rarus valde inuenit operarius: q: officiū quidē sacerdotale suscipimus: sed opus officij non implemus. o Rogate ergo dominū messis vt mittat operarios in messem suā: q: nullus sit aptus ad predicationē verbi diuini nisi p gratiā dei: ꝛ nisi ab eo missus mediate vel immediate. p Ite ecce ego mitto vos. Hic ꝓsequenter describit discipulorum missio ad predicandū: ꝛ patet littera ex dictis Matth. x. ca. vbi ea que hic ponunt posita sunt; lz non eodem ordine: exceptis que sequuntur:

Neminē per

Nolite ergo ⁊c. Tanta predicatori debet esse fiducia in deo: vt presentis vite sumptus: ⁊ si nō preuideat: tñ sibi nō defecturos certissime sciat ne dum occupat mens ad tpalia: minus predicet eterna.

Allego. Pecunia in sacco clausa sapientia est occulta: que primo nō erogat p peram: opera seculi. Per calciamenta mortuoꝝ operū exempla figurant: vt p̄dicator oꝰ seculariū negociorꝝ non portet: nec stultorꝝ operū exempla cōspiciat: ne sua opa quasi ex mortuis pel libꝰ credat munire: Qui nō amore eterne patrie: ꝑ premioꝝ ambitu salutem p̄dicat audientibus: quasi matt.10.b marci.6.b. i itinere salutat: qz hac ex occasione nō ex intentiōe salutē audiētibꝰ exoptat. Dis enī qui in via salutat: ex occasiōe itineris salutat: nō ex intentiōe habende eiusdem salutis.

Neminē p viā sa. Festinate iubet ostendere: ne alicuius obuij ꝓfabulatiōe reflectant ab iniūcto itinere: Nec simpliciter ast: Neminē salutaueritis cum sit vsus humanitatꝭ alios salutare: sed addidit in via: qz nō salutationis sedulitas auferat: sed obstaculū impediēde deuotionis abolet: vt qñ diuina mandant: paulisper seqꝫstrent humana.

In eadem autem. Si pax vestra recipiꝫ: dignū est vt in ea maneatis matt.10.b carnalia stipendia ab eis accipientes: qbus celestia offertis: Ecce qui saccū ⁊ perā ꝓhibuit: sumptus ex predicatione ꝓcedit: sic tñ vt oblato cibo ⁊ potu sint contenti.

Salutate. Non est de domo in domū vaga facilitate demigrandū: vt in hospitali amore seruetur constantia: ne coalita amicitie necessitudo facile resoluatur.

Dignus est enim. Nota q vni operi predicatorum due mercedes debentur: vna in via que nos in labore sustentat: alia in patria que nos in resurrectione remunerat.

Et in quācūqz ci. Descripto diuerso domus hospitio: quid etiam in ciuitatibus agere debeant docet: pijs scz in olbus cōmunicare: ab impiorum per omnia societate secerni.

Etiam puluerē. Puluerē excutere iubet: vel ad ꝓtestationē terreni laboris quē pro illis inaniter susceperunt: vel vt ostendant vsqz adeo se ab ipsis nihil terrenū querere: vt etiā puluerē de terra eoꝝ nō sibi patiant adherere. Aliter: Per pedes: ipsū opus ⁊ incessus predicatiōis significat: per puluerē quo aspergunt: leuitas terrene cogitatiōis a qua ipsi doctores immunes esse nequeūt: cū ꝑ auditoribus soliciti salubribus curis intendūt: et quasi p itinera mūdi vir calcaneo terre puluerē legūt: Qui ergo recipit verbū: ipse afflictiones ⁊ curas doctoꝝ quas ꝑ se tolerabant: in argumentū vertit humilitatꝭ: Ab hoc puluere p bonos auditores iubent pedes excu-

Nicolaus

a Neminē p viam salutaueritis. i. saluū diceritis in hac vita: in qua q libet est incertus de salute futura nisi sup hoc certificatus fuerit reuelatione diuina: Sed qz hec expositio lz cōmunis sit: tñ videt spūalis seu mystica: ideo aliter potest exponi magis ad litterā: dicendo q in hoc ostendit quāta diligentia ⁊ festinatione predicator verbi diuini debeat officiū sibi iniunctum exercere: qz per hoc intelligit q nō debeat ab officio sibi iniucto retardari ꝓpter familiaritatē cum aliquo: ⁊ tali modo loquendi vsus est helizeus mittens festinanter famulū suū ad suscitationē pueri defuncti: vt habet. iiii. Reg. iiij. ca. Accinge lumbos tuos ⁊c. ⁊ subdit: Si occurrerit tibi homo nō salutes eū: ⁊ si salutauerit te quispiā nō respondeas ei: p hoc enī intendebat excludere verba cum aliis retardantia eū ab itinere. b Edē tes ⁊ bibentes que apud illos sunt nihil interrogantes ꝓpter ꝓsciaz: sicut ⁊ paulus postea docuit. j. Corint. x. c Et curate infirmos. qz simplicibꝰ hoibus ⁊ illitteratis quales erant discipuli christi ꝑmittentibus regnū dei nō crederet nisi haberēt potestatē miracula faciēdi ad ꝓfirmationē sue doctrine. d Vhe tibi corozaim. sūa huius partis patet ex dictis Mdatth. xi. c Qui vos audit me audit. hoc addit saluator in fine ad ostendendū q doctrina discipulo ꝓ eius est deuote ⁊ reuerenter audienda saltē ꝓpter remissarū ablui: ⁊ p ipsū saluatorē narrant abluti: Sed qui spernit doctrinā predicatoris: ipse labores ⁊ picula: tediūqz solitudinū ad testimoniū dānationis sibi inflectit. Dic ergo puluis in ꝓtemptores euāgelij iubet excuti.

Quia sodomis. Sodomite etsi in vitijs exardebant: ⁊ inhospitales erant: tñ apud illos nulli hospites tales quales apud iudeos ꝓphete quales apli reperti sūt. Loth inter eos: etsi iustus: nō tñ aliqd docuit: nulla signa fecit: Et ideo cui multuz donatū est multum ab eo queriꝫ ⁊ potentes potenter tormenta patient.

Vhe tibi corozaim. c marc.11.c Corozaim: bethsaida: capharnaū ⁊ tiberias: ciuitates sunt galilee in litore laci genesareth. Vas plāgit dñs: qz post tanta miracula ⁊ virtutes non pe nituerunt: ⁊ sunt peiores gentilibus naturale solūmō ius dissipantibus: qz post descripte legis ꝓtemptum: filiū quoqz dei cōculcare: gratiāqz ingrati matt.10.d Joan.13.c et.14.c. spernere nō timuerunt.

In cilicio. Aspera peccati pungentis memoria qua in die iudicij sinistra pars induenda est significat: In cinere mortꝫ ꝓsideratio: ꝑ quā tota humana generis massa in puluerē est redigenda: figurat: In sessione: humilitas proprie conscientie. Unde propheta: Surgite postqꝫ sederitis. i. humiliamini sub potenti manu dei: vt v.c.in.d. visitationis.

Et in cinere. Impleta videmus verba saluatoris: qz cum ille ciuitates predicte dño presente credere noluerunt: tyrus ⁊ sydon olim fuerūt amice dauid ⁊ salomoni: ⁊ postea euangelizantibus christi discipulis: deuote fidem susceperunt: Quare autem sit predicatū nō crediturus: ⁊ nō predicatū crediturus: nouit ille qui omnia nouit.

Et tu caphar. ⁊c. Vel exaltata es superbe resistendo mee predicatiōi vel exaltata es meo hospitio ⁊ meis signis ⁊ virtutibus: ⁊ ideo maiori plecteris supplicio: qz his credere noluisti: Et ne aliquis putaret illis tñ ciuitatibus vel personis que dñm in carne nō receperūt ꝓuenire hec verba: addit: Qui vos au.m.a. In audiendo vel spernēdo euangelij predicatorem: quisqz sciat se nō viles psonas: sed ipsū saluatorē spernere vel audire: qz in discipulo magister audit: ⁊ in filio pater honoratur.

Dñe etiam. Bū ꝓfitent deferentes honorē noi christi: sed qz infirma adhuc fide gaudent in virtutibus ⁊ de signoꝝ operatione efferunt: exēplo terrent: ⁊ ad hūilitatē reuocant: Quia si diabolus ꝓpter superbiā de celo ē precipitatus: multo magis isti de terra oditi: si superbierūt humiliabunt.

Supra ser. Serpentes sunt mali homines vel diaboli: qui inchoandis virtutibus venena praue persuasionis obijciunt. Scorpiones: que consummandas virtutes ad finem vitiare contendunt.

de lyra

uerentia dei: cuius principaliter est doctrina hec. f Reuersi sunt aūt septuagintaduo. Dic ꝓfir describit septuagintaduoꝝ discipuloꝝ reuersio: ⁊ diuidit in partē principalē ⁊ incidentalē: que incipit ibi: Et ecce quidā legisperitus. Circa primā partez ostendit benignitas christi erga discipulos reuersos in duobus: videlicet eos benigne corripiēdo. secō de illoꝝ illuminatiōe deo patri gras agendo: ibi: In ipsa hora. Circa primū dr: Reuersi sunt aūt septuagintaduo. ministerio sue legatiōis cōpleto. g Cū gaudio. tū de sua predicatiōe p quā ppl̄m edificauerāt: tū de miraculoꝝ operatione: qz demones ciecerant. vñ subdit: Dicentes: h Dñe etiā demonia subiciunt nobis. Verūtñ qz ex hoc nimis gloriabant tanqꝫ adhuc infirmi ⁊ impfecti: ideo hec gloria reprimit: cū subdit: i Et ait illis: vi. sa. sicut ful. de ce. cadētē. Fulgur enī cadit celeriter manifeste ⁊ cū fetore ⁊ inflāmatione: sic demones de celo empyreo ceciderūt in instanti: ⁊ videntibus scis angelis ⁊ cū fetore pcti ꝓpij: ⁊ ad inflāmādū holes p tentationē parati: ⁊ cā huius ruine fuit elatio siue superbia de sua excellentia. q. d. saluator discipulis: cauere diligenē debet ne ex elatiōe de ptāte vobis ꝓcessa sup demōes nimis eleuemi ⁊ sic corruat. k Ecce dedi vo. po. cal. sup ser. ⁊ scorpiones ⁊c. ⁊ sic in aduētu christi videt ipletū illud Esa. xi. qđ dr de serpētib⁹:

Et super omnem. Omnes īmūdos ſpūs poteſtis eijcere de obſeſſis
corporibus. vel ad litterā: Sicut vipera non nocuit manui pauli: ꝛ hauſtū
venenū nō nocuit ioāni: vñ ꝛ ipſe dñs: Et ſim. quid v. nō e. n.

Nolite gaudere. Ad alios ſpūs eijcere ꝛ alias virtutes facere: aliqſi
nō eſt meritū illius qui illa operat: ſed īuocatio nois chriſti hoc agit ad cō
dēnationē eoꝝ qui īuocant: vel ad vtilitatē eoꝝ
qui vident ꝛ audiūt: vbi
ſ clam inſidiantu r
ſuper omnem virtutez inimici: ꝛ
nihil vobis nocebit. Verūtamē
i hoc nolite gaudere: q: ſpūs vo
bis ſubjiciūtur. Gaudete autem
ſ que mūdo vilescūt ſ p humilitatē fidei veſtre.
q nomina veſtra ſcripta ſunt i ce
ſ de ſalute humiliū ḡbus loquebat
lis. In ipſa hora exultauit in ſpū
ſancto ꝛ dixit: Confiteor tibi dñe
ſ meus cōſubſtātialis ſ nō pater: ſed creator
pater celi ꝛ terre q abſcōdiſti hec
a ſapientib⁹ ꝛ prudentib⁹: ꝛ reue
ſ qui ſe exaltare non norunt.
laſti ea parvulis. Etiā pater q: ſic
ſ iniuſtum eſſe non poteſt qō iuſto placuit
placuit añ te. Oīa mihi tradita
ſunt a pfe meo. Et nemo ſcit qs
ſit filiꝰ niſi pr: ꝛ qs ſit pater niſi fi
lius ꝛ cui filius voluerit reuela
re. Et conuerſus ad diſcipulos ſu
ſ interiores nō exteriores phari
ſeorum qui corpus meum viderunt ſ agno
os dixit: Beati ocŭli qui vident
ſcunt illa ſacramenta que reuelantur parvulis
ſ quibus me ꝛ patrem reuelaui
qūe vos videtis. Dico enim vo
ſ vētura ꝑdicādo ſ ſe ꝛ alios regendo.
bis q multi prophete ꝛ reges vo
luerūt videre q vos videtis: ꝛ nō
viderūt: ꝛ audire q auditis: ꝛ nō
† ſ verba legis tenēs: vim legis ignorans
audierūt. Et eccē quidā † legiſperi
tus ſurrexit: tētans illum ꝛ dicēs:
Magiſter quid faciendo vitam
eternam poſſidebo? At ille dixit
† ſ interrogat qō ſcriptū ē: vt ex ſuis rñſis iuſtificēt
vel damnetur
ad eum: † In lege quid ſcriptum
eſt? Quomodo legis? Ille reſpō/
dens ſ dixit: Diliges dominū deū
tuum ex toto corde tuo: ꝛ ex tota
anima tua: ꝛ ex omnibus viribꝰ
tuis ꝛ ex omni mēte tua: ꝛ proxi
mum tuū ſicut teipſum. Dixitq;
ſ laudat rñſionē: non laudat factū
illi: Recte reſpōdiſti: hoc fac ꝛ vi
† ſ q: putabat nō añ deū ſz añ holem ſe ſtare: nec ipſz
quē magiſtrū vocat. primū cognoſcit
ues. Ille autē † volens iuſtifica
re ſeipſum dixit ad ieſum: Et qs
eſt meus proximus? Suſpiciens
autem ieſus dixit: Homo qui
dam deſcendebat a hieruſalem
in hiericho: ꝛ incidit in latrones.
Qui etiam deſpoliauerunt eum:
ꝛ plagis impoſitis abierūt ſemi/
ſti hoc fac ꝛ vives: ꝛ finita parabola adiecit: Tu ꝛ tu. f. ſ. in quo oſtendi t
q p ſolam dilectionē venit ad vitam eternā: ſed ille primū nō habebat q:
nunq̄ forſitan miſericordiā fecerat: ꝛ ideo ignorabat.

Hoc fac et ꝛc. Ex primo legis capitulo docet legis ignarū: probans
q lex in principio ſtatim patrē ꝛ filiū ꝑdicauerit: ꝛ incarnationē filij ānū
ciauerit dicens: Diliges
dñm deū tuū: ꝛ diliges
proximū tuum ſicut teip.
Unde ꝛ addit: Hoc fac
ꝛ vi. Sed ille qui cuz ne
ſciret proximū: q: non cre matt.22.d
debat in chriſtum: reſpon marc.12.d
dit: Quis eſt meus proxi
mus? Ita qui chriſtū ne
ſcit: ꝛ legem neſcit. Quō
enī poteſt ſcire legem cuz
veritatē ignorēt: cum lex
annunciet veritatem.

Ille autem volens. E
Legiſperitus vt ſapiēter Deut.6.g.
reſpondiſſe dicat primuz roma.13.d
ſe legis fatet ignorare mā
datū: quia humiliari re
cuſans ꝛ ſeipſum iuſtifica
re volens: archana non Jaco.2.b.
poteſt videre que reuelā
tur paruulis chriſti: cui
chriſtus ita reſponſum tē
perat: vt ꝛ oīs qui miſeri
cordiam facit proximus
intelligatur: ꝛ ſpecialiter
ipſe dei filius qui nobis p
humanitatē proximus fa
ctus eſt deſignetur.

Quis eſt ꝛc. Ne
mo primo: hoi q deus
q intrinſecus ꝛ extrinſecꝰ
nouit: ꝛ oīa curare pōt: ſ
ois incredulus vel tenta
tor nec deū nec hominez
proximū habet.

Homo quidē ꝛc.
Homo iſte adam intelli
gitur in genere humano: qui a beatitudine celeſtis hieruſalē ꝑ ſuaſionis
ꝛ lapſione ad miſerias ꝛ defectū huius vite mutabilis ꝛ erronee deſcendit
cū intumeſcere cepit: Et p hoc etiā incidit in latrones. i. in ptātē angelorū
noctis qui ſe tranſfigurant in angelos lucis: ſed pſeverare nō poſſunt. In
quos nō incideret: niſi eius mādati celeſtis deuius ſe feciſſet obnoxiū. Qui
etiā indumenta gratie ſpūalis: īmortalitatis ſcz ꝛ innocentie auferūt: ꝛ ſic
vulnera inferunt. i. peccata: quibus humane nature integritas violatur: ꝛ
mors quaſi foſſis viſceribus inducit: Qui ſeruat intemerata que ſūpſit in
dumenta: nō poteſt ſentire latronū plagas: Abierunt nō ceſſando ab inſi
dijs: ſed occultando inſidias: Semiuiuo relicto: q: īmortalitatē exuere: ſed
rationis ſenſum abolere non poſſunt: quin homo ſapere ꝛ deum poſſit co
gnoſcere: Sacerdos ꝛ leuita qui tranſeūt: ſacerdotiū ꝛ miniſteriū veteris
figurāt teſtamēti: vbi vulnera languētis mūdi monſtrant: ſed nō curant:
Samaritanus qui cuſtos interptat dñs eſt: qui ꝑ nos hō factus vite
preſentis iter arripuit: ꝛ venit ſecus vulneratū: In ſilitudine hoiuz factus
ꝛ h. i. v. h. cōpaſſionis nre ſuſceptione finitimus: ꝛ miſericordie collatione
vicinus: Alligauit v. e. pctā redarguendo cohibuit: Infundit oleum dum
penitentibus tribuit ſpem dicens: Penitentiā agite: q: appropinquabit re
gnū celoꝝ: Infundit vinū dū peccantibus terrorē pene incutit dñs dicēs:
Oīs arbor que nō facit fructū bonū excidet ꝛ in ignē mittet: Jumentum
caro ipſius eſt: in qua ad nos venit: in quam ſaucium imponit: q: peccata
noſtra portauit in corpore ſuo. Imponitur ho qui ipſam incarnationē cre
dit: Stabulum eſt preſentis eccleſia: vbi reficiunt viatores in eternam pa

de lyra

triam. Proxime partis ſententia patet ex dictis Matth. xxij. ꝛ Marci
xij. vſq; ibi: f Ille autem volens iuſtificare ſeipſum. quod exponitur
dupliciter. Uno modo q̄ vellet ſe iuſtificare ſm apparentiam. Alio modo
ſm veritatem querens a chriſto intellectum precepti huius vt opere adim
pleret: Et cauſa huius duplicis expoſitionis eſt: q: ſicut dictum fuit Ma
thei. xxij. iſte videtur primo veniſſe ad chriſtum mala intentione: ꝛ ſm hoc
procedit prima expoſitio: ſed poſtea chriſti verbis compunctus fuit: ꝛ ideo
dixit ei chriſtus: Non longe es a regno dei Marci. xij. ꝛ ſm hoc procedit
ſecunda expoſitio: quia non apparet clare ex textu vtrū queſtionē de proxi
mo fecerit ante compunctionem vel poſt. g Homo quidam deſcende
bat de hieruſalem in hiericho: ſm aliquos hec eſt parabola: ſm alios eſt
res geſta: quia inter hieruſalem ꝛ hiericho erat quedam ſolitudo vbi fre
quenter homines tranſeuntes ſpoliabantur a latronibus ꝛ occidebantur:
in qua ſolitudine captus fuit ſedechias fugiens ab exercitu nabuchodo
noſor: vt habetur Jeremie vlti. Moraliter tamen exponitur de pecca
tore deſcendente a ſtatu iuſticie in peccatum mortale: qui ſpoliatur a de
monibus bonis

Omnia mihi ꝛc. Cōmendata hūilitate: p quā ad fidē venit pulcre
de ipſa fide locus ꝓducit: cum oīa ſibi tradita dicit: nō elementa que ipſe
creauit: ſed illos paruulos: quibus pater ſacra filij reuelauit.

Cum audis oīa: agnoſcis oīpotentē non decolorē nō degenerē patris.
Cum audis tradita: ꝓfiteris filium: cui p naturā vnius ſubſtantie omnia
iure ſunt propria: non dono collata per gratiam.

Q̄ multi ꝓphete. Prophete ꝛ iuſti a longe dñi gloriā viderūt per
ſpeculū in enigmate: ſed apti preſentē dñm habentes: ꝛ ab ipſo que vole
bant interrogantes: non p angelos vel varias viſionū ſpecies docebant.

Legiſperitus sur. Legis doctor qui ſine fide in lege iacebat: ſurgit
vt ſtet: ſtat dū magiſtrū vocat: ſed ꝛ ſtando tentat deum: tacendo qō erat.

Tentans illum. Legiſperitus occaſionē tentandi accipit ex verbis
dñi: vbi ait: Gaudete q: noīa veſtra ſcripta ſunt in celis: ſed ipſe in ſua tē
tatione monſtrat q̄ vera ſit confeſſio dñi qua patrē laudans dicit: Abſcon
diſti hec a ſapientibus ꝛ potentibus ꝛ reuelaſti ea paruulis.

Ille reſpondens. Dixit qō legerat: ſed nō impleuit qō ſcriptū erat:
quia in preſentia habebat dñm quē diligere debebat: ſed hunc magiſtrum
non deum vocat.

Recte reſpondiſti. Perfectū iter vite celeſtis oſtendit: dū legiſpe
rito de dilectione dei ꝛ proximi ſcripta, ꝓponenti reſpondit. Recte reſpondi

Nicolaus

Non nocebunt ꝛ non occident in vniuerſo monte ſancto meo: q: repleta
eſt terra ſcientia dñi: videlicet per predicationem chriſti ꝛ diſcipulorum eius.
a Veruntamen in hoc nolite gaudere. quia ſigna facere in hoc mundo
aliquando cōceſſum eſt etiam malis hominibus: vt habetur Matth. vij.
non propter ipſos ſed ad confirmationem fidei chriſti predicate per ipſos.
b Gaudete autem quia nomina veſtra ſcripta ſunt in celis. id eſt in li
bro vite: in quo aliquorum nomina dicuntur ſcribi dupliciter. vno modo
ſm preſentem iuſticiam. alio modo ſm eternam predeſtinationez: ꝛ vtroq;
modo nomina eorum erant ſcripta in celis: quia erant predeſtinati excepto
iuda proditore: ꝛ cum hoc habebant gratiam dei qua illa gloriatio quam
habuerunt de eiectione demonū: vt predictum eſt non fuit mortale pecca
tum. ſequitur: c In ipſa hora ꝛc. ꝛ patet ſententia ex dictis Matth. xi
vſq; ibi: d Beati oculi ꝛc. ꝛ ſimiliter patet ſententia huius partis ex di
ctis Matth. xiij. e Et ecce quidam legiſperitus. Hec eſt pars inciden
talis in qua ponitur duplex incidens. Primum eſt chriſti reſponſio ad le
gis doctorem. Secundum eſt excuſatio marie erga ſororem: ibi: Factum

triam rededntes. Impositus iumẽto in stabulũ ducit: qz nemo nisi baptiçatꝰ z nisi corpori christi adunatus ecclesiã intrabit. Et curã egit ne eger ꝑceꝑta q acceperat dimitteret. Sed nõ vacat samaritano diu in terris degere redeundũ erat vnde descẽderat. Itaqz altero die. i. post resurrectionẽ suam qñ amplioꝛ eterne lucis splendoꝛ cꝫ añ passionẽ effulsit in mundo: ꝓtulit duos denarios: duo testamenta: in quibꝰ eterni regis nomẽ z imago ꝓtinetur: stabulario. i. aplis dedit: qz tũc illis sensũ aperuit vt itelligerẽt scripturas ad regendũ populũ.

f Qdcũqz superogauerꝭ. Superogat apostolus cũ dicit: De virginibꝰ ꝑceptũ dñi nõ habeo. ꝓsiliũ aũt do. Superogat cum nõ vtit potestate accipiẽdi necessaria. Rediens in iudicio reddet dicens: qz sup pauca fuisti fidelis super multa te ꝓstituã: itra in gaudiũ dñi tui. Quis hoꝛ. Juxta litteraz patet qꝺ alienigena hierosolomite cui misericordiã ipẽ dens ꝓmioꝛ fuit cꝫ sacerdos vel leuita eiusdez gentis.

Accidit aũt vt. Sacerdos dei legẽ ãnũciat: descendit qdẽ lex ꝑ moysen in mundũ: z nullam sanitatẽ ꝓtinet hoi. Descendit leuita q typũ ostẽdit ꝓphetarũ: sed z ℔ nullum sanat: qz lex pctã arguit ꝫ ptrãsit: qz indulgentiã non largitur.

Misericordia motus. Hoc de sacerdote z leuita non est dictũ qz lex nõ habet misericordiã: sed iudiciũ z vindictam.

Duxit i stabulũ. Non domũ ꝫ stabulũ vocat: quo noie miserias et fetores huius vite signat ne hõ in hoc exilio tanꝙ in patria gaudeat.

Qui fecit. Cognatio nõ facit ꝓximũ ꝫ misericordiã: q misericordia ẽ ẽm naturã. Nihil enĩ tam ẽm naturã cꝫ nature iuuare consortem.

Allego. Nemo ꝓpinquioꝛ cꝫ q nostra vulnera curauit: qui vnũ ẽ caput cũ mẽbris. Diligamus ꝙ cũ vt deũ z dñm. Diligamus quasi ꝓximũ: diligamꝰ etiã eũ qui imitatoꝛ christi est. Unde sequit: Fac similiter. i. vt vere te ꝓximũ sicut teipsum diligere manifestes: quicquid vales in eius coꝛporali vel spirituali necessitate subleuanda deuotus operare.

Factũ est. Habito sermone de dilectione dei z ꝓximi: supponit exemplum vtriusqz dilectionis non tam in solo verbo q in operis exhibitione. Per istas enim duas soꝛores due significant vite spũales. Per martham operibus actuosa deuotio qua ꝓximo in charitate sociamur. Per mariã religiosa mentis intentio in dei verbo qua in dei amoꝛe suspiramus. Actiuo relicto. Accidit autez vt sacerdos quidam descẽderet eadẽ via: z viso illo ꝑteriuit. Similr z leuita cum esset secus locum z videret eum pertrãsijt. Samaritanus aũt quidã iter faciẽs venit secus eũ: z vidẽs eũ mia motus

ſ in baptismo.

est. Et appꝛopiãs ãlligauit vul-

ſ crisma scilꝭ ††ca-

nera eiꝰ infundẽs oleũ z † vinũ. Et

licem sue passionis

ꝑponẽs illũ in iumẽtũ suũ: dũxit

ſ spũalem

in stabulũ z curã eiꝰ egit. Et ãltera die ꝓtulit dũos denarios: z dedit stabulario z ait: Curã illiꝰ habe z quodcũqz superogaueris: ego cũ rediero reddam tibi. Quis hoꝛ triũ videtur tibi proximꝰ fuisse illi q iciditi latrones? At ille dixit. Qui fecit miaz in illum. Et ait illi ihesus: Uade: z tu fac similiter. Factũ est aũt dũ irẽt ẽt ipe itrauit i quoddã castelluz z mulier quedã martha nomine excepit illũ in domum suam. Et huic erat soꝛoꝛ noie maria. Que etiã sedens secus pedes domini

† ſ ministrans necessaria mortali carni: qua indutus erat dei filius

audiebat verbũ illiꝰ †. Martha aũt satagebat circa frequens mi-

ſ querẽs de soꝛoꝛe.

nisteriũ. Que stetit z ait: Domine nõ est tibi cure q soꝛoꝛ mea reliquit me solã ministrare? Dic ergo illi vt me adiuuet. Et rẽspondẽs dixit illi dñs: Martha martha sollicita es z turbaris erga

ſ deo iugiter inherere

plurĩa. Porro vnũ ẽ necessariũ

ſ marie factus ẽ aduocatꝰ q index fuerat interpellatꝰ

Maria optimam partez elegit q ꝫ ablatura est ab ea. Et rndens. Maria nõ respõdet: ꝫ causam suã tanꝙ otiosa cõmittit iudici. Si enĩ pararet rndendi sermonẽ remitteret audiẽdi intentionez. Martha martha. Repetitio indiciũ est dilectionis: vel forte monens de intentionis: vt audiret attentius. Porro vnũ est z℔. Preponit vnũ multis. Nõ enĩ a multis vnuz sed multa ab vno: z tamen multa sunt necessaria tendentibus ad vnum. Maria optimã z℔. Non reprehendit pars marthe q: z ipsa bona: ꝫ laudat pars marie. Que quare sit optima subinfert q nõ auferet ab ea: quia contẽplatiua hic incipit z in celesti patria ꝑficiet: quia amoꝛis ignis q hic ardere inchoat cũ ipsum quẽ amat viderit in amoꝛe amplioꝛ ignescet. Non ergo auferet contẽplatiua q subtracta luce pfitis seculi ꝑficit. Actiua cũ coꝛpoꝛe deficit: quia in eterna patria panẽ nõ poꝛrigit esurienti: quia nemo esuriet: nec cetera pietatis opera aget qz nõ erunt necessaria. Cum p senti ergo seculo auferet actiua. Merito igit contẽplationi oĩa iustificationum merita imensa virtutũ studia postponuntur.

Nicolaus

monibus bonis gratie z vulnerat in bonis nature: z relinquit semiuiuus qz tollit ab eo vita gratie remanẽte vita nature: cui christꝰ appꝛopinquãs in sua benedicta incarnatione. a Alligauit vulnera eius infundens oleum. misericordie cum vino iustitie. b Duxit in stabulũ. i. in domuz ecclesie vbi simplices reficiuntur. c Et altera die. i. post resurrectionez suaz. d Dedit stabulario. i. cuilibet apostolo. e Duos denarios. i. intelligentiã noui z veteris testamẽti: quia aperuit illis sensũ vt intelligerent scripturas. vt habet. j. xxiiij. ca. Et eis curã penitentiũ cõmendauit: ꝑ mittens ꝓ salario vitã eternã. f Uade z tu fac similiter. ex responsione ꝓcludens q ꝓpinquitas generis nõ facit ꝓximũ ꝫ opus misericordie im pensuz. g Factũ est autem. Hic ponitur secundũ incidens quod est excusatio marie erga soꝛoꝛẽ suã vbi premittit locus cum dicit: h Et ipse intrauit in quoddã castellũ. s. bethaniã. i Et mulier quedã nõie martha excepit illũ in domũ suam. ad illam enim domũ christus frequẽter diuertebat z secure: tũ ꝓpter deuotionẽ ibi habitantiũ: tum quia plura bñficia eis cõtulerat: quia ipsam martham a ꝓfluuio sanguinis sanauerat ẽm Ambro. z mariã a septẽ demonibus liberauerat: ẽm illos doctoꝛes qui dicũt illam fuisse soꝛoꝛẽ lazari: sicut. ꝫ. dictũ est. vij. ca. k Que etiã sedẽs secus pedes dñi z℔. intenta operibus vite contẽplatiue. l Martha aũt satagebat circa frequẽs ministeriũ occupata in opibꝰ vite actiue. m Que stetit. quia fessa laboꝛe ministerij discurrendo per domũ vt christus et eius discipuli essent ꝙnienter recepti z refecti. n Et ait: dñe nõ est tibi cure z℔. conquerẽs de otiositate soꝛoꝛis sue z de christi negligẽtia hoc permittentis. o Et respondẽs dixit illi dñs. excusando mariã. Inuenit autez maria accusata tripliciter. s. a pharisco de presũptione seu temeritate eo ꝙ christum tetigit recumbentẽ: vt dictũ est. ꝫ. vij. ca. z hoc ẽm illos qui dicũt illã fuisse soꝛoꝛẽ lazari z marthe. Itẽ a iuda de ꝓdigalitate eo ꝙ preciosuz vnguentũ effudit z pedes iesu vnxit. vt habet Joã. xij. Tertio a soꝛoꝛe de otiositate. vt hic habet. z vbiqz maria tacuit: z christus eã excusauit ostendens phariseo ꝙ factũ marie nõ erat ꝑsumptionis ꝫ deuotiõis. Itẽ ofidẽs iude z aliis discipulis ꝙ illa effusio vnguẽti non erat ꝓdigalitat ꝫ pictat. Itẽ qz ostendit soꝛoꝛi ꝙ sessio marie nõ erat otiosa sed melioꝛibꝰ actibꝰ applicata. ideo sequit: p Martha martha sollicita es turbaris erga plurima: qz opa actiue vite sollicitudinẽ z distractionẽ mẽtis inducũt z frequẽter ꝑturbationẽ ingerũt. q Porro vnũ est necessariũ. s. ipse deus q vnus est z ꝑ oibus querẽdus. vel vnũ. i. vnitas mentꝭ ad deũ: z istud respicit vitã contẽplatiuã ꝑ quã mẽs adheret deo q est simpliciter vnus: ẽm ꝙ dicit apls. j. Corinth. vj. Qui adheret deo vnus est spũs: sicut econuerso ꝑ vitã actiuã intendẽdo creaturꝭ q multe sũt aia diuidit. r Mariã optimã partẽ elegit. q. d. nõ tu malã: ꝫ illa meliorẽ. Distinguit enĩ duplex actio a doctoribꝰ. Una q ꝓsistit in exercitio virtutũ moraliũ: z ista disponit ad cõtẽplationẽ: ẽm ꝙ dicit beatꝰ Gregoꝛ. vj. moral. Qui ꝓtẽplatiõis arcẽ tenẽ desiderãt necesse est vt priꝰ in cãpo actiõis se ꝓbent. Cuiꝰ rõ est qz ẽm pbm vij. physicoꝛ sedẽdo z gesticulãdo fit aia sciẽs z prudẽs: sedatis enĩ passionibus z tumultibꝰ passionũ ꝑ exercitiũ virtutũ moraliũ disponit aia vt libẽ possit eleuari in contẽplationẽ veritatis. Ex quo patet ꝙ talis actꝰ ordinat ad contemplationẽ sicut ad finem. Finis autẽ melioꝛ est his que sunt ad finez. z ideo de tali actione concedũt oẽs ꝙ contẽplatio est melioꝛ. Alia autẽ est actio que sequit contẽplationẽ ꝓcedens ex plenitudine contẽplatiõis sicut est docere z in regimine alaruz laboꝛare z huiusmodi. De tali actõe dicit aliq ꝙ est melioꝛ ipsa contẽplatione. z de ista actõe nõ loquit hic christus vt patet intuẽti. Alij ꝺo dicũt ꝙ etiã ista actiõe ꝓtẽplatio melioꝛ est: quia illud qꝺ simpliciter preeligit videt esse melius absolute q̃ illud qꝺ ꝑeligit tm̃ in casu: sicut philosophari melius est simpliciter cꝫ ditari: ꝫz ditari sit magis eligibile in casu magne pauptatis. contẽplatio aũt est ꝑ se eligenda. cura aũt z regimẽ alarum ad quod spectat populũ docere z dirigere in salutem est eligenda vel potius suscipienda in casu necessitatis fraterne. Unde dicit Augustꝰ. xix. de ciuitate dei: Otium sanctum querit charitas: necotium

de lyra

Que nō auferetur ⁊c. Ex opposito ītellige q̄ a martha auferē ps quā elegit: q̄ trāsit labor multitudis: remāet charitas vnitatis. C. XI.

e Factū est. Post hystoriā soror q̄ duas vitas significant: induc it dñm orasse ⁊ discipulos ad orandū informasse: q̄ et oro quā docuit vtriusq; vite in se continet mysteriū: ⁊ ipsarū perfectio vitarū non nostris viribus sed p̄cibus ē obtinenda.

Ut cessauit ⁊c. Jō sepe saluator orans inducit vt discipulos ad oratōnis studiū inducat, vel finita oratio a discipulis sciscitat vt doceat q̄liter debeant orare.

a Cū oratis dicite ⁊c. Matthеus septē petitiones ponit. In trib⁹ eternamat.6.d. na poscūtur: in quatuor tpalia que tñ ꝓpter eterna cōsequēda sunt necessaria. Q̄ enī dicim⁹: Sanctificetur nomē tuū: adueniat regnū tuū. Fiat voluntas tua sicut in celo ⁊ i terra. Hic inchoat quantumcūq; ꝓficimus augētur in nobis ⁊ pfecte ſsine fine in alia vita possidebuntur. Q̄ vo dicimus: Panē nostrū quotidianum da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra sicut ⁊ nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in tentationē: ſ libera nos a malo. Ad presentis vite indigentiā pertinēt: q̄ hic ⁊ panis tam corporalis q̄ spiritualis est necessarius: tā aīe q̄ corpori. Hic etiā fit remissio pctōr que hic cōmittūtur. Hic fiūt tētationes: hic etiā fit maluz vñ cupim⁹ liberari. In alia vita nihil hor est. Lucas nō septē ſ quinq; ponit: ⁊ hoc cā breuitatis. In quinq; q̄ ponit: septē illa intelligit ꝓtineri. Nomē q̄ppe dei sanctificat in spū. Regnū vo dei in carnis resurrectione venturū est. Ostendēs q̄ Lucas tertiā petitionē duarū superior quodāmodo cē repetitionē: magis eas intermittēdo fecit intelligi. Deinde tres illas adiūgit: de pane quotidiano de remissione pctōr de tētatione vitāda. Aut vo q̄ matthеus in vltimo posuit: Sed libera nos a malo: iste nō posuit vt intelligerem⁹ ad id q̄ de tētatione dictū est ptinere. Jō enī matth. nō ait: Et libera nos a malo: tā q̄ diuersā petitionē ponēt. ſ ait: Sz libera nos a malo: vnā petitōez cē demōstrās vt sciat vnusq̄sq; i eo se a malo liberari: q̄ nō inferē in tētationem.

Panē nr̄m quotidianū. Panis q̄tidian⁹ dr̄ q̄ b ē necessari⁹ q̄nt⁹ aīe carniq; ē tribuēdus: siue corpalr siue spūalr siue vtroq; mō ītelligat.

Nota legisperitus se iustificare volēs dñm tētaturus adiit ſ ꝓfusus abscessit. At maria pedibus accliuis optimā partem phylosophie celestis elegit. Jtē paruuli christi nō de sua iustitia: ſ de redēptoris glia pſumentes: q̄ bus orationū modis candē gr̄am aduocare debēat inquirūt audiūtq; ⁊ q̄ bus verbis orare ⁊ qua instantia pseuerare: ⁊ ꝑ quib⁹ maxime rebus supplicare debēat. s. fide: spe: ⁊ charitate: quodq; perfecte petētes earūdē largitorem a patre spm̄ bonū percipiāt. Cōtra hoc vo sicut in lectione de demoniaco legit: sapiētes ⁊ prudētes: q̄ spm̄ gr̄e nō petere q̄rere ⁊ pulsare: sed blasphemare satagūt: irremissibiles ⁊ b ⁊ i futuro sue ptinacie penas luūt.

Quis vestrū habet amicū. Post q̄ formā oronis rogātib⁹ ꝓposuit: instantiā etiā ⁊ frequentiā orādi illis iniūgit: vt nō solū dicb⁹ ſ etiā no ctibus oro deferat: q enī media nocte panes ab amico petit ⁊ in petēdi importūne pſistit non fraudatur orans.

Mystice. Amic⁹ ad quē nocte venit deus est: q corpus suū tradidit pro nobis. Cui in nocte tribulatiōis supplicare: ⁊ tres panes. i. intelligentiā sc̄e trinitatis: qua in pūtis vite laboribus viuam⁹: efflagitare debem⁹. Hos panes si dñm deū tuū diligas nō solū tibi ſ etiaz alijs poterz emereri. amicus q̄ de via venit ipse est nr̄ anim⁹ q̄ quotiēs ad tpalia petēda euagat: totiens a nobis recedit. Redit cū supna meditat: et celesti alimonia refici, desiderat. Cui q̄ꝺ proponat nō habet: q̄ aīe post tenebras ad deū suspirāti: nil preter ipsū cogitare vl loqui vel intueri libet: ſ solū trinitatis gaudiuz q̄ꝺ recognouit amplius intueri: ⁊ ſ peuenire satagat. matte.7.a joan.16.f Jaco.1.a.

Noli mihi m. Non aufert spē ipetrandi: ſ vehementius accendit desiderium orandi: ostensa difficultate consequendi.

Jā hostiū. Hostiū q̄ꝺ paulus sibi aperiri petit ad loquendū mysteriū christi: ⁊ q̄ꝺ ioānes sibi apertū vidit: intelligētia est diuini sermonis: q̄ꝺ est clausū tpe famis verbi dei cū intelligētia nō dar. Et pueri. i. illi q̄ euāgelicam sapientiā tanq̄ panē erogātes p orbē terrarū p̄dicauerūt: iā cum dño sunt in eterna quiete: ⁊ tñ orando efficit vt orans accipiat intellectum ab ipso dño: etiā si hō desit per quē sapiētia predicetur.

Nō possū surgere. Ambro. Nemo timet ne excitet dormientē quem scit semp orare vigilantē Propter improbitatē. Multe sunt insidie ⁊ grauis corporis sōnus: q̄ꝺ si dormire mens incipit: vigorez sue virtut̄ amittit. Excita ergo somnū tuū vt pulses christi hostiū: vt cum intraueris apertant tibi thesauri absconditi ⁊ tenebrosi in christo ihesu.

Petite ⁊ d. v. Si amic⁹ hō surgit ⁊ dat nō amicitia ſ tedio cōpulsus quātomagi⁹ dat de⁹ q̄ sine tedio largissime donat q̄ꝺ petit. Ne q̄ anim⁹ aberroris vanitate ꝓuersus spūalis inopia diuti⁹ tabescat: petam⁹ epulas verbi: q̄ram⁹ amicū q̄ det: pulsem⁹ hostiū vbi seruant abscōdita. Magnā enī spē tribuit: q̄ promittēdo nō decipit. Dis enī q̄ p. a. op⁹ ē pseuerātia vt ꝓsequamur. Q̄ si petēti dat ⁊ q̄rens inuenit: ⁊ pulsanti apit: cui q̄ nō dat ⁊ qui nō inuenit ⁊ cui nō apit apparet q̄ non bene q̄sierit petierit ⁊ pulsauerit.

Querite ⁊ in. Prope est dñs oībus inuocantib⁹ eū in veritate ⁊ voluntatē timentiū se faciet. Alios q̄ nō ita petūt redarguit iacob⁹ dicens: Petitis ⁊ nō accipitis eo q̄ male petatis: quia pseueratis in peccatis.

Nicolaus de lyra

Amicus itinere suo venit ad me: ⁊ nō habeo q̄ꝺ ponā añ illum. Et ille ſ non debeo precibus tuis inquietari quia deintus rñdens dicat: Noli mihi molestus esse. Jam hostium clausum est ⁊ pueri mei mecū sūt in cubili: nō possum surgere ⁊ dare tibi. Et ille si ꝑseuerauerit pulsans: dico vobis ⁊ si nō dabit illi surgēs: eo q̄ amicus eius sit ꝓ/ ſ non pudore perterritus sed necessitate coactus ſ vel per se inspirando: vel doctorem mittendo pter improbitatē tamen eius surget: ⁊ dabit illi quotquot habet necessarios: Et ego vobis dico. ſ ⁊ si non quantum ille aliquando voluerit. ſ orando. ſ recte viuendo Petite ⁊ dabitur vobis q̄rite ⁊ inuenietis: pulsate ⁊ aperiet vobis: Omnis enim q̄ petit accipit: ⁊ qui q̄rit inuenit: ⁊ pulsanti aperi ſ perseuerādo

Patet sentētia ex dictis Matth. vj. Sciendū q̄ꝺ lucas hic omittit duas petitiones orationis dominice. s. tertiā ⁊ septimā: quia tertia implicite continetur in duabus precedentibus. Si enim gloriā dei principaliter querim⁹ et participationē regni eius que continent in duabus primis petitionib⁹: bene voluntatem eius facimus ⁊ eius voluntas impletur in nobis: quod cōtinetur in tertia petitione que est: Fiat voluntas tua ⁊c. Similiter septima que est: Sed libera nos a malo. ꝓtinet in sexta. Si enī in tētationē nō inducimur ei succūbendo: sed magis preualemus resistendo: bñ liberamur a malo. e Et ait ad illos. Hic ꝓfr̄ inducit ad orationis ꝓtinuationē. Primo per exemplū eius qui nō solū ab amico impetrat illud quod est sibi necessariū ꝓpter amicitiā sed etiam ꝓpter petendi cōtinuationē. Modo aliter autez iste amicus intelligitur ipse deus a quo prouenit nobis omne bonum: tamen aliquando differt dare illud quod dare intendit: vt quod est nobis necessariū impetremus a deo per orationis instantiā: ⁊ tale ē q̄ꝺ pertinet ad salutem: quando tamen ista tria concurrunt videlicet q̄ aliq̄s petit pie. i. de pertinentibus ad salutē ⁊ ꝑ se ⁊ perseueranter seu continue: semper impetratur quod petit a deo: non tamen semper statim datur sed aliquando differtur vt congruo tempore detur. Si autez aliquis petat de impertinentibus ad salutē non semp exaudit: quia frequenter sibi non expedit exaudiri: similiter si petat de pertinentibus ad salutez pro alio aliquando non exauditur propter defectum illius pro quo petit. Item si petat pie ⁊ pro se: non tamen perseueranter impeditur effectus ꝓpter defectū oratiōnis. ideo subditur: f Petite. perseueranter. g Et dabit vobis. tribus predictis concurrentibus. ⁊ patet sentētia ex dictis Matth. vij.

Et erat.

Quis aũt ex vo. Be. Mysti. Panis signat charitatẽ ꝓpter maiorẽ appetitũ ⁊ necessariũ vsũ: qz sicut sine pane mẽsa videt̃ iops: ita sine charitate alie virtutes nihil sunt: q̃ in sola charitate pficiunt̃: huic ꝛria duritia cordis quã lapidi cõparauit. Piscis fides est inuisibiliũ. Sicut enĩ piscis sub tegumẽto aquarũ nascit̃ viuit ⁊ alitur: sic fides q̃ in deũ est: inuisibiliter in corde gignit̃: inuisibili gra spũs p aquã baptismi ꝓsecrat̃: inuisibili auxilio diuine ꝓtectionis ne deficiat nutrit̃: inuisibiliũ ꝑmiorũ intuitu quecz valet bona opar̃. Vel etiã iõ fides pisci cõparat̃: qz sicut ille crebris fluctib⁹ marꝛ tundit̃ nec perimit̃: ita fides aduersitatibus nõ frãgit̃ cui cõtrarius est serpẽs: ꝓpter venenũ infidelitat̃. Per ouũ spei nre certitudo figurat̃: qz in ouo nondũ fetus pfectus cernit̃: ß fouẽdo sperat̃. Contra spẽ scorpionem ponit: cuius aculeus venenat⁹ retro ẽ timẽdus: sicut spei ꝛrium est retro respicere cũ spes futuro⁹ in ea q̃ antea fũt se extendat.

matt.9.d. et.j.b. marci.3.c.

Cũ sitis mali. Malos vocat seculi amatores: q vãt illa q̃ ꝑm suum sensũ iudicãt bona: que etiã in sua nã sũt bona et ad vsũ infirme vite ptinẽtia. Vel apli q merito clectõis⁹ bonitatẽ hũani generꝭ excesserãt ituitu supne bonitat̃ adhuc sũt mali qz nõdũ ĩmunes a delict̃: maxie in verbis ⁊ i cogitatu q̃ q̃diani⁹ o⁹ion⁹ habent curari. Vel malos vocat: qz ois creatura i ꝓspectũ diuine bonitat̃ ẽ mala: qz nemo bon⁹ nisi deꝰ ⁊ tã diue bonitat̃ pticipatõe rõnat̃ creatura bona fieri põt: dño ita ꝑmittẽte: dabit spũm. b. p. s. vt p pticipatõz spũs fiãt boni q erãt mali dõ p gra spũs: fidẽ: spez ⁊ charitatẽ ⁊ ceteras virtutes cõsequent̃. Vñ matb. nõ dixit: dabit spũm b. p. s. ß dabit bona petẽtib⁹ se. ostẽdẽs spũm scũm plenitudinẽ cẽ oium bono⁹: qz p eũ ola bona ministrantur.

Quãtomagis pa. Apta cõparatio, si enĩ hõ petõr adhuc fragili carne grauat̃: petẽtibus filijs tpalia dare nõ abnegat: multomagis pr celestis filijs suo timore ⁊ amore prediti: nõ deficiẽtia bona largit̃ in celis.

Et erat ejiciẽs. Post ꝓdicatiõis verba q̃ humilib⁹ ꝓposuit etiã miracula opar̃: vt q ꝓdicãti nõ credũt: visis miraculis credãt. Matb. hunc demoniacũ etiã cecũ fuisse dicit: in quo tria miracula a dño fiũt: videt: loquit̃ a demone liberat̃. Nõ aũt tũc in vno carnaliter factũ est quotidie fit in ꝓuersione gentiũ: vt ꝑmũ expulso demone ⁊ oi spurcitia idolatrie: fidei lumen videant: deinde, tacẽtia prius ora ad laudẽ dei laxarentur.

In beelzebub. Minus rex ꝓdito⁹ niniue: belo pri suo statuã ꝓsecrauit: eiq⁹ diuinos honores instituit: cui⁹ filiachri filitudinẽ suscipiẽtes chaldei bel vocabãt: palestini suscipiẽtes: baal dicebãt: moabite beelphegor. Judei aũt vni⁹ dei cultores ꝓpter versionẽ gẽtiliũ beelzebub appellabãt. Baal enĩ vir dr: zebub musca: inde beelzebub. i. vir muscarũ siue hñs muscas: ꝓpter sordes cruoris q in tẽplo el⁹ immolabat̃. Asserebãt etiã iudei in ß simulachro ꝓncipẽ demonior hitare p cui⁹ ptãtez dicebãt iesũ demonia pellẽ.

Signũ de. Ut vel ignẽ de celo descẽdere faceret: sicut tpe helie duo quinquagenarij igne de celo sunt perẽpti. Vel vt ꝫ ꝛsuetudinẽ terre illi⁹ estiuo tpe tonitrua audirent̃: hymbres ruerẽt: fulgura discurrerẽt: sicut sub samuele actũ est. Vel quesierũt mãna de celo. Que signa ideo a christo tunc nõ sũt exhibita: qz filr ⁊ illa calũniarent̃ dicẽtes ex variis aeris passionib⁹ ꝓtigisse. Vñ subdit̃: Ipse aũt vt vidit co. co. Hoc sibi ꝓpriũ dñs reseruauit vt cogitatões intuear̃ ⁊ iudicet. Prodigium est iudeor querere signa. Vñ paulus: Judei signa petũt: gentes sapientiã.

Ipse aũt vt vidit. Nõ ad verba ß ad cogitata respõdet. In quo dat certũ potẽtie sue signũ: qua secreta cordiũ rimat̃. Juxta litterã patet q oẽ regnũ solidũ ⁊ firmũ si p patres diuidit̃ in solitudinẽ redigit̃: vacuatũ ab habitatoribus ⁊ domũ supra domũ cadet cũ habitatoribus vnius domus ab alterius dom⁹familia: vel opprimũtur vel puniũtur. Quo aũt hec spiritualiter tendãt: exponit cũ adiũgit: Si aũt ⁊ sathanas in seipsũ diuisus

Nicolaus

a Et erat ejiciens. Posita instructione discipulor de sancta affectione in orando. Hic consequẽter describit̃ confutatio emulor de prava affectione facta christi peruerse deprauando. Et primo describit̃ corũ emulatio. Secundo corum confutatio. ibi: Ipse autẽ vt vidit. Circa primũ sciendũ q aliqui malignantes miraculis christi detrahebant, dupliciter. Uno modo attribuendo virtuti demonis. ⁊ hic modus dictus est Matth̃. ix. ⁊ xij. Alio modo miracula christi reputando parua co q erant circa inferiora: mvt cõuniter: vtpote circa sanitates corpor ⁊ huiusmodi. Et ido quere/

est. Si ergo vt vos dicitis: in principe demonior ejicio demonia: ḡ regnũ diaboli est diuisuz ꝓtra se: ⁊ ita potestas malitie eius stare nõ põt. Si aũt demõ d emonẽ nõ põt expellere: falso dicitis me in principe demonior demonia ejicere. Si ño põt sicut dicitis: ꝓspicite vobis vt de regno eius qõ diuisum est exeatis ne in ruina eius pariter inuoluamini. In quo aũt dñs ejiciat demones ne demonior ꝓncipẽ existimẽt: at tẽdant qõ sequit̃. Si aũt ego in beel. ejicio de. filij vestri in quo ejiciũt: Filios iudeor aplos vocat q inter alia miracula q̃ a dño acceperãt etiã demones pellebãt. Qua expulsionẽ: non diabolo ß deo assignabãt: q sibi conscii erant nihil malarum artiũ a dño didicisse. Jõ ipsi ignobilia ⁊ ꝓptibilia mũdi eligẽtes: in quibus nulla malitia artificiosa sedebũt super sedes duodecim iudicãtes duodecim tribus isrl. Vel filij. i. exorciste illius gent̃ q̃ invocato noie dñi demones expellebãt. Quasi dicat: Si expulsio demonũ in illis nõ diabolo sed deo deputatur: cur idẽ opus in me nõ habeat eandẽ causam? Ideo ipsi iudices vestri erunt: non potestate sed cõparatiõe. dũ illi expulsionẽ nõ diabolo ß deo assignãt. matt.12.b. Mar.13.c.

Oẽ regnũ. Si omne regnũ diuisum desolat̃: ergo regnũ patris ⁊ filij ⁊ spũssancti: quod nulla ꝓtradictione: nullo impulso est desolatũ nõ est diuisum: ⁊ ideo est eternũ. De hoc regno respondit pylato: Regnũ meum nõ est de hoc mũdo. ⁊ ideo qui in christo spem nõ gerunt: ß in principe demonior ejici demones opinant̃ eos regni negat esse ppetui. Nam quõd potest manere diuinũ regnũ cum fides scindat̃: cum populus iudeor sit ex lege: christus quoq ꝑm carnẽ ex lege sit generatus. Quomodo põt regnum illud esse perpetuũ quod ex lege est: cum populus ille diuidat legem? cum a populo legis negatur christus qui ex lege debetur. Sed manet regnũ ecclesie, in qua vnus dñs: vna fides. vnum baptisma.

Si aũt. Quasi regnũ diuisum stare nõ põt: ß regnũ sathane est diuisum. ⁊ vos dicitis q sathanas sathanã expellit: ergo ⁊c.

Porro si in digito ⁊c. Filius dicit̃ man⁹ vel brachiũ patris. Spiritussanctus dicitur digitus propter differentiã varior donor que p spiritũsanctũ hominibus dantur: sicut digiti inter se discreti sunt nec nocet inequalitas mẽbror. Licz enim brachiũ maius sit digito: tamen brachiũ cuz digito vnum est corpus. Hoc digito scripta est lex in tabulis. Hunc digitum magi confessi sunt in egypto.

Profecto puenit. Regnũ id est iudiciaria potestas dei qua bonos a malis secernet in die iudicij: vel regnum. i. supna beatitudo. Quasi dicat: Si in spiritu dei ejicio demonia: sine dubio sciatis aditum regni celestis patefactum credentibus.

Cũ fortis armat⁹ ⁊c. Quasi dicat: Si ego in beelzebub sicut dicitis ejicerem demonia: tunc in aliquo operibus diaboli consentirem. Sed nullo modo cum illo consentio sed potius illum superare ⁊ ejicere a meis fidelibus festino. Cum diabolus fortis ad nocendũ: armatus multis spiritualibus nequitijs custodit in sua seruitute atrium suum. id est mundum qui in maligno positus ẽ: in quo vsq ad aduentũ filij dei diabolus sine contradictione principabat̃ ⁊ male pacato vtebat̃ imperio in cordib⁹ infidelitũ.

Si aũt fortior illo ⁊c. Fortiorem se vocat: qui non concordi pace et operatione sicut calumniabantur: sed fortiori potentia ipsum strauit: mundumq ab ipsius dominatione liberauit. Arma diaboli que abstulit callidissime sunt versutie spiritualis nequitie. Spolia sunt anime ab eo decepte: que victor christus distribuit quod est insigniũ triũphantis: quia captiuam ducens captiuitatẽ: dedit dona dominibus quosdã quidẽ apostolos: alios euangelistas: alios pr. ⁊. do.

Qui nõ est mecũ ⁊c. Et vere opera mea non conueniunt cũ operibus sathane: qz ego ipse in nullo cõuenio cũ illo: ß oino ꝓtrarij sumus: qz

de lyra

bant ab eo signa fieri circa corpora celestia: sicut tẽpore iosue sol stetit ĩmobilis ad spaciũ vnius diei: vt habetur Josue. x. ⁊ tẽpore ezechie retrocessit sol decẽ gradibus: vt habetur Esa. xxxviij. ⁊ hoc notatur cuz dicit̃: Et alij tẽtantes ⁊c. b Ipse aũt vt vidit. Hic ꝓsequẽter describit̃ ꝓfutatio malignantiũ ꝓdictor. Et ꝑmo illor que opa christi demoni attribuebãt. 2° illor q signũ de celo querebãt. ibi: Turbis aũt ꝓcurrẽtib⁹. Primoi duas. qr ꝑmo ꝓfutant̃ verbo christi cor malitiã arguẽtis. 2° ꝛbo mulier̃ deuote ꝛtutẽ xp̃i ꝓfitẽt̃. ibi: Factũ ẽ ãt. Snia aũt ꝑme parꝭ pz ex dict̃ mat. xij. ca.

Factũ est

ego humilis: benign⁹: alias volēs saluare. Ille supb⁹: inuidus: cupit pdē. Ego p̄dicatōe mea virtutes ꝓgrego: ille spargit ⁊ sepat ab vnitate ecclie.

Et qui nō colligit ⁊c. Hec de oibus hereticis vel scismaticis ex superfluo p̄nt intelligi: qui oēs excludūtur a regno dei.

Cū immundus spūs. Quia subtrahitis vos a meo regno attribuentes opa mea diabolo: iō diabolus habitat in vob sicut in suo regno grauiꝫ ꝯ in principio.

matt.12.d

Exierit. Exiuit diabolus a iudeis qñ legem ⁊ cultū vnius dei populus iste suscepit: ⁊ transiuit ad gētes q̄ erāt a pinguedine spūssancti ⁊ dilectione ꝓmi aride ⁊ steriles. In quib⁹ iā nō inuenit requiē: qz iā a cordib⁹ gentiū susceptā fide christi expellit qñ dicit: Repetā iudeos quos añ dimisi. Et iuenit scopis mūdatā illā plebē. i. supfluis obseruationib⁹ phariseorū ⁊ cerimonijs legis que tā nihil valent post aduētū christi. Et vt firmius possideat assumit vniuersitatē demonū. Et modo deteriores israelite sunt: blasphemātes christuꝫ in suis ꝓuēticulis ꝯ oliꝫ fuissent in egypto añ percepta legē: qz maior infidelitas est venientē nō suscipere q̄ venturꝫ nō credē.

Dñt hec advnūquēq; baptizatuꝫ referri: q post acceptā gr̄aꝫ negligit operari bonaꝫ potius ori⁹ginalib⁹ pcta actualia adiicit. Diabolus erāt ab homine cū in baptismo p̄pis illius hō abrenūciat ⁊ p̄cedentiū pctōꝫ illecebris quē deserēs ambulat per loca inaquosa: qz corda scōꝫ ab oi militie flura/rū cogitationū ⁊ humore libidinis imunia callidus tētator explorat: si q̄s ibi sue negtie gressus figere possit. Uñ subdit: Querēs requiē ⁊ nō inuenens: qz q in prauis cogitationib⁹ ⁊ actib⁹ pascit: in mētib⁹ fideliū oia sua⁹ tamēta cessare ppendit. Tunc dicit: Reuertar in domū meā vnde ex. Reuertar ad illius ꝓscientiā vnde in baptismo eiectus fuerā: ⁊ pristinā possessionē consueto dñio mihi subijciā. Et cū venerit inue. eam sco. mū. qz cū huiusmodi reprobū delictis cogētibus repetierit: inuenit ꝓscientiā peccatoris a vitijs in baptismo mundatā: ꝫ nullo bono opere cumulatā. Tūc assumit plenitudinē oium vitioꝝ. Qui. s. tales spūs negotes diabolo dicunt: qz cū diabolus malus sit: illi tamē qui suis meritis ipellētib⁹ vitijs mancipant nō solū mali sunt: ꝫ etiā specie bonitatis affectatis virtutibus per hypocrisim ostentare nituntē: ⁊ fiūt no. h. il. p. p. Melius erat viā veritatꝫ ignorare

est: ⁊ qui nō colligit mecum: dispgit. Cum immundus spiritus exierit ab homine: ambulat per loca inaquosa querēs requiem: ⁊ non inueniens dicit: Reuertar in domum meaꝫ vnde exiui. Et cū venerit inueniet eam scopis mūdataꝫ. Et tūc vadit ⁊ assumit septem alios spiritus secum nequiores se. Et ingressi habitant ibi. Et fiūt nouissima hominis illiuꝫ peiora p̄rioribus. Factum est auditeni cum hec diceret: † extollens vocem q̄ndaꝫ mulier de turba

† ſ magna fiducia inter blasphemos ꝓfiteri dei filiuꝫ

ſ in figura ecclie: q̄ in medio gētiū cōfitet creatorem

dixit illi: Beātus venter q te portauit ⁊ vbera q̄ suxisti. At illē dixit: Quinimō: beati † qui audiūt

† ſ interiori aure percipiunt

ſ opere.

v̄bū dei: ⁊ custodiūt illud. Tur/

ſ quasi ad videda miracula q̄ ab eo audiebāt fieri

bis aūt cōcurrentib⁹ cepit dicere.

ſ iudeorum ſ adultera

Generatio hec generatio neq̄ē: ſ quasi illa que viderāt signa non fuerint

ſ de celo quo indigni sunt

signum querit ⁊ signū nō dabit illi nisi signū ione ꝓphete. Sicut ionas fuit signuꝫ niniuitis: ita erit ⁊ filius hominis generati

ſ hec electa fuisse non dubitatur

oni isti. Regina austri surget ī iudicio cum viris generationis huius ⁊ cōdemnabit illos: quia venit a finib⁹ terre audire sapientiam salomonis. Et ecce plus salo

ſ in hoc loco

mone hic. Viri niniuite surgēt in iudicio cum generatiōe hac ⁊ cōdemnabūt illā † quia penitentiaꝫ egerunt in p̄dicatione ione. Et

† ſ qđ iudei nō fecerāt ad predicationē christi.

ſ de seipso hoc dicit.

ecce plusꝫ q̄ iona hic. Nemo lucernā accēdit ⁊ in abscōndito ponit: neqꝫ sub modio sed supra cādalebrū: vt qui ingrediūtur lumē

ſ fidem

ſ .i. totius tue operationis

videāt. Lucerna corporis tui est oculus tu⁹. Et si oculus tuus fuerit

ſ .i. mentis intentio ſ si intentio

ſ pura ⁊ recta ſ ⁊ si coram hominibus aliquid imperfectionis habere videaris

erit simplex: tōtū corp⁹ tuū lūci/dum erit: † si aūtem nequā fuerit: etiaꝫ corpuꝫ tuū tenebrosum erit.

† ſ si peruersa intentio precesserit: prauum opus sequetur: ⁊ si aliquando iustum videatur.

ſ per hoc tendens in ipsum deum. ⁊ ideo precepit actū charitatis in deū tendētis sicut in finē propter quem elegit illud quod est ad finē. precepit etiā actū fidei vel cognitionis cuius est ordinare hoc in illud. Lucerna aūt. hic accipitur ꝓ intentione recta vt videbit. ⁊ ideo dicit saluator: Nemo accendit lucernā. i. qz intentio ē recta includit lumen fidei ⁊ ardorē charitatis ad modū lucerne ardentis.

i Et in abscondito ponit neq; sub modio. qz intētio recta dirigit ad superna. ideo sequit: k Sed supra candelabrū: vt q ingrediunt lumē videant. Sicut enim lucerna in alto posita illuminat ea q̄ sunt in domo materiali: sic intentio recta ea que fiunt ⁊ disponūtur in domo ecclesie ⁊ etiaꝫ in domo conscientie. ideo subditur: l Lucerna corporis tui est oculus tuus. Hec est locutio metaphorica: quia accipitur hic ꝓ congerie operationum: sicut corpus materiale est quedā aggregatio mēbroꝝ diuersorum. ⁊ ideo sicut oculus dirigit membra ad operandum vt pedem ad ambulandum: manum ad scribendum: sic intentio recta prout includit fidem ⁊ charitatem vt predictum est dirigit varias operationes in finem debitum. ideo subditur: m Si oculus tuus fuerit simplex. id est intentio tua recta sine plica falsē simulationis. n Totum corpus tuum. id est congeries operationū tuarum. o Lucidum erit. id est meritoriū vite eterne: dum tamen operationes sint bone de genere vel saltē indifferentes: aliter non caderent sub recta intentione. p Si autem nequā fuerit. id est intētio peruersa. q Etiā corpus tuū tenebrosum erit. i. congeries operationum mala erit: quia opus bonum de genere malum efficitur ex peruersa intentione: sicut cum aliquis dat elemosynā mulieri paupercule intētione

fi post agnitionē conuerti retrorsum.

Beatus. Hic maria laudat q̄ dñm portauit. Et prauatis tā p̄sentiū iudeoꝝ q̄ futuroꝝ hereticoꝝ q verā christi humanitatē negāt: ꝓfutat: qz verū dei filiū aduersus blasphemos iudeos confitet: ⁊ verū hois filium testat matri consubstantialē. Nisi enī esset vna caro cū matre: frustra venter ille virginis et vbera beatificarentur.

Et vbera. fm physicos ex codē fonte et lacte nutriēdis ⁊ semē ꝓcreandis pueris emanat. q̄ de semine virginis potuit cōcipi: q eius lacte pontuit nutriri. 3.re.10.a. marc.8.b.

Quinimo. q.d. nō solū laudāda maria quia verbū dei portauit ī vtero: ꝫ maxime btā est qz p cepta dei seruauit in opere. Sic etiā oēs beati sunt q verbū dei auditu fidei cōcipiūt: ⁊ boni opis custodia in suo vel ꝓximoꝝ corde pariūt ⁊ nutriunt. E Joan.3.b. matte.12.d

Qui audiunt ⁊c. In laude ecclie: econtrario dānant pharisei: qui verbū dei nec audire nec implere ꝫ blasphemare q̄rebant. matte.5 b marci.4.c

Cepit dicere ⁊c. Quidā calūniabant opa ei⁹: q̄bus hucusq; rñdit. Alij tētātes signū q̄rebāt de celo: ⁊ illis b rñdet. matte.6.d

Signū querit. discipulis signū dedit diuinitatis: ⁊ p⁹ trāsfiguratus i mōte: ⁊ postea ipsis vidētibus subleuat⁹ in celum: ꝫ incredulis de inferiori humanitatē passione

Regina austri. b ꝺdēnata plebe iudeorū: ecclesie mysteriū exp̄mit: q̄ in niniuitē p pnīaz q̄ pctm̄ abolet: i regina austri studiū pcipiēde sapie: q̄ pctm̄ cauet: de toꝫ finib⁹ orbis ꝓgregat: vt veri pacifici verba cognoscat. Ex duobus enī ꝓstat ecclia: vt aut peccare desistas: aut peccare nescias. matt.23.d.

In iudicio ⁊c. Non mille annis ante iudicium sicut iudei fingunt ꝫ in ipso iudicio surget.

Cum viris. Ecce cōmunis ostendit resurrectio tā bonoꝝ q̄ malorum.

Condēnabūt. Non potestate iudicij sed cōparatione melioris facti quia relicto imperio: venit in iudeā audire hoiem sapia famosū: ꝫ iudeveram dei sapientiā cū ipsis cōuersantē nō audiunt sed blasphemant.

In predicatōe. Jonas paucis diebus: christus lōgo tēpore p̄dicauit. Ille peregrinis: christus suis ciuib⁹. Ille signū nō fecit: christ⁹ multa fecit.

Nemo. Qui in figura regine ⁊ niniuitarū ecclesiam p̄tulit synagoge. nunc hortat nos vt fidē nostrā potius ad ecclesiā trāsferamus. Quasi di/

Nicolaus

a Factum est autē. Hic ponit confutatio predictoꝝ verbo mulieris virtutē christi confitētis cum dicit: Factū est autem. cum hec diceret. s. christus respondens blasphemijs iudeoꝝ. b Extollens vocem. i. ex corde ⁊ constanter alte proferens laudem christi contra vituperiū iudeoꝝ. c Quedam mulier. Ista a sanctis doctoribus dicit fuisse sancta marcella famula beate marthe sororis lazari. d Beatus venter qui te portauit matrem beatificat et laudat ex filio et non econuerso quia ab illo prouenit gratia ⁊ gloria principaliter ratione deitatis: ⁊ instrumētaliter rōne humanitatis: quia humanitas christi est organū coniunctū ipsius deitatis. e At ille dixit. cōmendādo fidem ⁊ constantiā mulieris ⁊ aliorum similiū. f Quinimo beati qui audiūt ⁊c. Istud quinimo nō dicitur aduersatiue ꝫ ꝓcomitatiue. q.d. non solum illa que me portauit beata est: sed etiam qui audiūt verbum dei corde credentes ⁊ opere adimplentes. Uñ dicit beatus Augustinus libro de virginitate q̄ beata maria felicius concepit deum mente p fidem q̄ corpore per carnis assumptionē. g Turbis autē. Hic cōsequēter ponit confutatio illoꝝ qui signum de celo querebant. ⁊ patet sententia ex dictis Matth. xii. h Nemo lucernā accendit. quia sicut dictum est in deuota oratione requritur affectio sancta ⁊ intentio recta. Ideo post⁹ saluator docuit discipulos de sancta affectione. hic consequēter instruit eos de recta intentione: ⁊ quia recta intentio que dirigit oia ad gloriā dei corrūpitur per hypocrisim que ordinat oia ad propriā laudē. ideo saluator ꝓmo discipulos de recta intentione instruit. Secūdo de hypocrisi emulos arguit. ibi: Et cū loqueret. Circa primū sciendū est q̄ intētio recta est act⁹ voluntatis tendētis in finem debitū per aliquid ad finē debito mō ordina

de lyra

tum: sicut cum aliquis dat elemosynā ꝓpter deū per hoc tendens in ipsum deum. ⁊ ideo precepit actū charitatis in deū tendētis sicut in finē propter quem elegit illud quod est ad finē. precepit etiā actū fidei vel cognitionis cuius est ordinare hoc in illud. Lucerna aūt. hic accipitur ꝓ intentione recta vt videbit. ⁊ ideo dicit saluator: Nemo accendit lucernā. i. qz intentio ē recta includit lumen fidei ⁊ ardorē charitatis ad modū lucerne ardentis.

i Et in abscondito ponit neq; sub modio. qz intētio recta dirigit ad superna. ideo sequit: k Sed supra candelabrū: vt q ingrediunt lumē videant. Sicut enim lucerna in alto posita illuminat ea q̄ sunt in domo materiali: sic intentio recta ea que fiunt ⁊ disponūtur in domo ecclesie ⁊ etiaꝫ in domo conscientie. ideo subditur: l Lucerna corporis tui est oculus tuus. Hec est locutio metaphorica: quia accipitur hic ꝓ congerie operationum: sicut corpus materiale est quedā aggregatio mēbroꝝ diuersorum. ⁊ ideo sicut oculus dirigit membra ad operandum vt pedem ad ambulandum: manum ad scribendum: sic intentio recta prout includit fidem ⁊ charitatem vt predictum est dirigit varias operationes in finem debitum. ideo subditur: m Si oculus tuus fuerit simplex. id est intentio tua recta sine plica falsē simulationis. n Totum corpus tuum. id est congeries operationū tuarum. o Lucidum erit. id est meritoriū vite eterne: dum tamen operationes sint bone de genere vel saltē indifferentes: aliter non caderent sub recta intentione. p Si autem nequā fuerit. id est intētio peruersa. q Etiā corpus tuū tenebrosum erit. i. congeries operationum mala erit: quia opus bonum de genere malum efficitur ex peruersa intentione: sicut cum aliquis dat elemosynā mulieri paupercule intētione

trahendi

cat: Quāuis diserim nullū signū nequā generationi dādū nisi ione signū: tñ fidelib⁹ meis nō occultabo lucis mee claritatē: ℔ testam humane nature flamine mee diuinitatis iplebo. i. fide mea illuminabo: ⁊ hāc fidē nō ponam sub vmbra veteris legis: ℔ in claritate noui testamēti. Neq; sub mensura ipsius legis ⁊ intra terminos iudee gētis cohibebo: ℔ ꝓstituā sup eccliā in qua septiformis gra spūs relucet. In cuius rei signū solet in frontib⁹ credentib⁹ signū fidei affigi: vt q eccliā voluerit ingredi: lumē veritatis palā queat intueri. Hinc condēnant iudei q signa exterius querēdo: apertā lucis ianuā nolūt ingredi credendo.

Videte ergo ne ⁊c. ¶Post institutionē recte fidei: etiā de bonis opibus ⁊ bona intētione instruit: vt non tñ opa sed etiā cogitationes ⁊ cordis intētiones mundent: q̄si: Ego lucernā fidei invītis sensibus accēdo: ⁊ in eccliā pono: vos aūt q̄ntū ex vobis est. Lucernas matt. 23.c. vias accēdite. i. intentiones cordis vestri mūdate vt ex intentione munda placeant etiam opera.

Hec ꝓtra hypocrisim phariseoꝝ ſb dolo signa q̄rentiū spāliter dicta: nos iuxta moralē sensū generaliter instruunt.

Et cū lo. Nō ait: cū loqueret hec: ℔ cū loqueret. In quo innuit: non statim finit his verbis: ℔ alijs interpositis ad phariseū diuertisse. Quia finito hoc sermone adhuc eo matt. 23.d. loquēte: ecce mr ⁊ fratres quercbāt loqui ei. De quibus postq̄ nūcianti sibi respondit: qui se. vo. p. m. hic frater m. ⁊ so. ⁊ mr est. postea intrauit ad conuiniū pharisei.

Quare nō bap. Iudei frequēter lauāt manꝰ anteq̄ māducēt: tenentes traditionē seniorū: ⁊ a foro reuertētes nisi baptisent non comedunt.

Calicis. Marc⁹ refert: iudeos baptismata calicis ⁊ vrceoꝝ lectoriū q̄ ⁊ cramētoꝝ solitos obseruare. Calix vas vitreum: catinus fictile de terra: ꝓ hoc figurat fragilitas humani corporis: in quo exterius ꝓtendūt sanctitatē ⁊ simulant iusticiā: quod foris erat laudabant: intus nequissimi.

Hō autē. Nemo putet fornicatiōes ⁊ hmōi corpalia vitia solūmodo q̄uis ea sint ⁊ spūalia vitia ea leuia: sic̄ auaritiā: irā: superbiā ⁊c. sic̄ ꝓbri putabāt.

Verūtamē qō supest. Ja bonus doctor quō ꝓtagiū corpis mūdari de

Nicolaus

trahēdi' ea ad peccatū luxurie. iō subdit: a Vide q̄ ⁊c. i. diligēter attende ne intētio tua sit puersa: qz ꝓ hoc corūperent oia bona. b Si q̄ corpus tuū. i. ꝓgeries opationū. c Totū lucidū fuerit tū ex bonitate intētionis: tū ex bonitate opis de genere. d Erit lucidū totū. qz oia cedent ad vite eterne meritū. e Et sicut lucerna fulgoris illu. te. in pñti p gfaz ⁊ in futuro p gliam. f Et cū loqueret. Hic ꝓpr arguit emulos de hypocrysi q̄ est corruptiua recte intētionis. Et ꝓmo ponit christi arguitio. 2º reꝓhensoꝝ obstinatio. ibi: Cū aūt hec ad illos dicēt. ¶Prima in duas: qz ꝓmo arguit phariseos. ⁊ 2º legisperitos. ibi: Ñdens aūt. Circa primum dr: ℔ Rogauit illū qdā phariseus ⁊c. ¶Utrū aūt ex deuotiōe seu emulatōe ipsū inuitauerit. ℔ nō dr: videt tū ex fine huius ca. qꝰ malitiose eū inuitauerit ut inter epulas aliqd calūniabile de verbis christi audiret. h Jesus aūt ingressus recubuit. Sed ℔ videt eē ꝺ doctrinā ei⁹: qz mittēs discipulos suos ad pdicandū dixit: In quācūq; ciuitatē aut castellū intraueritis interrogate qs in ea dignus sit ⁊ ibi manete. vt hꝫ Matℏ.x. Iste aūt phariseꝰ erat indignus: vt videt ex sequētib⁹. Dicendū q̄ nō est silē de christo ⁊ de discipulis ei⁹: qz ex cohabitatōe cū pctoribꝰ nō poterat peiorari sicut discipuli qñ erāt ab eo segregati ad exequendū actū pdicādi: ⁊ marie qz tūc nōdū erāt ꝓfirmati. ⁊ iō christus domū phariseī intrauit vt haberet occasionē arguēdi vitia phariseoꝝ. i ¶Pharisеus aūt ce. i. se repu. di. q̄re nō esset baptiçatus. i. lotus ſm traditiōes iudeoꝝ. k Et ait dñs ad illū. ꝓ ℔ aūt q̄ rñdit cogitatōi eius oñdit se esse deū cui nuda ⁊ apta sunt secreta cordiū. l Nūc vos pharisei qō deforis est mūdatis. qz de mūdicia exteriori in vasis ⁊ corpib⁹ suis erāt multū sollliciti: ⁊ de mūdicia interiori ipsis mētis negligētes cū tñ deberet eē ecōtrario: qz interior mūdicia necessitatq̄ est: exterior aūt solūmodo honestatis que pōt omitti sine pctō: ⁊ iō christus ꝑdictā lotionē omisit vt haberet occasionē arguēdi phariseos de exteriori

¶ ne ipsa intentio q̄ ale lumē ēyitioꝝ tenebris fuscet

Videē ergo † ne lumē quod i te est † ⁊ si bonū bona intentione facis non habēs intua conscientia aliquam partem male cogitationis tenebre sint. † Si ergo corp⁹ tuum tōtū lucidum fuerit: nō habens aliquam partez tenebraꝝ: erit luciduz totū. Et sicūt lucerna fulgo ¶ ⁊ hic ⁊ in futuro gratia luctis donaberis ris illuminabit te. Et cū loquēre tur: rōgauit eū quidā phariseꝰ vt prāderet apud se. Jesus aū tigrēſ sus recubuit. ¶Phārise⁹ aūt cepit i tra se dicere reputās: quare non

¶ lauatus more iudeorum

baptiçatus esset āte prandiū? Et āit dominus ad illū: Nūnc vos pharisei quod deforis ē calicis ⁊ ¶ mūdiciā carnis exterius obseruatis catini mūdatis: quod aūt intus

¶ anime turpitudinem rerinetis

est vestrū: plenū est rapina ⁊ ini/ ¶ q.d. facit vtrāq; naturā vtrāq; mūdari voluit ¶ sed. quitate. Stulti: † nonne qui fecit quod foris est: etiā id qō intus ē fecit. Verūtamē qō supereſt date elemosynā: ⁊ ecce oia mūda sunt vobis. Sed vhe vob pharisеis

¶ iustum iudicium dei confitentes † ¶ nō triticum solummodo ⁊ vinum.

qui decimatis † mentā ⁊ rutam ⁊ omne olus: ⁊ pr̄eteritis iudiciū ēt ¶ iudicium ⁊ charitatem ¶ vel tet. charitatē dei. Hec autē oportuit ¶ primo loco ¶ elimosyas fructuus facere ⁊ illa nō omittere. Vhevo † ¶ arrogantiam redarguit: quā primatus appetunt. bis phariseis † q diligitis pmas cathedras i synagogis: ⁊ salutati ¶ arguit de hypocrisi. ones i foro. Vhē vobis q ēstis ¶ qz superficiem terre coie ostēdunt. vt monumēta q̄ nō patent: ⁊ homines ambulātes supra nesciunt. Respōdens autem quidaz ex legisperitis ait illi: Magister: hec dicēs etiam nobis contumeliam facis. At illē ait: Et vōbis le ¶ sicut pharisеis gisperitis vhe: q oneratis hoīes ¶ legis ¶ ſm qꝰ intelligitis ⁊ imponitis oneribus que portare nō possūt ¶. i. nec in minimo ꝓficit: qz gr̄az meā nō q̄ritis ⁊ iugū leue repellit: ſz lex sine gr̄a nequit impleri ⁊ ipsi vno digito vestro non tan ¶ hoc legis ¶ ambitiose ornando ⁊ seruando. gitis sarcinas. Vhē vobis q edificatis monumēta prophetaruz. patres autē vestri occiderunt il-

de lyra

mūdicia tñ curātes ⁊ interiorē negligētes. ⁊ iō sequit: m Vō aūt intꝰ est vestrū plenū est rapina. alioꝝ bona violēter accipiēdo ⁊ inigtate ⁊ fraudibus eos decipiēdo. n Verūtamē qō supest date elemosynā. qz ꝓmo debet fieri restitutio ⁊ de eo qō remanet elemosynarū largitio. o Et ecce oia mūda sūt vobis. qz elemosyna magnā hz virtutē ad pctōꝝ remissionē. vt hꝫ Dañ. iiii. ¶Octā tua elemosynis redime ⁊c. ℔ qz pharisei ex hypocrisi nō solā q̄rebāt exteriorē mūdiciā ℔ etiā apparētē iustitiā. iō subdit: p Sz vhe vobis pha. q deci. mē. ⁊ rutā ⁊c. vt ꝓ hoc apparerent iusti q̄si volētes iplere mādatū de decimis reddendū etiā circa minima: vt p ℔ crederēt multū volūtarii ad iplendū diuina mādata: cū tñ essent trāsgressores in maioribꝰ. iō subdit: q Et ꝓteritis iudiciū. iustitiā subuertendo. r Et charitatē dei. opa mīe omittēdo. Et qz honoꝝ ē ꝓmiū virtutis ꝑ ꝓm ⁊ ex appetitu apparēt iustitie segr appetit⁹ indebitꝰ honoris. iō segr: Vhe vobis pharisеis q diligitis ꝓmas cathedras ⁊c. Et qz vitia occulta a deo puniēt grauius q̄ manifesta q̄nto pctores tales volūt hic alijs ꝓferri in honoribus. ideo sequit: s Vhe vobis. in hoc est cōminatio pene eterne. t Quia estis vt monumēta. i. sepulchra. Et dicit monumentū q̄si monens' mentē: quia viuētes ꝓ hoc monent de sua morte cogitare. v Que nō apparēt. i. exterius qualia sunt interius: quia aliquādo monumēta pinguntur ⁊ ornantur exterius ⁊ fetoribus replent interius. r Respondens autem. Hic consequenter christus arguit legisperitos: peccata enim eorum erant publica ⁊ manifesta: ⁊ ideo christus contumeliā eis non facie bat publice arguendo prout iste legisperitus imponebat ei. ⁊ ideo christus eos arguit de tribus. ¶Primo de imoderata dñatione cum dicit: y Et vobis legisperitis vhe quia oneratis hoies. Et patet sentētia ex dictis Matth. xxiij. Secundo arguit eos de falsa religione cum dicitur: z Vhe vobis qui edificatis. ⁊ patet sententia ex dictis Matthei. xxiij. excepto quod

vestimento supest date pauperib⁹: vt do ꝓsilitū: qō restat solūmō post tanta scelera date elemosynaz. ¶Prima elemosyna est: mederi alicui ab vitiis credendo in me q corda mūdo: ⁊ p fidē mūdatis cordib⁹ oia etiā exteriora crūt mūda. Qui ordinate vult dare elemosynā: a semetipso incipit: ⁊ eā sibi primū dat. Est enī elemosyna opus mie. Vñ dicit: miserē aīe tue placēs dō. matt. 23.a.

Vhē uobis. Luz ad elemosynā hortaret phariseos: qui corpalē q̄tidie elemosynas facicbant: q̄ qz sine fide erant deo non placebāt: dicit se elemosynas eoꝝ nō ignorare: vt oñdat cuiusmodi elemosynas ab istis regrat. q.d. Cōmonui vos ad dandā elemosynā ꝑ quā oia fūt mūda: ℔ sciati qꝰ elemosyne quas faciatis ad hoc nō valēt: nec de hmōi elemosynis me āmonere credatis ℔ de indicio ⁊ charitate vt de vīa miseria iudicātes: ⁊ dei charitatē quā vobis donauit diligētes: pie viuatis; iustū iudicium dei ꝓfitētes: qz miseri effecti istis ⁊ gr̄as' referentes charitati q̄ liberati 'estis. Mat. 23.a. B

¶Preteriti iudici/ um ⁊c. Breuiter multa eoꝝ vitia pstrinxit: q ad vilia decimāda intēdentes: futuri iudicij metū ⁊ dei charitatē nō hñt: ꝓtereūt iudiciū: qz non oia que agūt in iudiciū referūt. Charitatē pretereūt: qz nō ex affectu deū diligunt. Sed rursus ne fidei vos studiosos faciat operū negligētes: perfectionem fidelis viri supponit vt post fidem operetur.

Qui estis vt. Hic supstitionē ipsoꝝ doctoꝝ redarguit: q foris spēm recte doctrine pretendūt: fcditatē ꝝo quā intus gerūt occultant.

¶Ñdens autē. Audito verbo dei: phariseus ex mala ꝓscia sibi ꝓtumeliā fieri putat: ⁊ cōmemorata pena pfidoꝝ: intelligit se dānandum.

Vhe vobis qui ⁊c. Non arguūtur q̄ exornāt monumēta ꝓphetarum: sed quia interfectores ꝓphetarum imitantur edificando sepulchra

accusāt paterna facinora. Sz pſequēdo christū ⁊ aplos imitant scelera patrū: ⁊ sniam dānationis quā in pces pferebāt in seipsos retorquent.

Profecto. Propter vulgi fauorē captādū edificatis: quasi exhorrentis scelera eoꝝ: ꝙ ipso opc. ostēditis ꝙ pfidie eoꝝ psentit: qz hoc bonuz nō bene facitis sed pro vana gloria. Vos aūt edifi. ⁊c. Propterea qz estis imitatores illoruz vt ipleatis qō patrib⁹ defuit. s. vt me ⁊ meos pſeq̄mini quem illi persecuti sunt in prophetis.

Prophetas ⁊ apo. Mentiunt heretici: qui aliū veteris: alitū noui testamēti dicūt institutorē.

A generatōe. Oēs mali: vna generatio sūt: vna ciuitas: vnū corpus diaboli. Sicut oēs boni vna generatio: ⁊ vnū corpus sunt dicti.

matt.23.d

Usqz ad san. za. Cur vsqz ad hūc: cū post hūc multi occisi añ nata le christi: ⁊ nato xpo mox pueri ab hac generatione sunt pempti. Sed qz abel pastor ouium fuit necatusqz in agro. Zacharias sacerdos necatus i atrio tēpli: duos ordines martyrū signt: laicos ⁊ eos q altaris offō mācipant

Qui perijt ⁊c.

matt.23.b

Duo erāt altaria in templo. Unū incēsi interius: alterū holocaustor exterius: inter qō ⁊ tēplū zacharie est occisus: vel inter. a. ⁊ e. hoc est inter cōsensū ppli ⁊ sacerdotū: q rū alij p tēplū: alij p altare significantur.

Qui tulistis cla. Clauis: humilitas christi quā q hñt scripturas intelligūt. Hāc legisperi

a

ti: nec ipsi in lege ⁊ pphetis intelligūt: nec ab alijs intelligi volūt. Intrare clauē ē: nō eē ꝙtētū superficie lre: ꝙ vsqz ad archana intelligēda penetrare. Vel doctor si illos quos verbo edificat: exemplo scandalizat: nec ipse regnū dei intrat: ⁊ illos q intrare poterāt excludit. Cum autē hec. Ex vera pfidie: filationis ⁊ impietatis sue crimina audierint ipsi testant: qui tanto intonāte turbine nō resipiscūt: ꝙ doctorē veritatis aggrediuntur. C. XII.

v Ultis autē ⁊c. Attēdite ⁊c. Ad ꝙ fermentū ptinēt ois q̄ supi in domo pharisei disputauit. Añ ⁊ aplis: Nō i f. v. neqz i f. m. ⁊. n.

Attēdite a fer. Pulcher locus tenēde simplicitatis ⁊ emulande fidei: nemore iudeoꝝ aliud pmamus affectu: aliud voce simulemus cum scia/

Nicolaus

subdit: a Profecto testi. q ꝙsen. opi. pa. vestroꝝ. videt magis seq contrariū. ad hoc enī ordinabāt sepulturas pphetarū vt viderent iustiores patrū q occiderūt illos. vt habet expresse Matth. xxiij. Et ideo dicen pheta magn⁹ eis pmissus ⁊ discipulos ei⁹. ⁊ iō subdit: b Propterea ⁊ tas. q aūt hoc sit dictū a christo patet Matth. xxiij. vbi dicit. Ecce ego mitto ad vos pphetas ⁊ sapientes ⁊ scribas: ⁊ ex illis crucifigetis ⁊ occidetis ⁊c. 3º arguit eos de puersa expositione sacre scripture cū dr: d Ahe vobis legisperitis q tulistis clauē scientie. Clauis scientie est auctoritas docēdi p quā debet intellectus verus latēs interius aperiri: ⁊ ipsi ecōtrario claudebāt puerse interpretando: vt patet circa pceptū de honore parentū: qō euacuabāt p doctrinā suā: put dictū fuit Matth. xv. ⁊ etiā de pluribus alijs pceptis: vt dictū fuit Matth. v. e Ipsi non introistis. ad intellectū veritatis.

f Et eos qui introibāt. i. intrare desiderabāt. g Prohibuistis. puerfitate doctrine vestre. h Cū aūt hec ad illos diceret. Sic ꝙsr describit phariseoꝝ ⁊ legisperitoꝝ obstinatio qui ex verbis christi nō fuerūt emēdati ꝙ magis peiorati. iō subdit: i Ceperūt pha. ⁊ legispe. gra. insistere: vt eum turbarēt ⁊ stupefacerent qz ꝙturbati minus prenidēt. k Et os eis opprimere de multis. vt sic ex variis quesitis ⁊ obiectis extraherent aliqd calūniabile de ore eius. l Ut accusarent eū: sicut postea fecerūt coram

m pylato: vt habet. j. ca. xxiij. C. XII.

m Ultis autē. Postq̄ christus induxit discipulos ad oꝛonis instanmus in die iudicii non posse esse latebram fraudis.

Neqz absco. Idco ne emulemini simulatores qz pfecto veniet tēp⁹ in die iudicij: in quo ⁊ vestra virtus ⁊ illoꝝ hypocrisis olbus reuelabitur. Añ sequit: Añ q̄ in te. dix. Nō solū in futuro ola patebūt: ꝙ etiā in pnti tpe in tota eccla p orbē terre publice pdicabunt q̄ in tenebris. i. in vmbra

presurarū ⁊ carcerū locuti estis qñ actus vestri legentur.

Qñ q̄ i te. Ambr. Qō in tenebris. i. i timore matt.16.a. marci.8.b. dixistis: dicet in luce. i. i fiducia veritat: accepto spū scō. Et qō i aure. i. secreto marc.10.c. locuti sup tecta. i. calcato carnis domicilio pdicabit

Dico a v. Amb. Cū gemina sit cā pfidie: q̄ vt crinolita malitia: vel ex accidēti metu nascit: ne matte.10.c qs deū quē corde cognoscit metu negare cogat: dicit mortē corpis nō eē timēdā. pclare aūt ⁊ fidez acuēdo iterum: ⁊ ipsi fidei ꝑtutū fūdamēta subicit. Mā sicut fortitudinis incentiuū est fides: ita fidei fundamētū est fortitudo.

Ostēdā a. v. qz duo sūt genera pscutoꝝ: vnū apte pseq̄ntiū. alterū fraudulēter blādiētiū. Sicut s. ꝙ hypocrisim: ita ꝙ armat cōtra carnifices.

Tot⁹ ꝙ loc⁹ ad subeundā p pfessione dñi passionē: vel ꝓptu mortis: vel spe pmij: vl' māsuros i denūciatōe supplicij instruit matte.10.c

Nōne qnqz. Amb. Quinqz passeres: qnqz corpis sensus: vel duo ꝙz Matth. corp⁹ ⁊ aīa: qb⁹ dedit nā gfam ad eterna subuolandi: qz etiaz caro si pfētiat legi dei: in nām spūalē trāsit. Sz dū ex occult⁹ ⁊ fetidis loc⁹. s. cibū grūt: delictorū laqis capti: ad supnoꝝ operuz fruct⁹ reuolare nequeūt: ꝙ dipōdio. i. vili terrene cupiditat⁹ pcio venūdant sub pctō itavt etiā aīa maloꝝ escis guata: iclinet i corpis nāz. ꝙ si de⁹ etiaz infidelib⁹ hoib⁹ vel in'oriūdo sole: ⁊ terre fecūditate pspexerit: ⁊ misericordie munꝰ impartit: nō dubiū fideliū ꝓtēplatione apud illū valituꝝ.

Veneunt dipon. ⁊c. Dipōdi⁹ est pōdus ex duob⁹ assib⁹ cōpositus. Od aūt in numer⁹ ē vnū: hoc in pōder⁹ as: qō duo: hoc dipondius est.

Et vnus ex. Simplicitat⁹ affectū inspirauerat: virtutē mētis creꝛerat: sola fides mutabat: hanc de vilioribus roborat.

Quō dicit apls: Nūqd de bob⁹ cura ē deo: ꝙ aliud ē cura: aliud ē scia.

de lyra

tiā. Hic ꝙñr inducit eos ad fidei constantiā. ⁊ hoc tripliciter. Primo dissuadēdo quedā a fide retrahētia. Secūdo psuadēdo q̄dā in fide stabiliētia. ibi: Nolite timere. 3º ostendendo ad fidē attrahētia. ibi: Dicebat aūt. Retrahētia aūt a fide sūt ꝙtuoꝝ. s. astutia seductoꝝ. sevitia pscutoꝝ. auaritia cupidoꝝ. cura nimia necessarioꝝ. ⁊ ꝑm hoc ꝓma pars diuidit in quatuor. Se cūda incipit ibi: Dico aūt vobis. Tertia ibi: Ait aūt ei. Quarta ibi: Dixitq̄ ad discipulos suos. Circa ꝓmū sciēdū q̄ heretici moderni p simulatiōne scitatis frequēter corrūpūt fidē simpliciū. ⁊ hoc mō pharisei faciebāt q̄ erāt hypocrite: vt patet ex pdictis: ⁊ hoc auertebat multos a fide christi: qō christus docet cauere dicēs: n Attēdite a fermēto phariseoꝝ. nc. s. p eoꝝ hypocrisiz auertemi a fidei veritate. o Nihil enī opertū est qō nō reuelet. qz eoꝝ falsitas in iudicio dei manifestabit. p Añ q̄ in tenebris dixistis. hoc refert ad seductores. modus enī seductoꝝ est in tenebris ⁊ occult⁹ docēt: ꝙ talia veniēt in palā in iudicio extremo. ⁊ ꝙ notat cū dr: q Pdicabit in tectis. dom⁹ enī i terra illa hñt plana tecta vbi congregant hoies ad spaciandū ⁊ ꝙfabulandū. ⁊ iō illa q̄ dicunt ibi publice dicunt. ⁊ ꝙ mō exponit Theophilus. Beda aūt exponit ꝙ referēdo ad discipulos christi: q̄ꝝ ca q̄ passi sūt i tenebris carcerū ⁊ pssuraꝝ declarata sūt p orbē ad gliaz eoꝝ. ꝙ ꝓma expositio magis ꝙcordat lre pcedēti. r Dico aūt vobis. Hic describit secundū retrahens a fide: quod est scuitia persecutorum quā christus docet non timere. ⁊ patet sentētia ex dictis Matth. x. exceptis que

sequuntur. s Nonne quinqz passeres veneunt. id est venduntur.

t Dipōdio. Dipondiū ē spēs monete ⁊ valet duplex as. ⁊ iō qnqz passeres venddebant

† ⁊ sed sunt omnia sub prouidentia dei quantomagis vos ad imaginem dei facti.

Sz ⁊ ca. ⁊c. Non actu cōputationis. ꝫ facultate cognitionis: a sūtudine pecunie que numerat vt seruetur. Vbi magna prouidentia dei: q nec parua nec otiosa dicta eum lateāt.

Dis qcūqz ⁊c. Ne quis tpe persecutionis sufficere sibi putaret fidē coram dis. dicit: Omnis quicūqz confessus.

Cōfessus fuerit ⁊c. Confitet quis iesum ea charitate que p dilectionem operat: negat q preceptis nō obedit.

Filiꝰ hois. Confitet filius apud patrē illū q p filiū habet accessum ad pīem. Negat a filio apud patrē: cui nō manifestat in diuinitatis potentia filius ⁊ pater. Et ne putet vna ꝺditio omnīū ⁊ eoꝝ q infirmitate vel ignorātia negant. Subdit: Et dis q dixer. in f.h.r. ⁊c.

mat.10.d. marc.8.d

Cora angelis. q dixerat apta ⁊ absc̄dita esse reuelāda: hāc reuelationē nō in vili cōciliabulo: sed in conspectu angelorum dicit agendam.

luc.12.c marc.3.c

Et dis q di. ⁊c. Spūs sci blasphemia ē. Cū qs manifeste opa dei intelligit: ⁊ cū dei virtute negare nō possit stimulatꝰ inuidia calūniat: ⁊ dicit talia esse beelzebub: huic nō dimittet: non q ei neget remissio si peniteat: ꝫ q blasphemus exigētibꝰ malis meritꝭ sicut nunqd ad remissionē: ita nec ad penitentiā puēturus ē. Vñ ioānes euāgelista: ꝓpterea nō poterāt credē. q iterū dixit Esa. Excecauit oculos eoꝝ: ⁊ indurauit coꝝ eoꝝ vt nō videant oculis ⁊ non intelligant corde ⁊ ꝓuertant ⁊ sanē eos. Qui spīm sanctū humana ignorātia minorem patre credūt vel dicūt: irremissibili crimine nō tenent: q nō diabolica inuidia hoc agūt. Sed q filitudine diaboli ꝓtra suā ꝓscientiā dei maiestatē oppugnat: nō habet remissionē in eternū: sicut Marcus apte declarat: q posito hoc testimonio dñi subiūgit: qm dicebāt: spīm imundū habet.

matt.10.b. marc.13.b. matt.10.c

Ei aūt q. Et etiā q scādalizatus in infirmitatē carnis me purū hoiem vel vocatorē suspicatus fuerit remissibile erit. Sed q gr̄am spūssancti qua penitētia inspirat: ⁊ ad ꝓgregationē redit nō cognoscēs impenitēti corde ꝓmanserit: cū hoc iā nō sit humanū. ꝫ diabolicū irremissibile erit.

Cū aūt indu. Terror taliū ꝓuētuū solet auferre libertatē loquendi.

Nolite solliciti. Nolūtatē vias ꝓ christo offerte. Christꝰ ꝓpo loqt ꝓ se.

Magister. Cōmendāti gr̄az supne pacis ⁊ vnitatis vult iste ingerē molestiā terrene diuisionis: vñ ⁊ hō dī. i. terrenus. Inter quos enī hmōi zelus ⁊ ꝓtētio ē: hoies sunt: ⁊ sm hoiez ambulāt. Inter frēs patrimoniuz

Nicolaus

res vendebant dipondio: vt hic hī: ⁊ duo asse. vt habet Matth. x. q: quinctus passer nō poterat diuidi: ⁊ ideo remanebat vendēti: sicut qñ dant qnqz oua ꝓ vno denario nō dant nisi duo ꝓ obolo. a Et dis q dicit verbū in filiū hois. i. ꝺtra christi humanitatē. b Remittet illi. i. nō est ita grue ad remittendū sicut verbū blasphemie dictū ꝺtra deitatē: ⁊ hoc fuit dispositū diffuse Matth. xij. c Cū aūt inducēt vos. Istud fuit expositus Matt. xij. d Ait aūt ei qdā. Hic christus dissuadet tertiū trahens a fide: quod est imoderata ꝓcupiscētia terrenoꝝ vbi ꝓmittit cuiusdaz cupiditi petitio dicētis christo. e Magister dic fratri meo vt mecū diuidat hereditatē. incōuenīēter petebat q: nō erat locus neqz tēpus nec christus erat tpalibus intētus: imo ea ꝓtēnere docebat. ⁊ ideo christus rīdit ei: f Homo. carnalis ⁊ rudis ⁊ terrenꝰ: g Quis me constituit ⁊c. Silr apli vt possent vacare verbo dei curā tpaliū a se abiecerūt dicētes Act. vj. Nō ē equū nos derelinquere verbū dei ⁊ ministrare mēsis. ⁊ iō ex hoc christus ꝓfr docuit cauere auaritiā q̄ a deo sepat. vñ subdit: h Quia nō in abūdātia cuiusqz vita ei⁹ est. s. spiritualis p quā ꝓiungit deo: nec etiā corporalis: q: ꝓpt abūdātiā ⁊ supfluitatē mors pluriū accelerat: multo enī plures moriunt ex repletōe q̄ ex attenuatione: vite etiā pauperuz nullus insidiat. diuites aūt in nullo loco sunt securi: ⁊ in oi cibo ⁊ potu timēt intoxicari. i Dixit autem ad illos similitudinē, ad suū ꝓpositum declarandum.

daz de turba: Magister: dic fratri meo vt diuidat mecū hereditatē. At ille dixit ei: Homo: quis
ſ litium ſ facultatum
me constituit iudicē aut diuisorē
† ſ tā ad turbas q̄z ad discipulos ſ ratione ꝓuidete: contra quā si caro suggerit. cauete
sup vos? † Dixitqz ad illos: Videte ⁊ cauete ab oi auaricia: qūia non in abundantia cuiusqz vita
ſ. i.
eius ē ex his que possidet. Dixit aūtē similitudinē ad illos dicēs:
ſ plus solito
Hominis cuiusdā diuitis vberes fructꝰ ager attulit: ⁊ cogitabat
ſ ecce nimia sollicitudo ex auaricia
intra se dicēs: Quid faciā q nō habeo quo ꝓgregē fructꝰ meos? Et
ſ ex sollicitudine delib eratio
dixit: Hoc faciā. Destruā horrea mea ⁊ faciā maiora: ⁊ illūc ꝓgre-
† ſ meo labore vel propter me solū
gabo oia † q̄ nata sūt mihi: ⁊ bona mea: ⁊ dicā āie mee: Aia hēs multa bona posita i ānos plurimos.
ſ a labore ſ esuriem ⁊ frigus pelle
ſ magno paratu.
Requiescē: comede: bibe: ⁊ epulare. Dixit aūt illi deꝰ: Stulte hac nō
ſ exactores.
cte repetūt aiam tuā a te. Quē āt
ſ stultus ⁊ in nocte rapiendus
parasti cuius erūt? Sic est qui sibi thesauriçat ⁊ nō ē in deū di-

git mecū est diuisor fraternitatis: et dissensionis auctor. Quia auaritia plerūqz solet tētare virtutem patiētie quā cōmendabat ⁊ exēplū ⁊ ꝑceptū huius abolēde subijcitur dicēte dño: Quis m. c. i. Nō dignat iudex esse litiū: nec arbit facultatū: q viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ hz iudiciū ⁊ meritoꝝ arbitriū.

Ab oi auaritia. nemo putaret crimē esse hereditatē diuidere: fructꝰ i horrea ꝓgregare: ꝫ ⁊ hoc c auaritiā indicat supnꝰ iudex. vñ ⁊ subiūgit: Hominis cuiusdā diuitis.

Sicut. s. ꝺtra phariseos ⁊ hypocritas: ita ꝫ occasione stulte petitiōis ꝓ auaritiā disputat.

Nō in abūdantia. Non in solo pane viuit hō: ꝫ in verbo dei: ꝫ nec tpalis vita multitudine diuitiarum ꝓtenditur.

Dixit aūt ⁊c. post preceptū subdit exemplū: ad declinandā auaritiam temporalium.

Hois cuiusdā ⁊c. Nō reprehendit diues q terrā coluerit: vel fructꝰ ꝓdiderit in horrea: ꝫ q fiduciā vite posuerit in illis: nec pauperibus erogauerit: vt ab eis reciperet in eternis tabernaculis.

Quid faciā. Fructꝰ suos: ⁊ sua bona cē cōputans: nō erogat pauperibꝰ q̄ supsunt sed sue luxurie reseruare in futurū studet: ignarus quis congregatis sit vsurus.

Bona mea ⁊c. Ambro. Non sunt hominis bona: que secum auferre non potest. Sola enim misericordia comes est defunctoꝝ.

Requiesce. Ecce cū peste auaritie iūgit pestis desidie vt nec ꝑ tpalibꝰ deū interpellaret. Dixit aūtē. Dicere dei est ad hoīem prauas eius machinationes subita animaduersione cōpescere.

Stulte. Quia longa tibi tempora diuitiarum ꝓmittebas: hac nocte preceptus: alijs congregata relinques.

Repetunt aiaz ⁊c. In nocte aufertur anima: que obscuritate cordis quod poterat pati prouidere noluit.

Et nō est. In deū diues est qui transitoria cōtēnens pauperibus distribuit: cuius expectatio dñs: cuius substātia. i. conscientie posicio qua sustentat ⁊ pascitur est apud deum: non in sacculis terre.

de lyra

k Hominis cuiusdā diuitis uberes fructus ager attulit. i. multo plures solito cursu. l Et cogitabat. quia abundantia diuitiaꝝ inducit magnā sollicitudinē. ⁊ ꝑ ꝺsis ai anxietatē: q: nō supplent indigentiā: vt declarat Boetius. ij. li⁹ de ꝺsolatōe. vñ sequit: m Quid faciā q: nō habeo quo ꝓgregē fructus meos. ecce abūdantia fructū faciebat cū horreis idigentē. n Illuc ꝓgregabo. cū ecōtrario deberet dicere dispgā pauperibꝰ o Et dicā āie mee. i. mihimetipsi: sm q̄ totus hō denotat a pte digniori ꝑ Requiesce. Hic exprimunt quatuor mala q̄ solēt ex abūdantia diuitiaꝝ euenire: scilicet: otiositas que notat ibi: Requiesce. gulositas cum dicitur: Comede: ebrietas. ibi: Bibe. cōmessationis celebritas. ibi: q Epulare. vnde. j. xvj. de diuite epulone dicitur q epulabat quotidie splendide. r Dixit autem illi deus. id est contrarium sue cogitationis fecit. dicere enim dei facere est. sm illud psal. Dixit ⁊ facta sunt. s Stulte. qui non cogitas de dei prouidentia ⁊ iusticia. t Hac nocte aiam tuam repetent a te. s. demones quibus obligata est per peccata. v Que autem parasti cuius erunt: quasi diceret: non erunt tua: quia non portabis tecum: hoc autem potissime potest queri a personis ecclesiasticis qui non possunt relinquere bona ecclesie heredibus suis. x Sic est. id est similiter stultus ⁊ ad similem finem veniet. y Qui sibi thesauriçat. bona temporalia. z Et non est in deum diues. id est vacuus est bonis spiritualibus.

Dixitqz

Dixit ad ꝛc. Apostolos ꝙ fidē in spe eternoꝝ confirmat: qꝝ plēs sunt quos torpentes facit amor presentiū ꝛ desperatio futurorum.

Nolite solliciti. Perfectius essēt pauperibus oīa dare ꝛ de māmona iniqtatis amicos facere: ꝫ qꝝ plerūqꝫ devotio fidei infirmitate revocat: nō ꝓhibet ꝓuidentiā ꝙ quā in sudore vultus panis ꝓparat: ꝫ vetat sollicitudinē q̄ mentē pturbat et ab eternis revocat.

matte.6 c. Quid mādu. Indecoꝝ est hoi curare de cibo vel veste: q militat in dī regno. Novit rex quē admodū familiā suā pascat: alat: vestiat.

Doza. Ad fidē instruit oīa credētibꝰ a deo posse ꝓferri q ipsos ꝛ aīa ꝛ corpe cōposuit. Cū enī aīa īdumēto corporis vestiat: ꝛ vigore aīe sine nostro labore corpꝰ animetur: absurdū est vt victus copiā nobis defecturā putemus: q viuēdi iugē substantiā a deo ꝓsequimur.

Considerate. Sci
ꝺ merito auibꝰ cōparāt: q nihil in mūdo hītes nec laborātes: sola ꝓtēplatio ne eterna petunt: iam similes angelis.

Quāto magis. Si volatilibus nō laboranti ous nec cōes fructus aliquo sibi dñatu specialiuꝫ vēdicantibus ꝓuidentia dei necessaria largiunt: verū est causaz īnopie nostre auariciā indicare: q
Matt.6.d cōmunia quasi ꝓpria vēdicamꝰ ꝛ aliis inuidemꝰ.

Si ḡ neqz. Si nec i augmētatione corpis vīi oparī potestis q̄ opatio ē deo minima ad ꝓpatōnē spiritualis creature: quid solliciti estis de ceterꝭ maioribus. i. de anime conseruatione.

Cōsiderate lilia ꝛc. Aperta cōparatio. Lilia nō sicut ceteri fructus aliquē agricolarū cultū requirūt. Solet etiā ꝙ lilium celestis beatitudo significari: ad quā nos inuitat dñs. Lilia nō in siluis: ꝫ in hortis nascūtur. sic ꝛ nos in hortis virtutū nascere debemus.

Nec salomō. Ambro. Salomō ꝛ hic vestitus ꝛ alibi coopt⁹ glīa dī: q ifirmitatē corpee nature veluti q̄dā ꝑtute mētis adoptā opeꝝ glīa vestiebat.

Vestiebatur sicut vnū. Que purpura regū: que pictura textricū pōt floribꝰ cōparari? Ipse color dī vestimētū floris: sicut dī: Oppuit istū rubor.

Cras in clibanū. Cras in scripturis ꝓ futuro ponit: dicente iacob: Exaudiet me cras iusticia mea.

Nolite q̄rere. Nō ait: Nolite querere vel sollicīti esse de cibo: vel vestimēto: sed expressius: quid māducetis aut qd bibetis. In quo vident argui hi q spreto victu vel vestitu cōmuni: lautiora vel austeriora ꝓ his cū quibus viuunt alimenta vel indumenta requirunt.

Nolite in sub. Prohibita sollicitudine victus vel vestitus q̄ sūt ad necessitatē: ꝓhibet etiā superbiā que solet de istis supabundātibus conseq. Ideo hec ne requiratis: qꝝ talis sollicitudo facit infidelibus similes.

Nicolaus

a Dixitqꝫ ad discipulos. Hic ꝓpr saluator dissuadet quartū retrahēs a fide quod est cura nimia ꝛ superflua respectu necessarioꝝ. ꝛ patet sentētia ex dictis Matth. vj. b Nolite timere. Hic ꝓpter saluator suadet in fide stabilientia: ꝛ sunt quatuor. s. prestolatio premij: expectatio iudicij: exigentia officij: ꝛ magnitudo beneficii. Et ꝝm hec ista pars diuidit in quatuor. Secūda icipit ibi: Sint lūbi vīi p̄cincti. Tertia ibi: Ait autē. Quarta ibi: Omni aūt cui multū datū est. Circa primū sciendū qꝺ spes vite eterne maxime stabilit in fide. ideo dicit saluator ipsis fidelibus: Nolite timere: ꝓsecutiones pfitis vite. c Pusillus grex. ꝛ dicit pusillus qꝝ pauci erāt fideles respectu infidelīū: ꝛ qꝝ pauci sunt electi respectu reproboꝝ. d Quia cō placuit patri vīo dare vobis regnū. ex mera enī liberalitate diuina aliqs elegit ad regnū celeste alios dimissis: ꝛ quos ab eterno sic elegit in tpe vocauit ad fidē ꝛ iustificauit ꝙ gratiā vt sic digni efficerēt vita btā: ꝝm qꝺ dicit aplus ad Ro. viij. Quos aūt ꝓdestinauit hos ꝛ vocauit: quosautē vocauit hos ꝛ iustificauit: quos aūt iustificauit illos ꝛ magnificauit. e Vē dite que possidetis. q. d. ex quo vobis paratū est regnū celoꝝ parū debetis

† ſ quos specialiter ad cōceptū mūdi inuitat.

ues. Dixitqꝫ ād† discipulos suos.
ſ ideo temporalium solicitudinē veto. ne cum diuitibus seculi vobis thesauriçare conuincamini
Ideo dico vobis. Nolite solliciti
ſ vite que cibo sustentatur
esse anime vestre quid māducetis
neqz corpori qd induamini. Aīa
plus est qꝫ esca: ꝛ corpus plus qꝫ
ſ hoc ad escam ſ matthеus volatilia: hic ergo spēs ꝓ genere ſ quoꝝ aīa mortalis.
vestimentū. Considerate corvos
quia non seminant neqz metūt.
Quibus non est celarium neqz
horreum: ꝛ deus pascit illos.
ſ propter rationem propter immortalitatem que vobis promittitur plus valetis
Quanto magis vos pluris illis?
ſ hoc de vestimēto † ſ sua sollicitudie ꝛ sagacitate.
Quis autem vestrum† cogitādo
ſ illi ergo curam tegendi corpus relinquite qui illud ad hanc mensuram fecit peruenire
potest adjicere ad staturam suaz
ſ quasi nullus
cubitum vnuz? Si ergo neqz qꝺ
minimuz est potestis: quid de ce
†ſ non sunt allegorica ista: sed vt de minoribus perteris solliciti estis? † Cōsiderate li
suadeātur maiora ſ coloribus se ornando
lia quomō crescūt. Non laborāt
ſ vt faciant sibi indumenta
neqz nent. Dico autē vobis: nec
salomō in omni gloria sua vestie

† ſ si ista q̄ ad vsum tm̄ corporis sunt ꝛ cito decidua igne cremabunt deus tā venuste adornat. q. m.
batur sicut vnū ex istis. † Si aūt
fenuz qꝺ hodie in agro est: ꝛ cras

ſ .i. in aceruum: qui habet speciem clibani.
i clibanū mittitur: deus sic vestit
ſ i. vestiet ſ q ad imaginē dei fci estis ad eterna vocati ſ ergo ſ si enī de his diffidit̄ qūo eterna speret̄.
quātomagis vos pusille fidei?
Et vos nolite querere quid man
† ſ ꝛ fibec abundauerint: ne inde superbiatis
ducetis aut quid bibatis: † ꝛ noli
te in sublime tolli. Hec enim om
ſ gbus nulla cura ē de futuris: ſz filioꝝ q̄rere regnum dei †ſ ne dubites de voluntate patris
nia gentes mundi querūt. † Pa
†ſ puidet hec oīa in sua vīa nobis esse necessaria.
ter autez vester† scit quoniā his
†ſ ſz tm̄ nō ē i his finis ponēd⁹: sed in regno: ꝓp qꝺ ꝛ ista † ſ oīb⁹ ꝓponite: hoc sit finis: ꝓp hoc oīa agite.
indigetis. † Veruntamē† querite
ſ bona eterna
primū regnū dei: ꝛ iustiaz eius: ꝛ
† ſ non dabuntur quasi propter se sed superadditur quasi necessaria ad aliud
hec omnia † adjicientur vobis.
Nolitē timere pusillus grex: qā
† ſ qui etiam ꝓpter regnū adiecit temporalia
complacuit† pri vro dare vobis
regnū. Vēdite† que possidetis: ꝛ
†ſ operando e'mosynas
date elemosynā. † Facite vobis
ſ repositiones quarum merces duret in eternum
sacculos qui nō veterascūt: the
† ſ in spūalibus ꝛ eternis
saurum nō deficiētem† in celis.
ſ ga ibi aduersue electos dei nulla laus diaboli ꝙuale bit †ſ ga diuitie scōꝝ future icorruptibiles sunt
Quo fur nō appropiat: † neqz ti
nea corrūpit. Ubi enī thesaurus
vester est: ibi ꝛ cōr vestrum erit.
Sint lūmbi vestri precincti: ꝛ lu

Et hec oīa. Qui oīa sunt filioꝝ: ideo hec oīa adjiciētur vobis etiā nō querentibus: vt nec in pūti nec in furo desit aliqua gīa fidelibus: quibꝰ si hec subtrahunt̄: ad ꝓbationē ē. Si dant ad gīarum actionē: quia omnia cooperantur in bonum bonis.

Nolite timere. Regnū querite: ꝛ de regno ne diffidatis: quia pr̄ cōplacita bonitate dabit vobis regnū: nō vīs meritꝫ

Pusillus. Vel ob cōparationē maioris numeri reproboꝝ: vel potiꝰ ob humilitatis devotionem: ꝙ quā humilitatem crescit ecclesia: ꝙ quā punitur ad regnum.

Vēdite. Non tm̄ nō timeatis: ne ꝓpter regnū militātibꝰ vite necessaria desint: ꝫ etiā possessa vendite ꝓpter elemosynā: q̄ est vīa ad regnū: dū per eaz peccata redimuntur. matt. 24. c

Non tm̄ cibos vīos cōmunicate pauplbus: ꝫ etiā vēdite vestras possessiones: vt oībus vestris se
matte.6.b mel ꝙ dño sp̄etis postea labore manuū vestraruz operemini vnde viuatis vel elemosynā faciatis.

Date elemosynā, ꝛc. Qui ꝙ celo oīa munda
matt. 24 b
marc. 13. a.
et. d.
na spernat vēdat que habet ꝛ distribuat: q nō est tante virtutis: de his q̄ habet elemosynā det.

Nō ꝓhibet vt nihil
matte.10.c. pecunie ad vsus necessarios a sanctis reseruet: cū
matte.6.cō ipse dñs loculos habuisse legat: ꝫ ne deo ꝓpter ista seruiatur: ꝛ ne timore inopie iusticia deseratꝫ.

i Nō defi. Ꝙ alia vel ex sua fragilitate defi
E matte.6.c. ciūt: vel si qd solidū superest vt lapides ꝑciosi: a furibus pūt tolli. Sz data ꝓ christo eternū fructuz conferunt in celis.

Quo fur. Fures sūt hereticī ꝛ demones qui ad hoc intenti sunt vt spiritualibus nos spolient. Tinea que latenter vestes rodit: inuidia est que studium vel fructū bonuz lacerat: ꝛ compactionē vnitatis dissipat.

Ubi enī. Uniuersaliter ꝛ de pecunia: ꝛ de oībus voluptatibus: gulosi thesaurus est venter vbi habet cor: sic ꝛ de alijs. Nā si in terra: cor est deorsum. Si in celestibus est in christo fixū. Necesse est enim: vt quo precesserit dilectionis thesaurus illic ꝛ cogitationis sequatur affectus.

Hysti. Si thesaurus boni opis cā tpalis cōmodi congerat̄ facile corruit: qꝝ si exterius fit ad fauorē hominū diabolus rapit. vñ: Receperunt mercedē suā. Si intus fit ad inanē glorīā: tinea scindit: cū in se ꝑfidentē: ꝛ si bi placentē: fragilitas humane conditionis deserit.

Sint lūbi ꝛc. Deo nō placet vnū sine altero cū quis vel bona agit nondū refrenata luxuria: vel caste viuit nō exercens se per bona opa. Et vt ab amore tpaliū possitis remouerī: ꝛ bona q̄ agit̄ simplici intētōe eternoꝝ agatis: cingite lūbos. i. motus carnaliū desideriorꝝ refrenate: ꝛ habete lucernas ardētes: vt in operatiōe vestra solo dei amore ardeatis: ꝛ alijs

de lyra

curare de terrenis. Sciendū tm̄ qꝺ vendere possessa ad dandū elemosynaz nō est necessitat̄ nisi in casu extreme necessitatis: als est superogationis. ꝓpter hoc dī Matth. xix. Si vis pfectus esse vade ꝛ vende oīa que habes ꝛ da pauperibus. nō dicit: si vis saluarī: ꝫ si vis pfectus esse. f Facite vobis sacculos. i. repositoria bonoꝝ. g Qui nō veterascūt. ꝛ que sint illa ostendit dicens: h Thesaurū nō deficientē in celis. ibi enī nō pōt esse corruptio ab intrinseco nec ꝙ ꝑfis inueteratio: qꝝ qō antiquat̄ ꝛ senescit ꝓpe interitū est. vt habet Heb. viij. Silr nō pōt ibi violentia fieri ab extrinseco. iō subdit: i Quo fur nō appropiat ꝛc. Iste aūt thesaurus acquiritur ꝙ predictā elemosynarū largitionē. vñ Matth. xix. cū dixisset saluator: Vende oīa que habes ꝛ da pauperibꝰ. subiūxit: ꝛ habebis thesaurū i celo. k Ubi enim est thesaurus tuus. i. res a te amata ꝛ desiderata. l Ibi ꝛ cor tuū. quia ꝝm Aug. aīa verius est vbi amat qꝫ vbi aīat. m Sint lūbi vestri ꝑcincti. Hic ponit̄ secundū stabiliēs in fide quod est expectatio iudicij futuri vbi fideles q nūc ꝓculcant̄ ꝛ deꝝmunt̄ honorabunt̄. ꝛ ideo ex tali expectatione solidant̄ in fide disponētes se vt possint secure illud iudiciū expectare.

exemplu⁹ p̄beatis. Expectantibus. Siue vitatis mala: siue facitis bona: nihil mūdamini: sed solum aduentum redemptoris expectetis

Quando reuer. Ad nuptias dñs iuit cū post resurrectionē nouus homo angelo⁹ multitudinē sibi copulauit. A q̄bus reuertit: cum nobis p iudicium manifestat. Unde ⁊ bene de expectantibus subdit: Ut cum ve.

Confestim ape. Nō vult aperire iudici pulsanti qui timēs videre iratum quē cōtēpsit: de corpe exire metuit. Aperit: q iudicem letus ⁊ securus sustinet: ⁊ de ꝓpinqua morte gaudet. Unde subditur: Beati serui illi quos cu⁹ vene. ⁊c.

Vigilantes ⁊c. Vigilat qui oculos apertos in vero lumine tenet: vt tenebras negligētie cui matt.24.c tet: qui etiam q̄ō credidit operat⁹ qui sollicit⁹ est in cura gregis sibi cōmissi. Quid ꝛo vigilantib⁹ debeatur: subdit: Amen dico vobis.

Transiens. Transiens ministrat cū de iudicio ad regnū rediens sua claritate fideles saciabit. Vel post iudiciū trāsibit: cū a cognitiōe humanitatis que in iudicio videbitur ad cognitiōez diuinitat⁹ mat. 24 b marc.13.a. et.d. post iudiciū suos illuminabit. Et si vene. Vigilias vocat a similitudine excubantiū. In nocte hui⁹ mūdi semp debem⁹ esse ꝛtra hostes solliciti ⁊ expectare lucē venturā. i. aduentū iudicis. Prima ergo vigilia custodia puericie est. secūda iuuētutis. tertia senectutis. Si quis ꝛo in puericia vigilare neglexit: non tñ desperet: sed etiā in iuuentute: vel saltim tandē in senectute resipiscat: q̄ pius iudex moras nr̄as patiēter expectat. Qui ad excutiendaz mentis desidiam exterioruz dānoꝝ similitudinē iduc̄: vt p B. a. s.

Quoniam si sci. Nesciēte patrefamilias fur domū perfodit: quia dū a sui custodia spiritus dormit: improuisa mors carnis habitaculuz irrumpit ⁊ ad supplicia trahit. Furi autem resisteret si vigilaret: quia aduentum iudicis occulte venientē precauens penitēdo occurreret.

Qua hora non pu. Ultimam horam semper ignorari voluit dñs: vt semper sit suspecta: ⁊ ad eam semper preparetur.

contra noctem huius vite.

cērne ardētes in mānibus vr̄is *sitis.*
⁊ vōs similes hoībus expectantibus dominū suum quando reuertat⁊ a nuptijs vt cū⁹ venerit ⁊ *per egritudines: mortem ꝓpinquam designando* pulsauerit confestim †aperiant ei. *† leti eum suscipiendo*
Beati serui illi: quos cū venerit dominus inuenerit vigilantes. *vere beati q̄ꝛ* *ꝓparans se ad retributionē*
Amē dico vobis: q̄ ꝓcinget se *† in eterna beatitudine refoueri* *nostrū recumbere est in regno quiescere*
⁊ faciet illos †discumbere: ⁊ transiens ministrabit illis. Et si vēne *adolescentia* *senectute* *i. nō in*
rit in secunda vigilia: ⁊ si in tertia *vna sola: sed in quacūq⁹ etate possumus ꝓmereri*
vigilia venerit: ⁊ ita inuenerit: be *sa ltim tunc*
ati sunt serui illi: Hoc aūt scitote *ꝓ simile ꝓbat*
quoniam si sciret paterfamilias *† illa hora que sibi suspectaesset.*
qua hora fur veniret † vigilaret vtiq⁹ ⁊ nō sineret pfodi domuz *ergo* *post similitudinem supponit exortationē*
suā. Et vos estote parati: q̄ꝛ qua *fine macula ⁊ ruga*
hora nō putatis filius hois veni/
et. Ait aūtem ei petrus: Domine

† vendite facite sacculos. q. n. u. sint lumbi vestri p̄cincti: ⁊ lucerne ardentes vigilate
ad nos dicis †hanc parabolam: an ⁊ ad omnes? Dixit autem do

† difficultatem notat: ꝓ q̄ quis ⁊c. nō impossibilitatem virtutis † pecuniam dñi sui bñerogando
min⁹. Quis putas ē fidelis dis/ *descernens capacitatem singulor⁹.*
pensator ⁊ prudēs: quem constiti/ *christus* *ecclesiam*
tuit dominus sup familiam suā *pro qualitate auditorum mensuratum cibū diuini verbi: vel exempli*
vt det illis in tempore tritici mē/
sūram? Beatus ille seruus: quē cū⁹ venerit domin⁹ inuēniet ita *celestis regni gaudia*
facientez. Vere dico vobis: quia
supra omnia q̄ possidet cōstituet † ecentra si dissimulauerit iudicium in proximo venturum securitatem sibi faciens
illuz. †Q⁊ si dixerit seruus ille in
corde suo: morā facit dñs meus † ad vitia incitare: vel conscientias infirmoruz prauo verbo vel exemplo laniare quoꝝ etas vel sexus quāto infirmior tāto ē ad ruinā facilior.
venire: ⁊ cēpit †pcutere seruos ⁊ ancillas: ⁊ edere ⁊ bibere ⁊ inebri *in quo oēs mali prepositi intelliguntur*
ari: veniet dñs †serui illius i die *iudiciū vel mortis*
qua nō sperat ⁊ hora qua nescit † a consortio fidelium segregando: ⁊ eis qui nec fidem habuerant sociando: quia qui non habet curam suorum negat fidem: ⁊ est infideli deterior
⁊ †diuidet illum: partē q̄ eius cum infidelibus ponet. Ille aūt seruus qui cognouit voluntatē domini sui: ⁊ non se preparauit ⁊ nō fecit scōz volūtatē ei⁹ vapula *non cognoscere dicendus est qui apprehendere vult: sed non valet*
bit mltis. Qui aūte †nō cognouit ⁊ fecit digna: plagis vapulabit

Ait aūt ei. Cū dñs duo ꝓposuerit. s. ⁊ se subito venturū: ⁊ illos expectādo paratos cē debere: querit petrus si illa sublimia instituta celestis vite que sunt necessaria se preparantibus ad apostolos solum ⁊ similes eorum: an ad omnes saluandos pertineant.

Dixit aūt do. Respōdens ad interrogata dñs. primū ⁊ secūdū iudicium cunctis affuturū: ⁊ singulos pro meritis vel remunerandos vel dānandos dicit. Deinde qō maxime q̄sierat supponit. s. matt.24.b gfam virtutū quā mūdo attulerat: a singulis q̄ntū pōt cē sectandā: qō ē ibi: Igne veni. m. in ter.

Quis pu. A. d. Vobis q dispensatores estis institutis: hoc speciali⁹ cōuenit de. custodia ⁊ ꝓparatione: vt ⁊ vos ⁊ alios ꝓparetis in aduentū iudicis: q̄ꝛ pauci sunt qui cōmissam sibi bene āministrant dispensationez. ꝑ

Et prudens. Q⁊ rarus est dño ꝓpter dñm seruiens: oues xp̄i non ad lucrū sz amore xp̄i pascēs prudens in futuro sibi ꝓuidens: quē ꝓstituit. i. q⁊ rarus q̄ sit vocat⁹ a deo tang⁹ aaron ⁊ nō magis se ingesserit: ⁊ q nō magis se pascat q⁊ oues.

Beatus. Quasi dicat. Pauci sunt fideles. Ille aūt qui rept⁹ fuerit fideliter annonam verbi ministrās ⁊ i cura gregis vigilans: eterna beatitudine glorificabitur.

Super oia. Quāta inter bonos auditores et bonos doctores ē distātia meritoꝝ: tāta ⁊ pmiorū. Auditores bonos facit dispēsatores ꝓstituit super oia q̄ possidet: nō vt solū: sed vt pre ceteris habeant eterna: tū pro sua vita: tū pro gregis custodia.

Q⁊ si dixerit ser. Nō inter vitia serui ascriptū q̄ tardū putat dñi reditū. In virtutib⁹ boni nō ānumerat q̄ huc cito spauerit sed tñ q̄ fideliter ministrauit. Nihil q̄ē melius q̄ vt patiēter sustincam⁹ ignorare qō sciri nō pōt: sed tñ laborem⁹ vt ydonei iueniamur. Et edere. Id est cūctis sceleribus ⁊ illecebris seculi: que mentē errare faciūt: occupari: vel ad lxam: si sit vedit⁹ gule ⁊ ebrietati.

Partēq⁊. Mali cū infidelibus punient: sed differenter. Illi enim qui sciēter peccāt grauius punient: min⁹ grauit: q peccāt ex ignorātia. Et iter iustos

de lyra

q. d. lz q̄libet debeat vigilare sup custodiā sui: tñ hoc p̄cipue p̄latis incūbit q̄ sūt dispēsatores dei: ⁊ iō debēt cē vigiles ⁊ solliciti vt ministrēt subditis bona spūalia ⁊ hoc designat cū dr: m Ut det illis i tpe tritici: tēp⁹ tritici vocat tēp⁹ euāgelij: vñ ⁊ xp̄s se grano tritici cōparauit Jo. xij. n Mē surā: q̄ꝛ boni p̄lati debēt administrare spūalia subditis sm̄ cor ꝓportionē ⁊ capacitatē. o Beat⁹ ille seru⁹ ⁊c. i. morte ipius. p Inuenerit ita facientē. i. bona spūalia fideliter dispēsantē. q Sup oia ⁊c. q̄ꝛ i beatitudine eterna ꝓsequitur bonū infinitū qō includit oia bona. r Q⁊ si dixerit ⁊c. non cogitādo de aduētu dñi i morte ⁊ p hoc malis opibus se occupauerit q̄ sūt cā ruine subditis: qō notat cū dr. s Et cepit ⁊c. tūc enim p̄lat⁹ pcutit q̄n subditos suos malo exēplo peccare facit. t Deiet dñs serui illius: ⁊ inspato repetēs debitū mortis. v Et diuidet cū: a presentis vite bonis. vel: Diuidet cū scpando aīam a corpe. x Partēq⁊ ei⁹ ponet cū infidelib⁹. i. cū dānatis: ⁊ subdit causaz quare tales magis dānant subditis malis. d. y Ille aūt ser. q cogno. vo. do. sui. cuiusmodi sūt p̄lati q̄ sciūt vel debēt scire scripturas sacras i q̄bus volūtas dñi exprimit: z Vapulabit multis. i. verberabit vel punietur multū: q̄ꝛ talis nō peccat ex ignorātia sed ex certa malicia. a Qui aūt nō cognouit: cuiusmodi sūt subditi q̄ vt in plurib⁹ sūt illitterati. b Vapulabit paucis. i. minus punit: q̄ꝛ talis peccat ex ignorātia q̄ diminuit d peccato: nisi fuerit affectata: sicut cū aliqs vult ignorare illud quod tenet facere vel vitare vt licētius peccet. Ex magna enī libidine peccādi prouenit cū aliqs vult ignorare illud cuius sciētia posset eū a peccato spedire vel retrahere: ⁊ in psona talium dicitur Job. xxj. Qui

tãto gꝫ tolerabiliorẽ habebit damnationẽ: q̃nto minorẽ habuit iniqtatẽ.

Paucis. Aug. Aditissima oiuz pena est eoꝝ q ꝑter originale nulluz insug addiderũt delictũ. Ambro. Multi existimãtes se minꝰ vapulaturos si nesciãt qd opari debeãt auertũt ne audiãt ꝓitatẽ. Sed cũ possent scire si vellẽt studium adhibere: nõ nescientes: sed contemptores iudicantur.

Omni aũt. Merito malus ꝓgnoscẽs: plus: ꝛ nõ ꝓgnoscẽs: minꝰ vapulat: q: illi plus: illi minus cõmissũ ẽ: ꝛ ab oi cui plꝰ cõmittit: plus exigitur.

Strũꝫ ordinẽ ꝛ ꝓlatoruz ꝛ subditoꝝ innuit: multis subiectis sepe dat cognitio dñice voluntatis ꝛ facultas iplẽdi. Prelatis cõmittit cũ sua salute cura pascende gregis.

Ignez veni. m. in ter. Quasi dicat. Tu q̃rebas. an oẽs moneam accinctis lũbis. Ardentibꝰ lucernis aduentũ dñi ꝑstolari: sed ego qui tñ ob hoc veni
B matt. 10. d. in mũdũ: vt a cupiditatibus mũdi ad celestia homies accẽderẽt: nil aliud volo: nisi vt incẽdij huiꝰ lubar vsꝫ ad finez seculi cũctas mũdi partes illustret: ꝛ vt in cordibꝰ fidelium ita ignescat: ne aliquo impetu fluctuum vel flatuum extinguatur.

Ignẽ. Quasi dicat. Inuito vos ad ꝓparationẽ vestri ꝛ ad custodiã gregis: incutiẽs timorẽ ex aduẽtu iudicis q malos suos dãnabit. Sz q: exiguꝰ est ꝓfectus: ꝛ parua meritoꝝ gꝛa metu supplicij ab erroꝛe reuocari vos ex amoꝛe charitatis ad ꝓmerendã gꝛam studiũ vestrũ acuite: ꝛ dũ aliqd facitis: illo igne accẽdamini: quẽ veni mittere in terram. i. in oẽs credentes.

Ideo dñs fortasse ĩ igne vẽturꝰẽ: vt ĩ resurrectiõis tpe vitia vniuersa ꝓsu mat: suoꝝ ꝓspectu desideria cõpleat singuloꝝ: meritoruꝫ ꝛ misterioꝝ lumen accẽdat. Baptisma ꝛc. Et vt ignis iste in fidelium cordibꝰ queat accẽdi: ita vt oia tpalia pfecte ꝛ seipsos possint despicẽ: prꝰ hẽo baptisma. b. h ẽ vnctiõe ꝓprij sanguis p ũdi: nõ enim darez spũs: nisi ihs ꝓmũ glificaretur. Et qũo. Tãta est dignatio dñi: vt infundẽde nobis deuotiõis ꝛ ꝓsũmãde pfectõis ĩ nobis ꝛ maturãde ꝓ nobis studiũ passiõis sibi inesse testẽ: q cũ ĩ se nil hꝫet: vñ dolẽt: nris tñ angebaꝫ crũnis: ꝛ tpe mortis mestitiã ꝓtẽdebat: quã nõ ex metu mortis sue: sꝫ mora redẽptiõis nostre assumpserat.

Usq dum per. Qui vsꝫ ad pfectionẽ angit de pfectõe ẽ securꝰ: nec de ipsa angit sed potiꝰ mors corpis absolutio est anxietatis nõ coaceruatio doloris. Putatis q:. Qũo post baptisma passiõis ꝛ post aduẽtũ ignis terra sit arsura dicit: Quia ad fidẽ xpi totꝰ orbis ꝛ se est diuisus: vnaquezꝫ domus hũit fideles ꝛ infideles: his ꝓtra fidẽ: illis ꝓ fide pugnantibus.

In domo vna. Unusquisqꝫ homo domꝰ vna est: vel dei vel diabolꝰ. Itaqꝫ homo spiritualis: domus spiritualis est.

Diuisi. Prima cã est religionis ad deũ. secũda pietatis ad ꝓximuz: oportet enim vt diuinis humana post habeas: nõ est ergo pignoribꝰ renunciandũ: sed deus oibus ꝓferẽdus: etenim nature pignora sunt dei bñficia: nec oz plus amari bñficiũ qd accipit qꝫ deus a quo bñficiũ acceptũ seruatur.

Tres in duo. Id est filiꝰ ꝛ filia ꝛ nurus ĩ patrẽ ꝛ matrẽ: ꝛ duo ĩ tres. i.

paucis. Omni aũt cui multũ data tum est: multũ q̃ritur ab eo: ꝛ cũi
f. diuina iudicia
commendauerũt multũ: plus pe
† f seruoꝝ spũ sancti: q corda illuminãs ad supiora ꝓuocat: vtia c sumit: vasa domus ꝓbat: q etiã accẽdit lucernas quas superius ardere monebat.
tent ab eo. †Ignẽm veni mittere ĩ
f aliud f in cordibus fidelium.
terrã: ꝛ quid volõ nisi vt accẽda
f vel mo.
tur? Baptisma aũt habeo bapti
f quasi multum f vel angor
çari: ꝛ quomõ coarto: vsq duz
f ipsa passio
perficiatur? Putatis quia pacez veni dare ĩ terrã? Non dico vobis: sed separationẽ. Erũt enim ex his quinq in domo vna diuisi:
f econtra
tres in duo ꝛ duo in tres diuidẽ

tur. Pater in filiũ ꝛ filiꝰ ĩ pꝛem suũ. Mater in filiaz: ꝛ filia in matrem. Socrus in nurum suam: ꝛ nurus in socrum suam. Dicebat autem ꝛ ad turbas: Cũm videritis nubem orientem ab occasu: statim dicitis: nimbus venit. Et ita fiet. Et cum austrum flantem dicitis quia estus erit: ꝛ fit. Hypocrite: facie celi ꝛ terre nostis ꝓ
f mel aduentus f certũ
bare. Hoc aũt tempus quomõ
argumẽtis scripturarum ꝛ operum
nõ probatis? Quid aũtẽ ꝛ a vo/
f ex naturali rõne f me eẽ deũ: ꝛ iudiciũ venturum
bis ꝓprijs nõ iudicatis qõ iustũ ẽ?
Cũ aũt vadis cũ aduersario tuo

ter ꝛ mater: vbi etiã socrus intelligit in filiũ ꝛ filiam ꝛ nurum.

Allego. Per tres significant: qui fidẽ trinitatis habent: per duo infideles qui in terra remanent. Boni ergo ꝓtraria malis: ꝛ mala ꝓtraria bonis sentiendo atqꝫ agendo: ab inuicem diuidentur.

Pater in filiũ. Qũo gnoꝫ cũ sex ꝑsonas numeret: patris ꝛ filij matris ꝛ filie: ꝛ socrus ꝛ nurus? Sed q̃ mater est filij ipsa est ꝛ socrus vxoris ipsius filij: ꝛ sic eadẽ ꝛ in filiam suã ꝛ in nuruz dr diuisa.

Pater in fi. Pater noster erat diabolus qꝫ matt. 16. d.
cũ imitabamur: sed venit ignis q nos ab illo separauit ꝛ ostendit alterũ pꝛez qui est ĩ celis. Mater synagoga: cuiꝰ filia ꝓmittitur ecclia: que eaz de q̃ genus duxit ꝓ fide ꝓtradi cẽtẽ ꝛ pꝛsecutricẽ sustinuit ꝛ ipsa ei ꝓtradicẽ. Socrus synagoga. Nurus ecclia de gẽtibus: quia christus ecclie sponsus: fm carnez synagoge filiꝰ est. Synagoga ergo in nurũ ꝛ filiã est ꝺiuisa: q: credẽtes de vtroꝫ pplo pꝛsequit. Sz ꝛ ille in matrẽ ꝛ socrum matt. 5. d.
sunt diuise: quia nolunt carnalem circumcisionez suscipere.

Dicebat aũt. Cũ aplos etiã de suo primo aduẽtu informasset: insinuãs quid in eo factũ sit: ꝛ de futuro qualiter eũ expectare debeant ãmonuisset: vertit sermonẽ ad turbas: in quibus pharisei erant: vt mat. indicat. Quia nec primũ aduentũ factum credentes: nec secũdũ recte expectantes: signũ de celo querebant temptantes. Vos ergo arguit: q: si vellent attẽdere possent ex verbis ꝓphetarũ certum vtriusqꝫ aduentus habere indicium.

Cum vi. nu. Mystice. Nubes ab occasu oriens carnẽ xpi a morte resurgentẽ signt. Ex quo tẽpore hymber euãgelice ꝓdicationis oibus terris est infusus. Auster flans ante estũ leuiores tribulatiões añ iudiciũ significat.

Nimbus ve. Ad litterã manifestus est sensus. Qui ex elementoꝝ mutatione auraꝝ statuz possunt prenoscere: possent etiã tẽpus vtriusqꝫ aduentus scire: tum ex dictis ꝓphetarum: tum ex magnificentia operum.

Hypocrite. Et ne aliqui rudes in turba de imperitia sua sibi blãdiẽtes se excusarent dicentes se legem ꝛ ꝓphetas ignorare: supponit eos per naturalem rationem posse discernere: vel cum qui opera facit que nullus aliꝰ fecerat: supra hominẽ ꝛ deum esse: vel post tot seculi iniusticias: iustuz creatoris iudicium esse venturum.

Cũ aũt vadis. Cũ in hac vita pꝛeparas te ad placatam facie iudicis videndam: q̃uis sermo dei sit contrarius tue carni: tamẽ eo vtere sicut custodia data tibi in hoc itinere: ne contemptus te accuset.

Hoc ꝛ matthẽus ponit: sed ille specialiter de reconciliãda pace: Dissidentium fratrũ. Hic generaliter ꝛ de penitẽtia oiuz ꝛ de emẽdatiõe delictoꝝ.

Cum aduersario. Aduersarius noster in via est sermo dei cõtrarius nostris carnalibus desideriis in presenti vita: a quo liberatur qui pceptis eius humiliter subdit: Alioquin ex sermonis contemptu reus: in examine iudicis tenebitur peccatoꝝ: quem iudex exactori. i. diabolo tradet: q: pmittet vt diabolus animã eius ad penam trahat: ꝛ ipse exactor qui penam exigit

Nicolaus

dixerũt deo: recede a nobis: sciẽtiã viarũ tuarũ nolumꝰ. a Si aũt. Hic ꝓphir ponit q̃rtũ stabiliẽs in fide qd ẽ magnitudo bñficij collati q: nõ soluz plati debẽt eẽ stabiliores aliis ĩ fide sꝫ etiã illi q plus ceteris acceperũt a deo de gratijs gratꝫ datꝫ q̃ danꝫ ad vtilitatẽ ecclie ꝛ ꝓmotionẽ fidei: cuiusmodi est noticia scripturarũ: gꝛa miraculoꝝ: ꝛ ꝺsimilia: ꝛ h ẽ qd dr: Omni aũt cui multũ datũ ẽ. s. de pdicẽ gratijs. b Multũ q̃rez ab eo: nõ soluz sibi sꝫ etiã aliis ꝓficiẽdo. c Et cui cõmẽdauerint multũ. differt cõmẽdatuz a dato. ꝛ iõ p cõmendatũ nõ itelligit hic noticia scripturarũ sꝫ magis docendi officiũ qd ẽ regimini annexũ. vñ ꝛ subditi dicunt eẽ cõmẽdati seu accõmodati cure pastorali: fm q dicit apls. j. Timoꝫ vj. Depositũ custodi: ꝛ a talibꝰ plus regrit: vt. s. dictũ est. Et q: gꝛa gratis date nõ valent ad salutẽ nisi sint cũ charitate. iõ subdit: d Ignẽ veni mittere in terrã. s. charitatẽ dei ꝛ ꝓximi. e Et qd volo nisi vt accendat. i. augmẽtet: q: charitas mereꝫ augeri vt aucta mereat ꝓfici. Et q: passio xpi quã ex maxia charitate ꝓ nobis sustinuit est maximũ charitatis incẽtiuũ. iõ subdit: f Baptismo aũt habeo baptizari: baptismũ appellat sui sanguis effusionez ex q̃ baptismꝰ ꝛ alia sacra ecclie hꝫit efficaciã. g Et qũo coartoꝝ vsꝫ dũ pficiaꝫ: qd duplr exponit. Uno mõ vt ꝓ hoc itelligaꝫ magnũ desideriuz eius ꝓficiẽdi nostraz salutẽ ꝓ suã passionẽ. Alio mõ vt ꝓ hoc itelligaꝫ tristicia ꝛ anxietas animi que fuerũt in eo iminẽte passiõe vt per hoc ostẽderet veritatẽ humane nature. Et quia post passionẽ xpi ad pdicationez euangelij multi crediderũt aliis personis sibi iunctis in infidelitate remanẽtibꝰ ꝛ pse quentibus eos vsꝫ ad mortem: vt pz de sancto Chrysanto ꝛ pfe eius. ideo

de lyra

sequitur: h Putatis q: pacẽ veni dare ꝛc. ꝛ pz sntia ex dictꝫ Matb. x. i Dicebat aũt. Hic ꝓphir ponunt attrahentia ad fidẽ. ꝛ primo ostenditur ꝓpositũ. secũdo remouet dubiũ. ibi: Cũ aũt vadis. Circa primũ sciendum q: duo sunt valde attractiua ad fidẽ xpi iter alia. Primũ est oracula pꝛophetarũ que expꝛesse loquunt de aduẽtu xpi ĩ mũdũ q̃ntũ ad pditionẽ pso/ne veniẽtis ꝛ q̃ntũ ad determinationẽ tpis ꝛ aliarũ circũstantiaruz: sicut plenis declaraui in quadã q̃stione de quolibet de aduẽtu xpi que ꝓpter plicitatẽ omitto. Et q: iudei saltẽ legisperiti in oraculis ꝓphetarũ erãt edocti. iõ arguit eos saluator de hoc q hoc attractiuũ ad fidẽ nõ cognoscebant ꝛ tñ de dispositiõe aeris futura p signa iudicabãt que tñ sũt fallibilia. oracula aũt ꝓphetarũ sũt certa: ꝛ hoc est qd dr: k Cũ videritis nubẽ ꝛc. ꝛ cõcludit: l Hoc aũt tps. s. aduẽtus xpi. m Qũo nõ ꝓbatis p scripturas ꝓphetarũ q̃s habetis. vñ ꝛ Dañ. ix. tps aduẽtus xpi determinat fm certũ numerũ hebdomadarũ annoꝝ. Secundũ attractiuũ ad fidez est ꝺditio euãgelice doctrine: que si ꝓponeret alicui sapienti qui tñ nõ cẽt ibutus aliq̃ lege ꝛ cũ hoc alie leges diuinitus ꝛ humanitus tradite: naturali iudicio rationis iudicaret legẽ euãgelicã puriorẽ: sanctiorẽ ꝛ pfectiorẽ lege veteri: ꝛ multo plus aliis legibus hũanitus ꝺfictis sicut est lex machometi ꝛ ꝺsiles: ꝛ h ẽ qd dicẽ saluator: n Quid aũt ex vobisipsis. i. nãli iudicio rõnis. o Nõ iudicat qd iustũ ẽ. recipiẽdo doctrinã euãgelicã tãqꝫ pfectissimã. p Cũ aũt vadis cũ aduersario. Hic remouet dubiũ: q:. s. diceret saluator: Nõ veni pacẽ mittẽ. posset aliqs credere q itellexisset de oi pace: qd nõ est verũ: sꝫ soli de pace illa in qua aliq ꝓcedant in malo. ideo

dicit

pro reatu quem suggessit: eam retrudet in gehennam.

Da operā ⁊c. Hec etiā ad calcādas mūdi illecebras ⁊ ad iudicis aduentū pīstolandū pertinent. Quasi dicat: Quādoquidē cōstat districtus iudicem esse venturū: ergo hic ita viuite: ne in illo iudicio damnemini.

Reddas. Reddit semp penas p peccat patiēdo: sed nunq̄ veniā cō sequēdo.

C. XIII.

Derant autez.

a Dū magister veritatis pīsentes instrueret: q̄liter se pparare deberent ad aduentū iudicis: ⁊ qualiter qui se non preparant sunt damnādi: nunciat ei de galyleis: q̄ quasi iuste ideo perierūt: matt.5.d. q̄ nō bene se pparauerūt ⁊ respōdet dīs: ⁊ illos vere fuisse peccatores ⁊ iuste perisse: ⁊ silr alios peccatores perituros: si se peccatores nō attēdunt.

Nunciantes. Quasi dicāt: Apparet istos fuisse peccatores ⁊ dānādos in eternuz: qui tam scelerata morte ab impio pside iter sua sacrificia occisi sunt.

De ga. Galylei impias scelerata morte scelerū suoz penas soluūt: qbus tamē nō ipsa mors obfuit vt in secundā mortem mitterentur: sed imp:oba vita. Puniti sunt autem ad correctionem viuentium: vt flagellato pestilente: stultus sapientior fiat: vel ad exempluz corrigi nolentium: ideoq̄ pessime periturorum.

Quorum sanguinē ⁊c. Allego. Corpalis mors galyleoz quoz sanguis sacrificiis est mixtus: significat spūalem mortē corū qui nō pure offerunt sacrificiū: quoz oratio fit in peccatū: sicut de iuda est scriptū: qui inter sacrificia dīuici sanguinis proditionē cogitabat. Pylatus ergo sanguinez galyleoz cū sacrificijs miscet: qñ diabolus elemosynaz vel aliud bonum inuidia vel ambitione laudis vel qualibet alia peste cōmaculat: vt offerentibus nihil proficiat.

Omnes similier ⁊c. Hoc impletū est post passionez domini quando romani impenitentes iudeos incipiendo a galylea adeo deuastauerunt: vt non solum atria templi: sed etiam interiora domus: quo galyleoz accessus non erat humano sanguine fedarentur.

Sicut illi decē ⁊ octo. Isti hierosolymite sicut ⁊ galylei: non soli peccatores fuerunt sed in terroē reliquoz puniti sunt: qui ruina turris pressi: significant iudeos qui penitere noluerint: cum suis menibus esse perituros. Nec frustra decē ⁊ octo: qui nūerus apud grecos ex. i. ⁊. h. vel iotha ⁊ etha exprimit: hoc est ex eisdem litteris quibus nomen ihesu incipit. Significat autē iudeos hinc maxime perituros qui nomen saluatoris recipe noluerit.

Nicolaus

dicit: Cū autē vadis ⁊c. Hic accipit aduersarius frater vel prīm ab alio iniuste lesus qui hz causaz trahendi ad iudicē illū qui lesit eū: ⁊ talis est reconciliandus per satisfactionē debitā: prout fuit expositū plenius Matb. v. alioquin sequeretur maior punitio a deo.

C. XIII.

a Derant aūt. Postq̄z saluator induxit discipulos suos ad fidei constātiā. hic inducit peccatores ad penitētiā. Et pmo ponit christi monitio. secūdo peccatoz cōuersio. ca. xv. Prima in duas. q: pmo ponitur informatio penitentiū. secūdo ꝓfutatio impenitētiū. sequēti ca. Circa primū pmo ponit penitētie motiuū. secūdo penitēdi modū. ibi: Ait aūt illi quidā. Prima in duas. q: pmo describit motiuū penitentie. secūdo ex hoc sequentē fructū ecclie. ibi: Dicebat ergo. Prima in duas. q: circa motiuū penitētie. pmo ponit xpi instructio. secūdo īstructiōis ꝓfirmatio. ibi: Erat aūt docēs. Circa primū inducit christus ad pniaz. pmo per exēpla. secūdo per rationē sumptā ex parabola. ibi: Dicebat aūt. Circa primū sciēduz q motiuū ad penitētiā frequēter ꝓtigit ex morte repētina ⁊ horrida aliquoz: de quo ponunt hic duo exēpla. Primū est de galyleis a pylato iterfectis: dum actu essent occupati in sacrificijs: de quibus est duplex opinio. Dicit enim Cyrillus q isti fuerūt sequaces iude galylei: de quo dī Actuū. v. ca. q aduertit populū in die ꝓfessionis: q: dū iudei ꝓfiterent se esse subditos romano imperio: vt dictū est. s. ij. ca. iste iudas galyleus diceb at q hoc erat eis illicitū scz recognoscere aliquē dīm preter deū qui eos eduxerat de egypto: ⁊ fecerat sibi populū peculiarē ⁊ multi cōsenserunt ei: in tātū q postea Phibebāt oblatiōes fieri pro salute imperij romani: de quo pylatus indignatus repēte cū multitudine romanoz venit sup eos sacrificantes sm ritum suū: ⁊ interfecit eos ita q sanguis interfectoz fuit mixtus cū sanguine sacrificioz. In scholastica vo hystoria dī q fuit quidā magus de galylea qui dicebat se esse filiū dei: ⁊ dū multos seduxisset ⁊ secū duxisset in montez garizim: promittens inde se ascensurum in celū: ⁊ dū illi sacrificarēt ei ficut filio dei: pylatus supueniens eos cū armis interfecit ne maior seductio fieret: ⁊ hoc est qđ dī hic: Aderāt aūt quidā ipso in tpe nunciantes illi de galyleis: predictis duplici de causa. Una erat q: aliqui eoz volebant notare christū de cōsimili seductiōe. Alia causa erat q: alij illā occisionē subitaz ⁊ horridā horribilibus peccatis ipsoz occisoz imputabāt: ⁊ sm hoc dicit saluator: b Putatis q galylei hi pre oib galyleis peccatores fuerit. q. d. nō est argumentū sufficiēs: vñ subdit: c Nō dico vobis. nō negat eos peccatores fuisse ⁊ ppter hoc perisse: sed asserit duo. s. q talis mors non est argumētū sufficiēs q grauius peccassent oīb alijs q: frequēter dīs peccata mīa grauia in presenti vita punit ⁊ grauiora post vitā pīsentē differt grauius punienda. Asserit etiā q nisi de peccatis ꝓprijs penituerit similiter peribūt: qđ adimpletū fuit p tytū ⁊ vespasianū in destructōe ciuitatis hierusalē ⁊ occisiōe pplī iudaici qui nō penituerat de occisione xpi ⁊ alijs peccatis suis. Fideles enim qui tūc crediderūt xpo ante aduentū tyti ⁊ vespasiani p angelū fuerūt admoniti vt recederēt de iudea ⁊ tūc trāsierūt ad regnū agrippe q tūc erat cōfederatus romanis. Secundū autē exēplū ponit: cū dī: d Sicut illi decē ⁊ octo ⁊c.] Isti erāt hierosolymitani ⁊ dū ediscarēt q̄ndā turrim in loco dicto subito cecidit sup eos ⁊ oppressit: quā ruinam aliq̄ iputabāt enormitati peccatoz suoz: de quo simile sniaz dicit xps sicut ⁊ de pmo exēplo. e Dicebat autē ⁊ similitudinē. Hic inducit saluator ad pniaz rōne sumpta ex similitudine arboris q̄ pscindit nisi faciat fructuz: ex hoc ꝓcludēs q filr essent pscidēdi de presenti vita ⁊ puniēdi nisi facerent fructuz pnie ⁊ bonoz operū: ⁊ hoc est qđ dī: f Arborē fici. i. gentē iudaicā. g Habebat quidā. i. ipse deus: cuius pfectio ⁊ ꝓprietas non pōt a nobis exprimi aliquo determinato nosse: sm q dicit secta ꝓpositione de causis. Causa prima supior est omni narratiōe. ideo dicit quidaz: indeterminate. h Plantatā in vinea sua. i. in iudea que speciali modo dicebatur hereditas dei. i Dixit aūt ad cultorē vinee. i. ad angelū custodē ⁊ pōsitū illi gēti q tūc erat michael: vt hī Dani. xi. k Ecce āni tres sūt. i. tria tpa. s. tps legis: tps ꝓphetarū: ⁊ tps pdicationis xpi: in quibus deus

Illa turris significat illuz qui est turris fortitudinis: que merito in siloa: q: siloa quod interpretatur missus significat eum qui missus a patre: venit in mundum qui omnes super quos ceciderit conteret.

Dicebat aūt ⁊c. Similitudo infructuose arboris. cui isti similes nisi peniteant cito sunt perituri ⁊ eradicādi. Cū ergo ficulnea alibi generaliter oīuz hic synagoge spāliter gestat typuz. Sicut sterilis ficus foliis exuberās: spe fructus possessorem deserit: sic doctores synagoge operib infectis: iam in vmbra legis gliantes: subiectis nullū operis boni exēplū ministrant. In ficu loco floris qdaz fructus crescūt: qui alijs succrescētib occidūt: remanent tñ qdā de illis: q cle mētiori aura siluestrē animuz priorīs suci exēplūtes: ceteris specie ⁊ maturitate pferunt. Sic antiquus synagoge corruit pplus: cui loco de antique religionis piguedine nouus ecclie emergit ppls: remāserūt tñ ex pplo isrl apli q ceteris pstiterunt.

*hic apte notat illos esse pōres

Nō dicō vobis: sed nisi penitentiam habueritis: omnes similiter pibitis: sicūt illi decem ⁊ octo supra quos cecidit turris in siloe.] ⁊ occidit eos. Putatis qa ⁊ ipsi *peccatores debitores fuerint preter omnes homines habitātes i hierusalē?

*sed vos etiā

Nō dico vobis: Sed si non penitentiā habueritis: omnes similiter peribitis: Dicebāt aūt hanc similitudinē. Arbórem fici habē bat quidam plātātā in vinea sua.

*carne natus † *operam: non vmbram verborum

Et venit querēs †fructū in illa: ⁊ nō inuenit. Dixit āutē ad cultorē vinee. Ecce anni tres sunt ex quo

Arborem fici. In origine humani generis adam ⁊ eua cū peccassent de foliis ficulnee succincto ria sibi fecerunt. Per folia ergo ficulnee stelligunt peccata. Erāt aūt sub arbore fici tanq̄z sub vmbra mortis: de qb dictū est. Qui sedebāt sub vmbra mortis lumē ortū est eis.

Ex adam ⁊ eua fici foliis se tegentes: pīsentiam dīi vocantis declinabāt transgressionis consciī: significat q populus iudeoz in aduentu saluatoris qui eos vocaturus venerat exutum se virtutibus cognoscens: probra conscientie formidans a domino recessurus erat confusus verborū fluentium velut foliorum velaminibus adopertus.

Querens fructū. Vinea dīi sabaoth: domus israel est: in qua domo synagoga condita est sicut ficus in vinea. Sed qui in vinea peccantē a viatoribus permisit diripi: hanc etiā ficū iussit excidi: in qua querit fructuz: nō quia desse nesciret: sed ostendit in figura: q: synagoga iam fructum habere deberet. Nec ante tempus querit: qui per triennū venit. Qui per moysen synagogam instituit: ipse in carne apparens in synagoga crebris docet: fructum fidei querit sed in pharisēis non repperit.

Dixit aūt ad cul. Cultor vinee: doctores sunt ⁊ apli quoz precibus ⁊ monitis: assidua plebi dei cura suggerit: qb dīs sepe de infructuosa gēte iudeoz cōqueritur: q per tres annos sue visitationis. i. in legalibus edictis ꝓpheticis cōtestationibus: euangelij gratia: negligens extiterit.

Ecce anni tres. Nullus in synagoga per tres annos fructus esse potuit: q: nec tpe circūcisionis purificari poterāt qui circūcisionē animi non

de lyra

ret: ⁊ hoc est qđ dī hic: Aderāt aūt quidā ipso in tpe nunciantes illi de galyleis: predictis duplici de causa. Una erat q: aliqui eoz volebant notare christū de cōsimili seductiōe. Alia causa erat q: alij illā occisionē subitaz ⁊ horridā horribilibus peccatis ipsoz occisoz imputabāt: ⁊ sm hoc dicit saluator: b Putatis q galylei hi pre oib galyleis peccatores fuerit. q. d. nō est argumentū sufficiēs: vñ subdit: c Nō dico vobis. nō negat eos peccatores fuisse ⁊ ppter hoc perisse: sed asserit duo. s. q talis mors non est argumētū sufficiēs q grauius peccassent oīb alijs q: frequēter dīs peccata mīa grauia in presenti vita punit ⁊ grauiora post vitā pīsentē differt grauius punienda. Asserit etiā q nisi de peccatis ꝓprijs penituerit similiter peribūt: qđ adimpletū fuit p tytū ⁊ vespasianū in destructōe ciuitatis hierusalē ⁊ occisiōe pplī iudaici qui nō penituerat de occisione xpi ⁊ alijs peccatis suis. Fideles enim qui tūc crediderūt xpo ante aduentū tyti ⁊ vespasiani p angelū fuerūt admoniti vt recederēt de iudea ⁊ tūc trāsierūt ad regnū agrippe q tūc erat cōfederatus romanis. Secundū autē exēplū ponit: cū dī: d Sicut illi decē ⁊ octo ⁊c.] Isti erāt hierosolymitani ⁊ dū ediscarēt q̄ndā turrim in loco dicto subito cecidit sup eos ⁊ oppressit: quā ruinam aliq̄ iputabāt enormitati peccatoz suoz: de quo simile sniaz dicit xps sicut ⁊ de pmo exēplo. e Dicebat autē ⁊ similitudinē. Hic inducit saluator ad pniaz rōne sumpta ex similitudine arboris q̄ pscindit nisi faciat fructuz: ex hoc ꝓcludēs q filr essent pscidēdi de presenti vita ⁊ puniēdi nisi facerent fructuz pnie ⁊ bonoz operū: ⁊ hoc est qđ dī: f Arborē fici. i. gentē iudaicā. g Habebat quidā. i. ipse deus: cuius pfectio ⁊ ꝓprietas non pōt a nobis exprimi aliquo determinato nosse: sm q dicit secta ꝓpositione de causis. Causa prima supior est omni narratiōe. ideo dicit quidaz: indeterminate. h Plantatā in vinea sua. i. in iudea que speciali modo dicebatur hereditas dei. i Dixit aūt ad cultorē vinee. i. ad angelū custodē ⁊ pōsitū illi gēti q tūc erat michael: vt hī Dani. xi. k Ecce āni tres sūt. i. tria tpa. s. tps legis: tps ꝓphetarū: ⁊ tps pdicationis xpi: in quibus deus

querebant: nec per legē sanctificabant: qui carnalia in lege tm̃ sequebant: neq; in gratia iustificabant: qui de peccatis penitere nolebāt. Cū ergo merito essent excidēdi: qđ quidē factū est per romanos: iubetur illis qui in circūcisione laborāt: vt successionis cladem annūciando pniaz suggerant. Sed apostoli intelligētes etiā aliquos de populo iudeoz sua vocatiōe posse saluari: orant vt differatur vltio dominice crucis.

Ut quid etiam tē. Pōt per terrā sterili ficu occupataz iudaica plebs signari: que noxia ꝓpositorū vmbra premitur: ne lumen veritatis videat et ereptis eoz impedīt: ne sole dilectionis calescat. Unde vbe vobis. s. t. p. q e. r. c. ante homines.

Terrā occupat: q locuz quē tenet bonis operib⁹ nō ereret: qui ereptio prā uitatis impedimentū prestat ceteris.

Usqz dum. Donec radicē infructuose mētis humilē: t ꝑsentiuz pressurarum t eterne dānationis incutiendo metū: fossa quippe in imo est t increpatio duz mentem sibi demōstrat humiliat.

Monuit cultor terrā excolere qui nouit vitia deprehendere. Intellexit duritiā t superbiā iudeoruz cām esse sterilitatis. Ꝓolicetur itaqz dura corda apostolicis ligonibus esse fodiēda: t supbientia ad humilitatez reuocanda.

Mittam stercora tē.

Id est maloꝝ q̃ fecit abominationē ad animū reducā: t cōpunctiōis gfaz cum fructibus boni operis quasi de pinguedine stercoris exurgitem. Peccata enim carnis stercora dicuntur: que ꝺmittuntur ad radicem arboris: qñ prauitatis cōscientia tangitur cogitationis memoria: t dum inde penitet: quasi per tactum stercoris redit ad fecunditatem operis.

Et si quidē. Cū pnie ordo exigeret vt apponeret: reseruabit vel aliquid tale: nihil tamē subiunxit: sed suspēdit sententiam. Cum ꝺo adheret sin autem. s. nō fecerit fructum: continue iudiciuz venture damnatiōis annexuit: quia ꝓcliuiores ad negandum q̃ ꝓ credendum videbat.

Erat aūt. Hanc similitudinē de ficulnea dicit dñs docuisse in synagoga: vt intimet ad ipsaz synagogā pertinuisse parabolā. Q̃ enim fructum querit in ficulnea nec inuenit: significat q verbū cōmodat synagoge nec illa recipit: quā tamē nō ex toto extirpandaz: sed reliquias per fidē saluandas intelligens: mox ibidē ꝑmittiue ecclie sanatio: sub specie incurue mulieris subsequit. Idem enim significat ficulnea reseruata quod mulier erecta.

Sabbatis. Sabbatis docet: t curuā erigit: quia per verbū ꝓdicationis a tpalibus ad eterna erectos ad quietem resurrectionis perducit.

Ecce mulier. Hec mulier nō nisi post decē t octo ānos erigi potuit. q: humana natura hāc corruptionē deponere t ad induendā incorruptionez eterne beatitudinis erigi nō poterit: nisi prius implcuerit legē: que in decē

Nicolaus

quesiuit fructū bonoꝝ operū a iudeis t nō inuenit nisi in paucis valde qui q̃si nihil cōputant respectu tāte multitudis: vt ps ꝓdicta tpa cōsideranti.

a Succide g̃ illā. In quo ostēdit q meruerāt occidi t de terra illa eisci: qđ factū est postea per tytū t vespasianū qui multos de illis occiderunt t alios captiuos de terra eiecerūt. b Dñe dimitte illā. q: angeli pro illis q̃s custodiūt iterpellāt diuinā clemētiā. vñ t destructio ciuitatis t ppli dilata est p. xlij. annos post passionē xpi. c Usqz dū fodiā circa illā. imittendo eis terroꝝ diuinoꝝ iudicioꝝ. d Et mittā stercora. ostēdendo eis feditatē t abominationē peccatoꝝ suoꝝ p que solēt homines penitere de peccatis suis. e Et si qdē fecerit fructū. q: i illis. xlij. annis dicte dilatiōis multi de iudeis penituerūt t ꝓuersi ad fidē fructū bonoꝝ operū fecerūt: vt ps Act. ij. t in pluribus alijs locis. f Sin aūt in futurū succides eaz: q: ipenitētes t in sua pfidia remanētes fuerūt occisi t captiuati per tytum et vespasianū: vt ꝓdictū est. g Erat aūt. Hic ꝓfr ponit doctrine xpi confirmatio p sequēs miraculū: vbi ꝑmo notat locus cū dī: Erat aūt docens in synagoga eoz: in loco cōi vbi ꝓueniebāt iudei. t tps: cū dī: h Sabbatis. in qbus homines debebāt intēdere diuino cultui t ad audiēdū ꝟbū dei. i Et ecce mulier q̃ habebat spiritū infirmitatis. i. infirmitatem a spiritu maligno illicta vel causata: qđ ps ex hoc qđ. j. subdit: Hāc aūt filiā abrahe quā alligauit sathanas. s. vinculo infirmitatis. l: Annis. xviij. ex q̃ ps infirmitatis diuturnitas. l Et erat inclinata nec tē. In quo apparet infirmitatis grauitas t deformitas: t ista exprimunt vt miraculū sequēs ma-

venio querens fructū i ficulnea
† f annuncia q perdituri sint locū t gentē p quo seruando christum occiderunt t suos
hac t nō inuēio. † Succide ergo
† f cur etiam temporali copia vtitur
illam: vt quid etiam terraz occupat? At ille rñdens dixit ei: Dñe mie: dimitte illā t hoc āno: ūsqz dum fodiā circa illam t mittām stercora. Et siqūidē fecerit fructū sin aūt in futurū succides eam. Erāt aūt docens in synagoga eorum sabbatis. Et ecce mulier que
f amorem terrenoruz.
habebat spūz infirmitatis ānnis
f a rectitudine mentis
decē t octo. Et erat inclinata: nec
† f q: q semp videt qđ semp cogitat t vbi diu, spōte pfitit ibi etiā cū noluerit cadit coactus.
omnino poterat sursū † respicere].
f ꝺdestinādo per gratiā f illustrando p doctrinaz
Quā cum vidisset iesus: vocauit ad se t ait illi: Mulier: dimissa
† f spūalibus donis adiuuando
es ab infirmitate tua. Et † iposuit
† f ad glorificandū deum vsqz in finem perseveran
illi manus: t cōfestim † erecta est

doin bonis operibus
t glorificabat deū. Respōndens
T f vt emulator littere legis
aūt archisynagogus: † indignās quia sabbato curasset iesus: dicebat turbe: Sex dies sūt in quibus oportet opari. In his ergo vēite t curamini: t nō in die sabbati. Respondens aūt dominꝰ ad illū dixit: Hypocrite vnusqsq vrm sabbato nō soluit bouē suum aut asinum a presepio t ducit adaquare? Hanc aūt filiam abrahe quaz alligauit satbanas: ecce decem t octo ānis: non oportuit a vinculo isto solui die sabbati? Et cūz hec diceret: erubescebāt oēs aduersarij ei⁹]: t omnis populus gaudebat i vniuersis que gloriose fiebāt ab eo. Di
T f fides q quā venit ad regnū
cebat ergo: cui simile est † regnum dei: t cui sile esse estimabo illud.

magis terrena q̃ celestia nouerat operatur.

Uocauit. Quos predestinauit hos t vocauit. Quos vocauit: hos iustificauit. Quos aūt iustificauit: illos t magnificauit. Quia sabbato. Deus ab operib⁹ mundi sabbato requieuit. Unde et moyses sabbato a seruili t noxia actione feriandū ꝑcepit. Ꝓfigurans tps quo nra secularia opa. nō ꝺo religiosa. i. laudādi deū cessabūt. In signū huius rei etiā sabbato dñs curat. Hoc aūt nō intelligens archisynagogus fallitur t fallit: q: lex in sabbato nō hominē curare t seruilia opera facere. i. peccatis grauari prohibuit.

Hypocrite tē. Merito hypocritas. i. simulatores vocat: qui cuz magistri plebium videri appetant: sanationez hominis non reuerent posponere cure pecoris.

Non soluit bouē. Allystice. Bos q cognouit possessorē suū: t asinꝰ qui nouit presepe dñi sui: iudaicū t gentilē populū significant: q vterqz peccati vinculis absolutus sitim estūqz huius mundi per haustum dñici fontis deposuit. In his ergo duobus animalibus vocationem duoꝝ populoꝝ: aduersantibus iudeis prenunciat dominus.

Hanc aūt tē. Filia abrahe quecqz fidelis anima: filia abrahe ecclesia de vtroqz populo ad fidem collecta: que tempore legis t dominice resurrectionis impleto: per septiformē gram spūs sancti vincula longe captiuitatis erupit: t sic idem est bouē vel asinū a presepio solutos ad potuz agi: qđ est filiam abrahe a vinculo noxie inclinationis erigi.

Erubescebāt omnes. Qui de dictis saluatoris erubescūt: ficulnee sterili se similes ostēdunt. Qui ergo gaudent de miraculis: pertinent ad filiā abrahe. i. ecclīam: deum de sua erectione glorificantem.

Aduersarii. Scribe t pharisei qui nec aperte veritati ꝺdicere possūt: nec ꝓpter inuidiam credere volunt.

Omnis populus gau. Simplices: humiles verba veritatis t miracula amantes: t isti sunt figura gentium: que excecatis iudeis cōgregande sunt ad fidem per humilitatem. Unde t saluator fidem eoz cōmendat sub comparatione grani synapis.

Dicebat ergo. Quandoquidē aderant gaudentes t glorificantes: dicebat ad cōmendationem t instructionez illoꝝ qui per humilitatē t fidei feruorem exaltandi sunt in ecclesia.

de lyra

ius t euidētius ostēdat. vñ subdit: m Et cōfestim erecta ē. lz enim p natura posint alique infirmitates curari: nō tñ in istāti. n Rñdens aūt archisynagogus. i. ꝓnceps synagoge: t dī ab archos qđ ē ꝓnceps t synagoga. o Sex dies sūt in qbus oportet opari: hoc ītelligit de opib⁹ seruilib⁹: sed opatio miraculoꝝ que ordinat ad gloriā dei t videntiū deuotionē excitandam poterat fieri in die sabbati t cōuenientius illa die q̃ in alijs: eo q illa dies erat ordinata cultui diuino t deuotiōi ppli t hoc ostēdit xps exemplo sensibili: cū dī: Hypocrite vnusqsq vestrū tē. t ps lxa. p Et cū hec diceret erubescebāt tē.] cōfusi sua rōnabili rñsione cui non poterāt ꝺdicere. Circa qđ ꝓsiderandū q xps ꝓfundebat aduersarios suos aliqñ exemplis: sicut hic: aliqñ miraculis: sicut. s. v. ca. Ut aūt sciatis q: filiꝰ hois hz ptātez dimittendi in terra peccata ait paralytico: tibi dico: Surge tē. Aliquando scripturis: sicut Matb. xxj. Nunq̃ legistis: q ex ore infantiū t lactentium pfeciſti laudē ꝓpter tē. Aliqñ rōnib⁹ certis: sicut Matb. xxij. Cuius est imago hec t superscriptio? tē. Aliqñ testimonijs: vt Job. v. Vos misistis ad ioannē t testimoniū perhibuit veritati tē. q Dicebat ergo. Ꝓfr saluator posuit penitētie motiuū: hic ꝓfr ostēdit sequentē ex hoc ecclie fructum. Circa qđ cōsiderandū q: lz penitētes t cōuersi ad fidē catholicam. primo fuerūt pauci t abiecti tpibus ꝑsecutionis tyrannoꝝ t hereticoꝝ: tñ dñs postea induxit aliquos penitentes ad fidē q fuerūt magni hoies sciētia t vita sicut fuit Ambrosius t Augustinꝰ t ꝓsimiles p quos ecclia fuit exaltata valde ꝓut hic continetur in duabus parabolis que exposite sunt

Matb. xiij.

Simile est grano ⁊c. Branū synapis: res vilis ⁊ simplex: sed si teritur: vim suā fundit. Regnū ergo celoꝝ. i. fides per quā venit ad regnū: cōparat grano synapis: q͡ ꝓmo humilis ⁊ q͡si abiecta ⁊ amari saporis: ꝓpter infirmitatē x̄pi ⁊ scandalū crucis: sed trita aduersis: gr̄az suę virtutis effundit: ⁊ odor suo circūstantes adimplet. dū gloriā resurrectiōis ⁊ ascensionis etiā post mortez p̄dicauit toto orbe terrarū. Vel corpus x̄pi granuz synapis: q͡ō accipiēs ioseph i horto sepelīit: p̄ō postea in resurrectiōe ⁊ ascēsione creuit. Expādit ramos: p̄dicatores p totū mūdū mittens in quoꝝ dictis ⁊ cōsolatiōib⁹ fideles a fatigatione mūdi respirāt. Q̄ō acceptū: q͡ christi dona q̄ ex diuinitate nobis cū patre tribuit ex humanitate nobiscū accepit. Q̄n: Accepisti dona i hominib⁹. matt.13.d

Et creuit. Creuit in toto mūdo: vel in a͡ō cuiusq; fidelis: q͡ nemo repente fit pfect⁹. Creuit ergo p̄dicatio: q͡ mētib⁹ hominum quante virtutis esset innotuit. matt.13.d. E

In arbore mag̃. Crescit non sicut herbe q̄ cito arescūt ⁊ corrūpit: ſz sicut arbor que lōga annositate ⁊ optima fertilitate gaudet. matte.9.d.

Quod acceptuz mu. ⁊c. Mulier eccl̃ia: cuius farina sum⁹ q̄tūt timoris ⁊ spei exercitio q̄si mola supiore ⁊ inferiore cōterimur vt vnus panis multi sumus in christo. matt. 7.b.

Abscōdit ergo eccl̃ia fermentū dilectiōis in farine sata tria: q͡ p̄cipit vt diligam⁹ deū to.corde: to. aīa: to. virtute. Vl farine sata tria: vt spūs aīa ⁊ corp⁹ in vnū redacta: nō discrepēt inter se. Vl tres anime virtutes in vnū redigant: vt in rōne possideam⁹ prudentiam: in ira odiū vitioꝝ: in cupiditate desideriū virtutū. Vl eccl̃ia fidē hois farine sata tria miscet. i. credulitate p̄is ⁊ filij ⁊ spūs sancti. Cūq; in vnū fuerit fermētatū: nō nos ad triplicē deū: sed ad vnius deitatis noticiā perducit.

Sata tria ⁊c. Satū gen⁹ est mēsure iuxta morē palestine: modiuz et dimidiū capiēs. Possunt in tribus satis illi dominici seminis fructus intelligi: tricesimus. scz seragesimus ⁊ centesimus. i. cōiugatoꝝ ꝓtinentium ⁊ virginum. Vel sata tria: tria genera hominū. Noe: Daniel. Job.

Donec fermētaretur ⁊c. Tādiu charitas recōdita debet crescere: donec totam mentem in sui perfectionem cōmutet: vt nihil p̄ter deum diligat: ⁊ recolat q͡ hic accipitur: in alia vita p̄scitur. Et ibat ⁊c. Ubiq; indifferenter p̄dicabat: nō p̄sonas discernēs: sed salutem credentibus querens.

Contendite ⁊c. Quasi diceret. Vere pauci: ⁊ illi cū magnis laboribus:

Nicolaus

Matth.xiij.ca. a Ait aūt illi. Postq̄ saluator. s. posuit pnīe motiuū ⁊ sequentē fructū. Hic p̄fūr ostēdit penitēdi modū. Circa q̄ sciendū q͡ in penitētib⁹ triplex est difficultas ad opa virtutū. Una est ex corruptione nature p peccatū primoꝝ parētū ex qua causata est in humana natura ꝓnitas ad malū ⁊ difficultas ab bonum: ſm q͡ dī Beā. viij. Sensus ⁊ cogitatio hūani cordis prona sunt ad malū ab adolescētia sua. Secūda est q͡ ex peccatis p̄teritis causat⁹ est i ipsis peccātib⁹ qdā habit⁹ vel saltē dispositio ꝛclinans ad petā sīlia. Tertia ē ex difficultate opis virtuosi: q͡ virt⁹ est circa bonū arduū ⁊ difficile: ⁊ iō mod⁹ penitēdi ad hoc q͡ sit efficax dz cum magno conatu fieri: ⁊ hoc est q̄ dī: b Cōtendite intrare p angustā portam: ⁊ p hoc etiā soluit q̄stio ꝓposita de paucitate saluādoꝝ: q͡ pauci respectiue inueniunt ita feruide penitētes q͡ nō ipediant ꝓpter dictas difficultates. Ideo subdit: c Multi dico vobis querēt intrare ⁊ nō poterūt: ⁊ isti sūt tepidi p̄dictis difficultatib⁹ ipediti: ⁊ q͡ nō semp durat tps penitēdi. Ideo sequit: d Cū aūt intrauerit paterfamilias. iste paterfamilias est x̄ps qui per passionē suā intrauit gloriā vt habeā. i. xxiij. Oportuit pati x̄pm ⁊ ita intrare in gloriā suā. Ex quo etiā ostendit q͡ alij nō habebūt igressū facilē. e Et clauserit ostiū. in morte peccatoꝝ claudit ostiū penitētie. f Incipietis foris stare ⁊ pulsare ⁊c. in quo ostendit penitētia post mortē sed infructuosa: ſm q͡ dicit Sap̄. v. Dicētes intra se penitētiā agētes ⁊c. g Tūc incipietis dicere ⁊c. J hoc potissime refert ad iudeos inter quos x̄ps cōuersatus fuit ⁊ in platcis eoꝝ docuit. h Nescio vos vnde sitis: q͡ nescient eos scientia approbationis sed reprobationis. i Ibi erit fletus. in fletu

† ſ. i. pro feruore fidei: vel quia venena dicitur expellere. i. omnia dogmata prauitatis

Simile est† grano synapis: quod
ſ acceptabile habens † ſ deus in iusto vel iustus vir in corde suo granum predicationis fouet.
† ſ vbi crescunt germina virtutū
acceptū† hō misit† in hortū suuz
†ſ vbi folia cū fructu. i. cuius diuersis sentētijs spūales desecūt: q͡ pēnis virtutū in alta conscendunt
⁊ creuit: ⁊ factū ē in† arborem magnā: ⁊ volucres celi requieuerūt
†ſ vt p̄ varietate morborum varia sit medicina
in ramis eius. Et iterum dixit:
Cui simile est regnuz dei?
ſ charitas pro feruore vel sancta doctrina
† ſ a gratia dei vel sapientia dei
Simile est fermento quod† accepſ sancta mater ecclesia † ſ. i. commendat hominibus de tribus noe filijs originem ducentibus quos ecclesia ad fidei vnitatem colligit
ptū mulier† abscōdit in farine sata tria: donec fermentaret totuz.
Et ibat per ciuitates ⁊ castella docens: ⁊ iter faciens in hierusalez.
Ait āntem illi quidā: Domine: si pauci sunt qui saluant? Ipse aūt
† ſ q͡ ille vnus p̄ oibus q̄sierat ſ ad vitaz
dixit† ad illos: Cōtendite intrare
ſ labores ⁊ ieiunia: tamen amantibus inquz suaue ē † ſ salutis ⁊ amore premiorum prouocati
per angustā portā q͡† multi dico
† ſ itineris asperitate perterriti
vobis querent intrare ⁊† nō poterūt. Cūz aūt intrauerit paterfamilias ⁊ clāuserit hostiū: ⁊ incipietis foris stare ⁊ pulsare hostium dicētes: Domine: api nobis.
†ſ apō vos fidei ⁊ dilectiōis mee caracterē ñ approbo
Et respōdens dicet vobis. † Nescio vos vnde sitis. Tūnc incipietis dicere: Māducauimus coraz te ⁊ bibim⁹ ⁊ in plateis nostris
ſ quasi hoc nō sufficit
docuisti. Et dicet vobis: Nescio vos vnde sitis. Discedite a me oēs operarij iniquitatis. Ibi erit fletus ⁊ stridor dentiū cūz videri
†ſ a quibus successionem carnis non fidei trahitis
tis abraā: isaac: iacob† ⁊ omnes
ſ quiescentes
prophetas in regno dei: vos aūt expelli foras. Et veniēt ab oriente ⁊ occidēte ⁊ aquilone ⁊ austro ⁊ accumbēt in regno dei. Et ecce
ſ vt iudas
sunt nouissimi qui erant p̄mi: ⁊
ſ vt latro.
sunt p̄mi qui erāt nouissimi. In ipsa die accesserūt quidaz pharisei
† ſ de galilea vbi dominatur herodes: ⁊ transi in seoruz. dicētes illi: † Exi ēt vade
locum vbi non habet potestatem
hinc q͡ herodes vult te occidere:
Et ait illis: Ite ⁊ dicite vulpi illi:

familias ⁊ clāuserit hostiū: ⁊ incipietis foris stare ⁊ pulsare hostium dicētes: Domine: api nobis. †ſ apō vos fidei ⁊ dilectiōis mee caracterē ñ approbo Et respōdens dicet vobis. † Nescio vos vnde sitis. Tūnc incipietis dicere: Māducauimus coraz te ⁊ bibim⁹ ⁊ in plateis nostris ſ quasi hoc nō sufficit docuisti. Et dicet vobis: Nescio vos vnde sitis. Discedite a me oēs operarij iniquitatis. Ibi erit fletus ⁊ stridor dentiū cūz videri †ſ a quibus successionem carnis non fidei trahitis tis abraā: isaac: iacob† ⁊ omnes ſ quiescentes prophetas in regno dei: vos aūt expelli foras. Et veniēt ab oriente ⁊ occidēte ⁊ aquilone ⁊ austro ⁊ accumbēt in regno dei. Et ecce ſ vt iudas sunt nouissimi qui erant p̄mi: ⁊ ſ vt latro. sunt p̄mi qui erāt nouissimi. In ipsa die accesserūt quidaz pharisei † ſ de galilea vbi dominatur herodes: ⁊ transi in seoruz. dicētes illi: † Exi ēt vade locum vbi non habet potestatem hinc q͡ herodes vult te occidere: Et ait illis: Ite ⁊ dicite vulpi illi:

cū reprobis locū pnie tollet qui foris stantes pulsabunt. i. a iustis segregati: misericordiā quā cōtēpserūt frustra ploradūt.

Incipietis fo. sta. ⁊c. Modo tpe misericordie ptendite: q͡ tpe iudicij reprobis tollit locus pnie: qui nunc aperitur cūctis pie querentibus.

Nescio vos ⁊c. Nō nouit lux tenebras. i. non aspicit: q͡ si aspiceret: tenebre non essent.

Manducauimus cora te ⁊ bibimus. Nō sē stiultatū cpulatio iuuat: quē fidei pietas nō cōmēdat. Nō scia scripturarū notū deo facit: quē operū iniquitas indignū ostendit. Vel de iudeis simplr intelligēdū est qui respuētes mysteria fidei: gratos se deo arbitrant: q͡ in tēplo victimis oblatis corā dño epulant: ⁊ lectionez ꝓphetarū auscultāt. Vel mystice. Māducat coraz dño ⁊ bibit: q ñbi pabulū auide suscipit. Vñ q͡si exponēdo subiungit. In plateis nr̄is docuisti ⁊c. Scriptura i obscurioribus cibus est: q͡: q͡si exponēdo frangit: ⁊ māducādo glutitur. Potus enī in apertioribus vbi ita absorbet sicut inuenit. Et occulta ergo ⁊ apta se intellexisse testant: q͡ reprobante iudice q͡ māducauerunt conquerunt. Ibi erit fletus ⁊ stridor ⁊c. Fletus de ardore: stridor dentium de frigore solet excitari: q͡ ibi transibūt ab aquis niuiū ad calorē nimium. Vel stridor prodit indignantis affectū q͡ sero penitet: oī deligt ptinaciter. Vel stridebūt dentib⁹ qui hic de edacitate gaudebāt. Flebunt oculi qui hic per concupiscentias vagabantur. Et nota per fletum qui est oculorū: ⁊ stridorem dentium veram impiorum resurrectionem. P̄s.f. matte.7.c

Et venient ab ori. ⁊c. Multi prius feruentes postea torpent. Multi pri⁹ frigidi: subito ardescunt. Multi in seculo despecti: in futuro sūt glīficādi. Alij apud hoies gloriosi: in futuro sunt damnandi. Vel gentiles q͡ diu sine fide vixerant: ad fidem sunt vocandi: iudei execrandi.

Dicite vulpi illi ⁊c. Vulpis aīal dolosū: i fouea ad insidias latēs: odore fetēs: nūq̄ recte itineribus incedēs. Hec oia hēticis q̄ typū tenet herodes: cōgruūt: qui x̄pm. i. humilitatē x̄pianę fidei in credētib⁹ conant extinguere.

de lyra

eniz duo sunt. s. tristicia animi ex qua ꝓcedit fletus corpalis: ⁊ ſm hoc fletus erit in damnatis generaliter tā dēmonib⁹ q̄z hoib⁹. Aliud ex pte corporis. s. resolutio lachrymarū: turbatio cerebri ⁊ oculoꝝ: ⁊ q̄ntū ad hoc fletus nō pōt esse in demonib⁹ nec aīab⁹ sepatis: sed post resurrectionē in hominibus dānatis erit turbatio cerebri ⁊ oculoꝝ: nō tñ fluxus seu resolutio lachrymarū: q͡ cessante motu celi tūc cessabit oīs gnātio ⁊ corruptio. Stridor aūt dentiū nō ꝑportat aliquā corruptionē: ⁊ iō poterit ibi esse. k Cū videritis abraā ⁊c. Hoc ꝓprie erit i extremo iudicio q̄n reprobi videbūt electos resurrexisse in corpib⁹ gloriosis ⁊ audient vocē iudicis eos vocantis ad regnū celeste: ⁊ cōdēnantis reprobos ad penā gehēne: ſm q͡ dī Matth. xxv. Tūc enīz videbūt se expelli per demones executores diuine iusticie.

l Et venient ab oriēte ⁊ occidēte ⁊c. q͡ ab vniuersis mūdi partib⁹ gētiles cōuersi sunt ad fidē q tūc recipiēt gloriā i aia ⁊ corpe. m Et ecce sūt nouissimi qui erant primi. s. iudei qui erant primi ad recipiēdū bñficia dei: erunt posteriores gentilibus ꝓpter suā incredulitatē: ⁊ hoc est q̄ dicit apostolus Ro. xi. Cecitas ex pte ꝓtigit in israel: donec plenitudo gentiū intraret ⁊c. n In ipsa die. Hec est pars incidentalis: aliqui enīz phariseoꝝ nō potētes doctrine x̄pi ꝙdicere per cautelā voluerūt terrere cū ⁊ sic eis⁹ doctrinā impedire dicentes: o Exi ⁊ vade hinc quia herodes vult te occidere. De quo videt q͡ tūc erat in terra herodi subiecta: verūtñ videt q͡ isti dixerūt falsū ex hoc q̄ habet. i. xxiij. Herodes autez viso ihesu gauisus est valde: erat aūt ex multo tpe cupiēs videre cū ⁊c. x̄ps tñ i sua rñsione ostendit se talib⁹ nō terreri nec a bonis opib⁹ ipediri. d. p Dicite vulpi illi.

Ecce eijcio demonia ⁊ sani. Qua diceret. Nec herodes nec hĕtici quorum ipse figura est poterũt pturbare qđ intẽdo facere. Intendo aũt eijcere demonia de cordibus hominũ: vt relictis vanitatib⁹ i me credãt: ⁊ pficere anitates vt fm mea p̃cepta viuant: postea cõsũmor in meo corpore: qđ est eccliа: quã in die resurrectiõis glorificatã ad cõsortium angelor perducaz.

Vñ vo patiar: nõ sub herode ſz sub pylato qui iudea dominat pattar.

B Verũtamẽ oport. nõ poterit pturbare herodes: qn ita agam: ⁊ ita cõsũmar: sed nec mortem corpis mei poterit opari: quã in hierusalẽ oportet fieri: vbi nõ ipse sed pylatus dominatur.

Hodie ⁊c. Prima dies est: per dei gfaz abrenũciare vanitatib⁹. Secũda concordare veritati matte.23.d moribꝰ ⁊ vita. Tertia est vltima glorificatio.

Hierusalem hierusalem que. Vbi ꝓphe mei: vbi ego caput ꝓphetaruz debeo imolari: pro q̃ peccato iuste ipsa destruer: cui destructioni cor sicut pius pater condoleo.

Quotiens volui con. ⁊c. Ac si dicat. Ego volui ⁊ tu nolusti: ⁊ ãtquot cõgregaui mea voluntate semper efficaci: tenolente feci: quia ingrata semper fuisti.

Filios tuos ⁊c. In hoc qđ dicit. Quotiẽs volui congregare filios tuos ⁊c. omnes retro ꝓphetas a se missos testatur.

a Quemadmodum auis ⁊c. Pulchre q herodẽ de sua nece tractãtẽ vulpẽ vocauerat: se aut cõparat: qr fraudulenta vulpes semper auib⁹ insidias tendit.

Domus vestra deser. ⁊c. Templum vel ciuitas: quia occiso domino: romani quasi vacuum nidum diripientes: tulerunt locum ⁊ gentem.

Nõ videbitis me. Nisi pniaz egeritis ⁊ cõfessi fueritis me filiũ oipotentis patris in secundo aduentu faciem meam non videbitis.

Cum dicetis: benedictus. Hoc quidem turbe dixerunt domino veniente hierusalem. Sed quia lucas non dicit dominuz ad galyleos postea rcuersum vt ab illis hoc ei decantarctur: cogit mystice hoc de aduentu claritatis intelligi.

C. XIIII.

Nicolaus de lyra

Id est herodi. Vulpes eni est alal dolosũ rapax tortuose incedẽs ⁊ fetiduz: sic ꝓnceps malus q̃lis erat iste herodes est dolosus p machinatiões mali: rapax eris alieni: tortuose incedẽs p puersitatẽ iudicij. fetidus per infamiã nois sui. a Ecce eijcio demonia: ⁊ nõ pñt mihi resistere cũ tñ sint maioris ptãtis q̃ herodes. q. d. nõ habeo timere eũ. b Et sanitates perficio hodie ⁊ cras. qr xp̃s duob⁹ annis p̃dicauit ista bñficia ꝓcrẽdo: ⁊ in tertio anno sue p̃dicatiõis passus est. vel: Hodie ⁊ cras. i. paucis diebus vsq; ad tp̃s passiõis mee in hierusalẽ. c Quia nõ capit ꝓphetã pire extra hierusalez. Quia ꝓueniẽs fuit xp̃m pati in loco passiõis ꝓphar̃ q est hierusalẽ vt pz er decursu veteris testamẽti: vñ ⁊ de manasse rege iuda dr. iiij. Reg. xxj. q̃ impleuit hierusalẽ sanguine ꝓphetarũ vsq; ad os. ⁊ ideo cõueniens fuit xp̃m ibidẽ pati: tũ qr est caput oĩuz ꝓphetarũ: tum qr omnes ꝓphete de eo scripserũt: vñ q̃ dicit Act. x. ca. Huic oĩes ꝓphete testimoniũ perhibent: ⁊ ꝓpter dictam occasionẽ erprobrat ꝓsequẽter ciuitati hierusalez. d. d Hierusalẽ hierusalẽ ⁊c. pz fñia ex dictis Matb. xxiij. C.XIIII.

e T factũ est. Posita informatiõe penitentiũ. Hic ꝓpr ponit ꝓfutatio penitẽtiũ: dicunt aũt ipenitẽtes ꝓpter q ad verbũ xp̃i nõ cõtenebant sed potiꝰ indurabant in malis suis ⁊ insup xp̃o insidiabant: q̃les erãt pharisei ⁊ legisperiti. Primo ergo ponit istor ꝓfutatio. secundo simpliciũ informatio. ibi: Ibant aũt turbe. ꝓma diuidit in q̃ttuor. qr ꝓmo cõfutat eos de ignorãtia. secũdo de supbia. ibi: Dicebat aũt ⁊ ad iuitatos. tertio de cupiditate. ibi: Dicebat aũt ⁊ ei. q̃rto de ingratitudine: ibi: At ipse dixit. Circa primũ sciendũ q̃ iuidia excecat intellectũ. ⁊ iõ pharisei ⁊ legisperiti ex iuidia ꝑ xp̃m excecati dicebãt eũ legis trãsgressorẽ eo q̃ curabat i sabbato: qđ tñ est falsuz vt dictũ est ca. p̃cedẽti. ⁊ hoc iterũ ostendit ad ma-

f vt hoies sua pcã ⁊ errores dãnent in qbus viverũt.
† f vt viuãt fm p̃cepta mea q̃ sunt vera sanitas

Ecce ẽijcio demonia † ⁊ sanitãtes
† f ⁊ sic p̃parabor i resurrectione mecũ glorificabo
pficio hodie ⁊ cras † ⁊ tertia die
cõsummor. Verũtamen oportet
f hec amulatio ad litteram intelligitur qua ibat in hierusalem
me hodie ⁊ cras ⁊ seq̃nti die am
f absolute. i. nõ cõuenit: vel nõ capit herodes
bulare: qr nõn capit prophetã pi
† f boies nõ fara plangit affectu patris
re extra hierusalẽ. † Hierusalẽm
f dñm ꝓphetarũ nunciantes
hierusalẽ que occidis † ꝓphetas
f duricia cordis a te repellis vel corporaliter vt stephanum † f hactenus ad te missi sunt
⁊ lapidas eos q̃ † mittũtur ad te.
f in vnitate fidei f pr̃i archarũ heredes
Quotiẽs volui cõgregare filios
tuos quẽadmodum auis niduz
f in proximo
suum sub pẽnis: ⁊ noluisti. Ecce
relinquetur vobis dom⁹ vestra
deserta. Dico aũt vobis: quia
f post passionẽ † f hora qua confitea-
mini filium omnipotentis: quẽ benedictum. i. a pec
non videbitis me donec † veniat
cato immunẽ: misit pr̃ ad glorificãdũ suum nomen.
cum dicetis: Benedictus q̃ vẽit
in nomine dñi. C. XIIII.

e T factum est cum intraret in domum cuiusdaz principis pharisẽorum: sabbato manducare panem: ⁊
f pharisei f si sabbatum solueret.
ipsi ob̃seruabãt eum. Et eccẽ ho-

T factũ est ⁊c. Hydropicus. c. Hydor aq̃: inde hydropis: morbus aquosus subcutaneꝰ: de vitio vesice natus cum inflatione turgente ⁊ anhelitu fetido: ⁊ est propium hydropici: quanto plus bibit tanto plus sitit. ⁊ ideo cõparatur ei quem fluxus carnalium voluptatũ exub erans aggrauat: comparatur; diuiti auaro.

mo quidam hydropicus erat an
f insidiosis obseruatoribꝰ
te illum. Et respondens iesus di-
f a le gisperitis: legis iudicium querit
xit ad legisperitos ⁊ pharisẽos
f opa charitatꝫ facere: vt nõ soluat sabbatũ
dicens: Si licet sabbato curare?
At illi tacuerunt. Ipse vo ap̃e
† f abire corporaliter sanatum: vt se transferret ad
salutem animarum.
hensum sanauit eum † ac dimisit.
Et respondẽns ad illos dixit: ⁊
f omnes in hac auaricia similes estis
Cuius vestrum asinus aut bos i
puteum cadet: ⁊ nõn cõtinuo ex-
f non animali sed sue auaricie consulens.
† f non intelligens in hoc violationem sabbati
trahet illũ † die sabbati? Et nõ po
terãt ad hec respondere illi. Dicẽ
f ab ipso pncipe f aliud
mystice significantem
bat autẽ ⁊ ad inuitatos parabo
f intelligẽs q̃m illi de primis accubiti bus
lam: intendẽs quomodo primos
laborarent vnde reprimuntur.
accubitus eligerẽt: dicẽs ad illos.
Cũm inuitatus fueris ad nupti-
f neptie christi ⁊ ecclesie coniunctio
as: non discumbas in primo lo-

f quia potest coniungere † f gratiosior inuitatoris: ⁊ si alijs occultus.
co: ne forte † honoratior te sit inui
T f per gratiam suam te ⁊ illum ostendens.
f f deus q̃ corda singulor nouit.
tat⁹ ab eo: † ⁊ veniẽs f is q̃ te ⁊ il
† f intelligẽ te minorem
lũ vocauit: dicat tibi. † Ba huic

Si licet sabbato ⁊c. Sabbatis pcipue docet ⁊ opat Jhesus: nõ solũ pp spũale sabbatũ: ꝫ ⁊ ppter ppũ celebriorẽ cõcursuz: quorens salutem oium.

At illi ta. ⁊c. Mcrito tacẽt q̃ se dicturũ gerq̃d dixerat vidẽt. Si enim licz: cur obseruãt? Si nõ licet cur pecora curant? Matt.12.d Marc.3.a

Ipse vo ap. Ideo affi pharisẽos hydropicũ sanat ⁊ mox ꝫ auaricia disputat: vt ipsos auaricie arguat p quaz sabbatum violant ⁊ legẽ male iterpretant. In sabbato enim nõ a bonis: sed a malis opib⁹ feriandũ ẽ. Vñ dr: Omne op⁹ seruile nõ facietis in eo. i. peccatuz: sic i eterna rege a malis tm̃ feriabitur: non a bonis. b

Vitiũ qđ iste in corpe: pharisei gestabãt in mẽte. ⁊ iõ corã ipsis curat corporaliter: vt hoc exemplo discãt spiritualib⁹ curari.

Cuius vestruz ⁊c. Competẽti exẽplo soluit questionẽ: vt ostẽdat eos sabbatũ violare in opere cupiditatꝫ: q̃ cũ violare ar guũt in opere charitatis.

Bos in puteũ. Lõgruẽ alali qđ decidit i puteũ hydropicũ cõparat qr norio hũore pibat: ⁊ bñ bouẽ ⁊ asinũ noiat: vt vl sapientes vel habetes vel vtrũq; pplm sigt: scz iudeuz p̃ssuz iugo legis: et gentilẽ nulla rõne dõmitum: ꝫ stolidũ ⁊ brutũ: q̃s oẽs a puteo ꝺcupiscẽtie dimersos extrahit. Oẽs eni peccauerũt ⁊ egẽt gfa dei. Dicebat aũt. Postq; ꝺuicerat illos de auaricia ⁊ violatiõe sabbati: incipit docẽ de euãgelica gfa illos q̃ aderant ydonei: inuitãs illos ad hũilitatẽ ꝫ tumorẽ quẽ hẽbãt in lege pharisei: vel intẽdẽs in doctrina sua quomodo debeant accubitus in ecclesia eligere.

Cum inuitatus fueris ad. n. Cũ p gfaz fidei vocat⁹ a p̃dicatore: mẽbris ecclie te iũreris: nõ te de meritꝭ gloriãdo: q̃si ceteris sublimior extollas.

Ne forte ho. ⁊c. Honoratiori post inuitato locũ dat: qui de sue ꝺuer-

de lyra

tores ꝺfirmationẽ in curatiõe hydropici: cũ dicit: Et factũ est cuz introisset in domũ cuiusdã pncipis pharisẽor ⁊c. Iste inuitauit xp̃m vt pz ex sequẽtib⁹: ⁊ vi q̃ hoc fecit maliciose ⁊ nõ ex deuotione. vñ subdit: f Et ipsi obseruabãt eũ. attẽdẽtes si iter epulas aliqd diceret aut faceret. vñ possent eũ accusare. g Et ecce hõ qdã hydropicus. ⁊ dr ab hydor: qđ est aqua: qr hydropicus hz aquã iter carnẽ ⁊ cutẽ. h Erat ante illũ. Dicit Cyrillus q̃ iste nõ petebat a xp̃o sanari timore pharisẽor ꝫ solũ se ostẽdebat vt xp̃s eũ vidẽs ei⁹ misereret. i Et rñdẽs ihesus non ad ꝟba: qr q̃stio sibi nõ ꝓponebat ꝫ ad cogitatiões pharisẽor ⁊ legisperitor q̃m cogitabãt curationẽ in sabbato esse illicitã. k At illi tacuerũt. qr si dixissent nõ: timebãt ab eo rõne ꝺfutari. si aũt dixissent sic: nõ haberẽt frontẽ ipsuz de hoc accusandi. l Ipse vo apprehensuz sanauit eũ ac dimisit: qr p ipositionez man⁹ ipsũ curauit ⁊ postea manũ retraxit. m Et rñdẽs. cogitationibus eor q̃b⁹ cogitabãt illud factũ illicitũ. n Dixit. Ostẽdẽdo illud eẽ licitũ ⁊ bonũ p exẽplũ alalis bruti cui⁹ piculo licitũ erat succurrere i sabbato etiã fm ipsos: ⁊ multo forti⁹ succurrẽdũ est hoi ꝓpter quẽ facta sũt alalia bruta: ⁊ qui fact⁹ est ad imaginẽ dei. o Et nõ poterãt ad hoc rñdere: tã ꝺfusi cuidẽti rõne. p Dicebat aũt. Hic ꝺfutat ꝺfir eos de supbia ⁊ ambitiõe indebita bonor: qđ notat cũ dr: q Intẽdẽs qđo ꝓmos accubit⁹ eligerẽt. i. ꝓmas sedes in ꝺuiuijs solẽnib⁹. r Cũ inuitat⁹ fueris ad nuptias nõ discũbas in ꝓmo loco. Per ꝓmũ locũ nõ solũ itelligit hic honorabilior sessio in ꝺuiuijs solẽnib⁹; ꝫ etiã q̃libet electio vel postulatio seu promotio ad aliquã dignitatẽ: ⁊ ꝫ pz er ꝫ qđ ꝓmittit: Dicebat aũt ⁊ ad inuitatos parabolã. Parabola ẽ alteri⁹ rei significatiua. ad dignitates aũt se nullus dz ingerere ꝫ alios meliores se ꝓponere q̃ntũ est in se: aliogn inuitator

principalis

sationis cõfidẽtia securior fact⁹: cita illoꝝ q se in ꝓpo secuti sũt agilitate pe
tur: ⁊ cũ rubore nouissimũ locũ tenere ⁊c. cũ de altis melioꝛa cognoscens:
qcqd de sua opatiõe altũ senserat humiliat: dicẽs cũ ꝑpba: Exaltat⁹ aũt
humiliatus sũ ⁊ ꝓfusus. Et tunc icipies cũ rubore. Et tũc erubescens
qõ de te aliqũ maiora ꝑsũpsisti incipies ad pnias hũiliari: ⁊ te minoris co-

gnoscere meriti. Ne nunc
incipias ãrere qõtibi ser-
uat i fine: qꝛ hereditas ad
quã festinat i ꝓncipio: in
nouissima bñdictiõe dñi
cit. Tunc erit tibi
glia co. ⁊c. Quotidie do
minus dum ꝓuisas suos
visitat ⁊ diudicat: tanta
spũs sui humilitꝫ dona
ꝑstat: vt eos cet⁹ fidelitũ cũ
ammiratiõe glificet: stu-
pensq; i auctoris sui lau-
dem ꝓsiliat dicẽs: Mihi
autẽ nimis honorificati
sunt amici tui deus ⁊c.

c

Dicebat aũt. Secũ-
dum ordinẽ lfe. Postq̃
monuit inuitatos ãlr de-
beant accũbere: monet et
inuitatorẽ ãs debeat iui-
tare: ne tpalis expẽsio bo-
noꝝ quã facit: cedat i va-
cuũ: vel forsitan augmen
tet peccatũ: sed ita expen-
dat tpalia: vt per hec pa-
teat via ad eterna.

Et qui. Incipi pha
riseoꝝ loqꝫ qui forsitan
supbire poterat qꝛ tot ad
uiuiũ ãi ex mia voca-
uerat: vel sicut ex ꝟbis do
mini põt ꝓcipi. iõ potius
iuitaucrat: vt ab illis ite-
rum iuitarẽ: ⁊ sic nulla
spãlis retributio scꝛẽr.

Noli vocare. Fra-
tres amicos ⁊ diuites al-
terutrũ quiuis celebrare: nõ ãsi scelus interdicit: sed ostẽdit non valere ad
ꝑmia vite. Sũt aũt ⁊ q̃dã taliũ diuitũ cõuiuia: que nõ solũ in pñti retribu
tiões: sed etiã damnationẽ pcipiũt in futuro. Vñ apls: Nõ in cõmessatiõi-
bus ⁊ ebrietatib⁹. i. in luxuriosis cõuiuijs: que aut collatiõe oluꝝ celebrant
aut vicib⁹ ꝓtubernalib⁹ solẽt exhiberi: vbi neminẽ pudeat aliqd inhonestũ
facere vel dicere. Me fo. A. d. Si intẽdis inuitare vt inuiteris: ibi po
tes falli: sed si distribueris pauperibus de mercede non falleris.

Voca pauperes. Qui pauper vocat in futuro ꝑmiũ pcipiet: q amicos
⁊ fratres ⁊ diuites vocat: recepit mercedẽ suã. Sed si ꝟ ꝑpter deuꝫ facit: in
exẽplũ filioꝝ Iob: sicut cetera fraterne dilectiõis officia: ipse q iuslit remune
rat. Qui luxuriosos ꝑpter lasciuiã vocat: pena non carebit.

In resur. Cũ oẽs resurrecturi sint: tamẽ singulariter ⁊ ãsi ꝑpria dicit
resurrectio iustoꝝ qui in ea sunt imutandi. Hec cũ au. Illectus dul-
cedine audite resurrectiõis in laude ei⁹ prorũpit ⁊ i ea vere beatos fore asse-
rit: ⁊ si nõ bene intelligat' qbus meritis ad illã beatitudinem possit attingi.

Nicolaus

ꝓncipalis. ſ. de⁹ a quo est oĩs ptãs deiiciet eũ a sua dignitate saltẽ ſpialiter
sinia dãnatiõis. Aliqñ ẽt dejicit tales pena tpalis depositiõis. si aũt humi
liter refugiẽs sic faciebãt pfes antiq: vt Brego. ⁊ Ambrosi⁹ ⁊ ꝓsiles: tãdẽ
er obediẽtia suscepit ⁊ ex charitate fraterna ea bñ vsus fuerit: tãdẽ celestem
gliaꝫ obtinebit. iõ subdit: Et erit tibi glia ⁊c. Cui⁹ rõ subdit cum dicit:
a Quia oĩs q se exaltat. ꝑũptuose se dignitatib⁹ ingerẽdo. b Hũilia
bit. mõ ꝓdicto. c Et q se hũiliat. nõ fallaciter ⁊ ficte: ꝑm q dr Eccle. xix.
Est q neqter se hũiliat: ⁊ iteriora ei⁹ plena sũt dolo: ꝟ q ꝟaciter ⁊ ex corde.
d Exaltabit. ꝑm q scribit ꝓuer. xxix. Humilẽ spiritu suscipiet gloria.
e Dicebat. Hic ꝓfir arguit phariseos de cupiditate qꝛ faciebãt cõuiuia
nõ moti pietate sed magis cupiditate intẽdẽtes p hoc ꝓseq aliquã vtilitatẽ
seu honorẽ p adiutoriũ illoꝝ quos vocabãt ad quiuia: ⁊ hoc est qõ dr: Di-
cebat aũt ⁊ ei q se iuitauerat: vt p refectiõe corꝑali repẽderet ei spialẽ. ſ. do
cumentũ pietat. Sciẽdũ tñ q̃ lz dirigeret verbũ ad ipsũ: tñ per hoc alios
assistẽtes q crãt in hoc culpabiles arguebat. f Cũ facis prandiũ aut ce-
naꝫ noli vocare amicos. i. ꝑpter amicitiã seculare. g Neqꝫ fra. tuos. i.
ꝑpter ꝓsanguinitatẽ. h Neqꝫ cognatos. i. ꝑpter affinitatẽ. i Neqꝫ
vicinos. ꝑpter familiaritatẽ. k Neqꝫ diuites. i. ꝑpter aliquã vtilitatẽ
ꝓsequendã. iõ subdit: l Ne forte ⁊ ipsi reinuitẽt te. Ista reinuitatio in-
telligit cuiuscũq; boni tpalis recõpensatio. Notandũ tñ q si vocenť pdi-
cti ad quiuia ꝑpter charitatẽ mutuã nutriendã meritoriũ est. si aũt ad la-
sciuiã aut gulã excrcendã peccatũ est. si aũt ꝑpter liberalitatez quandã seu
vbanitatẽ indifferẽs est: ⁊ põt bñ fieri ⁊ male ꝑut ad finẽ vltersorẽ ordina
tur qui põt eẽ bon⁹ vel malus. m Sed cũ facis quiuiũ: motus pietate.

Bea. qui man. ⁊c. Si qs mãducauerit ex hoc pane: viuet in eternũ.
Si qs incarnatiõis sacramẽto perfecte incorporatus. diuine maiestatis vi-
sione frui meruerit: hic eterna btitudine gaudebit. Sz qꝛ multi fideles ãsi
orando percipiunt: dulcedinez ꝺo cius veraciter attigere fastidiunt: to:por
eorum redarguitur. Vnde sequitur: Homo quidaz ⁊c.

Homo qdã. Verbũ
incarnatũ sacietatẽ iterne
dulcedinis multis ꝓpara
uit: ꝟ pauci veniũt: quia
multi q p fidẽ ei subjeciũ-
tur: male viuẽdo ei cõti-
nuo contradicunt.

Cenam mag. Hec
cõuiuiũ: nõ prandiuz sed
cena dr: qꝛ post prandiuz
de quo matthe⁹ agit: ce-
na restat: post cenã nullũ
quiuiũ restat: de prandio
mlti: de cena null⁹ cicit.

Et mi. ser. ⁊c. Hora
cene: finis seculi. Vñ apo
stolus: Nos sum⁹i quos
fines seculoꝝ devenerũt.
In ꝟ fine mittit seru⁹. i. matte. 22. ꝟ
ordo ꝓdicatoꝝ ad inuita spoc. 19. ꝟ.
tos p legẽ ⁊ ꝓphas: vt re
pulso fastidio ad gustãdã
cenã se ꝓparẽt: qꝛ oia iam
sũt parata. Christe enim
immolato: introit⁹ regni pz.

Et cepe. ⁊c. Idco ex-
cusant qꝛ nemini iterclu-
ditur regnũ: nisi quẽ sue
vocis ꝓfessio excluserit.
Excusat aũt se ois q plus
terrena q̃ celestia diligit:
etiã si ad celestia se tende-
re dicat.

Villam emi. Villa. i.
terrena substãtia. Exit ꝟ
videre villã: qui sola ex te
riora cogitat, ꝑpter substã
tiam: ⁊ hoc est qõ ab ama
ꝺoꝛib⁹ mũdi pt⁹ q̃rit. ſ. substãtia corꝑis. Aug. In empta villa dñatio
notat ⁊ supbia. Habere eni villã possidere: hoies sibi subdere: vitiũ malũ
vitiũ ꝓmũ. Prim⁹ eni hõ dñari voluit q hic dñm noluit. Prim⁹ q̃: iuẽta
supbia: venire noluit. Secũd⁹ ofidit qnqꝫ iuga. i. qnqꝫ sensus corꝑis: quia
nihil iuestigãdũ itelligit: nisi qõ p hos ãministrat. ⁊ iõ inuitãtes ad cenam
eternoꝝ nõ segr. Hec iuga boũ dicunť: qꝛ per hos terrena regrunť: boues
enim ꝺant terrã. Et bñ iuga dicunť. Duc eni sũt aures: duo sũt oculi: duo
nares. In gustu eni duo instrã: lingua ⁊ palatũ. In tactu gemina volũtas
carnis: interius ⁊ exterius. Tertius vꝺoꝛez ducit: quia volũtas carnis mul
tos ipedit. Amoꝛ rerũ terrenarũ: viscus est spiritualium pennarum.

Rogo te. Dũ dicit: Rogo te ha. me ercu. hũilitas sonat in voce: duz
venire ꝺemnit: supbia in actiõe. Juga bo. Quinqꝫ iuga boum: qnqꝫ
corꝑis sensus qui recte iuga dicunť qui in vtroq; seru geminanť: qui qñ
nõ interna sed sola exteriora ꝺgnoscunt ⁊ tangunt recte per eos curiositas
designat: q̃ dũ exteri⁹ inuestigat vita ꝓximi sua intima nescit. Et curiosi

de lyra

n Voca pau. carẽtes cẽsu. o Debiles. carẽtes conatu. p Claudos. carẽtes gressu. q Ceecos. ꝺuatos visu. r Et bea. e. qꝛ de⁹ retribuet ti-
bi. Dictas. n. ad ois vtil' ẽ ꝓmissionẽ hñs vite q̃ nũc ẽ ⁊ future.). Timek.
iiij. iõ subdit: Retribuet eni tibi i resurrectiõe iustoꝝ! segr: s Hec autẽ
cũ audisset qdã. xꝑm loquẽtẽ de resurrectiõe: motꝰ ꝺbo xpi, ꝓrupit i bñ ba.
t Beat⁹ q mã. pa. i regno dei. Dicũt aliq ꝙ p panẽ iste itelligebat btitu
dinẽ verã q̃ ꝓsistit i visiõe ⁊ fruitiõe deitat' xpi ꝓncipalr ⁊ hũanitat' secun-
dario: q vocat se panẽ vite Joh. vj. Alij aũt dicũt ꝙ iste erat rudis ⁊ car
nalis credẽs ꝙ resurrectio futura eẽt ad vitã cibis corꝑalib⁹ idigẽtẽ sic cre
dũt sarraceni ⁊ iudei moderni. Et istud vr veri⁹: qꝛ statiz xps rndẽs ꝓpo-
suit parabolã de his q pp suã ieptitudinẽ excludẽdi sunt a quiuio celesti.
u At iõe di. ei: Nõ qdã ⁊c. Hic ꝓfir xps arguit cos de ingratitudie: qꝛ
iudei õ ceteris gẽtib⁹ fuerũt iuitati ad btitudinẽ celestẽ. ꝓ⁹ ꝑpbas. ²⁰ ipsũ
xpm eis õdicãtẽ i psona ꝓpria. ³⁰ apl̃os ⁊ tñ renuerũt venire p fidez. ⁊ iõ
vocati sũt gẽtiles ꝟm q dr Act. xiii. Vobis oportebat ꝓmũ loq ꝟbũ dei:
ꝟ qñ repellitť illud ⁊ idignos vos iudicatť eterne vite: ecce cõuertimur ad
gẽtes: sic eni nobis ꝺcepit de⁹: ⁊ ꝟ ẽ qõ dr nobis parabolice. r Homo
qdã ⁊c. i. xps ver⁹hõ ⁊ ver⁹de⁹. y Fece ce. ma. i. statuit celestẽ btitudinez
q̃ vocat cena eo q ẽ refectio vltima. z Et vo. mul. qꝛ vult oẽs hoies
saluos fieri. i. Timok. ij. a Et mi. ser. ſ. i. suos accipiẽdo singulare ꝓ plu-
rali: sic Exo. viij. Venit musca gñissima. i. mltitudo muscarũ. b Et ce.
oẽs sit excusare. i. p mala opa se retrahẽ: ⁊ accipit hic oẽs p maioꝛi pte qꝛ
pauci saluanť respectiue: vt dictũ ẽ ca. ꝓce. c Villã e. Hic notanť supbi
q dñiũ ville emptũ: qꝛ supbi volũt alijs dñari. d Juga bouz emi qnq.

anim⁹ q̃nto pit⁹ alieni: tãto ignar⁹ sui. Nec discrepãt ꝟba ercuſ antq̃ a signi ficatõe sui vitij dñi dic: Eo ꝓbare illa: q̃ ꝓbatio ad curiositatẽ solet ptinẽ.

Uxorem duxi. Quia multi nõ ꝓpter fecũditatẽ: sed ꝓpter desideria carnis vxores ducũt. ideo per rem iustaz carnis voluptas designat: ꝓpter quã ad cenam dei fastidiosus venire recusat.

Erta gnã holuz a magna cena videnẽ excludi. Bẽtiles ꝓpter ĩmoderatũ affectũ tpaliuz. Judei q ꝝm respuẽtes: iugũ legis ceruicib⁹ suis impo u nt. Ubi sũt q̃q̃ iuga decẽ verboꝝ! vel q̃q̃ libri veteris legis. Heretici q velut cua femineo affe tu tẽptãt rigorem fidei: ꝛ ubrica facilitate ꝓlabentes: lenocinia falsi decoris affectãt: ĩtemeratã negligẽtes pulchritudinẽ veritatis. Itaq̃ post diuituz fastidia: confert se dñs ad gẽtes. Introducit bonos ꝛ maloe: vt bonos augeat: maloꝝ affect⁹ i melius mutet. Inuitat pauperes ac debiles ce. ꝛ clau. ostendens q̃ debilitas corpis nullũ excludit a regno: rariusq̃ delinq̃t: cui desit illecebra peccãdi: ꝛ citius ad dñm ꝓuertat: q nõ hz ĩ mũdo vnde delectetur.

Exi cito ꝛc. Moraliter. Mittat ad plateas cũ pedites de latioribus vijs vocat ad angustã q̃ ducit ad vitã. Mittit ad vicos: cuz illos vocat ãs tpaliũ rex coartat ĩopia. Mittit ad vias: cũ illos vocat: q iã i quodã bone voluntatis tramite ꝟstituti sunt nullis cupiditatibus tpaliuz occupati. Mittit ad sepes cũ eos vocat: q culta ab icultis secernũt: ꝛ icursus arcẽt bestiaꝝ. i. bona a malis distinguũt: ꝛ munimẽta fidei aduersus diaboli tẽptamẽta obtẽdũt. Cũ de vicis ꝛ plateis vocat: iudeos sigt: q tenere legẽ suburbana ꝓuersatiõe nouerãt. Cũ de vijs ꝛ sepib⁹ vocat: agrestẽ populũ gentiũ sigt.

Factũ est. Multos tales ex iudeis ad cenã tuã collegim⁹: sed ifti locuz ꝓuiuj tui nõ iplẽt: supest loc⁹ vbi gẽtiũ nũerositas suscipiat. Hñ subditur: Exi ĩ vias ꝛ sepes ꝛc. Exi in vias ꝛ. s. ꝛ cõ. Nota q ĩ hac tertia iuitatiõe nõ dr̃ inuita ꝑ cõpelle itrare. Qui enĩ hui⁹ mũdi aduersitatib⁹ fracti: ad dei amorẽ redeũt atq̃ a pñtis vite desideriis coꝛigũt illi nõ nisi cõpulsi intrãt. Quidã aũt vocanẽ ꝛ cõtẽnũt: q donũ ĩtellect⁹ accipiũt ꝑ ope non implẽt. Quidã vocanẽ ꝛ veniũt qui acceptã ĩtelligẽtiã opere adimplent.

Notandu q̃ sicut peccatores fuerũt qui venire noluerũt: ita peccatores sunt qui veniunt: sed supbi peccatores respuunẽ: humiles eliguntur.

Nicolaus

Per hoc aũt ĩtelliguñ cupidi terrenis nimis intẽti finẽ suũ ibi ꝟstituẽtes.

a Uxorẽ duxi. Per hoc ĩtelliguñ carnales ꝛ lasciui. Ad ista ꝟo tria vitia reducunẽ oĩa excludẽtia a btitudie celesti. ſm q̃ dicit Joãnes. ꝑma canonica. ij. ca. Omne qd̃ ẽ ĩ mũdo: aut est ꝓcupiscẽtia carnis: aut ꝓcupiscentia oculoꝝ: aut supbia vite. b Exi cito ĩ plateas ꝛ vicos ciuitatis ꝛc. q̃ ꝓncipes iudeoꝝ ꝛ sacerdotes ꝛ legisperiti ꝛ maiores illi⁹ ppli ꝓpter sua pcta sũt dimissi a deo. Paupes aũt ꝛ simplices ꝛ publicani illi⁹ ppli sũt vocati vt pz in apls ꝛ ĩ plurib⁹ alijs ex decursu euãgelij. c Et adhuc loc⁹ est. q̃ nõ solũ de iudeis: ꝑ ẽt de gẽtib⁹ p diuersas ptes oꝛbis multi sũt vocati ad fidẽ ꝛ ad gliaz: vt p̃dictũ est. ꝛ hoc notat cũ dr̃: d Exi in vias ꝛ sepes. i. extra iudeã discurrẽdo ad pplm gẽtilẽ: sicẽ fecerũt apli vt predictũ est. e Dico aũt vobis q̃ nemo ꝛc. Nõ est ĩtelligẽdũ p hoc q̃ nullus de iudeis sit saluatus: sz q̃ pauci cõpatiue: sicut cõi modo loquẽdi dr̃: Nemo ẽ in eccla vl ĩ foro qñ sũt ibi pauci. f Ibãt aũt turbe. Posita cõfutatiõe ipenitẽtiũ. hic ꝟr ponit ĩstructio sequẽtiũ christiũ: ꝛ ꝓmo simplici verbo. secũdo parabolico. dr̃: Quis enĩ ex vobis ꝛc. Circa ꝓmũ dr̃: g Si qs venit ad me. i. vult venire p fidẽ credẽdo sicut sũt seculares: vel statuz pfectiõis assumẽdo: cuiusmodi sũt religiosi. h Et nõ odit patrẽ suũ. Hic accipit odiũ large iuñtũ ꝓpter pturbationẽ parentũ ꝛ amicoꝝ nõ dimittit venire ad fidẽ catholicã: sicut pz de sancto chrysanto: ꝛ multis alijs: vel de seculo ad religionẽ. i Adhuc aũt ꝛ aiaz suã. i. vitã corpalẽ eã cõtẽnẽdo, ꝓpter deũ: parat⁹ vitã suã exponere pro fide: casu necessitat⁹ occurrẽte. k Nõ põt meus eẽ discipulus. Discipulat⁹ autẽ xpi dupl'r põt intelligi. Uno modo generaliter ſm statũ cõmunẽ fidelitũ: ꝛ ad hoc sufficit fides cuz

† ſ coniugium non reprehenditur: sed integritas ad maiorem bonorem vocatur

satũ. Et alius dixit: †Uxorez duxi: ꝛ ideo nõ possuz venire. Et reuersus seruus nũciauit hec dño suo. Tũc iratus paterfamilias dixit seruo suo: Exi citõ in plateas

† ſ qui in paupertate superbiunt

ꝛ vicos ciuitatis: ꝛ †pauperes ac ſ q suo iudicio apud se infirmi sũt †ſ q̃ lumẽ igenij nõ hñt ſ q rectos gressus nõ hñt in ope.

debiles: ꝛ †cecos ꝛ claudos intro

ſ ordo predicatorũz

duc huc. Et ait seruus: Domine. Factũ ẽ vt imperasti ꝛ ad̃huc locus ẽ. Et ait dñs seruo: Exi in vias ꝛ sepes ꝛ compelle intrare: vt

ſ numero predestinatoꝝ fidelium qui numerus inexpletus non remanebit

impleatur dom⁹ mea. Dico aũt

ſ excusantium

vobis q̃ nemo viroꝝ illoꝝ: qui

† ſ ꝛ si per seram penitentiam aliquando intrare querant: vnde dicitur fatuis virginibus: amen dico vobis nescio vos nemo ergo vocatus excuset se

vocati sunt †gustabit cenaz meã.

ſ capte dulcedine predicationis ꝛ miraculorum † ſ discedente a domo conuiuij

Ibãt aũt turbe multe cũ †eo. Et cõuersus dixit ad illos: Si qñis

† ſ diligamus q̃ sunt odio. habeamus: q̃ in dei itinere nobis obsistunt

venit ad me† ꝛ nõ õdit patrẽ suũ

ꝛ matrẽ: ꝛ vxorẽ ꝛ filios: ꝛ frẽs ꝛ sorores: ãdhuc aũt ꝛ aiam̃ suaz nõ põtest me⁹ esse discipul⁹. Et q

† ſ crux a cruciatu dicitur: que semper est portãda vt amor christi ostendatur

nõn bajulat †crucẽ suam ꝛ venit post me: nõ põt meus eẽ discipulus. Quis enim ex vobis †volẽs

† ſ per assumptã patientiam

ſ humilitatis † ſ quiescens a tumultibus mundi

turrim edificare: nõnne prius †sedens

† ſ oẽ qđ agim⁹ ꝓpter studiũ ꝓfectionis debem⁹ ĩ ſ terrenũ ecclesiã ꝓgregãdo expensas ꝓstruitur. celeste aũt expensas dispergẽdo

dens †cõputat sumpt⁹ qui ĩ necessarij sunt si habeat ad pficiendũ.

ſ fidei

Ne põstea q̃z posuerit fundamẽ

ſ nõ vñs ꝓsummatione operũ q̃ puenit fidei † ſ maligni spũs q gratulant de nõ defectu.

tum: ꝛ nõ põtuerit perficere: †oẽs

† ſ ideo debet sollicitus esse in edificando: ne desistens derisionem patiatur ab inimico

qui vidẽt †incipiãt illudere ei di

cens derisionem patiatur ab inimico

cẽtes: Quia hic homo cepit edifi

† ſ quasi committere bellum cuz deo est intelligere

care ꝛ nõ potuit cõsũmare. †Aũt

aliquem se ex meritis iuste ab eo saluari

quis rex itur⁹ ꝓmittere bellũ ad

uersus aliũz regẽ: non sedens pꝰ

us cogitat si põssit cũ decẽ milib⁹

Ibant aũt turbe ꝛc. Turbe que sequunẽ ibm iter faciẽtẽ in hierusalẽ: signt eos q̃ ad cenã inuitati vel cõpulsi veniũt ꝛ tota intentiõe ibm imitantur: pcedentẽ ad eterne pacis visionẽ. Nos ergo instruit qui sincero amore patriã illã debeãt appetere: ꝛ ꝑ ea carnalis pieratis affectib⁹ renũciare.

Si quis ꝛc. Simul ꝛ odisse ꝛ diligere possum⁹: vt ꝛ cognatiõe conĩunctos ex diuino pcepto diligamus: ꝛ q̃s aduersarios ĩ via dei patimur: odiẽdo ꝛ fugiẽdo nesciamus. Et vt hoc odiũ nõ de affectiõe; ſ de charitate videat ꝓcedere: addit: Matt. 10. et 16. c. Marc. 8. d et. 5. g. c.

Adhuc ꝛ a. s. Tunc bene animã odim⁹: cũ eis carnalib⁹ desideriis nõ acquiescim⁹ ſ reluctamur ꝛ frangim⁹. Hoc odiũ qualiter exhiberi debeat: subditur:

Et q ñ baiulat. c. s. Cruz duob⁹ modis baiulat cũ vel ꝑ abstinẽtiã carnis afficitur. Uel ꝑ cõpassionez ꝓximi affligit animꝰ. Et venit post me, Aliqs enim carnẽ lacerat ꝑ inani gliaz vl ꝓmo carnaliter cõpatit: vt culpe faueat: hic crucẽ ferre videt: ſz deuz non sequitur:

Et qui nõ ba. ꝛc. Ita debeꝛ odisse crucẽ baiulare: venire post me: q̃z ita ꝓsumabit edificiũ per qđ veniẽ ad regnũ. Quis enĩ ex vo. Postq̃ dñs se quẽtib⁹ se in hierlm dedit sublimia pcepta: de cõtẽptu mũdi ꝛ de abiectione corpis: supponit pceptum de pseuerãtia: ad quã necessaria ẽ cũ hũilitate patiẽtia: ꝛ ſ p sile edificanẽ.

Turrim edi. ꝛc. Ut sublimia pcepta dedit: edificãde sublimitatis cõparationẽ subiũgit. Computat. Ille cõputat sũpt⁹ q̃ discernit eẽ erogãdã tpalẽ pecuniã: ꝛ cor auertẽdũ a cupiditatib⁹ mũdi: ꝛ aliaz ꝑparandã contra aduersa mũdi. Omnes q vi. Sicut ait apls: Facti sum⁹ spectaculuz mũdo angelis ꝛ hoibus: ꝛ ĩ oi qđ agim⁹: ꝟsiderare occultos aduersarios debemus: qui nostris operibus insidiant: ꝛ nisi contra eos vigilemus patimur irrisores quos habemus ad malum suasores.

Aut quis rex. Post similitudinẽ de turre edificãda supponit similitudinem maioris rei: de rege pugnaturo. In quo oñdit ꝑ ipletionẽ pcedẽtiũ mãdatoꝝ nullũ ad gliaz posse ptingẽ: nisi seueri iudicis ĩia tẽperet ꝑ miaz. In ꝓspectu enĩ dei: ois hõ iperfect⁹. Ergo sicut ĩ supiori ꝓmeditatio erat necessaria: ad cauẽdũ inimici derisionẽ sic ẽ ꝛ ad ipetrãdã iudicis misericordiã.

Si possit. Quasi cum decem milibus occurrit deo: qui offert opera decem mandatoꝝ que exterius gessit: sed deus quasi cũ duplicato numero

de lyra

obseruatiõe mãdatoꝝ. Alio mõ cũ hoc ꝑ obseruantiã ꝓsilioꝝ: ĩ vtroq̃ tñ statu regrit repressio ꝓcupiscẽtiarũ carnaliũ: magis tñ i secũdo mõ discipulat⁹ q̃ ꝓmo. iõ seqt: l Et q nõ baiulat crucẽ suã. ꝑ carnis macerationẽ ꝛ ꝓcupiscẽtiarũ repressionẽ. m Quis enim ex vobis. Adducit hic ꝟr duas parabolas ad suũ ꝓpositũ de aggressu stat⁹ pfectiõis q ꝟsistit i obseruantia ꝓsilioꝝ. ꝛ ꝓ° ostẽdit qd regrit in tali aggressu. secũdo qd in debito vsu. ibi: Bonũ est sal. Circa ꝓmũ dr̃: Quis enĩ ex vobis volẽs turrim edificare. i. aggredi pfectionẽ euãgelicã. n Nõne priꝰ sedẽs. i. qetat⁹ a tumultu passionũ deliberãs. o Cõputat sũptus. i. ꝟsiderat si habeat illud qđ ad hoc regrit: qđ est promptitudo ad reliquẽdũ oĩa ꝓpter deũ: vt patebit postea. p Ne postea q̃z posuerit fundamentum. quod consistit in obseruantia mandatorum. q Et non potuerit perficere: quia non habet promptitudinem animi ad relinquendu omnia: quod est primum in statu perfectionis acquirende: talis fuit ille iuuenis de quo dicitur Matb. xix. qui obseruauerat mandata. cui dixit christus: Si vis perfectus esse vade ꝛ vende omnia que habes ꝛ da pauperibus. Et sequitur ibidem q̃ abijt tristis eo q̃ multas haberet possessiones: quarum amore fuit impeditus a statu perfectionis. ꝛ ideo non habuit sumptus ad perficiendum turrim cuius posuerat fundamentum. r Aut quis rex. Hic ponitur secunda parabola ad idem: cum dicitur: Quis rex iturus cõmittere bellum. hic accipit rex quicũq̃ vult aggredi pfectionis statũ: q̃ dz bene regere operationes ꝛ cogitationes suas: ꝛ habet cõmittere bellum: ad rapiendũ sibi celeste regnũ ſm q̃ dicitur Matb. xj. Regnũ celoꝝ vim patit̃ ꝛ violenti rapiũt illud. s Si possit cũ decẽ milibus ꝛc. i. cũ obseruantia decẽ mãdatoꝝ: ſ q̃ nõ

sufficit

cõtrauenit:cũ vix illã ꝓpatũ in solo ope: discutit sil' de opc ⁊ cogitatõe. Et ideo dũ adhuc longe ẽ ꝓ dilationẽ iudicij: nos fragilitat nostre insufficiẽ tiam attendẽtes: ad impetrãdam scueri iudicis pacẽ debem⁹ ꝓmittere legationem lachrymarum bonorũ operum: piorum affectuum.

Sic ergo ⁊c. Infert a ꝓmissis sũtudinib⁹: qñ qdẽ nõ vñ põt edificare q nõ cõputat sumpt⁹: nec secure põt occurrere q nõ ꝓmittit legationẽ: ergo nec me⁹ põt cẽ discipul⁹ q nõ renũciat oib⁹. Hac igit ꝯclusiõe ostendit q̃ edificare turrim: facere pacẽ cum fortiore: nihil aliud est q̃ esse discipulũ xpi. Ꝓparare ꝺo suptus vl' mittẽ legationẽ ad faciẽdã pacẽ: nihil aliud ẽ q̃ renũciare oib⁹ q̃ possidem⁹. Hoc tñ distat inẽ renũciare oib⁹ ⁊ relinq̃re oia: q̃ renũciare cõuenit oib⁹ q ita licite vtũt oib⁹ mũdanis q̃ possidẽt ut tñ mẽte tẽdãt ad eẽna. Relinq̃re ẽ tãtũmõ pfectoꝛ: q oia tpalia postponũt ⁊ solis eternis inhiant.

Bonũ est sal. Vere q vult me⁹ cẽ discipul⁹: oportꝫ vt renunciet oib⁹: q̃ ita erit bonũ sal. id ẽ: dign⁹ ꝓstitui in nũero apl'oꝝ ad cõdiẽda coꝛda auditoꝝ spũali sapia. Si autẽ cõdimẽto ꝛitat semel illusat⁹: iteruꝫ peramorẽ tpaliũ ad apostasiam redierit: q̃ alio doctoꝛe corriget: q vulcedinẽ sapie quã gustauit: vl' aduersis territus: vel ꝓsperis illectus abiecit.

Neq; in terrã. Sal. sterilẽ facit terrã. Vñ ira victoꝝ distructas vrbes sale seminabat: ne in eis germen oriret. Ita apli destructo pcti regno: germen vitioꝝ cõpescũt. Sal ethos cõdit: carnes siccat. Ꝓdicatio a ꝛ̃mib⁹ ⁊ putredine vitioꝝ illesam seruat suo creatoꝛi hũanã naturaꝫ. Si aũt sal euanuerit ⁊c. id est: si apli ꝓ quos alij cõdiẽdi sũt ꝓsperis vel aduersis cesserint: ꝓ quos eis erroꝝ auferetur: cũ eos de⁹ elegit tollere alijs: neq; in terrã neq; in sterqlinũ: q̃ qui retro vadit: neq; ipse fructũ ferre: neq; excolere valet. sed ejicit: Vñ vtilis exhortatio subdit. Qui habet aures au. au.

C. XV.

Rant aũt ⁊c. Quia nõ solũ iustus per inertiã peccare: sed ⁊ peccatoꝛ per solertiã põt resipiscere. Ꝑ post electionẽ infatuati saltꝫ: cohoꝛs penitẽtiũ int⁹ admissa describit: q̃ ad audiẽdũ ꝛ̃bũ dei ꝓpinquãtes nõ solũ ad colloquẽdũ: ꝫ etiã ad cõuersiõnẽ recepti sunt. Vñ dedignãt pharisei: q̃ falsa iustitia nõ cõpassionẽ ꝫ dedignationẽ hꝫ. Sed quia egri erãt: ita vt se esse egros nescirẽt: quatenꝰ qñ erãt agnoscerẽt: celestis medicus paradigma obijcit: quo in eoꝝ coꝛde vulneris tumoꝛem premit dicens: Quis ex vobis homo.

Quis ex vo. Didiceras in supioꝛib⁹ abnegare negligentiã: vitare arrogantiã deuotionẽ sumere: secularib⁹ occupationib⁹ nõ teneri: caduca nõ ꝓferre ppetuis. Sꝫ q̃ fragilitas hũana firmũ neq̃t in tãto scũ lubꝛico tenẽ vestigiũ ẽt aduersꝰ erroꝛẽ remediũ tibi medic⁹ demõstrat. s. iudex spẽ venie

Nicolaus

sufficit ad pfectiõis statũ acq̃rẽdũ: vt ꝑdictuꝫ ẽ. q̃ rex celestis. a Venit cũ virgin. mi. ad se. q̃ duplã obsuãtiã exigit ab eo. s. mãdatoꝝ ⁊ ꝯsilioꝝ. iõ subdit: b Rogat ea q̃ pa. sũt. assentiẽdo regi celesti in obsuãtia ꝯsilioꝝ q̃ icipit ab euãgelica pauptate. iõ ꝯcludit: c Sic ꝛ̃ ois ex vo. q ⁊c.] Ex hac ꝯclusiõe ꝑz q̃ ista pabola ⁊ pcedẽs vadũt ad istã intẽtionẽ. d Bonũ ẽ sal. Ostẽso qd regrit in pfectiõis aggressu. hic ꝯsiter ostidit qd regrit in eis debito vsu. s. discretio q̃ regrit in oib⁹ opib⁹ bonis ꝑm q̃ dic apls ad Ro. xij. Rõnabile obsequiũ vestm. ⁊ ꝫ ẽ qd dr: Bonũ ẽ sal. i. discretio q̃ est ꝯdimẽtũ bonoꝝ operũ: sic sal ẽ cõdimẽtũ ciboꝝ. e Si aũt sal euanuerit. i. discretio defuerit. f In q̃ cõdict. q̃ op⁹ bonũ de genere insipidũ est ⁊ inutile si careat discretiõe. g Sꝫ foras mittet. hoc est a pfectiõe cadet. vñ ⁊ in collationib⁹ patrũ collatiõe secũda moysi abbatis: declarat per rõnes ⁊ exẽpla q̃ illi qui ceciderũt a statu pfectionis. hoc fuit cõiter propter defectum discretionis.

C. XV.

h e Rant aũt appꝛopinquãtes. Supi⁹ descripta est peccãtiũ monitio ad pniam. hic ꝯsir describit eoꝝ ꝯuersio ad iustitiã. ⁊ ꝑmo in generali. secõ i spãli. ca. xix. Ꝓdita i tres. q̃ ꝑmo ostidit q̃ pctoꝛes redeũtes sunt benigne recipiẽdi. secõ caute nutriẽdi. ca. xvij. tertio deuote instruẽdi. ca.

occurrere ei: qui cũ vigiti milib⁹ ſ .i. sintelligit se ex equo õnosse oc currere. ſ patiẽter expectãte vẽit ad se? Aliqn adhuc illo lõgẽ agẽte: legationẽ mittẽs rõgat ea que pacis sunt. Si ergo oĩs ex vobis: qui nõ renũciat omnib⁹ que possidet ꝫ nõ põt meus cẽ discipulus. Bonũ ẽ sal. Si aũt sal ††quis medicabitur incantatoꝛi percusso a serpente euanuerit ††i quo cõdiet. Neq; i ſ quam suo iniectu germinare ꝓhibet †ſ agriculture ꝓfuturo: quia licet vivacibus glebis immixtum: non fetare semina frugum: sed exinguere semina solet ſ quod non sinit secundare terraꝫ neq; in †ſterquiliniũ vtile ſ ab vnitate ecclesie secernendus est: sed foras mittetur. Qui habet aures audiendi† audiat.

Rant C. XV.

e autem appꝛopinquãtes ſ qui publica peccigalia exigũt vel ꝑdu cũt ⁊ q̃ lucra seculi ꝑ negocia sectantur. ei publicani ⁊ peccatoꝛes: vt ãudi †ſ cupliciter errant: quia ⁊ se iustos putant cũ sint superbi: ⁊ illos reos cum iam penitẽant rẽt illum. † Et mũrmurabãt pha †ſ .q.d. cõtrarius ẽ legi que hoc ꝓhibet risei ⁊ scribe dicentes: † Quia hic peccatoꝛes recipit ⁊ mãducat cuꝫ illis. Et ãit ad illos parabolã istã dicẽs: Quis ex vobis homo q̃ habet centũ oues: ⁊ si perdiderit †ſ diues pastoꝛ cui⁹ nos oĩs cẽtesima portio sumus. ſ angelicã vnam ex illis nõne† dimittit no naturam in summa beatitudine existentem quasi reliquit: dum seipsum exinaniuit † ſ .i. in celo quod desertum est ab homine, peccãte. ſ ꝺõ ꝑ ꝺicationẽ vocet. nagintanouẽ i† deserto ⁊ † vadit ſ inuenit ad illam que perierat: donec inueniat illam. Et cuꝫ inuenerit eam: ponit i humeros suos gaudẽs: ⁊ veniẽs domũ cõuocat amicos ⁊ vicinos dicẽs illis: Congratulamini mihi: quia inueni ouẽ meam que perierat. Dico vobis: q̃ ſ coram angelis dei. ita gaudiũ erit i celo sup vno pec ſ penitentiam agere est: ⁊ perpetrata mala plangere ⁊ plangenda non perpetrare. catoꝛe penitentiã agẽte: q̃ꝫ super nonagintanouẽ iustis: qui nõ indigẽt penitẽtia. Aũt que mulier ſ dragma ẽ nũmus certe quãtitat: hõis imaginẽ regio hãs dragmas decẽ: si perdiderit dragmã vnã: nõne accẽdit lucernã ⁊ everrit domũ: ⁊ querit diligẽs donec inueniat? Et cũ inuenerit vocat amicas et vicinas dicens: Congratulamini mihi quia inueni dragmã quã perdidi. Sic dico vobis gaudium erit angelis dei super vno peccatoꝛe penitentiã agente: plus q̃ super nonagintanouem iustis qui non indigent penitentia. Aũt que mulier decem dragmas habens si perdiderit vnã dragmã: nõne accendit lucernã et everrit domum et querit diligenter donec inueniat? Et cũ inuenerit vocat amicas et vicinas dicens: Congratulamini mihi quia inueni dragmã quam perdidi. Sic gaudium erit coram angelis dei super vno peccatoꝛe penitentiam agente. Dixit autem parabolam hanc ad quosdam qui confidebant in semetipsis tanquam iusti et aspernabantur ceteros: Duo homines ascenderunt in templum ut orarent: vnus pharisaeus et alter publicanus. Pharisaeus stans hec apud se orabat: Deus gratias ago tibi quia non sum sicut ceteri hominum raptores iniusti adulteri: sicut etiam hic publicanus. Ieiunio bis in sabbato: decimas do omnium que possideo. Et publicanus a longe stans nolebat nec oculos ad celum leuare: sed percutiebat pectus suum dicens: Deus propitius esto mihi peccatori. Dico vobis descendit hic iustificatus in domum suam ab illo: quia omnis qui se exaltat humiliabitur: et qui se humiliat exaltabitur. Dicebat autem et similitudinem hanc: Homo quidam habebat duos filios. Et dixit adolescentior ex illis patri: Pater da mihi portionem substantie que me contingit. Et diuisit illis substantiam. Et non multos dies post congregatis omnibus adolescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam: et ibi dissipauit substantiam suam viuendo luxuriose. Et postquam omnia sua consumpsisset facta est fames valida in regione illa: et ipse cepit egere. Et abiit et adhesit uni ciui regionis illius: et misit illum in villam suam ut pasceret porcos. Et cupiebat implere ventrem suum de siliquis quas porci manducabant: et nemo illi dabat. In se autem reuersus dixit: Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus: ego autem hic fame pereo? Surgam et ibo ad patrem meum et dicam ei: Pater peccaui in celum et coram te: iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut unum de mercenariis tuis. Et surgens venit ad patrem suum. Cum autem adhuc longe esset pater eius uidit eum et misericordia motus est: et accurrens cecidit super collum eius et osculatus est eum. Dixit autem ei filius: Pater peccaui in celum et coram te: iam non sum dignus vocari filius tuus. Dixit autem pater ad seruos suos: Cito proferte stolam primam et induite illum et date annulum in manum eius et calciamenta in pedes eius: et adducite vitulum saginatum et occidite et manducemus et epulemur: quia hic filius meus mortuus erat et reuixit perierat et inuentus est. Et cooperunt epulari. Erat autem filius eius senior in agro: et cum veniret et appropinquaret domui audiuit symphoniam et chorum: et vocauit unum de seruis et interrogauit quid hec essent. Ipse autem dixit illi: Frater tuus venit et occidit pater tuus vitulum saginatum quia saluum illum recepit. Indignatus est autem et nolebat introire. Pater autem illius egressus cepit rogare illum. At ille respondens dixit patri suo: Ecce tot annis seruio tibi et nunquam mandatum tuum preteriui et nunquam dedisti mihi hedum ut cum amicis meis epularer: sed postquam filius tuus hic qui deuorauit substantiam suam cum meretricibus venit occidisti illi vitulum saginatum. At ille dixit illi: Fili tu semper mecum es et omnia mea tua sunt: epulari autem et gaudere oportebat quia frater tuus mortuus erat et reuixit perierat et inuentus est.

Nõne dimit. Quasi dicat. Murmurat: quia pctoꝛes recipio: ꝫ ego nõ veni nisi vt aberrãtes colligã sic vnusq̃sq; vestrũ uz aberrantez ouẽ reducere laborat. m.xx.18.b

Imponit in h. Ouẽ in hũeris posuit: q̃ hũanã nãz suscipiẽs: pctã nostra ipe portauit. Unde: Mũeri xpi: cruc⁹ brachia sũt. Illic pctã nr̃a deposuit in illa nobilis patibuli cervice requieuit.

Et uenẽs. Repato hoĩe ad celũ redit pastoꝛ sbi angeloꝝ choꝛos inuenit. Qui amici: q̃ instabilitate sua volũtatẽ ei⁹ ꝓtinue custodiũt: q̃ ⁊ vicini: q̃ claritate visionis ei⁹ fruũt. Et nota q̃ nõ dic: Cõgratulami oni i uẽte: sed mihi: q̃ gaudiũ eius est vita nostra. 2

Dico enim vo. In nagintanouẽ: iustoꝝ nũerus intelligit: i vna ouẽ pctoꝝ. vñ alibi: Nõ veni vo. iu. ꝫ pcc. Dic ꝛ̃: Magnus gaudiũ erit in cc. sup vno pec. p. a. q̃ sup. n. n. iu. q nõ l. p. q̃: vt ãtithe exprimur: q illicita nõ cõmiserũt: in reb⁹ licit⁹ sepe sibi vsuz ꝛ̃bẽt: ad celestia anxie nõ anhelãt. Et q̃ securi sũt: ad bona agenda pigri remanẽt. Econtra aũt pctoꝛ plerũq̃ facit. Maior⁹ ergo gaudiũ de eo q̃ de stãte iusto vti dux in ꝓlio: plus⁹ eũ militẽ diligit: q̃ post fugã reuers⁹ hostẽ fortiter ꝓmittq̃ eũ q nõ fugit: nec vnq̃ fortiter egit. Sꝫ ⁊ sũt qdam iusti: de qb⁹ tãtũ gaudiũ est: vt eis null⁹ penitẽs ꝓponi possit: q etsi nõ sint sibi maloꝝ conscij: tñ licita respuũt. in oib⁹ se humiliãt. Quãtũ q̃ gaudiũ est si hũiliter plangit iust⁹: cũ gaudiũ sit: si qd male gessit plangit iniustus.

Gaudiũ erit. Angeli: q̃ rõnales gaudẽt de recõciliato sibi hoĩe qd incẽdit nos ad probitatẽ: vt agam⁹ qd illis gratũ sit: quoꝝ ⁊ affectare patrocinium ⁊ offensam timere debemus.

Q̃ sup nonaginta ⁊c. Si i nonagintanouẽ iustis q̃ nõ errauerit nec indigẽt pnia: ãgeli intelligũt: mai⁹ videt ꝛpios iustificare: q̃ iustos creare ⁊ ꝛseruare: q̃ etsi vtrũq̃ eãlis potẽtie. hoc maioris mie ⁊ maioris gaudij.

Aut que mu. Mulier. i. dei sapia. r. dragmas habuit cũ hoĩes ⁊ angelos ad imaginẽ suã creauit. Sꝫ vnã pdidit: cũ hõ a sũtudine creatoris recessit. Sꝫ dei sapiẽtia lucernã ad querẽdũ accendit: cũ in carne apparuit q̃: lucerna est lux in testa. i. ꝛ̃bũ in carne: q̃ vbi iter hoĩes claruit: domũ everrit: q̃ ꝛscias hoĩuz de reatu suo perturbauit: ⁊ sic dragma reppetitur: dum in hoĩe ꝛsimilitudo conditoris reparatur.

Hãs dra. ⁊c. Angeloꝝ ⁊ hoĩuz nãm quã ad eẽnitatẽ dñs ꝛsistere voluit ad suã sũtudinẽ creauit. Decẽ q̃ dragmas mlier hũit. cũ nouẽ ordib⁹

de lyra

xviij. Ꝓla in duas. q̃: ꝑmo describit pctoꝝ receptio benigna. secõ docet eoꝝ satisfactio ꝛdigna. c. seq. Circa ꝑmũ ostidit ꝛuersio pctoꝝ. cũ dr: Erãt aũt appꝛopinquãtes ei publicani ⁊ pctoꝛes. ex ꝓposito emẽdationis vite. i Ut au. il. parati ei obedire. secõ subdit iiusta murmuratio malignãtiũ cũ dr: l: Et murmura. pha. ⁊ scri. dicẽtes. q̃: hic pctoꝛes recipit ⁊c. notãtes xpm de malavita: eo q̃ talib⁹ amicabilẽ se ꝑbebat. ⁊ segẽ xpi rnsio. cũ dr: l Ait ad il. ⁊c. In rnsiõe ostidit q̃ pctoꝛes redeũtes sũt dulciꝫ recipiẽdi. ⁊ ad ꝫ inducũt tres pabole. secda incipit ibi: Aut q̃ mulier. tertia ibi: Hõ qdã habuit duos filios. m Quis ex vo. Hic ponit ꝑma pabola de ouẽ pdita ⁊ hũeris pastoꝛ cũ gaudio reportata. ⁊ ꝑz ꝛnia ex dict⁹ Mat. xviij. ca. n Aut q̃ mu. Hic ponit secũda pabola de dragma pdita ⁊ inuẽta. vbi dr. Que mulier hãs dragmas decẽ. Mulier ista est sapia dĩ a hãs nouẽ ordines angeloꝝ q̃si dragmas nouẽ. ⁊ decima dragma ẽ hũana nã ad imaginẽ dei fcta. ⁊ iõ capax ipsi⁹ cognitionẽ ⁊ amoꝛẽ. ista dragma decima fuit pdita ꝑ pctã ꝑmoꝝ paꝛẽtũ. o Nõne accẽdit lucernã. Lucerna ẽ lumẽ i testa. q̃: dina sapia lumẽ deitat⁹ accẽdit i testa nre mortalitatis ad q̃ rẽdũ nãz hũanã pditã. ⁊ reducẽdã cã ad bitudinẽ. p Et everrit dom ũ. Ista dom⁹ est synagoga. q̃ fuit eversa vt inueniret nã humana.

Et cum

ſgelox abdit⁹ ē hō ut cōpleret decim⁹ clēox nūer⁹. Qui nec post culpā a creatore pūt: qr cū sapia dei p carnē miracul' chorusc̄aset Iuie teste repauit.

Cōuocat amicas. Amice ꝛ vicine supne ptātes q̄ tāto deo iuꝛ sūt: q̄to cū vicini⁹ cōtēplanē: q̄s vocat: dū p exhibitionē gre hoib⁹ impense ad amorem sui vehementius accendit.

Tres pabole nō otio se ꝓponunt. Quis dragme: filij vt triplici remedio ꝓuocati: vulnera nostra curem⁹. Christ⁹ pastor ouē reuehit cui⁹ pctā suo corpe suscepit. Mulier. i. eccl̄ia ās mat dragmā regrit ꝛ suffragat. Deꝰ pr̄ reconciliatū recipit ꝛ vestit. Eadē diuini opis mia: sed diuersa ꝓ meritis nr̄is gra. Quis a pastore lapsa reuocat: dragma q̄ perat lucē: filiꝰ ad pr̄es ꝓpr̄is vestigijs redit ꝛ a pr̄e honorat. ouis sum⁹: petam⁹ pascua dragma sum⁹: hēam⁹ p̄cij: filij sum⁹: festinem⁹ ad patrem.

Hō quidā. Duab⁹ p̄missis pabolis: q̄tū ipe cū angelis gaudeat de penitētiū salute insinuat. In hac tertia: nō solum gaudiū ondit: sed ꝛ murmur inuidētiū reꝓhendit.

Hō iste deꝰ pr̄: habuit duos filios: qr auctor ꝛ creator ē duarū stirpium hūani generis. i. iudeox ꝛ gētiliū. Maior filiꝰ q in cultu vnꝰ dei pmānsit. Minor q vsq; ad colēda idola deū deseruit. Substātia ē oē qđ viuim⁹ sapimus: cogitam⁹: loqmur. Hec deꝰ dedit eque oib⁹. vñ: Erat luxu. q. i. o. h. ve. ꝛc̄. Cui⁹ ergo substātie portionē minor sibi petit dari: cū hō rōnalis suo sensu delectat⁹: p liberū arbitriū se regē ꝛ a dñio creatorꝭ q̄siuit exire.

Et dixit ado. Sicut deꝰ nō hz aliū a quo formet: a quo regat: sic iste vult sua ptāte vti: vt nullo formāte: nullo regente viuat.

Pater da. Dimidiū p̄monium petentib⁹ dat: nec est culpa p̄is q dat adolescētiori. Nulla in regno dei infirma etas: nec fides grauat annis. nisi ipe certe se iudicauerit idoneum q poscit. Si iste nō recessisset a p̄e impedimētū nesciss̄et etatis: hz peregre ꝓfect⁹: merito patrimoniū vastat.

Et diuisit. Fidelib⁹ sue gre ꝓtectionē quā desiderabāt ꝑtiēdo infidelib⁹ ꝙo nālib⁹ solū ingenij quo cōtēti erant: beneficiū concedendo.

Non post multos dies. Non multo post institutionē hūani generis placuit anime liberū arbitrium ferre secum: quasi quandā potentiam nature sue: ꝛ deserere eum a quo condita est confidens viribus suis. Et has vires tanto citius consūmat: quanto datorem deserit. Hec est prodiga vita que amat fundere ꝛ spaciari in pompis exterioribus: relinquens eū qui sibi est interior.

Peregre ꝓfect⁹. Non locum mutando sed animū. Quanto quis in prauo opere plus delinquit: tanto ab eius gratia longius recedit. Quid longius: q̄ a deo recedere. Quia deo recedit exul est patrie: ciuis mundi.

Nicolaus

a Et cū inuenerit cōuocat amicas. i. angelox societates q̄ cōgaudent de pctōrib⁹ ad deū cōuersis. ſm q dictū est in pabola p̄cedēti. Et ex h iterum colligit: Ita dico vobis gaudiū erit ꝛc̄. b Hō quidā. Hic ponit tertia pabola de filio ꝓdigo. p quē designat ppls gētilis q erat subdit⁹ pctis: vel etiā qcūq; pctō: singularis. dicit g̃: Hō qdā. i. ipse deꝰ p nobis hūanat⁹. c Habuit duos filios. i. duos pplos. s. iudaicū ꝛ gētilē: vl̄ duos filios. i. iustos ꝛ pctōres. qr pctōres sūt filij dei in q̄tuz sūt ad eius imaginem. licz nō sint filij dei p grām. d Et dixit adolescētior. i. gētilis ppls. vñ ꝛ populus iudaic⁹ vocat filiꝰ dei p̄mogenit⁹: Exo. iiij. Filiꝰ meus p̄mogenit⁹ Israel: vel petō: qui dī iuuenis moribꝰ: ꝛ ideo dī adolescētior filiꝰ. e Et diuisit illis substātiā. qr dona dei oib⁹ largiūt: hz diuersimode. f Adolescētior filius pegre ꝓfect⁹ est. p multiplicationē pctōꝝ elongādo se a deo p̄e ꝛ a celesti ciuitate. g Et ibi dissipauit substātiā suā. qr p pctā morta talia tollūt bona gre. ꝛ peiorāt bona nature. h Viuēdo luxurioſe. luxuria spūali q̄ est idolatria q̄tū ad gentiles pplm. ꝛ luxuria corpali nō soluz q̄tū ad gētiles: ſ etiā q̄tū ad pctōres infirmē fidē habētes. i Facta est fames valida. p defectū ꝙbi dīni ꝛ sacre scripture: qr gētilib⁹ nō est data lex vetus neq; oracula ꝓphārū. ſm illud psal. cxlvij. Non fecit taliter oi nationi ꝛ iudicia sua nō manifestauit eis. pctōrib⁹ etiā iudeis in tali statu lex ꝛ ꝓphe nō valebāt ad salutē. io subdit: l Et ip. cc. egere. spūalib⁹ bonis. l Et adhesit vni ciuiū regiōis illi⁹. s. diabolo q ē ciuis in regiōe vmbre mort̄. m Et misit illū in villā suā. i. occupauit eū circa cupiditates ſponte ſ iam illaqueatus

pit egere. Et abijt ēt adhesit vni ciuiū regionis illi⁹. Et misit illū in villam suā vt pāsceret porcos. Et cupiebat implere ventrē suū

ſ siliqua genus ligaminis: sonoris sollibus ꝛ vacuis: de siliquis quas porci manducant quod ventrem magis onerat q̄ reficit

bāt: ꝛ nēmo illi dabat. In se āūt

ſ bene in se reuertitur: qui a se recessit † ſ. i. quā ei ex iudeis ob presentia bona tm̄ legem custodiunt: reuersus dixit: Quanti mercenarij in dōmo p̄ris mei ābūdāt

non ex dilectione

† ſ in idolatria omni veritati destituor panib⁹: ego āūt hic fame pereo.

ſ qr me iacere cognoui: ibo q lōge recessi ad patrem q sub ꝓncipe peccatī mirabili egestate tabesco. Surgā ꝛ ibō ad patrē meū ēt dicam

† ſ coram angelicis spiritibus sanctisq; animabus ei: Pater peccaui † in celū ꝛ

in quibus deus sedet

corā te: ꝛ iam non sum dign⁹ vocari filius tuus: fac me sicut vnū de mercennarijs tuis. Et surgens

Regio longinqua est vmbra mortis.

Egere cepit ꝛc̄. Quia nihil satis est prodige voluptati: quia voluptas semper habet famem sui. Merito ergo eget: qui thesauros sapientie diuitiarumq; celestium altitudinem reliquit.

Vni ciuiū. Vn⁹ ciuiū ille est q cōcupiscētijs terrenis merito prauitatis ꝓpositi⁹: ꝓnceps mundi vocat. Qui in villam mittit: qr cupiditati mundialis substātie subiugat. Porcos pascit: cum eaquib⁹ imūdi spirit⁹ gaudent operatur.

Vt pasceret p. Porcus imūdū aīal qđ sordidis delectat. Sic diabolus q in idolis cruore pecudū pascit ꝛ morte ipsi⁹ hois. Abiit ergo in villam. i. suū fecit famulū. Vt pasceret porcos: immolans ei animā suam.

Cupiebat. Cibus demoniū est ebrietas fornicatio ꝛ hmōi: q̄ blāda sūt ꝛ ad sui vsū ꝓuocāt. Neq; alia cura est luxuriosis: nisi vt vētrē suuz impleāt: q̄r deꝰ vēter est. Sz eis nō pōt saturari: qr voluptas sp hz famē sui. Vel filique cib⁹ demoniū sūt: carmia poetar ꝛ doctrine seculares: sterili suauitate resonātes: q̄ cū delectēt: in eis nihil ē qđ ad vitā ptineat: ſ est sonitus ꝛ strepit⁹ verboꝝ nulla refectio vbi studiosi coꝝ fame veritat ꝛ vir

tutū pereāt. Et iō nemo illi dabat: q aliqđ solidū ꝛ rectuz ꝙrebat. Vñ iste iam ab eis que forinsecus illiciūt ꝛ seducūt: in cōsciētie interiora reducere faciens intentionē suam dicit. Quanti mercēnarij ꝛc̄.

Nemo illi da. ꝛc̄. Quia diabol⁹ cū aliquē suū facit: vltra ad vitior̄ abundantiam nō ꝓcurat: sciens esse iam mortuū.

Quāti mercēnarij ꝛc̄. Qui future mercedis intuitu digna operari satagunt: quotidianis superne gratie reficiuntur alimentis. Sed fame perit: qui extra domum patris. id est: sine fide viuens: vitam beatam in inani philosophia inquirit.

Pater pec. Et si deꝰ oia nouit. vocē tñ expectat ꝓfessionis. Sine periculo prodas qđ scis iam esse cognituz: habes causam vt ꝓ te interueniat christus: nec pro te gratis mortu⁹ sit: habet ꝛ causam ignoscēdi pater: quia qđ vult filius: vult ꝛ pater. Pater peccaui in celū ꝛ corā te. Peccato aie celestia significantur dona sancti spiritus imminuta.

Fac me sicut ꝛc̄. Ad filij affectū qui omnia que patris sunt sua esse non ambigit: aspirare non presumit: sed mercēnarij statum iam pro mercede seruiturus desiderat: sed nec hunc etiam nisi paterna dignatione se ꝓmereri posse testatur.

Ambro. Distat inter seruū: mercēnariuz ꝛ filium. Seruus est qui timore pene presentis vel future temperat a vitijs. Mercēnarius: est qui spe ꝛ desiderio regni celox. Filiꝰ est qui amore ipsius boni ꝛ virtutū successus:

de lyra

tē mūdanā cui⁹ ville dī dñs: Job. xliij. Venit ꝓnceps mundi huius ꝛ in me nō hz quicq̄. n Ut pasceret porcos. i. vitia q̄ fetida sūt ꝛ imūda. vñ. i. Timoꝝ. vj. ca. Radix oiuz malox ē cupiditas. qr sic radix ministrat nutrimētū oib⁹ ramis arboris. sic abūdātia tpaliū circa quā ē sat mūdana cupiditas administrat materiā ꝛ fomētū oib⁹ vitiis. o Et cupiebat implē vētrē suū ꝛc̄. qr intētus cōgregationi tpaliū ḡit in talib⁹ sufficiētiā: intēdēs eā habere per talia: sed nō assequit intētū: qr talia nō minuūt cupiditatez: sz magis eā agent. quāto enim aliquis plus habet de bonis tpalib⁹: tanto plus ad habenda maiora anhelat: ſm q dicit beatus Gregorius. Et hoc de cōmuni cursu accidere videmus. ideo bñ subdit: p Et nemo illi dabat: qr nō assequit qđ intēdebāt: ꝛ qr ꝙsideratio huius defect⁹ inducit aliqñ ad penitentiā. ideo subdit: q In se autē reuersus dixit: Homo cui p̄e cando extra se egredit. qr limites recte rōnis trāsgredit. ꝛ iō penitēdo ad se reuertit. r Quāti mercēnarij. i. ꝓfitētes ꝓ mercede eterna. ſ In domo p̄is mei. i. in eccl̄ia seu ꝙgregatiōe iustox. t Abūdāt panib⁹. s. pane sacre scripture p cruditionē ꝛ pane eucharistie p sacri receptionem.

v Ego aūt hic fame pereo. qr si ad populū gētilē referat hoc dictū. pz q ei talia nō admistrāt. Si aūt ad catholicū peccatorē pz q talia nō ꝓficiunt hōi q̄diu manet i mortali pctō. x Surgā. p infidelitatz vel pctī detestationē. y Et ibo ad patrē meū ꝛc̄. per vite meliorationem. z Et dicam ei pater ꝛc̄. per verba fidei confessionē. quantum ad populum gentilē. ſm illud Ro. x. Corde creditur ad iusticiā: ore aūt cōfessio fit ad salutez.

q̄tum ad

quicqđ est eis ꝓtrariū toto odio detestat. Unde ꝓdigus cuꝫ in se reuersus famis supplicia formidaret: tam seruꝰ factꝰ: statim mercēnarij iā de merce de cogitās cupiebat. Sꝫ pr occurrēs nō cōtēt⁹ minora ꝓcedere: utroqꝫ gradu citiꝰ transcurso: pristine filiorꝫ dignitati restituit. Nec iam de mercede cōductoris: ꝙ de hereditate facit cogitare parētis: Unde iste nō addit quod dispoſuerat se dicturum.

Fac me sicꝫ unū de mercēnarijs tuis: cū panem nō habet vel mercēnarius esse cupiebat: qō pr oscu lum patris generosissime designatur.

Cū aūt adhuc ꝛc. Anteqꝫ intelligeret deū sed tm cū iam pie cū quereret: tm nōdū dignꝰ operib⁹ redirꝛ: p ẏbū incarnatū anticipat filij reditū. Ante ad terras venit ꝙ ille ad domū cōfessionis ipsū ẏbū nō deserēs ꝙ i ẏbovsqꝫ ad pegrinationē nostraꝫ ꝓdescēdēs. Brachiū. i. filiū in amplexū reuertentis hūiliauit. Pater super filij collum cecidit dū leue iugū sue dilectiōis sibi imposuit: ꝛ osculatus est eū vt ostēderet qō alibi dicit: Osculet me osculo oris sui. Redīēs osculū charitatis a pre accipit: dum per gratiā certificatur de indulgentia.

Cito proferte stolam primaꝫ. Stola ꝓma vestis innocētie: in q̄ primus hō cōdit⁹: sed post culpam se nudū nouit ꝛ pelliciū i. mortale sūpsit indumētū. Annulū. i. signaculuꝫ fidei q̄ signant ꝓmissa in cordib⁹ credēntiuꝫ. In manu. i. opatione: vt p opa fides clarescat: ꝛ per fidē opa firmēt. Et date calciamēta. id ē exēpla prioꝛ munite in officio ꝓdicandi: vt ꝛ opꝰ ornetur bñ viuēdo: ꝛ cursus ad eterna ꝓparādo. Adducite vitulū: predicate christū ꝛ mortē eiꝰ insinuate: vt ꝛ corde credat occisum imitādo ꝛ ore percipiat passionis sacramentū ad emundationē.

Et calciamēta. Ne coluber innadat: vt super scorpiones eat: vt ei cō ueniat. Quam speciosi pe. p. Perdiderat enī dignitatē sponsi ꝛ nudis pedibus pascha celebrare non poterat.

Et ceperunt. Nō solum filiꝰ ꝓ quo vitulꝰ occisus est reficit: ꝙ ꝛ pr ꝛ serui eiꝰ: qꝛ refectio dei ꝛ scōꝛ est: salꝰ petōꝛ. Et nota q̄ post datā stolaꝫ annulū: calciamētū: vitulꝰ imolat: qꝛ nisi qs spem ꝑmc imortalitatis induerit: nisi ānulo fidei opa ꝑmunierit: nisi ipsam fidē cōfitēdo ꝓdicauerit: celestibus nō potest interesse sacramētis.

Erat autē fi. Filiꝰ. i. ppls isrl q̄ nec ad colēda idola elōgauerat: neqꝫ in domo erat: qꝛ interiora legis nō penetrabat: litterali sensu cōtentꝰ terrena operās: terrena expectans. Hic est qui agrū emit: ꝛ quiqꝫ iuga boū legis onere pressus: terrenis sensibus fruit: ꝛ vxorem ducit in affectu carnis.

Et cum ve. ꝛc. Appꝛopinqt filiꝰ domū: cū aliqs in pplo illo spūalit legē intelligēs: labores seruilis opis improbat ꝛ ecclesie libertatē ꝓsiderat.

Nicolaus

q̄tū ad catholicū petōrē per integrā petōꝛ ꝓtritionē ꝛ purā confessionez. a Cū aūt adhuc lōge eēt. i. motꝰ ad penitēdū: nō tm pfecte ꝓritꝰ. ad quā regrit gra diuina puenīēs. iō subdit: b Vidit illū pr ipsius. oculo clemētie. segtur: c Dixit aūt pr ad ẏnos suos. i. ad aplos ꝛ eccle mīstros qbus ꝓcepit ꝓdicare nō solū iudeis: ꝙ etiā gētilib⁹. ꝛ etiā nō solū iustis sed etiā peccatorib⁹. d Cito ꝓferte stolā primā. i. ꝓferēdā innocētiā ꝛ restituendā nūciate vere ꝓuersis ꝛ penitētib⁹. e Et date annulū i manū eiꝰ. i. ꝓdicate dandū annulū fidei p charitatē operantē. f Et calciamēta i pedes. i. sanctoꝛ ꝓcedētiū exēpla. qꝛ calciamēta fuūt de pellib⁹ aialiū mortuoꝛ. g Et adducite vitulū saginatū ꝛc. i. sacrm eucharistie fidelib⁹ administrate. in q̄ imolat christꝰ q̄ ē vitulus saginatꝰ ꝓpter gre pinguedinē. h Et māducem⁹. qꝛ in ōmittiua eccla nō solū ministri eccle sumebāt ẖ sacrm: sed etiā tot⁹ ppls ātidie. ut hī Act. ii. Et adhuc semel i anno quilibet christianꝰ tenet reficī ẖ sacro. reficīt etiā ātidie qꝛ sacerdotes nō solū sumūt ẖ sacrm ꝓ se: sed etiā ꝓ ppło. i Quia ẖ filiꝰ meꝰ mortuꝰ erat. mortе culpe. l Et reuixit. vita gre. l Erat aūt filiꝰ eiꝰ senior in agro. qꝛ iudaicꝰ ppls i cultu vnⁱ⁹ dei erat occupatꝰ. m Et cū ve. ꝛ appꝛopin. dosez ecclesie. n Audiuit symphoniā ꝛ chorū: qꝛ cū spūs sanctꝰ descēdisset sup aplos alioſqꝫ discipulos in die penthecostes ceperunt laudare deū vadit symphoniā ꝛ choꝛ. i. spū plenos: vocib⁹ cōsonis euāgeliū ꝓdicare. Vocat vnū de puis: cū sumit ad legēdū aliquē de ꝓphet. Et cū introgat: dū i eo seruat q̄ sint ẖ festa eccle: in qbꝰ se eē nō videt. Introgauit q̄ hec essent: ꝛ nūc q̄rit isrl cur deꝰ letet in assūptiōe gentiū ꝛ ꝓpter inuidiā nescit patris voluntatē ꝛ foris stat: cuius per precones rogetur.

Audiuit. Simphōia ē diuersarū ctatū ꝛ ẏrtutū velut variarū cordarꝫ indiscreta ꝓcordia. Uñ: Multitudinis credentiū erat cor vnū ꝛ alia vna.

Indignat⁹ est. Indignabāt iudei ꝛ cōqrebāt qꝛ ics⁹ cū gētib⁹ epularet. Et adhuc d gētiū salute indignāt: nec volūt introire. Sꝫ cū plenitudo gētiū introierit: eg⁹ edit pr ad rogādū isrl: qñ manifesta erit vocatio iudeoꝛ.

Ecce tot ānis. Hiero. Justiciā legis secut⁹: iusticie dei nō ē subiect⁹. Que enī maior ē iusticia dei: q̄ ignoscere penitēti bus. Mandatum tuum nūq̄ preteriui. quasi non sit ꝑterire: salute alterius inuidere vel de iusticia se iactare: Nūq̄ preteriui: cōuersatus siue querela: vel iactantia est: nō veritas: cui pater non cōsentit: sed alia ratione cōpescit. Maccuꝫ es: lege qua stringeris: nō qn peccauerit: sꝫ pr deꝰ castigādo sp retraxit. Uñ: Si dereliq̄rint f. e. m. et in. i. m. nō. a. visitabo in. v. i. e. et in ẏberib⁹ p. e. Nec mirū si patri mentit: qui fratri inuidet: cum ꝛ in iudicio impudē eiꝰ mentientur. Nōne in noie tuo d. e. Nūq̄ dedisti mihi ꝛc. Nullius sanguis ꝓphete vel sacerdotis a romano imperio nos liberauit: ꝛ ꝓ gētib⁹ gloriosus sanguis fundit. Cum amicis epulat patre absente: quia semper in agro. id est: in fine seculi hedū. id est: antichristū imolabit: Et cum amicis demoniꝰ saturabit. Unde dicit: Tu confregisti capita. d. d. e. e. p. ethi. i. nolentibus cōuerti: dedisti cum in quo delectent. Occidisti il. vi. sa. Confitent venisse christū: sed inuidia nō vult saluari. Sic de iudeo ꝛ gentili. Generaliter aūt de iusto ꝛ peccatore pōt accipi. Sed quomō iustus inuidet fratri: nec vincitur correctione patris. Sed omnis iusticia in cōparatione dei: nō est iusticia. Unde paul⁹: Quotquot perfecti estis. Et alibi: Adiser ego quis. m. l. de. c. m. huiꝰ. In sanctos aūt cadit inuidia: vt apostoli indignati sunt pro petitiōe matris filiorum ꝛcedei. Nec mirū cum hoc etiā de angelis putetur. Sydera quippe nō sunt mūda in conspectu eius: ꝛ circa angelos suos peruersum quid intellexit. Omnia mea tua sunt. Omnia: non semper ad totū: sed ad partē maximā refert. Ut oēs declinauerunt. s. inutiles. sunt. Omnes qui venerūt f. sunt. Omnibꝰ omnia f. s. Omnes que sua sunt. q. Omnia mea tua sunt: non angeli: sed lex ꝛ ꝓphete: quamqꝫ illi nil negauerit quem ad eum hortatur vituli.

Nūq̄ mandatum tuum pre. ꝛc. Hoc nō de olb⁹: ꝙ de his tm q̄ ad

de lyra

rijs linguis. vt habet Act. ij. Et tunc iudei qui erāt in hierusalē audiētes voces eoꝛ admirati sunt: ꝛ ceperūt querere vnde eēt tanta gra ꝛ exultatio ideo subdit: o Et vocauit vnū de seruis ꝛ interrogauit qd hec essent: qꝛ petrꝰ ꝓ aliis rndit: ostendens q̄ erat ex dono spūs sancti qō iustificat venientes ad fidē catholicaꝫ siue sint iudei: siue sint gentiles. vnde ꝛ filiis gra spūs sancti data fuit gētilib⁹ credētib⁹: sic ꝛ discipulis christi in die penthecostes data fuerit. vt hī Act. x. de cornelio ꝛ aliis gētilib⁹ qui erāt cuꝫ eo. p Et indignat⁹ nolebat introire: qꝛ iudei etiā ad fidē cōuersi fuerūt admirati q̄ gētiles quos prius desperāt eq̄rēt eis in gra dei. vt hī Act. x. vñ cū petrꝰ redijsset hierlm illi qui erāt cōuersi ad fidē catholicaꝫ de iudaismo disceptabāt aduersus illum: eo q̄ cōicauerat cum illis. vt habet Act. xj. q Pater ergo illiꝰ egressus cepit rogare ꝛc. qꝛ deus per aplos ꝛ specialiter per populū ostendit rōnabiliter ꝛ per scripturas q̄ erant gētiles non contēnendi: sed gaudenter ad cōmunionē fideliū recipiēdi. r Ecce tot annis seruio tibi: sub lege moysi. s Et nūq̄ mādatū tuū preteriui. s. mādatū de cultu vnius dei: Licꝫ enī multi de iudeis fuerāt idolatre: tm aliq semper remāserunt in fide ꝛ cultu vnius dei. ꝛ illi possunt dici populus iudaicus: sicut ꝛ frequenter pars nominat nomine totius. t Et nunqꝫ dedisti mihi hedum: quia toto tempore legis moysaice nunqꝫ tantū beneficium

ꝙ sicut deliberauit ita implet
ꝙ in ecclesia constitutus: vbi iam peccatorum fructuosa potest esse confessio
venit ad patrē suum. Cū aūt ad
† ꝙ ante oculos haberi non nisi qui diliguntur dici solent: impios enim ꝛ superbos deus nō videre dicit
huc lōge esset: † uidit illum pater
ꝙ dū ꝓ hoie reducēdo: verbū in carne misit
ipsius: ꝛ misericordia motꝰ est: ꝛ
ꝙ ne quis impediat venientem: in occursu presentia in amplexu clementia
accurrens cecidit sup collum eius:
† ꝙ in ecclesia constitutus incipit peccatum cōfiteri.
ꝛ osculatus est eum. † Dixitqꝫ ei
† ꝙ qꝛ celestē hierusalē reliqui
filius: Pater peccaui in † celum ꝛ
ꝙ qui te deserto idola colui † ꝙ cupit per gratiaꝫ
coram te. † Jam nō sum dignus
fieri quod fatetur indignum se esse per meritū
vocari filius tuus. Dixit aūtem
ꝙ pater ex natura ex substātia quā aliqñ dedit nō ergo pr iustis tm † ꝙ coadiutoꝛes in excolēdo vīa ꝙ certificate de hereditate mortalitatis habenda.
pater ad † seruos suos. † Citō prō
ꝙ i. vestem spūsancti
ferte stolam primā ꝛ induite illū:
† ꝙ i. signaculum similitudinis christi: ꝛ expressio veritatis ꝙ i operibus
ꝛ date † ānulum in manu eius: et
calciamēta in pedes ei⁹. Et āddu

ꝙ christus vitulus saginatus omni spūali virtute opimus: vt ꝓ totius mundi salute sufficiat.
† ꝙ semper christus credentibus immolatur
cite vitulum saginatū ꝛ † occidite.

ꝙ gaudiū ē coꝝ deo sup vno pectore pnam agente.
Et mādūcem⁹ ꝛ epulemur: quiā
ꝙ per infidelitatem ꝙ per fidem
hic filiꝰ meꝰ mortuꝰ fuerat ꝛ rē/
ꝙ recedēdo a ꝓsortio iustoꝝ † ꝙ redditus mihi ecclesie
† ꝙ hoc in primitiua ecclia: qꝫ epule huius festiuitatꝫ ꝙ dilatata eccla: in orbe terrarum celebrantur
uixit: perat ꝛ † inuent⁹ ē. † Et cepe/
rūt epulari. Erāt aūt filiꝰ eiꝰ seni
ꝙ i. in terrenis operibus. i. longe a consilio patris.
oꝛ in agro. Et cū vēīet ꝛ appꝛo/
† ꝙ symphonia ē collatio quorumcunqꝫ sonorum ꝛ chorus vocum.
pinqret domui: audiui † sympho
niā ꝛ choꝛ: ꝛ vocauit vnū de ser
uis: ꝛ interrogauit que hec essent.
ꝙ propheticus sermo † ꝙ ab extremis terre: vnde maior exultatio vnde cantate deo canticum nouum: qꝛ laus eius ab extremis terre
Jsqꝫ dixit illi. Frater tuꝰ † venit:
ꝛ occidit pater tuꝰ vitulū saginatuꝫ: quia salnū illū recepit. Indignātus est aūt ꝛ nolebat introire.
ꝙ etiam hunc bonus pater saluare cupit
Pater ergo illius egressus cepit
rogare illū. At ille respondēs dixit patri suo: Ecce † tot ānis seruio
† ꝙ quod est de vno deo colendo
tibi: ꝛ nūnqꝫ † mādatū tuū preter
ꝙ i. nūqꝫ te mihi ad refectionē dedisti eo ipso q̄ te hedū. i. pcē ꝛ legis ꝓphanatoꝛ existimaui
iui: ꝛ nūq̄ dedisti mihi hedū vt

idolatriã nũq̃ versi sũt: q etsi tpalia q̃rebãt: ab vno deo tñ ea desiderabãt.

Deuorauit substãtiã ꝛc. Meretrices sũt superstitiões gẽtiliũ: cũ q̃b⁹ fubaz dissipat: q relicto ꝓnubio ꝓbi dei: cũ demõe feda cupiditate fornicat.

Fili tu sp ꝛc. Non quasi mentientẽ redarguit: sed secũ persecutantiã eius approbãs ꝛ ad perfruitionẽ potioris exultationis inuitans.

Mea mea tua sunt. In eterna beatitudine ꝛ oiuz singula ꝛ singulorũ oia: nra sunt supiora ad videndũ: nra erũt equalia ad cõiuẽdũ: nra erũt inferiora ad dñanduz. Sic̃ eniz cupiditas nihil sine angustia: ita nihil cũ angustia charitas tenet.

C. XVI.

d Iebat autem ꝛ ad dis. Postq̃ trib⁹ pabolis murmurãtes de penitẽtiũ receptõe redarguit: suppõit duas pabolas de dãda elemosyna ꝛ sequẽda parsimonia. Et ꝓgrue post pmiaz de elemosyna subdit: Iuste enim a deo penitens miam expectat: q indigẽti ffi miaz pstat. Admonet q̃ aplos ad clemẽtiã. q. d. Dimittite ꝛ dimittet vobis: date ꝛ dabit vobis.

Ad discipulos. Quia pharisei superbi ꝛ auari: sic̃ petẽtib⁹ veniaz ita egẽtib⁹ pecuniã negabãt: iõ saluator nũc ad illos: nũc illis audiẽtibus ad discipulos de pietate verba facit.

Hõ quidã. Illic⁹ ꝓprie: ville custos: ꝫ ponit hic, p yconomo. i. dispẽsatore: q vniuersã substãtiã dom⁹ dispẽsat. In hoc qppe dispẽsatore nõ oia ad imitãdũ debem⁹ sumere. s. vt fraudulenter erga deũ agam⁹: sed ecõtrario iste similitudines dant: vt intelligam⁹ si laudari potuit a dño cui fraudẽ faciebat: q̃tomagis placet deo qui ſm ei⁹ preceptũ opa illa facit. Nec rephendit villicus: in quo discim⁹: nõ ipsi esse dñi:

ſ hoc ex persona ꝓncipũ cũ plebe: vel ex pſona ppli hierosolomi tanꝫ cũ aliis tribubus israel

cum amicis meis epularer. Sed postq̃z hic fili⁹ tuus q deuorauit sbstãtiã suã cũ meretricib⁹ venit: occidisti illi vituluz saginatũ. At ipe dixit illi: Fili tũ semp mecũ es

ſ si desinas inuidere

ꝛ õmnia mea tua sũt. Epulari autem ꝛ gaudere oportebat: q̃ frater tu⁹ hic mortu⁹ erat ꝛ reuixit: perierat ꝛ inuẽtus est. C. XVI.

Iebat aũt ꝛ ad discipu-

d los suos: Hõmo qdam erãt diues: q hẽbãt villi

ſ hec occusatio fit: quando non exercet opera pietatis erga illos quibus debet

cũ: Et hic diffamat⁹ ẽ apud illuz:

ſ dissipatio est vel quando male cõgregatur: vel dũ bene expenditur † ſ vocat quando incutit timorem eterne damnationis

q̃si dissipãsset bona ipsi⁹† ꝛ vocauit illũ dñs su⁹. Et ait illi: Quid

† ſ dum viuis cogita qualiter debeas operari.

hoc audio de te? † Redde rãtionẽ

ſ a tempore mortis.

villicatiõis tue: Jam enim† nõ po

ſ timore perterritus

teris villicare. Ait aũt villicus i

ſ vt penas euitem

tra se: Quid faciã? qa dominus meus aufert a me villicationem? Fodere nõ valeo: mendicare erubesco. Sciõ qd faciã: vt cũ amo-

ſ tempore huius villicationis

ſ illi quibus m

tus fuero a villicatiõe: recipiant

ſ ercordiam hic impendero.

me in domos suas: Conuocatis itaq̃ singulis debitoribus dñi sui. Dicebat primo: Quantum debes domino meo? At ille dixit: Cẽtũ cados olei. Dixitq̃ illi: Accipe cautionem tuam: ꝛ sede cito

ſ dimidiam partez dimittit

scribe quinquagita. Deinde alio dixit: Tu vero quãtũ debes? Qui ait: Cẽtuz choros tritici. Ait illi:

ſ qntã partẽ dimittit:

Accipe litteras tuas: ꝛ scribe octo

ſ nõ de fraude ſz de prudẽtia ꝓuidẽtia ꝓuis peccãtem laudat

ginta. Et laudauit dñs villicũ iniqtatis qa prudenter fecisset: q̃ filij hui⁹ seculi prudẽtiores filijs

ſ carnali

lucis in generatione sua sunt. Et

ſ non quasi bene paupe

ego vobis dico: Facite vob amicos de mamona iniquitatis: quia de

Nicolaus

ficium datũ fuit pplo iudaico: quãtũ datũ est tpe euangelii gentili pplo ad fidẽ cõuerso. iõ oia bñficia illi⁹ tpis modica sũt ꝛ q̃si nulli⁹ reputatiõis respectu bñficioz noue legis. a Fili tu sp mecũ es. q: sp aliq̃ de iudeis adheserũt deo p fidẽ. ꝛ multi ex eis receperũt fidẽ catholicã: q sũt principes bñficioz noue legis: iõ subdit: b Et oia mea tua sũt. cetera patẽt ex pdictis. Si aũt referat ista pabola ad iustũ ꝛ pctõrẽ reuertẽtẽ. sic filius senioz cristes in agro ẽ hõ a iuuẽtute in opib⁹ tuosis exercitat⁹. Junioz aũt filius pctõz penitẽs q diu male vixit. ꝛ aliq̃n sibi dat a deo maioz gra ꝛ p ꝓfs maioz glia q̃ illi q bñ vixit a iuuẽtute: sic pz de scõ bonifacio martyre non põtifice: q iuuẽt⁹ in stupzo penituit: ꝛ pass⁹ ẽ sub diocleciano cui⁹ festũ colit ecclia romana scõo id⁹ maij. de q̃ iusti aliq̃n admirãt. q̃ qdẽ admiratio põt dici q̃dã indignatio. inq̃tũ talis nõ vi digni⁹ tãto bono: ꝫ de⁹ pi pacificat hãc indignationẽ qñ oñdit p eruditionẽ vl inspiratione q ꝫ nõ ꝓuenit ex pte pctõris penitẽtis: ꝫ ex infinita bonitate dei ꝓferẽtis ſm vera sua iudicia facultatẽ humanã oino trãscẽdẽtia ꝛ ad hãc itẽtionẽ põt de facili lra applicari.

c Iebat aũt. Postq̃ descripta ẽ penitẽtiũ receptio C. XVI.

d benigna. hic ꝓpr describit eoz satisfactio cõdigna: q̃ potissime ẽ p elemosynarũ largitionẽ: ſm illud Dan. iiii. Pctã tua elemosynis redime ꝛ iniqtates tuas in misericordiis pauperũ. Et ad ꝫ saluator inducit ꝓmo pabolã. scõo rẽ gestã. scõa ponit ibi: Hõ qdã erat diues. Circa ꝓmũ ꝓmo ponit rpi eruditio. scõo phariseoz derisio. ibi: Audiebant aũt. Ꝓpria in duas. q: ꝓma ponit pabole narratio. scõo ipsi⁹ ad ꝓpositũ applicatio. ibi: Et ego vobis dico. Circa ꝓmũ sciẽdũ q̃ ad ꝫ inducit pabola: vt p hoc intelligat q̃ sic dispẽsator faciẽs curialitatẽ de bonis dñi sui recept⁹ dr in domib⁹ illoz quib⁹ fecit: sic diuites hui⁹ mũdi si de bonis a deo sibi tradit⁹ ad dispensationẽ dent pauperib⁹: recipient in domo ipsoz que est celũ. ſm illud Matth. v. Beati pauperes spũ q̃m ipsoz est regnũ celoz. dicit ergo:

d Homo quidã. i. ipse de⁹ p nobis humanat⁹. e Erat diues. ſm q̃ dr. tri. ꝓpositione libri de causis. ꝓmũ ẽ diues p semeipsũ ꝛ nõ ẽ diues matus. ꝛ psal. cri. Gloria ꝛ diuitie in domo ei⁹. f Qui habebat villicũ. i. dispensatorẽ cui tradidit bona tẽporalia ad dispensandũ. g Et hic diffamatus est apud illũ. quia nihil latet eum. h Quasi dissipasset bona illius. quia frequẽter contingit q̃ diuites huius mundi. ꝛ maxime ecclesie ministri quib⁹ tradita sunt bona tpalia ad exponendũ in pijs operib⁹: frequeter cõsumunt ea in illicitis ꝛ superfluis ꝓtra volũtatẽ dñi tradẽtis talia eoz dispẽsationi. i Redde rõnẽ. q: de oib⁹ sibi traditis de⁹ exiget rõnez vsq̃ ad minimũ quadrãtẽ. l Jam cui nõ. poteris villicare. quia oia a te auferent in morte. l Ait aũt villic⁹ intra se quid faciã. q: aliq̃n cõtingit q̃ diuites hui⁹ mũdi male ꝓsumentes bona sibi tradita: timore mortis ducunt ad pniam ꝛ ad cogitandũ de vita futura. m Fodere non valeo. i. ꝓpzio labore ꝛ penitẽtia non possũ satisfacere de pctis ꝛ venire ad vitam beatã. n Mendicare erubesco. q: verecũdũ debet cẽ hui⁹ mundi diuitib⁹ petere a pauperib⁹ ꝛ religiosis suffragia spũalia ꝛ nõ repẽdere eis in tẽporalib⁹ bonis. o Scio qd faciaz. q: bona tpalia eis distribuam. p Ut cũ amotus fuero a villicatione. s. i morte. q Recipiant me in domos suas. s. per eoz suffragia ꝛ merita recipiar in vita beata. r Cõvocatis itaq̃ singulis debitoribus dñi sui: q: religiosi ꝛ pauperes q̃tumcunq̃ iusti sunt debitores dei. In hoc tñ tenet ista pabola q̃ sicut iste q curialis fuit creditoribus de bonis dñi sui: recepit ab illis curialitatez quib⁹ fecerat: sic diuites hui⁹ mũdi si bona ei⁹ tradita pauperib⁹ dispensent. per hoc de offensis satisfacient. parabola eni similitudo est. Similitudo aũt nõ semp currit q̃ttuor pedib⁹. imo si teneret in oib⁹. iaz nõ esset similitudo: ꝫ magis idẽtitas.

s Et laudauit dñs villicũ iniqtatis. nõ de fraude ſz de prudẽtia. sic diuites hui⁹ mũdi nõ sũt laudabiles de ꝓsũptiõe bonoz in illicitis actib⁹: sed de ꝫ q̃ prudẽter se ꝓuertũt ad distribuendũ bona in pijs opib⁹. vt p ꝫ ꝓuideãt sibi in vita futura: q: sola elemosyna ẽ comes defũctoz. ſm q̃ dicit beatus Aug⁹. t Quia filij hui⁹ scli. i. hoies tpalib⁹ intenti. v Prudẽtiores. i. magis astuti sũt ꝛ feruidi in tpalib⁹ negocijs agẽdis. x Filijs lucis. i. q̃ hoies spũalib⁹ deputati sint i negocijs spũalib⁹. ꝛ ꝫ videmus ad sensũ frequẽter accidẽ. Cui⁹ vna rõ ẽ corruptio nãe. ppt quã hõ pronior ẽ ad malũ q̃ ad bonũ. Alia rõ ẽ: q: bona frena sũt sensibilia. ꝛ iõ fortiꝫ movẽt q: bonũ si mouet aliuz nisi vt cognitũ ſm q̃ dicit Aug. Inuisa diligere possum⁹. cognita autẽ neq̃q̃. sensibilia aũt bona sũt magis cognita q̃ spiritualia. quia sensibilia sunt cognita per experientiam sensus. illa autem solum per fidem. y Et ego vobis dico. Hic ponit predicte parabole applicatio. cui dr: z Facite vobis amicos de mãmona iniqtatis. Mamõ ẽ nomẽ demonis tẽtantis de diuitijs male acquirendis. ꝛ ideo nomen eius ad diuitias significãdas derivat: ꝛ põt cẽ ꝓme vel tertie declinatiõis, dr

cendo

meus aufert a me villicationem? Fodere nõ valeo: mendicare erubesco. Sciõ qd faciã: vt cũ amotus fuero a villicatiõe: recipiant me in domos suas: Conuocatis itaq̃ singulis debitoribus dñi sui. Dicebat primo: Quantum debes domino meo? At ille dixit: Cẽtũ cados olei. Dixitq̃ illi: Accipe cautionem tuam: ꝛ sede cito scribe quinquagita. Deinde alio dixit: Tu vero quãtũ debes? Qui ait: Cẽtuz choros tritici. Ait illi: Accipe litteras tuas: ꝛ scribe octo

Epistola

Lectio libri Sapientie.

Sap. x. Hec illi dedit virtutem ad omnia: et non deseruit eum in laboribus suis. Et ostendit illi regnum dei: et dedit illi scientiam sanctorum. Honestauit illum in laboribus: et complevit labores illius. Et vidit illum sapiens inimicus: et percussit illum. Et protexit eum ab inimicis suis: et custodivit illum ab insidiantibus. Et certamen sanctum dedit illi: ut vinceret et sciret quoniam omnium potentior est sapientia. Hec iustum non dereliquit: sed a peccatoribus liberavit eum. Descendit cum illo in foveam: et in vinculis non dereliquit illum: donec adferret illi regnum et potestatem adversus eos qui illum deprimebant: et mendaces ostendit qui maculaverunt illum: et dedit illi claritatem sempiternam.

Graduale

Justum deduxit dominus per vias rectas: et ostendit illi regnum dei. Alleluia. Et dedit illi scientiam sanctorum: honestavit illum in laboribus.

Sequentia sancti evangelii secundum Lucam.

Luc. xvi. In illo tempore: Dixit dominus parabolam hanc discipulis suis: Homo quidam erat dives, qui habebat villicum: et hic diffamatus est apud illum quasi dissipasset bona ipsius. Et vocavit illum, et ait illi: Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tuae: jam enim non poteris villicare. Ait autem villicus intra se: Quid faciam? quia dominus meus aufert a me villicationem? Fodere non valeo: mendicare erubesco. Sciо quid faciam: ut cum amotus fuero a villicatione: recipiant me in domos suas. Convocatis itaque singulis debitoribus domini sui, dicebat primo: Quantum debes domino meo? At ille dixit: Centum cados olei. Dixitque illi: Accipe cautionem tuam: et sede cito scribe quinquaginta. Deinde alio dixit: Tu vero quantum debes? Qui ait: Centum choros tritici. Ait illi: Accipe litteras tuas: et scribe octoginta. Et laudavit dominus villicum iniquitatis quia prudenter fecisset: quia filii hujus seculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt. Et ego vobis dico: Facite vobis amicos de mamona iniquitatis: quia dicendo eleemosynam hic impendero, recipient me in domos suas: Convocatis itaque singulis debitoribus domini sui: recepit ab illis curialitatez quibus fecerat: sic diuites hujus mundi si bona eis tradita pauperibus dispensent. per hoc de offensis satisfacient. parabola enim similitudo est. Similitudo autem non semper currit quattuor pedibus. imo si teneret in oibus. iaz non esset similitudo: ꝫ magis identitas. Et laudavit dominus villicum iniquitatis. non de fraude sz de prudentia. sic diuites hujus mundi non sunt laudabiles de ꝓsumptione bonorum in illicitis actibus: sed de ꝫ quia prudenter se convertunt ad distribuendum bona in pijs opibus. ut per ꝫ quia debeant sibi in vita futura: quia sola elemosyna est comes defunctorum. sm quod dicit beatus Aug. Quia filij hujus scli. i. hoies tpalibus intenti. Prudentiores. i. magis astuti sunt et feruidi in tpalibus negocijs agendis. Filijs lucis. i. qui hoies spualibus deputati sint in negocijs spualibus. et ꝫ videmus ad sensum frequenter accidere. Cujus vna ro est corruptio nature. propter quam homo promptior est ad malum quam ad bonum. Alia ro est: quia bona frena sunt sensibilia. et io fortius movet quod bonum si mouet aliuz nisi ut cognitum sm quod dicit Aug. Invisa diligere possumus. cognita autem neq̃q̃. sensibilia aũt bona sũt magis cognita q̃ spiritualia. quia sensibilia sunt cognita per experientiam sensus. illa autem solum per fidem. Et ego vobis dico. Hic ponit predicte parabole applicatio. cui dr: Facite vobis amicos de mamona iniquitatis. Mamon est nomen demonis tentantis de diuitijs male acquirendis. et ideo nomen eius ad diuitias significandas derivat: et potest esse prime vel tertie declinationis, dr

iniquitate collecte sunt. Si ergo iniqtas bñ dispensata vertiē in iusticiam ꝯtomagis eplē dñi ꝫmonis in quo nulla est iniquitas: bonū dispēsatorē leuant in celū. Unde sequit: Qui fidelis est in minori ⁊c̄.

Qui fidelis ē ⁊c̄. Qui fidelis ē in minimo. Id est: in pecunia cū paupere participāda: ⁊ in maiore fidel ē: adherēs creatori ⁊ cū eo spūs vn⁹ effectus. Sz qui talia que possidet: nō bñ dispēsat: eternoꝝ sibi gliaz de qua tumet euacuat. Si enim nō diligit fratrē quez videt: deuz quē non videt quō pōt diligē? Et si habens substantiam viderit fratrē egentez ⁊ clauserit viscera sua ab eo: quō charitas dei manet i eo?

Si ergo ⁊c̄. Qui nō dat fratrib⁹ ad vtēdū qō a deo ꝓ oib⁹ est creatum iniqu⁹ erit in spūali pecunia diuidēda: vt nō ꝓ necessitate: sed pro personis doctrinaz dñi diuidat.

Et si in alieno. Si carnalis diuitias q̄ labūtur nō bene dispēsatz. veras ⁊ eternas diuitias qs dabit vobis? Matt. 6.c.

Nemo seruus ⁊c̄. Corripiēs auariciā dicit amatores pecunie deum amare nō posse. Qui ergo deū amat pecuniā cōtemnit. Nō valet eni fil' trāsitoria ⁊ eterna diligere. Qui eternitatē diligit talia in vsu: nō in affectu possidet. Idco debetz fidelit distribuere: vt domini talitū: nō vt seruī: qz simul nō potestis seruire deo ⁊ pecunie.

Aut vnū adhe. Aug. Nō qdez diliget. Nemo eni diligit diabolū: sed sua cupiditate implicit⁹ei adheret: vt si qs alicne ancille coniūct⁹ patit ser, uitutē: ⁊ si nō diligit eū cui⁹ ancillā diligit. Et alterū cōtēnet: non q odio habeat. Nulli⁹ eni ꝓscia deū odisse pōt; ꝫ tēnit dū minas eis suis cupiditatibus postponit: ⁊ de bonitate eius ⁊ impunitate sibi blandit.

Nō potestis. Nō ait: hꝛe diuitias: ꝫ seruire. Seruit q custodit vt seruꝰ ꝫ q seruitut excussit iugū distribuit vt dñs. Qui fuit māmone: illi vtiq; seruit: q merito sue puersitat⁹ reb⁹ istis ꝓpositꝰ: princeps mūdi a dño dicit.

Audiebāt aūt. Admonebat dñs scribas ⁊ phariseos nō supbe sapere: nō

Nicolaus

tendo māmona māmone: vel māmon māmonis. Facere igitur amicos de māmona iniqtatz est dare diuitias paupib⁹ que dicūt māmona iniqtatis q: frequēter ad iniqtatē inducūt ⁊ implicāt: nō tñ per se: ꝫ ex abusu hoiuz. vñ dicit btūs Amb. Sicut diuitie impedimēta sūt reprobis: ita ꝓbis sunt adiumēta ꝛtutis. Aliter etiā pōt exponi de diuitijs iniquo affectu vel malo actu acqsitis. de qb⁹ pōt tñ elemosyna fieri. vt de acquisit̄ ꝓ meretriciuz ⁊ huiusmōi. dare igit talia paupib⁹ est facere sibi amicos de māmona iniquitat̄. i. de diuitijs iniquo actu vel affectu acqsitis. Si aūt iniusto titulo acquirant vel possideant diuitie de eis nō debet dari elemosyna: ꝫ est restitutio faciēda. a Ut cū defeceritis. a ꝑsenti vita. b Recipiant vos in eterna tabernacula. i. per sua merita ⁊ suffragia impetrēt apud deū vos finaliter recipi in btā vita. c Qui fidelis ē in minimo ⁊ in maiori fidelis est. bona mima sūt talia. similiter sūt aliena a nobis: q: sūt extra nos. bona aūt spūalia sūt bona maiora. sunt etiā nra: q: nō possunt auferri a nobis nobis nolētib⁹. dicit igit saluator: Qui fidelis est in mimo ⁊ in maiori fidelis est. q. d. qui bona talia que sunt mima fideliter dispēsauit ꝓ elemosynarū largitionē: dign⁹ est vt sibi cōmittat dispēsatio spūalitū que sūt maiora: q: fidelitas dispēsatiōis ꝓme est argumētū fidelitat̄ scde. d Et qui in modico iniqu⁹ ē. bona talia q̄ modica sunt in illicitis cōsumendo aut male retinēdo. e Et in maiori iniqu⁹ ē. i. in dispēsatiōe bonoꝝ spiritualiū que maiora sūt: q: infidelitas ꝓma ē argumētū infidelitat̄ secūde. Iō segt: f Si ḡ in iniquo māmona fideles nō fuistis. talia male dispēsando q̄ sūt magis bona ꝫm apparētiā ꝛtm veritatē. g Nō verū ē. i. bona spūalia q̄ sūt vera bona. h Quis credet vobis ⁊c̄. i. tradet vobis ad ministrādū. q. d. null⁹ sapiēs. ⁊ iō tales si ꝓmoueāt in ecclia nō ē ex dei ordinatione ꝫ magis ꝓmissione. i Et si in alieno fideles nō fuistis. i. in talib⁹ q̄ sunt aliena a vobis. vt ꝓdictū est. k Qd̄ vestrū ē. i. bona spūalia q̄ sūt hūtib⁹ intrinseca. vt ꝓdictū ē. l Quis dabit vobis. s. ad dispēsandū. q. d. null⁹ sapiēs hoc faceret. m Nemo pōt duob⁹ dñis seruire. Aut eni vnū odiet: ⁊ alterū diliget: aut vni adherebit ⁊ alterū ⁊ cōtemnet. Nō

reos: ꝫ eos q possunt vos recipe in eterna tabnacula

cos de mammona iniqtatis: ut cum defeceritis: recipiant vos in eterna tabernacula. Qui fidelis

ſ in carnalibus in vsus fratrum bene expensis ſ in spiritualibus erogandis

est in minimo: ⁊ in maiori fidelis

ſ qui non dat fratribus

est: ⁊ qui in modico iniquus est: ⁊ in maiori iniquus est. Si ergo in

ſ .i. in diuitijs quibus preest iniquus mammon vt de eis tepet homines

iniquo mammona fideles nō fuistis: quod vestrū ē quis dabit vobis? Nemo seruus potest

ſ inter se diffidētibus ſ nihil medium.

duob⁹ dñis seruire. Aut eni vnū

ſ diabolum ſ deum

odiet: ⁊ alterū diliget: aut vni adherebit ⁊ alterū contemnet. Non

ſ diabolo ſ deū cuius mandata postponit ⁊ diligit naturaliter ſ exponit q sint duo dñi.

potestis deo seruire ⁊ mamone. Audiebāt aūt omnia hec pharisei qui erāt auari: ⁊ deridebant illū: Et ait illis: Vos estis q iustificatis vos coram hominibus. Deus aūt nouit corda vestra: quia quod

ſ intelligētes parabolā aduersus se dictā: ⁊ carnalia pfitia spūalibus futuris quasi incertis preponentes.

altum hominibus est: abominatio ante deum. Lex ⁊ prophete vsq;

ſ vestra altitudo displicet deo: ⁊ in hoc ne defendatis vos per legem: quia lex vestra iam amisit statum.

ſ vbi temporalia dabant.

ſ qui penitentiam ⁊ vite austeritatem verbo ⁊ exemplo propter celestia docebat ꝫ qui ē finis legis ⁊ initium gratie ſ a tempore eius

ad ioannem ex eo regnum dei euāgelizat: ⁊ omnis in illud vim facit. Facilius est aūt celum ⁊ terram pretransire: q̄z de lege vnū apicem cadere.

ſ supple tendens

ſ non soluo legem sicut in hoc vno apparet: sic ⁊ de alijs intelligite

Omnis qui dimittit uxorem suam

ſ matthe⁹ excepta cā fornicationis

⁊ ducit alterā: mechatur. Et qui dimissā a viro ducit: mechatur.

de sua iusticia ꝓsumere: ꝫ pctōres penitētes suscipe: ⁊ sua q̄ sorte inciderent pctā elemosynis redimē. Sz illi ꝓceptorē mie: hūilitatz ⁊ parsimonie: derīdēt q̄si min⁹ vtilia ⁊ nūq̄ faciēda nosti⁹ imperet: vel certe vtilia: sed a se sā perfecta supfluus ingereret: vnde eos redarguit.

Et ait. Dū pctōres q̄si infirmos ⁊ desperatos ꝓtēnit ⁊ vos pfectos i oib⁹ cūctez fragilitatz exptes elemosynaz remedio nō egere credit. Sz ꝫ tumoris altitudo ꝛtę iuste dānāda sit: videt ille q illuminat abscōdita tenebraz ⁊ mānifestat osilia cordiū. D

Lex ⁊ ꝓpha. Disputantē ꝺ philargiriā deridebāt q̄si ꝺnū lege ⁊ prophetis cū i lege mīti diuites deo placuerit: ⁊ cū lex suis obtuatorib⁹ bōa tribuat: qb⁹ occurrit docēs distātiaz cē int legē ⁊ euāgeliū. Quia i lege carnalib⁹ ꝓpter trā pcipiūt maiora: ⁊ i euāgelio spūalib⁹ ꝓpter celū pcipiunt maiora: iō in euāgelizatione addit: Et omnis. matt. 11. b.

Et ois in illū vim ⁊c̄. Magna vis ē cū de tragemit⁹ celū q̄rit possidere ꝓ ꝛtutē: qō nō potuit tenē p naturā: cū liguas etiā deridētiū cōtēnit: sic dīs irris⁹ ē a pharisēis. matte. 5. b.

Ois qui vim facit vehemēti studio ꝓperat. non torpenti lentescit affectu. matte. 5. c. et. 19. a. mar. 10. b.

Est ergo fidei religio sa violētia: segnicies criminosa. Faciam⁹ ḡ vim nature: vt nō ad terrena demergat: sed ad superna se erigat.

Facilius est. Quis dicā lex ⁊ ꝓphe vsq; ad ioēz: tñ nō pdico legis destructionē: q: facilius ē maria mūdi clemēta q̄ mima legis ꝓcepta trāsire: q: etiā illa q̄ leuia ⁊ supstitiosa videt: nō vacāt a sacris spūalib⁹ qn oia ⁊ in euāgelio recapitulent. Et tñ lex ⁊ ꝓphe vsq; ad ioēm: q: nō potuit vltra venturū ꝓphetari: quē claret venisse testimonio ioānis.

Qis qui. Amb. Nō oē cōiugiū est a deo. Nō eni gētilib⁹ xpiane copulant: cum lex ꝓhibeat. Ubi est impar coniugiū: lex dei non est.

Homo quidā erat. Cōtra derisores auaros qō proposuit: exemplo astruit. s. q̄ diues apud inferos torquet: q laçarū nō fecit sibi amicū: a quo

delyra

aūt hec oia pharisei q erāt auari ⁊ deridebant eū. q̄si irrōnabiliter loq̄ret. tū q: abrahā fuit diues valde: ut habet Ben. xiij. ⁊ multi alij q deo seruierūt ⁊ placuerūt. tū q: lex vet⁹ ⁊ ꝓphete inducebāt ad seruitutē dei promittēdo abūdātiā tēporaliū. ut patet i multis locis veteris testamēti. pharisei tñ ista inducebāt ad defensionē sue auaritie: male etiā inducebāt. quia illi q bñ vtunt diuitijs nō seruiūt eis: nec demoni de eis tētanti: ꝫ magis ecōuerso diuitie eis seruiūt. q: sunt eis iuuamēta virtutis ut ꝓdictū ē. tales aūt fuerūt abrahā ⁊ alij diuites q deo seruierūt ⁊ placuerūt. Sr̄liter lex ⁊ ꝓphete seruiētib⁹ deo nō ꝓmittebāt abūdātiā tēporaliū tanq̄ ꝓncipale ꝓmiū: cū sint miora bona q̄ act⁹ meritorij. ꝓmiū aūt ꝓncipale ē maiꝰ bonū cū sit finis act⁹ meritorij ⁊ finis sp potior ē his q̄ sūt ad finē ordinata. ⁊ iō vbi cūq; in sacra scꝑtura ꝓ actib⁹ ꝛtutū ꝓmittūt bona talia: sub illis intelligūt bona spiritualia ⁊ eterna: tanq̄ ꝓncipaliter ꝓmissa. nec; talia sic ꝓmittunt ad malū vsum: ꝫ ad bonū. p Et ait illis. Hic ꝓsequēter ponit pharisēoꝝ cōfutatio. ⁊ ꝓmo dicta ꝓfutatio ponit. scdo dubiū remouet ibi: Facilius. ꝓmo igit ponit pharisēoꝝ cōfutatio. cū dī: q Vos estis q iustifi. vos co. ho. auariciā vt am pdicto mō colorādo false. r Desāt no. cor. ve. i. inigtatē ibi latētē. s Quia qō ho. al. est. i. apparēs iusticia ⁊ nō existēs. t Abolitio ē apud deū. q: ꝺm q̄ dicē btūs Hieros. Sillata sceltas duplex ē inigtas. v Lex ⁊ ꝓphe. vsq; ad ioā. nō q̄ lex vl ꝓphia defecerit: ꝫ q: certūc pfectio euāgelica pdicari icepit: q̄ iducit ad ꝛtēptū tpaliū ꝓpt amorē spūaliū ⁊ celestiū tāq̄ ꝓpter maiꝰ bonū expeditius ꝓsequēdū. vñ dī libro de ecclīasticis dogmatib⁹: Bonū ē facultates cū dispēsatōe erogare. melius ē tñ intētōe sequēdi xp̄m: totū sil' donare ⁊ absolutū a sollicitudie cū xp̄o egere. Sz q: ad ꝫ regrit magn⁹ conat⁹ liberi arbitrij. iō segt: x Et ois i il. vim fa. q: hō nutrit⁹ ⁊ assuet⁹ in amore bonoꝝ tpaliū nō pōt talia ꝛtēnere ꝓpt deū: nisi sibi quādā violētiā faciat: q: ꝓsuetudo q̄dā nā ē. illa aūt q̄ ꝺ nām sūt: sūt aliq̄ mō violēta. y Facilius ē. Hic remouet dubiū. q: dixerat saluator: Lex ⁊ ꝓphe vsq; ad ioānē. posset aliq̄ credē: q: ista cēsent p xp̄m ānihilāda: qō nō ē verū. imo p xp̄m fuerūt ꝛpleta ⁊ ꝛpfectio eoꝝ amota. vt pleni⁹ declaratū fuit Matth. v. ca. ⁊ ꝫ ē qō dicē saluator: Facilius ē āt celū ⁊c̄. Et ad ꝫ inducit vnū exēplū dicēs: z Qis q di. vxo. ⁊c̄. Lex eni permittebat repudiū vxoris. non tamē sicut licitū: sed ꝓpter maius malū

cuitandum

posset recipi in eterna tabernacula. ꝛ magis videt narratio q̄ parabola.

Qui indue. Greg. Purpura color regii habit⁹ est cōchis marinis ferro circūcisis emissa. Byssus gen⁹ lini cādidissimi ꝛ mollissimi. Si cult⁹ precios arū vestrum culpa nō esset: ꝑmo dei nō tā cuigilāter exꝑmeret: q̄ diues purpura ꝛ bysso indut⁹: apud inferos irremediabilit torq̄t. Nec reꝑhēdit diues q̄ aliena rapuerit: ℔ q̄ sua non erogauerit. Quid g̃ illi erit q̄ aliena rapit: Hoc etiā hunc inferno tradidit: q̄ ī sua felicitate timid⁹ nō fuit: q̄ precepta dona ad vsū arrogātie inflexit: q̄ viscera pietat⁊ ignorauit: q̄ pce/pta ꝑcio redimē noluit.

Et erat qui. Siqua reꝑhensibilia in pauperibus videm⁹: despicere nō debem⁹: q̄ fortasse quos morū infirmitas vulnerat medicīa pauptat⁊ curat.

Vlceribꝰ plenꝰ. Huiꝰ vlcera diues fastidiosus exhorret: nec inter precio sas epulas vnguētatosq̄ cōuiuas fetorē vlcerum lambentibus canib⁹ sustineat.

℣ Cupiēs. In vna re duo iudicia dei explent. Et visiōe paupis: diuiti nō miserēti cumul⁹ dānationis infert: ꝛ rursuz ex visione diuitis: tēptatus quottidie pauper ꝑbat: quē ad maiorē ipsi⁹ ꝑbationē: paupertas simul ꝛ egritudo: ꝛ visa diuitis copia: ꝛ nulla sibi adhibita cōsolatio afficiunt.

Canes. Pōt in lingua canū: lingua significari adulātiū: qui vulnera lingūt: dū mala que in nobis reꝑhēdim⁹ imꝓbo fauore laudāt.

Allego. Diues q̄ induebat p. et. b. et. e. q. s. iudaicū pplm significat: q̄ cultū vite exteri⁹ habuit ꝛ accepte legis delitijs vsus est ad nitorē nō ad vtilitatē. Lazarus vlceribꝰ plenꝰ gētilē pplm sīgt: q̄ cōuersus ad deū: dū petā cōfitet: virt⁹ q̄d int⁹ latebat: quasi rupta cute foras emittit. Et cupiebat saturari de. m. q̄. c. de mē. d. ꝛ. n. i. d. q̄ gentilē quēq̄ ad cognitionē legis admittē supb⁹ ille despiciebat. Quia enī ſi ad charitatē: ſz ad elationē doctrinā legis habuit: q̄si de accept⁊ opib⁹ tumuit. Et q̄ ꝓba ei defluebāt de scientia: q̄si mice cadebāt de mēsa. Sz ecōtra paupis vlcera canes lābūt: q̄ duz ꝑdicatores loquēdo a petis eripiūt: q̄si tāgēdo vulnera ad sanitatem reducunt: sic canis curat vulnera dū lingit. Vñ lazarꝰ aditus bñ interptat: q̄ ipsi hūc ad ereptionē iuuāt: q̄ ci⁹ vulnera per lingue correctionē curāt.

In sinū abꝛa. Sinꝰ abrahe est requies btōꝝ pauperū: quoꝝ ē regnū celoꝝ: in quo post hanc vitā recipiūt. Sepultura inferni: penarū profūditas est: que supbos ꝛ imisericordes post hanc vitam vorat.

Sinꝰ abrahe reges est pris: in qua recūbūt venientes ab oriēte ꝛ occidēte cū abrahā: ysaac ꝛ iacob: ℔ filij regni purpura ꝛ byssō induti: foras eiciūt.

Nicolaus

euitādū. vt declaratū fuit Deut. xxiij. ꝛ Matth. xix. Et ideo christ⁹ imperfectionē legis ꝛmouit q̄n indissolubilitatē matrimonij oſtēdit. d. Omnis qui dimittit vxorē ꝛc. ꝛ ꝑz ſnia ex dictis Matth. xix. a Hō quidā erat diues. Hic inducit exēplū ad ꝓuocandū homes ad opa misericordie ex diuite dānato ꝓpter defectū pietat⁊ misericordie: ꝛ nō dī hic q̄ sit parabola q̄: ꝑm doctores ē narratio rei geste. dicit g̃: Hō quidā. ꝑm q̄ dicit Grego. nō exꝑmit nomē ci⁹: q̄: nō erat a deo cognit⁹ p approbationē: ꝑm q̄ dicit saluator reprobatis: Matthei. vij. Nunq̄ noui vos discedite a me ꝛc. b Erat diues. ecce superfluitas in cēsu. c Qui induebat purpura. ecce excessus in vestitu. d Et epulabat. quottidie splēdide. excedēs in victu. e Et erat q̄dā mēdicus nole lazar⁹. exprimit aūt ci⁹ nomē q̄: erat deo cognitus per approbationē. sicut ꝛ moyſi dixit Exo. xxxiij. Noui te ex nole. Et ex hoc dicit Ambroꝰ hic q̄ est magis narratio q̄ parabola. f Qui iacebat ad ianuam eius. vt ex vicinitate magis appareret duricia diuitis ꝛ probaret patientia pauperis. g Cupiens saturari de micis. nō dicit de preciosis. h Que cadebant de mensa diuitis. in quo apparet maxima duritia: eo q̄ perire permittebatur vnde pauper poterat subleuari. i Et nemo illi dabat: quia tali dño talis familia. ꝛ ideo sibi conformabatur in mentis duritia. k Sed ꝛ canes veniebant ꝛ lingebant vlcera eius. Ecce brutalis pietas in lingendo vlcera pauperis arguit duritiam diuitis. quia curialiores erant canes pauperi q̄ eorum domin⁹. l Factum est autē vt moreret mendicus. in patientia que opus perfectū habet probatus. m Et portaret⁊ ab angelis ꝛc.] id est ad lymbū sanctorum patrum vbi descendebant iusti morientes ante impedimentū generale glorie per passionem christi esset amotū. n Mortuus est autem ꝛ diues quia diuitie non possunt a morte saluare. o Et sepultus est in inferno. sz damnatorū: quia erat diaboli parrochianus ei primitias reddens: bona temporalia in illicitis cōsumendo. ꝛ horas eius audiēdo: cantilenis dissolutis ꝛ malis verbis intendēdo. p Eleuās aūt oculos suos cum esset in tormētis: quia ei⁹ oculi aperti erant per penā qui ante fuerant clau

ſ quasi ign otus apud deum: nomine non designatur ſ hoc nisi ad in:-

Hōmo qdā erat diues: q̄ idūe/

nem gloriam ſ ecce vocalitas

bat purpura ꝛ byssō ꝛ ꝓpulabat⁊ quotidie splēdide. Et erat quidā

ſ paup būilis p approbationē ex nole scitur

mēdicus nole lazarus: q̄ iacebat ad ianūā ei⁹ vlceribus plenus: cupiēs sāturari de micis que cadēbāt de mēsa diuitis. Et nemo

† ſ hos nec̄a se remouere poterat: nec visitator erat qui remoueret

illi dabat. Sed ꝛ† cānes vēiebāt: ꝛ lingebāt vlcera eius. Factū est autez vt moreretur mendicus: et pōtaret⁊ ab angelis in sinū abraham. Hō autem ē diues: ꝛ sepultus ē in inferno. Eleuāns au/

tem oculos suos cuz esset in tormētis: vidit abrahā a longe ꝛ lazarū in sinu eius: ꝛ ipse clamans dixit: Pater abrahā miserē mei ꝛ mittē lazarū vt intīgat extremū digiti sui in aquā: vt rēfrigeret li

ſ in qua amplius cruciorꝛin hoc nota q̄ sicut mos ē: etiā inter ꝓuida loquacitati studuit † ſ torquet añ iudiciū: q̄ luxurioso carere delicijs: pena est

guā meam: quia † crucior in hac flāma. Et dixit illi abraham: Fili recordare q̄ recepisti bona ī vita tua: ꝛ lazarus silr mala. Nunc aūt hic consolatur: tū ꝛo cruci/

† ſ inter pauperē ꝛ diuitē chaos est: q̄ post mortem nequeunt merita mutari

aris. Et in his oibus † inter nos ꝛ vos chaos magnum firmatū ē: ut hi q̄ volūt hinc trāsire ad vos

Et sepult⁹. In lege non tenacia: sed rapina damnat⁊. In euangelio diues q̄ sua non dedit torquetur.

Eleuans ꝛc. A lōge videt infideles: dū in imo positi ante diē iudicij fideles sup se in requie attendūt: quoꝝ gaudia post cōtemplari nō possūt. Longe est q̄d cōspiciūt: q̄ illuc p meritū nō attingūt. Refrigeret. l. m. Infidelis ppls ꝛba legis in ore tenuit: q̄ in ope seruare cōtēpsit. Ibi ergo amplius ardebat: vbi se oſtēdit scire q̄d facere noluit. Ab extremo digito se tāgi desiderat: q̄ cēnis supplicijs dat⁹: optat opationē iustoꝝ vltima, ptici/pare. Fili recor. q̄ re. b. in. v. t. q̄: oē tuū gaudiū felicitatē trāsitoriā putasti: Habēt ꝛ iusti i mūdo bona: ℔ q̄ in recōpensatiōe nō recipiūt: ℔ ad eterna sctis desideriꝰ estuāt ℣ que assūt mime bona vident. Admēto fili. Ecce abrahā filiū vocat: quem tñ a tormēto nō liberat: q̄ pcedētes pīes huiꝰ populi mītes a sua fide deuiasse ꝓsiderant: nec vlla cōpassiōe a tormētis eripiūt: q̄s tñ filios p carnē recognoscūt. Habeo enī

qnq̄ frēs. Judaicꝰ pplꝰ sā ex magē pte dānat⁹: scīcēs q̄s ī ira religt qnq̄ libris moyſi carnalit intellect⁊: vt qnq̄ corpis sensib⁹ deditos nouit. qnq̄ sūt g̃ frēs q̄s ad spūalē intelligētiā nō assurgē gemit. Si moysen ꝛ ꝓphas nō audiūt. n. si qs. ex. m. r. c. ci. Ex mortuis dñs resurrexit: ℔ q̄ iudaicꝰ populꝰ moyſi credē noluit: ei q̄ resurrexit credē ꝓtēpsit. Et cū moyſi ꝛba spūaliter itelligere noluit: ad cū quē moyses pdixerat nō pcnit. Vñ veritas: Si crederetis moyſi: crederetis vtiq̄ ꝛ mihi.

Vidit ab. Greg. i homel. Credēdū ē q̄ añ retributiōez extremi iudicij iusti in rege q̄sdā iustos ꝓspiciāt: vt eos videtes ꝛ ꝓspiciētes in gaudio nō solū de suo supplicio ℔ ēt de illoꝝ bono cruciēt. Justi ꝛo in tormēt⁊ sp̄ iustos intuēt. vt hinc coꝝ gaudiū crescat: q̄ malū ꝓspiciunt q̄d misericorditer euaserūt: vt etiā pctōres i iudicio ampli⁹ puniāt ꝛ coꝝ vidēt gloriā q̄s contempserūt: ꝛ de illoꝝ pena torquent⁊ quos inutiliter amauerunt.

Ut intīg. Qui micas cadētes de mēsa lazaro ñ dedit. ō extrēo ei⁹ digito aquā distillari loꝛe suo cupit: ꝛ q̄ mima i vita ñ dedit: i inferno mima q̄rit.

Quia rece. Aug. Nota q̄ diues iste aligd bōi habuit: ex q̄ bonū trāsitoriū i hac vita recepit: ꝛ lazar⁹ aligd mali habuit: ℔ ignis copia purgauit.

℣ Et in his o. Sic reprobi a petis ad glīā scoꝝ trāsire volūt: ita iusti per mīam mēte ire volūt ad positos i tormēt⁊ vt eos liberēt: ℔ nō ꝓnt: q̄ iustoꝝ aie etsi in nature sue bonitate mīam hñt: tā tñ auctoris sui iustīcie cōiūcte: tāta rectitudine constringunt⁊: vt nulla ad reproboꝝ cōpassione moueant⁊.

de lyra

si per culpā. q Vidit abrahā a longe: q̄ multū etiā ante apertionē iānue celestis distabat status electoꝝ a statu reproboꝝ intātū q̄ impossibilis erat transit⁹ ab vno in aliū. vt dicit. j. Ex hoc aūt loco dic̄ Greg. sup Lucam. ꝛ ponit⁊ in. iiij. sanctaruz in fine. q̄ infideles in imo. i. in inferno positi ante⁊ diē iudicij fideles sup se in requiē attēdūt. quoꝝ gaudia post cōtēplari nō possūt. qualiter autem intelligēdū sit dictū beati Greg. maioꝝ discretioni ꝛ iudicio dimitto: ℔ q̄ dānati vsq̄ in diē iudicij videāt gliā beatorū. vt vident ꝛba ei⁹ sonare nō habet⁊ ex hoc loco sufficiēs argumentū: q̄ saluator narrauit hic rem gestā. vt ꝓdictū est. ꝛ per ꝓfis factā ante christi passionē. Ex quo segit⁊ q̄ abrahā ꝛ lazar⁹ nōdū erat in glīa celesti: sed in lymbo scoꝝ patrū. r Pater abrahā. Hūc falso ꝛ nihilo vocat patrē quē in operib⁹ minime voluit imitari. Unde ꝛ saluator Joh. viij. dicit iudeis: Vos ex patre diabolo estis ꝛc. ſ Mitte lazarū. irrōnabiliter petijt illū ad se iuuādū mitti: cui micas panis noluit mittere esurīēti. t Ut refrigeret linguam meā. ibi plus cruciabat⁊ q̄ per eam plus peccauerat: ꝑm duo officia nature in qb⁹ lingua deseruit. s. gustui ꝛ loquele. vt habet⁊. ij. de aīa. q̄ aūt per linguā in officio gust⁹ peccasset: patz per illud qd. s. dictū est: Epulabat⁊ quottidie splēdide. Similiter in officio loquele: q̄ iter epulas splēdidas magis relarat⁊ lingua ad loquēdū inepta. Notandū tñ hic q̄ lingua ꝛ digit⁹ methaphorice dicūt⁊ in animab⁹ separatis. quales erant anime lazari ꝛ diuitis. sicut in deo qui spūs est: manus dicit⁊ virtus eius operatiua. ꝛ silr in lazaro hic p digitū intelligit⁊ virt⁹ ei⁹ auxiliatiua. per linguā diuit⁊ virt⁹ ꝓcept⁹ mētis exꝑssiua. v Fili recordare q̄: recipisti bona in vita tua. Hoc sibi dī ad augmētū sue pene. q̄: maximū infortunij gen⁹ est fuisse felicem. vt dicit Boet⁹ ꝑmo de cōsolatiōe. x Nūc aūt hic cōsolat⁊. ꝓpter meritū patientie. y Tu ꝛo cruciaris. propter defectū misericordie. z Et in his omnib⁹ inter nos ꝛ vos chaos magnū firmatū est. i. distātia magna meritoꝝ ꝛ statuum firmata est rigore iustīcie dīne: vt impossibilis ē trāsit⁹ ab vno statu in aliū: tō subdit⁊: a Ut hi q̄ volunt hinc trāsire ad vos nō possint neq̄ ide huc trāspeare. q̄: aie sepate sūt ex

statum

q Nota q apud animū iustoꝝ nō fuscat bītudinē aspecta pena reprobor̄ vt iā cōpassio miſie nō erit: minuere bonoꝝ leticiā nō valebit. Et lz iuſt⁹ sua gaudia sufficiāt: ad maiorē tñ gloriā videt penas maloꝝ q̄s per gratiā euaserūt: q̄ q claritatē dei videt: nihil i creatura agit q̄ videt nō possint.

Rogo te pa. Postq̄ ardēti de se spes tollit: anim⁹ ad ꝓpinq̄s recurrit: q̄ reprobor̄ mētē pena sua q̄q̄ iutiliter cruciat ad charitatē vt iā tūc etiaz suos spūaliꝫ diligāt q hic dū petā diligerent: nec se amabāt. Seruat̄ ḡ diuitī ad penā: ⁊ cognitio paupis q̄ desperit: ⁊ mēoria fratrū q̄s reliqt: vt de visa despecti glia: ⁊ de pena iutiliter amaroꝝ ampli⁹ torquet.

Ut mittas. Seruus diues iste mgr̄ incipit eē: cū iam nec discendi tempus habeat nec docendi.

Si moysen. Qui v̄ba legis despiciūt: redēptoris preceptā q̄ ex mortuis surrexit: q̄to subtiliora sūt tāto hec difficilius implebūt: ⁊ cui⁹ dicta implere renuūt ei ꝓ culdubio credere recusāt. a Mat.18.a marci.9.f.

Nota q̄ in villici illi⁹ supiore: ⁊ isti⁹ diuiti⁹ pscntis cōpatiōe: incētiuū sit mic: ⁊ ibi fortasse scis q̄s amicos dic̄ q̄ tabernacula tribuit. hic v̄o docet pauperibus conferēduz.

non possunt: neq̄z inde huc transmeare. Et ait: Rōgo ergo te pater: vt mittas cū in domū patris mei. Habeo enī q̄inq̄z fratres: vt testetur illis ne ⁊ ipsi veniāt in hūc locum tormentoꝝ. Et āt illi abraham: habent moysen ⁊ prō/phetas: āudiāt illos. At ille dixit: ſ qui verba dei despexerat: hoc audire non posse suos sequaces estimabat Nō pater abraham: sed si q̄s ex mortuis ierit ad eos: penitentiaz agent. Ait aūt illi: Si mōysen ⁊ prophetas nō audiūt: neq̄z si q̄s ex mortuis resurrexerit credent.

C. XVII.

Tād discipulos suos ait: Impossi c bile ēvt nō veniāt scāda ſ offendicula la: vbe aūt illi p quē vēiūt. † Vtilius ē illi si lapis molaris ſ mell⁹ ē ꝓ culpa breuē recipe penā q̄ eternis fuare cruciatib⁹ ⁊ nō enī iudicabit deus bis in idipsum. ſ magn⁹ eni moueri nō pōt ſ ergo ſ vbe qui ledat illis istis. Attendite vobis: Si pēccauerit in te frater tuus: increpa illum: ⁊ si penitentiā egerit: di ſ ne vel nimis difficilis venia: vel nimis remissis sit indulgentia mitte illi. Et si septiēs in die peccauerit in † te: ⁊ septies in die cōuersus fuerit ad te dicēs: pēitet me: dimitte illi. Et dixer̄ūt apostoli: ſ si enim in deum: non erit nostri arbitrij.

C. XVII

Tad discipulos. Sciēdū cū dns de mia loq̄rēt: pharisei anari i irrisiōe pseuerabāt: in q̄ infirmis auditorib⁹ scādalū ne attēderēt faciebāt. Nos ḡ increpat loquēs aplis. s. q̄ illi suo vitio faciebāt vt euenirēt scādala p se q̄ nō poterāt nō euenire in mūdo erūnis ⁊ erroribꝰ plenissimo. q. d. Vos ne turbemi si isti derisores scāda la mouēt: q̄ ita necesse est fieri: vt qui ꝓbati sunt: manifesti fiant in vobis.

Nota q̄ in xp̄tū potes sine pctō vitare scandalū proximi debes: q̄ō si de veritate est pro scandalo veritas relinqui non debet.

Si lapis molaris. Scōm ritum ꝓuincie vbi erat ista criminū pena: vt alligato saxo in ꝓfundū demergerent. Et vere vtili⁹ innoxiū pena gravissima vitā finire: q̄ ledendo fratrē mortē mereri ꝓpetuā. Vel per lapidē molarē secularis vite circuitus ⁊ labor exprimit: ꝓ mare extrema dānatio. Quicūq̄z ergo speciē sanctitat̄ habēs: v̄bo vel exēplo ceteros destruit: melius esset ei vt cum sub exteriori habitu ad mortē terrena ꝓacta constringent: quia si solus caderet: tolerabilior cum pena cruciaret.

Pusillis istis. Non etate sed fide ⁊ animo qui occasiōes querūt quomodo scandalizentur: ideo consulere oportet vos his: ne occasione vestri recedant a fide ⁊ a salute.

Nicolaus

statū meriti ⁊ demeriti. Q̄ aūt dānati vellēt venire ad locū electoꝝ si esset possibile nō est dubiū: sz de electis q̄ vellent ire ad locum dānatorū videt falsum. Ad q̄ dicēdū q̄ nō vellent ire illuc ad manendū: vellent tñ ire illuc si esset possibile ad ꝓpinquos suos liberādi. Istud tñ velle intelligit ēm voluntatē naturalē. nō aūt ēm voluntatē deliberatiuam in qua cōformat simpliciter diuine iustitie. a Rogo ergo te pater vt mittas eum in domū patris mei. dixit hoc nō charitate ductus cū illā nō haberet: sz timore seruili ne in ipsorum cōsortio eius pena augeret: quia fuerat eis occasio peccādi. tum rōne diuitiarū quas eis dimiserat ad abusū. tū exēplo male vite quod eis dederat ad sequendū. b Et ait illi habēt moysen. qui docuit moralia agēda. c Et ꝓphetas. qui docuerūt mystica ⁊ credenda. ⁊ ista sufficiunt ad salutē. ideo sequit: d Audiant illos. Ex hoc patet q̄ iste diues ⁊ amici eius erant de gente iudeorū: quia gentiles nō habebant doctrinā moysi ⁊ prophetarū. e Non pater abrahā sed si quis ex mortuis ierit ad eos penitētiā agent: moti ex nūcio sic mirabiliter eis apparēte. f Si moysen ⁊ ꝓphetas non audiunt neq̄z si quis ex mortuis resurrexit. credent. Hoc patuit per effectum: quia lazaro resurgenti ⁊ christo testimoniū perhibenti nō crediderunt: sed magis inteſicere cū voluerūt. vt habet Job. xlj. Similiter nec christo resurgēti: sz magis suaserūt falso ipsū nō resurrexisse. ⁊ corp⁹ eius a discipulis suis furatū fuisse. vt habetur Ad matth. vlti.

C. XVII.

g Tait ad discipulos suos. Postq̄ saluator e ostēdit q̄ petōres penitētes sūt benigne recipiēdi. Hic ꝓfir ostēdit q̄ sūt caute nutriēdi. Circa q̄ ꝑmo ponit informatio christi benigna. scōo subdit phariseoꝝ interrogatio maligna. ibi: Interrogat⁹ aūt a phariseis. Circa ꝑmū ponit christi instructio. scōo instructiōis cōfirmatio. ibi: Et factū ē dū iret. Prima i duas. q̄z ꝑmo ponit dicta informatio. scōo aplorū postulatio. ibi: Et dixerūt apli. Circa ꝑmū sciēdū q̄ petōres cōuersi ad pniam. ꝑmo caute nutriūt q̄s a ꝓbendo eis occasionē reuertendi ad vomitū diligēter cauet. ⁊ talis occasio vocat scandaluz: ⁊ dr a scandalon grece q̄d ē ipactio pedis q̄ facit hoiez ruere. ꝓut victū fuit Ad matth. xviij. vbi iste pas⁹ exponit. Secūdo nutrit caute q̄s defect⁹ coꝝ patienter portant ⁊ iurie remittūt: q̄z de nouo cōuersi ad pniam ꝓpter ꝯsuetudinē ꝑstinā habēt quādā pronitatē recidiuādi. iō dicit saluator. h Si peccauerit in te frater tu⁹ increpa illū. dulciter ⁊ charitatiue. i Si septies in die ⁊c. id ē totiēs quotiēs. ēm q̄ expositū fuit Ad xpti. xviij. vniuersitas enī nūero septenario designat. k Et dixerūt. Hic ꝓfiter ponit aplorū postulatio. cauere enī a scādalis ⁊ remittere iurias totiēs quotiēs ꝓcedit ex magnitudine fidei qua aliq̄s credit ⁊ sperat ꝓ talib⁹ in vita futura remunerari. ⁊ iō apli qui crāt adhuc imꝑfecti ⁊ ignari audita ꝑdicta christi doctrina petierūt augmētū fidei dicētes: l Adde nobis fidem. Augetur aūt fides duplr. Uno mō extēsiue. s. q̄n plura credibilia cognoscit ⁊ credunt explicite: sicut fideles lati cognoscūt ⁊ credunt explicite que simplices implicite credunt credendo de talibus in quodam generali illud q̄ tenet ecclesia. Alio modo augetur intensiue: videlicet quādo credibilia clarius cognoscunt ⁊ firmius ferventiusq̄z tenentur ⁊ vtrumq̄z augmentum fidei requiritur in ecclesie prelatis. propter quod apostoli qui post christum fuerunt primi prelati in ecclesia dei. petierunt vtrumq̄z augmētum fidei q̄ christus dedit eis maxime post resurrectionem suam dando eis gratiā spiritus sancti. ⁊ ideo predicit eis virtutem fidei dicens: m Si habueritis fidem sicut granum synapis. quod licz sit modicuz quantitate: est tamen maximū virtute. propter quod fides ei comparat. n Dicetis huic arbori moro. id est dicere poteritis. o Eradicare ⁊ transplantare in mare. duo mira cōiungit. s. eradicationē subitam arboris de terra solida. ⁊ trāsplantationē eiꝰ in aqua fluida. vt per hoc magis appareat virtus fidei: sz quia de talibus operibus que nō fiunt principaliter virtute credentis: sed virtute dei operantis null⁹ debet eleuari: sed magis sub deo hūiliari. ideo subditur.

Attendite vobis. Quo ordine scandala declinare ⁊ vbe perpetuū euitare possim⁹ insinuat: sed si nos attendim⁹ ne quē laudam⁹: si penitentē çelo iusticie corripim⁹. si ex corde penitēti dimittim⁹. Nec iubemur passim peccanti: ⁊ pniam agēti dimittere. Primū ergo est peccantē increpare: vt postea penitēti possim⁹ dimittere. Ita cni peccat q̄ peccātē vidēs tacet: sicut q̄ penitēti non indulget.

Et si pniam. Aliter fratri penitenti: aliter inimico persequēti venīā dare precipimur. Fratri concessa remissione: socia charitate cōmunicam⁹. Persecutori maluz nobis volēti: vel si pōt facienti: bona volum⁹ ⁊ facim⁹ quod possumus. matt.18.b.

Septies. Solet vniuersitas septenario designari. Precipit ergo vt oia peccata dimittantur vel semper penitenti dimittatur. matte.18.c

Adauge nobis. Cū supra dixisset: qui fidelis est in minimo: ⁊ in maiori fidelis est: ⁊ si in alieno fideles non fuistis: q̄ō v. est. q. d. Apostoli q̄ in alieno ⁊ in minimo. i. in terreno coꝝ cōceptu fuerāt fideles: in suo ⁊ maiori fidem postulāt augeri: vt qui ex fide iam habēt exordia virtutis: in eadem proficiant: donec ad perfectionem veniant. 2 matt.c17. ca.21.b.

Sicut granū synapis. Fidem perfectam grano synapis cōparat: que in facie est humilis ⁊ nullarum virtū apparens: sed pressuris trita: q̄tū intus ferueat ostendit.

Synapis granū tritū ⁊ cribratū tepide pingui mulse admixtū: si iciunus cōtra solē vel in balneo gargarises: oēm noxiū humorē de capite purgat: ⁊ imminentiū imbecillitatuz pericula vitari facit. Sic fides tēptationis pistillo ꝓbata: ab oi leuiū cogitationū superficie: cribro discretiōis castigata ⁊ perfecte dilectionis melle dulcorata: oēs de cordevitioꝝ sentinas: non solū ad presens exhaurit: sz ⁊ in futurū ne recolligi possint precauet.

Arbori moro. Per morū coloꝛe sanguineo cui⁹ fruct⁹ ⁊ ꝯgulta rubent euāgeliū crucis exꝑmit. q̄ p fidē apl̄oꝝ de gente iudeoꝝ (in q̄ velut in stirpe generis tenebat v̄bū ꝑdicatiōis) est eradicata: ⁊ in mare gētiū transplantata: cui etiam cōuenit subiecta parabola de ministris verbi.

Folia mori serpenti subiecta. necem inferunt: ⁊ verbum crucis vt cūcta salutaria confert. cuncta noxia tollit.

Fruct⁹ mori in flore albet: formatus irrutilat: maturitate nigrescit. Sic diabolus flore angelice nature ⁊ potestate rutilantis prevaricādo tetro inhoruit odore: qui per fidem excluditur.

de lyra

Quis aũt. Seruꝰ arãs aut pascẽs doctor est ecclie. de quo dr: Nemo mit. ma. a ara. ⁊ aspiciẽs retro aptꝰ ẽ regno dei: ⁊ dñs petro dicit: Pasche oues meas. Qui ꝯuꝰ de agro regredit: cũ intermisso ope pdicãdi: qñ ad curiã ꝓscie rediẽs sua dicta vel facta ptractat: cui dñs nõ statim iubet ab hac vita trãsire: ⁊ eterna qete refoueri: ꝫ domi pare ꝙ cenet. i. post laborẽ apte

locutõis: hũilitatẽ, ppie ꝙuersatiõis exhibẽ. in tali eni cõscia deus cenat. Añ: Cenabo cum illo ⁊ ipse mecũ: ⁊ pcinge te. i. fluctatiũ cogitationũ sinus quibꝰ gressus operũ impediri solet cõstringe.

Et ministra mihi. Administrat cõditori: qui eiꝰ naturã ꝓsideras ⁊ eiꝰ iudicia ptimescẽs de suis se ꝓtutibꝰ hũiliat. Administer eni a minori statu dr.

Sic ⁊ vos. Post ad pfectionẽ fidei exhortatꝰ est ꝙ quã fiũt mirabilia opa: rctiã ꝫ rerũ nãm monet ne qs de suis operibꝰ gliet: ꝫ ẽto fides est foris ꝓtutibꝰ excellentior tãto ꝓscie intꝰ sit hũilior qz dñs iure debemꝰ obsequium.

Seruꝰ inuti. Si hõ ab hoie suo nõ uniformẽ ꝫ multiplex ministerium exigit: nec grãm hz ẽto magꝫ vos q sine me nihil potestꝭ: nõ vniꝰ vsũ opis vl laboris exercere debeꝭ: ꝫ semp nouis studijs angẽ pora: nec vos tactuꝭ: qz bñ seruitis.

Debuimꝰ fa. Qui veni ministrare nõ ministrari nõ debitores sibi fecit: ne nris optibꝰ cõfidẽtes: sed eiꝰ examen pauentes: oibꝰ impletis que ꝓcepta sunt: nos impfectos esse recognoscamꝰ: q̃diu peregrinamur a deo.

Et fa. est. Post parabolã que inuitat ad hũilitatẽ ⁊ pseuerantiã in diuersis officijs dei: reprehendũ ingrati de impensis beneficijs.

Occurrerũt ei. Leprosi sũt heretici q quasi varios colores habẽtes in eodẽ corpe: varias sectas: nũc falsitatẽ: nũc veritatẽ permiscẽt in eadẽ predicatione. Hi aũt qz vitant: ⁊ ab ecclesia remouent longe: necesse habẽt: vt magno clamore interpellent. vnde sequit: Qui steterũt a longe.

Qui ꝫ decalogũ peccauerãt: nec amãdo deũ de q̃ male sentiũt nec ꝓximũ a q̃ diuidũt: sub denario ad deũ clamãt ⁊ sanãt: duꝫ in ecclie societate doctrinã integrã verãq assequũt: ⁊ oia ꝫm catholice fidei regulã disserũt: ⁊ varietate mẽdacioꝝ q̃si lepra carẽt. Sꝫ vnus grans agit. i. qui in vnitate ecclie p hũilitatẽ remanẽt. Qui ꝫo p supbiã elati mũdatoꝝ sũt ingrati. nouẽ, sũt: qz p vnitatẽ a pfectõe denarij deficiũt. vñ apls: Qui cũ deũ cogno

tare i mare: ⁊ obediet vob. Quis autẽ vestrũ habẽs seruũ arantez aut boues pascentẽ: q̃ui regresso

ſ a labore

de agro dicãt illi: statim transi ⁊ re

ſ ad mensam ſ potius

cumbe: ⁊ non dicat: para ꝙ cenẽ ⁊ precinge te ⁊ ministra mihi: do

†ſ postꝙ tua ꝓdicatiõe ⁊ cõpũctiõe refectus eo: tunc tandẽ eternis mee saplẽtie epulis reficieris

nec manducez ⁊ bibã: †⁊ post hec tu mãducabis ⁊ bibes? Nunqd gratiã habet seruo illi: quia fecit

ſ vel erat ſ quasi diceret qd mirũ si fecerit seruus qñ dz cuius é laborare ⁊ assidue seruire.

que ei iperauit? Non puto. Sic ⁊ vos cũ feceritis omnia que pre

ſ qz empti precio

cepta sunt vobis dicitẽ: Serui inſ qz bonoꝝ operũ nõ eget deus: vel qz nõ sunt cõdigne passiões huius tẽporis: ad. f. g q̃ r. in nobis

utiles sumus. Quod debuimꝰ facere fecimus. Et factũ é dz iret in hierusalez: transiebat per medĩã samariã ⁊ galileã. Et cũ ingrederetur quoddaz castellũ: occurrerũt ei decem viri leprosi, Qui

steterũt a longe: ⁊ leuauerunt vocem dicẽtes: Jesu preceptor miserere nostri. Quos vt vidit dixit:

† † qui sunt figura sacerdotũ futuri in ecclesia

Jte ostendite vos †sacerdotibus: Et factũ est dũ irent: mũdati sũt. Unus aũt ex illis vt vidit quia mundatꝰ est: regressus est cũ magna uoce magnificãs deũ. Et cecidit in faciẽ suam ante pedes eius: gratias agẽs. Et hic erãt samaritanus. Respondens aũt ihesus dixit:

ſ ingratos quasi ignotos vbi sint inquirit

Nõne decem mundati sunt: ⁊ nouem ubi sunt? Nõn est inuẽtus q rediret ⁊ daret gloriã deo: nisi hic aliẽigena. Et ait illi: Surge: uade: quia fides tua te saluuz fecit. Interrogatꝰ aũt a pharisei

ſ dies iudicij

q̃ndo uenit regnuz dei? Respõdẽs eis dixit: Nõn ueniet regnũ

ſ dies iudicij. ſ tẽporis

dei cũ obseruatione: nec dicẽt:

uissent non sicut deũ glorificauerũt a. g. e. sed e. in c. suis.

Et leuauerũt, vo. Quia i ꝟbis saluatoris se errasse cognoscũt: saluãdi ꝓceptorẽ vocãt: ⁊ per cognitionẽ ꝓceptoris redeũt ad formã salutis.

Jte ostẽdite. Quisqs heretica prauitate vl gẽtili supstitiõe: vl iudaica pfidia: vl fraterno scismate p dei grãm mũdatꝰ caruerit: necesse é vt ad ecclesiã veniat colorẽq fideiq alijs filez ofidat. Vñ paulꝰ ad ananiam: Corneliꝰ ad petrũ mittit. Cetera vitia dñs i ꝓscia ꝙ seipsũ corrigit ⁊ sanat.

Unꝰ aũt ex il. Unus ãt regressꝰ sigt vniꝰ ecclie deuotã in xpo hũilitatẽ. Qui cadẽs ad pedes eiꝰ grãs agẽs: qz reꝓssis pre sũptiõis cogitatiõibꝰ q̃ sit ifirmꝰ videt: nihil virtutis sibi tribuit, bona q̃ agit, de mia itelligit. Vñ ⁊ samaritanus. i. custos cognoscẽs: q ita bona q̃ accepit deo tribuit: vt cũ psalmista dicere possit. Fortitudinẽ meaz ad te custodiam.

Et cecidit in fa. Cadit in faciẽ q de ppetratis malis erubescit. Ibi eni cadit homo: vbi ꝓfũdit. Qui i faciẽ cadit: videt q̃ cadat: q retro cadit: non videt. Boni q̃ in faciez cadũt: qz hũl lãt se. i his visibilibꝰ vt ad inuisibilia erigant: Mali retro cadũt: qz cadũt i inuisibilibꝰ vt nõ videt qd cos seq̃t.

Surge. Qui infirmitatẽ suã agnoscẽs humiliter añ deũ iacuit: diuina ꝓsolatione surgere ad fortiora opa: ⁊ ire crescẽdo vsq ad pfectiora iubetur.

Fides tua. Fides que ad agẽdas grãs inclinauit: ecõtra perfidia illos damnat: qui de acceptis beneficijs sunt ingrati.

Te saluũ fecit. In supiori parabola docemur: fidẽ per humilitatẽ deberi augeri. In ista rebus ipsis manifeste ostendit: non fidei tm̃ agnitã rationẽ: sed fidei exercitã operationẽ esse: que saluũ faciat credentem.

Interrogatus. Ideo interrogauit: qz sicut lucas inferiꝰ aperuit. Existimabãt q̃ venietẽ dño hierosolymã cõfestim regnũ: eius manifestarẽt: ita vt ⁊ ipsi apostoli hac opinione ducti: post resurrectionẽ eius interrogarẽt eum. Dñe si in tẽpore hoc restitues. r. i. ⁊ alibi eleophas. Nos aũt sperabamus q̃ ipse esset redempturus israel.

Cum obseruatõe. Quia qñ veniet: nec ab angelis: nec ab hoibꝰ põt obseruari: sic dñice incarnatõis tẽpꝰ: ⁊ pphetarũ vaticinijs ꝓpriũ: ⁊ angelox ẽ pconijs manifestatũ adeo vt ꝓceptꝰ ẽ: natꝰ baptizatꝰ: pdicãs: mo

ad fortiora opa: ⁊ ire crescẽdo vsq ad pfectiora iubetur.

Fides tua. Fides que ad agẽdas grãs inclinauit: ecõtra perfidia illos damnat: qui de acceptis beneficijs sunt ingrati.

Te saluũ fecit. In supiori parabola docemur: fidẽ per humilitatẽ deberi augeri. In ista rebus ipsis manifeste ostendit: non fidei tm̃ agnitã rationẽ: sed fidei exercitã operationẽ esse: que saluũ faciat credentem.

Interrogatus. Ideo interrogauit: qz sicut lucas inferiꝰ aperuit. Existimabãt q̃ venietẽ dño hierosolymã cõfestim regnũ: eius manifestarẽt: ita vt ⁊ ipsi apostoli hac opinione ducti: post resurrectionẽ eius interrogarẽt eum. Dñe si in tẽpore hoc restitues. r. i. ⁊ alibi eleophas. Nos aũt sperabamus q̃ ipse esset redempturus israel.

Cum obseruatõe. Quia qñ veniet: nec ab angelis: nec ab hoibꝰ põt obseruari: sic dñice incarnatõis tẽpꝰ: ⁊ pphetarũ vaticinijs ꝓpriũ: ⁊ angelox ẽ pconijs manifestatũ adeo vt ꝓceptꝰ ẽ: natꝰ baptizatꝰ: pdicãs: mo

Nicolaus

subditur. a Quis aũt vestrũ habẽs seruũ arãtẽ. s. laborantẽ in agro. b Qui regresso. s. de labore. c Dicat illi: statim transi ⁊ recũbe. i. quesce post laborẽ ⁊ refocillare. q. d. nõ ita dicit ei a dño suo: ꝫ magis dicitur ei: d Para ꝙ cenẽ ita ꝙ post laborẽ in agro regrit ab eo labor in domo. ⁊ si in oibꝰ seruꝰ obediat: nõ tñ ꝓpt hoc tenet sibi regratiari dñs. nec seruꝰ in supbia dz eleuari. qz ad hoc tenebaꝭ ex cõditiõe seruitutꝭ. ⁊ ex hoc ꝓcludit christus ꝙ apli de bonis opibꝰ nõ debẽt eleuari: ꝫ magis hũiliari. iõ subdit: e Dicite: serui inutiles sumꝰ. qz ꝫm veritatẽ nulla vtilitas, puenit deo de humanis opibꝰ: ꝫ soluz ipsis operãtibꝰ. f Et factũ est. Hic ꝓpriter ponit doctrine christi pdicte confirmatio p opa miraculosa i sanatiõe decẽ leprosoꝝ: cũ subdit: g Occurrerũt ei decẽ viri leprosi. qz audierãt famã de mirabilibꝰ christi. h Qui steterũt a lõge. tũ ꝓpter christi reuerẽtiã. tũ qz nõ debebãt opprobrio inquare sanis hoibꝰ ne eos inficerẽt. i Et leuauerũt vocẽ suã. ex magno desiderio sanitatꝭ. k Dicẽtes: ihesu pceptor miserẽ nri. i. solo ꝟbo potes curare nos. l Jte ostẽdite vos sacerdotibꝰ. Lex eni ꝓcepit Leuitꝭ. xiiij. ut emũdati a lepra sacerdotibꝰ se offerrẽt. ⁊ hoc duplici de causa. vna erat qz sacerdotes debebãt iudicare vtrũ talis eẽt vere curatꝰ. secũda erat qz ꝓ sua emũdatiõe tenebaꝭ offerre sacrificiuz determinatũ in lege. Legalia aũt tũc cursum suũ habuerũt. vñ ⁊ christꝰ ea seruauit. ut patet i eiꝰ circũcisiõe ⁊ oblatiõe in tẽplo ⁊ imolatiõe agni paschal. ⁊ iõ illos ãs a lepra sanauit ad sacerdotes misit. m Et factũ ẽ dũ irẽt mundati sunt. ex fide ⁊ obedientia ad christum meritorie de congruo: ꝫ diuina ꝟtute effectiue. n Unꝰ aũt ex illꝭ ut vidit qz mũdatꝰ ẽ. suã sanationẽ virtuti xpi iputãs. o Regressus ẽ. tanq̃ gratus gfas deo agens. p Et hic erat samaritanꝰ. i. de gẽtibus illis q̃ misse fuerũt a rege assyriorũ in samariã ⁊ alias ciuitates terre illius: captiuatꝭ inde iudeis ⁊ trãslatꝭ

de lyra

in assyrios. ut hꝫ. xiij. Reg. xvij. ⁊ isti samaritani parti colebãt idola. ⁊ partim deũ: ⁊ iudei nõ cõicabãt cũ eis sicut nec cũ aliis gentilibꝰ. vt hꝫ Joh. iiij. Et p hoc q dr: Et hic erat samaritanꝰ: innuit q̃ alij noue erant iudei nec reuersi sũt ad grãs agẽdũ: qz decepti a sacerdotalis quibꝰ se repsentauerant q doctrine christi ⁊ miraculis detrahebãt ꝫm eoꝝ informationẽ: attribuerũt suã sanationẽ obseruãtie legis ⁊ nõ ꝟtuti xpi: licz a ꝓncipio fideliter ⁊ deuote petiuissent ab eo sanari. ideo subdit: q Nõ est inuẽtꝰ q rediret ⁊ daret gloriã deo nisi hic alienigena ⁊ in hoc figuratũ fuit q gẽtiles venturi erãt deuote ad fidẽ xpi: iudeis remanẽtibꝰ in suo errore. r Interrogatus aũt. Descripta instructiõe christi benigna. hic cõsequẽter ponitur phariseoꝝ interrogatio maligna. christꝰ eni in suis sermonibꝰ frequenter fecerat mẽtionẽ de aduẽtu regni dei: vt ꝓz ex pdictis in hoc euangelio ⁊ in aliis: ⁊ ideo pharisei q doctrinã xpi deridebãt. vt dictũ est ca. pcedenti: irrisorie ab eo q̃rebãt. s Cũ venit regnũ dei. q. d. anteq̃ veniat regnũ de q̃ loqueris occupabit te mors crucis: ꝫ dñs tanq̃ vere patiẽs nõ dedignatꝰ est eis rñdere rõnabiliter ⁊ mãsuete. dicẽs: t Nõ veniet regnũ dei cum obseruatiõe. p aduẽtũ aũt regni dei intelligit aduẽtꝰ xpi ad iudiciũ: qz veniet tãq̃ rex ad iudicãdũ. Venit aũt ad iudiciũ duplr. Uno mõ pticulariter. s. in morte cuiuslibet: qz q̃lis vnusqsq̃ in morte reperit: talis in iudicio extremo psentabit. s. i parte electoꝝ vel dãnatoꝝ. Alia mõ vniter: ⁊ sic veniet ad iudiciũ in fine mũdi. ⁊ neuter aduẽtꝰ est cũ obseruatiõe tpis: qz nihil incertiꝰ est hora mortis: de tpe etiã futuri iudicij dixit apls Act. j. Nõ est vrm nosse tpa vl momẽta. ⁊ multo fortiꝰ illõ tẽpꝰ ẽ incertũ alijs ꝫm q dr Augꝰ. Illud ꝟbũ oiuz calculantiũ digitos qescere iubet. v Nec dicent cẽ. i. non possunt dicere certitudinaliter ⁊ determinate tempus aduentus christi ad iudiciũ. vnde ⁊ illi qui volucrũt hoc determinate dicere:

vt abbas

riens:resurgēs: ad celos ascendens:comitātibus indesinēter vel angelor vel hominū:vel certe miraculor sit declaratus indicijs.

Ecce enī regnum. Non poterit obseruari:qz regnū meū non est corporale vt putatis:sed spirituale quod fide iam incepit.

Regnū dei. Vel sic pōt accipi respōsio dñi: Regnū dei intra vos ē q qñcz vēturꝰ iudex oiuz nūc etiā regnat in cordibus fidelīū. Sed cū hereticī turbāt ecclesiā prauis dogmatibus desiderāt fideles vt dñs vna die ad terras rediens si fieri posset veritatē fidei intimaret. Sz nō videbūt: quia quod semel euāgelico fulgore est exhibituz non est opꝰ corporali visione dñi firmari.

mat.24.b marc.13.c

Veniēt ꝛc. Noluit dicere qñ veniret:& venturum dixit:vt incuteret oibus terrorē imminentis iudicij:nec securitatē afferret dilationis: ꝛ ne videret ꝓtristare aplos si eis aliqd denegaret. Sm aliū euangelistam dicit: de die autem ꝛ hora nemo scit: neqz angeli neqz filius nisi pater.

Desiderabitis ꝛc. Post meā ascēsionē qñ vos in hoc exilio mundi fingemiscētes desiderabitis me videre in glia mea:q̄ volūtas laudāda: nō tm in hoc mūdo implenda.

matt.24.c

Vnū dieꝝ f. Bñ vnū die:qz nulla glia de qua ꝓpheta ait: Melior ē dies vna in atrijs tuis s.m. nulla est tenebrarū interruptio:nulla saltim memoria miserie vel doloris. Minus dici ꝑsentiā bonum est desiderare:nō tamē magnitudine desiderij nobis fingere somnia: quasi instet dies dñi:quod ab aliquibus faciendū predicit. Et dicent vobis: Ecce hic ꝛc. Fuere quidā qui cōputantes curricula etatū ꝓsūmationis seculi certū annū:diem:ꝛ horā se dicerent inuenisse.

Multi heretici fuerūt ꝛ futuri sunt qui se christos assererent quoꝝ primus symon magus:vltimus antichristus.

Nam sicut. Nolite illis credere:quia secundus aduentus repentinus erit:ꝛ ita manifestus ꝙ nullus poterit ignorare de sub celo: qz discrimen iudicij sub celo:hoc est:in aeris medio geritur. Vnde: Rapiemur cuz illis in nubibus obuiā christo in aera.

Primū aūt oportet. Loquens de gloria aduentus: inserit etiaz de passione:vt cum morientē viderent:quem regnaturū audierāt dolorē passionis:spe ꝓmisse claritatis mitigarent.

Et sicut factū est i dieb⁹. Subitū aduētus sui diez pluribus astruit exemplis:ꝛ quē fulguri (cito oia transuolanti) cōparauerat:diebus noe vl loth equiparat qñ repentinus mortalibus supuenit interitus.

Et edebāt ꝛ bibe. Non connubia vel alimenta damnantur: cum

Nicolaus

vt abbas ioachim:ꝛ quidam alij inuenti sunt falsum dixisse:quia tempora ab eis determinata transierunt. a Et ait ad discipulos. Hic ꝓsequēter ponitur discipulor informatio de aduentu christi ad iudicium:vt propter imensitatem persecutionum non credant cito christum venturum ad iudicium:nec propter pacem credant de longe venturum:sed semper sint parati ad eum expectandum:ꝛ hoc est quod dicitur: b Veniēt dies quando desideretis videre vnum diem filij hominis.i.diem extremi iudicij:qui erit vnus:ꝛ a iustis desiderandus:quia tunc a malis presentis vite liberabunt ꝛ ad requiem glorie transferent. Sm ꝙ dicitur.j.xxi. His autem fieri incipientibus respicite ꝛ leuate capita vestra quoniā appropinquat redemptio vestra. quod exponens Brego. dicens: Leuate capita vestra.i. exhilarate corda. c Et non videbitis. nisi post multas tribulationes: d Et dicent vobis:ecce hic ꝛ ecce illic. quia ante aduentū christi ad iudiciū surgēt multi pseudo prophete ꝛ multi pseudo christi. e Nolite ire. assentiendo tali doctrine. f Nā sicut fulgur coruscās ꝛc. q.d. aduētus christi ad iudicium non erit ambiguus quando erit de facto:sed erit ita clarus ꝛ manifestus ꝙ nullus poterit dubitare. Ideo subditur: Ita erit filius hominis in die sua. g Primū oportet illum multa pati. In primo enim aduentu venit in humilitate ꝛ paucis cognitus ꝛ a multis despectus ꝛ reprobatus:sed in secundo aduētu veniet manifestus ꝛ gloriosus in potestate orbē iudicaturus:sed quia tempus illius aduentus est incertū:vt predictum est. Ideo inducit ad hoc duplex exemplū. Primū est de tempore diluuij. vt habetur Beſi.vij. quod notatur cum dicitur: h Et sicut factum est in diebus noe. quia homines illius temporis erant in securitate nihil timentes quousqz diluuium subito submersit omnes excepto noe:ꝛ his qui cum eo erant in archa. Secundum exemplum est de tempore subuersionis sodomorum:vt habetur Beſi.xix. quod notatur cum dicitur: i Similiter sicut factum est in diebus loth ꝛc. quia erant in securitate vsqz ad illaz horam qua dominus per ignem ꝛ sulphur destruxit terram illam.

k Scōm hec erit qua die filius hominis reuelabit. id est homines erunt in securitate nihil timentes de futuro iudicio vsqz ad illud tēpus quo christus in humanitate gloriosa: tamen manifeste videbitur veniens ad iudicium. l In illa die qui fuerit in tecto ꝛc. i. tunc non vacabit alicui intendere negocijs temporalibus: quia oportebit subito cum conspectibus iudicis comparere. m Memores estote vxoris loth. que nunc habuit spacium respiciendi retro: sed statim conuersa fuit in statuam salis. vt habetur Beſi.xix. sic nec tunc homines habebunt spacium respiciendi retro. id est spacium intendendi alicui negocio: sed oportebit eos statim compare re conspectibus iudicis. n Quicūqz quesierit animā suam saluam facere. id est timore mortis deficiet a fide in tribulatione antichristi que precedet iudicium. o Perdet illam. per eternam damnationē. p Et quicunqz perdiderit illam. preeligens mori ꝙ cadere a charitate fidei. q Vluificabit eam. merendo vitam eternam. r In illa nocte erunt duo in lecto vno ꝛc. hoc expositum est Matth. xxiiij.

ſ neqz scietur determinatus locus

ecce hic aut ecce illic. Ecce enim re
ſ regnum dei seipsum dicit:intra seipsos positum ꝛ in cordibus eorum qui crediderunt regnantem.
gnum dei intra vos est. Et ait ād
ſ quos etiā itelligimꝰ de aduēu ⁊ fuisse: ꝛ isti sunt petrꝰ iacobus andreas ꝛ ioānes: vt marcus testat.
discipulos suos. Veniēt dies qn
do desideretis videre vnū die fi
ſ pseudo
lij hominis:ꝛ nō videbitis. Et
prophete. ſ in hoc ꝓsona: vel in hoc tpe ē xps
dicēt vobis: Ecce hic ecce illic.
ſz vos ſ cū illis vt credaū q̄ dicūt † ſ vitā eoꝝ
Nōlite ire: neqz ſectāini. Nāz si
cut fulgur coruscās sub celo ſ ea q̄
† ſ subitus chorusc⁹: vt nullus in sua mēte latere ꝑmittat: quin iudicis sui gore penetretur
sub celo sunt fulget: † ita erit filiꝰ
† ſ ita clarus veniet: sed ad hanc claritatem oportet venire per passionem: ꝛ si diligitis hanc gloriam: nepto hac timeatis pati mortem
hominis in die sua. † Primū āūt
oportet illū multa pati: ꝛ reprobꝰ
ſ nō tm iudeoꝝ: sz oiuz reproboꝝ a qbus quotidie
bari a generatiōe hac. Et sicūt fa
patit xps in suo corpore ſ sic fiet impijs
ctū ē in dieb⁹ noe: ita erit ꝛ ī die
bꝰ filij hois. Edebāt ꝛ bibebāt:
vxores ducebāt: ꝛ dabantur ad
nuptias vsqz in die qua ītrauit
noe in archā: ꝛ vēit diluuiū ꝛ per
ſ sic fiet impijs
didit oēs. Similiter sicut factuz
est in diebus loth: edebāt ꝛ bibebant: emebāt ꝛ vendebant: plantabāt ꝛ edificabāt. Qua die autē
ſ dñs
exijt loth a sodomis: pluit ignez
ꝛ sulphur de celo: ꝛ oēs perdidit.
ſ ita subitum ꝛ inevitabile erit
Scōz hēc erit: qua die filius ho
† ſ nō qua iudex venit: sed qua venturus est postqz venerit: non poterit quisqz velle vt descendat in mū dum aliquid rapere
minis reuelabitur. † In illā die q
fuerit ī tecto: ꝛ vasa eius ī domo
† ſ qui operatur in ecclesia plantans ꝛ rigās non re
ne descēdat tollere illa: † ꝛ qui in
spiciat spem secularem: cui renunciauit.
agro similiter non redeat retro.
ſ ergo.
Memores estote vxoris loth. Qui
cunqz quesierit aiam suaz saluā
† ſ qui hic propter christum perdiderit exurgente christo illic liberam inueniet
facere: pdēt illam. † Et qūicunqz
pdiderit illā: viuificābit eaz. Di
† ſ grego. non de duobus hominibus: sed de duobus generibus affectionum dictum est.
co vobis: ī illā nocte erunt † duo

in his successionis in illis nature posita sint subsidia: sed immoderatus licitorum vsus arguitur. Quia enim his se totos vando dei iudicia contemnebant: igne vel aqua perierunt.

Vsqz in diē. Allego. Hoc archam edificat cuz dominus fideles in ecclesia ꝓgregat quā ꝛ consūmatam ingredit: cum hanc in die iudicij presentia sua illustrat. Sed duz archa edificat: iniqui luxuriant: ꝛ dū intrat: eterna dānatione plectunt.

Sīr sicut. Preter missō maximo sodomitarum scelere: sola ea commemorat: que vel leuia vel nulla esse putarent vt intelligas quali pena feriant illicita: si licita ꝛ ea sine quibus vita nō ducitur: immoderatius acta: igne ꝛ sulphure puniunt.

Loth. Allego. Loth B
qui interpretat declinās est populus electorum qui dū in sodomis. i. inter reprobos (vt aduena) moratur: quantū valet scelera eorum declinat. Exeunte loth: sodoma perit: quia in consūmatiōe seculi: exibunt angeli et separabūt malos de medio iustorum ꝛ mittent eos in caminū ignis. gene.19.f.

Filiꝰ hois. Qui interim apparens ola videt: tunc apparens omnia iudicabit: quando cunctos iudicior suorum oblitos huic seculo ꝓspexerit mācipatos: vt merito debeant cum ipso quē inhabitant orbe deleri. matt.16.d marc.8.d.

In illa d. Ducuscz de hoc ꝙ regnum. i. christus: non cum obseruatione: & insperatus aduenit: nunc a qualibet ipse aduentus expectari debeat. In tecto est qui carnalia excedens velut in aura libera spiritualiter viuit. Vasa eius in domo sūt ꝓcupiscentie carnales quas priꝰ amauerat: & superna petens in mūdo reliquerat quas iminente iudicio necesse est ne repetat.

Et q in agro. Quod dixerat. Eū qui in agro est retro nō debere redire: ne de his tm dictū videret qui apte de agro reddituri sunt. i. dñm palam negaturi: ostendit multos q cū facie in anteriora vident tenere animo tamen retro respiciunt.

Memores estote. Vxor loth. significat illos q in tribulatione retro respiciūt: ꝛ se a spe diuine ꝓmissionis auertūt: ꝛ iō statua salis facta est: qz admonendo homes ne similia faciāt corda coꝝ condit ne sint fatui.

Quicūqz. Qui vitam carnalem (negando christum) in mundo salvare voluerit in futuro perdet eā: vel qui eternā salutē alie querit: non dubitet eam dare ad mortē huius temporis.

In illa nocte. i. in illa tā tenebrosa tribulatione: vt in errorē inducant si fieri pōt: etiā electi. Duo in lecto: illi. s. qui otiū eligūt: neqz secularibus neqz ecclesiasticis negocijs occupati. Unꝰ. i. qui ꝓpter deū ꝓximū studēs

de lyra

betur Beſi.vij. quod notatur cum dicitur: h Et sicut factum est in diebus noe. quia homines illius temporis erant in securitate nihil timentes quousqz diluuium subito submersit omnes excepto noe: ꝛ his qui cum eo erant in archa. Secundum exemplum est de tempore subuersionis sodomorum: vt habetur Beſi.xix. quod notatur cum dicitur: i Similiter sicut factum est in diebus loth ꝛc. quia erant in securitate vsqz ad illaz horam qua dominus per ignem ꝛ sulphur destruxit terram illam.

k Scōm hec erit qua die filius hominis reuelabit. id est homines erunt in securitate nihil timentes de futuro iudicio vsqz ad illud tēpus quo christus in humanitate gloriosa: tamen manifeste videbitur veniens ad iudicium. l In illa die qui fuerit in tecto ꝛc. i. tunc non vacabit alicui intendere negocijs temporalibus: quia oportebit subito cum conspectibus iudicis comparere. m Memores estote vxoris loth. que nunc habuit spacium respiciendi retro: sed statim conuersa fuit in statuam salis. vt habetur Beſi.xix. sic nec tunc homines habebunt spacium respiciendi retro. id est spacium intendendi alicui negocio: sed oportebit eos statim compare re conspectibus iudicis. n Quicūqz quesierit animā suam saluam facere. id est timore mortis deficiet a fide in tribulatione antichristi que precedet iudicium. o Perdet illam. per eternam damnationē. p Et quicunqz perdiderit illam. preeligens mori ꝙ cadere a charitate fidei. q Vluificabit eam. merendo vitam eternam. r In illa nocte erunt duo in lecto vno ꝛc. hoc expositum est Matth. xxiiij.

que dei sunt cogitat: assumeꝫ obuiaz christo in aera. Alter relinqueꝫ q vel humana laude: vel qualibet corruptione statū vite qua ibutus est deserit. De quo hieremias: Viderūt eā hostes ⁊ deriserunt sabbata eius.

Due erūt mo. Due differentie sequentiū ordē rerū mobiliū que femineo genere designant: q⁹ maior ꝓsilio regunt vt femine a viris que tamē in vnū molūt: inquantuz de suis negocijs ecclesiasticis deseruiūt: ꝫ quidam
Mat.24.d tm̄, ꝓpter eternā: q habēt tanq̄ nō habētes quidaz ꝓpter tpalia qui i certo diuitiarū sperant.

Qui dixit. Duo q̄rentibus vnū respōdet sanctos. s. secū assumendos: aliud subijciendo inuit: malos. s. a se repulsos cū diabolo dānandos.

Vbicūq; fuerit ⁊c.
Matt.24.c Vbicūq; fuerit dns corporaliter illo ꝙgregabuntur electi qui eius passionem humiliter imitādo:
Eccli.18.c, tanq̄ de carne eius saturant: quoz per resurrectionē renouabīt vt agle iuuentus.

C. XVIII.

Jcebat aūt ⁊c.

d Semp orare. Sē per canonicis horis quotidie ſm morē ecclesie: vel quia iustus ſm deum oia gerit: vel dicit: Semp orat q semp agit bona: nec desinit orare ni si cū desinit iustus esse.

Judex quidā. Hec parabola ad orandum ⁊ credendū: ⁊ nō nobis: ſz de deo ꝓsumendū hortatur. Et nota q dns parabolas ponit: vel ſm similitudinē: vt de homie qui habuit duos filios: q personā dei gerit. Vel p similitudinē vt deū quo iudice q psonā dei nullaten⁹ tenet: ꝫ p hūc pōt ꝓisci q̄ntū deus bon⁹ ⁊ iustus eos curet depcantes se cū nec hō iniustus eos qui illū assiduis pcibus tundūt: vel ꝓpter tediū deuitandū pōt ꝓtenere. Ꝫ enim subdēdo addidit: Ne iterū ⁊ iterū veniēs suggillet. i. strāgulet me tediosis clamoribus.

Vidua aūt. Hec vidua pōt hic similitudinē ecclesie q̄ desolata videt

Nicolaus

a Rūdētes dicūt illi vbi dns. i. quo assumenē. b Qui dixit illis vbicūq; fuerit corpus. i. christus q iudicabit in forma humana glosa. c Cōgregabunē ⁊ agle. i. sancti occurrētes christo veniēti ad iudiciū: ſm q dī. j. Thessal. iiij. Simul rapiemur cū illis in nubib⁹ obuiā christo in aera.

d Jcebat aūt ⁊ parabolā. ꝓpterea saluator ondit

C. XVIII.

d q pctores penitētes sunt benigne recipiēdi ⁊ caute nutriendi. Hic ꝓm ostēdit q sunt deuote instruēdi. ⁊ diuidit in duas: q⁹ ꝑmo describit christi instructio. secūdo instructionis ꝓfirmatio. ibi: Factū est aūt. Circa primū sciendū q deuotio potissime ꝓsistit in oone que est ascensus mētis in deū: ſm Damascenū: de qua saluator hic instruit psentes discipulos q iam erāt ad deū uersi. ⁊ per ꝓns futuros ad cū p penitentiā cōuertēdi. ꝑmo ḡ saluator ostēdit oionis efficaciā. Secūdo inducit discipulos ad martyrij tolerantiā. ibi: Assūpsit aūt. ⁊ patet ordo: quia eleuatio mētis inducit ad ꝓtemptū vite pūtis. ꝑma in duas: in partē ꝓncipalē ⁊ incidentalē. Secūdo ibi: Et interrogauit. Circa ꝑmū sciendū q ad efficaciaz oionis duo marie faciūt: videlicet instantia ⁊ humilitas. ꝑmo ḡ docet orare instāter. Secūdo humiliter. ibi: Dixit aūt ⁊ ad quosdā. ꝑmū ostēdit p similitudinē vidue que p ꝓportunitatē precū obtinuit effectū. dicit ḡ: Dicebat aūt ⁊ parabolā. i. similitudinē vidue: q̄ postea sequit: e Qm̄ oportet semp orare. li semp nō importat ꝓtinuitatē tpis: q⁹ oportet oionez interrūpi tpe determinatis ⁊ aliquarū altarū necessitatū: ꝫ importat instantiam oionis tpibus ⁊ horis ad hoc ꝓgruis. vñ dicit glosa Bede sup istum locū. Dicendū est cū semp orare ⁊ numq̄ deficere qui canonicis horis rogare nō desistit. Cōsequēter inducit sūdinē. d. f Judex quidā. nō ex ꝑmīs eius nomē: q⁹ nō erat deo cognitus p approbationē. vnde subditur: g Qui deū nō timebat. s. offendere. h Et homes nō reuerebaē. s. eos publice scandalizare. ⁊ subdit depcatio vidue. i Vindica me de aduersario meo. faciēdo iusticiā meaz. k Et nolebat. ex sua malitia: q⁹ bene poterat: ⁊ ex officio facere tenebaē. l Per multū tēpus. q⁹ illa vidua frequenter suā petitionē repetebat. Ex quo patet iniustitie diuturnitas i iudice. m Post hec aūt dixit intra se. victus precū ꝓportunitate. n Et donec veniat dns: qui tm̄ in secreto etiā nūc curā eius gerit.

Vindica me. Cū iusti p psecutorib⁹ orare moneanē: tm̄ de malis salua iustitia hāc vindictā expetūt vt pereāt oēs mali vel ꝓuersi ad iustitiā: vl amissa p suppliciū potestate qua nūc ꝯ bonos q̄diu hoc ipsū bonis expedit vel tpaliter aliqd pñt. Quē finē cū iusti venire desiderāt: q̄uis p inimicis orent: tm̄ nō absurde vindictā desiderare dicūtur.

Verūtamē. Dico me facturā vindictā iustorū: ꝫ illi erūt valde pauci: q⁹ cū in die iudicij in forma B
filij hoīs apparuero: tanta erit raritas iustoruz vt nō tā ob clamorē fidelium iniuste dānatoz q̄ ob eorū torporē iuste dānando rū totiā mūdi sit accelerāda ruina. ꝓutas in verbo increpat dubitationis infidelitatē nō opinatur diuinitas. Scit enim oia per quē sunt oia: sed dubitando increpat infidelium corda.

Duo hoīes. Quia parabola q̄ ad orandum inuitauit: ita concluſit: vt diceret veniēte iudice: difficile fidē in terra reperiē dam: ne qs sibi de supua cua fidei cognitione: vel etiā ꝓfessione blandiret. In hac parabola diligētius ostēdit a deo nō fidei verba ꝫ opa examināda inter q̄ maxie regnat humilitas quā q⁹ nō hsit superbi de sua iustitia pſumētes ⁊ infirmos despicientes q̄si vacua fide cum orant nō exaudiūtur. C

Deus gratias.
Quatuor sūt spēs tumoris: cū vel qs bonū quod habet a se hic estimat aut si datū a deo credit: p meritis datū putat: aut cuz iactat se habere qđ non habet: aut cū despectis ceteris appetit singulariter videri hic q̄ habet. Hac pharisēus peste laborabat qui ideo nō iustificatus discedit: q⁹ merita bonoz operū sibi singulariter tribuēs publicano se pretulit.

Jeiuno bis. Ecce pharisēus ad exhibendā abstinentiā ad impetrandā misericordiā ad referēdas deo gras oculū habet: ad humilitatis custo-

de lyra

si deū nō timeo ⁊c. i. si nō ꝓpter deū neq; ꝓpter hoīes moueat ad faciendū iustitiā illi vidue. o Tñ q⁹ molesta est mihi hec vidua vindicabo illā. faciendo ei iustitiā. p Ne in nouissimo veniēs suggillet me. i. suggerendo offendat sua ꝓportunitate: ex quo apparet motus ad faciendū iustitiā nō ꝓpter amorē iustitie: sed ad vitationez suc molestie. q Deus aūt nō faciet vindictā ⁊c. i. si iudex iniqtatis ꝓpter precū instantiā fecit vindictā: De⁹ q necessario est iustissim⁹. nō faciet vindictā electoz suoz: existētiū in pssura ⁊ tribulatōe. r Clamātiū die ac nocte. i. orātiū instāter p sua liberatōe ⁊ declaratōe diuīe iustitie. q. d. multo plus exaudiet taliuz pcū instantiā. ꝫ illud qđ dī b de oone electoz: videt eē q̄si ꝯ illud qđ dī Matth. v. Orate p psequētib⁹ ⁊ calūniātib⁹ vos. Ad qđ dicendū q ad bonos ptinēt bona spūalia ⁊ eterna: q̄ sūt simplr bona optare suis psecutorib⁹: ⁊ hoc mō p eis orare: ꝫ q⁹ pene tpales sūt q̄dā medicine: q⁹ valent ad emendationē vite ⁊ declarationē diuine iustitie. iō ad scōs dn̄ ptinet petere a deo hoc mō vindictā de suis psecutorib⁹: nō ex motu ire ꝫ ex zelo iustitie. s Dico aūt vobis q⁹ ci. fa. vin. illoz. lz enī aliqñ tardare videaē ſm humanū iudiciū: tñ ſm veritatē nō tardat: q⁹ oia opaē ſm dispositionē sue sapie infinite. t Verūtamē filius hoīs veniēs. s. ad faciendū vindictā. v Putas inueniet fidē in terra. q. d. parū inueniet respectiue: loquēdo de fide formata charitate. x Dixit aūt. Hic ꝓñr ondit q ē humiliter orādū: ondens q humilitas est deo grata. ⁊ ꝑmo ondit hoc ꝓbo. 2° facto. ibi: Auferebāt aūt. ꝑmū facit p parabolā publicani ⁊ pharisei dicēs: y Duo hoīes ascēdebāt in tēplū. q⁹ ad litterā erat in alto situ. s. in mōte moria. vt hī. ij. Paral. iij. z Unus pharisē⁹. apparēs iustus.
a Alter publican⁹. i. publicis negocijs intētus q̄ de cōi cursu implicāt ad peccatū. b Pharisēus stans. ecce iactātia: q⁹ stabat vt ab alijs videreē orare: ⁊ irreuerētia cum in orando deberet se ꝓsternere. c Deus gras ago tibi q⁹ nō sū sicut ceteri hominū raptores ⁊c. Iste nō ꝓprie orauit sed magis se iactauit de iustitia alios ꝺdēnando ⁊ orantē iuxta se publicanū despiciēdo. d Jeiuno bis in sabbato. i. in hebdomada que sic denoiaē a die dominī. e Decimas do omniū q̄ possideo. pharisei enim

decimas

ſ sugillet a suggero tractum a lamīje. i. strangulo

simo veniēs ſ sugillet me. Ait aūt dns: Audite qd iudex iniquitatis dicit: Deus aūt non faciet vindictā electoz suoz clamantium ad se die ac nocte: ⁊ pacientiā habebit in illis. Dico aūt vobis: q⁹ cito faciet vindictā illoz? Verūtm̄ filius hoīs veniens: pūtas inue
ſ de persecta fide dicit
niet fidem in terra? Dixit aūtem ⁊ ad quosdā qui in se confidebāt
ſ cum tamen parua bona facerent.
tāq̄ iusti ⁊ aspernabanē ceteros:
† ſ vterq; fidelis: ſz vnus verbotenus alius ⁊ facto.
parabolā istam dicēs: † Duo hōmines ascēderūt in templum vt orarēt: vnus pharisē⁹: ⁊ alter publicanus. Pharisēus stans: hec
† ſ si reprehendit̄ qui superbe gratias agit quid ergo ille qui impugnat gratiam
apud se orabat. Deus † gras ago
† ſ quid est ceteri homines nisi omnes preter ipsuz quasi diceret: solus iustus sum
tibi: quia nō † sum sicut ceteri hominū: raptores: iniusti: adulteri:
ſ ecce ex vicino publicano: maior tumoris occasio: qui ascendit orare: non deum rogat: sed se laudat insup q roganti insultat.
velut etiam hic publican⁹. Jeiūno bis i sabbato: decimas do om

diam non habet. Et quid prodest si tota ciuitas custodiatur? & vnum foramen per quod hostes intrent relinquatur.

Et publicanus. Sicut humilis nō audet appropinquare vt ad eum deus appropinquet nō aspicit vt aspiciat. Premit scientiā: & spem sublevat. Percutit pectus: penas de se exigit vt deus parcat: confitet vt deus ignoscat. Ignoscit deus quod ille agnoscit.

Deus ppitius. Publicanus humiliter orans ad illos ptinet de quibus dr: Deus nō facit vindictā electorum ad se clamantium: Phariseus merita iactās: ad illos de quibus subdit: Filius hois veniēs: putas inueniet fidem in terra.

matt 23.b

Quia. Posita pharisei & publicani ptrauersia ponit iudicis sententia vt caueat superbia.

mat.19.b. marc.10.b

Typice. Pharises populū iudeum designat: qui ex iustificationibus legis extollit merita sua: et superbiendo recedit: humiliatus publicanus gentilem q longe a deo posit peccata confitet: & lamentando appropinquat deo & exaltatur.

Afferebāt autem. Post dictā ptroversiam post datā sententiā: humili magistro offerūtur infantes: vt ostendat q innocens & simplex etas ad

D mat.19.b. marc.10.c. gratiā ptineat. Increpāt apli nō q nollent infantes manu & voce saluatores benedici: sed q nōdū perfecti i fide putabāt eum in similitudinē hominum lassari importunitatē offerentium.

Exo.20.b matt.19.c mar.10.c. Increpauit illos. Hoc fortasse ideo q pr populum iudeum ex quo sm carnem erant saluari volebant: sed & p chananea muliere supplicauerunt. Sciebat ergo mysteriū q vtriusq populi vocatio deberet: & fortasse adhuc nesciebant ordinem.

Sinite pueros. Nemo phibeat lāguidos venire ad medicū. Isti i ramo nihil adhuc cōmiserunt & in radice perierūt. Qui p se agere nō pōt cāz suā maioribus cōmiserūt. Tāgat medicus & bndicat pusillis cū maioribus.

Talium est enī. Non aūt istorum & q hūt er studio inocentiā & simplicitatē quā isti habent per naturā: q nō etas regnat & mores. Non enī ē virtus nō posse peccare & nolle. Sicut puer nō perseverat in ira Iesus nō meminit: nō cupiscit mulierē: nō cogitat vel loquit malū: sic vos nisi talez innocentiā & animi puritatē habueritis nō intrabitis in regnū celorum.

Regnū dei &c. i. doctrinā euāgelij sicut puer iubemur accipe. Puer in discendo nō ptradicit doctoribus. Nō rōnes & verba cōponit ad resistendum: & fideliter suscipit: obtēperat & quiescit.

Et interroga. Beda. Audierat hic princeps: siles puerorum dignos ee regno: vultq certius instrui nō per parabolas sed aperte exponi: quibus meritis vitam possit consequi.

Nicolaus

decimas minimorum: vt rute & mēte & cimini ad quas nō tenebant: vt dicūt aliq dabant vt ceteris iustiores apparerēt: vt dictū est. ſ. a Et publicanus a lōge stans. Ecce dei timor: quasi nō esset dignus appropinquare. b Nolebat nec oculos ad celū leuare. ecce pudor quasi p peccatis ptērit nō audens celū respicere. c Sed pcutiebat pectus suū. ecce dolor de peccatis cōmissis. b Deus ppitius esto mihi peccatori. ecce vera & pura cōfessio. & ista faciūt ad peccatorum remissionē. ideo sequit: e Amē. i. fideliter. Dico vobis. f Descēdit hic. de domo dei q erat in mōte. vt. ſ. dictū est. g Justificatus ab illo. i. p illo remanēte in fecibus suis. cui cā subdit cū dr: h Quia ois q se exaltat. p supbiā. i Humiliabit. p penā. k Et q se humiliat. p verā peccatorum pfessionē. l Exaltabit. i glia. p remunerationē. Sicut enī in statera materiali vna parte depssa. altera eleuat: & ecōverso. sic in statera diuine iustitie decretū est: vt q eleuant p supbiā in pnti vita: deprmant p penā pfusibilē i futura: & ecōverso: q se humiliāt in pnti ppter deū: in futuro ad gloriā eleuabunt. m Afferebant aūt. Hic pōr facto ostendit q humilitas est deo grata & accepta per hoc q pueros christus amicabiliter recepit. & patet sentētia ex dict Matth. xix. n Et interrogauit. Hec est pars incidētalis in qua ponunt duo inciditia. Secundū ponit ibi: Ait aūt petrus. Circa primū sciendū q quia iesus imediate dixerat de pueris: taliū est regnū celorum. & in hoc parabolice loquebat per puritiā intelligēs humilitatē & innocentiā. Ideo quidā legis peritus qui vocat hic princeps eo q erat dives: vt patet ex sequētibus petijt ab eo quid faciēdo haberet regnū celorum. q. d. dicas mihi plane & aperte absq parabola. qd debeo facere ad consequendū regnū celeste. & hoc mō christus ei respondit. & patet sentētia ex dictis Matth. xix. vsq ibi:

o Que impossibilia sūt apud hoies possibilia sūt apud deū. qr ad regnū celorum nō pōt hoies ptingere ppria virtute: & p auxiliū diuine gre. p Ait aūt petrus. Hic ponit secundū incidēs: qr petrus a christo imediate audierat: q difficile q pecunias hūt regnū dei intrabūt. ideo q̄siuit a christo q esset sui & aliorum remuneratio: qr oia terrena reliqrāt ppter christū. & patet

Honora patrem tuum & matrē
Qui ait: Hec oia custodiui a iuuentute mea. Quo audito iesus
ſ ad perfectionē
Ait ei: Adhuc vnum tibi deest.
ſ non partem.
Omnia quecunq habes vēde & da pauperib: & habebis thesaurum in celo: & veni sequere me.
† ſ hec est tristicia que mortem operatur: hec sunt spine & tribulique semen dei suffocauerunt
His ille auditis † cōtristatus est:
ſ possidens cum amore † ſ qui multiplicandis diui
q: dives erat valde. † Sidēs au
rūa incumbunt: alterius vite gaudia conténunt
tem iesus illū tristem factū: dixit:

† ſ cū amore possident & in eis cōfidūt nec ipossibile: & difficile dixit: q: difficulter diuitie ptēnūtur: de oibus ergo tutius ē: nec habere nec amare diuitias.

Qā difficile qui pecunias † habēt in regnū dei intrabūt. Facilius est
ſ indigentibus membris enormem.
eni camelū per foramē acus trāsire: qā diuitē intrare in regnū dei.
Et dixerūt qui audiebāt. Et qs potest saluus fieri? Ait illis: Que
† ſ vt per se a suis cupiditatibus conuertantur
impossibilia sunt † apud homines:
ſ deus ab amore ad charitatem eternorum conuer
possibilia sunt apud deū. Ait aū
rit non q cupidi & superbi intrent
tem petrus: Ecce nos dimisim:
ſ etiam voluntatem habendi ſ qō pectus est.
omnia: & secuti sumus te. Qui di
ſ non, tm
de vobis apostolis: sed & quibuscunq fidelibus.
xit eis: Amē dico vobis: nemo ē

Diues erat. Nullus dives. i. confidēs i divitijs suis intrabit vt iesus sm matthēū exponit. Nō q divites mētes & q esse desierūt intrabunt.

Facilius est. Mystice. Facilius ē christū pati p dilectoribus seculi q̄ dilectores seculi ad christū querti. Camelus dr christus: q sponte humiliatus infirmitatis nre onera sustulit. Acus est pctio p quā angustias passionis significat: q passione velut acus nature nre q̄si scissa vestimēta resarcire dignatus est. i. reparare post lapsū. Aliter. Facilius est gētilē populus gybbo peccatorum deformē p augustā vite viā ingredi q̄ iudeū de merito gloriantē: & ad subeundū leue onus christi se humiliare nolentē. Vel ita: Facilius est gentilē populū superstitionis deformitate degenerantē: turpia onera ferentē p angustā viā: q via christus est q ppij corporis passione: mortē penetrās viā velut acu reintegrauit scissa vestimēta nre nature q̄ pplm iudeorū q dives est in lege: egenus in fide. Quis pōt. Intelligūt in numero divitū deputādos oēs q amāt divitias & si nō habēt. Aliter enim cum sit turba maior pauperū nō dicerent: Quis potes saluus fieri?

Nemo. Qui carnalia p dño dimiserit spūalia accipiet. Marcus ait:

de lyra

bant aūt. Hic pōr facto ostendit q humilitas est deo grata & accepta per hoc q pueros christus amicabiliter recepit. & patet sentētia ex dict Matth. xix. n Et interrogauit. Hec est pars incidētalis in qua ponunt duo incidētia. Secundū ponit ibi: Ait aūt petrus. Circa primū sciendū q quia iesus imediate dixerat de pueris: taliū est regnū celorum. & in hoc parabolice loquebat per puritiā intelligēs humilitatē & innocentiā. Ideo quidā legis peritus qui vocat hic princeps eo q erat dives: vt patet ex sequētibus petijt ab eo quid faciēdo haberet regnū celorum. q. d. dicas mihi plane & aperte absq parabola. qd debeo facere ad consequendū regnū celeste. & hoc mō christus ei respondit. & patet sentētia ex dictis Matth. xix. vsq ibi:

Beda. Non putandus est iste (vt quidā aiunt) vel deū tētasse: vel de sua vita mētitus esse: & simpliciter vt dixit confessus est. Alioquin (vt marcus ait) nō intus archana cordis eius diligere eum diceretur iesus. Diligit enī eos qui mandata legis custodiūt. Sed qō ibi minus ē his qui perfecti esse volunt adiūgit: Omnia vende & da pauperibus.

Magister bone. Quia bonū magistrū dixit & nō deum: vel dei filiū cōfessus est: dicit quēuis sanctū hominē cōpatōe dei bonū nō ee. Christus āt nō rēnuit testimoniū bonitatis & magistri absq̄ do excludit bōitatē. matt.19.c. mar.10.c

Dixit aūt. Ambro. Versuta interrogatio. & ideo arguta respōsio. Tētato: enim bonū magistrum dicit: qui deū bonū dicere debuisset. Quid me dicis bonū: quē negas deū quid bonū dicis cum nemo bonus nisi solus deus. Non ergo bonū se negat sed deū significat qd me bonum dicis cum bonus sentire nō possit q tētas. Bonus ergo sed rectus corde. Deniq gloriāti in lege quod oia custodisset: vt inanem eius iactantiā exponeret ostendit ei adhuc decsse quod est legis. E matt.19.c. mar.10.c. Et ideo ad misericordie pceptū tristis inducit & in eius quedā naturalis dat forma snie. Facilius ē camelū p foramē acus trāsire q̄ diuitē intrare in regnū celorum. Non debet se diuitē iactare in diuitijs suis: cū his q̄bus difficiliat q̄ nāz cē dives misericors. matt.19.d mar.10.b.

Mandata nosti. Hec est puerilis innocentie castitas: que nobis imitanda ponit si regnum dei ingredi volumus. Et nota q iustitia legis suo tpe custodita nō solū bonum terre: sed & vitā confert eternam. matt.19.d mar.10.b.

Ecties tātū nūc in tpe hoc cū pſecutionib⁹ fratres ⁊ ſorores: ⁊ in futuro vitam eternā. i. in hac vita perſecutionib⁹ plena gaudium regni degustant et omnīū electorum ſincera dilectione fruuntur.

Recipiat multo plura. Qui ꝓ dño oēs diuitias dimiſerit: ⁊ carnis affectus contēpſerit: multo plura recipiet in preſenti: ⁊ a fratribus ⁊ ſororibus propoſiti ſui glutino ſpūali colligatis multo gratioſiorē in hac vita recipiet charitatē. Copulatī qua filij ⁊ patres ⁊ cōiuges: ⁊ cetera huiuſmōi
mat. 10. c. mar. 10. e. ꝓnectunt fragilis ⁊ bre/uis eſt: ꝙ ſoli illi ꝑpetue ꝓiunctionis retinēt vnitatē: oia que fratrū ſunt: tanq̄ ſua credētes: quia multitudinis credentiū erat cor vnū ⁊ alia vna: nullusq̄ e. e. i. c. ⁊ quam aliqs vxorē l lasciuia poſſidebat: eandē in odore ſanctificationis poſſidet.

Aſſumpſit. Præmi dens ex paſſione ſua diſcipulos pturbandos: pdi-
§. 2. § cit ⁊ paſſionis penā. ⁊ reſurrectionis gloriā: vt cū morientē cernerēt: reſurrecturū nō dubitarent.
matt 20. d marc. 10. fs Et cōſūmabunt. In hoc oſtēdit quicqd ꝓ pphete pdixerūt ad ſue diſpenſationis myſteriū intēdiſſe. In quo pcutit hereticos q dicūt christū legi ⁊ ꝓphetis ꝓtrariū p/dicaſſe: ⁊ aliū veterē: aliū nouī eē deum testamēti.
matt. 20. § Confutat etiā paganorū dementiā: q eius crucem deridēt: cū ꝓme ſue paſſionis: ⁊ tēpus quaſi futurū ꝓlcius oñdit: ⁊ lo/cum quaſi mortē non timens adiit.

Et ipſi nihil. Diſcipuli ſermonē dñice paſſionis totiēs replicatū: ideo intelligere nō valēt: q: quē maxime videre deſiderāt eius mortē audire nō pāt. Et quē nō ſolū hoiem innocentem: ſ etiā verū deū eſſe ſciūt mori poſſe nō putāt. Et quotiēs aliqd de ſua paſſione dicit: hoc allegoricū dictū putāt: ſicut in aliis ꝙ parabolas loquētem audire conſueuerāt. Judei qui eius mortē parabāt: qcqd de ſua paſſione loquerē intelligebāt. Hoc enī loqbāt. Quod ipſi ꝑficere optabant.

Cecus quidā. Cecus ſignificat humanū genus: qđ a ſupna claritate excluſum dānationis ſue patit tenebras: ſ a dño appropinquāte hierichō curat. Hierichō luna interptat: ꝙ quā defectus mortalitatis intelligitur. Dum ſ verbū dei infirmitatē nre carnis ſuſcipit: hō ad cognoſcēda diuina redit. Cecus ſedet iuxta viā dum incipit credere in ipſū q dicit: Ego ſū via. Mendicat dū rogat. Unde ſequit: Et clamabat.

Et q prēibāt. Qui ieſū præeunt venientē: ſignificāt cecū carnalīū vitiorum q diſſipāt cogitationē hois ⁊ perturbāt vocē oīonis ne ieſus ad illuminandū venire poſſit. Vox vitiorū: ⁊ vocē oīonis ſue ipediri: ne ꝙ ſe exorari poſſit ardēti⁹ clamat:

Stans autē. Tranſiēs cecū audit. Stans illuminat: q: ꝙ humanitatem ſuam noſtre cecitatis vocibus cōpatitur: ſed per potentiaz diuinitatis lumen nobis gratie infundit.

Adduci ad ſe ⁊c. Qui prætereuntē aliquatenus ſentiebat: dū in oīone patiē fantaſmatū turbas vehemētius inſiſtens oīoni ducit ad ſtantem ⁊ recipit lumē: quia deus in corde firmo figit ⁊ ſic lux amiſſa reparatur.

Quid tibi vis ⁊c. Non ex ignorātia querit ſ ideo vt rogēt vt men

Nicolaus

chriſti reſponſio ex dictis Matb. xix. a Aſſūpſit ieſus. Poſtq̄ ſaluator oſtēdit oīonis efficaciā. Hic ꝙñr inducit diſcipulos ſuos ad martyrii tolerantiā exēplo ſui. ⁊ patet ſentētia ex dictis Matb. xx. exceptis q ſequuntur. b Cōſūmabunt oia q ſcripta ſunt ⁊c. q: ꝓphete ſcripſerūt de paſſione chriſti futura. vt patet Eſa. liii. ⁊ Dan. ix. ⁊ multis aliis locis. c Et ipſi nihil hoꝝ intellexerūt. tū q: adhuc erāt rudes ⁊ imꝑfecti: tū q: chriſtus frequēter eis parabolice loqbāt. ⁊ ideo neſcierūt ſi tūc parabolice loquerē d Factū eſt. Poſtq̄ poſita eſt chriſti inſtructio de efficacia oīonis ⁊ de tolerātia paſſionis. Hic ꝙñr deſcribit dicte doctrine ꝙfirmatio ꝙ op⁹ miraculoſū: ſm q ſcribit Marci vlt. Sermonē ꝙfirmāte ſequētibus ſignis. et patet ſnia ex dictis Matb. xx. ⁊ Marci. x. hoc excepto: Factū eſt aūt cum appropinquaret ieſus hierichō. i. ꝑpe hierichō adhuc exiſteret: q: ſm veritatē nō accedebat ad hierichō: ſ ide recedebat. vt ꝑz Matb. xx. ⁊ Mar. x.

e Ingreſſus ieſus. Poſtq̄ deſcripta eſt ꝙuerſio pec C. XIX.
e catoꝝ in generali. Hic ꝙñr deſcribit ī particulari. ſ. in ꝙuerſiōe ꝯa

ſoēs affect⁹ carnis mee charitati poſtpoſuerit

qui reliquit domuz aut parētes aut fratres aut vxorē aut filios propter regnū dei: ⁊ nō recipiat multo plura in hoc tēpore: ⁊ ī ſeculo futuro vitaz eternā. Aſſūmpſit autē ieſus duodecim: ⁊ ait illis: Ecce aſcēdim⁹ hieroſolymā: ⁊ ꝓſūmabūntur oia que ſcripta ſunt per prophetaz de filio hois. Tradet enīz gētib⁹ ⁊ illudetur ⁊ flagellabit: ⁊ cōſpuet. Et poſtq̄z flagellauerit: occidēt eum: ⁊ die tertia reſurget. Et ipſi nihil hoꝝ intellexerūt. Erat aūt ꝙbū iſtud abſcōditū ab eis: ⁊ nō itelligebāt que dicebātur. Factū eſt aūt cuz appropinq̄ret hierichō: cec⁹ quidam ſedebat ſecus viam mendicās. Et cū audiret turbā prætereuntē: iterrogabat quid hoc eſſet. Dixerūt autē ei: q: ieſus naçarenus trāſiret. Et clamauit dicēs:
ſ bō ꝙ hoibus factū: miſerere hois
Jeſu fili dauid: miſerere mei. Et qui præibāt increpabāt eū vt taceret. Ipſe vō multomagis clamabat: fili dauid miſerere mei. Stāz autē ieſus iuſſit illū adduci ad ſe.
ſ interrogat vt credamus nō niſi ꝓfitēdē poſſe ſanari
Et cū appropiq̄ſſet: † iterrogauit illū dicēs: Quid tibi vis faciaz? At ille dixit: Dñe vt videā. Et ieſus dixit illi: Reſpice: fides tua te ſaluū fecit. Et ꝓfeſtim vidit: ⁊ ſequebat illū magnificās deū. Et oīs plebs vt vidit: dedit laudē deo.

Tingrēſ/ C. XIX.
e ſus pambulabat hierichō. Et ecce vir noīe çache⁹: ⁊ hic erat ꝓnceps publicanoꝝ: ⁊ ipē diues. Et q̄rebat videre ieſū qs eēt: ⁊ nō poterāt ꝓ tur
ſ non malicia ſed fide.
ba: q: ſtatura puſill⁹ erat. Et prēcurrēs aſcēdit ī arborē ſycomoꝝ vt videret illū: q: illac erat trāſitur⁹. Et cū vēiſſet ad locū: ſuſpiciens ieſus vidit illū: ⁊ dixit ad eū:
† ſ non inuitatus inuitat: quia ſi nonduz audierat vocem inuitantis: audierat affectum
† çachee feſtinās deſcēde: q: hodie dū fidet quā in mūdo attulit participare q̄rūt. Sed turba. i. vitioꝝ cōſuetudo q̄ cecū clamantē increpabat: etiā hūc ſuſcipientē tardat. ſ ſicut ꝑlius clamādo cecus turbā vicit: ita puſill⁹ terrena relinquēdo: arborē crucis aſcēdendo: turbā obſtātē trāſcēdit: clamās cū aplo: Mihi aūt abſit gl. ni. i c. ⁊c.

Et ipſe erat dī. Quis de ſe deſperet: cū venit iſte ad deū cui cēſus ex fraude? Per hūc apparet quia non oīs diues auarus.

Pre turba ⁊c. Que turba niſi ipartite ꝓfuſio multitudis q̄ verticez ſapie vidē negt. Zache⁹ q̄ nō ī turba ſ plebē trāſgreſſus meſſiā quē deſiderat aſpicit. Sycomorus. Arbor ē: moro foliis ſilis: ſ altitudine prēſtās: ⁊ interptat ficus fatua. i. crux q̄ credētes vt ficus paſcit: ab infidelib⁹ irridet vt fatua. Q̄ puſillus aſcēdit dū quilibet hūilis ⁊ ꝓprie infirmitatiz cōſci⁹ī virtute crucis gliat: ⁊ hāc laudabilē fatuitatē trāſcēdit, ꝑpe dñz cernit q: ſi nōdū ita ſolide vt ē iā: tñ raptiz: ⁊ q̄ſi ī trāſitu luci ſapie celeſtis ītēdit.

Quia illac erat. Iſi. Illa parte vbi ſycomorus vel vbi crediturus: vt ⁊ myſteriū ſaluaret ⁊ gratiā ſeminaret. Sic enī venerat: vt per iudeos tranſiret ad gētes. Vidit itaq̄ çacheus ſurſū. Jā enī ſublimitate fidei inter fructus nouoꝝ operū: velut in fecūda altitudine operis eminebat.

Et cum veniſſet. Per præmiſſos ꝓcones verbi ſui: in quib⁹ erat ieſus ⁊ loquebat venit ad populū nationū: q passionis eius fide iā ſublimis etiā diuinitatē eius agnoſcere ardet: ſuſpicies videt: q: per fidez a terrenis eleuatū eligit eligentē a ſe ⁊ amat amantē ſe.

Deſcēde. Q̄ deſcendē de ſycomoro: ⁊ ſic in domo parare manſionem iubetur. hoc eſt quod apoſtolus ait: Et ſi cognouimus ſm carnem chriſtū: ſ iā nō nouim⁹: ſi enī mortuus eſt ex infirmitate: ſ iā viuit ex virtute dei.

de lyra

chei. Et diuidit in duas: q: ꝓmo deſcribit ꝙuerſio çachei. ſecūdo remotio dubii. ibi: Hoc illis audiētibus. Circa ꝓmū dī: Et ingreſſus ieſus pambulabat hierichō. Scēm ea q̄ dicta ſūt in fine ꝑcedētis ca. iſta hyſtoria çachei nō ſequit imediate poſt illuminationē cecī q̄ facta fuit in egreſſu ieſu a hierichō: ſ poſt egreſſū ei⁹ ab hierichō ⁊ ꝓgreſſu p alia loca regreſſus fuit ibidē ſicut ⁊ in multis aliis locis: in euāgelio dī ꝑtes venīſſe ad cūdē locū. ⁊ l, iſto regreſſu accidit hyſtoria iſti⁹ çachei: cū dī: f Ecce vir noīe çache⁹. Exp̄mit hic nomē ei⁹ q: dign⁹ erat notari ꝓpter ꝙuerſionis facilitatē: ⁊ ꝓpter ꝙuerſi ꝑfectionē. g Princeps erat publicanoꝝ. i. ꝓm⁹ inter illos q vacabāt publicis actib⁹. ſ. exactionib⁹ ⁊ vectigalib⁹ leuādis ⁊ deferendis q̄ cōiter ad petīm ſplicātez q̄ ī ei⁹ vocatōe apparet maior dei mia. h Et ipſe diues. q: auarus fuerat in acgrēdo: ſ poſt ꝙuerſionē nō fuit auar⁹ in retinēdo: q: paratus fuit reddere q̄druplū defraudatis ab eo. i Et q̄rebat vidē ieſū. ex deuotōe. k Et nō po. tur. ex q̄ pz deuotio populariū ad chriſtū. ſeq̄: l Suſpicies ſc. i. approbās deuotiōez illi⁹ m Quia

hodie

Manebat. Manebat aliqñ dñs in domo ꝓncipis phariseoꝝ.i.i iudeoꝝ synagoga docebat:ꝙ sabbato curantē:pctōres recipientē:ꝫ auaros disputantē:ꝛ cetera digna deo gerentē:lingua venenata capiebāt:peroſus facinera coꝝ diſceſſit:dicēs: Relinquet vobis d.v.d.hodie tñ in domo ꝑpu illi ꝙdhei oportet illuminare.i.noue lucis gſa chorusčāte:in hūili credētiū nationū corde qescere.

Murmurabant. Manifestū est iudeos ſp genitum odisse:vel nō intellexisse salutē. Vñ ꝛ aduersus petrū dī: Quare introisti ad gētes ꝓpreputium habentes.

Stās aūt ꝛc. Alijs calūniātibus:hoſem pctoꝛē:ipse ꝛ ꝙcheus stans i.in ea quā cepat fidei veritate pſistēs:nō soluꝫ se ex peccatoꝛe ꝙuersū:ꝫ etiā inter inocētes ꝓbat ꝙuersatū:cū etiā añ ꝙuersatiōnē inocēter vixit:ꝛ q añ ꝙuersionē dimidiū:post ꝙuersionē pōt dare ꝛ totū. Sed ſi quē defraudaui. Primū est ſm legem reddere:deinde qō remanet paupib⁹ erogare. hūc fructū vite publican⁹ de ſycomoro ꝓ sapientē stulticiā legit q rapta reddit: Ꝓpinq relingt:visibilia ꝙtēnit:ei⁹quē nōdū videt sequi vestigia cōcupiſcit. Filius. Nō carne ꝫ fide:qr sic abrahā iussu dei pīaꝫ ob spē future hēditatꝭ deseruit:sic ꝛ iste q thesauꝝ in celis acqrit spe.

Eo q ꝛc. Nō solū q iusti pseuerāt ꝫ etiā qui de iniustitia ꝙuertunt ad filios ꝓmissionis pertinent.

Venit enī ꝛc. Etiā murmurātib⁹ sua mysteria nō dedignat exponē: q ꝓpter penitentiā peccatoꝝ suscipiendā maxime ipse in terrā venerit vbi ꝛ se appellat filiū hoīs:vt insinuet uobis dispensationē sue pietatis.

Hec illis. Suscepta ꝛ cōmendata pnia publicani diuiq ꝓ parabolaꝫ docet sibi magꝭ pniaꝫ pctōꝝ q̄ iusticiā placē supboꝝ: Latiusq ī gētib⁹ de ignorātia legꝭ hūlib⁹ q̄ꝫ in iudeis de iustitia legꝭ supbiētib⁹ sc cē regnatuꝝ. Et qr discipuli audita passione ꝛ resurrectōe hierosolymis splenda:existia

Nicolaus

hodie in domo tua oportet me manere.i.in domo māli ꝓpter refectionem christi ꝛ suoꝝ discipuloꝝ.ꝛ ad ostendendū benignitatē pctōꝛi reuertēti:ꝛ i domo spūali ꝙscie p gſe infusionē. a Et cū viderēt oēs.i.pharisei ꝛ alij malignātes. b Murmurabāt.ꝛ hoc irrōnabiliter: qr nullus rōnabiliꝛ pōt murmurare si medicus visitet egrotū ad ipsū sanandū. c Stās aūt ꝙcheus.ad obediendū dño ꝓmptus.vñ subdit: d Ecce dimidiū bo. me.dne do paupib⁹. nō dicit dabo in futuro:qr erat paratus statim dare: ex hoc etiā patet q nō oīa bona sua erāt male acqsita: qr de illis nō posset elemosynā facere. e Et si qd aliquē defrau.red.quadruplū. Lex enī in aliqbus ꝑcepit restituere duplū:ꝛ in aliqbus quadruplū:ꝛ in aliq⁹ gntuplū. vt patet Exo.xxij.ꝛ ideo p hoc qō ℔ exꝑmit restitutio media: itelligit alie due extreme.sequit: f Eo q ꝛ ipse filius sit abrahe.dicit ℔ glo. Bede: Filius aūt abrahe ꝙcheus dī:nō qr de eius stirpe genit⁹:ꝫ qr eius fidem imitatus:vt sicut ille terrā domūq; paternā deseruit:ita iste bona sua partienda paupibus reliq̄rat:ꝛ sic videt dicere q nō fuit iude⁹ natiōe ꝫ gentilis:qr oēs iudei natione de stirpe abrahe descenderāt. Idē videt dicē Amb⁹osius dicēs: Zacheus erigunꝫ meritis sicut ꝓpls nationū ꝛc. Aliquibus aūt alijs videt ꝯtrariū:qr.s.dī q murmurabāt de christo itrāte domū ꝙchei eo q ad hoīem peccatoꝛē diuertisset:apud iudeos enī lōge abolabilius fuit ingredi ad gentiles q̄ꝫ ad iudeos pctōres:ꝓpter qō petrus etiā post ascēsionē christi ꝑ reuelationē fuit p̄monitus:vt absq; tali abominatōe ingrederet domū cornelij.vt habet Act.x. Et iō si ꝙcheus fuisset gentiles magꝭ habuissent occasionē murmurādi eo q ad hoīez gentilē diuertisset:ꝛ videt ꝓbabile q hāc causam suę murmuratōis expressissent ad colorandū murmurationē suā tanq̄ rōnabilē. Itē ex hoc q ꝙcheus dixit: Si qd aliquez defraudaui reddo quadruplū. Illa enī lex fuit data iudeis ꝛ nō gētilibus ꝛ nec ad eā tenebant gentiles in aliquo:ꝫ solū ad simplū nisi forte in aliq̄ casu ex circūstātia facti:ꝛ iō illā legē ignorabāt:ꝛ ꝓpter qō ꝙcheus q illā sciuit ꝛ ſm eā facere voluit videt fuisse iudeus añ vocationē suā: nec valet si ꝯ hoc arguat q hic dī ꝓnceps publicanoꝝ:qr ꝛ matthe⁹ publican⁹ fuit: q tñ iudeus fuit natione:vñ ꝛ euangeliū suū scripsit hebraice: ſm q dicit beatus Hiero.in ꝓlogo sup Matth. g Hec illis audientib⁹. Postq̄ descripta est vocatio ꝙchei. Hic oſtr ponit remotio dubij qō ꝓmo remouet verbo.x⁹facto.ibi: Et his dicē ꝑcedebat. Circa ꝓmū sciendū q iudei ꝛ etiā apli de regno christi carnaliter sentiebāt añ eius ascensionē credentes eū in regno dauid tpaliter regnaturū. vñ Act.j. petierūt a christo: Dñe si

ſ qñ in fine seculi ois israel saluus erit,

gnū:ꝛ r̄euerti. Vocatis aūt decē seruis suis:dedit eis decē mnas. Et ait ad illos: Negociamini dū

ſ J.iudei ex quibus christus ſm carnem nō solū ꝑsentē vsq; ad mortē crucis oderāt:sed ꝛ post resurrectionem eius miserunt persecutionem apostolis ꝛ predicationem regni celestis,spreuerunt

vēio. Ciues aūt eius oderāt eum ꝛ misērūt legationē post illū dicētes: Nolum⁹ hūc regnare sup

ſ hoc erit qñ ille q būilis apparuit in manifestissima claritate iudicaturus aduenier.

nos. Et factū ē vt rediret accepto regno ꝛ iussit vocari seruos qb⁹

ꝛ ſ J.sciri faceret:hic enī oium opera ꝛ cogitationes omnibus palam ostenderentur

dedit pecuniā:vt sciret quantuꝫ

ſ vt simul de iudicantit⁹ ꝛ negociatis iudicet.

qsq; negociat⁹ eēt. Venit aūt p̄m⁹ dicēs: Dñe mna tua decē mnas aquisiuit. Et ait illi: Euge bone

ſ non tua querens.

serue:qr ī mōdico fuisti fidel' ēris

bāt regnū dei mox esse venturū. Hāc coꝝ ignorātiā illuminat:docēs se ꝓmo regni sui fidē toto orbe dispsurū:ꝛ ī fine scli iudicē oīuꝫ regēq; vēturū.

Nobilis abijt. Hic ē nobilis cui cecus clamabat: Miserē mei fili d. ꝛ cui turbe clamabāt: Osanna filio da.bñ.q vc.in noie dñi r.i.q ꝓstitut⁹ est a pīe rep:cui date sūt gentes in hēditatē.

Lōginquā. Excessus iudeos relinquēs trāsit ad illuminādas gētes q longe(quia a finib⁹ terre)clamāt ad dñm:vel qr lōge a pctōribus salus. Deq; vbiq; pñs:lōge ab his q idola colūt:ꝫ ꝛ ipsi ꝓpe facti sunt in sanguine.

Vocatis aūt. Vocat x.suos dū eligit discipulos lka decalogi ibutos. dat x.mnas:dū p⁹ resurrectionē surgit ꝛ apit sensū: vt spūaliter intelligāt legis dicta. Mnas.x.dragmas appendit ꝛ ois scripture sermo:qr vite celestis pfectionē suggerit quasi centenarij numeri pondē fulget.

Negociamini. verba legis mystica interpretatione discussa pīs offerte:ꝛ ab eis ꝓfessionē fidei morūq; ꝓbitatē recipite.

Et factū est ꝛc. q̄ti die christus accepto regno a pīe redit:qr peregrinantis in terra ecclesie semp statuꝝ ꝙspicit: hinc seruo pecuniā negociaturo cōmodat:i altero modū ꝙsūmati opis examinat:hūc prudēter laborantē amplioꝛi gſa donat illū luxuriosa sectantē:etiā qō dederat ꝓuat. In iudicio ꝓ multi q ad docēdū idonei videbant:ob negligētiā suā iter idoctos reputabunt. Quidā simpliciozis obſuatōis deuotionē iter aplicos sūma ꝑmia pcipiēt.q enī recipit ꝓphām in noie ꝓphe:mercedē ꝓphete accipiet. matt 25.b

Venit aūt ꝛc. Primus seruus ordo doctoꝝ in circūcisione missus:q vnā mnam negociatur⁹ accepit:qr vnū deū:vnā fidē:vnū baptisma missus est p̄dicare:ꝫ.x.acqrit dū pplm sub lege ꝓstitutū:docendo sibimet associat.

In modico ꝛc. Modicū est:quicquid in psiti percipim⁹ donoꝝ ad cōparationē futuroꝝ ex parte enī cognoscimus:ꝛ ex parte ꝓphetamus.

de lyra

in tpe hoc restitues regnū israel:vñ ꝛ filij ꝛebedei credētes eū sic regnaturum petierūt q vnus ad dexterā suā:ꝛ alius ad sinistrā sederet.ꝛ ideo quia approꝑinquabat christus versus hierusalē credebāt cum sublimandū cito ī regē in regia ciuitate.ꝛ hoc est qō dicit: h Eo q esset ꝓpe hierlm ꝛ qr existimarent.falso tñ. i Qr confestim regnū dei manifestarē. ꝛ vocat hic regnum dei regnū ipsius dauid.vñ ꝛ.j. Paral.xxix. Sedit salomō super solū dñi in regem ꝑ dauid patre suo ꝛc.ꝛ ideo ad hanc falsaꝫ estimationem remouendā ꝓponit parabolā.ad ostendendū q in primo aduentu non venerat ad regnandū tēporaliter:sed magis ad patiendū. ꝛ in secundo aduentu reuertet ad iudicandū sicut rex excellentissimus: tunc regnum suum oībus manifestaturus.ideo subditur: k Homo quidā nobilis.i. christus hō natus ſm carnē de semine dauid regis. l Abiit in regionē longinquā.i.ad celū empyreum per suā ascensionē. m Accipere sibi regnum super ordines angelorum. n Et reuerti.s.in fine mundi ad iudiciū. tunc enim manifestabit oībus regnum suū. o Vocatis aūt decem seruis suis.i.fidelibus vniuersis:quoꝝ vniuersitas numero denario designatur:quia est primus limes numeroꝝ:vnde ꝛ numeri sequentes sunt replicationes ipsius ꝛ partiū eius. viginti enīꝫ sunt bis decē:ꝛ triginta ter decem:ꝛ sic consequēter. p Dedit eis decē mnas.i.vniuersitatē bonoruꝫ suoꝝ:diuersimode tñ:quia dedit vnicuiq; plus vel minus ſm ꝓpriā virtutem. q Negociamini dum venio.quia tempus meriti currit vsq; ad diem iudicij:in quo tēpore deus dat dona sua ad hoc q multiplicentur p fructus bonoꝝ operū. r Ciues autem eius oderant illū. Ciues isti sūt iudei qui pro maiori parte in odium christi sunt firmati. s Et miserunt legationem post illum dicentes:nolumus hunc regnare ꝛc.quia post ascē sionem christi ad celos iudei conati sunt destruere fidem catholicaꝫ in qua incipit regnum christi:quod complebitur ꝛ manifestabitur in fine mundi. t Et factum est vt rediret. scilicet ad generale iudicium. v Iussit vocari seruos.quibus dedit pecuniam.quia oportebit omnes comparere ante iudicem ad reddendum de omnibus receptis ab eo rationem. x Venit autem primus.quia tūc electi de suis meritis securi parati erūt astare iudici. y In modico fuisti fidelis.quia bona etiam spiritualia que habentur in vita presenti.modica sunt respectu bonorum celestiū que expectantur in vita futura. z Eris potestatē habens supra decem ciuitates.id est gaudebis de felicitate omniū qui per tuaz doctrinā vel exemplum vite tue conuersi sunt ad bonum.

ſ: iij Et tertius

Decē ci. Decē ciuitates fūt aīe: p legis verba ad gratiā euangelij p/ uenietes: quibus tūc glificandus p̄ponit q eius pecuniaz verbi digne deo cōmendauerit. Unde apostolus: Quez spes nostra: aut gaudiū: aut coro/na glorie: Nonne vos ante dominū iesum.

Et alter venit. Bonus ordo vocaturus gētes: ⁊ iudeos missurus in/terfici q̄ nolucrūt super se christū regnare: hāc p̄mi/sit cōparationē: ne dicere tur: nihil dederat populo iudeoz vñ melioz posset fieri: vt quid erigeret ab eo qui nihil recepit. Et vna mna v. facit q moz/tua hz p̄pter quēq; sensus

Quinqz mnas. Qui ad prepuciū missus est cui dns mnam vnam eandēq; fidē q̄ circūcisio/ni credita est p̄dicandum cōmisit. q̄ quinqz mnas facit: qz gētes quēq; sensi/bus corporis mācipatas ad gfam fidei euangelice conuertit.

In sudario. In su/dario pecuniā reponit: q ad p̄dicandū idoneꝰ offi/ciū p̄dicādi vel suscipere rēnuit: vel susceptuz non dñi gerit: ⁊ precepta dona sub otio teporis abscōdit secū dicēs: Sufficit mihi vt de me rōnem reddam cur alijs p̄dicē: vl de alijs cogar reddere rōnē: cū ēt apud deū illi sunt inexcu sabiles qbus lex data nō est: neq; audito euangelio dormierūt: qz p creaturā poterāt creatorē cognoscē

Matt.13.b, mar.14.c. gg.5.8.c

Adetis qd. Adetit ens deus vbi nō semina/uit. i. etiā eos impietatis reos tenet: qbus legē ver bū vel euangelij nō mi/nistrauit. Timens g̃ peri culū iudicij: requiescā ab āministratione verbi.

potestatē hñs supra decē ciuita/tes. Et alter venit dicens: Dñe: mna tua feci qnq; mnas. Et huic

ꝯ .i. ex earū animarum qui⁹ imbuisti: fide ⁊ conuer satione magnus sublimisq; estor vt non tm̄ de tuis: sed etiam de auditoruz profectibus honoreris

ait: Et tu esto supra qnq; ciuita/

ꝯ tertius seruus sunt illi q post collectos iudeos ⁊ gē tes negligēter vsunt cōmisso p̄dicationis officio

tes. Et tertiꝰ vēit dicēs: Dñe: ec/ce mna tua quā habui repositā

† ꝯ q̄ ardua est via q̄ ducit ad vitā ⁊ qz quanto gradus altior: tanto casus grauior

i sudario. Timui. n. te: qr hō† au/sterꝰ es: tollis qd non posuisti ⁊ metis qd nō seminasti. Dixit ei:

† ꝯ quia piger ad exercendum officium: superbus ad accusandum domini iudicium

De ore tuo te iudico serue† neqz. Sciebas q ego hō austerꝰ sum: tollēs qd nō posui: ⁊ metens qd nō seminaui. Et q̄re nō dedisti pe cuniā meā ad mensā: ⁊ ego veni/

ꝯ meritā discutiens.

ens cū vsuris vtiqz exegissem il/lud? Et astātib⁹ dixit: Auferte ab illo mnā: ⁊ date illi q decē mnas hēt. Et dixerunt ei: Dñe: habet decē mnas. Dico autē vobis: qz

ꝯ vtenti eo quod habet.

omni habēti dabit̄ ⁊ abūdabit: ab eo autē q nō habet ⁊ qd hēt

ꝯ qui non vtitur.

auferet ab eo. Ueruntamē inimi

omnes nolentes conuerti ad christum

cos meos illos q noluerunt me regnare sup se: adducite huc ⁊ in terficite añ me. Et hīs dictis p̄ce debat ascēdēs hierosolymā. Et fa ctuz est cum appropinquasset ad bethphage ⁊ bethaniā ad mōtē

†ꝯ venit ad mōtē oliueti: vt nouellas oliuas i sublimi virtute plātaret ‡ ꝯ propter scientiā veritatis ⁊ mundi ciā operis vel gemine dilectiōis sacramētū toto orbe p̄dicādū: vel p̄pter duos ordines p̄dicatorū: vnum in circūcisione: alterum in gentibus

qui vocat† oliueti‡ misit duos di scipulos suos dicēs: Ite i castellū qd̄ p̄tra vos ē. In qd̄ intrantes

†ꝯ alteni alligāt vt possideāt: ꝯ ps̄ soluit vt teneat

inuenietis pullum asine† alligatum

ꝯ quecūqz

cui nemo vnqz hominū sedit. Sol

solueritis in terra erunt soluta ⁊ in celo

uite illum ⁊ adducite. Et si qs vos interrogauerit: quare solutis? sic dicetis ei: Quia dns opam eius desiderat. Abierūt aūt q missi erāt: ⁊ inuenerunt sicut dixit illis stātē pullum. Solentib⁹ aūt illis pullū: dixerunt dñi eiꝰ ad illos: Quid solutis pullū? At illi dixe/rūt: Quia dns eum necessariū hz. Et duxerūt illum ad iesum. Et ia/

ꝯ .i. iudeos ⁊

spūalis gra quā mō torpēter exercem⁹ doctoribꝰ illiꝰ tpis abscēdāter offerēt.

Et his dictis. Finita parabola vadit hierosolymā: vt ondēret de eiusdē maxime ciuitatis euentu parabolā fuisse premissam que non longe post ⁊ ipsum occisura: ob odiū regni eius hostili clade sit peritura.

Ad bethphage. Bethphage viculū sacerdotū: in mōte oliueti: ⁊ in/terpretat domus bucce. Bethania villa vel ciui/tas in latere eiusdē mon/tis: ⁊ dī domus obedien tie. Mas dns hierosoly/mā venturus p̄stia sua sub limauit: qz multos ante passionē suā docendo pie ꝓfessionis donis ⁊ obedīē tie spūalis ipleuit. Que

E Matt.21.b marci.11.a.

dñi in mōte oliueti sūt po site. i. in ipso dño q nos vnctiōe spūaliuz crisma/tū: ⁊ ꝓficētie pictatisq; lu ce refouet: ⁊ q: nō vult ab scōdi ciuitatē supra se po sitā: mittit discipulos in castellū qd̄ est ꝯ eos: vt p eos totius ꝯpositi orbis munitiones penetret.

matt 21.a Mar.11.b

Introeuntes inue. Introcūtes in mundū p̄ dicatores inuenīūt popu/lū nationū p̄fidie vinculis irretitū: liberū ⁊ lasciuuz: cui nemo vnqz h. se. id est nullus rōnalis doc/tor frenū connectōis po/suit q vel linguā a malo p̄hibcret: vel in artā viā vite ire cogeret. Nemo induméta salutis quib⁹ calefieret vtilia suadēdo ꝓtulit. Nemo sedit: quia nullus stultitiā eius dcp mendo corexit.

Pullū asine. Tres euāgeliste qui grece scri/pserūt pullū tm̄ cōmemo rant. Matthe⁹ q hebrai/ce scripsit: etiā asinā solu/tam ⁊ adductaz refert vt

hebree quoqz gētis si penituerit nō desperandā mōstrat esse salutem.

Alligatū. Alligatus vinculis p̄fidie in quo addict⁹ vl astrict⁹ dño er rore famulabat: sed dominatū sibi vendicare non poterat quem dominuz fecerat non natura sed culpa. ⁊ ideo cum dns dicitur vn⁹ agnoscitur. Mā ⁊ si multi dij ⁊ dñi: generaliter tamen vnus deus ⁊ vnus dns. Marcus ait: Ante tanuam ligatum quia extra christū quicūqz est foris est in via: q in christo est foris non est. In diuio ergo ligatus stabat qui non vnam fi/dei vitecq; viam tenebat: sed pluribus erroribus deseruiebat: de qbus aper te subditur: Soluentibus autem.

Solentib⁹ aūt illis pullū. Non despicias hunc asellum: quia sicut in vestitu ouium sunt lupi rapaces: ita sub exuuijs corporis quod nobis est cōmune cum beluis: mens deo plena vegetatur.

Dixerūt dñi eius. Adultes habebat dns qui nō vni superstitioni deditus: ⁊ p libitu imundoz spirituū raptabat ad varios errores.

Quid solutis. Qui soluendo pullo ꝓtraxerant: audito noie quie scunt: quia magistri erroz qui doctoribus ad salutē gentiū veniētibus ob/sistunt: suas tenebras defendūt: donec miraculis attestantibus veri posses/soris virtus emineat. Sed postq̄ dñice fidei potestas apparet: cedentib⁹ ad uersarioz querelis: cetus qui deum corde portet adducitur.

Uestimēta sua. Uestimenta apostoloz doctrina virtutū vel disce/tio scripturarū: ⁊ gra spiritualis: quibus illi corda hominū prius nuda et frigida contegunt: vt mereant habere sessorem christum,

Matt.13.b, mar.14.c. gg.5.8.c

Adytice. Adattb. Adetis vbi nō se. precidis falce iudicij eos qbus legē nō cōmisisti: ⁊ congregas vbi nō sparsisti: congre gas in regno tuo bonos: etiā de gentibus ⁊ de eoz cōparatione q natura/lem legem seruāt. dānas eos q negligūt etiā scriptam.

Adystice. Per duos seruos fideles vtriusq; ppli doctores. Per seruū neq; malos catholicos. Per decē ⁊ quinqz mnas: credētes ppli. Per ini micos: qui verbū dei vel nunq̄ audire vel male interptando corrūpē ma/lunt. Per messionē ruris nō seminati quos verbū dei nec audire cōtigit. His quinqz psonis genus hoium in die iudicij discutiendū signat.

Sciebas. Quod putauerat p excusatione dixisse vertit in culpā. Si me ita durum ⁊ crudelem nouerās: quare ista cogitatio nō incussit tibi ti/morem vt scires me mea diligentius quesiturum.

Pecuniā. i. euangelicā p̄dicationē: paratisq; fidelib⁹ non inti/masti. Mea nō tuam. Dñi apls: Si qs loquit̄ quasi sermones dei.

Cū vsuris. Qui verbi pecuniā a doctore emit credendo: necesse ē vt cum vsuris soluat operando: vel de accepto verbi fenore vsuras soluit: q ex eo quod audit: etiam alia studet intelligere.

Auferte. Collatā gfam amittit q predicādo alijs cōmunicare negle/xit. Auget ꝯ illi q in ea laborauit. Sicut regiū crisma quod superbiendo saul amisit: dauid obediēdo p̄meruit. Spiritus enim dñi qui a saul recес/sit: directus est a die illa ⁊ deinceps in dauid.

Et abūdauit. Adystice. Cum ois israel saluus erit: tunc plenitudo

Nicolaus

a Et tertius venit q: lz mali reformident venire ad ꝓspectū iudicis: tñ oportebit eos ibidē repsentari. b Ecce mna tua quā habui repositaz in sudario. Sudariū aūt est pannus in quo inuoluunt corpora mortuoz, et ideo mna in sudario reposita significat donū dei a bonis operibus otiosuz tanq̄ mortuoz. c Timui enim. iste timor nō est nisi pusillanimitas bñ agendi. d Quia hō austerus es. lz enim mō tempus sit misericordie: t iudicio tñ erit tēpus rigoris iustitie. e Tollis quod non posuisti. ⁊ me/tis quod non seminasti: quia a prelatis ecclesie nō solū requirunt bona in psona ꝓpria: ⁊ in subditis coz quos tenent inducere ad bonū. ⁊ sententia huius patet plenius ex dictis Adattb. xxv. vsq; ibi: f Uerūtamē inimi cos meos. i. iudeos qui post ascensionē christi conati sunt: fidē catholicam destruere: vt. ꝛ. dictū est. g Adducite huc ⁊ interficite quia quadragesi mo secundo anno post passionē christi ciuitas hierusalē fuit destructa; ⁊ po

de lyra

pulus iudeoz occisus per tytū ⁊ vespasianū. In fine etiā mundi omnes re probi generaliter qui sunt inimici christi sententia mortis eterne sunt inter/ficiendi. h Et his dictis. Hic consequēter ostendit facto quod declara/uerat verbo. In parabola autem imediate precedenti duo declarauerat. vnum pertinēs ad suam passionē. aliud ad ciuitatis hierosolymitane de/structionē. igitur primo facto ostendit primū. secundo secundū. ibi: Et cuz appropinquauit videns ciuitatem flevit. Prima diuidit in tres: quia pri mo describitur christi humiliatio. Secūdo populi devotio. ibi: Euntes aūt illo. Tertio pharisеoz malignatio. ibi: Et quidam phariseoz. Circa pri/mum dicitur sic: Et his dictis precedebat ascendens hierosolymā vbi erat passurus: ꝛm q̄ p̄dixerat facto ostēdens q̄ erat paratissimus se humiliare ⁊ obedire vsq; ad mortē ꝓptibilissimā ⁊ acerbissimā: ⁊ sō hūiliter voluit illuc venire sedēs sup pullū asine: sicut fuerat p̄dictū zach. ix. Cetera patēt

ex dictis

Imposuerunt iesum. ℣ populus gentiū portat christū: discipuli in via vestimēta sternūt: quia corporis sui cruētes amictū simplicibus sanguine suo vim parant: vt in offenso gressu mētis: hierosolymā quo christ⁹ ducit tendant. i. ad veram pacis visionē.

Substernebant vesti. Juxta alios euangelistas non discipuli sed turba substernebāt q̄ martyrū exēpla sequēs carnē p abstinentiā edomat: vt dño iter ad mentē paret
matt 21.g. marc 11.g. Joan.12.b
& sequētibus bona p̄beat exempla.

Ad descensū mō. Descendēte dño de monte olineti. i. humiliante se ad infirmitatē nostre carnis illo que erat in forma dei cuz eo descendūt turbe. i. humiliantē sub manu eius q̄ misericordia indigēt vt ab eo exaltent.

Gaudētes laud. Frequēter ingressus ē ciuitatē hierlim: sed nō cuz his laudibus nō rex vocatus q̄ sēp fugerat: nisi modo cū ascendit passurus. Quod ideo factū est vt amplius coꝝ aduersū se excitaret inuidiā: quia iam tempus passionis instabat.

Sup oibus. Mox proxime de resurrectione lazari que nuper facta erat.
B Nam & ꝓpterea obuiaz venit ei turba: quia hoc signū factū audierant ab eo. & audāt etiā de signis & doctrina que facit cum ascendit ad dictā scenopegie: quod Joannes narrat.

Benedictus. Turba post modicuz crucifixura regem appellat: expectatum ſm carnem dauid filiū venisse declarat vt aduersum se testimoniū extorqueatur inuitis.

Pax in celo. Sicut nascente dño hominū & angelorꝝ agmina celestia decantabāt: Gloria in excelsis deo. Et in terra pax hoibus. Sic cidē mox triūphaturo hoies concinūt: Pax in celo & gloria in excelsis.

Magister increpa. Mira inuidentiū demētia quē vera docentem nouerāt cū magistrū appellari audiūt: discipulos eius q̄si melius edocti: redarguēdos estimāt quos ille instituerat quē deū apparet cē ꝑ miracula.

Lapides cla. Crucifixo dño: aplis pre timore tacētibus petre q̄ scisse sunt apertis monumētis: deū & mūdi dñm aperte clamabant.

Mystice. Si cecitas ꝓtigerit in israel vt a laude dei ꝓticeat: populus gentiū mollito corde lapideo creatorē suū credet & annūciabit.

Et vt appro. &c. Quod dñs ſm hystoriam semel fecit: hoc quotidie per electos suos in ecclesia agit: plangit reprobos qui nesciūt cur plangunt sed exultant in rebus pessimis: qui si dānationē suā prouiderent: seipsos cū electoꝝ lachrymis plangerent: qui in peruersitate sua diem suū hic habent in qua & pacem habent ex abundantia tēporaliū: & supplicia nunc absconduntur ab oculis coruz qui refugiunt futura prouidere que tēporalē letitiā

Nicolaus

ex dictis Matthei. xxj. a Eunte aūt illo. Hic pontifex populi deuotio. & patet sentētia ex dictis Matthei. xxj. excepto quod subdit: b Super oibus quas viderant virtutibus. ex suscitatione enim lazari quā plures viderant fuerūt moti ad istā deuotionē. vt habet Joā. xij. & etiā ex aliis christi miraculis. c Et quidā phariseoꝝ. Hic ꝓfr describit phariseoꝝ malignatio. ex inuidia enim quā contra christū ꝓceperant: deuotionez populi ad christū videre nō poterant. ideo dixerūt: d Magister increpa discipulos tuos. q. d. talē falsum applausum nō debes sustinere. e Quib⁹ ipse ait: rationabiliter se excusando & ꝓphetando de futuro. f Dico vobis quia sibi tacuerint lapides clamabūt. & hoc fuit impletū in sua passione qñ discipulis pre timore iudeoꝝ tacentibus laudem christi: lapides scisſi sunt: vt habetur Matthei. xxvij. quasi perhibentes testimoniū sanctitatis ipsius christi morientis: ꝓpter quod centurio & alij gentiles qui erant cū eo visis tot signis sanctitatē christi confessi sunt dicentes: Vere filius dei erat iste: vt habetur ibidem. g Et vt appropinquauit. Hic cōsequēter ostendit facto futuram ciuitatis hierosolymitane destructionē: in hoc q̄ fleuit ex cō passione ꝓpter mala super ciuitatē & populū futura: & quia semper in deo cum misericordia currit iustitia. ideo in christo primo ostenditur dulcor cōpassionis. secundo rigor vltionis. tertio in principibus iudeoꝝ malū obstinationis. Secunda. ibi: Et ingressus. Tertia. ibi: Principes autem. Circa primū dicitur: h Videns ciuitatem. s. hierusalem in qua diu viguerat cultus diuinus. i Fleuit super illam. tum propter mala culpe que ibi multiplicata fuerant. tum propter mala pene que futura imminebant dicēs:

ctātes vestimēta sua supra pullum posuerūt iesuz. Eūnte autez illo: substernebāt vestimenta sua in via: Et cuz approp̄inquaret iā ad descensuz mōtis olineti: ceperunt omnes turbe descēdentium gaudētes laudare deū voce magna sup̄ ōmnibus quas viderāt
† ſ ab oi pcō singulariter imunis & imunes faciens
virtutibus dicētes: † Benedictus
ſ ego veni in nōie patris mei.
qui vēit rex in nomine domini. Pax in celo: & gloria in excelsis. Et q̄dā phariseoꝝ de turba dixerūt ad illū: Magister increpa discipulos tuos. Cui⁹ ipe ait: Dico vob̄is: q: si hi tacuerit lapides clamabūt. Et vt appropiquauit: videns ciuitatē fleuit sup illaz
ſ ruinā q̄ iminet ſ subaudis fleuisses q̄ mō exultas.
dicēs: Quia si cognouisses & tu. Et q̄uidez in hac die tua q̄e ad
† nō ꝓuideret supuenture miserie: nūc ꝓpe leticie
pacē tibi: † nūc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia vēient dies i te: & circūdabūt te inimici tui vallo: & circūdabūt te: & cōangustabūt te vndiq̄z: & ad terrā p̄sternent te: & filios tuos qui in te sunt. Et nō relinquēt in te lapidē sup lapidē: eō q̄ nō cognoueris tēpus visitatiōis tue. Et ingressus in templum cepit ejicere vendentes & emētes: dicens: Scriptum est: quia dom⁹ mea dom⁹ oronis
ſ q̄ ad hoc in tēplo residetis: vel vt nō dātes munera cōpaliter ꝓsequamini: vel dātes ſpualiter necetis
est: vos autē fecistis illaz spelunc̄am latronū. † Et erat docēs quotidie in tēplo. Principes autem sacerdotū & scribē & p̄ncipes pleb
ſ q̄ quotidie docebat in tēplo & ejciebat latrones recipiebat laudem turbarum
q̄rebāt illuz pdere: & nōn inueniebāt quid facerent illi. Omis enim⁹ populus suspēsus erat audiēs illū.

ſ ecce pena quā imminent romani principes

perturbent. Sed venient dies qñ animas exeuntes a corporibus demones inimici circūdabunt vallo: trahentes eas ad societatē sue dānationis: & vndiq̄z circūdabunt & coangustabūt qñ nō solū opis sed etiā locutionis & cogitationis iniquitates ante oculos coꝝ replicabūt & ad terrā p̄sternent cū caro in puluerē redigetur. Filij etiā cadent cū in illa die peribūt oēs cogitationes eoꝝ: que cogitationes etiā per lapides significanē: cum subdit: Et nō relin. i. ſ. ia. Per uersus enim cuz peruerse cogitatiōi puersionē adijcit quasi lapidē sup lapidem struit: & cū aīa adultionē rapit: talis cogitationū cōstructio dissipat & hoc ideo quia non cognouerit t. v. t. Peruersam enim animā deus visitat: aliqñ p̄cepto: aliqñ flagello: aliqñ miraculo. Sed quia supbiens contēnit nec de mal⁹ suis erubescit: in extremo inimicis tradetur cū quibus in eterno iudicio dānatiōis sacietate colligatur.
matt 24. & marc 13.a.
matt 21.b Joan. 2.a.
esaie. 56.c. baruc. 7.b.

Ad pacē &c. Duz carnē das voluptatibus mala ventura nō ꝓspicis: habes bona ꝓsentia que ad pacē possunt cē tē porale: & cur hoc subdit: ſ. q: nō puidet mala q̄ ei euētura sunt. Si enim puideret in pūitibus ꝓsperis leta non fuisset.
matt. 21.b. marc. 11.c. Joan. 7.b. et. 8.c.

Et nō relin. Cū hierusalē mō sit ꝓstructa ex porta vbi dñs crucifixus erat: apparet illā hierlim ex toto fuisse destructā: cui vnde euersio cōtigerit subdit: Eo q̄ nō cognouit &c. vi. tue. i. aduentum filij dei in carne.

Et ingressus. Post enumerata mala: ingressus tēplū eiecit vēdētes & emētes: p hoc innuēs q̄ ruina pplī maxie ex sacerdotū culpa fuit: dum enim vēdentes & emētes percutit: ostēdit vñ radix perditionis processit.

Docebat. Sicut in ciuitate est templū: sic in plebe fideli vita religiosoꝝ. Sed multi dū ꝑ religionis habitu sacroꝝ ordinū locū ꝓcipiūt: religionis officiū in mercimoniū terrene negociatōis conuertūt. In tēplo vendit q̄ hoc qd quibusdā iure cōpetit ad premiū largit. Justitiā vēdit: qui hāc ꝑ dōnij acceptione seruat. Emit in tēplo: quia dū hoc qd ꝓprio iure debet negat: dato patronis dōnio emit peccatū. Quibus dr: Fecistis do. m. ſ. l. quia duz puersi locū tenēt religionis ibi p malitiā occidūt vbi p oronez viuificare debuerūt. Sed q: ō puersa p sacras pagines nos indesinenter instruit. Recte subdit: Et c. d. i. t. Domus dei est ꝓsciētia fideliū quā facit spelunca latronum q̄ relicta simplicitate scitatis illud meditat agē vñ ꝓximū innocentē possit ledere. Sed cōtra dñs mētes fideliū ad cauēda mala erudit.

Querebāt illū. Ideo nō poterant illū perdere: q: timebant tumultū populi: vel ideo volebant perdere: quia neglecto suo magistro totū populum videbant ad eius doctrinā confluere.

de lyra

k Quia si cognouisses. supple mala dicta. l Et tu. supple fleres. m Et quidem in hac die tua. id est modico tempore in quo facies voluptatem tuam. n Nuc ad pacem tibi. id est modico tempore duraturā. & ideo nunc gaudes quia mala imminentia non vides. ideo subditur: Nunc autem abscondita sunt &c. o Et circūdabunt te inimici tui. s. romani. p Vallo. i. cum exercitu valde forti. q Et coangustabūt te vndiq̄z. in tantuz q̄ pre angustia famis inuente sunt mulieres filios ꝓprios comedisse: ſm q̄ refert Josephus libro de iudaico bello. & causa tante destructionis subditur: r Eo q̄ non cognouerit tempus visitationis tue. p̄dicationem christi recipiendo: sed magis vsq̄z ad mortem ipsum persequendo. s Et ingressus. Hic consequenter in christo ostenditur rigor vltionis in hoc q̄ vendentes & ementes in templo inde eiecit: per hoc designans q̄ essent ejiciendi in gehennam. & patet sententia ex dictis Matthei. xxj. t Principes autē. Hic consequenter describit obstinatio principuz iudeorum. & primo q̄ntū ad interiorē machinationē. secūdo q̄ntū ad exteriorē insidiationē. ca. sequēti. Circa primū dicitur: Principes aūt sacerdotū qui p̄erant in spiritualibus. v Et scribe. qui intendebant doctrine legis & prophetarū. x Et principes plebis qui p̄sidebant in temporalibus disponendis. y Querebant illum perdere. excogitantes diuersas vias & modos quomodo possent illum occidere: moti ex rancore & inuidia cōtra ipsū. ideo subdit: z Et non inueniebant. cū esset sanctissimus: nec etiā audebant timore populi. ideo subdit: a Omis enim⁹ pplus suspēsus erat audiēs illū. i. valde attētus ad audiendā sanctā eius doctrinam.

T factū est ⁊c̄. In qua pote. De dei potestate dubi tant: ⁊ subintelligi volūt diaboli cē qđ facit. Vñ addūt: Aut quis ē q. d. t. ⁊c̄. i q̄ plane negāt dei filiū: quē nō suis viribꝫ ꝫ aliēis sig̃ facē credūt.

Interrogabo. Poterat apta rōne tētatoꝛ calūniā ꝓfutare: ꝫ p̄u dēter interrogat: vt vel suo silētio vel sua sentētia condēnentur.

Habp̄tismū ioānis. Quez ꝓfitemini de celo habuisse ꝓphetiam mihi phibuit testimoniū ⁊ ab illo audisti i qua po testate ego faciā. Qđ illi intelligētes: dubitant qd debeāt respondere.

Matt. 21. a. marc. 11. d. • Neq; ego dico vo. Propter duas cās veri tas q̄rentibus est abscon denda: vel q: minꝰ capa ces sunt ad audiendū. vñ dī: Multa habeo vobis dicere: ꝫ nō p. p. mō. vel q: ex odio ⁊ ꝓtēptu q̄rūt. vñ dī: Nolite scīa da. c.

Cepit aūt. Pr̄inci pibus sacerdotū ⁊ scribis de sua interrogatione cō futat; dñs qđ ceperat exe quī: et illis audiēt: ibꝰ plebē q̄ sua verba liben tius audiat alloquī: infe rēs parabolā quaꝫ illos ipietaꝫ arguat: ⁊ regnuꝫ dei ad gētes transferen dum ostendat.

Vineā. Mora. Vi nea dñi sabbaoth domꝰ israel. Coloni: operarii: q ad excolendū ꝑma hora: tertia: sexta et nona sunt cōducti. Peregre fuit: q vbiq; pñs est cū imitato ribus liberū operādi ar bitriū vereliquit.

Matt. 21. d marc. 12. d • Et ipse pere. Qui vbiq; est: diligentibus se presens est: negligentibus abest: ⁊ lōgo tpe abfuit: ne ppera videret exactio. Nā quo indulgētior libe ralitas eo icusabilior per uicacia.

Et in tpe. Primꝰ seruꝰ q mittit moyses le gislator: q p. xl. an. fructū legis quū dederat a culto ribus ingrebat: ꝫ cesū di mittūt inanē: q: irritauē runt moysen in castris: et aaron scīm dñi ⁊ veratus est moyses ꝑpt eos q. ⁊c̄. De quibus ipse ait: Dua coꝛ vua fellis: ⁊ b. a. vi nū coꝛ fel draconū. Et addidit alterū. Alter seruus dauid ꝓphā: q post moysen colonos vinee psalmodie modulamine ⁊ cythare dulcedine: ad exercitiū boni opis suitauit: ꝫ ⁊ hūc ꝓtumelia affectū dimittūt inanē dī cētes: q̄ nobis pars i dauid aut q̄ hē. i filio ysai: q tū. p hac vinea ne penitꝰ extirpet exorat. dñe deꝰ ꝑtutū ꝓūte ⁊ respice ō celo ⁊ vide ⁊ visita vineā istā.

Et addit ter. Tertiꝰ seruꝰ chorus ꝓphāruꝫ q pplm corripiebāt: ⁊ ma la q̄ vinee imminēret p̄dicabāt: ꝫ ⁊ illos psecuti sūt ⁊ occiderūt. Cuius vince sterilitatē Hiere. deplorat dicēs: Ego te plantaui vineā meā electā. Quō conuersa es in prauū vinea aliena.

Quē cū vi. Aperte ꝓbat iudeos nō per ignorantiā crucifirisse filium dei: sed per inuidiā. Intellexerūt enī hūc esse cui dictū est: Postula a me ⁊ da. ti. gē. hc. tuā ⁊ pos. t. ter. terre. Et iō ꝓsulētes sibi dicūt: Ecce mūdus to. post eū abijt: ⁊ si di. cū sic o. c. i. e. Hereditatē ḡ ecclie quā nō moriēs p̄

Nicolaus

a T factū est. Hic ꝓfir describit iudeoꝛ obstinatio q̄ntū c. xx.
c ad insidiationē exteriorē ꝫ christū. ⁊ ꝓmo circa hoc describit eoꝛum malitia insidiās. 2° coꝛ supbia ad hoc incitās. ibi: Audiēte oi ppło. Prima in duas partes: q: ꝓmo coꝛ malitia describit. Secūdo cōfutatio ꝛcludit. ibi: Ridentes aūt. Prima adhuc in duas. q: ꝓmo describit ma litia p̄ncipū insidiādo christo p scipsos. 2° p ministros. ibi: Et observantes miserūt insidiatores. Circa ꝓmū p̄mittit maligna interrogatio. Secundo subdit interrogantiū ꝓfutatio. ibi: Respōdēs aūt. Et ista secūda pars diui

T factū c. xx. est in vna dieꝝ: docente illo populuz in tēplo ⁊ euāgeliçāte: cōuenerūt p̄ncipes sa cerdotū ⁊ scribe cum senioribus ⁊ aiūt dicētes ad illū: Dic nobis i qua potestate hec facis: aut quis est qui dedit tibi hāc potestatez? Respondens autē iesus dixit ad illos: Interrogabo vos ⁊ ego vnū verbū. Respōdete mihi. Bapti/

ſ sicut verum est

smum ioannis de celo erat: an ex hominib⁹? At illi cogitabant in/ tra se dicētes: Quia si dixerimus

ſ sicut verum ē ſ mihi testimoniū phibēti

de celo: dicet: Quare ergo nō cre

†ſ si ex inuidia istius etiam ioanni derogauerimus

didistis illi? Si aūt dixerim⁹ ex hominibus: plebs vniuersa lapi dabit nos. Certi sunt enī ioannē

†ſ timentes lapidationem: sed magis timentes ve ritatis confessionem

pphetā esse. † Et respōderūt se nescire vnde eēt. Et iesus ait illis:

ſ nō dico vobis qđ scio: q: nō vultis fateri qđ scitis.

Neq; ego dico vobis i qua pote state hec facio. Cepit āt dicere ad plebē parabolā hanc. Homo q/ dam plātauit vineā ⁊ locauit eā colonis: ⁊ ipse pegre fuit multis tempoꝛib⁹. Et in tempoꝛe illo mi sit ad cultoꝛes seruū: vt de fructu vinee darēt illi. Qui cesum dimi serūt eū inanē. Et addidit alteꝝ seruū mittere. Illi āt hūc quoq; cedētes ⁊ afficiētes ꝓtumelia: di/ miserūt ianē. Et addidit tertium mittere: q ⁊ illū vulnerātes eiece

ſ qđ dbigit nō de ignoratia: ſz vt reseruet hoi libera voluntas

rūt. Dixit aūt dñs vinee: Quid faciā? Mittā filiuz meū dilectuz: forsitan cū hūc viderit verebūt. Quē cū vidissent coloni: cogita/ uerūt intra se dicētes: Hic est he/ res. Occidam⁹ illū vt nra fiat

†ſ q: dns extra portā passus est: vel q: ꝑ us a cordibus iudeoꝛ ē electus: ⁊ deinde cruci est addictus.

hereditas. † Et eiectū illū extra vi neam occiderūt. Quid ergo faci/ et illis dns vinee? vēiet ⁊ perdet colonos istos: ⁊ dabit vineā ali/ is quo audito dixerūt illi: Absit. Ille aūt aspiciēs eos ait: Quid ē ergo hoc qđ scriptū ē. Lapidem quē reꝓbauerūt edificātes hic fact⁹ ē i caput anguli. Oīs q cecī derit supꝛa illū lapidez ꝓquassa. bitur: supꝛa quē autez ceciderit: ꝓminuet illū. Et q̄rebant p̄nci/ pes sacerdotū ⁊ scribe mittere in illū manus illa hoꝛa: ⁊ timuerūt populū. Cognouerūt enim q̄ ad ipsos dixerit similitudinē hanc. Et ꝰbseruātes miserūt insidiato

†ſ vt aliquid velut eo ignorante extoꝛquerent, vn de argui posset.

res qui se iustos simularēt † vt ca perēt eū i sermone: ⁊ traderēt euz

† ſ pylati qui in illis diebus erat hierosolymis

p̄ncipatui ⁊ potestati † p̄sidis. Et interrogauerūt illuz dicētes:

ſ quasi laudatus mysteriū cordis sui simpliciter eis aperiat eosq; velut habere discipulos

Magister scimus q: recte dicis ⁊

†ſ non times p̄latam personā: sed indiscrete dicis veritatem maioribus ⁊ minoribus

doces: ⁊ nō † accipis pſonaz: sed

†ſ illic, quocat vt deū magis timeat q̄ cesarē ⁊ dicat nō debere solui tributa: vt inde seditiōis auctoꝛ fiat.

viaz dei in veritate † doces. Licet nobis tributū dare cesari: an nō? Considerās aūt dolū illoꝝ dixit

†ſ rīndet nō ꝑ verba coꝛ blādez: ſz ꝑ dicas coꝛ aspe

ad eos: † Quid me tētatis? Ostē/

In qua ꝓtinacia coꝛ no tat: q post resurrectionez p̄dicantib⁹ aplis credere noluerāt: ꝫ quasi vile ca dauer ꝓficiētes: gentib⁹ suscipiendū dederunt.

Absit. Cō tradicunt sñie quā ꝓtra pfidiā suaz dictā cognoscūt. Qđ eniz in mēte gerebāt: in para/ bola ꝓtineri intelligunt. Negātib⁹ q̄ iudeis iustā foꝛe diuīne scientiaz legi quā ipsi spernebāt ad gē tes trāsferri: qđ saluatoꝛ rīdeat attēde. Quid est:

Quid est ḡ. Quō im plebit hec ꝓphīa? Nisi q: christus a vobis reꝓ/ batus crediturꝰ gētibus est p̄dicādus: vt in se vno angulari lapide duos cō dat pariet es.

Ps. 117. matt. 21. Mar. 12 actū. 4. b

Edificantes. Qui .ꝫ. coloni: hic edificātes dicunt: q: q plebē ad se/ rēdos fructꝰ excolere: hāc ipsi dño in habitatoꝛe di gnā quasi domū constitu ere labꝫantur.

Oīs qui ceciderit. Qui credit et tū peccat: cadit sup lapidē ⁊ nō cō teritur ꝫ ꝓfringit: quia p patientiā ad salutē reser/ uat sed cui lapis irruit. i. qui negat penitus cōteri/ vt nec testa remaneat. vl cadit sup eum: q mō con tēnit ⁊ iuriis afficit nec/ dū penitus interit ꝫ quas saf: vt nō ambulet rect⁹.

matt. 22. b marc. 12. b

Cadit sup eū lapis quez veniēs i iudicio oppmit.

matt. 22. b marc. 12. b

Mora. Vinea loca tur: cū mysteriū baptismi fidelibus ad exercendum opc cōmittit. Additūtur tres serui vt de fructu acci piāt. Cū ler: psalmodia: ꝓphetia ad dñi operan/ dum hortant sed contu/ meliis affecti: vl cesi eiici untur cū sermo audit⁹ vl contēnitur: vel etiā blas/ phematur. Additum here

dem occidit: qui filiuz dei conculcat: ⁊ spiritui quo sanctificatus est ꝓtume lia facit. Vinea alteri dat cū gratia quā supb⁹ abiicit humilis ditat. Scri/ be manū mittere querūt sed timoꝛe retinent cum falsus fraternitatē eccle/ ꝓpter bonoꝛ multitudinē: vel erubescit vel timet impugnare.

Et querebāt ⁊c̄. Quasi mentientē querūt interficere: in quo vera ꝑ bantur que dixerat. Ipse est enim heres illi prauī coloni qui solo humano terroꝛe retardant donec veniret hoꝛa eius.

Et observātes. Quod ꝓ timoꝛe populi per se non possunt: mani/ bus p̄sidis efficere volunt: velut īmunes a morte ipsius videantur.

Licet nobis ⁊c̄. Cum nuper sub augusto iudea romanis stipendia/ ria facta esset: pharisei qui de iustitia sibi applaudebant qui decimas ⁊ pri mitiua deo dabant: tributa homini soluenda negabant: ꝓ quo seditione postea regnū ⁊ tota patria destructa sunt.

de lyra

dit in duo: q: christus ꝓmo ꝓfutat eos rīsione cauta. ⁊ 2° parabolica ad ꝫ apta. Secūda. ibi: Cepit aūt dicere. Sentētia aūt istarū partiū patet ex dictis Matthei. xxi. b Et observātes. Hic describit insidiatio p̄ncipū iu deoꝛ ꝫ christū ꝑ ministros cū dī: c Miserūt insidiatores q se iustos si mularent: vt sub specie iustitie facilius christū deciperēt: ꝫ dī Prouer. b. j. Frustra iacit recte assi oculos pennatoꝛ. ⁊ iō frustra insidias tendebāt chri sto: cū nulla simulatio possit eū decipere: q: oīa nuda ⁊ aperta sunt oculis eius: ꝓm q̄ dicit Heb. iiij. ca. Cetera patent ex dictis Matthei. xxij. ca.

Accesserunt

Cuius habet ima. Alta imago dei:alia mūdi. Si ergo christus nō habuit imaginē cesaris:cur censū dedit:Nō de suo dedit:sed mūdo reddidit que erant mūdi: Et tu si nō vis esse obnoxius cesari:noli habere q̄ sunt mūdi. Si habes diuitias:obnoxius es cesari. Si vis terreno regi nihil debere:oia tua relinque:t christū sequere. Et bñ p̄tius q̄ que cesaris sunt reddē da decernit. Nō enī pōt qs esse dñi:nisi p̄tius mūdo renunciauerit.

Reddite ergo. Sicut cesar exigit ip̄essionē sue imaginis sic t deus animā lumie vultꝰ sui sigtā.

Accesserunt tē. Due hereses erant in iudeis. Phariseoꝝ q̄ p̄fitebant iusticiā traditionū t obseruationū vñ t diuisi vocabant a pplo. Et saduceoꝝ q̄ t ipi vēdicabāt sibi qđ nō erāt.i.iusti.

Magister m. tē. Qui resurrectionē corporū nō credunt:t alias putant interire cū corp̄ibus turpitudinē fabule fingūt q̄ deliramenti arguit eos qui resurrectionē asserūt.

Pōt aūt fieri:vt in gēte eoꝝ hoc aliq̄n acciderit. Mystice aūt hi.vii. oēs reprobi sūt q̄ tota hac vita q̄.vij. diebꝰ est steriles a bono sunt:q̄bus miserere mortis:ad vltimū mūdana ꝰuersatio que sine fructu est:transibit.

Ut accipiat. In lege ifa cogebat nubere inuita: Sed in lege spūs: cōmendat castitas.

Illi ꝺo qui tē. Cū omēs boni t mali sint resurrecturi t absq̄ nuptijs māsuri:dñs tñ vt ad gloriā resurrectionis incitet:de solis electis differit. Si aūt in resurrectione neq̄ d.v.resurgēt q̄ corpa que pñt nubere t ducere: Ꝺō dī de his q̄ hñt mēbra genitalia:ꝫ nulla voluptate vel necessitate nubendi mācipabunt. Et nota q̄ cū insidiatoribus t ꝺeuocato:ibꝰ secreta mysteria loquat:nō tñ scīm dat catibus:sed aderant multi ꝺoneī q̄s,ꝑp̄ alioꝝ īmūdiciā ñ oportebat negligi.

Neq̄ nu. Cū cōnubia ,ꝑp̄ filios:filij ,ꝑpter successionē:successio ,ꝑp̄ mortē:vbi ergo nō mors neq̄ cōnubia.

Nula ve. Ꝑpositē q̄ōni de resurrectionis ꝺditionibus satisfecit de ipsa resurrectiōe ꝺtra eoꝝ infidelitatē agit.

Et ampli. Cōfutati in sermonibꝰ nō amplius interrogāt:sed apte cōprehensū romane ptāti tradūt:exquo intelligimus venena inuidie posse q̄

Nicolaus

a Accesserūt aūt. Hic ꝺfir ponit ꝺfutatio seduceoꝝ:t patet ſnia ex dictis Matth.xxii. vsq̄ ibi: b Oēs enī viuūt ei.q: iusti lz sint defuncti corpe viuūt tñ in alia resurrecturi ad plenā participationē glorie:t iniusti silr ad declarationē diuine iusticie. c Respondentes aūt. Hic ex predictis cōcludit ꝺfutatio insidiantiū christo:t primo ex eoꝝ ,ppria ꝺfessione:cuz dī: Dixerunt:magister bene dixisti tē.scīdo ex silentij impositione:cum dī: Et amplius non audebant eum quicq̄ interrogare.tertio ex ignorantie eorū declaratione:cum dī: Quō dicūt christū filiū dauid tē. t patet ſnia ex dictis Matth.xxii. d Audiente aūt. Ꝑpositē descripta est principū iudeorū malicia.hic secundo describit eorum superbia que fuit primū motiuum in eis. Ex superbia enī t presumptione nō poterant correctionē christi sustinere nec deuotionē populi ad christū videre:t patet ſnia ex dictis Matth. xxiij.excepto qđ sequit: e Volunt ambulare in stolis.i. in cultioribus dem supari:sed difficile ꝙquiescere.

Quō dicunt. Cōsūmaturus precepta dñs:in fine testamēti sui fidem ꝙcludit vt dñm iesum verū deum t verū hominē ad dexteram patris sedere credamus.

Dixit dñs. Istud dicere:est equalē sibi filiū generare dño:nō ſm q̄ deo natus:sed ſm q̄ de patre fuit semper.

Donec ponam. Ex a patre subiiciunt inimici nō infirmitatē filij:sed vnitatē nature:qua in altero alter opaſ significat. Mā t filiꝰ subijcit inimicos patri:q: patrē clarificat sup terram.

Attēdite a scribis. Duplici ratiōe iubemur attendere a vane glie cupidis: Ne vel eoꝝ simulatione decipiamur:vel eoꝝ exemplo ad amorem temporaliū inflāmemur.

Et amāt sa.in fo. Nō salutari in foro:nec primas sedes petat eis q̄bus debeāt ex ordine officii:ꝫ eis q̄ indebite amāt. Animū enī:nō gradū redarguit:Nec ꝺbo caret culpa:si his fori litibꝰ interesse velit:qui ꝺsiderat sedere in cathedra moysi.

Qui deuorat do. Marcus. Sub obtētu ꝑlixe oīonis:qui vt religiosiores apparcant,plixiꝰ orant:vbi ab infirmis q̄buslibet:t peccatoꝝ suoꝝ ꝙscientia turbatis:quasi patroni laudes t pecunias accipiant:quoruꝫ oīo fit in pctm:vt nō solū ꝑ alijs non possint intercedere:sed nec sibi ad salutē ꝑficere:imo ꝑ ipsis oīonibus magis dānabunt.

Maiorē dānatio. In ꝫ insinuat illos etiaꝫ q̄ in angulis stantes orāt vt videant ab hoibus dānationē quidē mereri:sed istos maiorē.

C. XXI:

Ꝺspicies a.v.

r Qui appetitores primatus:t vane glie cauendos esse monuerat:etiā dona ferētes in domū dñi certo examine discernit:vt retribuat singulis ſm intentionem cordis.

In gazophila. tē. Vaca diuitie: phylacteria seruare: Inde gazophylacium archa habens foramen desup in qua mittebant sacerdotes donaria ppli que cōgregabant ad necessarios vsus templi.

Porticus etiā in qua archa seruabat gazophylaciū dicebat. Unde: Hec locutus est iesus in gazophylacio docens in templo.

Allego. Diuites qui in gazophylaciū munera mittunt:sunt iudei lege lyra

vestimentis in publicum procedere vt per hoc honorabiliores viderentur.

f Qui deuorant domos viduarū.bona earum ad se trahentes t ꝙsumētes sub falsa specie sanctitatis. g Hi accipient dānationē maiorē.quia ſm q̄ dicit Hiero⁹. Simulata sanctitas duplex est iniquitas: t ideo plecti enda est maiori pena.

C. XXI.

r Ꝺspiciens aūt. Descripta doctrina christi p modū amoris beneficia ꝙferendo.hic ꝙfiter describit eius doctrina per modū terroris futuri iudicij horrorē incutiēdo:t q: hoc fit p responsionē saluatoris ad ꝑpositā questionē:ideo primo ponit questionis occasio.secundo ciusdē ꝑpositio:ibi: Interrogauerūt aūt.tertio solutio ibi: Qui dixit. Circa primum ponit duplex occasio.secunda ibi: Et quibusdā dicentibus. Prima occasio fuit ex hoc q̄ christus viduā mittentē duo minuta in gazophylaciū tēpli:eius oblationē pre ceteris cōmēdauit:t patet ſnia ex dictis Marci.xij.

Et quibusdam.

† ſ qui pro censu soluitur:t hz imaginem cesaris.
† ſ non de ignorantia interrogat:sed vt competenter ad eorum verba respondeat.

dite mihi †denariū. †Cuius habet imaginē t īscriptionē? Respōdē/
† ſ tiberij ꝑuigni augusti sub quo passus est dñs
tes dixerūt: †Cesaris. Et ait illis:
ſ tributum pecuniam
Reddite ergo q̄ sunt cesaris cesa/
ſ decimas victimas
ri:t que sunt dei deo. Et nō poſ
tuerūt verbū eius reprehēdere coram
ſ q̄ credere debuerāt miranꝫ q̄ nō hñt locū
plebe:t mirati i responso eius tacu/
tētādi † ſ vt vel per frequentiam vincerent
erūt. †Accesserūt aūt quidā sadu
ſ qui interpretantur iusti ſ pharisei
ceoꝝ:qui negāt esse resurrectiōez
credebant corporis t anime resurrectionem:saducei t animas interire cum corpore
t interrogauerūt eū dicētes: Magr
moyses scripsit nobis: Si ffr alicui⁹ mortu⁹ fuerit hñs vxorē:t h
sine liberis fuerit:vt accipiat eaz
ffr ei⁹ uxorē t suscitet semē ffri suo.
Septē ergo frēs erāt t ꝑmus accepit vxorē t mortu⁹ ē sine filijs:
Et sequēs accepit illā:t ipe mortu⁹ ē sine filio. Et teti⁹ accepit illā
silr t oēs septē t non reliq̄rūt semē:t mortui sūt. Nouissime oīuz
mortua ē t mlr. In resurrectiōe
ergo cui⁹ eoꝝ erit vxor? Siqdem
septē hūerūt eā vxorē. Et ait illis
iesus. Filij hui⁹ sc̄li nubūt:t tradunt ad nuptias:illi ꝺo q̄ digni
habebunt sc̄lo illo: t resurrectione ex mortuis:neq̄ nubent neq̄
ducent vxores:neq̄ enī vltra mo
ſ ecce spūalis conuersatio
ri poterūt. Equales enīz angelis
ſ sine labe corruptionis visione dei fruuntur.
sūt t filij sūt dei:cū sint filij resurrectiōis. Quia ꝺo resurgāt mor
ſ moyses quem vos recipitis:alioquin poterat apertiora dare de resurrectione testimonia ꝑphetarum sed ꝑphetas saducei non recipiunt
tui. Et moyses ondit secus rubū

† ſ q̄ id mortui erāt q̄ hec dicebāt,ꝑbat ergo ꝑ hoc alias post mortē pmanē:nō enī diceret deus nō existētiū:t sic introducit corpoꝝ resurrectionē q̄ cū alijs bene vel male gesserunt
sicut dicit: Bñm †deum abraaz t
deū isaac t deū iacob. Deus aūt
† ſ quoꝝ dñs t deus est
nō est mortuoꝝ sed viuoꝝ. Oēs
enī ei viuūt. Rñdentes aūt q̄dā
scribaꝝ dixerūt: Magr: bene di
xisti. Et āplius nō audebāt eum
q̄q̄z īterrogare. Dixit aūt ad il/
† ſ nō reprehenddunt q̄ dauid filiū dicūt isz qz dei filium non credunt.
los: Quō dicūt xp̄z filiū ē †dō?
Et ipe dō dicit i libro psalmorū.
ſ pater ſ filio
Dixit dñs dño meo: sede a de/
ſ non ad horam ſ inobedientes
xtris meis: dōec ponā īimicos ſ tu
ſ subijciā tibi nolentes:t volentes
† ſ quo repugnantia sunt hec ſm nostrū intellectum
oſ scabellū pedū tuoꝝ. †Quid er
ſ si purus hō ē
go dñm illū vocat:t quo filiꝰ ei⁹
est? Audiente āt oi pplo dixit di
scipulis suis. Attēdite a scribis q̄
ſ cultioribus vestimentis indui in publicum procedere:quod reprehē
volunt ābulare in stolis:t amāt
ditur in diuite:qui induebatur purpura t byſſo
salutatiōes in foro:t primas ca/
thedras in synagogis:t primos
discubit⁹ in cōuiuijs. Qui deuo
† ſ q̄ hāt affectū religiōis:ꝫ nesciūt sibi ꝑuidere
rāt domos † viduarū:simulātes
lōgam oratiōez. Hi āccipient dā
nationez maiorem.

C. XXI.

Ꝺspiciēns autem vidit
r eos q̄ mittebāt munera
sua i gaçophylatiū diui
tes. Vidit āt t q̄ndā viduā paup
ſ non perpendit deus quantū in ejus sacrificio sed ex quanto proferatur
culā mittētē era minuta duo. Et di
xit: Vere dico vob:q: vidua hec

Matt.22.c. Marci.12.b

Exod.3.b matt.12.c

Matt.2 aic.

Matt.12 ꝺs

Matt.22.d.

Matt.12.d. Marc.12.d

Matt.12 ꝺs

gis elati. Vidua: eccl'a: p qua vir ipsius morte ptulit: t i celi penetralib⁹ ab oculis eius occultus: qsi in pte alteri⁹ regiõis viuit. Hec paup: qz superbiã t ocupiscẽtias mũdi abiecit: q i gaçophilatiũ minuta duo mittit: qz in ꝓspectu diuine maiestatis vbi nĩ opis oblatiões q̃si certo numero ꝓsignate seruãt: vel dilectione dei t ꝓximi: vel fidei t opatiõis sue munera defert q̃ ꝓsideratiõe sue fragilitatis minuta: sed merito pie intentiõis magis acceptа q̃ cũcta superbientium iudeoz opera.

Ex abundantia. Jude⁹ ex abundãtia mittit: q de iusticia p̃sumẽs: ita orat apud se: De⁹ gratias ago tibi: qz nõ sũ sicut ceteri hoies. Oẽm victum ecclia in munera dei mittit: que oẽ qõ innuit: non sui meriti: ꝫ diuini muneris intelligit dicens: De⁹ ꝓpitius esto mihi pctõri.

Et quibusdam t. Post oblationẽ vidue i qua ecclia de gentibus signat: destructio tẽpli supponit: vt velamẽto lre occultantis: recõdita sacramenta ecclie incipiant patescere. Curauit enĩ de⁹ ciuitatẽ t templũ t oia figuralia subuertere: me qs post aduentũ xpisti ad illa recurreret.

Interrogauerunt. Quia laudãtibus edificationes tẽpli p̃dixerat oia destruenda: discipuli: (sic marcus ait) Petrus Jacob⁹ Joãnes t Andreas separatim querũt tps t signa p̃dicte destructionis.

Multi enĩ ue. i n.m. Imminẽte hierosolymorũ excidio multi fuere ꝓncipes q se christos esse: t tẽpus libertat̃ appropinq̃re dicerent: Tẽpor⁹ q̃z ap'lor hereiarche multi ꝓdierunt: q inter ceteras falsitates die vñi instare p̃dicabant: quos t aplus redarguit.

Prelia t seditiõ. t. Hec a passione dñi in iudea abundauerũt qbus ne territi apli hierusalẽ t iudeã deserant ãmonent: qz non statim finis: sed post quadragesimũ secundũ annum.

Tũc dicebat il. t. Dorũ: alia e celo: alia e terra: alia ab elemẽtis: alia ab hoibus. Surget gens: Ecce pturbatio hoiuz: terremotus. Ecce respectus ire desup: pestilẽtie. Inequalitas corpor: fames. Ecce sterilitas terre: terrores de celo. Ecce ineq̃litas aeris. Qui q̃ in oib⁹ deliq̃rũt: i oib⁹ feriũt.

Mysti. Regnũ aduersus regnũ: t pestilẽtia cor quor sermo vt cancer serpit: t fames audiendi verbũ dei: cõmotio terre: a vera fide separatio in hereticis intelligi debet q ꝓtra seinuicẽ dimicãtes: ecclie victoriã facitũt.

Et signa magna erũt. Hec etiã eo tpe ipleta: apud Ioseph̃ inuenit q narrat stellã gladio simile p annũ supra hierosolymã pepẽdisse: t curr⁹ equites q armatos. xl. diebus in aere debellasse: t vitula inter manus immolantiũ agnã peperisse: Quo aũt merito hec ꝓtigerint: subinferẽ. Sed ante hec omnia t.

Cõtinget ãt v. t. In testimoniũ cor q vel psequunt vel viuẽdo nõ mutant. Mos enĩ iusto rũ bonis est in aditorũ: malis in testimoniũ dãnationis: vt inde peruersi sine excusatione pereant: vñ electi exẽplũ capiũt vt viuãt: Quia ꝓ to tot terroribus auditis turbari poterant ꝓsolationẽ supponit. Ponite ergo in cor.

A parẽtibus t fra. Ad alius tormentũ: cũ aliqs ab illis patit̃ de q⁹ p̃sumebat: qz cũ dãno corpis mala cruciãt animis se charitatis: Et qz dura sũt q̃ p̃dicunt̃ de afflictõe mortis: subdit̃ ꝓsolatio de gaudio resurrectionis.

Et capil. S. d. Cur timetis ne pcat qđ incisũ dolet: qñquidẽ nec illud põt plene in nob⁹ qđ incisũ nõ dolet: Caro enĩ incisa dolet: capillus nõ dolet.

Et capillus. Nõ solũ ossa via. i. fortia gesta: vel dicta remunerabunt̃: sed etiã capilli. i. cogitatiões: q̃ de corde q̃si de cerebro ereũt: apud iustũ iudicez iusta mercede donabunt̃. vñ ꝓpha: Relige cogitationẽ die festũ agẽt tibi.

In patientia vra. Patiẽtia radix t custos est oium virtutũ. In hac ergo alias q̃ corpus possident possidemus: cũ ipas alias ad patiendũ ratione regimus: Vera aũt patiẽtia est: aliena mala equanimiter perpeti ꝓtra eum qui mala irrogat: nullo dolore moueri.

Et qui in medio. Ecclesiastica hystoria narrat: christianos qui in iudea erat: iminente excidio ab angelo monitos fuisse t transiordanẽ in ciuitate pella: donec desolatio iudee impleret habitasse.

Erat enĩ pressura. Hec pressura: t ira vsq; hodie ppl'o illi per oẽs gentes dispersо durat. Non tñ in eternũ durabit. Unde post ordinẽ pressure: de misericordia subdit̃: donec imple. t. n.

B
matt. 24. a
marc. 13. a.

matt. 24. a
marc. 13. a.

matt. 24. a
marc. 13. a.

matt. 24. a
marc. 13. b
Joan. 15. c

paup plus qz oẽs misit. Mã oẽs hi ex abũdãti si miserũt in munera dei. Hec aũt ex eo qõ deest illi oẽz victũ suũ qué habuit misit. Et qbũsdã dicẽtib⁹ de tẽplo qõ lapidib⁹ bonis t donis ornatus eẽt: dixit: Hec q̃ videtis vẽiẽt di/
ſ hoc quadragesimo secundo anno post passionem
es i qb⁹ nõ relinquet lapis sup lapidẽ q nõ destruat. Interrogãuerũt aũt illũ dicẽtes: Preceptor qñ hec erũt: t qõ signũ cũ fieri i/
ſ ne qs psuadeat quasi hec mox sint ventura.
cipient? Qui dixit: ſ Videte ne se/
ſ hoc primus fuit simon magus: cui auscultabant omnes qui in samaria erant dicentes: hic ẽ virtus dei magna ſ ante horum complexionem.
ducãini. Multi enĩ veniẽt in noie
ſ de signis docet: dr tẽpore nõ putat intimãdũ ſ libertatis t pacis
meo dicẽtes: Qr ego sũ: t tps appropinq̃uit. Nolite ergo ire post
ſ ante excidium ſ que ad hostes
eos. Cum aũt audieritis prelia t
ſ que ad ciues
seditiões: nolite terreri. Oportet enĩ primũ hec fieri: ſz nondũ statim finis. Tũc dicebat illis: Sur/
ſ ostat hec oia ꝓtigisse tpe iudaice seditiõis: añ
get gẽs ꝓtra gentẽ t regnũ aduer/
vltimã puincie euersionem
sus regnũ: t terrẽot⁹ magni erũt p loca: t pestilẽtie t fames: terrorẽsq; ẽ celo t signa magna erũt.
ſ hec maria cã fuit iudeis q̃ post occisionẽ dñi: nolo etiã ei⁹ ꝓcones: t pfessores: ipia crudelitate vexabant
Sz ãñ hec oia injiciẽt vobis manus suas: t psequntur trãdẽtes i
synagogas t custodias: trãhẽtes ad reges t ꝓsides propter nomẽ meum. Cõtinget autem vobis i
† nolite terreri: vos ad certamẽ accediti ſz ego filios vos verba editis: sed ego sum q loquor
testimoniũ. † Ponite ergo i cor/
dib⁹ vris nõ pmeditari quéad/
modũ rñdeatis. Ego enĩ dabo vobis os t sapiaz: cũi nõ poterũt resistere t ꝓtradicẽ oẽs aduersarij vri. Trãdemi aũt a parẽtib⁹ t frib⁹ t cognatis t amicis: t mortẽ afficient ex vob. Et eritis odio
oibus pp nomẽ meũ. Et cãpill⁹ de capite vro nõ pibit In paciẽtia
† hucusq; es q̃ p q̃dragita ãnos nõdũ fine aduẽiẽte futura erãt hic finis desolationis q̃ a romanis facta ẽ.
vra possidebitis aias vras. † Cũ
aũt videritis circũdari ab exerci/
tu hierusalẽ: tũc scitote q: appro
† i. tpe ꝓrio añ obsidionẽ dũ adhuc fugere licebat: dũ miles roman⁹ p galileã t samariã se diffundere ce-
pinquauit desolatio ei⁹. † Tunc
perit †† q extra sunt: nõ fugiãt in hierũ
qui in iudea sunt ſ fugiant ad mõ
tes: t qui in medio eius discedãt: t q in regionib⁹: nõ intrent in eã
ſ dominici sanguinis
qr dies vltionis hi sunt: vt ipleantur omnia q̃ scripta sunt. Ve
ſ quarum vteri vel manus filiorum sarcina p grauate: fuge necessitatem impedirent
aũt pgnãtibus t nutriẽtibus in illis die⁹. Erit enĩ pressura magna sup terram: t ira pplo huic. Et cãdent in ore gladij: t cãptiui
ducent. qr in ipsũ ducti sũt captiui iudeoz vsq; ad nonagintasepte milia.

Nicolaus

a Et qusbusdã. Hic ponit̃ scda occasio. Munera enĩ illa ponebant in gaçophilatio ꝓ sustentatiõe edificioz tẽpli t aliis que erant necessaria ad ministeriũ: t iõ discipuli christi ceperũt loq de structura tẽpli t aliis q̃ ptinebant ad eius ornatũ: qbus saluator dixit totũ fore destruẽdũ: t patet lra. b Interrogauerũt. h ꝓfir ponit̃ qõnis ꝓpositio: er hoc enĩ q̃ christus dixerat tẽplũ fore destruẽdũ: q̃sierũt a christo discipuli de tpe huius destructionis t de p̃cedẽtibus signis: t qr discipuli post destructionẽ ciuitatis t tẽpli credebant cito futurã esse ꝓsũmationẽ seculi: iõ de hoc mouerũt secũdã q̃stionẽ cũ p̃cedẽte: vt patet Mattb. xxiiij. c Qui dixit. Hic ꝓfiter ponit vtriusq; q̃stionis solutio: t ꝓmo ꝓme: t scõ scõi: ibi: Et erũt signa. Prima in duas: qr circa destructionẽ ciuitatis ꝓmo ꝓmittunt̃ ꝓnostica signa. scõo destructio ipsa: ibi: Cũ aũt videritis. Adhuc circa primũ prenũciant̃ mala futura pplo iudeoz in generali. scõo christi discipulis in spali: ibi: Sed añ hec oia. t ps snia istaz partiũ ex dictis Mattb. xxiiij. excepta q̃ sequũt. d Terroresq; de celo. Dicit enĩ Josephus libro de iudaico bello q añ destructionẽ ciuitatis stella comata in similitudine gladij sup ciuitatẽ apparuit t p ãnũ duranit: designãs futurã ppli occisionẽ. e Sed añ hec oia injiciẽt vobis manus. qr btus stephanus: iacobus frater ioãnis: petrus et paul⁹: t fere oẽs alij apli t q̃si innumerabiles christiani fuerũt ꝓ fide christi occisi. f Tradẽtes i synagogas. vbi iudei hẽbãt ptãtẽ iudicãdi. g Trahẽtes ad reges t ꝓsides. vbi gentiles hẽbãt auctoritatẽ ꝓdẽnãdi ad mortẽ.

de lyra

h Cõtinget aũt vo. in testimoniũ. s. veritatis cuãgelice ibidẽ ꝓfitẽri tende. i Ponite q̃ in cor. vris t. c. p b nõ excludit̃ meditatio rñdendi si tps assit t facultas scie b ꝓmittit̃ securitas si ista deficiãt: qđ frequẽter ꝓtingebat in ꝓmitiua ecclia: qr tũc frequẽter fideles subito trahebãt ad iudices t cũ b erãt illitterati t simplices: qr de⁹ põt tales defectus supplere. iõ sequit̃: k Ego enĩ dabo vob os. i. loquẽdi ꝓfitiã. l Et sapiaz. i. scripturaz intelligentiã: sicut factũ est in multis simplicib⁹: t si nõ dabat̃ sp talis intelligẽtia: dabat̃ tñ loquẽdi ꝓfitia: qr in tali casu sufficit ad salutẽ ꝓfiteri ꝓfiter fidẽ in generali: qđ põt facere simplex christian⁹. m Cui nõ poterũt resistere t. sic ps de btõ stephano: de q̃ scribit Act̃. vj. Nõ poterãt resistere sapie t spũi q loquebat. n Trademini aũt a parẽtib⁹ t. c. sic legit̃ a btõ Chrysanto t multis aliis. o Et capil. de ca. vro nõ pibit. b aũt addidit saluator: ad declarãdũ veritatẽ future resurrectiõis p quã resurgẽt in electis nõ solũ illa q̃ sunt de necessitate nature hũane: sed etiã ea q̃ faciũt ad decorẽ cuiusmodi sũt capilli: qr meditatio huius resurrectiõis multũ facit ad tolerantiã martyrii: de qua saluator loquebat. p Cũ aũt videritis. b ꝓfir describit̃ destructio ciuitatis hierlim: t ps snia ex dictis Mattb. xxiiij. excepta q̃ sequunt̃: q Circũdari ab exercitu hierlm. s. ab exercitu titi t vespasiani: p quẽ destructa est. r Et cadẽt i ore gladij. Refert aũt Josephus q a ꝓncipio obsidionis vsq; ad finẽ cesa sunt decies cẽtena milia. s Et capti-

Donec impleant. i. donec plenitudo gẽtiũ intrauerit: ⁊ sit oĩs israel saluus: ⁊ ꝙsi ad solitũ ꝓprie natiuitatis gaudiũ rediturus redeat. Quid eni ipleꝯ tpibus nationũ: ⁊ oĩ israel saluato sequat: dñs ex ordine ponit. Nã ⁊ hec ẽm matthei apli ꝙsierũt nõ solũ tps euertendi tẽpli: sed ⁊ signũ aducntus eius: ⁊ ꝓsũmationis seculi: Et erunt signa in so. ⁊ lu.

Et erunt. Hec de ipso aduẽtu: Cũ oĩs virgines prudentes ⁊ fatue: insolito clamore suscitate lampades ornãt. i. opa sua cũ numerãt: ꝑ quos maximo cũ timore iã instãtẽ eterni discrimis expectãt euẽtũ. Nã hactenus vniuersus orbis absq; timore iudicis acturus est. vñ aplus: Cũ dixerint pax ⁊ securitas: supueniet repentinus interitus: Nec mirũ si in expectatiõe diuini examinis q̃ mũdo floruerũt exarescãt: si fides que sine opibus irruerat emarcescat. nã virtutes celoꝝ mouebunt: angelice ptates tremũt: aduẽtũ iudicis. Vñ sob: Celũne celi ꝓtremiscũt: ⁊ pauẽt aduentum eius.

Esaie. 13. b Joel. 3. c.

Esaie. 3. c. matt. 24. c marci. 13. c

Sonitus maris. Appropinquãte extremo iudicio: sonitus maris et fluctuũ ꝓfundit: erarũq; orbis pmẽtib⁹ vndiq; colonis inficit: maria celi luminaria nouo horore pcussis radijs: turbatã faciẽ velãt: q; appropinquãte termino suo: elemẽta q̃si pauẽtia nutãt ⁊ tremũt.

matt. 24. c marc. 13. c.

Et tunc videbunt. Quẽ in hũilitate posituꝫ audire noluerũt: vt virtutẽ eius tanto tũc districtius sentiãt: quãto nũc corda ad eius patiẽtiã nõ inclinãt: Quia ꝙ ꝓtra reprobos ℣ dicta sunt: mox ad ꝓsolationẽ electoꝝ supponit. His aũt fieri. i. cũ plage crebrescũt: cũ terror iudicij cõmotis virtutib⁹ ostẽdit. Leuate capita vra: Exhilarate corda vra: q; dũ finit mũdus cui amici nõ essis: ppe ẽ redẽptio quã q̃sistis. Dõ ꝙ mũdus despici debeat: ꝓuida cõpatione manifestat: Videte ficulneã.

Videte ficulneam. Regnũ dei estati cõparat: q; tũc meroris nri nubila trãsibũt: ⁊ eterni dies vite sub claritate solis fulgebũt. Sic eni ex fructu arboꝝ vicina estas cognoscit: ita ex ruina mũdi ꝓpe esse cognoscit regnũ dei: Ex his verbis ostendit: q; fructus mũdi ruina est. Ad hoc eni crescit vt cadat: ad hoc germinat: vt quecũq; germinauerit: cladib⁹ ꝓsũmat.

Celum ⁊ terra ⁊c. Nihil in coꝝpoꝝ natura celo ⁊ terra durabilius

Nicolaus

a In oĩs gentes. q̃ destructio ciuitatis ⁊ pli facta est in vltionẽ mortis christi: vt dictũ est. ꝫ. ca. xix. ⁊ p hoc q̃ aliq de illo pli ducti sunt captiui i oĩs gentes: facta est q̃dã testificatio inocẽtie christi ⁊ pfidie iudeoꝝ. b Et hierlm calcabit a gẽtibus. i. calcãda dabit. c Donec iple. tẽ. nationũ. tũc eni cũ plenitudo gentiũ intrauerit oĩs isrl saluus fiet: vt hĩ ad Ro. xi. d Et erũt signa. ℣ ponit solutio scõe q̃stiõis de aduẽtu christi ad iudiciũ vbi ꝓmo describunt signa ꝓnostica: cũ dr: Et erũt signa. q; lz talia pluries ꝓcesserint tñ iminẽte aduẽtu iudicis maiora ⁊ crebriora fiẽt. In scholastica hystoria ponunt. xv. signa ꝓcedentia gndecim diebus aduentũ iudicis: sed vtrũ illi dies gndecim futuri sint ꝓtinue se habẽtes vel interpolate: ibidez sub dubio relingit. Primo die eriget mare. xl. cubitis sup altitudies montiũ stans in loco suo quasi murus. secũdo tantũ deseẽdit vt vix videri possit. tertio marine beluc apparẽtes sup mare dabũt rugit⁹ vsq; ad celũ. qrto ardebit mare ⁊ oĩs aque. qnto herbe ⁊ arbores dabũt roꝛẽ sãgineũ. sexto ruent edificia. septimo petre adinuicẽ collident. octauo fiet generalis terremotus. nono equabit terra. decimo eribũt hoĩes de cauernis: ⁊ ibũt velut amentes nec mutuo poterũt loq. vndecimo surgẽt ossa mortuoꝝ: ⁊ stabũt sup sepulchra sua. duodecimo cadent stelle. tertiodecimo morient viuentes vt cũ mortuis resurgant. decimoquarto ardebit celũ ⁊ terra. qntodecimo fiet nouũ celũ ⁊ noua terra ⁊ resurgent oĩes. dr etiã ibidẽ q̃ Hiero⁹ inuenit ista in annalibus hebreoꝝ: in qbus lz sint multa vera: tñ sũt ibi multa falsa admixta: ⁊ ideo de veritate seu falsitate istoꝝ signoꝝ iudiciũ maioribus derelinquo. e Leuate capita vestra. q; dies iudicij lz reprobis sit terribilis: tñ electis debet esse ꝓsolabilis: q; tũc transferent ad gloriã. f Attẽdite aũt. i. diligẽter cauete. g Ne forte grauent corda vra. i. deprimant ad vitia. h In crapula ⁊ ebrietate. i. ex superfluitate cibi ⁊ poti⁹. i Et curis huius vite. i. superflua sollicitudine terrenoꝝ. k Et supueniat ⁊c. i. dies iudicij. l Tanq; laqueus. q. euadi nullo mõ poterit: ⁊ ex ℣ loco vi

ducent in omnes gẽtes: Et hierusalẽ calcabit a gentib⁹ dõnec impleãtur tẽpora nationũ. Et erũt

ꝫ sol vertet in tenebras: ⁊ luna in sanguinẽ q̃ñ veniat dies dñi magnus ⁊ manifestus ⁊ ꝫ hoc tpe ãtichristi: qñ erit tribulatio magna: qualis nõ fuit

signa in sole ⁊ luna ⁊ stellis: ⁊ in

ab initio mũdi neq; fiet ⁊ ꝫ nũciat hoc q̃ ioannes iter cetera scli mutabilia mare biturũ ꝓspexit

terris ꝓssura gentiũ: pre cõfusione sonit⁹ maris ⁊ fluctuũ: arescẽtib⁹ hoĩbus pre timore ⁊ expectatiõe q̃ supueniẽt vniuerso orbi. Nã virtutes celoꝝ mouebũt. Et tũc videbũt filiũ hois veniẽtẽ i nube cũ ptate magna ⁊ maiestate. His aũt fieri incipiẽtib⁹: respicite ⁊ leuate capita vra qm̃ appropinq̃t redẽptio vra. Et dixit illis similitudinẽ: Videte ficulneã ⁊ oĩes arbores: cũ ꝓducũt iã ex se fructũ: scitis quoniã ꝓpe ẽ estas. Ita ⁊ vos cũ videritis hec fieri: scitote quoniã ꝓpe ẽ regnũ dei.

ꝫ ⁊ que dico sub certamine expectate.

⁊ ꝫ de mortalitate ad immortalitatem.

Amẽ dico vobis: quia non ⁊ pre

⁊ ꝫ. i. oĩe humanũ genus: vel gens iudeorum que nõ deficiet: donec veniat dies iudicij

teribit generatio hec donec oĩa

ꝫ aereũ nõ ethereũ ⁊ ꝫ inouabunt deposita ꝓni formam: ꝓmanãte ãt substãtia. vñ dr: terra in eternũ stat.

fiãt. Celũ ⁊ terra trãsibũt verba autẽ mea non transibunt. Attẽdite aũt vobis ne forte grauẽtur corda vra in crapula ⁊ ebrietate

ꝫ ⁊ ideo.

⁊ cũris huius vite: ⁊ superueniãt sup vos repẽtina dies illa. Tanq;

ꝫ inseperatus: ⁊ ꝓpetuo retinens q̃ semel ceperit

laqueus eni superueniet in oĩes

ꝫ quibus placent illecebre huius mundi

qui sedẽt super faciem omnis terre,

⁊ ꝫ non quibusdam certis diebus vel horis.

Vigilate itaq; ⁊ omni tpe orantes vt digni habeamini fugere

ꝫ hec ẽ sũma britudis i ꝑtia iudicis sui secuꝝ ꝓsistere

ista oĩa q̃ futura sunt: ⁊ stare ante filiũ hois. Erat aũt diebus docẽs in templo: noctib⁹ aũt exiẽs morabat in mõte qui vocat olineti.

⁊ ꝫ al. mane ire accelerabat

Et omnis pplus manicabat ad eũ in templo audire eum.

Capitulum XXII.

Appropin. ⁊c. Qui dr pascha ⁊c. Pascha nõ a passiõe: sed a trãsitu nolat: q; illa die trãsiuit exminator ꝓ egyptũ: vl dñs liberãs ppl̃z suũ: q̃ nole significabat agnũ i hac die de mũdo ad patrẽ trãsituꝝ. Inter pascha aũt ⁊ agima ℣ distat: q; pascha vocat sol⁹ dies in q̃ agn⁹ occidebat ad vesperã. i. xiiij. luna ꝑmi mẽsis: Dies agimoꝝ crãt la xv. luna vsq; ad. xxi. die eiusdẽ mẽsis: Sz euãgeliste idifferẽter ponũt: ⁊ die agimoꝝ ꝓ pascha: ⁊ pascha ꝓ die⁹ agioꝝ. vñ ℣ lucas: Dies festi⁹ agioꝝ: q dr pascha: q; ⁊ pasche dies i agimis panib⁹ celebrari ꝑcipiebat: Et nos q̃si ꝓpetuã pascha faciẽtes: sp ex ℣ mũdo transire ꝑcipimur: vno die immolato agno adveſpaz sequũt. vij. dies agioꝝ: q; xps i plẽitudie tpm semel ꝓ nob pass⁹ toto tpe scli qd. vij. die⁹ agit i agis sinceritat⁹ azimoꝝ ꝑcepit cẽ viuẽdũ.

De lyra

dek q̃ hoĩbus exhibẽtibus in ꝓuiuijs ⁊ festiuitatibus tanq̃ securis ⁊ nihil timẽtibus de die iudicii veniet repente. ⁊ idẽ hĩ Matth. xxiiij. vbi dr: Sicut eni erant in diebus ãi diluuiũ comedẽtes ⁊ bibẽtes nubẽtes ⁊ nuptui tradẽtes vsq; ad eũ die quo intrauit in archã noe ⁊ nõ cognouerũt donec venit diluuiũ ⁊ tulit oĩes: ita erit ⁊ aduẽtus filij hois: ⁊ hec veritas euangelij videt saltẽ in aliq̃bus dissonare ab illis q̃ndecim signis suprapositis ⁊ acceptis de apocryphis iudeoꝝ. m Vigilate itaq; oi tpe oratẽs. ꝓ hoc nõ est intelligendũ q̃ oõ sit semp ꝓtinua: q; oportet eã interrũpi sõno ⁊ aliis necessitatibus coꝝpis: sed eius ꝓtinuitas intelligit q̃ nõ interueniat petit mortale ipediẽs effectũ ipsius: iõ subdit: n Ut digni habeamini fugere ⁊c. q; illi q̃ tũc inuenient sine pctõ mortali erũt salui. o Et stare ãi filiũ hois. i. stare secure in iudicio coã christo q̃ iudicabit in forma hũana. p Noctib⁹ aũ exiens mo. in mõte q̃ vocat olineti. vt ibi vacaret oõi. q Et oĩs ppl̃s manicabat ad eũ. i. mane accelerabat venire ad ꝑdicatõis siue locũ attractus efficacia ⁊ dulcedine doctrine sue.

Capitulum XXII.

r Appropinquabat. Post⁊ euãgelista descripsit christi ꝑdicationẽ

a hic ꝓsiter describit ipsius passionẽ ꝓ quã solutũ est preciũ nre redẽptiõis: vbi primo describit maligna christi cõprehensio ꝓ erplorationẽ iudeoꝝ. secõo eius ꝓdẽnatio iniusta ꝓ executionẽ gentiliũ. ca. sequẽti. Prima diuidit in quattuor partes: q; primo describit christi vẽditio facta nõ ex eius ignorantia sed magis ex ꝑscientia ⁊ volũtate. secõo ipsius venditi traditio nõ ex eius displicentia sed ex charitate. tertio traditi cõprehensio non ex christi impotentia sed ex sua mititate. quarto cõprehensi illusio non ex sua iniustitia sed humilitate. secũda ibi: Venit aũt dies azimoꝝ. tertia ibi: Comprehendentes aũt eum. quarta ibi: Et viri qui tenebant eum illudebant ei. Circa primũ dicitur: Appropinquabat autem dies festus. i. solennitas paschalis que celebrabatur primo mense quintadecima die mẽsis: vt habetur Leuit. xxiij. incipiebat tamen a vespere precedentis diei.

Azimoꝝ.

Verba aũt mea nõ t. Et cũ ℣ba mea ita absq; dubio sint ipleda: videte ne ꝫ ꝓtestationẽ verboꝝ mcoꝝ sitis dediti crapule ⁊ ebrietati: ⁊ secularibus curis: sicut qdã erũt tpe iminẽtis iudicij: De qb⁹ dr: Cũ dixerint: pax ⁊ securitas: supueniet repentinus interitus. mat. 24. c mar. 13. d roma. 13. b

Erat autẽ ⁊c. Post ℣bo docuit: exẽplo astruit: Qui ãi vniuersale iudiciũ ⁊ singuloꝝ incertuꝫ exitũ: voluptatibus ⁊ curis scli renũciare: ⁊ vigilare monuit ⁊ orare: ipse iminẽte sua passiõe: doctrine: vigilijs: ꝑibusq; istat ⁊ eos ꝓ qb⁹ passur⁹ erat ℣bo ꝓuocat: ⁊ oꝛone ꝑ cõmẽdat: Sic ⁊ nos cum inter ꝓspera iuste ⁊ pie cõuersamur: inter aduersa de diuina mia nõ desperemus: Diebus docem⁹ in templo: q; fidelib⁹ boni opis formã ꝑbem⁹: Noctib⁹ i mõte oliueti morabatur: q; in tenebris angustiaꝝ gaudij spũal⁹ ꝓsolatiõe respiram⁹: ⁊ ad nos audiẽdos pplus manicat cũ vel obscurꝫ opib⁹ tenebrarũ: vel dei gra victis nebulis pressuraꝝ: sicut in die honeste ambulantes: nos filios lucis imitant. Joan. 8. a

a

mart. 26. a mar 14. a Joan. 11. b

Capitulum XXII.

Et querebant ⁊c̃. Nec ante biduũ pasche congregatis principibus sacerdotum ⁊ scribis in atrium cayphe: matheus gesta testatur.

Intrauit. Dicit ioanes q̃ post buccellã a dño traditã intrauit sathanas in iudã: Sed ⁊ ⁊ añ buccellã inuaserat eũ sathanas: ⁊ quẽ ꝓius intrauerat vt deciperet: postmodũ intrauit vt iã sibi traditũ plenius possideret.

Venit autẽ dies.

matt.21.d. mar.12.d. Joan.7.c. Lẽ sequẽti die. i. q̃ntadecima luna sit crucifix⁹: hac tñ nocte qua agnus imolabat: ⁊ carnis sanguisq; suis discipulis sacra celebrãda tradidit: ⁊ a iudeis tentus ⁊ ligatus: ipsi⁹ imolatiõis. i. passiõis sue sacrauit exordium.

Joan.13.a

Ecce introeũti. ⁊c̃. Sicut deus cũctor⁹ pfci⁹ cũ discipulis logf: de his q̃ alibi gerunf: Et bñ paraturis pascha amphorã aque portãs occurrit: vt ostendaf q̃ huius pasche mysteriũ ꝑ ablutiõe mũdi p aquã baptismi sit celebrandũ: vbi veri pasche cultoribus typicus de limine cruor aufertur ⁊ ad tollẽda pctã viuifici fontꝭ baptisma ꝓsecratur: amphora sigt pfectã mẽsurã expleti tpis: quo dignum erat hec gerit.

matt.26.a mar.14.a

Homo amphorã. Sine nole desigf: vt pau p ⁊ ignobilis estimef: q a dño eligit: Cuius sctitas in hoc apparet: qđ in strato eius dñis cũ discipulis cũ sublimiũ virtutũ velectatione requiescit.

matt.26.b mar.14.b

Sequi misit eum. Cõsulte ptermittaf nola vel baiuli aq̃: vel dñi domus: vt oibus volẽtibus imbui sacris christi: qđ est pascha celebrare: christus sue mentis hospitio suscipere querẽtibus facultas danda signetur.

B

Cenaculũ magnũ. Spũalis est lex q̃ de angustiis lfe egrediẽs: in sublimi loco recipit saluatorẽ: Qui in lfa remanet in imis pascha facit: sed q aque baiulũ. i. gfe pconẽ in domũ ecclie sequif trãscẽdẽs lfe supficiẽ in mẽtis solio refectionẽ parat xpo: dũ cũcta vel pasche sacra vl cetera legꝭ decreta: de eo itelligit scripta.

Desiderio. Desiderat primo typicũ pascha mãducare: ⁊ sic passionis sue mũdo mysteria declarare: vt ⁊ antiqui pasche ꝓbator existat: ⁊ hic ad sue dispensationis figurã ptinuisse demonstrans: iam adueniente veritate vmbra cessare debeat: in cuius rei figura: defecit manna: postq̃ comederũt filij israel de frugibus terre: nec vlꝰ sunt vltra cibo illo.

Non manducabo. Non vltra mosaycũ pascha celebrabo donec in ecclia qđ est regnũ dei spũalit intellectũ cõpleaf: In hoc regno vsq; hodie mãducat dñs: cũ ea q̃ moyses rudi ppl'o carnaliter obseruãda precepit: in membris suis spiritualiter exercet.

† ſ .i. prima dies azimorum post immolationem agni. ſ. xv. dies que erat solennis.

mõrũ qũi dicit† pascha. Et qũere bãt p̃ncipes sacerdotum ⁊ scribe

† ſ non metuentes seditionem: sed ne auxilio populi de suis manibus tolleretur

qũ iesũ iterficerẽt. † Timẽbãt vo plebẽ. Intrãuit aũt sathanas in iudã q cognominabaf scarioth:

† ſ nõ a p̃ncipibus inuitaf: nulla necessitate ꝓtrigit: sed ꝓpria spõte scelerate mẽtis inijt cõsiliũ

vnũ de duodeci. † Et ãbijt ⁊ locutus ẽ cũ p̃ncipib⁹ sacerdotũ ⁊ magistratib⁹: quẽadmodũ illũ tra-

ſ sine turbis.

deret eis. Et gãuisi sũt: ⁊ pacti sũt pecuniã illi dare. Et spopondit. Et q̃rebat oportunitatẽ: vt traderet illũ sine turbis. Venit aũt di-

ſ xiiij. luna.

es azimor: i q̃ necesse erat occidi

ſ agnus paschalis.

pascha. Et misit petrũ ⁊ ioanẽ dicẽs: Eũtes parate nob pascha vt mãducem⁹. At illi dixerũt: Ubi

ſ q nõ habemus tabernaculuꝫ

vis parem⁹? Et dixit ad eos: Ecce intrãtib⁹ vobis i ciuitatẽ: occurret vobis hõ ãphorã aq̃ portãs. Sequmini eũ i domũ i quã intrat: ⁊ dicetis p̃fmilias dom⁹: Dicit tibi magister: Ubi ẽ diuersorium vbi pascha cũ discipl̃is meis mãducẽ? Et ipe oñdet vobis cenaculũ magnũ stratũ: ⁊ ibi parate. Eũtes aũt inuenerũt sicut dixit illis:

† ſ. i. quartadecima die primi mensis ad vesperam cum .xv. luna iam turris apparente iuxta legis edicta i nstabat pascha

⁊ parauerũt pascha. † Et cũ fã eẽt

ſ vel discipuli

hora discubuit: ⁊ duodeciz apli cũ eo. Et ait illis: Desiderio desi-

† ſ agnum manducat quia in agno ipse figurabat

derauí hoc† pascha manducare vobiscũ ãteq̃ patiar. Dico enim

ſ tempore ſ vetus pascha

vob: q: ex hoc nõ mãducabo il

† ſ bis dr accepisse calicem prior vetus: secundus nouus ſ .i. ecclesia

lud: dõec ipleaf i regno dei. † Et accepto calice gras egit ⁊ dixit: Accipite ⁊ diuidite iter vos. Dico enim vob q̃ nõ bibã de generatiõe vitis: dõec regnũ dei vẽiat. Et ãccepto pãe gras egit ⁊ fregit

ſ quod sub specie panis apparet

⁊ dedit eis dicẽs: Hoc ẽ corp⁹ meum qđ p vob daf. Hoc facite in

ſ quotiẽscũq; mãducabiſ panẽ hũc ⁊ calicẽ bibetis: mortẽ dñi ãnũciabiſ donec vẽiat ſ .i. dedit eis

meã ꝓmẽorationẽ. Silr ⁊ calicẽ

postq̃ cenauit dicẽs: Hic ẽ calix

† ſ ad distinctionẽ veteris qđ sãguie hyrcor ⁊ vitulor

nouũ testamẽtũ † i sanguie meo q

dedicatũ ẽ ſ q: ipossibile ẽ sanguine hircor pcã tolli ſ vel inultis † ſ sed tamen vni de vobis

ꝓ vob effũdef† Uerũtñ ecce ma

non ꝓderit: per quem fundetur ipse sanguis

nus tradẽtis me: mecũ est i mẽsa.

Et accepto calice. Hic calix ad vet⁹ pascha cui finẽ ponebat ptinet: quo accepto gras agit: iõ scz q: vetera transierũt: ⁊ noua oia erant ventura.

Gratias egit. Ostẽdit qđ q̃sq; facere debet i flagello culpe ꝓprie cum ipse equanimiter flagella tulit aliene.

Dico enim vobis. Sicut typicũ cũ agni: sic ⁊ typicũ pasche potũ negat se bibitur⁹: donec ostẽdat resurrectionis glia. regnũ dei. i. fides mũdi adueniat: vt p hoc⁹ duor⁹ imitationẽ sacror⁹: cetera legis sacra vl iussa: ad spiritualẽ obseruãtiã doceat trãsferẽda. Quot tñ simplicit accipi q̃ ab hora ce ne vsq; ad tps resurrectionis q̃ in regno dei eratvẽturus vinũ nõ erat bibiturus. Post resurrectionẽ enim cũ discipulis manducauit ⁊ bibit.

matt.26.c mar.14.c 1.cor.11.e.

matt.26.c mar.14.c

Et accepto. Finitis veterꝭ pasche solẽnijs trãsit ad nouũ qđ in sue redẽptionis memoria ecclesiã frequẽtare desiderat: vt ꝑ carne ⁊ sanguie agni sue carnis ⁊ sanguinis sacrm i panis ⁊ vini figura substituat: frangit ⁊ porrigit vt ostendat sui corpis fractionẽ nõ sine sua sponte futurã: agit gras de veteribus terminatis ⁊ nouis incipiendis.

Pane. Quia panis corpus ꝓfirmat: vinũ operat sãguinẽ. Mysti. B ad corpus: illud ad sãguinẽ xpi referf: Uerũ nec panis sine aq̃ ꝓficit: nec vinũ sine aq̃ offerf. Per aquã ppls sigf: q nec xpi passione saluaf: nec sine cui⁹ amore xps pass⁹. Oz ḡ vt nos ciuniamur: ⁊ ipe i nob maneat: ⁊ nos i eo.

c matt.26.d mar.14.d

Uerũtñ ecce. Sicut de passione pdixit: sic predixit ⁊ de pditore: vt videns se latere nõ posse: peniteat facti. Nec desigt ex noie ne manifeste correctus: imprudentior fiat. Mittit ḡ culpã in numero: vt ꝓcius pniam agat. Predicit ⁊ penã: vt quẽ pudor nõ ꝓuocerat: denũciata supplicia coherceãt.

Manus tradentis. Exẽplo iude filiũ hois tradit: qui illud inuio-

a Azimor q: fermẽtũ ⁊ fermẽtatũ nõ debebant apparere in domibus iudeor septẽ diebus huius solẽnitat: vt hĩ Exo.xij. b Qui dĩ pascha. i. transitus: q: tũc transiuit angelus dñi p egyptũ interficiẽs primogenita egyptior ⁊ hebreos saluãs. c Et querebãt principes sacerdotũ ⁊c̃. moti inuidia ⁊tra christũ. d Quõ iesũ interficerent. Ex eni hoc sũme desiderabant: tñ erat eis difficile ꝓpter fauorẽ ppli ad christũ: iõ subdit: e Timebant ⁊o plebẽ. ne ⁊tra eos insurgeret si in christum manus mitterent. f Intrauit aũt sathanas iudã. i. alam iude nõ p illapsũ: q: hoc est deo ꝓ prius sed p effectũ venditionẽ christi ei suggerendo. g Et abiit ⁊ locutus est cũ principibus sacerdotũ ⁊c̃. Motiuũ aũt iude hic tacetur: sed exprimit Matth.xxvj. ⁊ Joã.xij. ſ. vt recuperaret valorẽ vnguenti pcios effusi sup christũ a maria sorore lazari. h Et gauisi sunt. q: ille mod⁹ capiẽdi christum p suũ discipulũ videbaf magis possibilis ⁊ secretus. i Venit aũt dies azimor. Hic ꝓsequẽter describit ipsius christi venditi traditio. Et primo ista traditio ꝓnũciaf. scõo executioni daf: ibi: Et egressus ibat. Pronũciatio dicte traditionis facta est a christo cũ cenaret cũ discipulis: ⁊ iõ ꝓmo describit paschale ꝓuiuiũ. scõo instituit eucharistie sacrm: ibi: Accepto panc. tertio ponit dicte traditiõis ꝓnũciatio: ibi: Uerũtñ. quarto discipulor informatio: ibi: Facta est ⁊tentio. Circa ꝓmũ dr: Venit aũt dies azimor. ista erat quartadecima dies mẽsis primi in cuius vespere debebãt comedere agnũ paschalẽ cũ azimis panibus. iõ sequit: k In q̃ necesse erat occidi pascha. ⁊ accipit hic pascha nõ ꝓ die solẽni sicut. s. sed ꝓ agno paschali q illo vespe debebat occidi. sequit: l Ecce in. vo. in ciuitatẽ. ſ. hierlẽ. m Occurret vobis hõ ⁊c̃. in hoc dedit eis signũ directiuũ in ꝓparatõe ꝓuiuij pschalis. n Et dicetis ꝓfa. domus ⁊c̃. hic aũt credit fuisse christi discipulus: ⁊ iõ ꝓuidit de loco ⁊ de agno ⁊ alijs necessarijs in celebratione ꝓuiuij paschalis: vt dictũ fuit plenius Marci. xiiij. o Desiderio desideraui. ſ. valde desideraui. p Hoc pascha mãdu. vobiscũ. q: tunc finiuit vetus testamentũ ⁊ inchoauit nouũ: quod erat sibi in desiderium. q Dico enim vo. q: ex hoc nõ mã. illud donec ipleaf in reg. dei ⁊c̃. q: post illã cenã non comedit nec bibit donec post resurrectionẽ suã in qua ipletũ est regnũ dei: q: tũc apta est ianua ⁊ christus resurrexit ad vitã imortalẽ: ⁊ tũc christus cũ multis comedit ⁊ bibit ad ꝓbandũ sue resurrectiõis veritatẽ: vt hĩ. j. xxiiij. ca. r Non bibã de generatione vitis huius. generatiõe vitis vocat vinũ: q: exprimit de fructu vitis. s Et accepto pane. Hic ꝓsiter instituit eucharistie sacrm post legale ꝓuiuiũ cũ dr: Et accepto pane gras egit. Per hoc ostendit q: in ꝓsecratione huius sacri preexigit deuotio ⁊ oõ. t Et fregit ⁊ dedit eis dicens: hoc est corpus meum ⁊c̃. Nõ est sic intelligendũ q: prius frangeret ⁊ daret discipulis ⁊ postea diceret verba ꝓsecratiõis sed magis ecõuerso: q: christus dedit aplis suis corpus suũ ꝓsecratũ: ⁊ iõ prius dixit verba ꝓsecrationis q̃ sunt: Hoc est corpus meum. q: verba ꝓsecrationis efficiũt qđ figurãt: postea fregit ⁊ dedit. v Hoc facite in meã cõmemorationẽ. q: eucharistie ꝓsecratio est quedã dñice passionis rememoratio: ⁊ ꝓpter hoc ꝓsecraf corpus separatim a sanguine: q: in passione sanguis fuit separatus a corpore: ideo subdit: Similiter ⁊ calicem ⁊c̃. Cetera aũt que ad istud sacramentũ ptinent tractãda sunt in. iiij. sniar. y Uerũtñ. Hic ꝓsequẽter christus prenunciat traditionẽ sui. d. y Ecce manꝰ tra. me mecũ est in mẽsa. Exquo ꝑz maxima ingratitudo ⁊ ꝑdũtio

ibile dficij corporis sacramentū violare prēsumit. Vendit: qui eius timore ⁊ amore neglecto: caduca amare ꝓuincit ⁊ criminosa.

Facta est aūt ꝓtentio. Be. Causa ꝓtentionis nobis incognita: sed nō est incredibile: qz iuxta hoc qđ alibi ꝓcipit. Cōtendite intrare p angustā portā honore seinuicē puenīēdo certarēt: Sed qualibet ex causa ꝓtēderint: nō qđ adhuc carnales gesserint: sed qđ spūalis magister iusserit videamus.

matt.26.b mar.14.a.

Ambro. Lauream⁹ q̄ ipendio. i. sedulo me. q̄ inter nos de ꝓlatiōe possit est ꝓtentio. Si enī ꝓtēdebant apli: nō excusatiōi

matt.26.b mar.14.b goan.13.a

obtendit: sed cautioni ꝓponit: Oibus vna datur forma sñic: vt nō de ꝓlatione iactantia sit: sed de

matt.20.d marc.10.f.

humilitate contentio.

Dixit aūt. ꝓius magr nō inite ꝓtentiōis arguit: sed formā hūilitatis quā sequant describit Quasi di. Vos more secularīū p ꝓlationē puenire vult ad regni possessionē Sed ad sūma virtutū nō potētia venit: ꝑ hūilitate. Necesse ē aūt vt correctionē subditus ⁊ matrē pietas ⁊ patrē exhibeat disciplina: aut ne districtio rigida: aut pietas sit remissa

matt.19.d.

Nā quis maior est. Ad verba exhortationis explende exēplū de se ponit. Vnde ioānes scribit: Si ego laui pedes v.d.⁊ m.⁊ v.d.vē. ꝓsit ⁊ iverbo mīstrādi ofa q̄ dñs in carne gessit: nō tñ ꝓdicādo: vel miraculis āmonendo: sed etiā alam quā p nobis accepit ponēdo: vt ⁊ nos ꝓmīnicē ponere alas discam⁹. Ego aūt in medio. Be. Ego mīstro: vos aūt recūbitis ⁊ ꝓponit cāz: qz pmānsistis mecū in t.m. Infirmitas mea nō ꝓturbauit vos: sed in bono cepto pseucrastis. Sicut q̄ mihi pseucrāti vsq; ad mortē dedit p̄ nomē qđ est sup oē nomē: sic ⁊ ego pseucrātes vos mecū ducā ad eternū regnū. Intelligendū est iudā iam recessisse: ⁊ multos alios iā retro abisse: auditis verbis incōprehēsibilis sacti: qñ ꝟ loquebat dñs. Et sedeat sup thro. Hec mutatio dicitur excelsi: vt q hūiles nūc gaudēt mīstrare ꝓcerus: tūc sublimes sup mēsā dñi ppetuis dapibus alant: ⁊ q in tētationibus iniuste iudicati cū dño pmanēt: illic cum eo sup tentatores suos iusti iudices veniāt: Quāto enī hic despectiores: tanto illic maiori culmine potestatis excrescent.

Nicolaus

⁊ ꝓditio iude q̄ igerebat se cōmestiōi cū christo quē nō latebat sua ꝓditio. a Et quidē filius hoīs. qz lz sit deus ⁊ hō nō tñ tradebat ⁊ patiebat ꝟm diuinitatē in qua ipassibilis est: sed tñ ꝟm hūanitatē: ꝟm q̄ diffinitū est in ꝓuidentia dei ꝑ salute mūdi. b Verūtñ vhe hoi illi p quē tradet ⁊c. qz lz iudas post factū penituerit: hoc tñ fuit inutiliter: qz p desperationē se suspēdit: vt hī Matth.xxvij. c Et ipsi ce.que.iter se.s. apli. d Quis esset ex eis q hoc fa.esset. tñ nescierūt: qz hoc christus nō reuelauit manifeste sed tñ ioāni secrete: vt hī Joā.xiij. e Facta est ꝓtentio. Hic ꝓsir ponit informatio discipulorū. ⁊ primo ostendit qualis sit aptus ad officiū ꝓlationis. scōo qđ foret eis licitū tpe pseccutiōis: ibi: Et dixit eis. Adhuc ꝑmo ponit informatio discipulorū in generali. scōo ipsius petri in spāli: ibi: Ait aūt dñs simoni. Adhuc primo informat discipulos de prelatiōis aptitudine. scōo de premij magnitudine: ibi: Vos aūt. Circa primū sciendū q̄ cū apli audierūt christū ꝓdicentē traditionē sui ad mortē crediderūt firmiter ꝟ esse futurū: ⁊ iō ceperūt querere inter se qs inter aplos esset ꝓueniētior: ad tenēdū christi locū: ⁊ hoc est qđ dī: Facta est aūt inter eos ꝓtētio. i. disquisitio. f Quis eorū videret esse maior. i. aptior ad p̄sidēdū alijs loco christi: ⁊ iō christ⁹ de hoc eos docuit videlz q̄ ille esset ad ꝟ aptior q esset vere hūilior: p̄ ꝓniū ad terrenā dñationē. Et ad ꝟ iducit exēplū sui. d. g Quis maior est q re. an q mīstrat: Nōne q recūbit: q. d. sic. ꝟm iudicū hūanū: ⁊ infert: h Ego aūt in me. ve. sū sic q mīstrat. Hoc iā ostenderat in lotione pedū suorū discipulorū. Et ex ꝟ intēdit ꝓcludere q̄ ille est aptus ad succedēdū sibi in regimine ecclie q est fundatus in vera hūilitate. i Vos aūt. Postq̄ ostēdit aptitudinē ꝓlati. ꝟ ꝓsir ostendit magnitudinē ꝑmij. d. Vos āt estis q pmānsistis mecū. iā enī iudas erierat de societate eorū accepto pane intincto: vt hī Joā.xiij. k In ten. meis. qz iminebat agonia sue passiōis. l Et ego dis. vo. regnū. qđ itelligit duplicit. Uno mō de regno militātis ecclie cuius regimē christ⁹ tradidit aplis. Alio mō de regno triūphātis ecclie ad qđ erāt apli assumēdi post laborē vite p̄sentis. m Ut edatis ⁊ bibatis. ꝟ filij duplicit itelligit. Uno mō de sacro eucharistie: cuius ꝓsecrationē: ac

Iudicātes.xij. ꝓper.xij. ñ duodeci psone: ꝟ multitudo iudicātiū signat ꝑ duas ptes septēarij: q̄ vniūsitas sigt. i. tria ⁊. iiij. p q̄s. xij. multiplicāt.

Ait aūt dñs si. Ne glorientur. xij. qđ soli de tot milibus cū dño in tentationib⁹ pmānsisse dicerent: āmonet eos cadē ꝓcella potuisse ꝓteri: nisi diuina gra fuissent ꝓtecti. Cū ꝗo sathanas expetit tētare: ⁊ velut qui triticū purgat vētilādo ꝓcutere: docet null⁹ a diabolo nisi deo pmittente tentari.

Ecce sathanas. Sathanas bonos ad cribrādū petit: cū ad eorū afflictionē estib⁹ anhelat malitie: Quo enī iusdēs eorū tētationē appetit: eo illorum quasi ꝓbationē deprecans petit.

Ego aūt ro. Non vt tenteris: sed ne deficiat fides tua: vt post lapsum negatiōis: ad pristinū statū penitēdo resurgas: Utile est enī scis: ⁊ tētationibus examinari: vt vel tētati q̄ fortes fuerīt appareat: vel cognita p tentationē sua infirmitate: fortiores fieri discāt: ⁊ sic cū ꝓbati fuerint accipiāt coronam vite. matt.26.d mar.14.c.

Qui dixit ei. do. Quia dñs dixerat se ꝓro petro orasse: ꝓscius ille p̄sentis affectus ⁊ feruētis fidei: sed nescius casus futuri: nō credit se ab eo posse deficere: Sed ille q nouit qđ sit i hoīe: ne qs de suo statu incaute cōfidat: vel de casu incauti⁹ diffidat: sicut deus modū: tps

no vob sicut disposuit mihi pr

ꝟ beati qui esuriunt ⁊ sitiunt iusticiam: qñ ipse saturabūtur fruendo. s. deficerato olim ⁊ amato gaudio veri boni ꝟ mensa que omnibus sanctis est ad fruendum ꝓposita est celestis vite gloria.

me⁹ regnū ūt edatis ⁊ bibatis su

p̄ mēsaz meā i regno meo: ⁊ sedē

atis sup thronos iudicātes duo/

decī trib⁹ isrl. Ait aūt dñs simōi: Simō̄ ecce sathanas expetiuit vos ūt cribraret sic triticū. Egō aūt rogaui p te: vt nō deficiat fi/

ꝟ sicut ergo orādo te, pteri ne deficeres: sic tu confirmatores frēs exēplo tue pnie ꝓfuta ne de venia desperēt.

des tua. Et tū aliqñ ꝓuersus ꝟ ꝓfir mā frēs tuos. Qui dixit ei: Dñe: tecū parat⁹ sū ⁊ i carcerē ⁊ i mortē ire. At ille dixit: Dico tibi petre: nō cātābit hodie gallus: donec ter abneges nosse me. Et dixit eis: Cū misi vos sine sacculo ⁊ pera ⁊ calciamentis: nūquid aliqd defuit vobis? At illi dixerūt: Nihil: Dixit ergo eis: Sz nūnc qui hēt sacculū tollat: similr ⁊ perāz Et qui nō habet: vendat tunicā

numerū negatiōis ei⁹ ꝑdicit: ⁊ sic misericors auxiliū sue defensiōis ꝓmittit.

Quando misi. Non cadē regula viuendi: pscutiōis tēpore qua pacis discipulos informat. Ad illis siquidē discipulis ad predicandū ne quid tollerent in via precepit: ordinans scz: vt qui euangeliū nūciat: de euāgelio viuat. Instante ꝗo mortis articulo: ⁊ tota illa gente pastorē simul ⁊ gregem pscquente ꝓgruā tēpori regulā decernit: pmittēs necessaria victui donec sopita pscutor⁹ insania tēpus euāgelizādi redeat.

Sed nunc qui. In hoc nobis quoq; datur exēplū: vt nōnunq̄ causa instante: quedā de nr̄i propositi rigore sine culpa possimus intermittere: Verbi gratia: Si per inhospitales regiones iter agimus: plura viatici causa licet portare q̄ domi habebamus.

Et qui non habet. Bladiū: vel habitum sumere: vel nō habitum

de lyra

ceptionē: ⁊ dispensationē christus tradidit aplis. Alio mō de fruitiōe glie ad quā apli erant predestinati. n Et sedeatis sup thronos. qz in iudicio extremo erūt assessores christi iudicantis. o Ait aūt. ꝓposita informationediscipulorū in generali. ꝟ ponit informatio petri in spāli de fragilitate hūana ꝓsiderāda ⁊ de ꝓstātia ex dei adiutorio habēda: cū dī: p Simon ecce sa. ex. vos. i. studiose ā̄siuit p tentatiōes subuertere: qz multū nititur ad subuersionē scōrū: illos enī pulsare negligit quos quasi iure geto possidere se sentit: vt dicit Greg. q Ut cribraret. i. tētationū ipulsu ꝓcuteret: ⁊ sicut in tali ꝓcussione remanet palea ⁊ transit farina: sic iudas remānsit diabolo ad penā eternā: alij ꝗo apli trāsierūt ad gloriā. r Ego aūt ro. pro te vt nō defi. fi. tua. s. finaliter. Nō enī rogauit q̄ petrus nō caderet: sed vt in casu nō remaneret. iō segt: s Et tu aliqñ ꝓuersus. s. de petō ad gfaz. t Cōfirma frēs tuos. hoc dī ei: qz eccla erat sibi cōmittēda: vt hī Joā. vlti. vbi ter dī ei a christo: pasce agnos meos. Et hoc etiā pz fidē nō deficere vsq; ad finē mūdi: potissime in eccla romana q̄ a petro post christū fundata est. v Dñe tecū paratus suz ⁊ in car. ⁊ in mortē ire. Hoc dixit ex fernore ⁊ ꝓfidens de sua ꝓstantia ⁊ virtute: iō ꝓsequēter ꝑdicit sibi sua fragilitas. x Non cantabit hodie gal. donec ter abneges nosse me. Post bīnā aūt negationē petri gallus cantauit sed petrus nō aduertit: sed post tertiā cum iterū gallus cantauit: prout fuit exp̄situ plenius Marci. xiiij. y Et dixit eis. Hic ꝓsir ostēdit qd foret aplis licitū tpe pscutiōis. Quia cum primo christus mīsit eos ad ꝑdicandū dedit eis formā incedēdi vt sine pecunia ⁊ ꝓuisione alia necessariorū incederent: vt dictū fuit. x. ca. ⁊ ideo forte crederent q̄ tpe pscutiōis q̄ imineret non liceret eis talia portare: qđ remouet dicens: z Sed nunc qui habet sacculū. ad portandū pecuniaz p̄o prouisione necessariorū. a Tollat. id est portet. b Similiter ⁊ perā. i. repositoriū victualiū. Et q: nō solū erat eis licitū talia portare: sed etiam seipsos a pscutoribus moderate defendere: saltē ꝑ tunc: iō subdit: c Et qui nō habet. s. gladiū. d Vendat tunicā suam ⁊ emat. per hoc innuens q̄ licita esset eis defensio moderata tpe pscutionis: ideo subdit:

Dico enim

subet emere: vt sciant legentes non facultatē resistendi decesse discipulis: sed amorē magistro potius ineſſe patiēdi: vel etiā nulla alia cā esset cuaginādi gladium: sufficere pōt illa: vt amputata serui auricula: tactu dñi sanaret: In quo āmonemur: ne irā pcussi sustineamus: sed fidē resurgentis suscipiamus: Quare ꝙ sacculū ⁊ perā ⁊ gladiū tollere iubeat subdit. s. q: ipse pasurus: ⁊ cū iniqs erat deputandus. i. cū latronib⁹ in quoꝝ medio est crucifixus: vel cū inferis ad q̄s p mortē erat ascensurus: vt educeret suos vinctos de lacu: vbi nō est aqua.

Esaie. 53. d mar. 15. c.

Dysti. Est gladius spūalis: vt vendas patrimoniū ⁊ emas verbū dei quo nuda mētis penetralia vestiunt. Est etiā gladius passionis: vt eruas corpus: ⁊ imolate carnis exuuijs: ematur tibi corona martyrij: Deniq; vt scias q: de passiōe locut⁹ est: ne turbaret discipulorū aios: de se exēplū supponit: Quomodo adhuc hoc qō scriptum est:

matt. 26. d Joan. 18. a

E matt. 26. d mar. 14. a

Ecce gladij duo. Duo gladij ꝓmunt vnū noui: alter veteris testamēti: q̄bus aduersus diaboli⁹ munimur insidias. Et dī: Satis est: q: nihil deest ei: quē vtriusq; testamēti doctrina munierit.

matt. 26. d mar. 14. d Joan. 6. d

Satis est. Duo gladij sufficiunt ad testimoniū sponte passi saluatoris: Unus q ⁊ aplis audaciā certandi pro dño: ⁊ euulsa ictu ensis auricula dño etiā moituro pictatē virtutēq; medicandi ineſſe doceret. Alter q nequaq̄ exemptus vagina: ostenderet eos: non totum quod potuere pro eius defensione facere permissos.

Et egressus ibat. Tradēdus a discipulo dñi: ꝙsuetū locū adit: vbi facile posset inueniri: ne mortē putaret timuisse: Et bñ discipulos sanguis ⁊ corporis sui mysterijs imbutos in montez oliueti educit: vt oēs in morte ipsius baptiçatos designaret: altissimo sci spūs charismate ꝙfirmādos.

Orate ne intretis ⁊c. Impossibile est hominē nō tentari: nec ait: vt non tentemini: sed ne intretis in tentationē. Orate. i. ne tentatio vos superet: ⁊ intra casses suos teneat.

Et ipse auulsus est. Dato apostolis precepto orādi: ⁊ ipse auulsus est ab eis. Solus orat pro oībus qui solus pro oībus passurus erat innuēs

Nicolaus

a Dico enī vobis qm̄ adhuc hoc qō scriptum est oportet impleri in me scz mortē accerbissimā ⁊ ꝙtemptibilissimā per iudeoꝝ pſecutionē. b Et cum iniquis deputatus est. hoc scribitur Esa. liij. ca. c Etenim ea que sunt de me scripta: supple p ꝓphetas. d Finem habent. i. sunt ꝓpe cōplementū. e Dñe ecce duo gladij hic. nō curauerūt apli loqui de saccu lis vel peris sed tm̄ de gladijs: q: erant animati ad defensionē sui magistri lz postea fugerūt timore humano percussi. Dicit aūt Chrysos⁹ q illi duo gladij erant duo magni cultelli ad scindendū carnes agni. f Satis est. q: vnus euaginandus sufficiēter ostendit licentiā se defendendi ⁊ audaciā petri ad defendendū suū magistrū ⁊ voluntariā passionē christi: qui cū haberet qui pro eo pugnaret: ipse tm̄ hoc ꝓhibuit. Alius nō euaginatus ostēdit aplos nō fuisse pmissos facere q̄tū poterant ad defensionē sui ⁊ magistri: vt per hoc ostenderet q pfectior est patientia q̄, defensio etiam licita. g Et egressus ibat. Hic ponit traditiōis christi executio. ⁊ ꝑmo ex parte christi se voluntarie offerentis. secundo ex parte iude cū proditorie tradentis: ibi: Adhuc eo loquente. Circa primū dī: Et egressus. de loco cene predicte. h Ibat ſm ꝙsuetudinē. q: assuetus erat illuc exire de nocte causa oꝝonis. i In montē oliuaꝝ. vbi sciebat traditorē venturū. k Orate ne intretis in tentationē. Oratio enī ſm Damascenū est eleuatio mētis in deū. Quāto aūt mens eleuat in deū: tanto facilius tētatio ab eo sepat. l Et ipse auulsus est ab eis. q: oꝝo debet esse solitaria. m Et positis genibus orabat. q: debet esse reuerens ⁊ deuota. n Pater si vis transfer ⁊c. q: debet esse discreta submittendo ꝓpriā volūtatē voluntati diuine. o Apparuit aūt illi angelus. visione corpali in specie hūana. p Cō fortans eū. p modū seruientis: qō factū fuit ad ꝙfirmandū fidē discipuloꝝ q̄ christus sit maior angelis rōne deitatis. p hoc etiā ostendebat q in eo vera hūanitas erat q̄ ꝙfortabat ꝙtra tristiciā insurgentē in parte sensitiua ex apprehensiōe mortis imminentis. q Et factus in agonia. Erat enī ista agonia reluctatio sensualitatis mortē horrentis ⁊ rōnis ipsā acceptātis: q: virtute diuina quelibet pars pmittebatur agere ⁊ pati qō erat sibi proprium.

suā ⁊ emat gladiū. Dicō enī vobiz quomodo adhuc hoc qō scriptum est oportet impleri ī me. Et cūz iniquis deputatus est. Etenī

ſ predicta ſ impletionem.

ea que sunt de me: finez hābent. At illi dixerūt: Dómine: ecce gladij duo hic. At ille dixit eis: Sátis é. Et ēgressus ibāt scōm cōsuetudinē in mōntē oliuaruz: Secuti sunt autez illum ⁊ discipuli. Et

ſ ſm alios: in villam que dr gethsemani.

cuz peruenisset ad locum dixit illis: Oráte ne intretis in temptationem. Et ipsē euulsus est ab eiz quātum iactus est lapidis. Et pō

ſ vt humilitatem mentis: habitu corporis ostendat

sitis genub⁹ orabat dicens: Pāter: si vis trāsfer calicem istum a

ſ in se reuertens quod ex hominis persona renuerat trepidanter: ex dei filij potestate confirmat.

me. Veruntamen nō mea voluntas: sed tua fiat. Appāruit autem

† ſ hō fcūs: eo mō ē ꝓfortatus: quo ꝙtristatus: nā si

illi angelus de celo † cōfortans

orationem suam tantum: quantū ⁊ passionem a nostra distare.

Jactus est lapidis. In hoc mystice innuit: vt in idipsū dirigāt lapidē. i. vsq; ad ipsū pducāt intentionē legis: q̄ scripta erat lapide vsq; ad illū eni pōt puenire ille lapis: qm̄ finis legis est christus oi credenti ad iusticiā.

Orabat. Orat nō tam timore patiendi q̄ misericordia proꝝis populi ne ab illo bibat calicē ꝓpinatū. Unde ⁊ signāter dicit: istum. i. populi iudeorum: qui nō habent excusationez ignorantie in meam mortē: q: quotidie annūcior illis in lege ⁊ pphetis. Si ergo fieri pōt: vt sine iteritu iudeoꝝ credat multitudo gentiū: recuso passionē. Si ꝙ illi ecce cadi sunt vt alij videant: nō mea sed tua fiat voluntas.

matt. 26. a mar. 14. a

nobis tristis est. i. ꝓpter nos tristis est: necesse est vt etiā ꝓpter nos ꝙfortatus sit ⁊ nobis

eum. Et fact⁹ in angonia prolixi⁹ orabat. Et fact⁹ est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terrā. Et cuz surrexisset ab oratione ⁊ veniſſet ad discipulos su

ſ pre tristicia somnū vincere non possunt

os: inūenit eos dormiētes pre tri

ſ vicia iā negatiōe † ſ apparet q: ꝙ ill⁹ orauerat quod mōet oſonū su ꝙ vigilādo ⁊ orādo ꝓticipes existere

sticia. Et ait illis: † Quid dormi

† ſ i ne in vos calix mee passionis incumbat

tis? Surgite ⁊ orate† ne intretis ī tentationem. Adhūc eo loquente: ecce turba: ⁊ qui vocabatur iū

† ſ fm̄ ꝓgruit mutare mēti: iā eni cū fustibus q ꝓdiu cū pace fuit: tranquillius se egit

das vnus de duodeciz† antecedebat eos ⁊ āpropinquauit iesu:

ſ vt hoc signo dinoscerent eum quem tenerēt

vt oscularetur eum. Jesus autez

ſ instrumento pacis: mortem irrogas: seruus dñm discipulus magistrum prodis.

dixit ei: Judā: osculo filiuz hois tradis? Uidentes autē hi qui circa ipsum erant quōd futuꝝ erat. Dixerūt ei: Dómine: si pcutim⁹

matt. 26. d mar. 14. d Joan. 18. a

matt. 26. c mar. 14. c Joan. 18. b

Et factus est sudor. Appropinquante morte: certamen mentis nostre in se expressit: qui merito quandam vim terroris patimur: cum post pullum sumus inuenturi: quod in eternum duret.

Sanguinis decurrentis in terram. Per terram sanguine irrigatam declaratur: q̄ effectum suc precis iam obtineret: vt fidem scz discipulorum quam terrena adhuc fragilitas arguebat: suo sanguine purgaret ⁊ quicquid illa scandali de morte eius pertulisset: hoc totum ipse moriendo deleret: sed ⁊ totum mundum peccatis mortuuz: ad vitam resuscitaret.

Ut oscularetur. Suscipit dñs osculū: non qō simulare nos doceat: sed vt nec proditorē refugere videret: ⁊ plus afficeret proditorē: cui amoris officia non negaret. Unde dicit: Cum his qui o. p. e. p.

Domine si pcutimus gla. Ordo. Cum interrogassent dicentes:

de lyra

r Prolixius orabat. ostendens q̄ in maiori necessitate magis debet hō orationi insistere. s Et factus est sudor eius sicut gutte sanguinis. Ex vehemēti enī anxietate sensualitaꝫ que pmittebat agere ⁊ pati qō erat sibi ꝓpriū vt dictū est fiebat vt non solum humores exirent p sudorē sed cum hoc aliquid de sanguie sudorē tingente. ſm ꝙ alios supnaturaliter factuz est vt sanguis pro sudore exiret vt sic christus iam suū sanguinē pro salute nostra effundere inciperet. t Inuenit eos dormientes pre tristicia. Tristicia enī est passio causata ex malo presenti qō non potest repelli: ⁊ sic causat aggrauationē animi quasi depressi pondere mali presentis: qō non pōt amoueri: ⁊ sic per ꝙsequens impedit vlterius motū spirituū a corde ad organa sensuū exteriorꝝ. Sed q: huiusmodi spūs causant opera vigilie: inde est q̄ tristicia impediens talem motū spirituū causat aggrauationē sensuū ⁊ cessationē ab actibus proprijs: sicut fit in somno proprie dicto' qui causat ex vaporatione humoꝝ ex cibis ⁊ potibus ascendente versus cerebrum qui humores ibidem ingrossati ex frigiditate' cerebri descendunt versus organa sensuū opilantes meatus per quos spūs progredientes a corde debent ad organa sensuū transire: ⁊ sic cessant sensus ab actibus vigilie. v Adhuc eo loquente. Hic ꝙsequenter ponitur executio traditionis ex parte iude tradentis: cum dicit: x Judas vnus de duodecim antecedebat eos. tanq̄ ductor illoꝝ qui volebant cōprehendere iesum. y Et appropinquauit iesu vt oscularet eum. dederat enim iudas comprehensoribus istud signū: ne pro iesu caperent iacobum fratrē dñi qui fuit ei valde similis: vt dictuz fuit Matth. xxvj. z Juda osculo filium hois tradis. i. in signo charitatis ꝓditionē homicidij facis: ex quo factū iude aggauabat valde. a Qui dentes aūt hi qui circa ipsū erant. i. christi discipuli. b Dō futurū erat. scz captionē magistri sui vt duceret ad mortē. c Dixerūt ei: Dñe si pcutimus in gladio ⁊ pcussit vnus ex illis ⁊c. alijs discipulis licentiā petentibus percutiendi ad magistri sui defensionē: petrus qui erat audacior ceteris ⁊ feruentior non petiuit licentiā nec expectauit responsionē: sed amputauit vnius auriculam intendens eum interficere vel grauiter vulnerare.

Siuite vsq;

Dñe: si pcutimus in gladio? Tunc rñdit: Sinite vsq; huc. i. non vos moueat qđ futurũ est: ℙermittẽdi sunt hucusq; ꝓgredi: vt me apprehendãt ⁊ ipleant q̃ de me scripta sunt: Sed inter moras verboꝝ interrogantiũ ⁊ respondẽtis: ℙetrus auditate defensiõis: maiore cõmotõe ꝓ dño pcussit: Sed nõ potuerũt sil' dici que potuerũt fil' fieri: Nõ ergo dī: sinite vsq; huc: quasi dño placuerit factũ petri cũ apud mattheũ legãt dixisse: Cõuerte gladiũ tuũ in locum suũ: qđ post factũ apparet dixisse iesum.

Seruũ pncipis sacerdotum: ⁊ amputauit auriculam eius dexteraz. Respondens autem iesus

† ſ petrus eodem ardore mentis: quo cetera ꝯcepta in gladio? Et percussit† vnus ex illis sicut phinees seruũ pncipis sacerdotum: ⁊ amputauit auriculam eius dexteraz. Respondens autem iesus

ſ i. nõ moueat vos qđ futurũ ē † ſ nũq̃ pietatis obliuiscit q̃ nec hostes suos pauit vulnerari

ait: Sinite vsq; huc. † Et cũ tetigisset auriculã eiꝰ: sanauit eũ. Dixit aũt iesꝰ ad eos q venerãt ad se ꝓncipes sacerdotũ ⁊ magistratꝰ tẽpli ⁊ seniores. Quasi ad latronẽ existis cũ gladijs ⁊ fustibus. Cũ quotidie vobiscũ fuerim in templo: nõ extendistis manꝰ in me† sed hec ē hora vra ⁊ potestas tenebraz. Cõmprehendentes aũt eũ: duxerũt ad domũ pncipis sacerdo

† ſ noctis nequitie vestre congrua

ſ hoc diuersis a ceteris

ſ diuisus ab alijs ſ hoc ē deuotiõis

tum. ℙetrꝰ aũt sequebatur eum

ſ hoc est timoris nature

a lõge. Accenso aũt igne in medio atrij ⁊ circũsedẽtibꝰ illis: erat petrus in medio eoz. Quẽ cũ vidisset ancilla quedã sedentẽ ad lumẽ ⁊ eũ fuisset intuita dixit: † Et hic cũ

† ſ qꝫ negat petrus: obreptiõis ē: qꝫ penitet fidei

illo erat. At ille † negauit eum di/

cẽs: Mulier non noui illum. Et post pusillũ alius videns eũ: dixit: Et tu de illis es. ℙetrus aũt ait: O hõ nõ sum. Et itervallo facto q̃si hore vniꝰ: alius quidã affirmabat dicẽs: Vere ⁊ hic cũ illo erat. Nã ⁊ galileꝰ ē. Et ait petrus: Homo: nescio qd dicis. Et cõtinuo adhuc illo loquente cantauit gallus. Et conuersus do/

† ſ respexit dñs: vt recordaret petrus: qꝫ misericordia ad penitentiam vocat

minus† respexit petrũ. Et recordatus ē petrꝰ vbi dñi dixerat: qꝫ ꝓus q̃z gallus cãtet: ter me negabis. Et egressus foras petrꝰ fleuit amare. Et viri q tenebãt illũ: illudebãt ei cedẽtes. Et velauerũt eũ: ⁊ percutiebãt faciẽ ei ⁊ interrogauerũt eũ dicẽtes: ℙrophetiza. Quis ē q te percussit? Et alia multa blasphemãtes dicebãt in eũ. Et vt

† ſ vide q̃ solliciti in malo: tota nocte vigilauerunt vt facerent homicidium

factꝰ ē† dies ꝓuenerit seniores plebis ⁊ ꝓncipes sacerdotũ ⁊ scribe: ⁊ duxerũt illũ in cõciliũ suũ dicẽtes: Si tu es xps: dic nobis. Et ait illis:

redempturus: Et ideo mulier prima resurrectionis mysterĩ accepit: ⁊ mãdata custodit: vt veterẽ preuaricationis errorẽ aboleret.

At ille negauit. Non in monte: non in tẽplo: non in domo sua petrus negat: sed in pretorio iudeoꝝ: in domo principis sacerdotũ: vbi nõ est veritas: vbi christus captus ⁊ ligatus: Quid nisi errare cẽ intromisit hostiaria iudeoꝝ: Eua male induxit adam: ℙetrũ male introduxit femina.

ℙõ nesq̃ dī. ⁊c. Nõ solũ negat christum: qui dicit illũ nõ esse christũ: sed etiã qui cũ sit negat se esse christianũ: ⁊ ita implet qđ dicit dñs: Tu me negabis.

Galileus est ⁊c. Hierosolymite ⁊ galilei eque sunt hebrei ⁊ vnius lingue: sed vnaquęq; ꝓuincia habet suas ꝓpietates: vernaculũ loquẽdi sonũ mutare non potest. B

Et ꝯtinuo. ℙost tertiã negationẽ sequitur gallicantus: Sacramẽta rerũ p statũ temporꝫ designant: Media nocte negat: galli cantu penitet: ⁊ post resurrectõz quẽ sub luce tunc negauerat: tunc se amare ꝓfessus est: qꝫ q in tenebris obliuionis errauit: sperate iã lucis rememoratione correxit: ⁊ ciuſdẽ vere lucis pñtia plene qcqd mutauerat erexit Mystice. Gallus aligs doctoꝝ est q sonolẽtos increpãs ait: Euigilate. i. ⁊ n. p. Et petrus añ ꝑmũ gallicãtũ negat eos significat q christũ añ resurrectionẽ dñi esse non putauerũt: morte eius turbati. Et bis ante secundũ gallicantũ negat illos significat: qui vere in illo ſm hominẽ: vel ſm deum in vtraq; substantia errãt: ⁊ ideo veritatem negant. ℙrimus gallicantus est dñi resurrectio in ipso. Secundus ciuſdem: in corpore ecclesie.

matt.26.c mar.14.c

Ioan.18.d

matte.16.f mar.14.f. Ioan.18.b

matt.26.g mar.14.g Ioan.18.g

matt.26.g mar.14.g

esaie.50.b matt.26.g mar.14.g. Ioan.18.d

matt.26 f. mar.14.f. Ioan.6.g.

Et ꝓuersus domi. Intuitu prouocauit ad lachrymas: quasi in me tem ei reducens quoties negauerat: quod ei prędixerat: nec potuit in tenebris remanere: quẽ lux mundi respexit.

Et egressus foras. Ab impioꝝ ꝯcilio seclusus: culpam lauat que non intus ob hoc ꝑmissus est hesitare: vt in ecclesie principe ꝓderet remediũ pñie: ⁊ nemo auderet de sua virtute confidere.

Illudebant ei cedẽ. Impleta est ꝓphetia. In virga peutice maxilla iudicis israel. Et item: Dedi maxillã meã alapis: Sed qui tũc cedebat colaphis iudeoꝝ: nunc ceditur blasphemijs falsoꝝ christianoꝝ: Velauerũt faciẽ: nõ vt eoꝝ scelera non viderẽt sed vt a se (sicut quondã moysi fecerũt) gratiam cognitionis eius abscondant: Si enĩ crederent moysi: crederent ⁊ dño: Hoc velamen vsq; hodie manet sup corda eorũ sed credentibus est ablatũ: cum illo moriente velum templi scissum est.

ℙrophetiza. Cõtumelia in cum q se ꝓphetã dicebat. Sed ⁊ hereticí ⁊ iudei q vsq; hodie christũ negant: ⁊ mali christiani q reprobis actibꝰ exacerbant: dũ suas cogitationes ⁊ opera tenebraz ab illo videri nõ putãt quasi illudentes aiunt. ℙrophetiza: qs est qui te percussit.

Si tu es christus. Non veritatẽ desiderãt: sed calũniã parant: Intelligebant christũ purũ hominẽ de dauid nasciturũ. Scõm hoc ergo querunt: vt si diceret: Ego sum christus: calũniarentur q sibi arrogaret regiam potestatem.

de lyra

capetis nisi ꝑmitterẽ: iõ segt: e Sed hec est hora. vobis ꝯcessa ad me cõprehẽdendũ. f Et ptãs tenebraz. q: diabolꝰ tenebraz ꝓnceps eos ad hoc incitabat. g Cõprehẽdentes aũt. h ꝓpter ponit christi traditi cõprehẽsio ⁊ subdit petri negatio: cũ dī: h ℙetrꝰ añ. de negatiõe eni petri variæ loquunt euangeliste: que varietas exposita fuit ⁊ ꝯcordata Matth. xxvi. c Et viri. h ꝓpter describit christi cõprehẽsi illusio: cũ dī: i ℙrophetiza Quis est ⁊c. p h eni designabãt q esset falsus ꝓpha ⁊ q ignoraret qs cũ peteret ⁊ nõ solũ illudebãt h ctiã calũniose interrogabãt. k Si tu es xps dic nob. q: si rñdisset sic: statim iposuisset q voluisset sibi vsurpasse dignitatẽ regiã ꝺ cesarꝫ ordinatõez q dignitatẽ regiã a iudeis abstulerat: sic dcm fuit. s. iij. ca. Si aũt dixisset nõ: obiciebant ꝺ cũ de redargutõe: q: plurie ꝓbꝫ ⁊ factis dixerat se esse christũ, vñ Joã. x. Dicẽtibꝰ ei iudeis: Si tu es christus

dic nobis

Si vobis dixero. Sepe dixerat se esse christū. Interrogauerat etiā eos: quō dicerent christū filium dauid: cum eum dauid dñm vocet: vt per hoc ad credendum deum prouocaret: sed illi nec dicenti credere: nec interroganti respondere: nec cum qui innocius erat dimittere volebant.

Ex hoc autem ⁊c̄. Qui semen dauid calūniari querebāt plus etiā audiunt: q̄ per ꝓtemptū sit venturus ad gloriam.

Vos dicitis ⁊c̄. Ita tēperat responsionē: vt ⁊ verū dicat: ⁊ sermo calūnie nō pateat: Ndaluit se christū filiū dei ꝑ
matt.26.f mar.14.f Joan.6.g. bare: q̄ dicere: vt ꝓdēnādi causa tolleret: his qui fatent q̄ obijciunt.

Ipsi enī audiuim⁹. Vbi dixit: Erit filius hois sedēs ad dexterā virtutis dei: ⁊ v.d.q: e.s. Sua se sniā dānāt q̄ cū morti tradunt: quē oris ⁊ opis sui
matt.26.f. mar.14.c testimonio deum esse cognoscunt.

Surrexerunt. Tradiderūt romane ptāti: vt eo mō iudei ab eius interfectione alienos se esse ostēderēt: in q̄ nō cor innocētia: ꝫ insania demōstrat.
matt.27.a marc.15.a Joan.18.e

Pylatus autem. Cū duo obiecta fuerint: s. q̄ ⁊ tributa reddi ꝓhiberet: ⁊ se christū diceret: pylat⁹ potuit audire: q̄ de tributis dixerat: Reddite que sunt cesaris cesari: Et inde ꝫ quasi aptus mēdaciū nihilipendens: solū q̄ nesciebat q̄siuit.

Tu dicis. Eodem verbo q̄ principibus sacerdotū rndet ⁊ pfidi: vt ꝑpria snia ambo ꝓdēnent.
matt.27.b marc.15.a

Nihil inuenio. Pridie q̄ pateret dñs: ait discipulis: Venit ꝓnceps mūdi huius: ⁊ nō hz in me q̄q̄. Sed q: ꝓnceps i. pylatus eū absoluit: in q̄ nihil dānatiōis inuenit: vide qd agāt iudei: q nō eqtatis amore verū inuestigāt: sed inuidie stimulo iustū dānare laborant.

Si vōbis dixero: nō credetis mihi. Si autem ⁊ interrogauero: non respondebitis mihi neq; di
† ſ ego quē vt holez despicit: ꝑ suppliciū crucis ero exaltatus ⁊ dñs nomē q̄ō est sup oē nomen.
mittetis: † Ex hōc autem erit filiꝰ
ſ cum hic infirmus appaream
hominis sedēs a dextris virtutis dei: Dixerunt autem omnes: Tū ergo es filius dei? Qui ait: Vōs dicitis: qa ego sum. At illi
ſ q̄ se christum ⁊ filium dei dicat.
dixerūt. Quid adhuc desideramus testimoniū? Ipi enī audinimus de ore eius. C. XXIII.

Surgēns omnis multitudo eorum duxerunt illum ad pylatum. Ce
ſ impiū nihil verisimile q̄ō abijcere posset inueniūt: et ſ̄ō sicut marc⁹ ait: nō erāt ꝓuenientia eor testimonia.
perunt autem illum accusare dicentes: Hūc inuenimus subuer
† ſ cum ipse dixerat: reddite que sunt cesaris cesari ⁊ que sunt dei deo
tentez gentem nostram: ⁊† prohibentem tributa dari cesari: ⁊ dicē tem se christuz regem esse. Pylatus autem iterrogauit eū: dicēs:

Tu es rex iudeorū? At ille respondens ait: Tu dicis. Ait autē pylatus ad principes sacerdotum ⁊ turbas: Nihil inuenio causē in hōc homine. At illi inualescebāt dicētes: Cōmouit populum docēs per vniuersam iudeā: incipiens a galilea vsq; huc. Pylat⁹ autē audiens galileā: interrogauit si homo galileus eēt. Et vt cognouit q̄ de herodis potestate esset: remisit eum ad herodem q̄i ⁊ ipse hierosolymis erat illis diebus. Herodes autem viso iesu gauisus est valde. Erat enim cupiēs ex multo tempore videre eū eō q̄ audierat multa de eo: ⁊ sperabat signuz aliquod videre ab eo fieri. Interrogabat autez illuz
† ſ melior est causa que non defenditur ⁊ probatur: susanna tacuit ⁊ vicit.
multis sermonib⁹. At ipe † nihil
ſ accusatur ⁊ tacet qui defensione non indiget ambiunt defendi qui timent vincinec accusationem confirmat tacendo: sed despicit non refellendo
illi respondebat. Stabant autez
ſ sed nec his aliquid dicit
principes sacerdotū ⁊ scribe con

Cōmouit populū. Non illum sed se accusant: docuisse enī populū ⁊ a pristina tor ꝓtis ignauia docēdo cōmouisse: taliq; actu a galilea vsq; ad iudeā. i. totā ꝓmissionis terrā: a fine vsq; ad finē ptransisse: nō criminis sed indiciū est virtutis: Deniq; pylatus: nec interrogandū saluatorē de hratus: sed magis nacta occasione: liberum ab eo iudicando cupit reddere:

Hūc sequitur: Pylatus autem.

Et vt cognouit ⁊c̄. Ne ꝫ insontē ⁊ quē traditū p iuidiā nouerat: sententiā dare cogeret: hero di mittit audienduz: vt a suo tetrarcha: vel absolueret vel dānaret: sed ne q̄ iudeis excusatio remaneret. Herodes quoq; q̄ natu ⁊ religione iudeus erat: qd de christo sentirit ostendere ꝓmissus est: vt vtraq; regio: ⁊ iudea in q̄ christus natus: ⁊ galilea in qua nutrit⁹ erat: in ei⁹ necem conspirasse monstrentur. Joan.18.b

At ipse nihil. Tacuit ⁊ nihil fecit: q: ⁊ herodis incredulitas nō merebaf videre diuina: ⁊ dñs factantiā declinabat. Significant autē in herode oēs impij: qui nō credūt legi ⁊ ꝓphetis: ⁊ in euangelio christi opera videre nō possūt. Principibus ergo sacerdotum accusantibus: apud pylatū pauca: apud herodem nulla respondet: ne crimen diluens dimissus a principe crucis vtilitatē differret: Et ideo iustum erat vt pylato qui inuitus sententiam ferebat: et aliqua parte responderet. Herodi vo ⁊ ceteris qui contra legem innoxiū dānabant sicut indignis nihil dicit: Ubi vo tacet: quasi pro grege agnus imolandus patientiam prestat: vbi respondet: Quasi pastor pro ouibus contra lupos ⁊ latrones pugnat.

Nicolaus de lyra

dic nobis palam. Respondit eis iesus: loquor vobis ⁊ nō creditis: opera q̄ ego facio in noie patris mei hec testimoniū perhibent de me: ideo sequit:
a Si vobis dixero non credetis mihi. sicut ⁊ alis nō credidistis nec verbis meis nec factis. b Si aūt ⁊ interrogauero nō respondebitis. sicut cū alis petiuerat ab eis de christo quō sit filius dauid non responderunt: ⁊ in pluribus aliis eius questionibus simile inuenit. c Neq; dimittetis. q: obstinationē sciebat eor. d Ex hoc aūt. i. post passionē meā ⁊ resurrectionē. e Erit filius hois sedens a dextris virtutis dei. qō impletum est in ascensione christi: ꝫm q̄ dr Marci vlti. Et dñs quidē iesus. postq̄ locutus est eis assumptus est in celum: ⁊ sedet a dextris dei. f Dixerunt aūt oēs ⁊c̄. Matth. xxvj. dr: q̄ sūmus sacerdos hoc dicit. dicendū q̄ ille dixit primo ⁊ principaliter: ⁊ ideo mattheus ipsum solū exprimit: alij aūt ꝓsiter idem dixerunt volentes ex hoc concludere ꝓdēnationē christi fore iustam. g Tu ergo es filius dei. hoc non sequebaf ex dicto precedenti: q: dixerat erit filius hois. verūtn q: hoc erat verū noluit negare nec etiam affirmare ne aperiret locum calūnie: sed respondit: h Vos dicitis q: ego sum. qō verbū erat verum ⁊ taliter prolatū q̄ calūniā non haberet ꝫm veritatem sed tm ꝫm iudeor malitiā: ex qua ꝓcluserunt: i Quid adhuc desideramus testimoniū. quasi dicerent conuictus est proprio verbo. vnde subdit:

Ipsi enim audiuimus de ore eius. C. XXIII.

k l Surgens ois multitudo. Postq̄ descripta est christi cōprehensio p malitiā iudeor: hic ꝓsiter describit eius occisio p executionē gentilitū: vbi primo describit sollicita examinatio. scdo iniqua condēnatio ibi: Pylatus aūt interrogauit. tertio impia occisio: ibi: Et cum ducerent eū. quarto deuota tumulatio: ibi: Et ecce vir nole ioseph. Circa primū primo describit examinatio cora pylato preside. scdo cora herode: ibi: Pylatus aūt. Circa primū dr: Et surgens ois multitudo eor duxerūt illum ad pylatū: qui erat ibi preses loco romanor. l Ceperūt aūt accusare illū. ⁊ hoc de tribus. Primo de auersione popli a lege moysi seruāda: cū dr: Hunc inuenimus subuertentē gentē nostrā. Scdo q̄ p doctrinā suā impediret pplm suū reddere cesari tributū. ⁊ hoc notaf cum dr: Et ꝓhibentē. Tertio q̄ volebat sibi vsurpare regnū iudeor: ideo sequit: Et dicentem se christū regē esse. primū aūt erat manifeste falsū: q: nō venit soluere legē sed adimplere: vt hr Matth. v. ⁊ legē moysi vsq; ad mortē seruauit: vt declaratū fuit ibidē. Silr secūdū: q: iudeis querētibus: Licet nobis censū dare cesari an nō? rndit: Reddite q̄ sunt cesaris cesari: vt hr Matth. xxij. Silr

tertiū: q: cum iesus sciret turbas venturas vt eum raperent ⁊ facerent sup se regem: fugit: vt habef Joā. vj. Pylatus aūt de primo non curauit: q: gentilis erat: ⁊ ideo de lege moysi nō curabat. secundū reputabat falsum: q: responsionē christi audierat p relationē de tributo cesari reddēdo vt predictum est. sed de tertio inquisiuit: q: videbaf esse ꝓtra dñm suū. vnde ⁊ iudei cora eo dixerūt: Non habemus regem nisi cesarem Joā. xix. ⁊ ibidez dicit: Dis enī qui se regem facit ꝓtradicit cesari: christus aūt se regem esse nō negauit neq; affirmauit: sed medio modo respondit dicens: Tu dicis. Verūtn expressit q̄ si esset rex regnū eius non erat de hoc mūdo: vt habef Joan. xviij. ⁊ q: pylatus ⁊ imperator dñs suus non curabant nisi de regno terreno: ideo pylatus habuit iesum excusatū: dicens: m Nihil inuenio cause. s. criminis vel mortis. n In hoc hole. At illi inualescebant. vt clamoribus obtinerent qō ratione nō poterant. o Cōmouit pplm. quasi dicerent: turbauit pacē cōmunē. p Incipiens a galilea. volebāt enī eum notare q̄ esset similis iude galileo: qui tpe natiuitatis christi inducebat populū ad rebellandū imperatori romano: dicens esse illicitū iudeis ꝓsiteri aliquē dñm terrenū sed solū deū: vt habef Act. v. Ante hos dies extitit iudas galileus qui auertit populū in die ꝓfessionis: sed pylatus hoc falsū reputauit eo q̄ audierat christū dixisse: Reddite q̄ sunt cesaris cesari ⁊ que sunt dei deo. per hoc ostendens q̄ poterant esse subiecti non solū deo sed etiam tpali dño. q Pylatus aūt. Hic ꝓsequenter ponit examinatio christi cora herode. Pylatus aūt audiens q̄ iesus esset de galilea: remisit eum ad herodē: tum vt herodi deferret: tum q: credebat q̄ libenter liberaret hominē qui esset de terra sua ⁊ maxime innocentē. Sciendū etiam q̄ lz christus fuerit in bethlē natus: vt dictum est. s. li. ca. tm dr hic de galilea: q: fuit ibi nutritus ⁊ conuersatus. r Qui ⁊ ipse hicrosolymis erat his diebus. s. paschalibus ꝓpter solēnitatē: q: iudeus erat. pater enī suus fecit se circūcidi transiens ad ritum iudaismi: ꝫm q̄ dicit Josephus.
s Herodes aūt viso iesu gauisus est: nō ꝓpter deuotionē sed ꝓpter curiositatē: ideo subdit: t Eo q̄ audierat multa de eo. s. de miraculis ei⁹ ⁊ doctrina. v Et sperabat signū aliqd. i. mirabile factū. r Videre ab eo fieri. sperabat etiā ab eo audire quedā curiosa ⁊ insolita: ideo subdit: y Interrogabat aūt eū multis sermonibus. iesus aūt in ꝓspectu eius nolluit aliqd signū facere: tū q: herodes erat indignus cū mouerek ex curiositate vt dictū est: tū q: iesus voluit ostendere q̄ ꝓdicator ꝛbi diuini nō debet cora pncipibus ostentationē suā querere: ⁊ eisdē rōnibus nō rndit eius interrogationib us.

Et illusit indutum ve. ℣ in alba veste spernit ⁊ illudit: significat ℣p totiꝰ mũdi peccatis in carne casta inmolatus agnꝰ ẽ passus ⁊ sepultꝰ. qđ hic alba: iuꝝ alios euãgelistas purpurea: uel coccinea veste illudit indutus: figt geminũ martyrij genꝰ: quo in passionibꝰ ecclia adornat ut sit cãdidus actione: rubicũdus sanguine. Ipse enĩ mẽbroꝝ floſculus vernãs: i pace lilia gignit: bello rosas.

Et remisit ad pylatũ. Ad herodẽ mittit: ad pylatum remittit: ⁊ si vte reꝯ reũ non ꝓnũciat: alienę tamen inigtaꝫ stimulis obsequitur.

Et facti sunt. Nephãdũ fedus qđ herodes ⁊ pylatꝰ in occidẽdo chriſtũ pepigerũt: succeſſores coꝝ hereditario iure cuſtodiũt: dum iudei ⁊ gẽtiles: siẽ genere ⁊ religione: ita mente ãꝫ diſſidentes: in chriſtianis tñ perſequendis: ⁊ fide chriſti perimẽda conſentiunt. actu. 4.b.

In typo herodis ⁊ pylati q ꝑ ieſũ amici fcti sunt: iudeoꝝ gentiumq figura ſeruat: vt per paſſionẽ xp̃i vtriuſq ꝓplicꝝ ꝓcordia sit vẽtura: ita tñ vt gentilis prĩcipiat regnũ dei ⁊ ad iudeum fidei ſue deuotionẽ trãſmittat vt illi quoq gloria maieſtatis ſue coꝝpus veſtiant chriſti: quem ante deſperarant.

Obtuliſtis. Quãtũ ſtudiũ dimittẽdi ieſum pylatus habeat attende. Primo illis accuſantibus dicẽ ſe nihil cauſe in eo inueniſſe: deinde tñ in incepto pſiſtentibꝰ mittit ad herodẽ: vt exploret an ille aliqd ſceleris in eo iuenire poſſit: an dimittẽdũ decernat. Denicꝝ herodis agnita volũtate: nec inuẽto in ieſu facinore: plebis ſniam q̃rit: cui vnũ in paſcha oportꝫ dimitti. Iterũ etiã tertio volẽs dimittere: interrogat. Sꝫ quãto curioſius dimittere q̃rit: tãto criminoſiores ad mortẽ eius inuenit. C matt. 7.b marc. 15.a Joan. 18.c. actũ. 3.c.

Sed neq herodes. Ad exprobrãdã duritiam iudeoꝝ: vel gentiliũ: fatet pylatꝰ nec ſe: nec herodẽ aliqd in occidẽdo chriſto ⁊ illudẽdo inueniſſe: ſed aliene crudelitatis clamoribus obtemperaſſe.

Emẽdatũ vobis. Pylatus abſoluit ieſum quez ꝓbat inſontẽ: ſed vt implerent ſcripture: abſoluit quidẽ iudicio: quez tñ crucifigit myſterio.

Tolle hũc ⁊ di. Quia ꝓ ieſu latronẽ ꝓo ſaluatore interfectorẽ: ꝓo datore vite ademptorẽ elegerũt: merito ſalutẽ perdiderũt ⁊ vitam ⁊ latrocinijs ⁊ ſeditionibus intantũ ſe ſubdiderũt: vt ⁊ patriã regnumq qđ chriſto prætulerant perderent: ⁊ hacten libertatem anime vel coꝝporis quam vendiderant non reciperent.

Barraban ⁊c. Barrabas qui filiꝰ magiſtri vel pñis eoꝝ interpreta

Nicolaus

rogationibus. a Sprevit aũt illũ herodes. reputãs eũ idiotã ⁊ fatuũ. b Et illusit indutũ veſte alba. ſic enĩ illudebãt tũc fatuus. c Et remiſit ad pylatũ. vt eũ honoraret ſicut ⁊ pylatꝰ ei detulerat. d Et facti ſũt amici. ꝓpter mutuã reuerẽtiã factã vt dictũ eſt. e Mã antea inimici erãt adinuicẽ. ꝓpter galileos quos pylatꝰ occiderat miſcẽs ſanguinẽ eoꝝ cũ ſacrificijs: vt dictũ eſt. ſ. xiij. ca. f Pylatꝰ aũt. Hic ꝓfiter deſcribit xp̃i cõdẽnatio iuſta: vbi ꝓmo declarat xp̃i innocẽtia ex triplici cõfeſſiõe iudicis cãm examinãtis: ⁊ etiã ex allegatiõe herodis qui ipſũ nõ cõdẽnauerat. Judei aũt ecõtrario cõtra ℣ba iudicis ter reclamauerũt vt obtineret per importunitatẽ clamoris qđ nõ poterãt via rõnis. ꝓpter qđ pylatus finaliter declinauit a iuſticia ꝓdẽnãs ad mortẽ innocentẽ ieſũ: inclinatꝰ ad hoc ex populi fauore quẽ querebat: ⁊ ceſaris timore cuiꝰ indignationẽ formidabat: eo q̃ dixerant iudei in cõſpectu ſuo: Si hũc dimittis nõ es amicus ceſaris: vt habet Joh. xix. ⁊ ex dicꝫ ptz lka paucis exceptꝫ q̃ exponent. Mã remiſit illũ ad nos. id eſt ad noſtrũ iudiciũ. libri antiqui ⁊ correcti ſic habẽt: g Mã remiſi vos ad illũ. ſcz ad herodẽ vt pz ex dictis: ⁊ littera ſequẽs cõſonat. cum dicit: h Et ecce nihil dignum morte actum eſt ei. ſcz coram herode. i Emendatũ ergo. id eſt verberatũ. l: Illum dimittam. liberũ a morte. Sed contra hoc videt: quia pylatꝰ ſciebat ipſum eſſe innocentẽ: quomõ igit volebat ipſum iniuſte verberare? Dicendũ ꝙ volebat facere vt iudei vidẽtes hanc flagellationem ſatiarent hac pena ⁊ ceſſarẽt a morte ieſu querenda. l Neceſſe aũt habebat dimittere eis per

ſ vel ſpernit ſ ſprenit herodes ⁊ exercitus vt oẽs in eadẽ culpa pares mõſtrentur

ſtanter accuſantes euꝫ. Sprẽuit autez illum herodes cuꝫ exercitu ſuo: ⁊ illũſit indutum veſte alba: ⁊ remiſit ad pylatuꝫ. Et fãcti ſunt amici herodes ⁊ pylatus in ipſa die: nam antea inimici erãt adinuicem. Pylatus aũt conuocatis ꝓncipibꝰ ſacerdotũ ⁊ magiſtratibꝰ ⁊ plebe: dixit ad illos: Obtuliſtis mihi hunc hominẽ quaſi auertẽtem populuꝫ: ⁊ ecce ego coram vobis interrogans: nullam cauſaꝫ inuenio i homine iſto ex his in q̃bus euꝫ accuſatis. Sed neq herodes. Mãꝫ remiſi vos ad illuꝫ: ⁊ ecce nihil dignum morte actuꝫ

ſ flagris ⁊ ludibrijs quãtũ iubetis afficiã: dummodo ne ſtatat in innoxium ſanguinem.

eſt ei. Emendatum ergo illũm di

ſ nõ imperiali legis ſanctione: ſed annua gentis cui ꝓtalia gaudebat placere deuictus conſuetudine.

mittam. Neceſſe aũt habebat dimittere eis per diem feſtum vnũ.

ſ data optiõe eligẽdi quẽ vellẽt qz pontifices excitauerãt turbã: vt magis peteret barrabam

Exclamauit aũt ſimul vniuerſa turba dicens: Tolle hũc ⁊ dimitte nobiꝫ barrabam. Qui erat ꝓpter ſeditionẽ quandam factã in ciuitate ⁊ homicidiũ miſſus i carcerem. Iterum autem pylatus locutus eſt ad illos: volẽs dimittere ieſum. At illi ſuclamabãt dicentes: Crucifige: crucifige eum. Ille autem tertio dixit ad illos: Quid enim mali fecit iſte? Nullã cauſaꝫ mortis inuenio in eo. Corripiam ergo illum ⁊ dimittã. At illi inſtabãt vocib' magnis: poſtulantes vt crucifigeretur: ⁊ iuaſ

† ſ videẽs: qz nihil ꝓficeret ſed magis tumultus fieret

leſcebãt voces eorũ. † Et pylatus

† ſ iudex nec inuidie cedere debuit: nec timori

adiudicauit fieri † petitionẽ eorũ. Dimiſit aũt illis euꝫ qui ꝓpter homicidiũ ⁊ ſeditionẽ miſſus fuerat in carcerẽ quem petebant: ieſum vo tradidit voluntati eorũ. Et cũm ducerẽt eũ: apprehende/

† ſ a cyrene: que eſt ciuitas belchie

runt ſimonẽ quendã † cyrenenſez venientem de villa: ⁊ ipoſuerũt illi crucem portare poſt ieſum. Sequebatur aũt illũ multa turba populi ⁊ mulierũ: que plãgebãt ⁊ lamentabant euꝫ. Conuertens aũt ad illas ieſus dixit: Filie hierlm nolite flere ſup me: ſed ſup vos ipſas flete: et ſup filios vr̃os. Quia ecce venient dies in quibus dicent: Beate ſteriles: et vbera que non genuerunt: et vlera que non lactauerunt. Tunc incipient dicere montibus: Cadite ſup nos: et collibus: Operite nos. Quia ſi in viridi ligno hec faciunt: in arido quid fiet? Ducebantur autem et alij duo nequam cum eo vt interficerentur. Et poſtquam venerunt ad locum qui vocatur caluarie: ibi crucifixerunt eum et latrones: vnum a dextris et alterum a ſiniſtris. Ieſus autem dicebat: Pater dimitte illis non enim ſciunt quid faciunt. Diuidentes autem veſtimenta eius miſerunt ſortes. Et ſtabat populus ſpectans: et irridebant eum principes cum eis dicentes: Alios ſaluos fecit: ſe ipſum ſaluum faciat ſi iſte eſt chriſtus dei electus. Illuſerunt autem ei et milites accedentes et aceto acerbum offerentes ei et dicentes: Si tu es rex iudeorum ſaluum te fac. Erat autem et ſuperſcriptio ſcripta ſuper eum litteris grecis et latinis et hebraicis: Hic est rex iudeorum. Vnus autem de latronibus qui pendebant blaſphemabat eum dicens: Si tu es chriſtus ſaluum fac temetipſum et nos. Alter autem increpans eum dicebat: Neque tu times deum quod in eadem damnatione es? Et nos quidem iuſte: nam digna factis recipimus: hic autem nichil mali geſſit. Et dicebat ad ieſum: Memento mei domine dum veneris in regnum tuum. Et dixit ei ieſus: Amen dico tibi hodie mecum eris in paradiſo. Erat autem fere hora ſexta: et tenebre facte ſunt in vniuerſam terram uſque in horam nonam. Et obſcuratus eſt ſol: et velum templi ſciſſum eſt medium. Et clamans voce magna ieſus ait: Pater in manus tuas commendo ſpiritum meum. Hec autem cum dixiſſet expiravit. Videns autem centurio quod factum fuerat: glorificabat deum dicens: Vere homo iſte iuſtus erat. Et omnis turba eorum qui ſimul aderant ad ſpectaculum iſtud et videbant que fiebant: percutientes ſua pectora revertebantur. Stabant autem omnes noti eius a longe: et mulieres que ſecute eum erant a galilea hec videntes. Et ecce vir nomine ioſeph qui erat decurio bonus et iuſtus: hic non conſenſerat conſilio et actibus eorum: ab arimathia civitate iudee: qui et ipſe erat expectans regnum dei: hic accedens ad pylatum petiit corpus ieſu. Et depoſitum involvit ſindone et poſuit eum in ſepulchro exciſo in quo nondum quis quam poſitus fuerat. Et dies erat paraſceues: et ſabbatum illuceſcebat. Subſecute autem mulieres que venerant cum ieſu de galilea: viderunt monumentum et quemadmodum poſitum eſt corpus eius. Et reverſe parauerunt aromata et unguenta: et ſabbato quidem ſilverunt ſecundum mandatum.

Crucifige ⁊c. Magna crudelitas nõ ſolum occidere: ſed crucifigere ãꝫ tũ: vt manibꝰ ⁊ pedibus ad lignũ cõfixis: ꝓducta morte neccarẽt: ne dolor citius finiret: ⁊ vt in cruce diu videret.

Corripiam ergo. Hãc correptionẽ deridẽdo ⁊ flagellãdo nephandoꝝ deſideriꝫ exhibuit: ne vſqz ad crucifigendum ſeuirẽt: qđ ℣ba ioãnis euãgeliſte: ⁊ ipſa colũna teſtat ad quaꝫ ligatꝰ fuit diſs: que vſqz hodie dominici ſanguinis cernẽtibus certa ſigna demonſtrat. Sed licet pylatꝰ ℟agat. inſatiabilis tñ ſacri legoꝝ fuoꝝ: nõ ceſſat: ſꝫ magis inſtat: qz accuſationem quã contra dñm detulerãt: ſollicita pylati interrogatione viderant euacuatã. Tandẽ impudici ad ſolas pces ſe conuertũt: vt qđ criminando: vel q̃ſi rõcinãdo nequiuerãt: iã poſtulãdo ⁊ vociferando ⁊ perficiẽdo perficiunt. D matt. 27.c marc. 15.b Joan. 18.g matt. 27.d marc. 15.b

Dimiſit aũt illis. Auctor ſeditiõis ⁊ homicidioꝝ iudeis dimittit. i. diabolꝰ: q ob culpã a lucis pñia depulſꝰ ⁊ in tenebraꝝ carcerẽ fuerat miſſꝰ ⁊ iõ pacez hĩe nõ pñt: qz pacis auctorẽ nõ elegerũt.

Apprehẽdũt ſy. ⁊c. Pio dñs crucẽ portauit: ℟ poſtea ꝙpoſita ẽ ſymoni: quẽ exeũtes obuiã habuerũt: ⁊ ℟ murmure. Xp̃s enĩ paſſꝰ ẽ ꝓ nob. v. f. v. c. Qui vo eũ vult ſeq: tollat crucẽ ſuã ⁊ ſequat. Quia vo ſymõ nõ iſraelitica: ℟ cyrenẽs erat: p eũ gẽtiles deſigñt. pegrini ⁊ hoſpites teſtoꝝ: ℟ nũc i fide ciues ⁊ domeſtici dei ⁊ coheredes xp̃i. Vñ ⁊ ſymõ obedies: cyrene heres iterpꝛtat. Sꝫ ſymõ vẽit de villa. i. de pago a q̃ paganꝰ: q a ciuitate dei alienꝰ: vnbane ſũt ꝙuerſatiõis ignari. Sꝫ ſymon pago egrediẽs: crucẽ portat poſt ieſũ: cũ ppũ gẽtiũ paganis ritibꝰ derelicto obedienter amplectunt veſtigia dñice paſſionis.

Sequebatur a. Multa turba ℟ nõ cadẽ mẽte crucẽ ſeqt. Multi ſequũt vt moriẽtẽ leti aſpiciãt. Multieres: vt quẽ viuẽ deſiderabãt: moriturũ: morientẽ ⁊ mortuũ ploraret. Nec iõ iducit ſolꝰ mlierũ plãctꝰ: qn ⁊ mlti viri dolerẽt: ℟ qz femineꝰ ſexꝰ q̃ſi ꝓptibilioꝝ liberiꝰ poſſat pñtibꝰ ꝓncipibꝰ ſacerdotũ qđ ꝺ eos ſenſerit oſtẽtare. Quia vo nouit dñs q ſũt eiꝰ: ptermiſſa furẽtis ppli turba: adamantes ⁊ plangẽtes ſe feminas: oculos ⁊ ora cõuertit.

Que plange. ⁊c. Triſtabant de vita mortali quc morte erat finiẽda.

de lyra

diem feſtũ vnum: qz in nocte paſche angelꝰ dñi ſaluauit hebreos ⁊ peuſſit ꝓmogenita egyptioꝝ. ⁊ ideo in memoriã huiꝰ bñficij in ſolẽnitate paſchali ſaluabãt vnũ ꝓpinquũ morti ⁊ aliquos cõdẽnatos ad mortẽ interficiebant ad repſentãdũ ſaluationẽ hebreoꝝ ⁊ interfectionẽ egyptioꝝ. ⁊ iſtam cõſuetudinẽ eis obſeruari impetrauerant ab impatore romanoꝝ ſicut fuerat obſeruata anteqz iudea eſſet romanis ſubiecta. ⁊ hoc eſt qđ dicit: Neceſſe aũt habebat ⁊c. qz tenebat obſeruare illud qđ erat cõceſſum ad impratore. Pylatꝰ ſciens ieſũ innocentẽ volebat eũ liberare per hãc viã ꝓponens q nõ expediret eis dimittere niſi ieſũ aut barrabã cuiꝰ liberationẽ credebat iudeos nullo mõ preeligere ꝓpter nimiã ipſi⁹ maliciã: ſed ipſi nimio odio moti ꝓtra xp̃m preelegerũt barrabã liberari petẽtes ieſũ crucifigi eo q erat modus mortis aſperior ⁊ durior. cetera patẽt. m Et cum ducerẽt eũ. Hic ꝓfiter deſcribit xp̃i impia occiſio. cũ dr: Et cũ ducerẽt eũ ad crucifigendũ apphenderũt ſymonẽ ⁊c. qz coegerũt eũ ad portãdũ crucẽ vt citius venirent ad locũ crucifixionis: qz ieſus videbat nimis debilitatꝰ ex afflictione precedẽti. ⁊ ideo q̃ vis ieſus primo portaſſet crucem ſuam: tñ illi qui eum ducebant acceperunt eam ⁊ poſuerunt ſupra ſimonez ratione predicta. ille aũt inuite portabat: tum quia hoc erat turpe: tum quia forſitan erat diſcipulus ieſu: occultus tamen. n Sequebatur autem illum multa turba. quia aliqui ſequebantur cum ad ipſum crucifigendum: aliqui ad videndum cum: ⁊ aliqui ad videndum ſpectaculum: ⁊ aliqui ad plangendum: ſpecialiter mulieres deuote. quibus dixit:

nō de cecis qui medicū occidebāt. Unde subdit: Conuersus autem.

Filie hierusalē. Nota: cū filios hierlm vocat: qō nō sole que cum eo venerāt a galilea: sed etiā ciusdē vbis ciues ei mulieres adheserant.

Nolite flere. Ne lamētemini me morituꝝ: cuiꝰ cita resurrectio mortē solucre pōt: cuiꝰ mors mortē: ꝛ ipsū mortis auctorē destruet. Vos potiꝰ ve

sus aūt ad illas iesus dixit: Filiē hierusalem nōlite flere super me: sed sup vosipsas flete ꝛ super filios vestros. Quoniā ecce vēient dies in quibus dicēt: Bēate steriles: ꝛ vēntres qui nō genuerunt ꝛ vbera que nō lactauerūt. Tūc incipiēt dicere mōtibus: cadite super nos: ꝛ collibꝰ operite nos. Quia si i viridi ligno hec faciūt: i arido quid fiet? Ducebant aūt ꝛ alij duo neqꝫ cū eo vt interficerentur. Et postqꝫ venerūt i locū qui vocat caluarie: ibi crucifixerūt eum ꝛ latrones: vnum a dextris: ꝛ alterum a sinistris. Jesus aūt dicebat: Pāter dimitte illis: nō enim sciunt quid faciunt. Diuidentes ꝟo vestimēta eius: miserunt sortes. Et stabat populus expectans: ꝛ deridebāt illū p̄nci pes cum eis ditentes: Alios salvos fecit: se saluū faciat si hic est xp̄s dei electꝰ. Illudebāt aūt ei ꝛ milites accedētes: ꝛ acetū offerētes: ꝛ dicētes: Si tu es rex iudeoꝝ

saluū te fac. Erāt āt ꝛ supscriptio † ſ vt omnis lingua confiteatur: qꝛ dñs iesus christus in gloria est dei patris scripta sup eū † lr̄is grecis: hebraicis ꝛ latinis. Hic est rex iudeoꝝ. Unus aūt de his qui pendebāt latronibꝰ blasphemabat eum dicens: Si tu es christus: saluū fac

† ſ forte ꝛ ille conuiciatus prius est: sed repente cōuersus: nec mirum si conuerso cito ignoscit qui etiam insultatibus veniaꝫ dabat teipsuꝫ ꝛ nos. † Respondens autem alter increpabat eum dicēs: † ſ saltem hic deberes querere liberationem Nēqꝫ tu times deū: qui † in eādē damnatione es. Et nos quidē iuste: nā digna factis recipimus: hic ꝟo nihil mali gessit. Et dicebat ad iesum. Domine memētō mei cūꝫ veneris in regnū tuuꝫ. Et dixit illi iesus: Amen dico tibi: hō/

ſ vita est esse cū xp̄o: qꝛ vbi christus ibi regnum † ſ qñ crucifixus est.

die mecuꝫ eris in paradiso. † Erat † ſ tenebre effuse sunt oculis perfidorum: vt fidei lumen resurgeret. autez fere hora sexta. † Et tenebre facte sunt in vniuersa terra vsqꝫ i horā nonam. Et obscuratus est

siam toto orbe: que quattuor partibꝰ constat diffusam oībus partibꝰ equaliter. id est: cōcorditer distributā. Tunica sortita: omniū partium significat vnitatē: que charitatis vinculo continetur.

Sortes. In sorte dei gr̄a cōmēdata est. Sic qppe in vno ad oēs peruenit: cū sors oibꝰ placuit: qꝛ ꝛ dei gr̄a in vnitate ad oēs pcuenit: ꝛ cuꝫ sors mittit: nō pone cuiusqꝫ vl meritꝫ: sed occulto dei iudicio creditur.

Alios saluos fecit. Sua se sniā dānāt q etiā nocentes q̄ alios saluos fecerat cōfitēt. Poterat qdē se saluare: sed qꝛ ipse xp̄s dei electꝰ: de cruce descendere noluit. Nā q iō venit vt p nobis crucifigeret. iō se de cruce salua re neglexit: quia cum ceteris pctoribus: etiam crucifixiores mortēdo curauit saluare. matt. 27.c mar. 15.c Joan. 19.f matt. 27.c marci. 15.c

Illudebāt. Nota q iudei vocabulū xp̄i: ꝛ filij dei: auctē scripture sibi traditū irridēt. Milites ꝟo scripturarū insciti: nō xp̄o dei electo: sz regi iudeoꝝ insultant.

Et acetū offerētes. Acetū erāt iudei: a vino patriarcharū degenerantes. Hoc aceto milites potāt dñm quē illoꝝ sug gestiōe morti tradūt.

Erat aūt ꝛc. Hebrea ppt iudeos i lege gloriātes. Greca: propter gētiliū sapiam. Latina: ppter romanos imperātes. Ergo velint nolint iudei: oē regnū mundi: oīs mūdana sapiētia. omnia legis sacramēta

testantur: q̄ iesus est imperator credentium ꝛ confitentium.

Hic est rex iu. Titulꝰ q xp̄m regē testat: nō infra ꝫ supra crucē ponit qꝛ ꝫ in cruce hois infirmitate volebat. sup crucē tñ regis maiestate fulgebat: ꝛ iō imolato titulꝰ est suprapositꝰ vt cunctis legere. i. credere volentibꝰ pateat: qꝛ per crucē nō perdidit: sed corroborauit imperium.

Increpabat e. Ipsa increpatio future crucis scādalū etiā circa credētes reuelat: quoꝝ alij a dextris: alij a sinistris.

Dñe memē. Magna gr̄a in ꝫ latrone eminet. Nullū mēbrū a supplicio liberū hz: p̄ter cor ꝛ linguā: totū qō liberū hz offert: corde credit: ore cōfitet: fidē habuit q regnaturū credidit quē secū moriētē vidit. Spē habuit q aditū postulauit: charitatē firmit tenuit: q latronē ꝛ de iligtate sua arguit ꝛ vitā quā cōgnerat ei pdicauit. Magꝫ ꝟo: cōfitet quē videt hūana infirmitate moriētē: quē negabāt aplī quē viderāt miracula dīna ꝛtute facientē.

Amē d. t. Pulcherrimū affectāde cōuersiōis exēplū: q tā cito latroni venia relaxat: ꝛ vberior gr̄a q̄ pcatio. Semp enī dñs plꝰ tribuit q̄ rogatur. Ille rogabat. Me. m. c. ꝛc. Dñs ait: Uo. m. c. ꝛc. Cito ignoscit vo minus: quia ille cito conuertit.

Et tenebre. Sol retraxit radios: ne aut pēdētē videret dñz: aut ne ipsi blasphemantes sua luce frueret. Et nō q. vi. hō. i. sole recessuro a cētro mūdi crucifigit: diluculo. i. oriēte sole resurgit: qꝛ mortuꝰ est ppter pctā nra: ꝛ resur. p. i. n. Ad dā peccāte post meridiē. i. inclinata luce fidei vox dñi audit. Eodē igit temporis articulo quo tunc peccanti adc obcluserat: nūc latroni penitenti dominꝰ paradisum reserat.

Ecce veniēt dies. Dies romane obsidiōis ꝛ captiuitatꝫ. Male ē imineāte captiuitate hostilisqꝫ per agros vbesqꝫ clade seruēte: cūctos q euadere queāt alta queqꝫ vl abdita refugia qbꝰ absconditē regrē. Refert ioseph̄ instētibꝰ sibi romanis: iudeos caucrnas montiuꝫ colliūqꝫ certatim petisse spelūcas: ita vt seipsū testeꝝ munitōe q̄dā destructe vbis iota pcte: in spe. leo. cū. xl. comitibꝰ, pditū inuētū: atqꝫ ab hostibus captum. Sepie. 3. c. esa. ſ 4. a. gal. 6. d. Ecce Esaie. 2. d. Osee. 10. c Apoc. 6. c matt. 27. d marc. 15. b Joan. 19. c

Cadite sup nos. Nō hoc ex supfluo intelligi de his q in vtroli/bet sexu seipsos castrauerūt ppter regnū celoꝝ: q dicūt mōtibꝰ. c. ſ. n. et. c. o. n. cū sue fragilitatꝫ memores: ingruēte tēptatiōnū articulo sublimiū viroꝝ vl ipsa ꝟginitate: vl martyrio: vl q̄cūqꝫ alia ꝟtute querūt exēplis: monitis: p̄cibusqꝫ defendi. matt. 27. d marc. 15. c. Joan. 19. d

Quia si in viridi ligno hec faciūt. Uiride lignuꝫ xp̄s ꝛ sui electi: aridum impij ꝛ pctores. Uñ ait: Si ergo ego q pctīs nō feci: q lignū vite merito appellatꝰ: duodenos fructꝰ gr̄a per singulos mēses affero: sine igne passiōis de hoc mūdo nō exeo: q̄ tormēta mouēt illos q fructibꝰ sūt vacui: insup ꝛ lignū vite flāmis dare nō timēt. Et si nūc est tēpꝰ vt incipiat iudiciū de domo dei ꝛ oēs q volūt pie viuere in christo persecutionē patiunt: quis finis eorum qui nō credunt euāgelio. matt 27. f marc. 15. c. Joan. 19. f

Ducebātur āt. Implet qō dictū est. Et cū iniqs deputatꝰ ē. In morte deputat cū iniqs: vt in resurrectōe viuificet iniqs q ppter hoies hō factus: hominibꝰ dedit potestatē filios dei fieri.

Calvarie locꝰ. Extra portā hierlm erāt loca in qbꝰ trucabant capita dānatoꝝ: ꝛ dicebant loca calvarie. i. decollatoꝝ. ibi crucifigit: vt vbi erat area damnatoꝝ erigantur vexilla martyrij.

Et latrones ꝛc. Execrabilis in facto iniqtas iudeoꝝ q̄ q̄si latronē crucifigit oiuꝫ redēptorē bonꝰ tñ i mysterio latro: q insidiatꝰ ē diabolo: vt vasa eius auferret.

Per illū q a dextris: significat mortificatio carnis p celesti glia. Per illū q a sinistris: mortificatio carnis p aliqua mundi causa.

Jesus aūt. Quia lucas xp̄i sacerdotiū scribē disposuit: recte dñs apud deū p persecutoribꝰ iure sacerdoꝫ intercedit: ꝛ latroni cōfitenti paradisum pandit: nec frustra orat: sz p eis q post passionē eius crediderūt impetrat.

Non pro eis orat qui per inuidiā ꝛ superbiam filiū dei intellexerunt negant ꝛ crucifigunt: sed pro eis qui zelum dei habentes: sed non sm scientiā nescierunt quid fecerūt.

Diuidētes. De his ioānes latiꝰ: quadripartita vestis significat eccle-

Nicolaus

a Filie hierlm ꝛc. qꝛ nō solū aliq̄ de galilea secute fuerāt ipsū: sz etiā al q̄ de hierlm sibi adheserāt p deuotionē. b Molite flere ꝛc. Jnon, phibet cōpassionē sz p̄dicit aliā luctꝰ cām in obsidiōe hierlm futura p titū ꝛ vespasianū. iō subdit: c Qm̄ ecce dies veniēt. s. xlij. āno post passionē xp̄i in q̄ fuit dicta obsidio. d Btē steriles. qꝛ agiliores erāt ad fugiēdū q̄ grauide. e Et vētres q nō genuerūt. qꝛ mulieres hñtes pueros in obsidiōe fuerūt anxiate nō solū, p se ꝫ etiā, p pueris suis ꝛ aliq̄ p famis anxietate, pros pueros comedert: sm q̄ dicit Joseph̄ libro de iudaico bello. f Tūc inci. dimōtibꝰ ꝛc. qꝛ aliq̄ p horroꝛe miserie q̄ tūc fuit i ppl'o iudeoꝝ dicebāt: vtinā mōtes caderēt sup nos. g Quia si in viridi ligno hec faciūt. xp̄s hic dī lignū viride faciēs fructū: ꝛ p ꝟñs indignū abscissiōe p mortē. ppl's autē iudaicꝰ hic dī lignū aridū infructiferū: ꝛ p ꝟñs dignū abscisione p mortē ꝛ cōbustionē gehēne q̄ ē pena extrema ꝛ maxa. h Pater dimit. il. qꝛ ne sciūt qd faciūt. Erāt enī ibi aliq̄ simplices ꝛ illexati a sacerdotibꝰ iudeoꝝ decepti q pseq̄bāt xp̄m zelo legis: ꝛ p istis orauit xp̄s. Alij aūt erant lexati

de lyra

qui ipsum esse xp̄m, pbabiliter nouerant seu agnoscere debuerāt: sz ex odio ꝛ inuidia fuerūt excecati ꝛ ipsuꝫ persecuti sūt vsqꝫ ad mortē ꝛ p illis non orauit. i Erat aūt ꝛ supscriptio scripta sup eū litteris grecis ꝛ latinis ꝛ hebraicis: quia iste erant tres lingue p̄ncipales ut omnes possent legere. l Neqꝫ tu times deum qui in eadē dānatione es. q. d. licz hoies nō timueris tñ deberes deū timere maxime in articulo mortis i quo tu es. ideo subditur: l Qui in eadē dānatione es. sz mortis. m Memētō mei dñe. magna fides huius latronis qui nec ppter acerbitatē pene quā sustinebat nec ppter infirmitatē carnis quā in christo videbat cōfessionem vere fidei omisit. n Cum veneris in regnū tuū. manifeste ptz q nō loquebatur de regno tēporali sed eterno. ideo subdit: o Hodie mecū eris in paradiso. non accipit hic paradisus pro horto voluptatis nec pro celo empyreo sed pro fruitione beata quam habuerūt sancti patres in morte christi qui erant in lymbo detenti: statim cum eis anima descēdit ad cos ꝛ eadem die illuc descendit alia illis latronis facta particeps beate fruitionis.

In manus

Velũ tẽ.ſ. Hoc expirante deo geſtũ ẽ⁹ lucas ꝓoccupat volẽs miraculũ ſolis cõtigẽ miraculo veli. Scindit aũt velũ: vt archa teſti ⁊ oia ſacra legis q̃ tegebãt appareãt: ⁊ ad gẽtes trãſeãt. Joſeph⁹ ait: Virtutes angelicas ꝓphides quõdã templi tunc pariter cõclamaſſe. Fugiam⁹ ab ꝓhis ſedibus.

Pater in man⁹ ⁊c. Patrẽ inuocãs: ſe filiũ dei declarat. Spiritũ cõ

matt.27.f. marc.15.c. S

Pſa.56.

matt.27.f. marc.15.d.

mẽdãs: nõ defectũ ꝓtuꝫ ſz cõfidentiã eiuſdẽ cũ patre ptãtis iſinuat. Amat enĩ dare gloriaz pri: in q̃ nos informat: vt gloriaz dem⁹ creatori. Cõmẽdat aũt. in rta qõ alibi legit: Extenſi eſt cor meũ ⁊ exultauit lingua mea inſup. ⁊ ca.m.re. in ſpe. Vſi non derelinques aiam meaz in inferno: nec dabis ſanctũ tuũ vidẽ corruptõez.

Videns aũt cẽturio. Videns q̃ ita hiet ptãtẽ mittẽdi ſpm̃: qõ non habet niſi cõditor aiarũ. ipe q̃ crucifixerat in ipſo paſſionis ſcãdalo cõfitẽt dei filiũ: quem iudei poſt tot miracla credẽ renuerũt. Vſi per centurionẽ fides

matt.⁊ 7.g marc.15.d Joan.19.g

eccle deſignat: que velo myſterioꝝ celeſtiũ p morte dñi reſerato mox iuſtũ ⁊ dei filiũ tacẽte ſynagoga confirmat.

Percutiẽtes pectora. Et percutiũt pectora: in ſignũ pnie ⁊ luct⁹ dupliciter põt itelligi. Siue enĩ cui⁹ vitã dilexerãt iuſte occiſuz dolebãt. ſiue cui⁹ mortez ſe impetraſſe

meminerãt: hũc in morte ampli⁹ glorificatũ tremebãt. Sz quecũq̃ cã pectus tũdere coegerit: videam⁹ diſtãtiã gẽtis ⁊ gẽtis. Bẽtiles: moriẽte dño deũ timẽtes: apte cõfeſſiõis voce glorificant. Judei percutiẽtes ſolũ pectora ſilentes domum redeunt.

Noie ioſeph. Joſepph per nobilitatatẽ potentie ſecularis corpus accipere: per iuſticiam meritorum dignus eſt ſepelire.

Hic acceſſit ⁊c. Nõ aplꝰ: ſz ioſeph iuſt⁹ ⁊ cõſtans: ⁊ nichodem⁹ in q̃ erat dol⁹ ſepeliunt. Talis eſt etiã ſepultura chriſti: q̃ fraudẽ iniqtatẽq̃ nõ habet. in quo obſtruit tergiuerſatio iudeorum. Nam ſi apoſtoli ſepeliſſent: dicerent non ſepultum: quem dixerunt raptum.

Sindone. Ex ſimplici ſepultura dñi ambitio diuitũ condẽnat: q nec mortui carere poſſũt diuitijs. Myſtice. In ſindone mũda ieſu inuoluit: q pura mẽte cũ ſuſcipit. Hinc etiã mos eccleſie habet: vt ſacrificiũ altaris: nõ ſerico: nõ pãno tincto: ſed puro lineo celebratur:

In monumẽto exciſo. Solus dñs tumulo includit: vt ſepultura ſi-

Nicolaus

a In man⁹ tuas cõmẽdo ſpiritũ meũ. oſtendẽs q̃ in articulo mortꝭ maxime debem⁹ recurrere ad deũ. b Videns aũt centurio. qui erat cõſtitutus ad cuſtodiẽdũ chriſtũ in cruce quouſq̃ expiraſſet. c Dõ factuz fuerat. ſ. miracula in xpi paſſiõe facta vtpote terremot⁹: petrarũ ſciſſio: obſcuritas ſolis ſupnaturalis: ⁊ q̃ cũ clamore magno expiraſſet: qõ nõ poterat fieri ꝓtute nature. d Glorificauit deũ. fidei cõfeſſiõe. d. e Vere hic hõ iuſt⁹ erat. Matth.xxvij. dr. Vere filiꝰ dei erat iſte. dicẽdũ q̃ vtrũq̃ dixit centurio. ſ Matthẽus expreſſit vnũ: Lucas aliud. de altero tacendo.

f Percutiẽtes pectora ſua. penitẽtes ⁊ dolentes de xpi paſſione. ⁊ iſti fuerũt q a peritis decepti fuerãt vt pdictũ eſt. g Stabant aũt oẽs noti eius a longe. Cõtrariũ videt Job.xix. vbi dr: Stabant iuxta crucem ieſu mater ei⁹ ⁊ ſoror matris ei⁹ ⁊c. Reſpondet Aug⁹ q̃ non erant imediate iuxta illum ꝓpter turbã cõprimentẽ nec ita longe quin poſſent euz videre ideo poſſunt dici fuiſſe longe ⁊ ppe diuerſis reſpectib⁹. h Et ecce vir. Hic deſcribit deuota chriſti tumulatio que fuit ſolẽnis ⁊ pciosa: licz mors fuerit ignominioſa ꝓut de vtroq̃ fuerat ꝓphetiçatũ per Eſa. ſicut plenius fuit declaratũ Matth. xxvij. i Decurio. i. exiſtẽs de curia. ſ. pſidis vel imperatoris. k Hic nõ cõſenſerat cõſilio ⁊ actib⁹ eoꝝ. ſ. alioꝝ iudeoꝝ chriſtũ perſequẽtiũ. l Ab arimathia. iſta eſt ciuitas que vocata eſt ramatha de qua fuit helcana pater ſamuelis: vt habet. j. Reg. j. m Qui expectabat ⁊ ipſe regnuz dei. nõ tẽporale ⁊ terrenum ſed celeſte ⁊ eternum. n Hic acceſſit ad pylatũ. erat enĩ de curia ⁊ ꝓpter hoc habebat maiorem acceſſũ. o Et depoſitum inuoluit ſindone. i. in pãno lineo. ⁊ ex hoc ordinatũ eſt q̃ corp⁹ chriſti nõ cõſecrat niſi ſup pãnuz lineũ. p Et poſuit eũ in monumẽto exciſo. i. i vno lapide cõcauato ꝑm quãtitatẽ hois ne ſi ex plurib⁹ lapidibus eẽt factũ poſſet dici a iudeis q̃ ſubfoſſũ fuiſſet ſepulchrũ ⁊ corp⁹ inde ſublatũ. q In quo nõdũ quiſq̃ poſit⁹ fuerat: ne poſſet dici q̃ ille q pri⁹ ibi fuiſſet ſepult⁹ reſurrexiſſet ⁊ nõ chriſt⁹. r Et dies

ulus in regione thamitica: iuxta decapolim

qui ẽxpectabat ⁊ ipſe regnũ dei.

ſ ſi ignotus eſſet ad principem non accederet: nec corpus impetraret.

Hic ãcceſſit ad pylatũ ⁊ petijt corpus ieſu: ⁊ dẽpoſitũ inuoluit ſindone: ⁊ põſuit euz in monumẽto exciſo: in quo nonduz quiſq̃ po

† ſ paraſceue eſt ſexta feria qua ꝓparabantur neceſaria ſabbato

ſit⁹ fuerat. Et dies erat † paſcheus ⁊ ſabbatũ illuceſcebat. Subſecute aũt mulieres que cum ipſo venerãt de galilea viderunt monumentũ: ⁊ quẽadmodũ poſitum erat corpus eius. Et reũertentes pãrauerũt aromata ⁊ vnguẽta. Et ſabbatõ quidẽ ſiluerunt ſcõz mãdatum. C. XXIIII.

ſ .i. prima

Mã aũt ſabbati vãlde diluculo venerunt ad monumentum portantes que parauerãt aromata: ⁊ in

matt.28.a marc.16.a. Joan.20.a

Et poſuit eum in mo. Bñ ergo xps in mo mẽto iuſti condit: vt habeat filiꝰ hois vbi reclinet caput: ⁊ iuſticie habitatione geſcat: bñ nouꝰ vt i nouitate vite q̃ xpm ſuſcipit ambulet: ñ ſepelit chriſtum: niſi qui credit in chriſtum.

matt.27.g marc.15.d Joan.19.g

Et dies erat paraſce. Sexta die factus hõ: ſabbato q̃uit deus. Sexta q̃ crucifix⁹. ꝓpatiõis implet archanũ. Sabbato ſepulchro geſcẽs: reſurrectiõis expectãt euentũ. Sic nos in ſexta mundi etate debem⁹ pati ꝓ dño In ſeptia. i. q̃ morimur corp⁹ in tumulo: aĩa cuz dño poſt opa manet in quiete: donec i octaua reſurgant corpora.

Mulieres. Aliis notis: ieſu poſt depoſitũ corp⁹ recedẽtib⁹: ſole mulieres q̃ arti⁹ amabãt: officiũ funeris inſpicicbãt: vt cõgruo tpe mun⁹ deuotiõis ſue offerrẽt: expectates qõ ieſus ꝓmiſerat ⁊ ideo prime viderũt.

Et reuertẽtes. Inſpecta dñi ſepultura reuertẽtes parãt aromata. ⁊. ve. q lecta audita: recorda ta: paſſiõe dñi: ad opa xtutũ qb⁹ xpus delectek ſe ꝓuertũt: ⁊ ſabbato ſilẽt. Poſt ſabbatũ cũ muneribꝰ: venturi ad dñm: cuz finita ꝑſentis vite paraſceue: in beata quiete gaudẽtes expectãt temp⁹ reſurrectionis quo chriſto occurrant cum redolentibus. actionum aromatibus.

Et ſab. ⁊c. Mãdatũ erat: vt ſabbati ſilẽtiũ a veſpa vſq̃ ad veſperã ſuarek. Jõ mlieres ſepulto dño q̃diu licebat opari i vnguẽtꝫ ꝓparãdil occupãt paraſceue vſq̃ ad ſolis occaſũ: ⁊ trãſacto ſabbato occidẽte ſole: vt mane venientes vngerent eum: quia veſpere ſabbati præoccupante tam noctis articulo: monumentũ audire non poterant. C. XXIIII.

Ma aũt ſab. ⁊c. Una ſabbati. idẽ eſt q̃ ꝓma ſabbi. i. vna dies a die ſabbi vl ſabboꝝ q̃ nũc dñica dr: Et valde mãe mlieres ad monumẽtũ veneꝛt: magn⁹ feruoꝝ charitatꝭ q̃rẽdi: ⁊ iuniẽdi dñz ofidiꝭ. Myſti. exẽplũ dat: vt illuſtrata fide: decuſſiſq̃ vitioꝝ tenebris ad ſacrũ corp⁹ dñi accedamus. Mã ſepulchrũ figura eſt altaris in quo celebrat myſteriũ cor-

de lyra

erat paraſceues. id eſt feria ſexta que dr paraſceues. i. preparatio. q: tũc preparabãt ⁊ coq̃bãt illa q̃ debebãt comedi i ſabbato: ꝑm q̃ ꝓcipit Exo. xvj.

ſ Et ſabbatũ illuſcebat. q: ſolẽnitas ſabbati incepit a veſpere ꝓcedentis diei. t Subſecute aũt mulieres. q̃ erãt xpo deuote vt viderẽt monumẽtũ: ⁊ q̃liter redire poſſent ad vngẽdũ corp⁹ xpi ibi poſitũ. v Et reuertẽtes. ſ. a monumẽto. x Parauerũt aromata. Bẽ fecerũt feria ſexta añq̃ intraret ſolẽnitas ſabbati q̃diu erat eis licitũ aliq̃d emere ⁊ parare. y Et ſabbato quidẽ ſiluerũt. i. ab operib⁹ quieuerũt. z Scõm mandatũ. ſcz legis. quod habet Exo. xx. ca. C. XXIIII.

a Ma aũt ſabbati. Poſtq̃ euãgeliſta deſcribit ingreſſuz chriſti in

v mundũ ꝑ ſuã incarnatiõnẽ. ⁊ eiꝰ ꝓgreſſum ꝑ ſuam pdicationez. ⁊ egreſſum de mũdo ꝑ ſuã paſſiõnẽ. hic vltimo deſcribit eius regreſſum ad patrẽ per ſuã reſurrectionẽ ⁊ aſcẽſionẽ. ⁊ ꝑmo deſcribitur eius reſurrectio. ſecũdo eius aſcenſio. ibi: Vos aũt ſedete in ciuitate. Circa chriſti reſurrectionẽ primo deſcribitur chriſti reſuſcitati apparitio. ſecundo reſurrectionis ꝓbatio. ibi: Cõturbati ẽo. Prima in tres. q: ꝑmo deſcribit chriſti apparitio facta mulieribꝰ. ſecũdo diſcipulis itinerãtib⁹. tertio oib⁹ ſimul exiſtẽtib⁹ ꝓter thomã. ſecũda ibi: Et ecce duo. tertia ibi: Dũ aũt hec loquerẽtur. Circa ꝑmũ notat temp⁹ apparitionis: cũ dicit: Una ſabbati i. ꝑma die poſt ſabbatũ: eo modo loquẽdi quo dicit Beñ. j. Factũ eſt veſpere ⁊ mane dies vn⁹. i. ꝑmus. vnde ibi ꝙſequẽter ſubdit dies ſecundus ⁊ tertius: ⁊ ſic de alijs. b Valde diluculo. Contrariũ videt Marci. xvj. vbi dicit: Orto iam ſole. Dicendũ q̃ duplex eſt ortus ſolis. vnus quando apparet primo lux eius. ſ. aurora. alius quando apparet ſol ſuper terram. Marcus autẽ loquit de primo ortu non de ſecundo. vel poteſt dici q̃ q̃ mulieres receſſerũt de domo erat valde diluculo: vt dicẽ hic Lucas. ſz q̃ venerũt ad ſepulchrũ incipiebat apparere ſol ſuper terrã. ſicut dicit Marcus: q: locus ſepulchri erat extra ciuitatem hieruſalem. vt habet Job. xix.

ſz ij Et inuenerũt

poris ⁊ sanguinis domini. Aromata q̄ deferūt: odorē virtutū: ⁊ suauitatē oratiōnū cum ḡbus altari ꝓpinquare debemus significat.

Lapidē re. Reuolutio lapidis: significat relatiōnē sacroꝝ christi: q̄ velo lr̄e tegebātur. Lex in lapide scripta ē: cuiꝰ ablato tegmine dñi corꝑ mortuū nō inuenit: ꝫ viuū euangelizat: qz ⁊ si cognouimꝰ xp̄m ꝟm carnē: ꝫ iam nō nouimꝰ. Potuit āt clauso exire sepulchro: q clauso exiuit vtero.

Mēte cōster. Mēte ꝓsternāt: qz ⁊ lapidē immēse magnitudis reuolutū stupebāt: ⁊ corꝑ tā venerabile nō inuētū dolebāt. Sic tētato in solitudine dño: expleta victoria ägeli mīstrabāt ei: ita mō
matt.28.a. mar.16.b pꝰ denictā mortez venert ägeli: q nō solū ꝟbo: ꝫ ēt fulgēti habitu: glīā ānū ciāt triūphāt. Et sic corꝑi i sepulchro astiterūt sic etiā corꝑi ꝓsecrato i altari quottidie assistūt.

Decli. vul. Nota q̄ nec sctē mlieres in trā ceciderūt: nec aliqs sctoꝝ in resurrectōe dñi ꝓstratꝰ in terram adorare legitur: Ās mos cepit in ecclia: paschali tpe nō flecti genua in oꝛone: ꝫ vultu in
matt.28.b marc.16.b terrā declinato orare.

Exēplo mlierū: cū appropinq̄mꝰ mysteriis celestibꝰ: cū gaudia supnorū ciuiū cōtēplamur: ad cōspectū ägeloꝝ debemꝰ vultū i terrā hūiliter de-
ꝫ
ꝫ.8.a. clināre: nos terrā ⁊ pulueꝝ esse recolētes.

Recordamini qua: Die tertia sicut er ꝫ loco habemꝰ inter discipulos etiā feminis q̄ cū seq̄bāt dñs resurrecturū se pdixit. Paraseue hora nona expirauit. Mane pria sabbati resurrexit. Meri to aūt vna die ⁊ duabꝰ noctibꝰ in sepulchro iacuit: qz lucē sue simple mortē q tm̄ i carne erat: tenebris duple nre mortē q̄ in corꝑe erat ⁊ ala opposuit ⁊ vtrāq̄z nostrā curauit. Si enī vtrāq̄z suscepisset: nos a neutra liberasset.

Et recordate. Sicut mulieres in monumento dñi stātes: recordanē ꝟboꝝ q̄ de sua dispēsatione pfatꝰ erat: sic nos inter dñice passionis mysteria celebranda: nō solū passionis: ꝫ resurrectionis debemꝰ recordari.

Nūciauerūt. Sic in ꝓncipio mulier auctor culpe viro fuit: vir exemplo fuit errōis: ita nūc q̄ mortē prior gustauerat resurrectionem vidit: ⁊ ne ppetui reatꝰ opprobriū apud viros sustineret: que culpā viro transfuderat transfudit ⁊ gratiam. Et quia constantiā predicādi non habet inferior. sexꝰ ⁊ ad exequendū infirmior: mandat viris officium euangelizandi.

Nicolaus

a Et inuenerūt la. reuo. qz angelꝰ remouerat lapidē de ostio monumēti: vt hī Matt. xxviij. b Et ingresse. s. locū monumēti: qz custodes fugerāt timore ägeli apparētis. vl tacebāt sic mortui. c Et fa. est dū mē. ꝓster. essent. eo q̄ nō inuenissent corꝑ dñi i sepulchro. d Ecce duo viri. i. duo ägeli apparētes i spē viroꝝ. e Steterūt se. il. Joh. xx. dī q̄ erāt sedētes: vn ad caput aliꝰ ad pedes vbi positū fuerat corꝑ iesu. Dicēdū q̄ qñ maria vidit sola erāt sedētes vt ibi dī: ꝫ qñ appuerūt ist mulieribꝰ pluribꝰ: sic stabāt vt ꝫ dī: Facile ē enī angel' sic apparētibꝰ mutari de sessiōe i stationē ⁊ ecōuerso. f Cū timerēt āt. ex visiōe isolita. g Et decli. vnl. in trā. ex verecūdia. h Dixerūt ad il. ꝓsolādo eas ⁊ instruēdo de xp̄i resurrectiōe: ꝟm q̄ xp̄s eis pmisit ꝓdixerat. iō subdit: Et recordate sūt ꝟboꝝ eiꝰ. i Nūciauerūt ꝫ oīa illis vndecī. qz duodecimꝰ. s. Iudas se suspēderat. ꝫ adhuc videk q̄ nō erāt vndecī apli ꝫ tm̄ decē. qz thomas erat absens: vt videt Joh. xx. Dicēdū q̄ erat cū aliis qñ iste mlieres nūciauerūt vt ꝫ dī. ⁊ sic qñ duo discipli regressi de emaus narrabāt q̄ viderāt. vt hī. j. eo: ca. sed tm̄ thomas discredēs discessit ab aliis p aliqđ spaciū: ⁊ tūc venit iesꝰ ⁊ stetit i medio disciploꝝ. d. Par vob. absente thoma. vt dī Joh. xx. l: Et visa sūt añ illos qñ deliramētū ꝟba ista. i. fantastica ⁊ nō vera. l Petrus aūt surgēs cucurrit ad monumētū ⁊ iohes cucurrit cū eo: vt hī Joh. xx. vbi iste cursus pleniꝰ describit. m Et ꝓcūbēs. Joh. xx. dī q̄ ipe intrauit monumētū ⁊ vidit linteamina ⁊c. Dicēdū q̄ veniēs ad ostiū monumēti ꝓmo iclinauit se ad vidēdū: vt hic dī: postea itrauit ad certiꝰ cognoscēdū ꝟitatē. n Et abijt mirās. i. cogitās de xp̄i resurrectone. o Et

Crediderūt. Q̄ discipuli tarde credūt: nō taz illoꝝ infirmitas q̄ nra futura firmitas fuit. Mā illis dubitātibꝰ: resurrectio multis argumentis monstrat: q̄ dū legētes ag̃scimꝰ: qđ aliud q̄z de coꝝ dubitatōe solidamur.

Petrus aūt sur. Jobes cōmēorat: q̄ ⁊ ipe ⁊ petrus sil' cucurrerūt: ⁊ q̄ petro int' introcūte i monumētū: ⁊ vidēte lintheamia ⁊ sudariū: ipe Jobes inclinās se: vidit linthea mina: nec introiuit. Sz intelligēdū ē petrū ꝓio ꝓcūbentē vidisse: qđ lucas cōmēorat: iobes tacet. pꝰ ꝟo ingressū vt diligēti' i terioza dinoscēt: ingressū tñ añ q̄ iobes intraret.

Stadioꝝ sexaginta. Stadiū ē octaua ps miliarij: ⁊ iō sexaginta stadijs. vij. milia passuuz. ⁊ q̄ngētos sigt. qđ spaciuz eis cōgruit: q de morte ⁊ sepultura dñi certi gradiebāt: de resurrectōe dubij. Mā resurrectōz q̄ pꝰ septimā sabbī fctā ē octauo nūcro ꝓtinē nullꝰ ambigit. Discipli ḡq̄ de deo loq̄ntes iccedūt: sextū miliariū cepti itineris cōpleuerāt: qz illū sine ḡrelavi uētē vsq̄z ad mortē quaz sexta sabbī subijt puenisse dolebāt. Cōpleuerāt ⁊ septimā: qz hūc in sepulchro genisse fi dubitabāt. Sz de octauo dimidiuz tñ pegerūt: qz gloriā taz celebrate resurrectōis perfecte non credebant. matt.16.c

Noīe emaus. Emaus ipa ē metropol' ciuitas ꝟignis palestine: q̄ post expugnationem iudee sub marco aurelio antonio ꝓncipe restaurata: cū statu mutauit ⁊ nomen.

Dum fabularēt. Loquētes de se dñs approꝑinquās comitat: vt ⁊ fidē resurrectōis coꝝ mentibꝰ incēdat: ⁊ qđ se ꝓmiserat facturū ipleat. vbi ſ duo vl tres ꝙgregati in nole meo ibi sū i medio eoꝝ. Approꝑinquās aūt ⁊c. Appuit qdē i spē ꝓpa ꝫ spēz quā recogscerēt nō oñdit. Sic ⁊ ipsi: ⁊ intꝰ amabāt ⁊ tñ dubitabāt: sic ipe foris ⁊ pñs adest: ⁊ qs sit: ſ oñdit. De se q̄ loq̄ntibꝰ pñtiā exhibet ꝫ de se dubitātibꝰ spēz cognitōis aufert. Peregrinꝰ es. ⁊c. Ipe regrinū putāt: quē nō ag̃scūt. Et vere pegrinꝰ erat eis a q̄rū fragilitate pgliā resurrectōis iā lōge stabat: a q̄z fide resurrectōis nescia exēplū mācebat.

Vir ꝓpheta. Prophetam ⁊ magnū fatēt: filiū dei tacēt: vl q̄z nōdū pfecte credūt: vl ſi credūt: timēt tradi i manꝰ iudeoꝝ: nesciētes cū q̄ loquūt.

Nos aūt sperabamꝰ. ⁊c. Quodāmō redarguūt seipsos q̄ in illā redēptionē sperauerint: quē mortuū viderāt: nec resurrecturū credebāt: ⁊ maxi-

de lyra

ecce dno. Hic ꝓfiter describit apparitio facta duobus discipulis itinerātibus. ⁊ ꝓmo describit ista apparitio. scōo apparētis cognitio. ibi: Et factū est. tertio cognitiōis relatio. ibi: Et resurgētes. Circa ꝓmū dī: Et ecce duo er illis. s. ex. lxx. discipulis quoꝝ vnꝰ vocabat cleophas: vt. j. hī. aliꝰ dicit fuisse lucas euāgelista: ꝓpter qđ ⁊ nomē suū tacuit. p Ibāt ipsa die. s. die re'urrectionis. q In castelluz quod erat in spacio stadioꝝ. lx. ab hierusalem. scdecim stadia faciunt vnam leucaz: ex quo patet q̄ non distabat a hierusalē per quattuoꝝ leucas integre sed deficiunt quattuoꝝ stadia. r Et factū ē dū fabularent. nō dī ꝫ fabulari a fabula: ꝫ a foꝝ faris: qz nō loq̄bant de vanis: ꝫ de opibꝰ iesu ⁊ morte eiꝰ. s Oculi aūt eoꝝ tenebant. qz incredulitas eoꝝ ⁊ dubietas demerebat q̄ ꝑs cognitionē sui coꝝ ꝓris ab eis retardaret. t Qui sunt hi sermones. nō q̄rit ex ignorātia ꝫ ut ex coꝝ rñsione incredulitas eoꝝ ꝙueniēti arguat. v Tu ſ peregrinus es in hierlm ⁊c. li ſ nō facit exclusionē aliꝝ peregrinoꝝ: cū multi i valde peregrini ⁊ de diuersis ptibꝰ venissent i hierlm ad diē festū paschę: ut hī Joan. vij. ꝫ notat exclusionē cognitiōis ab isto sic appatēte. s. noticia mortis iesu: ut sit sensus: Cū multi peregrini his diebꝰ venerūt in hierlm miru est q̄ tu solus int alios peregrinos ignores ea q̄ sunt nota aliis oībus. x Quibꝰ ille dixit: Que: nō q̄rit ex ignorātia sic pꝰ dictū ē. y De iesu nazareno q fuit vir ꝓpha potēs i ope. s. miraculoꝝ. z Et sermone. ꝓdicatiōis ⁊ doctrine. a Et quō tradiderūt eū ⁊c. Jq̄ ꝓcurauerūt eiꝰ captionē ⁊ psuaserūt pplis ut coꝝ pylato peterēt eiꝰ crucifixionē ⁊ barrabe dimissionē: ut hī Matt. xxvij. b Nos aūt sperabamꝰ ⁊c. ꝟsi dicāt: tā euanescit

me dolēt eū sine culpa occisū: quē inocētē nouerāt: ⁊ ex ꝑ tristes incedebāt.

Terruerūt nos. Adcrito dicūt terruisse cos: qb⁹ ō iuēto corpe pl⁹me sticiā addiderūt: q̄ denūciata resurrectiōe gaudiū: q̄ recrearent afferunt:

Abierūt quidā ⁊c. Cū .s. dixerit petrū cucurrisse ad monumentū: ⁊ mō dicat cleophas. Quidā ex nr̄is abierūt ad monumētū ⁊c. intelligēduz est q̄ dno sic fecerunt. Sed petrū solū ꝓmo cōmēorauit: q⁹ primit⁹ illi nunciauit maria.

O stulti ⁊ tardi corde. Hic gemina humiliā di necessitas incūbit: qui nec in scripturis quantū oportz edocti: nec adimplēda q̄ nouim⁹: quantū decet sum⁹ intēti. Maz si moyses et ꝓphe de xp̄o locuti sūt: ⁊ cū ꝑ passio/nē ⁊ glām intraturū p̄dixerāt: quō glām se esse christianū: q necz in scripturis q̄liter ad xp̄m ptinēt iuestigat: necz ad glām quā cū xp̄o habere cupit: per passiōes attingē desiderat.

Et ipse se fin. Talem se exhibuit in corpe: q̄lis apud illos erat i mēte. Probādi erāt: si hūc quē nōdū vt deū diligebāt: saltē vt pegrinū dilige rēt. Sed q⁹ extranei a charitate eē nō possūt cū qb⁹ veritas gradiebat: ad hospitiū vocant: imo cogūt. Quo exēplo colligitur: q⁹ pegrini nō solū ad hospitiū sūt vocandi sed etiam trahendi.

Fregit ⁊ porrigebat. Quē in expositōe scriptu re nō cognouerūt: in fractionez panis nouerunt: q⁹ nō auditores legis: sz factores iustificabunt ⁊ veritas melius operando'q̄ audiendo intelligit.

Aperti sūt oculi. Subtrahit carnalib⁹ oculis species infirmitatis: vt mentib⁹ incipiat apparere gloria resurrectiōis. Unde subdit: Et dixerūt adinuicem. Non cor nostrum ardens erat in nobis ⁊c.

Mystice. Ideo in christo illis ostēsa est alia effigies: ne eū nisi in fractione panis cognoscerēt: vt oēs intelligant se christum nō agnoscere: nisi fiant participes corpis eius. id est: ecclesie: cui⁹ vnitatē cōmēdat apostolus panē benedictū porrigit: aperiūt oculi vt eū cognoscāt. ⁊ remouet impedimentū qd̄ a sathana in oculis erat: ne agnosceret iesus. Et hoc impedimē-

Nicolaus

tum cuanescit spes nr̄a. cui⁹ subdit causa: a Et nunc sup hec oīa tertia dies est hodie. q̄ ꝑdixit se resurgere. ⁊ tñ adhuc nō apparuit discipulis. licz tertia dies sit ꝓpe finē. sic dī. j. Aduespascit ⁊ inclinata ē iā dies. b Sz ⁊ mulieres q̄dā ex nr̄is terruerūt nos. nō de resurrectiōe xp̄i quā nūciabāt ꝙ de ablatiōe corpis ei⁹ quā discipuli timebāt. c Dicētes se etiā ⁊c.]sed discipuli nō credebāt plene timētes ne tanq̄ mulieres de facili fuissent delusē. d Et abierūt q̄dā ⁊c.] scz petr⁹ ⁊ iohes. vt .s. dictū ē. e Et ita inuenerūt sic mlieres dixerūt. nō q̄tū ad visionē angelorz seu auditionē verborz ab ipsis. ꝙ qz inuenerūt sepulchrū vacuū corpe. ⁊ sola lintheamia remā sisse. iō subdit: Ipsū vero nō inuenerūt. f Et ipse dixit ad eos. ex rīsione eorz arguēs eos. g O stulti. ꝓpter cecitatē intellect⁹. h Et tar. cor. ꝓpter tarditatē affect⁹. i Ad credēdū in oīb⁹ ⁊c.] de xp̄i morte ⁊ resurrectiōe: q̄s scripturas debebāt intelligere marie qz fuerāt cū xp̄o q discipulis de talib⁹ loq̄bat. k Nōne oportuit pati xp̄m ⁊c. tū ꝓpter p̄is ꝓordinationē. tū etiā ꝓpter xp̄i exaltationē. tū ꝓpter hūanā redēptionē. tuz ꝓpter scripturarū ipletionē. iō subdit: l Et incipiēs a moyse et oīb⁹ ꝓphet. ⁊c. nō q⁹ oēs scripturas q̄ de xp̄o sūt explicaret. qz in tā brevi tpe nō fieret: sed explicauit tātū q̄tū sufficiebat ad ꝓpositū ostendēdū. ⁊ iō li oīb⁹ non facit distributionē ꝓ singulis generū. ꝙ ꝓ generib⁹ singulorz. sic dī: oē aīal fuit in archa noe. qz de qualibet spē aīaliū fuerūt ibi aliq̄ individua. ⁊ sic xp̄s in ꝓposito de lege ⁊ prophetis ⁊ agiographis indurit aliqua testimonia. m Et ipse finxit se longi⁹ ire. non fuit ibi aliq̄ falsitas. qz fuit talis fictio ad designādū vitatē. s. distantiā ei⁹ a cordib⁹ eorz ꝓpter fidei defectū. tales enī appitiōes vt cōiter fiūt fm dispōnē interiorē illorz qb⁹ fiunt. n Et coegerūt illū. i. obnixe rogauerūt desiderātes adhuc audire illuz. o Et intrauit cū illis. qz per dictū desiderium disponebant ad fidei cōplementuz. p Et factū est. Hic ꝓiter describit xp̄i apparētis cognitio. cum dicitur: ⁊ bñdixit ac fregit: ⁊ porrigebat illis. Et ap̄ti sunt oculi eorz ⁊ cognouerūt eū ⁊ ip̄e euanuit ex oculis eorum. Et dixerunt ad inuicem. Nōne cor nostruz ardens erat i nobis dum loquebatur in via: ⁊ aperiret nobis scripturas? Et surgētes eadez hora regressi sunt in hierusalez. Et inuenerunt cōgregatos vndecim: ⁊ eos q cuz ipsis erāt dicētes: q⁹ surrexit dñs vere ꝓmo oiuz virorz apparuit petro: qō ⁊ si nō dicit euā ⁊ apparuit simoni. Et ipi narrabāt que gesta erāt in via: ⁊ quomodo cognouerunt euz i fractione pānis. Dūz autem hec loquuntur: stetit iesus in medio eorum ⁊ dixit eis: Pax vobis. Egō suz: nolite timere: Conturbati vero ⁊ cōterriti existimabāt se spiritum videre. Et dixit eis: Quid turbati estis: ⁊ cogitatiōes ascendunt in corda vestra. Videte manus meas ⁊ pedes: q⁹ ego ipse suz. Palpate ⁊ videte: qa spūs carnem ⁊

ꝓmissaz resurrectionem tacent timentes eum cui loquebantur.

ꝓ non carnem

ꝓ tā certi de resurrectione.

ꝓ ꝓmo oīuz virorz apparuit petro: qō ⁊ si nō dicit euā

ꝓ gelista qñ vel vbi fuñ: tñ q⁹ factū sit nō tacet

Surrexit do. vere. Jam fama erat q⁹ surrexerat iesus ab illis mulieribus facta: ⁊ a symone petro cui apparuerat: hec loquētes inuenerāt isti duo sed ⁊ ipsi ꝓ⁹ audierant q⁹ resurrexerat: ꝙ timuerūt dicere in via: qñ tantūmodo angelos dixerūt visos mulieribus. Ignorātes enī cū cū quo loq̄bant: poterant timere ne incideret in manus iudeorū: si qd passim dicerent de christi resurrectione.

Stetit iesus in medio ⁊c. Hec ostēsio ē illa de qua iobes ait: Cū sero esset dic. i. ve. iesus. et stetit in medio cor: ⁊ dixit eis: Pax vobis. Nō vo dicit iohānes thomā nō fuisse cū illis: cum lucas dicat istos duos invenisse vndecim congregatos: ⁊ eos q cū eis erāt intelligēdū ē q⁹ thomas inde exisset: anteq̄ dñs eis hoc loquētib⁹ appareret.

Spiritū videre ⁊c. Monerāt discipuli fuisse verū hoiez: ꝙ post q̄ mortu⁹ est: nō credūt ttio die potuisse verā carnē de sepulchro resurgē. Putāt q̄ se vidē spīm: quē emisit in passione: ꝙ hūc errorē aufert dominus.

Quid turbati estis. Credebant apostoli: sed tamen turbant. Primo quia paucorum opinionē: sententia maioris partis excludit. Deinq̄ quia petrus et si crederet resuscitatum: turbari potuit q⁹ clausis ianuis dominus cū corpore suo se improvisus infuderit.

Cogitationes ascendūt. False nō desup descēdētes: ꝙ sic mala herba in corde ascēdētes fidē quā in vobis plātaui exigo qō ex vobis ortū ē cōdēno si nō est veritas resurrectionis: perditus est fructus passionis.

Palpate ⁊ vi. Multū documētis psuadet resurrectionē p̄bēdo se: ⁊ oculis vidēdū: ⁊ mānib⁹ ꝓtrectādū. Qui dū palpādo ossa carnēq̄ mōstrat: statū sue vel nr̄e resurrectionis sig̃t in qua corp⁹ nostruz: ⁊ subtile erit per

Delyra

q Accepit panē bñdixit ac fregit ⁊ porrigebat illis. sic cōsueverat facere ante passionem. sic enim frangebat panem ac si scinderetur cultelo. r Et aperti sunt oculi eorū. quia voluntarie se eis ostendit in effigie qua erat cognoscibilis ab eis. ⁊ cum hoc cognouerūt eum per moduz fractiōis panis. s Et ipse euanuit ex oculis eorum. ostendēs discipulis q⁹ habebat corp⁹ gloriosū. qō subito pōt disparere p̄ potē agilitat. t Et surgētes eadē hora regressi sūt in hierlim. Quis enī iam cēt tarde. vt pz ex p̄dictis ex fidei feruore ⁊ remoto iudeorum timore statim regressi sūt in hierusalem ad illos discipulos qui erant inclusi ꝓpter metū iudeorum. vt habet Joh. xx. ad nūciandū eis xp̄i resurrectionē. ideo subdit: v Et invenerunt congregatos vndecim. qz adhuc thomas erat cum alijs. x Dicentes q⁹ surrexit dñs vere ⁊ apparuit simoni. qñ autem ista apparitio fuerit non legit expresse. sed tunc creditur fuisse facta quando petr⁹ cucurrerat ad monumentū ⁊ viderat lintheamina posita: abijt mirans secū qō factum fuerat: vt dictū est. .s. y Et ipsi narrabant. apparitionē eis factam ꝓut descripta est p ordinē. tñ nec istis nec alijs thomas credidit: sz p aliqō spacium ab alijs discessit. ⁊ tunc ipso absente facta ē ista apparitio que sequit: z Dum autē hec loqrentur. Hic describitur tertia apparitio facta oīb⁹ preter thomā: cum dicitur: a Stetit iesus in medio eorum. subito enī inter discipulos apparuit qz ad eos ianuis clausis itrauit: ut habet Joh. xx. b Ego sum nō res fātastica. seu illusio diabolica. c Conturbati vo. Hic ꝓsequēter describit resurrectionis ꝓbatio. p hoc q⁹ ostēdit se verū hoiem ⁊ verū deū. ⁊ fm humanitatē vere suscitatū. ut patebit ꝓsequēdo. d Existimabāt se spiritū videre. divina enī ꝓuidētia pmissi sunt dubitare ad maiorē certificationē fidei de dñica resurrectiōe. e Videte manus meas ⁊ pedes meos. p cicatrices clauoz ibi remanētes ostēdit q⁹ erat idem corp⁹ numero. f Palpate ⁊ videte.]per ꝙ enī ostendebat hīe corp⁹ ve-

sz iij rum ⁊ nō

effectum ſpiritualis potentie: ⁊ palpabile per veritatem nature.

¶Poſt reſurrectionē dñs in corpe ſuo duo ꝟia oñdit: ⁊ palpabile eiuſdē nāe vt informet ad fidē: ⁊ incorruptibile alteri⁹ glorie: vt inuitet ad premiū.

Oſtēdit eis ⁊c̄. At oſtēſa vulnerū cicatrice infidelitaꝫ vuln⁹ ſanaret: q̄s cicatrices ⁊ tūc ꝑuauit: ⁊ in iudicio ꝑuatur⁹ eſt. ¶Primo ad fidē reſurrectōis inſtruēdā. Deinde vt ꝓ̄i ꝓ nobis ſuppli cans: q̄le gen⁹ mortis ꝓ hoie ptulerit ſp oſtēdat. Tertio: vt ſua morte redēptis: q̄ mīsericordit ſint aduti ꝓpositis eiuſdem mort̄ inſinuat iudicijs. Sz poſtremo: vt in iudicio q̄ iuſte dānent impij denūciet: oſtēſa quam ab illis accepit cicatrice. Nō ergo ex impotētia curandi, cicatrices ſeruauit: ſz vt perpetuuz victorie ſue circūferat triumphum.

Habetis hic al'qd. Ad inſinuādā veritatez reſurrectionis: nō ſolum tāgi: ſz cōueſci voluit: nō q̄ vel ipſe vl' nos poſt reſurrectionem cibo vtebamur indigere: ſ̄ vt corp⁹ nō ſpīm eē manifeſtaret: māducauit ptāte: nō neceſſitate. Aliter abſorbet aquam terra ſitiēs: aliter ſolis radi⁹ calēs. Illa diligentia: iſte potentia.

Luce 17.a.

¶Piſcis aſſi. ¶Piſcis aſſus: ipſe mediator paſſus: in aqs hūani generis capt⁹ laqueo mort: aſſat⁹ tpe passionis. Ipſe ⁊ fauus mellis nobis eē in reſurrectiōe. Fau⁹ mellis in cera. i. dīnitas in hūanitate. in huiꝰ mellis cōmeſtione ſigēt: q̄ illos i corpe ſuo ad eternā quietē ſuſcipit: q cū tribulationes ꝓ deo ſentiūt: ab amore interne dulcedinis nō recedūt. Qui hic aſſant illic vera dulcedine ſatiabunt.

Et cum māducaſſet. Oēs ambages aufert: viſus eſt: tact⁹ eſt: māducauit: ⁊ ne in quo ſenſus humanos lucidificaſſe videret: mittit man⁹ ad ſcripturas: vt etſi magicis artib⁹ videat potuiſſe quod voluit: ſicut dicūt pagani: ſaltem videant ꝓphetare non potuiſſe anteq̄ natus fuit.

Tūc aperuit. ¶Poſt viſū: poſt cōtactū: poſt cōmēoratā legem aperuit ſenſū: vt q̄ videt ⁊ legūt intelligāt. Deinde poſt ſui corpis cōmēdatā veritatē cōmēdat eccleſie vnitatē: ⁊ prędicari in noīe eius penitentiā ⁊c̄.

Oportebat chriſtū pati. Oportebat vt miniſtri q pniam ⁊ remiſſionē crāt ꝓdicaturi in oēs gētes: inciperēt ab hieroſolymis. Nō ſolū q illis credita ſunt eloqa dei: ⁊ q̄ eoꝝ eſt adoptio filioꝝ ⁊ gloria ⁊ teſtamenta: ⁊ legiſlatio: ſz iō etiā vt gētes variis erroꝝib⁹ ⁊ facinoꝝib⁹ ſplicite: ſ̄ maxīe iudicio dīne pietat̄ ad ſpem venie ꝓuocēt: q̄ eis q filiū dei crucifixerūt: venia relaxat̄. Vos aūt ſe. ¶Poſtq̄ diſcipulos de ☧tute ꝓdicatiōis per

ossa non habet ſicut me videtis habere. Et cū hoc dixiſſet: oñdit eis manus ⁊ pedes. Adhuc autē illis nō credentibus ⁊ mirantib⁹ pre gaudio: dixit: Habētis hic aliquid qō māducetur? At illi obtulerūt ei partē piſcis aſſi ⁊ fauī mellis. Et cum māducaſſet coram eis: ſumēs reliqas dedit eis. Et dixit ad eos: Hec ſūnt verba que locutus ſum ad vos cum adhuc
ſ in eadem mortali carne
eſſem vobiſcuz quoniam neceſſe
ſ. hec verba.
eſt impleri omnia que ſcripta ſūt i lege moyſi ⁊ ꝓphetis ⁊ pſalmis de me. Tūc aperuit illis ſēſum vt itelligerēt ſcripturas]. Et dixit eis: Quoniā ſic ſcriptū ē: ⁊ ſic ōportebat chriſtum pati: ⁊ reſurgere a mortuis die tertia: ⁊ ꝓdicā ri in nomine ei⁹ penitentiam ⁊ remiſſionem peccatoꝝ in omnes gētes: incipientibus ab hieroſolyma. Vos aūt eſtis teſtes horū
ſ q vidiſtis ⁊ audiſtis ſ q̄ ꝓdicāda ſunt
ſ vt ſufficiatis ad teſtandum mittam vobis auxiliuz
ſ ſpūſancti gratiam.
Et ego mittā ꝓmiſſum patris mei in vos. Vos autem ſedete i ciuitate: quoadusq̄z induamini virtute ex alto. Eduxit āt eos foras in bethaniaz: ⁊ eleuatis manibus ſuis benedixit eis. Et factū eſt dum benediceret illis: recēſſit ab eis ⁊ ferebatur in celū. Et ipſi
T ſ vbi promiſſionem patris inſti ſunt expectare.
adorātes: regreſſi ſunt in
† ſ quia dominum poſt triumphum reſurrectiōis etiam celos penetrare vident.
† hieruſalez cūz gaudio magno. Et erāt ſemp in templo laudantes ⁊ benedicentes deum.

Finit euāgelium ſcōz Lucam.

Eeduxit aūt eos. ¶Pretermiſſis oīb⁹ que p quadraginta dies geſta ſunt. ꝓmo reſurrectionis die tacite cōſigit nouiſſimū quo aſcēdit in celuz. Et pulchre bñdictur⁹ diſcipulos: educit in bethaniā que dom⁹ obediētie dicit: q̄ qui ꝓpter inobedientiā peruerſoꝝ deſcendit ꝓpter inobedientiaz cōuerſoꝝ aſcendit. Et q̄ eadē villa in latere montis oliueti ē poſita: quia obediētis eccleſie domus apoſtolico digna hoſpitio: non alibi q̄ in latere ſummi montis. i. chriſti: fundamenta fidei: ſpei: ⁊ charitat̄: locauit. de quo latere ſacrm ſanguinis ⁊ aq̄ gb⁹ naſcat̄ ⁊ nutriatur gaudet emanaſſe. De cui⁹ ☧tice. i. deitate: ſpōſalis vnctiōis mūcra deſiderat: lucis ⁊ pacis ꝓmiſſa expectat. Deide: q̄ bethania iuxt̄ hierlm q̄ſi ſtadijs qndeci erat. Iſte numer⁹ ꝓpter septē ⁊ octo: gb⁹ ꝟſtat ſcpturarū myſterijs accōmod⁹: vl' vitā q̄ nūc ē ⁊ futurā: vl' vet⁹ ⁊ nouū teſtm̄: vl' ſabbatū aiarū i futuro: ⁊ carnis reſurrectōez ꝓtinet. Et iō gb⁹ vtriuſq̄z teſti ſciaz aperuit: q̄s oēz viuēdi ⁊ ſperādi: regulā edocuit: eos qndeci ſtadijs i locū q̄ eis bñdiceret: ⁊ ꝓcepta docēdi tradēt eduxit. Recte qndeci ſtadijs locū aſcēſionis a loco paſſionis ſecreuit: vt oēs ꝓ ſeu l' mort: vl' viuē cupientes ⁊ ꝓmū q̄ ſcēdi p⁹ mortē: ⁊ i fine a mortuis reſuſcitādi deſiderio pit ⁊ amore firmaret.

In tēplo ⁊c̄. At i loco oīonis int laudū deuotiōes: ꝓmiſſū ſcti ſpūs aduētū paraꝫ ꝓ oīa cordib⁹ expectēt. Sic nos p⁹ celebrata i hieroſolymis. i. viſiōe pacꝫ: paſſiōis: ⁊ reſurrectōis ſolēnia. dño duce petam⁹ bethaniā: vt mēte geta: corpis ⁊ ſanguis ei⁹ ſacris imbuamur: ⁊ dom⁹ obediētie eē cure m⁹: q̄: ſic q̄ttidiana ei⁹ bñdictōe ſublimamur: q̄ttidie triūphalis aſcēſionis mēoꝝ: laudātes ⁊ bñdicētes deū in hierlm. i. ſperata pacis viſiōe q̄ſcim⁹ ſimiles hoibus expectantib⁹ dñm ſuum: quādo reuertat a nuptijs.

Laudātes ⁊ bñdicētes ⁊c̄. Lucas: qui ſacerdotium chriſti ceteris amplius exponendō ſuſcepit: ⁊ ideo euangeliū ſuū a miniſterio templi per ſacerdotiū ẓacharie cepit: pulchre hoc in templi deuotione compleuit: cuꝫ apoſtolos ibi miniſtros: ſcz nouī ſacerdotij futuros: non in victimarū ſanguine: ſed in laude dei ⁊ benedictione concludit. Finit expoſitio Luce.

Nicolaus

rum ⁊ nō fantaſticū. a Habetis hic aliqd qō māducēt. p comeſtionē eni oſtēdit ſe habere corp⁹ viuū aīa vegetatiua aīatū. b Hec ſunt verba. p hoc q̄ loq̄bat ſenſibiliter ⁊ etiā rōnabiliter reducēs ad memoriam q̄ eis dixerat ante mortē ſuā: oñdit ſe hāc corp⁹ aīatū aīa ſenſitiua ⁊ itellectiua: ⁊ eadē qua ꝓus. c Tūc aperuit ill' ſenſum ⁊c̄. Sicut p ꝓcedētia probauit veritatē ſue reſurrectionis q̄tū ad humanitatē. ſic p hoc illā, pbauit q̄tū ad deitatē: q̄ illuſtrare mētes ignorātiū intellectū ſacre ſcripture ⁊ ſubdito ē ipſi⁹ deitat̄ ꝓpriū. ⁊ iō ſubdit: d Et ſic oportebat xp̄m pati ⁊ reſurgere: q̄ ſic añ paſſionē declarauit ſe eē verū deū ⁊ hoiez. ita etiā p⁹ reſurrectionē ſuā. Reſurrectio eni vera eſt eiuſdē in nūero iterata ſurrectio. e Et ꝓdicare in noīe ei⁹ pniam ⁊ remiſ. pec. in oēs gē. inci. ab hieroſolyma. Hierlm eni ē in medio tre habitabil'. q̄ ē in q̄rto climate. ⁊ iō ab illo loco ꝓuenīēter icepit ꝓdicatio euāgelij. vt p aplos xp̄i alioſq̄ diſcipulos circūquaq̄ p orbē diſperſos. in oēm terrā exiret ſon⁹ ꝓdicationis eoꝝ. ſm q̄ fuerat ꝓdictū pſal. xviij. f Vos aūt teſtes eſtis hoꝝ. ſ. ſupi⁹ deſcriptorū q̄tū ad xp̄i incarnatōez: ꝓdicationē: paſſionē: ⁊ reſurrectōz. g Et ego mitto. i. mittā de ꝓphetā. h ¶Promiſſuz p̄is mei in vos. ſ. ſpīm ſctm̄ in ſigno viſibili ad ꝓdicādū ꝟſtāter vbiq̄ veritatē euāgelij. i Vos aūt ſedete in ciuitate. ¶Poſtq̄ euāgeliſta deſcripſit xp̄i reſurrectionē. hic vltimo deſcribit ei⁹ aſcēſionē. Circa q̄ ſciēdū q ſ die aſcēnōis xp̄s bis appuit diſcipulis ſuis. ¶Primo i ciuitate hierlz diſcipul' comedētib⁹. quā deſcribit lucas pleni⁹ Act̄. i. c. ⁊ tūc dīe eis q ñ diſcedērēt ab hieroſolymis: ſ̄ expectarēt, pmiſſū p̄is. ⁊ ſ̄ repetīt breuit. cū dī: Vos aūt ſedete i ciuſtate q̄duſq̄z induami ☧tute ex alto. q. d. Nō eſtis ſufficientes ad ꝓdicādū ꝟſtāter ☧itatē euāgelii. donec ꝟfirmati fuerit̄ p donū ſpūs ſcti. ⁊ tūc ꝓcepit diſcipulis ſuis vt exirēt de ciuſtate in montē oliueti vt inde viderēt eū aſcēdentē in celū ⁊ hoc eſt q̄ dī: Et Eduxit aūt eos foras in bethaniā. i. ☧ſus bethaniā.

† ſ nō in vna tm̄ gēte iudeoꝝ: vel in aliqua pte tm̄

De lyra

q̄ mons oliueti ad quē exierunt eſt ex hierlm in via eūdi ☧ſus bethaniā. ⁊ bethania eſt ꝓpe mōtē oliueti ſita. ⁊ ibi ſcdo appuit diſciplis in die aſcēſionis. ⁊ poſtq̄ appuerat illis i ciuitate ⁊ dixerat q̄ irēt in mōtē oliueti, diſparuit ab illis. ⁊ cū veniſſent ad mōtē oliueti iterū eis appuit. Octo eni vicibus alijs appuerat p⁹ reſurrectōez ſuā. vt declaratū fuit Mathē. xxviij. l Et cle. ocu. in ee. vbi volebat aſcēdē. m Bñdixit eis. i. diſciplis ſuis. n Receſſit ab eis. ꝑſentia corpali. o Et ferebat in celū. ꝓpo motu p dotē agilitat̄. Nubes tñ ⁊ āgeli appuerūt ad ei⁹ obſequū. vt habet Act̄. i. p Et ipſi adorātes. xp̄z aſcēdētē q̄diu potuerūt videre eū. q Regreſſi ſūt in hierlm. poſtq̄ ꝑdiderūt ei⁹ aſpectū. r Cū gau. mag. q̄ ola myſteria erāt ipleta in xp̄o. ſ Et erāt ſp in tēplo laudātes ⁊c̄. Theophil⁹ expoſito: refert hoc ad tēp⁹ q̄ fuit iter aſcēſionē dñi ⁊ pēthecoſtē dicēs: q̄ licz apli ⁊ alii xp̄i diſcipli añ aſcēſionē xp̄i ſtarēt incluſi ꝓpter metū iudeoꝝ. ex aſcēſiōe tñ ei⁹ ꝟfortati ercbāt ad tēplū cā oīonis. Iz nōdū accepiſſent ſpīritū ſctm̄ i ſigno viſibili. Alii aūt expoſitores referūt ſ̄ ad tēp⁹ p⁹ pēthecoſtē. in q̄ apli ſpū ſcō ꝟfortati abiecerūt a ſe metū iudeoꝝ. Dicūt eni q̄ apli ſtabāt in hierlm q̄ſi recluſi in oīone poſiti q̄uſq̄z recipēt grām ſpūs ſcti eis a xp̄o ꝓmiſſaz. ⁊ ſ̄ videt magis ꝟcordare ei q̄d dī Act̄. i. Tūc reuerſi ſūt in hieruſalē a mōte q vocat̄ oliueti ⁊c̄. ⁊ ſeq̄t: Et cū introiſſent in cenaculū aſcēdebāt in ſuperiora. vbi manebāt petr⁹ ⁊ iobes ⁊c̄. ⁊ ſubdit poſt: Hi oēs erāt pſeuerātes vnanimiter in oīone cū mlieribꝰ ⁊ maria matre ieſu ⁊ fratrib⁹ ei⁹. In eodē loco receperūt ſpīm ſctm̄ in die pēthecoſtes. vt hī Act̄. ii. ⁊ ex tūc relicto timore iudeoꝝ ꝟfitebāt ⁊ ꝓdicabāt publice xp̄m ⁊ ibāt cā deuotionis ad tēplū. ſm q̄ hic dicit: Et erāt ſemp. i. cōmuniter vel frequenter. t In templo laudantes ⁊ benedicentes deum: Cui eſt honor ⁊ gloria in ſecula ſeculorum Amen.

Finit poſtilla fratris Nicolai de lyra ſuper Lucam.

Incipit

Incipit proemium Nicolai de lyra super Joannem.

f Acies aquile desuper ipsoꝝ quattuor: Ezechi. i. Ezechiel ꝓpheta cui aperti sunt celi ⁊ vidit visiones dei. vidit q̄tuor facies in vno animali. Quattuor inquit facies vni. videlicz facies hominis. facies leonis. facies bouis. ⁊ facies aquile. in quo designatur vna noticia de verbo incarnato quadrupliciter descripta. prout diffusius dictuz est super Matthеum. Descriptio enī Matthei designatur in facie hominis: quia principaliter describit facta ipsi⁹ humanitatis. Descriptio Joannis designatur in facie aquile. quia principaliter describit in christo excellentiam diuine nature. Descriptio autem Marci designatur in facie leonis: quia principaliter describit ipsius christi regnum. Descriptio autem Luce designatur in facie bouis: qui est animal immolaticium. quia principaliter describit ipsius christi sacerdotium. vnde ⁊ a sacerdotio inchoat suum euangelium dicens: Fuit in diebus herodis regis iude sacerdos quidam nomine ꝯacharias. Aduertendum tamē ꝙ licz quilibet quatuor euangelistarum principaliter consideret vnam predictarum quatuor conditionum. tamen alias tres non omittit. quia ſm ꝙ dicit beatus Gregori⁹ super Ezechi. Quicquid in vno repereris hoc simul in quatuor recognosces. propter quod aliqui doctores visionē Ezechielis exponentes. dicunt ꝙ non solū apparuit ei vnū aial habens quattuor facies p̄dictas: sed apparuerunt ei quattuor aialia in omnib⁹ consimilia: In quo designat vna noticia verbi incarnati a quattuor euāgelistis concorditer. licz differēter descripta. Considerandū tamen ꝙ Ezechiel propheta inter predictas facies quattuor: vidit faciem aquile desuper eminentē. in quo designatur euangelistā Joānis respectu aliorum excellentia. ſm ꝙ dicit in verbo preassumpto: Facies aquile ⁊c. in quo designat euangelistā Ioānis ceteris excellentius in trib⁹. quia scripsit ceteris sublimius: subtilius: ⁊ etiā perfectius. Sublimitatē designat superior situs. cum dicit: Desuper. subtilitatem acutics visus. cum dicit: Aquile. perfectionē seu integritatem designat quaternarij typus: cum dicit: Ipsoꝝ quattuor. Ad euidentiā primi aduertendum ꝙ cōtemplatio sanctoꝝ ⁊ potissime euāgelistarū differt a cōtemplatione philosophoꝝ. Philosophi enī ex creaturis cōtemplati sunt ipsū deum. similiter sancti: tamē differenti modo ⁊ quasi cōtrario. Contemplatio enim est actus egrediens ab ipso cōtemplante ⁊ in deum terminat⁹ tāq̄ in obiectum. ⁊ ideo contēplationis actus est medius inter cōtemplantem ⁊ rem contemplatā. ⁊ ideo potest ad vtrūq̄ referri. Si igitur actus diuine cōtemplationis referat ad ipsum contemplantē. sic habet cōtemplatio philosophoꝝ. Querebant enī philosophi deum contemplari ex creaturis inquantū talis speculatio seu cōtemplatio est ipsi⁹ speculantis sūma pfectio. Contēplationem enim ꝑmi ⁊ summi intelligibilis posuerunt felicitatem hominis. vt habet .x. Ethicoꝝ. Et quo patz ꝙ talis cōtemplatio erat pure speculatiua: quia querebant talē speculationē ꝓpter seipsam. ⁊ non propter aliam perfectionē. ꝓpter quod in tali cōtemplatione plus facit subtilitas intellectus q̄ feruor affectus. Si autem referat actus cōtēplationis diuine ad ipsam rem cotemplatā: quod fit quādo talis cōtemplatio querit ꝓpter amorem rei contēplate: vt ex tali cōtemplatione ipse contēplans inardescat in amorez diuinū. sic habet cōtemplatio sanctoꝝ ⁊ potissime euāgelistarum. Ex quo patz ꝙ talis cōtemplatio non est pure speculatiua: quia non querit ꝓpter ipsuz speculari: sed ꝓpter amorem ipsius obiecti cōtemplati. ⁊ ideo in tali contemplatione plus facit feruor affectus q̄ subtilitas intellectus. ꝓpter qđ beatus Dionysius. vij. ca. celestis hierarchie dicit ꝙ in contemplatione diuinoꝝ proprium est amoris calidum superferuens ⁊ acutum: quia amans non est cōtentus amati superficie: sed nititur quantū possibile est eius intima penetrare. ꝓpter quod dicit Hugo cōmentator ibidem. Vbi scientia foris stat dilectio intrat. igitur quia beatus iohānes euangelista ceteris euangelistis christū feruentius dilexit. ideo eius secreta intimi⁹ penetrauit. ꝓpter quod subtilius scripsit quod notat in facie aquile. que tantaz perspicacitatē habet in visu ꝙ solem in rota sua oculis irreuerberatis intuetur. vt dicit Augustinus in libro de moribus ecclesie. ⁊ de hoc potest exponi illud qđ scribit Job. xxix. Nūquid ad preceptū tuū eleuabitur aquila: ⁊ in arduis ponet nidū suum? Hoc enim verbuz dicit de Job negatiue: sed de eo affirmatiue. sicut patz ibidē. ⁊ merito: qz ad preceptum dei humana aquila nostra videlicet beatus Joānes euāgelista eleuata est de terrenis ad celestia: quia ad verbū christi vocantis dimisit thoruz nuptialem: ⁊ eleuat⁹ est ad continentiā virginalē. que est vita celestis: sicut dicit beat⁹ Hieronymus in sermone de assumptione beate ⁊ginis. Prouecto in carne preter carnē viuere: nō terrena vita est sz celestis: vnde in terris angelicā gloriā acquirere maioris est meriti q̄ habere. Esse enī angelū felicitatis est esse ⁊ginē virtutis. dum hoc obtinere viribus nititur cū gratia qđ angel⁹ habet a natura. Et talis eleuatio fuit dispositio in ioāne ad subtilius contēplandū ⁊ describendū diuina. Contrarioꝝ enim cōtrarie sunt cause. Lasciuia aūt carnalis inducit intellect⁹ hebitudinē. vt dicit beatus Greg⁹. xxx. moral. ergo ꝙ oppositū continentia ⁊ginalis disponit ad eius subtilitatē. Sed consūmatio huius subtilitat⁹ subdit in auctoritate ꝑmissa cum dicit: In arduis ponet nidum suuz. Nidus est locus vbi volucres se reclinant ⁊ quiescūt. Nidus igit ioānis fuit sinus saluatoris. qz sup pectus eius suauiter recubuit. ⁊ inde fluēta euāgelii ceteris vberi⁹ potauit. ⁊ ideo sequit: Oculi eius de longe ꝓspiciunt: qz ipsi adhuc manenti in terra: reuelata sunt secreta celestia. ⁊ quia subtili⁹ secreta celestia cognouit: per consequens ⁊ subtili⁹ scripsit. Secūdo dico ꝙ ioānes ceteris euāgelistis scripsit sublimi⁹. ⁊ differt hoc membruz a p̄cedenti: qz de infimis pōt fieri subtilis descriptio: sz sublimitas descriptiōis importat altitudinē materie: qđ cōuenit ioāni euangeliste: qz aliis euangelistis ad describendū christi humanitatem intētis. beat⁹ ioānes ad contēplandū ⁊ describendū eius diuinitatē ꝑncipaliter ascendit. ꝓpter qđ alij tres euāgeliste figurati sunt per aialia in terra gradientia. videlicz per hoiem: vitulū ⁊ leonē. Joānis aūt figuratus est per aquilam in altū volantē. in quo designauit secundū. s. eius contemplationē ⁊ descriptionē sup alios transcēdentē: qđ notat in verbo preassumpto: cum dicit: Desuper. ⁊ ideo de hoc potest exponi illud psal. xvij. Ascendit sup cherubin ⁊ volauit. Cherubin dicūt a plenitudine scientie. ⁊ ideo significant euangelistas qui fuerunt repleti spiritu sapientie diuine. ꝓptereꝛ vocantur aialia plena oculis in circuitu ⁊ intus: Apoc⁹. iiij. Super ista cherubin ascēdit ⁊ volauit: qz contemplationē aliorū euangelistarum transcēdit diuinitatē christi pre ceteris speculando. ⁊ quantū possibile est sublimius describēdo. ꝓpter qđ dicit Aug⁹. ꝙ si altius intonuisset: totus mundus capere nō potuisset. Tertio in verbo ꝑsumpto ostendit cōtemplatio ⁊ descriptio ioannis aliis perfectior. ⁊ hoc in duob⁹ in quibus supplet illud qđ ab aliis euangelistis fuerat dimissū. ſm ꝙ dicit Hiero⁹ libro illustriū virorum. Primū est. quia a temporib⁹ ioannis surrexit error heresionitarū qui dicebant christū esse hominē purum. ⁊ per consequens ante mariam nō fuisse. ꝓpter quod beatus ioānes rogat⁹ ab asie episcopis scripsit euangelium: in cuius ꝓncipio ostendit diuinā christi naturam in qua eternaliter precessit mariam. Secundū est ꝙ cum ioannes legisset matthеi marci ⁊ luce euangelia: illa probauit. ⁊ eos vera dixisse firmauit: verūtamen tantūmodo historiam christi teruerant ꝯtum ad illum annū in quo passus est. videlicet post ioannis baptiste incarcerationem. propter qđ ipse ioannes euangelista in suo euangelio narrauit gesta superioris anni aīq̄ ioannes baptista in carcere clauderet. Exquo patz ꝙ perfectius aliis scripsit. que quidē perfectio in verbo preassumpto in numero quaternario designatur. cum dicit: Ipsoꝝ quattuor. Quaternarius enim numerus est primus numerus quadratus. q̄ autem per quadratū perfectio designet. patet per philosophuz. j. Ethicoꝝ. vbi comparat virtuosum corpori quadrate. quia sicut corpus quadratuz bene sedet in omni latere. sic virtuosus se bene habet in quacūq̄ fortuna cōtingente. Quadratura prius inuenit in numeris q̄ in corporib⁹. sic ⁊ vnitas prior est ipso puncto. ⁊ ideo perfectio primo ꝓncipaliter designat in nūero quaternario. que ⁊ qdē pfectio in euāgelio ioānis pre ceteris inuenit. vt patz ex dictis. ⁊ ideo de hoc pōt exponi illud Ezech. j. Cūq̄ aspicerem aialia apparuit vna rota habens quattuor facies. Intuenti diligēter quatuor euangelia apparet euangeliū ioannis aliis perfectius. vt dictum est. ⁊ hoc designat cum dicitur. Apparuit vna rota. quia figura circularis est perfectissima. sed vlterius dicitur ꝙ hec rota habet quatuor facies. quia euangelium Joannis continet quatuor partes ꝑncipales. quia primo describit ipsius dei eternalez processionem dicens: In principio erat verbum. secundo per ipsum generalem rerum productionem dicens: Omnia per ipsum facta sunt. tertio describit eius temporalem incarnationem dicens: Et verbum caro factum est. ⁊ cōsequenter describit opera que christus in carne humana assumpta peregit. quarto per ipsum filium dei incarnatum ostendit finalem generis humani glorificationem. propter quod in fine sui euangelij concludit. Hec autē scripta sunt ut credātis quoniam iesus est filius dei. ⁊ ut credentes vitam habeatis. Et patet ordo huius euāgelij ad alia. quia prius est ordine perfectionis. licz sit posterius ordine temporis. patet etiam ordo partium huius euangelij in se. Et in hoc iste prologus terminatur.

Prologus sancti hieronymi in

h Ic est ioānes. Aug⁹. Oibus dīne scripture paginis euāgeliū excellit: q; qđ lex ⁊ ꝓphete futurū pdixerūt: hoc cōpletū dicit euāgeliū. Inter ipsos aūt euāgelioꝝ scriptores ioannes eminet in dinoꝝ mysterioꝝ ꝓfunditate: qui a tpe dñice ascē sionis p annos. lxv. ꝓbū dei absq; āminiculo scribendi vsq; ad vltima domiciani pdicauit tēpora. Sz occiso domiciano cuz pmittēte nerua: de exilio redijsset ephesū: cōpulsus ab epīs asie: de coeterna patri di uinitate christi scripsit ad uersus hereticos: q; eo ab sente irruperant in ei⁹ ecclesias: q; xp̄m ante marīā fuisse negabāt. Añ merito i figura q̄ttuoꝝ aialiū Joan.1.a. aquile volāti cōparat q̄ volat alti⁹ ceteris aialib⁹ ⁊ solis radios irreuerberatis aspicit lumib⁹. Ceteri qppe euāgeliste q tēporalē xp̄i natiuitatē ⁊ tēporalia ei⁹ facta q̄ gessit in hoīe sufficienter expo nūt: ⁊ de dīnitate pauca dixerūt q̄si aialia gressibilia cū dño ambulant in terra. Hic aūt pauca de tpalib⁹ eius gestis edisserēs: ꝑ dīnitatis potentiā Joan.1.b. sublimi⁹ otēplās: cū dño ad celū volat. Qui enīz iuxta pect⁹ dñi in cena recubuit: celestis haustū sapie ceteris excellenti⁹ de ipso dñici pectoris fonte potauit. Legerat igđ euāgelia triū euāgelistarū. ⁊ approbauerat fidē eorū ⁊ veritatē. in qb⁹ decesse vidit aliq̄ gestarū reruz hystorie: ⁊ ea maxime q̄ dñs gessit ꝑmo pdicatiōis suc tpe. s. anteq̄z ioānes baptista clauderetur in carcere. Hec ergo q̄si dimissa ab illis scribit ioānes que fecit iesus asiq̄ ioannes traderet: ꝑz maxime dīnitatē xp̄i ⁊ trinitatē mysteriū cōmēdare curaūlt. Tres igđ alij euāgeliste dicta ⁊ facta dñi tpalia: q̄ ad informandos moꝝes vite ꝑsentē maxie valēt copiosius ꝓsecuti: circa actiuā vitā sūt ꝓsati. In qua laborat vt cor mūdet ad vidēdū deuz. Ibidē.a.b Joannes ꝓo pauca dñi facta dicit: ꝓba ꝓo dñi q̄ trinitatē vnitatem ⁊ vite eēne felicitatē insinuant: diligēti⁹ cōscribit: ⁊ sic in contemplatiua vita ꝓtute cōmēdāda: intētionez suā ⁊ pdicatiōez tenuit. In q̄ cōtēplatiua vacat vt de⁹ videat. Iste igđ est ioānes quē dñs de fluctuaga nuptiaruz tēpestate vocauit ⁊ cui mfez ꝓginē ꝓgini cōmēdauit.

Nuptiarū vinū ⁊c. Vinū aliud ē nuptiale: aliō spūale. Nuptiale vinū ad lras possum⁹ dicē: qđ de aq̄ substitutuz est. Spūaliter p vinū quod defecit in nuptijs: possumus legem coniugij intelligere: que ante aduentum christi fere ab omnibus custodiebatur: quia tunc dicebatur: crescite ⁊ multiplicamini. ⁊ fieri les que nō parebāt: magno opprobrio custodiebant ī. Sz veniēte christo.

Prologus sancti hieronymi in euangelium scōm Joannem.

h Ic ēst ioannes ēuāgelista vnus ex discipulis dñi qui virgo electus a deo ē quē dē nuptijs volentē nubere vocauit deus. Cui virginitatis in hoc duplex testimoniuz i euāgelio dat: q; ⁊ p ceteris dilectus a deo dr ⁊ huic matrē suā pendēs in cruce ꝓmendauit domin⁹: vt virginē virgo seruaret. Deniq; mānifestās i euāgelio q; ērat ipse incorruptibilis verbi op⁹ inchoās: solus verbū carnē factū esse: nec lumē a tenebris cōprehensum fuisse testat. Primum signū ponēs: qđ i nuptijs fecit dñs ondens q; ipse erat: vt legentib⁹ demōstraret: q; vbi dominus inuitatus est deficere nuptiarū vinū debeat: vt ⁊ veteribus imutatis: nōua oia q̄ a christo īstituunt appareāt. Hoc aūt euāgeliū scripsit in asia: postea q̄z in Pathmos ysula apocalypsiz scripserat: vt cui i ꝓncipio canonis incorruptibile ꝓncipiū ꝓnotatur in genesi. Jei ētiā incorruptibilis finis p virginē in apocalypsi redderet.

ſ verbum caro f.
† ſ deus vel ioannes †† ſ. inuitatus de vino nuptiarum in vinuz nouum quo inebriatur de calice p̄claro domino a se inuitato
ſ lex coniugij.
ſ. i. virginitas appareat
ſ ecce vnuz.
ſ hic aliud te.
ſ. ioannes vel deus

Nicolaus

Eiusdē Nicolai Expositio prologi beati Hieronymi super Joānē.

s Ic est ioānes. Huic euāgelio qđ ē ceteris pfectiꝰ. vt ꝑz ex dictis: btūs Hiero. hūc ꝓlogū ꝑmittit. in quo ꝓncipaliter tria
h facit: q; ꝑmo describit scriptoris hui⁹ euāgelij cōmēdationez. secūdo ipsi⁹ euāgelij ordinationē. ibi: Dñ post omnes. tertio ponit Hiero⁹ suā excusationē. ibi: Quoꝝ tñ. Prima diuidit in q̄ttuoꝝ. q; ꝑmo describit ipsi⁹ ioānis stat⁹. secūdo sue descriptiōis mod⁹. ibi: Deniq; manifestās. tertio descriptionis tēp⁹ ⁊ locus. ibi: Hoc aūt euāgelium. quarto ioānis obit⁹. ibi: Hic est ioānes. Prima in duas. q; ꝑmo ponit ipsi⁹ ioānis cōmendatio. secūdo cuiusdā dicti in ea ꝓbatio. ibi: Cui ꝓginitatis. Circa ꝑmū ioānes a q̄ttuoꝝ cōmendat. q; ꝑmo describit ei⁹ cōmēdatio ex ꝓprio nole. cū dr: Hic est ioānes. qđ interꝑtat. in quo est ꝑfa. Sicut enī ysaac in veteri testō ⁊ ioānes baptista in nouo: sortiti sūt sua ꝓpria nola ex dina ordinatiōe: ad significandū ipsoꝝ ꝓprietatem. vt patz Genē. xvij. de ysaac. ⁊ Luce. j. de ioāne baptista. ita credēdū ē q; ipse ex diuina ordinatiōe nolat⁹ sit ioānes ꝓpter plenitudinē gre: q̄uis nō sit scriptū: q; nō oia sūt scripta. vt hz in fine hui⁹ euāgelij. Secdo cōmendat ex officio. cū subdit: b Euāgelista. q; ex dina ordinatiōe habuit officiū scribēdi euāgeliū. nō enī ꝓprie loquēdo dr euāgelista doctoꝝ euangelij vel ipsi⁹ pdicatoꝝ: sz ille q ex officio est ei⁹ cōscriptoꝝ. tertio cōmendat ex cōuictu. cuz dicit: c Unus ex discipulis dei. ⁊ inter alios fuit de ꝑmis xp̄i discipulis. vt Jo. patebit. ⁊ ꝑ certis xp̄o magis familiaris. qđ ē indiciū sue ꝓtutis. q̄rto cōmendatur ex ꝓtutis actu. cū dr: d Qui ꝓgo a deo electus est. Actus enim magne ꝓtutis est ꝓtinētia ꝓginalis. ꝓpter qđ de ipsa dic saluator Matth. xix. Nō oēs capiūt ꝓbū istud. q; pauci ꝑnt ad hāc ꝑfectionē attingere. ꝓpt qđ ibidem subdit: Sūt eunuchi q se castrauerūt ꝓpter regnū celoꝝ. q̄ pōt capere capiat. Tēpus aūt quo ioānes vocat⁹ ē ad cōtinētiā ꝓginalē ondit. cum dr: e Quē de nuptijs ⁊c. Jde qb⁹ nuptijs dicet. j. ii. ca. Sed ꝓtra hoc videt ee illud qđ dr Matth. iiij. q; ioānes vocat⁹ ē cū iacobo fratre suo de naui vbi erāt cū zebedeo patre coꝝ. dicēdū q; triplex fuit hui⁹ ioannis vocatio. Primo enī fuit vocat⁹ ad ipsi⁹ noticiā aliqualē. ⁊ de ista vocatiōe habet Joh. j. qñ andree petri: Rabbi vbi habitas: rndit iesus: Veni ⁊ vide. q; cū ipso andrea erat ioānes. vt. j. videbit. Secūdo vocat⁹ ē ad ipsi⁹ xp̄i familiaritatē. ⁊ de hoc loqt hic Hiero⁹. q; ista vocatio de nuptijs facta ē. ⁊ ex tūc ioānes fuit xp̄o familiaris ꝓpter mūdiciam ꝓtinētie ꝓginalis. Tertio vocat⁹ fuit ad aplatū. qñ relicis rhetib⁹ ⁊ ꝑe cū fratre suo secut⁹ ē iesuz. Et de ista vocatiōe loqtur matthe⁹. Ex q̄ ꝑz q; ꝓbū matthei nō ꝓtrariat verbo Hiero. f Cui ꝓginitat. Hic ꝓfr ꝓbat quoddā ꝓpositū in ꝓcedēti cōmēdatiōe. Cōmēdauerat enī hieronym⁹ ioānē ex q̄ttuoꝝ. s. ex nole. ex officio: ex cōuictu: ex ꝓtutis actu. Tria aūt ꝑia erāt manifesta. nō sic aūt q̄rtū videlicz ꝓginalis cōtinētia. ideo istud ꝓbat Hiero⁹. duplici testimonio. Primū est spālis dilectio xp̄i ad ipsuz q̄ erat sue ꝓginitat⁹ signū. q; ꝑm q; dr Eccle. xliij. Omne aial diligit sile sibi: volatilia ad similia sibi cōueniūt sic ois caro ad sibi similē cōiunget. ⁊ ois homo sibi sili associabit. De xp̄o aūt nulli est dubiū qn fuerit ꝓgo ⁊c. ⁊ hoc est qđ dr: Cui ꝓginitat⁹ in hoc

dupler testimoniū datur in euāgelio. ꝑmū aūt testimoniū tāgitur. cum dr: q ⁊ ꝑ ceteris a deo dilect⁹ dr. sicut. j. xxj. Vidit illū discipulū quē diligebat iesus ⁊c. Secūdū aūt testimoniū ꝓginitat⁹ ioannis fuit recōmēdatio matris xp̄i in cruce sibi facta: vt ꝓgo ꝓgini deseruiret. ⁊ esset adinuicem grata societas. ⁊ florib⁹ aspectus. ꝑm q; dicit Hiero⁹ in ꝑmone de assūptione ꝓginis marie. ⁊ hoc est qđ dr: h Et huic matrē suā pendēs in cruce cōmēdauit. vt ꝓgo virginē seruaret. i Deniq;. Hic ꝓfr ostēditur scribendi modus quē tenuit ioannes in scribēdo istud euangeliū. q; scribendo xp̄i naturā incipit ab emanatione incorruptibilis ꝓbi. p hoc oñdit in xp̄o naturā dinā. ⁊ talis mod⁹ incipiēdi debebat ioanni ꝓpter incorruptionē carnis sue. ⁊ hoc est qđ dr: Deniq; manifestās in euāgelio. incipiēdo euangeliū. k Qui erat ipse. i. in corruptionē carnis sue. l Incorruptibilis verbi opus inchoans. q; ab hoc suū euangeliū incepit dicens: In ꝓncipio erat verbū ⁊c. m Solus verbū carnē factum esse: nec lumē a tenebris cōprehensum fuisse testatur: q; alij euangeliste nō loquūtur de ꝓprietatibus verbi: sicut iste: siliter describēdo facta christi humanitus gesta incipit ab illo signo quo christus inuitatus ad nuptias deficiente vino aquaz cōuertit in vinum. vt habetur. j. ij. ca. ⁊ per h designat q; in illis qui inuitāt christū ad nuptias spirituales per aggressuz continentie virginalis. debet deficere delectatio carnalis. q̄ per vinū designatur vt aq̄ conuertatur nouo mō in vinū p xp̄m mutādo carnalē delectationē in spūalē. ⁊ hoc mō inchoādo descriptionē operū xp̄i ostēdit suā ꝓginitatē. ⁊ hoc est quod dicitur: n Primū signū ponēs qđ in nuptijs fecit dñs. mutādo aquā in vinū. o Ondēs q; ipse erat. s. segregat⁹ a delectatiōe carnali p ꝓtinentiā ꝓginalem. p Ut legentib⁹. suū euāgeliū: q Demōstraret q; vbi dñs inuitatus sit. i. in nuptijs spūalib⁹. r Deficere vinū nuptiarū debeat. i. delectatio carnalis. s Et veteribus imutatis. i. delectatiōe carnali q̄ corruptionē inducit mutata in spūalē q̄ renouat aiam. t Noua oia q̄ a xp̄o instruūt. i. reparātur: Appareāt. v Hoc aūt. Hic ꝓfr ondit tēp⁹ ⁊ loc⁹ in quo ioānes scripsit istud euāgeliū. Locus est asia minor in q̄ metropolis est ephesus. in qua plurimū ioānes fuit cōuersatus. ⁊ hoc est qđ dr: Hoc aūt euangeliū scripsit in asia. q; de hoc rogat⁹ fuit ab asie epīs rōne pdicta. Temp⁹ aūt descriptionis hui⁹ euāgelij fuit postq̄ ioannes redierat de relegatiōe exilij vbi Apocalypsim scripserat i ynsula q̄ dr Pathmos. ⁊ hoc ē qđ dicit: r Postea q̄z in Pathmos insula Apocalypsim scripserat. Sed q; posset aliqs q̄rere quare liber Apocalypsis ponit vltimus in canone: cū fuerit descript⁹ añ illud euangeliū. Ideo ad hoc rndet Hiero. dicēs: q; hoc factū est ut finis canonice scripture ꝓncipio rnderet. q; scriptura canonica incipit a ꝓncipio incorruptibili cū dicitur: In principio creauit deus ⁊c. Et ideo ꝓuenit⁹ fuit q; finis ipsius incorruptibilis p virginē describeret. Unde ⁊ liber Apocalypsis i finali beatitudine terminat que cōsistit in reductione creature ad ipm. sicut p creationē egredit ab ipso. de q̄ creatione agitur in canonis ꝓncipio. ⁊ hoc est qđ dicit: r Ut cui in ꝓncipio canonis ⁊c. Jd est ipsi deo a quo creatura egredit. s Et etiā incorruptibilis finis p virginē. i. p ioannē. a In apocalypsi redderetur. q; ibi describitur finis creature sicut ⁊ ꝓncipiū. ꝓpter qđ subditur:

Dicente

tam in quibusdā cepit vinū illud deficere ⁊ aliud vinū. s. virginitatis crescere: sicut in maria: ioāne: stephano: ⁊ in pluribus alijs. Ideo aūt dicit vinū ꝓiugale ipsa lex cōiugij: qz sicut vinū inebriat hominē: ⁊ a statu suc mentis alienat: sic lex cōiugij alienat hominem ab his que dei sunt: ⁊ sollicitū cuz facit circa mūdanas res quib⁹ se ⁊ cōiugē ⁊ prolē nutrire querat. Castitas

ꝓca. 1. d.

vo dicit vinū spūale: qz qđ istud facit seculo: illud facit deo: qz facit postponere mūdana: ⁊ celestib⁹ inhiare. Et iō posuit hoc

Nicolaus

a Dicēte ꝙ̄po: Ego sum alpha ⁊ o. Apoc. vlti. Alpha eni est prima lra greci alphabeti: O vo'vltima: ⁊ p hoc designat qp ipse xp̄s ē p̄ncipiū ⁊ finis sacre scripture: ac etiā totius scripture vere: qz est veritas prima: a qua oīs alia veritas deriuatur.

dicēte ē christo. Ego sū alpha ⁊ o. Et hic ē iōānes qui sciens supuenisse diē recessus sui: ꝙuocatis discipulis suis in epheso: p multa signoz expimēta ꝓmens xp̄m descēdens in defossuz sepulture sue locuz: facta oꝛōne positus' est

' angelos.

ad patres suos: tām extraneus a dolore mortis q̄z a corruptione carnis inuenit alien⁹. Tāmen post oēs euangeliū scripsit: ⁊ hoc virgini debebat. Quoꝛ tamē vel scriptoꝛ tēpoꝛis dispositio vel liboꝛ ordinatio: ideo a nob⁹ p sin

' pisingula ' vel vt nescientib⁹ desiderū esse videtur

gla nō expōit vt sciēdi desiderio collato: ⁊ q̄rentib⁹ frūct⁹ laboris: ⁊ deo magisterij doctria seruet.

Finit prologus.

b Hic est ioānes. Hic ꝓ̄ir describit ipsi⁹ ioānis felix obitus: qđ ostēdit de duob⁹. Primo qz ex diuina reuelatiōe p̄sciuit se vocatū ad celeste regnū: ⁊ hoc est qđ dī: Hic est ioānes q scies supuenisse diē recessus sui: de hoc mūdo. c Cōuocatq discipulis suis in epheso. q̄ erat metropolis illi⁹ terre. d Per multa signoz experimēta. qz sensibiliter viderat multa miracula virtute xp̄i facta. e Promēs christū. qz talia sūt diuinitatis xp̄i ostēsiua. Secūdo qz spāli modo obijt: nō sentiēs dolorē mortis: ⁊ hoc ē qđ dī: f Descēdēs. ꝓpria voluntate. g In defossuz sue sepulture locū. vt habet in legenda sua.

h Facta oratiōe posit⁹ est ad pfes suos. i. ad sanctos pfes veteris testamēti: q iam erāt in glia celesti. i Tam extraneus a dolore mortis. nō dicit a morte: qz mortuus fuit p separatiōne anime a corpe: qz qlibet hō debitor est mortis exp̄mi parentis trāsgressiōe. sm q dī Heb. ix. Statutū ē hominib⁹ semel mori: ꝙ dolorē mortis nō sensit ex priuilegio spāli in signū integritatis virginalis: ꝓpter qđ subdit: q̄z a corruptiōe inuenit alienus.

k Tamē post oēs. Posita cōmēdatiōe ioānis. hic Hieronym⁹ ostēdit oꝛdinē sue descriptiōis: qz vltim⁹ iter euāgelistas scripsit euangeliū: ⁊ hoc decebat virginē: qz taciturnitas ⁊ verecūdia debēt esse annexe virginitati: ⁊ hoc est qđ dī: Tamē post oēs euāgeliū scripsit ⁊ hoc virgini debebat: ratione p̄dicta. l Quoꝛ tñ. Hic ponit Hieronym⁹ suā excusationem a diligēti ptractatiōe oꝛdinis euāgelistaꝛ ⁊ euāgelioꝛ dicēs q illa in gnāli tātūmodo tetigit triplici de causa. Primo qz p ꝙ q in gnāli tangit: excitatur desiderio in legētib⁹ ad pfecti⁹ cognoscēdum. Secūdo ex tali desiderio homo laborat ad pfectioꝛē cognitionē querendā: ⁊ talis laboꝛ est ei meritorius. Tertio qz per hoc doctrina magisterij ipsi deo reseruat: qui veritatez reuelat querentib⁹ taliter: ⁊ hoc est qđ dicit: Quoꝛ tñ. i. euangeliorum.

m Vel scriptoꝛ. i. euangelistarū. n Temporis dispositio. in quo tpe quilibet eoꝛ scripsit. o Liboꝛ oꝛdinatio. i. quare euangeliuz mathei sit primū: marci secūdū: ⁊ sic de alijs. p Ideo a nobis per singula non exponit vt sciendi desiderio collato. in fidelibus ista legentibus. q Et querentibus. horum perfectam cognitionem. r Fructus laboris ⁊ deo magisterij doctrina seruetur. quia paratus est reuelare veritatē fideliter inquirentibus ipsam.

Finit expositio prologi.

Postilla fratris Nicolai de lyra sup Joannē euangelistam incipit.

C. I.

a In principio erat verbū. Secūdū q̄ pz ex p̄dictis intentio beati ioannis est diuinitatē dñi nostri iesu christi p̄cipaliter declarare: ad extinguēdū hereim hebionitarū extunc

i insurgentē: qui dicūt xp̄m purū hominem: ⁊ per ꝓ̄ns ante mariā nullo modo fuisse. Et iō in hoc euangelio sic ꝓcedit: qz primo diuinitatē xp̄i per rationē q̄ntuz possibile est ꝓbat. secūdo ipsaz per miracula ab ipso facta manifestat in principio sequētis ca. ibi: Tertia die. Prima in duas. quia ꝑmo diuinitatē xp̄i ostēdit. secūdo declarat qualiter hoc sibi innotuit. ibi: Et vidim⁹. Prima in duas. qz primo declarat ipsius filij dei eternam generationē. secūdo tēpoꝛalē ipsi⁹ incarnationē. ibi: Fuit homo. Prima i duas. qz ꝑmo determinat de ipso filio dei q̄ntū ad ei⁹ esse sen gnāri. secūdo q̄ntū ad eius operari. ibi: Omia per ipsum. Circa primum q̄ttuoꝛ declarat. primū est filij a patre eternā generationē. secūdū est ipsoꝛ psonalē distinctionem. ibi: Et verbū erat apud deū. tertiū est patris ⁊ filij cōsubstātialitatē. ibi: Et deus erat verbū. quartū est ipsoꝛ coeternitatē. ibi: Hoc erat in p̄ncipio apud deū. Ad euidentiā istoꝛ ꝓsiderandū q̄ beatus ioannes in declaratiōe istoꝛ vtit noie verbi: qđ nō inuenit nisi in creatura intellectuali: q̄ est ad imaginē dei facta. ⁊ ideo efficacius ducit in cognitionez creatoris q̄z cetere creature. Et ideo ad intellectū dicendoꝛ aliqua sunt hic p̄mittenda. primū est qualiter verbū in nobis inuenit. secundū qualiter in deo ponit. tertiū qualiter ꝓprietas filiationis in verbo diuino repit: qz beatus ioānes loquit de filio dei sub nomine verbi. Circa primū sciendū q̄ vox significatiua dicit verbū: sed hoc est tātūmodo large ⁊ denominatiue inq̄ntū significat interioris mentis conceptū: sicut vrina dicit sana inq̄ntū est sanitatis indicatiua. ⁊ ideo sicut ꝓprie dicit sanitas qđ per vrinā designat: ita illud vt demonstraret: qz vbi dominus est inuitatus. i. in mentibus illorum ad quos inuitatus venit vinum nuptiarū. i. veteris cōsuetudinis debet deficere: ⁊ veteribus imutatis. i. dimissis: oīa apparent noua que a christo nouo homine constituuntur. Et hic ioannes. Joannes interpretatur gratia dei siue in quo est gratia: vel cui donatum est. Cui autem theologorum donatum est ita absconditā summi boni mysteria penetrare ⁊ sic hūanis mētib⁹ intimare.

Finit expositio ꝓlogi.

De lyra

ꝓprie dicit verbū qđ per vocē significat. hoc autez est interior mentis conceptus. sm q dicit phs. j. periarmenias. Voces sūt note. i. signa carū passionum que sunt in anima. ⁊ ideo cōceptus mētis interior etiā anteq̄ p voccz designet ꝓprie verbū dicitur: ⁊ hoc est quod dicit Augustin⁹. xv. de trinitate: Quisqs pōt intelligere verbū non solū anteq̄ sonet, verūctiā anteq̄ sonoꝛ eius imagines cogitatiōe inuoluant: pōt videre aliquā illi⁹ verbi silitudinē: de quo dictū est: In principio erat verbū. Aduertendū tñ q̄ in nobis est duplex interior mentis cōceptus: vn⁹ informis ⁊ iperfectus. alius formatus ⁊ pfectus. Cuius ratio est: qz cognitio nostra ꝓcedit de imperfecto ad pfectū. ⁊ ideo de re primo habem⁹ cōceptū cōfusum ⁊ iperfectū: vt habet. j. physicoꝛ: ⁊ talis cōceptus nō dicitur ꝓprie verbū: sed cogitatio. Procedēdo aūt puenim⁹ ad habendū' cōceptū rei pfectū ⁊ determinatū: qui a phylosophis vocat diffinitio: a sanctis aūt dicit ꝓprie verbū: ⁊ hoc est qđ dicit Augu. ix. de trinitate. Diffinitio tēperantiā: ⁊ hoc est verbū eī⁹: ⁊ sic pz primū. s. qđ sit verbū in nobis. Circa secundum cōsiderandū q̄ de⁹ est intellectualis nature: vt ab oīb⁹ tam sanctis q̄z phylosophis supponit tanq̄ manifestū: ⁊ ideo in ipso ponit verbū non tñ ad silitudinē verbi large dicti: qđ est ipsa vox significatiua: vel cōcept⁹ rei imperfect⁹: qz in deo nihil est sensibile nec etiā imperfectū: ⁊ ꝓpter hoc vox significatiua que sensibilis est: ⁊ ipsa cogitatio que lz sit intellectualis: tñ qz imperfectionē implicat: nō hz ibi locū: sed ibi ponit verbū inq̄ntuz ꝑportat cōceptū rei pfectū: qz deus vnico actu intelligēdi seipsuz ⁊ oia alia cōcipit perfecte. Ex quo pz differentia verbi nostri ad verbū diuinū: qz verbū nostrum in mente multiplicat. Quot eni sunt ibi cōcept⁹ pfecti vel formati: tot sunt ibi verba: in deo aūt est verbū vnicū: qz nō pōt ibi esse nisi vnicus cōceptus pfectissimus. Itē verbū in nobis est accidens ⁊ qd transiēs: qz nō semp actu intelligim⁹: sed in deo idē est qđ substantia diuina: qz uō patitur admixtiōne alicuius accidentis seu cuiuscūq̄ nature extrance. Est etiā verbum semper actu ꝓmanēs ⁊ eternū: ⁊ sic pz aliqualiter secundum. scz q̄liter in diuinis ponat verbū. Circa tertiū sciendū q̄ de ratione filiatiōis ꝓprie dicte est q̄ ibi sit ꝓcessus viuentis a viuente sm rationē silitudinis in idētitate nature saltē ꝑticipata vel in ꝓpinquo genere qđ pz: qz in reb⁹ inanimatis q̄uis vnum ꝓcedat ab alio: sicut ignis ab igne. non tamē ignis ꝓductus ab alio igne dicit eius filius. Similiter si res non viua ꝓcedat a viuente: non inuenit ibi ratio filiationis: sicut artificiatū ꝓcedit ab artifice: non tamē dicitur eius filius. ⁊ ideo regrit sicut dictuz est ꝓcessus viuentis a viuēte. Itē hoc nō sufficit nisi sit ꝓcessus sm silitudinē nature: qz pediculus ꝓcedens ab homine nō dicit eius filius: sed ille qui procedit ab eo silis in specie. Aduertendū tñ q̄ non est de perfecta ratione filiationis q̄ natura specifica in patre ⁊ filio numero distinguat: sed hoc cōtingit ex iperfectiōe illius nature: que ꝓpter sui limitationē in pluribus suppositis esse nō pōt vna numero existens. Si igit in diuinis ponat verbū distinctū ꝑsonaliter a p̄ncipio a quo procedit: sicut veritas rei se hz vt magis patebit. j. cōsequēter oportet dicere q̄ in ipso pfecte inueniat ratio filiatiōis: qz deus nō solū est viuēs: sed vita per essentiā. ⁊ ideo verbū in diuinis necessario procedit sicut viuens a viuēte: ⁊ in idētitate nature: nō solū specifica sed numerali. Et ꝓcedit etiā sm rationē silitudinis: qz de ratiōe verbi est q̄ sit pfecta silitudo. illi⁹ cui⁹ est verbū. ⁊ ideo verbū in diuinis ⁊ filius idē sunt per omnē modū: ꝓpter qđ dicit Aug. vj. de trinitate. Verbū solus filius accipit: ⁊ cū dicit verbuz quo filius. His prelibatis ꝓcedendū est ad declarationē primi cōclusionis quā inducit ioānes ad ꝓbandū eternā filij generationē: vt p̄dictum est: nec dz aliqs admirari q̄ tātū i istis steti: qz verba beati ioānis cōtinent in̄az maximā. imo nobis incōprehensibilē. ideo nō pōt paucis verbis etiā modicuz declarari. In ratiōe autē ista beat⁹ ioānes supponit vnuz qđ ab oīb⁹ supponit tanq̄ manifestuz. s. q̄ deus sit p̄ncipiuz simplr ꝑmuz: ⁊ per ꝓ̄ns q̄ sit intellectualis nature: aliter nō haberet noticiā sui ⁊ alioꝛ: qđ est incōueniēs maximuz. ⁊ iō qcqd est pfectionis in natura intellectuali totum cōpetit ei: modo tñ supercellenti. In natura autē intellectuali pfectionis est q̄ ibi sit verbuz: quia hoc cōpetit ei inq̄ntuz est in actu perfecto: vt pz per predita: ergo in ipso deo ꝓprie ⁊ pfecte est verbum. Verbuz aūt de sua ratione dicit quid procedens ab eo cuius est verbum: sicut concept⁹ a concipiente. Cum igitur verbū ⁊ filius idem sint: sequitur q̄ ibi sit generatio filij a patre. ex quo est ibi ꝓcessus verbi a dicente. Huius rōnis ioānes ponit tātūmodo ꝓclusionē omittēs istā deductionē: sicut frequēter faciunt phylosophi tāgēdo solūmō vnā ꝓpositionē sue rōnis. ⁊ ꝙ mō dicit ioānes:

In p̄ncipio

Incipit euangeliū ſm ioannem. C. I.

In principio erat verbū ꝛc. Contra eos q̄ ꝓpter tpalem christinatiuitatē dicebāt christū nō semp fuisse incipit de eternitate verbi dicens: In p̄ncipio erat verbū: verbuz dicit: vel qđ ꝓfert ꝛ transit: vt qñ dicit deus vel aliqd huiusmōi: vl' cogitatio seu ꝓceptio mentis q̄ ex mēte nata cū ipsa mente pmanet: vt qñ cogitas vel diuinā substantiā vel aliaz rem. Hac silitudine rō ꝛ sapientia dei que ex deo nata oia ꝓcheđit verbū dicit. Hoc dicitur esse in p̄ncipio ꝓtra eos: qui(q̄ ex tēpore dicit nasci ex virgine): dicūt nō sēp fuisse. In p̄ncipio. i. patre q̄ est principiū nō de p̄ncipio: ipse cū eo est principiū de p̄ncipio. In quo solū notatur eternitas verbi qua

Incipit euāgelium scōz Joānē C. I.

†ſ i pfe q̄ p̄ncipiū sine p̄ncipio ēt vl i p̄ncipio oium creaturarū vel tēpoz. i. cū inciperēt oēs creature vel tpa iā erat verbū vel quia ab ipso hñt oia p̄ncipiuz existēdi ſ nō in maria licet vt qđā volebāt ſ vt idē in substātia etsi alius i pſona qđ qdaz negabant ſ nota ꝓsubstantialitatis

A p̄ncipiō †erat

A matt. 1. a. Luce. 3. c.

omnia p̄cedit. Sed q̄ alij dicebāt q̄ idē deus: aliqñ est pater: aliqñ filius: vt alter notet in pſona: subdit: ꝛ verbū e. a. d. vt aliꝰ apud aliū. Sed quia alij ꝓcederēt: ꝛ semp aliū fuisse sed nō deū esse: subdit: ꝛ deꝰ erat verbum. Sed q̄ iterū alijctiā deū ꝓcederēt sed factū deū: vt ex hoibus fiūt dij: ꝓtra eos addit: hoc. i. verbū erat apud deū in p̄ncipio. i. ante oia natꝰ ex deo: in quo ꝛ coessipotens ꝛ cōsubstātialis ꝛ coeternꝰ indicat. ¶Postq̄ aūt dixit de natura filij: de opatiōe ipsiꝰ supponit: oia per ipsuz facta sunt. oia. i. q̄cq̄d est siue in substātia siue in aliq̄ nāli ꝓprietate. Ecce auctor bonoꝝ. Et sine ip. f. ē. n. q̄: nō ab eo est: qđ nō est nāliter: sz qđ est puersio nature: vt maluz siue idolū. Ecce nō est auctor maloꝝ. Sed ne q̄ ista facta sunt mutabilia: ipsa volūtas ꝛ ratio ꝛ sapiētia dei videret esse mutabilis. addit: qđ factū ē in tēpore ꝛ est mutabile: erat viuēs ꝛ pmanēs in ipso: vt archa facta i ope: mutat ꝛ perijt: archa tu mēte artificis pmanet: ita vt ex ea alia ꝛ alia fieri possit illa prius facta pereūte: ꝛ ita ꝓstat qđ creatura nō est coeterna creatori: sed ars ꝛ ratio ꝛ sapiētia ex qua fit est coeterna deo. Dicto que sit natura verbi: que etiā eiꝰ opatio: supponit qđ faciat hūane rōnali creature: ꝛ hec vita. i. sapiētia dei in qua viuunt oia: erat lux q̄ntū in se est ꝛ si iniqui non sentiunt. lux. i. illuminatio hominū nō pecoꝝ vel aliarū rerū. Et hec qđz lux lucet q̄ntū in se est in tenebrosis: sicut sol super cecum: ꝛ tamen illi mali

Nicolaus

a In p̄ncipio erat verbū. i. in ipso deo qui ab oībus supponit primū p̄n cipiū necessario est verbū ꝓprie dictū: vt pz p p̄dicta. b Et verbū erat. Hic ꝓfir ꝓbat patris ꝛ filij pſonalē distinctionē. Ad cuiꝰ intellectū sciēdū q̄ pſona est itellectualis nature incōmunicabilis existētia: vel potiꝰ subsistentia. Verbū aūt in diuinis nō pōt esse accidēs: vt pz ex predictis. ꝛ ideo oportet q̄ sit qđ subsistēs in diuina nā. Est etiā incōmunicabile: q̄ nec intellectꝰ nec nā capit q̄ ꝓcedēs sit idē per omnē modū cū eo a quo ꝓcedit. ꝛ ideo q̄ verbū i diuinis ꝓcedit per actū realē: oportet q̄ inter ipsuz ꝛ p̄ncipiū a quo ꝓcedit sit distinctio realis per ꝓprietates suas alteri incōmunicabiles. ꝛ iō cū vtrūq̄z sit subsistēs incōmunicabile in nā diuina: que est in supremo itellectualitatis: sequit q̄ inter verbū ꝛ p̄ncipiū a quo est verbuz sit distinctio pſonalis. Et hoc est qđ breuiter tangit ioānes: dicēs: Et verbum erat apud deū. Nulla enim res dicit ꝓprie esse apud semetipsaz: sicut nec aliqs est in scipso: vt dicit. iiij. physicoꝝ. ꝛ iō inter verbū ꝛ principium apud qđ est verbū. s. patrē est pſonalis distinctio. Nō enim verbū ꝓcedit a patre per actionē transeuntē extra: ꝫ manētē intra. ꝛ iō verbū manet intra illud cuiꝰ est verbū tñ ab eo distinctū: que distinctio pſonalis est: vt pz per p̄dicta. c Et deꝰ. Hic ꝓfir ꝓbat patris ꝛ filij cōsubstātialitatē. verbū enim diuinū est qđ subsistēs in natura diuina: vt predictū est: natura aūt diuina nō est multiplicabilis: q̄ nullo modo pōt ee nisi vna ꝛ simplicissima. ꝛ ideo oportet q̄ verbū ꝛ p̄ncipiū a quo est verbū sint idē penitꝰ in natura q̄uis distinguāt: vt predictū est in pſona: ꝛ hoc est qđ dicit ioānes: Et deꝰ erat verbū: ita q̄ li deus ponat a parte p̄dicati: dicēdo sic: verbū est deus. Nota enim ꝛ verba trāspsita idē significant. q. d. ioānes: q̄uis verbuz sit apud deū: nō tñ est aliqd extrance nature: sicut est verbū nostrū: sed est nature diuine que indiuisibilis est. ideo est cadē omnino in ipso ꝛ in patre.

d Hoc erat in p̄ncipio. Hic ꝓfir declarat quartū. s. coeternitas patris ꝛ filij. Q̄ enim ꝓcedens sit posterius duratione eo a quo ꝓcedit: hoc ꝓtingit multipliciter. Uno modo q̄: ꝓducens nō hz a principio sue duratiōis potentiā ꝓductiuā pfectā: sicut homo a principio pueritie nō habet potentiaz generandi pfectā. ꝛ ideo eius filius necessario posterior est duratiōe. Alio modo ꝓtingit ꝓpter modū ꝓducendi: q̄: quando aliqd ꝓducit per motū: qui motus est in tēpore: oportet q̄ ꝓductū sit posterius ꝓducente duratione: q̄: ꝓductū ꝑmo hz esse in illo instanti in quo terminat ille motus. Tertio modo ꝓtingit hoc quando aliqd ꝓducit libere ꝛ nō de necessitate nature: q̄: tale agens pōt expectare ad ꝓducendū suū effectū: sicut creature ꝓducunt a deo: cuius potētia est pfectissima: ꝛ sine trāsmutatiōe ꝛ motu. tñ nō sunt ei coeterne: q̄: ꝛ si ab eterno potuit ꝓducere creaturā: vt dicūt aliq: tamen noluit. Nullo aūt istoꝝ modoꝝ pōt poni in diuinis: q̄ filius siue verbū qđ est idez: vt pz per predicta: sit posterior patre: q̄: in diuinis nulla potest esse potētia ꝓductiua imperfecta: vt de se pz: nec verbum in diuinis vt ccī non sentiunt solem. Si enim cōprehenderent tenebre non essent. At autem ꝛ ipse tenebre possent cōprehendere premissus est homo in testimonium huius lucis. Et ipsa lux. i. verbum: factum est caro: quasi mutat in lac ꝓpter paruulos. In forma enim deitatis nō posset nosci a paruulis.

Alij euangeliste describunt christum natū ex tpe. Joānes affirmat cum fuisse in pfe vt i p̄ncipio. Nō fuit ante pf̄ q̄z filiꝰ. Ecce filiꝰ alia persona a pfe: vna substātia cū pfe.

†ſ filius q̄ ē principiū de principio.
ſ ſ filius ſ verbum non ꝓlatū sed sp apud eū manēs. s. sapia: q̄ vl de creādis oia sciebat vel de se i ſ vt alia pſona: non tamē alia substātia.

†verbum ꝛ ſ verbūz ſ erat apud

†ſ ipse filius erat deus ſ ne dicat ee cū deo ꝛ nō deus ſ ſ hoc idē verbū nō ē nouꝰ deus ſz erat apud deū in p̄ncipio. i. in patre existēs p̄ncipiū oiuz cum patre

deum ꝛ †deus erat verbū. ſ Hoc

ſ ita erat vnū cū patre: ꝛ oiuz p̄ncipiū creaturarū sua piret essētia † ſ i. ois creatura visibilis ꝛ inuisibilis ois forma ois cōpago ois cōcordia partium.

erat in p̄ncipio apud deū. †Om/

† ſ nulla res subsistens sine ipso est facta

niā p ipsuz facta sunt ꝛ †sine ipso

Sacerdos. Sacerdos. Sacerdos.

Sacerdos. Sacerdos. Sacerdos.

pro substantia ponit erat. Quare ponitur erat substantiuum verbū: vt intelligas oia tempora preuenisse coeternum patri verbum.

Uerbū. Vel quia per eum pater mundo innotuit: vel quia ipsum vicendo. i. generando deus pater omnia creauit: verbuz dicitur.

Et verbū erat. Alij subito inter homines apparuisse. Joannes dicit apud deū semp fuisse. Alij verum hominē. Joānes verū deū asserit dicens: deus erat verbū. Alij hominē inter hoics cōuersatum Joānes apud deū manentē dicit: hoc erat in p̄ncipio. a. d. Alij dicunt miracula que fecit homo in mundo. Joānes per ipsuz oia facta testatur. Omnia per ipsuz facta sunt. Ecce auctor bonoꝝ. Sine ipso. f. est. n. Nō est auctor maloꝝ.

Oia per ip. Aug. Nō est creatura p quē ois creatura facta est. Malum nō est factū p ipsuz: nec ipsuz idolū q̄ nihil sūt: nulla sua nā subsistūt. Tamen q̄cq̄d mente cōcipitur dicitur esse: hoc modo peccatū potest esse.

Ea que sunt per ipsum facta sunt. Illa autem sunt que a natura ꝓpria non recedunt. i. que concordant cunctipotentie diuinitatis.

Et sine ipso. Origenes ita distinguit. Et sine ipso factuz est nihil qđ factum est. Odo: nihil qđ factum est: factum est. s. i.

Aug. Quod factū est erat vita in ipso. Joānes chrysosto. ꝛ sine ipso factum est nihil quod factū est. Hilarius: sine ipso. f. est. n. qđ factū est i ipso.

de lyra

ꝓcedit per mutationē ꝛ motū: q̄: in diuinis nō hñt locū. ꝫm q̄ dicit beatꝰ Jacobus. Apud quē nō trāsmutatio nec vicissitudinis obumbratio. Item filius ꝓcedit a patre de necessitate nature: q̄: deus necessario intelligit se: ꝛ sic relinquit q̄ filiꝰ sit equalis patri in duratiōe: ꝛ hoc est qđ breuiter dicit beatus ioānes: Hoc erat in p̄ncipio apud deū. hoc. s. verbū de quo locutꝰ fuerat: erat apud deū a principio eternitatis: ꝛ sic pz quartum qđ de verbo dei fuerat. s. positū. e Oia per ipsuz. Postq̄ euangelista declarauit ipsiꝰ verbi esse seu generari: hic ꝓfir declarat suū agere seu opari. ꝛ diuidit in duas. q̄: primo declarat hoc q̄ntū ad oēs creaturas in generali. secundo q̄ntū ad hoies in speciali. ibi: Et vita erat lux hominū. Prima in duas. q̄: primo declarat ꝓpositū q̄ntū ad ꝓducendi actū. secūdo q̄ntuz ad producendi modū. ibi: Qđ factū est. In prima parte ostendit q̄ actus producendi ipsius verbi se extēdit ad omnē creaturā in generali: q̄: creature ꝓducunt a deo sicut artificiata per artificē: Sap. vij. Omniū est enim artifex ꝛc. cū deus sit agens per intellectū. qđ aūt ꝓducit per artē seu intellectū: ꝓducitur p ꝓceptū artis seu intellectꝰ: sicut domꝰ in rē extra producit a domo que est in aīa. vij. metaphysice. Verbū aūt in diuinis idē est qđ ꝓceptus intellectus diuini: vt. s. dictū est. ergo oia per ipsuz producta sunt: ꝛ hoc ē qđ dicit ioānes: Oia per ipsuz facta sunt. Et q̄ posset aliqs credere q̄ hoc signū oia distribueret solū pro creaturis corporalibꝰ: eo q̄ i p̄ncipio Bcñi. vbi agit de prima rerū ꝓductiōe: nō fit mētio nisi de corpalibꝰ creaturis. iō ad hoc excludēdū addit: Et sine ipso factū ē nihil: q̄: etiā spūales creature sūt a deo sicut ab efficiēte. Cōsiderandū tñ q̄ manichēꝰ dixit nihil hic teneri affirmatiue: ꝛ per hoc ꝫm ipsuz itelligunt creature corpales: q̄ partē hñt de entitate: ꝛ pp hoc significant hoc nole nihil: eo modo loquendi quo dicit philosophꝰ. ii. physicoꝝ: q̄ illud qđ est modicū nihil reputatur. Sic igit exponit manichēꝰ dicēs: Et sine ipso factū est nihil. i. sine verbo facta est corpalis creatura: q̄: dicit ipsaz esse factā a principio malo. Posuit enim duo p̄ncipia. vnū simplr bonū. aliud simplr malū: ꝛ ab isto dixit corpalē creaturā ꝓcedere: sz istud pz esse falsuz: q̄: ens ꝛ bonū conuertunt: ꝛ iō q̄ntū hz corpalis creatura de entitate: tātū de bōitate: ꝛ p ꝓis a p̄ncipio bono ꝓcedit. Bōitas pz ex ordine rerū ꝛ cōnexiōe earū: q̄: vniuersi coruptibiles creaturas ꝛ incoruptibiles videmꝰ ad luicē ꝓnecti ꝛ i vnū ordinari. ꝛ iō ꝓcedēs est eas ab vno p̄ncipio ꝓduci: ꝛ i vnū finē reduci: pp qđ pbs. xij. metaphysice: ex ꝓnexiōe vniuersi ꝓbat vnitatē ꝑmi p̄ncipii: dicēs: Entia nolūt male disponi: nec bona plalitas p̄ncipatuū. vnꝰ q̄ ꝓnceps. Polibꝰ et alijs modis erroꝝ manichei posset ipugnari: ꝫ omitto pp ꝓlixitatē vitādā: ꝛ diffusius hz tractari. ij. sniarū. Alij aūt dixerūt q̄ p nihil itelligit diabolꝰ: quē dicūt ee sine v̄bo factū. Sz ꝫ pz ee falsū. q̄: diabolꝰ nō ē nā malus. si enim malū cēt itegrū: seipsuz destrueret. ꝛ iō nā ipsiꝰ bona est. ꝛ iō facta ē a v̄bo a quo oia bona ꝓcedūt. Et iō exponendū est li nihil sicut expositus est. s.

Quod

Quod factū est ⁊c. Aug. Si audis mutabilem creaturam p filium factam: non tamen credas mutabilē eius voluntatē: q⁹ non subito aliquid voluit facere: sed oīa ab eterno fecit. Quod factū est tempore: transit: qđ in sapientia īmutabili est transire non potest. Faber enīz archam p⁹ facit in mente: post in opere qđ in mente est viuit cū artifice: qđ fit mutat cū tēpore.

Fuit homo missus.

Postq̄ sublimi volatu

Nicolaus

a Qđ factū est in ipso. Ostēso q verbū sit causa ꝓductiua rerum. hic ꝓfr ostendit q quē modū sit cā earū. Ad cui⁹ intellectū sciēdū q ſm philosophū ij. de ala: q̄ttuor sunt gradus vite seu viuentium: vegetatiuū: sensitiuū: motiuū ſm loc⁹: ⁊ intellectiuum. Et iter istos grad⁹ intellectiuū tenet sūmum locum. ⁊ ideo ea que sunt in aliquo ſm modū intelligibilē sūt in eo ſm modum vitalez. Creature aūt p̄existūt in verbo sicut in ꝓceptu artis vel intellectus: vt p⁹ ex p̄dictis: ⁊ per ꝓfr sunt in eo per modū vite intellectiue: quia intelligere verbi est suū esse: ⁊ suū viuere: ⁊ hoc est qđ dicit: Quod factuz est in ipso vita erat: q⁹ qđ factū est in re extra p⁹ erat in verbo per ideaz: que idē est qđ essentia diuina ⁊ vita. Et sic p⁹ modus per quē creature ꝓcedūt a verbo: videlz sicut artificiata ab artifice vel ab arte: ꝓpter qđ dic̄ Boeti⁹ iij. de ꝓsolatiōe. Tu cūcta superno dicis ab exēplo pulchrū pulcherrimus ipse: mūdū mente gerēs: similiq̄ imagine formās. Alio modo exponit hoc īmāntū creature p̄existūt in volūtate verbi. Ad cui⁹ intellectū sciēdū q ſm philosophū. j. de ala: illa dicunt viuētia que mouent scipsa. hoc aūt maxie cōpetit volūtati que mouet alias potētias ad agēdū. ⁊ iō ea que sūt in volūtate verbi dicunt vita i ipso. Sic aūt ē de creaturis īmāntū dependent a volūtate dei: ⁊ sic exponit illud: Qđ factū est in ipso vita erat: q⁹ iste creature anteq̄ fierēt: erāt in volūtate verbi ad ꝓducendū eas vel nō ꝓducendum: ⁊ sic p⁹ modus p quē est cā ꝓductiua creaturarū q⁹ ꝓducit eas oīno libere: p qđ excludit error aliquoꝝ philosophoꝝ dicentiū ipsuz deum eas de necessitate, ꝓducere: qđ p⁹ falsuz: q⁹ volūtas nō vult aliqđ de necessitate nisi illud bonū ad qđ hz necessariā habitudinē. Volūtas aūt diuina cū sit infinita nō hz necessariā habitudinē nisi ad bonū infinitū: ⁊ nihil vult de necessitate nisi bonū ꝓpriū: ⁊ iō nullā creaturaz vult de necessitate: sed tñ ꝓtingenter ⁊ libere: ⁊ sic eā ꝓducit. filiꝰ aūt siue verbū in diuinis aliter ꝓcedit a patre. scz nāli necessitate. b Et vita erat lux hominū. Ostenso q̄lr verbū se hz ad oēs creaturas in generali. hic ꝓfr ostendit q̄lr se hz ad homines in spāli. Ad cui⁹ intellectū sciēdū q⁹ alalia que sūt infra homes habēt aliqualē rerū sensibiliū cognitionē: sicut asinus cognoscit stabulum suum ⁊ pabulū: ⁊ dñm ꝓpriū: ⁊ de silibus est simile iudiciū: sed sola creatura intellectualis p̄t attingere ad cognoscendū ipsū deū. Eo enīz ipso q⁹ facta est ad imaginē dei: est capax ipsi⁹ p cognitionē ⁊ amorē vt dicit Aug. xiiij. de trinitate: verūtñ cognitio dei ⁊ amor p̄t dupl'r accipi. Uno modo ꝓ cognitiōe ⁊ amore qui p̄t haberi ex nālib⁹. Alio mō de cognitiōe ⁊ amore supernaturali: ⁊ ſm hoc lfa ista p̄t dupl'r exponi. scz de cognitiōe nāli et supnāli. Primo igit exponit de cognitiōe naturali: sicut enīz p⁹ ex predictis: oēs creature sunt per verbū ꝓducte: verūtñ humana natura excellentior est in cognitiōe īmāntū virtute intellect⁹ p̄t ad dei cognitionez attingere: effectus in ipsuz reducēdo: per quē modū philosophi habuerūt cognitionē de deo. Ois aūt cognitio fit in aliquo lumine. ⁊ ideo natura hūana sup alias creaturas inferiores est a verbo specialiter illustrata: ⁊ hoc est qđ dicit: Et vita. i. ipsuz verbuz: qđ est vita: vt p⁹ ex p̄dictis. c Erat lux hominuz. īmāntuz attingit per naturā sibi datā a verbo ad altiorē cognitiōis gradū. subdit autē moduz: dicens: d Et lux in tenebris lucet. Licz enī ipsuz verbuz qđ est lux per essentiam nō possit esse forma intellectus nostri. tamen intellectus agens qui est potentia anime: est quedaz lux deriuata a diuina luce. ⁊ ideo p ipsuz potest hō ad diuina cognoscenda quodāmodo attingere: ſm q⁹ dicitur p⁹. xiij. Adulti dicunt: quis ostendit nobis bona. respondet: Signatū est super nos lumen vultus tui dñe. q. d. in lumine intellectus agentis impresso a te aīabus hūanis: p̄t haberi cognitio tue bonitatis. Et hoc modo lux diuina in tenebris lucet īmāntū natura humana de se est quedā tenebra: q⁹ ex se lumen nō habet: sed a verbo illustratur: eo q⁹ luce ab ipso deriuata modo predicto informat: verūtamē q⁹ talis cognitio dei que habetur ex naturalibus est defectiua. ideo sequit: e Et tenebre eam nō cōprehenderunt. q⁹ lux diuina siue verbū qđ idez est cognitione naturali per essentiam nō videtur: quia talis cognitio est tātūmodo p effectus qui nō adequant virtutem prime cause: sed in infinitū distant ab ea. ideo per talē cognitionē nō p̄t videri diuina essentia. Alio modo exponit littera de cognitione supnāli: homo enim ad quendam finē supnaturalem ordinat: qui excedit lumen naturalis rationis: ſm q⁹ dicit ap'lis. i. Corin. ij. Oculus non vidit: ⁊ auris nō audiuit: nec in cor hominis ascēdit que preparasti diligentibus te. Ad finē enīz incognitū nō p̄t homo moueri: quia incognita nō possumus diligere: ſm Aug. ⁊ ideo homo ad finē suum ꝓsequendū indiget necessario illustratione supernāli: vt in finem vltimū dirigatur. Deus aūt paratus est hanc illustrationez hominib⁹ dare: q⁹ natura non deficit in necessarijs: vt dicit. iij. de anima. ⁊ si hoc verū est de natura vltra omnē naturaz in altitudinem theologie ascendit: quia verbuz apud patrē semper fuisse cōtēplatus est: mox ad humilitatē hūane nature ⁊ specialiter p̄cursoris verbi descendit contra illos: qui dicebant humanā naturam: in primo parente ex toto perditam ⁊ ad nihilum redactam.

Homo missus. Homo: non angelus vt heretici volunt missus a deo. Ideo potuit dicere de deo.

de lyra

naturata: multo fortiꝰ verum est de auctore ipsius nature: qui est natura naturans. ⁊ ideo si homo faciat qđ in se est: cōuertendo se ad deum per cognitionem ⁊ amorē ꝓut p̄t ex naturalib⁹ haberi: deꝰ supplet residuū addendo nature perfectionē gratie illustrās eū supnaturali illustratione: ⁊ hoc est qđ

matte. 3. g. et. j. 3. d.

†ſ ⁊ oē. †ſ ītpe. †ſ spūali scōris rōne sp viuit ⁊ vivit

factū est nihil. †Qđ factū ē †i ipso

† ſ a hec vita. i. sapientia dei † ſ non aliarum rerū

vita erat: †⁊ vita erat lux †hominū

†ſ nō a tenebris non cernebatur

nuz: ⁊ lux ī tenebris lucet: ⁊ tenebre

†ſ añ incarnationē: sicut nec cecus cōprehēdit lucē in se lucētē † ſ sed vt etiam tenebre comprehēderēt

eā † nō ꝓprehenderūt. † Fuit

ſ p̄cursor, hūanati verbi †ſ nō ab hoibus †ſ nō ab hoie ipositū ſz a deo quasi substantialiter datum.

homo missus ā †deo: cui † nomē

† ſ. i. gr'a q̄ totū a gr'a hz: ⁊ gr'am p̄dicat ſ cur missus † ſ agēs libera volūtate ſ hic missus ē: hic venit in testimonium ſ cuius rei.

erat †ioānes. † Hic vēnit in testi/

ſ quicunq̄ contradiceret.

moniū vt testimoniū phibēt de

†ſ. i. xpo nato. ſ iā nomē ꝑbi mutauit i lumē † ſ ḡre † ſ lumē xpm cē † ſ testificātē q⁹ deū nēo vidit vnq̄

†lumie: † vt oēs †crederēt p† illū.

vltra omnē naturaz in altitudinem theologie ascendit: quia verbuz apud patrē semper fuisse cōtēplatus est: mox ad humilitatē hūane nature ⁊ specialiter p̄cursoris verbi descendit contra illos: qui dicebant humanā naturam: in primo parente ex toto perditam ⁊ ad nihilum redactam.

Homo missus. Homo: non angelus vt heretici volunt missus a deo. Ideo potuit dicere de deo.

de lyra

naturata: multo fortiꝰ verum est de auctore ipsius nature: qui est natura naturans. ⁊ ideo si homo faciat qđ in se est: cōuertendo se ad deum per cognitionem ⁊ amorē ꝓut p̄t ex naturalib⁹ haberi: deꝰ supplet residuū addendo nature perfectionē gratie illustrās eū supnaturali illustratione: ⁊ hoc est qđ dicitur: Et vita erat lux hominū. i. ipsuz verbū nō deficit illustrando homines per gr'az in cognitiōe supnaturaliū. Et lux in tenebris lucet. i. i peccatoribus: q⁹ verbū q̄ntū est in se illustrat eos luce gratie. Sed q⁹ sunt tenebrosi. hoc est q⁹ se subtrahunt ab influentia diuine lucis siue verbi: ⁊ iō sequitur: Et tenebre eam nō cōprehēderūt: q⁹ peccatores hanc lucem non cōsequunt: nō ꝓpter defectū lucis: vt dictū est: sz ꝓpter ꝓprium defectum.

f Fuit homo. Ipse ostēdit euangelista descripsit seu declarauit eternā verbi emanationē ⁊ ipsi⁹ operationē. hic ꝓfr declarat eius tēporalē incarnationem. Et diuidit in duas ptes: q⁹ primo agit de missione p̄cursoris. secūdo de aduētu redēptoris. ibi: Erat lux vera. Prima in duas. q⁹ primo ponit cōmendatio p̄cursoris. secūdo tollit occasio erroris. ibi: Non erat ille lux. Circa primū cōmēdatio p̄cursoris ex quattuor describit. Primo ex conditione naturali: cū dr: Fuit homo. i. viuens vita hois ſm dictamē recte rationis: ⁊ rōnabiliter p̄cursor saluatoris fuit homo ⁊ nō angelus: q⁹ sapientia diuina disponit oīa suauiter: vt dicit Sap. viij. q⁹ facit oīa ſm modum cōuenientē ⁊ decentē mouēdo qualibet rem ſm q⁹ nata est moueri. Moses aūt cōiter loquēdo magis sunt apti recipe doctrinā hois q̄ angeli: tū ꝓpter similitudinē nature: tum ꝓpter cōsuetudinē locutionis ⁊ vite: que requirunt inter discipulū ⁊ doctorē. Si aūt aliqui doceant cōuenientius ab angelis: hoc est verū de excellentibus viris ⁊ a cōmuni vita hominū segregatis. Aduentus aūt redēptoris annūciandus erat oībus cōiter nō solū excellentib⁹. ⁊ ideo p̄cursor aduentū christi p̄nūcians: magis idonee fuit homo q̄ angelus: verūtñ ꝛz ioannes fuerit homo ex conditione naturali: fuit tamē āgelus ab officio: ⁊ puritate virginali. ſz q⁹ dic̄ saluator Math. xj. Hic est de q̄ scriptū est. s. Malachie. iij. Ecce ego mitto angelū meū ⁊c. Secundo describit ioannis cōmēdatio ex diuina auctoritate: cū subditur: g Missus a deo. q⁹ non venit ꝓpio capite. De hac missione ioānis dicunt aliqui q⁹ fuit tñ per internā inspirationē: sed melius videt q⁹ cū hoc fuerit per expressaz dei missionē: ⁊ exteriorē apparitionē: q⁹ ad ea que sunt multuz ardua solent ꝓphete sic mitti: vt p⁹ ex decursu veteris testamenti. Mysteriū aūt christi inter omnia fuit maximuz: quia ad ipsum fuit ordinatum totuz vetus testamentum: vt declarauit diffuse super epistolam ad Hebreos. ⁊ ideo non est verisimile quin ioannes fuerit ad hoc missus per expressam missionem dei ⁊ apparitionem exteriorez: licet modus huius apparitionis nō sit scriptus: multa enim facta sunt circa mysteriū christi que nō sunt scripta: vt habetur in fine huius euangelij. Hoc idem videtur innuere quod ipse ioannes dixit: vt habetur. j. eodē ca. Qui misit me baptizare in aqua ille mihi dixit: super quē videris spiritū descendentē ⁊c. Tertio describit cōmēdatio ioānis ex nobe: cū dr: h Cui nomē erat ioannes. Istud nomē fuit sibi impositū nō ex humana dispositione: sed diuina ꝓordinatione: vt habet Luce. i. ⁊ ideo respondebat ꝓphetati interne. scz plenitudini gratie. Joannes enīz interpretatur: in quo gratia. ⁊ ideo fuit idoneus ad p̄currendū ante illum qui est auctor gratie. ſm q⁹ dicitur. j. eodē ca. Gratia ⁊ veritas per ihesum christum facta est. Simile inuenitur in veteri testamento: quia abraham isaac ⁊ israel sic nominati sunt ex diuina ordinatione: ad designandum eorum ꝓprietatē. Quarto describit eius cōmendatio ex officij nobilitate: cū subdit: i Hic venit vt testimonium perhiberet de lumine. i. de filio dei in munduz veniente. hoc autem testimoniuz perhibuit predicando eius excellentiam: vt habetur. j. eodem ca. Ipse est qui post me venturus est: cuius non sum dignus vt soluaz corrigiam calciamenti eius. Similiter testimonium perhibuit baptizando in aqua: vt per hoc designaret illum qui erat venturus baptizare in spiritu sancto: ꝓpter quod forma baptismi ioannis erat in nomine venturi: vt habetur Act. xix. Sicut enim ꝓphete antiquitus denunciabant aliquādo futura non solum verbis sed ctiaz factis. Quod p⁹ de hieremia qui posuit cathenam in collo suo vt verbo ⁊ facto prenunciaret captiuitatem futurā regis ⁊ ciuitatis: vt habetur. xxvij. Sic ioānes baptista predicando ⁊ baptizando annunciauit aduentum redēptoris. Finis autem sui officij tangitur: cum subditur: k Ut omnes crederent per illum. non dicit in illum: q⁹ ad hoc finaliter predicabat: vt populus crederet in ꝓm venturū. Notandum etiā q⁹ illud qđ dicit hic: Omnes crederent ⁊c. refer ad illud quod. s. dictum est: Fuit homo missus. quia hic loquebatur generaliter oibus. nō sic autem loquitur angelus: sed solum excellētib⁹: vt. s. dictū est.

quo deus mouet secūdū q̄ nata mouēri

Non erat

Erat lux vera. Ois hō dī illa nā in hoīe q̄ ad imaginē ꝛ ad sīlitudinem dei facta est. Alīa oīa que sunt in hoīe inferiores ptes hominis sunt ꝛ quodāmodo extra hominē sunt Jn illa sez aīa velut in quodam mundo superiori vera lux lucet: ꝛ in illū mundū venientes ꝛ per gr̄az renascentes illuminat: q̄z quoꝝ vita ꝛ ꝗuersatio in celis est: quasi in alio mūdo sunt.

Et mundus eum. Non q̄ creatura nō cognouerit: sz homo qui in mundo mente amando

Nicolaus

a Nō erat ille lux. Vic tollit occasio erroris. Ex hoc enīz q̄ euāgelista dixerat de ioāne tot magnifica posset aliq̄s credē q̄ eius aduent⁹ sufficeret ad salutez generis hūani: siē ꝛ de ipso multi sunt opinati ipsū esse christū ꝓpter excellētiā siue sanctitatis: ꝓpter q̄s sacerdotes iudeoꝝ miserūt ab hierosolymis interrogātes si ipse esset x̄ps: vt hī eodez ca. ꝛ ideo euāgelista ostēdit q̄ eius aduētus nō erat sufficiēs ad saluandū humanū genus: dicēs: Nō erat ille lux: q posset mentes hominū luce gr̄e illustrare: sed tm̄ erat p̄cursor huiꝰ lucis. ī subdit: b Sz vt testimoniū phiberet de lumine. Modus aūt testificādi iā p̄dictus est in parte imediate p̄cedēti. Sed ꝫ hoc videt cē illud q̄d dicit Eph̄. v. Eratis aliq̄n tenebre: nūc aūt lux in dño: ꝛ sic rō lucis cōuenit cuilibet iusto: ꝛ per ꝓphīs ioāni. Dicendū q̄ lux gr̄e dupl̄r accipit in scriptura. Uno mō p essentiaz: ꝛ sic soli deo cōuenit: ꝛ appropriat filio in diuinis sicut ꝛ alia q̄ ptinēt ad notitiā. ꝛ ideo ꝓprietas huiꝰ lucis de ioāne negat: ꝫ de christo affirmat: vt statiz patebit. Alio modo accipit lux p participationē: ꝛ hoc bñ ꝓuenit ioanni ꝛ aliis sanctis: ꝛ sic logt apl̄s in auctoritate p̄dicta. c Erat lux vera. Postq̄ euāgelista declarauit missionē p̄cursoris. hic ꝓpr agit de aduentu redēptoris. Et diuidit ī tres. q̄ primo ostendit necessitas huiꝰ aduentus. secūdo inde ꝓpis fructꝰ. ibi: Quotquot aūt. tertio veniendi modus. ibi: Et verbū caro factū est. Circa p̄mū ꝓsiderandū q̄ ratio nālis est defectiua in cognitione diuinoꝝ: q̄ nō attingit ad eoꝝ cognitionē nisi p effectꝰ q distant a deo in infinitū. Itē reuelatio de diuinis ī veteri testamēto erat imperfecta: q̄ sub velaminibꝰ ꝛ figuris: ꝓpter q̄d ante christi aduentuz hoīes multipliciter errabāt circa cognitionē diuinoꝝ: vt p̄z inspicienti illius tpis decursuz. ꝛ iō aduētus x̄pi in mūdū fuit necessariꝰ ad illuminānduz hoīes in cognitiōe diuinoꝝ p̄m q̄ ipsemet dicit. j. xix. Ego ī hoc natus suz ꝛ ad hoc veni in mundū vt testimoniū phibeā veritati. iō videmꝰ q̄ post eiꝰ aduētū idolatria cessauit q̄si per totū mundū: sicut fuerat p̄ zachariā ꝓphetā p̄dictum ca. xiij. Et erit in die illa dicit dñs disperdā nōia idoloꝝ de terra. Q̄ aūt christus sit lux sufficiēs ad talē illuminationē ostēdit triplici rōne. p̄ma ratio ꝓcedit ex lucis huiꝰ veritate. secūda ex ipsiꝰ p̄sentialitate. tertia ex euidenti eiꝰ manifestatiōe. secūda tāgit ibi: Jn mūdo erat. tertia ibi: Mundus per ipsū factꝰ est. Circa primū aduertendū q̄ aliq̄d dī verū triplicit. Uno modo q̄ distinguit ꝺ falsuz. secūdo q̄ distinguit ꝓtra figurale inq̄ntū figura recedit a pfecta rei veritate. tertio q̄ distinguit ꝓtra participās: q̄ illud q̄d est tale p participationē deficit a pfectiōe illiꝰ q̄d est tale p essentiā. Lumen ergo rōnis nālis in cognitiōe diuinoꝝ p̄mo deficit a rōne vere lucis: q̄ ꝛ si p eā philosophi habuerāt de eo aliquā cognitionem: fuit tm̄ admixta erroribꝰ multis: ꝓpter q̄d dī ad Ro. j. Cū cognouissent deū nō sicut deuz glificauerūt aut gr̄as egerūt: ꝫ euanuerūt in cogitatiōibꝰ suis: ꝛ obscuratū est insipiēs cor eoꝝ. Et hoc p̄z in Aristotele: q̄ inter alios philosophos dicitur veriꝰ scripsisse: ꝛ tm̄ in pluribꝰ deuiauit a veritate: sicut p̄z de mundi eternitate de itelligētiarū numero ꝛ carū felicitate quoꝝ ꝓsecutionē causa brevitatis omitto. Lumē ꝺo cognitiōis diuinoꝝ q̄d fuit ī veteri testamēto deficit a rōne vere lucis: q̄ iz habuerit veritatē absq̄ admixtiōe falsitatis. tamē ipsa erat figuralis ꝛ q̄si vmbra veritat̄. Lumen ꝺo cognitiōis euāgelice. tertio modo deficit a pfecta lucis veritate: q̄ iz vera ꝛ aperta sit: tamē est ptcipata. Lux aūt diuina hoc modo dī vera q̄ est lux p essentiā. Et ex hoc sequit q̄ ipsa sit sufficiens ad omniū illuminationē: q̄ q̄d est tale per essentiā: est cā oīuz alioꝝ: sic ignis est cā caliditatis in oībus alijs: vt hī. ij. metaphysice. Talis aūt lux appropriat filio: vt dictū est: ꝛ sic p̄z prima ratio sue efficacie ad illuminationē gr̄e: que tangit: cū dicit: Erat lux vera: sine falsitate sine vmbra: ꝛ sine ptcipatiōe: iz lux per essentiā. ideo sequitur: d Quia illuminat omnē hominē: q̄ntū in se est: quia si aliqui nō sunt illuminati: hoc est. q̄ se tubtrahunt ab influētia huius lucis: p̄t hoc etiā intelligi de lumine nālis rōnis que se extendit ad oēs etiam peccatores: ꝛ est quedā ptcipatio diuine lucis: vt p̄z ex p̄dictis. e Veniētē ī hūc mūdū. per hoc nō est itelligendū q̄ hoīes ante fuerūt in alia vita. vel venerint in mundū istuz: vel q̄ aīe fuerint a p̄ncipio mūdi create: sicut itellexerūt aliq̄ heretici: sed euangelista vtitur tali modo loq̄ndi ad denotandū q̄ aīa intellectiua dat ab extrinseco per creationē: ꝛ dicit hic ipse homo eodē modo quo pars p̄ncipalioꝝ rei dicit ipsa res: vt habet. x. ethicoꝝ. f Jn mūdo. Hic tangit secunda ratio ad idē ex p̄sentialitate. Ad cuius intellectū sciēdū

ſ magnus quidem erat iste: non est tamen ex se lucens: sunt tamen sancti lux illuminata ſ missus erat

Non erat ille lux: sz ut testimoniū

ſ de quo † ſ aut ‡ ſ christus ‖ ſ q̄ ē nō vera lux. i. que non est ex se sed aliunde lucet

phiberet de lūine. †Erat ‡ lux ‖ va

‡ſ nō q̄ oēm: sed q̄ nullus sine illo illūinat † ſ vt etiā ipsuz ioannē ‡ ſ. i. qui a deo recedēs ꝛ cadens in mundū cecatus est alioquin nō indigeret illūinari

†q̄ illūmiat ‡ oēm hoīez ‖ veniētē

†ſ ꝛ hec lux ſ pñtia deitatis nōr pars ei⁹: sed virtus eoꝝ omnibus creaturis infusus: regens quas fecit.

i hūnc mundū. †Jn mūdo erat ꝛ mūdus p ipsum factus est: et

† ſ dilectores mūdi: q̄ oēm sēsū ꝛ intellectū diuina lux excedit ‡ ‖ in hūanā naturā ſ. i. in mūdū q̄ sn⁹ē

†mundus eū nō cognouit ‡. Jn p

†ſ x̄ps p carnē † ſ. i. quicūq̄z hoies p̄sertim iudei quos oībus p̄tulit ſ eius cognati ſ sui non q̄ nulli q̄ alīq̄ sed rari ꝛ quotquot receperunt

priā ‡ venit ꝛ ‖ sui eū nō receperūt.

ſ siue iudei siue gentiles ſ per fidem.

Quotquot aūt receperunt euz:

†ſ p spūm scūm nō tm̄ reformati: sed ‡ ſ adoptiuos. ſ vt sint frēs eius ꝛ coheredes p gr̄am sicut ꝛ ipse filius vnigenitus p naturā vt iā nō sit solus

dedit †eis p̄tātem ‡ filios dei fieri

ſ. i. † ſ deū esse ꝛ hoiem ‡ ſ. i. iure eius nois

‡ ſ. i. emanuel q̄d interp̄retat nobiscū deus

his q† credunt ‡ in ‖ nomine eius.

†ſ plurāl̄ vt significet maria ꝛ femine materiā ſ sūt nati de materia p̄is ꝛ mr̄is ſ hic miſera p̄ditio appōit ‡ ſ cupiscētia carnis. i. femine q̄ est caro ade ꝛ regitur.

†Qui ñ ex sāguinib⁹ neq̄z ex vo

lūtate carnis neq̄z ex voluntate

descendit. Prius mundus ipsa creatura dicebatur. Omnis enim creatura suum creatorem recognoscit. homo ꝺo minime.

Et sui eum. Ab initio mundi nullus tempus erat in quo receptores diuini verbi nō essent. vnde addit: Quotquot autē receperunt.

Filios dei. Mirabilis ptās vt q̄ filij diaboli erāt: ꝛ filij dei ꝛ ffes x̄pi p cū liberati dicant: quo aūt ordine filij dei fiant ꝛ q̄ō hec generatio distat a carnali subdit: q̄ nō. e. s.

De lyra

q̄ aliq̄d dicit esse alicubi tripliciter. Uno modo p potentiā: sicut rex est i toto regno. Alio modo p p̄sentiā: sicut rex est i aula sua: q̄ oīa que sūt ibi patent eiꝰ aspectui. Tertio modo per essentiam: sicut rex est in loco suo determinato: cui ꝓportionatum est corpus eius: deus aūt p̄sens est vbiq̄z hoc triplici modo: q̄ eiꝰ virtꝰ ad omnia se extendit: ꝛ quia omnia sunt nuda ꝛ apta oculis eius: ꝛ etiam quia p̄sens est vbiq̄z per essentiaz: q̄d pz: q̄ nō solū dat esse rebꝰ: ſ eas in esse cōseruat cōiūgēs ꝓncipia rerū ad inuicē: hoc aūt nō p̄t esse per aliq̄d q̄d sit mediū inter ipsuz ꝛ creaturā: q̄ nullū ē talc mediū. Et ideo oportet q̄ hoc faciat per seipsuz vbiq̄z p̄sentialiter ꝛ p essentiā existentē: ꝛ sic pz q̄ cū diuina lux sit idez q̄d ipse deꝰ: q̄ ipsa sit efficax ad p̄dictā illuminationē ꝓpter suā p̄sentialitatez. Et hec ratio breuiter tangit cū dī: Jn mūdo erat. noīe enīz mundi intelligit vniuersitas creaturarū. g Et mundus. Hic ponitur tertia ratio ad idez ex cuidētia lucis diuine: q̄ ꝛ si nō sit cuidens in se: est tm̄ cuidens in suo effectu. sez in vniuersitate creaturarū a deo ꝓductarum: ex quarū pulchritudine ꝛ ordine lux diuina ctiā p̄t in naturali ratiōe cognosci: ſm q̄ dicit Sap. xiij. A magnitudine speciei creaturarū poterit creator hoꝝ visibiliter cognosci: ad Ro. j. Jnuisibilia dei a creatura mundi. i. ab homine: per ea que facta sunt itellecta ꝓspiciunt ꝛc. Et hec ratio tangitur cū dicit: Et mundus p ipsuz factꝰ est: q̄ nomine mundi oīs creatura intelligitur: vt dictuz est: que ducit in cognitionez creatoris: sicut effectus in cognitionē sue cause. h Et mundus euz. Hic remouet quandā obiectionem: q̄ cōtra p̄dicta posset obijci per hoc q̄ videmus multos homines nō habere cognitionē dei: Et ipse respōdet q̄ hoc nō est ex defectu lucis: ſ mā gis ex malicia hominuz ab ea se auertentiuz: dicens: Et mundus euz non cognouit. Nomine mundi intelligunt peccatores mundialiter viuentes. ꝛ ideo aliter accipit mundus q̄ in parte p̄cedenti: q̄ ibi accipit p̄ essentijs rerum: hic p malicijs hominū. i Jn propria venit. i. in mundo quē ipse fecerat venit per carnis assumptionē: ꝛ sic fuit ibi nouo modo. vel aliter: Jn ꝓpria venit. i. in iudeam que dicebat terra dei: vt p̄z in pluribꝰ locis veteris testamenti. k Et sui euz nō receperunt. i. iudei: q̄ in veteri testamēto dicunt populus peculiaris ipsiꝰ dei: q̄ pauci de iudeis cōpatiue crediderūt christo: ſm q̄ fuerat predictū Esa. viij. Q̄ esset futurus in lapidez offensionis ꝛ in petrā scandali duabus domibus israel. l Quotquot aūt receperunt eū. Hic ꝓpr ponit aduentus christi vtilitas siue fructus: ꝛ diuidit in duas. q̄ primo ostendit ꝓposituz. secundo remouet quoddā dubiuz. ibi: Qui nō ex sanguinibꝰ. Circa p̄muz sciēduz q̄ sicut verbū incarnatū est vere filiꝰ dei nālis: ita illi q̄ fiunt mēbra eius p fidē formatā efficiūtur filii adoptiui: ꝛ in hoc apparet vtilitas nobis ꝓueniens ex suo aduentu: ꝛ hoc est q̄d dicit: Quotquot aūt receperūt eū. credendo. m Dedit eis potestatē filios dei fieri: p regenerationē baptismi: qui nō dat nisi ꝓfitentibꝰ fidē christi per se si sint adulti: vel p aliū si sint paruuli. n Qui nō ex sanguinibꝰ: Hic ꝓpr remouet dubiū: q̄ posset forte aliq̄s credere q̄ hec generatio cēt p modū generatiōis carnalis. ideo hoc remouet: dicens: Qui nō ex sanguinibꝰ ꝛc. Lica enīz sanguis in latino plurale nō habeat: hz tm̄ in greco. ꝛ iō trāslator vt se queret veritatē textus non curauit de regulis grāmatice trāsferēs in plurali: Ex sanguinibꝰ. Ad generationē enī carnalē ꝺcurrit duplex sanguis: q̄ ex pte mr̄is regit sanguis mēstruus ꝓ materia: ex pte viri regit semen in quo ꝺsistit virtꝰ formatiua. hoc aūt semen est residuū alimēti sanguinei: q̄ nutritiua ministrat materiaz ipsi generatiue. hoc tm̄ residuū q̄d transit in semen dcalbatuz est ꝓpter maiorem digestionez. Istos igit sanguines excludit euangelista generatiōe spūali: dicēs: Qui nō ex sanguinibꝰ nati sūt. o Neq̄z ex volūtate carnis. p carnem hic intelligit femina que parū participat de rōne respectu viri: ꝓpter hoc nominat caro: Beñ. ij. Hoc nūc os ex ossibus meis ꝛ caro de carne mea. copula aūt masculi ꝛ femine regit in carnali generatōe: sic in omni alia actiōe nāli regit ꝺiūctio actiui ꝛ passiui: ꝛ hec copula maris ꝛ femine excludit a gnātiōe spūali: cū dī: Neq̄z ex volūtate carnis neq̄z ex volūtate viri. Alit p̄t exponi: ita q̄ p volūtatē carnis itelligat ꝺcupisa large loq̄ndo de volūtate: ꝓut accipit p appetitu sēsitiuo: p volūtatē viri itelligat appetitꝰ itellectiuꝰ: q̄ vter q̄z appetitꝰ ꝺcurrit ī gnātōe carnali hoīs. Appetitꝰ sensitiuꝰ vt mouēs: itellectiuꝰ vt ꝺsentiēs: ꝛ ſ remouet a gnātiōe spūali: cū dicit: Neq̄z ex voluntate carnis ꝛc. q̄r aūt fiat gnātio ista oñdit: cuz dī:

Sed ex

Et verbum. Ut aũt secure credamus hoĩes nasci ex deo, subdit deum nasci ex hoĩe ex hac susceptiõe infirmitatis sanaĕ nostra infirmitas vt possimus filij dei fieri ⁊ hoc est: ⁊ verbũ caro factũ est. Quod supius erat: iferi⁹ descendit. Quid mirũ si quod erat inferius in id quod superius est ascẽdit. Nec mirũ si hoĩes nascunt ex deo quia deus ex homine est natus.

Plenum gĝa. Homo christ⁹ plen⁹ fuit gĝa: matte. 1. d. Luce. 3. e. q̃ nullus p̃cedentib⁹ meritis ex quo ꝓcept⁹ est fuit deitas in eo implens hominẽ illũ oĩ plenitudine: redũdãte in oĩes sanctos. vnde ⁊ mater eius nõ tm̃ dicitur mater hoĩs: sed ⁊

Nicolaus

a Sed ex deo nati sũt. inq̃ntũ hoĩes a deo recipientes gĝam trahuntur quodãmõ ad nãz diuinaz: q̃ per donũ gĝe efficiunt ꝓsortes diuine nature: vt hz. ij. Pet. j. Per quez maxima ⁊ pciosa nobis ꝓmissa donauit: vt per hec efficiamini diuine cõsortes nature. Ex p̃dictis pz q̃ filij carnales ꝫhãt q̃ndã maculã ⁊ feditatẽ ex modo sue generatiõis: nõ sic aũt filij spũales: sed magis nobilitatẽ. b Et verbũ caro factũ est. Hic ꝓfr ostendit modũ verbi in mundũ veniẽtis: q̃ nõ venit vbi pri⁹ nõ erat: sed q̃ nouo modo ibi incepit esse: sicut rex qui p̃ius est in aliqua ciuitate per sui potentiã tm̃: qñ venit illuc psonaliter incipit esse nouo modo. s. p sui p̃sentiã: sic de⁹ fili⁹ qui p̃ius erat in mũdo p potẽtiã: p̃sentiã ⁊ essentiaz: vt pz p p̃dictã venit ibi nouo modo. s. p carnis assumptionez: ⁊ hoc est qd̃ dicit: Et verbũ caro factũ est ⁊ habitauit in nobis. Ex hoc verbo: verbuz caro factũ est: Euchites accepit occasionẽ errãdi dicẽs: q̃ ex verbo ⁊ carne facta est vna natura sicut ⁊ vna psona: sed hoc manifeste pz falsuz ⁊ ipossibile: q̃ illa natura cẽt cõposita ex verbo ⁊ natura hũana: ⁊ sic verbũ veniret in cõpositionẽ alteri⁹. hoc aũt est ipossibile: q̃ omne qd̃ cõponit alteri ẽ aliquo modo in potẽtia. potẽtia aũt nullo modo põt eẽ in verbo cũ sit act⁹ purus. ergo ⁊c. Itẽ si cẽt possibile vnã naturã ex ambabus fieri. illa tm̃ non esset natura hũana nec diuina: q̃ natura cõposita ex duab⁹ nõ est aliq̃ illaruz: sed aliqd aliud resultans ex ipsis: vt pz de mixto ex elemẽtis: q̃ mixtũ nõ est aliqs̃ elemẽtoꝝ nec ipsa simul sũpta: q̃ tũc mixtũ nõ cẽt aliqd vnũ. ⁊ ideo si ex verbo ⁊ carne fieret vna natura: sequerẽt q̃ christus non eẽt hõ neq; de⁹ ꝫ scripturã noui ⁊ veteris testamẽti: ꝓpter qd̃ Arrius dixit q̃ ex carne ⁊ verbo nõ est facta vna natura: sed ipsũ verbũ carnẽ assũpsit. nõ tm̃ animã: q̃ verbũ supplet locũ anime ꝑm ipsũ: ꝫ istud dictũ iplicat ꝫdictionem: q̃ caro nõ est in specie carnis nisi per animã: vt hz. iiij. methauroꝝ. ⁊ ideo dicere q̃ verbũ assumpsit carnẽ ⁊ nõ animã implicat ꝫdictionẽ. Nec valet q̃ dicit verbũ supplere locũ anime: q̃ caro illa etiã ꝑm ipsũ nõ ẽ informata per verbũ: sed tm̃ assũpta. Et si diceret ipsaz per verbũ informari. hoc tm̃ est ipossibile. Itẽ sequerẽ q̃ xp̃s nõ eẽt homo: vt pz mãifeste: ꝓpter qd̃ Appolinaris dixit q̃ verbũ assũpsit carnẽ: q̃ ꝑm ipsũ assũpsit animaz sensitiuã que dat eẽ carnis: nõ tm̃ assũpsit aiaz itellectiuã cũ verbũ sit maxie intellectiuũ. ⁊ ideo in christo solũmodo ponebat itellectũ verbi: sed hoc pz falsuz: q̃ ꝫ iste in christo posset saluare carnẽ. nõ tm̃ carnẽ humanã: q̃ caro nõ dicit hũana nisi p animã itellectiuã: etiã ꝑm ponẽtes pluralitatem formarũ. Itẽ xp̃s nõ eẽt hõ: cũ hõ in specie hũana reponat p animã itellectiuam: ꝫ magis eẽt aial brutũ: q̃ aia sensitiua nõ reponit nisi in specie bruti: hec aũt oĩa ꝫ fidẽ sũt ⁊ sacrã scripturã. ⁊ iõ sũt tanq̃ heretica ⁊ reprobata: ⁊ ꝫ pluribꝰ aliis vijs possent p̃dicta ꝓbari: tm̃ ꝓpter ꝓlixitatẽ vitandaz omitto: ꝓpter qd̃ dicendũ q̃ cũ dr: Verbũ caro factũ est: p carnez itelligit nã hũana: sic frequẽter in sacra scriptura. vñ dr Esa. xl. Omis caro fenũ ⁊c. Et q̃ p carnẽ itelligat nã hũana pz p illud qd̃ subdit: Vere fenũ est ppls. Caro igit̃ ista. i. nã hũana assumpta est a verbo nõ in vnitate nature: ꝫ in vnitate suppositi vel psone. ⁊ iõ est sensus: Verbũ caro factũ est: ac si diceret: de⁹ homo fact⁹ est: q̃ ꝫ fieri repugnet deo vel verbo absolute: põt tm̃ dici de eo rõne nature hũane adiũcte: vt diffusius declarat. iij. sentẽtiarũ: quia per tale fieri nõ habet q̃ deus de nouo incipiat esse: qd̃ est ipossibile: ꝫ q̃ incipiat eẽ homo: qd̃ est possibile: q̃ suppositũ diuinũ est infinite subsistẽtie. ⁊ iõ põt natura in seipso sustẽtare: vt diffusi⁹ declarat. iij. sñiarũ. Cõsiderandũ tm̃ q̃ euãgelista nõ sine rõne dicit verbũ esse factũ carnẽ magis q̃ hominẽ: q̃ per hoc cuitat error illoꝝ q̃ dixerũt naturã humanã hãe in xp̃o hypostasim ꝓpriã. si enim dixisset: verbũ factũ est homo: cũ homo significet naturã humanã in supposito: dedisset occasionẽ cogitãdi q̃ natura hũana in christo subsisteret in ꝓpria hypostasi. Silr magis dixit verbũ factuz esse carnẽ q̃ animã: ne daret occasio cogitandi q̃ illa vnio esset tm̃ ꝑm actum anime vt p cognitionẽ ⁊ amorẽ. nõ tm̃ in vnitate suppositi. c Et vidimus. Postq̃ euangelista declarauit verbi emanationẽ ⁊ ei⁹ icarnationez. hic ꝓfr ostendit qualiter ipse ⁊ alij apostoli habuerũt de hoc cognitionez. Et diuidit in duas partes. quia primo ponit innotescendi moduz. secundo manifestat ipsuz. ibi: Et de plenitudine. Prima in duas. ꝑm duplicẽ modum innotescẽdi qđ ponit. secũda ibi: Joãnes testimoniuz phibet. primus autẽ innotescẽdi modus est per visũ. Sciendũ tm̃ q̃ videre aliq̃s accipitur nõ solũ pro visione corporali: sed etiã pro cognitione intellectuali: per quez modũ dicimus: vides tu hoc. i. intelligis: ⁊ hoc est q̃ visus est spiritualior inter alios sensus ⁊ plures rerũ differentias nobis demõstrat: vt habet. j.

† ꝫ vir dicitur, spãs qui regit † ꝫ operante p baptismum † ꝫ hoĩes ex deo ⁊ deus ex hoĩe ꝫ i. filius dei ꝫ homo ꝫ habitu inuentus vt hõ.

† ꝫ per hoc sanati ꝫ nos quos elegit ꝫ. i. cognouimus deum esse gloriosũ † ꝫ maiestatẽ eius per humanitatez in qua docuit ⁊ miracula fecit in qua trãsfiguratꝰ ẽ in q̃ surrexit ꝫ vel altitudinem

† ꝫ nõ vt cuiuslibet sancti † ꝫ vidimus illũ hoiem

† ꝫm humanitatem † ꝫ ꝑm deitatem † ꝫ non solum ego dico: sed etiam ꝫ baptista

† ꝫ ꝫ. q̃ verbũ caro f. e, q̃: ipse premissus et testat idipsum. s. celsitudinẽ humanitatis ⁊ eternitatẽ diuinitatis † ꝫ. i. christo † ꝫ aperte nõ obscure, vt lex

† ꝫ verbum substantiale ꝫ ab eterno † ꝫ vobis querentibus: an essem christus.

matt. 3. c. marci. 1. a. Luce. 3. c.

bis. Et vidimus† gloriã ei⁹: gloriã q̃si† vnigeniti a patre: † plẽ mater dei: nec mirũ si dicitur: homo etiam deus cuz deus dicat etiã homo. hec aũt gratia dicitur ⁊ veritas: q̃ sic olim ꝓmissuz est ⁊ modo exhibitũ. s. vt deus sit in homine implens eum omni bono: ⁊ per eum suos.

Hic erat. Per demõstratiuũ ꝓnomẽ inuit christũ affuisse i illo loco. Sepe enim ipse dñs adhuc ignotꝰ anteq̃ baptizaret ⁊ p̃dicaret ad ioannem solitus erat venire.

Qui post me ⁊c.

Qui post me natus: post me p̃dicatur⁹: baptizatus: moritur⁹. Nõ q̃ iaz nõ eẽt natꝰ q̃si b̃ dixit: q̃ eẽt baptizat⁹. Sed vẽtur⁹ in p̃dicatiõe: in morte: sed non in resurrectione.

De lyra

metaphysice. ⁊ ideo note visus vtimur aliquando in his que pertinẽt ad intellectũ: vtroq; modo videndi habuit ioannes et alij apostoli noticiã verbi incarnati: q̃ cum ipso fuerũt coꝝpaliter cõuersati: ⁊ sic viderũt sensibiliter opera virtutẽ toti⁹ creature excedentia: sicut est suscitatio mortui: illuminatio ceci: ⁊ ꝫsilia: ex qb⁹ visu mentis perceperunt eius diuinitatẽ in carne latentem: videruntq̃ hoc mentaliter per internã inspirationẽ: quãdo aperuit eis sensuz vt intelligerent scripturas: vt habet̃ Luce vlt̃. ⁊ hoc est qd̃ dr: Et vidim⁹ gliaz ei⁹. i. excellentiã omnẽ creaturã excedentẽ: ꝓpter qd̃ subdit̃ q̃si exponẽdo p̃dictã gliaz. d Quasi vnigeniti a patre. i. naturaliter ab eo ꝓcedentis ⁊ p ꝫ̃s eandẽ naturã numero cũ ipso hñtis. hoc cuiz viderũt apli p⁹ p pñs testimoniũ in trãsfiguratiõe in qua fuit ioãnes cũ petro ⁊ iacobo: vt habet̃ Mat. xvij. ⁊ iõ tũc audiuit vocẽ patris dicentis de xp̃o: Hic est filius meus dilectus ⁊c. secũdo viderunt hoc p angeloꝝ obsequiũ: q̃ angeli ministrabãt ei sicut supiori: vt hz Mat. iiij. Supra naturã angelicã nihil est nisi nã diuina. tertio viderũt hoc p hoc q̃ creature etiã visibiles obediebant ei ad nutũ sicut dño ⁊ creatori: ꝓpter qd̃ dixerũt Mat. viij. Qualis est hic q̃ venti ⁊ mare obediũt ei. q̃rto hoc viderũt p docẽdi ⁊ operandi modũ. Mat. Moyses cuiz ⁊ alij ꝓphete nõ dabãt ppl̃o p̃cepta: ꝫ de p̃ceptis dei ipsuz instruebãt. ⁊ iõ dicebãt: hec dicit dñs: vel aliqd simile. Silr de moyse scriptum est. Locutus est dñs ad moysen ⁊c. Christus aũt tanq̃ deus a ꝓpria auctoritate loquẽs dabat doctrinã suã: vt pz Mat. v. vbi frequenter dr: Ego aũt dico vobis. vide in fine illi⁹ sermonis dr q̃ erat docẽs sicut potestatẽ habẽs. Et silr ꝓpterea dixerũt per operandi modũ: q̃ ⁊ si alij fecerũt miracula: hoc fuit tm̃ deprecando. xp̃s aũt ⁊ si in miraculis faciendis aliq̃s orauerit: vt i suscitatiõe Lazari Joh. xj. tm̃ cõiter miracula faciebat iperando: vt pz ex decursu euangelij: per quod ostẽdebat̃ q̃ illa faciebat virtute ꝓpria: sicut deus: ꝓpter qd̃ dr Luce. vi. q̃ virtꝰ exibat de illo ⁊ sanabat oĩes. sequit: c Plenũ gĝe. ⁊ hoc primo ꝓpter gratiã vnionis. Ille enim ꝓfectissime est plen⁹ gĝa qui ꝓfectissime deo ꝫungit̃. natura aũt humana in christo nõ solũ ꝫiuncta est deo p cognitionẽ ⁊ amorẽ sicut in alijs: ꝫ per realẽ vnionẽ: ⁊ hec dicit in xp̃o gĝa vnionis: p quã homo dicit̃ deus ⁊ ecõuerso per cõicationẽ idiomatũ. Dicit̃ aũt talis vnio gĝa inq̃ntũ diuina liberalitate ⁊ misericordia facta est. secundo ꝓpter gratiã habitualẽ: que plenius fuit in christo q̃z in aliis: ꝓpter hoc dicit̃. j. tij. ca. q̃ datus est ei spũs nõ ad mẽsurã: q̃ nõ solũ habuit plenitudinẽ sufficiẽtie: ꝫ etiã redundantie in alios: q̃ est caput nõ solũ hominuz sed etiam angeloꝝ. Q̃ aũt virgo maria ⁊ aliq̃ alij sancti leguntꝰ pleni gratia: vt dr de maria Luce. j. ⁊ de stephano Act̃. j. hec tm̃ est alia plenitudo. plenũ enim opponit̃ vacuo. ⁊ iõ tot modis dr plenũ q̃t modis dr vacuũ. Dicit̃ aũt vacuitas gĝe. vno modo ꝓpter virtutis defectum circa ꝓpriũ subiectũ: ⁊ tali vacuo opponit̃ plenitudo gĝe sanctoꝝ. Alio modo dr vacuitas gĝe eo q̃ nõ redũdat ad coꝝpus: ⁊ tali vacuo opponit̃ plenitudo marie inq̃ntum gĝa ei⁹ aliquo mõ redũdabat ad coꝝpus ꝫcipiẽdo. plenitudo tm̃ marie nõ se extẽdit ad alios: ita q̃ sit gĝe datrix: ꝫ solũ inq̃ntũ est gĝe impetratrix. xp̃i aũt plenitudo ad alios se extẽdit: ⁊ sic opponit̃ vacuo nõ soluz respectu sui: ꝫ etiã alioꝝ: q̃ fuit in xp̃o plenitudo gĝe nõ solũ respectu sui: ꝫ etiaz respectu alioꝝ. f Et veritatis. inq̃ntũ in ipso fuit veritas diuina siue increata per vnionẽ nature. Similiter in alia xp̃i fuit plenitudo veritatis inq̃ntum habuit noticiaz omniuz que cognoscit deus noticia visionis. Silr fuit in christo plenitudo veritatis inq̃ntum implebat omnes figuras ⁊ promissiones legis mosaice. g Joannes testimonium perhibet. Hic ponit secũdum moduz quo innotuit ioãni ⁊ apostolis alijs verbum incarnatuz: ⁊ hic modus fuit per auditum: quia audiuit a ioanne testimoniuz de christo quod erat efficax propter ioannis mirabilem natiuitatez: ⁊ propter excellentem vite sue sanctitatem: ⁊ hoc est quod dicitur: Joannes testimoniũ perhibet de ipso: ⁊ bene dicit perhibet: ad ostendendum q̃ eius testimoniũ fuit continuatuz: q̃ non solũ semel sed pluries testificatus est de christo. ⁊ ideo dicit: perhibet: ad denotandũ cõtinuationẽ huius testimonij. secundo ostenditur istud testimonium clarum: cum subditur: h Et clamat. quia ioannes non loquebatur de christo in occulto sicut faciunt illi qui habent doctrinam suspectam: sed in palam coram populo. Dicitur autem hoc testimonium certum et verum: quia eodem modo testificatus est prius de christo in absentia: et post in presentia: quod notatur: cum dicitur:

i Hic erat quem dixi. scilicet ante. et idem modo dico. Ulterius ostenditur quod de christo dixit: cum dicitur:

Qui post

Ante me factus est. Ex greco coram me factus est.i. apparuit mihi: quidem scilicet quia prior me erat.

Et de plenitudine. Exposito testimonio p̄cursoris redit euāgelista ad testimoniū sue assertionis:quasi verbū.c.f.c. vidim⁹ gliaz ei⁹ plenū gr̄a ⁊ veritate ⁊ de plenitudine eius.n.o.a.gratiaz vt ipsuz credam⁹ ⁊ veritatē qua illum intelligimus.

Accepimus. Aug. Nō solū gr̄az que plane gratis dat nō p merito: vt fidē q̄ p dilectionē opa tur ex qua iust⁹ viuit:sz ⁊ p̄o ista gratiā.i. beatitudinē eternā q̄ ⁊ merces iustitie dicit ⁊ etiā gr̄az: q̄ meritū ex gratia.

Gratiam p̄o gr̄a. Gratia in p̄ceptiōe boni per gr̄az dat. Gr̄a simpliciter que nō est meriti: si postea cū illa opamur: in bonis p̄suescim⁹: ⁊ tūc dat gr̄a p̄o gr̄a p̄iori.

Per moysen. Per moysen seruū p̄nūciatio: p dñm ibm saluz ipletio;

† ſ .i.mihi prepositus est etiam in humanitate: ⁊ quod dixi iterum dico ſ cur

pōst me vēturus ē ānte me fact⁹

† ſ eternitate deitatis † ſ q̄ illis spūs ē datus nō ad mensuram:nobis ab eo ſm mensuram

est:qā† p̄ior me erat. ‡Et de pleni tūdine eius nos omnes accepi/

† ſ vt ipsum credamus ⁊ veritatē qua illū ſtelligam⁹ ‡ ſ p bono bonū † ſ vere ab eo accepim⁹ q̄ lex q̄ ma la nō tollit ſz oñdit:⁊ reos puincit ⁊ hūiliēt se medico

mus.Et† gr̄ām‡,p gr̄a† q̄ lex p

† ſ qua sit salus homini vt erat p̄missa.

moysen data ē:sz † gr̄a ⁊ veritas

† ſ q̄ ē dñs liberās ſ q̄ ſ nec moyses † ſ hec gr̄a per xp̄m oibus ē data.i. videre deū q̄ nīg̃ visus est.

p† iesuz christū facta est.‡ Deum

ſ nullus homo. ſ sed,

nemo vidit vnq̄z:vnigēnit⁹ fili⁹

ſ in secreto ⁊ eū nouit † ſ.i.p manifestationē sue carnationis deū inuisibilem demonstrauit ſ fidelib⁹

qui ē in sinu patris:‡ ipse ēnarra/

ſ iterum ſ p moysen nō ē gr̄a nec p ipsum ioan nē:⁊ hoc ē q̄ testat se nō eē xp̄m ſ vt lucerne.

uit.Et hōc ē testimoniū ioannis

ſ cū eius excellentia mouerent q̄ ausus ē baptiçare

quādo miserūt iudei ab hieroso

ſ sapientes in lege

lymis sacerdōtes ⁊ leuitas ad eū

ſ vt confessione ipsius ioannis scirent quis esset.

ſ quid.

vt interrōgarēt euz.Tu quis es?

Nr legit deū apparuisse hoibus siue visibiliter carnalib⁹ oculis siue inuisibilit̄ ꝓphetic̄is visionib⁹ p subiectā creaturā ītelligēdū est: visiones enī ꝓphetarū quadā spūali creatura facte sunt:quibus deū vidisse perhibent.

Unigenitus filī⁹ ⁊c. Que sit s̄ma gratie ⁊ veritat̄:breuiter subdit.s. cognitio ipsi⁹ trinitatis. vñ hec est vita eterna: vt cognoscāt te vnuz verum deū:⁊ quē.m.i.xp̄m: que in hac vita nō plene ē: q̄ nemo in carne vidit deū vt est. vñ nec ipse moyses nedū per eū data sit gr̄a: sicut etiā ipse post omnia visa i typo dei dixit: Ostē de mihi teipsū: sed filius qui est in secreto pfis nar rauit:q̄ nemo nouit patrem nisi filius:⁊ cui.v.f. r. Ipse narrat suis qd de trinitate deitatis sentiendum sit:quomodo ad eaz peruenīendum ⁊ ad ipsaz introducit. matt.11.b Luce.10.b Joā.4.c et.5.c.

Et hoc. Et hec ⁊ cetera sequentia testimonia ioānis:exhibita sunt post baptiçatū christū cū iam ihesus vēiret iuitare discipulos quos ioānes suis testimonijs mittit ad eū.

Testimonium contra hoc q̄ occultus christus:occultus quia humilis: humilis vt possit sperni ⁊ occidi vt redimeret mundum.

Tu quis es. Putabāt iudei ioānē esse xp̄m:q̄ i lege ꝓmittebat̄. Alij putabāt eū esse helyam ꝓpter nimiā abstinētiā ⁊ castitatē ⁊ solitariā vitā: ⁊ asperrimā delictoꝝ reprehensionē:⁊ durissimā future vindicte terrorem. Alij dicebāt eū eē vnū de ꝓphetis resuscitatū:ꝓpter prophetie gratiam.

de lyra

loco veteris:ꝓpter q̄d subdit q̄si exponēdo: f Quia lex p moysen data est gr̄a ⁊ veritas ⁊c.] dicit aūt lex noua respectu veteris veritas:q̄ illa fuit figura ⁊ vmbra illi⁹:dicit etiā gr̄a respectu ei⁹:q̄ q̄uis lex vetus ex liberalitate diuina fuerit illi pplo data ꝓpter q̄d potest dici gratia large:eo modo loquēdi quo q̄libet donū gratis datū dicit gr̄a:nō tamē cōferebat gratiā iustificantē sicut facit lex noua. g Deuz nemo vidit. Hic declarat ioānes q̄liter cognouerūt xp̄m fuisse plenū veritate:videlz p doctrinaz xp̄i qui docuit eos de secretis diuinitat̄:q̄ cōprehendi nō p̄nt nisi ab eo in quo est plenitudo veritat̄:⁊ hoc est q̄d dī: Deū nemo vidit vnq̄z:nō accipitur hic nemo p̄o nullo hole:q̄ in sacra scriptura aliq̄n accipit hō p̄o oi creatura:eo q̄ hz aliquā cōueniētiā cuz oi creatura:ꝓpter q̄d dī Marci vlt̄. Predicate euangeliū oi creature:ita nemo aliq̄n accipitur p̄o nulla creatura.est igit̄ sensus: Deū nemo vidit vnq̄z.i. nulla creatura pōt visione cōprehēsionis videre diuinā essentiā:⁊ subdit a quo comprehendatur: h Unigenit⁹ q̄ est in sinu p̄fis.i.in ītrinsecis diuinitat̄ ipse cōprehendit eaz:q̄ hz eādē noticiā cū p̄fe.⁊ iō pōt de hoc alios pleni⁹ istruere. iō seq̄t: i Ipse enarrauit.sicut pz ex decursu euangelij q̄ aplos de secretis diuinitat̄ docuit:vt de mysterio trinitat̄:⁊ de multis alijs que non fuerūt ita explicite tradita in lege ⁊ ꝓphetis sicut xp̄s explicauit. k Et hoc est testimoniū. Postq̄z euāgelista declarauit modū quo habuerūt noticiā de plenitudine xp̄i per visuz.hic ꝓsequit declarat aliū modū quo idē cognouerūt p auditū. videlz p ioānis testimoniū:⁊ diuidit in duas ptes.q̄ p̄mo manifestat testimoniū ioānis factū i xp̄i absentia.2° testimoniū ioānis de xp̄o i ei⁹ p̄sentia.ibi: Altera die. Primo testimoniū dedit ioānes interrogat⁹. ⁊ diuidit i duas.q̄ p̄mo fuit interrogat⁹ de psona.2° de officio.ibi: Et q̄ missi fuerant. Prima adhuc i duas.q̄ p̄mo ponit testimoniū ioānis p modū negatiōis.2° p modū affirmatiōis.ibi: Dixerūt ergo ei. Prima adhuc i tres ſm tres q̄stiones factas ipsi ioāni:⁊ tres rñsiones correspōdētes.secūda ibi: Et interrogauerūt. tertia ibi: Propheta. Circa p̄mū aduertēdū q̄ tpe p̄dicatiōis ioānis erat famosa opinio ⁊ maxime in hierusalē vbi vigebat studiū legis ⁊ ꝓphetarū q̄ tps aduētus messie eēt de ꝓximo.p̄mo q̄ videbāt ab eis ablatū eē regnū:vt declarauī sup Matb.⁊ Dañ.⁊ hoc fuerat eis datū p̄o signo aduētus messie: Geñ.xlix. Nō auferet sceptrū de iuda ⁊c. Secūdo q̄ videbāt cōpletas hebdomadas dictas a daniele de aduētu sancti sanctoꝝ:que cōplete fuerūt in natiuitate xp̄i:vt declarauī sup Dañ.ix. ca. vel ſm alios qui dicūt eas fuisse cōpletas.xviij.anno tyberij cesaris:in passiōe xp̄i viderūt eas cito cōplēdas:pp q̄d messiā de ꝓximo expectabāt: ex alia pte ioānis baptiste mirabilē natiuitatē:⁊ ei⁹ excellētē scitatē:⁊ iō fuerūt moti ad opinādū ipsū eē xp̄m: ꝓpter q̄d miserūt solēnes nūcios ad ioānez volētes sup hoc scire veritatē. verūtī Chrysost. dicit q̄ malicioſe venerūt sz Origenes dicit:simplici aīo venerūt ad querēdū veritatē:⁊ hoc videtur verī⁹:q̄ in modo q̄rēdi exhibuerūt ioāni maximā reuerētiā:⁊ b ex q̄ttuor: vt pz in lra.p̄mo ex psonis mittētib⁹ ad ipsuz nūcios:⁊ hoc notat:cū dī: l Q̄ñ miserūt iudei.i.illi de tribu iuda q̄ erāt nobiliores in pplo.secūdo ex loco missiōis:cū dī: m Ab hierosolymis.q̄ erat ciuitas sacerdotalis ⁊ regia:⁊ q̄ studiū legis ⁊ ꝓbarū ⁊ cult⁹ diuin⁹ vigebāt ibi:silr ipsa erat caput regni.tertio ex pte nūciozꝝ:cū subdit: n Sacerdotes ⁊ leuitas. que erāt solēnes psone:⁊ maxime q̄ illi sacerdotes ⁊ leuite q̄ fuerūt missi erant de secta phariseoꝝ:vt dī.j.co.ca.⁊ isti erāt magis religiosi ⁊ famosi in toto pplo illo. Quarto ex mō interrogādi:cū subdit: o Et interrogarēt eū:

Tu quis

Confessus ⁊ c̄. Confessus est vt postea dicit qō nō erat christus: nō negauit qō erat. i. q̄ esset p̄cursor: vt post interrogatus dicit: Ego vox ⁊c̄. Ordo verboꝝ: ⁊ cōfessus est ⁊ nō negauit quando miserunt.

Helyas es tu ⁊c̄. Cum oēs scirent nomē christi: sciebant etiā q̄ helyas p̄cessurus sit eum: sed ipse helyas p̄cessurus in potestate iudicaturū. Joānes figuraliter: helyas cundē iudicandū: vt sint duo p̄cones sicut duo aduēt⁹ eiusdē. vnde nō suꝫ helyas. i. nō preco: potentiā in dicās sed in quā offendit⁹ ostēdo humilitatē: q̄si seruite hūili: anteq̄ excelsus iudicet. Ecce nec ego p̄s: nec a pte potētie ideꝫ.

Ego vox. Nō dicit ego sum homo: vel ioannes: vel filius ꝯacharie. Nō ꝯsiderat humanam subsistentiā vel generationem sed vltra hec omnia exaltatus p̄cursor verbi deserit ola que intra mundum ꝯtinent. Ascēdit in altū: fact⁹ vox verbi: nullam in se substantiā fatet̄ p̄ter abundantiā gratie q̄ excedit omnem creaturaꝫ vt sit vox verbi.

Vox est interpres animi. Animus aūt. i. ītellectus omniū est filius dei. Joānes ergo vox ē ⁊ interpres huiꝰ animi: quia primo mundo euꝫ demōstrauit: ecce agnus dei.

Esaias hoc de ioanne prophetauit: ego vox clamantis in deserto in qua verbum sonat. i. ꝓphetia ⁊ ostensio ⁊ lucerna verbi p̄sentis.

Ex phariseis. Jd est ex p̄ncipibus iudeoꝝ qui doctrinā nō querunt: sed inuidēt. qui tamē ad ioannem ideo veniunt q̄ audiunt eum predicasse cōmunē omnium resurrectionē quā ⁊ ipsi credebant. vnde ⁊ ipsi in multis christo ꝯsentiunt. Paulū quoq̄ apostolum in multis audierunt.

Nicolaus

Tu quis es? quasi volentes in hoc acgescere dictis. ⁊ subdit̄ ioānis rnsio:
a Et ꝯfessus est. s. veritatē. b Et nō negauit: vsurpādo sibi diuinū officiū. hoc enīꝫ esset ipsuꝫ christū q̄ est ipsa veritas. vñ segt̄: c Et cōfessus est q̄ nō sum ego christus. ⁊ in hoc respōdit intētioni eoꝝ. Ad hoc enī q̄rebāt: Tu qs es? vt rnderet eis si esset christus vel nō. d Et interrogauerūt. Hic ꝯsir ponit̄ secūda q̄stio. Sicut enīꝫ aduēt⁹ xp̄i fuerat p̄missus iudeis: ita ⁊ aduētus helye: vt habet̄ Malacḥ. vlti. Ecce ego mittā vobis helyam ꝓphetā ⁊c̄. ⁊ iō audiētes q̄ nō esset xp̄s interrogauerunt ꝯsir si ipse esset helyas: ⁊ subdit̄ ioānis rnsio: cū dī: e Et dixit: nō sum. Sed vī cē ꝯtra illud qō dicit saluator de ioāne Matḥ. xi. Ipse est helyas: dicendū q̄ ipsi querebāt de psona helye. ⁊ ideo ad eoꝝ questionē rndit q̄ non erat helyas in psona: īꝫ cēt helyas in spū: ꝓpter similitudinēꝫ vite i austeritate ⁊ doctrine veritate: ⁊ in officio: q̄ erat p̄cursor primi aduentus redēptoris: sicut helyas erit p̄cursor secūdi: ⁊ hoc modo saluator vocat ioannē helyam: ⁊ sic nō est ꝯtradictio. f Prophēta. Hic ponit̄ tertia q̄stio. erat enīꝫ famosa opinio tūc tp̄is apud aliquos iudeos q̄ ante christū veniret vn⁹ magn⁹ ꝓpheta p̄o eo q̄ scriptū est Deut⁹. xviii. Prophētā suscitabit dñs de⁹ de fratrib⁹ vestris ⁊c̄. que quidē auctoritas ꝑm veritatē intelligēda est de xp̄o ad lr̄aꝫ: īꝫ iudei itelligerēt eaꝫ de alio ꝓpha: ⁊ iō interrogauerūt cū si esset ille ꝓpheta de quo dicta est scriptura p̄dicta. vñ in greco hic nō ponit̄ ꝓpha absolute: sꝫ cū articulari dictiōe que denotat ꝓphetā dictū antonomatice: subdit̄ ioānis rnsio: g Et rndit: nō. Nō enīꝫ regnauit se esse ꝓphetam absolute: nec ꝓphetā missuꝫ ante christū: q̄ negasset veritatē: sꝫ negauit se esse illū ꝓphetā de quo loquit̄ illa scriptura p̄allegata que ad lr̄am est de christo intelligēda: vt dictū est. Aliter exponit hoc Grego. dicēs: q̄ negauit se esse ꝓphetā tm̄: q̄ erat plus q̄ ꝓpha: sꝫ prima expositio videt̄ melior ⁊ littere ꝓpinquior: q̄ min⁹ includit̄ in maiori. si enīꝫ fuit plus q̄ ꝓpha sequit̄ q̄ fuit ꝓpha. h Dixerūt ergo. Hic ponit̄ testimoniū ioānis per modū affirmatiōis: q̄ audiētes nūcij iudeoꝝ q̄ de oib⁹ rnderet negatiue: voluerūt aliqd affirmatiue dictū ab eo reportare: ⁊ hoc est qō dī: Dixerūt ergo ei: qs es tu? vt rnsum de. his qui mi. nos qd dicis de teipso. Affirmatiue subdit̄ ioānis rnsio in qua dat testimoniū xp̄o asserēs se esse eius p̄cursoꝝ dicens: i Ego vox clamantis in deserto: dirigite viā dñi. i. ego suꝫ ille de quo scriptura dicit Esa. xl. vt allegatū est q̄ dꝫ clamare in deserto iudee vt homines se p̄pararēt ad aduentū christi in mundū. Et bene designat ioānes in ꝓpietate vocis: q̄ erat annūciator verbi diuini. i. christi q̄ est verbū patris ꝑm diuinitatē vt. s. dictū est: vox enim humana est verbi mentalis expressiua. l: Et qui missi. Hic declarat̄ testimoniū ioannis factū ad interrogationē eiꝰ de officio: ⁊ diuidit̄ in tres partes: q̄ ꝑmo ponitur nunciorum interrogatio. secūdo ioānis responsio. ibi: Respondit eis.

Quid ergo baptizas. Audierāt pharisei in ꝓphetis christū venturū ⁊ baptizaturū: scientes ioꝛdanē figurā baptismi gessisse: cūq̄ helyam ⁊ heyseum siccis pedib⁹ trāsisse: figurāq̄ baptismi in helya ⁊ helyseo nō dubitabant p̄cessisse. vñ ⁊ nūc eos surrexisse putabāt ⁊ baptizasse. vñ nec interrogāt es tu vnus ꝓphetarū: sed solūmodo es tu ꝓpheta: ille videlꝫ qui prefiguraꝫ uit baptismum.

Ego baptizo in a. Nō iputet̄ audacie quod ago: q̄ corpa abluo aqua non aufero pctā: vt sicut nascēdo ⁊ p̄dicādo p̄cursoꝝ sum sic ⁊ baptizādo: sꝫ iste medius inter vos est qui peccata tollit.

Cuius non sum dignus. Non ait nō soluā. Soluit eni q̄ ipsuꝫ manifestauit ⁊ de diuinitate ⁊ humanitate ipsi⁹ multa aperuit: ꝫ nō sum dign⁹: q̄ indignū ad hoc agēdū se reputat: in quo simplr indicatur humilitas. matte. 3. ⁊ marci. 1. ⁊. Luce. 3. ⁊. actuū. 1. ⁊. et. 19. ⁊.

Mystice ligaturaꝫ mysteriū incarnati verbi nō sum dignus penetrare vel nomen sponsi mihi vsurpare.

Hec in bethania. Due sunt bethanie: vna trans ioꝛdanez: altera citra nō longe a hierusalē vbi laçarus suscitat⁹ est. Illa que trans ioꝛdanem est significat humanā naturam sub lege naturali ante fluenta gratie: qua gratia post incarnationē christi abundās fuit: que natura ad hoc creata erat vt lege nature obediret: in qua ioānes baptizat: q̄a peccato nō liberat. Baptizat vltra fluenta diuinoꝝ q̄ nōdū in christo inchoauerāt i humanā naturā descēdere. Illa q̄ est citra ioꝛdanē significat eandē humanā naturā obediētē sub lege gratie que est ꝓprima hierusalez. i. visioni pacis per charitatē: in qua christ⁹ mortuū suscitat q̄ a pctō liberat.

De lyra

tertio quedam respectu p̄cedentium conclusio. ibi: Hec in bethania. Circa primū considerandū q̄ sicut dictū est: pharisei inter alios iudeos videbant magis religiosi: ꝓpter qō dicebant pharisei a pharos qō est diuisio quia in habitu in gestu ⁊ victu erāt ab alijs quodāmodo distincti in signū maioris religionis: ꝓpter quod ostendebant se magis ꝯclare pro ritu legis: propter quod audientes a ioanne q̄ nō erat aliquis trium predictorum quos expectabant tanq̄ personas solēnes: quesierunt ab eo quare baptizabat inducēdo nouum ritum: ⁊ hoc est quod dicitur: Et qui missi fuerant erāt ex pharisēis: ⁊ p̄z littera ex dictis: l Respondit. Hic penitur responsio ioannis in qua perhibet testimonium de christo dicens: q̄ sicut p̄currebat predicationem christi sua predicatione ⁊ denūciatione: ita baptismum xp̄i p̄currebat suo baptismate: sicut ⁊ ꝓphete antigtus aliq̄n denūciabāt futura nō solū verbis sed etiā factis: vt. s. dictū est: ⁊ hoc est qō dī hic: Respondit eis ioānes. d. Ego baptizo in aqua: lauando tm̄ corpus: ad designandū illum q̄ suo baptismate lauabit animas. vnde subdit̄: m Medius autē vestrum stetit. i. cōmuniter viuens inter homines. christus enīꝫ vitā cōmunem iter hoies duxit: vt p̄z ex decursu euangelij. n Quē vos nescitis. s. q̄ntum ad diuinitatē imo ipsuꝫ simplr negauerūt coram pylato. o Ipse est qui post me ⁊c̄. J hoc exponat sicut. s. expositū est. p Cuius nō sum dignus vt soluā eiꝰ corrigiā calciamēti. cū christus calciamēta nō portauerit: qō p̄z ex hoc quod dicitur Luce. x. portare calciamenta apostolis inhibuit: ipse fecit quod docuit: vt habet̄ Act̄. i. iō p̄z hic q̄ hec erat metaphorica locutio. Cuius non sum dignus ⁊c̄. quia ioānes in hoc dicit se non cē dignum exhibere christo etiā minimū obsequiū: hoc exprimens ꝑm cōmunem moduꝫ loquendi. Cum enīꝫ aliquis paruitatez suaꝫ ⁊ alteri⁹ excellentiam vult exprimere: solet cōmuniter dicere: non sum dignus tangere sotulares eius: vel aliud huiusmodi: nec miruꝫ si hoc ioannes dixit: quia homo q̄ntumcūq̄ magnus deo cōparatus nihil est nisi puluis ⁊ cinis. Per hoc etiā ostendit ioānes ipsis pharisēis q̄ officium alienuꝫ non vsurpabat: sed tm̄ suum ꝓprium officium. scilicet precursoris exercebat. q Hec in bethania. Hic ponitur quedam conclusio ad maiorem expressionez predictorum. videlꝫ determinatio loci. forte enim adhuc viuebant aliqui qui interfuerant testimonio ioannis: ⁊ ideo ex conditione loci voluit eos euangelista reducere ad memoriam facti. d. Hec in bethania facta sunt. Aduertendum tamen q̄ hec bethania non est illa que est prope hierusalem vbi laçarus fuit suscitatus: sed est alia villa eodem nomine vocata supra ioꝛdanem. ex altera tamen parte fluminis. scilicet in sorte duarum tribuum et dimidie. et ideo ad hoc designanduꝫ subditur: r Trans ioꝛdanem vbi erat ioannes baptizans. Origenes tamen dicit q̄ sibi dicitur esse bethabora que erat villa vltra ioꝛdanem: sed vitio scriptorum fuerit corruptum.

Altera

Altera die. Typice. Joannes. i. populus gratie: altera die. i. post legem cognoscit agnum quo redimitur.

Venientē. Nō solū gressib⁹ corpis: sz ēt iteriozis sue ꝓtēplatiōis accessibus quia dignat⁹ ē a ioanne cognosci ſm diuinitatē ꝛ humanitatem.

Ecce agn⁹ ⁊c. Tria mīstrat agn⁹ possidentib⁹: lac simplicis doctrine quo parvuli nutriunt: lanam. i. incremēta virtutum esum carnis sue.

Peccata mūdi. Peccatum mūdi dr originale pcm qđ ē cōmune totius mūdi: q̄ tota hūana natura sit ꝛ semel cōdita leges diuinas p inobedientiā trāsgressa est i paradiso: qđ originale singulacz supaddita: gfa relaxat.

Post me venit vir. Christ⁹ est vir: in quo nobis ꝓgruit ꝛ p nobis solvit: ꝛ filiꝰ dei i quo patri ꝓgruit ꝛ peccata dimittēdo reconciliat nos ei.

Ut manifestetur. Hic ē agn⁹ q tollit pctā: qđ nō ego quē etiā melius modo nouī. ſ pptereа baptizo vt mānifestet: israeli.

f altera cognitione f intuitu mentis ꝛ corporis.

Altēra die vidit iōannes iesum
† i nocēs immolād⁹ p figuratus in agno paschali
venientē ad se ꝛ ait: †Ecce agnus
f. qđ ꝓfert f nō de loco ad locū sed vt oino nō sint f qz nō cū traducе carnis natus
dei: ecce qui tollit peccata mūdi.
f hic determiat go ille medius de quo supra dixit fit.
† i istud † f post ꝓconē iudex f natiuitate ꝛ ceteris.
Hic ē de quo† dixi: †Post me ve
f dignitate
nit vir: qui ante me fact⁹ ē: quia
f deitate.
prior me erat: ꝛ b ego nesciebaz eū.
f visu baptizādi ꝛ oñsiōe hāilitatis xpi
Sed vt manifestet i israel: ppte/
f nō in spū pcā colens.
rea veni ego in aqua baptizans.

Me eni ꝓpter insolentiā minus baptizarenr a christo in spiritu: vsu baptizandi ei viam parauit. vnde: post q̄z ad ipsum qui via est ventū est: baptismus eius cessat. In baptismo etiam ioannis manifestat humilitas xpi que est impletio totius iusticie: sicut eniz opus est christuz nasci ꝛ mori sic ꝛ baptizari. Si eniz ipse qui non eget a seruo baptizar: nō dedignenr q̄ntūcūq̄z sapientes ꝛ sancti a domino baptizari: sine quo permanent in peccatis.

Baptizans. Christ⁹ a ioāne baptizat vt indicet oīs humilitas q̄ est oīs iusticia: ſ nō solus: ne baptisma ioānis sanctiꝰ ꝛ maius in quo de⁹ hō baptizat⁹ est videret baptismo christi in quo hoies baptizanr. Baptizantur aūt alij a ioāne: vt vsus baptizandi ꝓpararet viam baptismo christi.

Et testimoniū. Sicut dixit se venisse vt mānifestaret xp̄m ita ꝓhibuit testimoniū. ſ. vidi spiritū: i quo didicit qđ priꝰ nesciuit: venerat etiā ꝓdicare pniaz. i. facere ꝓparationē ꝓdicationis xpi: sed trā de ꝓparatione baptismi ponit singulariter: qz baptismus xpi est sūmū sacramentū inter alia.

Spiritū descendentem. Non q̄ modo primū descenderit sed vt p hoc descendere ostendatur ꝛ manere in baptizatis aqua ꝛ nō aliter: ꝛ vt ioānes per eum de christo excellentius intelligeret.

Nicolaus

a Altera die. Hic cōsequenter explicat testimonium ioannis de christo in eius p̄sentia: ꝛ hoc dupliciter. primo generaliter coā turbis. secūdo specialiter coā aliquib⁹ discipulis ioānis. ibi: Altera die stabat. Prima in tres qz ꝓmo ꝓbit ioānis testificatio. secūdo excludit testificātis suspicio. ibi: Hic est de quo dixi. tertio subiūgit testimonij cōfirmatio. ibi: Et testimoniū phibuit. In ꝓma pte dicit sic: Altera die: ex hoc patet q̄ ioannes pluries testimoniū ferebat ipsi xp̄o etiā q̄libet die: qz ad hoc totū officiuz ei⁹ ꝛ p̄dicatio ordinabat. b Vidit ioānes iheſū p̄sentialiter: qz testimoniū qđ est p visum est efficacissimū. c Veniētē ad se. hoc nō est intelligēdū de aduentu xpi ad baptismū ſz post qđ pz ex hoc qđ segt. i. q̄ ioānes ante iam viderat spiritū descēdētē sup eū qđ factuz fuit in baptismo. ꝛ iō pz q̄ xp̄s post baptismū venit ad ioānē vt testimoniū ioānis pluries latiū ꝛ p̄sentialiter esset efficaci⁹. Subdit aūt testimoniū ioānis de xp̄o dupliciter. Primo q̄ntum ad ei⁹ verā humanitatē. in q̄ p nobis immolat⁹ ē cū dr: d Ecce agn⁹ dei. i. a deo missus: immolādus vt hostia acceptissima. Circa qđ ꝓsideranduz q̄ lz alia a alia immolarenr i lege vt bos vitulus capra ꝛ hmōi: tn̄ xp̄s magis vocat agn⁹ q̄z cetera immolaticia: duplici de cā. Prima ē: qz inter oēs figuras veteris testamēti agn⁹ paschalis expressiꝰ figurabat passionē xp̄i: qz ille agn⁹ erat sine macula: ꝛ p ei⁹ immolationē filij israel liberati sunt a seruitute egyptiaca sicut p passionē xp̄i q peccatū nō fecit sum⁹ liberati a seruitute diaboli. Secūda cā ē: qz iuge sacrificiū qđ figurabat ppetuitatē btitudinis fiebat de agno: sicut ꝛ xp̄s est nostra btitudo. Secūdo fert testimoniuz ioānes de christo q̄ntū ad ei⁹ diuinitatē: cū subdit: e Qui tollit peccata mūdi: qz tollere peccatū est ꝓpriū ipsi⁹ dei: dr aūt hic peccatū ponēdo singulare pro plurali ſm modū idiomatis hebrei: vt pz Exo. viij. Venit musca grauissima. i. multitudo muscarū. vl' aliter dr peccatū in singulari: lz ille agn⁹ tulerit oīa peccata: tn̄ spāli modo pro peccato originali occisus est. f Hic est de quo dixi. Hic ꝓpr tollit suspicio testis. Iheſus enim erat cognatus ioannis ex parte matris. ꝛ ideo si hoc testimoniū dixisset tn̄ post q̄z iheſus fuit ei notus: possent aliqui habere testimoniū ei⁹ suspectū. ꝛ iō testimoniū ioānis de christo fuit aliquo modo ante q̄z noticiā determinatā haberet de ipso: qz ꝓmo in generali fuit revelatus aduentus christi ꝓpinquus de futuro ipsi ioanni: ꝛ fuit sibi preceptū a dño vt baptizaret in nocte venturi: et predicaret eius aduentū ꝛ ꝓpararet populū: ꝛ tūc incepit ferre testimoniuz de christo in generali dicens q̄ cito esset venturus: tn̄ nesciebat qs esset determinate: sed tūc datū fuit sibi signū cognoscēdi ipsuz. s. per apparitionem spiritus sancti super eum: ꝛ hoc est qđ dicitur: Hic est de quo dixi: q̄si dicens

Et testimonium pibuit ioannes
dicens: Quia vidi spiritū descē/
f corporali specie columbe f vt ioānes
per eum excellentius de christo intelligeret
dentē quasi columbā de celo ma
† f comparatione huius cognitiōis: nā ex visu ꝛ auditu lz corporali multum proficiebat in cognitione manifestatis ꝛ potestatis: ꝛ reuelatis oculis.
nentē sup euz: † ego nesciebam
eum. Sed q misit me baptizarē
i aqua: ille mihi dixit: Sup quē
videris spiritū descendentē ꝛ ma
† f non alius † f quid. f ecce qđ didicit.
nentē sup euz: † hic est f qui bapti
f in quo est remissio qđ nō ē ioannes f illum spūm
zat i spiritu sancto. Et ego vidi et
testimonium perhibui qa hic est

Ego nesciebā. Aug. Illa colūba dicit se p eā didicisse qđ priꝰ nesciebat. Sciebat qdē q̄ erat dñs: q̄ agn⁹ tollēs pctā q̄ ab eo deberet baptizari sicut ꝛ ꝓfessus erat: ſ nesciebat q̄ sibi esset retēturus ꝛ nulli traditur⁹ ptātez baptismi: ꝛ ministeriū p qđ ꝓstat vnitas ecclie: ne sint tot baptismi quot baptiste. Potuit aūt dñs potestatē baptismi alicui seruo vice sua tradere: vt tanta esset vis in serui baptismo q̄nta in dñi: ſ voluit vt spes baptizatorum trā sit in dño nō in hoie et vniat in eo: vt sit vna colūba ꝛ nō diuidat per hoies. vñ nihil differt baptisma dñi siue p bonuz siue p malū tradet ministrum nec iterat: qz sp est baptism⁹ dñi. Baptism⁹ ioānis iterat qz nō dñi ē: sed hois ꝛ si ex deo. Baptismus iude: nō iude sed dñi est nec iterat: vt aūt vnitas ꝛ fraternitas pax sine laniatiōe in oib⁹ baptizatis seruaretur: ꝛ ſi in vna colūba que gemit in erumnis mūdi: ꝛ ramū q extra est si fructuz hz fert ad archā: ideo spūs i quo baptizat p colūbā ostdit vt aūt habita vnitate ꝛ pace i se ferueāt ꝛ mala: post in igne dat⁹ ē aplis ꝛ in linguis diuersis ſm diuersitatē gentiū q̄ mō vniunt olim de vna diuise in tumidis edificatoribus. Nota q̄ in sacro baptismatis sicut ꝛ in alijs: solus christus operatur. alii ꝛo sunt ministri vnde apostolus i labore ꝛ mēte sunt differentes: in operatione indifferentes.

Piero. Ostēdit ioānē nō scire p baptismū xp̄i. i. mundū esse redēptū nā sciebat eū filiū dei esse ꝛ natū in carne. Augustinus dicit ioannem ignorasse hoc tn̄ vtrū sibi retineat vim baptizandi an alicui suoz tribuat.

Et manentē sup eū. Aug. Spūs dicit spiritū manere in xp̄o a quo nūq̄z p peccatū recessit: i quo sp mirabiliter vixit ꝛ mirabiliter opatus ē: in sanctos venit ꝛ per peccata recedit: manet tamē semp i eis ad aliqd: vt xp̄s eis ꝓmisit. s. vt bonis semp insistant: ad aliqd nō manet. s. vt ex eo ꝓphetent vel miracula faciāt. ꝛ iō hoc qđ dicit est primū signū agnoscēdi xp̄m.

Qui baptizat. Baptizat xp̄s in spiritu: nō solū remittēdo peccata in aqua: sed ꝛ post purgando ꝛ amorem accendēdo ꝛ donis iplendo.

Hic est filius. Hic testatur filiuz dei quē supius virū vocabat: vt ab eo habeatur testimonium vtriusq̄z nature.

de lyra

ret. nō modo incipio ferre testimoniū de ipso: ſ anteq̄z cognoscerem ipsum.
g Post me venit vir q̄ ante me fact⁹ ē: qz priꝰ me erat: exponat sic. s.
h Et ego nesciebā eū: q̄ntū ad p̄sonā determinatā. i Sed vt manifestet i isral'. i. ipsū israeli. k Propterea veni ego in aq̄ baptizans: qz totuz officiū ioānis baptizādo ꝛ p̄dicādo erat ordinatū ad mānifestationez christi. Sed ꝛ illud qđ dr hic: Et ego nesciebā eū: vt esse illud qđ hr Matth. iij. q̄ ioānes ꝓhibebat iheſū venientē ad baptismū dicēs: Ego a te debeo baptizari. ergo vt vr ante baptismū ipsū cognouit. Dicēdū q̄ in baptismo cognouit eū dupliciter. Primo p revelationē diuinā qñ venit ad baptismuz ioannis: ꝛ tūc dixit ei ioānes illud Matth. iij. Ego a te debeo baptizari. Secūdo cognouit eū. qñ spūs sanct⁹ descēdit sup eū in signo visibili a deo priꝰ sibi dato: vt dictū est: ꝛ iō cū dr hic: Et ego nesciebā eū. refert ad tps p̄cedens baptismū quo ioānes nō cognoscebat iheſuz q̄ntū ad p̄sonā determinatam.
l Et testimoniū phibuit ioānes dicēs: Hic ponit testimoniū ioānis ꝓfirmatio p signū sibi diuinit⁹ datū de xp̄o a p̄ncipio: qđ postea vidit in ipso: ꝛ hoc ē qđ dr: Et testimoniū phibuit ioānes. d. m Quia vidi spiritum descēdētē q̄si colūbā de celo: ꝛ mānsit sup eū. Hoc fuit qñ ioānes baptizauit iheſū: vt hr Matth. iij. n Et ego nesciebā eū. istud refert ad tps p̄cedēs baptismū: vt dictū est. Aug. aūt refert nesciebā ad potestatē excellētie in baptismo quā sibi xp̄s retinuit: que ꝓsistit in q̄ttuor. primū est q̄ ipse solus baptismū instituret. secūdū est q̄ effectū baptismi sine baptismo ꝓferret. tertiū est q̄ meritū passionis ei⁹ in baptismo efficaciam haberet. q̄rtū q̄ ab aliquo tpe baptismus ꝓferret in nocte ipsius: sicut hr Act. xix. q. d. ego nesciebā q̄ hāc excellentiā p̄dictā in baptizādo sibi retineret. vñ subdit postea: Hic est qui baptizat: solus q̄ntū ad istā excellentiā. prima tn̄ expositio magis videt ꝓsonare littere: ita q̄ illud: nesciebā eū. referat ad tps p̄cedens baptismū xp̄i qñ ioānes nō cognoscebat christū adhuc in p̄sona determinata: vt p̄dictū est: sed tn̄ in generali: ꝛ cū hoc fuit sibi datū signū cognoscēdi eū determinate i futuro p apparitionē spūs⁹ sancti i signo visibili. iō subdit: o Sz qui misit me. i. de⁹ p expressam missionez ꝛ apparitionē: vt s. dictū est. p Baptizare in aq̄. q: baptismus ioānis gratiā nō cōferebat: sed baptismū xp̄i significabat ꝛ ad ipsuz disponebat. q Ille mihi dixit super quē videris spiritū descendentē ꝛ manentē super eū. in signo visibili colūbe. r Hic est q̄ baptizat in spiritu sancto. qđ est ꝓpriū ipsius dei. s. saluare animas per gratiā spiritus sancti. s Et ego vidi. spiritū sanctū predicto modo descendentem super iheſuz. t Et testimonium perhibuit quia hic est filius dei. s. naturalis: ꝛ per ꝓsequens hñs cādez virtutē cū pfe.

Altera die. Typice. Stat ioānes: cessat lex: tñ testimoniū phibēs christo. Ambulat iesus. i. gra hincinde colligēs. Secuti sunt iesū. Secuti sunt vt eū tā potius q̄ ioānē audirēt: nō tñ adhuc ei penitus adherētes: sed vt videāt vbi habitat: vt assidue ad eū veniāt ⁊ ab eo erudiāt: ⁊ postea p̄fecti sūt secuti q̄si cos de nouo vocauit. Duo sequunt: q: q sequūt gemina charitate debēt accendi.

Conuersus. Quasi a tergo viderāt: sed q̄si facie p̄buit illis: dū de maiestate descendit vt posset videri: dū p̄ vmbra legi euāgelij lucē exhibuit.

Quid queritis. Interrogat nō ignorās: sed vt mercedē habeāt rñdētes: qd rez nō p̄sonā: qd: nō quē: ne se videāt ostēdere: illi p̄sonā rñdent.

Vbi habitas. Mystice. Volūt ondi sibi i q̄bus christus habitet vt se illis assimilēt: vel q incarnationē videt pie querūt ondi sibi eternā māsionē quō sit apud patrē.

Uenite. Quasi sermone nō p̄t explicari: § ope demōstrat: venite credendo ⁊ opando ⁊ intelligetis: venite testimonio § ioānis ⁊ a lege recedite ⁊ gratiam recipietis.

Die ii. Ondit nouū testamētū siue p̄ntē vitā. Hora aūt erat. Quia ex lege venerāt: decaog us ad christū missi hora decima q̄rūt ab eo docerī: q: nō alius docet le-

f vnic⁹ vñ p̄t baptiçare. f Immobilis in culmine p̄se filius dei. Alterā die itez stābat
ctionis f firmiter eius adherentes magisterio
ioānes: ⁊ ex discipulis eius duo
f ex dilectione † f in carne ad nos venientē
⁊ respiciēs iesum † ambulantem
f discipulis ondēdo † f quasi ād me seḡmini illum
segmini q ē agnus dei p̄ciū mūdi f intellexerūt.
dixit: † Ecce agn⁹ dei. Et audierūt
† f sequentes euangelium legem amiserunt vtentes eius testimonio f imperio magistri
eū duo discipuli loq̄ntez: † ⁊ secuti sunt iesum. Conuersus aūt iesus ⁊ vidēs eos sequētes se: di-
f dat fiduciā interrogādi f mgr̄m f q̄cūq; vellent.
cit eis: Quid q̄ritis? Qui dixerūt
f hoc nomine fidem suam indicant: iam sequuntur vt magistrum f latine.
ei: Rabbi: qō dr̄ iterp̄tatū magi
f nolunt eo transitorie vti sed scire locum quo frequenter veniant ⁊ secreto instrui.
ster: vbi habitas? Dicit eis: Uēi
te ⁊ videte. Uenerūt ⁊ viderunt

† f non est nox vbi est lumen christus ad quem postq̄ peruenitur ibi est manendum
vbi māret: ⁊ apud eū māserunt
die illo. Hora aūt erat q̄si decima.
f virilis q: cōstans ⁊ fortis. f obediens.
Erāt aūt andreas frater simonis petri: vnus ex duobus qui audierant a ioanne: ⁊ secuti fuerant eum. Inuenit hic primū fratrem suū simonē ⁊ dicit ei: † Inuenimus mes-
f hebraice
siam q̄ interp̄tatur
f latine f non designatur maior sequi minorem
christ⁹. Et adduxit eum ad ie-
f secreto cordis ex quo cognito mutat nomen.
sum. Intuit⁹ aūt eum iesus dixit:
f p spūm obedientie † f. i. colūbe. f. f. f. ex quo humilis dum maior sequitur minorem.
Tu es simon filius † ioānna. Tu
f nondum ponit nomen sed p̄signat.
vocaberis cephas quod interp̄-

Innenim⁹ mes. ⁊c. Christ⁹ grece: messias hebraice: vnctus latine: vere enim vnctus est a spū scō spālit a qua vnctiōe christiani appellāt. Et iacob erexit lapidē post visionē ⁊ titulū quē oleo supfuso vnxit: tā diuinitus p illā petrā: futurā petrā. s. christū spū scō vngēdū figuraliter intellexit: in q̄ petra sic linita ecclesiā fundari p̄figurabat ⁊c.

Tues simon filius. Hōrius dicit nomen qō habet a parētib⁹ vt significet mutatio: dū de simone petrū facit. In mutatiōe aūt notat viuacitas mysterij: sed nec p̄ius nomē caret virtute. Est enī simon obediēs filius gfe vel colūbe: duz venit ad iesū: sequēs frēz: vñ a petra christo dr̄ petr⁹ firm⁹ in illo: in figura ecclesie

que in petra fundat. Filius ioanna ⁊c. Iona dicitur ⁊ ioanna indifferenter iona columba. Joanna gratia interpretatur.

de lyra

ci ⁊ temporis describit quasi ille qui p̄sentialiter vidit. Potest etiā aliter dici q̄ solus andreas notat eo q̄ antiquior ⁊ principalior erat: vñ ⁊ hanc p̄rogatiuā habuit q̄ fuit primus christi discipulus: q: de duobus primo adherentibus christo ipse fuit principalis ⁊ primus: sicut ⁊ stephanus fuit primus martyr. sequit: o Inuenit hic primū fratrē suū simonē nō inuenit cum a casu: sed diligenter quesitū: desiderans habere eū fratrē in religione fidei sicut ⁊ in ꝓpinquitate carnali: ꝓtra illos qui ꝓprios amicos retrahūt ab ingressu religionis. vnde sequit: p Et dicit ei ⁊c. christus. i. vnctus: q: christus est rex ⁊ sacerdos vnctus in hūana natura plenitudine gratie: sicut reges ⁊ sacerdotes in veteri testamento inungebant corporali vnctione: ⁊ bñ dicit: Inuenimus: q: sufficienter erat instructus a christo p testimonia legis ⁊ ꝓphetar⁹ q̄ ipse erat vere christus: ⁊ q: ꝓsūmatio boni operis est p christū. ideo sequit: q Et adduxit eū ad iesum. tum q: non ꝓfidebat de se q̄ posset eum sufficienter instruere: tum q: libenter ad magistrū redibat: habita occasiōe. r Intuitus aūt eū iesus. nō solū exterius sed etiā interius videns eius deuotionē: q: intuet cor. s Dixit: tu es simon. i. vere obediens. quasi dicat: nomen tuū est ꝓprietati tue consonum. t Filius ioanna. Matth. xvj. dr̄ bariona. i. filius iona. Dicendū q̄ idē est nomen patris petri iona ⁊ ioanna: aliqualiter tñ diuersificatū: sicut in latino nicolaus ⁊ colinus: vel aliter dicēdū q̄ pater petri erat binomius. ⁊ sic iona ⁊ ioanna sunt duo nōa: hoc videt ex cor interp̄tatione: q: iona interp̄tat columba. ioanna: in quo gratia. dicit ergo filius ioanna. q. d. hoc cognomen ꝓsonat tuo nōi: q: ille qui est vere obediens est filius gratie spiritus sancti qui per columbā designat. v Tu vocaberis cephas. id est capitaneus: ⁊ idem sonat hoc nomen petrus: q: fundamentū habet quodāmodo p̄prietatē capitis. vnde Matth. xvj. q̄n dictum est ei a christo: Tu es petrus ⁊c. non fuit nominis noua impositio: sed nominis p̄ius impositi cōmemoratio vel confirmatio: quia hic sibi fuit impositum ! sm Augu. Aliqui tamen alij dicunt econuerso: q̄ tunc fuit sibi impositū: sed hic predictum fuit sibi imponendum. p̄pter quod dicitur: Tu vocaberis quasi loquens de futuri nominis impositione. Notandum etiam q̄ mutatio nominis facta a deo semper facta est ex aliqua gratia speciali quam a deo consecutus est ille cuius nomen mutatur: sicut iacob vocatus est israel eo q̄ vidit dominū: Beñ. xxxij. Et abram vocatus est abraham quando facta fuit sibi promissio de semine: in qua benedicende erāt omnes gentes terre illius: Beñ. xvij. ⁊ eodem modo hic simon vocatus est cephas ex hoc q̄ vocatus fuit ad christi fidem ⁊ vocandus de p̄ximo ad apostolatum ⁊ p̄ncipatum apostolorum: ⁊ Matth. xvj. vocatus est petrus: quod idem est vt dictum est p̄pter fidelem christi confessionem: qua dixit: Tu es christus filius dei viui. Sed contra illud quod dicitur hic de vocatione petri ⁊ andree: videtur illud esse quod habetur Matth. iiij. Ambulans iesus iuxta mare galilee vidit duos fratres simonē qui vocatur petrus: ⁊ andreaz fratrem eius mittentes rhete in mare ⁊ vocauit eos: ex quo patet q̄ fuerūt vocati de naui. Dicendum q̄ vocati fuerunt ad fidem ⁊ ad christi aliqualem familiaritatem iuxta iordanem ſm modum qui hic scribitur: sed postea super mare galilee fuerunt vocati ad apostolatum: ⁊ ideo tunc relictis rhetibus ⁊ naui secuti sunt eum non amplius ad p̄pria reuersuri.

Nicolaus

a Altera die. Hic explicat testimoniū ioānis de christo factū corā discipulis ioānis spāliter: ⁊ diuidit in duas: q: primo ponit huius testimoniū. scōo testimonij fructū. ibi: Et audierūt. In p̄ma p̄te dr̄ sic: Altera die itez stabat ioānes ⁊ ex discipulis eius duo. dicit altera die. ad denotādū q̄ ioānes pluries ⁊ frequēter ferebat testimoniū de christo: vt. s. dictū est: p hoc qō subdit: b Stabat. ostendit q̄ ipse paratus erat ad exercendū suū officiū testificando de christo baptiçando ⁊ docēdo. vñ subdit: c Et respiciens iesū ambulantē. s. p̄pe locū vbi stabat ioānes: q: christus postq̄z baptiçatus est a ioāne ad tēpus mo tus est p̄pe locū: ⁊ factus est ioāni familiaris: vt sic ioānes frequēter diceret testimoniū de christo i sua p̄ntia: ⁊ sic ab alijs cognosceret. vñ subdit: d Ecce agnus dei. breuiter repetit cuā gelista testimoniū qō fuerat supius dictū: iō omittit illud qō. s. dictū est: Qui tollit pctā mūdi. ⁊ exponit sicut. s. expositū fuit. e Et audierūt. b ponit fructus p̄dicti testimonij: ⁊ diuidit in tres: q: primo ponit fructus sequēs ex ioānis testificatiōe. scōo ex discipuli ꝓuersi p̄dicatiōe: ibi: Erat aūt andreas. tertio ex christi vocatiōe: ibi: In crastinū. Fructus aūt p̄mus fuit ꝓuersio discipulor ioānis ad christū: q̄ fuit inchoata p ioānē inq̄ntū discipuli testimoniū eius reuerēter audierūt: ⁊ tanq̄z verissimū exercuti sunt in ope: ⁊ hoc est qō dr̄: Et audierūt eū duo discipuli loquētē: ⁊ secuti sūt iesū: desiderātes ei adherere ⁊ eius doctrinā audire: sed ista ꝓuersio ꝓsūmata est p ipsū christū. vñ subdit: f Conuersus aūt iesus. ex sua benignitate ⁊ misericordia. g Videns eos sequētes se: dicit eis: Quid q̄ritis. q. d. parat⁹ sum ad volūtatē vestrā. nec petit hoc ex ignorātia vt aliqd addiscat: sed vt ex eor rñsiōe ꝓueniētius eos dirigat: sicut Beñ. iij. dixit dñs: Adam vbi es. vt ex sua rñsione ꝓueniētius argueret ipsū. sequit: h Qui dixerūt ei rabbi. qō dr̄ interp̄tatū magister. Istud qō dr̄ interp̄tatū magister: nō est de verbis eor: sed est verbū euāgeliste interp̄tātis nomē hebraicū: qō est rabbi. vñ dixerūt: Rabbi vbi habitas? querētes domū eius tāq̄z studiosi discipuli vt possent frequēter cū eo ⁊ ab eo instrui. i Dicit eis ve. ⁊ videte. liberaliter ꝓdescēdēs petitiōi eor. Sed q: dictū est de domo christi b videt ꝑdicere ei qō dr̄ Matth. viij. Filius hois nō hz vbi caput suū reclinet. Dicendū q̄ in Matthēo dr̄ nō habuisse p̄prium domicilium: nō tñ negat q̄n habuerit sicē hospes domū accōmodatā, p tpe ad manendū. Sic enī frequēter fuit i domo marthe: ⁊ eodē mō ab tps māsit p̄pe ioānē post baptismū suū rōnibus p̄dictis: tñ in hospitio alieno: qō p̄z ex b q̄ nō erat de loco illo: § de nazareth. seq̄t: k Uenerūt ⁊ vi. vbi maneret. sicē hospes: vt dictū est. l Et apud eū mā. die illo. audientes verba vite ab eo. m Hora aūt erat q̄si decima. i., p̄pe vesperā. exq̄ p̄z ardor cor ad audiēdū christū: q: cū hora vespertina solēat hoies reuerti ad p̄pria domicilia: tñ oibus dimissis māserūt cū ipso vsq̄z in crastinū desiderio audiēdi ipsū. n Erat aūt andreas. b ꝓfr ponit fructus p̄ueniēs ex discipuli ꝓuersiōe: q: audita christi doctrina statim iuit ad querendū fratrē suū ad audiēdū iesū christū: ⁊ b est qō dr̄: Erat aūt andreas ⁊c. secuti fuerāt cum. s. christū. Nomē aūt alterius discipuli hic tacet: q: modus scribentiū est tacere p̄prias laudes: vel saltez loqui de se sicut de alio: sicut. i. vlti. ca. dicit Joānes euangelista de seipso: Hic est discipulus ille ⁊c. non exprimendo nomen suū: ⁊ eodē mō loquit hic: q: probabiliter credit q̄ ipsemet fuerit cum andrea: q: circūstantias lo

In galileam ⁊c̄. Galilea dī trāsmigratio vel reuelatio. Trāsmigrat eni hō de vitijs ad virtutes ⁊ post de virtute in virtutē ⁊ sic fit ei reuelatio vt videaī deus deoꝝ in syon: Vocatur⁹ ḡ discipulū ad sequēdū. i. ad imitādū: exit in galileā: ipso loco inuēs: vt sic ipse ꝓficiebat sapia: ⁊ sic ꝑ passiones intrauit in gloriā sic ⁊ sequaces. A bethsaida ciui. Nō frustra notatur ciuitas: Nec frustra dicit philippi petri ⁊ andree. sonat eni domus venatoꝝ: in q̄ notaī animus ⁊ officiū istoꝝ: sunt eni venatores in capiēdis alabus. vñ philipp⁹ añq̄ fiat apls sponte vocat nathanaelem.

Inuenit philip. ⁊c̄. B Nathanael pitissim⁹ scripturaꝝ intelligit qō non alij sez a naçareth exire singularē naçarenū: Qz aūt doctissimus nō est in aplīn electo⁹. oēs eni apli primū de idiotis: vt ꝓfundantur sapientes.

Quē scripsit moy. Vt cautus venator: multis rōnibus veritatem fratri astruit. s. q̄ iesus ē q̄ nūciaī i lege ⁊ ꝓphis: filius ioseph q est de domo dauid: vt per eum: non q̄ de eo natus cum maria matre eius quam sciebat ex prophetis virginem peperisse: notetur esse ex dauid.

ſ i. post resurrectionē ad gentes
tatur petrus. In crāstinū vōluit
ſ a iudea vbi erat ioannes baptiçans. ſ os lāpadis
exire i galileā: ⁊ iūenit philippū.
Et dicit ei iesūs: Seq̄re me. Erat
ſ venationis domus
aūt philippus a bethsaida ciuitate andree ⁊ petri. Inūenit philip
ſ fratrem suum
pus nathanael: ⁊ dicit ei: Quē scripsit moyses i lege ⁊ ꝓphēte: i
†ſ a hoc nomē apphes: vt ⁊ maria q̄ nō ignorās se virginē dicit: ego ⁊ pr̄ tuus ſ i. de semine dauid
ſ patriā posuit vt notet eū de quo ꝓpheta naçare⁹
ūenim⁹ iesū filiū† ioseph ā naça
vocabitur ſ virgultum
reth. Et dixit ei nathanael: A naçareth pōt aliq̄d bōi eē. Dicit ei philipp⁹: vēi ⁊ vide. Vidit iesus

Et dixit ei natha. ⁊c̄. Vel dubitādo interrogat: vel affirmat vt legis pitus: a ciuitate tāti nois posse eē aliquē bonū vel erimiū doctorē vl̄ sūmū saluatorē. Di eni naçareth: flos vel germē mūdicie vel scitas: vtriq; autē ꝓnūciationi ꝺgruē subdit: veni. ⁊ vi. ⁊c̄. Ecce vere israelita. Dolus. i. simulatio: si eni hz petā: ꝓfitet. Nō ḡ negat petōrē: sed in eo laudat ꝓfessionē. Pharisei autē sunt dolosi q̄ se bonos p̄dicāt cum sint mali.

nathanael vēientē ad se: ⁊ dicit
dē eo: Ecce vere israelita: i quo dolus nō ē. Dicit ei nathanael: Unde me nosti? Rndit iesus ⁊ dixit
ei: Priūs q̄z te philipp⁹ vocaret
ſ. i. sub arbore fici ſ. i. sub lege littere †ſ elegi
cū esses sub ficu† vidi te. Rndit ei
†ſ ecce eadē vox nathanaelis ⁊ petri: vñ ⁊ petrus me
nathanael ⁊ ait: †Rabbi tu es fi
ruit vocari ſ cuius ego miles
li⁹ dei: tu es rex isrl̄. Rēspōdit ie
† ſ quasi sub arbore fici venisti ad fidem.
sus ⁊ dixit ei: Quia dixi tibi: † vi
†ſ q̄ p istud p paruū venisti ad fidē venies ad maiora
di te sub ficu credis: †māi⁹ his vi
ſ hoc maius
debis. Et dicē ei: Amēn amē dico

Unde me nosti. Cognoscēs dīm log de sua ꝓscia: nō ex idignatiōe q̄rit: sed admirādo: vñ ⁊ ex qua virtute.

Sub ficu vidi te. Mystice nathanael. i. donū dei: est verus ppls isrl̄ dono dei q̄ erat sub ficu abdit⁹. i. subdit⁹ sub ꝓfuetudine peccandi ⁊ vmbra mortis: vt p̄mi parētes sub fici foliis se texerunt: vbi ꝑus visus eēt a dño ⁊ q̄situs q̄ dīm videret ⁊ q̄reret: ⁊ añ ctiā q̄z p apl̄os vocaret.

Rabbi tu es ⁊c̄. Qz cognouit nathanael xp̄m abūtē vidisse q̄ ipse i alio loco gesserat. i. quō ⁊ vbi vocat⁹ sit a philippo qō est indiciū deitatis: fatet non solum magistrū: sed ⁊ dei filium ⁊ regem israel. i. christū in quo probat esse israelita vt dicit. i. videns deum.

Nicolaus

a In crastinū. Hic ꝓfiter ponit fructus ꝓueniēs ex christi vocatione. ⁊ diuidit in duas: q̄z primo describit ipsius philippi vocatio. secōo ex hoc sequēs nathanaelis ꝓuersio: ibi: Inuenit philippus. Circa primū sciendū q̄ christus venit ad baptismū ioānis vt virtute regenerādi tribueret ags: ⁊ vt baptismū ioānis ⁊ eius doctrinā approbaret: ⁊ vt de christo ꝑ ioānis testimoniū latū in christi p̄sentia ppls ipsū cognosceret: ꝓpter que christus ad tēpus moratus est ⁊ ꝓpe locū illū: vt. s. dictū est: ⁊ iō hoc pacto voluit redire in galileā vbi fuerat nutritus: ⁊ in illo reditu vocatus est philippus: ⁊ hoc est qō dī hic: In crastinū aūt. s. post vocationē petri. b Voluit exire in galileā. si eniz mānsisset ꝓpe iordanē postq̄ fuit cognitus a ppl̄o: oēs cucurrissent ad eū ⁊ dimisissēt ioānē: qō pz ex effectu: qz duo ex principalioribus discipulis ioānis secuti sunt iā eū: vt dictū est: ⁊ iō volens deferre ioāni ⁊ dare nobis exēplū fugiēdi applausū ppl̄i inde recessit. segt̄: c Et inuēit philippū: nō a casu vel quasi ignotū: sed ex sua ꝓordinatiōe: vt cum vocaret ad fidē ⁊ illuminaret. vñ sequit: d Et dicit ei iesus: sequere me. Qz aūt philippus secutus est eū statim credens: nō est mirū: qz vox christi nō solū habebat vim mouēdi auditū sed etiā animū. Pōt etiā ꝓbabiliter dici q̄ philippus erat iaz edoctus de christo ab andrea ⁊ petro. vñ subdit. Erat aūt philippus a bethsaida ciuitate andree ⁊ petri: quasi reddat rō q̄re statim secutus est christū ex hoc q̄ erat de villa andree ⁊ petri: ex quo ꝓbabile est q̄ docuerāt ipsū. e Inuenit philippus. Hic ponit ꝓpter nathanaelis ꝓuersio: que ostendit primo inchoata p philippū. ⁊ scōo ꝓsumata p christū: ibi: Vidit iesus. Circa primū ꝓsiderādū q̄ philippus a christo instructus iuit ad querēdū nathanaelē fratrē suū: desideraīs eū hīe frēm in fide sicut in carne: ⁊ hoc est qō dī hic: Inuenit philippus nathanaelē: nō a casu inuenit eū sed diligenter quesitū: vt dictū est. Iste aūt nathanael erat hō lfatus ⁊ edoctus in lege ⁊ ꝓphetis: ⁊ iō philippus q̄uis esset parū lfatus a principio: tñ iā erat instructus a christo in scripturis legis ⁊ ꝓphetaꝝ loquētibus de ipso: iō ānūciādo christū fratri suo quē sciebat lfatū incepit a testimonio legis ⁊ ꝓphetaꝝ: dicens: f Quē scripsit christus in lege. B hī Beñ. penulti. Nō auferet sceptrū de iuda ⁊c̄. ⁊ Deut⁰. xviij. Prophetā suscitabit vobis deus de fratribus vīs ⁊c̄. q̄ ad lfam de christo sunt intelligenda: vt pz p p̄dicta. g Et ꝓphete. Dēs eni ꝓphete de christo loquunt: qz ad christū oēs coꝝ ꝓphetie principaliter ordinabant. h Inuenimus iesū. q. d. B nomē ꝺgruū est ꝓphetis: qz ꝓmittūt messiā saluatorē. B etiā nomē ponit exp̄sse de christo: Habacuc. vlti. Ego aūt in dño gaudebo ⁊ exultabo in deo iesu meo. ⁊ in apocryphis Esdre: Et erit post ānos hos ⁊ moriet iesus filius meus ⁊ quiet̄ seculū. i Filiū ioseph. Philippus hic loquit ꝑm cōem modū loquēdi: qz putabat eius filiū: vt hī Luce. iij. Hoc etiā ꝓsonat scripture q̄ clamat vbiq; christū descēdere de stirpe dauid: de cuius tribu erat ioseph ꝓpter qō ⁊ christi genealogia p ipsū cōputat: vt pz Matth. j. ⁊ Luce. iij. Qui eni nō fuerit pī christi: fuit tñ in matrimonio ꝺiunctus mri eius q̄ erat eiusdē tribus: ꝓut diffusius declarauī sup Matth. k Naçareth. Locus etiā iste ꝓsonat scripture loquēti de christo Esaie. xj. vbi dī sic ꝑm hebraicā veritatē: Egrediet virga de radice iesse. ⁊ naçareus de radice eius ascēdet: ⁊ iō nathanael videns hanc ꝓsonantiā statim rndit. l Naçareth pōt aliq̄d boni esse. affirmatiue ꝑm Aug. aliter exponit hoc ꝑm Chryso. negatiue ⁊ dubitatiue: qz sicut dictū ē iste nathanael erat legisperitus: ⁊ iō vidit q̄ duo p̄ma nō hēbāt calūniā. s. nomē ꝓpriū qō est iesus: ⁊ genus. s. dauid: ꝑ de loco videbat esse ꝺ scriptu-

de lyra

rā Michee. v. vbi exp̄sse dī christū nascitur in bethleē. Et tu bethleē ephrata paruulus es in milibus iuda ex te mihi egredietur q̄ sit dñator in israel. et egressus eius ab initio a diebus eternitatis: ꝓpter qō legis scribe rndērūt herodi querēti vbi christus nasceret: q̄ bethleē erat natiuitatis sue locus: vt hī Matth. ij. Et dictū suū ꝓfir mauerūt ꝑ scripturā p̄dictā Michee. v. ⁊ ꝓpter hoc nathanael ꝓcessis duobus primis tanq̄ manifeste veris: querit dubitatiue de tertio dicens: A naçareth pōt aliq̄d boni esse: ⁊ qz philippus nō erat pfecte instructus: iō duxit eū ad iesum: vt ab illo plenius audiret: ꝓpter qō sequit: m Dicit ei philippus: veni ⁊ vide. i. addisce ab eo. Notandū hic q̄ ꝑm veritatē euāgelij christus natus fuit in bethleē: vt hī Matth. ij. ⁊ Luce. ij. sicut fuerat p̄dictū ꝑ ꝓphetā: sed ꝓceptus fuit ⁊ nutritus in naçareth: vt hī Luce. ij. ⁊. iiij. ⁊ ꝓpter hoc vocat⁹ a ꝓphetis naçareus ⁊ sic pz ꝓcordia ꝓphetaꝝ. n Vidit iesus. Hic describit ꝓuersio nathanaelis ꝓsūmata p christū: vbi christus ostendit se verū esse messiā ꝓmissus ex tribus signis: qz legisperiti signa querebāt: vt dī. j. Corint. j. Judei signa petūt. ⁊ in plurib⁹ locis i euāgelio petierūt signa a christo. secūdū ponit ibi: Rndit iesus. tertiū ibi: Rndit nathanael. Primū signū fuit manifestatio occulti p̄ntis. s. intētiōis cordis ⁊ puritatis ꝓprie ipsius nathanaelis: q̄ nō poterāt esse nota nisi virtute diuina: ⁊ hoc est qō dī hic: Vidit iesus nathanael venientē ad se: nō solū vidit exterius: sed etiā vidit cor ipsius interius. vñ sequit: o Et dicit de eo: Ecce vere israelita in quo dolus nō est. qz sine intentiōe doli ⁊ falsitatis veniebat: vt veritatē cognosceret. p Dicit ei nathanael. Hic ponit secūdū signū qō est reuelatio occulti ꝑteriti. videns aūt nathanael q̄ ꝺditionē sue mentis exp̄ssserat quesiuit vñ ipsam sciebat dicens: q Unde me nosti. Rndit iesus ⁊ dixit ei: ꝑ reuelationē alterius occulti. r Priusq̄ philipp⁹ te vocaret cū esses sub ficu vidi te. i. cognoui ꝓpositū cordis tui. Ad lfam priꝰ locuti fuerāt adinuicē de christo ipse ⁊ philippus sub ficu in tali distantia: q̄ christus eos nō poterat videre oculo corꝑali: nec aliquis alius erat p̄sens q̄ potuisset ei referre: ⁊ iō ꝑpter hoc signū ⁊ p̄cedēs nathanael statim ꝓfessus est ipsū esse christū. vñ sequit: s Rndit ei nathanael ⁊ ait: Rabbi tu es ⁊c̄. rex israel. i. ille q̄ expectat vt sit rex israel. Expectant eni oēs iudei messiā tpalē regē futurū: ⁊ hoc mō videt loqui iste nathanael: qz non habebat adhuc cognitionē perfectam de christo. Non enim videtur intellexisse tunc ipsius diuinitatē: qz non dixisset: Tu es rex israel. sed potius mūdi. Et per hoc qō dicit: Tu es filius dei. non fuit ꝓfessus eius diuinitatē: sicut postea cōfessus est eam petrus: dicens: Tu es christus filius dei viui: Matth. xvj. ⁊ ꝓpter hanc cōfessionē dictus est beatus a christo. sed intellexit hanc filiationē p quandaz excellentiā gratie. t Rndit iesus. Hic ponit tertiū signū qō est reuelatio occulti futuri. Modus eni cognitiōis humane est vt ab impfecto ad pfectionē ducat ordinate: vt patet. j. phys. Et qz gratia perficit naturā: ideo ꝓportionalis ordo est in cognitiōe gratie. qz primo est ipfectio ⁊ postea ad perfectionē deducit: propter qō christus ipsum nathanaelē iam christū cognoscentem q̄tum ad gratie excellentiā: vlterius deducit eum ad cognoscendū suam diuinitatē per obsequiū angelorum sibi exhibendū tanq̄ superiori. Nulla eni natura est super angelicam nisi diuina. ⁊ hoc est qō dī: Respondit iesus ⁊c̄. Credis. s. me esse christum. q̄tum ad excellentiam gratie. v Maius his videbis. cognoscendo virtutē diuine substantie. x Et dicit eis. s. philippo ⁊ nathanaeli. y Amen amē dico vobis. amen. idē ē qō fideliter: ⁊ iō vbi duplicat est signū maxime certitudinis ⁊ firmitatis.

Videbitis celum

Videbitis celū. Nathanael israelita: dicit visurus apertū celum ⁊ angelos a. ⁊ d. vt olim patriarcha iacob vidit scalam ⁊ angelos a. ⁊ d. qui per benedictionē vocatus est israel.

Aug⁹. Qđ dictū est nathanaeli mō implet in christianis: qz postq̄ hō deus ascendit: credentibus in cū aperit aditus celi. Et vident angelos. i. p̄dicatores sup eum ascendentes: dū archana deitatis p̄siderant ⁊ predicāt: ⁊ descendentes dū infimis se p̄teperant: ⁊ hūana de eo p̄dicant. Et maius est a eis celū aperiri ⁊ vtrāq̄ in eo cognoscere naturaz p̄ angelos q̄z visos. i. p̄scitos esse: dū essent sub vmbra mortis. Si eni ibi manerent qđ p̄fuisset ibi videri.

vobis: videbitis celuz aptum ⁊ angelos dei descēdentes ⁊ ascendentes super filium hominis.

Die tertio C. II.

e nūptie facte sūt in chana
f mater est figura synagoge
galilee: ⁊ erāt mr̄ ihesu ibi.

Angelos descen. Sepe hoc miraculum apparuit q̄ angeli ascendebant ⁊ descendebant super christum.

Sup filiū hoīs. Christus dicit se filiū hoīs affirmans qđ minus est s. hūanitatē: nathanael ⁊ petrus filiū dei qđ maius est: affirmantes diuinitatē. Ecce p̄firmatio vtriusq̄ nature in christo: isti p̄fitētes deitatē merent ascendere: ille asserens hūanitatē testat se ad redimendū venisse.

Sup filiū ne. Cōfirmat se esse hoiez ne aliqui errarēt credentes ipsū tm̄ esse deū: vt etiā petrus cū dixit: absit a te dñe. C. II.

e Die tertio. Augu. Postq̄ ostensionē christi per testimonia ioannis ipse se miraculo ostendit.

Et die tertio. Significat tertio die. i. tpe gratie. post tempus. i. ante legē ⁊ sub lege christū ad nuptias ecclesie p̄ carnem venisse.

Vocatus est aūt. In quo ostendit non despiciendas nuptias quas fecit ⁊ sacramentū nuptiarū insinuat.

Deficiente vino. Vinum deficit vt mirabiliter vino de aqua facto: virtus latentis deitatis appareat.

Augu. Maior virtus est in creatione ⁊ gubernatiōe celi ⁊ terre: ⁊ q̄ quotidie aqua pluuie per vites in vinū vertit: ⁊ q̄ ex paruo seminario fruges creant: sed qz hec naturaliter fiunt tam ex vsu viluerūt: ⁊ ideo quedā ⁊ si minora preter solitū nature sibi deus seruauit: per que virtus que in maioribus etiam operat in memoriā reducit.

Quid mi. ⁊ ti. ē m. Augu. In his nō negat matrē vt heretici dicūt: nec inhonorat eā: qui parentes honorare precepit: sed illa exigente: miracula facturus nō agnoscit eam. q. d. Ex eo q̄ genuisti nō operor hoc: agno-

Nicolaus

a Videbit celū aptū ⁊ an. dei ascen. ⁊ descē. supra filiū hoīs. in obsequiū diuinitatis in hūana natura latentis. Si eni queraz vbi hoc viderūt: pōt dici in ascensiōe christi: vt hī Actj. j. Cūq̄ intuerent in celū euntē illū: ecce duo viri ac̄. i. duo angeli in specie virorz. Silr in resurrectiōe viderūt apli angelos stantes supra sepulchrū christi. ⁊ in passiōe appuit angelus de celo p̄fortans cū: Luce. xxij. Querit etiā b quare nathanael nō fuit vocatus ad apl̄atū cū a christo sup alios fuerit cōmēdatus: vt pz ex p̄dictis. Dicendū q̄ christus voluit primos fundatores ecclie simplices hoies eligere: ne p̄ma p̄uersio hoiuz ad fidē hūane sapie ascriberet sed diuine: ⁊ ppter hoc iste nathanael ⁊ nicodem⁹: de quo hī. j. iij. ca. nō sunt instituti apli: qz erāt hoies l̄ati: fuerūt tm̄ a principio ad fidē vocati: ne si a principio oēs fuissent simplices credereē p̄ oppositū p̄ ignorātiā decepti. Postq̄ vo fides catholica fuit radicata: paul⁹ vocat⁹ est ad apl̄atū: q̄uis eēt l̄at⁹. Vñ dī. j. Corint. i.

Videte vocationē vram frēs qz nō multi sapientes. C. II.

b c Die tertia. Vñ ad esse sequit oparī: cū oia sint determinata p̄ prio ope: vt dī. iiij. metaph̄. iō postq̄ euangelista ostendit diuinitatē christi p̄ eternā emanationē a p̄re. b p̄fir declarat eā in ope. s. p̄ opa miraculosa q̄ sunt diuine virtutis manifestatiua: qz trāscēdūt virtutē totius nature create. Et diuidit in tres qz primo ponit opa que fecit christus inter hoies p̄uersando. scdo q̄ fecit moriendo. xij. ca. tertio q̄ fecit resurgendo. xx. ca. Prima in duas: qz primo ponit opus diuinū q̄tū ad mutationē nature. scdo q̄tū ad effectū gre. sequēti ca. ibi: Erat hō. Prima adhuc in duas qz primo ponit opus miraculosū coram discipulis vt in fide firment. scdo coram turbis vt p̄uertant. ibi: Post hoc descendit. Prima in tres: qz p̄mo ponit miraculi occasio. scdo eius ppetratio: ibi: Et dixit eis ihesus. Circa primū sciendū q̄ occasio huius miraculi fuit defectus vini in nuptijs: ⁊ iō euāgelista describit ipsas nuptias q̄tū ad ea⁹ circūstantias. d. Et die tertia. s. a vocatōe philippi ⁊ nathanaelis fris eius: ⁊ sic notat tēpus. c Nuptie facte sūt in chana galilee: ⁊ sic pz loc⁹. Chana eni q̄dā villa est sita in galilea. d Et erat mr̄ ihesu ibi. Vocatus est aūt ihesus ⁊ disci. ei⁹ ad nuptias. Licz aūt alii plures fuerint in istis nuptijs: tm̄ ihesus ⁊ mr̄ eius ⁊ discipuli eius expressius notant: qz nō fit hic mētio de nuptijs nisi rōne miraculi ibidē ppetrati: qđ fuit factū p̄ mr̄is interpellationē ⁊ p̄ ipsius ihesu opationē: ⁊ ad discipulo⁹ p̄firmationē. Et p̄ b etiā excludit error eoz q̄ dicūt nuptias esse petm̄: qz si nuptie essent illicite ihesus ⁊ mater eius nō fuissent in illa societate. Dī etiā cōiter q̄ iste nuptie fuerūt ioānis euāgeliste: a q̄bus cū christus vocauit aī p̄sūmationē matrimonij p̄ copulā carnis. Ex hoc ecclia obseruat q̄ aī carnalē copulā pōt licite alter p̄iugū intrare religionē. Hoc aūt videt p̄ dictū Hieronymi in Prologo: vbi dī q̄ christus vocauit cū de nuptijs nubere volentē: ex quo vi-

scam aūt te pendens in cruce cū vt filius curā tui discipulo cōmittam. sed nondū venit hora mea. i. oportunitas: qz nō debet esse passio nisi p̄dicato euangelio: nisi virtute deitatis ostensa mūdo: tunc erit hora. nō necessitatis vt heretici calūniant sed voluntatis. vnde: Protestatem h. p. a. m. ⁊ i. s. e. Non eni auctor tempoz fato tempori regit.

vocat⁹ ē aūt ihesus ⁊ discipli ei⁹ ad nuptias. Et dēficiēte vino dicit māter ihesu ad eū: Vinū non hīt.

† aug. qđ ē cōe deitati mee ⁊ tibi mri secūdū carnez

Et dicit ei ihesus: † Quid mihi ⁊ ti
ſ ē nomē sex⁹ †ſ. i. opportunitaz oñdēdi naturā quā ex te hēo: ſz oñsa diuia p̄ miracula: oñdet ⁊ hūana nā
bi mulier? Nondum venit hora

Chana galilee. Id est celus transmigratiōis ibi nuptie: qz hi sunt digni christo q̄ feruore deuotionis de vitijs ad virtutes de terra ad celos trāsmigrant. Mater ibi cuius vterus thalamus fuit de quo sponsus p̄cessit. Vocatus est aūt ihesus deside rio p̄cedentiū patrū ⁊ discipuli vt ministri. In nuptijs vinū defecit: qz sensus legis p̄ carnalē exposition̄ pharisеoz a sua p̄isca virtute ceperat deficere: sed christ⁹ aquaz in vinū p̄uertit: dū q̄ carnalia videbant: spūalia ostendit: ⁊ superficiē lre plenā virtute celesti videri fecit. Christus eni in p̄phetis nondū manifestatus quasi vinū in aqua latuit: sed cū aperuit eis sensū vt intelligerēt scripturas: ipsos vino inebriauit ⁊ mētes a carne alienauit. Scripture sūt lex ⁊ p̄phe ⁊ psalmi: hec oēs ſm lram aqua insipida: ſm spm̄ vinū sūt. Sex idrie: sex etates: quaz nulli defuit p̄phetia. Incipit eni ab exordio mūdi. Et est prima etas ab adā vsq̄ ad noe. Scda vsq̄ ad abraam. Tertia vsq̄ ad dauid. Quarta vsq̄ ad transmigrationē babylonis. Quinta vsq̄ ad ioannē baptistā. Sexta vsq̄ ad finē mūdi. In his q̄ etatibus erant idrie. i. corda hominū receptiua scripturarū dei parata p̄posita in exemplū viuēdi ⁊ credēdi. lapidea. i. fortia in christo lapide: ſm purificationē iudeoz. i. qz illi p̄pio iudeoz lex data est: gra p̄ christū oibus facta est. Videam⁹ que in singulis etatibus quasi idrijs aqua fuerit: ⁊ quō in vinū mutat. In prima abel a fratre occidit: ⁊ hic penā: ille laudē accipit. In hoc si quis innocentiā abel sequit ⁊ malicia cham fugit: aquā abluentē ⁊ reficientē bibit. Si vo in codē christū a iudeis occisum intelligit: de aqua vinū bibit. sic in alijs oibus huius etatis. In scda noe in archa p̄pter iusticiā saluat. Mūdus diluuio perit. Si qs hoc exemplo a vitijs se corrigit: aquā salutarē bibit. sed si in archa: ecclesiā que cūcta animalia. i. oēs gentes recipit in aque baptismū: intelligit ⁊ cetera huiusmodi: vinū bibit. In tertia abrāā obediens p̄ filio offert aricte: qui hic discit obedientiā: bibit de tertia idria aquā: siqs in isaac deitatē: in aricte christi carnē intelligit: vinū bibit. In quarta: dauid hūilis regnat. Saul superbus abijcit: in hoc siquis discit humiliari: aquā bibit:

de lyra

dcē q̄ nuptie fuerūt sue: qz christus nō legit in alijs nuptijs fuisse. hoc etiā videt p̄ hoc q̄ mr̄ ihesu erat ibi tanq̄ in nuptijs nepotis sui. Nō eni est verisimile q̄ ipsa venisset nisi multū attinuisset sibi: sicut fuit ad elizabeth cognatā suā: festināter tm̄: vt hī Luce. ij. qz ſm q̄ dicit Ambro⁹. nō libenter stabat in publico: sed magis i oratonis secreto. e Et deficiēte vino. b tangit occasio miraculi. f Dicit mr̄ ihesu ad cū: vinū nō habēt. s. ad sufficiētiā. Ex corde eni pijssimo voluit p̄uenire totalē defectū ne apperet p̄fusio: iō inuitauit filiū quē sciebat ad hoc potentē: sicut a principio docta fuerat p̄ angelū ⁊ p̄ spm̄ scm̄: nō tm̄ ipsū inuitauerat ad miracula aī etatē p̄fectā qz nō decebat vt videbit: g Et dicit ei ihesus qđ mihi ⁊ tibi est mulier? Cū christus maximā reuerētiā mri sue detulerit: mirū videt q̄ sic extranee mri sue rndit: iō dicit Aug⁹ q̄ facere miracula ei cōpetebat ſm diuinā naturā quā a mre nō habuit: iō p̄dicto mō rndendo mri oñdere voluit q̄ in hoc nō tenebat ei obedire: qz in natura diuina nihil habuit a matre: nec p̄ sequēs cū ea aliqđ esse cōe: iō dicit: Quid mihi ⁊ tibi est mulier? q̄si dicat virtutē faciēdi miracula a, te nō habeo. sed qz hūanitatē in q̄ passus est traxit a mre: iō addidit: h Nondū venit hora mea. i. tēpus patiēdi in natura quā habeo a te ⁊ tunc te recognoscā ⁊ tibi p̄descēdā: vñ ⁊ tunc eā recōmendauit Joāni: vt hī. j. xix. ſm Chrysо. aliter exponit: qz ſm ipsū btā vir go ex pietate mota voluit p̄occupare tēpus debitū faciēdi miraculū. Illud eni miraculū inter miracula christi erat p̄mū ⁊ ad p̄firmationē discipuloz vt dī. j. eodē ca. ⁊ iō debuit esse notū ibidē existentibus ⁊ gratū ipsis potuā tibus. hoc aūt magis fuit eo q̄ factū est post vini totalē defectū q̄z si antea fuisset factū: ⁊ qz mr̄ ihesu voluit p̄uenire totalē defectū: vt predictū est: ideo dixit illi ihesus: Quid mihi ⁊ tibi est mulier. q. d. scire tēpus aptū ad miracula faciēda nō ē mihi ⁊ tibi cōe: sed mihi soli p̄uenit: ppter qđ subdit: Nōdū venit hora mea. i. tēpus p̄uenies ad faciendū miraculū mihi soli notū. Ex hoc aūt q̄ dī: hora mea. dicūt quidā heretici dicti p̄iscillianiste q̄ facta christi ⁊ alioz hoiuz subiacēt fato siderū. ſ hoc est falsū nō solū de christo sed etiā de oī hoie: qz virt⁹ itellectualis nō est alligata organo corpali: ⁊ iō nō est subiecta cuicūq̄ actioni corporali: ppter qđ influxus siderū nō pting it directe ad ipsū: sed tm̄modo indirecte: in q̄tū impressio facta in appetitu sensitiuo redūdat quodāmō ad appetitū intellectiuū: vt dī. iij. de aia. sed hoc nō est p̄ modū necessitatis: qz hō p̄ appetitū intellectiuū potest moueri ad p̄trariū. ppter qđ Ptholomeus qui fuit maximus astrologus dicit in centilogio: Sapiens dñabit astris: qz nō sequit appetitū sensualitatis: sed dictamen recte rōnis: ⁊ iō exponēdū est: Nōdū venit hora mea. i. hora cōueniēs faciendi miraculū a me solo cognita. Et huic p̄sonat l̄a sequēs: qz mater ihesu ex eius responsione non ostendit petitionem suam repulsam: sed conuenienter dilatam. vnde sequitur:

i 4 ij Dicit mater

si regnū christi intelligit: vinū bibit. In qnta peccāl ppls captiuat: post redu cit: hinc siquis discit pnia corrigi: aquā bibit: siquis de captiuitate pcti: po pulū dei⁹ iesū liberari intelligit: vinū bibit. In secta christus circūcidit: offert. In quo siquis discit suis sacris subijci sicut christus ille aquā bibit. Si in vera octaua: dispositionē totius mortalitatis ⁊ intrationē ad deuꝫ intelligit: vinum bibit.

Binas vl ternas. Aug⁹. Estimātis est hoc dicere vt ipsas diceret bi nas quas ⁊ ternas. Sūt ergo due mensure in scri pturis: dū pr ⁊ filius no minat: ⁊ spūs q necessa rio est cōis pri ⁊ filio in telligit: vt oia in sapia fe cisti dne. i. in filio: ⁊ ego ⁊ pr vnū sumus. Terne: dum noiato spū trinitas manifestius intelligit: vt verbo dni celi firmati sūt ⁊ s.o.c.o.v.c. ⁊ baptiçan tes in nole pa. ⁊ f. ⁊ s.s.a. Aliter bine vel terne mē sure sūt oēs gētes ad qs ptinēt scripture: bine ꝓ pter preputiū ⁊ circūcisio nē. Ipse etiā trinꝫa trib⁹ filijs noe disseminate.

B

Et impleuerunt. Ex iussu eius implete sūt hydrie: significat q ēt illa scriptura a dño est: ⁊ dū in ea sub velamine. i. ad opertione lre latet christus: sapit aquā insipidā. Cū aūt auferē velamē: est vinū inebrians: potuit quidē vacuas implere vino qui cuncta creat ex ni hilo: sed maluit de aqua vinū facere vt doceret se nō soluere legem sed im plere: nec in euangelio alta facere vel docere q̄ que ꝓphetia predixit.

Vt aūt gustauit. Triclinū. i. tres ordines discūbētiū altitudine di stantes inter se. i. doctores: ptinētes ꝓtegati. Architriclinus aliquis legis perit⁹: q bibit spūalē sensū legis. Aū spūalē sensū in scripturis apire dis cipulis: est aquam in vinū ꝓuertere: vt qñ post resurrectionē aperuit illis

p passionē ſ ⁊ si videtur negare filiū: scit mē pietatē eius: ⁊ ideo fiducialiter imperat ministris

mea. Dicit māter eius ministris. Quōcūq dixerit vob facite. Erāt ſ vasa aquaria ab hyd or

aūt ibi lapidee hydrie sex posite: scōm purificationē iudeoꝝ: capi ſ metron grece: latine mensu ra dicitur.

entes singule metretas binas vel ternas. Dicit eis iesus. Impletē †ſ qz nulla tēpus fuit a salutari doctrina vacuū

hydrias aqua. † Et ipleuerūt eas vsq ad summū: ⁊ dixit eis iesus: Haurite nūc ⁊ ferte architriclio.

† ſ principes triclinij. est enim medium spaciū do mus a parietibus vbi sedebat conuiuantes

Et tulerūt. Ut aūt gustauit† archi †ſ vt paulus prius nescidit spūm in litera

triclin⁹ aquā vinū factū† ⁊ nō scie ſ vt esaias ⁊ ceteri

bat vnde eēt: ministri aūt sciebāt

qui hauserāt aquā: vocat spōsū architriclinus ⁊ dicit ei: Omnis ſ carnalis a veris ad falsa descendit

homo primum bonū vinū pōit ſ mundana prudentia prius docet homes blanda: de inde subdit inutilia ⁊ inhonesta.

⁊ cūz inebriati fuerint: tunc id qđ † ſ qz ⁊ oli bonū ⁊ si in figuris quasi in aqua occul tum: nunc xo in euangelio manifestum

deteri⁹ ē. Tu aūt seruasti† bonuz vinū vsq adhuc. Hoc fecit initi um signoꝝ iesus i chana galilee. ſ latentem deitatez

⁊ manifestauit gloriā suā: ⁊ credi derūt in eū discipuli eius. Post †ſ villa pulcherrima vel ager cōsolationis

hec d̄ descendit† capharnaū ipse ēt †ſ cognati: magis ffes q̄ discipuli ſ q no fratres.

mater eius† ⁊ frātres ei⁹ ⁊ discipuli ei⁹: ⁊ ibi mānserūt nō mlt⁹ dieb⁹. Et ꝓpe erat pascha iudeo

Aquā vinū ſa. Piero. Per aquā baptismus ioānis: p vinū passio christi: vñ ⁊ vinū pus ferē architriclino. i. ioāni q aſi bibit passionē q̄ xps.

Hoc fecit initiū ⁊c. Piero. In initio signoꝝ que mortalis morta libus erat daturus: aquā vertit in vinū: sicut iā imortalis discipulis aperuit sensū vt in lege ⁊ ꝓphis intelligerēt christū: ita car nales mētes prius sapore sapie imbuit: postea resu scitatos maiori gloria cō plecturus.

Post hec ⁊c. Post initiū signoꝝ de vino sub dit aliud indiciuz diuine maiestatis in ciectiōe ven dentiū de tēplo. Typice. Filius dei vt hūilis: de scendit capharnaum. i. in mundū ſm q̄ habet ma trem ⁊ fratres.

Et prope erat ⁊c. Pascha agimus: dum a vitijs advirtutes trāsim⁹ ad ꝺ iesus venit: dū eccle siā quotidie visitat ⁊ act⁹ cuiusq̄ ꝓsiderat: ⁊ eos eji cit qui inter scōs: vel ficte bona vl apte male faciūt Per boues q arant p̄di catores doctrine celestis significant: hos vendūt q non amore dei sed pro q̄stu tpali p̄dicāt. Oues innocentes sua vellera vestiendis p̄bent: p has signant opa mūdicie ⁊ pie tatis que vendunt: dū p hūana laude gerunt: spūs vt colūba apparuit. vñ p colūbā spūs accipit: quā vēdūt simoniaci: Nūmos dant mutuo in ec clesia q nō simulate ecclesijbus: sed aperte terrenis seruiunt: hi oēs ejiciunt de parte sortis scōꝝ: qui vel ficte bona vel aperte mala faciunt: ⁊ funiculis pctoꝝ mō flagellant ad correctionē: q si incorrecti pmāserint: in fine liga bunt. Oues quoq⁹ ⁊ boues ejcit: q⁹ taliū vita ⁊ doctrina ostēdit reprobā. Et mensas subuertit: q⁹ in fine ipse res quas dilexerunt: destruunt.

a Dicit mr eius ministris. q seruiebant in nuptijs. b Quodcūq dixerit vobis facite. expectans hora ꝓueniēti a filio suo cognita ipletione petitionis sue. c Erant aūt. Hic ꝓfiter ponit miraculi ppetratio. Et describit veritas miraculi ex pluribus ꝓditionibus. Primo ex pater vasoꝝ: cū dr: Erāt āt ibi lapidee hydrie ser posite ſm purificatōez iudeoꝝ. Et traditioneem senioꝝ iudei vasa frequēter lauabant ⁊ purificabant: ſm q̄ dr Marci. vii. ⁊ iō ad hoc faciendū erāt ibi posite ille hydrie: q⁹ erāt vasa ad reponendū aquā, p huiusmodi edificatiōe facienda: ⁊ ex hoc miraculū fuit euidentius: q⁹ si fuisset aqua ꝓuersa in vinū in vasis vinarijs: posset credi q̄ illud vinū ꝑtitisset ibidē. d Capientes singule metretas binas vel ternas. Metretas quedā mēsura est ptinēs decē sextarios: vt dicit Isido. xvi. ethimologiaꝝ. Sed cuius quātitatis erat sextarius nō est certū: q⁹ nō est eiusdē quātitat̄ i diuersis trīs: i eadē etiā terra variat in diuersis villis. Isidorus tn dicit. xvi. ethimologiaꝝ. q̄ sextarius ptinet duas libras tn̄: ⁊ ſm hoc est valde paruus. e Dicit eis iesus. i. ministris. f Implete hydrias aq̄. q⁹ aliqd de aqua ibi prius posita assūpserāt ad purificationē vasoꝝ: iō iussit iesus suppleri qđ fuerat amotū. vñ subdit: g Et impleuerūt eas vsq̄ ad sūmū. p hoc etiā fuit miraculū euidentius q̄ aqua appo sita fuit de nouo: ⁊ p ministros q sciebāt totalē defectū vini: q⁹ cū implete fuissent: aqua ꝓuersa est in vinū virtute diuina. h Et dixit eis iesus ꝺ ꝓfr ponit miraculi facti approbatio. voluit enī christus q̄ ille q principalior erat inter ꝓuiuas primo de vino illo gustaret vt ex cōmēdatiōe illius miraculū notius fieret: ꝓpter qđ dr: i Et ferte architriclino. Dicit enī architriclinus ab archos qđ est princeps ⁊ triclinū qđ est locus vbi hoīes sedent in ꝓuiuio: q⁹ antiquitus comedebant sedentes in lectis: propter hoc in scriptura dicunt comedentes accūbere vel recūbere. locus enī vbi fiebāt ordines lectoꝝ ad sedendū vocat hic triclinū: ⁊ iō architriclinus nō est no mē ꝓpriū: sed significat illū q principaliter inter ꝓuiuas sedebat: ⁊ ꝓbabile est q̄ fuerit aliqs sacerdos illius tpis q stabat in nuptijs ad bñdicendū: ⁊ ad ostendendū qualiter debebat ꝓcedere ſm legē ⁊ statuta senioꝝ. sequit: k Ut aūt gustauit architriclinus aquā vinū factū. i. mutatam in vinū. l Et nō sciebat vñ esset. i. p virtutē christi. m Ministri aūt sciebāt q hauserant aquā. ad supplendū vini defectuz ex ꝑcepto christi. n Vocat sponsū architriclinus: q̄si ad arguendū eū: vñ subdit: o Et dicit ei oīs hō. prudenter agens. p Primū. i. in principio. q Bonū vinū ponit. i. apponit ipsis ꝓuiuātibus: q⁹ tunc sensus est vinar: ⁊ pōt discernere vi ni bonitatē ⁊ acceptare. nō sic aūt pōt ebrietatē: iō subdit: r Et cū inebriati fuerint: tunc id qđ deterius est: apponit ipsis ꝓuiuātibus: q⁹ tunc nesciūt discernere inter bonū ⁊ malū. s Tu aūt seruasti vinū bonū vsq adhuc. q. d. imprudenter feciſti ⁊trariū: iste tn̄ ignoraūter loquebat vt p̄dictū est. t Hoc fecit. Hic ponit miraculi ppetrati ꝓclusio: q⁹ hoc miraculū

Nicolaus de lyra

primo a christo factū est ad manifestandū veritatē diuinitatis in eo latentē ⁊ ad fidē alioꝝ ꝓfirmandū: ⁊ hoc est qđ dr: Hoc fecit initiū signoꝝ ⁊c. q⁹ istud fuit ꝓmū miraculū ab ipso factū: vt plenius videbit in fine huius ca. v Et manifestauit gloriā suā. i. diuinitatis potentiā. x Et crediderūt in eū discipuli eius. q⁹ aliqui de nouo crediderūt in eū: ⁊ illi q prius credi derāt vt andreas ⁊ alij: vt dictū est. p B in fide solidati fuerūt. y Post hoc descendit. Posita imutatione nature coram discipulis: hic idē ostendit coram turbis: nō ꝓ tunc facta: sed q⁹ predixit in posterum fienda vt videbit. Et diuidit in duas. q⁹ primo ostendit ꝓpositū. secdo ex hoc sequēs fructus declarat: ibi: Cū aūt esset hierosolymis. Ista imutatio nature ē suscitatio corporis sui quā hic ꝓnunciat se facturū in sua resurrectione. Et diuidit in tres. q⁹ primo ponit huius denūciatiōis occasio. secdo subiūgit ipsa ꝓnūcia tio: ibi: Rnderūt ergo. tertio ꝓnunciatiōis interꝑtatio: ibi: Dixerūt ergo. prima in duas: q⁹ primo ꝓtinuat hystoriā. secdo descendit ad ꝓpriā materiā ibi: Et ꝓpe erat pascha. In prima parte dicit sic ꝓtinuādo ad p̄cedentia. Post hoc. i. post mutationē aque in vinū p̄dictā. z Descendit capharnaū. Illa enī ciuitas erat metropolis galilee: ⁊ iō illuc voluit venire: q⁹ inceperat iā gloriā suā manifestare. a Ipse ⁊ mr eius. qñ ioseph mor tuo christus comitabat matrē suā ad impendendū ei debitum obsequiū. b Et frēs eius. nō q⁹ essent filij marie mris eius: vt dicit Heluidius he reticꝰ: q dixit eā fuisse cognitā a ioseph post christi natiuitatē: ⁊ de ea filios genuisse: qui dicunt hic frēs: q⁹ ex eadē matre: Iz non ex eodē pre. Sed hoc fuit ꝓbatū Matth. j. ca. Propter qđ alij dixerūt q̄ fuerūt filij ioseph de alia vxore. dicunt tn̄ hic frēs christi eo q̄ ioseph putabat pater eius: sed hoc est falsū: q⁹ cū christus matrē suā in cruce nō cōmēdauerit nisi virgini etiā cū iā in etate ꝓcesserat nō est verisīle q̄ ioseph q fuit assignatus a deo ꝓpuus custos eius ⁊ in iuuētute virginis: nō fuerit ꝓsūr virgo: imo cū ea votū virginitat̄ emisit: q⁹ erat in ꝓsili ꝓposito sicut ipsa ꝓput diffusius tra ctat in. iii. sniaꝝ vbi agit de ꝓiugio marie ⁊ ioseph. De B etiā plenius di xi sup Lucā. j. ca. Dicunt igit hic frēs christi cognati eius: q⁹ illi q sunt de eadē cognatione: in sacra scriptura noīant frequenter frēs. vñ Gen. xiii. Dixit abrahā ad loth: Ne sit iurgiū inter me ⁊ te: frēs enī sumus: tñ loth erat nepos ipsius. ⁊ sequit: c Et ibi mānserūt nō multis diebus. q⁹ imi nebat tēpus eūdi in hierlm: vt patebit pte sequēti. d Et ꝓpe erat. Posita ꝓtinuatōe hystoriē: hic ꝓfiter ponit occasio ꝓnūciādi suā resurrectionē futurā: q⁹ ascendēs hierlm ejcit de tēplo vēdētes ⁊ emētes: qđ videbat p tinere ad psonā sup pplm auctoritatē hñtē: ⁊ iō huius auctoritat̄ petierūt iudei signū: ⁊ B occasio fuit p̄dicendi signū sue resurrectiōis. ⁊ B est qđ dr: Et ꝓpe erat pascha iudeoꝝ. In tribus enī solēnitatibus in āno tenebant̄ ꝓuenire in hierlm. s. in solēnitate pasche: penthecostes: ⁊ tabernaculoꝝ: vt hī Exo. xxiij. Verūtn̄ de festo tabernaculoꝝ ⁊ penthecostes aliqñ dispēsa

batur cum

Et ascendit ⁊c. Si ipse q dedit decreta dei custodit: docet quãta cura hoibus debet esse vacare oꝛonibus ⁊ dei solẽnitatibus. Bis legit ad pascha ascẽdisse: semel ꝓmo ãno ꝓdicatiõis: nõdũ incarcerato ioãne: vñ hic agit. Scõo cum ad passionẽ iret: ⁊ in vtroq; vendentes eiecit de templo.

Et inuenit in tẽ. Si in figurali tẽplo qõ est domus oꝛonis ꝓhibet negociationes q̃ honesta putat cũ sit de his q̃ in tẽplo offerunt: quãto magis prohibet potationes ⁊ cetera grauiora.

De funiculis. Funiculi q̃bus ejiciunt sunt incremẽta actionũ malarũ. vñ Esaias: vhe q̃ trahitis iniq̃tatẽ i funiculis vanitatis. Et salomon: Funiculis pctoꝝ suoꝝ unusquisq; ꝓstringitur.

Qui columbas. Nõ solũ vendẽtes colũbas: ꝑ etiã alij domũ dei faciũt domũ negociatõis i.oẽs q q̃rũt que sua sũt: non que iesu christi.

Zelus domus ⁊c: Bonꝰ ꝛelus est feruoꝛ animi: quo mens abiecto humano timoꝛe: ꝓ deferẽde veritatis accendit: ab eo comedit qui quelibet prauia que viderit coꝛrigere satagit: si nequit tolerare gemit.

Qõ signũ ostendis. Quia signũ querũt quare solita cõmercia de templo ejecit: ⁊ ait: Soluite: quasi: Quia hoc templum significat templuꝫ coꝛporis in quo nulla est macula: ⁊ merito hoc figurale purgo: q illud ab hominibus morte solutum diuina potentia suscitare queo.

Soluite templũ. Qõ de ꝓpꝛio coꝛpe qõ est tẽplũ dei dicit iesus: Excitabo illud ⁊c. Judei intellexerũt. Licz ignoꝛates diuinitꝰ rñdẽt dicẽtes: Quadraginta sex ãnis edificatũ ⁊c. q: nõ ꝓuenit lapidi: sed hoi suscitatio. Mã. lxvj. diebus coꝛpus christi vt cuiuslibet hois in vẽtre mris oꝛganizat: sed destructũ a iudeis a morte die tertio suscitat: Qõ etiã dictũ nec apli intellexerũt: donec die tertio suscitatus eis apuit: ꝑ qõ intelligere nõ poterãt: patiẽter tolerabãt quoscq; spũ scõ reuelãte: resurrexisse cũ viderunt. Ad hẽc ꝓplũ accipimus vt qõ intelligimus supiendo ne amittamus: quodq; intelligere subito nõ valemus: vilipendẽtes ne despiciamus: sed hũiliter expectemus oꝛantes ac exercentes mẽtes nras donec intelligamus. Mã is sermonũ dei ⁊ ꝓpbaꝝ mos est vt q̃ vident in eis nobis apta: clausa latẽt ne cito intellecta iactantiã generarent: ⁊ exercitio acquisita coꝛrigẽdo delectarẽt. Mã carnali sensui clauduñt: spũaliter aũt laboꝛanti ⁊ diligẽter attẽdẽti dãt: vt ne margarite ꝓjiciẽde sint ante poꝛcos ne ꝓculcent. Ps. 68.

Dixerunt ergo. Carnales carnaliꝫ sapiebant: ille spũaliꝫ loq̃bat: qõ euãgelista nobis apit: ille aũt dicebat de t.c.s. matt. 16. a. marc. 8. b.

Quadraginta ⁊c. Anachole grece oꝛiẽs: disis occidens: arctos septẽtrio. Adisibriõ meridies. Prime lre hoꝝ. iiij. nominũ. i. alpha delta. Itẽ alpha my: ꝓtinent i noie ade q est obis terrarũ: ⁊ alpha significat vnũ: delta. iiij. Item alpha. vnũ. my. xl. ⁊ sunt simul. xlvj. matt. 26. f.

Edificatũ est. Augꝰ. Edificatio salomonis. vij. ãnis pfecta est: recedificatio sub ꝛoꝛobabel ꝑ ipedietibꝰ inimicis. xlvj. ãnis. Hic numerꝰ ꝓuenit pfectiõi dñici coꝛpis: q: vt dicũt phisici: tot diebus forma hũani coꝛpis pficit. Hic numerꝰ in lris ade suenit: cuius nomẽ ex q̃ttuoꝛ ꝓmis lris climatũ ꝓstat: q̃ lre significãt adã dispsũ p q̃ttuoꝛ ptes mũdi in filiis suis. Hoc numero coꝛpus christi qõ est ex adã: de quo dr: Soluite tẽplũ hoc: sicut ⁊ illi dr: terra es ⁊ in terrã ibis in vtero mris edificat: vt significet illũ adã q dispersus erat: colligendũ esse de illis quattuoꝛ ptibus in vnũ coꝛpus christi qõ est ecclesia. vñ dr electos esse ꝛgregandos a quattuoꝛ ventis.

Nicolaus

bat cũ illis qui erant a remotis: nõ tñ de solẽnitate paschali: christus autẽ vsq; ad passionẽ suã voluit legem obseruare: ⁊ ꝓ ꝓsequẽs in solẽnitate paschali hierlm ascendere. ⁊ hoc est qõ subdit: a Et ascendit iesus hieroslymã. Ex hoc ꝓfutat erroꝛ manichei q dicit vetus testamẽtũ a diabolo cẽ datũ: q: christus nullo mõ obseruasset ipsũ. b Et inuenit in tẽplo. noie tẽpli nõ accipit hic ipsa domus dñi: in qua erat altare thymiamatis ⁊ candelabꝛi: nec atriũ sacerdotũ in q̃ erat altare holocaustoꝝ: sed quoddã atriũ vbi hoies oꝛabãt: ⁊ doctoꝛes etiã docebãt ibidẽ: ⁊ etiã ibi vendebant ea q̃ in tẽplo offerebant. ⁊ hoc est qõ dr: c Vendentes oues ⁊ boues ⁊ colũbas. ⁊ q: talia nõ poterãt de longinquo adduci. ideo sacerdotes cupiditate ducti statuerãt hoies talia ibi vendentes: vt veniẽtes de longinquo nõ haberent excusationẽ de oblationibus dimittẽdis. Aliq etiã coꝛ nõ habebãt pecuniã. iõ sacerdotes statuerãt ibi campsoꝛes q sub cautione tradebãt pecuniã: ⁊ cũ hoc vltra sortẽ aliqua munuscula recipiebãt: nõ tñ pecuniã ne arguerent manifeste, facere ꝓtra legẽ Deut⁹. xxiij. vbi dr: Nõ dabis fratri tuo ad vsurã pecuniã ⁊c. ⁊ hoc est qõ dr: d Et nũmularios sedentes. q: hoc erat illicitũ ꝓpter cupiditatẽ sacerdotũ q diuersis adinuẽtionibus depauperabãt pplm: vt ꝑ ex pdictis. ⁊ q: fraus ⁊ tumultus solent annecti mercatiõi q̃ ꝓtrariant oꝛoni. iõ sequit: e Et cũ fecisset q̃si flagellũ ⁊c.] ⁊ ꝑ lra vsq; ibi: f Recordati sunt ⁊o discipuli eius. q: scriptũ est psal. lxviij. de christo. g Zelus domus tue comedit me. Ex facto eni christi recordati sunt scripture illius ⁊ impletiõis eius de christo. Querit hic ãre nõ resistebant ei cũ ipsi essent multi. ⁊ ipse solus ⁊ parũ adhuc reputatus. Dicendũ q: diuina virtus in illo facto opabat q̃ appebat in effectu cũ volebat: sicut inferius. xviij. ca. Solo verbo ꝓstrauit eos q volebãt cũ capere. Coꝛpꝰ eni christi erat instrumẽtũ diuinitati ꝓiunctũ. ⁊ iõ ex oculis qdã fulgoꝛ exibat virtute diuina eos deterrens: ita q resistere nõ audebãt: sicut in passione voꝛ illa q̃ erat diuinitatꝭ quodãmõ instrumẽtũ ꝓstrauit magnã multitudinẽ armatoꝝ. Solet etiaz queri ab aliqbus quõ fecit flagellũ de funiculis: q: non vendebant ibi funiculi: sed solũ illa q̃ debebant in tẽplo offerri. Et dicũt aliq q ipse christus utebat funiculo ꝓ cingulo: ⁊ illũ funiculũ accepit de q̃ erat pẽdentꝰ: ⁊ ipsũ duplicãdo fecit q̃si flagellũ: ⁊ q̃uis ꝑ nõ habeat exꝑsse in textu: tñ ꝓbabiliꝫ põt credi: q: nõ oia scripta sũt: vt dr in fine huiꝰ euãgelij. h Rñderũt ergo. ꝑ ponit sue resurrectiõis pnũciatio: q: occasiõe huiꝰ facti petierũt ab eo signũ ipi iudei dicẽtes: i Qõ signũ ostendis nobis q: ꝑ facis? Qꝑ uis eni factũ esset bonũ de se: tñ nõ ptinebat ad quẽlibet hoc facere: sed solũ ad cũ q haberet auctoꝛitatẽ coꝛrigendi excessus sacerdotũ qõ nõ ꝓueniebat alicui de cõi pploꝛ: cũ sacerdotes essent in illo pploꝛ supioꝛes: sed ꝓphete mittebant ad hoc spãliter a deo: ⁊ iõ petierũt signũ missiõis sue: ⁊ ipse dedit eis signũ ptãtis diuine in suscitatione sui coꝛpis ꝓpria virtute. ⁊ hoc est qõ dr: k Rñdit iesus ⁊ dixit eis. soluite templũ hoc. Non est verbũ inductiuũ ad hoc faciendũ: cũ fuerit simpliciter malũ ex parte iudeoꝝ: ad malũ aũt christus non poterat inducere: sed est verbum denunciatiuũ eiꝰ quod erat per ipsos fiendũ. q. d. Soluite templũ hoc. i. soluetis: q: in passione christi anima fuit soluta a coꝛpoꝛe: et sanguis a carne: ⁊ ꝓtinuitas mẽbroꝝ in ꝓssione clauoꝝ ⁊ lancee. l Et in tribus diebus excitabo illud. Non dicit post tres dies: q: christus non fuit moꝛtuus tribus diebus complete. m Dixerunt ergo. Hic ponitur sue prenũciationis interpretatio. Et diuidit in duo: q: primo ponit interpretatio iudeoꝝ falsa. secundo interpretatio euangeliste: ibi: Ille aũt. Circa primũ sciendũ q̃ iudei petierant a christo signũ non ad credendũ ⁊ venerandũ: sed magis ad deridendũ ⁊ impugnãdũ: quod patet ex hoc q̃ statim impugnauerũt dictum suum: ⁊ ideo non fuerunt digni vt predicceret eis resurrectionẽ coꝛporis sui manifeste: sed occulte vocans coꝛpus suũ templum: ⁊ ideo voluerũt arguere dictũ suũ per materiale templũ: ⁊ hoc est quod dicit: Dixerunt ergo iudei. xlvj. annis edificatũ est templũ hoc ⁊ tu in tribus diebus excitabis illud: hoc dicunt deridendo: quasi esset ei impossibile. multo plus derisissent si resurrectionẽ coꝛporis sui predixisset manifeste: q: difficilius est resuscitare moꝛtuũ q̃ edificare tale templũ. Sciendum etiam q̃ non loquunt hic de templo facto per salomonem: quia illud fuit edificatum in septem annis: vt habetur. iij. Reg. vj. Et preterea quia fuit per nabuchodonoſoꝛ destructum. iiij. Reg. vlti. sed loquuntur de templo reedificato post captiuitatẽ babylonicã. A primo eni ãno cyri regis pſarũ in quo data est pplo licentia redeũdi ⁊ tẽplũ reedificandi vsq; ad sextũ annũ darij sub quo ꝓsũmatũ est illud tẽplũ: fluxerũt. xlvj. ãni: q: iudei impediebant a nationibus in circuitu coꝛ existentibus in edificatiõe tẽpli. Iste numerus patet ꝑ hoc q̃ cyrus regnauit. xxx. ãnis. cambises filius eius post eũ. vij. q: nõ cõputat tẽpus quo regnauit cũ patre. post eũ regnauerũt successiue duo magi: sed tẽpus coꝛ dimittit: q: regnauerunt tñ septẽ mensibus: quibus successit Darius in cuius sexto ãno ꝓsũmatũ est tẽpli opus: ⁊ ideo de isto tẽplo loquebant: q: illud stabat in coꝛ presentia: ⁊ illud ostẽdebat vt patet in lra. hec aũt. xlvj. ãnoꝝ acceptio accipit ſm exꝑositoꝛes latinos ⁊ grecos: ſm hebreos oportet aliter accipe: sicut dixi in ꝓcipio libri Esdre ⁊ ix. ca. Dañ. Tñ de verificatione huius dicti: Quadraginta ⁊ sex annis edificatum est tẽplũ hoc: nõ est multũ curandũ: q: nõ est verbũ christi: nec euangeliste nisi tñ referendo: sed est verbũ iudeoꝝ deridendo christũ: vt dictum est. ꝓtra quẽ multa falsa dixerunt: vt j. refert euangelista. n Ille autem. Hic ponit interpretatio vera: q: loquebat de coꝛpoꝛe suo noie templi. q: humanitas christi erat spũale habitaculũ ipsius dei. ⁊ hoc est quod dicit euangelista: Ille autẽ dicebat de templo coꝛporis sui. Manc autẽ interpretationẽ nõ cognouerũt tunc apli: qõ patet ex hoc q̃ postea ꝑ Petrus audiens ab eo eius passionẽ christi hanc intellexerunt interpretationẽ: qñ aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas Luce vlti. ⁊ hoc est quod dicitur:

de lyra

Cū aūt eēt hiero. Cōuētus adibat vt ꝓbis ⁊ signis plures ꝙuerteret ⁊ q; aliq solis signis moti credebant in eum: vere qđē sed tñ ita vt possent postea in passione eius scandalizari: ⁊ q; nondū erant renati ex aqua ⁊ spū nō erant digni quibus se crederet ihesus ⁊ familiariter cohabitaret. Sciebat enī qđ esset in illis: melius q; ipse hō de se. Hec fides ꝙuenit cathecuminis qui credūt in eum: sed q; nō sunt renati: nō creditur eis cōmunio corpis ⁊ sanguinis christi: de talibus erat nicodemus q credēs dicit eū a deo venisse ꝓpter signa q̄ viderat: sed nondū renatus erat: ⁊ iō nocte venit: nō dicēs q; nōdū illuminatus celesti lumine.

C. III.

Erat aūt hō.

e Hic erat vnus ex his q p signa crediderant.

Nicodemus noie. Nicodemus victoria populi: vel victor ppli: gestans figuras omniū qui ex iudaico populo in christum credentes: per fidem vincunt mundum.

Nicodemus: vel est figura cathecuminoꝝ qui fidē habent sed nōdū baptizati qui in quadā nocte sacroꝝ accedūt: vel est forma eoꝝ qui pfecte credunt: sed tñ lucē pfectoꝝ operū nondū habent: timētes carnalitū cogitatiōnū vel actionū vel infidelitū iudeoꝝ impetū: fide sola colloquio christi fruentes: bonoꝝ operū fiducia nō habentes.

Hic venit ⁊c. Nox significat litteram legis: vel ignorantiā cordis vel timorē. Et nocte ideo forsitan venit q; magister in israel palā discere erubescebat: vl̄ p metu iudeoꝝ: Hic q; prudenter aperta signa notauit: plenius mysteria fidei regrit: ⁊ iō meruit doceri de deitate christi ⁊ ipsius vtraq; natiuitate: de passione: de resurrectione ⁊ ascensione: de secunda generatione ⁊ ingressu regni celoꝝ: ⁊ de alijs pluribus rñdit ihesus. Ut j. 7. 8. et 19. 9.

Cū ergo resurrexisset a mortuis recordati sunt discipuli eius quia
f corp' suū morte soluēdū ⁊ a se suscitādū † ꝓphetarū q dixerūt christū tertia die resurrecturū
hoc dicebat: ⁊ crediderūt † scripture ⁊ sermōni quē dixit ihesus.
f hunc. s. solyte tē. hoc
Cū aūt esset hierosolymis i pascha i die festo: multi crediderūt in
f cur f ꝓpter signa
noie eius videntes signa eius q̄ faciebat.
f nō q̄ essent aliquid facturi nolēti qui habet potestatem ponendi animam suam ⁊c. sed quia occulta in eis nouit: ⁊ sciebat eos nō firmiter credere
Ipsē aūt ihesus nō credebat semetipsum eis: eō q; ipse nosset omnes:
f cur f vt deus.
f ita nosset vt a nullo quicq̄ acciperet cum sciret de homine quod non ipse homo de se
⁊ quia opus ei nō erat vt quis testimoniū phiberet de homine. Ipse enim sciebat quid esset in homine.

C. III.

† f qui credunt resurrectionem: p hoc
Erat aūt homo ex pharisceis nicodemus nomine: princeps iudeoꝝ. Hic venit
e ab alijs diuisi f quasi nota nomen.
f vnus de principibus.

a Cū ergo resurrexisset a mortuis recordati ⁊c. .I. s. intelligendo de corpe suo. b Et crediderūt scripture. s. ꝓphetaꝝ loquentiū de christi resurrectione futura tertia die: Osee. vj. Viuificabit nos post duos dies ⁊ in die tertia suscitabit nos. hoc dixit ꝓpheta: q; resurrectio christi fuit causa resurrectionis nostre. ⁊ Jone. ii. dī: q; Jonas fuit tribus diebus ⁊ tribus noctibus in ventre ceti in figura ipsius christi. c Et sermoni quē dixit ihesus. q; tunc pceperūt implerionē verbi illius. d Cū aūt esset. Hic vltimo ponit fructus denūciationis ⁊ predicationis christi q; christus existens hierosolymis in festo paschali pplm docuit ⁊ multa miracula fecit ad ꝓfirmationē sue doctrine: ex qbus multi fuerūt moti ad credendū. ⁊ hoc est qđ dī: Cū aūt esset hierosolymis in pascha in die festo. Non accipit hic dies pro vna die naturali: vel artificiali tm̄: sed pro toto tpe solēnitatis pasche quod durabat per septem dies ctinuos. e Multi crediderunt in noie eius. credentes q; ipse esset vere christus. f Videntes signa q̄ faciebat. Sicut enī sufficienter ostendit veritas subiaccns facultati naturali intellectus qñ reducit ad prima principia per se nota: ita veritas excedens facultatē intellectus qualis erat ista: qñ ꝓfirmat p opera diuina: q; certū est q; deus nō potest esse testis falsitatis: Et ideo qñ ad ꝓfirmationem alicuius doctrine inducitur opus diuinū: sufficienter ostendit qđ dictum est in illa esse verū: verūtñ quia in illis credentibus aliqui erant adhuc imperfecti ⁊ aliqui ītū gebantur eis qui erant tm̄modo ficti: ideo christus adhuc reuelabat eis altiora mysteria catholice fidei: quia ficti indigni erant audire: ⁊ imperfecti adhuc nō poterāt capere: propter quod etiam ipsis apostolis dixit ihesus. j. xvj. ca. Multa habeo vobis dicere sed nō potestis portare modo. ⁊ hoc est quod dicit: g Ipse autem ihesus non credebat semetipsū eis. altiora mysteria. s. fidei reuelando. ⁊ subditur causa: h Eo q; ipse nosset omnes. s. istoꝝ imperfectionē ⁊ illoꝝ fictionē. Modus per quē cognoscebat hic subditur: i Et quia opus ei non erat. i. necesse. k Ut quis testimoniuꝫ perhiberet de homine. i. vt mentem ⁊ statum cuiuslibet hominis cognosceret per informationē alterius: quia hoc sciebat perfecte per semetipsum. ꝓpter hoc sequitur: l Ipse enim sciebat quid esset in homine. i. in mente ⁊ statu cuiuslibet hominis: ⁊ ex hoc euangelista ostendit ipsum esse deum: cuius proprium est scire secreta cordium. Ad maiorem euidentiam predictorum queritur vtrum conuersio aque in vinum de qua dictum est: fuerit christi primū miraculuꝫ. Et arguitur primo q; non: quia christus fecit miracula ad inducendum homines ad fidem: vt iam dictum est: sed ante illas nuptias aliqui ei credebant: ⁊ aliqui sicut discipuli ei adherebant: quia sicut dictum est: Vocatus est ihesus ⁊ discipuli eius ad nuptias. ergo videbāt q; ab eo aliqua miracula viderant. Item illud miraculū fecit christus existens. xxx. annorum: quia non post baptismū suū fecit illud: vt patet ex predictis. Ipse aūt erat incipiens xxx. annū qñ baptizatus est: vt habet Luce iij. Sed in libro de infantia saluatoris scribuntur multa miracula que fecit in pueritia: ergo ⁊c. Contra hoc est illud qđ dictum est in littera. Hoc initium signoꝝ fecit ihesus ⁊c. Rñsio: nō est questio de christi potestate in operibus miraculosis: q; suā potestatē a principio habuit: sed querit de tēpore quo vsus est potestate in natura assumpta que erat organum diuinitatis: etiam in miraculis faciendis: vnde ⁊ ad tactum manus eius sanabant infirmi: curabant leprosi: illuminabant ceci: ⁊ ad vocem eius suscitabantur mortui. ⁊ sic patet q; questio est de facto. Propter qđ sunt hic duo videnda. primo quid sit circa hoc factū. secundo que circa hoc ꝙuenientia sunt. Circa primū dixerunt aliqui q; ꝙuersio aque in vinū non fuit primū miraculum christi absolute: q; plura alia ante fecerat: sed fuerat primū q̄tum ad illa miracula que fecit christus in aspectu discipuloꝝ suoꝝ: propter hoc signanter nō dicit euangelistā: Hoc fecit initiū signoꝝ ihesus tm̄: sed addidit: In chana galilee. ⁊ manifestauit gloriā suaꝫ ⁊ crediderūt in eum discipuli eius. q. d. Alibi alia signa fecit: Sed hoc est ꝓtra veritatē euangelij: q; .s. dixerat euangelista q; christus adhuc erat incognitus nō solū ipsi pplo sed ioāni precursori eius. vñ ioānes baptista de christo loquens dixit: Et ego nesciebā eum. s. ante baptismū: vt .s. dictū est. filij loquēs iudeis dixit: Medius aūt vestrū stetit quē vos nescitis. si aūt aliqua miracula fecisset non fuisset sic incognitus: ⁊ maxime suo pcursori: q; ad ipsū manifestandū natus erat: vt dī Luce. j. imo nec etiā precursore indiguisset: q; eius miracula sufficienter manifestassent eum: ⁊ ideo dicere q; fecerat miracula ante baptismū est exponere ꝓtra euangelistā. post baptismū ꝙo primū signū fuit predicta ꝙuersio aque in vinū. ⁊ p ꝙsequens fuit miraculū eius simpliciter primū. Circa secundū sciendum q; miracula christi ordinabant ad duo. s. ad manifestationē sue diuinitatis: ⁊ ad ꝓfirmationē sue doctrine p quā homines ad fidē adducebant: ⁊ q̄tū ad vtrūq; fuit ꝙueniēs differre operationē miraculoꝝ vsq; post baptismū. hoc ꝑmo declarat inq̄tū miracula erant doctrine sue ꝓfirmatiua. Quia ꝓfirmatio doctrine nō precedit actū docendi: sed magis sequit. Ad predicationē aūt ⁊ doctrinā requirit etas pfecta saltē de ꝙgruitate de qua agit. pfecta etas est. xxx. annoꝝ: ꝓpter qđ Joseph fuscepit regimen egypti in etate tali: vt habet Ben. xli. Sīr dauid erat. xxx. annoꝝ cū regnare cepit: vt ij. Reg. v. ⁊ eccl. iiij. in. xxx. āno incepit prophetizare: vt ij Esech. j. Et ideo ꝙueniēs fuit q; christus ante. xxx. annū nō doceret: ⁊ per ꝙsequens nec miracula sue doctrine ꝓfirmatiua faceret. secō idem ostendit inq̄tū miracula erāt sue diuinitatis manifestatiua. Paris enī periculi est si neget in christo vera humanitas: sicut si neget sua diuinitas. ⁊ ideo debuit sic diuinitas manifestari vt vere humanitatis cognitio nō impediret: ⁊ ideo nō fuit ꝙueniens ipsū ante etatē pfectā miracula facere: ne eius incarnatio fantastica crederet. Ad primū dicendum q; illi discipuli qui adheserunt ei ante miracula ipsi adheserunt ex ioānis testimonio inchoatiue ⁊ doctrina christi ꝓfirmatiue: vt patet ex predictis. vñ ⁊ ad laudē discipuloꝝ hoc ptinet q; christū secuti sunt anteq̄ audissent cuius miracula facientē: ꝑm q; dicit Greg. omel. v. Ad secundū dicendū q; liber de infantia saluatoris reprobatus est tanq̄ ab hereticis ꝓfictus: vt ꝑz in decreto Gelasij pape. ⁊ ideo nō est ei fides adhibenda.

C. III.

m Erat aūt hō. Postq̄ euangelista declarauit christi diuinitatē p
e nature imitationē: hic idem declarat p gre reformationē de qua ꝓncipaliter agit: q; ad hoc euāgelium descripsit. Et diuidit in duas: q; primo agit de spūali regeneratōe baptismi in quo p̄dicta reformatio inchoat. secō de collatione multiplicis spūalis bñficij: in quo reformatio cōsūmat. secā incipit ca. v. Post hec erat. prima in duas. q; primo agit de generatiōe spūali quo ad iudeos. secō ꝓut deriuat ad extraneos. ca. sequēti. Ut q̄ cognouit. prima in duas: q; ꝑmo describit spūalis generatio. secō distinguit a ioānis baptismo: ibi: Post hec venit. prima in duas: q; ꝑmo docet christus regenerationis spūalis necessitatē. secō eius modū siue qualitatē: ibi: Dixit ad eū nicodemus. tertio efficacie ipsius causā siue rōnē: ibi: Rndit nicodemus. Et q; docet ista rndendo ad interrogata: ideo ꝑma diuidit in duas: q; primo ponit nicodemi interrogatio. secō subiungit christi rñsio: ibi: Rndit ihesus. Circa primū describit prima ꝓditio interrogantis: cū dī: Erat aūt hō ⁊c. Iste enī fuit vnus illoꝝ de quibus dictū est ꝓcedenti ca. q; multi crediderūt in ihesum videntes signa que faciebat. Et q; ibidē subdit q; ihesus nō credebat semetipsū eis secreta fidei reuelando: iō iste nicodemus venit ad ihesum in secreto ⁊ extra turbā alioꝝ: vt ab ipso plenius instrueret. sequit: n Et pharisceis. q; erat de secta eoꝝ. Ipsi aūt ꝓfitent resurrectionē ⁊ spūales creaturas: de qbus loquebat christus: ⁊ iō ex hoc erat quodāmodo dispositus ad audiendū doctrinā eius. o Nicodemus noie. Hoc exponit ad ostendendū famā ipsius. p Princeps iudeoꝝ. In hoc ostendit dignitas eius. tunc enī ppls gubernabat p doctores ⁊ sacerdotes. Iz enī christus primos vocatos ad fidē voluerit esse simplices vt in pluribus ne doctrina fidei sapie humane ascriberet: ita etiā a principio vocauit aliquos litteratos: ne ipsa ꝓtemptui haberet: quasi a solis simplicibus recepta. q Hic venit ad ihesum nocte. Non enim audebat venire in palam ne de synagoga expelleretur: sicut dicitur. j. ix. ca. de parentibus cęci nati: q; propter hoc non audebant christum confiteri.

Et dixit ei

Amen amen dico tibi. Nō iterrogāti scdaz natiuitatē exponit: ne credat nicodem⁹ solā fidē: q̄propē visa signa crediderat ī iesū sufficere ad salutē: absq; spūalis regnātiōis virtute ⁊ absq; sacris. Etiā q: hoiez purū ītelligebat eū nicodem⁹ vt ioānē baptistā vel quēlibet ex ꝓphis: iō icepit eū īstruere ibs de scda regnātōe q̄ itelligit eū filiū dei: ⁊ se posse filiū dei fieri.

Aug⁹. Scda natiuitas de q̄ docet ibs spūal' est: q̄ ē ex deo ⁊ ecclia ad vitā: ꝫ ille solā carnalē sapit: q̄ est ex adaz ⁊ eua ad mortē: ꝫ sic carnalē dicit iste fi posse itari sic ⁊ spūal' a q̄cūq; scā nō pōt itari. Ex semie enī veri abrae st nati siue per liberā siue p ancillā.

Nisi qs. Necessariū ē visibile sacrz aq̄ ad ablutionē visibil' corpis: sic est necia doctria īuisibil' fidei ad scificatōez aie īuisibil'.

Ex aqua ⁊ spū. Ex aq̄ visibili sacro: ⁊ spū īuisibili itellectu vt simbolū baptismi visibilr accipiatur spūalē itellectū ipsi⁹ simboli pficiat. Vel ex aq̄ visibili ⁊ spiritu sancto.

Quod natū. Hāc spūalē natiuitatē distinguit a carnali dicens: qđ natum est ⁊c.

Ex carne. i. ex ꝑmo hoie p carnis successionē: carnale ē. Hoie carnis: nō solū carnē ꝫ totū carnalē hoiez significat: sic ecōtra totus hō spūalis: aīa ⁊ corpore spūs dī.

Et qđ natū est ex spū: spūs est. Verbo ⁊ sacro spūs īuisibiliē adest: q̄ natus ex adā ad mortē nascit': fili⁹ dei ad vitā: q nō tm spūalis dī: sed spūs

Nicolaus

a Et dixit ei: rabbi scimus q: ⁊c.] i. certū est mihi q̄ tua doctrina est vera ⁊ a deo data ⁊ nō hūanitus ꝓficta: ⁊ subdit cāz dicēs: b Nemo enī pōt hec signa facere ⁊c.] Sicut enī certitudo veritatis hī in his q̄ subiacēt facultati nālis rōnis p reductionē ad ꝑma ꝓncipia: ita hī in his q̄ excedūt rōnē p vera miracula q̄ fiūt sufficiēs testimoniū q̄ doctrina p talia ꝓfirmata ꝓcedit a veritate ꝑma: minus dixit ille nicodem⁹ ⁊ plus significauit: q: p talē ꝓfessionē oñdit se desiderare ab eo pleni⁹ iformari. c Rñdit ibs. Ꝫ describit xp̄i rñsio: q: videbat nicodemū hūlit ⁊ vere ārere doctrinā xp̄i q̄tū ad secreta fidei: ⁊ iō icepit a ꝑmo sacro. s. baptismo q̄ est regnātio spūalis: ⁊ p ꝓns necria ad salutē. ⁊ Ꝫ ē qđ dī: Rñdit ibs ⁊ dixit ei: d Amē amē dī. ti. nisi qs re. su. denuo. i. iterū p gnātionē spūalē. e Nō pōt vi. re. dei. Visio enī dei p essentiā sibi soli cōpetit p nāz hoib⁹ aūt cōpetere nō pōt nisi p gfaz p quā trahunt hoies ād̄mō ad nāz diuinā: vt hī. ij. ꝑe. j. Magna ⁊ pciosa ꝓmissa donauit: vt p Ꝫ efficiami diuine nāe ꝓsortes. Ꝫ aūt nō pōt esse p gnātionē carnalē q̄ solū facit filios hoiuz: ⁊ iō adhuc requirit regnātio spūal' p quā hoies fiūt filij dei: ⁊ p ꝓns hēdes vite celestis. Sed ꝫ Ꝫ videt: q: ꝑtes veteris testamēti saluati sunt: q tm nō fuerūt baptizati. Dicēdū q̄ tūc nō erat ī pcepto. ꝓsecuti tm fiūt spūalē vitā p gfaz ī fide xp̄i vēturi: ⁊ sic habuerūt rē baptismi. habuerūt etiā ipsū ī figura ī aliq̄ corrīdēte p qđ tollebat pctm originale. f Dicit āt ad e. nicodem⁹. Ꝫ ꝓfir docet xp̄s modū ⁊ q̄litatē regnātiōis spūalis. ⁊ diuidit in duas: q: pº ponit nicodemi obiectio. scdo xp̄i rñsio: ibi: Rñdit ibs. xp̄s enī dixerat ē necessariū ad salutē regnāri: iō vt modū hmōi regnātiōis meli⁹ itelligat: arguit ꝫ ꝓdicta duplr: ꝑmo mō ex etate: q: ille q̄ nascit ē puer. a senectute ꝫo nō pōt aliqs redire ad pueritiā. q̄ regnātio videt ipossibil'. ⁊ Ꝫ ē qđ dī: Dicit ad eū nicodem⁹: quō pōt hō nasci cū senex sit: Erat aūt assuet⁹ sensui ł carali: ⁊ iō arguit de gnātiōe carnali. scdo arguit ex quātitate nascētis q̄ ē parua vt possit īcludi ī vtero mris: ⁊ iō videt ipossibile q̄ ille renascat q̄ iā ē pfecte quātitat'. ⁊ Ꝫ ē qđ dī: g Nūqd pōt i vē. m. sue ite. i. ⁊ renasci: q. d. nō: q: quātitas nō pmittit. h Rñdit ibs. Ꝫ ponit xp̄i rñsio. ⁊ diuidit ī duas: q: ꝑmo ponit eius rñsio. scdo ad Ꝫ īducit exēplū: ibi: Spūs vbi vult. Jn ꝑma igit pte dicit q̄ illa regnātio de q̄ logt nō est carnalis ꝫ spūal': et iō nō valēt argumēta q̄ ꝓcedūt de gnātiōe carnali: ꝓpt qđ modū hui⁹re gnātōis spūal' saluator explicat ꝓfir dicēs: i Amē amē dī. ti. nisi qs re. su. ⁊c. q. d. illa gnātio de q̄ dixi sic est intelligēda: inq̄tū aq̄ lauat exteri⁹: ⁊ spūs scūs interi⁹: ⁊ lotio talis bñ dī gnātio: q: p hāc hoies efficiūt ꝓformes ꝛbo icarnato q̄ ē filiꝰ dei nālis inq̄tū ī hac gnātōe est aliqd sensibile corrīdēs carni. s. aq̄: ⁊ aliqd īuisibile corrīdēs ꝛbo. s. gfa. vñ scgt: k Qđ natū ē ex carne. s. ꝑm virtutē carnalis gnātiōis. l Caro est. i. ꝓstituit in vita carnali tm. m Et qđ na. ē ex spū. mō ꝓdicto. n Spūs ē. i. ꝓstituit in vita spūali. ⁊ ita ꝓcludit: o Non mireris. i. nō debes āmirari. p Quia dixi ti. oz vos de. nasci. q: nō loq̄r de gnātione carnali de q̄ tu arguis: ꝫ de spūali. q Spūs vbi vult. Ꝫ saluator ad ꝓdicta adducit sensibile exēplū ꝑm Chrysō. q Ꝫ exponit de vēto māli: cui⁹ ꝓncipiū ignorat ⁊ finis vbi terminat ⁊ tū sono ei⁹ pcipit: sic mō ē ī gnātiōe spūali: q: scūs

qz sic substātia spūs ē īuisibilis: ita īuisibilit p visibile sacrm efficit dei filiꝰ.

Spiritus est. Non aūt mireris si sic natū dico spm̄: qz sic spūs vbi vult spirat ⁊ nescis vñ venit aut quo vadat: sic est oīs q̄ natus est ex spū.

Spūs vbi. Quia ī ptāte hz cuius cor illustret. Vocē eius audis ī scripturis: vel dū logt aliqs plenꝰ spū scō q̄ etsi audis nescis vñ venit. i. quō cor illi⁹ itrauit vl quō recipit: qz nā ei⁹ ē īuisibil: sic ē oīs q̄ natꝰ est ex spū scō. qz ipe īuisibilit agēte spū: icipit esse qđ nō erat: ita vt infidelis nesciat vñ veniat ⁊ q̄ vadat. i. q̄ gfa venit in adoptionē filij ⁊ vadit ī regnū dei: q̄ qz īcognita sūt carnali: iterū q̄rit quō pōt h. f. nō hīs spūalē itellectū ī lfa legis ipossibile putat qđ dī de natiuitate p spm̄: vñ redarguitur a dño: Tu es magister ⁊c.

Et vocez eius ⁊c. Vox spūs est vox christi: quā audiuit nicodem⁹: ꝫ qz nōdū ē natꝰ de spū nescit vñ veniat aut q̄ vadat. i. q̄ occasiōe velit nasci hoiez in spū: aut q̄ vadat. i. ad quā pfectōez ducat ipsū nascētē ex se. Nā q̄ ex eo nascit': vnꝰ cū ipo spūs p gfaz efficit: sic etiā ipse spūs vnꝰ ē p naturā.

Tu es magister in is. Non insultat ei vt superior: co habeat qui oībus præest: sed qz vult eum nasci ex spiritu qđ nequit nisi humilis: tumidū ex magisterio humiliat: quasi: Superbus princeps: nil nosti: humiliare vt ille qui seipsum extraniuit ⁊ natus est ex spiritu: scies qđ modo nescis.

de lyra

spūs q̄ est ꝓncipiū huiꝰ gnātionis. ⁊ sitr beatitudo eterna q̄ est finis a nobis nō pcipiunt: sed credunt tm̄. Aq̄ aūt exterior ⁊ forma verboz pcipiunt p sensū. ⁊ hoc est qđ dī: Spūs. i. ventus. r Ubi vult spirat. i. flat. Si aūt arguat ꝫ hoc sicut arguit Augꝰ q̄ ventus mālis nō hz voluntatē nec a se monet: ꝓpt qđ dicit Augꝰ q̄ hoc ꝛbū de spū scō intelligit: pōt dici sustinēdo dictū Chrysō. q̄ voluntas in scripturis aliqñ accipit ꝑ inclinatione nāli: ⁊ hoc mō accipit Ꝫ. s Et vocē eius audis. sensibilit pcipiēdo. t Sed nescis vñ veniat aut q̄ vadat. Si aūt arguat ꝫ Ꝫ vt arguit Augꝰ q̄ oēs nouerūt ventū venire ab austro vel ab aqlone: ⁊ iō vadit in partē oppositā pōt dici q̄ hoc est verū tm̄ in generali: sed in qua parte determinate versus austrū talis incipiat ventus q̄ flat ab austro: vel vbi terminet oīno ignorat. v Sic est oīs q̄ natus est ex spū. q: sicut dictū est ī tali generatione est aliqd occultū ⁊ aliqd patens ad sensum. Propter argumēta predicta que tm̄ sunt solubilia vt visum est. dicit Augꝰ q̄ ꝓdicta lfa de spū scō intelligenda est: q̄ in ꝓphetis ⁊ scripturis sacris loquit. vox aūt ꝑ phetaz ⁊ scriptura eoz sensu pcipit: sed principiū huius scripture. s. spūs scūs ⁊ eius finis, s. beatitudo celestis nobis occultant ⁊ sola fide tenent: ⁊ ista exposito videt rōnabilior: q: nicodemus erat in scripturis sanctis instructus: ⁊ iō videt magis q̄ saluator sibi dederit exēplū de talibus q̄z de vento mālibus: ⁊ tūc est plana lfa. Spūs vbi vult spirat. q: nō inspirat hoies ex nāli necessitate sed ex mera liberalitate. Et vocē eius audis. in scripturis ꝓphetaz que legunt in synagogis iudeoz. Sed nescis vñ veniat aut quo vadat. q: principiū inspirans ⁊ finis vltimus huius inspiratiōis sibi occultant: vt dictū est. Sic est oīs ⁊c. exponat sicut. s. r Rñdit nicodemus. Ꝫ ꝓfir saluator oñdit cāz efficacie q̄ est in spūali gnātōe. Et diuidit ī duas q: ꝑmo circa Ꝫ ponit nicodemi interrogatio. scdo xp̄i rñsio: ibi: Rñdit ibs. Circa primū sciēdū q̄ ꝓsuetudo qđā nā est vt dicit pbus libro de memo. ⁊ re. Et q: iste nicodemus erat assuet⁹ legi mosaice q̄ ꝓmittit carnalia: iō nō potuit cape spūalia, ꝓpt qđ q̄rit vlterius circa ꝓdicta dicēs: Quō ꝑfit hec fieri. y Rñdit ibs. Ꝫ ponit xp̄i rñsio. Et diuidit in duas: q: primo reꝑhēdit nicodemi tarditatē. scdo oñdit baptismal' efficacie cāz: ibi: Et nemo ascēdit. Arguit' aūt tarditatē nicodemi ad itelligēdū ⁊ credēdū ꝓdicta ex tribus. ꝑmo ex ꝓditione audiētis q̄ erat doctor ⁊ pitus in lege: ⁊ p ꝓns deberet talia cognoscere. ⁊ Ꝫ est qđ dī: z Tu es ma. in israel. ⁊ hec ignoras? Sed posset aliqs dicere q̄ non erat mirū si talia ignorabat: q: nō pticnebant ad vetus testamētū in q̄ erat īstructus. Dicēdū q̄ in lege moysi fi guratiue ꝓtinebat baptismus: ꝫm q̄ dicit apls. i. Corint. x. Oēs in moyse baptizati fuit in nube ⁊ in mari. q: in vtroq; fuit baptism⁹ figurat⁹. Legis aūt doctores debebāt scire figuras eius lz ad hoc nō teneret vulgus. Item in ꝓphis ꝗs frequēter legerat exprimit baptism⁹: Ezech. xxxvj. Et effūdā sup vos aquā mūdā ⁊ mūdabimini ab oīb⁹ ignamētis vr̄is ⁊c. Itē zach. xiij. Jn die illa erit fons patens domui dauid ⁊ habitātib⁹ hierlm ī ablutionē pctōris ⁊ mēstruate. scdo arguit tarditatē nicodemi ex ꝓditione dicētis predicta: q: xp̄s dicebat ea que certitudinaliter sciebat: iō cito debebat acquiescere: ⁊ maxie q: eius doctrinā ꝓfessus fuerat a deo datā. ⁊ Ꝫ est qđ dī Ꝫ.

Qđ scimus lo. Jđ est quia ipse est sciẽtia: locutio ꝛ sermo patris: ꝛ qđ vidimus testamur: qz ipse visio ꝛ verum testimoniũ ꝛ veritas patris. Quod pluraliter: mysterium trinitatis innuit.

Si terrena dixi. Aug⁹. Et q: nõ accipitis terrena: quõ potestis capere celestia. i. celestẽ spũs natiuitatẽ: cũ nõ solũ nõ credatis: sed nec intelligatis terrena: ꝙ de tẽplo corpis mei qđ de terra accepi dixi a vobis soluendo: a me suscitando.

Et nemo ascẽdit. Postq̃ increpauit ꝛ ad hũilitatẽ inuitauit: qz iste diligẽter his q̃ audiuit attendit: instruit adhuc de celestibus ꝛ terrenis. Celestis est eius ascensio ad vitã: terrena ei⁹ exaltatio in cruce ad mortẽ: q̃si itelligẽ celestia q̃ ñ carnales ꝛ idẽ itellige de ascẽsiõe.

ephe. 4.b Renati eni spũaliter ascẽdẽt in celũ: ꝑ nõ nisi sint mẽbra coherẽtia illi q in vna psona est hõ ꝛ dei filius: vt sciat iste nullũ ex se: sed p christũ posse ascẽdere. Et iõ nõ dicit hoies

Nu. 21. c. et. j 8. d. et. 12. c. ascẽdere: sed filiũ hois totũ cũ corpe q fm deitatẽ descendit de celo: ꝛ est in celo non fm q est homo. Et quia hec ascensio non potest esse nisi redemptis per passionem: ideo subdit.

Nisi qui descẽdit. Hoc ptinet ad secũdã natiuitatẽ in spũ: qz nemo ī christo ad patrẽ ascẽdit nisi q ex spũ nascit. Nemo saluat p mortẽ christi nisi q ex spũ nascit. Nemo nascit ex spũ nisi in morte christi. Et cũ dicit filius hois: dat nobis certitudinẽ ascendendi cum filio hominũ simus.

Et sicut moyses. Supponit de morte sua q̃ est origo ꝛ cã habẽdi ꝑdicta in cuius fide cũ instruit: ꝛ qz carnalis erat ꝛ notus in lege: iõ quãdã

Nicolaus

a Amen amen dico tibi qz qđ sci. lo. ꝛ qđ vi. testamur. Christus eni fm diuinitatẽ habet eandẽ scientiã cũ patre. in humana etiã natura cognoscit oia que cognoscit deus noticia visionis: iõ dicit: Qđ vidimus testamur: ꝛ testimoniũ nostrũ non accipitis qz p auci iudeoꝝ comparatiue crediderũt christo. iste etiã nicodemus erat ad capiendũ que dicebat tardus. tertio arguit cũ de ꝺditione materie de qua erat sermo que est facilis ad intelligendũ respectu emanationis verbi a patre ꝛ spũs sancti ab vtroq;: ꝛ maxime qz in lege in qua iste erat exercitatus p ablutiones aliquas amouebanꝫ immũdicie alique: ꝛ ideo de facili deberet capere qualiter per ablutionẽ aque exterius ꝛ virtutẽ diuinã interius fit ablutio aie. ꝛ hoc est qđ dr: b Si terrena dixi vobis ꝛ non creditis. Regeneratio spũalis terrena potest dici inq̃tũ efficit in terra ꝛ sub elemento sensibili. s. aqua. vel dr terrena: qz ad hoc induxerat exemplũ sensibile de vento flante in terra fm expositionem Chryso. predictã. c Quõ si dixero vobis celestia credetis? Celestia hic vocat emanationẽ psonarum in diuinis que est valde ardua ꝛ de difficili valde intelligibilis. d Et nemo ascẽdit. Reprehensa eius tarditate saluator ꝓcedit ad reddendũ causam efficacie que est in spũali generatiõe. Et diuidit in duas: qz primo facit qđ dictũ est. secõ manifestat ꝓpositũ: ibi: Sic deus dilexit. prima in duas fm duplicẽ causã quã assignat. secda ponit ibi: Et sicut moyses. Circa primũ sciendũ q causa principalis efficacie baptismalis est mysteriũ incarnationis p quã filius dei vniuit sibi humanaz naturã in mundũ descendendo. naturale est aũt q quelibet res ad locũ sue originis reuertat: ideo verbũ incarnatũ ad patrẽ redire potest ascendendo ꝛ qz per generationẽ spũalem hoies efficiunt mẽbra eius ꝛ ipsi vniunt: ꝛ per ꝺsequens cum ipso ad celestia trahunt virtute verbi incarnati. Sic soluta est questio nicodemi qua querebat quõ possunt hec fieri. ꝛ hoc est qđ dicit: Et nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo. qz sicut dictum est hoies non ascendunt illuc nisi inq̃tum efficiunt mẽbra verbi incarnati. ꝛ qz verbum non descendit de celo per motum localem celum dimittendo sed carnẽ de nouo sibi vniẽdo: ideo ad hoc denotandũ subdit: e Filius hois qui est in celo. ex hoc loco Valentinus accepit occasionem errandi. q. ꝙ dei filius corpus celeste attulit: ꝛ per virginẽ transijt nihil de ea assumendo. hoc autem patet erroneũ ꝛ euangelio contrariũ: quia hoc modo christus non esset filius virginis. item christus nõ esset homo: quia corpus celeste nõ potest informari ab anima cum sit forma corporis physici organici: fm q dicit pbus. ij. de anima qđ non potest competere corpori celesti. f Et sicut moyses. Hic ponitur secunda causa efficacie baptismalis: que est meritũ passionis christi: quod in baptismo operat: ꝛ hoc tangitur: cum subditur: Et sicut exaltauit moyses serpentem in deserto: ita exaltari oportet filium hois: de hoc serpente habetur Nume. xxi. ꝛ fuit figura passionis christi: quia habuit similitudinẽ veneni inq̃tum dicebatur serpens: fuit tñ sine veneno: qz eneus: sic christus habuit similitudinẽ peccati ex carne passibili: fuit tñ oino sine peccato: ꝛ ideo si aspectus illius serpentis enei saluauit a corporali morte: multo fortius fides christi crucifixi saluat a morte spi-

† litera occidit ſ inflatus nescis: humilis scies

hec ignoras? Amẽ amẽ dico tibi

ſ nos: ego. s. ꝓphet⁹ ꝛ apli's †† qđ in abcdario dicit

q: qđ scimus loqmur: † ꝛ qđ vidi

ſ forte mũdo

mus testamur ꝛ testimoniũ nr̃m

ſ .i. testimonio nr̃o vos carnales non creditis

†† .i. si terreni' corpis solutiõe ꝛ resurrectione nõ creditis: qđ q̃ris aperi mysteria spũalis natiuitatis.

nõ accipitis. † Si terrena dixi vobis ꝛ nõ creditis: quõmõ si dixero

†† quasi arrame dicam celestia.

ro vobis celestia credetis? † Et nẽ

ſ fm q hõ † fm q deus

mo ascendit in celũ nisi q† descendit de celo filius hois † qui ẽ in ce

ſ qz ꝛ idẽ ẽ filius dei ſ fm q deus.

ſ quasi hoc modo illud fiet. ſ p mortẽ xpi.

lo. Et sicut moyses exaltauit ser

ſ in cruce

pentẽ ī deserto: ita exaltari oportet filiũ hominis: vt õmnis qui

ſ .i. vera fide intuetur in ipsum

credit in ipsũ non peat: sed habe

ſ hoc p filiũ hois: qz idẽ ẽ filiꝰ dei: ex dilectiõe dei ad

at vitã eternaz. Sic enim dilexit

hoc missus: sic eni d. ꝛc. ſ .i. humanã naturã

deus mundũ vt filiũ suũ vnige

ſ .i. in morte vt ois aspiciẽs in eius morte nõ

peat: sed habeat vitam eternam

nitũ daret vt õmnis q credit in

ipsũ nõ p̃eat sed habeat vitã eter

ſ vere salus p filiũ dei: nõ eni alia cã venit nisi vt saluet: non vt iudicet. i. damnet

nã. Non enim misit deus filiuz

ſ in humanam naturam

suũ in mundũ vt iudicet mundũ:

ſ vñ saluator mundi dicitur

sed vt saluet mundus per ipsũ.

ſ qz p fidẽ dimittunt pcã qbus dãnarer.

Qui credit in eũ non iudicatur.

sumus: per eundem in homine restauremur.

Ut iudicet ꝛc. Mondũ apparuit iudiciũ: sed iam factũ est iudicium. Mouit dns qui sunt eius. Nihil eni aliud est iudiciũ. i. eterna dãnatio: q̃ nõ cognoscere ꝛ nõ credere in filiũ dei: sicut nihil aliud est beatitudo ꝛ vita: nisi credere ꝛ cognoscere filiũ dei. vnde dicit: hec est vita eterna: vt cognoscant t. v. ꝛ s. d. ꝛ quẽ misisti iesum christum.

Sed vt saluet ꝛc. Ex eo saluatur homo: non iudicatur: sed si iudicatur ex se habuit: quia non credidit.

de lyra

rituali: ꝛ restituit hoiez vite eterne. iõ sequit: g Ut ois qui credit in ipsã nõ pereat sed habeat vitam eternã. Notandũ etiã q̃ christi crucifixio dicit exaltatio: qz eius corpus fuit exaltatũ in cruce: sicut vexillũ in acie: ad debellandũ aereas potestates: fm illud Heb. xij. Curramus ad ꝓpositũ nobis certamen aspicientes in auctorẽ fidei ꝛc. ꝛ qz p passionẽ meruit exaltationẽ fm q dr Phil. ij. Humiliauit semetipsuz factus obediens vsq; ad mortẽ: mortẽ aũt crucis: ꝓpter qđ ꝛ deus exaltauit illum. h Sic enim deus. Hic ꝺsequẽter manifestat causã predictã. ꝛ diuidit in duas: qz primo ostendit ꝓpositũ. secõ removet quoddã dubiũ: ibi: Non eni. Superius dixerat q efficacia baptismalis ꝓuenit ex mysterio incarnationis: ideo declarat qualiter ista incarnatio sit facta: dicẽs: q nõ est facta ex humano merito: nec ex necessitate: sed gratuita dilectiõe dei ad nos. ꝛ hoc ẽ qđ dicit: Sic eni deus dilexit mũdũ vt filiũ suũ vnigenitũ daret. qui est bonũ infinitũ. Exquo apparet maxima dei dilectio: qz diligere est velle alicui bonũ. ipse aũt voluit nobis voluntate efficaci bonũ infinitũ: qz dedit nobis filiũ suũ. i Ut ois qui credit in eũ nõ pe. sed ha. vitã eternã. Ex hoc etiã errauerũt aliqui heretici dicentes q credentes nõ dãnabunt: etiã si moriant in peccato mortali: ꝛ ꝛfirmat dictũ suũ p verbũ apli. j. Corint. iij. Fundamẽtũ eni aliud nemo potest ponere ꝛc. ꝛ sequit: Si cuius opus arserit detrimentuz patiet: ipse aũt saluus erit: sic tñ quasi p ignẽ: p fundamẽtũ eni istud intelligit fides: ꝛ ideo si sup hoc fundamentũ ponant opera combustiõe digna ꝓpter talia homo puniet ad tempus: tñ finaliter saluabit: Sed hoc est erroneũ: ꝛ improbat p dictũ apli ad Gal. v. Manifesta sunt opera carnis que sunt fornicatio imundicia impudicitia ꝛc. sequit: Qui talia agunt regnũ dei non assequent: Exquo patet q nõ solũ dãnant aliqui ꝓpter infidelitatẽ: sed etiam ꝓpter alia peccata mortalia. Et ideo dicendũ q saluator nõ accipit hic fidem tñ ꝑ habitu fidei informis: sed fidei formate p charitatẽ: ꝛ certum est q talis saluabit: ꝛ ad hoc denotandũ dicit: Ut ois qui credit in eum. s. tendendo in eum per charitatẽ. k Non pereat. Ad dictum apli ꝓallegatũ in ꝛrariũ. dicendum q loquit de peccatis venialibus: fm q exponunt doctores: ꝛ ego tunc plenius dicam: si ꝓtingat me super illum locum scribere. ꝓ peccatis aũt venialibus fideles tpaliter punient igne purgatorij: tñ finaliter saluant. l Non enim misit. Hic removet quoddã dubiũ: ꝛ diuidit in duas: qz primo facit qđ dictũ est. secundo declarat quoddã dictũ ibidẽ: ibi: Hoc aũt est iudiciũ. Circa primũ sciendũ q aliqui scripture loquendo de secũdo aduentu christi in mũdũ dicũt ipsũ venire ad iudicandũ: ꝛ iõ ne aliq credant q hoc debeat fieri in primo eius aduentu: hoc removet: dicens: Non eni misit ꝛc. vt iudicet mũdũ. s. in primo suo aduentu. tunc eni nõ venit iudicare: sed magis iudicari. p mũdi salute. iõ sequit: m Sed vt sal. mũ. p ipsũ. ꝛ ꝓbat ꝺfir hoc dictũ: qz in primo eius aduentu alĩ credebant ei: ꝛ aliqui nõ credebant ei. ꝛ est diuisio p immediata: cum inter ꝓtradictoria nõ sit mediũ: sed nõ venit ad iudicandũ non credentes: nec credẽtes: vt statim patebit. ergo ꝛc. ꝛ hoc est qđ sequit: n Qui credit in eum non iudicat. i. non habet causam vnde ꝺdẽnetur.

Qui aũt

Hoc ē aūt iudiciū. Cur q non credit iudicat ? Quia lux venit ꝙ ex-
etat hoies ꝛ ām̃onet ꝛ cognoscere sua mala in quibus omnes sunt: ꝙ alij
oderunt ām̃onentē lucē ꝛ fugiūt ne arguant eoꝝ mala que diligunt. Alij
ām̃oniti p lucem accusant sua mala: qđ est facere veritatē ꝛ sic illuminant:
Erāt enī eoꝝ. Qui est in tenebris ꝛ diligit lucē nō est malꝰ: ꝙ ille dī
malus ꝛ opa eiꝰ mala q
postq̄ lux venit: odit lu-
cem ꝛ diligit mala. Et ꝟ
est qđ dicit: Erāt enī opa
eoꝝ mala. Opa. i. ipietas
ꝛ incredulitas ꝛ odiū eter
ne lucis ꝛ nolle eam aspi
cere: sed velle in tenebris
peccatoꝝ remanere.

Qui aūt fa. Ostēso
q̄ iustitia dām̃ q nō cre
dit ostendit q̄ iustitia saluet
qui credit. Qui aūt fa
citvc. i. cui displicēt mala
sua ꝛ accusat nō sibi igno
scit nō sibi parcit: ꝙ venit
ad lucē. Et icipit agē cuz
do q mala accusat: qz imi
tiū boni est accusatio ma-
li. q̄ opa eiꝰ. hec. s. q se ac
cusat sicut deꝰ accusat ma
nifestat qz in deo sunt fa-
cta nisi eni dei lux sibi lu-
ceret sibi non displiceret.

Post hec. Non ꝓti
nuo post disputationē cū
nicodemo q̄ facta est i hie
rosolymis: ꝙ pacto spacio
tpis de galilea i iudeā re
diit. matte. 3. b. Luce. 3. a. In iudeā. Mo-
raliter vbi est ꝓfessio pcō
rū vel diuinaꝝ laudū: il
luc venit iesus ꝛ discipuli eiꝰ. i. doctrina ꝛ illuminatio eius: vbi morat
purgādo a delict. vnde sequit: ꝛ ibi morabatur ꝛ baptizabat.

Et baptizabat. Quantū cathecuminis nōdū baptizat ꝑdest doctri
na fidei: tm̃ ꝑfuit baptisma ioānis añ baptisma xp̄i: qz sicut ille prædicabat

Nicolaus

a Qui aūt nō cre. iā iudi. est. i. hz in se cām manifestā siue ꝓdēnatōis: sic
ille dī mortuꝰ q iam hz in se cām manifestaz mortē. ꝛ hoc est quod subditur:
b Qui nō cre. in no. vni. filij dei. q venit ꝑ salute mūdi. verūtm̃ cā huiꝰ
dānatōis dabit executioni scdo aduētu xp̄i. c Hoc est aūt iudiciū. ꝟ de
clarat suū dictū: videlicet ꝙ nō credētes in filiū dei iā hñt in se cāz manife
stā sue dānatōis: qz fūt ex fide saluatoris: sine qua nullus vnq̄ potuit sal-
uari. ꝛ hoc est qđ dī: Hoc est aūt iudiciū. i. cā ꝓdēnationis. d Quia lux.
i. christus q est lux vera. vt dictū est. j. ca. e Venit in mūdū. carnē assu-
mēdo: ꝛ in ea apparēs salutē hūani generi opando. f Et dile. ho. ma-
tene. q̄ lucē. tenebras infidelitatē ꝑligēdo. ꝛ subdit cām: g Erant enim
opa eoꝝ mala. Ad cuiꝰ intellectū sciendū ꝙ legisperiti aliquā noticiaz de
christo habuerūt cognoscētes ipsū eē vere xp̄z: vt plenius declarauit Matth.
xxi. sup illū locū: Dixerunt agricole: ꝟ est heres. verūtm̃ qz arguebat eoꝝ
vitia: moti fuerūt ꝛ cū inuidia excecāte illā cognitionē quā de eo habebāt:
qz passio pñs ꝛ forē puertit iudiciū rōnis: sicut pz in ꝓtinente: q pñte passi-
one iudicat eē fornicandū. tñ eē passionē positꝰ iudicat ꝛ. vt dī. vij. ethi.
sic iudei odio ꝛ inuidia moti pſecuti sunt xp̄m. ꝛ ponit ad hoc saluator exē-
plū. d. h Dis enī q ma. a. o. lucē. sicut pz de adulterio ꝛ de fure. ꝛ sic
de alijs. i Et nō ve. ad lu. i. nō facit sua malefacta i palā. k Ut nō
ar. opa eiꝰ. i. nō puniant ꝙ iustitiā secularē. l Qui aūt facit veritatē. i.
opa ꝓformia volūtati dine: q̄ est idē qđ veritas ꝓma. m Venit ad lu.
i. in palā vel ad xp̄m q est lux vera. n Ut mani. opa eiꝰ. non ad ꝑpriā
laudē: ꝙ ad dei gliaz ꝛ ꝓmi edificationē. o Quia in deo sūt facta. i.
virtute dei: sine cuius virtute opꝰ meritorii nō pōt fieri. p Post ꝟ ve
nit. Hic ꝓnr ponit distinctio inter baptismū christi ꝛ baptismū ioānis. et
diuidit in tres: qz ꝓmo vterq̄ baptismꝰ describit. 2° ex hoc qđ orit. ibi: Fa-
cta est ꝙ qđ. 3° soluit. ibi: Et rñdit ioannes. Dicia in duas: qz ꝓmo ponit
baptismꝰ christi. 2° ponit baptismꝰ ioānis. ibi: Erat aūt ioānes. In ꝓma pte
dī sic: Post hec venit iesus ꝛ discipuli eiꝰ. Ex prædicti pz q iesus loq̄bat
cū nicodemo in hierlm q̄ est metropolis in iudea. Quō ꝙ dī hic imediate
post locutionē xp̄i cū nicomedo: Post hec venit iesus ꝛ di. eiꝰ in terraz iu-
deam ꝛc. qz erat ibi. vt videt. Ad hoc rñdet Beda ꝙ li post ꝟ non intelli
git imediate respectu p̄cedentiū: ꝙ in ꝓcessu tpis post instructionē nicode-
mi venit in galileā: ꝛ iterū reuersus est in iudeā. Alr etiā pōt dici vt imedi
ate ꝓiungat lre p̄cedenti: Post hec venit iesus ꝛ di. eiꝰ in terrā iudeā. q. d.
post instructionē nicodemi in hierlm venit ad alia loca iudee: qz nō tm̃ de
bebat docere i ciuitate metropoli: ꝙ etiā in alijs. ꝛ ad hoc denotandū dicit:
In terrā iudeā. tunc eni de hierlm venit versus iordanē vbi hoies ꝓgrega
bant ad baptismū: vt sic incipet baptizare ꝑm ꝙ ioānes de eo ꝓdixerat: vt
s. dcm̃ est. ideo subdit: q Et illic mo. cuz eis ꝛ bapti. ꝙ hui videt. j. se.
ca. vbi dī ꝙ iesus nō baptizabat: ꝙ tm̃ discipuli eius. Dicendū ꝙ ipse prio
penitentiā ꝛ baptismū christi ꝓnunciabat ꝛ etiā in cognitionē veritatiꝝ que
mundo apparuit attrahebat: sic ministri ecclie ꝑmo crudiunt venientes ad
fidem: post peccata eoꝝ redarguunt: deinde remissionē in baptismo xp̄i ꝑ
mittūt ꝛ sic i dilectionē ꝛ cognitionē veritatiꝝ attrahūt. Erat aūt. xp̄o iā
baptizāte adhuc baptizat ioānes: qz adhuc ꝓmanet vmbra. Nec dz ꝓcursor
cessare donec manifestet
veritas. Mystice: nondū
erat ꝓsūmatio lre legis:
ꝟ suo baptismo nō eo quo baptizatꝰ é. illud eni subi-
it vt cēt via ꝛ ꝑparatio suo baptismo.

In ennō. Ennos he-
braice aq̄ latine vñ quasi
nois interptatione apies
subdit qz aq̄ multe e. i.

Iuxta salim. Sa-
lim oppidū est vltra ior-
danē situ: vbi olim mel-
chisedech regnauit. matt. 4. b. Marci. 1. c

Nōdū eni. Ecce apte
notat facta christi añ ioā
nē incarceratū q̄ alij ꝑte
rierūt: incipientes ab his
q̄ facta sunt post ioannē
missū i carcerē qñ cessan-
te baptismo ꝓcursor apte
incepit baptismꝰ christi.

Facta est aūt. Duz
ioānes ꝑdicat ꝛ schola eiꝰ
durat: xp̄s latēter ꝑdicat
ꝛ opat: ꝟ palaz baptizat
vt oriat qō de baptismo
ioānis ꝛ de baptismo xp̄i
ꝛ illa soluat testimonijs
ioannis.

Et venerūt ad. Vo
lentes accusare xp̄m quez
paulo añ viderāt a ioāne
baptizatū. Rñdit io. D.
Qui vltra consuetudinē
hūane nature suz natꝰ ex parentibus ꝓuecte etat: putaꝝ me esse vltra ho-
mines. ꝟ scitote qz purꝰ sū hō: ille deꝰ: a quo habeo qcqd habeo. Ex me in
firmitas: ex illo gre sublimitas. Putatis vt aliqd dicā ꝓtra meuz testimo
nium ego non baptizo in remissionem peccatoꝝ. sed ille.

de lyra

baptizauit discipulos suos: vt ꝟ dī. postea soli discipuli baptizabāt: christo
circa altiora docēda occupato. ꝛ sic nō est ꝓdictio. de hoc tm̃ baptismate ple
nius dicet in fi. huiꝰ ca. r Erat aūt ꝛ ioānes. Hic ꝓnr ponit baptismuz
ioānis d. Erat aūt ꝛ io. ba. in ennon iuxꝝ salim: qđ é oppidū iuxꝝ iordanez. ꝛ
dicūt aliq ꝙ alio noie vocat salē: ꝛ est locꝰ vbi regnauit melchisedech: vt
hī Bcñ. xliij. ꝟ hoc est falū: qz salē vbi regnauit melchisedech idē é qđ hie-
rusalē: qz ipsā edificauit melchisedech. vt dicit Jsi. liº xv. ethymol. ꝛ primo
dicta est salē. i. pacifica ex ꝓditōe regꝝ q regnauit in pace. postea dicta est
ierūz a tpe q̄ abrahā voluit ibi offerre ysaac hliū suū: qz locū istū appellauit
dñs vides: vt hī Bcñ. xxij. ꝛ iō hierlm interptat visio pacis: qz cū prima
interptatione addita est visio. Subdit aūt cā quare ioānes bapt çabat iuxꝝ
salim cū dī: s Quia aq̄ mul. erant illic. est etiā interptatio eius qđ dī
in ennon. Ennos eni hebraice dī aqua. t Et veniebāt hoies ꝛ baptiça
bant. Sed videt ꝙ baptismꝰ ioānis statim debuit cessare baptizato xp̄o: cū
ad ipsū manifestandū ordinaret. vt. s. dictū est. Dicendū ꝙ nō statim cessa
uit: ne crederet totalr reprobādus: sicut baptismata q̄bus pharisei utebāt:
vt dī Marci. vj. ca. Iterū qz sicut añ baptismū christi ioānes baptizabat i
noie christi venturi: sic post baptismū christi illos quos baptizabat ad xp̄m
mittebat plenius instruēdos. ꝛ sic ꝓfirmabat suum testimoniuz de christo.
v Nondū eni missus fuerat ioānes in carcerē. hoc addit ad ostendendū
ꝙ texit hystoriā quā alij euangeliste dimiserāt incipiētes describere facta xp̄i
post icarcerationē ioānis. x Facta est aūt. Hic ex ꝓdictis mouet q̄stio:
qz discipuli ioānis ꝛlātes ꝑ magro suo voluerūt ꝓferre baptismū suū ba-
ptismo christi. ꝛ hoc est qđ dī: Facta est aūt q̄stio ex dis. ioānis: indiscrete
ꝑ magistro suo ꝛlātibus. y Cū iudeis. i. christi discipul. ꝛ alijs ad ba-
ptismū christi venientibus. z De purificatōe. i. de baptismo: qz isti dice-
bāt baptismū christi meliorē: qz christus illos quos baptizabat non mitte-
bat ad ioānē. a Et venerūt ad ioannē. moti ꝛlo idiscreto. b Et di
xerūt ei. ꝛ ꝓposuerūt q̄tuor ex qbꝰ ioānes posset ꝑuocari. Primū est ꝓten
dēs excellentiā ioānis respectu christi. qđ notat cuz dī: c Rabbi q erat
tecū trās iordanē. q. d. discipulus cū magro. Secundū est bñficiū a ioāne
christo impensū: cū subdit: d Cui tu testimoniū phibuisti. q. d. ꝙ te est
in aucte. Tertiū est vsurpatio officij alieni cū subdit: e Ecce hic bapti
zat. q. d. tuū officiū vsurpat. Quartū é minoratio ioānis: cū subdit: f Et
oēs veniūt ad eū. q. d. de te nō curāt. g Rñdit ioānes. Hic ponit que-
stionis solutio. ꝛ qz discipuli ioānis notabāt christū de hoc ꝙ officiū ioānis
vsurpat. ꝛ de ꝟ ꝙ fama ioānis ꝑ hoc decrescebat. iō ioānes in sua solutiōe
sic ꝓcedit: quia ꝓmo ostendit primū esse falsum. secūdo ostēdit secundū eē
iustū. ibi: Illū oportet crescere. Primū ostēdit ꝙ hoc ꝙ ioānes nō baptiza
bat nisi sicut preco xp̄i. ꝛ iō christus baptizās nō vsurpabat sibi officiū ioā-
nis: sed magis exercebat officiū a ioāne preconizatū. ꝛ hoc est quod dicit:

Respondit

Nō pōt hō. Quasi ego purus hō: nil habeo nisi qđ datū est a deo. i. baptiçare in penitentiā nō in remissionē: qz nō ego christus: ß ille vt scitis me testatū fuisse vobis. ideo ad illū currite. Nō sū rps. Non sum vnctus a plē plenitudine spūs: ß de plenitudine illius accepi vt illū p̄currerē.

Hoc g̃ gau. In hoc gaudiū meū est plenū. q factus sum amicꝰ sponsi: z qz sto z audio.

Illū oportet cresc. Baudeo advocē sponsi. Ille spōsus crescet. i. iuuenieꝫ eē christꝰ q putabat ꝓpha. Ego minuar: qz eius ꝓpha inueniar: qui rps putabar. Illū oportet crescere. i. exaltari. id ē dū pctā dimittit gratiam dat in quo glia eiꝰ q̃ in se semp est pfecta: crescit in hoiem dū eā hō plus videt z habet. Nō minuiē q añ in se glīabat dūmō pctā ꝯfitēt z accipit qđ ille dat. Cui rei attestatur passio vtriusq. Christus in cruce exaltat. Joānes capite minuit. Attestat z creatura: ioānes natus ē decrescētibꝰ diebꝰ: christꝰ ꝓvo crescentibus.

matte. 3. a. marci. 1. a. Luce. 3. c.

Qui de aūt. Joānes figura legis est: christus veritas: lex minuit: apparēte veritate.

Qui desursū. i. de altitudine hūane nature añ pctm̃ ꝓmi parētis: qz de illa altitudine assūpsit ꝝbū dei hūanā nām: z nō assūpsit culpā cuiꝰ assūpsit penā. Qui enī de celo i. de plē venit duobꝰ modis sup oīa est. Prio sup oēm humanitatez q de ipsa pus q̃ peccaret. venit: Secūdo iurta altitudinē patris cui est equalis.

z dixit: Nō potest homo accipe ſ accepi qz ego non christus quicq̃ nisi fuerit ei datū ꝺ celo ſ. Ipsi vōs mihi testimoniū phibe † ſ maior: ergo illo: non sed missus ante vt preco seruus parans vlam ei. tis q dixeri† : ego nō sū christus † ſ quid ergo es tu: quid ille: ego amicus sponsi q celo sponsam ei: non mihi. sed qa missus sum ante illū. † Qui ſ. i. ecclīam q̃ generat z virgo pmanet ſ gcūq̃ habet sponsam spōsus ē: amicus † humilis non cadit sed superbus ſ intus docentē aūt sponsi qui † stat z audit eum: ſ non de se in quo est tristicia sed de deo † ſ i. testimoniū ei⁹: quo phibet se filiū dei spōsum ecclesie. gaudio gaudet ꝓpter† vocē spō ſ ita ergo z ego gaudeo ad vocem ſponſi qz ipse me illuminat † ſ. i. habeo gr̃am meā: sufficit mihi gr̃a mea: plus mihi nō assumo: ne qđ accepi amittam si. Hoc ergo gaudiū meū † imple ſ z ne miremī qz ples baptiçat q̃ ego: qz tum ē. Illum ōportet crescere mē ſ qz christus ſ de patre ſ in mundum aūt minui. Qui desursum venit ſ ideo merito crescit † ſ homines z angelos ‡ ſ ioannes ſ natue. sup† omnes est. ‡ Qui est de ter

De terra. i. qui est de terrenis parentibus natus a quibus peccatum z penam peccati contraxit ex se nihil est nisi terra.

Et qđ vidit. Cū ipse filiꝰ dei sit ꝝbū pris: nō aliud ꝝbū pphis audit vl hoibꝰ testat ß se ꝝbū qđ pr̃ locutꝰ ē. i. edidit z genuit ex se: scit z idicat hoibꝰ cē ex pphe. Hoc euāgelista dicit vt potuit: qđ plene dici vl intelligi nequit.

ſ terrenus est ex se. ſ z ecce terrena sapit z dicit: ra: dē terra ē: z dē terra loqtur. ſ si ꝺo diuina ex illuminante est ſ hoc est quod ante desursum ſ christus Qui de celo vēit sup̄ ōmnes ē. ſ apud patrem ſ a patre ſ de deitate sua Et qđ uidit z audiuit hoc testat ſ de populo sinistre z tēstimoniū eius nemo accipit. ſ de populo dextere Qui aūt acceperit eiꝰ testimoniū ſ ipse qui de celo descēdit z sup oēs ē † ſ vere verax: qz loquitur verba dei ſ. i. christum significāuit: qa dē† ꝝbax ē. Quez ēnī misit deus: verba dei loquit. ſ. filio Nō enī ad mensuraz dat deus

Signauit. Hoc est signū posuit in corde suo q̃si spāle aliqd. s. hūc esse verū deuz q missus ē ad salutem hominum.

Verax. Dis hō ex se mēdax: nō enīz vera dicē pōt nisi illumina: ꝺa deo. Quē enīz misit deꝰ pater verba dei loquit. qđ est: quē misit deus: deus ē. iō verba dei loquit. ℊ verba filij de se testimoniū phi/ roma. 3. a. dentis q deus' sit ꝝba dei sunt.

Verba dei loquit. In ß se distinguit a christo: sed qz missus z verba dei loquit: aptius addit: Non enim adꝰ mensurā.

Nō enī ad mē. Hō minibus dat ad mēsurā: filio nō dat ad mēsurā: ß sic totū ex seipso toto ge/ matt. 11. Luce. 10. Ioā. 3. b nuit filiū suum: ita incarnato filio suo totū spīrit/ tū suū dedit: nō ꝑticulatim: non p subdiuisiones sed generaliter z vniuersalr z nō ob aliud dat nisi qz pater diligit filiū.

Qui credit. Ac si diceret: q credit in filiū hz ipsū filiū. z per hoc habet vitam.

Sz ira dei. ira cū q̃ natꝰ ē pmanet: z iō nō ait: venit. ß manet: qz p filiū missū q ē vita nō totaliter effectꝰ illiꝰ ire. s. mors corruptio &c. q̃ oīa manēt

Nicolaus

Rñdit ioānes z dixit: nō pōt hō &c.] qz ois potestas a deo est: z iō ſm distinctionē collatōis diuie distinguunt officia. ioānes aūt nō accepit auctez a deo baptiçādi nisi ad denūciandū christū z ꝑparandū hoies ad suū aduē tū. z hoc est qđ dr: a Ipsi vos mihi testi. phibet. i. phibere debetis: qz a me audistis. b Qz dixerim: nō sū ego christus ß qz missus sū añ illuz. ꝓpter qđ baptiçādo nō vsurpat officiū alienū. qđ ꝓbat p hoc qđ subdit: c Qui hz sponsā spōsus est. i. hz officiū spōsi: qđ est generare filios. z iō officiū christi est baptiçare p qđ regenerant filij de spōsa christi q̃ est ecclīa. d Amicus &c. gaudio gaudet ꝓpter vocē sponsi. i. debet ꝯgaudere sponso filios generāti. si enī officiū generādi ex sponsa sibi accipe nō esset amicus sponsi: ß inimicus z adulter esset. q. d. ioānes: de hoc q christus baptiçat nō debeo dolere: ß magis gaudere: cū sim eius p̃co z amicꝰ. ꝓpter hoc subdit: Hoc g̃ gaudiū meū ipletū est. Et notandū q ioānes hic vocat se christū amicū. s. aūt se vocauit eius seruū ctiā indignū. d. Cuius nō sum dignus vt soluā eius corrigiā calciamēti. cuius cā est: qz volebat discipulos suos reꝑmere volētes ipsū ad inuidiā mouere ℈ christū vt patet ex pdictis. iō hic voluit loq magis charitatiue. e Illū oportet. Hic ostendit secundū esse iustū. s. famā suā diminui: z crescē famā christi. Et diuidit in duas: qz ꝓmo ostendit ꝓpositū. 2º ꝯcludit ꝓncipale intentū. ibi: Qui credit i filiū. Primū ꝓbat q̃tuor rōnibus. Prima sumit ex altitudine originis christi: cuiꝰ origo de sursū est z q̃ntū ad deitatē sicut patuit. j. ca. z q̃ntū ad humanitatē: qz corpus eius formatū est virtute spūs sci. z hoc est qđ dr: Illuz oportet crescere. in claritate fame: z auctē apud homies: qz in seipso non augetur. f Ade aūt minui. sicut lucifer minuit in claritate q̃ntū ad apparentiam oriēte sole: z auctas p̃conis adueniēte iudice. z huius rō subdit: g Qui desursū venit. i. originatus est z q̃ntū ad diuinitatē z q̃ntū ad humanitatē mō p̃dicto. h Sup oēs ē. i. auctē z dignitate debet oēz creaturā p̃cellē: qz quanto origo alicuius est altior: tāto debet ei maior honor. Secūda rō accipit ex certitudine doctrine: qm̃ christus in nā diuina habet eandē scientiā cū pfē: in humana nā cognoscit oīa q̃ deus cognoscit notitia visionis. z ideo pōt certitudinal'r docere etiā altissima. iō debet ei excellētia maria. z hoc est qđ dr: i Qui est de terra. i. ois hō ꝑter christū: cuius corꝰ format virtute seminis exñt de terra a dñio: sicut z alia mixta. vt patet ex. ij. de generatione. k De terra est. i. p hoc ꝯstituit in vita terrena. z p ois nō pōt loq nisi de terrenis q̃ntū est ex se. ideo sequit: l Et de terra loquitur. lz enī ioānes z alij sci locuti fuerint de celestibus. hoc erat inquantum erāt a deo illuminati: sed aliter est de hoie christo rōne p̃dicta. iō subditur: m Qui de celo venit. q̃ntū ad originē mō p̃dicto. n Sup oēs est. q̃ntū ad doctrinā: qz pōt loq celestia z diuina q̃ certitudinaliter cognoscit et inquantū deus z inquantū hō. ꝓpter qđ sequit: o Et qđ vidit z audiuit. lz enī habeat eandē scientiā cum pfē inquantū deus: tñ hz eā a pfē sicut z essentiā. z hoc significat per audire. inquantū aūt hō habet aliā scientiaz a deo infusam. z sic inquantū hō z inquantū deꝰ a pfē audiuit. p Hoc

de lyra

testatur. docendo. z patet certitudo testimonij p visū z auditū. q Et testimoniū eius nemo accipit. i. pauci cōparatiue. sicut cōiter dicit: nemo est in foro. i. pauci: qz pauci de iudeis crediderūt in aduentu christi. r Qui autē acceperit eius testimoniū. credēdo: s Significauit. i. monstrauit. t Quia deus verax est. adimplēdo ꝓmissum de filio iā missō: sicut antemittendū ꝓmiserat p ꝓphetas. z ꝯcludit excellentiā doctrine ex p̃dictis. v Quē enī misit deus verba dei loquit. ꝓpria virtute. alij autē nō pñt hoc facere nisi virtute ipsius. Tertia rō accipit ex plenitudine gr̃e: sicut enī in capite corporis nālis sunt ois sensus. in alijs aūt mēbris sunt particulatim: sic in christo capite nr̃o est ois plenitudo gratie: in alijs aūt diuisim. z iō excellētia dignitatz z honoris christo debet p̃ alijs. z hoc est quod dicit: x Non enī ad mensurā dat deus spm̃. i. gratiā hoi christo: nō q eiꝰ gr̃a habitualis sit infinita: ß qz habet gratiā ſm oēm eius rationē z effectuz: sicut si haberet albedo ſm oēm gradū ipsius possibilem diceret haberi sine mēsura &c. Alio mō ctiā dr hoc ex respectu ad capacitatē aie. si cui aliquis veniēs ad fluuiū hauriat aquā quantū pōt vas capere: dr accipe sine mēsura: lz vas sit determinate mēsure. Sic in ꝓposito: qz tota capacitas aie xpi fuit repleta gr̃a. iō dr accepisse sine mēsura. Quarta rō sumit ex christi filiatione: qz est dei filius nālis z vnigenitus. alij autē quantūcūq̃ sci etiaz angeli dī nō sunt nisi filij adoptiui. z ideo sibi debet excellētia reuerētie et honoris. z hoc est quod dr: y Pater dilī. filiū z oīa de. in manu eiꝰ. qz inquantū deus hz eandē potentiā cū pfē sicut z eandē essentiā. Sed hoc mō accipiēdo li diligit nō tenet causaliter: qz filius non ꝓcedit a pfē volūtarie: ß nālr: ß tenet ꝯcomitative z p modū signi: qz dilectio ꝯcomitat productionē filij. Sīr inquantū hō: oīa tradita sūt i manu eiꝰ. vt hr Matth. vltī. Data ē mihi ois ptās in celo z in terra. z hoc mō accipiēdo li diligit tenet cāliter: qz dilectio diuina est rō ois alteriꝰ doni. z sic est cā oiuz aliox donox q̃ fcā sūt i hūanitate xpi. z Qui credit. ß ꝯcludit ꝓncipale intentū qz intētio ioānis baptiste ista dicētis erat īducere discipulos suos ad credē dū ipsi christo cuiꝰ erat p̃cursor z nūcius. z ß est qđ dr: Qui credit i fi. hz vitā eternā &c. qz hz gr̃am q̃ virtualr ꝯtinet plitudinē: sicut semē arboris ipsā arborē. z loquit de fide formata charitate. a Qui autē incre. est filio nō vi. vitā. eternā. q̃ntū ad penā dāni q̃ est carētia visionis diuine. b Sed ira dei ma. su. eū. q̃tū ad penā sēsus q̃ cknalr manet sup dānatū: qz nullo mō pōt euadē. Ad maiorē cuidētiā eiꝰ qđ dcm̃ ē q xps baptiçabat z discipuli eiꝰ. q̃rit: quale fuerat illud baptisma. Et arguit q non fuit baptisma xpi: qz baptisma xpi hz efficaciā a passione ipsiꝰ: q̃ illā nō pcesserit: qz effectꝰ nō pōt pcedē cāz suā. xps aūt nōdū passus fuerat. q̃ &c. Itē si aliq fuisset baptiçati baptisma xpi añ eiꝰ ascēsionē i celū: ß marie videt cē vex de aplis z xpi discipul. hoc aūt nō ē vex: qz christus volēs ad pāz ascēdē dixit eis: Joānes qdē baptiçauit aqua: vos autē baptiçabimini spū scō &c. vt dicit Actū. j. Baptismus aūt christi est i spū. vt pz ex p̃dicti. j. ca. q̃ &c. Cōtrariuz videt p dictū Aug. sup iſtū locū: qz dicit q Iesus baptiçabat vt dominꝰ.

hoc autem

Tergo co. Sciebat iesus scientiã eox ⁊ inuidiã q̃ C. IIII.
v nõ idco didicerãt de eo vt eũ seq̃rent: sed persequerent: ⁊ fo fugit: docẽs suos cedere malis nõ timẽs: vel euadere eos impotẽs.

Et baptizat. Quod vere dr. Ipse enĩ semp mũdat in spũ inuisibiliter ⁊ donoq̃ eius baptismus sit etiã in corpore qui est in duobus. s. in aqua ⁊ verbo vite. vñ paulus: Mundãs eã lauacro aq̃
a ⁊ verbo vite.

Sed discipuli eiº. In quoq̃ baptismo baptizabãt spũs: lz nõ ita manifeste vt post ascensionẽ datus est ineffabili ⁊ inexcogitabili modo.

Reliquit iudeã. i. pharisẽos incredulos q̃ cogitabãt eum persequi pter baptisma ipsiº qd̃ crescebat: ⁊ q̃ p doctrinã eiº legẽ euacuari itelligebãt. mar.4.b.

Et abijt. Postq̃ paucos de iudaico populo suscepit: relict incredulos legi lfaz sequẽs q̃ neminẽ ad pfectũ ducit ⁊ abijt in galileã. i. in spũalẽ ipsius lfe intelligentiaz.

In galileã. In galilea transformatio dñi creditur facta p quã significat trãsmutatio humane nature in pristinã gloriã. In galilea dedit discipulis in mõte doctrinã per quã ad vitã transituri sunt credentes.

Oportebat. Inter iudeã ⁊ galileã samaria est. i. inter legẽ lfe q̃ p iudeã ⁊ diuinas leges circa deũ reuolutas: quarũ figura ẽ galilea: ẽ lex nãlis i medio pstituta: q̃ ẽ ex lege supplit fũdamẽta ecclie: oportebat eũ ad gẽtes

Tergo co/ C. IIII.
gnouit iesus quia audie
v ⁊ quox pfilio ioannes ẽ captus ⁊ .i. discipuli ioannis q̃ maxime fuerũt de pharisei s ⁊ vñ magis inuidebant.
runt pharisei q̃ iesus plures discipulos facit ⁊ baptizat q̃z ioan
⁊ .i. intingeret
nes: quãq̃z iesus non baptizaret
† ⁊ significat transitum de iudeis ad gẽtes
sed discipuli eiº. † Reliquit iudeã
⁊ q̃z de galilea venit in iudeam † ⁊ oñdit q̃ sicut p̃dicauit iudeis: predicauit ⁊ gentibus
⁊ abijt iterũ in galileã. † Oportebat aũt eũ trãsire p mediã samaria:

Nicolaus

hoc aũt est baptizare baptismo suo. q̃ ⁊c. Rũsio. in hac qõne ⁊ pslibº q̃ sũt de illis q̃ nõ pñt sufficiẽter p rõnez inuestigari: nec earũ veritas hr p exprsam scripturã: tenendũ est illud qd̃ ẽ magis psonũ scripture ⁊ rõni. ⁊ fo fm hũc modũ in hac qõne est sic pcedẽdũ: q̃ nõ est exprssum p scripturã q̃le fuerit illud baptisma. Sciendũ igit q̃ Chrysо. dicit q̃ illud baptisma tm̃ fuit baptisma ioãnis: q̃ fm ipsũ baptismus christi nõdũ erat institutus. Cuius rõ est: q̃ in baptismo christi dat spũs scũs q̃ nõ est datus añ christi resurrectionẽ: fm q̃ dr. j. vij. ca. Nondũ erat spũs datus: q̃ nondũ erat iesus glificatus. ⁊ fo dicit q̃ apli añ passionẽ baptizabãt tm̃ baptismo ioãnis. de christo aũt dr q̃ ipse nõ baptizabat. vt dr ca. sc. s̃ p tãto dr baptizasse i hoc ca. q̃ actio suoq̃ discipuloq̃ ei attribuit: sicut facũ serui attribuit dño. s̃ ista nõ vident̃ psona scripture. Q̃ enĩ dicit fmũ baptismũ christi nõ cẽ institutũ añ resurrectionẽ. nõ videt esse verũ: q̃ sacra christi ex sua institutiõe gram̃ pferebãt. ⁊ fo tũc videt baptismº christi institutus q̃ñ data est virtus pducẽdo istũ effectũ. hoc aũt fuit q̃ñ christus a ioãne baptizatº tactu scilicet carnis sue virtutẽ regenerãdi ptulit aquis. Et hoc tenet a doctoribº lz necessitas vtẽdi hoc sacro fuerit inducta post passionẽ. q̃ in passione christi terminata sũt figuralia sacra. Hoc etiã dicit Augu. in quodã sermone epiphanie: Ex quo christus in aqs emergit ex eo oiuz pctã abluit aq̃: ablutio aũt auferẽs pctã nõ est aliud q̃ christi baptismº. q̃ ⁊c. Itẽ q̃ dicit 2º aplos baptizasse baptismo ioãnis nõ videt verũ: q̃ ibidẽ dr q̃ discipuli ioannis mouerũt brigã ⁊ qõnez de baptismo christi ⁊ suoq̃ discipuloq̃: qd̃ nõ cẽt si christus ⁊ eius discipuli baptizassent baptismo ioãnis: q̃ nõ cederet ad ioãnis detrimentũ vt eius discipuli insinuabãt: s̃ magis ad honoris augmentũ. Preterea si fuisset tm̃ vnũ baptisma ioãnis ⁊ aploq̃. q̃stio illa de diuersis baptismatibº nõ hret locũ. Q̃ aũt dicit 3º christũ in ppria psona nõ baptizasse s̃ tm̃ p discipulos suos nõ videt verũ: q̃ vt dr Act. j. Cepit iesus facere ⁊ docẽ. ⁊ fo non est verisile q̃n fmo baptizauerit p seipsũ. Et confirmat̃ q̃ hoc q̃ alia sacra christus p seipsũ fmo exercuit: sicut patet de eucharistia: q̃ fmo ipse corpus suũ sacrauit ⁊ formã sacrãdi apls tradidit. silr sacrm̃ confirmationis p manuũ ipositionẽ exhibuit p semetipsũ. ⁊ fo nõ ẽ verisile q̃n sacrm̃ baptismi p semetipm̃ exercuerit cũ sit fmũ sacrm̃. ⁊ fo dicẽdũ fm Augu. q̃ christus baptizauit discipulos suos baptismo suo. s. aq̃ ⁊ spũ scõ: vt dr in hoc ca. q̃ ipse baptizabat: postmodũ tm̃ officiũ baptizãdi codẽ baptismate discipulis relict intẽtus doctrine ⁊ p̃dicationi: sicut ⁊ apls paulus paucos p se baptizauit vt posset p̃dicationi fideli intendere. vt hr. j. ad Corinth. j. q̃ ibidẽ subdit: Non enĩ misit me christus baptizare. s. p̃cipaliter euãgelizare. ⁊ hoc est qd̃ dicit Aug. in epla ad Celentiã: Credibile ẽ apostolos fuisse baptizatos baptismo christi: nec enĩ ministerio baptizandi defuit vt hret baptizatos seruos p quos ceteros baptizaret: q̃ nõ defuit hũili tat misterio q̃ñ eis pedes lauit. Auctoritas aũt illa q̃ hr Joã. vij. Nõdũ erat spũs scũs datº ⁊c. intelligit de datõe spũs sci in signo visibili. ⁊ s̃ mõ nõ dabat in baptismo christi añ eius ascensionẽ: dabat tm̃ inuisibilis gra spũs sci sicut ⁊ mõ. Ad pmũ dicendũ q̃ baptismus hz efficaciã a passione xpi rõne suppositi diuini a q̃ ẽt ipsa passio vtutẽ habebat: eadẽ aũt erat psona añ passionẽ ⁊ post passionẽ: ⁊ p ons eadẽ cã efficacie fuit in baptismo ab institõne ipsiº q̃ñ ex tactu carnis christi data ẽ aqs virtº regenerãdi. Ad secũdũ patet ex p̃dict q̃ apli añ passionẽ fuerũt baptizati baptismo christi. Ad aũt dictũ est eis postea: Vos aũt baptizabimini spũ scõ ⁊c. nõ intelligit̃ de baptismo sacrali: s̃ de inuisione spũs sci in signo visibili: q̃ dr baptismus sũtudinarie: q̃ in baptismo qd̃ est sacrm̃ dat gra inuisibilis spũs sci

† ⁊ .i. in collectionem fidelium ex gentibus
riã. Venit ergo† i ciuitatẽ samaria
⁊ .i. agrum
rie q̃ dr sichar: iuxta p̃diũ quod
⁊ in figura christi qui est legitimus heres patriarche habens hereditatem in gentibus
dedit iacob ioseph filio suo. Erat
⁊ naturalis intellectus
autẽ ibi fons iacob. Jesus ergo
⁊ suscepit enim omnia que sunt nostre infirmitatis sine peccato ⁊ iter christi incarnatio.
fatigatus ex itinere sedẽbat sic su
† ⁊ per quã feruens fides samaritanorum
pra fontẽ. Hora autẽ erat q̃si† sexta. Venit aũt mulier samaritana

de lyra

a sub ablutione aque visibilis. C. IIII.
v Et q̃ cognouit. Postq̃ euãgelista determinauit de effectũ gre quo ad iudeos: hic determinat de derivatiõe ipsius quo ad gẽtiles. Et q̃ christi doctrina dupliciter derivata est ad credẽtes. s. p doctrinã ⁊ p miracula: vt hr Marci vlt. Sermonẽ confirmãte sequẽtibº signis. iõ pmo agit̃ de derivatiõe eiº p doctrinã. 2º p miracula. ibi: Post duos dies. Pria i tres: q̃ pmo ponit̃ doctrine christi opportunitas. 2º ipsius q̃litas. ibi: Venit mulier. 3º pñs vtilitas. ibi: Reliquit q̃ hydriã. Primũ oñdit̃ ex tribº: quia pmo oñdit̃ ex xpi recessu. 2º ex eiº trãsitu. ibi: Oportebat. 3º ex accessu. ibi: Venit q̃. Circa primũ sciendũ q̃ christo baptizato pmo ⁊ discipulis eiº pñr. vt patet ex dictis: pharisei cõmoti fuerũt q̃ cũ inuidia. ⁊ fo volẽs dare patiẽtie exẽplũ: inde recessit: ⁊ sic occasionẽ docẽdi gẽtiles habuit. ⁊ hoc est qd̃ dr: Ut q̃ cog. iesus q̃ audi. pha. q̃ iesus plẽs discipulos fa. ⁊ bap. q̃ ioãnes: pharisei enĩ ex inuidia psecuti sunt ioannẽ ⁊ procurauerũt eũ mitti in carcerẽ. propter qd̃ dr Matth. xvij. de ioãne: Helias iã venit ⁊ fecerũt i eũ q̃cq̃q̃ voluerũt ⁊c. ⁊ eodẽ mõ christũ psequent̃ ⁊ eius mortẽ tandez procurauerunt.
b Q̃ q̃ iesus nõ baptizaret. tũc lz pmo baptizasset. vt dictũ ẽ. c Sz discipuli eius. in q̃ enĩ dedit christus exẽplũ plat ecclie cõmittẽdi ea q̃ pñt fieri cõmode p inferiores vt ipsi liberi possint in altioribº exercerei. d Reliquit iudeã. q̃ psequent̃ eius doctrinã. codẽ mõ dr de aplis Act. xiij. relinquẽtibus iudeã propter eox incredulitatẽ. Vobis oportebat pmũ loqvebũ dei: s̃ q̃ repellitis illud ⁊ indignos vos iudicatis eterne vite ecce procertimur ad gẽtes: sic enĩ pcepit nobis dr. e Oportebat. Hic pñr oñditur ad gẽtes: sic enĩ pcepit nobis dr. Hic pñr oñditur conuenientia doctrine christi apud gẽtiles ex suo transitu: q̃ in regno decẽ tribuũ habitabãt gẽtiles q̃ trãslati fuerãt a rege assyrioq̃ illuc: captiuatis inde decẽ tribubº. sicẽ hr. iiij. Reg. xvij. Cõuenichãt tm̃ cũ iudeis aliqualiter: q̃ cũ pmo fuerũt trãslati i terrã decẽ tribuũ dñs misit leones eos deuorantes. ⁊ fo rex assyrioq̃ habito psilio sup hoc misit vnũ de sacerdotibº captiuis q̃ docẽt eos colẽ dñz. verũtñ cũ s̃ colebãt idola vt ibidẽ dr: nec recipiebãt oẽs libros veteris testamẽti: s̃ tm̃ q̃nq̃ libros moysi. ⁊ sic parti erãt gẽtiles ⁊ partim iudei. Christus aũt veniẽs de iudea i galileã: habebat trãsire p eox regionẽ. ⁊ sic hũit occasionẽ docẽdi eos. ⁊ s̃ tangit̃ s̃: Oportebat aũt eũ trãsire p mediã samariã. Tota enĩ illa regio dicebat samaria a nobile ciuitat̃ metropolis q̃ antiquus dicebat samaria: q̃uis enĩ tũc cẽt destructa tm̃ nomẽ remãserat in ea. f Venit q̃. s̃ 3º ponit̃ opportunitas docendi ex accessu: q̃ accessit ad locũ delectabilẽ ⁊ qetũ ⁊ doctrie aptũ: tũ pp amenitatẽ loci: tũ pp fontẽ ibidẽ exũtis. ppetatẽ q̃ sigt doctrinã christi ⁊ graz: fm q̃ dr Esa. xij. Hauriet aq̃s in gaudio de fõtibº saluatoris ⁊c. ⁊ s̃ est qd̃ dr: Venit q̃ in ciuitatẽ samarie q̃ dr sychar. antiqtº dicebat sychẽ: vt hr Beñ. xxxiij. g Fuit p. qd̃ de. ia. io. fi. suo. Jacob enĩ veniẽs de mesopotania emit agrũ ab emoz pncipe ciuitat̃ sychẽ: ⁊ ibi ad tps habitauit inter vt bẽ: vt ibidẽ dr. s̃ pp raptũ dine filie sue occisi sũt hitatores illiº ciuitat̃ a filiis iacob: ⁊ sic cessit in possessionẽ eiº: ⁊ illũ locuz dedit iacob moriẽs filio suo ioseph: vt hr Beñ. xlviij. h Erat aũt ibi fõs iacob. i. putes quẽ ipe foderat q̃ñ ibi hitauit. i Jesus ãt fa. ex iti. ex q̃ apparet veritas hũane nãe ex infirmitate. k Sede. sic su. fõ. pp loci aptitudiez ad gestẽdũ ⁊ docẽdũ. l Hora ãt e. s. s̃ dr ad oñdẽdũ cãz fatigatõis: q̃ p magnũ tps ãbulauerat peditãdo. m Venit ãt mu. Posita docẽdi opportunitate. s̃ pñr ponit̃ q̃litas doctrie. ⁊ diuidit i duaz: q̃ pmo ponit̃ i docẽdo pueniẽs ingressus. 2º debitº processus. ibi: Rñdit iesus: Cõueniẽs ingressus fuit p s̃ q̃ rpõs petit a mulie potũ corpalẽ volẽs sibi reddẽ potũ spũalẽ q̃: modº instructõis hũane

est q̃ a

ḡs q̄q̄ viri q̄q̄ libri moysi quē nūc habes. i. libꝝ iosue. Religit hydriā i. p̄stinā ꝓuersationē: abiit in ciuitatē. i. primitiuā ecclesiam.

Da mihi bibere. Jesus sedens supra fontez petit a p̄mitiua ecclesia quā de gētibus elegerat potū fidei qua in eū credat: petit a nā potū rōnis qua ꝓditor et redēptor inuestigeꝝ. Ap̄li missi in ciuitatē. i. in mundū: emere spūales escas. i. fidez et actionē et cognitionē quibus magri satiant ecclie.

Da mihi bi. Licz iesus post fatigationē sitire posset. Tñ hūc potū non exigit ꝑ vt cor ecclie gentiū, p laboris ei⁹ cognitōe poti⁹ ei efficiat desiderat.

Discipuli eni. In ciuitatem discipuli abierunt. s. ad iudeos q legis valle muniti et ꝓphetie telis sunt armati vt cibos emerēt ipsoꝝ. s. corda p̄dicatiōe deo p̄parantes.

Dicit ei mulier. Nescions quez potū petit ab ea putās q̄ de aqua op ponit se esse de alienigenis vasculis quoꝝ etiam ꝓuersatione nō vtunt iudei: ꝑ iesus q fidē petebat ei spm̄ dare cupiebat: et eā ām̄ouet vt petat: spūs est aūt et donū dei et viua aqua.

Nō eni coutūtur. Samaritanos iudei execrant et supplātatores vocant: q̄ eos hereditate patris sui iacob priuauerūt abstinēdo a cibis et vasis eorum.

Respōdit iesus. Pcdetentim et simplicibus verbis īstruit: vt tandem donum dei. i. spiritum possit accipere.

Dicit ei mulier. Aq̄ viua dr̄ nō alia nisi q̄ vbi oriē: excipiē: de q̄ mulier carnaliꝝ sapiēs dixit: Cū hauritoriū nō habeas vt puteꝰ altꝰ sit quō habes aquā viuā. ꝑ ne forte aliū fontē ꝓmittē videreē: subdit: Nūqd tu melior es. i. potes melior: eē iacob q cū suis vsus est isto: Cōrta qō q̄ apte xp̄s ostendit se nō carnaliꝝ ꝑ spūaliꝝ loq̄ volentes nō sitire eum qui suā aquā biberit.

Nicolaus

est q̄ a sensibilibus ad intelligibilia deducat: et hoc est quod subdit: Venit mulier de samaria haurire aquā: samaria hic nō est nomē ciuitatis: ꝑ gēs vel regionis: q̄ illa mulier fuit de ciuitate sychez q̄ tunc erat metropolis samaritanoꝝ. vt dicit iosephus. xi. antiqtatū. Samaria enim erat destructa et reedificata: tñ noie mutato eius: q̄ tūc sebaste dicebat: vt habet. xiii. li. antiquitatū. a Dicit ei iesus: da mihi bibere. cā quare petit a muliere subdit: b Discipuli eni ei⁹ abi. in ciuitatē. et ideo nō fuerāt p̄sentes ad dā dū sibi potū. c Vt escas emerēt. q̄ sup fontē comedē volebāt sicut pauperes: nec ad magna hospitia in villā declinabāt. d Dicit ḡ ei mulier illa samaritana quō tu iudeus cū sis. cognouit eni p habitū quē ipse portabat cū esse iudeū: q̄ sicut erant distincti ab alijs in cultu dei et in corporali circūcisione: ita etiā in veste: ꝓpter qō Nu. xv. p̄cipit q̄ habebāt fimbrias per angulos pallioꝝ. e Bibere a me po. q̄ suz mu. samaritana. de hoc etiā mirabat. cuius cā subdit: f Nō enim coutunt iudei samaritanis. Iz eni esset iudeis p̄ceptū ne iungerēt fedus et amicitias cū alijs natōib⁹: tñ spāliter abominabant samaritanos: tum q̄ terrā eoꝝ ꝑ parte occupauerant: tum q̄ multas molestias eis fecerāt in reedificatione tēpli et ciuitatis. vt pz. j. Esdre. g Rñdēs iesus. Hic oñr ponit debitus ꝓcessus i docēdo: q̄ ꝓmo docet christus verbis. Secūdo signis. ibi: Dicit ei iesus vade. Prima in duas: q̄ ꝓmo ꝓponit intentū. 2° remouet mulieris falsū intellectū. ibi: Rñdit iesus. Habita igit occasione loquendi de aqua spūali et verbis mulieris: Respondit iesus et dixit ei: Si scires donū dei. i. gratiaz spūs sci: in quo dono alia dona donant. h Et quis est q̄ dicit tibi da mihi bibere. q̄ potens est et paratus gratiā spūs sci dare oibus petentibus eā fideliter et deuote. i Tu forsitā. hoc dicit ꝓpter liberi arbitrii vertibilitatē. k Petisses ab eo. q̄ gra nō dat adultis de cōi lege sine motu, p prio in deū. l Et dedisset tibi aquā viuā. i. spūs sancti gratiā: q̄ estum ꝓcupiscētie refrigerat et p deuotionē humectat. dr̄ ḡ aqua viua ad similitudinem aque in corporalib⁹: vbi dicunt aque viue q̄ continuant ꝓncipio sue scaturiginis, aque aūt mortue dicunt ille q̄ sunt collecte in lacubus et cisternis. gra autē spiritus sci cū ipso spū sc̄o ꝓtinuat: q̄ gra non est in alia nisi spūs scūs spāli mō habitet in ipsa: et q̄ mulier erat assueta corporalib⁹ intellexit verbū christi de aqua corporali. ideo sequit: m Dicit ei mulier: dñe neq̄ in quo hau. ha. et puteus altus est. q. d. nō potes mihi dare aquā viuā de isto puteo: quia nō habes instrumentū ad hauriendū: et puteus est ita ꝓfundus q̄ nō posses attingere cum manu. n Unde ḡ habes aquā viuā: q. d. nō potes mihi dare nisi tu faceres hoc miraculoſe. qō nō videt: q̄ tunc tu esses maior patriarcha iacob: qō nō videt. et hoc est quod dicit:

Nūquid tu. Alienigena iacob patrē suū vocat: q̄ ipsa sub lege moysi vixerat: et predictū qō iacob filio suo dederat possidebat.

Et ipse ex eo. De puteo bibūt hoīes et pecora: silr de rōne q̄ quasi deprauata et obscurata magno labore fodit et exercet. Bibūt āt gdā vt hoīes q̄ ea rōne ad bonū vtunt vt sci: gdā vt pecora q̄ vtūt ea ad malū vt p̄dī.

Qui aūt biberit. Quicūq̄ mee p̄dicationi cor accōmodauerit et gre donū cognouerit: fides q̄ per dilectionē opat in eo nascit: et sic tandē in vitā transibit eternam.

Aque saliēs. aq̄ corporat decursū fluit: aq̄ spūalis sursum salit: et secum cos q̄ eā bibūt i eternam gloriā subuehit.

Dicit ad eū mulier. Delectata ꝓmissiōe dñi volēs nō sitire vt exoneraret hīs laborib⁹: adhuc carnaliꝝ putat ꝓmittit sibi sicut helie datū est. xl. diebus nō esurire neq̄ sitire ꝑ volens iesus vt illa iam intelligat dicit: Vade voca virū tuū et veni huc vt eo duce ad contēplationē spiritualis intelligentie ascendas.

Vade voca vt. tu. Tu sensualis voca rōnalem intellectū quo vt viro regaris: tu q̄ mō carnaliꝝ sapis hūc ego lux et caput viri illuminabo: q̄ si hec q̄ dico nō carnaliꝝ vt tu aīalis facis: ꝑ spūaliꝝ sūt intelligenda et ductu rōnis accipiēda: et iō tu para intellectū mihi et veni intelligēdo hec spūalia que dico. Respōdit mulier. Reuera hec mulier tunc nō habebat virum sed vtebatur quodā non legitimo: de quo respondet adhuc carnaliter sapiens qui nondū vocauerat virum. i. intellectum.

Dicit ei iesus: Bñ. Paulatim eā attollens adhuc mysteria logt vt paulatim pduceret eā ad cognoscendū qs cū ea loqueret. Et nō op⁹ bonū: nō prudentē mulier laudat rñsionē: ꝑ veritatis laudat confessionem.

maior es p̄re nostro iacob qui dē dit nobis puteū: et ipe ex eo bibit

ſ hūc † Hauritorio aquā extrahēs

ſ q̄ quos pfectiores ecclia. ſ minores vel prorsus ignorantes.

et ſ. filij ei⁹ et pecora ei⁹? Respōdit iesus et dixit ei: Omnis qui bibit

ſ figurali ſ. ſ. volupt até seculi quā talis aqua significat ſ ꝓmittit satietā

ex hac aqua sitiet iterū. Qui aūte tem spiritus que fiet in resurrectione: quia apud eos est fons vite quo inebriabuntur

biberit ex aqua quā ego dabo ei non sciet in eternū: ſz aqua quā dabo ei: fiet in eo fons aq̄ salientis in vitā eternā. Dicit ad eum mulier: Domine da mihi hac aquā vt non sitiā neq̄ veniā huc haurire. Dicit ei iesus: Vade voca vi

ſ. i rōnalē intellectum

rum tuū: et veni huc. Respōdit mulier et dixit: Non habeo vir.

ſ quia verū dixisti

Dicit ei iesus: Bene dixisti: quia

de lyra

o Nūquid tu maior es p̄re nro iacob: qui fuit ꝓtētus aqua huius putei. ideo sequit: p Qui dedit no. puteū. inquantū fodit ipsum: vt p̄dictū est. qō nō fecisset si aquā viuā ꝑ voluntate sua a iunde hīe potuisset. Et bibit ex eo et filij eius et pecora eius. q Respōdit iesus. Hic remouet falsum intellectū huius mulieris ostendēs q̄ nō loq̄bat de aqua materiali: ꝑ spirituali. et hoc est qō dr̄: Respōdit iesus ꝛc. r Ex aqua hac. s. māli. de q̄ tu intelligis. s Sitiet iterū. q̄ nō sedat sitim nisi ad tempus. t Qui aūte biberit ex aqua quā ego dabo ei. i. gra spūs sancti. v Nō sitiet in eternū. Sed cōtra hoc videt illud Eccli xxiiij. Qui bibunt me adhuc sitient. vbi loquit de aqua sapiētie. Dicendū q̄ sitis vno mō accipit ꝑ desiderio alterius rei nō habite. et sic oīs res tpalis adepta magis generat sitiz q̄z tollat: q̄ cupiditatē augmētat. Silr aqua corporalis q̄ non habet effectum nisi ad tēpus: oportet iterū q̄ alia aqua numero sumat ad sedandū sitim. et sic fit interruptio. Alio mō accipit sitis ꝑ desiderio ciusdē rei habite: ad habendū eam pfectius. et sic hītes deū per gratiā sitiūt hīe ipsum p gloriā. et hoc mō loquit auctoritas Ecclīastici pallegata. Tertio mō accipit sitis ꝑ exclusione fastidii a delectatōe habita. et sic beati dicunt deuz sitire. Cum ḡ dr̄ hic: Non sitiet in eternū. intelligit de siti p̄mo mō dicta: q̄ hīs gratiā dei habet deū. et ideo nō desiderat aliqd qō nō habeat: ꝑ desiderat deum quē habet habere pfectius. ideo sequit: r Sed aqua ꝛc. fons aque salientis in vitā eternā. quia p gratiā spūs scūs inhabitat mentē: q̄ ē origo gratie faciētis hominē salire in vitā eternā. naturale est enī q̄ aqua tantū ascendere pōt quantū descendit. et ideo sicut aqua gra a deo i nos deriuat: ita p ipsam aīa ad deum eleuat: q̄ p ipsam ꝓsors diuine nature efficit: vt dicit. ij. Petri. j. Magna et p̄cioſa dona donauit vobis vt p hoc efficiamini diuine ꝓsortes nature. y Dicit ad eū mulier: dñe da mihi hanc aquā. cuius eni ad plenū nō intelligeret verba christi: tñ audiēs huius aque bonitatē: petijt eā. et subdit cāz: z Vt nō sitiam neq̄ ve. huc haurire. i. vt liberer a siti ardore et a labore veniēdi huc hauriēdi et deportādi a Dicit ei iesus. q̄ adhuc nō poterat capere ꝗ muler ꝛ̄ba xp̄i. iō ꝓmr̄ ꝑcedit ad signa. Et diuidit i duas. q̄ ꝓmo istruit eā p revelationē secreti. 2° p solutionē dubij. ibi: Dicit ei mulier. Secretū aūt istud erat q̄ mulier adulterū tenebat q tñ ab oib⁹ hoib⁹ loci illi⁹ credebat eē marit⁹ ei⁹. et iō p ꝗ xp̄s ꝗ secretū mulieri dixit: ostendit se scire pcā occulta. et hoc est qō dr̄: Dic ei iesus: vade voca virū tuū. i. putatiuū. b Et veni huc. hoc nō dixit iesus ad ꝗ vt illa mulier eū adducēt ad se: ꝑ vt ex rñsione ei⁹ ꝓuenient ipsā arguēt. secretū reuelādo. vñ sequit: c Rñdit mulier et dixit: nō habeo virū. s. legitimū. d Dicit ei iesus, exponēdo ei⁹ dictū: Bñ dixisti q̄: nō hēo virū.

et subdit:

Quinq; enī viros. Quinq; viri sunt: quinq; leges humane nature date. Prima in paradiso añ peccatū in ꝓhibitione ligni. Secūda post ꝓuaricationē ⁊ expulsionē de paradiso: de multiplicatiōe hūane ꝓpaginis. Tertia noe ante diluuiū de fabricāda archa. Quarta post diluuiū de diuisionibus gentiū. Quinta abrahā de circūsione ⁊ imolatōe filij. Vis q; legibus quasi quinq; viris humana ætas ab initio mundi vsq; ad moysen subiecta fuit. Post data est lex littere q̄ nullā salutē ꝓtulit. vñ dicit: Quez nūc habes: nō ē. t. v. Di mitte literā vade ad spūm ſke: ad nouū testamētuz a quo spirituale virtutum ꝓlem cōcipias.

Augu. Quinq; viri. i. q; sensus corporis te reꝛerūt: nūc in tpe discretiōis nō te regit vir. i. intellect⁹ sapiētie: ſ adulter. i. error corūpit dum carnaliter q̄ dico accipis: ⁊ ideo voca virū: sicut dico spiritualiter itelligas. Ideo q; sensus in minori etate dicunt viri q; sunt legitimi. Post lapsum enī hois ex decreto dei ꝓuidēter regit illa etas nō ad eterna ſ ad ista tēporalia. appetēda si mul cēt: vitāda si offendunt.

Quia ꝓpheta es tu. Mulier exaudit ꝓficiēs iā cepat aliq̄ten⁹ hīe intellectū: vñ ⁊ ꝓphetā vocat ſ nō plenū quia nō credit venisse christum.

Patres nri. Prophetа es tu: ⁊ ideo iudica de hac ꝓtentione q̄ me mouet. Judei se ꝓferebant samaritanis ꝓ tēplo qđ edificauit salomō in q̄ adorabāt. Ecōtra samaritani aduersū iudeos ꝓ mōte in quo ⁊ nō in templo patres adorauerunt qui deo placuerunt. Et sic patriarche in montib⁹ iudei in tēplo adorauerunt ꝓfigurantes modū bene orandi.

Mulier. In hoc loco dñs iactantiā samaritanoꝝ repmit: q putabāt ⁊ subditur: a Quinq; enim viros habuisti. i. legitimos. b Et nunc quē habes nō est tuus vir. ſm veritatē. ideo sequit: c Hoc vere dixisti. q. d. illud qđ ais finxisti cū esse virū tuū mendaciū est. d Dicit ei mulier. Hic ꝓfr instruit eam per solutionē dubij. Et diuidit in duas. q: ꝓmo ponit ipsius iesu instructio. Secūdo mulieris responsio. ibi: Dicit ei mulier: scio. Circa primā partē sciendū q̄ mulier percepit eā esse ꝓphetā ex ſ q̄ ei⁹ secretū cognouerat. ideo ꝙuertit se ad interrogandū eum de quodaz dubio quod inter iudeos ⁊ samaritanos vertebat. Et diuidit in duas: q: primo ponit mulieris interrogatio. Secūdo christi responsio. ibi: Dicit ei iesus. Circa primū sciendū q̄ iudei reuertētes de captiuitate babylonica noluerūt samaritanos associari sibi in edificatione templi: vt habet. j. Esdre iij. ⁊ ideo fecerūt sibi locū adorationis diuine in mōte gariçim: vt dicunt aliqui. Josephus aūt assignat aliā rationē: dicens q̄ quidā iudeꝰ noie manasses accepit filiā principis samaritanoꝝ: ⁊ quia apud iudeos sūmū sacerdotiū erat valde honorificū: rogauit socerū suū vt faceret sibi templū in gariçim: vt ibi sacerdotio fungeret. vt habet. xj. antiquitatū. Samaritani igitur dicebant: q; hic locus magis erat ꝙuenies oroni q̄ templū hierosolymitanū. Judei aūt contrariū dicebāt: ⁊ erant rationes ad vtrāq; partem. ⁊ ideo mulier voluit audire a iesu circa hec suam sententiā. ⁊ hoc est qđ dī: Dicit ei mulier dñe. vt e Videō. per effectū. ſ. per reuelationez secreti. f Quia ꝓpheta es tu. instrue igit me de locu debite oratiōis. Et arguit q̄ locus gariçim sit ꝙuenientior per hoc q̄ antiqui patres veteris testamēti ibi adorauerūt: q; filij israel ingrediēdo terrā ꝓmissionis in loco illo benedixerūt deū: vt habetur Deut⁹. xxvij. Similiter iacob patriarcha ⁊ filij eius ꝓpe illū locum, manserūt: vt. ē. dictū est. ⁊ ideo in illo loco orationes ⁊ sacrificia fecerūt: q; ante edificationē templi iudei in mōtibus adorabant ⁊ sacrificabāt: vt patet de abrahā Beñ. xxix. ⁊ de salomone. iij. Reg. iij. et in alijs multis. ideo ꝓbabile est q̄ iacob ⁊ filij eius in monte gariçim adorauerūt. ⁊ hoc est qđ dicit: g Patres nostri in mōte hoc adorauerūt. vocabant enim samaritani patres veteris testamēti patres suos: q; receperūt quinq; libros moysi: ⁊ in parte erant iudei: vt dictū ē. h Et vos. ſ. iudei. i Dicitis. ecōtrario. k Quia hierosolymis tē.] q. d. nō: videtur ꝙueniēs illud quod dicitis: rōne ꝓdicta. Sciendū tñ q̄ locus ꝙuenientior erat in hierusalē: quia erat a deo electus vt esset locus adorationis et sacrificij. vt habet. ij. Paral. vj. l Dicit ei iesus. Hic ponit christi responsio. mulier enī deuota petierat eū: quia cognoscēs cum ꝓphetā non ꝙuertit se ad querendū de curiositatib⁹: vt de cuētu futuroꝝ ⁊ ꝙsimilib⁹. sed de modo vel loco colendi deum. ideo instruit eam. d. m Mulier crede mihi. quia accedentē oportet credere. Hiere. ix. ⁊ Esa. vij. Nisi credideritis nō intelligetis. ſm translationē. lxx. n Veniet hora. ſ. tempus publicationis euāgelij. o Añ neq; in mōte hoc. q; cultus gentiliū tūc ſ q; veri iudei nō essent ſ quoꝝ ꝓfectus ꝓmissus ē xpō Vos adoratis qđ nescitis: ſ per legem ⁊ prophetas nos adoramꝰ qđ scimꝰ: q; salꝰ ex iu/ deis est. Sed venit ſ cū spūs post resurrectionem meā dabit ſ hora ⁊ nunc est: qñ adoratores ad/ rabūt patrez in spiritu ⁊ veritate. ſ cū alioqui mihi firma fide adherent ſ non de vanis ſ adorantes in spū ⁊ veritate agnitiōis Pat⁹ ⁊ pater ſ tales querit q ado/ rēt eum. Spiritus ē deus: ⁊ eos qui adorāt eū: in spiritu ⁊ veritate oportet adorare. Dicit ei mulier: Scio qa messias vēnit: qui dicit ſ quasi veniet. ſ finis legis ⁊ prophetarum ſ que ad cultum suum ⁊ patris pertinent. nobis annunciabit omnia. Dicit ei ihs: Ego sum qui loquor tecum. Et statim venerunt discipuli eius: et mirabantur quia cum mulierem loquebatur. Nemo tamen dixit ei: Quid quaeris aut quid loqueris cum ea? Reliquit ergo hydriam suam mulier et abiit in civitatem et dicit illis hominibus: Venite et videte hominem qui dixit mihi omnia quaecumque feci. Nonne hic est Christus? Exierunt ergo de civitate et venerunt ad eum. In interim autem rogabant eum discipuli dicentes: Rabbi, manduca. Ipse autem dixit eis: Ego cibum habeo manducare quem vos nescitis. Dicebant ergo discipuli ad invicem: Nemo ei attulit manducare? Dicit eis ihs: Meus cibus est ut faciam voluntatem eius qui misit me ut perficiam opus eius. Nonne vos dicitis quia adhuc quattuor menses sunt et messis venit? Ecce dico vobis: levate oculos vestros et videte regiones quia albae sunt iam ad messem. Et qui metit mercedem accipit et congregat fructum in vitam aeternam: ut et qui seminat simul gaudeat et qui metit. In hoc enim est verbum verum quia alius est qui seminat et alius est qui metit. Ego misi vos metere quod non laborastis: alii laboraverunt et vos in labores eorum introistis. Ex civitate autem illa multi crediderunt in eum samaritanorum propter verbum mulieris testimonium perhibentis quia dixit mihi omnia quaecumque feci. Cum venissent ergo ad illum samaritani rogabant eum ut apud eos maneret. Et mansit ibi duos dies. Et multo plures credidere propter sermonem eius et mulieri dicebant quia iam non propter tuam loquelam credimus. Ipsi enim audivimus et scimus quia hic est vere salvator mundi. Postquam autem duo illi dies exierunt inde abiit in galilaeam. Ipse enim ihs testimonium perhibuit quia profeta in patria sua honorem non habet. Cum venisset ergo in galilaeam excepere eum galilaei cum viderent omnia quae fecerat hierosolymis in die festo. Et ipsi enim venerant ad diem festum. Venit ergo iterum in cana galilaeae ubi fecit aquam vinum. Et erat quidam regulus cuius filius infirmabatur capharnaum. Hic cum audisset quia ihs adveniret a iudea in galilaeam abiit ad eum et rogabat eum ut descenderet et sanaret filium eius incipiebat enim mori. Dixit ergo ihs ad eum: Nisi signa et prodigia videritis non creditis. Dicit ad eum regulus: Domine descende antequam moriatur filius meus. Dicit ei ihs: Vade filius tuus vivit. Credidit homo sermoni quem dixit ei ihs et ibat. Jam autem eo descendente servi occurrerunt ei et nuntiaverunt dicentes quia filius eius vivit. Interrogabat ergo horam ab eis in qua melius habuit et dixerunt ei quia heri hora septima reliquit eum febris. Cognovit ergo pater quia illa hora erat in qua dixit ei ihs: Filius tuus vivit et credidit ipse et domus eius tota. Hoc iterum secundum signum fecit ihs cum venisset a iudea in galilaeam. Post haec erat dies festus iudeorum et ascendit ihs hierosolymam. Est autem hierosolymis probatica piscina quae cognominatur hebraice bethsaida quinque porticus habens. In his iacebat multitudo magna languentium caecorum claudorum aridorum expectantium aquae motum. Angelus enim domini secundum tempus descendebat in piscinam et movebatur aqua. Et qui prior descendisset post motum aquae sanus fiebat a quacumque detinebatur infirmitate. Erat autem quidam homo ibi triginta et octo annos habens in infirmitate sua. Hunc cum vidisset ihs iacentem et cognovisset quia multum iam tempus habet dicit ei: Vis sanus fieri? Respondit ei languidus: Domine hominem non habeo ut cum turbata fuerit aqua mittat me in piscinam. Dum autem venio ego alius ante me descendit. Dicit ei ihs: Surge tolle grabatum tuum et ambula. Et statim sanus factus est homo et sustulit grabatum suum et ambulabat. Erat autem sabbatum in die illo. Dicebant ergo iudei illi qui sanatus fuerat: Sabbatum est non licet tibi tollere grabatum tuum. Respondit eis: Qui me sanum fecit ipse mihi dixit: Tolle grabatum tuum et ambula. Interrogaverunt eum: Quis est homo qui dixit tibi: Tolle grabatum tuum et ambula? Is autem qui sanus factus fuerat nesciebat quis esset. Ihs enim declinavit a turba constituta in loco. Postea invenit eum ihs in templo et dixit ei: Ecce sanus factus es iam noli peccare ne forte deterius tibi aliquid contingat. Abiit homo et nuntiavit iudeis quia ihs est qui fecit eum sanum. Et propterea persequebantur iudei ihm quia haec faciebat in sabbato. Ihs autem respondit eis: Pater meus usque modo operatur et ego operor. Propterea ergo magis quaerebant eum iudei interficere quia non solum solvebat sabbatum sed et patrem suum dicebat deum aequalem se faciens deo. Respondit ergo ihs et dixit eis: Amen amen dico vobis non potest filius a se facere quidquam nisi quod viderit patrem facientem. Quae enim ille fecerit haec et filius similiter facit. Pater enim diligit filium et omnia demonstrat ei quae ipse facit et maiora horum demonstrabit ei opera ut vos admiremini. Sicut enim pater suscitat mortuos et vivificat sic et filius quos vult vivificat. Neque enim pater iudicat quemquam sed omne iudicium dedit filio. Ut omnes honorificent filium sicut honorificant patrem. Qui non honorificat filium non honorificat patrem qui misit illum. Amen amen dico vobis quia qui verbum meum audit et credit ei qui misit me habet vitam aeternam et in iudicium non venit sed transit a morte in vitam. Amen amen dico vobis quia venit hora et nunc est quando mortui audient vocem filii dei et qui audierint vivent. Sicut enim pater habet vitam in semetipso sic dedit et filio habere vitam in semetipso. Et potestatem dedit ei iudicium facere quia filius hominis est. Nolite mirari hoc quia venit hora in qua omnes qui in monumentis sunt audient vocem eius et procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vitae qui vero mala egerunt in resurrectionem iudicii. Non possum ego a me ipso facere quidquam sicut audio iudicio meo et iudicium meum iustum est quia non quaero voluntatem meam sed voluntatem eius qui misit me. Si ego testimonium perhibeo de me ipso testimonium meum non est verum. Alius est qui testimonium perhibet de me et scio quia verum est testimonium quod perhibet de me. Vos misistis ad iohannem et testimonium perhibuit veritati. Ego autem non ab homine testimonium accipio sed haec dico ut vos salvi sitis. Ille erat lucerna ardens et lucens. Vos autem voluistis exultare ad horam in luce eius. Ego autem habeo testimonium maius iohanne. Opera enim quae dedit mihi pater ut perficiam ea ipsa opera quae ego facio testimonium perhibent de me quia pater misit me. Et qui misit me pater ipse testimonium perhibuit de me. Neque vocem eius unquam audistis neque speciem eius vidistis et verbum eius non habetis in vobis manens quia quem misit ille huic vos non creditis. Scrutamini scripturas in quibus putatis vitam aeternam habere et illae sunt quae testimonium perhibent de me. Et non vultis venire ad me ut vitam habeatis. Gloriam ab hominibus non accipio. Sed cognovi vos quia dilectionem dei non habetis in vobis. Ego veni in nomine patris mei et non accipitis me. Si alius venerit in nomine suo illum accipietis. Quomodo vos potestis credere qui gloriam ab invicem accipitis et gloriam quae a solo deo est non quaeritis? Nolite putare quia ego accusaturus sum vos apud patrem. Est qui accusat vos moyses in quo vos speratis. Si enim crederetis moysi crederetis forsitan et mihi de me enim ille scripsit. Si autem illius litteris non creditis quomodo verbis meis credetis? Post haec abiit ihs trans mare galilaeae quod est tiberiadis. Et sequebatur eum multitudo magna quia videbant signa quae faciebat super his qui infirmabantur. Subiit autem in montem ihs et ibi sedebat cum discipulis suis. Erat autem proximum pascha dies festus iudeorum. Cum sublevasset ergo oculos ihs et vidisset quia multitudo magna venit ad eum dicit philippo: Unde ememus panes ut manducent hi? Hoc autem dicebat temptans eum. Ipse enim sciebat quid esset facturus. Respondit ei philippus: Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis ut unusquisque modicum quid accipiat. Dicit ei unus de discipulis eius andreas frater simonis petri: Est puer unus hic qui habet quinque panes hordeaceos et duos pisces sed haec quid sunt inter tantos? Dixit ergo ihs: Facite homines discumbere. Erat autem fenum multum in loco. Discubuerunt ergo viri numero quasi quinque milia. Accepit ergo ihs panes et cum gratias egisset distribuit discumbentibus similiter et ex piscibus quantum volebant. Ut autem impleti sunt dicit discipulis suis: Colligite quae superaverunt fragmenta ne pereant. Collegerunt ergo et impleverunt duodecim cophinos fragmentorum ex quinque panibus hordeaceis quae superfuerunt his qui manducaverant. Illi ergo homines cum vidissent quod ihs fecit signum dicebant quia hic est vere propheta qui venturus est in mundum. Ihs ergo cum cognovisset quia venturi essent ut rapiant eum et faciant eum regem fugit iterum in montem ipse solus. Ut autem sero factum est descenderunt discipuli eius ad mare et cum navi ascendissent ibant trans mare in capharnaum et tenebrae iam factae erant et non venerat ad eos ihs. Mare autem magno vento flante exurgebat. Cum remigassent ergo quasi stadia viginti quinque aut triginta vident ihm ambulantem super mare et proximum navi fieri et timuerunt. Ille autem dicit eis: Ego sum nolite timere. Voluerunt ergo accipere eum in navem et statim navis fuit ad terram in quam ibant. Altera die turba quae stabat trans mare vidit quia navicula alia non erat ibi nisi una in qua ascenderant discipuli eius et quia non introivit cum discipulis suis ihs in navem sed discipuli eius soli abierunt. Aliae autem venerunt navigia a tiberiade iuxta locum ubi manducaverunt panem gratias agente domino. Cum ergo vidisset turba quia ihs non esset ibi neque discipuli eius ascenderunt navigia et venerunt capharnaum quaerentes ihm. Et cum invenissent eum trans mare dixerunt ei: Rabbi quando huc venisti? Respondit eis ihs et dixit: Amen amen dico vobis quaeritis me non quia vidistis signa sed quia manducastis ex panibus et saturati estis. Operamini non cibum qui perit sed qui permanet in vitam aeternam quem filius hominis vobis dabit. Hunc enim pater signavit deus. Dixerunt ergo ad eum: Quid faciemus ut operemur opera dei? Respondit ihs et dixit eis: Hoc est opus dei ut credatis in eum quem misit ille. Dixerunt ergo ei: Quod ergo tu facis signum ut videamus et credamus tibi? Quid operaris? Patres nostri manna manducaverunt in deserto sicut scriptum est: Panem de caelo dedit eis manducare. Dixit ergo eis ihs: Amen amen dico vobis non moyses dedit vobis panem de caelo sed pater meus dat vobis panem de caelo verum. Panis enim dei est qui descendit de caelo et dat vitam mundo. Dixerunt ergo ad eum: Domine semper da nobis panem hunc. Dixit autem eis ihs: Ego sum panis vitae. Qui venit ad me non esuriet et qui credit in me non sitiet umquam. Sed dixi vobis quia et vidistis me et non creditis. Omne quod dat mihi pater ad me veniet et eum qui venit ad me non eiciam foras quia descendi de caelo non ut faciam voluntatem meam sed voluntatem eius qui misit me. Haec est autem voluntas patris qui misit me ut omne quod dedit mihi non perdam ex eo sed resuscitem illud in novissimo die. Haec est autem voluntas patris mei qui misit me ut omnis qui videt filium et credit in eum habeat vitam aeternam et ego resuscitabo eum in novissimo die. Murmurabant ergo iudei de illo quia dixisset: Ego sum panis qui de caelo descendi. Et dicebant: Nonne hic est ihs filius ioseph cuius nos novimus patrem et matrem? Quomodo ergo dicit hic: Quia de caelo descendi? Respondit ihs et dixit eis: Nolite murmurare in invicem. Nemo potest venire ad me nisi pater qui misit me traxerit eum et ego resuscitabo eum in novissimo die. Est scriptum in prophetis: Et erunt omnes docibiles dei. Omnis qui audivit a patre et didicit venit ad me. Non quia patrem vidit quisquam nisi is qui est a deo hic vidit patrem. Amen amen dico vobis qui credit habet vitam aeternam. Ego sum panis vitae. Patres vestri manducaverunt manna in deserto et mortui sunt. Hic est panis de caelo descendens ut si quis ex ipso manducet non moriatur. Ego sum panis vivus qui de caelo descendi. Si quis manducaverit ex hoc pane vivet in aeternum. Et panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita. Litigabant ergo iudei ad invicem dicentes: Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? Dixit ergo eis ihs: Amen amen dico vobis nisi manducaveritis carnem filii hominis et biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem habet vitam aeternam et ego resuscitabo eum in novissimo die. Caro enim mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem in me manet et ego in illo. Sicut misit me vivens pater et ego vivo propter patrem et qui manducat me et ipse vivet propter me. Hic est panis qui de caelo descendit. Non sicut manducaverunt patres vestri manna et mortui sunt. Qui manducat hunc panem vivet in aeternum. Haec dixit in synagoga docens in capharnaum. Multi ergo audientes ex discipulis eius dixerunt: Durus est hic sermo et quis potest eum audire? Sciens autem ihs apud semetipsum quia murmurarent de hoc discipuli eius dixit eis: Hoc vos scandalizat? Si ergo videritis filium hominis ascendentem ubi erat prius? Spiritus est qui vivificat caro non prodest quidquam. Verba quae ego locutus sum vobis spiritus et vita sunt. Sed sunt quidam ex vobis qui non credunt. Sciebat enim ihs a principio qui essent non credentes et quis traditurus esset eum. Et dicebat: Propterea dixi vobis quia nemo potest venire ad me nisi fuerit ei datum a patre meo. Ex hoc multi discipulorum eius abierunt retro et iam non cum illo ambulabant. Dixit ergo ihs ad duodecim: Numquid et vos vultis abire? Respondit ei simon petrus: Domine ad quem ibimus? Verba vitae aeternae habes et nos credimus et cognovimus quia tu es christus filius dei vivi. Respondit eis ihs: Nonne ego vos duodecim elegi et ex vobis unus diabolus est? Dicebat autem iudam simonis iscariotis hic enim erat traditurus eum cum esset unus de duodecim. Et post haec non volebat in iudaea ambulare quia quaerebant eum iudei interficere. Erat autem in proximo dies festus iudeorum scenopegia. Dixerunt autem ad illum fratres eius: Transi hinc et vade in iudaeam ut et discipuli tui videant opera tua quae facis. Nemo enim quae palam fieri vult in occulto facit. Si haec facis manifesta temetipsum mundo. Neque enim fratres eius credebant in eum. Dicit ergo eis ihs: Tempus meum nondum advenit tempus autem vestrum semper paratum est. Non potest mundus odisse vos me autem odit quia ego testimonium perhibeo de illo quia opera eius mala sunt. Vos ascendite ad diem festum hunc ego non ascendo ad diem festum hunc quia tempus meum nondum impletum est. Haec cum dixisset ipse mansit in galilaea. Ut autem ascenderunt fratres eius tunc et ipse ascendit ad diem festum non manifeste sed quasi in occulto. Judaei ergo quaerebant eum in die festo et dicebant: Ubi est ille? Et murmur multus erat in turba de illo. Quidam enim dicebant: Bonus est. Alii autem dicebant: Non sed seducit turbam. Nemo tamen palam loquebatur de illo propter metum iudaeorum. Jam autem die festo medio ascendit ihs in templum et docebat. Mirabantur ergo iudaei dicentes: Quomodo hic litteras scit cum non didicerit? Respondit eis ihs et dixit: Mea doctrina non est mea sed eius qui misit me. Si quis voluerit voluntatem eius facere cognoscet de doctrina utrum ex deo sit an ego a me ipso loquar. Qui a semetipso loquitur gloriam propriam quaerit. Qui autem quaerit gloriam eius qui misit eum hic verax est et iniustitia in illo non est. Nonne moyses dedit vobis legem et nemo ex vobis facit legem? Quid me quaeritis interficere? Respondit turba et dixit: Daemonium habes quis te quaerit interficere? Respondit ihs et dixit eis: Unum opus feci et omnes miramini propterea moyses dedit vobis circumcisionem non quia ex moyse est sed ex patribus et in sabbato circumcidit hominem. Si circumcisionem accipit homo in sabbato ut non solvatur lex moysi mihi indignamini quia totum hominem sanum feci in sabbato? Nolite iudicare secundum faciem sed iustum iudicium iudicate. Dixerunt ergo quidam ex hierosolymitis: Nonne hic est quem quaerunt interficere? Et ecce palam loquitur et nihil ei dicunt. Numquid vere cognoverunt principes quia hic est vere christus? Sed hunc scimus unde sit christus autem cum venerit nemo scit unde sit. Clamabat ergo ihs in templo docens et dicens: Et me scitis et unde sum scitis et a me ipso non veni sed est verus qui misit me quem vos nescitis. Ego scio eum quia ab ipso sum et ipse me misit. Quaerebant ergo eum apprehendere et nemo misit in illum manum quia nondum venerat hora eius. De turba autem multi crediderunt in eum et dicebant: Christus cum venerit numquid plura signa faciet quam quae hic facit? Audierunt pharisaei turbam murmurantem de illo haec et miserunt pontifices et pharisaei ministros ut apprehenderent eum. Dixit ergo ihs: Adhuc modicum tempus vobiscum sum et vado ad eum qui me misit. Quaeretis me et non invenietis et ubi sum ego vos non potestis venire. Dixerunt ergo iudaei ad semetipsos: Quo hic iturus est quia non invenimus eum? Numquid in dispersionem gentium iturus est et docturus gentes? Quis est hic sermo quem dixit: Quaeretis me et non invenietis et ubi sum ego vos non potestis venire? In novissimo autem die magno festivitatis stabat ihs et clamabat dicens: Si quis sitit veniat ad me et bibat qui credit in me. Sicut dixit scriptura flumina de ventre eius fluent aquae vivae. Hoc autem dixit de spiritu quem accepturi erant credentes in eum. Nondum enim erat spiritus datus quia ihs nondum erat glorificatus. Multi ergo de turba cum audissent hunc sermonem dicebant: Hic est vere propheta. Alii dicebant: Hic est christus. Quidam autem dicebant: Numquid a galilaea christus venit? Nonne scriptura dicit: Quia de semine david et de bethlehem castello ubi erat david venit christus? Dissensio ergo facta est in turba propter eum. Quidam autem ex ipsis volebant apprehendere eum sed nemo misit in illum manum. Venerunt ergo ministri ad principes sacerdotum et pharisaeos et dixerunt ad illos: Quare non adduxistis illum? Responderunt ministri: Numquam sic locutus est homo sicut hic homo. Responderunt ergo eis pharisaei: Numquid et vos seducti estis? Numquid ex principibus aliquis credidit in eum aut ex pharisaeis? Sed turba haec quae non novit legem maledicti sunt. Dicit nicodemus ad eos qui venerat ad illum nox unus ex ipsis: Numquid lex nostra iudicat hominem nisi prius audierit ab ipso et cognoverit quid faciat? Responderunt et dixerunt ei: Numquid et tu galilaeus es? Scrutare et vide quia propheta a galilaea non surgit. Et reversi sunt unusquisque in domum suam. Ihs autem perrexit in montem oliveti. Et mane iterum venit in templum et omnis populus veniebat ad eum et sedens docebat eos. Adducunt autem scribae et pharisaei mulierem in adulterio deprehensam et statuerunt eam in medio et dicunt ei: Magister haec mulier modo deprehensa est in adulterio. In lege autem moyses mandavit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? Dicebant autem tentantes eum ut haberent unde accusarent eum. Ihs autem deorsum inclinans se digito scribebat in terra non intendens. Cum autem perseverarent interrogantes eum erexit se et dixit eis: Qui sine peccato est vestrum primus in illam lapidem mittat. Et iterum se inclinans scribebat in terra. Illi autem audientes et a conscientia redarguti exibant unus post unum incipiens a senioribus et usque ad novissimos. Et remansit solus ihs et mulier in medio stans. Erigens autem se ihs dixit ei: Mulier ubi sunt qui te accusabant? Nemo te condemnavit? Quae dixit: Nemo domine. Dixit autem ihs: Nec ego te condemnabo. Vade et iam amplius noli peccare. Iterum ergo ihs locutus est eis dicens: Ego sum lux mundi. Qui sequitur me non ambulat in tenebris sed habebit lumen vitae. Dixerunt ergo ei pharisaei: Tu de te ipso testimonium perhibes testimonium tuum non est verum. Respondit ihs et dixit eis: Et si ego testimonium perhibeo de me ipso verum est testimonium meum quia scio unde venerim et quo vadam. Vos autem nescitis unde veniam aut quo vadam. Vos secundum carnem iudicatis. Ego non iudico quemquam. Et si iudico ego iudicium meum verum est quia solus non sum sed ego et qui misit me pater. Et in lege autem vestra scriptum est quia duorum hominum testimonium verum est. Ego sum qui testimonium perhibeo de me ipso et testimonium perhibet de me qui misit me pater. Dicebant ergo ei: Ubi est pater tuus? Respondit ihs: Neque me scitis neque patrem meum. Si me sciretis forsitan et patrem meum sciretis. Haec verba locutus est ihs in gazophylacio docens in templo et nemo apprehendit eum quia nondum venerat hora eius. Iterum ergo dixit eis ihs: Ego vado et quaeretis me et in peccato vestro moriemini. Quo ego vado vos non potestis venire. Dicebant ergo iudaei: Numquid interficiet semetipsum quia dixit: Quo ego vado vos non potestis venire? Et dicebat eis: Vos de deorsum estis ego de supernis sum. Vos de hoc mundo estis ego non sum de hoc mundo. Dixi ergo vobis quia moriemini in peccatis vestris. Si enim non credideritis quia ego sum moriemini in peccatis vestris. Dicebant ergo ei: Tu quis es? Et dixit eis ihs: Principium qui et loquor vobis. Multa habeo de vobis loqui et iudicare sed qui misit me verax est et ego quae audivi ab eo haec loquor in mundo. Et non cognoverunt quia patrem eius dicebat deum. Dixit ergo eis ihs: Cum exaltaveritis filium hominis tunc cognoscetis quia ego sum et a me ipso facio nihil sed sicut docuit me pater haec loquor et qui me misit mecum est et non reliquit me solum pater quia ego quae placita sunt ei facio semper. Haec illo loquente multi crediderunt in eum. Dicebat ergo ihs ad eos qui credebant ei iudaeos: Si vos manseritis in sermone meo vere discipuli mei eritis et cognoscetis veritatem et veritas liberabit vos. Responderunt ei: Semen abrahae sumus et nemini servivimus unquam quomodo tu dicis: Liberi eritis? Respondit eis ihs: Amen amen dico vobis quia omnis qui facit peccatum servus est peccati. Servus autem non manet in domo in aeternum filius manet in aeternum. Si ergo filius vos liberaverit vere liberi eritis. Sed scio quia filii abrahae estis sed quaeritis me interficere quia sermo meus non capit in vobis. Ego quod vidi apud patrem meum loquor et vos quae vidistis apud patrem vestrum facite. Responderunt et dixerunt ei: Pater noster abraham est. Dicit eis ihs: Si filii abrahae estis opera abrahae facite. Nunc autem quaeritis me interficere hominem qui veritatem vobis locutus sum quam audivi a deo. Hoc abraham non fecit. Vos facitis opera patris vestri. Dixerunt ergo ei: Nos ex fornicatione non sumus natus. Unum patrem habemus deum. Dixit ergo eis ihs: Si deus pater vester esset diligeretis utique me. Ego enim ex deo processi et veni. Neque enim a me ipso veni sed ille me misit. Quare loquelam meam non cognoscitis? Quia non potestis audire sermonem meum. Vos ex patre diabolo estis et desideria patris vestri vultis facere. Ille homicida erat ab initio et in veritate non stetit quia non est veritas in eo. Cum loquitur mendacium ex propriis loquitur quia mendax est et pater eius. Ego autem si veritatem dico non creditis mihi. Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico vobis quare non creditis mihi? Qui ex deo est verba dei audit. Propterea vos non auditis quia ex deo non estis. Responderunt iudaei et dixerunt ei: Nonne bene dicimus nos quia samaritanus es tu et daemonium habes? Respondit ihs: Ego daemonium non habeo sed honorifico patrem meum et vos inhonorastis me. Ego autem non quaero gloriam meam est qui quaerat et iudicet. Amen amen dico vobis si quis sermonem meum servaverit mortem non videbit in aeternum. Dixerunt iudaei: Nunc cognovimus quia daemonium habes. Abraham mortuus est et prophetae et tu dicis: Si quis sermonem meum servaverit non gustabit mortem in aeternum. Numquid tu maior es patre nostro abraham qui mortuus est? Et prophetae mortui sunt. Quem te ipsum facis? Respondit ihs: Si ego glorificavero me ipsum gloria mea nihil est. Est pater meus qui glorificat me quem vos dicitis quia deus noster est et non cognovistis eum. Ego autem novi eum et si dixero quia non scio eum ero similis vobis mendax. Sed scio eum et sermonem eius servo. Abraham pater vester exultavit ut videret diem meum vidit et gavisus est. Dixerunt ergo iudaei ad eum: Quinquaginta annos nondum habes et abraham vidisti? Dixit eis ihs: Amen amen dico vobis antequam abraham fieret ego sum. Tollebant ergo lapides ut iacerent in eum. Ihs autem abscondit se et exivit de templo. Et transiens per medium illorum ibat sic. Et videns hominem caecum a nativitate sua dicit ei: Rabbi quis peccavit hic aut parentes eius ut caecus nasceretur? Respondit ihs: Neque hic peccavit neque parentes eius sed ut manifestentur opera dei in illo. Me oportet operari opera eius qui misit me donec dies est. Venit nox quando nemo potest operari. Quamdiu in mundo sum lux sum mundi. Haec cum dixisset exspuit in terram et fecit lutum ex sputo et linivit lutum super oculos eius et dixit ei: Vade lavare in natatoria siloe quod interpretatur missus. Abiit ergo et lavit et venit videns. Vicini ergo et qui videbant eum prius quia mendicus erat dicebant: Nonne hic est qui sedebat et mendicabat? Alii dicebant: Hic est. Alii autem: Nequaquam sed similis est ei. Ille autem dicebat: Quia ego sum. Dicebant ergo ei: Quomodo aperti sunt oculi tui? Respondit ille et dixit: Homo qui dicitur ihs lutum fecit et unxit oculos meos et dixit mihi: Vade ad natatoriam siloe et lava. Abii ergo et lavi et vidi. Et dixerunt ei: Ubi est ille? Ait: Nescio. Adducunt eum ad pharisaeos qui fuerat caecus. Erat autem sabbatum cum lutum fecit ihs et aperuit oculos eius. Iterum ergo pharisaei interrogabant illum quomodo vidisset. Ille autem dixit eis: Lutum posuit super oculos meos et lavi et video. Dicebant ergo ex pharisaeis quidam: Non est hic homo a deo qui sabbatum non custodit. Alii autem dicebant: Quomodo potest homo peccator haec signa facere? Et dissensio erat in illis. Dicunt ergo caeco iterum: Tu quid dicis de illo qui aperuit oculos tuos? Ille autem dixit: Quia propheta est. Non credebant ergo iudaei de illo quia caecus fuisset et vidisset donec vocarent parentes eius qui visum accepisset. Et interrogaverunt eos dicentes: Hic est filius vester quem vos dicitis quia caecus natus est? Quomodo ergo nunc videt? Responderunt parentes eius et dixerunt: Scimus quia hic est filius noster et quia caecus natus est. Quomodo autem nunc videat nescimus aut nos quis aperuit oculos eius nescimus. Ipsum interrogate aetatem habet ipse de se loquetur. Haec dixerunt parentes eius quoniam timebant iudaeos. Iam enim conspiraverant iudaei ut si quis eum confiteretur christum extra synagogam fieret. Propterea parentes eius dixerunt quia aetatem habet ipsum interrogate. Vocaverunt ergo iterum hominem qui fuerat caecus et dixerunt ei: Da gloriam deo. Nos scimus quia hic homo peccator est. Dixit ergo illis ille: Si peccator sit nescio. Unum scio quia cum caecus essem modo video. Dixerunt ergo illi: Quid fecit tibi? Quomodo aperuit oculos tuos? Respondit eis: Dixi vobis iam et audistis. Quid iterum vultis audire? Numquid et vos vultis discipuli eius fieri? Maledixerunt ergo illi et dixerunt: Tu discipulus illius sis nos autem moysi discipuli sumus. Nos scimus quia moysi locutus est deus hunc autem nescimus unde sit. Respondit homo et dixit eis: In hoc enim mirabile est quod vos nescitis unde sit et aperuit oculos meos. Scimus autem quia peccatores deus non audit sed si quis dei cultor est et voluntatem eius facit hunc exaudit. A saeculo non auditum est quia aperuit quis oculos caeci nati. Nisi esset hic a deo non poterat facere quidquam. Responderunt et dixerunt ei: In peccatis tu natus es totus et tu nos docere? Et eiecerunt eum foras. Audivit ihs quia eiecerunt eum foras et cum invenisset eum dixit ei: Tu credis in filium dei? Respondit ille et dixit: Et quis est domine ut credam in eum? Dixit autem ei ihs: Et vidisti eum et qui loquitur tecum ipse est. Ille autem ait: Credo domine. Et procidens adoravit eum. Et dixit ihs: In iudicium ego in hunc mundum veni ut qui non vident videant et qui vident caeci fiant. Audierunt ex pharisaeis qui cum ipso erant haec et dixerunt ei: Numquid et nos caeci sumus? Dixit eis ihs: Si caeci essetis non haberetis peccatum nunc autem dicitis quia videmus peccatum vestrum manet. Amen amen dico vobis qui non intrat per ostium in ovile ovium sed ascendit aliunde ille fur est et latro. Qui autem intrat per ostium pastor est ovium. Huic ostiarius aperit et oves vocem eius audiunt et proprias oves vocat nominatim et educit eas. Et cum proprias oves emiserit ante eas vadit et oves illum sequuntur quia sciunt vocem eius. Alienum autem non sequuntur sed fugiunt ab eo quia non sciunt alienorum vocem. Hoc proverbium dixit eis ihs illi autem non cognoverunt quid loqueretur eis. Dixit ergo iterum ihs: Amen amen dico vobis quia ego sum ostium ovium. Omnes quotquot venerunt fures sunt et latrones sed non audierunt eos oves. Ego sum ostium. Per me si quis introierit salvabitur et ingredietur et egredietur et pascua inveniet. Fur non venit nisi ut furetur et mactet et perdat. Ego veni ut vitam habeant et abundantius habeant. Ego sum pastor bonus. Bon

Ego sū qui lo. Quē venturū expectas venisse cognosce: ⁊ adducto tecū viro q te regat q̄ fidei sunt necessaria discere labora. Et q̄ sciebat iam qs eā posset docere cum eum iā docentē non agnosceret digna erat cui ipse se manifestaret. vnde dicit: ego sum messias qua manifestatōe accepta non habet qd vltra q̄rat. vnde sequit: Reliqt ḡ hydriā ⁊c. Sed euāgelista interserit de discipulis.

Et mirabātur. nō mirant q̄ cū muliere loquit cū quibus loq̄ solebat: ḡ q̄ cū alienigena: ignorātes mysteriū ecclie de gētibus future. Et nō malū suspicant ḡ clementiā mirant: q̄ gentilē correnā docet sicut q venit querere quod pierat.

Reliquit ergo. Audito ego sum: iā hīs i intellectu mulier christū caput viri: reliqt hydriaz. i. cupiditatē ⁊ cucurrit euā geliçare. hic discāt euāgeliçaturi prius deponē curaz: ⁊ onus huius seculi.

Venite ⁊ videte. Predetentim inducit ad veritatē illos rudes: nec stati affirmat christuz ne irascerent et idignarent.

Nūquid attulit. nō ausi sūt interrogare dñz timētes ne ab eo reprehēdāt: si incaute interrogauerint.

Deus ē cibus. nō intellexerant escam sicut mulier .s. non intellexit aquā: vñ magister eos instruit nō p circuitū vt illā: ḡ iā apte dicēs: Deus est cib⁹ v.f.v.e.q.m.m.

Voluntatē pris. Volūtas pris est vt credat in eū. i. in filiū quē ipse

Nicolaus

oia ad salutē necessaria q̄ sunt nūc occulta. Igit̄ iesus vidēs eius deuotionē ꝓuenietēr se ei reuelat dicēs: a Ego sum q loquor tecū. q.d. mō ē tēpus veritatis reuelāde. b Et ꝓtinuo. Hic ponit fructus ꝓfis ex doctrina christi: q̄ hec mulier edocta a christo statiz iuit ad ciuitatē: ⁊ adduxit ad iesum ppli multitudinē ad credendū paratā. Diuidit ḡ in duas: q̄ primo ponit mulieris recessus. 2° ex hoc sequēs ppli accessus: ibi: Exierūt. Recessit igit̄ mulier a christo: q̄ cessauit loq cuz ea venientibus discipulis de ciuitate. ⁊ hoc est qđ dicit: Et ꝓtinuo venerūt discipuli eius ⁊ mirabant: quia cum muliere loq̄batur: nō ꝓpter suspitionē aliquā: ḡ mirū erat q tantus doctor loquebat vnā solā mulierē pauperculā ⁊ gentilem: q̄ videbat eis parua aut nulla vtilitas cū tamen esset magna: vt patebit ex sequētibus. c Nemo tamē dixit: qd q̄ris aut qd loqueris cū ea. sciētes q cī⁹ locutio cū muliere nō fuit inutilis ⁊ vna q̄ quis hoc nō viderēt. qđ patet ex sequēti effectu: q̄ mulier edocta a christo ex feruore denunciandi quod audierat. d Reliqt ḡ hydriā suā mulier ⁊ abiit in ciuitatē: q̄ oblita aque necessarie ad vitā corporalē: currit ad denunciandū aquā sapiētie que ē necessaria ad vitā spiritualē. vnde sequit: e Et dicit illis hoibus. i. oibus existentibus in ciuitate. f Venite ⁊ videte hoīem q dixit mihi oia quecūq̄ feci. Ex quo patet eius deuotio. q̄ nō verē fateri turpitudinē suā: vt eos adducat ad christi p̄dicationē. g Nūquid ipse est christus. q.d. sic videt p effectū. h Exierūt. Hic ꝓfir ponit populi accessus ad christū. Et diuidit̄ in tres: q̄ euāgelista p̄mo incipit describere hūc accessum. Secūdo interponit instructionē discipuloz. ibi: Interea. Tertio reuertit ad ꝓpositū. ibi: Ex ciuitate aūt. Circa p̄mū sciendū q̄ samaritani erāt in suspēso de aduentu christi de ,primo: tū ,ppter impletionē tpis: vt dictū est. tum ,ppter p̄dicationē ioannis predicātis christi aduentū de ,primo: cuius p̄dicatio tūc erat famosa. i. eo facilius crediderunt verbo mulieris. ⁊ hoc est quod dicit: Exierunt ergo de ciuitate ⁊ venerunt ad eū: vt p̄senti aliter audirent cum. l Interea. Hic interponit discipuloz informatio. quia christus videbat multitudinē gentiū dispositā ad credendū. ideo volebat excitare discipulos ad predicandū. Excitat aūt eos dupliciter. Primo ,ppter salutez ,primi. Secūdo ,ppter remunerationē premii. ibi: Et qui metit. Circa primū ostēdit christus q̄ hō debet esse magis sollicitus de salute spirituali sui ,primi q̄ de ,ppria necessitate corporali: q̄ eum esset tēpus comedēdi: voluit tamē differre vt intenderet predicationi: dans exemplū aliis similiter faciendi. et hoc est quod dicit: In erea. i. anteq̄ ꝓuenissēt samaritani ad eū: k Rogabant eum discipuli dicentes: rabbi manduca. q̄ iam erat hora sexta: vt p̄dictum est. ⁊ erat supra fontē vbi erat locus aptus ad comedendū. l Ille autē dixit eis. Habita occasione ex cibo corporali: incipit loqui de cibo spirituali. s. de conuersione samaritanoz qui per eius predicationē sunt ei incorporati. vnde subdit: m Ego cibū habeo manducare quē vos nescitis. q.d. alius cibus plus me delectat. n Dicebant ergo discipuli ad inuicem: nunquid aliquis attulit ei mānducare: Intellexerant enim verbū

Et. Ex

misit opus pfi est nra salus: christi ḡ cibus nostra fides ⁊ nra salus. Fac ḡ voluntatē docēdo credere in se: facit op⁹ maturādo mysterium redēptiōis.

Nōne vos dicitis. Cum querat fidem ⁊ salutem populoz seruet in opus ⁊ operarios mittere disponit.

Leuate oculos. Intellectu mētis ꝓsiderate q̄ trāsacta hyeme. i. infidelitate: adest calor fidei et parata sunt cordavt opa iustitie ex eis colligaz. q. diceret: iuuate ad implendū voluntatē pris ⁊ bene potestis: q̄ parata ē messis. i. videte gentes facile credentes.

Et q metit. Puta tis quatuor mēses cē vsq̄z ad messez: ḡ ego aliā messem ostēdo vobis albā et paratā: vnde ⁊ eos quos mittit exhortat. ⁊ hoc est: ⁊ q metit mer. ac.

Ut ⁊ q se. Utroq̄z op⁹ erat seminatore ⁊ messore: q̄ in hoc apparet ,p babile verbū: q̄ alius seminat: ali⁹ metit: nisi enī parati essent p ,pphetas nō audirent apostolos.

Ego misi. Vos facio messores ibi: vbi alij seminauerunt. i. in iudea vbi prima seges collecta est: vnde aliqui exeuntes in toto mundo seminauerunt vnde alia messis q̄si de granis surgit colligenda in fine seculi messoribus angelis.

Laborauerūt. Multi enī labores fuerūt patriarchis ⁊ ,pphetis: in q̄ bus oib⁹ erat ,pphetia christi: ⁊ multi passi sūt quasi in frigore seminatōis.

de lyra

istud de cibo corporali ⁊ sciebant q̄ nihil portauerat in via comestibile. iō querebant si habebat aliunde. ideo christus exponit se dicens: o Deus cibus est vt faciam voluntatē eius qui misit me vt perficiam opus eius. in gentilium conuersione: quia ꝑm q̄ dicit. j. Timoth. ij. vult omnes homines saluos fieri ⁊ ad agnitionē veritatis venire: ⁊ q̄ instet tempus hoc faciēdi ostendit dicēs: p Nōne vos dicitis q̄ adhuc q̄tuor mēses sūt. q.d. ĩz tēpus messis corporalis adhuc distet: tamē tempus messis spiritualis iam instat. dicitur autem messis collectis frugū. ⁊ ad similitudinē huius messis spiritualiter dicit vocatio hominū ad fidez per quā ꝓgregant in dñi horreū. vnde sequit: q Ecce dico vobis leuate oculos vestros ⁊ videte regiones q̄ albe sunt iam ad messem. hoc dicebat ,ppter samaritanos venientes ad ipsum: dispositos ad credendū. r Et qui metit. Hic hortat discipulos ad opus p̄dicationis ex merito sequētis premij: sicut enī samaritani iaz erant dispositi ad credendū p predicationē christi: sic etiaz christus videbat multitudinē gentiū p totū mundū cito ꝓgregandā in horreū ecclie p p̄dicationē apostoloz: ex qua p̄dicatione meruerunt premiū vite eterne. ⁊ hoc ē qđ dī: Et q metit mercedē accipit: in pñti enī vita prima messis est p quaz hoīes adducunt ad fidē. ⁊ in hac messe messores fuerunt ap̄li. Ultima vo messis erit in iudicio: q̄n fideles colligent intra horreū glie: ⁊ tunc messores erunt angeli. vt habetur Ad atthei. xiij. ideo sequitur: s Et cōgregat fructuz. id est multitudinē fidelium reponendaz. t In vitam eternam. quia peracto iudicio reponentur in horreo glorie per ministeriū angelorum: vt dictum est. ⁊ quia locutus est de messe spirituali per similitudinez messis corporalis. ideo ostendit in quo est simile: ⁊ in quo est dissimile. Ad cuius intellectum sciendū q̄ apud iudeos erat prouerbium de hoc: q̄ quando aliquis multū laborabat in re aliqua ⁊ alius reportabat fructuz: dicebatur prouerbialiter: vnus seminat: alius metit. q.d. vnus laborat et alius colligit. ⁊ sic aliquando contingit de messe corporali que aliquando ab vno seminatur ⁊ ab eius hoste irruente colligit. De messe vo spirituali sic est q̄ alij seminauerunt ⁊ alij messuerūt: quia patriarche ⁊ prophete antiqui seminauerunt prima semina fidei: sed apostoli messuerunt: inquantū populum ad perfectionem fidei duxerunt: verūtamen vtriq̄z reportant gaudium: quia tam ,pphete antiqui q̄z ap̄li propter meritum laboris sui recepti sunt ad celeste gaudiū. ⁊ in hoc nō tenet prouerbiū de messe corporali de qua non gaudet seminans si ab alio metat. ⁊ hoc est quod dicitur: v Ut ⁊ qui seminat simul gaudeat ⁊ qui metit. s. ,pphete ⁊ apostoli. r In hoc enim est verbum verum. i. prouerbium cōmune pro tanto habet locum in proposito. y Quia alius est qui seminat. s. patriarche et prophete. z Et alius est qui metit. s. apostoli. ideo sequitur: a Ego misi vos metere. i. ad perfectionē fidei adducere. b Quod vos non laborastis. ,pphete enī ⁊ patriarche multū laborauerūt in denunciādo aduētū christi ⁊ arguēdo infidelitatē populi. ⁊ iō segt: c Alij labo. ⁊ vos in la. coz introistis. q̄ ,pphetias ab alijs p̄nūciatas cōpletas predicabitis.

Ex ciuitate.

Cū venissent. ꝓius audierūt famā: post ꝓspexerūt ꝓsentem: nec satis est eis sed apud se manere faciūt vt ipsius verbis instruerent q̄ pferūt verbis mulieris. In quib⁹ oibus ecōtrario arguit duritia iudeoꝝ q̄ nec miraculis credunt.

Et mānsit ibi. Mora. Sic quotidie apud illos q̄ foris sunt nunciat christus p mulierē. i. eccle siā ⁊ credūt p istā famaz. Inde apud eos manet p duos dies sine mentione noctis vt lux eoꝝ duob⁹ p̄ceptis charitat̄ instruat.

Et mulieri dicebāt. Post dñs carnis p̄ntia iudeis spūal̄r edoctis: gratiam sue cognitionis infudit: mulieri. i. legi dicebāt tā nō ꝓpter tuā loquelā credimus.

Ipse enī. Quasi q̄ ibi primū moratus miracula fecerat: nec nisi pauci in eū crediderunt. vñ. ꝑ viso signo crediderūt in eū discipuli eius nō alij. Et iō a samaritanis qui facile nullo signo viso crediderūt: reuertit̄ ad istos vt q̄ ꝓra ñ crediderūt mō credāt. Significat q̄ a gētibus facile quersis: i fine seculi: reuertet̄ ad iudeos q̄ sunt sua patria q̄ ꝓius in eius honorez nō habuerat.

Nia ꝓpheta. Al lego. Patria christi ē populus iudeorum vbi sine honore ē: q̄ pauci de his credūt: qđ de galileis cuius christi dī. Ecclesia gentiū facile credēs: sīs ē samaritanis. Et hi multi solo verbo p̄dicationis: illi ꝑ miracula et pauci.

Ecce cur venit ideo reuertit: q̄ testat⁹ est q̄ ꝓpha nō hz honorē in patria: aliōqn videt nō debuisse

† ſ iuuitatos iudeos ad fidem cōgregatis

in labores eoꝝ † itroistis. Et ciuitatē aūt illa mlti crediderūt ī eū samaritanoꝝ ꝓpter verbū mulieris testimoniū phibentis: quia dixit mihi omnia quecūq̄ feci. Cū venissent ergo ad illū samaritani rogauerūt eū vt ibi manet: ⁊ mānsit ibi duos dies. Et mlt̄ plures crediderūt in eū: propter sermonē ei⁹. Et mulieri dicebāt. Quia iā nō propter tuam loquelam credimus. Ipsi enim audiuimus ⁊ scimus q̄ hic vere ē saluator mūdi. Post duos autē dies exiit inde ⁊ abiit ī galileā.

ſ gram eis

ſ duo precepta charitatis

impartiendo

ſ quibus moratus est in samaria

ſ in patriā suam vbi nutritus fuerat

ſ cur

ſ affirmauit.

Ipse enim iesus testimoniū phibuit: qā propheta in sua patria honorez nō habet. Cū ergo venisset in galileā: exceperūt eū galilei ſ quasi ꝓpter miracula alioqui nō curarēt eū recipelei: cū omnia † vidissent q̄ fecerat hierosolymis ī die festo. Et enim

ſ curiositate miraculorum non volentante audiendi predicationem

ſ vt nūc credant

ipsi venerāt ad diē festuz. Venit

ad hos reuerti vbi honorē nō hz: ſ manere apud illos vbi bñ receptꝰ est.

Et erat quidā regulus. Iste regul⁹ pōt figurare aliquē gētis iudaice doctorē q̄ tandē post plenā ecclie gentiū ꝙuersionē: ad quā dñs a iudeis expulsus p discipulos trāsmigrauit: ꝑ filio. i. iudaico pplo quē nō nisi in fine seculi fidē accepturū cognoscit: orat vt de lōga phidie infirmitate sanetur.

† ſ nec tñ ibi crediderūt ei nisi pauci discipuli

ergo iterꝝ ī chana galile: † vbi fēc

† ſ ꝓpter paruitatē vel regni vel fidei.

aquā vinū. Et erāt qdā † regulus cui⁹ filius infirmabat capharnaū.

ſ iste regul⁹ ē figura iudeoꝝ difficile ad fidē veniētiū

Hic cū audisset quia iesus adueniret a iudea ī galileā: abiit ad eū. ⁊ rogabat eum vt descenderet ⁊ sanaret filium eius. Incipiebat enī mori. Dixit ergo iesus ad eū:

ſ quibus signis ⁊ ꝓdigijs crediderunt samaritani.

Nisi signa ⁊ ꝓdigia videritis nō creditis. Dicit ad eū regul⁹: Dō

ſ ne cadat in desperationem.

mine descende prius q̄z moriat filius meus. Dicit ei iesus: vade filius tuus viuit. Credidit hō sermoni quem dixit ei iesus ⁊ ibat.

ſ iam incipit credere q̄ sermone sanet: ⁊ sic meruit salutem filio ⁊ sibi

ſ credendo

Iaz aūt eo descendente servi occurrerūt ei ⁊ nunciauerūt dicentes:

† ſ nō diffidit de misericordia dñi: sed desiderat vt

quia filius ei⁹ viueret. † Interrō

virt⁹ diuia seruoꝝ ꝓfessiōe plurimis innotescat

gabat ergo horā ab eis ī qua melius habuerit. Et dixerūt ei: qa

ſ in figura sci spūs septiformis: in quo ois salus

heri hora septa reliqt eaz febris.

Et rogabat eū. Iaz credēs q̄ posset sanare filiū eius: ſ q̄ ꝑ deitatē q̄ vbiq̄ est non credit filio adesse: rogat vt descēdēt ⁊ pñs corpore sanaret: vñ infidelitat̄ arguit. Nisi signa ⁊ ꝓdigia v. non credetis. Econtrario centurio laudatur. q. dicit: dic ꝟbo ⁊ sanabi. vñ: nō inueni tantā fidē in isrl vel forsitan cupiebat tētare q̄lis esset christus. vñ arguit: nisi signa et ꝓdigia. Postea aūt ꝓpter salutē filij credidit ipse ⁊ dom⁹ eius tota.

Nisi signa. In ꝟbis redarguit de incredulitate q̄ non vbiq̄ credebat eū esse: ⁊ p hui⁹ duritiam significat duritia iudeoꝝ q̄ nec visis miraculis credūt. Vere econtra p samariā sigtur fides gētiū q̄ solo ꝟbo credidit. ꝟbis aūt q̄ntū ad allegoriā a primo xpi aduētu vsq̄ post regnū ātixpi in phidis iudeis durabit. Et prodi. ꝓdigiū q̄si porro dictum: q̄si qđ aliqđ significat. vel ꝓ digitū quasi ꝓcul a digito q̄ pfigurat aliqđ remotū ⁊ futurū. Descēde. Al⁹ si posset sanare nisi pñs cēt: vñ dñs idicas se ñ deesse vbi iuxtā solo iussu sanat. vñ: va. fi. t. v.

Vade filius tuus. Addit reguli ñ vadit ne diuitias honorare videat: ad suū cēturiōis ire ꝓmitti

Nicolaus de lyra

2 Ex ciuitate. s. euāgelista inchoauerat accessū samaritanoꝝ ad christū: ſ interposuit informationē discipuloꝝ. ī hic reuertit ad ꝓpositū: confidens q̄ eoꝝ accessus fuit valde vtilis: q̄ ꝑ verā fidē quersi sunt ad deū. ⁊ hoc ē qđ dī: Ex ciuitate autē illa: que dicebat sychem vel sychar: vt dictum est. b Multi crediderunt in eū sama. pp. ver. mu. testi. phibētis ⁊c. Istud testimoniū videbat efficax ex duob⁹. q̄ ꝓmo dicebat ꝺ honorē suū ex zelo veritatis. 2° q̄ confidebat eum scire talia q̄ nō poterāt sciri via humana. verūtamē q̄ hoc testimoniū nō fuit nisi qdā psuasio ad credēdū: q̄ pfectio fidei ipsoꝝ facta est p christū. ideo sequit: c Cum venissent ḡ ad illuz samaritanum rogauerunt eum vt ibi maneret. q̄ accepta fide p ei⁹ doctrinā: desiderabāt ampli⁹ informari ad suā ꝺfirmationē. d Et mānsit ibi duos dies. acquiescēs petitioni eoꝝ q̄ erat honesta ⁊ deuota. e Et multo plures cre. in eū ⁊c. Iaz a ꝓncipio. f Et mulieri dice. q̄ nō ꝓpter tuā loq̄. cre. q̄ ex doctrina alicuius aliqs inducat ad credendū: tñ fides innititur diuine veritati ſm se. ideo sequit. g Ipsi enī audiuimus. ab ipso q̄ est deus ⁊ hō. h Et scimus. firmiter credēdo. q̄ in fide maior est certitudo adherētie q̄z in sciētia: q̄uis nō sit tāta certitudo euidētie ⁊ q̄ nō sufficit corde credē: ſ oportet fidem ꝺfiteri ore: ſm q̄ dī Ro. x. ideo fidē suā ꝺfitent dicēdo. i Quia ſ est vere saluator mundi. in quo tria ꝺfitent de christo. s. eius eminentiā singularē. Hic est. efficaciā salutarē: Vere saluator. influentiā generalez. ibi: Mundi. k Post duos autē dies. Descripta ꝙuersione gētilū ꝓ doctrinā. Hic ꝺfr describit eoꝝ ꝙuersio p miraculi opationē. Et diuidit in tres. q̄ ꝓmo circūstātia miraculi describit. secūdo ipsū miraculū efficit. ibi: Et erat quidā. z° intentū ꝙcludit. ibi: Et credidit. Quantū ad ꝓmuz tāgit circūstantia tpis cum dī: Post duos autē dies. quib⁹ mānserat cum samaritanis ad pces eoꝝ: vt p̄dictum est. Et subdit circūstātia loci: Exiit inde et abiit in galileā. Et subdit cā ſm Chrysо. l Ipse enī iesus testi. phibuit. i. phibuerat añ. vt hz Luce. iiij. m Quia ꝓpheta in sua patria honorē non habet. q̄ inuidia est magis inter cōpatriotas: vt dictū fuit Matth. xiij. ⁊ ideo christus nō redijt in nazareth vbi nō fuit vilipensus q̄n voluerunt eum p̄cipitare: vt hz Luce. iiij. ſ abijt in aliā partē galilee. ⁊ hoc ē qđ dicitur: n Cum ḡ venisset in galileā exceperūt eum galilei. honorifice: sicut christū a deo missum. ⁊ cā subdit: o Cum oia vidissent que fecerat hierosolymis in die festo. ꝓpter que etiā mirabilia nicodem⁹ legis doctor crediderat. vt. s. dictū est ca. p̄cedenti. ⁊ ostendit ꝺfr qualiter galilei illa signa viderat dicens: p Et ipsi enī venerāt ad diē festuz. quia ipsi tenebantur venire: vt. s. dictū est. ij. ca. q Venit ḡ iterū in chana galilee. qꝛ ibi ante fuerat in nuptijs. vnde sequit: r Ubi fecit aquā vinū. ⁊ declinauit ciuitatē nazareth rōne p̄dicta. Aliter exponit ab aliis dicendo q̄ non diuertit a nazareth: ſ ostendit ꝓ litterā predictā q̄ fuit honorifice receptus vbi ꝓius fuerat vilipensus. Et rō reddit ꝓ hoc q̄ illi de galilea generaliter: inter quos erant illi de nazareth cum essent galilei: fuerunt in hierusalē in die paschali: ⁊ videntes miracula q̄ fecit iesus crediderūt in eum. ⁊ sic honorifice receperūt: ⁊ ad hoc pōt applicari illa lra ab illo loco: Et abijt in galileā: generaliter: nō excipiēdo nazareth. ⁊ subdit cā: Ipse enī iesus testimoniū phibuit. i. phibuerat añ. q. d. mutatū erat negociū in oppositā partē. vnde subdit: Cum ḡ venisset in galileā exceperunt eū galilei. honorifice. generalr etiā illi de nazareth. ⁊ cā reddit: Cum oia vidissent q̄ iesus fecerat ⁊c. Venit iterū ī chana galilee: nō diuertēdo a nazareth. vt dicit Chrysо. ſ de iudea veniēdo versus nazareth: q̄ est invia veniēdo illuc. s Et erat qdā regulus. Descript̄ circūstātijs miraculi q̄ntū ad locū ⁊ tēpus. ꝺfr describit miraculi actus cū dī: Et erat qdā regulus. Nō accipit ꝟbi regul⁹ ꝓ paruo rege: vt videt nomē sonare: q̄ romani volētes frāgere iudeoꝝ superbiā: abstulerūt ab eis regiā dignitatē: regnū iudee in q̄tuor tetrarchias diuidētes: ꝑcaucre volētes eoꝝ rebellionē: vnde ꝓ illo tpe null⁹ rex erat in iudea. Dicit ḡ iste regulus: q̄ erat officialis ipatoris deputatus ad custodiā galilee: ꝓpter qđ manebat in capharnaū q̄ erat metropolis illi⁹ terre. vñ subdit: t Cuius fi. infir. caphar. ⁊ hz eēt gētilis: audiit tñ miraculis christi sperabat ab eo ipetrare sanitatē filij sui. ideo sequit: v Hic cū audisset q̄ iesus adueniret ⁊c. Iq̄ christus erat in alia villa. s. in chana. x Et rogabat eū vt descēdēt. q̄ ephарnaū erat in valle sita respectu loci in q̄ erat christus. y Et sana. fi. ei⁹. hz enī credēt ipsū posse sanare eū credebat tñ q̄ ꝟbis nō facēt sine pnīa corꝑali. ꝓpter qđ rp̄s dure rñdit ei dicēs: z Nisi signa ⁊ ꝓdi. vi. nō credit. Nō enī rephēdit eū de petitōe salutis filij sui: ſ de defectu fidei sue. verūtñ q̄ ex deuotōe repetit petitionē suam. d. a Dñe descende. iō exaudit a christo. vñ segit: b Dicit ei iesus: vade. nō enī voluit christus ire corꝑaliter: vt amouēret ab eo falsā estimationē q̄ putabat ipsū posse sanare tñ pñtia corꝑali. c Filius tuus viuit. i. pfecte sanitati restitut⁹ est de ianuis mortis: q̄ incipiebat mori. d Credidit hō sermoni quē dixit ei ie. q̄ fides regrit ad obtinēdū dei bñficia. e Et ibat. sine corꝑali christi ꝑsentia. f Jam autē eo descendente. q̄ capharnaum ē sita in valle. g Servi occurrerunt ei ⁊ nunciauerunt dicentes: quia filius ei⁹ viueret congaudendo ipsi. h Interrogabat ergo horam ⁊c. Iq̄ hoc fecit ad certificationem miraculi respectu sui: quod patet per hoc quod postea

sequitur:

qui naturā hoīs nō despicit in quo superbiā destruit: que in hoībus nō pē sat naturam sed que extra patent.

Credidit ipse. Non alii ciues: in quo paucitas fidei iudeoꝝ signatur q̄uis signa viderint: vnde infert hoc iterū. s. f. f. sicut. s. Adultitudo gentiū solo verbo conuertendarū in samaritanis signabatur.

Hoc iterū secundū.

De oīb⁹ miraculis q̄ fecit iesus in anno aī mortem ioānis: nō facit ioannes mētionē nisi de istis: ⁊ de disputatōe christi cū iudeis q̄. s. ponit. Ceteri enī euangeliste q̄ hic reticet dixerūt plane. C. V

Post hec ⁊c. Est p aūt hierosolymis.

A matte. 9 e. marci. 2. a. Luce. 5. d.

Probathon grece ouis dī latine. Probatica ḡ pecualis: qr ibi abluebant cadauera hostiaꝝ. Significat aūt aq̄ illa populū iudeoꝝ q mō stat getus: mō ventis tētationū turbat q dicunt dño: Nos populus tuus sumus et oues pascue tue: q quoꝝ porticib⁹. i. lege q̄ in quoꝝ libris est innuit. Idi multi infirmi qr lex nō sanat ꝫ pdit infirmos vt aliq̄s querāt medicū. Ceci ibi sunt q nō hūt lumē fidei. Claudi q qō vident nō pūt opari. Aridi q q̄ qd agūt sunt sine pinguedine charitat̄. Expectabāt aq̄ motū: in q̄ sanitas fiebat p angelū: qr lege ꝓiuncti gratiā redemptionis desiderabant.

Nicolaus

sequit: Cognouit ergo pr ⁊c. a Et credidit. Hic ponit intēta conclusio. ad hoc enī factū est istud miraculū vt iste regul⁹ gētilis cū familia sua crederet in christū. ꝓpter hoc dī: Et credidit ipse ⁊ dom⁹ ei⁹ tota. i. familia. Solet aūt queri an istud miraculū sit idē cū eo quod solet scribi Matth. viii. de cēturionis seruo sanato a christo: ⁊ dicit Chrisostomus q̄ sic. Alii aūt dicūt ꝓtrariū: qō videt̄ er quatuor. Primo ex psona infirmi q̄ b dī filius: ibi aūt dī seruus. Secūdo ex infirmitate que hic dī febris: ibi aūt paralysis: vñ ibidē dī: Seruus meus iacet in domo paralyticus ⁊c. Tertio ex mō rogādi: qr iste rogabat q̄ veniret pūtiali credēs q̄ ñ possz curare alī ꝓpter qō fuit reꝓhensus a christo: vt dictū est. Ille aūt centurio p̄sentiā christi repellebat: reputās se indignū tāto hospite. d. Nō sum dign⁹ ⁊c. Credebat etiā eū posse sanare dū esset absens solo iperio: pp'qō dicebat: Dic tñ verbo ⁊ sanab̄ puer meus. ꝓpter qō fuit a dño cōmendatus dicēte: Nō inueni tantā fidē in israel. ⁊ sic patet ex mō rogādi q̄ iste regulus alī fuit a centurione. Quarto patet ex loco qr ipse erat in capharnaū q̄n fuit rogatus a centurione: hic dī q̄ erat in chana galilee quādo fuit rogatus a regulo.

b Hoc iterū secundū signū fecit iesus. nō dī secundū simplr qr multa fecerat in hierlm: vt p̄dictū est: ꝫ dicit secundū de his que fecit in galilea. vñ

c sequit: Cum venisset a iudea in galileā. C. V.

p Post hec erat dies festus. In supioribus determinauit euāgelista de spūali regeneratione. Hic ꝓsr determinat de beneficioꝝ ad hoc cōuenientiū exhibitione. in generatōe enī carnali filij hūt a pīe vitam: nutrimentū ⁊ doctrinā: ita eodē mō est in generatōe spūali. ideo euāgelista primo describit vite collationē. 2° spūalē nutritionē. ca. sequēti: Post ꝫ autē. 3° instructionem. ca. vii. ibi: Post hec aūt ambulabat. Circa p̄mū sciendū q̄ modus nālis cognitionis humane est ex sensibilibus ad intelligibilia deduci: qr oīs nra cognitio oriť ex sensu. ⁊ ideo modus istius euāgeliste: vt frequēter est p̄mittere signū sensibile ꝓuenīēs sequēti doctrine. ⁊ iō hoc caplm diuidit in duas partes. qr p̄mo p̄mittit sensibile signū: ad ostendendū q̄ in christo sit potētia vite reparatiua. 2° subdit doctrina. ibi: Pr enīz diligit. Prima in tres. qr p̄mo ponit miraculi opatio. 2° eius ꝓpugnatio. ibi: Erat aūt sabbatū. 3° ꝓueniēs excusatio. ibi: Jesus autē rūdit: pr meus. Prima in duas: qr p̄mo circūstātia miraculi p̄mittit. 2° actus miraculi describit. ibi: Erat aūt quidā. Circa primū ponit p̄mo circūstantia tpis. cuz dicit: Post hec erat dies festus iudeoꝝ. s. festū penthecostes. d Et ascēdit iesus hierosolymā: qr viri tenebant̄ ibi esse in illo festo: qr ter in anno tenebant masculi apparere cora dño. s. paschate: penthecostes ⁊ festo tabernaculoꝝ. 2° describit ꝓdit⁹ loci cū dī: e Est aūt hiero. pba. piscina. in q̄ aq̄ pluuiales colligebant̄ ⁊ ibi lauabant̄ hostie p̄mo: ⁊ postea in lutеribus in atrio sacrdotū existentib⁹. ⁊ iō dicebat̄ illa piscina pbatica: a ꝓbaton qō est ouis: ⁊ est nomē grecū: cui⁹ interp̄tationē ponit i hebraico. d.

f Que cognoiat̄ hebraice bethsaida. i. dom⁹ ouiū. g Quinq; porticus hūs. vt p plura loca possent lauantes hostias descēdere ad aquā. h In his. s. porticibus. Jacebat multitudo magna languentiuz ⁊c. ⁊ subdit cā:

i Angelus aūt dñi ſm tēpus. i. in diuersis tpib⁹ interpolatōe tñ facta.

k Descendebat in piscinā ⁊ mouebat aqua. ex descēsu angeli. l Et q

Angelus filius dei latēs in carne inter iudeos: qui moti sūt doctrinis ei⁹ ad p̄sequendū: cuius morte sanat̄ vnitas q̄ p humilitatē descendit ad fidez passionis: sed qui post. i. qui ab vnitate discrepat: non sanatur.

Angelus aūt dñi. Ecce duo miracula: vnū inuisibiliter p angelū in piscina: alterū visibiliter a dño. In vtroq; vnus sanat̄ vt vnitas cōmēdetur. Aliogn nec in potestate adeo magnū et in benignitate pax fuit vnū de tot sanari ab eo q oēs vno poterat erigere ꝛbo. Sed in his corporalibus plus intēdit eternā salutē animarum.

f ⁊ si plēs sanāt̄ morte xp̄i: pp vnitatē tñ vn⁹ dī sanari

Et qui prior descēdisset in piscinā post motionem aque: sanus fiebat a q̄cūq; detinebat̄ infirmitate. Erāt aūt quidam homo ibi:

f significat multis ⁊ magnis peccatis oppressum

triginta ⁊ octo annos habēs in infirmitate sua. Hūnc aūt cū vidisset iesus iacentē: ⁊ cognouisset qr iā multū temp⁹ haberet: dicit ei:

f scitat eū ad fidē qr nō nisi volēs dz fieri san⁹

Vis san⁹ fieri? Respōdit ei languidus: Dōmine hominē nō habeo vt cū turbata fuerit aq̄ mittat me in piscinā. Dūz venio enī ego: alius ante me descendit. Dicit ei iesus:

f a vitijs

Surge tōlle grabatū

f de virtute in virtutem.

tuū ⁊ āmbula. Et statiz sanus factus ē hō ille ⁊ sustulit grabatuz

Tolle grabatū. dilige ꝓximū infirma eius tolerādo: qui te infirmū patiēter tulit ⁊ nō solū letare de tua erectiōe ꝫ etiā de ꝓrioꝝ sollicit⁹ esto salute. Ecce āgel⁹ magni ꝓsilij latēs i carne: turbata aq̄ iudeoꝝ sanū fecit vnū.

matte. 9. c. marci. 2. b. Luce. 5. c.

Et ambula. Diligendo deū festina vsq; ad visionē ei⁹: nec frēz ꝓpe

de lyra

prior descēdebat in piscinā post motionē aque sanus fiebat. Causa aūt descēsus angeli ⁊ huius miraculi assignat a doctoribus dicētibus q̄ appropinquāte euāgelii veritate dñs voluit figurā expressam baptismi in hac piscina oñdere: q̄ ꝓueniebat cū baptismo in mūdādo ⁊ sanādo virtute dei occulta ad motionē angeli: sicut baptismus sub sensibili elemēto mūdat aiaz virtute occulta verbi: ⁊ cum hoc aliqn̄ sanat corpus miraculose verūtamē qr figura deficit a figurato: ideo ista piscina nō sanabat nisi corpus et vna vice tñ: ⁊ nō sanabat nisi vnū. Baptism⁹ aūt ptingit ad aiam ⁊ sanat oēs quotquot veniūt ad ipsū nisi ponāt impedimentū. Alii aūt dicūt q̄ illa miracula ibi fiebāt ꝓpter p̄sentiā ligni dñice crucis qō ibi enatauit appropinquante christi passione. ⁊ ideo angelus illuc descēdebat ꝓpter ligni reuerentiā: ⁊ enatauit tpe ꝓueniēti ꝓpter eius motionē. p hoc etiā oñdebat̄ q̄ nā humana a morbo peccati p lignū dñice crucis erat sanāda. Qualiter autē illud lignū dñice crucis in loco illo fuerit positū: diuersimode dī: Dicitur enī in hystoria scholastica q̄ regina saba vidit in domo saltus libani salomonis quoddā lignū de quo vidit in spū q̄ in illo pateret ille ꝓpter quez deficeret regnū isrl: qō cū significasset salomoni: ipse volēs seruare durabilitatē regni: fecit poni illud lignū in ꝓfundo terre iurta tēplū vbi postea i supficie terre facta ē illa piscina. ⁊ iō postea ibi illud lignū apparuit mō p̄dicto. In quadā ꝛo hystoria sancte crucis dī q̄ seth filius ade ex precepto p̄is iuit ad paradisū voluptatis vnde eiect⁹ fuerat: ⁊ petiit ab angelo custodiente locū illū de oleo misericordie: q̄ acceptis tribus granis arboris ligni vetiti: dedit ea seth ⁊ ipse plātauit supra sepulchrū p̄is sui ade: ⁊ inde orte sūt tres virgule q̄ postea i vnā arboꝛē sūt ꝓiūcte: postea tpe salomonis illa arboꝛ fuit secta: qr videbat̄ edificatōe tēpli necessaria: verūtamē q̄si applicabat̄ ad opus semp erat nimis curta vel nimis lōga. ⁊ iō tanq̄ inutilis ad hoc dimissa fuit iurta templū in atrio quodā. hoīes aūt venientes ad templū illi ligno ceperūt facere quandā reuerentiā instinctu diuino: de q̄ dolētes sacrdotes fecerūt illud ꝓici intra piscinā que erat ꝓpe templuz. qō descendēs ad fundū: ibi diu latuit: postea ꝛo iminēte passione apparuit mō p̄dicto. Hec aūt scripsi sine aliqua assertione. m Erat āt qdā. Hic ꝓsr ponit actus miraculi cū dī: Erat aūt quidā hō ibi tri. ⁊ octo annos hūs i infir. sua. Ex quo patet q̄ diu punitus fuerat: illā cui infirmitatē ꝓpter petīm p̄cedēs incurrerat. vt patebat. j. verūtamē qr pena patienter sustinuerat: iō dignū erat vt ei subueniret. ꝓpter hoc sequit: n Hūc cū vi. iesus ia. ⁊ cogno. qr iā multū tēpus haberet. s. infirmitate illa. o Dicit ei: vis sanus fieri? nō petit q̄si dubitās de volūtate: ꝫ vt magi excitet ei⁹ desideriū. qr p hoc dignioꝛ efficit accipe dei donū. p Rūdit ei languidus. oñdens suū desideriū. q Dñe hoiem nō ha. vt cū turbat̄. aq̄ mittat me in piscinā. q. d. multū desidero: ꝫ nō habeo hoiez q̄ me ponat: ⁊ ego sum ita debilis q̄ nō possū ita cito venire sicut alij. vñ sequit: r Dum venio enī ego alī⁹ aī me descēdit. hoc aūt dicebat: qr videbat iesū forte et aptū ad portandū eum: ⁊ magnū reputaret ñ in hoc ei seruire vellet: ꝫ statim ꝓtulit ei mai⁹ bñficiū: videlicet sanitatē pfectā. vñ sequit: s Dicit ei iesus: surge. restitut⁹ sanitati. t Tolle grabatū tuū. restitut⁹ ꝓtino vigori. v Et ābula. ad declarationē diuini miraculi. x Et statī san⁹

factus ē

amorē eius ad quē pergis deserēs: nec ꝓpter fratrē ab illo ḡrēdo cessans

Dicebant ergo. Judei obseruatores lre nesciētes gr̄az q̄ lex implet q̄ ab oī seruili ope. i. a peccato cessare iubet. vñ hic dicit: tol. gra. t. ⁊ am.

Nō li. Nō calūniant de salute q̄ in sabbato curāt alia ⁊ de portatiōe.

Respondit eis. Nō cedit obijciētib⁹ sed sanatoris mādatis obediēs auctoritatē sanatiōis sue obijcit calumniantibus.

Nesciebat qs ⁊c. In turba posit⁹ nō agnouit ihesū: sed post in tēplo in quo docemur: vt quisqs vult ad visionē dei ꝓuenire: fugiat turbam suoꝝ affectuum ⁊ nequā hominum ⁊ adeat templū interne orationis.

In tēplo. Nō i turba sed in tēplo: q̄ si gr̄az ꝑditoris ꝓgnoscere volumus: oportet vt cōuenticula fugiamus ⁊ tēplum efficiamur.

Noli peccare. Innuit q̄ ꝓpter peccata languebat: sed ipse ihesus illum sicut exteri⁹ ita ītus sanat. t. vñ p̄monet: ne iteruꝝ peccando grauio⁹ iudicet.

Quia hec faciebat i sabbato. Quasi soluto: legis agēs ꝑ deū: q̄ requieuit in sabbato. sex dieb⁹ ꝓmo opat⁹. Cōtra qđ ait ihesus: Nō sex dieb⁹ tñ vt putatis opatus est deus ꝫ vsqꝫ modo opat: q̄ q̄ sex dieb⁹ ꝑdidit noua: a qbus requieuit die septimo: postea opat vsqꝫ in finē gubernādo sustētādo: renouando: ꝓpagando: vt pmanent condita. Et cum semp operatur de⁹ constat sacramentū esse quod de requie sabbati legitur.

Ihesus aūt respondit. Quasi ceci in lege cur mihi inuidetis si hominē in sabbato sano: qui deus cum patre semper operor.

Propterea ergo. Si p̄i⁹ p̄o ope sabbati nūc magis insidiant: q̄ patrē suū deū dicit cū cū tātūmodo hominē putarēt. Ergo imponūt q̄ se facit equalē deo qđ esset facere rapinam: sed ipse natus est equalis.

suum ⁊ ambulabat. Erāt aūt sabbatuꝝ in illa die. Dicebāt ergo iudei illi q̄ sanat⁹ fuerat. Sabbatū est: non licet tibi tollere grabatū tuū. Respōdit eis: Qui me sanū fecit ille mihi dixit: Tolle grabatū tuū ⁊ ambula. Interrogauerūt ergo eū. Quis est ille hō qui dixit tibi: tolle grabatū tuum ⁊ ambula? Is aūt qui sanus fuerat effectus nesciebat quis esset. Jesus autem declinauit a turba ꝓstituta i loco. Postea iuenit eū iesus in tēplo: ⁊ dixit illi: Ecce sanus fact⁹ es: iam noli peccare: ne

† ſ noto iesu non est piger in annunciādo

deteri⁹ tibi aliqd ꝓtingat. Abijt

ſ iste nunciat salutem vt sequantur: sed illi econtra persequuntur

illē homo ⁊ nūciauit iudeis quia iesus esset qui fecit eum sanum. Propterea psequebant iudei ie/sum quia hec faciebat i sabbato. Jesus aūt respondit eis. Pater

† ſ sapientia p quā facit pater omnia

meus vsqꝫ mō opat: ⁊† ego ope/ror: Propterea ergo magis q̄rebāt eū iudei iterficere: q̄ nō solu/

ſ quātū ad opinionē eor̄ ſ nō vt nos qui patrē eum vocamus: sed equalem faciens. s. deo

soluebat sabbatū: sed ⁊ patrē suū dicebat deū: equalem se faciens deo. Respondit itaqꝫ iesus ⁊ dixit eis. Amēn amē dico vobis nō

ſ. i. filius secundum hoc q̄ est homo nihil potest nisi quod pater dat ⁊ docet

potest filius a se facere q̄q̄ nisi q̄ viderit patrē suum facientē. ſ vt sicut pater honoretur filius ſ a patre habet q̄ possit: q̄ a patre habet q̄ sit

Quecūq; enī ille fecerit: hec ⁊ si militer filius facit. Pater enī dili

Respondit itaqꝫ ihesus. Quia cōmoti sunt de audita equalitate eius quez putant hominez puruz: cum deo patre: subdit se esse filium equalez patri: eiusdez voluntatis: eiusdem potestatis: eiusdē operationis. In his autē disserendis: hoc genere loquendi vtitur: quo mentes paruulorum possit exercitare ⁊ si non implere: ⁊ quo mentes adultorum exerceanē ⁊ pascantur: dicit eniz de deitate filij. Non potest a se facē nisi quod videt patrem. f. ⁊ demonstrat ei pater: que omnia non sm litteraz vt in hominibus fieret accipienda sunt: sed mystice. Illis autem hec secreta dicit vt conturbentur: vel vt forte turbati medicum querant. Propter nos etiaz vt nobis scriberētur: que non bene intellecta in errorem: bene intellecta in veritatem ducerent.

Amen amen dico. Agit hic de idētitate sua cum patre: ⁊ minoritate sua sm hominem ⁊ quid in his faciat. s. vtranq; resurrectionē corporis scilicet ⁊ anime.

Non potest filius. Ita sum equalis patri: vt non ipse a me sed ego sim ab eo. Nō facit a se: nec potest a se qui non est a se: ꝫ ab eo facit ⁊ potest a quo est.

Nisi qđ viderit. Idem est: filio videre patrem vel audire qđ esse a pfe. Videre ergo facientē est eadem cum patre operari. Non enim hic dicit q̄si alia faciat pater. Alia imitans filius sicut solet in hominibus fieri: sed eadē sunt opera que operatur pater per filium. vnde addit: Quecunq; enim illa f. h. ⁊ f. f. f. hec eadem ⁊ non alia ⁊ nō dissimiliter sed similiter.

Hec ⁊ similiter. Videtur corpus omne facere quod animus sed non similiter cum animus imperet corpori. Pater ꝺo ⁊ filius eadem ⁊ similiter operantur: quia vna natura vna substantia patris ⁊ filij ⁊ vna voluntas ⁊ vna potestas ⁊ vna operatio.

Nicolaus

factus est hō ille. qr̄ diuina virt⁹ infinita ē ⁊ opat in instāti: sanitas enīz q̄ virtute nature restituit: in tpe ⁊ nō in instāti acqrit. a Erat aūt sabba. Hic ꝓfr̄ ponit p̄dicti miraculi accusatio. ⁊ p⁹ q̄ntū ad ipsū sanatū. r⁹ q̄ntū ad ipsū medicū. ibi: Interrogauerūt ḡ. In ꝺma pte dr̄ sic: Erat aūt sabbatū in die illo. in q̄ nō erat licitū opa seruilia facē: pp qđ segr̄: Dicebāt ḡ iudei illi q ⁊ san⁹ fact⁹ fuerat. b Sabbatū ē nō licz tibi tollere grabatū tuuz: Isti falsuz dicebāt: qr̄ opa corpalia q̄ fūt ad dei honorē bñ p̄nt fieri in die sabbati: sicut sacerdotes i tēplo corpalir opabant. tēplū ornādo: hostias immolādo ⁊ lauādo: ⁊ ꝓfūa: vt dr̄ Matth. xij. Portatio aūt huius grabati erat ad magnificētiā diuini miraculi: sicut ⁊ mō illi q̄ miraculose de carceribus vel hmōi liberant: portāt cōpedes suos ad loca sancta: ad manifestationē sue miraculose liberatiōis: tñ aliter se excusat ille sanatus: dicens:

c Qui me sanū fecit ille mihi dixit: tolle grabatū tuū ⁊ ambula. q. d. ille q̄ me diuina virtute sanauit: eadē virtute ⁊ auctoritate mihi precepit: ⁊ per ꝺns teneor sibi obedire: nec sum trāsgressor. d Interrogauerunt ḡ. Hic ponit accusatio medici. ⁊ p⁹ in gnāli ante cognitionē determinatā de ipso. r⁹ in spāli ipso cognito. ibi: Postea. Quia enī p sanatē cū iste sanat⁹ ꝓueniēter se excusabat. iō q̄rebāt de ipso sanāte: vt ipsuz psequerent ⁊ ꝫ est qđ segr̄: Interrogauerūt ḡ eū qs est ille hō q̄ dixit tibi: tolle grabatuz tuuz ⁊ ambula. q̄si dicerēt: malus est hō q̄ p̄cepit talia. e Is aūt q̄ sanus fuerat effect⁹ nesciebat qs eēt. qr̄ diu lāgu'dus iacuerat: ⁊ sic facta xp̄i ⁊ ei⁹ fama ignorabat. f Jhesus enī declinauit a turba ꝓstituta in loco. dans exēplū aliqñ fugiēdi volētes calūniare: ⁊ nolēs se iactare de opatiōe mirabili. g Postea. Hic ponit accusatio medici i spāli habita cognitione de eo: ⁊ ꝫ ē qđ dr̄: Postea iuenit eū ihs in tēplo: qr̄ ad agēdū gr̄as de sanitate sibi collata frequētabat tēplū qđ est locus orationis. h Et dixit illi ecce san⁹ fact⁹ es iā noli peccare. Ex q̄ ꝓz q̄ infirmitas illa fuerat sibi ꝓpter peccatū inflicta. i Ne deteri⁹ aliqd tibi cōtingat. incurrēdo penā eternā qr̄ in reciduāte fiūt nouissima peiora prioribus. k Abijt ille hō ⁊ nūciauit iudeis ⁊c.] Dicūt aliq̄ q̄ hoc fecit malicios: ꝫ hoc nō est verū: qr̄ illos q̄s dns sanauit corpe: sanauit ⁊ mēte. vñ de isto dr̄. j. vij. ca. Totū hominē saluū feci in sabbato: qđ ēt exprimit hic ex ꝟbo xp̄i: cū dr̄: Jā noli peccare. q. d. p̄cedēs peccatū est tibi dimissuz. Et iō dicēdū q̄ iste sanatus fuit bona intētiōe ad publicandū virtutē xp̄i. Illi aūt gb⁹ hoc nūciauit fecerūt inde damnum suū: sicut ⁊ de aliis xp̄i virtutibus. ideo segr̄: l Propterea p/sequebant iudei ihesū qr̄ hec faciebat i sabbato: tāq̄ violatorē diuine legis: qđ tñ erat falsuz: vt visū est. m Jhesus aūt. Hic ponit miraculi excusatio. Circa qđ ꝓsiderandū q̄ apli fuerūt homes puri. ⁊ iō xp̄s excusauit eos de violatiōe sabbati in ꝓfricatiōe spicarū p exēpla puroꝝ hominū: sic da-

de lyra

uid ⁊ sacerdotū: vt hr̄ Matth. xij. vbi ista exēpla diffusi⁹ tractant. ipse aūt xp̄s erat hō ⁊ de⁹. ⁊ iō aliqñ se excusauit de violatiōe sabbati p facta hūana: vt pz Luc. xiij. vbi ostēdit q̄ i necessitate poterat bos leuari de puteo in die sabbati: ⁊ multo magis hō sanari: vt hr̄. j. vij. ca. Si circūcisionē accepit hō in sabbato vt nō soluat lex moysi: mihi indignamini qr̄ totū hominez saluū feci i sabbato. Aliqñ aūt se excusat p diuina facta: vt hic cū subdit:

n Pater me⁹ vsqꝫ nūc opat ⁊ ego operor. De⁹ enī nō sic ꝑducit res sicut artifex domū: qr̄ domū factā dimittit ⁊ nō ꝓseruat. ⁊ ideo domo facta cessat ei⁹ opatio. de⁹ aūt sic ꝑducit res q̄ eas ꝓseruat in esse: ⁊ iō ꝛz septima die geuerit a nouis operib⁹ ꝓdēdis: nō tñ geuit a creaturis ꝑductis cōseruandis. Pater ⁊ filius fūt vn⁹ de⁹. ⁊ iō sicut pr ꝓtinue opat in ꝓseruatiōe ⁊ administratiōe rerū: ita ⁊ filius ⁊ sic xp̄s excusat in sabbato opando. Sz qr̄ ex hac excusatiōe segr̄ q̄ xp̄s sit eqlis deo p̄r̄. iō ex hoc ꝟbo magis p̄sequebant eum iudei tanq̄ blasphemū: qr̄ blasphemia acrius punit i lege q̄ fractio sabbati: ⁊ hoc est qđ dr̄: o Propterea ergo magis q̄rebāt eū iudei iterficere ⁊c. pz lra: ꝓpter qđ ꝓfr̄ se excusat. d. p Amē amē dico vobis nō pōt filius a se ⁊c.]. q. d. vos mihi ponitis legis trāsgressionē: ⁊ ꝫ est impossibile: qr̄ nō possuz obliquari a regula veritatis diuine: qđ pz: qr̄ filius inq̄ntū de⁹ hz oīno eandē opationē cū pr̄e: ⁊ sic non pōt ab eo obliquari. Silr nec inq̄ntū hō: qr̄ hūanitas xp̄i est instr̄m ꝓiūctū ipsi⁹ diuinitati: ⁊ sic nō pōt a motiōe ei⁹ obliq̄ri. ⁊ p ꝓfs nō pōt trāsgredi: qr̄ trāsgressio ē obliquatio a lege diua. Sciēdū tñ q̄ Arri⁹ ex ꝫ ꝟbo: Nō pōt filius ⁊c. dicē filiū in diuinis eē minorē p fe. ⁊ iō ꝓfr̄ hoc excludit. cū dr̄: q Quecūq; enīz ille fecerit. s. pf: r Hec ⁊ filius silr facit: vbi excludunt: p q̄ posset dici filius minor pfe. Primū est si opatio pfis se extēderet ad aliq̄ ad q̄ se non extēderet opatio filij. iō hoc excludit. ibi: Quecūq;. Secūdū est si filius facēt eadē q̄ facit pf. ꝼm idētitatē spēi tñ: ꝫ non ꝼm numerū: ita q̄ pf plura in numero facēt: ⁊ hoc excludit. cū dr̄: Hec ⁊ filius silr facit. i. eadem numero. Tertiū est si facēt eadē nūero: sicut faber ⁊ martellus ꝑducūt eundē effectū: tñ alit: qr̄ faber vt cā ꝓncipalis: martellus aūt vt instr̄m alis: ⁊ hoc excludit cū dr̄: s Silr facit. i. vniformiter p oēm modū. Et sic pz q̄ verbum p̄dictū: Nō pōt filius a se facē q̄q̄ ⁊c. nō pōt exponi ꝼm errorem Arrij de minoritate filij respectu pfis in diuinis: ꝫ tñ ostēdit ꝑcessuz filij a patre: inq̄ntū filius nō ē a se ꝫ a pfe: ⁊ sic potētiā opandi ⁊ noticiā hz a pfe: sicut ⁊ essentiā: nō tñ aliā: ꝫ eandē nūero. Si enīz filius ēet creatura vt dicit Arrius nō posset facē q̄cunq; fac pf: vt ꝓfr̄ dicē euāgelista: Quecunq; facē ille ⁊c. qr̄ seipsuz nec posset ꝑducē: nec ꝓseruare: esset tñ ꝑduct⁹ ⁊ ꝓseruat⁹ a pfe.

t Pater enīz diligit. Postq̄ euāgelista posuit signuz visibile ad ostendenduz q̄ filius hz potētiā collatiuā vite corpalis. hic ꝓfr̄ ponit doctrina

Omnia demonstrat ei. Demonstrare patrē filio: ē cūcta opari p filiū vt eq̄ hēant in fide nr̄a pf̄ ⁊ filius. Et ne aliquo mō minus sentiat de filio addit: Et maiora his d.e. hoc est p eū maiora facies. Que: sicut enī p.s.m. ⁊ u. Maius est suscitare mortuos q̄ languidum sanare: vnde agebatur.

Maiora hīs. Suscitat pater alias p filiū vt aie viuēt ex substantia patris ⁊ filij: ⁊ ci filio homini facto in tpe demōstrabit maiora. i. resurrectionem corporum: vt miremini cam fieri per filiuz.

Sicut enim pat̄ suscitat. Incipit ostendere qd filius ſm q̄ equalis ē patri faciat. s. alias a morte resuscitat. Et est prima resurrectio a vitijs. In sequenti vo ostendit etiam resurrectionez mortuoruz corpoꝝ: ſm q̄ filio hois ē ⁊ potestatez dedit ei. i. f.

Sic ⁊ filius. Aug. Quia pater ⁊ filius sunt eadē vita. Judicat autē ⁊ suscitat corpora: nō pater sed filius ſm dissensationē humanitatis in qua minor patre nec honoratur sicut pater. vnde ait: Qui non honorificat filiū missum: non. h. p. q. m.

Luce. 10. c.

† ſ ficut supra aie viderit patrē facientem
git filiuz ⁊ oia demōstrat ei que
ſ corporalibus curatiōib⁹
ipse facit: ⁊ māiora his demōstra
† ſ quasi de equali patri quē non creditis equalem
bit ei opa vt vos miremini. Si
ſ quos vult
cūt enīz pater suscitat mortuos ⁊
ſ in animabus. ſ .s. qui sunt digni.
viuificat: sic ⁊ filius quos vult viui
ſ ⁊ vere filius viuificat: quia etiā iudicat.
ficat. Neq̄z ei pat̄ iudicat quēq̄z
ſ cur.
sed iudicium omne dedit filio:
ſ non vt minorem sed sicut hono. pat.
vt oēs honorificēt filiū sicut ho
norificāt patrē. Qui nō honorifi
cat filiū nō honorificāt patrez q
misit illū. Amēn amē dico vobis

Quos vult vi. Aug. nō alios q̄ pater sed eosdē: q: vna voluntas et eadē potestas ⁊ eadem viuificatio mortuoꝝ: hec sunt maiora que operatur pater p filiū. s. resurrectio mortuoꝝ. vnde honorandus, pbat̄ filius sicut ⁊ pater. Unde ⁊ subdit: neq̄z enīz pater. i. q. q: psona patris in iudicio nō apparebit: sed nec christ⁹ in eo q̄ ei cōsubstantialis: sed in forma serui: vt possit etiam ab impijs videri: in qua iniuste iudicatus: iuste iudicabit. Uñ alibi: hec causa redditur: quia filius hominis est.

Ut omnes ho. Honorat deum qui cōmendat creatorez: oīpotentē: eternum. Honorat patrem qui credit cum habere filium equalē sibi. Honorat filium qui credit cum esse equalem patri.

Qui non honorificat. Aug. Si enīz minor crederet filio: pater inhonorare: q: vel inuidie nollet eum genuisse equalem: vel infirm⁹ nō posset ⁊ sic non esse deus cōuincere quia impotens.

Quia qui verbum. Quia equalis sum patri ⁊ vno honore cū eo ho

Nicolaus

christi de vita spūali per ipsuz cōferēda. Et diuidit in duas. q: p̄mo ponit doctrina xp̄i. secūdo ei⁹ confirmatio subdit. ibi: Si ego testimoniū. Circa primuz sciēdū q̄ duplex ē viuificatio. s. aie ⁊ corpis: ⁊ duplex iudiciū diuinuz sibi rndet. primū est iudiciū discretiōis qd̄ nūc est ⁊ rndet vite pūti. secundū est iudiciū discussiōis vltime ⁊ p̄miatiōis: qd̄ erit in futuro: ⁊ rndet corpoꝝ resuscitatiōi. Ideo sic ꝓcedit: q: p̄mo agit de viuificatiōe animarū ⁊ iudicio discretiōis nūc existēte. secūdo de resurrectiōe futura: q: in p̄mo ostēdit q̄liter ista potentia sit itelligēda. ibi: Amē amē dico vobis. In p̄ma pte dicit sic: Pater enīz diligit filiū ⁊ oia demōstrat ei: inq̄ntū sciētia p̄is cōmunicat filio: hoc verbū diligit nō notat cām: ſ tm̄ signū vel cōcomitantiā. Si aūt accipiat filij ſm humanā naturā: sic accipit causaliter: q: amor est primū donū ⁊ causa alioꝝ: ⁊ tunc est sensus: Pater diligit filiū: q: plenitudo sciētie cōmunicate aie xp̄i ꝓcedit ex p̄is dilectiōe. a Et maiora his demonstrabit ei opa. s. viuificationē mortuoꝝ morte spūali: de qua loquit postea: q: maius est iustificare impiū q̄ creare celū ⁊ terrā: ſm Aug. exponentem illud. j. xliij. Et maiora horum faciet. Q̄ aūt dr̄ hic demōstrabit de futuro: nō est p hoc itelligendū q̄ filius ſm nām diuinā acceperit de nouo aliquā scientiā: vel q̄ aia xp̄i aliquid cognouerit qd̄ a p̄ncipio sue creatiōis ignorabat: q: a p̄ncipio sue creationis habuit plenitudinē gr̄e ⁊ sciētie: ſ dicit res demōstrari: qñ de nouo aliis innotescit: ⁊ talis modus loquēdi habet Beñ. xxij. Nūc cognoui q̄ timeas dñm. i. alios cognoscere feci: q: deus ante sciebat abrahā timere ipsū: sed per obedientiā ei⁹ in īmolatiōe filij hoc fecit ab aliis cognosci. b Ut vos miremini. Istud nō ponit causaliter sed tm̄ cōsecutiue: q: potestas viuificatiua nō est data xp̄o ꝓpter iudeoꝝ admirationē: ſ ex hoc secuta ē qñ viderūt mirabilia xp̄i opa. Et ostēdit ꝓpr̄ que sūt illa maiora opa: dicēs:

c Sicut enīz pater suscitat mortuos ⁊ viuificat: qd̄ est diuine virtutis.

d Sic ⁊ filius quos vult viuificat. Istud verbū vult nō ponit hic ad denotandū q̄ filius pauciores viuificet q̄ pater: ſz ad ostēdendū modū agēdi: q: nō agit coacte nec ex necessitate nature: ſ libere. Et q: iudiciuz discretionis cōcōmitat resurrectionē spūalē: vt p̄dictū est. iō seq̄t:

e Neq̄z enīz pf̄ iudicat quēq̄z. s. seorsuz a filio cū sit eoꝝ vna opatio.

f Sed oē iudiciū dedit filio. hoc dicit p̄o tāto: q: iudiciū est per sapientiā diuinā. sapientia aūt tota cōmunicat filio: ⁊ p ꝓpr̄is potētia iudicatiua.

g Ut oēs honorificēt filiū sicut honorificant patrē: ex p̄dictis enīz sequit q̄ sit honorā

norandus: ergo qui audit verbū meum. s. qui credit me filiū ⁊ credit cū patrem: habet vitā eternā: q: hec est vita eterna: vt post dicet: vt cognoscā nt te ⁊ quē. m. i. christum esse vnum verum deum.

Audit ⁊ credit ei. Cur ait: Audit verbū meū ⁊ credit: nō mihi ſ ei q̄ me misit: q: verbū eius est in me: imo ego sum verbum eius. Qui ergo ei credit: credit verbo eius i. mihi.

ſ intelligit ſ me missuz
quia qui verbū meū audit ⁊ cre
ad salutē oīum ſ ex p̄e cui credit ⁊ filiꝰ ex me q̄ sum
vna vita cū eo: ⁊ hoc ē q̄ dixit ⁊ q̄ audierint viuent
dit ei q̄ misit me: habet vitā eter
ſ dānationis.
nam ⁊ in iudiciū nō venit: sed
ſ vere transit in vitam
trānsit a morte i vitā. Amēn amē
† p̄ q̄ apl̄os ‡ ſ noli expectare nouissima ‡ ſ p ipsz
dico vobis: q̄ venit hora ⁊ nūc
ſ sine fide in peccatis ſ credendo.
est quādo mortui audient vocē
ſ obediēdo ſ nūc ⁊ ſp ſ q̄ vocē
filij dei: ⁊ qui audierint viuēt. Si
filij dei: q: sicut enī pf̄ † ſ ad aiarū viuificationem
cūt enim pater habet vitaz in se
metipso sic dedit ⁊ filio vitaz ha
bere in semetipso. Et ptātem de
dit ei iudiciū facere: quia filius ho

Sed transit. Mic a morte infidelitatis ad vitam fidei ⁊ iustitie: post a corruptiōe ad eternitatē. De ꝓma aūt resurrectione apertis⁹ subdit. Amen amen dico vobis: q: v. h. ⁊ nunc est.

Quia venit hora. Dixi q: filius suscitat ⁊ viuificat: qd̄ verū est q: venit hora xē. ⁊ ostensio patris sui: hic enī de suscitatione aie a peccatis agit.

Vocem filii. Hoc solum iustis cōuenit: qui sic audiunt de incarnatione ei⁹ vt credāt q: filius dei ē.

Sicut enim pater. Aug. Vita que ē ipse pater ⁊ filius ptinet ad alaz non ad corpus. Corpus enīz nō sentit vitā sapientie ſz anima rōnalis: q̄ illuminat a lumine qd̄ illuminat oēm. h. v. i. h. m.

Aug. Super alaz rōnalē q̄ ē imago dei: nihil ē nisi deus cuius ē imago: huius ipse deus ē vita ⁊ ipsa ē vita corpis. In semetipso. Nō aliūde: ſz ipse est vita: sic ⁊ filius in semetipso ē vita. Sz differūt: q: pf̄ ē vita nō nascēdo: filius ē vita ex patre nascēdo. vnde ait: Dedit: nō q̄ aliqñ filius fuerit sine vita: sed nascitur ex eo vita: dedit ergo. i. vita genuit vitam.

Et potestatem. Postq̄ dixit de resurrectiōe animē: subdit de resurrectione carnis. Et potestatē quā habet filius cū patre i occulto dedit pf̄ ei: quia filius hois est: in qua forma iudicans bonis ⁊ malis videbit. Visio enīz forme dei solis mundis corde, ꝓmittit. vñ bc. m. c. q. ip. deū videbunt.

Aug. Christus in eo q̄ est filius dei est vita que viuificat alias: in eo q̄ filius hois: iudex. Dedit ergo ei pater vitam generando: vt viuificet: dedit ei potestatē iudicij in carne mittendo: per verbū enīz filiuz dei fit animaruz resurrectio: per verbū factum in carne: filium hois: fit corpoꝝ resurrectio.

de lyra

dus honore latrie sicut ⁊ pf̄: cū sit vn⁹ deus cū eo. vñ sequit: h Qui non honorificat filiū: honore latrie: i Nō honorificat patrē q̄ misit illuz. q: habet eandē maiestatē. l Amē amē dico vobis. Hic ostēdit qualiter potētia viuificatiua de qua locut⁹ est sit itelligēda. s. de viuificatiōe spūali: que est per fidē charitate formatā: ⁊ hoc est qd̄ dr̄: Amē amē dico vobis q: q̄ verbū meū audit ⁊ credit ei q̄ misit me. fide formata: l Habet vitaz eternā: causaliter: q: hz gr̄az que facit cū dignū vita eterna. m Et l iudiciū nō venit. s. cōdēnatiōis: veniet tm̄ i iudiciū discussionis ⁊ p̄miatiōis. Et q: dixit q̄ talis hz vitā eternā: ne aliqs credat ex hoc q̄ fides faciat hominez in pūti īmortalē. ido subdit: n Sed trāsit a morte in vitaz. quia oportet soluē debitū nature anteq̄ veniat ad vitā glorie. Et q: fides a deo dat̄ p inspirationē. iō subdit: o Amen amen dico vobis. Iste euāgelista solus duplicat hāc dictionē amen: q̄ i hebraico ꝓfirmationē designat. Ipse enī subtiliora ⁊ altiora scribit de xp̄o: ⁊ hoc indigēt maiori assertione: ꝓpter qd̄ cōiter vtit p̄dicta duplicatōe. p Quia venit hora ⁊ nūc ē qñ mortui. morte infidelitatis: de qua dr̄ Matth. viij. Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. q Audiēt vo. fi. dei. fidē viuificātē suscipiendo. iō sequit: r Et q̄ au. vi. pōt ēt itelligi de viuificatiōe corpali: q: ad vocē xp̄i aliq fuerūt resuscitati. s. filiꝰ viduc: Luc. v. ⁊ filia archisynagogi Matth. ix. ⁊ lazar⁹. j. xi. ca. Ꝑter hoc aūt qd̄ h dr̄: Venit hora ⁊ nūc est: pz q̄ nō loqt̄ de resurrectiōe gnāli: q̄ erit i futuro: ſ de viuificatiōe spūali q̄ est p fidē xp̄i: ⁊ de resurrectiōib⁹ corpalib⁹ pticularib⁹ tm̄ q̄ facte sūt ad ꝓfirmationez huius fidei: ⁊ iste iceperūt a p̄ncipio p̄dicatiōis xp̄i. s Sicut enī pf̄. Hic ꝓpr̄ agit de resurrectiōe gnāli futura ⁊ de iudicio sibi correspōdente. Et diuidit in duas. q: p° agit de resurrectiōe. 2° de iudicio. ibi: Et ptātez. Circa p̄mū sciendū q̄ illud qd̄ est tale p essentiā est cā alioꝝ: vt hi. ij. metaph. dr̄ pf̄ est vita p essentiā: ⁊ p ꝓpr̄s filius: cū sint vna essentia ⁊ vna vita: ⁊ p ꝓpr̄s ipse erit cā viuificatiua oīuz resurgentiū: ⁊ h̄ est qd̄ dr̄: Sicut enīz pf̄ hz vitam in semetipso. i. a se ⁊ a nullo alio: ⁊ p ꝓpr̄s ei cōuenit p essentiā. t Sic dedit ⁊ filio hīc vitā i semetipso. q: lz filiꝰ sit vita p essentiā sic ⁊ pf̄: h̄ tm̄ hz a pf̄e. u Et ptātez. Hic ꝓpr̄ agit de iudicio futuro. Et diuidit i duas. q: p° describit illud iudiciū. 2° describit forē iustū. ibi: Nō possuz. Circa p̄mū sciendū q̄ tota trinitas i iudicio futuro iudicabit auctoritatiue: ſ xp̄s inq̄ntū hō iudicabit executiue. Cuius rō ē: q: iudex dz esse manifest⁹ oīb⁹ iudicādis. de⁹ aūt pf̄ vl filiꝰ ſm dinaz nāz nō videbit i iudicio ab oīb⁹: q: tūc oēs essent beati. q: i tali visiōe ꝓsistit btitudo. ⁊ iō executio iudicii data est xp̄o hoi q̄ potuit ab oīb⁹ videri: ⁊ hoc est qd̄ dr̄: Et ptātez dedit ei iudiciū facere executiue. p Quia filius hois est, ab oīb⁹ visibilis bonis ⁊ malis.

Nolite

Quia veniet hora. Sicut. ā. est auctor de resurrectiõe mentis in vitã eternã: ita etiã hic est auctor de resurrectione carnis: aliter nemo crederet.

Non possum a meipso fa. Dedit mihi potestatem iudicij: nõ tñ possuz a me. i. q nõ ẽ a se: nõ fac̃ a se: ꝛ ita q culpat cũ de ope sabbati: culpat pfez.

Sicut audio. Audio per vnitatẽ substãtie. i. scio qz nõ est aliud audire ꝙz scire vel cẽ. Vel ego filiꝰ hois nihil a me possum: ꝟ sicut audio a deo iudico: ꝛ hoc iudiciũ meũ de quibuscũqz ẽ iustũ: ꝟ qz nõ ãero. v. m. i. hois ꝟ patris: que ẽ de salute hominũ: q ad hoc me misit. i. incarnari fecit.

Non quero. Loqr nũc ꝓm qꝺ equalis est patri: vt ꝓbetur in eo vera deitas: nũc ꝓm qꝺ minor: vt ꝓbẽ vera hũanitas.

Si ego testimoniũ. Dicto de idẽtitate essentie sue cũ patre: ex qua vnum sunt non corpa que non sentiunt: sed anime rationales medie inter deum ꝛ corpora. Dicto etiã de minoritate humanitatis: in qua ſ. moritur: resurgit: suscitat corpora ꝛ iudicat: Supponit de testimonijs suis que non indiget habere ab homine: qz habet ab operibꝰ que pater dedit ꝛ ab ipso patre. Habet tñ ꝛ ab hoibꝰ ꝙz vt a lucernis. i. a ioãne ꝛ a moyse qui si nõ possunt cõiũgere ad se: deo: possunt tñ ꝓfutare inimicos.

Sed hec dico. Sed tamẽ testimoniũ ioannis induco: vt per ioannem vos homines ad veritatẽ ipsaz ducamini ꝛ credentes salui sitis.

Ille erat lucer. Qui me exterius oculis hominum visibilem exhibuit interius corda hominum ad me cognoscendum accendit. Etiam omnes ꝓphete ꝛ apostoli sunt lucerne: christus verum lumen: quod illuminat oẽz hominẽ ve. i. hũc mũdũ.

Ardens ꝛc̃. Hoc est in nocte ostendens se qui solẽ: non ergo superflua. Nemo tamen in ea remãcat q̃si ipsa sufficiat.

Neqz vocem eius. Et si i signa vocẽ eiꝰ audisse ꝛ speciẽ vidisse putet.

Scrutamini. Ecce aliud testimoniũ scripture: in qua deus testat de filio: sed iudei in ea spem ponentes ad christuz solem non perueniunt. j. 8. c

Et ille sunt ꝛc̃. Vos qui putatis vitã habere i scripturis: ꝛ me q̃si cõtrariũ moysi repudiatis: per ipsas me deuz intelligere potestis si diligẽter aduertatis.

de lyra

na nõ lucet ex se. sic ioannes nõ erat lux: sed venit vt testimoniũ perhiberet de lumine. ſecũdo ꝓpter charitatis incendium: qꝺ notat cũ dicit: q Ardens. in tñ q ꝓpter ꝙlũ charitatis diuine mentez susceptit. tertio ꝓpter virtutis exercitium: in tñ q credebãt eũ xp̃m: qꝺ notat ibi: Lucẽs. Ista tria debẽt reddere testimoniuz eius acceptũ: ꝛ maxime iudeis: qz voluerũt ipsũ recipere tanqꝫ xp̃m. ꝓpter qꝺ subdit: r Vos aũt voluistis ad horã exultare in luce eiꝰ. dicit ad horam: qz finaliter cũ ꝓtẽpserũt: ꝛ eiꝰ morte ꝓcurauerũt. s Ego aũt. Hic ꝙfirmat doctrinã suã p testimoniũ diuinũ. Et diuidit i tres ꝺm q pf testificatꝰ est tripliciter de xp̃o. ſ. p opa: p seipsum: ꝛ p scripturas. secũda ibi: Et q misit me. tertia ibi: Scrutamini scripturas. In ꝓma pte dr sic: Ego aũt habeo testimoniũ maiꝰ ioãne. ſ. testimoniũ dei pfis qꝺ est maius testimonio ioãnis ꝓpter maiorẽ cognitiõis certitudinẽ: ꝛ ꝓpter eiꝰ icõmutabilitatẽ. Et quale sit istud testimoniũ ostẽdit. v. t Opera enim ꝛc̃. vt pficiam ea. ſ. miracula virtutẽ totiꝰ creature excedẽtia: q̃ faciebat xp̃s virtute ꝓpria. iõ dicit: Vt pficiã ea: ipsa opa que ego facio testimoniũ phibent de me: qz pater misit me. Sicut enim firmũ testimoniũ habeꝫ p demõstrationez in his q̃ subsũt facultati nãli intellectꝰ: ita in his q̃ fũt supra hãc facultatez firmũ testimoniũ ẽ p opa soli deo possibilia: q nõ põt cẽ testis falsitatis: et hoc modo ꝙfirmata ẽ doctrina xp̃i: nõ solũ ipso ꝓdicãte: ſz etiã ipsis aplis. ꝺm q dicit Marci vlt. Illi aũt ꝓfecti ꝓdicauerũt vbiqꝫ dño cooperãte ꝛ sermonẽ ꝙfirmãte sequẽtibus signis. u Et qui misit me. Hic ꝙfir ponitur testimoniũ patris qꝺ testificatus est per seipsum: ꝛ hoc fuit i baptismo ꝛ in trãsfiguratiõe: vbi audita est vox patris sup xp̃m: Hic est filius meus dilectus: ꝛ hoc est qꝺ dicit: Et q misit me pater ipse testimoniũ perhibuit de me: p seipsum. x Neqz vocẽ. Hic ꝙfir ostendit eos non capere hmõi testimoniũ: qꝺ deꝰ ostẽdit tripliciter. primo per signũ sensibile: sicut in baptismo ꝛ trãsfiguratione audita est vox sensibilis: sed hanc vocẽ nõ audierant iudei psequẽtes christũ: qz ibi nõ fuerãt. iõ dicit: Neqz vocẽ eiꝰ vnqꝫ audistis. secũdo ostendit aliquibꝰ per visionẽ sue essentie sicut beatis: ꝛ hoc excludit ab eis: cũ dicit: Neqz speciẽ eiꝰ vidistis. tertio per internã inspirationẽ: ꝛ hoc excludit: cũ dicit: y Et verbũ eiꝰ nõ habetis in vobis manens. Et subdit cãm huius: Quia quẽ misit ille huic vos nõ creditis. q. d. hoc nõ ꝓuenit ex dei defectibilitate: ſz ex vestra incredulitate. z Scrutamini. Hic ꝙfir ponit testimoniũ dei pfis p scripturas veteris testamẽti que manifeste loquunt de christo: ꝛ hoc est qꝺ dicit: Scrutamini. i. interius diligenter aduertite. a Scripturas. legis ꝛ ꝓphetarũ. b Quia vos putatis in ipsis vitã eternã habere. Et bene dicit putatis: qz ab hac opinione sunt defraudati ex cor̃ incredulitate. c Et ille sunt que testimoniuz perhibent de me: quia scriptura veteris testamenti determinat tẽpus eius aduentus: Beſ. penulꝰ. Nõ auferet sceptrũ ꝛc̃. ꝛ Daſi. ix. vbi determinatur tẽpus aduentus sancti sanctor̃ sub numero certo hebdomadarũ: determinat ẽt locũ natiuitatis Michee. v. Et tu bethlem ephrata paruulus-

† ſ q filius hois hz ꝓtẽ iudicij: vt ꝛ malis possit videri: mirũ enī videt cũ hoc magis ꝙueniret filio dei.

minis est. Nolite† mirari hoc: qã ſ in fine seculi. ſ tam boni ꝙ mali.

veniet hora i qua omnes qui in ſ corpa nõ aie ſ nõ vt viuãt sicut supra ſz vt resurgãt

monumẽtis sunt audiẽt vocez fi ſ adhuc indiscretio ſ ecce discretio iudicij

lij dei: ꝛ ꝓcedẽt qui bona fecerũt ſ vt videant deum secuti sũt

in resurrectionẽ vite: qui vo mala ſ damnatiõis

egerũt: in resurrectionẽ iudicij. Non possũ ego a meipso facere quicqꝫ. Sicut audio iudico ꝛ iũ ſ quo iudico cũ patre: qz nõ quero. v. meã. i. ꝓpriam fil ij hois: sed que cum patre filio eadem est

ro voluntatẽ meã sed voluntatẽ ſ. i. dei patris ſ homo

ei⁹ qui misit me. Si egõ testimoniũ phibeo de meipso tẽstimoni ſ vobis incredibile videbit ſ pf: qꝺ post

um meũ non ẽ verũ. Aliꝰ ẽ qui apiet ibi: q misit me pr̃ ſ vt in baptismo ꝛ in monte

testimõiũ phibet de me: ꝛ scio qa ſ quia est a veritate que est deus

verũ ẽ testimoniũ eius qꝺ perhibet de me. Vos misistis ad ioannem ſ sacerdotes ꝛ leuitas.

ioannes etiam qui ex deo est testat de me. ſ non sibi sed

nez ꝛ tẽstimoniũ phibuit veritati.

Ego aũt ab homine testimoniuz ſ nõ suz ꝓtẽtus testimonio io. quasi nõ sufficit nisi de

nõ accipio: ſz hec dico vt vos sal atteſtetur ſ quidem ſ propter qꝺ debetis ei crede

re ſ non lux ſ ipsũ charitatis.

ui sitis]. Ille erat lucerna ardens ſ lumine veritatis ſ cum ipse

lucẽs. Vos aũt voluistis exul sequi solem ostenderet

tare ad horã in luce eiꝰ. Ego aũt habeo testimoniũ maius ioãne. ſ vere maius.

Opera enī q dedit mihi pater vt pficiã: ea ipsa opa q̃ ego facio testi ſ qz talia opa nõ nisi a deo possũt fieri ſ q opa dedit.

monium perhibent de me: quia pater me misit. Et q mẽ misit pa† ſ inuisibiliter in corditibus holum.

ter ipse testimõiũ† phibuit ō me.

ſ sed vos ſ q̃ nõ aure carnali: sed tñ ſpualiter capitur

Neqz vocẽ eius vnqꝫ audistis: ſ qz substãtia diuinitatꝭ ẽ inuisibilis ſ qꝺ erat i ꝓncipio

neqz speciẽ eiꝰ vidistis. Et verbũ eius nõ habetis in vobis manẽs

† ſ qz bi eq̃ auditis a me non creditis nec amatis.

quia quẽ misit ille: † huic vos nõ ſ autem

creditis. Scrutamini scripturas: quia vos putatis i ipsis vitã eternã habere. Et ille sunt q̃ testimo-

Ardens ꝛc̃. Hoc est in nocte ostendens sequi solẽ: non ergo superflua. Nemo tamen in ea remãcat q̃si ipsa sufficiat.

Neqz vocem eius. Et si i signa vocẽ eiꝰ audisse ꝛ speciẽ vidisse putet.

Scrutamini. Ecce aliud testimoniũ scripture: in qua deus testat de filio: sed iudei in ea spem ponentes ad christuz solem non perueniunt. j. 8. c

Et ille sunt ꝛc̃. Vos qui putatis vitã habere i scripturis: ꝛ me q̃si cõtrariũ moysi repudiatis: per ipsas me deuz intelligere potestis si diligẽter aduertatis.

de lyra

na nõ lucet ex se. sic ioannes nõ erat lux: sed venit vt testimoniũ perhiberet de lumine. ſecũdo ꝓpter charitatis incendium: qꝺ notat cũ dicit: q Ardens. in tñ q ꝓpter ꝙlũ charitatis diuine mentez susceptit. tertio ꝓpter virtutis exercitium: in tñ q

Claritatem ab. Nec ideo hoc loquor vt querā gliaz meā: ꝙ vobis errantib⁹ cōdolco: q nō habetis dilectionē dei: ⁊ ad viā vitatis reducē volo.

Quia dilectionem. Dilectio dei nō est in vobis quia me non accipitis. i. non creditis: quia veni vt per me pater glorificetur.

Si alius ue. Antichristus qui ꝓpriaz gloriaz querit nō dei. i. in noīe suo veniet: hoc ē qđ aplꝰ ait: vt credāt. mēdacio q nō crediderunt veritati.

Si enim cre. Cur autē nō credāt subdit: nō q: non est aperta vitas ꝙ superbia cos excecat ⁊ ambitio laudis: que appetit de se existimari qđ i se non habet ⁊ sup alios se efferre. Humilitas vo soliꝰ dei gliaz querit: ciq; soli placere appetit.

B

Si autem illiꝰ. Ex hoc colligit: q: qui legis ꝓcepta que exteriora sunt implere negligit: euangelica que perfectiora sūt ⁊ subtiliora multo minus ꝓplere videbit. C. VI.

Post hec abijt.

p Post verba qbꝰ deitatis sue ⁊ humanitatis archana monstrauit: miraculo quinq; panū quis eēt subdit. vñ ait: post hec abijt: id est hec lustrata ⁊ visibilia ad cognitionē inuisibilia dei ducūt. Sz ⁊ mystica sūt. Mare enī est ꝓculū galilee. i. rote: q: hic est volubilitas nō erectio ad deū. Hoc transit ihesus resurgendo. vñ eū quē primū vna gens iudeoꝝ: iaz se-

Nicolaus

es in milibꝰ iuda. Ex te enīz egredieť q sit dñator in israel ⁊c. determinat etiā modū nascēdi. Esa. vij. Ecce virgo cōcipiet ⁊ pariet ⁊c. ⁊ modū cōuersandi. s. in pauptate. Zacħ. ix. Ecce rex tuꝰ venit tibi iustꝰ ⁊ saluator: ⁊ ipse paup. Et modū moriēdi: Esa. liij. Sicut ouis ad occisionē ducēť ⁊c. ⁊ breuiter oia mysteria xpi in veteri testō inuenīūť expressa: ⁊ i xpo cōpleta. ⁊ iō ex scripturis veteris testamēti potuit vere cognosci q ipse erat xps in lege ꝓmissus: sicut diffusiꝰ declarauī i quadā qstione in q̄ de hoc determinauī.

a Et nō vultis venire ad me. p fidē: q: iudei pro maiori pte pmāserunt in infidelitate. Vt vitā eternā habeatis. q̄ habeť p fidem formatā charitate.

b Claritatē. Hic ꝙir arguit eoꝝ tarditatē adⁿ credendū: ⁊ q: psequebantur xpm vt blasphemū in quo fingebāt se moueri ꝛelo dei: ⁊ vt violatorem sabbati in quo videbanť moueri ꝛelo legis moysi. iō ostēdit vtrūq; eē falsum. ꝓmo pmū. secūdo secūdū. ibi: Nolite putare. dī ꝙ ꝓmo sic: Claritatez ab hoibꝰ nō accipio. i. quero. q. d. p̄dicta nō dixi ad iactantiā: q: nō quero hoiuz gliam: qđ pz ca. se. vbi dicit q fugit qñ turbe voluerūt cum facē regem. Sz ostēdit vlteriꝰ ad qđ p̄dicta dixerit. s. ad ostēdendū eoꝝ duritiā. d.

c Sed cognoui. i. cognoscere feci. d Quia dilectionē dei nō habetis in vobis: qđ declarat ex signo ꝓsenti dicens: e Ego veni in noīe patris mei. qđ pz p p̄dicta testimonia. f Et nō accepistis me. sed magis persequimini: qđ nō faceretis si dilectionē dei haberetis. hoc etiaz declarat ex signo futuro: dicens: g Si aliꝰ venerit in noīe suo. i. nō habēs p̄dicta testimonia a deo. h Illū accipietis. Hoc fuit inchoatū qñ iudei receperunt bencoęcba tanq̄ messiam: qui tñ nullū diuinū testimoniū habebat p miracula vel scripturas: hoc etiaz pfecte cōplebiť qñ recipiēt antixpm pro vero deo: q: faciet se circūcidi ⁊ dicet se eis ꝓmissuz: ⁊ ei adherebūť q̄ęq; eiꝰ falsitas detegaťˢ p enoch ⁊ helyam. Et cām huiꝰ incredulitatis subdit: dicēs: i Quomodo vos potestis credē qui gloriā abinuicē accipitis. i. gloriā humanā. hoc enīz impediuit iudeos a fide xpi in parte: q: solū attendebāt ⁊ adhuc attēdunt ad gloriaz ⁊ exaltationē tēporalē dandā eis p messiam. videbāt aūt xpm pauperē ⁊ abiectū. ⁊ iō nō receperūt eū: nō attendentes scripturas ꝓphetarū que de eius pauptate ⁊ abiectiōe loquunť: vt. s. dictū est. Gloria aūt ⁊ exaltatio que ꝓmittiť danda per xpm: illa est glia celestis quā nō ſtelligebāt. ideo sequiť: k Et gloriā que a solo deo ē nō queritis. ꝓpter hoc in infidelitate permanetis. l Nolite putare. Hic ostēdit eos nō moueri ꝛelo moysi: ipsuz psequēdo: q: moyses manifeste scripserat de eo: ⁊ hoc est qđ dicit: Nolite putare q ego accusaturus suz vos apud patrem. s. ego solus. m Est qui accusat vos. mecum. s. moyses.

n In quo vos speratis. falso tamē. o Si enīz crederetis moysi credere forsitan ⁊ mihi. li forsitan nō est nota dubij: sed libertatis arbitrij: q: nullus credit nisi volens. p De me enīz ille scripsit. s. dupliciter. vno modo expresse ⁊ manifeste: vt predictum est Deu. penulť. ⁊ Deutᵒ. xviij. Prophetā suscitabit vobis deꝰ. alio modo figuraliter ⁊ occulte: q: omnia sacrificia ⁊ facta veteris testamēti sunt figure xpi. q Si aūt illiꝰ lris nō creditis ⁊c. J nō q lex moysi sit maioris auctoritatis q̄ verbū xpi ꝙm veritatē: sed tñ ꝙm iudeoꝝ reputationē: vocat etiā lex moysi littera. doctrina

quitur multitudo gētiū: cupiēs instrui: sanari ⁊ saciari. Jhesus aūt discipulis in monte spūalibus altiora cōmittens: turbis insciis ꝛebus simplicioribus: primo pascha hoc agit docēs cos: qbus facit debere transire de mūdanis ad celestia. Oculi ihesu sunt dona spūs: que miserꝰ aperit: ne errent venientes ad se. Ipse sciēs tēptat discipulū: vt ille tarditatē suā fidei agnosceret qui

ꝓsente creatore de paucis sufficientiaz multis posse fieri: dubitare nō debuit. Et per eiꝰ ignorantiā significat spūalez itelligentiā iudeos i lege ignorare.

Trans mare. Tyberiadis ⁊ capharnaum in codē littore ex pte ista: vltra in alio littore oppositio locus est vbi miraculum istud factū est. Nec ꝓprie vocat mare: ꝙ q̄dā magna iordanis refluxio.

Et sequebatur ⁊c. Visis hoc miraculo gentium magna turba seqť: q: sicut cos ęgs a corporis infirmitate sanabat: itus spiritus reintegrabat sic ipsos a morbo incredulitatis sanabat. mat. 14. b Luce. 9. b.

Cum subleuasset. Exemplo suo nos āmonet leuare oculos cordis nostri: vt si forte eo ducēte ad altitudinē actionis ⁊ scientie ascendere ꝓmittamur. Turba sequētiuz carnaliuz cogitationum mat. 14. b marc. 6. c. Luce. 9. b

nos nō perturbet: nec ab altitudine ꝓtēplationis deijciat: sed eā spūalibus escis quantum capere possit pascere curemus.

de lyra

aūt xpi verbū: q: moyses doctrinā suā tradidit scripto: non aūt xps q: lex euangelica est lex amoris. ⁊ ideo primo fuit scripta in cordibus apostoloꝝ per receptionem spiritus sancti: sicut diffusius declarauī super epistolam ad Hebreos. C. VI.

r Post hec aūt. Postq̄ egit de vita spirituali. hic ꝙsir agit de nutri-

p mento corresp̄dente. Et diuidit in duas ptes: q: ꝓmo ponit figurā sensibile de collatiōe cibi corpalis vt p hoc inducamur ad itellectū cibi spūalis. secūdo subiungit doctrina de ipso spūali cibo. ibi: Respondit eis ibs. Prima in tres: q: ꝓmo ponit miraculi tps ⁊ locus. secūdo miraculi actꝰ. ibi: Cū subleuasset. tertio ꝙis fructus. ibi: Illi ergo hoies. In prima parte dicit sic: Post hec aūt: que p̄dicta sunt. s Abijt ibs trans mare galilee. Judei enīz querebāt eū iterficere: ⁊ nō erat adhuc tps passiōis sue. ideo recedēdo dedit exēplū cedēdi ad tps malicie hūane: ostēdens q aliqñ licitū sit xpi fidelibꝰ fugere in psecutiōe. t Qđ est tyberiadis. illud enīz mare est qdaz lacus magnꝰ per quē trāsit iordanis fluuiꝰ: sed vocat mare ꝙm modū loquēdi hebraicū: i quo ꝙgregatio aquarū vocat mare. ꝙm illud Beñ. j. Cōgregationes q̄ aquarū vocauit maria: vocat aūt mare galilee a ꝓuincia iuxta quā trāsit: ⁊ vocat mare tyberiadis ex noie ciuitatis edificata in littore: que antiqꝰ cenereth dicebat: ꝙ ab herode tetrarcha fuit reedificata ⁊ ampliata: ⁊ tyberias vocata in honorē tyberii cesaris: vocat etiam mare illud aliis nominibꝰ vt declarauī sup Matħ. ⁊ ideo illa dimitto.

u Et sequebat eū multitudo magna: qđā ex deuotiōe ab eo curati: qđā malicioſe volētes eū capere in sermone vt pharisei. ⁊ qdaz ex desiderio addiscēdi: ⁊ alīq ex curiositate volētes miracula q̄ faciebat videē. iō subditur:

x Quia videbāt signa q̄ faciebat sup his q infirmabāť: ꝙ addit ad ostēndū q fiebāt virtute dīna. Ad agicis enīz artibꝰ bñ fiūt aliqua curiosa ⁊ inutilia: sicut q statue loquanť ⁊ ꝙilia: ꝙ sanitates q̄ fiūt ad reducendū homines in deū fiūt tātūmō virtute dīna: vt habeť i itinerario Clementis.

y Subijt ergo in mōtē. q: erat locus deuotiōis ⁊ doctrine aptꝰ. iō seqť:

z Et ibi sedebat cū discipulis suis. docēs eos: ⁊ sic pz locꝰ i q̄ factū ē miraculū sequēs. tps aūt. i. q̄ factū ē describiť cū dī: a Erat aūt ꝓximū pascha dies festꝰ iudeoꝝ. Istud est festū paschale de q̄ iste euāgelista facit mentionē ⁊ in isto paschate nō fuit ibs in hierlm. q̄uis enī xps legē seruauerit: tñ i hac solēnitate nō fuit: q: illi q habebāt inimicitias capitales erant exculsati a ꝓcepto legis q̄ ꝓcipiť oēm masculū appere coꝝ dño i solēnitate paschali. sic aūt erat de xpo: q: iudei q̄rebāt eū iterficē. Preterea xps sicut seruādo legē ostēdebat se eē verū holez de filijs isrl ꝙm carnez: sic aliqñ ꝓtermittēdo obseruationē eiꝰ ostēdebat se eē dñm supra legē. b Cū subleuasset. Hic ponit miraculi actꝰ. Et diuidit in tres. q: pᵒ ꝓmittit miraculi necessitas. 2ᵒ describit eiꝰ q̄litas. ibi: Dixit ē ibs. 3ᵒ ostēdit eiꝰ ꝙitas. ibi: Vt aūt ipleti sūt. Primū ostēdit tripliciter. s. ex populi multitudine: cuz dī: Cū subleuasset ē oculos ibs ⁊ vidisset: q: multitudo maxia venit ad cuz. Tātā enī desiderabāt audire xpm q̄ omiserāt apportare secū alimētū: ꝓp qđ necessariū erat fieri miraculū: ostēdit etiā hec necessitas ex defectu pecunie: cū subdit: c Vñ emem⁹ panes vt māducēt hi? Nō petit ignoraās q̄

deficeret.

Respōdit ei philippus. Adhuc philipp⁹ lacte doctrīe nutrit⁹ solidū fidei ⁊ cognitiōis cibū cape nō valēs: iuxta suc virtut⁹ facultatē rīdit: ipossibile existimās tot paucis posse reficī: ꝙ crudit deo nihil eē ipossibile. Philipp⁹ ēt q iterp̄tat os lāpadis figurā gerit p̄dicātiū: qb⁹ i altitudie cū xp̄o cōstitutis de carnaliū hominū cogitationū turba pascēda dīs q̄ttidie loqt.

Ducentor. Lēte narīs duplicat⁹ sigt pfectionē bone actiōis ⁊ rationalis speculatiōis: q̄ crudit̄dis i fide nō sufficiūt: nisi eis altitudo theologie ad dat: q̄ alias p bonā opationē purgatas ⁊ p sciaz rerū creaturarū illumīnatas: ad p̄fectā spūaliz refectionū plenitudinem pducit. Est puer vn⁹. Hic puer est moyses legislator: cuius lex neminez ad pfectuz duxit. Vn⁹ qz vnitatē ecclesie futurā p̄figurabat. Dic. i. veteri. t. qō q̄uis nouo clarescēte iam vilescit: adhuc tamē oīno non recessit:

Quinq. Quinq panes sūt vesp̄ler in. v. libris moysi. Ordeacei: qz cib⁹ est rudiū. Medulla ordei tenacissima palea ⁊ vix separabilis tegit: sic spūalis sensus hebre⁹ populus puerili sensu legez portat q̄si on⁹ nec clausis pascit nec alios pascit. Duo pisces ꝓphete ⁊ psalmi: iaz tpantes austerū saporem legis. Vl duo pisces: due psone p̄stitute i regimine populi: regia ⁊ sacerdotalis: que iter turbas fluctuant⁊ ppli quassant⁊ nec deficiūt: in qb⁹ vn⁹ christ⁹ significat rex ⁊ sacerdos. Fenū: qz carnaliter sapiebāt in carnalib⁹ gesscebāt. Quib⁹ ꝙo venit xp̄s rex ⁊ sacerdos carnē calcāt vt spiritualiter reficiant. Quinq milia ppls q sub lege: vt languidi in quinq porticib⁹. Sed viri. i. pfectiores q sūt digni numero p̄ter infirmā etatez ⁊ fragilē sexū: sunt quinq milia. i. pfecte. v. sensib⁹ corporeis dīuanē ⁊ hi reficiunt a christo. Accepit

mat. 14. b
in sci. 6 e.
Luce. 9. b.

3b
mat. 14. b
marci. 6. c.
Luce. 3. b.

† ſ vt ignorantiā discipuli demonstraret.

vt māducēt hi? Hōc āt † dicebat ſ fidē illius de futuro miraculo consulens tentans cū. Ipse[b] enī sciebat qd esset facturus. Respōdit ei philippus: Ducentoꝝ denarioꝝ panes nō sufficiūt eis: vt vnūsqsq̄ modicū quid accipiat. † Dicit ei vn⁹ ex discipulis ei⁹: andreas frater simonis petri. † ſ puer hic vel vn⁹ de discipul fuit vel aliqs de turba Est † puer vnus hic qui habet qnq panes ordeaceos ⁊ duos pisces. † Sed hec quid sunt iter tātos? Dixit ergo iesus: Facite homines discūbere. Erāt † neq̄ iste adhuc pfectus in fide ſ doctores nō pfecte intelligentes legem dicent: qd confert lex saluti

ſ legis littera multiplex in simbolis ſ adhuc in eis caro viuebat

aūt fenum multū in loco. Discūbuerūt ergo viri nūero q̄si quinq milia. Accēpit ergo panes iesus ⁊ ſ p se ⁊ p apostolos cum gr̄as egisset: distribuit discūbentibus. Similiter ⁊ ex piscib⁹ quantum volebant. Ut aūtem impleti sūt: dixit discipūlis suis: † ſ illa subtilia sacramēta que non possunt imperfecti capere que cōmittuntur apostolis Colligite q̄ supauerūt † fragmēta ne peant. Collegerūt ergo: ⁊ iple ſ varia vasa ad portandum deputata impleuerūt duodecī cophinos fragmētorū ex q̄inq panibus ordeaceis ⁊ duobus piscibus que supfuerūt his qui manducauerant. Illi ergo homies cū vidissēt q̄ iesus fecerat signū: dicēbāt: Quia † ſ magne salutis mundo est preco futurus hic est vere ꝓpheta qui † vēturꝰ est in mundum. Jesus ergo cum cognouisset quia venturi essent vt ſ pro miraculo panū volentes sub hoc esse: sub quo videbantur non egere raperēt eum ⁊ facerent eum regē

ſ q̄ post occurrit crucifixor⁹. † ſ a quo discēderat pascere turbas docēs ꝓspa mūdi fugere ⁊ ꝑ ea orare fugit iterum † i montē ipse solus. Ut aūt factū ē sero: descenderūt discipuli ei⁹ ad mare. Er cū āscen

† ſ summatim ꝓponit qō postea explicabit. dissent naui: † venerūt trās mare

panes: nō nouos creauit: qz antiquā scripturā nō soluit sed impleuit ⁊ docuit. Bratias agit docēs nos de oīb⁹ beneficijs gr̄as agere: ⁊ intimās de nostra refectione se gaudere ⁊ salute. Multiplicauit q: de paucis illis tot scripture emanauerūt. Fragmēta sūt secretiora: q̄ cōis non capit ppls: hec colligūt apli ⁊ cōmittunt abiectis mūdi ⁊ corde pfectis. Videntes ꝓphetā vocāt forsan ideo: q: adhuc in feno residunt. Sed ⁊ vere ꝓpheta dī: q: dūs aliqd p̄sens docet angel⁹ dī: dū futurū p̄dicit: prophetat: tñ qz verbum caro factū est dominus est angelorum ⁊ ꝓphetarum.

Sed hec qd sūt iter. Quasi legis lra: vel corporei sensus qd ꝓsunt ad multitudinē in te creditorum: qui spūalia alimēta sunt petituri q̄ omnē litteraz omnēq̄ corporeum sensum superant.

Facite hoies discūbere. Magister veritatis prius in simplicitate lre q̄si in infimis locis ⁊ in simplicitate visibilis creature auditores erudiuit: vt sic in altitudinē cōtemplationis erigant.

Illi ergo hoies. Illi nondū plena fide ꝓficiebant q̄re hūc deus dicere nesciebāt. Nos certiores illis dicim⁹: hic est verbū sine quo nō est prophet⁹ vel angelus. mat. 14. c marci. 6. f. Luce. 6. b.

Jhesus ergo. Qui volūt rapere ⁊ regem facere significāt discipulos ⁊ alios credētes: q volūt puenire tps regni ei⁹: putantes cū sic venisse vt iaz regnaret: sed hoc tpe colligit regnū qō i fine erit manifestū cū dicet: Percipite regnū qō vobis. p. e. Fugit ergo nō timēs teneri: q postea eisdē colloquit ꝙ signare volens q altitudo ei⁹ nō pōt itelligi. Fugit in montē. i. ascēdit celos: solus sacerdos iterpellās ꝓ pplo forīs ꝓstituto q interiz iactat fluctib⁹. vñ subdit: Ut aūt fa. est sero. Ut aūt factū. Sero mūdi ē post ascēsionē xp̄i: i quo discipli

Nicolaus

deficeret eis p̄ciū: ꝙ vt ex rīsiōe philippi apperet certi⁹ miraculū. vñ subdit: a Hoc aūt dicebat tētans eū. vt p hoc defect⁹ pecūnie aliis oīderet: sicut Beñ. xxij. Tētauit de⁹ abrahā vt ei⁹ obediētia aliis manifestaret: nō sibi: ꝓpter hoc segt: b Ipse enī sciebat qd eēt factur⁹: qz inq̄ntū hō habuit plenitudinē scie a p̄ncipio ꝓceptiōis: ⁊ inq̄ntū de⁹ omnia nouit ab eterno. c Rādit ei philipp⁹ ducētoꝝ denarioꝝ panes nō sufficiūt eis. q. d. pauperes sum⁹ ⁊ tātā pecuniā hīe nō possum⁹: ⁊ si hērem⁹ nō sufficēt ꝓ coꝝ refectiōe. ī. segt: d Ut vnusqsq̄ modicū qd accipiat. Iste enī philippus adhuc rudis existens nō aspiciebat ad ei⁹ virtutē q̄ de aq̄ vinuz fecerat nec ad alia signa q̄ frequēter fecerat. Ostēdit ꝓfir miraculi necessitas ex cibi paucitate. e Dicit ei vn⁹ ex discipl̄is ei⁹ andreas frater simonis petri. Hic vī melī⁹ dispositꝰ q̄ philipp⁹: qz i respōsiōe sua vī hīe respectū ad multiplicationē panū: eo mō q̄ factū ē p heliseū. iiij. Reg. iiij. vñ subdit: f Est puer vn⁹ h̄ q hz qnq panes ordeaceos ⁊ duos pisces ſ hec qd sūt iter tātos: q. d. ēt si multiplicarent ex mō q̄ factū ē p heliseū q de vigīti panibus multiplicatz nō satiauit nisi cētū viros: i ista magna mltitudie h̄ eēt valde modicū. g Dixit q̄ ibs. Ostēsa miraculi necessitate. Hic ꝓfir describit ei⁹ q̄litas p multiplicationē panū virtute xp̄i. h̄ ē qō dī: h Facite hoies discūbere. i. ordinate sedere ad comedēdū. i Erat aūt fenū multū i loco. Hoc iterponit ad ostēdēdū q̄ loc⁹ erat apt⁹ ad sedēdū. k Discubuerunt q̄ viri nūero q̄si quinq milia hoīuz: ſm modū hebraicum soli viri hic numerant⁊ a. xx. ānis ⁊. s. vt hī Nu. j. Mulieres aūt ⁊ paruuli hic tacent. l Accepit q̄ ibs panes. qz i manib⁹ suis multiplicati sūt. De mō huius multiplicatiōis dixi Matth. xiiij. vbi idē miraculū describit. Secundū tñ q̄ xp̄s nō creauit panes de nouo iz p̄existētes multiplicauit vt miraculum eēt magis notuz: qz talis mltiplicatio ē magī pceptibil̄ q̄ creatio. m Et cū gr̄as egisset distribuit discūbētib⁹. i. p apl̄os distribui p̄cepit. Sciēdū ēt q̄ xp̄s aliqñ fecit miracula iperādo vt oīderet se facere illa virtute ꝓpria: aliqñ aūt orādo: vt h cū dī: Gr̄as egisset: vt ostēderet q̄ talia nō fiebāt ab eo p demones magica arte: vt pharisei dicebāt. n Ut autē ipleti. Hic oīdit miraculi veritas. Si enī multiplicatio illa fuisset tñ ſm apparētiā homines nō fuissent inde satiati: nec remānissent ibi relīge sensibiles. ō ad maiorē declarationē miraculi ⁊ ei⁹ publicationē subdit: o Dixit c̄. fragmēta ne pereant: qz p fragmēta portata aliis q nō fuerāt ibi: publicatū ē miraculū ⁊ approbatū: qz vere ⁊ nō ficticie reficiebant. p Collegerunt ergo ⁊ impleverunt. xij. c̄.] nō a casu ſ ex dīna dispositiōe ipleti sūt. xij. cophini

de lyra

ſm numerū. xij. apl̄oꝝ vt p hoc designaret q̄ fragmēta v̄boꝝ xp̄i p apl̄os per mūdū publicarent. Gr̄as q̄rat. vñ habuerūt illos cophinos in mōtes pōt dici q̄ acceperūt i aliq̄ villa ꝓpinq̄: vl̄ q̄ fuerāt ibi portati vt vēderent multitudini venīēti: vl̄ pōt dici q̄ nō fuerāt ibi cophini: iz tñ collegerūt de fragmētis q̄. xij. cophini possent ipleri: vt bene alibi iuenit talis modꝰ loquēdi. q Ex. v. panib⁹ c̄. Hoc ēt facit ad euidētiā miraculi qz plus remansit q̄ a p̄ncipio fuit. r Illi g̃. Hic ponit miraculi fructꝰ: q oīdit triplex. p̄im⁹ ē fidei ꝓfessio. secūd⁹ honoris exhibitio: ibi: Ihs g̃. tertius xp̄i sollicita q̄sitio. ibi: Ut aūt sero. Circa p̄mū sciēdū q̄ xp̄s erat ꝓmissꝰ i lege tā q̄ ꝓphīs ceteris excellētior: vt hī Deut⁰. xviij. Prophetā suscitabit c̄. pp qō viso miraculo p̄dicto ppls ꝓfessus ē illuz eē de q̄ loqt p̄dicta scriptura: ⁊ sic ꝓfitebant eū eē verū xp̄m: ⁊ hoc ē qō dī: Illi g̃ c̄. fecerat signū: alīs nō audituz: qz illa multiplicatio q̄ facta fuit p heliseū fuit multuz deficiēs ab ista: vt pz p p̄dicta. s Dicebāt c̄. vēturꝰ ē i mundum: ad ipsum saluādum: sic aūt nō venerūt alij ꝓphē: ſ soluz ad denunciādum istius aduētum. t Ihs g̃. Hic ponit secundꝰ fructꝰ q̄ ē honoris exhibitio. xp̄s enī erat ꝓmissus rex futurꝰ. ſm q̄ hī Jere. xxxiij. Suscitabo dauid germē iustum ⁊ regnabit rex ⁊ sapiēs erit c̄. ⁊ iō post q̄ ꝓfecti sūt eū eē xp̄m: voluerūt ꝓfir ipm facē regē: xp̄s tñ nō acceptauit hunc honorem ⁊ h ē qō dī: Ihs g̃ cum cognouisset qz venturi eēnt vt raperēt eum ⁊ facerēt eum regem fugit c̄. i h dans exēpluz nobis fugiēdi honores ⁊ acceptādi labores: qz ad passionez q̄sitꝰ se obtulit. Si aūt q̄rat q̄re nō acceptauit tunc regnum cum eēt suum ex diuina ꝓmissiōe. Dicenduz q̄ iz eēt suum dicto mō: tñ nō erat manifestanduz nisi tpe debito. hoc autez nō debuit eē in p̄mo aduentu: ne fides catholica potētie humane ascriberet: sicut lex machometi q̄ p potentiā gladij incepit ⁊ p eā tenet. Preterea qz p ꝓphas erat denunciatꝰ p̄mo venturꝰ ad suscipiēdum abiectionē ⁊ mortez. Postea aūt veniet ad manifestanduz regiū honorez: pp qō Act̄. j. dī apl̄is q̄rentib⁹: Dñe si in tpe hoc restitues regnum israel? Rādit: Nō est vestruz nosse tpa c̄. u Ut autez sero. Hic ponit tertiꝰ fructꝰ miraculi p̄dicti q est sollicita xp̄i q̄sitio: ⁊ p̄mo oīdit q̄lr q̄situs est a discipulis. secundo a turbis. ibi: Altera autez. In prima ergo parte dicit sic: Ut autem sero factum est discipuli eius descenderunt ad mare: vt quererent magistruz suuz: qz ab eis recesserat: vt p̄dictum est: ⁊ ꝓpter hoc devotio eoruz ad ipsuz: quia ꝓpter noctem iminentem nō dimiserunt querere eum. r Et cuz ascendissent nauiz venerunt trans mare in caphar nauz. i. voluerunt venire: quia credebant illic esse xp̄m: ꝓpter qō subdit:

descend unt ad labores mundi ⁊ regunt nauẽ.i.ecclesiaz. Et tenebre iam facte sunt: ⁊nto accedit finis mundi tãto magis frigescit charitas: crescunt errores: crebrescunt mala: ⁊ tñ nauis nõ perit: sed ihesus ad portũ tendit.

Cum remigassent. Nõ sine causa estimatiue dicit. xxv. aut. xxx. ⁊ non affirmatiue alterũ. Quinges qnqz: sũt. xxv. ⁊ ẽ q̃drat⁹ qnarti⁹: significans libros legis cui decerat perfectio. In senario aũt qui ꝓstat ex ptib⁹ suis notat ꝑfectio. Vñ. vj. dieb⁹ fecit deus: qnqz ergo per sex multiplicant vt lex per euangeliũ adimpleatur. Dis ergo qui legẽ seruãt incipit apparere ihesus sz per euãgelicã gr̃az, prim⁹ fit ⁊ calcat fluctus. i. oẽs tumores mundi sub pedibus ⁊ cũ ꝑabundãtia mali qui remigãt. timent ne deficiãt: ⁊ eos consolatur ihesus. Ego sum qui hoc ꝑdixi: qui hec facio q̃ necesse est fieri: ⁊ iõ nolite timere: qz ecce ego cõprimo fluct⁹ q vobiscũ. s. v. a. c. s.

mat. 14. c
marc. 6. g. c

Timuerunt. Q̃ discipuli qui omniũ i ecclia futuroz figurã gerebant viso dño sup fluctũ maris ad se venientẽ timuerũt: ⁊ vt alius euãgelista aperti⁹ dicit fantasma crediderunt cũ: mysterio nõ vacat. Quia adhuc hodie multi i ecclesia: cũ audiũt sibi ꝑsuaderi vt ꝓsentia bona ⁊ caduca ꝓ eternis q̃qz habendis dimittãt: timent ⁊ se deceptos credunt: q̃bus dominus ait: Nolite. t. c. s.

Altera die. Insinuatum est turbe hoc miraculũ: q̃ sup aquas ihesus ambulasset: qz nõ fuerit ibi nisi nauis vna ⁊ in eaz nõ intrault ihesus cum discipulis. vnde ergo factus esset transitus nisi super aquas ambulasset.

Allego. Altera die. i. post ostensionez xp̃i: stabat in bonis ꝑcrib⁹: nõ sacebat in terrenis expectans ihesuz: vna nauis: catholica ecclesia: alie naues cõuentus eoz qui non sincere querunt ihesum. vnde eis dicit: Quericq̃ me non ꝓpter me: sed ꝓpter terrena. Et docenẽ quomodo debeãt quererc.

† ſ merito tenebre sunt q: lux nõdũ venit

in capharnaũ. Et tẽebre iam facte ſ exponit quid inueniendo contigerit

erãt ⁊ nõ vẽnerat ad eos ihesus.

ſ mundus ſ .i. omni genere tẽtationum

Mare aũt vento magno flante ſ aduersus ecclesiam ſ non desistebant ꝓ aduersis: quia qui perseuerauerit n. i. ſ. e.

exurgebat. Cũm remigassent ergo q̃si stadia vigintiquinqz aut triginta: vidẽt ihesum ambulãtẽ supra mare: ⁊ ꝓximũ naui fieri ⁊

ſ non in seipsos confidentes

timuerũt. Ille aũt dixit eis: Egõ

† ſ agnoscẽtes ⁊ secure gaudẽtes

sum: nõlite timere. †Voluerũt er

†ſ de fluctu ad soliditatẽ portus q̃ est in eterna pace

go accipe eũ i nauẽ: †⁊ statim nauis fuit ad terrã quã ibãt. Alt̃a die

ſ vnde venerant discipuli

turba q̃ stabat trans mare vidit

ſ in ꝓcedẽte vespera.

qa nauicula alia nõ erat ibi nisi vna: ⁊ qa non introisset cũ discipulis

ſ illam

suis ihesus in nauim: sed soli discipuli eius abissent. Alie ẋo

ſ quibus ipse turbe transportarent

supuenerũt naues a tyberiade iuxta locũ vbi manducauerãt pa-

ſ qz naues habent.

nem: gratias agẽtes deo. Cuz er

ſ qui non intrauerat nauim.

go vidisset turba quia ihesus non

ſ qui intrauerant nauim

esset ibi neqz discipuli ei⁹: ascẽderunt in nauiculas: ⁊ venerunt capharnaũ querẽtes ihesum. Et cuz

ſ qui venerant a tyberiade

inuenissent eũ trans mare: dixerũt ei: Rabbi: quãdo huc vẽisti.

ſ qz nauem non intrasti

ſ non ad questionem sed ad intentionez

Respõdit eis ihesus ⁊ dixit: Amẽ ãmen dico vobis: q̃ritis me non

ſ qz potuistis me cognoscere ſ .i. non ꝓpter spũm sed ꝓpter carnem ne oporteat vos laborare

quia vidistis signa sed qa mãducastis ex panibus ⁊ saturati estis.

ſ opibus memini ſ non panes vt prius

Operamini nõ cibũ qui perit: sz

ſ verbum quo viuunt angeli

qui pmanet in vitã eternã quez

ſ nullus alius: ipse enim ⁊ p sacerdotes vob dat ſ vere

filius hõinis dabit vobis. Hũc

filius hois vobis dabit: hũc enim vel vtiqz possuz

ſ pre consortibus suis ſ qz intellexerunt cibum illum esse opus dei

ẽni pater signauit deus. Dixerũt

†ſ qd obseruãdo hoc ꝓceptũ facere poterimus

ergo ad eum. †Quid fãciemus vt

me nolite cõtemnere filium hominis: sed petite a me cibum spiritualem.

Et cum inuenissent. Ecce ꝓsens est eis quos fugerat: ne cum regez facerẽt. Cur ergo fugerat: nisi ꝓ predicto sacramẽto: iterũ ꝓsens loquitur eis: vt quoz satiauit ventres: eoz satiet ⁊ mentes: dicẽs: Amen amen dico vobis: docens eos q̃s doctores istituit: fugere laudem ⁊ terrenũ imperiũ: sz tñ insistere ꝑdicationi.

Amen amen dico. Ꝑ ostq̃ de dignitate sua qua idem est cum patre tractauit ⁊ eodez honore honorandus: ⁊ de humanitate sua qua de morte liberat ⁊ suscitat grandi honore dignus: vult tractare de cibo vite. s. verbo dei ⁊ hec ꝓtinuatio q̃ntũ ad sententiam. Ad litterã ẋo sic: Vos q̃ritis me nõ ꝓpter me: sed ꝓpter panes q̃ perẽũt. Ergo operamini. i. querite me ꝓpter me: nõ ꝓpter aliud. Ipse est enim cibus ille: q̃ permanet in vitam eternam vt post apte dicet. Similiter quottidie q̃rũt multi ihesuz: nõ ꝓpter ihesuz sed vt bene sit eis in tpe.

Signauit. Quasi ꝓprio signo a ceteris discernit: quia qui est filius hominis: est ⁊ fili⁹ dei: ⁊ iõ me nolite cõtemnere filium hominis: sed petite a me cibum spiritualem.

Nicolaus

a Et tenebre iaz facte erãt. Christũ enim ex altera parte maris tyberiadis vsqz da noctẽ expectauerũt. b Et nõ venerat ad eos ibs: ꝓpter qõ credebant ipsum mare trãsisse sine eis. c Mare autez vento magno flante exurgebat. Et q̃ pz desideriũ cor: qz ꝓpter tẽpestatis periculum nõ differebãt venire ad eũ. d Cũ remigassent q̃si q̃si stadia. xxv. faciunt tria miliaria et octaua pars miliaris: ⁊ sic pz q. xxv. stadia faciunt tria miliaria ⁊ vnũ stadiũ. e Videt ihesuz ambulãtẽ supra mare. nõ qz habuit cor⁹ fantasticũ: sicut dicit Manichee⁹: sz virtute diuina sic ambulauit: qz ⁊ petrũ cadẽ virtute fecit ambulare super aq̃s: vt hz Matb. xiiij. q habuit cor⁹ graue ⁊ ponderosuz: ctiã sm Manichẽũ. f Et timuerũt: tũ ꝓpter aque periculũ. tum qz timebãt ne eẽt qd fantasticũ. ⁊ iõ vtrũq̃ timorez removet. d. g Ego sum. vere nõ fantastice. h Nolite timere. qz possuz vos de periculo aque eripere. i Voluerũt q̃ accipe eũ in nauim: vt securiores essent ex ei⁹ ꝓsentia. k Et statiz nauis fuit ad terrã ad quã ibant. s. capharnaum: ⁊ sic apparet ibi triplex miraculũ. ꝓmo qz sup aquas ambulauit. secũdo qz tẽpestatez sedauit. tertio in brevissimo tpe fuerũt in portu a quo multũ distabant. Solet aũt hic queri vtrũ idez sit factuz qõ hic scribitur: ⁊ Matb. xiiij. Ad hoc dicit Chrysosto. q̃ non. primo qz ibi dr̃ q̃ discipuli ex ꝓcepto xp̃i nauẽ intrauerũt. hic dicit q̃ ꝓpria volũtate hoc fecerũt. secũdo qz ibi dicit q̃ veniẽs ad eos supra mare intrauit nauem. hic aũt dr̃ q̃ voluerũt eũ accipe in nauim. tertio qz ibi dr̃ q̃ applicuerũt in terrã genesar. hic aũt dicit q̃ applicuerũt in capharnaũ. ⁊ ideo dicit q̃ est aliud ⁊ aliud factũ. habẽs tñ similitudinẽ in multis: nec est mirũ qz xp̃s frequenter legitur miracula similia fecisse. Augustin⁹ ẋo dicit sic: qz Matheus post refectionẽ turbe narrat hanc apparitionẽ xp̃i supra mare: sic hic. Qui vult Augustinũ sequi põt obiecta Chryso. soluere. Ad ꝓmũ põt sic dici q̃ xp̃s ꝓcepit aplis vt pararẽt se ad trãsfretandũ: ⁊ interim illis ignorantib⁹ ascẽdit in montẽ orare: ⁊ ipsi expectauerũt eũ vsqz ad vesperã. ⁊ tũc videntes q̃ nõ veniret credidẽrũt ipsum alibi trãsisse: ꝓpter qõ tũc ascenderũt nauẽ ꝓpria voluntate vt quererẽt eum: ⁊ sic nõ est hic ꝺictio: qz primo xp̃s ꝓcepit: vt dicit Matheus: qõ postea ipso absente ꝓpria volũtate erecuti sunt. Ad secundũ dicendũ q̃ Ioannes nõ negauit xp̃m nauez intrasse: sed dicit q̃ voluerũt eũ accipe q̃si approximauit eis: sz tũc nõ intrault sed ibat extra nauẽ ⁊ petrus petijt ad ipsum venire sup aquas: vt dicit Matheus: ⁊ postea cũ petro intrauit nauẽ. Ad tertiũ dicendũ q̃ genesar nõ est nomẽ ciuitatis sed regionis supra illud mare existentis: ⁊ dicit genesar q̃si generans auraz ꝓpter vẽtũ ibidez ex mari generatũ: in illa autẽ regione est ciuitas capharnaum. ⁊ iõ venire in capharnaũ est venire in terraz genesar: sicut venire parisius est venire in terrã francie: vel si dicat q̃ genesar sit villa: dicenduz q̃ erat ꝓpe capharnaũ ⁊ i ꝓfinio vtriusq̃ applicuerũt: mediũ aũt ab vtroq̃ extremo denominat. l Altera. Hic ostendit q̃lr fuit q̃sti⁹ a turbis multi enim qui viderãt ⁊ audierãt signũ factũ de panib⁹ in crastinũ venerũt ad locum vbi fecerat illud signũ: ⁊ nõ inueniẽtes cũ venerũt ad alterã partez maris: ⁊ sibi inuenerũt eũ cũ discipulis suis: ⁊ qz erãt ibi tñ due naues. vna in qua ipsi venerãt q̃rentes ibm: ⁊ alia in qua venerãt apli: ⁊ dicit ꝓcedenti viderãt q̃ ibs nõ intrauerat nauẽ cũ discipulis suis. iõ mirabãt q̃lr trãsisset illud mare. ⁊ iõ querebãt: Rabbi q̃n huc venisti? alia littera pz ex dictis.

m Rndit eis ibs. Ꝑ osito signo de cibo corpali. hic ꝓsr ponit doctrina de cibo spũali. Cibus aũt spũalis est ipsum ẋm incarnatũ ꝓncipaliter rõne deitatis: ⁊ ex ꝓsequẽti rõne assũpte carnis: q̃ nobis dat in cibum in sacramento eucharistie. iõ ꝓmo agit de cibo spũali qõ est verbũ. secũdo de cibo spũali qõ est sacramentũ. ibi: Et panis quez ego dabo. Ꝑ prima in duas. qz ꝓmo ponit xp̃i doctria. secũdo subdit iudeoz murmuratio maligna. ibi: Murmurabãt. Ꝑ prima dividit in q̃ttuor. qz ꝓmo inuitat eos ad querendũ cibuz spiritualẽ. 2° ostẽdit veniẽdi modũ. ibi: Dixerũt q̃. tertio ostẽdit qd sit iste cibus. ibi: Dixerũt q̃ ad eũ: dñe semp da nobis. q̃rto q ptingit ad fruitionem ei⁹. ibi: Omne qõ dat mihi. In ꝓma igit pte dr̃ sic: Rndit eis ibs. vidẽs enim q̃ ita sollicite q̃rebãt cũ pp cibũ corpalẽ quez eis dederat. ⁊ adhuc iterũ spabãt hic arguit eos. d. n Amẽ amẽ di. v. q̃. me nõ qz vi. si. ad credẽdũ ⁊ venerãdũ: logr̃ ꝓ ill̃ solũ q male movebãt: qz mlti bõa devotiõe sequebãt eũ: vt ꝓdictũ ẽ: ⁊ alĩq ex mala ⁊ carnali ittẽtõe. ⁊ iõ segr̃: o Sz qz mã. ex pa. ⁊ sa. e. q. d. deberẽt magis eẽ solliciti de cibo spũali q̃ aia sustẽtat: qz melior ẽ cibo carnali q̃nto aia melior ẽ corpe. iõ segr̃: p Operamini ⁊c. q pmanet i vitã eternã. i. opaz date vt possitis hic cibũ spũalẽ: qz nõ perit sic corpal. Si. n. cib⁹ corpal mãcat i ꝓpria forma nõ nutrit: ⁊ magis nocet corpori. Sz si nutriat oportet q̃ a ꝓpria nã peat ⁊ ꝙuertat i mẽbra. ecõuerso autẽ cib⁹ spũal manet ⁊ ꝙuertit i seipm semẽtẽ: qz deos nos sibi iconpat ⁊ nõ ecõuerso. vñ Aug. loquẽs i ꝑsona huius cibi dicit: Cib⁹ suz grãdiuz: nõ me mutab⁹ i te: ⁊ tu mutaberis i me. q Quẽ fi. h. d. v. i. pat⁹ ẽ dare: qz ad ⁊ venit i mundũ. r Hũc cui p. si. d. i. ad ⁊ ipm assignãt mittẽdo i mundum: pp qõ. j. xviii. dicẽ: Ego ad ⁊ veni i mũdũ vt testimoniũ phibeã veritati: ⁊ ⁊ ẽ dare cibũ spũalẽ. s Direct q̃. Hic ꝓsr ostendit mod⁹ hũdi cibũ hũc. s. p verã fidẽ p quã hõ deo iconpat: ⁊ ꝓmo circa hoc ponit xp̃i istructio. 2° iudeoz obiectio. ibi: Dixerunt. Instructiõi ẋo xp̃i ꝓmittit cor⁹ interrogatio: cuz dr̃: Dixerunt ergo ad cum. quirẽdo qualiter possent habere cibum predictum.

t Quid faciem⁹ vt operemur opa dei. i. opus p qõ possum⁹ ꝑfectuz cibum cõsequi.

de lyra

Hoc est opus dei. Fides per dilectionē opans: est opus q; ⁊ si desit facultas non queritur nisi voluntas: Merito etiam fides que per dilectionem operatur opus dicitur que est initium ⁊ finis totius boni.

Quod ergo tu facis. Audiunt christū ꝓmittentē maiora. i. cibū qui permanet in vitam eternaz: cū moysen qui ꝓmisit terraz fluentez lac ⁊ mel ⁊ huiusmōi tēporalia: et nondū vident ab eo signa nisi minora. Moyses enī dedit de celo panē: iste panes ordeaceos. Quasi ḡ pro minimo hītes qđ fecerat q maiora promittebat: q̄runt. Qđ ergo. s. f.

m.xx.16.a. marci. 8.b

Signum. Quia ad fidē suam eos inuitabat q̄runt signa qb⁹ induceretur ad credēdū. vñ apls: Judei signa querunt.

Dixit ergo⁹ eis ihs. Q̄ pcrebant op⁹ moysi suo operi: ostēdit illud eē minus q; non fuit panis de celo sed tm̄ figura illius: ⁊ suū maius qui ē panis de celo qui dat vitaz ⁊ hic est cib⁹ quē. ꝫ. dixit ꝓmanere i vitā eternam.

Ps.77. sapien.16.c

Panis entz verus. Angeli purū verbū solidum cibū cōmedūt. Nos ẽo verbū sed in lac versum: quia si nō possum⁹ cōmedere: possumus sugere. Nisi entz incarnaretur: a nobis nō cognosceret: a ⁊ nob nō gustaret.

m.xx.16.c. mar.14.c. Luce.22.b

Domine semper da. Sic mulier samaritana audiens: qui biberit de hac aqua nō sitiet in eternum: ꝑm corpus accepit: ⁊ tamen labore ⁊ indigentia carere volens: dixit: Da mihi hanc aquaz: sic isti querunt panem qui eos reficiat ⁊ nusq̄ deficiat: ꝓpter qđ eum regem facere voluerunt. Sed ihesus ad se reuocat ⁊ quem panem dixit: cu identi⁹ aperit. Ego sum. p. v. Potero dare vitam q; sum panis viuificans: igne

Nicolaus

cōsequi. a Rndit ihs ⁊ dixit eis: hoc est op⁹ dei. p qđ hūc cibuz poterit assecq. b At credat⁊ l euz quē misit ille. Q̄ aūt fides hic dī op⁹ vī esse ꝫ illud qđ hī ad Ro. iiij. vbi fides distinguit ꝫ op⁹. Dicendū q ibi distinguitur ꝫ opa exteriora. hic aūt dī opus manēs tm̄ in aia. c Dixerūt. Hic ꝓtra dictū xpi obiciūt dicētes: d Qđ ergo tu facis signū vt videam⁹ ⁊ credam⁹ tibi. q. d. tu adhuc nō fecisti sicca moysi: ꝓpter ꝫ subdit: e Patres nr̄i mādu. māna i deserto rē. q. d. moyses dedit māna. tu aūt panem ordeaceū. iterū dedit. xl. ānis. tu aūt panisti nos semel tm̄: ⁊ subdit rīsio: f Amē amē dico vobis nō dedit vobis moyses panē de celo. s. ꝓprie dicto: q; nō de celo sidereo ⁊ empyreo ꝫ de celo aereo: q; descendebat vt ros vel pruina: vt hī Nu. xi. g Sz pr̄ me⁹ dat vobis panē de celo verū. Dicit enī verū ꝫ figurale. ⁊ iō māna nō fuit ꝓprie panis ver⁹: q; fuit figura panis spūalis dati in sacro. ⁊ iō iste est ver⁹ panis q fuit figurat⁹ per illuz dicit etiā de celo vere ⁊ ꝓprie dicto: q; xp̄s rōne deitatis de celo oritur. i. de deo pfe. Silr rōne hūanitat⁊: q; ala imediate a deo creat: virt⁹ etiā formatiua corpis fuit virt⁹ spūs sancti: vt. ꝫ. dictū est. iō segr̄: h Panis enīz ver⁹ ē q de celo descēdit: mō dicto. i Et dat vitā mūdo. Effect⁹ enī veri panis est vitā ꝰseruare. iō ille ē ver⁹ panis spūalis q dat ⁊ cōseruat vitā spūalē. hoc aūt cōpetit ūbo incarnato: ꝓpter qđ dicit. j. Ego veni vt vitā habeant rē. k Dixerūt ergo. Hic ostēdit qđ sit iste panis spūalis. Iudei enīz audiētes bonitatē hui⁹ cibi dixerūt: l Dñe semp da. no. pa. hunc volebāt de cetero eē refecti sine esurie ⁊ labore: sicut de muliere samaritana dictū fuit. iiij. ca. q̄ petiit a xp̄o: Dñe da mihi hāc aquam vt nō sitiaz rē. verūtm̄ sicut illa nō itelligebat ꝰditionē aque spūalis: sic nec isti de pane spirituali. ⁊ iō ihs ostēdit eis qđ sit iste panis: dicēs: m Ego sū panis vite. q nō solū vitā ꝰseruat: ꝫ etiā dat ipsaz de nouo. panis aūt corpalis vitā corpalē ꝑsistentē tātūmodo ꝓlongat. iō segr̄: n Qui venit ad me. per fidē formatā charitate. o Nō esuriet ⁊ q credit in me nō sitiet in eternū q: lz hīs deū quē hz p gr̄az desideret habere pleni⁹ p gl̄az: tm̄ nō desiderat rem nō habitā. Cibus aūt ⁊ potus corpalis est ꝰtrarie cōditiōis: q; habitus in plenitudine in fastidiū vertit: sz q; possent iudei dicere nos petim⁹ a te panē istū ⁊ tu nō rsides dabo vel nō dabo. ideo ad hoc rsidet dicens: p Sed dixi vobis. s. q ego sū panis vite. q Quia ⁊ vidistis me: ⁊ sic habebitis hunc panē in ꝑsentia vestra quē parat⁹ sum dare. r Et non credidistis. in hunc panem ⁊ nō quesistis sed magis panem corporalem. s Omne qđ dat mihi pater. Hic ꝓfr ostendit qui sunt illi qui fruuntur hoc pane: q; illi qui habent gratiā in ꝑsenti fruunt imperfecte: in gl̄a autē spiritus sancti in clibano vteri virginalis coctus ⁊ formatus: ⁊ mundo ad pellendam famē ignorantie dei: donatus.

Sed dixi vobis. Quasi nō dixi de hoc pane: quo sciam vos esse saciandos sed ad ꝓperium vestre infidelitatis q; videtis ⁊ nō creditis.

Omne qđ dat mihi. p. Jd est quecūq; pater trahit ad me pater dat filio: pater trahit ad filiū illos qui ideo credunt in filium quia credunt eum patrem habere deum.

Veniet. Mihi vnī humilis humili: ⁊ iō non foras eijcit qđ ē tm̄ supbi q nihil hz in bono iterio ri: neq; h: neq; i futuro.

i.13.a. matt.26.b. mar.14.b. Luce.22.c. cr.6.5 e.

Et eū qui rē. Nō eijciam fo. sed intus manebit in secreto beatitudinis. vñ dr̄: Intra in gaudium. d. d. t. Ideo nō eijciam foras mihi herentez humilē q; veni facere voluntatē nō meā: sed pr̄is. Superb⁹ suā voluntatez facit nō dei: humilis dei: nō suā qđ est q; humilis sum docēs humilitatez: ideo q mihi heret hūilis sit ⁊ faciet nō suaz voluntatez ꝫ dei: ⁊ iō nō est ei foras eijci sicut superbi.

Hec est autē. Dicit: Nō ē volūtas dei vt pareat vn⁹ de pusillis: de tu mētib⁹ pit: ḋ pusill' nihil.

Nō perdā sed resuscitabo: hec ē aūt. v. Jd ē quia videt me ⁊ credit in me: qui sum vita sicut et pr̄. ⁊ ideo modo habet vitam q̄ nō est ei sola sed ⁊ resuscitabo eum.

Omne qđ dat mihi. p. Jd est quecūq; pater trahit ad me pater dat filio: pater trahit ad filiū illos qui ideo credunt in filium quia credunt eum patrem habere deum.

Venīet. Mihi vnī humilis humili: ⁊ iō non foras eijcit qđ ē tm̄ supbi q nihil hz in bono iterio ri: neq; h: neq; i futuro.

Et eū qui rē. Nō eijciam fo. sed intus manebit in secreto beatitudinis. vñ dr̄: Intra in gaudium. d. d. t. Ideo nō eijciam foras mihi herentez humilē q; veni facere voluntatē nō meā: sed pr̄is. Superb⁹ suā voluntatez facit nō dei: humilis dei: nō suā qđ est q; humilis sum docēs humilitatez: ideo q mihi heret hūilis sit ⁊ faciet nō suaz voluntatez ꝫ dei: ⁊ iō nō est ei foras eijci sicut superbi.

Hec est autē. Dicit: Nō ē volūtas dei vt pareat vn⁹ de pusillis: de tu mētib⁹ pit: ḋ pusill' nihil.

Nō perdā sed resuscitabo: hec ē aūt. v. Jd ē quia videt me ⁊ credit in me: qui sum vita sicut et pr̄. ⁊ ideo modo habet vitam q̄ nō est ei sola sed ⁊ resuscitabo eum.

Et omnis qui videt. Supra dicebat: Qui audit verbuz meum ⁊ credit ei qui me misit: hic dicit qui videt filium ⁊ credit in eum: non dicit qui credit in patrem: q; hoc est credere in filiuz qđ ⁊ in patrem quia sicut pater habet vitam in semetipso sic ⁊ filius habet vitam in semetipso.

de lyra

fruent pfecte: ⁊ hoc est qđ dicit: Omne qđ dat mihi pater. i. facit mihi patr adherere: nō solū ꝫm p̄sentē iustitiā: sed etiā ꝫm eternā predestinationem.

t Ad me veniet per fidē. formatā. u Et euz q venit ad me. hoc modo. x Nō eijciā foras. q; ois predestinatus finaliter saluab: cuius cā subdit: y Quia descēdi de celo nō vt faciā vo. meā sed vo. eius qui misit me. nō est per hoc intelligendū q volūtas xp̄i in aliquo discordet a voluntate patris: quia ꝫm naturaz diuinaz eadem omnino est voluntas patris ⁊ filij: similiter ꝫm naturaz humanaz voluntas eius non poterat a voluntate diuina discordare: cum anima christi esset cōiuncta verbo: non soluz per fruitionez: sed per realez vnionez: ⁊ sic voluntas christi nullo modo poterat a voluntate patris discrepare. ⁊ ideo facere voluntatem patris ⁊ suam: est idem ꝫm rem ⁊ econuerso. quando ergo dicit. Descendi de celo non vt faciam voluntatez meam rē. est cōmunis modus loquendi apud homines: illius qui omnino sequitur volūtatez alterius: ⁊ est sensus: Descendi de celo rē. ac si diceretur: non veni ad declinanduz in aliquo a voluntate patris: ⁊ per cōsequens veni ad perficienduz salutez electoruz: quia hec est voluntas patris ipsos predestinantis. ideo sequitur: z Hec est enīz voluntas eius qui misit me patris vt omne quod dedit mihi: non soluz ꝫm presentez iusticiam: sed etiaz ꝫm eternaz predestinationē. a Non perdam ex eo. quia si talis aliquando cadit in peccatuz: finaliter tamen resurgit.

b Sed resuscitem illud. vt corpore ⁊ anima perfruat in gloria. c In nouissimo die. homines enim resurgent ad vitam incorruptibilez. ⁊ ideo post illam resurrectionem non erit in natura humana generatio ⁊ corruptio: nec per cōsequens in alijs creaturis corruptibilibus que sunt propter hominez: ⁊ per consequens tunc cessabit motus celi qui ordinantur ad cōpleduz numeruz electoruz per generationem: ⁊ sic cessabit tempus quod sequitur motuz celi: vt habetur. iiij. physicoruz: ꝓpter hoc dicitur Apoc. x. Jurauit per viuentem in secula seculoruz: quia tempus amplius non erit. Et patz ex dictis q nouissimus dies erit dies resurrectionis generalis: ⁊ q; illa resurrectio ordinatur ad hoc q electi sint perfecte beati. ideo sequitur: d Hec est autem voluntas patris mei qui misit me vt omnis qui videt filium: sed non accipitur hic visio per essentiam cum non stet cuz actu credendi: sed accipitur pro cognitione fidei formate. ideo subditur:

e Et credit in eum. tendendo in ipsum per dilectionem. f Habeat vitam eternam. si perseueret: quod est infallibiliter verum in predestinatis: de quibus loquitur: vt patet ex predictis. ideo sequitur:

g Et ego resuscitabo eum rē. exponatur vt prius.

Murmurabant. Nescientes hūc panē nec patrē ei⁹ celestē: q⁹ ſtati de ſua iuſticia i q̄ de viri⁹ ſuis p̄ſumūt: iuſticiā dei q̄ d̄ celo venit: nō eſuriūt.

Nolite murmurare. Quaſi nō ſim panis qui de celo deſcendi: q⁹ vere ſum ſed nemo poteſt. v.a.m. niſi a patre tractus. ⁊ ideo vos nō creditis me eſſe panem: quia non eſtis tracti a patre.

Nemo poteſt ⁊c̄.

Alibi dicit: nemo cognoſcit patrē niſi per filiū: qđ ꝯtrariū videt huic dicto. Nemo poteſt venire ad me ⁊c̄. ſed nō eſt: q⁹ pf revelat trahit ⁊c̄. p̄ filiū.

Niſi pater q. Illuz pater trahit ad filiuz qui matt. 13. d marc. 6. a. Luce. 4. d et. j. 7. b ideo credit in filiū q⁹ cogitat patrē ei⁹ eſſe deū. i. qui credit equalē patri genitum. Tractio hec nō eſt violentie nec neceſſitatis: nec eſt inuiti: ſed volūtaz ⁊ deſiderij. vñ dī: Trahit vnūquēq; ſua voluntas. Si ergo in his in quibus nō eſt vera dilectio: trahitur homo amore ⁊ deſiderio: ānto magis trahit aliquis vehementi delectatione cui pater revelat panē qui eſt vita ⁊ beatitudo: ⁊ oē bonū: i q̄ ꝑmē datur magna gratia.

Et ego reſuſcita. ⁊c̄. Ego equalis patri faciaz eum videre qđ credit: mā matt. 11. d Luce. 10. d ducare qđ eſurit: hīe qđ amauit ⁊ deſiderauit: qđ nō pōt eſſe in preſenti vbi tm̄ trahitur. Et ſcriptū. Vere nemo venit ad me niſi pater docuerit: q⁹ ita teſtant ꝓphetie: oēs hoſes regni illius. i. xp̄ane fidei: erunt docibiles dei: q⁹ ⁊ ſi hoſes foris loquunt: tm̄ deus ſolus intus ſenſuz aperit: intus inſtruit veritatis cognitiōe ⁊ amore: ita q̄ cūq; audit ⁊ diſcit a patre: venit ad me. Et ne qs ercuſet ſe. d. Munq; vidi patrē: quomō diſco ab eo? Subdit nō q⁹ pater viſibilis ſit alicui: ⁊ tm̄ nemo credit niſi ipſe docuerit: quomodo

Murmurabāt ergo iudei de illo q⁹ dixiſſet: Ego ſū panis viu⁹ qui de celo deſcendi. Et dicebāt: ſ ignominioſe indignātes: ⁊ eius opprobria ꝺrentes in humilitate generis eius offendunt ſ chriſti Nōne hic ē filiꝰ ioſeph cui⁹ nos ſ ſed non celeſtem nouim⁹ patrē ⁊ matrē? Quomodo ergo dicit hic: quia de celo deſcēdi? Reſpōndit ergo ieſus ⁊ dixit eis: Nōlite murmurare in inuicē. ſ credere in me niſi gr̄a cū ꝺuenerit niſi pater cū reuelauerit q̄ reuelatio ē attractio Nemō poteſt venire ad me niſi pāter q miſit me traxerit eum: ſ panis. ⁊ ego reſuſcitabo eū i nouiſſimo die. Eſt ſcriptū in prophetis: Et ſ g facile ꝺoceant a deo. ſ qui od nō iudei. erūt omnes docibiles dei. Omnis q̄ audiuit a pre ⁊ didicit venit ad me. Nōn quia patrē vidit ſ qō eſt trahi a patre

q̄ſq̄: niſi is q est a deo: hic vidit pr̄em. Amēn amē dico vobis: q credit in me hāb̄et vitā eternaz. ſ q⁹ ſ qui paſco ꝺonec paſtos iungam vite Ego ſū panis vite. Patres veſtri māducauerunt manna in deſ nō morte carnali cōi cū moyſe ⁊ alijs: ſz mor te ſp̄uali † i. i hoc loco panis: vel demōſtratiue ꝺicit ſerto ⁊ mortui ſūt. † Hic eſt panis ſ quē manna ſignificauit de celo deſcendēs: vt ſi qs ex ipo ⁊ int⁹ in corde itelligēdo ⁊ amādo ſ ſpū manducauerit non moriat. Ego ſ ⁊ ideo viuus q⁹ de celo deſcēdi ſū panis viu⁹ q de celo deſcēdi. Si quis māducauerit ex hoc paſ nō tm̄ in p̄ſti p iuſticiā ne viuet in eternū. Et pānis quē ego dabo caro mea ē: pr̄ō mūdi vita. Litigābāt ergo iudei ad inui ſ q⁹ vſq; mō nō fecit mentionem cē dicētes: Quomō poteſt hic nos de ſumptiōe ſacramenti altaris bis carnē ſuā ꝺare ad māducan/

cum quouis coꝝ omnes alij cōcordabant: ſicut in iohel qui dicit. Et erunt omnes ꝺocibiles dei.

Nō q⁹ patrē ⁊c̄. Jā ē ego noui patrē q⁹ ab illo ſum ⁊ iō credit: q⁹ q credit in me hz vitā eternaz. 6. ecc Potuit dicere: hz me: ſz reuelat q⁹ ipſe ſit vita eterna: q⁹ verbuz eſt vita hominū qđ ⁊ carni ſue quā ſuſceperat: cui interuenit mors vt mortem tolleret: ꝺat vitā in reſurrectione ſic ⁊ alijs credentib⁹ in ſe.

Ego ſum pa. vi. ⁊c̄. Māna de quo ſupbitis: patrib⁹ murmuratoribus quoꝝ eſtis filij murmurā ꝺo: non fuit panis vite: quia non intellexerunt in eo ſpiritualem ciꝺum: ſic ⁊ vos qui me auditis: nō ſpiritualiter intelligitis. Dixit autē moyſes ⁊ alij electi de māna: q⁹ ſpiritaliter māducauerunt: ſic ⁊ qui modo verba mea ſpiritaliter accipiunt.

Ego ſuz pa. ⁊c̄. Ecce ſacramentū verbis tegit: vt iudei ⁊ etiā aliq discipuli nō credētes verbis illi⁹ magis ſcādalizentur: ⁊ hūiles apli hūiliter credētes ꝓbent. vñ petr⁹: verba vite eterne habes.

Et panis. q. e. d. Quomodo ſit panis determinat: nō ſolū ſm verbuz quo viuūt omnia: ſed etiā ſm carnē aſſumptā, p mundi vita. Mūana enīz caro q̄ erat peccato obnoxia ⁊ iō mortua: caruī ei⁹ mūde vnita: incorpata vnū cū illo effecta: viuit de ſpiritu eius ſicut viuit corpus de ſuo ſpū. q ꝺo

Nicolaus

a Murmurabāt. Poſita xp̄i doctrina de ſp̄uali cibo. hic ponit in ꝺrīū iudeoꝝ murmuratio. Et diuidit in duas. q⁹ p̄mo ponit hec murmuratio. 2⁹ ei⁹ ſedatio ſubdit: ibi: Rndit q̄ ibs. Circa p̄mū ſciendū q⁹ iudei credebant xp̄m eſſe hoiez purū ⁊ de ſemine ioſeph ex maria cōceptuz: ignorātes ipſuz formatuz virtute ſp̄ūs ſancti. ⁊ iō murmurabant de hoc qđ dixerat: Ego ſuz panis vite q de celo deſcēdi: ⁊ pz lra. b Rndit. Hic ponitur murmuris ſedatio. Et diuidit in tres. q⁹ p̄mo admonitio ponit. 2⁹ cā murmuris ſubdit. ibi: Nemo pōt. tertio rō dicti ꝓpter qō murmurabāt reddit tur. ibi: Amē amē dico vobis. In p̄ma q̄ pte admonet cos. d. c Nolite murmurare in inuicē. q⁹ pres coꝝ in deſerto fuerūt grauiter puniti pp murmurationē. ⁊ iō hec admonitio xp̄i eſt ſalubris ne cadant in ꝺ̄ſimilem penā. d Nemo pōt. Hic oſtēdit cā p̄dicte murmuratiōis. nō eniz cauſabat ex verboꝝ xp̄i falſitate cū eēnt veriſſima: ſ ex iudeoꝝ īcredulitate: et hoc eſt qđ dī: Nemo pōt venire ad me. q⁹ fidē formatā. e Niſi pf q miſit me traxerit eū. nihil eni pōt aſcēdere ad id qđ eſt ſupra nām ſuaz niſi ab alio trahat: ſicut lapis nō pōt ſurſuz aſcēdere niſi per motū alteri⁹. Fides eniz formata charitate trahit quodāmō hoiem ad naturā diuinā. ſm illud .ſi. Petri. j. Magna ⁊ p̄ciosa ꝓmiſſa ꝺonauit vobis vt q hoc efficiamini ꝺortes diuine nature. ⁊ iō tale ꝺonū nō pōt homo ꝺseq niſi a deo trahat. Judei aūt nō ſic erāt tracti. iō murmurabāt de ꝺ̄bis xp̄i. illi aūt qui a pre trahunt ad filiū q fidē formatā ꝺsequunt eternā vitā. iō ſeqt: f Et ego reſuſcitabo eū ⁊c̄. q⁹ aīa nō eſt ad plenū beata donec fuerit coꝝpi reunita: ⁊ q⁹ p̄dict⁹ tract⁹ eſt per diuinā inſpiratione. iō hoc oſtēdit p ſcripturam. d. Eſt ſcriptū in ꝓphetis. g Erūt oēs docibiles dei. i. docti a deo. Sniа eniz hui⁹ dī Eſa. liiij. Pona oēs filios tuos doctos a dño: ⁊ Hiere. iij. Dabo vobis paſtores iurta coꝝ meuz ⁊ paſcent vos ſcia ⁊ doctrina: ⁊ eſt eadē ſnia cū illa q̄ h a ſaluatore exp̄mit. xp̄s eniz ⁊ apli nō ſemp allegauerunt ſcripturaz ꝺe verbo ad verbū: ſ ſufficit eis accipe ſnſaz. Cui⁹ aūt efficacie ſit dīna iſpiratio oſtdit. d. h Dis q audit a pre. p̄dictas iſpirationes pcipiēdo. i Et didicit. eas ſequēdo. l Venit ad me. per fidē formatā in p̄ſiti. ⁊ p gloriā in futuro: ⁊ q⁹ de⁹ pf docet hoiem nō apparēdo viſibiliꝛ ſicut hō vel ſicut angelus in coꝛpe ab eo moto: vel ſicut dei filiꝰ in coꝛpe ſibi vnito. iō ſeqt: l Nō q⁹ patrē vidit q̄ſq̄ niſi is q est a deo. ſ. filiꝰ q nāliꝛ ꝓcedit a pre. Notādū q⁹ p hāc diſtictionē q̄ſq̄ pōt itelligi nā hūana: ⁊ ſic verū eſt q⁹ nullus hō ante xp̄m vidit patrē: niſi forte l quodaz raptu ſicut moyſes. ſ talis viſio nō erat ſilis viſioni xp̄i q ab iſtāti ſue cōceptiōis vidit diuinā eſſentiā p modū habit⁹ pmanētis: ⁊ vtēs ſenſib⁹ coꝛporis. Si aūt p li q̄ſq̄ ercludat oīs creatura: ſic intelligit qđ ſeqt de filio ſm diuinā nām: ⁊ de viſiōe ꝺ̄ſchēſionis que cōpetit ſoli deo: p hoc autez

de lyra

q⁹ dictio excluſiua ibi adiungit filio: nō excludit pf vl' ſp̄ūs ſanct⁹: q̄z eſt vna ſimplex viſio. dictio enī excluſiua addita vni perſone reſpectu termini eēntialis: nō excludit alia p̄ſonā: vt diffuſi⁹ declarat. j. ſniarū. m Amen amē. Repreſſa iudeoꝝ murmuratiōe: ſaluator reddit cām eius qđ dixerat: Ego ſuz panis vite q de celo deſcēdi: q̄ſi ſatiſfaciēs coꝝ q̄ſtioni. Et q⁹ illud dictū ſit verū arguit: Ille eſt ver⁹ panis vite ⁊ de celo deſcendēs: qui pōt p̄ſeruare a morte: ⁊ dare vitā eternā ⁊ celeſtez: talis panis eſt verbū incarnatū: nō aūt panis dat⁹ a moyſe in deſerto: q⁹ oēs qui māducauerūt ex illo mortui ſūt. q̄ ⁊c̄. ⁊ hoc ē qđ dī: Amē amē dico vobis q credit i me: p fidē formatā. n Habet vi. eternā. q̄ virtualiꝛ i gr̄a ꝺtinet: alia lr̄a ꝺz ex dict. o Et panis quē ego dabo. Poſtq̄ egit de pane ſp̄uali qui eſt verbū. hic ꝺfir agit de pane ſp̄uali q eſt ſacr̄m. Et diuidit i duas ptes. q⁹ circa hoc p̄mo ponit doctrīa xp̄i. ſecundo exponit q⁹ videbat obſcura. ibi: Multi aūt audiētes. Prima i duas: q⁹ p̄mo oſtēdit ꝓpoſitū. 2⁹ pbat q̄ d daz ſuppoſitū. ibi: Qui māducat. Prima i tres: q⁹ p⁹ ſaluator docet hui⁹ ſacr̄i q̄litatē. 2⁹ ip ſi⁹ neceſſitatē. ibi: Litigābāt. tertio ei⁹ veritatez. ibi: Caro mea vere ⁊c̄. Circa p̄mū ſciēdū q⁹ in ſacro euchariſtie ꝺtinet ipſuz verbuz incarnatū. ⁊ iō oſtēdēs q̄litatē hui⁹ ſacr̄i q̄ttuor tāgit. Primū eſt illud qđ ē ibi ſacr̄m tm̄. ſ. ſpecies panis: cū dicit: Et panis. Secūdū eſt auctor huius ſacr̄i q eſt ipſe xp̄s ſacerdos ſūm⁹. Sacerdos aūt q eſt miniſter huius ſacr̄i tātūmnō, pfert verba nō in ꝓpria p̄ſona: ſ i p̄ſona xp̄i. in alijs autē ſacr̄is vtit miniſter verbis ſuis vel verbis eccl̄ie: gb⁹ exp̄mit fact⁹ quē facit: vt i baptiſmo pz cū dicit: Ego baptiꝛo te. ſ i ſacro euchariſtie ſolū refert verba xp̄i: cū dicit: Qui pridie q̄ pateret ⁊c̄. ⁊ ſequunt poſtea verba xp̄i cōſecratiōnē efficiētia: ⁊ hoc notat cū dicit: Quē ego dabo. Tertiū eſt res ſignificata ⁊ cōtenta. ſ. verū coꝛp⁹ xp̄i cū dī: Caro mea eſt. ⁊ accipit h caro ꝓut diſtinguit ꝺ aīaz ⁊ ſanguinē: q⁹ iz ſub ſpecie panis ſit aīa ⁊ ſanguis. h tm̄ nō eſt ex virtute ſacr̄i: ſz ex cōcomitantia reali: ſicut ⁊ ipſa diuinitas. Quartū ē res nō ꝺtēta h tm̄ ſig̃ta. ſ. coꝛp⁹ xp̄i myſticū: qđ ꝺiungit capiti p charitatē: h aūt ſacr̄m dī ſacr̄m amoris. iō dī: p Pro mūdi vi. Sic eni vita nālis ē i mēbris: eo q⁹ vniunt capiti a q̄ recipiūt influētiā ſenſus ⁊ mot⁹: ſic i fideliꝰ q ſt mēbra xp̄i vita ſp̄ualis ꝺſeruat: eo q⁹ vniunt capiti xp̄o p ſacr̄m amoris. Cōſiderādū ēt q⁹ bñ dicit mūdi: q⁹ alia ſacra ſolū ꝓficiunt ipſi recipiēti. ſol⁹ eni baptiz⁹ recipit gr̄az baptiſmalez ⁊ nō alij. Sacr̄m aūt euchariſtie nō ſolū ꝓficit ſacerdoti ſumēti: ſed etiā toti eccl̄ie ⁊ illis qui ſunt i purgatoꝛio. Cui⁹rō ē: q⁹ euchariſtia nō tm̄ eſt ſacr̄m: ſed eccl̄ie ſacrificiū inq̄ntū ꝺtinet xp̄m paſſum. ⁊ iō ꝓficit oibus xp̄i fidelibus. Si autē ſumatur alio modo ſicut a laico: tunc ꝓficit ſoluz ſumenti q⁹ officiū ei⁹ nō eſt offerre ſacrificiū: ſed tm̄ ſumere ſacr̄m. q Litigabant. Hic ꝺſequēter

oſtenditur

non est de corpe xpi. non viuit de spū xpi. Qui aūt iudei nō erāt huius vnitatis litigabāt: nec talib⁹ exponitur quō dns carnem suam det ad māducandum: sed audiunt: vnde magis moueantur: Nisi manducaueritis carnem.

Nisi māducaueritis. Aug. Hūc cibū ⁊ potū: societatē vult itelligere corpis ⁊ mēbroꝝ suoꝝ qō est ecclia in p̄destinatꝫ qō iā factū est ⁊ iuocatꝫ ⁊ iustificatꝫ qō factū est; ⁊ fit ⁊ fiet in glificatis: qō nunc est in spe fiet in re.

Huius rei sacm. i. vnitatis corpis xpi: alibi quotidie: alibi certꝫ die⁹ fit: ⁊ sumit alijs in vitā: alijs in mortē. Res aūt huius sacri oib⁹ ē i vitā sumēti b⁹: nulli ad mortē. i. vnitas scōꝝ. Hūc corp⁹ ⁊ sanguis i his reb⁹ cōmēdat ꝙ ex multis i vnū redigūt vt ex multis granis: vnus panis fit ⁊ ex multis acinis vinum confluit. 1.cor.11.g.

Qui māducat c. m. Exponūt qdā sancti de comestiōe altaris ⁊ bñ dicunt ꝙ ārūt quō fiat i vitā eternā: cū qdā ad mortē. Hūc dicit aplus: Si qs comedit i altari cuius hac comestiōe de q̄ agit hic. s. cū fide operāte ⁊ dilectōe hic comedit i vitā eternā. Si qs aūt alit: in mortē. 6.co.

Caro eni mea. Vere viuet ala ⁊ corp⁹ ex b cibo: qr caro mea vere ē cib⁹ q sol⁹ facit imortales vt nec esuriēt nec sitiēt alius cibus hoc non p̄stat etiam si in eo hoc appetatur.

dum. **Dixit ergo eis iesus:** Amē
⁊ si ignorētis quis modus sit dādi vel māducandi: tamen nisi.
amē dico vobis nisi māducaueritis carnē filij hois ⁊ biberitis ei⁹
sine hac vita potest haberi rē poralis sed non eterna ne aūt de hac vita in
sanguinē non habebitis vitaz in telligerēt ⁊ inde litigarent: subdit qui. m. c.
vobis. Qui māducat meā carnē
sec fidū spūm nec caro
⁊ bibit meū sanguinē: habet vitā eius fraudabit ea suo tpe hoc dicit: nego putet māducantem non mori corpore.
eternā: ⁊ ego resuscitabo eū in no
i. societas sanctorum vbi pax ⁊
uissimo die. Caro enim mea ve- vnitas erit perfecta
re ē cibus: ⁊ sanguis me⁹ vere est pot⁹. Qui manducat meā carnez
hoc ē signū māducatiōis illi edunt accedendo ad meā carnē: qui nō relinquūt vnitatē
⁊ bibit meū sanguinē: in me ma
sic viuet qr sicut ego homo
net ⁊ ego i illo. Sicut misit me vi- viuo propter patrem viuum cui vnior: sic ꝙ me manducat ⁊ mihi vnitur: viuit ex me

uēs pater: ⁊ egō viuo p̄pter pa
tre ⁊ qui māducat me ⁊ ipe viuet
ꝓpter me. Hic ē pānis q de celo
nō sic morientur in anima qui me celestem panem digne manducant sicut patres vestri m. d. manna ⁊ mortui sunt
descēdit. Non sicut māducauerūt
patres vestri māna ⁊ mortui sūt.
sed potius in me qui sum vita
Qui māducāt hunc pānē viuet i
eternum. Hec dixit in synagoga
docēs i capharnaum. Multi er-
quid ergo inimici.
go audientes ex discipulis ei⁹ di-
sapiunt sm carnē ⁊ ideo mouētur
xerūt: Dur⁹ ē hic sermo. Et quis
ei obedire
potest eū audire? Sciēs autem
quē nihil latet qr sic dixerāt vt ab illo nō audirēt
iesus apud semetipsum quia mur
qr dixi de carne mea ⁊ sanguine
murarēt de hoc discipuli ei⁹: di-
xit eis: Hoc vos scādaliçat? Si
ergo videritis filiū hois ascēdē

in q̄ manet xps: nō māducat spūaliter ⁊ si sacm sibi sumit i iudiciū cōpalit.

Sicut me misit. Ade aqualem sibi misit. id est hominē fecit ⁊ inde est vt ad eū referam vitam meam quasi ad maiorem.

Et ipse v. Ut viuā ex p̄te: mea exinanitio facit: vt hō viuat ex me pticipatio facit q̄ me māducat. **Hic est pa.** Et ita ꝓstat ꝙ hic ē vere panis de celo: nō māna: qr illud māducātes p̄cesvobis filēs. mortui sūt i eternū: hūc panē hō q vitaz non habebat māducans viuet in eternum.

Supra dixerat: ego sū panis q de celo d. hic dic hic. i. filiꝰ hois ad esum cuiꝰ carnis iuito: est ille panis q de. c. d. ergo idē est filius hois ⁊ filiꝰ dei.

Multi er. Adhuc carnaliter sapiētes q̄si pticipiendi carnē q̄ idut⁹ erat se eis distributurū p̄mittebat ꝓpria nām eē putāt: vt cibum hoiuz: humanaz carnē daret.

Dur⁹ est hic. Sic oportebat dici vt ab hoib⁹ nō itelligēt: ꝙ secretuz dei ꝓbis tegeret: secretus dei intentos debet facere: non aduersos.

Si er. vi. Suspēdit oīo q̄si tūc itelligeti q nō codē mō q̄ putaꝫ erogo corp⁹ ⁊ q hoc gfa mortuis nō cōsumitur: ꝙ spirituali gratia me illis dando: ipsos in corp⁹ meum B mat. 26. f. mar. 14. g Luce. 22. g

conuerto. hinc plane solut qō ipsos moueat. Putabāt enim q corpus distribueret: ille dicit in celū se ascensurum vtiqz integrum. Quid ergo tenendum sit apte subdit: Spūs ē qui v. Caro sicut intelligitis: que in ma.

Nicolaus de lyra

Hic ostendit huius sacramēti necessitas. Judei eni rudes p̄dicta verba xpi audiētes reputabāt ea inutilia ⁊ ipossibilia. iō ondit necessitatē huius sacamēti. d.

a Nisi māducaueritꝫ carnē filij hois ⁊c. Sic eni in vita corpali cib⁹ ē necessari⁹ ad vitā ꝓsuādā: ita i vita spūali ꝙ sacm ē necessariū: qr ē vite spūal' ꝓseruatiuū. qr sic baptism⁹ est q̄dā spūalis generatio. ita eucharistia est q̄dā spūalis nutritio. b Et biberitꝫ sang. ei⁹. nō ē intelligēdū ꝙ ꝙ sacm sub vtraqz spē sit fidelib⁹ exhibēdū. ꝙ tm̄ hoc mō a sacerdote sumēduz. lz in ꝓmitiua eccla pps sub vtraqz spē cōicaret. tm̄ postea ꝓuide ordinatū ē vt nō cōicet sub spē vini ꝓpter piculū effusiōis. ⁊ qr sub spē panis accipit quodāmō sanguis inc̄ptū ibi ꝓtinet. vt p̄dictū ē: qr sub vtraqz spē ē totus xps. aliter tm̄ ⁊ alit: qr sub spē panis est vera caro xpi ex ꝙtute sacri. cetera aūt sūt ibi ex cōcomitātia. Et eodē mō sub spē vini ē sanguis xpi ex vi sacri cetera ex cōcomitātia. Notādū ꝙ ex hoc qō dī hic: Nisi māducaueritꝫ ⁊c. dicunt greci ꝙ ꝙ sacm est tāte necessitatꝫ ꝙ pueris dz dari sic baptism⁹. qō est falsuz: qr in sumēte hoc sacm requit actualis deuotio ⁊ reuerētia q̄ nō sūt in pueris. ⁊ iō ꝙbuz qō ipoztat p̄ceptū tātūmō intelligit de adultis qb⁹ necessariū est ad salutē hoc sacm eucharistie accipe saltē i voto si nō possit haberi in re. c Qui māducat. Hic ꝓfir ondit huius sacri vtilitas q̄ est augmētatio in vita spūali. sic cib⁹ corpalis nō solūmō nutrit ⁊ ꝓseruat vitā: ꝙ deducit ad pfectā q̄titatē: sic hoc sacm pducit hoiez ad ꝓsūmationez gre q̄ est glia et na. ⁊ hoc ē qō dī: Qui māducat carnē meā: nō tm̄ sacralit ꝙz etiā spūaliter p̄cipiēs effectū sacri. d Habet vitā eternā. qr hz deuz inhabitātē q est vita eterna. e Et ego resuscitabo eum ⁊c. vt pticipatio huius vite ad corp⁹ p aiaz deriuet. f Caro eni mea. Hic ondit huius sacri vitas. xps eni frequēter p̄abolice discipulis suis loqbat. ⁊ iō ne crederēt ꝙ caro ei⁹ ꝓtinerēt in ꝙ sacro eucharistie tātūmō sicut in signo. iō ꝙ remouet dicēs: Caro mea vere ē cib⁹: qr hic sumit realiter ⁊ nō figuratiue. ⁊ eodez mō est de sanguie sub spē vini. ideo subdit: Et sanguis me⁹. Dicit etiā: ca ro xpi vere cib⁹ ⁊ sanguis ei⁹ vere pot⁹: qr reficiūt aiam q̄ est imortalis. Et bus aūt corpalis tm̄ reficit corp⁹ qō est corruptibile. g Qui māducat. Hic ꝓbat quoddā suppositū. dixerat eni ꝙ māducatio carnis ei⁹ dat vitā. istud ꝓbat hic: qr illud p qō aliqs vnit ꝓncipio viuificatiuo illud dat vitā hoc pz in vita corpali. p hoc aūt sacm hō vnit xpo q est ꝓncipiū vite spiritualis. ergo ⁊c. ⁊ hoc ē qō dī: Qui māducat carnē meā ⁊ bibit sanguinē meū in me manet. i. vnit mihi. h Et ego in illo. qr p charitatē amans est in amato ⁊ ecōuerso. i Sicut misit me viuēs pr. qr est vita p essentiā. k Et ego viuo ꝓpter patrē. Filiꝰ eni inc̄ptū de⁹ ⁊ inc̄ptuz hō viuit ꝓpter patrē. sed aliter: qr sm ꝙ deꝰ viuit ꝓpter patrē inc̄ptum ꝓcedit ab eo. accipit tm̄ eandē vitā quā hz pater. Scōm aūt ꝙ homo viuit ꝓpter patrez in quantum vnit supposito ꝓcedenti a patre. quam vnionē cōcomitant plenitudo gratie que est spiritualis vita. ⁊ eodē modo nos inquantuz per sacramentū eucharistie vnimur deo viuim⁹ spūaliter. tamē ejus vnio est rea

Spiritus

cello emīt sicut aliꝰ cibꝰ nō ꝓdest: ipsa tñ vas spūs q in ea salutē operat: multū ꝓdest: sic sola scia inflat: ipsa tñ nō est mala: ꝙ p charitatē edificat.

Uerba. Quibꝰ dixi māducādū me esse: manere ī me ⁊ me in ipso: ut aūt aliqs maneat ī christo ut mēbr̄: ⁊ christꝰ in ipso ut in tēplū: vnitas facit. Unitas aūt: ex charitate ē. charitas aūt ex spū: ꝙ spūs q viuificat cōpaginata mēbra nō separata.

Sz sūt quidā. Ꝓpheta nisi crediderit nō intelliget: ꝙ fidē copulamur. ꝙ intellectū viuificamur.

mat. 26. d. mar. 14. o

Et quis. tra. es. e. Quia iudas inf scādalizatos recedit. sed manet ad insidiādā quē nec silet nec aperte ostēdit: ut oēs timeāt: dum vnꝰ perit.

Quia nemo. Cām ꝑre qdā nō credāt sbdit: Quia nō ē a deo datū: fides eni nō est hōibꝰ a se q̄si ꝓpa sed a deo gratia quasi.

Ex hoc mul. Nota esse caute loquēdū sed

Nicolaus

a Spūs ē. Hic exponit secūdū de q̄ murmurabāt. s. q: dixerat carnez suā eē cibū necessariū ad salutē: ⁊ ipi intelligebāt ß ac si darez in ꝓpa spē. sic laniat vt vēdit ī macello qō ē horribile. iō tollit hūc intellectū dicēs: Spīritꝰ ē q viuificat. q. d. verba q̄ dixi spūalez sensum hñt ⁊ sic viuificāt. b Caro aūt nō ꝓdest qcq̄. q: caro xp̄i māducata eo mō q̄ intelligebāt nō eēt vtilis ß magis horribile. iō segt:

c Uerba q̄ ego lo. suz vo. de carne mea māducanda. d Spūs ⁊ vita sūt. q: spūalē hñt intellectū: nec mirū: q: sūt a spū scō. ista tñ spūalitas nō ē sic accipiēda. q: caro xp̄i sit in sacro eucharistie tātūmō sic in signo. vt dixe rūt alīq heretici. q: ē ibi realit. vt dictū ē. Sz q: māducat caro xp̄i in ß sacro q̄dā spūali mō. inq̄tū spēs visibiles atterūt ⁊ comedūt. ⁊ spūs ex vtute dei carni vnita reficit. e Sz sūt qdā ex vo. q nō cre. q. d. ꝓpter ß intelligere nō pūt. f Sciebat eni ab ini. ie. q es. cre. q: tāq̄ deꝰ sciebat occulta cordiū. g Et qs tra. es. eū. q: sciebat cuctū futurorꝫ ꝓtingētiū. h Et dicebat. ad maiorē affirmatōez pdictorꝫ. i Ꝓpterea dix. vo. q: nēo pōt venire ad me ⁊c. Eādē eni sniaz dixerat s. lz vba sint aliquātulū alia. idē eni ē trahi a p̄re qđ s. dixit: ⁊ dari fidē a patre qđ hic ponit. ipe aūt sciebat ītos qbꝰ loqbat nō eē pdestinatos' ab eterno: nec tractos a p̄re. l Et ß mlti. Hic ex pdict̄ ꝓcludit aliq̄z obstinatio ī malo p apostasiā. cū dī: Ex hoc mlti discipl'orꝫ ei' abierūt retro ⁊c. hoc nō ē intelligēdū de. xij. aplis vel de. lxxij. discipulis. q: isti xp̄o adheserūt. ß mlti alij seqbāt ipsū ad audiēdū eiꝰ doctrinā. ⁊ de isti mlti retrocesserūt. Et ꝓpter p oppositū oñdit aliorꝫ ꝓfirmatio. cuz dī: l Dixit ḡ ie. ad. xij. apl'os. m Nūqd ⁊ vos vultis abire? Nō petit q̄si ignorās ß vt oñdat se eis nō' indigē. q: ponit ī eoz optione cū alijs recedere. n Rñdit ḡ ei simō pe. nō solū, p sc ß, p oibꝰ. q: ineos erat p̄cipalior. ⁊, in eiꝰ rñsiōe exp̄mit maria dilectio ad xp̄m. cum dī: o Dñe ad quē ibimꝰ? q. d. silem tui inuenire nō possumꝰ. tu solꝰ sufficis nobis, ppter quē oia religmꝰ. p Uerba vi. eter. ha. i. vba vite eterne, p missiua ⁊ inductiua ad eā. Exp̄mit etiā ī eiꝰ rñsiōe vera ꝓfessio fidei. cū dī: q Et nos credi. ⁊ cogno. q: credere p̄cedit intelligere. r Quia tu es xp̄s q̄tū ad humanitatez in q̄ vnctꝰ es vt rex ⁊ sacerdos. s Filiꝰ dei. nālis q̄tū ad deitatē. ⁊ p ꝓfis eq̄lis ei in nā ⁊ potētia. verūtñ q: petrꝰ nimis large rñderat dicens, p oibꝰ: nos credimꝰ: q: nihil mali de alijs cogitabat. iō xp̄s cognitor occultorꝫ eiꝰ rñsionē corrigit. d. t Nōne e. vos. xij. elegi. nō loqt hic de electōe ad vitā eternā. sz ad apl'atū. v Et ex vo. vnꝰ diabolꝰ ē. i. p̄uisus ad diaboli ꝓfectiuz. verūtñ nō dixit determiate qs eēt ille nec apli tūc cognouerūt. ß postea qñ p effectū viderūt. ⁊ iō illō qđ segt nō nō ē de vbis xp̄i ß euāgeliste q scripsit ista post passionē xp̄i dicēs: x Dicebat aūt. s. xp̄s. y De iuda simonis scariothis. ad dīam alterīꝰ iude q fuit fraꝫ iacobi. z Hic eni erat traditurꝰ eū. qñ ieꝰ, ptulit vba p̄missa.

a Cū eēt vnꝰ ex. xij. p̄cipalibꝰ discī. xp̄i. Querit hic sine argumēt vtruz iudas a p̄ncipio sue vocatōis a xp̄o fuerit malꝰ. Dicēdū q̄ in hac qōne q̄ est de his q̄ trāscendunt hūanā inuestigationē cuz sit de occult' cordis hūani ⁊ in ꝓfūdꝰ qōnibꝰ tenēduz est illud qđ ē magis ꝓsonū sacre scripture ⁊ rōni. Sciendū igit q̄ dicit Aug'. q̄ iudas a p̄ncipio sue electōis fuit malꝰ. electꝰ tñ est a dño ad apl'atum vt p eiꝰ malicia ⁊ pditionē perficeret christi mysterium: q: sicut iniq male vtunt bonis opibꝰ dei. sic ⁊ deꝰ bñ vtit̄ malis tamē ex verbis tuis aliquis scandalizabitur habeto ꝓsolationē in eo ex cuiꝰ dicto multi scādalizati sunt: qui hoc fecit ut tibi esset exemplū.

Nōne ego. Duodeci numerꝰ sacratꝰ ē q̄ pmanet ⁊ si iudas inde perit: elegit. xj. ad pmanēdū: elegit iudā ut p eū diuine dispēsatio misericordie in salutē mūdi implerēt: vtens malo ad bonū: ac malū vtuntur bonis dei ad malū.

C. VII

Post hec aūt. p Dñs in carne manens frequenter ī galileā ābulabat: ut cū imitari volētes de vitijs ad ꝙtutes trāsmigre discāt: qđ illa figurabat: vt illis ꝓpls sancti de iudea ad gētes vbi deus trā sitū expectarent.

matt. 16. m

Dies fe. Nō qvnꝰ. st eni. vij. ß more eoz q̄tq̄ st q̄si vnꝰ dicūt, ppt vnā festiuitatē. Scenophegia festiuitas tabernaculorū q̄ mēse. vij. iudei habitabāt in tabernaculis: ī memoriā illoz in qbꝰ p̄ces eoz habitauerūt ī deserto.

de lyra

lis opibus holuz. ⁊ ideo q̄uis iudas fuerit pessimus. tñ eiꝰ malo bñ vsus est xp̄s. Beda aūt in hoc cōuenit cū Aug. ß addit q: iudas nō fuit electꝰ ad apl'atum ß alij. xj. vocatus ē tñ cū cis vt p ꝓditionis eiꝰ officiū xp̄s operaret salutē hūani generis. ß vtrūq; istoz videt ꝓtra'rōnē eē ⁊ sacrā scripturā. distributio eni bonorum respicit iusticiā cōmutatiuā. vt hī. v. ethicorū. vt alicui tāto plꝰ deꝰ

a

de honore. q̄nto maior ē in ꝙtute. ⁊ iō nō ē verisīle q: iudas vocatꝰ fuerit ad honorē apl'atꝰ nisi tūc fuerit iustꝰ. vl' q: xp̄s tūc eū iustificauerat vt esset tali honore dignꝰ sic iustificauit matheū qñ eū vocauit ī apl'atū. vt habet Matth. ix. Itē. j. xvij. dic̄ xp̄s de discīplis suis loquēs ad patrem: Quos dedisti mihi custodiui. ⁊ nēo periit ex eis nisi filiꝰ pditōis. ⁊ certū ē q: logt hic de pditōe q̄ ē p petm̄ mortale: q: iudas adhuc viuebat vita corpali. ⁊ sic videt q: pierit p petm̄ mortale postq̄ fuit datꝰ xp̄o p fidē a deo p̄e. Lr aūt addit Beda iudā nō fuisse vocatū ad apl'atū videt eē cōtra scripturā Matth. x. ⁊ Marci. iij. vbi nūerāt illi q vocati sūt ad apl'atū ⁊ iter illos enūcrat iudas. Itē Act̄. j. q: mathias electꝰ est ad apl'atū de q̄ p uaricatus fuerat iudas. nullꝰ aūt p̄uaricat a statu in q̄ nō fuerit. Ex q̄ pz q: vere fuit vocatꝰ ad apl'atū, ppter qđ dicēdū sm Chry. q: fuit vocatꝰ ad dignitatem apl'atꝰ: ⁊, ptūc fuit bonꝰ: q: vocatio ad talē dignitatē respicit p̄ntē iusticiā. q: aūt postea peccauit pdēdo ⁊ tradēdo xp̄m nō ꝓdicit isti vocationi: quia apli ex sua vocatiōe nō fuerūt in bono ꝓfirmati. qđ pz ex casu petri q̄ post suā vocationē xp̄m negauit. Et iō silr dicēdū q: lz iudas tpe sue vocatōis fuerit bonꝰ. tñ postea xp̄m, pdedo peccauit Sciēdū tñ q: extunc malꝰ erat qñ xp̄s aplis dixit vba in hoc capitulo ꝓtēta: vnꝰ ex vobis diabolꝰ ē. tñ sua malicia nō erat aplis nota. ß soli xp̄o q̄ cognoscit corda. christꝰ tñ suā maliciā dixit in generali ipsoꝝ audiēte ne credens suā maliciā latere: sine timore mala operarent. non tñ dixit in speciali ne extunc inuerecundus factus peior efficeretur. sm q: dicit Chrysо.

C. VII.

b Post hec aūt ambulabat. Ꝓsequit euāgelista egit de nutrimēto spi c rituali collato filijs xp̄i. hic ꝓiter agit de doctrina eis collata. qa sicut p̄dictū est pat̄ dz filijs nutrimētū ⁊ documētū. Et diuidit in duas. q: ꝑmo ostendit doctrine xp̄i originē. secōo ipa doctrina ponit. ca. se. ibi: Jesus aūt p̄erit. Ꝓma in tres. q: ꝑmo oñdit euāgelista aptitudinē loci ad manifestādū doctrine xp̄i originē. secōo manifestādi occasionē. ibi: Ju dei aūt q̄rebāt. tertio manifestationē actualē. ibi: Rñdit iesus: mea doctrina. Circa ꝑmū sciēdū q: locꝰ aptꝰ ad p̄dictā manifestationē erat ciuitas hierosolymitana. vbi ad diē festū ꝓueniebat ppls. ⁊ iō ad manifestādū se in hoc loco inuitat xp̄s. Et licz ꝑmo recusset: tñ finaliter ꝓsentit ⁊ rōnabiliter ut videtur: ⁊ hoc ē qđ dī: Ꝓpost hec ambulabat iesus in galileā. docēdo in synagogis eoz. c Nō eni vo. in iu. ambu. q: ⁊c. Licz eni posset eē inter eos sine nocumēto voluit tñ se aliqñ absentare añ tēpꝰ debitū passiōis sue oñdēdo in se vēritatē hūane nāe. ⁊ q: licitū sit fidelibꝰ suis aliqñ psecutiōez fugere. d Erat aūt ⁊c. scenophegia. i. festū tabernaculoꝝ. dī aūt a scenos qđ ē vmbraculū ⁊ phagi qđ ē comedē q: vij. diebꝰ comedebāt iudei ī vmbraculis. e Direct aūt ad e. f. e. nō q̄ eēnt filij marie mris sue necq; ioseph. vt alīs dictū ē sp̄obādo errorē Heluidij sup Matth. j. c. nec cognati sui q̄ erūt ad apl'atū vocati. q: ō isti dī. j. q̄ frēs eiꝰ nōdū credebāt ī eū: ß dicūt ß frēs q:

erant de

Ut discipuli. Opera q̄ veri discipuli sciebant: isti nesciebāt laudib⁹ diuinis ⁊ non populari fauore efferenda. Nemo quippe. Gloriē ei⁹ cōsulūt: q̄si mtra facis. s. in abscōdito: ꝫ innotescē ut ab oib⁹ laudēris.

Tēp⁹ meū. Ideo nō est nūc tps meū ꝫ vestrū: q: nō sū amator mūdi ut vos ꝫ accusator. Et iō nō odit vos mūdus suos falsos testes q̄ dicitis bona mala ⁊ mala bōa.

Ego nō ascē. Aug. Quidā dicūt hoc ad passionē ptinere: q: nō in festiuitate scenophegie: sed in paschali qua agn⁹ occidi solet: crucē ascendit.

Nō manifeste. Typice xp̄s occult⁹ ascendit

Nicolaus

erāt de cognatōe sua qui ex facīj ei⁹ volebāt repor tare gloriam mundanaz ſm Augn. vnde sequit: a Trāsi hinc ⁊ vade i iudeā. ℞ ē in hierlz metro polis iudee. b Ut discipuli tui videāt opa tua. Dubitabāt enī de xp̄i miraculis vtruz ēent vera. ꝓpter ℞ segt: c Neq; enī frēs ei⁹ credebāt i eū. Et q: suggerebāt ei malū. s. glīā mūdanā q̄rere. ſō recusauit. d. d Tēpus meū nōdū aduēit. i. tēp⁹ glie mee manifestāde q: post resurrectionē erat mānifestāda. e Tēp⁹ aūt vr̄m sp est patū. q. d. tēp⁹ glie mūdane quā q̄ ritis nūc ē i ꝓncipio hui⁹ solēnitatꝭ: q: iudei magꝭ vacabāt ꝓuisis ⁊ leticie in ꝓncipio festi q̄ in fine q̄si xp̄s fuit ad festū. vt ſ. patebit. vl' alit: Tēp⁹ aūt vr̄m ⁊c. q. d. vos potestꝭ ire secure. nō aūt ego in quātū hō q limicos capi tales habeo. ꝓpt ℞ segt:

f Nō pōt mūd⁹ odisse vos. q. d. vos q glīā mūdanā q̄ritis: hoīes mundanos aduersarios nō habet. g Me aūt odit. q q̄ro glīā dei. ⁊ p ꝓbis arguo pctā mūdanoz q̄ sunt ei ꝓria. ⁊ ℞ ē qđ dī: h Quia ego phibeo testī. de illo. i. de mūdo. Et accipit hic mūd⁹ nō q̄tū ad creaturarū substam ſz q̄tū ad hoīuz malicīā. sic. ſ. dictū ē. i. ca. sup illud: Et mūd⁹ eum nō cognouit i Vos ascēdite ad diē festū hūc. i. ad ꝓncipiū solēnitatꝭ taberna culoz. q: in ꝓncipio magis vacabāt hoīes epulis ⁊ leticie. vt ꝑdictū est nō q̄ inuitet eos ad talia: ſz oñēdo qđ ipsi q̄rebāt: q: q̄ mundana sunt adhuc saplebāt tñi. vt visū est. l Ego aūt nō ascendā ad diē festū tū. s. ꝓmū. vñ q̄ postea venit i medio solēnitatꝭ in alia die nō est mētit⁹. ⁊ subditur cā: l Quia tēp⁹ meū nōdū ē cōpletū. Tēp⁹ eni aptū doctrine veritatis ꝓpter quā venerat saluator nō sic erat in ꝓncipio solēnitatꝭ ꝓpter ꝑdicta sīc circa finē. m Hec cū dixisset ipse mansit in galilea. rōne ꝑdicta. n Ut aūt ascēderāt frēs ei⁹ tūc ⁊ ipse ascēdit. s. ad diē festū tabernaculoz nō tñ cū ffib⁹ suis nec eadē die: q: ipsi fuerūt ad ꝓmū diē illi⁹ festiuitatis. ipse aūt venit illuc q̄rto die. vt patebit. j. Sīc enī noluit cē in ꝓncipio festiuitatꝭ ne ffib⁹ suis malū psuadētib⁹ videret fauē. sic nō habuit se oīno subtrahere: ne a pplo doctrinā saluā subtraheret quā venerat docere. modus aūt veniēdi tāgit. cū dī. o Nō manifeste. i. cū magna comitiua. ne daret iudeis occasionē maioris iuidie. p Sz q̄si in occulto. in hoc cōdescēdens fidelib⁹ q timore mortꝭ occultādi erāt. q Judei ergo. Postq̄ eua gelista descripsit aptitudinē tpis ad manifestādū originē sue doctrine. hic ꝓsr describit ocasionē manifestatiōis dicte. Et diuidit in duas ſm duas occasiōis hmōi manifestatōis. scđa ponit ibi: Jā aūt die festo. Prima occasio fuit inuestigatio iudeoz r̄m q̄rētiū quoz alīq eū q̄rebāt vt interficerēt. alīj aūt vt doctrinā ei⁹ denote audirēt. ⁊ iō debuit apparere ⁊ docere. vt ofideret q̄ mali nocere nō poterāt nisi q̄tū pmittebat. Sicut enī se occultādo ofidit infirmitatē hūanitatꝭ. ita cōfidēter iter limicos apparendo ⁊ eritēdo. ofidit potētiā deitatꝭ. Debuit etiā apparere ꝓpter bonos vt ei⁹ doctrinā originatā a deo ofideret. vt attēti⁹ eū desiderarēt. ⁊ hoc ē qđ dī: Judei q̄ q̄rebāt eū in die festo. duplici de cā. vt dictū ē. r Et dicebāt vbi ē ille. q: illi qui q̄rebāt eū ex odio dedignabāt eū nolare ꝓpo noīe. Illi aūt q q̄rebāt eū ex deuotiōe ita reputabāt eū famosū ⁊ auteticū qđ nō oportebat exprmere nomē ꝓpriū. ⁊ iō q̄tū ad eos sensus ē: Ubi ē ille. q. d. vbi est ille q tāt⁹ ⁊ talis ē ⁊ facit tot miracula? s Et murmur mult⁹ erat de eo in turba. ꝓpter ꝑdictā diuisionē de eo. iō sequit: t Quidā enī dicebāt q: bon⁹ est. approbādo ei⁹ doctrinā ⁊ miracula. v Alij aūt dicebāt

ſ humanā gloriā q̄rit ⁊ ideo nō credit in eū vt ipse post de eis dicit. ſ vbi est principium

eius. Trānsi hinc ⁊ vade in iudeā patriā gentis ⁊ ciuitas caput regni

vt ⁊ discipuli tui videāt opa tua que facis. Nemo quippe i occulto quid facit: ⁊ querit ipse i palā

ſ ergo ſ si ꝓ facis vel quia hec facis

esse. Si hec facis: manifesta teipsum mundo. Neq; enī frēs ei⁹

ſ corripiens cupidos glorie

credebant in eū. Dicit ergo eis ie

ſ glorie resurrectionis ⁊ ascensionis ad quam venīēdū erpleta prius humilitate passionis.

sus: Tēmpus meū nondū adue

ſ glorie mundi q̄ affectatis.

nit: tēmpus aūt vestrū semp est

ſ quia

paratū. Nō pōtest mund⁹ odisse vos. Me aūt odit: qa ego testimoniū phibeo de illo: quia opa

ſ ⁊ ideo ſ .i. primū

ei⁹ mala sūt. Vos ascēdite ad di

vel scīm vbi queritis humanā gliaz: carnalia gaudia: nō eterna ſ ꝓ ſ sicut vos q̄rēs gl'iam q: tēpus glorie mee nōdū ē in quo erit mea festiuitas

em festū hunc. Ego non ascendā

ſ .i. primū vel secūdū ſ humilitatis

ad diē festū istum: quia meū tempus nondū ipletum ē. Hec cum dixisset ipe māsit i galilea. Ut aū

ſ .i. post nō vbi

tē ascenderunt fratres eius: tunc

illi q: nō gloriari sed salubriter docere.

⁊ ipse ascendit ad diē festum nō

ſ nō querēs fauorem

mānifeste: sed quasi i occulto. Jū

ſ q: nō ascēderat cū frībus: vñ dixit nō ad hūc qui

dei ergo querebāt eū in die festo

vulg. i. primū vel secūdū: ascēdit aūt post i medio die

⁊ dicebāt: Ubi ē ille? Et mūrmur

festiuitatis ſ de hac cōtentione. s. q: quidam ⁊c.

multus erat de eo i turba. Quidā eni dicebāt quia bonus ē: alī aūt dicebāt non: sed seducit tur

ſ eoz q dicebāt: bon⁹ ē: alī palā xp̄z ꝓfitētes

bas. Nemo tamē palā loqueba

ſ q: talco execrabāt ⁊ extra synagogā facie

tur de illo ꝓpter metū iudeoz. bant ſ mediātis illis diebus. i. quarta die festi

ſ maxie feruēte zelo iudeoz

Jāz aūt die festo mediāte āscēdit

ſ sicut nō manifeste ascēdit: nō palā docet sed quasi latenter ſ vtēs auctoritate scripturarū. ſ oēs mirabantur: sed non omnes conuertebantur

iesus in templū ⁊ docebat. Et mi

ſ in eius eductiōe sciebāt eū nūq̄ didicisse T ſ admiratio insinuāde veritatꝭ ē occasio

rabant iudei dicētes: ſ Quomō hic litteras scit cū non didicerit?

ſ ecce q̄o scit h̄ge.

Respōdit eis iesus ⁊ dixit: Mea doctrina nō est mea: sz eius q mi

ſ .i. credere in eū q̄

sit me. Si qs volūeri volūtatez

alibi dicit opus dei. i. quod deo placet.

ei⁹ facere: cognoscet de doctrina ūtr ex deo sit. An ego a meipso lo

quor. Nō querit de doctrina q̄ ex deo est. Sed an ego a meipso loquor. Et quia hoc ꝓ fundum vidit nō omnes intellecturos: dedit consilium. Si vis intelligere: crede hoc ē. Si qs credit me filiū dei: cognoscet de doctrina. i. intelliget: q̄ doctrina mea nō ē mea. 5.6.e

De lyra

nō: sz seducit turbas. ex ℞ q̄ isti malignātes dicebāt turbas eē seductas ab eo pz q̄ maior pars ſm numerū dicebat ꝫrū. quia erāt ꝓncipes ppli illi qui dicebāt eū seductorē. vñ sequit: ꝑ Nemo tñ palā loqbat de eo. s. in bonū. ꝗ Propter metū iudeoz. s. illoz de tribu iuda. sz enīz oēs de pplo aliqñ nolarent iudei. tñ spāli mō sic nolantur illi de tribu iuda. ⁊ isti gratuus mouebāt ꝓtra xp̄m eo q̄ in scripturis christ⁹ erat ꝓmissus de tribu eorū. ipsi autem reputabāt istū galileū ⁊ ab eis extraneū. ꝓpter qđ etiā sacerdotes repudiabāt 'cuz. vt dī i fine huiꝰca. z Jā autē. Hic ponit scđa cā q̄ ē admiratio turbe i doctrina xp̄i. ⁊ ideo debuit ofidere vñ originaret excellētia sue doctrine. ⁊ ℞ est qđ dī: Jā aūt die festo mediāte. Dies festus hic dī totū tēp⁹ illi⁹ solēnitatis q̄ durabat ꝓ septē dies. ⁊ sic mediū huiꝰ festi erat in quarto die. ⁊ tūc:

a Ascēdit ic. in tē. ⁊ doce. q: ibi ē loc⁹ apt⁹ ⁊ cōis sanc doctrine. b Et mirabāt iudei. ꝓpter rē insolitā. Credebāt enī ipsū eē filiū Ioseph ⁊ p ꝓbis occupatū in labore corpali. Scibāt etiā ipsū nō eē exercitatuz in studio. ⁊ tñ videbāt eū excellētissime docētē. legis ⁊ ꝓphārū testimonia ꝓcrētē. ⁊ iō merito mirabāt vñ tāta excellētia doctrine originabat. ⁊ hoc ē qđ dī: Quō hic lras scit cū nō didicerit? c Rndit iesus. Hic ꝓsr exprimit originē illi⁹ doctrine. Et diuidit i duas. q: ꝓmo ofidit doctrine sue originē. scđo iuitat ad ipsā. ibi: In nouissimo aūt. Prima in duas. q: ꝓmo ofidit originē doctrine. scđo originē docētis. ibi: Dicebāt q̄. Prima in tres. q: ꝓmo ꝓponit intētū. ⁊ scđo ꝓbat ꝓpositū. ibi: Si qs voluerit. ⁊ 3° cōcludit. ibi: Nolite iudicare. In ꝓma q̄ parte ꝓponit q̄ doctrina sua originat a pte dicēs: d Mea doctrina nō ē mea. q. d. ista doctrīa q̄ ē mea approbatiue ⁊ subiectiue nō est mea p exercitiuz acqsitiōis hūane. e Sz ei⁹ qui misit me. i. data est mihi a pte: q: filiꝰ ſm naturā diuā ſz habeat eandē scīē tiā cuz pte. tñ hz eā ab ipso. vt supi⁹ frequēter dictuz est. ſm ꝛo naturā humanā hz aliā sciam. s. creatā. nō tñ habet eā per exercitiū acqsitā. ſz ad instāti cōceptionis infusam. Et sic soluta est q̄stio qua q̄rebāt: Quō hic lras scit ⁊c. Alio mō exponit Aug⁹. dicēs: q̄ filiꝰ ē ꝛbuz patris. ⁊ quia ꝛbuz alicui⁹ idem est qđ doctrina sua. ideo segt q̄ filius sit doctrina ꝓis. filius igit est doctrina p idētitatē nō tñ p originē. q: a se nō originat ſz a patre. est igitur sensus ſm Aug. mea doctrina nō est mea. q. d. Ego qui sum doctrina patris nō sum a meipso ſz a pte. expositio tñ ꝓma magis concordat littere. f Si qs. Hic ꝓsr ꝓbat ꝓpositū. s. q̄ sua doctrina sit a patre sibi data. Et diuidit in duas. q: ꝓmo inducit suaz ꝓbationem. scđo remouet quandā obiectionē. ibi: Nōne moyses. Prima in duas. ſm duas probationes quas inducit. secunda ibi: Qui a semetipso. ꝓma ꝓbatio ꝓcedit ex aliorum iudicio: Amor enī ⁊ odium multuz puertunt ad iudiciuz recte rōnis. ⁊ iō monet eos vt amouēat odiū qđ ꝓtra ipsuz cōceperāt. ⁊ tūc potērit māifeste iudicare q̄ ei⁹ doctrina sit a deo pte eā p miracula testificāte q: nō pōt eē testis falsitatꝭ. vt. s. frequēter dictuz ē. ⁊ ℞ est qđ dī: Si qs volū. ei⁹ facere. s. ꝓtis celestis puersam affectionē a se abiscīdo. g Cognoscet. i. vere poterit iudicare. q: pat⁹ suz ei⁹ iudicio cōmitiē. h Utrū ex deo sit an ego a meipo loquar. Nō est p hoc intelligēdū q̄ filius in aliquo possit a pte discordare. q: hoc est impossibile. vt. s. declaratuz est: ſz loquitur eis ſm eoz opinionē. q: reputabāt eū puruz hoīem. q. d. i An ego a meipso loquar. gloriam humanā falso querendo vt vos estimatis.

Qui a

Quia a semet. Antichristꝰ nō est verax ⁊ iniusticia in illo est quia q̄rit gloriam suā: non dei a quo non est missus: sed venire permissus.

Qui aūt. Id est. ego q licz equalis patri tñ in serui forma quero gloriā pris: nō meā. in hoc crēplū hūilitaꝫ tribuit ut oia bona deo tribuam⁹.

Nōne moyses. Ego ex deo loquor ⁊ gloriam eiꝰ quero verax: iustꝰ: sed vos q gliamini in lege: ꝫ legē q vetat occidē: queritis me interficere.

c Demoniū habes. Querunt occidere ⁊ qō peiꝰ ē dicūt eū demoniū hīe qui demonia pellit.

Unū opꝰ feci. De vno miramī qd si oia viderēt. Unū opꝰ fuit q totū hoiez sanauit i sabbo vñ turbati sūt stulti obſuatores sabbi: ß cōuicit eos moyses: iubēs circūcidere. viij. die: qō aliqñ occurrit i sabbo fieri: ⁊ ß est. Propterea neqs turbēt: si salꝰ sp fit ēt in sabbato. Et sciāt oēs sp debere fieri q̄ salutis sunt.

j.8.f

Circūcisionē. Propter tres cās data fuit circūcisio. Primū i signuz mane fidei abrahe. Scdo vt p hāc a ceteris natiōibꝰ distingueret. Tertio vt (facta i virili mēbro per qō generaē creatura mortaliū) castitatē mētꝫ debē obſuari indicaret. Sīgt aūt baptisma q̄ petā dimittuntur ⁊ cor a cupidꝫ tatibus spoliatur.

Si circūcisionē ac. Quasi vos q in lege gloriamini ꝓtra legē q̄ me nunciat: de morte mea tractaē: ſz nō est ꝓtra legem q totum hoiem sanum feci in sabbato: ego dñs sabbati. Custodia eni sabbati sicut cetera oia ꝓpter salutē hoīs sunt 'sicut vosipsi ci cuncidentes in sabbato: quia ad salutem pertinet: non soluere vos sabbatum creditis.

f ille aūt ſ. antixp̄s ſ nō a deo ſ non dei.

quar. Qui a semepipso loquit ſ vnde aplꝰ: extollitur super omne qō dicitur deus gloriā ꝓpriā q̄rit. Qui aūt querit gloriā eiꝰ qui misit illū: hic verāx ē ⁊ iūſticia i illo nō ē. Nōnne moyses dedit vobis legē? Et

†ſ qz queritis me interficere. ſ q̄d est

nēmo ex vobis † facit legē. Quid

ſ nō ptinētis ad ordinē ſz ad p-

me q̄ritis interficere? Respōdit turba turbationē. ſ hoc nō dicerēt nisi demoniū haberēt. ba ⁊ dixit ei: Demoniuz habes.

ſ negāt qō volebāt †ſ dolose ⁊ ſ nō turbat⁹ vt illi: ſz trāgilus nō reddēs maledictū p maledicto.

Quis te † q̄rit interficere? ⁊ Respondit ieſus ⁊ dixit eis: Unū opus feci: ⁊ oēs miramini. Propterea

ſ q̄ significat sanationē aie ⁊ cor

moyses dedit vobis circuncisionē

poris quā ego facio ſ excepta

nem: nō qā ex moyse ē sed ex patribus. Et in sabbato circūciditis hoiez.

ſ quia abrahām in sabbato primus accepit a deo

ſ quo iubemini vacare: si occurrit octauꝰ dies: iubemini circūcidere

tribus. Et i sabbāto circūciditis

ſ ergo ſ que ad salutem instituta est. i. si in signo vere salutis: non est violatio sabbati

hominē. Si circūncisionem acci-

Nolite iudicare. Nō debeꝫ mihi irasci de saluatōe hoīs in sabbo: sic nō irascimī de circūcisiōe in sabbo: qz nō ē iudicādū ſm faciē. i. actionē psonarū: vt qō licuit moysi: mihi nō liceat: ſz iustū iudictū. i. ſm ṽitatē rerum q̄ cognita: nec me nec moysen dānabilis: nec me ẓriū illi dicēt. Jn q̄ illos arguit: nos instruit: ne i indicādis causis plonas accipiam⁹: nō q̄ p diuersitate graduū, p diuersimode personas non honorem⁹.

pit homo i sabbato vt nō soluat ſ qui vera in salutem operor.

lex moysi: mihi cur idignāmini:

ſ .i. humanum genus totum in nouo testamento ſ curatus est vt sanus esset

in corpore ⁊ crediderit sanus esse in mente.

quia totū hominē sanū feci i sabbato? Nolite iudicare scōm faciē sed iūſtum iudiciū iudicate. Dicē bant ergo qdā ex hierosolymis: Nōnne hic ē quē querūt interficere? Ecce palā loquitur: ēt nihil ei dicūt. Nūqd vere cognouerūt principes quia hic ē christus?

ſ cuius filius sit.

Sed hūc scim⁹ vnde sit: Christꝰ aūt cū venerit nemo scit vndē sit. Clamabat ergo ieſus in templo docēs ⁊ dicēs: Et mē scitis ⁊ vnde sim scitis: ⁊ a meipso nō veni: sed ē verus q misit me quē vos nescitis. Ego scio euz: ⁊ si dixero

ſ quod est impossibile

quia nescio eū: ero similis vobis mendax. Sed scio euz qz ab ipso

Dicebant ergo. Quia etsi occultꝰ ad festū ascendit: palā logē: ⁊ apparet ptās: q̄ putabaē timiditas. Mirāē aliq q̄ potētia ſi tenet cuiꝰ moys tantopere q̄rebaē: ⁊ nō dū plene intelligētes: eiꝰ esse potētiā putāt eē sciaz ꝑncipū: qz cognouerūt euz esse christum. vñ sibi ipsis obijciūt: nō esse hūc christum: cū nemo sciat. vnde sit christus: qz etsi per ꝓphetas dicīt locꝰ nati/uitatis: ⁊ huiusmodi: tñ eterna natiuitas eius ex patre nescīt. vñ ꝓpheta: Generationē eius quis enar. Unde christus ad vtrūq; respōdet ⁊ de infirmitate ⁊ de maiestate. Et me scitis. i. effigiē vultus mei ⁊ vnde sim: natiuitatē ⁊ parentes: qō est ſm carnē me nosciti: sed non ſm diuinitatē: quia a meipso nō veni. nesciebant cum dei filium esse nec a patre missum: nescibant etiā deū patrē q verꝰ est genitor: ipsiꝰ veritatis. Sed vnde possunt scire subdit: Ego scio eū ergo a me queritē: in me credite: qz nemo nouit patrem nisi filius ⁊ cui filius voluerit reuelare.

D

E cut. l. c.

matt. 11. Di Luce. 10. D

j.8.

et. j. 8. B

Sz scio eū. Jō sco eū qz ab ipso sum: ipse me misit. Breuiē vtrūq; cōplectit ab ipso sū: qz filiꝰ de pātre: pā nō de alio: ⁊ in carne me videt qz ipse

Nicolaus de lyra

a Qui a semetipso. Hic ꝓnter ꝓbat, ꝓpositū, ꝓprio facto. qz in doctrina sua q̄rebat glām pris celestis. ⁊ sic pz q illa doctrina erat a deo. Dē eni qō est ad dei glām ordinatū ab ipso ē. ⁊ ß est qō dr: Quia semetipso loqt. falsa de se fingēdo, ꝓpā glaz q̄rit. qz superbia excitat eū ad sic loquēdū. b Qui aūt q̄rit glām eiꝰ q misit illū. i. dei pris. c Hic verax est. in doctrina. d Et iustitia in illo nō est. qz irrepēhēsibilis est in vita. sic autē faciebat xp̄s: qz statū pauptaē ⁊ abiectiōis elegit ⁊ glām dei in oibꝰ q̄siuit. ⁊ pz, ꝓpositū. e Nōne moyses. Hic remouet quādā obiectionē q̄ posset fieri in ẓriū: qz possent dicere ⁊ de facto dicebāt: tua doctrina nō ē a deo: qz legem dei datā moysi nō custodis violādo sabbatū. hoc eni ei ponebāt, vt. s. dictū ē. Hāc aūt obiectionē remouet dupliciter. scdo ibi: Respondit ieſus. Primo igit remouet obiectionē p̄dictā p hoc. dato q eēt trāsgressor legis nō habebāt titulū arguēdi ipsū cū essent trāsgressores legis manifeste in maioribꝰ. ⁊ ß est qō dr: Nōne moyses dedit vobis legē. q. d. vos estis obligati ad eiꝰ obseruationē magis q̄ ego. qz ſm veritatē nō erat obligatꝰ. f Et nemo ex vo. fa. legē. qō ꝓbat p effectū. d. g Quid me q̄rit interficere. lex enim ꝓhibet interfectionē inocētis. ⁊ qz nō poterāt rōnabiliter rīdere querterūt se ad cōuitia. vñ segt: h Respondit turba. i. hoies turbati. i Demoniū habes. qō pz manifeste falsuz. qz demonia expellebat. k Quis te q̄rit interficere? q. d. nos nō q̄rim⁹. ⁊ in hoc mētiūē sic ⁊ in ꝓmo. qz q̄rebāt morte eiꝰ. vt dictū ē in ꝓncipio huiꝰ capli. l Respondit ieſus. Hic alio mō excludit obiectionē p̄dictā oīdēs eā falsam. Ex hoc eni dicebāt eū trāsgressor legis q̄ lāguidū sanauerat die sabbati. vt. s. dictū ē. v. ca. ⁊ tū in ß non fuit trāsgressor. vt ibidē fuit dictū. ⁊ hoc idē oīdit alio mō. s. p circūcisionē quā licite accipit hō in sabbato ⁊ hoc ē qō dr: Respondit ieſus ⁊ dixit eis. reprimēdo eoz malicia. m Unū opꝰ feci. s. notū vobis. n Et oēs miramini. i. turbami. q. d. q̄tū turbaremi. si vidissez oia facta mea male iterp̄tantes ea. o Propterea moyses dedit vobis circūcisionē. in lege eam scribēdo. p Nō qz ex moyse est. s. ꝓmo. q Sz ex patribꝰ. qz data ē a xpe abrahe. vt pz Gen. xvij. ⁊ sic pz q circūcisio est maioris auctis qz data est ipsi abrahe q erat pater ꝓncipalis ppli. r Et in sabbato circūciditis hoiez. absq; legis trāsgressiōe: qz p̄ceptū est q̄ octaua die circūcidat puer. ⁊ iō si octaua dies sit in sabbo circūcidit puer: nec aliqua trāsgressio reputat. ex ß arguit saluator. s Si circūcisi. accipit hō in sabbo vt nō soluat lex moysi. vt pz p̄dicta. t Mihi cur indigna. qz totū hoiez sanū feci in sabbo. q. d. hoc ē valde irrōnabile: qz magꝫ licita ē ⁊ melior sanatio hominis i aīa ⁊ corpe q̄z sit ipsa circūcisio ⁊ magꝫ ad dei glām. v Nolite iudicare. Hic ex p̄dictꝫ ꝛcludit intētū. s. q eiꝰ doctrina sit a deo si recte ꝓsideret. ⁊ hoc ē qō dr: Nolite iudicare ſm faciē. i. attēdētes ad id qō nō ptinet ad rē: qō sit qñ amor vel odiū attēdit. ꝓpt qō aliter q̄z ſm ṽitatē iudicat. x Sz tustū iudiciū iudicate. i. de doctrina mea ⁊ factꝫ meis iudicate ſm nām rei in se. ⁊ tūc iudicetꝫ qō est a deo ſm ṽitatē. y Dicebāt q̄. Declarata origine doctrine hic oīdit origo doctoris. Et diuidit i duas. qz ꝓmo circa ß ponit ppli dubitatio. scdo xp̄i solutio. ibi: Clamabat q̄. Circa ꝓmū sciēduz q multi de ppło sciebāt ꝓncipes q̄rere morte xp̄i. ⁊ iō cū vidissent eū in palā docentē: ⁊ ꝓncipes arguētē ⁊ ipsos nō ẓdicere. credidērūt fortiꝰ ipsuz eē xp̄m. trahētes argumētū ex facto ꝓncipū q nō capiebant eū cū tñ prio ad mortē q̄rēt eū. q̄si ipsi de nouo haberēt noticiā q ipse eēt vere xp̄s eis ꝓmiss⁹. ⁊ iō ab eiꝰ ꝑsecutōe cessasset: ⁊ ß ē qō dr: Dicebāt q̄ qdā de hierosolymis. isti eni sciebāt meliꝰ malicia ꝓncipū. q̄ alij: qz manebāt cuz eis in ciuitate. z Nōne hic ē quē q̄rūt interficere. toto conatu suo. a Ecce palā loqt. ⁊ ꝓtra eos. vt pz p p̄dicta. qz dixit: Nemo ex vobis facit legē. b Et nihil ei dicūt. i. ipsuz nō capiūt. qz vñ aliq̄ ꝓba ei diceb̄ant. vt pz ex p̄dictis. c Nūqd vere cognouerūt ꝛē. ⁊. q. d. videt q sic: eo q desistunt ab eiꝰ ꝑsecutione. verūtñ qz nō habebāt certitudinē: ß tñ opinionē. iō etiā arguebāt ad cōtrariū dicētes: d Sz hunc scimꝰ vñ sit. qz patriā ⁊ genꝰ eiꝰ cognoscebāt. e Christꝰ aūt cū venerit nēo scit. i. sciet. f Unde sit. Istud aūt accipiebāt ex scriptura Esa. liij. q̄ ad lram ītelligit de xp̄o. Generationē eiꝰ qs enarrabit? ⁊ Esa. xlv. Vere tu es deꝰ absconditꝰ saluator isral. g Clamabat. Posita dubitatōe ppli circa originē xp̄i. hic ponit p dicte dubitatōis solutio. Et diuidit in duas. qz ꝓmo declarat xp̄s originē suā. scdo ꝛminū ad quē tēdebat. ibi: Dixit q̄ ieſ⁹ adhuc modicū. ꝓma adhuc in duas. qz ꝓmo declarat xp̄i origo. scdo ex ß orit turbe diuisio. ibi: Quere bāt. Jn ꝓma q̄ pte dr sic: Clamabat q̄ ieſ⁹. in q̄ oīdit magnitudo sui affectꝰ ad nras informatōes. h Jn tē. do. vt oēs possent eū audire. i Et dicēs. ex dubitatōe rīdēdo. k Et me scitꝫ. q̄tū ad hūanitatē. p̄riaz ⁊ genꝰ cognoscēdo. ß q̄tū ad dīnitatē me nesciē. iō segt: l Et a meip. nō ve. ß a pre quē ignorat. m Sz ē ve. q me mi. qz in ß ipleꝫ ꝓmissuz de filij missiōe. n Quē vos nesciē. qz deū nēo vidit vnq̄. vt. s. dictū ē. j. c. ⁊ p inde me nō cognoscit cū sim eiꝰ filiꝰ nālis eq̄lis ei in nā deitatꝫ. o Ego scio eū. qz inq̄tū deꝰ filiꝰ habet eādē sciam cū pre. ⁊ sic eū cōprehēdit. ſm etiā q hō cum clare vidit a ꝓncipio. ſz nō cōprehēdat. Et cū huiꝰ noticie subdit: cum dr: p Quia ab ipso sum ⁊ ipse me misit. p hoc enim q̄ ꝓcedit a patre in natura dīna. habet scientiā primamq; est scientia cōprehensionis. per hoc autem q̄ missus est in natura humana ad salutem mūdi. habet in natura humana plenitudinē gratie ⁊ sciētie. que pōt in nā creata recipi.

me misit. In quo ei magna generatis auctas ⁊ sibi cõis cum hoib⁹ natura.

Hora ei⁹. Non q̃ necessitas sit facti sed opportunitas voluntatis. Venit enim opportuno tẽpore nasci: premissa longa serie preconũ: similiter predicato euangelio voluit opportuno tempore mori.

Audierunt pha. Principes insani audito murmure q̃ xp̃s a turba glificabat: q̃rũt occidere quẽ tũ nõdũ volentẽ: ap prehẽdere nõ potuerũt: § docentem audierunt.

Adhuc modicũ. Quasi q̃ mõ vult̃ post facturi estis § nõ mõ: q̃ adhuc modicũ t. v. s. quo dispẽsationez meã ipl̃ere debeo: ⁊ tũc vado ad eũ q̃ me misit: tunc pati debeo. Et q̃ mõ non vult̃ audire p̃sentẽ ⁊ miracula facientẽ: q̃ret̃ me post resurrectionẽ ⁊ ascensionẽ cũ tãta miracula fient p aplos mea ꝛ̃tute ⁊ cum tanta credet multitudo. Tũc enĩ cõpũcti de tãto scelere mortis christi dixerunt petro qd faciemus.

Vobiscuz sum. Nõ alit: ero. Hz: sum: quia etsi ẽm q̃ homo mutat loca: ẽm q̃ deꝰ nõ mutat cum vbiq; sit. Vñ alibi: filius hois qui est in celo. q. d. cit loquens in terra.

Nõ põt. Nõ alit potert̃ § potest̃. Tales cul tũc erãt q̃ nõ possent: sicẽ ⁊ alibi dic̃ petro. Nõ potes me seq̃ modo: seq̃ris autem postea: sic nec de istis datur desperatio.

Ad semetipsos. Vel dño dicẽ nesciebt ⁊ tñ illis qb̃ futurũ erat nesciẽtes, pnũciaucrũt. Et etsi nõ pñtia: p aplos tñ iturꝰ est ad gẽtes credituras.

Quis ẽ hic. Cũ ignorãtes, pphetassent veritatẽ: replicãtes eãdẽ qõnez ostendũt se ꝓphetasse ex ignorãtia: vt potiꝰ ignorasse videãtur q̃ ꝓphetasse.

In nouissimo. Post dissensiões iudeoꝝ de iesu: ⁊ post ꝛ̃ba que dixit

Nicolaus

a Querebãt g̃. Hic ꝓnter ponitur ppli diuisio sequẽs ad resurrectionẽ christi. q̃ ea audita maligni exarserũt in multicia. ⁊ boni fuerũt i fide solidati. ⁊ b ẽ qõ dicit: Querebãt ergo cũ apprehẽdẽ. ad occidẽdũ malignãtes. b Et nemo misit in illũ manꝰ. q̃ nõ poterãt explere maliciaz in effectu nisi q̃tũ permittebat. iõ sequtur: c Quia nõdũ venerat hora eiꝰ. i. ab eo ordinata de captione sua. d De turba aũt multi crediderũt in eũ. ꝓpt eiꝰ doctrinã ⁊ miracula. iõ sequtur: e Et dicebãt: christusꝰ cũ venerit nũquid ⁊c̃. q. d. nõ est aliꝰ expectãdus q̃ plura faciat. iõ firmit̃ tenẽdũ q̃ hic est christusꝰ. Audierãt enĩ añ q̃ in aduẽtu xp̃i multa miracula debebãt fieri ⁊ ẽm veritatẽ tot videbãt fieri pñtialit̃ q̃ puincebãtur credere ipm cẽ xp̃m. f Audierũt pharisei turbã murmurãtẽ de illo hec. Et bñ dicit murmurante. q̃ nõ audebãt bñ ꝓfiteri in palã. Verumtñ pharisei audiẽtes tãta bona de xp̃o doluerũt ⁊ procurauerunt ministros p̃ncipes ad capiẽdũ ipm. ⁊ hoc ẽ qõ dicit: Et miserũt pricipes ⁊c̃. g Dixit g̃ eis ie. Postq̃ xp̃s ostẽdit suã originẽ. hic ꝓnter declarat terminũ ad quẽ tendebat. Et diuidit in duas. q̃ ꝑmo ostendit ꝓpositũ. scdo ex b̃ sequt̃ admiratio turbarũ. ibi: Dixerũt g̃. Termin⁹ ad quẽ xp̃s tẽdebat ẽ ipse p̃ ad quẽ p mortẽ rediit inq̃tũ p hoc gliã corpis ⁊ exaltationẽ accepit. ⁊ b est qõ dicẽ q̃si rñdẽdo intẽtiõi q̃rentiũ ipsũ cape. h Adhuc modicũ tẽpꝰ vobiscũ sũ. q. v. nõ mõ iplebit̃ qõ vult̃. q̃ adhuc modico tpe volo manere in ppto ad docẽdũ ⁊ miracula faciẽdũ. i Et va. ad eũ q̃ me misit. p mortẽ enĩ iuit ad pcz. pact̃ tñ pdictis. k Querit̃ me. q̃ pꝰ ascẽsionẽ ciꝰ celũ iudei vidẽtes signa p aplos fieri. pnĩa ducti reuersi sũt ad fidẽ xp̃i dicẽtes: ad aplos qd faciemus. vt hz Act̃. ii. l Et nõ inuenietis. s. ẽm pñtiã corpalẽ. § penitẽtes eũ inuenerũt ẽm pñtiã spũalẽ. Alit exponit̃ de pñtia corpali: q̃ post appropinquãte destructiõe ciuitat̃ p romanos: multi iudeoꝝ coguerũt hãc miseriã eis cucnire ꝓpter mortẽ iesu. quẽ tũc libẽter voluissent hic pñtẽ ad sui liberationẽ. seq̃t: m Et vbi ego sũ vos nõ potest̃ venire. q̃re nõ dixit: Vbi ego vado. qõ vt cõueniẽti⁹ dicere. Dicẽdũ q̃ sicẽ ire ad patrẽ ꝓuenit ei ẽm hũanitatẽ i q̃ est mutatio. ita esse sp apud patrẽ ꝓuenit ipsi p diuinitatẽ in q̃ est idẽ cũ ipso p̃e in essentia. distinctꝰ tamẽ in psona. ⁊ ad hoc designãdũ dic̃: Vbi ego sum. n Dixerũt g̃ ei. Hic ex ꝛ̃bis xp̃i ponit̃ turbe admiratio. ex b̃ enĩ q̃ xp̃s dixerat: Querit̃ me ⁊ nõ inuenietis. q̃si dubitãtes arguebãt q̃ deberet a iudea recedere ⁊ ire ad ꝓdicãdũ gentibꝰ ex̃ terrã iudeoꝝ. ⁊ lꝛa pz. s̃z ex fine ꝛ̃bi arguũt ꝓtariũ dicẽtes: o Quis est hic ẽm quẽ dixit q̃retis me ⁊ nõ inuenietis ⁊ vbi sum ego vos nõ potestis venire. q. d. Et hoc qõ dixit: Vbi ego sum. pz q̃ illud qõ dixit: Quretis me ⁊ nõ inuenietis me. nõ intelligit quibꝰ alij cõfunderent̃ alij docerentur in vltimo die scenophegie: vocat nõ solum loquẽdo: sed ⁊ clamando: vt qui sitit veniat ad eum.

Si quis sitit. Bibat spũs vt post exponit: ⁊ cũ biberit flumia de ventre eiꝰ fluent aq̃ vite. Venter ẽ ꝓscia cordis: q̃ bibito spũ purgata viuit ⁊ hz fontẽ: ⁊ ipsa ẽ fons vel fluuiꝰ: q̃ manat benivolẽtia dei ꝓximo vult cõsulẽ: q̃ bõa sua putat sibi soli sufficẽ ñ fuit ille fõs.

Hiero. Audacter ⁊ tota libertate ꝓnũcio ex eo tpe q̃ aplꝰ dño credidere runt habuisse spũs sctũ: nec potuisse signa facere absq̃ spũs sci gra: sz ꝓ modulo atq̃ mẽsura. vñ saluator clamauit in tẽplo dicẽs: si qs sitit ve. a. m. ⁊. b. q̃ credit in me sicẽ di. s. fluta de ventre. Hoc aũt dixit de spũ quẽ acc. e. cre. in. e. Et i eodẽ loco ifert. nõdũ enĩ erat spũs datꝰ: q̃ iesꝰ. n. c. g. Non q̃ nũc nõ esset spũs scũs dicente saluatore. si autẽ in spiritu sancto eiscio demonia. sed q̃ erat in dño necdũ notꝰ i aplis mirabat. Quibꝰ cũ ducereticis ad passionẽ negãt. ⁊ xp̃m se nescire iurant. ¶ 1. Ioan. 4. x

Nõduz enĩ erat. Et si, ppbe acceperũt cundẽ spũm ⁊ ioãnes ⁊ alij ante resurrectionẽ xp̃i: tñ erat aliꝰ modꝰ donatõis futurus: aptior ⁊ plenior. pꝰ resurrectõez enĩ q̃n ꝓmũ appuit aplis: insufflauit i faciẽ eoꝝ q̃ flatu p̃dio hoiaz indidit: ⁊ de limo erexit. Significans q̃ se eẽ eũdẽ: insufflauit spũm apostolis: vt de luto exurgerẽt. Deinde pꝰ ascẽsionẽ plenꝰ spũm misit in ignẽis linguis vt oẽs gẽtes docerẽt: sicẽ illi tũc oibꝰ linguis sic nũc vnitas ecclie loquitur oibꝰ liguis a q̃ vnitate p̃cisus nõ habet spũm.

Quia iesus. Postq̃ aut̃ baptiçantur spũ sancto ⁊ effundit̃ gratia spiritꝰ sci in eis: tũc libere loquũtur ad ꝓncipes iudeoꝝ. Oportz obedire.

de lyra

per hoc recessus eiꝰ a iudea: q̃ dixisset vbi ero: ⁊ nõ vbi sum: q̃ tunc erat in iudea cũ ꝓtulit verbũ ꝓdictũ. Et sic pz eoꝝ dubiũ circa xp̃i verbũ. sic enĩ debebat̃ loq obstinatis vt videntes nõ viderent ⁊ audiẽtes nõ intelligerẽt ꝓut erat de eis, ppheratũ Esa. vj. p In nouissimo. Declarata origie doctrine xp̃i. ⁊ ostenso q̃ erat a deo data ⁊ facta. hic ꝓnter innuitat ad ipsã. Et diuidit in duas. q̃ ꝑmo ponitur hmõi inuitatio. scdo ex hoc sequẽs populi dissensio. ibi: Ex illa ergo turba. In ꝑma igitur parte dñ sic: In nouissimo aũt die magno festiuitat̃. i. in die. vij. q̃ ꝑmꝰ dies ⁊ vltimꝰ erant solẽnior̃es itermedijs. vel aliter: In nouissimo. i. in octauo. q̃ pactis septẽ diebus festiuitat̃ tabernaculoꝝ. in octauo die erat festũ cctꝰ vel collecte. ⁊ dicebat̃ illa dies sanctissima in lege. Cuiꝰ rõ est q̃ figurabat cõgregationẽ scoꝝ in supna felicitate. In illa g̃ die magna ⁊ solẽni. q Stabat iesus ⁊ clamabat. ꝓdicãdo verbũ dei. ⁊ ex hoc inoleuit cõsuetudo vt turbis vulgaribus fiat ꝑmo standoꝛeligiosis aũt sedendo: q̃ xp̃s docebat discipulos suos sedẽdo. vt habet Matth. v. Et cum sedisset accesserũt ad eũ discipuli eiꝰ. ⁊ aperiẽs os suũ docebat eos. ⁊ in plurib⁹ aliis locis in euãgelio turbas docebat stãdo. vt hic habet. qd aũt docebat subditur: r Si quis sitit. i. si quis desiderat doctrinã vite. s Veni at ad me. per fidẽ formatã. Et bibat. aquã sapiẽtie salutaris. nõ solũ ad sufficientiã. sz etiã ad redũdantiã q̃ fides ⁊ bonitas vniꝰ fidelis debet ad alios deriuari. qõ ostẽdit saluator per scripturã: cuiꝰ sententia habet Prouer. v. sed ꝛ̃ba sũt hic aliquantuluz mutata. ⁊ hoc est qõ dicit: v Qui credit in me ⁊c̃. flumina de ventre eius fluent. ⁊ alios per redundantiã. x Aque viue. dicitur aũt sapiẽtia diuina aqua viua q̃: cõtinuat hoiem suo ꝓncipio. s. deo. y Hoc autẽ dixit de spũ scto. Hec sunt ꝛ̃ba euãgeliste exponẽtis verbũ christi predictuz de acceptione spiritus sancti in signo visibili sicut acceperunt apostoli die penthecostes. q̃: ex illa acceptione facta ẽ redundantia fidei in predicatiõe euangelij per totũ orbem. z Quem accepturi erant credentes in eum. Quibꝰ enĩm apostoli haberẽt gratiã spũs sancti ante illã diẽ penthecostes nõ tamen ita plene. ⁊ ꝓpter hoc nõ receperãt in signo visibili qõ denotat gratie plenitudinẽ. cuiꝰ tñ causa subditur: a Nõdũ enĩ erat spũs datꝰ. in tali plenitudine ⁊ signo visibili. b Quia iesus nondũ erat glorificatus. Ad hoc enĩ datur spũs sanctꝰ vt trahãtur corda fideliũ ad celestis glorie desideriũ. nihil aũt desiderat̃ nisi apprehẽdatur vt possibile. possibilitas autẽ humane nature ad assecutionẽ ecclestiũ manifestatur p glorificationẽ hũanitat̃ in xp̃o. ⁊ ideo pꝰ debuit glificari q̃ daretur spũs sctũs in signo visibili. vt per factũ videretur aditus regni celestis possibilis homini.

Ex illa

magis deo q̃ hoīb⁹:mortuos suscitāt:iter flagella letāt:sanguinē fūdūt ⁊ aliis supplicijs coronāt. Nōdū q̃ erat spūs i aplis:nec dev̄bat eox fluebāt gfe spūales.q: nōdū fuerat dñs glificat⁹. Que sit āt talis glia ipe in sequē tib⁹ apit dieēs: Pf clarifica me claritate quā hūi apd te añ q̃ mūd⁹ fieret.

Christ⁹ nisi resuscitat⁹ vt sua resurrectiōe nr̄am oñdēs ⁊ vitā quā amem⁹ spm̄ dare noluit: vt in resurrectōe nr̄a flagret charitas:⁊ spreta vita q̃ nō ē vera ⁊ oīb⁹ caducis q̃ sūt ei⁹ charitatē migrem⁹ ad verā vitā. Si q̃ credim⁹ in eū q resurrexit a mortuis:⁊ nobis dat spūs a nouo hoīe: vt noui simꝰ.

Venerūt er. Missi ad capiēdū cū redierūt i munes a crimine: pleni āmiratiōe: dine doctrine testes.

matth.22.a

Nūquid ⁊.c. Laudabil iter seducti erāt qui dimisso malo infidelitatis:transierant ad fidez.

micheē.5.a

Nūquid ⁊c. Aut docēt legē ⁊tenūt eū qui misit legē:sz q nō noue rāt legē credūt in eū qui

B

Deu.18.b

dedit legem: vt implear quod dicitur: vt non vi

Nicolaus

a Ex illa cr.tur. Hic ꝓfr describit ppli dissensio sequēs ad v̄ba xpi. ⁊ ꝓmo iter pplares.scdo iter p̄ncipes. ibi: Venerūt g̃ ministri. In ꝓma q̃ pte dr̄ sic: Ex illa q̃ turba cū audissent hos ꝓmões ei⁹ dicebāt.s. illi q vere credebāt. b Hic ē ve. ꝓpheta.i.ātonomatice dict⁹ ꝓpba qui ꝓmiss⁹ est Deut.xviij. Prophetā suscitabit de⁹ ⁊c.qd ad lras intelligit de xpo. vt dictū ē.s.ca.pcedē. c Alij'dice.hic ē xps. Isti erāt i fide fervētiores pdict⁹ qr fidei v̄itatē aptiꝰ ꝓfitebāt. d Quidā aūt dicebāt.Pdicēdo pcedētib⁹. e Nūqd a ga. ve. xps:q.d. nō ⁊ ppter hoc nō ē xpus.qr est galileꝰ.⁊ adducūt p se argumētū ex scptura dicētes: f Nōne scptura dic ⁊c. vbi erat dauid.qñ fuit inuct⁹ in regē. g Venit xps.q.d.sic. Sciēdū q̃ scptura in plurib⁹ locis pdixit xpm ē de semie dauid: potissime Dicf.xxiij. Suscitabo dauid germē justū ⁊c.qd intelligit de xpo: vñ in fine auctis subdit: Et ꝟ est nomē qd vocabūt eū dñs iust⁹ nr̄f. Silr q̃ i bethleē castello nasceret sci ptū ē Micḥ.v. Et tu bethleē ephrata ⁊c. segē: ex te mihi egredie q sit dñator in isrl. ⁊ vtrūq̃ erat verū de xpo. qr de dauid descēdit ꝑm carnem ⁊ in bethleem nat⁹ est. vt patz Matḥ.ij. ⁊ Lu.ij. ꝟ ipsi ꝟ ignorabāt:eo q nutrit⁹ fuerat i nazareth: h Dissensio itaq̃ fa.est i tur. ppt eū.qr ibi erāt ꝛie opiones de eo.vt pz ex pdict̄. i Quidā aūt ex ip. vo.appēn.eū.sz resīsti sūt diuna v̄tute.iō seq̃: k Sz nēo mi.su.eū ma.qr nihil poterāt ei facere nisi q̃tū ⁊ qñ ipe ptmittebat. l Venerūt g̃. Hic ꝓfr ponit dissensio q̃ ad p̄ncipes.⁊ diuidit i duas.qr p̄mo oñdit dissensio coꝝ erga ministros.ꝛo p̄ncipū adiuicē.ibi: Dic nicodem⁹. Turbatio p̄ncipū erga ministros fuit ex ꝟ q nō ceperāt iesū.qr ad ꝟ missi fuerāt.vt pdictū ē.⁊ pz lra. m Rūderūt ministri.se excusātes. n Nūq̃ sic lo.ē hō sic hic logē.q.d.ita bñ logē q̃'nō v̄ hō pur⁹sz pl⁹.ppē qō temerariū cēt ponē sup eū man⁹. o Rūderūt g̃ eis pha.ex iuidia moti. p Nūqd ⁊.v.sc. est.i.cē v̄itatē ducti.q. d.pz q̃ sic. qō ꝓfirmāt exēplo maiox ⁊ legisp̄itox dicētiū: q Nūqd ex p̄ncipib⁹.i.ex sacerdotib⁹ q̃ p̄ncipabāt i ppl'o. r Aliqs erc.in c.aut ex pha.q videbāt religiosiores alijs.q.d. null⁹ ex talib⁹ credidit. hoc tñ falsū erat:qr multi de ist credidert xpo. occulte tñ ne de synagoga expellerēt.vt hī.j.xiij.ca. s Sz tur.hec.s.credidit.q̃ defacili seduci pōt ppter igrātiā iō subdit: t Que nō no.le.ma.sunt.ꝟ accipiebāt ex ꝟ q dr̄ Deu.xxvij. Maledict⁹q nō pmanet in lege ⁊c. v Dixit nicodem⁹. Hic ponitur dissensio p̄ncipū adiuicē ppter v̄bū nicodemi excusantis iesu.qr occulte credebat in eū. iō voluit eū excusare ex lege.d. x Nūqd lex nr̄a iu.ho.⁊c. volebat ens p hoc iducere eos ad audiēdū xpm.vt p v̄ba ei⁹ ꝟuerterēt sic ipse fuit ꝟuersus. y Et cogno. qd fa.qr in dānatōe hois nō est leuiter ꝓcedēdū. z Rūderūt ⁊ dixe.ei. de v̄itate turbati. qr holes iuidia ⁊ ira cūdia agitati nō recipiūt p̄suasionē. a Nūqd ⁊ tu ga.es.i. discipulus hui⁹ galilei. b Scrutare scripturas.i. diligēter ꝟsidera.qr videt q̃ nihil de eis scias. c Et vide qr ꝓpha ⁊c.] hoc v̄bū cox simplr est falsū.qr si intelligat de ꝓpheta gnaliter aliq fuerūt nati de galilea. videlz helisē:tobias ⁊ delbora ꝓphetissa ⁊ forte plures alij. Si aūt intelligat de ꝓpha p̄dicto ad salutē ppli q est messias. vt frequēter dictū est.sic etiā falsū ē v̄bū cox.qr de ipō scribit Esa.xj. q̃ dz esse nazarē⁹. ⁊ p ꝟus de galilea.qr naza

dētes videāt:⁊ videtes'ceci fiant.

Nūquid ler. Quia illi pueri nolebāt pl⁹ cē dānatores q̃ cognitores: iste ꝟo putabat q̃ si patiēter eū pīnt audirēt:forsan cēnt siles militis q manuerūt credē q̃ tenere. Audete g̃ legi vult eos inducēre eū p⁹ velit audire.

Et ⁊c. Galile⁹ dicebat ies⁹:qm̄ d̄ nazareth erāt pētes ei⁹.

C. VIII.

i Esus aūt perexit. Quamos ei erat die docere i tēplo.vespe reuerti i bethaniā q̃ ē in mōte oliueti. Mystice figūt altitudinē mie. vñ nob christma .i. vnctio. Mane redit ad tēplū.mane ē ort⁹ noue lucis p⁹ tenebras legis:q̃ fidelib⁹.i. i tēplo ei⁹ miaz venit pādē ⁊ dare. Sessio ē hūilitas incarnatiōis:q̃ misec ⁊ docet. vñ libēti⁹ ppls vēit ad eū. sz inimici pharisei de iusticia tētāt: an ꝟ eā dicat: sciebāt mā suetum ⁊ mie p̄dicatorez vñ placebat pplo. vñ putabāt dicturu dimittēdā ee adulterā ⁊ i ꝟ dicere hostē legis:contrari⁹ moysi ⁊ deo auctori: ⁊ cum adultera reus mortis.

ē.3.a et.j.19.d

ē.5.d.

Reui.20

de lyra

reth est in galilea. dz enī de xpo Esa.xj. ꝓm v̄itatem hebraicaz: Egredietur v̄ga de radice iesse ⁊ nazarē⁹ de radice ei⁹ descendet.hoc āt poterat rūdere nicodem⁹. q erat legis perit⁹. sz nō fuit aus⁹ nec mirū:qr etiā apli illo tpe erāt iuidi. d Et reuersi sunt ⁊c. qr cox ꝟsiliū p diuisionē fuit dissipatuz.

Luce.21.b

Hic q̃rit vtrū xps fuerit ꝓpha. Et arguit ꝓmo q nō.qr ꝓphetia ptinet ad cognitōez intellectiuā. vt pz Dañ.x. Intelligētia op⁹ē invtsiōe.xps aut ꝟ ptē intellectiuā erat i statu vtutis.in q̃ nō manet ꝓpheta sz magis euacuat ⁊ cessat. vt hī.j.Cox.xiij q̃ ⁊c. Itē cognitio ꝓphica q̃ndā obscuritatē ꝑportat.iō dr̄ ꝓpheta quasi ꝓcul fans. i xpo aūt nō fuit enigmatica cognitio.qr ab inf̄nti cōceptiōis aīa ei⁹ vidit clare essentiā dinā. ergo ⁊c. Cōtra tio.qr ab inf̄nti cōceptiōis aīa ei⁹ vidit clare essentiā dinā. ergo ⁊c. Cōtra riū pz in lra. Itē in lege ⁊ ꝓphetis pdict⁹ fuit ventur⁹. sicut ꝓpha antonomatice dict⁹. Rūsio dicēdū q̃ ꝓpha ꝟm nos interpretationē dr̄ quasi ꝓcul fans. in q̃tū ānunciat ea q̃ sunt longinq̃ ab hoīuz cognitiōe. Hec aūt longingtas pōt dupliciter intelligi. Uno mō respectu ꝓphe annūciātis. ita q̃ ea q̃ annūciāt sint ab ei⁹ cognitiōe lōginq̃: ppter obscuritatē sue cognitionis.⁊ hoc nō ptinet ad pfectionē ꝓphetie. sz magis ad defectū. vt pz Mūc. xij.ca. vbi moyses dr̄ excellentior ꝓpha:eo q̃ deum palā ⁊ nō p enigmata viderat: quē alij cognoscebāt in sōno ⁊ visione. Alio mō intelligit ista longingtas respectu alioꝝ hoīuz cū q⁹ ꝓpha cōuersatur. q⁹ ānūciat occulta ⁊ hoc ē de rōne ꝓphie ⁊ iō Aug.xvj. ꝟtra Faustū dicit q̃ ex hoc aliqs dr̄ ꝓpheta qr annūciat ea que sūt longinqua a cōi cognitione hominuz cuz q⁹ cōuersatur in via. xps aūt anī passionē suā q̃tum ad ptem sensitiuā erat viator. ⁊ cum alijs hoīb⁹ cōuersabatur. ⁊ ideo q̃uis clare videret diuina secreta. tñ erat vere ꝓpheta in q̃tū erat lōginq̃ a cognitione alioꝝ hoīuz cuz q⁹ ꝟsabatur. ⁊ q⁹ annunciabat illa. Angeli aūt in nullo sunt viatores.qr coꝝ ꝟsatio nō est cū hoīb⁹. ut habet Dani.ij. ⁊ iō nō pōt dici ꝓphete ex hoc q̃ annunciāt hoīb⁹ occulta. Per dicta pz ad argumēta. q̃uis enī christ⁹ q̃tū ad partē intellectiuā cēt beat⁹: nō tñ erat extra statū vie. ⁊ iō nō euacuabat in illo rō ꝓphetie anī passionē. sed post resurrectionē fuit euacuata. qr amplius nō erat in via. ⁊ sic patz ꝓmū argumentum: Ad secundum siliter pter ex dictis. qr obscuritas cognitionis in ipso ꝓpheta non est de pfectione ꝓphetie.

C. VIII.

e Esus autez. Declarata origine doctrine xpi. hic ꝓfr ponit ipsa i doctrina. ipsa aūt hz v̄tutē illuminatiuā ⁊ vinificatiuā. iō sic ꝓcedit .qr ꝓmo declarat ei⁹ v̄tutē illuminatiuā. scdo v̄tutē vinificatiuā. x.ca. ibi: Ame amē dico vob. ꝓma i duas qr ꝓmo oñdit ei⁹ virtꝰ illuminatiua p v̄bū. scdo p sensibile signū ca.se. Et ꝓcrīes iesus. ꝓma i duas qr euāgelista ꝓmo introducit xpm docētē. scdo oñdit doctrine ei⁹ v̄tutē. ibi: Iterū g̃. ꝓma i duas. qr ꝓmo ponit doctrina veritat. scdo ꝟsutatio falsitatis. ibi: Adducūt aūt. Circa ꝓmū sciēdū q̃ debit⁹ mod⁹ docendi v̄itatē fidei est ꝓmo haurire i oīone: postea effundē pplo in p̄dicatiōe. ⁊ iō xps volēs dare exēplū p̄dicatorib⁹ ecclie aliqñ anī p̄dicationē seq̃strabat se i oīone ⁊ hoc ē qō dicit: Jesus autez perit in mōtē oliueti. cā orādi. qr domus marthe in qua hospitabatur erat prope montem illum. f Et diluculo iterum venit in tēplum. ad ostendendum in eo zelum animarum.

Et omnis

Q si ꝑm legē diceret lapidādā: deridērēt q̄si nō hꝫet māsuetudinē quā pdicabat: p qua amabat. Jpe aūt neutra capit calūnia: ꝫ ꝑuata māsuetudine rfidet qđ ē vere iusticie q sine pctō ē. p. i. l. m. Nō aūt stati iudicat: ꝫ inclinans se digito scribit i terrā: digito dei scripta fuit lex i lapide, p duritia illi⁹ ppli nūc tā inclinat⁹ in hoc: ipse custos legis ē ⁊ lator legis: scribēs in terrā q̄ fructū reddit. Docet āt nos audiē alicui⁹ malis: nō temē iudicare ꝫ pri⁹ digito discretiōis nosipsos int⁹ discutere: sic ill' dic. Qui sine pctō e. v. Quasi pri⁹ sitis iusti: vt p⁹ reaz puniat. Si enī lex iubet puniri reos: nō tñ a silī puniēdis. Ecce plena iusticia vt iust⁹ ma
Leui. 20. b la puniat. Illi ḡ vt reaz dimittāt vel cuz ea penā subeant.

Adducūt aūt. Mystice. Mulier i adulterio dēpheūsa: figūt synagogā q̄ adulterauit legē moysi se quēdo traditōes patruz. Vel q̄ dimissa lege moysi: iaz segt fidē xpi. vñ iudeus tā q̄si adulterā accusat. Vel figūt ecclām q̄ relinquēs deum: fornicata erat cū demonib⁹ quā iudeus accusat ꝙ ad rp̄m accedat: ⁊ q̄si nouū idolatrie gen⁹ reputata est.

Jesus aūt ⁊c. Quid scriberet i terra siue ꝺba illoz siue qd aliō nō est diffinitū ꝑm ꝙ se inclinat ⁊ digito scribit. Docet tñ vt anteq̄ iudicuz fiat

Nicolaus

a Et ois ⁊c. docebat eos. ⁊c. ō salute alāz. qđ aūt tūc dixerit ptermittit euāgelista: qz ꝓncipaliꝫ intēdebat describē illa ex qb⁹ ci⁹ deitas mānifestabat. ex qb⁹ dissensio iudeoz ꝏ eū oriebat. b Adducūt. Hic ꝙnr ponit ꝙfutatio falsitat. ⁊ diuidit in duas ptes. qz ꝓmo ponit iudeoz maligna iterrogatio. secō subiūgit xpi benigna rnsio. ibi: Jhs aūt inclinās. In ꝓma ḡ pte dr sic: Adducūt aūt scribe. i. illi q habebāt notitiā scripturarū. c Et pharisei. q videbāt ꝑ alijs religiosi. d Mulierē in adul. dēpheūsaz Si q̄rat quare nō adduxerunt adulterū ei⁹: cū ex̄m legē cēt eadē pena plectēd⁹. pōt dici ꝙ p hoc voluerūt ponē suspitionē in corde ppli ꝙ fuisset aliqs discipul⁹ ei⁹. ⁊ ꝏ nō adduxissēt cū ad ci⁹ iudiciū. Vel alit forte adulter erat dines: ⁊ iō ꝑ pcio ipsū liberaucrāt. ꝓponunt ḡ q̄stionē brigosā. qz rnsio ad quālibet ptē videbatur esse ꝏ rp̄m. vt videtur:
e Magister ꝫ mulier in q̄ allegāt pnūtiā psone. ⁊ pnūtiā facti. cū subdit:
f Nō dēpheūsa est in adul. Et arguūt grauitatē crimis ex grauitate pene p legē inflicte. cū dr: g In lege aūt moy. māda. no. hmōi lapidare. Leuit. xx. h Tu ḡ qd di. Et subdit cā q̄nis: Hoc aūt dicebāt tētates eū. ad capiēdū ipsū ex rnsiōe. Ut possent accusare eū. Videbāt enī tātā ci⁹ māsuetudinē ⁊ miam ꝙ ꝓbabiliter credebāt eū iudicare ipsā dimitti. ⁊ sic accusarēt ab eis vt trāsgressor legis ꝓpter qđ reducrēt legē ad mēoriā ne posset excusari p legis oblitionē. si aūt ecōtrario diceret eā lapidādā. videbat dicere ꝏ alia sua dicta ⁊ facta q̄ erāt de pietate ⁊ mia. i Jesus aūt. Hic ponit xpi benigna rnsio. Et diuidit i duas: qz ꝓmo ostendit ꝙ in sua rnsiōe iusticiā tenuit. secō ꝙ a mia nō declinauit. ⁊ p hoc vtrāq̄z eoz cauillatiōnē euitauit. secūa ibi: Erigēs aūt. Circa ꝓmū sciēdū ꝙ suā sniaz ꝑm modū iudicialē ꝓmo scripsit. postea, ptulit. ꝫ est qđ dr: Jes⁹ aūt inclinās se deorsū digito scribebat i trā. illō qđ postea, pulit. ad maiorē certitudinē. k Cū ḡ pseuerarēt iterrogātes cū erexit se. ad eoz ꝙportunitatē repmēdā. l Et dixit q̄ sine pctō est vꝝ ꝓm⁹ in illā lapidē mittat. q. d. puniat peccatrix ꝫ nō a pctōrib⁹. ipleat ler quā allegat. ꝫ nō a trāsgressoribus legis. In inferēdo enī penā iustā dz obseruari debit⁹ mod⁹. m Et iterꝫ se inclī. scribe. in trā. Dicūt aliq ꝙ scribebat idē qđ pri⁹ ad oīdēdū maiorē firmitatē snie. Alij dicūt melius vt vi ꝙ scribebat eoz pctā vt eos oīderet ieptos ad accusatōez huius semie. iō seqt: n Un⁹ p. v. exi. qz ḡuiorib⁹ crimib⁹ irretiti erāt. ꝫ si q̄rat quō scribebat: dicēdū ꝙ nō scribebat p singla: ꝫ dīna vtute potuit facē ꝙ i aliā figura ab eo, ptracta qlibet eoz videret sua, ꝑa pctā. ⁊ nō alia. nec ab alijs videbāt. o Et remānsit sol⁹ ies⁹ ⁊c. Nō ē itelligēdū ꝙ xp̄s remānsit sol⁹ simplr cū illa mliere. qz remāserūt cū eo discipli ⁊ multitudo ppli. ꝫ remānsit sol⁹ a suis calūniatorib⁹. p Erigēs. Posito rigore iusticie. ꝫ xp̄s ipsū tēperat dulcore mie. ⁊ ꝫ ē qđ dr: Erigēs āt se ies⁹ ꝏstatq̄ calūniatorib⁹. q Dixit ei: mlier vbi sūt q te accusabāt. i q̄ cramiat de accusatōe. ⁊ ꝙnr ꝏ ꝺdēnatōe. Nēo te ꝺdēnauit. ⁊ ꝏbdit mliers rnsio: r Nemo dñe. qz recesserāt vt visū ē. ⁊ ꝏbdit xpi absolutio: s Dixit āt ie. n. c. te nos debere inclinare. i. cōdescēdere in iudicio: aut faciendo vti discretione.

Et iterū se. in. s. i. Data snia iusticie q̄ illi ꝓsci malo⁹ pcussi sūt. iterū scribit i trā ex more: vultū alio ꝟtēs: vt ill' sit liberū exire q̄s puidebat citi⁹ exituros q̄ plura iterrogaturos. Docet aūt nos sic ⁊ aīa correctōez alteri⁹ ita ⁊ post nosipsos hūiliter inuestigare: ne idē vel aliud simile in nobis sit.

f remanet solus ies⁹ cū muliere in domo. i. cū eccle sia, i mūdo g mia h miseria i discipu

mānsit ies⁹ solus: ⁊ mulier in medio stans]. Erigēs aūtē se ies⁹ dixit ei: Mulier vbi sūt qui te accusabant? Nemo te ꝺdemnauit? Que dixit: Nēmo dñe. Dixit āu tē ies⁹: Nec ego te cōdemnabo. Uade ⁊ iā āmplius noli peccare. Iterum ergo locutus ē eis ies⁹ dicens: Egō sum lux mūdi. Qui seqt̄ me nō āmbulat i tenebris sed habebit lumē vite. Dixerūt ergo ei pharisei. Tu de teipso testimoniū phibes: testiōniū tuū nō est vez. Respondit ies⁹ ⁊ dixit eis: Et si ego testimoniuz phibeo de me ipso: verum ē testimoniuz meū]: quia sciō vnde veni ⁊ quo vado. Uōs aūt nescitis vnde ve-

k ideo. l p fidē i iussis exēplis obedit i ignorātie vel petōz m nunc ⁊ in futuro n qz deū se significauit

o ostendens se ⁊ patrē eui gloriam dat

a patre.

Nec ego. Sz qz poterat timē ne iste q sine pcto ē eā pūiret: dic ei vt mīsericors ꝓterita pcta dimittēs: Nec e. t. p. vt ius. ne āpli⁹ pecces iterdicēs.

Iterū ergo. Repulsis tēptatoribus: sanata culpa mulieris: aptis⁹ subdit qd posset ex dinitate: ne ambigat de eo hoc: an possit pcta dimittere. Ego sum. l. m. que nube carnis tegitur: ⁊ sic tolleranda hominib⁹ efficit. vnde ⁊ peccata possum dimittere ⁊ etiā hominē il luminare.

Testimoniū tuū. ⁊c. Putāt nō credendū ei: quasi sol⁹ de se testatur obliti ꝑmissarū lucernarū ⁊ ipsi⁹ iobis baptiste q de eo euidēter ostēdit. j. 19. a. et j. 12. g.

Uerū est testimonium. Mecū testimoniū ideo verū est habendū quia scio vñ veni. hoc est qz testimonio pfis cō firmat veni missus a patre: nō tñ cum deserens: ⁊ impleto ministerio ad patrem redeo: nec tamen mundum relinquo.

de lyra

ꝺdēnabo. qz veni pctōres saluare: ⁊ nō ꝺdemnare.

t Uade. absoluta a culpa ⁊ a pena. v Et iā am. no. pec. saluādo enim nāz dānat culpā. Circa ꝫ sciēdū ꝙ ꝫ fctm xpi nō ē trahēdū ad ꝓnūtiā. imo debēt sacerdotes i foro pniali ponē pniaz ꝫ ꝺditionē peccāt ⁊ pcti: qz nō hūt talē ptātē dimittēdi. poterat ēt xp̄s illi mlieri tātā ꝓtritōez dare ꝙ sufficeret ad delctiōez illi⁹ culpe ⁊ pene. ⁊ illā contritōez cognoscē. nō sic āt alij sacerdos. q nō nouit cor nec videt. qz hō videt ea q̄ patēt. vt hꝫ. i. Reg. xvi. x Iterū ḡ. Posq̄ euāgelista introduxit xp̄m docētē. ꝫ describit doctrinā ipsi⁹ q̄ctū ad ꝟtutē illuiatiuā. Et diuidit i duas. qz ꝓmo ꝓponit itētū. secō ꝓbat. ibi: Dixerunt ḡ pharisei. Circa ꝓmū tria ponūt: Primū ē ipi⁹ xp̄i spāle priuilegiū. cū dr: y Ego sū lux mū. Alij enī nō sūt lux ꝫ ab hac luce illuiati. vt dcm fuit. j. c. nō tñ sic ē intelligēdū ꝙ xp̄s sit sol istevisibli. sē intelligebāt manichei. lux enī magi, ꝓpe dr i spūalib⁹ q̄z i corpalib⁹: qz lux hz rōnē mānifestatiui. qđ ꝓpe hz locū i cognitōe intellectiua. q̄ sūmū tenet gradū. ⁊ iō ipe de sol⁹ē lux p cēntiā. qz ab ipo oīs notitia deriuat. Secō ꝓponitur hui⁹ lucis bnficiū. cū dr: z Qui seqtur me. p fidē formatam.
a Nō ambulat i tenebris. ignorātie ⁊ culpe. ⁊ p ꝙns nō veniet ad tenebras gehēne. q̄ sunt termin⁹ ꝏdictarū tenebrarū. ꝓpt hoc Matth. viij. dicunt tenebre exteriores. i. vltime. p xp̄m enī facta ē ꝟitas ꝏ tenebras ignorātie. ⁊ gfa ꝏ tenebras culpe. ⁊ glia dabit ab eo ꝏ tenebras gehēne. Tertio ꝓponit hui⁹ lucis fruct⁹: cū dr: b Sz habebit lumē vite. qz p irradiationē hui⁹ lucis elcuabit intellect⁹ ad vidēdū deū clare. ⁊ p ꝙns affectus ad fruēdū ipso pfecte in qb⁹ ꝙsistit vita eterna. c Dixerūt ḡ. Hic, ꝓbat ista tria ꝓposita p ordinē. ꝓmo ꝓmū. secō secundū. ibi: Dixit ḡ iterū. tertio tertiū. ibi: Amē amen dico vob si qs ser. ⁊c. Prima in duas: qz ꝓmo ponit iudeoz obiectio. secō xp̄i rnsio. cr q̄ oīdit ꝓmū, ꝓpositū. ibi: Rndit ies⁹. Obiectio aūt eoz ꝓcedit nō ex parte dicti: qz erat verissimū: ꝫ ex pte dicēti. ⁊ hoc ē qđ dr: Dixerūt ḡ pharisei: Tu de teipso testimoniū phibes.
d Testioniū t. nō ē ve. i. hns firmitatē dato q̄ cēt verū i se. qz null⁹ pōt ferre testioniū de seipo. e Rndit ies⁹. Hic pōit xp̄i rnsio. ⁊ excludit eoz obiectiōez duplr. ꝓmo oīdēdo ꝙ ꝙntia nō tenet. secō ꝙ assecdēs ē falsuz. ibi: Uos ꝑm carnē. Circa ꝓmū sciēdū ꝙ testioniū hz firmitatē ⁊ ꝟitatē ex certitudie cognitōis. ⁊ iō hois testioniū de se nō ē firmū. qz ⁊ si se cognoscat. tñ frequēter iordinate afficit ad seipsū. de⁹ aūt pfecte se ⁊ alios cognoscit: nec pōt cē distorsio i ci⁹ affectu, ꝓpt qđ testioniū dei ꝏ seipo firmū ē. Testioniū āt hois de deo ē īualidū, ꝓpt defectū cognitōis. xp̄s āt erat hō ⁊ de⁹: nec poterat cē defect⁹ cognitōis vl iordiatio affectōis i dina nāvl hūana, ꝓpt qđ ci⁹ testioniū ꝏ seipo erat firmū magis q̄ qcūq̄z aliō testioniū. ⁊ sic pz defect⁹ ꝙntie. ꝫ ē qđ dr: Rndit ies⁹ ⁊ dixit: ⁊ si ego testioniū phibeo ⁊c. ꝏbdit cā: f Quia s. v. ve. ⁊. q̄ va. i. pfectē cognosco pcez a q̄ criui i mūdū. ⁊ ad quē reūtar. ⁊ sic pz, ꝓbatio ꝓmi, ꝓpositi. s. ꝙ xp̄s sit lux p cēntiā. qz hū ē a pc, progrediēs sic lux a lucc. g Uos. a. n. v. vc. aut q̄ va. qz ci⁹ dinitatē ignorābāt.

Uos ꝑm

Vos ſm carnē. Quia illud neſcitis, ideo vos ſm carnē.iu. hoc ē holez putatis cui in laude ſua credendū nō ſit: ⁊ etiam damnatis.

Ego nō iudico. Ego nō iu.q.ſm carnē vt vos: vl̄ penit⁹ nō iudico ꝟ ꝓmo aduētu: ꝟ ſaluo: ꝟ qz ſcōo aduētu iudicabit. ſubdit ꝟ: Et ſi iudico ego.

Quia ſol⁹ nō ſ. Aug⁹. Jō verū: qz nō ſol⁹ ſed ego ⁊ pater. Ecce ego duo in ꝑſonis licz vnuz in ſubſtātia: qđ ē. iō verū eſt iudiciū meū: qz verus dei filiꝰ ſuz. vnde, ꝓbatur q̄ filius: qz nō ſolus: ſed pater mecū.

c Et in lege v. Aug. Dicto de iudicio q̄ ſuuz ⁊ ꝓtis teſtimoniū verum ſit, ꝓbat ab auctoritate legis. Dicit enī in lege: in ore duoꝝ vel triū ſtat oē ⁊bū: non q̄ duo vl̄ plures nō ſint inuēti ſepe fallaces: ꝟ trinitas in ꝟ cōmēdat in q̄ ppetua veritas. Si g̃ vis hīe bonaz cām habe duos vl̄ tres teſtes: ꝓez ⁊ filiū ſil̄ vl̄ patrē ⁊ filiū ⁊ ſpm̄ ſcm̄: vt accuſata ſuſāna habuit.

Deu.7.b

matt.18.b 2.cor.13.a et.ī.5.f.

Dicebāt, Scōm carnē iudicātes: patrem xp̄i carnaliter acceperūt: ſed erat hō in aperto: verbū patris in occulto.

matt.11.d. luce.10.d et.ī.7.d.

Vbi ē p.t. Quaſi. te videm⁹ ꝟ nō patrē tecū. qb⁹ ecōtra dr̄: ꝟ nec me ſcitis: qz ſi holez quē videtis: nō ꝙ i occulto ſuz ſcitis. ⁊ iō nec ꝓtem ſcitē. ꝟ ſi me ſciretis: qđ eſt ꝓp⁹ me cognoſcite: ⁊ ſic ꝓtem ſcietis qz vnū ſum⁹.

matt.11.d. marc.11.c. et.12.a. luce.19.g e.20.g. et.22.a. et.ī.7.d.

nio aut quo vadam. Vos ſecundum carnē iudicatis: ego nō iudico quēq̄z. Et ſi iudico ego: iudicio meum verū ē: quia ſolus nō

† ſ.i. ⁊ ſi hō patrē nō deſerui: ⁊ ſi miſſus ꝙ carnem tñ ego ⁊ pr̄ ſimul ꝙ deitatē ſ incarnari conſtituit.

† ſuz: ſed ego ⁊ qui me miſit pater.

ſ vobis a deo data.

Et in lege vestra ſcriptū eſt: quia duoꝝ hominū teſtimoniū verū

ſ nūc ⁊ ſi dif

eſt. Ego ſum qui teſtimoniū phibeo de meipſo: ⁊ teſtimoniū phibet de me qui miſit me pater. Bi cēbāt ergo ei: Vbi ē ſt pater tuus? Reſpondit ieſus. Neq̄z me ſcitis neq̄z patrē meum. Si mē ſciretis fortaſitan ⁊ patrem meum ſciretis.

ſ magna confidentia intrepidus verba diuinitatis coram inimicis aperte loquitur vt docet.

Hec verba locutus ē ieſus in gazophylatio docēs i tēplo. Et nemo apprehendit eū: quia nondū

ſ nō natalis: ſed oportuna ⁊ voluntaria.

venerat hora ei⁹. Dixit ergo iterum

ſ de futuro quaſi de preſenti loquit

ſ ꝑſequēdo in aplis.

eis ieſus. Ego vado ⁊ quēritis me

ſ permanentes

⁊ in peccato veſtro moriemini.

† ſ vos inimici nunq̄: ſed amici mei: ⁊ ſi nō mōpo ſtea tñ poterūt ꝙbus alibi idē dicit qđ iſtis

Quo ego vado: † vos nō poteſtis

ſ oia carnaliter ſapiētes: ⁊ qđ dixit nō intelligētes.

vēire. Dicebāt ergo iudei. Nūn qđ interficiet ſemetipſum: qz dicit quo ego vado vos non poteſtis vēire? Et dicēbat eis: Vos de deorſū eſtis: ego de ſupnis ſū. Vos

ſ a patre cum eo credens omnia

ſ in peccato nati adhuc in eo viuitis: quod non iam hi qui de mundo electi ſunt: pertinentes ad eum qui fecit mundum. ſ prior mundo

de mūdo hoc eſtis. Ego non ſum de hoc mūdo. Dixi ergo vob⁹ qz in peccatis veſtris moriemini. Si enī non crediderit mihi qz ego

ſ in quo nati

ſum moriemini i peccato veſtro.

Forſitan. Nō dubitat ſ dubitātes q̄ſi irridet ⁊ increpat: vt ⁊ dñs ſuo: forſitan dñs tuus ſum.

Hec ver. lo. Sage diuitie, philare: ſuare. Typice gazophilatiū ē myſteria ſcripturarū: q̄ ſūt in tēplo. i. in xp̄o. Hec ſecreta p̄reſurrectionē aperuit aplis: ſ in ꝟis mō loquitur per parabolas non intelligētibus iudeis.

Et nēo. Jd ē loq̄nte de deitate. ſ. nemo etiā ſi vellet apphendit: qz ipſe necduz voluit. Dic̄ g̃ de paſſiōe ſua q̄ in ſua ptāte eſt: iudeis cape volētib⁹.

Ego va. Quaſi ſpōte ⁊ iō fruſtra laboraz. Vadit illo vñ venerat ⁊ vñ nō diſceſſerat. Queretis odio ꝓſequētes aſſūptū i celis: nō vt amici hīe cupiētes vñ cis pensā p̄dicit. In ꝓtō vro moriemini.

Nūquid in. ſ. i. Stulta ⁊ba q̄ſi de morte dicere nō poſſent cuz ſeq̄ ad mortē. Dicebat g̃ nō de morte: ꝟ de glia ad quaz ibat ꝙ mortē. vñ illis carnalib⁹ ſbdit. Vos ō deorſum eſtis, ⁊ iō trā ſapitis: ſic̄ ſerpēs terrā comedit.

Dixi er. Hic exp̄ōit qđ ſit eſſe de mūdo. i. eſſe pctōres infideles frena ſapiētes. vñ ꝟ cis exponit. ſi enī non: ſed ecōtrario ſpem dat crediturīs.

Si enī nō crediderit. Crediderit dic̄: nō ꝓcepe ritis: qz nēo nūc capit i mutabilē ēntiā. Ego ſū nō dic̄ qđ vl̄ xp̄s: vl̄ filiꝰ dei vel aliud hmōi. ꝟ ad

Nicolaus de lyra

a Vos ſz car. Hic oñdit xp̄s añcedēs eoꝝ ēe falſū. Et diuidit i duas. qz ꝓmo ponit chriſti ꝓbatio. ſcōo remouet iudeoꝝ obiectio. ibi: Dicebāt g̃. Añcedēs eoꝝ erat q̄ chriſt⁹ eēt ſolus q̄ de ſe teſtimoniū phiberet. ⁊ hoc eſt falſū: qz filiꝰ dei nō pōt eſſe ſine ꝓtē ⁊ ſpū ſcō. q̄ ꝓcordit dāt teſtioniū cū eo. vt dr̄. i. Joh. v. Tres ſūt q̄ teſtionīū dāt in celo ⁊c. tñ nō fit hic mētio niſi de ꝓtē. ⁊ ꝟ eſt qđ dr̄: Vos ſm carnē iudicatis. ſ. me ēe ſolū holez. b Ego nō iudico quēq̄z. ſ. ꝙ exterioza ſic vos. qz deꝰ intuet cor. c Et ſi ego iudico iudi. m. ve. eſt. i. firmū. d Quia nō ſū ſol⁹. vt ſupponit. qz non pōt eē ſolitudo in dīnis. cū vna ꝑſona ſit i alia ⁊ ecōuerſo. iō ſubdit: e Sz ego ⁊ q mi. me pr̄ ⁊c. Et ꝟ arguit ad ꝓpoſitū. d. f Et in le. ve. ſcrip. eſt Deut. xix. g Quia duoꝝ ho. teſ. ve. eſt. i. dz reputari verū. qz q̄uis duo holes pñt ſil̄ mētiri. tñ nō ꝓtingit de facili. h Ego ſuz q teſ. phi. de me ipſo. Ecce vna ꝑſona. i Et teſtioniū phi. de me q mi. me pr̄. Ecce alia argumētū ē a maiori. ſi enī duoꝝ holuz teſtioniū ē firmū q hñt cognitionē puā ⁊ pōt hīe affectionē diſtortā mlto fortiꝰ teſtioniū pr̄is ⁊ filij in dīnis vbi nō pōt eē talis defectꝰ dz firmū reputari. k Dicebāt g̃. Hic remouet iudeoꝝ obiectio. audiētes enī q̄ allegabat ꝓtez ſuū in teſtioniū. ſtati obiecerūt: l Vbi ē pr̄ tuꝰ? q. d. nō ē talis ac tātꝰ q̄ in ꝟ ſit ei credēdū. credebāt enī cū eē holez purū filiū ioſeph. ⁊ iō d ipſo, derīſorie q̄rebāt. m Rñdit ieſus. obiectionē excludēdo. n Neq̄z me ſcitis. ſm deitatē. o Neq̄z ꝓtez meū. p ꝙs. qz cognito vno correlatiuoꝝ cogſcit ⁊ reliquū. iō ſequit. p Si me ſciretis. Quis enī iudet haberēt maiorē noticiā q̄z gētiles. ſm q̄ dr̄ pſal. lxxv. Notꝰ in iudea deꝰ. tñ nō cogſcebāt eū q̄tū ad myſteriū trinitatis. qz nō erat adhuc plene reuelatū. q Hec ⁊ba locutꝰ ē ieſ⁹ in gazophilatio. i. in loco vbi ponebāt oblationes, ꝙ edificijs tēpli. hoc aūt addidit euāgeliſta ad oñdēdū q̄ ieſ⁹ tūc erat in loco vbi poſat faciliter capi ab eis q̄rebāt eū occidē. niſi fuiſſent repſſi diua ⁊tute. iō ſeq̄t: Et nēo apphēdit eū. r Quia nōdū ve. ho. ciꝰ. i. ab eo ꝓordinata. qz q̄n voluit captꝰ ē ⁊ nō ante. ſ Dixit g̃ iterū. Hic ꝓbat ſecūdū. ſ. poſitū. ſ. q ſequēs euz nō ambulat in tenebris. Et diuidit in duas. qz ꝓmo oñdit eos qbꝰ loq̄bat habere huiꝰ lucis defectū. ſcōo ſubdit defectꝰ remediū. ibi: Dicebant g̃. Circa ꝓmū ſciēduz q̄ recedēte ſole viſibili de nſo hemiſperio cauſant ibi tenebre. ita ſilr xp̄o q eſt ſol iuſticie ex ꝟ mūdo ꝙ mortē recedēte. iudei, ꝙ maiori pte ſūt obtenebrati tenebris infidelitatis: ⁊ i cis obſtinati. ⁊ ꝟ iuſto iudicio deī: qz viderāt ſigna i vita ei⁹ ⁊ in morte, ꝓpter q̄ gētiles legis ⁊ ꝓphārū noticiā nō hītes crediderūt xp̄o. Silr ꝓz de illo cēturiōe q̄ viſis ſignis i morte xp̄i dixit: Vere filiꝰ dei erat iſte. vt hr̄ Matth. xxvii. ⁊ iō iudei q nō ſolū ꝙ miracula viſa: ſ etiā ꝙ miracula, ꝓphaz p̄dicta poterāt eū cognoſcē verū xp̄z ⁊ ꝓſequētes eū merito ſūt a deo dimiſſi, ꝓpr̄ eoꝝ ingītitudinē. ⁊ ſic excecat totaliter ꝙ obſtinationē. ⁊ hoc ē qđ dr̄: Dixit g̃ iterū eis ieſus: ego vado. ſ. ad patrē. ꝙ mortē ſm hūanitatē. a q̄ tñ nō receſſit ſm diuinitatē. t Et q̄rētis me. ſ. ꝓſequēdo me in mēbris meis. qz poſt mortē xp̄i iudei ꝓſecuti ſūt

de lyra

aplos ⁊ alios xp̄i fideles vſq̄ ad mortē. vt ꝓz Act̄. viij. v Et in pctō vro moriemi. i. ꝓpter pctm̄ vſm. qz ꝓpter ꝓſecutionē xp̄i ⁊ aplorꝝ ciuitas hierlm deſtructa ē: ⁊ tēplū cōbuſtū. ⁊ ppls occiſus ab exercitu romano: vt fuerat a xp̄o ꝓdictū exp̄ſſi⁹ Luc. xix. et. xxiij. Hierlm hierlm q̄ occidis prophetas ⁊c. x Quo ego vado vos nō poteſtis venire ⁊c. ſ. ad gliaz p̄is: vſa infidelitate ꝟ impedīēte. y Dicebāt g̃. Hic ꝙñr ieſ⁹ docet remediū. Et diuidit in duas. qz ꝓmo hmōi remediū ꝓponit. ſcōo ei⁹ efficaciā oſtēdit. ibi: Dicebāt ergo. Circa ꝓmū ſciēdū q̄ hoc remediū conſiſtit in veniēdo ad chriſtū per fidē q̄ eſt vera lux. ideo diuiditur in duas. qz ꝓmo remediuz huiꝰ fidei oſtēditur. ſecundo ad credēdū eos īducit. ibi: Dicebāt g̃ ei. Prima in duas. qz ꝓmo ponit iudeoꝝ interrogatio. ſcōo ſubdit xp̄i rñſio i q̄ dat remediū ꝓdictū. ibi: Et dicebat eis. Circa ꝓmū ſciēdū q̄ audierāt iudei xp̄z volūtarie moriturū. vt hr̄ p illō Eſa. liij. Tradidit i mortē aiam tuā: q̄ ſcriptura ⁊ totū capl̄m exponit de xp̄o ab antiqs doctorib⁹ hebreoꝝ. ⁊ iō iudei derīſorie q̄rebāt de ieſu q̄ reputabāt falſū xp̄m. z Nūqd interficiet ſemetipſum qz dicit: quo ego vado vos nō poteſtis venire. Si enīz ſerioſe loquerent de impletiōe huiꝰ ꝓphetie dicerēt ſic: Nūqd ex ſimplici volūtate ſeparabit aīma a corpore. qđ patet ex eo qđ ſubdit: Quo ego vado vos nō poteſtis venire. Ipſi enīm poterant ſeipſos interficere. ſed nō poterant aiam ſuā, ꝙ volūtate ſua tradere: ſic fuit ꝓphetatū de xp̄o per Eſaiā ⁊ in ieſu fuit adimpletū. a Et dicebat. Hic ponit xp̄i rñſio in q̄ dat p̄dicti ⁊bi intellect⁹ dicenti: b Vos de deorſū eſtis. i. de maſſa corrupta pōdere originalis peccati. ⁊ ideo habetis debitū mortis ⁊ neceſſitatē moriēdi: propter qđ ſepatio aie a corpe nō ſubiacet ſimplici veſtre volūtati. c Ego de ſupernis ſum. qz ſm deitatē habet eandē naturā cū ꝓtē. ſm hūanitatez anima eſt a deo imediate, ꝙ creationē. ⁊ corꝰ formatū ſpūs ſancti virtute. ⁊ ꝓpter hoc habebat plenū dominiū ſuper corꝰ ſuū ſeparando aiam ab ipſo ⁊ reuniendo: ſm q̄ dicit. j. r. ca. Potestatē habeo ponendi aiam meā. ⁊ potestatē habeo iterū ſumēdi eam. ideo ſeqtur: d Vos de hoc mūdo eſtis. corpore ⁊ affectu. e Ego non ſum de hoc mundo. quia ſm q̄ deꝰ precedit mundum ut cauſa effectum. nec eſt pars vniuerſi. ſm aut humanitatem: ꝓpter virtutem formatiuam eodem modo eſt dicendum. qz illa virtus fuit virtꝰ ſpiritus ſancti. quātum autem ad aiam ⁊ corꝰ bene eſt pars vniuerſi. ⁊ ſic eſt de mundo q̄tū ad ſubſtātiā. nō aūt quo ad peccati deordinationē. que deordinatio noie mundi in ſacra ſcriptura frequenter deſignatur. ut. ſ. dictū eſt. j. ca. ⁊ hoc modo iudei erant de mundo ꝓpē infidelitatis peccatū. ꝓpter hoc ſubditur. f Dixi ergo vobis qz moriemini in peccatis vīs. Supra dixerat: ut peccato vro ſingulari qz ꝓncipale peccatū eoꝝ erat ꝓſecutio chriſti ſ ad hoc seq̄batur multa alia peccata. ꝓpter hoc replicauit hic i plurali: in peccatis veſtris. Et ꝓſequēter oñdit remediū ꝓtra iſta mala. d. g Si enim non crediderītis. fide formata charitate. h Quia ego ſum. vobis in lege ⁊ ꝓphetis ꝓmiſſ⁹. Moriemi i pctō vro.

Dicebant

istos vtiq verbo eterne essentie: sicut olim ad moysen quē mittebat ad liberandū isrl. qsi: Qui misi moysen ad liberādū filios isrl: ego p meipsū veni liberare pditos. Cetera vo oia que mittantur non vere sunt.

Principiū. Aug. Credite me pincipiū t est in greco femínini generis. ac si diceret: Credite me veritatē q loquor vobis. Pater dī pncipiuz nō de pncipio. filio dicit pncipiū a pncipio. i. a patre p quē oia. oia eni p filiū pī opatus est: ipse manus dextra: fortitudo: sapiētia t verbum patris.

Augu. Ecce qd ē eē qr pncipiū in se manet: innouat oia t mutari ñ pōt

Loquor. Et habeo vobis multa loq docēdo si crediderit is: accusādo si nō crediderit is: t q mō nō iudico ꝙ saluo habeo post iudicare: habeo dico: ꝙ totū ex pte q verax est ex se: ex quo ego sū veritas quā genuit ex se: t iō vera dico t iudico. Ecce quomō dat glīaz pī cui eqlis ē: vt doceat nos miores dare gloriam deo.

Et nō cogno. Luz dicit: q misit me verax ē: non intellexerūt q de patre diceret: qr adhuc habebāt clausos oculos. et ideo subdit eis: Cū exaltaueris f. vbi offidit aliqs sbi esse: q post passionem suā esset crediturī t cogniturī quis ipse esset.

Quia ego sū. Esse est imutabile diuine substātie: ꝙ ne ipse que loquit intelligeret esse pī subdit: Et a me ipso f. ni. qr a me ipso non suz: sed a patre.

Nicolaus

a Dicebāt g. Ostēso remedio euadēde mortis: qō ē p fidē christi. hic ꝓfir iducit eos ad credendū sibi. Circa quod premittit iudeoꝝ interrogatio. d.

b Tu qs es. q. d. ostende nobis q tu sis talis t tātus q debeat credi tibi.

c Dixit eis ihesus. ꝓbādo q dz ei credi p hoc q est oīuz creaturaꝝ pmū pncipiū. t p ꝙs veritas pma t infallibilis. t ꝙ est qō subdit: d Principium q t loquor vobis. t qr est pmū oīuz reꝝ pncipiū: oia reducit i seipsū cū sit finis oīuz. iō ꝙñr offidit q ad ipsū ptinet oīuz iudiciū: p qō alia reducunt in ipsū. t hoc est qō dicit: e Multa ha. de vo. loq t iu. nō dic vobis. i. ad vtilitatē vestrā: ꝙ de vobis. i. ad malū vrm. qō erit in iudicio futuro. f Sed q me mi. ve. est. qr adimpleuit pmissū de pma missione filij q nō est ad ꝙdēnandū vel iudicandū mundū: ꝙ magis ad saluandum p doctrinā. iō segit: g Et ego q au. ab eo ꝙ loquor in mūdo. dicit eniz se audire a pte: qr inquantū deꝰ hz sciam a pte: tñ candē cū ipso sicut t essentiā: ꝙ inquantū hō hz scientiā infusā ab eo. h Et nō cog. qr pa. eiꝰ dice. deū. Hoc addidit euāgelista vt ofidēt cecitatē eoꝝ. Verūtñ qr multi iudeorū in morte christi crediderūt videtes miracula q acciderāt in morte eiꝰ. vt hī Luce. xxiij. Silr ad ꝓdicationē aplorꝝ multi iudeoꝝ crediderūt post mortē christi. vt hr Act. ij. iō subdit: i Dixit g eis ihesus: cū exal. fi. ho. f. in cruce in q̄ fuit extensus in arce: t p qō exaltatꝰ est a pfe. ꝭm q dr Phil. ij. Humiliauit semetipsū factꝰ obediēs vsq ad mortē mortē aūt crucis. ꝓpter qō t deus exaltauit illū ꝛc. k Tūc cog. qr ego sū. f. vere xps: vtiq autē tali mō loquēdi: vt reducat eis ad memoriā: illud Exo. iij. Ego sum q sū. l Et a meip. fa. nihil. qr ꝭm q deus hz totā virtutē opatiuā a pfe lz eandē sicut dictū est de scia: ꝭm q hō illa nā est organū diuinitatis ꝓiunctū. et iō nihil poterat opari nisi ꝭm motū t regulationē ipsius dei. ideo sequit: m Sed sicut ꝛc. mecū est. qr ꝭm deitatē pr est in filio. t econuerso. ꝭm humanitatē ꝙ ipsa deitas est in hoc xpō spāli mō. f. p realē vnionē p quem modū nō est in aliq alio. n Et nō relict me solū. qr filiꝰ ꝭm q deꝰ nō pōt separi a pfe. ꝭm ꝙ q hō pōt separi de potētia absoluta: ꝙ de potētia ordinata nā assūpta nunq̄ dimittet: qr qō semel assūpsit nunq̄ deponet. vt dicit Damascen. o Quia ego q̄ pla. sūt ei facio sp. Inquantū enī deꝰ: idē vult t facit qō pr: qr eoꝝ est vna volūtas t opatio. inquantū ꝙ hō eius volūtas t opatio regulant absq aliqua obligatione a regula diuine volūtatis. vt ꝙz ex ꝓdict. p Nec illo lo. mul. cre. in eū. Hoc addidit euāgelista ad ofendendū q remediū ꝓdcm fidei extunc icepit hr efficaciā q̄tū ad aliquos iudeoꝝ. q Dicebat g. Postq̄ saluator remedij. Et diuidit i duas: ad remediū fidei. Hic ꝙñr offidit efficaciā huiꝰ remedij. Et diuidit i duas: qr pmo circa hoc ponit christi istructio. 2° iudeoꝝ ꝓdictio. ibi: Responderūt g. Efficacia aūt fidei in hoc ꝙsistit q dat pfectā libertatē: q̄ est maxie desirabilis a creatura rōnali: qr sensibiliter videmꝰ q bruta alia libertatem preeligunt vētris satietati. Et multo fortius hō de culꝰ nā est libertas. p hoc eni differt ab alijs alialibꝰ q est liberi arbitrij: t iō dz verā libertatez

Facio semp. Semp ipsa equalitas est. Semp nō ex quodaz initio et desceps: ꝙ sine initio t fine: dei eni generatio ñ hz initiū tpis: qr p vnigenitū facta sunt tpa. Multi crediderūt. Fides est credere qō nō vides. veritas est videre qō credidisti: nō cognoscimꝰ vt credamꝰ: ꝙ credimꝰ vt cognoscamus. iō christus hō in terra fidē facit post se videndū dabit quod ē merces fidei.

Vere discipuli. ad hāc altitudinez pueniet is ex fide q̄ est hūilis t ptēnis: t est granuz sinapis.

Liberabit. hoc verbū dns posuit a libertate nō vt plerūq latine dici solet: liberari aliqs ab infirmitate. Et non dixerat dns: liberi eritis: si veritas liberabit vos: i quo tñ verbo nō intellexerūt nisi libertatem carnalez.

Respōderūt ei. nō illi q crediderūt: ꝙ alij in turba q nō crediderūt q audito liberabit vos: idignati sunt se vocari suos putātes dixisse de carnali libertate. Et neminī seruiuimꝰ. Actū f: Ioseph fuiuit i egypto: pres in egypto seruierūt i luto isti eidez tributis cesaris.

Amē amē dico vo. c. Amē hebraice vex dī latine qō nullus interpres mutauit ne vilesceret nudatū: ꝙ honorē habeat se cretū: t ē q̄si iuramentū. Vñ Hiero. sup esaiā: Iurat dns p semetipsuz qm̄ sententiā oris sui t verbū qō semel ꝓtulit nequaq̄ irritū facit: ꝙ est p semetipsum iurauit. roma. 6. d 1. pet. 1. d. E

Seruus aūt nō. In hoc terruit nos: que ḡ spes est ut

de lyra

ofbꝰ ꝓponere: ꝓpter qō saluator ofidit q efficacia fidei se extēdit ad dandā libertatē pfectā. t hoc est qō dr: Dicebat ḡ ihesus ad eos q crediderūt ei iudeos: qr ipsi libertatē maxie desiderabāt. r Si vos mānse. in ser. meo ve. disci. mei eritis. hoc dixit qr aliq eoꝝ ficte credebāt. t isti nō erātvere discipli s Et vos cog. veri. f. fidei p doctrinā meā. t Et veri. libe. vos. qr in pñti veritas fidei liberat a seruitute culpe: in qua inchoat vera libertas: et in futuro a seruitute miserie: qñ ipsa creatura liberabit a corpe mortis. vt hr Ro. viij. tūc libertas pficiet: qr alia erit subiecta soli deo: in quo cōsistit eius libertas. ꝓpter qō dicit Augu. Voluntas tua erit libera si fuerit pia: pietas aūt est seruitus dei: t corpꝰ erit omno subiectū ipsi aie p dotes glorie. v Responderunt. Hic ponit iudeoꝝ ꝓdictio. Et diuidit in duas: qr pmo ponit hec ꝓdictio. 2° remouet. ibi: Respondit. Circa pmū sciendū q audierunt a xpō se posse ꝙseq libertatē p eius fidē. In hoc autē iplicat q ipsi eēnt seruī. t iō statim ꝓdixerunt: nobilitatē sue originis allegātes. t hoc est qō dr: p Semē abrahe su. t ne ser. vnq̄ ꝛc. Manifeste ꝙz ꝙ dictū eoꝝ eē falsū. qr si intelligebāt loq de toto ppło iudaico: ꝙz dicti falsitas ex hoc q ppłs iudaicꝰ quadringētis ānis fuit in egypto in suitute magna. t itez. lxx. ānis in babylone. In terra etiā sua frequēter fuierunt regi assyrioꝝ t alijs nationibꝰ. vt ꝙz. iij. Reg. t. iiij. Si autē loqbant de seipsis ꝓ illo tpe ꝙz etiā dicti falsitas: qr tunc seruiebāt romanis t qlibet ānno reddebāt tributū eis. ꝓpter hoc dixerunt. j. xix. Nō habemꝰ regē nisi cesarē. y Quō tu di. li. eritis: Saluator eis duo ꝓmiserat. f. cognitionē veritatē: t donū libertatis. d. Et veritas liberabit vos. Iz autē sit peius deficere a cognitiōe q̄ a libertate: tñ iudei sicut carnales t supbi magz iniuriosū reputabāt charentiā libertatis. t iō dimisso defectu cognitōis q iplicabat in verbis xpi dicētis: Cognoscet veritatē. q̄sierūt tantūmō de defectu libertatis iplicato in hoc verbo: Veritas liberabit vos. z Respondit ihesus. hic remouet iudeoꝝ ꝓdictio. In ꝓdicēdo autē negauerūt vnū. f. seruitutē dicētes: Nemini suiuimꝰ vnq̄: t aliud affirmauerūt. f. generis nobilitatez dicētes: Filij abrahe sumꝰ. iō saluator ꝓmo ꝓbat eē vex qō ipsi negabāt: t 2° excludit secundū qō affirmabāt. ibi: Scio qr filij. Circa pmū sciendum q ꝙz xpōs posset statim ofidere eos eē suos suitute tpali. vt ꝙz ex ꝓdict. tñ de hoc nō curauit qr ipsemet seruire voluit t soluē tributū. vt hr Matth. xvij. ꝙ ofidit eos suos suitute culpe: de q̄ eis ꝓdixerat: iz intellexissent male de suitute tpali. t hoc ē qō dr: Respondit eis ihesus ꝛc. omnis q facit pcm̄ seruus est peccati. Seruus aūt nō manet

dertatis his q nō sunt sine pctō: filius m. i. e. q solus liber est a peccato.

Scio q: filij. Exposito a dño ꝯ gliantes de vana libertate carnis et vera seruitute pcti ⁊ vera libertate p se filiū: ꝓcedēs istis sup q filij abrahe sunt p carnē: tales liberos ostēdit nō esse filios abrahe p imitationez fidei ⁊ iustitie: ꝙ cē filios homicidi diaboli: q̄rentes se occidere: ⁊ ita cēvere suos.

Apud patrē vestrū. De diabolo dicebat cuiꝰ filij sūt: nō nā ꝙ imitatōe. Occasione illoꝝ verboꝝ qdā dixerūt: hoies ex diabolo nasci ꝑm carnez qō falsū est. Refert tn̄ pompeius trogus: demones cū mulieribꝰ ꝯcubuisse et de illis hoies ortos fuisse. Aug. hoc nō affirmat ꝙ dicit hoc quosdaz dicē: quibus nō facile ē ꝺdicere. Pōt qdē cē q sicut assumūt aerea corpora: ita et cū illis assumāt semina: vñ hoies nascant: hec tn̄ dicta nō sunt affirmāda.

Rnderūt ⁊c. Quia arguit eos facē mala pīs fatētes patrē suū eē abraham: ꝓuocāt aliqua male dicere ꝯ abrahā vt sit eis occasio faciendi qō volebant: ꝙ dns abrahā laudat: ⁊ istos denegeres dānat dicens: Si filij a.

Nūc aūt. Non dicit q poterat se eē dnm abrahe ne sit occasio ꝯlūnie: nec filiū dei: ꝙ qō inuidēt ⁊ qō possunt occidere.

ſ xps in domo sua cui coherent filij liberat; Filiꝰ āūt manet i eternū. Si ergō ſ qui solus liberat a pcto ſ vt hic pcm nō ōnck ⁊ post corruptionem vt omnino non sit filius vos liberauerit: vē liberi ſ quidē ſ p carnē: ꝙ nō p imitationē. eritis. Sciō q: filij abrahe estis: ꝙ ſ cur ſ q ē vt hamꝰ q queritis me interficere: qā sermo capit dū capit ſ cor: q: nō capitur a corde vestro: meus nō capit i vobis. Egō qō ſ i. veritate que ego ipse sum ⁊ ideo sermo meus vos deberet capere vidi apud pr̄em loquor: ⁊ vōs q vidistis apud patrē vr̄m facitis. †ſ quasi quid contra illū dicis Rēspōderūt ⁊ dixer̄t ei: † Pater noster abraham ē. Dicit ei ihesus: ſ credidit abrahā deo Si filij ābrahe estis: opa abrahe ſ factis ꝓbate: non verbis ſ in quo probamini non esse filij abrahe facite. Nūc aūt qūeritis me īterficere hoiez q veritatē vobis locutus sū quā audiui a deo. Hōc āt ſ cuiꝰ filios vos factis. ſ ꝙ vō aliꝰ pr̄ cniꝰ opa faciꝫ abrahā nō fecit. Vos facitis opa

vitā nō imitamini: ⁊ dicūt pr̄z deū volētes vidē qd ad ꝺ posset eis dicē.

Dixit ergo. Sicut ꝓstendit de abrahā: ita nūc ostendit deū nō pr̄z eis esse cor: q: non cognoscūt filiū quem misit: nec eum diligunt.

Ego eni. Processio ex pre eterna est in qua est filius vnigenitus pri equalis: venit hō factus in quo frater hoibꝰ.

patris vestri. Dixerunt itaqz ei: Nos ex fornicatiōe nō sumꝰ nati ſ quasi ⁊ si non similes abrahe simus: saltē semp deū colimus q israel suū primogenitū noīat vnū pātrē habemꝰ deū. Dixit ergo eis ihesus: Si deꝰ pater vester eēt: diligeretis vtiqz me. Ego.n. ſ deus ſ in carnem. ex deo pcessi ⁊ veni. Neqz eni a meipso vēi: ꝙ ille me misit. Quā re loquelā meaz nō cognoscitis? ſ in hoc statu manentes ſ credere Quia ñ potestis audire sermonē meū. Vos ex pre diabolo estis: ⁊ desideria pris vr̄i vultis facere. ſ q desideria ſ ex quo fuit hō q posset occidi Ille homicida erat ab initio: et i ſ in qua fuit sed ramen cecidit ſ a qua lapsus est ſ quare veritate nō stetit: q: nō ē veritas ſ sed. in eo. Cum lōquit mendaciuꝫ: ex propꝛijs loquit: q: mēdax ē ⁊ pa ſ † i. me verbum ⁊ veritatem patri coeternā ter eiꝰ. Egō aūt si † veritatē dico:

Quare loqlā. Ita res est vt dico: ꝙ nō potestis qō dico cognoscere: q: nō potestis audire: cū nō velitis credēdo corrigi. ⁊ ꝰ ārē: q: ex diabolo estis: filij diaboli pseuerare elegistis. Vos ex pre. Ec ce tā determinat qs sit pr̄ cor cuius filij sūt nascendo vt manichei dicūt: sed imitādo: vñ ⁊ iudeis dr: Pr̄ tuꝰ amoreus ē: mater tua cethea.

Et desideria. Ideo filij diaboli q̄r. d. p. v. v. f. ⁊ occidere me in carne: q: non potestis in mēte. 1.Ioā.3.ꝺ

Ille homicida. nota homicidā nō soluz qui ferro ꝙ etiā q verbo occidit vt diabolus primos parētes. vñ in psal. Lingua eoꝝ gladius acutꝰ.

Et i veritate nō stē. Quare nō stetit ? q: nō ē in eo veritas. i. verbuz et sapia pris. Cū dr: in xpo est veritas: ita dr: vt ipse sit veritas. Si ꝙ diabolꝰ stetisset in veritate: in xpo stetisset: ꝙ nō stetit in ea: q: non est ipsa in eo.

Ex pꝓpꝛijs loquit̄. q: mēdax ⁊ hoc nō sufficit: q: ⁊ hō mēdax est q nō hz dē. ꝓpo ꝙ ab alieno cepit. i. a diabolo: iō addidit: ⁊ pr̄ ipsiꝰ. s. mēdacij qō inuenit. Ex pꝓpꝛijs. q: nō alitūde hz ꝙ a se posteꝫ ceciꝺit a veritate: vñ subdit esse pater mēdacij qō ex se genuit vt deus ex se veritatē.

Nicolaus

manet in domo in eternū. Ista domꝰ est ecclia vbi serui culpe nō manēt in eternū: ꝫ mō ad tps manēt in ipsa: inquantū sunt de numero fideliū: q: mō admixti sunt mali cū bonis: sed in futuro iudicio separabunt̄ sicut oues ab hedis. vt hr Matth. xxv. Per quē modū aūt possint ab hac pena liberari ostēdit. d. a Filius. s. dei manet in eternuz: q: solus est sine pctō: ⁊ est filius dei nālis. ⁊ sic habet potestatē alios liberādi a pctō: faciendo eos filios dei p gratiā adoptōis. ⁊ hoc est qō ꝺcludit: b Si ḡ filius vos liberauerit. a seruitute culpe p modū ꝓdictū. c Vere liberi eritis. q: in hoc ꝺsistit libertas vera. vt patet p ꝓdicta. d Scio q: filij. Hic saluator: excludit secundū: ostendēdo ꝑmo q nō sint abrahe filij. ⁊ ꝰ cuiꝰ sint filij. ibi: Vos ex patre diabolo ⁊c. Prima in duas: q: ꝑmo ostēdit q non sint abrahe filij. ꝰ q nō sint filij dei. ibi: Dixerūt ḡ. Circa ꝑmū sciendū q vera filiatio declarat̄ p imitationē ꝺditionis paterne: iudei aūt nō imitabant̄ facta abrahe: ex quo ꝺcludit saluator q eius veri filij nō erant: q̄uis ab eo carnaliter descendissent. hoc ē qō dicit: Scio q: filij abrahe estis: tantūmodo carne: ꝙ nō moꝝ imitatione. ideo sequit̄: Sed queritis me interficere. cuius cā subdit: c Quia sermo meꝰ nō capit in vobis. loquit̄ de verbo dei ad modū mālis hami q nō capit piscem nisi capiat̄ a pisce. Sic verbū dei nō capit hoiem ad vitā eternā nisi capiat̄ p fidē. ⁊ ideo ꝓdicatores vocant̄ in scriptura piscatores. f Ego qō vidi apud patrē loquor. s. veritatē meā. q: christus inquantū deus habet eandē visionē diuine essentie cū patre. g Et vos q̄ vidistis apud patrē vestrū facitis. i. apud diabolū: de quo .j. exp̄mit q sit pater eoꝝ. Sed ꝑm Chrys. lra talis est: Et vos q̄ vidistis apud patrē vestrū facite. q. d. sicut facio ⁊ loquor veritatez quā vidi apud patrē: ita ⁊ vos facite que vidistis apud abrahā. i. potuistis videre in ꝺsideratione vite eius p scripturā: ꝙ ꝓma lra magꝫ ꝺsonat sequētibus eā dr: h Responderūt ⁊ dixerūt ei: pater nr abrahā est. q. d. Nescimus quē tu vocas patrē nostrū: q: adhuc nō exp̄sserat de diabolo. Pater nr abrahā est. ꝓpter qō ꝺcludit christus. i Si filij abrahe estis opa abrahe facite: q: imitatio pr̄is est signū vere filiationis: qō nō est in vobis. ⁊ hoc ꝓbat ꝺsr dicēs: k Nūc aūt queritis me interficere hoiem q veritatē vobis locutus sū quā audiui a deo. ⁊ missus sū nūciare eam vobis. l Hoc aūt abrahā nō fecit: sed magꝫ nūcios dei reuerēter suscepit. vt hr Beñ. xviij. ⁊ ideo ꝺcludit: m Vos facitis opa pr̄is vr̄i. s. diaboli. vt patebit ex lra sequēti. n Dixerūt. Hic ꝺsr ostendit q nō sint filij dei. videntes enī iudei q ex opibus filiationē arguebat. ideo dixerunt se filios dei cuius legē ⁊ cerimonias seruabāt: nō sic aūt alie nationes idolatrie dedite. ⁊ hoc est qō dr: o Nos ex fornicatiōe nō sumus nati. fornicationē vocāt idolatriā: p quā alia separat̄ a deo: ꝓpter quod ipsa idolatria frequenter noīat̄ fornicatio in sacra scriptura. p Unū patrē habemꝰ deū. quia nō colebāt pluralitatē deorum sicut gentiles. Sed hanc paternitatē

de lyra

excludit saluator dicēs: q Si deus pater vester esset diligeretis vtiqz me: quia sicut signū filiationis humane est imitatio operū: ita signū filiationis diuine est dilectio: imo vt verius loquar in hoc ꝺsistit hec filiatio q̄ est per adoptionē. ꝑm q habeꝫ Ehe. v. Imitatores dei estote sicut filij charissimi: ⁊ ambulate in dilectione. Ista dilectio non est in eis: quia si diligerent deum patrē: diligerēt ⁊ filiū: christus aūt est dei naturalis filius. ideo sequitur: Ego enim ab eo ꝓcessi ⁊ veni. ⁊ sic patet veritas ꝓdicte ꝺsequentie: si deus pater vester esset diligeretis vtiqz me. Et ostēdit ꝺsr q hoc nō deberet eos latere dicens: r Quare loquelā meā nō cognoscitis. q. d. q̄ est causa q ex verbis meis ⁊ factis no cognoscitis me christū a deo missū? Et respondet dicens: s Quia nō potestis audire sermonē meū. q. d. defectus nō ꝓuenit ex operibus meis vel doctrina: sed ex vestra malitia: quia tantū odiū ꝓ me ꝺcepistis q nō potestis me audire: nec p ꝺsis verba mea intelligere: ⁊ multo minus in bonū interpretari. Mala enī affectio pertit iudiciū recte rōnis: ⁊ ideo inuidia ⁊ odiū qō ꝺceperunt iudei erga christū ex hoc q̄ arguebat peccata eoꝝ: fuit cā excecationis ⁊ obstinationis eorum: vt declarauī diffusius sup Matth. xxj. t Vos ex patre diabolo estis. Hic ꝺsr ostendit christus cuius sint filij. Et diuidit in duas: q: primo ponit christi ꝓbatio. secūdo iudeoꝝ iniuriosa respōsio. ibi: Responderunt ergo. In ꝑma parte dr sic: Vos ex patre diabolo estis: p imitationē: ⁊ nō p creationē. ideo subdit: v Et desideria pr̄is vr̄i. s. diaboli. ꝙ Vultis facere. qō ꝓbat ꝺsr ꝺditiones diaboli explicans: ⁊ postea ad eos applicans: vnā ꝺditionē diaboli tangit dicēs: ꝙ Ille homicida erat ab initio. Nō enī in specie humana reponit p aliaz: ⁊ ideo ille magis ꝓprie est homicida q̄ animā interficit p peccatū mortale q̄ ille q̄ interficit corpus: p quod homo conuenit cum brutis. hoc autem facit diabolus ⁊ fecit a ꝑncipio mundi: quia per suggestionē eius primū peccatū hominis contigit. et in hoc officio ꝺtinue perseuerauit: ⁊ alia conditionē eius tangit cum subdit: z Et in veritate non stetit. i. in debita obedientia ad deū. Res enī ꝺcuntur vere inquantū conformant̄ veritati prime: a qua veritate prima deuiauit diabolus per peccatū superbie. Tertiā conditionē tangit dicens: a Cum loquitur mendacium ex propꝛijs loquitur. i. ex habitu malo in quo est obstinatus. ⁊ subdit causa: b Quia mēdax est ⁊ pr̄ eius. i. ipsius mendacij. Ille enī dr mēdax nō tn̄ pater mēdacij q mēdacia ab alijs inuenta solū refert: ꝙ mendax est ⁊ pr̄ mendacij qui nō solū refert mendacia: sed etiā ea fingit: ⁊ ꝓpter hoc diabolus dr pater mendacij: q: primū mēdaciū adinuenit: cū dixit mulieri Beñ. iij. Nequaqz moriemini. Cōsequenē istas ꝺditiones applicat saluator ad iudeos. d. c Ego aūt si veritatē dico nō creditis mihi. q. d. p hoc apparet q ꝓprietas vra ē recipe falsa ⁊ mēdacia ⁊ nō vera: ꝙ q̄ possent dicere q nō credimꝰ tibi: ꝙ nō est ꝓpter odiū veritatis: ꝙ ꝓpter maliciam tuā: q: malus hō es. iō subdit hoc remouēs:

Quis ex

Quis ex vobis. Nō dedignat ex rōne oſidere se nō esse peccatorez.
Nōne bñ dicimus. Quia coniūcti sunt nō esse filij abrahe vel dei: ꝫ diaboli lugerūt conuitia quia non poterant resistere.
Honorifico pa. Non me ne arrogans vobis videar facio qđ debeo ꝫ vos nō facitis qđ debetis qz nō honorastis me quē si cognoscerētis: sicut ego honorifico patrē: sic vos me honoraretis.
Ego aūt nō q̄. audito ꝙ mitio demoniū habes. ecōtra de gria sua ꝫ solum dicit: Honorifico patrē oia tribuendo ei: et ego nō q̄ro gloriā meam vt hoies qui illatis cōtumelijs aligd reddūt ꝫ p̄t reseruo q est q querat: et iudicet.
Et qui querit. Due sūt tētationes. vna p̄bationis de q̄ tētat vos dē. alia deceptionis de qua deus tētat. Sic q duo timores: vnus quē charitas foras mittit. Alter q pmanet in seculū seculi. sic q duo iudicia: vnū dānationis quo nō iudicat p̄: ꝫ oē iudiciuz dedit filio. Alterū discretiōis. Vñ: Judica me deus q discerne cāz meā. ꝫ hoc dr: Est pf q querat gloriam meā: q discernat a gria vestra. qz vos ſm seculū gloriamini: ego nō: ꝫ ea gria quā habui apud patrem
Nicolaus
a Quis ex vobis arg. me de peccato: q.d. Si habetis aligd pctm qđ possitis sup me oſidere: paratus sum audire q me rōnabiliter purgare: q iō cū hoc nō possitis facere. b Si veritatē dico. ſi p quia. c Quare nō creditis mihi. Et subdit causam dicēs: Qui ex deo est verba dei audit: qz gribet audit doctrinā ad quā affectatus est: qz ē sibi ꝙnaturalis. q iō ꝙcludit: d Propterea vos nō auditis. i. recipitis verba dei ex ore meo. e Quia ex deo nō estis. et p ꝙs sequit q̄ sitis ex diabolo nō p creationē: ꝫ p imitationē. f Responderūt q̄. O stēso patre coz: ponit coz iniuriosa rñsio. Et diuidit i duas: qz ꝑmo ponit dicta rñsio. 2° ipsius rñsionis māsueta declinatio. ibi: Respondit iesus. Circa primū sciendū q modus hoium q nesciūt rōnabiliter rñdere est ad ꝙuitia se ꝙuertere. q ideo iudei nō hñtes qđ christo rōnabiliter rñderent ad ꝙuitia se ꝙuerterūt: dicētes: g Nōne bñ di. nos qz samaritanus es: Licz enī christus esset genere iudeus q nō samaritanus. tñ vocāt eū samaritanū duplici de cā. vna est qz. ſ. dictū est ca. iiij. q̄uis samaritani essent gētiles tñ legē in parte seruabant: q ideo erat vulgare apud iudeos q ille q in parte legē seruabat q in parte legē soluebat vocabat samaritanus q̄uis esset iudeus: ꝑter similitudinē ad samaritanos: sicut apud christianos aligs dr iudeus vel sarracenus q ritū catholice fidei i parte soluēs: iudeis q sarracenis q̄tū ad aligd assimilat. Alia cā est: qz samaritani erāt multū infesti iudeis q odibiles eis. vt. ſ. dictū est. iiij. ca. q iō vulgare erat apud iudeos q hoies malos q eis odibiles vocabant samaritanos q̄uis essent iudei. Talis aūt erat christus ſm reputationē coz. ideo vocabāt eū samaritanū. h Et demoniū habes. hoc enī iudicabant de christo ꝑter mirabilia q̄ faciebat q magicis artibus imputabāt: q secreta coz frequēter dicebat: q qz aligs quedā alta q subtilia loquebat que nō intelligebant ꝓpter qđ eū arreptitium dicebāt: sicut q de saul dr. j. Reg. xviij. q arreptus a demonio ꝓphetiçabat in aula sua. i Respondit iesus. Hic ponitur ipsius xp̄i māsueta declinatio: qz cū malediceret non maledicebat. vt hr j. Petri. ij. ideo māsuete iniuriā declinat. d. k Ego demoniū non habeo. qđ patet qz demones expellebat: nec doctrinā malā habebat ꝫ sanctissimā: vt patet intuēti. Si enī aligs hō in nulla lege ibutus videret christi doctrinā: statim ex sola rōne nāli iudicaret eā mūdissimā q honestissimam respectu cuiuscūq; alterius doctrine. silr miracula christi nō fiebāt virtute demonis: qđ patet ex hoc q faciebat multa: non solū virtutē demonis: ſz virtutē cuiuscūq; creature transcendētia: sicut est suscitatio mortuorum: illuminatio ceco: q illustratio subita hominū simpliciū q ꝙfūa. Et ꝫ patet q fiebant ex virtute diuina. ideo sequit: l Sed honorifico pa. meū. declarādo eius virtutē in miraculo. m Et vos inhonorastis me. attribuendo demoni qđ virtuti diuine deberet attribui. Et ne possent dicere q talia diceret ad iactantiā. subdit: n Ego aūt nō q̄ro gloriā meā. Sz q̄rit ur hic cū christus q̄reret gloriā dei p̄ris: q cadē sit gria p̄ris q filij: quō pōt dicere: Ego aūt nō q̄ro gloriā meā: Dicendū q dirigit verbū ad intentionē eo: quib⁹ loqbat: q reputabāt eū q̄rere honorē mundanū. q ē sensus: Ego aūt non q̄ro gloriā meā. q.d. Ego nō q̄ro gloriā meā ab honore dei p̄ris deuiātē sicut vos creditis. o Est q q̄rat q iudicet. q.d. illi q q̄rūt ſ vos qui estis ex patre mendacij
nō creditis mihi. Quis ex vob
ſ vt ego arguo vos q patrem vestrū ſ q cum null⁹
arguet me de pcō? Si veritatem
posset arguere † ſ nili qz estis filij diaboli q:
dico: q̄re vos † nō creditis mihi?
ſ non natura sed fide ſ amat.
Qui ex deo est: verba dei audit.
ſ sed ſ per vicium.
Propterea uos nō auditis: qz
non sunt a deo: qui tamen per naturam sunt ex deo.
ex deo nō estis: Respōderūt igit
iudei q dixerūt ei: Nonne bñ dici
† ſ hoc non negando recipit quia custos
mus nos: qz † samaritan⁹ es tu: q
ſ hoc vt falsum negat. sed vt patiens conuitiuz nō
dēmoniū habes? Respōdit iesus
reddit ſ hoc solum de gloria sua.
Ego dēmoniū nō hēo sed hono
ſ honorē ei debitum exhibendo ſ pfalsa
rificō patrē meū: q vos ihonora
opprobria ſ sicut simulatores
stis me. Egō aūt nō quero gliaz
qui volunt videri quod non sunt
ſ pater ſ discernit pater a gloria
meā. Est q̄i q̄rat q iudicet. Amē
hoium gloriā filij: quē vnxit p̄ participibus suis
amē dico vobis: si qs sermonez
ſ veram sed iudei vere mortui
non intelligentes eam putant dici: nunquam morietꝫ
meū seruauerit: mortē n̄ videbit
q trascentes dicunt abrahām m.e.
i eternū. Dixēr ergo iudei. Nūc
cognouim⁹ qz demoniū habes.
ſ pronocant vt aliquid diceret contra abrahā
ſ sed non illa morte qua dñs dicit
Abrahā mortuus ē q ꝓphete: q
tu dicis: si q̄is sermonez meū ser
uauerit: nō gustabit mortē i eter
† ſ cuius sermone tu dicis non mori
nuz? Nūqd tu maiores † patre
nostro abrahā q mortu⁹ ē? q ꝓphete
† ſ vt dicas ex sermone tuo non mori cum sciās il
los mortuos ſ tñi.
facis? Rñdit iēsus: Si egō glori
rifico me ipsū: gloria mea nihil ē.
Est p̄ mē⁹ q glorificat me: quem
† ſ qz si cognouissent filiū eius recepissent
vos dicitis: qz de⁹ vr ē: q † nō cognouistis eū. Egō aūt noui euz.
ſ nō idola
ſ cum sciam.
Et si dixē ro qz n̄ scio eū: ero silis

Nūc cognouimus.
Sicut accepta ꝙtumelia bonus fit melior: ita malus de beneficio peior.
Quē teipsū fa. ſm illos se faciebat filiū dei: equalē sibi: quasi nō eēt: ꝫ nō faciebat immo vere erat. vñ apls: Non rapinam arbitratus ē: faciēs equalē deo. Jdeo nō qs es sed quē te. i. f.
Rñdit. Cōtra hoc qđ dicūt quē te facis: refert gloriā suā ad patrem de quo est q deus est.
Est pater meus. apte dicit patrē suū cē deū: q annūciatus est iudeis nō recentē deū vobis annūcio: ꝫ illū de cui⁹ cognitione soletis gloriari.
Qui glīficat. Nor pāris glīficat filiū i baptismo i mōte q i alijs hmōi
Et nō cog. Nō cognouistis spū aliter: dū p terrenis seruistis. Ecce videt apte eos sibi resistere: ꝫ tñ nō desinit se eis pdicare. Et si dixero. ſ. 7. d.
de lyra
gloriā mūdi pñt manifeste iudicare q ꝓpēdere p facta mea q ego talia nō q̄ro: qz vita christi i paupertate q abiectōe exñs: glie mūdane erat ꝙria. Aliter exponit: Ego autē nō q̄ro gloriā meā. i. exaltationē meā p nūc: qz afi passionē christ⁹ q̄rebat abiectionē. Est q q̄rat. ſ. deus pf q post humiliationē in cruce exaltauit eū q dedit illi nomē qđ est sup oē nomen. vt dr Phil. ij. p Et iudicet. ſ. deus pf de illis qui me inhonorāt: vindictā faciēdo de ipsis: qđ factuz est qñ in vindictā morꝫ xp̄i destructa est ciuitas q tēplū q ppls occisus est q captiuatus p romanos. q Amē amē dico vo. Hic p̄bat tertiū. ſ. positū ſ. qz sequēs christū lumē habeat vite. Et diuidit in duas. qz ꝑmo ponit xp̄i p̄batio. 2° iudeoz obiectio. ibi: Dixerūt q̄. In ꝑma parte dr sic: Amē amē dico vobis. i. fidcliter. q duplicat ad maiorē affirmationē. r Si qs sermonē meū seruauerit mortē nō videbit in eternū. Cuius rō est: qz semē est verbū dei. vt hr Luce. viij. inquantū vita eterna in verbo dei ꝙsistit sicut in quodā ꝓncipio seminali: qz finaliter ꝑducit in vitā beatā: sicut in virtute seminis ꝑducit fructus. q ideo sicut ille q seruat semē a corruptiōe puenit ad fructū: sic seruās verbū diuinū puenit ad beatitudinis statū: q̄ btitudo designat cū dr: s Mortē nō videbit. Vita enī btā in visione q fruitione ꝙsistit. q iō p exclusionē morꝫ gehēne q̄ huic visioni opponit: ꝙsecutio beatitudinis intelligit. q sic patet qđ. ſ. fuit ꝑpositū. ſ. qz sequēs christū habet lumē vite: qz sequela christi in obseruatōe verbi eius ꝙsistit. t Dixerūt. Hic ponit iudeoz obiectio in contrariū. Et diuidit in duas qz ꝑmo ponit dicta obiectio. 2° christi rñsio. ibi: Respōdit iesus. Obiectio aūt eoz incipit a ꝙuitio: qz sicut hoies irrōnabiles q turbati statū dixerūt: v Nūc cognouimus qz demoniū habes. q.d. ꝑius tñ opinabamur te hīe demoniū ꝫ modo sumus certi: qz ita est qz nulla falsitas a deo est: sed a diabolo q est pater mendacij: vt tu dixisti. verbū aūt tuū est apertū mendaciū. Ad cuius ꝑbationē inducūt: Abrahā mortuus est q ꝓphete: q tñ sermonē dei seruauerūt: q est maioris virtutis q̄ sit sermo tuus. q ideo patet falsum qđ tu dicis. r Si quis sermonē meū serua. mortē nō gustabit in eternum. Ex q̄ patet qz decipiebant in equoco ex quo xp̄s dicebat de morte spūali. ipsi aūt acceperūt de morte corporali. q iō querūt deridere duo. primū est: y Nūqd tu ma. es pfe nro abrahā: q.d. nō. secundū est. z Quem teipsū facis: q.d. manifeste patet qz ad gloriā vanā de te falsa dicis. a Respōdit iesus. Hic ponit christi respōsio. q ꝑmo ad secundū. 2° ad ꝑmū. ibi: Abrahā. Et qz in vltimo q̄sito ꝙponebat ei q̄rere vanā gloriā. iō ꝫ excludit. d. Si ego glīfico meipsū. i. si ego q̄ro gloriā meā ꝓter regulā veritatꝫ diuine: vt vos mihi ꝙponitꝫ. b Gria mea nihil est. i. falsa. qz falsū est non esse vel nihil. ꝫ nō est ita: qz glia mea est a deo p̄re: a quo nullū falsuz pōt esse. q hoc est qđ dr hic: c Et p̄r meus q glīficat me. p miraculoz operationē. q postea glīficabit p resurrectionis q ascēsionis gloriā. d Quem vos di. p̄r vr ē. p operū imitationē. ꝫ hoc est falsū qđ ꝑbat dicēs: e Et nō cog. eū. p fidē formatā in qua ꝙsistit dei filiatio p adoptionē. f Ego aūt noui eū. sicut ci⁹ filius nālis hīs eandē scientiā cū ipso. g Et si dix. qz nō scio eū ero si. vo. mēdax. sicut estis mēdaces asserēdo vos eū cognoscē eū tñ nō eū cognoscatꝫ: ita esseꝫ mēdax si assererē me eū ignorare eū tm̄ntū

Ne in hoc arrogãʒ videaĸ gliarꝛ: addit ꝛ si dixero: Arrogãtia sic caueaĸ: vt veritas non relinquatur.

Abrahã. Ci cdẽs exultauit sperãdo vt vidẽt itelligẽdo tãtũ mysteriũ.

Diẽ meũ. Aug. Incertũ est an diẽ tpalẽ quo erat vẽturus in carne: an diẽ eternitaꝛ: ꝟ vtrũqꝫ abrahã vidit: vnde ineffabile gaudium illi fuit.

Quãtꝫ enī est videre verbũ apud patrẽ: ꝛ q ipsuꝫ caro factum est.

Et exiuit. Exẽs de tẽplo. i. de figuris iudeoꝝ videam⁹ qd fecerit in templo gaudiũ. C. IX.

Pꝛeterieꝫs.

c Non stans in via peccatoꝝ ꝟ secus viã nostre mortalitatis.

Cecũ. Cecus signifi-cat humanũ genus in q̃ eccitas nãlis q: peccãte p̃mo hoie: vitiũ, ppter nãʒ inolcuit: vñ ꝼm mentem ois hõ cecus natus est.

Necꝫ hic pec. Pec cauerũt qdem ꝟ non illo peccato factũ est vt cecus naſceret: sed hec est cã vt manifesten⁹ o. d. in illo.

Sed vt mani. Ut Nicolaus deus habeã notitiã eaꝝ dẽ cũ eo: ꝛ inquantũ hõ cũ clare videã. ꝛ iõ ſbdit:

a Sed scio eõ. s. p̃dicto mõ. b Et sermonẽ ei⁹ suo. ꝟ addit q: vera cognitio p opa demõstraĸ. in oi cni ope malo ẽ aliq̃ ignorãtia. pp qõ dicẽ pbs. iij. ethi. Ois mal⁹ ẽ ignoras. c Abrahã. Hic respõdeĸ ad p̃mũ. q̃sierant enī p̃mo derisorie si ipse esset maioꝝ q̃ abrahã. ꝛ rñdit q sic. d. Abrahã pĸ vester exultauit vt videret diẽ meũ. q: abrahã desiderauit cognoscere tẽpus aduẽtus chriſti: qõ est videre chriſtũ in spũ. et sic patet q est maioꝝ abrahã. ppter hoc enī cognitionẽ hãc desiderabat: q: ab ipso oium gentiũ redẽptionẽ expectat. d Vidit ꝛ gauisus est. qñ dictũ est ei: In semine tuo bñdicent oẽs gẽtes terre. Beñ. xxii. Et qñ in figura triũ angeloꝝ sibi apparentiũ cognouit trinitaꝛ mysteriuꝫ. Beñ. xviii. ꝛ in oblatõe ysaac: ppter qõ locus ille dictus est: dñs videt. vt hĸ Beñ. xxii. q: dñs fecit videre abrahã occultũ chriſti mysteriũ. Sed ꝟ hoc dictum chriſti veraciſſimũ: arguũt dicẽtes: e Quinq̃ginta annos nondũ hẽs ꝛ abrahã vidisti: q. d. hoc est ipossibile q: a morte abrahe vsq̃ ad tẽp⁹ xpi fluxerũt anni circiter duo milia. Solet q̃ri cũ chriſtus nõ hket vltra. xxxij. annos qũo iudei assũpserũt tantã supfluitatẽ dicẽdo qnquaginta annos ꝛc. Dicendũ q ppter labores ꝛ ieiunia videbaĸ lõge maioris etat⁹ q̃ esset. vl ꝼm alios ppter reuerentiã anni qnquagesimi q erat iubileus: iudei p ipsũ cõputabant. ꝛ est sensus: Quinq̃ginta an. nõdũ ꝛc. q. d. non viriſti adhuc vnũ iubi⁹cũ ꝛ abrahã vidisti: Ex mõ loquẽdi apparet eoꝝ falsitas ꝛ calũnia: q: chriſtus non dixit: vidi abrahã: sicut ipſi repetierũt: ꝟ ecõtrario q abrahã viderat ipsũ. tñ eoꝝ obiectio ꝓcedebat ex hoc q solũ in eo naturã humanã ꝓsiderabãt. ideo oñdit se naturã diuinã hĸe. d. f Amẽ amen di. vo. an. ab. fie. ego sũ, vbi oñdit eius eternitas ꝓiungendo verbũ p̃ñtis tpis ego sũ cũ verbo p̃teriti tpis anteq̃ fieret: q: eternitas assistit oi tpi. Et q: iudei nesciebãt verbis ei⁹ ꝺdicere rõnabiliter loquẽdo. ideo ꝺdixerũt coꝝ poraliter pſequẽdo. ideo subdit: g Tulerũt lapides vt iacerẽt in eum. sicut in blasphemũ. Et patet manifeste q non mouebanꝯ amoꝛe iustitie: ꝟ liuoꝛe inuidie: q: in lapidatione blasphemi regrit debitus ꝓcessus p accusationẽ coꝝ iudice ꝛ testiũ depositionẽ: ꝛ iudicis sniam. ꝛ tũc seqꝫ lapidatio extra ciuitatẽ. vt hĸ Leuit. xxiiij. ipsi aũt volebãt ipsũ lapidare omisso ꝓcessu p̃dicto. ꝛ cũ hoc in loco sacro qõ erat illicitũ etiã de ꝓiecto: ppter qõ ioiada pontifex fecit athaliã trahi extra septa tẽpli anteq̃ occideret. vt hĸ. iiij. Reg. xi. ca. h Jesus aũt absc̃odit se. nõ occultãdo retro pariet⁹ vel aliqõ hmõi. ꝟ virtute diuinitaꝛ se reddendo eis inuisibilẽ. ꝛ in ꝟ nobis exẽplũ patiẽtie dedit ꝛ fidelib⁹ suis materiã ꝓsolatiõis: q aliqñ se absc̃õsuri erãt. i Et exiuit de tẽplo. p mediũ illoꝝ inuisibiliter pgẽs: sicut dr de illis q voluerũt eũ ꝓcipitare: Luce. iiij. Jesus aũt transiẽs p mediũ illoꝝ

k ibat. tñ a suis discipulis videbaĸ: q: secuti sũt eũ ꝛc. C. IX.

c Pꝛeteriẽs iesus. Postq̃ chriſtus oñdit se hic virtutẽ illuminatiuã verbo. Hic ꝓfir hoc oñdit sensibili signo. Et diuidit in tres. q: ꝼmo ponit quedã miraculi p̃fatio. 2° miraculi opatio. ibi: Et cũ dixisset. 3° miraculi facti examinatio. ibi: Itaq̃ vicini. Pꝛecedentia miraculũ sunt duo. Secundũ ponit ibi: Respondit iesus. Pꝛimũ qõ fuit p̃cedẽs ipsum miraculũ ꝛ eius occasio fuit discipuloꝝ interrogatio de ceco nato. ꝛ hoc ẽ qõ dr: Et pꝛeteriẽs iesus. in exitu tẽpli. de quo dictũ est in fine p̃cedẽtis ca.

l Vidit hoiem cecũ a natiuitate. q: ibi sedebat mendicãs elemosynã ab ingredientib⁹ templũ. ꝛ diligẽter intuitus est eũ iesus. vt dicit Chryso. q̃si

ꝟ q dicitis vos scire ꝛ nescitis ꝟ sermonẽ p̃is vob̃ medax. Sz scio eũ ꝛ sermõ⁹ vt filius loq̃bat: ꝛ ipse erat verbũ p̃is q hoibus loq̃batur. ꝟ autem. nẽ ei⁹ seruo. Abrahã pater ve⁹ ꝟ nõ timuit q: in eo charitas ꝟ nõ q: vidit. ster exultauit vt videret diẽ me ꝟ rati in eo solã etatẽ carnis pensentes non diuinam naturam. um. Vidit ꝛ gauisus ẽ: Dixerũt ergo iudei ad eũ Quinq̃ginta annos nõdũ hẽs: ꝛ abrahã vidisti? ꝟ ab intuitu carnis ad diuinitatem trahens. Dixit eis iesus: Amẽ amẽ dico ꝛ ꝟ nõ dicit eẽt sed fieret q: creatura ꝛ ꝟ nõ dicit factus: sed sum quia creator vobis: anteq̃ abrahã ꝛfieret ꝛego ꝟ q: putãt hoc eẽ blasphemiã ꝛ ipi duri vt lapides sũ. Tulerũt ergo lapides vt ꝛiacerent ꝟ vt homo humilis ꝟ q: commendãda erat patientia non exercenda potentia rent in eum. Jesus aũt absc̃ondit ꝟ ꝛ sic a duris eorum cordibus fugit se: ꝛ exiuit de tẽplo. C. IX. ꝟ i. misertus est

Pꝛeteriẽs iesus vidit hoiez

c cecũ a natiuitate: ꝛ iterum

ꝛ ꝟ magistrum appellant quia scire desiderãt gauerĸ eũ discipli ei⁹. ꝛ Rabbi q⁹ peccauit hic aut parẽtes ei⁹ ut cec⁹ nasceret ꝛ? Rñdit iesus: Nẽq̃ hic peccauit neq̃ parẽtes ei⁹: sed vt ꝟ enim manifestẽtur opa dei i illo. Me ꝟ predicare illuminare cecos ꝛ ꝟ q: filius de illo ipse de nullo: vnde gloriam dat illi ꝛ ꝟ ecce ille missa e in quo cecus oculos lauit oportet opari ope⁹ eius ꝛ ꝟ q misit ꝟ i. dum sum in mundo ꝛ ꝟ quare dum dies est ꝛ ꝟ i. pſecutio apl⁹ox: vel pſecutio antixpi. ꝟ quia. me dõnec ꝛdies ẽ. ꝛ Venit nox quã⁹ do nemo potest opari. Me diu sũ ꝟ ecce quis est dies in eo cecus lauat oculos ꝛ videt diem ꝟ monẽs bonos ꝛ terrenis i mũdo: lux sũ mũdi. Hec cũ dimalos ꝛ ecce colliriũ quo vngit genus humanum xisset expuit i terrã ꝛ fecit ꝛlutũ ex ꝟ nõdũ inuis. sputo: ꝛ liniũit lutũ sup oc⁹ eius ꝛ ꝟ i. in piscina q̃ dr siloe ꝛ dixit ei: Vade ꝛ laua ꝛi natatoria siloe qõ interꝑtatur missus. Abijt ergo ꝛ lauit: ꝛ vẽit videns.

et. i. ii. fo.

Et fecit lu. Sicut p̃mũ hoiem de limo terre formauit: ita p fidẽ genus luti: genus humanuꝫ reformauit. De saliua lutũ fecit q: verbũ caro fiũ est. Saliua est sapiẽtia q̃ ex ore altissimi ꝓdijt. Terra est caro chriſti. Unxit oculos. i. cathecuminũ fecit q credit verbũ carnez sa. Unctus nondũ videt: ꝟ mittit vt lauet. i. baptizetur in misso. i. in xpo, ꝓpter qõ nomẽ piscine interpretat. Baptizatus a peccatꝫ lumẽ recepit. g. g. b.

Vade ꝛ laua. Siloa fons est ad radicez montis syõ q nõ iugib⁹ aqs ꝟ in certis horis ebullit p ꝓcaua terrarũ: vbi cecus lo/

De ira

vellet aliquid agere circa eũ. ꝛ ideo discipuli moti sunt ad querendũ de cã ceccitatis eius dicentes:

m Rabbi quis peccauit ꝛc.] Ex hoc enī q. ꝟ dñs sanãdo languidũ dixerat: Jam amplius noli peccare ne deterius tibi ꝓtingat: ostendẽs q̃ peccatũ fuerat cã illius lãguoris: vt ibi dictũ fuit. ideo apl⁹ ꝓsimiliter crediderũt de isto ceco nato: q̃ peccatũ ipsius vel parentũ esset cã huius ceccitatis. n Respondit iesus. Hic ponit secundũ pambulũ ad miraculũ. s. chriſti rñsio: ex qua ostendit q̃ ceccitas ꝓtigit vt virtus diuina in eius sanatiõe declararet. ꝛ hoc est qõ dr:

o Neq̃ hic peccauit neq̃ parẽtes eius vt cecus nasceret. Nõ negat simpliciter ipsum peccasse vel parẽtes eius: ꝟ solũ ad illũ de quo interrogat. q. d. nec pcõ ꝓpio cecus natus est: q: añ natiuitatẽ peccare nõ potuit: in q̃ apparet q̃stio apl⁹ox ridiculosa q̃ntũ ad hãc partẽ. Nec mirũ: quia adhuc rudes erãt añ receptionẽ spũs sci. Neq̃ pctõ parentũ ꝓtigit: lz eni parentes ꝓ pcis suis aliqñ puniant in filiis mõstruosis: inquantũ talia mõstra ex diuina iustitia nascunt: tñ frequẽtius fit sine pctõ. s. ppter indispositionẽ materie vel debilitatẽ virtuꝫ que est i semine. verũtamẽ q̃uis talia sint a casu respectu nature create. sunt tñ ordinata respectu diuine ꝓuidẽtie: et aliqñ ordinant⁹ ad declarationẽ diuine virtuꝫ in opibus miraculosis: et sic erat de isto. ideo sequit: p Sed vt manifestent opa dei in illo. in ei⁹ mirabili illuminatione. vñ subdit: q Me oportet opari. istud nõ importat coactionẽ volũtaꝫ in chriſto: ꝟ imobilitatẽ ei⁹ a diuina ordinatõe. r Opera eius q misit me. s. p̃is: hoc dixit q: miracula illa faciebat virtute diuina. ꝛ humanitas chriſti opabaĸ instrumẽtal⁹. s Donec dies est. i. q̃diu sũ p̃ntialiter sup terrã in humanitate assũpta: sicut enīz p̃sentia solis sup terrã facit diẽ: sic p̃ntia chriſti q est sol iustitie in humanitate assumpta fecit quendã diẽ gre spũalẽ: q̃ dies durauit a chriſti natiuitate vsq̃ ad eius ascensionẽ: lz postea remãserit nobiscũ sacramẽtaliter vsq̃ ad mũdi finẽ. ꝛ tunc: t Venit nox qñ nemo põt opari. q: post iudiciũ nullus poterit mereri: vel a culpa ad gratiã reuerti. v Q̃diu sũ in mundo lux sum mũdi. ipsum doctrina ꝛ miraculis illustrãdo. x Hec cũ dixisset. Hic ꝓfir ponit miraculi opatio: in qua duo exꝑmunt q̃ in miraculis diuinis requirunt. s. dei potẽtia operãs ꝛ sanati fides ꝛ obediẽtia disponẽs: ꝛ hoc est qõ dr: Hec cũ dixisset expuit in terrã. Saliua enī fluit a capite. ꝛ ideo p hãc expuitionẽ oñdit q virtus sanatiua quodãmõ erat ab ei⁹ hũanitate inquantũ est organũ diuinitat⁹. ppter hoc dr Luce. vj. Virtus de illo exibat ꝛ sanabat oẽs. y Et fecit lutũ ex sputo. vt oñderet se esse illũ q formauit p̃mũ hoiez de limo. z Et liniuit sup oculos ei⁹. Inter coꝝ poꝛa alia lium nobilius est corpus humanũ: ꝛ in corpore humano caput est pars nobilioꝝ: ꝛ in capite oculus. ꝛ iõ ex formatiõe partiũ nobiliorũ repte ꝟ corꝑalib⁹ oñdit chriſtus se esse formatorẽ corꝑis. a Et dixit ei: vade laua in natatoria syloe. hoc dixit vt cecus transeũdo sic p ciuitatẽ linit⁹ luto a mult⁹ videret. ꝛ p ꝓfis miraculũ magis diuulgaret ꝛ confirmaretur.

b Quod interꝑtat missus. Hoc addit euãgelista volẽs interꝑtari nomen hebraicũ: ad designandũ mysteriũ chriſti missi ad salutẽ hominum.

c Abiit q̃. in quo patet fides cec. d Et lauit ꝛ venit videns. nõ virtute luti. aliogn vidisset stati cũ iposito fuisset. ꝛ itez hoc pz: q: nõ vidit do nec lutũ amotũ fuit: nec virtute aq̃: q: holes ibi frequẽter se lauabant: et idẽ cec⁹ alis de illa se lauerat: q: cõis erat: ꝛ tñ virtutẽ illuminatiuã null⁹ ibi expertus fuerat. ꝛ sic patet q illa illuminatio diuina virtute facta est.

Itaq̃

ta facie lumẽ recepit:q; cecitas iudeoꝝ vel quorũcũq; infidelitũ nõ põt sanari:nisi doctrina aquarũ christi q̃ sine strepitu ⁊ clampore verborũ leuiter fluit. vnde Esaias: aque syloe q̃ vadunt cum silentio.

Et venit videꝫ. Querit quõ istũ sine fide saluauerit cũ legat nemine sine sanatiõe interioꝛi exteriꝰ sanasse. Sed hoc dr de illis qui ꝓpter pctã infirmabant: iste nõ ꝓpter peccatũ: sed ꝓpter gliam dei lãguebat.

Nõ ẽ hõ. Ille spiritualiter custodit sabbatũ q̃ est sine pcõ: illi non qui serui sunt peccati.

Nicolaus

a Itaq; vicini. Bꝰ ponit miraculi facti examinatio. ⁊ ꝓmo a turbis. 2° a phariseis. ibi: Adducũt aute. In ꝓma examinatione fit inq̃sitio de tribus. ꝓmo de ipso illuminato vtrum esset ille qui prius dicebat eccus natus. ⁊ hoc ẽ qõ dr: Itaq; vicini ⁊ q̃ viderãt eũ prius frequẽter. cuius cã subdit: Quia medicus erat. ⁊ sic sua eccitate frequẽter eis exposuerat elemosynã petendo. b Dicebant: Nõne hic est q̃ sedebat et mendicabat. q.d. sic pro certo: q; dictũ coꝛ erat firmũ ꝓpter experientiã frequentẽ. c Alij autez. volentes ꝓpugnare facta christi: dicebãt: d Me quaq;. supple est ille eccus natus. e Sed similis eius ẽ. ex visu enim fit hõ marie cognoscibilis. ⁊ tõ restitutio visus ita mutauerat vultũ eius q̃ vix poterat recognosci nisi a valde expertis quales erãt vicini q̃ frequẽter cũ viderant. f Ille aũt dicebat quia ego sum. ⁊ in hoc excludit alioꝛ dubiũ: ⁊ sicut gratus cognoscit diuinũ bñficiũ. Sz ꝓpr q̃rũt ꝺ mõ illuminationis dicentes:

Quõ apti sũt tibi oculi? g Rñdit: Ille hõ q̃ dr Iesus. Iz enim ipsum als nõ vidisset cũ esset cecus: tñ frequẽter audierat nomẽ eius: ⁊ ꝓ voce ipsum cognoscebat. h Lutũ fecit ⁊ vn. ocu. meos. Asserit tñ illud qõ fiebat: senserat enim lutũ positũ sup oculos suos ꝑ tactũ: ⁊ cũ esset in loco sicco i q̃ nõ erat lutũ: ꝑ hoc sciuit q̃ ꝛps illud lutũ fecerat: ꝗ vtrũ fecisset cuz sputo vel aq̃: hoc nõ cognouit. ⁊ tõ repetẽdo nõ dicit lutũ ex sputo: ꝗ tñ fecit lutũ ⁊c. Quesito de mõ illuminatõis q̃rit 2°. de ipso illuminante dicentes:

i Ubi est ille? ait nescio. q; anteq̃ eẽt reuersus de natatoꝛijs syloe videꝫ Iesus a loco illo declinauerat. k Adducũt. Posita examinatõe miracuի coꝛã turbis. Hic ꝓpr ponit examiatio ei⁹ coꝛã phariseis. Et diuidit i duas: q; ꝓmo examinãt miraculũ. 2° inducũt illuminatũ ad veritatẽ negãdũ. ibi: Vocauerũt rursũ. Prima in duas: q; ꝓmo examinãt miraculũ ꝑ ipsũ illuminatũ. 2° ꝑ parẽtes eius. ibi: Nõ crediderũt. Prima in duas: q; ꝓmo ponit illumiati interrogatio 2° ex hoc audiẽtiũ diuersa opinio. ibi: Dicebãt ḡ. In ꝓma ḡ parte dr sic: Adducũt aũt eũ ad pharisæos q̃ cecus fuerat. hoc fecerãt malignates ꝙ ipsũ volẽtes ostendere q̃ fecisset ꝙ legẽ. ꝓpter qõ subdit euãgelista: l Erat aũt sabbatũ ⁊c. Pharisei enim arguebãt christũ de violatõe sabbati. m Iterũ ḡ inter. eũ pha. quõ vidisset. Scilicet q̃ interrogauerũt eũ ordinate de tribꝰ ꝓdictis in ꝓma examinatõe: ꝗ euãgelista breuiter ꝗ repetit. n Ille autẽ dixit ⁊c. rñdendo sicut ꝓius.

o Dicebãt. Hic ponit diuersitas opinionũ sequentiũ ex eiꝰ rñsione: q; qdã ex phariseis arguebãt christũ de violatõe sabbati in ꝗ facto dicẽtes: p Nõ ẽ ꝗ hõ a deo q̃ sab. nõ cu. Ipsi falsũ dicebãt: q; opa corpalia ad dei magnificẽtiã ordiata licite fiebãt in sabbato: sicut dictum est. ꝛ. v. ca. q Alij aũt. econuerso volẽtes factũ xpi excusare ⁊ magnificare r Dicebãt quõ põt hõ pec. ꝗ sig. facẽ: q.d. nullo mõ. Sed ꝓbũ videt Matth. vii. vbi dr de malis hoib⁹: Die nõne in nole tuo demonia eiecim⁹: ⁊ virtutes multas fecim⁹. seqt: Nõ cognoui vos: discedite a me operarii iniqtatis ⁊c. Dicendũ q̃ miraculũ est op⁹ excedẽs oẽm virtutẽ creatã. ⁊ ꝑ ꝓphs fit a solo deo. talia aũt fiũt ab ipso ad testificandũ aliqd qõ est supra humanam cognitionẽ. ⁊ hoc est dupliciter. Uno mõ ad testificãdũ veritatẽ alicuius doctrine exẽtis sup facultatẽ intellectus nãi. ⁊ tunc oportet q̃ illa doctrina

Jtãq; vicini ⁊ q̃ viderãt eũ ꝓius q; mẽdic⁹ erat: dicebãt: Nõne hic ẽ q̃ sedebat ⁊ mẽdicabat? Alij
† ꝙ; apti oculi vultum mutauerãt
dicebãt: q; hic ẽ: Alij aũt† nequaq;
ꝙ sed similis est ei⁹: Ille ẽo dicebat q;
ꝙ vox grata ne damnaret ingratus
ego sum. Dicebãt ergo ei: Quo
†ꝙ videꝫ euãgeliçat gẽm
mõ apti sunt tibi oculi? † Respõdit. Ille hõ q̃ dicit iesus: lutũ fecit ⁊ vnxit oculos meos ⁊ dixit mihi: Vade ad natatoriã siloe: ⁊ la-
† ꝙ qui non habebãt in corde qõ ipse in facie
ua. Et abij ⁊ laui: ⁊ video. † Et dixerũt ei: Ubi ẽ ille? Ait: nescio. Adducũt eũ ad phariseos q̃ cec⁹ fuerat. Erãt aũt sabbatũ qñ lutũ fecit iesus: ⁊ apuit oculos ei⁹. Iterũ
ꝙ vt similis inuncto loquitur
ergo interrogabãt eum pharisei qõo
vidisset? Ille aũt dixit eis: Lutum
predicat ⁊ nescit que predicat
posuit mihi sup oculos: ⁊ laui ⁊ video. Dicebãt ergo ex phariseis
ꝙ nõ obs q; iã qdã inungebant isti nec videtes nec
is quidã: Nõ ẽ hic hõ a deo q
inuncti. ꝙ iam inuncti
sabbatũ nõ custodit. Alij aũt dicebãt: Quomõ põt hõ peccator
† ꝙ oles ille eluiserat inter lucem ⁊ tenebras
hec signa facere? † Et scisma erat i-
ꝙ dixerunt.
ter eos. Dicũt ergo ceco iterũ: Tu
ꝙ estimas.
quid dicis de illo q̃ apuit oculos

† ꝙ cõstanter expimit qõ sentit
tuos? Ille aũt dixit: † Quia ꝓpheta ẽ. Nõn crediderũt ergo iudei
ꝺ illo: q; cec⁹ fuisset ⁊ uidisset do-
†ꝙ i. eius qui cecus fuerat ⁊ videras
nec uocauerũt parẽtes† ei⁹: quiderat: ⁊ interrogauerũt eos dicẽtes: Hic est filius nr q̃ uos dicitis q; cecus natus ẽ? Quo ergo nũc uidet? Respõderũt eis parentes ei⁹ ⁊ dixerũt: Scimus q; hic ẽ filius noster: ⁊ q; cec⁹ ẽ natus. Quomõ aũt nũc videat nescim⁹: aut qs ei⁹ apuit oculos nos nescim⁹. Ipsum
ꝙ vt instruami qd nobis calũniamini † ꝙ nõ ẽ opus nobis loqui ꝓ infante
interrogate: etatẽ hẽt: † ipse de se loquat. Hec dixerũt parẽtes ei⁹ quoniã timebãt iudeos. Jã enim ꝓspirauerãt iudei: vt si qs eũ con
†ꝙ qõiam nõ est malũ: expulsos eni xpus suscipit
fiteret christũ: † extra sinagogã fieret. Propterea parẽtes ei⁹ dixerũt: q; etatẽ hz ipz interrogate. Uocauerũt ergo rursus hoiez qui fuerat cec⁹ ⁊ dixerũt ei: Da gl'az deo.
ꝙ quasi nega qõ acceptisti qõ est
blasphemare: non deo gloriam dare
Nos scim⁹ q; hic hõ pctor ẽ. Di-
ꝙ nõ ꝓ calũnie: nec veritatẽ celat.
cit ergo ille: Si peccator ẽ nescio: vnũ sciõ q; cec⁹ cũ essẽ mõ video. Dixerũt ergo illi: Quid fecit tibi? Quo apuit tibi oculos? Rñdit eis: Dixi vobis iã ⁊ audistis. Quid ite-

Tu qd dr. q̃rũt calũniãt illa de synagoga pellerent: ꝗ a xpo iucnirent.

Ille aũt dixit. Adhuc inunct⁹ in corde q̃ nõdũ filiũ dei ꝓfitet: non tñ mentitur. Donec vocauerũt pa. Mystice parentes. i. diabolus: vel vitia: q̃ dicũt etatẽ habet. i. d. s. l. qui nolũt hoicm ꝓfiteri christum.

Da gloriã deo. Dare gloriã deo est veritatẽ de aliquo quasi pñte deo dicere. hoc est: ꝗ cõfitere istũ nõ esse deũ sicut nos: sed peccatorem.

Quid iterũ vultis. Aug. Stomachat cõ duritiã coꝛ de ceco: factꝰ videns: ⁊ cecos iã nõ ferẽs.

De lyra

sit vera cũ dr nõ sit testis falsitatis tñ nõ oportet q̃ ille q̃ docet doctrinã illã sit bonus: q; miraculus illud nõ fit ad testificandã eius bonitatẽ ꝗ doctrine veritatẽ. ⁊ hoc mõ aliqñ ꝙ malos hoies pdicantes fidez catholicã facta sunt miracula ad ꝓfirmatiõnẽ fidei catholice. ⁊ sic intelligit illud xpi Mat. vii. Multi dicent mihi pallegatũ. Alio mõ sunt miracula ad testificandus de bonitate ipsius docentis: ⁊ tunc oportet q̃ bonitas sit in illo: aliter deus esset testis falsitatis: ⁊ hoc mõ fiebãt miracula christi: sicut dcñs fuit. ꝛ. v. ca. Opa q̃ ego facio testimoniũ phibẽt de me: ⁊ hoc mõ loquebant isti di centes: Quõ põt hõ peccator ⁊c. s Et scisma erat iter eos. ꝓpter qõ re- Josue 7.a
gritur snia illius illuminati cũ dr: t Tu quid dicis de illo q̃ apc. ocu. tuos? Illud q̃situm non fuit ab illis q̃ ꝓpugnabant facta christi: q; ꝓbabile erat q̃ rñderet ꝙ suo illuminatore: ꝗ ab alijs. Et subdit eius rñsio cuz dicit:

v Ille autẽ dixit q; ꝓpheta est. Non est intelligendũ q̃ ꝓfiteret cum cẽ ꝓphetã coꝛ dictũ: sicut fuit Esaias vel Hieremias: ꝗ ꝓphetã antonomatice dictũ q̃ erat ꝓmissus ad salutẽ hoium ꝙm q̃ dr Deut. xviii. Ꝓpphetã suscitabit vobis de⁹ ⁊c. ⁊ sic ꝓfessus est ipsũ esse vez xpm. r Nõ crediderunt. Hic ponit inq̃sitio miraculi ꝑ parẽtes ceci. ⁊ hoc ex diuina ordinatione factũ est ad maiorẽ fidei ⁊ miraculi declarationẽ. Interrogauerunt ꝗ parentes de trib⁹. Prima de ꝑsona filij cum dr: y Hic est filius vester. intelligit interrogatiue. 2° de mõ nascendi cuz subdit: z Quẽ vos dicitis q; cecus nat⁹ est. i. fingit: q̃uis forte non sit ita: ꝗ dicebãt vt inducerẽt eos ad negandũ: q; parẽtes solent occultare monstruositatẽ filioꝝ quã trahunt a natiuitate: q; talis mõstruositas magis ꝓuertit in ꝓfusionẽ parentũ q̃ si post natiuitatẽ eẽt ꝓtracta ꝑ pueri defectũ. 3° si natus sit cecus q̃rũt de mõ videndi dicentes: Quõ ꝗ nunc videt? Subdit parentũ rñsio. ⁊ de duob⁹ ꝓmis rñdent assertiue dicẽtes: a Scim⁹ q; ꝗ est filius nr ⁊ q; cecus natus. est. magis volũt ꝓfiteri turpitudinẽ suã q̃ dicẽ falsitatẽ. De 3° aũt remittũt ad filiũ nõ audẽtes veritatẽ dicẽ. ⁊ cã. i. ponit. ⁊ hoc est qõ dr: b Ipsũ inter. eta. hz. q.d. melius põt veritatẽ dicẽ. c Ipse de se loquat. i. i cã sua vt dictũ suũ nobis nõ ꝙputet. cuius cãm subdit euãgelista: d Hec dixerunt. pa. eius q̃m ti. iudeos. q; erãt ꝓncipales in pplo. e Jã enim ⁊c. ex synagogã fieret. i. ex societate iudeoꝝ tanq̃ excoicat⁹ ⁊ reprobat⁹: qõ apud iudeos erat maximũ opprobriũ. f Vocauerũt. Hic iducit illuminat⁹ ad negãdũ facti veritatẽ. Et diuidit in tres: q; ꝓmo ponit dicta introductio. 2° insuꝛta ordinatio. ibi: Vocauerũt. 3° eius ꝓpr receptio. ibi: Audiuit autez. Circa ꝓmũ sciendũ q̃ pharisei videtes q̃ factũ negari non poterat. iõ voluerũt decipe ipsũ illuminatũ. ⁊ ꝗ ẽ qõ dr: Vocauerũt ḡ ⁊c. da gliam deo i. ꝓfitere veritatẽ: volebãt enim cũ inducẽ ad dicẽdũ q̃ illuminat⁹ fuisset magica arte. iõ subdit: g Nos scim⁹ q; ꝗ hõ pcõr ẽ. q.d. diuina virtute nõ fecit. Et subdit ipsius illuminati ꝓstantia: q; iter aduersarios erãs fortis q̃ aũ veritatẽ ꝓfitet. d. h Si pctor est nescio. ꝗ nõ dicit dubitãs de xpi sctate: ꝗ irridẽdo eoꝝ malitiã. q.d. vos dicitis q; scitis cũ ea peccatorẽ ⁊ ego nõ dico hoc imo ꝓtrariũ. qõ ꝓbat ꝓpr ꝑ factũ: i Unũ scio q; cũ ce. es. mõ video. ⁊ ex hoc manifeste arguit ei⁹ scitatẽ: q; tale factũ excedit oĩno facultatẽ totius nature create. ⁊ ꝑ ꝓns nõ fit a magica arte: ꝗ a deo solo q̃ nõ facit

Maledixerũt. ſm cor eor maledictio eſt: ꝙ dñ optabile eſt oibꝰ vt diſcipuli chriſti ſunt. Aug. de ſtulta maledictõe cos redarguẽs dicit. Maledictio iſta veniat ſup nos: ac ſi diceret: vtinã talia opa facere poſſemꝰ vt diſcipuli eiꝰ fieri mereremur. Hũc aũt neſcimus. Superi⁹ dixerant hũc ſcimꝰ: vñ hic dicũt ſe neſcire: ꝙ neſcire nos dicimꝰ q̃ abijcimꝰ. Ille neſcit: latet humilitate: ꝓdi tur ſignor virtute. Neſci tur vnde ſit: ⁊ vt deus ce cos illuminat.

Niſi eẽt hic a deo. Specta cor ira libere ve ritatẽ ꝓfitẽ: hec eni nõ ni ſi a dño nec a diſcipulis fierent niſi deus in eis.

In pctis na. i. cum clauſis oculis qõ dicunt

Nicolaus

aliqd ad teſtimoniũ bo nitatꝭ alicuiꝰ niſi in veri tate ſit ſãctꝰ. cetera patẽt.

a Maledixerũt. ꝟ po nit eiꝰ iniuſta ꝺdemnatio cũ dr: Maledixerũt q̃ ei. ſm ſuã reputationẽ: tñ ꝟ veritatẽ erat magꝭ bñdi ctio. vñ dicit Aug. Ut i nam ſuper me veniat iſta maledictio. b Et di xerũt: tu diſcipulꝰ illiꝰ ſis. i. illiꝰ malefici ⁊ tranſgreſ ſoris. c Nos aũt mo. diſ. ſumꝰ. hoc erat veruz tantũmõ noſce: ꝙ nõ re: q: veri diſcipuli moyſi ſunt q cius opa imitanẽ ⁊ ciꝰ ſcripturaſ pie interptanẽ. iſti aũt faciebãt ꝓtrariuz ꝓpt qõ ſaluator dixit eis

† ſ ſicut ego iã video ⁊ nõ inuideo

rũ vultis audire? Nũqd ⁊ vos vultis diſcipli ei fieri? Maledixerũt ergo ei ⁊ dixerũt: Tu diſci

ſ qõ ſi eẽm xpo crederẽt qué moyſes nũciauit

pul illi ſis. Nos aũt moyſi diſ

†ſ qz. ſ ſeruũ deo ꝓferũt. ꝟ qõ moyſes docuit, a deo

cipuli ſimꝰ. † Nos ſcimꝰ qz moyſi

accepit ſ neſciebãt aũt eiꝰ diuinitatẽ ſ vñ hoc accepit

locutꝰ eſt deꝰ. Hũc aũt neſcimꝰ vñ ſit. Rñdit ille hõ ⁊ dixit eis: In hoc.n. mirabile ẽ qz vos neſcitis vñ ſit: ⁊ aperuit meos oculos. Sciꝰ aũt qz pctõres deꝰ nõ † audit

ſ adhuc iunctꝰ: qz pctores deus audit: vt publice anũ

ſz b ſi qs dei cultor ẽ ⁊ voluntatẽ eiꝰ

confidentem. ſ magna res eſt

fac hũc exaudit. A ſeculo nõ ẽ auditũ: qz qs aperuit oculos ceci nati. Niſi eẽt hic a deo: nõ poterat facere qcq̃. Rñderũt: ⁊ dixerũt ei: In pctis nãtꝰ es totꝰ: ⁊ tu doces nos. Et eiecerũt eũ foras. Audiuit ieſus quia eiecerũt eũ foras: ⁊ cuz

iuenisſet eũ dixit ei: Tu credis in filium dei? Reſpondit ille ⁊ dixit: Quis ẽ dñe vt credã in eũ? Et dixit

ſ corpaliter ſ ecce miſſus in

ei ieſus: Et vidiſti eũ: ⁊ qui loquitur tecũ ipſe ẽ. At ille ait: Credo

quo tota facie: iam filium dei agnoſcit in filio hois.

ſ qualem credit indicat. ſ vt deum.

dñe. Et procidẽs adorauit eum.

† ſ ecce dies inter lucẽ ⁊ tenebras diſcernit ſ diſcretio

nis: non vltime retributionis

Et dixit ei ieſus: † In iudiciũ ego in hũc mundũ veni: vt qui non

ſ humiles ceci ſ p me lumẽ † ſ ſuꝑbi ſapiẽtes vt

phariſei ex iſtis verbis commoti

videt videãt: ⁊ qui videt ceci fiãt. Et audierũt qdã ex phariſeis q cũ ipſo erãt: ⁊ dixerũt ei: Nũqd ⁊ nos ceci ſumꝰ? Dixit eis ie

ſ i. ſi cecos vos exiſtimaretis ad medicum curreretis

† ſ qz ego veni tollere pcã

ſus: Si ceci eẽtis nõ haberetis † pec

ſ ꝓpter qõ medicum

catũ. Nunc ꝟo dicitis: qz vide

non queritis ſ ⁊ ita ceci permanetis

mus: pccatum veſtrum manet.

Et tu doces ⁊c. Totiens interrogãdo vt diſcerẽt magſm fecerãt: ꝙ ingrati docentẽ, piccerunt foras. Sed qz expulſus magis factꝰ ẽ chriſtianꝰ.

Quis eſt. Adhuc inunctꝰ his ꝟbis oñdit ſe iã dudũ cor ad credendũ habuiſſe paratũ: ꝙ in quẽ credere debeat ignoraſſe. Et vidiſti. Jã dñs lauat facie inuncti: iã cor dis oculos illuminatꝰ: et ille nõ tñ filiũ hois: ſed etiã ꝓfitet filium dei. B

Ut qui nõ vidẽt. i. q ſe nõ vidẽ putãt ⁊ q̃rũt vt videãt ⁊ q videt. i. q ſe videre putãt: ⁊ medicum nõ q̃rũt: ⁊ hoc ẽ iudiciuz i. diſcretio: q diſcernit cãz credẽtiũ a ſuꝑbis. Judi

de lyra

ab illo ceco nato. ꝟ ãt in iurioſũ reputauerunt. iõ ſtatim expugnauerunt dicẽtes: g Nũqd ⁊ nos ce. ſu. ꝟ ex cor rñſione coꝝ ꝓfutat dicẽs: h Si ce ci eſ. nõ ha. pcm̃. qz ſi nõ vidiſſẽt opa xpi haberent aliquã excuſationez de ꝙ nõ crediderunt ei. vel aliter: Si ceci eſſẽt. i. ignorãtes ſcripturas ⁊ ꝓphetias de me. Nõ haberẽt pcm̃. ſ. tantũ quantuz habetis nunc. i Nũc ꝟo dr. qz videmꝰ. i. reputatis vos itelligere ſcripturas. k Pctm̃ vr̃m manet. i. aggrauat. põt etiã exponi de viſione corpali miraculoz que aggrauabat pctm̃ cor. Hic q̃rit vtrũ cecitas mẽtis excuſet pctm̃. Et arguit ꝓmo ꝙ nõ: qz pctm̃ additũ pctõ nõ excuſat ſeu diminuit pctm̃: ꝙ magis auget. cecitas autẽ mẽtis pctm̃ eſt: qz meret pena. ſm q dr. i. ad Ebreos. xiii. Si quis ignorat ignorabit. g ⁊c. Itẽ illud ꝓpter qõ duplicat pena nõ excuſat pctm̃ ꝙ magis aggrauat: cecitas mẽtis eſt hmõi: qz. ij. ethicoꝝ dr q ebrius duplices maledictões debent. Cõtrariũ arguit p hoc q dicit ſaluator i lra: Si ceci eſſetis nõ haberetꝭ pctm̃. Rñſio. Hic tria ſunt videnda. Primo. ſ. qd ſit cecitas mẽtis. 2º quale pctm̃ excuſat. 3º quõ excuſat. Circa ꝓmũ ſciendum q cecitas nõ dicit ſimplicẽ negationẽ viſus cũ ſit ꝓuatio: ꝙ dicit negationẽ i ſubiecto apto ⁊ ꝓ tpe in quo viſus dz ineſſe: qz catulus añ nouũ diẽ nõ dr cecꝰ. Ad ſilitudinẽ huiꝰ in ſpũalibꝰ cecitas mẽtis nõ dicit ſimplicẽ negationẽ ſcie: ꝙ negationẽ ſcie q̃ debet alicui ineſſe: ⁊ ꝓ tpe, ꝓ quo tenet illud ſcire: qz nõ oẽ tenent eadẽ ſcire nec p eodẽ tpe: plus eni tenet ſcire ſacerdos vel clicus q̃ ſimplex laicꝰ. Nec ꝓ quolibet tpe: plus eni tenet idẽ hõ ſcire in etate pfecta ⁊ ſenectute q̃ in adoleſcẽtia vel iuuẽtute. ⁊ ſic p: ꝓmũ. Circa ſecundũ conſiderandũ q cecitas mẽtis ꝺfis ad actũ pcti põt ſe hẽre triplr: añcedẽter: ꝺcomitãter: ꝺfr. Cõſequẽter ſe hz q̃ hõ ꝓ voluntatẽ ſic inhẽti pctõ ꝓpetrato ꝓ ꝺſenſũ q nõ vellet ſcire ea p q̃ poſſet a pctõ ꝓpetrãdo q̃ntũ ad actũ ipediri vel retardari: ⁊ ſic vult talia neſcire vt liberius peccet. et talc pcm̃ nõ excuſat ꝓ cecitatẽ mentꝭ: ꝙ magis aggrauat: qz talis cecitas ꝓcedit ex malicia intẽtione volũtatꝭ erga pctm̃. Cõcomitãter ſe hz ad pctm̃ q̃ñ aliqs peccat neſciẽs: tñ ſic eſt diſpoſitꝰ q ſi ſciret nihilominꝰ idẽ faceret: ſic ſi aliqs putiẽs hoiez credit putere canẽ: nihilominꝰ ſi determiate cognoſceret illũ hoiem idẽ faceret: ⁊ talis cecitas nõ excuſat nec aggrauat actuz. qz nõ eſt cã actus ꝙ tantũmõ ipſũ ꝺcomitat: talis eni nõ peccat p ignorantiã: lz peccet ignorãs. vt hr. iii. etꝺicoꝝ. Antecedẽter ſe hz ad actũ pcti q̃ñ eſt cã actus: ⁊ hoc eſt q̃ñ ſic eſt diſpoſitus h̃ꝺ q ſi ſciret illud cẽ pcm̃ nõ facẽt. ⁊ talis peccat p ignorantiã vel mentꝭ cecitatẽ: ꝓpter qõ tale pcm̃ p ipſã excuſat. Et ſic pz ſecundũ. Circa tertiũ conſiderãdũ q ꝓdicta cecitas vel ignorãtia q̃ eſt cã pcti põt triplr cauſari. Uno mõ ex ruditate itellectꝰ ipſius hois ⁊ ſi ſit tãta ruditas q illa ignorãtia vel cecitas nõ inuincibiliter excuſat totaliter a pctõ. Alio mõ cuſat ex negligentia ſtudẽdi ea q̃ hõ tenet ſcire: vtpote qz refugit laborẽ ſtudij: vel qz circa alia occupat: ⁊ tũc excuſat pctm̃ nõ i toto: qz illa ignorãtia nõ eſt oĩno inuoluntaria. ⁊ quãto minꝰ hz de inuoluntario tãto minꝰ excuſat: nõ tñ põt in hoc certa regula poni: ꝙ dz ex circunſtãtijs pẽſari. 3º mõ cauſat ex malitia ꝓpe volũtatꝭ: ita q hõ bñ eſt diſpoſitus in mẽte ⁊ corpe. totaliter tñ laborẽ acqrẽdi illuminationẽ mentꝭ expellit. illã ignorãtiã p nihilo reputãdo: ⁊ ille excuſari nõ põt a pctõ. ⁊ ſic pz tertiũ. Ad ꝓmũ dicẽdũ q additio pcti ad pctm̃ ſp facit plura pctã: non tñ ſp facit maiorẽ grauitatẽ: qz põt ꝓtingẽ q ꝓmũ ſic diminuit ſecundũ q ãbo ſil iũcta nõ hñt tãtã grauitatẽ quantã hꝺret ſecundũ ꝙ ſe acceptũ: ſic homicidiũ ꝓpetratũ ab hoie ſobrio grauiꝰ eſt q̃ ſi ꝓpetraret ab hoie ebrio: ita q ꝓpoderat ebrietati ⁊ homicidio ex illa ſequẽti q̃ntus ſit duo pcã. Ad ſecundũ dicẽdũ q duplices punitões vel maledictões debent ebrijs pp duo pcta q̃ ibi ꝺcurrũt: tñ ſi ille punitões fiãt ſm mẽſurã pcti: nõ erũt tãte quãtitatꝭ quãta eſt punitio ꝙ vno ſolo pctõ grauiori: vt dictũ eſt. Alr põt dici

q illud

cliũ cni dãnationis nõ mõ ꝫ in fine facict. vñ ego nõ iudico quẽq;. C. X.

Amen amẽ dico. Quia phariſei iactabãt ſe videre qõ poſſent: ſi oues chriſti eſſent: dñs ꝛ cor arrogantiam de grege ſuo ⁊ de oſtio quo intrat in ouile ſũ tudinẽ ꝓponit: oñdens q nec ſapia nec obſeruatio legis: nec bona vita quẽq; valet niſi p cũ: ſine eo nihil ſunt ĩ quocũq; iudeo vel gentili et pho vel phariſeo q docẽt beate viuere: vel heretico ſub noie xpi: nec tñ i xpo pdicante: ſed oẽs ſine eo rapiunt ⁊ occidunt.

Per oſtium. i. per me vt poſt exponit. Nec ianua eſt humilis q per hãc vult intrare: oportet vt ſe humiliet ne ſi erect9 ẽ offẽdat ĩ humilẽ ianuã

Fur. Quia qõ alienũ eſt ſuũ dicit. i. oues dei ſuas facit: latro q; qõ furatus9 eſt occidit. Sed oẽs q veritatẽ tenẽt ⁊ docẽt in xpo paſtore ſũt vn9 paſtor

Paſtor ẽ ouiũ. xps ꝓprie paſtor eſt ꝫm offiũ paſcẽdi oues: vt ipſe poſt exponit q p ſe oſtium intrat in ouile ouiũ. Sz q; alij cuz ꝓticipes ſũt ei paſtoralis officij: q̃ de eo ꝓprie dicũt etiã eis ſuo mõ ogruũt. Oſtium eſt q̃ intrat. xps ḡ paſtor p ſe oſtiũ: ⁊ qcunq; ſub eo paſtor: p ipſuz oſtiũ intrat in corda ouiũ: q; ſi aliud pdicat nõ audiũt oues ſi xpm: oues chriſti hãc vocẽ agnoſcũt. Nõ oſtiã eſt xps: ſibi ſoli tenuit: q; nõ eſt ali9 q̃ pdicẽt ouib9 vel in quẽ credat: nõ eſt ali9 p quẽ pdicãs intret ad corda ouiũ vel p quez oues intrãt ad deum. Nõ paſtor eſt cõicat ſuis. Paſtor autem intrat per oſtium: q; ⁊ ipſe ſe chriſtum predicat vt lumen: ⁊ alia ⁊ ſe oſtendit intel-

Nicolaus

q illud dictũ nõ e. ⁊ deũ pbt: ꝫ eſt ꝛbũ cuiuſdã legiſlatoris noie ꝓdicti q hoc ſtatuit circa ebrios ãplius puniẽdos nõ reſpiciẽs ad pci grauitatẽ: ſed ad cõez ppũ vtilitatẽ: q; multi ex ebrietate peccãt: ⁊ ĩ talib9 ad q̃ ppetrãda multitudo ꝓna eſt grauior pena ſolet adhiberi: ſic ĩ multe terris ſimplex furtũ grauiter punit q̃ blaſphemia q̃uis blaſphemia ſit multo magz pcñ.

a Amen amẽ dico vobis. Hic oñdit q doctrina xpi ſit vi- C. X.

a uificatiua. Et ꝑmo oñdit hoc p verbũ. 2° p ſenſibile ſignũ: q; ꝓſue tudo eſt hui9 euãgeliſte adiũgere ſignũ ſenſibile correſpõdẽs doctri ne. ſecũda ſequẽti ca. Erat aũt qdã lãguẽs. Prima ĩ duas: q; ꝑmo ponit xpi benignitas in docẽdo. 2° iudeor malignitas ipſũ pſequẽdo. ibi: Facta ſunt encenia. Prima in duas: q; ꝑmo doctrina chriſti ponit. 2° ei9 effectus oñdit. ibi: Diſſenſio iterũ. Prima adhuc in duas: q; ꝑmo ſaluator ꝑmittit quandã parabolã. 2° expoſitionẽ ei9. ibi: Hoc ꝓuerbiũ. In parabola exp mit ꝓditio furis ⁊ paſtoris ouiũ. Prio ꝓpter diuerſũ ingreſſũ ipſor: ⁊ ꝫ eſt qõ dr: Amẽ amẽ dico vobis q nõ intrat p oſtiũ ⁊c.] nõ eni venit ꝓpt bonũ. iõ q̃rit indebitũ ingreſſũ. b Qui aũt in. p o. pa. ẽ outũ. Secũdo oñdit eor diſtinctio p effectũ cũ ſubdit: c Huic oſtiari9 apit. q; ſcit eũ beniuolũ ouib9. d Et oues vocẽ ei9 audiũt. i. cognoſcũt: q; bruta animalia ſuos bñfactores recognoſcũt. vt patet p expientiã ⁊ p Eſaiã ꝓphetã. i. ca. Cognouit bos poſſeſſorẽ ſuũ ⁊c. e Et ꝓpas o. vo. notati. q; diſtincte eas cognoſcit qõ nõ facit alien9. f Et educit eas. ad paſtũ. g Et cũ ꝓ. oues emi. aſi eas vadit. Huic eni modũ hñt paſtores in terra illa: qõ prece dũt gregẽ ſibilãdo voce ⁊ inſtro: ad cuius auditũ oues dirigunt. iõ ſequũt: h Et oues illũ ſequunt ⁊c. alienũ aũt nõ ſequunt. i. furẽ ꝫ fugiũt ⁊c. Fz aũt Chryſo. ouile eſt eccliа. oues ſunt fideles. oſtiuz ſacra ſcriptura. ꝫm illud ad Col. iiij. Orãtes ſil ꝓ nobis vt deus aperiat nobis oſtiuz ſermonis ad loquendũ myſteriũ xpi. Sic igit ꝓtinuat lra iſta pcedẽtib9. Fz Chryſo. Chriſtus eni dixit iudeos eẽ cecos in intellectu ſcripturarũ. qõ oñdit ex hac parabola ex hoc q; aduentũ xpi deberẽt ꝓſiderare ex teſtimonio ſcripturarũ quas habebãt q; xps intrauit p oſtiũ. i. p determinationẽ ſacre ſcripture q̃ tps: locũ ⁊ modũ veniẽdi determinauit. vt. ſ. dictuz eſt. v. ca. ⁊ iõ alij alit intrãtes ſunt fures ſicut machometus ⁊ antichriſtus. Huic oſtiari9 apit. i. moyſes: cui data eſt ꝑmo ſacra ſcriptura. ꝓpter hoc ſaluator dixit. ſ. v. ca. Si crederetis moyſi crederetis forſitã ⁊ mihi. Et oues illũ audiũt. i. ſimplices ſicut fuerũt apli et credentes. Et ꝓprias oues vocat noiatim. hoc patet de aplis: qbus diſtincta noia ipoſuit. Et educit eas: de tenebris ignorantie et culpe. Ai eas vadit: p exẽpla operũ. ꝫm q dr. j. riij. ca. Exẽplũ dedi vob vt quẽadmodũ ego feci ita ⁊ vos faciatis. Et oues illũ ſequunt: p imitatio nẽ. Quia ſciũt vocẽ eius. i. p fidẽ cognoſcũt ⁊ approbãt. Alienũ aũt nõ ſe quunt recipiẽtes falſã doctrinã: q; nõ nouerũt vocẽ alienor. Sed ꝫ dictũ Chryſo. põt argui: q; chriſtus exponẽdo hãc parabolã dicit ſe eſſe oſtiũ. ḡ ſacra ſcriptura nõ eſt hic oſtiũ. Pdt dici ſuſtinẽdo dictuz Chryſo. q; xps nõ vocat ſe ſolũ oſtiũ ꝫ etiã paſtorẽ: vt patebit. ⁊ ꝫm ꝫ diſtinguit ab oſtio. Propter hoc ſacra ſcriptura dr oſtiũ hic inquantũ xps eſt paſtor ouiũ ⁊ reſpe lectus: ⁊ alia ⁊ ſe intelligit: ⁊ alij paſtores ſilr chriſtum predicãt.

Huic oſtiarius. Oſtiarius. i. chriſtus q ſe aperit: vel ſcriptura que ducit ad chriſtum: vel ſpiritusſanctus qui docet omnem veritatem.

Et oues vocẽ ⁊c. Aug. Alĩq ſunt vere oues q; nouit dñs q ſunt ei9: ſiue iã cepint: ſiue nõdũ: ⁊ tñ ſunt errãtes foris: audiẽtes vocẽ alienorũ in multis. Econtra lupi ſunt intus ⁊ audiũt vocẽ paſtoris in multis. Sed eſt qdã ꝓpa vox paſtoralis ſ. q pſeuerauerit vſq; ĩ fiñẽ ſ. e. Hãc null9 ꝓpriꝫ ꝓtenit: null9 alien9 audit.

Illi aũt nõ cog. pre deſtinate oues ad tẽp9 ſe neſciũt: nec vocẽ paſtoris audiunt: ꝫ in fine pſeuerãt: ecõtra lupi ad tps audiũt ⁊ intrãt ꝫ ſtro abeũt.

Si qs. Hic euidẽter oñdit: non ſolũ paſtorẽ ꝫ ⁊ oues intrare p oſtium.

Oẽs quotquot. Fur eſt q p ſimoniaz vel aliq̃ alio mõ ꝫ xpm intrat ⁊ poſtq̃ intrauerit malo exẽplo occidit ⁊ ſic aperte latro. Nec talis dicẽdus eſt mercenarius. ſõ lupo veniẽte non reſiſtit ꝫ pro mercede cedit. Si lupo violenter diſtrahente nõ reſiſtit: mercedem hãc recipit q non diſtrahit cum ouibus: ꝫ poſtea male viuendo oues corũpit: et iã in aliã partẽ relapſus ht fur vel latro: nomen mercenarij amittens.

Et ingredietur ⁊c. Intus bene cogitãdo egrediet extra exẽplo alior bene operãdo. Vel ingredietur in eccleſiã vt hic viuat p fidem: vñ poſt dicit vt vitã habeat: ⁊ egrediet de iſta vita vt in eternũ viuat. Unde poſt ⁊ abũdantius habeat vitã ⁊ paſcua inuenict ingrediẽs ⁊ egrediens.

de lyra

in fine ††in quo nõẽ vox xpi etiã ſi bonus videat.

voce eius. Alienũ autem nõ ſe/quunt: ſed fugiunt ab eo: qa nõ

† ſ exercet' obſcuris paſcit manifeſtius: dñ exponit.

nouerũt vocẽ alienor. Hoc ꝓ/

ſ qz iactant ſe videre

uerbiũ dixit illis ihesus: Illi aũtẽ

ſ in quo conuincuntur ceci eſſe

non cognouerunt qd loqueret eis. Dixit ergo eis iterum ihesus:

† ſ per me ergo intrat q intrat.

Amen amẽ dico vobis: †qa ego

† ſ ꝓter me ꝓphete ꝑmiſſi cum eo. i. cum veritate.

ſum oſtiũ ouiũ. Oẽs †quotquot

ſ vere ſ ſed.

venerũt añ me fures ſũt ⁊ latro

nes: ſed ñ audierũt eos oues. Ego

ſ non fictus

ſũ oſtiũ per mẽ ſi qs itroierit ſal

ſ pſeuerãdo intus bñ cogitãdo †ſ vel ingredik cre-

uabit ⁊ †igredietur ⁊ egredietur: ⁊ pa

scit q non diſtrahit cum ouibus: ꝫ poſtea male viuendo oues corũpit: et iã in aliã partẽ relapſus ht fur vel latro: nomen mercenarij amittens.

Et ingredietur ⁊c. Intus bene cogitãdo egrediet extra exẽplo alior bene operãdo. Vel ingredietur in eccleſiã vt hic viuat p fidem: vñ poſt dicit vt vitã habeat: ⁊ egrediet de iſta vita vt in eternũ viuat. Unde poſt ⁊ abũdantius habeat vitã ⁊ paſcua inuenict ingrediẽs ⁊ egrediens.

de lyra

ctu ſui ingreſſus in mundũ. Qz aũt xps dicit ſe cẽ oſtiũ ꝫ nõ ẽ reſpectu ſui ingreſſus in mundũ: ꝫ inquantũ alij p ipſũ hñt ingreſſũ in deũ. ſm Aug. oſtiũ eſt chriſtus. Et ꝓtinuat lra ſic pcedẽtib9: q; iudei ĩ pcedẽti ca. diꝛerũt ſe videre ſine xpo: ⁊ p ꝑñs poſſe ad veritatẽ puenire ſine eo. ꝓpter ꝫ ſaluator in hac parabola oñdit hoc ipoſſibile. v. Qui nõ intrat. in ꝓgregationẽ fideliũ. Per oſtiũ. i. p xpm. Fur eſt ⁊c. qõ faciũt oẽs infideles ⁊ etiã mali fideles ſtatũ ꝓlationis idebite aſſequẽtes. Qui aũt intrat p oſtiũ. i. p fidem chriſti ⁊ humilitatẽ ⁊ alias virtutes eius. Paſtor eſt ouiũ. ſm veritatem. Huic oſtiarius apit. i. ſpũs ſcũs reuelat veritatẽ vt poſſit oues paſcere. Et oues vocẽ eius audiũt. i. doctrinã recipiũt. Et vocat eas noiatim. ꝓdeſcẽdẽdo familiariꝫ ſubdit: Et educit eas. de tenebris ignorãtie ⁊ culpe. Añ eas vadit. p exẽpla vite. l Hoc ꝓuerbiũ. Hic ponit dicte parabole expoſitio. Et diuidit ĩ duas. q; ꝑmo oñdit neceſſitas exponẽdi. 2° ſubiungit ipſa expoſitio. ibi: Dixit ḡ. Circa ꝑmũ ſciendũ q; illa idigẽt expoſitõe q̃ hñt ob ſcuritatẽ. tale erat verbũ xpi ꝓdictũ q; erat parabolicũ. ⁊ iõ intellect9 eius audientib9 erat occultus. ⁊ hoc eſt qõ dicit euãgeliſta: Hoc ꝓuerbiũ dixit eis ieſus. ꝓuerbiũ dr qñ verbũ ponit ꝓ verbo: ſic eſt ĩ parabola: q; per vocẽ vnã rem ſignificantẽ aliud deſignat. k Illi aũt nõ cog. qd loq. eis. ⁊ ſic patet neceſſitas expoſitõis. l Dixit ḡ eis iter. Hic ponit ipſa expoſitio parabole. parabola aũt duas partes hz. Una eſt q; intrãs aliun de fur eſt ⁊ latro: ⁊ hoc ꝑmo ponit. ſecũda eſt q; intrãs p oſtiũ eſt verꝰ paſtor. ⁊ hoc ſecũdo exponit. ibi: Ego ſum paſtor bon9. Prima in duas. q; ꝑmo ponit ꝑme partẽ expoſitio. 2° ciuſdẽ expoſitõis ꝓbatio. ibi: Ego ſũ oſtiũ. In ꝑma clauſula fecit mẽtionẽ de oſtio ouil: ⁊ d̃ fure. iõ vtrũq; exponit d. m Amẽ amẽ dico vo. q; ego ſũ oſtiũ ouiũ. rõ huius ꝓdicta ẽ. n Oẽs quotquot venerunt añ me fures ſunt ⁊ latrones. Hoc nõ eſt intelligenduz de ꝓphetis a deo miſſis: ſed de illis q venerũt capite ꝓprio. ſicut dr Act. v. de theoda ⁊ iuda galileo. Theodas eni: vt dicit Joſephus fuit qdã magus: q; decepit multos de populo iſrl: ⁊ duxit eos vſq; ad iordanis fluuiuz ꝑmittens eis diuidere aquas vt trãſirent ſicco pede ſicut ꝑes eor. Judas aũt galileus tpe quo chriſtus fuit natus ꝓhibebat populũ iudeor ꝓfiteri eſſarẽ dñm ⁊ reddẽ tributa: ⁊ multi ſecuti ſũt eũ. o Sed nõ audi. eos oues. i. fideles ĩ ouili eccliе ꝑmanẽtes: q; ipſi perierũt ⁊ ſequaces eor. vt dr Act. v. p Ego ſũ oſtiũ. Hic ꝓbat vtrũq; dictũ in dicta expoſitõe. Et ꝑmo q; ſit oſtiũ: q; officiũ oſtij eſt ſaluare ea q̃ ſunt intra domũ: ⁊ q; p ipz ſit ingreſſus ⁊ egreſſus. ⁊ ſic eſt de chriſto: q; p ipſũ fideles ſaluant ⁊ ꝺuant ſm q; dr Act. iiij. Neq; eni eſt aliud nomẽ ſub celo datũ hoibus in q̃ oporteat nos ſaluos fieri. ⁊ hoc eſt qõ dicit: q Per me ſi qs introierit ſaluabit. Silr p ipſũ eſt ingreſſus ad fidẽ: ⁊ egreſſus de miſeria iſta ad gliaz. ⁊ ſic inueniũt paſcua eterne viriditatis. ⁊ hoc eſt qõ dr: r Ingredietur hic ad fidẽ. s Et egredietur. ex hoc mũdo ad gliaz. t Et paſcua inuenietur. q; btĩ reficiunt interi9 in aſpectu diuinitatis: ⁊ exteri9 in aſpectu hũanitatis xpi p quẽ ſũt ſaluati. iõ dicit paſcua in pl'ali. Cõſequẽter ꝓbat ſecũdũ. ſ. q; alij fuerũt frẽs: q; nõ venerũt ad ſalutẽ pplĩ: ꝫ magz ad ei9 deſtructionẽ. ⁊ hoc

ꝫ iiij eſt qõ dr:

Nisi vt furē ⁊c. Furet: alienā rem sibi vsurpādo: mactet a fide retra hēdo: pdat in eternā dānatione. Mercēnarius aūt. Mercēnarius est q q̄rit q̄ sua sunt: nō q̄ xpi q seruit deo: nō ꝓpter deū ꝫ ꝓ alīq̄ mercede q culpabil' ē: ⁊ nō ē filiꝰ ꝫ tñ necessariꝰ ⁊ tolerādꝰ. Furēo sp ē cauēdꝰ. Pone positi ēo q filij sūt: sūt ⁊ pastores: ⁊ tñ vnꝰ ē pastor: qr illi oēs sunt mēbra illius cuiꝰ sūt oues ꝓpe.

Et lupus rapit. Lupꝰ est vel violētus qui corpalr vastat: vel diabolus q̄ spūalr dissipat: cui q nō aias ouiū ꝫ sua q̄rit: nō occurrit resistēdo vel mala arguēdo qō est fugere: qr timor est fuga aī fugit ne pdat qō diligit: vñ reddēs cām fuge subdit: Quia mercēnariꝰ est ⁊ nō amat oues ꝫ sua. Pastores aūt nō dicūt fugere si cedūt pſecutioni ⁊ seruāt se ouiū vtilitati: qbus etiā corpore absentes sunt spiritu presentes.

3.ioan.3.a

Ego sū p.b. Post culpā fictiliterū formā veri pastoris opponit: Ego sū pa.bo. ⁊ aias pono ꝓ ouibꝰ: qō nō ipse vnꝰ fecē

matt.11.d Luce.10.d

Nicolaus est qō dī: a Fur nō venit nisi vt furet. vsurpando qō nō erat eis debitū. b Et mactet ⁊ pdat. qr multi de populo occisi sunt corporaliter ⁊ etiā spūalr credētes psuasioni illorum. c Ego veni. non sicut ipsi. d Vt habeāt vitā. ꝓ gfam in pñti. e Et abūdantiꝰ habeāt. ꝓ gloriā in futuro: qr glia ē gfa ꝓsūmata. f Ego sū pastor. Hic exponit secundā parabole partē. s. q̄ sit bonus pastor intrās ꝓ ostiū. Et diuidit in duas: qr ꝑmo ꝓponit intentū. 2° ꝓbat ꝓpositū. ibi: Ego sū pastor bonus. Circa ꝑmū ponit ꝓditiones boni ⁊ mali pastoris: qr bonꝰ pastor dz hīe affectionē ad gregē: intantū q̄ ꝓ eo si necesse esset sustineat mortē. ⁊ hoc est qō dī: g Bonus pa. aiaz suā dat ꝓ oui. suis. Ad cuius intellectū sciendū q̄ res melior nō est exponēda piculo ꝓ viliori: ꝫ magis ecōuerso. vita aūt hoīs melior est simpliciter q̄ vita oiuz brutoz aialiū: ⁊ iō lz pastor brutoz debeat aliquē laborē ꝓ salute sui gregis sustinere: nō tñ debet se morti exponere. Aia autez humane nobilior est corpore. iō ecōtrario pastor aiaruz ꝓ grege suo debet vitā corporalē exponere. Alterius tāgit ꝓditionem mali pastoris dicens: h Mercēnarius aūt ⁊ q nō est pastor. mercēnariꝰ dī a mercede: ⁊ talis est q̄ in officio ꝓlationis attēdit cōmodū rei tpalis: qō dī merces: glia aūt celestis nō dī ꝓprie merces: ꝫ tantūmō large: inquantū oē qō reddit in p̄miū laboris dī merces. Nō aūt huiꝰ est. qr hereditas distinguit a mercede ꝓprie dicta: sicut filius cui debet hereditas distinguit ab opario ꝓductitio cui debet merces. Bīa aūt celestis reddit fidelibꝰ sicut hereditas filijs: ꝓpter qō nō hz rōnem mercedis. ⁊ iō ille est verus pastor q attēdit ad p̄miū glie: mercēnarius aūt q attēdit ad cōmodū rei terrene. Et qr nō est ꝓ prie pastor. iō sequit: i Cuius nō sūt oues ꝓprie. ꝫ tñ vsurpatiue: qō ꝓbat p effectū cū dī: k Videt lupū venientē. i. tyrānū: subditos ad peccandū inducentē: vel hereticū falsa doctrina eos corūpentez. l Et dī. oues ⁊ fugit. nō resistēdo p censurā ecclesiasticā tyrānide oppressioni: nec p sanā doctrinā hētice prauitati. m Et lupus rapit. ad malū ptrahēdo. n Et dispgit oues. ab vnitate ecclie separādo. o Mercēnarius aūt fugit. i. auxiliū debitū subtrahit. p Quia mercē. est. i. solū curās de cōmodo tpali. q Et nō pti. ad eū de ouibꝰ. qr nō hz affectū debite ordinatū ad eas. r Ego sū. Hic ꝓbat qō dixerat p duo signa. Primū est mutua cognitio pastoris ⁊ ouiū: qō ꝓuenit ex hoc q̄ pastor frequēter ⁊ sollicite oues visitat. ⁊ sic cognoscit in particulari ꝓditiones earū. silr oues ex frequēti imaginatiōe bīficij pastoris ipsū attēdūt. ⁊ sic spāliter recognoscūt ipsū. Sic est de christo ⁊ vere fidelibꝰ. q̄ est pastor verus. hoc ē qō dī: Ego sū pastor bonꝰ. ⁊ signū huius subdit: s Et cognosco meas. nō solū notitia visionis: qr ois nuda sūt ⁊ apta oculis eius: vt dī Heb. iiij. ꝫ etiam notitia approbatōis. t Et cognoscūt me mee: qr vere fideles cognoscūt bīficia christi. v Sicut nouit me pr̄ ⁊c. li sicut nō ꝑportat eq̄litatē: sed quandā assimulationē longinquā. Vel sic: li sicut nō est nota eq̄litatis: ꝫ similitudinis: qr pr̄is ⁊ filij est vna notitia: ꝓsiderādo filij diuinitatē. ꝑm ꝙ humanitatē videt patrē clare ⁊ ꝓtinue: nō sic aūt fideles pñt hīe oculū mētis ad bīficia diuine gfe: qr talis attentio mentis aliqñ necessario interrūpit ꝓpter statū pñtis vite. Secundū signū veri pastoris ē affectio quā ostēdit ad oues: q̄ nō pōt esse maior q̄ se exponere ꝓ ouibꝰ: sic est de christo ⁊ fideli/

ſ bene opando ſautem.

scua inueniet. Fur non venit ni/ ⁊ ideo non audiunt eū oues
si vt furet ⁊ mactet ⁊ pdat. Egō ſ hic iuſtꝰ ex fide viuit ſ de hac vita trāsinigrādo.
veni vt vitaz habeāt: ⁊ abundā ſ in futuro ſ sicut ostiū †ſ ad
dām furis vel mercennarij
tiꝰ habeāt. Egō sū pastor† bonus. ſ exprimit qd sit ꝓprium boni pastoris †ſ vitam.
Bonus pastor† animā suaz dat ⁊ ſi videat qr veritatem predicat vt pastor
ꝓ ouibꝰ suis. Mercēnariꝰ aūt ⁊ †ſ qr non amore earum: sed ꝓ sua mercede
qui nō est pastor† cuius non sunt
oues ꝓprie: videt lupū venientē
⁊ dimittet oues ⁊ fugit. Et lupus
rapit ⁊ dispgit oues. Mercenna
riꝰ aūt fugit: qa mercennariꝰ est
et nō ptinet ad eū de ouibꝰ. Egō ſ al. diligo
sū pastor bonꝰ ⁊ cognosco oues
ſ diligunt ⁊ obsequuntur
meas: ⁊ cognoscūt me mee. Sicūt
nouit me pat: ⁊ ego agnosco pa/
trē: ⁊ aīmā meā pono ꝓ ouibꝰ
ſ de gentibus.
meis. Et alias oues habeo q̄ nō

ſ de populo israel
sūt ex hoc ouili: ⁊ illas oportet me
ſ per apostolos ſ non illorum
adducere: ⁊ vocē meā audiēt: ⁊ fi
† ſ pono aiam ꝓ ouibus ꝓptereq.
et vnū ouile ⁊ ūn⁹ pastor. † Pro
† ſ qō ē ideo me pater diligit: qr morior vt resurgaz
pterea me diligit pr̄: † qr ego po/
ſ enim
no aiaz meā: ⁊ iterꝫ sumā eā. Ne
mō tollit eā a me: ſz egō pono eā
ſ qr.
a me ipso. Ptātēz hēo ponendi
aiaz meā: ⁊ ptātēz hēo iterꝫ sumē
ſ de oibꝰ bdiſz ⁊ ponēdi ⁊ sumēdi aiaz †ſ nō ꝙ infe
rior ſz qr genitus cēlis ꝙcd habet a patre habet
di eā. Hoc mādatū accepi † a pre
ſ qr tenebre lucē non cōprehendunt
meo. Dissēsiō iterꝫ scā ē iter iude/
os ꝓ sermōes hos. Dicēbāt āt
ſ isti sunt tenebre
multi ex ipsis. Demoniū hēt ⁊ i/
†ſ istorū oculi iā cepant apiri.
sanit. Quid eū auditis? † Alij di
cēbāt. Hec ꝛba nō sunt demoni
ſ quasi demoniū nō solet bona operari.
um habētis. Nunquid demoni
um pōt cecoꝝ oculos aperire? Fa

ſ qr populus vnus
ciet vnā ouē: ⁊ vnus pastor. Ppterea me pr̄ diligit. ſ. qr ego pono aiam meā vt
ſ ꝓ ouibus ꝓptereq. ſ ꝓ hoc
recipiam eā. Nemo tollit eā a me. ſ. violenter. sed ego pono eā a me ipso. Ptātēz
hēo ponendi eā. i. deponēdi. Et ptātēz hēo iterꝫ sumendi eā. Hoc mādatū accepi
a pre meo. ſ. vt ipse eā deponat et iterꝫ sumat. Dissēsiō iterꝫ facta est. Multi
ex ipsis. Demoniū hēt. Et insanit. Quid eū auditis? Alij dicēbāt. Hec ꝛba nō sunt
demoniū. Nunquid demonium pōt cecoꝝ oculos aperire? Facta sunt

Et aiam meā. Hoc ē ꝓbatio dilectōis ad pr̄es ⁊ ad oues: sic ⁊ petrꝰ ē tio ꝓfitēs amorē: iubet pascē oues ⁊ ꝓ eis mori.

Pro ouibꝰ meis. Pro ouibꝰ domꝰ isrl' q̄ pierāt ad q̄s corpalr missus a q̄bus nō sūt dissitēs ille q̄ sūt ō gētibꝰ. vñ dicit: Oportet me alias ad ducē: q̄uis ꝓ suos qr ī illꝫ tpe. Et vocē m. au. nō dicē meoꝝ: qr ī ipsis ille loqt.

Quia ego p.a. Aug. Verbū ex q̄ suscepit hoiez i. carnē ⁊ aiaz: nūq̄ deposuit aiaz vt cēt aia ānobo separata: sed caro posuit aiaz qñ expirauit q̄ redeunte surrexit. Mors q̄ ad tpm carnē ⁊ aiam sepauit ꝫ nentz a verbo dei. Caro itaq̄ ponit aiaz ⁊ sumit: ꝫ nō ptāte sua: ꝫ ptāte inhabitātꝫ carnē deitatis. s.

de lyra

bꝰ. iō dicit: ꝛ Et aiaz meaz po. ꝓ oui. meis. qr aia xpi ꝓ fidelibꝰ fuit separata a corpore ⁊ obla/ ta deo pri cum dixit: In manꝰ tuas cōmēdo spīm meū: Luce. xxiij. Et ne crederet ꝙ solū ꝓ iudeis deberet mori ꝓpter ꝫ qō dicit Matth. xv. Nō sū missus nisi ad oues q̄ pe/ rierūt domus isrl'. iō hoc remouet dicēs: ỿ Et alias oues ha..q̄ nō sūt ex hoc ouili. i. de synagoga iudeoꝝ: ꝫ de ꝓlo gētili. z Et illas opor. me adducere. qō factū est ꝓ predicationē aplōꝝ. vt habet Act. xiij. xpō ꝓncipaliter operāte in eoꝝ ꝓdicatione. ꝑm ꝙ dī Mar. vlt. Illi aūt ꝓfecti ꝓdicauerūt vbiqꝫ dño cooperāte ⁊c. a Et vocē meā audient. qr iudeis repellentibꝰ fidē christi: gentiles eā deuote receperūt ad predicationē aplorum: ꝑm ꝙ hī Act. xiij. vbi dī ꝙ paulus ⁊ barnabas dixerūt iudeis: Vobis oportebat ꝓmū loq verbū dei: ꝫ qñ repellitis illud ⁊ idignos vos iudicatis vite eterne ecce ꝓuertimur ad gētes. sic enim nobis ꝑcepit dñs. ⁊ se quit: Audiētes ḡ gentes gauise sūt ⁊ glorificabāt verbū dñi. b Et fiet vnū ouile. i. vna ecclia ex iudeis ⁊ gentilibꝰ collecta. c Et vnꝰ pastor. s. christus. alij aūt nō sunt nisi vicarij illius pastoris. Qualiter aūt sit intelligendū verbū christi ꝓallegatū Matth. xv. ibi fuit expositū. Subdit autē adhuc de affectione illius pastoris ad oues: cū dī: d Propterea me pr̄ diligit. i. ex dilectōe pr̄is est ꝙ me ad salutē ouiū destinauit. Vel alit: Propterea me pr̄ diligit. s. qr adimplebo eius voluntatē in mea passione ꝓ ouibus. iō subdit: Quia ego pono aiaz meā. Sciendū tñ ꝙ affectꝰ amoris patris ad filiū etiā ꝑm humanitatē nō venit ex passione ꝫ magis ꝑcessit: sed aliqs affectus amoris secutus est. s. glorificatio corporis christi i eiꝰ resurrectione. ideo subdit: Et iterū sumā eam. Et qr volūtarie passus est. ideo subditur: e Nemo tollit eā a me. s. violenter. nō est sic intelligendum qn ex vulneribus ⁊ passione mortuus sit: sed qr poterat persecutores suos ipedire ⁊ vno verbo prosternere. f Sed ego ponā eā a meipso. interfectores nō impediendo. g Potestatē habeo ponendi eā. i. deponēdi nō a supposito verbi: qr qō semel assūpsit nunq̄ deposuit: sed a corpore a quo fuit separata a triduo: cuius esset vnita verbo. h Et potestatem habeo iterū sumendi eā. nō ad suppositū a quo nunq̄ fuit separata: sed ad corpus cui fuit reunita. i Hoc mandatū accepi a pre meo. ſ. vt ipleaz eius voluntatē in mea passione ꝓ omniū salute. k Dissensio iterum. Hic ponit effectus doctrine christi q̄ fuit diuersus in bonis ⁊ malis: quia boni p eius doctrinā in fide sūt ꝓfirmati: ⁊ mali eā puertentes diuino iudicio sunt in malis obdurati. ⁊ hoc est qō dī: Dissensio iterū facta est inter iudeos ꝓpter sermones hos. Dicit iterū: qr alis inter eos fuerat dissensio ex ꝓfiſ cā. vt dictū est. s. ca. vij. l Dicebāt aūt mul. ex ipsis. obstiati in malis. m Demoniū hz ⁊ insanit. miracula eni q̄ faciebat attribuebāt demoni: silr ꝛba eiꝰ q̄ nō intelligebāt: credētes ꝙ sicut arreptitiꝰ loq/ret. iō segt: Quid eum audit? ecōtrario ꝛo. n Alij dicebāt. ſ. boni ⁊ deuoti. o Hec ꝛba nō sūt de. hīs. qr si arreptitij aliqñ loqnt ardua: tñ sūt falsa ⁊ ad malū iducētia. xps āt hēbat ꝛba vite eterne. qō ꝓbāt vlterius p factū dicētes: p Nūqd demo. pōt ocu. ceco. apire? q. d. nō. Iz eni demones pñt aliq̄ miracula facē: inquātū i tpe ꝙperceptibili a nob ꝓsūt ꝓpa actiua ꝓpis passiuis: sic rane fecē sūt a magis pharaōis: ꝑm ꝙ dicit Au. tñ si pñt facē ea q̄ excedūt totā facultatē nāe: cuiusmōi ē illuiatio ceci.

Facta sunt

Facta sunt aũt. Enon. i. nouũ. Inde encentiare. i. initiare. Encenia festa dedicatiõis tẽpli q̃ facta ẽ a iuda machabeo tpe hyemis. Hyems aũt hic cõmemorat: vt significet iudeos frigidos: q nõ accedũt ad ignẽ. i. nõ credũt in christũ. Salomon aũt facto tẽplo in autũno illud dedicauit: zoroba bel ⁊ iesus sacerdos post captiuitatẽ reedificatũ tẽplũ in vere dedicauerũt.

Judas machabeus ꝑ ꝓphanatione antiochi in hyeme.

In porticu ⁊c. Porticus gd̃ tẽplũ cingebat solẽt significari noie tẽpli.

Circundederunt. Dño patiẽter iter obprobria ꝟitatẽ p̃dicãte exceccati nõ obsequunt ß tẽtant.

Quousq; animã. Calũniant illum tollere alias q saluat: quẽ puruz hoiem putabant: sed ꝓe oibus regnaturũ.

Si tu es c. d. n. p. Nõ veritatẽ desiderãt: ß parãt calũniã: vt si dixerit se regẽ: ꝺ̃ augustũ faciẽtẽ ptãti tradãt: Sed dñs sic tpat rñsuz vt nec illis sit loc⁹ calũnie: ⁊ fidelib⁹ ꝓpter quos b̃ referunt ꝺma

Nicolaus

a Facta sunt aũt. Descripta benignitate christi ꝛ docẽdo. b ꝓfir describit iudeoꝝ malignitas: ipsũ psequẽdo: ⁊ ꝓmo verbis. scõo facẽ: ibi: Sustulerũt ergo lapides. Prima in duas: q ꝓmo ponit iudeoꝝ iterrogatio maligna. scõo christi ꝛ rñsio vera: ibi Rñdit eis ihs. Circa ꝑm describit eoꝝ iterrogatio q̃tũ ad tẽpus ⁊ locũ ⁊ interrogãdi modũ. tẽp⁹ tangit cũ dr: b Encenia fa. sũt in hierosolymis. i. festũ dedicatiõis tẽpli. Encenia enĩ idẽ est qđ innouatiões. ⁊ dr ab en qđ ẽ i ⁊ cenos nouũ: qđ fit qñ aliq̃ res noua suo vsui applicat: i dedicatõe aũt tẽplũ applicat vsui. Sciendũ tñ ꝙ festũ nõ erat ꝓme dedicatiõis q̃ facta est a salomone: q illa facta est decima die septẽbris in autumno: vt hꝫ. iij. Reg. viij. Nec etiã scõe dedicatiõis que facta est sub zorobabel tẽplo reedificato: q illa facta est in martio tpe vernali. Sed fuit festũ illius dedicationis seu innouatiõis q̃ facta est sub iuda machabeo qñ purificatũ fuit tẽplũ ab antiocho epiphane ꝓphanatũ: vt hꝫ. j. Machab. iiij. q̃ purificatio facta fuit. xxv. die noni mẽsis apud iudeos: vt hꝫ. j. Machab. iiij. q ꝓ maiori pte cõiter ꝟcurrit cũ decẽbri apud nos: ⁊ ideo ad hoc denotandũ addit: c Et hyems erat. ⁊ sic ꝑz tẽpus. Loc⁹ aũt designat cũ dr: d Et ambulabat ihus in templo in porticu salomonis. nole templi intelligũt atria ⁊ loca ad domũ dñi pertinentia. Erat aũt quidã locus edificatus vbi salomon stabat ad orãdum qui dicebat regis oratoriuz. Sed contra hoc videtur q ola que edificauerat salomon in templo fuerũt cõbusta per caldeos: vt hꝫ. iiij. Reg. vlt. Dicẽdũ q alia porticus fuit reedificata i templo ad similitudinẽ ꝓioris. ⁊ idco retinuit nomẽ precedẽtis. sicut frequẽt i edificijs repatis. ⁊ sic ꝑz iterrogatõis loc⁹. Subdit etiã iterrogãdi mod⁹: e Circũdederũt ergo eũ iudei. vt citi⁹ cũ in ꝟbis caperẽt. f Et dicebãt ei q̃usq; alaz nr̃az tollis. i. crucias: dimittẽdo nos in suspẽso: p ß inuẽtes q vellẽt eius dicto stare ⁊ eũ libenter sicut rp̃m recipe: cũ tñ haberẽt ꝺ̃tũ in corde. g Si tu es xp̃s dic nob palã. nõ q̃rũt si tu es filius dei. q de ß nõ curassẽt pylat⁹ q erat gẽtil: apud quẽ intẽdebãt eũ accusare. ß q̃rũt: Si tu es xp̃s. i. vnct⁹: q̃ vnctio debebat regib⁹: ⁊ p ꝟfis si rñdissẽt se eẽ rp̃m statim accusassent eũ p̃sidi vt rebellare volẽtẽ ꝺ̃ ipatorẽ romanũ cui subdĩti erãt iudei: et aspirare ad regnũ. Eadẽ etiã de cã dixerũt: h Dic nob palã. vt possẽt ꝺ̃ eũ hꝫ testimoniũ. i Rñdit eis ihs. ß ponit xp̃i vera rñsio. in q̃ p⁹ ofendit iudeoꝝ malignitas. scõo discipuloꝝ xp̃i benignitas: ibi: Opa mea. Jn ꝑ⁹ g̃ pte dr sic: k Loq̃r vob ⁊ nõ creditis. q. d. vos q̃rit ꝟba exꝑmẽtia q ego sim xp̃s: ꝟfi ad ꝟitatẽ itelligẽdũ: ß magꝫ ad calũniãdũ. q̃ si illa dicerẽ: nõ crederet: qđ ꝓbat ꝟfir dicẽs: l Opa q̃ ego fa. i no. p̃ils ⁊c. Jsticenĩ. s. dcm ẽ. iiij. ca. efficacissimũ argumẽtũ ad ꝓbãdũ ꝟitatẽ excedẽtẽ nãlẽ facultatẽ itellect⁹ fuit opa miraculosa: ⁊ tñ illis nõ credebãt: cũ tñ fierẽt ad declarationẽ deitatis iesu xp̃i. Cã aũt icredulitatis eoꝝ subdit: cũ dr: m Sz vos nõ creditis. q nõ estis er o. meis. i. inocẽtes ⁊ hũiles: ß supbi ⁊ maligni: ⁊ iõ dei iudicio excecati. Cõsiderãdũ q i hac rñsiõe xp̃s nõ dixit exꝑsse se eẽ xp̃z quẽ q̃rebãt: ß dixit aliqd equalẽs vt⁊ maiꝰ: vt rñderet ꝟitatẽ ⁊ excluderet calũnie malicią. n Oues mee. b ꝓfir ofendit discipuloꝝ suoꝝ benignitatẽ dicẽs: Oues mee. i. hũiles qb⁹ reuelat ꝟitas: vt hꝫ. Matth. xj. o Vocẽ meã audiũt. credẽdo corde: ⁊ obediẽdo ope. p Et ego co. cas. si solũ notitia visiõis: ß et notitia approbatõis ad vitã eternã. q Et se. me. b i pñti p

ctã sũt aũt encẽnia i hierosolymis ꝟ ecce ignis de quo deberent accẽdi ⁊ hyems erat. Et ãbulabat iesus ꝟ .i. vbi salomon stare solebat ad orandum. in tẽplo i porticu salomonis. Circ ꝟ ecce hyemps in iudeis cũdederũt ergo eum iudei: ⁊ dicẽbant ei: Quousq; animã nr̃am tollis? ꝟ Si tu es xp̃s dic nob palã. ꝟ ꝟ. vt verbum dei ⁊ probo per opera quid sim Rñdit eis iesus. ꝟ Loquor vobis ⁊ non creditis. Opa que ego ꝟ cuius ⁊ nõ suã gloriã querit. facio in noie patris mei: hec testimoniũ ꝟ ꝟ cur ꝟ istos videbat futuros perditiõi. perhibẽt de me. Sz vos non creditis: q nõ estis ex ouib⁹ meis. ꝟ sed ꝟ q̃ postũ intrãt ꝟ obediũt ꝟceptis. Oues mee vocem meã audiũt: ⁊ ymitatione ⁊ beatitudine ⁊ ego cognosco eas: ⁊ ꝟ sequũntur ꝟ q: vos de presenti vita cogitatis ⁊ calumnias queritis ꝟ hec sunt pascua de quibus supra ꝟ hac si dixerit vos peribitis in eternum q: nõ estis de ouibus me. Et ego vitã eternã do eis: ⁊ ꝟ etsi in pñti videak pire ꝟ ꝟ fur ⁊ latro nihil pñt contra illos quos nouit deus esse suos nõ pibũt in eternũ. ꝟ: ⁊ nõ rapiet ꝟ ptãte ꝟ q:. eas quisq; de manu mea. Pater ꝟ gignẽdo. i. vnigenitũ filiũ coequalẽ coeternum ꝟ creaturis ⁊ angelis. me⁹ qđ dedit mihi maior: ꝟ oibus ꝟ virtutem ⁊ gloriam huius rei: q̃ nemo rapit de manu eius: ⁊ patri attribuit ꝟ potestate que vna est mihi ⁊ patri: vel de me qui sum manus patris est: ⁊ nemo pot rapere de manu patris mei. Ego ⁊ pater vnũ sum⁹. Sustulerũt ergo lapides iudei vt lapidarent eum. Rñdit eis iesus: ꝟ non verbis sed factis eorum. Bultã bona opa ostendi vobis ex patre meo. Propt qđ eoꝝ op⁹ me lapidatis? Rñderũt ei iudei: ꝟ nõ ꝑsit negare bona accepisse. De bono opere nõ lapidam⁹ te: ꝟ nõ ꝑsit ferre qđ filio dei dicitur. sed de blasphẽia: ⁊ qa tu homo cũ sis: facis teipsum deum. Respondit eis iesus: Nõne scriptũ ẽ in ꝟ psalmo lege vestra: qa ego dixi dij estis? Si illos dixit deos ad quos sermo dei fact⁹ ẽ: ⁊ ñ pot ꝟ falsitatis argui ꝟ dauid ꝟ ꝟ solui scriptura

Tulerũt g̃. Hoc tã nõ ferũt q cetera tulerũt: ⁊ duri ad lapides currũt. Sed q: ihs nõ patiẽ nisi qđ vult: adhuc loquit.

Facis t. i. d. Intellexerunt non posse dici ego ⁊ pater vnũ s. nisi vbi est equalitas pñis ⁊ filij: qđ arrius nõ intellexit. Christus aũt q: vidit illos tardos: non ferre splendoꝛez veritatis: tẽperauit eũ in his verbis: nõne scri. est:

Quia ego. Tribus modis dr deus nã: adoptiõe: vt ego dixi d. e. falso: vt demones ⁊ idola. §. 8. g.

Sed illos dr. Si p sermonẽ dei participãdo fiũt hoies dii: quõ ille q p naturã est filius q̃ participant non est deus:

de lyra

glaz: ⁊ i futuro p gliã. tõ segẽt: r Et ego vi. c. do eis ⁊c. Nogẽ eni ꝺ de illis q sũt oues eius nõ solũ ß ꝺm pñtẽ iusticiã: ß etiã ꝑz p̃destinatõz diuinã: q̃ frustrari nõ pot. s Et nõra. eas q̃. de manu. pvio lẽtiã. qđ ꝓbat tali rõne: t Pater meus qđ de. mihi ⁊c. J. i. ipsa ꝟitas quã habeo a ꝑe: q: ola excedit infinitũ. v Et ne. pot rapere ⁊c. J cũ enĩ sit infinite potentie nihil pot ab eo auferri p violentiã. x Ego ⁊ pr̃ vnũ sum⁹. i virtute ⁊ potẽtia: sic in deitate: vt. s. dictũ ẽ. g̃ nemo pot rape ones de manu mea. Notãdũ aũt q ex ß ꝟbo saluatoris: Ego ⁊ pr̃ vnũ sum⁹. excludunt duo errores ꝺ̃tii circa articulũ scissime trinitatis. Sabelli⁹ enĩ posuit i deo vnitatẽ psone sic ⁊ essentie. ⁊ ß remouet cum dr: Ego ⁊ pr̃ vnũ sum⁹. Si enĩ pr̃ ⁊ filius⁹ ẽnt vna psona: dixisset sũ i singulari. Arrius aũt ecõtrario posuit diuersitatẽ essentiaꝝ sic ⁊ psonaꝝ. ⁊ ß excludit p ß qđ dr hic: Vnũ. si enĩ pr̃ ⁊ filius⁹ haberẽt diuersas ẽntias: nõ dicẽt vnũ neutralit: ß plura. y Sustulerũt g̃. ß ꝟfir ofendit malignitas iudeoꝝ in facto. Et diuidit i tres: q: ꝓmo xp̃s refrenat eoꝝ seuitiã. scõo excludit ipositã sibi blasphemiã: ibi: Rfiderũt iudei. tertio fugit ꝓpter eoꝝ obstinatã malitiã: ibi: Querebãt g̃. In ꝑ⁹ igit pte dr sic: Sustulerũt g̃ lapides iudei vt lapidarẽt eum. moti liuore iuidie nõ amore iusticie: absq; legis ordine: vt s. dictũ fuit in casu filii. viij. ca. z Rfidit eis iesus. dulcit eos repmẽdo. a Multa bo. opa. ofendi ⁊c. J. s. veritatẽ docẽdo infirmos curãdo: ⁊ alia miracula faciẽdo. b Propter qđ eoꝝ opus me lapidatis: cũ tñ ex ß me honorare deberet. c Rfiderũt. ß ꝟfir excludit blasphemiã sibi ipositã. Et diuidit in duas: q: ꝓmo hmõi blasphemia ponit. ⁊ scõo excludit: ibi: Rfidit. Jn ꝑma g̃ pte dr sic: Rfiderũt g̃ iudei: dicentes: d De bo. opere nõ la. te ß de blasphemia. Jn dictis eoꝝ ꝑz ꝺdictio: q: loq̃bant sic furiosi. testificant enĩ eũ facere bona opa in miraculis: cũ dicũt: De bono opere nõ s. qđ facis. ⁊ tñ dicũt ß cũ blasphemũ: cũ dr: Sz de blasphemia. ista enĩ sc̃ cõpossibilia: q: miracula xp̃i fiebãt ad testimoniũ bonitatis ei⁹. ⁊ iõ cũ eẽnt bona opa ⁊ dina: nõ poterãt fieri ad testificãdũ aliqđ falsũ: qđ tñ eẽt: si ille eẽt blasphem⁹ ad cui⁹ testimoniũ fierẽt. Ista aũt cecitas i eis ꝓcedebat ex eo q solũ hũana nãz i xp̃o ꝟsiderabãt. iõ subdit: Q: tu hõ cũ sis facis teipsum deũ. e Rfidit eis. ß ꝟfir ihs excludit crimẽ blasphemie sibi ipositũ. ⁊ ß duplr: ꝑ⁹ excludit illõ p scptur̃a. 2⁹ rõnẽ: ibi: Si ñ facio. Circa ꝑm sciẽdũ q sacra scptura cũ sit a deo ispirata: ñ pt eẽ falsa. Jpa aũt attribuit deitatẽ q sacra scptura cũ sit a deo ispirata: ñ pt eẽ falsa. Jpa aũt attribuit deitatẽ pticipatiue tñ attribuit aliis hoib⁹ scis ⁊ ꝓbꝫ ⁊ ipi xp̃o. alik tñ: q: deitatẽ pticipatiue tñ attribuit aliis a xp̃o: sic iudices locũ dei tenẽtes dicũt dii: Ero. xxij. Dfis dom⁹ applicabit ad deos. ⁊ ibidẽ: Dijs ñ detrahes ⁊c. Xp̃o aũt attribuit deitatẽ ꝓpe dictã: ꝺm q hꝫ Miere. xxiij. Ecce dies veniũt dicit dñs ⁊ suscitabo dõ germẽ iustũ segẽt postea: Hoc ẽ nomẽ qđ vocabũt eũ dñs iust⁹ nr̃. ⁊ vbi habem⁹ dñs: ponit nomẽ dñi tetragrãmatõ i hebreo. qđ nllo mõ attribuit alicui nisi deo vero. iõ ꝑz q sic scptura veteris testamẽti attribuit aliis a xp̃o deitatẽ pticipatiue dictã: ita ipsi xp̃o deitatẽ ꝓpꝛie dictã. Scõm ß igit exponẽda ẽ lra: Rfidit eis iesus. declarãdo se nõ esse blasphemũ dicendo se esse deũ vel dei filiũ nãlẽ: qđ idẽ est. qđ ꝓbat p scripturã. d. f Nõne scri. est ⁊c. q: ego dixi dii estis. hoc hꝫ in psal. lxxxj. ⁊ dr de iudicibus ⁊ ꝓphetis. ideo subdit: g Si illos dixit deos. pticipatiue. h Ad q̃s ser. dei fa. est. sic fuerũt ꝑ ꝓphete ⁊ iudices. i Et nõ pot sol. scptura. i. nõ pot dici q ꝟtineat falsũ

Quẽ pater

Opĕribus credite. Fidē adhibete opibus vt merito fidei amplius cognoscēdo opa veritatis ad fidē deitaī. Quia in me est p. Pater est in filio:filiꝰ in pr̃e vt equalis in eo cui eq̄lis est. vñ 7 pōt dicere:ego 7 pr̃ v.ſ.7 q videt me videt 7 patrē. 7 hoc est ei ꝓpriū. Unus aūt est hoī per participationē qō dī esse in deo ꝙtinente 7 deus in eo vt in vase.

Et multi ve. Isti ap hēdūt pmanētē:nō quō iniq̄ apphēdere volebant discedentē. vnde sequit:7 m.c.i.eū.

Quia toā. Nullū in hierl̄z fecit vt iste 7 qcqd dicebat testimoniuz huic phibebat:quasi p lucernā veniam⁹ ad diē. C. XI.

Rat aūt qdā. e Dū morat trās iordanē infirmat laçarꝰ:7 mittūt ad eū sorores illuc. Isti sorores la

Nicolaus

matt.12.b marci.3.a. a Quē pr̃ sanctificauit. i.meipsū:quē scificauit.i. scm̃ generauit ab eterno: ſm deitatē. Uel: Sanctificauit.i. plenitudine gre adimpleuit: q̄tū ad hūanitatē. b Et misit in mūdū.ad saluandū ipsū: sicut erat p ꝓphetas pdictū. c Vos dicitis q: blasphemas q: dixi filius dei sū.q.d.irrationabiliter loqmi: q: scriptura sacra que solui nō pōt: expresse loquit de diuinitate mea:vt pz p pdicta. d Si nō facio. Hic ꝙfiter excludit crimē blasphemie sibi impositū p rōnē. Circa qō sciendū q⁹ oia determināt ꝓpo ope:vt hī.iiij.methaurox.iō p ꝓpriā opationē certificamur de natura rei.christus aūt faciebat opa diuinitaī ꝓpria.ſ.miracula totam facultatē creature transcēdētia:7 etiā virtute ꝓpria:q: nō solū faciebat illa obsecrando diuinā potentiā:sed etiā aliq̄ impando: Exquo ꝙcludit q⁹ in eo vere erat natura diuina:7 p ꝙsequēs nō erat blasphemus:dicēdo se esse deū vel dei filiū.7 hoc est qō dī: Si nō facio opa patris mei nē.ideo ꝙcludit ex opibus. e Ut cognoscatis 7 credatis q: pr̃ in me est 7 ego in pr̃e inq̄tū est vna natura amboz:sicut 7 vna opatio. f Querebant ergo. Hic ꝙfir ponit fuga christi ꝓpter eoz obstinatā malicīā:q: nec verbis eiꝰ nec opibus inducebant ad credendū:sed tanq̄ obstinati querebant eū apprehendere ad occidendū. g Et exiuit de manibus eoz. virtute diuina transiens p ipsos:sicut.ꝫ.dictū fuit.viij.ca. h Et abijt iterū nē.7 mānsit illic.ſ.ad tēpus:vt ppli veniētes ad ipsū recordarent de testimonio ioānis qui dixerat de eo: Ecce agnus dei.7 de testimonio dei patris:cuius vox audita fuerat in baptismo christi: Hic est filius meus dilectꝰ.7 sic habita collatione prioz 7 nouissimoz ꝙfirmarent in fide ipsius.ideo sequit: i Et multi venerūt ad eū.credentes. k Et dicebant.in argumentū sue fidei. l Quia ioānes signū fecit nullū. Signa enī reseruabant christo sicut ꝓncipalioꝛi.tū ꝓpter sanctitatē vite credebant ioāni. Et q: in christo videbāt dictū eius ipleri.iō sequit: O ia aūt quecūq̄ dixit ioānes de ꝟ vera erant. Et ꝙcludit fructus huius collationis:cū dī: m Et multi crediderūt in eū. Circa predicta in hoc ca.querit:vtrū licitū sit pastoi ecclesie in psecutione fugere:7 arguit primo q⁹ sic. q: aliq̄ sancti legunt hoc fecisse: sicut thomas cantuariensis fugit de anglia tpe psecutionis sue ecclesie:qō nō fecisset nisi licitū fuisset.ergo nē. Item saluatoꝛ dixit aplis .xxdattb.x.ca. Si vos psecuti fuerint in vna ciuitate fugite in aliam.7 sic videt q⁹ fugere tpe psecutionis nō solū sit licitū:sed etiā meritoriū:cuz saluatoꝛ discipulos ad hoc horteī. Contrariū arguit p hoc qō in hoc capło dictū est: Mercēnarius 7 qui nō est pastoꝛ videt lupum venientē 7 dimittit oues 7 fugit.qō exponens Brego. dicit q⁹ ille qui fugit tpe psecutionis merito perdit meritū pastoris:qō nō esset verum:si fugere esset sibi licitū. Responsio. dicendū q⁹ noie lupi venientis sup oues:aliq̄s intelligit diabolus p tentationes fideles infestans.aliq̄s hereticus p falsā doctrinā corrūpēs.aliq̄s tyrānꝰ violētia armoz psequēs. Si ꝓmo 7 scdo mō accipiat lupus:nō est licitū pastori fugere:q: cū talibus lupis nō est resistendū corpalit:sed magis spūalit⁹ p deuotā oꝛonē 7 scāz ꝓdicationē 7 doctrinā:7 iō p talia est eis statiz virilit resistēdū.aliter enī si daret eis ingressus:nō resistēdo:accideret maius pculū. ꝓpter qō dicit btus Jacobꝰ.iiij.ca. Resistite diabolo 7 fugiet a vobis. Et ꝟ idē posset dici de heretico.q: fugit illū q p sanā doctrinā detegit ipsiꝰ falsitatē. ꝓpter qō simon magꝰ fugiebat petrū de ciuitate in ciuitatē: vt dī in itinerario clementis. Si accipiat lupus tertio mō:tūc est distinguēdū: q: aut psecutio psonalis est:aut cōis. Si psonalis:ita q⁹ est ꝺ pastorē tñ 7 nō ꝺ gregē sibi cōmissū:tūc pastoi est fugiēdū. nec tūc dimittit gregē in psecutione:q: tūc psecutio nō est ꝺ gregē:vt dictū ē.7 ꝟ mō paulꝰ aplꝰ fugit de damasco:vt hī Act.ix. Si aūt sit psecutio cōis ꝺ gregē 7 pastorem:adhuc distinguēdū est:q: aut est vnus solus pastoꝛ:aut multi. Si vnus tñ:nō est

† ſ.ſ.gignēdo vt sanctus esset:dedit vt sctm̃ genuit.

ptara quē pater †sanctificauit: et ſ.ſ.cū in scitate incarnari cōstituit p salute mundi.

misit i mundū vos dicitis quia blasphemas q: dixi:filiꝰ dei sum; ſ q nēo pōt facere nisi filius †ſi solis ver-

Si nō faciō opa pr̃is mei: †noli/ bis predico ne credatis ſ opera illa.

te credere mihi. Si aūt facio: 7 si ſ verbis 7 innocētie vite

mihi nō vultis credere: opib⁹ credite: vt cognoscatis 7 credatis:q: in me ē pr̃ 7 ego in patre. Quere/ ſ nō credēdo sz vt occidant

bant ergo eū apprehēdere: 7 exi/ ſ q: nō hīt manus fidei.

uit de manib⁹ eoz. Et abijt iterꝫ

ſ mystice ad gentes † ſ ostendebat se esse impletionem vmbre iam cessantis

trās iordanē in eū locū †vbi erat ioānes baptiçās primū: 7 mānsit illic. Et multi venerūt ad eū: 7 dicēbāt:q: ioānes quidē signū fecit

çari figura sūt iudeoz in eterna btitudine tā receptoz:q p fratre sanādo.ſ. p reliquijs in tenebris ignoratie adhuc errātibus:dño supplicāt ex notissima actione. Languens la. Laçarus figura est iudeoz q infirmi erāt in fidechristi. Martha 7 maria significant doctrinā bonoz iudeoz.

Ecce quē amas. Laçarus p quē peccatoꝛ significat a dño amatur quia non venit vocare iustos sed peccatores. Sororres peccatoris sunt bone cogitationes que p pctis dissoluendis orant.

Pro gloria dei. Id est vt glorificet filius dei. Ecce se deū dicit contra illos: qui dicunt filiū dei non esse deum. a

Diligebat autem. Diligebat languentium saluatoꝛ 7 mortuoz iusticatoꝛ laçarū qui languēs 7 mortuus.

de lyra

sibi licitū fugere 7 gregez dimittē:q: b ēet mercēnarius 7 nō pastoꝛ:ſm q⁹ dicē saluatoꝛ. Si aūt sūt multi pastores qbus ecclesia aliq̄ indigeat:tūc aliq̄ debent remanere 7 alij fugere:vt sic grex remanens in illa ecclia sufficienē custodiat 7 vtilitati ecclie de alijs ꝓuideat.7 si nō possit determinari de cōi ꝙcordia vel alia ꝙuenīēti via q⁹ remaneāt 7 q fugiāt:posset sup hoc inuocata spūs scī gra sortes mitti:ſm q⁹ dicit Aug⁹ in epla ad honoratū: Si inter dei ministros sit disceptatio q⁹ eoz tpe psecutiōis maneāt 7 qui eoz fugiant ne fuga vel morte oīuz ecclia deseraī: si hec disceptatio aliter nō poterit terminari q̄tū mihi videt q⁹ manēāt 7 q fugiant:sorte legendi sunt. Ad primū dicendū q⁹ sci fugierūt in casibus licitis pdicto mō. vñ in legenda sci thome dī sic:q⁹ in principio psecutiōis fugit:q: nōdū innotuerat ad plenū cā ecclie:7 psonalis psecutio videbaī. Eodē mō dicēdū est ad secūdū q⁹ saluatoꝛ hortaī discipulos fugere in casibus licitis pdictis.

n Rat aūt qdā languēs. Postq̄ euāgelista ostēdit in C. XI. e christo virtutē viuificatiuā ex eius verbo. Ꝺ ꝓfir Ꝺ idē ostendit sensibili signo in mortuo virtute eius resuscitato. Et diuidit in tres: q: euangelista primo describit infirmitatē laçari incurabilē. scdo eius mortē indubitabilē:ibi: Ut ergo audiuit. tertio eius suscitationē mirabilē:ibi: Jesus aūt vt vidit. Prima in duas:q: ꝓmo eius infirmitas describit. scdo christo nūciat:ibi: Dixerūt ergo. In prima ergo parte dī sic: Erat aūt q⁹dā languēs. Exquo pz icurabilitas infirmitatis via nature. infirmitas enī curabilis nō dī ꝓprie languoꝛ. o Laçarus.ſ.noie. p Bethania. nomen est ville in qua erat infirmus. q De castello marie 7 marthe sororꝫ eius.q: in p̄dicta villa erat illud castrū in quo manebāt iste dñe cū laçaro eoz fratre. 7 q: multe mulieres vocabant noie marie:iō ad distinguēdū istā ab alijs.subdit: Maria aūt erat q⁹ vnxit dñm vnguēto. Utrū aūt hec maria fuerit illa peccatrix de qua scribit Lucc. vij.que lauit pedes dñi 7 vnxit vnguēto:sci varie loquunt. Hiero⁹ aūt 7 Chrysoꝰ dicūt istā fuisse aliā. vñ illa dī peccatrix:hec scā 7 honesta.7 ꝓpter hoc nomē illius Luce vij.tacet:istius aūt nomē hic exprimit:7 tunc dicunt isti q⁹ ambe mulieres fecerūt silē. sed illa fecit hoc ex pctōꝛ suoꝛ cōpunctiōe:ista aūt ex christi denotione. Brego⁹ 7 Aug⁹ de ꝙsensu euāgelistaꝛ dicunt ꝓtrariū. Dicit tñ Aug⁹ q⁹ ista maria bis vnxit dñm:ex hoc loco sumens argumentū: q: hic dī q⁹ vnxit:loquēdo de ꝓterito:7 sequēti ca.silr dixit q⁹ vnxit caput dñi. dicit igit q⁹ ꝓma vnctio fuit ex ꝓtritiōe:quā Lucas narrat diffuse: 7 hic breuiter repetit.scda aūt fuit ex deuotiōe:que sequēti ca.describit. Cōsuetudo etiā ecclie tenet q⁹ eadē mulier fuit de qua narrat Lucas tacito eius noie:7 que hic dī sororꝫ laçari. Nec mirū:q: officiū ecclīasticū a scō Bregorio ordinatū est:qui fuit huius opinionis. r Miserūt. Hic ꝙfiter infirmitas laçari christo nūciat ꝓ internunciū.7 hoc est qō dī: Miserūt ergo sorores. curationē fratris desiderantes. s Ad eum dicentes:dñe ecce quē amas infirmat.non dicunt veni:q: amanti sufficit necessitatem nunciare amici. t Audiens aūt iesus dixit eis.ſ.respondendo p nunciū. v Infirmitas hec non est ad mortē. Non est p hoc intelligendū q⁹ laçarus nō fuerit mortuus:vt direrūt aliqui:q: hoc esset destruere veritatē euangelij:cum.j. eodem ca.dicat saluatoꝛ: Lazarus mortuus est.sed ꝓ tanto dī: Hec infirmitas nō est ad mortē:q: non tendebat ad mortē ibi sistendo:sed ꝓpter resurrectionē sequentē:vt inde glorificaret deus p ostensionē sue veritatis:7 in christo declaret virtus deitatis.ideo sequit: Sed pro gloria dei vt glorificet filius dei per eam. x Diligebat aūt iesus martham nē.hoc addit ad ostendendū quare nō ꝙpoꝛtuit q⁹ martha 7 maria irent ad christū ꝓsonaliter:sicut fecit regulus:de quo.ſ.dictum est.iiij.ca. quia christus erat familiaris laçaro 7 eius sororibus:7 ibi frequenter hospitabatur.

Ut ergo

Duobus die. Ut quatriduū ſpleret. ꝓxima enī die q̄ mūciatū ē ei: mortuꝰ ē lāguidꝰ trās iordanē ꝑ duos dies māſit: ecce tres: q̄rto āt die venit.

Eamꝰ i iu. Mystice ſignificat fidē reditūrā ad iudeos i fine ꝑ helyā ⁊ enoch. Dicūt ei di ſci. Territi volētes ꝓſiliū dare mgro ne morerē ſicut ⁊ alibi petrus: absit a te dñe: nō fiet tibi ſtud. Sed ſicut petrus laudat de alieno: btūs es sy. bar. q̄ pī reuelauit tibi: cul ꝓpa tur de ſuo. Redi post me sathana: q̄ sapis nī q̄ dei ſed q̄ hois ſunt: ita ⁊ hos corripuit dicēs: ſe diē i q̄ debēt ambulare ne offendant: ⁊ ſine eo ambulātes offendāt vt mō nolentes eū mori: q̄ ꝑ hoibus venit mori. Illos aūt dicit eſſe horas q̄ diē ſequunt: nō dies eas: ſed dies eas illuminat. Duodecim eſt ſacratus numerꝰ q̄ pmanet plenus: deiecto enī iuda q̄ nō lucebat inter horas: alius ſubrogat.

Ut credatis. Non q̄ nō mō incipereī credere: ſed vt robuſtius crederent. Semp enī fides eoꝝ miraculis augebatur.

Nicolaus

a Ut q̄ audiuit. Hꝯ ſir deſcribitur mors laçari: ⁊ diuidit in duas: q̄ ꝓmo deſcribit huius mortis expectatio. ſcōo expectate denūciatio: ibi: Deide post h. Circa ꝓmū ſciendū q̄ ꝑps audita infirmitate laçari nō ſtatim iuit ad eū: ne a iudeis eiꝰ miracula ꝓpugnātibꝰ ⁊ virtuti demonū ea ꝓponētibꝰ poſſet dici q̄ illa infirmitas ⁊ mors ſequēs fuiſſ tñ ſm apparentiā ⁊ illuſionē facta a ꝑsonā ꝑ artē magicā. ⁊ hoc eſt qō dicit: Ut ergo audiuit. q̄ infirmabat tunc quidē manſit in eodē loco: trans iordanē. b Duobus diebus. expectando mortē laçari ſic q̄ eſſet quatriduanus anteq̄ illuc veniret: ad maiorē miraculi certitudinē. c Deinde post h. Hic ꝓfiter ponit mortis laçari denūciatio. in qua denūciatione ſaluator ſic ꝓcedit: q̄ primo ꝓpoſitū eundi in iudeā predicit. ſecūdo cauſā ſubiūgit: ibi: Nec ait. tertio ad locū ꝑdictū peruenit: ibi: Venit itaq̄ ieſus. In prima ergo parte dicit ſic: Deinde post hec. ſ. expectationez mortis laçari predictā: d Dicit diſcipulis ſuis eamus in iudeā iterum. Hoc aūt predixit eis ꝓter ꝓſuetudinē. q̄ sciebat eos inde terreri: vt minꝰ iacula ferirent que preuiderent. e Dicūt ei diſcipuli. timentes in iudeā reuerti. f Rabbi nūc querebant te iudei lapidare. hoc habitū eſt ea. pre cedenti. Et tu iterū vadis illuc: q. d. nō eſt tibi nec nobis ſecurū. g Reſpondit ieſus. eos aſſecurando. h Nōne duodecim hore dici ſunt: q. d. ſi voluntatē habebant tūc me lapidandi: mō tñ nō facient: q̄ mutato tpe poteſt voluntas mutari. erat enī prouerbiū apud iudeos ⁊ adhuc eſt apud nos q̄ loquendo de mutatione ꝓpoſiti dī: duodecim hore ſunt dici. ⁊ ideo ſaluator vſus eſt tali mō loquendi. Et oſtendit vlterius q̄ deberent eſſe ſecuri: dicens: i Siquis ambulauerit in die. i. ſancte ⁊ iuſte. Vel aliter: In die. i. mecū qui ſum lux mūdi: faciens diē diuine gre: k Nō offendit. i. ſecurus debet eſſe. l Quia lucem huius mūdi videt. i. meipſū qui poſſum eū ſaluare. Vel aliter: Lucem. i. iuſticiā ad quā attendit. m Si aūt ambulauerit in nocte. i. ſine pītia mea vel ſine iuſticia. n Offēdit. i. debet ſuſtinere penā offenſe debitā. o Quia lux nō eſt in eo. i. iuſticia: vel ego qui ſum lux. q. d. chriſtus. q̄diu vobiſcū ſum preſentialiter: nō debetis timere iudeos: q̄ chriſtus ctiā in captione ſua ſuos diſcipulos ſaluauit: dicens: Sinite hos abire. vt hi. j. xviii. ſed post mortē mea periculū erit vobis inter iudeos ambulare. p Hec ait. Hic ꝓfiter exprimit cauſā quare volebat ire in iudeam. ſ. propter laçari ſuſcitationē. Et diuidit in duas: q̄ primo denunciat mortē laçari: tamen occulte. ſecundo exprimit eam manifeſte: ibi: Tunc ergo ait. Circa primū dicit ſic: Hec que imediate predicta ſunt. q Et poſt hoc illis dixit: laçarus amicus noſter dormit. mortem eius vocat dormitionē: q̄ cito erat ſurrecturus. r Sed vado vt a ſōno excitez eum. q̄ tam facile imo facilius eſt chriſto ſuſcitare mortuū: q̄ alteri dormientē. hanc cauſam ſui itineris dixit ad aſſecurandū diſcipulos. q. d. nō debetis timere: q̄ non vado ad diſputandū cum iudeis: ſicut ante: ſed ad laçarū ſuſcitandū. s Dixerunt ergo diſcipuli eius: dñe ſi dormit ſaluus erit. q. d. exquo dormit: ſignū eſt ſue curationis: nō eſt neceſſe q̄ vadas illuc. nōdū enī erant ad plenū aſſecurati ꝑ verba chriſti. nec mirū: q̄ adhuc

ſoroꝛē eiꝰ mariā ⁊ laçarū. Ut ēr
† ſ diſtulit ſanare vt poſſet reſuſcitare
go audiuit qa īfirmabat tunc q̄
† ſ vt quatriduum impleretur.
dē māſit in eodē loco † duob⁹ die
bꝰ. Deide post hec dicit diſcipū
† ſ q̄ diſceſſit i firmitaſ fuit: q̄ redit ptātis ē ſ q̄ē cir
ca hierlm a regibꝰ de iuda iudei: ſicut a romolo rōani
lis ſuis: Eamꝰ in † iudeā iterꝝ. Di
cūnt ei diſcipuli: Rabbi nūc q̄re
bāt te iudei lapidare: ⁊ iterum va
† ſ quaſi nō vos dctis mihi ꝓſiliū: ſed me ſegnini ⁊
in me die ambulate ⁊ non offendetis
dis illuc. Reſpōdit ieſus: † Nōne
duodecī hore ſūt diei. Si q̄s ām
bulauerit i die nō ōffendit: q̄ lu
ſ. i. me
cē huiꝰ mūdi videt. Si aūt ābu
ſ in tenebris pcōr vel ignorātie ſ ego.
lauerit i nocte: ōffēdit: q̄ lux nō
ſ offendens rationē ſui tranſitus
ē i eo. Hec ait: ⁊ poſt hec dicit eis:
ſ niſi boibus mortuus.
Laçarꝰ amicꝰ nr̄ dormit: ſed vā
† ſ ſm q̄ intellexerunt.
do vt a ſomno excitē eū. † Dixēr
ergo diſcipuli eiꝰ: Dñe ſi dormit
ſ q̄ ſolet eſſe ſomnus egrotantium ſalutis indiciū
ſaluus erit. Dixerat aūt ieſus de
morte eiꝰ. Illi aūt putauerunt q̄
de dormitiōe ſomni diceret. Tūc
ſ qui obſcure dixerat: dormit
ergō ieſus dixit eis manifeſte: Lā

çarꝰ mortuꝰ eſt: ⁊ gaudeo ꝓpter
ſ vt me nihil latere ſ ⁊ tñ ſcio q̄ mortuus eſt.
vos vt credatis: q̄m nō erā ibi.
Sz eamꝰ ad eū. Dixit ergo tho
ſ geminus.
mas q̄ dr̄ didymꝰ ad ꝯdiſcipulos:
ſ ecce verus amantium affectus vel
cum eo viuere: vel cum eo mori
Eamꝰ ⁊ nos ⁊ moriamur cū eo.
Venit a itaq̄ ieſus ⁊ inuenit
eū q̄tuor dies iā in monumēto habētē.
Erāt aūt bethania iuxta hieroſo
lymā q̄ſi ſtadijs. xv. Multi aūt
ex iudeis venerāt ad martham ⁊
mariā vt ꝯſolarēt eas ſ de frē ſuo.
Martha ergo vt audiuit q̄ ieſ⁹
ſ actiua vita: primum occurrit p opera miſericordie
† ſ q̄ contemplatiui quietem deſiderant
venit: occurrit illi: † maria aūt do
mi ſedebat. Dixit ergo martha
ad ieſū: Dñe ſi fuiſſes hic frr me⁹
nō fuiſſet mortuꝰ. Sed ⁊ nūc ſcio
q̄ q̄cūq̄ poſcoris a deo dabit
tibi deus. Dicit illi ieſus: Reſur
ſ ambigue dictū non determinat q̄ñ: ⁊ iō illa dicit ei.
get frater tuus. Dicit ei martha:
ſ de illa certa ſum: de hac incerta
Scio q̄ reſurget in reſurrectione
† ſ quaſi dicis q̄ reſurget ⁊ verum eſt: ſed per quem
tūc reſurget: poteſt ⁊ modo q̄. e. ſ. r.
in nouiſſimo die. † Dicit ei ieſus:

Et inuenit eū. Mystice quattuor ſūt dies mortis. Naſcit hō cū originali pctō ecce dies vnus mortis: poſtq̄ venit ad rōnales ānos: nālē legē q̄ dicit in corde: qd̄ tibi nō vis: alii ne feceris tranſgredit: ecce ſecūdus dies mortis. Data eſt a deo etiā lex ſcripta ꝓhibēs mala q̄ ⁊ ipſa ꝓtemnit: ecce dies tertius mortis. Addit euāgeliū ꝑdicat chriſtus: eterna vita: ecōtra gehenna: ſed ⁊ hoc ꝓtēnunt hoies: ecce q̄rt⁹ dies mortis in q̄ putret hō: ſed nec tales relinqt miſericordia.

Erat aūt be. Q̄ bethania: id eſt domus obedientie vbi. ſ. ſuſcitandus erat mortuus vicina eſt hieroſolymis bene myſterio ꝓgruit: q̄ gens iudeorū q̄ in fine ſeculi ꝓuertet cito ad hieruſalē. i. ad pacis viſionē pueniet: nō tamē niſi expletis. xv. ſtadijs. i. poſt cognitionē veteris ⁊ noui teſtamēti ſpiritualem.

Sed ⁊ nunc ſcio. c Hoc ſcio q̄ potes ſuſcitare ſi vis qd̄ tuo relinq̄ arbitrio: nō aūt ꝓſumo neq̄ rogo vt ſuſcites: q̄ neſcio an ſit vtile fieri reſurrectō.

de lyra

erant infirmi ⁊ impfecti.
t Dixerat aūt ieſus de morte eius. eaz exprimēs p dormitionē: rōne predicta. v Illi aūt pu. q̄ de dor. ſomni diceret. Sz videt mirabile q̄ intellexiſſent chriſtū velle ire tā longā viaz ad excitandū hoīez de ſomno. dicendū q̄ adhuc erāt rudes ⁊ in timore poſiti: vt pz ex predictis: ⁊ iō male capiebāt verba chriſti. Vel dicēdū q̄ chriſtus cōſueuerat eis parabolice log. ⁊ iō neſciebant quid p excitationē a ſomno intelligerēt: ſuſpicantes ne forte parabolice loq̄ret. y Tūc ergo. Hic ꝓfiter exprimit mortē laçari manifeſte. d. y Laçarus mor. eſt ⁊ gaudeo. nō de morte eius abſolute: ſed. z Propter vos vt videtes eiꝰ reſuſcitationē i fide ꝓfirmemini. Vel ſic: Et gaudeo ſ. q̄ nō eram ibi: nō ꝓpter me: ſed ꝓpter vos: q̄ ex pītia mea mors eius fuiſſet impedita cū mors hīc locū nō debeat vbi eſt vita: ⁊ p ꝓfis eius reſuſcitatio nō eſſet: que tñ eſt vtilis vobis. a Dixit q̄ thomas q̄ dī didymus. i. dubius. b Ad ꝯdiſcipulos ſuos: eamus ⁊ nos ⁊ mo. cū eo. Iſte erat magis timidus q̄ alij. q. d. exponamꝰ nos periculo. Vel ſm alios dicebat hoc ex magna dilectiōe. q. d. melius eſt nobis cū illo mori q̄ ſine illo viuere. c Venit itaq̄ ieſus. Hic ꝓfiter agit de aduētu chriſti ad laçarū. ⁊ diuidit in duas: q̄ primo agit de eius puerſione. ſcōo de eius ſuſceptiōe ibi: Martha ergo. In prima ergo parte dī ſic: Venit itaq̄ ieſus ⁊ inuenit eū qua. dies iā in mo. habentē. Quattuor dicit ad certitudinē mortis. q̄ ſz ſint alique infirmitates latentes q̄bus videt aliq̄s mortuus ad tēpus: hoc tñ nō durat p quattuor dies. Dicit ctiā in monumēto. ſ. in terra reclusus: q̄ dato q̄ fuiſſet ibi poſitus viuus: nihilominus in tāto tpe fuiſſet ibi mortuus. d Erat ꝛc. quaſi ſtadijs quindecim: que valēt leucā excepto vno ſtadio. e Multi aūt ex iudeis venerāt ꝛc. vt ꝯſo. eas de frē ſuo. tñ q̄ erant nobiles dñe. tū q̄ locus erat ſatis ꝓpe: vt pz ex dictis. f Martha ergo. Hic agit de chriſti ſuſceptione. ⁊ primo quo ad martham. ſcōo quo ad mariā: ibi: Et cū hec dixiſſet. Prima in duas: q̄ primo chriſtus a martha deuote ſuſcipit. ſcōo fratris ſui ſuſcitatio ei ꝓmittit: ibi: Dixit illi ihs. In prima pte dī ſic: Martha ergo vt audiuit q̄ venit ieſus. ipſa enī habebat curā domus: ⁊ iō ꝓmo nūciatus eſt ei aduētus chriſti p aliquē q̄ aduentū chriſti ꝓuenerat. g Occurrit illi. reuerēter ⁊ deuote. h Maria aūt domi ſedebat. cū iudeis q̄ venerāt ad eas. i Dixit ergo martha ad ieſū: dñe ſi fuiſſes hic frater meus nō fuiſſet mortuus. Exquo apparet q̄ credebat ipſū poſſe ꝓſeruare fratrē ſuū a morte: tñ imꝑfecte credebat: q̄ videt innuere q̄ nō poſſet chriſtus tantū abſens quantū preſens. k Sed ⁊ nūc ſcio q̄ quecūq̄ poposceris a deo dabit tibi deus. videt per hoc non fuiſſe edocta plene de eius deitate: q̄ nō dixiſſet quecūq̄ poposceris: ſed dixiſſet: quecūq̄ tuſſeris fient. l Dixit illi ieſus. Hic ſuſcitatio fratris ſui ei ꝓmittit: cum dicit: m Reſurget frater tuus. ſed illa intellexit hoc de reſurrectione futura. ideo ſubdit: n Dicit ei martha ſcio q̄ reſurget in reſurrectione ꝛc. exquo patet q̄ erat de ſecta phariſeoꝝ q̄tum ad hoc q̄ confitentur reſurrectionē futurā: ⁊ non de ſecta ſaduceorum qui hoc negant.
o Dicit ei ieſus. explicans intentionē ſuā de reſurrectiōe frīs ſui ꝓpīnā.

Ego ſum

Etiã n mortuus. Tres mortuos suscitauit iesus: vnũ in domo. i. in corde: scõm i porta. i. i ore. tertiũ i monumẽto. i. i ope ⁊ ꝓsuetudie peccãdi.

Viuet. Vt viuit abraã ysaac ⁊ iacob quoꝝ deus dr̃ sicut viuoꝝ. Credens etiã mortuus viuit: sicut nõ credens etiã viuens: mortuus est.

Silentio. Quia si audissent iudei eã vocatã fuisse a iesu: nõ seqrent: ⁊ ita nõ viderẽt miraculũ.

Sed q: putauerũt eas ad sepulchrũ fratris ituras: secuti sunt.

Et vocat te. Causa breuitatꝭ in ꝟbis marthe ostendit nõ ꝟbus dictũ. i. qõ dñs mariã vocauerit.

Secuti sunt e. d. Hec lõ euãgelista narrare curauit vt videam⁹ q̃ occasio fecerit vt plures haberet testes resurrectio quatriduani.

Infremuit spũ. Nota ptãtẽ: ipe fremuit ⁊ turbauit se quẽ ali⁹ turbare nõ potuit: sicut oĩa hmõi suscepit q: voluit. Significat aũt quãtũ hõ turbari debeat: pressus tãta mo

Nicolaus

a Ego sũ resurrectio. s. causa lis. tũ q: resurrectio xp̃i ẽ cã nfe resurrectõis. t um q: resurrectio gnãlis futura fiet virtute xp̃i vocant mortuos ad iudiciũ.

b Et vita. p essentiã. ꝑpter qõ sũ cã vite oĩb⁹ viuẽtib⁹: ⁊ possũ dare vitã mortuis: q: qõ est tale p essentiã: est cã oĩuz aliorũ q̃ sunt p ptĩcipationẽ: vt hi. ij. metaꝑh. c Qui credit i me. siẽ ꝓdestinat⁹.

d Etiã si mor. fuerit. p lapsum in ptĩm mortale.

e Viuet. finaliter vita gr̃e. f Et ois q vi. ⁊ cre. in me. fide formata. g Mõ moriẽt in eternũ. i. morte eterna: lz moriaꝭ morte tpali: ad soluẽdũ debitũ nature. h Credis hoc: nõ petit hoc quasi ignoras: sed querẽs eius ꝓfessionẽ ad meritũ. q: ore fit ꝓfessio ad salutẽ: vt hĩ Ro. x. i Ait illi: vtiq; dñe. q: p xp̃i verba erat instructa in fide plenius q̃ añ: qõ ꝑz ex eius sequẽti ꝓfessione: in qua primo exprimiꝭ ipsius xp̃i dignitas sacerdotalis ⁊ regia: cũ dr̃: k Ego credidi q: tu es xp̃s. i. vnctus. vnctio aũt debebaꝭ regibus ⁊ sacerdotibus. scõo xp̃i diuinitas: cũ dr̃: l Filius dei. s. nãlis. tertio scarnatiõis ꝟitas: cũ subdiꝭ: m Qui in hũc mũdũ venisti. nõ p loci mutationẽ: s̃ p carnis assũptionẽ. n Et cũ hec dixisset. Hic agiꝭ de susceptione xp̃i quo ad mariã: q: martha a xp̃o edocta. statiz: o Abiit ⁊ vocauit mariã sororẽ suã. vt audiret bonos rumores quos ipsa a xp̃o audierat. p Silentio. ꝑpter iudeos pñtes: quoꝝ aliq ꝓtra xp̃m machinabanꝭ: dicẽs: q Magister adest ⁊ vocat te. lz nõ sit. s̃. expressũ q̃ xp̃s vocaret mariã: tñ hoc est credendũ: q: nõ est ꝓbabile q̃ martha in hoc mentireꝭ: sed ꝑpter breuitatẽ euangelista illud omisit: q: sufficit ex verbo marthe exprimere. r Illa vt au. sur. cito ⁊ ve. ad eũ. ex magna deuotione. s Mõdũ eni venerat iesus in castellũ ⁊c. oñdẽs q̃ ad miracula faciẽda nõ se ingerebat: ⁊ vt ex aduentu iudeoꝝ cũ maria ad ipsum: magis celebre ⁊ notoriũ esset miraculũ. t Judei igiꝭ ⁊c. ⁊ ꝑz lfa vsq; ibi: Dicentes: v Quia vadit ad mo. vt ploret ibi. credebãt eni eã esse subito motã ex cõpassiõe frĩs sui. q: nõ audierãt verbũ marthe: vt dictũ est. x Maria ⁊c. cecidit ad pedes eius. qõ nõ fecerat martha: ex quo ꝑz q̃ maria magis amabat iesum ⁊ reuerebaꝭ. y Et dixit ei dñe si fuisses hic ⁊c. exponiꝭ sicut. s̃. z Jesus g̃. Hic ꝓñr agiꝭ de laçari suscitatione. Et diuidiꝭ in duas: q: primo ponit suscitatiõis actus. scõo sequẽs effectus ibi: Multi ergo ex iudeis. Prima in tres: q: ꝓmo describit affectio xp̃i ad laçarũ. scõo sequẽs inde murmuratio iudeoꝝ: ibi: Dixerũt g̃. tertio xp̃s suscitat mortuũ: ibi: Jesus g̃ rursũ ⁊c. Affectio xp̃i ad laçarũ ostendit ꝓmo ex signo: cũ dr̃: Jesus g̃ vt vidit eã plorãtẽ ⁊ iudeos q venerãt cũ ea plorãtes: ex morte amici. a Infremuit spũ ⁊ tur. seipsũ. fremitus ꝓsurgit ex indignatiõe. iste eni xp̃i fremitus ꝓcedebat ex indignatiõe eius ꝑ diabolũ: p cuius suggestionẽ mors intrauit in mũdũ quẽ erat cito debellatur⁹. turbatio aũt illa ꝓcedebat ex cõpassione laçari ⁊ sororꝝ eius. Sciendũ tñ q̃ iste passiones ⁊ ꝓsiles nõ erãt in xp̃o vitiose: sed magis virtuose: q: nõ erãt ꝓ ueniẽtes iudiciũ rõnis: sed magis sequẽtes ⁊ p ipsũ excitate: sicut dicit pbs iiij. ethicoꝝ q̃ passio ire excitata p virtutẽ fortitudinis adiuuat ad actũ ei⁹ rectiꝭ exequẽdũ. scõo ostendit affectio xp̃i ex ꝟbo: cũ dr̃: Ubi posuistis eũ ⁊c. tertio ex facto: cum subdit: b Et lachrymatus est iesus. q̃ pietate videꝭ

ꝭ ideo resurrectio q: vita.

Egõ sũ resurrectio ⁊ vitã. Qui credit i me ẽt si mortu⁹ fuerit viuẽt:
ꝭ vt modo ẽst laçarus.
ꝭ in carne ꝭ iam viuens in aia.
⁊ oĩs qui viuit ⁊ credit in me: nõ
ꝭ si ad tẽpus moriaꝭ fm carnẽ † ꝭ sciens fidem querit confessionem
mõiẽt in eternum. † Crẽdis hoc?
ꝭ oĩa hec credo q:
Ait illi: Utiq; dñe. Egõ credidi
ꝭ missus ad salutem mundi
q: tu es xp̃s fili⁹ dei veni q i hũc mũdũ vẽisti. Et cũ hec dixisset
ꝭ exploꝛata a deo fide ⁊ ab ea data.
ãbijt ⁊ vocauit mariã sororẽ suã
ꝭ i. suppissa voce
silẽtio dicẽs: Magr̃ adest ⁊ vocat te. Illa vt audiuit: surrexit cito: ⁊ vẽit ad eũ. Nondũ eni venerat iesus i castellũ: sed erat adhuc in illo loco vbi occurrerat ei martha. Judei igiꝭ q erãt cũ ea i
ꝭ de resurrectione
domo ⁊ cõsolabãtꝭ eã: cũ vidissẽt mariã q: cito surrexit ⁊ exiuit: secuti sũt eã dicẽtes: Quia vadit ad monumẽtũ vt ploret ibi. Maria ergo cũ vẽisset vbi erat iesus: vidẽs eũ cecidit ad pedes ei⁹: ⁊ di
† ꝭ q: te ꝑsente nulla infirmitas ausa fuit apparere:
xit ei: Dñe si fuisses † hic: nõ essẽt

Mõ moriẽt in eternũ. i. morte eterna: lz moriaꝭ morte tpali: ad soluẽdũ debitũ nature. h Credis hoc: nõ petit hoc quasi ignoras: sed querẽs eius ꝓfessionẽ ad meritũ. q: ore fit ꝓfessio ad salutẽ: vt hĩ Ro. x. i Ait illi: vtiq; dñe. q: p xp̃i verba erat instructa in fide plenius q̃ añ: qõ ꝑz ex eius sequẽti ꝓfessione: in qua primo exprimiꝭ ipsius xp̃i dignitas sacerdotalis ⁊ regia: cũ dr̃: k Ego credidi q: tu es xp̃s. i. vnctus. vnctio aũt debebaꝭ regibus ⁊ sacerdotibus. scõo xp̃i diuinitas: cũ subdiꝭ: m Qui in hũc mũdũ venisti. nõ p loci mutationẽ: s̃ p carnis assũptionẽ. n Et cũ hec dixisset. Hic agiꝭ de susceptione xp̃i quo ad mariã: q: martha a xp̃o edocta. statiz: o Abiit ⁊ vocauit mariã sororẽ suã. vt audiret bonos rumores quos ipsa a xp̃o audierat. p Silentio. ꝑpter iudeos pñtes: quoꝝ aliq ꝓtra xp̃m machinabanꝭ: dicẽs: q Magister adest ⁊ vocat te. lz nõ sit. s̃. expressũ q̃ xp̃s vocaret mariã: tñ hoc est credendũ: q: nõ est ꝓbabile q̃ martha in hoc mentireꝭ: sed ꝑpter breuitatẽ euangelista illud omisit: q: sufficit ex verbo marthe exprimere. r Illa vt au. sur. cito ⁊ ve. ad eũ. ex magna deuotione. s Mõdũ eni venerat iesus in castellũ ⁊c. oñdẽs q̃ ad miracula faciẽda nõ se ingerebat: ⁊ vt ex aduentu iudeoꝝ cũ maria ad ipsum: magis celebre ⁊ notoriũ esset miraculũ. t Judei igiꝭ ⁊c. ⁊ ꝑz lfa vsq; ibi: Dicentes: v Quia vadit ad mo. vt ploret ibi. credebãt eni eã esse subito motã ex cõpassiõe frĩs sui. q: nõ audierãt verbũ marthe: vt dictũ est. x Maria ⁊c. cecidit ad pedes eius. qõ nõ fecerat martha: ex quo ꝑz q̃ maria magis amabat iesum ⁊ reuerebaꝭ. y Et dixit ei dñe si fuisses hic ⁊c. exponiꝭ sicut. s̃. z Jesus g̃. Hic ꝓñr agiꝭ de laçari suscitatione. Et diuidiꝭ in duas: q: primo ponit suscitatiõis actus. scõo sequẽs effectus ibi: Multi ergo ex iudeis. Prima in tres: q: ꝓmo describit affectio xp̃i ad laçarũ. scõo sequẽs inde murmuratio iudeoꝝ: ibi: Dixerũt g̃. tertio xp̃s suscitat mortuũ: ibi: Jesus g̃ rursũ ⁊c. Affectio xp̃i ad laçarũ ostendit ꝓmo ex signo: cũ dr̃: Jesus g̃ vt vidit eã plorãtẽ ⁊ iudeos q venerãt cũ ea plorãtes: ex morte amici. a Infremuit spũ ⁊ tur. seipsũ. fremitus ꝓsurgit ex indignatiõe. iste eni xp̃i fremitus ꝓcedebat ex indignatiõe eius ꝑ diabolũ: p cuius suggestionẽ mors intrauit in mũdũ quẽ erat cito debellatur⁹. turbatio aũt illa ꝓcedebat ex cõpassione laçari ⁊ sororꝝ eius. Sciendũ tñ q̃ iste passiones ⁊ ꝓsiles nõ erãt in xp̃o vitiose: sed magis virtuose: q: nõ erãt ꝓ ueniẽtes iudiciũ rõnis: sed magis sequẽtes ⁊ p ipsũ excitate: sicut dicit pbs iiij. ethicoꝝ q̃ passio ire excitata p virtutẽ fortitudinis adiuuat ad actũ ei⁹ rectiꝭ exequẽdũ. scõo ostendit affectio xp̃i ex ꝟbo: cũ dr̃: Ubi posuistis eũ ⁊c. tertio ex facto: cum subdit: b Et lachrymatus est iesus. q̃ pietate videꝭ

le peti. Qui aũt pctõr cõputãs que bona dei accepit que mala reddidit fremit in spũ ⁊ turbaꝭ: christus fremit in eo: ⁊ turbaꝭ: q: fides de christo: christus est in corde. Fremit ꝟo fides in hoc dum de petis increpat se.

Ubi posuistis. Qui absens sciuit mortũ: scit ⁊ vbi sit sepult⁹: ꝑ sic dicẽs: se q̃ nescire pditũ hoiez significat: vñ dr̃ nõ noui vos: ⁊ vbi es adã.

Jesus ergo. Difficultatẽ ostendit⁹ vinificationis talis peccatoris.

Erat aũt spe. Lazarus mortu⁹ figura ẽ iudeoꝝ i xp̃o nõ credẽtiũ ⁊ lapide. i. onere legis oppressoꝝ Sorores ꝑ eo rogãtes fideles sũt in pplo iudeoꝝ Moy. Unusq;q pctõr E mole pctõꝝ pressus ⁊ sua lege graua⁹ ⁊ ꝓsuetudie sua mala iã fetẽs alios exemplo suo malo apte corrũpit. Sorores cogitationes aliq̃ q: q̃q; cogitãs se male feciss̃e dolet.

Dñe iam fe. Timebat remoto lapide potiꝰ fetorem excitari ex̃ fratrẽ resuscitari. E.9.f.

de lyra

locum sepulture. per hoc etiam ostendit veritatem hũane nature. paris enĩz periculi est discredere veritãã humanitatẽ in christo: ñicut ⁊ deitatẽ: ⁊ ideo vbi christus ostendit suã deitatem: adiungebat aliqua ad declarandũ suã humanitatẽ: ⁊ econuerso: ⁊ hoc patet in ei⁹ natiuitate: q̃ñ iacens in presepio vt hõ infirmus: stellam fecit radiare in celo vt dc⁹. Similiter in passiõe q̃ñ ipso moriente ex natura passibilis: sol obscuratus est inuisibili virtute dei. Et hic

apud quas vita nouerat hospitari.

mortu⁹ fr̃ me⁹. Jesus ergo vt vidit eã plorantẽ: ⁊ iudeos q venerãt cũ ea plorãtes: infremuit spũ
ꝭ alius non
⁊ turbauit semetipz̃ ⁊ dixit: Ubi posuistis eũ? Dicũt ei: Dñe vẽi ⁊
ꝭ miserere ꝭ plorat ergo se pcõr ꝭ humanitus
vide. Et lachrymãt⁹ est iesus. Di
† ꝭ vñ dr̃: nõ veni vocare iustos: sed peccatores
xẽrũt ergo iudei: † Ecce qõ amabat eũ. Quidã ãt ex ipsis dixerũt:
ꝭ potuit: sed noluit. q: plus ẽst suscitare mortuum q̃ ne moreretur facere ꝭ inuidi hoc qõ confitebant
Nõn poterat hic q apuit oc̃los
non credebant
ceci nati facere vt hic nõ moreret:
† ꝭ fremat ⁊ in te si vis reuiuiscere
Jesus ergo rursũ † fremẽs i semet ipso vẽnit ad monumẽtũ. Erãt
† ꝭ mortu⁹ sub lapide: reus sub lege: q: rei sub lege
aũt spelũcha: ⁊ † lapis suppositꝰ
boni cũ lege † ꝭ onus legis remouete: ꝑdicate q̃z
erat ei. Ait iesus: † Tollite lapidẽ.
Dicit ei martha soror ei⁹ q mor
ꝭ consuetudine peccandi
tu⁹ fuerat. Dñe iã fetet: q̃tridua
nus ẽ eni. Dic̃ ei ies⁹: Nõne dixi
† ꝭ q: fetentẽ quatriduanũ suscitat omnes eni peccauerunt ⁊ egent gloria dei
tibi: quoniã si crediderꝭ † videb
gloriã dei. Tullerũt ergo lapidẽ.
Jesus aũt eleuatis sursuz oculis

similiter in suscitatiõe laçari quatriduani: qõ erat maxime virtutis: turbatus est ⁊ fleuit: ad declarandũ veritatẽ humanitatis. c Dixerunt. Hic ex effectu christi ostendit sequens murmuratio. Judei eni viderunt christũ tristari: ⁊ ꝑ ꝓsequẽs arguebant q̃ mors illa cõtra voluntatẽ christi simpliciter accidisset: q: tristicia est de his que nobis nolentibus accidunt: vt dicit Aug⁹. xiiij. de ciuita. dei. ⁊ ꝑ ꝓsequẽs ꝓludebant q̃ nõ potuisset laçar̃ preseruasse a morte. ⁊ hoc est qõ dicit: Dixerunt ergo iudei ecce quomodo amabat eum: q: videbant euidens signũ: innuentes per hoc q̃ libenter si posset preseruasset eum a morte: ⁊ ex hoc vlterius miraculũ de ceco nato illuminato volebant annihilare ⁊ in alium retorquere: dicentes: d Nõ poterat hic qui aperuit oculos ceci nati facere vt hic non moreretur. q. d. ex quo nõ potest hoc: nec illud potuit: nec fecit. Isti nõ expectabant sufficiẽter: sed iudicabant ante tempus: q: christus plus fecit. plus eni ẽst mortuuz suscitare q̃z morte infirmantis impedire. e Jesus ergo. Hic ꝓñr ponit laçari suscitatio. Et ponunt hic q̃nq; p ordinẽ faciẽtia ad miraculi certitudinẽ ⁊ magnificentiã. partes patebũt ꝑsequendo. Primũ est descriptio sepulchri qõ erat spelunca cauata in rupe magna ⁊ ꝑfunda: ita q̃ poterant poni plura ibi corpora. s. corpora eoꝝ qui fuerũt eiusdẽ parentele. vnde frequẽter dr̃ in libris Reg. Sepultus est in sepulchro patrũ suoꝝ. Sicut igiꝭ erat factũ sepulchrũ laçari ⁊ desup grandi lapide claudebaꝭ. Exquo patet vera mors laçari. q: si fuisset ibi positus viuus ⁊ sanus: infra quatriduũ fuisset mortuus ex loci corruptione. ⁊ hoc est qõ dr̃: Jesus g̃ rursũ fremens in semetipso. indignatus ꝓtra malitiã iudeoꝝ de factis suis iniquc murmurãtiũ: ⁊ talis indignatio est virtuosa. q: sicut ad virtuosuz ꝑtinet applaudere bono: ita ⁊ indignari ꝓtra malũ. f Venit ad monumentũ. dr̃ eni sepultura monumentũ: quasi monẽs mentẽ: q: monet viuẽtes vt ꝓcogitẽt mortem. g Erat aũt spelunca ⁊c. mõ ꝑdicto facta. h Ait iesus. Hic ponit secũdũ. s. lapidis amotio: cũ dr̃: i Tollite lapidẽ ⁊c. dñe iam fetet. q. d. lz aliq̃ suscitati sint mortui recenter. tñ q̃ iam quatriduan⁹ ex fetore solutus resuscitet: nõ est sic auditũ: ⁊ hoc verbũ videt ꝑcessisse ex admiratione marthe ⁊ eius ingnorantia: quia eiusdẽ virtutis est suscitare mortuũ vtroq; modo. ideo sequitur: k Dicit ei iesus. corrigendo eius dictum. l Nõne dixi tibi qm̃ si cre. vi. glo. dei. i. gloriosã eius virtutẽ in suscitatione fratris tui. m Tulerũt ergo lapidẽ. ad ꝓceptũ xp̃i. n Jesus aũt. Hic ponit tertiũ. s. xp̃i oĩo in laçari suscitatione: qõ facit ad declarationẽ miraculi: q: iudei xp̃o ꝙponebãt q̃ faciebat miracula virtute demonis: qõ ostendit falsũ ꝑ ꝟb q̃ in faciẽdo orat deũ, ⁊ hoc est qõ dr̃: Jesus aũt ele. sur. oculis. vt ostenderet nobis formã orandi: q̃ est ꝑ elcuationẽ mẽtis in deũ.

Dixit pater

Sed ꝓpter ꝓpm. Misverbis se glorīā pīis q̄rere sic in alijs opib⁹ ondit: Nā q: ꝑm holez mino: erat pie: ab eo petit suscitationē laçari: ⁊ tō se exauditū dicit: ⁊ hoc ꝓpter circūstantes: vt sic crederent dei filium.

Voce magna cla. Fremuit: lachrymauit: clamauit: q: difficile surgit: quē moles male ꝯsuetudinis p̄mit: sed tñ post magnā vocē surgit. i. per magnā dei gratiā viuificat dum penitet.

Et statim pro. Dū pdō: ꝯtēnit sepult⁹ iacet: qñ penitet surgit: qñ ꝯfitet, pdijt: q̄n de occult⁹ exēdo manifest⁹: ē adhuc ligatus est ⁊ dī ministris: soluite eū ⁊ sinite ab. vñ: que soluerītis sup terrā e. s. ⁊ in. c.

Soluite eū. Christ⁹ p se viuificat intus: mini strꝫ tribuit ptātē soluēdi.

Quidā aūt. Siue ānūciādo vt crederēt: siue pdiēdo vt seruirēt. Sed quō hoc factū sit: Collegerunt pon.

Credent. Et q: sentiebant doctrinā eius esse

Nicolaus

a Dixit pī gra. ago tē.] Deus aūt pī celestis magnificentissimus est: ⁊ tō ex gr̄a actione de p̄terit̄ ad p̄standa bñficia sequētia ꝓuocāt. hoc est, ꝓpriū magnifici: vt hī. iiij. ethico⁹. b Ego aūt sciebā tē.] In his ent q̄ christus absolute volebat deliberatiua volūtate ꝯformabāt diuine voluntati ⁊ sic exaudiebāt. Sciendū tñ q⁹ orare patrē ꝓuenit christo rōne hūanitatis in qua est mino: pie: nō aūt rōne diuinitatis in q̄ est ei equalis. c Sed ꝓpter ꝓpm qui circūstat tē.] multi ent ex iudeis dicebant q⁹ in beelzebub faciebat signa: qō remouet ꝯformādo voluntatē suā cū voluntate diuina. d Hec cū dixisset. Hic ponit quartū. s. laçari vocatio: cū dī: Hec cū dixisset voce magna clamauit tē.] hoc facit ad declarationem miraculi: q: si dixisset in silentio: posset dicere aduersarij q⁹ verba magica dixisset vel interposuisset. p hoc etiā tollit error: eo⁹ q dicebant alias defunctos latitare in sepulchris: ⁊ tō clamauit iesus voce magna in suscitatiōe laçari: q̄si alaz reuocans a longinquo. s. ab inferno: vt ad corpus rediret. e Et statim. Hic ponit q̄ntū. s. laçari suscitatio: cū dī: Et statim ꝓdijt q fu. mortuus. q: virtus diuina opat in instanti. f Ligatus manus tē.] Hic declarat virtus diuina nō solū suscitando mortuū: sed etiā facies exire ligatū. p hoc etiā apparet certitudo miraculi: inq̄tū exiuit laçar⁹ eo mō quo fuerat in sepulchro positus. g Dixit eis iesus sol. eū. hoc p̄cepit alijs: lz posset facere p scipsū: vt accedētes dep̄rope ⁊ tangētes ex visu ⁊ tactu essent testes miraculi efficaciores: sicut. ā. dictū est de amotōe lapidis. h Et si. abire. vt ondat vere suscitatus ⁊ nō fantastice: p opa vite: cuiusmodi est ambulatio: ⁊ comestio: ⁊ ꝯsilia. ideo. j. dī se. ca. q⁹ laçarus erat vn⁹ de discūbētib⁹. i Multi ergo. Hic ponit suscitationis effectus dupliciter. ꝑmo quo ad p̄sites. scōdo quo ad absentes: ibi: Collegerūt ergo. Effectus miraculi circa p̄sites ondit ex ꝫ q⁹ viso pdicto miraculo multi eo⁹ crediderūt christo. nec mirū: q: illud signū fuit diuine virtutis manifeste ostensiuū: q̄ nō pōt adesse ad testificādū aliq̄d falsū. ⁊ hoc est qō dī: Multi ergo tē. ⁊ p⁹. sequit: k Quidā aūt ex ipsis tē.] dicūt doctores aliq⁹ q⁹ ꝫ fecerūt bono ꝛelo moti: volentes ex miraculo viso refrenare irā eo⁹ ꝯ iesū tanq̄ irrationabilē. alij dicūt q⁹ male moti hoc fecerūt: q: sicut ex signis visis boni ⁊ electi ꝯuertunt: ita frequēter mali obdurant: ⁊ hoc magis videt ex littera sequēti: vbi agit de ꝯgregatione phariseo⁹ ad tractandū de morte christi. l Collegerūt ergo. Hic ponit effectus suscitatiōis laçari respectu absentiū. q: audita suscitatiōe laçari: ex ira ⁊ inuidia moti sunt ad tractādū de morte christi. Et diuidit in tres: q: primo ponit eo⁹ ꝯgregatio. scōdo ꝯgregator⁹ dubitatio: ibi: Et dicebant. tertio dubij determinatio: ibi: Unus ex ipsis. In prima ergo parte dī sic: Collegerūt q̄ pontifices. qui erant maioris auctoritatis ⁊ magis lʒati. m Et pharisei. qui videbant p̄ alijs religiosi. ex qbus factū eo⁹ grauius erat. n Cōciliū. s. aduersus iesū. hoc nō est ex tertu: sed subintelligit. Circa hoc notādū q⁹ pontifices erant de tribu leui. pharisei aūt ꝓ magna parte erant de tribu symeon: q: ex illa tribu habuit ortū secta phariseo⁹: tō in figura huj⁹ pdictū fuit Beñ. penulti. Symeon ⁊ leui frēs vasa iniqtatis bellantia: in ꝯsiliū eo⁹ non veniat anima mea. o Et dicebant. Hic ponit eo⁹ dubitatio qd facerēt de iesu: q: habebant rōnes ad vtrāq̄ ptē: ex euidētia eni miraculo⁹ cogebāt dicere: p Quia hic hō multa signa facit. ⁊ ex ꝫ sequit q⁹ erat ei credendū magis q̄ moysi. q: moyses nō tot nec tāta signa fecit. ⁊ maxie q̄si ppls ei ꝑmo credidit: imo valde pauca: vt p⁹ Exo. xiij. ⁊ sic hēbāt argumētū ad ipsū recipiendū ⁊ honorādū tanq̄ verū christū: ꝫ ecōuerso arguebāt ad ꝛriū: dicētes: q Si di. eū sic oēs cre. in eū. fiē in christū. ⁊ q: christo debebāt regimē ꝑm scripturas: q̄s male itelligebāt de tali regno: tō ex ꝫ videbāt seq ꝯ ipatorē roma

dixit: Pāt gr̄as ago tibi qm̄ audisti me]. Egō aūt sciebā q: semp me audis]: lz ꝓpp populū q circūstat dixi: vt credāt q: tu me misisti]. Hec cū dixisset voce magna clamauit. Laçare vēi foras]. † Et pdijt. i. foras pcessit. ꝫ vinculis pedum stāti pdijt q mortu⁹ fuerat: ligāt⁹ pedes ⁊ man⁹ istitis: ⁊ facies il li⁹ sudario erat ligata]. Dixit eis iesus: Soluite eum ⁊ sinite abire. ꝫ non omnes.

Multi ergo ex iudeis q⁹ venerāt ad mariā ⁊ martbā: ⁊ viderāt q̄ fecit iesus: crediderūt i eū. Quidā ꝫ qui venerant vel ex his qui crediderant aūt ex ipsis abierūt ad phariseos ⁊ dixerūt eis q̄ fecit iesus]. Collegerūt ergo pontifices ⁊ pharisei cōciliū ⁊ dicebāt. Quid facim⁹: qā hic hō mlta signa facit: Si dimittimus eū sic: oēs credēt i eū. Et ue niēt rōani: ⁊ tollēt nr̄z locū ⁊ gē

† ꝫ inuestigās vel sagax vel veniēs ore interpretatur.

tē. Unus aūt ex ipsis† cayphas noie cū ēsset pōtifex āni illi⁹ dixit eis: Uos nescitis qcq̄ nec cogitatis: q: ēxpedit uobis vt vn⁹ moriat⁹ ꝓ pōpulo: ⁊ nō tota gēs pereat. Hoc a semetipso nō dixit: sed cū eēt pōtifex āni illi⁹ ꝓphetauit qā iesus moritur⁹ erat pro gente. Et nōn tñ ꝓ gēte: lz vt filios dei q ērāt dispsi cōgrēgaret in vnū.

ꝫ aduersus iesum.

gerūt ergo pōtifices ⁊ pharisei cō ciliū ꝫ ⁊ dicēbāt. Quid facim⁹: qā hic hō mlta signa facit: Si dimittimus eū sic: oēs credēt i eū. Et ūe niēt rōani: ⁊ tollēt nr̄z locū ⁊ gē

ꝫ quasi cur nō puldemus nobis

Et vement ro. De tpalibus timēt: nō de eternis: ⁊ vtraq̄ pdiderūt Locus est hier'm quē pdiderūt. Bentē suā pdiderunt vbiq̄ dispersi.

Hoc a semetipso. Aug⁹. Nota etiā ꝓ malos spūs ꝓphīe pdicere futura: qō tñ euāgelista diuino tribuit sacro: q: fuit pontifex. i. sūm⁹ sacerdos ⁊ mysteriū habens in manibus spūs dei locutus est. Deus ꝓstituit vnū sūmū sacerdotē: cui mortuo vn⁹ succederet. Sz ꝓ ambitionē postea euenit: vt plures eēnt ⁊ vicibus mīstrarent: forte ⁊ plures l vno āno ex qb⁹ forte exibat q icēsū poneret: qd nō licet nisi sūmo sacerdoti: vt de zacharia legit.

Pro gente. Judeo⁹ sz in quā erāt oues. ꝫ tñ cayphas: sed q: nouerat euāgelista eē alias oues: addidit: ꝫ vt filios dei q erant dispersi: ꝓgregaret. ꝫ

De lyra

nū rebellio: qui tunc tpis ondabāt eis: ⁊ ꝫ videbat ꝓpinq̄ occasio destructionis ciuitat⁹ ⁊ tēpli p ptātē romani iperij: q̄ tūc erat maxia: ⁊ tō ipsi nō bēbāt aliquā virtutē resistendi. ⁊ ꝫ est qd dī: r Et venīēt romani. in tāta fortitudine q⁹ nō poterimus resistere. s Et tol. lo. nr̄m. i. ciuitatē ⁊ tēplū. t Et gentē. captiuādo pplm. ⁊ sic p⁹ q⁹ passio timoris subuertebat in eis iudiciū rōnis. v Unus aūt ex ipsis. Hic ponit dubij determinatio. Et diuidit in tres. q: ꝑmo dubiā determinat. scōdo determiatio approbat: ibi: Ab illo aūt die. tertio a christo cuitat: ibi: Jesus aūt iā nō in palā. Pria in duas: q: ꝑmo ponit cayphe determinatio. scōdo huius determinatōis expositio: ibi: Hoc aūt a semetipso. In ꝑma igit pte dī sic: Un⁹ aūt ex ipsis cayphas noie. nō est de textu: ꝫ intelligit nomē eius ꝓpter auctoritatē sui officij. vñ subdit: x Cū eēt pon. āni illius. dīs aūt p̄cepat esse tñ vnū sūmū sacerdotē: ⁊ p totā vitā suā: q̄ morīēte alius sibi succederet. vñ ⁊ i morte eius reuertebant fugitiui. ꝫ ꝓpter cupiditatē ⁊ ambitionē suā statuerūt inter se illi q erāt de genere sacerdotali: vt q̄libet āno vn⁹ esset q illo offō fungeret. Alia aūt rōnē dedit Joseph⁹ dicēs: A tpe herodis ascaloníte q auxilio romāo⁹ occupauit regnū iudee: sacerdotiū cōit vēdebat: ⁊ sic ꝓpē maius lucrū tpale sūmus sacerdos frequēter mutabat. y Dixit eis. ꝓpter auctoritatē officij sic locut⁹ est: dicēs: z Uos nescitis qcq̄ nec cogitatis. q. d. ꝑma facie q libet intelligēs videre pōt q⁹ ad mortē hui⁹ hois debemus laborare. Cuius rō est: q: bonū cōe magis est eligēdū q̄ bonū particulare. si aūt hō iste dimittat bonū totius ppli dissipabit. vt p⁹ ꝓ pdicta: ꝑm eo⁹ estimationē: ⁊ sic ꝯcludit q⁹ sit agendū ad mortē christi: etiā si ex pte eius nō inueniat aliq̄ cā. ⁊ ꝫ est qō dī: a Expedit vobis vt vn⁹ moriat hō. etiā si esset bonus ⁊ iustus. b Pro pplo. i. ꝓ ꝯseruatione populi. c Et nō tota gens pereat. sed maneat in vita. Hic p⁹ manifeste q⁹ passio inuidie ⁊ liuoris ꝛ christū ⁊ passio timoris pdendi gētē ⁊ locū: subuertebat in eis rōnis iudiciū: q: in nullo casu licitū est iterficere innocētē. ꝓ hoc eni nō ꝓcurat bonū cōe: sed magis destruit: ꝓpter qō dei iudicio factū est q⁹ illud malū qō credebāt ꝓ mortē christi euadere. s. destructionē loci ⁊ gentis ꝓ mortē chri incurrerūt: q: in penā hui⁹ pcti: romani ꝓ tytū ⁊ vespasianuz locū ⁊ gentē destruxerūt āno. xlij. post passionē christi: sic fuerat a Daniele ꝓphatū. ix. ca. Et ciuitatē ⁊ sanctuariū dissipabit ppls cū duce vēturo tē. ⁊ a saluatore pdictū Luce. xix. Videns ciuitatē scāz hierlim flenit sup illā. d Hoc aūt. Hic ponit pdicte terminatiōis expositio: q̄ qdē expositio est ioānis euāgeliste ondentis qualiter cayphas pdictā determinationē ꝓtulit. Quis eni esset intētio cayphe dare solū ꝯsiliū de christi morte, ꝓ tpalis pticuli euasiōe circa pplm iudeo⁹: tñ verbū eius sic sonabat q⁹ christ⁹ erat moriturus ꝓ gēte ⁊ pplo: ⁊ qō sic fuit ꝓlatū fuit ꝓphīa q̄dāmō de futuro q⁹ xp̄s ꝓ salute spūali: ⁊ nō solū iudeo⁹: ꝫ etiā oiuz gētiū q credituri erāt i ipsū. ⁊ ꝫ ē qō dī: Hoc āt a semetipso nō dixit. supple pdictū verbū ꝫ mō, ꝓtulit: ꝫ p motionē alteri⁹. e Sz cū eēt pō. āni il. ꝓphauit. q: ipso ignorāte dictū, ꝓphicū, ꝓtulit: ñ rōne sui meriti: ꝫ dignitat⁹ officij. f Quia ibs erat mo. ꝓ gēte. s. iudeo⁹: q: multi de iudeis saluati sr̄ ꝓ ipsū. g Et ñ tñ, ꝓ gē. s. ꝫ vt ñ. dei. nō q: adhuc eēt filij dei actu: ꝫ i potētia ad actū reducēda: q: erāt pdestinati. h Qui e. dispsi. ꝓ diuersos rit⁹ gētiliū: i Cō greg. i vnū. i. i vnā eccliaz ex iudeis ⁊ gētib⁹ ꝓstitutā: vt eēt vnū ouile sic est vn⁹ pastor: vt. ā. dictū ē pcedēti. ca. ꝓpē qō dī de xp̄o. Jpe erit expectatio gētiū. nō solū iudeo⁹. Nec hoc est ꝯ illud qō dicit saluator Matth. xv. Nō sū missus nisi ad oues q̄ pierāt dom⁹ isrl'. q: ibi saluator loquit de sua missione ad pdicandū in pson⁹ propria. Propter qō apls dicit Roma. xv. Dico eni dīm iesum christū ministrū fuisse circūcisionis.

Ab illo.

Filij ꝑdestinatiõe: sicut ⁊ oues in isr'l: nõdũ eni erant: q; nõdũ crediderãt.
Prorimũ aũt. Imminẽte pascha figuraliꝫ in q̃ tã verus agn⁹ imolã d⁹ ẽ: ꝓsiliũ erat iter iudeos de eo occidẽdo: ⁊ ipe appropinq̃t passiõis loco.
Eius ⁊c. Ante sex dies. O ia mystice. Sexta: q; ser dieb⁹ ola
i fecit: sexta die hoiez ꝓdidit: sexta etate redimere venit. Sexta feria passus est. Sexta hora mortu⁹ est. Venit ãt ad bethaniã. i. ad domũ
matt.12.b. marc.3.a. obediẽtie: ipe obediẽs ꝑi vsq; ad mortẽ: docens ec/clesiã obedientiã: q̃ est in monte olei. i. mie: nec põt abscõdi i q̃ suscitat sepul/tos a pctis grauibus: ibi fit cena in fide ⁊ deuotiõe iusto⁊. Martha mĩstrat
matt.26.a mar.14.a Luce.22.a i. dũ qlibz fideĺ opa deuo tiõis dño ipẽdit. Laçar⁹ i. suscitati de grauib⁹ cuz

Nicolaus

a Ab illo. Hic ponit determinationis cayphe approbatio q̃uis esset ĩ/qua: q; oẽs alij erant affe/ctati ad ꝓcurandũ mortẽ xp̃i: sicut ⁊ ipse. ⁊ ℔ est qđ dr: Ab illo ergo die cogi tauerũt vt iterficerẽt ieſũ. Licz eni ante habuissent volũtatẽ interficiẽdi ipsũ: vt patuit ꝑ predicta: tñ ex ꝓsilio cayphe diffinie/rũt hoc adimplere q̃citius possent. b Jesus aũt. Hic ꝓponit ponit hui⁹ determinatiõis declinatio. nõ eni adhuc erat tẽpus passionis christi a deo ꝓordinatũ: ⁊ iudei querebãt occidere eũ: vt visũ est: ideo recessit ad tẽpus. ⁊ ℔ est qđ dr: Jesus ergo iã nõ in palã ambulabat apud iudeos: q̃uis eni inter eos existens posset eoꝝ impetũ refrenare: tñ voluit ad tẽpus latere ⁊ se oc/cultare rationibus predictis ca. viij. ⁊. x. vbi filr agit de sua occultatione. c Sed abijt in regionẽ iuxta desertũ. vbi pauci de iudeis erãt. d In ciuitatẽ que dr ephrem. que erat parua ⁊ parũ populata. e Et ibi mo/rabat cũ discipulis suis. vsq; ad tẽpus ꝑpinquũ sue passiõis. f Prorimũ aũt erat pascha iudeoꝝ. hoc subdit ad ostendendũ q̃ christus paruo tpe in illa ciuitate se occultauit: q; ante pascha in hierl'm venit. g Et ascenderũt multi hierosolymã de regione. q; tenebant de tota iudea ad so/lẽnitatẽ venire. h Ante pascha vt sanctificarẽt seipsos. oꝫonibus ⁊ sa/crificijs: ad digne comedendũ agnũ paschalẽ. etsi hoc fiebat de agno figu/rali: multo magis se debet hõ sanctificare oꝫonibus ⁊ bonis opibus ad di gne recipiendũ verũ agnũ imaculatũ coꝝpus ieſu christi. i Querebãt g̃ ieſũ. vt audirẽt eius doctrinã de cuius miraculis audierãt famã. k Et colloquebant adinuicẽ in tẽplo stantes. q; mirabant q̃ in tãta ꝓgregatiõe nõ venerat ad docendũ. iõ querebant: Quid putatis q; nõ venit ad diẽ fe stũ? Et subdit euangelista quasi rñden / questiõi coꝝ: l Dederant eni pontifices ⁊c. ⁊ patet lꝫa. Propter hoc eni ab eis sicut ab ingratis ⁊ obsti/natis recesserat vsq; ad tẽpus suc passiõis disposituũ. Circa ꝓdicta i hoc ca. querit vtrũ cayphas erat vere ꝓpheta? Et arguit primo q̃ sic: q; balaam dr vere ꝓpheta: vt hr libro Nu. xxiii. ⁊ tñ fuit malus hõ. donũ eni ꝓphe tie aliq̃n malis hoibus ꝓcedit. ergo malicia cayphe nõ impediuit in eo veri/tatẽ ꝓphetie. Itẽ in lꝫa dr hic q̃ ꝓphetauit q̃ iesus esset moriturus ꝑ gẽ/te: ⁊ vt filios dei q̃ erant dispersi ꝓgregaret. ⁊ hoc verbũ euãgeliste videret falsũ: qđ nullo mõ est dicendũ: nisi cayphas fuisset vere ꝓpheta. Cõtrariũ arguit ꝑ ℔ q̃ ipse dixit falsũ dicens illis q̃ de morte christi tractabant. Ex pedit vobis vt vnus hõ moriaꝫ. mors eni christi nõ fuit expediẽs illis q̃ eã ꝓcurauerũt. falsitas aũt nõ subest ꝓphetie. ergo ⁊c. Rñsio. dicendũ q̃ ad rõnẽ veri ꝓphete duo requirunt. Primũ est q̃ habeat verã cognitionẽ de aliquo occulto respectu alioꝝ hoiuz cũ qbus ꝓuersat. ꝓpter hoc dr ꝓ/pheta q̃si ꝓcul fans: vt. s. dictũ est: inq̃tũ cognoscit ea q̃ longinq̃ sunt a co gnitione alioꝝ. ꝓpter qđ si alicui fiat apparitio indicãs aliq̃d occultũ: nõ dr ꝓpheta: si illud sit ei ignotũ. Sic pharao vidit spicas designãtes quali tatẽ futuroꝝ ãnoꝝ. ⁊ nabuchodonosoꝛ statuã, designantẽ mutabilitatẽ re/gnoꝝ. neuter tñ fuit ꝓpheta: sed ioseph ⁊ daniel q̃ de illis occultis cogni tionẽ habuerũt. ꝓpter qđ dr Dañ. ⁊. Intelligentia opus est in visione. q; nõ põt dici ꝓpheta sine intellectuali cognitiõe. sola eni visio imaginaria nõ facit ꝓphetã: vt visũ est. Scõ regrit q̃ illa cognitio fiat mediãte spũ bono. malignũ eni spũs aliq̃n reuelant hoibus ea q̃ sunt aliis occulta: nõ tñ ex hoc dicunt veri ꝓphete: sed solũ cũ additiõe diminuẽte: sicut in sacra scriptura dicunt frequẽter aliq̃ ꝓphete baal vel ꝓphete excelsoꝝ. talis eni nõ dr ꝓpheta absolute: sicut nec hõ mortuus dr hõ: ꝓpter additionẽ dimi nuẽte. ꝓphetia eni vera cõputaꝫ inter spũs sci dona. Cũ ergo ãrit de cay pha. dicendũ q̃ nõ fuit vere ꝓpheta: q; nullã cognitionẽ habuit de secreto dñice passionis q̃ esset futura ꝑ spũali salute hũani generis: sed tñ inten/debat dare ꝓsiliũ de morte christi ꝓpter timorẽ romanoꝝ. Veritũ ꝑm q̃ hic dicũt Chrysos⁹ ⁊ Aug⁹. spũs scũs in ꝓplatione sui ꝓsilij sic mouit lin/guã eius q̃ ipso ignorante: verba q̃ ꝓtulit significabãt christi mortẽ esse fu turã ꝑ spũali hoiuz salute: nõ tñ põt dici vere ꝓpheta: ex hoc q̃ verbũ ꝑ pheticũ ignorãs ꝓtulit: alio linguã eius ad hoc mouente. Sicut nec asina

f non quin ⁊ prius: sed modo diffinite

Ab illo ergo die cogitauerũt vt i terficerẽt eum. Jesus ergo iã non

f nõ q̃ hoc nõ posz̃ sz docet suos ceder e furor ps/e-

in palã ambulabat apud iudeos quẽtiũ f signi ficat trãsitũ ad gẽtes in effrez q̃ inter/pretatur fructificatio. i. ecclesia

sed abijt i regionẽ iuxta desertũ: i ciuitatẽ q̃ dr effrẽ: ⁊ ibi mo⁊aba tur cũ discipul⁹ suis. Proximuz aũt erat pascha iudeoꝝ: ⁊ ascẽde/rũt mlti hierosolymã de regione

f sicut ℔ceꝑat deus vndiq; ꝓuenire ad pascha: vt illi⁹ diei sanctificarent celebratiõe

ãn pascha vt scificarent seipsos.

f male † f obliti sue sanctificatiõis: in ipso loco oꝫationis tractant de nece agni

Querebãt ergo ieſũ: ⁊ cõlloq̃bã tur adinuicẽ i tẽplo stãtes. Quid

his q̃ mãserũt in iusticia: leti epulant de pñtia dñi. Maria q̃ olim penitẽs vnxit pedes. Nec ibi dr quo vnguẽto: mõ pedes ⁊ caput p̃cioso: ibi rud' mẽ ta penitentiũ. hic iusticiã designat pfectoꝝ. Vñ hic libra vnguẽti. i. pfectio iusticie. Unguentũ: q; bonus odoꝛ sumus deo. Caput vngit: qui alta de eo predicat. Pedes qui infirma veneratur. Capillis tergit: qui suis superfluis pauperes qui in terra in/digent reficit. Odore domus. i. bona fama mun/dus repletur.

putatis: q; nõ vẽit ad diẽ festuz? Dederãt aũt põtifices ⁊ pharisei mãdatũ: vt si q̃s cognouerit vbi

f ad occidendum.

sit: indicet vt apprehenderent eum.

C. XII.

i f ꝓtes eos ꝓspirasse: venit quasi agn⁹ ad victima: vt verũ pascha habeamus

Ihus ergo ante sex dies pasche venit i bethaniã vbi laçar⁹ fuerat mortu⁹ quẽ su scitauit ieſus. Fecerũt aũt ei cenã

† f sozor laçari † f vt nõ fantasma: sed vera eius re surrectio probetur: comedit loquitur ⁊c.

ibi: † ⁊ martha mĩstrabat: † laçar⁹ vn⁹ erat ex discũbẽtib⁹ cũ eo.

† alter a sozor laçari.

Maria ergo accepit libram vnguẽ

Venit in beth. Jõ prius bethania venit: vt resuscitatio laçari altius memorie omniũ traderet ⁊ inexcusabiles iudei ꝓfũ derent tractantes de mor te tanti suscitatoris.

Maria ergo. Pre/ciosum vnguentum fit de nardo marime de spicis. matt.26.a mar.14.a

De lyra

balaam põt dici aĩal rõ/nale ex hoc q̃ verba rõna bilia ꝓtulit: vt ꝓz Nu. xxiij. q; illa nõ ꝓcesserunt ex interiori ꝓceptione seu ꝓpria cognitiõe: sed ma gis ex diuina motiõe: ℔m q̃ ibidẽ dr: Aperuit dñs os asine ⁊c. Licz eni cay/phas de morte christi cogitauerit ⁊ alios p suũ ꝓsiliũ ad hoc inducere vo/luerit: qđ fuit ex ꝓpria ꝓceptione ⁊ diabolo hoc suggerente: q̃ tñ ꝓsiliũ suũ sic ꝓtulit q̃ ꝑ verba illa significaret passio christi ꝑ futura spũali hoium salute. hoc nullo mõ ab eo fuit: vt dictũ est: q; q̃tum ad hoc solũ: verbum illud erat ꝓpheticũ: ideo ꝑ hoc nõ põt dici ꝓpheta. Ad primũ dicendũ q̃ nõ est simile de ipso balaam: q; q̃uis fuit malus: habuit tñ verã cognitio nẽ occultoꝝ: vt ibidẽ dr: Dixit vir cui obturatus est oculus qui visiones oipotentis videt. Cayphas aũt talẽ cognitionẽ nõ habuit: vt visum est. ⁊ ideo negat ab eo ꝓphetia nõ ꝓpter suã maliciã: sed ꝓpter cognitionis de/fectũ. Ad secundũ dicendũ q̃ verbũ euangeliste est verũ: si bñ intelligaꝫ: nõ eni dixit q̃ cayphas esset ꝓpheta: sed q̃ prophetiçauit. i. verbũ ꝓpheti/cum ꝓtulit. nõ tñ a semetipso: sicut euangelista dicit: sed spũ scõ linguam eius tic mouente: ipso ignorante: ꝓpter qđ nõ habuit vere rõnẽ prophete. Argumentũ etiã in ⁊rariũ est soluendũ: q; sicut dictum est cayphas illud verbũ ꝓtulit ꝑ motionẽ spũs sci: a quo nullũ est falsum. ⁊ ideo cayphas diciendo: Expedit vobis vt vnus moriaꝫ hõ ⁊c. verũ dixit: si bñ intelligaꝫ q̃ mors christi q̃tum est in se fuit expediẽs oĩbus etiã illis qui de eius mor te tractauerunt: q̃uis aliqui coꝝ ꝑ suã maliciã eius vtilitatẽ recusauerũt: sicut ⁊ alii pctoꝛes in pctõ mortali decedentes.

C. XII.

m Esus ergo. Postq̃ ioãnes declarauit diuinitatẽ christi ꝑ opa fa/
i cta in eius vita. hic etiã declarat ꝑ ea que in eius morte sunt facta ⁊ diuidit in duas: q; primo determinat de eius morte ⁊ passione. scõ de eius resurrectione. xx. ca. Una aũt sabbatoꝝ. Prima in duas: q; primo declarat mortis christi occasionẽ. scõ ipsã mortẽ. sc. ca. Ante diẽ fe stũ. Circa primũ sciendũ q̃ occasio mortis christi fuit inuidia iudeoꝝ ex fa ma ⁊ gloria christi: ideo diuidit in duas: q; primo describit eius fama siue glorificatio. scõ iudeoꝝ infidelitas ⁊ obstinatio: ibi: Cũ aũt tanta signa. Prima in duas: q; primo ponit eius glorificatio ab hoie. scõ a deo patre ibi: Nũc aĩa mea turbata. Prima in tres: q; primo ponit glorificatio chri sti ab inimicis familiaribus. scõ a turbis vulgaribus: ibi: Cognouit ergo turba. tertio a gentilibus: ibi: Erant aũt gentiles. Prima adhuc in duas: q; primo ponit obsequiũ christi factũ ab inimicis in generali. scõ a maria in spãli: ibi: Maria ergo. Jn prima pte dr sic: Jesus ergo añ sex dies paschẽ. imediate eni post suscitationẽ laçari iudei diffinierũt occidere christum: vt predictũ est. ⁊ ideo recesserat quousq; appropinquaret pascha in quo imo/labat agnus paschalis: vt sic christus qui est agnus verus imolaret ꝑ no/bis imediate post imolationem agni paschalis figuralis: vt veritas figure succederet. n Venit bethaniã. q̃ est ꝓpe hierlm ad duo miliaria. Ubi laçarus fuerat mortuus quẽ suscitauit ieſus. illuc eni venit vt ex memoria miraculi ibidẽ facti turba ppli moueret ad eũ honorificice recipiẽdũ in hie rusalẽ añ suã passionẽ: sicut fuerat ꝓdictũ ꝑ Zachariã, ꝓphetã. ix. Exulta sa tis filia syon: iubila filia hierlm: ecce rex tuus venit ⁊c. o Fecerũt ãt ci ce. ibi. hoies illius loci: ⁊ fuit ℔ cena i domo simonis leprosi: vt cõiter tenẽt doctoꝛes. fuerat tñ prius a christo curatus: sed nomẽ remãserat ad memoriã miraculi. Origenes aũt dicit q̃ illa cena fuerat in domo marthe: qđ ꝓbat ex eo qđ subdit: p Et martha mĩstrabat. Sed põt dici q̃ iste simon erat vicinus marthe: ⁊ ꝓpter ℔ ipsa mĩstrabat in domo eius: sic hoies solẽt fa/cere i domib⁹ amicoꝝ suoꝝ: ⁊ marie, ꝓpf reuerẽtiã ipsius christi comedẽtis ibidẽ. q Laçarus ꝛo vnus erat ex dis. cũ eo. inuitatus a simone. ℔ aũt fa ctũ est ad declarationẽ veri miraculi de eius suscitatione. r Maria ℊ. Hic describit obsequiũ christo ipensum a maria in spãli. ⁊ diuidit in tres: q; primo ponit marie deuotio. scõ iude indignatio. ibi: Dixit ergo vnus. tertio eius reprehensio: ibi: Dixit ergo ieſus. Jn ꝓma ergo pte dr sic: Maria ergo. s. soꝛ laçari. s Accepit libram. in quo notatur quantitas vn/

guenti. non

ꝟ aũt dr pistici a loco vñ erat. Et iterꝫtaꝝ fidel' nõ alia admixtõe corrupti.

Dixit ergo. Judas etsi malus tñ inter aplos numerat vt doccamur malos tolerare: nec corpus christi diuidamus: & malos bonis nõ obesse.

Non qz. Et tũ ad suã intentionẽ: ad eũ nõ ptinebat de egenis: qz non curabat de ipsis: non quin cõmissum esset ei dispensare pauperibus.

Loculos h. Cui ministrãt angeli: loculos hz in sumptus pauperũ cõdescendens infirmis.

Sinite illã. Nouit furẽ sed nõ ꝓdit: docens tolerare malos. Tñ obsequiũ marie cõmendat: ostẽdẽs ꝙ eẽt moriturꝰ: & ad sepeliẽdũ aromatibus vnguẽdus: Jõ marie cui non licuit mortuũ vngere datũ est viuẽtẽ officio funerꝭ donare. Vñ ſm marcũ dr: qđ habuit. i. potuit ℔ fecit: ꝓuenit vngere corpus meũ in sepulturam.

Magna patiẽtia non arguit iudã auaricie: & si cã pauperũ dixisse: sed ex rõne mõstrat nõ esse culpandos illos: q ipsi interhoies ꝙuersanti de facultatibus mistrãt: q paruo tpe corpalit est apud eos

B matt.26.a

Nicolaus

guẽti: nõ est verisile ꝙ eẽt aliqđ grosse materie: sicut vnguẽta cõiter dicta: qz indecens esset tale qđ ponere sup caput hois sedentis in mẽsa. Maria aũt nõ solũ vnxit pedes dñi: sed etiã caput: vt Matheus exprimit. xxvj. & Marcus. xiiij. Iz hic omittat. Et iõ dicendũ ꝙ hic vocat vnguẽtũ liquorẽ pciosus de re aromatica expressus: sicut aq̃ rosacea de rosis exprimit. Aliter dr ꝙ fuit lachryma fluens nãliter de arbore aromatica. a Nardi. nomẽ est herbe nigre aromatice habẽtis spicas. ꝓpt hoc dr Marci. xiiij. Nardi spicati. & de illis spicis extrahebat liquor ꝓdictus ꝑ artificiũ: vel nãz ſm alios. b Pistici. ſm Augu. nomẽ est loci vbi crescit herba vñ talis liquor exprimit: sed melius dr: Pistici. i. fidelis pistis enim grece fides ẽ latine. ℔ ẽ dictũ ꝙ ille liquor erat purꝰ & verꝰ nõ habens aliqđ aliud admixtũ: nec sophisticatus. c Preciosi. qz valebat trecentos denarios: vt hz Marci. xiiij. ca. i. trecẽtos nũmos vsuales. erat enim liquor ille refrigeratiuus & ꝓfortatiuus mẽbrorꝫ & ꝓsolidatiuꝰ & valde odoriferus. d Et vnxit pedes ihesu & extersit pedes eius capillis suis. ordine ꝙuerso factũ fuit qđ hic scribat: qz ꝑmo lauit pedes & extersit: & postea vnxit e Et domus impleta est ex odore vnguẽti. Exquo ꝑz ꝑciositas vnguenti & deuotio marie expẽdẽtis rẽ tã ꝑciosã in obsequiũ dñi. Utrũ aũt ista fuit mulier de qua narrat Lucas: dictũ fuit ca. ꝓcedẽti. f Dixit ḡ. Hic ponit iude murmuratio: cũ dr: g Unus ex dis. eius iu. scariothis. ℔ dr ad differentiã alterius iude. h Qui erat cũ traditurꝰ. Iz enim ꝑmo fuerit bonus qñ vocatus fuit ad aplatũ: vt. ſ. dictũ est. tñ postea lapsus ẽ in pctm̃. Qz aũt dñs in sua societate tolerauit cũ: dedit nob exẽplũ tolerãdi malos. i Quare ℔ vn. nõ ve. tre. denarijs. i. vẽdit. vñ ꝙsus: De re q̃ venijt gsa nulla venit. habet enim sẽsũ passiui sub voce actiua. k Et datũ ẽ egenis. ℔ dixit simulãs pietatẽ: ad opiẽdũ suã cupiditatẽ. ꝓpt qđ subdit euãgelista l Dixit aũt ℔ nõ qz de e. ꝙ. ad cũ. i. de illis nõ curabat. Iz enim ea portaret q̃ dabant xꝑo ad dãdũ paupibꝰ: nõ tñ faciebat: ſ retinebat sibi. iõ subdit: m Quia fur erat & lo. hñs. in qbꝰ absc̃debat ea q̃ debebãt i alios vsus expendi. vñ subdit: n Ea q̃ mittebant. i. xꝑo dabant ad subueniendũ necessitatibus xꝑi & discipulorꝫ eius & ad dandũ pauperibus. o Portabat. i. officiũ portãdi & seruãdi hẽbat ad istos vsus: Iz hoc infideliter ageret. Ex hoc ꝑz ꝙ xꝑs & discipuli eiꝰ de elemosynis viuebãt. Sciẽdũ etiã ꝙ ista portatio pecunie in via nõ ptinet ad pfectionẽ: sed xꝑs hoc faciẽdo suscepit ꝓsonã infirmorꝫ eis ꝓdescẽdens: sicut fecit se absc̃dẽdo a iudeis: vt. ſ. dictũ est. viij. & x. caplis. & ℔ hz eẽ de ꝓbo. sig. Exijt q seminat. Et ꝓpter ℔ male arguit illq̃ ex ℔ loco dicũt ꝙ hie aliq̃ mobilia i cõi ad pfectionẽ ptineat Pot aũt ℔ q̃rī q̃re xꝑs pmisit iudã portare pecuniã ꝓdictã: cũ sciret eũ latronẽ: Dicendũ ꝙ a principio qñ fuit sibi traditũ portãdi offm̃ latro non erat. & q̃uis xꝑs sciret eũ futurũ latronẽ tñ tradidit sibi istud officiũ: qz minor erat inter aplos alios. ꝓpter qđ vltimꝰ inter eos nolat: vt ꝑz Matth. x. & Marci. iij. talibus aũt tpalia sũt tradenda. maiores aũt debent circa doctrinã & spualia occupari: ꝓpter qđ in ꝑmitiua eccla aplī septẽ diacones ordinauerũt sub eis ad tpalia administrãda: vt ipsi aplī liberius possent intendere oꝛoni & ꝓdicatiõi: vt hz Act. vi. p Dixit ḡ. Hic ponit iude reꝓhensio: cũ dr: q Sinite illã. q. d. nõ hẽtis cãz sufficiẽtẽ murmurãdi qz egit opꝰ bonũ. vñ ꝑz ꝙ iudas nõ solũ murmurauit: ſ etiã alij discipli: vt hz Matth. xxvi. & Marci. xiiij. verũtñ qz fuerũt incitati ꝑ iudã: & iterũ moti pietate: iudas aũt cupiditate: & iõ Joannes solũ iudã notauit. r Ut in diẽ se. mee ser. illud. nõ loqr̃ de hoc qđ iã erat effusũ: ſ de alio sibi. q. d. illud qđ ꝓ sepultura mea ꝑparabit: illud reseruabit: qz nõ poterit illud in mansurus: cũ semp sint pauperes futuri: qbus elemosyna possit impendi.

Me aũt. Corporali ꝑsentia: vel nõ habebitis tu iuda & qui sunt hmõi qz si mali iam cõicant sacris: postea tñ nõ habent dñm vt boni.

Et venerũt. Curiositas hos nõ charitas adduxit: nos econtra: si cognoscimus ihesũ obediẽtis aĩe domũ in qua habite & inuenisse: veniam⁹ illuc cũ tẽtatione: nõ ꝓpter hoiez tñ quẽ in alta suscitatũ videmus: ſ vt bonã vitã inuitemur: & ꝓ ℔ ad visionẽ ihesu ꝓueniamus.

Sed vt lazã. Mystice resurgẽtes i sẽdo aduentu rapiemur in aera cũ dño.

Cogitauerunt a. Quia nõ poterãt occultare vel negare miraculuz: stulte volũt occidere: q̃si nõ possit suscitare occisũ: q suscitauit defunctum.

In crastinũ. Ecce matt. 21. a Mar. 11. a Luce. 19. c oues ex isrl' veniũt ad pastorẽ. Rami sũt laudes significãtes victoriã supaturi diabolũ & mortẽ.

Et clamabant'. Aug⁹. O sãna vox obsecrãtis magis indicãs affectũ q̃ rẽ aliquã significãs sicut interiectiones.

de lyra

me expendere ꝓueñta acceleratione resurrectionis mee: quia quando venit ad monumentũ ad vngenduz corpus dominicũ: christus iaz resurrexerat: vt patet. j. xx. ca. Mattheus aũt expressius hoc dicit: Ꝓuenit vngere corpus meũ in sepulturã: & idem exprimit hic obscurius: cum dicit: Sinite illam vt in diem sepulture mee &c. q. d. dimittenda est nunc facere: quod tunc faceret si posset: & illud vnguentũ tunc seruauit in loco istius nunc in me expensi: & quia iudas ita murmurãdo & alios ad hoc incitando: causã pietatis ꝓtenderat: ideo hanc excludit. d. s Pauperes enim semper habebitis vobiscum. q. d. potest recuperare ad benefaciendũ pauperibus: sed non poterit recuperare ad iniungendũ me corporaliter: propter quod sequit: t Me autem non semper habebitis. ſ. presentia corporali ad habitandũ in carne passibili q̃ indiget tali vnctione. Per hoc patet ꝙ aliquod opus minus necessariũ potest ꝓponi magis necessario quando iminet casus ꝙ illud minus necessarium non potest alis recuperari. v Cognouit ergo turba. Hic consequenter ostenditur qualiter christus fuit honoratus a turbis: & hoc dupliciter. primo cum visitando secundo honorifice ei obuiando: ibi: In crastinuz. In prima parte dicitur sic: Cognouit ergo turba multa ex iudeis quia illic esset. Bethania enim erat ꝓpe hierusalem ad vnam leucã: & ideo de facili poterant hoc cognoscere. x Et venerũt non propter iesum tñ. in hoc innuit duplex causa. vna propter ipsum iesum reuerenter visitandũ. alia que subdit: y Sed vt lazarum viderent quem suscitauit a mortuis. Facta enim mirabilia libenter videntur. mirabilissimũ autem erat videre quadriduanũ mortuum suscitatũ comedentẽ & bibentem & alia opera facientez. Sperabant etiam audire ipsum referentẽ statum alterius vite: quem omnes scire desiderant. Et qz in hoc gloria christi manifestat: de quo dolebant principes populi. ideo subdit: z Cogitauerũt aũt principes sacerdotũ vt & lazarũ interficerent &c. Exquo patet eoꝝ malignitas: qz volebant interficere illuz quẽ deus viuificauerat: ad occultandũ miraculũ. Si autem querat quare magis lazarum persequebant q̃ cecum illuminatũ: de quo dictuz est. ix. ca. & languidũ sanatũ: de quo dictuz fuit. v. ca. Dicendũ ꝙ hoc erat qz lazarus erat homo nobilis & famosus: & ideo miraculũ in ipso factum erat magis publicum & famosum. a In crastinũ. Hic describit honor exhibitus christo in turbe obuiatione. Et diuidit in duas: qz primo describit ipsa obuiatio. secundo subdit huius obuiationis ratio: ibi: Testimoniũ ergo. In prima parte dicit sic: In crastinũ aũt turba multa que venerat ad diẽ festũ: qz oẽs tenebant venire in hierusalẽ in solẽnitate pasche. b Cũ audissent qz iesus venit hierosolymã. istud fuit qnto die aſi pascha: illa die accipiebat agnus: & seruabat vsq̃ ad vesperã. q̃rtedecime dici & tũc immolat: vt hz Exo. xij. iõ xꝑs illa die venit in hierlim: vbi erat immolãdus tãq̃ verꝰ agnus ꝓ nobis: vt sic veritas rñderet figure. c Acceperũt ra. palmaꝝ. qđ diuina dispositiõe factũ est: ad designãdũ victoriã quã xꝑs de hoste i ꝓximo erat habiturꝰ. vñ antiqtus dabat ramus palme victori i certaminibꝰ. d Et ꝓcc. ob. ei. reuerẽter. e Et cla. osãna. i. salua obsecro: qz petebãt ab eo salutẽ. f Benedictus q venit. In hoc laudãt & ꝓfitentẽ eius aduẽtũ. dicere enim hois nõ est suũ facere: sed tñ fateri: & iõ qñ deũ benedicimus nõ eũ bonũ facimus: sed tñmõ eius bonitatẽ fatemur & laudamus. dicere aũt dei est suũ facere: ſm ꝙ dr psalmo. xxxij. Dixit & facta sunt: & ideo qñ deus hoi benedicit: ei beneficiũ impendit. g In noie dñi. i. sicut dñs: nõ sic autẽ venit moyses: sed tantũmodo vt seruus: vt habetur Deu. iij. Vel aliter: In nomine domini. id est a deo patre missus ad explendũ eius volũtatẽ.

Rex israel.

Rex israel. Rex non terreno more: qđ parum est: sed qz regit: z ad mẽtes z ad regna celoz ducit: z est miserationis: non indignationis.

Noli timere. In reprobo ppło erat filia syon. i. hierlm. s. oues q̃ deuote occurrũt veniẽti: qbus diuinitus dr: Agnoscite quẽ laudatis z ne timeatis cũ patitur q est vita redẽptio. Pullus in quo nemo sederat: pplus est gentiũ qui legem dei non acceperat.

Ecce totus. Per passionẽ z resurrectionez totũ mũdũ redemit z secutus est eũ. Et qd mirũ si post eũ vadit mũdus p quẽ factus est mundus.

elai.61.d. zacha.9.b matt.21.a. c

Hi ergo ac. Ostẽdit gẽtes p predicationẽ apostoloz conuersas.

Jesus aũt. De iudeis erãt q clamabãt: Bñdictus q venit i no. do. mõ gentiles q̃rũt videre: ecce duo parietes cõcurrẽtes. Dicit itaq; angularis lapis. Venit hora vt c. z̃c. Hec nõ ẽ clarificatio de istis volẽtibꝰ videre: sed occasionẽ horum ãnũciat venturã plenitudinẽ gen

Nicolaus

a Rex israel. in hoc cõfitenẽ eius potentiã: tñ diminute: qz credebãt ipsuz regnatuz tpaliter z liberaturũ eos a tributo. ipse aũt venit ad regnãdũ spiritualiter: z ad liberandũ totũ genus hũanũ a diabolo qõ erat maius: ppẽ hoc in psal. cxvij. vbi ista laus p̃dicta fuit: dr: Bñdictus q venit i nole dñi deꝰ dñs z illuxit nobis. In quo exprimit eius diuinitas z regnum spũale.

† ſ breuiter dicit qđ alij latius qđ factũ sit narrant
† ſ populum iudeorũ

rex israł. † Et iũenit iesus † asellus z ſ pẽfessionẽ fidei † ſ in zacharia † ſ huic facto adhibetur prophetícum testimonium

sedit sup eũ. † Sic̃ scriptũ ẽ. † Noli timere filia sion. Ecce rex tuꝰ venit tibi sedens super pullũ asine.

ſ fieri fm pphetiã q̃ in pullo sederit

Hec nõ cognouerũt discipuli eiꝰ

ſ resurrectione

primũ: sed quãdo glorificatus ẽ

ſ recolentes que viderãt

iesus: tũc recordati sunt quia hec

† ſ nõ alia q̃ q̃ scripta erãt de eo.

erãt scripta de eo: † z hec fecerunt

ſ simplices mirabile factũ efferebant: sed pharisei turbide loquuntur

ei. Testimoniũ ergo perhibebat turba q̃ erat cũ eo qñ lazarũ vocauit de monumẽto: z suscitauit eũ a mortuis: ppterea z obuiam vẽit ei turba: qz audierũt eũ fecisse

ſ iudei turbati

hoc signũ. Pharisei ergo dixerũt ad semetipsos: Videtis quia

ſ pphetãe nescientes.

nihil proficim⁹. Ecc̃e totus mundus post eũ abijt. Erãt aũt qdã

ſ gẽtiles

gẽtiles ex his q ascẽderãt vt adorarẽt in die festo. Hi ergo accesserũt ad philippũ q erat a bethsaida galilee: z rogabãt eũ dicẽtes: Bñe volumus iesum videre. Venit philippꝰ z dicit andree. Andreas rursuz z philippꝰ dixerũt iesu: Jesus aũtẽ respondit eis: dicens: Venit hora vt clarificetur filius hois. Amẽ amẽ dico vobis: Nisi grãũ frumenti cadẽs in terrã mortuuz fuerit ipm solũ manet. Si ãt mortuũ fuerit mltum

ſ sed prius sum morituꝰ.

ſ in infidelitate iudeorũ.

ſ in fide populorũ ſ vero amore

fructũ affert. Qui ãmat animaz

ſ morietur cũ xpo ſ temporalem vitam.

suã pẽrdet eã. Et q odit aiam suã in hoc mundo: in vitã eternã cu-

ſ z ideo ſ .i. qui querit nõ q̃ sua sunt: sed q̃ iesu xpi: quecunq; bona siue in temporalibus siue in spũalibus ppter deum faciens

stodit eã. Si q̃is mihi ministrat me seq̃tur. Et ubi sum ego: illic z minister meus erit. Si q̃is mihi ministrauerit: † hõorificabit

† vt ibidem sit adoptatus vbi est vnicus

ſ tunc honorificabitur mea anima

eum pr̃ meus. Nũc anima mea

tiũ eo in celis glorificato. Sed hanc altitudinẽ glorificationis p̃cedit hũilitas passiõis. vñ: Amen amẽ dico vobis z̃c. vbi se dicit granũ mortificãdũ z multiplicãdũ: ad quã passionẽ tã exhortatus subdit: Qui amat a. suã z̃c.

Nisi gra. fru. Aug⁹. Ipse est frumentũ quo viuere debet fidelis aia. Granũ de q̃ spũalis seges debet sugere: Cũ sint multa grana seminũ nulli se cõparat: nisi frumẽto vñ mos cepit ecclie de hoc solo gñe p̃ficiscorpꝰ dñi.

Qui a. Aug⁹. Qui amat in hac vita: pdit in futuro qđ magis p̃gruit. vñ subdit: Qui odit a. suã. in hoc mũdo. Nõ amat sed odit aiaz i hoc mũdo q diligẽdo deũ: potius q̃ in eũ peccet eligit occidi.

Siquis mi. Precium opis quo illi ministrat est esse cũ illo sine q̃ nusq̃ bñ est esse: z cũ quo nusq̃ male est esse. vñ z apertiꝰ subdit: Siquis mihi ministrauerit. D

Nunc aia. Predicta passiõe z ad eã supposita exhortatiõe: q̃si data voce fortitudinis sue: subdit

De lyra

nunciare proprio capite. o Andreas rursum et philippus dixerũt iesu: Ex diuina dispositione factũ est: ad p̃nosticandũ q̃ gẽtiles erant in primo adducendi ad fidẽ christi per predicationẽ apostoloz. p Jesus aũt respondit. Hic ponit christi responsio: in qua primo denũciat suã passionẽ. secõdo exhortatur ad eiꝰ imitationẽ: ibi: Qui amat animã. Circa primũ sciendũ q̃ christus respondendo denũciationi sibi facte de gentiliũ deuotiõe: prenũciauit suã passionẽ: qz imediate post illã gentiles erant recipiendi ad fidẽ. z hoc est qđ dr: q Venit hora vt clarificet filius hois. In passione sua fuit clarificatus p signa ostensa in solis obfuscatione: in terremotu z sepulchroz apertione z veli templi scissione. Fuit etiã clarificatus in sua resurrectiõe z ascẽsione: fm q̃ dr Phil. ij. Humiliauit semetipsũ. sequit: Propter qđ z deus exaltauit illũ z dedit illi nomen qđ est sup oẽ nomen. Fuit etiã clarificatꝰ in gentiliũ conuersiõe qui eius deitatẽ vbiq; confitent: ppter qđ ibidẽ subdit: Et ois lingua confiteat z̃c. Et qz christus p̃uidebat ista futura in primo: tõ audiens deuotionẽ gentiliũ qui iam erant dispositi ad credendũ: dixit: Venit hora z̃c. sicut aliquis videns messes dispositas ad collectionẽ: dicit: venit hora vt mittant falces. verũtñ p exemplũ ostendit q̃ mos eius debebat p̃uenire conuersionẽ gentiliũ. d. r Nisi granũ z̃c. Qz nõ facit fructus multiplicationẽ: nisi p suã p̃cedentẽ corruptionẽ. sic mortuo christo q̃ ad suã hũanitatẽ multiplicata est fides in gentilibus. vñ sic est ac si christꝰ expresse dixisset: Isti gentiles q mõ volũt venire ad me post mortẽ meã veniẽt ad me p fidẽ. s Qui amat aiam. Hic hortat christus ad sue mortis imitationẽ. Ad cuius intellectũ sciendũ q̃ amare aliquẽ est ei velle bonũ. z si bonũ volitũ sit vere z simpliciter bonũ: est verus amor z aliter nõ. Sunt aũt q̃dã hois bona q̃ sunt bona simplicit z vera: q̃ sunt bona spũalia. q̃dã aũt sunt bona fm qđ: sicut tpalia bona corpalia z mũdi delectabilia. z fm hoc Augꝰ exponit dupliciter hãc lram. Primo sic: Qui amat aiam suã. s. vere quo ad spũalia: t Perdet eam in pñti nõ formidans sustinere mala pñtis vite p christo. vñ dicit Augꝰ: Si cupis vitã tenere cũ christo noli mortẽ timere p christo. In morte enim dr quodãmõ aia pdi q̃ ad pñtẽ vitã: qz sepat a corpe. Alio mõ exponit ad sensũ ẽriũ: Qui amat aiaz suã. s. nõ vere volẽdo sibi delectabilia huiꝰ mũdi: Perdet eã. in futuro: qz p̃uabit vita btã. z fm hũc sensũ dicit Augꝰ: Noli amare. s. aiaz in hac vita: ne pdes eã i vita eterna: z h vltia expositio magis conuenit textui. qz sequit: Qui odit aiaz suã i h mũdo i vitã eternã custodit eã. z tõ qñ pus dixit: Qui amat aiaz suã. subintelligit i h mũdo: z qñ subdit: Perdet eã. intelligit i futuro: z q̃ debeam⁹ ipzimitari i passiõe: ostendit p rõnẽ. d v Si qs mi. mi. me seq̃t. q. d. rõnabile ẽ q̃ minister seq̃t dñm. z cũ h ostendit huiꝰ sciãle pmiũ: ipsã. s. btitudinẽ. d. ur Et vbi ego sũ z̃c. qz xps q̃tũ deꝰ ẽ essentialiter ipsa btitudo: z q̃tũ ad hũanitatẽ erat actu btus i aia q̃ ẽ pncipalior pars hois. tõ ipa aia aliqñ noiat hõ: vt hi. r. ethicoz. v Siqs mi. ministrauerit. obediẽdo mãdatis meis. z Honorificabit eũ pr̃ meus. honor enim dat hoib⁹ a hoib⁹ i vita pñti i testioniũ vtutis: q̃ honor dat hoib⁹ a deo i glia celesti i pmiũ vtutis. a Nũc aia. h ostendit q̃liter xps glificatꝰ ẽ a pre. z diuidit in duas. qz pꝰ ponit huiꝰ glie petitio. zo subdit ipsi⁹ promissio: ibi: Venit ergo.

matt.26.d marc.14.d

matt.26.d marc.14.d

affectū infirmitat nře: quē vere suscepit: ꝫ ex volūtate ꝓ nob ne de hac infirmitate desperem⁹. in q̄ etiā docet qd dicere debeam⁹. ⁊ q̄ ꝓfugere quasi. Cōturbat aīa mea: qd dicā: q̄ ꝓfugiā: quē iuocē: in quē sperē: in patrē q saluat cui volūtatē meā ꝓpono. q: ꝓpterea vt ꝫ patiar veni i hāc horā. vñ ⁊ clarificatio mihi sic fit ⁊ i mēbris meis. Pater cla. Saluationē q̄ro: ꝫ passionē nō recuso: ꝓpter quā passionē clarifica me: qđ ē glia tui nois.

Nō ꝓpter. Ostēdit hāc vocē nō sibi indicass̄e qđ sciebat: sed eis qb⁹ indicari oportebat.

Nūc iudi. Discretionis. s. qđ ē añ vltimum dānatiōis: q: nūc ꝓ passionē iure diaboli destructo miti liberabunt. vñ exponēdo sbiūgit: Pater turbor ⁊ p h.n.p.h.m.

Ejcietur. A redēpt̄ expellet: ꝑdicātib⁹ aplis plene expellet: q olim a paucis: ⁊ si extra tētetur: non ledit intus.

Et ego si. Electo dia dolo cum exaltat⁹ fuero (nō eni dubitat) traham oia: nō dic oēs: vt de vni

Nicolaus

nit ergo. Circa ꝓmū xp̄s ꝓmittit suc petitiōi ofisionē affectiōis nālis ad declarationē vere hūanitatis i ipō dicēs: Nūc aīa mea tur. ē. Turbari enīz aliqd dī q̄si cōmouet. ſō mare motū dī turbatū. in xp̄o aūt ps sensitiua dimittebat agere qđ erat sibi ꝓpriū. ſō iminēte passiōe assecut⁹ sensitiu⁹ cōmouebat timore ex horore nāli. ⁊ hoc ē qđ dī hic aīe turbatio. tñ ista turbatio nō erat ꝫ rōnē: ꝫ magis cōueniēs rōni ⁊ p rōnē excitata. ad ofendū veritatē hūane nāe. vt dictū ē. ⁊ ad meritū nr̄am redēptionē. sicut ⁊ alie afflictiones xp̄i. Et q: dixerat alios imitari mortē suā ne forte aliqs ei diceret. secure potes mortē subire: q: nihil mali sentis. ſō ꝫ⁹ voluit ofidere p talē turbationē. ⁊ p q̄s nō est recedendū ad eis imitatiōe ꝓpter nālē horrorez.

a Et qd dicā. q. d. ſm appetitū sensitiuū faciā hāc petitionē. b Pater saluifica me ex hac hora. liberādo me a passiōe iminente. verūtñ q: ſm appetitū rōnalē q dñabat i eo volebat pati ꝓpter q̄s obediētiā. ⁊ ꝓpter hūani generis salutē. ideo aliter logē dicēs: c Sz ꝓpter hoc veni i horā hāc. q. d. ad ꝫ veni in mūdū vt patiar ꝓpter ꝑdicta. ideo orando dicit: d Pater clarifica nomē tuū. i. fac illud in q̄ relucet glia tui nois. s. passionē filij in q̄ ipse. q̄ est clarificat⁹. ⁊ p q̄s filius q est idē cū p̄e in suba. q: p passionē filij diuulgatā p apl'os ꝑdicationē. noticia q̄s ⁊ filij ⁊ spūs sc̄i diffusa est p totū orbē. e Venit ergo. Hic ponit glie petite, pmissio Et diuidit in tres: q: ꝓmo ponit vox q̄s gliā ꝓmittētis. ſo opinio turbe de illa voce varie sentientis. ibi: Rndit iesus. Circa ꝓmū sciendū q illa vox fuit formata a tota trinitate cū ei⁹ opa sint idiuisa. verūtñ dī vox patris: q: fuit formata ad repsentādū psonā ei⁹. ⁊ hoc est qđ dī: Venit ergo vox de celo: a deo patre mō ꝑdicto.

f Et clarificaui. q: xp̄s nō clatificauit semetipsū vt pontifex fieret. vt dī Heb. v. sed p̄ glorificauit cū ꝓmo in miraculis in vita xp̄i facti. g Et iterū clarificabo. q: postea clarificauit cum in morte p signa diuinitat⁹ ostēsa resuscitādo eū ⁊ exaltādo eū ad celū. h Turba ergo. Hic ponit opinio diuersa de illa voce. in illa eni turba aliq erāt magis rudes q tñ sonū vocis pceperāt nō significationē: ⁊ q̄tum ad illos dī: Turba ergo q̄ stabat ⁊ audiebat dicebat tonitruū factū esse. i. aliqd p modū soni ꝓfusi. i Alij aūt. magis ꝓspicaces intellexerūt articulationē vocis. ⁊ isti: l Dicebāt angel⁹ ei locut⁹ est. Credebāt eni eū esse purū hoīem. ⁊ ideo dicebāt angelū ei loq. sicut aliqñ in scriptura dī q angeli ꝓphetis loq̄bant. l Rndit iesus. Hic ponit expositio audite vocis. Et diuidit in tres. q: ꝓmo ponit xp̄i expositio. ſo iudeoꝝ cōtradictio. ibi: Nos audiuim⁹. ſo christi rnsio. ibi: Adhuc modicū. In ꝓma pte ostendit christ⁹ q nō erat tonitruū nec son⁹ cōfusus sicut aliq credebāt. ſz vox dīna ꝓpter instructionē ppli circūstantis. vt cognosceret ipsū iesuz esse verū xp̄m cui de celo dabat testimoniū. ⁊ ꝫ est qđ dī: m Nō ꝓpter me hec vox venit: q: vox fit ꝓpter instructōez alicui⁹. christ⁹ aūt instructōe nō indigebat ſm q dē. filī nec inq̄tū hō: q: ab instāti cōceptionis oīa pfecte cognouit que cognoscit dē sciētia visiōis ideo vox illa nō est facta ꝓpter ei⁹ instructionē. q: sciebat se p passionē glorificādū a p̄e. n Sz ꝓpter vos. i. ꝓpē instructionē vestrā. o Nūc iudiciū est mūdi. i. iudiciū discretiōis: q: tpe passionis xp̄i discreti sūt fideles credētes ab obstinat⁹ p infidelitatē. in futuro aūt erit iudiciū condēnationis infidelitū ⁊ ꝑmiatiōis credentiū. vel aliter: Nūc iudiciū est mūdi. i. ꝓ mūdo inq̄tū ex dīna sentētia mūdus a ptāte diaboli creptus est in passione christi. ideo subdit: p Nunc ꝓnceps huius mūdi eiciet foras. Diabolus eni hic dī mundi ꝓnceps. nō q sit dñs substātie mundi: ſz hoīuz mundus

ſ qđ ē ex voluntate † ſ quasi scis quid agam

turbata ē: ⁊ qđ dicaz? † Pater

ſ passionis

saluifica me ex hac hora. Sz ꝓ hoc

ſ suscitando

clarifica nomē tuuz. Venit ergo

ſ aliq̄ mūd⁹ cēt vel in oībus mirabilib⁹ q̄ hucusq̄z egi i hoc vt i resurrectione lazari.

vox de celo dicēs: Et clarificaui:

ſ in resurrectione ⁊ ascensione

⁊ iterꝫ clarificabo. Turbā autem q̄ stabat ⁊ audierat dicebat: toni truū factū est. Alij aūt dicēbant: Angel⁹ ei locut⁹ est. Rndit iesus ⁊ dixit: Nō ꝓpter me vox hec venit: ſz ꝓpter vos. Nunc

ſ discretionis ſ hūc patior turbor ⁊ p hec.

iudicium est mundi. Nunc prin/

ſ diabolus qui dñatur in malis mundo deditis

ceps huius mūdi ejcietur foras.

ſ affirmatiue ſ in cruce

Et ego si exaltatus fuero a terra:

ſ vt sim caput ⁊ illa membra.

omnia trahā ad meipsum. Hoc

ſ. s. in cruce.

aūt dicebat significans qua mor

te esset moriturꝰ. Rndit ei turba. Nos audiuimus ex lege: qa christ⁹ manet in eternuz. Et quō tu dicis: oportet exaltari filiū hominis. Quis est iste filius hois?

† ſ cum intelligitis q̄ xp̄s mānet in eternū: hec para fidei ⁊ veri luminis per se nō sufficit

Dicit ergo eis iesus. † Adhūc mo

† ſ qđ si itelligitis xp̄i eternitatē vt negetis eius mortē.

dicū lumē in vobis est. † Ambu/

late dum lucē habetis: nē tenebre

† ſ idē q̄ nō credit mortē xp̄i.

vos nō cōprehēdāt. † Et q̄ ām/

bulat in tenebris nescit quo va/

ſ sed vos

dat. Dū lucē habetis credite i lu

cē: vt filij lucis sitis. Hec locut⁹ ē

† ſ sicut corpaliter: sic ⁊ spualiter

eis iesus: ⁊ abijt ⁊ † abscondit se

uersitate hoīuz accipes: ꝫ oīa de integritate creature. i. aīaz. Qđ ⁊ corp⁹ intelligim⁹: qđ viuim⁹: vt nec capill⁹ pereat. Vel vt de solis hoib⁹ dicat: oīa ꝑdestinata de qb⁹ nihil perit: vl oīa genera hoīuz. oīa ꝺ qb⁹ diabol⁹ eiciet.

Et quō tu d. o. f. h. c. Quō in cruce morier. Hoc eni cū dixisse putabāt. qđ facē cogitabāt. Filiū hois: q: ꝫ mēoriter tenebāt q̄ sepe dixerat se filiū hois: nō q̄ hic dixisset. si exaltat⁹ fuerit filius hois. Quis ē iste filius hois. Si eni xp̄s ē: manet in ceternū Si manet i eternū quō. exaltabitur a terra. i. mo rietur in cruce.

Ambulate. Id ē tot̄ itelligite: ⁊ moriturus xp̄s vt redimat: victurū in ceternū i celo q̄ ꝺducat. Vt dū xp̄s vobiscū habetis: ne tenebre ignorātie ⁊ mortis ꝓpter ue vos cōprehendant.

Nescit quo v. Qui nō credit mortē xp̄i nescit q̄ vadit: ꝫ offendit in petrā scādali qđ est xp̄s: iudeis ꝓtenētib⁹ ⁊ irridentibus moriturū.

Dū lu. h. Id est: duz aliqd veri itelligit ꝺ eter

de lyra

dialiter viuētiū inq̄tum se subiiciūt ei p pcm. Dī aūt eiect⁹ diabol⁹ per passionē christi p qnā aperta est ianua glie ⁊ sic diabolus non pōt impedire sanctos a ꝓsecutiōe glorie. sicut faciebat ante: tñ permittit tentare holes ad exercitiuz ⁊ meritū electoꝝ. q Et ego si exaltat⁹ fuero a terra. in cruce vbi exaltat⁹ est: moriēs in acre debellando aereas ptātes. Dī etiā in cruce exaltat⁹: q: p ꝫ meruit glorificationē ⁊ exaltationē sui corpis. ⁊ subiecta ē sibi multitudo gētiū p fidē. vt habet Phil. ij. Propter qđ ⁊ de⁹ exaltauit illum ⁊c. sequit: Et ois lingua cōfiteat q: dns iesus xp̄s in glia ē dei p̄is.

r Omnia trahā ad meipsū. Ex amore eni in cruce ostenso ad gen⁹ humanū habet vim attractiuā oīuz mentiū. ſ Hoc autē dicebat significans q̄ morte esset moriturꝰ. Ista sunt ꝛ̄ba cuāgeliste interp̄tātis qđ xp̄us intelligeret per illā exaltationē. s. suā crucifixionē. t Rndit: Hic ponit iudeoꝝ cōtradictio arguentiū ex ei⁹ morte audita q ipse nō esset christ⁹. dicentiū. v Nos audiuim⁹ ex lege q: christ⁹ manet in eternū. Hoc legis iudei aliqñ accipiunt totum vet⁹ testm̄: ⁊ nō solū quinq̄ libros moysi q appropriate dicūt lex. in pphetis aūt sit mētio de eternitate xp̄i. vt ꝫ Esa. ix. Et vocabitur nomē ei⁹ admirabilis consiliari⁹ deꝰ fortis pater futuri seculi: pnceps pacis: mltiplicabitur ei⁹ imperiuz ⁊ pacis nō erit finis. sup̄ Dañ. vj. Potestas eius potestas eterna ⁊c. ⁊ Michee. v. Et tu bethlecm ephrata ⁊c. sequit: Ex te mihi egredietur qui sit dñator in isrl'. ⁊ egressus eius ab initio a diebus eternitatis. talis aūt pmanentia videtur cōtrariari morti. ideo arguūt. x Et quō tu dicis oportz exal. fi. hois. i. mori in cruce. q. d. Si tu loquaris de teipso segtur q tu nō sis christ⁹ q manet in eternum. Si aūt loquaris de alio. dic nobis quis est iste filius hois. ſz aūt xp̄us non vocauerit se in isto loco filiū hois. tñ cōit sic se vocabat. ⁊ iō iudei repetēdo ꝛ̄ba ei⁹ hoc addiderūt. Si aūt queratur q̄liter iudei intellexerunt q xp̄s suam futurā crucifixionē vocaret exaltationē. Dicendū q ꝓuerbiū erat apud iudeos q crucifixio vocabatur exaltatio. ⁊ adhuc holes tali mō loquēdi vtuntur. sicut cū aliqs imprecatur alteri suspēsionē dicit ei: tu sis in altū eleuat⁹. y Dixit ergo eis ies⁹. Hic ponitur christi rnsio in qua cōmēdat cos de aliqualī cognitiōe xp̄i p scripturas q̄tū ad ei⁹ eternitatez: sed ostēdit eam imperfectā dicēs: z Adhuc modicū lumē in vobis est: q: nō intelligebāt mortē xp̄i ⁊ passionē in hūanitate stare sil' cū deitat⁹ eternitate. ⁊ tñ vtrūq̄ ponit scriptura de xp̄o. de eternitate tā dictū est. de ei⁹ passione scribitur Esa. liij. Tāq̄ ouis ad occisionē ducetur ⁊c. Et ſm antiq̄s doctores hebreoꝝ totum illud capitulū de christo ad litterā intelligitur ab illo loco qui ponitur caplo p̄ce. Ecce intelliget seruus meus ⁊c. similiter Dañ. ix. expresse ꝑdicitur passio christi. Et post hebdomadas. lxij. occidetur xp̄s ⁊ ideo monet eos ad querendū perfectam cognitionem de christo dicens: a Ambulate. id est in cognitiōe proficite. b Dum lucē habetis. i. me presentialiter qui sum lux illuminās per veritatem doctrine ⁊ lumē gratie c Vt nō vos tenebre cōprehendāt. sz ignorātie ⁊ culpe. d Et q ambulat in tenebris. s. ꝑdictis. e Nescit quo vadat. q: declinauit a rectitudine vie. f Dū lucē habet credite in lucē. i. i me ipsū. g Vt filij lucis sitis. per imitationē ⁊ gre adoptionē. h Hec locut⁹ est iesus ⁊ abijt. q: nō recipiebāt ei⁹ doctrinā. i Et abscō. se ab eis. eodē mō ⁊ cisdē causis sicut dictum est ca. viij. ⁊. x. Sed non videtur verum. q: supra se ascōdit: eo q vellent occidere eum. hic aūt non dicitur hoc. dicendum q ipse videbat cogitatiōes eoꝝ ad hoc tēdētes: ſz adhuc nō ꝓrupissent in opa. ⁊ iō voluit eos preuenire se abscondendo. quia nondum venerat hora passionis sue.

17 Cum aūt

nitate xpi. credite in xpitatē addēdo de hūilitate: vt renascamī in veritate.

Ab eis. Non ab his q credere inceperāt: sed ab his qui inuidebant.

Se abscondit se nostre infirmitati cōsuluit: nō sue potestati derogauit.

Ut ser. Quē oib⁹ mōis ipleri necesse ē. nō tñ necessitate faciēdū ꝟ uolū tate. pscīuit eni de⁹ ꝛ pdixit: ñ credituros ꝛ peccaturos: nō tñ coegit ad ꝟ: ꝟ vt fit sic pscīuit ꝛ pdixit.

Nō po. Aug. Non q nō pñt hoies mutari in melī⁹: sed q̄diu tales nō possunt credere.

Excecauit. Quia p̄ dixit esaias in spū pscīēs oia excecationez indeor: nō poterāt credere nō q necessitate non possent: ꝛ ita nulla culpa cēt eis. ꝟ q nolebāt: quā volūtatē eor pscīuit de⁹ ꝛ pdixit. Sed alia cā huī⁹ reddit rei. i. excecatio dei: ꝟ etiaz hanc excecationē meruit voluntas eor tumida: q suā volētes cōstituere iusticiā iusticie dei nō sunt subiecti: qđ dī non posse credē. Ita ē culpa volūtatis hūane. sicē qđ dī: de⁹ nō posse se negare: laus est volūtatis diuine.

Esaie 6.c. matt.13.b marc.4.b actu.28.f.

Gloriā d. Jō crux in frōte credētiū vbi ē sedes verecūdie figit: vt de noīe xpi null⁹ erubescat ꝛ magis gloriam dei q̄ hominū querat.

Jesus. Aliis nō credētib⁹. aliis ꝺo credenti bus: vl̄ palā cū palmis ꝛ laudib⁹. Vl̄ i occulto iā appropiquāte sua passio ne: clamat ies⁹ q latebat q̄diu passio nō erat com plenda.

Qui credit in mē. Quia hō apparebat: ꝛ de⁹ i hoīe latebat: ne pu tarēt eū hoc tñ ē quod videbāt: vult sē credi talē

ab eis. Cū aūt tanta signa feciſſet coꝝ eis: nō credebānt in eum: vt sermō esaie impleret quē dixit.

†† ꝓ charitate ꝛ difficultate ††vel qō nos a te audi. nimus: vel ipi nos de te nunciantes audiunt.

Dñe† quis credidit auditui

† † filius per quem oia fecit

nostro: ꝛ† brachiū dñi cui reue/

ſ ꝓ fidē eā cēt i carne paucis. i. hūilib⁹ ſi sup⁺ is iudeis

latus ē? Propterea non poterāt

†† qñ pdicabat icarnationē xpi: pdicebat ēt excecatō

credere quia iterū † dixit esaias:

nē indeor ſ de⁹ deserēdo eos: q cū possēt videre: no

Excecauit ocłos eor: ꝛ idurauit

luerūt: ꝛ cū possēt cogitare ꝛ intelligere noluerūt.

cor eor: vt nō videant oculis: ꝛ

†† vt aliq̄ vt sic ꝓfuit ꝓuertant ꝛ sanē eos ſ vt nō

nō itelligāt corde: ꝛ† ꝓuertātur: ꝛ

ſ de excecatione iudeor.

sanē eos. Hec dixit esaias quan/

ſ non sicuti est: sed aliq̄ ua specie: vt solet fieri in vi sione mor ſi ꝛ aliorum ſ dixisti.

do vidit gloriā ei⁹ ꝛ locutus ē de eo. Verūtamē multi ex principi

ſ ꝛ si aliq̄ non crederent.

bus crediderūt in eū: sed propter

† ſ ergo hoc credere fuit eis quasi non credere

pharisēos† nō ꝓfitebantur: vt de sinagoga nō ei̇cerentur. Dilexe/

ſ hos credētes ip⁹obat ſ in mundanis.

rūt eni gloriam hoiuz magis q̄z

ſ que est in cruce

gloriā dei. Jesus autē clamauit

Nicolaus

ꝟ Cū aūt tanta. Hic ponit iudeor infidelitas ꝛ obstinatio. Et diuidit in duas. q: ꝑmo ꝑdicta obstinatio oñdit. 2° a xpo arguit. ibi: Jes⁹ aūt cla mauit. Prima in duas. q: ꝑmo oñdit obstinatio nō credētiū. 2° defect⁹ iu deor xpo credētiū. ibi: Verūtñ ex pncipib⁹. Dicit igit in ꝑma pte sic euan gelista: Cū aūt tāta signa feciſſet coꝝ eis. in miraculis: in doctrina: ꝛ in re latiōe secretor cordis ꝛ futuror cōtingentiū p q̄ declarata erat ei⁹ dīni tas. b Nō credebāt in eū. ꝛ in hoc iplete sūt ꝓphārū scripture eor ob stinationē pdictā. ꝛ hoc ē qđ dī: c Ut ꝑmo esaie, ꝓphe impleret. i. vt nō teneāt hic causalit. ꝟ consecutiue tm̄. q: ex iudeor obstinatiōe ipletio se cuta ē esaie, pphete. d. d Dñe qs cre. audi. nro. q. d. pauci valde. q: de iudeis pauci crediderūt cōpatiue. ꝛ bñ dicit auditui nro. q: ꝓphe nō co gnouerūt mysteriū xpi p visū rei in se. q: adhuc erat futurū: nec viderūt il lud in dīna ēntia: ꝟ tm̄ cognouerūt p reuelationē. ꝛ talis reuelatio ex pte dei reuelātis vocat locutio. ex pte ꝓphe intelligēt vocat auditio. e Et brachiū dñi cui reuelatū ē. i. fili⁹ dei nāt̄is q est virt⁹ opatiua p̄is. q inc̄tū de⁹ oia fecit p xpm. Et si ita cēt in hoīb⁹ q̄ p xpm suū facerēt qcqd vellēt xpo hoīs brachiū ei⁹ dicerēt. Inducit etiā ad ꝟ euāgelista aliā scripturam esaie. d. f Propterea nō poterāt credere. hec ipossibilitas nō ē absolu ta. ꝟ tm̄ ex suppositiōe. s. supposito q⁹ haberēt volūtatē obstinatā in malo. sicē de aliq̄ dī: Iste nō pōt illū diligere. q̄ hz volūtatē fixam in odio eius. g Quia iterū dicē esaias. ca. vj. hz xpa sint aliquātulū mutata. h Ex cecauit ocu. eor. subtrahēdo lumē gre, pp⁹ eor malicia. q: auertebāt se ab hac luce. i Et indu. cor. eor. q: ad subtractionē dīne gre q̄ cor mollifi cat p denotōez segē cordis induratio p cordis obstinationē. k Ut non di. ocu. s. mētalib⁹. l Et nō intel. cor. ꝛ puer. ꝛ sa. eos. q: ista nō possent fieri nisi gra dei pueniēte. m Hec dix. esa. q̄n vi. gliam ei⁹. Hoc addit euāgelista. q: esa. vj. ꝑmittit xpis pdicēt de eraltatōe xpi ꝛ glia. cū dī: Vidi dñm sedētē sup soliū excelsū ꝛc. n Verūtñ. Hic oñdit defect⁹ iudeorū xpo credētiū q ipsecti erāt in fide: q: nō solū regrit̄ credulitas cordis. ꝟ etiā ꝓfessio oris ꝑm qđ dī Ro. x. Corde eni credit ad iusticiā. ore aūt ꝓfessio fit ad salutē. ipsi aūt hz i xpo crederēt. tm̄ ꝓfiteri nō audebant. ꝛ ꝟ est qđ dī: Verūtñ ex pncipib⁹. i. ex legispitis ꝛ sacerdotib⁹. o Multi cre. in eū. ꝓpter miracula ꝛ ꝓpter ipletionē scripturarū. p Sz ꝓ. pha. non ꝓfi. vt de synago. nō ejice. q: ꝓspir auerūt q⁹ ꝓfitētes ipsū cē xpm excōicarent ꝛ

q se mihi in fide cōicat † ſ ꝑm ☉ videt exterius

ſ q credit in me: nō credit ime solum hz etiā in pkez

ſ veraci ꝛ spūali intellectu

et dixit: †Qui credit i me: ſnō cre

ſ .i. patrez

dit in me: sed in eū q misit me. Et

ſ spūali visione

qui videt me: videt eū qui misit

ſ quis enim es tu

me. Ego lux in mundū veni: vt

ſ ☉ nō ſalia ſtina ſ in qbus

inuctus est si mō ꝺideipostea vera visione illustretur.

omnis qui credit i me: in tenebris

ſ exterius

nō maneat. Et si qs audierit ver

ſ iteri⁹ ſ cui pñ dedit oē iudiciū

ba mea et nō custodierit: ego nō

ſ modo ſ cur non modo ſ qz prim us aduen tus: non iudiciū sed misericordie est.

iudico eū. Nō enī veni vt iudi/

ſ de iudicio ꝺo nouissimo subdit

cē mūdū: sed vt saluificē mūdū.

ſ non credit me esse deum

Qui spnit mē ꝛ nō accipit verba

ſ quis nam ille ſ .i. ego

mea: habet qui iudicet eum. Ser

ſ extra hominibus

mo quē locut⁹ sum: ille iudicabit

† ſ ideo iudicabit: qz ego filius ex patre,

eū in nouissimo die. † Quia ego

ſ non loquitur ex se qz non est ex se

ex meipso nō sum locutus: sed q

ſ ad hoc vt loqueret

misit me pater: ipe mihi mādātū

ſ intra ſ extra

dedit quid dicā: ꝛ quid loquar.

Et sciō: qa mādatū eius vita eter/

ꝛ tātū: qualis ꝛ quāt⁹ pī est: Et hoc ē: nō credit i me. i. in hoc qđ videt: sed in eū q me misit: quē necesse ē credi patrē: ꝛ si pī est: hz filiū. Qui ḡ credit in patrē credit i filiū eq̄lē ei⁹: ꝛ hic tal' vere credit: nō q credit me hoiez filiū dei p grām: nō p naturā. Et iō ne qs itelligeret patrē tāc̄ multor filior patrē p grām: nō vnici xpi eq̄lis sibi. subdit: Et q̄ videt me: videt ꝛ eum q me misit. Usq; adeo nil distat inter me ꝛ eū: vt q videt me videat eū. Nec visio nō carnalis ꝟ itelle ctualis est mundo corde.

Qui videt m. Nō ait: nō videt me: ꝟ eū qui me misit: sic dixit: q cre/ dit in me: nō credit i me: ꝟ in eū q misit me: qz il lud dixit: ne sic videbat: credere cē tñ hois filiꝰ. Ꝟ ät dixit vt crederet eq̄lis pī. Neutrū horz diceret alius missus. i. apls. qz tñ seruꝰ. Pōt autē dicere alia filio cōia: vt q audit vel recipit me: audit eum ꝛ recipit q me misit: quia dñs honorat̄ in seruo: ꝛ pater in filio. ꝟ, g. b. et. 9. d.

Ego lux. De alio nō dī: lux venit in mundū: nisi de eo q illumīat: ce/ teri vt illuīati sūt lux: qz vita eor lucet hoībus.

Sermo quē. Manifeste dicit se iudicaturū in nouissimo die: qz ipse est ꝺmo pīs q seipsū lo cutꝰ ē: seipsū ānūciauit.

Mādatū. Nō dedit pī filio mādatū p angelū vel aliam creaturā. Nec mādatū qđ aliq̄ nesciſ set: ꝟ dñs xpus ꝛ sapiam in q̄ sūt oia mādata: ge nuit: dedit: sic filio q est vita: eo dedit vitā q̄ ge nuit vitā: qz gignēdo vi tam: dedit esse vitaz que sine vitio fuit.

Et scio. Cum dicat

de lyra

de societate iudeor expelleret. qđ erat apud eos ignominiosū. vt ꝟ. dictū est ca. ix. verūtñ oēs tales pene si p iusticia sustinēāt sūt meritorie. Causa ꝺo ḡre hoc meritū fugerūt erat supbia. iō sq̄dit: q Dilexerūt eni gloriaz hoiuz. i. honorē mūdanū. r Magis q̄c gloriā dei. i. meritū p q̄ glia dei redditur. s Jesus aūt. Hic ꝓiter eor infidelitas arguit a xpo. Et diuidit in tres. q: ꝑmo inducit eos ad credēdū. 2° oñdit fidei fructū. ibi. Et lur. 3° in credulitatē supplicium. ibi: Et si qs audierit. In ꝑma igit pte dī sic: Jesus aūt clamauit. ad denotādū magnitudinē dicēdor, ꝛ sui affect⁹ ad salutem hoiuz. t Et dixit q credit in me nō credit in me. s. solū. aliter cēt ꝓtradi ctio. iō sequit: v Sz in eū q misit me. qz vna ē fides pīs ꝛ filij ꝛ vna vi sio q̄ succedit fidei. iō sequit: x Et q videt me videt eū q misit me. Pater eni ꝛ filius sūt vnū in substātia. distinguūt aūt in ꝓpietate relatiua. Hec aūt est nā relatiuor. qz cognito vno cognoscit ꝛ reliquus: cū sint sil' nā in in tellectu. y Ego lux. Hic ponit fidei fructꝰ. cū dī: Ego lux veni in mun dū vt ois q credit in me in tenebris nō maneat. s. ignorātie. culpe ꝛ gehēne hic est fructꝰ glios⁹ talia euadere ꝛ bona ꝛia obtinere. z Et si qs au dierit. Hic describit pena incredulor. cū dī: Et si qs audierit verba mea. aure cor: pīs: hz nō cordis. a Et nō custodierit ea. manēs in infidelitate. b Ego nō iudico eū. s. in isto ꝑmo meo aduētu. cuiꝰ cā subdit: c Nō eni veni vt iudicē mūdū in aduentu ꝑmo. d Sed vt saluificē mundū. sustinēdo iudiciū cōdēnatiōis ꝛ mortē. e Qui spernit me ꝛ nō accipit ꝛba mea. p fidē. f Habet q iudicet eū. ꝛ oñdit quis sit iste iudex. q. d. g Sermo quē locutꝰ fuz ille iudicabit eū in nouissimo die. Sic eni lex ci uilis dī iudicare latronē inc̄tū oñdit eū dignū iudicio ꝛ cōdēnatione. sic facta xpi ꝛ eiꝰ doctrina iudicabit infideles. qz oñdēt eos dignos ꝺdēnatio ne. hz qz ipsemet xpus iudicabit effectiue in aduētu scōo. iō sequit: h Quia ego ex meipso nō sum locutꝰ. ꝓpter hoc eni sermo xpi ostēdet infideles cō dēnabiles. qz ꝓcedit ex infallibili ꝛitate. s. a deo pīe. iō sq̄dit: i Ipse mihi mādatū dedit qđ dicā ꝛ qđ loquar. qz xpus inc̄tus hō minor est pa tre. ꝛ sic accipit ab eo mādatū. in cuiꝰ executione non pōt deficere a regula voluntatis diuine. qz hūanitas xpi tāc̄ instrumētū diuinitat cōiunctum in nullo mouet nisi ꝑm ipsiꝰ motuz. k Et scio qz mandatū eiꝰ vita eter na est. s. virtualiter inc̄tū obseruatio mādatorꝛ dei deducit ad vitam eter nam. ꝑm illud Matt̄h. xix. Si vis ad vitam ingredi serua mandata.

Que ergo

mandatū esse vitā eternā: ⁊ ipse sit vita eterna: apte dicit se mandatū dei.
Que ergo. Intelligētib⁹ mētib⁹ vt ē nata veritas ex pīe: sic logē ✠itas int⁹ sine sono: sicut dixit ei pī: ꝛvt crederēt hoies qō nōdū pñt intelligere: ex ore carnis ✠ba sonuerūt: q̄ ꝓlata ⁊ lr̄is signata: nos ad ipsam veritatē aliquatenus erigunt.

C. XIII.

a Ante diem fe.
Die festum dicit q̄ndecimū die. s. die passionis: qz post imolatiōnē agni q̄ tūc fiebat i die iouis: faciebāt iudei magnum festum: qđ hic pascha vocatur.

21 Pascha apud grecos equocuz ē. Dicit enī ⁊ a paschim. i. a passiōe ⁊ a transitu: qđ hebrei pahse dicūt. Dies autem. xiij. post equoctium vernale in q̄ imolabaī agnus ad vesperā: ꝓprie pascha a trāsitu dicebaī. Dies ✠o solēnitaī sequētes: quoz ꝑm⁹ ⁊ vltim⁹ maiori cultu habebāī: dies azimoz Luce.22.a ꝓprie vocabanī. Vocat tñ ⁊ dies imolatōis azima: ⁊ quintadecima pascha. In hac significatōe dicit ioānes. Ante. vi. f. p. vocādo diem solēnē pascha. Brevi ✠o die q̄ imolaī agn⁹: dicit solū/mō vocari pascha: ⁊ illa die dicūt rp̄m crucifixū fuisse ad meridiē ⁊ dicūt eū anticipasse vnū diē ante: vt cū discipulis agnū comederet. ⁊ ✠ firmādū ⁊ hec ✠ba sequētia cōducūt. i. noluerūt itrare in ꝓtoriū. s. pylati domum: ne ꝓtaminarēī: vt comederēt pascha itelligētes pascha esū agni tñ. Hec crubescūt dicē alios euāgelistas mētitos q̄ dicūt, oīm cōiter cum aliis carnes

Nicolaus

a Que er. lo. ego sicut dixit mihi pī sic loquor. Hoc ꝓcludit ad oñdēdū q̄ hūanitas sua nō poterit obliquari a regulari dine veritatis. vt ꝑz p pdicta. Occasiōe cuiusdā dicti in hoc caplo q̄rit vtrū ꝑncipes iudeoz credētes in rp̄m añ ei⁹ passionē peccarēt mortalier nō ꝓfitēdo sua fidē. Et arguitur ꝑmo q̄ nō: qz omittere illud qō ✠tit in scādalū ⁊ turbationez alioz nō est pctm̄ mortale: ꝙ magis videt meritorū. qz dic apl's. i. ad Coz. x. Sine offensiōe estote iudeis ⁊ gētilib⁹. Cōfessio aūt sue fidei fuisset in scandalū seu turbationē alioz. ꝙ ⁊c. Itē aliq̄ de ist̄is fuerunt valde boni ⁊ iusti vt nicodem⁹ ⁊ ioseph ab arimathia q̄ erāt discipli rp̄i occulti. ⁊ iō nō ē verisīle q̄ tacuissent a sue fidei ꝓfessiōe si fuisset ✠ pctm̄ mortale. Cōtrariū arguit̄ p illud qō dr ad Ro. x. Corde enī credit ad iusticiā. ore aūt fit ꝓfessio ad salutē ⁊ sic videt q̄ ꝓfessio fidei sit necessaria ad salutē. sic ⁊ ipsa fides. ⁊ p ons ei⁹ omissio pctm̄ mortale ē. Rñsio. Aug. diffiniēs pctm̄ mortale dic q̄ pctm̄ trāsgressio ē legis dine ⁊ celestiū inobediētia mādatoz. ⁊ iō omissio ꝓfessionis fidei nō ē pctm̄ mortale nisi in casu in q̄ ꝓfessio ei opposita cadit sub p̄cepto dino. ipsa aūt ꝓfessio cū sit act⁹ ✠ut⁹ nō cadit nisi sub p̄cepto affirmatiuo. p̄ceptū aūt affirmatiuū lz nō obliget ad sp obligat tñ p tpe ⁊ loco. vt deliez q̄n omissio act⁹ q̄ cadit sub p̄cepto ē ℨ charitatē dei vl' ꝑrimi. ⁊ hoc mō omissio ꝓfessiōis fidei ℨ charitatē dei ē q̄n p hoc subtrahit honor deo debit⁹. vtpote q̄n p hoc credit q̄ talis fides nō sit vera. Est etiā ℨ charitatē ꝑrimi: q̄n p ✠ ꝑrimi salūpedit. ⁊ hoc ē q̄n p hoc q̄ aliq̄s maioris stat⁹ fidē suā nō ꝓfitet: alij simpliciores a fide vel fidei ꝓfessiōe tpe debito auertūt. ꝑpt vtrūq̄ istoz ꝑncipes iudeoz de qb⁹ q̄rit mortalit peccabāt. ꝑmo cū essent legispiti ⁊ sacerdotes i scripturis exercitati. vt. s. dictū ē. p ✠ q̄ ex timore fidē suā de rp̄o nō ꝓfitebāt: fides illa ab alijs nō vera ꝙ falsa reputabaī. p hoc etiā alij inferiores dicūt ⁊ facit sacerdotum inherētes a fide rp̄i auertebāt: ⁊ sic ꝑz q̄ omissio ꝓfessiōis fidei in ipsis erat ℨ charitatē dei ⁊ ꝑ ꝑrimi. Itē alia rōne peccabāt: qz tenebāt ex officio docere pplm de his que sūt necessaria ad salutē cuiusmōi erat fides rp̄i. ⁊ iō taciturnitas illa nō pōt a pctō excusari. Et hoc inuit euāgelista reddēs cām taciturnitatis ipsoz dicēs. Dilexerūt enī magis glām hoīuz q̄ glām dei. Ad ꝑmū dicēdū q̄ ꝓfessio fidei q̄n ē ad turbationē hoīuz ⁊ ad nullā vtilitatē est omittēda. ꝓm q̄ dic dñs Matth. vij. Nolite sctm̄ dare canib⁹ ⁊c. Sz si ex ꝓfessiōe fidei sperat aliq̄ vtilitas aut etiā assit necessitas: scādalū ifidelitū ē ptēnēdū. sic dic dñs Matth. xv. de scādalo pharisеoz. Sinite illos. s. turbari: qz ceci sūt ⁊ duces ceco. Ad secūdū dicēdū q̄ etiā apli añ ꝓfirmatōez spūs sancti mortalit peccauerūt. vt ꝑz de negatōe petri. ⁊ iō nō ē miruz si alii inferiores q̄rtū, cunq̄ iusti sūt peccauerunt: qz nō erant ꝓfirmati.

C. XIII.

b Ante diē festum pasche. In pte p̄cedēti euāgelista descripsit occasiō
a nē mortis rp̄i. hic incipit describere mortē ei⁹. Et diuidit i duas. qz ꝑmo describit q̄liter rp̄s iminēte morte sua alos discipl's ꝓfortauit. ꝝ mortē rp̄i describit. ca. xviij. ibi: Hec cū dixisset iesus. Prima i tres qz ꝑmo oñdit q̄liter rp̄s ꝓfortauit discipl's crēplis. ꝝ ✠bis. ca. seq. Et ait discipl⁹ suis nō ꝓturbe. coz. ꝝ oz̄onū suffragijs. ca. xvij. Hec locut⁹. Prima

†† i. q̄ me ipsum verbum annuncio
na est. Que ergo ego loquor: si/
ſ i. sicut verax me veritatem genuit: sic veritas me veritatem annuncio.
cut dixit mihi pater: sic loquor.
ſ figuralem
Ante di/ C. XIII.
a em festū pasche sciēns ie
†† i. ipse dies pasche quo transiret per crucē ecce veritas illius figure ſ quo
sus q̄ia vēit †hora eius vt trā
transit populus de egypto
seat ex hoc mundo ad patrē cum
† ſ p eis factus homo
dilexisset †suos qui erāt in mun/
ſ p eis moriēs ſ vt eius dilectiōe ipsi trāsirēt de mūdo †† paratā nōdū trāsacta q̄ postea recubuit ⁊ bucellam iude dedit
do: i finē dilexit eos: †Et cēna fa
†† spūali suggestiōe iude
cta cū ✠abolus iā †misisset i cor
ſ hoc ꝓsentiētis inigtasē ſ nō credēs esse deū
vt traderet eum iudas simonis

†† in vsum mala: in effectū bona. ſ etiā traditorem quo vtitur vt vult: ⁊ de malo bonum facit
scharioth is. † Sciēs q̄ia oia de
† ſ sciens non eum deserens
dit ei pater i manꝰ: ⁊ †q̄ia a deo

†† nō nos reliquēs †† significat q̄ de celestibus descēdit: ⁊ q̄ seipsuz exinaniuit: ⁊ q̄ formā serui induit.
exiuit ⁊ ad †deuz vadit. †Surgit
a cena ⁊ dēponit vestimēta sua.
†† carnē mūdā †† humilitate
Et cūz accepisset †linthēū †p̄cinxit
se. Deinde misit aquā i peluim ⁊
ſ vestigia euangelistarū firmat ⁊ purgat
cēpit lauare pedes discipuloruz:
ſ q̄ tota eius passio nra est purgatio
ſ corporis
⁊ extergere †linthēo quo erat p̄ecī
ſ nō post alios ſz pue ad p̄ncipē apl'oz iō expauescit. ſ q̄ deus lauet pedes homini
ctus. Venit ergo ad simonē petrū.
ſ deus ſ seruo
Et dicit ei petrus: Dñe tu mihi

agni comedisse. Hic ioānē ꝝo illos correxisse dicūt. Sed errāt: qz cū oēs eodē spū locutos fuisse ꝓstet: si in vno mentirēī: in alijs eis nō crederetur.
Ut trāsi. Inter pretat nobis euāgelista nomē pasche. i. transitꝰ ⁊ significationē: qz sicut illi de egypto. sic christ⁹ de mūdo. Sic ⁊ nos sanguīe agni insigniti. de vitijs ad virtutes: de mundo ad celū. In finē dī. In finē. id ē i rp̄m q̄ ē finis ꝓsummās. i. vt ei⁹ dilectōe trāsceāt q̄ ipse trāsit. Vl' in finē. i. i morte: nō q̄ morte termineī ei⁹ dilectio: sed intātū dilexit: q̄ vsq̄ ad mortē dilectio eū pduxit in q̄ exēplū dedit vt oēs i dei veritate permanent vsq̄ in finem. Matt. xi. d Luce. 10 d et. 6. d.

Et cena fa. Cena significat passionē. Sicut enī p⁹ cenā nō fit prādiū sic ⁊ rp̄s posq̄ semel passus ē: nō itez patit. Surgit a cena: post passionez ponit vestimēta: fm ꝓrē ſirmitatē linthēo p̄cinxit se: cadē carne iā imortali. aquā i peluī i. grām baptismi: lauat pedes: ⁊ tergit a petis i baptismo accepit vestimenta. i. iudeos in fine seculi quos pi⁹ crecatos deposuit.
Surgit a ce. Ab illa celesti refectōe q̄ cū angelis reficiebaī. deponit vestimēta p gliā cene vtitudinis. Deposuit ve. ſ determinsit altitudinē: suppositur⁹ ei⁹ hūilitatē: vt pfecte cōmēdet hūilitas hoi: cū tā alt⁹ sit se hūiliauerit: vt ⁊ pedes traditoris lauaret. Deinde mi. Sanguinē in terrā fudit: vt vestigia credētiū mundaret: q̄ terrenis peccatis erāt sordida.
Dicit ei p. Pro altitudine ꝑmissi mysterij nōdū permittit fieri: nō/

delyra

ma in duas. qz ꝑmo ponit imitabile rp̄i exēplū. ꝝ defect⁹ discipl'oz ad imitādū. ibi: Hec cū dixisset iesus. Prima in tres. qz ꝑmo factuz describit. ꝝ ei⁹ vtilitas oñdit. ibi: Venit ℨ ad simonē. ℨ facti imitatio discipls indicit ibi. Post℈ ℨ. Prima in duas. qz ꝑmo ꝑmittit affect⁹ rp̄i ad discipulos. ꝝ p factuz instruit ipsos. ibi: Et cena facta. Circa ꝑmuz dicēdū q̄ affect⁹ rp̄i ad discipulos ꝑmittitur vt ei⁹ factū magis gratū oñdatur. ⁊ discipli ei⁹ libēti⁹ imitētur. dic ℨ sic: Ante diē festū. s. xiiij luna in cui⁹ vespa imolabaī agn⁹. ⁊ incipiebat solēnitas paschalis q̄ celebrabaī luna. xv. ⁊ fm hūc modū in ecclia solēnitates incipiūt a vespa p̄cedētis diei. c Scies ibs. Ex quo ꝑz q̄ nō ignorās nec inolūtari⁹ vēit ad passionē: ꝙ volūtarie obediēs deo pī. d Quia venit hora ei⁹. nō fatalis: ꝙ a deo pē determiata. ⁊ ✠ cōueniēter. vt imolatio agni q̄ tollit pctā mūdi imediate post imolationē agni figurali seq̄ret. ⁊ sic veritas figure rñderet. e Ut trāseat ex ✠ mundo ad pkem. Dicebaī enī pascha iudeoz trāsit⁹: eo q̄ tunc angel⁹ trāsijt p egyptū interficiēs ꝑmogenita egyptioz ⁊ filios isrl' seruās. Et silr pascha xp̄ianoz dr trāsit⁹ in q̄tū fili⁹ dei p mortē trāsijt ad patrē. nō p loci mutationē: ꝙ sicut dr a pke venisse assumēdo nostrā nām mortalē. ita dr ad patrē redisse faciēdo ipsaz ꝓsortē pkne glie p imortalitatē in sua resurrectōe. f Cū dile. suos. in q̄ oñdit ei⁹ dilectio gratuita. qz ꝑo dilexit suos. oñdit discreta. qz ista dilectio spālis nō fuit ad oēs: ꝙ ad sibi familiares cuiusmodi erāt apli q̄ erāt in mundo. oñdit hec dilectio necessaria: qz apli ema nētes in piculo mūdi indigebāt ꝓsolatōe dīna. g In fi. dilex. eos. i. in morte spālia signa dilectōis oñdit. vl' aliter: In finē. i. pfecte alam suā p⁹ eis ponēdo. h Et cena facta. Hic describit imitabile factū. s. lotio pedū discipl'oz suoz. vbi ꝑmittit tēp⁹ ⁊ mod⁹ huius lotiōis. cū dr: Et cena facta. Nō ē intelligēdū q̄ cēt totalit cōpleta. qz postea dr: Et cū recubuisset ꝙ erat facta q̄tū ad ✠ q̄ comederāt agnū paschalē. ⁊ tūc surrexit ad lauandū pedes discipl'oz suoz afq̄ daret eis sui corpis sacrm: ad designādū q̄ spūalis mūdicia reqrit ad p̄cipiēdū ipsū. i Luz dia. iā misisset in cor. vt traderet cuz iudas simonis scarioth is. Dic enī p̄cedēti cū vēdiderat suggestiōe diaboli hāc ꝙditionē in cor ipsi⁹ mittētis. k Sciēs qz oia dedit ei pr in manꝰ ex q̄ ꝑz in rp̄o plenitudo scie ⁊ ptātis. l Et qz a deo exi. ⁊ ad deuz vadit. hoc ē iā. s. expositū q̄liter dr filꝰ a deo exisse ⁊ ad deū redire. m Surgit a cena. qz mīstrare volebat. n Et ponit ve. sua. i. deponit vt ꝓueniēti⁹ hoc misteriū exhiberet. o Et cū acce. lin. p̄cinxit se. ⁊ sic ad lauādū se optie disponit nihil omittēs de his q̄ ad istud officiū reqrūt ⁊ seq̄t simplex hūilitatis misteriuz. cū dr: p Deinde mi. aquā in peluī. ꝙ ꝑtis manib⁹ nō p misteriuz alioz. q Et ce. la. pe. dis. lutosos. qz discalciati incedebāt. r Et extergere lin. q̄ erat p̄cinct⁹. vt ipleret humilitatis officiuz. s Venit ℨ. Hic oñdit hui⁹ facti vtilitas. ⁊ oñdit ✠ ex q̄dā cōcertatiōe petri rp̄i p q̄ oñdit factuz ee mysticuz. dicit ℨ: Venit ℨ ad simonē petruz. fm Origenē lot⁹ alijs discipls venit vltio ad petruz. qz cepit lauare a mioribus. ex ✠ sumēs argumētuz q̄ dr: Cepit lauare pedes discipl'oz suoz. Et postea subdit: Venit ℨ ad simonē. ꝙ ✠ oñdēs q̄ alij tā erāt lot.

17 ij Sed nō

dum pōt sustinere denm ad pedes humiliari: pauore pterritus.

¶Rndit. Qui nō lauat ꝑ baptismū ⁊ ꝓfessionē pnie: nō hz ptē cū iesu.

Dicit ei sy.pe. Error petri hic nobis ꝓfuit. Errauit enī ne nos erraremus. Errauit: cum se totum lauandum deo obtulit: quem deus correxit: ostendens semel baptizatum: non esse baptizandum.

Qui lotus ē. Et his ꝝbis intelligim⁹ baptizatos apkos: ⁊ si nō legim⁹ vbi vel quādo.

Qui lotus est ⁊c. Baptismo: tot⁹ ē mūd⁹. Sed q: iterū puluere terrene habitatōis ingnat: iterū op⁹ ē pedes lauare: quos lauat dñs interpellās pro nobis: ⁊ nosipsi orādo. Ille etiā q ī otio studet veritati: dū ī alijs pulsanti sponso aperire pgit: pedes ingnat: q: veritas humiliter audit: ꝫ sine periculo nō pōt pdicari. sed hos pedes dñs discipulis lauat.

Et recu. Sicut pr⁹ exēplo: sic etiaz nūc ꝝbo instruit eos magister veritat̄. Et q dicit magna de se nō est arrogātia: ꝫ veritas q̄ ꝓdest auditorib⁹: sicut facit ⁊ paul⁹.

Nicolaus

Sed nō videt̄ verisile si trāsisset p oēs alios quin aliqs cor vl plures recusassent hāc lationē. sicut ⁊ petrus. Et iō alij doctores dicūt q ꝑmo vēit ad petrū. ꝓpter qō alij discipuli audita rep̄hēsiōe petri de hoc q recusauerat eiusmodi lotionē nō fuerūt ausi eā vltra recusare. Q ꝫ dic euāgelista. Lepit lauare. ⁊ postea subdit: Venit ꝫ ad simonē. nō ē p hoc intelligēdum q alios lauerit ali ipsū: ꝫ euāgelista pri⁹ dixit factū in generali. postea explicat modū in pticulari incipiēs a petro. a Et dicit ei petr⁹: dñe tu mihi lauas pedes. i. vis lauare mihi pctōri tu q es fili⁹ dei. q. d. nullo mō decet. sile ꝝbū dixit in ꝑncipio sue ꝓuersiōis: Luce. v. Exi a me dñe q: hō pctor ego sum. b Rndit iesus ⁊ dixit ei: qđ ego facio tu nescis mō. q. d. nō solū hoc facio ꝓpter pedū corpaliū emūdationē: ꝫ ꝓpter hūilitat̄ eruditionez. vt postea exposuit. iō subdit: c Scies aūt postea. ¶Per ꝫ aūt designauit mūdicią pedū spūaliū q sūt affect⁹ mēt̄ q̄ regrit in eucharistie pceptione. d Dicit ei petr⁹ nō laua. mihi pe. in eternū. i. nūq̄ lauabis. ac si diceret. ego nullo mō sustinerē. Iz aūt petr⁹ faceret hoc bono ꝛelo. tñ indiscrete hoc faciebat: q: cū xp̄s nō posset errare nō debebat voluntati ei⁹ aliquo mō resistere. iō seq̄t: e Rndit ei iesus. si nō lauero te nō habebis ptē mecū. Si hoc intelligit̄ de lotiōe interioris macule: lra ē plana: q: null⁹ pōt hr̄e ptē cum xp̄o in glia celesti nisi lot⁹ fuerit a macula pcti: ꝑm q scribit̄ Apoca. xxi. Nihil coinqnatū intrabit in illā. Si aūt intelligatur de lotiōe corpaliū pedū ipsi⁹ petri. eodē mō est dicendū. Sic enī aliqd est illicitū nō ex natura sua: Iz tm̄ q: ꝓhibitū: vt pz de esu ligni vetiti ꝑmi parētis. ita sili⁹ aliqd est necessariū ad salutē nō ex nā sui: Iz ꝓpter p̄ceptū dei vl ꝓlati. ⁊ sic erat in ꝓposito. Et q enī xp̄s volebat simpliciter hoc facere. petr⁹ de necessitate salutis tenebat sustinere. f Dicit ei simon petrus: dñe nō tm̄ pedes meos Iz etiā man⁹ ⁊ caput. ¶Pedes sunt pars corpis inferior. man⁹ media. caput supior. ⁊ iō p ex̄pssionē istarū ptiū intelligit̄ totū corp⁹. Est igit̄ sens⁹: Dñe nō tm̄ ⁊c. q. d. pri⁹ sustinerē a te p totū corp⁹ lauari q̄ a te separi: q: q̄uis esset durū petro sustinere fultiū mgri. tñ graui⁹ erat ei ab ipso separi. Vñ dī in itinerario clemētis: q qñcūq̄ petr⁹ memor erat dulcissime societatis xp̄i resoluebat̄ in lachrymas ita q facies ei⁹ adusta videbat̄ ex frequēti lachrymarū fluxu. g Dicit ei ie. q lot⁹ ē. p baptismū: ex q̄ accipit̄ q apli fuerūt a xp̄o baptizati. vt. s. dictū ē ca. iij. h Nō indiget nisi vt pedes lauet: ꝫ est mund⁹ tot⁹. Si enī aliqs baptizat⁹ statī moriat cuolat ad patriā nec indiget aliq̄ alia lotione. tñ si supuiuat: tertiā fert̄: indiget lotiōe pedum spūaliū. i. affectionū mēt̄is: q: ex cōditione mortalis vite affectus ei⁹ aliq̄ aliquas maculas ꝓtrahit ex tēporalib⁹: Iz nō indiget lauare caput. i. partē cōtemplatiuā que intēdit supioribus ⁊ eternis. nec man⁹. i. vite actiue opera que in eo sūt sctā. Talis aūt erat petr⁹ ⁊ etiā alij apli excepto iuda ꝓditore ꝓpter qō seq̄t: Et vos mūdi estis ꝫ nō oēs. i ¶Postq̄ ergo lauit. Ostēsa facti vtilitate in p̄dicta lotiōe. hic inducit discipulos ad imitādū in ope. Et diuidit in duas. quia ꝑmo ꝓpositum declarat. secundo cōfirmat. ibi: Exemplū enī dedi. Dicit igit̄: ¶Postq̄ ergo lauit pedes eor. In hoc ostēdit conuenientē modū docendi. in moralib⁹ enim magis mouent facta q̄ verba. vt potest haberi ex. x. Ethicor. ⁊ ideo christ⁹ doctrine de humilitate

Grego. Incauti sunt humiles q se mēdacio illaqant: dū arrogātiaꝫ vitāt. q: ꝝa veritatē se erigūt quā relinquūt. Qui enī necessitate cogente vera de se ⁊ bona logtur: tāto magis humiliati fugit̄ quāto ꝝitati sociat̄.

Nō de oībus. Non oēs factis hoc vī beati sitis. sed q manducat m. p. nō vt ꝑficiat sed ut latcat: leuabit ꝝa me calcaneū suū. i. me calcabit: ut impleatur scriptura que hoc predixit: non quod cogat: sed q: quod futurū erat nō tacuit.

tis quid fecerī vobis? Vōꝫ vocatis me magister ⁊ domine: ⁊ bñ ꝫ q: verum est ꝫ dimisi dicitis: sum eteni. Si ergō ego lapeccata vestra ꝫ q: deus ꝫ q: veritas ui pedes vr̄os domin⁹ ⁊ magr̄: † ꝫ alter alteri peccata dimittere ⁊ pro inuicē orare ⁊ vōꝫ debetis † alter alterius lauare pedes. Exēmplū enī dedi vobiꝫ vt quēadmodū ego feci vob ꝫ sicut ego patior ⁊ vos patiamini: sicut me humiliorꝫ sta vos humiliamini † ꝫ manu vel corde ita ⁊ vos † faciatis. Amē āmē dico vobis: nō ē seruus maior dño ꝫ ⁊ debetis facere quod ego quia suo: neq̄ apostol⁹ est maior eo q ꝫ que feci ⁊ doceo misit illū. Si hōc scitis: beati eritis si feceritis eā. ¶. Nō de ōibus ꝫ nonoēs vos beatos dico vobis dico. Egō scio quōꝫ elegerī. Sz vt ādipleat scriptura. Qui mādūcat meum panē: leuabit cōtra me calcaneū suū. Ammō dico vobis ꝑusq̄ fiat: vt cū factus fuerit credatis qa ego sum. Amē āmen dico vobis: q accipit si quē

Ego scio quos

Ad hoc ut sequaces mei sint beati. Elegit autem iudam nō ad hoc: sed ad illud quod de eo factus est Iz ad salutem alioꝝ. Vñ alibi: Elegi vos duodecim: ꝫ vn⁹ diabol⁹ ē.

Ammō dico uo.

Quasi hucusq̄ tolerauī ⁊ tacui. sed iam noto ꝑ ditoreꝫ anteq̄ fiat quod mox faciendum est: ut cū factū fuerit credatis: qa ego sum ille de quo scriptura illa predixit. matt. 10. ⁊ Luce. 6. d.

Amen amen dī.

¶Postq̄ exēplo suo eos docuit humiliationem ⁊ calcanei passionē: supponit q̄ ꝓsolet eos honorē q ipse ⁊ p̄ī i eis recipit.

de lyra

ꝑmisit humilitat̄ factuz. Ps. 4j
l: Accepit vestimenta sua. Sicut enim administrandū cōgrue debēt vestimēta ꝺponi. ita ad docendū honeste debēt assumi. ꝓpter qō magistri solent legere in habitu ad hoc dispositō ⁊ ordinato ꝑm dispositionē facultatis sue. l Et cum recubuisset iterū. quia sedendo debet doctor docere. doctrina enī nō capitur nisi in quiete. ꝓpter qō dicit̄ vij. ¶Physicor. Sedēdo ⁊ quiescēdo fit ala scientia ⁊ prudēs. seq̄t doctrina: m Dixit eis scitis: quid fecerim vobis. q. d. vos debebis hoc scire. ⁊ in ꝫ reddit cos attentos. n Vos vocatis me magister ⁊ dñe ⁊ bene dicitis: sum etenim. Aliquid dicit̄ bene dictum quādo congruit dicenti ⁊ rei dicte. Cōgruit autem rei dicte quādo sic est in re sicut dicitur: Congruit aūt dicenti quādo dicens talem se ostendit facto qualem verbo. vtroq̄ modo apostoli bene dicebant. quia sic erat in re ex parte christi qui superior erat. similiter ⁊ ex parte apostolorū qui facto se ei subijciebant sicut ⁊ verbo. ꝓpter quod cōtra discipulos solo verbo dicitur Matth. vij. Multi dicent mihi in illa die dñe: domine nōne in nomine tuo ꝓphetauimus ⁊c. ⁊ tunc confitebor illis: quia nunq̄ noui vos ⁊c. Ex predictis concludit saluator intentū. d. o Si ergo ego lauī pedes ⁊c.] multo fortius: p Et vos debetis alter alterius lauare pedes per hoc intelligit̄ quodlibet pietatis ⁊ humanitatis officiū ꝓmo impensum. ad quod impendendū quilibet tenetur in casu necessitatis. extra autem talē casum tenetur debito honestatis ⁊ cōgruitatis. q Exemplū. Hic confirmat conclusionē predictā. ⁊ hoc quadrupliciter. ꝑmo exemplo sui dicēs: Exemplū enim dedi vobis ⁊c. q. d. ad hoc feci vt ostenderē vos ad hoc teneri. scđo ꝓfirmat per suā auctoritatem dicēs: r Amen amē dico ⁊c. neq̄ apls. i. missus. quia apostoli fuerunt missi a christo ad predicandum. quib⁹ missis tenebant populi credere. multo forti⁹ apli tenebant auctoritati christi obedire. tertio ꝓfirmat eam sequenti premio. cum dicit: s Si hec scitis beati ⁊c.] Beatitudo autē est maximū desiderabile. cum sit status omniū bonorū aggregatione pfect⁹. t Non de omnib⁹ vobis dico. scilicet q de beatis esse beati. quia preuidebat damnationē iude futuram. ꝓpter quod subdit: v Ego scio. id est clare cognosco. r Quos elegerim. s. ad vitam eternā. Judas autem non fuit electus ad ipsam. sed tm̄ ad apostolatum. vt. s. dictum est. ca. vj. y Sed vt adimpleat scriptura. ex malicia ⁊ damnatiōe vnius vestrum. z Qui mādūcat meū panē leuabit calcaneū suū cōtra me. i. conabitur me suppeditare hoc fuit impletū in iuda qui panē corpalē ⁊ sacramētalez sibi datū a christo mādūcauit. p̄dicta aūt scriptura habet̄ psal. xl. Translatio. lxx. hz: Qui edebat panes meos magnificauit sup me supplātationē. Et trāslatio Hiero. accepta iuxta hebraicū magꝫ ꝓpinq̄ ē dicto xp̄i. q̄ talis est: Qui mādūcat panē meū leuabit ꝝa me plantā. a Ammodo dico vobis ⁊c. q: ego sum. s. vere xp̄s. ver⁹ hō. ver⁹ de⁹. q: scire secreta cordium ⁊ p̄dicere certitudinaliter futura cōtingētia a libero arbitrio dependentia ꝑtute ꝓpria est manifestū ꝺtinctiū deitatis. quarto ꝓfirmat cōclusionē predictā ex dignitate eor quorū pedes lauabāt dicēs: b Amen amē dico vobis qui accipit si quē misero me accipit. s. seruitiū factū xp̄i ministris redūdat in honorem ipsius. ⁊ per cōsequens totius trinitatis. ideo sequitur:

Qui aūt

Qui accipit. In istis ꝓbis nō vnitas nāe missi ⁊ mittētis: ꝙ in misso mittēꝫ auctas cōmēdat. Quisqs ḡ sic missū accipiat vt in eo mittētē atten dat: vt in petro xp̄m. s. in ꝯuo dñm. in xp̄o patrē. s. in vnigenito genitorem.

Cū hec dixisset. Nostra infirmitas in eo vere turbata ē. nō sua po testas. sic ⁊ vere passa. Volūtarie aūt accepit turbationē: ne desperet seruꝰ turbatꝰ necessitate. Qr ät turbat spū. significat tur bādos spūales ex charita te: cū vigēs cā ⁊ ciçania a tritico ante messem cogi tur separare.

matt.26.b mar.14.b Luce.22.c Turbatꝰ est. Dictu rus vnꝰ ex vobis tradet me: turbat nō carne sed spū: nō q tūc p̄mū subi to hoc non erit ⁊ repēti nū malū cū turbauerit: ꝙ qr iā fuerat cū vt nō late ret erp̄sur. ⁊ ille iā erat exitur ⁊ iudeos adductu rus. Turbauit aūt eum iminēs passio ⁊ primuz piculū ꝓditoris. sicut. s. dixit. Huc alia mea tur bata est appropinquante passione.

matt.10.c Luce.6.d

i.2.1.f. In sinu. Idē qđ dicē supra pect. significat se cretū de q̄ bibit' dinitatis sacramentū.

Et cū intinxisset. Manis intinctio sigt fi ctionē iude q fict amic venit ad cenā. Que enīz tingūt: nō mūdāt: ꝙ infi ciuntur. Si autē bonuz aliquid significat intin ctio: eidem bono ingratum: non imerito secuta est damnatio.

Dedit iude. Nō vt qdā putāt nūc iudas corp chr̄isti accepit. Sciēdū est enī q iam olim ꝺsis distribuerat sacm corporis ⁊ sanguinis inter quos ⁊ iudas fuit. deinde per buccellam intinctam: exprimitur ipse traditor. ⁊c.

Nicolaus

a Qui aūt me accipit: accipit illū q misit me. i. honorat patrē ⁊ spm̄ san ctū q miserūt filiū. ēm q dr Esa. xlviij. Et nūc misit me dñs ⁊ spūs eius: hec dicit redēptor tuꝰ israel. b Cū hec dixisset. Postq̄ saluator ꝓpo suit pfectionis crēplū. hic ondit defectū discipulorꝫ. ⁊ primo defectū iude ꝓdi toris. 2º defectū petri negātis. ibi: Dixit ei simon. Prima in duas. qr primo denūciat ipsaz ꝓditionē. 2º ipsū, ꝓditorē. ibi: Aspiciebät ergo. In prima pte dr sic: Cū hec dixisset iesus turbatꝰ est spū. ex horrore passionis sue iminētis ⁊ ꝓditionis iude. Hec aūt turbatio q̄ erat in pte sensitiua nō erat ꝺnia ra tioni: ꝙ magis cōuenies ei. sic dictū ē. s. de alijs passionib. ca. p̄ce. c Et ꝓtestat ē ⁊ dixit: amē amē dico vobis: qr vnꝰ ex vobis tradet me. Multi plicat aūt hāc dictionē amē: ad ondēdū future rei certitudinē. d Aspi ciebät. Hic ꝓpter denūciat ꝓditorē. Et diuidit in duas. qr primo ponit denūciationis occasio. 2º ipsa denūciatio. ibi: Rndit iesꝰ. Occasio huiꝰ denū ciationis fuit dupler. prima fuit stupefactio ⁊ ꝺturbatio. q̄ tāgit ibi. cū dicit: Aspiciebät ḡ adinuicē discipli hesitātes de q̄ diceret: Erät enī admirati. qr qlibet eoꝝ ꝑter iudā sentiebat se totaliter firmatū in ꝺniū dicto ipsi xp̄i. ⁊ ꝺsiliter de suis socijs sic de se cogitabat. verūtñ ꝓpter firmitatē x̄boꝝ xp̄i magis eiꝰ dicto credebät q̄ suis ꝺsciētijs. ⁊ iō nō hesitabät de cuētu rei: ꝙ de illo p quē hoc cueniret. secūda occasio fuit familiaritas ioānis cuz xp̄o ꝓpē quā xp̄s sua secreta ei reuelabat. ⁊ hec cā exp̄mit. cū dr: c Erat ḡ re cūbens vnꝰ ex discipulis eiꝰ in sinu iesu. i. familiarit ei ꝓpinquꝰ ex dilectiōe. ꝓpter hoc seqr: f Quē diligebat iesus. spālia ei signa dilectōis ondendo ꝑ ceteris. ꝓpter mūdicīā x̄ginalē. Notādū q ioānes hic de se loqr per modū alteriꝰ psone. hic enī est modꝰ loquēdi istoꝝ q canonicas scripturas ꝺscripserūt. q̄n in eis de se qs loqr. vñ paulꝰ. ij. Coꝝ. xij. loquēs de seipso ꝺcit: Scio hoīez in xp̄o ⁊c. ⁊ dauid. ij. Reg. xxiij. Dixit vir cui ꝺstitutꝰ est de xp̄o ⁊c. g Innuit ḡ huic. s. ioāni. h Simon petrꝰ ⁊ dixit ei quis est. de q̄ dicit. Petrꝰ enī q̄dā signo significauit ioāni vt peteret a chr̄isto si bi familiari de q̄ dixerat, licz enī petrꝰ alis solitꝰ eēt interrogare a xp̄o ꝑ cete ris. tñ tūc nō fuit ausus petere. qr imediate fuerat reprēhēsus de indiscreta lo cutione cū dixerat xp̄o: Nō lauabis mihi pedes ⁊c. i Cū recubuisset il le. s. ioānes. k Supra pectꝰ iesu. i. inclinatꝰ ꝓpe os eiꝰ. ⁊ sic erat idonee positꝰ ad interrogādū ⁊ audiēdū aliq̄d secrete ab eo. l Dic ei dñe qs ē. ille. s. ꝓditor. m Rndit iesus. Posita occasiōe denūciatōis. hic ponit denūciatio, ꝓditoris. Et diuidit in tres. qr primo exp̄mit ipsa denūciatio. 2º rei denūciate, ꝓmissio. ibi: Et dixit ei, 3º ꝓmissionis executio. ibi: Cuz ḡ acce pisset. In prima pte dr sic: Rndit iesus ipsi ioāni in silētio. qr si alte dixisset petrꝰ erat ita feruidꝰ q̄ statī insurrexisset in, ꝓditorē. n Ille est cui intin ctū panē porrexero. p hoc notat inde fictio. qr sicut panis intinctꝰ hz sapo rem in supficie aliū q̄ interiꝰ. ita iudas se simulabat exteriꝰ xp̄i discipulus. cū tñ interiꝰ eēt eius ꝓditor: vel aliter dedit iude panē intinctū ad ondendū quod facis. Nō p̄cepit: sed p̄dixit iude malum! nobis bonū: qr hoc vult cito fieri: non tam festinando in illius penam q̄ in salutem fidelium.

Quia loculos h. In qbꝰ oblata seruabant suoꝝ necessitatibꝰ ⁊ alijs indigētibꝰ. In q̄ datur forma ecclie seruādi necessaria: q̄ inde nō cogitare de crastino: ne pro terrenis seruiat: vel timore inopie iusticiam deserat.

Illē est cui ego intinctū panē porrexero. Et cuz intinxisset panē: de dit iude simonis scariothis. Et

ꝙ bona male est vsus: ⁊ hec ꝓ

post buccellā intrauit in eū satha/

sumptio peccatum aurit ꝙ vt plenius possideret

nas. Et dicit ei iesus: Quod facis

in quem intrauerat vt deciperet

fac citi. Hoc aūt neo scinit discū bentiū ad qd dixerit ei: Quidaz enī putabāt: qr loculos habebat iudas: qr dixisset ei iesus: Eme ea q̄ sūt opꝰ nobis ad diē festū: aut egenis vt aliq̄d daret. Cū ergo

ꝙ vt malus ꝙ bonū ꝙ a dño apte recedit

accepisset ille buccellā: exiuit cōti nuo. Erät aūt nox. Cū ergo exis/

† ꝙ absente palea: iā triticū quodāmō est purgatum

set: dixit iesus. † Nūc clarificatꝰ ē filius hominis: ⁊ deus clarifica/

ꝙ nō quesiuit nisi gloriā patris

tus ē in eo. Si deꝰ clarificatus ē in

Erat aūt nox. Nox cōgruit sacro. Erat enīz qui exiuit filiꝰ tenebrarū facies opera tenebrarum.

Nūc clarif. c. Aug. Exeūte iuda ꝑ quo di cebatur! nō estis mundi oēs: remāserūt soli mūdi cū suo mūdatore: in quo significata est clarificatio chr̄isti: in qua sepatꝫ ma lis: manebit in eternitate cuz sanctis. Sicut ḡ res significātes tāq̄ res signi ficate appellāt: vt petra nō dr: significabat xp̄m: ꝙ erat chr̄istus: ita hoc fa cto sepationis iude: cōte stans futurā illā sepatio nē dicit. Nūc: nō signifi cata est clarificatio: ꝙ cla rificatꝰ est filiꝰ hominis: ⁊ deus. c. est. i. c. quia non ipse in se: ꝙ deꝰ in eo cla rificat. Quod quasi ex ponens subdit: Si deus clarificatꝰ est in eo: quia non quesiuit ille volun tatem suam: sed patris. ⁊ deꝰ cla. ē. in semetipso: vt humana natura ver bo vnita etiam immor tali eternitate donetur. Et hec clarificatio est continuo. id est imortalis re surrectio non differetur in fine: sicut omniū ad quā potest referri ⁊ prꝰ dictum vt dicatur: Nunc: non de instanti tempore passionis: sed de proximo resurrectionis quasi sit factum quod mox est futurum.

de lyra

dum iude ingratitudinē ⁊ xp̄i māsuetudinē. Manis enī intinctꝰ sapidior ē ad comedēdū. iō xp̄s iude fecit istud obsequiū ad declarādū suā benignita tem ⁊ iude malignitatē q̄ ex hoc nihil mouebat ad cōpunctionē. Sciendū tñ q̄ iste panis intinctꝰ nō fuit corpꝰ xp̄i: ꝙ ante ipsū accepat in pane nō in tincto. iō statutū ē q̄ corpꝰ xp̄i intinctū nō dat fidelibꝰ. vt hꝫ de ꝺse. dis. ij. Cū oē. o Et post buccellā intrauit in eū sathanas. nō de nouo cū iam prꝰ xp̄m vēdidisset. ꝙ intrauit in eū ad amplioꝰ ipsū possidendū. qr ingratꝰ obsequij xp̄i factꝰ ē in ptāte demonis magis q̄ ante. p Et dicit ei iesꝰ. Hic ponit ꝓditionis pmissio. nō enī poterat aliq̄d facere nisi xp̄o pmittē te. ideo dixit ei: q Quod facis fac citi. Nō dicit hoc p̄cipiēdo vl cōsu lendo: qr p̄ceptō diuinū vel ꝺsiliū nō pōt eē de malo. sed tātūmō pmitten do rōne dicta. tñ x̄ba xp̄i fuerūt alijs aplis obscura. ideo seqr: r Hoc aūt nemo sciuit discūbentiū. ꝑter iudā. s Ad qd dixerit ei. x̄bū p̄dictū de alijs a ioāne nō erat mirū si ignouerūt. qr soli ioāni dixerat xp̄us: Cui dabo panē. Sz de ioāne mirū videt. iō dicendū q̄ audito x̄bo xp̄i ita fuit attonitꝰ ⁊ suspēsus q̄ nō aduertit illud qđ postea dictū est ipsi iude a salua tore. ⁊ ideo discipuli x̄bū xp̄i aliter interp̄tabāt. ⁊ hoc est qđ dr: t Quidā enī putabāt qr loculos habebat iudas. i. qr portabat elemosynas datas ꝑ xp̄o ⁊ discipulis eiꝰ. v Qđ dixisset ei iesus eme ea q̄ opꝰ sunt nob ad diē festū. q̄ imminebat in crastino. vt dictū est. In talibꝰ enī solēnitatibꝰ iu dei lauti ꝺviuebāt. x Aut egenis aliq̄d daret. qr ad vtrūq̄ istoꝝ pecu nia portabat: vt. s. dictū ē ca. p̄ce. y Cū ergo accepisset. Hic describit ꝓditionis executio. Et diuidit in duas. qr ꝑmo ponit dicta executio. ꝺcōo ꝓnūciat ex hoc seqūs xp̄i glificatio. ibi: Cū ergo dixisset. In prima pte dr sic: Cū ergo accepisset ille buccellā. Dicunt alig q̄ tñ accepit in manu: ꝙ nō comedit. qr diabolꝰ nō pmisit eū tādiu stare ibi: eo q̄ nō poterat susti nere p̄sentiā xp̄i. ⁊ ꝝ nō ē verisīle. qr diabolꝰ in pñtia xp̄i diu stetit in deser to ipsū tētādo. iō aliter exponit: Cū ḡ accepisset. i. comedisset. accipe enim cibū idē ē qđ comedē. z Exiuit ꝺtinuo. ad ḡrādū cohortē q̄ capet xp̄m. a Erat aūt nox. Hoc exp̄sit euāgelista ad ondēdū oportunitatē tpis ad pagendū, ꝓditionē. ⁊ ad denotādū in iuda mētis tenebrositatē. b Cuz ergo exisset. Hic pnūciat sequēs xp̄i glificatio. sciebat enī discipulos ꝺturbā dos de eiꝰ recessu. ⁊ iō ꝑmo ondit gliā quā erat adeptur ꝑ suā mortē. ꝺcōo denūciat ipsaz mortē. ibi: Filioli. In prima igit pte dr: Cuz ergo exisset iu das ad, ꝓcurādū xp̄i mortē. c Dixit iesus nūc clarificatꝰ est filius hois. Dicit enī aliq̄d iam esse qđ incipit. passio aūt eiꝰ extunc incipiebat. ꝑ quaz fuit multiplicit clarificatꝰ. vt dictuz ē ca. p̄ce. ⁊ iō dixit se iam clarificari. d Et deꝰ clarificatꝰ ē in eo. qr passio xp̄i erat ordinata ad dei gliā inq̄tū ibi maxime relucebat dina mia ⁊ iusticia. ⁊ inq̄tū ꝑ eā multitudo gentium adducta ē ad glificādū deū. dr autez glificatio q̄si clarificatio. qr gloria est clara noticia cum laude, vnde gloria dicitur quasi claria. c. mutata in. g.

Filioli. Aug. Quia dixerat q̄ deus ē cito clarificatur⁹ eū: ne putarent q̄ nō vltra iūgerē eis ꝓuersando in terra: addit: adhuc modicū vobiscū sum in infirmitate carnis sicut ⁊ vos: vsq̄ ad horā mortē: sicut post resurrectionē dicit: cū eēm vobiscū in carne mortali: Vel modicū vobiscū sum: si nō in eadē q̄litate tpali tñ in terrena ꝓuersatiōe post resurrectionē xl. dieb⁹. De pñtia autē diuina qua cū eis ē vsq̄ ad ꝓsūmationē scī non pōt �means accipi: q̄ non ꝓueniret qđ sequitur: Queritis me ⁊ nō potestis venire. Tūc enī implebitur: vbi ego sum ⁊ illi sunt.

ℓ.7.e. Quo ego vado.

ℓ.8.e. Nunc non poterāt apli nondū spū ꝓsūmati seq dñm. i. mori ꝑ dñō ⁊ iustitia: vel ventre ad vitā immortalē ad quā ipe ibat secuturi autē erāt postea. Quō aūt idonei possint eē ⁊ pergere quo ille ascedit docet. Mandatuz no. do. vo.

Mādatū nouū. Aug. Mō q̄ hoc nō sit i antiq̄ lege. Diliges ꝑ, primū tu. si. teip. ⁊ non q̄ antiq̄ sancti nō sic dilexerunt. Sz q̄ dilectio de veteri facit nouū hoiem quocūq; tpe: qđ tñ non facit dilectio q̄ ē naturali necessitudie: vt int cōiuges pēs ⁊ filios ⁊ hmōi.

eo: ⁊ deus clarificabit eū i semetipso: ⁊ cōtinuō clarificabit eū. Filioli adhūc modicū vobiscū sū.

† ſ volentes sequi me ſ sed sine mō.

Quērētis me: ⁊ sicut dixi iudeis:

ſ iudei nunq̄

quō ego vado vos nō potestis ve

† ſ idem dico vobis sed cum mō ī ſ ne desperent additur modo ī ſ sed vt aliquando, sequimini.

nire: † ⁊ vōbis dico ᵛ modo. ⁊ Mā

dātū nouū do vobis: vt diliga

† ſ ideo ⁊ vos: in quo innuit se conferre t diligendo nos: vt mutua dilectione inter nos constringamur.

tis inuicē sicī dilexi vos: vt ⁊ vos

ī ſ non in alijs que etiam non mei habēt.

diligatis inuicē. † In hoc ꝓgnoscēt

† ſ hic ē sonus in quo alienus nō cōcat vt ait salomon

oēs: q̄ discipli † mei estis: si dilecti

Nicolaus

a Et deus clarificabit eū in semetipso. i. de⁹ pater ꝑ seipsum clarificabit filiū incētū i morte ei⁹ mirabilia oñdit. ⁊ eū a morte resuscitauit. b Et cōtinuo clarificabit eū. i. sine mora. q̄ nō est derelictus in inferno nec caro ei⁹ vidit corruptionē. vt hī Act. ii. q̄ accelerata ē sua resurrectio. c Filioli. Cōsequēter hic denūciat suū recessū ꝑ mortē. Et diuidit in duas. q̄ ꝓmo denūciat ꝑdictū recessū. 2° ostēdit qualiter possint esse idonei ad sequēdum ipsuz. ibi. Mandatū nouū. Dicit g̃ ꝓmo: Filioli. in q̄ oñdit teneritudinē amicicie ad eos. d Adhuc modicū vobiscuz sum. i. modico tpe. ⁊ ꝑm aliquos intelligit istud tēp⁹ modicū vsq̄ ad ascensionē. q̄ vsq̄ tūc apparucrat eis corpaliter. ℓ melius dī q̄ istud tēp⁹ modicū intelligit vsq̄ ad aduētū iude ⁊ militū. q̄ tūc fuit eis subtract⁹. e Quereꝛ me i desideriis me hīe in pſentia vestra. f Et sicut dixi iudeis. q̄ non poterāt me sequi. ca. vij. ita nūc dico vobis: g Quo ego va. vos nō po. venire. q̄ adhuc impfecti estis. verūtñ q̄ ista impfectio erat tolleda ab eis per gſam spūs scti. ideo subdit: h Et vobis dico mō. q. d. lz ꝑ nunc nō possit me sequi. tñ postea poteritis. q̄ recepta spūs scti gſa gaudebāt in tribulatiōib⁹ ⁊ opprobrijs. vt hī Act. v. Aſi aūt dixit iudeis q̄ nō poterāt cū sequi. nō addidit hāc determinationē mō. ostēdēdo q̄ illa impfectio ⁊ malicia non erat ab eis tollēda. i Mādatū nouū. Hic ꝓfiter oñdit modū sequēdi ipsuz. s. pfectionē charitatis q̄ aīam facit ponere ꝓpter xp̃m. ⁊ hoc ē qđ dicit: Mādatū nouū do vobis vt diligatis inuicē. Sciēdū q̄ mādatū dilectiōis nō dī nouū: q̄ ꝑ tunc fuerit de nouo datū. in veteri enī testō fit mētio frequēter de dilectiōe dei ⁊ ꝓximi. ꝓpter qđ legispitis rīdit xp̃s mādatū dilectionis esse iter alia maximū: vt hī Matth. xxij. Sz ꝑ tanto hic dī mandatū nouū ab affectu: q̄ aīam renouat. ⁊ iterū q̄ differētiā nouī testamēti ⁊ veteris ꝓstituit. Licz enī in lege veteri fieret mētio de dilectiōe, tñ ꝓncipalius inducebant ad obseruātiā legis ex timore. ⁊ eodē mō in nouo testō hñ fit mētio de timore: sz ꝓncipali⁹ de amore. vnūquodq̄ aūt a ꝓncipalio ri vel cuidētiori denoiat. ꝓpter qđ vet⁹ testm̃ dī lex timoris. nouū autē lex amoris. Cōsequēter oñdit modū diligendi. dicēs: l Sicut dilexi vos ⁊ē. i. gratuite ⁊ efficaciter ⁊ recte. sic enī xp̃s dilexit nos. q̄ in dilectiōe nos ꝓuenit. vt dī. j. Joh. i. Prior dilexit nos. ⁊ sic gratuite. Aīam etiā suā pro nobis posuit. ⁊ sic efficaciter dilexit: hāc etiā dilectionē ad nostrā vtilitatē ordinauit: ⁊ sic dilexit nos recte. ⁊ hoc modo debem⁹ nos inuicē diligere. l In hoc cognoscēt oēs: q̄ discipuli mei estis si dilectionez habuerit⁹ ad inuicē. Sola enī charitas distinguit iter filios regni ⁊ filios perditiōis. vt dicit Aug. xv. de trinitate. m Dicit ei simon. Supi⁹ declarauit xp̃us defectū discipuli ipsū ꝓdituꝛi. hic ꝓfiter oñdit defectū discipuli eū negaturi. ⁊ ꝓmo oñdit huiꝰ ostēsiōis occasio q̄ fuit iactātia petri de sua ꝓstātia ⁊ fidelitate. Christ⁹ enī dixerat: Quo ego vado vos nō potestis venire mō. iō petr⁹ feruidꝰ petijt statī a xp̃o: n Dñe quo vadis. q. d. oīb⁹ modis volo te seq. o Rīdit iesꝰ. rep̃mēdo ei⁹ p̃sūptionē. p Quo ego va. nō po. me mō seq. q̄ adhuc erat impfect⁹ ad tolerādū ꝓstāter mortē ꝑ xp̃o. sic patuit ꝑ sequētē effectū. q Seq̄ris aūt postea. q̄ finaliꝰ ꝑ xp̃o crucē gaudēter sustinuit. r Dicit ei petr⁹. ꝓpe fragilitatē inerpt⁹. s Quare nō pos. te seq mō. q. d. imo possū. ℓ oñdit p factū. t Aīam meā. p te ponā. nō dixit mēdaciū. q̄. ptūc sic cogitabat facē añq̄ dimitteret xp̃z. v Rīdit ei iesꝰ. p̃dicēs ei⁹ defectū. x Aīam tuā ꝑ me pones? q. d. nō sic erit. y Amē amē dī. ti. nō cātabit ⁊ē. Mar. xiiij. dī añq̄ gallꝰ bis vocē dederit. ℓ hāc ꝓtroversiā solui Matth. xxvj. Querit vtrū cena in ℓ ca. deseri pta in q̄ xp̃s corpus suū discipulis suis tradidit i sacro fuerit facta luna. xiiij.

vt taceam⁹ de turpi que est inter amatores. Et ideo pulchre determinat sicut dilexi vos perducturus ad finem sine fine: ea dilectione diligite: vt sitis filij dei fratres vnico filio: que dilectio facit mori seculo.

At diligatis. Nō putet ℓ ꝑtermissa dilectio dei q̄ est in dilectiōe ꝓximi. In ꝓximo enī nō nisi deꝰ diligit: sic ⁊ xp̃s i nob⁹ diligit deū. ⁊ nō q̄ ℓ habeam⁹: ℓ vt hīem⁹ sicē medicī egro: nō mori bū ℓ salutē quā vēit dare

oñē habueritis ad inuicez. Dicit ēi simon petr⁹: Dñe quo vadis?

† ſ quasi non festines q̄: nondū est indutus virtute ex alto ⁊ ideo ne interim ꝓsumas

Rēspondit iesus. † Quo ego va

† ſ nunc non poterant apostoli: nondū spū con. ⁊c.

do † nō potes me modo sequi: se

ſ ne desperes

queris aūt postea. Dicit āutez pe

trus: Quare nō possum te sequi

† ſ qui totum nouit ⁊ docet

mō? Aīam meā ꝑ te pono. † Rē

spondit iesus. Animaz tuā ꝑ me

ſ q̄ſq̄z: sed prope est vt negea timore mortis vitam ⁊ occidas tuam animam.

pōes? Amēn amē dico tibi: nō cā

† ſ xp̃m q̄rēd in verbis sonet

tabit gall⁹ donec ter † me neges.

Dñe. q. v. Audito q̄ ego vado: ⁊ intellecta via q̄ seq pōt. i. dilectiōe: dicit petr⁹ vt seq pat⁹. Et q̄ hūc ei⁹ alius nouit dñs: dixit nō mō cū posse i q̄ si abstulit spē futuri: ℓ cō firmauit. seq̄rīs aūt postea.

Aiam meā. Multū ꝓsumit q̄ aiaz ꝑ eo ponē ꝓmittit: q̄ nōdū ꝑ petro aiaz dedit: q̄si ꝑre possit.

Augusti. Volūtatē suam: ℓ nō vires suas cognoscens vt infirmus voluntatē suā iactat: sed inspiciebat inualitudinē medicus. Ille promittebat: ille prenoscebat: et q̄ nesciebat audiebat: q̄ ꝑ sciebat docebat.

matt. 26.c. mar. 14.b Luce. 22.c

Non cantabit gallus. Petrus ante primum gallicantum trinaz negationem incipit: totam autē perficit ante secundū gallicantum.

delyra

exīstēte. Et arguit ꝓmo q̄ nō. ꝑ illud qđ dicit ioānes in ꝓncipio hui⁹ ca. Ante diē festū pasche cui⁹ ꝓma dies erat luna. xiiij. q̄ tūc incipiebat pascha ergo illa cena de q̄ loq̄t ioānes fuit añ lunā. xiiij. Itē. i. xviij. ca. dicit iobes q̄ iudei nō intrauerūt ꝓtorū pylati. vt nō ꝓtaminarēt. ℓ māducarēt pascha ergo in vespe illi⁹ diei q̄ pass⁹ ē xp̃s: māducauerūt agnū paschalē. ipsi aūt tenebāt er lege comedere illū luna. xiiij. q̄ cū cena ꝑdicta fuerit in vespe ꝑcedētis diei. pz q̄ fuit luna. xiij. Cōtrariū dicit btūs Hiero. videlz q̄ xp̃s illā cenā fecit luna. xiiij. ⁊ pass⁹ est luna. xv. exīstēte. Risio. Dicī dicūt q̄ ista cena facta fuit luna. xiij. ꝓpter auctes allegatas in arguēdo ꝓ ista pte ⁊ dicūt q̄ xp̃s ꝓuidēs tēp⁹ sue passiōis futurū illa die q̄ imolabāt agn⁹ paschalis vt imolatio agni veri correspōderet imolatiōi agni figuralis. ideo ꝓoccupauit comedē agnū paschalē ꝑ vnū diē. Et dicūt ꝓ̄r q̄ xp̃s corp⁹ suū in pane fermētato ꝓsecrauit. q̄ in domib⁹ eoꝝ nō lucnicebāt panis azimus vsq̄ ad xiiij. lunā. Sz dictū eoꝝ ē ꝫ ꝓtatē euāgelij. q̄ Matth. xxvj. dī q̄ ꝓma die azimoꝝ accesserūt discipli ad iesū dicētes: Vbi vis parem⁹ tibi comedē pascha. Itē Lu. xxij. Venit aūt dies azimoꝝ in q̄ necesse erat occidi pascha. ⁊ misit petrū ⁊ ioānē. d. Ēuntes pate nobis pascha vt māducem⁹. Et q̄ꝫ manifeste q̄ illa cena fuit die azimoꝝ. ⁊ ꝑ ꝓ̄s luna. xiiij. exīstēte. Et ex hoc seq̄t q̄ xp̃s ꝓsecrauit in azimo pane: q̄. illo tpe nō inueniebāt panis fermētat⁹ i domib⁹ iudeoꝝ ꝑm ꝑceptū legis. p. vij. vt hī Exo. xij. Sz greci in tātā vesaniā ꝓruperūt ꝓpter defensionē sui dicti q̄ negāt tertū euāgelij. dicētes alios euāgelistas falsū scripsisse q̄ tū ad diē hui⁹ cene. ⁊ ꝓpt hoc ioānes euāgelista q̄ scripsit posterio: describēs hāc cenā cos correxit. d. Aſi diē festū pasche ⁊ē. vt. ℓ. allegatū ē. Sz ad dictū istud seq̄t destructio totiꝰ sacre scripture. ⁊ ꝑ ꝓ̄s totiꝰ fidei catholice. cū sacra scriptura sit regula fidei. ꝑm q̄ scribit btūs Aug⁹. in epta ad Hiero. Si dicat a fidelib⁹ q̄ scriptura in aliq̄ sui pte ꝓtineat falsuz: eadē rōne poterit dici ab aduersarijs fidei q̄ in nulla sui pte habeat certitudinē ꝫitatē. Preterea fides catholica tenet euāgelistas scripsisse nō a ꝓprio capite: ℓ spūs scti inspiratiōe. vñ dicit btūs petr⁹ ſcēa canonica. i. ca. Spū scō inspirati locuti sūt scti dei hoies. nullū aūt falsū pōt esse a spū scto. ⁊ iō dicere q̄ euāgeliste in aliq̄ loco scripserūt falsū est erroneū. ⁊ iō ꝓpter ꝑdicta direrūt aliq̄ q̄ xp̃s comedit agnū paschalē debito tpe ꝑm legē videlz luna. xiiij. vt dictū ē. Sz iudei circa mortē xp̃i ꝓcurādā intēti ⁊ occupati illa die nō comederunt pascha: sz tardauerūt ꝑ vnū diē ꝑm q̄ dī Joh. xix. q̄ iudei nō intrauerūt ꝓtorū pylati illa die q̄ pass⁹ est xp̃s ne ꝓtaminarent ⁊ ꝑpedirēt a comestiōe pasche. vt. ℓ. allegatū ē. Sz istud dictū nō ꝓsonat cum ꝫbis marci euāgeliste dicētis. ca. xiiij. Et ꝓma die azimoꝝ q̄n pascha imolabāt dicūt ei discipli: Quo vis eam⁹ ⁊ parem⁹ tibi vt māduces pascha. Et q̄ videt q̄ eadē die q̄ alii imolabāt agnū paschalē. eadē die xp̃s imolauit agnū. ⁊ sic cenā discipulis suis fecit luna. xiiij. exīstēte. Ad ꝓmū dicēdū q̄ paschale festū apud iudeos incipiebat a vespe diei in q̄ luna erat. xiiij. dies aūt festiꝰ apud eos incipit a vespe vni⁹ diei ⁊ durat vsq̄ ad vesperā diei sequētis. ꝑm q̄ dī Leuitici. xxiij. A vespe in vesperā celebrabit sabbata vestra. ⁊ sic dies solēnis paschē erat luna. xv. ꝓpter qđ eūdē diē quē ioānes volault esse diē festū pasche ꝓpter distinctionē nāliū dicrū: marc⁹ notat ꝓmū diē azimoꝝ. q̄: a vespera ꝑcedētis diei incipiebāt comedere azima. Aſi ḡ dī q̄ luna. xiiij. exīstēte erat ꝓmus dies solēnitatis paschē. Dicendū q̄ nō est verū: sz in fine illi⁹ diei incipiebat ꝓmus dies ⁊ durabat vsq̄ ad vesperā diei sequētis. ⁊ sic ꝓma dies salēnitatis paschalis celeberrima erat luna. xv. vt patz Leuitici. xxiij. Mense ꝓmo. xiiij. die mēsis ad vesperā pascha dñi ē. ⁊ xv. die mēsis hui⁹

solēnitas

Tait dñs. Nō turbet. Aug. Ne āt mortē tāq̄ hoīs timerēt. ꝛ iō turbarēt: ꝓsolat eos. se etiā deū esse dicens: Ne aūt iterū sibi timerēt q̄si ab eo perituri: cū ꝓdēt̄ioni petro dictum sit: negabis: certificāt post tēptatiōes se apud deū cū xp̄o māsuros cē: q; et si differētes: null⁹ tñ alienabit a domo in qua q̄q̄ hz māsionē ꝑ merito.

Per denariū qdē oīb⁹ signtur vna ꝛ nō diuersa viuēdi in cēnitate māsura: ꝑ māsiones signt diuerse dignitates in eadē eterna vita: q; alia claritas sol': alia cla. l. a. c. st.

In domo ꝛc. Domus dei: tēplū dei: regnū dei: regnū celoꝝ st hoies iusti in qb⁹ sūt mlte dīe iter se. Et hę sūt māsiones ip̄i⁹ dom⁹. Ne āt iā pate sūt in p̄destinationez: sic ait apl's: Qui elegit nos ası̄ mundi ꝓnōne p̄destinādo: parāde sūt in opatiōe. Asi: q̄s p̄destinauit hos ꝛ vocauit ꝛ iustificauit ꝛ magnificauit. Et hz hoc dī: Fecit dē que futura sunt. id est que facturus est.

Aug⁹. Mō iusti sūt regnū dei ꝛ regnū celoꝝ. vt dī: Colligēt de regno ei⁹ oīa scādala. Sz ꝛ de eisdē dī. Fulgebūt iusti si. s. in r. p. m. Id ē regnū i regno. Quod etiā ora. Adueniat reg. t. ꝛ in fine: Percipite regnū. i. qui regnum eratis ꝛ non regnabatis: mō regnate quod eratis in spe: sitis i re.

Si quo min⁹. Id ē. si nō p̄destinassem māsionē qō ē incōueniēs q̄tū ad deū q oīa bona ası̄ oīa tpa p̄destinauit: tunc mō ꝑpararē. i. p̄destinarez qō iteruz est incōueniēs q̄tum ad deum p̄sentialiter aliquid p̄destinare.

Aug⁹. Cōfirmat ek: q; si nō ēnt dixisset: ibo ꝛ parabo. i. p̄destinabo: sz q; iā ibi sūt nō ē op⁹ aliq̄ parare: q; vo nōdū sūt in opatōe: addit: ꝛ si abiero ꝛ ꝑparauero. Abiēs ꝫ nō relinquens parat: q; subtrahit se ꝛ latet vt sit fides q̄ nō est de revisa: ꝛ inde est meritū fidei. Ex hac viuit iust⁹ ꝛ mūdak ei cor: dū pegrinat ꝛ in ea desiderat qō nonduz hz. Et hec ē ꝑparatio man-

Nicolaus

solēnitas azimoꝝ dñi est. septē dieb⁹ azima comedetis. dies ꝑm⁹ erit vobis celeberrim⁹ sctūsq̄. Ad secundū dicēdū q illud pascha qō debebāt comedere iudei in die passionis xp̄i nō intelligit de comestiōe agni paschalis. q; illud pascha comederāt in vespa p̄cedētis dieī. vt dictū ē. sz intelligit de panib⁹ azimis q̄s debebāt comedere septē dieb⁹ ꝓtinuis: ꝛ nō debebāt comedi nisi ab hoībus mundis. ꝛ ideo nō introierūt domum hominis gentilis ne impedirentur a comestione ipsoꝝ. C. XIIII.

a Tait discipulis suis. Postq̄ ergo xp̄s ꝓfortauit discipulos suos
e erēplis. hic ꝓfortat eos verbis. Et diuidit in duas: q; ꝑmo ꝓfortat eos ꝓtra desolationē ipsoꝝ de xp̄i morte. 2° ꝓtra desolationē in tribulatiōe post mortē xp̄i eis iminēte. ca. seq. Ego sum vitis vera. Prima i duas. q; ꝑmo ꝓsolat discipulos de sua morte rōnib⁹ sumpt̄ ex pte discipuloꝝ remanētiū. 2° rōnib⁹ sumpt̄ ex pte xp̄i dimittētis eoꝝ ꝓsortiū. ibi: Non turbet cor vr̄m. Prima in tres. q; ꝑmo ꝓsolat remanētes ꝓmittēdo eis accessum ad patrē p ipsuz. scdo ꝓmittēdo eis spūs scti⁹ donū. ibi: Si diligit. 3° ꝓmittēdo eis suū reditū. ibi: Nō relinquā vos. Prima in tres. q; ꝑmo ꝓponit intētū. 2° manifestat ꝓpositum. ibi: Et q̄ vado scit̄. 3° dubiū remouet. ibi: Dic ei philipp⁹. Circa ꝑmū sciēdū qō p̄dixerat eis iude ꝓditionē ꝛ petri negationē ꝛ sui absentiā ꝛ mortē. q̄ oīa crāt eis turbatiōis materia.

iō dic: b Nō turbet cor vestrū. ꝓpter p̄dicta. Q̄ aūt alīq libri hñt hic: Neq̄ formidet: nō ē de textu. sed. j. co. ca. ponit vt videbit. c Credit in deū ꝛ in me credite. in q̄ exꝑmit suā dcitatē manifeste. aliter ꝓfia nō valeret. d In domo pa. mei māsiones mlte sunt. Dom⁹ p̄is hic vocat glia celestis. in q̄ sunt multe grad⁹ ꝛ distinctiōes: q; q̄uis sit idē obiectū bti tudinis: nullā diuersitatē hīs. tñ ex pte bt̄oꝝ ē diuersitas in pticipādo istud obiectū ꝑm varietatē meritoꝝ: q; alīq videt alīs clarī⁹ ꝛ fruunt pfectius ꝑm maiorit̄atē habit⁹ charitat̄ q̄ fac aīaz capacē obiecti bt̄itudis. e Si quo min⁹ dixissem vobis. q. d. si in celesti bt̄itudine eēt aliqd min⁹ vel defectuosum dicerē vobis: f Quia va. pa. vo. locum. ꝫ nō est necesse q; vadā ad ꝑparāduz. q; in deo est bonitas pfecta eternalis. ꝛ etiā imutabiliter ꝛ multipliciter pticipabilis a bt̄is. Nūer⁹ etiā electoꝝ ꝛ termin⁹ meritoꝝ. est eternaliter ꝛ imutabiliter p̄destinat⁹. ꝛ sic totuz paratū ē ab eterno. ꝑm q; dī Matth. xxv. Possidete paratuz vobis regnū a ꝓstōne mūdi. ꝫ huic expositioni videt repugnare qō segt: Et si abiero ꝛ ꝑparauero vobis locū ergo videt q; fret ad ꝑparanduz. Dicenduz q; bt̄itudo vel loc⁹ ipsius non indigebat aliq̄ ꝑparatiōe. vt dictuz ē. ꝛ sic logt saluator in lka p̄cedēti. ipsi aūt electi indigent ꝑparatiōe ad hoc q; possint bt̄itudinē ꝓsequi. q; lz sint ab eterno p̄destinati: tñ bt̄itudinē nō ꝓsequūt nisi mediāte gra q̄ dat tpaliter in p̄senti. q̄si ergo dicit saluator: g Si abiero ꝛ ꝑparauero vobis locū. nō est intelligēdum q; in gloria celesti aliqd ascendēdo ꝑparauerit: sed q; per ascensionē sn̄ā donū spūs⁹ sci fidelib⁹ misit. per qō ꝑparant ad ꝓsecutionē bt̄itudinis. h Iteruz venio ꝛ accipiam vos ad meipsum. Ex hoc ꝙbo dixerunt aliq hereticī q; electi nō assumunt ad glīā vsq̄ ad dīe iudicij: ꝛ tunc ꝑmo assument q̄si xp̄s veniet iteruz in forma humana. ꝑm q; dī

† ſ apparebo in iudicio. ſ introducā in māsiones vt maneatis perfruendo

uero vobis locū itē† venio ꝛ accipiā vos ad meipsum: ūt vbi sū

† ſ sed ne querant vbi sit: hoc subdit: quo. i. ad p̄trem: ꝛ nota q; ꝛ ibi est vt deus: ꝛ illuc vadit vt homo cum sit vna persona deus ꝛ homo.

ego ꝛ vos sitis. † Et quō ego va

ſ .i. me ad ipsum

do sitis: ꝛ viaz sitis. Dicit ei thomas: Dñe: nescim⁹ quo vadis: ꝛ qūo possum⁹ viā scire? Dicit ei ie

† ſ via sine errore q̄rētib⁹: ꝙitas sine falsitate inuenētibus: vita sine morte ꝑmanētibus †† ꝛ cum sim via

sus: Egō sū† via†† veritas ꝛ vita.

sionis: q; sic parat nos sibi ꝛ se nobis vt maneat in nobis ꝛ nos i eo q̄tū q̄q̄ erit pticeps ei⁹ pl⁹ vl minu⁹ ꝑ diuersitate meritoꝝ. ꝫ multitudo māsionū est. Et si abiero. Aug⁹. Abiit latēdo: venit apparēdo: sz manuz regendo vt p̄ficiamus bene viuendo: ꝛ sic paratur locus.

Augu. Fides que nō videt credit: nā si videret nō esset fides: credenti colligit meritū: cūti redditur ꝑmiuz. Eat q̄ dc⁹ vt pz locū: eat ne videat. Tunc enī locus parat: si ex fide iuuat credit⁹. Desiderēt vt desideratꝰ habeatur. Desideriū dilectiōis pre paratio est māsionis.

Et quo va. Hoc dictum est ꝑm quosdā qui sciebāt ꝛ filiuz ꝛ patrez. Thomas nō et si putaret se nescire conuincit ꝑ hoc q; ipsū nouit: ꝛ viaz scire ꝛ vitā. i. filium ꝛ patrez. De istis scientibus subdit: Immō cognoscetis cum ꝑ me cognitū ꝛ vidistis eum in corde: dum me ꝑ oīa similem ei vidistis. Sed alīj erant de qb⁹ est philippus nescientes. ꝛ si scirēt istum filiū: ꝛ illum patrē: nō putabāt filiū ex toto similē: sed patrē meliorē: ꝛ ita nec patrē nec filiū sciebāt. Quo alo philipp⁹ dicit: Ostende nob pīez ꝛ sufficit: i. q̄ sufficientia: ꝛ ſ i te. vñ increpat nec filiū scire.

Dicit ei tho. Quo ꝛ q̄ itur dixit eos scire q non mentit: sed thomas dicit eos vtrūq; nescire: nesciens eos scire: sz xp̄s cōuincit eos scire: q; si cū sciebāt ꝛ ipse ē via: viā sciebāt: cūi ipsū sciebāt: ꝛ ipse ē veritas ꝛ vita: tunc sciebāt ꝙitatē ꝛ vitā ad quā vadit. Ipse q̄ ꝑ se viā: ad se ꝙitatē ꝛ vitā ꝛ ad pīez: q; cū pīe vnū ē: vadit. Nos ꝑ qb⁹ dic: Neo venit ad pīez nisi ꝑ me. ꝑ ipsū ad ipsū ꝛ ad pīem vadim⁹. Cū xp̄s sit de⁹ ꝛ hō ꝑm hoiez venit ad hoies. ꝛ ꝑm hoiez glorificatum redit ad se deū: qui est cum patre vna veritas ꝛ vita. Sic ꝛ sui in glorificatiōe veniēt ad ipsam veritatē viā ꝛ vitam ꝛ tam sibi q̄ illis est via per obediētiam. Unde: Propter qō exal. il. d. c.

de lyra

Act. j. Hic iesus qui a vobis assumpt⁹ est sic veniet ꝛc. sz hoc est exp̄sse cōtra dictum apli Phil. j. Cupio dissolui ꝛ esse cum xp̄o. et. ij. ad Cor. v. Scim⁹ q̄m si terrestris dom⁹ nr̄a habitationis hui⁹ dissoluat. habem⁹ domum nō manufactā in celis. Ex qb⁹ pz q; aīa exuta a corpe nō hñs impedimētum culpe vel pene tpalis debite: statim euolat ad gliam. Hoc etiaz pz rōne: q; talis aīa per grām quā hz digna est glorie. ꝛ nō hz impedimentum ꝓprie p̄sone nec totius nāe: q; illud impedimētuz ꝑ xp̄i mortem fuit ablatum. ꝛ sic intelligit ꝑparasse bt̄itudinis locum in q̄tum ꝑ mortē suam amouit impedimētum nature. ꝛ ascendens ad celos misit donum gre que ambo erāt necessaria ad ꝓsecutionē glorie. Sciēdum igit intelligēdum verbum christi cum dī: Iterum venio ꝛc. q; christus dupliciter venit ad accipiendum fideles. vno mō ad accipiendū eos ad bt̄itudinē aie. ꝛ sic quotidie venit ad ecclesiā accipiendo a corporib⁹ aīas sanctas ꝛ trāsferēdo ad gloriaz. iste tñ aduētus nō est in p̄sentia corpali. alio mō veniet in fine mundi corporaliter ad assumenduz fideles ad bt̄itudinem aie ꝛ corpis sil. ꝛ q̄tum ad hoc verum est ꝙbū illoꝝ q; fideles nō assumūtur ad bt̄itudinē vsq̄ ad dīe iudicij. intelligendo de bt̄itudine corpis ꝛ aie sil. hoc tñ est intelligēduz de cōi lege: q; aliq̄ sancti ex ꝓuilegio speciali sunt iam in bt̄itudine eterna aīa ꝛ corpe: q; saltem hoc pie credit de btā virgine. i Et vbi ego suz ꝛ vos sitis. dicit: ego sum. q; ante passionē suā iam erat beat⁹ ꝑfecte in q̄tum de⁹ ꝛ in q̄tum hō quo ad aīam. k Et quo ego vado. Hic manifestat qō dixerat. scilicz q; per ipsum habebant accessum ad patrem. quia ipse est via ꝑm humanitatē. ꝛ pater est termin⁹. ipse autem de vtroq; instruxerat. ideo dicitur: Et quo ego vado scilicet ad patrem. l Et viam scitis. via per quam iuit christus fuit mors ipsius. ipse autem christus vel sequela ipsius quod pro eodem hic accipit: est via per quam alīj veniunt ad patrez. ꝛ de his omnib⁹ discipulos instruxerat. licet non intellexissent ad plenum. propter quod subditur: m Dicit eis thomas domine nescim⁹ quo vadis ꝛ quomodo possumus viam scire. ꝛ sic negat se scire vtrumq; scz viaz ꝛ terminū. propter qō videtur dictum eius verbo christi esse contrariuz. dicendum q; non est inconueniens vnum ꝛ idem sciri ꝛ ignorari diuersimode. Cognitio enim humana procedit de imperfecto ad perfectum. vt habetur. j. Physicoꝝ. ꝛ ideo illud quod scitur in generali ꝛ confuse bñ ignoratur in particulari ꝛ determinate. sic erat in proposito. quia christi doctrinam in quodam generali ꝛ confuso acceperant. ꝛ sic christus dicit eos scire. determinate autem ꝛ perfecte adhuc nesciebant. ꝛ sic thomas negauit se scire. propter quod christus magis explicat in particulari. n Ego sum via. ꝑm humanitatem. quia ea que gessit in humanitate sunt via perducens nos ad gloriā. o Veritas ꝛ vita. Licz enim christus inquantum homo sit via beatitudinis. vt dictum est. tamen inquantum deus est beatitudinis terminus. sicut ꝛ pater quia eadem est essentia ꝛ bonitas amborum. in cuius visione clara ꝛ perfecta fruitione consistit beatitudo. ꝛ ideo dicitur veritas ratione visionis. vita ratione fruitionis. ꝛ q; sit via ratione humanitatis ostendit. dicens:

Si cognouissetis. Quia dixerat nullus venire ad patrē nisi per se: qui est inseparabiliter idē cuz patre: ne quererēt quis est pater: ostēdit ex se noto nosci patrē: qō nōdū qdā cognouerant: quos arguit dicens: Si cogno.

Et uidistis eum. Ut de duob⁹ oīno silib⁹ dī: si istū vidistis: illuz vidisti: viderāt ergo ꝑ sil' vnū filiū: iz moriēdi erāt vt talē etiā patrez intellige rent ⁊ non dissimilē.

Quomō t.d. Et cū oīno silis. Quomō t.d. quasi video q̄ alo dicas: nō queris alterū similez sed putas melioxem.

A meipso. Quia nō suz a meipso qui loquo ⁊ ei tribuit qō facit: de quo est ipse qui facit.

Qui credit in me. Ego ⁊ pater indifferēter opamur. Et qcunq; credit i me (ne de solis apostolis hoc accipeꝝ) opera q̄ ego facio p me. ipse faciet. i. ego facio in eo vel per eum: ⁊ etiā maiora. ⁊ q̄ non ille faciet sed ipse in eo oīdit. qz v. ad. p. ⁊ q. p. patrē i. n. m. ℔ faciā ꝓ⁹ facio vt postea faciat.

Opera que e. f. nō tñ ex se ℔ ex me: nō ē ꝓ⁹

Nicolaus

a Memo venit ad patrē nisi per me. in me credēdo ⁊ ope imitando. q̄ etiam sit termin⁹ btitudinis sic ⁊ pf oīdit dicēs:

b Si cognouisset me. pfecte q̄z tū ad deitatem.

c Et patrē meū vtiq; cognouisset. qz pater ⁊ filius vnū sunt in deitate.

d Et amodo cognoscet. cuz. i. a tpe passionis qz post passionē imediate aperuit illis sensuz vt intelligerēt scripturas. vt habet Lu. vlē. ⁊ extūc habuerūt plenioꝝ cognitionē de mysterio trinitat.

e Et vidistis eū. qz videndo xp̄m viderūt supposituz filij in q̄ est natura dīna q̄ est idē qō pf. ⁊ sic in filio quodāmō patrē viderant. Aliter exponit: Vidistis cū. i. audistis. vt habet Exo. xx. Populꝰ videbat voces. vbi accipitur videre ꝓ audire. Si querat vbi apli audierant vocē patris. dicendū q̄ audierāt cū rādit christo: clarificaui ⁊ iterū clarificabo. sicut p̄dictum est ca. xij. Aliqui etiā illoz vocē p̄is audierāt in trāsfiguratione. s. petr⁹: iacobus ⁊ ioānes. vt habet Matth. xvij. f Dicit ei philipp⁹. Hic christ⁹ remouet dubiū ex ꝝbis suis exortū. Et diuidit in duas: qz primo remouet dictū dubiū. secundo ꝓbat ꝓpositū. Ibi: Verba q̄ ego. dixerat enim q̄ apli cognouerant patrē ⁊ viderāt. ideo credidit philipp⁹ q̄ pater posset videri oculis corpalib⁹ sicut ⁊ filiꝰ. ideo statim dixit: g Dñe oīde nobis patrem ⁊ sufficit nobis. q. d. credo ꝝbo tuo. ℟ patrē videre desidero. h Dicit ei ihesus. oīdēdo qualiter pf videt: qz nō videt oculis corpalib⁹ nec oculis mentis visione intuitiua i hac mortali vita: nisi a xp̄o hoie. ideo seqt:

i Tanto tpe vobiscū sum ⁊ nō cognouistis me. q. d. magna ruditas est q̄ tādiu doctrinā meā audistis ⁊ adhuc ita parū me cognoscitis ℔ deitatem. l: Philippe q̄ videt me. ℔ deitatē. l Videt ⁊ patrē meum. Sicut enī pater nō videt nisi in btitudine. sic nec filiꝰ in sua deitate: qz illa visio ē merces. ⁊ qz talis nō est hoi cōcedēda in via. iō subdit: m Quō tu dicis oīde nobis patrē. qz oculis corpalib⁹ nō est visibilis cū sit spūs. vt. s. dictū est ca. iiij. neco culis mentalib⁹ videt in p̄senti. vt dictū est. ⁊ iō debet sufficere habere noticiā fidei de eo. ꝓpter qō subdit: n Non credis: qz ego in patre ⁊ pater in me est. q. d. istud debes credere ⁊ hoc sufficit tibi ad salutē. o Verba que ego loquor. Remota dubitatiōe philippi per hoc qō in p̄senti de patre ⁊ filio nō habet notitia nisi fidei. hic cōsequēter ostendit q̄ debeāt credere: ⁊ hoc declarat tripliciter. ꝓmo p suā doctrinā que erat auctentica. qz sicut lingua christi ab aīa mouebat ad loquendū de cōceptu aīe. sic anima ei⁹ in oīb⁹ regulabat ab ipsa deitate. ⁊ ideo verbum eius in nullo deuiare poterat a veritate. ꝓpter qō tali doctrine debebant firmiter assentire. ⁊ hoc est qō dī: Verba q̄ ego loquor vobis a meipso non loquor. i. ab humanitate tñ: sed a deitate modo p̄dicto. hoc etiam patz ex mūdicia ⁊ perfectione doctrine christi qua nō potest esse maior: intantū q̄ etiam sine miraculis dignū esset ei credere. secūdo hoc ꝓbat per opera diuinitus facta ad testimoniū veritatis doctrine christi: que sunt efficacissimū argumentū veritatis. vt frequenter patuit ex supradictis. ⁊ hoc est quod dicitur: p Pater aūt in me manens ipse facit opera. Filius enī ⁊ pater sunt vnū in virtute operatiua ex qua fiebāt miracula opa. q Nō creditis. quia ego in patre ⁊ pater in me est. qualiter pater sit in filio ⁊ econuerso dictum est. ℟. ca. x. r Alioquin propter opera ipsa credite. q. d. si verba non inducunt vos ad credendū: opera miraculorum totam nature virtutē transcēdentia debēt vos ad hoc inducere. 3° ꝓbat hoc idē ex operibus ostenditur non solus philippus arguendus

ꝑ vestrum ℣ cū quo sum veritas ⁊ vita. ℣ viam. Nemo venit ad patrez nisi p me. ℣ qui idē sum cū patre. Si cognouissetis me: ⁊ ꝑrez meū vtiq; cognouissetis. Et amodo cognoscetis eū. Et vidistis eū. Dicit ℣ non tamen oculis corporis

℣ nō intelligēs istū oīno silez ꝑri ℣ quasi q̄ maior te ē ei philipp⁹: Dñe oīde nob ꝑrez ℣ quia in eo sufficientia erit nobis sufficit nobis. Dicit ei ihesus: Tanto tēpore vobiscū sum ⁊ non cognouistis me? Philippe q̄ vi-

℣ qz nec filiū nouit qui patrē meliorē credit †℣ philippe vere me nō nouistis: qz si me nouissetis ⁊ patrē. † ℣ spūalibus oculis

℣ nō qz aliud sit filius: aliud ꝑ: ℣ qz omnino similis. det me: videt ⁊ ꝑrez. Quō tu dicis: oīde nob ꝑrez? Nō credis:

†℣ qō si nōdū credere ⁊ videre potes

℣ cur ergo inseparabiles seperatis vias nostre qz: ego i ꝑre ⁊ ꝑ i me ē? Verba q̄

† ℣ sic equalis alter alteri: vt tamē alter ex altero. ego loquor: vob⁹ a meipso nō loquor. Ꝑr ät i mē manēs ipse facit

℣ ⁊ cū facit in me: nō creditis q. e. i. d. hic opa. Nō creditis qz ego i ꝑre ⁊

maior dño. Ipse enim sine eis multa: illi sine eo nihil nisi peccatuz.

Maiora. Aug. Quia si ipe fimbria: petr⁹ vmbra sanauit. Vl' op⁹ ei⁹ ē qō p se loqē ⁊ docet aliōs. discipls ꝛo loquētib⁹ plures crediderūt. Vel q̄ ego facio. i. fidē ⁊ ipe faciet: qz ego prius. post ipe: ⁊ maiora hoz que ego sine eo. Alia enī opa facit in nob vt faciam⁹ ⁊ nos. i. credē vsi iustificat impios. Alia sine nob: vt q̄ tūc p̄dicabat ꝛba iustīcie

Et de his dicē q̄ tūc agebat: ⁊ non de oīb⁹ vlīter opīb⁹. Vl' qō facit i nob si sine nob: maiꝰ ē oīb⁹ q̄ sine nob facit: vt q̄ ex impio sit iust⁹: maiꝰ ē oīb⁹ celoz tract. qz illa transibūt: ℔ mānebat. Et in ill' ē tñ op⁹ dei: in isto imago dei. Sz ⁊ si āgelos fecit: maiꝰ vī ipios iustificare q̄z iustos creare: quia si vtrūq; equalis potentie hoc est maioris mie.

Si diligi. me. Quō monet diligē ⁊ fuare mādata vt accipiāt spm̄ quē nisi habeāt nō p̄nt diligē ⁊ fuare. Sz qō habebāt min⁹ occulte: accepturi erāt ap̄lis mānifeste vt eis noteseceret qō habebāt.

De lyra

ribus que fecit christ⁹ per apostolos. quia non solum in propria persona miracula fecit: sed etiam per apostolos. ⁊ per hoc patet q̄ virtus perfecta faciēdi miracula erat in christo inquantum non solum per se: sed etiam p̄ hōmines simplices ⁊ illiteratos miracula faciebat. ⁊ hoc est quod dicitur:

℣ Amen amen dico vobis qui credit ⁊c.] Et bene dicit: Qui credit. qz sicut christus faciebat miracula per hoc q̄ eius humanitas erat deitati cōiuncta in vnitate suppositi. sic ⁊ apostoli faciebant ea inquantū erant per fidem christo coniuncti. t Et maiora horum faciet. Hoc patet ꝓmo in doctrina. plures enī conuersi sunt ad fidē p p̄dicationē apostolorū q̄ p predicationē christi. quia per eos conuersa est multitudo gentiū. per predicationē autē christi pauci iudeorū. Item quia apostoli predicabant in omnibus linguis. vt habetur Act. ij. christus autem predicabat in vna sola lingua. s. hebrea. quia solū iudeis predicauit ꝓm q̄ ipsemet dicit Matth. xv. Non sum missus nisi ad oues que perierunt domus israel: nec est contra illud quod. ℟. dictum est ca. iiij. q̄ predicauit samaritanis: quia ipsi erāt iudei in parte sicut ibidem dictum fuit. secundo patet in miraculis: qz apostoli maiora fecerunt: magnum enim reputatum fuit q̄ infirmi sanabant ad tactum fimbrie vestimentorum christi. ut habetur Marci. vj. sed maiꝰ videtur q̄ ad tactum vmbre petri sanabantur. ut habetur Actuū. v. Subditur autem causa quare apostoli tanta erāt facturi. cum dī: v Quia ego ad patrē vado. qz maiora debēt fieri post effusionem plenitudinis spiritus sancti. que effusio non debebat fieri ante ascensionem christi. ut. ℟. dictum est. vij. ca. Nondum erat spiritus datus: quia nōdum erat ihesus glorificatus. ⁊ quia propter tanta que fienda erant per apostolos: posset credi q̄ essent futuri maiores in ipso christo. hoc remouet. q. x Et quodcunq; petieritis patrem in nomine meo hoc faciam. In quo ostenditur q̄ apostoli illa non fecerunt nisi per virtutem christi: quod patet. quia talia faciebant deprecando. ideo dicit: Et quodcunq; petieritis. christus autem fecit miracula imperando vt glorificaretur pater in filio: Q̄ enim ad invocationem nominis christi fiebant miracula per apostolos. redundabat in gloriam patris cum pater ⁊ filius sint vnus deus. propter quod subditur: y Si qd petieritis in nomine meo hoc faciā. eadem virtute qua ⁊ pater. z Si diligitis. Supra consolatus est discipulos promittendo eis accessum ad patrem per ipsum. hic cōsequenter idem facit promittēdo spiritus sancti donum. ⁊ hoc est quod dicitur: Si diligitis me mandata mea seruate. Amor enim ⁊ obedientia ad deum ē dispositio ad habendum plenius spiritum sanctum. quia ℔ Augusti. Charitas meretur augeri vt aucta mereatur ⁊ perfici. ideo subditur: a Et ego rogabo patrem. hoc conuenit christo inquantū homo ⁊ aduocatus noster est.

b Et aliuz paraclytuz dabit vobis. id est consolatorem. Dicit aūt aliū ad ostendendū distinctionē filij ⁊ spiritus sancti in persona. c Vt maneat vobiscum in eternum. q. d. iste consolator non auferetur a vobis. sicut subtrahitur humanitas mea per mortem. sed eternaliter erit vobiscum hic per gratiam. sed in futuro per gloriam. d Spiritum veritatis. tum quia est essentialiter ipsa veritas. tum quia docet veritatē. e Quē mundus non potest accipere. id est homines mundiales affectum in terrenis ponentes. quia non sunt ad hoc dispositi. ideo sequitur.

Quia non

Quia nō videt. Nō habēt spūales oculos mundi amatores quibus spiritus sanctus videant. Nec ēo carnalibus oculis possunt videre q̄ spiritus sanctus nō apparuit indutus humanitate ⁊c̄. | †ſ nō hz iuisibiles oculos q̄b⁹ iuisibiliter videt spūs. dus nō pōt accipe: †qā ñ videt eū sanctus ſ nec sciendo intelligit.

nec scit eū. Vōs aūt cognoscetis eū: quiā apud vos manebit ⁊ in ſ indicat se patrem illis.

vōbis erit. Nō rēlinquā vos or †ſ post resurrectionem carne ⁊ presentia deitatis.

ſ sed

phanos: †vēiāz ad vos. Adhūc ſ tempus

modicū: ⁊ mūd⁹ me iā nō videt. Vōs aūt videbitis me: qā ego vi †ſ suā vitā etiā illis ꝓmittit

uo ⁊ vōs viuetis. †In illō die vos ſ q̄ō mō credit⁹ † ſ vt radius in sole vnū cum ipso.

cognoscetis q̄ ego sū i † pre meo] † ſ vt palmites in vite ſ vt ait apls: ſi aūt ꝓpa in

⁊ vōs i me: ⁊ ego i vobis. Qui nobis ſ hoc enī ope ostēdit dilectio

hz mādata mea ⁊ serūat ea: ille ē ſ quis ructus

q̄ diligit me. Qui aūt diligit me ſ pater ⁊ filius inseperabiliter diligunt.

diligēt a pre meo: ⁊ ego diligaz ſ hec visio erit merces fidei

eū: et mānifestabo ei meipz. Dicit eī iudas nō ille scariothis. Bñē qd scīm ē: q⁹ nobis mānifestaturus es teipz ⁊ nō mūdo? Rñdit iēs⁹: ⁊ ſ apostolus vel quicūq; ſ tā est dilectio nis que ꝓbatur in custodia sermonum.

dixit ei: Si qs diligit mē sermo nē meū seruabit: ⁊ pr̄ mē⁹ diliget †ſ ego ⁊ pater ⁊ spiritussanctus

eū ⁊ ād eū vēiemus † ⁊ mānionem ſ ⁊ erit interna visio ⁊ mānio: nō trānsitoria: ſz eterna. †ſ hi sunt qui nūq̄ videt patrē ⁊ spūm: sed nec filiuz in forma dei: ⁊ si in forma serui

apō eū faciem⁹] † Qui nō diligit me sermōes meos nō seruat. Et †ſ q⁹ nō est suum verbum: sed patris ⁊ q⁹ se voluit in telligi: singulariter dixit qui prius pluraliter dixerat sermones meos

sermōez quē audistis † nō ē me⁹ sz ei⁹ q̄ misit me pr̄is]. Hec locut⁹ sū †ſ corpali pntia q̄ si iā auferē ne tieatz: q⁹ paraclytus.

vob † apō vos manēs. Paracly tus āt spūssanct⁹ quē mittet pr̄ i †ſ docebit vt sciatis: suggeret vt velitis ſ ab occulto non ministrabit q̄ inferior: vel commorabit vob. i. sa

noīe meo ille vos † docebit oīa ſ ⁊ cit vos memores omnium: ecce hoc etiaz gratia spūs est q̄ non obliuiscimur.

suggeret vōb oīa q̄cūq; dixero vobis

Hic nō hz iuisibiles oculos q⁹ iuisibiliter videt spūs. dus nō pōt accipe: †qā ñ videt eū sanctus ſ nec sciendo intelligit.

nec scit eū. Vōs aūt cognoscetis eū: quiā apud vos manebit ⁊ in ſ indicat se patrem illis.

vōbis erit. Nō rēlinquā vos or †ſ post resurrectionem carne ⁊ presentia deitatis.

ſ sed

phanos: †vēiāz ad vos. Adhūc ſ tempus

modicū: ⁊ mūd⁹ me iā nō videt. Vōs aūt videbitis me: qā ego vi †ſ suā vitā etiā illis ꝓmittit

uo ⁊ vōs viuetis. †In illō die vos ſ q̄ō mō credit⁹ † ſ vt radius in sole vnū cum ipso.

cognoscetis q̄ ego sū i † pre meo] † ſ vt palmites in vite ſ vt ait apls: ſi aūt ꝓpa in

⁊ vōs i me: ⁊ ego i vobis. Qui nobis ſ hoc enī ope ostēdit dilectio

hz mādata mea ⁊ serūat ea: ille ē ſ quis ructus

q̄ diligit me. Qui aūt diligit me ſ pater ⁊ filius inseperabiliter diligunt.

diligēt a pre meo: ⁊ ego diligaz ſ hec visio erit merces fidei

eū: et mānifestabo ei meipz. Dicit eī iudas nō ille scariothis. Bñē qd scīm ē: q⁹ nobis mānifestaturus es teipz ⁊ nō mūdo? Rñdit iēs⁹: ⁊ ſ apostolus vel quicūq; ſ tā est dilectio nis que ꝓbatur in custodia sermonum.

dixit ei: Si qs diligit mē sermo nē meū seruabit: ⁊ pr̄ mē⁹ diliget †ſ ego ⁊ pater ⁊ spiritussanctus

eū ⁊ ād eū vēiemus † ⁊ mānionem ſ ⁊ erit interna visio ⁊ mānio: nō trānsitoria: ſz eterna. †ſ hi sunt qui nūq̄ videt patrē ⁊ spūm: sed nec filiuz in forma dei: ⁊ si in forma serui

apō eū faciem⁹] † Qui nō diligit me sermōes meos nō seruat. Et †ſ q⁹ nō est suum verbum: sed patris ⁊ q⁹ se voluit in telligi: singulariter dixit qui prius pluraliter dixerat sermones meos

sermōez quē audistis † nō ē me⁹ sz ei⁹ q̄ misit me pr̄is]. Hec locut⁹ sū †ſ corpali pntia q̄ si iā auferē ne tieatz: q⁹ paraclytus.

vob † apō vos manēs. Paracly tus āt spūssanct⁹ quē mittet pr̄ i †ſ docebit vt sciatis: suggeret vt velitis ſ ab occulto non ministrabit q̄ inferior: vel commorabit vob. i. sa

noīe meo ille vos † docebit oīa ſ ⁊ cit vos memores omnium: ecce hoc etiaz gratia spūs est q̄ non obliuiscimur.

suggeret vōb oīa q̄cūq; dixero

Ad eum veni. Venit deus ad hominē duz homo venit ad deū. Venit homo credendo: obediendo ituendo: capiēdo: deus venit subueniendo: illuminando: implendo.

Et mansionē. Charitas facit habitare in domo in qua pater ⁊ filiꝰ facit mansionez. vnde ⁊ dabit manifestationez de q̄ ille quesierat.

Hec locutus. Hec de mansione in dilectoribus suis: in quo significatur ecclia futura spūalis: in qua beati a quibus nō recedit. Apud vos manens: hic ecclesia presens corporalis: in qua visitat liberando ⁊ redit.

Paraclytus. Cōsolari cū sit opus trinitatis: ad psonā tñ maxime spūs sancti ptinet: quia i scriptura noie bonitatis spūs sanctus designat: ꝓ bonitatez ergo deus nos cōsolat: ꝓ eam oia bona sua nobis tribuit. Unde cū ipse filiꝰ doctria sit patris: de spū dic̄. Ille vos

docebit oia: q⁹ ⁊ si filiꝰ docet nos ⁊ reuelet pr̄ez: B totū facit ꝓ suā bonitatē.

Ille vos do. ⁊c̄. Docebit q̄ dixero: ſi q⁹ dicat filiꝰ ⁊ spūs doceat: q⁹ dicit ⁊ docet: ⁊ ipsa trinitas dic̄ ⁊ docet. Sz q⁹ trinitas ē: opor: tet singulas psonas ſinnari: q̄s nō distincte audire: iscpabiliter itelligē debem⁹. Cuz q̄ dicim⁹ pr̄ ⁊ filiꝰ ⁊ spūs sanctꝰ: nō cos simul dicim⁹: cū nō possint cē nō sil.

Nicolaus

a Quia nō videt eū. i. dirigit intētionē ad ipsuz. b Nec scit eū. i. cognoscit. q⁹ sola bona sensibilia sūt hoīb⁹ mūdialib⁹ nota. ſm q⁹ dī. j. Cor. ij. Animalis aūt homo nō pcipit ea q̄ sūt spūs dei ⁊c̄. c Vos aūt cognoscetis eū. ꝓ specialē reuelationē ⁊ ꝓ sensibile signū: q⁹ spūs sanctꝰ sup apostolos in linguis ignis apparuit. d Quia apud vos manebit. q⁹ nō receperūt eū per modū passionis trāseūtis: sed habit⁹ firmiter ꝓmanētis: inquantū fuerūt in gratia ꝓfirmati. e Et in vobis erit. Hoc dicit ad denotandū familiaritatē spiritus sancti erga ipsos discipulos. f Non relinquā vos. Hic ꝓsolat cos ꝓmittēdo eis suū reditū: q⁹ de hoc dono spūs sancti q̄ adhuc ignorabāt parū erant cōsolati. ⁊ diuidit in duas. q⁹ ꝓmo ꝓmittit suū reditū. ⁊ secūdo bonoꝝ suoꝝ beneficiuz. ibi: Hec locutus sum vobis. ꝓma in tres. q⁹ ꝓmo ꝓmittit suā visitationē. secūdo assignat huius rationē. ibi: Qui habet mādata. tertio remouet discipuli, dubitationē. ibi: Dicit ei iudas. In ꝓma igit̄ pte dicit sic: Nō relinquā vos orphanos. orphan⁹ dī ꝓuat⁹ patre carnali. qui enīz vult a deo i filiū adoptari: oportet eū carnalē affectū ad parētes relinquere inq̄ntū est ꝓtra deū. ſm q⁹ dicit saluator Luce. xiiij. Qui nō odit patrē ⁊ matrez ⁊c̄. sequit̄: Nō potest meus esse discipulus. apostoli aūt talia reliquerant. ideo q̄dāmō orphani erant respectu parentū carnaliū: ⁊ sic erant filij dei per adoptionez: ꝓpter q̄ ꝓs gerebat curā de eis sicut de filiis: ꝓpter q̄ subdit: g Veniaz ad vos. non solū spūal⁹ cōsolando: sed etiaz corpal⁹ visitando ⁊ in fide cōfirmando: q̄ fecit christ⁹ post resurrectionē suā apparēs apīis per. xl. dies et loquēs eis de regno dei ante suā ascensionē: vt hī Act̄. j. h Adhuc modicū ⁊ mundus me iaz nō videt. q⁹ modicū tēporis erat vsq; ad tēpus sue mortis: ꝓ quā aspectus sue humanitatis subtrahēd⁹ erat apīis. i Vos aūt videtis me. Post resurrectionē enīz nō fuit visus oībus sicut ante sed solū apīis ⁊ aliis discipulis: vt hī Job. xx. Et subdit cā sue resurrectiōis: cū dicit: k Quia ego viuo. q. d. Iz moriar ex infirmitate carnis: tamen resurgā virtute deitatis. que semp viuit. l Et vos viuetis. hoc dicit asse curando cos: q⁹ timebāt mori cū ipso. vnde. ā. xj. ca. thomas hoc timēs dixit: Eamus ⁊ moriamur cū ipso: vt ibidē expositum fuit. m In illo die vos cognoscetis quia ⁊c̄.] Post resurrectionē enī habuerūt plenioꝛē noticiā de mysterio trinitatis: vt dictū est codē ca. n Et vos i me ⁊ ego in vobis. nō per essentie vnitatē sicut pater est in filio ⁊ ecōuerso: sed per mutuā dilectionē: sicut amans est in amato ⁊ ecōuerso. o Qui habet mādata. Hic reddit cām huius beneficij collati apostolis ⁊ non mūdo: vt dz ex dictis: hec causa est dilectio ⁊ obediētia ad christū: que fuit in apostolis: ⁊ hoc est q̄ dicit: Qui habet mādata mea: in aure ad audiendū: ⁊ in ore ad docendū. p Et seruat ea. adimplendo opere.

de lyra

q Ille est qui diligit me. q⁹ ꝓbatio dilectionis exhibitio est operis: ſm Brego. r Diligetur a pre meo ⁊ ego diligā eū: q⁹ vn⁹ est amor patris ⁊ filij. s Et manifestabo ei meipsuz. ſ. post resurrectionē in humanitate gloriosa: ⁊ sic manifestauit se xp̄s suis discipulis: quia habebant cōditiones p̄dictas. Manifestat se etiā talib⁹ per apertā visionez deitatis in glia celesti. t Dicit ei iudas. Hic remouet discipuli dubitationē: q⁹ iudas frater iacobi audiens a christo q⁹ manifestaret se apostolis ⁊ non mundo: admiratus est de hoc q⁹ eos toti mūdo pferebat: q⁹ vere humilibus admirabile est audire de se magna. ideo quesiuit dicens: u Domine q̄d factum est q⁹ manifestaturus es nobis teipsuz ⁊ nō mundo. q. d. vnde nobis tanta excellētia. x Rspōdit ihesus. reddens cām huius. ſ. prerogatiuaz dilectiōis ⁊ obediētie ad xp̄m que erat in apostolis: nō sic autez in alijs: ⁊ hoc est q̄d dicit: y Si qs diligit me sermonē meū seruabit. q⁹ obediētia in opere ꝓcedit ex amore existēte in corde. z Et pr̄ mē⁹ diliget eum. per hoc ostēdit se vnū cū pre ſm essentia. a Et ad eū veniemus ⁊c̄.] Et sic pz q⁹ plus eis ꝓmittit q̄z ante fecerat: q⁹ ante ꝓmiserat suā visitationē corporalē. hic aūt cū hoc ꝓmittit visitationē spūalē nō transitoriā: sicut in illis qui ad vomitū reuertunt̄: sed pmanentē per gr̄az ꝓfirmationis in presenti: ⁊ postea pfecte glorificatiōis. talis enīz gr̄a fuit data apīis. b Qui nō diligit me sermones meos nō seruat: tales sūt mūdani hoies. ⁊ ideo nō sunt digni habere tale beneficiuz sicut vos qui estis mei discipuli veri. Et q⁹ dixerat sermonē meū seruabit ⁊ pater me⁹ diliget eū: videret forte alicui q⁹ nō dixisset cōueniēter: sed magis debuisset dixisse: ⁊ ego diligā eū. iō huic tacite questioni respōdēs dicit: c Et sermonē quē audistis nō ē me⁹ ⁊c̄.] Sicut enī predictū est lingua xp̄i nō mouebat ad loquendum ex cōceptione alie nisi ſm q⁹ aīa mouebat a diuinitate: ⁊ iō verba xp̄i erāt magis ipsi⁹ patris qui est vnū cū filio in deitate q̄z essent ipsi⁹ xp̄i inq̄ntū homo. ⁊ ideo q⁹ in humanitate ꝓferebat verba illa rndit: pr̄ mē⁹ diliget eū: magis q̄ ego diligā: ad denotandū q⁹ verba sua magis erant deitatis i qua pater ē vnū cū filio q̄z humanitatis que illa ꝓferebat: ꝓpter q̄ ⁊ pater diligit obseruatores illoꝝ verboꝝ. d Hec locutus sum vobis. Superi⁹ ꝓmisit christ⁹ apostolis spiritū sanctū ⁊ suū reditū. hic ꝓsequēter ostēdit vtilitatē v triusq; ꝓmissi. Et diuidit in duas. q⁹ ꝓmo ostēdit vtilitatē primi, secūdo secūdi. ibi: Pacē. Dicit ergo ꝓmo sic: Hec locutus sum vobis apud vos manēs in pntia corporali apparens. e Paraclytus aūt ⁊c̄. ille vos docebit oia. i. faciet vos intelligere oia que dico vobis. Apostoli aūt adhuc erant rudes ⁊ in timore positi ex auditu passiōis xp̄i. ideo ad verba xp̄i male attēdebant: ⁊ per cōsequens nō capiebāt ea ad plenū: ꝓpter q̄ dicit gr̄az spūs sancti postea supplē istū defectū. f Et suggeret vobis oia q̄cūq; dixero

vobis

Pacem relinquo. Iturus ad patrē. Pacez re. ꝛ repetens de eodem. Pa.m.d.v. Et hoc est qđ ꝓpba dicit: pacē sup pacē. Pax est in hoc seculo: in qua manētes hostez vincimus: inuicem diligim⁹: ꝛ de occultis iuicez nō iudicamus. Pax erit in futuro: cū sine hoste regnabimus: vbi alter ab altero nō poterit dissentire: vbi oia aperta ꝛ laus vnicuiq; In illo autez ꝛ ab illo ē vtraq; pax. Ipse enim est pax nostra: ꝛ cuz credimus qz est: ꝛ eū vidēbimus sicuti est. Unde q dicit meam a posteriori: etiā ad pri⁹ subaudiendū est. Vel pax in hoc seculo est nostra q̄ ē aliqua ꝛ nō plena: ꝛ ab illo in futuro sua est pax: vbi nihil repugnat q̄liter ipse habet.

Nō turbetur. Qui in pace vos relinquo: nō turbēt cor vestrū de eo q dixi vado: quasi pastoris absentia lupus inuadit: quia sicuti homo vado: vt deus presens sum.

Si diligeretis. Augu. Hoc erat ire ad eum ꝛ recedere a nobis: mutare atq; imortale facere: quod suscepit ex nobis mortale: ꝛ leuare i celum: per qđ fuit in terra pro nobis. Nature ergo humane gratulandū est:

ſ iturus ad patrem.
uobis. Pacez relinquo vobis:
ſ ꝺducturus ad pfem
pacem meam do vobis. Non
ſ vt sine molestia mūdo fruātur q̄ nō ē vera vbi diul
quōmodo mundus dat ego do
sa sunt, corda ſ qđ plus est
vobis. Nō turbet cor vr̄m neq;
† ſ si dixi: vado: qđ vos terret: dico: venio qđ mulcet
formidet. Audistis: qā ego † dixi
ſ a vobis corpore ſ corpore in iudicio.
vob: vado ꝛ veio ad vos. Si di
ſ de eo q
ligeretis me gauderetis vtiq; qa
ſ fm q minor vadit a veniet iudicare
vado ad pr̄em: qz pr̄ mai⁹ me ē.
ſ qz vado ad patrem
Et nūc dixi vobis pusq; fiat: vt
cū fm fuerit credatis. Jā nō mul

Nicolaus

vobis. i. ad memoriā vobis reducet: hoc dicit q̄ multa de illis que xps docebat obliti sunt apli timore passionis ꝛcussi. a Pace meā. Nic ostendit redit⁹ sui vtilitatē que est ꝓsecutio vere pacis: ꝛ hoc est qđ dicit: Pace relinquo vobis: pacē meā do vobis. Post resurrectionē enī suā eis apparens dixit: Pax vobis. qz p ei⁹ visitationē ꝛ instructionē in diebꝰ illis. xl. corda eoz sūt pacificata a turbatiōe p̄cedētis passiōis. Et bñ dicit: Pacez meā do vobis: ad distinguēdū pacē sanctoz a pace mūdi: q̄ magis apparēs est ꝛ ficta q̄ vera. Ad cui⁹ itellectū sciēdū q̄ pax ē trāquillitas ordinis fm Aug. In hoie aūt triplex dz esse ordo ad seipsuz: ad ꝓximū: ꝛ ad deū. ꝛ iō ad pacē sanctoz pmo regrit trāquillitas in seipso: ꝛ hoc q̄ntuz ad tria q̄ in ipso hoie debēt ordiari. pmo quo ad itellectū ne erroꝛe obscurēt. 2° quo ad voluntatē vt in deū libere dirigat. tertio quo ad appetitū sensitiuū vt nō inordinatis passiōib⁹ moueat ꝓpter qđ Augu. diffiniēs pacē libro de verbis dñi dicit: Pax est serenitas mētis quo ad primuz: trāquillitas animi: quo ad tertiū: simplicitas cordis quo ad secundū. p cor enim qđ mouet alia mēbra itelligit voluntas q̄ mouet alias potētias quo ad agendū. secūdo ad pacē sanctoz regrit ordo ad ꝓximū p ꝓsortiū charitat̄ ordinantis bonum ꝓximi ad deū. tertio regrit ordo ad deū p amoris indissolubilis vinculū: pax aūt mūdi ordinat̄ ad getā fruitionē bonoz tēporaliū quā frequēter cō comitat̄ multiplicatio peccatoz. fm illud Deut°. xxxij. Incrassat⁹ est dilectus ꝛ recalcitrauit: ꝛ Eccli. xvj. Hec fuit iniqtas sodome sororis tue superbia: saturitas panis: ꝛ abūdātia: ꝛ otiū. ideo de hac pace subdit: b Nō quomodo mūdus dat: ego do vobis. i. non talem pacem: vt pz ex dictis. c Nō turbet cor vestrū. Supra cōsolatus est xps aplos de morte sua rationib⁹ sūptis ex pte ipsoz: hic adhuc ꝓsolat eos rōnib⁹ sumptis ex parte ipsi⁹ xpi. Et diuidit in duas. fm duas rōnes quas ponit. secūda ibi: Jaz nō multa. Prima rō ꝓpter quā debebāt de morte xpi cōsolationē hr̄e est: qz q̄uis esset dura ꝛ ignominiosa: tñ erat ordinata ad exaltationem xpi: ꝛ hoc est qđ dicit: Nō turbet cor vestrum. q. d. nō debetis turbari de morte mea. d Neq; formidet. hoc addit eos assecurando: qz timebāt mori cuz eo. e Audistis qz ego dixi vobis: vado ꝛ venio ad vos. q. d. nō sic recedo a vobis p mortē quin adhuc vobis appareaz post meam resurrectionem. f Si diligeretis me gauderetis vtiq; qz vado ad patrē. Ibi accipit si pro quia: ꝛ est sensus: ac si diceret: qz diligitis me per ꝓfis debet̄ gaudere: qz per mortē vado ad patrē me exaltantē ꝛ clarificantē. Qualiter aūt xps clarificatus est ꝛ exaltat⁹ ꝓpter ei⁹ humiliationē in cruce: frequēter. s. dictū est. g Quia pr̄ maior est me. nō fm deitatē in qua filius est equalis patri: sz fm humanitatē in qua filius ē minor pr̄e. Et q hec lra sic debeat itelligi: pz qz xps logt̄ de seipso fm illā nām in qua cōuenit ei mori ꝛ exaltari. hoc aūt nō pōt esse in nā diuina q̄ imortalis est ꝛ magnitudie infinita: sz nā hūana in eo poterat mori ꝛ exaltari. Et ex hoc pz falsitas Arrij q ex hoc loco arguebat filiū in diuinis a pr̄e distingui in essentia: qz nō logt̄ de filio fm diuinā naturā sz fm hūanā tm̄. h Et nūc dixi vobis priusq; fiat vt cuz factū fuerit credatis. s. q nō tm̄ suz hō q mori pōt ꝛ exaltari: sz etiā deus q certitudinaliter p̄dico futura ꝓtingētia: qđ est ꝓprium ipsi⁹ dei: fm q dicit Esa. xlj. Annūciate nobis q̄ vētura sunt in futurū ꝛ sciem⁹ qz diij estis vos hoc addit christus: qz imediate locut⁹ fuerat de sua humanitate. Modus enim hui⁹ euāgeliste est: vt dictū est frequēter: cū refert aliqd ptinens ad xpi humanitatē in qua est minor patre: adiūgere aliqd ptinēs ad deitatē in q̄ est ꝛ equalis patri: qz credere vtrūq; est de necessitate salutis. i Jaz nō multa: Hic ponit secūda rō ꝓpter quā apli debebāt ꝓsolari de morte xpi: sc̄z quia illa mors nō erat culpabilis sz magis virtuosa: ꝛ hoc est qđ dicit: eo q̄ sic est assumpta a verbo: vt imortalis cōstitueret in celo: atq; ita ficret terra sublimis: vt icorruptibilis puluis sederet ad dexteram patris.

Gauderetis ꝛc̄. Quia humane nature cōgratulanduz est que leuatur ad dexteram patris in quo idem sibi sperant ceteri.

Credatis ꝛc̄. Non q factū videritis qz nō est laus vel meritū fidei: imo nec fides est de eo qđ videt: sed de eo qđ nō videtur. Sed credatis me filium dei: nō noua fide qz etiā prius crediderant: sz aucta fide ꝛ refecta: qz et modo cū hec diceret: pua erat ꝛ cū morerer: nulla.

† ſ acceptā licētia a deo ‡ ſ diabolus
ta loq̄r vobiscū. † Uēit enī ‡ princ/
ſ .i. pcōz nō creaturarū † ſ qđ ad se ptineat
ſ nullum omnino peccatum sumi
cepsi mūdi hui⁹ ꝛ i me † nō hz qcq̄.
ſ quasi diceretur cur ergo morieris: si nō habes peccatum quia pater mandauit.
Sz vt cognoscat mūd⁹ qz diligo
pr̄em: ꝛ sicut mādatū dedit mihi
† ſ qz dilcūbēs dicebat discūbētib⁹ hoc. ſ vt cognoscat mūd⁹ ſ ad locūm̄ tradēdus ad mortē ero
pr̄ sic facio. † Surgite eam⁹ hinc.

Et in me nō. Noluit dñs habere qđ pderet: pauper venit: ne hr̄et diabolus qđ auferret.

C. XV.

Ego sum vi. Et me precedentem ad passionez debetis sequi: qz ego sum vitis. i. caput vestrū: eiusdē natu re vobiscū: vt i me possit fructificare humana nā.

Et pater. m. Ego ēt agricola cuz pfe: qz sum mundator palmituz: qđ est agricole: nō vitis officiū: q etiaz palmites operarios facit: lz nō de suo nec p ipsos: ꝥ p meipsū.

ſ fm q hō caput ecclie vnius nature cū
e Ego sum C. XV.
palmitib⁹ † ſ qz ē alia in amaritudinez
uersa ‡ ſ cū quo idē ē ꝛ filius.
vitis † va: et ‡ pr̄ me⁹ agri
ſ nō tm̄ extra opando: sz etiā intus incremētū dando
cola ē. Oēz palmitē i me nō ferē/

de lyra

Jaz nō multa loquar vobiscū. i. in hoc mortali corpe existēs: qz tēpus sue captionis erat ꝓpinquū. k Venit enim ꝓnceps mundi hui⁹. i. diabolus qui est ꝓnceps hominū mundanoz nō per creationē sed per seductionem. Venit aūt ad christū ipsuz tentando in deserto ꝛ ꝓncipes iudeoz ꝓtra ipsū incitando. l Et in me nō habet quicq̄. i. nullū peccatū: ꝛ p ꝓns nulla mortis cām: qz mors intrauit in mundū per peccatū: vt dicit ad Ro. v. Et quia posset queri ex quo in te nō est causa mortis: q̄re ergo morieris? Ideo huic tacite questioni rñdet dicens: m Sed vt cognoscat mundus quia diligo patrē. i. ad hoc sustineo mortē vt omnes cognoscāt q hoc ꝓcedit ex dilectiōe quā habeo ad patrē: qz deus pater christo homini inspirauit voluntatē patiendi pro salute mūdi ex maxima charitate qua diligit hoiem. n Et sicut mandatū dedit mihi pater sic facio. i. ex obedientia ad patrez libenter subeo mortē. o Surgite eamus hinc. Queritur hic de loco ad quē christus dixit discipulos suos cū dixit: Surgite eamus hinc. Ad hoc dicit hilarius. ix. de trini. q de loco in quo comederant agnuz paschalem dixit eos ad locū in quo erat tradendus. Sed littera sequens videt repugnare: qz in ꝓncipio ca. xviij. dicit: Hec cuz dixisset ihesus: egressus est cuz discipulis suis trans torrentē cedron: vbi erat hortus in quē introiuit christus ꝛ discipuli eius. Sciebat aūt iudas qui tradebat eum locum. Ex quo pz q illa verba que ab hoc loco sequunt̄ vsq; ad ꝓncipiū. xviij. ca. dixit ihesus discipulis suis extra locū in quo erat tradendus: ꝓpter qđ sciendum q christus morti sue ꝓpinqⁿ ardua ꝛ difficilia volebat dicere discipulis suis: vt pz ex sequētibus. Ad intelligendū ꝙ talia reqrit attētio animi. talis aūt attentio erat impedita in aplis ex passione timoris. ꝛ ideo dixit xps discipulis suis: Surgite eam⁹ hinc. i. ad aliuz locū magis securū. qui tamē ille locus fuerit determinate nō exprimit. videbat enim christus discipulos timore mortis perterritos: tum ratione tēporis: quia nox erat: vt. s. dictum est: tum ratione loci: quia adhuc erant in medio ciuitatis vbi comederant agnū paschalē. ꝛ ideo timentes capi ab hostibus quasi cōtinue circūuoluebant oculos ad ostium domus. ꝛ ideo dixit eis: Surgite eamus hinc ꝛc̄. q. d. eamus ad aliū locū magis securū ꝛ secretū vbi melius attendatis ad ea que dicenda sunt vobis.

C. XV.

p Ego sum vitis. Postq̄ christus consolatus est discipulos de sua
e morte. hic cōsolat eos cōtra tribulatiōes imminentes eis ex iudeoruz ꝛ principū mundi psecutione. Et diuidit in duas partes: qz primo premittit parabolā. secundo ꝓsequit ipsaz. ibi: Jam vos mūdi estis. Pa/rabola aūt ista est de tribus. s. de vite: de agricola: ꝛ de vitis cultura vt patebit ꝓsequendo. dicit ergo: Ego sum vitis vera. Sicut enim vitis materialis habet lignū vile ꝛ despectū: ꝛ quasi inutile videtur: cum tamen fructus optimos habeat: ita christus in humana natura videbat abiectus vilis ꝛ despectus: ꝛ tamen per eius humilitatē secutus est fructus gloriosus. vniuus enim nature sunt vitis ꝛ palmites. ꝛ ideo christus dicitur vitis ratione humanitatis in qua natura est fidelibus similis. q Et pater meus agricola est. quia plenitudinez gratie ꝛ veritatis infudit ꝛ plantauit in christo homine: vt dictum est in primo capitulo. Sciendum aūt q cultura huius vinee nō hz ꝓprie locuz circa ipsuz stipitē: qui est ipse christus: qz in gratia ꝛ scientia habituali nō pfecit: sed totuz a principio habuit nec habuit peccatuz tollenduz ꝛ purganduz: sed cultura huius vinee circa palmites consistit. i. fideles christo adherentes quoruz aliqui sola fide adherent non per charitatez operantez ꝛ isti abscindentur per cōdēnationis sententiam. ideo subdit: Omnez palmitem in me non ferentem fructum tollet eum. Alij autem adherent christo per fidem ꝛ operantem charitatem:

ꝛ de istis

Propter ser. Non alt ꝓpter aquā b aptiſmi: qz ⁊ ipſa ſine verbo eſt ſolum aqua: per verbum ſit ſacramentum.

Ego ſum. v. Qui ſe a ſe ferre fructū exiſtimat: nō ē i vite. Vſi cū repetitiōe ⁊ ſuplioꝛ explanatiōe ſupponit. Ego ſū. v. vos pal. mihi q̄ſi viti adherētes. Qui manet. Et iō qcūq; (nō ſolū vos) manet i me credēdo obediēdo: pſeuerando: ⁊ ego i eo illūināndo: ſubuuēdo: pſeuerātiaz dādo.

Hic fert fru. Et ſi ꝑm hoiez xp̄s eſt vitis: tñ hāc gſaz palmitib⁹ non daret: niſi ctiā deus eſſet.

Si quis in. m. Sarmēta p̄ciſa ceteris lignis ſunt vilioza: qz nullis vſibus deputanē: ſz igni: vl in vite ſunt vel in igne.

Et ver. ⁊c. Verba del tūc dicunē manere in nobis: qñ facim⁹ q̄ p̄cipit: ⁊ diligim⁹ q̄ ꝑmittit. Qui aūt hoc nō facit: tangit: nō coheret: ⁊ ideo nō ſūt ei in beneficiuz ſed in teſtimonium dānationis.

Petetis. Si qd petit fidelis ⁊ nō fit: non petit hoc qō hz māſio i eo: nec qō hñt verba eiꝰ que ſunt in eo: ſed qō hz cupiditas ⁊ ifirmitas carnis.

In hoc clarifi. Qui manet i me fructū. m. fert qō eſt ex gratia del: ⁊ ita eſt gloria eiꝰ nō hois: ⁊ B eſt. In B clarificat⁹ ē pf. B m. ii. 2 i. c. marc. 1 i. c.

Ut fructū. p. Sicut nō equalitatē oſtēdit nſe

Nicolaus

⁊ de iſtis ſubdit: a Et omnē qui fert fructū purgabit eū. per mūdi tribulationes que ſunt quedā medicine ⁊ purgatiōes. b Ut fructū plus afferat. Sicut enim in vite materiali aliqui palmites etiā fructuoſi reſcinduntur ne humor nimis diſpergat ⁊ ſic virtꝰ vnita fortificat ⁊ magis fructificat: ſic per tribulatiōes iocunditatē vite p̄ſentis a fidelibus reſcindentes: corda eoꝝ retrahunt ab amore mundialiū: ⁊ ſic intra ſe collecta feruentius ferunt in deū ⁊ faciunt maioreꝫ fructuꝫ bonoꝝ operū. c Jam vos. Hic ꝓſequit parabolā. ⁊ primo q̄ntū ad palmitū adheſionē. ſecundo q̄ntuꝫ ad eoꝝ purgationē. ibi: Si mundus vos odit. Prima in duas. qz ꝑmo diſcipulos ad adherendū ſibi inducit. ſecundo declarat in quo iſta adheſio conſiſtit. ibi: Sicut dilexit me. Circa ꝑmū ponit quattuoꝛ rōnes quare fideles debent xp̄o adherere per fidē ſicut palmites ad vitē. Prima ratio ſumitur ex palmitū adherentiū fructificatiōe: qz aliter nō poſſunt fructum facere: ⁊ hoc eſt qō dicit: Jam vos mūdi eſtis ⁊c.] qz apoſtoli per doctrinā xp̄i iaz erant ſegregati ab erroribꝰ iudaice ſupſtitionis. iō cōcludit: d Manete in me ⁊ ego in vobis. per fidē charitate formatā: per quā homo eſt in deo ⁊ deus in homine. e Sicut palmes nō p̄t ferre fructuꝫ a ſemetipſo niſi manſerit in vite. Hoc ſenſibiliter videmus in vite materiali: qz facere fructum nō poteſt niſi particeps ſit humoris ⁊ pinguedinis ipſius ſtipitis.

f Sic nec vos. ſ. poteſtis fructificare operibus meritoꝛijs. g Niſi in me manſeritis. per participationē gratie ⁊ veritatis. h Ego ſum vitis ⁊ vos palmites. q. d. ſi vultis fructificare manete in me. i Si qs i me. Hic ponit ſecūda ratio adherendi xp̄o que ſumitur ex palmitū nō adherētium punitiōe: cū dicit: Si qs in me nō manſerit. veraciter per charitatez formatā: ꝗuis maneat apparēter per fidē ſine operibus que mortua eſt. ſ ſ ſ

Jam nō dī. Cōmēdata dilectiōe addit qđ dignatiōis est: vt bonos seruos (qui sciūt faciēdo q̄ pcipit) dicat amicos ꝛ eis tollit nomē serui q est ex timore foꝛas mittēdo: qui nescit qd faciat dñe. Quia cum aliqd facit sic extollit: q̄si ipse faciat: nō dñs. Sunt tū serui timore pmanēte in eternum qui intrant in gaudiū dñi: hi sciūt q faciat eos dñs nō solū hoies sed ꝛ iustos ꝛ qcquid boni est.

Nota feci. Nō q ia quis oia sciat: cū post etiā dicat: multa .h.v.d.q.n. p.p.mō. Sed dicit se fecisse nota que scit se facturū in resurrectiōe vbi plene erūt beati in aīa ꝛ coꝛpe: ꝛ hec est glia nō ex vobis sed ex me: ꝛ hoc ē: nō vos me elegistis.

1. the 4.b
1. Joā. 3. c.

Hec man. Hic ostēdit qs sit fructꝰ quē dixerat: p quo ꝛ dabit pater qđ petimus: qui ꝛ hoc dedit vt diligamus.

Ut diliga. Augu. Merito sepe dilectionez cōmēdat q̄si sola pcipiēda sit sine qua nō possūt

c

Nicolaus

ppria dꝛ primꝰ ꝛ coꝛpꝰ ppriū otēti: p salute, primi dꝛ vita coꝛpal' exp̄ōi: ꝛ iō cū coꝛpꝰ, ppriū sit maximus bonū qđ nobis remanet p primo exponēdum: pꝛ q in tali exp̄ositione est maximū signuꝫ dilectiōis ad primū. verūtamē q: obseruatio mādatoꝛ nō soluꝫ iducit ad dilectionē primi: sꝫ principalius ad dilectionem dei. iō subdit: Vos amici mei estis si feceritis que ego p̄cipio vobis: ꝛ q: amicis releuant secreta. ideo subdit:

1. Joā. 3. c.
1. 18. c.

a Jaz non dicaꝫ vos seruos. i. timore seruili subiectos tñ amore filiali erant subiecti. ꝛ hoc modo apli aliq̄n dicunt serui. Ro. j. Paulus seruus ihesu christi ꝛc.

b Quia seruus nescit qd faciat dñs eiꝰ. hoc videmꝰ in humanis. secreta tñ reuelanē filiis: huiusmōi erāt apli qui xp̄o erāt subiecti amore filiali. iō subdit:

c Vos aūt dixi amicos ꝛc. nota feci vobis. hoc nō est itelligendum de oībus simplr ꝛ absolute: q: apli nō habuerūt tantā plenitudinem sciētie sicut xp̄s: sꝫ est itelligendū de oibꝰ ptinētibꝰ ad coꝛ statū: cuiusmodi sunt ista que ptinēt ad coꝛ salutē: ꝛ fidei ꝛ moꝛ p̄dicationē: ꝛ eccle gubernationē. Et q: ista cōferūt ad vtilitatē fidelium: nō ipsius xp̄i. ideo subdit:

d Nō vos me elegistis ꝛc. Duplex est enim electio fideliū. Una eterna que est idē qđ p̄destinatio diuina. ꝛ hec electio aploꝛ ꝛ aliοꝛ fideliuꝫ est a solo deo ex mera liberalitate. Alia est tpalis. s. vocatio ad fidem ꝛ gratiaꝫ ꝛ aplatū ꝛ huiusmōi: ꝛ ista vocatio est effectꝰ primē. ꝑm illud ad Ro. viij. Quos p̄destinauit hos ꝛ vocauit: ꝛ sic apli electi sunt a xp̄o tempore gre.

e Et posui vos. i. firmiter disposui:

f Ut eatis. p̄dicando p totū mundum.

g Et fructū afferatis ꝛ fructus vester maneat. q: fides eccle manebit vsq̄ ad finē mūdi q̄tūcūq̄ tribulatiōibꝰ ipellat; vel aliter: Maneat in gloria eterna:

h Ut q̄dcūq̄ petieritis patrē in nōie meo det vobis. dūmodo tñ ista petitio fiat p̄o vobis pie ꝛ pseueranter: sicut. s. exp̄ositū est eodē ca.

i Hec mando vobis vt diligatis inuicē. In hoc ꝛcōcludit intentū p hoc signās q̄ oia p̄dicta dixit eis ad hunc finē. s. vt mutuo se diligant.

k Si mūdus. Hic agit de palmitū adherentiū purgatiōe per tribulatiōes futuras ꝺ ipsas eos ꝛsolando: ꝛ diuidit in tres. q: primo ad coꝛ ꝛsolationē rōnes inducit. secūdo eas exponit. ibi: Memētote. tertio excusationes psequentiū excludit. ibi: Si nō venissem. Circa primuꝫ ponit duas rōnes. prima sumit exēplo sui. Mēbra enim refutare nō debent cōditionez capitis cū nō sint maioris dignitatis imo minoris. christus autē caput est aploꝛ: ꝛ ideo exēplo christi debēt patienter tolerare tribulatiōes psequētiuꝫ: ꝛ hoc est qđ dicit: Si mūdus vos odit: hic accipitur si p̄o quia. q. d. q: futurū est q mundus vos odiat.

l Scitote. ad ꝛsolationē vestram.

m Quia me p̄iorē vobis odio habuit. ꝑpter qđ dicit Aug. in sermone. Recusat esse in coꝛpore qui odiū nō vult sustinere cū capite. Secūda ratio sumit ex parte mūdi. filitudo enim est causa dilectiōis: ꝑm illud Eccle. xiij. Omne animal diligit sibi simile: ꝛ dissimilitudo est causa odii. Apostoli aūt dissimiles erant hominibꝰ mūdanis ꝛ iō nō debebāt admirari si psecutiones sustinerēt ab ipsis: ꝛ hoc est qđ dicit:

n Si de mūdo fuissetis. Iꝫ apli essent de mūdo p̄sentia coꝛpali. nō tñ erāt de mūdo cōcupiscentias mundi imitando.

o Mundus qđ suū erat diligeret. sed ꝺtra hoc vī ee q aliq p̄incipes mūdani de qbꝰ logē saluatoꝛ: cū essent psecutoꝛes aploꝛ. aliquos tñ mūdanos ꝛ malos nō diligebāt: sꝫ magis psequebant vt latrones ꝛ p̄dones ꝛ hmōi quos interficiebāt. Dicendū q malū nō pōt esse purū qn habeat aliqd de bono: aliter seipsum destrueret: ꝑm pbm. iiij. ethicoꝛ. Licꝫ igit p̄incipes illi q psecuti sunt aplos essent mūdani ꝛ mali q̄ntuꝫ ad

† ponere aliꝫ p amicis nō ē dilectio sed effectus di
lectiōez nēo habet qꝫ vt† animā
lectionis † ꝛ p charitatem eritis amici.
suā ponat† quis p̄o amicis suis ꝟ.
Vos amici mei estis si feceritis q
ꝟ ꝛ si prius.
ego p̄cipio vobis. Jāz nō dicā
† ꝟ. i. ille qui solo timore seruit non ille de quo dr:
vos seruos: qā† seruus nescit qd
euge ser. b. ꝛc. qui seruit ex amore
faciat dominus eiꝰ. Vōs aūt di
† ꝟ ego homo ad opus hoiuꝫ
xi amicos: q: oia q̄cūq̄† audiui a
† ꝟ g nō elegit nōdū diligit
p̄re meo nota feci vob. † Nō vos
† ꝟ mia puenꝫ vos cū effetis mali † ꝟ inspiraui fidez
me elegistis† sꝫ † ego elegi vos ꝟ: et

† ꝟ. i ad gr̄am plantaui † ꝟ p me viā: ꝛ hoc iterū gr̄a
ꝟ eatis volendo fructū afferaꝫ pseuerādo † ꝟ quem
non afferent nisi prius electi
† posui vos vt† eatis† ꝟ fructū affe
ꝟ. i. dilectio q ē fructus nr̄ q mō ē in desi de
rio: nōdū in saturitate: ꝛ ipso desiderio qōcūq̄ p. ꝛc.
ratis: ꝛ fructꝰ vr̄ maneat: ut qđ
ꝟ qcūq̄ petierimus in nōie ieu dabit nobis pater.
cūq̄ petieritis p̄em in nōie meo
ꝟ quem fructum
det vob. Hec mādo vobis vt di

ꝟ qui odit que diligit.
ligatis inuicem. Si mūdus vos
ꝟ grandis consolatio membris ex capite
odit: scitotē q: mē p̄orem vobis
ꝟ contemptu ꝟ damnato.
odio habuit. Si de mūdo fuisse
† ꝟ falsa dilectione qua se falso diligit: sed vere odit
tis: mūdus qđ suū erat† diligeret.
se: q: naturā odit: diligit vitiuꝫ. ꝟ nunc.
Quia vos de mūdo ñ estis: sꝫ ego
ꝟ q: sic de eo fuistis † ꝟ gratis
elegi† vos ꝺ mūdo: ꝑpterea odit
vos mūd⁹. Memētote sermōis
ꝟ quia.
mei quē ego dixi vob: Nō ē ser
ꝟ ꝛ ita
uꝰ maioꝛ dño suo. Si mē p̄secuti
ꝟ nec pōt placere seruus cui displicet dñs.
ꝟ in quibus ego
sū: ꝛ vos p̄sequnt. Si sermōez meū
† ꝟ vt in eo caperent ꝛ calūniarent ꝟ q etiam meus
† seruauerīt: ꝛ vr̄m seruabūt. Bꝫ
† ꝟ q dixi odio hēbūt: p̄sequent: sermonē cōtemnent
ꝟ ꝟ. i. me in vobis oderūt: ꝛ persequuntur sermonē
q: meus est contemnunt
hꝫ† ōia† faciēt vob pp nomē meū:
ꝟ ea scia de qua scriptū ē: scire aūt te sensus est cōsum
matus ꝟ misit me sed si non exiuisse m.
q: nēsciūt eū q misit me. Si nō

matt. 10. c.
Luce. 6. f.
mar. 24. a
matt. 13. b.
Luce. 21. c

d

matt. 11. d.
Luce. 10. d

superbiā ꝛ infidelitatez ꝛ huiusmodi. tñ aliqd boni habebāt: vtpote iusticiam: clementiā: vel aliq̄ huiusmōi: sicut legit de traiano ꝛ multis aliis p̄incipibꝰ mūdanis ꝛ sic p̄sequebant latrones ꝛ p̄dones inquantū erāt eis dissimiles in bono iusticie: sicut ecōuerso p̄sequebant aplos ꝛ alios fideles inq̄ntū erant eis dissimiles in infidelitate. Sed adhuc diceres q: sūt aliq mundani in eodez vitio cōicantes: q tñ sese p̄sequunt vt superbi ꝛ cupidi: ꝑpter hoc dicendū q duplex est amor. s. amicitie ꝛ ꝛcupiscentie. In amore aūt amicitie similitudo est cā amoris: q: amicus vult amico bonū inq̄ntū apprehendit ipsuꝫ quodāmō vnuꝫ sibi: q: amicus est alter ipse ꝑm pbm. hoc aūt nō est per realē idētitatē sed per ꝛformitatē. Sic autē non est in amore ꝛcupiscētie q̄ aliqs vult sibiipsi bonū. ꝛ ideo q̄nto plus diligit se amore cōcupiscētie q̄ntū sibi simile amore amicitie: tanto odit cū inq̄ntū ipedit p eum a cōsecutōe boni amati: ꝛ sic vn⁹ sup⁹ odit alterū inq̄tū surripit sibi singularē excellentiā quā cupit: ꝛ auarus silr auarū inq̄ntū arripit sibi luchruꝫ qđ desiderat: ꝛ sic de aliis.

p Memētote. Hic exponit rōnes p̄dictas: ꝛ ꝑmo primā. secūdo secundaz. ibi: Sed hec oia. Prima rō erat de psecutione illata xp̄o ꝛ aplis inferēda: ꝛ q̄ntū ad hoc dicit: Memētote sermonis mei quē ego dixi vobis. s. xiij. ca. q Nō est seruus maioꝛ dño suo. Qꝛ aūt p̄ꝰ vocauit eos seruos. xiij. ca. ꝛ hoc idē repetit: nō est ꝺtra illud qđ in hoc capitulo dixit. Jam nō dicā vos seruos. Seruitus enim quā aplis attribuit nō est aliud q̄ subiectio ex amore filiali ad xp̄m qui dicitur seruitꝰ large. Seruitus aūt quā ab eis excludit est timoris seruilis q̄ a charitate excludit: vt hī. i. Joh. iiij.

r Si me p̄secuti sunt ꝛ vos p̄sequent. si p̄o quia. q. d. q: me p̄secuti sunt de facto: nō est mirū si vos p̄sequent in futuro.

s Si sermonē meuꝫ seruauerūt ꝛ vestrū seruabunt. Hic pōt accipi li si dupliciter. s. p̄o quia ꝛ p̄o nō: q: aliqui verbū xp̄i deuote susceperunt: vt Nicodemꝰ Laçarus ꝛ sorores eiꝰ ꝛ similes: ꝛ aliqui cōtēpserūt sicut scribe ꝛ pharisei; ꝛ silr fuit de aplis: q: aliq eos deuote audiebant: sic̄ p̄z de cornelio Act. x. ꝛ ī pluribꝰ aliis locis: ꝛ multi eos cōtēpserūt: ꝛ a se repulerūt vt p̄z Act. xiij. vbi barnabas ꝛ paulus dixerūt: Vobis oportebat p̄mū loqui x̄bū dei: ꝛ q̄m repellit illud ꝛ idignos ꝛc.

t Sed hec oia. Hic exponit secundā rōnē q̄ fuit de odio mundanoꝛ erga aplos: cuiꝰ cām explicat dicēs: Sꝫ hꝫ oia faciēt vobis pp nomē meuꝫ. i. pp ꝛfessionē ꝛ p̄dicationez nois mei.

u Quia nesciunt eum q misit me. i. deuꝫ p̄fez. Cōtra hꝫ vī illud p̄s. lxxv. Notꝰ in iudea deꝰ. Dicēduꝫ q habuerunt noticiā determinatā de vnitate dei: de pluralitate autē p̄sonaruꝫ nō habuerunt noticiaz: nisi supiores scripturas itelligētes. tñ illa noticia fuit obscura: q: añ tp̄s xp̄i nō fuit mysteriū trinitatis ad plenū reuelatū. Illa ēt noticia quā hēbāt de hꝫ iudei fuit eis obscurata ex odio qđ ꝛceperāt ad doctrinā xp̄i: ꝛ sic Iꝫ cogn̄sceret inq̄ntū ē pr̄ oīuꝫ p creationē: nō tñ cognouerit eū inq̄ntuꝫ misit filiū suuꝫ ad salutē credētiū. ista tñ ignātia nō excusabat eos ī psecutiōe xp̄i ꝛ aplōꝝ: q: ꝑcedebat ex odio ꝛ inuidia: vt dcm ē. Silr ignorātia nō excusabat tyrānos aplos ꝛ alios fideles p̄sequētes: q: ꝑcedebat ex obstinatiōe coꝛ in pctō idolatrie: qđ pz ex hꝫ q: videbāt p aplos fieri signa virtutē diuine. ꝛ tñ p̄manebāt in infidelitate: q: aliq attribuebāt scientie magice ꝛ male.

v Si non ve. Hic ostēdit psecutoꝛes xp̄i ꝛ fideliuꝫ iexcusabiles: ꝛ hꝫ ostēdit dupl'r. pº ex his q̄ fcā sunt in xp̄i p̄sona. 2º ex his q̄ facta sunt in eis absentia. ibi: Luꝫ autē venerit. ꝑma ī duas. q: ꝑmo ostēdit eos iexcusabiles verbis. secundo factis. ibi: Si opa. Circa ꝑmuꝫ sciēduꝫ q doctrina xp̄i fuit ita munda pu

ra ꝛ pfecta

Excusationē. Illi qb⁹ nō venit nec locut⁹ est: hñt excusationez nō de oi peccato: sz de hoc q in xp̄m nō crediderūt. Ni ꝟo qb⁹ in aplis venit et locut⁹ ē: nō excusant. Priores ꝟo q sine lege peccauerūt: sine lege peribūt.

De pec. Q nō credūt me sed oderūt: ꝛ psequent in meipso ꝛ in meis: sed hoc peccatū in me etiā redūdat i patrē: qz q me odit ꝛ patrē meū odit.

Et qō est grauissimuz nō solū veni ꝛ locut⁹ suz: sz opa feci que vidētes oderunt: ꝛ me ꝛ patrē. Nec ē cā ḡre: sz vt ipleat. s. q. i. l. se. qō est. Sz gratis oderunt sicut scriptum est.

Qui me odit. Questio nō dissimulāda b na scit: qūo. s. poterāt odisse quē nesciūt: si enim deū nō (qō est ipse: sed nescio qd aliud suspicant esse) credunt ꝛ hoc oderūt: vtiqz nō ipsuz oderūt: sz quod sua suspitiōe mēdaci: vel falsa credulitate cōcipiūt. Si ꝟo qō est: hoc de illo sentiūt: qūo euz nescire dicunt: ꝛ qō est de hoc⁹ vt i hoc⁹ hoc fieri pōt. Nō enim visos possum⁹ diligere vel odisse: sz nō ignotos: qz ꝛ si non visi: fama vel litteris nota ē eoz p̄bitas vel ip̄probitas: q si diligim⁹ bona ꝛ odim⁹ mala: ꝛ ita nō erram⁹ in iudicio reruz: venale est. Si nō vera sentim⁹ de occultis hominuz que est humana tēptatio: si suspicemur aliter esse q̄ sint: que suspitiones si sint humane: iudicium de talibus. i. diffinita certaq; sentētia prohibetur. Ex suspicationibus autē euenit: vt bonus bonuz si putet malū nesciens oderit: qui etiam nesciens malū diligit. Sic ꝛ malus cui displicet bonitas: bonum odit ꝛ si putet malum nesciens diligitur.

Que nemo. Aug. Q pauit tot milia de paucis: q super aquas iuit ꝛ petrū ire fecit: ꝛ alia hmōi. Sed ꝛ moyses in diuiso mari: in māna: ꝛ iosue in diuiso iordane ſixo sole: ꝛ alij pfes fecerūt: q̄ nec xp̄s nec a⁹ fecit. Non ergo de talib⁹ b dicit. Supat ēt xp̄s miracula oluz: q natus de virgine: q de morte surrexit: sed hec nō sūt facta in eis nec coꝝ eis. Dicit ḡ de sanitatibus: q̄t ꝛ q̄ntas nullus fecerat in eis: ꝛ qz ipse p seipsuz fecit: nemo sine eo.

Nicolaus

ra ꝛ pfecta: vt pz intuēti: ꝛ dictis ꝓphārū ꝓsona ꝛ ipsoz ipletiua: vt pz cōferenti nouū testamentū veteri. itē sic fuit ꝓfirmata miraculis soli deo possibilib⁹ q sufficiēter debebat ꝓuincere audiē es ad credendū: ꝓpter qō dixit Nicodem⁹. s. iij. ca. Scim⁹ qz a deo venisti magister. Nemo enim pōt hec signa facere que tu facis nisi fuerit de⁹ cū eo: ꝓpter qō infidelitas iudeoruz fuit maxim⁹ peccatū: ꝛ hoc est qō dr: Si nō venissem: hoc dixit qz ei⁹ aduētus erat eis ꝓmissus in lege ꝛ ꝓphetis. a Et locutus fuissem eis. li nō qō in aliqb⁹ libris interponit nō est de textu: sed resumit ex p̄cedēti clausula. b Peccatū nō haberēt. s. peccatū infidelitatis in me: qō dicit spāliter peccatū ꝓpter ei⁹ grauitatē: tñ sine hoc habebāt bñ alia peccata ꝛ ante habuerunt. c Qui me odit ꝛ patrē meū odit. Hoc subdit ad ostēdendū q excecatio iudeoz doctrine tā efficaci nō credentiū ꝓcessit ex inuidia ꝛ odio ipsuz. d Si opa. Hic ponit secūda rō ad ostendēdū eos inexcusabiles: que ꝓcedit ex operib⁹ factis a xp̄o que fuerūt ita magna ꝛ virtutē creature trāscendentia q nullus ali⁹ fecerat ante talia: vt pz in illumi natiōe cecī nati: ꝛ in suscitatiōe laçari q̄driduani: ꝛ in supnāli eclypsi in passione xp̄i. ꝛ iō si illi q fuerūt increduli moysi ꝛ ꝓphetis fuerūt grauiter puniti ꝛ inexcusabiles reputati: multo fortiꝰ isti: ꝛ hoc est qō dr: Si opa nō fecissez in eis que nemo ali⁹ fecit: peccatū non haberēt. s. infidelitatis in me: sz haberent alia peccata. e Nūc aūt ꝛ viderūt. s. opa. f Et oderūt ꝛ me ꝛ patrē meū. quia ex odio ad xp̄m ipsi⁹ opera tanq̄ maligna attribuebāt beelzebub ꝓncipi demonioz: vt hī Math. xij. g Sed vt adipleat sermo hic vt teneatur ꝓsecutiue: qz ex odio eoz secuta est ipletio illi⁹ sermonis. h Qui in lege eoz script⁹ ē. s. pā. xxxiij. i Odio habuerūt me gratis. i. sine cā. imo ecōtrario hēbāt cām amādi cū ex bñficijs eis ipensis in docēdo eos ꝛ sanādo infirmos eoz. k Cū aūt venerit. Hic ostēdit eos inexcusabiles p ea que facta sūt in xp̄i absentia videlz p aduentū spūs sci sup aplos post ascēsionē xp̄i: qō fuit signū manifestissimū ad doctrinā xp̄i ꝓfirmandā: ꝛ hoc est qō dr: Cū aūt venerit paraclytus. i. ꝓsolator. l Quē ego mittā vobis a patre. In hoc ostēdit spūs scūs a se ꝓcedentē inq̄ntū dicit se illum mittere. m Spiritū veritat⁹ q a patre ꝓcedit. In quo ostēdit spūs scūs a pfe ꝓcedere: qz ꝓcedit ab vtroq;. n Ille testimoniū phibebit de me. Q enim holes pri⁹ illitterati ꝛ simplices de ꝓfunditate scripturarū subito plane loquerenť ꝛ in oib⁹ linguis: fuit maxim⁹ signū ad ꝓfirmandū fidem christi. o Et vos testimoniū phibebitis. p̄iudicando oib⁹ populis. p Quia ab initio mecū estis: nō est itelligēdū q fuerint cū eo a ꝓncipio vitę eius: sz

†ſ illud qō tenenť ꝛc. ꝛ sine quo dimittunť. i. credere in xp̄m q nō vēit vt credať in eū ſ de qbus supra: si venissez ꝛ locut⁹ fuissez eis: †pctm me ꝓsecuti sunt ꝛc. ſqz veni ꝛ locutus suz eis ñ habērēt. Nūc aūt excusatiōez ñ hñt de pcō. Qui me odit ꝛ p̄rem †ſ non inter eos vel coram eis: sed in eis: qz eos sana uit p quibus debuerunt euz amare: non odisse meū odit. Si opa nō fecissē †i illis ſ illud magnum q nēo ali⁹ facit: pctm nō haberēt. ſ illa opera ſ etsi nescientes Nūc aūt ꝛ viderūt ꝛ ōderūt: ꝛ me ꝛ p̄rez meū. Sz ut ipleat sermo ſ que eis est data ſ in psalmis qui i lege eoz script⁹ est: qa ōdio habuerunt me gratis. Cum aūt †ſ sponte vt deus ‡ſ vt sit fiducia consolationis ‡ſ ecce q ꝛ filius mittit a patre a quo ipse est. †venerit ‡paraclyt⁹ quē ego ‡mit †ſ vt sit fiducia predicationis to vobis a p̄re †spūm veritatis q †ſ ecce q ꝛ p̄ mittit ‡ſ mālfestatiōe sui qz tāto miraculo q q putabať mort⁹ resurrexisse ꝛ viuere ꝓba †a p̄re procedit: ‡ille testimoniuz

Oderunt ꝛ. m. ꝛ p. Judei dicunt se diligere deuz: ꝛ tamen nescientes oderunt: quia qui volunt esse mali: nolunt esse veritatem qua dānanť. Et sicut oderunt suā penā: oderunt veritatez que irrogat penaz: nescientes cuz esse veritatez. Et si oderunt veritatez: oderunt euz de quo nata est veritas: ꝛ ita patrez nescientes de eo nataz veritatem oderunt.

Quia odio ꝛc. Bratis odit: q nulluz ex odio cōmodū querit vel incōmodū fugit. Sic ipij oderunt christū. Sic iusti diligunt gratis: non ꝓpter aliud sed ꝓpter ipsum.

Cum aūt. Nunc videntes opa oderunt gratis ꝛ me ꝛ patrē. Sz cuz a venerit paraclytus manifestioze testimonio ꝙ inarcet eos q videruť ꝛ oderť: sz ꝛ q̄sdā eoz cōpunctos de tanto scelere cōuertet. matt. 24. a marc. 13. b luce. 21. c.

Quem ego. m. Die penthecostes venit spūs sanctus in cētū. xx. hoies cōgregatos: cum quibus erant omnes apostoli in domo vbi cena fuerat.

Qui a pa. Spiritus ꝓcedit a patre ꝛ filio: sed filius dicitur a patre ꝓcedere: qz ad patrē solet referre: ꝛ q ipsi⁹ est de quo ipse est. A quo ergo habet vt sit: ab illo habet vt de illo procedat spiritus.

C. XVI.

b Ec locutus suz. Postq̄ exēplo suo docuit ferre odia i quo sciēbat qd debēat facere: sed nō p̄sit postq̄ etiā ꝓmisit spūm quo poterūt resistere. etiaz addit: Hec locut⁹ sum de odio mei: qō est exēplum de spū qui cōfirmabit: vt ita charitate diffusa in cordib⁹ vestris: sit vobis multa pax ꝛ non scandalū. Vñ eniz scādaluz? Quid passuri? absq; sinagogis .i. extra synagogas facient vos: quia nō erat alius populus dei nisi israel: si christū reciperet nō esset alia ecclesia christi: nec alia synagoga israel. Sz qz isti semp volunt esse sine christo: volentes cōstituere suā iusticiā: pellunt eos qui nūq̄ volunt esse sine christo: iusticie eius subiecti. Nec erubescunt pulsi: sicut illi qui credentes in ihesuz: ꝓpter metū nō audebant confiteri ne pellerenť de synagogis: diligentes gloriam holuz magis q̄ gloriam dei.

de lyra

ab initio sue p̄dicatiōis qñ incepit docē ꝛ miracula facere. C. XVI.

q Ec locutus suz. Postq̄ xp̄s aliq̄s rōnes posuit ad discipulo cōsolationē: hic magis explicat suā intētionez. ꝛ diuidit in tres. qz p⁹ dicta explicatio ponit. 2⁹ ei⁹ effect⁹ ostēdit. ibi: Dicunt ei discipuli. tertio intentū ꝓcludit. ibi: Hec locutus sum. ꝓma in duas. qz ꝓmo ponit rōnes qb⁹ cōsolatus est eos de tribulationib⁹ futuris: ꝛ hoc vt cōtinuet se ad dicta imediate p̄cedētia. secūdo explicat rōnes consolatorias de recessu suo. ibi: Et nūc vado. ꝓma in duas. qz ꝓmo ponit intētionē suam. secūdo subiūgit dicti rōnē. ibi: Hec aūt vobis ab initio. In ꝓma ergo pte dr sic. Hec locut⁹ sum vobis. i. ad ꝓsolationē vestrā ꝓtra futuras tribulationes: r Vt nō scādalizemini. cadēdo p impatiētiā qñ eueniēt vobis. Scandalizare dicit a scādalon grece qō significat ipactionē pedis p quā hō runit: et ad filitudinē huj⁹ in spūalib⁹ dicit qs scādalizari in tribulatione qñ est ei occasio cadēdi p impatiētiā. s Absq; synagogis faciēt vos. Incipit hic explicare in ꝑticulari tribulatiōes futuras inter quas eiectio de synagoga reputabať magna: sicut apud nos eiectio de ecclesia p excōmunicationez. t Sed venit hora. de ꝓpinquo. u Vt ois q interficit vos arbitretur obsequiū se p̄stare deo: qō dupliciter intelligit. Uno modo de deo vero: ꝛ sic iudei excecati interficiētes fideles arbitrabāť se obsequiuz p̄stare deo celi. Ista tñ ignorātia eos nō excusabat: vt dictū est. Alio modo exponitur de deo opinatiue dicto: sm errorē gētiliū: ꝛ sic gentiles interficiētes xp̄i fideles credebant se obsequiuz p̄stare deo. s. ioui vel saturno vel, huiusmodi. x Et hec facient vobis. exponatur sicut capitulo p̄cedēti. y Sed hec locutus sum vo. vt cum ve. ho. coꝝ remi. qz ego dixi vobis: vt facilius tolerētis tanq̄ ꝓdicta vobis ab eo qui certitudinaliter potest denūciare futura cōtingentia. Ista enim prędixit xp̄s aplis vt ꝓuiderent sibi de patientia: quia minus feriunt iacula que ꝓuidentur: vt dicit Bregorius. Cuius rationem assignat Tullius in libro de tusculanis questionibus. Omnia enim bona ꝛ mala corporalia minora videntur ꝛ minus ponderanť p̄sentia q̄z futura. vnde sensibiliter videmus q alicui bona tpalia vel corpalia delectabilia multū desideranť anteq̄z hñtur. habita ꝟo parū appreciant. nūc aūt ita ē q cū aliqs sibi ꝓuidet ꝑ mala futura: apprehēdit ea q̄si q̄dāmō p̄ntia. iō videnť minora. z Hec aūt. Hic subdit fui dicti rōnē videlz q̄re tūc ista dixerit eis ꝛ nō a ꝓncipio vocationis ipsoz dicēs: Hec aūt vobis ab initio nō dixi: ꝑ ē: ista ꝟba ad ꝓsolationē vtaz ꝑ futurā tribulationē: vt pz Math. x. vbi tribulatōes p̄dicunť aplis: ñ tñ ꝓsolādo eos sic B: ꝛ ꝑdit eā:

Quia

Sed venit. Quasi si pulsi ab eis tot acgretis mihi (vñ vobis gaudendum) vt nō satis sit eis vos pellere. Sed nō sinant viuere: ne oēs acgrauē: vt a iudaismo auertatis in quo dēū israel credūt deseri ⁊ sancta sua.

Hec aūt. Postq̄ dixit futuras eor passiones: ⁊ ꝓsolatorē spiritū eis esse dandū subdit: Hec nō dixi vobis ab initio. Q̄ si de passionib⁹ accipimus: nō solūmō post cenam: sz ⁊ añ primuz pascha: ⁊ ab initio missiōis xij. aplor p̄dixerat: sz de ꝓsolatōe spūs eis vēturo nō p̄dixerat: qr ipse cū eis corpali pñtia aduocatus vel ꝓsolator erat: ℞ qr iaz iturus est: op⁹ erat vt illum diceret venturū: qui ꝓfirmaret eos ꝓtra abijcientes ⁊ interficientes.

Vado ad. Ita palā: vt nemo iterroget qō vsu corpali cernat: videbūt euz in nube ascēdētē certi de glia: q p̄⁹ p̄dicta passione quesierant: pomine: quo vadis?

Si enim. Nō q̄ positus ī terra nō posset dare: ℞ qr illi non sunt idonei accipere: nisi cum fm carnem desistant nosse.

Si aūt. Mentibus vris sic raptis ad celestia: aderit spūs sīl⁹ pr ⁊ filius. Spūales eniz ex carnalibus facti: capaci⁹ fuerant trinitatem habituri: sicut ꝓmissuz erat. Vobiscuz suz vsq̄ ad. ꝓ. s. Et ad cū veniemus ⁊ man. a. e. fa. Nunq̄ eniz intelligenda est sapatio ⁊ si sigillatim loquat scriptura de personis. Opus enim erat sic trinitatē insinuari.

Ille ar. Nō q̄ filius nō arguat: sz quia spūs dabit eis charitatē ⁊ pellet timorem: vt sit eis libertas arguendi. Augu. Arguit de peccato q̄ in christū nō credit. Arguit ⁊ de iustitia eor q̄ credūt. Ipsa eniz fidelium cōpatio: infideliū est vituperatio. Credāt igit hoies in christū: ne arguantur de peccato infidelitat⁹ quo oia tenent. Transeant in numero fideliū: ne arguant de iustitia eor q̄s iustificatos nō imitant. Caueant futurū iudiciū: ne cum mūdi pncipe iudicantur: quem iudicatum imitantur.

Et de iustitia. Nō de sua: sed de credētiuz iustitia mundus arguit: quor cōpatiōe dānat. Añ nō ait: nō videbit me mund⁹: ß nō videbit me

Nicolaus

a Quia vobiscū erā. ꝓfectās vos mea pñtia corpali: ß qr mō iminet recessus me⁹ idiget⁹ ꝫ talia ꝓsolari. b Et nāc vado. Hic explicat rōnes cōsolatorias de recessu suo q̄ fuerūt tres. Una fuit de ꝓmissione spūs sancti. Alia de ꝓmissiōe redit⁹ sui. Alia de ꝓmissiōe accessus eor ad patrē. secūdaz explicat ibi: Ad odicū. tertiā ibi: Jn illo die: q̄uis non fuerint. s. posite eodē ordine. Prima ī duas: qr ꝑmo ꝓmittit p. recessū suū donū spūs sci. 2° ostēdit efficaciā hui⁹ doni. ibi: Et t cū venerit. Dicit q̄ ꝑmo sic: Et nunc vado ad eū q̄ misit me: qr iplenī officiū p̄dicatiōis mee. Et nemo ex vobis interrogat me q̄ vadis. Sed ℞ vī ꝫ illud qō. s. dictū est. ca. xiij. vbi petr⁹ q̄siuit: Dñe q̄ vadis: ⁊. xiiij. ca. dixit Thomas: Dñe nescim⁹ quo vadis. q. d. vellem⁹ scire. Dicēduz q̄ in pncipio xp̄s locut⁹ ē eis tātūmō de suo recessu ⁊ tñc bñ q̄sierūt quo iret: vt allegatū est. Sz postea interposuit de tribulationib⁹ eis futuris ī qb⁹ interfectores eor reputabāt se deo p̄stare obsequiū: qō videbāt nimis durū ⁊ extraneuz: ꝓpter qō ipsi tanq̄ adhuc ipfecti fuerunt ita stupefacti ⁊ attoniti q̄ olo obmutuerūt: ⁊ tūc q̄si exprobrādo dixit: c Et nemo ex vobis interrogat me ⁊c. q. d. ex timore ⁊ tristitia facti estis muti: ⁊ hoc pz p lkaz sequētē: cū dī: d Sz qr hec locut⁹ suz vo. de tribulationib⁹ futuris. e Tristitia ipleuit cor vrm. Et qr cuz hoc tristabant de recessu xp̄i de cui⁹ pñtia ꝓfidebāt in tribulatiōib⁹ ꝓsolari. iō subdit: Sz ego veritatē vob dico: Expedit vobis vt ego vadā: ⁊ subdit causaz dicēs: f Si enī nō abiero paracl⁹ nō veniet ad vos: qr plenitudo spūs sancti nō erat dāda nisi post ascēsionē xp̄i. g Et cū venerit. Hic ostēdit efficaciam illi⁹ doni: ⁊ hoc in trib⁹. ꝑmo respectu ipsi⁹ mūdi. 2° respectu aplor. ibi: Adhuc habeo. tertio respectu xp̄i. ibi: Ille me clarificabit. Effectus aūt spūs sancti respectu hoiuz mundialiē viuētiuz ē arguitio ipsor: ⁊ hoc ē qō dicit: Et cū venerit ille arguet munduz. i. argueduz ⁊ cōdēnāduz ostendet de trib⁹. s. h De peccato. infidelitat⁹ in xp̄m qr sine fide mediatoris non remittit aliqō peccatū. i De iustitia. s. xp̄i quā nō acceptauerunt hoies mūdani. k Quia ad patrē vado. Per hoc enī q̄ xp̄s ad patrē rediēs resurrexit ⁊ ad celū ascēdit declarata est iustitia eius fm q̄ arguit Petrus Act. ii. Jhesuz naçarenū virū approbatū a deo: segē: Hūc ihesuz resuscitauit de⁹ cui⁹ oēs nos testes sum⁹. dextera g̃ dei exaltat⁹ ⁊c. Et hui⁹ iustitie xp̄i declaratio erat psecutor ei⁹ manifesta arguitio vel cōdēnatio. l Et iā nō videbitis me. pñtia corpali habitātē vobiscū: qr post ascēsionē nō vi

† ſ ego paraclitus vester

initio nō dixi: qā vobcū† erā. Et ſ ⁊ ideo opus est predicare de illo

nunc vado ad eum q̄ me misit: ⁊ ſ iturum a vobis

nemō ex vob interrogat me quo ſ a nobis ſ. i. me iturū vobis

vadis. Sz qā hec locut⁹ ſ sū vo/ ſ cū nondum consolatione spūs intus habeatis qua melius me intus visuri estis: doletis me corporalibus oculis subtrahi

bis: tristitiā iplebit cor vrm. Sed ego veritatez dico vobis: expedit †ſ vt spūaliter iā me noscatis ⁊ carnaliter iam me nosse desitatis: ne verbo carne facto: quasi lacte contenti sitis † ſ si carni qua alij carnaliter beseritis: capaces spiritus non eritis

vobis† vt ego uadā. † Si enī nō abiero paraclit⁹ nō uēiet ad uos. Si āt abiero mittā eū ad uos. Et † ſ per vos qui modo timidi.

cū uenerit ille† arguet mūduz de ſ qō hz mūd⁹ † ſ quā nō imitat ‡ ſ qō nō timet

pctō † ⁊ de iustitia ⁊ de‡ iudicio. † ſ exponit qō dixerat ſ suo ‡ ſ arguit ‡ ſ hoc specialiter ponit: quia hoc manente cetera manent: hoc discedente cetera remittuntur

Dē† pctō† quidē: † qr nō credide/ rūt ī me. De iustitia vo qr ād pa ſ iā tale nō. v. ⁊ paulus eni ⁊ stephanus postea viderunt eum: sed iam alium ſ futuro

tre uado: et iā non uidebitis me. De iudicio āt: q̄ p̄nceps mundi † ſ foras missus iudicio ignis reseruatus. ‡ ſ q̄ nemo hz determinare

hui⁹† iā iūdicat⁹ ē. Adhūc‡ mul/ ſ qr nōdū venit spūs

ta hēo vobis dicere: sz ñ potestis portare mō. Cū aūt uenerit ille

† ſ intus sine sano: sic fit ⁊ alijs sanctis: vel deducet i omnē veritatē: vt de duc. m. d. in v. t.

spūs veritatis: † docebit uos omnē ſ saluti necessariam.

ueritatē: Nō eni loquet a semet/ ſ nō solū q̄ futura in tpe sed magis eterna quorum amore inflāmat

ipso: sz quecūq̄ audiet loq̄tur: et q̄ uētura sūt anūciabit uobis. Jl ſ pfe a quo ego

le‡ me clarificabit: qa de meo acci piet: ⁊ ānūciabit uobis. Oiā que cūq̄ hēt pr: mea sūt. Propterea dixi: qr de meo accipiet: ⁊ ānūcia/ vos apli. Cōtra fideles q̄ dicūt: quo credem⁹ qō nō videm⁹: est vera iustitia credere qō nō vī: vt q̄ viderūt hoiez crediderūt deū. Et cū p ascēsionē forma hois subtracta est visib⁹: tūc ex oi pte iplētū est: iustus ex fide viuit. Et iaz nō videbitis me. i. nunq̄ videbit me talē vt mō. i. mortalē iudicandum: sz glificatū iudicē. Et hoc est iustitia fidei: de qua apls: Et si nouim⁹ christū fm carnē: sed iam nō nouim⁹: quā qr mūd⁹ ab istis nō vult accipe arguitur. De iudicio. Quia si damnatū illum sequunē: cū eo dānanē: ⁊ ne sibi credāt parci terrentur supplicio illi⁹ superbi.

Omnez ve. Promittit qō totū factur⁹ est spūs: nō q̄ i hac vita totum compleatur.

A semetipso. Aug. Quia non est a seipso: qr c solus pr ō alio nō ē. Nā ⁊ fili⁹ de pre nat⁹ē: ⁊ spiritus de pre procedit: ⁊ tñ ⁊ fili⁹ ⁊ spūs eqlis patri est. Sz que cū. a. l. audiet ab eo a quo procedit: audire illi⁹ scire est: idē ē ⁊ eē. A quo illi q̄ē ēntia: ab illo audiētia. i. scia: q̄ nō est aliud q̄ ēntia ⁊c. de sempiterna re proprie dicatur ē: fm nos bñ dī: fuit: erit. fuit: qr nunq̄ defuit. Erit: qr nūq̄ deerit. Est: qr semp ē. Nō pteriit q̄si q̄ nō maneat. Nō oriet q̄si q̄ nō erat. Cū q̄ nra locutio p tpa variet: de eo vere dicunt ꝟba cuiuslibet tpis: qr nullo tpe defuit: deest vel deerit. Et ideo non mirū si audiet dixit de eo q̄ audiuit ⁊ audit. i. sp sciuit: scit: ⁊ sciet. D matt. 11. d. Luce. 10. d

Ille clarificabit. Quia spūales faciendo vos declarabit: quo modo pri fili⁹ est equalis: quē fm carnē vt hominē nouerant: vel timorez tollendo faciet vos gloriaz meā annunciare toti mūdo: q̄ nō mihi sz hoib⁹ p̄sit.

De m. Nō q̄ spūs sit mior filio: cur āt ℞ dixit: explanat. Dia. q. h. p. s. propterea. d. q. d. ma. Ergo ō pre accipit spūs. vñ accipit fili⁹: qr i hac trinitate de pre nat⁹ē fili⁹: ō pre, procedit spūs. Qui āt ō nullo nat⁹ē: de nullo procedit pr ē sol⁹. Dia. q. Aug. ō spū dicēs. Spūs pris. v. q. lo. iveb. Et apls: Si spūs ci⁹ q̄ suscitauit xp̄m. i. spūs pris. Jtē apls: Misit de⁹ spm filii sui ī corda vra: ⁊ q̄q̄ spm xp̄i nō hz. Ita aperte ostendit pris ⁊ filij esse spūs.

de lyra

derunt cuz: sz eniz post resurrectionē aliqñ eis apperet añ ascēsionē: tñ nō habitabat cū eis sic añ: qr iā nō erat ī mortali corpe. m De iudicio aūt qr p̄nceps hui⁹ mundi. i. diabolus: sicut. s. expositū ē ca. xiij. n Jā iudicatus est. i. cōdēnatus dīna sniā tanq̄ obstinat⁹: ⁊ p ꝓfis oēs ei adherētes eodē iudicio ostēdunt ꝓdēnabiles. o Adhuc multa. Hic oñdit efficaciā spūs sci respectu aplor: q̄ ꝓsistit i illustratiōe ipsor de ꝓfundissimis ⁊ altissimis fidei secret⁹: ⁊ ℞ ē qō vī: Adhuc mlta hēo vob dicē ß nō potestis portare mō: pp vkaz ipfectionē ⁊ cor arduitatē. p Cū aūt ve. ille spūs veritat⁹. i. spūs sanct⁹ q̄ ē veritas p ēntiā ⁊ effectiue docēdo eaz. q Docebit vos omnē veritatē. s. necessariā ad salutē: nō soluz p pfonis vris: ß ēt ad regimen eccle ⁊ fideliuz istructionē. Et qr possent credē q̄ spūs sanct⁹ cēt maior filio: eo q̄ debebat docē eos de maioribus: iō hūc errorē remouet dicēs: r Nō enī lo. a semet. qr sic ñ ē a se ß a pre ⁊ filio: ita nec a se loqt. iō segt: s Sz que. au. a me ⁊ a pre: qr suā audire ē ab eis, procedē. t Loquet. s. vobis: sz nō est intelligēdū hoc gnāliter de oib⁹ q̄ audit spūs scūs a pre ⁊ filio: qr ab eis accipit sciaz infinitā: sz ō oib⁹ ptinētib⁹ ad cor salutē: ⁊ eccle regimē: vt dcm ē. u Et q̄ vē. sunt an. vo. Multa enī de futuris, p spm scm reuelata fuerūt aplis: sicut ioāni p spm scm reuelat⁹ est, processus ecclie vsq̄ ad finē mundi in Apc̄. Et petro suuz martyriuz fm q̄ ipsemet dicit. ij. Petri. j. Scio qr velox ē depositio tabernaculi mei. fm q̄ dns ihs xp̄s sīgnificuit mihi. Et paulo reuelate sūt future sibi tribulatiōes ī hierosolymis: vt hz Act. xx. x Ille me cla. Hic ponit efficacia spūs sci respectu ipsi⁹ xp̄i q̄ fuit declaratio ipsi⁹ dīnitat⁹: q̄ manifesta fcā ē p spm scm aplis datuz: qr sicut p̄dictuz ē illud fuit signuz maximuz ad ꝓfirmādū xp̄i doctrinā: ⁊ ℞ est qō dī: Ille me clarificabit: qr de meo accipiet: a me procedēdo: Nec est p hoc intelligēduz q̄ ptē ēntie filij recipiat: qr idiuidil ē: ⁊ iō si aliqd capit totū capit. oē āt verbū procedēs ab aliq̄ nāliter ipsuz manifestat: ⁊ sic spūs sanct⁹ procedēs a filio ⁊ totaz ei⁹ essentiā accipiēs totuz ipsuz manifestat. Qr autē spirit⁹ sanct⁹ procedat ab ipso oñdit ꝫñ dicēs: y Oia q̄cunq̄ hz pr mea sunt. Oia eniz que sunt pris filio cōicant: excepta proprietate paterna: in qua a filio distinguit: ⁊ p ꝓfis virtus spiratiua filio cōicat: cuz in ipsa pater ei nō opponat: ⁊ ℞ est causa q̄re spiritus sanctus procedit a filio sicut a patre: quia sunt vnuz in virtute spiratiua: ⁊ ℞ est qō subdit: z Propterea dixi qr de meo accipiet q. d. pp hoc dixi q̄ a me procedit, Quia oia q̄cunq̄ hz pater mea sunt: quia

mihi

Modicū. Dixerat.ꝫ. fiue modicum ad patrē vado: ⁊ iam non videbitis me: vbi visus est aperte loqui: nec quicq̄ quesierunt. Nunc autez determinans quando iturus sit. i. paulo post: ⁊ quō. s. per passionez: dicit modicum: quod anteq̄ impleretur penitus fuit obscurum.

Modicū. i. paruz tēp⁹ restat vsq; ad hoc q̄ patiar: ⁊ claudar sepulchro ⁊ iteruz paruz tēp⁹ vsq; quo me videatis resuscitatum. Vel paruum tēpus est. i. triduuz quo clausus nō videbor: ⁊ iteruz paruum. i. pl. dies quo resuscitat⁹ videbor. Quia vado ad patrē: hoc est: quia tēpus est vt deposita mortalitate: humanā naturā celis inferā. Vel spiritualiter illis quib⁹ loquebatur dicit: Modicuz ⁊ nō vi. me. ⁊ ad hoc refertur: q; vado ad pfez nō ad illud: iterum mo. ⁊ vi. me. qō vniuersē ꝓmittit ecclie. Dicit ḡ modicuz: non q; mortuus: ab eis non erat videndus donec surgeret sed q; eundo ad patrē: facturus erat vt nō euz vlterius mortalē viderent: qō fecit postq̄ surrexit et ascēdit in celum. Oibus autez cōiter dicit: Iteruz mo. i. totuz tēpus vsq; ad finē seculi: ⁊ videbiṫ me: eterna visione.

Quia plo. Me occiso: de quo inimici gaudebūt. Siūr ploꝛāt oēs bo-

ſ. i. nō videbitis me mortalem
bit vobis. Modicū ⁊ iā nō videbitis me: ⁊ iterū modicū ⁊ videbitis
ſ q; obscure dixit
tis me: q; vado ad pfem. Dixerūt ergo ex discipulis eius adiuicem: Quid ē hoc qō dicit nobis: Modicū ⁊ nō videbitis me: ⁊ iterū modicū ⁊ videbitis me: q; vādo ad pfez? Dicebāt ergo: Quid ē hoc qō dicit modicum? Nescim⁹ qd
ſ ſ in hoc ostendit se deum: cum sine verbis eoꝛuz
loquitur. † Cognouit autē iesus
intellexit dubitationem
q; volebāt eū interrogare: ⁊ dixit eis: De hoc q̄ritis iter vos q̄a dixi: Modicū ⁊ nō videbitis me ⁊ iterū modicū ⁊ videbitis me.
ſ exponit qō dixerat. s. se moriturū ⁊ resuscitandū
Amē āmē dico vob: q; ploꝛabitis ⁊ flebitis vos: mūd⁹ āt gāudebit. Vos āt ꝓtristabimini: ſꝫ tristi
ſ in resurrectione ⁊ ascen one
cia vr̄a ꝓtek i gaudiū. Mulier cū

ſ ſ. patiēdi vel parturiendi.
parit tristiciā hz: q; vēit † hora ei⁹
† ſ nō feminā ſꝫ masculū: q; ad fructū eterne ꝓpla-
Cū aūt peperit † puerū: iā nō me/
tiōis cūcte actiōes referūt: nō ad mollicie hui⁹ seculi
minit p̄ssure ꝓpt gaudiū: q; nā/
† ſ .i. in vitā eternā † ſ adaptat similitudinem.
tus ē hō † i mūdū. ⁊ Et vos igitur
† ſ post tristiciam victo impugnatore remunerabo
nūc qdē tristiciā habetis. † Iterū autē videbo vos: ⁊ gaudebit coꝛ
† ſ q; gaudiū ipsoꝝ xp̄s est qui iaz non moꝛit
vr̄m: ⁊ † gāudiū vr̄m nēo tollet a
† ſ eterne visiōis: qō nō in hac vita q ſ nō poteꝛ vel
vobis. Et i illō † die me nō iterro
iterrogabiṫ: q; tūc erit plena cognitio ⁊ sufficientia.
gabitis q̄cq̄. Amē amē dico vo
ſ q; si aliquid non nihil.
bis si qd petieritis p̄rem in noie
ſ confisi mee p̄tie
meo dābit vob. Usq; mō nō pe
† ſ q; aliqd sit cōparatiōe rei ꝓmanētis † ſ qō nō cognouistis sicut cognoscēdū ē † ſ nūc aūt petite vt gaudiū v. s. p. qō ē eternis: ⁊ vere accipietis
tistis † q̄cq̄ i nōie meo. ⁊ Petite ⁊ accipietis vt gāudiū vr̄z sit plenū. Hec i puerbijs locut⁹ sū vo\

ni in erumnis huius seculi: sed mundi amatoꝛes gaudent. Boni autez cōparantur parienti que genuit in partu: sed letantur de fructu: ⁊ plus gaudet de aduentu future prolis q̄ tristis est de presenti dolore.

Si quid pe. Aug. Ita sane intelligenduz est qō ait: dabit vobis: vt ea bñficia significata sciant: q̄ ad eos q petunt ꝓprie ptinet. Exaudiuntur enim sancti pro seipsis. nō autez pro omnibus alijs amicis vel inimicis.

Dabit vo. In futuro nō rogabitis: ſ mō petite: ⁊ dabit vobis qō ad vos ptinet: ⁊ si de oibus illis quib⁹ petitis. ⁊ ideo dicitur vobis.

Hec in p. Que huc usq; dixi: q̄si i puerbijs q̄ solet hoies audire: ſ non intelligere dixi: q; ia ales estis. Alalis autez q non pcipit que sunt spūs dei: quecūq; dicunt de incoꝛpoꝛea ⁊ imutabili suba: hz q̄si puerbia. Sed venit hoꝛa: qua dato spiritu faciā vos spūales: vt certissima intelligentia mentis: ⁊ si non vt in futuro deuz videatis: ⁊ tūc palā de patre nūciabo: vt ipsū ⁊ me eiusdem substantie intelligatis: ⁊ tunc in nomine meo petetis: q; tunc vere cognoscetis ⁊ scietis q; si vt homo rogo pfez: vt deus exaudio cum patre. Unde dicit: Et nō dico vo. q. e. ro. pa.

matt. 21. c. marc. 11. c. et. ſ. 14. b

i. ioan. 1. a ſ

de lyra

Chryso. ꝓpinquioꝛ est lre q̄ expositio Augustini. k Mulier. Declarat qō dixerat p exēplū mulieris in doloꝛe partꝰ tristiciā patiētis: sed in natiuitate pueri gaudiū supuenies absoꝛbet p̄cedentē tristiciā. Mulier ista est ecclia seu aplōꝝ collegiuz i quo pro tūc erat tota ecclia fidelium. Tristicia partus ē doloꝛ de passiōe xp̄i: q; fuit in illo collegio. Natiuitas hois est resurrectio xp̄i qua xp̄s de nouo ꝓcessit ad vitā imortalē: q̄ntuz ad coꝛpꝰ qđ pꝛiꝰ fuit mortale. ⁊ iō ad hoc designandū dixit saluator: l Quia natus est hō in mundū. ⁊ nō dixit: puer: q; xp̄s hō pfectꝰ vitā imortalē inchoauit p suā resurrectionē. segf: m Et vos ḡ nūc qdē tristiciā habetis. s. tpe mee passionis ⁊ moꝛtis. n Iterū aūt vi. vos ⁊ gaudebit coꝛ vestrū. post meaz resurrectionē. o Et gaudiū ve. nemo tollet a vobis. q; vita xp̄i que fuit mā huiꝰ gaudij imortalis erat nō amplius auferēda p moꝛtē: q; xp̄s resurgens ex moꝛtuis iā nō moꝛit ⁊c. vt dī Ro. vi. Istud ꝛo gaudiū aplōꝝ de xp̄i visione fuit inchoatū post resurrectionē xp̄i: ſꝫ postea ꝓsūmatuz in gloria celi. p Et in illo die. Hic explicat xp̄s qō. ſ. dixerat de accessu discipulorꝝ ad patrē: ⁊ diuidit in duas. q; pꝰ explicat erga discipulos pfis familiaritatē. 2ꝰ subiūgit sui dicti rōnē. ibi: Hec in ꝓuerbijs. Dicit igit ꝓmo sic: Et in illo die i. in tpe post resurrectionē meā. q Amē nō interrogabitis q̄cq̄. q. d. ex p̄sentia spiritꝰ sci vobis a pfe missi: sic eritis illuminati q; nō indigebitis q̄rere sicut mō: nec̄ edoceri. Sed ꝫ h vī: p illo tpe petist a xp̄o petrꝰ de ioāne: Hic aūt qd: vt hī. j. vlt. ca. Siūr aplī petierūt a xp̄o: Dñe si in tpe h restitues regnū israel: vt hī Act. j. Dicēduz q; intelligit de q̄stionibꝰ sic irrationabilibꝰ sic añ resurrectionē aplī faciebāt xp̄o: q̄lis fuit questio philippi. ſ. posita. xiiii. ca. Die ostēde nobis ⁊c. ⁊ cōsimiles q̄stiones frequenter legunt in euāgelijs ab apostolis facte. Post resurrectionez vo christus aperuit illis sensuz vt intelligerent scripturas: Luce. xxiiii. ⁊ ideo fuerunt edocti de multis que pꝛius ignoꝛabāt: ⁊ ꝓpter hoc nō indigebant querere sicut ante: ⁊ si aliqua querebant rōnabilius querebant. ideo p verba supꝛadicta nō intendit saluatoꝛ excludere ab apostolis omnes q̄stiones: sed exprimere coꝛ instructionez per intellectuz scripturaruz: vt dictum est. Aliter exponit Augustinus. In illo die me non interrogabitis quicq̄. i. in eterna beatitudine que est dies vna cōtinua vbi vident beati clare in diuina essentia que expedit eos videre: nec opoꝛtet eos aliquid interrogare. prima tamen expositio ꝓpinquioꝛ est littere precedenti ⁊ subsequenti. vnde sequitur: r Si quid petieritis patrez in nomine meo. i. pertinens ad salutez: quia ihesus quod est nomen xp̄i salus interpꝛetatur. s Dabit vobis. supposito tamen cum hoc alijs duabus conditionibus supꝛadictis ca. pv. s. q; petitio fiat pro se ⁊ pseueranter. t Usq; modo non petistis q̄cq̄ in nomine meo. Apostoli enim ante resurrectionem christi ita non cognouerunt virtutez nominis christi sicut post. ⁊ ideo adhuc ignoꝛabant q; ois eoꝝ petitio esset exaudibilis in nomine christi. u Petite ⁊ accipietis. Hic gratiam in presenti. x Ut gaudium vestrum sit plenum. in futura beatitudine: quia ad eius consecutionez debent ordinari omnes preces ecclesie. y Hec in prouerbijs. Hic reddit causam sui dicti. videlz quare discipuli habebant talem accessum ⁊ familiaritatez ad patrez post resurrectionem

Nicolaus

mihi cōi cat oia: excepta ꝓprietate paterna. a Modicū. Hic explicat ea q̄. ſ. dixerat ad coꝛ ꝓsolationē de suo reditu: ⁊ diuidit i tres. q; pꝰ ponit dicta explicatio. 2ꝰ ex hoc sequēs discipulorꝝ dubitatio. ibi: Dixerunt ergo. 3ꝰ dubitatiōis expositio. ibi: Cognouit ḡ. In ꝓma igit pte ad coꝛ cōsolationē ostendit q; tps modicū erat futurū vsq; ad suū reditū, p resurrectionem suā dicēs: Modicū ⁊ iaz nō videbiṫ me. sm Aug. p istud modicum intelligit tps ab illa hoꝛa q̄ loquebat xp̄s discipulis vsq; ad suā passionem ⁊ moꝛtē: p quā subtractꝰ ē eis ⁊ sic nō viderūt eū. b Iterū mo. ⁊ vi. me. p istud secūdū modicū intelligit tps ab hoꝛa sue moꝛtis vsq; ad resurrectionez suā: q; tūc iterū viderūt eū. vtrūq; aūt tps modicū fuit. sm ꝛo Chryso. aliter exponit: q; p ꝓmū modicū intelligit tps ab hoꝛa passiōis vsq; ad tps resurrectiōis: ⁊ tūc est sensus: Modicū ⁊ nō videbiṫ me. q. d. tps in quo nō videbitis me p subtractionē a vobis i mea moꝛte erit modicū. ⁊ iō nō debetis desolari: p secūdū modicuz cū dī: Iteruz modicū ⁊ videbitis me. intelligit tps ab hoꝛa resurrectiōis vsq; ad ascensionē in q̄ apparuit eis⁹ loquēs ō regno dei: vt hī Act. j. ⁊ illud tps fuit modicū respectu tpis sequēti vsq; ad finē mūdi. iō subdit: c Quia vado ad pa. q. d. q̄si in celuz ascēdam ex tūc nō videbitis me cōiter loquēdo nisi i generali resurrectiōe: pp qō dī Act. j. Uiri galilei qd statis aspicientes i celū: hic ihesus q assumptꝰ est a vobis in celū sic veniet quēadmodū vidistis eū. q. d. amplius nō videbitur i terra p̄sentia coꝛpali vsq; q̄ veniet ad iudiciū. Qz eni aliqb⁹ sanctis apparuit postea: fuit ex spāli gr̄a: sicut apparuit ioāni euāgeliste ante moꝛtem suā vocās eū ad celestē gl̄iaz. Siūr ⁊ petro apparuit ante crucifixionez suā dicēs ei: Uado romā iterū crucifigi: q; in crucifixione petri futura dicebat se xp̄s crucifigi: sicut in psecutiōe fideliū dicit se psecutionē pati: Act. ix. Et siūr apparuit paulo qñ fuit ꝓstratꝰ de celo: vt hī ibidē: ⁊ ista exposi tio Chryso. magis ē ꝓsona verbis xp̄i vt post videbiṫ magis. d Dicebant. Hic ponit discipulorꝝ dubitatio: q; in verbis xp̄i erat obscuritas ex hoc q̄ ibi videbaṫ q̄dā ꝫdictio in hoc q̄ dixerat: Modicū ⁊ nō videbitis me. ⁊ postea: Iterū modicū ⁊ videbitis me. ⁊ iō dubitauerunt de intellectu istoꝝ verboꝝ: ⁊ pꝛ ista. e Cognouit. Hic ponit dubitationis solutio: ⁊ diuidit in duas: q; ꝓmo dubitatio eoꝝ soluit. secūdo exēpluz ad ꝓpositum inducit. ibi: Mulier aūt. In ꝓma pte dī sic: Cognouit aūt ihesus q; volebant euz interrogare. hoc eniz cognouit xp̄s inq̄ntū deꝰ: cuiꝰ ē ꝓpꝛiuz secreta cordiuz cognoscere ꝓpꝛia virtute. Cognouit etiā hoc inq̄ntū hō: q; aia xp̄i videt in verbo ola q̄ deꝰ videt scientia visionis. f Et dixit eis. de hoc q̄ritis iter vos. Ad hoc respōdēdo ꝓuenit coꝛ interrogationē vt ostenderet se scire mētis coꝛ intentionē. g Amen amen dico vobis q; ploꝛabitis ⁊ flebitis vos. q. d. p illud qō dictū est: Modicū ⁊ nō videbitis me. intelligitur tps mee passionis vsq; ad resurrectionē meā: in quo flebitis ꝓpter meā absentiā. h Mundus aūt gaudebit. q; in triduo moꝛtis xp̄i iudei mundialiter viuētes sīt gauisi credētes extinxisse totā sectā xp̄i. i Sed tristicia vestra vertet in gaudiū. In hoc exponit illud qō. ſ. dixerat: Iterū modicū ⁊ videbitis me. q; in tpe in q̄ eis apparuit post resurrectionē suā gauisi sunt viso dño. Et sic pz ex verbis xp̄i expositis qō. ſ. dixerā q; expositio

Hec in ꝓuerbijs. Ꝙ̃o possunt petere plenū gaudiū: subdit: qꝛ de animalibus quod sunt faciet ſpirituales: vt ablatis omnibus imaginibꝰ corporum: pura facie mentis sincere luci cohereant.

Ipſe enim ⁊c̃. Amat nos pater: quia amamus filiuꝫ: cū a patre ⁊ filio accepimus: vt amemus patrem ⁊ filium: data charitate per ſpiritū quē ⁊ ipſuꝫ amamꝰ cuꝫ patre ⁊ filio: priꝰ amans facit in nobis q̄ amctur.

Iterū re. Reliquit mundū corporali pñtia. Vadit ad patrem: quia humanitatez ad inuiſibilia paterne maieſtatis indurit. Reliquit mundu: quia ab aſpectu amatoꝝ mundi qđ viderant abſtulit. Redit ad patriā: quia amatoribus ſuis ſe equalem credendū docuit pñs.

Dicunt. Cum nōdum veniſſet hora quā, p̄miſit: ecce nunc palam loquitur illa que dominus ſcit: non intelligentibus eē ꝓuerbia: illi vſq̄ adeo nō intelligunt: vt nec ſaltem ſe nō intelligere intelligant. De qua coꝝ infirmitate admoncns rſidit. Modo creditis ⁊c̃.

bis. Ecce hora cū iā nī i ꝓuerbijs
†ſ intus in corde: nō aure
lōq̄r vob: ſz palā de pr̄e meo †an
nūciabo vob Jn illō die in noie
ſ qꝛ nihil tunc deerit: etſi nunc rogo.
meo petetis. Et nō dicō vob: † qꝛ
ego rogabo pr̄em de vob. Jp̄e. n.
† ſ ideo ita exaltamini.
pr̄ amat vos: † qꝛ vos me amaſtis
† ſ carne ſumpta: nō tamen deſerui ſ autem
⁊ credidiſtis: qꝛ † a dō exiui. Exiui
ſ viſibiliter † ſ corporali diſceſſione non
a pr̄e et venī i mūdū. † Iterꝝ relin
gubernatione preſentie
q mūdū ⁊ uādo ad pr̄em. Dicūt
† ſ palā loq̄ eſtimāt: cū dictoꝝ eius nequeāt comprehendere myſteria
ei diſcipli ei⁹. Ecce nūc † palā loq̄
ris ⁊ ꝓuerbiū nullū dicis. Nūc

agebat que illos delectabat audire: ⁊ que ipſi interrogare volebāt: hec ipſe preueniens vltro profercbat. ⁊ ideo illum quia cogitationes nouerat ꝓfitentur ſcire omnia quaſi deum ⁊ dei filium.

Et non eſt. Cū ſcias oīa: nō eſt opus vt interroges aliquē a quo aliquid ſcias. Vel etiā interrogeris ab aliquo preſciens quid ille velit. Si aūt aliquando interroganit: vel interrogatus eſt: non eis ſed alijs opus fuit.

† ſ docēti q ſp̄ōte oīa dixit: ſciēs qđ q̄ſiturus erat: alīſ
ſcim⁹ qꝛ ſcis oīa ⁊ ñ op⁹ ē † tibi vt
opus ē interrogare: qꝛ aliter neſcirēt qđ queſitoꝝ ſcire
vellet: † q̄ ſcis oīa.
q̄s te iterroget. Jn ꝟ credim⁹ qꝛ
a deo exiſti. Rñdit eis ieſus: Nō
ſ vt paruuli
creditis? Ecce vēit hora: ⁊ iā vēit
ſ in veſtre infidelitatis tempore
ut diſpgami unuſq̄ſq̄ i ꝓpria: ⁊
me ſolū relinq̄tis ⁊ nō ſuꝫ ſolus
qꝛ pr̄ mecū ē. Hec locut⁹ ſuꝫ vo
bis: ut in me pace habeatis. Jn
† ſ cōtra preſſuras hortat † ſ qđ fecerūt dato ſp̄ū ⁊ vicerūt: nō vt prius reliquerunt ſolum.
† mūdo pſſurā habebitis: ſz † cōfi
† ſ vici in me ⁊ in meis ſ ego caput veſtrum vici magna ſpes membris.
dite: † ego vici mūdū.

Modo creditis. Et parum uli quib⁹ quecūq̄ alta adhuc ꝓuerbia ſunt creditis: ſed venit hora paſſionis: ⁊ iam prope eſt in qua ita perturbemini: vt qđ modo creditis: relinq̄- mat.26.c. mar.14.c ſacha.13.c
tis: nō modo corpe ſ etiā mentis fide. vñ ſpabam⁹ q̄ redemptur⁹ eēt iſrael.

Et nō ſum. Ecce p̄ fecerunt: ſed ad mai⁹ vult eos extendi: vt cum dixerint a deo exiſti: dicat. Pater mecuꝫ eſt: nec ſic putent a deo eſſe: vt putent etiam receſſiſſe.

Nunc ſcimus. Aperte oſtendunt: quia loquens de eis: ad eos maxime

Nicolaus

etionē. quo enī faciūt familiaritatē cū aliquo. ſ. ei⁹ noticia ⁊ amor. poſt reſurrectionē aūt ⁊ ſpūs ſancti receptionē apli fuerūt pfecti in noticia ⁊ amore dei: ⁊ h̄ ē cā q̄re fuerūt magꝭ familiares ei q̄ ante: ⁊ hoc ē qđ dr̄: Nec i ꝓuerbijs locut⁹ ſū vobis. q. d. añ paſſionē meā pabolice ⁊ obſcure locut⁹ ſū vobis: ſiē pꝛ ex decurſu euāgelij. a Venit hora cū iā nō i ꝓuerbijs. ſ. obſcure. b Loq̄r vo. ꝟ pa. de pa. meo ānū. vo. qꝛ x̄ps poſt reſurrectionem ſuā clari⁹ ⁊ expreſſi⁹ docuit apl̄os de regno dei q̄ ante. Ipſi enī erāt magis capaces qꝛ hēbāt ſenſuꝫ aptū ad itellectū ſcripturarū: vt h̄ Luce vlt̄. c Jn illo die i noie meo petet̄. qꝛ ſicut dictū ē poſt reſurrectionez x̄pi cognouerūt magꝭ virtutē noīs x̄pi q̄ añ. ⁊ iō ſuas petitiones i x̄pi noie formabāt: ⁊ pp ꝟ oīones eccle i fine formant i x̄pi noie dicēdo p dñm nr̄m ihesū x̄pm ⁊c̃. vl aliqd ſile. d Et nō di. vo. qꝛ ego ro. pa. de vobis. q. d. nō dico q̄ ſit tūc vobis neceſſe h̄ie me itercessorē mediū i petitiōib⁹ veſtris ſicut modo. Ante paſſionē enīꝭ x̄pi apli tātū ꝓfidebāt de pñtia corpali ei⁹ q̄ in oīb⁹ ad ipſū recurrebāt: ꝟ p⁹ paſſionē ipſimet ſuas petitiones ad deū formabant. iō x̄ps p illa ꝙba vult exprimē q̄ ſecure poſſent hoc facē ꝓpter familiaritatē pr̄is ad ipſos. vñ ſilis ē mod⁹ loquēdi ac ſi dixiſſet x̄ps apl̄is: tātā familiaritatē habebitis ad deū q̄ꝓ voſipſos poteritis accedē ad eū ⁊ impetrare: nō tñ p hoc excludit ſuū adiutoriū: ꝟ exprimit cū q̄nta ſecuritate poterūt orare deū. Cōſili modo loquebat ſancta Agatha iaꝭ gloſa in celis: beate Lucie criſtēti i terris: Soror mea lucia virgo deo deuota quid a me petis? qđ ipſa poteris p̄ſtare ⁊c̃. nō enīꝭ excludebat beata Lucia ſuū adiutoriū: ꝟ exp̄mebat cū q̄nta ſecuritate poſſet rogare deū: ⁊ hoc mō x̄ps loquebatur apl̄is: ad exprimēdū erga eos amicitiā dei pr̄is: ꝓpt hoc ſeq̄t; Ipſe enīꝭ pr̄ amat vos ⁊c̃. ſeq̄t: e Exiui a patre. nō p loci mutationez: ſz per eternā generationē ⁊ pſonalē diſtinctionē. f Et veni in mundū. p carnis aſſūptionē. g Iterū relinquo mundū. q̄ntū ad corpalē pſentiam. h Et vado ad patrē. faciēdo nām mortalē paterne glorie ꝓsortē: ſicut. ſ. expoſitū eſt. ca. xiij. i Dicūt ei diſcipuli. Poſtq̄ x̄ps explicauit rōnes .ſ. poſitas ad diſcipuloꝝ ꝓſolationē. hic ꝓfr oſtēdit effectꝰ ꝓdicte explicationis q ē plenior cognitio apl̄oꝝ ⁊ diuidit in duas: qꝛ ꝓmo ponit iſta plenior cognitio. ſecūdo ſubdit ipſoꝝ ifirma diſpoſitio. ibi: Rñdit ihs. In prima igit pte dr̄ ſic: Dicūt ei diſcipuli ei⁹: clari⁹ itelligētes q̄ ante. k Ecce nūc palā loqueris: ⁊ ꝓuerbiū nullū dicis. Clari⁹ enīꝭ loquebat de ꝓcessu ei⁹ a pr̄e: ⁊ de aduētu ei⁹ in mundū p carnis aſſūptionez q̄ fecerat ante. ⁊ ideo deitatē clari⁹ itelligētes dicūt: l Nūc ſcim⁹ qꝛ ſcis oīa. Ex doctrina enīꝭ ei⁹ ⁊ miraculis pleni⁹ ei⁹ deitatē cognoſcebāt. m Et nō ē opus vt qs te iterroget. hoc enīꝭ videbāt ex hoc q̄ ꝓuenerat eos rñdendo anteq̄ interrogarēt: vt dictū eſt. n Jn hoc credim⁹. i. ex dictis ⁊ factis ꝓteritē. o Quia a deo exiſti. ⁊ ſic fidē quā hēbant in corde. ꝓfitent̄ oꝛe. p Rñdit ihesus. Hic ꝓdicit coꝝ ꝓditio infirma: ne ex pleniori cognitiōe habita cleuent̄ ⁊ cautiores ꝓtra pericula reddant̄ cū dr̄: q Modo creditis. q. d. parū ſtabitis in hac fidei ꝓfeſſiōe. r Ecce venit hora ⁊ iaꝭ venit. qꝛ ex tūc incipiebat tp̄s ſue paſſionis de quo loquebat: s Vt diſpgamini vnuſq̄ſq̄ in ꝓpria. ſicut enīꝭ ꝓpter fidē chriſti apli ꝓpria relinquerāt: ⁊ ad inuicem ⁊ cū x̄po colligati erāt p amorē: vt h̄ Mat̄h. xix. Ecce nos reliq̄mus oīa ⁊ ſecuti ſum⁹ te: ita ecōtrario ꝓpter infirmitatē coꝝ in fide iminēte x̄pi morte diſperſi ſunt ab inuicem: ⁊ a chriſto querentes ꝓpriū cōmoduꝫ. ideo ſubditur: t Et me ſolū relinquatis. qđ factū eſt in captione que iminebat de ꝓximo. verūtamen ex fuga coꝝ nullū detrimentū accidit chriſto. iō ſubdit: u Et nō ſuꝫ ſolus qꝛ pater mecum eſt. qꝛ humanitas remanſit

de lyra

deitati cōiuncta: in qua deitate pater ⁊ filius ſunt vnū: q̄ſi diceret. in mea paſſione nō indigeo veſtra p̄ſentia cū habeaꝫ p̄ſentiam patris oīpotentis. ꝟ Hec locut⁹ ſū. Hic ꝓcludit ꝓclusio ꝓncipalr intēta: ad hoc enim dixit x̄ps p̄dicta oīa vt apli firmarent̄ ꝓtra tribulatiōes iminētes: ⁊ hoc eſt qđ dr̄: Hec locut⁹ ſū vobis. ſ. ad hunc finē. y Vt in me pace habeat̄. aduc mētib⁹ tribulatiōib⁹ futuris: qꝛ ſicut graue getat̄ i loco ꝓrio: ita coꝛ h̄uanum in deo. a Jn mūdo preſſurā hēbit̄. i. a mūdanis hoīb⁹ vos perſequētib⁹. z Jn me aūt pace habeat̄. Sancti enī viri nō h̄nt tribulationes puras: qꝛ h̄nt ꝓſolationē dei admixtā: ſz mali h̄nt eas puras nō h̄ntes ꝓſolationē vllā. b Sed ꝓfidite ego vici mundū. q̄ntū ad ꝓcupiſcentiaꝫ carnis p auſteritatē: q̄ntū ad ꝓcupiſcētiā oculoꝝ p pauptatē: q̄ntū ad ſuperbiā vite p humilitatē. Jn hac victoria x̄pi debēt ꝓfidere ſancti: qꝛ ꝓſideratione ei⁹ armati faciliter ſuperāt tribulatōes mūdi: ꝓpter qđ dicit Petr⁹ .i. epl̄a. iiij. Chriſto in carne paſſo ⁊ vos eadē cogitatione armamini ⁊c̃. Occaſiōe cuiuſdā dicti i hoc ca. q̄rit vtrū plenitudo ſp̄ūs ſancti debuit dari imediate poſt aſcēſionē x̄pi. Et arguit̄ ꝟ q nō: imo debuit dari ante: qꝛ plenitudo gr̄e debuit dari in tp̄is plenitudie: ſz plenitudo tp̄is icepit a natiuitate x̄pi: ꝟm q dicit apl̄s ad Gal̄. iiij. At vbi venit plenitudo tp̄is miſit de⁹ filiū ſuū factū ex muliere factū ſub lege ⁊c̃. Jt̄ arguit̄ q adhuc plenitudo gr̄e nō ſit data: qꝛ ſicut filius eſt a pr̄e: ſic ſp̄ūs ſancti⁹ ab vtroq̄. ſtatus aūt veteris teſti corꝛeſpōdet pr̄i i quo it̄ dēbāt pr̄es gnātioni: ſil̄r ſtatus noue legis corꝛeſpōdet filio i quo clerici intēdētes ſapientie filio appropriate h̄nt pplm regere: ergo vī q futur⁹ ſit ali⁹ ſtat⁹ ſp̄ūs ſancto corꝛeſpōdēs. In tpe aūt ſp̄ūs ſancto corꝛeſpendēte dr̄ plenitudo gr̄e dari: ergo ⁊c̃. Contra vtrūq̄ ꝓdictoꝝ arguit̄ p illud qđ dixit ſaluator diſcipulis ſuis in lka. Si nō abiero paraclitus nō veniet ad vos. Ex q̄ ꝟ q ante aſcēſionē x̄pi non fuit data plenitudo ſp̄ūs ſancti. ſeq̄t: Si aūt abiero mittā eum ad vos. Ex quo ꝟ q ſp̄ūs ſanct⁹ cito poſt x̄pi aſcēſionē fuit dat⁹. Riſio. Circa hanc q̄ſtionē erraūerūt manichei occaſiōe verboꝝ x̄pi: ꝟm q dicit Aug. i libro ctra Fauſtū. x̄ps enī in hoc capl̄o loquēs de aducntu ſp̄ūs ſancti⁹ dixit apoſtolis: Cū aūt venerit ille ſp̄ūs v̄itatis docebit vos oēm v̄itatē. Apoſtoli aūt oēm v̄itatez nō cognouerūt ꝟ q̄ dicit apl̄s. i. ad Corin. xiij. Ex parte cognoſcim⁹ ⁊ ex pte ꝓphetam⁹. iō dixerūt q̄ ꝓmiſſio ſp̄ūs ſancti nō fuit ipleta in apl̄is ſed in ipſo manicheo q fuit poſterior ipſis: ⁊ ꝟm eos cognouit plenitudinē v̄itatis: ꝓpter qđ manichei nō recipiūt libꝝ actꝰ apl̄oꝝ. qꝛ ibi expreſſe ponit miſſio plenitudinis ſp̄ūs ſancti ſup apl̄os: vt ꝟ Act̄. ij. Sed dictū iſtoꝝ manicheoꝝ manifeſte ꝟ falſuꝫ: qꝛ manicheꝰ quē dicunt omnē v̄itatē cognouiſſe nō ſolū mlta falſa: ſz ēt abſurdiſſima dixit: vt ꝟ intuēti ei⁹ errorē: ⁊ erroris reprobationē a doctoribꝰ nr̄is. ij. ſniarū ⁊. iij. ⁊ in plib⁹ aliis locis: qđ omitto ꝓſeq rōne ꝓlixitat̄ vitāde: ⁊ quia hereſis manichei ⁊ ei⁹ reprobatio ſūt ſat̄ note: ꝓp qđ dicēdū q plenitudo ſp̄ūs ſci ꝟm q x̄ps ꝓmiſerat fuit ꝓpleta i apl̄is q fuerūt ipſi x̄po ꝓpinquiſſimi in quo h̄itat oīs plenitudo dīnitat̄: vetūtñ nō fuit data iſta plenitudo apl̄is ante aſcēſionē x̄pi. Cui⁹ rō ē: qꝛ ad ꝟ dat̄ ſp̄ūs ſcūs hoīb⁹ vt corda coꝛ trahant̄ ſurſū p appetitū celeſtiū. appetit⁹ aūt hoīs nō tendit efficacit̄ ad aliqd niſi illud apꝓhēdat̄ poſſibile. ⁊ iō poſſibilitas pueniēdi ad celeſtia debuit pr⁹ hoīb⁹ declarari q̄ darē plenitudo ſp̄ūs ſci. illa aūt poſſibilitas fuit declarata i x̄pi aſcēſiōe. ꝟm q dr̄ Michee. ij. Aſcēdit ante eos pādēs iter. ⁊ ideo plenitudo ſp̄ūs ſci nō debuit dari aſi aſcēſionē x̄pi: pp qđ dr̄. ſ. Joh. vij. ca. Nōdū erat ſp̄ūs ſanct⁹ dat⁹: qꝛ nōdū fuerat ihs glificat⁹. ſecū da rō eſt ad ꝟ qꝛ ſp̄ūs ſanct⁹ ē amor ſp̄ualis. ⁊ iō apli pr⁹ debuerūt diſponi p aliquē

ſpiritualem

Hec locutus. Nō solū q̄ in cena: sed etiā q̄ ab initio: Sed marie q̄ in cena hac de cā dic̄ dcā: vt i illo pacē hēret.

C. XVII.

h Hec pax est ꝓ q̄ christiani sumus: ꝓ q̄ sacris imbuimur: ꝓ q̄ oꝝmodis erudimur: ꝓ q̄ spūs pignus accepim⁹: ꝓ q̄ in cū credimus ⁊ speramus: ⁊ amore eius accendimur. Hec est p̄suris ꝛsolatio ⁊ liberatio: vt in hac liberemur: in fine felici ter regnemus: in hac q̄ sermone concludit.

Pater ve. ho. Potuit orare silētio: sed i orā do est etiā doctor: ⁊ notā facit oꝛonē: q̄ ⁊ pūtiū ⁊ futuror est edificatio. Venit hora nō vgente fato sed disponente deo q sine tpe ordinauit ola q̄ fiāt p tpa ordine congruo.

a

Clarifica fi. ⁊c. Humilitas i passiōe: claritas in resurrectione cepit. Venit hora passiōis: seminā de hūilitat̄: nō differas gloriā resurrectiōis. Vt filius tuus clarificet te: Et sic claritas pūs nec augeri nec minui potest in se. Apud homes minor erat dum in iudea sola notus: sed per resurrectionē filij vbiq̄ innotuit.

Vt filius t. In cognitiōe hoīuz: sic dedisti vsq̄ vt cognoscāt te: ⁊ quē misisti. Nō enī pōt cognitiōe hoīuz clarificari pr̄: nisi ille cognoscat̄ p quē clarificat̄. i. pplis inotescat: Et ꝟ est clarificatio pūs: q̄ nō circa solos apostolos: ꝟ etiā circa oēs credētes fit. Hec est vita. Ordo. vt cognoscāt te: ⁊ quē misisti. i. xp̄m cū spū q est amboꝝ: esse vnū ⁊ solū verū deū. Si q̄

C. XVII.

ſ finito sermone ad discipulos: ad patrem verba conuertit ⁊ orare cepit

h Hec locutus ē iesus: ⁊ sublenatis oculis in celum

ſ quam constituit tecuz

dixit: Pr̄ uēit hora: clārifica fili

† ſ notū faciat omni carni: sicut eis m̄ holem dedisti

um tuū: vt filiꝰ tuꝰ † clarificet te.

ptāt̄. c. l. hole: sic enī dedisti vt oē q̄ d. e. d. e. v. e.

Sicut dedisti ei ptātē oīs carnis:

ſ filio.

vt oē q̄ dedisti ei det eis vitam eternā. Hec ē aūt vita eterna vt cognoscāt te solū deū verꝝ ⁊ quē misisti iesum christum. Ego te clarificaui super terrā: opus ꝛsummauī q̄ dedisti mihi vt faciā. Et

† ſ vt te clarificem ‡ ad dexteraz tuā collocādo

nūc† clārifica me tu pr̄ apud‡ te

† ſ ab initio sicut preordinatum est vt deus sit holez

metipz claritate quā hūi‡ pūsq̄z

eo mō te clarificat filius sicut dedisti ei ptātem oīs creature: ⁊ sic dedisti: vt omne q̄ dedisti ei d. e. v. e. Et hec est vita eterna vt cognoscant te. Sic te ergo filius clarificat vt oibus quos dedisti ei: te cognitū faciat.

Vt cogno. ⁊c. Adhuc hic est ex parte: in futuro erit plene. Qui ē ꝓficit in cognitiōe magis viuere tendit. Vbi aūt erit plena cognitio: erit sine fine laudatio. Et ꝟ est illa clarificatio: sed prius hic clarificat̄: dū inotescit fidelibus. vñ: ego t. c. s. t.

Opus con. i. acsi apte futuꝝ dicceret: clarifica bo: gētibus predicādo. Opus ꝛsūmabo: q: iā facto est predestinatiōe: ⁊ ꝓ iā facto est habēdū q̄ certissime est futuꝝ. Hāc predestinationē i sua clarificatōe manifestius apit: dicēs: quā habui apud te pusq̄z mūd⁹ eēt. i. sic tūc i predestinatiōe habui apud te asi tpa: ita nūc in re fac in mūdo in tpe. Dedisti mi. In quo notat̄ gr̄a. Nihil enī hz in hoc q̄ nō accepit. Cū restet passio dicit: ꝛsūmaui. q: se certissime nouit ꝛsūmaturꝝ: sic ꝓpha ait: Qui fecit q̄ futura sūt. Vt uis ē videat̄ ꝟ dicere q̄ prior patrē glificauerit: ⁊ post a pre cēt clarificād⁹: dicēdo ⁊ nūc clarifica me p̄ apud temetipsū: tū de futuro est vtrūq̄: ⁊ eo ordine vt. s. Pater clarifica filiū tuū vt filius te clarificet. Eadē enī est sn̄ia. nisi q: hic dictus est clarificatiōis modus q ibi erat tacitus: quō p̄ clarificet ⁊ filius: filius clarificat patrē sup terrā: pater filiū apud se ipsum.

Nicolaus

spūalem amorē ad christū anteq̄z reciperent plenitudinē spūs sci. talis aūt dispositio facta est subtracto amore carnali ad christū qui causabat̄ pūtia corpali ipsius christi cū apīs. q̄ quidē pūtia subtracta est in eius ascensiōe: iō ⁊c. tertia rō est ad hoc: q: christus nō dat spūm scm̄ incr̄tū hō: sed incr̄tū deus: ⁊ iō prius debuit declarari eius diuinitas p ascensionē ad pūs equalitatē: q̄z daret spūs sci plenitudinē. Itē nō debuit retardari talis plenitudo p magnū tēpus: q: sicut tā dictū est decēs erat vt illi q erant primi fundatores ecclie post christū: post ipsū in maiori plenitudine haberēt spūm scm̄ qbus statim imminebat tēpus p̄dicandi veritatē euangelij p orbē vniuersū: tū de plenitudine ptātis diuine pōt dari plenitudo spūs sci indifferēter in quolibet tpe. Ad primū dicendū q̄ plenitudo gr̄e incepit a christi ꝛceptōe: q: eius aīa ertunc plenitudine gr̄e fuit repleta. verūtū illa plenitudo non erat ertunc ad alios deriuāda: sed post ascēsionē ⁊ glorificationē christi: vt pz p p̄dicta. Nō enī oportet q̄ a principio plenitudinis tpis dēt oīs plenitudo gr̄e. sed ꝟm ordinatū ꝓcessū dispositiōis diuine. Ad secūdū dicēdū q̄ lex noua successit veteri sicut pfectū impfecto: sed nō est alius status expectādus pfectior statu noue legis. cū noua lex vltimā pfectionē possibilē in via ꝓtineat. ⁊ iō nō est expectāda alia lex vel alius status magis correspondēs spūi scō q̄z status noue legis. potissime q: lex noua est amoris. amor aūt ap propriat̄ spūi scō sicut ⁊ filio. ꝓpter qō dicit apls Ro. viij. Lex spūs vite in christo iesu. Et codē mō lex vetus nō correspondet p̄i solū: sed etiā filio incr̄tū fuit ibidē p̄nūciatus ⁊ p̄figuratus. ꝓpter qō dicit saluator Joā. v. Si crederetis moysi crederetis forsitan ⁊ mihi. de me enī ille scripsit. Illud aūt qō adducebāt manichei ꝓ se: Cū venerit ille spūs veritat̄ docebit vos oēz veritatē: solutū est: exponēdo lr̄az: q: cognouerūt oēz veritatē: coꝛ sta tui decentē. Qz aūt dicit apls. j. ad Corint. xiij. Ex parte cognoscimus. loquit̄ de cognitione vie respectu cognitionis patrie: ⁊ iō non valet: q: apli cognouerūt ea q̄ decuit eos scire pro statu vie: vt dictū est. C. XVII.

a Hec locut ꝰ est. Postq̄ christ⁹ ꝓfortauit discipulos suos p doctri-

h ne bñficiū. hic ꝓfir eos ꝛsolat̄ p oīonis suffragiū. Circa qō notādū q̄ oīo est petitio decentiū a deo: ꝟm Damascenū libro. iij. Et iō orare nō ꝛuenit christo ꝟm diuinitatē: sed magis orari: q: sic est eqlis deo p̄i. ꝟm hūanitatē aūt in q̄ minor est pfe ꝛuenit ei orare: ⁊ p alijs ⁊ p se. Diuidit ḡ p̄sens caplm in tres ptes: q: primo christus orat p seipso. secūdo p apl̄oꝝ collegio: ibi: Manifestaui. tertio p toto fideli ppło: Nō p eis tm̄. Prima in tres. q: primo p̄mittit suā oīonē. secūdo remouet quādā dubitationē: ibi: Hec est vita eterna. tertio subiūgit erauditiōis rōnē: ibi: Ego te clarificaui. Circa primū sciendū q̄ christus nō tm̄ orauit ad aliqd impetrandū: sed etiā ad dandū orandi nobis exēplū. ⁊ iō oīo sua hic describit optimis circūstātijs dispositā. primo respectu p̄cedentiū: cū dicit: Hec locut⁹ est iħs. q: post discipuloꝝ instructionē ꝛuertit se ad oīonē: ad ostendū q̄ cōplementū boni opis est a deo regrendū. secūdo respectu pūtiū: cuz dr̄: b Et subleuatis oculis in celū. Inter alias ptes corpis dispositio interior mētis maxime relucet in oculis. In oīone aūt mens debet in deū eleuari. q: ꝟm Damascenū: Oīo est ascensus mentis in deū: ⁊ iō ad hoc notandū saluator orando pūtialiter oculos leuauit ad celū. tertio respectu sequētiū: imminē te enī tribulatione debet hō recurrere ad deū: ⁊ iō christus in principio sue oīonis exprimit tēpus sue passiōis imminētis dicēs: c Vꝟ venit hora. s. passiōis mee. d Clarifica filiū tuū. In passiōe enī clarificatus est a pfe ꝟmo p signa diuinitus ostensa q̄ sunt solis obscuratio: terremotus. velī tēpli scissio: ⁊ hmōi: qbus visis centurio q erat gentilis dixit: Vere filius dei erat iste. Secūdo p passionē fuit clarificatus incr̄tū p ipsam meruit corporis gloriā ⁊ exaltationē. Tertio q: p hoc venit in totius mūdi noticiā p gentiū

de lyra

credulitatē. Vbi nanq̄ enī frumenti mortuū attulit hunc multiplicē fructū. Hanc igit̄ triplicē clarificationē petit hic iesus verūtū q: gloria filij redundat in gloriā patris. ideo subdit: e Et filius tuus clarificet te. ⁊ nō solū redundat in patrē: sed in olbus adherentibus christo p fidē: q: bonū capit̄ ad mēbra deriuat̄. iō subdit: f Sicut dedisti ei ptātē oīs carnis. i. oīs hūane nature. g Vt oē q̄ dedisti ei. p adherentiā fidei. h Det eis vitā eternā. q: p meritū christi habemus introitū ad gloriā quā amiseram⁹ p adam. i Hec est aūt. Hic remouet quādā dubitationē. possent enīm aliqui credere q̄ ista vita eterna p cū fidelibus danda ꝛsisteret in carnalibus bonis. sicut dicunt sarraceni qui expectant in alia vita in voluptatib⁹ carnalibus ⁊ diuitijs ⁊ ꝛsilibus premiari ꝟm q̄ dr̄ in alchorano machometi: que tñ vita ꝟm p̄m dr̄ vita pecudū. i. ethicoꝝ. ꝓpter qō ipse Auicēna hoc ꝛsiderans dixit q̄ ꝓpheta quē vocant machometū ꝓmittit eis talē felicitatē in premiū: quā multi sapientes nō attenderūt. Silr iudei resurrectionē futurā expectant ad vitā carnalē. Et ideo felicitatē vite future credunt ꝛsistere in bonoꝝ tpaliū plenitudine ⁊ pacis tranquillitate. hoc aūt remouet saluator: dicens: Hec est aūt vita eterna vt cognoscant te ⁊c. Vita enim eterna siue beatitudo ꝛsistit essentialiter in aspectu claro ipsius diuinitatis prout tamen habet adiunctā fruitionē que est completiua felicitatis. ex ꝛsequenti ꝟo ꝛsistit in aspectu humanitatis christi: que est instrumentum nos introducens ad beatitudinē principalem. beatitudo autem hominis consistit in ꝛiunctione ad vltimū ⁊ optimū. ⁊ ideo non potest consistere in ꝛiunctione ad aliquod bonū temporale vel corporale: vt dicunt rudes sarraceni ⁊ iudei: sed in adeptione ipsius primi ⁊ sūmi boni per apertā visionem ⁊ fruitionē. Considerandū etiam q̄ cum dicit filius loquens ad patrem: Hec est vita eterna vt cognoscant te soluz deum. p hoc enī nō habetur q̄ solus pater sit deus ⁊ filius sit creatura: vt dicebat Arrius. q: hec dictio exclusiua solus non determinat li te: vt sit sensus: q̄ solus pater sit deus: se determinat li deum: ⁊ est sensus q̄ illa est sola deitas vera que est in patre: ⁊ sic ab ea nō excluditur filius sed magis includitur: quia vna est deitas in vtroq̄: sed excludit vera deitas ab his qui a gentibus colebant sc̄z iouc: saturno ⁊ ꝛsimilibus. dato etiam q̄ hec dictio solus determinat li te: ⁊ sit sensus: q̄ solus pater sit deus: non tamen per hoc excludit filius a deitate: sed magis includitur: q: ꝟm philosophum solus est idem quod nō cum alio: ⁊ ideo tñmodo excludit illud quod alietatem dicit. filius autem non est alius a patre in essentia sed tm̄ in persona. ⁊ ideo quādo hec dictio solus additur vni persone respectu termini essentialis: sicut est in proposito: non excludit aliam personam: sed magis includit. ⁊ hoc patet per auctoritatem saluatoris: Matth̄. xj. vbi dicit: Nemo nouit filium nisi pater. neq̄ patrem quis nouit nisi filius. Si enim hec dictio nisi addita vni persone respectu termini essentialis excluderet aliam: sequeretur q̄ pater non cognosceret se: sed tm̄ filius: nec filius cognosceret se sed tm̄ pater: quod est absurdum dicere. k Ego te clarificaui. Hic subdit rationem quare sua oratio debeat exaudiri: videlicz quia fuit perfecte obediens deo patri carnem assumēdo ⁊ veritatem fidei inter homines docendo. ⁊ hoc est quod dicit: Ego te clarificaui super terram. Et non solum est exaudibilis propter predicta: sed etiam quia ad consūmationez mysterij sue incarnationis mortem constanter sustinebat. ideo subditur: l Opus consūmaui quod dedisti mihi vt faciam. dicit consūmaui: quia iam eius passio incipiebat: qua peracta dixit: consūmatum est. vt habetur j. xix. m Et nunc clarifica me tu pater apud temetipsum claritate quam habui priusq̄ mūdus fieret apud te. i. illius glorie quam habeo eternaliter tecum ꝟm diuinitatem. fac participem naturam mortalem quam assumpsi propter hominum salutē.

Noibus. Pñt hec oia dici de oibus fidelibus futuris: Et est hec clarificatio q̃ clarificatus filius clarificat patrẽ sup terrã ſm q̃ est ꝓteritũ,p futuro: Sed credibilius est de his dici q tũc erãt discipli: cũ post dicat: cũ eẽz cũ eis ſ.c.in n.t.ꝛ nullus periit nisi filius pditionis.i.iudas q̃ de.xij. periit vbi addit: nũc ad te v.in quo ostidit corpali pñtia se fuisse cũ eis q̃ in ascẽsione ab illis abijt. De cetꝛ post addit: Nõ,p his tñ rogo: sed ,p his q̃ creditur sũt p verbũ eoꝝ.

Cui e. Aug⁹. Pñs erãt hi sicut oia: nõ sine filio oia tenẽte cũ illo: Sz solet ei a q̃ ẽ tribuere q̃ qd hz: Mihi eos dedisti ſm hoiez q̃ nõ semp fuit: ℔ accepisse eos dicit. Habuit aliq̃n dei filius: qõ nõdũ habuit idẽ hõ filiꝰ: qz nondum erat homo.

Cognouerũt. Ne putaret cognitio iã fcã p spẽz.addit: Crediderũt vere: non eo mõ q̃ cũ dixit: mõ creditꝫ: venit hora vt dispgamꝫ. Sz nec adhuc tales erãt: ℔ pnũciat q̃les sint futuri accepto spũ sine quo nec seruauerũt sermonem quem dixerat.

Ego p.e. Pria oio fuit: Clarifica f.vt f.c.t.ꝛ de his execut⁹ est ꝛ oclusit in fide credẽtiũ. Jã ,p eis rogat vt pꝫ seruet eos q̃s ipse corpore reliquit.

Et mea o.t.ſ. Nõ enĩ qz filio dedit pꝫ amisit: cũ filiꝰ adhuc addat: mea o.t.ꝛ tua mea ſt. Unigeniti filij sunt oia q̃ pñs p ℔ q̃ etiã deꝰ est ipe: etiã de pre natus patri est equalis.

Et tua.m.ſ. Sci de q̃b⁹ ℔ dic: ñ pñt cẽ nisi ciꝰ a q̃ creati ꝛ scificati sũt.i. pñs ꝛ filij: ꝛ p ℔ oia que

illum exaltaret † ſ nõ q̃ iam sit perfecta manifestatio sine prouerbijs: sed q̃ certissime futura

mundus fieret apud te. † Mãni/

† ſ non quo dicetis deus quod erat notum in iudeis: sed quo diceris pr̃ meus q̃ sine filio nõ noscitur

† ſ apostolis ꝛ vere oibus gentibus † ſ instruẽdos.

festaui † nomẽ tuũ † hoib⁹ † quos

† ſ homini † ſ de quo iam non sunt † ſ pscientia.

dedisti † mihi ð † mũdð. † Tũi erat

† ſ ad docendum

ꝛ mihi eos † dedisti: ꝛ † sermonem

† ſ in fide pmãserũt † ſ.i.cognouerũt q̃ a te suꝫ

meũ † seruauerũt. † Nũc cognoue

simul enim pater dedit oia cũ genuit qui haberet oia

runt: q̃ oia q̃ dedisti mihi abꝫ te

ſ per hoc cognouerunt quia acceperunt. ſ intus

sũt. Quiã ℣ba q̃ dedisti mihi: de

ſ intellexerunt ꝛ tenuerunt.

di eis. Et ipi ãceperũt ꝛ cognoũe

† ſ similiter vere

rũt ℣e: q̃ a te exiui: ꝛ † crediderũt:

† ſ qð ẽ idẽ qð a te exiui

† q̃ tu me misisti. Egð ,p eis rogo

ſ .i.vedita mundo

nõ ,p mũdo rogo: sz ,p his q̃os

ſ per qõs iã nõ sunt de mundo p̃o quo non rogo.

dedisti mihi: q̃ tui sũt. Et mea oia

tua sũt: ꝛ tua mea sũt: ꝛ clãrifica

† ſ tñ † ſ ꝛ si prius fui † ſ quia cito futurum

t⁹ sũ i eis. † Et † iã ℣ nõ sũ i mũdo

† ſ corpali pñtia ſ qz tardius exituri † ſ exponit

qõo dixerãt sũ in mũdo scies aliquos ide mouẽdos

† et hi i mũdo sũt † ꝛ egð ad te ve

† ſ vt hõ rogat patrẽ p discipulis † pater iam ,ppe

est ascensio: ꝛ ideo cõmẽdo ubi corporaliter quos relinquo † ſ sed non sine me spũali potentia

nio. † Pr̃ scẽ † seruã eos i noie tuo

† ſ homini vel verbo gignendo pater omnia dedit

q̃os dedisti † mihi ũt sint vnũ sic

† ſ modo serua in tuo nomine in quo eos seruabã

† ſ corporaliter † ſ ego filius homo

ꝛ nos. † Cũ enĩ eẽz cũ † eis: † seruã/

ſ sed non sine te spũali custodia

bã eos i noie tuo. Quos dedisti

mihi ego custodiui: ꝛ nẽ ex eis

ſ iudas ꝺdestinatus perditioni † ſ que hoc de illo ,p

pdit nisi filiꝰ pditiõis: † vt scriptũ

phetauit † ſ peracta obedientia electis filijs p quos

predicatio impleatur † ſ qz adhuc corpore in mũdo

ra ipleat. † Nũc ãũt ad te vẽio: † ꝛ

hec lõquor in mũdo vt hãbeant

ſ .i.a me eis collatum.

gaudiũ meũ ipletũ i semetipsis.

ſ autẽ ſ hoc abiẽs reliquit eis ꝛ hec ẽ cã odij.

† ſ hoc de fecturis passionibus dicit

Egð dedi eis sermõez tuũ: † ꝛ mũ

ſ cur † ſ me liberante eos na-

tus de spiritu ſ renati ex spũ ſ de quo nati

dꝰ eos odio habuit q̃ † nõ sũt de

ſ natus de spiritu

mũdo: sicut ꝛ ego nõ sũ de mun/

ſ orat pro suis contra odia mundi ſ vbi adhuc necessarij sunt ꝛ si non sunt de eo ſ etsi mũdus odit tñ

do. Non rõgo vt tollas eos de

mũdo: sz vt seruꝫ eos a malo.

De mũdo nõ sũt: sic ꝛ ego nõ sũ

† ſ ideo ſ sic seruabãtur ab illo malo quod orabat.

de mũdo. † Scifica eos in ℣itatẽ.

ſ qz ſ in carne nõ pti

Sermð tuꝰ ℣itas ẽ. Sic† tũ me mi

† ſ vñ apostoli dicuntur † ſ liberatos a labe peccati

sisti i mũdũ: ita ꝛ egð † misi eos⁹ i

ipsoꝝ sũt: necesse ẽ vt sint eiꝰ cuiꝰ ꝛ ipi sũt: qð .ſ. dixit de spũ: oia q̃ hz p.m. ſ.,ppterea dixi: de meo accipiet. de his dixit q̃ ad ipsã ptinẽt pñs ecclesiã: in qbꝰ ille ẽ eẽlis oia q̃ hz hsido nõ possidẽdo: nec⁹ cni spũs de creatura accipiet q̃ subdita est pri ꝛ filio: sed de pre de q̃ ,procedit spũs: de q̃ natus ẽ filiꝰ.

Et clarifi.ſ. petebit de futuro clarifica me apud temetipsũ: ℔ factã dicit ꝛ in eis. Sed ꝛ ℔ futura cũ eis inotescet. ꝛ p eos oibꝰ credẽtibꝰ q̃ ad decterã pñs sit glorificatus.

Serua eos. Ut sint vnũ in nã sua: sic ꝛ nos i nka sumꝰ vnũ: ꝛ iõ ñ ait vt sint vnũ nobiscuz: aut vt simꝰ vnũ ipi ꝛ nos: sic nos vnũ sumꝰ: qz nõ sũt ciusdẽ nature cũ deo: sic filiꝰ fz q̃ deꝰ vnũ ẽ cũ pre.

Cũ essem. Nõ debemus intelligere q̃ pr̃ ꝛ filius alternatim seruẽt: q̃si alter post alterũ. Simul enĩ seruãt pr̃ ꝛ filius ꝛ spiritussanctus qui est vnus deus. Sed scriptura nos nõ lenat nisi ad nos descẽdat. Cũ ita loquit intelligamus distinguere personas: nõ separe naturam. ℣.15.c

Audiũ qð .ſ. exposit vt sint vnuz sicut ꝛ nos. Hec ẽ par illa ꝛ btitudo in futuro seculo: ppr̃ quã oia fiunt: ,propter quã se cẽ locutum dicit in mundo.

Sanctifica. Sicut ex gfa tua incepta est scificatio p quã iã nõ sunt de mundo: eadẽ gfa fac sanctiores vt pseuerãt i veritate: cuius vmbra fuerũt veteres sanctificatiões. i. in me q̃ sũ ℣itas: qð subdendo apit. Sermo t.v.ẽ qð ẽ: ego sũ ℣itas. Bꝛece logos: latine ℣bũ vel sermo q̃ est vnigenitꝰ pñs.

Nicolaus de lyra

a Manifestaui nomẽ tuũ. Hic ꝟñr orat ,p collegio apl'oꝝ. ꝛ diuidit in duas: q̃ ꝑmo oñdit q̃ debet ,p eis depcari. scdo formatꝫ suã oꝛonẽ decuote: ibi: Pr̃ scẽ. Circa ꝑmũ ponit ẽttuor rões ad oñdẽdũ q̃ debeat ,p aplis depcari. Prima accipit ex pte xpi: q̃ erat coꝝ mgr̃ ꝛ ipsi eiꝰ discipuli. Bonus ãũt mgr̃ dz ẽlare ,p discipul suis ꝛ eos dirigere. ꝛ ℔ est qð dr̃: Manifestaui nomẽ tuũ hoibꝰ q̃s dedisti mihi de mũdo: q̃ apli fuerũt spãliter ꝛiũcti ipsi xpo. b Tui erãt. ſm eternã ꝑdestinationẽ. c Et mihi eos dedisti. vocãdo tpaliter ad fidẽ ꝛ aplicã dignitatẽ. d De mũdo. q̃ añ vocationẽ suã apli erãt mũdialiter viuẽtes sic ꝛ ceteri hoies. Sed ã rõ accipit ex pte aplorꝝ q̃ fuerũt serui obediẽtes. ꝛ ℔ ẽ qð dr̃: e Et ser. tuũ seruauerũt. corde. ſ. ꝛ ope. f Nũc co. q̃ oia tẽ. abs te sũt. i. a te ,procedẽtia. g Q̃ verba q̃ de. mihi dedi eis. q̃ a plenitudine scie xpi fcã est redũdãtia i aplis. h Et ipsi acceperũt. doctrinã xpi recipiẽdo. i Et co. vere q̃ a te exiui. ℔ enĩ cognouerũt p doctrinã xpi ꝛ p miracula. verũtñ q̃ talis cognitio est fidei. iõ subdit: Et crediderunt q̃ tu me misisti. Tertia ℣o rõ accipit ex pte custodie xpi: cui apli erãt spãliter cõmissi. ꝛ ℔ est qð dr̃: k Ego ,p eis rogo nõ ,p mũdo. ℔ dicit q̃ efficacia sue oꝛonis tñmõ se extẽdit ad electos. q̃ quis enĩ sit efficax ,p oibꝰ: tñ mali ponũt sibi ipedimẽtũ ne sint ptícipes ipsius. iõ subdit: l Sed ,p eis q̃s dedisti mihi rogo. q̃ ad efficaciã. m Quia tui sunt. ſm eternã ꝑdestinationẽ. n Et mea oia tua sũt. q̃ ,ppẽ inseparabilẽ vnionẽ hũanitatꝭ ꝛ diuinitatꝭ in xpo fit idiomatũ cõicatio attribuẽdo ea q̃ sũt hois xpi deo ꝛ ecõuerso. sic enĩ demõstrato xpo ℔ ,propositio ẽ vera: iste hõ creauit stellas. ita ℔ ,propositio est vera: deus mortuus est. q̃ ,ppẽ vnitatẽ suppositi oia q̃ sũt dei cõicantꝭ hoi: ꝛ ecõuerso mõ ꝑdicto. o Et clarificũ in eis. ℔ dicit: q̃ apli gloriã eius iã ptim cognoscebãt: ꝛ dc ,ppinq̃ plus cognoscituri erãt. Quarta rõ accipit ex necessitate iminẽte aplis: q̃ xps cito recessurus erat ab eis: cuiꝰ corpali pñtia erãt delectati ꝛ fortati. ꝛ iõ ,p tũc indigebãt spãliter deo pri p oꝛonẽ xpi recõmedari. ꝛ ℔ ẽ qð dr̃: p Et iã nõ sũ in mũdo. i. sũ in ,ppinq̃ recessu ab eis. b Et hi in mundo sunt. remanentes in tribulationibus mũdanis. r Et ego ad te venio. quasi diceret. ,propter hoc ,p eis oro. s Pater sancte serua nos. Positis rationibus quibus debet pro eis orare. hic ꝟsequenter formatꝫ suã orationẽ. ꝛ dividit in duas: quia primo orat eis ꝟseruationẽ a malo. secundo perfectionem in bono: ibi: Sanctifica eos. Dicit ergo primo sic: Pater sancte serua eos in nomine tuo. id est in fide ꝛ confessione nominis tui. t Quos dedisti mihi. per specialem amicitiam eos mihi cõiungendo. v Ut sint vnum sicut ꝛ nos. id est vt sint vniti per charitatem sicut nos sumus vnũ per naturam. ita q̃ li sicut non importat equalitatem: sed quandam imitationem longinquam. ꝛ allegat consequenter apostolorꝝ necessitatem respectu huius conseruationis diuine: dicens: y Cum essem cum eis. presentia corporali. y Ego seruabam eos nẽ. custodiui: id est firmiter ꝛ secure. z Nemo ex eis periit nisi filius perditionis. hoc dicit: quia sua perditio non fuit ex defectu custodie christi: sed ex malicia sua: sicut dicit aliquis filius mortis: eo q̃ facit aliquid dignum morte. a Ut scriptura impleatur. li vt hic tenetur ꝟsecutiue: quia per proditionẽ iude secuta est impletio scripture que de hoc loquitur psal. xl. ꝛ. cviij. vt. ſ. allegatum est. xiij. ca.

b Nunc autem ad te venio. per mortem meam. c Et hec loquor in mundo. hoc dixit ,propter hoc q̃ ex dictis eius aliqui possent credere q̃ non haberet potestatem custodiendi eos in absentia sicut in presentia. ideo hoc remouet dicens: Et hec loquor in mundo. ſ. existens in presentia corporali: ac si diceret. sic loquor non ,propter defectũ virtutis: sed ad ostendendũ veritatẽ hũane nature cõpatiẽtis eis. iõ subdit: d Ut habeãt gaudiũ meũ ipletũ in semetipsis. Gaudiũ enĩ xpi est de vnione hũanitatis ad diuinitatẽ: p̃ quã illa hũanitas habet gfe ꝛ glorie plenitudinẽ: vt. ſ. dictũ est ca. i. Ad hoc ãũt erat intentio xpi orantis: vt apli venirẽt ad gloriã vere fruitionis: in q̃ apte viderẽt vnionẽ in ipso deitatꝭ ꝛ hũanitatis. Alia ãũt rõ q̃re apli indigebãt a deo spãliter ꝟseruari est: q̃ erant iudeis odiosi ,propter doctrinã xpi. ꝛ ℔ allegat saluator dicẽs: e Ego dedi eis ser. tuũ. custodiẽdũ ꝛ pdicandũ. f Et mũdus eos odio ha. q̃: nõ sũt de mũdo. q̃tũ ad affectionẽ lz sint de mũdo q̃tũ ad corpalẽ pñtiã. g Nõ rogo vt tol. eos de mũdo. q̃ nõ expedit fidelitũ saluti donec fides sit publicata p totũ mũdũ. h Sz vt serues eos a malo nẽ. dando eis ꝟstantiã in tribulationibus iminẽtibꝰ de ,primo. i Sanctifica eos. Dic ꝟñr orat aplis pfectionẽ in bono: dicens: Sanctifica eos. i. ꝟfirma. sanctũ enĩ vno mõ significat idẽ qð firmũ. k In veritate. ſ. fidei catholice. l Sermo tuus veritas est. i. doctrina mea quã dedi eis q̃ etiã tua ẽ. sic. ſ. dictũ ẽ ca. vii. Ista ãũt ꝟfirmatio apostolorꝝ fcã ẽ a deo pfe: qñ i die pẽthecostes misit eis spñm scñm. Et necessitas huiꝰ ꝟfirmatõis subdit: cũ dr̃: m Sicut tu me misisti mũdũ. ad ℣itatẽ salutis eterne docẽdũ. n Et ego misi eos i mũdũ. ad hãc doctrinã vbiq̃ ꝑdicãdũ. Et notãdũ q̃ dic misi. i. mittã loquẽdo de futuro p modũ ꝑteriti ,propter certitudinẽ cuẽt⁹ futuri: q̃ apli nõ sũt missi ad ꝑdicãdũ p mũdũ nisi post acceptionẽ spũs sci: lz añ fuissent missi ad ꝑdicãdũ i ciuitatibus iudee tudeis tñ.

Et pro eis e. s. i. vt p eis ꝓsit ego me hoiez sanctifico in me verbo: qđ est ab initio incarnationis sue qđ verbũ factũ est caro. Ita autem illis ꝓdest: qz & ipsos qui sunt ego: qz caput & corpus sunt vnus christus: scifico in meipso. vñ addit: vt sint & ipsi sicut ego sanctificati in veritate & in me.

Non pro eis. Jã nõ de solis aplis: ꝫ de ceteris mẽbris incipit. Non aũt orat ꝓ his q iã sũt in fide eiꝰ defuncti: ꝫ ꝓ his q sunt in tentationibus.

Sed et p eis. Qui crediturí sunt vsqz in finẽ mũdi: vel taz credũt vbicũqz sunt: nõ tñ tã pfecte vt post crediturí sũt post resurrectionem.

Per verbũ. Per verbũ euãgelij qđ est eoz ñ q p eos tñ sit ꝓdicatũ: ꝫ & p paulũ & alios ãpli bet: sed qz eis ꝑmo & ꝓncipaliter cõmissũ sit ad ꝓdicandũ: Hoc est ẋbũ fidei verbuz dei: p qđ credidit latro: credidit paulus et quicũqz credit.

Ut o. Nõ ait oẽs vnũ sumus: ꝫ vt illi oẽs vnũ sint sicut tu pr̃ i me & ego i te: ꝫ subaudi vnũ sumꝰ. Ita & pr̃ in filio & filius i pr̃e: vt vnũ sint: qz vnius substãtie. Nos ẋo possumus cẽ i pr̃e & filio & spũ scõ. Vel pr̃ & filius & spũs scũs in nobis cẽ pfit: vnũ tñ cũ deo cẽ nõ possumꝰ: qz nõ vniꝰ substãtie. Deus ẋo in nobis est vt i tẽplo Nos in illo vt creatura in creatore.

Ut et ipsi. In nob ꝺicit vt qz vnũ sũt fide & charitate: gre dei tribuãt: vt nũc aũt lux in oño. Ut mũdus. Mũdus hic accipit ꝓ oibus illis q vnũ sũt. Nec ꝫ qđ sunt facit cãm vt credãt: qz potius credẽdo vnũ sũt: q quis vnũ cẽnt nã: dissentiẽdo tñ ab vno: nõ crãt vnũ: ꝫ orando dixit: vt mũdus credat: sicut orando dixit vt oẽs vnũ sint: ac si tertio subaudiat: ro go vt mũdus credat. Ego in eis. Nõ qm & pr̃ in nobis & nos i pr̃e. Sed hic mediatorẽ se ostendit: ex cuius ꝑsona hoc dr̃: sicut ꝫ qđ apls ait: vos xp̃i: xp̃s aũt dei. Ut sint ꝓsũmati: ostendit eo pduci reconciliationẽ p mediato rẽ vt pfecta btitudine fruamur vbi cognoscet mũdus p spẽz: qđ mõ p fidẽ.

Nicolaus

iudeis tñ. a Et p eis ego san. meipsũ. i. sacrificiũ in carne offero tibi ac ceptũ. b Ut sint & ipsi san. in veritate. sicut enĩ vetus testamentũ p sanguinis effusionẽ ꝓfirmatũ est. sic ꝓfirmatio noui testamẽti facta est p effusionẽ sanguinis xp̃i: vt ostendit apls ad Heb. ix. c Nõ ꝓ eis aũt rogo &c. Hic ꝓfr̃ saluator orat ꝓ toto fideli ppło. & diuidit in duas: qz ꝑmo orat ꝓ eis ꝓsecutionẽ gre. & scõo gloriẽ: ibi: Pater quos dedisti mihi. Dicit g ꝑmo sic: Nõ ꝓ eis aũt rogo tñ &c. vt oẽs vnũ sint: in vnitate charitatis: in qua vnione ꝓsistit pfectio christiane religionis: qz p hoc mẽbra ecclie cõ iũgunt adinuicẽ & capiti hoi xp̃o. & vlterius ipsũ deo: qz q adheret deo vnꝰ spũs est: vt dr̃. i. ad Corint. vj. & sic p ꝓsequẽs ꝑmũ ꝓncipiũ qđ est deus cõiũgit hoi q est quodãmõ ois creatura. d Sicut tu pr̃ &c. vnũ sint. Nõ est ibi vnitas equalitat̃: sed cuiusdã imitatiõis: qz xp̃i hois & dei est vnitas ꝑsonalis. alioz aũt hoiuz a deo est tñ vnitas charitat̃. e Ut mũ. cre. qz tu me misisti. ꝫ addit: qz ex magna charitate & vnitate q fuit in ꝑmitiua ecclia multi ꝓuersi sunt ad veritatẽ fidei: vt hr̃ Act̃. ij. & iiij. Et qz p ꝑdicta posset aliqs credere q filiꝰ nõ esset cã pfectiõis aplorz sicut & pr̃. iõ ꝫ remouet. f Et ego cla. quã de. mihi dedi eis. qz ptãs miraculoz p quã declarata est diuinitas xp̃i data est aplis a xp̃o: vt pz Luce. x. & Matth̃. x. tñ aliter dedit eis hãc ptãtẽ quã ipse habuit: qz xp̃s virtute ꝓpria miracula fecit. Aplĩ aũt nõ ꝓpria virtute: sed virtute xp̃i miracula faciebãt: ꝓpter qđ in miraculis faciẽdis nomẽ christi inuocabant. g Ut sint vnũ sicut & nos vnũ sumus. i. vt sint in vera vnitate ecclie. & absqz scismate. h Ego in eis &c. in vnũ. qz p vnionẽ hũanitatis xp̃i ad deũ facta est vnio totius creature: vt dictũ est. i Et co. mũ. qz tu me mi. & di. eos sic & me dilexisti. p opa enĩ miraculoz ab eis facta adductꝰ est mũdus ad fidei charitatẽ: & cognouit diuinitatẽ xp̃i & familiaritatẽ siue amicitiã dei ad aplos: qbꝰ aderat diuina virtus in opibus miraculosis. k Pr̃ ąs dedisti. hic orat fideli ppło pfectionẽ glie: dicens: Pr̃ ąs dedisti mihi. p verã fidẽ. l Volo. i. oro & desidero. m Ut vbi ego sũ & illi sint mecũ. i. in eterna btitudine: in qua iã erat xp̃s actualit̃ q̃tũ ad aiam q est ꝓncipalior pars hois. n Ut videant claritatẽ meã quã dedisti mihi. i. diuinitatẽ meã. vel aliter: claritatẽ corpis mei glorificãdi: qz vtrãqz claritatẽ hz filius a pr̃e: vnã eternalit̃ aliã ex tpe. o Quia dilexisti me añ ꝓsti. mũdi. ꝫ pz q̃tũ ad xp̃i dcitatẽ. silr q̃tũ ad hũanitatẽ inq̃tũ deus pr̃ eternalit̃ ꝑdestinauit ipsũ ad hãc glo

mundũ. Et pro eis ego sanctifico meipz: ũt sint & ipsi scificati i veri
† ſ vt seruentur a malo vt sanctificentur
tate. Nõ pro eis autem † rogo tñ
ſ pro illis quorum fides iam incepta resurrectione & ascensione confirmabitur
sed & pro eis qui credituri sunt p
† ſ qđ rogas † ſ qđ supra de sol aplis hoc de oib⁹ simul ſ in fide: i charitate: in pace: qz i vnũ regnũ sũt
ẋbũ eoz i† me: vt † oẽs vnũ sint si
futuri de quo postea supponet ſ rogo
cũt tu pr̃ i me & ego i te: vt & ipsi i
† ſ vnitas scõz hic vel in futuro nõ ẽ cã fidei ſ merces † ſ ita sint vnũ † ſ p eis vt hõ rogo: & vt deus sa
nobis † vnũ † sint ũt † mũdus cre
cio qđ rogo ſ immortalitatis.
dat qz tu me misisti. Et ego † clari
† ſ dabo tecum ego deus.
tatẽ quã tu dedisti mihi † dedi eis
† ſ in charitate sicut supra in fide † ſ vt sint vnuz p me vnum mediatorem
ut sint † vnũ † sic & nos vnũ sumꝰ.
† ſ in claritate.
† ſ supra tñ vt sint vnũ hic ꝓsumati: ibi credat: hic co
† Ego i eis & tu i me: † vt sint ꝓsũ
gnoscat † ſ. i. ipi ꝓsumati ſ hoc & ibi & hic: qz ifepa
billẽ charitatẽ pfis: & filij mõ credimꝰ tũc cognoscemꝰ
mati i vnũ: & cognoscat mũd⁹ qz
tu me misisti & dilexisti eos sicut & me dilexisti. Pr̃ quos dedisti mi
† ſ qz dilexisti eos in me recipe eos mecũ † ſ cõsumandos in tantam spem erigit qua maior non sit
hi † volo † vt ubi sũ ego & illi sint
ſ ita mecũ. † ſ ñ aliter credãt: qz hẽ merces fidei ñ, fides
mecũ vt † videat claritatẽ meam
† ſ post crucẽ mihi bõi: vel mihi deo: cũ me genuisti tibi equalẽ † ſ videant: qz d. m. in quo & nos dilexit & predestinauit tũc q in fine mundi faciet
quã dedisti † mihi qr † dilexisti me
† ſ õ hoc eis volo: qz hi soli de mũdo cognouerũt te.
añ cõstitutiõez mũdi. † Pr̃ iuste
ſ iniquus ſ iustum. ſ mediator
mũd⁹ te nõ cognouit. Ego aũt te
† ſ p me ſ p hoc cognouerũt: qz t. m. ergo gra nouerit
cognoui: & hi † cognouerũt qz tu
ſ per fidem
me misisti. Et notũ feci eis nomẽ
ſ per speciez
tuũ & notũ fãciã: vt dilectio q̃ di
lexisti me: & ipsis sit & ego in ipsis.

ſ nõ añ ſz istis finiꝫ non ℣ i hortũ mo

Ec cũ dixisset ihesus. C. XVIII.

b itroiret ſ trãsit de iudeis ad gẽtes.
xisset iesus egressus ẽ cuz
ſ qz bibit de torrente huius scĩ
discipulis suis trãs torrentem ce

Ego sũ in eis ad quos me misisti & tu in me: mũdũ tibi p me reconciliãs vñ est etiã ꝫ qđ sequit: dilexisti eos: qz in filio etiã mẽbra eius diligit: sicut et me: nõ q equaliter: sed qz & me & illos: vel ꝓpter me illos: sicut. s. Sicut misisti me: misi eos. i. qz me misisti misi illos. Quos dedisti. i. trahisti ad me: sic & ego elegi eos de mũdo. alij nõ sũt dati ei: nõ sunt sui: etsi po testas sit ei omniũ.

Volo vt. Non põt nõ fieri qđ vult oipotẽs: ꝫ illa volũtas ẽ hois: de q̃ dicit: nõ sic ego volo.

Ut vbi. i. in celo vbi in carne mox futurus sũ. vel sicut dicit nicodemo: Nemo ascẽdit in celũ nisi filius hois q est in celo. Nõ dixit: erit sed est ꝓpter veritatẽ psone: in q̃ & deꝰ hõ ẽ: & hõ deꝰ: & vbi ego sũ deitate: & nõ ãrat vbi: qz deitas vbiqz ẽ cũ q̃ tñ matt. 11. b. Luce. 10. d
bonꝰ est: etsi nõ vbiqz sic ille: vt latroni dicit. Modic m. e. in p. Ñ & ꝫ nõ satis fuit dicere: vbi ego suz: sed addit mecũ: qz mi seri ꝓfit esse vbi ille est q nusqz deest. sed soli beati sunt cũ illo: q nõ sunt bti nisi ex eo. Cũ illo: qz fruunt illo: videt illũ sicuti est. Mali nõ sunt cũ illo vt ecci in luce nõ sunt cũ luce. Nec boni nũc ita sunt cũ eo: etsi aliquo mõ per fidem sunt cum eo. a matt. 26. c. mar 14. c. Luce. 22. d

Videant. Cũ in forma serui clarificata viderint iudicãtẽ bonũ & malũ: tollet ipius ne videat claritatẽ dei q̃ deus est: quã soli mũdi corde videbũt qđ erit eis vita eterna.

Ut dilectio. Dilectio qua pr̃ diligit filiũ est i oibus iustis: qz mẽbra eius sunt & diligunt in illo qui totus diligit. iõ subdit: & ego in ipsis sum: quasi: qz ego sum in ipsis: aliter est in nobis vt in tẽplo: nos in illo aliter: qz nos sumus ille: cum ꝑm hoiez eius capitis sumus corpus.

Egressus. Jam aplis in agro culto & fructuoso ope p assiduã ꝓdicationẽ ꝓstitutis: tpe passiõis in hortũ paradisi introducit vbi fructus est abundantior: & qui in deserto tẽtatus vicerat. In horto suos coronat. vñ ait latroni: Amen amen dico tibi hodie mecum eris in paradiso.

de lyra

riã & exaltationẽ. Et ꝓfr̃ ostendit saluator q sua ora sit exaudibilis: dicẽs: p Pr̃ iuste mũ. te nõ cognouit. Licz enĩ pbi deũ cognouerunt q̃tũ ad essentie vnitatẽ: nõ tñ q̃tũ ad ꝑsonalẽ distinctionẽ: & iõ nõ cognouerũt ꝓ prie loquẽdo deũ patrẽ. Silr iudei lz de ꝫ habuerũt aliquã cognitionẽ per scripturas ꝓpꝫas loquẽtes de distinctiõe ꝑsonaz in diuinis. illa tñ fuit in eis obscurata ex inuidia & odio ad xp̃m: vt. s. dictũ est. & iõ nõ cognouerũt deũ patrẽ nisi large loquẽdo de paternitate: inq̃tũ pr̃ est oiuz creatiue.
b Ego aũt te cognoui. qz inq̃tũ deus cognoscit patrẽ notitia cõprehensionis: & inq̃tũ hõ plenius cognoscit q̃ aliqs angelus q̃tũcũqz beatus.
r Et hi cognouerunt qz tu me misisti. qz apli p doctrinã & miracula xp̃i habuerũt notitiã q ipse esset missus ꝓ salute mũdi. s Et notũ feci eis nomẽ tuũ. i. nomẽ paternitatis ꝓprie dicte in diuinis: & p ꝰis totius trinitatis: qz cognita vna ꝑsona & alie cognoscunt. Jstud enĩ nomẽ sanctissime trinitatis qđ erat aliis ignotũ: vt ꝑdictũ est: p doctrinã xp̃i fuit aplis reuelatũ. t Et notũ faciã. qz post resurrectionẽ xp̃i qñ aperuit aplis sensum vt scripturas intelligerẽt: & post missionẽ spũs sancti apli plenius cognouerũt mysteriũ trinitatis. v Ut dilectio qua dilexisti me in ipsis sit. i. spiritus sanctus qui est amor patris & filii. ꝛ Et ego in ipsis. qz per gram spũs sci facti sunt templũ & habitaculũ christi.

C. XVIII.

y Ec cũ dixisset ihesus. Hic incipit euãgelista describere xp̃i passionẽ
h & mortẽ. ipsa aũt fuit p iudeos inchoata & p gentiles ꝓsumata ꝑm
qđ xp̃s ꝑdixerat Matth̃. xx. Filius hois tradet ꝓncipibus sacerdotũ & scribis & ꝺẽnabũt eũ morte: & tradẽt eũ gentibꝰ ad illudẽdũ & flagellãdũ & crucifigẽdũ. Et iõ euãgelista ꝑmo ostendit qđ xp̃s a iudeis sit passus. scõo qđ a gẽtibꝰ sc. ca. Tũc q̃ apprehẽdit. Pr̃ima in tres. qz ꝑmo describit euãgelista q̃lit̃ xp̃s a ministris iudeoz fuit captꝰ. scõo q̃lit̃ a ministris fuit pertractatꝰ: ibi: Et ohoz q̃z. tertio qualit̃ a põtificibꝰ coram pylato est accusatꝰ: ibi: Adduxit ẽ. Circa ꝑmũ euãgelista tria describit. ꝑmo ꝓditiõis locũ. scõo ꝓditoris apparatũ: ibi: Judas q̃. tertio animũ xp̃i ad sustinẽdũ ꝑparatũ: ibi: Jesus itaqz sciẽs. Circa ꝑmũ sciẽdũ q' xp̃s fuit ad locũ extra ciuitatẽ ad quẽ sciebat vẽturꝰ ꝓditorẽ: vt ostenderet se volũtarie subire mortẽ. & ꝫ ẽ qđ dr̃: Hec cũ dixisset &c. trans torrẽtẽ cedron. Nomẽ ẽ torrẽtis iter ciuitatẽ hierlm & mõtẽ oliueti currẽs p vallẽ iosaphat q̃ ẽ intermedia. Et dicebat ille torrẽs cedron: eo q̃ in ripa illiꝰ flumis siue illiꝰ torrẽtis nascebant

Ubi erat hor. In horto capitur vt deleret peccatū cōmissū in horto deliciarū in quē huius seculi torrentē transiens: discipulos introduxit.

Cohortē. Non iudeorum sed militum a preside seruato ordine legitime potestatis: vt illis tenentibus nullus auderet resistere. vel etiam siquis auderet: contra tot non posset.

Venit illuc. Nocte tradit: vt sine turbis que in die frequentes aderant inueniretur.

Stabat. De osculo hic tacet quod alij euangeliste dicunt.

Ego sum. Hac vna voce tot feroces et fortes moriturus ꝓstrauit: virtute latētis deitatis: quia volebat quidem comprehendi: sed non nisi quando voluit.

matt.26.c mar.14.c Luce.22.c

Abierunt. Sic modo per euangelium vbiq; dicit christus: ego sum: et iudei expectātes antichristum retro abeūt: ꝛ in terrena que amant cadunt.

Sinite hos. Aug⁹. Faciūt quod iubet: sinūt eos abire quos non vult perire. non quin post sint moriturī: sed quia sic nōdum credebant: quomodo credūt qui nō pereūt.

Percussit. Seruus significat populum legis seruum. Auris ꝓ domino amputata et a domino sanata: auditum amputatum: a vetustate renouatum: vt seruiat liber in nouitate spiritus: non in vetustate littere. Unde

B

Nicolaus

multi cedri. hic enī fluuius appellabat torrens: ꝓ eo q; ad modū torrentis q̄q; habebat aquas: q̄q; nō. a Ubi erat hortus. ꝛ sic erat locus clausus ꝓueniens ad capiendū illos qui essent intra ipsum. b In quē intro iuit ipse ꝛ discipuli eius. offerens se captioni. c Sciebat aūt ꝛ iudas q tradebat eū locū. Exquo patet aptitudo loci ad capiendū christū ex tribus. primo q: erat a ciuitate remotus ꝛ ipsi querebāt eū capere sine strepitu turbarū: vt hī ad matth. xxi. scōo q: erat clausus. ꝛ tertio q: ꝑditori cognitus. d Judas ergo. Hic describit ꝑditoris apparatus: q: iudas de tribus se muniuit. primo de magna societate forti ꝛ autentica: ꝛ iō dī: e Cū accepisset cohortē. s. militū a p̄side assignatā: vt sic multitudo ppli si supueniret nō auderet impedire eius ꝑditionē ꝓpter iusticie publice timorē. f Et a ponti. ꝛ pha. ministros. vt sic haberet fulcimentū ab vtraq; curia. s. pontificis ꝛ impatoris. Scōo muniuit se iudas de lumine ꝓtra noctis tenebras qō notat cū dī: Uenit illuc cū laternis ꝛ facibus. Tertio muniuit se de armis: si vellēt eius ꝑditiōi resistere. iō subdit: Et armis. g Jesus itaq;. Hic ostendit ꝑmptitudo xp̄i ad patiendū. ꝛ hoc dupliciter: primo q: xp̄s se nō occultauit. scōo q: defensionē ꝓhibuit: ibi: Simon ergo. In p̄ma igitur parte dī sic: Jesus itaq; sciens oīa q̄ ventura erant sup eū ꝑcessit ꝛ dixit eis: h Quē queritis. Exquo manifeste ꝑz q: sua volūtate captus est q: cū sciret oīa futura vt. s. declaratū fuit. i. ca. nō se occultauit: sed magis q̄rentib⁹ eū obuiā iuit. i Rñderūt ei: iesū nc.] Uirtute enī diuinitatis actū est q venerat ad tradendū eū. vñ subdit: k Stabat aūt ꝛ iudas q tra. eū cū ipsis. vt p B scōo ostenderet q: de volūtate sua caperet: q: exquo eis erat incognitus potereat ab eis recedere. ꝛ nō solū patuit B p ꝓdicta: sed etiā manifestius p B qō subdit: l Ut q̄ dixit eis: ego sū abierūt re. ꝛ ce. terrā. Si enī vno v̄bo oēs ꝓstrauit: de facili poterat ab eis euadere. O ia enī ista facta sunt ex diuina ordinatiōe: vt declararet virtus diuinitatis eius p ꝓdicta. sic fragilitas hūanitatis p captionē eius sequētē ꝛ passionē. m Iterū q̄ inter. eos. quē q̄rit. B fuit facto interuallo a p̄ma interrogatiōe: q: q̄diu iacuerūt ꝑstrati nō monuit se de loco: vt magis declararet sua volūtaria captio. n Illi aūt dixerūt: iesū nazarenū. Nō enī cognoscere poterant eū nec cape donec ipse vellet. ꝓpter B subdit: o Dixi vo. q: ego sū. ꝛ tūc habuerūt ipsi⁹ noticiā. ꝛ capiēdi eū licentiā. ꝓpt qō subdit: p Si q̄ me q̄ritis sinite hos abire. q. d. sic do vobis ptātē me capiendi: vt tū meis discipulis nō facIatis aliqd mali. q Ut ipleret sermo quē dixit. ca. ꝓcc. r Quia quos dedisti mihi nō pdidi ex eis q̄. Istud enī v̄bū dixerat ibs nō tm de salute spūali suoꝝ discipulorꝝ: sed etiā de salute corpali eorū. qō ꝑz ex hoc q̄ inde cepit iudā q ꝑditus est ꝛ spūaliter ꝛ corpaliter: q: ex desperatiōe se suspendit: ꝛ iō euāgelista applicans verbū ꝑdictū ad ꝑditionē corporalē nō discedit ab intentione lre. s Simon ergo. Hic ostendit

f cedron obumbratio eorum

dron vbi erāt hortus in quē ꝑ/

f nō statim: sed quibusdā interpositis q̄ alij narrant

† f vbi ipse lupus inter oues locum preuotauerat.

troiuit ipse ꝛ discipuli ei⁹. †Sciē/bat āt iudas q tradebat eū locū: q: iesus frequēter ꝓuenerat illuc cū discipulis suis. Judās ergo cū ac̄cepisset cohortē ꝛ ā pōtificibus

f iudeos

ꝛ phariseis ministros: venit illuc

f nor enī erat: in q̄ iō cū lucernis ꝛ facib⁹: vt si latere vellet bis q̄rerēt. † Iōi accēderūt sibi lumē penale.

†† vt bis siqui eū defendere vellēt expugnarentur.

†cū laternis ꝛ facibus ꝛ††armis. Jesus itaq; sciēs oīa que vēnura erant sup eum ꝓcessit ꝛ dixit eis:

f nō ignorās q̄d vellēt: s; vt scirēt se eū qnē querebāt

Quē q̄ritis? Rñderūt ei: Jesū

† f nō abscōdit se sed ostendit.

naçarenū. Dicit eis iesus: † Ego

f q̄n nesci⁹ sci eor: vl̄ pot⁹ vt signo osculi eū traderet

sum]. Stabat aūt ꝛ iudas q tra/debat eū cū ipsis. Ut ergō dixit: ego sū: abierunt retrorsum ꝛ ceci

† f vt bene eū cognoscant: ne errent in captione.

derūt ī terrā. †Iterū ergo interrogauit eos. Quē queritis? Illi āūt

dixerūt: iesū naçarenum. Rñdit iesus: Dixi vōbis: q: ego sū. Si ergo me q̄ritis: sinite hos abire. Ut ipleret sermo quē dixit: quia quos dedisti mihi ñ pdidi ex eis

f ardentior ceteris discipulis

quēq̄. Simō ergō petr⁹ habēs

f cultum. s.

gladiū eduxit eū: ꝛ pcussit pōtificis seruū ꝛ ābscidit ei⁹ auriculam dextrā. Erāt āt seruo nomē malch⁹. Dixit ergō iesus petro: Mit

f passionis:

te gladiū tuū ī vaginā. Calicem

†† vt apla ait: pn ob oib⁹ tradidit eū i f q̄ cur resistis

quē †dedit mihi pr⁹ nō vis vt bi/bā illū? Cohors aūt ꝛ tribun⁹ ꝛ mīstri iudeoꝝ ꝓphēderūt iesū: ꝛ ligāuerūt eū: ꝛ ādduxerūt eū ad an

†† cur ad eū † voluit ad illū ꝓmo duci vt miōris culpe videret: si alteri⁹ quoq; sacerdos dānarēt sententia

nā ꝓmū †Erāt enī⁹ socer caiphe q erāt pōtifex āni illi⁹. Erat aūt caiphas q ꝓsiliū dederat iudeis: q: expedit vnū hoiez mori ꝓ ppło:

f ex deuotione

Seqbat āūt simō petrus iesus ꝛ

dicitur malachus: id est regnaturus cum christo. Quod significatum quia non cogitauit petrus: sed magistruz defendere voluit: dominus improbat factum: ꝛ monet eum ad patientiam. Illud tamen mystice ꝛ fieri debuit ꝛ scribi.

Mitte gla. Ac si diceret: quiescat vindicta. Aliter: Conuerte gladiū in locum suū. i. verbū predicationis ꝓuerte ad gentes: vbi fm paulū hostiū apertum ꝛ ingens inueniatur. Aliter: postq̄z plenitudo subintrauerit: dicit petro per quem totus ordo predicatorum designatur: mitte verbū predicationis ad israel: Dis eni qui gla. ac. g. p. Quo gladio ? illo qui ignеus vertitur ante paradisum: ꝛ gladio spūs qui in dei scribitur armatura.

matt.26.c mar.14.c Luce.22.c

Cohors a. Mos erat iudeis: vt quē morte dignū iudicarent vinctū p̄sidi traderent.

Et adduxerunt e. Erant eo tpe duo sacerdotum principes (vt Lucas ait) annas ꝛ cayphas qui vicissim annos suos agebāt. Sed tūc erat annus cayphe. ꝛ voluntate eius ꝓmū ductus est ibs ad annā: nō q: collega: s; q: socer eius erat. Uel domus sic erat posite: vt nō deberet annas a transeūtibus preteriri.

matt.26.c mar.14.c Luce.22.c

Et alij d. Quis sit iste q: hic tacet nō temere diffiniatur. Solet tm iste Joānes sic se significare.

c

ā.xi.i. matt.26.c mar.14.c Luce.22.c

de lyra

promptitudo christi ad patiendū ex hoc q̄ defensionē ꝓhibuit. ꝛ hoc est qō dicit: Simon ergo petrus habens gladiū eduxit eum. Dicūt hic aliqui q̄ discipuli emerant gladios de p̄cepto dñi: fm q̄ habet Luce. xxij. vbi dī sic: Et qui nō habet vendat tunicam suā ꝛ emat gladiū. sed nō est verisimile: q: ibidē dicit q̄ apostoli statim respondērūt: ecce duo gladij hic. ꝛ christus dixit: Sufficit. ex quo patet q̄ ante illos gladios habebant. Dicendū igit q̄ apli fuerunt piscatores. in piscatiōe aūt oportet aliqñ rhetia cū parillis affigere: ꝛ cum perticis nauculas dirigere. ꝛ ideo in talibus ꝛ ꝓsimilibus vsus magnorum cultellorꝝ est necessarius: ꝛ probabile est q̄ aliqui de apostolis illos cultellos sibi retinuerant ad scindendū cibaria. vnde etiā cum illis carnes agni paschalis ꝓsciderāt. Petrus aūt vnū ex illis retinuerat apud se: q: erat magis ꝓmptus ad defensionē sui magistri q̄ alij. t Et percussit pontificis seruū. qui magis de prope se ingerebat ad christū capiēdū. v Et abscidit auriculam eius dextram. Credidit enī cum magis ledere. sed diuina ordinatione ictus declinauit. x Erat aūt nomen seruo malchus. hoc addit euangelista ad ostendendū certitudinē rei geste: exprimendo ꝓpria nomia. y Dicit ergo iesus petro mitte gladiū tuū in vaginam. quasi diceret: noli vti ad defensionē meā. ꝛ subdit causa: z Calicem quem dedit mihi pater non vis vt bibam illum? quasi diceret. passionem quam ordinauit pater celestis ad salutem humani generis debeo patienter tolerare. ꝛ ideo non est locus defensionis ꝛ resistentie. sed magis patientie. a Cohors quoq;. Hic ostendit qualiter christus a ministris cōprehensus pontificibus presentat. Et diuidit in duas: quia primo describitur ipsius presentatio anne. secūdo cayphe: ibi: Et misit eum annas. prima in duas: quia primo ponit christi presentatio. secundo eius examinatio: ibi Pontifex ergo. Prima adhuc in duas. q: primo describitur predicta presentatio. secundo incidenter ponit prima petri negatio: ibi: Sequebat aūt. Dicit igitur primo sic: Cohors quoq;. s. militum. b Et tribunus. qui eis preerat: ꝛ illi erant gentiles. c Et ministri iudeoꝝ. isti erant iudei. d Comprehenderunt iesum. ex quo patet obstinatio eorum. quia non fuerunt auersi a suo malo visis predictis signis: sed magis attribuebant artibus magicis. e Et ligauerunt eum. quasi morte dignū. Illi enī qui reputabant morte digni iudicibus presentabant ligati. f Et adduxerunt eum ad annam primū. i. primo. cuius causa subdit: g Erat enim socer cayphe. ꝛ q: eūdo ad domū cayphe habebāt transire añ domū istius anne iō introierūt domū eius ꝓpter eius reuerētiā. Alia aūt rō fuit: q: pontificatus tūc singulis ānis vēdebat. ꝛ isti duo. s. annas ꝛ cayphas q̄si alternatim erant pontifices: ꝓpter qō q̄si pontifex hēbat: q: anno p̄cedēti fuerat. Tertia rō est vt xp̄s coram iudicibus pluribus ꝓdēnatus videret magis dign⁹ morte. h Qui erat pon. āni nc. Ista sūt exposita. s. xi. ca. i Seqbat aūt. hic interponit prima negatio petri: cū dī: Seqbat aūt iesū simon

petrus ꝛ

Dicit ille nō. Aug⁹. Nō solū negat xp̄m q dicit cū nō esse christū: ꝑ q etiā negat se esse xp̄ianū: ⁊ ita hic implet: qđ dñs dixit: ter me negabis.

Palam. i. multis audiētibus: nō q̄ q̄ dicit palam essent cognita turbis. Cū ⁊ apl̄us dixerit: hec in puerbijs locutus sū. Sed venit hora cū palā ānūciabo vobis. Eis etiā secreta exponebat: q̄ alijs p parabolas dicebat.

Silr q̄ dicit: nihil in occulto sū locutus nō q̄ nō esset occulta itelligētia: ꝑ q̄ corā tot hoib⁹ dixerat. Ea etiā q̄ paucis dixerat nō sūt in occulto: q̄ ad ꝑ dixerat vt p̄dicarent sup tecta: nō vt tacerent. Ea aūt q̄ audierāt ⁊ nō intelexerāt talia erant vt non possent iuste criminari: ⁊ quotiēs iterrogādo tenta
mat.26.g mar.14.g Luce.22.f uerūt vt accusarēt: sic rñdit vt oēs calūnie frustrarent. Jō dicit: qd me iter.

Quid me. i. a q̄ veritatē audire ñ desideras? Interroga magʒ eos: de quor dicē nō hēas inuidiā. Ita tēpat rñsionē vt nec veritatem taceret: nec defendere se vlderet.

Hec aūt. Ostenditur cur nō fecerit qđ docuit:

Nicolaus

D petr⁹ ⁊ alⁱ discipul⁹. s. Iohānes. Iz. n. isti sic ⁊ alij p̄ fugisset: tñ postea secuti sūt iesum: q̄ feruētiores erāt alijs. a Discipul⁹ aūt il. erat no. pōtifici. Dicit aliq̄ q̄ Iohānes erat pit⁹ i lege. ⁊ pp ꝑ hēbat noticiā cū pōtifice: ꝑ ꝑ nō ē verisīle: q̄ piscator erat ⁊ de naui a xp̄o vocat⁹ fuerat vt hī Matth. iiij. vñ dic̄ Iero⁹ i epl̄a sua ad paulinū: Joānes rusticus piscator indoct⁹ ⁊c. ⁊ iō alia fuit cā sue noticie cū pōtifice: q̄ forte missus a ꝑe suo pluries portauerat pisces ad domū pontificis. vel forte q̄ aliqs de cognatiōe eius ibidē seruiebat: vl aliq̄ alia cā quā aliq̄ assignāt: q̄ descēderat de dauid. ⁊ sacerdotes hēbāt istas genealogias.
matt.26.e mar.14.e Luce.22.f
matth26.g mar.14.g Luce.22.g

b Et in. cū iesu i a. pōtificis. ꝑpt noticiā p̄dictā pmissus est itrare. c Petr⁹ aūt sta. ad o. foris. tāq̄ icognit⁹. tñ ꝑpt Ioānē pmissus ē itrare. d Dixit ḡ pe. an. ostiaria. nūqd ⁊ tu ex discipul' es hois isti⁹? q. d. videt q̄ sic. vidit enī cū timide intrantē: ⁊ sic habuit de eo suspitionē. e Dicit ille: nō sū. Erq̄ pz fragilitas petri: q̄ ita cito negauit: ⁊ ad vocē vn⁹ mulier⁹ q̄ nō loq̄bat acriter. Nō enī dicebat: es tu de familia hui⁹ p̄ditoris? vl aliqd hmōi: ꝑ hois isti⁹ q̄si cōpassiue loquēdo. f Stabāt aūt ser. ⁊ mi. ad pzu. q̄ fri. erat. sic solet esse i martio post mediā noctē: Et calefaciebāt se ⁊c. g Pontifex ḡ. b ponit xp̄i examinatio. Et diuidit in tres. q̄ ꝑmo ponit dicta examinatio. scōo xp̄i rñsio: ibi: Rñdit ei ihs. tertio rñsiōis reprobatio: ibi: Hec aūt cū dixisset. Circa ꝑm sciēdū q̄ xp̄s reputabat a iudeis seductor⁹ hoīuz: ⁊ doctor⁹ falsē doctrine. iō examinat⁹ fuit de vtroq̄. ⁊ ꝑ ē qđ dī: Pontifex ḡ iterrogauit iesū. dī aūt ānas pōtifex: nō q̄ cēt actu: ꝑ q̄ aſi fuerat. ⁊ q̄ socer erat pōtificis: vt dictū est. h De dis. suis. vt videret si posset cū deꝓhēdere q̄ forent ab eo seducti. i Et de do. ei⁹. ad videndū si posset ibi inuenire falsitatē vel calūniā ⁊ aliqđ dictū ꝺ legē. k Rñdit ei ihs. b ponit xp̄i rñsio. De discipul' āt suis nihil poterat ꝑtūc boni rñdere: q̄ ꝓncipatiōē int eos statim audierat ipsū i sua pñtia negasse: ꝑ de doctrina sua rñdit oñdēs q̄ nō erat mala vel suspecta: ꝑ sana. qđ declarat ex duob⁹: ꝑ⁹ ex loco cū dī: l Ego pa. lo. sū mūdo ⁊c. doctrina aūt suspecta in angul' ⁊ lateribus docet nō i loco publico ⁊ sacro. scōo ex auditor⁹ testimoniū eor⁹ subire. qđ ē tibi magʒ roga eos q̄ audierūt ⁊c. q. d. pat⁹ sū testimoniū eor⁹ subire. qđ ē tibi magʒ credibile q̄ meū dictū: q̄uis ꝑm veritatē deberet esse ꝺtū. n Hec aūt cū dixisset. b ponit hui⁹ rñsiōis reprobatio. ⁊ ꝑ duplr. ꝑmo p factū. cū dī: Vn⁹ assistēs mistror dedit al apā iesu. scōo p ẏbū: cū subdit: o Sic rñ. pontifici. Ille enī miser sceleris accepit rñsionē iesu q̄si notasset pontificē de stulta iterrogatiōe. p Rñdit ei iesus. hūilit ẏitatē oñdēdo. q Si male lo. sū ⁊c. p. de malo i. potes phibere: ⁊ nō me iniuste peutere. Sed videt q̄ ꝑ xp̄s fecit ꝺ doctrinā suā. q̄ Matth. v. dicit: Si q̄s percusserit te in maxillā dextrā: ꝓbe ei ⁊ alterā. Ipse aūt ꝑ nō facit ꝑ magʒ peutiētē se correxit. Dicēdū q̄ illō xp̄i ꝺceptū ⁊ plura alia q̄ ibi ponūt ſi danē absolute: ꝑz q̄ dic̄ Aug⁹ ꝑ magʒ ꝑz ꝺpatōz animi: q̄: hō dz hīc animū sp ꝓpatū ad faciēdū: vbi videret ꝑ expedire ad honorē dei ⁊ vtilitatē eccl̄ie. alⁱs āt ñ. imo aliq̄ſ expedit iniuriātib⁹ rñdere ad ipor ⁊ alior istructōez: sic fecit ꝑ xp̄s. ⁊ aliq̄ſ ēt fcō resistē ne dec occasio malʼ male agēdi. r Et misit. ꝑ oñdit q̄liter xp̄s pñtat⁹ ē cayphe. Et diuidit i duas. q̄: ꝓ⁹ describit dicta pñtatio. ⁊⁹ subdit scōa ⁊ tertia petri negatio: ibi: Erat āt. Jn ꝑ⁹ igit pte dī sic: Et misit eū ānas ligatū. q̄ſi mozte dignū ⁊ iā corā eo ꝺdēnatū. s Ad cay. pōtificē. tū q̄: ad ipsū ptinebat ꝓncipaliť xp̄i examinatio: tū vt vidēt xp̄s magʒ debuit nō sic rñdere: sed alterā maxillā ꝓbere. Sed veraciter ⁊ māsuete ⁊ iuste rñdit: ⁊ nō mō maxillā: sed totū corpus feriēti parauit: Et hinc potius oñdit ꝓcepta patiētie: nō ostētatōe corpis ꝑ cedis ꝓpatiōe faciēda. pōt enī qs maxillā visibiliť ꝓbere iratus. Melio⁹ q̄ rñdit vere placat⁹: ⁊ ad ferēda grauiora tranqllo aio paratus. Si male. Male logť q̄ ꝺ veritatē logť. Et ē si m. l. s. da testimoniū q̄ ꝓbes mēdacē.

Erat aūt. Aug⁹. Dicto q̄ annas misit iesū ad cayphā: redit ad locū narratiōis vbi reliq̄rat petrū vt explicet quid in domo anne de trina petri negatione contigerat.

Jn pretoriū. i. vbi ꝑ preses pylatus habitabat sed si ad cayphā quō in
matt.26.f. mar.14.f. Luce.22.f
ptoriū? forsitā aliq̄ cā vigente de domo anne ad audiendū iesuz ambo cōuenerant: cayphas perrexit ad ptoriū p̄sidis: ⁊ socero suo iesuz reliquit ad audiendum: vel in domo cayphe pylat⁹ acceperat pretoriuz: ⁊ tanta erat domus vt deorsum habitaret dominus: seorsum pylatus.

De Ira

morte dign⁹ q̄ fuisset corā iudicib⁹ plurib⁹ ꝺdēnat⁹. Sciēdū tñ q̄ Iohānes ꝑ tacet q̄liť cayphas cū exami
matt.27.a mar 15.a. Luce.23.a
nauit: ⁊ q̄liť cayphas vestimēta sua scidit. ⁊ q̄liter xp̄s i domo ei⁹ illus⁹ fuit q̄ alij euāgeliste ꝑ suffici ent exp̄ssērat. t Erat aūt. ꝑ reuertit euāgelista ad narrādū de negatiōe petri. ⁊ iō q̄si eadē ꝺba q̄ dixerat i fine p⁹ negatōis resūmit. d. Erat āt simō petr⁹ stās ⁊ calefaciēs sc. Ille. n. q̄ narrat hystoriā aliquā q̄ſ occurrūt aliq̄ incidētia narrāda: iterrūpit ꝓncipale ad illud incidēs narrādū: q̄ fcō reuertit ad ꝓpositū. ⁊ sic facit ꝑ Iohānes: vt dictū ē. v Dixerunt ḡ ei. ministri ad ignē stātes. x Nūqd ⁊ tu ex dis. ei⁹ es. q. d. sic. q̄: videbāt eū timidū ⁊ pauidū. y Negauit il. ⁊ di. ñ sū. De ista scōa negatōe petri videt matthe⁹ ꝺdicere Iohāni. p⁹ q̄ ad psonā: q̄: dixit ipsū scōo negasse ad vocē alteri⁹ ācille Matth. xxvi. Joānes āt ꝑ dic̄ q̄ fuit ad vocē ministror ad ignē stātiū. ⁊⁹ q̄ ad locū: q̄: matthe⁹ dic̄ q̄ scōo negauit i exitu ianue. ꝑ āt dī q̄ stās ad ignē ꝓpt qđ sciēdū q̄ ꝓncipal' itētio euāgelistar crat exprimere trinā petri negationē. ⁊ l ꝑ oēs ꝓuenisset. de psonis āt accusantib⁹: seu de negatōis loco nō erat eor ꝓncipal itētio. ⁊ ꝓbabile ē q̄ multi adꝺba petri ꝓcurrebāt circa eū ⁊ ꝓsilia ꝺba dicebāt ipropando ei mgrīm suū. ⁊ iō vn⁹ euāgelistar exprimit vnā psonā accusātē: ⁊ alⁱs aliā. ⁊ vterq̄ dic̄ verū. vñ ꝑm ẏitatē hystorie vt q̄ ꝑma negatio sit facta ad vocē ancille ostiarie: petro domū itrāte. scōa āt negatio fcā ē i domo. q̄: post ꝑmā negatōez petr⁹ timuit diu stare iter iudeos ꝓpt qđ voluit exire. ⁊ tūc alia ācilla vidēs eū timidū accusauit eū. ⁊ sic in ꝑ ꝓcurrerūt illi q̄ ad ignē stabāt ⁊ idē dicebāt eū illa ācilla. ꝓpt qđ mat theus dicit q̄ ad vocē ācille alteri⁹ negauit. Joānes āt mistros ꝓcomitātes exprimit. Jtē matthe⁹ dicit q̄ negauit ipo ecūte ianuā. i. volēte exire ⁊ ad ꝑ se ꝓpante ꝓpt timorē: vt p̄dictū ē: q̄: tñ adhuc erat i domo nec ab igne lōge recesserat. iō dicit Iohānes q̄ ꝓpe ignē fcā ē illa negatio. tertia āt negatio fcā est multi⁹ cū accusātib⁹ ⁊ ꝓcurrētib⁹ ꝓpter p̄dicta. tñ iter illos erat ꝓncipal' vn⁹ seru⁹ pōtificis: ꝓpter qđ Iohānes illū exprimit tacēdo de alijs. iō subdit:

z Dicit ei vn⁹ ex ser. pō. co. ei⁹ cui⁹ pe. ab. auriculā. ⁊ iō acrius ceteris cū accusabat. ⁊ l accusatōis sue assertōez adduxit fcm̄ ꝺcedēs: cū dic̄: a Nōne ego te vidi i horto cū illo. q. d. sic. b Iterū ḡ negauit. Aliq āt volētes excusare petrū dicūt q̄ nō negauit cū ex timore mort: ꝑ ex amore nolēs ab eo separari: ꝑ sp cū seq. Sciebat enī q̄ si diceret se esse discipulū ei⁹ statim ab eo separaret. Sed ꝑ est ꝺ ẏba dñi. s. habita ca. xiij. vbi exprobrauit petro dicēs: Ama tuā ꝓ me ponces: qđ fuit dictū negatiue: sic fuit. s. expositū. ⁊ iō pz q̄ petr⁹ negauit timēs alaz suā exponere ꝓ xp̄o. c Et sta. gal. cantauit. s. scōa vice. q̄: post ꝑmā negatōez semel cātauit gall⁹: ꝑ petr⁹ timore pturbat⁹ ñ ꝓcepit: ꝑm q̄ fuit expositū Matth. xxvj. d Adducūt ḡ ihz. ꝑ oñdit q̄liť xp̄s a iudeis corā pylato accusat. Et diuidit i tres. q̄: ꝓ⁹ describit xp̄i pñtatio. ⁊⁹ pñtati examinatio: ibi: Exiuit ḡ. z⁹ innocētie xp̄i declaratio ibi: Et cū ꝑ dixisset. Jn ꝑ⁹ pte dī sic: Adducūt ḡ iesū a caypha i ptoriū. i. a domo cayphe pōtificī ad domū pylati p̄sidis: ad quē ptinebat iudiciū i cā sāguis: ⁊ loc⁹ vbi iudicabat ptoriū vocabat. Aliq āt libri male hñt ad cayphā. q: i domo cayphe iā erat xp̄s. nullⁿ āt adducit ad locū i q̄ ē. Jdcirca Iohānes scripsit i greco ꝑ euāgeliū. ⁊ iō ꝓ ẏitate tex⁹ habēda recurrēdū est ad grecū. Jn greco āt ponit a caypha. e Erat āt mane. ꝑ addit euāgelista ad oñdēdū quātū iudei sitiebāt sāguinē ihu xp̄i: q̄ sūmo mane ḡrebāt suiaz de ei⁹ morte dari. f Et ipsi nō itro. i ꝓto. vt nō ꝺtamināret. ex in

Ut nō cō. Quia diebus aſimoꝝ ꝓtaminatio erat illis i alienigene habitaculū intrare. Nobis nō li. Hoc dicūt ꝓpter dici feſti ſcitatē. Z ex eni p̄cipit ne parcāt malefactoribꝫ p̄ſertim ſeducētibꝫ a deo ſuo. q̄lē iſtū dicebāt eē: ꝛ ꝯ ſcipſos dicūt: qꝛ interficiebāt quē interficiendū offerebant: ſicut ꝛ pylatꝰ iterfecit: nō tñ manibꝰ ſuis. Cū pylatꝰ vellet ieſū tradere iudeis vt ſm legē ſuā iudicarent eū: noluerūt recipe: dicētes: nobis nō li. in. q. ꝛ ſic iplet ſmo ieſu quē de ſua morte p̄dixit: vt eū a iudeis traditū gētes iterficerēt q̄ſi ſic cēnt alieni a ſcelere q magis peccāt: in q̄ nō eoꝝ inocētia ſ dementia monſtratur.

A temetipſo. Scit ieſus qd ipſe iterrogat: et qd ille rñſurꝰ eſt: ſ tñ dici voluit: nō vt ſciret: ſed vt ſcriberet qō ſcire voluit.

Quid feciſti. Quaſi ſ ſi ſ culpa nō ē q̄ te regē diter ſ: qd aliud feciſti: q̄ſi ñ ē mirū ſi iudici trader ſ puniēdus q te regē dicis. Sed ſi hec cauſa nō eſſet:

Nicolaus

greſſu domus hois gentilis: ꝛ tñ nō timebāt inquinari ex ꝓcuratiōe mortis matt. 27.b mar. 15.a. inocētis: exq̄ pz coꝝ ſuperſtitio vana. a Sed vt mādūcarent paſcha. i. agnos panes q a iudeis comedebant in, paſchate p ſeptē dies. nō eni erat licitū illos comedē niſi p̄ſonis mūdis. ꝛ iō p paſchatis mādūcationē nō intelligit hic comeſtio agni paſchal. vt male dicūt greci: qꝛ illū comederāt die p̄cedēti. b Exiuit ḡ. B ponit xp̄i examinatio: et B duplr. qꝛ ꝓmo examinat coꝝā iudeis. ſcdo ad ptē ſine ipſis: ibi: Introiuit ḡ iterū. In ꝓma pte dō ſic: Exiuit ḡ pylatꝰ ad eos foras. Judei eni nō audebant domū eius ingredi ne ſuas obſeruatiōes violarēt: iō volēs eis deferre exiuit ad eos. c Et dixit quā accu. affertis aduerſus ho. hunc: Videbat eni eū ligatū in ſignū dānationis. iō q̄rebat de cā. qꝛ nō erat ꝓſuetudo romanis ꝓdēnare aliquē niſi p̄ius audirent accuſationē ſuā: ꝛ haberet locū ſe defendēdi: vt hī Act. xxv. Et iō pylatus q erat iudex ab ipatore romano illuc miſſus voluit modū romanoꝝ tenere. d Rñderūt ꝛ dixe. ei ſi nō eſſet hic malefactor ꝛē.] q. d. nos eius factū diligenter examinauimus ꝛ inuenimus cū dignū morte: ac ſi diceret: nō oportet aliā examinatiōnē facere. e Dicit ḡ eis pylatus. quaſi indignatus ex coꝝ rñſione: qꝛ ſciebat eos ipſū p inuidiā tradidiſſe: vt hī Matth. xxvij. f Accipite eū vos ꝛ ſm legē ve. iudicate. q. d. ſi ſufficit veſtra cramatio: ſufficiat ꝛ vīa ſnia. Sciendū eni q romani aliqua minora iudicanda dimiſerant iudeis: ſed nō poterāt p talibus inferre penā mortis: qꝛ romani retinuerāt ſibi cāz ſanguinis: ꝛ iō p hanc rñſionē inhibebat inferre xp̄o mortē. ipſi aūt nō poterant vitā eius ſuſtinere. ꝛ iō renuerūt hoc accipere: dicētes: g Nobis nō licet interfi. quēq̄. Si eni poſſent dare mortis ſnīaz libēter iudiciū recepiſſent. h Ut ſer. ieſu im. quē dixit ꝛē.] Chriſtus eni p̄dicēs mortē ſuā apl̄is Matth. xx. dixit q a principibus ſacerdotū traderet gētibus ad illudendū ꝛ crucifigendū. ꝛ hoc fuit ꝓpletū p hoc q renuerūt iudiciū ꝛ dimiſerūt ipſū pylato q erat gentilis iudicandū. ꝛ ſnie executionē ſuis militibus. i Introiuit ḡ. Hic ponit examinatio xp̄i in ſecreto. Et diuidit in tres. qꝛ primo ponit pylati interrogatio. ſcdo xp̄i rñſio: ibi: Rñdit ieſus. tertio pylati obiectio: ibi: Dixit itaq̄. Circa primū ſciendū q iudei cū tumultu irrationabili petebāt mortē xp̄i, ꝓpter qō xp̄s nō rñdebat: ſm illud Eccli. xxxij. Ubi nō eſt auditus nō effundas ſermonē, ꝓpter hoc matthe⁹ ꝛ marcus dicūt q cū accuſarēt a principibus ſacerdotū nihil rñdit, ꝓpter qō pylatus intrauit pretoriū qō erat in domo ſua: vt ibi xp̄m magis pacifice examinaret extra tumultū iudeoꝝ: q nō audebant intrare p̄toriū: vt dictū eſt. xp̄s aūt de tribus fuerat accuſatus coꝝā eo: vt hī Luce. xxiij. Dūc inuenimꝰ ſubuertentē gentē nr̄am. ꝛ, prohibentē dari tributa ceſari. ꝛ dicentē ſe xp̄m regē eſſe.] Pylatus aūt de duobus primis nō curauit ingrere. qꝛ de primo. ſ. de ſubuerſione obſeruationū legaliū nō curauit vtrū eſſet verū vel falſuz: qꝛ nō erat iudeus ſed gentilis. Secūdū cognouit eſſe falſū p famā publicā. qꝛ audierat xp̄i rñſionē qua iudeis de hac mā rñderat: Matth. xxij. Reddite q̄ ſunt ceſaris ceſari ꝛē. Sed de tertio qō videbat eſſe cōtra honorē imperatoris inquiſiuit. ſ. de regno: qꝛ impatores romani nomē regiū a iudeis abſtulerant vt frangerent coꝝ ſuperbiā: ꝛ tollerēt rebellandi occaſionē: ꝛ iō queſiuit a xp̄o. k Tu es rex iudeoꝝ? q. d. eſt hoc verū qō tibi ponit. ſ. q velis tibi vſurpare regnū? l Rñdit ieſus. hic ponit xp̄i rñſio in qua primo examinauit pylati interrogationē: dicēs: m A temetipſo hoc dicis an alii ꝛē.]. q. d. ꝓcepiſti hanc opinionē de me p teipſum. n Rñdit pylatus. nūqd ego iudeus ſum? q. d. ex me nō ꝓcepi: qꝛ nō ſuz iudeus. ꝛ ſic nō poſſum iueſtigare ex libris iudaicis quis debeat eſſe rex coꝝ: ſed hoc ad ipſo ß dicis: an alij tibi dixerūt de me? Rñdit pylatꝰ? Nūqd ego iudeus ſū? Gēs tua ꝛ pōtifices tui tradiderūt te mihi. Quid feciſti? Rñdit ieſ⁹: Regnū meū nō eſt de ß ſ ꝛ ſi adhuc in mundo mūdo. Si ex ß mūdo eēt regnuz ſ apparet quia nullus defendit meū: miſtri mei vtiqz decertarēt vt nō traderer iudeis]. Nūc aūt ſ etſi adhuc inter malos regnū meū nō ē hic. Dixit itaq̄ ei pylatꝰ: Ergō rex es tu? Rñdit ieſ⁹ ſ ideo non nego me regem: qꝛ in hoc natus ſum vt oſtendam quod ſum ſuz: Tu dicis: qꝛ rex ſū ego. Egō in hoc natꝰ ſū: ꝛ ad hoc vēi in mū dū: vt teſtimōiuz phibeā vitati. Omis qui ē ex veritate: audit vocē meā. Dicit ei pylatus: Quid ē

† ſ quaſi a me hoc non dixi: ſed a iudeis acce pi qui ideo te tradiderunt mihi

† ſ. credentes in me

† ſ i. credentes in me

† ſ ideo non nego me regem: qꝛ in hoc natus ſum vt oſtendam quod ſum

veritatis ſicut ſunt pontifices te acculant. q Rñdit ieſus. Examinata interrogatione pylati ieſus ꝓmo rñdit ad queſtionē primo factā de vſurpatiōe regni tpalis. r Regnū meū nō eſt de hoc mūdo. nō eni negat ſe eſſe regē: ſed magis ꝓcedit: qꝛ ſm veritatē ipſe erat rex regū. verūtñ ad tollendū occaſionē calūnie tpat ſuā rñſionē: dicens: q nō querit huius mūdi tpalē dñationē: qō probat ꝑ ſequēter: dicens: s Si ex hoc mūdo eſſet re. meū miniſtri mei ꝛē.] Dē eni regnū tpale habet firmitatē nō ſolū ab ipſo rege cum ſit vnus ſolus hō: ſed etiā a miniſtris ꝓtra aduerſarios ꝓ ipſo pugnātibus: qō nō q̄rebat xp̄s. ꝛ ſic patet q ſatisfecit ad queſtionē oſtendendo q non querebat inter iudeos tpalē dñationē. verūtñ qꝛ ꝓceſſerat ſe eſſe regē. iō ꝓcludit: t Nunc aūt regnū meū nō eſt hinc. i. q̄tū ad tpalia iſta q̄renda. Sed ꝓtra hoc videt qō dī pſal. xlvj. Rex omis terre deus. Ipſe autē eſt verus deus ſicut verus hō. ergo regnū eius eſt de hoc mūdo. Dicendū q ſm veritatē diuinitatis oīa ſunt ſubiecta xp̄o. tñ q̄tū ad humanitatē in primo aduentu ſuo nō venit ad dñandū tpaliter: ſed magis ad ſeruiendū ꝛ patiendū: ꝛ ſic pz q ſufficienter excludit illud qō ſibi imponebat de vſurpatione regni iudee: qꝛ nō fiebat queſtio de ipſo niſi inq̄tū hō ꝛ pro ſtatu preſenti in quo erat: q ad primū eius aduentū ptinebat. v Dixit itaq̄. Hic ponit pylati obiectio. ſicut eni viſum eſt xp̄s in ſua rñſione cōceſſerat ſe eſſe regem: ſed dixerat regnū ſuū non eſſe hinc. ideo pylatus ad plenum verba eius non intelligens accepit per hoc ipſuz eſſe regem alicuius regni. de quo non intromitterent ſe romani: ſed q chriſtus per hoc intelligeret regnum celeſte ꝛ ſpirituale non intellexit. ꝛ ideo voluit ſcire magis determinate: cōcludens ex verbis chriſti predictis. x Ergo rex es tu? q. d. ex quo concedis te eſſe regem regni non pertinētis ad dominū imperatoris declara magis qō ſit illud regnū. y Reſpondit ieſus. primo cōcluſionē factā concedendo. d. z Tu dicis quia rex ſum ego. ꝛ ita eſt ſm veritatē. Sed conſequenter declarat huius regni conditionē. d. a Ego in hoc natus ſum. tempoꝛaliter. b Et ad hoc veni in mūdū. per carnis aſſumptionē. c Ut teſtimoniū perhibeam veritati. docendo ꝛ radicando veritatez de diuinis in cordibus fidelium. d Omnis qui eſt ex veritate. prima que deus eſt: non ſolum per creationem: ſed per imitationem ꝛ ſubiectionem. e Audit vocem meam corde credendo ꝛ opere obediendo: ꝛ per ꝓſequēs in talibus ſpiritualiter ego regno. ꝛ tale regnum in nullo impedichat imperatoris romani dominium. de quo querebat pylatus. f Dicit ei pylatus. quid eſt veritas? non querit diffinitionem veritatis: ſed querit que eſt illa veritas cuius virtute ꝛ participatione homines efficiuntur de regno chriſti. Intellexit enim per hoc in quodam generali aliquod dominiū exiſtens extra cōmunē modum hominū. ꝛ hoc eſt verum ſi intelligatur determinate ꝛ magis in particulari: quia veritas diuina filio appropriat. veritas per quam homines in preſenti efficiuntur de regno chriſti eſt quedam impreſſio ꝛ participatio veritatis diuine. huius autem queſtionis pylatus non expectauit reſponſionem duplici de cauſa. Una eſt quia erat de regno ſpirituali: vt viſum eſt. ipſe autem non habebat ſe intromittere niſi de temporalibꝰ. ꝛ ideo hoc aduertens dimiſit illius queſtionis proſecutionem. Alia cauſa fuit: quia iam perceperat chriſti innocentiam ꝛ iudeorum maliciam: ſciens q tradiſſent eum per inuidiam. Igitur pretermiſſa queſtione predicta voluit procedere ad eius liberationem: vt ſtatim patebit.

Et cum

Iterū exiuit. Non expectat responsum: nec cū vellet dimittere mora fieret. subito eni venit in mentem ꝫsuetudo qua posset per pascha dimitti.

Est aūt. Quia in pascha a seruitute liberati sunt: in pascha ꝫ ꝫsuetudo ꝰ dimittendi eis fuit. Dimittā vo. Nō potuit auelli a corde eius esse regē iudeoꝝ: sicut in scribēdo titulo: tāḡ ipsa veritas ꝫ ei fixerit: de qua quid esset interrogauit.

Latro. i. diabolus sediciosus ꝛ homicidioꝝ auctor dimissus est iudeis q de pria lucis ob supbiā pulsus: in tenebraꝝ carcere missꝰ erat: ꝛ iō nō pōt iudei videre pacē: q: sediciosoꝝ principem plus ꝙ deū eligere voluerūt. vñ bene dī: Vos ex diabolo patre estis.

matt.27.b mar.15.b. matt.27.b mar.15.a. Luce.23.c

Erat a. b. i. filiꝰ mgri. diaboli q latroni i suo scelē: iudeis i pfidia mgr fuit: vel barrabas. i. filius patris. i. diaboli.

matt.27.c mar.15.c.

C. XIX.

t Unc g. Hoc fecit pylatꝰ. i. milites facere pmisit vel etiā iussit: vt iudei satiati de penis a morte desisterēt.

Coronā. In spinea corona nr̄oꝝ notat suscepti pctōꝝ ꝓ ḡ mortalis fieri voluit. Vñ pcursor: Ecce agnꝰ d. e. q. t. p. m. Spine nāḡ i pctōꝝ significatiōe ponit. Vñ dns: Terra tua spinas ꝛ tri-

Luce.23.a

Nicolaus

a Et cū hec dixisset. hic ꝙfr ponit inocētie xpi declaratio. cuꝰ eni pylatus vellet eum liberare: vt dictū est. occurrit eiꝰ memoriē modꝰ ꝙueniēs liberatiōis suę. videlz de ꝙsuetudine iudeoꝝ q̄ dabat eis a pside in solēnitate paschali vnus vinctus in memoriā liberatiōis filioꝝ israel de terra egypti: ꝛ ꝓpter ꝗ voluit xpm liberare p hūc modū. ꝛ primo ad hoc faciēdū allegat xpi innocētiā: dicēs: b Ego nullā in eo inuenio causā. s. dignā morte. scdo allegat ꝙsuetudinē. de cuius obseruatiōe sciebat eos cupidos: dicēs: c Est aūt ꝙsuetudo ꝛc. vultis ḡ dimittā vobis regē iudeoꝝ? q. d. vos debetis hoc velle. Ad cuius intellectū sciēdū q pylatꝰ volēs xpm liberare posuit eis sub distinctiōe de liberatiōe xpi vel barrabe ꝛ de nullo alio: vt magis exprimit Matth. xxvij. Sciebat eni q ꝙsuetudinē suā nullo mō dimitterēt. ex altera pte barrabas erat ita pessimꝰ ꝛ pplo odiosus ꝛ firmiter credebat q eius liberationē nullo mō vellēt. ꝛ sic ꝓ ꝙfis liberatiōi xpi ꝙsentirēt: ꝗ sacerdotes deceperūt pplm inducētes eū ad petēdū liberationē barrabe ꝛ nō xpi. ꝛ ꝗ ē qō subdit: d Clamauerūt rursū ꝛc. sed barrabā. dimitte nobis. e Erat aūt barrabas latro. s. publicus ꝛ famosus: ꝗ addit euāgelista ad ostendēdū eoꝝ malitiā: q ad ꝓcurādū mortē xpi petierūt latrōis publici liberatōez ꝫ bonū publicū ꝛ ꝫ iustitiā.

C. XIX

f Unc ḡ ap. pylatꝰ. ꝗ ꝙfr euāgelista describit qd passus sit xps a gēt tibus. Passus est aūt tria ab eis. s. flagellationē: illusionē: ꝛ crucifixionē: ꝓm q̄ pdixerat saluator Matth. xx. Tradēt eū gentibꝰ ad illudendū ꝛ flagellandū ꝛ crucifigēdū. ꝛ iō euāgelista ꝓ agit de illusiōe ꝛ flagellatiōe. 2° de crucifixiōe: ibi: Tūc ḡ tradidit. Ꝓria i duas. q: ꝓ 2° describit xpi flagellatio ꝛ illusio. 2° circa ꝗ oñdit pylati intētio: ibi: Exiuit iterū. Circa ꝓm sciēdū q pylatꝰ vidit ex clamore eoꝝ q nullo mō poterat dimittere iesū oīno liberū cū pace ipsoꝝ. ex altera pte durū erat sibi innocētē interficere. ꝛ iō ad satisfaciēdū eis fecit xpm flagellari ꝛ illudi. ꝛ ꝗ ē qō dī: Tūc ḡ apphēdit pylatus iesū ꝛ flagellauit: nō p seipsū imediate: sed p mūlites suos ꝛ mīstros. g Et milites plectētes coronā de spinis. i. de iūcis marinis ad modū spinaꝝ duris ꝛ acutis. h Imposuerūt capitī eiꝰ. tanq̄ volēti regnare ꝛ nō potēti: qō fecerūt vt eoꝝ illusio rīderet iudeoꝝ accusationi. i Et veste pur. cir. eū. Tali eni veste vtebant reges. k Et ve. ad eū ꝛ dicebāt ꝛc.] ꝗ totū factū est i illusionē. vñ segt: l Et da. ei alapas. vt illuderēt facti sic illuserūt signis ꝛ verbis. m Exiuit iterū. ꝗ oñdit circa ꝓdicta pylati intētio q̄ erat bona q̄tū ad ꝗ: q: ꝓdicta iusserat fieri vt iudei tali afflictōe xpi eēnt satiati. ꝛ sic ꝙsentirēt i eiꝰ liberatōez sine morte. tñ ꝓ ꝗ nō excusat a toto: q: cū cēt iudex sup eos: nō debebat ei quē sciebat innocētē etiā minimā penā iferre. Igit euāgelista circa sequētia sic ꝓcedit: q: ꝓ declarat conatū pylati ad xpi liberationē. 2° iudeoꝝ resistētiā ad eius ꝙdemnationē: ibi: Cū ḡ vidissent. Ꝓ ꝓ igit pte dī sic: Exiuit iterū pylatꝰ foras. vbi iudei stabāt: q: domū eis igredi nō audebāt: vt. s. dictū ē. n Et dicit eis. ꝓ allegās xpi innocētiā. o Ecce ad. vob eū foras. postq̄ diligēter examinaui eū ꝛ flagellaui ad vob satisfaciēdū. Vt cognoscat. q: nullā i eo bu. ger. i. ꝙscientia tua punctiones ꝛ aculeos vitioꝝ procreare nō desistet.

Exiuit e. Ecce iplent q̄ de se pdixerat iesus occulta potētia cōmēdat patientia: q̄ informant martyres. Et dicit eis. Hic appet nō ignorante pylato hec a militibus esse facta: siue iusserit siue pmiserit vt satiatis iudeis ꝗ sufficerēt: ꝫ magis ardescūt ꝛ clamāt: Crucifige c.

t ꝙ pylatus ꝫ ꝙ quasi si regi inuideꝝ tā parcite q: delectū videtis ꝫ ꝙ qui se regem dixit.

vestimētū] ꝛ dic eis: Ecce hō. Cū ergō vidissent eū pōtifices ꝛ mīstri clāmabāt dicētes: Crucifige crucifige eum. Dicit ei pylatus: Accipite eum vos ꝛ crucifigite]:

† ꝙ quare mori debeat

Egō eni nō inuenio i eo † cās. Rndē rūt iudei: Nōs legē hēm: ꝛ scōz lēgē debz mori: q: filiū dei se fecit. Cū ergō audisset pylatꝰ hūc sermonē magis timuit. Et ingressus ē iptoriū iterꝝ ꝛ dic ād iesū: Unde es

ꝙ ibi non respondebat: sicut ouis silebat: vbi respondet et sicut pastor docet.

tu? Jesꝰ aūt rnsū nō dedit ei. Dic ergō ei pylatꝰ: Mihi nō loqris? Nescis q: hēo ptātē crucifigere te: ꝛ ptātē hēo dimittere te]? Rndit iesꝰ. Nō habes ptātē aduersus

ꝙ. i. quātulācūq habeas: nō eni tibi oīmode liberū ē me vllā nisi tibi datū fuisset dsuper. Propterea q me tradidit tibi:

ꝙ iudaicus populus

ꝙ. i ideo

maiꝰ pcm habz. Et exinde q̄rebat pylatꝰ dimittē eū. Judei aūt clamabant dicētes: Si hunc dimittis: non es amicus cesaris. Omnis enim qui se regem facit: contradicit cesari. Pylatus aūt ut audiuit sermones istos: adduxit foras ihesum: et sedit pro tribunali in loco qui dicitur lithostrotos: hebraice autem gabbatha. Erat autem parasceue paschae: hora quasi sexta: et dicit iudeis: Ecce rex vester. Illi autem clamabant: tolle tolle crucifige eum. Dicit eis pylatus: regem vestrum crucifigam? Respondit pontifices: non habemus regem nisi cesarem. Tunc ergo tradidit illis ut crucifigeretur. Suscepit autem iesum et eduxit bajulans sibi crucem: et exiuit in eum qui dicitur calvariae locus: hebraice autem dicitur golgotha: ubi eum crucifixerunt: et cum eo alios duos hinc et hinc: medium autem iesum. Scripsit autem et titulum pylatus: et posuit super crucem. Erat autem scriptum: iesus nazarenus rex iudeorum. Hunc ergo titulum multi legerunt judeorum: quia prope erat locus civitatis ubi crucifixus est iesus. Et erat scriptum hebraice: graece: et latine. Dicebant ergo pontifices iudeorum pylato: noli scribere rex iudeorum: sed quia ipse dixit: rex sum iudeorum. Respondit pylatus: quod scripsi scripsi. Milites ergo cum crucifixissent eum: acceperunt vestimenta eius: et fecerunt quatuor partes: unicuique militi partem: et tunicam. Erat autem tunica inconsutilis: desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad invicem: non scindamus eam: sed sortiamur de illa cuius sit: ut scriptura impleatur dicens: partiti sunt vestimenta mea sibi: et super vestem meam miserunt sortem. Et haec quidem milites fecerunt. Stabant autem juxta crucem jesu mater ejus: et soror matris ejus maria cleophae: et maria magdalene. Cum vidisset ergo jesus matrem: et discipulum stantem quem diligebat: dicit matri suae: mulier ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo: ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua. Postea sciens jesus quia omnia consummata sunt: ut consummaretur scriptura dixit: sitio. Vas ergo positum erat aceto: illi autem spongiam plenam aceto: hyssopo circumdantes: obtulerunt ori ejus. Cum ergo accepisset jesus acetum: dixit: consummatum est. Et inclinato capite tradidit spiritum. Judaei ergo: quoniam parasceue erat: ut non remanerent in cruce corpora sabbato: erat enim magnus dies ille sabbati: rogaverunt pylatum ut frangerentur eorum crura: et tollerentur. Venerunt ergo milites: et primi quidem fregerunt crura et alterius qui crucifixus est cum eo. Ad jesum autem cum venissent: ut viderunt eum jam mortuum: non fregerunt ejus crura: sed unus militum lancea latus ejus aperuit: et continuo exivit sanguis et aqua. Et qui vidit testimonium perhibuit: et verum est testimonium ejus. Et ille scit quia vera dicit: ut et vos credatis. Facta sunt enim haec ut scriptura impleretur: os non comminuetis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit: videbunt in quem transfixerunt. Post haec autem rogavit pylatum joseph ab arimathaea: qui erat discipulus jesu occultus autem propter metum judaeorum: ut tolleret corpus jesu. Et permisit pylatus. Venit ergo et tulit corpus jesu. Venit autem et nicodemus: qui venerat ad jesum nocte primum: ferens mixturam myrrhae et aloes quasi libras centum. Acceperunt ergo corpus jesu: et ligaverunt illud cum aromatibus: sicut mos est judaeis sepelire. Erat autem in loco ubi crucifixus est hortus: et in horto monumentum novum: in quo nondum quisquam positus erat. Ibi ergo propter parasceuen judaeorum: quia juxta erat monumentum: posuerunt jesum.

Et exiuit ꝗrebat pylatꝰ dimittē eū. Judei aūt clamabāt dicētes: Si hunc dimittis: non es amicus cesaris. Omnis eni qui se regem facit: contradicit cesari. Pylatus aūt ut audiuit sermones istos: adduxit foras ihesum: et sedit pro tribunali in loco qui dicitur lithostrotos: hebraice autem gabbatha. Erat autem parasceue paschae: hora quasi sexta: et dicit iudeis: Ecce rex vester. Illi autem clamabant: tolle tolle crucifige eum. Dicit eis pylatus: regem vestrum crucifigam? Respondit pontifices: non habemus regem nisi cesarem. Tunc ergo tradidit illis ut crucifigeretur. Suscepit autem iesum et eduxit bajulans sibi crucem: et exiuit in eum qui dicitur calvariae locus: hebraice autem dicitur golgotha: ubi eum crucifixerunt: et cum eo alios duos hinc et hinc: medium autem iesum. Scripsit autem et titulum pylatus: et posuit super crucem. Erat autem scriptum: iesus nazarenus rex iudeorum. Hunc ergo titulum multi legerunt judeorum: quia prope erat locus civitatis ubi crucifixus est iesus. Et erat scriptum hebraice: graece: et latine. Dicebant ergo pontifices iudeorum pylato: noli scribere rex iudeorum: sed quia ipse dixit: rex sum iudeorum. Respondit pylatus: quod scripsi scripsi. Milites ergo cum crucifixissent eum: acceperunt vestimenta eius: et fecerunt quatuor partes: unicuique militi partem: et tunicam. Erat autem tunica inconsutilis: desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad invicem: non scindamus eam: sed sortiamur de illa cuius sit: ut scriptura impleatur dicens: partiti sunt vestimenta mea sibi: et super vestem meam miserunt sortem. Et haec quidem milites fecerunt. Stabant autem juxta crucem jesu mater ejus: et soror matris ejus maria cleophae: et maria magdalene. Cum vidisset ergo jesus matrem: et discipulum stantem quem diligebat: dicit matri suae: mulier ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo: ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua. Postea sciens jesus quia omnia consummata sunt: ut consummaretur scriptura dixit: sitio. Vas ergo positum erat aceto: illi autem spongiam plenam aceto: hyssopo circumdantes: obtulerunt ori ejus. Cum ergo accepisset jesus acetum: dixit: consummatum est. Et inclinato capite tradidit spiritum. Judaei ergo: quoniam parasceue erat: ut non remanerent in cruce corpora sabbato: erat enim magnus dies ille sabbati: rogaverunt pylatum ut frangerentur eorum crura: et tollerentur. Venerunt ergo milites: et primi quidem fregerunt crura et alterius qui crucifixus est cum eo. Ad jesum autem cum venissent: ut viderunt eum jam mortuum: non fregerunt ejus crura: sed unus militum lancea latus ejus aperuit: et continuo exivit sanguis et aqua. Et qui vidit testimonium perhibuit: et verum est testimonium ejus. Et ille scit quia vera dicit: ut et vos credatis. Facta sunt enim haec ut scriptura impleretur: os non comminuetis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit: videbunt in quem transfixerunt. Post haec autem rogavit pylatum joseph ab arimathaea: qui erat discipulus jesu occultus autem propter metum judaeorum: ut tolleret corpus jesu. Et permisit pylatus. Venit ergo et tulit corpus jesu. Venit autem et nicodemus: qui venerat ad jesum nocte primum: ferens mixturam myrrhae et aloes quasi libras centum. Acceperunt ergo corpus jesu: et ligaverunt illud cum aromatibus: sicut mos est judaeis sepelire. Erat autem in loco ubi crucifixus est hortus: et in horto monumentum novum: in quo nondum quisquam positus erat. Ibi ergo propter parasceuen judaeorum: quia juxta erat monumentum: posuerunt jesum.

Volebat eni pylatꝰ vt sensibilit videret q̄lit fuisset illusus ꝛ flagellatꝰ: vt sic moueret ad cōpassionē. r Et dic eis: ecce hō. q. d. etsi in aliq̄ male egisset: tū vltra ꝙdignū punitus est. ꝛ iō deberet vob sufficere. s Cū ḡ. Hic ponit iudeoꝝ resistētia. Et ꝗ duplicit. ꝓ° p irrationabilē clamorē. 2° p rōnē: ibi: Rndērūt iudei. In ꝓ ꝑte dī sic: Cū ḡ vidissent eū pōtifices ꝛ mīstri sic flagellatū ꝛ illusū ꝛ cognoscerēt q̄ pylatus sic volebat dimittere ipsū. t Clamabant. tumultuose ꝛ alios ad clamandum excitabant. d. v Crucifige crucifige eū. q. d. hec pena nullo mō nobis sufficit: sed petimus q̄ moriat. x Dicit eis pylatus accipite ꝛc.] Derisorie ꝛ indignāter hoc dixit: q: nō hēbāt ptātē iudicandi aliquē ad mortē: vt. s. dictū est. ꝛ est silis modꝰ loquēdi: ac si diceret: Si habetis ptātē dare morti sniaz cito ꝛ sine cā faceretis: sed ego ꝗ agere nolo. iō segt: y Ego eni nō in. in eo cāz. dandi talē sniaz. z Rndērūt. vidētes iudei q̄ pylatus nō acquiescēt eoꝝ clamori: iceperūt allegare rōnes alias q̄. s. allegauerāt. Nō eni illas audebāt reiterare: q: pylatus iā illas euacuauerat. ꝛ iō ꝗ aliud allegāt. Et ꝓ° allegāt ipsū fecisse ꝫ legē dei. 2° ꝫ legē ipatoris romani: ibi: Exinde q̄rebant. In ꝓ ꝗ igit ꝑte allegāt sic iudei. a Nos legē habemus. s. a deo data in monte synai. b Et ꝑm legē dz mori. q: Leuit. xxiiij. ꝓcipit q̄ blasphemi occidant: ꝛ tale crimē iponebāt ei. vñ segt: c Quia filiū dei se fecit. Verūtn rōs ꝗ dicēdo nō blasphemauit: sed veritatē dixit ꝛ p scripturā ꝓbatū: vt. s. habitū est ca. x. d Cū ḡ audisset pylatꝰ hūc sermonē magis timuit. nō ꝓpter legē iudeoꝝ quā n̄ obseruabat: ꝗ ne verū cēt vt ihs sibi oblatꝰ cēt vere dei filius. ꝛ sic fcm enormē fecisset ipsū flagellādo. ꝛ iō de ꝗ voluit certiꝰ inquirere. vñ segt: e Et in. est ꝓ. iterū. vt veritatē magis posset cognoscē ex tumultū iudeoꝝ. f Et dic ad iesū vñ es tu. p ꝗ q̄rēs si cēt ex origine diuina ꝑm vitatē. g Jesus aūt rnsū nō dedit ei. ꝓ° q: hō erat gētil ꝛ idolatra ꝛ gnationē filii i diuinis capere nō posset. 2° q: nolebat passionē suā impedire. 3° q: ꝓphatū erat de eo Esa. liij. Et sic agnꝰ coram tondēte se obmutescet ꝛc. ꝛ iō volebat illud ꝓphetic implere. h Dicit ḡ ei py. mi. nō loqris. mirabar de eius taciturnitate cū cēt i pūcto liberatiōis vel ꝙdēnatōis sue. segt: i Nescis q: ha. ptātē ꝛc.]. q. d. mihi saltē deberes rndere. k Rndit ihs. nō ad impediēdū suā passionē: ꝗ ad rpmēdū pylati iactātiā. l Nō habes. po. ad. me vllā nisi tibi datū esset desup. i. a pncipibꝰ romanoꝝ. ꝛ vlterius pmissū a deo q est ptās supior. Et ex ꝗ arguit eius pctm: q: nō accepat ptātē a cesare ꝛ a deo ꝙdēnādi innocētes: ꝗ magis liberādi eos. ꝛ cū ꝗ oñdit pctm iude ꝛ iudeoꝝ cē maius q̄ pctm ipsius pylati. q: ad occisionē xpi iudas fuit motus cupiditate. iudei aūt iuidia ꝛ rācore: ꝗ pylatꝰ fuit motꝰ hūano timore: vt magis patebit. ꝛ ꝗ ē qō dī: m Propterea q me tradidit tibi maior. hz. in q̄ excludit pctm pylati: q: maiꝰ ei dī nisi p cōpationē ad mīm. n Et exinde. ꝗ ꝓfr allegāt iudei xpm fecisse ꝫ legē ipatoris: q: videbāt, q̄ pylatꝰ parū erat motꝰ eoꝝ ꝓdicta allegatiōe: ꝗ volebat iesū oīno dimittere. ꝛ ꝗ ē

Si hūc. Supra legē ꝓposuerūt ſm quā deberet mori: q; filiū dei ſe fecit: Sed q; ille legē gētis aliene nō timet: ꝫ magis timet' occidere filiū dei terrēt eū a cesare quē nō pōt vt actorē ptātis sue ꝓtēnere. Erat aūt p.. Aug⁹. Paraſceue qō iterp̄tat̄ p̄patio: est sexta feria q̄ p̄pabant necessaria sabbo: q̄ die p̄cepit moyses duplo colligē mānā ꝓpt̄ sabbz. Hora q̄si. vj. q; iā icepat sexta hora dici q̄n pylatus sedit ꝓ tribunali: ⁊ dū duceret ihs et cetera gererent: cōpleta ē sexta hora: et q̄ tenebre fuerant vsq; ad nonā. Sed ne ꝫ facin⁹ i romanos ſ magis i iudeos retorq̄at dicit marcus hora tertia crucifixū: q; iudei clamaueꝛt ea hora. Crucifige c.

Vel pascha est imolatio xp̄i: cui⁹ paraſceue. i. p̄patio a nona hora noctis cepit q̄ i domo pōtificis ꝓ nūciata est mors xp̄i a dicentib⁹: reus est mortis ab illa hora noctis nona vsq; ad diei tertiā. sex hore sūt p̄patiōis: tres noctis: tres diei: quarū sexta iā cepat cū pylat⁹ tribunal ascēdit qō adhuc erat p̄paratio imolatōis: q̄ facta est ſm marcū tertia: nō p̄pationis ſ diei: ⁊ eadē est sexta p̄parationis.

Regē ve. cru. Adhuc terror quē de cesare ingerūt supare conat̄ dicēs Regē ve. c. de ignominia bāt dicētes: Si hūc dimittis nō es amic⁹ cesaris. Dis ēni q se regē fac̄ ꝓtradic̄ cesari. Pylāt⁹ aūt cū †timet sed non consentit †audisset hos sermōes: adduxit ſ p iudice vel in sede foras iesū: ⁊ sedit⁹ ꝓ tribunali in ſ. i. iudiciū vel iudiciale loco q dr̄ lichostratos: hebraice †ſ. i. celsus vel sublimitas. āt gabatha. Erāt āt paſceue pasche hor̄ā q̄si sexta. Et dic̄ iudeis: Ecc̄ rex vr̄. Illi āūt clamabant: Tolle tolle: crucifige eū. Dicit eis pylāt⁹: Regē vr̄m crucifigā? Dixerunt pontifices. Non hēm⁹ re ſ. i. voluntati eorum gē nisi cesarē. Tūc ergō tradidit † ſ milites scō iudeorū vcto q totū fecerūt qō fieri ex eis iesū vt crucifigeret. ¦ Suscepe torserūt. †ſ suo humero vt cā commēdaret imitaturis rūt āt iesū ⁊ eduxerūt eū. Et ba ſ. i. decollatorum. iūlās sibi crucē exiūit i eū q dr̄ cal ſ locus decollationis. uarie locū: hebraice āt golgotha.

Nicolaus qō dr̄: Exinde q̄rebat pylatus dimittere eū. Videꝛat enī pylatus tanq̄ hō astutus q⁹ xp̄s rōnabiliter ꝓuicerat eū de pctō si eū inocētē ꝓdēnaret. ⁊ iō querebat occasionē dimittēdi eū. qō videtes iudei clamabāt: a Si hūc di. nō es amicus cesaris. i. nō ęqlas ꝓ honore ⁊ statuto dñi tui custodiēdo: qō arguūt ꝓfir. d. b Dis enī q se re. fa. ꝓtradicit cesari. Impatores enī romani abstulerāt a iudeis regiā dignitatē: ne haberēt rebellādi occasionē Et iō gēūq; inter iudeos dicebat se regē qualitercūq; videbat⁹ ꝫ ordinationē ipatoris facere. xp̄s aūt ꝓcesserat se regē esse: vt pz ex p̄dictis. ⁊ iō q̄uis ſm veritatē hoc regnū nō eēt ꝫ dominiū impatoris: vt. ſ. dictū est: tñ ꝫ arguebant apparēter. pylatus aūt nō audebat etiā ſm minimā apparētiā facere ꝫ impatoris honorē. iō sequit̄: c Pylatus ⁊c. adduxit foras iesū. vt coram iudeis euidentius de facto ingrerct. ⁊ eoꝝ dictū falsū ostenderet. d Et sedit ꝓ tribunali. i. i loco sedis iudiciarie. c In loco q dr̄ lichostratos. i. lapidū stratura. ⁊ dr̄ a lichos qō est lapis. ⁊ stratos qō ē pauimētū siue stratura. ⁊ est nomē grecū. Hebraice aūt gabatha. q; hoc nomē hebraicū idē significat sicut grecū. Ille enī locus erat ante domū pylati. ante enī domos magnatoꝝ solet esse locus de lapidibus p̄patus. f Erat aūt paraſceue. q; erat feria sexta ⁊ p̄ma dies solēnitatis paschalis. dicebat aūt feria sexta paraſceue. i. p̄paratio. q; illa die p̄pabāt iudei cibaria ꝓ die sabbati in quo nō erat licitū aliqd decoquī: vt hī Exo. xvi. g Hora q̄si sexta. Cōtrariū videt Marci. xv. vbi dr̄: Erat aūt hora tertia ⁊ crucifixerūt eū. prius aūt fuit iudicatus q̄ crucifixus. ergo ⁊c. Dicendū q⁹ ſm veritatē erat tēpus mediū inter tertiā ⁊ sextā. mediū aūt ab vtroq; extremo pōt denotari. ⁊ iō marcus expressit illud tēpus mediū p̄ horā tertiā. Ioānes āūo p sextā. h Et dicit iudeis. allegās ꝓ xp̄i liberatiōe. i Ecce rex vester. q. d. mirū est q⁹ hūc horiez abiectū ⁊ flagellatū dicit̄ sibi velle vsurpare regnū iudeoꝝ. k Illi aūt clamabāt. sicut furibūdi. l Tolle tolle crucifige eū. q. d. nō possumus videre eū. m Dicit eis pylatus. allegās in crucifixione xp̄i eoꝝ verecūdiā: dicēs: n Regē vr̄m crucifigā? q. d. exquo eū regnare formidatis. ⁊ iā de ꝫ fuit fama magna. erit vobis verecūdia si morte moriat⁹ sic abiecta. vñ ⁊ postea pylat⁹ scripsit titulū crucis ad eoꝝ verecūdiā. Jesus nazarenus rex iudeoꝝ. o Dixerūt pōtifices. Nō habem⁹ regē nisi cesarē. Exquo pz q⁹ extūc ꝑpetue subiectiōi romanoꝝ se obligauerūt: renūciātes oi alteri regie dignitati. Patet etiā eoꝝ obstinatio ad ꝓcurādū xp̄i mortē: cū ꝓ eis ꝓcuratiōe ꝓfessi sunt in ꝑpetuū scipsos subiectos seruituti. p Tūc ḡ trad'dit. Hic incipit agere euāgelista de crucifixiōe xp̄i. Et diuidit i tres: q; ꝑmo agit de crucifixiōe. scōo de morte: ibi: Postea sciēs iesus. tertio de sepultura: ibi: Post ꝫ aūt rogauit. Prima i duas q; ꝑmo describit ipsā crucifixionē. scōo agit de ꝓsequētib⁹ ad ipsā: ibi: Scripsit aūt titulū. Circa ꝑmū sciendū q⁹ pylatus videꝫ q⁹ ꝓpt̄ mortē xp̄i obligabāt se iudei ꝑpetue seruituti romanoꝝ timuit si hoc refutaret ne accusaret apud cesarē. ⁊ iō motus timore ipatoris ⁊ fauore iudaici pp̄li cui p̄erat: ⁊ a qbus pecunias leuare sperabat: ꝓtra iusticiā dedit sniaz de morte innocētis. ⁊ hoc est qō dr̄: Tūc ergo tradidit eis illum. ꝓ sniaz diffinitiuā. q Ut crucifigeret. tñ prius lauit manus suas sponēs pctm̄ de morte xp̄i iudeis ipsis hoc recipientibus: vt habet Matth. xxvij. Quis nō esset ꝓ hoc eoꝝ volens eos frangere: quos de ignominia xp̄i non poterant mitigare.

Tūc ḡ. Q: ꝓfitent cesarē apte ꝫ eū eē si aliū regē velit eis ingerē dimittēdo ipunitū quē ꝓpt̄ hos ausus tradiderāt occidēdū. Victꝰ ḡ timore tradidit eis iesū vt crucifigat. Eis: nō q⁹ ipsi manib⁹ cū acciperēt q supra ꝫ exc̄ cusauerāt: ꝫ vt crie ipliciti videant a q̄ alieni eē conāt: cū ñ niſi ꝓ eis ꝫ faceret pylat⁹. vñ nec ait vt crucifigerēt: ſ vt crucifigerē iudicio ⁊ ptāte pylati.

† ſ latrones vt alij dicunt: vt sit cū impijs deputatus Vbi crucifixerūt eū: ⁊ cū eo† alios duos hinc ⁊ hinc. Medium aūt iesū. ſ operatur diuina vis in corde nescientis Scripsit aūt titulū pylat⁹: ⁊ pō suit sup crucē. Erāt āt scriptū. Je ſ corde non carne sus nazarenus rex iudeoꝝ. Hūc er gō titulū multi legerūt iudeorū: q; ꝓpe ciuitatē erat loc⁹ vbi crucifixus erat iesus: Et erāt scriptus ſ tribus linguis scribit: quasi tribus testibus: q; in hebraice grece ⁊ latine. Dicebāt ore. d. vl. t. t. ſt. o. v. †ſ q ꝓdixerāt: nō habem⁹ r. n. c. ergo pylato† pōtifices iudeorus. †ſ ñ pōt mutari qō ꝫitas dixit. nec qō pylat⁹ scripsit Noli† scribere rex iudeoꝝ: ſz q̄ ipse dixit: rex sū iudeorū. Rndit †ſ vt ipleat scriptura ne corrūpas tituli iscriptionem ¦ ſ q̄si nō corrūpo veritatē: ⁊ si vos dilligit⁹ salsitatem †pylāt⁹. ¦ Qō scripsi scripsi. Milites ergo cū crucifixissēt eū: accepe †ſ de alijs vestimētis sine sorte ſ hinc apparet quarūt vestimēta ei⁹: ⁊ fecerūt† qua tuor milites fuisse qui crucifixerunt tuor ptes vnicuiq; militi ptez ſ: ⁊ de lyra excusatus ſm veritatē. r Et baiulans sibi crucē. Primo enī portauit eam: vt hic dr̄. tñ postea inueniētes simonē cyrenensē fecerunt sibi portare crucē vt citius veniret ad locū passiōis: q; ie sus p totā noctē p̄cedentē afflictus fuerat. ⁊ iō lento gradu incedebat. s Exiuit in eū qui dr̄ caluarie locū. Iste locus erat ꝓpe ciuitatē hierlm. ⁊ dicūt alīq q⁹ dicit̄ locus caluarie a caluaria ade ibi sepulti. sed hoc est falsū: q; sepultus fuit in ebron: vt dicit̄ Josue. xiiij. Sed sic noīat̄ locus caluarie. q; in illo loco malefactores decapitabant. ⁊ sic patet mortis xp̄i turpitudo ex ꝓditiōe loci. ⁊ ex mō mortis: cū dicit̄: t Vbi crucifixerūt eū. Crucifixio enī erat turpissimū genus mortis. v Et cū eo alios duos hinc ⁊ hinc: mediū aūt iesū. Exquo apparet turpitudo mortis xp̄i rōne societatis: q; inter duos malefactores fuit crucifixus. hoc aūt factū est ex iudeoꝝ intentiōe ⁊ diuina ordinatiōe. tamē diuersimode: q; iudei p hoc intēdebāt inducere suspitionē pp̄lo q⁹ iesus eēt particeps ⁊ principalis in eoꝝ malefactis. Ex intentiōe aūt diuina factū ē hoc vt implerēt scriptura Esa. liij. Et cū iniqs deputatus est. x Scripsit aūt. Hic ponunt quedā ꝓsequētia ad christi crucifixionē. ⁊ sunt tria. q; primū ptinet ad pylatū. secūdū ad milites crucifigētes iesū. tertū ad parentes xp̄i existētes ꝓpe eū. secūdū ponit̄ ibi: Milites aūt. tertiū ibi: Stabant aūt. Circa primū sciendū q⁹ modus romanoꝝ erat scribere cām mortis crucifixoꝝ sup lignū crucis. iudei aūt ꝫtra volūtatē pylati petierūt christū crucifigi: vt pz ex p̄dict̄. ⁊ iō p talē modū scripsit titulū vt redūdaret in verecūdiā eoꝝ. ⁊ ꝫ est qō dr̄: Scripsit aūt ⁊ titulū pylatus. in quadā charta tabule affixa. y Et posuit sup crucē. illā tabulā. z Erat aūt scriptū iesus. in quo exprimit̄ nomē ꝓpriū. a Nazarenus. quo ad patriā. q; ibi fuit nutritus: vt dictum est. b Rex iudeoꝝ. in quo exprimit̄ causa mortis. c Hunc ergo titulū multi iudeoꝝ legerunt. ⁊ causa subdit̄: Quia ꝓpe ciuitatē erat locus vbi crucifixus est iesus. ⁊ ideo multi de ciuitate poterant de facili illuc venire. d Et erat scriptus hebraice grece et latine: vt oēs qui de diuersis partibus orbis ad festū paschale venerāt possent illum legere. Venerāt enī ibi alīq gentiles: vt. ſ. dictū est ca. xij. Et iō titulus fuit scriptus in tribus linguis principalibus. e Dicebant ergo pylato pōtifices iudeoꝝ noli scribere rex iudeoꝝ: q; videbāt q⁹ talis mod⁹ scribēdi redūdabat i verecūdiā eoꝝ. ⁊ maxime ꝓpter gentiles q hoc verbū erāt reportaturi ad diuersas ptes orbis. ⁊ iō voluerūt titulū sic corrigere. f Sed q; ipse dixit rex sū iudeoꝝ. ꝫ enī mō nō sonaret in eoꝝ verecūdiā. g Rndit. pylat⁹ qō scripsi scripsi. qō scripserat ꝓfirmādo. nec fortuitu factū est hoc sed diuina ꝓordinatiōe. q; ꝫ erat ante ꝓphetatū. ꝓpter qō psal. lviij. qui loquit̄ de passiōe xp̄i. ⁊ duo psalmi p̄cedentes sic intitulant̄: Ne corrūpas tituli inscriptionē. ⁊ iō titulus crucis xp̄i triplicit̄ descriptus nō fuit mutatus: sed magis ꝓfirmatus. h Milites aūt. Hic ponit̄ secūdū ꝓsequēs ad christi crucifixionē. ⁊ pertinet ad milites qui crucifixo christo diuiserūt sibi vestes suas. ⁊ hoc est quod dicit̄: Milites ergo cū crucifixissent eū acce. vesti. eius. Exquo apparent duo. primū est passionis xp̄i ignominia. in hoc q⁹ nudum eum crucifixerunt quod non fit niſi abiectis ⁊ vilibus personis. secūdū est crucifigentiū auaricia: q; christi vestes q̄uis essent parū valentes. tñ sibi rapuerūt. i Et fecerūt ⁊c. q; erant quattuor milites ipsum

matt. 15. b. Luce. 23. c
matt. 27. d mar. 15. b. Luce. 23. d
c
matt. 27. e Luce 23. e mare 15. e
matt. 27. e marc. 15. e. Luce. 23. e
matt. 27. d marc. 11. d. Luce. 23. e

tā. Tunica sortita oluz partiū significat vnitatē q̄ charitaz vinculo ꝓtinet.

Incōsutilis. Ne aliqñ dissoluat vnitas ecclie ⁊ ad vnū ꝓueniat: quia oēs in vnū collegit: sicut ⁊ in duodecim vnus petrus ꝓ oibus dicit: Tu es christus filius dei viui. ⁊ ei ꝓ omnibus dicitur: Tibi dabo claues regni celorum: vnus ꝓ oibus q̄z vnitas est in oibus. Desuper c. Quia charitas supeminet oibus p totū: q̄z nemo est ei⁹ exps q̄ ptinere videat ad totū: a quo toto sicut greca indicat lingua: catholica vocat eccliā que in sorte dei gētā cōmendat.

Cū vidisset e. Qui diuina facturus q̄si repulit ignotā matrē: tā ofidit venisse horā quā tāc pdixit in qua agnoscit de q̄ fuerat mortaliter natus: ⁊ docet vt a pijs filijs impendat cura a parētib⁹. Vñ ⁊ apls: Si qs suoꝝ curā nō hz: fidē negat ⁊c. E Pō.21.

Mulier ec. Mysti quā reliqt alterū ꝓ se filiū quodāmō tribuit. Nā cur hec fecerit: hec sequentia indicant: ex illa hora a.e.d. in suā. qui ⁊ si iam

Nicolaus lites ipsum crucifigētes. a Et tunicā. s. citra partes pdictas quā nō diuiserūt: eo q̄ erat inepta diuisioni. qō patet ex eo q̄ subdit: b Erat autez tunica incōsutilis. i. sine sutura. c Desup ꝓtexta p totū. Ex hoc dicūt alīq ꝙ rōs ꝑciosis vestibus vtebat. ß Chry. dicit ꝟtū dicēs ꝙ in palestina paupes iducebant talib⁹ idumētū rheticulato ope factū ad modū cilitioꝝ: et hoc videt verius: q̄z rōs cōmēdauit vtilitatē vestimētoꝝ i ioāne baptista: Matth̄. xj. Quid existis in desertū vidē hoiez mollib⁹ vestitum. q.d. nō. ⁊ ꝑciositatē ibidē reprobauit dicēs: Ecce q̄ mollib⁹ vestiunt i domib⁹ regū sūt ⁊c. Jesus aūt cepit facē ⁊ docē: vt hi Actū. j. ⁊ iō nō est verisile ꝙ vsus fuerat ꝑciosis vestib⁹. d Dixerūt ⁊c. nō scindam⁹ illaz: q̄z partes nihil valuissent. e Sed sortiamur de illa cuius sit. Vñ patet ꝙ sup sōlā tunicam miserūt sortē. Sed ꝟtū videt Marci. xv. vbi dr: Diuiserūt sibi vestimēta ei⁹. s. alia a tunica. ⁊ postea sequit: Mittētes sortē sup eis qd qs tolleret. Dicēdū ꝙ dictū Marci dz diuisiue intelligi sic: Diuiserūt sibi vestimēta ei⁹. s. alia a tunica. ⁊ postea sequit: Mittētes sortē sup eis qd p synodochen dz intelligi: sup eis. i. sup aliqd eoꝝ. s. sup tunicā qd: qd tolleret. i. qs tolleret illā tunicā. sequit: f Ut scriptura ipleret. q̄ dicit psal. xxj. g Partiti sūt vesti. m. sibi. s. alia a tunica incōsutili. h Et in ve. meā mi. sortē. i. sup aliā tunicā incōsutilē. ex quo etiā patet ꝙ rōs ꝓprie habebat pla vestimēta. i Et mi. q. hoc fecerūt. s. sicut erat scriptū psal. pdicto. hoc addit euāgelista vt oñdat ꝙ phetiā ipletā p factū eoꝝ. patet etiā p pdicta falsitas iudeoꝝ exponentium psal. pdictū de psecutōe quā habuerūt iudei p amā: dicētes ꝙ mardocheꝰ fecit pdictū psal. q̄z titulus psal. oñdit ꝓtrariū: q̄z ille psal. intitulat a dauid ⁊ nō a mardocheo. Itē in pnō psal. dr: Longe a salute mea ꝟba rugit⁹ mei ꝑm veritatē hebraicā ⁊ trāslationē Hiero. qō verificatū est de passione xp̄i: q nō fuit liberatus a passione q̄uis de hoc clamaret ad patrē: sicut. s. dcm̄ ē. xij. ca. Pater salutifica me ex hac hora. Tpe aūt mardochei iudei fuerūt liberati celeriter post oronē eoꝝ: q̄z prius fuerunt liberati q̄ venīret tēpus statutū interfectōis eoꝝ. Itē ibidez subdit: Foderūt manus meas ⁊ pedes meos: qō nō est ipletū in mardocheo nec in aliquo iudeo illius tpis: ß magis ecōuerso ipsi iudei aman ⁊ filios eius crucifixerūt. k Stabant. Hic ponit tertiū ꝓfis ad christi crucifixionē: ⁊ ptinet ad eius parētes: q̄z rōs in cruce positus anteq̄ moreret voluit matri sue de custodia ⁊ ministro ꝓuidere: dans exēplū aliis vt ipsi sint sollicīti ꝑpendere debitū obsequiū parentibus suis. ⁊ hoc est qō dr: Stabāt aūt iuxta crucē iesu ⁊c. Cōtrariū aūt vidē Luce. xxiij. vbi dr: Stabāt aūt oēs noti eius a lōge. Dicendū ꝙ ꝓmo fuerūt ꝓpe: vt hic dr. ⁊ tūc rōs hec verba dixit. ß ꝓcedēte passione ꝓpter turbā cōprimentē se retrahentes: ꝑm ꝙ dicit Lucas: vel forte iste psone hic noīate tanq̄ magis feruētes in amore xp̄i ꝓpinquiꝰ stabāt: sicut dicit Joānes. alie aūt multe psone erāt xp̄o note q̄ p timore a lōge stabāt: ⁊ de illis loquit Lucas: dicit tñ ꝙ oēs noti ei⁹ stabāt a lōge: q̄z multo ples erāt stantes a lōge q̄ a ꝓpe. l Cū vidisset ⁊c. quē diligebat. s. ioānē q scripsit ß euāgeliū. ⁊ ꝓpter ß de se loqr tanq̄ de ālā altero. vt. s. dcm̄ ē. m Dicit mri sue: mu. ec. fi. tuus. q.d. vsq̄ nūc fui tibi ad obsequiuz: de cetero iste erit loco mei. Et nota ꝙ loquēs mri sue de cruce non dixit ei mr: ß mulier vocās eā coī nolet ne ex tenerit udine nois materni si exp̄meret aggrauaret animꝰ virginis videtis passionē filij. n Deinde dicit dis. ec. mr tua. q. d. deputo te ad ei⁹ obsequiū. o Et ex illa hora ⁊c. in suā. s. curā ⁊ diligē

f acceperūt filr: sz ñ filr diuiserūt g hec ē cā ꝙre nō d

tunicā. Erāt aūt tunica icōsutilis

uiserunt f quia charitas supereminet pre omnibus.

desup ꝓtexta p totū. Dixerūt ergo ad inuicē: Nō scindam⁹ eā: sz sortiamur ō illa cui⁹ sit. Ut sptu

† f non sortiti ‡ alla q̄ tunicā

rā ipleret dicēs: † Partiti ‡ sunt

f tunicam

vestimēta mea sibi: ⁊ ꝑ vestē meā miserūt sortē. Et milites qdē ß fecerūt. Stabāt aūt iuxta crucē iesu

† f hec erat mater iacobi ‡ f filia cleoph e

mr ei⁹: ⁊ † sororꝝ mris ei⁹ ‡ maria cleophe ⁊ maria magdalene. Cū ūi disset ergo iesus mrez ⁊ discipulū

f pre ceteris familiarius

stātē quē diligebat: dic mātri sue: Mulier ecce filius tu⁹. Deinde dicit discipulo: Ecce mr tua. Et ex illa

† f qz ad ei⁹ curā q̄q̄d ei ē necessariū ptinet ‡ f mrez

hora † accepit eā discipl⁹ i ‡ suā.

f q oia disposuit per nescientes agit

Postea sciēs iesus qz oia ꝓsūmata sūt vt ꝓsūmaret scriptura dicit: Sitio. Vas āt positū erat aceto plenū. Illi ergo spongiā plenā

† f arundinem: vt alius dicit.

aceto isopo circūponētes † obtulerūt ori ei⁹. Cū ergo accepisset iesus

† f qō prophetia predixerat: ⁊ qz nihil iā restat qō adi

acetū: dixit †: Cōsūmatū ē. Et icli

morte fieri oportet ⁊ tradidit spūm: vt qui potestatē

nāto capite tradidit spūz. Judei

habebat ponendi a. s. ⁊ iterum sumēdi eā

ergo qñ parasceue erat ut nō remanerent in cruce corpora sabbato. (Erat enī magn⁹ dies ille sabbati) † f vt morerentur

rogauerūt pylatū vt † frāgerēt

† f mortui de ligno: ne pendentes magnum dlē sui diuturni cruciatus horrore sedarent

tur eoꝝ crura: ⁊ † tollerent. Venerūt ergo milites ⁊ ꝑmi qdē fregerūt crura: ⁊ alteri⁹ q crucifix⁹ ē cū eo. Ad iesū aūt cū veniss ent vt viderunt eū iam mortuū: nō fregerūt eius crura. Sed vn⁹ militum lancea latus eius aperuit: ⁊ cōtinuo exiuit sanguis ⁊ aqua.

de lyra

tiā. p Postea sciēs. Hic agit euangelista de xp̄i morte. Et diuiditur i duas: q̄z primo ponit xp̄i ꝓsūmatio p mortē. 2° eiꝰ lāceatio post ipsā. ibi: Judei q̄. Circa ꝑmū sciēdū ꝙ ꝓsūmatio nre salutis cōsūmāda erat p venerabilē mortē xp̄i: vt declarat apls ad Heb. ij. ⁊ hoc est qō dr hic: Postea sup ple q̄ dicta sūt. q Sciēs ie. q̄z oia ꝓsū. sūt. s. q̄ scripta erāt de xp̄o passuro: q̄z pauca restabāt añ mortē ei⁹ ipleuda. s. eius potatio q̄ in prōptu erat. vñ sequit: r Ut ꝓsūma. scri. psal. lxviij. In situ meo potauerūt me aceto. iō ad illud residuū ipleudū. s Dicit: sitio. tantū laborauerat ⁊ de sāguine emiserat ꝙ corꝰ eius erat desiccatū ⁊ adustū: ⁊ ꝓpter hoc sitiebat sua ꝓpria modū. ⁊ talis sitis est maximū tormētū. t Vas autez erat poculeū. plenū. Illud enī portauerāt milites vt darēt crucifixis ad bibendū: vt per hoc citius morerent: ⁊ sic de custodia eoꝝ in cruce expedirent: Talis enim potatio aceti mortē accelerat crucifixi vt dicūt aliq. aliā aūt cām huiꝰ acceti tetigi Matth̄. xxvij. q̄ videt ꝓbabilior ista. ⁊ est ibidē satis diffuse posita. pp qō ß omitto. v Illi g̃ spon. ple. ace. isopo. i. ligno isopi. r Circūponētes obtu. ori ei⁹. Erat enī elcuatꝰ a terra ita ꝙ sola manu nō poterāt attingē ad os ei⁹. y Cū g̃ accepis. ie. acetū. Cōtrariū videt Matth̄. xxvij vbi dr: Noluit bibere. Dicendū ꝙ illud qō ē modicū q̄si nihil reputat: vt dr. ij. physi. ⁊ iō q̄z pauc de illo aceto accepit. vt dicit ß Joā. Matth̄. dicit: Noluit bibere. ꝓ talē etiā modū loquēdi dicim⁹ cōiter de parū bibente qō nō vult bibē. z Dixit: ꝓsūmatū ē. s. qcqd erat scriptū d me. vel aliter: Cōsūmatū ē. opꝰ redēptōis hūane. a Et incli. ca. tra. spm̄. oñdēs ex mō moriēdi ꝙ moriebat ex obediētia ptis ⁊ nō inuolūtarie: sicut. s. dixerat ca. r. Nemo tollit a me aiam ß ego pono eam. b Judei g̃. Hic describit vulneratio xp̄i mortui. Et diuidit i tres: q̄z ꝓmo ponit vulneratōis occasio. 2° ipsa vulneratio. ibi: Venerūt g̃ milites. 3° dicti certificatio. ibi: Et q vidit. Circa ꝑmū sciēdū ꝙ occasio vulneratōis xp̄i mortui fuit: q̄z iudei volebāt cadavera de cruce deponere ꝓpter solēnitatē crastinā iminentez: que incipiebat a vespera illius diei in quo christus fuit crucifixus: ls enim fuerit crucifixus prima die pasche que erat solennis apud iudeos. tamē secunda dies protunc fuit solēnior ratione sabbati apud iudeos. Dies enim sabbati occurrens infra octauā pasche erat dies solēnior: quia tunc festuz duplicabatur. ⁊ hoc est quod dicitur: Judei ergo quoniā parasceue erat. i. dies veneris. in cuius vespera incipit solēnitas sabbati sequentis. c Ut nō remanerent in cruce corpora sabbato. Erat enim hoc indecens in tanta solēnitate. vnde sequitur: d Erat enim magnus dies ille sabbati. quia sicut dictum est solēnitas eius duplicabatur propter octauam pasche concurrentem. e Rogauerunt pylatum vt frangerētur eorum crura. ne aliquo modo euadere possent ⁊ tollerent de patibulis. f Venerunt ergo milites ⁊ primi quidē fregerunt ⁊c. g Sed videtur ꝙ venissent ad iesū anteq̄ fregerunt crura secundi: quia iesus erat in medio amborum. Dicendum ꝙ duo milites frangebant ⁊ vnus fregit crura vnius latronis ex vna parte: ⁊ alter crura alterius ex altera parte: ⁊ sic ambo venerunt hincinde ad iesum qui erat in medio. ⁊ hoc est quod dicit: h Ad iesū aūt cū venissent: vt vt. eū iā mor. nō fre. eius crura. q̄z hoc nō fiebat nisi ad hoc ꝙ euadere nō possent depositi de patibulis. i Sed vn⁹ mi. lan. la. ei⁹ aperuit. vt certificaret de morte ei⁹. k Et ꝓti. exi. sā. ⁊ aq̄. Sāguis ad nram redēptionē: aq̄ ad pcōz ablutionē. Sciēdū tñ ꝙ ista aq̄ miraculose exiuit

quia non

cha q̄ ītrāt alia diluuio nō peritura. Ecce mulier facta ē latē dormiēt.
Sicut mos. Nō frustra ait sicut mos est iudeis: ꝫ admonet in hmōi officijs morē cuiusq̄ gentis esse seruandum. C. XX.
Currebant autem duo simul. Joannes significat synagogā que

Nicolaus de lyra

qz nō fuit humor flegmaticus vt dicūt aliq: ꝫ aq̄ pura ad oñdēdū q̄ corp⁹ xp̄i erat ex veris elementis cōpositū: ꝫ errorē corq̄ dixerūt eū hīe corp⁹ celeste: sicut dixit Valētinus ⁊ sequaces sui: ⁊ corq̄ dixerūt eū hīe corp⁹ fantasticum sicut manichei.

Exo.12.g. nume.9.b

a Et q̄ vidit. Hic ponit certificatio qz ipse ioānes q̄ scripsit hoc euangeliū p̄tialiter exīstens vidit hoc factū. ⁊ tō ei⁹ testimoniū est efficax ad credendū. ⁊ hoc est qō dicit: Et q̄ vidit. i. egoipse. loquit enī de se p̄ modū alterius: sicut. ꝫ. dictus est.

Zacha.12.c matt.27.g mar.15.d Luce.23.g

b Testimoniū perhibuit ⁊c. patet lra p̄ p̄dcā.

ꝫ.3 a. et.7.g.

sequit: c Facta sunt enī ꝟt scriptura ipleret Exo.xij. Os nō cōminuetis ex eo. Agnus enī paschalis fuit figura expressiua passionis christi. ideo ordinatōe diuina p̄stitutū est vt ossa agni paschalis nō frangerēt: vt sic figura ⁊ veritas corresponderent: qz veri agni. ossa nō sunt fracta in cruce vt p̄dictū est. d Et iterū alia scriptura dicit. de ei⁹ trāsfictione Zacḥ.xij.

matt.27.g marc.15.d. Luce.23.g

e Videbūt in quē trāsfixerunt. Lra Hiero. hz: Aspiciēt ad me quē cōfixerūt. Prophetа enī loquit in psona christi loquēs in p̄ma psona: ꝫ euāgelista refert illud ad christū loquēs in tertia psona: ⁊ eadē est sententia: illa aūt trāsfixio ꝓprie fuit in lancee vulneratiōe. Sed hec videbit a iudeis in iudicio futuro: qz cicatrices vulnerū reseruate sunt in corpore christi resurgēte: nō solū ad certificationē sue resurrectionis oñendo illas cicatrices aplis: ꝫ etiā ad ꝓuincendū iudeos i futuro iudicio de peccato sue mortis.

f Post hec aūt. Hic agit ꝓfr de christi sepultura que fuit gliosa: ꝫm q̄ erat p̄dictū Esa.xj. Et erit sepulchrū eius gliosum: quis p̄cedēs mors fuit ignominiosa. ⁊ hoc est qō dr: Post hec aūt rogauit pylatus ioseph. Erat enī ei familiaris cū esset nobilis decurio: vt dr Marci.xv. ⁊ tō securi⁹ eus rogauit. g Ab arimathia. oppīdus. Eadē est ciuitas q̄. j. Reg. dr rama tha de qua fuit samuel. h Eo q̄ discipulus esset ieſu. i. fideliter credens eius doctrine. i Occultus aūt ꝓpter metū iudeoꝝ. Ante enī passionez ex impfectōe timebat de synagoga expelli quod erat ignominiosū si ꝓfiteret christū: tñ post passionē feruētior factus: exēplo christi aiatus manifestauit se volens christū honorifice sepelire. ⁊ ideo sequit: k Ut tolleret corpus ieſu. ad sepeliendū. l Et p̄misit pylatus. tū ꝓpter reuerentiam petētis: tū ꝓpter innocentiā christi passi quā ipse cognouerat. m Venit ḡ ⁊ tulit corpus ieſu. de cruce. Corpora enī dānatoꝝ nō poterāt sepeliri nisi de licētia p̄sidis. n Venit aūt ⁊ nicodemus q̄ venerat ad ieſū nocte. vt. ꝫ. dictū est ca. iij. o Ferēs mirrhā myrrhe ⁊ aloes quasi libras centū. Iste etiā nicodemus añ passionē christi sicut ioseph erat christi discipulus occultus. ꝫ post passionē ex feruore se manifestauit sicut ioseph. Sciendū etiā q̄ hz ex deuotione istā vnctionē faceret: videtur tñ q̄ plenā noticiā de christi resurrectōe nō haberet: qz de eo erat scriptū psal.xv. Nō dabis sanctū tuū videre corruptionē: ꝓpter qō nō indigebat vnctōe ꝓseruāte ꝰ putrefactionē. p Acceperūt ḡ corpus ieſu ⁊ ligauerūt eū lintheis. i. pānis lineis inuoluerūt. ꝓpter qō statutū est q̄ corpora lia sup que cōficit corpus christi nō fiant de pāno sērico ꝫ tñ lineo: vt habet de ꝓsecra. di. j. Et ꝰsultu omniū. q Erat aūt in loco vbi crucifixus est hortus. i. ꝓpe locū crucifixionis. r Et in horto monumentū nouū in quo nondum quis q̄s fuerat positus. hoc factū est ꝓpter certitudinē dñice resurrectionis: qz si fuisset sepultus in monumēto vbi iam alii fuissent sepulti: posset resurrectio dñica a iudeis alter⁹ iputari. s Ibi ḡ ꝓpter parasceuen iudeoꝝ qz iurta erat monumentū posuerūt iesum. Hoc est dictū quia feria sexta i qua l'citū erat operari ⁊ corpora sepeliri iam declinabat ad vesperā. ⁊ ideo sepelierunt iesum in loco ꝓpinquo: quia non poterant longe portare propter solēnitatē sabbati de ꝓpinquo imminentē ⁊c.

prior venit ad monumentum: sed non intrauit: quia prophetias de incarnatione ⁊ passione audiuit: sed ⁊ mortuum credere noluit. Petrus est ecclesia que cognouit carne mortuum: ⁊ viuentem credidit deum: post quem ⁊ iudea in fine intrabit.

Nicolaus de lyra

erat monumentū posuerūt ieſū.
ꝰ quā mattheus p̄mam sabbati dicit
t Ma aūt C. XX.
v bati maria magdalene
t ꝰ cū iā tēpus opandi recedit ꝰꝰ regrendis intelligentiam
vēit mane t cū adhuc ꝰ tenebre essēt ad monumētū ⁊ vidit lapidē
ꝰ vel revolutū ꝰ ꝰ ex nimio ardore. ꝰ cucurrit nū
t sublatū a monumēto. ꝰ Cucurriit discipulis' vt aut secū grerēt: aut secū dolerent.
rit ergo ⁊ vēit ad simonē petrū ⁊ ad aliū discipulū quē diligebat
ꝰ ꝰ in grecis codicibus additur: in eum propensiore charitatis ⁊ famulatus affectu.
ieſus: et dicit illis: t Tullerūt dñm de monumēto: ⁊ nescimus vbi posuerunt eū. Exīt ergo petrus
t ꝰ quō aūt venerūt: regressus narrat. curre.
⁊ ille alius discipul⁹: t ⁊ venerūt
t ꝰ per cecursum huius mundi iudei per legis lram
ad monumētū. t Currebant aūt
gentiles per legem nature
duo simul: ⁊ ille alius discipulus ꝓcucurrit citi⁹ petro ⁊ vēit p̄m⁹ ad monumētū. Et cū se inclinasset vidit posita lintheamina nō tamē introiuit. Venit ergo simō petr⁹ sequē eū: ⁊ introiuit i monumētū ⁊
ꝰ sacre scripture sacramenta
vidit lintheamina posita: ⁊ sudariū qō fuerat supcaput ei⁹ nō cū lintheis

t Ma aūt C. XX
v sabbati. Postq̄ euāgelista descripsit christi crucifixionez et mortem. Hic ꝓfr describit eius resurrectionē. Et diuidit in duas: quia p̄mo describit manifestatio huius resurrectiōis facta mulieribus deuotis. Secūdo eiusdē manifestatio facta aplis. ibi: Luz ḡ sero esset. Circa p̄mū sciēdū q̄ mulieres gradatim puenerūt ad cognoscēdū hāc resurrectionē. ⁊ ideo primo euangelista ostendit qualiter eam cognouerunt per sepulchri euacuationē. Secūdo p̄ angelicā visionē. ibi: Abierūt discipuli. Tertio per dñicam apparitionē. ibi: Hec cū dixisset. Prima in tres: qz primo describitur sepulchri visio. Secundo rei denūciatio. ibi: Cucurrit ḡ. Tertio renūcia te īgnitio. ibi: Exīt ergo. In prima ergo parte dicitur sic: Una aūt sabbati. i. prima die post sabbatum. sic enīz apud iudeos nōiant dies hebdomade quia sabbatū sic nōiatur absolute ꝓpter reuerentiā illi⁹ diei: ⁊ ab illa denōiant alii dies: ita q̄ sequēs immediate dr prima sabbati: ⁊ alia secūda sabbati: ⁊ sic ꝰ. ⁊ ꝓpter hoc mattheus ⁊ marcus vocāt dñicam resurrectionis p̄mā diē sabbati. ioānes aūt vnā sabbati: qz hoc nomē vnuz frequēter accipit ꝓpter p̄mo: ⁊ sic patet Beñ. j. Factū est vespe ⁊ mane dies vnus. i. p̄mus. Añ ⁊ ꝰ dicit: Factū est vespe ⁊ mane dies secūdus. ⁊ postea tertio. ⁊ sic ꝰ. v Maria mag. venit ma. cū adhuc te. cēnt ad monumētum. i. anteq̄ esset clara dies: dimisit tñ diē sabbati trāsire: qz nō erat licitū aliqd opari illa die. Sciendū etiā q̄ cū ea fuerūt alie due mulieres ꝫm q̄ dicūt alij euāgeliste: sed ioānes istā solā exp̄mit: qz erat aliis feruētior ⁊ p̄n cipalior. r Et vidit lapidē sublatū a monumēto. Angelus enī dñi cū amouerat nō ad hoc q̄ christus de sepulchro surgeret: qz clauso sepulchro surrexit ⁊ exīt: sicut clauso vtero virginis natus est. hoc tñ fuit aliter: quia in resurrectiōe habuit corpus gloriosū cui nō resistit aliqd: ꝫ exitus de vtero virginis fuit miraculosus. Remouit igit lapidē angelus solū ad manifestandū christi resurrectionē iā cōpletā. y Cucurrit. Hic describit rei vise denūciatio cū dr: Cucurrit ḡ ad simonē petrū ⁊ alīū discipulū quem diligebat ieſus. i. ioannē. isti enī p̄ ceteris christū amabāt ⁊ inuicē se tenebāt sicut familiares. alij aūt sicut dispsi fugerāt ꝓpter qō in plūb⁹ locis legunt isti duo aplī sil'cōbinati: vt dictū est superi⁹. xviij. ca. in sequēdo xp̄m captū: ⁊ Act. iij. sil' ascēdendo in tēplū: ⁊. viij. sil' missi sūt ad samaritanos vt darēt ei spm̄ scm̄. z Et dicit eis: tu. dñm de mo. ⁊c. Timebāt enīz ne iudei corpus christi asportassent vt ei ignominiā facerēt. a Exīt ḡ petr⁹. Hic ponit rei nūciate inqsitio: cū dr: Exīt ḡ petrus ⁊ ille alius discipulus ⁊ venerūt ad monumentū. vt viderēt factū. modus aūt veniēdi ostē dit cū dr: b Currebāt duo sil. er desiderio vidēdi. c Et ille alius dis. ꝓcucurrit citius petro ⁊c. quia erat iunior ⁊ agilior. d Et cū se inclinasset. ad videndum supple per ostium illius edificij intra quod corpus christi erat sepultū: quia sepulchrum erat factum ad modum cuiusdam domūcule lapidee intra quam erat sepulchrū christi positū. ⁊ ideo erat ibi quoddam ostiolum per quod erat ingressus ad illum locum: sic enim fiebant sepulchra iudeorum antiquitus: ⁊ maxime magnarū personaruz vt eorum filij possent ibi sepeliri. ꝓpter hoc dicitur frequenter. iij. ⁊. iiij. Reg. de regibus iuda. Sepultus est in sepulchro dauid ⁊c. e Vidit posita lintheamina. id est bene dispposita ⁊ plicata: ad ostendenduz q̄ corpus nō fuerat sublatum: quia simul fuissent lintheamina asportata: et maxime quia erant fortiter adherentia corpori ꝓpter vnctionē. ⁊ ideo per hoc apparebat q̄ sic vere surrexerat. f Non tamē introiuit. ꝓpter petri reuerentiā quē expectauit: quia erat senior ipso ⁊ inter aplos ꝓncipalior. g Venit ergo ⁊c. patet littera vsq̄ ibi: h Et sudariū quod fuerat sup caput ei⁹

non cum

matt.28.g marc.15.d Lu.24.a.

Separatim. Quia sacra diuinitat incõprehẽsibilia a nre infirmitat cognitiõe remota sũt. In inuoluto nec finis nec initiũ aspicit. Sic celsitudo diuinitat nec cepit esse nec desinit. In vnũ. l. qz in cissura mentiũ deꝰ nõ est: ꝙ in vnitate. Vel sudariũ capitꝫ passio christi: cuius sacra infidelibꝰ sunt occulta: seorsũ: qz lõge a nra: qz ille spõte ⁊ sine culpa passus: nos inuit cũ culpa.

Mondũ. s. vsqz adeo vt cũ ab ipso dño, aperte diceret: ꝓpter ꝓsuetudi/nẽ ab eo audiẽdi, parabolas non intelligerent.

Plorans. Jaz plus ꝺ sublato q̃ de occiso plorat: qz tanti magi cuius vita subtracta fuerat: nec mẽoria remanebat: et iste dolor ibi eũ tenebat.

Dũ ergo. Cũ eũ sciret ibi nõ esse: ꝙ qz nimis dolet nec suis oculis: nec oculis illoz duoz credendũ putauit. Vel potiꝰ diuino instinctu ꝙ factuz ẽ.

Vidit d. an. Angeli. i. nũcij significãt euangeliũ christi a capite vsqz ad pedes. i. ab initio vsqz ad finẽ esse nũciandũ. Et ille ex passiõe sua erat nũciandus: qz deus est añ secula: et hõ in fine seculi. Sedet q̃ angelꝰ ad caput cũ dicit: In ꝓncipio erat ꝟbuz. Ad pedes cũ dicit: Verbũ ca. fa. est, vel duo ãgeli duo testamẽta: vnũ priꝰ: aliud sequẽs. Conficta: dum pari sensu: carnatũ mortuũ: resuscitatũ nũciant. Quid plo. Quasi: noli plorare. ꝓhibẽt lachrymas quodã modo nũciantes gaudiũ. At illa putans eos interrogare nescientes: prodijt causam lachrymarũ: qz tulerũt dñm meũ. i. corpus dñi mei.

Et nõ scie. Quia tergũ ad eum habebat quem non resurrexisse credebat: quia amabat ⁊ dubitabat: videbat ⁊ non cognoscebat.

Nicolaus

nõ cũ lintheaminibus positũ. s. ꝓfuse ⁊ indistincte. a Sed seorsum in uolutũ. i. bñ plicatũ. b In vnũ locũ. hoc factũ est ad ostendendũ resurrectionẽ factã. sequit: c Et vidit ⁊ credidit. Hoc exponit duplicit. vno mõ sic: Vidit. s. ea que dicta sunt a maria. Et credidit esse verum. s. qꝺ corpꝰ christi esset sublatũ de monumẽto: ⁊ nõ cogitauerũt de christi resurrectiõe. ⁊ iõ subdit: Nondũ enĩ sciebãt scripturã: qz oportuit eũ a mortuis resurgere. Alio mõ exponit sic: Vidit. s. linteamina ⁊ sudariũ sic disposita ⁊ plicata: vt dictũ est. Et credidit. resurrectionẽ christi iã factã. ⁊ subdit cã quare añ nõ credebat. cũ dr: d Nondũ enĩ sciebãt scripturã ⁊c. ⁊ iõ nõ ex scriptura ꝙ ex signis visis credebãt resurrectionẽ christi iã factã. e Abierũt q̃. Hic oñditur qualr maria puenit ad angelicã visionẽ. cũ dr: Abierũt q̃ iterũ discipuli. s. petrus ⁊ ioanes nõ audẽtes diu manere iuxta sepulchrũ ꝓpter metũ iudeoꝝ. f Ad semetipsos. i. ad locũ vbi priꝰ latitabant ⁊ vñ ad sepulchrũ venerãt. g Maria aũt sta. ex fer. ⁊ ꝓstãtia. ⁊ qz nõ imminebat sibi tãtũ periculũ sicut apls h Ad monu. fo. plorãs. lz enĩ intrasset clausurã horti in quo erat domũcula sepulchri excisa in rupe: tñ illã domunculã nõ intrauit: verũtñ qz illa horti clausura tota aliqñ sepulchrũ notatur: inde est qꝺ maria aliqñ dr intrasse monumentũ. vt hĩ Mar ci vlt. ⁊ Luce. silr dr aliqñ foras stetisse: vt hic. i Dũ q̃ fleret, ꝓpter absentiã corporis christi. k Inclinauit se ⁊ ꝓspexit in monumentũ. qz ꝝ Greg. vis amoris intentionẽ multiplicat inquisitionis. ⁊ iõ nõ sufficiebat sibi sel' respexisse. ꝓterea lz vidisset abesse corpus xpi: tñ volebat adhuc videre si aliqꝺ eius vestigiũ posset pcipe. l Et vidit duos angelos. ex feruore enĩ deuotionis illã visionẽ meruerat. m In albis sedẽtes. ad designandũ dñice resurrectõis gaudiũ. Apparitões enĩ euãgelice fiunt ad instructionẽ hoium: ⁊ solẽt apparere ꝙ illũ modũ q̃ cõpetit rei de q̃ debẽt instruere. Candor aũt vestis splendorẽ denũciat solẽnitat. ⁊ iõ in albis vestibus apparuerũt: ad denotandũ gaudiũ dñice resurrectõis. n Vnuz ad caput ⁊ vnũ ad pe. vbi po. c. coz. iesu. tũ, ꝓpter reuerentiã loci ꝓsecrati ex tactu corpis dñici: tũ ad solẽniꝰ denũciandũ resurrectionẽ christi: qz solẽniꝰ denũciat ꝙ duos q̃ ꝙ vnũ. o Dicũt ei illi: mulier qd ploras. q. d. nõ habes causã flẽdi ꝙ magz gaudẽdi ex resurrectõe xpi. p Dicit eis ⁊c. exponat sicut. ꝙ. q Hec cũ dixisset. Hic oñdit dñica apparitio facta marie cũ dr: Hec cũ dixisset ꝓuer. est re. ⁊ vi. ie. stantẽ. Sed solet hic qri: q̃re ꝓuertit se retrorsum: qz angelos sibi loquẽtes cognouit esse bonos vel saltẽ estimauit valẽtes viros. ⁊ iõ videt qꝺ magis deberet vertere faciem ad ipsos. Dicendũ qꝺ illi angeli sedebãt supra sepulchrũ christi: vt dictũ ẽ: ⁊ vidit illos assurgẽtes ꝓpter reuerentiã christi apparẽtis ex sepulchruz. ⁊ ideo illa ꝓuertit se retrorsũ ad videndũ cui tantã reuerentiã faciebãt r Et nõ cognouit qz ielus esset. Ipsa enĩ nondũ habebat fidẽ resurrectiõis xpi:

minibus positũ: ſz sepãti inuolutũ in vnũ locũ. Tũc ergo itroiuit ⁊ ille discipulus q̃ venerat primus
† ſ vacuum sepulchrum † ſ nõ quidem resurre-
ad monumẽtũ: ⁊ vidit ⁊ credi/
xisse sed sublatum esse ſ cur nunduz
dit. Nondũ enĩ sciebant scripturam: quia oportuit eum a mortu
ſ cum crederent ablatum
is resurgere. Abierũt ergo iteruz
ſ vbi habitabãt † ſ quã fortior fixerat affectus.
discipli ad semetipsos. † Maria
ſ cũ alijs duabus
aũt stabat ad monumentũ foris
plorãs. Dũ ergo fleret iclinauit
se ⁊ ꝓspexit i mõumẽtũ. Et vidit
duos ãgelos i albis sedẽtes vnũ
ad caput ⁊ vnũ ad pedes: vbi po
situ erat corpꝰ iesu. Dicunt ei illi:
Mulier quid ploras? Dicit eis:
Quia tulerũt dñz meũ: ⁊ nescio
† ſ hec est maior cã doloris
vbi † posuerũt eũ. Hec cũ dixisset

Quẽ queris. Non qꝺ dubitet quem requireret. Sed quia illa quem querit ignorat: non enim querit christũ: sed quem putat raptum.

Dñe. Quẽ putat hortulanũ dicit dñz vt honorificaret hoiez a q̃ rogabat bñficiũ. Nec sic dicit cũ dñz sicut illũ quẽ q̃rit sublatũ. Jesũ ꝏ agnoscens vocat magistrũ: qz recolit cũ a quo discerne hũana ⁊ diuina discebat.

Si tu sus. Nõ dicit quẽ: quia hoc in aio agit vis amoris: vt quẽ semp cogitat: nulluz aliũ ignorare credat.

Maria. Postq̃ cõ noiem vocauit: ⁊ nõ ẽ agnitus: vocat ex noie: ac si dicat: recognosce eũ a quo recognosceris.

Noli me tan. Dic innuit qꝺ pedes eius amplecti voluit. Merito nõ tangit que nõ videt: naz qui videt tangit.

Dicit ei: n. m. t. Fidẽ docens ⁊ in corde eius hortulanꝰ seminat dicit: Noli me tangere qꝺ nolet tangi niſi cum ascendisset: cũ ⁊ mulieres ⁊ alij in terra eũ tetigisse legantur: ⁊ nõ sedentẽ in celo. Vult q̃ sic se spãliter tangi. i. sic se credi vt sit equalis patri. Et quia ista ad huc carnaliter i eũ credebat quẽ sicut hominẽ flebat: audit. Noli me tangere. i. sic credere: quia in corde tuo nonduz credis
ſ redargues eã
tẽ ⁊ nõ sciebãt qz iesus est. Dicit ei
† ſ q̃ nõ credit adhuc ẽ mulier: adhuc corporei seruus
† ſ appellatiõe signat † ſ qu asi nõ lachrymas nudas ſz
fidẽ exigao: bone lachryme si iesum agnoscas † ſ iterogat cã doloris vt augeat desiderium.
ies. † Mulier quid ploras? † Quẽ
† ſ nõ penitus fallo: qz in eius mẽte seminabat
q̃ris. † Illa existimãs qz hortulanus eẽt: dicit ei: Dñe si tu sustulisti eũ dicito mihi vbi posuisti eũ: ⁊ ego eũ tollã. Dic ei iesus: Maria.
† ſ pus corpe cõuersa putauit: qõ nõ erat nũc conuersa corde qõ erat agnouit.
Cõuersa illa dic ei: Rabboni: qõ dicit magr: dicit ei iesus:
Noli me tãgẽ. Nondũ enĩ ascẽdi
ad pfez meũ. Vade aũt ad frez me
† ſ natura † ſ nõ ait cõiter nostrũ: sed meũ ⁊ vestrum qz differũt
os ⁊ dic eis: ascẽdo ad † pfez † meũ
ſ gra † ſ deũ meũ qz ego hõ, † vruz quia vos ab errore liberauit.
⁊ pfez vruz: † deũ meũ † ⁊ deũ vruz.

cõuersa ẽ retrorsũ: ⁊ vidit iesũ stãte ⁊ nõ sciebãt qz iesus est. Dicit ei

Si tu sus. Nõ dicit quẽ: quia hoc in aio agit vis amoris: vt quẽ semp cogitat: nulluz aliũ ignorare credat.

Maria. Postq̃ cõ noiem vocauit: ⁊ nõ ẽ agnitus: vocat ex noie: ac si dicat: recognosce eũ a quo recognosceris.

Noli me tan. Dic innuit qꝺ pedes eius amplecti voluit. Merito nõ tangit que nõ videt: naz qui videt tangit.

Dicit ei: n. m. t. Fidẽ docens ⁊ in corde eius hortulanꝰ seminat dicit: Noli me tangere qꝺ nolet tangi niſi cum ascendisset: cũ ⁊ mulieres ⁊ alij in terra eũ tetigisse legantur: ⁊ nõ sedentẽ in celo. Vult q̃ sic se spãliter tangi. i. sic se credi vt sit equalis patri. Et quia ista ad huc carnaliter i eũ credebat quẽ sicut hominẽ flebat: audit. Noli me tangere. i. sic credere: quia in corde tuo nonduz credis me equalem ascendi ad patrem. i. nondum credis me equalem patri: tunc tanges cum non imparem credes. In hac figurat ecclesia de gentibus que in christuz non credit: niſi cum ad patrem ascendit.

Mystice. Noli me tangere. Noli manũ maioribus adhibere: ꝙ vade ad perfectores qui facile resurrectionẽ credant. Mulieribus enim in ecclesia docere non permittitur.

de lyra

vt patet ex pdictis. ⁊ iõ talis apparuit in corpore qualis erat apud cã i mẽte. In potestate enĩ hois hñtis corpus gliosum est sic apparere qꝺ cognoscat vel nõ cognoscat: qz illud corpus est oino subiectũ aie: ⁊ eodẽ mõ facta est apparitio duobꝰ discipulis cũtibus in emaus. vt hĩ Luce vltimo.
s Dicit ei iesus: mulier qd ploras. nõ petit quasi ignoras: ꝙ vt ex eiꝰ respõsione ꝓueniẽtius cã instruat. t Illa existimãs qz hortulanus esset. Sciebat enĩ qꝺ milites de sepulchro fugerãt. ⁊ iõ neminẽ credebat aduenisse nisi illũ cui incũbebat illa cura horti seruãdi in quo erat monumentuz.
v Dicit ei: dñe si tu sustulisti eũ. nõ dicit: si tu sustulisti iesũ crucifixũ loquẽdo determinate: ꝙ eũ in generali: qz modus est feruẽter amantiũ estimare qꝺ oẽs cogitẽt de eo qõ hñt cordi. x Dicito mihi vbi posuisti eũ ⁊ ego eũ tollã. Ex virtute enĩ amoris credebat se posse portare tantũ corpus etiã mortuũ: qz feruẽter amãti nihil videt difficile. y Dicit ei iesus. maria. vocat eã ꝓprio noie vt eã magis intentã faciat ⁊ talem se ei exhibet vt cognoscat. z Cõuersa illa. s. oculis mẽtis: sicut ⁊ oculis corpis. a Dicit ei rabboni. Sic enĩ ꝓsueuerat eũ appellare añ passionẽ: quia doctores apud iudeos vocant magistri. b Dicit ei iesus: noli me tangere. Illa enĩ ex deuotiõe voluit statim osculari pedes eius. ꝙ phibita est ꝝ Aug. qz erat indigna ꝓpter fidei defectũ. iõ subdit: c Nondũ enĩ ascendi ad patrẽ meũ. i. i corde tuo nõ credis me puenisse ad equalitatẽ pris. aliter exponit ꝝ Chrys. ⁊ melius: vt videt. Ad cuius intellectũ sciendũ qꝺ apparuit marie in ꝓsili corpore ꝝ apparentiã quale habebat añ passionẽ: et nõ in illa claritate q̃ est ꝓprietas corporis gliosi. ⁊ iõ maria credebat ipsũ resurrexisse ad vitã cõem cũ discipulis ducendã sicut ante. ⁊ iõ volebat eũ familiariter tãgere sicut priꝰ: hãc aũt opinionẽ dñs voluit ab ea remouẽ dicens: Noli me tãgere. q. d. nõ credas me inter vos habitaturũ sicut priꝰ ⁊ hoc est qõ subdit: Nondũ enĩ ascẽdi ad patrẽ meũ. est assignatio cause q̃re apparebat in simili corpore sicut ⁊ ante passionem: ⁊ non in claritate corporis gloriosi: quod fuit ad ꝓbandum veritatem dominice resurrectionis inquantũ sic apparuit discipulis per dies quadraginta instruens eos de regno dei ante suam ascensionem. propter quod sequitur: d Vade autez ad fratres meos. i. ad apostolos. quos vocat fres propter similitudinẽ nature humane ⁊ specialitatem amicitie ad ipsos. e Et dic eis ascendo. id est ascendam. f Ad patrem meum. per naturam. g Et patrem vestrum. per adoptionis gratiam. h Deum meũ. inquantũ sum hõ. sic enĩz loquebatur in ꝓposito: vt patet ex hoc qꝺ imediate vocauerat apostolos fratres ꝓpter similitudinem nature. ⁊ eodem modo loquitur: cum dicit: Ascendo ad patrem meum: quia ascendere non competit ei ꝝ diuinam naturã q̃ est altissima: ꝙ hoc igit qꝺ christus hic suã ascẽsionẽ denũciat apls ꝙ mariã: insinuat qꝺ eis añ ascensionẽ illã apparebat ad coz instru/

ctionem

Venit maria. Ibi culpa abscidit vñ ꝓcessit. Mulier mortẽ viro ꝓpinauit: mõ mulier vitã nũciat viris: ⁊ q̃ tũc ꝛba serpẽtis: mõ narrat verba viuificatoris: ac si ipsis rebus dicat deus: de qua manu illatus est potus mortis. de ipsa suscipite potum vite.

Cũ ergo esset. Hoc in ipso die resurrectionis factũ est: in quo quinq; ges iesus apparuit. Primo marie magdalene. ⁊o

£ eidẽ cũ alijs currẽti nunciare discipulis volẽtib⁹. ⁊o petro. quarto cleophe ⁊ socio eius. qnto discipu/

luce.24.f lis ianuis clausis prędictis duobus iã reuersis.

Oñdit. Post resurrectionẽ in corpe suo dñm duo ꝓtraria oñdit: ⁊ palpabile eiusdem nature vt formet ad fidẽ: ⁊ incorruptibile alterius glorie vt

j.co.j. inuitet ad premium.

Dixit g̃ eis ite. pacem offert q̃ ꝓpter pacẽ venit. iterat vt mõstret p suũ sãguinẽ eẽ pacificata q̃ in celis sũt ⁊ q̃ i terra.

Accipite spi. Aug. In terra dat spũs vt diligat ꝓximus: e celo dat spũs vt diligatur deus.

Nicolaus

ctionẽ: sicut exp̃ssius dicunt alij euangeliste.

a Venit maria ⁊c. pz lsa ex dictis. b Cũ g̃ sero esset. Hic ꝓñr oñdit manifestatio resurrectionis christi discipulis facta. Et ꝓmo oibus cõiter.

¶ ⁊o aliquib⁹ spãliter. ca. se/

marci.8.b. quẽti. Prima in duas. q: ꝓmo manifestat oibus excepto thoma absente. Secũdo thoma cũ eis existẽte. ibi: Et post dies octo. Prima in tres. q: ꝓmo describit christi apparitio. ⁊o apparitõis denũciatio. ibi: Thomas aũt. ⁊o discipuli audiẽtis obstinatio. ibi: Ille aũt dixit. Prima adhuc in duas q: ꝓmo describit apparitõis actus. ⁊o eius effectus ibi: Bauisi sunt. In ꝓma g̃ parte dr sic: Cũ g̃ sero esset. In die enĩ apli erãt dispsi ꝓpter metus iudeoꝝ: ß in sero ꝓueniebãt ad locũ vnũ. ⁊ iõ tali hora apparuit. c Die illo. s. ꝓma die resurrectõis. d Una sabbatoꝝ. i. ꝓma die post sabbatũ vt ꝓdictũ ẽ. e Et fores ⁊c. ꝓpter metũ iudeoꝝ. Hoc etiã ex diuina ordinatiõe factũ est: vt iesus intrans ad discipulos ianuis clausis oñderet se hie corpus gl̃osum. f Et dicit eis: pax vobis. ⁊ hoc ꝫ duplicẽ coꝝ perturbationẽ. Erant enim ꝓturbati de morte ipsius christi: ⁊ de psecutõe iudeoꝝ eis iminẽte. poterat enĩ eos p̃ suã pñtiam custodire ⁊ de resurrectiõe certificare. vñ subdit: g Et cũ hoc dixisset. oñdit eis ma. ⁊ la. vt p cicatrices remanẽtes oñderet idẽtitatẽ numeralẽ corporis prius passi. Ista enĩ i coꝛpore christi remanserũt nõ ad defectũ ß magis ad gloriã: ꝓpter victoriam ex illis vulneribus ꝓsecutã. h Bauisi sunt. Hic ꝓñr ponit huius apparitionis effectus q est duplex. Primus est discipuloꝝ exultatio ꝫ duplicem tristitiã ipsoꝝ amotã. s. de morte christi ⁊ iudeoꝝ metu. ⁊ q̃ntũ ad hoc dicit: Bauisi sunt g̃ discipuli viso dño. Secũdus est coꝝ instructio. ⁊ q̃ntum ad hoc subdit: i Dicit g̃ eis iterũ: pax vobis. q: volebat eos instruere de pace futura q̃ erat ꝓpetua. k Sicut misit me pr̃. ad veritatẽ fidei docendã i iudea. l Et ego mitto vos. i. mittã ad hãc veritatẽ publicandam p totũ mundũ. ⁊ q: executio huius officii nõ põt ꝓueniẽter fieri sine gr̃a spũs sci. iõ sequit: m Hec cũ dixisset insufflauit ⁊ dixit eis: accipite spm̃ scm̃. p illã sufflationẽ oñdere voluit spm̃ scm̃ a se ꝓcedere sicut ꝓcedit a pr̃e. n Quoꝝ remi. pec. re. eis. Licz enĩ solus deus ꝓncipaliꝛ pcã dimittat. tñ ministri ecclie p virtutẽ clauiũ ad hoc ministerialiꝛ operant. o Et quoꝝ retinueritis. i. retinẽda iudicaueritis. p Retẽta erũt. Hoc tñ intelligendũ est qñ iudiciũ ecclie diuino iudicio ꝓformat. q Thomas: Hic ponit apparitõis christi denũciatio absti discipulo cui dicitur: Thomas aũt q dr didym⁹. hoc erat cognomẽ ei⁹: ⁊ sonat idẽ qõ gemin⁹ q: forte erat de tribu beniamin de cognatione geminꝰ: vel ꝫm alios sonat idẽ qõ dubius: q: ꝓpter dubiũ de resurrectõe qõ thomas habuit. ideo sic cognominatus fuit. r Unus de duodecim. nõ q: tũc essent duodecim cũ iudas esset mortuus: ß q: erat vnus de. xij. electi in ꝓncipio a christo: vl q: ꝓnumerat hic mathias postea electus in loco iude: q: ioãnes hoc euãgeliũ scripsit post eius electionẽ: vt patet ex p̃dictis in ꝓncipio huius operis. s Nõ erat cũ eis qñ venit iesus. Ipse enĩ inter alios aplos videt fuisse magl timidus: vt. s. dictũ est. xj. ca. ⁊ iõ tardius ceteris venit ad locũ vbi ꝓgregabant discipuli. ⁊ iõ ꝓpter tarditatẽ suã ꝓnat⁹ est illa visione christi. hoc aũt factũ est diuina ordinatõe vel pmissione ꝫm q: dicit Greg. vt ex ista abstia sequeret dubitatio: ⁊ vlterius in dubitatione obstinatio. ⁊ per ꝓñs diligẽs inq̃sitio ad nostrã ꝓfirmationẽ. t Dixerũt g̃ ei alij discipu

Quoꝝ remi. Ecce charitas que p spm̃ scm̃ infundit cordib⁹ coꝝ. Qui participes sui sunt pcã dimittit coꝝ qui nõ sunt: tenet. Et ideo postq̃ dixit: accipite spm̃ scm̃ ꝓtinuo subiecit: quoꝝ remi. pec. Thomas ex. Nõ casu ß diuina dispositõe defuit thomas: ⁊ audita nõ credidit. Vñ pal pandũ se ei dñs ꝓduit: q: eius dubitatiõe ⁊ facta sibi ꝓbatione nulli relinquitur iam dubitare.

Qui dr didy. Didym⁹. i. gemin⁹ q: dubi⁹ thomas. i. abyssus: q: dubitando ꝓfundi⁹ nouit.

Respõdit. Videbat ⁊ tãgebat hoiem ⁊ sup ß deũ credebat iaz remota dubitatione: ⁊ ꝓfitebatur quem non videbat.

Quia vidisti. Nõ ait tetigisti ß vidisti: quia visus qõ ãmodo generalis sensus est q de alijs q̃ tuor dici solet. Forsitan non fuit tactus tangere ß aspiciẽdo tm̃: seu etiã tangendo credit.

Beati. Cõmendat fidẽ gentiũ: sed preterito vtitur vt qui quod erat futurũ in sua predestinatione nouerat iã factum

de lyra

li. quia bonũ rumoꝛescito denũciant. v Vidimus dñm. Sic enĩ añ passionẽ eũ appellauerãt: vt dictũ est. ß. cap. xiij. Vos vocat me magr̃ ⁊ dñe ⁊c. ꝛ Ille aũt di. eis: nisi vi. in ma. ci⁹ fi. clauo. Ridiculose petit iste thomas q: magis est videre ꝛepa

B 6.40 c

rationẽ totius corporis. Itẽ fuit durus ad credendũ: q: volebat certificari duplici sensu. s. visu ⁊ tactu. iõ seqr̃: y Et mittã di. meũ ⁊c. Isti enim fuit duo sensus q min⁹ pfũ decipi: q: visus iter alios ples differẽtias reruꝫ demõstrat: vt hĩ. j. metaph̃. Tactus aũt in hoie est certissim⁹. Alij aũt sensus bñ inueniunt viuaciores i alijs aialib⁹: vt hĩ. iij. de ala. z Et post dies octo. Hic ponit secũda apparitio facta aplis in pñtia thome. Et dividit in duas: q: ꝓmo describit dicta apparitio. ⁊o ponit q̃dã breuis epilogatio. ibi: Multa qdẽ. In ꝓma parte dr sic: Et post dies octo. Facto enĩ ꝛuallo xp̃s apparebat discipulis: q: nõ ꝓuersabat ꝓtinue cũ eis: vt oste/

Luce.5 deret se surrexisse ad vitã imortalẽ ab hoibus huiꝰ vite separatã. a Stetit iesus in medio. vt posset ab oibus videri. b Et dixit eis pax vobis. sicut pr̃⁹ exponat. c Deinde dr tho. in. di. huc. q̃si rñdens petitõi eius supra posite. In hoc etiã suã deitatẽ declarat inquantũ abñs corpoꝛaliꝛ ei⁹ verba sciebat. d Et vi. ma. meas. Videt enĩ q: debẽt dicẽ: tãge manus meas. Dicendũ q: visus ꝓpter sui certitudinẽ accipit ꝓ oi sensu: imo etiã aliq̃s accipit ꝓ intellectu: sicut dr alicui: vides tu hoc. i. intelligis. ⁊ Exo. xx Cũctus ppls videbat voces. i. audiebat: ita q: ibi accipit visus ꝓ auditu: ⁊ eodẽ mõ hic accipit ꝓ tactu. Vel aliter q: sicut dictũ est: thomas volebat certificari duplici sensu. s. visu in aspectu manuũ: ⁊ tactu p lateris tactũ. iõ sequit: e Et affer ma. t. ⁊ no. eẽ icre. ß fidelis. Hoc dixit iesus: q: thomas dixerat discipulis nũciãtib⁹ christi resurrectionẽ se alr̃ nõ crediturũ cã. f Rñdit tho. nõ solũ corde credẽdo ß etiã ore ꝓfitẽdo: q: vtrũq; requirit ad salutẽ vt frequẽter dictũ est. ß. g Dñs meus ⁊ de⁹ me⁹. In ß manifeste ꝓfitet deitatẽ in xp̃o ꝫ pfidiã arriani. ß. cui bñ vocauerãt ipsũ ie sũ dñm. ß nõ vocabãt eũ deũ exp̃sse: lz dixerit aliq̃ verba p q̃ ei⁹ deitas põt itelligi: vt patuit ex. ß. dict̃. Sed thomas hic factus pfectior in cognitione post xp̃i resurrectionẽ manifestatã ꝓfessus est ipsũ deũ esse. h Dicit ei se. q: vi. me. tho. credidisti. Cõtrariũ videt p hoc qõ dr ad Heb. xi. Fides ẽ substãtia rer̃ sperãdaꝝ argumentũ nõ apparentiũ. ⁊ sic patet q: fides saltẽ q̃ntũ ad actũ nõ põt eẽ de visis. Utrũ aũt possit eẽ de eis q̃ntũ ad habitũ nõ ẽ pñtis speculatõis. Dicẽdũ q: thomas aliud vidit ⁊ aliud credidit: q: humanitatẽ vidit ⁊ deitatẽ q̃ in pñti videri nõ põt credidit. i Beati q nõ viderũt ⁊ crediderũt. In hoc cõmendat alioꝝ ꝓmptitudinẽ ad credendũ: ⁊ in hoc stat ꝓsolatio nr̃a q: nõ vidim⁹ ⁊ tñ credim⁹ p doctrinã christi ⁊ aplorꝝ christũ videntiũ ad nos deriuatã. Sed huic dicto videt ꝓtrariũ qõ dr Luce. x. Bti oculi q videt q̃ vos videt. Dicendũ q: duplex est btitudo. Una rei q̃ ꝓsistit ꝓncipaliter in aspectu ⁊ fruitõe deitatis: ⁊ ex ꝓsequẽti in visione humanitatis christi: vt dictũ est ca. x. ⁊ de hac btitudine intelligit xp̃us Luce. Alia est btitudo spei q̃ habet in pñti. ⁊ ista ꝓsistit in merito future beatitudinis. ⁊ ideo beatior est hoc modo qui plus meretur: plus autem meretur qui credit non videns q̃ videns predicto modo. ⁊ sic intelligitur verbum christi: Qui nõ viderũt. hoc autem dictũ lz sit verũ: tñ q̃ntũ ad ꝓmã partem non valet ad propositũ: quia apostoli quibus christus loquebatur Luce. x. non erant beati in re. propter quod dicendum q: illud Luce. x.

intelligitur

Multa. Quasi in fine libri ꝯcludit. Multa quidem: ⁊ a. s. f. q̄ ꝓsua multitudine nō sunt scripta: hic aūt q̄ fecit iesus ⁊ aū resurrectionē et post dicit se scripsisse vt fidē astruat qua vita habeaf. Deinde tū narrat quō se manifestauit iesus ad mare tyberiadis: ⁊ in captura piscīū cōmendauit ecclesie sacm: qualis futura est in vltima resurrectione. Ad qō cōmendandū valet ꝙ, quasi finis libri interpositus est: vt cēt etiā
br. g. secure narrationis quasi premiū: qō ei faceret quo dāmō eminentiorē locū.

C. XXI.

p Hostea ma. Relictis olibus secuti fuerāt iesū. Q si post mortē hiesu anteq̄ redderet
21 eis viuus repetisset ꝓtē arte: possent videri ex desperatione hoc fecisse: sed post redditū viuus: post acceptū eius insufflatōis spīm post verba eius: sicut misit me pr̄ et ego mi. v. subito fuit qō fuerūt: piscatores nō holum ꝺ piscīū. Sed sciendū est non ꝓhibitos fuisse sua arte licita victū q̄rere: aplatus integritate seruata: cū vñ viuerent: nō haberent: et sic illis laborātibus adiecit deus necessaria q̄ promisit: hic aūt penuria eorum dispositā est: vt in piscatione tanta exhiberēt
Luce. 5 a. sacramenta.
23 Et illa no. Nox aūt aduentū christi in q̄ nullus ad pfectionē p legē venit. Mane aūt aductus stetit iā post resurrectionē ex fluctus insolido nec ꝓmo

Nicolaus

intelligit de visione xp̄i in pstia mortali q̄ fuit multuz desiderata a sanct patrib⁹ veteris te. sicut patet p litterā sequentē Luce. x. a Multa qdē. Hic ponit epilogus respectu p̄dictoz in quo ostendit insufficientia hui⁹ici ipture respectu excellētie xp̄i in ope ⁊ doctrina q̄ tāta est ꝙ nō posset lris cō prehēdi. ⁊ hoc est qō dr: Multa qdē ⁊ alia signa fecit iesus in ꝓspectu discipulorz suoz q̄ nō sūt scripta in li⁹ hoc: Hoc signāter dixit: ne aliqs forte crederet ea non esse vera q̄ scripta sunt ab aliis euāg: listis ⁊ a ioāne dimissa. Ostendit etiā i ꝟ epilogo vtilitas hui⁹ doctrine: cū subdit: b Hec aūt scripta sūt vt credatis. fide formata charitate. c Quia iesus est filius⁹ dei. s. nālis in potētia sibi cōlis. ⁊ p ꝙs idē in deitate: q̄ nā diuina est indiuisibil. Sicut enī fuit dictū a ꝓncipio ꝓncipalis intētio ioānis est in hoc euāgelio declarare diuinitatē xp̄i ⁊ eternā eius generatione: a pr̄e. d Ut credentes habeatis. s. eternā in q̄ clare videbit qō nūc credit. e In nole ci⁹. i. p fidē nois xp̄i: q̄ ꝑm ꝙ dr Act. iiii. Nec enī aliud nomen est sub celo datum
f hoibus in quo oporteat nos saluos fieri.

C. XXI.

p Hostea aūt manifestauit. Hic ponit tertia xp̄i apparitio q̄ manifestata est sua resurrectio aliqbus discipulis spāliter. Et si ordinē istaruz triū apparitionū ꝓsiderem⁹. In ꝓma ostendit xp̄s suā deitatē spīm scīm insufflando. In secūda vo humane nature idētitatē: cicatrices ostendendo. In ista tertia ostendit humane nature veritatē: cū aplis comedendo. In hac aūt apparitione describēda sic ꝓcedit ioānes: q̄ ꝓmo ostendit qd iesus exhibuit pl̄ibus discipulis. 2° qd exhibuit duob⁹ spāliter p̄dilect. s. petro ⁊ ioāni. ibi: Cū ꝫ prādidissent. Q̄ria in tres: q̄ ꝓmo describit christi apparitio. 2° xp̄i apparētis cognitio. ibi: Dixit ꝫ discipulus ille. 3° predictoz epilogatio. ibi: Hoc tā tertio. In ꝓma parte dr sic: Postea manifestauit se iteruz iesus. i. facto interuallo tp̄is: q̄ nō manebat ꝓtinue cū aplis cui⁹cā dicta est ca. p̄cedēti.
g Ad mare tyberiadis. Ex quo p̄z ꝙ illa apparitio fuit in galilea vbi ē illud mare sicut. s. dictū est ca. vi. p̄cedētes apparitōes fuerūt in hierlim ex quibus aplī tā ꝓfortati abierūt in galileā vbi ꝓmiserat se eis manifestaturū. vt hȳ Matth. vlt. h Manifestauit aūt sic. i. p modū qui sequitur:
i Erāt aūt sīl simō petrus. Ista duo nota sīl ꝓfugit: q̄ simō fuit nomen eius ꝓmū. petrus aūt erat nomē sibi de nouo a christo ꝓpositū: vt. s. declaratū est ca. i. sequit: k Et alii ex dis. eius duo. istos nō exhmit notatiz: q̄ erāt minores: q̄ aūt tot nota ꝓpria hic exhmit: hoc est ad maiorē expressionē rei geste. l Dicit eis si. pe. va. piscari. Erāt enī paupes. ⁊ iō ad p curandū necessaria vite licite poterāt redire ad exercendū negociuz qō sine pcō poterat exerceri. Mathes aūt nō rediit ad tractandū negociū telonei q̄ vix aut nunq̄ pōt sine pcō fieri: ppter qō paulus artē scenofactoriā dicit: vt cū necessitas occurreret vel vtilitas ecclie de labore suo viueret: vt hī in actibus aplorz. xx. ca. m Et exic. ⁊ ascē. in nauim. aliena eis accōmodatā vel locatā seu alio mō licito adeptā: q̄ a ꝓncipio sue vocationis nauē ⁊ rhetia reliquerāt. n Et illa nocte ni. prendiderūt. hoc factū ē vt captio sequēs manifeste miraculosa apparet. o Mane aūt fa. ste. ic. in

nō tñ cognouerūt discipuli q̄: iesus ē. Dicit ergo eis iesus: Pueri. Nūq̄d pulmētariū habetis?
ꝙ tñ licet nobis ꝓuidere
Rndērūt ei. Nō. Dic eis: Mitti
⁊ i. p̄dicatione ad colligēdos solos dexteros.
te i dexterā nauigij rhete: ⁊ inuēietis. Miserūt ergo: ⁊ iā nō valebāt illud trahere p̄ multitudine piscium. Dicit ergo discipul⁹ ille quē diligebat iesus petrō: Dñs est. Simō petr⁹ cū audisset q̄:
ꝙ fide ecclesie
dñs ē: tunica succinxit se. Erāt. n.
† ꝙ ex dilectione in fluctus seculi
nud⁹ ⁊ misit se i mare. Alii aūt
† ꝙ i. in ecclesia fructus mundi calcantes.
discipli nauigio venerūt. Non enī lōge erāt a terra: ꝟ q̄si cubitis trecētis trahētes rhete piscīū. Ut ergo descenderūt in terram: vide-
ꝙ quibus significat calor charitatis † fidē ⁊ ꝙ prunis
rūt prunas positas ⁊ † piscē i sup-
† ꝙ verbum dei. ꝙ i. viderunt non super prunas
positū ⁊ † pānem. Dixit eis iesus:

delyra

littore: nō apparuit sup aquā ꝟ in terra solida: ad ostēdēdū ꝙ amplius nō erat cū eis in fluctibus vite corruptibilis ꝟ magis trāsierat ad statum vite imortalis. p Nō tñ cognouerūt ⁊c.] Sicut enī. s. dictū est corp⁹ glio sūm est totaliter in prāte aīe. ⁊ iō ꝑm ꝓceptū aīe pōt visū diuersimode imutare: ⁊ p ꝙs cognosci vel nō cognosci. q Dixit ꝫ ⁊c.] nūquid pulmēta riū habet. i. aliqd qō posset decoq̄ ⁊ comedi. r Responderunt ei non. Credebāt enī cū aliquē mercatorē qui vellet pisces emere. s Dicit eis mittite in dexterā nauigij rhete ⁊ inuenietis. predicit certitudinaliter effectū futurū vt ad ꝓsequētia habeant animū magis attentū. t Miserunt ꝫ ⁊ iā nō valebāt illud trahere pr̄e multitudine piscīū. Ex quo patet ꝙ pisces illi fuerūt miraculose adducti: vel virtute diuina de nouo formati: q̄ tota nocte ibi quesierūt ⁊ nihil inuenerāt. v Dicit ꝫ. Hic ꝙñ ponit xp̄i apparentis cognitio. Circa qō sciendū ꝙ puritas mētis ⁊ corporis maxime disponit hoīem ad cognitionē diuinoz. ⁊ ideo ioannes qui ceteris purior erat tanq̄ virgo citius aliis cognouit christū: tum ex ꝓsideratione miraculi facti: tum q̄ christus ꝓmo ei ostēdit speciē cognoscibilē ꝓpter suā puritatem. ⁊ hoc est qō dr: Dicit ꝫ discipulus ille quē diligebat iesus. i. ioānes.
x Petro. Erat enī sibi familiaris: vt dictū est ca. p̄cedēti. ⁊ ideo ꝓmo aperuit ei ꝓceptū animi. y Dñs est. Sic enī vocabant christū aū passionē: vt. s. dictū est. z Simō petrus cū audisset q̄ dñs est: tunica succinxit se. vt cū maiori reuerentia accederet ad christū. a Erat enī nudus. i. parū vestitus: vt esset expeditior ad piscationis opus. b Et misit se in mare. vt citius veniret ad christū ex deuotione. Hic dicit beda ꝙ tunc non venit ad christū supra aquas ambulādo sicut fecerat prius: ꝟ magis pedītando vel natādo. Sed rōnabilius videf ꝙ trariū. Non enim videf ꝙ natādo venerit: q̄ tūc tunica succinxit se vt ad christū vēiret: qō nō fecisset si natando venire vellet: nec etiā pedītādo p ꝓfundū aque: quia distabat a terra quasi cubit⁹ ducētis. vñ nō videf ꝙ in tāto spacio aqua illa erat tanta ꝙ in ea nauis poterat currere in qua erāt septē hoies ad minus: q̄ tot sūt hic numerati: ⁊ centū: ⁊. liij. pisces magni ⁊ rhetia ⁊ alia nauis instrumēta: ꝓpter qō magis videf ꝙ petrus dñi memor quē ferueter diligebat: ⁊ ꝓstinc ambulationis sup aquas qsi ad christū venerat ꝙ filē hic fecerit. c Alii autem discipuli nauigio venerūt. q̄: nō erāt ita feruidi sicut petrus. d Non enī lō. erāt a ter. ꝟ q̄si cu. du. tra. rhete piscīū. In hoc assignat rō quare cito venerunt post petrū: ꝑm expositionē Bede assignat rō quare petr⁹ misit se in mare: q̄: ꝓpter paruā distantiā sine naui poterat venire. Alia tñ exposi tio ꝓbabilior est: vt patet ex p̄dict. e Ut ꝫ descenderūt in terrā viderūt pru. po. ⁊ pi. suppositū. illis prunis. f Et panē. nō sup prunas positū: sed ibi paratū ꝓpter refectionē eoz. Ista enī diuina virtute fuerūt de nouo formata ad maiorem discipuloz ꝓfirmationem in fide resurrectionis christi.
g Dicit ei iesus afferte de piscibus quos prendidistis nūc. Familiariter eis loquitur tanq̄ discipulis ad ꝓfirmandū veritatem sue resurrectionis.

Ascendit

numerus: qz multiplicati sup numez: ℔ est certꝰ numerꝰ. cliij. Decē legē significat q occidit: septē spm̄ q viuificat. Accedat ℊ spūs ad legēvt ipleat. i. septenarius ad denariū ⁊ fiūt decē ⁊ septē: q numerꝰ ab vno ad seipsum cōputaꝫ oībꝰ crescēs ad. cliij. puenit quo signātur oēs ad gfam spūs ptinētes q̄ gfa cū lege dei tanq̄ cū aduersario pcordat vt viuificāte spū lfa nō occidat ℊ cōpleat: ⁊ si qd minꝰ sit remittat ℔ numerꝰ hꝰ. cl. ⁊ insup tres ꝓpter misteriū trinitat̄. Quinq̄ginta aūt fiūt. vi. multiplicat̄ p septē: ⁊ ex adiectione vniꝰ. Uno significant cēvnū q demōstrāt p septē ꝓpter opationes septenarias: ⁊ eo die missus est aplis spūs. In pma captura q̄ est presentꝫ ecclie magni ⁊ parui. In illo regno nulli nisi magni. Uenite. Hic dr māducasse iesus cuz piscepanem. In alio euāgelio cū pisce fauū mellis. Pi scis assus xp̄s passus. piscis qz latuit in aqs hūani generꝫ captꝰ laqo mortis. In fauo mellis notatur dulcedo diuinitat̄: vl vtraq; nā christi: qz fauꝰ ē mel in cera. i. diuinitas in humanitate. Idē significat panis. Unde: Ego suz panis q de celo descēdi. Christus ℊ piscis assus i passione. Fauus vel panis in resurrectōe. Comedit aūt piscē assū vel panē vt suo cibo nobis oīderet: qz ⁊ passionē ex nra humanitate ptulit: ⁊ resurrectionē nostrā ex sua diuinitate ꝓcurauit. Hic vltimū ꝓuiuiū cum septē discipulis habuit: immuēs illos solos secū futuros in eterna refectione q septiformi spū scō pleni in amorē eius anhelāt. Prandiū fecit illis septē de pisce quē viderūt sup prunas: ⁊ de pane addens ⁊ de piscibꝰ quos eo subēte attulerūt. Piscis assus: xp̄s est passus. Ipse etiā panis q de celo descēdit. Huic cōparat ecclia ad participādam btitudinē q̄ p pisces designat. Eadem etiā p septem discipulos signat: q̄ cū eo in eternū epulatur.

Hoc iā ter. Non q̄ ter tm̄ manifestatus sit: ℊ ad dies refert: pmo die quo resurrexit: post octo dies hoc die qñ hoc fecit de piscibꝰ. Sedm̄ dies ℊ manifestatōes numerant. Prima quotienscūq; sit facta vna die resurrectionis. Secūda post octo dies. ⁊ ℔ est tertia. In hac tertia manifestatōe ℔

Afferte de piscib⁹ quos prēdidi/
† ſ dum his qui in fluctibus seculi sunt: stabilitatez eternitatis ostendit
stis nūc. Ascēdit simō pet⁹: ⁊† tra
† ſ. i. intus quod est finis mundi
xit rethe i† terraz plenuz magnis
piscib⁹ centū quinq̄gita trib⁹. Et
† ſ numero ⁊ quantitate
cuz†tāti eēnt: nō ē scissum rhete.
Dicit eis iesūs: Uēite prādete. Et
† ſ tāta erat euidētia veritatꝫ qz iesus erat: vt null⁹ eo
†nēo audebat discūbentiū interro
rū audere: nō solū negare: ſz nec dubitare: ⁊ ideo nō interrogare.
gare. Tu qs es: sciētes qz dñs est.
Et vēit iesus ⁊ accepit panē ⁊ da
bat eis ⁊ piscē similiter. Hōc iaz
ſ ḡtum ad dies: non ad apparitionem numerum.
tertio mānifestat⁹ ē iesus discipūlis
suis cū surrexisset a mortuis. Cū
ergo prādidissent dixit simōni pe
tro iesus: Simō iōannis diligis

mē plꝰ his? Dicit ei. Etiā dñe tu
ſ ostendit dominum scientem interrogasse
scis: qa amo te. Dicit ei: Pasce
agnos meos. Dicit ei itez: Simō
ioānis diligis me? Ait illi: Etiaz
dñe tu scis: qz amo te. Dicit ei ite
rū: pasce agnos meos. Dic ei ter
tio: Simō ioānis amas me? Cō
tristāt⁹ ē petr⁹: qz dixit ei tertio:
amas me: ⁊ dicit ei: Dñe tu oīa
nosti: tu scis qz amo te. Dicit ei:
† ſ p quibus ponebatur: qđ est cōfirmatio dilectiōis
†Pasce oues meas. Amē amen
dico tibi: cū esses iunior: cingebaſ
te ⁊ ābulabas vbi volebas. Cū
aūt senueris extendēs manus tu
ſ vinculis
as ⁊ ālius te cinget ⁊ dūcet quo
ſ ad mortem
tu non vis. Hōc autem dixit:

euangeliū terminat. Cū ergo prā. Jesus scit qđ interrogat: an plꝰ diligat. Petrus qđ de se nouit dicit. i. q̄ amat. Et qz de alijs q̄ntuz diligāt nescit. iō vtrū plus illis diligat: tacet. Ecce docet nō temere diffinire de occultis: ⁊ ꝓni piculo negatōis cautius de se rndit. Pasce aq̄. Si me diligis pasce agnos meos nō vt tuos: gloriā mea in eis q̄re: nō tuaz: mea lucra. nō tua: qz dilectio dei ꝓbat in dilectione, primi. Quiēo opꝰ pietatis negat, primis: minꝰ deū diligit. Nec aūt charitas ex diuina dat gfa. Quod tacite inuit ioannes dū interrogās ℊ amore dicit hic qđ non alibi. Simō ioānis. i. obediēs dei gfa: qz q̄ ardentiꝰ ceteris diligit ⁊ obedit: nō est nisi dei gratia. £

Dicit ei ter. Interrogat qđ sciebat nō sel: ℊ iterū ⁊ tertio. ⁊ ꝛ⁰audit a petro se diligi: ⁊ tertio iubet pascere oues. Trine negationi redditur trina confessio: ne minus amori lingua seruiat q̄ timori. Et sicut fuit indicium timoris negare pastoez: sic officiū amoris pascere dñi gregem.

Cōtristatus est p. Aug. Etiā remissis peccatis tolerat hō miseriaz in quā tamen ex peccato venit. Productioz enim pena est q̄ culpa: nec parua videret culpa si cuz illa auferret pena. Et ideo vel ad demonstrationez debite miserie: vel ad emendationē labilis vite: vel ad exercitationē necessarie patientie tpaliter tenet hoiem pena etiā quē iā reū nō tenet culpa. ⁊ hic est hoz dierū flenda ℊ nō reprehendēda ꝓditio. Pasce o. Pascere oues est credentes ne deficiant ꝓfortare: terrena subsidia si necesse est subditis ꝓuidere: exemplā virtutum prebere: aduersarijs obsistere: peccantes corrigere. ¶ Cū aūt se. Passurū predicit q negaturū pāuerat: hoc iā poterat resurrectione firmatus qđ imature pollicebat infirmus. Jā nō metuit huius vite interitū: qz resurgēte dño vite alterius prescisit exemplum.

Extēdes ma. t. Hoc est crucifigerꝫ: ⁊ quō ℔ fiet subdit: ⁊ alꝰ te cinget ⁊ du. q. tu nōv. qz ad illā molestiā nolēs ē ductus: nolens ad eā venit: ℊ volens eā vicit: ⁊ relīgt affectū infirmitatꝫ quo nemo vult mori q̄ adeo

Nicolaus

a Ascēdit simō pe. ⁊ trahit ⁊c. piscib⁹. cliij. nūcz ⁊ magnitudinē exp̄mit ad declarationē miraculi ex tāta captōe. ⁊ iterū ex rhetꝫ integritate cū subdit: Et cū tāti essent nō ē scissū rhete. b Dicit eis ie. ve. prādete. Invitat eos dulciter ad comedendū secū: qz cū eis tūc comedit ad declarationē sue resurrectōis: ſz nō exp̄mat ℔. c Et nemo aude. discū. inter. cū: tu qs es. nō ꝓpter formidinē ℊ ꝓpter cognitionis certitudinē quā habebāt de ipso. ꝓpter qđ subdit: d Sciētes qz dñs est. ⁊ iō frustra fecissent de ℔ qōnē. e Et venit ie. ⁊ ac. pa. ⁊ da. eis ⁊ pis. silr. i. eo mō diuidebat eis ⁊ distribuebat sicut añ passionē: ad declarandū suā resurrectionē. Dicūt enim aliq doctores ⁊ satꝫ ꝓbabiliꝫ q̄ sic diuidebat cibaria sola manu sicut aliꝰ cū cultello: ⁊ in hoc cognouerūt eū cum aliis signis: sicut ⁊ discipuli cognouerūt eū in fractōe panis: Luce vlt̄. f Hoc iā tertio. Hic ponit huiꝰ apparitōis epilogatio. cū dr: Hoc iā tertio manifestatus est iesus. Uidet q̄ deberet dici q̄rto: qz iā alias tres apparitiones descripserat: vt pz ex predict̄. Dicendū q̄ lfa sequēs hoc soluit cū dr: g Discipulis suis. ⁊ sic pz q̄ tm̄ enumerat ℔ apparitiones factas aplis. Pria aūt apparitio quā descripsit fuit soli marie magdalene. iō nō enumerat ℔: pōt etiā alr dici q̄ li tertio referat ad die apparitōis. due aūt ꝓme facte sūt in vna die: alia facta est i die octaua. ista aūt facta est postea. Si aūt ꝓsiderēt iste tres apparitiones aplis facte. Prima declarat christi diuinitatē dādo spm̄ scm̄. Secūda resurgentꝫ idētitatē: vulnerū cicatrices oīndendo Tertia humane nature veritatē: comedendo. h Cū ḡ prādid sent. Hic q̄r describit euāgelista qđ xp̄s exhibuit duob⁹ discipulis p̄dilectis. Et ꝓmo qđ exhibuit petro. ⁊ ꝛ⁰ qđ exhibuit ioāni. ibi: Et cū hoc dixisset. Prima in duas: qz ꝓmo cōmittit petro sup ecclesiā vniuersalē regiminis offm̄. ⁊ ꝛ⁰ ei p̄dicit suū martyriū. ibi: Amē amen dico tibi. Circa ꝓmū sciendū q̄ christus cōmittēdo petro pastorale offm̄ ipsū ter examinauit de dilectōe: qz pastores ecclie debēt deū p̄ ceteraz holib⁹ diligere. Ter etiā cōmittit ei offm̄ pascēdi: qz pastor ecclie debet subditos pascere triplici pabulo. s. veritatꝫ verbo: vite exēplo: tpali subsidio. ℔ est qđ dr: Cū ḡ prādidissent. refecti bñficio oīb⁹ cōiter exhibito. i Dixit si. pe. iesus. volēs ei bñficiū spāle ꝓferre. k Simō ioānis. i. filius ioānis. l Diligis me plus his. q̄si exp̄sse dicat: ille q eligit ad offm̄ p̄latiōis dz deū di ligē p̄ ceteris: qz ꝓm q̄ dicit beat⁹ Greg. Tantū dz excedē actionez ppli vita p̄ulis quantū distat a grege vita pastoris. ⁊ iō videt q̄ ille q alīq̄ eligit ad tale offm̄ teneat sp eligē meliorē: nō tm̄ intelligit melioz litteratioz vel astutioz: ℊ ille q oīb⁹ ꝓditionib⁹ pēsatis melioz est ad tale offm̄:

de lyra

ad honorē dei ⁊ ecclie vtilitatē ꝓm iudiciū eligētis. aliter aūt eligēs vel ꝓmouēs nō attēdit ad honorē dei ⁊ vtilitatē ecclie: ⁊ sic nō videt iudiciū diuinū euadere. Qđ aūt ꝓm decretale ex de electōe: Cū nobis olim. ⁊ ca. Cū dilecti. sufficit eligere sufficientē. hoc est ꝓm iudiciū humanū p qđ talis nō est puniēdus: cū ꝓm veritatē aliq̄ iura mala ꝓmittūt humano iudicio ſcor recta ꝓpter maiora mala vitāda: q̄ tū diuino iudicio sūt corrigēda. ꝓm q̄ dicit Aug. i. li⁰ de libero arbitrio. m Dicit ei etiaz: dñe tu scis qz amo te. nō dicit plus q̄ alij: ℊ absolute rndet: qz exptus ꝓprie fragilitatꝫ in xp̄i negatōe nō fuit ausus vltra se efferre in xp̄i dilectōe: ℊ quantitatē sue dilectionis posuit in iudicio xp̄i q secreta cordiū intuet. sequit: n Cōtristatus est petrus qz dixit ei tertio: amas me. nō fuit idignat⁹ ꝓpter verbꝫ xp̄i replicātis totiēs petitionē de dilectōe q̄si indignaret petrus de hoc q̄ non acgescebat sibi xp̄s ꝓmo ꝛbo: ℊ fuit turbat⁹ eo q̄ sciebat eū scire etiā oīa futura: ꝓpter qđ timuit ex tali replicatōe ne xp̄s vellet sibi p̄dicere aliquē casum suū futurꝫ. sicut. s. ca. xiij. asserēte petro. Aiam meā ꝓ te ponā: statim p̄dixit ei suā negationē futurā. ⁊ iō merito timuit petrus. pp qđ o Dixit ei. dñe tu oīa nosti tu scis qz amo te. q. d. tu scis oīa p̄ntia ⁊ futura. ⁊ iō tu scis q̄ nūc te diligo: ℔ qđ sit mihi futurꝫ nescio: ℔ tu scis ꝓ Dicit ei: pa. o. me. añ bis dixerat: Pasce agnos meos: qz i fidelib⁹ tres sūt grad⁹. s. ici pientiū: ꝓficientiū: ⁊ pfectoz: illi q sūt i duob⁹ ꝓmis gradib⁹ dr agni: ⁊ illi q sūt in ꝛ⁰ oues nolanē. q Amē amē di. ti. ℔ p̄dicit petro suū martyriū: qz p̄lati ecclie debēt tantā charitatē hr̄e vt parati sint se morti exponere ꝓ grege: qđ ℔ exp̄mit xp̄s loquēs petro parabolice: Amē amē di. ti. cū eēs iunior cingebas te. i. ab aliqb⁹ supfluis te restringebas: tū ℔ erat ꝓ voluntate tua ab alio nō cōpulsus. iō subdit: Et ābulabas vbi vo. r Cū aūt senuerꝫ. i. iminēte morte. s Extēdes ma. t. ꝓ ℔ designat ꝓmptitudo petri ad martyriū tolerādū. t Et alꝰ te cin. Fuit eni positꝰ i cruce cuz chordis ligatꝰ ⁊ nō clauis affixꝰ: vt lōgior eēt ipsi⁹ cruciat⁹. ⁊ ℔ vocat hic cinctura. v Et du. q̄ tu nō vis. Est eni i hoie duplex appetitꝰ. s. sensitiuus ⁊ itellectiuus: ⁊ vterq; aliq̄ſ noiat volūtas large loquēdo: qz sol⁹ appetitus intellectiuus ꝓpe dr volūtas: ſz aūt appetitꝰ itellectiuus in petro eēt ꝓmptus ad martyriū: tū appetitꝰ sensitiuus refugiebat: qz mors est vltimū terribiliū: ⁊ codē mō fuit in xp̄o: sicut dictū est. s. xiij. ca. ⁊ iō dic: Et ducet q̄ tu nō vis. ire. s. ꝓm appetitū sēsitiuū. r Hoc aūt di. ℔ sūt ꝛba euāgeliste exponēs ꝛba xp̄i de martyrio petri. scḋm̄ eni ℔ euāgeliū scḋm̄ pꝰ petri martyriū. qđ pz ex ℔ q̄ euāgeliū scḋm̄ pꝰ reditū suū ō ysula pathmos post

morte

est nālis vt eū nec senectus abstulit petro. Ūñ ꝛ dñs: Transeat a me calix iste. Sed quantūcūq; sit molestia mortis: nō esset tā magna glia martyrū. Sed si pastor imolatus est vt ouis: q de ouibus fiūt pastores nō metuant imolari.

Et cū hoc dī. Dīs dictis cepit iesus abire: ꝛ nondū intellecto qđ aliuit seq̄re me: cepit petr⁹ incessu pedū seq̄: secut⁹ ē ꝛ ioānes q sciebat se diligi.

Quē dī. Diligebat ꝛ alios ꝫ familiariꝰ istuz donauit potiore dulcedine sui amoris: q; virgo electus ab ipso virgo pmansit: vñ ꝛ matrē ei cōmendauit. Augu. Tacto noie discernit ioānē a ceteris: nō q; solū eū: sed plus ceteris diligeret eū. Huius maioris dilectionis est iudiciū q; sol⁹ supra pectus iesu recubuit. Ꝑdono petrus plus dilexit christū vt ipse sciēs interrogat q; dicit: diligis me plus his. Videt ḡ melior q; plus q̄ q; min⁹ diligit christū. Itē videtur melior q; plus q̄ q; min⁹ diligit a christo: ꝛ añponit ioānes petro. Q̄ si ꝓferēdo ad inuicē q̄rit qs de duob⁹ melior ē. An q; min⁹ diligit christū ꝛ ab eo plus diligit: an quē min⁹ diligit xps cū ipse pl⁹ eū diligat. Dubia est rīsio. Videt qđē q; plus diligit christū. melior: Quē plus diligit xps: felicior. ꝛ ē māifesta mia ꝫ occulta iustitia min⁹ diligēti cū a q; plus diligit: ꝛ pl⁹ eū a q; min⁹ diligit. Sz p istos duos cōmendat duas vitas ecclie: de qb⁹ mystice logt. Una ē p fidē: altera p spem. Hec agit in corpe ꝛ pegrinatōe vbi brītudo ē trīa in spe: ꝫ miseria pīsto est de aduersis ꝛ de pcis. Illa est in imortalitate: vbi nihil mali ꝫ pfectio boni. Ꝑrior actiua significat p petrū q; est generalis psona in petra xpo fūdata. huic dī: Tu m. seq̄. p imitatiōe pferēdi talia mala q̄ terminabunt cum seculo. Hic magis diligit xpm vt amādo ꝛ sequēdo liberet a malor⁹ ipse min⁹ hāc diligit q̄lis nūc ē: ꝛ liberat ne sp talis sit: ꝛ ob aliud nō diligit nisi vt saluet ꝛ hinc trāsferat. Altera ꝓtēplatiua significat p ioānē: cui dī: Sic e. v. m. nō

Nicolaus

mortē domitiani ipatoris: vt dcm̄ ē. s. in ꝓlogo huiꝰ euāgelij. Petr⁹ aūt passus est sub nerone ipatore: q diu añ domitianū iperauerat. a Significās q̄ mor. cla. es. deū. Martyriū eni petri ordinatū fuit ad dei gloriam. b Et cū hoc dixisset. Hic ostēdit qđ xps ꝓtulit ioāni. Et diuidit i duas. q: ꝑmo ponit cōmendatio discipuli. 2° sui euāgelij. ibi: Hic est discipulus. Ꝑrima in duas. q: ꝑmo ponit cōmendatōis occasio. 2° ipsa cōmendatio. ibi: Dixit ei iesus. Circa ꝑmū sciendū q; occasio illius fuit verbū petri q̄rentis de ioāne. qđ exꝑmit cū dr: Et cū hoc dixisset. s. iesus petro iponēs pastorale officiū ꝛ sue passionis exemplū. c Dicit ei: seq̄re me. Scit enim in veteri testamēto ꝓphete significabāt aliq̄ verbis ꝛ aliq̄ factis. vt. s. dictū est. j. ca. Silr xps post q̄ verbo iposuerat petro pastorale officiū ꝛ ei ꝑdixerat suū martyriū incepit ire. ꝛ tūc dixit petro: Seq̄re me. s. gerēdo vices meas in duobus ꝑdictis. ꝛ sic p illā sequelā corporalē significabat idez qđ pr⁹ petro p verba exꝑsserat. d Conuersus petrus vidit ꝛc.] q: cepat ire post christū sicut ꝛ petrus. e Qui ꝛ recu. in ce. su. pec. eius ꝛc. Ꝑer hoc aūt patet q; iste fuit ioānes q; scripsit ista: nō ad sui iactantiā ꝫ ad ostendū petri excellentiā: cui xps cōmendauit ecclesiā magis q̄ ioanni q̄uis esset ita familiaris sibi. f Hūc ḡ cū vi. pe. dī. ie. dñe hic aūt qd. Diligebat eni petrus ipsū ioānē spāli dilectōe. vt. s. dictū est ca. p̄ce. ꝛ iō volebat eū hfe sociū i ꝑlationis officio ꝛ martyrio. iō dixit: Dñe hic aūt qd: q. d. bonū esset q; iste adiūgeret mihi socius. g Dicit ei iesus. Ꝑosita occasione ex verbis petri. ꝓnr ponit offm̄ collatū ioāni cuz dr: h Si eum volo manē. Occasione huius verbi diterūt alīq; q; ioānes nō ē moriturus ꝫ cū enoch ꝛ helia trāslatus ad paradisuz. Alii aūt dicūt q; i sepulchro suo iacet dormiēs. ex ꝫ accipiētes signū q; in sepulchro eius videt q̄dā scaturitio mānē p modū ebullitōis surgē: ꝛ dicūt hi q; hoc causat ex anhelitu ei⁹: verūtn̄ q: statutū est hoib⁹ sel' mor: vt dr ad Heb. ix. iō dicūt ipsū circa finē mūdi ꝑ xpo passuꝝ. ꝓpter hoc sequit: i Donec veniā. s. in fine mundi ad iudiciū. ꝫ ista ꝓbat Aug. p hoc q: illud qđ ꝫ dr a salvatore de ioāne ponit tanq̄ ꝓuilegiū seu bñficiū spāle ioāni ꝓcessum. ꝑm ꝛo dicta eoꝝ hoc nō esset vex: imo esset magis ioāni detrimentū: si tādiu a diuina fruitōe retardaret aliis aplis in glia exīstib⁹. Ꝑropter qđ dicendus q; xps rñdet ad verba petri petenti eū hfe sociū in ꝑlatōe ꝛ martyrio dicens: Sic eum volo manere. q. d. nolo eū mori p martyrium: nec in ꝫ me seq: nec etiā volo eum seq me q̄ntuz ad ꝑlatiōis offm̄ in regimine vniuersalis ecclie tecum: sed magis volo eum occupari in gete ꝓtēplatōis. Donec veniā: nō ad iudicium in fine mundi: sed ad vocādum eum ad gloriā celestē de statu huiꝰ mundi. Hf eni in legenda sci ioānis q; xps apparuit ei circa finē vite sue vocās eum ad gloriā. k Quid ad te. q: ad petruz nō ꝓtinebat scire qđ deus ordinabat de ioāne in futuruz sicut dcm̄ est apostol⁹

† ſqz hac morte eſſicit quātū colēd⁹ et amād⁹ ſit ꝺo
ſignificās qūa mōte clarificatur⁹
eēt deū. Et cū hōc dixiſſet: dicit
† ſquaſi ne timeas mori p me: cū ego prius pro te.
ei⁹: † Seq̄re me. Cōuersus petr⁹
ſcōmēdat puilegiū amoris ſui
vidit illū diſcipulū quez dilige/
† ſcōmēdat veritatem euangelij
bat ieſus ſequētē: † q ꝛ rēcubuit
in cena ſup pect⁹ ei⁹: ꝛ dixit: Dñe
quis eſt q̄ te tradet? Hūc ergo cū
vidiſſet petr⁹ dixit ieſu: Dñe: hic
ſ ſpēaliter enim
dño eū viſitāte placidā accepit carnis abſolutionem.
aūt qđ? Dicit ei ieſus: Si eū vō/
lo māere dōnec veniā. Quid ad
† ſ in crucis paſſione.
te? † Tu me ſeq̄re. Exīt ergò ſer/

† ſex predictis hoc intellexerūt: ꝛ q; nō eſſet ita intelligendum: ipſe ioannes admonet.
mo iter frēs: † q: diſcipul⁹ ille nō
moritur. Et nō dixit ei⁹ ieſus: nō
moritur: ſz ſi eū volo manē do/
nec veniā qd ad te. Hic ē diſcipu/
lus ille q teſtimoniū phibet de his:
ꝛ ſcripſit hec. Et ſcim⁹ q; verū eſt
teſtimoniuz ei⁹. Sūt aūt ꝛ alia mlt⁹
a q̄ fecit ieſus: q̄ ſi ſcribāt p ſin/
gula: nec ipz arbitror mundū cā
ſ quantum ad intelligentiam
pere poſſe eos qui ſcribendi ſunt
libros.

Finit euangeliuz scōz Joannē.

hac vita exptus vndiq; mala: pl⁹ diligit ex necessitate q̄ vrgeā q̄ mia q̄ est liberādus a malis: ꝛ q̄tidie poscit ꝛ hz: ꝛ min⁹ diligit a misericordia q; min⁹ diligit miserū q̄ dtm̄: ꝫ est petr⁹ pl⁹ amās ꝛ min⁹ amat. Quia ꝛo iustus cōtēplationē veritat̄ q̄ ē futura nōdū nouit min⁹ diligit eā q̄ petr⁹ miser misericordiā: ꝛ in ipsa veritate btūs plene diliget a xpo: ꝛ hic ē ioānes min⁹ amās q̄ petr⁹ plus amatus. Et si hi duo aplī singuli has duas vitas significāt vtraq; tñ vtriq; ꝓuenit sicut ꝛ oibus scis. Ad huiꝰ eni vite ꝓcellose gubernaculū dant clauel ad ligāda ꝛ soluēda pcā.

Ꝑropter aūt illā getam requiē sup pect⁹ ieſu discūbit vñ bibit veritas. Qui virgo ē ioānes ꝓuēit future vite vbi neq; nubēt neq; nubent. Supra pec. In pectore iesu sūt oēs thesauri sapie ꝛ scie absc̄diti: supra q̄ recubuit quē maiori ceterꝫ sapie ꝛ scie singularis munē donat: i q̄ figurabat quāta archana dinitat̄ p ceterꝫ eēt scriptur⁹. Dñe hic. Quia audierat petr⁹ se crucifigendū: voluit etiā fratrꝫ cognoscere exitū. Sic eū. Molo cū p martyriū ꝓsūmare ꝫ expectare eū placidā carnis sue absolutionē q̄n ego veniēs recipiā cuz in eternā btitudinē. Et nō dī. Nō ē itelligēdū q; ioānes nō sit mortu⁹ i carne: ꝫ qcqd añ pas⁹ q; vltimū i pace sentiū finiret: ñ eni magnū erat dare dilecto ñ mori: cū dissoluī ꝛ cē cū xpo sit mlto melius. Hic ē dī. B apte suā deſigt psonā ex offo qđ noluit designare exvocabulo. Nec ipsū. nō dic spacio nō posse capi: ꝫ capacitate legētiū q̄uis salua fide rex plerūq; ꝛba videant excedē fidē p hyrbolē. ¶ Finiūt expones sup euāgelia ioānis.

de lyra

Act̄. j. Nō est vestrum nosse tpa vel momēta q̄ pr̄ posuit in sua ptāte ꝛc. sed tñ ptinebat ad ipsum verbo xpi ꝓpte ꝛ humilr obedire. iō subditur: Tu me seq̄re. l Exist ḡ ꝑmo iste inter frēs. s. aplos q erāt vniti charitate fraterna. m Quia dix. il. nō morit. Hunc eni intellectū ꝓceperūt ex verbis christi: sed statim excludit iste intellect⁹ cum dr: n Et nō dixit ie sus: q: nō morit. q: ꝑm veritatē mortuus fuit. vt. s. dcm̄ est in ꝓlogo huiꝰ euāgelij. o Sed sic eum volo manere. hoc est nō p martyrium me seq: tñ q: in eo fuerat ꝓptitudo aī ad tolerandū martyriūq; fuit ꝓfectus in feruenti olei dolium. iō illud ꝓ martyrio ab ecclia colit: q: ꝑm q̄ dicit beatus Augu. li⁹ de nuptijs ꝛ ꝓcupiscētia: Nō est ipar meritum patiētie i ioāne q; passus nō est: ꝛ in petro q; passionē sustinuit. p Donec veniā assumens aiam eius a corpore absq; tñ angustia ꝛ dolore: vt dcm̄ fuit. s. in ꝓlogo huius euāgelij. ꝛ. s. prime. q Hic est discipulus. Ꝑosita cōmēdatione discipuli. Hic ponit cōmendatio sui euāgelij. Et diuidit i duas. q: ꝑmo ponit euāgelij cōmēdatio. 2° tollit erroris occasio. ibi: Sunt ꝛ alia multa. In ꝑma q̄ parte dī sic: Hic est discipul⁹ ille. s. ioānes de quo saluator immediate aī locutus est. r Qui testimo. per. de his. supple q; vidit ꝛ audiuit: ꝓpter qđ eius testimoniū est efficax. ꝓpter qđ in ꝓncipio sue ꝑme epistole dicit: Qđ audiuim⁹ q; qđ vidim⁹ oculis nr̄is qđ ꝓspexim⁹: ꝛ manus nr̄e ꝓtrectauerūt de verbo vite: ꝛ vita manifestata est ꝛ vidim⁹ ꝛ testamur. s Et scripsit hec. Mos autem erat antiquor⁹ q; illi scriberent hystoriam qui⁹ vidissent: ꝓpter quod dicitur hystoria ab hystorin quod est videre. et ideo ioannes qui audiuit verba christi ꝛ facta eius vidit: conuenientissime potuit scribere. t Sūt aūt ꝛ alia. Hic tollit erroris occasio: q: posſz forte aliqs credere q; nihil aliud esset vex de xpo nisi qđ est scriptū in ꝫ euangelio ꝛ aliis de christo: ꝛ ꝫ tollit cum dr: Sunt aūt ꝛ alia multa q̄ fecit ieſus q̄ scripta nō sunt. Cuiꝰ cā subdit cuz dr: v Que si scri. p singula. q̄n tū ad facta ꝑticularia ꝛ ꝓditiones ꝛ circūstātias eor⁹ ꝛ virtutez. p Nec ipsū arbitror mūdū. i. holes huiꝰ mūdi. y Cape pos. eos q; scri. sunt libros. Facta eni ꝛ ꝛba xpi nō sūt hois tñ ꝫ dei. q: illa hūanitas erat organū diuinitatis. ꝛ iō nō pūt ad plenū ab hoib⁹ explicari aut etiā cōprehēdi qđ patet ex hoc q; a ꝓncipio ecclie ceperunt sci ꝛ doctores libros scribere ad explanationē verbor⁹ ꝛ factor⁹ christi: ꝛ adhuc ad plenū nō sūt elucidata: imo si mundus duraret p mille milia annor⁹ ꝛ sp scriberent libri nō elucidarent ad plenū: q: sicut dictū est: facta sunt ꝛ dicta dei q̄ sunt nobis incōprehēsibilia ꝓpter eor⁹ excellentiā respectu intellectus nr̄i. ꝛ ideo debemus subiugare ꝛ captiuare in obsequiū christi intellectū nr̄m: vt ei assentiētes p fidē q̄ est in cnigmate: tandē veniam⁹ ad ꝓtēplandū facie ad faciē: ꝓstante dño nr̄o iesu xpo: q; cū pre ꝛ spū sco viuit ꝛ regnat in scla scloꝝ. Amen.

Postilla fratris Nicolai de lyra sup euāgeliū Joānis finit.

Incipit prefatio sancti hieronymi in omnes epi/
stolas sancti Pauli.

Rimū q̄ritur q̄re post euāgelia q̄ supplemētū
legis sūt ⁊ in qbus nobis exēpla ⁊ p̄cepta vi/
p uēdi plēissime digesta sūt: voluerit apl's has
epistolas ad singl'as eccl'ias destinare. Hac aūt
cā fm̄ videt: vt. s. initia nascentis eccl'ie nouis
causis existētib⁹ p̄ueniret: ⁊ vt p̄sētia atq; orientia reseca
ret vitia: ⁊ post futuras excluderet q̄stiōes: exēplo ꝓphe
tar: q post editā legē moyse in q̄ oīa dei mādata legebāt
nihilomin⁹ tm̄ doctrina sua rediuiua semp ppl'i cōpresse
re pcā: ⁊ ꝓpter exēplū viuēdi: libros ad nr̄as ēt memori
am trāsmiserūt. Deīde q̄ritur. Cur nō āpli⁹ q̄z decē epi
stolas ad eccl'ias scripserit? Decē sūt enī cū ea q̄ dr̄ ad he/
breos (Nā reliq̄ q̄tuor ad discipulos spēal'r sūt porrecte)
Ut oīderet nouū nō discrepare a veti testamēto: ⁊ se cō
tra legē nō facere moysi: ad numer̄ primor̄ decalogi mā
dator̄ suas epl'as destinauit: ⁊ quot illæ p̄ceptis a phara
one īstituit liberatos: totidē hic epl'is a diaboli ⁊ idola
trie seruitute edocet acq̄sitos. Nā ⁊ duas tabulas lapi/
deas duor̄ testamētor̄ figurā habuisse viri eruditissimi
tradiderūt. Epl'am sane q̄ ad hebreos scribit: qdā pauli
nō ee ꝓtēdūt: eo q nō sit ei⁹ noīe titulata: ⁊ ꝓpt sermōis
stiliq; distātiā: s̄z aut barnabe iuxta tertullianū: aut luce
iuxta quosdā: vel certe clemētis discipuli apl'or̄ ⁊ epi ro
mane eccl'e post apl'os ordiati. Quib⁹ rndēdū ē: si ꝓpter/
ea pauli nō erit: qa ei⁹ nō hēt nomē: ergo nec alicui⁹ erit:
qa nulli⁹ noīe titulat. Aō si icōueniēs absurdūq; ē: ipi⁹
magis ee credēda ē: q tāto doctrīe sue fulget eloqo. Sz
qm̄ apud hebreor̄ eccl'ias: q̄si destructor legis: falsa suspi
tiōe hēbat: voluit tacito noīe: de figuris legis ⁊ v̄itate
xp̄i reddere rationē: ne odiū nois i frōte p̄titulati: vtili/
tatē excluderet lectiōis. Nō ē sane mir̄ si eloquētior vi/
deat i ꝓ̄o. i. hebreo q̄z i pegrio. i. i greco quo cetere epl'e
sūt scripte sermōe. Mouet ēt quosdā q̄re romanor̄ epl'a
i p̄mo sit posita: cū eā nō p̄mo scriptam ratio manifestet.
Nā hāc se ꝓficisceē hierosolymā scripsisse testat' cū cor̄i/
thios ⁊ alios iā añ vt mīsterū qō secū portatur⁹ erat col/
ligerēt: l'r̄is adhortat⁹ sit. Vñ ⁊ itelligi qdā uolūt ita oēs
epl'as ordinatas: ut p̄ma pōeretur q̄z uis posterior fuerit
destīata ut p singl'as epl'as gradib⁹ ad pfectiora ueniret.
Romanor̄ nāq; pleriq; tā rudes erāt: ut ñ itelligerēt dei
se gr̄a: ⁊ nō suis meritis eē saluatos: ⁊ ob hoc duo iter se
ppl'i ꝓflictarēt. Iccirco illos idigē asserit corrigi: uitia gē
tilitatis p̄ora ꝓmemorās. Corinthi⁹ aūt iā dic̄ scīētie gr̄az
eē cōcessā ⁊ nō tā oēs increpat q̄z cur peccantes nō increpa/
uerūt: reph̄ēdit: sic̄ ait: Audit' iter vos fornicatio. Et iter:
Cōgregatis uobis cū meo spū tradē hmōi sathane. In
secūda v̄o laudant: ⁊ ut magis ac magis ꝓficiāt ꝓmo/
uent. Galathe v̄o iā nulli⁹ criminis arguunt: nisi ꝑ tm̄ q⁹
callidissimis pseudo apl'is crediderūt. Ephesij sane nul
la reph̄ēsiōe: s̄z ml'ta laude sūt digni: q⁹ fidē apl'icā serua
uerūt. Philippēses etiā multo magis collaudāt: q nec
audire qdē falsos apl'os noluerūt. Thessalonicēses nihi
lomin⁹ i duab⁹ epl'is oi laude ꝓsequit: eo q⁹ nō solū fi
dē icōcussā seruauerit v̄itatis: s̄z ēt i psecutiōe ciuiū fue
rit cōstātes inuēti. Colossenses aūt tales erāt: ut cuz ab
apl'o uisi corporalit nō fuisset hac laude digni haberēt.
Et si corpore iquit absēs sū: s̄z spū vobiscū sū gaudēs ⁊ vi
dēs ordinē v̄r̄m. De hebreis v̄o qd dicēdū ē: quor̄ thes
salonicēses q plurimuz laudati sūt imitatores sci ee di/
cūt. Sic ipse ait: Et vos fres imitatores fc̄i estis eccl'iarū dei q̄ sūt i iudea. Eade enīz passi estis ⁊ vos ꝓtribulib⁹ v̄ris: q̄ ⁊ illi a iudeis. Apud ipsos quoq; hebreos eadē ꝓmemorat dicens: Nā ⁊ victis cōpassi estis: ⁊ rapinā bo noz v̄roz cū gaudio suscepistis: cognoscētes vos habē meliorē ⁊ manētem substantiaz. 1. Thes. 1. c. hebr. 10. c

Incipit prologus specialis in epistolā ad Romanos.

O mani sūt q ex iudeis: ⁊ gētib⁹ crediderūt. Di
supba ꝓtētiōe volebāt se alterutz supponē.
r Nā iudei dicebāt: Nos sum⁹ ppl's dei quos
ab initio dilexit ⁊ fouit: nos circūcīsi ex genē
abrahā scā descēdim⁹ ex stirpe: et notus retro
apō iudeā tm̄ ōs. Nos de egypto signis dei ⁊ virtutib⁹
l̄bati: mare sicco ptrāsuim⁹ pede cū īimicos nr̄os ḡuissi
mi fluct⁹ inoluerēt: Nob pluit māna dn̄s i deserto: ⁊ q̄si
filijs suis celeste pabulū ministrauit. Nos die noctuq;
i colūna nub igniq; p̄cessit: vt nobis i iuio iter oīderet.
Atq; vt cetera ei⁹ circa nos imensa bn̄ficia taceam⁹: nos
soli digni fuim⁹ dei legē accipe: ⁊ vocē dei loquētis audi
re eiusq; cognoscē volūtatē. In q̄ lege nobis ꝓmissus ē
xp̄s ad quos ēt ipe se vēisse testat⁹ ē dicēs: Nō vēi nisi ad matt. 15. c.
ones q̄ pierāt dom⁹ isr̄l: cū vos canes poti⁹ q̄z boes ap
pellauerit. Equū ne ergo ē: vt idola hodie deserētes qb⁹
ab initio deseruistis nobis ꝓparemini: ⁊ nō poti⁹ i ꝓsely/
toz locū ex legis autoritate ⁊ cōsuetudine deputemi? Et
h ipm̄ nō merebamī: nisi qa larga sp dei clemētia voluit
vos ad nr̄as imitationē admittere. Gētes etiā ecōtrario
rndēbāt. Quāto enī maiora erga vos dei bn̄ficia narra/
ueritis: tāto maioris vos criminis reos ee mōstrabitis.
Sp enī his oībus extitistis igrati. Nā ipsis pedib⁹ qb⁹ Exo. 14. d
aridū mare trāsistis: ludebatis añ idola q̄ fecistis: ⁊ ipo
ore quo pauloañ ob necē aduersarioz dn̄o cātaueratis: si
mulachra vob fieri popposcistis: illis ocl'is qbus venerā
do deū i nube vel igne cōspicē solebatis: simulachra itue
bami. Dāna quoq; vob fastidio fuit: ⁊ sēp i deserto cō
tra dn̄z murmurastis: ad egyptū vñ vos manu valida Nu. 14. d
ieecerat redire cupiētes. Quid plura? Ita pres v̄r̄i crebra
ꝓuocatiōe dn̄z irritauerūt: vt oēs i heremo morerēur:
nec plus ex seniorib⁹ eor̄ q̄z duo boes terrā repromissio
nis itrarēt. Sz qd antiq̄ replicam⁹: cū etiā si illa minime
fecissetis de hoc solo nēo vos dignos vēia iudicaret q⁹
dn̄z xp̄z ꝓphetar̄ sēp vobis vocib⁹ repromissū nō so/
lū suscipe noluistis: s̄z ēt morte pessima ꝓemistis? Quē vt
nos cognouim⁹ stati credidim⁹: cū nobis de eo ātea ñ fu/
erit p̄dicatū. Unde probat: q⁹ idolis seruiuim⁹: non ob
stinatiōi mētis: sed ignorātie deputādū. Qui enī cogni/
tū ilico seq̄mur: olim vtiq; seq̄renur si antea cognouisse
mus. Sic aūt vos de generis nobilitate iactatis: q̄si nō
mor̄ imitatio magis q̄z carnalis natiuitas filios vos fa
ciat eē scōr̄. Beniq; esau ⁊ ismael cū ō stirpe sint abrahe
minime tm̄ i filijs reputant. Dis talit altercātib⁹: apl's se
mediū iteponens ita partiū dirimit q̄stiōes: vt neutruz
eor̄ sua iustitia salute meruisse cōfirmet: ābos v̄o popu
los ⁊ sciēt ⁊ graniter deliqsse. Judeos qdē q⁹ p p̄uari/
catione legis deū ihonorauerit: gētes v̄o q⁹ cum cogni/
tū de creatura creatorē vt deuz debuerit venerari: gl'az
ei⁹ i manufacta mutauerit simulachra. Utroq; etiā sil'r
veniā cōsecutos eccles ee v̄issima ratiōe demonstrat: p̄
serti cū i eadē lege p̄dictuz sit ⁊ iudeos ⁊ gētes ad xp̄i fi/
dem vocādos ee oīdat. Quāobrē vicissim eos humili/
ans ad pacem ⁊ concordiam cohortatur.

Prothemata in omnes epistolas Pauli

Prothemata in omnes epistolas pauli.

In epīs q̄dā sunt gnālia q̄ oīb⁹ ꝓueniūt: q̄dā specialia q̄ ad singulas ptinēt. Primo ꝓsiderāda st gnālia: vtile videam⁹ q̄ sint spālia. Nec itaq; st gnālia. Querit q̄re post euāgeliū scripte sūt epīe: cū i euāgelio sit doctrine pfectio: pfecta regula viuēdi: honestor q̄q; mor integra cōformatio. Est ēt q̄ q̄re dicant epīe: & q̄ mā eaq; cōis ītētio oīuz Vtile q̄rit ō ordie eaq; & nūcro. Nec p̄dicta gnālia st oīb⁹ epīis ꝓuēictia. Ista ño spālia sūt. Que rit enī q̄b⁹ scribant: & cā scribēdi: qd etiā i singulis spālr ītēdat. Prie q̄ōni sic rsidet. Dō iō sc̄pte st post euāgeliū vt i exordio nascēt ecclie nos⁹ calli das hereticorū ꝑmuniret oppugnatōes: oīētia q̄q; vitia resecaret: & p⁹futu ras excluderet q̄ones. In euāgelio nāq; sic dcā sūt q̄dā: vt facile male ītelli gēt⁹ ābiguitas & error subriret. Sic illd qđ dr: āno. xxx. xp̄s eē baptiçat⁹ vñ q̄dā hētici voluerūt ꝓcipe: vt null⁹ añ. xxx. annuz recte baptiçaret. Erāt etiā pterea q̄dā i euāgelio sic obscure dcā: vt inde fideles ēt dubitarēt. Itaq; ꝑpt hereses has & alias q̄ tūc i ecclīa pullulabāt ertirpādas: istas aplīs scri pīt epīas. Dis itaq; de causis p̄dict⁹ post euāgelia scripte sūt epīe. Non supflue. Sz quēadmodū, ꝑphie post legē: sic epīe post euāgelia valde sunt vtiles & necīe. Q̄uis enī in lege fuerit perfecta doctrina: nec aliud i ꝑphis q̄ i lege ꝓtinear: q̄daz tamen ibi erant sub velamine dicta: que in ꝑphetis apertius exposita: quodāmodo dilucidantur.

n Ostādū q̄q; ē q̄ ℔ op⁹a gbusdā vocāt superadditio. Et ē tractū de pabola illa euāgelica q̄ dr: Nō qdaz descēdebat ab hierlim in hierl cho: & icidit in latrones. i. hūanū gen⁹ qđ de ecclestis hierlm pīia de secēdit i mūdū: iter malignos videlz hostes. Qui etiā despoliauerūt cuz: & plagis ꝙposīt abierūt semiuiuo relicto. i. diuersoz dogmatū errorib⁹ eum subiugauerūt. Accidit aūt vt sacerdos qdā & leuita: duz trāsīret eadez via eo viso preterierunt. Lex enī & ꝑphete humanū genus curare nō valuerūt Samaritanus aūt custos ille verus videlicet christus iter faciens. i. carnez assumens: misericordia motus est. Et appropians alligauit vulnera eius infundens olcuz & vinuz. i. gratiaz spīritus sancti: & noui testamēti doctri nam que sic inebriat vt terrenoruz desideriorū obliuisci faciat. Et imponēs illuz iumento duxit: in sta. & protulit duos denarios dicens stabulario cu raz illius habe. & si quid supererogaueris: ego cuz rediero reddā tibi. Dedit enīz apostolis & ceteris doctoribus nouuz & vetus testamentuz: qui plura supererogauerūt vt paulus & multi alīj. Potest etiaz per hoc opus illa scala significari: in qua vidit iacob ascendentes & descendentes angelos: quoruz tipū gessit paulus cum ad tertiū celū rapt⁹ est: vbi vidit secreta & cē. Condescendit etiam intātū humanitati & fragilitati vt diceret: vir reddat debitum vxori.

e Pistole dicuntur supermisse .i. super euangeliuz misse. Quattuor decim sunt epistole: decē ad ecclesias: quattuor ad personas: in quo numero voluit ostendere euangelio & legi se cōcordare. Denarius nanq; ad decalogum legis: quaternarius ad euangelia pertinet. Romanis in hac epistola scribit pro altercatione que erat inter illos. Altercatio autem talis erat. Dicebant iudei se de genere abrahe esse: se etiam legem et prophetas accepisse: & nunq; idola: sed vnuz verus deuz coluisse: gentiles canes imundos apellabant. Econtra gentiles se in auditu auris obedisse dicebant: quod ipsi bono ingenio & suc nature ascribebant. Judeos autem non solum non obedisse christo: verūctiam turpissima morte cuz condem nasse dicebant. Ita ex vtraq; parte superbia: & nulla humilitas. Quibus se quasi medium interponit apostolus: vtrosq; cōfutando: vt sic inuitet ad humilitatem: vt omnia attribuant gratie dei. Mozem recte scribentium epistolas seruat preponendo salutationez in qua captat beniuolentiam a persona sua: vbi dicit paulus. a. s. christi. A negocio vbi dicit: quod ante promiserat. Ab autore: vbi dicit: qui factus est ei. Ab auditoribus: vbi dicit in quibus estis & vos vo. cē. Assignatis rationibus operis numeri & ordinis epistolaruz. Explicato deniq; vnde & quare apostolus romanis scripserit superest de materia & intentione & modo tractandi exequi. Benera lis oium epistolarum materia est doctrina euangelij. Intentio monet ad obediendum euangelice doctrine. Preter hec autez in singulis ꝑphias intentiones & materias requirimus. Prima itaq; epistola materiam habet romanoruz vitia atq; gratie dei dona ad que eos hortatur. Intentio eorū vitia increpare & ad veraz pacez fraternāq; concordiam sub manu gratie humiliare. Modus tractandi. More scribentium epistolas salutationem premittit. In qua personam suaz negociuz: & auctorem negocij cōmendat in quibus congrue captat beniuolētiā. Maimo post salutationez vtriusq; partis vitia arguit ostendens gentiles a naturali ratione: & iudeos a lege exorbitasse. Deinde pluribus modis ostēdit iusticiā & salutem eque vtriq; esse, non per legem sed per fidem christi: vt a lege eos tollat & in sola fide xp̄i eos constituat. Circa finem ño moralis subdit instructio: atq; in actione gratiarum finem tenet epistola.

Inter omnes epistolaruz scriptores in tribus paulus singulariter excel lit in operis sz profunditate: quia ceteris prolixius & ad intelligendum dif ficilius. In fidei assertione: quia ad fidei catholice assertionem congrua au ctoritatum legis & prophetie inducuntur testimonia. In gratie cōmenda tione: quia contra arrogantes & superbos de suis operibus presumentes pro cōmendanda dei gratia prudenter & fortiter dimicauit. Qui nimirum & in illo euidentior clariorq; apparuit quia inter alia vehementer ecclesiaz dei persecutus pro quo sūmo dignus fuit supplicio pro maledictione con secutus est gratiam: pro damnatione suscepit misericordiam: in quo & spes nostra plurimum subleuatur.

Finiunt prothemata in omnes epistolas pauli.

Incipit ꝑmiū frīs Nicolai de lyra ordinis. f. minoz i epl'as Paul. Ece descripsi cā tibi triplr: ꝑuer. xxij. qđ ño bū ō sapie descriptōe e dr: Sapia pauli aplī ꝓncipalr ꝓsistit i cognitōe dñi nri ihu xp̄i ꝑ redēptiōe hūani gn̄is passi: pp qđ dic Paul⁹. j. ad Cori. ij. Nō iudicaui me aliqd scire iter vos nisi tm̄ ihm xp̄z & hūc cru cifixū. Hāc aūt sapiaz descripsit triplr. s. hebreis: grecis: & latinis: sic p̄figuratū fuerat i descriptiōe tituli crucis q script⁹ fuit hebraice: grece: & latie: sic hī Joh. xix. Per B. n. q i trib⁹ liguis fcā fuit hec descriptio figuratū fuit fi dez xp̄i crucifixi p totū orbez fore gnālr publicādā: qđ potissime ipletū fuit p doctrinā Pauli aplī & scripturā: pp qđ potuit dicere ño bus passū ptū: Ecce descripsi &c. In q notant q̄tuor cause hui⁹ apli doctrie. s. effectiua: subiecti ua: finalis & formalis. Circa ꝑmū ē notādū q Iz paulus fuit scriptor hui⁹ doc trie: qđ notat cū dr: Ecce descripsi. B tñ fuit ministerialr: xp̄s āt ꝓncipalr: ꝑpt qđ dic ad Gal. j. Motū vob facio frēs euāgeliū xp̄i qđ euāgelizatū ē a me: q; nō ē ām hoiem: neq; enī ego ab hoie accepi illd neq; didici ꝙ p re uelationē ihu xp̄i. & iō q; xp̄o reuelāte & dictāte hāc doctrinā descripsit: que niēter dicē potuit ño bū baruch: qđ hī Hiere. xxxvj. Ex ore suo loquebat ad me q̄si legēs in libro oēs ꝑmones istos & ego scribebā i volumīe attramēto. Baruch q iterꝑtat bñdict⁹ figura fuit apli q ꝓsecut⁹ ē miaz & bñdictionez dei. Hieremias ño q iterꝑtat erectus deo: ihesū xp̄m figurauit que de⁹ pr exaltauit & dedit illi nomen qđ ē sr oē momē: vt dr Philī. ij. & iō bñ po tuit dicē paul⁹ aplīs ō xp̄o: Ex ore suo loqbat ad me q̄i legēs i libro. i. distincte & apte mihi reuelando: & ego scribebā ām ei⁹ reuelationē i volumīe attramē to. epīas enī suas saltē aliquas vl ꝑ aliq̄ pte earū manu ꝑpria ꝓscripsit. vñ in fine ꝑme epīe. Cori. dicit: Salutatio mea manu pauli: supple scripta ē. B enī mō figēbat epīas suas p nōiā ꝓscriptas ne sub noīe ei⁹ epīe a falsis aplīs scpte a fidelib⁹ recipent. Circa secūdū sciēdū q sic i pbīa nāli corp⁹ mobile est subiectū sub rōne absoluta & i ptialib⁹ libris sub rōnib⁹ determinat: vt corp⁹ mobile ad situ i libro celi & mūdi. & corp⁹ mobile ad formā i libro de gnātiōe & corruptōe: sic de⁹ sub rōne absoluta ē subiectū i sacra scriptura. in ptib⁹ ño ei⁹ sub determinat rōnib⁹: vt i veteri testō sub rōne creatiōis & gu bernatiōis: & i nouo sub rōne redēptiōis i gnāli. In epīis ño pauli sub rō ne magis determiata. s. sub rōne redēptiōis p suā passionē. iō dicit Paul⁹ j. ad Cori. j. Predicam⁹ xp̄m crucifixū: iudeis qdē scādalū: gēt⁹ aūt stulti ciā: ipsis aūt vocat iudeis atq; grecis filiū dei xp̄m dei virtutē & dei sapiaz. hec igit sapia doctrie pauli q ē cā subiectiua tāgit cū dr: Eā. de q dic Act. xiij. Nos vob cā annūciam⁹ q ad pres nros repromissio fcā ē de xp̄o, p salu te mūdi passuro. Circa z^m ꝓsiderādū q cā final hui⁹ doctrie ē vtilitas toti⁹ ecclie q nōtur cū dr: Tibi. i. ad vtilitatē tuā: q; p hāc doctrinā itellectā & ope adipletā hī vita gre i pīti & glie i futuro de q pōt accipi qđ dicit ꝑuer. iij. Precepta mea cor tuuz custodiat. lōgitudinē enī dierū & ānos vite & pacez apponēt tibi. Dicit ānos vite q̄ntū ad vitā gre: & lōgitudinē dier q̄ntū ad vitā glie q eternitatē icludit a pte post: & pacē. i. getez appetit⁹: q; de rōne fi nis vltimi ē q getet totaliter appetitū. Circa q̄rtū. s. cāz formalē ē sciēdū q duplex ē forma doctrine. s. forma tractat⁹ & forma tractādi. Forma tractādi est mod⁹ agēdi q triplex ē apud pbos. s. diffinitiu⁹: diuisiu⁹: & ꝑbatiu⁹: & B tripli mō vtit altiūde apostol⁹. vñ i epl'a ad Heb. fidē diffinit dicēs: Fides est substātia rerū sperādaruz argumētū nō apparētiū: sīlr. j. Cori. xij. gfaz diuidit dicēs: Diuisiones aūt gfarū st: idē āt spūs. & subdit: Alij qdē p spm dat ꝙmo sapie &c. sīlr. j. Corin. xv. er xp̄i resurrectione ꝑbat resurrectionez gnālē mortuoz ē futurā sic possibile ē i tali mā: & hec formalis cā tāgit: cū dr: Triplr: de q̄ pōt accipi qđ dr Eccliastes. iiij. Funicul⁹ triplex difficile rūpit. Forma ño tractatus ꝓsistit in diuisiōe doctrine. Diuidit autez tota doctrīa i tres ptes ām q trib⁹ pcipuis gēt⁹ scribit. p⁹ romanis q pcellebāt alias gētes ipotētia: 2⁹ grecis q pcellebāt alias gētes sapia. 3⁹ hebreis q precellebāt in diuine legis noticia. Romanis tm̄ scripsit vnaz epistolā que primo ꝙponēt: sicut est prima respectu aliarum.

Postilla Nicolai de lyra sup argumentū in epl'az ad Romanos.

Omani &c. In B breui argumēto ad cōpēdiosaz manifestatio nez dicēdoz i subsequēti epl'a tria breuit tāgunt. q; ꝑmo deseri r būt illi qbus epl'a illa ē destinata: & hoc i ꝓncipio argumēti: cū dr: Romani. 2⁹ ponit causa finalis vel quare scripta est causa motiua. ibi: Vos reuocat apostolus. tertio tangitur locus a quo ē trāsmissa. ibi: Scribēs eis a corintho. Pria ps diuidit i duas. q; p⁹ describūt a regiōe siue pīa. ibi: Parte italie. 2⁹ describunt a religiōe falsa. ibi: Mi p̄cti sūt a falsis aplīs: vbi circa deceptionē tria tāgunt. ꝑmo decep tores. ibi: A falsis aplis. 2⁹ forma deceptiōis. ibi: Sub noīe dñi nri ihesu xp̄i. 3⁹ mā i q̄ erāt decepti. ibi: Quia i legē &, ꝑphas erāt inducti q̄ntū. s. ad obseruātiā legaliū & cerimoniarū legis: qb⁹tm̄ xp̄s finē iposuit. Circa eām finalē duo tāgunt. q; ꝑmo ponit reuocatio ab errore falsitatis. ibi: Vos re uocat aplīs. secūdo inuitatio ad cognitionē ño itatis. ibi: Ad verā euāgelicaz ño itatē. ex q̄ breui diuisiōe sat patēt ptes argumēti. Circa ño tertia ptē q̄ tā git locū a q̄ trāsmissa ē epl'a altercatio ē & doctor saltē ño balis ꝓtroversia: nā dicit Maimo q ab athenis ciuitate grecoz sit trāsmissa romanis q̄s nō ipse nō petr⁹ vel aliqs. xij. aplōz ꝑmū īstruxit: sz qdā iudeoz credētiū q fi de xp̄i ab aplis pcepta venientes romā vbi ꝓnceps orbis residebat que apud hierosolymā didicerāt romanis euāgelizauerūt. Origenes ño dicit eā mis saz a corintho: cui ꝓsōat finis ꝑtis argumēti: cū dr: Scribēs eis a corintho. & ꝑ isto iducit qđ scribit apls ca. vlt. ꝑtis epīe. Cōmendo vobis phebem sororē nraz q̄ ē i ministerio ecclie q̄ ē chenchris. chenchris ño vt dic Origenes loc⁹ dr corintho vicin⁹: imo port⁹ ipsius corithi. Harū auctoritatū cōflict⁹ dissolui potest vt dicatur paulū partē epistole scripsisse athenis. corinthi ño perfecisse atq; eam inde romanis destinasse.

Postilla

Romani. Interpretant sublimes siue tonantes: q illo tpe quo apostolus hanc epistolaz ad eos misit cūctis dñabant
r gentibus. Ideoq sublimiores erant omnibus populis ⁊ intonabant preceptа publica ⁊ priuata corūq fama omniū hominuz resonabat in ore.

Incipit epistola pauli ad Romanos.
C. I.

Aulus. Beba super actus apostolicos patiluz anno passionis ⁊ resurrectiōis christi ad fidem venisse dicit: Tertio ꝛo decimo anno post christi passionez apostolatum gentium cū barnaba ⁊ pauli vocabulū accepisse. prius enim saulus a saule psecutore vocabat: q sicut ille dauid hic ecclam psecutus est. Quartodecimo abit anno iurta ꝺdictū aplox ad magisteriū gētiū ē pfect⁹.

Augu. Nō ob aliud hoc sibi nomē elegit: nisi vt se paruuz ostenderet tanq minimū apostoloz. Nō iactantia aliqua: sed ex saulo fact⁹ est paulus. i. ex superbo modicus. paulus enim modicus ⁊ quietus. Saulus ingetudo ⁊ tentatio interpretatur.

Ambro. Porro ex more sanctoz apostoloz illud fecisse perhibetur: qui virtutibus proficientes mutato nomine sunt vocati vt ⁊ ipso nomine essent noui: vt cephas ⁊ filij tonitrui.

Hiero. Paulus a primo spolio qđ ecclie contulit scz a sergio paulo procōsule quē apud cipzum cōuertit hoc sibi nomen assumpsit.

Orige. In scripturis alios binomios: alios trinomios inuenim⁹. Sicut salomon qui ecclesiastes ⁊ idida. Ml attheus qui ⁊ leui. Secundū hanc ergo cōsuetudinē videt nobis ⁊ paulus duplici vocitatus vocabulo: sicut in actibus vbi scribit. Saulus qui ⁊ paulus euidenter ostendit.

Hiero. Paulus mirabilis siue electus. Quē ⁊ dominus ipse vas electionis vocauit: ⁊ tam vita q̄ doctrina mirabilem fecit.

Seruus. Ex seruo ⁊ humili: fecit deus apostolū: ⁊ sublimē ita ⁊ vos humiles sitis. Qui enim se humiliat ex altabitur.

Haimo Orige. Seruus amore filiatiōis ⁊ humilitatis nō timoris Non enim accepistis spiritum seruitutis ⁊c. Itē itaq iaz nō seruus sed liber. Et iteruz iam non dicam vos seruos sed amicos.

Ihesu christi. Ambro. Christ⁹ grece. Ml essias hebraice: latine vnct⁹. Christus quidē vnctus rex ⁊ sacerdos inuisibili oleo: plenitudine gre spiritualis. vnde vnxit te deus deus tuus ⁊c. Aug. haimo vtrūq ponēdo vnā dei ⁊ hominis personā esse testatur.

Alterum pro iudeis: alteruz pro gentibus ponit. Christus enim hoc nomen iudeis est cognitū quo nomine dei filiū designatū vident ⁊ audiunt ℓ lege ꝓmissum: quibus ⁊ si aliū pdicaret nō crederēt: gentibus ꝛo quia in aliquo nō legerant ꝓmittit saluatorem. i. ihesum.

Christus. Cuius nō sit ꝓprium sed nomē sacramēti sicut ꝓpba ⁊ sacerdos. Iudeis tamē cognitū recte ꝓponit. Et si plurib⁹ indita hec nomina tñ sola figura: hic enim solus verus rex ⁊ sacerdos.

Apostolus. Ecce de humili altus. Vocatus. Non a se sz a deo. Vel vocatus ab hominibus dict⁹ priuilegio nominis. Segregatus a doctrina scribarū ⁊ phariseoz: hoc ꝓtra iudeos. Vel ab aliis apostolis corpore ⁊ nō mente. vnde segregate mihi. b. ⁊. p. in opu. ad qđ as. c.

Euangelium. Haimo. Bona annūciatio est que ad salutē. Ea ꝛo est de his que ad fidē ⁊ mores. Vel. nō ab homine inuētū. Quod ante. cōpletionē nō venit vt subitū: ℓ longe ante ꝓmissuz. vnde in hoc verbum verū est: quia alius est qui seminat ⁊ alius qui metit.

Per prophetas. Haimo. Unde Hieremias: Ecce dies veniunt: ⁊ ꝛsūmabo testamentuz nouū: sup domū israel ⁊ sup domū iuda. Et itez: feriam vobiscum pactū sempiternum. Idem ⁊ alij.

Sanctis. Non ethnicis. Sancte q vitia damnāt ⁊ sacramētis vni⁹ dei ⁊ incarnationē filij dei cōtinent. Suo ꝓprio sibi cōsubstantiali: coeterno cocquali. Factus tñ ſm carnē. Aug. Et si infectus ſm diuinā: tanta est vnio vtriusq nature: vt totum dicat deus totū homo ⁊ vicissim homo deus deus homo: qđ nō in substantijs hominis.

Qui factus est ei. Qui factus ſm carnē ope sancti spūs de virgine i. nat⁹. Impietati hereticoz occurrit: q obtuso corde caplin hoc ſtelligētes christū tñ hominē accipiūt. addēdo enim ſm carnē: diuinitati suā dignitatem reseruauit: in qua christus dei verbū est per quē facta sunt omnia.

Orige. Factus est ſm carnē humanatus deus: qui ctiaz in assumptione

de lyra

gatus ī euāgeliū dei. p ꝛbū. n. spūs sci fuit segregat⁹ a cetu apl'oz alioz⁹q discipuloz ad pdicādū p orbē euāgeliū xpi: Act. xiij. ⁊ tunc vocat⁹ fuit ad apostolatū: pri⁹ tñ vocat⁹ fuerat ad fidē: Act. ix. e Qđ ante ꝓmiserat. Hic ꝛsir declarat duplex dictū: ⁊ ꝑmo declarat ꝑmū. secūdo secūduz. ibi: Per quē accepim⁹. Primū aūt est. q direrat: Segregat⁹ in euangelium dei. iō declarat q̄le sit illud euāgeliū. i. bonū nūciū a deo patrib⁹ veteris testamēti ꝓmissuz ⁊ hoc est qđ dicit: Qđ ante ꝓmiserat. s. de⁹ pf. f Per ꝓpbas suos ī scripturis sanctis: sicut pz Hiere. xxxi. Ecce dies veniūt dic dñs ⁊ feriā domui israel ⁊ domui iuda fedus nouū nō ſm pactū qđ pepigi in die illa cū ꝑib⁹ vris qua apprehēdi manū eoz vt educerē eos de terra egypti: sz hoc erit pactū qđ feriā cū domo israel ⁊ segf: Dabo legē meā in viscerib⁹ coz ⁊ ī corde eoz scribā eā. Christ⁹ enī legē nouā ī euāgelio cōtētā nō tradidit scriptura: sz verbo suo ⁊ spū sancto de celo misso ꝑrexit illā cordib⁹ aplox ⁊ alioz discipuloz: sz ipsi postea scripserūt ad memoriā futuroz. ⁊ iō dr Esa. xl. Cōsolamini ꝛsolamini populе me⁹ dic⁹ dñs de⁹ vester: loqmini ad cor hierusalē: q sic dcm ē lex noua scripta fuit sup horuz corda. Secūdo ostendit q̄le sit euāgeliū istud ex subiecto: cū dr: g De filio suo. q ē vn⁹ de⁹ cū p̄re ab eterno ⁊ ver⁹ hō ex tpe. iō subdit: h Qui factus ē ei ex semine dauid ſm carnē. Nō enī dei filius vel ipse xps pōt dici factus absolute: q suppositū filij ē eternū sic suppositū pris. pōt tñ dici fact⁹ cū determinatiōe. s. homo ſm carnē: q nā humana xpi facta ē ⁊ est vnita

Argumentum in epistolam Pauli ad romanos.

Romani sūt partis italie: hi preuenti sunt a
r falsis apostolis: ⁊ sub nomine domini nostri iesu christi in legē ⁊ prophetas erant inducti. Hos reuocat apl's ad veram ⁊ euāgelicā fidē. Scribēs eis a corintho.

Incipit epistola Pauli ad Romanos. C. I.

Thebraice: get⁹ grecismo dic⁹ latine ſ nomē hūiliatis vt ad eā prouocet
Aulūs seruūs
p ſ saluatoris cui merito oēs serui cui seruire regre
ſſ regis ⁊ sacerdotis
ihesu ſ christi:
ſ eterna electiōe ⁊ tpali missione ſ ſ missus legatus vel nuncius
vocatus ſ apo/
ſ ab vtero synagoge in qua quasi mortuus fuit
ſ ſ predicandum ſ ecce officium
stolus segrēgatus in euangeliū
ſſ mēdatio euāgelij a ātuor ſ cōpletiōez ſſ ds pf grag ſ vt rē vtilē ⁊ necessariā ſ. q ex deo inſe magni ſa tpe ſ ab auctore ſ a restibus con.
dei qđ ātē pmiserat p pphē
ſ nō mō verbis ſ ne daretur obliuiōi ſſ factis
tas suos ī scripturis sanctis de
ſ q oēs ad filiū ducūt ſſ ꝓprio cōmē. euāge. a materia ſ ad honorē eius ſ cōmē. auctoris a quatuor: primo ab origine
filio suo: q fact⁹ ē ei ex semine

Argumentum in epistolam Pauli ad romanos.

Romani sūt partis italie: hi preuenti sunt a falsis apostolis: ⁊ sub nomine domini nostri iesu christi in legē ⁊ prophetas erant inducti. Hos reuocat apl's ad veram ⁊ euāgelicā fidē. Scribēs eis a corintho.

Incipit epistola Pauli ad Romanos. C. I.

a Aulus seruus ihesu xpi ⁊c. Hec epistola diuiditur in tres partes. s. in salutationē narrationē ⁊ ꝛclusionem. secūda ibi: Primū quidē gras ago. tertia ibi: xvj. ca. b Et aūt qui potens est. Prima adhuc in tres. q ꝑmo describit salutans psona. secundo ecclesia salutata. ibi: Oīb⁹ q sūt rome. tertio bona optata. ibi: Gra vobis ⁊ par. Prima adhuc in duas. q ꝑmo ponit psone salutantis descriptio. secūdo cuiusdā dicti declaratio. ibi: Qđ ante ꝓmiserat. Persona ꝛo salutans ꝑmo describit ex nole: cū dicit: Paulus. ꝑme enī vocat⁹ fuit saulus: Act. viij. sed postea vocatus est paulus a quodā ei⁹ notabili facto. scz a cōuersione pauli ꝓcōsulis: Act. xiij. sicut iacob vocatus fuit israel ex eo q vidit dñm. vel poti⁹ ex eo q luctat⁹ est cū angelo: vt dictum fuit pleni⁹ Beñ. xxxij. Et simon vocatus est petrus ex cōfessiōe diuinitatis in xpo: Ml at⁹. xvj. Secūdo describitur ex religione: cum dicitur: b Seruus ihesu xpi. i. verus xpianus. Tertio ex officij dignitate: cū dr: c Vocatus apostolus. ⁊ quia apostolatus est excellentioz ecclesie stat⁹ ad quē nullus ascendit recte nisi a deo vocatus. ideo bene dicit: Vocatus apostolus. scz a deo. ſm illud Heb. v. ca. Nec quisq assumit sibi honorē sz q vocat a deo tāq aaron. Quarto ex mō vocatiōis sue: cū dr: d Segregatus ī euāgeliū dei. p ꝛbū. n. spūs sci fuit segregat⁹ a cetu apl'oz alioz⁹q discipuloz ad pdicādū p orbē euāgeliū xpi: Act. xiij. ⁊ tunc vocat⁹ fuit ad apostolatū: pri⁹ tñ vocat⁹ fuerat ad fidē: Act. ix. e Qđ ante ꝓmiserat. Hic ꝛsir declarat duplex dictū: ⁊ ꝑmo declarat ꝑmū. secūdo secūduz. ibi: Per quē accepim⁹. Primū aūt est. q direrat: Segregat⁹ in euangelium dei. iō declarat q̄le sit illud euāgeliū. i. bonū nūciū a deo patrib⁹ veteris testamēti ꝓmissuz ⁊ hoc est qđ dicit: Qđ ante ꝓmiserat. s. de⁹ pf. f Per ꝓpbas suos ī scripturis sanctis: sicut pz Hiere. xxxi. Ecce dies veniūt dic dñs ⁊ feriā domui israel ⁊ domui iuda fedus nouū nō ſm pactū qđ pepigi in die illa cū ꝑib⁹ vris qua apprehēdi manū eoz vt educerē eos de terra egypti: sz hoc erit pactū qđ feriā cū domo israel ⁊ segf: Dabo legē meā in viscerib⁹ coz ⁊ ī corde eoz scribā eā. Christ⁹ enī legē nouā ī euāgelio cōtētā nō tradidit scriptura: sz verbo suo ⁊ spū sancto de celo misso ꝑrexit illā cordib⁹ aplox ⁊ alioz discipuloz: sz ipsi postea scripserūt ad memoriā futuroz. ⁊ iō dr Esa. xl. Cōsolamini ꝛsolamini populе me⁹ dic⁹ dñs de⁹ vester: loqmini ad cor hierusalē: q sic dcm ē lex noua scripta fuit sup horuz corda. Secūdo ostendit q̄le sit euāgeliū istud ex subiecto: cū dr: g De filio suo. q ē vn⁹ de⁹ cū p̄re ab eterno ⁊ ver⁹ hō ex tpe. iō subdit: h Qui factus ē ei ex semine dauid ſm carnē. Nō enī dei filius vel ipse xps pōt dici factus absolute: q suppositū filij ē eternū sic suppositū pris. pōt tñ dici fact⁹ cū determinatiōe. s. homo ſm carnē: q nā humana xpi facta ē ⁊ est vnita

Nicolaus

Postilla Nicolai de lyra super epistolam pauli ad Romanos.

C. I.

a Aulus seruus ihesu xpi ⁊c. Hec epistola diuiditur in tres partes. s. in salutationē narrationē ⁊ ꝛclusionem. secūda ibi: Primū quidē gras ago. tertia ibi: xvj. ca. b Et aūt qui potens est. Prima adhuc in tres. q ꝑmo describit salutans psona. secundo ecclesia salutata. ibi: Oīb⁹ q sūt rome. tertio bona optata. ibi: Gra vobis ⁊ par. Prima adhuc in duas. q ꝑmo ponit psone salutantis descriptio. secūdo cuiusdā dicti declaratio. ibi: Qđ ante ꝓmiserat. Persona ꝛo salutans ꝑmo describit ex nole: cū dicit: Paulus. ꝑme enī vocat⁹ fuit saulus: Act. viij. sed postea vocatus est paulus a quodā ei⁹ notabili facto. scz a cōuersione pauli ꝓcōsulis: Act. xiij. sicut iacob vocatus fuit israel ex eo q vidit dñm. vel poti⁹ ex eo q luctat⁹ est cū angelo: vt dictum fuit pleni⁹ Beñ. xxxij. Et simon vocatus est petrus ex cōfessiōe diuinitatis in xpo: Ml at⁹. xvj. Secūdo describitur ex religione: cum dicitur: b Seruus ihesu xpi. i. verus xpianus. Tertio ex officij dignitate: cū dr: c Vocatus apostolus. ⁊ quia apostolatus est excellentioz ecclesie stat⁹ ad quē nullus ascendit recte nisi a deo vocatus. ideo bene dicit: Vocatus apostolus. scz a deo. ſm illud Heb. v. ca. Nec quisq assumit sibi honorē sz q vocat a deo tāq aaron. Quarto ex mō vocatiōis sue: cū dr: d Segre-

carnis deus esse nō destitit: incōuertibilis manens assumpto cōuertibili homine: naturam suā nō minuens hominis assumpta natura.

Augu. Qui erat factus est? verbū erat: filius dei erat: filius hominis factus est: suscepit humanitatē nō amisit diuinitatē. Natus ſm veritatem nature ex deo dei filius ⁊ ſm veritatez nature ex homine hominis filius: vt nō adoptione vel appellatione ſ vere i vtraq; natiuitate filij nomen nascendo haberet.

Idez. Est ergo dei filius deo patri in natura equalis: habitu minor: in forma dei verbum ex deo genitum. In forma serui factus est ex muliere. In forma dei hominez fecit. In forma serui factus est homo: in vtroq; vtrūq; deus: vtrunq; homo.

Idez. Verbū caro factuz est: nō tū in hoc qō factum est cōuersuz atq; mutatū: sed carne vt carnalibus congruenter appareret indutum.

Joannes. Damas. Utraq; in christo forma: quia vtraq; vera ⁊ plena est in christo substātia: incōuerse enim ⁊ inalterabiliter vnite sunt adinuicem nature: neq; diuina distante a propria simplicitate: neq; humana aut conuersa in deitatis naturam aut in non existentiam: neq; ex duabus vna facta est cōposita nā.

Augu. Christus ergo vna persona est gemine substantie: nec tū deus ⁊ homo pars huius persone dici potest: aliloquin filius dei anteq; formaz serui suscisceret non erat totus: ⁊ creuit q̄si homo diuinitati eius accessit.

Ambro. Non semper factū esse ad creationem referē: sicut ibi: domine refugium factus es nobis. Non enim creatiōis diffinitio vel editio hic declaratur: sed nobis refugiū esse dicit quod prius non erat.

Augu. Qui factus est ⁊c. Aliquid significat hec dictio. Quia enim nō humano semine cōcreta est caro domini in vtero virginis ⁊ corpus effecta: ꝑ effectu ⁊ virtute spūs sancti. ideo apostolus dicit factū: non natuz.

Idez. Et si non intercessit semen hominis in ꝓceptione virginis. Quia tamen ex ea carne christus formatus est que constat ex semine: recte dicitur factus ex semine. Neq; tamen ideo creatura. Unde ⁊ omnia per ipsum facta sunt. non dicit omnia: nisi que facta sunt. i. omnem creaturaz. vnde liquido apparet ipsuz factū nō esse per quem facta sunt omnia.

Hilarius. Dic enim verus ⁊ ꝓprius est filius: origine: nō adoptiōe: veritate: nō nūcupatione: natiuitate nō creatione.

Ex semine dauid. Aug. Haimo. Quia maria de dauid. Facta est promissio abrahe ⁊ dauid ſz maluit hic dicere dauid: qui ⁊ criminosus: nō abrahe iusti: vt nō pro merito: sed gratia natus de eo putet: ⁊ vt ex rege ſm carnē natus ostendat sicut rex ex deo ante secula natus est.

Qui predestinatus est. Predestinatio est gratie ꝓparatio qua ab eterno deus homini christo ⁊ cunctis quos prescisit cōformes fieri imaginis filij sui bona sine meritis preparauit.

Prescientia de bonis ⁊ de malis: predestinatio est solūmodo de iustis.

Predestinatio est nō ꝑscientia que cōtinet ad bonos ⁊ ad malos ptinet.

Sed ordinatio ⁊ ꝓparatio adiuuandi illos quos ꝓuidentia diuina dignos inuenit de bonis tm̄ ꝓprie dicitur.

Ambro. Qui predestinatus: qui latebat in carne qd erat predestinat⁹ ē. i. ꝑscitus ab eterno manifestari filius dei in virtute resurgēdi scz cū resurgit nec dicit ex resurrectiōe christi: sed mortuoꝝ qō maior virtus est q: sua resurrectio generalē facit resurrectionē. vnde videt mortē destruxisse: vt nos redimeret: quare ⁊ dominū nostruz vocat: qui talē ⁊ gratiam dedit ⁊ potestatem apostolatus sua vice.

Augu. Predestinata est ista humane nature tanta ⁊ taz excelsa ⁊ sūma subnectio vt quo attolleret vltrius nō haberet sicut pro nobis ipsa diuinitas quousq; se deponeret humilius nō habuit q̄ suscepta natura hois cū infirmitate carnis vsq; ad mortē crucis.

Haimo. Nō de verbo loquit hic apostolus: ſz de homine qui nō erat anteq; factus esset. Humanitas enim que nō erat antea: illa predestinata est.

Augu. Preclarissimum enim lumē predestinationis ⁊ gratie est ipse mediator dei ⁊ hominū homo christus ihesus. ille enim homo vt a verbo patri cocterno in vnitatē psone assumptus filius dei vni genit⁹ esset. vnde hoc meruit? quod eius bonum qualecūq; precessit: vt ad hanc ineffabilem excellētiaz puenire t? faciente ac suscipiēte dei verbo. Ipse homo ex quo esse cepit filius dei vnicus esse cepit. Femina illa gratia plena cōcepit de spiritu sancto: ex virgine maria deus vnicus natus est: nō carnis cupidine: ſz solo dei munere. Libera in illo homine voluntas erat ⁊ tanto magis: q̄nto magis peccare non poterat.

Idez. Recte quippe dicit filius dei predestinatus. Non ſm illud qō est verbum dei deus apud deū: vt quid enim predestinaret cū iam esset: qui iaz erat sine initio ⁊ sine termino sempiternus. Illud aūt predestinandum erat: qō nondū erat: vt sic suo tēpore fieret: quēadmodū ante tēpora predestinatuz erat vt fieret. Quisquis igitur filium dei predestinatum negat: hunc eundem filium hominis negat. Predestinatus est ergo ihesus: vt qui futurus erat ſm carnem filius dauid: esset in virtute filius dei.

Secundū spiritū sancti. Jungatur sic. Qui factus est ei ex semine dauid ſm carnem. Factus quidem ſm spiritum sanctificationis. i. ſm operationem spiritus sancti qui sanctificat homines ⁊ qui sanctificauit christum hominem in vtero virginali.

Augu. Vel ꝓbatur filius dei: quia spiritū suis dedit sanctificationis incepte a resurrectione anime. i. remissione peccatoꝝ mortuoꝝ christi in peccatis scz quos nullus alius curare potuit. Est enim duplex resurrectio: alie ⁊ corporis de resurrectiōe anime in sequenti ait apostolus: Surge qui dormis ⁊ exurge a mortuis ⁊ illuminabit tibi christus.

Mortuoꝝ christi. Christi pro eius vel suoꝝ ꝓprīū nomen ꝓ nosse posuit more hebraico que locutio in scripturis precipue veteribus est vsitatissima: vt fecit moyses sicut ꝑcepit dominus moysi.

In omnibus. Gentibus non solum iudeis in quibus: quia sine lege vocati: non debent sub lege agere.

Pro nomine eius. Pro eius gloria: nō nostra sicut vos facitis.

Vocati ihesu christi. Id est ab eo scz ihesu christo: genitiu⁹ pro ablatiuo more greco.

Dilectis dei. Prior enim dilexit nos ante omnia ꝓmerita: vt ⁊ nos eum dilecti diligeremus.

Vocatis sanctis. Non ideo vocati quia sancti sed ideo sancti effecti: quia vocati: ⁊ ideo vocati: quia dilecti.

Gratia vobis ⁊ pax. Aug. In ista salutatione ipsa trinitatis pariterq; incōmutabilis vnitas cognoscit: vnitas per hoc q̄ ait a deo.

Haimo. Spiritus sancti nomen non posuit: quoniam in donis suis cum comprehendit. i. in gratia ⁊ pietate.

Nicolaus

ad suppositū diuinū: ⁊ hoc i tpe. a Qui ꝑdestinat⁹ ē filius dei i virtute. i. in eqlitate potētie eū deo pre. Ad cuius itel lectū sciēdū q̄ ꝑdestinatio ē eterna dei ordiatio de agēdis in tpe ꝓ graz eius. est enī ꝓparatio gre in presenti ⁊ glorie in futuro: ꝓpter qō iportat antecessionez respectu ꝑdestinati. filius aūt in nā diuina est coeternus patri: ⁊ sic nō pōt dici ꝑdestinat⁹: ſz i hūana nā posterio: est patre q̄ vnita est deitati i tpe: ⁊ hec vnio fcā ē ex dei ꝑdestinatiōe: aliter ei⁹ deitati de nouo aliqd accideret: qō est ipossibile: ⁊ ē ex ei⁹ mera gra: ꝓpter qō cadit sub ꝑdestinatiōe diuina. ⁊ iō sicut hec ꝓpositio: hō fact⁹ est de⁹ vel filius dei est vera: ita ⁊ hec: xp̄s ſm q̄ hō ꝑdestinat⁹ est eē filius dei: q in nā diuina eqlis est pri i potētia. b Secūdū spm̄ sanctificationis. hoc refert ad illud qō ꝓmittit: Qui factus est ei ex semine dauid ſm carnē: ne forte aliqs credēt q̄ descēdisset de dauid ꝓ virtutē gnātiuaz sicut alij: qō est falsuz: q: de eo descēdit tm̄ ſm corpulētā substantiaz de virgine assumptā ⁊ virtute actiua spūs sancti formatā q̄ virginē sanctificauit ⁊ im pregnauit. c Ex resurrectiōe mortuoꝝ: hoc refert ad illud qō ꝑdicitur: Qui ꝑdestinat⁹ est filius dei in virtute. i. in eqlitate potētie: vt dicū est: q̄ apparuit in xp̄o ex resurrectiōe mortuoꝝ ad quā regrit potētia infinita ꝓ quaz se ⁊ alios mortuos suscitauit. d Jhesu xp̄i dñi nri. i. a ihu xp̄o dño nro. Hic ponit genitiu⁹ pro ablatiuo e Per quē ac. gra. ⁊ apostolatū. Hic declarat secūdū dictū. s. q̄liter accept⁹ est ad apostolatū. s. per ihesuz xp̄m q

° ⁊ Judei cohabitatio ne sunt i gentibus

diendum fidei ⁊ in ōmnibus gēti

⁊ vice eius vel ꝓ noie ei⁹ oīatādo ⁊ vt familiari⁹ admoneat ꝓ uertit se ad eos ſ inter quas gēres

bus ⁊ pro nōmie eius: ⁊ in quib⁹

⁊ romani ⁊ ꝓ gratiā ab eo ꝓ interiorē vocationez: vel vt sitis eius ꝓ exteriorem vocationem.

ēstis ⁊ ⁊ vos ⁊ vocati ihesu christi.

⁊ ſ scribit ⁊ ſ non aliōs

⁊ Omnibus qui sunt rome ⁊ dilē

⁊ ſ a deo ⁊ ſ. i. illis quos direxit vt vocaret ad sanctitatem ⁊ ſ remissio pcōrum ſ prius salutat.

ctis ⁊ dei ⁊ vocatis sanctis. ⁊ Grā

⁊ ſ recōciliatio ⁊ trāq̄llitas mentis ⁊ ſ ad deū ⁊ ſ ab eo

tia vobis ⁊ pax ⁊ a deo ⁊ pre ⁊ dō

q̄ vult ⁊ pōt ⁊ ſ sine quo nulla bona sunt nobis

⁊ ꝓ prius lenit: post grauiter increpaturus.

mino nostro ⁊ iesu christo. ⁊ Pri/

lius dei vnicus esse cepit. Femina illa gratia plena cōcepit de spiritu sancto: ex virgine maria deus vnicus natus est: nō carnis cupidine: ſz solo dei munere. Libera in illo homine voluntas erat ⁊ tanto magis: q̄nto magis peccare non poterat.

Idez. Recte quippe dicit filius dei predestinatus. Non ſm illud qō est verbum dei deus apud deū: vt quid enim predestinaret cū iam esset: qui iaz erat sine initio ⁊ sine termino sempiternus. Illud aūt predestinandum erat: qō nondū erat: vt sic suo tēpore fieret: quēadmodū ante tēpora predestinatuz erat vt fieret. Quisquis igitur filium dei predestinatum negat: hunc eundem filium hominis negat. Predestinatus est ergo ihesus: vt qui futurus erat ſm carnem filius dauid: esset in virtute filius dei.

Secundū spiritū sancti. Jungatur sic. Qui factus est ei ex semine dauid ſm carnem. Factus quidem ſm spiritum sanctificationis. i. ſm operationem spiritus sancti qui sanctificat homines ⁊ qui sanctificauit christum hominem in vtero virginali.

Augu. Vel ꝓbatur filius dei: quia spiritū suis dedit sanctificationis incepte a resurrectione anime. i. remissione peccatoꝝ mortuoꝝ christi in peccatis scz quos nullus alius curare potuit. Est enim duplex resurrectio: alie ⁊ corporis de resurrectiōe anime in sequenti ait apostolus: Surge qui dormis ⁊ exurge a mortuis ⁊ illuminabit tibi christus.

Mortuoꝝ christi. Christi pro eius vel suoꝝ ꝓprīū nomen ꝓ nosse posuit more hebraico que locutio in scripturis precipue veteribus est vsitatissima: vt fecit moyses sicut ꝑcepit dominus moysi.

In omnibus. Gentibus non solum iudeis in quibus: quia sine lege vocati: non debent sub lege agere.

Pro nomine eius. Pro eius gloria: nō nostra sicut vos facitis.

Vocati ihesu christi. Id est ab eo scz ihesu christo: genitiu⁹ pro ablatiuo more greco.

Dilectis dei. Prior enim dilexit nos ante omnia ꝓmerita: vt ⁊ nos eum dilecti diligeremus.

Vocatis sanctis. Non ideo vocati quia sancti sed ideo sancti effecti: quia vocati: ⁊ ideo vocati: quia dilecti.

Gratia vobis ⁊ pax. Aug. In ista salutatione ipsa trinitatis pariterq; incōmutabilis vnitas cognoscit: vnitas per hoc q̄ ait a deo.

Haimo. Spiritus sancti nomen non posuit: quoniam in donis suis cum comprehendit. i. in gratia ⁊ pietate.

de lyra

est mediator dei ⁊ hominū. ⁊ iō dona spūs sancti venīūt ad homines ꝓ ipsuz. Dictū est aūt. ē. q̄ hec vocatio facta fuit per spm̄ scm̄. Et quo scīt q̄ mediante xp̄o apostolat⁹ ꝓcessus fuit paulo. iō dicit: Per quē accepim⁹ graz ⁊ apostolatū: ⁊ iungit hec duo simul: q: nā nō deficit in necessarijs sed cuz forma substātiali dat ꝓprietates q̄ sunt necessarie in operib⁹ ꝓgruētib⁹ ipsi forme: ⁊ multo magis actor nature nō deficit in necessarijs: ꝓpter qō cōcedens dignitatē apostolicā simul dat graz ad exequendū ꝓueniēter officiū ptinēs ad illā dignitatē: nisi suscipiēs obicē sibi ponat. f Ad obediendum fidei. i. paratus suz totaliter me exponere obsequio fidei. g In omnibus gentibus. i. vt fides dilatet in omnibus gentibus. h Pro nomine eius. i. ad gloriaz nominis christi. i In quib⁹. s. fidelib⁹. k Estis ⁊ vos vocati ad fidē ihu xp̄i. i. a ihu xp̄o a quo est hec vocatio. l Omnib⁹ qui sunt rome. Hic ꝓfir exprimunt ꝓsone salutate: cū dī: Omnibus qui sunt rome: non generaliter: sed fidelibus. ideo subditur: m Dilectis dei. i. a deo vocatis. n Sanctis. i. xp̄ianis qui sunt sanctificati per baptismuz. o Gratia vobis ⁊ pax. Hic exprimunt optata bona que sunt bona simpliciter: ꝓpter qō absolute possunt optari aliis ⁊ sibi ⁊ hec sunt gratia in p̄senti ⁊ gloria in futuro. ideo subdit: p Et pax. appetitus enī hois nō pōt totaliter getari nisi i glia. q A deo patre. qui est dator gre ⁊ glorie. r Et dño nro ihu xp̄o. q est vnus de⁹ cū ipso ⁊ sic dator gre ⁊ glie sic ipse.

Primum

Gratias ago. Gratias agere est sentire omnia a deo data esse: ⁊ pro eo laudare corde: voce: ⁊ opere.

Deo meo. Non'otiose. Non enim vox ista esse potest nisi sanctor: quorum deus dicit sicut dr̃ abrahã ysaac ⁊ iacob. Cum enim omnium vnus sit deus per naturam: cor tamẽ ꝓprie per gratiã esse dicit: qui merito fidei et iustitie eius cultores esse probantur.

Pro oĩbus vobis. Cum pro aliis. primum pro vobis: de quibus magna vtilitas venit: p christum mediatorem per quẽ vobis deus dedit bona omnia.

Quia fides. Amb. Congaudet de bono incepto eor: p qõ charitatem erga illos ostendit: ⁊ hortatur ad ꝓfectũ: hec ante omnia se agere dicit: quia multis ꝓficit fides eorũ.

1 timo. 1. 9

Testis q̃ habetis fidem domino iputo. Nam habenda ora ab eo. Vel exponit quando gratias agat in orationib9. Sic ⁊ qũo sine intermissione.

Testis iuramentũ ẽ faciendũ in necessariis cum pigri sunt homines credẽ qõ eis est vtile: nõ est iuratio in se bona: non tñ mala cuz est necessaria lz a malo infirmitatis cor qbus aliquid dicitur ꝓcedat.

Hiero. Sup hĩre/miaz in secõdo admonet tendũ q̃ iusiurandũ hos habet comites veritatem iudiciũ: ⁊ iusticiam: sed si ista defecerit: nequaq̃ erit iuramentũ sed periurium.

B Memoriã ve. ⁊c. Hoc dicit vt eũ ament ⁊ desiderent audire.

In orationibus. m. ob. Oratio pro bonis habendis. Obsecratio pro necessitate districta oratio: ⁊ est per sacra ad deum adiuratio. vt per passionem per mortem vel natiuitatem ⁊ similia.

Desidero eni. Ut q̃ vobis suadẽ ñ potat, ꝑñs suadẽt virtute miracloꝝ.

† ſ quẽ, meũ facio qõ non vos.

mũz qdez grãtias ago deo† meo
†ſ mediatorẽ dei ⁊ hoim ſ nõ p legẽ nõ ꝓphetiam
†ſ qz ipe ẽ minister bñficiorum dei. †ſ quod ⁊ vosipsi faciatis
p†iesum† christum† pro† omnibus
†ſ nõ laudat fidẽ illor tãq̃ pfectã sed facilitatẽ ⁊ votũ erga christum ſ etsi non perfecta
vobis: †qũia fides vra ãnũciat
† †qz roma caput mũdi vñ, ꝓficerent multi
†ſ premissa auctoritas ſ ⁊ ideo nõ est tãtũ menti ri.
in† vniuerso mũdo.† Testis eniz
† ſ i. voluntate vel spũalibus fide. i. ⁊ charitate
ſ nõ in carne. i. carnalibus obseruantijs.
mihi† est deus: cũi seruio† in spiri/
†ſ in quo ſ pdicãdo nõ in lege nõ in circũcisiõe nõ in eo qõ moyses seruus tradidit sed †ſ qõ filius tr a didit nõ scribẽdo sed inspirando mentibus.
tu meo† in euangelio† filij eius: q̃
†ſ vestri †ſ ambro. de' memor est cum dat: obliuio cũ cessat.
sine† intermissiõe† memoriã vestri
†ſ habiũ horis ꝓstituũ ad oraõdũ † ſ q̃ p me ⁊ alijs.
facio† semper in† orationibus me
†ſ nõ solũ oro: sed etiã obsecro ſ tentans †ſ prospo vel aduerso ſ quacunq̃ ex causa facili vel difficile. †ſ post longa desideria
is: †õbsecrãs† si quõ modo† tãdẽ
† ſ hyeme vel estate † ſ q. quod esse non reputo nisi peruenia ad nos.
†aliquãdo† prosperum iter habe
†ſ nõ† vt mali I suo malo ſ qz tũc vtilis aduentus
am† in voluntate dei veniẽdi ad
†ſ iõ obsecro †ſ qz q̃ scribit ⁊ querse possunt accip i ⁊ virtutẽ suadere.
vos.† Desiderõ enim† vos vide
†ſ. i. vos participes facia
re: vt aliquid† impatiar vobis
†ſ gratuitl bñficij dei ſ doctrine †ſ quia iam aliqd habetis.
†gratie spiritalis ad† cõfirmãdos

†ſ q̃ ꝓfirmatio adeo ẽ grata: q̃si ſ. l. vos ꝓfirmati
†ſ q̃si mea ꝓsolatio fiet †ſ qz dolet de nõ recta fide. ſ. vel. i. vt ꝓsolemur vobiscũ alia lra
vos.† Id est:† simul† cõsolari† in
†ſ nõ nouã sed meã ⁊ vestrã q̃ ẽ inuicẽ cõs. i. simt" ⁊ eiusdẽ fidei sum9 in xpo vel q̃ p dilectionẽ operatur
vobis† p eã que inuicem est fidez
†ſ haimo. cur ergo non venis: qz ꝓhibitus sum qõ volo vt sciatis ⁊ putetis culpa vestra fieri: vt modo dignos vos paretis ſ de fide. qz ꝓpo.
vestram atq̃ meam.† Nolo aũt
vos ignorare fratres: quia sepe
ſ non solum volui † ſ aliquibus impedimentis deo id agente ſ venire.
ꝓposui venire ad vos: ⁊† phibi
†ſ vsq̃ in pñs †ſ i. vt fructificetꝫ vos p̃ meã pdicationẽ: vel vt ego p̃miũ ꝓ vobis acgrã q. nõ deside. ve.
tus sũ† vsq̃ adhuc:† vt aliquez
† ſ hoc exemplo, quocat eos
fructũ habeã i vobis: sicut ⁊† i ce/
†ſ qõ ideo volo: qz debitor sum oĩbus gẽtibus
teris gẽtibus.† Grẽcis ac barba
†ſ vt nẽo de vtroq̃ ꝓpo excludat ſ haimo mũdãis rationibus eruditis † ſ illarũ rationũ imperitis
ris:† sapientibus ⁊† insipientibus
† ſ euangelizare ſ ⁊ sicut alijs debeo ita ⁊ vobis qz oĩbus debitor sum † ſ q. si ego ad hec paratus ergo alterius culpa remanfit
†debitor sũ: itaq̃ q̃ in me† prom
ptum est: ⁊ vobis qui rome estis
†ſ in me ꝓmptũ ſ tãgit eos q̃ nõ recta tradiderant
euangelizare.† Non enim erube
†ſ nobis: nõ alijs ſ inectat ad fidẽ: dat saluté oi credẽti: pcã remittit: iustificat: a secõa morte ꝑseruat
sco euangeliũ.† Virtus enim dei
ſ valens †ſ q̃ dixit oi determinat ſ credẽti
ẽ in salutem omni credẽti:† iudeo
† ſ gentilibus omnibus †ſ credẽti ẽ i saluté qz ẽ ei in iusticiã qõ clare oñditur in ipso euangelio
primũ ⁊† greco.† Justitia enĩ dei

Consolari. Modo ego sum desolatus: sic ⁊ vos: ⁊ si non sentitis: sed sic consolaremur.

Fratres. Quia renati ⁊ aliqui recti. vnde. s. vocatis sanctis.

Grecis ac bar. De iudeis tacet: quia magister gentium.

Grecis. Grecos ꝓponit: quia ab eis omnis philosophia mũdana exordium habuit.

Barbaris. Barbaros dicit qui sunt quasi exleges qui scz nec hebrei nec greci nec latini sunt.

Nulli specialius debetur hec predicatio.

Debitor. quia missus ad omnes.

Non enim eru. e. Sicut illi qui falsa predicant. Vel qui crucem xpi putant ignominiam: ideo nõ erubesco euangeliuz: quia virtus est. i. qz virtutem dei annũciat nõ infirmitatẽ: sapientiã non insipientiã. Qõ enim infirmũ dei est fortius est hoib9 ⁊ qõ stultũ dei est sapientius est hominibus. Vel virtus est credenti: per quã peccatum dimittit: ⁊ cum res exigit: fiunt miracula qb9 cõmendatur doctrina.

Virtus enim dei. Quia signis firmat credibilis ꝓdicatio: qõ nõ est in falsis preconibus.

Judeo primum. Eficius. Q. maxime ⁊ ꝑ omnibus iudeo.

Judeũ. preponit causã patrũ: tamẽ ⁊ hic idiget euãgelio. Quid ergo op9 est lege.

Justicia enim dei. Haimo. Ambro. Est q̃ gratis iustificat impium per fidem sine operibus legis: vt alibi inueniar in illo nõ habens iusticiam meam que ex lege est: sed illam que fide quã revelat euangelium dum dat fidem homini: per quã iustificatur qui credit deũ iustum ⁊ veracem in promissis. Hoc cõtra iudeos qui negant hunc esse christum: quem promisit deus.

Nicolaus

a Primũ quidẽ gras ago deo meo. Hic ꝓsequenter ponit narratio in qua explicat intentio apostoli: que est cõmendare gratiã dei per quã rome erant vocati ad fidẽ aliqui iudei ⁊ aliqui gentiles ostendẽdo q̃ vtriq̃ ad salutẽ indigebãt gratia dei: quia scientia acquisita nõ sufficiebat gentib9 ad salutẽ: neq̃ obseruatio legis iudeis: qõ ꝓz ex hoc q̃ isti ⁊ illi prolapsi fuerãt in horribilia vitia: ꝓpter qõ egebãt xpi gratia per quã saluarentur. ⁊ primo hoc ostendit apostolus. secundo instruit eos in moribus. ca. xii. Prima in duas. q̃ ꝓmo aufert a romanis credentibus discordie materiã. secũdo iducit eos ad charitatis cõcordiã. v. ca. Ad materia ꝓo discordie erat: q̃ cõuersi de iudaismo ꝑferebãt se gentilib9 ex mosaice legis susceptiõe: ⁊ ecõuerso gẽtiles iudeis de scientie acquisitiõe: ꝓpter qõ ostendit eos. ꝓmo silr egere gra dei sine ꝓrogatiua aliqua ante cõuersionẽ ad xpi fidẽ. secũdo post cõuersionem. secũda icipit in tertio ca. ante mediũ. ibi: Quid ergo. Prima i duas. primo apostolus affectũ sue charitatis ad ipsos ostendit. secũdo vitia eor arguit. ibi: Revelat. Prima adhuc in duas. ꝓmo enim ostendit se habere charitatẽ ad eos gratias agendo de eor bona inchoatiõe: dicens: Primũ quidẽ. i. ꝓncipaliter. b Gratias ago deo meo. cui bonũ hois ꝓncipaliter est attribuendũ. c Quia fides vestra annũciat in vniuerso mundo. Ciuitas enim romana tũc toti mundo dñabat: ꝓpter qõ de oĩbus mundi partibus ibi veniebãt nuncii qui bonã cõuersationẽ fideliũ rome existentiũ referebãt in diuersis partib9 orbis: qõ ad dilatationẽ fidei ⁊ ad dei gloriaz faciebat: quã apostolus querebat. d Testis enim mihi est deus. Hic secundo ostendit idẽ pro ipsis orando deuote dicẽs: Testis enim mihi est dr̃. frequẽter enim pro ipsis orabat secrete, ꝓpter qõ testẽ de hoc nõ habebat nisi deum. e Cui seruio in spiritu meo. ⁊ non in obseruantijs legalibus. f Et sine intermissiõe memoriã vestri facio semp in orationib9 meis. Nõ est per hoc intelligendũ q̃ apostolus pro ipsis oraret cõtinue: lz quia quotienscũq̃ orabat: de ipsis memoriã habebat. g Obsecrans. i. per rez sacram deprecans vt oratio sit magis eraudibilis: sicut cũ dicimus: Per crucem ⁊ passionem tuam libera nos dñe. h Si quo modo tandem aliq̃s ꝓsperum iter habeam ⁊c. Nec forsitan fuit vna causa appellationis sue ad

de lyra

cesarẽ: Act. xxv. vt sic videret fideles rome existentes. i Desidero enim vos videre. Hic reddit cãm sui dicti. scz quare desiderabat venire ad romanos: ⁊ assignat ad hoc triplicẽ cãm. prima est ad augmentationẽ sui meriti ⁊ eor per suã pdicationẽ: ⁊ hoc est qõ dicit: Desidero enim videre vos vt aliqd vobis impatiar gre spiritalis. i. vt p pdicationẽ meã efficiamini deuotiores: ⁊ sic in vobis augeat gra dei. k Ad confirmãdos vos. in fide ⁊ bonis operib9. l Id est simul ꝓsolari in vobis. q. d. per hoc habebim9 ad inuicẽ cõsolationẽ per fidẽ mihi ⁊ vobis cõmunẽ: ⁊ de dilatiõe sui aduentus cõsequẽter se excusat dicens: Nolo aũt vos ignorare fratres q̃ sepe ꝓposui venire ⁊c. ⁊ pz ex pdictis littera. m Grecis ac barbaris. Hic assignat secũda cã que est redditio debiti dicens: Grecis ac barbaris. i. hominibus ignote lingue cuiusmodi sunt oes preter iudeos grecos ⁊ latinos. n Sapientib9. i. instructis in lege ⁊ philosophia. o Et insipientib9. i. illitteratis hoibus. p Debitor sum. ad pdicandũ eius euangeliũ ex officio apostolat9. q Itaq̃ qõ in me promptũ ẽ. ex pte animi lz habuerim ⁊ habeã impedimentũ exequẽdi. r Et vobis qui rome estis euangelizare i. pdicare euangeliũ. lz aũt reddere debitũ sit necessitatis: tamen apostolus nõ peccauit in hoc q̃ oĩbus gentibus nõ pdicauit: qz huius debiti redditio cadit sub ꝓcepto affirmatiuo qõ nõ obligat ad semp: sed oportunitate habita: qõ apostolus fecit. s Nõ enim erubesco euangelium. Hic assignatur tertia causa ex honorabilitate officij: dicens: Nõ enim erubesco euangelium. i. predicationem euangelij: quia hoc est honorificum ⁊ sanctũ. ideo subditur: t Virtus enim dei est. i. euangeliũ est dei virtutis cõtentiuus. u In salutem omni credenti. tamen ãntum ad effectum proficit solum credentibus. x Judeo primum ⁊ greco. per hoc non est intelligendum q̃ apud deum sit personaruz acceptio: sed hoc dicitur: quia iudei per noticiam legis ⁊ ꝓphetarum ⁊ greci per cognitionez creaturaruz: que est q̃dã scala ad ascendendũ ad deum per cognitionẽ ⁊ amorez habebant quandã dispositionem pre ceteris gentibus ad suscipiendũ euangelij veritatez qõ continet iusticiam perfectam: propter quod subditur: y Justicia enim dei in eo revelatur. id est in euangelio manifeste traditur.

habac.2.a heb.10.g.

Reuelatur. Aug. Aggredit gētiles ꝺm ꝓpz̄ statū. qz iactabāt bonā nāz: ⁊ excusabāt turpitudies p ignorātiā. ⁊tra aūt aplm dicit ⁊ pri⁹habuisse noticiā: ⁊ pdidisse p culpā: ⁊ bonā nāz sibijpsis a deo relictā i oia mala pci pitatā. Cōmēdata pietate fidei q̄ iustificati deo grati eē debemus: cōtrariū detestando subinfert: quod inflati per se in idola ceciderunt.

Ex fide. Dei ꝓmit tētis: in fidē hois: q credit ei. Vl ex fide i fidē: ꝓpter oēs ptes fidei ex fide vete ris testa. vbi vnus deus: i fidē noui: vbi pr ⁊ filiꝰ: ⁊ spūsanctus. Ex fide pri mi aduēt⁹: in fidē secūdi. Ex fide p̄me rsurrectiōis in fidē secūde. Ex fide ꝓmissiōis: in fidē redditio nis. Ex fide p̄dicatoꝝ: in fidē populoꝝ. Ex fide se mināti⁹ in fidē metētiū. Ei ē iusticia qui trāsit de fide in fidē vt transeat iu deus: ⁊ qcūq; alius de fi de veteris in fidē noui. t. ⁊ de fide verboꝝ ⁊ spēi: in fidē rerū ⁊ specieī.

Aug. Fides est qua credunt ea q̄ nō videnē: etiā ē fides qñ nō ꝛbis sz reb⁹ psentib⁹ credit quod crit cū deus se videndum dederit. dicit g̃ ex fide ver borū gb⁹ credim⁹ qđ non videm⁹: i fidē rerū q̄ credita obtinebimus.

Sicut scriptū est. In abachuc. Ita est. Justus aūt ex sua fide viuet. Sz hoc ⁊ alia plura testimonia que ponit ab he braice veritatis translatione qua nunc vtimur videtur discordare: qz aliqñ sumit a. lxx. interpte. aliquando sicut loquens codē spiritu quo ꝓphete sen sum sumit tantūmodo suis vtens verbis suaq; dispositione.

Reuelatur ⁊c̄. Ex fide ē iusticia: ⁊ inde salua: qz ex ipietate iusticia: ⁊ inde ira. i. pena: ⁊ hoc idē reuelat i euāgelio. Vel reuelat de celo: qđ accu sat eos qz idicauit creatorē eis: vel saluatorē. Ex ipsa enī celi fabrica irat⁹ il lis de⁹ ostendit: qui ideo tam pulchra astra condidit: vt ex eis quantus ⁊ q̄ admirabilis creator coꝝ sit possit agnosci: ⁊ sic solus adorari.

Super omnē impietē. Impietas est i deū peccasse. Iniqtas i hoies. Vel ip⁹ infidelis sic̄ idolatra. Iniqu⁹q prauitate opis ab egtate discordat.

Eoꝝ qui veritā. Quasi cur eis ira de ipietate: cum non cognouerint deum? ad quod: poterant quidem cognoscere: sed sibi tollunt: malentes mo rari iniuste in suavoluptate. Veritatē dei detinēt. Quia hoc dicit: qđ est deo nosc̄ibile est in illis: quasi in se habent vnde noscant. s. nālē rōnez.

Nicolaus

a Ex fide i fidē. i. ex fide informi, pcedēdo ad fidē formatā. Iz enī sit idē habitus tñ dr informis sine charitate exīstēs ⁊ supueniēte charitate format⁹: qz p hoc act⁹ ei⁹ efficit meritorij vite beate: ⁊ talis formata fides viuificat et iustificat pfecte: sicut scriptū est Abachuc. ij. Justus aūt ex ⁊c̄. b Reuela tur enī. Postq̄ aplm affectū sue charitatis erga romanes ostendit. hic ꝓpr vitia coꝝ arguit. ⁊ diuidit in duas. qz ꝑmo arguit vitia gentiliū. secūdo iu deoꝝ. ca. sequēti. Prima i duas. qz ꝑ⁰ arguit vitia coꝝ. 2⁰ ꝓcludit intentū. ibi: Qui cū iusticiā dei. Prima adhuc in tres. qz ꝑ⁰ arguit coꝝ vitia ꝓtra deū. 2⁰ in seipsuz. ibi: Propter qđ tradidit. tertio in primū. ibi: Et sicut nō ꝓbauerūt. Prima in duas. qz ꝑmo arguit coꝝ cecitatē. secūdo peccatoꝝ inde sequentiū granitatē. ibi: Et mutauerūt. Primū aūt ostendit p hoc q romani vigebāt rōne ⁊ industria nāli. vñ dicit Vegeti⁹ libro de re militari q romani quesierūt dñiuz totiꝰ terre ⁊ orbis nō multitudie ppli nec fortitudine corpali: sz sapiētia ꝓsulū ⁊ prudētia militari: ꝓpter qđ ex cognitiōe nāli sibi data poterāt cognoscē vnū solū deū verū latria colendū: qđ si fe cissent tanq̄ de bonis nālibus deo grati dedisset eis cognitionez sui supnaturalē quā necessariū est habere ad salutē: sicut pz de cornelio Act̄. x. Sicut enī corpe dispositio ⁊ organiçato p naturā infundit a deo aīa: sic talis supnaturalis noticia hoi dispositio p modū p̄dictū: ⁊ sicut deficiēte nā i organiçatiōe p̄dicta nō infundit aīa: sic hoi indispositio noticia fidei denegatur: sic enīz fuit de romanis q de cognitiōe nāli deo ingrati supbierūt: ⁊ ex cō sequēti cecitatē mētis incurrerūt ⁊ grauia peccata cōmiserūt: ꝓpter qđ pu nīdi erant ex iusticia diuina: ⁊ hoc est qđ dr: Reuelat enīz. i. certitudinaliter expectat. c Ira dei. i. iusticia ⁊ vindicta. Sup omnē ipietatē. s. ꝓtra deū. Est enī pietas cultus deo exhibitus. ꝺm Tullīū: ⁊ p oppositū ipietas ꝓportat dei cōtēptū. d Et iniusticiā hominū. i. peccatū ꝓtra ꝓmū cuz quo iuste est viuendū. e Eoꝝ qui veritatē dei in iniusticia detinēt. Ve ritas enīz diuina ꝯntū est in se parata est se manifestare: sed malicia hois impedit in eis hanc manifestationē: ⁊ sic quodāmodo detinet eā: sicut ꝑ diens cursum aque dicit eaz detinere: qđ declarat ꝓpr: dicens: f Quia qđ notū est dei. i. in cōditionib⁹ diuinis p rationē naturalē cognitis: cuius

†† ex fide ē iusticia: ⁊ ita fal⁹ fē abachuc dicit: si ex lege in eo reuelat ex fide i fidē† sic̄ scri/
†† ang. iustus ē ex fide: ⁊ ita viuit eterna vita q̄ ē mer
ptuz ē: Justus ex fide viuit. Rē
cessidei † ††venturi ad iudicium
uelat enim irā† dei de celo super
† † non omnes im pios: sed omnes impietatis ⁊ in iusticie partes † idolatras
omnem† impietatem ⁊ iniūsticiaz
†† q̄ ex culpa eoꝝ †† verā de deo cognitionē habēt
†hominuz: eoꝝ qui†† veritatē dei
†† manēte i en malo ope † cū sponte eis se offerat
in† iniusticia detinēt: quia quod
† † multa enim sunt que de deo p naturā sciri non possunt vt de mysterio redemptionis ⁊ incarnatiōi e.
† .i. deo nosc̄ibile † ductu rationis
†notū ē dei†† mānifestuz ē̄in illis.
† ꝑ opus suum nō per doctrinam vel inspiratione
†† q̄ nōtum ē dei manife. est in illis quia † pater
Deus enī† reuelauit illis. †† Inui/
†† ab hoie nō solū ab āgelis † vel a ꝓstitutiōe mūdi
sibilia enīz ipsius a† creatura mū
†† p ea ⁊ in nō p legē †† nō corporea vel imaginaria
di† p ea que facta sunt †† intellecta
visione sed intellectuali † que ola gubernat
cōspiciuntur: sempiternā quoq;

†† filiꝰ † ꝓspicit †† spūsanctus † bonitas q̄ oia replet
†virtus eius ⁊†† diuinitās: ita vt
† de hoc †† p naturalē rōnē ⁊ creature reuelatione
sint inexcusabiles: Quia cū† co/
† a deo vt vnum confiterentur principium oium.
gnouissent† deum: non sicut deū
†† bñ viuēdo ⁊ colēdo. †† de cogītōe sibi attribuēt i
†glorificauerūt: †† aut gratiās ege
quo vāi ⁊ falsi fuēt. † putārēt se aliqd ex cū nihil sint
runt: sed euanuerunt i cogitatio/
†† q̄ a se: nō a deo †† iō †† paulati vsq; ad ispietiā
coꝝ coꝝ deducti ē † tumore supbie obumbrate
nibus† suis: †† ⁊†† obscuratū est insi
† † .i. rario quia ab eis credita est esse. † ore vel corde † ecce quomodo euanuerunt
piens† coꝝ coꝝ. † Dicentes enī †† se
† deū, †† a se: nō a deo †† ecce quō obscuratū ē coꝝ
esse† sapiētes: †† stulti facti sunt. Et
†† si solū ihesu peccauēt ꝛz ēt ope. † ītā ad se. †† cul
†mutauerunt †† gloriā incoꝝrupti
turā deo (coꝝruptibili debit) †† in imaginez eius cui
bilis dei† i similitudinē imaginis
erat assimilatā. †† pus †† maior hebetudo † post
coꝝruptibilis† hois: ⁊†† vōlucruz
† inde † deinde † idolatriam. s.
⁊ quādrupedū ⁊ serpētū. Pro/

idolo faber adorarēt: qs ergo deus tuus? nūquid qui te fecit.

Notū dei. Greg. Est qđ ex huiꝰ mūdi dispositiōe ⁊ nāli ordine assequi possumus. Ignotū ꝯo dei qđ oēm latet creaturā: vt rō substātie ei⁹ vl nature ⁊ mysterium humane liberationis.

Manifestum ē in illis. Aug. Quia nō solum ratio nālis ad hoc ꝓfuit: ꝛz ⁊ deus ꝯtidie adiuuit: ne sola nā sufficere videretur.

Inuisibilia. Haimo. Ostendit qđ de deo scire potuerit: pluraliter dicit: qꝛ plurib⁹ modis cōgnit sz q̄ eterni⁹ ois potēs ⁊ hu iusmodi. Intellecta ipsa iuisibilia p facta: qz p ce lum ⁊ terrā ⁊ alias creaturas q̄s imēsas ⁊ perpetuas esse itellexerūt: ipsuz ꝓditorē: icōpabilē imēsū eternū mente cōspexerūt.

A creatura. Ab homine p excellentiā qz excellit inter alias creaturas: vel ꝓpter ꝓuenientiā quā habet cū oib⁹ creaturis. Est enīz localiter in loco cum corporibus. Sentit cum animalibus. Intelligit cum angelis. vnde: predicate euan. omni crea.

Cum cognouissent ⁊c̄. Aug. Viderunt quo veniendū esset: sed ingrati ei qui illis pstitit vt viderēt: sibi voluerūt tribuere q̄ videbāt: ⁊ facti supbi amiserunt etiam qđ videbant. Quod enīz curiositate inuenerūt: per supbiā perdiderunt. Quod enim deus dederat gratis tulit intratis.

Obscuratū. Ambro. Nebula enīz erroris ꝓtexit coꝝ illoꝝ: qz cū creatorē ex creaturis cognouissent: nec sicut deū glorificassent: amplius obtusi sūt.

Stulti facti sunt. Ecce quomodo obscuratū est coꝝ: quod est vindicta: sapientes in naturis rerum: stulti in deo.

Et mutauerunt ⁊c̄. Aug. Hic damnat simulachra impioꝝ: alij terram: alij solem: ⁊ huiusmodi venerabantur.

In simulitima. Exaggerat stulticiā ad cumulū hebetudinis ostēdēdū.

Hois ⁊ volucrum ⁊ qua. Mos fuit ab antiquo romanis adorare

de lyra

modi sūt essentialia attributa: vt sapiētia bonitas ⁊ filia. g Manifestū est in illis. s. hoibus romanis. h Deus enīz illis manifestauit: ⁊ subdit modus manifestatiōis: cū dicit: i Inuisibilia enīz ipsi⁹. i. attributa dei cētialia q̄ sūt nobis iuisibilia in pūti sicut ⁊ ei⁹ cētia eo q̄ nō cognoscūt cognitiōe intuitiua. l: A creatura mūdi. i. ab hoie q sic notat eo q̄ hz q̄ndā silitudinē cū oī creatura. hz enī esse cū nō viuentib⁹: viuere cū arboribus: sentire cū aialib⁹: itelligere cū angelis: ⁊ qz ois alia creatura sensibilis ꝓpter hominē facta ē: vt diffuse tractat Brego. homel. xix. l Per ea que facta sūt. i. p creaturas. m Intellecta ꝓspiciunt sicut cā per effectum: ⁊ sic philosophi cognouerūt deū. n Sempiterna quoq; ei⁹ virtus. i. potētia q̄ est de dici attributis. o Et diuinitas. i. essentia diua de qua per creaturas cognoscit q̄ ē vnica ⁊ simplex ⁊ infinita. p Ita vt sint inexcusabiles. de ꝓtēptu ipsi⁹. iō subdit: q Quia cū deuz cognouissent. rōne nāli: mō p̄dicto. r Nō sic deū glificauerūt. cogitātes q̄ ip⁹ proportōabilit excedit cognitionē nr̄az: ⁊ p ꝓis sup oia glificād⁹. s Aut gr̄as egerūt. de cognitiōe nāli a deo sibi data. t Sz euanuerūt i cogitatiōib⁹ suis. supbientes de ipsa. u Et obscuratū est isipiēs coꝝ. coꝝ. iusto dei iudicio pp supbiā coꝝ. x Dicētes enī se ē sapiētes. i tpalib⁹. y Stulti facti sūt. i spūalib⁹. z Et mutauerūt gliaz. Hic ꝓpr arguit peccati granitatē ex cecitate sequētē. s. idolatriā q̄ maximū peccatū ē i gñe: qz ē ꝺ pmū p̄ceptū p̄me tabule: ⁊ nō solū vnā idolatriā icurrerūt ꝛ multiplicē. Audierūt enī q tpe nobuchodonosoꝝ regis assyrioꝝ ipse icurrerat maliuolētiā ⁊ rebellionē subditoꝝ: eo q̄ eōs deos coꝝ exīmiari iusserat p holoferne: Judith j. pp qđ ad dilatationē sui iperij statuerūt oēs deos diuersaruz gētiū coli. vñ dic̄ Leo papa i ꝺmone aplorꝝ petri ⁊ pauli: q̄ ciuitas romana cū oib⁹ pene dñarer gētib⁹ olim fuiebat erroribus: ⁊ hoc ē qđ dr h: Et mutauerūt gliaz ꝯcoꝝruptibili dei. i. honorē soli deo debitū. a In si. ima. coꝝ. hois. qz cultū latrie soli ꝺo debitū exhibuēt Iouī: herculi: ⁊ plib⁹ alijs q fuēt hoies coꝝruptibiles. b Et vo. ꝺm q̄ dr Esa. ij. q̄ aliq adorabāt talpas ⁊ vesptiliones. c Et q̄. sic egyptij colebāt bouē. d Et ser. sic babylonij colebāt draconē: Dan. xiiij. Et istas idolatrias ⁊ alias mltas receperūt romani;

vt dictū est.

simulachra hoſuz: vt romuli tonis: ꝛ alioꝝ marie ab aduẽtu enee i italiaz: voluerũ ãt ꝛ q̃drupedũ: ꝛ serpẽtũ ex q̃ alexãdria ab augusto victa'ẽ: ꝛ rome subiugata. Tradidit. Quia nihil absq; eiꝰ pmissiõe fit. Priꝰi deside/rta cordis: qꝫ eoꝝ erat a deo sibi relictũ: post i iũdiciã actu: tãtã vt corpa naturaliter repugnantia quadaz vi applicarẽt: ꝛ vitio aptiora facerent.

Aug. Manifestũ est deũ opari i cordibꝰ hoiuz ad iclinãdas coꝝ volũta tes siue ad bona pro mia sua: siue ad mala, p meritꝫ eoꝝ: iudicio vtiq; suo ali qñ occulto: aliqñ aperto: semper autem iusto.

Afficiant. Brego. Peccatuz qppe qꝺ pnia nõ dilutꝫ mor suo pondẽ ad aliud trahit. vñ fit vt nõ solũ peccatũ sit: ꝫ ꝛ cã peccati. Ex illo qppe cul pa subsequẽs oꝛit. peccatum ꝺo qꝺ ex pctõ oritur nõ solũ peccatũ ꝫ ꝛ pena peccati ẽ: qz iusto iudicio deꝰ coꝝ peccanꝫ obnubilat vt pcedentꝫ peccati merito etiam in alia cadat.

Quia ɔtaminauerũt. Exegẽ latiꝰ p partes cul paz ꝛ penã: vt comparet.

Qui cõmutauerũt ostẽ dit p ptes mutasse gliam dei. s. q deũ putauerũt q nõ erat: ꝛ coluerũt ꝛ ser uierũt creature potius q̃ creatori. Et exegẽ partes ĩmundicie q femine in. f. masculi i masculos: i qbꝰ cõpat penã culpe: vt sicut ꝺ nãz creantẽ peccauerũt ita i nã ꝑpria punirentꝫ. vñ ɔcludit ꝛ mercedẽ. er.

Cõmutauerũt ve ritatẽ i mẽ. Ambro. Dũ nomẽ dei q ẽ verꝰ dede/runt his qui nõ sunt dij.

Aug. Veritas crea/ture a deo est sed nõ deus quã illi in mendaciũ cõuerterunt creaturas tãq̃ creatorez colentes. Et coluerũt. Sed ne dicant: non colo simulachra sed res eorum: vt solem addit: ꝛ coluerunt ꝛc. Seruierũt creatu. Hic damnat que in simulachris intelligebant. Amen. A. hoc veruz est q deo vero benedictio est in secula: diis aũt gentiũ ad tẽpus impietas dat ho norem. Ideo quod illi dicunt est falsitas. Passiones. Id est volupta tes: que ꝛ si delectent: sunt passiones: tamẽ nature non nominande.

Ignominia. Haimo Dicit ãꝫ sine nole dignitatꝫ. Ignominiosus q desinit habere dignitatis nomen: dum in aliquo crimine deprehenditur.

Naturalẽ vsum. Putas Juliane apostolũ ex hoc laudasse libidinez: qz vsuz femine dixit esse naturalẽ? Omnẽ ꝑfecto vsuz femine laudare cõ/

Nicolaus

vt dictũ est. a Propter qꝺ. Hic ɔfirr arguit pctã q̃ fiũt in ꝓpriũ subie ctũ iter q̃ luxuria marie ingnat: qz i corpꝰ redũdat: ꝛ marie vitiũ ɔ nãz qꝺ ẽ pessimũ: cuiꝰ tres sũt spẽs i gnãli. ꝓma ẽ mollities q̃ aliqs p tactꝰ ꝓprios polluit seipsũ: ꝛ ß tangit cũ dr: Propter qꝺ. i. ꝓpter peccatũ idolatrie in/cursuz. b Tradidit illos deꝰ. i. tradi ꝑmisit in penaz pcedẽtis peccati. c In desideria cordis coꝝ. ad ɔsequẽdũ totaliꝑriã ɔcupiscẽtiã. d In iműdiciã. i. vsq; in iműdicias maximas. e Ut ɔtumelijs afficiãt corpa sua. in ß enĩ valde vilipendit nã. f Quia cõmutauerũt ꝟitatẽ dei i mẽ/dacio. i. i idolũ ipsũ colẽdo sicut deũ. q. d. ꝓpter idolatriã ceciderũt in vilẽ iműdiciã. g Et ser. creature. i idolis. h Potiꝰ q̃ creatori q ẽ bñdi/ctus i secula. i. ab hoibꝰ semp glificandꝰ. i Amen. ɔfirmatio huiꝰ dicti est. secũda spẽs peccati ɔ nãz ẽ sodomia q̃ trãsit i aliã psonã in sexu tñ ide/bito: ꝛ ß tãgit cũ dr: k Propterea tradi. sl. deꝰ i passiões ignominie. i. valde ignominiosas. l Mã femine eoꝝ imutauerũt nãlẽ vsuz vna al/terã polluẽdo. m Silr aũt ꝛ masculi. vnꝰ alterũ polluẽdo. n Exarse/runt in desideriis suis. ex vehemẽti enĩ ardore luxurie talis vilitas ꝓcedit. o Et mer. i. punitionẽ. p Quã opor. i. decuit. q In semetipsis re. deo pmittẽte iudicio suo iusto. Tertia spẽs peccati ɔ nãz est qñ crescẽs i spe cie aliena. s. coitꝰ cũ bestijs: ꝓpter qꝺ vocat bestialitas ꝛ est pessimũ: ꝛ cõit dr vitiũ inoiabile: pp qꝺ aplꝰ tacet de ista specie: lz forte eã icurrissent: sicut alias duas pcedẽtes. r Et sicut nõ ꝓbauerũt deũ hre. Hic ɔfirr arguit peccata eoꝝ in primũ. ꝛ ꝺmo pctã cõmissiõis. secũdo omissiõis. ibi: Parẽ tibꝰ inobediẽtes. Circa ꝺmũ tãgit pctã opis: dicẽs: Et sicut nõ ꝓbauerunt deũ hre in noticia. i. nõ curauerũt de dei noticia. s Tradidit il. i. tradi

ſ subtrahẽdo gratiã tradi permisit ꝟ ecce vindicta

pter qꝺ tradidit illos deus i ꝟ de

† ſ. i. a se sic parati: non a deo ꝟ ſ postea in actum.

sideriã coꝝ dis † eoꝝ ꝟ in immun

ſ quantũ ad naturã ſ item vindicta

diciã m: vt cõtumelijs afficiant

† ſ non aliunde sed a se habentes: vel in suo sexu ꝟ ſ illi afficiunt ꝛc. repetitio.

coꝝpora sua † in semetipsis. ꝟ Quia

† hoc ẽ qꝺ supius vocauit gloriã dei ſ qꝺ de deo verũ ẽ dederũt idolo. s. q̃ fit deus

cõmutauerunt † veritatem dei in

ſ diligenter ornãdo ſ actibus.

mendacium: ꝛ coluerunt ꝛ seruiẽ

ſ quasi illud esset melius

runt creature potiũs q̃z creatori:

† ſ q̃us ab illis priuetur suo honore ꝛ tñ ꝟ exal tatus super omnia ꝟ ſ sine fine

† qui ẽ ꝟ benedictus i ꝟ secula ãmẽ.

† ſ q. qz ita peccauerũt in naturã creatẽ ſ iterũ vin dicta repetit sicut añ culpa ꝟ ſ tradi permisit.

† Propterea ꝟ tradidit illos deus

† ſ prius in arborem libidinis que est passio nature nec nominanda: post in actum. ſ ꝛ were

in † passiones ignominie. Naz fe/

ſ viri legitimi

mine eoꝝ imutauerunt natura/

ſ inter se agentes

lem vsum i eum vsuz qui ẽ ꝓtra naturaz. Similiter autem ꝛ ma sculi relicto naturali vsu femine:

† ſ ecce pcñ voluntatis vel desiderij ꝟ ſ q̃ a femĩ a deo.

† exarserunt in desideriis ꝟ suis in

ſ non tñ exarserunt: sed: ꝛ.

inuicem: masculi i masculos tur/

pitudinez operantes: ꝛ mercedem

† ſ q̃ pcõ cõgrua fuit ꝟ ſ in natura sua vindicantes deum. i. vindicẽm dei sustinentes in suo sexu

† quã oportuit erroris sui ꝟ semet

ipsis recipientes. Et sicut nõ ꝓ/

bauerunt deũ habere in noticia

† ſ vt nihil intelligãt: nisi qꝺ a pbitate remotum est.

trãdidit † illos deus in reprobuz

ſ opere ſ rationi

sensum: vt faciãt ea que nõ cõue

ſ illos quasi non parum habentes de

niũt: repletos omni iniquitate:

† ſ p partes ꝟ ſ fornicatio omnis vsus preter legi timum connubium ꝟ ſ que est multa acquirere: nec superflua pauperibus erogare.

† malicia: ꝟ fornicatiõe: ꝟ auaricia:

† ſ dolore alieni boni ꝟ ſ dr qz sunt actus ꝛ volũtaꝫ

nequicia: † plenos inuidia: ꝟ homi

† ſ q̃ aliud simulat: ꝛ aliud agitur

cidij: cõtentione: † dolo maligni

ſ inter amicos discordiam seminantes

tate: susurrones: detractores deo

† ſ qui dicta vel facta contumelias ꝛ turpia infe runt ꝟ ſ in bonoribus.

odibiles: † ɔtumelioſos ꝟ supbos

† ſ q̃ nouũ genus mali cuiuscũq; inuenitũ: verbo vel ope ꝟ ſ carnalibus vel spũalibus.

elatos: † inuentores maloꝝ: ꝟ pa/

† ſ sed feris indomitioꝛes ꝟ ſ nõ discernẽtes inter bo

rentibus † nõ obedientes: ꝟ insi pi/

nũ ꝛ malũ † ſ habitu ꝛ incessu ꝟ ſ dilectione primi

entes: † incõpositos: ꝟ sine affectio

† ſ in societate ꝟ ſ non compatiuntur misero

ne: abſq; † federe: ꝟ sine misericoꝛ/

pelleris: ac p hoc ꝛ ea q̃ cõmittunt cũ feminis stupra laudabis: quia ꝛ illic vtiq; vsus nãlis est q̃us damnãdus: qz legittimꝰ nõ est. vñ ꝛ filij nõ legit timi ſ z nãles vocant q̃ inde nascunt. Nõ ergo cõcupiscẽtiã carnis in illo verbo laudauit aplꝰ ſ z nãlẽ vsuz appellauit: illũ vsuz vñ nã ꝟ hũana põt nascẽdo subsistere. Nec dixit vsuz cõiugalẽ sed nãlẽ cũ itelligi volens: qui fit in mẽbris ad hoc crea tis: vt p ea possit ad gene rãdũ seruus vterq; misceri.

Ambro. Ad p hoc cũ cisdẽ mẽbris ꝛ meretri ci aliquis misceꝛ nãlis est vsus: nõ tñ laudabilis ſ z culpabilis: ab ea enĩz pte corpis q̃ ad generãdũ nõ ẽ institutа: si ẽt ɔiuge qsq; vtaſ: ɔtra naturaz ꝛ fla gitiosuz est.

Masculi i ma. Aug. Judicio enĩ iustissimi dei traditi sũt siue deserendo siue alio modo explicabi li vel inexplicabili in pas siones ignominie vt cri mina criminibꝰ vindica renꝫ. Et supplicia peccan tiũ nõ tñ sũt tormenta ſ z ꝛ vitioꝝ incrementa.

Et mercedẽ quã ꝛc. Augu. Sed istas penas pauci videt: ꝓpterea eas maxime cõmemorat apo stolus ꝛ multa enumerat q̃ pctã sũt ꝛ pene peccati. Inter ipsuz enĩz peccatũ apostasie ꝛ vltimã penaz ignis eterni: media q̃ sũt peccata sunt ꝛ pene.

Oportuit. Hic cã ꝓpter quã traditi sũt sine vlla ãbiguitate mõstraꝫ.

Et sicut. Itẽ qz nõ/dum resipiscunt i alia ca dũt, p eadẽ culpa. p. sicut: penã peccato assimilat: vt siẽ peccauerũt i sensu dei: sic puniti st: i, ꝓprio sensu.

Et quia nõ ꝓ. Quia nõ nouerũt deũ ha. in. n. quod ratio ꝓbabat: vel qz putauerũt deũ nescire ꝛ negligere mala: tradidit ꝛc. Omni iniqui. Enumerat ptes vt aptiꝰ accuset. Malicia qñ quis damnũ molit alicui. Negtia ẽ temeritas qñ audet qꝺ negt vel intẽperãtia sui. Cõtẽtio est ipu gnatio ꝟitatiz p ꝟfidẽtiã clamoris. Malignitas est mala volũtas: cũ vltra nõ põt: vel de beneficiis gratiã nõ referre. Detractores. Qui alioꝝ bona negãt vel inuertũt. Deo odibiles. Ne leuis putet̃ susurratio vl detractio: qz in ꝟbis sũt: addit de eis: deo odibiles: vt itelligãt se p solã su surrationem ꝛ detractionem eternam incurrere posse damnationem.

Elati. Sunt qui nolunt pati priorem vel parem.

Incõpositos. Incõpositio coꝝporis indicat qualitatem mentis.

de lyra

ꝑmisit. t In re. sen. i. in puerilũ iudiciũ optima iudicãdo q̃ ꝑm ꝟitatez sũt pessima: ꝛ hoc fit p malũ habitũ acqsitũ: sic gustꝰ male disposit amara iudicat dulcia ꝛ ecõuerso. u Ut fa. ca q̃ nõ cõ. s. rõni recte q̃ hõ dz vti: ꝛ q̃ sint illa ꝑmo explicat in gnãli: dicẽs: r Repletos oi inig. pp auer sionẽ a deo q̃ ẽ i oi pctõ. y Malicia. ꝓpter auersionẽ idebitã ad creatu ram. 2º magꝫ explicat i spãli dicẽs: z Fornicatiõe. sequẽdo ɔcupiaz car nis. a Auaricia. sequẽdo ɔcupiaz oculoꝝ. b Negtia. q̃ntũ ad sup biã vite. nequã. n. dr a neõo negs: supbꝰ. n. qꝺ negt attigẽ rõne sibi debita asseq nitit ex supbia. c Plenos in. q̃ segẽ ex supbia. Est. n. trifitia ꝺ bo no alieno inq̃ntũ extiaf ꝓprij bõi diminutiuũ. d Homicidijs ɔ. q̃ ex iui dia oritur: sic ꝑz ꝺ cayn q ffez suũ p ꝟba iniuriosa occidit: vt deũ fuit Besi. iij. e Dolo ma. talia, ꝑcurãtes: qñ ñ audẽt facẽ manifeste. 2º tãgit pctñ oris: dicẽs: f Susurrones. q occulte nituntꝫ p ꝟba sua bonoꝝ amicitiã se parare. vñ Eccle. xxviij. Susurro ꝛ biliguis maledictꝰ: turbauit enĩ pacez hñtes. g Detractores. occulte alicuiꝰ famã denigrãtes. differt. n. susur ro ꝛ detracto: fine: qz vnꝰ itendit separare amicitiaz. aliꝰ denigrare famaz. h Deo odibiles. ꝓpter hec vitia. i Cõtumelioſos. dicẽtes alijs op probria. l: Supbos. de magnis falso se iactãtes. l Elatos. alios sup primẽtes. m Inuẽtores maloꝝ. ꝟbis malis ꝛ exẽplis alios corũpẽtes. n Parẽtibꝰ. Hic explicat pctã omissiõis: cũ dr: Parẽtibꝰ obediẽtes. ad qꝺ tñ tenent parẽtibꝰ carnalibꝰ: eo q hñt ab eis eẽ ꝛ nutrimẽtũ. ꝛ parẽ tibꝰ spũalibꝰ: eo q hñt ab eis regimẽ ꝛ documẽtũ. o Insipiẽtes. eo q nõ recipiũt a parẽtibꝰ documẽtũ: ꝛ ex ɔfiti. p Incõpositos. i actu hitu ꝛ gestu. q Absq; fe. i. sine fidelitate amicitie ad alios. r Sine mia. ad

Digni sunt morte. Ne putent hiis trib penis affligi: quib⁹ delectant: addit vltimā mortē eternā. Qui cōsentiunt. Consentire est tacere cū possis arguere. Vel errorez fouere. C. II.

p Ropter qō inexcu. Hic cōiter de gentib⁹ ⁊ iudeis. Jude⁹ iudicabat gentilē: ꝓpter honorez statū. Gentilis iudeū: vterq; hō nō spūs. Si iude⁹ iudicat gentilez de idolatria: ⁊ ipsi idolatre. Si gentilis iudeuz de legis ꝓuaricatiōe: ⁊ ipse ꝓuaricator nālis legis.

Inexcusabilis. Ar tu ipse testis es dānationis tue: dū aliuz iudicas: ꝙre hoc: qz eadem agis.

Qui iudicas. Jn q̄ ostendit se esse quod non est. i. iustum.

Qui iudicas. Propt̄ iudeos hoc: ⁊ si nondum eos nolatiz exprimit: g in lege gliarī; ⁊ agunt que damnāt: ⁊ qz nōdū nolatim eos exprimit. ō dicit ira in oēz alaz hois operantis maluz iudei ⁊ greci. Et glia oi opanti bonum iudeo ⁊ greco.

Eadez eniz magis. Jnanez excusationē gentium ⁊ iudeoꝝ sua auctoritate destruit apls: posset enim excusationē peccati sui dicere iude⁹. Et si eadem: me iudeum defendit genus ⁊ lex: me gentilem ignorantia: ꝓtra apls.

Qui talia agunt. Maimo. Qui talia faciunt que in aliis reprehēdūt. Qui in iudicio attendunt personas potentū diuitum ꝓpinquorum.

Existimas aūt. Cōmuniter legit hoc capl'm ꝺ iudeos ⁊ gentiles: pōt tamen ⁊ specialiter legi contra superstitiosum quēlibet ecclesie prelatum.

Quia tu effugi. Peccas dum tibi ipunitatē ꝓmittis: grauio⁹: qz cōtēnis bonuz dei: ⁊ ignoras te cōtemnē: ⁊ an hoc facis? Jncrepatio: ꝙsi mirū.

Nicolaus

pauperes ⁊ afflictos. a Qui cū iu. dei. Hic apls ꝓcludit intētū ex p̄dictis. ex quo enī erāt sic culpabiles: legē q̄ erāt dānabiles nisi fuissent adiuti gra dei. ō dicit: Qui cū iustitiā dei. i. deū cē iustū. b' Cognouissent. rōne nāli. hoc. n. ois itellect⁹ ⁊ nā clamāt. c Mō itellexerāt. ꝓpter ccitatez in eis causatā ex peccatī: vt p̄dictū ē. d Qm̄ q ta. agūt. horribilia. e Digni sūt. m. nō soluz tpali sz ēt eterna. f Mō so. q fa. ea. digni sī hac pena: g Sz ēt q ꝓsentiūt facientib⁹: ⁊ isti sūt fauētes ⁊ pstates auxiliuz ⁊ illi q tenenī corrigē ⁊ tacēt. Et b̄ correctio duplex est. vna fraterna ad quā oēs tenenī nō tm̄ ad semp sz ꝓ tpe debito ⁊ loco ⁊ alijs circūstantiis debit̄ ꝓcurrentib⁹. Alia est correctio punitiōis ad quā tenenī oēs supiores ex officio suscepto: ⁊ hec correctio nō solū est pp emēdationē peccanī sz magis ꝓpter bonū cōe: ꝓpter qō nō dz supior cessare a tali correctiōe ꝓpter obstinationem seu peiorationē peccanī sic fit i correctiōe fraterna q̄ tm̄ ordiaī ad emēdationē ffis: sz punire dz obstinatū ēt morte si expediat ꝓ bono reipublice. Qm̄ dcm̄ est i ß ca. q ꝓpter pctm̄ idolatrie tradidit de⁹ gētiles in pctā luxurie vilissima ⁊ plura alia detestabilia: Propter qō ad maiorez dictoruz euidētiā q̄rit vtrū vnū pctm̄ possit esse alteri⁹ pcti pena. Et arguit q nō. ꝓ⁰ qz pene iuste sūt ⁊ a deo: vt pz ꝓ Aug. li⁰. lxxxiij. qōnū. pctm̄ aūt nō est iustū: nec a deo q̄ rē. Itē pene sūt adducte vt p eas holes adducanī ad bonuz virtut̄: vt pz ꝓ pßm. r. ethicoꝝ. sz q pctm̄ nō reducit hō ad bonū virtutis: sz magī ad oppositū q̄ rē. Ēōtrariū vī i lra. in pena enī idolatrie gētiliuz iducta sūt alia pcta enormia. Rūdeo. de pctō possum⁹ loq dupl'r. f. per se ⁊ p accidēs. Per se nō ꝓsiderat pctm̄ fm q egredit a volūtate: sic. n. hz rōnē culpe: pp qō si nullo mō est volūtariū nō ē pctm̄: ⁊ ß mō vnū pctm̄ nō pōt cē pena alteri⁹ peccati: qz de rōne pene est q̄ sit ꝺ volūtatē: ⁊ sic manifestū est q ꝓ se loquēdo pctm̄ nō pōt cē pena peccati. Per accidēs autez pctm̄ pōt cē pena peccati tripl'r. ꝓ⁰ ex pte cause q̄ remouet, phibēs. cause enī inclinantes ad pctm̄ sūt passiones inordiate: tētatio diaboli: ⁊ alia hmōi q̄ spediunī ꝓ diuinū auxiliū qō iuste subtrahit ꝓpter pctm̄: ⁊ tal' subtractio est hui⁹ peccati pena: ⁊ est a deo q iuste retrahit auxiliū suū ab ingrato: ⁊ sic pctm̄ sequēs ꝓpter subtractionē diuini auxilij ꝓ accidēs dz pena p̄cedenī peccati: ⁊ ß mō logī apls: dicēs: Propter qō tradidit eos de⁹ in desideria cordis eoꝝ rē. q. subtrahēdo suū auxiliū ꝓmittunī pctores vinci a passiōibus suis ⁊ demonū tētatiōib⁹. Alio mō pōt cē pena ex pte substātie actus peccati q afflictionē iducit: ⁊ ß siue sit act⁹ iterior: vt pz in ira ⁊ inuidia qui notabiliter affligunt ipsuz iratū ⁊ luidū: siue sit act⁹ exterior: sicut aliq gra uib⁹ laborib⁹ ⁊ dānis opprimunī aliqñ vt expleant actuz peccati. fm illud Sap̄. v. Lassati sum⁹ in via iniqtat̄. Tertio mō ex pte effect⁹ ꝓnis: ⁊ his duob⁹ modis vltimis vnū pctm̄ nō solū est pena p̄cedenī peccati sed etiaz sui. Ad ꝓmū pz q̄ ꝓcedit de peccato fm se ꝓsiderato. Ad secundū dicēdū q̄ hec punitio qua aliq ꝓmittunī a deo in alia peccata ruere. ad bonū virtutis ordinat̄: ⁊ qñq; ad bonū peccātiū. s. cuz post peccatū humiliores ⁊ cau-

† s item alterius eadunt † s iustum deum † s duce ratione s prius

dia. †Qui cūm† iusticiam dei† cō

s tamen

gnouissent: non itellexerūt: quō/niam qui talia agunt digni sūnt

s eterna.

morte: nō solūm qui faciūt ea:

s vt nullus excusetur

sed etiā qui ꝓsentiunt facientib⁹.

s qz ois faciēs ⁊ ꝓsentiēs dign⁹ ē morte

Ropter qō C. II.

† s tā indeus q̄ gētilis.

p iexcusabilis es o hō† ois q iudicas. In quo enī iudicas alterum: teipsum ꝓdemnas. Eadē

† s q. vos ita opinamini: nos autem scimus

s vel vere iexcusabilis es

enim agis que iudicas. †Scimus enim quoniaz iudicium dei est se

† s eqtatē rei: nō psonas † s ptra † s siue iudeos siue gē

cundum† veritatē† in† eōs qui ta

tiles † s increpatio cū ironia s nos ita scimus: sed tu existimas s opinaris s carnalis

lia agūt. † Existimās aūt hō hō

† s aug qz hec ptās data ē tibi: ⁊ nō ē in mūdo q te iudicet: hoc quātū ad plātos † s supra

omnis q† iudicas eos qui† talia

s hoc. l. s quocūq; mō.

agunt ⁊ facis ea: qā tu effugies iu

† s cur ergo mō non punit: qz bonus expectat quod ignorans. an di. s copiosam bonitatem

dicium dei? †An: diūitias bōnita

† s patiētiā ⁊ longanimitatē † s ang. qz mō tēpus mi

tis eius: ⁊† pacientie ⁊† longani/

sericordie † s fenere logtur qz mens nō reuocatur nisi timore s ecce deum nescis misericordem.

mitatis cōtenis? †Ignoras quo/

s quātū i se ē

niā benignitas dei ad pēnitētiaz

† s z qz tu dur⁹ ⁊ i malo tuo pmanx: de quo nec corde penites.

te adducit? †Secundū duritiam autem tuam: ⁊ cor impenitens.

An diuitias bo. Ambro. Copiosa est bonitas que multa vel mulc peccantib⁹ multa bona ministrat: blādiēs vt ad penitentiaz attrahat. Copiosa patiētia: que tot ⁊ tāta peccātes sustinet: nec cito punit ⁊ hoc est lōganimitat̄: qz nō ad horā est: sed longa: ꝓ multa expectās tēpora. Nec ꝓtēnit qui nō sic vtiē ad penitentiam vt deus intendit: sed ad ipunitatē vertit.

Patientie ⁊ lō. Aug. Patiētia est q̄ ꝓ supbiā ⁊ pcaci mēte peccātes nō statiz punit. Lōganimitas ē q̄ ꝓ firmitatē ⁊ nō deliberati animi malicia peccantes diu portat expectans ad penitentiam.

Ignoras. Tres peccatoꝝ grad⁹ in his tribus versibus annotanī: pm⁹ dum ipunitatē ꝓmittis. ibi. Existimas. Secund⁹ ⁊ grauior: qz ꝓtemnis bonum dei: ibi: an diuitias. Tertius ⁊ grauissimus: qz ignoras te cōtemnere ibi: Ignoras rē.

Secundū du. au. Sunt enī quidaz quib⁹ mala que agunt displicēt ⁊ ducti penitentia cordis quatenus eis datur ex eis exire laborāt: de quib⁹ hic non loquitur. 1. cor. 5. & ephe. 4.

Sunt alij quibus placent mala ⁊ de misericordia dei nimis pīsumentes in eis pertinaciter perdurant in quo illius ostendunt patientiam ⁊ suaz cumulant sarcinam deterius peccando. Sunt ⁊ alij quibus displicent quidez mala: sed quoniam grauia esse intelligunt putant sibi iam nō posse ignosci: sicut ille qui dixit: maior est iniquitas mea rē.

Illi ergo nimia spe deū non iustū aurumant. Isti vo desperatiōe deuz nō bonū estimant. Ex vtroq; ergo periclitabunī ⁊ sperando ⁊ despando contrarijs rebus ⁊ contrarijs affectionibus laborantes peribunt.

de lyra

tiones resurgunt. semp autez ordinat̄ ad bonuz alioruz qui videntes tales de peccato in peccatum sic ruere: magis reformidant peccare. C. II.

h Ropter qō incrcu. es. Posq̄ apls arguit vitia gentiliū. hic ꝓsr

p arguit vitia iudeoꝝ. ⁊ diuidit in tres. qz ꝓmo ondit eos i culpa ⁊ pena gētilib⁹ siles. 2º q̄ ad aliqd meliores: in pncipio sequētis ca. Prima adhuc i duas. qz ꝓ⁰ circa ꝓpositū ostēdit ꝓtatē. 2º remouet q̄rūdā errorē. ibi: Existimas. Primū ondit duplici rōne. ꝓma est qz apud gētiles idolatria reputabat meritoria ⁊ fornicatio licita: ꝓpt qō talia publice agebāt. iudei vo p legē a deo spāl'r sibi datā cognoscebāt ambo cē ꝓhibita: ꝓpter qō in manifesto a talib⁹ abstinebāt ne fm legē punirent: in occulto tm̄ ß opabanī pp qō i pctō erant gentilib⁹ siles. ⁊ ō in fine p̄cedenī ca. vbi dixit apls: Qm̄ q talia agunt digni sunt morte. ꝓcludit: Propter qō inexcusabilis es o hō. i. tu iude⁹ gentiliter vīēs qui iudicas temerarie gētiles: ⁊ cā subdit: In q̄ eniz iudicas rē. ⁊ pz lra. i Scim⁹ eniz. Hic ponit secūda ratio. Iz eniz iter peccata manifesta ⁊ occulta sit distinctio q̄ntū ad humanuz iudiciū per qō tm̄ punitū tur manifesta: tamē q̄ntuz ad diuinū iudicium nō est in hoc distinctio: qz punit secreta sicut ⁊ manifesta: eo q ei nihil est occultū. j. Reg. xvj. Homo videt ea que patent. deus aūt intuet cor. ⁊ ideo iudei qui similia peccata faciebant in occulto erant similiter puniendi sicut ⁊ gentiles facientes talia in manifesto: ⁊ sic habet ꝓposituz. s. q iudei similes gentilibus erant: huiꝰ rationis ponit virtutez. d. Scimus enim quoniā iudiciuz dei est fm veritatem. i. fm equitatez iustitie. k In eos q talia agunt. publice vel occulte. l Existimas autez. Hic remouet circa dicta duplicez errorez. secundū remouet. ibi: Non enim est acceptio: quoꝝ primus est: quia aliqui impunitatem attribuebāt sibi ex dilatione punitionis diuine quasi esset oblita peccata sua: hoc rem⁻⁻uet tanq̄ erroneum: quia hoc prouenit ex dei patientia: que concedit peccatoribus tempus penitētie: vt si nō peniteant appareat eorum cōdemnatio magis iusta: ⁊ similiter perseuerantiū premiatio in bono: hanc sententiaz deducit apostolus diffuse. d. Existimas autē hoc erronee. m O homo qui iudicas rē. i. o tu iudee qui iudicas gentiles temerarie: vt dictuz est. n Quia tu effugies iudiciuz dei. i. eius punitionez ꝓpter pene dilationez. q. d. non sic erit: sed magis cōtrariuz: quia tu abuteris tēpore misericordie tibi dato ad penitendum. ideo subditur: o An diuitias. i. abundantiaz. p Bonitatis eius. qua a malis non subtrahit bona nature. q Et patientie. qua differt illationez pene. r Et longanimitatis. qua diu expectat cōuersionē holuz a malo culpe. s Ignoras. q. d. sic, ipunitatē tibi arrogādo. t Ignoras qm̄ benignitas dei. te tolerans. u Ad pniaz te adducit. q̄ntū est in se: qz instinctus suos ad bonū a malis nunq̄ aufert penit⁹ q̄diu sunt in via: sed ipsi repellunt eos: ⁊ sic remanent i fecib⁹ suis. ō subdit: r Secūdū aūt duritiā tuā: qz nō cedit diuino instictui. durū eniz in corpalib⁹ dī qō non cedit tangenti: ⁊ ad similitudinez

huius

Thesaurizas. Accumulas tibi vindictā: deteriꝰ peccādo: hec impenitentia est blasphemia in spiritumsanctum.

Ista duo occidūt animā desperatio ⁊ puersa spes. his duobus fit blasphemia in spmsanctū: vnde in euāgelio: Qui peccauerit vel verbū blasphemie dixerit in spmsanctū nō remittet ei hic vel in futuro: de q̄ ioānes in epistola cano. Est peccatum ad mortē. nō pro eo dico vt qs oret.

Peccatū in spmsanctū fit duobꝰ modis. s. p obstinationē: vel desperationez. Obstinatio est indurate in malicia mētis ptinacia: p quā fit homo ipenitēs. Et hec ipenitētia ē blasphemia in spmsanctū. Desperatio est qua qs penitꝰ diffidit de dei bōitate: ⁊ vtrūq; dicit peccatū in spmsanctū. Ambrosiꝰ ꝯe in spiritūsanctuz delinquūt q̄ suā malicia dei bonitatē excedere putant.

matte. 16 d B

Haimo. Nō tibi videat deꝰ sic misericors: vt non videat iustꝰ: nec ita iustꝰ vt misereri non velit.

Aug. illud peccatuz aliq̄ irremissibile dicunt iō q: taliter peccantes penitere nō pñt hñites corda indurata velut lapides de quo Job: indurata est cor eiꝰ velut lapis. Alij dicūt irremissibile: q: taliter peccātes nunq̄ penitēt. cum tñ possint. ⁊ ideo nunq̄ eis remittit: vnde supra Matthei dicit: Tanta est labes illiꝰ peccati: vt dēcandi vtilitatem humilitate subire nō possit etiam si peccata mala ꝓscia cognoscere ⁊ enūciare cogat. Sup marcū dr q̄ talis peccās digne penitere nō potest. Sed breuiter intelligēdū videt. Nō posse nisi vix ⁊ difficulter ⁊ raro. vñ Aug. q̄si inultꝰ in reos vindicat dñs: q̄ in vitā non in mortē a ꝓncipio ꝓstituit homes. Idē ista impenitētia vel cor impenitēs q̄diu quisq; in hac carne viuit non pōt iudicari. de nullo enim desperandum est: q̄diu patientia dei ad penitentiam adducit.

Qui reddet vnicuiq;. Qui mō illis quos liberat nō reddit: cuius etiam erga iniquos mō larga est bonitas. In futuro aūt reddet mala pro malis quoniā iustus. Bona p malis quoniā bonꝰ ⁊ iustus. Tñ mala p bonis nō reddet quoniā iniustus non est.

Ad iusticiā ptinet vt nūq̄ supplicia careāt quox mēs in hac vita nūq̄ voluit carere pctō: ⁊ vt nullꝰ iniq̄ decē terminet vltiōis: q̄ q̄diu valuit hic noluit fmīnū crimis q̄re nō obstat p tpali pctō eternaliter puniri hoiem.

Ambro. Nullū malū impunitū ⁊c. huic est q̄ alīq̄ malā volūtatem in reprobis tñ pena esse volūt ⁊ nō culpā: q: nihil merēt. Alij tñ culpam ⁊ penam etsi nihil mereat sicut bona volūtas in bonis: nec manet impunita: q: ipsa in se pena: vel hoc dicunt intelligi solū de statu presentis vite.

Indignatio. Ne videat israel: ⁊ nō vindicare: vñ tribulatio ⁊ āgustia.

Tribulatio. Et angustia interim in anima sola ante iudiciū. Post

Nicolaus

huiꝰ dr cor durū q̄ nō obedit instiganti ad bonū. a Thesauriças tibi ira. i. accumulas tibi penaz. b In die ire. i. vltiōis eterne. c Et revelatiōis iusti iudicij dei tūc enī revelabūt secreta cordia vestri. d Qui reddet vnicuiq; ꝓm opa eiꝰ. s. bonis ꝑmia. iō sequit: e Vis qdē q̄ ꝓm patientiā bonī opis. i. illis q̄ patiētia dei vsi sūt ad vsi opādū. f Gloriā ⁊ honorē. recipiēt enī ꝑmiū ꝓ virtute i q̄ ꝓsistit rō honoris. qr ex pbm Honor ē ꝓtui ꝑmiū. recipiēt enī hūc honorē corā multꝫ. s. corā multitudie angelox in q̄ rō glie ꝓsistit: q̄ est mānifestatio honoris. vñ glia dr a claritate q̄si q̄dā claria. e. mutata in. g. g Et incorruptionē. qr electi resurgēt in vitā immortalē ⁊ btām. ⁊ qr malis per oppositum reddunt tormēta. ideo subdit: h Vis aūt q̄ sūt ex ꝓtentiōe. i. pctōrib⁹ obdurat: quox aia sp cōtēdit. vt dr. viij. ethicox. qr synderesis seu dictamē rōnis malo remurmurat ⁊ sensualitas ad ipsū inclinat. ⁊ sic ē ꝓtētiōe iter ptes aīe. i Qui nō acq̄. ve. s. dine pulsanti ad ostiū cordis p se ad bonū instigādo ⁊ p suos pdicatores monēdo. k Credunt aūt iniq̄. i. diabolo iniqtatē suggerēti p se ⁊ p ministros suos. l Ira ⁊ indig. sūmi iudicis. m Tribulatio. in platione inic. Matth. xxv. Ite maledicti i ignē eternū ⁊c. n In oēm aiaz hois ⁊c. i. in oēm hoiez malū. nolat enī ꝑ totū cōpositū a pte dignioꝛi: sic Exo. j. Oēs ale q̄ egresse sūt de femore Iacob. i. oēs homes. o Judei p. ⁊ greci. Isti enī p alijs gētilibꝰ hēbāt auxilia dina ꝫ pctā. iudei enī p legē. greci per sapiaz acqsitā. qr tūc pbia vigebat i grecia. ppt q̄ pctā istox magis erant grauia. ⁊ p ꝓns magis puniēda. p Ista a. ⁊ ho. ⁊c. ex dicit pz hec ifa. q Nō enī ē acce. Hic remouet error secūdꝰ. ⁊ pmo ponit ꝑ remotio. ꝛo

†ſexercēdā †ſqñ oia apta ⁊ qñ reuelabit q̄ō a nob

thesauriças tibi †irā: †in die ire: ⁊

modo nescitur ſiusti

reuelatiōnis iusti iudicij dei: qui

rēddet vnicuiq; secundū opera

ei⁹. His quidēm qui secundum

† ſbene vſi patientia dei bene operantur † ſsunt

† ſqr fulgebunt iusti vt sol in regno pa. sui.

†patientiā boni †operis †glōriam

† ſq̄ ad dexterā dei facti † ſqr q̄ō habebūt pmanebit †ſq̄ hec intētiōe bona opati sunt nō vt videā-

⁊ †honorē: ⁊ †incorruptiōnē † que-

tur vt ipocrite †ſvt vos romani

rentibus vitam eternā. †His āu

ſq̄ contēdūt deo nolentes penitere ſsunt

tē qui sūt ex cōtentiōe: ⁊ qui non

†ſcum eis dicitur †ſdiffidentes de iudicio futuro

acquiescūt† veritati: †crēdūt au-

† ſimpunitati †ſpena ſpost iude †ſerit in die iudicij ſq̄ sibi indignabuntur

tem †iniquitati †irā: ⁊ †indignatio

† ſante iude ſq̄ō prius ira † ſquedā indignatio.

†tribulatiō: ⁊ †angustia: in ōmnē

ſtā iudei q̄ō gētiles †ſmaxie qr ⁊ scriptā legē habuit

animā operātis malū: iudei †pri-

ſ gentilis

mum ⁊ greci. Glōria aūt ⁊ honor

ſ quod supra incorruptio

⁊ pax omni operāti bonū: iudeo

†ſtpe vel q̄ melīꝰ instruct⁹ melius operat ſ gentili

†primum ⁊ †greco. Nōn est enim

pſonarum acceptio apud deum.

ſ quia ſ scripta. i. gentiles

Quicunq; enī sine lege peccaue-

† ſnon pro legis prevaricatione ſ damnabuntur

rūt: sinē lege† pibūt†. Et quicūq;

† ſ. i. iudei ſ legem scriptam habentes †ſetiā p legis prevaricatione in qua aggrauat eos

†in lege peccauerūt† p legē iu-

ſ. i. non pro auditu legis

dicabunt. Nōn enim auditores

† ſ etsi apud homes † ſ. i. gra iustificat eos vt adimpleant legem quia non faciunt vi iustificentur sed iustificantur vt faciant

legis iusti sunt apud† deū: †sed fa-

† ſiusti habebuntur † ſ factores iustificabuntur quia etiam gentes: ⁊ hoc est c. e.

ctores †iustificabunt. † Cūm enīz

†ſorige. naturali rōne illuminati discernūt facienda ⁊ vitāda q̄ō faceret lex ſscriptam

gentes que legē non habent: †na-

† ſ. i. q̄ lex mādat. s. credere in deū ⁊ in xpm ꝯfuis

turaliter† ea que legis sunt faciūt

ſ scriptam moysi † ſvalent sibi legem

eiusmodi legē nō habētes: †ipsi

Judicium autem: ira ⁊ indignatio.

In omnē. Quod. s. indefinite ibi: his autem qui. hic vniuersaliter: vt includat iudeum ⁊ gentilem.

Animā. Dic q: te credulo agit: aia cuiꝰ ꝑ pfidia artabit spūali pena.

Judei pri. Ambro. Judeū semp añponit. q: credēs ꝑpter abrahā honorificētior ē: diffidēs peius tractādus q: ꝑmissa patrib⁹ refutauit.

Nō est e. ⁊c. Loeq̄ iudeū: ⁊ gētilē in pena ⁊ glia q: deꝰ iudicat nō ex psonas: ⁊ ꝓm merita: qr vtroscq; ꝓm modum pcti dānat. **Amb.** Prerogatiuū generꝫ nō sequit vt suscipiat cā patrū diffidentem: vel abiiciat a se ꝑpt indignitatē parētuz credētē: ⁊ vnūquēq; ꝑ ꝓpio merito aut remunerat aut cōdēnat. ephe. 6. b, gal. 3. d. act. 10. f. Jacob. 2. b i. petri. i. c.

Sine lege. Augu. Asebat enī aplus hic de illa lege quā dedit moyses pplo isrl. Idco q̄ gētiles sine lege dixit: quia talē legē scriptā nō acceperāt quā se accepisse gloriabant iudei. matte. 7. e. Jacob. 1. d.

In le. Aug. Qui noluerūt dīna mādata: auferet ab eis excusatio: quā alij hñt de ignorantia. Sz nec ipi sine penacrūt Et licz grauiꝰ sit peccare holez sciētē q̄ nescientē non iō tñ ad ifirmitatis tenebras fugiendū. aliud est enim nescisse: aliud scire noluisse. **Judicabūtur.** Non vt quasi per ignē salui fiant: vt quidam dicūt: sed prorsus peribunt. Dicit enim christꝰ: q̄ tolerabiliꝰ erit sodome in iudicio q̄ iudeis ipō nō credētibꝰ. ⁊ itē q̄ excusationē nō habebūt de peccato infidelitat: qr venit ⁊ locutꝰ est eis. de q̄ hñt excusationē illi: qbꝰ nec ꝑ se nec ꝑ suos locutꝰ est: q tñ nō effugiēt dānationē. qr q̄ sine. l. v, s. l. p. leuiora tñ passuri. qr cui plꝰ cōmittit plꝰ ab eo exigit. qr fuꝰ sci. vo. d. s. ⁊. n. fa. ⁊c.

Nō eni audi. Ambro. Nōne lex sola saluat: nō: qr nō facit iustos. ⁊ hoc est. nō enim ꝑ auditu sed factores quicūq; qō quidē est per gratiam.

Sed factores. Id est: qui credunt in christū: quē lex ꝑmisit: quicūq; sint quod nō est nisi per gratiam.

Factores. Legis iustificabūt. i. iusti deputabūtur: vel iusti fiēt a deo: vt sint factores: nō qui ante erāt factores post iustificabūt vt si diceret: homes creabunt: qr ipsa creatione fit vt sint homes: sic ipsi nō que ante erant factores iustificabuntur. quia etiam gentes: ⁊ hoc est cum enim gentes.

Cū eni gē. Cum enim dixerat gentilē damnari si male operaret. saluari: si bene. sed cum legem nō habeat: quasi nesciat quid sit bonū quidve malum: videret sibi neutrū debere imputari. Contra apostolos: ⁊ si non habeat scriptā legē: habet naturalē: qr intelligit ⁊ sibi conscius est quid sit bonū: ⁊ quid sit malū. ⁊ ideo credēdus est bñ vel male opari: ⁊ merito saluari vel dānari: bñ opari dico: ⁊ saluari q̄ō nō est nisi per gratiam ⁊ fidēque renouat naturalē imaginē dei in hoie ex vitio ⁊ vetustate sopitā: siue

de lyra

cuiusdā dcti declaratio. ibi: Cū enī gētes. Error ātem iste erat aliāq; iudeox ꝑpunitatē sibi arrogantiū: eo q̄ legē a deo recepāt ꝑ ceteris gētib⁹. ꝓm q̄ dr psal. cxlvii. Nō fecit taliter oi nationi ⁊c. Ex igit remouet. v. Nō enī ē acceptio psonarū apud deū. dimittēdo ꝑ ceteris ipunita iudeox pctā. r Quicūq; enī si. le. pec. i. legē scptā nō hñtes' q̄les fuerūt gētiles. s Sine lege. s. scripta. t Peribūt. qr habuerūt legē nālē bonū ⁊ malū ofidentē: vt postea declarabit: v Et qcūq; i le. pec. i. legē mosaicā hñtes: cuiusmōi fuerūt iudei. x Per le. iu. i. puniēt i eā tū trāsgressi sē eā. ⁊ sbdit rō: y Nō enī audi. le. iu. sūt a. deū. q. d. receptio legis nisi seqt ipletio opis nō iustificat. ⁊ iō de illa acceptōe nō dx sibi aliqs ipunitatē arrogare. z Sz fac. le. iusti. qcūq; sint illi sive iudei sive gētiles. a Cū enī gē. Hic declarat ꝺdā dictū. s. q̄ gētiles habuerūt legē nālē. ideo faciētes cōtra dictamen illiꝰ legis merebant puniri. ⁊ viuentes ꝓm ipsam premiari. ꝑpter q̄ō obseruatio legis naturalis cum fide ⁊ cultu vniꝰ dei. ad quod etiam inducit ratio naturalis aliquo mō sufficit ad salutem gentiū vsq; ad publicationē euangelij quia non tenebant ad legē moysi. dicit igit: Cum enī gentes que legē non habēt. s. mosaicā. b Naturaliter ea que legis sunt faciūt. id est ex naturali dictamine rationis. c Eiusmodi legē nō habentes. sez mosaicam. d Ipsi sibi sunt lex. i. ratio naturalis que est ꝓncipalior pars hois. ꝓpter q̄ō dicit totꝰ hō. vt dictū est. s. ipsa qdē est eis lex qr lex scripta dīna ⁊ mana ē a lege naturali derivata q̄tū ad agibilia. qr ꝓma ꝓncipia sūt impssa intellectui practico ex q̄bꝰ derivant leges q̄si quedā cōclusiones intelectui speculatiuo impressa sūt ꝓma ꝓncipia speculabilia

de

qua reuocatione male opat: ⁊ dānat accusante eū ꝓscientia. vltiū quippe cōtra naturā est qđ vtiqꝫ sanat gr̄a. Non enim vsqꝫadeo in humana aīa imago terrenoꝝ affectuū labe detrita est vt nulla in ea lineamēta remāserint. Non oīno delerū'est'qđ ibi p imaginē dei cū crearet impssū ē. Prouīde vitio sanato p grām: nāliter fiūt ea q̄ legis sūt. Nō q̄ p nature nomē negata sit gr̄a: ſz potiꝰ p grām reparata natura: q̄ gr̄a interiori hoī renouato lex iusticie rescribitur quā deleuerat culpa.

Opus legis. Est fides quā vltro habēt in cordibꝰ. i. intimo affectu vbi fides per dilectionem operatur.

Si aūt tu iu. Dic iudeos aggrediē grauiꝰ ac, cusans eos de pctis eo q̄ plura haberent aurilia.

Ducē ceco. Cecos ⁊ in tenebris exīstētes dic̄ gentiles q ⁊ rōne priuati ceci sunt: ⁊ si qd sciūt: tñ in tenebris sunt.

Habētē formā. Et aliis exēplū scientie legis sis: ⁊ veritat̄. quidā enīz sciam ⁊ intellectū alicuiꝰ libri habēt. ⁊ ita sentiunt sicut auctor ipe sensit: nō tñ habēt inde veritatez: q: nesciunt quō sit verū: nec etiā eē verū. ß iudeꝰ iactat se hr̄e sensuz legis ⁊ scire verū esse sensuz illum legis: ita vt aliis hr̄e volentibꝰ sit exemplar.

Nomē eni dei ⁊c. Inter gētes bla sphemat̄ nomē dei p iudeos: q: credentibꝰ iudei suadere nitebāt̄ christū non eē deū dicendum. Vel q: olim

Nicolaus

veriuanē scīētie tāq̄ q̄dā ꝓfitates ꝓcluse. a Qui ostendūt opus legis scriptū in cordibꝰ suis: quod declarat per effectum. d. b Testimoniū reddēte illis cōsciētia ipsoꝝ. que ex naturali dictamīe rationis recalcitrat malo ⁊ cōsentit bono. c Et inter se inuī. cogi. āc. aut etiā defendentiū. dicūt̄ aūt cogitatiōes accusantes male ⁊ defendētes bone q̄ examināt̄ ⁊ declarāt̄ coram naturali iudicatorio hoīs: sicut coram iudice per ꝓma ꝓncipia opabilium naturaliter insertā: sicut ē illud: Hoc facias alij qđ tibi vis fieri. ⁊ nō facias alteri qđ tibi nō vis fieri. ⁊ ſz hoc iudiciū fiat in ꝓsenti. tñ multo clariꝰ fiet in die iudicij. ideo segt̄: In die cū iudicabit ⁊c. d Scōm euāgeliū meū. ſz eni euāgeliū sit soliꝰ xp̄i tāq̄ actoris. tñ dicit euāgeliū apli: tāq̄ eiꝰ ꝓdicatoris. e Per iesum xp̄m. finale eni iudiciū exercebit per eū. f Si aūt tu iudeꝰ cognominaris. Prius apls ostēdit iudeos ⁊ gentiles in culpa ⁊ pena fuisse siles. hic ostendit iudeos in aliquo peiores. ⁊ hoc ē ex duobꝰ. secūdū ponit. ibi: Circūcisio. Primū aūt est bñficiū legis accepte p quā iudei pr̄e ceteris gētibꝰ a deo fuerūt sublimati. ꝓm q̄ dicit Deut. iiij. Que est eni alia gens sic inclyta vt habeat cerimonias iustasq̄ iudicia ⁊ vniuersā legē. ⁊ quāto stat̄ altior: tanto casꝰ grauior erat ⁊ ideo pctm̄ iudeoꝝ grauiꝰ erat pctō gentiliū in eodē genere pcti. dic̄ igit̄: Si aūt tu iudeꝰ cognominaris. q: ꝓmo noiati sūt hebrei ab heber. in cuiꝰ familia māsit lingua hebraica que priꝰ erat oībꝰ cōis Ben. xj. Erat aūt terra labij vniꝰ ⁊c. postea noiati sunt israelite a iacob q noiatꝰ est isr̄l: Ben. xxxij. Et vltra iudei a tribu iuda nobiliori. g Et regelcis in lege. non vagando p varios errores sicut gētiles. h Et gloriaris in deo. i. in noticia vniꝰ dei. i Et nosti voluntatē eiꝰ: i. precepta in lege exp̄ssa. k Et ꝓbas vtiliora. i. scis eligere meliora. l Instructꝰ p legē. q̄ oñdit ois ista ⁊ nō solū regimē ꝓprium ß etiā alioꝝ. ideo subditur: m Cōfidis teipsū. pūmendo de tali instructiōe. n Esse ducē cecoꝝ. q̄ ad fidē. o Lumē eoꝝ q̄ in tenebris sūt. q̄tū ad mores. p Eruditorē insipiētiū. q̄tū ad maiores. q Magistrū infantiū. q̄tum ad minores. r Habētē formā scie. in speculatiuis. s Et ꝓbitat̄ in lege. in practicis. Propter qđ ꝓcludit pcti grauitatē. d. t Qui g̃ alī. do. teip. nō do. ⁊ sic peccas i teipsū. v Qui pdi. nō fu. furaris. ⁊ sic peccas in ꝓmū p ꝓcupiscētiā oculoꝝ. x Qui dicis nō mechādū mecharis. ⁊ sic peccas i ꝓmū p ꝓcupiscētiā carnis. y Qui abominaris idola. iudei eꝰ p̄reditū captiui

† ſiudicijs operum dum hec laudant illis damnant.
sibi sunt lex: qui† ostendunt opus
† ſsimiter fixum rationi eorum
legis† scriptum in cordibus suis.
†ſvñ ipsi sibi testes erūt boni vel mali inde sciētes se merito dānari vel saluari † ſ⁊ si alijs non videāt.
†Testimoniū† reddente illis con
†ſnon solūm ꝓsciētia operū sed etiā cogitationuz malarū ⁊ bonarū: vel genitiui p ablatiuis more gre
scientia ipsorum ⁊ iter se† cogita
eorum ſ hoc de non credentibus
tionum inuicē accusantium: aut
†ſhoc de credētibꝰ †ſ iudicij †ſ reddēte testimo
etiam† defendentiū† in die† cum
nium. †ſ. i. aperta erunt †ſ que modo sunt occulta
†iudicabit† deus occulta hoium
ſqđ totū ē certū sm euāge. ⁊c. † ſ. i. pauli quod. s. paulꝰ ānūciat. †ſq: pr̄ neminē iudicat sed oē iudiciū dedit filio
secūdū euangelium† meuz† per
† ſgētilis hz tm̄ naturalē legē: tu' iudeus plura
†ſa iuda patriarcha ex cognatiōe tibi hoc nomē vēit
iesum christum. †Si aūt tu† iude
† ſ non vagaris erroribꝰ. vt qui sine lege
us cognominaris ⁊† requiescis i
† ſ de cognitione dei †ſ de redemptiōe quā tibi p
lege: ⁊† gloriaris in deo: ⁊† nosti
ꝓphetas nūciauit †ſ de vtilibus vtiliora scis eligere
voluntatē eiꝰ: ⁊† ꝓbas vtiliora
instructus per legem: cōfidis te
†ſquasi non intelligētiū †ſ qđ etiā illūinare possis
ipsum ducem esse† cecoꝝ: † lumen
eorum qui i tenebris sunt: erudi
ſ nūdā ꝓuectorum iudeorum.
torem insipientium: magistrum
† ſ iudeoꝝ qui de lege dicere nesciunt † ſ. i. pse
†infantium habentem† formā sci
ctionem scientie † ſ cum hec oia habeas
entie ⁊ veritatis in lege. †Qui er
ſ cur
go alium doces: teipsum non do
ſ sicut lex dicit
ces? Qui predicas nō furandum

ſ sensum de christo in lege
furaris. Qui dicis non mechan
ſ veritatē xp̄i de lege tollis: ⁊ mēdaciū ponis
dum: mecharis. Qui abominaris
ſ christum negando ſ cultum dei dando
idola: sacrilegiuz facis. Qui in le
idolis qđ sepe fecerunt iudei
† ſ dum sensum legis qui est de incarnatione ⁊ vnitate preteris
ge gloriaris: † p preuaricationem
† ſ. i. causa es quare deū inhonorant ⁊ vere † ſeçe ebielis verba ꝓphete p suis ponit
legis† deuz inhonoras. † Nomē

† ſ hodie quia in christo pater blasphematur: sicut ipse ait: qui me recipit non me solum recipit sed eum q̄ me misit: sicut olim in iudeos videbantur gentes vicisse deum.
eni dei per vos† blasphēat̄ inter
† ſ de contemporaneis ab ezechiele † ſ ⁊ cū talis sis circuncisio nō prodest
gentes: sicut† scriptuz ē. † Circūci
† ſ tibi qui es de genere abrahā † ſ xp̄o credas spiritualiter custodias.
sio quidē† prodest si legem† obser
ſsi q̄ circūcisio exigit nō ipse. s. vt credas in christuz
ues. Si autez preuaricator legis
† ſ carnalis † ſ non plus valet q̄ ꝓputium
sis: †circūcisiō tua† ꝓputium fa
†ſa contrarijs † ſ gentilis quilibet † ſ mādatis per qđ homo iustificatur: vel fidē christi quem lex ventu rum ad iustificationem predixit
cta est. †Si igit̄† ꝓpūtiū† iusticia
m legis custodiat: nōnne ꝓpu
† ſ vt sit filius abrahe q̄ ē pr̄ fidei: q̄si nemo pōt hoc
tium illius† in circūcisione reputa
negare ſnonne ſp gratiā reparata.
bitur? Et iudicabit id qđ ex nā
ſ perficiens.
ē ꝓputium legē consumans te:
† ſ q̄uis doctus sis † ſ ꝓ scriptam legem † ſ q̄ est signum depositionis vitiorum
†qui per† litteram ⁊† circūcisionez
preuaricator legis es. Non enim

gentes non aduertebant iudeos sibi traditos p̄ noxis suis: sed idolis suis dabant gloriā de victoria quasi iudeoꝝ deum vicissent in iudeis.

Circūcisio quidē. Ostēdit. s. legē nō iuuare eos. mō circūcisionem. Prodest. Quia obediēdo deo: signū facit. veritat̄: dū pp̄us rudis: sub timore dei custodit. Prodest. Dic dicit. Et in sequētibꝰ. Si circūcidamini christꝰ nihil vobis ꝓderit. Scōm statum diuersoꝝ temporuꝫ hoc vult intelligi. Nam sm̄ statū veteris testamēti olim ꝓfuit circūcisio: sed nō ꝓfuit ad salutem: sine spirituali legis obseruantia. Modo autem scilicet tēpore gratie postq̄ exhibita est veritas nihil prodest.

Si legē custodias. Ambros̄. Vt deponas omnia turpia: vt cor circuncidas: ⁊ credas xp̄o. D Ezech. 36. l.

Nōne. Comparatione sui te dānabilē ostendit: qui non per naturaz neq̄ per circūcisionem: sed per legem nouisti: qđ ille per naturam. i. christum.

Iudicabit p̄putiū. Addetur ergo in presenti loco dicere gentes que in p̄putio carnis ad fidez christi venerunt: quas legem spiritualem seruantes comparat ⁊ prefert iudeis: qui per litteram ⁊ circūcisionem carnis preuaricatores sūt legis ip̄as ⁊ iudicādos ab illis dic̄.

Non eni qui ⁊c. Unde iudeus potest fieri gentilis: ⁊ gentilis iudeꝰ non enim ⁊c.

de lyra

tatis babylonice si dicēt idolatrasse nisi alīq̄ pauci machabeoꝝ tpe. ⁊ timore magi mortis q̄s amore idolatrie saltē ꝓ maiori pte. tñ fuerūt holes vel de cupidi. vt testāt̄ etiā iudei ⁊ marie circa tpa xp̄i ꝓpter qđ alīq̄ reputata ad cultū dīnū sacerdotes ⁊ ministri tēpli sui vsibꝰ applicabāt. ſo subdit: ꝫ Sacrilegiū facis. qđ ē furtuz sacre rei. a Qui in le. glo. a deo tibi data. b Per p̄ua. lc. deū inhonoras. q̄tū ē in te. ⁊ ad ß inducit apls scripturā Ezech. xxxvj. c Nomē eni dei p vos blasphemat̄. tota die. p hoc eni q̄ iudei coram gētibꝰ dicebāt se eē pp̄lm peculiarē dei p legē sibi dīnitꝰ datā ⁊ trāsgrediebāt eā male viuēdo. ex ß dabāt occasionē gētibꝰ blasphemādi deū q̄ sibi elegerat talē pp̄lm. ⁊ sic pctm̄ eorum aggrauabat. scdo ꝓpter scādalū sic̄ scriptū ē Ezech. xxxvj. vt dictū ē. ß tñ est sm̄ trāslationē. lxx. vbi trāslatio nō a hz: Ingressi sūt ad gētes ⁊ polluerūt nomē meū. ⁊ ē eadē sntia. d Circūcisio qdē ꝓdest. Hic ponit secūdū ex q̄ iudei erāt deterioris ꝓditiōis p accidēs tñ. ⁊ ꝓmo. oñdit ꝓpositū. c̄ infert correlariū. ibi: Nō eni. Circa ꝓmū sciēdū q̄ circūcisio erat qdā ꝓtestatio legis fuāde: Sal. v. Testificor oī hoī circūcidēti se q̄ debitor sit vniuerse legis. igit̄ sic̄ ꝓfessio alicuiꝰ religiose regule multū valet ꝓfitēti si eā impleat ope: ⁊ si nō impleat magis ē sibi dānabilis. sic circūcisio p accidēs erat nociua iudeis inq̄tū erāt trāsgressores legis. ⁊ ß ē qđ dicit: Circūcisio qdē prodest ⁊c. ⁊ ꝑz lr̄a vsq̄ ibi: e Circūcisio tua p̄putiū facta ē. i. facta ē abominabilis deo. sic gētiles p̄putiū hn̄tes erāt iudeis abominabiles intātū q̄ dedignabāt eū eis comedē. ⁊ p oppositū ꝓcludit apls q̄ gētiles incircūcisi opa legis faciētes ex rōnis nāli dictamīe. vt dictū ē. s. erāt deo accepti. ⁊ ß est qđ dicit: f Si igit̄ p̄putiū. i. gētilis incircūcisus. g Legis iu. custodiat. q̄tū ad p̄cepa moralia q̄ sūt de dictamīe rōnis. h Nōne p̄pu. illiꝰ incircū. reputabit. i. tātū sibi valebit sicut circūcisio. q. d. sic. i Et iudicabit ⁊c. Hec lra est intricata. ⁊ ꝓstruat sic: Et p̄putiū. i. gētilis incircūcisus. Legē ꝓsūmans. i. opa legis implens. Qđ ex nā est. i. qđ fit in eo ex naturalis rōnis iudicio. Judicabit te. i. cōdēnabilē te ostēdet. l: Qui per litterā ⁊ circ. p̄ua. legis es. i. factꝰ es trāsgressoꝝ legis qui tñ habes eaz in scripto. ⁊ circūcisionē in corpe tuo. q. d. sic cōdemnabilē te ostēdet. l Non enim qui in manifesto iudeus. Hic ex predictis infert correlarium scilicet q̄ duplex est circūcisio. vna spiritualis que est precisio culpe. alia corporalis que est precisio pellicule cooperientis membrū virile. ⁊ ꝓma melior est se-

cunda

Iude⁹. Interp̃tat cõfitens: q enī ꝑ̃ credit ⁊ recte cõfitet ꝑ̃ ē iude⁹.
Circũcisio cor. Origē. Est q̃ purificat aiaz ⁊ vitioz maculas ascidit.
Cuius laus nõ. Amb. Laudat de⁹ credẽtẽ nõ carne circũcisũ. Judeoz laus ex hoib⁹ est: q si faciũt: qđ lex iubet. sine spũ: tñ timore pene nõ: amore iustitie: ⁊ ita non est coram deo quod apparet coram homine.

Nõ ex hoib⁹. Aug. Est illa circũcisio q̃ illicita cõcupiscẽtia amputat qđ nõ fit lra docẽte ⁊ iuuãte ꝺ spũ. adiuuãte ⁊ sub sequente.

C. III.

Quid ergo amplius iudeo ē. Obijcit qđ videt posse obsicī: vt soluat qđ quidē iudeus sit gẽtilis: ⁊ conuersus: q̃ qđ ē plꝰ iudeo q nõ pplis peculiaris dei: q̃ gẽtili qui dr canis imũdꝰ? Aut qđ ꝓsecut⁹ est de circũcisiõe: ad ꝺ valuit qđē olim: ꝺ non ideo digniores in fide: ⁊ hoc ē: mlt̃ plꝰ ē iudeo ꝟm ꝓpoz̃ statum: ⁊ hoc p oĉz modũ. Dis modus vel i admiñistratiõe tẽporaliũ: vel reseratione spũaliũ: in q̃ vtroq; multa iudeis deꝰ fecit: q̃ nõ gentibꝰ: ⁊ ita ꝟm ꝓpoz̃ statũ digniores.

Primũ qđē. Quasi vt alia minora de tpalibus p̃termittã: hoc ꝓmũ ⁊ ꝑcipuũ pono: qz eloga dñi. i. lex ⁊ ꝓphete eis vt amicis sũt credita: ꝑ que intelligerẽt de futura redẽptione. Sz dices nõ ideo plꝰ: qz nõ crediderũt eloquiis vt x̃m ꝓmissũ reciperẽt quidã eoz: ad qđ: nõ ideo tamen minꝰ ꝓfuit credẽtibꝰ: ⁊ hoc est. Nam si quidã nõ crediderũt non ideo fides euacuata est.

Joan. 3. d. et. 8. c.

Nũqđ increduli. Nũqđ qz aliq credere noluerũt p̃iudicabit ceteris iudeis ne digni iudicẽt accipere quod deus promisit fidelibus: quippe cuz facta sit promissio vt credentibus proficeret.

Fidẽ dei. Vel qđã crediderũt deo vel qđ deus hoibus promiserat.

Dis aũt hõ mẽdax. Hoc addit vt appareat ꝓmissionẽ dei factam esse ⁊ cõpletã: nõ ꝓpter aliquã hois dignitatẽ: ꝺ ꝓpter miam vt gfa detur indignis: ⁊ cõmẽdabilior sit gfa. Deꝰ dr verax. i. inuariabilis tã i essentia q̃ in ꝓmissione: homo mendax: nec verum esse habens: ⁊ per pctã defluẽs.

Iudeus est nomine ⁊ natione: qui labijs confitet ⁊ corde est remotus ī ſ vere.

qui in manifesto ī iudē ē: neq; ſ manufacta est ſ ablatione cutis ſ vera
que in manifesto i carne ē circũci-
ſ corde confitens ſ est verus
sio: sed qui i abscõdito iudeus ē ⁊
ſ mundatio ſ est vera ſ facta per spiritũ san.
circuncisiõ cordis in spiritu non
ī non lapideis cultris vt littera docet ī ſ. i. que vera laudabilis non est ex homine sed ex gratia dei.
littera: cuius laus non ex homi
nibus sed ex deo ē.

C. III.

ſ ſm ꝓpoz̃ statũ ſ de lege ⁊ legalibus obseruantijs

Quid ergo amplius iu-
deo ē. Aut q̃ vtilitas cir-
ſ ſm ꝓpoz̃ statũ: sed in fide xp̃i nihil
cuncisionis? Multum p omnez
modũ. Primũz qđē qa credita
ſ lex ⁊ pphete ſ ideo plus
sunt illis eloq̃a dei. Quid eniz si
quidam illoz̃ non crediderunt?
ſ non ideo minus factum credentibus
Nũnquid illorum incredulitas
ī inexpletam fecit ī q̃ euacuata sit ſ sed potius
fidem dei cuãcuauit? Absit. Est

Omnis homo mẽdax: qui negat deum impleſſe promiſſa. hoc maxime iudeus: quem vicit deus: non dat promiſſa.

Omnis homo mendax. Etiã iudeus: ne dignior videat in nouo statu.

Ut iustificeris. Quasi peccauit: vt mittẽdo filiũ de stirpe mea sicut ꝓmisisti: iustꝰ esse ⁊ ex sola iustitia ꝓmissionis cõplesse: non ex merit⁹ meis cõproberis: ⁊ vincas implẽdo ꝓmissa: cũ iudicaris nõ debere implere ꝓpter mea pctã. Vel tibi tñ dico me peccasse: vt dũ ego ⁊ oẽs peccam⁹: tu soꝰ iustus appareas in oib⁹ ꝓmissis tuis ⁊ superes oẽs i iustitia cum alijs cõpararis. Vel vicit hõ deꝰ qñ iudicat⁹ ē: qz ꝓpter illam hũilitatẽ deꝰ dedit ei nomen qđ ē sup oẽ nomẽ. Qđ nõ ptinet ad supius argumentũ: sed additur ex abundanti. Ps. 115. Ps. 50.

Ut iusti. ⁊ vin. Iustus iudex a pctõribꝰ iudicat⁹ ē ⁊ in eo vicit: huic itaq; nullũ pctm̃ habẽti dauid dic: tibi soli pec. vt iustificeris qui supas oẽs iudices: qui solus iniuste iudicaris.

Si aũt iniqui. cẽ. Dixit q deꝰ verax: ⁊ oẽs hõ mẽdax: ⁊ q indignis dat bona: ſm q̃ cõmẽdabilior apparet ei⁹ iustitia ⁊ gfa. vñ carnalis dicẽs: deũ vti malis q̃si instrumento ad gloriã suaz. eorem deducit: vt dicat iniquum deũ q punit pctã que sibi ꝓsunt. Dis remouet dicẽs: nũqđ iniquꝰ est deus qui infert irã. Nũquid int. Deus verax ⁊ hõ mendax. Si autẽ hoc est: ⁊ ita iniquitas nostra iustitiam dei cõmendat: quid sequi videt. Q deus iniquus est. Sed nũquid iniquus deus: qui infert mala.

Si enī veri. Interiecta remotione. redit ad ꝓbationẽ carnalis: q sit iniquus si punit: qz si inde gloriosior: quid etiã nũc nõ solum in futuro iudicor quasi peccator: quod non sum. Vel adhuc. i. post conuersionẽ posq̃ dedit dona indigno. Ante enī ex meis non erat gloriosior ac si diceret. Qđ ante remissionem videri poterat post videri nõ debet. scilicet q ego peccator iudicandus sim: quia nunc certum est q̃ dimittendi veritas non abundasset in gloriam nisi peccassem. Subdit:

Omnis autẽ homo mẽdax. voluntas enī humana mutabilis est. ⁊ ideo potest esse mendax in ꝓmissis. non sic autẽ deus: cuius volũtas est imutabilis. ⁊ ad hoc inducit exemplũ de ꝓmissione facta ipsi dauid absolute de conseruatione regni sui ⁊ posteris eius: cuius impletio nõ fuit impedita per peccatum dauid cum bersabee. ⁊ hoc est qđ dicit: q Sicut scriptuz est psal. l. quẽ fecit dauid penitens de dicto pctõ. vt ibidẽ declarauit. r Vt iustifices in sermonibꝰ tuis. ibi promittit: Tibi soli peccaui ⁊ malũ coraz te feci. ⁊ subintelligit: Remitte mihi. Vt iustificeris in sermonibus suis. i. vt veritas sermonis tui appareat de cõseruatione regni ⁊ christo nascituro de me sicut promisisti. s Et vincas cũ iudicaris. faciendo contrariuz qđ de te iudicat a multis. Post enim adulteriũ dauid cum bersabee ⁊ occisionem vxis multi dicebant q ꝓpter hoc promissa dei facta dauid erãt retractata quod tamẽ nõ erat verum. quia facta fuerant absolute. t Si autem iniquitas nostra. Hic circa predicta remouet errorem incidentẽ. ex hoc enim q ex peccatis hominũ apparet iustitia dei cõmendabilis: dixerũt aliqui q peccata per se faciunt ad gloriã dei. quod apostolꝰ falsum ostendit ducens hoc ad triplex incõueniens. Primũ est q deus esset iniquus inferendo penam peccatoribꝰ. cũ ſm hoc peccata per se faciant ad gloriã suaz. ⁊ hoc est quod dicit: Si aũt iniquitas nostra iustitiam dei cõmendat. i. cõmendabilem facit. v Quid dicemus. ad incõueniens quod seqt: x Nũquid iniquus est deus qui infert iram? id est penam peccatoribꝰ. hoc enī sequitur ad dictum eorum erroneum. ideo sequitur: y Secũm hominez dico. id est ſm homines errantes dicto modo. z Absit scilicz deuz esse iniquũ. a Aliquin quõ iudicabit deus hanc mundũ. q. d. nullo modo bene. si enim esset iniquꝰ nõ posset esse bonus iudex. naz equitas est optima cõditio iudicis. b Si enī veritas dei. Hic infertur secũdũ incõueniẽs. si enim pctã facerent ad gloriã dei: sequeret q̃ peccator posset nullo modo malus dici: quia nullus dicitur malus faciendo illud quod ad gloriaz dei ordinatur. ⁊ hoc est qđ dicit: Si enī veritas dei. i. ei⁹ iustitia. c In meo mendacio. i. per meũ peccatũ qđ ē quoddã mendaciũ. d Abũdauit in gloriam ipsius. i. declarauit iustitiam eius gloriosam. e Quid adhuc ⁊ ego. ⁊ loquitur aplus in ꝑsona peccatoris. f Tanq̃ peccator iudicor. scilicet reus ⁊ cõdemnandus ꝓpter peccatum. q. d. non esset hoc rõnabile.

si illud

Et nō sicut blasphemamur ⁊c. a Et si istud est cur. s. nō facim⁹ mala vt veniāt bona. Sicut ponit nobis hoc sentire: qđ est blasphemia: ⁊ etiā pdicare occasione huiusmodi ꝟboꝝ: vbi abundauit delictū supabūdauit gra. Vel. Si enim. Propi⁹ iungat: quo modo iudicabit si iniquus. Quasi nō recte: qz nec mō iuste iudicaret me q̄si peccatorē: qđ nō sū.

Quid igitur. Qz plus fecit iudeo i priore statu: ⁊ qz bona eis ipleuit nō ex aliquo coꝝ merito est. Quid igit: pcelli mus. ⁊c. Vl cū ois hō sit mēdax: ergo nō pcelli mus gentiles in hoc statu: q̄uis pcellētiores in priori statu.

Nequaq̄. Quia nō ē psonaꝝ acceptio apud deū. Sed in oi gēte q timet deū acceptus ē illi.

Nō est requirēs. Ex operib⁹ poterāt grere ⁊ inuenire q̄ christus erat deus.

Omnes declina. Nō tota penit⁹ plebē signficat: sed alterā partē plebis. Semper enī duo pplī sūt in vna plebe. vñ hieremias. Tūc oēs in surrexerūt in pphetā dñi volentes cū occidere. Et subiecit: Dis aūt pplus nō pmisit illos. Dēs dic insurrexisse. i. malos. oēz pplm nō pmisisse. scilicet bonos.

Nō ē vsq̄z ad ⁊c. Christ⁹ tm facit bonū in se ⁊ in suis.

Veloces pe. e. De qb⁹ dñs: hierim hierim q̄ occidis pphas. Et itē: generatio mala ⁊ adultera. Et de quibus esaias: vhe genti peccatrici semini nequā ⁊c.

pā. s. et. 13.

Cōtritio ⁊ infelicitas. Talia faciunt. vnde conterant in hoc seculo.

Nicolaus

si illud dictū esset verum. ⁊ sic ex hoc incōueniēti concluditur esse falsum. a Et nō sicut. Hic infert tertiū incōueniēs. qz si pctā p se facerēt ad gloriā dei essent frequētāda. sic ⁊ opa ꝟtutū. hoc aūt incōueniēs infert implicādo dictū pseudo apl'oꝝ. q diffamare nitebāt veros apl'os. vt pz in pluribus locis noui testamēti. ⁊ iō ex hoc q paul⁹ cōmēdās grām dei dixit: Vbi abūdauit delictū supabūdauit ⁊ gra. ⁊. j. ca. v. ⁊ ex silib⁹ ꝟbis discipulorū alioꝝ xpi dicebāt pseudo apl̄i q paul⁹ ⁊ alij xpi discipuli inducebāt pp̄l'os ad multiplicationē pctī: vt sic p multiplicationē maloꝝ venirēt bona. ⁊ ℔ ē qđ dicit: Et nō sicut blasphemamur. a pseudo apl̄is. b Et sic aiūt q dā nos dicere. falso tū. c Faciamus mala vt veniāt bona. imponebāt eni veris apl̄is q pdicabāt multiplicationez pctoꝝ. d Quoꝝ dānatio iusta ē. qz falsū crimē apl̄is imponebāt. ex hoc igit q pctā nō sūt frequētanda. ⁊ qz dicere q sint frequētāda est erroneū: ꝛcludit falsitas illi⁹ dicti. s. q pctā faciant p se ad gliā dei. Ad maiorē intellectū pdictoꝝ sciēdū q pctm siue malū culpe auertit a deo p se. ⁊ iō nō facit ad ei⁹ gliaz: ℔ de⁹ cui⁹ ptās tāta ē ⁊ bonitas q de malis elicit bona. vt pz p Aug. i enchyridion. punitionem pctoꝝ p malū pene cui⁹ ē actor ordinat ad declarationē sue iusticie p̄ter intētionē peccātis: siē p̄ter intētionē tyrānoꝝ declarauit patiētiā martyrū. e Quid ḡ. Postq̄ apl̄s ondit iudeos ⁊ gētiles silr indiguisse gra dei añ ꝛuersionē p hoc q vtrīq; i vitia horribilia sūt ꝓlapsi. hic ondit eos eadē gra indigē post ꝛuersionē p hoc q sine ipsa nō poterāt cōseq salutē. ⁊ hoc ondit dupl'r. ꝓmo ex legis impfectiōe. scōo ex fidei xpi pfectione. ibi: Nūc aūt. ꝓmū aūt p scripturā ondit. ⁊ iō ꝓmo ipsam allegat. scōo ad ꝓpositū applicat. ibi: Scim⁹. Circa ꝓmū dicit ꝛtinuādo se ad p̄cedentia: Quid ḡ: nos iudei de qb⁹ erat apl̄s: f Precellim⁹ eos: s. gentiles. g Nequaq̄. ⁊ subdit cām: Causati eni sum⁹. i. rōnabilit ondim⁹. h Judeos ⁊ grecos oēs sub pctō esse. añ cōuersionē. vt pz ex pdict. ⁊ idē segt post conuersionē nisi adsit grā dei. qz fides informis nō sufficit ad salutē. i Sic̄ scriptū est. psal. xiij. ꝓm trālationē septuaginta. k Quia non est iustus quisq̄. sine gra dei: loquēdo de iusticia pfecta q̄ facit holez dignū vita eterna. pōt tñ aliqs esse iust⁹ iusticia politica p obseruationē legis nature ⁊ iusticia legali p obseruationē legis mosaice. l Non ē intelligēs. rōnem supne btitudinis. m Non ē regrēs deū. p opa meritoria. ad hoc enim regritur gra. idco subdit: n Oēs declinauerunt. a via vere btitudinis. o Simul inutiles facti sūt. deficiētes a ꝛsecutiōe finis vltimi: sicut medicina dr inutilis q̄ deficit ab introductiōe sanitat̄. p Non ē q faciat bonū: nō est vsq̄z ad vnū: qz null⁹ pōt facere bonū meritoriū sine gra dei. ⁊ per tyrū ⁊ vespasianū. erunt infelices puniti in anima ⁊ corpore.

In lege. Ex aliqñ appellat generaliter vet⁹ testm̄. vt ibi aperuit dñs discipulis sensū: vt itelligerēt de eo q̄ scripta erāt in lege ⁊ pphetis ⁊ psalmis. Nōnūq̄ psalmi lex vocāt. Sicut dñs ait: In lege vestra scriptū est: Ego dixi dij estis ⁊ filij excelsi oēs. Et alibi: vt impleat ꝓmo q in lege coꝝ script⁹ est: qz odio habuerunt me gratis.

Ut oē os o. Etiam iudeorum a sua gloria iactantiū se, p meritis suis ad fidē venisse: vel ita obstruatur os iudeoꝝ sicut superi⁹ gentilium qui de bona natura se iactabant.

Quia ex o. Sic̄ abstulit gliā de circūcisione: ita de ceteris operib⁹ legis vult facere: ⁊ est nova sententia q̄uis iungatur precedētibus. per. quia. e.

Ex opib⁹ le. Opera legis dicuntur que cū lege instituta ⁊ terminata sunt vt erant cerimonialia et figuratiua que nunq̄ valuerūt conscientiam mundare: etiam si cum charitate ⁊ deuotione fierent: quia non fuerunt instituta in iustificationem sed in futurorum significationē ⁊ peccati infirmitatis ostensionem: quia lex non venit peccata tollere sed ostendere ⁊ punire.

Gal. 2. d

Non iustificabi. Scōm cerimonialia intelligere non moralia. que vtiq̄ iustificant ⁊ in euangelio cōsummant.

Cora illo. Qui intima videt: vtrum ex amore iusticie quid agat: vel timore pene. quod non vident homines.

de lyra

† verbis bona dicentes: ‡ malū i corde cogitantes. ‡‡ odium insanabile.

† dolose agebant: † venenū aspi/ ‡ erit ‡ i. sub corde ‡ etiam

dū sub labijs eoꝝ. Quorum os † i. maledicis verbis vt demoniū habes ⁊ hmōi ‡‡ i. amaris minis ‡‡ abūdanter

† maledictōe † ⁊ amaritudine † ple ‡ etiā ‡‡ affectus ‡ q. homicide ex deliberatiōe

num ē † veloces † pedes eoꝝ † ad ef † christi ⁊ suoꝝ ‡‡ palis pena

fundendū † sanguinem. † Cōtri ‡ etna dñatio ‡‡ opib⁹ ⁊ ‡ i. xpm vñ pax multa dili. n. r. d.

tio ⁊ † infelicitas ‡ † in vijs eoꝝ: ⁊ † viā

pacis non cognouerunt: nō est † nec ‡ alte timor dei inflerit eos a malo ‡ q ē initiū sapie ‡‡ hec dauid ‡ nos aūt apli ‡ ne alio distorquerent hoc iudei

† timor dei ante oculos eoꝝ. † Sci † ‡ psalmi dicunt: lex qz in formāt

mus aūt quoniaz quecunq̄ † lex † ad emēdationē illorū ⁊ ‡ supple q de bis

loqtur: † his q̄i in lege † sunt loq † ita ‡‡ etiā iudeoꝝ ‡‡ a sua gloria

tur: † Ut omne † os † obstruat: et ‡ totū deo tribuēs ⁊ ‡ ois hō nō tm̄ gētilis sine lege scripta reus de impietate: sed etiā iudeus reus de legis transgressione.

† subditus fiat † omnis mundus ‡ qđ debet

deo: quia ex operibus legis nō † ens ‡‡ carnalis ‡‡ deo ‡ etsi coram hominibus

iustificabit † omnis † caro † cōram illo. Qui intima videt: vtrum ex amore iusticie quid agat: vel timore pene. quod non vident homines.

de lyra

qm̄ ipsa subtracta holes cōiter labūt in horribilia pctā. iō segt: q Sepulchrū patēs est guttur eoꝝ. ex sepulchro eni patenti fetor exalat. sic tales p̄ferūt ꝟba vilia ⁊ fetida. qz ex abūdantia cordis os loquit: Matth. xij. r Linguis suis dolose agebāt. primū decipiēdo. f Venenū aspidū sub labijs eoꝝ. occulte detrahēdo. t Quoꝝ os maledictione. deū blasphemādo. v Et amaritudine plenū. alios malū psuadēdo. x Veloces pedes eoꝝ ad effundēdū sanguinē innocētē. y Cōtritio ⁊ infelicitas in vijs eoꝝ. qz finaliter cōterent ⁊ ad miseriā deducent. z Et viam pacis nō cognouerūt. q̄ ducit ad vitā btām vbi est pax pfecta. ⁊ subdit predictoꝝ causa: a Non ē timor dei. q retrahit a malo. b Añ oculos eoꝝ. p̄ter qđ sine retinaculo currūt ad malū. c Scim⁹. Hic scripturam allegatā applicat ad p̄positū. d. Scim⁹ autē qm̄ q̄cūq; lex loqt his q sub lege sūt loqt. Ex hoc dicūt aliq expositores q scriptura allegata loqt tm̄ de iudeis q sub lege mosaica erāt: ℔ scriptura imediate p̄cedēs dissonat. vbi dr: Causati eni sum⁹ iudeos ⁊ grecos oēs sub pctō esse. silr subsequens imediate. vbi dr: Ut oē os obstruat ⁊ subdit⁹ fiat ois mūd⁹ deo. Ex qb⁹ pz q loqt de iudeis ⁊ gētilib⁹. nec obstat qđ dr: His q sub lege sūt loqt: tū qz dr hic q sub lege indefinite. ⁊ sic iudei erāt sub lege moysi: ita gētiles erāt sub lege nāli. indefinita ꝛo iuris eqpolletvli: tū qz nō dr hic de his q i lege sūt: ℔ de his q sub lege st. Iz aūt liber psalmoꝝ de q̄ accepta ē scptura p̄allegata dat⁹ sit iudeis sic ⁊ alij libri veteris testi. nō tm̄ solū loqt d iudeis ℔ et de multis aljs gētilib⁹. sic̄ declaratū fuit ibi: ⁊ p singlos libros veteris testi. Sciēdū igit q ꝓs. xiij. de q̄ assūpta ē scptura ꝓm sensū lr̄alē de nabuchodonosor: loqtur rege babylōis ⁊ ei⁹ exercitu. vt dictū fuit ibidē. tm̄ ꝛz sensū tropologicū ꝛueniēter allegat de oib⁹ pctoꝛib⁹ gnāliť. ⁊ ℔ mō allegat eā apl̄s hic. sic. j. Coꝝ. r. scptura Exo. allegat i sensu allegorico. d. Petra āt erat xp̄s. Ertū ē eni q petra vñ fluxerit aq̄ in deserto ñ erat xp̄s historice: ℔ tm̄ allegorice qz ipsū sigbat. dic̄ igit apl̄s: Scim⁹ eni qm̄ q̄cūq; lex. s. mosaica sub q̄ cōtinet liber psalmoꝝ accipiēdo legē gnāliť. p oib⁹ libris veteris testi sic̄ frequēt accipiūt iudei. d His q ℔ le. sūt lo. i. iudeis nō tm̄ solū illis loqt ℔ etiā aljs gētib⁹. ⁊ sic pōt intelligi auctas pri⁹ inducta. Vl aliť: His q ℔ lege sūt indefinite. i. gētilib⁹ q erāt sub lege nāli. ⁊ iudeis q erant sub lege moysi. vt p̄dictū ē. e Ut oē os. s. gētilis ⁊ iudei. f Obstruat. i. q non habeat audaciā contra deū loquēdi. g Et subditus fiat ois mūdus deo. tāq̄ eius gratia indigens ad consequendū salutē. h Quia ex operib⁹ legis. mosaice vel naturalis. i Non iustificabit omnis caro. id est ois homo. k Coram illo. id est vt sit acceptus deo p̄ beatitudine consequenda.

Per legem

Per legem eni. Hic incipit de lege vt ostendat iusticiā nō esse ex ea.
Per legē.c.c.p. Nō q̄ pri⁹ prohibēt:& q̄ nō impune futura apud deū petā. Quedā petā añ legē cognoscebāt vt cum apud pharaonē ioseph accusat⁹ de crimie adulterij missus fuit in carcerē. Et frēs ei⁹ dixerūt: Merito hec patimur q̄ peccauim⁹ in fratrē nr̄m. Quedā aūt cognita sūt p legē q̄ añ ignorabāt vt cō cupiscentia et originale petrī. Quedā etiam grauiora per legem cognita sunt q̄ ante putabātur.

Cognitio pec. Si cognoscūt & nō cauēt: p̄uaricatio est & ira.

Testifica.a l.& pro. Quia lex eā multis sacrifis figurauit. Vel in ℞ lex p̄hibet testimoniū iusticie dei q̄ si eo nēo iustificat. Prophete id p̄nūciādo q̄ō xp̄i implecuit aduēt⁹.

Justicia dei. Nō q̄ ipse iust⁹ essentialiter. Sz q̄ induit ipiuz q̄n miseri/corditer de infideli facit fidelem.

Justicia aūt &c. Iusticia dixit: Nō mia vt/cūq̄ qō p̄miserat de⁹ in le.& pphe. sz aduentuz christi reddidit.

Egēt gratia. Id ē: indulgentia & venia pec/catorum.

Gratis. Nō p legē nō p p̄priā volūtatē: sed p grāz xp̄i: q̄ donū dei ē. donū aūt maximū spūs sanct⁹ est. Nō tñ q̄ oīno fine nostra volūtate fiat. Sz voluntas nr̄a ofdit infirma p legez: vt sanet gratia volūtatē & sanata volūtas impleat legē: non cōstituta sub lege nec indigēs lege: huj⁹ gre p̄cipūe nulla p̄cedūt merita: q̄ meritis impij: non gratia sed pena debet nec ista esset gratia: si non daretur gratuita.

Proposuit propiciatorē. Ad hoc vt ostenderet se veracē in p̄missis que ostensio necessario fuit non solū p̄o remissione presentiū: sed & eorum que p̄cesserunt in sustentatione dei deo sz patiente: & non puniente: tunc vt ostenderet in hoc tempore christi: quod nullo alio tempore fieri potuit.

† ex lege nō ē iusticia: q̄ tñ cognitio pec: nō p̄sūptio illo. † Per legem enim cognitio
† in aduentu christi ſ. in hac gratia † ſ sine legis imperio vel auxilio
peccati. † Nunc aūt † sine lege: iu/
† nō bois † ſ nō solū data ſ nō dubie ſz miraculis ſ dño coopante & ſmonē p̄firmāte † ſ vt certius crēdar ceteri addit ſ vel testimoniū habens
sticia † dei † mānifestata ē: † testificā
† ſ dixi iustificā ex deo esse ſ hec qua iustificamur
ta a lege: & prophetis. † Justicia aū
† ſ a deo † ſ fides impar q̄ lex impat † ſ que credūt in christū m iustificatorem impioruz
tem † dei † per † fidem iesu christi in
† ſ vt magis p̄prie dicatur ſ iudeos & gētiles ſ celitus data.
omnes & † super omnes qui cre/
† ſ vere in oēs † ſ iudeos & gentiles
dūt in eū. † Non eni ē † distinctio.
† ſ tā iude q̄ gētiles † ſ vel in se vel in adā ſ añ. ſ adhuc quotidie.
† Omnes enī † peccauerūt: & egēt
† ſ iusticia q̄ ē glia dei: q̄ p hoc gliosus apparet deus † ſ nō sua † ſ q̄: oēs peccauerūt ergo † ſ sine meritis.
† gloria † dei: † Justificāti † gratis p
† ſ p gratuita dona † ſ vñ nō corruptibilibus auro & argento sed pretioso sanguine v nigeniti filij dei ſ .i. precium datum p̄o nobis
† grātiā ipsius & p † rēdēptionem
† ſ nusq̄ alibi † ſ christum † ſ longe ante predixit vel palam omnibus posuit
que ē in † christo iesu: † quem † prō
† ſ misericordē † ſ sine q̄ nil: nil placet deo. ſ passiōis.
posuit de⁹ † propiciatorē † p fidē
in sanguine ipsius: ad ostensionē
† ſ vt eēt iust⁹ in p̄missis † ſ nō tm̄ p̄tiū sed &.
† iusticie sue propter † remissionez
† ſ christi aduētū † ſ que erant † ſ supportauit pec cata nō absuluit tunc: reseruauit vsq̄z ad aduētum. ſ.
† precedentiū † delictoz † in sustēn/
ſ vt iustificet.
tatione dei: ad ōstensionē iustitie
† ſ saluationis ſ mortis christi † ſ aliter nō posset ipse iunare ſ in promissis
eius in hoc † tēpore: † ut sit ipse † iu/
† ſ qui credit in ipsum † ſ non ex lege
stus & iūstificās † eum qui ex † fide
† ſ q̄: ex fide sine lege ē iusticia: ergo nō potes gliari o iudee
est iesu christi. † Ubi ē̄st gloriatio
ſ ablata ē & attende per quid nō per laborem operum: sed per facilitatez fidei
tua? Exclūsa ē. † Per quā legem?
Factor? Nō. Sed per legē fidei.
† ſ q̄: fides iustificat ſ ab auctoritate sua hoc ofdit. ſ nos apostoli † ſ quēcūq̄z etiā gentilem
† Arbitramur eni iustificari † ho/
ſ carnalitus
minem per fidē sine operibus le/
† ſ arbitramur ōcūq̄z ho. iustif. p fidē q̄ō credēdū q̄ gis. † An iudeoruz deus tm̄? Nō/
& gētiū creator ſ vt iudeorū
ne & gentium? Immō & gētium.

opa legis timore fecerāt, cū fides p dilectionē operet i corde etiā si forte nō exit in ope. vñ & si meriē p̄orū operū ad iusticiā fidei venīt: i q̄ tudei se p̄fercbāt. bona opa etiā añ fidē inanta sūt ita vt videāt eē magne vires & cursus celerrim⁹ p̄ter viam. bonū eni opus intentio facit: intentionez fides dirigit.

Sine op̄ib⁹. Precedentib⁹ nō sequentibus: sine quibus est inanis fides: vt iacobus ait: fides sine operibus mortua est. & ipse paulus: Si habuero omnē. ſ. ita vt. m. transi. c. a. nō. h. n. ſ.

Justificari ho. Non q̄n credēs post p dilectionem debeat operari vt & abrahā filiū imolare voluit. Sequūt etiā opa, iustificatū nō p̄cēdūt iustificādū & sola fine fine operib⁹ p̄cedētib⁹ hō fit iust⁹ vt nō magz sint iusti: q̄

Nicolaus

a Per legem eni cognitio peccati. supple fit non tm̄ ei⁹ remissio sed per grām dei. Sz ptra hoc videt q̄ō in leuitico frequēter dr̄: q̄ in oblatiōe sacrificij p̄ pctō. ſ. Orabit p eo sacerdos & dimittet ei. Ad q̄ō dicēdū q̄ p̄tu te illi⁹ sacrificij p̄m se nō dimittebat peccatū p̄m q̄ dicit Heb. x. Impossibile est sanguine tauroz auferri pctā. sed inquantū illud sacrificium erat quedā p̄testatio christi passuri quā protestationē cognoscebāt maiores magis explicite. minores p̄o implicite. & sic p̄tute fidei christi grām conferente eo q̄ eadē fides erat antiquoz & modernoz: remittebat peccatū & nō virtute sacrificij. & hoc satis ostendit ex mō loquendi. cū dr̄: Orabit p̄o eo sacerdos & dimittet ei. q̄: ex fide & deuotione offerentiū remittebat peccatū. b Nūc aūt sine lege iusticia. Ostenso q̄ cōsecutio salutis nō erat nisi per fidem christi. & hoc ex legis imperfectiōe: hic p̄mitter hoc idē ostendit ex fidei xp̄i pfectione. & diuidit in duas. q̄: p̄mo hoc facit rōne. secō exēplo abrahe. ca. iiij. Prima in duas. q̄: p̄mo ofdit p̄positū. secō infert corelariū. ibi: Ubi ē ergo gliatio. Prima adhuc in duas. q̄: p̄mo ofdit holez iustificari p fidē xp̄i. secūdo ponit mod⁹ iustificādi. ibi: Ois eni &c. Circa p̄mū sit talis rō. Illud p̄prie iustificat q̄ō facit dignū vita eterna etiā sine lege mosai ca. & sic est de fide xp̄i: q̄ gentilib⁹ eā recipiētib⁹ dabat in signo visibili spūs scūs. vt pz Act. x. de cornelio & alijs gentilib⁹ cum eo existētib⁹. ergo &c. huj⁹ rōnis ponit minorē. d. Nūc aūt sine lege iusti. dei. i. que facit deo acceptū & vita eterna dignū. c Manifestata ē. i gētilib⁹ spūs scī recipiēti b⁹ mō dicto q tñ legē moysi nō habāt. d Testificata a lege. i. a libris moysi q̄ p̄prie dicūt ler apud hebreos. & Gen. xlix. ca. dr̄ de xp̄o: Nō auferet sceptrū de iuda & dux de femore ei⁹ donec veniat q̄ mittēdus est. & in trāslatiōe chaldaica q̄ apud hebreos ē autētica habet: Donec veniat messias ipse erit expectatio gētiū. q̄: indifferēter iudeis & gētilib⁹ dedit spūs sanctū. & pphetias: Joel. ij. ca. Effundā de spū meo sup oēm carnē. ſ. sup omnē holez iudeū siue gentilē. ſō cōcludit: e Justicia aūt dei. i. faciēs deo acceptū est. f Per fidē iesu christi sup oēs & in oēs q̄ credāt in cū. & dr̄ super oēs: q̄tū ad ap̄los & alios p̄mo credētes. & in oēs. q̄tum ad alios q̄ eandē fidē receperūt & recipiēt per p̄dicationē ap̄lor & succedētiū doctor. g Non eni est distinctio. inter iudeos & gētiles q̄tū ad iustificationē per xp̄i fidē. & loquit ap̄ls de fide formata charitate q̄ iustificat. h Omnes enim. Hic p̄mitter ofdit modus iustificatiōis huj⁹ per causam formalē efficientē & finalē & tēpois cōgruentiā. p̄mittit tñ huius iustificationis necessitas cum dr̄: Oēs enim peccauerunt. tam iudei q̄ gentiles. i Et egent gloria dei. i. gratia sui per quā apparet gloriosus. & subdit huj⁹ iustificationis modus. cum dr̄: k Justificati igitur gratis. i. sine meritis nostris. l Per gratiam ipsius. formaliter. m Et per re. que est in christo iesu. i. per passionē eius efficienter meritorie tamen. n Quē p̄posuit de⁹. qui est causa efficiens nostre iustificationis p̄ncipaliter. o Per fidem. nos deo cōiūgentē. p In sanguine ipsi⁹ ad ostēsionē iusticie sue &c. sz finaliter. per hoc enim declarauit se iustum q̄ peccatū ade totam naturaz humanā inficiēs non reliquit impunitū. q In sustētatione dei. sustentauit enim patres in limbo sine pena sensibili. r Ad ostensionē iusticie eius in hoc tēpore. ſ. gratie in quo ostendit sua iusticia que facit dignū vita eterna. ſ Ut sit ipse iustus. i. manifeste appareat iustus. t Et iustificans eum qui ex fide est iesu xp̄i. id ē quēcūq̄z credentez in xp̄o. v Ubi est ergo. Hic infert quoddā corelarium. secundo soluit obiectionē in contrarium. ibi: Legem ergo. Declaratuz est q̄ iusticia dei equaliter dabatur conuersis ad fidem xp̄i de iudaismo & gentilitate. & ideo concludit ap̄ls q̄ iudei non debebant gentiles despicere gloriādo inaniter de legis obseruatione: q̄ō tñ faciebant in p̄mittua ecclesia. p̄m q̄ dicit Act. vj. Factū est murmur grecoꝝ aduersus hebreos: eo q̄ despicerentur in ministerio quotidiano vidue eoz. ad hoc igitur reprimendū dicit ap̄ls: Ubi est ergo gloriatio tua? o iudee qui inaniter gloriaris de lege. x Exclusa est. quātū ad cerimonialia que tempore legis noue nō sunt obseruanda que erāt mere figuralia. aduentente p̄o veritate tpe xp̄i cessat figura. iudicialia p̄o exclusa sunt in q̄tum habebant vim obligādi in lege. illa tamen possūt de nouo instituī in lege noua q̄tū ad illa que regiminī xp̄ianoz videtur accomoda. moralia p̄o manent q̄: sūt de lege nature que ē immutabilis. & subdit mod⁹ dicte exclusionis cū queritur. y Per quā legē. facta est dicta exclusio. z Factor. i. per legē veterē q̄ in obseruātiis carnalib⁹ existebat. q. d. nō. a Sed p legē fidei. i. per legē euangelicā q̄ spūalis ē. qō cōfirmat dicēs: b An iudeoz deus tm̄? q. d. nō. c Immo est etiam deus gentiū. finis enim correspondet p̄ncipio. & ideo sicut iudei & gentiles processerunt a deo sicut ab vno p̄ncipio: ita reducuntur ad ipsum sicut ad vnum finem que reductio fit per mediatorem iesum christum. ideo subditur:

de lyra

Quoniam

Absit. Lex nō destruit cū impleta ſm ſpm: ceſſat ſm litteram.

Statuim⁹. Quia oſtēdim⁹ cōpletū qđ lex dicit: vel statuim⁹. i. firma mus cū ſine fide infirma eſſet: q: hic eſt gra fidei, qua lex impleť. legis enim stat⁹ firmať q: myſtica ⁊ cerimonialia ſpūaliter implēť: ⁊ qđ min⁹ in mo ralib⁹ ꝓtinebat in euāgelio addit. ⁊ qđ lex venturū ꝓmittebat: fides euan gelij iā aduenisse teſtať.

Myſtica ḡ ⁊ ꝓmittētia in euāgelio impleta sunt ſm ſpūalē intelligentiā. littera aūt occidēs tollit.

C. IIII.

q Quid ergo di. Ex ſupi⁹ hoiem dixerat iuſtificari p fidez oſidit per abrahā i q oēs ꝓfidūt q ⁊ p fidē adept⁹ eſt iuſticiā ⁊ ꝓmiſſionem ⁊ paternitatē.

Scōm car. Id eſt: ex opibus legis. Q. dice mus q: fuit iuſt⁹ ex eis: nō q: ſi ex carnali obſer uatiōe eſt iuſt⁹: hz gliam eternā q ex iuſticia ſeqē a ſe nō a deo. Vel hec iu ſtificatio ē in opiniōe ho minū ⁊ nō apud deū. ⁊ ſi hoc ē: tūc ex fide iuſtifi cat⁹ē qđ ꝓbat. Quid eni quaſi attēdite quid ⁊c.

Credidit. Credere ſufficiēs cā fuit ei iuſticie ⁊ eſt alijs: § tm qui habet tēp⁹ operādi: ei nō dabit merces ſm grām tm: ſed ſm debitū opatiōis ſue: § ei qui nō hz tēp⁹ operādi ſi credit: ſola fides ſufficit ad iuſticiā: ⁊ ita ad ſa

ſ ⁊ vere vtroq; ſ q̄ſi cū alijs modis poſſem ꝓbare

Quōniā quidem vnus eſt deus hoc ſolū pono †ſ cū vnus oiuz iuſtificat oēs ꝓ eādē cauſam ſ idem eſt ex fide ⁊ per fidem

†qui iuſtificat circuncisionez ſ ex fi

† imūdos gētiles †ſ q: dicim⁹ oēs iuſtificari p fidē

de: ⁊ †ꝓputium per fidē. ſ Legē ergo deſtruimus ꝓ fidez? Absit⁹.

ſ .i. moralia precepta legis

Sz legē statuim⁹. C. IIII.

ſ q: nemo iuſtus ſine fide.

Quid ergō dicemus in/

q † ſ quem imitari debemus

uenisse abraham †patrez

ſ .i. circūcisionē

noſtrum ſecundū carnem. Si

ſ tm

ēni abrahā ex opibus legis iuſti

† ſ de hac iuſtificatione ſ q⁹ē ꝓtra illud q̄ glo riatur in domino glorietur

ficatus eſt: †habet gloriā: ſ ſed nō

† ſ ſed habuit apud deū: nā ſcriptura dicit. c. a. ⁊c.

apud deū. † Quid enī ſcriptura

† ſ dicenti: in ſemine tuo. b o. g. ⁊ alias hmōi

dicit? Credidit abrahā †deo: ⁊re

† ſ .i. fuit ei ſufficies cauſa ad iuſticiā ⁊ ē etiā alijs

putatū ē †illi ad iuſticiam. Ei aūt

† ſ .i. tēpus hz opandi ſ ſ .i. iuſticia ſ ſ .i. dabitur:

qui †operat ſ merces non ſ imputat

† ſ fidei tm ſ ſ opatiōis ſue ſ de opibus

ſcōm †gratiā: ſed ſcōm ſ debituz.

ſ nō habēt tēpus operandi ſicut abrahā habuit

Ei vō qui nō operatur: credenti

† ſ ⁊ hz ſ ſ qui gratis impio peccata dimittit

aūt in †eum ſ qui iuſtificat impiū

ſ qđ ſ .i. ſufficit † ſ quā opa ñ meruerūt ſ ſ .i. ſaluē

reputat ſ fides eius ſ ad iuſticiam

ſ ſic decreuit deus: vt ceſſante lege fides iuſtificet

ſecūduz ꝓpoſitum gratie dei:

lutem ſm grām, ꝓpoſitā oībus: vel ſm q deus legē ante poſuit.

Ei aūt qui ope. Quaſi dicat abrahā ē iuſt⁹ ex fide: ſz ei qui opať illa carnalia: vel aliqua bona vt grām mereať: ſi merces ē ei: nō eſt ex grā: ſed ex meriti ſui debito. Illi vō q nō facit hec carnalia: vel aliq̄ bona: ſz tm credit: fides ſufficit ad iuſticiā: ⁊ ita attribuit alijs qđ dixit de abrahā. ſ. q ſi eſt iuſt⁹ ex opib⁹ hz glo riam: ſed nō apud deum: ⁊ ideo ex fide.

Sed ſm debitū. Aug. Nō tibi blandia/ris de merito cū tibi red/di mercedē ſm debitum opis audis: tanq̄ nō ſit in ope gra retribuētis ſic in fide eſt gra iuſtificanti vir eni ſuadeo vllū dici op⁹ ex debito remūeratio nē dei depoſcē: cū etiaz h ipſū q agē aliqd poſſim⁹ vl cogitare. vl ꝓcog ipſi⁹ dono ⁊ largitōe faciam⁹. gene. 15. b gal. 3. a. Jacob. 2. b

Credēti a. in e. Nō ei. Credit eni illi q credit vera eē q̄ ille loq̄ť: qđ ⁊ mali faciūt. Credē illi ē credē q ille ſit de⁹: qđ ⁊ diaboli faciūt. Sz credē in eū ē illū credēdo ama re: credēdo diligere: cre dēdo in eū ire: ⁊ ei⁹ mem bris incorpari. Scōm pro. A. ſine opib⁹ p̄cedētib⁹ iuſtificať impius ⁊ hoc ſm ꝓpoſitū gratie dei. id eſt ſm gratiā dei propoſitam omnib⁹ cre/dentibus vel ſm q deus longe ante poſuit.

Nicolaus

a Quoniā quidē vnus eſt de⁹. ſcz gentiliū ⁊ iudeorum. b Qui iuſti/ficat circūcisionem. id eſt iudeos circūciſos. c Ex fide. i. per fidem chriſti ⁊ non per circūcisionem. d Et ꝓputium. id eſt gentiles ꝓputium ha bentes. e Per fidem. ſcilicet eiuſdem mediatoris ieſu chriſti. f Le gem ergo deſtruimus. Hoc conſequenter reſpondet apoſtolus cuidam ob iectioni. quia per hec verba ⁊ ſimilia imponebant ſibi iudei q deſtruebat legem moyſi per predicationē fidei chriſti. vt habetur Actuū. xxj. Hoc igi/tur remouet dicens: Legem ergo. ſ. moyſi. g Deſtruimus per fidē chri ſti. i. per predicationē fidei chriſti. h Absit: ſed legē ſtatuimus. i. confir/mamus. quādo enim aliquid eſt via ⁊ diſpoſitio ad aliud ad quod ordina/tur ſicut ad finem. ſi ceſſet fine habito: non ꝓpter hoc dicitur deſtrui: ſed magis confirmari: quia virtualiter manet in alio meliori. ſicut eſt de motu ad formam. quia ceſſat forma introducta. ⁊ virtualiter manet in ipſa: Lex autem vetus fuit quedam diſpoſitio ad nouam ⁊ ordinata ad ipſam ſicut quoddam imperfectum ad rem perfectiorem. vnde dicit Hiere. xxxj. Ecce dies veniunt dicit dom⁹ ⁊ feriam domui iſrael ⁊ domui iuda fedus no uum non ſm pactū quod pepigi cuz patrib⁹ veſtris ⁊c. ⁊ ſubditur: Et ero eis in deum ⁊ ipſi erunt mihi in populū. Et ideo lex vetus non deſtruitur ſed magis ſtatuitur quantū ad id in quo ceſſat ſimpliciter. cuiuſmodi ſunt cerimonialia. alia vō non ſic ceſſant: vt dictum eſt. Ad maiorem dictorum ⁊ dicendorū intelligentiam querit hic. Utrum lex vetus ſuo tempore iuſti/ficaret. Et argitur primo q ſic: nam Leuit. xviij. dicitur: Cuſtodite leges meas atq; iudicia que faciens homo in eis viuet. ſed vita ſpiritualis ho/minis eſt per iuſticiam. ergo ⁊c. Item per circūcisionem tollebat culpa ori ginalis ſicut modo per baptiſmum. ſed culpa non aufertur niſi per gratiā ſicut nec tenebre niſi per lumen. ergo circūciſio conferebat gratiā que iuſti/ficat ſimpliciter. Item omnes moderni doctores tenent q in circūciſiōe da batur gratia. ergo ⁊c. Contra Bal. ij. Si data eſſet lex que poſſet iuſtifi/care. ſequeretur q chriſtus gratis mortuus eſſet. id eſt ſine cauſa. ſed hoc eſt inconueniens. ergo ⁊ illud ex quo ſequitur. ſcilicet q lex vetus iuſtificaret. Circa quod premittende ſunt quedā diſtinctiones. Prima eſt de iuſtifica/tione. que poteſt accipi dupliciter. Uno modo proprie. ⁊ ſic iuſtificatio eſt factio iuſticie. Alio modo magis large pro ſignificatione iuſticie. ſicut vi/na dicitur ſana eo q eſt ſanitatis ſignificatiua. Secunda diſtinctio eſt de iuſticia que poteſt etiam accipi dupliciter. ſcilicet vno modo perfecte ſm quam iuſtificatur homo apud deum. alio modo imperfecte. ⁊ ſic iuſticia eſt virtus politica. Tertia diſtinctio eſt de veteri lege que diſtinguitur ſm pre cepta moralia: iudicialia: ⁊ cerimonialia. Si igitur loquimur de iuſticia perfecta: ſic ſolus deus iuſtificat efficienter per habitum gratie quam ſolus infundit pſal. lxxxiij. Gratiam ⁊ gloriā dabit dom⁹. ipſa vō gratia iu/ſtificat formaliter. ſi vō accipiatur iuſtificatio large. ſic tota lex vetus iuſtifi cabat. quia gratiam iuſtificantem per chriſtuz dandam ſignificabat. totus enim ſtatus illius legis fuit noue figuratiuus. j. Corinth. x. ca. Omnia eni in figura contingebant illis. ſi autem accipiať iuſticia imperfecta. ⁊ lex ve tus quantū ad moralia ⁊ etiam iudicialia. ſic iuſtificabat effectiue inquan tum per opera legis que iuſta erant acquirebat habitus iuſticie. ⁊ ille habi tus acquiſitus iuſtificabat formaliter. iuſticia tamen politica: que non fa cit dignum vita eterna. quia opera talis iuſticie ſunt ſimpliciter opera hu mana ⁊ per conſequens ad conſecutionē vite eterne improportionata que

delyra

excedit facultatē hoīs naturalē ſm illud Eſa. lxiiij. Oculꝰ nō vidit ⁊c. pro pter qđ oportet q talis ꝓportio veniat a deo p habitū ad hoc ſpāliter infu ſum. Sciendū tm q moralia aliter iuſtificabāt politice q̄ iudicialia: q: mo ralia p̄cepta erāt de operib⁹ ꝓtutū generaliter. ⁊ ſic iuſtificabāt iuſticia pro oī ꝓtute accepta. iudicialia vō erant de cōtractib⁹ iuſtis inter hoīes. ⁊ ſic iuſtificabāt iuſticia min⁹ cōmuni. Si vō accipiatur lex q̄tū ad cerimonia lia pure que nō ꝓtinebāt aliqđ iuſtū ſm ſe ſz tm ex legis determinatōe. ſic lex nō iuſtificabat niſi executiue. ⁊ ꝓpter hoc de cerimonialib⁹ dī a docto/rib⁹ q nō iuſtificabāt niſi inq̄tū fiebāt ex obediētia faciētiū. Ad ꝓmū igiē dicendū q ꝓ tanto dicebanť p̄cepta legis cuſtodiētes viuere. q: p hoc eua debant penā mortis tpalis ⁊ corpalis. que per legem tranſgreſſorib⁹ infere batur in caſib⁹ multis. vt patet ex decurſu illi⁹ legis. Ad ſecundū dicendū q licz in circūcisione daret gratia. hoc tamen nō erat ex circūciſione. ſz ex fide chriſti venturi quā habuit abrahaz. cui⁹ fidei ſignū fuit circūciſio. ſicut dicit ſequēti ca. Et ſignū accepit circūciſionis ſignaculū fidei iuſticie: quaz fidē ꝓteſtabať ſe recipe ſuſcipiēs circūciſionē ꝓ ſe. ſi erat adult⁹. ⁊ per alīs ſi paruulus. eadem eni fides fuit antiquoꝝ ⁊ modernorum. ſicut dictum eſt ſ. licz modo magis ſit explicita. ⁊ hoc modo dicunt doctores gratiam fuiſ/ſe datam in circūciſione. aliter autem datur modo in baptiſmo qui habet efficaciam a paſſione chriſti iam completam in effectu. propter qđ non ſo/lum eſt ſignum gratie in eo date ſed etiam cauſa efficiens: inſtrumentalis tamen. quia ſacramenta noue legis efficiunt quod figurant. ⁊ ſic patz ad queſtionem ⁊ ad argumenta.

C. IIII.

i Quid ergo dicemus. Oſtenſo per rōnē q lex vet⁹ nō ſufficiebat ad
q ſalutem. hic cōſequēter idē oſtendit per exēpla abrahe patriarche.

Circa quod oſtendit ꝑmo quid cōſecutus ſit per fidē chriſti. ſecūdo magnitudo ſue fidei. ibi: Qui contra ſpem. Prima adhuc in tres. q: ꝑmo oſtendit q ex fide conſecutus eſt gratiā iuſtificantem. ſecundo credentium paternitatē. ibi: Et ſignum. Tertio hereditatis promiſſionē. ibi: Nō enim per legem. Primū autem oſtendit dupliciter. primo per ſcripturam. ſecun do per rationem. ibi: Ei autem. Circa ꝑmum dicitur: Quid ergo dicemus inueniſſe abraham patrem noſtrū ſm carnem. ſm enim carnem apoſtolus deſcenderat ab abraham ſicut ⁊ ceteri iudei. ſm autem animam que eſt per infuſionem omnes immediate ſunt a deo. ⁊ reſpondet ad queſtionē dicens: l Si enim abraham ex operibus legis iuſtificatus eſt ⁊c. Quia talis iu ſticia eſt acquiſita ⁊ politica ⁊ ſic reddit habentem honorabilem inter ho/mines: ſed non apud deum: quia non facit eum eterna vita dignum. vt ſ. dictum eſt. ⁊ ad hoc probādū inducit ſcripturam. dicens: l Quid enī dicit ſcriptura. de abrahe iuſtificatione. m Credidit abraham deo ⁊ reputatum eſt illi ad iuſticiam. ex fide igitur iuſtificatus eſt. ⁊ non ex operi/bus legis. hoc autem in ſcriptura habetur Geñ. xv. n Ei autem qui opať. Hic oſtendit idē per rationē. ⁊ diuidit in duas. q: ꝑmo ponit rō. ſcdo rōnis declaratio. ibi: Sicut ⁊ dauid. rō enī talis eſt. Illud qđ ꝓcedit ali/cui ſicut merces operanti: nō tradit per viam gre: ſed p viā debiti. iuſticia vō de qua eſt ſermo cōcedit per viā gratie. ergo non propter legis opera. Maior huius rōnis ponit. cū dī: Ei autē qui operať merces non imputať ſm gratiam. ⁊ ſubditur minor: o Ei vō qui non operatur: legis opera.
p Credēti aūt in eum qui iuſtificat. que fides facit dignum vita eterna..
q Scōm propoſitū gre dei. i. ſm ordinē gre dei. ⁊ nō ſm debiti ordinē

⁊ ex hoc

¶Remisse. Remittere: tegē: nō iputare: cuiusdē rōnis ⁊ sensus sūt ꝟba.
Iniquitates. Originale petīm. s. fomes peti: q dī cōcupiscētia vel cōcupiscibilitas siue lex membroꝝ siue languor nature ⁊ alijs noibꝰ. Et illa ante baptismū culpa ē ⁊ pena. post baptismū aūt pena ⁊ nō culpa q̄ parvulū habilē cōcupiscere: sz nō cōcupiscere facit. Adultū ꝟo etiā cōcupiscē.
que qdē in baptismo remittit ⁊ trāsit ſm reatuz sed remanet ſm actum. Originale autez dr: qz ex vitiosa originis nre cōditione trahit: q̄ ex vitiosa lege cōcupiēdi ex petō primi hois accidēti cōcepti sumus. i. carnis concupiscentia.

Ps. 31. Tres gradꝰ fecit. Iniquitas: vel impietas: eū creator non agnoscitur. ¶Pctā in opibꝰ. Dō nō imputat: leue.

In circūcisiōe. Id est: tpe circūcisiōis reputata ē fides abrahe ad iusticiam.

Sed in prepu. Id est tēpore preputij.

B ¶Et signū. Circūcisio exterior dī signū interioris: tale. s. signū qđ sit signaculū: hꝰ silitudinē signate rei: vt sic̄ carne libidinis: sic spoliarēt oibꝰ sordibꝰ ꝓme natiuitat. ⁊ qz nōdū direrat cuius signū: subdit iusticie: q̄ est ex fide. Vel signaculū. i. celās q̄ddā mysteriū: qđ celeſtimicis. i. infidelibꝰ: suēt amicis. i. fidelibꝰ ad silitudinē sigilli. s. qđ sic̄ i octauo die: circūcidit hō sic in octaua pīm̄ē septē dierū scīl. auferēt ois vetustas culpe ⁊ pene.

Circūcisio abrahe cō
mēdata fuit vt sub lege mādati existēs eiꝰ obediētia ꝓbaret. Instituta aūt fuit. ¶Vno ꝓpt obediētiā. Scōo ſ signū magne fidei abrahe. Tertio vt discerneret ille ppls a ceteris natiōibꝰ. Quarto vt oñderet castitas mentis ⁊ corpis pudicitiā suādo: ⁊ ꝓpter hoc facta fuit in virili mēbro. Quinto qz nō posset melius significari p xp̄m tolli originale petīm. Fiebat aūt i octauo die cū lapideo cultro. qz in octaua etate q̄ erit resurgētiū ois ab electi p petram xp̄m abscidet corruptio carnis ⁊ spūs. Due igit sunt res illi⁹ sacri. s.

Nicolaus

⁊ ex ꝟ subintelligit cōclusio segnēs. s. qꝫ dicta iusticia nō est ex opibꝰ legis.
a Sicut ⁊ dauid dicit btitudinē. Hic ꝓpr ponit huiꝰ rōnis declaratio. maior aūt manifesta est. iō nō indiget declaratiōe: ꝟ minor declarat per scripturā. ⁊ ꝓmo allegat scriptura. ⁊ᵒ ad ꝓpositū applicat. ibi: Btitudo ḡ. Circa ꝓmū sciēdū qꝫ btitudo dupliciter accipit. Uno mō in re. ⁊ sic hī in patria. Alio mō in spe. ꝓut habet in via. ⁊ sic accipit hic. cum dī: Sicut ⁊ dauid dicit btitudinē hois. supple esse. b Cui deꝰ accepto fert iusticiaz. i. acceptat eū ad vitā btām sine opibꝰ: qz opa hūana ad hoc sūt imꝓportionata. vt ꝓdictuz est. ⁊ subdit auctas dauid ad ꝟ psal. xxxj. Bti quoꝝ remisse sūt iniqtates ⁊c. qđ nō pōt fieri p opa hūana. qz hō nō pōt p se resurgere a petō. ad hoc enī qđ tollat petīm regrit illustratio dīne gr̄e. sic̄ lux corpalis ad amotionē tenebre. c Btitudo ḡ hec. hic scriptura allegata ad ꝓpositū applicat p modū q̄ōnis. cū dī: Btitudo ḡ hec. q̄ hī in spe. d In circūcisiōe trīm manet. i. dat ne trīm iudeis circūcisis: e An etiā in prepucio. i. gētilibꝰ incircūcisis. ⁊ rīdet ad hāc q̄ōnē. d. f Dicimꝰ enī q̄ repuꝫ est fi. abra. ad iusticiā. sicut hī Gen. xv. vt. ꝟ. allegatū ē. g Quō ḡ reputata est. ⁊ rīdet: h Nō in circūcisiōe ꝟ in ꝓputio. qz abrahā nōdū erat circūcisus qñ hoc dictū fuit de eo. hoc aūt dictū fuit añ natiuitatē ismaelis Gen. xv. Et abrahā fuit circūcisus ismaele iā. xiij. ānoꝝ existēte. vt patet Gen. xvij. i Et signū accepit. Hic oñdit qꝫ p fidē obtinuit credentiuz paternitatē. Circa qđ sciēdū qꝫ sil abrahā habuit ꝓcepta circūcisiōis q̄ fuit signū ⁊ character suę fidei in se ⁊ in sequētibꝰ. vñ sic diffinit: Circūcisio est signū vl character distinguēs isrl a gentibꝰ. Et ꝟ igit formaī talis ratio. Quicūqz in aliq̄ duo cōcurrūt. vnū vt signū trīm: aliud vt res signata. ꝓncipalior ē ibi res signata q̄ signū. qz signū nō ē nisi ꝓpt rē signatā. vt pz de circulo pendēte añ tabernā q nō ē ibi nisi vt significet vinū venale. cū igit in paternitate abrahe respectu credētiū circūcisio fuit ibi trīm vt signū. fides añt vt res signata. q̄ ob fidē obtinuit dictam paternitatē. ⁊ hoc ē qđ dī: Et signū accepit. s. abrahā. k Circūcisionis. in carne. l Signaculū iusticie fidei. s. vt hec circūcisio esset signaculū iusticie fidei latēt̄ in mente.

ſ dico ex gr̄a sicut dauid dicit ſ hic ⁊ in futuro
sicūt ⁊ dauid dicit: beatitudinez
† eē illi⁹ ††acceptabili tpe ſ hoc ē tpe xp̄i ſ vel acceptabiliter. i. gratiꝫ ††q̄si ipotenti accedere infert.
†hominis cui deus †accepto †fert
† ſ remissionem peccatorum ⁊ bona opera ††ꝓcedentibus † ſ dicit his verbis
†iusticiam sine †operibus. ¶Beati
†† a deo vt nō dīc̄ē. p. in mo. corpore ſ sine ope vel labore penitentie per baptismum
quoꝝ †remisse sūt iniquitates: ⁊
†ſ ita sunt in baptismo tecta vt vltra non videantur ad penam † ſ que in actu
quoꝝ †tecta sunt †peccata. Beat⁹
ſ ad penam
vir cui non imputabit dominus
† ſ vel originale qđ aliunde ē: vel vēiale † ſcū constet q beatitudo: ex gratia p fidē: mō querat in quibus sit an in iudeis trīm: vel etiā in gentibus ††quaz ⁊ dauid dicit ⁊ abrahā habuit.
†peccatū. †Beatitudo ergo †hec ī
circūcisione trīm manet ān etiam
ſ ex sensu legis loquentes
in ꝓputio? Dicimus enim quia re
ſ non circūcīso
putata ē abrahe fides ad iusticiā.
† ſ q. hoc ideo inquiro: qz cōstat de abrahā q̄ iustus est p fidē: ⁊ cū hoc ꝓstat: in quo statu: postq̄ ē circūcisus: vel añ sicut in eo videbitur sic in alijs credi poterit ſ quo statu
†Quomodo ergo reputata est.
ſ cum esset ſ etiā ſ anteq̄ circūcideretur.
In circumcisione an in preputio?
† ſ solvit † ſ i. in iudeis ē hec beatitudo ſ trīm. i. gētibus ſ etiam
†Nō in †circūcisione: sed in pre/

† ſ ⁊ cū añ iust⁹ cur ergo circūcisus: nō supflue sz accepit signū circūcisiōis nō qua fieret sz q̄ iust⁹ oñderet ē
putio. †Et signū accepit circūci
ſ iam habite
sionis: signāculuz iusticie fidei q̄
ſ ipsi abrahe † ſ anteq̄ circūcideretur †† ⁊ hoc ideo † ſ auctor fidei
ēst †in ꝓputio: vt †sit† pater om
nium credentiū p ꝓputium: vt
† ſ ipz tradere ††ſ ad remissionē pcōꝝ ⁊ bona opera
†reputetur ⁊ illis ad †iusticiā. Vt
† ſ auctor iusticie † ſ que ex fide sit per exemplum
sit †pat̄ †circūcisionis: nō his
ſ i. iudeis ſ carnali.
tm̄ qui sunt ex circūcisione: sed
†† reputaf fides ad iusticiā †ſ vt ita ample credāt si
†⁊ his qui sequuntur †vestigia fi/
cut ille † ſ tpe ꝓputij †† credentiū olum
dei que ē in †ꝓputio patris †no/
† ſ q. p fidem ē pater: qz p eā ē ꝓmissio: nō p legem vel circūcisionem que nundum erat † ſ facta est.
stri abrahe. †Non enī p legē† ꝓ
†† ipi vel ad opus seminis eiusdē † ſ xpo † ſ hoc. s.
missio †abrahe aūt †scīni ei⁹: ⁊ vt
ſ possessor: aliquoꝝ bonum de toto mūdo q eū imitētur: ⁊ in xp̄o q ex eo natus possidet omnia
heres esset mundi: sed p iusticiaz
ſ illi † tm̄ ſ. i. sunt. † ē dicunt
fidei. Si enī qui ex lege heredes
† hec inconuenientia sequuntur. s. qꝫ † ſ. i. frustrata † ſ qua constat iustum fuisse abraham † ſ in exp̄a ⁊ nulli sint heredes
sunt: †exinanita ē †fides: †abolita
† ſ ad hec data est lex vt reos faceret ſ q. lex non facit aliquos heredes nam ꝓtius † ſ penam
est ꝓmissio. †Lex enī †irāz opat.

circūcisio a pctis in p̄senti. Et ab ol corruptiōe in futuro. Cōferebat autez hoc suo tpe qđ baptismꝰ nr̄o. Itez qđ apud nos aqua baptismi. hoc egit apud veteres ꝓ pueris sola fides ꝓ maioribꝰ virtus sacrificii: ⁊ ꝓ his qui de stirpe abrahe mysteriū circūcisiōis. Adutata aūt est ꝓ baptismuz qz sacramētū baptismi pfectꝰ est magis cōe ⁊ magis gratie plenū. remittit enī pctā: auget ꝟtutes grām cōferēs cooperandi: ⁊ est cōmune vtriqz sexui qđ non circūcīsio.

¶Per prepu. Id est p id qđ ei datū est tpe ꝓputij. i. p fidē. vl ꝓ preputiū. i. in preputio. i. in tēpore preputij.

Nō enī per legē ꝓ mīs. ¶Promissiones alie sūt facte xp̄o q̄ abrahe. Abrahe ei facte sūt ita: vt qui euz ita imitarēt a xp̄o bñdicerent. Christo aūt nō sic: sz ita: vt non tm̄ esset crēplar ⁊ forma institutiōis moꝝ ⁊ operū: ꝟ q̄ bñdiceret bñdicti one ēna imitātibꝰ cum.
Nō enī p le. Abrahā ē heres mūdi ſm ꝓpositū ēplū: qz oēs filij ei⁹ per fidē. Xp̄s ē dñs mūdi sz ptātē p quez fit bñdictio filijs abrahe cui pf̄ dēdit gentes ⁊ terminos terre.
Semini ei⁹. Id est: credētibꝰ oibꝰ q̄ sūt semē abrahe ñ carne ꝟ imitatiōe. Vl xp̄o cui facta dī ꝓmissio: qz i eo implēda erat. Si enī q ex⁊. Abrahā ñ ē heres mūdi p legē: qz nō sūt filij ei⁹ p legē: q filij dicūt heredes. s. q̄ ipse hz possidētes. Mā si hoc ēt: inconueniēta inde seq̄rēt. Et fides ēt frustra q̄ cōstat iustū fuisse abrahā: ⁊ ꝓmissio nō ēt impleta: vt nulli sint heredes. Lex enī nullos facit heredes. Mā potiꝰ iram operat. ira ꝓuaricationē: naz ex ea est ꝓuaricatio. nam sine ea nō est. Idco quia si ex lege: ista sequent̄: tūc ex fide sunt heredes! ⁊ sic est firma ꝓmissio.

Lex enī irā. Ut reos faceret delinquentes non efficienti causa: sz nō adiuuāte gratia: vel vt reos faceret tēporalibꝰ penis iram operat: quia ꝓuaricationē: quod qualiter sit aperit dicens: vbi enim.

de lyra

m Que est in ꝓputio. i. que iusticia erat in abraham ante circūcisionem. n Ut sit pater omniū credētiū per ꝓputiū. i. oiuz gentiliū ad fidē xp̄i venientiū absq̄ circūcisione. o Ut reputet ⁊ illis ad iusticiā. sic̄ ⁊ abrahe reputata fuit fides ad iusticiā anteq̄ circūcideret. p Et sit pater circūcisionis. s. spūalis q̄ est recisio vitioꝝ. q Nō his tm̄ q sunt ex circūcisione. carnali cuiusmōi sūt iudei: r Sz ⁊ his q sectant eiꝰ vestigia fidei ⁊c. i. quā iusticiā p fidē habuit abrahā añ circūcisionē. s Nō enī. Hic ꝓpr oñdit q̄ abrahā p fidē obtinuit hereditatē ꝓmissionē ⁊ nō p opa legis: vtpote p circūcisionē vel huiusmōi. ⁊ ad hoc inducit duplex rō. secunda ibi: Lex enī. Ratio ꝓma talis est. Añ aliqđ ꝓmissum reddit alicui nō habito respectu ad ꝓmissionē sed ad opa sequētia: ꝓmissio illa frustrat ⁊ euacuat qz nō ꝓpter illā sed ꝓpter aliud ꝓmissum reddit. promissio ꝟo hereditatis facta fuit abrahe ante circūcisionē. vt pz Gen. xiii. ergo si reddita est ei ꝓpter circūcisionē vel opera sequentia. ꝓmissio dei fuit frustratoria. ⁊ fides abrahe de dicta ꝓmissione fuit euacuata. hoc aūt inconueniēs est dicere de deo in quo nō pōt esse falsitas nec deceptio. ergo ⁊ illud. vnde sequit. s. qꝫ ꝓmissio hereditatis sit impleta per legis opa. ⁊ hoc est qđ dicit: Non enī per legem promissio abrahe. scilicet facta est. t Aut semini eius vt esset heres mūdi. nō enī solū facta est abrahe ⁊ semini ei⁹ promissio de terra iudee. sed etiam de toto mundo. quod patet impletū in christo descendēte de abrahā ſm carnem qui dicit Matth. vlt. Data est mihi oīs potestas in celo ⁊ in terra. v Sed p iusticiā fidei facta est ꝓmissio. ideo concludit. x Si enī qui ex lege. i. ex operibꝰ legis. y Heredes sūt. s. cōsequūtur hereditatem. z Exinanita est fides. qua abrahā credidit deo promittēti. a Abolita est promissio. scilicet dei quia hereditas non est reddita habito respectu ad promissionem sed ad aliud: quod est inconueniens. ergo ⁊c. b Lex enī irā operatur. Hic ponit secūda rō que talis est. ¶Promissio cū sit de bono nō innitit rei que est ꝓuocatiua ire: qz nō haberet firmitatem aliquā. cū frequēter ꝓpter irā ꝓmissio facta ꝓhus retractet. Lex autem fuit prouocatiua ire diuine dupliciter. Uno modo homines nitun

tur in

Non est preuaricatio. Nō ait: nō est iniqtas. Dis eni legem preters iens iniquus: sed nō econtra. Qui eni legem non acceperunt iniqui dici possunt: preuaricatores autem dici non possunt.

Non ei qui ex lege. Quia hic talis a gratia excidit: ⁊ ideo causa fidei a lege recedendum est: vt firma sit promissio. Lex enim sine gratia ꝓmissionis nō solū nō aufert verūetiā auget pctm̄.

Qui viuificat m. Vel qvocat alia lra: ea q̄ nō sunt tāq̄ ea q̄ sūt predestinata scz ⁊ disposita. Sic eni apud cū iā sunt que futura sūt in q̄ sola apparet gra. vnde alibi: Qui fecit q̄ futura sunt. Et itē q elegit nos ante mūdi ꝯstitutionē. Eligū tur q nō sunt: nec errat q eligit: nec vane eligit. Eligit tm̄ ⁊ hz electos: quos creatur⁹ est eligēdos: q̄s hz apud semetipsum nō in natura sua ꝑ in pfitia
Gene.17.ᵇ sua. Nōdū erat qb⁹ promittebat: ꝑ qb⁹ pmissus est ⁊ ipsi ꝓmissi sunt. Et sic vocat ea q̄ nō sūt tāq̄ sint. i. his q nō sūt dispo net et preparat ab eterno grām iustificationis ⁊ glorificatiōis apponendā in tpe. Tāq̄ sint. id ē tāq̄ illis q iam sūt apud deū p ꝓdestinationē: vel vocat. i. cognoscit ea que nō sūt: actu tanq̄ ⁊c.

Qui cōtra spem. Incipit cōmēdare fidem abrahe: vt imitemur cuz.
ᵈ Per quā ⁊ iusticiā ⁊ ta
Gene.13.ᵈ lem ꝓmissionez accepit.

Cōtra spem. Prio rē: dū iuuenis ex iuuēcula fm naturā sperauit sobolez: nec tm̄ habuit: mō

Nicolaus

tur in veritum: ꝓpter qō ex inhibitiōe legis creuit libido peccādo. Alio mō q: lex dabat cognitionē pctī clariorē q̄z ante. ⁊ ex ꝑ aggrauabat pctm̄ fm dictū saluatoris. Luc. ij. Seruꝰ q cognouit voluntatē dñi sui ⁊ nō fecit vapulabit multis plagis. q̄ ꝓmissio olim nō inibat legi cū eēt ire dei ꝓuocatiua. ⁊ hoc ē qđ dī: Lex eni irā opat. i. ꝓuocat modis dictis. a Ubi eni nō ē lex nec ꝓuaricatio. ⁊ hoc ē verū absolute de his q̄ erāt indifferētia añ legē. q: talia nō sūt mala nisi q: ꝓhibita. cuiusmodi erāt ceremonialia: saltē ꝓ magna pte. de his ꝛo q̄ ꝓhibita sūt ꝓ legē eo q erāt fm se mala: nō ē intelligēdū simplr̄ verbū apli ꝑ fm qd: q: nō erat tā grauis ꝓuaricatio añ legē sic post: ꝓpī maiorē cognitionē q̄ aggrauat pctm̄. ⁊ ꝓpter ꝓhibitionē q̄ excitat libidinē in ꝓtrariū. istud tm̄ nō ꝓuenit ex lege fm se q̄ fuit sctā ⁊ bona: ꝑ ex hūana malicia. b Ideo ex fide. habuit firmitatē dīna ꝓmissio. c Omni semi. s. abrahe. ⁊ q̄le sit semē istud subdit. d Nō ei q ex lege est solū. i. ipsis iudeis. e Sz ⁊ ei q ē ex fide abrahe. i. gētilib⁹ in xp̄m credētib⁹ fidē abrahe imitātib⁹ q ē pī oīuz nr̄m in xp̄m credētiū. f Sic scriptū ē. Beñ. xvij. g Quia patrē multarū gētiū posui te. ⁊ nō solū iudeoꝝ. h Añ deū. ꝓ iusticiā. vñ dictū ē abrahe Beñ. xvij. Ambula coram me ⁊ esto perfect⁹. i Qui viuificat mortuos. gētiles iustificās ꝓ grām q mortui erāt p idolatriā. l: Et vocat ea q̄ nō sūt. i. gētiles q nō erāt alicui⁹ reputatiōis coram iudeis. l Tāq̄ ea q̄ sunt. i. sicut iudeos q dicebāt apud deuz reputati p ceteris pplīs, ꝓpter acceptionē dīne legis psal. cxlvij. Nō fecit taliter oī natiōni ⁊c. m Qui ꝫ spem. Postq̄ oñdit apl's q̄ta abrahā ꝓ fidē obtinuit: hic magnitudinē sue fidei. ⁊ diuidit i duas ptes. q: ꝓmo declarat ꝓpositū. scōo infert corrolariū. ibi: Jō. Circa ꝓmū sciēdū q̄n ꝓmissū fuit semē abrahe de sara iā erat. xcix. annoꝝ. ⁊ sara. xc. Beñ. xviij. ⁊ cū ꝑ ipse erat debilis ⁊ tm̄ credidit ꝓmissiōi dīne ⁊ nō hesitauit. iō dī: Qui ꝓtra spem. s. nature. n In spem dīne gre. credidit q̄ fieret ꝑ multarū gētiū. fidē ei⁹ imitātiū. o Scōm q̄ dictū est ei Beñ. xv. videlz: Sic erit semē tuū sicut stelli celi ⁊c. i. in multitudine maxima: sicut ptz impletū in multitudine credētium. quoꝝ alīq credūt fide formata charitate. ⁊ illi cōparāt stellis. Alij ꝛo fide informi. ⁊ illi cōparāt arene maris. p Et nō infirmat⁹ est in fide. cū tm̄ senes sint pue spei. vt dic̄ phs. ij. rhetorice. h Nec cōsiderauit corpus suū iā emortuū. i. ineptū ad generādū ꝑ senectute. Sz ꝓtra hoc videt qđ dī Beñ. xxv. q̄ abrahā postea accepit aliā vxorē nole cethurā. q̄ pepe/

ꝓ quia ſ sublatis enim de lege data ē venia ⁊ iustificatis nulla ē preuaricatio

Ubi enim nō ē lex: nec ꝑuarica/
† ſ. i. data est hereditas que est donuz misericordie ‡ ſ non merita operū legaliū ſ adiutricē p fidem.
tio. Jdeō † ex fide: vt secūdū ‡ gra/
† ſ q̄ filij dei ſ reis ex lege nō firma ‡ ſ iudeo ⁊ gentili imitatori.
tiā firma sit † ꝓmissio oī ‡ semini.
ſ tm̄ † ſ. i. qui de operibus legis presumit ‡ ſ venit
Nō ei † q ex lege ‡ est soluz: sed ei
† ſ. i. q sequit̄ fidē abrahe ‡ ſ instituitur ꝓ exemplu
qui † ex fide ē abrahe: q est ‡ pater
‡ credētiū ‡ ſ. i. quo ꝓsentit auctoritas ‡ ſ in genesi.
omniū † nostrum ‡ sicut ‡ scriptum
† ſ auctorē fm fidē ‡ ſ non circūcisorum
est. Quia † patrē multarū ‡ gentiū
† ſ o abrahā ‡ ſ q̄ es placēs deo ‡ ſ q̄s p fidē places.
posui † te: ‡ ante deū ‡ cui credidisti
† ſ cui merito credēdū ē q: ipse ē ‡ ſ p fidē ⁊ gram
ſ vel vocat ‡ ſ in peccatis ſ iudeos
† qui ‡ viuificat ‡ mortuos: ⁊ vocat
ſ. i. gentiles qui nihil videbantur esse
ea que non sunt: tanq̄ ea que
† ſ. i. iudeos: q aliqd ē videbāt ‡ ſ abrahā. ‡ ſ nā
† sunt. Qui cōtra ‡ spem in spē
† ſ secure expectās ‡ ſ hystorialiter, vel fm fidem.
† credidit: vt fieret pater ‡ multa/
† ſ tam ample credidit.
rum gentiūm: † secundum quod
ſ in genesi.
dictum est ei. Sic erit semen tu/
† ſ. i. innumerabiles erūt boni qui ex te nascentur qui p stellas significantur. ⁊ mali p arenā ‡ ſ boni.
um † sicut ‡ stelle celi: ⁊ tanq̄
ſ mali ſ post.
arena maris. Et nō est infirma
ſ etsi causam haberet. s. suam senectutem
⁊ sare sterilitatem: sed
tus in fide: nec cōsiderauit cor/

† ſ ab, opere generandi ‡ ſ sciens qō, pmissoris sui potentia omnem impossibilitatem excelleret
pus suum † emortuum ‡ cum iam
fere esset centum annoꝝ: ⁊ emōr
† ſ quando angelus iterum ꝓmisit fm hoc tempus veniam ⁊ eru sare filium
tuam vuluā sare. † In repromis/
ſ etsi differretur ꝓmissio
sione etiā dei non hesitauit diffi/
ſ confirmatus
dentia: sed ꝓfortatus est fide dās
† ſ de cōstātia fidei ‡ ſ multo italiu virtutis dei.
† gloriaz deo: ‡ plenissime sciēs:
† ſ hec gētes imitari debēt credentes q̄ q̄cūq; ⁊c.
‡ ſ nō predixit: quia ipse facit: si alius faceret non eēt ꝓmittere sed predicere
† quia quecunq; ‡ promisit deus:
† ſ vt ꝓmittere. i. ita leuiter ‡ ſ q: cōfortatus in fide accepit promissum ⁊ iustus factus est.
† potēs est ⁊ facere. ‡ Jdeō ⁊ repu
† ſ quasi aliquis dicat quid hoc ad nos
tatum ē illi ad iustitiā. † Nō est
† ſ tm̄ ſ ad laudē ipsius
autez scriptū tm̄ ꝓpter † ipsum
quia reputatū est illi ad iusticiaz
† ſ instruendos ‡ ſ ad iusticiam, fides
ꝫz ⁊ ꝓpter † nos] quib⁹ ‡ reputa
† ſ. i. deum patrē ‡ ſ quasi q̄ hoc fecit nobis ꝓderit
bitur credētibus † in eum ‡ q suscitauit iesum christum dominum no
† ſ. i. sepulchro q ꝓprie ē locus mortuoꝝ ‡ ſ a deo patre iuda ⁊ pylato ſ in mortē
strum † a mortuis: qui ‡ traditus ſ ē
† ſ tolleda iure diaboli destructo ‡ ſ in quo nova vi-
ꝓpter † delicta nr̄a: ‡ ⁊ resurrexit
ta signatur ſ vt iuste viuam⁹ qō aliter nō poteramus
pp iustificationē nr̄am.

ſ † ſ non lege: non ex nobis

Ustificati igit̄ † ex C. V.

rit ei plures filios. Ad a
qđ dicēdū q̄ hec impotētia ad generādū intelligitur de sara q̄ erat sterilis ⁊ nonagenaria ꝑ nō de iuuēcula q̄ ad cōcipiendum magis erat apta. q: ex bona dispositione ꝑtutis passiue facilius fit cōceptio etiam a debili agente.
r Et emortuā vuluā sare. q: desierāt i ea fieri muliebria. vt dicit Beñ. xviij. ſ In repromiſ. etiā dei nō hesitauit diffidētia. ꝫtū videt q: abraham dixit Beñ. xvij. Putasne centenario nascet puer. q. d. nō. Ad qđ dicendū q̄ illud ꝛbū nō fuit dubitatōis ꝑ admiratiōis de re tā insolita. sicut Lu. j. dixit maria: Quō fiet istud q: virū nō cognosco. ꝓpter qđ abrahaz nō fuit punit⁹ sicut ꝯacharias p̄ ioannis eo q̄ dubitauit de ꝓmissiōe dei Lu. j. t Sed cōfortat⁹ est fide dans gloriā deo. i. attribuēs ꝓmissū dīne bonitati nō suis meritis. v Plenissime sciēs ⁊c. etiā p rōnē nālē p quā cognouit ola fore deo possibilia. x Jdeo ⁊ reputatū. Hic ꝯcludit correlariū. s. q̄ fides abrahe nō solū valuit sibi ꝑ etiā nobis q sum⁹ imitatores fidei ipsi⁹. ⁊ hoc est qđ dicit: Jdeo ⁊ reputatū ē ei ⁊c. ⁊ subdit: y Non est aūt scriptū ⁊c.] Exquo pz q̄ etiā facta singularia patrū ponunt̄ in sacra scriptura. vt quedā vniuersalia nō p ꝓpriā ꝓdicationē sed p exemplaritatez. hoc eni duplici modo dicit vniuersale. sicut sol dicit causa vniuersalis generabiliū. cetera patent.

C V.

z Ustificati igit̄ ex fide. Superi⁹ apl's abstulit a romanis ⁊ iudeis
i credētib⁹ discordie materiā: ostendēs q̄ nullā haberent admiratiōez ꝑcellētiā. hic ꝯfirmat inducit eos ad vnitatis cōcordiā ostendēs q̄ vtriq; iustificati cēnt per fidē ⁊ grām christi eis cōmunē. ⁊ diuidit in duas q: ꝓmo ostendit virtutē fidei in credentiū iustificatione. secūdo eius ꝓsecutionē in veteris legis cessatiōe. ca. vij. ꝓma in duas. q: ꝓmo oñdit ꝓpositū. scōo remouet erroneū dictū. ca. sc. ꝓma adhuc in tres. ꝓmo oñdit ꝛtutē fidei in iustificatiōe credētiū. scōo huius iustificatiōis motiuū. ibi: Ut qđ enī. ʒo modū. ibi: Propterea. ꝓma adhuc in duas. q: ꝓmo ꝓpositū oñdit ex cōsecutiōe boni. ⁊c ex tolerātia mali. ibi: Nō solū aūt. Circa ꝓmū ꝯsiderādū q̄ iustificatio ē mot⁹ ad iusticiā sic albatio ē mot⁹ ad albedinē. ⁊ iste mot⁹ ad iustificationē pōt accipi dupliciter. Uno mō ꝑ modū simplicis generatōis absq; recessu a termio ꝫpictatis. sic adā fuit iustificat⁹ in statu innocētie. Alio mō ꝑ modū mutatōis vel mot⁹ q̄ includit recessū a termio culpe. sic iustificat hō tpe lapse nāe. ⁊ ꝑ mō accipit hic iustificatio. verūtñ q: mutatio denotat a termio ad quē ⁊ nō a termio a q̄. sic dealbatio ab albedine ad quā terminat.

Pacē ad deū. Qui ei recōciliati p ministerum gratie christū.
Per quē. Enumerat bñficia que a christo habentur.
Tribulatio pa. q̄. Q̄ tribulatio nō tollit patientiā: facit charitas: que est donum spiritus.
Spem. i. certitudinē glie future que humane rōni vane videt: & testimonio virtutis firmatur patiētie. s. z miraculoꝝ.
Spes aūt nō q̄.
Quia est in deo q nō fallit: nō in hoie mendace: cuius spei pignus est spiritus: legit: fons aque tue sit tibi. ppriꝰ: z nemo alienus cōicet tibi: ipe ē spūs quē nō pñt accipe mali: z charitas est: quā hīe et malus cē nō pōt aliquis. Sed nomē christi hīe et baptismuꝫ: z corpus dñi sumere: z cetera sacra hīe z malus esse pōt. Charitas ḡ est ꝓpriū donū: spiritus z singularis fons.
Charitas dei diffusa q̄. Vel deus late nos diligit: z hoc habemus in cordibus nris: p
Jacob. 1. a spm̄ qui facit nos intelligere charitatem dei erga nos.
Ut quid enī rps.
Cū deus nos diligat: vt nos euꝫ per spm̄: spes implebit: quia nisi ita sit: frustra est passus christꝰ. Et hoc est cur christus ꝓ impijs. i. ꝓ dilectiōe impiorum vel ꝓ vice eoꝝ. pro impijs: nō qui olim fuissent: z nō tūc: & cū essem⁹ infirmi in peccatis.
Scdm tēpus. i. p triduū tm̄: ne desperes ō eius potētia: cuius apparet in morte beniuolētia: a quo tales arras accepimus q̄ donauit impijs mortē suaꝫ: qui seruat iustis vitā suā. Mortuus est ꝓ te o hō mortalis vt viuas cuꝫ illo. Suscepit mortē nostrā vt donaret nobis vitaꝫ suam: accepit ex te vñ morerē ꝓ te.

ſ quā non habetis: dum inuicem arrogatis
fide pācē habeamus ad dēum p
ſ p auxiliū z gratiam eius
dominum nostrū ieſum chriſtuꝫ
† cuius opa † ſ non modo ad deum ſed z in gram
per† quē† acceſſum habem⁹ per fi
† ſ bonam vite obſeruantiā † q cecidimus in adā
ſ ſpe ſuperne claritatis erecti
dem in† grātiam iſtam i qua† ſta
† ſ de eo q̄ ſperamus gloriam quam hīt filij dei
† ſ angelorum vel ſanctorum dei.
mus: z† gloriāmur i ſpe glorie† fi
† ſ gloriamur de ſpe glorie † ſ per gram eius
lioꝝ dei. † Nō ſolū aūt: ſz ēt† gliā
† ſ quibus itur ad gloriam ſ quas pro chriſto patimur † ſ cur gloriamur quia ſcimus.
mur† in tribulationib⁹† ſciētes q̄
ſ per exercitium docetur ſtrenuus.
tribulatio patientiam operatur.
ſ purificationem
Patientia autem ꝓbationeꝫ: p
† ſ non facit erubeſcere quia impletur.
batio autem ſpem. † Spes autez
† ſ ſtat eā ipleda ex eo q̄ iā ſpm̄ in arrā habemus
nō cōfundit: † quia charitas dei
diffusa ē in cordibus noſtris per
ſ non a nobis eſt ſ deus eſt z dei donum.
ſpiritū ſanctū qui datus ē nobiſ.
† ſ niſi ſpes implenda ſit † ſ quaſi indigentes medico ſ in peccatis
† Ut q̄d enī chriſt⁹ cū adhuc† infir
† ſ a deo infirmi ſ ꝓ dilectione impiorum vel ꝓ vice iſtorum qui deberent mori.
mi eſſemus ſecūdū tēpus: † pro
† ſ tam magnum fecit † ſ q̄ vere magnum: nam raro aliquis ꝓ iuſto. i. ꝓ dilectione iuſti z boni nedū pro impio ſ q. difficile
impijs† mortuus eſt: † Vix ē̄nim
ſ raro dico
pro iuſto quis morit̄. Nam ꝓ
† ſ vel ſimplici z innocenti: nam forſitan poteſt inueniri † ſ quaſi raro
† bono† forſitā quiſ audet mori.
ſ. ſ. xpi ꝓ pcōibus in quo laudabilior charitas
Commendāt aūt charitātē ſuaꝫ
† ſ qui indigni fuimus † ſ ita cōmēdat: q̄ ꝓ pcōibus: z ſi hoc eſt: tunc iuſtos ſaluabit: qō eſt: ſpes non confundit † ſ vel ſine ſi.
deus† in nobis: † quōniā† ſi cum
adhuc peccatores habem⁹ ſcdm
ſ ſicut.
tēp⁹ chriſtus pro nobiſ mortuus
eſt: multō igitur magis iuſtificati
nunc in ſanguine ipſius: ſālui eri
† ſ cuius cā nō eſt niſi pcm̄ qō abſtulit † ſ viuum † ſ inde certū ē q̄ ipſe iā viuēs poterit amicos factos ſaluare: q̄ mortuus potuit iuſtificare: quo ſcō inimici ex pcō ſunt reconciliati z iam amici dei.
mus† ab ira p† ipſum. † Si ēnī cū
inimici eſſemus reconciliati ſum⁹
ſ idem qō ſupra in ſanguine
deo p mortē filij eius: multoma
† ſ nō mō ab ira liberi: ſz ēt † ſ p vitā q̄. ſ. reſurrexit a mortuis
gis† reconciliati ſālui erim⁹ i† vi
ſ ſalui erimus
ta ipſius. Non ſolum aūt: ſed z
† ſ iam ſpe de hoc qō erimus † ſ q̄ ſdē cū eo erim⁹ nō p naturā ſz dilectionē z voluntatē vel in deo i pñti. ſ. nō in nobis † nec p nos ſe p chriſtū
† gloriamur i† deo: p dominū no
ſtrum ieſum chriſtum: per quem
† ſ iam in preſenti † ſ ad deum ſ quia a deo peccante adam diſceſſimus
† nunc† reconciliationē accepimus.

Induit ſe vt ꝓ te moreret. Induet te vt cū illo viuas. Induit ſe carne mortali in virginitate matris. Induet te vita perēnis in equalitate patris.
Vix. Dicit ꝓ iuſto. Forſitan. ꝓ bono oſtendit virū q̄ difficile et rarum: ſed alterū difficilius z rarius.
Pro iuſto ꝓ bono. Juſtus ꝓ exercitio q̄ z bonus. Sed eſt z bonus q nō iuſtus. i. q natus eſt in ſimplicitate: innocens q nondū laborauit vt amplificaret ſe bonis vt ſunt paruuli in baptiſmo mūdati: z ſz iuſtus melior: cā tñ inocētie, miſerabilior q̄ iuſtitie: q: ñ ē hmōi. ꝫ iuſtitia ſine ſecuritate. hebre. 9. d
Cū adhuc. Ecce dñs oderat ſm peccata: amabat ſm q̄ opus eius: qō z fecit ante mūdi ꝓſtitutionē. Dicendū erat quantum nos dilexit ne deſperemus. Et quales: ne ſuperbiremus. Fuit z alius modus poſſibilis deo: q oia pōt: & nullus nſc mi ſerie ſanāde ꝓuenientior. Quid enīz nos tñ erigit: z a deſperatione imortalitatis liberat: q̄ q̄ tanti nos fecit vt hō ꝓ nobis moreretur. 1. pet. 3. d.
Multomagis. grauius ē ꝓ pcō mori: z pec catū tollere q̄ tā iuſtos: etiaꝫ cooperātes ſaluare.
In ſanguine. q: ſic ſupat iuſtitia diaboli nō potētia. Juſtitia q: imeritū. ſ. xpm̄ diabol⁹ occidit. vñ z alios iure pdit. Nō potētia: q: diabol⁹ amator potētie: deſertor iuſtitie eſt: in q̄ hoies magī cū imitant̄. Placuit igitur deo: vt nō potētia: & iuſtitia vinceꝫ: hoiem eueret i quo cū imitarē: poſtea ꝛo in reſurrectōe ſecuta ē potētia: q: reuixit mortuus nunq̄ poſtea moriturus. Inimici. Nō quoquo mō peccatores.
Recōciliati. q: pri⁹ iuſte eram⁹ ſub ptāte diaboli: nā depraua ta pcō.

Nicolaus

terminat: z nō a nigredine ſeu medio colore vñ incipit: ſic iuſtificatio non denoīat a culpa vel ipictate a q̄ incipit: & a gra ad quam terminat: ita q̄ magis dī iuſtificatio q̄ pcī remiſſio: ſz vtrūq̄ includat. Iſte ꝛo acceſſus ad gram eſt p deū ſicut p agēs ꝓncipale: p humanitatē ꝛo chriſti ſic̄ p agēs inſtrumētale ꝓiunctū tñ. p fidē ꝛo ſeu ſacra fidei: ſicut p agēs inſtrale ſeparatū: ſicut edificatio dom⁹ eſt ab artifice ꝓncipali: a manu eius ſicut ab inſtrumēto ꝓiūcto: z a ſecuri ſicut ab inſtro ſepato: z hec tanguntur hic in iuſtificatiōe: cū ſequit: Juſtificati igit ex fide: ſicut ex inſtro ſepato cōiudeis et gentilibus. a Pacē habeam⁹. i. ꝓcordiā. q. d. vnitas fidei z ſacroꝝ dz tē cā ꝓcordie fideliū. b Ad deū. q̄ eſt cā ꝓncipalis noſtre iuſtificationis. c Per dñm nr̄m ieſū chriſtū. q̄ ſm humanitatē eſt nr̄e iuſtificatōis inſtrumētū ꝓiunctū. d Per quē acceſſū habem⁹. ſ. ad deū tanq̄ p mediatorē dei z hoīum. e In gram iſtā. q̄ iuſtificat formaliter. f In q̄ ſtamus in pñti. z q: eſt arra glie. iō ſubdit: g Et gliamur in ſpe glie filiorū dei. i. ſcōꝝ q mō ſpāli dicunt filij dei: q: nō ſolū ſunt filij dei ꝓpter ſilitudinē nature q̄ eſt in oībus hoībus: z ſilitudinē gre q̄ eſt in ſolis iuſtis: & etiā ꝓpter ſilitudinē glie q̄ eſt aſſimilatio pfecta. i. Joā. iij. Scim⁹ q: cū apparuerit ſimles ei erimus. h Nō ſolū aūt. Hic apls oſtendit iuſtificatiōis effectū q̄ntū ad tolerantiā mali pene: z q: nullus malū appetit niſi ꝓpter bonū ꝓiunctum: ſicut potionē amarā ꝓpter ſanitatē. iō apls oſtendit bona ꝓiūcta mala pene ſi patiēter tolerent quā tolerantiā facit iuſtificatio q̄ eſt p gratiā. iō dicit: Nō ſolū aūt. ſ. gliamur in adeptione boni. i Sz etiā gliamur in tribulationib⁹ q̄ ſunt mala penalia. z ſubdit cā: k Scientes q: tribulatio patientiā operat. i. facit: ſicut artē cytharizādi facit frequēs cytharizatio. l Patiētia aūt ꝓbationē. i. purgationeꝫ peccatoꝝ: ſicut eni macula pcti auferē p cordis ꝓtritionē: ſic reatus pene p tribulationem patiēter toleratā. m Probatio ꝛo ſpem. i. certā expectationē beatitudinis: quia remota culpa z pena patet liber acceſſus ad gloriā. n Spes aūt nō ꝓfundit. i. tollit erubeſcentiā inquantū hō nō fruſtrat eo q̄ expectabat. o Quia charitas. q̄ eſt arra glie. p Diffuſa eſt in cordib⁹ nr̄is. ſicut liquor pciosus in vaſis. q Per ſpm̄ ſcm̄ q̄ charitatē infundit. qui datus eſt nobis: nō ſolū in domo ſua & etiā in ſeipſo inquantū p charita-

de lyra

tē hī in nobis nouo mō. r Ut quid enim. Hic tāgit apls nre iuſtificationis motiuū. z ꝓmo hoc motiuū excludit a nobis dicens: Ut qd enī xp̄s cum adhuc iſtirmi eſſemus. ſ. infirmitate pcī. s Scdm tēpus ꝓ nobis mortuus eſt. i. p tēpus triū dierum q̄ fuerunt inter eius mortez z reſurrectionē tñ p ſynodochē. q. d. Modo chriſti nos iuſtificās ex nr̄is meritis non ꝓceſſit. qō ꝓbat ꝓñr dicens: t Vix enī ꝓ iuſto qs morit̄. i. opus hois quantūcūq̄ iuſti vix mereret vt qs ꝓ eo velit mori. z multo minus pcōr pōt mereri. ideo ꝓcludit q̄ ꝓceſſit ex charitate dei dicēs: v Cōmendat aūt. i. cōmendabilē oſtdit. x Charitatē ſuā deus in nobis. p ipſū iuſtificatis. y Dñm nr̄m. ꝓ nobis mortu⁹ eſt: ex ſua libera charitate. z Multo igit magis iuſti. in ſan. ipſius. ſ. p paſſionē eius meritorie z p gram formaliter. a Salui erimus ab ira. i. inferni pena. b Per ipſū. quia maius eſt peccatorē iuſtificare q̄ ipſū a pena liberare: z q: nō ſolū p mortē xp̄i ſum⁹ liberati a pena & etiā ꝓſequmur gliaz. iō ſubdit: c Si enī cū inim. eſſem⁹. p p̄uaricationē ade. d Recōciliati ſu. deo. ſ. p̄ri p mortē filij eius multo magī recōciliati deo p̄ri. e Salui ſa. cri. in vi. ipſi⁹. i. i vita xp̄i. gloſa: ad talē enī vitā reſurrexit. z q: vite beate eſt in nobis q̄dā inchoatio p gram chriſti mediatoris. iō ſubdit: f Nō ſolū aūt. ſalui erim⁹ in futuro. g Sed z gloriamur in deo. etiā in pñti. h Per dñm nr̄m. reconciliationē accepim⁹. z p oīs certā ſpem btitudinis eterne z future. Dñm apls hic facit argumentū a maiori q̄ ſi iuſtificati ſumus p mortem chriſti: multo magis ſic iuſtificati ſalui erimus p ꝓſecutionē beatitudinis. Ex hoc patet intētio apli q̄ maius eſt impiū iuſtificare q̄ iuſtificatū glificare. cuius rō eſt: q: impius nō pōt mereri de ꝓdigno ſuā iuſtificationē: q: nō operat niſi ſm virtutē nature q̄ eſt ip̄roportionata reſpectu doni gre: & iuſtificat⁹ p gratiā mereri pōt de ꝓdigno vitā beatā. ſm illud apli. ij. ad Thimoth. iiij In reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitie quā reddet mihi dñs in illa die iuſtus iudex nō ſolū mihi ſ & his q̄ diligūt aduentū eius z. Illud autez merē aliqs de ꝓdigno qō ei ſm viā iuſtitie eſt reddendū. Rō autē huius eſt: q: valor operis meritorij nō ſolū attendit ſm q̄ ꝓcedit ex libero arbitrio: q: ſic nō eſt meritoriū vite beate. ſm q̄ dicit apls Ro. viij. Non ſunt ꝓdigne paſſiones huius tp̄is ad futurā glorią que reuelabit in nobis: ſed

ꝛo etiam

Propterea. Dixit p christū esse iustitiā ⁊ vitā. Et q̄ posset cē p eū: p filiationē in minori ꝓbare intēdit. Sicut enī p adā pcm ⁊ mors ⁊c.

Per vnū. Adā. s. nō vnā cuā dixit apls. Cōsuetudinē tenens dum successionē posteritatis humane q̄ peccato ⁊ morti ex eo veniēti succubuit nō mulieri ꝙ viro attribuit. Non enim ex muliere posteritas ꝙ ex viro nominari solet. Vel q̄: mulier de viro est ⁊ vtriusq; vna caro: siue ḡ ab eua siue ab adā dicat: vtrūq; ad ꝓmū hoiem ptinet: et p hoc apls pcm originale ꝓpagationis intelligi voluit cuius ꝓnceps adā non imitationis cuiꝰ ꝓnceps diabolus. vñ: inuidia diaboli mors intrauit in orbē terrarum.

In oēs. Quia etiaz añ legē cū nō ita videret lege nō docēte: iputabat qdē peccatū apud hoies: sed apud deū apud quez putabat ipune futurum: cū nesciret iudicaturus: ꝙbi lex data est nouerūt deū curare humana ⁊ iudicare: ante nō imputabatur: sed regnauit mors securе possidente hoies diabolo ꝓ ipunitate credita

† ꝑ christum iusticia ⁊ vita in omnes per eius gratiam regeneratos ‡ ꝑ vnū vita: sicut per vnum mors ⁊ ꝑ adam a quo ꝓpagati

† Propterea ‡ sicut p vnū ‡ homi
‡ mi serūt ꝙ pcō ꝑ .i. in oēs hoies ‡ originale
nem in † hunc mundū ‡ peccatū in
† ꝑ in ipsum adā ꝑ .i. dissolutio anime ⁊ corporis
trauit: ⁊ pēr peccatū † mors: ⁊ ita i
ꝑ per eius viciatam carnem genitos
omnes homines mors pertrāsiit
‡ merito p eū in oēs mortis q̄ in oēs ‡ etiā sub lege
† in quo oēs peccauerunt. ‡ Usq;
† ‡ scriptā vel naturalē ꝑ .i. ante legem ‡ ꝑ q̄uis non ita videretur.
† ād legem enim ‡ peccatum erat i
⁊ ꝑ .i. in hoie ‡ ꝑ apud hoies q̄ ceci erāt: nō apud deū cuius iudicio: q̄ sine lege peccauerūt sine lege pibunt ꝑ apud deū sicut malis videbatur
† mūdo. Peccatū aūt nō ‡ iputa
‡ q̄ peccatū ꝓhibet ꝑ rōnis in paruulo siue ife in potbatur: cum † lex nō esset. Sed rē/

sed lex data est in tio egressionis de egypto docens de vno deo: ne regnaret mors ⁊ cepit in iudea ꝓmū destrui regnū mortis: nunc vbiq;.

Sed regnauit. Nō imputabat: sed effectus iudicabat: q̄ mors corporalis regnauit quotidie p aliquas passiones tandē dissoluendo vsq; ad moysen cū min⁹ videret. Sed regnauit. Sciendū plerosq; codices latinos sic habere. Regnauit mors ab adā vsq; ad moysen in eos q̄ peccauerūt in similitudinē ꝓuaricatiōis adā: vt in similitudinē ꝓuaricationis ade peccasse accipiāt illos qui in illo peccauerūt: vt ei similes crearent. s. sicut ex homine hoies: ita ex peccatore peccatores: ⁊ morituro morituri dānatoq; dānandi.

Qui est forma. Adā est forma christi: q̄ sicut ille est p̄ omniū ſm carnē: sic christus ſm fidē ⁊ sicut ex latere illius formata est eua: sic ex illius latere ꝓfluxerūt sacra p q̄ saluat ecclia: idcoq; sicut ille cōicare potuit filiis suis pcm ⁊ mortez: sic iste suis iustitiā suā ⁊ vitā. ⁊ etiā iste plus boni suis ꝓfert: q̄ ille mali. ⁊ iō magis pōt saluare q̄ ille pdere: hoc est: siles sūt christi ⁊ adā: ꝙ nō delictū. i. nō sic est efficax peccatū ade ad dānationē vt gra christi ad saluationē. Dō est nō pares sunt cause cor: nec pares effectus causarū. Dō est ibi: ⁊ nō sicut p vnū pcm. Cā xpi est: gra abundās: ex quo oia bona hoi: sine qua nihil h abet boni. Cā ade est: peccatuz illud cuius rei sūt oēs carnaliter geniti: cetera peccata habēt ex se multa: ⁊ si ex illo originali sunt ad peccandū magis ꝓni: ⁊ bñ hec cā christi oibus suis ꝓdest: q̄ si cā ade oibus suis nocuit: tūc ⁊ hec potuit suis ⁊ hoc est. Si enim in vnius delicto m. m. sūt. Effectus enī cause ade. i. peccati. qđ intulit: ē nō ois dānatio: ꝙ que ꝓ illo vno debeā: sunt enī ⁊ ex nīs additis alie dānationes. Effectus donoꝛ christi est remotis oibus peccatis originalib⁹ ⁊ actualibus: ois iustificatio ⁊ vita eterna: ⁊ bene hoc suis p vnū christū: quia si illa p vnū adā suis: tūc ⁊ hoc potuit. Adā dī futuri forma: q̄ iā tūc decreuit deus mysterio p vnū christū emēdare: qđ per vnū adā peccatū erat. vñ dī in Apocaly. agnus occisus est ab origine mundi.

Sed nō sicut. Forma in hoc q̄ vnus emēdat: vn⁹ peccauit: ꝙ cā ade: nō talis vel q̄lis xpi: q̄ vnū est delictū ade q̄ multi. i. filii ꝓuaricantes mortui sunt ꝙ christi gra in plures q̄ ⁊ in hos ⁊ nō filii ꝓuaricantes.

Si enī vnius. Ambro. Mors regnauit nō regnat: q̄ qui p legē iudicio dei noto: timorē eius habuerūt: sublati sunt de mortis imperio: añ ꝓ o

Nicolaus

etiā attendit ſm q̄ ꝓcedit a spū scō habitāte in hoie iustificato p gratiam: ⁊ mouēte ipsū ad opus meritorū: q̄ se hz ad liberū arbitriū sicut sessor ad equū: ⁊ ſm hoc opus meritorū inquantū est a spū scō qui est infiniti valoris merek de ꝺdigno bonū infinitum: qđ in beatitudine redditur obiective. a Propterea. Hic oñdit nr̄e iustificationis modū: ⁊ qñ̄ opposita iuxta se posita magis elucescūt: ⁊ medicina p cōparationē ad morbū est disponēda. ideo donū christi nō iustificās tractat apls p cōparationē ad peccatum ade cuius est medicina ei opposita. ⁊ diuidit in duas partes: q̄ ꝓmo comparat vtrūq; q̄ntū ad differentiā. secūdo q̄ntū ad ꝺuenientiā. ibi: Igit' sicut. Prima in duas: quia ꝓmo describit peccati ade generalitatē. Secūdo doni christi maioritatē. ibi: Sed nō sicut delictū. Prima adhuc in duas: q̄ ꝓmo facit quod dictū est. secūdo remouet obiectionem in contrariū. ibi: Usq; ad legē. Circa primū dī: b Sicut per vnū hominē. s. adā intrauit peccatū in hūc mundū: quia peccatū eius imputat oibus ab eo descendentibus ſm vim generatiuā: q̄ sic sunt mēbra eius. ꝓpter qđ vocat peccatū originale. c Et per peccatū mors. in penā huius peccati: q̄uis enim corpus ade fuerit cōpositū ex ꝺrarijs: ⁊ sic naturaliter corruptibile: tamen per donū originalis iustitie sibi datū a deo in sua ꝺditione poterat nō mori: q̄ si ipsum seruasset mortē nō incurrisset. Sed q̄ ipso peccante subtracta est originalis iustitia in penā sui peccati ⁊ per ꝺns incurrit necessitatē moriendi: que hz cōsiderato corpore humano in se esset naturalis. tñ cōsiderato statu hois in sua ꝓma ꝺditione facta est sibi penalis. d Et ita in oēs homines mors pertrāsiit: quia qualis factus est per peccatū. tales descendunt ab eo per generationē. e In quo. s. adā peccante. f Omnes peccauerunt. qui futuri erant mēbra ipsius. g Usq; ad legē. hic remouet quandā obiectionē in contrariū: q̄ posset aliquis dicere q̄ peccatū nō fuit ante legē moysi: eo q̄ peccatū sic diffinit q̄ est trāsgressio legis diuine: nō potuit aūt esse eius trāsgressio ante dationē. ḡ ⁊c. Sed hoc nō valet quia a principio fuit lex naturalis inserta mētibus humanis: vt ostensū est. s. ca. ij ꝓpter qđ eius transgressio fuit peccatū: tñ ꝓpter multiplicationē peccatoꝛ lex naturalis fuit obfuscata intantū q̄ trāsgressionē illius legis nō reputabant peccata: erant tñ ſm veritatē: q̄ erāt ꝺtra rōnis dictamē. ⁊ hoc est qđ

† corporalis ‡ alie ‡ i. vsq; ad legē ꝑ moysen diuinitus ꝓmulgatā ꝑ quē rediit cognitio dei
gnauit † mors ab adam ‡ vsq; ad
‡ nō solū in eos q̄ ꝑ se ꝓuaricādo morte meruisse viderentur. sed etiam in pueros qui nihil a se meruerunt preuaricando contra aliquā legē
moysen: ⁎ etiā ī eos q nō peccau/
⁎ .i. similes preuaricatori ade
rūt in similitudinē ꝓuaricatiōis
‡ similitudo ‡ quātū ad adā ‡ xpi ‡ forma ē: hz maius est donū christi: q̄ delictū ade
ade: qui est † forma ‡ futuri. † Sed
non sicut delictum: ita ⁊ donū.
† hois ade ‡ vno qdē ꝑ .s. oēs filij sui ꝑ eius ꝓuaricationē imitates ‡ pcōres constituti
Si enī † vni ‡ dilecto m'ti ‡ mōr/
‡ gratuitū donū vel gra. s. remissio pec. ꝑ abūdans ⁊ maior est ⁊ omnibus suis magis ꝓdest
tui sūt: multo magis † gratia dei
‡ alia dona sancti spūs ‡ i. per.
† ⁊ donū ‡ in gratia vnius homi/

puto: qua arguēte demonstraretur peccatū

ni suis ꝓfert: q̄ ille mali. ⁊ iō magis pōt saluare q̄ ille pdere: hoc est: siles sūt christi ⁊ adā: ꝙ nō delictū. i. nō sic est efficax peccatū ade ad dānationē vt gra christi ad saluationē. Dō est nō pares sunt cause cor: nec pares effectus causarū. Dō est ibi: ⁊ nō sicut p vnū pcm. Cā xpi est: gra abundās: ex quo oia bona hoi: sine qua nihil h abet boni. Cā ade est: peccatuz illud cuius rei sūt oēs carnaliter geniti: cetera peccata habēt ex se multa: ⁊ si ex illo originali sunt ad peccandū magis ꝓni: ⁊ bñ hec cā christi oibus suis ꝓdest: q̄ si cā ade oibus suis nocuit: tūc ⁊ hec potuit suis ⁊ hoc est. Si enim in vnius delicto m. m. sūt. Effectus enī cause ade. i. peccati. qđ intulit: ē nō ois dānatio: ꝙ que ꝓ illo vno debeā: sunt enī ⁊ ex nīs additis alie dānationes. Effectus donoꝛ christi est remotis oibus peccatis originalib⁹ ⁊ actualibus: ois iustificatio ⁊ vita eterna: ⁊ bene hoc suis p vnū christū: quia si illa p vnū adā suis: tūc ⁊ hoc potuit. Adā dī futuri forma: q̄ iā tūc decreuit deus mysterio p vnū christū emēdare: qđ per vnū adā peccatū erat. vñ dī in Apocaly. agnus occisus est ab origine mundi.

Sed nō sicut. Forma in hoc q̄ vnus emēdat: vn⁹ peccauit: ꝙ cā ade: nō talis vel q̄lis xpi: q̄ vnū est delictū ade q̄ multi. i. filii ꝓuaricantes mortui sunt ꝙ christi gra in plures q̄ ⁊ in hos ⁊ nō filii ꝓuaricantes.

Si enī vnius. Ambro. Mors regnauit nō regnat: q̄ qui p legē iudicio dei noto: timorē eius habuerūt: sublati sunt de mortis imperio: añ ꝓ o

delyra

dicit: Usq; ad legē enim peccatū erat in mūdo. i. toto tpe añ dationē legis mosaice: nec p legē desinit esse: ꝓpter qđ li vsq; nō facit exclusionē tpis futuri: ꝙ solū excludit carentiā pcī añ legē datā: hz nō reputarek. iō subditur:
h Peccatū aūt nō ipu. cū lex nō esset. i. nō reputabat ꝓpter obfuscationē legis naturalis. ideo vna cā dādi legē mosaicaz assignat a sanctis fuisse ꝓpter legis naturalis obfuscationē. Q̄ aūt peccatū fuerit añ dationē legis oñdit p eius penā que est mors: vt dictū est. d. i Sed regna. mors ab adā vsq; ad moysen: tñ li vsq; nō excludit tēpus futurū: sed tñ carentiā mortis ante dationē legis: sicut dictū est de peccato. k Etiā in eos q̄ nō peccauerūt. i. in paruulos q̄ nō peccauerūt pctō actuali q̄ tñ sunt morituri. l In similitudinē ꝓuaricationis ade. i. q̄ generati sunt similes ei. s. de stituti originali iustitia cū debito habendi eā. m Qui. s. adā. n Est forma futuri. i. figura christi q̄ futurus erat tpe adā: nō aūt tpe apli. Sciendum aūt q̄ adā nō erat figura christi inquantū peccatoꝛ: sed inquantū ꝓncipiū hominū in esse nature: sicut ⁊ christus est principiū coꝛ in esse gratie: ⁊ q̄ formatus fuit de terra diuina virtute: sicut ⁊ corpus christi virtute spiritus sci de virgine maria. Itē q̄ de latere eius formata est eua sicut de latere christi ecclesia ex quibus regeramur in esse gre: sicut ex adā ⁊ eua generatū est genꝰ humanū in esse nature. o Sed nō sicut delictū. Hic ostēdit maioritatē doni christi. ⁊ hoc ꝑ duobus. Primo quia peccatū ade fuit peccatū hois puri: ꝙ donū christi est donū hois dei. ⁊ hoc est qđ dicit: Sed non sicut delictū ita ⁊ donū: rōne dicta. ideo ꝺcludit vlterius. p Si enī vnius delicto. s. ade: ⁊ accipit hic si ꝓ quia. q Mortui sunt multi. oēs eni posteri. r Multo magis gra dei ⁊c.] i. p gratiā singularis hominis deitati vniti in psona filij: ex qua vnione habet quandā efficaciam meriti infiniti. s In plures abūdauit. i. magis excedit in bono q̄ pctm̄ ade in malo. Secūdo ostendit maioritas in effectu: q̄ infectio nature ꝓpter peccatum ade ex vno eius peccato ꝓcessit: ⁊ vnum solum peccatum in posteros transmisit: scilicet peccatum originale quod non potest multiplicari in vna persona: sed donum christi iustificat a multis peccatis: scilicet a peccato originali ⁊ actuali: quod quidem actuale multiplicatur variis modis in eodem homine. ⁊ hoc est quod dicit:

Et nō sicut

in similes ade ꝓualuit: ⁊ si ibi regnauit mors multo magis gꝛa regnare dz que in plures trāsit: ⁊ q̄ vitā ꝓfert. Qꝛ post dicit oēs silr peccantes accipit. Itē oēs: credētes dicit. Nō enī generalis dānatio vel iustificatio in oib⁹. Unde postea ait: multi.

In gratia. Gratiā dicit perfectionē virtutū que in hoīe chꝛisto.

Per vnū regnauit. Quia quas vires in illo habuit: in oēs posteriores exercuit: quoꝛ mā fuit: sicut ⁊ culpa eius soli⁹ fuit q̄ in oēs trāsfusa est.

Multo magis. In vita regnabont: qꝛ eternaliter q̄ in eis regnauit mors: qꝛ tpaliter ⁊ cuꝛ fine.

Per vni⁹ iusticiā in oēs. Nō q̄ oēs geniti ab adā: regenerent per chꝛistū: ꝑ sicut nulli⁹ carnalis generatio est nisi p adā: sic spūalis nulli⁹ nisi p chꝛistū. Siq essent ꝓter adā generati: ⁊ siqui ꝓter xp̄m regenerati: non diceret oēs ⁊ oēs. Sicut aūt nullus hō ꝓter illā generationem: sic nullus iustus ꝓter istam: eosdem post dicit multos.

Sicut enī. Determinat delictū vnius ⁊ iusticiā vnius vt sicut ille merito peccati perdidit: ita iste merito iusticie nos liberasse videatur.

Ita ⁊ p vni⁹ hois obe. Hois ait nō dei vl verbi fidē. Me putes antiquos iustos in solo ꝙbo dei. i. soli⁹ ꝙbi fide sine fide incarnatiōis liberari.

† ſ nō cōparatiue sed absolute tāꝯ diceret multos ſ abundans in plures. i. in oēs filios transit.

nis iesu chꝛisti ȷ in † plūres hoies

† ſ qꝛ ⁊ addit: ꝙ soluit ‡ ſ qꝛ in vno ade similes ⁊ damnati sunt ſ fit

† abūdauit. ‡ Et nō sicut p vnū ſ fit ſ sed plus ſ dei peccatū

ꝑcm ita ⁊ donū. Nam iudiciū ex

‡ ſ precedēs ſ est ſ originali † ſ corpalis ⁊ eterne mortis si non remittitur ‡ ſ chꝛisti

† vnō ‡ in condēnationē. ‡ Grātia

† ſ nō ex vno ‡ ſ precedit † ſ non solum ignoscit sed ⁊ iustificat ſ hic

aūt ex † multis ‡ delictis ‡ in iustifi

† ſ q̄ hoc potest qꝛ etiā in vitā eternā ducit † ſ quia ‡ ſ etiam si ꝓpria non adderentur

catione. † Si ‡ enī in ‡ vnius deli/

† ſ dissolutio aie ⁊ corpis ‡ ſ etiā añ mortē passiōes inferens ‡ ſ adam ‡ ſ qꝛ maioꝛ vis est hic q̄ fit in recto † mōꝛs ‡ regnauit ‡ p vnū: † mlt

gno mortis ſ qꝛ etiā ꝓpria soluunt ſ remissionis

tō magis abundantiam gratie ⁊

ſ charismatū ſ bone opatiōis ſ a deo: nō a se hītes

donationis ⁊ iustitie accipientes

ſ eterna ſ eternaliter in incoꝛruptione

i vitā regnābunt per vnuꝫ iesuꝫ

† ſ qfigꝑ adā ē forma chꝛisti: igitur ⁊ qꝛ maius est donum chꝛisti ⁊ plus confert ‡ ſ q̄ digne

chꝛistum. † Igitur ‡ sicut p vnius

† ſ similiter peccantes ſ transiens non imitatione ſꝫ ꝓpagatione ‡ ſ itum est ab hoie ſ vel ꝓcessit sentētia dei ſ corporis ⁊ anime

delictū in † omnes homines ‡ ī cō

ſ valentem

demnationē: sic ⁊ p vni⁹ iusticiā

† ſ si ipsi velint ‡ ſ itū est ab hoie ſ vel ꝓcessit sententia dei vt ꝓius

in † omnes homines ‡ ī iustificati/

ſ que est causa

onē vite. Sicut enī p ꝛobedien/

ſ ade

tiā vnius hois peccatores cōsti/

† ſ. i. oēs sui q nō xp̄i sunt ‡ ſ merito ſ. i. chꝛisti

tuti sūt † multi: ita ⁊ p vni⁹ † ho/

minis obedientiā iusti ꝓstituent

† ſ oēs sui ‡ ſ p xp̄m ē iustificatio † ſ post culpā vel naturalem legem: intrauit latenter

† multi. ‡ Lex autē † subintrauit

† ſ si abūdātius cognosceret ‡ ſ ꝛ nō ideo despiciat iudeus: sed ⁊ hoc sanat xp̄s. ſ vel delictū abūdauit

vt † abundaret delictū. ‡ Ubi aūt

per legem ſ omnia condonās

abūdauit delictū: supabūdauit

† ſ eo tenore nequis ꝓfisus gꝛa: securius peccet sed vigeat gꝛa: ⁊ p iusticiā ducat ad vitā ſi̊ viguerat pcm ducēs in mortē ‡ ſ ducēs † ſ qō ⁊ ꝓter adā ē

⁊ gꝛa. † Ut sicut ‡ regnauit † pcm̄

† ſ eternam ‡ ſ remissionis peccatoꝝ † ſ in electis

† in mortē: ita ⁊ ‡ gratia † regnet p

ſ bonorum operum ſ perducens eos ſ a boc

iusticiam. in vitam eternam p iē

ſ sine quo nulla iusticia

sum chꝛistum dominū nr̄m.

Lex subintrauit. Ambro. Dicit hic apls qd ꝓuenerit data legem̄ qd fecerit lex: data enī erat in adiutoriū nature vtiq; nature inserta sūt iusticie semina vt sic exinde magis ꝓficeret: ꝙ populus vsū sequēs plus peccauit: diabolo inuertēte legē bonā in malū ꝛ qō deus oia dimisit.

Lex aūt subintrauit. Natis in peccatis dat lex ad domandā superbiaz q̄ si nō deest: qui iubeat: ſz deest qui ipleat: qꝛ in pcō natus iplere nō pōt: ideo natus est chꝛistus. i. gꝛa que sanaret.

Ut abūdaret de. Ut. ſ. q in sordibus erat puarīcādo magis sordesceret: vt mediocris pedagogū haberet: ꝓfectus signū ⁊ dur⁹ sētiret flagellū

Ut abūdaret de. Abundantiā dei ꝓsiliū fuit vt per legē abūdaret delictū vt in austeritate legis suam intelligētes infirmitatez infirmi ad medicū ꝓfugerēt: ⁊ auxiliū gꝛe q̄rerēt.

Ubi aūt abunda. Agit hic de virtute gratie ⁊ quanta efficit.

Superabun. Quia ⁊ gratia chꝛisti etiā his ꝓficit: quos diabolus vincere nō potuit: ⁊ qꝛ pctm̄ ad tēpus regnauit: gratia in eternum.

Sicut regnauit. Peccatū in mortē. Nō addit p vnū vel p adaz: quia nō de illo solū agit qō ex adā traxerūt homines: ꝑ ⁊ de eo qō sua voluntate addiderunt. Sed cuꝫ dicit: Gratia regnet: additur: per iesum chꝛistum ⁊c. quia per eum non tm̄ originalis sed ⁊ voluntariorum fit remissio peccatorum.

Nicolaus

a Et non sicut per vnum peccatum. ſ. ade iniusti facti sunt alij. b Ita per donum. ſ. chꝛisti iusti constituti sunt multi: sed multo plenius. quod ꝓbatur cum dicitur: c Nam iudicium quidē. i. sententia. d Ex vno in condēnationē. alioꝛ. ſ. ex vno peccato ade transijt in alios ⁊ causans in singulis vnum peccatū. e Gratia autē. iesu chꝛisti ex multis delictis i iustificationem: habet effectum sicut dictum est: ⁊ quia gꝛa chꝛisti nō solū iustificat a multis delictis: sed etiā inducit ad gloriā. ideo concludit vltra. f Si enī i vnius delicto. ſ. ade. g Mors regnauit. i. potestatē habuit sup posteros. h Multo magis abūdātiā gꝛe dei ⁊ donatōis ⁊ iusticie accipiētes a iesu chꝛisto: in baptismo. i In vita. ſ. btā. k Regnabūt p vnū. ſ. iesum chꝛistū p quē habemus introitū ad celeste regnū. Dicit autez hec gꝛa baptismalis: abundātia gꝛe qꝛ tollit penā ⁊ culpā. Et donationis: qꝛ gratuꝫ dat. Et iusticie: qꝛ facit dignū vita eterna. l Igit. Hic apls cōuenientiā ostendit pcī ⁊ doni chꝛisti. Et ꝓmo quātū ad pcm̄ ade. secūdo quātū ad peccatū supadditū in lege. ibi: Lex aūt. Primū aūt ostendit in duobus. Primū est qꝛ sicut p delictū ade alij sunt ꝛdēnati. sic p iusticiā chꝛisti oēs sunt iustificati. ⁊ hoc est qō dī: Igit ⁊c. ⁊ patet ex dictis lꝛa. Nec valet ꝛ dicta si dicat q̄ nō sūt oēs iustificati p gꝛam chꝛisti: qꝛ hoc nō ꝓuenit ex defectu gꝛe ꝑ ex defectu hominū eā depellentiū. Secundū est: qꝛ sicut p inobedientiā ade comedentꝫ lignū vetitū posteri facti sunt iniusti. sic p obediētiā chꝛisti in ligno crucis passi oēs sunt iustificati q̄ntū ad sufficientiā. ⁊ ꝑ est qō dī: Sicut enī p inobedientiā vnius ⁊c. ⁊ patet ex dictꝫ lꝛa. m Lex aūt. Hic ostenditur ꝓuenientia doni dñi chꝛisti: ⁊ pcī tpe legis supadditi. ad datione enī legis secuta est multiplicatio ꝓuaricationis: vt dictū est. ſ. nō tñ ex parte legis sed hominū malitia q̄ nititur in vetitū: ⁊ qꝛ cognitio pcī q̄ fit per legē aggrauat ipsum. ⁊ sicut sub lege abūdauit delictum: ita ex lege abundat gꝛa inquātū xp̄s sub lege natus est. ꝛm q̄ dicit apls ad Gal. iiij. At vbi venit plenitudo tpis misit deus filiū suū natū ex muliere factum sub lege ⁊c. etiā attulit nobis plenitudinē gꝛe. ⁊ hoc est qō dī: Lex aūt subintrauit. post obfuscationē legis naturalis. n Ut abundaret delictuz. li vt tenet hic ꝓsecutiue tm̄ per modū predictū: ⁊ non causaliter. o Ubi aūt abūdauit delictū. sub lege. p Superabūdat ⁊ gꝛa. p chꝛistū sub lege factū. ideo dī Joā. iiij. Quia salus ex iudeis est. q Ut sicut regnauit peccatū in mortē. i. potestatē habuit deijciēdi ad mortē eternā. r Ita ⁊ gꝛa regnet p iusticiā. potēter nos iducēdo in vitā eternā. s Per iesū xp̄m dei ⁊ hoīum mediatorē. Ad maiorē itelligentiā dictoruꝫ de originali pcō. hic aliq̄ breuiter sunt notāda. Primū est qd sit originale peccatū: et qꝛ priuatio cognoscit per habitū. ideo ꝓmo videndū est qd sit originalis iusticia cuius priuatio est originalis culpa. Est autē originalis iusticia q̄daz

de lyra

humane nature rectitudo per quā corpus erat aie subditū: ⁊ vires inferiores rōni q̄diu aīa subdita esset suo creatori. hec aūt rectitudo non erat ex ꝓncipijs nature humane: cum corpus humanū sit nāliter corruptibile: sed a deo data in prima hois ꝛditione. ſm q̄ dicit Ecclesiastes. vij. Hoc scio q̄ a ꝓncipio fecit deus hominē rectū. Et qꝛ iusticia ē quedā rectitudo: propter hoc talis rectitudo nature humane bñ iusticia vocat ⁊ originalis: qꝛ data est humane nature in sua ꝓma origine: ⁊ qꝛ per originē in posteros fuisset trāsfusa si ab adā fuisset seruata: ipso ꝛo peccāte iuste fuit ab eo subtracta: ⁊ qꝛ carentia pfectionis que debet ineesse: culpabilis ē in homine cuius modi fuit dicta rectitudo seu originalis iusticia. ideo eius carētia cū debito eā habēdi dicit pctm̄ originale ita q̄ debitum habēdi ē ibi formale. Secundū ē quomodo pctm̄ ade posteris imputat: ⁊ satis faciliter videt q̄ imputat eis ad penā. filij enī frequenter ⁊ iuste puniunt ꝓ peccatꝫ parentū: ꝑ difficilius ē videre qualiter imputat eis ad culpā. de cuius rōne ē q̄ sit voluntaria: aliter nō esset culpa: nō pōt autē dici voluntaria voluntate posteroꝝ. Propter quod sciendū q̄ adā nō solū considerat vt singularis ꝑsona: ꝑ etiā vt totius humane nature ꝓncipiū a quo alij descendūt tanq̄ a mouente per vim generatiuā ⁊ efficiunt eius mēbra. ⁊ ideo sicut homicidiū manufactū dī voluntariū a volūtate q̄ est in mēte: sic suo mō carētia originalis iusticie in posteris dī volūtaria a volūtate ade: ⁊ qꝛ accepit eaz nō solū ꝓ se ꝑ ꝓ tota posteritate. ideo oēs posteri p vim generatiuā ab eo descendētes in eo fuerūt obligati ad debitū hñdi eā. Cū igit carētia originalis iusticie cū debito habēdi eā sit culpabilis: vt dictū est. ⁊ iō merito posteris ꝛputat ad culpā. Tertiū est qualiter ꝛhitur: qꝛ pctm̄ solū est in aīa q̄ nō est ex traduce: ꝑ est a deo p creationē q̄ nō peccat eā in fundēdo: nec etiā parētes generando: nec pñt p ꝛfis pctm̄ originale traducere: vt videt maxime qñ sūt baptizati: qꝛ nullus dat alteri qō nō habet; ꝓpter qō dicenduz q̄ generatio cōpetit hoibus ſm esse qō hñt ab adā qō est esse nature corrupte: nō aūt ſm esse gꝛe qō hñt p regenerationē baptismalē: generās autem inquantū huiusmodi generat sibi sile. ideo adaz generauit sibi siles in esse nature destitute originali iusticia cū debito habēdi eā: ⁊ eadē rōne oēs posteri generāt sibi siles cū tali defectu: qꝛ descēdimus ab adā ſm carnez non ſm aīaz que est a deo imediate. ideo originalis culpa a carne ꝓuenit i aīa sibi ꝛiūcta: sicut liquor bonus inficit ex corruptione vasis in quo ponit: sic ⁊ peccatū originale ꝓuenit ex carne causaliter: ꝑ tñ in aīa est subiectiue et formaliter: sicut infirmitas est in cibo corrupto causaliter tm̄: qꝛ nō est infirmitatis susceptiuus: in corpore ꝛo cibato formaliter est ⁊ subiectiue. Ex dictis patet q̄ obiectio de parētibus baptizatis nō valet. qꝛ sicut dictū est nō generāt ſm esse gratie ⁊ vt sunt mēbra chꝛisti: ꝑ ſm esse nature corrupte in

Uid ergo dicemus. Permanebimus. Hoc puersi accipiũt C. VI
q ex illo: vbi abũdauit d. s. a. g. hoc dicere est esse ingratos gratie.
Et q: gratie viget: vbi delictũ abũdauit nõ est permanendũ in peccato: vt quidã estimãt, p maiori gra. Nõ enĩ peccãtis merito sed subueniẽntis auxilio supabũdauit gra vbi abũdauit delictũ. Nõ ergo pmanendũ in peccato: sed potius debemus et possumus esse peccato quasi mortui t resurgere in iustitiã: t post in vitam eternã.

a Mortui pecca. i. liberati a peccato p baptismũ vt iã non dñet in nobis per gratiã. Mori enĩ pctõ ẽ liberari a peccato.

Quõ adhuc tc. Cũ enĩ hoc põstiterit gratia vt moreremur pctõ: quid aliud facimus si viuimus in eo: nisi vt gre simus ingrati?

An ignoratis. mortui peccato qđ sit in baptismo nõ debemus ei iterũ viuere: vt iterũ mori sit ei necesse: quia in morte xpi i. in similitudine mortis xpi vt sicut semel mortuus ẽ carne t semper viuit: ita nos semel mortui malo p baptismũ semp viuam⁹ bono: vel in morte dicit: q: mors est causa hui⁹ purificationis.

ephe. 4. c. Colo. 3. b. Consepulti. Quicqđ gestũ est in cruce xpi: i sepultura: in resurrectione: in ascẽsione: in sedere ad dexterã: ita gestuz est: vt his rebus mystice nõ tm̃ dictis ꝫ etiã gestis ofiguretur vita christiana. Attẽde singula christi q viterat vetus hõ ꝫm penam famẽ. i. t sitim: t hu⁹modi: non ꝫm culpaz: hoc mõ vetustatẽ finiuit t depositit vt dolorẽ crucis sustinẽs: sic haberet mẽbra distẽta t fixa ne ad pores actus mouerent: a quibus etiã sepultus quieuit humanis subtractus

Uid ergo C. VI.
q dicemus? Permanebimus i pcõ: vt gra abun
† ſ vere enim non est permanendum ſ. s. hoc iam habem⁹ ſ vel si †† quia † ſ vt iam peccatum nõ dominetur nobis per gratiam dei
det? Absit. † Qui enĩ † mortui su
† ſ qua ratione † ſ post tãtũ beneficiũ
m⁹ peccato: † quomodo † adhuc
† ſ reddemus vires hosti. †† an mortui ſ sede arguit illos de ignorantia q. non debetis ignorare
† viuem⁹ in illo? † An ignõratis
† ſ cuiuscũqz cõditiõis †† purificati a vitijs
fratres quia † qcunqz † baptiçati
†† in institutione eius q ẽ in noie trinitatis: vel operatione christi qui baptiçat vere
sumus in † christo iesu: in morte
†† vere i baptismate sum⁹ filꝫ morte christi q⁹ fide.
ipsius baptizati sumus? † Cõse
† ſ ad similitudinẽ eius †† ducti
pulti enĩ sumus cũ † illo per † ba
† ſ pcõz absolutõez †† ad hoc sum⁹ pmortui t pspliti
ptismuz ⁊ i mortem: † vt qũomõ
† ſ longe remotus †† verbum vel gratiam dei
christ⁹ surrexit a † mortuis p⁹ glo
† ſ tã firmiter a vitijs resurgentes ad bona opera
† ſ positi † ſ per iusticiam fidei t spem gloriam
riam patris: † ità t⁹ nos in † noui
† ſ õ bono ad meli⁹. † ſ q. ambulem⁹ i no. vite qõ post
tate vite † ambulemus. † Si enim
sum⁹ † ſ ad similitudinẽ arboris †† si a veteri ritu remoti firmiter herem⁹ deo ipo faciẽte: t filꝫ sumus
† cõplantati facti sumus ꝫ † similitu
morti xpi †† mor † ſ vt ambulem⁹ in no. v. † xpi.
dini morti eius ꝫ: † simul t † resurre
† ſ facti cõplantati similitudini † ſ oñdit p qd liceat ſ ambulemus in no. vite nos dico
ctionis † erimus. † Hoc sciẽtes

† ſ. i. fames t cõsuetudo peccati † ſ qui ex nobis: non ex deo † ſ cum christo
† quia vet⁹ homo † noster † simũl
† ſ crucifixiõe xpi: ita debilitat⁹ ẽ †† ꝺñante ratione.
† ſ. i. ola crimina quasi corpus t congeries
† crucifixus ẽ: vt † destruat † corp⁹
† ſ non vt non sit sed vt non cogamur seruire: quia iustifi. sumus † ita
peccati: vt vltra non † seruiamus
† ſ vere non cogemur q: iustificati q: † ſ pcõ vt
peccato. † Qui enim † mortuus est
nos sumus † iustus est t liber a peccato
iustificatus ẽ a peccato. Si autẽz
ſ si ita mortui sumus pcõ sicut xps semel mortuus ẽ pene: vel si cõmorui sumus xpo. i. filꝫ morti eius sicut supradictũ ẽ õter pdicta: hinc habemus: q: viuem⁹
mortui sumus cum christo: crẽdi
in eterna vita † tali vita quali t ipse
mus quia simul t viuemus cuz
ſ non alibi sed ibidem cum eo.
illo. Sciẽtes q⁹ christus resur
†† vel a † ſ longe remotus †† i. post hac. † ſ dissoluitur diuisione anime t corporis
gens † ex † mortuis † iã † nõ morit:
ſ aliqua passione.
mõs illi vltra nõ dñabit. Q

†† vere xps iã nõ morit: q: semel mortuus semel q⁹ p pcõ tollendo. qõ vna morte fecit: q ad hoc sufficit †† vt. p. i. pci similitudini. i. carni in q nõ pcm̃ sed similitudo peccati ſ p nostro tollendo
† enim mortuus ẽ † peccato: mõr.
†† mors non dominabitur christo sed potius
tuus est semel. † Q. autem viuit

†† ad similitudinẽ dei pfis ſ sicut vita pfecta t vita xpi nullã inꝺetudinẽ recipit †† sicut xps semel mortuus: ita peccatũ in vobis: vt non oporteat iterari
viuit deo. † Ita t vos existimate vos mortuos quidẽ ẽ peccato:

Uetus hõ. i. veteres act⁹ sũt crucifixi. i. mortui
Quia uetus hõ nr̃. Uetustas nra t maledictio in duobus cõsistit. s. in culpa t pena. Christ⁹ aũt sua simpla vetustate nram duplam consũpsit. In sepulchro enim vno die t duabus noctib⁹ quiuit: per vnũ diem simpla ei⁹ vetustas signat. Per duas vo noctes gemina nra. Unde: Culpã nram xps deleuit presentem: p- B
teritam t futuram: pretetitam remittendo: presentem ab ea retrahendo: futuram vt vitarcmus gratiam conferendo. Penã quoqz similiter consumpsit. Gehennalem prorsus delendo: vt eam vere penitentes non sentiant. Temporalẽ vo non penitus quidez tulit: manet enim fames sitis mors et huiusmodi sed regnuz et dñiũ ci⁹ deiecit: t i nouissimo penit⁹ exterminabit.
Ut destruatur corpec. Carne. s. spũi sbdita
Q enim mortuus est pctõ. Augusti. Sacramẽtis baptismat⁹ apostolus cõmendat: vt quõ ille semel moriẽdo similitudini peccati mortuus pdicatur: ita quicũqz fuerit i illo baptiçatus cideꝫ rei cuius illa fuit similitudo moriatur. s. peccato t viuat a lauacro renascẽdo

sicut ille a sepulchro resurgendo. Ita t nos. Quicquid. s. dixit cẽ hominibus per gratiã xpi hic romanis attribuit.

Nicolaus

qua sũt mẽbra ade. Quartũ est qualiter pcm̃ originale per gratiã baptismi tollit. Circa quod sciendũ q⁹ nõ est per hoc intelligendũ q⁹ rectitudo q̃ fuit i adã: per baptismũ reddat: q: baptiçati rebellionẽ corporis ad animã t sensualitatis ad rationẽ ne seipsis experiũtur: sed hoc q⁹ per gratiã christi tollitur debitũ habẽdi dictã rectitudinẽ. t sic carentia dicte rectitudinis non remanet vt est culpa: quã formaliter facit debitũ habendi illã rectitudinẽ: vt dictũ est. s. sed remanet tm̃ vt est pena t virtutis exercende materia cõtra passiones sensualitatis fortiter pugnãdo t infirmitates corporis patienter tolerando in quibus adiuuat gratia christi in presenti ad augmentum meriti electo⁹. In resurrectione vo finali reparabit natura: quia resurrectio illa erit ad vitã imortalẽ per xpm: nõ imortalitate q̃ fuit in statu innocentie qua homo poterat nõ mori: sed imortalitate glie qua nõ poterit mori: sed cum christo viuet in eternum.

C. VI.
a q Uid igit. Hic circa pdicta apostolus remouet errorẽ. secũdo dictũ suum confirmat per rationem. Ibi: Qui enim mortui. Circa primũ sciendũ q⁹ ex hoc quod dixerat ca. pcedẽti. Ubi abundauit delictũ superabundauit t gratia: imponebant ei pseudo apostoli q⁹ dicebat permanendũ esse in peccatis. sicut dictũ est. s. iti. ca. Hunc autem errorem remouet dicens: Quid ergo dicemus: manebimus in peccato vt gratia abundet: sicut pseudo apostoli asserunt nos dicere.
b Absit. quia peccatũ ad gratiã per se non disponit sed magis auertit: q⁹ autem abundantia gratie sequit post peccatũ aliqñ hoc ꝓuenit er boni tate dei q elicit bona ex malis: nõ tm̃ semp elicit hoc ad bonũ peccanti: sicut patet in dãnatione maloꝝ ex q̃ de⁹ elicit augmenta glie electoꝝ. c Qui enĩ. Hic ꝓbat dictũ suũ p rõnem: ostendẽs primo q⁹ in pcõ nõ sit pmanendũ. Secũdo q⁹ virtuose sit operandũ: t hc sunt due partes iustitie. s. declinare a malo t facere bonũ. Secũda pars est ibi: Liberati aũt. Prima in duas. Primo enĩ ꝓbat peccatũ esse dimittendũ. Secũdo docet dimittẽdi modũ. ibi: Non g̃ regnet. Circa primũ ponit duas rõnes ꝓueras. ideo eas simul ponit t declarat. Ad cuius euidentiã sciendũ q⁹ vita frequẽter accipitur p operatione vite: sicut intelligere t scire dicunt vite: t ex hoc consequ ter vita alicuius dicit operatio in qua principaliter occupat: sicut potare dicit vita ebriosi: t peccare vita peccatoris: t agere iuste vita virtuosi hominis. Item generatio vnius ꝓtrarij est corruptio alteris t econuerso. Et ex his format duas rõnes ad dimittendũ peccatũ totaliter nos mouentes. Prima est q⁹ p baptismũ mortui sumus peccato: t sic de vita pcti nihil amplius debet in nobis apparere. t hoc est qđ dicit: Qui enĩ mor. su. peccato quõ adhuc vi. in illo: opa peccati exercẽdo. q. d. nõ decet. ꝓfr ostendit nos mortuos esse peccato. d An ignoratis. q. d. nõ debetis ignorare.
e Quia quicũqz baptiçati sum⁹ in christo iesu. i. i fide xpi. f In morte ipsius baptiçati sumus. i. p virtutẽ mortis eius a qua baptism⁹ habet efficaciã. g Cõsepulti enĩz sum⁹ tc. i. assimilati christo sepulto: q: sicut xps sepultus fuit in terra: sic baptiçatus mergit in aqua. h In mortez. i. in similitudinẽ mortis respectu vite peccatricis. Secũda rõ est q: mori pctõ est noue vite inchoatio in qua assimilamur xpo resurgenti. t ideo sicut xps resurrexit ad vitã imortalẽ: ita hic vita gre nõ debet amplius in nobis interrũpi p culpã. t hoc est qđ di. i Ut quõ xps sur. a mor. p glo. patris. i. p potentiã gloriosam. k Ita t nos in no. vi. ambulemus. sine interruptiõe morũ culpe. l Si enĩ cõplantati tc. q. d. p mortẽ xpi sum⁹ euulsi de pcõ tãq̃ de terra mala: t plãtati in terra gre bone cũ xpo. m Sciẽtes q: veho nr̃. i. ꝓuersus pctõr. n Sit crucifixus est. vt vltra nõ viuat tali vita sicut nec xps vltra passibili vita vixit. o Ut destruat corp⁹ pcti. i. ꝓgeries pcõr. sicut Matb. vj. di: Si oculus tuus fuerit nequã totũ corpus tuum tenebrosũ erit. i. tota ꝓgeries operũ tuoꝝ. vt ibidẽ dicit gloſa. p Ut vl. nõ seruiam⁹ pcõ. nos ei subiiciẽdo. q Qui enĩ mortuus est. i. ꝓfiguratus morti xpi p baptismũ. r Justificatus est a peccato. q: baptism⁹ delet pnã t culpã. s Si aũt mor. su. cũ xpo. i. ei⁹ morti ꝓfigurati. t Credim⁹ q: sit etiã viuem⁹ cũ illo. vita gre. q: corruptio vite veteris est ichoatio noue.
v Sciẽtes q: xps resur. a mor. iaz nõ morit. q: surrexit ad vitã imortalẽ.
x Mors il. vl. nõ do. sic dñabit dãnaz mors gehẽne: iz nõ moriãt corpe
y Q⁹ ei mor. ẽ. s. xps. z Peccato. i. p pcõ tollẽdo. a Mortu⁹ ẽ sel. vnica enĩ mors xpi sufficit ad tollẽdũ ola pcã pterita pntia t futura. b Q⁹ aũt vi. s. xps. c Viuit deo. i. vita diuina. inquãtũ enĩ de⁹: vita dina ẽ sibi nãlis: t inquantũ hõ ẽ sibi cõicata. igit ex pdictis ꝓcludit. d Ita t vos existimate

Nō ergo. Quia.s. dixit nos mortuos esse peccatis: ⁊ nō debere viue re in eo: cum nemo sine peccato: determinat a quib⁹ maxime est cauendū: quasi ꝛcludat qō.s. querebat: permanebimus in peccato.

Obediatis ꝛcupiscētijs. Cōcupiscētia aliqñ nomē est fomitis. s. vitij inati: aliqñ actus interiorꝭ: qui est etiā in ꝓmo motu qui dr ꝓpassio ⁊ i secūdo qui dr delectatio: ⁊ in tertio q̄ dicit cōsensus: hic nō ꝓhibet cōcupiscentiā que est in primo motu q̄ nō est in potestate nra qñ surgat: sed dei gra compescere possumus nevsq; ad delectationē ⁊ consensum peruenīat quod prohibet.

c Quid ergo. Quasi q̄ lex a deo peccat q̄ eaz dimittit ꝓ gratia.

Quid.g̃ peccabimus. Quia nō sub lege que terret: sed sub gratia que bene ꝓmittit: qd ergo peccabimus: hoc qdā qui legē quasi coherentē vel cohercentē ꝓdicant: ⁊ tenendam:

An nescitis. Ne deū ꝓfitentis verbis: factis simus diaboli: ꝓmonet nos esse seruos eius: cuius voluntatē facim⁹.

Formā doctrine. Nostra doctrina est forma q̄ imaginez dei deformatam restituit.

Humanū. Hactenus ostēdit apostolus nō esse peccandū. Hic dicit quid deinceps sit agendū vt. s. seruat̄ iustitie de q̄ nullus ē q̄ possit se excusa

Nicolaus

existiate vos mortuos q/dē eē pcō: ꝓ totalē dimissionē culpe. a Viuentes aūt deo. i. vita gratie. b In xp̄o ie. do. nro. i. p ieslī xp̄m tanq̄ p mediatorē nr̄m. c Non g̃. Postq̄ induxit nos ad dimittēdū pctm̄. hic ꝓsr docet dimittēdi modum: ⁊ diuidit in duas: q̄ primo deserbit mod⁹ huius dimissionis. ²o oñdit nobis possibilis. ibi: Pctm̄ eni. modus aūt vitādi peccatū est p repssionē fomit̄. īō dicit: Nō g̃ regnet pctm̄ in vro ⁊c.] ita q̄ ad eius ipulsū statim moueamini ad op⁹ficiendū. d Ut obediat̄ ꝛcupi. eius. īō eni est ordo quersus: q̄ appetit⁹ sensitiuꝰ dz obedire rōni. e Sz neq; exhibeat̄ mēbra vīa ⁊c. i. nō aptetis ea ad malū: sicut eni p frequentē actū carpētandi q̄dā fit ipressio artis in manu artificis aptās eā ad recte ⁊ faciliter pcutiēdū: sic ex frequētatiōe opis mali fit q̄daz ipressio in mēbris corꝑis aptās ea ad male operandū. ⁊ dicit: f Iniqtat̄. ꝓpter q̄dā pcā q̄ sūt ꝛ deū. g Pctō. q̄ntū ad ea q̄ sūt in ꝓtimū vel in seipsū. h Sz exhibete vos deo. i. aptate vos ad seruiendū ei. i Et mēbra vīa arma iustitie. i. instrūa ad iustitie opa. p frequētationē eni boni opis fit ipressio in mēbris corꝑis ꝓ quā reddunt ꝓmpte mobilia ad op⁹ bonū. k Pctm̄ eni. Hic ꝓñr oñdit dict⁹ mod⁹ nobis possibil. ⁊ diuidit i duas. ꝓmo oñdit ꝓpositū. ²o soluit argumētū ad oppositū. ibi: Quid g̃. Circa ꝓmū scien dū q̄ repssio fomit̄ est nobis possibil: q̄ p gram xp̄i possum⁹ vitare oē pctm̄ mortale: carētib⁹ aūt hac gra nō sic est possibile: q̄ iz nō fit necessariū eos peccare ꝛtinue: tñ nō pñt diu vitare pctm̄ mortale: cuius rō est: q̄ sicut existētes in gra nō pñt oīno vitare pctm̄ veniale: eo q̄ sensualitas in eis nō ē totaliter subdita rōni: sic in carētib⁹ gra rō nō est subiecta deo: ⁊ īō nō pñt diu stare qn incidāt in pctm̄ mortale: marie in repētinis in q⁹ agit hō ꝓm habitū ⁊ finē ꝓceptū: gra aūt sic deo ꝛiūgit ⁊ inclinationē fomit̄ diminuit q̄ hīs eā vitare pōt oē pctm̄ mortale: ⁊ hoc est qđ dr: Pctm̄ eni. i. fomes inclinās ad pctm̄. l Nobis nō dñabit: sicut dñat carētib⁹ gra rōne dicta. īō subdit: m Nō eni sub le. estis. s. mosaica q̄ gra; nō ꝛferebat n Sed sub gra. s. xp̄i cui⁹ lacka gram ꝛferūt. o Quid g̃: peccabim⁹. Hic remouet q̄dā obiectio q̄ posset fieri ꝛ illud dictū apli: Nō sum⁹ sub lege ꝛ sub gra: pctm̄ eni est trāsgressio legis diuine: si igit absoluti sum⁹ a lege: p ons ab eius trāsgressione vt videt: ⁊ sic habem⁹ libertatē agēdi ꝛ legē. ⁊ hoc est qđ dr: Quid g̃: peccabimus: agendo libere ꝛ legē. p Absit.

†virtutib⁹. †Ti honore dei †ex hoc ope xp̄i alibi

†viuentes autem† deo in† christo nulla spes †q; ita mortui estis pctō.

iesu domino nostro.† Non ergo †q; si sit. †fames pci †ena. †tā vti iuris. †p pctm̄ †qō fiet īmortale i futuro: si ñ regnet pctm̄: vl qō per hoc q̄ pctm̄ regnauerit morituꝝ est in eternum

†regnet† peccatū in† vestro† mor† ꝓsentiendo ⁊ opando. †si cupiꝭ ex infirmitate

tali corꝑe ꝭ vt† obediatis† cōcu† ꝛz nec ꝛcupiscaꝭ qō ē exhibē ⁊ habilia facere mē-

piscentijs eius.† Sed neqꝭ exhi- bra q̄ tūc sūt arma † quibus impleatur

beatis mēbra vestra arma† iniq† ꝛcupiscētie †habiles facite †qō potestis q; vi

tātis† peccatō: sed† exhibete† vos ut debeaꝭ q̄ mortui eraꝭ † vitijs ⁊ pcis †virtutib⁹

deo tāqz† ex mortuis† viuentes †si implere ope nō potestis: vel velitis: quo habiles critis: ⁊ ꝓparati † quibus iustitia impleatur

† membra vestra† arma iustitie † exhibete qō leuiter potestis.

deo. Peccatū enim vobis non † vt olim solebat † q̄ non iuuabat.

dominabit. Non enim sub† lege † que refrigerat ⁊ iuuat

estis: sed sub gratia. Quid ergo? † hac fiducia

Peccabimus: quoniam non su † terrente † bene ꝓmittente

mus sub lege: qz sub gra. Absit†. †si debeaꝭ peccare: qz bñ operari: qm ⁊c. †affectatis

†An nescitis quoniā cui† exhibe † vt nos † ꝓsentiendo ⁊ operando

tis vos seruos ad obediendum: †ad ei⁹ vo†litatē cogemi q̄dā necessitate quā ipartiet ꝓsuetudo ad ei⁹ volūtatē † postq̄ obediſtis: ita ñ añ

†serui estis eius† cui obedistis: si- cū p̄mū exhiberet̄ vos † ducēt̄ † pctm̄ mal⁹: vel

ue peccati ad† mortem: siue† ōbe- eternā penā † iustitie ducētis ad maiorē iustitiā: vt

ditionis ad iustitiam.† Gratias de eo q̄ cū ꝓmū tales: mō ñ estis † aliqñ ⁊ mō ñ

aute deo q̄† fuistis serui peccati: † p hoc serui facti iustitie. i. xp̄i † nūc † nō specie tenus † ani iudicia: q: p naturā: nō p legē: voluntate: non timore † tendentes

†obedistis† aūt† ex cōrde† cenam † euāgelij † forma † vel qua † nō p vos ꝭ gra

formā† doctrine† in quam† tradi/ dei † q̄ p hoc † p alīū † fomite ne regnet

ti estis. Liberati aut a peccato: † ꝓsentiendo ⁊ opando † ⁊ ideo leue quoddam. † q: plus debetis iustitie q̄ peccato

†serui facti estis iustitie.† Humā- † maiora debere dicē: si posset ferre ꝭ deo infirmitati

num† dico: propter infirmitatem † q̄ ē ex carne † q: hoc ꝓbianū † ꝓparauistis vo

†carnis vestre.† Sicut enim† exhi lūtate duce † q̄ vti iuris eēnt si velleꝭ † operando

buistis mēbra† vestra† seruire† im- † carnis q̄ corꝑ⁹ iḡnat. † vt luxurie. † qñ corꝑ⁹ ñ ing

net: alaz tñ corrūpit. † dico ducēti ad cōsūmationez mali

†mundicie ⁊† iniquitati† ad iniq † sūt † cum fitis liberati a pctō † preparate.

tatē: †ita† nūc† exhibete membra † q̄ vti iuris. † opādo. † ducēti. † ad ꝓsūmationez boni

†vestra† seruire† iustitie i† sanctifi † iō ē fuiēdū iustitie † cū pctm̄ dñaretur vobis

cationē.† Cūz enī serui essetis pec- † caruistis domino iustitie

cati: liberi fuistis iustitie. Quem † q̄ fuit fructus vnde erubescatis ⁊ finis mors

† maiorem turpitudinem in hac vita † q. malum

† turpitudinibus peccatorum

ergo fructū habuistis tunc† in il † in quo† me moria † cū sane mentis essetis

lis:† in quibus† nunc erubescitis? † de fructu quero: nam de fine patet † exitus vite q̄ actuum † vnde: computruerunt iumenta in ster core suo † eterna

†Nam finis illorum† mors est. † sita tunc † cum cōuersi estis † cuius tunc ser ui. † tunc

†Nunc† liberati a† pctō:† ser/ de deo q̄ cū ꝓmū tales: mō ñ estis † aliqñ ⁊ mō ñ

Liberi ⁊c. Libertas serui est: quando cum pec care delectat: quod est ex libero arbitrio: liberaliter seruit qui voluntatez domini libenter facit: sic ⁊ iustitie libere seruit: qui amat: qui letatur.

Que ergo fructū. Nec rememoratio facit priora abhorrere ⁊ magis obnoxios gratie. D

Erubescitis. Augu. Est enim quedam tēporalis confusio. s. perturbatio animi respicientis peccata sua: ⁊ respectione horrentis ⁊ horore erubescentis: ⁊ erubescēdo corrigentis.

Nūc vo liberati. Augu. Liberos dixit iustitie: non liberatos: nūc a peccato non liberos: ne sibi hoc tribuāt: sed dicit prouide liberatos: ad sententiaz domini. Si filius vos liberauerit vere liberi critis. Joan. 8. d. Esaie. 1.

Finis illorum mors quia mors est digna retributio ꝓ peccato: sed vita eccli. 36. g.

de lyra

nō sum⁹ sub lege ⁊c. ⁊ respondet dicēs: q Absit. q. d. nō valet obiectio: q: tpe noue legis manēt ꝓcepta moralia eo q̄ sunt de dictamine rōnis recte ꝓpter qđ nō sum⁹ absoluti ab eoꝝ obligatione. īō subdit: r An nescitis. q. d. scire debetis. s Cui exhi. vos ser. ad obediendu. ad eius nutum.

t Serui estis ei⁹. hoc ē p se notū. v Sive pec. ad mortē. i. cui⁹ seruitus ducit ad mortē gehēne. x Sive obeditōis. ꝓcepti. diuinis. y Ad iustitiā. ꝫ obtinendā: ⁊ in futuro vītā eternā. īō subdit: z Vras aūt deo q̄ fu ser. pcī: ex mō nō estis: gra eni nō sūt agēde de pcī cōmissione ꝫ de ei⁹ dimissione. a Obedistis aūt. Hic ponit tria ex q⁹ laudabil' redditur obediētia. Primū q̄ sit ꝓmpta cū dicit: Obedistis. ⁊ nō dicit obedietis. Secundū q̄ sit volūtaria. īō subdit: b Ex corde. Per cor eniz qđ mouet alia mēbra intelligit volūtas q̄ mouet alias vires ad opatōes suas. z° q̄ sit discreta īō subdit: c In cā for. doctrine. s. catholice p xp̄m ⁊ aplos ꝓdcē. d Liberati. Postq̄ iduxit apls ad pctm̄ dimittēdū. ꝫ iducit ad virtuose agendū. ⁊ hoc ex duob⁹. s. ex opis facilitate ⁊ ei⁹ vtilitate. ²m ē ibi: Cū eni. Circa ꝓmū dic ꝛtinuās se ad ꝓcēdētia. Liberati aūt a pcō: ꝓ ei⁹ dimissionē e Serui fa. estis iustitie. i. obligati ad iustitie opationē. f Humanū dico. q. d. ꝫ ē facile ad ꝛsonū rōni. p ꝛsuetudinē eni talis opatio delectabil' reddit vt hī ad sensū. ⁊ hz. ij. ethicoꝝ. īō ꝛcludit: g Sicut eni exhi. mē. via. i. ea fecistis habilia ex ꝛsuetudine mala. h Seruite iustūdicie. i. ad seruiendū pcis carnalib⁹. i Et iniquitati. i. ad malī vī ꝓsumationē: sm illud Apoca. xxii. Qui in sordib⁹ est sordescat adhuc. k Ita nunc. i. tpe gre. l Exhibete mē. via. p bonā ꝛsuetudinē habitātes ea. m Serui re iustitie. q. d. illud est leue. s. q̄ nō plus laboris regrit in seruitute dei q̄ ducit ad gliam q̄ in seruitute diaboli q̄ ducit ad gehēnā. n In scifica. i. ducit ad gliam q̄ in seruitute diaboli q̄ ducit ad gehēnā. n In scifica. i. ad scitatē ꝛsūmationē. sm illud Apoca. xxii. Scūs scificet adhuc. o Cū ad scitatē ꝛsūmationē. sm illud Apoca. xxii. Scūs scificet adhuc. o Cū eni ser. esset. Hic ad idē iducit ex virtuosi opis vtilitate. ⁊ ꝫ p cōparationez ad dānū qđ ē in opc pci dicēs: Cū eni sui esset pci li. fu. iustitie. i. spoliati a bono iustitie qđ ē dānū maximū. īō subdit: p Que g̃ fru. tūc hūistis. s. quā vtilitatē. q In qb⁹ nūc erubescitis. post pniam. q. d. nullā vtilitatē habuistis: ꝫ dānū maximū. īō subdit: r Nā finis illoꝝ. i. pcō ſuictū. s Mors est. s. gehēne. ⁊ p oppositū ꝛcludit vtilitatē vite virtuose dicēs: t Nūc vo liberati a pcō. p eius dimissionē. v Serui aūt facti deo. p

eterna que est finis iustor: sola gratia datur: per christum quia ⁊ merita ex gratia ⁊ reddetur gratia ꝑ gratia.

Stipēdia. i. militie diabolice debitū qō redditur nō donatur.

Stipēdiū. A stipe: pendēda. i. substātia ponderāda. antiqtus enīz ponderabāt pecuniā q̄ numerabāt: q̄ ꝑ patria militantib⁹ ex publico erario dabāt. Et dic̄: Stipen. pec. moesyt mor tē peccato nō imerito illatā: ꝙ debitā demōstrat: posset etiā dici: Stipēdiū vite vita eterna. Sz maluit dicere gr̄a dei vita eterna: vt intelligeremus deū ad eternā vitaz ꝑ sua miseratione nos ꝑducere nō meritis: vñ vita eterna q̄ in fine a deo meritis p̄cedentib⁹ reddit q̄ nō a nobis sunt ꝙ i nobis facta sunt ꝑ gr̄am recte ⁊ ipsa gr̄a nūcupatur qz grat⁹ datur. Nec ideo gratis qz nō meritis dat: ꝙ qz data sunt ⁊ ipsa merita quibus dat. Confitendū est ḡ ideo gratiā vitā eternā vocari: quia hīs meritis reddit: q̄ gr̄a ꝓtulit hoī. Accipimus ergo gratiā ꝑ gr̄a. i. gr̄am glorificationis ꝑ gr̄a iustificationis. C. VII.

Nignoratis. a Hactenus devigr̄e. Nō q̄ lex vltra nō est tenēda. Et agit de fine legis: ⁊ ꝓpter eius inutilitate: ne ḡ mirent romani: qz ap̄s dicit: nō estis sub lege: sz sub gr̄a. ꝙ. dicebat nō iustificare: hic debere cessare: qz data vsq̄ ad christū. Sz do. An ignorat⁹ hoc. s. qz lex in hoīe dn̄atur: quāto tēpore viuit: quod non debetis ignorare: qz legē scitis: ⁊ ego loquor scientib⁹ legē: in qua quod dico manifestatur si spiritualiter intelligatur.

Vel lex. Moysi. dn̄atur in hoīe. vt ei obediatur: quia ⁊ vos scitis legem moysi. Scientibus enim ⁊c. Et sic dupliciter potest legi littera vel de lege naturali: vel de lege mosaica.

Mortua. Mortua enim dicitur lex cum cessat eius auctoritas.

Mā q̄ sub viro. Ut firmet animos coꝝ exemplo humane legis vtilitatis opationē. a Habetis fructū vestrū. q duplex est. s. gr̄a in p̄nti. ſō dī: b In salificationē. ⁊ gl̄a in futuro. ſō subdit: c Finē ꝙ ⁊c. ꝙ qz deus punit citra ꝑdignū. ſō subdit: d Stipēdia cui pec̄ mors. ⁊ premiat vltra ꝑdignū si ꝑsideret opus meritorū inquantū ꝓcedit ab hoīe ita q̄ gr̄a ꝑcurrit cū iustitia. ſō subdit: e Gratia aūt dei ⁊c. in christo ie/ f su dn̄o nr̄o. i. p iesū christū mediatorē nostrū. C. VII.

a Nignoratis. Postq̄ ap̄s ostēdit virtutē fidei christi in pctōr dimissione. Hic idē ostēdit in legis cessatiōe. Et diuidit i duas. Primo ostendit ꝓpositū. 2° ꝑcludit q̄ in christo sit firmiter pmanendū. ca. sequē. Prima adhuc in duas. Primo ostendit legis cessationez. 2° circa ꝟ remouet errorem. ibi: Quid ergo dicemus. Prima adhuc in duas. Primo ꝓbat ꝓpositū. 2° declarat quoddā suppositū. ibi: Cū enī essem⁹. Circa ꝓmuz sciendū q̄ lex mosaica fuit ipfecta respectu noue legis: qz status illius ppli fuit quasi status pueriles: Gal. iij. Et ex pedagogus nr̄ fuit in christo: adue niēte ꝙ statu virili cessat pueriles: ita aduenīēte noua q̄ est pfectōis cessauit vetus q̄ntū ad cerimonialia ⁊ iudicialia dicit ḡ: An ignoratis frēs. q. d. nō. cuius cām subdit: g Scientib⁹ enī legē loquor. De romanis enī credentibus aliq erāt ꝑuersi de iudaismo: ⁊ illi sciebāt legē mosaicā: aliq de gētilib⁹. ⁊ illi sciebāt legē ciuilē. h Quia lex i ho. do. quā. tpe viuit. l. scit q̄ lex mosaica vel ciuilis hz virtutē coercēdi quāto tpe in suo robore manet. ⁊ iō ipa cessāte sicut lex mosaica cessauit aduenīēte lege noua nō est amplius obligatoria. ⁊ ad hoc inducit exemplū de muliere q̄ est sub lege viri: q̄ obligatio cessat p mortē viri: vñ si vir resurgeret nō teneret eū recipere nisi de ꝑdecentia: ⁊ cū hoc supuenīēte nouo ꝑsensu. ⁊ idē iudiciū est de viro resurgēte respectu vxoris: qz in hoc ad paria iudicant. ⁊ hoc est quod dī: i Mā q̄ sub viro est mulier ⁊c. ⁊ patet lr̄a ex dictis vsq̄ ibi: k Itaq̄. vbi ꝑcludit ꝓpositū applicās ad hoc dictū exemplū. d. Itaq̄ ⁊ vos frēs mei. ex eodē pie ⁊ mr̄e geniti. s. ex christo ⁊ ecclia. l Mortificati estis legi. s. mosaice. m Per corpus christi. i. p incorruptionē cuz christo facti mēbra ipsius p baptismū q̄ est generatio noue vite ⁊ spūalis. ⁊ p ꝑs ē coz

liberi iustitie. † quasi p aliā. ‡ in presenti

ni autez† facti deo: †habētis fru/
†† vobis ꝓgruū. ‡ ducti. ‡‡ in virtutū cōsūmatione
ctū† vestrum ‡‡ sanctificationez:
ſ habetis ſ que est fine fine ſ q̄si emerito-
finē ꝙ vitam eternam. Sti/
rum sunt ſ eterna
pendia enim peccati mors: Brā.
†† datur ‡‡ que est finis iustor solus ‡‡. i. per
tia aut̄† dei† vita eterna: † in chri
sto iesu dn̄o nostro. C. VII.

ſ cur dicitur per christum ⁊ non per legis obseruantiam: qz iam finem habet: ⁊ non dat vitam sed auget peccatum.

Nignoratis fratres; sci
entibus enim legem lo/
† hoc igno. s. ‡ naturalis † lex nature generalis est
⁊ non scripta ‡‡ vt ei obediat
quor? †quia† lex i homine† domi
†† q̄diu statum habet ipsa lex ‡‡ per simile
natur† quāto tēpore viuit? † Mā
ſ ꝓponit speciosiem legem.
q̄ sub viro ē mulier: viuēte vi
ſ vt non possit discedere ab eo ſ sic etiā q̄diu lex
statum habet. debet seruari
ro alligata ē legi. Si aūt mortu⁹
†† sic si lex statum amittit. soluitur homo
fuerit vir: † soluta est a lege viri.
† ſ qz viuente viro est alligata legi viri ‡ ſ sic qui
prenaricatur lege stante peccat
† Igit̄ viuēte marito: † vocabit̄
adultera si fuerit cum alio viro.
ſ sublata lege data remissione peccati
Si aūt mortuus fuerit vir eius

† ita hi g iñdi sūt euāgelio p gr̄az liberati ‡‡ ita
‡‡ mortua lege nō sūt adulteri q̄ cū xp̄o sunt.
† liberata est a lege viri: † vt † non
sit adultera si cū alio fuerit viro.
† iuxta hanc similitudinē ‡‡ ap̄s † nō modo dimisistis legem: sed etiam ſ nihil debetis legi: que data est vsq̄z ad christum
† Itāq̄z frēs mei ⁊ † vos † mortifi/
†† dimissis peccatis ‡‡. i. figuratiuis † p mysteriū incarnationis: vel cōpletiōez veritatis
cati† estis † legi† per cōrpus christi
†† i. xp̄i cui† si pudeat eē qz ipse ē ‡‡ q cui† vriq̄z sum⁹
uī† sitis vos† alteri†: † q̄ ex mortuis
† q steriles sub lege. † mō. ‡ vt mus. ‡‡ q p⁹ morti
resurrexit: vt † frūctificetis † deo.
† mō deo: ⁊ nō vt olim ‡‡ carnali sensu ſ que carnis sunt operantes qō est sub lege
† Cūz enī essemus in † carne: pāssi
†† i. ocupiscētie que sunt causse causa peccatoꝝ mortaliū. i. cōsensus ⁊ opis ‡‡ vel noctiuꝝ aucte vitio vel fomite faciente
ones † peccatoꝝ † q̄ꝑ p legē erāt:
†† ducebāt mēbra ad† mala opa † q. p instrumenta sua ‡‡ ita † vt facerēt digna eterna morte.
† operabāt i† mēbris nr̄is: † vt† frū
† cū sumus christi † premissis peccatis
ctificarēt morti. † Nūc aut̄ sō/
†† q̄ ē cā pcī ſ vel lex mortis ē qz peccātes in erficit.
luti sumus a† lege mortis ē q̄a
†† nec vnq̄ nisi gr̄a dei solueremur ‡‡ soluti
† detinebamur: † ita† vt seruiam⁹
† lege fidei q̄ ē i anīo inouato q̄ etiā hoīez facit spūa
lē ⁊ ideo lex spūs ‡‡ senuit enim: qz cessauit
† in nouitate spirit⁹: ⁊ nō in † ve/
†† accidēs. ‡‡ hic ḡr̄a vtrū ipa sit mala: qz videbatur
tustate† littere. † Quid ergo dice-

tur. Sciunt legē romani: quia non sunt barbari: quia naturalē iusticiam cōprehenderunt: partim ex grecis: sicut greci ex hebreis. Nam que sub viro. Hoc exēplo docet christianū a lege factoꝝ exutū: non ab oi lege vt mulier a lege viri: nō a lege nature: nec vltra christianus debet esse sub lege: si enim lex ei viuit: adulter est: nec ꝓpest ei christianum dici.

Igitur viuē. m. vo. adul. Si seruans legem mortuā vult eē fidei: adulter est in vtroq̄z: nec prodest ei christus.

Si aūt m. f. v. ⁊c. Sic finita lege nō ꝑuaricat: q̄ ad christū trāsit dimissis figuris. Augusti. Mortua enim lege non sūt adulteri q̄ in xp̄o sūt.

Per corpus xp̄i. Quia christus fuit ipletio ⁊ veritas: legalia ꝙ figura ⁊ vmbra christi fuerunt: ⁊ coꝝ que in christo impleta sunt.

Cū enī essemus. Hic quatuor actus hoīs ponit: an̄ legē: sub lege: sub gratia: denīde in alia vita vbi nullū bellum.

A lege mortis. Aucta est enim ocupiscētia cuz lex ꝓhiberet vbi nō erat fides ⁊ ad cumulū pcōr prenaricationis crimē adiectū est: qz vbi nō est lex nec ꝑuaricatio.

Nūc aūt soluti su. Aug. in precedēti similitudine tria sunt: vir: mulier: ⁊ lex. Et rursus in hac re ꝓpter quā similitudo inducta fuit sūt ⁊ tria: a: petīn: ⁊ lex. Sed in illa vir morit: vt soluta qz sit mulier ipsa nubat: hic aūt non petīn ꝙ ipsa alia moritur peccato q̄ seruit̄ merite legi dei: cuius ipse passiones nondū mortue sint: q̄diu carne seruit legi peccati. Restat ḡ ei adhuc aliquid q̄ cum non vincant.

In nouitate. Operibus noui hominis: que non nostris viribus vel lege attingimus: sed gratia. s. spiritus: in quibus sic est imorandū: vt nihil addatur de legis operibus que vetusta sunt.

Quid ergo dicemus. Q̄ quidē lex mortis est: ⁊ auxit vires pcī: detinēs a bona opatiōe: videt ḡ lex pctm̄. i. docēs peccare: vel talis ꝙ q̄ do-

Nicolaus

tustice opationē. a Habetis fructū vestrū. q duplex est. s. gr̄a in p̄nti. ſō dī: b In salificationē. ⁊ gl̄a in futuro. ſō subdit: c Finē ꝙ ⁊c. ꝙ qz deus punit citra ꝑdignū. ſō subdit: d Stipēdia cui pec̄ mors. ⁊ premiat vltra ꝑdignū si ꝑsideret opus meritorū inquantū ꝓcedit ab hoīe ita q̄ gr̄a ꝑcurrit cū iustitia. ſō subdit: e Gratia aūt dei ⁊c. in christo ie/ f su dn̄o nr̄o. i. p iesū christū mediatorē nostrū. C. VII.

a Nignoratis. Postq̄ ap̄s ostēdit virtutē fidei christi in pctōr dimissione. Hic idē ostēdit in legis cessatiōe. Et diuidit i duas. Primo ostendit ꝓpositū. 2° ꝑcludit q̄ in christo sit firmiter pmanendū. ca. sequē. Prima adhuc in duas. Primo ostendit legis cessationez. 2° circa ꝟ remouet errorem. ibi: Quid ergo dicemus. Prima adhuc in duas. Primo ꝓbat ꝓpositū. 2° declarat quoddā suppositū. ibi: Cū enī essem⁹. Circa ꝓmuz sciendū q̄ lex mosaica fuit ipfecta respectu noue legis: qz status illius ppli fuit quasi status pueriles: Gal. iij. Et ex pedagogus nr̄ fuit in christo: adue niēte ꝙ statu virili cessat pueriles; ita aduenīēte noua q̄ est pfectōis cessauit vetus q̄ntū ad cerimonialia ⁊ iudicialia dicit ḡ: An ignoratis frēs. q. d. nō. cuius cām subdit: g Scientib⁹ enī legē loquor. De romanis enī credentibus aliq erāt ꝑuersi de iudaismo: ⁊ illi sciebāt legē mosaicā: aliq de gētilib⁹. ⁊ illi sciebāt legē ciuilē. h Quia lex i ho. do. quā. tpe viuit. l. scit q̄ lex mosaica vel ciuilis hz virtutē coercēdi quāto tpe in suo robore manet. ⁊ iō ipa cessāte sicut lex mosaica cessauit aduenīēte lege noua nō est amplius obligatoria. ⁊ ad hoc inducit exemplū de muliere q̄ est sub lege viri: q̄ obligatio cessat p mortē viri: vñ si vir resurgeret nō teneret eū recipere nisi de ꝑdecentia: ⁊ cū hoc supuenīēte nouo ꝑsensu. ⁊ idē iudiciū est de viro resurgēte respectu vxoris: qz in hoc ad paria iudicant. ⁊ hoc est quod dī: i Mā q̄ sub viro est mulier ⁊c. ⁊ patet lr̄a ex dictis vsq̄ ibi: k Itaq̄. vbi ꝑcludit ꝓpositū applicās ad hoc dictū exemplū. d. Itaq̄ ⁊ vos frēs mei. ex eodē pie ⁊ mr̄e geniti. s. ex christo ⁊ ecclia. l Mortificati estis legi. s. mosaice. m Per corpus christi. i. p incorruptionē cuz christo facti mēbra ipsius p baptismū q̄ est generatio noue vite ⁊ spūalis. ⁊ p ꝑs ē coz

de lyra

ruptio vite veteris ⁊ legalis: qz generatio vni⁹ est corruptio alteri⁹ n Ut sitis alterius. i. christi. o Qui ex mortuis resur. inciptēdo nouā vitam. p Ut fructificetis deo. opa noue vite faciēdo. q Cū enī es. in carne. Hic ꝑñr ꝓbat suppositū quoddā. s. q̄ debēt fructificare deo. Cui⁹rō est: qz fructus sapit naturā terre in qua plātat arbor: ꝑuersi ꝙ ad fidē christi p baptismū euellunt de mala terra ⁊ plātant in bona. s. in christo vt dictū est. s. ca. ꝑce. ḡ debēt fructificare christo. ⁊ hoc est qđ dī: Cū enī essem⁹ i carne. i. carnaliter viuētes anī ꝑuersionē. r Passiones pctōr. i. ocupiscētie carnales q̄ bñ dicunt passiones: qz abiciūt a substātia nr̄a spoliādo nos gratuitis ⁊ vulnerādo in nālibus. s Que p legē erāt. inquantū ocupiscētie p legē erāt occasionaliter excitate: vt dicit. i. co. ca. t Operabant i mēbris nr̄is. inducēdo illa ad ꝓpetrationē mali: vt oculū ad ipudice aspiciendū ⁊ manū ad imunda tāgendū. ⁊ sic de aliis mēbris. v Ut fructificarent morti. i. opa morte digna facerēt: qz tūc plātati cram⁹ i mala ira. x Nūc aūt. i. tpe gr̄e ⁊ noue legis. y Soluti sum⁹ a lege mort̄. i. a lege mosaica q̄ dī hic lex mortis: qz morte inferebat corporalē trāsgressoribus in casibus multis: vt patet ex decursu illius legis: ⁊ qz legalia in passione ipsius christi sūt mortua: p ꝙ ñs tūc soluti sumus a lege mortis. z In q̄ detinebamur. obligati vsq̄z ad tēpus christi: p quē ab eius obligatiōe ē sumus liberati. ꝓpter qđ subdit: a Ita vt ser. in no. spūs. s. ēm regulam noue legis. b Et nō in vetu. lr̄e. i. ēm regulā legis veteris q̄ est lex scripta. ⁊ hoc est intelligendū q̄ntū ad ea in qb⁹ lex vetus est p nouā euacuata. de qb⁹ pleni⁹ dictū est. 3. Et ex aūt nouā bñ dī nouitas spūs: qz nō fuit scripta p rōm ſ ip: sed a cordib⁹ ap̄lor p spm̄ scm̄ renouāte corda ⁊ linguas eorū. Act. ij. De hac aūt nouitate legis noue ⁊ vetustate veteris ⁊ scriptōe vtriusq̄: dī Hiere. xxxi. Ecce dies venīūt dicit dn̄s ⁊ feriā domui isrl̄ ⁊ domui iuda fed⁹ nouū nō ēm pactū qđ pepegi cū pribus vris ⁊c. ⁊ subdit: Dabo legē meā in visceribus eoꝝ ⁊ in corde eoꝝ scribā eā: ⁊ nō in tabul̄ lapideis vl̄ i charte. Per h aūt q̄ dicit dn̄s: Fed⁹ nouū: retractanit pri⁹ qđ fuit datū antiqs pri⁹⁹ put deducit Heb. viij. c Quid ḡ dicem⁹. hic

remouet

nata peccauit auctor eius: qui male rei. Nō ꝑ potius bonū ē: qr pcm̃ fec̃ agnoscere: qr prius nescicbant q̃dā vel eē pcā: vel a deo eē grauia: vl eē puniēda.

Absit. Sed pec. ꝛc. Ostendit legē nō esse peccatū ꝑ indicem peccati: vt sic aīa reatus sollicitudine ad percipiendā gratiā conuerteretur.

Nā ocupi. Hoc elegit apls generalc. vñ oia: Bona lex q̃ dū hoc ꝓ hibet omnia ꝓhibet.

Concupiscentiā. Aliq generalē intelligūt alij illā de qua in decalogo. Nō ocupisces rē ꝓximi tui vel vxorē. Bene/ralē qr ex ea oē malum.

Nesciebā. In sua p sona generalem agit cāz.

Occasione ac p. m. Quia talis est nra carnalitas: vt ardētius desideret ꝓhibita: quibus nō meretis: faceret quasi sopita: ꝛ diabolus videns legē in auxiliū hoīb⁹ datā: magis exarsit: ꝛ magis instítit vt eā verteret illis i pniciē cū prius q̃si secure possidēs min⁹ tēt̄aret. vel occasione accepta in ipsis reb⁹ vtyisa mulier vl auro

Exo. 20. c. Deut. 5. b

Oēm ocu. Ambro. Dicēs cūcta pcā signat. Erat aūt añ pcm̃ ꝑ non oē: qñ crimen ꝓuaricationis, adhuc deerat. Sz oē pcm̃ mō accessit: qr etiaz ꝓuaricatio. Aug. Aucta est ens ocupiscentia ex ꝓhibitiōe legis: qñ adhuc deerat gra liberantis.

Ego aūt viue. Patet qr nō ex sua ꝑ ex psona hoīs generaliter logē.

Ego aūt viuebā. Mota duos hoīes in eodem: interiorē ꝛ exteriorē. i. rōnem ꝛ fomitē q est in carne. Interiorē dicit ꝓsētire legi: ꝛ ei⁹ testimonio bonā esse legē approbat. Exteriorez vo contra interiorem ꝛ contra legem repugnare ꝛ captiuare: ꝛ p legem maiorem potestatem peccandi habere.

Viuebā. Non terrebar morte ex peccato: quia nō apparebat. q. d. nesciebam esse peccatū: ꝛ ideo secure viuebam.

Sed cū ve. Hic secūdus actus sub lege. i. hic loquit apls i statu hoīs positi sub lege. Q. sine lege: viuebā. Sed cum ꝛc̃.

culpasse legē †f. i. male docēs vel faciēs peccare ꝛc. que supra † f sed bona.

mus? Lex †peccatum ē? † Absit ˢ. f a deo vt per legem vel eē puniēdū

Sed peccatum non cognoui nisi f in parte.

per legem. Nam cōcupiscentiaz †f vel peccatū esse: vel tam graue † f factus est doct⁹ sed peius est victus dum sine gratia

†nesciebam: † nisi lex diceret: non †f ecce lex bona: tamen ex ea malū: qr peccatū. i. fomnes peccati: vel diabolus

cōcupisces. † Occasione aūt acce • f fomes initiū. s. ocupiscētie: vel diabolus auctor pcti.

pta: peccātum p mandatū operа f ꝓsensus dei: ꝛ operationis

tum est in me omnem cōcupiscen †f p mādatū dixi qr añ lex ñ erat. f hic ꝑmus actus hoīs notat añ legē † f diabolus vel fomes peccati

tiam. † Sine lege enim † peccatuz †f debile vel ignotū latebat: nō apparebat † f rōnalis hō † f videbar mihi viuere f ad cōparationē bu-

† mortuum erat. † Ego aūt † viue ius mortis f ꝛpe añ legē

bam sine lege aliquādo. Sed cū †f exterior hō f ꝑus sopitū † f apparuit innotuit.

venisset mandatum: † peccatū † re †f interior homo † f aucto peccato: ꝛ addita preuaricatione f nouī me mortuum.

uixit. † Ego autez † mortuus suz: †f ita † f bñ attēdēti. f peccāti. † f ñ obseruāti f legis

† ꝛ inuentum ē † mihi † mandatuz †f obediēti f obſuāti f itētiōe dāū qr bonū. † f idē ñ aliud

quod erat † ad vitaz: † hoc esse ad †f nō ex suo vitio sz rōne ꝺdicte occasionis f eternā. † f qūo ad mortē. † f vel diabolus. f carnalitas † f ex ꝓhibitiōe aucto desiderio dulcius fit

† mortē. † Nam † peccatū † occasi/ f gladio tuo occidit te-

one accepta per mandatum sedu̅ †f qr accessit ꝛ ꝓuaricatio † f qr lex est ad vitā: ꝛ ꝓhibet ꝛ fecit peccatum cognoscere ergo bona

xit me: ꝛ p illud † occidit. † Itaqz †f qr bñ iubet ꝛ ꝓhibet † f opa legis f sanus legis.

lex quidem † sancta: ꝛ † mandatuz † f hic q̃rit verum lex: ꝛ sit bona sic tamen efficiētdo dānosa.

sanctum ꝛ iustū ꝛ bonuz. † Nō ergo bonum est: mihi factum est †f ñ. n. ē ex ipa lege: sz ex vitio hoīs † f fomes peccati.

mors? † Absit ˢ. Sed † peccatū ut † f tunc apparet: qñ ratione trahit ad ꝓsensuz ꝛ opationem † f legem. s.

† appareat peccatū p † bonuz opē †f pcm̃ actuale qō ē cā mortis f intātū.

ratum est mihi † mortez: vt fiat su †f plus ꝙ añ nō medio iter: qr etiā ꝓuaricatio accessit † f. peccare faciens † f fomes

pra modum † peccās † peccatum †f sine quo nec timar deodat: ꝛ p qō accreuit ꝓuaricatio † lex non est mors: vel est bona f quia

per † mandatum. † Scimꝰ enim

Reuixit. Cepit apparere ꝛ rebellare. erat enī aliqñ in paradiso: qñ ꝺ ꝓceptū datū satis apparebat admissū. Sz cū hoies nati pōres sine mādato viuerent tanq̃ mortuū latebat sine cognitione: qr sine cohibitione. Sed data lege in notitia ꝓmi hoīs aliquādo vixerat.

Reuixit. Aīt: nō vixit: vixerat sed mō factus est manifest⁹ sibi preuaricator.

Inuentū. Añ erat sibi ignoratus petōr: sed mō factus est manifest⁹ sibi preuaricator.

Nam. Q. quō mihi datū est ad mortez: quia per illud seduct⁹ falsa dulcedine.

Occasione ac. p. ꝛc̃. Qō ocupiscit fit dulcius dū vetat. ꝛ sic fallit pcm̃ p mandatū. Ex ꝓhibitione nāq̃ vbi charitas deficit: desideriū mali crescit quo auctо dulcius fit qō ꝓhibet: ꝛ ita fallit falsa dulcedine. Fallax enim dulcedo est quā plēs atq̃ maiores penarū amaritudines sequuntur. timo. 1. b.

Seduxit. A bono. ad malū traxit: ꝛ p ħ ad eternā dānationē pduxit.

Occidit. Aug. Gladio tuo quē portabas: inimicus occidit: armis tuis te interemit. Mandato enī tanq̃ gladio armat⁹ eras vt inimicū occideres: qō iō vales si de te ꝑsumis. Esto ergo humilis ꝛ poteris vincere.

Itaqz lex. Ipsa ē scā sane docēs. Et mandatū. i. id qō per eā precipit. est sanctū. in se. ꝛ iustū. i. iustificās pcōrez. ꝛ bonū. i. vtile acqrēs vitā. Et cū ꝓstet mihi q̃ lex bona: ꝛ tamē ex ea mihi mors vt. s. dictū est. ḡ qō bonū est factū est mors. i. dat mihi a deo: ita vt sit efficiens cā mortis: nō: ꝑ fomes est efficiēs: q bonā rē vertit in malū.

Ut appareat. Nō dico vt sit: qr etiā erat: qñ nō apparebat: vt. s. ocupiscentiā nesciebā nō dixit: nō habeā. Supra modū: qr etiā ꝓuaricatio. vt pcm̃ diabolus q̃ p bonū incēsus est ꝛ ꝺdia suasit: in quo apparet inimic⁹.

Per bonū. Legē. Nō vtiq; efficientē pcm̃: ꝑ potiꝰ demōstrantē ꝛ ꝓhibentē illud. Vel supra mo. Quia per legem non deficit: sed magis

Nicolaus de lyra

remouet errorē occasione ꝓdictoꝝ incidentē: ex hoc enī q̃ apls legē veterez vocauit legē mortē posset aliqs credere q̃ illa lex fuisset mala: sicut credidit manicheus. d. q̃ a diabolo fuit data. ꝛ iō hūc errorē remouet apls oīdens ꝓmo q̃ nō fuit mala. 2° q̃ fuit bona. ibi: Lex qdē scā. ꝛ 3° agit de lege fomitis occasione habita. ibi: Video aliā legē. Prima adhuc in duas. qr ꝓmo oīdit q̃ lex nō est cā mali. 2° q̃ est eius aliq̃liter occasio ex parte nostri. ibi: Occasione aūt. Circa ꝓmū dicit: Quid ḡ dicemus lex pec. est. i. sequit ne ex dictis nris q̃ lex sit cā pcī. a Absit. i. nō sequit hoc. quod ꝓbat. Ad cuius intellectū sciendū q̃ lex nō vitat nisi inquantū cognoscit esse malū: ꝺm enī q̃ dicit Dionysius: Nullus intendēs malū opat ꝑ bonū. igit illud p qō peccatū cognoscit esse malū nō est p se cā peccādi: ꝑ magis est p se cā vitandi pcm̃: lex aūt vet⁹ ē ḥmōi: qr añ ei⁹ datione ex ꝓsuetudine peccādi lex nālis in cordib⁹ hoīum sic erat obfuscata q̃ multa reputabāt licita q̃ tamē per se erāt mala: ꝛ maxime circa actus interioris aīe: ꝓpter qō data fuit lex ad cognitionē clariorē illi pplo de quo christus erat nasciturus: ꝓpter qō erat pre ceteris instruēdus: qr dēbat vigere spāli scitate. Lex igit nō ē cā pcī p se: huiꝰ deductōis apls ponit virtutē. s. q̃ lex dat pcī cognitionē d. b Sz pec. nō cognouī esse malū saltē in multꝫ ꝓpter obfuscationē legis nālis. Et loqr apls in psona generis humani sic obfuscati. c Nisi p legē. q̃ fuit data ad q̃ndā legis nālis renouatiōz. Et ponit exēplū ꝺ actu interioris pcī d. d Nā ocu. nesciebā. supple pcm̃ eē. Iz hoc exꝓmat in aliqbus libris: nō tñ est de textu: nec in libris correctis: ꝑ qr subintelligendū est: aliq doctores posuerūt illud in glosa interlineari q̃ postea p ignorantiā scriptoꝝ inserta est textui. e Nisi lex di. nō ocupisces: Exo. xx. in hoc ꝓhibēs actū interiorē respectu mali. f Occasione aūt. Hic ꝓñr oīdit q̃ lex aliq̃liter fuit occasio pcī ex parte nra. Uno mō ab interiori: qr hō appetit libertatē et frequēter in hoc decipit credēs esse libertatē agere qcqd vult sine freno legis qō tñ est destructio libertatis ꝺm pħm. ꝛ iō hō nititur in vetitū: ꝓpter qō per legē ocupiscentiā ꝓhibentē: ocupiscētia fuit in ꝺctū excitata. Alio mō ab exteriori: demō enī p tētationē magis nititur deiicere hoies q̃ sunt in statu sācti exteriori. pplis aūt isrl p susceptionē legis in statu sanctioris fuit posit⁹: Deut° iiij. Que est alia gēs sic inclyta vt habeat cerimonias iustasq̃ iudicia ꝛ vniuersam legē ꝛc̃. ꝓpter qō post legē datā demō magis conabat in eo ocupiscentiā excitare. ꝛ hoc ē qō ꝺ: Occasione aūt accepta. duobꝰ dicit modis.

bonū. i. vtile acqrēs vitā. Et cū ꝓstet mihi q̃ lex bona: ꝛ tamē ex ea mihi mors vt. s. dictū est. ḡ qō bonū est factū est mors. i. dat mihi a deo: ita vt sit efficiens cā mortis: nō: ꝑ fomes est efficiēs: q bonā rē vertit in malū.

Ut appareat. Nō dico vt sit: qr etiā erat: qñ nō apparebat: vt. s. ocupiscentiā nesciebā nō dixit: nō habeā. Supra modū: qr etiā ꝓuaricatio. vt pcm̃ diabolus q̃ p bonū incēsus est ꝛ ꝺdia suasit: in quo apparet inimic⁹.

Per bonū. Legē. Nō vtiq; efficientē pcm̃: ꝑ potiꝰ demōstrantē ꝛ ꝓhibentē illud. Vel supra mo. Quia per legem non deficit: sed magis

g Peccatū. i. ocupiscentia q̃ ꝺ pcm̃ eo q̃ est cā peccati: eo mō quo sol ꝺ calidus qr est cā colōris. h Per mandatū. i. p legē q̃ frequēter mādatū ꝺ eo q̃ ꝓtinet dei mādata. i Opatū est in me oēm ocupiscentiā. i. augmētabat in me incentiuū peccādi. k Nā peccatū. i. cōcupiscentia. l Occasione accepta p mandatū. modis dictis. m Seduxit me. trahendo me ad ꝓsensū pcī mortalis. n Et p illud occidit. me inducendo ad opus. o Itaqz lex. Postq̃ apls oīdit legē nō esse malā: hic oīdit eā esse bonā. ꝛ ꝓmo facit ꝓpositū. secūdo remouet obiectionē in cōtrariuz. ibi: Quid ḡ. Circa ꝓmū dicit: Itaqz lex quidē scā: qō statim declarat: qr intētio legis est hoies facere bonos. ꝛ. ethicoꝝ. Lex vetus est ḥmōi qr ordinabat hoies ad deū p ꝓcepta cerimonialia. iō subdit: p Et mādatū scm̃. Illud enī scm̃ ꝺ qō ad dei cultū ordinat. Itē ordinabat iuste viuere ad ꝓximū p ꝓcepta iudicialia. ꝓpter qō subdit: q Et iustuz. Itē ordinabat hoiem ad scipsū p moralia ꝓcepta. de qbus subdit: Et bonū. r Nō ḡ. Hic ꝓñr remouet quandā obiectionē in cōtrariū. 2° ꝓfirmat suū ꝓpositū. ibi: Scimus aūt. Primo enī facit obiectionē. posset enī aliqs dicere: Iz lex sit bona ꝺm se ꝛ absolute: tñ mala est etiā p se hoī lapso i quo est carnis ad spm̃ rebellio q̃ per legē excitat vt dictū est: qr sicut Iz vinū sit absolute bonū tñ malū est febricitāti. ꝛ hoc est qō ꝺ: Quod ḡ bonū ē. in se. s. lex. Mihi factū est mors. ꝓñr hoc remouet ꝺ. s Absit. nō enī sibi est de vino: ex vinū p se directe augmētat calorē febrilē: ꝛ sic malū est febricitāti lex aūt p se nō est febricitatiua ocupiscētie: ꝑ magis repressiua: ꝓpter qō talis excitatio ꝓuenit ex hoīs malitia ꝛ demonis negtia: vt dictū est. ꝓpter qō lex ex hoc nō pōt dici mala: sicut aliqñ ex bono actu alicuius. aliis ex sua malitia scandaliçat: nec ex hoc operās bonū vel eius actus peiorat: nisi facēt intētione aliū scandaliçādi: ꝛ tūc actus eius ex tali intentiōe esset malꝰ. ꝺicit igit: Absit. s. legē eē malā p se hoī lapso. t Sz pcm̃. i. ocupīa. v Ut fiat igit: Absit. s. legē eē malā p se hoī lapso. t Sz pcm̃. i. ocupīa. v Ut appareat pcm̃. i. vt appareat mala. x Per bonū. i. p legē. qr opposita iuxta se posita magis elucescūt. y Operatū est mihi mortē. i. ipsa ocupiscentia ex malitia hoīs ꝛ negtia demonis duxit me ad peccatū mortale. z Ut fiat supra mo. pec. pcm̃. i. ipsa ocupiscētia excitata iducēs ad pcm̃. a Per mādatū. i. p legē occasionalr tñ solū: ita q̃ cū ꝺ ħ: vt fiat ꝛc̃ li vt nō teneāt cālr: qr lex p se fr excitat ocupiaz: ꝑ ꝙsecutiue tñ: qr ad datōez legis secuta ē ocupīe excitatio p malitiā hoīs ꝛ negtiā demōis. b Scimꝰ

zo iiij cñ. Hic

solitis cupidit atibus creuit.

Quia lex spi. ad alios quos punit: lex iusta est. Bonus spiritualis ē: qz peccatū ꝓhibet: ⁊ visibilia coli: lex ꝯ moysi spūalis est: qz in ea sunt q̄ dei sūt ⁊ qz spūaliter est intelligēda. Lex aūt spūs dicit lex euangelii: vbi deus ipse est: ibi verba: hic res. Ego aūt carnalis. Ducuſq; legem excusauit q̄ non debet re/fundi in eā culpa: hic dicit q̄ nec in ꝓncipalē naturā. i. rōnem ꝑm id qđ a deo habet ⁊ ita nō in creatore: ꝙ in hoies q ex sevitiati sunt vt prauis motibus resistere nequeant.

Carnalis. Nō in/decēter ꝙ: ⁊ de seipso aplꝰ ꝑm carnē q̄diu hic viuit ꝓpter carnis motus. Et hoc bñ dicit: ois sanctꝰ.

Uenūdatus. Et ꝙ ex culpa ꝓmi hois q ꝓ delectatione cibi vetiti se ⁊ oēs alios vēdidit. Ut sub pctō. i. serui peti sint. Uel vnusq;q vēdidit se ꝓsuetudine, ꝓpe volūtatē.

Quod enī ope./rabat q̄ seruus est pci quia qđ operor ꝑm exteriorem dimittēdo bona vel faciendo mala: intelligo ꝑm interiorē nō esse operandū. Uere operor qđ nō intelligo: qz ⁊ dimitto bonū qđ volo: ⁊ facio malū qđ nolo: dimitto: ⁊ facio: sunt partes: opor: volo ⁊ nolo effectꝰ intelligo.

† ꝑm alēs dū de spūalibꝰ instruit vel a spūsō data
†† im potēs resistere anie vitio vel diabolo

quia lex† spiritalis est.†† Egō aūt
††in primo parente vt sim.

carnalis sum† venundātus sub
†† vere sub pec. vt seruus †† ꝑm exteriorē hoiem.

peccato. † Quod enim †† operor:
†† i. nō approbo †† ego interior

nō† intelligo. Non enī qđ†† vo/
† non concupiscere †† i. malum

lo bonum: hoc ago: sed qđ odio
† concupisco ex carne: ⁊ si nō assensum ꝓbeo
†† nature sue dicit esse q̄ manda t lex

malum: †illud†† facio. Si aūt qđ
† idem volo qđ lex †† ꝑm interiorem

nolo illud facio: consentiō legi:
† solā faciorꝫ nō ego interior facio qđ nūc pz: qz nolo ⁊ ꝓsentio legi †† sub lege aī tēpus gratie

quoniā bona est. † Nunc aūt††iaz
† interior

ego non operor illud: sed quod
†† sp ē †† in carne mea: vel ꝓtra salutē meā †† lex carnis ††ꝑm habitat qz bonū non inhabitat.

† habitat†† in me† peccatū. † Scō
enim quiā nō habitat in me: hoc
†† in sensuali hole †† vere non habitat in me bonū

est i cārne mea bonū. † Nāz vel/

Quod habitat in me pec. Quō habitat cū nō sit substātia ꝑm natio boni. Ecce ꝓmi hois corpus corruptū est per peccatū. Ipsaq; corruptio per conditionē offensionis manet in corpore: robur tenēs diuine sententie date in adā cuius ꝓsortio aīa maculatur peccato.

Peccatū. Lex carnis: ad quā diabolꝰ vt ad suā legē accedat coopaē.

Nā velle. Uelle nō: qz velle bonū adiacet mihi: qz iurta carnez iacet ⁊ quiescit ipotēs surgere ad bonū operādū. Iuxta qz naturale† ē quodāmodo bonū velle p rationē: ꝙta'e est hocvelle qđ semp vi carnis supaē: velle aūt dei carnē superat.

Uelle. Bona sūt q̄ iubet lex: adeo vt naturaliter amet: ⁊ facere velit: ꝑ deest virtus pficiendi.

Uelle. Aug. Semp bonus vult penitus nō concupiscere: ꝑ nunq; hoc pficit in hac vita.

Perficere. Nō ait facere, sed pficere: qz nō nihil facit agit bonū: qz cōcupiscētie nō ꝓsentit: sed nō pficit vt oīno nō ꝓcupiscat: sic et hostis agit malū dum mouet desideriū sed nō pficit qz nō p/trahit ad malum.

Nō enīz quod volo ⁊c. Bonū pficere nō inuenio: quia nec bonuz illud qđ volo: a parte a qua minus viderer ostēdit: ꝑ ecōtrario malū qz etiā illud qđ nolo ⁊c. Uel nō inuenio bonū: qz nō est ibi: multi eni stulti nō inuenīūt bonū in aliqua re quod tamen est ibi.

qz nec bonū velle nec perficere

le adiacet mihi: pficere aūt bonū
† ꝓsus qz ex deo tm †† nō cupere

non inuenio. Non enīz qđ volo
bonū hoc facio: sed qđ nolo ma/
† .s. dimittere bonū ⁊ facere, malū.

lum: hoc ago. Si aūt qđ nolo
†† non mente consentio: sed carne concupisco

illud facio: iam† non ego operor
† †fomes peccati †† vel pcm carnalis ꝓcupiscētia vñ oriuntur omnia peccata

illud: ſz quod habitat i me† pec/
†† qz ego nō operor malū imo nolo †† eē bonū. i. vtilē: ⁊ adiutricē rōni dū docet qđ bonū vel malū sit †††ex eo ꝓbo bonū: qz volo facere qđ ipsa iubet

catuz. † Inuenio igit†† legem†††vo
† rōni †† interior hoi †††ppe ē †††† lex ē bonū rōni
† volēs qđ ipsa ⁊ gaudēs iuuari ab ea

lenti mihi facēre bonuz: quōniā
†† rōni † interior hoi †† ppe ē †† lex ē bonū rōni

† mihi malum†† adiacet. † Cōnde/
† partim libertas reddita.

lector enim legi dei secundū inte/
†† cōdelector: legi: sed † partim restat infirmitas.

riorē hominē. † Uideo aūt† aliaz
†† fomitē q̄ regnat †† vt in oculo ad ꝓcupiscendum ⁊ in manu ad operandum

† legem in† membris meis: repu/

3

Et est ꝓbatio a partib⁹ ⁊ ab effectu. Et hoc ē: nō enī qđ volo ego interior nāliter qđē rō vult bonū: ꝑ volūtas hec sp caret effectu: nisi gra dei velle suū ad amādū bonū addiderit: qđ ad effm pōt pduci Est enī velle nature velle gre: velle vitii. velle nature p se ipotēs ē: nec palmā meret: ꝑ vincit ⁊ trahit a velle vitii nisi velle gre subueniat: qđ velle vitii fugat: ⁊ velle nature liberat. Nō intelligo. qz aliud videt: se p legē scire: ⁊ aliud agere.

Nō enī ⁊c. Subiectus peccato: facit quod non vult.

Facio. Cōcupisco. nō q̄ post ꝓcupiscētiā aplꝰ cat: ⁊ eū ad mala trahat luctabat non subiugabat: de se hoc tibi ꝓponit: ne de hoc desperes in te.

Si aūt illud q̄ quod nolo. Ostēdit carnalē seruū esse peccati: ex quo est malū: hic alterū oñdit. i. bonā naturā a deo creatā q̄ ꝓsentit legi ⁊ malū nō facit. Quasi nō ago quod volo: ⁊ ago qđ nolo. Si autez hoc est. i. si quod nolo dimittere: tñ dimitto: lege illud idē ꝓcipiente: ⁊ quod nolo facere tñ facio: lege idē ꝓhibēte: tunc ꝓsentio legi que quod nolo ꝓhibet: ⁊ quod volo precipit: consentio legi: ⁊ testis sum q̄ est bona.

Nūc aūt iā nō ⁊c. Jam redēptus: iam accepta gratia christi qui fui ante sub peccato venundatꝰ. Non ego. Libera est mēs: caro captiua. Bene tata: ⁊ si non consentiendo ei viuit ex fide. Sunt desideria: sed si non regnant: ipse non facit: faceret autem si consentiret.

Nicolaus

enī. Hic aplꝰ ꝓfirmat suū ꝓpositū p testimoniū legis nālis. ⁊ hoc duplr. Primo in malis. ²o in bonis. ibi: Inuenio igit. Ad cuidentiā huiꝰ sciendū q̄ lex scripta diuina vel humana est q̄dā determinatio legis nālis. ⁊ ideo si est legi nāli ꝓsona bona est: sicut ꝓclusio q̄ ꝓmis ꝓncipijs ꝓcordat: ⁊ minor ꝓpositio q̄ accipit sub maiori bñ accipit. Itē aduertendū q̄ in hoic ē duplex pars. s. rō ⁊ sensualitas q̄ aliter noiantē spūs ⁊ caro: ⁊ hō interior ⁊ exterior. per rōnez ꝙ hō est hō per quā distinguit a bruta. i. metaphy. Alia imaginationibꝰ ⁊ memorijs viuūt. hō ꝙ rōne ⁊ intellectu: ꝓpter qđ illud qđ agit hō vel vult ꝑm dictamē recte rōnis: illud dī ꝓprie agere vel velle: qz illud agit inquantū hō. illud aūt qđ agit vel vult sequēs impulsū sensualitatis nō dī ꝓprie agere vel velle: qz nō ꝓuenit ei ꝑm q̄ hō: ꝑ ꝓut ꝓuenit cū brutis. Istis igit suppositis fit talis rō. Illa lex est bona q̄ ꝓhibet seq ꝓcupiscentā carnalē seu sensualitatez: qz in hoc est ꝓsona legi nāli. Ler aūt mosaica est hmōi. d. Nō ꝓcupisces. vt dcm ē. ē. ꝯ ⁊c. hāc aūt sniaz ponit aplꝰ intricate ⁊ diffuse d. Scimꝰ enī qz ler spi. est. i. ordinās hominē ad sequendū instinctū spūs vel rōnis. a Ego aūt ⁊c.] i. sequens carnis seu sensualitatis impulsū. ⁊ loquit aplꝰ: vt. s. dictū est in ꝓsona generꝭ humani lapsi in quo plures sunt sequentes ipulsū sensualitatis ꝙ rōnis. b Uenūdatus sub peccato. s. ꝓmoꝝ parentū ꝑ quos genus humanū incurrit rebellionē carnis ad spm. ideo sequit: c Quod enī operor. sensualitatē sequēs. d Nō intelligo. i. intus nō lego ꝓsonās dictamini legi nālis: ꝑ magis ꝙtrarias. e Nō enī qđ volo bonū. ꝑm rōnis dictamen. f Hoc ago ipeditus sensualitatis ipulsu. g Sed qđ odio malū. ꝑm rōnem. h Illud facio. tractus a sensualitate. i Si aūt qđ nolo. ꝑm rōnem. k Illud facio. tractus p sensualitatē. l Cōsentio le. qm bo. est. qz ꝓhibet illud qđ est odibile ꝑm dictamē rōnis recte. m Nūc autē

de lyra

iā nō ego operor illud. q: nō operor illud ꝑm q̄ hō ꝑ ꝑm q̄ brutū. vt dictū est. ꝑ. n Sed q̄ ha. in me pcm. i. ꝓcupiscētia q̄ dī pctm mō. ꝑ. dicto. qz ipellit ad hoc operandū. o Scio enīz. p experientiā rebellionis carnis ad spm. r Quia nō habitat in me. hoc est in carne mea. q Bonū. i. inclinatio ad bonuz ꝑ magis ad oppositū. ⁊ dicit: p In car. mea. s. corruptibili ⁊ corrupta p peccatū ade: qz talis inclinatio mala nō fuit in carne hūana, p statu innocētie. vel aliter: In carne mea. q. d. in alia parte mei. s. i rōne nō est inclinatio ad malū ꝑ ad bonū. Nō enī ad optia depcaē. iō subdit: s Nā velle. s. bonū. t Adiacet mihi. ꝑm rōnem. v Perficere aūt bonū nō inuenio. ꝓpter sensualitatē ipedientē. x Nō enī qđ volo ⁊c. exponaē vt prius: qz repetitio est eiusdē ꝛnie ad maiorē assertionem. y Inuenio igit legē. Hic ostendit idē p testimoniū legis nālis i bonis cui ꝓcordat lex ꝓcipiendo illa q̄ hō vult ⁊ agit sequēdo dictamē recte rōnis: vt deū colere: parentes honorare ⁊ hmōi. ⁊ hoc est qđ dicit: Inuenio igitur legem. s. consonā. z Mihi volenti facere bonum. ꝑm legis naturalis dictamen. a Quoniā mihi malū adiacet. quia magis promptus est homo ad perficiedū malum in opere ꝙ bonum: ꝓpter corruptionē nature. b Condelector: enim legi dei. i. ei concordo. c Scom interiorē hominē. i. ꝑm naturale rationis dictamē: quia ratio dicitur homo interior ⁊ sensualitas exterior. d Uideo autem aliā. Hic habita occasione ex dictis ex lege naturali ⁊ diuina determinat de lege fomitis. cuius primo malitiam ostendit. Secūdo ab eo liberari petit. ibi: Infelix ego homo. Circa primū ostendit eius malitiā ꝓ hoc q̄ non est legi nāli ꝓsona: ꝑ magis ꝙtraria. ⁊ ideo nō dicit lex nisi ꝓ modū trāslationis. nā bona ad mala trāsferimus: sicut dicit bonus latro. v. metaꝓb. ⁊ hoc mō leges tyrānoꝝ leges dicunt: ⁊ sic est de lege fomitis de qua dicit: Uideo aūt aliā legem in

mēbris

Capt̃. Ex carne: ex parte: qz mens repugnat ꝛ ꝺdelectaꝫ legi dei: sic de ipso apl̃o legit: mens nõ ꝓsentit pctõ: motꝰ ꝓtendit: mens nõ ꝓsentit. Est in me qddã mortuũ: quiddã viuũ: qd inde sperandũ. Infelix nõ in mente: sed in carne: qs me ꝛc. liberabit cũ mortale hoc induet immortalitatẽ: vbi nulla ꝓcupiscentia pmanebit: mõ interim qd Egoipse m. s. l. dei non ꝓsentiendo carne. i. p. concupiscendo.

Vel de corpore. i. ꝓgregatione ingruentuz maloꝝ vel peccatoꝝ.

Igit egoipse ꝛc. Hic tertius actus in lege spiritus.

Igit egoipse. Sed qz dixit gratia se esse liberatũ ne qs toꝝpeat securus: quasi pctm̃ non vltra noceat: determinat quõ sit liberatio: si in gra mãserit. Altioquin peccatũ iteruz occupauit.

Egoipse. Ego i carne ego in mente nõ duo: sed vnus ex vtroqꝫ: mẽte nõ ꝓsentio: carne ꝓcupisco.

Ab hoc loco. Scimus enĩ qz lex spualis ad finẽ vsqꝫ huius capituli: vtrũ a ꝓpria: an ex vniuersalis hois ꝑsona hec melius accipianẽ nõ olim perspicuũ est.

Dicit Augꝰ. Aliqñ sibi visũ fuisse in hoc apli sermone describi hoiem sub lege. Sed vt ait non est nisi homo gratie: qui ꝺdelectaꝫ legi dei ꝛ ꝓsentit ꝛ qui nõ operaꝫ malũ nec vult: ꝛ q ignorat. i. non approbat: ꝛ cui nihil dãnationis nunc est sicut in sequenti ostenditꝫ: ꝛ tñ adhuc esse carnalem se dicit.

C. VIII.

Ihil ergo. Augꝰ. Sicut bona quedaz malis non proficiunt: sic a quedam macule si sunt leues sine quibus humana vita non ducit nihil impediunt ad coronam.

Nihil nũc. Etsi ante: non nunc cum in christo.

Nihil damnationis. Quia per gratiam baptismatis ꝛ lauacrum regenerationis solutus est ꝛ ipse reatus cum quo eras natus et quicquid ante cõmisisti.

Lex enĩ spũs. Hic ostendit per quid gratia liberet per spm̃ sanctuz.

Lex spiritus. Est spiritus sanctus qui docet quid sit agendum: ꝛ quid non: qui est dator vite: ꝛ hoc per christum qui dat' spiritum: ꝛ quomodo in christo exponit.

Vel lex spũs. Lex fidei que dicit spũs: qz deus cuius fides est: spũs est

Nicolaus

mẽbris meis. i. inclinationẽ q̃ ducit mẽbra tã̃ꝫ ligata ad mala. ꝛ sic dr lex a ligãdo. a Repugnatẽ le. mẽ. mee. i. legi nãli q̃ ipressa'ẽ mẽti. b Et captiuatẽ me in lege pcti. p ꝺsuetudinẽ peccãdi q̃ tenet hoiez in pctõ sic captiuũ in carcere. c Infelix ego hõ. ꝟ ꝺñr petit liberari dicẽs in ꝑsona generis hũani: Infelix ego hõ. p corruptionẽ nature. d Quis me libe. de cor. mor. huius. nõ dicit de corpe absolute. qz facit ad beatitudinẽ. aic q̃ nõ erit pfecte btã donec fuerit suo corpi reunita: sed dicit: De corpe mortis huius. qz sci resurgẽt in corpe imortali. ꝛ rñdet apls: e Bta aũt dei p ihesũ ꝛc. qz in pñti liberat a lege fomitis inq̃tũ est culpa. vñ ꝛ in renatis p baptismũ: ꝑmi motus nõ sũt culpa ꝟ solũ pena ꝛ exercẽde virtutis mã. in futuro ꝺo liberabit etiã a lege fomitis inq̃tũ est pena qñ reformabit corpꝰ hũilitatis nre ꝺfiguratũ corpi claritatis sue: Phil. iij. Ex ꝓdictis igit ꝺcludit: f Igit egoipe. i vita pñti. g Mẽte ser. legi dei. i. ꝑm iclinatiõez rõnis. h Carne aũt. i. sequẽdo carnis inclinationẽ: Legi pcti,

C. VIII.

i Ihil ergo. Postq̃ apls oñdit cessationẽ legis factã p xp̃m: ꝟ ꝺñr n oñdit q xp̃o sit totalit adherẽdũ. ꝛ diuidit i duas. q: ꝑ facit qꝺ dr ctũ ẽ. scõo ne videaꝫ iudeos tã̃ꝫ crosos reliq̃re oñdit erga eos suũ affectũ ca. sc. Prima i duas. q: ꝑ oñdit huiꝰ adhesiõis fructũ vl vtilitatẽ, ꝛ modũ eius seu firmitatẽ: ibi: Quis q̃ nos sepabit. Prima adhuc in duas: qz ꝑmo oñdit fructũ hmõi q̃tũ ad cuasionẽ mali. scõo q̃tũ ad ꝓsecutionẽ boni: ibi: Quicũqꝫ enĩ spũ dei. Prima adhuc in duas. q: ꝑmo ponit intẽtũ. scõo declarat ipsũ: ibi: Mã qꝺ ipossibile. Circa ꝑmũ dicit: Nihil q̃ nũc dãnatiõis. i. nulla dãnatiõis cã. k Est his q sũt in xp̃o ihesu. p fidẽ charitate formatã. l Qui nõ ꝑm carnẽ ambulãt. i. opanꝫ, ꝟ magis ꝑm spm̃ q̃tũ ad opa ex fide sequẽtia. qz fides sine opib⁹ mortua ẽ Jac. ij. ca. Nullꝰ enĩ dãnatꝰ nisi ꝓ pctõ originali actuali vel mortali, vel ꝓ pena p adã icursa. p quẽ modũ sci pies descendebant ad lymbũ inferni q̃uis cẽnt mũdati ꝛ liberati ab originali pctõ ꝛ actuali. fides autez xp̃i liberat ab originali ꝛ actuali. ꝛ a pena icursa, ꝓ pctõ ade inq̃tũ i baptismo q ẽ sacrm̃ fidei cõicat totalit virtꝰ passiõis xp̃i q̃ abstulit impedimentũ nãe. tõ dicit: m Lex enĩ spi. vi. in xp̃o ihesu. lex enĩ euãgelica dr lex spũs: qz ipressa fuit cordib⁹ apl̃oꝝ

Vel lex fidei per quam viuificamur: quam spiritus ponit in corde. Vel lex spiritus vite: qz ꝛ peccare non vult ꝛ a morte reuocat: ꝛ qz spiritu. i. mente creditur: ꝛ spũs est qꝺ creditꝫ: ꝛ spũs est cuius fides est.

Lex enĩ spũs. Lex moysi: lex spũs. i. spualis: qz prohibet peccare: sed nõ vite: qz non viuificauit remissis peccatis.

Distinctio ista satis ẽ necessaria. lex inquit spũs vite. Ecce vna lex. A lege peccati ꝛ mortis. Ecce altera lex. Et sequitur qꝺ ipossibile erat legi. Ecce tertia lex. Hec est lex per moysen data in monte syna. Due ergo leges ꝟ bone sunt: scz lex fidei q̃ peccatũ tollit: ꝛ lex moysi q̃ peccatũ ostẽdit ꝛ ꝓhibet. Lex ꝺo peccati mala: qz reos facit.

Lex quã ponit spũs: liberat a lege carnis: qꝺ nõ potuit facẽ tertia lex moysi. Lex carnis nõ est dei ꝟ peccati ꝛ mortis: hec reos facit. Lex moysi sancta ꝛ dei est que ostendit malũ sed nõ tollit. Lex spũs q̃ est lex fidei ꝛ gratie: malũ tollit.

Mã qꝺ ipossibile. Quꝺ in christo facta sit liberatio ostendit.

Per carnẽ. Per carnalitatẽ que rebellabat ꝛ audita lege amplius est incitata: sic infirmata est lex

dum carnem ambulant. Lex eni spiritus vite in christo ihesu: vel ut f lege moysi: que preuaricationis est cã ꝛ mortis a consensu ꝛ opere. liberabit me a lege peccati et damnare peccatum. mortis. Mã qꝺ ipossibile erat naturali vel scripte in q̃ re. s. in iustificatione ipsãda lex per carnales observãtias nõ poterãt iustificare p fomitẽ pcti p carnalitatẽ que legi: in quꝺ infirmabat p cãr/ substãtialẽ p hoiem cognoscibilẽ faciẽs nem: deus filiũ suum mittens i nõ in carnẽ peccatrice: sed ei simile p passibilitatez ꝛ mortalitatem similitudinem carnis peccati: ꝛ i. p eo qꝺ factꝰ est hostia p peccato delenit. de peccato damnauit peccatuz xp̃i in q̃ vetꝰ hõ nr̃ crucifixꝰ ẽ lex cepit: spũs in carne: vt iustificatio legis i/ mpletꝫ talibus pleretur in nobis: qui nõ secun/ actibus. ꝟ ñ aliqñ cadamus dum carnem ambulamus: sed se

ꝟ si qñqꝫ cadũt obediũt q. d. qs potẽs ne nõ ꝑm carnẽ ambulare possum: qz vel ideo nihil dãnationis est: qz lex lib erat a peccato

littere per carnẽ. ꝛ ideo erat ei impossibile liberare a lege peccati ꝛ mortis.

Mittens filiũ. Augꝰ. Non vbi non erat: qui vbiqꝫ est: venit in virginẽ: qui ante in virgine erat: quã creauit elegit: quã elegit creauit: attulit virgini fecunditatẽ: non abstulit virginitatẽ veniẽs in vterũ virginis. fuit enĩ ibi p vnionẽ nature: qualiter ante nõ erat. Ita ꝛ in mũdo erat ꝛ in mũdum veniss dicit: qz visibilis mũdo apparuit.

In similitudinẽ pcti. Non in carnez peccatricẽ: Quia non eum mater ꝺcupiscentia: sed gratia ꝺcepit. Non peccatrix ergo fuit: qz nec in libidinis ꝺcupiscentia concepta: nec peccati causam in se habuit: nec in ea peccauit. In pena ergo similis nostre: non in qualitate peccati.

Dãnauit pctm̃. id est destruit diabolum: de. i. ꝓ peccato: quod fecit in carne christi. Vel peccatum. i. fomitem ꝓcedentem de peccato ade damnauit. i. debilitauit.

Ut iustificatio. Ita damnabatur peccatum: vt iusticiam quam lex moysi promisit consummaretur.

de Ira

p spm̃ scm̃. ꝛ lex vite: qz viuificat p gratiam quã cõferũt sacra noue legis. n Liberauit me a lege pcti. i. ab obligatione ꝓ pctõ actuali ꝛ mortali. o Et morꝫ. qz tollit oẽz penã debitã, ꝓpt qꝺ sci nũc morientes statim euolãt ad gloriã. p Mã qꝺ ipossibile. ꝟ ꝺñr declarat suũ dictũ. s. q̃liter lex xp̃i liberat. ꝛ diuidit in duas. qz ꝑmo declaraꝫ modꝰ huiꝰ liberatiõis. scõo ponit ꝺstinctio ambulãtiũ ꝑm spm̃ ꝛ ꝑm ipectũ carnis: ibi: Qui enĩ. Circa ꝑmũ ꝺsiderãdũ q ꝑm nullũ tps nullꝰ saluaꝫ nisi ꝓ xp̃m Act. iiij. nec etiaz aliud nomẽ sub celo datũ est hoibꝰ i q̃ oporteat saluos fieri. Ista aũt salꝰ duplicit põt hoibꝰ applicari. vno mõ p fidẽ. ꝛ sic p xp̃m saluabant pies veteris testamẽti. s. p fidẽ xp̃i vẽturi. aliqd enĩ anteq̃ sit in effectu bñ mouet ꝑm actũ aie. sicut finis mouet agẽtẽ. credere ꝺo est actus aie. alio mõ applicaꝫ p sacra hoibus adhibita q̃ sũt nre iustificatiõis instra separata tñ. sic enĩ edificatiõis mãlis artifex est cã efficiẽs ꝑncipalis: manus eiꝰ instralis ꝺiuncta. securis ꝺo separata sic in scificatiõe p graz deitas est cã efficiẽs ꝑncipal. hũanitas xp̃i sic instrm̃ ꝺiunctũ. sacra ꝺo noue legis sic instra separata recipi entia ad ꝟ virtutẽ a deo mediãte hũanitate xp̃i. sic securis agit i edificatiõe p motionẽ artificis mediãte manu q̃ est instrm̃ ꝺiunctũ. talis aũt virtꝰ dei seu actio nõ fuit in sacris veteris legis q̃ nõ poterãt hãe virtutẽ talẽ ab hũanitate xp̃i ventura: qz cã effectiua nõ est posterior suo effectu. ꝛ ꝟ est qꝺ dr: Mã qꝺ ipos. erat legi. i. sacris legalibꝰ efficacia victa carẽtibꝰ. q In q̃ infirmabat. s. lex vetꝰ: qz i ꝟ erat ipfecta, ꝓpt qꝺ sacra illiꝰ egena dicũt ꝛ i firma: Bal. iiij. r Per carnẽ. qz mũdabat corpaliter tñ tolliẽs q̃sdã irregularitates, ꝓhibẽtes ingressũ tẽpli ꝺtingẽtes ex tactu mortui ꝛ hmõi. ꝓpter qꝺ dicũt iusticie carnis: Heb. vii. s Deꝰ fi. su. mit. i si. car. pcti. qz assũpsit carnẽ passibilẽ tñ nõ peccatricẽ. t Et de pctõ. i. de seipso facto hostia, ꝓ pctõ: sic dr osee. iiij. Petã ꝓpũ mei comedẽt. qz sacerdotes, ꝓ pctõ hostias comedebãt. v Dãnauit pctm̃. i. delecuit p suã passionẽ. r In carne. i. i hoie: ꝑm illꝺ ps. Recordatꝰ ẽ qz caro sũt. y Ut iu. legi. i., ꝓmissa i lege q̃ graz iustificatẽ, ꝓmittebat ꝟ ñ ꝺferebat. z Implerẽt i nob. i. renatꝫ p baptismũ graz ꝺferẽtẽ ꝓtutẽ a xp̃o derivatã; vt dcm̃ ẽ. a Qui ñ ꝟz c, ꝟ ꝟz s. abu. p bõa opa qz fides sine opib⁹ ñ sufficit ad salutẽ cũ sit mortua.

Qui enĩ

Qui enī ſm carnē. Ambulans ſm carnē nō est iustus: qz nec q est ſm cam. Cur nō? Quia sapit q̄ carnis sunt qō repugnat iusticie.

Nam prudē. Qui hec q̄ carnis sunt sapit: nō est iustus: nā prudētia carnis mors ē. Sapia c.i. Hec enumerādo detret a carnis obediētia.

Inimica. Dū nīl putat deū posse preter qō in naturis rerum videt.

Si tamē. Ambigue: qz nōdū sunt pfecte fidei: sed spes est ꝓficiendi.

Spiritus dei. Spiritus christi qz idem est.

Corpus qdē. Uel nole corpis hoiez totū significat sicut eçechiel ecō uerso nole aīe: cū ingt aia q̄ peccauerit ꝛc. Et ē: Si spūs xp̄i in vob est: lz corpus mortuū. i. hō mortuꝰ fuerit, ꝓpt pctā. i. in pctis. Spūs tñ. i. aia q̄ fuerat impia viuit: qz deo q est vita iūgit. Et ħ ꝓpter iustificationē. i. pctōz remissionē q̄ est ex spū sancto.

Mortuū. Ait non mortale. Ante pctm enīz corpꝰ aīale. i. mortale fuit s. potens mori: sed qō non necesse erat mori: mō mortuū ꝓpter pctm. i. qō necesse est mori.

Uel ꝓpter p. vitādā refuat ħ infirmitas: vt ex inde peccare magꝭ timeat

Qō si spi. e. Augꝰ. Attēde q spūscūs ꝛ spiritus pris dictꝰ est ħ: vbi legit. Si aūt spūs eius q suscitauit xp̄m. Et spūs filii: vbi legit. Qui āt spm xp̄i nō hz: qz spūscūs de vtroq; ꝓcedit: Sed ꝓcessionē eius sicut ꝛ generationē filij qs enarrabit.

Uiuificabit ꝛ mor. Augꝰ. Ecce q̄rtus actꝰ. In ꝓma actiōe añ legem nulla pugna est cū voluptatibus scli. In scōa sub lege pugnamꝰ ſ vicimur In tertia pugnamꝰ ꝛ vincimus. In q̄rta nō est pugna sed pax eterna: qz subdit nobis nſm inferius: qō ideo non subdebat: qz nos superiorē nobis deum deseruēramus.

†ſ que est ex spiritu sancto

viuit ꝓpter † iustificationem.

† ſ hoc iam vobis sed si ſ ecce iterum bona spiritus sancti ††ſ dei patris † ſ hec est tā qua suscitabi t alios quia christus suscitatus

†Q. si spiritus† eius q̄ſ† suscitauit iesum a mortuis: habitat in

ſ a qui hoc potuit

vobis q suscitauit iesum christū

†ſ sicut dictū est † ſ faciet immortalia ꝛ ipassibilia. † ſ ne ait mortua ſ que modo sunt

†a mortuis:† viuificabit† ꝛ mor

†ſ non ꝓ vestra dignitate: nō ꝓ vestris meritis: ſ ed

talia corpora vestra† ꝓpter iba

ſ propter sua munera

bitātem spiritum eius in vobis.

†ſ qz hec bona ex spū: ex carne nō nisi mors. ††ſ ex debito seruire ꝛ obedire debemus spūisan.

†Ergō fratres† debitores sumus

†ſ sed rationi ††ſ ſm c arnis voluptates: ꝛſi necessaria ei debemus ministrare

nō†carni: vt† secundum carnem

ſ qz vitia ex sensib⁹ nascunt q̄ carni deputant

viuamus. Si enim secundū carnem vixeritis: moriemini: Si aūt

†ſ scō qō mox determinat vbi ait spū dei †ſ penitus abieceritis: que caro exigit

†spiritu facta carnis† mortificaue

†ſ qz filij dei ſ hic in iusticia: ꝛ in futuro in gloria ††ſ per hoc possunt carnē mortificare: qz

ritis:† viuētis.† Quicunq; enim

†ſ nō suo: ſi lege †ſ regūt †ſ ex dilectiōe seruient ea

†spiritu dei† agūtur: hi sūnt filij dei. Nōn enī accepistis spiritum

ſ qz idē spūs ſ vt olim in lege.

seruitutis iterū in timore: sed ācce

ſ dator ē bonoz operū q̄ ex misericordia.

pistis spiritū adoptionis filioz

Mortalia. Augꝰ. Nō mortua: qz in resurrectōe cū mortale ħ induet imortalitatē: nō solū necessitas moriēdi quā mō habet ꝓpter pctm: sed nec mortalitas remanebit: quā habuit corpus animale ante peccatum.

Propter inha. Euidentissime apparet nō tm spūs sed etiā corporis mortē ꝓpter pctm hoiez meruisse p spm scm vtrūq; liberatū a christo.

Si aūt spi. Uel spū nostro qō tū non est: nisi agente spiritu sancto.

Aguntur. Plus ē agi: quasi vir aliqd agēte: q̄ regi q̄si tā aliqd agēte: qui sō regit vt recte agat: Sed agunt: non q nihil p se: sed q vir vt aliquid agāt impetu gratie impelluntē.

Nō enī accepistis. Filij esse debetis non serui: qz non accepistis spm seruitutis: qui inuitos timore pene seruire faciat: sed ꝛc.

Spm se. spm ado. Idem est spiritus: sed ꝓpter diuersa opera dissimiliter appellat: spiritus ire egyptijs: quib⁹ aqua spū diuisa nocuit. Filijs isra el: non ire quibus ꝓfuit. Spūs timoris his qui p legem de peccatis ꝛ sua infirmitate ꝓuicti gratiā spūs non intelligebant. Spiritus libertatis istis quibus sua gratia regeneratio in vitam eternā ꝛ fides q̄ p dilectionē opat ipartita ē. Unus q̄ spūs q duos timores fac: Qui ꝛ duo gnā seruoz facit. Est enī seruus q ꝛ filius q timet dm ꝛ honorat patrē. vñ malachias: Si dñs sū vbi ē tior me⁹. Si amor vbi ē pr me⁹. Et ē seruꝰ q timet penā: ħ ñ diligit iusticiā. Sciēdū etiā ꝓpter nālē timorē q olb⁹ i ē q̄ttuor ee timores. s. mūdanū q malꝰ nec ē a deo. Et seruilis q bonꝰ est ꝛ a deo: ħ nō sufficiēs. Initialis q bonus est ꝛ sufficiens. Et castus q bonꝰ est ꝛ pficiēs: de q̄ ħ: ipe enī generat nos filios dei. 2.tim.1.b

Nicolaus

a Qui enī ſm carnē. Hic ponit distinctio inter ambulātes ſm carnē et ſm spm. ꝛ diuidit in tres ptes. primo ponit hec distinctio. scōo vnius ptis imitatio: ibi: Uos aūt. tertio infert ꝯclusio: ibi: Ergo frēs. Prio enī ponit distictio q̄tū ad iudiciū: cū dī: Qui. n. ſz carnē sūt: sc̄z ābulātes. b Que carnis sūt sapiūt. i. carnalia bona iudicāt meliora spūalib⁹ bonis. erronee tñ sicut lingua febricitātis infecta cholera amara: ea q̄ sunt dulcia iudicat amara. q̄lis est enī vnusq; talis finis sibi videt. ij. ethicoz. c Qui ꝛo ſm spm. supple ambulant. d Que sūt spūs sentiūt. spūalia bona carnalibus ꝓponētes sicut lingua bñ dispositā bñ iudicat de saporib⁹. scōo ponit distinctio inter eos q̄tū ad effectū: cū dī: e Mā prudētia carnis. q̄ quis bona carnalia caute scit ingrere ꝛ ꝓseq. f Mors est. i. mortē efficit culpe ꝛ gehēne ꝛ aliq̄n nature. qz carnaliter viuētes frequēter citius aliis moriunt. g Prudentia aūt spūs. qua qs spūalia bona discrete querit ꝛ ꝓsequit. h Uita ꝛ pax. i. meret vitā gre in pm̄i: ꝛ pacē glie in futuro. ibi enī pfecta pax habet eo q̄ appetitus totaliter quietat. i Sap̄ia carnis inimica est deo. rebellans eius mādat, iō subdit: k Legi enī dei nō est subiecta. ꝛ p ꝛōs nec ipsi deo. l Nec enī pōt. ꝓpt qō dicit saluator Mathē. vi. Nemo pōt duob⁹ dñis seruire. s. ꝓtrarijs: sicut est in ꝓposito. m Uos aūt in carne nō estis. ħ ponit vnius ptis imitatio. s. ambulātiū ſm spm: cū dī: Uos aūt i carne nō estis. i. esse nō debetis. n Sed in spū. qz renati estis p baptismū ex aq̄ ꝛ spū scō. Joā. iij. o Si tñ spūs dei habitat in vobis, pseuerādo in gra a p baptismū accepta: qō dī ad excludendū eos q̄ post baptismū ad vomitū reuertunt. de qb⁹ subdit: p Si qs aūt spm xp̄i nō hz. qz cecidit a gra. q Hic nō est ei⁹. s. mēbrū merito. lz aliq̄n sit numero. r Si aūt xp̄s in nob est. p gra z. s Corpꝰ qdē mor. est ꝓpter pctm. i. mortēdi necessitati subiectū ꝓpter ade pctm. q. d. hec mortalitas nō impedit habitationē xp̄i in nobis p gra z. qz lz reparatio hūane nature p xp̄m facta sit sufficiēter q̄tū ad corpꝰ ꝛ aīa z. tñ ordinate nobis dat. qz sicut rōs habuit ꝓmo corpus passibile. ꝛ post ħ surrexit ad vitā imortalē ita ꝛ fideles q̄ sunt eius mēbra sibi ꝓformant p gra z iustificantē aīa z. sed adhuc habēt corpus passibile: sed in ꝓsūmatiōe finali induent imortalitatē glie ex redūdantia glie aie ad corpus. ꝛ hoc est qō dī: t Spūs ꝛo viuit ꝓpter iustificationē. p gram in presenti. v Q. si spūs eius. i. dei p̄is. x Qui suscitauit iesū xp̄m a mortuis habitat in nobis p gre pseuerantiā. y Qui suscitauit iesum xp̄m ꝛc. i. silr suscitauit nos ad vitam imortalē. z Ergo frēs. Hic ꝯcludit intentū. s. q̄ fideles debent obedire spiritui et nō carni. ꝛ hoc est qō dicit: Ergo frēs ꝛc. ꝛ p̄z ex dict̄is lra vsq; ibi: a Si aūt spi. fa. car. mortificaueris. appetitū sensitiuū p rōnē viriliter restringendo. b Uiuetis. vita gre: ꝛ postea glie. c Quicūq; enī. Postq̄ apls ostendit fructū adhesionis ad xp̄m q̄tū ad euasionē mali. hic idē ostendit q̄tū ad ꝯsecutionē boni. ꝛ diuidit in duas. primo declarat huius boni magnitudinē. scōo eius certitudinez: ibi: Quid ergo dicemus. Prima adhuc in duas. primo ostēdit magnitudinē huius boni q̄tū ad habitū. scōo q̄tū ad actum meritoriū: ibi: Similiter aūt. Prima in duas. qz primo declarat ꝓpositū in habitu gre. scōo in habitu glorie: ibi: Si aūt filij. Circa p̄mū iciendū q̄ sicut deus p influxū generalē mouet creaturas ad pfectiōes suas naturales. sic p influxū specialē mouet creaturā rōnalē ad bonū supnaturale. ꝛ talis influxus a doctoribus vocat instinctus diuinus. ꝛ ista est prima ꝓpatio ex pte dei ad habitū gre ꝓsequendū. hunc aūt instinctū qui est quedā motio diuina aliqui sequunt. ꝛ sic accipiūt gratiā. alij aūt repellunt illum. ꝛ sic habitū gratie non ꝓsequunt. Q̄tum igit ad recipiētes dicit: Quicūq; enim spiritu dei aguntur. motionē dictam sequendo. ꝛ in hoc regūtur meliori principio q̄ sit humana ratio: ſm q̄ dicit pBus in simili de bñ fortunato ca. de bona fortuna. d Hi sunt filij dei. i. habitū gratie ꝓsequunt per quem sunt filij dei adoptiui. ꝛ bene dicitur: Quicūq; enim spiritu dei aguntur ꝛc. quia diuinus instinctus nulli deficit in vita presenti. ꝛ ideo qui habitū gratie non ꝓsequit: sibi merito imputat: qz ꝓsensus dicto instinctui est vltima dispositio ad gratiā habitualē que facit dei filiationē. ideo subdit: e Non enim acce. spi. ser. ite. in timore. sicut in veteri lege que fuit lex timoris. f Sed accepi. spi. ado. filioz. per habitum gratie.

de lyra

Jn quo

In quo clama. Hoc iterum ex dono spūs: q̄ ita nos facit clamare.
Abba Hebraice: pater latine.
Abba pr̄. In sacro ecclesie: in passiōe dixit xp̄s abba pr̄: q̄z ipsa est de vtroq; pplo. cui cōpatiēs in se ostēdit filios q̄os martyres. s. nō debere de sperare: siqua tpe passionis ex humana fragilitate tristicia irrepat.

Qui sumus filij d.
Hoc recognoscē facit spūs rituscūs: dū in ecclesia sit remissio pcōr: quā etsi to ta trinitas faciat: ad spūm scm̄ tm̄ intelligit ptinere: q̄z cōis est pr̄i ⁊ filio amborūq; vnio: p quā fit so cietas ⁊ vnitas: q̄z efficimur vnū corpus vnici filij dei. Vnitas enim nos cōpaginat quā facit charitas q̄ si ē nisi a spū scō: hec dicunt vt amem⁹ vnitatē: ⁊ timeam⁹ sepatōez.
sal. 4. a.
1. cor. 12. b
hebr. 4. d.

Heredes. Etsi non decedat deus qō dī hūanis legib⁹. Vel decedet vt nō videat per speculū in enig. sicut nūc: ß facie ad faciē. Potest etiā dici q̄ xp̄s caput nr̄m ad passionē decedens nobis reliqt pacis ecclesiastice possessionē: sic ipse ait: pacē meā do vobis p. m. r. v. Xp̄s etiā est hereditas suoz et ipsi hereditas ei⁹. vñ: da bo tibi gentes ⁊c. Et itē: dns ps hereditas mee ⁊c.

Si tñ compa. Mortificate facta carnis: vnde vita erit: nemo pōt sine molestia: cui necessaria ē patientia.

Expectatio crea. Creatura sunt boni q̄ in creatione dei manēt: vel q̄z sūt cā oiuz. Corruptio est vanitas cui subiecta est creatura. ola enī que nascunē infirma ⁊ corrupti bilia: ⁊ per hoc vana: q̄z statum suū tenere non possunt.

Creatura dicit quicqd mō in nobis dolet dū carnē mortificamus p tolunia ⁊ aduersa: ⁊ expectat mō qō erit in futuro scz reuela. fi. d. Itaq; nō nature alterius: sed alterius qualitatis diuersitate a creatura fi. distinguēs ait: Creatura expectat reuela. fi. d.

Non volens. Sponte peccauit: sed nō sponte fert penā: qō subiicit fal lacie: sed ꝓpter iusticiā ⁊ clementiā eius q̄ p pctm̄ punit: ⁊ sanare intendit.

Quia ⁊ ipsa creg. Modo creatura tm̄: cum nondū filioz forma p fecta: ⁊ ipsa liberabit vt nos qui iam filii sumus: etsi non appareamus.

Nicolaus

a In quo clamamus. i. deū vocare possumus. b Abba pr̄. duo sunt nota idē significantia. vnū hebraicū: alterū latinū. ad designandū duplicē dei paternitatē. vna cōis bonis ⁊ malis: qua pater ē oiuz p creationē. alia est spālis qua pr̄ est iustoz p gr̄ām adoptionē. de q̄ adhuc subdit: c Ipse spūs. s. scūs qui est tertius in trinitate psona. d Testimoniū reddit spūi nr̄o q̄ filij dei sumus. Licz enī nullus sciat vta hūana se esse filiū dei p gr̄ām adoptionē. tm̄ ß pōt scire p spūm sci reuelationē. ⁊ ß mō sciebat apl̄s de se ipso: ⁊ alijs qbus facta est filiis reuelatio: p̄m q̄ dicit. j. Corinth. ij. Nō accepimus spūm huius mūdi. sed spūm q̄ ex deo est vt sciamus q̄ a deo donata sūt nobis. Pōt hoc etiā aliter exponi: q̄z spūs scūs signis ⁊ miraculis reddit testimoniū de veritate catholice fidei. p quā efficimur filij dei adoptiui. e Si aūt filij. Hic p̄r ostendit q̄ p adhesionē ad xp̄m habitū glie ꝓsequimur sub ꝺditione tm̄. ⁊ iō p̄mo hoc ondit. scōo ad illā ꝺditionē inducit: ibi: Existimo. Circa p̄mū dicit: Si aūt filij. s. adoptiui sum⁹ p habitū gr̄e. f Et heredes. p ꝓsequēs erimus p habitū glie: hereditas enī stabilitatem importat: filij ⁊ habitus: maxime glie. tenet aūt dicta ꝓsequētia: q̄z filio adoptiuo debet aliqua pars hereditatis paterne. hec aūt hereditas est ipsa deitas q̄ est beatitudo obiectiue q̄ nō diuidit p ptes sed tota habet a q̄libet bono: nō tm̄ cōiunctē: q̄z vnus est alio beatior. ⁊ ß mō filijs diuidit. g Coheredes aūt xp̄i. q̄ est nālis filius dei. ⁊ sic ptingimus ad gloriā aie ⁊ corpis sicut ipse. h Si tm̄ cōpatimur. tolerādo passiōes vite pn̄tis sicut ⁊ ipse. iō subdit: At ⁊ conglificemur: vt dī Luce vlti. Oportuit pati xp̄m ⁊ ita intrare in gloriā suā. i Existimo enī. Hic inducit nos ad hāc ꝺditionē. p̄mo rōne. scōo crēplo: ibi: Scimus enī. Rō aūt ꝓsistit in hoc q̄ premiū nō cōpabiliter excedit meritū nr̄m i tolerātia passionū: ꝓpter qō patiēter sūt merito tolerāde. ⁊ hoc est qō dicit: Existimo enī q̄ nō sūt ꝺdigne. i. eqles. k Ad alliōes huius tpis. Sciēdū tm̄ q̄ passiōes iste duplicit p̄nt ꝺsiderari. Uno mō vt acceptant a libero arbitrio. ⁊ sic loquit hic apl̄s. Alio modo

†† p quē liberi de vtroq; pplo † intēte nec ingrati de iustitia † iudei clamat † genules
dei † quō † clamamus † abba † pr̄ ‡ vere filij: hoc recognoscere facit ipūscūs spūs nr̄o ter. Ipse enī ipūs testimoniū red q̄ ‡ cū bene agimus ‡ qō nō leue dit spiritui nr̄o: q̄ sum⁹ filij dei. ‡ eiusdem glorie participes
Si aūt filij ⁊ hēredes: heredes q † q. eius fruemur beatitudine in quo ⁊ † vñ filios el erimus † in quo ⁊ cum quo
dez † dei: † cohēredes aūt † christi: † quo merito sumus heredes † ad eius filiationē † respicit qō supra. ‡ facta carnis mortifi. † ‡ ecce iterū dona spūsancti † hac intentione
si tamen † ꝓpatimur: † vt ⁊ † con †† i. scio † ⁊ patiendū ē p gloria habēda † † si districte nobiscum ageretur
glorificemur. † Existimo. n. q̄ † ñ † omnes simul † ꝓpalees † momentance
sūt cōdigne passiones huius tē/ †† hoc facit spūs qō merita nō possunt † p merendā † ⁊ si occulta quā oculo nō vidit. n. a sud. ⁊c.
ꝓis ad futurā gloriam † que re †† oibus bonis ⁊ malis: nō qđ esse in malis sed tm̄ in nobis † bonis † † reuelabit ⁊ vere qō ꝓbat ab aucroritate expectātis † expectās creatura
uelabitur † nobis. Nāz † expecta †† qñ apparebit qualis futurus ē † iō oia toleranda tio creature † reuelationē † filiorūz † assidue in actu expectādi ē geminatio: assiduitatē notat q̄ nōdū apparet qō erit: vel futura ē † † necesse ē vt expectem⁹ q̄z vani. subiecta ē ⁊ pōt: q̄z nō amat vana que sunt omnia mandata † vnde vanitas vani ⁊ o. v. † † .i. boni † homo
dei † expectat. † Uānitati enī † creā †† nō amās ista caduca † tm̄ patiēter ferēs scīēs deū subiecisse se ad cōseruationē hum litatis
tura subiectā ē † nō volēs: † sed ꝓ † sed non sine solatio spei h⁹: q̄z liberabitur ⁊ ipsa vt caput christus
pter eū qui subiecit ea † in spē: q̄ † a cura q̄rendi victum ⁊ alia quibus seruitur nostre mortalitati
⁊ ipsa creatura liberabit † a serui/ † † vel interitus † † in gloriosam libertatem veni ens quam habebunt filij dei
tute corruptionis † in libertatem † non volens † q. experto credite
glorie filiorum dei. † Scimus enī † † .i. homo qui habet cōmunionē cum oi creatura † non tota † † etiam dignior † ꝓ sua delectione † † cum labore operatur
q̄ ois † creatura † ingemiscit † ⁊ p/ †† .i. vsq; ad mortē: vel ita oēs precedētes patres se cerunt vsq; in presens † sicut ⁊ q̄ fecerit
turit † vsq; adhuc. Non solū au †† creatura † † apti materie ꝓ hoc q̄ primitias † tpe primi ⁊ ceteris abūdantius † † spiritūsanctus
tem illa: sed ⁊ nos † ipsi † ꝓmitiās † † miseriās habemus vt alij † † vel in nobis † est spiritus habētes: ⁊ † ipsi † intrā nos vnde gemimus: non solum ꝓ alijs †† perfectam
gemimus † adopti⁹ nē † filioz d i: †† nec dilatiōe nec aduersis fracti † † .i. a mortalitate dūs empti a pcō † expo nit q̄ sr̄illa adoptio
† expectantes † redemptiōnez cor/ †† expectam nā certi sum⁹ q̄ñ ā salui † sim⁹ † † nō
poris nostri. Spē enī † salui † fa/ enī a nobis spes † res sperata
cti sumus. Spes aūt que videt:

Quia ⁊ ipsa. Per ß q̄ nō ait simplicit ipsa: sed ⁊ ipsa: facit intelligi q̄ nec de ipsis desperandū est: q̄ nōdū credidērūt: q̄z ⁊ ipsi crediturī sunt ⁊ liberabunt: q̄ nōdū vocant filij dei: ß tm̄ creatura mō dicunt: cū nōdūq; az adoptiōis recepūt. Nō enī signaculo imagis amisso remānsit tm̄ creatura.
Liberabit. Reuelabit: Expectat reucla. Subiecit: liberabitur. Hec omnia per spiritum.

Quis crea. ⁊c. Nō quis est vel corpalis q̄ p loca tendit: vel aialis q̄ viuificat corpalē: vel spiritualis q̄ regit aialē: hec enī quis in hoc: q̄z intelligit spiritu vt angelus sentit aia: corpe est localis: sz non tota in eo est: q̄z sunt pter cum ⁊ angeli ⁊ alia. Simile dictū: quis nō videt solem: sed non totus: quia oculus tm̄.

Quis creatu. inge. Hec vniuersaliter loquitur nō colligit singula oiuz generū ß genera oium singulorz.

Quis creatu. Ingemiscit ⁊ par. Aug⁹. Quidā dicūt q̄ ⁊ sūmi angeli doleāt anteq̄ liberemur penitus. Sed etsi nos adiuuāt sine dolore hoc faciūt de quibus est ⁊ nephas dicere q̄ subiecti vnitati et a corruptione liberandi: sed quis i hoc dolet: ⁊ quis in hoc liberat: etsi nō in oibus hominibus.

Quis crea. Amb⁹. Quia elementa cū labore sua explent officia: qđ est nostri causa, vsi quiescent nobis assumptis. ⁊ ideo diligenter nos parcmus.

Ingemiscit. Semp ℰ in hoc nouū est: quod notatur per inchoatiuū verbum ⁊ pro desiderio patrie celestis.

Parturit. Aug⁹. Parturire dolere est.

Usq; adhuc. Quia etsi aliqui in sinu abrahe tamen omnis adhuc in his qui nondum sunt liberati.

Non solum. i. non solū in hoc corpus ⁊ aia ⁊ spiritus dolent ex difficultatibus corporis sed ⁊ nos in nobis preter corpus.

Adoptionē. vt etiā corp⁹ bñficiū adoptiōis accipiat: vt ex oi parte filij dei sint.

Primitias spi. Id est quorum iam spiritus quasi in sacrificium oblati sunt deo ⁊ diuino charitatis igne succensi.

Spe enim. Iō dicit vt maius meritū speī videat: ⁊ iō debeat saluare.

de lyra

prout spūs scūs mouēs liberū arbitriū est huius acceptiōis principiū. ⁊ sic est ibi meritū de ꝺigno: q̄z principiū meri i est ciuslē dignitatis cū p̄mio. l Mā expectatio creature. i. hois qui dī ois creatura: Marci vlti. Predicate euāgeliū oi creature. i. oi hoi. q̄z ꝓuenit cū angelis p intellectū: cum alijs aialibus p sentire: p vegetari cū plātis: ⁊ p esse cū inanimatis. vt dicit Dyonisius. ⁊ sic p similitudinē est ois creatura. m Reuelationē filioz dei expectat. i. in beatitudine celesti vbi deus clare videt expectat p patientiam. n Uanitati enī. i. passibilitati morti ⁊ incinerationi. o Creatura. i. humana natura. p Subiecta est nō volens. i. p pctm̄ ade qō nō est voluntariū in nobis ꝓpria voluntate. q Sed ꝓpter eū q̄ subiecit eā. i. ꝓpter deū patiēter sustinent. r In spe. s. resurrectiōis future. s Quia ⁊ ipsa creatura. i. hūana nā. t Liberabit a ser. corruptiōis ⁊c. qñ in resurrectione ex alia gloria fiet imortale corpus. v Scimus enī. ß inducit ad tolerantiā passionū exēplo duplici. p̄mū est creaturaz irrōnabiliū q̄ sunt in ꝓtinua transmutatiōe quousq; tota nā corpalis melioret cū hoc. ⁊ p ꝓsequēs debemus nos passiones tolerare patienter. iō dicit: Scimus enī q̄ ois creatura ingemiscit ⁊ parturit. Per hoc metaphorice intelligit transmutationis variatio. sicut p oppositū. s. p risū p̄aticus florittio. secūdū exemplū est ipsoz apl̄oz q̄ plenius ceteris credētibus receperūt spūm scm̄. ⁊ tm̄ patiēter tolerabāt aduersa: ⁊ dilationē glie in spe resurrectiōis future. ⁊ hoc ē qō dicit: r Nō solū aūt illa. s. irrōnabilis creatura ingemiscit ⁊ parturit. s Sed ⁊ nosipsi. apl̄i. t Primitias spūs habētes. i. spm̄ scm̄ in maiori plenitudine. a Et ipsi ītra nos gemim⁹. exīstētib⁹ in tribulatiōib⁹. b Adoptionē filioz dei. i. premiū qō reseruat filiis adoptiuis. c Expectantes. patienter. d Redēptionē corpis nostri. q̄z tunc fiet corpus imortale. ⁊ sic redimet a corruptiōe. e Spe enī salui facti sumus. ⁊ nō re ꝺdiu sumus in hac vita: qō ꝓbat ꝓsequēter dicēs: f Spes aūt q̄ videt nō est spes. q. d. ex quo non videmus deū clare sumus in dei expectatione.

Similiter aūt.

Spūs adiu. infir. Quia ingemiscimus ⁊ petimus liberari: ⁊ ne vel ante tempus vel contrarie petamus spiritus adiuuat: ꝙ oratio impetrat donum dei est euidenter: sed ⁊ orare est er gratia.

Spūs postu. Qualit adiuuet infirmitatē nr̄az ait: Ipse spūs postulat: adiuuat spūs nōdū habitās: vt sint fideles. Adiuuat fideles iā habitās

Sed ipse spi. post. Scōm eandē locutionis figurā q̄ dī aplūs a dño: Spūs loquitur i vobis. ait hic aplūs: Spūs postulat gemitibus. Non enīz spiritussanct⁹ postulat aut gemit: quasi indigeat: aut angustias patiat. Sed ꝙ ipse postulare nos facit: nobisq; interpellādi ⁊ gemendi inspirat affectum. Adiutoriū igit hic spūs sancti expressū est. Charitas enī que p spm̄ scm̄ facta est in nobis ipa gemit ipsa orat: ꝯtra hāc aures clausere nō nouit qui illaz dedit: Sic ⁊ spūscūs postulat ꝓ scis: ꝙ postulare scōs facit. Ita etiā ⁊ alibi ait aplūs: Nunc aūt cognoscētes deū: imo cogniti a deo: ita dictū est: vt intelligam⁹ deū in nobis fecisse cognitionē suā. Quid enim est ꝙ ait: Cognoti estis a deo. i. cognitores suos vos fecit. Facit enī nos deus cognoscere se. vnde dicimur cogniti ab eo.

Inenarrabilibus. Quō enī enarret qñ desiderat qđ ignorat. Nec tñ omo ignorat. Mā si penitus ignoraret: nō desideraret. Et rursus si videret gemitibus nō quereret.

Scrutatur. Non quasi quercns qđ nesciat: cui nihil est occultum.

Scimus aūt ⁊c. Quasi non solū hoc facit spūs scūs: sed etiam facit oīa diligētib⁹ se prouenire i bonū: ꝓspera vel aduersa: tales enī de⁹ solat ꝓsperis: exercet aduersis. prosunt enī mala que fideles pie perferunt vel' ad emēdāda siue demendāda peccata: vel ad exercendā, ꝓbandāq; iustitiā: vel ad demonstrandā huius vite miseriā. Quibus enī mors carnis de pctō ꝓmi hois originaliter venit: tñ bonus eius vsus gloriosissimos martyres fecit. Ideoq; nō solū ipsa sed ⁊ oīa scīi mala remissis pctis remanere debuerūt: vt haberet hō cū qbus ꝓ veritate certaret ⁊ vñ exercitaret virtus fidelitū:

Scōm ppo. vo. Quasi ꝙ vocati sunt nō aliunde est q̄ a predestinatione dei: Et inde est ꝙ oīa cooperant in bonū nō ex merito. Mā deus predestinauit. i. ꝓ appositā gratiā preparauit vt verbo predicationis crederent: illos quos prescīuit. i. louge ante prenouit fieri ꝓformes filij qui est imago

† nō est subiecta spei virtuti q̄ nō ē nisi de nō apparētib⁹ † i. de ea nō habet. † spes enī de futuris.

†non est †spes. †Mā qđ videt q̄s:

† cur vel qūo † sperare of † q qđ videt nō sperat: sz qđ nō videt. ⁊ hoc ē crescit hoc merit

†quid †sperat. †Si aūt qđ nō vi

† ideo gemimus q: f que e t aduersorū

demus spamus: †per patientiaz

† dīu in vanis agentes f q̄ non videm⁹ † nō solū in predictis adiuuat spūs: sed filr. i. per gratiam suaz

†expectamus. †Similit̄er aute ēt

† f docens ⁊ faciens nos orare † vel nostram

spiritus adiuuat †infirmitatē †no

f orationis

stre opationis. Māz quid orem⁹

† vt congruit f orare † ecce infirmitas

†sicut oportet: †nescimus: sz ipse

† postulare facit † nō ꝓra nos † i. facit gemere plus q̄ dici possit: tū, p hoc exilio: tū patrie desiderio

spirit⁹ †postulat †, p nobis † gemi

† g fit de re lenarrabili. † facit postulare ⁊ ipetrat

tibus †inenarrabilib⁹. †Qui aute

† vt sciat etiā gemitus inenarrabiles † f approbat ⁊ implet † f quid desiderare faciat

†scrutat corda †scit qđ †deside-

f quod deus vult.

ret spūs: qā secūdū deū postulat

† f. i. sanctos facit postulare f loco sanctoꝝ † f q. qūo orare debeam⁹ nescimus: sed f nos maiores ⁊ doctiores quoꝝ auctoritati credenduz est

†pro scis. †Scimus aūt quoniā

† f seruando mandatū † f p spūm vel cooperat spūs sanctus f vel procedunt

†diligētibus deū ōmnia †coope-

† f verū f q̄ nō recedēt⁹ ſz vsq; i finē pseuerātib⁹

rant in †bonū: †his qui secundū

† f nō meritū f dei. i. fm prescientā ⁊ predestinationez † f p ꝓdicationē f vel interius † f ad sancti. atē

†propositū †vocati sunt † sancti.

† f oia in bonū pscire ⁊ predestinare ⁊c. † f hoc ē fm ꝓpositum † f in prescientia apud se ab eterno prepara uit f elegit ad ꝓmissa ꝓmia vocari

†Nam †quos prescīuit ⁊ †predesti

† f in puritate vite. modo hic: ⁊ post in beatitudine

nauit †cōformes fieri imaginis fi

† f formes: ita vt † f iure hereditatē patris obtineꝝ ⁊ alijs disparicns qđ primogenitoꝝ est

lij sui: †ut sit ipse †primogenitus i

† f qđ fuit ꝓ filiō essem⁹.

multis frib⁹. Quos aūt †predesti

† f q̄uis ante auersos † f qz preparati erāt in prescientia f per predicatores f auersos.

uit: †hos †vocauit. Et quos vo

† f fm ꝓpositū qz sunt: ⁊ nō electi vocati exterius † f remissione peccatorum ⁊ bona operatione

cauit †ipos †iustificauit. Quos

† f dum peccatores essent † f omni genere virtutum vel eterna remuneratione f vt similes deo sint † f q hoc futurum

āt †iustificauit: illos †magnifica

f contra hec: vel ad hec aspicientes: vel beneficia dei sapientes f cum hec omnia prescit

uit. Quid ergo dicemus ad hec?

patris vsq; quaq; eadē cum patre. vnde dicit: Qui videt me videt ⁊ patrē.

Et nota ꝙ ipropric accipit sic predestinatio de pñti. s. ,p gre appositiōe p quā ꝓparant ad recipiendū verbū. ,ppie aūt predestinatio est prescientia ⁊ preparatio beneficioꝝ dei de quibus certissime liberant: quicūq; liberant.

Predestinauit. Predestinatio igit est gre ꝓparatio que sine prescientia esse nō pōt: Sed prescit deus ⁊ que nō est ipse facturus. i. mala. Quia etī sunt quedā que ita peccata sunt vt etiam pene sint pcti: fm illud: tradidit illos ⁊c. Nō tñ pcm̄ dei ē sed iudiciū. Bīa est ipsi⁹ predestinationis effectus.

Sciendū ꝙ deus ꝓparauit de⁹ ⁊ malis ignē eternū. Illis vtiq; quos iuste ꝓparauit ad abluenda supplicia: nec tñ ꝓparauit ad facienda peccata. ꝓparauit enī deus qđ diuina equitas redderet: non qđ hūana iniquitas admitteret. Non enī sic ꝓparauit sanctos ad iusticiā, peipiē dā: sicut ꝓpauit iniquos ad iusticiā, amittendā: ꝙ prauitatis ꝓparatoꝝ nūq; fuit. Hec igit regula in cōi est tenēda: Peccatores i peccatis pscitos esse nō ꝓparatos: penā aūt cē ꝓparatā fm ꝙ pscīti sunt.

Imaginis. Ut poꝛtemus imaginē celestis sicut portauimus imaginē terreni.

Vel ꝓmogenitus. Quia ante oēm creaturā non factus sed natus est.

Et ꝙ ꝓmus sine peccato natus: ⁊ primus impassibilis resurgens: in quo habet frēs. Nam fm id ꝙ vnigenitus est nō habet fratres. Scōm id aūt ꝙ primogenitus est fratres dignatus est vocare oēs qui p eius primatū in dei gratia renascunt.

Vocauit. Vocatio exterior fit p ꝓdicatores ⁊ est cōis bonoꝝ ⁊ maloꝝ Interior ꝛo tñ electoꝝ. de exteriori dī: Multi sunt vocati: pauci ꝛo electi.

Vocatione impletur predestinatio.

Vocare est cognitionem de fide adiuuare: vel compungere cum' quem sciat audire: ⁊ hoc est electorum tñ.

Magnificauit. Hoc de prescitis: de alijs non: etsi ad tempus videantur: tamen quia non permanent non magnificant.

Magnificauit. i. magnificabit. hoc aūt futurū est sed dī ꝓteritū: qz dī fecisse que ab eterno disposuit facere. vñ Esaias: Qui fecit que futura sunt. Talibus oīa in bonū: etiā q deuiant vt inde cautiores: ⁊ in se nō fidentes.

Sūt b̄ q̄ttuoꝛ memorata: predestinatio: vocatio: iustificatio: magnificatio.

Nicolaus

a Similiter aūt. Postq̄ ostendit bonū qđ ꝓsequunt q̄tum ad habitū adherentes ipsi christo. hic consequenter idem ostendit q̄tum ad actum meritoꝛium. ⁊ primo in actu intellectus. secundo in actu affectus: ibi: Scimus autem. Circa primum sciendum ꝙ oratio est expressio desiderij. ⁊ ideo est actus intellectus preposito tamen actu voluntatis. ⁊ quia incerte sunt prouidentie nostre Sap. ix. ideo frequenter desideramus ⁊ petimus: quod tamen non semper expedit nobis. vnde etiam paulus petijt amotionem stimuli. ij. Corinth̄. xij. quod tamen non expediebat sibi: propter quod non fuit exauditus. adherentes autem christo dirigunt in petendis a deo. ⁊ hoc est quod dicitur: Similiter autē. i. cum precedentibus bonis que habemus christo adherendo: habemus etiam ea que sequunt. b Et spiritus adiuuat infirmitatem. nos dirigendo si adhereamus christo: quia qui adheret christo vnus spiritus est cum ipso. c Nam quid oremus sicut oportet. i. sicut expediens ad salutem est. d Nescimus. propria virtute sed frequēter in hoc deficimus: sed hunc defectum supplet spiritus sanctus. ideo subditur: e Sed ipse spiritus postulat ꝓ nobis. i. postulare nos facit: sicut Beñ. xxij. dixit abrahe dñs: Nunc cognoui ꝙ timeas dñm. i. alios cognoscere feci. f Qui autem scrutat corda. s. deus pater. g Scit quid desideret. i. scire facit. vna est enim scientia patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti. Alio modo exponitur pars ista de spiritu angelico nobis dato ad custodiā qui dirigit nos in orando ⁊ in alijs actibus bonis. ⁊ sic exponit littera ista sic: Similiter autem ⁊ spiritus angelicus adiuuat infirmitatem nostram nos dirigendo q̄tum est er se quia sollicitus est de nostra salute. Maz quid oremus sicut oportet ad salutem. Nescimus. propter intellectus nostri perplexitatē. Sed ipse spiritus postulat pro nobis. preces nostras offerendo deo: Tobie. xij. Quando orabas cum lachrymis ⁊c. sequitur: ego obtuli orationem tuam dño. Gemitibus inenarrabilibus. p hoc

de Lyra

designatur desiderium angeloꝝ de salute hominū quod est inenarrabile a nobis eo ꝙ non est cognoscibile nobis perfecte. Qui aūt scrutatur corda. s. deus. Scit quid desideret spiritus. quia mens angelica est sibi totaliter manifesta. h Quia fm deum. i. sancte ⁊ ordinate: Postulat pro sanctis. i Scimus autem. Hic consequenter ostendit bonum adherentium christo in actu voluntatis qui est diligere per quem alia bona dirigunt in deū ⁊ sic dicit: Scimus qñ diligentibus deum. dilectione charitatiua ⁊ perseueranter. k Omnia cooperant in bonū his qui fm ꝓpositum. i. predestinationē. l Vocati sunt sancti. in presenti per gratiam sanctificantem. Istis enim ⁊ peccata in bonū prouenīt: qz fortiores ⁊ cautiores resurgūt. ⁊ etiā in gloria ad bonū eoꝝ facit pctoꝝ memoria: sicut cicatrices ad gloriā militis qui finaliter in bello triūphauit. eis ꝛo qui diligūt deū fm ꝑsentē iusticiā tñ pcta nō sic cedūt ad bonū eoꝝ. ió subdit: m Mā quos prescīuit ⁊ predestinauit. ⁊ nō alios. n Cōformes fieri imagini filij eius. qz filiatio adoptiua dei est quedā similitudo filiationis nālis diuine. o Ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. i. fidelibus. qz nō confundit eos fratres nolare Heb. ij. Sciendū aūt ꝙ cū dī sic: Quos prescīuit ⁊ predestinauit. prescientia nō accipit h ,put opponit predestinatiōi. sicut dānādi dicūt prescīri. sed accipit prout est ꝓambulū ad predestinationē. Electi enī a deo p̄cognoscunt ab eo: qz non eligit ignorans ⁊ a casu. tñ non est ibi precessio nisi rōnis tñ: qz ad predestinationē eternam sequunt alia bona que predestinatis in tempore conferunt. ideo subditur: p Quos aūt predestinauit hos ⁊ vocauit. per fidem ad se liberum arbitriuz trahendo. q Et quos vocauit hos ⁊ iustificauit. per gratiā. r Quos aūt iustificauit illos ⁊ magnificauit. p gloriā. qz gratia est arra aie. s Quid ergo dicemus. Postq̄ ostendit magnitudinē boni adherentiū christo. hic consequenter ostendit huius boni certitudinē: qz non potest ab electis amoueri per violentiam. ideo subdit:

Si deus

Unū est in deo: ⁊ tria in nobis. Predestinatio enī nra nō in nobis est: sed in occulto apud ipsū in eius pscientia. Tria vō reliqua in nobis sunt.

Deus ꝓ nobis. Predestinādo non existentes vocando aduersos. Justificando peccatores: glorificando mortales.

Tradidit. Aug⁹. Dicit q: pr̄ tradidit filiū: verū autor calicis huius est etiā ipse q bibit. Unde apls: Christ⁹ dilexit nos ⁊ tradidit semetipsū ꝓ nobis. Si ergo pr̄ filiū tradidit ⁊ filiꝰ scipsū. Judas qd fecit: pr̄ tradendo filiū bñfecit: filius tradēdo seipsū bñfecit. Judas tradēdo magistrū ꝓ auaricia malefecit. Nō enī qō nobis p̄scitū ē de passiōe xp̄i malicie iude deputabitur habebit ille mercedē malicie: christus laudē gratie.

Omnia. Minus ē nobis oīa dare q̄ nfi cā morti illum tradere.

Oīa supiora deus trinitas. s. ad videndū siue fruendū. Equalia angeli ḡbus equabimur in futuro ad q̄uiuēdū: etsi mō inferiores. Inferiora quoq; nra sunt ad dfiandū. Et silr quedā etiā supiora: vt sublimes angeli ⁊ vniuersa ministeria celestia nra sūt: nō dfio sed vsu sicut res dñi famulor̄ sunt ad victum: vel ornamētum: vel aliud huiusmodi.

Accusabit. Missus diaboli accusatio dicitur.

B Ad dexterā dei. In honore quo de⁹ cuius postulatio nō pōt ꝓteni.

Nicolaus

a Si deus ꝓ nobis. et accipit hic si ꝓ q: q: de⁹ est ꝓ electis. b Quis
Dē. 43. ē nos. q. d. null⁹. q: null⁹ pōt resistere ptāti diuine: ⁊ q̄ sit ꝓ electis: ꝓfir ostēdit dicens: c Qui etiā ꝓprio filio suo. nāli. d Nō pepercit ⁊c. ⁊ maxime dilectiōe ad electos. e Quō nō ⁊c. argumētū est a maiori. itē predictū bonū nō pōt tolli ab electis p accusationē. iō subdit: f Quis accu. aduer. elec. dei. in iudicio finali. q. d. nullus. ⁊ subdit cā: g Deus est q iustificat. sniando ꝓ electis: iō pars aduersa demonū nō audebit mutare. nō etiā p modū ꝓdēnatiōis. iō subdit: h Quis est q ꝓdēnet. q. d. nullus. ⁊ subdit rō: i Christus iesus ⁊c. interpel. ꝓ nobis. apud patrē ofidendo latus ⁊ vulnera. ⁊ sic tollit ois ꝓdēnatiōis cā. k Quis ḡ. Postq̄ apls ofidit q xp̄o sit adherēdū. hic ꝓfir ofidit huius adherentie modū q debet esse firmus: quā firmitatē ostendit tripliciter. ꝓmo ex pte corpis. scdo ex pte aie: ibi: Certus sū: Ex pte vō corpis apparet firmitas adhesionis q̄ qs ꝓ nulla passione illata corpi sepat a xp̄o: ⁊ ponit apls septē passiōes quar̄ maxima est mors: q: est vltimū terribiliū in vita p̄ñti ꝑm pbm. iō ponit vltimo: cum dī: An gladius. Alie sunt dispositiōes ad mortē. aliq̄ tñ ꝓpinque: ⁊ alie magis remote: inter ꝓpinquas est ꝓbabilitas mortis iminētis q̄ duplicit accipit. Uno mō q̄tū est in re. ⁊ q̄tū ad hoc dī: An periculū. Alio mō q̄tū est in apprehensione aie. ⁊ q̄tū ad hoc dī: l An angustia. Dicit enī qs angustiari q̄ est in arto positus. Passiones vō magis remote ⁊ dispositiōes ad mortē ꝓtingūt ꝓpter subtractionē necessarij ad vitā. s. alimēti ⁊ tegumēti. ⁊ q̄tū ad hec duo dī: An fames an nuditas: vel ꝓtingūt ꝓpter illationē nocumēti: qō qdē nocumētū ꝓsideraf duplicit. Uno mō vt est ab hoste. ⁊ q̄tū ad hoc dī: An psecutio. Alio mō inq̄tū recipit in corpe patientis: ⁊ sic dī: Tribulatio. Apls aūt in scribendo nō curauit multū de tali ordine artificiali. sed dimisit ꝫ exp̄ositoribus. q̄ aūt talia paterenf sci ofidit inducēs ad hoc auctoritatē psal. xliij. m Qm̄ ꝓpter te mortificamur. i. ad mortē p afflictiōes ⁊ tormēta ducimur. sic pz i martyrib⁹. n Estimati su. sic oues occisiōis. quar̄ occisio reputaf vtilis ꝓ lana ⁊ carnib⁹ hñdis. sic tyrāni bona martyr̄ rapiebāt. ⁊ cū ꝫ obsequiū se p̄stare deo reputabāt: Joā. xvj. Venit hora vt ois q interficit vos arbitref obsequiū se p̄stare deo. o Cert⁹ sū. ꝫ ꝓfir ofidit firmitas ex pte aie i ꝫ q̄ nō est sepabil a xp̄o p aliq̄ illatū sibi cuiusmodi est deceptio q̄ aliq̄s ꝓcuit ex pte illius q̄ decipit eo q̄ est i passiōe posit⁹, sic timēs ad modicū strepitū credit irruere hostes. maxie vō passiōes sūt timor mort̄ ⁊ amor vite. ⁊ q̄tū ad ista dī: Cert⁹ sū enī q: neq; mors. i. timor mort̄. p Neq; vita. i. amor vite. aliq̄s ꝓtingit deceptio ex

† ſ vt predictum est † ſ nullus ꝓ suus potest nocere sed cooperatur in bonum

†Si dē⁹ pro nobis: † quis cōtra

† ſ de⁹ ē ꝓ nobis q ḡter alia: filiū dedit ꝓ nob ſ nullus ꝓtra nos: q: dedit nobis oīa † ſ substantiali.

nos? †Qui ētiā proprio †filio suo

† ſ ꝓ pcōribus q̄ natus ē ſ ꝓ reparatiōe nostra

non pepcit: sed † ꝓ nobis oībus

† ſ si dedit filiū quō potest negare qui oīa cū illo.

tradidit illū. †Quōmō nō etiam

† ſ q̄ minus ſ in p̄ñti: iusticiā. ⁊ post: vitā eternam superiora inferiora equalia

cū illo† omnia nobis donauit?

† ſ ⁊ cū hoc ita sit nullius accusatio nocet † ſ ita vt sit ſ vt noceat † ſ quos prescivit

†Quis accusabit †aduersus †ele,

† ſ alius non potest: deus non vult: quia ipse est qui † ſ cum nullus accuset

ctos dei? Dē⁹ q̄ iustificat. †Quis

† ſ q̄ possit inferre mortē ſ nullus poterit inferre q velit. solus enī xp̄s posset sed nō vult † ſ nunquid.

est †qui cōdemnet? † Christus ie,

† ſ ꝓ illis ſ vult dānare † ſ dico mortuus

sus qui †mortuus ē: †immoq ⁊

† ſ q̄ō maius est vt ⁊ nos resurgamus † ſ q̄ō maximum est ſ in bonis potioribus † ſ patris.

†resurrexit: †q ē ad dexterā† dei:

† ſ medius inter deum ⁊ homes † ſ representa iōe humana ſ non voce sed miseratione

†qui etiā †interpellat pro nobis.

† ſ ⁊ cū ita sint † ſ nunqd hec aduersa

†Quis ergo †separabit nos a chari

† ſ corpor̄ afflictio † ſ mentis anxietas

tate xp̄i? †Tribulatio: †an angu,

ſ de loco ad locū ſ penuria cibi ſ vestitus penuria

stia an psecutio: an fames: an nu,

ſ apparatus mortis ſ ipsa mors

ditas an periculū: an gladius? Si

: q: ubi inseparabiliter adheremus.

cut scriptū est. † Qm̄ ꝓpter te

ſ varijs tormēt̄ vita † ſ tota vita. † ſ sine respectu mie.

mortificamur † tota die: † extimā

ſ que non ꝓsunt nisi occise

ti sum⁹: sic oues occisiōis. Sed i

† ſ tribulationibus ⁊ tormentis positi † ſ superiores efficimur † ſ non propter nos

his †omnibus † superamus: † pro

† ſ cuius bñficiū superat predicta † ſ superamus dico.

pter eū † qui dilexit nos. † Certus

† ſ ex ꝓmissione eius dicentis: nō te deseram neq; relinquā † ſ quā minantur

sum † eni: quia neq; † mors: neq;

ſ ꝓmissa ſ minor ordo ſ mediocris.

vitā: neq; āgeli: neq; p̄ncipatus

† ſ maior q̄ miracula facit † ſ presūa bona vel mala

neq; † ꝑtutes: neq; † istātia: neq;

† ſ bona vel mala † ſ violentia a licuius † ſ humane potestatis vel elevatio sathane

† futura: neq; † fortitudo: † neq;

† ſ sapientia alicuius ſ vel si diabolus monstret infernum: vel minet̄ precipitium † ſ vel noua: vt equ⁹ bipes si fiat vt fecit ioannes ⁊ mambres

altitudo: neq; † ꝓfundum: † neq;

ſ alia a predictis

creatura aliq̄ poterit nos separe

† ſ qua eū diligimus † ſ q: oībus meli⁹ de⁹ † ſ nobis † ſ deus charitatē suā in christo nobis ofidit quē ꝓ nobis tradidit † ſ nō a nobis.

a † charitate † dei: † q̄ est in † christo

iesu domino nostro.

Eritātē di, C. IX.

v ſ positus ſ in aliqua parte.

co i christo iesu: nō men

† ſ ⁊ si vos non creditis

tior: testimoniū perhibēte mihi

ſ radicata ⁊ fundata.

cōsciētia mea in spiritusancto:

Interpellat. Dum quotidie hominē quem assumpsit ⁊ graue genus mortis quod ꝓ nobis sustinuit vultui paterno offert.

Uel sic̄ scriptū est. Q. aliqs diceret. Cur ista cōmemoras sūt ne nobis hec mala: Rndet: Utiq; ista mala sūt nobis sic̄ scriptū est: Quia ꝓpter te mor. ⁊c. ꝓpter te cāz notat sine q̄ corona martyrij ñ redditf. Martyrē enī nō facit pena ꝫ cā. q: ipse ꝓ nobis passus est vt ⁊ nos ꝓpr̄ ipsū patiamur. Sed in his oībus ⁊c.

Neq; ange. ne. p̄n. neq; vir. Di ordines accipiūt de malis angelis: ⁊ de bonis si fieri posset.

Neq; alti. ne. pfū. Amb. i. nec ꝓspera vl aduersa. vñ Salomon: Di uitias ⁊ pauptates: ne demihi: ne repletus mēdax fiam: vel pauper rapiā: ⁊ piurē nomē dei. Multi peccāt altitudine: multi necessitate: ꝫ b ꝓponit achaz i esaia q nolebat petere signū neq; i alto: neq; i pfūdo. Remediū de xp̄o: q neq; elat⁹ ptāte qua cēlis p̄ri: nec turbat⁹ dciectiōe mort̄: q est signū i alto et i pfūdo: ne ille vel regia ptāte extolleref: vl cr̄una turbaref: sicut tunc erat ꝓ bello assyrioꝝ. C. IX.

Eritatē dico.

v Adō nihil pōt separare: sed olim fuit separat⁹ vnde mō doleo ⁊ sic mala iam in bonum q̄uertunt.

Ueritatē dico. Amb. Quia contra iudeos loqui visus est: affectuz suū

de lyra

pte decipiētis eo q̄ multū credit eius dict. ⁊ B remouet dicēs: q Neq; angeli. qui sūt de infimo ordine prime hierarchie.

r Neq; principatus. q sunt de tertio ordine cuius dam hierarchie. ⁊ sub istis intelligunt archangeli qui sunt de medio ordine: ⁊ dicunt archangeli: quasi principes angeli. ab archos qō est princeps.

s Neq; virtutes. angeli sunt de scdo ordine medie hierarchie. ⁊ sub istis intelligunt ptātes qui sunt de infimo ordine eiusdē hierarchie. Istos autē angelos exp̄imit apls: q: sunt de q̄nq; ordinibus quor̄ officia sonāt in ministeriū circa nos. Angeli vō de quattuor ordinib⁹ superioribus sunt assistētes deo. q. d. apls. Quis angelus q mittunt in ministeriū est multū credēdū tñ nō possent separe a charitate xp̄i p aliquā deceptionē. nō est aūt p ꝫ intelligendū q̄ angeli sci velint nos decipe sed q̄ si vellent nō possent. Aliq̄ enī ꝓpositio cōditionalis est vera cuius vtraq; pars est falsa ⁊ ipossibilis sicut ista: si hō volat habet alas: ⁊ sic est in ꝓposito. ⁊ p talem modū dicit apls Gal. j. Licz nos aut angelus de celo euāgelizet vobis p̄terq; qō euāgelizauimus vobis anathema sit. t Neq; instantia. i. quecūq; p̄sentia nō poterūt nos separe a charitate xp̄i. de p̄terito nō facit mētionē: q: non faciūt in hoc difficultatē. Aliqn̄ vō ꝓtingit deceptio p demonē: q: aliqn̄ decipit ptāte: de qua dī Job. xli. Nō est ptās sup terrā que cōparet ei. quā excludit dicens: v Neq; fortitudo. aliqn̄ vō mendositate ꝓmittēdo maiora q̄ possit facere: sicut xp̄o hoi Matth. iiij. Hec oīa tibi dabo si cadens adorauer̄is me. qō excludit cū dī: x Neq; altitudo. a demone ꝓmissa. aliqn̄ vō malicia occulta: qō excludit ibi: y Neq; ꝓfundū. s. malicie demonis. ⁊ vt omia generaliter excludat subdit: z Neq; creatura alia poterit ⁊c. ⁊ loquit̄ hic apostolus de predestinatis. ⁊ q̄tuz ad desperationē finalē: q: iz peccent aliqn̄: tñ semp in charitate christi moriunt. C. IX.

a Eritatem dico. Postq̄ ostendit apostolus cessationem legis fa-

v ctam per christum ⁊ q̄ ei est totaliter adherendum: ne per hoc videatur iudeos derelinquere tanq̄ exosos: ideo consequenter hic ostendit erga eos suum affectum. ⁊ hoc tripliciter. primo volendo de eorum obstinatione. secundo orando ꝓ eorum conuersione. ca. sequenti. tertio compescendo gentiles ab eorum insultatione. ca. xj. Prima in duas. quia primo ostendit suum affectum. secūdo remouet incidens dubium: ibi: Nō autem. Circa primum dicit: Ueritatem autem dico in christo iesu. ⁊ est modus iurandi ad assertionem sui dicti. Exquo patet q̄ iurare non est peccatum viris perfectis ex causa rationabili sicut erat in proposito. quia iudei defacili non credebant sibi. b Conscientia mea. bene ordinata.

Qm̄ tristicia

ſirca eos oſtendit: qđ ſurādo firmat. Dolet genus ſuū bñficio chriſti ptiua
ſ. Optabā ait: nō opto: qz ſcit ſe talē nō poſſe a chriſto ſepari: tñ affectum
circa illos oñdit: de qbus multa p̄conia enumerat: vt oibus p eis dolorē
incutiat: q tanto peiores ſunt gētilibus: q p̄rogatiuā patrū ⁊ pmiſſiōis p̄
diderūt: ppenſius eni malū eſt dignitatē pdidiſſe q̄ nō habuiſſe: Sed hoc
eſt inqt qđ deus dixit fu
turū vt nō filij carnis ſint
ſemē abrae: ſed q fidē hñt
p quā natus eſt yſaac: yſa
ac in tipo chriſti. Jacob ⁊
eſau duoruz pplox. Job
fuit ex filijs eſau: qnt⁹ ab
abrahā: B eſt nepos eſau.
¶ Pro fratrib⁹. Vel
p his retrahendis q mō
ſunt frēs in fide q ſunt ⁊
cognati mei: ⁊ ita grauiꝰ
peccabam.
Nō aūt q̄ exci. ⁊c.
Cōſolat doloꝛē ſuū apls
hos olim deus ſaluādos
nō decreuit: p̄cius: nō p
ſonaꝝ acceptor. Nulluz
eni dānat anteq̄ peccet:
nullū coronat anteq̄ vin
cat: ſed p̄ſciētia diffinitz
habet: q̄lis vniuſcuiuſq̄
futura ſit voluntas: ex q
damnetur vel coronetur.
Quia dolebat de iudeis:
¶ ſolat ſe inueniēs: ſcriptū
nō oēs eſſemus ſaluādos
ſed tñ ſilēs yſaac. In his
§.1.c oſtēdit q ſola gratia dei
faciet filios dei.
Nō aūt excidit verbū
dei. Dixit q pmiſſio eter
ne hereditatis facta eſt iu
deis: ſed qz ipſi ex magna
B pte nō crediderūt: videba
tur verbū dei nō eſſe ipletū. Ad qđ rñdet: etſi in q
buſdā nō ſ̄ipletū: in aliis tñ. ſ. in gētib⁹ credentib⁹
impletū eſt: qui⁹ mō veri
ſunt filij abrae.
Non autem excidit.
Quaſi etſi ita laborauī: etſi nō oēs credūt: nō tñ excidit verbū dei. vel non
dico q excideriꝰ. Verbū dei excidere eſt promiſſa non implere.

¶ ſpūs ē teſtis ſ de hoc q̄ † ſtupor mētis
quōniā † triſticia eſt mihi magna
† nō horari⁹ †† cōpūctiōis †† nō ſpecieren⁹
⁊ † continuus † doloꝛ † cordi meo.
ſ ⁊ merito doleo † g mō apls †† ſeparatio alioꝛū.
Optabā eni † egoipe † anathema
†† p iudeis q̄ frēs in lege quoꝝ legē volebā defende
re ſ a chriſto errantibus
ee a xp̄o: p̄o † frātribus meis qui
† ſ ⁊ ideo amplius inuādi † ſ de tribu beniamin
ſūt † cognati mei † ſecundū carnez
† ſ veri ſm bonos: vel genere † ſ ad quos pertinet
qui ſūt † iſraelite: † quoꝝ adoptio
†† q ē †† qz pp̄s peculiaris: vel mō p miracula que
fecerunt †† nouum
eſt filioꝝ: † ⁊ † gloria: ⁊ † teſtamen
† ſ quoꝝ †† quā vetus p̄figuras ferret. † ſ cultus
dei vnius. † ſ quorum.
tuz: † ⁊ † legiſlatio ⁊ † obſequiū † ⁊
†† qbus ſcē ſunt pmiſſiōes †† laus a p̄oꝛib⁹ †† ſūt
† pmiſſa: † quoꝝum † p̄ceſ: ex qui
†† laus a poſterioꝛibus †† vñ homo natus eſt in ea
bus † eſt chriſtus ſecundū † carnez
† ſ ⁊ſi ſm carnē natus ſit de patribus † ſ vnde ⁊
fundauit eam altiſſimus.
† qui eſt † ſup omnia deus benedi

†† verū ē q̄ ipſe ſit deus ſ q. g huic veritati cōtradi
cebā mō p̄firmo †† verū ē ſ ⁊ſi ita laborauī ⁊ſi oēs
non crediderunt: non tamen e. v. ſ non irritaeſt pmiſ
ſio: ⁊ſi non omnes ſaluī: quia non omnes.
ctus in ſecula † amen. † Non autē
q̄ exciderit verbū dei. Non eni
ſ ſm carnem.
oēs q ex circuncisione ſunt iſrael.
†† ad iſrael vere pertinentes † ſ ſm carnem.
hi ſūt † iſraelite: neq̄z qui † ſemen

In yſaac. Id eſt in chriſto vocante gratia congregantur.
In yſaac. ¶ Promiſſione p̄figurati ſūt: nō q ſeipſos iuſtos: ſed quos de⁹
facit: hi ſunt filij libere q̄ ſurſū eſt q̄ eſt mr nra: filij carnis ſūt terrene hieruz
que ſeruit cū filijs ſuis. Sicut yſaac nō meruit: vt naſciturus, pmitteret: ſic
⁊ iſti ſed ſola gratia promiſſa eſt eis data filioꝝ adoptio.

†† i. heredes † ſ ſz filēs iſaac: qz ita dicit ſcriptura.
ſūt abrahe: oēs † filij abrahe: † Sz
†† qz ex dei vocatione eſt aliqs ſemē abrahe.
i iſaac vocabit † tibi ſemen: id eſt:
†† exponit auctoritatē † ſ nō ſunt humano ope filij
dei † ſ idem eſt q̄ filij abrahe
† nō q filij carnis: † hi filij dei: † ſz
ſ i. qui ſola dei p miſſione generantur vt iſaac
qui filij ſūt pmiſſiōis eſtimant
† ſ ſpūali † ſ an iſaac ex pmiſſione † vtiqz ſ quia
† in ſemine. † Promiſſionis eniz
† ſ in geneſi. ſ. † eo die reuoluto anno
verbū † hoc ē. † Secundum hoc
†† o abrahā † ⁊ hoc efficiā † vel p̄ceptus vel edi
tēpus veniā † ad te: † ⁊ erit † ſare fi
tus non eni determinat †† ſ. ſara habuit p miſſionē
lius. Non ſoluz aūt † illa ſed ⁊ re
ſ duos filios
becca: ex vnō concubitu habens
† ſ ne quis putet ex merito eoꝝm fieri.
iſaac patris noſtri. † Cum enim
†† qz poſſet et i vtero luctādo aliqd meruiſſe videri.
nōdum nati fuiſſent: † aut aliqd
† ſ ideo tūc vt p̄poſitū. i. p̄ſcientia dei maneret
. i. impleret ſm electionē. i. gram q̄ elegit ſicut p̄ceui
egiſſent boni aut mali: † vt ſcōz
dit non ſm debitum meritoꝝum: quia eligendos ipſe
facit non inuenit
electionē ppoſitū dei māeret: nō
ſ ex gratia vocantis dei ſ matri.
ex opibuz: ſz ex vocāte dictū ē ei
†† hec de preſcietia †† q. ita ex gra dictū ē ſicut ma
lachias dixit de iam preteritis q̄ iacob gratia electus
non meritis: eſau ſubtracta gratia reprobatus.
† qz maioꝝ ſeruiet minoꝝi: † ſic ſcri
ſ hoc iterum de iudicio
ptū ē. Jacob dilexi: eſau āt odio

Non ſolū aūt illa.
Sara habuit pmiſſionē:
ſed ⁊ rebecca habuit pro
miſſionē habens. ſ. duos gene. 21. d
filios ex vno cubitu yſa g. 1. 4. d.
ac patris nri. Ex vno cō
cubitu dicit: ne videantur
merita parentū differen
tia in generatis: ſed p̄ſ.
i. inſtitutoꝝis noſtri: quez
imitemur ſi volumus eſſe
filij dei. ¶ Promiſſio facta
ſare oſtendit: q̄ ꝓpter ge gene. 25. c
nus nullus ſaluat. Iſta
rebecce: q̄ ꝓpter nullum
meritū ſuū vel parētū ali
quis eligit: ſed ſola gra.
Cū eni. Rebecca ha
buit pmiſſionē hanc. ma gene. 25. c
ioꝝ ſeruiet minoꝝi. i. eſau
C
pſequēdo pficiet Iacob. Exo. 9
Non ex opibus.
Futuris q̄ bona vel ma
la nō erāt futura niſi ap
poſita gra vel ſubtracta.
Maioꝝ ſeruiet mi.
Hoc ad lram: qz idumei
qui de eſau q ⁊ edom dr:
ſubditi fuerūt filijs iſrael:
ſed magis in hac ꝓphetia
intēdit q̄ pplus iudeoꝝ
maioꝝ. i. in cultu vni⁹ dei
p̄ioꝝ. minoꝝi. i. poſterioꝝi
chriſtiano eſſet ſeruitur⁹.
Jacob di. ⁊c. In ia
cob nihil inuenit amādū
niſi miſericordie ſue donū.
In eſau nihil odit: niſi gene. 25. c
originale pctm: ſed quō malac. 1. a
hoc recte cū nihil egiſſent
quia res eſt ſtupenda: ſibi
obijcit: Quid ergo dice
mus: Ex miſericordia velle ⁊ currere: qđ apparet in alijs ex eadem maſſa
cui debita eſt perditio. dicit enim ſcriptura:

Nicolaus

a Qm̄ triſticia mihi eſt magna. q̄tū ad mentē. b Et ꝯtinuus doloꝛ. ex aīa redundās ad carnē. ⁊ ſupplendum eſt p iudeoꝝ infidelitate: qđ de
clarat dicens: c Optabā eni egoipſe ana. eſſe a chriſto. i. ſeparū ab eo.
qđ dupliciter pōt intelligi. Uno mō referendo ad tēpus in quo p̄ſequebat
chriſtū in mēbris ſuis Act. viii. ⁊ hoc ex zelo iudaice legis. ⁊ ſic optabat ſe
ſeparatū eſſe a chriſto. Alio mō referendo ad tempus poſt ꝓuerſionē ſuā in
quo p̄dicabat fidē catholicā. ⁊ tūc aliqñ optabat ſepari a chriſto p dilatio
nē ſue glie ad tēpus vt intenderet ꝓuerſioni iudeoꝝ ad fidē chriſti. vñ dicit
¶ Phil. j. Deſideriū habens diſſolui ⁊ eſſe cū chriſto. p manere aūt in carne
neceſſariū eſt, ppter vos. d ¶ Pro fribus meis. ſ. ꝓuertendis. e Qui
ſunt cognati mei ſm carnē. Fuit eni apls natiōe iudeus de tribu beniamin
vt ipſemet dicit. j. rj. ⁊ ¶ Phil. iij. f Quoꝝ adoptio ē filioꝝ. q: ppls ille
ſpāliter dictus eſt filiꝰ dei: Exo. iiij. Filius meus p̄mogenitꝰ iſrl. g Et
glia. qz ei facte ſunt apparitiōes diuine. h Et teſtamētū. q̄tū ad māda
ta dei data pplo p moyſen. i Et legiſlatio. q̄tū ad p̄cepta decalogi a
deo data pplo: Exo. xx. k Et obſequiū. dini cultꝰ. l Et, pmiſſa. p
phaꝝ de xp̄o. m Quoꝝ pres ex qbꝰ eſt xp̄s. vt pz Matth. j. n Scōm
carnē. hoc dr ad oſtēdēdū q̄ in chriſto nō ſolū eſt hūana nā ſm quā deſcē
dit a patribus veteris teſtamēti: ſed etiā diuina ſm quā ,pcedit a p̄e. ideo
ſubdit: o Qui eſt ſup oia deus bñdictus. ex quo manifeſte patet erroꝛ
Arrii dicētis chriſtū eſſe purā creaturā. p Nō aūt. Hic circa p̄dicta re
mouet dubiū ex hoc eni q̄ dicit, pmiſſa de chriſto facta iudeis: q tñ nō re
ceperūt eū: poſſet aliqs credere fruſtratū fuiſſe, pmiſſum diuinū. iō hoc re
mouet p duplex exēplū. ſecūdū ponit ibi: Nō ſolū. Circa primū dicit: Nō
aūt. ſupple ſequit: q Q̄ exciderit ver. diuinū. ab ipletiōe ex infidelitate
iudeoꝝ: qz aliq coꝝ vt apli: ⁊ plures alij receperūt fidē chriſti in qbus pro
miſſū dei ipletū ē. r Nō eni oēs q̄ ex iſrl. i. a iacob: alio noīe dicto iſrl:
Geñ. xxxij. deſcēderūt ſupple. s Hi ſūt iſraelite. p imitationē fidei eiꝰ:
qđ declarat in filijs abrae q non oēs dicti ſūt ſemē eius: ſed illi tñ q deſcē
derūt p yſaac. ⁊ B eſt qđ dr: t Neq̄z q ſemē ſunt abrahe. ſm teſtimoniū
ſcripture. v Oēs filij. qz filij abrahe de agar ⁊ de cethura nō ſūt dicti ſe
mē eius. qđ oñdit p ſcripturā Geñ. xxj. Sed in yſaac vocabit tibi ſemē. de
alijs aūt filijs ſubdit: x Nō q filij carnis. virtute nāli geniti cuiuſmodi
fuerūt iſmael ⁊ filij cethure. y Hi filij dei. i. ad eiꝰ cultū electi. z Sz

q filij ſūt ,pmiſſiōis. ſ. diuine. a Eſtimant in ſemine. ſ. abrahe. ⁊ q ſint
illi oñdit p ſcripturā: dicens: ¶ Promiſſiōis eni verbū hoc eſt. qđ ſubditur:
b Scōm h tps. i. ānō reuoluto. c Veniā ⁊ erit ſare filiꝰ. Geñ. xviij.
Allegat aūt hec auctoritas ⁊ alie ſequētes ſm tranſlationē ſeptuaginta q̄
tpe apli erat multū authētica. dicit aūt B yſaac, pmiſſiōis filius. qz virtute
diuina nā iuuante fuit genitus: qz pr erat centenarius ⁊ mater ſterilis ⁊ no
nagenaria. igit cū ,pmiſſio facta abrahe Geñ. xv. q̄ ſemē ſuū eſſet futurū
ſicut ſtelle anteq̄z aliquē haberet filiū: vt ibidē dr. ⁊ tñ hec ,pmiſſio nō fuit
ipleta in oibus eiꝰ filijs: h ſolū in yſaac vt dictū eſt: nō dr fruſtrata: ſic nec
,pmiſſio q̄ ,ppbas de xp̄o fruſtrata eſt q̄tus nō oēs iudei ipſū receperint p
fidē: ſed aliq ad h electi. d Nō ſolū. Hic inducit aliud exēplū ad ,ppo
ſitū. Et diuidit in duas ptes. qz ꝑmo ponit exēplū. ſcōo mouet ex B dubiū
ibi: Quid q̄ dicemus. Eſt aūt exēplū h de filijs yſaac: q iz eſſet ,pmiſſiōis
filius vt dictū eſt. ⁊ p eū ipleda ,pmiſſo diuina de ſemine abrahe: nō tñ i
pleta fuit in duobus filijs ſuis eſau ⁊ iacob: ſed in iacob tñ. ⁊ tñ dr firma
⁊ veraciter eſſe ipleta. Et eadē rōne, pmiſſio de xp̄o iz nō fuerit ipleta in oi
bus iudeis: ſed in aliqbus ad h ſpāliē electis. dicit igit: Nō ſolū aūt illa. ſ.
ſara habuit filiū ex aditoꝛio gre. e Sed ⁊ rebecca. ſm q̄ dr Geñ. xxv.
Deꝑcatuſq̄ eſt yſaac dñm ,p vxoꝛe ſua eo q̄ eēt ſterilis q exaudiuit eū ⁊ de
dit ꝓceptū rebecce. f Ex vno cō. ha. ge. filios. h nō ē de textu ſ ſubintel
ligit: ,ppt qđ fuit poſitū p modū gloſe: ⁊ poſtea inſertū textui p̄ſcriptoꝛes.
g Cū eni nō. na. fuiſſēt. ſ. eſau ⁊ iacob. h Ut ſm electionē. i. p̄deſtina
tionē dei liberā. i ¶ Propoſitū dei maneret. i, pmiſſio dei firma eēt ⁊ i
pleret. k Nō ex opib⁹. qz nōdū nati erāt. l Sed ex vocāte. ſ. ex deo
cui⁹ electio p̄cedit oia iſta. m Dictū ē ei. ſ. rebecce: Geñ. xxv. n Quia
maioꝝ. ſ. eſau. o Seruiet minoꝝi. Hoc fuit ipletū tpe dauid deſcendēte
de iacob: qz idumeā fecit ſibi tributariā. ij. Reg. viij. ⁊ quia illa repꝛobatio
eſau ⁊ electio iacob fuit ſignū repꝛobationis ⁊ electionis ad gloriam. ideo
ſubditur: p Sicut ſcriptum eſt. Malachie. j. q Jacob dilexi ⁊c.
Circa partē iſtam p hoc qđ dr hic: Cum nihil boni egiſſent aut mali. tolli
tur erroꝛ Origenis qui dicit q̄ merita p̄cedentia in alia vita iſtā p̄cedēn
te ſunt cauſa predeſtinationis ⁊ repꝛobationis diuine: qz ſic eſau ⁊ iacob in
illa vita aliquid boni vel mali egiſſent quod hic ſimpliciter excluditur.
Itē añ vitā huius mūdi nō fuit alia: aliter nō incepiſſet mūdus ſimplicit

ſicut dr

Quid g. Quia sine merito hūc elegit: hunc reprobauit: dicet iniquus deus: Nō q hūc p misericordiā elegit: illum p iusticiā reprobauit: in quo neutro est iniquitas: hunc p misericordiā: q ita dicit moyses: hunc p iusticiam: q ita dicit scriptura inducens deum loquentē pharaoni.

Absit. Cōstat q nullus liberat: nisi gratuita mia: nullus dānat nisi eqssima iusticia: Sed cur potius hūc q̄ hūc liberet scrutet q pōt tā pfundū iudicium: verūtn caueat precipitium

Exo.32.d. Miserebor cui m. t. cui pscio miserēdū: sciēs illū quertēdū: r apud me māsurū ß est dare illi cui dandū ē: nō dare illi cui dandū nō est: vt eū vocet quē sciat obaudire: vt dauid: q post veniā tā bñ p stitit. Saul nō auditus in pce nō pstitit: ß ad idola quersus est: vñ iuste reprobatus esse a pscio videt.

Exo.9.d. Nō est volen. r t. Tangz diceret nō sufficit sola volūtas hois: si non sit etiaz mia dei. Cui dī: Econtra nō sufficit etiam mia dei: si nō sit volūtas hois: ac p ß si recte dictū est illud: cur ctiā a ꝫrio si recte dī. Nō miserētis est dei: sed volentis est hois. Restat g vt recte dictū ß intelligat: vt totū deo det: q hois volūtatē bonā r pparat adiuuādā: r adiuuat pparatā: volentē puenit vt velit: volentē subsequit ne frustra velit.

Aug⁹. Quis porro tā ipie desipit vt dicat deū malas hoīuz volūtates ḡs voluerit r qñ voluerit i bonū nō posse quertere: cū volūtati ei⁹ nihil resistat: Sed cū facit p miaz facit. cū aūt nō facit p iudiciū nō facit. Miserek vtiqz ßm gfaz q̄ gratis dat. Obdurat aūt ßm iudiciū qđ meritz reddit. vñ dat intelligi: Ubi obduratio dei fit: nolle miseri: vt si ab illo irrogek aliqd q̄ sit hō deterior: ß tantū q̄ sit melior nō erogek. Jō nō quō dictū est. Nō ē volētis nec cur. sed mise. dei. ita etiā dictū est nō volentis neqz cur. sed obdurantis dei: q: nō obdurat ipartiendo malū: sed nō largiendo bonū: qđ facit equitate sua: sicut et miseri cordia sua gratiam prestat.

Excitaui vel Ius. vel ser. Amb. In ß ipsuz te seruaui cū indignus esses viuere: vel suscitaui te: q: cum apud deum mortuus esset: modicum tempus accepit: vt in eo oēs gentes dei virtutem addiscerent.

Nicolaus

sicut dī in pncipio Beñ. itē si fuisset talis vita. merita tñ creature ibi facta nō potuissent esse cā pdestinatiōis q̄ est actus volūtatis diuine: q: tpale nō pōt esse cā eterni. Hoc igit repulso tangz erroneo. alij dixerūt q pscientia meritoz q̄ eterna est: est cā pdestinatiōis q̄ deus vult dare gloriā alicui. sic rex dat militi equū eo q scit vel estimat ipsū bñ vsurū. sed hoc nō valet. q: merita vt pscita sūt ordinata ad gloriā sicut ad finē. volēs aūt recte r ordinate cuiusmodi est deus q nō pōt aliqd velle nisi recte r ordinate: nullo mō vult finē ppter ea q̄ sunt ad finē ß ecōuerso. r iō merita vt pscita a deo siue pscietia meritoz nō pōt esse rō pdestinatiōis. sed pcedit ex mera liberalitate diuina ex q̄ aliqs eligit ad gloriā. r ex hoc ꝫfir puidet sibi dare gfam p quā possit mereri. Nec valet exēplū de rege r milite: q: bonus vsus equi nō est a rege causalit: sicut meritū est a deo pncipalit. a Quid g̃ dicemus. Sic ex dictis mouet dubiū. s. vtrū ex hoc q ex duobus fratribus oīno eqlibus vnus reprobat r alius eligit ipse deus dicat iniustus. r ß est qđ dicit: Quid g̃ dicemus nūqd iniqtas apud deū? reprobando esau iacob electo. b Absit. Sic soluit hanc dubitationē. r diuidit in duas. pmo dubitatio soluit. scdo in ꝫtū obiicit ibi: Dicit itaqz. Prima in duas ßm duplicē modū soluēdi. scda ibi: Dicit enī scriptura. Circa pmū sciēdū q in illo qđ alicui dat ex mera gra: iniusticia nō hz locū si nō det alteri: q: gra pōt vni fieri r nō alteri sine iniusticia. r ß dicit manifeste saluator Matth. xx. de cultoribus vinee: Amice nō facio tibi iniuriā tolle qđ tuū est r vade. hāc iniaz declarat apls p auctoritatē scripture: Exo. xxxiij. dicēs: c Moysi enī dicit miserebor. dando gfam in tpe. d Cui misertus sū. in eterna pdestinatiōe. e Et miaz pstabo. dando gloriā in effectu. f Cui miserebor. pcedēdo nūc sibi gfam finalē. lz enī in effectibus diuine pdestinationis prius sit cā posterioris p modū finis: sicut infusio gre est ppter meritū sicut ppt finē r opus meritorū. ppter gloriā. r gra est pncipiū opis meritorij: r opus meritorū facit gra dignū: tñ totius pdestinatiōis nō est alia cā nisi volūtas diuina. iō cōcludit apls: g Igit nō est volētis neqz currētis. s. hois q̄tū ad affectū vel effectū facere bonū meritoriū qđ excedit hois facultatē. h Sed miserētis est dei. q sua mera liberalitate eternaliter elegit ad gloriā r tpaliter electis dat gras. i Dicit enī. ß ꝫfir idē oñdit ex malo punitiōe. Circa qđ sciēdū q reprobatio aliqñ accipit large: r sic dicit simplicē negationē ad gloriā: r sic nō hz cāz in re: nec in dei pscietia. sic nec electio seu pdestinatio ei op-

posita. alio mō ppric: r sic est ordinatio alicui⁹ ad penā q̄ nō est iniusta nec a deo volita nisi ppter culpā. r iō reprobationē sic dictā q̄ de⁹ aliqs reprobat pcedit in deo ßm rōnē tñ pscietia pctoz. sic igit nō electi a deo in pctm ruūt: nō ppt dei defectū cū nō deficiāt eis instinct⁹ diuini ad bonū: vt dictū est. s. ß p defectū liberi arbitrii nō recipiētis illos instinct⁹. r sic eis gra iuste denegat. r sic vlterius in pctis indurant ex malicia sua p se sed p accidēs tñ a deo: q: remouet, phibēs subtrahēdo graz q̄ nata ē coīe hūanū mollificare: retrahit tñ cā iuste vt dictū ē. r sic indurati ordinant ad penā: r sic pz q in punitiōe iniustoz r malor nulla est iniusticia apud deū. ad hanc iniaz inducit apls scripturā. d. Dicit enī scrip. pharaoni Exo. ix. loquēs in psona dñi. k Quia in hoc ipsū. i. p flagella sup te r pplm tuū miraculose inducta. l Excitaui te. q: nata erāt te ad pniaz inducere: sed q: illis abusus est pharao cor suū indurādo. iō nō valuerūt ei. fuerūt tñ ad gloriā dei ānūciandā p orbē: sic videm⁹ ipletū. r ß est qđ dī: m Ut ostē. in te virt. mcā. p facta mirabilia. Et vt ānūciet tē. ꝫcludit igit: n Ergo cui⁹ vult miserek. dando ei gfaz finalē r gloriā. r ß ꝫuenit ei p se. o Et quē vult idurat. r tñ ß ꝫuenit ei tñ p accidēs r iuste vt pdictū est. p Dicis itaqz. Soluta dubitatiōe: ß arguit in ꝫtrariū. r p⁹ argumētū ponit. 2° soluit: ibi: O hō. Argumētū tale est: Exā ex volūtate dei dependet induratio pctoris r vocatio iusti. videret alicui q pctm r iusticia nō essent iputanda hoi ad meritū vel demeritū: q: volūtas dei nō pōt suparī. r ß ē qđ dī: Dicis itaqz mihi. i. arguis ex dictis meis ꝫ me. q Quid adhuc q̄rit. de pmio iustoz. r punitiōe iniustoz. r Volūtati enī ei⁹ qs resistit. q. d. nullus. r sic totū videt deo iputādū. r p ꝫis iniusticia pctoz vl irrōnabilitas in punitōe eoz. s O hō. ß soluit argumētū. r scdo declarat quoddā dictū: ibi: Sicut in osee. Prima in duas ßm duplicē solutionē. scda ibi: An nō hz. Primo igit soluit oñdēdo argumētū irrōnabile ex pte hois arguētis. q enī arguit factū alicuius debet illud intelligere: aliter arguit irrōnabiliter: sed minimū opus dei nō pōt hō ad plenū itelligere: vtpote de folio arboris quare sit tante quātitatis r talis figure: r sic de aliis cōditionibus r multo minus intelligere pōt maxima opera eius de quibus sunt electio r reprobatio. ergo tē. r hoc est qđ dī: O homo tu qui es q respondeas deo facta eius arguēdo. t Mungd dicit figmentū tē. q. d. non. q: nō intelligit modū nec rationem sue fictionis. r sic est in proposito. v An non habet. Hic ponit secunda solutio p quā ostendit argumentū non valere.

Excitaui. Aliter sed ḡs sopit⁹: ego aūt ostendēs tibi signa excitaui te i cāde malicia: vt deterior fias: Et ß iustū ē vt q i sordib⁹ ē sordescat adhuc. Nec ß inutile: Sed vt te indurato ostendā virtutē meā signis egypti.

Ergo cuius vult. Meritū mie nullū est: meritū obduratiōis potiꝰ masse totius dānate nec obdurat iptiēdo malicia: ß nō iptiēdo miaz: sicut nec digni sūt: qđ facit equitate occulta r ab hūanis sensibus remota quā nō aperit apls: sed mirat: o altitudo. d. s.

Indurat. Nō quasi quēq̄ peccare cogat. Sz tñ quibusdā q: peccantibus miam iustificationis suę non largit r ob ß eos obdurare dī: q: eoz non miserek nō q impellit vt peccent. Eoz aūt nō miserek qbus gram non esse prebendā equitate occultissima r ab hūanis sensibus remotissima iudicat. E gal. 45. d.

Quid igit adhuc. Post q̄ pstat ex volūtate dei esse: q̄re ingrit. vñ alius sit bonus: alius malus: nō est opus: q: talis erit quisqz qualē vult deus esse: r iō infuste aliū dānat: alium saluat: Vel qđ q̄rit. i. cur nitit aliqs bñ agere: cū nihil possit: nisi qđ deus velit: Vel cur ꝫquerit deus de pctis hoīuz: cū nequeat vltare qđ ipse vult. Sic solent carnales in voluptatibus viuentes aduersus deū murmurare: r volūtati ei⁹ nō suo vitio qđ mali sunt deputare. Quos redarguit apls ab hmōi psumptione. O hō caro: nō spūs: tu miser qs es: cuius valētie: q rideas deo. i. intelligas que deus facit. s. cur huius miserek r te indurat: quasi si tibi dicerē: nescires rndere. i. intelligere p tua carnalitate: nec te ad hoc iuuat tua sapientia: nec aliqua virtus tua: Vel quid respondeas. i. quibus rationibus contra deum agamus: q: iniuste eligat vel reprobet.

Homo. Hoc non ex inopia rōnis reddendę: sed hoīem ad se reuocat.

Ex eadē massa. Sic tota massa hūani generis iuste corrupta r luta ē: si inde vas in honorē: mia est: si in ꝫtumeliā iustū est: q: ß erat ex nā. Ecce iusticia i his q nō habēt tēpus opandi: de his aūt q habēt tēpus subdit: quid si volens. s. qđ respondeas deo. Aliud in ꝫtu. Vas nō in honorē sed in ꝫtumeliā: si vile est ex se luto habet: non ex figulo.

de lyra

posita. alio mō, ppric: r sic est ordinatio alicui⁹ ad penā q̄ nō est iniusta nec a deo volita nisi ppter culpā. r iō reprobationē sic dictā q̄ de⁹ aliqs reprobat pcedit in deo ßm rōnē tñ pscietia pctoz. sic igit nō electi a deo in pctm ruūt: nō ppt dei defectū cū nō deficiāt eis instinct⁹ diuini ad bonū: vt dictū est. s. ß p defectū liberi arbitrii nō recipiētis illos instinct⁹. r sic eis gra iuste denegat. r sic vlterius in pctis indurant ex malicia sua p se sed p accidēs tñ a deo: q: remouet, phibēs subtrahēdo graz q̄ nata ē coīe hūanū mollificare: retrahit tñ cā iuste vt dictū ē. r sic indurati ordinant ad penā: r sic pz q in punitiōe iniustoz r malor nulla est iniusticia apud deū. ad hanc iniaz inducit apls scripturā. d. Dicit enī scrip. pharaoni Exo. ix. loquēs in psona dñi. k Quia in hoc ipsū. i. p flagella sup te r pplm tuū miracuIose inducta. l Excitaui te. q: nata erāt te ad pniaz inducere: sed q: illis abusus est pharao coī suū indurādo. iō nō valuerūt ei. fuerūt tñ ad gloriā dei ānūciandā p orbē: sic videm⁹ ipletū. r ß est qđ dī: m Ut ostē. in te virt. mcā. p facta mirabilia. Et vt ānūciet tē. ꝫcludit igit: n Ergo cui⁹ vult miserek. dando ei gfaz finalē r gloriā. r ß ꝫuenit ei p se. o Et quē vult idurat. r tñ ß ꝫuenit ei tñ p accidēs r iuste vt pdictū est. p Dicis itaqz. Soluta dubitatiōe: ß arguit in ꝫtrariū. r p⁹ argumētū ponit. 2° soluit: ibi: O hō. Argumētū tale est: Exā ex volūtate dei dependet induratio pctoris r vocatio iusti. videret alicui q pctm r iusticia nō essent iputanda hoi ad meritū vel demeritū: q: volūtas dei nō pōt suparī. r ß ē qđ dī: Dicis itaqz mihi. i. arguis ex dictis meis ꝫ me. q Quid adhuc q̄rit. de pmio iustoz. r punitiōe iniustoz. r Volūtati enī ei⁹ qs resistit. q. d. nullus. r sic totū videt deo iputādū. r p ꝫis iniusticia pctoz vl irrōnabilitas in punitōe eoz. s O hō. ß soluit argumētū. r scdo declarat quoddā dictū: ibi: Sicut in osee. Prima in duas ßm duplicē solutionē. scda ibi: An nō hz. Primo igit soluit oñdēdo argumētū irrōnabile ex pte hois arguētis. q enī arguit factū alicuius debet illud intelligere: aliter arguit irrōnabiliter: sed minimū opus dei nō pōt hō ad plenū itelligere: vtpote de folio arboris quare sit tante quātitatis r talis figure: r sic de aliis cōditionibus r multo minus intelligere pōt maxima opera eius de quibus sunt electio r reprobatio. ergo tē. r hoc est qđ dī: O homo tu qui es q respondeas deo facta eius arguēdo. t Mungd dicit figmentū tē. q. d. non. q: nō intelligit modū nec rationem sue fictionis. r sic est in proposito. v An non habet. Hic ponit secunda solutio p quā ostendit argumentū non valere.

q: non

Quid si deus vo. Quasi iam ostensū est q̄ etsi deus nihil boni det: nō tñ iniquꝰ est: Sed quid dices si q̄busdā ⁊ bona dedit. s. cū essent apti in interitū: sustinuit in multa patiētia: ⁊ interim dū expectabat ostendit multis indicijs: vel ipsos aliq̄s puniēdo: vel alios coꝝ ipsis: vt futurā iram sibi cauerent: ⁊ in hoc q̄ sustinuit ⁊ iraꝫ ostendit notificabat potentiā: q̄ per malos purgat bonos. q̄si dicere poteris q̄ iuste sub trahit gr̄aꝫ: ⁊ dānat illos q̄ ita expectati noluerūt resipiscē: ꝫ abusi sī hac gr̄a.

Sustinuit. Sustinet deꝰ malos vt ordinate: discipdat: ⁊ vtiq̄ illis instrumēto tā q̄ ad salutē bonoꝝ.

Nullū enī deꝰ vel angeloꝝ vel hoium crearet quē malū futurū esse p̄scieret: nisi pariter nesset cos q̄busdā bonoꝝ vsibus cōmodaret.

Vt ostenderet. Quasi ad hoc patiē malos: ⁊ p̄ostendit irā: ⁊ ad noticiā sui trahit: vt ostenderet in vasa misericordie. i. in electis per misericordiā diuitias glorie. i. q̄ꝫ diues ⁊ q̄ magna sit ⁊ gloriosa misericordia: ob hoc tot bona dat malis: vt ꝓuincat eos iuste dānari: ⁊ vt fideles eū magis diligāt quibus gratiā ipsam ꝓseruauit.

Osee. 2. d. 1. pet. 2. b. ſ

Nota q̄ quibusdā nec gratiā apponit: cum alijs infert eam quasi coactis.

Vñ ambrosius ī p̄sciētia: pharaonē dānādū cē suit sciens cum se non correcturū. Apostolum ꝟo paulū elegit: p̄scius vtiq̄ q̄ futurus esset fidelis. Quibusdam aūt data est gr̄a in vsum vt sauli. iude ⁊ illis quibus dixit: Ecce noīa vestra scripta sunt ī celo. ⁊ postea abierunt retro: de quibus Ambrosius: sed hoc ꝓpter iusticiā cui deseruiebant: q̄ hoc est iustū: vt vnicuiq̄ respondeat ꝓ merito: ac si diceret: digni estis nūc vita eterna: q̄ erant boni: ⁊ noīa coꝝ erant scripta in celo ꝓpter iusticiā cui deseruiebāt: Scōm ꝟo p̄scientiā erant in numero maloꝝ: de iustitia enī iudicat deus: nō de p̄scientia. Vñ moysi dicit: Sigs

† ſ. ſ. gd rñdeas deo ſ vel q̄ si volens, nocē: aliud in cōtumeliā. † Quid ſ in perditis si deus volens ostendere iram ⁊ † ſ q̄: cū putaret non vindicaturus q̄ dissimilat vindicando potens videbitur ‡ ſ in saluandis ‡‡ din expectati inexcusabiles sunt: ⁊ ideo expectauit eos de us cum sciret non credituros †nōtā facere ‡potentiā suaꝫ ‡ſ̄ſti/nuit in multa patientia vasa ire † ſic ‡‡ in futuro seculo ſ ostendit quātū eis fecit cū illi penā hñt que pariter oibus debebatur. āpta ī interituꝫ: †vt ‡ōsīderet di † ſ vel per formacem: vel per comparationem uitias† glorie sue ī vāsa miſericoꝝ/ ſ filr expectando ſ oibus ſ futurā die q̄ ꝓparauit in gloriā. Quōs ⁊ ſ g predicatores ſ interius ſ ex vna massa ade. vocauit: non sōlum ex iudeis: sꝫ † ſ non osee: sed deus in eo etiaꝫ ex gentibus sicut † in osee di ſ gentes que non nouerunt me cit: Vocabō non plebē meam: ſ vt me cognoscant ſ gentilitatez ſ. plebem meam: ⁊ nō dilectā me/ ſ vt ex dilectione seruiat am: dilectā meā: ⁊ nō miſericōrdi ſ vocabo ſ vt ad eternam vitam perueniant. am cōsecutā: miſericōrdiā conse/ † ſ istud q̄ dicā ‡‡ ſ. q̄ ‡‡ in toto mūdo: vel inter iudeos qui dicebant non populi dei estis cutā. Et †erit ‡ī ‡loco vbi dictuꝫ † ſ. ſ. in toto mundo ſ ab eisdem iudeis est eis: nō plebs mea vos: †ibi vo ſ osee ita. cabūtur filij dei viui. Esaias au/

Nicolaus

q̄: non ꝯcludit dei voluntatē irrationabilē esse vel iniustam. vult enī ꝑmo ⁊ p se deus suā gloriā que sicut manifestat p viā misericordie in electis qui vocant ad gloriā: ita p viā iusticie in reprobis qui seruant ad penā: sicut glia regis terreni nō solū relucet in palatio vbi honorant milites: sed etiā patibulo vbi puniunt malefactores. sic igit volūtas diuina rōnabiliter eligit aliquos ad beatitudinē in q̄bus maxime relucet sua misericordia: ⁊ alios dimittit nō eligendo qui ex seipsis ruūt in pctm̄ ⁊ finaliter obdurant ⁊ sic iuste a deo puniunt: quoꝝ punitio cedit ad gloriā dei ⁊ electoꝝ. ⁊ ad hanc sniam inducit apls exemplū de figulo qui rōnabiliter ex eadē masla formar quedā vasa ad officia honorabilia ⁊ quedā ad ꝓptibilia: dicens: An nō habet potestatē tē. q. d. imo. ⁊ multo fortius deus in hūana natura que plus habet a deo a quo est per creationē q̄ lutū a figulo q̄d non est creatū ab ipso: sed supponit ipsuꝫ in ope suo. ī quo subdit: a Quid si deus volens ostēdere iram. i. vindictā sue iusticie. b Et notā facere potentiā suā. in punitione pctoꝝ. c Sustulit in multa patientia vasa ire. i. peccatores qui dicunt vasa ire: q̄ ꝓtinet dei offensas. sustinet aūt deus eos patienter: q̄ nō statim infert penā: sed expectat eoꝝ penitentiā: qua tñ expectatione finaliter abutunt: ⁊ sic iustius puniunt. ī quo subdit: d Apta in interitū. ⁊ q̄ vt dictū est hoc cedit ad gloriā dei ⁊ electoꝝ. ī quo subdit: e Vt ostenderet diuitias glorie sue. i. abundantiā eius. f In vasa misericordie. s. electos. g Quos ⁊ vocauit. primo ad fidem: postea ad gloriam. h Non solū ex iudeis: sed etiā ex gentibus. q̄ fides christi p̄dicata est oibus nationibus. i Sicut in osee. Hic ꝓfer declarat vltimo dictū. s. q̄ ex iudeis ⁊ gentilibus vocati sunt electi. plures tñ ex gentilibus. Et diuidit in duas. primo declarat apls hanc vocationē. secō assignat eius rōnē: ibi: Quid ergo. Primū aūt declarat p scripturā: dicens: Sicut in Osee dicit i. ca. k Vocabo nō plebē meā i. gētilitatē que primo dicta est nō plebs diuina: eo q̄ nō habuit legē ⁊ ꝓphas sic habuit plebs iudaica. l Plebem meā. ꝓpter ꝓuersionē eius deuotā ad fidē catholicā. m Et nō dilectam. i. gentilitatē prius idolatrie deditam que deo est odiosa. n Dilectam meā. p latrie suscriptionē. o Et nō misericordiā ꝓsecutā. tpe veteri peccauerit ante me delebo eum de libro vite: vt ſm iudiciū iudicis tunc vdeat deleri cū peccat: iuxta p̄scientiā tñ nunq̄ in libro vite fuerat. vñ Joānes: Ex nobis exierunt: sed nō erant ex nobis. Econtra tunc aliquis videt ascribi: cū malus esse desinit: qui ſm p̄scientiā nunq̄ defuit. Cū ergo ex gratuita misericordia apponat gratiā quibus vult: ⁊ liberat quos vult manifeste ostendit diues ⁊ gloriosa bonitas sua.

Sicut in osee. Cū ostensuꝫ sit: q̄ ex sola gr̄a sint filij: incipit ꝓbare per ꝓphas q̄ hi sūt ex vtroq̄ populo. esaie. 10. c

Si fuerit nu. ⁊c. Ecce sic dī salus iudeoꝝ: vt maioꝝ ps sit excecata.

Verbū enī. Subdit ꝓpheta p quid saluī: vt gloria operum excludat: verbū euāgelij ad p̄fectionē ducit: ⁊ oia legalia in vno christo abbreuiat tñ equum prioꝝ: vt nihil de sit ad iusticiam de oibus p̄figurat: vel que equa sunt retinet: vt moralia que ius est tollit: vt figuras recipit. Esaie. 1. c

Verbū abbreuiās. Vt cōpendio fidei p gratiam saluet non per innumeras obseruationes.

Nisi dns sabaoth. Dns fecit verbū ⁊ tā necessariū erat. q̄ nisi eēt semen. i. verbū ⁊c. Vel reliquie salue erūt: ⁊ nisi p illas gens p̄sset: ⁊ ꝟ est nisi dns exercituū: q̄si alios excecauit reliquisset nobis. i. ad nostrā vtilitatē semē. i. apl̄os de quibus seges christi creuit. B

Sicut ⁊ similes. Utrūq̄ posuit: vt notet similitudinem culpe ⁊ pene. quasi diceret: pares essemus in pena: quia similes essemus in culpa.

Israel. Israel ꝟo secutus est legem quasi retro: q̄: nunq̄ attingit spiritualem intelligentiam.

Sectando iusti. Z ex moysi lex iusticie si bene sit intellecta. vel iustiſ/ ciam: que est ex timore pene: non amore iusticie.

De lyra

testamenti. p Misericordiā ꝓsecutā. tpe noui. ⁊ ad idē facit q̄d subdit: q Et erit in loco ⁊c. ⁊ ꝑz lra que loquit de vocatione gentiū qua pluri mi sunt vocati. ꝓsequēter inducit auctoritas Esa. x. ca. loquētis de vocatione iudeoꝝ: q̄ pauci sunt vocati. ī quo subdit: r Si fuerit numerꝰ filioꝝ israel tanq̄ harena maris. i. in magno numero valde. s Reliquie salue fient ex eo. i. pauci cōpatiue. sicut ꝑz in aplis ⁊ alijs credētibꝰ ex iudeis. Sciēdū tñ q̄ esaias loquit de filijs israel cuadentibus manū regis assyrio rū regno israel sub osee captiuato: qui postea venerūt ad regnū iude tpe ezechie vere ꝓuersi ad deū audito miraculo de pcussione exercitus sennacherib. sed q̄ illa ꝓuersio paucoꝝ fuit figura ꝓuersiōis aplorꝝ ⁊ alioꝝ paucoꝝ de iudeis in aduentu christi. ī hoc allegat ab apl̄o sicut. s. dictū est de electione iacob ⁊ reprobatione esau tpali que fuit signū eterne. ⁊ subdit de vocatione gentiū ⁊ iudeoꝝ ad fidē christi. t Verbū enī ꝓsumans. s. euāgelij q̄d est legis pfectiuū. v Et abbreuians. q̄: rescindit legalia q̄ nō seruant in lege noua. x In equitate. q̄: retinet moralia precepta equitatē iuris nālis ꝓtinētia. ad illud verbū euāgelicū vocati sūt cōiter iudei ⁊ gentiles. sed ⁊ q̄: pauci cōparatiue de iudeis crediderūt: vt dictū est. ī ad hoc iterū inducit auctoritas Esa. j. y Nisi dns sabaoth. i. exercituū. p q̄d angeli designant. z Reliquisset nob semē. i. aliq̄s vocatos a fidē de iudeis. a Sicut sodoma fuissem⁹ ⁊c. i. totaliter a veritate subuersi. b Quid ḡ. Hic ꝓfr apls reddit cāz q̄liter plures vocati sunt de gētibus q̄d tñ videt mirabile eo q̄ erant idolatre. ⁊ ꝟ est q̄d dicit: Quid ḡ dicem⁹. pre admiratione huius. c Q̄ gen. q̄ nō secta. iusticiā. eo q̄ colebāt idola. d Apprehenderūt. i. ꝓsecute sunt. e Justiciā. p celerē ꝓuersionē ad fidē christi videntes p apl̄os aliosq̄ discipulos in noīe ipsius miracula fieri: sicut ꝑz in actibus apl̄oꝝ in pluribus locis. f Justiciā aūt q̄ ex fide est. que facit dignū vita eterna: q̄d dī ꝟ ad distinctionē iusticie que erat ex operibus legis mosaice: que hoc nō faciebat: vt dictū est. s. iiij. ca. Si enim abraham ex operibus legis iustificatus est. habet gloriā sed nō apud deū. g Israel ꝟo sectando legē iusticie: p cultū vnius dei. h In le. iu. nō puenit. i. in legē fidei catholice que iustificat iusticia infusa faciente dignū vita eterna.

Quare.

Nō ex fide. Nō enī ex fide q̄rebat iustitiā: q̄ nō petiuit a deo: nō credidit in eū q̄ iustificat impiū. Nō credēs deū oparī in hoīe quo iustificetur.

Offēderūt. Ad similitudinē parui lapidis: a quo nō cauet: xp̄s fuit habilis. offendere. latēs in hū ilitate: cui attestat ysaias: Ecce ī cuīdēti pono. i. nasci facio: in syon. i. in iudeis xp̄m a q̄ quo nō caueat ꝛ petraz scandali. i. ex toto conterentē: in futuro cōtristantem.

Lapis offensionis dr xp̄s ꝑm statū q̄ apparuit hic malis. ꝓpetra scādali ꝑm q̄ in futuro faciet malis.

Et petrā. Afi politionē: christus afi passionē: q̄ tpe scādalizati sunt iudei trascētes ꝛ indignātes: q̄ se filiū faceret. Lapis p politionē. christꝰ in passiōe: qfi marie offenderūt: ꝛ ecceati sī. C. X.

Fratres. Ne ex odio videat logvel ne gentes eos ex toto abijcerent: subdit tamen fratres. v. g. c. nē.

Et obse. ad deū.

a Uolūtas cnī vt ad vera credēda moueat: nō sibi sufficit: nisi p grām deus sibi opitulet. vñ: Nemo venit ad me nisi cui datū fuerit a patre meo.

Testimoniū illis perhi. Amb. De his dicq̄ nō iuidia sed ex errore xp̄m nō receperūt qbꝰ petrus: scio q̄ p ignorātiaz hoc egistis.

Nō ꝑm scientiā. Stultū enī est legē venerari: ꝛ deū legis psequi. Igno. dei iusti. Nō q̄ deꝰ iustus. Sz q̄ hoī est ex deo. Justi. d. nō. s. nē. Hec est iustitia dei que non in ꝓcepto legis quo timor incutit: sed in adiutorio gr̄e christi cōstituta est.

Christꝰ ad ius. Ex xp̄o est iustitia. q̄ si per legē scriptam vel natura-

Nicolaus

a Quare. supple ꝓtigit hoc. b Quia nō ex fide. s. xp̄i q̄rebāt iustificari sine q̄ tñ nūq̄ fuit salꝰ. c Sz quasi ex opibꝰ. s. legis mosaice q̄rebant iustificari: qđ tñ facere nō poterāt opa illa ꝧ fides vt declaratū est. s. iij. ca. ꝛ ex hoc repulerūt xp̄m. iō subdit: d Offenderūt enī. i. cām ruine acceperūt. e In lapidē offensiōis. i. in xp̄m si sic notaꝰ est in sacra scriptura Esa. xxviij. f Ecce po. in syon la. nē. ꝛ sicut ꝓbatū fuit Esa. xxviij. hec auctas ad lram intelligit de xp̄o ī quē offenderūt ꝓncipes iudeoꝝ. primo blasphemātes eiꝰ hūanitatē dicētes: Ecce hō vorax ꝛ potator vini ꝛc. Luvij. ꝛ ꝧ diretūt ex iuidia. 2° dicēdo blasphemias ꝺ eiꝰ dinitatē Matth. xij. In beelzebub ꝓncipe demoniorꝝ eiecit demonia. sic enī opa dinitatis demonibꝰ attribuebāt. g Et ois q̄ credit, in eū. per fidē charitate formatam. h Nō ꝓfūdeꝝ. finaliter: ꝧ magis honorabilē in glia. hec auctas ꝛ alie allegāt ab aplo ꝑm trāslationē septuaginta. in trāslatiōe ꝓo nra Esa. xxviij. sic hī. Qui crediderit nō festinet. qđ duplr pōt intelligi vt dictum fuit ibi. Uno mō referēdo ad tēpꝰ Esaie. vt sit sensꝰ: Qui crediderit. mee ꝓphetie. Nō festinet: credēs q̄ xp̄s sit stati vēturꝰ: q̄ iter esaiā ꝛ aduētū xp̄i primuz fuit lōgū tēpꝰ. Alio mō referēdo ad tēpꝰ xp̄i loquēs de aduētu suo ad iudicū. ꝛ sic ē sensus: Qui crediderit. xp̄o p̄dicāti. Nō festinet. credēs q̄ cito sit vēturꝰ ad iudiciū. ꝛ ꝑm vtrūq̄ modū credēs ꝛ nō festinās nō reportat cōfusionez. ideo septuaginta trāstulerūt hoc mō: q̄ nō semp trāstulerūt verbū ex ꝓbo sed aliquādo sensum ex sensu.

C. X.

f Fratres volūtas qđē cordis. Hic ꝓfīr aplꝰ ostēdit affectū suū erga

t iudeos orādo ꝓ salute eoꝝ. Et diuidit in duas. ꝑmo ponit oꝛonis sue modū. 2° motiuū. ibi: Testimoniū. Circa ꝑmū dicē: Frēs vo. q. cor. mei. q. d. oro ꝓ ipsis nō solū ore ꝧ etiā corde. l: Et obsecratio ad deū. i. depcatio eiꝰ p rē sacrā. ꝛ hic modꝰ orādi ē magis efficax ad ipetrādū: q̄ initit merito rei sacre q̄ iterponit: vt cū dī: p passionē tuā libera eos ꝛ homōi. ꝛ sic orabat paulꝰ ꝓ iudeis. iō subdit: l Fit ꝓ illis. s. a me. m In salutē. i. vt cōuertāt ꝛ salutē cōsequāt. n Testimoniū enī. Hic ꝓfīr ponit oꝛonis sue motiuū. ꝛ diuidit ī duas. ꝑmo dictū motiuū ponit: 2° dictū suū declarat. ibi: Finis enī. Motiuū aūt aplī erat q̄ iudei psequēdo fidem xp̄i habebāt zelū dei: indiscretū tñ. ꝛ talibꝰ est cōpatiēdū. vñ ꝛ aplꝰ q̄ ꝑmo psecutꝰ est ecclām dei ex tali zelo dicit de seipso. j. Timoth. j. Ignam cōsecutꝰ sum. q̄ ignorās feci. dicit igit: Testimoniū enim phibeo illis. q̄ fuerat sociꝰ eoꝝ in facto. o Ex emulationē. i. zelū. p Quidē dei hūt sed non ꝑm sciam. qđ declarat. d. Ignorātes enī dei iusticiā: q̄ facit dignū vita eterna. ꝛ hī ex fide xp̄i formata. ista tñ ignorātia nō excusat q̄ iuris ē. q Et suā querētes statuere. qđ exponūt alīq̄ de sacerdotibꝰ ꝛ legisperitis q̄ irritum

lem esset: si non fide christi: ergo christus gratis moreretur.

Finis. Nō ꝓsumēs ꝧ perficiēs: ꝓficit q̄ iusticiā ꝑ fidē sine opibꝰ legis.

Ad iusticiā. Nō hūanā ꝧ diuinaz Est enī hūana ꝛ dīna. de hūana ibi: moyses. de diuina ibi: que autem est.

Scripsit. In nūeris ꝛ leuitico. vbi ita habet. Qui fecerit viuet ī illis

Uiuet in ea. Habet istud premiuz ne ista morte pūtaꝝ. Nō enī magna iusticia timere: nec habet meritū apud deū.

Ne dixeris. Justicia fidei ē: ne dubitet de spe dei: que in xp̄o est: ne diffidat xp̄m spoliasse infernuz: ꝛ cū aīabꝰ celum ascēdisse. vñ iustꝰ efficit.

Ne dixeris. In corde tuo. i. ne saltē cogites: qs ascēdet. i. nullꝰ hō ascendet: q̄ q hoc cogitat: negat xp̄m ascendisse. Aut ne cogites qs descēdet. i. nullꝰ descēdet: qđ ē ꝓ nō obsta lēge: q̄ hoc cogitare est xp̄m. a. m. r. i. credē q̄ xp̄s nō descēdit ī infernū: q̄ si illi q̄ iusticiā nō obseruāt nō descendunt. Abraā ꝛ antiq̄ patres: multo minus descēderūt. Si aūt illi nō descēderūt tūc nec xp̄s: q̄ nō nisi ꝓ illis liberādis descendit. Uel ita cū audieris inqt p̄dicari xp̄s pꝰ resurrectionē ascēdisse ī celū: noli dicē ī corde tuo: mēdacū est. Quis enī ascendet: q̄ ꝺ infidelitas cr̄istū ī te est. xp̄m de celo ad frā dedu

Luc. 18. a

Deut. 30. c

cit. Silr cū ꝛ tu audis p̄dicari q̄ xp̄s ad infernū descēdit. Noli dicē mēdaciū ē. Quis enī descēdit in abyssū. Jō ne hoc dicas. q̄ hoc dicere ē xp̄m reuocare ex mortuis cr̄istū in te est. Id est. christū deduc. Id est: negare xp̄m ascēdisse. ꝓpe est ꝟbū. i. vtile est. vel nō est aliqd iucōueniens:

de lyra

faciebāt mādatū dei, ꝓpter traditiōes suas Matth. xv. sz hoc nō videt esse verū: q̄ imediate ꝑmittit q̄ ex zelo dei mouebāt sz indiscrete. irritātes ꝓo dei mādata, ꝓpter traditiōes suas nō mouebāt ex zelo dei sed ex zelo sui. s. ꝓpter questū vl glīā tpalē. vt ostēdit ibidē. ꝛ iō cū dī: Et suā q̄rētes statuere. itelligit de iusticia ex opibꝰ legis q̄ dī hic sua: tū q̄ illa lex fuerit eis data: tū q̄ legalia iā erāt mortua. ꝛ sic nō erāt amplius ipsiꝰ dei. ꝧ iudeoꝝ ea ptinaciter defendētiū. r Justicie dei nō sūt subiecti. i. iusticie q̄ hī ꝑ fidez xp̄i cui repugnabāt ꝺdicēdo. s Finis enī. Hic aplꝰ declarat intētū. s. q̄ iusticia faciēs dignū vita eterna nō erat ex lege, sz ex fide xp̄i. Et diuidit in tres. ꝑmo ostēdit huiꝰ fidei vtilitatē. 2° facilitatē. ibi: Sz qđ dicit. 3° ex hoc arguit nō credētiū infidelitatē. ibi: Quō q̄. Circa ꝑmū sciēdū q̄ pfectio nō cōsistit in dispōne materie. sz in introductiōe forme ad quā dispositio finalit ordiat. vt pz ī nālibꝰ ꝛ artificialibꝰ. Lex āt vetꝰ ordiabat ad xp̄z sic ipfectū ad pfectū. vñ aplꝰ Gal. iij. dicit. Lex pedagogꝰ nr̄ fuit ī xp̄o. ꝛ Ra. Sa. hebreꝰ ꝛ alij plures doctores hebrei dicūt q̄ vniuersi ꝓphete nō sūt locuti nisi ad dies messie. i. ꝓpter xp̄i tēpꝰ finaliter. ꝛ iō iustitia q̄ facit dignū vita eterna nō erat in lege q̄ fuit imꝑfecta. sz est ex fide xp̄i cui pfectio debet. ꝛ ꝧ est qđ dī: Finis enī legis. s. mosaice. t Christꝰ. supple ē. q̄ ad ipsū ordinabat vt dictū est. v Ad iusticiā. iusticia infusa. x Omni credēti. vñ patres veteris testi nō erāt iustificati ex opibꝰ legis. sz ex fide xp̄i vt dictū ē s. iij. ca. ꝛ iiij. ꝛ Act. xv. dicit p dñm nr̄m iesū xp̄m credimꝰ saluari. sicut ꝛ illi patres veteris testamēti. ꝛ ad hanc sniam inducit scriptura. cum dicit: y Moyses enī scripsit. Leuit. xviij. z Qm̄ iusticiā q̄ ex lege est q̄ fecerit homo viuet in ea. q̄ per impletionē operū legis euadabat mors corporalis. que trāsgressoribꝰ inferebat in casibꝰ multis. sed nō viuificabat spiritualiter vt dictū est. s. iij. ca. a Que autē ex fide iusticia est. i. de iusticia que ꝑ fidē xp̄i habet. b Sic dicē. Moyses Deut. xxx. c Ne dixeris in corde tuo qs ascendet in celū. negatiue accipit. d Id est xp̄m deducere. s. de supioribꝰ ad inferiora qđ est negare christum ascendisse ad celestia. e Aut quis descendet ad abyssum. negatiue similiter. f Hoc est christū a mortuis reuocare. qđ est negare descēdisse xp̄m ad lymbū ad alias patruz inde liberādas. sic exponit glosa passum istū quā sequūt expositores nostri cōiter. sed q̄ expositio ista nō videt ꝓcordare in aliquo cū snīa. Deut. xxx. vñ accipit hec scriptura. nec etiā cū lra sequēti vt pz intuenti. iō aliter pōt exponi tñ sine ꝓiudicio sic: Ne dixeris in corde tuo qs ascēdet in celū. negatiue. Id est xp̄m deducere. i. dicere q̄ nōdū venit ī mundū adductꝰ per obedientiā pīs. Aut qs descendet in abyssuz. similiter negatiue. Hoc est christū a mortuis reuocare. i. dicē q̄ nō fuit mortuꝰ: ꝛ nec ꝓ ꝓfīs resurrexit a mor-

tuis vitam

vel dicere: vel credere. ℙrope nō longe a natura animoꝝ: ⁊ loquendi ratione: quod nobis dicitur vt credamus.

Hoc ē verbū. De quo dñs ait: Mā vos mūdi estis ꝓpter v̄bum qđ locut⁹ sum vobis: Nō ait: per baptismū. Quare? nisi qꝛ ⁊ in aqua verbum mūdat: detrahe v̄bū: ⁊ qđ est aqua nisi aqua. Accedit v̄bū ad elementū. ⁊ fit sacm. vñ est ista tāta virt⁹ aque vt corp⁹ tāgat ⁊ cor abluat: nisi faciēte v̄bo: nō qꝛ dī: sz qꝛ creditur. Mā ⁊ in ipso verbo aliud ē son⁹ trāsiēs: aliō est virtus remanens.

Quia si cōfi. ⁊c. Ecce laus fidei: ⁊ merces. Laus fidei est. Si credideris: qꝛ dñs est iesus. id est saluator: ⁊ quia resurrexit. Merces v̄o salus eterna. ꝯbidem

Corde creditur. Cetera pōt nolēs: ꝫ credere nō pōt nisi volens.

Cōfessio. Cōfiteri est dicere qđ sit in corde aliter log est: nō cōfiteri. Qđ est in corde dz cē in ore. qꝛ in fronte. i. in sede pudoris: nō fine cā fit signū crucis ne xp̄i obprobria christian⁹ erubescat: petrū fuit petro: ore negare: eū crederet corde. Cū enī lachrymis diluit qđ ore negauerat: si saluā facieb⁹ qđ corde tenebat: veritas enim ⁊ credenda est ⁊ loquenda. esaie.28.b C

Qui inuocāt. Oās inuocat: ꝫ h vere non pōt nisi p̄tus credat.

Qui ḡ inuocant non mō credūt: ꝫ etiā orāt: vt postq̄ crediderit alicui⁹ anim⁹ nō desinat id postulare qđ ꝓmisit de⁹ toto corde vigilātib⁹: qꝛ credere dat remissionē pec. Inuocare impetrat p̄o missa dei. 1.cor.2.b/ ꝯobe.2.g. marc.13.c. actuū.2.a.

Quō inuo. ⁊c. ℙrobato qꝛ de vtroq̄ assumūt populo ostendit per quid scz per remissionē vtriusq̄ factam: quā q nō receperit inexcusabilis.

Quō ergo ⁊c. Inuocatio saluat: ḡ oportz credere: qꝛ quō inuocabūt. ⁊c. Credere ē ex auditu: audire ex p̄dicatiōe. p̄dicare ex missiōe dei: vt ita totū descēdat ex fonte gre. ℙredicatio ex missione: qꝛ ⁊ pseudo bene nūciātes de⁹ mittit: q in bonū malo nouit vti. Aliquādo ⁊ malos malis: mittit ex ira: vt vicissim per se sicut iustum est pereant.

Quō v̄o predi. ni. mittā. Ecce apparet: qꝛ ⁊ ad gētes missi fūt p̄dicatores: ⁊ sic refellit eos aplūs q putabāt iudeis tm̄ p̄dicādū esse euangelium.

Ut speciō. pedes. Quia mūdū illuminant in q̄ apparet a deo missos aliogn ꝫ nō poterāt.

Pacem. Reconciliationē iter pplm ⁊ pplm diruta macerja legalis ritus in iudeis: ⁊ idolatrie in gētib⁹. Et inter deum impios p fidē iustificātē ⁊ homines iu cum credētes.

Euāge. bona. Pacem sup pacē: qꝛ ⁊ regnū dei pax est.

Esaias enī. d. d. q. c. ℙrisci⁹ deus p̄dixit infidelitatē iudeoꝝ: ꝫ non fecit: neq̄ p̄scisset mala eorū: nisi ea haberent. Sic etiā crecat qđ est descrēdo: nō faciēdo: ⁊ hoc meruit volūtas. Si dī: non possunt iudei credere: qꝛ esaias predixit: dico non possūt: qꝛ nolūt qđ de⁹ p̄scivit p̄dixit ꝫ non fecit. Nō possūt. dū superbi: dū tales: vt scz ea suis viribus attribuerēt: vt negarēt sibi necessariū cē diuinū auxiliū ad bñ opādū. esaie.52.b. Mat.13.b. esaie.52.b. ꝯobe.12.i

Fides ex audi. Etsi deus int⁹ doceat: tamen preco exterius annūciat.

Per verbū. ⁊c. Id est: p grām xp̄i doctores v̄bi euāgelici nob mittētis. Nisi enī dicat aliqđ nec audiri pōt nec credi. b

Et quidē. Vel: eqdē. i. certe: ⁊ ita inexcusabiles: sic i ps. ostēdit dauid dicens: In o. ter. exi. ⁊c. pz.18.

In oēm ter. ⁊c. Nec hoc tpe apli impletū est. Sz spūsctō reuelāte: videt implendū in posteris. Locutus est igitur preteritiue ꝓpter certitudinē ꝓphetie. Dicendo igitur eorum nō solum de apostolis: sed ⁊ de eoꝝ posteris intelligi voluit. Sic ⁊ illud. Testes mihi critis vsq̄ ad vltimum terre.

† ſhoc ne dixeris: ſed potius hoc crede verbo quod dicit ſcriptura ‡ ſin deuteronomio

eare. †Sed quid dicit ‡ scriptura?

†‡vnde q̄ iustificat ⁊ saluat ſx o vel eius predicatio ſchriſtus qui est verbum in principio apud patrem † ſ ad confitendum

†Prope ē‡ verbum i †ore tuo ⁊ i

† ſad credendum ‡‡ exponit scripturam moyſi ‡ ſquo ⁊ baptisma consecretur

†corde tuo. ‡Hoc est ‡ verbum fi/

†‡ppe debet esse ‡ ſcū aligs impugnat

dei qđ p̄dicāmus: †quia si ‡ cōfite

†ſnon opera legis ſ resurrexisse: vel ipse est dominꝰ ⁊ iesus. i. saluator

aris i ore tuo † dominum iesum. ⁊ in cōrde tuo credideris q deus

illum suscitauit a mortuis: salū⁹

†‡credere dat saluti: qꝛ iustitiā q̄ē cā saluꝫ ſ. i. p fidē cordis iustificat alīs. i. de impio fit pius.

eris. †Corde enī creditur ad iusti

†‡post cordis fidē: aliter ñ valet. ‡‡q̄ supaddit fidei ſvt in martyribus ſnon modo ad iustitiam

ciā: †ore aūt ‡ confessio fit ad †salu/

‡ſvere corde cre. ad iust. ‡‡ p esaiā †‡nōtū iudeus sed ⁊ gentilis.

tem. †Dicit enī ‡ scriptura: †Omis

† ſerubescet in futuro: ⁊ si hic confundi videatur

qui credit i illum: nō † cōfundet.

†ſomnis ſ sed in oi gēte qui timet deum hic acceptus est illi ‡ ſquia

†Non ‡ enī ē distinctio iudei ⁊ gre

ſ non est distinctis ſcreator

ci. Nam idem dominus omniū

†‡sufficiens ditare omnes ‡‡inuocant fide ⁊ ope

† ſ alijs non diues

†diues in omnes q ‡ inuocāt † illū.

† ſ ab auctoritate esaie ꝓbat quod dixerat ‡‡ iudeus vel gentilis † ſbene se subijciendo

†Omnis enī ‡ quicūq̄ † inuocaue

† ſin eterna beatitudine ‡ſsed hoc nō pōt auersus

rit nomē dñi saluꝰ erit. ‡ Quo/

ſ q. non inuocabunt nisi credent.

modo ergo inuocabunt in quem

† ſnō creditur illi cui obedientia negatur ſnec oli alīq̄ uis credidit: qui non aliquo modo audiuit

‡‡ non credent nisi audiant

nō crediderūt? †Aūt quomō ‡ cre

†‡non audient nisi predicetur eis

dēt ei: quē nō crediderūt? † Quō

† ſq̄ p̄dicāri resistit: auctorē nō recipit ‡ ſnō p̄dicabūt nisi mittant ſnō sunt veri apli nisi missi

aūt † audiēt sine p̄dicāte? ‡ Quo/

modo v̄o predicabunt nisi mittā

‡‡i esaia vel i naum ꝓpheta ſsed missi: quia

tur? †Sicut scriptuꝫ est: Q̄ speccio

† ſaduentus aplorum qui illuminant mundū ‡ ſan nunciantium † ſreconciliationem.

si ‡ pedes ‡ euangeliçantiuꝫ † pacē

† ſbñ nūciat q qđ ore p̄dicat: ope iplet ‡ ſ futura. ‡‡q. oēs audierūt p aplos ſcā enī ex gra audit⁹: ne cessaria est ⁊ alia gra que cor moueat

† euāgeliçantiū ‡ bona. † Sed nō

omnes obediunt euāgelio. Esai/

† ſaliquos obedire: nō oēs ‡‡q. aligs nō oībus

‡‡his q̄ a nobis audiūt: vel q̄ noe audiuimus a te.

as enī † dicit: Dñe ‡ quis † credi

† ſqꝛ aliq̄s credit ex auditu q̄ nō oēs ‡ ſ aliq̄ñ q̄

dit auditui nr̄o? † Ergo fides ‡ ex

non vbiq̄ ſnon nostra merita

auditu: auditus aūt̄ per verbū

† ſal christi ‡ ſ ex auditu crediderūt: sed qui non crediderunt: nō q̄d non audi. q. p hoc excusabiles

† dei. ‡ Sed dico: Nunqd nō au

† ſ. i. non modo ꝓmi: sed ⁊ vltimi audierunt.

dierūt? Et quidem † in omnē ter/

ſ fama ſ ex omni parte

ram exiuit sonus eorū: ⁊ in fines

In quibus ⁊c. Probato qꝛ de vtroq̄ assumūt populo ostendit per quid scz per remissionē vtriusq̄ factam: quā q nō receperit inexcusabilis.

Quō ergo ⁊c. Inuocatio saluat: ḡ oportz credere: qꝛ quō inuocabūt. ⁊c. Credere ē ex auditu: audire ex p̄dicatiōe. p̄dicare ex missiōe dei: vt ita totū

Nicolaus

tuis vitā imortalē inchoādo. vtrūq̄ enī dicebāt iudei tpe apli ⁊ adhuc dicunt negādo xp̄m venisse ⁊ p ꝓphetis resurrexisse a mortuis. hec aūt expositio ꝓsonat lre sequēti. cū dī: Quia si ꝓfiteris in ore tuo dñm iesū. i. venisse tāq̄ xp̄m: ꝓmissū in lege. Et i corde tuo credideris q de⁹ illū suscitauit a mortuis salu⁹ eris. silr ꝓsonat sntie Deut. xxx. vñ scriptura hec accipit: Ne dixeris in corde tuo ⁊c. hoc enī dr ibi: vt pz manifeste ad excludēdū excusationē q̄ posset fieri de mosaice legis obseruatiōe: qꝛ vt ibi dī nō oportz ascendere i cēlū vl mare trāsfretare vt inde apportet. ⁊ sic fuet. qꝛ iā erat data illi ppho. ⁊ sic scripta dei digito q̄tū ad pcepta decalogi: ⁊ p moysen q̄tū ad alia. ꝓpter qđ ibidē subdit: Iuxta te est vmo i ore tuo ⁊c. Deuteronomiū v̄o fuit figuta noue legis. vt dic̄ Hieronym⁹ ad Paulinū. ꝓpter qđ scriptura p̄allegata figuratiue dī hic de noua lege. ad cui⁹ obſuatiōnē tenent oēs ⁊ marie iudei qb⁹ spāliter xp̄s ꝓmissus fuit ⁊ psonalit p̄dicauit. ⁊ sic cū dī hic: Ne dixeris i corde tuo ⁊c. tollit excusatio de noue legis obſuātia q̄ p xp̄m iā est data: ⁊ per spm̄ sanctū in cordib⁹ credētiū descripta. ꝫ subdit: ℙrope ē v̄bū ⁊c. i. p xp̄m resurgētē vita spāalis ⁊ imortalis inchoata: q̄ ler facere nō poterat. a Sz qđ dicit. Hic ostendit iusticie q̄ est p fidē xp̄i facilitas. cū dī: Sz qđ dicit scriptura. de ista iusticia. b ℙrope ē v̄bū in ore tuo ⁊ in corde. hoc ē dictū. nō exigit nisi credere ⁊ confiteri. ſ in casu mortis in q̄ tollit facultas opādi. c Hoc ē v̄bū fidei. ſ. xp̄i. d Qđ p̄dicam⁹ ⁊c. dñm iesū. cē verū xp̄m saluatorē nr̄m. e Et in corde tuo credideris q de⁹ suscitauit illū a mortuis. ad vitā imortalē. f Salu⁹ eris salute eterna. in credulitate enī istoꝝ duoꝝ articuloꝝ fidei includit ⁊ intelligit credulitas aliorum. ⁊ adducit scripture testimoniū. cū dī: g Omnis enī q̄ credit in illū nō cōfundet Esa. xxviii. qđ ad lr̄am intelligit de xp̄o vt dictū est in fine ca. p̄cedētis. h Nō enī ē distinctio iudei ⁊ greci. q̄tum ad iusticiā q̄ est p fidē xp̄i. i Nā idē dñs oīum. ſ. iudeoꝝ ⁊ gētiliū. vt dictū est. ꝛ. iij. ca. k Diues in oēs ⁊c. i. potēs oēs exaudire. ⁊ ad hoc induitur auctas Joel. ij. cū dī: Omis enī ⁊c. l Quō ergo. Hic ꝓfiter arguit infidelitas nō credētiū ⁊ primo generalit oīuz. scōo spāliter iudeoꝝ. ibi: Sz dico. Circa p̄mū arguit infidelitas oīuz per hoc q̄ fides catholica publicata fuit p orbē a tpe apl̄oꝝ: ⁊ qꝛ imediate p̄dixerat apls: Omis qcūq̄ invocauerit nomē dñi saluꝰ erit. iō ꝓtinuādo sntiam dicit: Quō ergo invocabunt in quē nō crediderūt: q. d. nullo mō. qꝛ oīo p̄supponit fidē orantē. m Aut quō credēt ei quē nō audierūt: qꝛ fides p̄supponit auditū a deo p reuelationē. vel ab hole p p̄dicationē. iō subdit: n Quō aūt audiēt sine p̄dicante: actus v̄o p̄dicandi p̄supponit auctē officii. iō subdit. o Quō v̄o p̄dicabūt nisi mittant. a deo sicut ꝓphe vel ab eis locū tenēte. sic p̄dicatores alij. ⁊ ad hoc inducit scriptura Esa. liij. p Ut speciosi pedes ⁊c. qđ intelligit de p̄dicatoribus euāgelij. vt dictū fuit ibidē: iō subdit: q Sz nō oēs obediūt euāgelio. p̄dicationē eiꝰ recipiēdo. ad qđ inducit auctas Esa. liij. vbi ad lr̄am loquit de xp̄o vt ibi fuit declaratū. r Dñe quis credidit auditui nostro. qꝛ esaias ⁊ alij ꝓphete audierunt a deo ministerium xp̄i qđ crediderūt pauci de iudeis spāliter. ideo cōcludit apls: s Ergo fides ex auditu. ⁊c. ⁊ patz ex dictis sntia. t Sed dico nūqd nō audierūt. i. habēt ne excusationē sue infidelitat ꝓpter defectū publicationis. q. d. non. ad qđ inducit auctoritatē psal. xviii. v Et qđē in oēz terrā exiuit son⁹ eoꝝ ⁊c. A tempore enī apostoloꝝ publicatū fuit euangeliū per orbē vniuersum. sicut plenius ostēdi scribēdo super. psal. xviij. potest tamē hic breuiter repeti: apli nāq̄ ad publicandū euangeliū per orbē exierunt de hierusalē que est in medio clymate terre habitabilis. ⁊ viuente bto petro aplo p̄dicatum fuit euāgeliū ꝓcedendo ab ꝛsus occidentē vsq̄ ad mare oceanū vbi est terminus habitabilis terre ꝑm astrologos. Sanct⁹ enī Sauinian⁹ in ciuitate senonēsi q̄ tūc erat metropolis frācie edificauit eccliā petri quē audierat tam passū: sz cognito postea q̄ adhuc viuebat: nolauit illā eccliā bti petri viui. in q̄ pluries ego fui q hec cōscripsi. ⁊ alij q cū sctō Sauiniano venerunt in frāciā in aliis locis p̄dicauerūt vsq̄ ad oceanū. ⁊ eadē rōne euāgelium fuit publicatū ad ꝓtētē meridiē ⁊ aglonē respectu hierlim. qꝛ xp̄i discipuli

de lyra

exierunt

† Sed dico. Nũ. Quia possent ꝛ audisse ꝛ non cognouisse affirmat eos ꝛ cognouisse. Cognouit. Quia contradicere non potuit rõne vel auctoritate: sed non vere cognouit vt menti eorum bene sederet.

Ad emulationẽ. Inuidiã iudeis: dum gentes eorum deus suũ dicũt ꝛ promissiones ꝛ legem eorum ꝛ prophetas ad se pertinere.

In nõ gẽ. Bẽtiles nõ pri⁹ dicebãt gens scta vel mõ nõ gens: qz non quales gentiti.

In gen. insi. In. i. cõtra. Bentẽ insipientẽ .i. ptra gẽtiles: que deus verum nõ nouerant.

Deut. 32. c Tota die. Toto tpe q cũ eis cõmorat⁹ sum. ꝛ mundũ illuminaui: Vel manus in cruce: vel opa ꝛ affectus ampliaui.

Expãdi ma. me. Q. amplioza ofidi iudeis qz nullã eis bficiũ negauit. Nã mortuos illoz suscitauit: diuersas eoz infirmitates curauit. Ille enĩ vt man⁹ expandere: q poscentib⁹ beneficia largiter tribuit.

Man⁹ meas. Hoc nõ de manib⁹ in cruce extensis: sed de operib⁹ que illi populo exhibuit.

Esa. 65. a Viel de manib⁹ i cruce extẽsis põt hoc accipi. vt positũ sit totũ p pte. Tota die ḡ. i. dici pte toti⁹. Expãdi in cruce. Man⁹ meas ad po. nõ cre. sz ꝯ dicẽtẽ qõ pel⁹ẽ. C. XI.

Dico ergo. Qz tot auctib⁹ cõfutauit iudeos: insultare possent gẽtiles: dicentes eos ex toto repulsos eẽ ptra ꝙs incipit sic.

Prescivit. Pro pte Nicolaus exierũt circũãqz ad pdicandũ. a Sed dico. Hic ꝓfir arguit incredulitatẽ iudeoz spãl'r: quia xp̃m pdicatẽ audierũt ꝛ miracula ei⁹ viderũt. vñ dicit Nicodemus in lege perit⁹ Joh. iij. Scimus qz a deo venisti mgr. nemo enĩ põt hec signa facẽ q̃ tu facis nisi de⁹ fuerit cũ eo. ꝛ hoc ẽ qõ dr: Sz dico nũqd isrl nõ cogñuit. q. d. imo plus q̃z alii. ꝛ illa cognitio fuit in legis peritis excecata ex iuidia ꝯ xp̃m eo q cepit pdicare ꝯ vitia eoz. ꝛ sic ḡtum potuerũt auertere ut pplm ab ipso exã secuta est ppũ excecatio ꝛ gẽtiliũ illuminatio. ad qs ꝓuertẽdos trãsierũt apli relicta iudeis Act. xiij. Vobis opor tebat pmũ loq ꝟbũ dei: sz qz repellit illud ꝛ indignos vos iudicatis eẽ ne vite ecce cõuertimur ad gẽtes. ꝛ hoc pdixit moyses Deut. xxxij. b Ego ad emula. i. ad inuidiã. c Vos adducã. i. adduci pmittã ꝯ xp̃m ex deceptione diaboli. d In oẽm gentẽ. i. dimittẽdo vos i incredulitate loco illi⁹ gẽtis q̃ apud vos erat nulli⁹ reputatiõis. iudei enĩ nõ reputabãt gẽtiles eẽ gẽtes: sz vocabãt eos canes sicut dictũ fuit sup illud Exo. xxij. sz ꝓijcieẽ eã canib⁹. e In irã vos mit. i. i punitionẽ p vindictã meã qõ p romanos fuit impletũ occidẽdo ꝛ captiuãdo pplm iudaicũ. inducit aũt ad ẽ auctas Esa. lxv. de illumiatiõe gẽtiũ. cũ dr: f Inuẽtus sũ a nõ q̃. me. i. a gentilib⁹ idolis fugientib⁹ q pdicationẽ apl'oz receperũt devote: ꝛ sic fuerũt illuminati. ꝛ subdit de iudeoz excecatõe. g Ad isrl aũt dixit. i psona dñi. h Tota die exp̃a. ma. meas. ad te ꝓferẽdo bñficia tota tpe legis mosaice. i Ad po. nõ credentẽ. ꝓphetã pmo: ꝛ postea xp̃o. k Sz ꝓtradicentez mihi. pmo repellẽdo ꝟba ꝓphar̃ meoz. ꝛ eos occidẽdo. ꝛ postea meipsũ in persona propria.

C XI.

l d Dico ergo. Hic ꝓfir apl's ostendit affectũ suũ erga iudeos: cõpescendo gẽtiles ab eoz insultatiõe. p hoc enĩ causabat discordia ex parte gẽtiũ: qz incredulitatẽ iudaicã etiã cõuersis de iudaismo improperabãt. qõ rep̃mit apl's pmo rõnib⁹ sumptis ex casu iudeoz. 2° ex cõuersiõe gẽtiũ. ibi: Si qz aliq ex ramis. 3° ex cõsideratione diuinoz iudicioz. ibi: Nolo aũt vos ignorare. Circa pmũ ponit tres rõnes. pma est qz casus iudeoz nõ est vniuersalis. secũda: qz nõ est inutilis. ibi: Dico ergo. tertia qz nõ est irrecuperabilis. ibi: Vobis enĩ dico. Prima adhuc i duas. q: pmo declarat ꝓpositũ.

† ipsa †† oẽs audierũt: sed de iudeis specialiter dicto nunquid ꝛc.

orbis terre † verba eoz. † Sed di

† cognouit vtiqz qz moyses qui primus. i. maximus ꝛ alij post eum

co. Nũquid israel nõ † cognouit? Primus moyses dicit: Egõ ad

†† ad inuidiã de conuersiõe gentiũ †† pmittã adduci †† .i. gẽtiles q̃ bus non gens vel modo non gens.

† emulationẽ vos † adducã † i oẽz

†† que deũ nõ noverat

gentem: in gẽtem † insipientem: in

†† pmittã in vos iraci ꝛ pseq. ꝛ cũ hoc factũ videant attẽdãt qz venerit †† ꝛ si prenideret penã iminere tñ audet ꝟ nõ tñ moyses hoc dicit: sed ꝛ esaias

† irã̃ vos mittam. † Esaias aũt

†† ex psona xp̃i †† spõte me obtuli †† ꝛ iñ iuidia in

audet ꝛ dicit: † Inuẽtus sũ † a nõ

deorum † per se † in manifesto.

querẽtibus me: palã apparui his

† ab alijs † ita ad gentes

q me nõ interrogabãt. Ad israẽl

† opera

aũt dicit: Tota die expandi ma

ꝛ affectus † iudeorum.

nus meas ad populũ non credẽ/

† quod pe ius est

tem: sed ꝛ cõtradicẽtẽ mihi.

† dicere videor: qz deus repulit po. † sed nunquid hoc dixi: vel

d Jco ergo. C. XI.

†† ex toto † vel plebẽ suã † iudeos

gbus tot fecit † vel derediratem

Nũquid deus † repulit † ppl̃z su/

†† si dico infideles iudeos: nõ tñ oẽs †† qz me ꝛ alios predestinatos nõ repulit †† .i. iudeus non ꝓselytus: sed ex semine abrahe per lineaz beniamin

ũm? † Absit. † Nã ꝛ ego † israeli/

†† ne put ek de bismaell

ta sũ ex semie abrahe de tribu † be

† sicut me non repulit similiter

niami. Non repulit de⁹ plebẽ su

†† predestinauit

am quã † pscivit. An nescitis qd

† libri regum † † vbi de helia loquit †† .i.

dic scriptura i † helia: † quẽadmo

†† inter se ꝛ illos † iudicẽ † vel aduersum † dicens

dũ † iterpellat deũ p isrl: Domie

† sub ieẽabel hoc factum est

prophetas tuos occiderũt: ãlta ꝛ

† a fundamẽto euerterũt

ria tua suffoderunt: ꝛ egõ relict⁹

suꝫ solus: ꝛ quẽrunt animã meã.

† putauit se solum

Sed quid dicit scriptura illi di/

† per gratiam reseruaui.

xisse diuinũ respõsũ? † Rẽliq mi/

† omnes bonos

hi septẽz milia viroz: qui nõ cur

† deus achab' ꝛ ieẽabel

uaverũt genua sua añ baal. Sic

† vbi facilius † gratie

ergo ꝛ i hoc tẽpore reliquiẽ secun

†† p gr̃am qua electi sunt † nõ merita † vñ: nõ vos me elistis: sed ego vos elegi †† vel facte sunt.

duꝫ † electionẽ gratie dei salue † fi/

†† d ist p gr̃am saluari †† .i. p gr̃am facti sunt.

ent. † Si aũt † gratia: iã̃ non ex

†† legis †† .i. p opa legis salui sũt †† qõ tñ pstat eẽ.

† operibus: † aliõquin † gratia iaz

† se d'debilis † dicendũ † hoc. s.

nõ est gratia. Quid ergo? Quod

† iusticiã ex operibus

querebat isrl hoc non est consecu

†† per gratiam: electi iusticiam per fidem receperunt

tus. † Electio autem consecuta est

†† nõ solũ nõ sunt cõsecuti verũ †† p iudicij † † vt fuerunt † in esaia licet alijs verbis

† ceteri vo † excecati † sunt. † Sicut

† permisit eos habere malam compunctionem.

scriptum est. † Bedit illis deus

†† .s. malũ †† rõnẽ q̃ p se videre põt: sed ipsi ita bñt

† spiritum compunctionis: † ocu/

†† p se † † rõ q̃ alio docẽte intelligit sz ipsi ita bñt vsqz

los vt nõ † videãt: † aures vt nõ

audiãt: vsqz in hodiernũ diem.

Libri regum

de lyra

Sic ergo. Quasi qz tũc erãt multi: etsi nesciret helyas. Ergo sic. i. ita latẽter vel p eãdẽ grãm.

Quid ergo que. 3. reg. 19. b Audito q relige salue facte sunt gra: nõ ex opib⁹ quid ergo dicendum est.

Electio aũt conse. Ibidem Electio gre ẽ: nõ merito rũ. Excecatio vo merito rũ ẽ. Excecati enĩ sũt: qz credere noluerũt: sic illi qz voluerũt crediderũt. Misericordia igit ꝛ iudiciũ in ipsis voluntatib⁹ facta sũt a deo. Illis vi p miam grãm apponente. Ipsos vo p iudiciũ excecari pmittẽte. Quicunqz enĩ cũ intellexit ꝛ credere noluit id debz psequi qõ vult: ne de cetero possit credẽ. Involũtate ḡ sua adiuti sunt: vt qz scientes verũ dicebãt eẽ falsũ. de cetero nõ intelligerẽt qõ verũ ẽ. ẽ meretur iuidia male voluntat: nõ ita de his q erroze hoc agunt.

Dedit il. Mala cõpunctionẽ ẽ sigt: qz sepe fit. vt etiã bonũ sit hoi molestũ: vt pharisẽis doctrina xp̃i: ꝛ sic spũs opũctionis appellat mẽtẽ iuidẽtẽ q̃ iuiderũt docẽte xp̃o.

Usqz in ho. di. Id est. q̃diu poterit dici ho/

de lyra

scõo ꝓcludit intentũ. ibi: Quid ergo. Primũ autem declarat exẽplo duplici. ꝛ pmũ ẽ suiipsius. dicit igit: m Nũqd de⁹ repulit. generaliter. n Populũ suũ. s. iudaicũ q dicebat ppl's peculiarꝫ dei. o Absit. nã ꝛ ego israelita sum ꝛc. qui tñ sum vocat⁹ nõ solũ ad fidẽ xp̃i. sz etiaz ad ei⁹ apl'atũ. ꝛ ꝓcludit: p Nõ repu. d. ple. suã quã psci. i. pdestinauit de iudeis. vt pz in paulo ꝛ alijs aplis. secũdũ exẽplũ de helia q credebat totũ pplm ad idolatriã cõuersum ꝛ oẽs alios ꝓphetas occisos. ꝛ tñ nõ erat ita. ꝛ hoc est qõ dr: q An nescitis qd dicit scriptura in helia. q. d. scire debetis. r Quẽadmodũ interpellat deũ aduersus israel. nõ zelo vindicte sz amore iusticie. iij. Reg xix. s Die, pphetas tuos occiderũt. vt nõ remaneãt cultores dei. t Altaria tua suffoderunt. vt nõ inueniat⁹ locus te colẽdi. v Et ego relict⁹ sum sol⁹. sic enĩ credebat: qz spũs nõ sp tangit corda ꝓphetarũ. nec de olb⁹: vñ dixit heliseus. iiij. Reg. iiij. de sunamite. Anima enĩ eius in amaritudine est: ꝛ domin⁹ celauit a me. x Et qrũt aiam meã. vt nihil remaneat de cultu diuino. y Sed qd dicit illi diuinũ rñsum. ad repellendũ ei⁹ dictũ. z Reliqui mihi. i. cõseruaui. a Septẽ milia viroz. colentiũ dominũ: ꝛ ideo nõ est solus. ꝓsequenter applicat ad propositũ. b Sic ergo ꝛ in hoc tpe. s. legis noue. c Reliquie sm elec. gra. dei sal. fac. sunt. s. spãliter aliq ex iudeis ad hoc electi ex gra dei salui facti sunt p fidẽ christi: sicut pz de aplis ꝛ de alijs pmis credẽtib⁹ q fere fuerũt oẽs de iudeis. d Si aũt gra. salui facti sũt dicto modo. e Jã nõ ex ope. s. legz q hoc facẽ nõ poterãt. vt. s. dictũ ẽ. f Alioqn gra iã nõ ẽ gra. qz qõ reddit ex opib⁹ debitũ est ꝛ nõ gra. g Quid ergo. Hic ꝓcludit intẽtũ. s. q casus iudeoz non est gnalis. dicit ḡ: Quid ergo. supple sequtur ex dictis. h Quid q̃rebat israel. i. maior pars ppli. i Hoc non est consecutus. s. iusticiã per fidẽ christi: cuius aduentũ expectabant iudei. k Electio aũt ꝓsecuta est. i. apli ꝛ alij ad hoc electi. l Ceteri vo excecati sunt. manẽtes in infidelitate. m Sicut scriptũ est. Esa. vi. n Bedit illis deus spiritum cõpunctionis. i. inuidie pugentis coz da eorum ex odio christi ꝛ suoz fidelitũ ex quo secuta est excecatio ꝛ obdurationẽ. qõ subdit: o Oculos vt nõ videãt ꝛc. ꝛ dauid dicẽ de eodẽ psal. lxviij

Esaie. 6. c

diernus dies.i. vsq; in p̄sentē diē omniū ad quos hoc scriptū peruenīet.

Mensa. Id est: scriptura. Eorum.i. ipsis p̄mo oblata est ⁊ corā ipsis posita: quia in eius carnalib⁹ obseruationib⁹ delectantur. Vel corā eis. Quia si rationē vellent attendere possent intelligere.

In laqueū. Sic seipsos acetū mihi obtulerūt: sic fiat illis: coram ipsis q; iniquitatē nouerūt. ⁊ in ea perstiterūt.

In laqueū ⁊c. Scriptura q̄ intelligētib⁹ est panis. ill laqueat dū male intelligit. ⁊ p ea p̄dicatio xp̄i resputt. Fuit ⁊ cā captiuitat; dum ꝯclo ei⁹ xp̄m occiderunt ⁊ in illa captiuitate cā scandali ⁊ obp̄obrij. ⁊ post cā eterne dānatiōis: q̄ spāliter retributio dicitur.

Obscurentur oculi eor. Quia sine cā non viderūt: fiat eis nō vidē.

Obscurent oculos.e.⁊c. Nec ꝑba nō optāt; voto sz p̄dicētis officio dicūt.

Dico ergo. Nū. Quia dico excecatos auctoritate p̄phetarū: putatis q̄ irrecupabiliter. ⁊ sine vtilitate. Sed casus eor ꝓdest: ⁊ possūt restitui: negs eos despiciat.

Salus. Duz diuisi p mūdū i testioniū sūt ñ fictas de xp̄o eē ꝓphias.

Vt illos emulē. Hoc sepe factū est ⁊ pleniꝰ fiet in fine scli q̄n iudei xp̄ianos sequēt i fide xp̄i. Tūc enī mag⁹ moy si reuocabit in synū: tūc moyses nr reuertetur ad matrem ⁊ ad frēs. Pōt etiā intelligi vt gētes iudeos emulēt.i. vt credāt sic ⁊ ipsi credebāt. Vel vt dei emulatiōe circa opa eorum mala moueant.

Si delictum. Dixit delictum iudeorū p̄ desse: quod si est: tunc magis conuersio eorum.

Quātomagis.⁊c. Id est: si malū eorū vertit de⁹ in bonū. i. in diuitias mūdi: multomagis bonū eor cū in fine plenitudo eor cōuersa ditabit gētes doctrina ⁊ exēplo: in q̄ oñdit: nec iutilē: nec irrecupabilē casuz eor.

Quidu. Etsi ap̄ls gētiū: tñ honorificabo misteriū vltra hoc q̄d debeo supaddendo: vt etiā de iudeis laborē tentans. si hac nō succedit via aggrediar alia: quod non facerem: si de salute eorum desperarem.

Si delibratio. Dixi q̄d assumptio eorū erit multū vtilis quā ne dicaz non posse fieri: q̄si totū gen⁹ sit repudiatū. Quia si delibatio. i. pauci de illis assūpti: vt ap̄li ⁊ alij discipuli sunt sancti ⁊ massa. i. genus pōt sanctificari. Ambro. Est aūt delibatio quaedā aliqua reassūptio ad experimētū totiꝰ massę. vt ex ci bovl potu. Et si radix Id ē p̄archę a qb⁹ contrahūt sancti humorē fidei.

Et rami q̄ d eor genere excreuerūt i eis fūdati.

Socius. In spe promissiōis: p̄tra mortē. Bona enī arbor in non bonaz inseri solet: hic nō bona in bonam.

Dicis ergo fracti ⁊c. Quasi ꝯ stātes: tñ cōtra eos licet gl̄iari: q̄ cā insertōis mee repulsi sūt. Dō remouet ap̄lus: ita bñ dicis: q; verum est q̄ fracti ꝓpter incredulitatē sūt: tu stas fide. i. non merito tuo: sz gr̄a dei: ⁊ tō noli supbire: nec ⁊ tu frāgaris p supbiā: vt ille per incredulitatem.

Nō es stabilis: si per quos stas destruis.

Facile decipitur qui alienis malis gaudet.

Fide. Dei ē bñficium q̄ tu stas: si tuū meritū.

Sed time. Ne tātē gr̄e bñficiū amittas ⁊ in supplicīū incidas. Cast⁹ enim timor est cum cauet anima ne deus illam desertus deserat:

Si enī de⁹. Judeis nō pepcit de⁹: q̄ a sanctis patribus originē ducebāt

de lyra

nōdū erat tēp⁹ ꝓuersiōis eor ad plenū. ⁊ q̄d istud sit vtile ⁊ bonū oñdit dicens: c Si enī amis. eor. p infidelitatē. d Reconciliatio ē mū. occasionalit vt p̄dictū ē. e Que assū. eor ad fidē. f Misivi. ex mor. q; iudei sciētes scripturas ꝓuerti ad fidē magis poterāt p̄ficere q̄ alij. vt p; de paulo ⁊ apollo ⁊ plurib⁹ alijs. Et ad hoc inducit exēplū de apostolis dicēs: g Si si delibatio sancta ē. i. apli q̄ fuerūt q̄si q̄dā delibatio de massa iudaica. h Et si radix sancta. i. p̄archę q̄ fuerūt q̄si radices plebis iudaice. p hoc intēdit ap̄ls oñdere q̄ iudei sūt habiles ad bonū. ⁊ q̄d tū ad ℔ tenet sūtudo. ⁊ sic eor casus nō ē irrecupabilis. i Si si aliq. Hic ꝓsiter ap̄ls reprimit gētiles ab insultatiōe iudeor rōne sumpta ex ꝓuersione gētiū. ⁊ p mo facit ad ꝓpositū. 2° remouet obiectionē in ꝫtū. ibi: Dicis ergo. Nō aūt ꝓsistit in hoc q̄ sz multitudo iudeor ceciderit p infidelitatē. tñ p aliqs eor stātes i fide. i. ap̄los ⁊ alios discipulos gētiles ꝓuersi sunt ⁊ inserti arbori ꝓcedēti p fidē in imitatione p̄archarū ⁊ hoc ē q̄d dicit: Si si aliqui ex ramis. i. ex iudeis ꝓcedētib⁹ ℔z carnē ex p̄archis q̄ fuerūt radix arboris l: Fracti sī. p infidelitatē suā. l Tu a. cū ole. esses. i. oliua silvestris ad bonū fructū inhabil. q; gētiles nō hēbāt legē ⁊ ꝓphas. nec etiā cultū dei: ℔ erāt idolatrie dediti. m Insertꝰ es ī illis. i. in ramis stātibus q̄ sunt apli ⁊ alij fideles iudei. n Et socius radicis. i. fidei p̄archaruz. o Et pinguedinis oliue. i. xp̄i doctrine ⁊ gr̄e. p Noli gl̄iari aduer. ramos. i. iudeos p infidelitatē fractos. q Si si gl̄iaris. supple ℔ ē inanit. r Nō tu ra por. ⁊c. q; gētiles bonū sue ꝓuersiōis habuerūt ex iudeis ⁊ si ecōuerso. s Dicis ḡ. Hic ꝓsiter remouet obiectionē. 2° infert cōclusionē. ibi: Ide ḡ. Circa p̄mū ponit obiectionē. d. Dicis ergo. i. tu gētil insertꝰ dicto mō argues sic. t Fracti sūt rami vt ego inserar. ⁊ sic posū gl̄iari ꝫ ramos fractos ꝫ nō ꝫ radicē. ℔ ꝓsiter remouet dubiū. d. v Bñ ꝓpt incredulitatē ⁊c. i. bñ dicis si dicas eos eē fractos ꝓpt infidelitatē suā. nō aūt ꝓpt tuā insertionē nisi occasionalr tm ⁊ nō p se. x Tu aūt fide stas q̄ nō est a te. ℔ est donū dei. ꝓpter q̄d nō debes inde supbire ℔ magis humiliari. iō subdit: y Noli al. sape ℔ time. ⁊ sbdit rō. z Si enī de⁹ natu. ramis. i. iudeis supbiētib⁹. a Nō pepcit. eos grauiter puniendo.

Forte nec

†ſ subdēs †ſ malicia quā mihi obtulerūt

Et dauid †dicit: †ſ Fiāt mēsa eorum

†ſ vt eos ipsa sua iniquitas ipediat †ſ vt eos teneat

coraz ipsis in †laqueū: ⁊ in †cāptio

†ſ in causam opprobrii †ſ eterne damnationis

nem: ⁊ in †scandalū: ⁊ †in rētribu

†ſ ratio q̄ videt

tionē illis. Obscurent oculi eor

†ſ se peccare †ſ liberū arbitriū q̄d debet erigi surſū

ne †videāt: ⁊ †dorsuz eor semp i-

†ſ peccatis aggraua †ſ videor dicere.

†curua. †Dico ergo: Nūnqd sic

†ſ sine reparatione ⁊ vtilitate ſ tm̄ †ſ vt in uti

lis sit casus eorum: sed potius vtilis

offenderūt †vt caderēt? † Absit. Sed

†ſ vñ q; reprobissimis ꝑbū deiecte ꝓuertimur ad gētes

illoꝝ †delicto salus ē gē-

†ſ ita †ſ gētiles ſ alios †ſ iudei zelo legis ⁊ patrū

ſ inuideant ⁊ odio habeāt †ſ q̄ deū occiderūt: vel

verbū repulerūt ſ si eor delicto ditatus ē mundus

tibus: †ut †illos † emulent. † Si

ſ. i. abiectio ſ pauci de eis cōuersi: vt ap̄lis ditauerūt

delictū eor diuitie sunt mundi

⁊ dim̄inutio eorū diuitie gentiuz

gentes ſ que in fine mundi conuertetur.

quātomagis plenitudo eorum?

†ſ ⁊ quasi aliquis quereret an poterūt cōuerti ei: poterunt vtiq; †ſ qui mihi ꝓpriū

†Vobis quidem dico †gentibus:

ſ quod semper est ſ non iudeorum

q̄diu quidem ego sum gentium

ſ q; ad gentes missus

apostolus: misterium meū bono

†ſ vel cū p̄spitate vl cū aduersitate. †ſ. i. imitādū me

rificabo: si †quōmō ad †emulādū

†ſ p̄ua re valeā †ſ iudeos †ſ vel vt ſ sic.

†p̄uocez †carnē meaz † ⁊ saluos

†ſ gr̄a dei adiuuāte †ſ salē †ſ ⁊ ideo de illis laboro: q; vtilis erit assūptio ad informationē gētiū. ⁊ se

†faciā †aliquos ex illis. † Si enim

ſ infidelitas ſ erit

amissio eorum reconciliatio ē mū

ſ reliquor ſ gētiū ex eo q̄ mortue

di: quē assūptio: nisi vita ex mor-

tuis? Si si delibatio sancta est: ⁊

ſ potest sanctificari

massa. Et si rādix sancta: ⁊ rami.

†ſ p̄bat adhuc luceos posse assumi: vt reprimat gētes

ſ. i. sed †ſ naturalibus †ſ a p̄missione exisi.

† Si si aliqui ex † ramis † frācti

†ſ o gentilis †ſ sterilis naturaliter ⁊ amarus.

sunt: †tu autē cum †oleaster esses:

†ſ alcena operatione cōiect⁹ †ſ in loco fractor. †ſ sa

ctus es ſ particeps ſ patriarcharū ⁊ prophetarum.

†insert⁹ es ī †illis: ⁊ †socius † radi

†ſ ap̄lor q̄ oibus hāt spūm radicis † ſ fructiferi

ppū iudaici ante aduentum christi

cis ⁊ †pinguedinis † oliue fact⁹ es:

†ſ si ingō hoc ē ſ q; si putata est oliua nō tñ amputat a †ſ. i. insultare malis alterius † ſ fractos

†nōli †gl̄iari aduersus † ramos.

†ſ tu gētilis †ſ dō tibi q; gens illa nihil a te: sed tu

Si si † glōriaris: † non tū radi

ab ea fidem habes ſ o gentilis.

cē portas: sz radix te. Dicis ergo

ſ dicis.

frācti sūt rami vt ego inserar. Bē

†ſ sed †ſ. i. suo vitio: vnde tibi oportunitas salutis

ne †propter †incredulitatez fracti

non ꝓpter te ſ ideo ſ in

sunt: tū autē fide stas. Nōli altū

perbire † offendere ſ caste †ſ time q̄d oportet q; sapere: †sed time. † Si enim deus

ſ prerogatiua patrū: quibus facta est promissio

naturalibus ramis nō pepcit:

Forte nec

et quorum etiam gente ipse carnem assumpsit multo minus vobis parcete si a fide recesseritis vel in superbia intumueritis.

Cōtra naturā. Dicit qō est cōtra ꝓsuetudinē nāe: vt surculꝰ fructuꝫ radicis ferat. Deꝰ tñ nihil cōtra naturā facit: quia id est natura qō facit. Summa natura opus dei: contra quā nihil fit: sed contra consuetā nobis.

Oliua. Intelligitur hic fides patrum.

Impietatē. Legalis obseruātie cultū. Cultus iudeoꝝ ab aduentu. christi est impietas.

Abstulero. Hoc erit in fine qñ p̄dicatiōe helye et enoch cōuertent iudei vnde p̄ malachiā: Ecce ego mittā vobis helyaz the sbiten qui cōuertet corda patrū ad filios et corda filiorū ad pa. vt intelligāt filij vt patres. id est vt ꝓphete intellexerunt.

Scōm euā. rē. Augu. Vel ita: Tūc cōuertent: ꝫ mō inimici qdez sunt christi. Et qdē nri. Iteꝝ ex se ex suo. s. vitio. Sed hoc ē ꝑm euāgeliū et ꝓpter vos. i. ad ꝓfectū euangelij et vestruz.

Inimici pro. Ostēdit hoc ex dei dispōne ꝓuenire. Ex se enī possunt inimicari qō ꝓficit euāgelio deo vtēte malꝰ ad bonū vt cū faciāt ꝑ voluntatem dei. impleat voluntas dei sapienter omnia disponens.

Propter patres. Electi sunt dilecti ꝓpter ꝓtes qbꝰ hec ꝓmissa fūt: qz nō vocati ea vocatione q̄ multi nō ꝑsciti q tñ pereūt. de q̄ dictū est. Multi sūt vocati pauci v. elec. ꝫ ea q̄ electi q̄. sine mutatiōe: qz qui audit a ꝓc venit ad filiū: q non pdit qcq̄ de oi dato qs/qs vo perit. nō ide fuit. vñ: a nobis exierūt: ꝫ ex nobis nō fuerūt.

D Esa. 65. d

Sine pnia. Scōm electionē et ꝓpter patres sūt saluādi: qz dona. i. ꝓmissiones: et vocatio. i. electio ab eterno sūt sine penitētia. i. sine imutatiōe ꝓsilij dei. Al' iō dico ꝑm

†sed vide †hoc contingat et qō vtiqz cōtingere pōt †alieno †qz fide stas.

†ne fōrte†nec tibi parcat. † Vide

†bonitate suadet: seueritate terret † p vtrāqz dilige būliari †i. districtā iusticiā †qz p incredulitatem fracti.

ergo†bonitatē et† seueritatez dei. In eos quidem qui ceciderunt se

† qua tibi beneficiuz confert.

ueritatē. In te autem†bonitatem

† tñ †vt totum deo tribuas †ea †nisi pmāseris

dei: si pmāseris ī†bonitate. †Alio

†sicut illi †a sancta radice † seueritatē dei sētiens †q. solum tu excideris si non permanseris in bono † ideo despiciendi.

quin et†tu†excideris. † Sed et illi si nō permāserint ī incredulitate:

† si non pmanserint in incre. qō vtiqz potest fieri

inserent. Potens est enī deus ite

†sibi qz etiā inde natus ē †potēs inserere. nā inserent et hoc a minori

rum†inserere illos. †Nam si tu ex

†qz ide nat⁹. †vi dei †ritlbꝰ gētiū steriliū. † qz idolatria et hmōi gētibus ex vsu sunt quasi naturalia.

†nāli†excisus es†oleastro: et ꝓtra

† † vnitus p fidē patriarchis et aplis q pinguedinem sanctispiritus habuerunt.

naturā†misertus es ī bonā oliuā

†si hoc est quātomagis rē. † edocti lege cultū dei

†quātomagis hi qui† secūdū na

†† vnient suo ppio † inserent iudei et vere qz et interim gdā et tādē plenitudo et hoc volo vos scire

turam†inserētur sue oliue? † No/

†† occultū dei iudiciū † mysteriū dicone putetis vos hoc vestro ingenio posse discutere

lō enī vos ignorare frēs† mysteriūz hoc: vt nō sitis vobisipsis

†† nō oēs excecati † † non ex† natura sed culpa

sapiētes: qā cecitas ex†parte† cōn

†† i. vt vel quousqz: vt cā note k: et terminus.

tigit in isrl': †dōnec plenitudo gē/

†† postq̄ intrauerit † † predicante helia et enoch † † emulan do gentes

tiū intraret: et†sic† omnis isrl† sal

† isrl saluus fieret † in esaia † † ꝑm carnem

uus fieret. †Sicut scriptū ē. † Ue

†† de iudeis † † vi. qō ē iteri qñ a ligo vix cōuertitur † voluntarie † in fine qñ facile

niet†ex sion q† † eripiat et†auertat

†infidelitatē †a iudeis † erit

impietatē ab iacob Et hoc illis

†† qz ego ipse faciā qō ꝓmisi †† ꝓmissio cōplebit, † vel testimoniū †† remisero

†a me†testamētū: cuz†ābstulero

†† i. ꝓpter † hūc querent: ꝫ mō inimici: ecce quare pars excecata ē et pars illuminata. †† qō ꝓtra legem eorum non ꝓpter gentes

peccata eorū. †Secundum† euan

†† vt vob loc⁹ itrādi cēt ad fidē. †† ad vtilitatē vr̄am

geliū quidē inimici† propt⁹ vos

†† q. qdā sunt inimici ꝑm euāgeliū et ꝓp vos: qdā āt charissimi vel dilecti ꝑm electionē †† nō ꝓpter merita †† i. ꝓpter remissiones patribus facta s

†Scōz† electiōnē aūt† charissimi

† mutatione

ꝓpter patres. Sine penitentia

† † remissio peccatoꝝ in baptismo † ꝓmissiones †† vel electio ab eterno † interior et gratuita † qua nullius meritū prevenit ad fidē †† ita opus era. vt et alij inimici et alij electi

āt sūt†dōna et† vocatio dei. † Si

† longo tempore plus ꝯ ist †† qō valuit ad hoc vt modo humiles credatis

cut enīz† aliquādo et vos† nō cre

†† ꝓbato qz deficit natura. i. qz p libertū arbitriū iuuari non potuistis † nuper

didistis deo: nunc autem†miseri/

† q̄ ē aliqua cā vr̄e misericordie † iudei.

cordiam consecuti estis ꝓpter ī

credulitatem istoruz: ita et isti nūc

†† ne post ꝓuerti materiā gloriādi hēant †† veletes † i. non habuerūt fidei grām p dei miam sicut vos.

†nō crediderunt in† vestram mi/

† hūiliati † fide gratiam.

sericordiā: vt et ipsi misericordiaz

† ideo ita de vtrisqz factum est.

cōsequantur. Conclusit enī deus

†† iudeos et gentes †† qz aliter ex superbia ruerent

†omnia† in icredulitate: vt omni

†† r̄re sic ne putes cōphēdi posse. †† qz mira scit et profunda

um misereatur. †O altitudō† di/

† de rebus spūalibus †† de mūdanis

†† sicut sapia, et scientia eius sunt incōprehēsibiles: sic et iudicia ꝑ qbus cepit de sa. et sci.

uitiarū†sapiētie et† scientie dei† qz

†† i. dispositiones de omnibus rebus

incōprehēsibilia sūt† iudicia ei⁹:

Nicolaus

a Forte nec tibi pcat. si superbieris. nec dī hic forte vt ē nota dubij ex pte dei. ꝫ ꝓtinuatis liberi arbitrij. b Vide ḡ. Hic ex p̄dictis ꝯcludit qꝰ gētilis ꝓuersus hz materiā ex p̄dictis ꝓsiderādi i se dinā bonitatē p quā stat in fide et gra xpi. et seueritatē iusticie ei⁹ in iudeis excidētib⁹ a fide xpi. et hoc ē qō dicit: Vide ḡ rē. et pz ex dictis ꝯa vsqz ibi: c Sz et illi si nō pmā. i incre. inserent. qz ram⁹ nālis maloꝝ hz aptitudinē vt inserat ceteris paribꝰ q̄ extraneꝰ a radice ꝓpria. vt pz ex dictis. d Nolo enī. Hic apls reꝑmit gētiles ab insultatiōe iudeoꝝ rōne sūpta ex ꝓsideratiōe dīnoꝝ iudicioꝝ. Et diuidit in tres. ꝑmo ostēdit iudeoꝝ pñtē excecationē et futurā illuminationē. 2° declarat vtriusqz cām. ibi: Scōm euāgeliū. 3° ex dictis ꝯcludit dīne sapie ꝓfūditatē. ibi: O altitudo diuitiarū. Circa ꝑmū dicit: Nolo enī vos ignorare frēs. i. vos gētiles ꝓuersi ad fidē xpi: et sic p fidē facti frēs mei. e Mysteriū hoc. i. secretū dīnū. f Et nō sitis vobisipsis sapiētes. i. ꝑm estimationē vr̄az. et ꝫ dic apls ad reꝑmēdū eoꝝ pñsuptionē. et qd sit illō secretū ostēdit dicēs: g Quia ce. ex p. et nō ex toto. h Cōtigit ī isrl. qꝰ apli et cre dētes ꝑm⁹ de iudeis uerūt valde illuminati. i Donec ple. gē. intraret. fidē xpi recipiēdo. Sciēdū tñ qꝰ illud donec nō tenet⁹ hic casualiter sz tm̄ ꝓsecutiue et occasionaliter. quia iudeis excecatis apli trāsierūt ad gētes ꝓuertēdas. k Et sic oēs isrl sal. fieret. in fine mūdi detecta falsitate antixpi. qꝰ tūc iudei ꝓstāter mortē suscipiēt ꝑ fidē xpi. l Sic̄ scriptū ē. Esa. lix. m Veniet ex syō. ibi ꝑmo fuit fides xpi p̄dicata: et inde ad oēs alios deriuata de p̄terito. et de tuāda i futuro. sic̄ dixi plenis⁹ Esa. lix. n Et hoc il. a me testamētū. i. fides catholica in nouo testō publicata. et i iudeis ꝑ tūc cōplēda.

de lyra

o Cū abstulero pctā eoꝝ. p fidē iustificantē. p Scōm euāgelium. Hic ꝓsiter ostēdit vtriusqz cām. et ꝑmo excecatiōis. cuius ponit duplex cā. vna est repulsio doctrine xpi que tāgit. cū dī: Scōm euāgelium. qdē inimici. alia ē inuidia de gra gētibꝰ data. q̄ tangit ibi: Propter vos. ꝓsiter ponit causā illuminationis. cū dī: q Scōm electionē aūt charissimi, ꝓpter patres. i. ꝓpter merita patrū alīq nūc sunt ad fidē electi. et plures eligent in fine mūdi ad qō inducit rōnē. dicens: r Sine penitētia enī. i. sine mutabilitate. qz apud deū nō est transmutatio: Jacobi. j. ca f Sunt dona et vocatio dei. i. ꝓmissa facta ꝑtribꝰ de eoꝝ donis semini fiendis. et iō implebunt tpe suo. Et ꝓsequenter inducit ad hoc congruentiā. quia sicut gētiles ante aduentum christi fuerunt sub peccato idolatrie. ita et post aduentuz iudei dimissi sunt sub infidelitatis peccato ꝓ maiori parte. et sic in istis et in illis ostenditur humana fragilitas in eorum peccatis. et diuina bonitas in beneficio vocationis. Judei enim nunc dimissi finaliter vocabuntur. vt dicit cum est. et hoc est quod dicitur: Sicut enim aliquando rē. et patet ex dictis littera. t O altitudo diuitiarum. Hic vltimo concluditur ex predictis profunditas diuine sapientie in suis iudicijs. et hoc dupliciter. primo enim concluditur hoc ex dei eminentia. secundo ex humana deficientia. ibi: Quis enim. Circa ꝑmū dicit: O altitudo diuitiarū sapiētie et sciētie dei. id est profunditas vtriusqz. sicut dicit Job. xxij. Puteus altus est. id est profundus et dicit sapientie quātū ad diuina et sciētie ꝯtū ad fienda circa hoīes quoꝝ rationes nō possunt a nobis attingi. ideo subdit: v Qē incōprehensibilia sunt rē. quia supra capacitatem nature intellectualis sunt excessiua.

res latua vlderet: cū igit rōnē (q̄ ꝓcedit ex seipso: non ipse a rōne) ꝓcul dubio scimus hīe. i. filiū p quē cūcta tā rōnabiliter dispositā cernim⁹: ⁊ a pie ꝓcessisse fideliter credim⁹ ⁊ qz deū p̄emeo q talē habeat rōnē: ⁊ rōnē eo q a tali ꝓcessit pie gaudere cognoscim⁹: iō gaudiū illud ⁊ bonitatē ee spm̄ ex vtroq; ꝓcedētē: in q̄ spū oia ꝓsistūt: minime ambigim⁹: qō gaudiū ⁊ benignitatē: etiam

e. spi. 9. c. ysaie. 40. c 1. cor. 2. d.

vsq; ad creaturas pueni re nequaq̄ dubitam⁹: ⁊ iō dī spūs ꝓcedē. i. dari nō q̄tū ad p̄iem ⁊ filiū: s̄ q̄tū ad holes q̄: si aliq̄d bonū in aliq̄ videm⁹; p spm̄ ei datū a pie ⁊ filio credim⁹. Notādū q dicere rōnē ex pte: bōitatē q̄z ⁊ gaudiū ex vtroq; ꝓcedere: sic dicit Augu. nihil aliud e q̄ filiū generare. q aūt dī spūs a pie ⁊ f. p̄o. hoc est mittitur: datur ⁊ a seipso etiam.

j. 16. di

Hie. i. spletiōes dispōnis: qz nec in exhibitiōe pōt cogīsci qd disposuit.

Cōsiliari⁹. Est vnigenit⁹ filiꝰ ei⁹ q ⁊ angel⁹ magni ysaiꝰ appellatur. Sz ex holibus ⁊ angelis null⁹ fuit ei cōsiliarius.

a phili. 4. d.

Aut quis prior. Et si iudicia nō possim⁹ scire: vl' s ꝓstat q ex sola gra dat. Oñ ex ipso ⁊c. Ex. per. in. distinctionē psonarū indicāt. ipe idē, pnomē repetitū. idētitatē substātie: ⁊ qz talis ipsi gloria: nō iustis ipsis.

Ex ipso. Non de ipso sunt oia. Ex ipso enim sūt celū ⁊ terra: qz fecit ea. Non aūt de ipso. qz non de substantia sua. In ipso sunt oia que condidit. Non tñ inquinant cum qui peccāt: de cuius sapiētia dicit: attingit omnia ꝓpter sui mundiciā ⁊ nihil inquinatū in eo incurrit.

Augu. Oportz vt creatorē p ea q̄ facta sūt intellectu ꝓspiciētes trinitatē intelligam⁹. Cui⁹ trinitat⁹ vestigiū in creaturis apparet. In illa enī trinitate sūma ozigo est oium rerū ⁊ pfectissima pulchritudo ⁊ btissima dilectio. Itaq; illa tria a seinuicē determīari videt: ⁊ in se etiā infinita sūt ita ⁊ singula sūt in singulis: ⁊ oia in singulis: ⁊ singula in olb⁹, ⁊ vnuz oia. Non igit ꝓfuse accipiēdū est q ait apls: Ex ipso: ⁊ p ipsum. ⁊ in ipso. Ex ipso dicens ꝓpter patrē. Per ipsū ꝓpter filiū. In ipso, ꝓpter spm̄ sanctū. Nec; patrē volēs itelligi dixit ex ipo: vt sic itelligas oia eē ex p̄e: vt neges oia ee ex filio: vt ex spū scō. Cū ex p̄e p p̄es ⁊ in p̄e oia eē: sane dici possit. Silr ⁊ de filio ⁊ spū scō dici pōt. At p hoc dī dī. Ex ipso: ⁊ p ipsū: ⁊ in ipso sūt oia sine dubio patris ⁊ filij ⁊ spūs sancti demonstrat eq̄litas. Et qz nō aīs noīauerat patrē vel filiū vel spm̄ sanctū: sed deū ⁊ dīm qō ⁊ ipsa trinitas

dici pōt. singula horum trium referri ad singulos voluit.

Omnia. Que nāliter sūt nō pctā: que naturā vitāt: q ex volūtate pec cātiū nascūt. In creaturis vestigiū apparet trinitatis. In trinitate summa exigo e oiuz rerū ⁊ perfecta pulchritudo: ⁊ beatissima delectatio.

Hic est moralis admonitio post tractatū legis ⁊ fidei. ⁊ nāz iudaici ppli ⁊ gētilis.

C. XII.

Obsecro. Hucusq; satis vtrāq; ptē humiliauit ⁊ glīā de ꝓri statu ānulauit mō q̄si finito negocio deinceps ad moralitatez tendit.

Obsecro. Hucusq; ne alter aduersus alterū superbiret: hinc vt alter de alteri⁹ vtilitate laboret.

Obsecro p m̄iam dei. i. p aplatuz misericorditer a deo mihi cōmissū: vl mi sericordiam a deo vobis datam.

ephe. 5. d. libet. 4. a

Hostiā vi. Augu. Oli hostia occidebat vt holes causa peti subiecti morti ostēderet. Nūc qz a petō liberi: viua hostia offert in signū vite eine.

Nolite cōformari. Aug. Hic alia deo fit sacrificiū cū igne amoris incēsa formā cōcupiscentie sclaris amittit: ⁊ deo se referēs illi tanq; incōmutabili forme subdita reformatur.

Nolite cō. Generalis, phibitio. Sz reformamini generalis iussio. Ibi ꝓtinentia: hic iusticia. hoc ad nō cōcupiscere: illud ad diligere: illud ad declinandū a malo: hoc ad faciendū bonū. Non concupiscendo enī vetustate expoliamur: ⁊ diligendo nouitate induimur.

Reformamini. Quia ptim amissa e imago dei: vt incipiat ab illo reformare a q̄ formata e. Nō enī reformare seipsā pōt sic potuit deformare.

Que sit volū. ⁊c. Volūtas dei dī sine ipsa qua vult q̄ in deo est. Sic ꝓ illud qō vult hic accipit dei volūtas qua vult q̄ semp implet: q̄ bīplacitū dei sine dispositio interdū appellat de qua ꝓpheta ait: Oia q̄cūq; voluit fecit. Et apls: volūtati ei⁹ quis resistet. Oia ergo bona q̄ fiunt de⁹ fieri vult quoꝝ ipse auctor est. Mala vo nō vult fieri: nec tñ vult non fieri. Si enī vellet nō fieri ⁊ fieret: volūtati ei⁹ aliqd resisteret: sz tñ ea fieri ꝑmittit ꝓcrea volūtas dei dī ei⁹ operatio vel permissio. vñ Aug. Nō fit aliqd qō omnipotēs fieri nō velit vel sinendo vt fiat: vel ipse faciendo. Itē volūtas dei interdū dicitur eius consilium vel approbatio.

Dico enī p. q. Hoc e sacrificiū xp̄ianoꝝ multi vnū corp⁹: sūt in xp̄o. Hoc enī ꝛ sacro altaris fidelib⁹ voto demōstrat ecclīa q̄ i ea re quā offert

Nicolaus

a Quis enī cognouit. Hoc idē ostendit ex nostre cognitiōis deficientia. cū dī: Quis enī cognouit sensū dñi ⁊c. q. d. null⁹. qz oculꝰ noster hz se ad dīna sicut oculꝰ noctue ad lucē solis. ii. Methaph. b Aut qs prior dedit illi ⁊c. q. d. null⁹: qz hoc est impossibile. q oēm virtutē nō solū operādi sed etiā cogitādi ⁊ essendi ab ipso habem⁹. qō declarat dicēs: c Oñ ex ipso. q̄tū ad potētiā, productiua que p̄i appropriat. d Et p ipsū. q̄tū ad sapiam exēplarē que apropriat filio. e Et in ipso. sicut in fine ⁊ cōseruāte per bonitatē q̄ spiritui sctō appropriat. ideo subdit: f Ipsi glīa in secula amē. Aliq libri habēt interpositas duas dictiōes. s. honor ⁊ scloꝝ. sed nō sunt de textu nec habent in libris correctis.

C. XII.

g Obsecro vos. Postq̄ apls romanos ad cōcordiā reduxit. hic ꝑsuo eos in moribꝰ instruit. Et diuidit in duas: qz ꝓmo facit hoc ex bo p̄ dicatiōis. secdo facit exēplo imitatiōis: rememorādo q̄sdaz psonas eis imitabiles. ca. xvj. Prima in duas. ꝓmo instruit oēs cōiter. secdo existētes in aliquib⁹ statibus ꝓpie ꝓpriis ⁊ spāliter. ca. sequēti. Prima adhuc in duas. qz ꝓmo instruit oēs cōiter in his que ad deū. secūdo i his que ad ꝓximū. ibi: Sicut enī in vno. Prima adhuc in duas. ꝓmo instruit oēs cōiter in ordine ad deū ex pte corpis. 2° ex pte aie. ibi: Et nolite cōformari. Circa ꝓmū dicit: Obsecro vos ⁊c. sm̄ qd dicit Seneca: Generos⁹ est hoīs anim⁹ ⁊ facili⁹ ducit q̄ trahat. ꝓpter qō apls magis vtit obsecratiōis ex bo q̄ ꝓcepti. h Per miam dei. peccata relarantē. i Et exhibeatis corpa vestra. Hic per ordinē tangit aplus septē cōditiones que macerationē carnis deo faciunt acceptā. ꝓma est q sit voluntaria. quod notat cū dicit: Ut exhibeatis. secūda q sit in carne, ꝓpria. ideo dicit: k Corpora vestra. nō aliena. cōtra illos qui saluari credūt per miam alioꝝ. tertia q sit concupiscentie mortificatiua. ideo dicit: l Hostiā. Aliter enī esset vana sicē medicina que nō curat morbū. quarta q sit bonoꝝ operū, productiua. iō dicit: m Viuentē. Viuens enī dī qō habet in se ꝓncipiū sui motus. quinta q sit cōtinua sicut vitia carnis continue pullulāt. ideo dicit: n Sanctā. i. firmā. sanctū enī in vna ei⁹ significatiōe idem est quod firmū. serta q sit bene ordinata. sez ad dei gloriā ⁊ nō ad laudē ꝓpriam. ideo dicit: Deo placentē. septima q sit rōnabilis siue discreta. ideo dicit: o Rōnabile ob-

†† vere alta sapia ⁊ scientia † hoc esaias dicit

⁊ inuestigabiles vie eius. † Quis

† in sapientia ⁊ scientia

eni cognouit sensuz domini: aut

† in dispositione ⁊ exhibitione rerū: quis fuit cuius consilio ageret: vel qui eius consilium sciret

quis cōsiliarius eius fuit? Aut qs

†† fidē ⁊ bona opa † a deo † merces ex hoc q fidem suam prior dedit.

prior † dedit illi: ⁊† retribuetur ei?

†† null⁹ qz potiꝰ † ꝑe ex quo filiꝰ † filiū q̄ quē oia

† Quoniam ex † ipso: ⁊ per † ipsuz:

† spūsc: qz sola dilectione creauit ⁊ pseruat omnia.

⁊ in ipso sunt omnia. Ipsi glōria in secula amen.

† qz in ipso oia

Obsecro C. XII.

o †† qō rogo fraternitas exigit

itaq; vos † frēs p miseri

†† offeratis † † nō tñ mentes: licz caro repugnet.

cordiā dei: vt † exhibeatis † corpo

†† in mortificatione carnaliū desideriox † p bona opera † in bonis firmam

ra vestra † hostiaz † viuentē † sān

†† vt bōa ītētiōe faciaꝫ †† cū discrete ne q̄d nimis

ctā: deo † placentem † rationabile

† totū in ꝓdictis † sit †† in vestra eni manu est.

†† formam secularis cōcupiscētie accipere.

† obsequiū vestruz. Et † nolite † cō

†† in adā deformati vel itē itēqz quasi de die in diez

formari huic seculo: sz † reforma

†† ad modū noui hois † † cui ñ dñat pcm † vt mētyke

mini † i nouitatē † sensus vestri: vt

† exprimēto qd de⁹ velit. †† qz qcqd de⁹ vult bonū e

† probetis quē sit volūtaꝫ dei † bo

† † illis qui bene intelligunt ⁊ experti sunt † † ꝓceptis oibus † in omni bonitate vt nihil melius sit

† † illud obsecro: hoc autem prohibeo

na ⁊ † bīplacēs ⁊ † pfectā. † Dico

† apostolatus.

enim p gratiam que data e mihi

† quia non omnes agunt

oibus q sunt inter vos nō plus

sequiū vestrum. qō fit quādo caro sic macerat q̄ natura seruat ⁊ vitia excludunt. Sicut enī ibi pōt esse defectus. s. qñ caro lasciuire permittit. ita ⁊ superabundantia: sez quādo corpus reddit ineptū ad debita opera ⁊ officia exequenda. vnde dicit Hieronym⁹: De rapina holocaustū offert q austeritate nimia corpus suū imoderate affligit. Aduertendū tamē q nō eadem opera cōueniunt oībus. ⁊ ideo aliqua abstinentia laudabilis e in vno que tamē nō est laudabilis in altero. sicut si cōiugatus tantam faciat abstinentiam q nō possit reddere debitū vxori tempore cōpetenti: non est laudabilis. in religioso tamen qui nō habet hoc debitum reddere laudabilis eet. Et similiter aliqua abstinentia laudabilis est in iuuenibus in quibus viget cōcupiscentia carnalis. que in senibus sic non esset laudabilis. qz nō sic in eis viget concupiscentia carnalis. ⁊ posset esse alicuius boni impeditiua. ⁊ de similibus simile iudicium habeat. p Et nolite. Hic cōsequenter instruit omnes cōmuniter quantū ad aīmā. ⁊ ꝓmo quantū ad effectum. secūdo quantū ad intentū. ibi: Dico enim. Et est sciendū q amor transformat amantem in amatum. vnde dicit Augu. Si terraz diligitis terra estis aurum diligis aurum es. ⁊ si deū diligis de⁹ es. s. participatiue. sm illud psal. lxxxi. Ego dixi dijs estis ⁊ filij excelsi omnes. ideo dicit: Et nolite conformari huic seculo. i. delectabilibus huius mundi. q Sed reformamini. Imago dei ad quā sum⁹ formati deformat in nobis per pcm̄. sed per dei gratiā reformat. r In nouitate sensus vestri. Sicut enim per peccatuz cognitio obfuscatur: sic per grām renouat. ⁊ qz habēs affectū bñ ordinatū recte iudicat. iō subdit: s Vt ꝓbetis. i. experiri possitis p spiritū sanctuz habitantē in vobis. t Que sit volūtas dei bona. q̄tū ad bona nāe ipsa dāda. v Et bīplacens. q̄tū ad bona gratie. x Et perfecta. q̄tū ad bona glie. pōt etiā aliter sic exponi. Que sit volūtas dei bona. q̄tū ad incipiētes. Et bīplacēs. q̄tum ad ꝓficiētes. Et pfecta. q̄tum ad peruenientes. y Dico enī. Hic cōsequenter instruit oēs cōiter q̄tum ad intellectū. vt sez de pertinētib⁹ ad fidē nō ingrāt curiose. dicēs: Dico eni per grām q̄ data est mihi. i. per officiū apl'atus mihi iniunctū ꝓceptio. z Obus qui sunt inter vos. cuiuscūq; cōditionis seu status. a Non plus sapere q̄ oportet: qz q perscrutator ex maiestatis opprimet a gloria: Prouer. xxv.

Et vnicuiq;

significatur. Sicut enī panis ex multis granis cōficit: ita ex multis fidelibus membris sancta cōstat ecclesia q creatoris sui pticipatiōe cōgaudēt cui⁹ munere sancti sunt: qō ⁊ in sequēti ostendit vbi ait: Multi vnū corp⁹ sum⁹ in christo quod nō potest fieri nisi sapiant ad sobrietatē quod hic precipit.

Sape. Nō iusticie terminos nō egrediat: qō nobis solum vtile sit: ⁊ nulli obsit.

Et vnicuiq; . Sic monuit ne de priori statu superbiat: ita nec de bonis que in fide acceperunt.

Et vnicuiq; ⁊c. Maiori vel minori ea rationē q̄ de⁹ diuisit dedit dona mensurata: que fides meretur: qō iō fecit vt nec ecclesia indigeat ⁊ sit subuenīendi materia: vt sit mutua dilectio. vñ subdit: Sicut enim ⁊c.

Et vnicuiq;. Si ꝑ vberibus suis nutrit infans crescit: aliter deficit.

Mensurā fidei. Et fidē mensurate partit de⁹ sine qua nulla bōa opa: christo nō ad mensurā data est spūs: q̄ ceteris omnibus. vñ iobes de xpo ait: Nō enī ad mensurā dat de⁹ spīn. Ceteris diuiditur: non spiritus qui dez: sed dona eius.

Singuli sum⁹ membra. Ad hec habētes dona differētia. Vel singuli sum⁹ membra igit i differētib⁹ donis ꝺ agatur: Siue ꝓphetiā habentes sim⁹ membra: alioꝝ vt illis ꝓphetem⁹ habentes dico sm rationē fidei: qz

Nicolaus

a Et vnicuiq; sic de⁹ diuisit mensurā fidei. Nō enī est in hoc cadē oibus mensura: qz illi q habent fidē predicare ⁊ cōtra infideles defendere: debent circa pertinētia ad fidem ꝓfundi⁹ ingrere studere.

amos 5. ad ephe. 4. c

b Sicut enī i vno corpore. Hic ꝓfiter instruit oēs in ordine ad ꝓmū. ⁊ ꝑmo in ꝓmotione boni. secūdo in vtilitatē ma li. ibi: Nō alta sapiētes.

Prima adhuc in duas. qz ꝑmo facit ꝓpositum in bono spāli. secō in cōi. ibi: Dilectio sine simulatiōe. Circa ꝑmū est sciendū q aliq̄ bona dei dant aliqb⁹ spāliter. j. Cor. xij. Alij quidē per spīn dat sermo sapie: alij sermo sciētie ⁊c. dant tñ pro cōi vtilitate. sicut in corpore humano oculus videt pro toto corpore. ⁊ pes ambulat ⁊ sic de alijs. ⁊ hoc est qō dicit: Sicut enim in vno corpe ⁊c. ⁊ pz ex dictis lra vsq; ibi: c Singuli aūt alter alteri⁹ membra. i. cōicantes alijs dona data vobis: sicut membra corporis adinuicē cōmunicāt officia sua mō dicto. ⁊ cōsequēter magis applicat in spāli. dicēs: d Siue ꝓphetiā. q̄tū ad noticiā occultoꝝ pertinentiū ad salutem. ideo subdit: e Scām rationē fidei. que dirigit in salutē. f Siue ministeriuz. in administratione sackoꝝ qō pertinet ad sacerdotes. g Siue qui docet. qō pertinet ad doctores. h Qui exhortat. q̄tū ad predicatores. i In exhortādo. s. non tñ verbo sed etiā facto. k Qui tribuit. habēs abundantiā facultatū. l In simplicitate. i. ꝓpter deuz debet tribuere. m Qui preest. in spūalibus vel temporalib⁹. qō pertinet ad prelatos ⁊ ꝓncipes. n In sollicitudine. de adimplendo regimine sibi commisso. o Qui miserē. miseriā alteri⁹ reuelādo. qō ptinet ad potētes. p In hylaritate. supple hoc faciat. cōtra illos qui austeritatez in vultu ⁊ verbis ostendūt miseris anteq̄ eos reuelent in aliquo. q Dilectio sine simulatione. Hic apls instruit de cōicatiōe omniū bonoꝝ. ⁊ diuidit in tres partes: qz ꝑmo instruit de cōicatione in affectu. secūdo in effectu. ibi: Honore. tertio in signo. ibi: Benedicite. Circa ꝑmū sciendū q̄ amor est desiderium boni alicui⁹. quod debet esse cōiter in oibus. ⁊ amor iste ꝑmo debet esse verus. qz ꝑm pbm. viij. Ethicoꝝ. Qui falsificant amicicia sunt magis digni morte q̄z illi qui falsificāt pecuniā. ideo dicit: Dilectio sine simulatione. secundo debet esse discret⁹. vt sic amet natura vt vitiū odio habeat. iō dicit:

r Odientes malū. tertio debet esse firm⁹. ita q̄ amor non sit puerilis. ideo

ſ innestigare de mysterijs diuinis

sapere q̄z oportet sapere: sz sape

ſ sine presumptione.

ad sobrietatē: ⁊ vnicuiq; sicut de

† ſ sm quātitatē vel qualitatē † ſ qz ⁊ fidē mēsurate ptit de⁹ vnicuiq; hec ē fides opans ꝑ dilectionē † ideo mēsurate diuisit qz multi vnū corpus: ⁊ ideo

us diuisit † mēsuram † fidei. † Si

oia necessaria danda sunt non in vno

cut enī in vnō corpe multa membra habemus: omnia autē membra non eundem actum † habent.

† ꝓ diuersa, dona † † inuicē subseruiendo

Ita † multi † vnuz corpus sum⁹ i

ſ nullus excluditur ſ maior. vel minor

christo. Singuli aūt alter alteri⁹

ſ alijs seruientes alijs indigentes ſ vel igitur

mēbra. Habentes autē donatio

ſ. i. sumus alter alterius membra

nes secundum gratiā que data ē

† ſ futur oꝝ vel quorūlibet occultorum

nobis differētes. † Siuē ꝓphetiā

ſ quā supra mensuram.

tiā sēcunduz rationē fidei. Siuē

† ſ habentes ecclesiasticū ſ vt presbyter i † ſ sumus membra aliorum ſ assidue

† ministerium † in ministrādo. Si

† ſ q docēdi grām hz † ſ in exhibitione doctrine sit membrū alterius † ſ qui grām exhortandi habet.

ue qui † docet † i doctria. † Sīi ex

† ſ sit membrū alterius † ſ elemosynas.

hortatur † in exhortādo. † Sīi tri

† ſ sit membrū alterius: non in duplicitate presentis ⁊ future glorie † ſ vt principes

buit † i simplicitāte. † Sīi pest in

† ſ vt sollicite agat ſ sit m. a. † ſ q hz grām subueniēdi vel cōpatiēdi oppresso † ſ leto alio subueniat

† sollicitudie. † Sīi miseretur † in

† ſ hec ē q̄ diuersa bōa vniūē † ſ ⁊ sic erit alē m. alteri⁹

hilāritate. † Dilectio sine † simula

ſ vt nec dilectio amici malum amare faciat: nec malum bonum dimittere

tione. Odientes malū: adhērētes

ſ .i. quam scilicet fratres habent inter se: vel

bono. Charitatē ffnitatis inuicez

volentes a fratribus redire. † ſ in qualibet reuerentia † ſ non est fraternus amor: nisi mutui se preueniāt obsequijs

diligētes. † honorē: † inuicē preue

ſ solliciti corde sitis ſ opere

niētes. Sollicitudinē non pigri.

ſ ideo † ſ ⁊ si actu nō poteritis implere qō vultis ſ igne charitatis † ſ vel tempori ſ qō ꝓximo credite vos impendere domino

Spiritū † feruētes: † dominō serui

† ſ ⁊ in his nō nisi eterna spez † ſ ⁊ si in his bōis manentes . † Spe gaudentes. † in tribu

la occurrit † † vt pati possīg. † ſ qz ad hoc differt res

lātione pacientes. † Orationi † istā

ſ patimini ⁊ sanctis pa ſ filis vestra communia facite.

tēs: necessitatibus scōz cōmuni

† ſ recipite sāctos i hospitio ſ exēplo abrahe ⁊ loth

cantes † hospitalitatez sectantes.

† ſ. i. bona orate † ſ remouet a cōi ꝓsuetudine

† Benedicite † persequentib⁹ vos.

† ſ itē itēqz † ſ q. sine admirtion eamaritudinis

† Benedicite † ⁊ nolite maledicere.

† ſ ⁊ debetis † ſ de ꝓfectu † ſ de re vñ flendum sit.

† Gaudere † cū gaudentibus: † fle

ſ cum gaudio vel fletu.

re cū flentibus. Idipsūz inuicem

† ſ ⁊ ꝓ his omnibus † ſ in corde saltem.

sentiētes. † Nōn † alta sapiētes: sz

ſ humilium imitatores

hūmilib⁹ consentientes. Nōlite

ſ. i. ne prudētiā vſaz apud vos tm̄: sz magis apud ꝓximos exerceaī etiā ſ q̄s eoꝝ vos offēdit

esse prudētes apud vosmetipsos.

Nulli malū pro malo reddētes:

† ſ monet ne licita cū scādalo fiāt. † ſ in cordis secreto

† prouidentes bona: non tm̄ † co

† ſ vt nō fiat scādalū: sed boni exemplū: qz illud fieri dz: qō ⁊ deo nō displiceat: ⁊ ffi scādalū nō sit

ram deo: sed etiā † coram omnib⁹

† ſ vt attentiāt: si non saltem facite quātū in vobis est vel si fieri potest: quia difficile est quod tamen ex vobis. i. ex vestra potestate est.

hominibus. † Si fieri potest qō

† ſ vnde: ⁊ cum his qui oderant pacem erā pacificus

ex vobis ē cū † omnibus homini

Misericordia hec multiplex est: peccāti ignoscē: oppresso subuenire ⁊c. et ideo subdit: cū ꝑmissum sit qui tribuit in simplicitate. Simplicitas excludit hypocrysim: hylarit as gaudiuz ostendit: fre tum spe futuri. i. Pet. 2. d i. Pet. 5. b

Nō pigri. Maledic⁹ qui facit opa dei negligēter: piger sine spe ē. Et ideo vt frig⁹ pigricie pellat. Sitis feruen. ⁊c.

Dño vel tēpori seruiētes. Feruentes. nō tñ passim ⁊ importune ꝛba dei ingeratis: sed tēpori. id est: oportunitati seruientes.

Feruentes. Spiritus ignis est quo feruet charitas. vnde dominus ait: Ignem veni mittere in terrā ⁊ quid volo nisi vt ardeat. bebr. 12. c

Spe gaudē. Certi de futuris gaudēt. ⁊ iō patiētes in tribulatione.

Cōsentiētes. Nō non fit ore tm̄: quia tunc est vera humilitas. si nō est in sola lingua: ne presumentes de se non condolcant alijs: sed exprobrent. B prouer. 26 Esaie. 5. c.

de lyra

dicit: ſ Adherentes bono. Adherētia enim firmitatē importat. q̄rto debet esse cōis absq; acceptione. iō dicit: Charitatē fraternitat. t Honore inuicez. Hic ꝓfiter instruit de cōicatiōe bonoꝝ in effectu. ⁊ primo q̄tū ad bonū reuerētie. dicēs: Honore inuicem ꝓueniētes. Quilibet enī deficit i aliquo bono qō est in altero. ⁊ sic pōt cū prou. 3. b; 2. cor. 8. b. i pet. 2. b

cōsiderare vt meliorē se. ⁊ sic honorādo ꝓuenire. secūdo instruit q̄tū ad bonum obsequij. dicēs: v Sollicitudine nō pigri. prestādo humilitatē ꝓximis in effectu. x Spū feruētes. vt hoc fiat ex bono affectu. y Domino seruiētes. vt hoc fiat ꝓncipaliter ꝓpter deū ⁊ sic ei exhibet obsequiū. ⁊ per ꝓsequēs ab eo expectat ꝑmiū. iō subdit: z Spe gaudentes. Et qz spes mercedis habēde facit patiēter sustinere. ideo subdit: a In tribulatione patiētes. ⁊ hec per oꝝonē impetrāt ⁊ seruant. ideo subdit: Orationi instātes. tertio instruit apls de cōicatiōe beneficij. ⁊ ꝑmo ad fiī cōmorātes dicens: b Necessitatib⁹ scōz cōicantes. secūdo ad peregrinos trāscūtes d. Hospitalitatē sectātes.. c Benedicite. Hic apls instruit de cōicatōe bonoꝝ in signo. Principale ꝛo signū inter homes est locutio q̄ indicat mētis conceptū. ⁊ q̄tū ad hoc dicit: Benedicite psequētibus vos. ⁊ multo magis bñfaciētib⁹ vobis. signū aūt secūdariū ē exterior gest⁹ ⁊ marie faciei. in q̄ pte magis relucet dispositio ai. ⁊ sic dicit: Gaudere cū gaudentibus ⁊c. d Idipsū inuicē sentiētes. aliter eēt mendaciū: qō est falsa significatio in voce vl in alio signo qō tenet vicē vocis. e Nō alta sapiētes. Postq̄ instruxit de cōicatiōe boni. hic ꝓfiter instruit de cōicatiōe mali. Et ꝫ dupl. ꝑmo vt malū alteri nō inferat. 2° vt illatū ab altero eq̄nimiter tolerēt. ibi: Nō vosmetipsos. Circa ꝑmū aduertēdū q ꝑmo nocumētū infert ꝓximo nka superbia q̄ est ꝓncipiū oīs pctī. iō ꝫ ꝓhibet dicēs: Nō alta sapiētes. ꝓximū ꝛculcādo. f Sz hūilib⁹ ꝛsentiētes. cū eis hūiliter ꝓuersando. secō nocumētū infert astutia nka. ꝓximo malū machinādo. qō ꝓhibet dicens: g Nolite eē prudētes ⁊c. ⁊ accipit hic prudētia filitudinarie. qz vera prudētia nō ē nisi i bonis: ⁊ astuta i malis: q̄ prudētia dī eo q caute scit q̄rere vias nocēdi. nā bonū ad mala trāsferim⁹. sic dicim⁹ prudēs vel bon⁹ latro. v. metaꝑ. ⁊ sic dī prudētia i ꝓposito. 3° nocēt ꝓximo nka mala manifesta ipsos scādalizādo. qō ꝓhibet dicēs: Prudētes bona ⁊c. q̄rto nocumētū

ꝛj illi insert

Date locū ire. Ille dat locū ire q̄ pmittit aduersariū facē qđ vult. Date locū ire. Nō p̄cipit vt vindicari nolint a deo. s. qđ clamāt scti. nō qdē ꝓpter eraturādū odiū: ꝫ letabit iust⁹ cū viderit vindictaz. Precipit aūt vt nō ipsi se vindicātes dent locū ire dei: q̄ dicit: mihi vindictā et. r. Si ergo vult bon⁹ vt dēs inimicū puniat: nōne est hoc reddere malū pro malo. Vel ita nō diligit nec bñ facit inimico. Sz bon⁹ magis cupit corrigi inimicuz q̄ puniri: etiā cū dē⁹ punit nō delectat de pena: q: nō odit eū: ꝫ de dei iustitia qm̄ deū diligit: q: et dē⁹ (quē i ꝫ legē) si pluit sup iustos et iniustos tm̄ et in ꝫ scīo aspis corripit: et ptinaces in fine dānat.

hebre. 12. d Deu. 32 re. hebre. 10. f prou. 25. c.

Sed si esurierit. Nota insolentiā ꝫ cōfusiōis. Ita eni ꝓsequēdū est quasi non interposita vltraq̄ sit coniunctio.

Vince in bono malū. Bonitate ꝓtēde ꝛ illū et ē salubre certamē ne sint duo mali. C. XIII.

Omnis aīa. Et o si ita pfecti i corpe xpi. tm̄ ois aīa. i. ois hō a pte totū: q̄si nō solū corpe: ꝫ et volūtate huiusq̄. Videbat eni q̄ infideles dñi fidelib⁹ nō deberent dñari: et si fideles deberēt eē eq̄les: quā etiā supbiā apl's remouet. a

Nō eni ptās. Potestas est a deo: ꝫ q̄ a deo ordinata sūt: ꝫ ptās ē ordinata. Itaq̄ qui resistit ptāti: dei ordinationi resistit: de bona ptāte ptz: q̄ eā p̄fecit dē⁹. Rōnabilit de mala videri pōt: duz et boni per eā purgant: et mali dānāt: et ipsa in deteri⁹ p̄cipitat. Et sciās q̄ noīe ptātis interdū accipitur ptās ipsa q̄ dat ali bus pacē habentes. Non vos ꝰ referientes ad uersarios metipsos defendētes charissimi: ꝰꝰ iudicio dei: vel ire eorum ꝰꝰ in ꝓuerbijs. ꝫ date locū † ire. ꝰ Scriptū ē enim: ꝰꝰ et ita q̄ hoc ñ facit deū cōtēnit ꝰ fruare ꝰꝰ vindicabo † Mihi ꝰ vindictā ꝰ et ego retribuā dñs. Sz si esurierit inimicus tuus: ciba illū. Si sitit: potū da illi. Hoc enim faciens: ꝰ solum non defendatis ꝰꝰ seruorem charitatis vel spiritussancti: vel penitentie ardorem ꝰ ꝰ mentem † carbones ignis cōgeres sup ꝰ ca. † ꝰꝰ et si non peniteat. tamen q: si repercutis similis ei put ei⁹. † Noli vinci a malo: sed nequam fies ꝰ patiendo vince i bono malū. C. XIII ꝰꝰ secularibus bonis et malis

Omnis anima potestati o ꝰꝰ in hoc q̄ sublimes. i. in mūdanis vt cū notatur. i. q: sublimiores sunt bus † sublimioribus sub ꝰꝰ et iō dz subijci ꝰ ñ: ñ bēres i me p. nisi desup data dita sit. † Non est enim potestas tibi s. nisi a deo. Que autez sunt a deo ꝰꝰ rōnabiliter disposita ꝰ vi vel dolo † ordinata sunt. Itaq̄ q ꝰ resistit ꝰꝰ in his que ad potestatē ptinēt ꝰ in tributis et hmōi ꝰ i. habenti potestatē dei ordinatione † potestati ꝰ ordinatiōi dei resistit. ꝰꝰ qđ tā graue ē ꝰ et iō nō dz q̄s resistere sz subijci. † Qui aūt resistūt: ꝰ ipsi sibi dam ꝰꝰ merito acquirēt dānationē ꝰꝰ boni vel mali nationē acquirūt. † Nām ꝰ pūn

ꝰ ad timorē bis q̄ bñ opantur. cipes nō sunt timori boni operis ꝰꝰ ꝛ. male opantib⁹ sūt timori tu dīt et. ꝰꝰ q̄cunq̄z sit sed mali. † Vis aūt nō timere ꝰ potestatē? † Bonū fac: ꝰ et habebis ꝰꝰ et non est vnde timeas ꝰꝰ etiam si mala: dū tibi ē causa maioris corone ꝰꝰ vere ex illa habebis laudē: q: dei m. ē, tibi ꝰ faciens bonū siue bonus siue malus laudem ex illa. † Dei eni minister ꝰꝰ bono nō ē timēdū ꝰ timendū ē: q: hz gladiū iudiciariā ptātē: nō sine causa: sed vt malos pūlat et hoc ē dei enim minister: loco dei vindicat est tibi in bonū. † Si aūt malū feceris time. Non enim sine causa gladiū portat. Dei eni minister ꝰ. i. ad damnum eius est: vindex in irā ei q̄ male agit. ꝰꝰ q: minister dei ꝰꝰ vel necessitati necessarie ordinationi ꝰ quasi necessitate † Idcoq̄z ꝰ necessitate sūbditi esto ꝰꝰ principis vitandam vel dei te. Non solū † ꝓpter irā: sz etiaz ꝰꝰ vt munda sit mens vestra diligēdo ꝓlatū ꝰꝰ hec est ꝓbatio subiectionis ꝓpter † cōscientiam. ꝰ Idcō eniz et tributa prestatis. Ministri eni ꝰꝰ ꝓpter hoc ipsū tributū fuistis vobis i defensiōe patrie. dei sunt: † in hoc ipsum seruientes. ꝰꝰ q: ministri dei ꝰꝰ vt. s. laudet disciplina euangelica. Reddite ergo oibus debita. Cui † ꝰ debetis ꝰ quod regiones soluunt ꝰ ꝰ reddite † ꝰ debetis ꝰ stipendium quod datur quādo per patriam vehuntur † tributū ꝰ tributū: cui † vectigal ꝰ reddite † ꝰ debetis ꝰ vt assurgere ꝰꝰ reddite vectigal: cui † honorē ꝰ honorem:

Grego. Deū qppe imitari desiderat. q̄ fasti giū potētie alienis intentus vtilitatib⁹ et nō suis laudib⁹ administrat. Qui plaz ceteris ꝓdesse appetit: non preesse. Tumoris nāq̄ elatio nō ordo potestatis i crimie ē. Potentiā dē⁹ distribuit: elationē potētie malicia nre mētis iuenit. Tollam⁹ g̃ qđ de nro ꝓtulim⁹: et bona sūt: que dño largiēte possidem⁹: q: neq̄z iusta potentia sed actio ꝓua damnatur.

Que aūt ꝰ resistunt. Aug. Si iubeat qđ non licet: hic sane ptēne potestatē: timēdo ptātē maiorē: ergo si aliud impator aliud dē⁹ iubeat cōtēpto illo obtēperādū est deo.

Principes. Dicit q̄ ꝓpter corrigēdā vitaz et ꝓhibēda aduersa creātur: dei habētes imaginē vt sub vno ceteri.

Nō sunt timo. et. Si bon⁹ ē ꝓnceps: bene operātē nō punit: ꝫ diligit: si mal⁹ nō nocet bono: ꝫ purgat eū. Mal⁹ dz timere: q: instituti sūt ꝓncipes vt mala puniāt. matt. 21. c.

Habebis lau. Si iusta ē ipsa laudante. Si iniqua: ipsa tibi laudis occasionē prebente.

Dei eni mi. Iō dati sūt rectores ne mala fiāt.

Vindex in irā. Id ē. ꝓpi irā dei vindicādā: vel vindex i irā dei ofendēdā: q: ꝫ punitio sdicat psistētes i malo q̄ui⁹ puniēdos.

Idcō eni. Subditi esse debetis: q: etiā idco. i. ꝓpter ostendendā subiectionē ꝓstatis q̄si reddituris: q: reddēt dū pugnāt ꝓ patria et dū agūt iudicia. vos ꝓstatis seruiētes deo. Per hoc eni q̄ illis tributa dātis: deo seruitis q: ministri dei sūt. Vl ꝓstatis tributa: q: ministri dei sūt: vt boni laudent: mali puniant. Illi dico seruientes vobis ꝓpter hoc dū patriā defendunt.

Tributum vecti. Vel tributum qđ domi soluitur. Vectigal quod ad domum domini vehitur.

Nicolaus de lyra

Infert psecutio aperta. qđ ꝓhibet. v. Qđ ex vobis est et. a Nō vosmetipsos. Hic instruit de malo illato vt patiēter toleret. v. Nō vosmetipsos defendētes. et ad ꝫ inducit scripturā Deut. xxxii. b Mihi vindi. et ego retribuā et. vbi trāslatio nra hz: mea ē vltio et. et nō solū instruit vt malū ab aduersarijs illatū toleret: ꝫ etiā vt bonū eis ipēdat. v. Si esurierit inimicus tuus et. et subdit rō: c Hoc eni fa. car. ignis cōge. sup ea. ei⁹. i. occasiones accēdēdi ignē dilectōis in eo erga te. si tū i malicia sua pseuerauerit: d Noli vinci a malo. i. incidē i odiū ei⁹. e Sed vince in bo. malū. sz tētatiōes impellētes te ad odiū ei⁹. Sciēdū tm̄ q̄ illa q̄ dicūt hic. Non vosmetipsos et. nō sūt p̄cepta ꝫ illa nisi in casu. s. si ex defensiōe videret ꝓbabiliter malū magnū insurgē qđ esset ꝫ honorē dei. Sciendū aūt q̄ in aliquo casu nō expedit sic sustinere. s. qñ p ꝫ malis dat audacia malefacien di. vñ dicit Bre. in moral. Quidā cū tpalia bona a nobis rapiūt sūt tolerādi. qđ ꝛo obtuata charitate ꝓhibēdi: nō solū cura ne nra subtrahāt. sed ne rapientes nō sua seipsos perdant. C. XIII.

Omnis aīa. Postq̄ apls de moribus instruxit romanos generalit f o hic ꝓsr idē facit spāliter. et ꝓmo instruit minores. secō maiores. ca. seq. Prima diuidit i tres. q: ꝓmo ostendit q̄ miores debēt supioribus subiectionē. secō subuctionē. ibi: Idcoq̄z necessitati. ꝛtio dilectionē. ibi: Nemini qcq̄z. Primū ꝓbat duplr. ꝓmo ex diuina ordinatōe cui bonū ē obedire et malū resistē. Ex ordinatiōe ꝛo diuina ē q̄ supiores regāt iferiores et inferiores eis obediāt. vt ps in nā corpali in elemēt̄ q̄ regūt ex influētia corporis celestis. vñ dicit pbs. j. methauroz q̄ tota regio elemētaris ꝓtinet lationi astroz. vt ois virt⁹ ei⁹ gubernet inde. silr hoc ps in natura spūali: q: angeli inferiores regunt et illuminant p supiores. et ita debet esse in hoib⁹ et hoc est qđ dic: Omis aīa. i. ois homo: totū a parte digniori denominādo.

testatē diabolo dataz et iob ꝓbat⁹ est vt iustus appareret. et petrus tentatus est: ne de se presumeret: et paulus collaphizatus: ne se extolleret: et iudas damnatus vt se suspenderet.

Que aūt a deo. et. Id est: rōnabiliter a deo disposita. Job ait: dens potentes nō abijcit: cum et ipse potens sit.

Memini

Nemini qcq̄ cē. Par ad oēs: dilectio iter ffes: aliter enī vere ffes nō sunt. Diligatis. Adētio sit hic de charitate: qr valet ad hāc humilitatē. Sola. n. charitas est que ēt reddita semp retinet debitorez. Reddit. n. cū ipendit: debet aūt ēt si reddita fuerit: qr nullū est tps q̄ ipendēda nō sit. Nec cū reddit amittit: ſz potiꝰ reddēdo multiplicat hīdo enī reddit: non carēdo vt pecunia q̄ reddi nō pōt nīsi habeat nec hīi nisi reddat imo cum reddit ab hoie: crescit in hoie ꝛ tāto maior acquirit q̄nto pluribus redditur.

c Diligit primū. Luz duo p̄cepta sint charitatis pro vtroq̄ vnū sepe ponit: qr nec deꝰ sine ꝓximo: nec sine deo primꝰ diligitur: vel pōt diligi. Dilectio primi in facti appet: dilectio dei amplius latet. Deut.5.b Ideo hāc spāliꝰ ponit: de qua dīs ait: Mandatuz nouū do vobis vt diligatis inuicē: vbi illud mandatū maiꝰ dilectiōis dei vi eē ptermissuz. Sed bñ intelligētibꝰ vtrūq̄ inuenit in singulis: qr q diligit deū: nec pōt ipm ptēnere quē deꝰ p̄cipit diligi: ꝛ qui sancte ac spūaliter diligit primū: quid in illo diligit nisi deum. Leui.19.b matt.22.d gala.5.c. Iacob.2.h B

Proximuz. Oēm hoiez intelligi oportet: qr nemo est cū quo sit opandus maluz. Qui g̃ amat hoies: aut qr iusti sūt: aut qr iusti sūt amare debet. Sic enī ꝛ seipsuz amare dz sz vel qr iustus est: vl vt iustꝰ sit. Qui enī aliter se diligit iniuste se diligit: qr ad ℔ se diligit vt sit iniustus: ad hoc g̃ vt sit malus ergo iaz se nō diligit. Qui enī diligit iniquitatē o. a. s. Et hoc sciētes. Alia cōmēdatio charitatis. Nam malū non facit: ꝛ oportunitatē parat bene operandi.

Hoc sciētes. Sez qr hora est: vel sicut quidaz libri habent hoc tēpus. s. gratie sciētes. Jaz ex q̄ dilectionē habuimꝰ ē hora. i. oportunitas: ℔ breuis.

Somno. Somnus est negligentia: vel ignorantia.

Nunc aūt. Cause interpositе: quare surgere debeamus.

Propior. Bene operans vicinus est eterne vite. Baptismus enī est ad veniam: vita bona ad coronam.

Vel propior. Quia plus morti ꝑximi sumus.

Nicolaus

a Nemini qcq̄. Hic ꝛñr ostēdit q̄ inferiores debēt superioribꝰ dilectionē. ꝛ ꝓmo ostēdit ꝓpositū. secūdo q̄ tēpore noue legis hoc debituz est maxime reddēdū. ibi: Et hoc sciētes. Circa primū dicit: Nemini q̄cq̄ debeatis nisi vt inuicē diligatis. Hoc enī hz speciale hoc debitū q̄ q̄ntūcūq̄ reddatur de ptērito vel pūti adhuc debet reddendū in futuro. b Qui enī diligit primū legē ipleuit. Dia enī mādata decalogi ordinant ad actū diligēdi: qr p̄cepta ꝓme tabule ordinant ad diligendū deū: ꝛ p̄cepta secunde tabule ad diligendū primū. Per primū enī qō est: Honora patrē tuū cē. Incipitur reddi debitū oi primo: p alia que sūt negatiua p̄cipit cauere ab eiꝰ nocumēto. Ideo subdit: c Dilectio primi malū nō opat. i. cauet inferre maluz primo: ꝛ sic ꝛcludit: d Plenitudo g̃ legis. i. plenaria obseruatio eiꝰ. e Est dilectio. qua diligit deꝰ sup oīa ꝛ primus sicut ipsemet diligens. f Et hoc sciētes tps. Hic ꝛñr ostēdit q̄ hoc debitū est maxime reddēdū tpe noue legis que ē lex amoris: sicut lex vetꝰ fuit lex timoris. Ideo dicit: Et hoc sciētes tps. i. ꝛditionē tpis legis noue. g Quia hora ē iā nos de somno surgere. i. de otio ad opa charitatis: qr sicut dic Brego. Charitas opatur magna si est. si aūt renuit opari amor nō est. h Nūc enī. i. tpe gre. i Propior est nra salus. qr p xp̄m ianua salutis est apta q̄ tpe legis erat clausa. iō subdit: k Qr cū credidimꝰ. sz plus q̄ ante xp̄i aduentū: tūc enī sciebāt se pres descensuros ad inferni lymbū. vñ dicit Iacob patriarcha Geñ. xxxvij. Descendā ad filiū meū lugens in infernū: ꝛ sanct Job. xvij. In ꝑfundissimū inferni descendēt oīa mea. l Nox p̄cessit. i. obscuritas figurarū veteris legis. m Dies aūt appropinquauit. i. claritas veritatis reuelate in noua lege. n Abiciam⁹ ergo opa tenebrarū. i. peccata q̄ dicunt tenebrarū opa eo q̄ i tenebris fiūt Job. iij. Qui male agit odit lucē: ꝛ qr obtenebrat animā. ℔ q̄ dicit pℏs i libro ethicoꝝ: Ignorat oīs malꝰ: ꝛ qr ducūt ad tenebras exteriores. s. gehenne. o Et induamur arma lucis. i. virtutes que dicunt arma lucis: qr ꝓtra peccati tenebras muniunt: ꝛ qr in luce fiunt Job. iij. Qui facit veritatez venit ad lucē: ꝛ qr illuminant animaz ꝛ finaliter ducunt ad lucez eternaz. Ideo subditur: p Sic vt in die. s. iudicij. q Honeste ambulemus. i. ad gloriam. r Non in comessationibus ꝛ ebrietatibus. vitando peccata gule. s Non in cubilibus ꝛ impudicitijs. vitādo peccata luxurie. t Nō in ptētiōe ꝛ emulatiōe: q̄ntū ad pcā spūalia q̄ sūt q̄uora culpe. u Sz induimini do. ihū xp̄m. imitādo scitatē ꝙuersatiōis sue. x Et carnis curā ne fece. i. desi. i. superfluis ita q̄ p hoc nō excludit necessitas: sed tm̄ superfluitas.

Nox p̄cessit. Itez q̄re surgere debēt ostendit: qr nox infidelitatis ꝛ ignorātie. Pcessit. i. fuit: sed modo nō est: cuiꝰ memoria monet vt cauea tis. Dies. eterna bitudo. Appro. dū peccata remissa dū iusti per gr̄am.

Nox. Letus hō q̄ i baptismo p̄terijt. Dies. sol iusticie: cuiꝰ luce ꝛvitatem didicerūt vt sciāt qd agēdū sit. Opera tene. Opera mala que ex tenebris ignorantie venerunt: vel: tenebras amāt: ꝛ ad tenebras ducunt.

Non in cōmes. Nota in his romanos tangi: ꝛ ió nō est eis ius gl̃iandi. Morū aūt morboꝝ superbia est mater: ꝛ humane laudis auiditas q̄ ēt hypocrisin sepe gñat: huic si resistit: nisi crebris diuino Luce.21.g ruz liboꝝ testimonijs incutiat timor ꝛ charitas.

C. XIIII.

i Infirmuz aūt. Perfecte fidei est nullū cibū discernere: vel imundū putare: quia oīa mūda mūdis. Sed qdaz infirmi cēsebāt a qbusdā gala.5.a abstinēdū: ꝛ ita inter romanos ptētio. vñ p̄cipit I. Pet.2.b tales assumē: nō abijcē: ℔ patiēdo exēplo ꝛ ꝛbo ad fidez erigere. Et si icognitum ē: quo qs alo faciat: non inde disceptare.

Non in discep. Nō est damnandus cuiꝰ cogitatio nō est aperta: vl de quo nescimꝰ qualis post sit futurus.

Infirmus. Qui cibos discernit putans alios mūdos alios imūdos eo q̄ iudei ꝓhibiti sūt edere: huic suo iudicio relinquenduz dicit: ne cū scrupulo edat. Vel l³ pfecta fides: qui timet casuz q̄ facile impetu libidinis sternit: edat olus. i. tenues ꝛ aridos cibos q̄ nō sunt fomentū vitioꝝ: ꝛ abstineat ab illis qbꝰ libido excitatur. Crassitudo enī carniū ꝛ delitiose epule ꝓuocāt corpꝰ ad libidinem.

Is qui mandu. Supra p̄cepit nō disceptare de cogitationibus aliorum: hic p̄cipit non spernere.

Non iu. De manifestis iudicandū: ꝛ nō occulte. Manifesta ꝛo sunt: que nō pñt bono alo fieri: vt sūt stupra blasphemie furta ꝛ hmōi: de qbus iudicare nobis ꝑmittit. Sz ea q̄ dubiū est q̄ alo fiāt: i melioꝛ ptē interpretemur: vt de cibis: quia possunt bono animo ꝛ simplici corde sine vitio con-

de lyra

messationibus ꝛ ebrietatibus. s Non in cubilibus ꝛ impudicitijs. t Nō in ptētiōe ꝛ emulatiōe. u Sz induimini do. ihū xp̄m. imitādo scitatē ꝙuersatiōis sue. x Et carnis curā ne fece. i. desi. i. superfluis ita q̄ p hoc nō excludit necessitas: sed tm̄ superfluitas.

C. XIIII.

y Infirmū autē. Postq̄ apostolus ostēdit q̄liter minores habere se i debeāt ad superiores: hic instruit maiores vt bñ se habeāt ad minores. ꝛ ꝓmo in cuitatiōe mali. secūdo in opatiōe boni. ca. se. Prima adhuc in duas: qr ꝓmo hortat superiores ne inferiores cōtemnāt. secundo ne eos scādalizent. ibi: Nō ergo amplius. Prima adhuc in duas. qr ꝓmo ꝓponit intentū. secūdo inducit rationes ad hoc pſuadenduz. ibi: Tu qs es. Circa primū dicit: Infirmū aūt in fide. s. de nouo cōuersuz ꝛ de lege catholica minus sufficienter instructū. z Assumite. vos maiores. i. ad vos sumite eū instruendo dulciter ꝛ charitatiue. a Non in disce. cogitationū i. nō iudicantes male de ipso donec appareat manifeste. b Alius enim credit se manducare oīa. licite: ꝛ ille est qui est instructus in noua lege qui scit cerimonialia mortificata in xp̄i passione: ꝛ sic licite comedit cibaria prohibita in veteri lege. c Qui aūt infirmꝰ est. i. cōuersus de iudaismo ꝛ nō pfecte instructus de isto: ꝛ sic dubitat adhuc an hoc sibi liceat. d Olus manducet. ꝓpter scrupulū sue ꝛscientie: qr certus est q̄ olera māducare fuit licituz omni tpe. Circa qō sciendū q̄ legalia q̄ntuz ad cerimonialia obseruanda fuerunt vsq̄ ad passionē xp̄i. vnde ꝛ xp̄s ea obseruauit ꝛ iminente sua passione agnū paschalē cū suis discipulis comedit: post publicationem ꝛo euāgelij obſuatio eoꝝ ē mortifera: qr hoc est sign̄e q̄ xp̄us p ipsa sign̄ata nondū p xp̄m est ipleta. Tpe ꝛo intermedio. s. a passiōe xp̄i vsq̄ ad publicationē euāgelij licitū fuit ea obseruare: maxime cōuersis de iudaismo: dū tm̄ ibi nō ponerēt fidē credēdo firmiter q̄ sine tali obseruatiōe fides xp̄i nō sufficeret ad salutē: ꝛ hoc modo legunt apli in actibꝰ apl̄oꝝ ea obseruasse. ℔ q̄ declarat Augu. in epla ad Hieronymū diffuse: ꝛ ℔ istū intellectū subdit: e Is q̄ mādu. cibaria lege ꝓhibita instructꝰ q̄ ista sūt sibi licita. f Nō mā. nō. s. reputās cuz rudē ꝛ ignarū ꝛ stolidū satuū ꝛ melācolicū.

Et qui

cupiscentie quicunq; humani cibi indifferenter sumi. Dño suo stat. De incognito corde alieni serui tu nō habes iudicare: sz suo dño: ad cuius honorē stat q stat: ad quē ptinet ⁊ casus cadentis q pōt erigere vl iudicare. Stat aut cadit. ideo dicit: qz ambiguus est: forsan stat qui putatur cadere.

Stat aut cadit. Per hoc ostendit se nescire quo amō ille se agat i dubijs.

Stabit aūt. Hic in nullo ꝙ ambigua debemus in meliorē partē vertere ⁊ plus salutem q̄ mortez reor optare: ⁊ in futuro spem boni habere: ⁊ si aliter sit in presenti.

iacob.4.c Stabit aūt. Quia neq; si edit reus est: neq; si nō edit: si tñ deuotōe ℔ agit.

Nam ali⁹. s. dixit ꝙ alij ois mānducāt: alij nō ois: de generib⁹ ciborum agēs: hic dicit ꝙ alij oi tē pore: alij aliquo certo tpe abstinent: ⁊ vtrūq; recte fieri posse dicit.

In suo sensu ⁊c. Id ē in suo ꝯsilio dimittat: ne scandalū passus a charitate que est mater omniū virtutum recedat.

Qui sa. In suo sensu dico vt abundans: qz qui sapit dicz: vel oēz: vl diē inter diem domino sa.

Et qui man. do. ⁊c. Id est ad honorē dñi: cuius omnia creata credit munda: ⁊ qz ei seruiturus illis sustentatur.

Nemo enī si. vi. Qui enim lege frenat: nō sibi: sz deo qui legē dedit viuit. Si lex nō ēt: sibi quisq; vīuēt. Sibi. Sz dño quo iudice damnatur vel coronatur: vel sibi .i. ad laudez suaz ℟ dei. Sicut enim magnitudinis nō est finis sic nre laudis nō erit finis. Nō enim cū mortui fuerimus in hac carne desinemus laudare deum: ⁊

†ſ qz voluntatis est edere vel non edere
cantem †non spernat. Et qui nō
ſ ola †ſ nō credat peccare cū nesciat quo animo
mānducat: † mānducantē nō iudi
†ſ neuter alterū: vteraz enim⁹ de i ē †ſ mānducā
tē vel non manducātē ſ ad fidem
cet. † Deus. n. †illum †assumpsit.
†ſ ⁊ cū hoc est ergo †ſ cuius valentie †ſ oānādum
affirmas: qō nō debes: cū sit alterius seruus
† Tu † quis es † q iudicas alienum
†ſ q̄ sciētia edat vel nō edat: deus iudex ē cui⁹ fu⁹ ē
seruum. † Dño suo stat aut cadit.
†ſ hoc de pdestinatis ſ stare poterit dño suo
†ſ de quo nulli est ambiguum
† Stabit aūt. † Potens enim est
†ſ ne stare sibi arroget †ſ q stabit dico ⁊ potest credi
staturus esse: qz qō agit ex iudicio agit.
deus † statuere illū. † Nam alius
†ſ eē eligēdū in abstinentia interpositū q. i. gdā cert⁹
diebus quidā omni die potant abstinendum.
iudicat † die inter die: āli⁹ aūt iu
†ſ eē eligēdū in abstinētia †ſ y t qui edit cū gratiarū
actiōe edat: ⁊ q abstinet ꝓ deo faciat ſ eouz
dicat † omnes diem. † Unusqsq
† ſ. i ꝼm suā ꝓscientiam †ſ in melius
† in suo sensu † abūdet. Qui sapit
†ſ. i. ad honorē ⁊ laudē dñi facit †deo ſ placere se
putat deo †ſ omnis ſ ad laudē dñi
die † dño sapit: ⁊ qui † manducat
† ſ ⁊ q dño mā effectus indicat †ſ ꝓ bonis creatu
ris quibus sustentat⁹ ⁊ pascitur
dño manducat. † Gratias † enim
† ſ. i. abstinet †ſ ad honorem domini
agit deo. Et q † nō mānducat † dño
† ſ qō effectus indicat qz ſ ꝓ collata abstinentia.
non manducat: † ⁊ grātias agit
†ſ ⁊ debem⁹ edere vel nō edere dño. †ſ qz †ſ fidelū
ſ virtutibus. i. spūaliter: vel ēt tpaliter ꝯfitēdo ani
deo. † Nemo † enī † nr̄m sibi vi

me ⁊ corporis †ſ sed domino † ſ in virtus.
†ſ ⁊ vere nemo sibi qz domino
uit: ⁊ nemo † sibi † moritur. † Si
† ſ ita virtutū †ſ ab eo iudicandi: vel vt ei placeamus
ue enī † viuimus: † domino viui
†ſ spūaliter virtus ⁊ pcie vel tpaliter dīsolutione. s.
anie ⁊ corpis †ſ. i. ad similitudinē xpi in cuius morte
baptizati sumus: vt sicut xps semel mortuus ē ⁊ sp vi
uit: ita ⁊ nos semel mortui ꝓ pcō in baptismo semp
viuamus deo ſ ab eo iudicandi.
m⁹. † Sive morimur: † dño mori
⁊ qz vtrūq; dño: ergo sumus eius iudi
candi: cur ergo iudicat homo
mur. Sive ergo viuim⁹: sive mo
†ſ qz precio sanguinis nos emit: nec tenebit mors cū
ꝓ quo mortuus est liber in mortis
rimur: † domini sum⁹. In ℔ enīz
christus mortu⁹ est ⁊ resurrexit:
†ſ intelligatur dominari ⁊ vtrosq; iudicet.
vt ⁊ viuoz ⁊ mortuoz † domine
†ſ xps debet dñari ⁊ iudicare: tu aūt ⁊c. ſ mānducās
oia †ſ non manducantem
tur. † Tu aūt quid iudicas † fratrē
ſ non manducanas ſ mānducātez
tuū? Aūt tu quare spernis frēm
†ſ non ista debes facere †ſ vt iudicandi
tuum? † Omnes enī † stabimus
ſ iudicem deum sedentem ſ in esaia
ante tribunal christi. Scriptū est
ſ q. g oli sui mortu⁹ lā vivo i potētia q̄ l hoc pz: qm
enīz. Vivo ego dicit dominus:
mihi f. l. iudicatur⁹ sū ſ iudicio † etiā inimicorum.
quoniā mihi flectet omne genu:
†ſ sciētia cognoscēs me eē deū † qd egerit †ſ mihi
⁊ † omnis lingua † cōfitebit † deo.
†ſ ⁊ qz scripta dicit. †ſ iudicād⁹a deo †ſ nō ꝓ am
† Itaq; † vnusqsq nostrum † ꝓ se
b ages eludet † ſ ⁊ qz ꝓ se gsq; rationem reddet
rationem reddet deo. † Nō ergo

rūq; dicatur xps dñari ⁊ vtrosq; iudicare. Quasi qb⁹dēdit filios dei fieri: hi ēt nūc ⁊ post mortē regnāt cū xpo. Sz alit nūc regnāt cū eo sci ei⁹: aliter tūc regnabunt. Nunc regnāt: qz que surszum sūt sapiūt ⁊ q̄rūt. Postremo regnabūt cuz illo: ita vt sint in regno ei⁹: ⁊ sint ēt illi regnū: qz ⁊ alie piorum mortuoz nō separant ab ecclesia: que etiā nūc ē regnū xpi: qz regnat nūc cū xpo in viuis ⁊ mortuis: vel mortu⁹ē: vt mortuos a peccaz liberet: dū enim vixit: viuis salutē viā ostēdit: resurrexit vt iustificatos secum viuere faceret.

Ante tribunal. Hoc a sili dī: Tribunal enim sedes iudicij ē: que i excelso loco ē: vt iudex ab oib⁹ videat ⁊ ipse ex eminente loco oēs valeat intueri. Ita ⁊ xps q̄si i tribunali sedebit: qz ab oib⁹ videbitur: ⁊ ipse omniuz ꝓscientias videbit ⁊ causas diiudicabit. Jacob.4.c

Nō ergo amplius. Nō vsurpem⁹ nobis qō ad nos nō ptinet. Nō reprehendam⁹ ea que nescimus quo alio fiāt vel etiā si aperta nō ita reprehendam⁹ vt de sanitate despemus. In his enīz duob⁹ temerarij est iudicium: ⁊ vel superbia est: vel inuidētia. vnde dicitur: nolite iudicare: ⁊ non. iudi. Esa.45.d philip.1.b

c 2.cor.2.b

Nicolaus

a Et q nō mā. abstinēdo ex ꝓscia dubia. b Ad manducātē nō iu. tanq̄ mādati diuini trāsgressorē. c De⁹ enīz illū. s. de nouo ꝓuersuz ⁊ adhuc ſirmū. d Assūpsit. ad fidē suā potēs illū pficē ⁊ solidare. i. ꝓfirmare: pp qō nō est ꝓtēnēd⁹. e Tu qs es. Hic ꝓfir adducit ādrupler rō ad ꝓposituz psuadēdū. Prima accipit ex pte illi⁹ q iudicat tanq̄ stolid⁹. nullus enīz iudicari dz nisi ab eo q est dñs ei⁹: q est solus de⁹ in ꝓposito: ⁊ hoc est qō dī: Tu qs es q iudicas alienū seruū. q. d. ad te nō spectat iudicare de latētib⁹ in corde: cuiusmōi sūt ista. ⁊ iō tale iudiciū ē vsurpatū: qō ad solū deū ptinet q corda intuet. iō subdit: f Dño suo stat aut cadit. i. ad deū ptinet iudicare de casu ei⁹ ⁊ statiōe. g Stabit aūt. p dei gſaz. h Potēs est enī de⁹ statuē illū. i. pficē ⁊ ꝓfirmare. i Nā ali⁹ iu. Hic ponit secūda rō q̄ accipit ex pte rei de q̄ fit iudiciū. s. de cerimonialiū observatiōe q̄ tunc erat indifferēs ꝓuersis de iudaismo mō supradicto. ⁊ iō de talib⁹ nō dz aliqs iudicari trāsgressor: vl stolid⁹ faciēdo vl dimittēdo: ex q̄, vtrūq; poterat fieri: vt pdictū est: tñ ex cā rōnabili: ⁊ ℔ ē qō dic: Nā ali⁹ iudicat diem iter die. i. ita instruct⁹ est i fide catholica q scit discernere tps in q̄ cerimonialia nō obligāt ab illo in q̄ obligabāt. k Ali⁹ aūt iudicat oēz diem. i. q silr obligāt tpe post passionē sic ante: ⁊ sic dicit abstinēduz a cibis vetitis a lege. l Unusqsq; i suo sensu abūdet. i. in ℔ dimittat ꝓprie ꝓscie vsq; ad publicationē euāgelij pactā. m Qui sa. die. mō pdicto. n Dño sa. i. ad honorē diuinū qz vtrūq; bñ pōt fieri ex cā rōnabili. iō subdit: o Et q. m. scies hoc sibi cē licitū. p Dño mā. cui⁹rō subdit; q Gras enīz agit deo. de liberatiōe sua ab onere legis: ⁊ de ꝓfessiōe sui vict⁹. r Et q non mā. i. abstinet a lege, ꝓhibit ex ꝓscia dubia; vel vt infirmuz nō scādalizet: vt hi. ſ. s Dño nō mā. i. bñ abstinet. t Et gras agit deo. q sibi dedit gras abstinēdi. u Nemo enī nostrū. Hic pōit tertia rō q̄ accipit ex pte ei⁹ ad quē ptinet vere de talib⁹ iudicare. i. xpi q est dñs vite ⁊ mortis ⁊ p ꝓfs iudex: ⁊ ℔ ē qō dī: Nemo. n. nr̄m sibi viuit. i. ad ꝓpriaz gliaz: qz tota vita hois ē ad xpi gliaz ordināda. x Et ne. si. mo. i. nemo dz se morti exponē ꝓ laude ꝓpria: sz ꝓ gliа xpi mors patiēter tolerāda est. seqt: y Sive enī viuim⁹ ⁊c. ⁊ pz ex dicta lra vsq; ibi: z In hoc enī xps mor. tē. i. ex morte sua ꝓsecut⁹ē. i. ptātē sup oēz creaturā: Ad at℔. vlt. Data est mihi ois potestas in celo ⁊ i tra. ⁊ p ꝓfs iudiciaria ptās. iō nō est ab aliis vsurpanda.

a Tu, aūt. Hic ponit ārta rō q̄ accipit ex pte ei⁹ q iudicat temē. qz nullus

de lyra

nr̄m hz offm iudicādi actine: ℟ tm passiue. ⁊ hoc ē qō dī: Tu āt qd iudicas fratrē tuū. i. tu q abstines a lege, ꝓhibit: āre iudicas illū q nō abstinet: trāsgressorē? b Aut tu. q nō abstines. c Quare sper. f. t. reputādo eū stoliduz eo q abstinet: vt dcm̄ ē. s. d Oēs. n. stabim⁹ ante tribunal xpi. i. iudicādi ab eo: ⁊ ad hoc iducit sacrā scripturā q̄ hī Esa. xlv. e Vivo e. d. d. qm̄ mihi fle. oē ge. tanq̄ subditū iudicio meo: pp qō ꝯcludit: f Itaq; v. ⁊c. rōnē reddet deo: i finali iudicio pp qō null⁹ iudicare dz temere de alio. Ō tra pdcā vī eē dcm̄ saluatoris Joh. iij. Dis q credit i eū nō iudicat: g solū infideles stabūt ad tribunal xpi iudicādi passiue. Ad qō dicēdū q ꝓbi accipit iudiciū ꝓdēnatiōis q̄ soli mali iudicabunt: q dicunt infideles: vl qz nō habuerūt fidē: vl qz si habuerūt i morte mortificata fuit ex carētia charitat⁹ ⁊ gre. hic aūt accipit iudiciū retributiōis: p que modū oēs gnāliter iudicabūtur: mali ad penā. iusti aūt ad gliaz. g Nō ē am. Postq̄ istruxit supiores q̄liter se hēant ad inferiores monēdo ne ipos ꝓtēnāt. ℔ ꝑ hoc idē facit monēdo ne eos scādalizēt. ⁊ diuidit i duas ptes. q: p° ꝓhibet eos a scādalizatiōe. 2° monet eos p oppositū ō ꝯsiderioz edificatōe. ibi: Itaq;. Ad maiorē itelligētiā dicēdoz ℔ breuit ē videndū q̄ dimittēda sit pp scādalū pusillorz. Et arguit p° q bōa spūalia sint dimittēda. dic. n. Aug. ꝺ epl̄az pmeniani: qz vbi scismat⁹ piculū timet a punitōe petōz cessādū ē: ℟ tal punitio ē bonū spūale: qz ē act⁹ iusticie q̄ ⁊c. Per ℔ arguit q bōa tpalia sint dimittēda: qz bona maiora sit q̄ spūalia. Cōtrariū arguit qz btūs thomas cātuariēsis repetiuit res ecclie cū scādalo regis anglie: ⁊ ex ℔ arguit q bōa spūalia nō sint dimittēda q̄ sint corpalib⁹ meliora. Rūsio. qō ista nō ē de scādalo actiuo qō ē dcm̄ vl fcm̄ min⁹ rectū pbēs alteri occasionē ruine. illud aūt qō deficit a debita rectitudie nō ē agēdū cū scādalo actiuo: sz qō itelligit de scādalo passiuo. s. qd sit dimittēdū ne ali⁹ ide scādalizet. Circa qō sciēdū q qdā sūt bona spūalia. quedaz ꝙo tpalia. spiritualia ꝙo quedam sunt de necessitate salutis que sine mortali peccato prętermitti non possunt. nullus autez debet peccare mortaliter vt peccatum alterius impediat: quia ſm ordinem charitatis magis debet dilligere, ppriā salutē q̄ alterius: ppter qō talia nō sunt dimittenda ad vitanduz alterius scādalū. alia ꝙo sunt bona spūalia que nō sūt necessaria ad salutē: vt dare elemosynā extra casuz necessitat⁹: ⁊ i talib⁹ distiguēdū ē de scādalo: qz si oriat ex malicia: sic cū alīq volūt impedire bona spūalia suscitāt ad hoc scandala: ⁊ tale scandalū est cōtemnendus

sicut dñs

Scio ꝛ cõfido. ℣. dico. Ne ponatis offendiculũ fratribꝰ. Nõ autẽ dico offendiculũ vel scandalũ: eo ꝙ cibus sit imũdus: qꝛ scio ꝓ hoc ꝙ fiducia est in ihesu: qui postꝙ venit absoluit a lege. Cõmune ponit: ꝓ imũdo: tractũ a vasis que ante oibꝰ vsibꝰ erãt cõia post sacrificijs dedicata: iaz nõ cõia: sed sancta dicebãt: vel ipsi iudei dicebãt ꝓpꝛie ꝓ: ius ꝓpls deꝰ: alij ꝏ oẽs cões ꝛ imundi.

Nõ ergo blasphemetur. Quia q hz opa bona: si reprehẽdat i re minima bonũ suũ obfuscat: ꝛ incipit bonũ eiꝰ blasphemari ꝓ maluz. Vñ Ezechiel: Justicia iusti nõ ꝓficiet ei: si erraucrit.

Nõ ergo blasphemet bonũ. Bona in se cõmestio blasphemabilis ẽ dũ alij nocet: ꝛ qꝛ nocet abstine: quia non est causa regni dei esca.

Nõ enim est re. dei e. ꝛ po. Nõ vsus ciboꝝ: sed ꝓcupiscẽtia refrenãda est. Nõ iteresť: qd alimẽtoꝝ vel q̃ntũ ꝓ ꝙgruentia hoiuz ꝛ psone sue ꝛ ꝓ valitudinis sue necessitate quis capiat: sed q̃ facile ꝛ leto animo careat his: cum his vel oportet vel necesse est carere.

Gaudũ. Nõ vtiq; in epulis vt multi solent sed in spũ sancto: hoc gaudiuz oriť de fraterna pace: sic de disceptatiõe ira: vbi non est spũs. qꝛ in solis pacificis est: cuiꝰ etiaz gña hec tria sũt in aliq̃ iustícia: pax: ꝛ gaudium.

Placet deo. Secũduz ꝙ gaudiuz est in spũ sancto. ꝓbatꝰ habetur

Nicolaus

sicut dñs fecẽ ℳath. xv. de scandalo phariseoꝝ. si aũt oriať ex ifirmitate vel ignorãtia: vocať scãdaluz pusilloꝝ: ꝓpter qõ hmõi bona sũt occultãda vl interdũ differẽda q̃uscq; reddita rõne hmõi scãdaluz cesset. si aũt post debitã hmõi rõnẽ reddítã scãdalũ duret: iaz vl ex malicia ꝓcedẽ: ꝛ sic ꝓpter ipsũ nõ sũt hmõi spũalia opa dimittẽda. Circa ꝏ tpalia bona distinguẽdũ est: qꝛ si nõ sint nfa sz, ꝓ alijs ad ꝓseruãdũ nob cõmissa: sicut bona ecclie cõmittunť ꝑlaq̃ qbꝰ ꝓseruatio taliũ icũbit ex necessitate saluť: sicut est ꝓseruatio depositoꝝ: talia nõ sũt ꝓpter scãdalũ dimittenda: sic nec alia q̃ sũt de necessitate saluť. si ꝏ sũt nfa: sic dimittẽda sũt pp scãdalũ vitãdũ si oriať ex ifirmitate vl ignorãtia q̃uscq; p admonitionẽ rõnabilẽ cesset scãdalũ: ꝙ si p hoc nõ cessat tũc iã ꝓcedit ex malicia ꝛ sic est cõtẽnẽdũ: maxie si p hoc alijs audacia detť malefaciẽdi: vt dcñ est. ℟. Ad hmũ pz rñsio: qꝛ connectio ordinať ad emẽdationẽ. ꝛ iõ si ꝓpter ipsaz ꝓbabiliter appeat maiꝰ malũ ꝓsurgẽ: ẽ dimittẽda q̃uscq; piculũ illud träsierit. Ad aliud pz ex dicť i qõne: Nõ g̃ amplioꝰ. Hic apls monet supiores ad cuitãdũ scãdalũ pusilloꝝ. ꝛ diuidit i duas ptes. ꝑ ꝓmo facẽ ꝓpositũ. ℟° remonet dubiũ. ibi: Nõ est regnũ dei. Et est sciẽdũ ꝙ ℟ charitatẽ fraternã vt cẽ ꝙ aliqs nõ dimittat ad tps ℟ q̃ pñt licite dimitti ad vitandũ scãdalũ simpliciũ q opinanť illa illicita q̃uscq; sup hoc plenioꝰ iformẽť. de talibꝰ aũt erat esus ciboꝝ lege ꝓhibitoꝝ a tpe passiõis xꝑi vsq; ad publicationẽ factã euãgelij: vt dcñ ẽ. ℟. ꝛ ꝑm hoc dic apls: Nõ g̃ amplioꝰ iuicẽ iudicemꝰ. i. supiores nõ iudicẽt iferiores stolidos: si abstinẽat a tpalibꝰ cibis nec miores iudicẽt träsgressores illos q vtunť talibꝰ. a Sz hoc iudicate magis. supple fiendũ. b Ne po. of. fra. ifirmis vel igrãtibꝰ. c Scio ꝛ ꝓ. i dño. ihu. qꝛ nihil cõe. i. nullꝰ cibꝰ imũdꝰ. d ℣der ipsuz. qꝛ oia bona creauit: Vidit deꝰ cũcta q̃ fecerat ꝛ erãt valde bona. Hꝛ aũt postea p legẽ aliq cibi ꝓhibiti sũt ꝛ sic facti illiciti hoc fuit ad tps: ad signãdũ aliud' iplẽdũ ꝑ xꝑm: a q̃ ꝓhibitiõe absoluit xꝑs: Act. x. ca. Q̃ deꝰ purificauit tũc cõmune dixeris. e Nisi ei q existimat qd cõe cẽt illi cõe est. i. imũdũ: qꝛ facit ꝓscias de tali comestione: sicut leuare festucã de terra ℟ ꝓsciaz petrñ est durãte tall' ꝓscia. iõ subdiť: f Si enī ꝓpter cibũ. s. tuũ. g Frater tuꝰ ꝓtristať. i. ifirmatur in fide: ex hoc dubitãs de ℟itate catholica: vt hz j. vel de te scandaliçať estimãs te träsgressorẽ. h Jã nõ ꝑm charitatẽ. ambu. spernẽdo eiꝰ scãdalũ. i Noli cibo tuo ꝑdere illũ, dãdo ei occasionẽ ruine: ꝓponẽdo modicã de

† sicut actenus fecimus ‡ nos ex opinione.
†amplius inuicẽ ‡iudicem. Sed
† ‡. i. ‡ discernite, obseruãdũ q̃d ꝓsit † ‡ vñ peat
†ℜ ‡iudicate magis: ne põãtis ‡ of
vso exẽplo idẽ faciẽs † ‡ ꝓtristatione qõ minus est.
fendiculum fratri† vel scandalũ.
‡ per hoc ‡ quia
Scio ꝛ confido in domino iesu:
‡ immundũ ‡‡ post aduẽtũ eiꝰ: vl ꝙ eius creatione
quia nihil †cõmune‡ ꝙ ipsũz: nisi
†‡ vñ nõ qõ intrat in os. c. h. sed qõ ꝓcede. d. o. eo.
‡ ‡ hic ẽ ifirmꝰ de quo supza. q̃ aũt infir. olus manei qũ†estimat qd cõmune eẽ: ‡ il
†‡ ꝙ sciẽtia ‡‡ q ideo ne põas offẽdiculũ: vl scãdalũ fri ‡ nõ di co scãdaliçati: sz qõ minus est saltem.
li† cõmune ẽ. ‡ Si ẽni ꝓpter ci‡ ex hoc solo patet ꝙ
bum frãter tuus cõtristatur: † iã
† ‡ in quo peccas. i. ꝙ nõ am. ꝛm charitatẽ
nõn secundũ† charitatem ambu
‡‡ caue ergo ne ‡tristes cibo tuo: plus aũt ꝛcaue ne ꝓdas ‡ qꝛ debes ꝓfirmare nõ sancta scandaliçare
las: † Noli tuo cibo illũ perdere:
† ‡ cũ quid fecit ꝙ ‡ ex cuius morte cognoscit quã tũ valeat salꝰ fris ‡ q̃ q̃dẽ ff ꝓtristať vel pdit: nõ ergo ‡ ꝓ hoc minimũ cetera bona nõ obfuscentur
ꝓ quo† christ‡ moꝛtuꝰ ẽ. ‡ Nõn
† ‡ ꝙ si esset: ꝓ nullius scandalo ommitteres.
ergo blasphemeť bonũ† nostrũ.
Nõ ẽni ẽ regnũ dei esca ꝛ potꝰ:
† ‡ vt fratri facias qõ nihi vis fieri ‡‡. i. ꝓcordia q̃ ẽ effectus iusticie ‡ ‡. i. de donis spũs: non superbire sz humiliter ꝛ grate accipere: que non in vobis
†sed iusticia ꝛ‡ pax ꝛ gaudiũ ‡ in
† ‡ de ꝛ iusticia ꝛ pax eã regni ẽ. ‡‡ iusticia pace ꝛ
spũsancto. † Qui enim‡ in hoc ser
gaudio. † ‡ qui hoc precipit: ꝙ nulli scãdalũ facit
uit christo: placet deo: ꝛ probat‡
‡ qꝛ disceptatio discordiã parit
est hoibus. Itaqz que pacis sũt
‡ cũ pace dotendo
sectemur: ꝛ que edificationis sũt:

† hec sectemur: sz nõ destruam‡ opus dei ‡ ideo ite rũ nõ det eo cũ offendiculo ffis edere: qꝛ destrueres op‡ dei. i. fidẽ virtutes ꝛ alia bona q̃ i eo ẽs opat‡ est
in inuicẽ custodiamus. †Noli ꝓ
†‡ ꝛ nõ dico ꝓpter escã quin mũda sit: qꝛ ‡ vñ: ꝛ vidit deus cuncta que fecerat ꝛ erant valde bona
pter escã destruere op‡ dei. †Om
niã quidez munda sũnt: sz mãlũ
†‡ alioꝝ: qu ãtomagis dei vt radã pomũ: esau lentez: iud ei carnes in deserto
ẽ homini qui† ꝓ offendiculũ mã
‡ ab his ꝙ offendiculo debes abstinere qꝛ
ducat. Bonum est nõ mãducare
ꝛ ab omni carne ‡ aliquid facere
carnẽ: ꝛ nõ bibere vinuz: nẽqz in
† ‡ in quo est ei causa damnationis † ‡ contristat
quo frater tu‡ †offendit: ãut‡ scã
†‡ vt dubitet: ꝛñ nõ offendit ‡‡ hoc bene potes: qꝛ de tuo bono nihil perdis
dalizať: ãut† infirmať. ‡ Tũ fidez
‡ in corde quam nullus auferet.
quã habes penes temetipsũ: ha‡
†‡ tñ ‡ nõ corã abstinẽte: ne ei noceas ‡‡ qꝛ ‡ q̃ nõ facit se damnabilẽ nocẽdo alijs de suo bono
be† coram deo. ‡ Bẽatus qui nõ
‡ bonuz iudicat
iudicat semetipsũ i eo qõ ꝓbat
†‡ ille beatus sed qui ‡‡ cibos alios mundos altos immundos ‡ ꝛ cum illa conscientia
† Qui ãut‡ discernit: si‡ mãducã
mandcauit
uerit damnatus ẽ: qꝛ nõ ex fide.
†‡ bonũ etiã ‡ qõ fit ꝓtra fidẽ. i. ꝓtra ꝓscientiaz vt credatur malum esse
† Omne† qõ non est ex fide: pec
catum est.

C. XV.

‡ infirmus si edit damnatur: sed nos

Ebemus aũtẽ nos firmi

† ‡ cũ illi non possunt se ad nos erigere

ores† imbecillitates infir

Fidem. Qua credis oia esse mũda ꝛ edenda.

Habe corã deo. Vt pacẽ serues cũ fratre: qõ est vtile apud deum.

Beatus. Beatum dicit q nõ facit aliud: q̃ qõ vtile ꝓbat sz illuz ꝓprio iudicio cẽset damnã dum qui qõ dicit se debere facere non facit. eitum. i. di

Omne aũt qõ nõ ẽ ex fi. ꝛẽ. Nõ tñ omne qõ sit cũ fide bonũ ẽ: qꝛ ignorãtia q̃ est ex culpa nocet. 2. cor. 8. di

Omnis vita infidelium peccatũ est: ꝛ nihil bonuz sine sũmo bono: vbi deest agnitio veritatis eterne: falsa virtus est etiam in optimis moribus.

Opera que videntur ꝓbabilia: ꝑter fidẽ sic sũt vt magne vires ꝛ cursus celerrimus extra viam.

Non ex fide. Fides vestra vult vt hõ agat ℟ qõ bene intelligit esse agẽdum: ꝛ peccatuz est quod aliter fit' q̃ ꝓbatum est.

C. XV.

Ebemus autez d nos ꝛẽ. Non nobis. Id est quod nobis placeat vendicare. Sed quod fratri: quia inuicem curam agere debemus.

de lyra

lectationẽ cibi: eius. s. saluti. h Nõ ergo blas. bonũ nostrũ. i. fama nfa: vt nõ demus occasiones simplicibꝰ reputãdo nos trãsgressores. l Nõ est enim regnũ dei. Hic ꝓfir remouet dubiũ: qꝛ posset aliqs credere ꝙ abstinere a cibis sanctificať ꝙ ꝛpm esset damnabile. iõ dicit apls ꝙ nihil deperit ei q abstinet ex cã rõnabili cuiusmõi est vitatio scãdali ꝓpter ffez. iõ dicit: Nõ est regnũ dei esca vel potꝰ. i. in comedẽdo dicta cibaria vel abstinẽdo. m Sed iusticia. ꝓ fidẽ formata q̃ peccata remittit. n Et pax. q̃ntũ ad quietẽ passionũ mentẽ pturbãtiũ. o Et gau. i spi. fcõ. q̃ntũ ad expectationẽ premioꝝ. p Qui enim in hoc seruit xꝑo. iteriꝰ in mente. q ℣ Placet deo. i. hoc sufficit ad salutẽ. r Itaqz q̃ pacis. Hic ꝓfir monet apls supiores vt edificẽt iferiores pacifice ꝛ sancte cũ eis ꝙuersando. ꝺ. Itaqz q̃ pacis sũt sectemur ꝛẽ. s Noli ꝓpter escã de. opꝰ dei. i. fidẽ infirmi q̃ ẽ opꝰ dei. t Oia qdẽ. s. cibaria. u Sũt mũda. vt ꝑ dictũ ẽ. ꝓ Sz malũ ẽ hoi q ꝓ offen. mãducat. scãdaliçãdo infirmũ: ꝓꝓ qõ abstinere sic ẽ meritoriũ. iõ subdiť: Bonũ ẽ nõ mãducare ꝛẽ. ꝙ Necqz scãdaliçať: qñ infirmꝰ ꝏ ꝓsciaz comedit ex societate alteriꝰ. ꝛ Aut ℟itate fidei catholice: ex hoc q videt maiores sic comedẽ qõ credit illicitũ. b Tu fidẽ quã ha. pe. te. habe. i. sufficit tibi ad salutẽ fides iteriꝰ q̃ tenes oia ꝓ xꝑm purificata: ꝛ nõ oportet ꝙ ostẽdas exterius cuz scandalo alteriꝰ. c Beatꝰ q nõ iudicat semetipsuz. i. dãnabilẽ reddit. d In eo qõ ꝓbat. i. scit esse sibi licitũ: tñ dimittit ex charitate fraterna ꝓpter scãdalũ vitãdũ; e Qui aũt discernit. talẽ cibũ credẽs nõ esse licitũ. f Si man. dam. ẽ. qꝛ nõ ex fide. i. ex ꝓsciẽtia facit hoc: sed ꝓtra ꝓscientiaz: ꝛ omne tale est petrñ: sicut leuare festucã credẽti ꝙ hoc sit peccatũ mortale.

C. XV.

g Ebemus aũt. ℣ Postq̃ apls ostẽdit q̃liter se debent hĩe ad minores d in cuitatiõe mali. hic ꝓfir idẽ ostẽdit in promotione boni. Circa qõ ꝓmo ponit suã instructionẽ. secũdo suaz excusationẽ. ibi: Certꝰ suz. ℣ Prima in duas. qꝛ ꝓmo hortať maiores vt ifirmos sustinẽat. ℟° vt eos ad bonũ ꝓmouẽat. ibi: ℣ Propter qõ suscipite. ℣ Prima adhuc in duas. qꝛ ꝓmo ꝑmittit instructionẽ, secũdo subdit orationem. ibi: Deꝰ aũt patiẽtie. ℣ Pria adhuc i duas. qꝛ ꝓꝓonit instructionẽ. ℟° ex dicť cõcludit' q̃ndaz ꝛclusionẽ. ibi: Quecũq; scripta. Primuz aũt psuadet duplr. ꝓ rõne. ꝺ. Debemꝰ autẽ nos fir. im. infir. sustinere: sicut in corꝑe nãli mẽbra firmiora vt nerui et ossa

sustinent

Etenim christus ⁊c. Unde: nō veni facere voluntatem meā: sed eius qui misit me. Improperia. i. cū facere ē voluntatē tuā o deus: iudei dixerunt me peccare in te: qui potius me nō recipiendo quē misisti in te peccauerunt. Exprobrauerunt: ⁊ ideo me occiderunt. Sic peccata peccantium in deum ceciderunt super christum: qz innocens a peccatoribus occiditur quasi blasphemus.

Scripta. In di. libris, vnde dixit: Scriptū est.

Idipsum sapere. Quasi dicat. Nisi idē sapiatis: deum honorare nō poteritis.

Circuncisionis. Id est iudeorum ad quos corporaliter venit. vñ: nō sum missus nisi ad oues q̄ perierunt domus israel.

Propter veri. Nō repulit iudeos: quib⁹ pro prie veritas: gentib⁹ misericordia: quibus nulla promissio.

Promissiones. Promiser at eni abrahe: In semine tuo bñdicent. omnes gētes. Et dauid: de fructu ventris tui ponam super sedē tuam. Et itē iacob dixit: Orietur stella ex iacob.

Confitebor. Confessio autem nō tm̄ peccatorū est: sed ⁊ laudis.

Nicolaus

sustinent alia debeliora.

a Et nō no. placere. i. ppriā volūtatē q̄rere sed magis bonū cōe. iō subdi tur: b Unusquisq; vestrū ,pri. suo pla. in bonū ad edificationē. in malis aūt nō debemus querere ,primis placere. ⁊c ad hoc inducit exēpluz christi. d. c Eteni xp̄s nō sibi placuit. i. ppriā volūtatē nō q̄siuit: Job. vj. Descēdi de celo nō vt faciā volūtatē meā. d Sz sic̄ scri. est. pś. xl viij. e Improperia im. tibi ceci. sup me. ꝟba sūt xp̄i loquētis ad patrez q vt facēt pñs volūtatē improperia sustinuit iudeoꝝ dicētiū sibi: Samaritan⁹ es tu ⁊ demoniuz hēs: Joh. viij. ⁊ ipsi i cruce pēdēti: Vah q̄ destruis templuz dei ⁊c. Matḃ. xxvij. ⁊ hec improperia redūdabāt in deū patrē. iō sic dic̄ xp̄s: Improperia im. tibi ceci. sup me. p illa eni improperia itēdebat iudei xp̄m ꝟfūdē. f Quecūq; Hic ex pdictis infert q̄ndā ꝟclusionē. s. q̄ ea q̄ sunt i scriptura sacra potissime de xp̄o sūt ad nr̄az vtilitatē: cuius actio est nr̄a instructio. ⁊ ponit ibi q̄drupler vtilitas nobis ,pueniēs ex scriptura. p̄ma ē claritas intelligētie q̄ notat cū dr̄: Quecūq; scri. sūt ad no. do. scri. sūt. secūda ē solidi tas tolerātie. ibi: Ut p patiētiā. tertia ē suauitas iterne leticie. ibi: Et ꝟsolationē scripturarū. q̄rta est securitas obtinēde glie. ibi: g Spem habeamus. est eniz spes certa expectatio future bītudis ex gr̄a ⁊ meritz ,pueniēs. h Deus aūt. Hic ꝟfir adiūgit suā oꝝonē ad pdictoꝝ cōpletionez: ⁊ dicit: Deus aūt pa. ⁊ solatij. i. dator patiētie i aduersis: ⁊ ꝟsolatiōis post tribulationē: Tobie. iii. Post lachrymatōez ⁊ fletū gaudiū ⁊ exultationē ifūdis. i Det vo. idipsuz sapere. i. idē mecū: desiderātes mutuū ,pfectū. l: Secūdū iheſuz xp̄m. i. p̄m doctrinā ei⁹. l Ut vnanimes. q̄ntū ad idētitatē credulitat. m Uno ore. q̄ntū ad idētitatē ꝟfessiōis: qz vt dcr̄ē. ś. r. ca. Corde credit ad iusticiā: ore aūt ꝟfessio fit ad salutez. n Honorificetis deū ⁊c. q̄ntū ad vnitatē opis: qz fides sine opib⁹ mortua est. o Propter qō. Hic ꝟfir monet superiores vt inferiores ad bonū ,pmouēat. Circa qō p⁹ ponit suā exhortationē. ⁊° subiūgit suā orationē. ibi: Deus aūt spei. Circa primū dic̄: Propter qō suscipite inuicē: ,curādo charitatiue alteri⁹ bonū. p Sicut ⁊ xp̄s ac. vos. i. curā accipiēdo humanitatē nr̄az oīb⁹ cōez. s. iudeis ⁊ gētib⁹. mēbra ꝟo debēt ꝟformari capiti. ⁊ iō q̄libet xp̄ianꝰ dz ,curare bonū ffis sui. lz aūt accepit humanitatē iudeis ⁊ gētib⁹ cōez: tm̄ aliqñ diuersimode, pcurauit iudeoꝝ ⁊ gētiliū salutez: qz iudeis ōdicauit in psona ,ppria ⁊ q̄dāmō ex debito: ⁊ hoc ē qō dic̄: q Dico. n. ibm xp̄m mi. fu. cir

† pati erigere nō puocare: nō ptēnere †† nō nfe vo

morū † sustinere: et †† nō nobis pla

lītati obedire ‡ charitati studens

cere: Unusquisq; vestrū ,primo

†† placere curet †† in id qō vtile †† qō valet.

suo † placeat †† i bonum: ⁊ ad edifi/

† ‡ a vere nō nobis placere debem⁹ †† nō qō pla

cationez. † Etenim christus †† nō si

ceret carni fecit ‡ deo patri ‡ in psal.

bi placuit. Sed sicūt scriptum ē.

‡ qz eieci eos de tēplo q: fecer̄t spelūcā latronū ideo

Improperia improperātiuz tibi

†† fuer̄t cā oppressiōis mee †† qd hoc ad nos

† ceciderūt super me. †† Quecunq;

‡ de xp̄o cuius vita vite nr̄e ⁊ mor̄ ē disciplīa

enim scripta sunt: ad nostraz do/

†† vt a scripta poceamur cōpati, primis ⁊ in eo ꝟsole

mur p exēplū xp̄i: ⁊ ita sperem⁹ q̄ xp̄s accepit.

ctrinam scripta sunt: vt p † patiēti

am ⁊ consolationem scripturarū

†† scriptura ē ad doctrinā: sed ‡ dator

spēm habeamus. † Deus aūt †† pa

‡ indifferēter

tientie ⁊ solatij det vobis idipsū

†† qō vnus sentit vt alter sentiat †† nō p̄ter xp̄m ſz

in eo. vt ‡m doctrinā eius sapiatis

sapere in † alterutrū †† secūnduz ie

†† eadē volūtate †† eadē vocis confessione.

sum christū: vt † vnanimes †† vnō

† ‡ quia est deus essentia ‡ qz creator †† ⁊ qz beni

uolus christum mittendo

ore honorificetis † deum ⁊ †† patrez

†† vt deū honorificetis.

domini nostri iesu christi. † Pro

‡ infirmos

pter quod suscipite inuicē: sicūt ⁊

†† infirmos †† vt faceret imortales

christus suscepit † vos †† in honorē

‡ suscepit: quia iudeos: ita vt esset minister eorum i. apostolus ⁊ predicator eorum: ⁊ hoc vt eēt verus in ,missis: ⁊ cōpleret ,missiones quas fecit patribus abraham. s. isaac ⁊ iacob

dei Dico enim christum iesum mi

nistrum fuisse circuncisionis pro

pter veritatē dei: ad cōfirmādas

†† ⁊ gentes per misericordiā sus. †† dico.

,missiones patrū. † Gentes †† ūt

Erit radix iesse. Et ex hac radice erit ille qui exurget.

Jesse radix. Dauid arbor: que p ramū. i. mariā fecit fructū. i. christum.

Et pace. Ut possit gaudē det pacē ⁊ concordiā adiuicē: ⁊ ꝟ erit: si sit sana fides. Ut abundetis. Id est: vt p ista habita certiores sitis de eterna beatitudine: ⁊ abundetis in virtute spūssancti. i. fortitudine bone operatiōis: q̄ dat per spiritū sanctū.

‡ de.

sup misericordiā honorare deū.

†† in psalmo de gentibus: de q̄bus minus videretur

† Sicut scriptum est. Propterea

‡ faciam confitentes de gētibus.

cōfitebor tibi in gentibus domi/

‡ cāticū nouū ⁊ cū letitia te laudantes.

ne: ⁊ nomini tuo cātabo. Et iterū

‡ esaias †† qz assumpte estis vt sitis vnū ouile.

† ‡ iudeis qz cū eis vnum estis

dicit: † Letamini gentes cum †† ple

‡ dauid.

be eius. Et iterum: Laudate oēs

†† qz assūpte †† qz auxit numerū plebis sue gētib⁹

† gētes dñm: ⁊ †† magnificate eum

adiectis ‡ duodecī tribus ‡ ad idem

omēs ppli. Et rursus esaias ait:

†† pater dauid qui ⁊ esai. † ex qua ille † ‡ a morte

†† per fidem ⁊ bona opera

Erat radix † iesse: ⁊ q † exurget †† ré

‡ ideo.

gere gētes: in eum gentes spera/

†† moneo vos inuicē suscipere †† qui dat spem vel

in quo speramus

būt. † Deus aūt †† spei repleat vos

‡ spirituali ‡ vt nec vnus vestrum doleat sicut solebatis dolere in lite

omni gaudio ⁊ pacē i credendo:

vt ābūdetis in spe ⁊ virtūte spiri

‡ ⁊ si ita vt moneo suscipe inuicē: nō tm̄ oēs admonitione hac indigetis ‡ de vobis ‡ o

tus sancti. Certus sum autez frēs

‡ qui ita loquor

mei ⁊ ego ipse de vobis: quoniā

†† vos ‡ non solum ego †† qua velitis bonū

† ⁊ ipsi pleni estis †† dilectione. Rē

† † veteris ⁊ noue legis †† qua possitis † repleti

estis his duobus †† nisi culpa remaneat vra

pleti † omni †† scientia: †† ita vt † pōs/

† † vicissim †† vos vt nō dicā docere †† ⁊ si pleni di

lec. ⁊ scīēti: aliquātulū tm̄ audacter ‡ sed tamē.

sitis † alterutrū †† monere. † Audā

‡ ecclie vel epistole.

cius aūt scripsi vobis frēs ex pte

‡ vobis ex parte. i. pfectioribus: nō quasi putās vos insipiētes sed quasi faciēs vos memores quid agere debeatis in quo quasi oblitos latenter arguit

tanq̄z in memoriā vos reducēs:

propter gratiā q̄ data est mihi a

Certus sum aūt. Ne videret aplis oēs intelligere discordes ⁊ ad corrigēdū insipiētes. Remouet qō ideo incipit: vt admoneat pfectiores de correctiōe minor: ⁊ inde ꝓponit se exēplū: q laborat de alijs: ⁊ op⁹ ē vt isti ꝟ faciāt: cū ipe alijs impeditus: ad eos vēire ñ possit. ꝟ 2. reg. 12. ꝟ pś. 17.

Repleti omni sci. Per hāc laudē ,puocat ad meliora: more exhortātis. vñ nec dicit docē: sed monē q̄si qō sciat: ś subterfugit aio. hoc eniz solet moneri: qō cū sciat aliq̄s subterfugit animo aut negligenter habetur. ꝟ pś. 118.

Scripsi vobis audacius. ⁊c. propter apostolatum. Quasi pro meo officio omittere nō potui. Esaie. xlv.

Propter gra. vt simmini. Nō temē scribit. ſz aplis gētiū audet scribere

de lyra

crucifiōis. pdicādo iudeis circūcisis: nō sic gētibus. iō dic̄ Matḃ. xv. Nō sū missus nisi ad oues q̄ pierūt domꝰ isrl. r Propter ve. dei ad ꝓ. p. pa. ſz eni salus iudeoꝝ ⁊ gentiliū sit p viā gr̄e simplr: tm̄ q̄ntū ad iudeos est ibi rō debiti aliq̄r̄ inq̄ntuz ad veritatē dei ptinet iplere ,pmissa p̄ribus iudeoꝝ fcā in lege ⁊ ,pphīs q̄ data fuerūt solis p̄ribus iudeis pś. cxlvij. Nō fecit taliter oi nationi ⁊ iudicia sua nō manifestauit eis: ⁊ sic salꝰ gentiū magis est p viam mie: qz ſz lex ⁊ ,pphe loquebant de cadē vocatione ad fidē xp̄i: tm̄ lex non fuit data patrib⁹ eoꝝ nec ,pphie: vt dcm̄ est: pp qō subdit: s Gētes aūt su. mi. diuinitus eis cōcessa:

t Honorare. d. s, debēt ꝟbis aut facti. u Sicē scri. ē. pś. xv. r Propterea ꝟ. ti. i gē. i. faciā te ꝟfiteri ab illis credētib⁹ ⁊ sūt ꝟba filij ad patrē de duotōe gētiū. accipiēdo tm̄ mystice inq̄ntū dauid cui⁹ ē ꝟbū vt ibidē dcm̄ fuit: erat figura xp̄i: pfectis ipletū fuit i xp̄o q̄z i dauid. Alie ꝟo auctes ꝟ allegate ⁊ d vocatōe gētiū ad fidē xp̄i ꝓm lr̄alē sēsū simplr̄ itelligūt. y Et. i. dic̄. Esa. xxxv. z Letamī. ⁊c. vbi trāslatio nr̄a hz letabit deserta ⁊ iusta. a Et. i. pś. cxvj. b Lau. o. g. d. s, duotōe vr̄a. c Et. r. Esa. xj. d Erat r. i. i. xp̄s ex carne ortus d iesse. e Qui. e. a mōtuis. f Regē. g. tūc. n. data ē ei ptās i celo ⁊ i tra Matḃ. vlt̄. g In. c. g. s. qz vocate ad fidē hūt spē ꝟfidi p ipz vitā et nā. h Deus aūt. Hic aplꝰ pōit suā oꝝonē ad dcōz cōpletionē. d. Deus aūt spei. i. dator spei. i Re. v. oi. g. spūali. lz Et. p. p getez passionū q̄ turbāt alaz. l In. c. ꝟ dic̄. q: fides fōmata ista facē. m Ut. a. i. s, p cumulū meritoꝝ. n Et. v. s. s. cui⁹ ē p̄ncipalr opa meritoria: qz se hz ad liberū arbitriū sic̄ sessor ad equū. o Certꝰ sū. Hic aplꝰ pōit suā excusationē. ⁊° p° d ꝟ q̄ romāis scribit. ⁊° q: cos adhuc ñ corporalr visitauit. ibi: Propt qō. Circa p̄m p° excludit falsā cāz quā posset aliq̄s opinari de sua scīptura. s. q: reputaret cos illitteratos ⁊ simplices: ⁊ sic sua scīptura nccio ſ/ digētes: quā rēouet. d. Certꝰ sū aūt ffes mei ⁊ cgoipe d vob q̄m ⁊ ipsi pleni estis dilectōe: ⁊ ꝟ sciebat p bñficētiā q̄ ē ei⁹ effect⁹. p Repleti o. s. ptinēte ad salutē. q Ut. p. a. m. i. ñ solū, pp̄az vitā regē ꝟ et alioꝝ. r Audaci⁹. Hic ꝟfir exp̄mit verā cāz sue scīpture. s. dbitū officii sui: qz erat apls gētiū. ⁊ diuidit i duas. q: p° ostendit h⁹ ofiū. ⁊° ei⁹ effectū. ibi: Habeo igit. Circa p̄m dic̄: Audaci⁹ scripsi vob ex pte. i. breuiter ⁊ succicte. s Tāq̄z i. m. vre. de his q̄ scit i hitu ⁊ nō vos aliq̄d ignotū docēs: ,pterea dixit. ś. vij. ca. Sciētib⁹. n. legē loquor. t Propt gra. q̄ data ē mihi. i. apostolat⁹

In gentibus

omnibus gentibus auctoritate sibi tradita per gratiam.
Habeo igl. glo. Sic ⁊ vos si de fratribus laboratis.
Hoc ideo dicit: vt nihil minus se posse ꝓbēt ꝙ aplos q cēteri xpi fuerāt.
Non vbi no. est ⁊c. Quia sciebat pseudo apostolos ⁊ alios sub nomine christi falsa docere: qđ postea corrigere maxime erat laboris. ideo sollicit⁹ erat ꝓuenire: ⁊ veritatē integre tradē: vbi nōdum erat nūciat⁹ xps: qđ testimonio ꝓpbe probat.
Et qui nō au. ⁊c. Ut ver⁹cēt đ verbo di intellect⁹ festinauit gētes fidē ibuē.

Nicolaus

a In gen. sancti. euangeliū. i. sanctū ostēdens ⁊ pdicās. b Ut si. ob. gē. accepta. i. oblatio quā offerūt gētes per fidē xpi sit accepta deo pri. c In spū scō. i. p gra ꝙ spūs sci ficata ⁊ nō p legales observantias. d Habeo igit. Hic ꝓfir ostendit efficaciā officij sibi ipositi, pq̄ sua pdicatio ex auctoritate xpi erat: ⁊ hoc est qđ dicit: Habeo igit gla ꝙ i xpo ihu. i. auctoritatē officij a xpo habeo. e Ad deū. i. ordinatā ad honorem diuinū. ꝛ° q̄ executio sui officij nō solū erat per verba sicut pdicatio pseudo aplorum: sz etiā p miracula virtute xpi fcā ad cōfirmationē predicationis aplī. iō dic: f Nō enī audeo aliqd eorum loq ⁊c. sicut faciebāt pseudo aplī a xpo nō missi. g Verbo ꝛ facto. q̄ a xpo habeo verbū pdicatiōis ⁊ factū miraculosū vbi confirmati sunt. iō subdit: h Et. pro id est. i In vir. si. ꝙntū ad miora miracla. esaie.52.d.
k Et pro. ꝙntū ad maiora. Cōsequēter ꝛcludit efficaciā sue pdicatiōis in effectu. ⁊ primo exprimit exclusiue. d. l Ita vt ab hic. p cir. vsq̄ ad illyricū. locus est in fine grecie vsi noiat mare illyricū. ⁊ secūdo itensiue: q̄ pdicauit vbi alij nō pdicauerant. ⁊ sic fuit ibi maior labor: q̄ maiora loca nō erant dispositā per pdicationē aliorum: ⁊ hoc est qđ dicit: m Sic aūt pdi. ⁊c. ⁊ pz ex dictis lra. Cōsequēter adducit ad ꝓpositū auctoritatē Esa. lij. n Quibus nō est annūciatū de eo vi. s. gētiles q̄ p pdicationem pauli fuerūt illuminati p fidē xpi: q̄ de xpo nō audierāt p ꝓpbas sic iudei: nec p alios aplos sic alij gētiles qbus pdicauerāt: sic matthe⁹ egyptijs pdicauit ⁊ alij alijs gētibus pluribus qbus iaz ante pdicauerāt. o Propter qđ. Hic ꝓfir excusat se apls de hoc q̄ romanos adhuc corpaliter nō visitauit. primo declarās sui aduētus impedimētū. secūdo amoto impedimēto ꝓmittit suū aduētū. ibi: Nūc vo. tertio ad hec cōplēda petit orōnis suffragiū. ibi: Obsecro igit: Circa primū dicit: Propt qđ ⁊ impediebar plūmū venire ad vos: q̄ plurimo tpe apls fuit occupat⁹ in pdicādo gētibus in ptibus grecie: q̄ pro magna pte erāt seducte a phīs, pphanis: ⁊ a falsis ꝓphis ante pdicationem apli vel post sicut patebit. i. dño ꝛcedēte in aliis eplis. p Nūc vo. Hic ꝓfir ꝓmittit suū aduētū. d. Nūc vo. vlteri⁹. q Locū nō hīs in his regionib⁹. i. nō hīs necessitatē ibi manēdi amplius: q̄ iz nō oēs essent ꝙersi. tū p ciuitates ⁊ loca erāt p aplm epi ⁊ pbyteri ordinati q̄ ad ꝙertēdū resi duos ⁊ istruēdū ꝙersos sufficiebāt absq̄ ꝓsentia apli: ꝓpter qđ festinabat ad alia loca maiora: in qbus incūbebat pdicādi necessitas. r Cupiditatē aūt ha. ve. ad vos. q̄ ciuitas romana totius orbis terrarū erat capitanea.
s Cū in his. pro. cepero. sicut enī pdicauerat in oriēte: ita desiderabat hoc facere i occidēte vbi ē hispania. t Spero q̄ pre. vi. vos. p hoc innuit q̄ nō itēdebat ibi diu morari: eo q̄ petrus apls cū suis discīplis erat rome: ⁊ sic pdicatio pauli nō erat ibi sic necessaria: sicut i hispania. u Et a vo. dedu.

Sanctis. Qui olim rerū suarū venditarū precia posuerunt ad pedes aplorum ⁊ passi sūt a cōtribulibus: de his cōmunis erat cura oibus aplis.
Probauerūt e. ⁊c. Ad huiusmodi opera romanos inuitat: quia qui per misericordiam dei viuit pius debet esse ꝓfratri. In pau. san. qui ⁊c. Mi toto se dederunt diuinis obsequijs: nihil mūdanū curātes exēplū bone ꝙuersatiōis dabant fidelibus. Ut adiuuet in o. Multi minimi diu congregantur vnanimes fiunt magni: ⁊ multorum pces impossibile est vt non ꝙpetrēt. Si ergo cum vi-

de lyra

illuc. q̄ tūc hispania erat romānis subiecta: vt pz. j. Machab. viij. ꝛ Si vo. pri. er pte frui. fuero. i. delectat⁹ i ꝙersatiōe ⁊ in fide vra: ⁊ sic accipit hic frui large. y Nūc aūt .i. antequā vado romam. z Proficiscar hieru'. mini. sancti. ꝙersi cni ad fidē manētes i hierusalē vt eēnt pfectiōis exēplū ceteris: abrenūciabāt oibus terrenis ꝙntū ad ꝓpriētatē: vt pz Act. iiij. vt liberi⁹ orōni vacarēt ⁊ pdicatiōi: pp qđ vocant Bsancti: ⁊ aplī sollicīti fuerunt vt alij ꝙersi q̄ non abrenūciabāt suis bonis terrenis sustentarent eos suis elemosynis: ⁊ B negocium petri ⁊ ioānes recōmēdauerunt paulo: vt pz Gal. ij. ⁊ ipse sollicite fecit: vt pz hic. a Probauerunt .i. cōsenserunt'. b Macedonia ⁊ achaia. i. cōuersi de terris istis: et p hoc itelliguntē cōuersi de alijs locis. c Collationē facere aliquā. i. donationē de bonis suis. d In pau. sanctoꝝ. i. q̄ sunt de numero sanctoꝝ. e Et debitores sunt. s. vt hoc faciāt eis. f Nā si spi. coꝝ par. facti sūt gētes: q̄ pdicatio euangelij exiuit a hierlm: vt frequēter dicit ē. s. g Debēt ⁊ i. c. i. nccīis ad vitā corpalē. h Ministrare e. sic. n. plat debēt sūpti ex debito necessitat: eo q̄ sūt pdicatores ex officio: ita alijs q̄ faciūt B ex gra debēt debito honestat. i Hoc. i. c. ꝙ. assignādo eis elemosynā p me missā. k Proficiscar hieru. p. v. i. h. ita. n. ꝓpōebat facē. l Scies. a. q. v. ad. v. i a. b. c. v. i. i abūdātia bonoꝝ spūaliū sic Beni. xxx. dixit iacob ad labā: Bfidixit tibi de⁹ ad itroitus meū: de multiplicatōe bonoꝝ tpaliū: ⁊ magī, ꝓpe bndictio dī B ō multiplicatōe bonoꝝ spūaliū. Circa ptē istā duo sūt notāda. p^m ē sollicitudo aplī circa ecclias dī: q̄ publicato euāgelio i ptibus oriēt festīabat ire hierlm ad ministrādū vite nccīa scis ⁊ inde celerit romā trāsiēs ad pdicādū xpū dei i ptibus occidēt. er q̄ nka negligētia ostendit valde reprehēsibil. Secūdū ē: q̄ ex dictis vī q̄ paul⁹ i hispania pdicauit: cui⁹ ōtrariū dī dicē decretū. di. xj. ca. Quis nesciat. s. q̄ ō aplis sol⁹ petr⁹ docuerit i his ꝓuincijs: italia: gallia: hispania: aphrica: ⁊ sicilia. Propt qđ dicūt aliq̄ q̄ paul⁹ pdicare ꝓposuit i hispāia supposita dei voluntate sic dī B: pp qđ verū dixit iz ibi nō fuerit impedimēto supueniēte. Alij vo dicūt q̄ i hispania pdicauit: ⁊ B dic Isidor⁹ i libro de ortu ⁊ de obitu scoꝝ. ⁊ idē vī dicē Hiero. i libro illustriū viroꝝ: q̄ paul⁹ in prima satisfactōe a nerone dimiss⁹ i occidēt ptibus pdicauit. Ad decretū āt rndēt alig q̄ si negat simplr i hispania paulū ⁊ alios dicē, pncijs pdicasse: B dic q̄ B si legit. Sz cōtra B vī qđ dī Act. vlt. q. paulū biēnio rome fuisse ⁊ ibidē disputasse ⁊ docuisse q̄ tñ ē i italia ō q̄ logt decretū sic ⁊ de hispania. Propt qđ alit pōt dici q̄ itētio decreti ē q̄ null⁹ pdicauit vbi ecclias ꝙstituit i dicē, pncijs nisi petr⁹ vl alij ex ordinatōe ⁊ itētiōe ipsi⁹: ⁊ B mō paul⁹ i italia ⁊ hispāia nō pdicauit. m Ob. Hic ꝓfir apls petit orōnū suffragia vt ipleāt pdcā: q̄ cūdo hierlm ab infidelibus iudeoꝝ: ei imminebāt insidie ⁊ termio

dī quē ipse non alius instituit.
deo: vt sim minister iesu christi i
dī sanctum esse ostēdens ⁊ confirmās bona opatione ⁊ miraculis
gentibus sanctificans euangeliū
dī vt gētes quas offero sint accepte deo fidei pfectione. ⁊ sanctificate bona opatione
dei: vt fiat oblatio gētiū accepta
† cuius gratia ē fides ⁊ bonū opus †† q̄ ita ago
sanctificata i † spiritusancto. †† Hā
†† meritū dignū gloria † per
beo igitur † gloriaz in christo iesu
† referēdā † gloriā †† i. ea tm loquor que p me efficiūt. † vt pseudo
† ad deū. Nō enī †† audeo aliqd
loq eorum que per me nō efficit
† vt gentes obediant euangelio.
christus in obedientia gentiuz in
† per predicationem meam in verbo ⁊ factis ⁊ bonā opationē ⁊ p potētiā minoꝝ ⁊ maiorū miraculoꝝ factorum in virtute spiritus
verbo ⁊ fcis ēt i virtute signorū
† q̄ i me talia operat quo in me opante ita laborau i
⁊ prodigiorum i virtute † spiritus.
dī circūquaq̄z
sci ita vt ab hierusalem per circui
dī mare dī plene pdicaueri
tum vsq̄z ad illyricum repleueriz
dī i tali loco
euangelium christi. Sic aūt hoc
dī a plen
predicaui euangelium: nō vbi no
do apostolis † si enī illud faceret. hoc ide ꝓtinge ret dī. i. ne predicare ibi per alios cōuersue. nō q̄ hoc nō faceret: si contigisset
minatus ē christus: † ne supra alie
nuz fundamentū edificarē. Sed
dī ita scd dī in esaia ita fieri
sicut scriptum est. Quoniā qbus
dī prius dī xpo dī credēt
nōn ē ānunciatuz de eo videbūt
† dī prius † predicationē alicuius de deo †† meam predicationem esse veram
⁊ qui † non audierunt †† intelligēt.
†† q̄ tot predicauit †† vt pseudo apostolorum commenta prava excluderet.
† Propter qđ †† ⁊ ipediebar pluri
dī sicut in initio epistole di rit
mū vēire ad vos: ⁊ prohibit⁹ sū
vsq̄z adhuc. Nūnc vo vlterius
dī causam morandi
locū nō habēs in his regionib⁹.
cupiditatē aūt habēs veniēdi ad

vos ex multis iam precedētibus
†† q̄ ⁊ hos preoccupare festinat †† vbi difficile iter pseudo apostolis: ⁊ ideo tardare licuit.
annis. † Sed cū in † hispāniā pro
†† quasi ex me nihil possum †† q̄ nō indigetis longa mora: sed iteri vos preparetis: ne me a ceteris retardetis.
ficisci cepero: † sperō q̄ † pretereins
videaz vos: ⁊ a vobis deducar
†† in hispaniā †† illa q̄ mō discors † pris. i aliquādiu †† de fructu vestro letatus
† illuc: si vob primū † expte † frui
dī q̄: hic non habeo locum: ⁊ vos desideroꝝ igitur nunc dī i. indelate
tus fuero. Nūnc igitur pficiscār
in hierusalem ministrare sanctis.
dī non eos coegi
Probauerunt enī macedonia ⁊
achaia collationē aliquā facere i
pauperes sanctorum qui sunt hie
†† p bauerūt †† adeo vult esse misericordes: vt ⁊ hoc deberi dicat ab eo qui misericordiam expectat.
rusalem. † Placuit enī eis: ⁊ † de
bitores sunt eoꝝ. Nā si spiritua
dī iudeoꝝ q̄ qui predicatores miserunt eis.
lium eorum participes facti sunt
dī vtiq̄z dī ipsi
gentiles: debent ⁊ in carnalibus
†† iudeis †† q̄ illis hoc placuit. s. facere cōmunionē scis q̄ sunt in hierlm †† i. cū pfecero opus mini
ministrare † eis. † Hoc autē † cum
stratienis dī sub signo cuiusq̄z ecclesie.
cōsummauero. ⁊ assignauero eis
dī ⁊ ideo interim corrigit' vos
fructū hūc: pficiscār per vos i hi
†† p vos trānsibo: sed tam en certus sum de gratia dei
spaniam. † Scio aūt quoniam
†† iā diu voto †† ita vt vobis multū p dero p bndi-
† veniens ad vos: † in abundātia
ctionē xpi dī hec ē virtus signoꝝ qua confirmati sunt
dī tadem re ipsa ⁊ iō.
benedictiōis christi veniam. Ob
dī si eum diligitis
secro igitur vos fratres p dñm
†† si in vobis ē charitas quā spiritus facit
nostrū iesum christum: ⁊ † p chari
dī per
tatem spiritus: vt adiuuetis i ora
dī habitis
tionibus vestris p me ad dñm
dī ne quod defero auferant
vt liberer ab infidelibus qui sūt i

p. v. i. h. ita. n. ꝓpōebat facē. l Scies. a. q. v. ad. v. i a. b. c. v. i. i abūdātia bonoꝝ spūaliū sic Beni. xxx. dixit iacob ad labā: Bfidixit tibi de⁹ ad itroitus meū: de multiplicatōe bonoꝝ tpaliū: ⁊ magī, ꝓpe bndictio dī B ō multiplicatōe bonoꝝ spūaliū. Circa ptē istā duo sūt notāda. p^m ē sollicitudo aplī circa ecclias dī: q̄ publicato euāgelio i ptibus oriēt festīabat ire hierlm ad ministrādū vite nccīa scis ⁊ inde celerit romā trāsiēs ad pdicādū xpū dei i ptibus occidēt. er q̄ nka negligētia ostendit valde reprehēsibil. Secūdū ē: q̄ ex dictis vī q̄ paul⁹ i hispania pdicauit: cui⁹ ōtrariū dī dicē decretū. di. xj. ca. Quis nesciat. s. q̄ ō aplis sol⁹ petr⁹ docuerit i his ꝓuincijs: italia: gallia: hispania: aphrica: ⁊ sicilia. Propt qđ dicūt aliq̄ q̄ paul⁹ pdicare ꝓposuit i hispāia supposita dei voluntate sic dī B: pp qđ verū dixit iz ibi nō fuerit impedimēto supueniēte. Alij vo dicūt q̄ i hispania pdicauit: ⁊ B dic Isidor⁹ i libro de ortu ⁊ de obitu scoꝝ. ⁊ idē vī dicē Hiero. i libro illustriū viroꝝ: q̄ paul⁹ in prima satisfactōe a nerone dimiss⁹ i occidēt ptibus pdicauit. Ad decretū āt rndēt alig q̄ si negat simplr i hispania paulū ⁊ alios dicē, pncijs pdicasse: B dic q̄ B si legit. Sz cōtra B vī qđ dī Act. vlt. q. paulū biēnio rome fuisse ⁊ ibidē disputasse ⁊ docuisse q̄ tñ ē i italia ō q̄ logt decretū sic ⁊ de hispania. Propt qđ alit pōt dici q̄ itētio decreti ē q̄ null⁹ pdicauit vbi ecclias ꝙstituit i dicē, pncijs nisi petr⁹ vl alij ex ordinatōe ⁊ itētiōe ipsi⁹: ⁊ B mō paul⁹ i italia ⁊ hispāia nō pdicauit. m Ob. Hic ꝓfir apls petit orōnū suffragia vt ipleāt pdcā: q̄ cūdo hierlm ab infidelibus iudeoꝝ: ei imminebāt insidie ⁊ termio

derè cupiunt: orent vt liberatum cum recipiant cum gaudio charitatis.
Accepta. At illi itellecta charitate illi⁹ erga se⁊cũ illo vnanimes deo gr̃as agãt. Magn⁹ enĩ ꝓfect⁹ ẽ ei: cui⁹ ministerio mlti facti leti deũ laudãt.
Deus pacis. Christus qui ait: Pacẽ meã do vobis: pacẽ meaz relin.vo. qui cũ suis vsq; ad cõsũmationẽ seculi: ita ⁊ cũ illis. Sicut ipse ait vobiscuz sum oĩbus diebus vsq; ad cõsũmationẽ seculi.

C. XVI.

Ommẽdo vo.
c Amodo mltos ꝓponit: qb⁹ credere debeant romani. Q. ita facite vt dixi. hos autem imitamini.
Pheben sororẽ ⁊c. Phebe vtilissima ⁊ nobilissima mulier fuit q̃ ecclesiam in loco cẽchris sua substãtia sustentabat. Ea ꝙ tũc tpis ꝓ aliq̃ negocio rom̃ ꝓfecta est: p quã forsan hãc misit epl̃am.
d Vel suscipiatis di.s. At alij codices hñt. i. val de honeste ⁊ honorifice.

Nicolaus

multa pricula sic habuit p reuelatõez ⁊ patuit ex euẽtu Act. xx. iõ dicit: Obsecro aũt vos fratres p dominũ ⁊c. ⁊ pz lra vsq; ibi: a Et obsequij mei oblatio. i. elemosyna p obsequiuz meũ a gẽtib⁹ oblata. b Accepta fiat. i. deo ad gr̃az. c Sanctis. paupib⁹ ad eor̃ indigentiam releuandam. d Ut veniaz ad vos in gaudio. officio dicto peracto. e Et refrigerer vobiscũ. per receptionem spũaliũ bonor̃ post multas tribulationes illatas mihi. f Deus, aũt pacis. confirmatio est predictorũ.

C. XVI.

g Ommẽdo aũt vo
c bis. Postq̃ apls instruxit romanos l moꝛib⁹ ẏbo p̃dicatiõis. hic ꝓfir idẽ facit exemplo imitatiõis: ꝓponens eis quasdam psonas imitabiles. ⁊ diuidit in duas: q: primo ꝓponit exẽpla ad imitandũ. secũdo ad pseuerandã. ibi: Salutat vos. Prima in duas. q: ꝓmo ꝓponit imitãda. secũdo vitãda: vt opposita iuxta se posita magis eluceseãt. secũda ibi: Rogo aũt vos. Prima adhuc in duas. q: ꝓmo notat psonas sibi familiares. secũdo cões. ibi: Salutate appellẽ. Prima in tres. q: ꝓmo notat psonas sibi familiares rõne bñficij. secũdo rõne meriti. ibi: Salutate ephenetũ. tertio rõne ꝓsortij. ibi: Salutate ampliatũ. Prima adhuc l duas. q: ꝓmo salutat psõas sibi familiares rõne bñficij sibi ⁊ alijs facti cõiter. secũdo sibi spãl'r. ibi: Salutate priscã. Circa ꝓmũ dicit: Cõmẽdo i. cõmẽdabilẽ scribo. h Pheben sororẽ nostrã. s. religiõe xpianitat: nõ cognatiõe carnis. i Que est l misterio ecclie q̃ est cẽchris. est enĩ cẽchris port⁹ maris, ppe corinthũ vbi ista phebe ecclias edificauerat: ⁊ ibi dei ministros suis sũptib⁹ sustẽtabat. k Ut eã suscipiatis. erat enĩz ꝓfectura ad curiã cesaris ꝓ suis negocijs: eo q̃ illa pulcia erat subiecta romanis ⁊ per eaz scripsit epl̃az hãc apls: vt innuit glosa. Hieronym⁹ tñ dicit q̃ apostol⁹ misit eã p timotheũ. Ad qõ ꝓordandũ põt dici q̃ timothe⁹ iuit in societate hui⁹ dñe: ⁊ ambo fuerũt in legatiõe. vel q: apls scriptura suã duplicauit ꝓpter pericula maris: ⁊ vnã misit per phebem: aliã per timotheũ. l Digne sanct̃. i. vt decet sanctos. m Et assistatis ei ⁊c. q: inter cõuersos ad fidez rome aliq̃ erant de familia impatoris. vñ Phil. vlt. dr: Salutãt vos qui sũt de cesaris domo. n Eteni ipsa astitit. adiuuãdo ⁊ ministrando mihi ⁊ alijs bñficia. o Salutate priscã. Hic ꝓfir notat psonas imitabiles ⁊ sibi familiares rõne bñficij spãl'r sibi impensi. d. Salutate priscaz ⁊ aquilã. erat aũt prisca vxor aqle iudei: cui ꝓponit eã apls: q: pri⁹ credidit ⁊ ordo gr̃e ꝓponẽdus est ordini nature: vel q: erãt magis famosa. p Adiutores meos in xpo ihesu. hoc hr̃ Act. xviij. vbi hec mulier notat priscilla sicut ioãna ⁊ ioãnita. dicit enĩ Act. xviij. q̃ paulus mãsit cũ eis in corintho cũ fuissent expulsi de roma per claudiũ iperatorẽ ⁊ cũ eodẽ paulo inde recesserunt mota seditiõe ꝓtra paulũ a iudeis. q Qui pro anima mea. i. pro vita mea seruãda. r Suas ceruices suppoſuerũt. exponẽdo se periculo mortis: nec hoc fecerunt ꝓtra ordinẽ charitatis: q: sciebãt vitaz pauli magis necessariã ecclesie ꝓpter qõ eaz suc, ꝓprie vite preponebãt ex magna charitate. s Quibus nõ solũ gratis ago sed ⁊ cũcte ecclie gentiũ: q: fecerunt, ꝓ cõi vtilitate ecclie. t Et domesticã eorum ecclĩaz. i. ꝙgregationẽ coruz fidelitũ in domo eor̃. u Salutate ephenetũ. Hic ꝙfir exꝑmit psonas sibi familiares rõne meriti: ⁊ ꝓmo rõne fidei q̃lis fuit ephenetus de q̃ subditur: p Qui est primitiuus asie. i. ꝓmo regeneratus in xpo: ⁊ sic fuit exẽplar alioz ad credendũ: ⁊ q: hõ lrat⁹ erat romam iuerat ad alios instruẽdũ. secũdo rõne meriti in operatiõe. ibi: y Salutate mariã. erat enĩz ciuis romana laborãs ad cõez pacẽ ꝙuersor̃ ad fidẽ. iõ subdit: z Que mul. la. ꝓ nobis. vñ ⁊ ipa dissensionẽ oriẽtẽ iter eos co q̃ iudei ꝓferebãt se gẽtilib⁹ ⁊ ecõuerso: vt dcñ ẽ. s. j. ca. denũciauit apl'o tãq̃ ei q̃ posset, ꝓdesse ⁊ vellet. z⁰ rõne meriti i pdicatiõe. d. a Salutate an. ⁊ iu. co. ⁊ cõca. meos. erant enĩ iudei natiõe ⁊ forte de tribu apli: ⁊ mltas tribulatiões sustinuerũt sicut ipse, ꝓ noie xpi b Qui. s. n. i aplis. erãt. n. de. lxx. xpi disciplis. iõ subdit: c Qui ⁊ añ me. s. l xpo. q: pri⁹ vocati ab eo. d Salutate. a. Hic ꝙfir notat psonas sibi familiares rõne ꝙsortij: ⁊ notat b tres: sz nõ exꝑmit vbi associauerũt cũ: pz lra. e Salutate ap. Hic ꝙfir, ꝓponit exẽpla psonaruz min⁹ sibi spãliũ. ⁊ p⁰ q̃ntũ ad exẽpla i fide. 2⁰ i bõa opatiõe. ibi: Salutate triphenã. 3⁰ q̃ntũ ad exẽpla ꝙordie. ibi: Salutate ãsyneretũ. Circa primũ põit q̃ttuor exẽpla de fide. ꝓmũ ẽ, ꝓ ea virilit pugnãdo: cũ dic̃: Salutate appellen, pbũ i xpo. i., pbatũ i fide xpi p tribulationũ tolerãtiã, secũdũ ẽ fideles ꝙgregãdo. d. f Salutate. e. q. s. ex aris. domo. fecerat enĩ iste domũ ad fideles paupes ꝙgregãdũ: ⁊ i ista salutatiõe ꝓncipalr̃ itelligit tãq̃ ꝓncipalis i domo. tertiũ ẽ i fide ꝓficiẽdo dicẽs: g Salutate he. co. m. natiõe ⁊ religiõe. q̃rtũ ẽ ꝙgregatos i fide solidãdo: dicẽs: h Salutate eos q. s. de nar. do, iste narcis⁹ fuit qdã ꝑsorter discurrẽs p ciuitates ⁊ loca ꝙfirmãdo credẽtes i fide ⁊ fideles paupes recipiebat hospitio: ⁊ sic salutat eos cuz ipso: vel vt ẽ dic̃ glosa tũc erat absens, ꝓ ꝙfirmatiõe fidelitũ: pp qõ apls nõ notat ipsuz: sz illos de domo sua. i Salutate tri. Hic ꝙfir ponit exẽpla opatõis bõe. ⁊ p⁰ i admistratõe bonor̃ coꝛpaliũ: ⁊ notat ẽ tres matronas q̃ talia exercebãt. erat. n. ꝙsuetudo apud mlt̃os deuotas ẽ facẽ: vt pz i actibus: ⁊ i alijs legẽdis plurib⁹ scor̃. verũtñ q: t tia alias duas i ẽ operabat. ⁊ iõ dr ẽ ipa: l: Que. m. l. i. d. i. amore dñi. l Salutate. r. Hic ꝙfir põit exẽpla bõe opatõis. ⁊ p⁰ i admistratiõe bonor̃ spũaliũ. d. Salu. r. q erat sacerdos, ꝓmpt⁹ ad dina mistrãda. m Et. m. ei⁹. carnalẽ. n Et. m. spũalẽ. o Salu. asy. Hic põit exẽpla ꝙordie nolans ples hñtes ⁊ ꝙordes charitate ad alior̃ imitatõez: ⁊ eadẽ rõne salutat scãntes. d. p Salu. phylo. ꝙfir ostẽdit q̃lr̃ se dñt hr̃e ad alias fideles psonas q̃s si noiauerat. d.

Salutate.

†ſ mihi iniũcti †ſ quaſi ſufficiẽs nõ diminuta
iudea ⁊ obſequiũ †mei oblatio †ac
†ſ orare ita fieri vt hoc facto.
ceptã fiat i hieroſolymis ſcis: †vt
ſ hoc dicit vt oſtendat' oia cũ dei voluntate se agere
veniã ad vos in gaudio per vo
ſ quod erit illis pacatis.
lũtatẽ dei: vt refrigẽrer vobiſcũ.
ſ q. venturum me ſpero: ſed ſiue veniam: ſiue non.
Deus autem pacis ſit cum om
nib⁹ vobis amẽ. C. XVI.
ſ commendabilem oſtendo.
Ommendõ autem vob
ſ in fide.
c phẽben ſororem noſtrã:
quẽ eſt in miniſterio eccle
ſie que eſt in cenchris: vt ẽam ſu
†ſ vt dignũ ẽ ſcõs ſuſcipe: vel ſuſcipi †ſ vobis
ſ p
ſcipiatis in domino †digne †ſan
ſ auriſiemini
ctis: ⁊ aſſiſtãtis ei i quocunq; ne
gocio veſtri indiguerit. Etenim
ipſa quoq; aſtitit multis ⁊ mihi
ſ q ꝓſcilla in actibus apl'oz appellat
ipſi. Sãlutate priſcã ⁊ aglã ãdiu
ſ in predicatione chriſti.
tores meos in chriſto ieſu: qui ꝓ
†ſ. i. vita ſ liberãda †ſ miniſtrãdo mihi †ſ gladio
†anima mea ſuã ſ ceruices ſ ſuppo
ſuerũt. Quibus non ſolum ego
gratias ago: ſed ⁊ cũcte eccleſie gẽ
ſ ſalutate ſ. i. familiam
tiuz: ⁊ domeſticãz eor̃ eccleſiam.
ſ q ipẽſius laborauit ad exhortationẽ eor̃
Salutatẽ ephenetũ dilectũ mihi
ſ qui primus regenerauit in chriſto
qui ẽ ꝓmitiu⁹ eccleſie aſie in chri
†ſ que impenſius laborauit ad exhortationem eoruz
ſto ieſu. Sãlutate mariam † que

ſ qz diſcordiam pertulit ad apoſtolum.
multũ laborauit in vobis. Salũ
ſ quia iudei
tate andronicum ⁊ iuliaz cogna
ſ cã fidei captiuitatẽ paſſi †ſ aug. qz quãdiu ſu
mus in corꝑe pegrinamur a deo ⁊ p hoc concaptiui
tos ⁊ concaptiuos meos: †qui ſũt
ſ predicatoribus
nobiles i aplis: qui ⁊ añ me fue
ſ i fide xpi. †ſ iſte amic⁹ erat apli o dño ⁊ ñ ꝓcaptiu⁹
rãt in †chriſto ieſu. Sãlutate †am
pliatũ dilectum mihi in domio.
†ſ i exhortatiõe fidei ſ opis pricipẽ †ſ mihi ⁊ alijs
Salutate vrbanũ †adiutorẽ† no
†ſ q aic⁹ me⁹ pp̃us: ⁊ ſi ñ coadiutor. i. pticeps opis.
ſtrum i chriſto ieſu ⁊ ſtachiũ †dile
ctũ meum. Sãlutate appellen
ſ. i. pbatum
probuz in chriſto. Sãlutate eos
qui ſũt ex ariſtoboli domo. Sã
lutate herodionẽ cognatũ meũ.
Sãlutate eos qui ſunt ex narciſci
domo qui ſunt in domino. Sa
lutate triphenã ⁊ triphoſaz que
ſ in miniſterio ſanctorum ⁊ anguſtijs
m'tũ laborant i dño. Salutate
† ſ plus predictis
pſidã chariſſimã meã: que †mul
ſ in miniſterio ſanctorum vel anguſtijs
tuz laborauit in domino. Sãlu
†ſ qz ꝓmotus ad res dñi agẽdas. ſ. ad ſacerdotium.
tate rufum i domino †electum: ⁊
†ſ carne †ſ beneficijs †ſ ſimul ſalutat: quos ſciebat
iunctos in chriſtiana amicitia
matrem †ei⁹ ⁊ mẽaz. † Sãlutate
aſyneretum: phlegontã: hermẽ:
patrobã: herman: ⁊ qui cum eis
ſ ⁊ hi ſimul vnanimes erant.
ſũt fratres. Sãlutate philologũ
⁊ iuliam: ⁊ nereum: ⁊ ſororẽ eius

Aquila. Vir priſcille qui coadiutores pauli romã ad cõfirmationem eorum venerant. Sic ⁊ omnes alij quos ſalutat.
Eccleſie gentiuz. Quia hi laborãt ad ꝓfectũ gentiuz: exhortãtes fidez xpi: q ẽt picula ꝓ aplo pati nõ recuſauerũt. vñ romani eis obedire debẽt.
Appelles. Per tentatiões inuentus eſt fidelis in chriſto: ⁊ ſi nõ ſuus amicus: vl' pticeps opis.

Ariſtobolus.

Solebat ꝙgregare ffes in xpo: quos ſalutat adeo ꝓbans factũ illi⁹. Ex narciſci. Marciſcus dr̃ fuiſſe ꝑſbyt q̃ pegrinãdo cõfirmabat ſcõs ffes q q: pñs tũc nõ aderat: ſuos ſalutat: ⁊ q: nõ oĩuz illoz merita nouerat: diſcernit: ſubdẽs q ſt i dño. i. eos q̃s dignos viderit̃. Laborauit. B
Labor B d q̃ crebri⁹ apls est i exhortatiõe ⁊ i miſterio ſcõz ⁊ i ꝑſtura ⁊ i egeſtate pp deũ. Matrẽ e. t. m. Hic ꝙfir exꝑmit cui⁹ vocat ſuã mfez: cui⁹ filiũ ꝓ poſuit ꝓ eccliaſtico offo.

de lyra

culo mortis: nec hoc fecerunt ꝓtra ordinẽ charitatis: q: ſciebãt vitaz pauli magis neceſſariã eccleſie ꝓpter qõ eaz ſue, ꝓprie vite preponebãt ex magna charitate. s Quibus nõ ſolũ gratis ago ſed ⁊ cũcte eccle gentiũ: q: fecerunt, ꝓ cõi vtilitate eccle. t Et domeſticã eorum eccliaz. i. ꝙgregationẽ coruz fidelitũ in domo eor̃. u Salutate ephenetũ. Hic ꝙfir exꝑmit ꝑſonas ſibi familiares rõne meriti: ⁊ ꝓmo rõne fidei q̃lis fuit ephenetus de q̃ ſubditur: p Qui eſt primitiuus aſie. i. ꝓmo regeneratus in xpo: ⁊ ſic fuit exẽplar alioz ad credendũ: ⁊ q: hõ lrat⁹ erat romam iuerat ad alios inſtruẽdũ. ſecũdo rõne meriti in operatiõe. ibi: y Salutate mariã. erat enĩz ciuis romana laborãs ad cõez pacẽ ꝙuerſor̃ ad fidẽ. iõ ſubdit: z Que mul. la. ꝓ nobis. vñ ⁊ ipa diſſenſionẽ oriẽtẽ iter eos co q̃ iudei ꝓferebãt ſe gẽtilib⁹ ⁊ ecõuerſo: vt dcñ ẽ. s. j. ca. denũciauit apl'o tãq̃ ei q poſſet, ꝓdeſſe ⁊ vellet. z⁰ rõne meriti i ꝑdicatiõe. d. a Salutate an. ⁊ iu. co. ⁊ cõca. meos. erant enĩ iudei natiõe ⁊ forte de tribu apli: ⁊ mltas tribulatiões ſuſtinuerũt ſicut ipſe, ꝓ noie xpi b Qui. ſ. n. i aplis. erãt. n. de. lxx. xpi diſciplis. iõ ſubdit: c Qui ⁊ añ me. ſ. l xpo. q: pri⁹ vocati ab eo. d Salutate. a. Hic ꝙfir notat ꝑſonas ſibi familiares rõne ꝙſortij: ⁊ notat B tres: ſz nõ exꝑmit vbi aſſociauerũt cũ: pz lra. e Salutate ap. Hic ꝙfir, ꝓponit exẽpla ꝑſonaruz min⁹ ſibi ſpãliũ. ⁊ p⁰ q̃ntũ ad exẽpla i fide. 2⁰ i bõa opatiõe. ibi: Salutate triphenã. 3⁰ q̃ntũ ad exẽpla ꝙordie. ibi: Salutate ãſyneretũ. Circa primũ põit q̃ttuor exẽpla de fide. ꝓmũ ẽ, ꝓ ea virilit pugnãdo: cũ dic̃: Salutate appellen, pbũ i xpo. i., pbatũ i fide xpi p tribulationũ tolerãtiã, ſecũdũ ẽ fideles ꝙgregãdo. d. f Salutate. e. q. ſ. ex aris. domo. fecerat enĩ iſte domũ ad fideles paupes ꝙgregãdũ: ⁊ i iſta ſalutatiõe ꝓncipalr̃ itelligit tãq̃ ꝓncipalis i domo. tertiũ ẽ i fide ꝓficiẽdo dicẽs: g Salutate he. co. m. natiõe ⁊ religiõe. q̃rtũ ẽ ꝙgregatos i fide ſolidãdo: dicẽs: h Salutate eos q. ſ. de nar. do, iſte narciſ⁹ fuit qdã ꝑſorter diſcurrẽs p ciuitates ⁊ loca ꝙfirmãdo credẽtes i fide ⁊ fideles paupes recipiebat hoſpitio: ⁊ ſic ſalutat eos cuz ipſo: vel vt ẽ dic̃ gloſa tũc erat abſens, ꝓ ꝙfirmatiõe fidelitũ: pp qõ apls nõ notat ipſuz: ſz illos de domo ſua. i Salutate tri. Hic ꝙfir ponit exẽpla opatõis bõe. ⁊ p⁰ i admiſtratõe bonor̃ coꝛpaliũ: ⁊ notat ẽ tres matronas q̃ talia exercebãt. erat. n. ꝙſuetudo apud mlt̃os deuotas ẽ facẽ: vt pz i actibus: ⁊ i alijs legẽdis plurib⁹ ſcor̃. verũtñ q: t tia alias duas i ẽ operabat. ⁊ iõ dr ẽ ipa: l: Que. m. l. i. d. i. amore dñi. l Salutate. r. Hic ꝙfir põit exẽpla bõe opatõis. ⁊ p⁰ i admiſtratiõe bonor̃ ſpũaliũ. d. Salu. r. q erat ſacerdos, ꝓmpt⁹ ad dina miſtrãda. m Et. m. ei⁹. carnalẽ. n Et. m. ſpũalẽ. o Salu. aſy. Hic põit exẽpla ꝙordie nolans ples hñtes ⁊ ꝙordes charitate ad alior̃ imitatõez: ⁊ eadẽ rõne ſalutat ſcãntes. d. p Salu. phylo. ꝙfir oſtẽdit q̃lr̃ ſe dñt hr̃e ad alias fideles ꝑſonas q̃s ſi noiauerat. d.

Salutate.

Et omnes ꝛc̄. Omnes quibus scribit ꝛ quos notat iubet se salutare inuicē in osculo sancto. i. in pace christi: vt religiosa sint oscula: nō carnalia.

Christi. Huc in christo ꝓfidunt: non in alia re.

Ut obserue. e. ꝑ scudo aplos tāgit: qs i tota epla cauēdos eē monet.

Vestra enim obe. Ideo moneo vitare: qz vra fides ꝛ obediētia vbiq; laudaf: qz estis in capite mūdi: ꝛ sic exēplo vestro taz possent alij corrumpi.

Vel rogo vitare: quia leuiter obeditis: qđ bonuz est: ꝛ inde gaudeo: ſz volo vt sitis sapiētes i bono discernēdo: ꝛ sine aliqua parte mali.

Deus aūt pac. Vos sitis sapiētes: deꝰ aūt ꝓteret sathanā. i. falsos ꝓdictores: vel quēlibet vobis aduersantem hominē vel dyabolum.

Sub pedibus. Vt caput. i. primos motꝰ suggestionū ꝓtemnatis sicut eue i figura ecclie dcm̄ ē.

Pbili. 3. d Gratia. Vraz quā ꝓmisit in aduentu suo: tā optat eis.

Salutat vos thimo. Tot ꝛ tanti cōgaudēt vestro cepto. ꝛ ideo perseuerare vos decet.

Et vniuersam. Et s. diuerat oēs ecclesias. Sed hic dicit ecclias alterius ꝓuicie vñ catꝰ erat.

Ei autē qui po. Sic ego monco. Ei autez qui potest vos confirmare sit gl̄ia: a quo solo ola. In q̄ epistole notaf summa.

Secūdū re. myst. Mysterium dicit incarnationē christi ꝛc̄. q̄ eternis tēporibus erāt absco-
d dita: quia ſz ex aliqua pte antiquis patribꝰ fuissent cognita: plene tamē a nullo fuerūt scita: quoscz suo tēpore per ipsum christuz sunt reuelata. Scriptur is ꝓphetarū ab eo reseratis: testimoniuz dantibus ꝛ olympiadē: ꝛ omnes qui cū eis
ſ omnes.
sunt sāctos. Salutatē inuicem in
ſ in pace christi
ōsculo sancto. Salutāt vos om
† ſ horum locorum † ſ vos salutate ꝛ imitaminī: sed hos vitate.
nes † ecclesie christi. † Rogo autez
ſ discernatis ſ qui faciunt
vos frēs vt obseruetis eos qui
vos dissentire ꝛ offendere inuicem † ſ entes ſ qz de lege ardebant ꝛ cogebant credentes iudaizare.
dissensiones ꝛ offendicula † ꝓter
ſ a veris
doctrinā quā vos didicistis faci
ſ ꝛ debetis declinare
ūt ꝛ decliate ab illis. Huiuscemo
ſ nostro
di enī rpo domino nō seruiunt.
† ſ alijs enim adulanf: alijs detrahunt vt pētē suum implere possint † ſ cōpositis enī verbis suā traditio nē cōmendabāt: quibus simpliciū corda decipiebant
† Sed suo pētri. † Et per dulces
sermones ꝛ benedictiōes seducūt
cordā innocentium. Uestra eniz
ſ facultas obedientie vestra
obedictia i ōēm locū diuulgata
est. Gaudeo igit in vobis. Sed
ſ ꝛ secure † ſ. i. vt sitis ſ discernendo:
volo vos sapiētes † esse in bono
ſ sine ipsius aliqua parte.
ꝛ simplicēs in malo. Deus autē
ſ dator † ſ vt vos ledere nō valeat
pacis cōterat sathanā sub † pedi-
† ſ. in aduentu meo † ſ qđ vt fiat
bus vris † velociter. † Gra dñi
ſ sit ſ sic
nostri iesu christi vobiscum. Sā

ſ quasi bis estis cure ſ quasi coepīs
lutat vos timothe⁹ frater ꝛ ādiu
tor meus: ꝛ lucius ꝛ iasō: ꝛ sosipa-
ſ genere vel fide
ter cognati mei. Salutovos ego
ſ notarius apostoli: cui concessit sub suo nomine salutare ſ nomine: non numero
tertius qui scripsi epistolā hanc i
† ſ hic ē cui scripsit ioannes in epistola canonica gaudens qz fratribus sumptus ministrabat
domino. Salutat vos † caiꝰ ho-
spes meus ꝛ vniuersa eccl̄ia i do
† ſ ab archa. q. princepe. vel potius ab arce arcarius
mino. Salutat vos erastus † ar-
dispensatoꝛ ciuitatis ſ atheniensium ſ ꝓpriū nomē
charuꝰ ciuitatis: ꝛ quartꝰ frater.
ſ ita salutant isti: vel ꝛ ego ipse ſ vel ita ihi predicti. salutant vos: ꝛ ego ipse subscribo ꝓpria manu
Grātia domini nostri iesu christi
ſ sit, ſ deo trinitati.
cū omnibus vobis amē. Ei āūt
ſ in fide perfecta ſ fm
qui potēs est vos ꝓfirmare in xtā
ſ a quo non discordat predicatio christi ſ fm
euangelium meū ēt predicatiōnē
† ſ qđ euāgelū ꝛ predicatio ē † ſ. i. fm id qđ reuelatū est mihi de occulto dei consilio ab eterno tacitez vel reuelat ipsum mysterium
iesu christi † secūdū † reuelationē
mysteriū tēpoꝛibus eternis taciti.
ſ per spūm sanctū ſ reseratas
Nō nūc pātefactū ē p scripturās
† ſ g ab eterno hoc ordinauit: non est fictum: ꝓphetarū. Secūdū † eterni dei
ſ vt obediant ſ bene operando
pceptū ad obediētiā fidei: in cū-
ſ misteriū dico
ctis gentibus cōgniti: soli sapiēti

Eterni dei. Solꝰ deꝰ ꝓprie eternꝰ dī: qz sine initio: ꝛ sine fine: nō sic ignis eternꝰ: q ſz sine fine: initiū tñ hz. Illa est ḡ vera eternitas que est vera imortalitas hec ē illa sūma incō mutabilitas: quā solꝰ deꝰ hz q̄ imutari oīno non pōt: aliud ē enī aliqđ nō mutari: cū possit mutari. aliud āt nō posse ꝓcessus mutari. Sic ḡ hō dī bonus. nō tñ sicut deꝰ: de q̄ dcm̄ est. Nemo bonꝰ nisi solꝰ deꝰ. Sic hō dī imortalis ala: nō tñ sicut deus de q̄ dcm̄ est. Solus hz imortalitatē. Sic ꝛ hō dī sapiēs: nō tñ sicut deꝰ: de quo dcm̄ est. Soli deo sapiēti. Sic dī ignis eternꝰ: nō tamē sicut deus: cuius solꝰ imortalitas ipsa est vera eternitas.

Soli deo sa. Die error quibusdam surrepit arbitrantibus solum patrez hic significari ꝛ ipsuz soluz vere sapientez esse: cum tamen non sit dictū: soli sapienti patri: sed soli sapienti deo: ꝛ deus vnꝰ ipsa trinitas: vt sic intelligamus solum deum sapientem sicut intelligimꝰ soluz deuz potentē. i. patrez ꝛ filium ꝛ spiritū sanctum: qui est vnꝰ ꝛ solus deus: cui soli seruire iubemur. Si tñ dixisset aplꝰ: Soli sapienti patri. nō tamen sic separaret filiuz vel spiritumsanctum.

Sicut in apoc̄. de filio legit: q habet nomen scriptū: qđ nemo scit nisi ipse.

Nicolaus

a Salutate inuicē i osculo sancto. iste modꝰ erat retinēdi fideles i ꝓmitiua eccl̄ia i signū ꝛordie ꝛ charitat: ꝛ bñ dicit: b In osculo. s. ad excludēdū osculū adulatoriū quo absalon osculabat ꝑ pūm. ii. Reg. xv. Et osculum simulatoriū q̄ ioab osculatꝰ fuit amasam. ii. Reg. xi. ꝛ osculū ꝓditoriū q̄ iudas osculatꝰ fuit dñm Matꝟ. xxvi. Et osculuz ipudicū. pucr. vii. de muliere adultera: Apprehēsitq; deosculabat iuuenē ꝛc̄. c Rogo aūt vos. Ipe stq; aplꝰ ꝓposuit imitāda. hic ꝛñr ꝓponit cuitāda. ꝛ diuidit in duas. qz ꝑ⁰ ponit suā exhortationē. 2⁰ subiūgit suā oronē. ibi: Deꝰ aūt pacꝭ. Prima adhuc i duas. qz ꝑ⁰ ponit exhortationē rōne sūpta ex pte cuitationis: 2⁰ ex pte deuitatiū. ibi: Ofa aūt obediētia. Circa ꝑmū dic̄: Rogo autē vos frēs vt obseruet eos: diligēter ꝓsiderādo ꝛ cuitādo. d Aut. d. i. declinatōes a rectitudie fidei. e Et of. fa. ꝑbēdo alijs occasionē ruine. Hoc aūt faciebāt pseudo aplī: q̄s aplꝰ monet cuitare: ꝛ ꝛñr oñdit q̄lr possint cognosci: qz malū nō cuitaf nisi cognitū: ꝛ ꝟ oñdit ex trib⁹. s. ex fine: qz ꝑdicāt ꝛ docēt pp bonū vtile ꝛ delectabile. iō dic̄: Huiuscemōi enīz rpo dño nro nō seruiūt ꝟ suo pētri. 2⁰ ex mō loquēdi: qz vitia maiox palpāt ꝛ eis adulanf. iō dicit: Et p dulces sermones ꝛ bñdictiōes ꝛc̄. tertio ex eis qb⁹ loquūtur. iō dī: f Seducūt. c. ino. qz simplices ꝑmo decipiunf q talib⁹ facilis negesc̄ūt: ꝛ dicunf hic inocētes nō a puritate ꝛscie ꝟ a defectu ꝛdustrie: sicut ꝓuer. xiiij. Innocēs credit oi ꝛbo. g Uestra aūt. Hic ꝛñr hortaf eos rōne sūpta ex pte ipsox: qz romani dñabanf toti mūdo. ꝛ iō bona exēpla eox deferebāt ad oēs ptes orbis p nūcios de roma veniētes: pp qđ fideles rome manētes magis debebāt declinare doctrinā ꝛ ꝛsortia malox: vt bonuz exēplū darēt alijs p mūdū. iō dicit: Uestra aūt obediētia. in fide euāgelij. h In oi lo. di. est. mō dicto. i Gaudeo igit i vo. eo q̄ bōitas vra reddat i alias ptes. k Sz vo. vos sa. cē i bo. s. cōgscēdo ꝛ opando. l Et sim. i ma. s. opado nō ſ cognoscēdo: qz cognitio mali vt cuitet nō solum ē bona sz ēt necessaria ad salutē. m Deꝰ aūt. Hic ꝛñr adiūgit auxiliū sue oronis. ꝛ ꝑmo ſ cuitādis malis. d. Deꝰ aūt pacis. s. actor ꝛ ꝛserua tor. n Cōterat sa. i. aduersariū nre salutē. ꝛ secūdo ſ bonis ꝛsequēdis. iō subdit: Gra dñi ꝛc̄. o Salutat. s. posuit aplꝰ exēpla ad imitādū i bono. hic ꝛñr ponit exēpla ad pseuerandū i bono eox incepto ostēdēs q̄ milti valētes de eox bono gaudebant: ꝓpter qđ magis pseuerare debebāt. dicit igit: Salutat vos timotheꝰ. ephesiox ep̄s. p Adiutor meꝰ. i ꝑdicatiōe euāgelij. q Et lu. q fuit comes aplī indiuiduꝰ: vt dic̄ Piero. ꝛ ꝑz ex actibus aplox. r Et ia. ꝛ so. co. mei. i. natiōe iudei: de qb⁹ habeb in actibus. s Saluto. v. c. t. nō est ḃ tertiꝰ nomē numerale: ſz nomē psonale notarij pauli de cuius licētia iste posuit nomē suū in salutatiōe. t Salutat. v. ca. corithiox ep̄s cui ioānes scripsit epla ſz q ꝑdicatores euāgelij recipiebat. ꝛ iō paulꝰ q̄ ibat illuc ad ipsū declinabat. u Et vni. cc. regimini caii subiecta. x Salutat vos c. ar. ci. i. ꝓnceps eiꝰ: ꝛ sic dictꝰ ab archos qđ ē ꝓnceps: vel alit ꝛ forte melius archariꝰ dī: qz custos erat publice arche vbi scripta ꝛ acta ciuitaf reponebanf vel vectigalia. y Et q̄rtus ff. nō sanguine ſz fidei religiōe: ꝛ ē hic q̄rtꝰ nomē psonale. z Gratia dñi ꝛc̄. hoc dī ad ꝓfirmandū ꝑdicta. a Ei aūt. Hec est vltima ps epl̄e. s. eiꝰ conclusio q̄ diuisa fuit ꝛ ꝓemiū ꝛ narrationē a ꝓncipio in q̄ ꝛcludit aplꝰ epl̄az suā ꝛ diuinarū gf̄arū actionē. ꝛ hoc ꝛcludit ex duob⁹. s. qz vocatio ad fidē est p ipsū ꝛ eiꝰ ꝓfirmatio: ꝛ ex hoc q̄ mysteriū q̄ nris tpib⁹ reuelauit qđ ab antiqs tpib⁹ fuit desideratū ꝛ ante tpa soli deo cognitū. Dicit igit: Ei aūt q potens est vos ꝓfirmare. s. deo vni ꝛ trino: sit supple: Honoꝛ ꝛ gl̄ia: qđ ḃ accipit ex fine huiꝰ ptis iterū cōstruat cū sequentib⁹ aliis. b Iurta euāgeliū meū. i. p ꝑdicationē. qđ tñ ē rpi vt actoris. iō subdit: c Et. pro id est. d Ihe ꝑdicationē ihesu rpi. quē predico actorē euāgelij. e Secūdū re. mysterij. i. sacri secreti redēptiōis nre qđ ē i euāgelio reseratū: pp qđ. lxx. interptes vbi Esa. ix. hz nra trāslatio: Et vocabit nomē eiꝰ admirabil ꝓsilarius deꝰ fort pf futuri scli ꝓnceps pacis: sic trāstulerūt: Et vocabit nomen eiꝰ magni ꝓsilij āgelꝰ. f Tpib⁹ e. t. holb⁹. deo tñ cogniti: dī aūt eternis tpib⁹: qz eternitas q̄ mēsurat cognitio diuina nō apprehēdit a nobis nisi per cōparationē ad tēpus infinitū. g Quod nūc patefactum est. s. tempore noue legis. h Ihe scripturas ꝓphetarum. apostolis reseratas: Luce vlt̄. Aperuit illis sensuz vt intelligerēt scripturas. i Secūdū ꝑceptū eterni dei. i. fm ordinē eiꝰ: qz eternaliter disposuit fienda in tempore. k Ad obe. fi. in cūct̄ gētib⁹. i. vt cūcte gētes obediant fidei. l Cognitū soli sapienti deo. hoc refert ad illud qđ predicitur: tēpoꝛibus eternis tacitis.

Ihesum

Nec ideo tamen dicitur pater nescire hoc nomen: a quo ⁊ filius inseparabilis. Sicut ergo scit pater: quod nemo scire dictus est nisi filius: quia inseparabiles sunt pater ⁊ filius. Sic etiaz si dictū esset soli sapiēti patri simul intelligi deberet ⁊ filius ⁊ spūssanctus: quia inseparabiles sunt.

Cui honor. Si auferas cui: absoluta ē lectio. Btūs Aug. dicē appōi ⁊ tractat quō ōbeat accipi.

Aug. Quod additur: cui gloria: cum sufficeret ei gloria: inusitata nostre ligue locutio est: nō ē sensus ambiguus. Idem est dicere inusitato ordīe' verborum: ei gloria per ihesū christum cui gloria. Nō ē usitato ordine: ei gloria: cui per ihesuz christū gloria. Per christū est glia patri. i. clara cū laude noticia: q; per cum innotuit hominib⁹ deus trinitas: quod est mysterium.

Finit epla Pauli ad romanos. Incipit expositio argu. ad Corin.

c Corinthi sunt achaici: hi ab ipo apło paulo cōuersi sunt: qui precepto domini admonitus resedit apud corinthios per annū vnuz ⁊ mēses sex: docens inter eos verbum dei: sed post per pseudo multifarie subuersi vt de baptistis se iactarent: vnitatez ecclesie scin

a,xx.i.b. Nicolaus

a Per ihesuz christū. qui ē mediator noster ad reducendū nos in deum.

b Cui. s. xpo. c Honor. qui est reuerentia in testimoniū virtutis exhibita: in xpo enim hoie sūt oēs virtutes ⁊ charismata. d Et gloria. que ē honor exhibit⁹ alicui corā

1.cor.5.a. multis. honor autez exhibetur xpo homini coram sanctis ⁊ angelis. e In secula seculorum amen. i. eternaliter: cuius eterne glorie nos participes faciat qui cū patre ⁊ spiritu sancto viuit ⁊ regnat i secula seculoz amen.

Postilla fratris Nicolai de lyra super ōmaz epistolaz Pauli ad Corinthios Incipit.

C. I.

f Aul⁹ vocat⁹ apls.

p Hic incipit secūda pars epistolarū pauli apostoli in qua icipit scribere grece. in precedenti eniz epistola ꝑscripserat romanis latine: ⁊ diuiditur in duas partes. quia primo scribit aliquibus ecclesijs. secūdo specialibus personis. secunda pars incipit in prima epistola ad Timotheum. Prima diuiditur in sex partes ꝑm numerum ecclesiarum que patebunt prosequendo domino cōcedente. Circa primuz considerandum q⁹ apostolus in epistola precedenti cōmēdauerat gratiam dei per quaz iudei ⁊ gētiles in vna sunt ecclesia cōiuncti: ⁊ per quaz debent charitatiue adinuicez colligari. Gratia ꝙ confert in ecclesie sacramentis. ⁊ ideo post epistolaz ad romanos: in qua fit sermo de christi gratia cōuenienter ponunt epistole ad Corinthios. in quibus epistolis cos instruit de ipsis sacramentis, ⁊ diuiditur in duas partes ꝑm duas epistolas. in prima apostolus instruit corinthios de ecclesie sacramentis. in secunda de sacramentoz ministris. In hac autem epistola primo premittit apostolus salutationem. secundo prosequitur suam intentionez. ibi: Gratias ago. In salutatione ꝙ tria ponit

ſ patefactum ſ deo soli vel xpo ſ a nobis deo: p iesum christū: cui hōnor: ⁊ ſ in se.
glōria in seculā seculorum.

Epistola pauli ad Romanos Finit. Prologus in epistolaz ad Corinthios Incipit.

Pistola prima ad corinthios multas, causas diuersasqz complectitur. Quaruz partez relatione fratrum cognouit apls. Partiz ipsoz corinthioz sūt litteris idicate. Nō nullas ꝙ p officij sui cura: aut ordinat: aut emēdat ⁊ varijs curatiōibus medet: diuersa ifirmitate láguentib⁹. Nā apud eos p mū curat dissensionis vitiū: qō multi pseudo apłoz intulerunt vnitatē scindētes eccl'ie: vt ꝓpꝛij nomiꝭ facerēt sectatores: qō his exporbat verbis apls. Hoc ät dico: qō vnusquisqz vestruz dicit: Ego quidem sum pauli: ego autē appollo: ego ꝙ cephe: ego aūt christi. Et ob hoc qdē hoz se dicit facere nominū mētionē: vt multo magis erubescāt id se facere sub falsoz apłoz noibus: qō etiā si sub pauli ⁊ petri fieret noie displiceret. Secūda causa eius iducit: qui paternē oblit⁹ reuerentie vrorem sibi nō erubuit facere de nouerca. Nō facinuz licet fornicationē appellauerit apostol⁹: tamē ita cōdēnauit vt in vltionē facti autorē talis operis diabolo indicauerit deputādū imposita indicioz ⁊ litium tertia qstione. Quarto loco matrimoniorum iura tractant his. Quinto loco virginitatis consiliū velut e vicino cōiungit. Sexto loco de escaruz licentia disputat. Septimo atqz octauo loco de attōdēdo viriꝭ: ⁊ mulierib⁹ velādo capite: ac sacra

dētes: ⁊ sacroz ꝓtutē ⁊ vsū ex ministroz meriꝭ iudicarēt: vel cōtēpto apło de sapientib⁹ seculi. Sunt ⁊ alia capitula in suis locis notanda. De huiusmodi scribit eis apłus a scismatibus illos reuocans ad vnitatem.

Huic epistole sicut ⁊ alijs salutationem prescribit: ⁊ nomen suum q⁹ sum celebre erat: omnibus gentibus preponit: vt magistri nomine audito acquiescant correctioni: ⁊ quia eis vilucrat apponit dignitatis nomen vt est apostolus: ⁊ non humilitatis vt seruus.

Incipit epla Pauli ꝓma ad Corinthi. C. I.

Paulus. Vel vocatus. i. ab oib⁹ ꝓuilegio nominis dict⁹.

p Apostolus ihesu christi. Hic non seruuz se nominat: quia potiꝭ erat opus auctoritate ⁊ cōmēdatione ꝺ superbiaz corinthioz: apud qs vilucrat.

Et sosthenes. Ecce per cum qui inter eos verbum sabatur culpas eoz se rescisse innuit. Frater. p hoc remouet: quod non malo animo ei notificauerit: sed ex charitate ⁊ desiderio correctionis.

Cum omnibus. Id est ⁊ oib⁹ scribit suffraganeis corinthi. q in eisdē vitijs laborabant.

de lyra

Primum est persone salutantes: dicens: Paul⁹ vocatus apostolus. ratio ꝙ huius nominis pauli ⁊ modus sue vocationis ad apostolatū ponuntur ꝺ. j. ca. ad Romanos.

g Per volūtatē dei. s. per voluntatem beneplaciti. mali ꝙ prelati sunt per eius voluntatē significque dicit ꝓmissio ingntū a deo permittunt in tali officio. h Et sosthenes frater. hunc autē apostolus secū ponit in salutatiōe: quia detulerat ad eum defectus corinthioz tanq; ad eum qui ꝓdesse poterat ⁊ volebat ⁊ ne corinthij crederent ipsū sosthenez hoc fecisse non ex charitate: sed alia causa. ſō apostolus posuit ipsuz in salutatione corinthioz tanq; optantem salutem eorum vt per hoc ostenderet q⁹ sosthenes charitate fraterna motus detulerat ad ipsum defectus corinthiorum. Secundo ponit ꝓsonas salutatas: dicēs: i Ecclesie dei. i.

p **Aulus C. I.**
† ſ dei voluntate missus ad ꝓdicādū gētibus christum
† vocatus apłus
† ſ qō nō illi: nostri pseudo
ſ non per iraz
† ſ hic dr apls de eis nun
iesu christi † p vō
lūtatem dei: ⁊ † sosthenes frater
† classe † ſ nō holum vt vos facitis ſ determinat cui scribat ⁊ ſ in baptiſmo per christum: nō ꝓhomines
ecclie † dei quē ē corinthi ⁊ ſ sanctifi
⁊ ſ g vocati ꝓdicatione; deinde sancti facti sint vel ꝓ electis a deo vt sancti sint ita vt nihil ab homine
catis i christo iesu † vocatis sanctis
† ſ qō vere dū seruit: vñ: ꝓpe ē dns oibus inuocātib⁹ enim in ve. ⁊ ſ non aliud ab eo
cū omnibus qui † inuocant ⁊ no
† ſ qō vere inuo. dū ab eo credūt regi ⁊ saluari
⁊ ſ mihi primitus commisso.
mē † domini nostri iesu christi ⁊ in
† ſ chorinthioz ⁊ ſ stāribus vt maneāt: lapſis vt redeāt
ōmni loco ipsoz ⁊ † nostro. ⁊ Gra
† ſ m entis tranquillitas
tia vobis ⁊ † pax a deo patre no
⁊ ſ ne venia putet persone.
stro ⁊ † dōmino ihesu christo.

congregationi fidelium. k Que est corinthi. quantum ad fideles in ciuitate habitantes. l Vocatis sanctis. quia per gratiam diuine vocationis venerant ad sanctitatem. m Cum omnibus qui inuocant nomen domini nostri ihesu christi. quantum ad fideles habitantes non solum in ciuitate: sed etiam in tota dioceſi. ideo subditur: n In omni loco ipsorum. id est subiecto iurisditioni episcopi ⁊ alioruz illius ecclesie ministroz. o Et nostro. per hoc enim q⁹ subijciebant episcopo ciuitatis non erant exempti a potestate apostoli. Tertio ponit bona salutaria ⁊ optata dicēs: p Gratia vobis. in presenti. q Et pax. id est gloria in futuro in qua pax perficitur: quia appetitus ibi terminatur siue quietatur. veruntamen quia hec bona sunt a deo solo sicut ab actore. ideo subditur: r A deo patre nostro. quia est pater omniuz per creationem: sed fideliū tm per gratie adoptionem. s Et dño ihesu xpo. qui est mediator nostre salutis.

Gratias

Gratias ago. ¶Primū ꝓponit de bonis vt his alijs conformentur. Et dño ie.chr̃o. Qui a patre personali quidem ꝓprietate distinctus est: sed vnus cum ipso vnitate substantie deus.

Deo meo. Omniū quidē deus est potestate qua creat. Sed cor ꝓprie deus dicit: qui eū diligūt tenent possident: qui illū colūt: quibus subuenit.

In oibus. Supponit ꝓtes aliquas in oi verbo. i. in oi genere linguarū: vel in oi mō ꝑdicandi id est minoribꝰ mediocribus ⁊ perfectis.

i 14.d. et.j.ec.b.

Sicut testimoniū. Jd est ita verbū ⁊ sciam tenetis: sicut ego ꝑdicaui ⁊ testimonio ꝓphetaꝝ cō firmaui. Vel qꝫ firmit fidē quā ꝑdicaui tenetis oibus donis repleti estis.

Obsecro. His laudatis inuitat alios ad horum similitudinem.

Cloes. Nomē loci vel ꝑsone: aligbus enī vidēt locus esse: acū diceret ab his q̄ sunt antiochie. Aligbus aūt femina fuisse videt deo deuota cū q̄ multi essent colentes deū.

Hoc aūt dico. Hic ℨ baptistas agere incipit: de quibꝰ illi gloriabant.

Ego sum pauli. Sub suo nomīe ⁊ apl̃oꝝ notat pseudo: ne si diceret in noīe ipsius vel illi⁹ videretur eis inuidere: ⁊ sibi

B i.thes.5.d. et.j.10.c.

† ſcorde ligua ope † ſa quo omnia cre.cē: non ab hominibus.

Grātias†ago† deo meo sēmp ꝓ
ſ cū ꝓsidero gr̃am. i. dona christi ſ non aliunde
vob̄ i gr̃a dei q̄ data ē vobis in
ſ donis
xp̄o iesu: quiā i omnibus diuites
ſ in christo: non in homine
facti estis i illo in omni verbo ⁊
† intellectu scripturarū † ſ. i. que de eiusdē testimonia ꝓphetarum predicaui
† i omni sciētia: sicu† tē testimoniū
christi cōfirmatū est in vobis:
† dites † ſ qō necesse sit ꝯfi ñ oia hñt q̄ apti.
† ita† vt† nihil vob̄ desit i † vlla
ſ spūali.
† cū desiderio: qꝫ certi inde ⁊ parati † † visionē que post mortē vel in die iudicij quā impij timēt
gr̃a† expectantib⁹ † reuelationē
† ſ a qua expectatione non deficiatis: ipse est enim.
dñi nostri iesu christi. † Q̄i ⁊ cō
† ſ cuiusqꝫ † ſ ꝯfi non sine pcō
firmabit vos vsqꝫ i finem † sine
ſ cū cuiqꝫ post mortē manifestatur: vel cō
firmabit vos semper mente euntes in illum diem.
crimine: i diē aduētus dñi no
† ſ ꝯfirmabit quia ſ. i. verus in ꝓmissis
stri iesu christi. † Fidelis aūt de⁹

† ſ q̄ aduersos vocauit iam facilius ꝓuersos ꝓfirmabit † ſ nō mō aplo ꝓ: vel angelo ꝓ: sed.

ꝓ quē† vocati estis i societatē† fi
lij ei⁹ domini nostri iesu christi.
ſ alios.
Obsecrō aūt vos fratres: ꝑ nō
† † si vulg ē ei⁹ a quo noiami xp̃iani † ſ qō ꝑdicūt
mē† dñi nostri iesu xp̃i: vt† idip
ſ ozis cōfessione ⁊ interius habeatis in corde
sūm dicatis oēs: ⁊ nō sunt in
ſ diuisiones ſ sed
vobis schismata. Sitis aūt pfe
ſ i eadē volūtate q̄ ꝑdicti i† intelligētia: ita vt pfecti sitis
cti in eodē iesu: ⁊ i eādē scientia.
ſ hoc ideo dico quia † litteris
Significātū est enim mihi de vo
ſ tamen
bis fratres mei āb his qui sunt
† ſ loc⁹ ē vl q̄ sūt illi⁹ matrōe † † hoc. ſ. † † de discipla
†cloes: † quia † contentiōes sint i
ecclesia ſ nō solū scio ꝑtētiones sed ⁊ verba q̄ dicitis.
ter vos. Hoc aūt dico q̄ vnūſ
† ſ q. ali⁹ hoc dicit: ali⁹ illud † ſ. i. a paulo baptizatus
qſqꝫ vr̃m dic̄. † Ego qdē † ſū pau
li: ego āt appollo: ego aūt cephe:
ſ hoc ꝯfi illi q̄les ſupra laudauit q oſtīū hñt fidē.
ego aūt christi: Diuisus ē† xp̃s.

tem aūt retinuit sibi quaz si vellet poterat seruis suis dare: vt tanta vis esset in baptismo serui: quantam vim habet baptism⁹ a dño datus: ⁊ ideo non differt siue bon⁹ siue malus cui ꝓtingit ministeriū baptizādi baptizet: Jnde etiā nemo dicit: baptism⁹ meus: cum dicat: cuangelium meū: prudentia mea: gloria mea: Iz hec sint a deo: in quibus differentia est. Jn his enī alius alio doctior: ⁊ alius alio melius operatur. Jn baptismate aūt alius alio magis minusve baptizatus siue ab inferiore siue a maiore baptizek dici nō pōt.

Diuisus est. Scōz vos christus: quasi multos facitis christos. i. datores gratiarum. Vel qui operatur idem ⁊ in omnibus diuisus est: dū credit i. 3. a. in isto plus operari: in illo minus. Vel qꝫ hoc dicitis mō a vobis diuisus est christus. i. separatus.

Nicolaus

a Gratias ago. Hic ꝓfitr̃ ꝓsequit apl̃s suā intentionē seu tractatū epistolarē: in qua apl̃s primo gratias agit de bonis corinthioꝝ: vt libentius accipiant eius correctionē. scōo ꝓcedit ad eoꝝ instructionem: ibi: Obsecro aūt vos. Circa primū dicit: Gratias ago deo meo. Iz enī sit deus omniū: tñ dr̃ spāliter deus bonoꝝ p fidem ⁊ deuotionē. b Semp. i. in oibus horis mihi ad orandū ꝓgruis ⁊ deputatis. c ¶Do vobis. sicut ꝑ filijs charissimis. d Jn gr̃a dei que data ē vobis. i. ꝑpter gr̃az vobis datā. e Jn christo iesu. i. a plenitudine gratie eius: ſm q̄ dr̃ Joā. j. De plenitudine eius oēs accepimus. f Quia in oibus. s. ptinentibus ad salutez. g Diuites facti estis. i. abundantes. h Jn illo. i. per illū. i Jn oi verbo. q: linguis oibus loquebanē. tūc enī baptizatis per impositionē manuū apl̃oꝝ dabat donum linguarū: vt patet in actibus in pluribus locis. Vel dicit: Jn oi verbo. q: abūdabāt in verbis doctrine: sed q: verbū non proferē nec ordinat nisi ꝓcedat ex habitu scientie. ideo subdit: k Jn oi scientia. i. intelligentia scripturarū ad salutē ptinentiū. hoc tñ intelligendū est de maioribus illius ecclesie ad quos spectabat docere. l Sicut testimoniū christi. i. ſm ꝓcordiā ad eius euangeliū. qō supple: m Confirmatū est in vobis. i. firmiter radicatū: aliter nō esset recta scientia si a christi testimonio discordaret. n Jta vt nihil vobis desit in vlla gratia: ⁊ in hoc ostendit gratie perfectionē. o Expectātibus reuelationē dñi nostri iesu christi. in die iudicij que reuelatio bonos faciet beatos in re: sed expectatio huius reuelationis facit eos beatos in spe: Esa. xxx. Beati oēs qui expectāt eum. ⁊ ideo de tali expectatione corinthioꝝ apl̃s gratias agit deo. ⁊ q̄ hec expectatio non sit vana: sed est auxilio dei firma. ideo subdit: p Qui et ꝓfirmabit vos vsqꝫ ad finē sine crimine. i. sine peccato mortali. q: peccatuz venale nō potest etiam a pfectis oino vitari. q Jn die aduentus dñi nostri iesu christi. hoc dicit. q: qui sine crimine in die mortis inuenit in die iudicij sine crimine presentabit. ⁊ predicta ꝓfirmat p fidelitatē dei: dicens: r Fidelis deus p quē vocati estis. s. ad fidem: ⁊ sic non deficiet vobis in auxiliando vt pueniatis ad gloriā. Sed pōt hic queri quō apl̃us de corinthijs tanta dicat preconia: cū statim postea subdat q̄ inter eos erant scismata. Ad qō dicendū q̄ illa scismata nō erant cōia: sed erant ibi multi boni ⁊ litterati ac charitate ꝓiuncti: in quibus verificabat verbū apl̃i. vnde dr̃. j. q̄ aliqui corinthioꝝ dicebant: Ego aūt sum christi. ⁊ isti nō faciebant ꝓtentionē ꝓpter baptistas: q: totam efficaciam baptismi christo attribuebant. s Obsecro aūt. Hic ꝓfitr̃ apl̃s incipit eos instruere. ⁊ diuidit in duas partes. q: primo instruit eos de sacr̃is. scōo de quibusdā aliis. xvj. ca. Circa primū sciendū q̄ in sacr̃is tria sunt. s. ipsum sacr̃m: ⁊ res signata ⁊ ꝓtenta que est gr̃a. ⁊ res signata ⁊ nō ꝓtenta que est resurrectiōis gloria. ⁊ ideo primo agit de sacr̃is. scōo de gratijs. xij. ca. tertio de gloria resurrectionis. xv. ca. ¶Prima adhuc in tres. q: primo agit de ptinētibus ad sacr̃m baptismi: ⁊ cum hoc de mō docendi: eo q̄ scribit Marci vlti. Docete oēs gentes baptizantes eos ⁊c. scōo agit de sacro matrimonij. v. ca. tertio de sacro eucharistie. viij. ca. Circa primū sciendū q̄ inter corinthios erat dissensio ꝓpter baptistas ⁊ doctores: q: baptizati ab vno apl̃o proferebant se baptizatis ab alio: q̄si baptismus haberet efficaciā a ministro. aliqui etiā doctrinā pbor velle attribuere: Vel si non in nomine malorum: nec minorum.

Ego vo cephe. ¶Petrus dicit in figura christiani populi a petra christo. Tu es petrus: a petra quā ꝓfessus es: ⁊ sup hanc petrā. i. sup me: nō sup te: Non enī dicunt petri: sed christi ne esset spes in homine: ⁊ ne essent tot baptismi quot serui. Ministeriū baptizandi dedit suis seruis christus. potestatem aūt retinuit sibi quaz si vellet poterat seruis suis dare: vt tanta vis esset in baptismo serui: quantam vim habet baptism⁹ a dño datus: ⁊ ideo non differt siue bon⁹ siue malus cui ꝓtingit ministeriū baptizādi baptizet: Jnde etiā nemo dicit: baptism⁹ meus: cum dicat: cuangelium meū: prudentia mea: gloria mea: Iz hec sint a deo: in quibus differentia est. Jn his enī alius alio doctior: ⁊ alius alio melius operatur. Jn baptismate aūt alius alio magis minusve baptizatus siue ab inferiore siue a maiore baptizek dici nō pōt.

Diuisus est. Scōz vos christus: quasi multos facitis christos. i. datores gratiarum. Vel qui operatur idem ⁊ in omnibus diuisus est: dū credit in isto plus operari: in illo minus. Vel qꝫ hoc dicitis mō a vobis diuisus est christus. i. separatus.

De Lyra

verbis ornatā reputabant magis efficacē doctrina apl̃oꝝ talibus carente. Et ideo circa hoc duo facit apl̃s: q: ꝑmo removet apl̃s ꝓtentionē. scōo contentionis causam. ca. iij. ¶Prima in tres. q: primo ponit suā admonitionē. scōo aperit eius intentionē: ibi: Significatū est. tertio admonitionis rōnē: ibi: Diuisus est christus. Circa primū admonet eos gratiose vt eius admonitio magis recipiat: admonet enī eos humiliter: dicens: Obsecro. ⁊ non precipio. ⁊ etiam charitative dicens: t Fratres. qō est nomen amoris: ⁊ etiā reuerenter dicens: v ¶Per nomen dñi nr̃i iesu christi. ⁊ etiā vtiliter q: admonet eos de vnitate ⁊ ꝓcordia seruanda inter eos de vita pariter et doctrina: dicens: p Ut idipsum dicatis oēs ⁊c. ita q̄ in verbis ⁊ factis vestris non appareat aliqua discordia. y Sitis aūt pfecti in eodē sensu. de agendis. z Et in eadē scientia. de ꝓtemplandis. a Significatū est. Hic ꝓfitr̃ apl̃s aperit sue monitionis intentionē. ad hoc enī monuerat eos de charitate ⁊ ꝓcordia: vt ꝓueniētius argueret discordiā ipsoꝝ auditā. iō dicit: Significatū est enī mihi de vobis frēs mei. charitative eos alloquit vt correctio eius melius suscipiat. b Ab his qui sunt cloes. ſm aliquos nomē est matrone deuote: in cuius domo plures fideles manebāt. ſm alios est nomen loci ꝓpe corinthū vbi habitabant fideles de ꝓtentiōe ſm alios est nomen loci ꝓpe corinthū vbi habitabant fideles de contentionis causam. ca. iij. ¶Prima in tres. q: primo ponit suā admonitionē. scōo aperit eius intentionē: ibi: Significatū est. tertio admonitionis rōnē: ibi: Diuisus est christus. Circa primū admonet eos gratiose vt eius admonitio magis recipiat: admonet enī eos humiliter: dicens: Obsecro. ⁊ non precipio. ⁊ etiam charitative dicens: t Fratres. qō est nomen amoris: ⁊ etiā reuerenter dicens: v ¶Per nomen dñi nr̃i iesu christi. ⁊ etiā vtiliter q: admonet eos de vnitate ⁊ ꝓcordia seruanda inter eos de vita pariter et doctrina: dicens: p Ut idipsum dicatis oēs ⁊c. ita q̄ in verbis ⁊ factis vestris non appareat aliqua discordia. y Sitis aūt pfecti in eodē sensu. de agendis. z Et in eadē scientia. de ꝓtemplandis. a Significatū est. Hic ꝓfitr̃ apl̃s aperit sue monitionis intentionē. ad hoc enī monuerat eos de charitate ⁊ ꝓcordia: vt ꝓueniētius argueret discordiā ipsoꝝ auditā. iō dicit: Significatū est enī mihi de vobis frēs mei. charitative eos alloquit vt correctio eius melius suscipiat. b Ab his qui sunt cloes. ſm aliquos nomē est matrone deuote: in cuius domo plures fideles manebāt. ſm alios est nomen loci ꝓpe corinthū vbi habitabant fideles de ꝓtentiōe ſm alios est nomen loci ꝓpe corinthū vbi habitabant fideles de contentionis causam. ca. iij. ¶Prima in tres. q: primo ponit suā admonitionē. scōo aperit eius intentionē: ibi: Significatū est. tertio admonitionis rōnē: ibi: Diuisus est christus. Circa primū admonet eos gratiose vt eius admonitio magis recipiat: admonet enī eos humiliter: dicens: Obsecro. ⁊ non precipio. ⁊ etiam charitative dicens: t Fratres. qō est nomen amoris: ⁊ etiā reuerenter dicens: v ¶Per nomen dñi nr̃i iesu christi. ⁊ etiā vtiliter q: admonet eos de vnitate ⁊ ꝓcordia seruanda inter eos de vita pariter et doctrina: dicens: p Ut idipsum dicatis oēs ⁊c. ita q̄ in verbis ⁊ factis vestris non appareat aliqua discordia. y Sitis aūt pfecti in eodē sensu. de agendis. z Et in eadē scientia. de ꝓtemplandis. a Significatū est. Hic ꝓfitr̃ apl̃s aperit sue monitionis intentionē. ad hoc enī monuerat eos de charitate ⁊ ꝓcordia: vt ꝓueniētius argueret discordiā ipsoꝝ auditā. iō dicit: Significatū est enī mihi de vobis frēs mei. charitative eos alloquit vt correctio eius melius suscipiat. b Ab his qui sunt cloes. ſm aliquos nomē est matrone deuote: in cuius domo plures fideles manebāt. ſm alios est nomen loci ꝓpe corinthū vbi habitabant fideles de ꝓtentiōe ſm alios est nomen loci ꝓpe corinthū vbi habitabant fideles de

Nũ qd paulus c. vel in no. pauli ⁊c. Per hoc verum qđ tenebãt facit erubescere de falsis: sicut per christi resurrectionem quam credebant, ꝑbat resurrectionem mortuorum quam negabant.

Sed euangelizare. Perfecte enī baptiçare ⁊ minus docti possunt. Perfecte aũt euangeliçare multo difficilius est ⁊ rarioris operis. Ideo doctor gentium pluribus ex cellentior euangeliçare se missum dicit: nõ baptiçare. Hoc tñ necessitate instante interdum egit.

Non in sapientia. Contra sapientiaz seculi.

Non in sapientia v. Sapientiã dicit ꝓbox: q̃ dī etsi nõ sit: vel que verbosos facit: ꝑ quã crux. i. mors christi euacuaf: ⁊ impossibile ꝑm naturã iudicatur vt deus imortalis moreretur.

Verbi. Ibi compositio verbox querif: vbi teste virtute ipsa veritas se non cõmendat.

Euacuaf. Etiã crux christi: siquo mõ vl bona natura: vel alio aliquo mõ ꝑter eam credaf esse iustícia ⁊ vita eterna.

Pereuntibus. i. sa

f sed f vt sit vobis auctor salutis

Nũnqd paulus crucifixus ẽ ꝓ

†f. i. ꝙ. pcã dimitteret ††i inuocatiõe nois pauli

vobis: †aut i†† noīe pauli bapti/

f qz de baptistis gloriamini

çati estis? Grãtias ago deo meo

f de hoc f contendentium

ꝙ neminẽ vestrũ baptiçaui: nisi

f qui non sunt de ꝓtentione vestra † f nõ ideo hoc dico quin bonũ sit baptiçare: sed ne quis

crispum ⁊ caiũ. † Ne quis dicat

f de quo magis gloriaremini

ꝙ in nomine meo baptiçati sitis.

f nõ solũ illos f matrone ꝙ familiã q̃ nõ ẽ de

Baptiçaui aũt ⁊ stephãe domũ.

contentione f q fit de contentiosis

Cẽterũ nescio: si quẽ aliũ vestrum

f ratio cur iã paucos baptiçauit

baptiçauerim. Non enī misit me

Nicolaus

instituit sacra. Scõm ꝙ effectũ sacri qui est character potuit ꝓferre sine sacramento. si aũt de gratia que est effectus sacri loquimur: datur a solo deo principaliter. a christo ꝓpo hoīe ministerialiter tm̃: tñ ꝓncipalius ceteris ministris: qz est instrumentũ deitati ꝓiunctũ. Tertiũ est ꝙ virtus passiõis eiꝰ operaf in baptismo ⁊ in aliis sacris. Quartũ ꝙ ad eius inuocationẽ sacra ꝓferunf. hanc aũt potestatẽ excellentie maxime cẽtũ ad hoc vltimũ potuit ministris ꝓferre. s. ꝙ in eox nosbus ꝓferref baptismus: sed tñ cõicare noluit ne scisma fieret in ecclesia. s. ꝙ tot baptismata crederenf quot ministri: ꝓpter qđ subdit: a Nunquid paulus crucifixus est ꝓ vobis. q. d. nõ: qz baptismus nõ habet efficaciã a passione alicuius sancti nisi solius christi ꝓpter qđ eius efficacia non debet alteri attribui. b Aut in noie pauli baptiçati estis. q. d. nõ. sed tm̃ in noie christi: qz de christo dī Act. iiij. Nec enī aliud nomen est sub celo datũ hoibꝰ: in quo oporteat nos saluos fieri. Sed ꝓtra hoc videf esse illud qđ dī Matth. vlti. Docete oẽs gentes baptiçantes eos in noie patris ⁊ filii ⁊ spũs sci. ⁊ sic nõ erant hoies baptiçandi: in noie solius christi: sed in noie totius trinitatis. Ad qđ dicendũ ꝙ in primitiua ecclesia nomen christi erat odiosum multis ꝓcurãtibus hoc iudeis in sua malicia obstinatis: ꝓpter qđ ⁊ nomen christi amabile ⁊ venerabile redderef apli baptiçabant in noie christi: vt habef Act. viij. ⁊ hoc fecerũt spãli ordinatione spũs sci. verũtñ in noie christi tota trinitas intelligif: qz christus idẽ est qđ vnctus. ⁊ sic intelligif ꝑ vngens ⁊ spũs scũs qui est ipsa vnctio. Postꝙ aũt nomen christi factum est magnũ ⁊ celebre in gentibus ecclesia vtif forma a christo instituta baptiçando in noie ꝑis ⁊ filii ⁊ spũs sci: tñ illi qui sic etiã baptiçanf in noie christi baptiçanf. qđ nomen in noie filii intelligif. igif qz christi nomen ⁊ eius passio ⁊ nõ alterius ꝓferunt efficaciã baptismo. iõ q hanc efficaciã aliis tribuũt christũ diuidũt. c Grãtias ago. Hic ꝓfr apls excludit a se suspitionẽ ne forte crederent aliq̃ hãc diuisionẽ ex ipso habuisse occasionẽ: dicens: Grãtias ago deo meo ꝙ neminẽ vestrũ baptiçaui nisi crispum ⁊c. paucos enī baptiçauerat ⁊ illos signanter notat: qz de illis nõ erant qui illam diuisionẽ faciebãt. d Baptiçaui aũt ⁊ stephane domũ. i. eius familiã. e Ceterum nescio ⁊c. hoc adiungit ne forte alius cum istis ab eo fuisset baptiçatus de quo nõ aduerterat: eo ꝙ memoria hoīuz labilis est. ⁊ sic falsitas verbis eius imponerec a falsis aplis. Consequẽter assignat cãm quare paucos baptiçauit: dicens: f Nõ enī mi. me christus ba. sed euãgeliçare. Sed ꝓtra hoc videf esse qđ dī Matth. vlti. Euntes ergo docete oẽs gentes baptiçantes eos ⁊c. ⁊ sic apli a christo missi fuerũt ad baptiçandũ sicut ad docendũ. Ad qđ dicẽdũ ꝙ Iz christus miserit aplos ad vtrũq̃: tñ principaliter ad docendũ. ⁊ iõ ꝑ seipsos põdicabant. ꝙ ministros aũt inferiores vt frequentius baptiçabant: cuius rõ est. qz virtus vel sapia baptiçantis nihil operaf in baptismo ꝓpter qđ nõ refert ꝙ ministrũ maiorẽ vel minorẽ baptiçari. virtus aũt ⁊ sapientia predicantis multũ valde ꝓferũt in põdicatione. ⁊ iõ apli qui maiores erant circa põdicationẽ se magis occupabãt exemplo christi qui ꝑ seipsũ docebat ⁊ ꝑ suos discipulos baptiçabat: vt habef Joan. iiij. g Non in sapia. Hic ꝓfr reprobat ꝓtentionẽ cozinthioꝝ ex parte doctrine. qz eox alii qui doctrinã pseudo aplox ornatã verbis ⁊ rationibus humane sapientie preferebant doctrine apostolox christi: que non erat in foliis verbox sed i virtute spiritus sancti: ꝓpter qđ apls primo ostendit modũ illũ non esse cõuenientẽ doctrine christi. secundo declarat se non fuisse vsum tali modo docendi. ca. sequẽti. Circa primũ ponit intentũ: dicens: Non in sapiẽtia ⁊c. ⁊ ꝓtinuaf cum precedenti littera sic: quia dixerat: Non enim misit me christus baptiçare sed euangeliçare. i. euangelium predicare. Non in sapientia

f qđ a minoribꝰ fieri põt: ne retardaret a põdicatione

christus baptiçare: sed euãgeliça

† f misit me: sed nõ †† in lepore ⁊ ornatu verboꝝ

†† philosophox q̃ verbosos facit.

re: †non in †sapiẽtia †† vbi: vt nõ

f q. ꝙreret quis: an euacuaret: vtiqz †f. i. põdicatio

euacuef crux christi. † Verbũ enī

f videtur

crucis pẽuntibꝰ quidẽ stultícia ẽ.

f. i. credentibus

His aũt qui salui fiunt: id ẽ: no/

†f qz credẽtes in crucẽ vitutẽ dei intelligunt †f vere

perenntibus f in abdia f quia.

bis dei †virtus ẽ. † Scriptũ ẽ. n.

†f irritã faciã †f nõ meã meis: sed que eox ẽ f stũ.

†Perdam †sapiencia sapientiũ:

f quã excogitant ad aliquid ꝓbandum

⁊ prudentiã prudentiũ reproba/

†f se reprobat †f logie? †f ꝓ pteo †f ster ꝑmof aptos

bo. †Ubi †sapiẽs: †ubi scriba †ubi

de lyra

verbi. i. in sapientia mundana que verbis ornatis ⁊ rationibus sumptis ex apparentibus ꝑm sensũ innitif. illa aũt que sunt fidei excedunt humanã rationẽ ⁊ sensum. ⁊ ideo ille modus docendi non est ꝓueniens doctrine fidei. ꝓtra hoc videf esse ꝙ multi doctores catholici vt Aug⁹ ⁊ alij in doctrina fidei. vsi sunt rationibus humanis ⁊ verbis ornatis. Ad quod dicendũ ꝙ aliud est docere in doctrina verbi ⁊ aliud vti sapientia verbi in his que sũt fidei: qz docere in sapientia verbi est qñ accipiẽ humana sapientia ꝑ principali radice doctrine: vt solum quis approbet qđ sapientia mũdana ꝓtinet. ⁊ hoc est fidei corruptiuũ. vti aũt sapientia verbi est suppositis fundamentis fidei si qua vera in dictis pbox fidei accõmoda reperiank in obsequiũ fidei assumere. ⁊ hoc est bonũ ⁊ meritoriũ. vnde dicit Augꝰ libro. ij. de doctrina christiana: Si qua vera nostre fidei accõmoda pbi dixerũt nõ solum formidanda non sunt: sed etiã ab eis tanq̃ ab iniustis possessoribus in nostrũ vsum vendicanda. h Ut nõ euacuef. Hic ꝓfr manifestat ꝙ positũ. ⁊ primo ex parte doctrine. scdo ex parte docentiũ: ibi: Videte. Prima in duas. qz primo ponit suã ꝓbationẽ. scdo ꝓbationis manifestationẽ ibi: Quã ⁊ iudei. Circa primũ sciendũ q̃ idem modus nõ ꝓuenit oi doctrine: vt dī. ij. metaꝑ. ⁊. j. ethicox. Modus enī ꝓcedendi ꝑ demonstrationes non cõpetit rhetorice sed geometrie: ⁊ econuerso ꝑsuadere non cõpetit geometrie: sed rhetorice: vt ibidẽ dī. ⁊ silr si aliquis in natura intellectuali: vtpote angelica demonstrationibus geometricis vti vellet: incõuenienter procederet: qz non sunt applicabiles nisi materie corporali. Ex his formaf talis ratio. Ille modus docendi non est ꝓueniens alicui doctrine per quẽ destruif id qđ est in ea principale: sic est in ꝓposito: qz principale in doctrina fidei est salus ꝑ fidẽ christi crucifixi: propter qđ apls dicit. j. sequenti ca. Non iudicaui me aliquid scire inter vos: nisi tm̃ iesum christũ ⁊ hunc crucifixũ. inuiti ꝓpo principaliter sapientie verbi est destruere salutẽ factam ꝑ crucẽ christi: vt dicek statim. ⁊ hoc est qđ dicit apls: Non in sapientia verbi misit me christus euangeliçare. Ut nõ euacuef crux christi. i. fides passionis eius: qz ꝓtinet aliqua que videnf humane sapientie impossibilia: vt ꝙ deus moriaf ⁊ ꝓsilia. ⁊ aliqua videnf huic sapientie ꝓtraria vt ꝙ aliquis mortẽ ⁊ ꝓfusionẽ nõ refugiat: sed magis ad hoc voluntarie se offerat ⁊ ꝓsimilia: ꝓpter qđ sapientibus mũdi stulta videf doctrina fidei. ⁊ iõ subdif: i Verbũ enī crucis. i. predicatio passionis christi. k Pereuntibus q dẽ. i. infidelibꝰ ꝑm mũdanã sapiaz tm̃ sentientibus. l Stultícia est. rõnibꝰ dictis. m His aũt q salui fiũt. i. fidelibus. n Virtus dei est. qz ꝑ crucẽ aduersarius eox diabolus deuictus est. ⁊ qz experiunk in se virtutẽ christi in voluptatũ carnaliũ repressione. ⁊ sic ipleta est scriptura Esa. xxix. o Perdã. i. destruã. ꝑ Sapientiã sapientiũ. i. stultã ostendã sclaz humanitus inuentã ad veritatẽ euãgelij cõparatã. ⁊ dicit: sapiaz. q̃tũ ad cognitionẽ de speculabilibus. q Et prudentiã. q̃tũ ad noticiã de agibilibus: ꝓpter qđ christus ad apl'atũ nõ vocauit pbos: sed simplices: ne ꝓfectus fidei christiane asscriberek hũane sapie: sed diuine. iõ subdif: r Ubi sapiens: q alta speculabilia scrutaf. qđ referf ad gẽtes sapie mũdane inniteutes. s Ubi scriba: i. peritus in lege. qđ referk ad doctores iudeox. t Ubi ingsitor huius scli: i. ꝓsperitatũ huius mũdi: qđ referk ad vtrosq̃ q d. nullus talis aut rarus est in vocatione fidelũ rpi. Hec aũt scriptura ab illo loco: Ubi sapiẽs vbi scriba ⁊c. accepta ẽ de Esa. xxxiij. ca. ſm trãslationẽ septuaginta. vbi Iz sint alia ẏba q̃ in trãslatiõe nra: tñ est eadẽ ſnia: vt pz intuẽti: excepto tertio vbi dī: Ubi ingsitor huius seculi. ꝑ q̃ in trãslatione nra ponif: Ubi doctor paruulox: eadẽ tñ est ſnia: qz paruuli solent instrui de his que ꝓtinent ad moralẽ vitam status presentis. ideo subditur:

Nõne stultã

Esa. 29. c. abdic. 1. c Esaie. 33. c

Perdam sapien. Non ergo de sapientibus gloriandum.
Sapiens. Venus vtriusq; est ꝛ scribe ꝛ inquisitoris.
Sapiam mūdi. Vbi stultū ꝛ infirmū dei ꝓtēnit̄ que est ꝑm ratiōes mundi que impossibile iudicat qđ in naturis rerum non videt.
Sapiaz mūdi stultā fecit. Nā p stulticiā credentes saluat: Et cur ostdit

† st

† ſ vere ꝑdet sa. qz feci ultā ꝛ hoc sub. interroga-
cōquisito: huius seculi? † Nōne tione. ſ quē ꝑm rationē huius mundi
stultā fecit deus sapientiā huius
† ſ per filium ſ hoc fecit alto consilio ne superbiret
mūdi? Nam quia † i dei sapiētia
† ſ sapiētes mūdi p suā sapiam vbi est superbia
nō cognouit † mūdus p sapiēti
† ſ ex placito eni ē † ſ vel p imperitos sapia mundi predicatores: vel rē ꝑdicatā q̄ stulta videt sicut est passio christi ꝛ mors vbi humilitas
ām deū: † placuit deo ꝑ stultiti-
am predicationis saluos facere
† ſ nesciētes humilitatē dei † ſ potentie
credētes. Quoniā ꝛ iudei ꝑ signa
† ſ q̄ ingenio hois sapia videat
petunt ꝛ greci † sapientiā querūt.
Nos autē predicām⁹ christuz
crucifixuz: iudeis qdē scandalū:
ſ ita ꝛ nobis ſ. de sapientibus estis
gentibus aūt stultitiā. Ipsis aū-

dei: ꝛ magna sapia dei: etsi reprobis aliter videt: ipsis tm̄ qui vocati sūt ad vitā nō cōi vocatione: sed illa qua ꝓscīti vocant: apparet christi passio virtus ꝛ sapia: vt sz salus sit ex deo nō ex arbitrio iudei vel greci.
Uel ipsis voca. Predicam⁹ xp̄m. i. xpi fidē vel passionē. s. dei virtutē q: p fidē eoꝝ pctā remittūt ꝛ demōes pellūt: ꝛ cū res exigit miracula fūt.

ſ ad vitā nō cōi vocatiōe: sz q̄ sunt ꝓscīti

tē vocatis iudeis atq; grecis chri
† ſ q mortu⁹ mortē vicit † ſ q callidē diabolū decepit
stū † dei virtutē ꝛ † dei sapientiā.
† ſ vere i crucifixione xpi dei virtus ꝛ sapia † ſ vt passio ꝛ mors † ſ q̄ hoies possint videre vel esse
† Quia qđ stultū est dei: † sapien-
† † firmitas xpi magna ē victoria ſ vict⁹ vicit mortē
tius ē hominib⁹: ꝛ qđ † ifirmū quā nemo gigas euasit ſ celestia siue dubio vincunt
tius ē hominib⁹: ꝛ † Uidē terrena † ſ bene dico firmius
ē dei: fortius ē hominib⁹. † Uidē
ſ. i. ꝑ quos vocati estis
te enim vocationē vestrā fratres
† ſ hoc. s. videte ſ de vocatoribus † ſ hūanā sapiaz
† quia nō multi sapientes † ſcom
† ſ lata dominatione primo nulli tales fuerunt inter doctores christiane fidei quando duodecim apostoli sunt electi
carnē † nō mlti potētes: nō mūl
† ſ q. nō sapiētes sz ignaros hūane sapie ſ generis
ti nobiles: † sed q̄ stulta sē mun-

Et dei sapiaz. Qz credētes in xp̄m crucifixū intelligūt dei sapiaz xp̄m esse. Christ⁹ eni sapia p̄is est: sicut ꝛ virtus p̄is est. Ipse est verbū p̄is ꝛ manus: ꝑ quē tanq̄ manu ꝛ verbo oia fecit p̄. Ann̄ opa manuū tuarū sūt celi. Et iterū: Verbo dn̄i celi firmati sūt. Caue ne intelligas dici filiū sapiaz dei: tanq̄ ipse solus sit intelligens ꝛ sapiēs sibi ꝛ p̄i ꝛ spūi scō: tanq̄ p̄i nō sit sapiens de seipso: ꝛ de filio. Est eni deus p̄ sapiēs ea q̄ ipse est sua sapia ꝛ filius sapia p̄is est sapiens: de sapia q̄ est p̄i de q̄ est genit⁹ filius. Sic ꝛ p̄i est intelligēs ea q̄ ipse ē sua intelligētia: filius aūt intelligentia p̄is est intelligēs: de intelligētia q̄ est p̄i de qua genitus est.
Uidete enim. Vere stultū ꝛ infirmū dei: est sapiēti⁹ ꝛ fort⁹ hoīb⁹ qđ in vobis potestis exp̄iri. Insipiētes eni ꝛ infirmi vos vocauerūt: inter stulta ꝛ infirma dei enumerati sunt tales vocatores: q tm̄ ꝓfūdūt sapiētes ꝛ fortes: ꝛ vere sūt tales qz nō multi: nō aūt ait nulli forsan ꝑ se: qui solus inter aplos sclariū lfaz p̄t⁹: terrenaz opū diues: romane dignitat̄ parētela ꝓspicu⁹ fuit: q tm̄ ꝟ nihil pēdit: nec vsus est eis. Sed que stulta. Ecce ꝑ ordinationē dei faciūt apte: qz sapiaz scīi iactāt cū deus hūilitatē ꝑponat. Uenit eni hūilis deus q̄rēs hūiles nō altos. Qui etsi p̄mū elegerit paupes idoctos ifirmos. Nō tm̄ relingt sapiētes diuites: nobiles: sed si eos p̄mos eligeret: merito taliuz rerū sibi viderēt eligi: ꝛ ita supbia q̄ hō cecidit: nisi ꝑcederet piscator: nō

de lyra

blice ꝑdicabat ꝑ vitia eoꝝ. ꝛ sic cognitio quā habebant de xp̄o p̄ spletionē ꝑphetiaꝝ fuit in eis obscurata. ꝛ tūc ceperūt scripturas querse interp̄tari: vt dī. s. sequēti ca. ꝛ plenius fuit dictū Matth. xxj. m Bentibus aute stulticiā. stultū eni videbāt eis dicere deū fuisse mortuū. qz nesciebāt vtrāq; nāz in vno supposito ꝓsiderare: qđ christiani credūt ꝛ ꝓfitent tanq̄ veritatē opibus diuinis testificatā ꝛ a veris ꝑphetis p̄nunciatā in qbus nō p̄t esse falsitas. iō subdit: n Ipsis aūt vocatis. s. ad fidē xp̄i. o Judeis atq; grecis. i. iudeis atq; gentibus indifferēter. p Christū dei virtutē. supple esse ꝑdicamus. q Et dei sapiam. maxima eni dei virtus ꝛ eius sapia apparet in xp̄i crucifixione. nā hoc mō ꝓueniētissime facta est hūani generis redēptio: vt ille q erat debitor satisfaceret rōne hūanitatis assūpte ꝛ redimeret q poterat rōne deitat̄ adiūcte. iō subdit: r Quia qđ stultū est dei. i. dī de deo ꝑm errorē gentilū: vt dictū est. s Sapiētius est hoībus. i. ꝓtinet maiorē sapiaz q̄ ab hoīb⁹ possit capi ad plenū. t Et qđ infirmū est dei. i. qđ videt infirmitatē attribuere deitati: vt q deus passus sit ꝛ mortuus. v Fortius est hoibus. i. ꝓtinet maximā virtutem. qz deitas passa est nihil: sed hūanitas tm̄. cuius meritū rōne deitatis cui adiuncta est efficaciā habuit ad redimēdū genus hūanū qđ tota hūana nā nō potuit facere. x Uidete eni. Hic ꝓfr oīdit q̄ mod⁹ docendi p sapiaz verbi nō ꝓuenit fidei catholice rōne sūpta ex parte docētiū. modus eni docēdi debet ꝓformari scīe docentis. primi ꝟo vtpote aplī ꝛ alij xp̄i discipuli ꝑ maiorē pte carebant hac scīa. ergo ꝛc. q̄ ꝑmis debent ceteri ꝓformari. huius ergo rōnis ꝑmo ponit minorē. secōo defectus mūdane sapie in dictis doctorib⁹ suppletionē: ibi: Ex ipso. Circa ꝑmū dicit: Uidete eni vocationē vestraz frēs i. diligēter ꝓsiderate modū vocatiōis vre. y Quia nō multi. vocantiū vos p suā ꝑdicationē. z Sapiētes. i. philosophicis lfis exercitati. q̄ ꝑo maiorē pte erant illitterati ꝛ simplices. vñ de petro ꝛ ioāne dr̄ Actū. iiij. Uidentes aūt petri ꝓstantiā ꝛ ioānis cōperto q̄ hoīes essent sine lfis ꝛ idiote admirabant̄ ꝛc. a Nō multi potētes. sed paupes victū ꝑpriis manibus acq̄rētes. b Nō multi nobiles. sed rustici ꝛ de plebe hūili. dicit aūt nō multi. q̄ alīq de sapiētibus lfatis ꝛ nobilib⁹ ꝛ potētibus a p̄ncipio crediderūt ꝛ fidē ꝑdicauerūt: sic nicodem⁹: gamaliel: paul⁹: ꝛ manaen herodis tetrarche collactane⁹. sic eni ꝑ maiorē pte p̄mi credētes fuerūt simplices ꝛ illfati ꝛ ipotētes ne fides hūane attribuerē idustrie vl potētie. sic aliq lz pauci cōpatiue fuerūt lfati ꝛ nobiles: ne fides ascriberē ignorātie ꝛ rudita ti. sic ꝛ de lege machometi quā nullus sapiēs ꝛ lfatus a p̄ncipio recepit: ꝑ tm̄ hoīes rudes ꝛ carnales qb⁹ ꝑposuit carnalia qb⁹ hoīes assentiūt de facili: ꝛ fret⁹ mltitudine coegit ceteros ad receptionē sue legꝭ dicēs se missū a deo in armoꝝ potētia ꝛ nō in miraculis. c Sed q̄ stul. sē mū. c. de⁹. i. hoīes illfatos ꝛ simplices q reputabāt idiote: vt dictū ē de petro ꝛ ioāne.

humilis sequerer orator. Unde n athanahel doctus in apl'm nō est electus.
Ut nō glorier. De se: sed de deo qō ibi oñdit qui gloriat in do. glo.
Ex ipso aūt. Nō glorier qs er se: ꝫ tñ ē alia glia: qz ex ipso vos estis.
Qui fact⁹ ē n.s. ⁊c. i. illuminās nos ad veritatē. Jō aūt dī nobis cē sapia: qz tpaliē. i. ex aliq̄ tpe nos ad illū ꝓuertimur vt cū illo maneamus in eternū. Et ipa sapia caro facta est: ⁊ habitabit in nobis. Et ꝫ facit. i. nos illuminat. Quia factus est nobis iusticia. i. qz ꝑ ius tificat nos bona opatōe. Justicia enī q̄ viuit in se ipsa: ꝓculdubio deus est ⁊ q̄ incōmutabiliē viuit. Sicut aūt cū sit vita nobis fit iusticia: cū tñ eius efficimur pticipes ita euz in se sit iusticia: etiā nobis fit iusticia cū ei coherēdo iuste viuimus: ⁊ p ꝫ ipe ē nobis iusticia: qz prius est scificatio. i. qz prius in baptismo emēdat nos. Et ꝫ iō qz prius fact⁹ est nobis redēptio. i. qz pr⁹ redemit nos patiēdo. Et ꝫ totū iō factū est: vt nullus gliet nisi de donis dei. C. II.

Tego cū ⁊c.
e Nō enī iu. ⁊c.
Qui min⁹ capaci altiora loquit nō vtilitatē: ꝫ sut ostatione facit.
2. cor. 10. d hiere. 9. g. Nisi christū iesū. Christū ꝑdicat: nō solū q

Nicolaus

a Ut ꝓfūdat sapiētes. i. ostēdat cos ꝓfusibiles abscōdēdo ab eis ꝓpt̄ superbiā suaz ecclesia mysteria q̄ simplicibus reuelauit.
b Et infirma mūdi elegit deus. i. hoies ipotētes ſm mūdū. c Ut ꝓfundat fortia. i. fortes huius mūdi: ostendēdo q̄ p suā fortitudinē ꝓsequunt salutē. d Et ignobilia mūdi. i. hoies de plebe hūili. e Et ea q̄ nō sunt. i. hoies nullius reputatōis
f Ut ea que sunt. reputatiōis magne in ꝫ mūdo. g Destrueret. i. ad hūilitatē reduceret: sicut pz in ꝓstantino ſpatore q btō siluestro xp̄i vicario officiū stratoris exhibuit. h Ut nō glorier ois caro. i. nullus hō eleuet ꝑ superbiā in ꝓspectu eius: sed magis hūilier ꝓpter qō modus docēdi in humilitate ꝓueniēs ē fidei doctrine. i Ex ipso aūt. hic ꝓfīr ne ꝑdicatores euāgelij vilipenderē vt abiecti ostendit q̄ defectus sapie mūdane ⁊ potētie supplebat in ipīs. s. ex virtute dei cuius instrumēta erant apli. ⁊ iō totum attribuendū est sibi sicut principali agenti. ⁊ ē tante potētie q̄ oēm defectū pōt supplere. ⁊ hoc est qō dī: Ex ipso aūt. i. ex virtute ipsius dei. k Vos estis in xp̄o iesu. i. facti xp̄i mēbra p fidē ⁊ charitatē. l Qui fact⁹ est nobis sapia. ⁊ pōt supplere oēm ignorātiā. m Et iusticia. ꝓtra impotētiā. n Et sanctificatio ⁊ redēptio. ꝓtra ignobilitatē. qz p gr̄am scificantē ꝓmur deo vbi est maxima nobilitas. ⁊ p redēptionē xp̄i liberamur a seruitute pcti q̄ est maxima vilitas. o Ut quēadmodū scriptū est Glorier. ir. p Qui glia⁹ i dño glorier. ⁊ nō in potētia vel sapia carnali ⁊ hūana: qz p talia nō ē hoiuz vocatio ad fidē ⁊ salutē: ꝫ p dei gr̄az: vt dictū ē. C. II.
q Tego cū venissem. Ostenso qs sit mod⁹ ꝓueniēs fidei doctrine. ꝫ
e ꝓfīr oñdit se illo mō vti. ⁊ diuidit i tres ptes. qz pmo oñdit se nō fuisse vsū apud corinthios aliq̄ excellētia secular. scdo oñdit apud q̄s vtebat ꝫ mō docendi: ibi: Sapiaz loqmur. tertio assignat rō dicti: ibi: Que ⁊ loqmur. Circa pmū dicit: Et ego cū venissem ad vos frēs. i. ad ꝑdicandū vobis fidē catholicā. r Veni nō in sublimitate sermonis. vtēdo verbis rhetoricis. s Aut sapie. vtendo rōnibus plicis. ⁊ subdit causa: t Nō enī iudicaui me scire aliq̄d ⁊c. i. nō oñdi me scire nisi grossa ⁊ plana q̄ ptinēt ad salutē p crucē xp̄i factā. Cōsequēter ostendit se nō fuisse vsū excellentia potētie: dicens: v Et ego in infir. ⁊ ti. ⁊ tre. multo fui apud vos. ⁊ dicit: In infirmitate. q̄tū ad mētē sufferētiā tribulationū: Et timore q̄tū ad mētis ꝓcussionē ꝓpter maiora mala iminētia: Et tremore: ꝓpter redūdantiā interioris ꝓcussiōis ad carnē. Cōsequēter oñdit se nō fuisse vsū excellētia eloquētie: dicens: x Et sermo meus. dicēdo aliq̄s in secreto. y Et ꝑdicatio mea. docēdo pplz i publico. z Nō ē i p. bu. sa. ꝫbis. i. rhetorice loquēdo. a Sed in ostē. spūs. qz recipiētes ꝑdicationē eis⁹ accipiebāt a deo spūm sctm in signo visibili. sic dī de ꝑdicatione ꝫPetri Act. x. Adhuc loquēte petro verba hec: cecidit spūs scūs sup oēs q̄ audierūt verbum ⁊c. ⁊ qz spūs scūs in aplo loquebat. b Et virtutis. qz miracula faciebat virtute diuina ad ꝓfirmādū suā doctrinā. ⁊ etiā qz virtuose viuendo dabat exempla virtutis. c Ut fides nra nō sit in sapia hoiuz. i. innitat sapiētie hūane q̄ est ruinosū fundamētū. d Sed in virtute dei. que est fundamentū stabile ⁊ firmū. e Sapiam aūt. Hic ꝓfīr ostendit apls apud quos vtebat excellētia sapie. ⁊ diuidit in duas. qz pmo oñdit ꝓpositū. scdo qualis sit hec sapia dicit: ibi: Sapia ꝝo. Circa pmū dicit: Sapiaz aūt loqmur inter pfectos. Circa qō sciendū q̄ pfectio hois attendit in eo qō est supremū in ipso. s. in intellectu ⁊ volūtate ⁊ circa excellentissimū obiectū qō est ipse deus. ⁊ iō pfectus est ille q̄ habet mētē elevatā sup corporalia. ⁊ ad intelligendū diuina ⁊ amandū. ⁊ talibus ꝓponēda sunt ardua fidei catholice. ⁊ sic faciebat apls. f Sapiaz ꝝo. Hic ꝓfīr oñdit qualis hec sapia ostendēs pmo q̄ sit infidelib⁹ occultata. scdo q̄ est fidelib⁹ manifestata: ibi: Nobis autem. Circa primū dicit: Sapientiā ꝝo non huius seculi. i. inter perfectos non loquimur sapientiā mundanā rationibus principaliter innitentez. g Nec̄ principū huius seculi. i. potentū a quibus ortū ⁊ auctoritatē habet sapientia leguz. vel principes hic dicunt sacerdotes ⁊ scribe iudeoꝝ qui frequenter nolant principes coꝝ in euāgelio ⁊ in actibus aplorꝝ: eo q̄ populus per eos gubernabat. ⁊ sapientia istoꝝ fuit ⁊ adhuc reputat inter iudeos volentes scripturas ꝓphetarū de christo aliter interpretari. ⁊ huic secūde expositioni ꝓsonat magis littera sequēs: vt videbit. h Qui destruunt. i. destruent de ꝓpinquo. qz cito post romani hierusalē ⁊ sacerdotes iudeoꝝ destruxerūt ex ordinatione diuina in vindictā mortis xp̄i. vnde videt hic apls hoc ꝓphetando predixisse. p hoc aūt q̄ dicit: qui destruunt excludi videt q̄ ab aliquibus dī. s. q̄ principes huius seculi hic dicunt demones: qz sunt imortales nisi eoꝝ destructio dicat hic sue potestatis ablatio q̄ ablata est ex parte per mortē christi. ⁊ magis auferet in iudicio finali. i Sed loquimur dei sapientiā. i. ꝑdicamus dei filium qui est virtus ⁊ sapientia patris. k In mysterio que abscondita est. i. in secreto incarnationis: qz nunc videmus tñ in enigmate ⁊ per speculū. l Quā predestinauit deus. i. ordinauit ab eterno. m In gloriā nostrā. quā consequimur per christum dei sapientiā. ⁊ qz in ipso est obiective gloria nostra: quia beati reficiunt interius aspectu sue deitatis: ⁊ exterius in aspectu sue humanitatis: sicut dicit Aug⁹ sup Joannē. n Quā nemo principum. i. peritorum in lege iudeoꝝ. o Cognouit. eo q̄ pauci eoꝝ respective cognouerunt. sicut dicit: nemo est in foro quando pauci sunt ibi respectu multitudinis que solet conuenire. de principibus enim iudeoꝝ plures crediderunt: ꝫ pauci cōparative respectu nō credentiū. sicut patet de nicodemo qui credidit Joā. iij. ⁊. xij. dicit: Ex principibus multi crediderūt in eum.

fidē astruit: sed q̄ mores q̄bus in eo viuit instruit. in crucifixo discit q̄ vetus hō crucifixus est: vt nō seruiat pctō. Non ꝫ ita accipiendū est qō hic dicit apls tanq̄ ea tñ dixerit: q̄ sunt credenda de xp̄o: sed etiā q̄ obseruanda aut in vita: aut in moribus: ei qui accedit ad compagem corporis christi.
Perfectos. Nō cognitores ⁊ doctores q̄bus opus nō est: sed auditores iam capaces.
In mysterio. Exponēdo mysteria veteris testamēti in q̄bus christus significatus est: vt in hostia abel vel abrac.
Que abscondita. Quia nō in verbis sed in virtute: non hūana rōne cōprehensibilis: sed ſpūs efficacia credibilis.
Quā nemo p̄n. h. s. Dō legit q̄ diabol⁹ xp̄m recogn̄oscebat ⁊ ticebat cū dicebat xp̄o. qd venisti nos torq̄re añ tēpus. Sciēdū est q̄ nō iō dicebat vt esse deū intelligēt: ꝫ dubi⁹ erat ⁊ talē extorq̄re veritatē vt ꝫ vere eēt de⁹ volebat. Vel ꝫ magis ex suspitiōe q̄ ex cognitōe dixisse credēdi sī Nō enī alit scierūt demones: q̄ scierūt principes. Scierūt enī ipsū esse: q̄ ꝓmissus erat in lege: nō tñ mysteriū eius q̄ fili⁹ dei erat ⁊ ab eterno. Nec̄ sciebāt sacrm incarnatiōis passionis ⁊ redemptiōis.

de lyra

bum ⁊c. ⁊ qz spūs scūs in aplo loquebat. b Et virtutis. qz miracula faciebat virtute diuina ad ꝓfirmādū suā doctrinā. ⁊ etiā qz virtuose viuendo dabat exempla virtutis. c Ut fides nra nō sit in sapia hoiuz. i. innitat sapiētie hūane q̄ est ruinosū fundamētū. d Sed in virtute dei. que est fundamentū stabile ⁊ firmū. e Sapiam aūt. Hic ꝓfīr ostendit apls apud quos vtebat excellētia sapie. ⁊ diuidit in duas. qz pmo oñdit ꝓpositū. scdo qualis sit hec sapia dicit: ibi: Sapia ꝝo. Circa pmū dicit: Sapiaz aūt loqmur inter pfectos. Circa qō sciendū q̄ pfectio hois attendit in eo qō est supremū in ipso. s. in intellectu ⁊ volūtate ⁊ circa excellentissimū obiectū qō est ipse deus. ⁊ iō pfectus est ille q̄ habet mētē elevatā sup corporalia. ⁊ ad intelligendū diuina ⁊ amandū. ⁊ talibus ꝓponēda sunt ardua fidei catholice. ⁊ sic faciebat apls. f Sapiaz ꝝo. Hic ꝓfīr oñdit qualis hec sapia ostendēs pmo q̄ sit infidelib⁹ occultata. scdo q̄ est fidelib⁹ manifestata: ibi: Nobis autem. Circa primū dicit: Sapientiā ꝝo non huius seculi. i. inter perfectos non loquimur sapientiā mundanā rationibus principaliter innitentez. g Nec̄ principū huius seculi. i. potentū a quibus ortū ⁊ auctoritatē habet sapientia leguz. vel principes hic dicunt sacerdotes ⁊ scribe iudeoꝝ qui frequenter nolant principes coꝝ in euāgelio ⁊ in actibus aplorꝝ: eo q̄ populus per eos gubernabat. ⁊ sapientia istoꝝ fuit ⁊ adhuc reputat inter iudeos volentes scripturas ꝓphetarū de christo aliter interpretari. ⁊ huic secūde expositioni ꝓsonat magis littera sequēs: vt videbit. h Qui destruunt. i. destruent de ꝓpinquo. qz cito post romani hierusalē ⁊ sacerdotes iudeoꝝ destruxerūt ex ordinatione diuina in vindictā mortis xp̄i. vnde videt hic apls hoc ꝓphetando predixisse. p hoc aūt q̄ dicit: qui destruunt excludi videt q̄ ab aliquibus dī. s. q̄ principes huius seculi hic dicunt demones: qz sunt imortales nisi eoꝝ destructio dicat hic sue potestatis ablatio q̄ ablata est ex parte per mortē christi. ⁊ magis auferet in iudicio finali. i Sed loquimur dei sapientiā. i. ꝑdicamus dei filium qui est virtus ⁊ sapientia patris. k In mysterio que abscondita est. i. in secreto incarnationis: qz nunc videmus tñ in enigmate ⁊ per speculū. l Quā predestinauit deus. i. ordinauit ab eterno. m In gloriā nostrā. quā consequimur per christum dei sapientiā. ⁊ qz in ipso est obiective gloria nostra: quia beati reficiunt interius aspectu sue deitatis: ⁊ exterius in aspectu sue humanitatis: sicut dicit Aug⁹ sup Joannē. n Quā nemo principum. i. peritorum in lege iudeoꝝ. o Cognouit. eo q̄ pauci eoꝝ respective cognouerunt. sicut dicit: nemo est in foro quando pauci sunt ibi respectu multitudinis que solet conuenire. de principibus enim iudeoꝝ plures crediderunt: ꝫ pauci cōparative respectu nō credentiū. sicut patet de nicodemo qui credidit Joā. iij. ⁊. xij. dicit: Ex principibus multi crediderūt in eum.

Si enim

Si cognouissent. Vel minores illū esse messiā in lege ꝓmissū. Vel maiores deū esse: vel dei filiū: nūq̄ dō. glo. cru. Nūq̄ dñm glo. c. Aug⁹. Ex forma serui crucifixus est: ꝛ tñ de⁹ glie crucifixus est. Talis enī erat illa susceptio: q̄ deū hoiez faceret ꝛ hoiez deū. Quid tñ ꝓpter qd ꝛ qd ꝑm qd dicat: prudens ꝛ diligēs lector intelligat. Nā ecce dicimus q: ꝑm id q̄ deus est suos glorificat ꝑm ℣ scz q̄ dñs glie est: ꝛ tñ dñs glie crucifixus est: q: recte dī crucifixus de⁹: nō ex virtute diuinitatis: sed ex infirmitate carnis. vna enī ꝑsona ē xp̄s de⁹ ꝛ hō. iō dī: Nemo ascendit in celū: nisi q̄ de celo descendit. Si ḡ attendas distinctionē substātiax. i. naturax: filius dei descēdit: ꝛ filius hois crucifix⁹ est: ꝓpter hanc aūt vnitatē ꝑsone nō solū fili⁹ hominis descendisse de celo sed etiā dixit esse i celo cū loqueret in terra: absit āt vt sic xp̄s senserit mortez: vt q̄tū in se est vita vitā pdidit. Si enī hoc ita eēt vite fons vitam amisisset sensit igit mortē ꝑticipatione hūani affectus quē sponte susceperat: nō nature sue pdidit potentiā p quā cūcta viuificat. Sic i sepulchro carnē suā commoriēdo nō deseruit sicut in vtero virginis cōnascēdo formauit. Mortu⁹ est ergo nō discedēte vita: sic passus nō peūte potētia. Memo aufert aiaz ei⁹ ab eo: q: ptātē hz ponēdi ꝛ ptātē sumēdi eā. vno igit eodēq̄ tpe erat vere mortuus: vere viuus in quo ꝛ mortem susceptio mortalitatis excepit: ꝛ vitam diuinitas nō pdidit. Mortē ḡ dei filius ꝛ in aīa nō ptulit: ꝛ in maiestate non sensit. Sed tñ participatione infirmatis rex glorie crucifixus est.

Sicut scriptū est. In esaia ita: Oculus nō vidit deus absq̄ te: q̄ ꝑparasti diligentibus te. Nec in cor hois. Infra cor hois est: qđ in cor ascendit: sup cor est eternū ad qđ cor ascēdit: Vel nō est hō: ꝙ spūs q nouit.

Ascendit. Res dicit in corde ascendere: q: bene intellecta placet.

Scrutat ꝛc. Scrutari dī spūs dei oia: nō vt qđ nescit. inueniat: sed q: nihil relinqt oīno qđ nesciat: vel q: scrutari te facit: qđ enī dono ipsius tu facis: ille facere dī: q: sine illo tu nō faceres. Nos āt ñ ac. s. h. m. Nō spñ phitonicū qui solet ꝓiecturis: que mūdi sunt diuinare: qui per sibillaz locutus est: qui per verisimilia sepe fallitur ꝛ fallit.

Nos aūt nō accepimus spñm huius mūdi. Spūs dei est spūs charitat: spūs huius mūdi: spūs elationis. Nec moueat q̄ spūs sanctus tñ hic nominat: ꝛ solus scire dicit. ab hac enī scientia: nō excludit pater ꝛ filiꝰ: sicut ab eo ꝛ christus dī solus ꝛ verus deus non excludit spūs scūs: cū dī: Hec est vita eterna: vt cognoscant te verū ꝛ solū deū: ꝛ quē misisti iesum xp̄m.

Sed spñm q ex d. ē. Aug⁹. Spūs sanctus vtiq̄ patris ꝛ filij est: nec nō et nr̄k. Dō enī datū est etiā ad eū qui dedit referr̄ ꝛ ad eos quibus dedit. Itaq̄ spūs scūs non tñ patris ꝛ filij qui dederūt sed etiā noster est qui accipim⁹. Et nō est iste spūs noster in quo sumus: q: ipse spūs est hois qui in ipso est. Et ipsū tñ spñm q hois est accipimus. Sed aliud est qđ accipimus vt essemus: aliud qđ accipimus vt sci essem⁹. Spūs aūt hois in scriptura accipit ipsa aīa vel ipsi⁹ aie potentia rōnalis. Dedit enī nobis naturā vt essemus: aiam vt viuerem⁹: mentē vt intelligerem⁹.

At sciamus. multi habent dona dei: ꝛ nesciē do a quo habeāt ipia vanitate iactanr̄. Memo donis dei beatus: qui danti est ingratus. vñ in euāgelio q habet dabit ei: plene habere est scire vñ habeas: qui ḡ nō hz. i. q nescit vnde habeat: ꝛ qđ habet auferet ab eo.

Nō hūane sa. ver. Hiero⁹. Mō alebat enim illa sola puritate veritatē ostēdere q̄ eloquij tinctione fuscare.

Spūalibus. Dō vos corinthij nō estis: ꝛ ideo culpa vestra est: nō nra q̄ maiora nō dixim⁹.

Aialis hō. Dicit: vita qui fertur dissoluta lasciuia aie sue: quā intra naturalis ordinis metas spūs rector nō ꝓtinet eo q̄ ipse deo regendum se nō subiecit. Animi ꝛo sensu dī aialis: qui deo iuxta corpoꝛ fantasiam vel legis lr̄am vel rationem philicam iudicat.

Quia spūaliter ex. Aialis non potest intelligere spiritualia: q: examinat. i. examinatio ꝛ comprobatio fit illoꝛ spiritualiū tñ spiritualiter. i. a spirituali. Vel animalis non intelligit spiritualia: quia spiritualiter. i. p spiritualia tñ probatur qđ animalis est: quia audita improbat: ꝛ non ob aliud ei proponunt: nisi vt examinetur.

Spūalis aūt hō. Est vel vita vel scientia. Spiritualis est vita: qui spñm domini habens rectorem animam regit. Scientia ꝛo spiritualis est. qui etsi ex parte ꝛ per speculum videt: tamen de deo ꝑm imagines corpoꝛ: vel legis litteram: vel humanam philosophiam non sapit: sed spiritui dei subiectus certissime ac fideliter iudicat.

Nicolaus

a Si enī cogno. nunq̄ dñm glorie crucifixissent. Cōtrariū aūt huius vide⁹ Matth. xxi. sup illud: Agricole aūt videntes filiū dixerūt intra se: hic est heres venite ꝛ occidam⁹ eū. vbi dicit Hiero⁹ Manifeste dñs ꝓbat his verbis iudeoꝛ ꝓncipes nō p ignorātiā: sed p inuidiā dei filiū crucifixisse. de hoc plenius dicti sup. xxi. ca. Matth. Et breuiter pōt repeti ꝯclusio. s. q̄ peritii iudeoꝛ q ꝓncipes ℣ dicunt cognouerūt iesū naz̄arenū esse messiā in lege ꝛ ꝓphetis ꝓmissū: q: videbāt ꝓbias de ipso ipletas q̄tū ad tp̄s ꝛ locū ꝛ alias circūstantias: ℣ q: cepit p̄dicare ꝫ vitia eoꝛ publice: cognitio illa p odiū ꝛ inuidiā ꝫ xp̄m insurgentē fuit in eis obscurata: ꝛ ceperūt ꝓphetias aliter interp̄tari. ꝛ sic dī ℣: Si enī cognouissent nūq̄ dñm glie crucifixissēt. nō enī cognouerūt tpe crucifixionis: Iz aī cognouissent. ꝛ ꝑm ℣ intelligit dictū Hieronymi allegatū. p ℣ aūt q̄ dī de ꝓncipib⁹ q̄ dñm crucifixerūt videt q̄ nō dicunt ℣ ꝓncipes potentes huius scī dantes leges gentib⁹: q: nō crucifixerūt xp̄m: nisi ℣ referat ad pylatū: qđ nō videt rōnabiliter dici: q: nō fecit ℣ nisi ipulsus a ꝓncipib⁹ iudeoꝛ. nec erat iperator q leges ꝯdere poterat. ad ꝓbandū aūt dictam ignorantiā allegat scripturam Esa. lxiij.

b Q̄ oculus nō vidit ꝛc. i. sapia p̄dicta in mysterio abscondita nō fuit cognita cognitiōe sensitiua: q̄ potissime hz p visū ꝛ auditū: ne etiā cognitione intellectiua nāli: q: excedit facultatē intellect⁹. ꝓpt qđ subdit: c Nec in cor hois ascēdit. i. ꝓpria ꝛtute. p reuelationē tñ cognoscit: vt ꝛñr dicet.

d Que ꝑparauit deus his q diligūt illū. q: radix merēdi est dilectio charitatiua. ꝛ iō diligētibus ꝑparauit deus filiū suū habendū in via p fidē et charitatē. ꝛ in patria p clarā visionē ꝛ pfectā fruitionē. e Nobis aūt. Hic ꝛñr ostendit q̄ dicta sapia est fidelibus manifestata: dicens: Nobis aūt reuelauit p spñm scm̄. q docet oēm veritatē: Joā. xvj. ꝛ q̄ sit efficax ad hoc ꝓbat p hoc qđ subdit: f Spūs enī oia scru. etiā ꝓfunda dei. i. intima. qđ sic declarat p sile: cū dī: g Quis enī scit hoiuz ꝛc. Ꝺro eo enī q̄ spūs hois est sibi ꝯsubstantialis cognoscit oia eius intima ꝛ nullꝰ aliꝰ nisi ipse

† ℣ occulta ꝛ secreta † ℣ qui adhuc hō fit. i. carnalis

ipso ē: Itaq̄ ꝛ q̄ dei sūt † nemo

† ℣ i. spūscūs ꝛ istl quos cognoscere facit † ℣ spūs dei nouit: ꝛ nos cum accepimus

cognouit † nisi spūs dei. † Nos āt

℣ i. quo docemur de sapia mūdi sed que de deo est.

nō spiritū huius mūdi accepim⁹

† ℣ inde ꝓbatur q: scimus ℣ q. ad hoc accepimus eum ℣ per eum

sed spiritū qui ex deo ē: vt † sciā/

mus que a deo donata sūt nob

† ℣ q. scim⁹ q̄ a deo dōata sūt nob † ℣ nō tm̄ scim⁹ ꝛ ℣ illi pseudo alia loquunt, † ℣ rōne vel ornatu

† que ꝛ loqmur nō ī † doctis hu/

† ℣ q: spūs interius docet auditores.

mane sapiētie verbis: † sed in dō

† ℣ ita moderātes vt gbusdā altiora: gbusdā humilia

ctrina spūs: † spiritūalib⁹ spiritū

† ℣ nos scim⁹ q̄ donata sunt nobis: sed ℣ vt pseudo

alia compantes. † Animālis aūt

† ℣ vt partū virginis ꝛ resurrectionem

homo nō ꝑcipit † ea que sūt spi/

℣ ꝑm humanū sensum ℣ ideo.

ritus dei. Stultitia ē enī illi: ꝛ nō

℣ spūalia ℣ ꝛ vere non potest

potest itelligere: q̄ spiritualiter

℣ animalis non potest

examinat. Spirituālis aūt hō.

vos corinthij nō estis: ꝛ ideo culpa vestra est: nō nra q̄ maiora nō dixim⁹.

Aialis hō. Dicit: vita qui fertur dissoluta lasciuia aie sue: quā intra naturalis ordinis metas spūs rector nō ꝓtinet eo q̄ ipse deo regendum se nō subiecit. Animi ꝛo sensu dī aialis: qui deo iuxta corpoꝛ fantasiam vel legis lr̄am vel rationem philicam iudicat.

Quia spūaliter ex. Aialis non potest intelligere spiritualia: q: examinat. i. examinatio ꝛ comprobatio fit illoꝛ spiritualiū tñ spiritualiter. i. a spirituali. Vel animalis non intelligit spiritualia: quia spiritualiter. i. p spiritualia tñ probatur qđ animalis est: quia audita improbat: ꝛ non ob aliud ei proponunt: nisi vt examinetur.

Spūalis aūt hō. Est vel vita vel scientia. Spiritualis est vita: qui spñm domini habens rectorem animam regit. Scientia ꝛo spiritualis est. qui etsi ex parte ꝛ per speculum videt: tamen de deo ꝑm imagines corpoꝛ: vel legis litteram: vel humanam philosophiam non sapit: sed spiritui dei subiectus certissime ac fideliter iudicat.

de lyra

deus q est intimoꝛ hol q̄ spūs ꝓpriꝰ. sic spūs dei q est ꝯsubstātialis sibi: cognoscit oia intima dei. ꝛ p ꝯns pōt ea reuelare q̄ vult ꝛ expedit eccliē: qđ fecit ꝓncipalit aplis. iō subdit: h Nos āt ñ spñm hu. m. accepim⁹. i. noticiā mūdanā ꝛ amoꝛē qb⁹ ipellit hō ad q̄rendū ꝛ amādū tpalia. spūs enī ipoꝛtat quēdā ipulsū vitalē ꝓgrediētē a corde in exterioꝛa mēbra. ꝓpt qđ noticia ꝛ amoꝛ impellētes ad aliqd agendū spūs filitudinarie noiant.

i Sed spñm q ex deo est. i. amoꝛē inflāmātē ad diuina. k At sciamus q̄ a deo donata sūt nobis. s. gr̄as grat̄ datas: vt ꝓphia ꝛ scripturaꝝ intelligentia ꝛc. ꝛ hmōi de qbus agit. i. xij. ca. ꝛ cognoscunt ab habēte q: dant ad vtilitatē ecclie. pōt etiā dici q: aplis logt de bonis future glie q̄ donata sunt nobis in spe: sed nō adhuc in re. l Que ꝛ loqmur. ℣ ꝛñr reddit ratiōnē q̄re talia loq̄bat inter pfectos tm̄: q: illis tradenda sunt documēta q pñt ea cape ꝛ nō alijs: q: ℣ esset frustra. iō dicit: Que ꝛ loqmur nō in doctꝫ hūane sapie verbis. s. rhetoricis aut pbicis. m Sed in doctrina spūs. i. sicut spūs scūs nos instruit ad loquendū. n Spūalibus. s. hominibus.

o Spūalia cōparātes. i. tradentes eis spūalia documēta eo q̄ pñt capere.

p Aialis aūt hō. q. s. habet intellectū ꝛ affectū depressos ad sensibilia.

q Non percipit ea que sunt spiritus dei. i. spiritualia bona: sicut lingua febricitantis infecta cholera amara nō ꝑcipit dulcia: sed magis iudicat illa amara. iō subdit: r Stultitia enī est illi. cū tñ ꝑm veritatē sit ibi maxia sapia. ꝛ subdit cā tal̄ falsi iudicij: cū subdit: s Quia spūaliē examinat. i. vere cognoscit. s. bonū spūale. iudiciū enī de supiori p id qđ est inferi⁹ nō habet: ℣ magis ecōuerso. iō subdit: t Spūalis aūt iudicat oia. s. bona ꝓut sunt in re. q: qualis vnusq̄sq̄ est talis finis sibi videt. ꝓpt qđ iudiciū verū accipiēdū est ꝑm q̄ iudicat dñi dispositus. sic iudiciū verū de saporib⁹ accipiēdū est p respectū ad gustū sanū ꝛ nō ad infectū: vt dictū est de lingua febricitāt. spūal̄ aūt hō hz intellectū illustratū ꝛ affectū ordinatū: iō optime de spūalibus iudicat. nō aūt aialis q hz intellectū ꝛ affectū recuruatos ad

Dia. Non quidem que continet diuina scientia: sed que ad iusticiam sufficiunt. i. omina iudicanda.

Iudicatur. Jā est intelligitur vtrum bene an male intelligat: vel reprehenditur. ⁊ hoc probat: quia quis cognouit s. d. ⁊ eum nos habemus: ⁊ ideo non possunt nos illi vestri iudicare vt solent.

Nos. Qui iam vltra homines sumus vnus spiritus cum deo. habemus sensum christi. fide certa, tenētes ea, que sunt christi.

C. III.

ephe. 4o. c
roma. 11. d

Tego fr. ⁊c. Tangit paul. Sicut enim crux christi aliis stultitia ē: aliis scandalum: vocatis autem est virtus dei: ita idem aliis est lac: aliis cibus est: ꝑm q capacitas eorum plus vel min⁹ capit: vt hi qui dicunt: ego sum illius vel illius: aliter acceperūt de christo crucifixo q̄ qui dicit: mihi absit gloriari nisi in c. d. Eadem simul audiunt spirituales ⁊ carnales: ⁊ quisq; pro mō suo capiunt: nec necesse est vt aliqua secreta taceantur paululis: dicenda perfectis: ideo quia dicit apostolus non potui v. l. q. s. qō est: non potuistis, que dicebā intelligere vt spirituales: sed vt carnales. Si enim vt spirituales nō dicerēt ego sum pauli.

a

Adhuc eni carna. Arguit eos qui querebāntur se duduz non audisse spiritualia cuz adhuc indigni essent audire.

Nicolaus

sensibilia. ideo subdit de spirituali: a Et ipse a nemine iudicatur. i. a nullo homine animali. quod probat ꝯsequenter auctoritate scripture: Esa. xl.

b Quis eni cognouit sensum dñi. ⁊c. q. d. nullus nisi ipse. ⁊ ideo illi qui non habent spiritum dei non possunt de diuinis iudicare. quia oportet illa cognosci de quibus iudicium fit. spirituales autem viri qui habent spiritum dei: ipsos illustrantem de diuinis hoc possunt: quales fuerunt apostoli. ideo subditur: Nos autem sensum christi habemus.

C. III.

c Et ego fratres ⁊c. Postq̄ apostolus remouit corinthiorum contentionē. hic consequenter remouet contentionis causam que erat ex hoc q̄ aliquibus ministris ecclesie nimis attribuebāt ⁊ aliquos nimis ꝺtemnebant. primo ergo remouet primū. secundo secundū ca. sequēti. Prima in duas. quia primo ostendit damnū ex tali attributione quod patiebantur. secundo remouet illam attributionem. ibi: Quid igitur est apollo. Circa primū ostendit q̄ ex tali attributione quam habebant inter se adhuc animales aut carnales erant. propter quod doctrinam perfectam fidei capere non poterant. ⁊ sic impediebantur a consecutione magni boni ideo dicit: Et ego fratres non potui vobis loqui quasi spiritualibus: propter dictam causam. d Sed quasi carnalibus tanq̄ paruulis in christo ⁊c. i. vobis annunciani minora fidei ꝑm vestram capacitatē. e Nō escam. i. perfectam doctrinam. f Nondum enim poteratis. eam capere, q. d. non subtraxi vobis hanc doctrinam ex inuidia: sed ex vestra impotentia. g Sed nec nunc quidem potestis. q̄diu in tali carnalitate manetis. quod enim ca. precedenti vocauit animalitatem: hic vocat carnalitatem. ⁊ q̄ adhuc sint tales ostendit, dicens: h Cum enim inter vos sit zelus. i. inuidia. i Et contentio. oriens ex ipsa. k Nonne carnales estis: q. d. patet q̄ sic. quia hec nō sunt nisi inter carnales qui de bonis corporalibus contendunt: eo q̄ a pluribus integre haberi non possunt: sed ex diuisione diminuitur pars vniuscuiusq̄. ⁊ sic oritur ꝺtentio: quia quilibet vult facere partem suam meliorem. Spiritualia ꝛo bona a pluribus perfecte possunt possideri. imo perfectius q̄ ab vno. propter quod inter viros spirituales qui talia bona quesunt non est zelus nec contentio. l Et ꝑm hominem ambulatis: q. d. sic. Modus enim intelligendi cōnaturalis homini est per reflectionem ad fantasmata: ⁊ volendi per conuersionem ad appetitum sensitiuuz. ⁊ ideo ꝑm hominem ambulare est ambulare per modum animalitatis: nisi spiritus hominis a deo sursum eleuetur quod fit in spiritualibus viris. m Quid igitur: Hic consequenter remouet attri-

†certa fide occultoz nō patēti cognitione †intelligit ⁊ discernit ꝯ a nullo homine animali

†iudicat omnia: ⁊ ipse ꝯ a nemine

ꝯ animali⁹,

iudicat. Sicut scriptū est: Quis

† ꝯ qui hec fecit per quem sapientia mundi stulta est

eniz cognouit †sēsū domini? aut

† ꝯ q. nullus †† vt dicat: quid hoc sic fecisti. †† quasi nemo carnaliū cognouit sensum dñi

†quis †instruxit eum? † Nos aūt sensum christi habemus.

ꝯ sensum xpi hēmus ꝯ tñ ꝯ qui possem

Tegō fra/ C. III.

e ꝯ non debui.

tres nō potui loq vobis

†† sicut soleo spūalibus † i. carnaliter viuentibus.

quasi †spiritualibus: ſz qūasi †car

† ⁊ hoc tam' diligenter feci † ꝯ cognitione

nalib⁹. † Tāq̄z †paruulis i chri/

†† nō altiora predicaui: quare ꝯ facilem doctrinam:

†† dulcem' ac nutrientem

sto †lac vobis potū dedi † nō escā.

ꝯ quia ꝯ q̄diu vobiscum' eram

Nondū enim poteratis: sed nec

ꝯ ⁊ si ab illis pseudo edocti † ꝯ recipe escam

nūc quidē †potestis. Adhuc eniz

ꝯ vere estis carnales: q: ptētiosi.

carnales estis. Cuz enim sit inter

†† inuidia de baptistis † † verbis † ꝯ q̄ aliqd ab ho

vos ⁊ † zel⁹ ⁊ † cōtētiō: nōne † car

mine esse putatis ꝯ in peius proficitis

nales estis: ⁊ secundū hoīez am/

ꝯ expositio zeli ⁊ contentionis

bulatis? Cuz eni quis dicat: ego

ꝯ nō ē hoc minus a gentilitate

quidē sum pauli: alius autē: ego

†† vt ꝯperātes in deo sunt dij

appollo: † nonne homines estis?

† ꝯ q̄ñdē in his gloriamini ꝯ q. sunt ne ipi gfe q̄ i sacramētis dakua ctores

ꝯ qui maior

Quid igit ē appllo? Quid ꝛo

ꝯ nō deus q̄ dat: sed ministri p quos dat: ⁊ ideo i deo gloriandum: non in eis.

paul⁹? Ministri ē⁹ cui credidistis:

ꝯ ⁊ hoc nō vno eodēq̄z mō faciū † † diuisit officia ſm

⁊ vnicuiq̄z sicut † domin⁹ dedit.

gulis. ꝯ paul⁹. ꝯ ad fidē ꝓuerti. ꝯ baptismo

Ego plantaui: appollō rigauit.

ꝯ nō vos † ꝯ muneris † † ⁊ q: deus dat tñ incre

Dē⁹ aūt † icremētū dedit. † Itā ē

mentum.

ꝯ dando ex se

neq̄z q plantat ē aliquid: neq̄z q

†† remissionē pcōz: ⁊ ola alia bona † siteri⁹ ꝯ sol⁹

rigat]: sed q † icrementū † dat⁹ de/

ꝯ plantat paulus: rigat apollo.

us. Qui plantat autē ⁊ qui rigat

ꝯ ministri indifferentes ꝯ in dando nō differūt: sed in labore ⁊ mercede

vnū sunt. Unusquisq̄z autē p/ō

priam mercedē accipiet secunduz

†† fortin secus ministrādi † † q: si nō damus incremētū impendimus tamen aliquod adiumentum

suum † laborē. † Dei enim sumus

ꝯ dum exterpant vitia

adiutores. Dei agricultura estis:

† ꝯ positiōe virtutū † † qb⁹ ego posui fundamētū ⁊c.

† Dei edificatio estis. † Secunduz

† ꝯ i. apostolatū † † q: nō a me hoc habui ꝯ gratia

† ꝯ discretione vtens

† gratiā dei q̄ † data ē mihi: ut † sa

† ꝯ principe edificū † ꝯ fidem christi: nō aliā sed que per dilectionē operatur

piens † architect⁹ † fundāmētū po

† † quisq̄ vbis fidē: q: ad eā hoc ptinet † † bona opa

† † quod non vno modo est sed

sui: † āli⁹ aūt † supedificat. † Unūs/

Ministri eius. Aug⁹. Homo exterius ministrat: quasi seruus: non vt aliquid de eo speretur: deus incrementum dat qui iustificando informat ⁊ rigando fecundat: homo loquitur: deus docet intus. Unde beatus quez tu erudieris d. Qui plantat ⁊ qui rigat foris operatur. Qui dat incremētū intus opitulat. Si nō dant sci incremētū ipendūt tñ adiumētū: sed nō de suo: quia inquit: sine me nihil potestis facere. Igitur fides rigando est nutrienda. hoc igitur loquēdo agitur docendo suadēdo: christus interius docet inspirando. Illa inspiratio vnctio est: sine q̄ sermo hominis perstrepit inaniter. Creator qui redemit ⁊ ad fidem vocat: intus suadendo loquitur quibus vult. Cum verbū dei auribus insonat mi/ scetur potentia dei: cum sono vocis: vt qui incitat predicantez: confirmet auditorē. vocem formar homo exterius: sed deus imprimit intus: ⁊ cl'obedit: quem gratia preuenit: q: deus opat velle ⁊ pficere.

b

Vnū sunt. Posset videri: q: si nihil ex se dāt tñ deus magis p hunc q̄ per illum.

Adiutores. In cole do agro dñico nō deprauatores vt gdā aiūt qō in de patet: q: vos estis agricultura.

Agricultura. Quia colit vos ad fructū. Edificatio q: q colit habitat i vobis. Et ita idē est agere ⁊ edificiū: qō nō in rebus visibilibus. Nos colim⁹?

de lyra

butionem ex qua dictum damnum incurrebant. et diuiditur in tres partes. quia primo ostendit quid ministris ecclesie cōuenit ꝑm veritatem. secundo excludit errorem: ibi: Nemo. tertio infert conclusionem: ibi: Nemo itaq̄z. Prima adhuc in duas. quia primo ostendit actionem ministrorum. secūdo mercedem eorum: ibi: Unusquisq̄z autem. Circa primum dicit: Quid igitur est apollo: quid ꝛo paulus. vt per hoc intelligantur alij ecclesie ministri. ⁊ respondet ad questionem propositam. d. n Ministri eius cui credidistis. id est christi. q. d. ipsi non sunt principales doctores fidei vel operatores baptismi: sed solum ministri christi inquātum ministerialiter operantur exterius. christus autem docet ⁊ baptizat interius: propter quod talia ministris non sunt attribuenda. o Et vnicuiq̄z sicut dñs dedit. q. d. adhuc tale ministerium non est in eis ex virtute propria sed solum ex dei gratia. q̄ aūt operentur solum exterius probat ꝯsequēter: dicens: p Ego plantaui. annunciando vobis primo ea que sunt fidei. q Apollo rigauit. post me vos docendo. r Deus autem incrementū dedit. q. d. ego ⁊ ipse nihil egimus ad salutē ⁊ fidē vestrā interius opando: sed solus deus illuminādo vos p fidē: ⁊ mūdando p gfam ⁊ sanctificando. nos aūt solūmō egimus exterius ministrādo: sicut plantator arboris vel rigator nō facit eius radicationē vel incrementū sed virtus nature: ꝓpter qō ꝯcludit: s Itaq̄z neq̄z q plantat ⁊c. i. s. opando interius: sed sol⁹ deus. t Qui plantat aūt ⁊ q rigat vnū sunt. s. ꝺditiōe nāe ⁊ ministerij opatione: ꝓpter qō vnus nō est ꝓferēdus ⁊ alter ꝓtēnēdus. v Unusq̄sq̄z. Hic ꝯfirmat ostēdit mercedē ministrox ne forte crederet aliqs ipos nō eē remunerādos: eo q̄ dsperat: Itaq̄z neq̄z qui plantat est aliqd neq̄z qui rigat. ⁊ diuidit in tres. q: primo declarat ministrox mercedē. secdo coxr variatatē: ibi: Secōm gfam dei. tertio infert quādā ꝯclusionē: ibi: Nescitis. Circa primū dicit: Unusquisq̄z aūt. ministrox ecclie. r Propriā mercedē accipiet ꝑm suū laborē. q: nō oēs equaliter laborant extensiue nec intensiue. y Dei eni aditoxes sumus ⁊c. q. d. ꝛ nō agamus interius illuminādo vel iustificādo: tñ agimus aliqd ad hoc exterius ministeriū adhibendo qō non caret premio. z Secōm gfam. Hic ꝯfir ponit ministrantiū variationē: dicens: Secōm gfam dei q̄ data est mihi: ⁊ nō ꝓpria virtute. a Ut sapiēs architect⁹. i. principalis inter' ministros: qō nō dicit' ad iactantiā: sed ad dei gliaz. ꝓpter qō premisit: ꝑm dei gfam. b Fundamentū posui. prima initia vobis fidei ānūciādo. c Alius aūt supedificat. i. alij doctores post me vos docētes docuerūt sequētia. d Unusquisq̄z aūt videat. i. diligenter attendat.

Quō

deũ adorando nõ ornãdo. Ille aũt sic nos colit: q̃ melliores nos reddit.

Fundamẽtũ aliud ne. ꝛc̃. Aug⁹. Fides gfe rp̃iane. i. ea q̃ p dilecti onẽ opaꝫ: posita in fũdamẽto neminẽ pire pmittit. Sup ꝟ fũdamẽtũ ali⁹ supedificat aurũ. ar. lapides p̃cio. is videlz q̃ cogitat q̃ deꝰ sũt quõ placeat deo. Alius supedificat sup ꝟ fũdamẽtũ ligna: fenũ: sti. is videlz q̃ cogitat q̃ mũdi sunt: quõ placeat mũdo. Illi⁹ opus nõ eruriẽ q̃ ea nõ dilexit quoꝝ amissione cruciet. Exurit aũt huj⁹ opus: q̃ sine dolore nõ peũt: q̃ cũ amore possessa sunt. Sed qm̃ alterutra ꝓditiõe ꝓposita: eis poti⁹ mallet carere q̃z xp̃o: nec timore amittendi talia deserit xp̃z: q̃z uis doleat cũ amittit salu⁹ẽ qdẽ sic tm̃ q̃si p ignẽ. Iste ignis est tribulatiõis tẽtatio de q̃ scriptũ ẽ: Vasa figuli probat fornax: ꝛ holes tẽtatio tribulationis probat.

Christus. i. fides xp̃i fm quã p dilectõez opaẽ p quã xp̃s habitat ĩ coꝛdib⁹. Alia nõ ẽ fũdamẽtũ. hec aũt neminẽ pire sinit.

Siqs aũt sup. ꝛc̃. Amb. Alⁱ⁹ supedificat. i. q̃ supueniẽtes post ap̃los dicẽt: ꝟ videãt vt edifica⁹ ꝓgruat fũdamẽto. Fũdamentũ aliud ꝛc̃. q̃: nemo p̃ter xp̃m loquẽs cõmẽta sua cõmẽdaret. Jn auro ar. la. p̃. pclarã doctrinã signi ficat: in trib⁹ alijs vana doctrina signaꝫ: q̃si mõ fallit: ĩ igne appebi t: q̃: ardebit: bona pmanẽte ꝛ erit ei bõe scz doctrie merces vita eterna. Detrimẽtũ ꝙo male: q̃: penas patiet. saluus. q̃: nõ interibit fidei sba. q̃ ꝓstat: sic mala doctrina q̃ accidẽs ẽ. q̃si p ignẽ. q̃: nõ sine pena: cũ pfidi in eter nũ pereant. p deꝰ illis ex parte credidisse dcm.

Aurũ argentũ l. p. Aug⁹. Hec tria edificãt ꝓpheteꝰ scli: q̃ sua ola paupib⁹ dant. Vel q̃ tanq̃ nõ hñtes hñt aurũ in ꝓtẽplatiõe dei: argẽtũ in dilectiõe ꝓximi. Ll q̃ fides p. in opib⁹ bonis q̃ nõ ꝓsumũt ab igne: ꝟ nihil vel parũ ipsũ senti ũt. Ligna: fenũ: stipulã edificãt q̃ etiã aliena nõ rapiũt: rebus tm̃ ifirmitati ꝓcessis: aliq̃ dilectõe inherẽt: q̃ fm suos amãdi modos: diutius vt lignũ: vel min⁹ vt fenũ: vl̃ minimũ vt stipula: ignẽ sustinebũt. Et qꝛ ꝟ deo nõ ꝓponũt: salui erũt p fũdamẽtũ. Qui ꝙo ꝟ deo ꝓponũt vel cria cõmittũt: nõ supedificãt ꝟ fũdamẽtũ destruũt. **Lignũ se. sti.** Nõ hec de malis opibus accipiẽda sunt q̃si fides sine opibus saluet q̃ nõ est.

Aug⁹. Nõ sibi polliceaꝫ q̃sq̃ hñs nepharia opa regnũ deꝰ: ꝛ dicat: Qm̃ habeo signũ xp̃i ꝛ sacra nõ delebo: in eternũ: ꝟ p ignẽ salu⁹ ero. Ait enĩ ap̃ls: Fũdamẽtũ positũ est ꝛc̃. Quid ẽ etiã inq̃t q̃ sequit: alius supedificat. au. ar. la. p̃. lignũ fe. sti. Hoc est q̃ supra fũdamẽtũ iusta opa edificat aurũ ar. la. p̃. edificat. Si aũt pctã lignũ fe. sti. Cirillus quoq̃ ait: Natura pcti silis est materie q̃ cito ꝓsumit̃ igni: quã edificari ap̃ls a pctoꝛib⁹ dicit: qui supra fundamẽtũ xp̃i edificant lig. fe. sti. Jn quo manifeste ostẽdit: q̃dã esse pctã ita leuia vt stipule cõparent feno ꝛ lig. **Lignũ fe. sti.** Quidã intelligũt opa bona q̃ quidã ad sustentationẽ sui ꝛ suoꝝ vel ad sustẽtationẽ

†ſ cuiuſmodi opera vtrũ ſm nos vel illos

quiſqz aũt videat† quõ ſupedifi

ſ de ſuperedifi catione tm̃ videndũ eſt quia,

cet. Fundamẽtũ eniz aliud ne/

ſ ad qõ videntur niti pſeudo.

mo poteſt ponere: p̃ter id qõ poſi

ſ a me ſ fides chriſti

tum qui eſt chriſtus ieſus. Siqs

ſ fundamẽtũ nemo põt mutare ſ ſz de ſupedificatiõe videndũ ẽ tm̃: qꝛ manifeſtũ erit opus cu.

ãutem ſuperedificat ſupꝛa funda

ſ vt cogitet tm̃ que dei ſunt.

mentũ hoc aurum: argentũ: lapi

†ſ oũ pluſi cogitãt q̃ mũdi ſũt gbus ſine dolore care

des pꝛecioſos† lignã: fenũ: ſtipu/

re non poſſunt ſ ꝛſi non modo.

lam: vniuſcuiuſqz op⁹ mãniſeſtũ

ſ in quo ſecreta patent ſ illud opus.

erit. Dies enĩ domini declarabit

†ſ pẽa purgatoꝛia bõis ſ q̃cũq̃ mõ neget. i. abſcon

quiã in† igne reuelabit: ꝛ vniuſcu

dit pcã ſua †ſ ſm mũ vl̃ ſolubile ſ pñtis vel futuri iu

iuſqz op⁹ † qualẽ ſit ſ ignis proba

dicij ſ in igne.

bit. Si cuius opus mãſerit quod

ſ nihil gdet qꝛ qõ amauit inueniet

ſupedificauit: mercẽdez accipiet.

†ſ cremabile erit ſ ſ minoris glie vel patiet aliq̃d

Si cuiũ ſ op⁹† arſerit: ſ detrimen/

†ſ ꝛ ſi hic urit doloꝛe amiſſoꝛ: nõ tm̃, ea ꝓfert deo

tum pãtictur: Ipſe autem† ſaluus

†ſ rẽ cremabilẽ p ignẽ ferẽs: q̃ cremata euadet ipſe ſ ſz

erit: ſic tamẽ† quaſi p ignem. Nẽ

ſ in qbus deus ſedet ſ q vos cõ

ſcitis qũia templũ dei eſtis: ꝛ ſpi/

ſumat in bonis. ſ. †ſ vel pſeudo vel hõ ei ꝓſentiẽdo

ritũ ſanct⁹ habitat in vobis? † Si

qũis autẽ templum dei violaue

ſ corpus ꝛ animam

rit: diſperdet illũ deus. Templũ

† ſ a tempoꝛe baptiſmi †ſ cauete ergo vobis †ſ ſz corpus ꝛ animam

enĩ dei† ſanctus ẽ: † qõ'eſtis † vos.

†ſ ꝛ ideo ſ vel ſe †ſ quaſi deus hoc negligat †ſ ſed

† Nemo † vos ſeducat. † Si qs ũi

ſ ſibi †ſ. i. ſm ſapiam huius mundi.

det† inter vos ſapiẽs eſſe† i hoc ſe/

hmõi. Ignis ꝙo extremi iudicij tãdiu durabit quousq̃ purgati sint q̃ saluandi erũt. **Ignis. Tribulatiõis** qui oẽs probabit. in fine.

Ignis ꝓbabit. Duos ignes futuros legimus: vnũ eternũ: quo eternaliter punient reprobi: qui sequent iudiciũ. Alterũ q̃ pcedet: quo exurẽt facies mũdi huius: q̃ emẽdabit eos: qui supedificauerũt lignũ: fenũ: stipulã. Qui aũt aurũ ar. la. p̃. de vtroq̃ igne securi sunt. **Mercedẽ.** Nõ solũ post finẽ: sed ꝛ in hac vita habet suã requiẽ aĩa ꝓtẽncntis oĩa.

Nescitis qꝛ. Hoc p̃misit vt illos cõpungat: qui turpiter viuẽtes corpoꝛa sua violant: maxime ille qui vꝛoꝛem patris habet.

Hic agit de structoꝛib⁹ fundamẽti. Si qs aũt. Iste salu⁹ p ignẽ: sed siquis violauerit templũ qõ vos estis disperdet illũ: ꝛ nescitis hoc.

Templũ. Aug⁹. Jn qbus deus habitat p fidẽ. Tẽplũ dei. i. spũs scꝰ vñ subdit: ꝛ spũs d. h. nota q̃ spũs dꝰ hic deus: cũ eñ premiserit. Estis tẽplũ dei. Non subdit: Et deus habitat. Sed spũs dei habitat in vobis. Jn quo aperte ostendit spm̃ dei esse deũ. Ubiq̃ enĩ adest sps scꝰ ad hoies in eterna vita regenerãdos. Spũs scꝰ igit̃ in celestibus sedet cũ p̃re ꝛ filio ꝛ in tẽplo suo habitat: sez in scis: q̃ sunt tẽplũ dei mõ p fidẽ ambulãtes. Et templũ dei erũt aliqñ etiã ꝟm spẽz: qualiter etiã nũc sunt tẽplũ angeli dei. **Aug⁹.** Sed diceret aliq̃s anteq̃ faceret deus celũ ꝛ terrã: añq̃ faceret scꝰ vbi habitabat. Jn se habitat deus: apud te habitat: ꝛ apud se est. Nõ ergo sic sunt sci domus dei vt ipsa subtracta cadat deus: imo sic habitat deus in scis: vt si ipse discesserit: cadant. Jpeterea sciẽdũ q̃ non nisi stultissime dici põt: spm̃ nõ habere locũ in nꝛo coꝛpe: qõ totũ aĩa nꝛa ipleuerit. Stultius

Nicolaus

a Quõ supedificet. i. q̃lit̃ doceat vt eius doctrina nõ discrepet a fũdamẽto: sed magis ei ꝓueniat: ꝛ qd sit ꝟ fũdamẽtũ: subdit: b Fũdamẽtũ enĩ aliud ꝛc̃. i. sol⁹ xp̃s vel fides ipsi⁹ est fũdamẽtũ. Sed ꝺ ꝟ videt Apocl. xxi. vbi dr: q̃. xij. ap̃li sũt. xij. fũdamẽta ciuitaꝫ deꝰ: p quã intelligit eccl̃ia. Ad qõ dicẽdũ q̃ fũdamẽtũ duplicit̃ põt accipi. vno mõ ꝓpe. i. illud qõ hz firmitatẽ ꝛ stabilitatẽ ex se: ꝛ sic sol⁹ xp̃s ẽ fũdamẽtũ eccl̃ie. Alio mõ impꝛopꝛie ꝛ large. i. illud qõ adheret p⁹ fũdamẽto iã posito. sic̃ ſ lapides p̃marij fũdamẽto inherẽtes: ꝛ sic ap̃li dicũt eccl̃ie fundamẽta: q̃: p̃mitus adheserũt xp̃o. c Sigs ãt su. supꝛa fũ. ꝟ aur̃ ar. ꝛ la. p̃cioſos. p ꝟ itelligit̃ sana doctrina fũdamẽto fidei recepte apposita. p aurũ doctrina circa amoꝛẽ diuinũ. p argẽtũ doctrina ptinẽs ad ꝓtẽplationẽ spũaliũ creaturaꝝ: p quã ascẽdit̃ ad dei cognitionẽ. p lapides p̃cioſos doctrina ptinẽs ad alias ꝛtutes aiaz oꝛnãtes. d Ligna fe. stipulã. Dixerũt aliq̃ q̃ p ꝟ itelligit̃ falsa doctrina cõbustiõe digna: sic̃ subdit̃ postea. q̃ ꝟ nõ videt itẽtio ap̃li. p⁹ qꝛ dic̃ ista fũdamẽta fidei supaddi. falsa ꝙo doctrina nõ supaddit: q̃ magꝛ p eã fũdamẽtũ ꝟ destruit̃. scõ qꝛ subdit q̃ hz tale op⁹ arſerit: operãs tm̃ finaliter saluꝰ erit q̃ nõ põt dici de doctoꝛib⁹ falsã doctrinã hñtib⁹. Et hõ dicẽdũ q̃ p ista intelligit̃ vera doctrina: curiosa tm̃ ꝛ vana seu cupiditate q̃st⁹ depꝛauata: nõ ĩ se q̃ ex pte docẽtẽ: ꝛ talis doctrina stat cũ fũdamẽto. doctoꝛ tm̃ merebit̃ pena purgatoꝛij: ꝛ sic finaliter saluari: ꝛ de vtraq̃ doctrina subdit̃: e Vniuſcuiuſqz opus. ſ. doctoꝛis boni ꝛ curioſi. f Manifeſtũ erit. ĩ die iudicij q̃ accipit̃ ꝟ p die mortẽ: qꝛ q̃lis vnuſqſq̃ ĩ die mortẽ inuenit̃. ſ. in statu saluãdoꝝ vel dãnãdoꝝ: talis ĩ die iudicij pñtabit̃. ſ̃ subdit̃: g Dies enĩ dñi declarabit. veniet enĩ dñs ad iudiciũ cuiuslibet in pticulari in die mortis sue. h Qꝛ ĩ igne reuelabit̃. ſ. purgatoꝛij: q̃ idẽ ẽ cũ igne iferni: ꝟz q̃ dic̃ Bꝛego. Sic̃ enĩ ĩ eodẽ igne auꝝ rutilat ꝛ palea fumat: sic̃ idẽ ignis purgat electos ꝛ dãnat reprobos: ꝟ reprobis ẽ ad ſp: electꝫ tm̃ ad tps. ſ̃ subdit̃: i Et vniuſcuiuſqz op⁹. ſ. doctoꝛ vtil̃ ꝛ iutil̃ eccl̃ie. k Quale ſ. i. ꝓbabit. i. manifestabit. l Si cui⁹ op⁹ mã. qõ ſupedificauit. i. si edificauit doctrinã bonã sanã ꝛ stabilẽ. m Mercedẽ accipiet. cuolãdo ad pñaz. n Si cui⁹ op⁹ arſerit. eo q̃ ẽ doctrina curiosa: vl̃ victo mõ depꝛauata. o Detrimẽtũ patiet. qꝛ ad tps pena sens⁹ ꝛ pena dãni puniet̃ tm̃ finaliter saluabit̃. Aliq ꝙo exponũt hãc supedificationẽ de opib⁹ supaddit̃ fũdamẽto ꝛ ĩ eodẽ hoie q̃ si sup illud fũdamẽtũ ĩ se acceptũ supedificat faciẽs bona opa: p aurũ argẽtũ lapides p̃cioſos: fiḡta: euolet ad gl̃iaz. Si aũt supedificet pctã venialia p lignũ fenũ stipulã siḡta: eo q̃ nõ destruũt fũdamẽtũ: ꝟ stãt cũ eo: ipse puniet̃ ĩ purgatoꝛio ꝛ finaliter saluabit̃. sed ꝟ expositio ꝟm lr̃az pcedẽtẽ ꝛ subsequẽtẽ magꝛ videt moraliq̃ lr̃al. p Nescitis. ꝟ ñr ex pdicti lfert ꝓclusionẽ. ſ. q̃ coꝛrũpẽs fideles p falsã doctrinã merebit̃ dãnationẽ: ꝛ magis q̃ ille q̃ violat tẽplũ mãle quãto spũalia coꝛpalib⁹ pferũt. dic̃ igit̃: Nescitis. q. d. scire debetis. q Qꝛ tẽ. dei est. ſ. spũale. r Et spi. dei ha. ĩ vob. p gr̃az. s Siqs aũt tẽ. violauerit. p falsã doctrinã fũdamenta fidei subuertẽdo. t Disperdet il. dꝰ. eternaliter dãnãdo. v Nemo. oñso qd ꝓueniat ministris ecclie ꝟm ꝙitatẽ. ꝟ ñr remouet ꝙiũ erroꝛẽ: dicẽs: Nemo se seducat. sic ẽ ĩ greco ꝛ ĩ libris coꝛrect̃. corinthij enĩ semetipsos seducebãt attribuẽdo ministris ecclie: qõ est ꝓpriũ xp̃i: vt dictũ est. ſ̃. ꝓpter qõ ap̃lus hoc ꝓhibet dicens: Nemo se seducat. mõ dicto. x Siqs inter vos videt sapiẽs esse, asserens contrarium huius doctrine per aliquam rationem apparentem,

f. 6. t. 2. Cor. 5. d Colo. 2. d

etiã dñs angustijs alicubi ipediri trinitatẽ vt pr̃ ⁊ filius ⁊ spũs scũs alicubi sit esse nõ possint. Verũ illud multo mirabilius q̃ cũ deus vbiq; sit totus: nõ tñ in oibus habitat. Quis porro audeat opinari nisi inseparabilitatẽ trinitatis penitus ignoret: q̃ in aliquo possit habitare pr̃ aut filius: in quo nõ habitet spũs scũs. Aut in ali q̃ io spũs scũs in q̃ nõ pr̃ aut filius. Fatendũ est igit vbiq; esse deũ per diuinitatis pñtiã: sed nõ vbiq; p ihabitatõis gr̃az ꝓpter hanc eni inhabitationẽ vbi gr̃a dilectionis eius agnoscit: nõ dicim⁹ pr̃ nr̃ q es vbiq;: cũ ⁊ ℔ verũ sit: sed q es in celis.

roma.1.d. Illud q̃z mirabile est q̃ deus est inhabitator quorũdã nõdũ cognoscentiũ deũ: ⁊ nõ quorũdã se cognoscentiũ. Illi eni ad tẽplũ dei nõ ptinẽt: qui cognoscentes deũ: nõ sicut deũ glorificãt. Ad tẽplũ aũt dei ptinẽt pauli sacro xpi ⁊ regenerati spũ scõ: qui nõdũ pñt cognoscere deũ. Jgit quem nõ poterũt illi nosse nec hẽ: isti poterũt hẽ añq̃ nosse. Beatissimi aũt sunt illi: qbus hoc est deũ habere qõ nosse.

Job.5.b. Sapia hui⁹ mũdi. Amb. Abusiue ponit sapientia pro astutia.

Nemo in hoibus. Baptistis vel doctoribus.

Non in hoibus. Quia vñ sunt ipsi: q̃ oia vĩa sunt: ad seruiẽdũ vobis data: ⁊ nõ ẽ gliandũ: nisi de reb⁹ excellẽtioribus.

2.cor.6.a. In hoibus. Quia nõ sũt datores gr̃aꝝ siue boni siue mali sint sed tñ ministri. Oia eni. Singulos nõ sibi defendãt doctores vel baptistas cũ oibus vtant. Mũdus nr̃. Si cursus eius in dei volũtate ponim⁹. Vita pñs nr̃a: si modeste ⁊ cũ glia dei agit. Mors si spe futuri libẽter ꝓpo moriamur. Pñtia: si sic vtimur eis ne offẽdam⁹. Futura: si ea credẽtes magis optam⁹. Sive vita ⁊c. Et vita ⁊ mors doctor̃ ad edificatiõez subdit eẽ dñt. Vel p vitã scõs hoies ⁊ angelos accipe q studẽt ꝓfectui fideliũ. p morte diabolũ ⁊ mẽbra eius: q dũ psequũt vtilitati seruor̃ dei inseruiũt.

Vos aũt christi. Ut sicut hec nobis: ita nos xpo subijciamur. christus aũt dei. volũtatem eius facicns: vt ⁊ nos faciamus ipsius. Cur ergo ad iniuriã christi de hoibus aliqd speratis. C. IIII.

Nicolaus

a Stultus fiat. i. illã estimationẽ deponat: ⁊ his que sunt fidei humiliter se supponat. b Ut sit sapiẽs. sapia q̃ dr̃sum ẽ: vñ dr̃ ꝓuer. xxx. Locut⁹ est vir cũ quo deus erat ⁊ q̃ deo secũ cõmorãte ꝓfortas ait: Stultissimus sũ virorũ ⁊c. iõ subdit rõ de abiectiõe mũdane sapie: cũ dr̃: c Sapia eni hui⁹ mũdi stulticia est apud deũ. maximũ eni ꝓncipiũ erroris ẽ velle metiri diuina. ⁊ illa que totaliter transcendũt intellectũ hũanũ per rõnẽ hũanã. Silr̃ eni est ac si noctua vellet iudicare de luce solis: facultatẽ sui visus totaliter excedente. ⁊ ad hoc inducit scriptura Job. v. d Cõprehendã sapientes in astutia eor̃. p hoc eni cõprehendunt q̃ sapia cor̃ falsa ostẽdit. ⁊ silr̃ auctoritate psal. xciii. e Dñs nouit cogi. sa. q̃m vane sunt. applicate ad diuina q̃ ipsas transcendũt. f Nemo itaq;. Hic apls ꝓclusionẽ ꝓcludit principaliter intentã. i. q̃ nõ sit gloriandũ de ministris ecclie illo mõ q̃ gloriabant corinthij: sed de solo xpo. iõ dicit: Nemo itaq; gloriet in hoibus diuina ministrãtibus. ⁊ iõ subdit rõ: g Oia eni vĩa sunt siue paul⁹ ⁊c. ⁊ nolat ministros maiores. p hoc intelligẽs multo fortius minores. ⁊ oẽs sunt ministri ecclie: ⁊ p ꝓsequẽs quodãmõ subiecti fideliũ cõitati: inq̃tũ sũt missi a xpo p̃ salute fideliũ. de subiectis nõ est gloriãdũ sed de superioribus. h Sive mũdus. i. creature. q̃: deseruiũt hoibus ad necessitatẽ huius vite ⁊ instructionẽ inq̃tũ ex ipsis accipit cognitio de creatore. i Sive vita. s. pñs q̃ deseruit hoi inq̃tũ ordinat vt in ea hõ mereat. k Sive mors. que silr̃ ei seruit si patiẽter tolerẽt. l Sive pñtia. i. bona ⁊ virtutes q̃b⁹ in pñti iuuant ad beatitudinis ꝓsecutionẽ. m Sive futura. i. bona eterna q̃ speramus. ⁊ sic oĩa creata ad fideles ordinant ꝓpter gloriã cor̃: Ro. viij. Diligentibus deũ oĩa cooperant in bonũ hijs q̃ sm ꝓpositũ vocati sũt sci. n Vos aũt xpi. q̃m fideles vlterius ordinant ad xpm. sicut exercit⁹ ad ducẽ: ⁊ mẽbra ad caput. ꝓpter ℔ de ipso solo fideles debẽt gliari ⁊ non de ministr̃ iferioribus. o Xps ãt dei. i. silr̃ xps gliat de pr̃e Sap. v. Gliat̃ si pr̃z hic deũ. ⁊ Joã. viij. Ego honorifico patrẽ ⁊ vos inhonoratis me.

† sapud se ⁊ deũ ꝓra nãz posse credat ‡ vera sapia.
culo: † stultus fiat vt sit ‡ sapiens.
s merito apud se stultus: q̃ ita apud deũ.
Sapiẽtiã eni hui⁹ mũdi stulticia
† s qui facit qõ fieri posse mundus negat ‡ s in iob
est apud † deũ. ‡ Scriptum ẽ eni:
s. s ilsos oñdã s mũdi s faciẽdo ali
Cõprehendã sapientes in astu
ter q̃ dicũt s in psalmo
tia eorum. Et iterum. Dominus
s carnalium mundi
nouit cogitationes sapiẽtiũ q̃m
s false s ⁊ q̃: stulta apud deũ
vane sunt. Nemo itaq; gloriet i
† s q̃ meli⁹ ab vno q̃ ab alto ‡ s ad vsuz sensũ data
† hominibus. Omnia ‡ eni vestra
s non solum minores
sunt: sive paul⁹: sive appollo: sive
† s q oibus maior ‡ s ertiã elemẽta nobis seruiũt
† cephas: sive ‡ mũdus: sive vita:
† s qbus sustentari deo seruiũt ‡ s spe quor̃ seruit.
sive mors † sive pñtia ‡ sive futu
s hec vestra: q̃ omnia quotquot sunt
ra. Omnia eni vestra sunt: ‡ vos
† s nõ bonis: ⁊ ideo nõ i hoie gloriandum.
‡ s ⁊ ita mediãte christo vos estis dei.
aũt † christi: ‡ christus aũt dei.
s ⁊ cũ hoc sit nec nimis nec minus de
nobis arbitremini

Jc nos existi/ C. IIII

s non dominos s quod non pseudo
met hõ vt mistros xpi:

s sm modũ cuiusq; mysteria vt ministeria diuidim⁹
⁊ dispensatores misteriorum dei.
† s qui s. s ordo q̃s inter dispensatores inu enitur
vt fidelis: cui possit credi vt bene dispenset
Hic iam queritur iter † dispẽsato
res: vt fidelis quis inueniatur.
† s q. hic inter nos q̃rit: q̃ nõ eẽt q̃rẽdũ sed q̃q̃id
alij faciant ‡ s quasi infidelis dispensator
† Mihi aũt p minimo est ‡ vt a
† s intellectu qui non videt occulta: ⁊ potest falli
vob iudicer: aut ab hũano † die.
† s q melius noui me q̃ vos ⁊ ita piculũ ẽ vobis de
ignoꝝ iudicare ‡ s in nullo me remordet ꝓscientia.
Sed neq; † meipsum iudico. ‡ Ni
† s. i. nõ ideo me iustũ puto: q̃ põt eẽ q̃ nescio: delicta enim quis intelligit
hil eni mihi cõscius sum: † sed nõ
† s neq; ego neq; vos sed s melius noui me q̃ illi:
sed melius deus q̃ ego
in hoc iustificatus sum. † Qui ãt
s. i. q põt ⁊ dr̃ me iudicare † q nouit oia. ‡ q: q dñs ẽ.
iudicat me: dominus est. Itaq;
s iudicij s scilicet
nolite ante tẽpus iudicare: quo/
† s iudicare ‡ s q: tũc oĩa nota oib⁹: poterũt de se in
aduscq; † veniat dñs: qui ‡ illu/
dicare ⁊ de alijs † s gesta ⁊ cogitata tũc erũt apta
minabit abscondita tenebrarum:
s etiam bonas cogitationes
⁊ mãifestabit cõsilia cordiũ: ⁊ tũc
s remuneratio †‡ s p mõ suo ‡ s dixi nõ gloriãlaus erit † vnicuiq; a deo. ‡ Hec

Jc nos. Hactenus de gloria pseudo: hic de suo ꝓtemptu agit.

s Sic nos. Hoc iõ ait apls: q̃ de eo minus sentiebãt: sed sic hõ sentiat vt dr̃ q̃ eũ elegit. Et dispensatores. Aug⁹. Non solũ boni sed etiã mali dispensatores sunt. Nisi eni p bonos dispẽsaret nõ recte apls diceret. Imitatores mei estote. Rursus si nõ p malos nõ diceret dñs de q̃busdã. Que dicũt facite: q̃ aũt faciũt nolite facere. Dispensatores eni sr̃ p q̃rũ misteriũ puenit ad eternã salutẽ. Nõ eni eẽ salus illi⁹ dispensatores p verbũ ⁊ sacrm est illius esse participem.

Hic iã queritr̃. Ita de nob estimãdũ: ℔ ꝺ int vos qõ ñ alibi. Jã i pñti cũ expectandũ esset donec deus iudicet.

Judico meipsum. Periculũ ẽ vob de ignotis cordis mei vl alior̃ iudicare. Quasi eni ꝓfunditas credẽda ẽ eẽ i hoie q̃ lateat etiã ipsũ hoiez i q̃ ẽ vt i petro ꝓfunditas infirmitatis latebat cũ se dño cõmoriturũ promittebat. Aug⁹. Cum ẽ q̃q̃ de se aut ñ oino aut vix possit verã ferre sniaz: quõ põt de alio iudicare: cũ nemo sciat q̃d agat in hoie nisi spũs hois.

Aug⁹. Judiciũ ꝓhibet apls q̃ occulta sr̃ nob cordia hoiuz. In his plerũq; nr̃a credulitas fallit. Sz cauẽdũ ẽ ne pnitiosa opinatõe fallamur vt q̃ ñ possum⁹ hoiuz indagare ℬ ꝑsciaz de ipis reb⁹ hẽam⁹ verã certãq; sniaz: ℬ aũt ad hũanã tẽtatõez ptinet sine q̃ vita ista nõ ducit. vñ apls: Tẽtatio vos nõ apprehẽdat nisi hũana. Si ẽ suspicatiões vitare nõ possum⁹: q̃ hoies sumus: iudicia tñ id est: diffinitiuas firmasq; sniaz ꝓtinere debem⁹. Si ẽ suspicamur q̃ ẽ hũana tẽtatio: saltẽ nõ iudicem⁹: q̃ñ nõ errat i reb⁹ vt recta sit ipr̃obatio vitior̃ virtutũq; approbatio: ꝓfecto si errat in hoibus: venialis est hũano tentatio.

Ab hũano. i. ab oib⁹ dũ sũt i suo die: ⁊ nõ ẽ dies dñi. hũano. q̃: ẽ ⁊ dies dñi quo iudicabit quando vnusquisq; ꝓ se rationem reddet: ⁊ tunc secreta cordium patebunt.

Quoadusq;. Alit iniuria iudici fit: q̃: iudicẽ iniuria ẽ: si añ iudiciũ ei⁹ a suo ꝓcedat sniã. Illuiabit. i. apta faciet abscõdita tenebraꝝ. i. pctõr

de lyra

p Jc nos existimet hõ ⁊c. Postq̃ apls reprehẽdit corin C.IIII.
f thios de ℔ q̃ aliq̃bus ministris nimis attribuebãt. ℔ ꝓfr̃ arguit eos de ℔ q̃ aliq̃s nimis ꝓtẽnebãt. fuit eni corinthijs q̃ gliabant de ministris pbis imbutis minus debito refutabãt alios mistros talib⁹ nõ vtẽtes in docẽdo. ⁊ diuidit in duas ptes. q̃: ꝓ eos redarguit. scõdo correctiõi cor̃ insistit: ibi: Nõ ꝓfũdã vos. Circa ꝑm sciẽdũ q̃ pũptuose ⁊ temere eos iudicabãt. ⁊ iõ ꝑmo arguit iudicij temeritatẽ. scõo pũptionẽ: ibi: Hoc ãt frẽs. Circa ꝑmũ sciẽdũ q̃ mistri fideles ecclie sũt q̃ diuina mistrãt ⁊ docẽt ꝓpter dei gliaz. infideles aũt q̃ ℔ faciũt ꝓpter lucrũ tpale vel ꝓpriã laudẽ. talis aũt intẽtio ad secreta cordis ptinet quor̃ iudiciũ ipsius dei est ꝓpriũ: ꝑm illud. i. Reg. xvj. Nõ videt ea q̃ patẽt. deus aũt intuet cor̃: ꝓpter q̃ põptuosũ est hoi de talib⁹ iudicare: ⁊ maxie circa mistros ecclie q̃ nõ sũt ꝓtẽnẽdi sed magis reuerẽdi. iõ dicit apls: Sic nos existimet hõ vt ⁊c. q. d. Iz ecclie mistri nõ sint ꝓncipales operarij: tñ deo cooperant inq̃tũ mistrãt pplõ sacra ⁊ doctrinã. iõ subdit: q Et dis. mi. dei. ꝓpter q̃ sunt medij iter deũ ⁊ pplz: sic dispẽsator domus int dñm ⁊ familiã. ⁊ q: corinthij aliq̃s mistror̃ nõ sic reuerebant. iõ subdit: r Hic iã q̃rit inter dis. vt fi. q̃s inueniat. q. d. inter vos sit dissensio ⁊ ꝓtẽtio de fidelitate mistror̃. q. d. aliq̃s ꝓtẽnitis tanq̃ infideles: ℔ q: viri sci tale iudiciũ hũanũ ꝓ nihilo reputabãt ꝓ quãto eos tangit: Iz doleãt ꝓ quanto malũ ecclie inde ꝓuenit. ideo subdit apls: s Mihi aũt ꝓ mi. ẽ vt a vob iudicer. dicto mõ. t Aut ab hu. die. i. ab hoib⁹ q̃ iudicãt i tpe pñti. v Sed neq; me. iudico. Iz eni hõ iudicare se debeat iudicio discussidis, ꝓprie ꝓscie: sicut. j. rj. ca. dicet: Si nosmetipsos diiudicaremus nõ vtiq; iudicaremur: tñ nõ debet se iudicare iudicio absolutionis a culpa innocentẽ oino se reputando: q: dr̃ Eccliastes. ir. Nescit hõ vtrũ odio vel amore dign⁹ sit. iõ subdit: Neq; meipsũ iudico. hoc mõ: ⁊ multo minus debet hõ iudicare de secret̃ cordis alteri⁹: q: ℔ ẽ ꝓpriũ dei: ꝓpter q̃ subdit: r Qui ãt iu. me dñs ẽ. ⁊ q̃ñ ei⁹ iudiciũ i q̃ mãifestabũt oia erit

Tūc laus vni. Bñ agēti vel cogitāti: ꝟ aūt nescit qs sit laude dignus.

Me ⁊ apollo transf. Proposui figurā ꝓ oibus: vt ab oīb⁹ abhorreat sic a nobis. Ambro. Per ꝟ pseudo aplos ⁊ glias ⁊ traditōes puersas sub sua psona ⁊ apollo cuacuat sūmatim illos designās non singilatim: ne maior nasceret discordia.

Nevnū. ad. aliū p. a. Ab illo. i. meliori qz

dum in nobis ſ cū in nobis nō gloriamini

ille. i. qsi alt⁹ ab illo qui nullus ē q̄ntuz ad se: vel q̄ntū ad ministeriū: quis enī te discernit a massa pditoꝝ nullus nisi de⁹: vl si baptizat⁹ a petro: quō discerneris ab eo q a paulo: nihil ille: nihil tu.

Vel redarguit illos eo dē q gliabant de magisterio pseudo. Q. gliaris ꝓ illis: ꝟ qd habes ab illis: qō nō a me: ⁊ si a me qd ꝫ me gliaris: qm̄ idē a me acceperis.

Quid aūt ⁊c. Aliud gen⁹ arrogātie amouere conat. ſ. ne hō supbiat pp aliquā gram a deo sibi datā: putās se eā hīc a se vel a ministro.

Si aūt accepe. hoc ꝫ illos q eadē q̄ ab aplo acceperāt audiētes: de magisterio pseudo aploꝝ gliabant q ꝓ eloquentiā se cōmendātes gliaz i se vertebāt: cū aplis ꝺceptibilez se videri fecerat: vt gloriā deo faceret. Jō aplis ironice eis logt: q̄si ꝓcedens qō eis de scipsis videbat cū subdit: Jā saturati. Q. Increpo vos dicens: Quid gliaris ⁊c. Sz nō recte video: hoc facē: qz vos iā ⁊c. Jā sa. Jā di. ironia: ac si diceret: nō ē ita. Jrascētis enīz verba sunt: non confirmantis.

Nicolaus

omnia erit in fine mundi. ideo subdit: ꝟ Itaq̄ nolite ante tempus iudicare ⁊c. q. d. hoc est temerarium. a Hec autez fratres. Hic ꝓfr apostolus arguit p̄sumptionē corinthioꝝ. qz ministros aliquos ecclesie contenebant. ⁊ diuidit in duas partes. quia primo arguit hanc elationē. Secūdo

Nevnū. ad. aliū p. a. Ab illo. i. meliori qz

declarat dicti ꝓcipi cām. ibi: Puto enīz. Circa hmū sciēdā q̄ cōtētio erat inter corinthios: maxīe ꝓpter pseudo aplos in sapia ꝟbi docētes q a plīb⁹ ꝓferebāt. ⁊ veri aplī ꝓtenebant. verūtī aplis scribēs corinthiis illoꝝ nomina non expressit. ſ. j. ca. sed nomen suum ⁊ apollo ne videretur ex inuidia contra alios loqui: ⁊ hanc veritatē hic aperit dicens: Hec autem fratres transfiguraui in me ⁊ apollo propter vos. i. ꝓpter vestram instructionez.

b Ut in vobis discatis ne supra q̄z scriptū est. s. in hac epla. c Un⁹ aduer. aliū in. ꝓtētiōe. d Pro alio. i. ꝓ q̄cūq̄ ministro ecclie nāmis ei ascribēdo, vel alteꝝ ꝓtenēdo. e Quis enī te dis. i. facit te eleuari sup alios ꝓ supbiā. Et si dicat: hoc ē ꝓpter aliquā gram spālē scie vel facūdie. ꝟ excludit d. f Quid aūt ha. qō nō accepisti: q. d. nihil q: totū ē a deo. iō cōcludit: g Quid gl. q̄si nō acceptis: q. d. nō ē occasio supbiēdi: ꝟ magis humiliādi. vñ dicit Greg. homel. xxxj. Tāto eē hūilior ⁊ ad humiēdū deo ꝓmptior q̄sq̄ oz ex munē quāto obligatioꝝ se eē ꝫspicit in reddēda rōne. ideo subdit: h Jā sa. e. i. repleti doctria fidei ironice logt vt oñdat p̄sūptionez eoꝝ derisibilē. i Jā di. fa. e. in carismatib⁹ spūalib⁹. k Sine no. re. i. i statu pfectōis estis ꝑm exaltationē vram. l Et vti. re. ꝑm veritatē. ꝟ aūt dicit vt oñdat se charitatiue eos arguē. m Puto enī. ꝟ assignat cāz q̄re ꝓtenabant apli veri. ſ. pp miserias q̄s sustiebāt in pñti de bonis tpalib⁹ nō curātes. iō dicit: Puto enī. i. putare me cogit; hāc esse vtam estimationez.

n Q̄z de⁹ n. a. no. i. abiectos. o Oñdit tanq̄ mor. destī. i. morte dignos ꝑm hoīuz iudiciū. iō subdit: p Quia spe. fa. su. mū. ad vidēdū enī occisionē ⁊ psecutionē fidelīū in ꝑmittua ecclia ꝓueniebāt multi: ⁊ diuersimode mō moti: qz mūdani hoies veniebāt ad ꝓtēnendū eos ⁊ psequendū. iō dicit:

Regnetis. Vere regnat est de spe ⁊ ꝓmissis dei securū esse: ⁊ in aduersis gaudere. Puto enī. Q. nullatenꝰ putādū ē: ironice enim logt: Jō sine nobis: qz ꝓ mala q̄ patimur de⁹ oñdit nos aplos vilissimos: de quibus nō curet tanq̄ morti destī. i. ad nullā vtilitatē ꝟ ad mortē reseruatos: qd ꝓ hoc videt qz ad spectaculū nostrū q̄si ad mōstrū ꝓueniūt: ꝓ qō magis ꝓbamur amici dei. Vel tō deberez nobiscū regnare: qz puto ⁊ certꝰ sum q nos sumꝰ files nouissimi helie ⁊ enoch: in tribulatiōibus. Tāq̄ morti. Ut q a victoribus morti seruabant: ad qō spectaculuz ꝓueniebat ppls sic ad derisionē helie tūc: et nunc apostoloꝝ mali.

Et angelis ⁊ ho. Boni āgeli ⁊ boni hoies laudāt: mali irridēt ꝟ sāt dextra ⁊ sinistra ꝟ nec illa eleuāt: nec ista frangunt.

Propter xp̄m. cuius crucē ꝓdicam⁹ qō vos tacētes videmini in xp̄o prudētes. Esurim⁹: si ⁊c. Ambro. Veritatē ꝓdicātes gram nō habēt apud hoies. Tāq̄ pur. ⁊c. Per hec oia ꝓbamur i xp̄o prudētes ⁊ fortes.

Nō vt con. Aspera blandis mitigat vt saluta ris medicus.

Pedagogoꝝ. Vñ pedagogos notat pueros significat. Ego ge. vos in chr. Addidit p euangeliū: ne ipsius putaretur esse: qō dei est. Sit enim dñs in euangelio: Me vobis dicatis patrez in terra. Unus est enī pater vester: non vt hoc nomen ceteris tollatur: sed ne gratia dei qua in eter-

D ephes. 5. a phili. 3. d. i. 1. q.

De lyra

Mūdo. angeli etiā aliqñ apparebāt ad cos ꝓsolandū ⁊ roborandū. iō dicit: Et angelis. ⁊ aliq̄ ꝓsone deuote ꝓueniebāt ad cōpatiēdū ⁊ exēplū patiētie accipiēdū. de qb⁹ subdit: Et hoīb⁹. ⁊ qz ꝓ talib⁹ aplī veri ꝓtenebant: vt dictū ē. iō subdit apostol⁹: q Nos stul. pp xp̄z ⁊c. ꝑm reputatōez vrāz ⁊ infideliū: r Usq̄ in hāc ho. i. ꝓtinue a tpe receptōis fidei catholice vsq̄ ad pñs. s Esu. ⁊ si. veritatē enī ꝓdicātes ⁊ vitia arguētes icurrebāt odiū humanū. ⁊ sic patiebant multiplicē defectū ⁊ etiā insultū. t Et in. su. i. nō hñtes domicilīū stabile. v Et la. ope. ma. nr̄is. sicut dī de paulo Act. xviij. aliquando enī hoc faciebant: quia non inueniebant q darēt eis necessaria vite: et aliquando ne grauarēt fideles: ⁊ aliquando ad dandū fidelibus exemplum vitandi otiū. vt habetur. ij. Thessal. iij. x Maledicimur ⁊ benedicimus. ꝑm doctrinam christi. y Blasphemamur et obsecram⁹. orando ꝓ blasphemātibus nos: ꝑm dictū saluatoris Matth. v. Orate ꝓ persequētibus ⁊ calūniantibus vos. z Tanq̄ purgamēto huius mundi. i. imundicie inficientes mundum que sunt amouende. iudei enim ⁊ gentiles dicebant mundum inficī per vitam ⁊ doctrinaz apostoloꝝ. ⁊ per ꝫsequēs ipsum debere purgari per mortē eoꝝ. a Omniū peripsima. i. opertura pomi. a peri quod ē circuz: ⁊ pisima quod est figura reputabāt enī aplī remouēdi ab hoīb⁹: sicut optura a fructu, b Nō vt ꝓfundā. Hic ꝓfr insistit corinthioꝝ correctioni. Et ꝓmo simplici verbo dicens: Nō vt ꝓfundā vos hec scribo ⁊c. i. non quero ꝓfusionē vestrā: ꝟ emēdationē vestraz: quia reputo vos. c Filios meos charissimos. qz fundamentum fidei eis annūciauit. alij vo instruerūt eos de quibusdā minoribus: propter quod vocat eos pedagogos: se autem patrem eoꝝ. ideo subdit: d Rogo q̄ vos imitatores mei estote. sicut boni filii. e Sicut ⁊ ego christi. cui obtēpero sicut vero pī. z° contigit eos nūcio ad ꝟ idonco v. f Jdeo misi ad vos timotheū ⁊c. ⁊ patet lr̄a. z° flagello cōminatiōis v. g Tanq̄ nō vē. sim ad vos. sic ꝟflati sūt qdā. ꝓtēdentes ad inuicē. vt. ꝫ.

declaratū est.

naz vitã generamur: nature vel ptãti: vel etiã scitati cuiuscũq; hois tribuat.
Si dñs vo. Jõ dicit vt oñderet q; si nõ iret deũ noluisse cã vtiq; indignitatis illoz. In virga. Aug. Terroris verba infert vt inflati humiliarent; t se pparent ad recipiendũ eũ: absit aũt vt pij filij dicerent. Si in virga vẽtur⁹ es noli venire. Melius est enĩ erudiri i virga pĩis q; pire i blãdimẽto pdonis. C. V

Omino auditur. Incipit d fornicatõe. Et redarguit illũ fornicatorẽ qui vxorẽ pris tenebat t eos q; eũ tolerabãt. Erãt.n.t ipsi cõparticipes dũ paterent rẽ tã ingẽtẽ pci secuz inconceptũ ouenire. Non solũ g illũ reũ mortis: 6 etiã adherẽtes illi nõ immunes a crie dmõstrauit

Ut vxorẽ pa. Ambro. Publice nouercam suã loco vxoris habebat: nec aliqua tergiuersatõe poterat legi crimẽ. Et huius cã de fornicatõe incipit: postea mouebit de oi carnali videlicet t spũali

Inflati estis. Dcto supbie q; pellit mlam q; si vnũ mẽbrũ patiẽ cõpatiunt; tc. In noie dñi. Hoc mõ iudicaui; t vos congregati in vnũ sine aliqua dissensione: quibus mea auctas t virtus xpi cooperabit: tradat hmõi sathane. Tradere sathane. Hãc potestatez dicit habuisse: vt dum aliquez a stultitia nõ possz amouẽ diabolo eũ vexandũ traderet: quousq; pniam ꝓfitẽs a malo desisteret: vt tradere sathane est ab ecclesia expellere: admonitionẽ ab illo suspẽdere: liberũ illi facere ire in interitũ carnis. i. facere ꝑm B qõ expetit caro ei⁹: in interitũ illũ ducẽs. Nõ aũt hoc amaritudine odij: ꝙ ea intẽtione vt repulsio B ad reuocandũ illũ valeat i die dñi. i. si qñ illi⁹ cor visitet dñs: si qñ illi dñs luceat in corde. Ut spũs sal. Aug. Sic apls nõ crudeliter ꝙ amabiliter sa

Colo. 2. a.

† ſin fide ;t bona operatione † ſquaſi ideo non queram ſermonem quia

ti ſunt ſed †virtũtem. † Nõ enĩ in

† ſcã regni dei † ſquaſi non ſermo humane ſapientie: ſed virtus eſt cauſa regni dei

ſermõe ẽ †regnũ dei: † ſed in virtu

† ſvere veniã ſed quid horũ † ſcorrectionis: vbi t ſi ſit non tamen eſſe videtur charitas.

te. †Quid vũltis. † In virga ve

† ſin maſſeſta dilectione vt bona ſuppleaz

niã ad vos: ãn i† charitate t ſpũ

ſ vt parcam peccatis

manſuetudinis? C. V.

ſ opus ẽ virga niſi vos corrigatis

ſ al. ab omnibus.

Omino auditur inter

† ſg inflati nec corrigitis † ſres infamis † ſẽ illa ſ vt graue iſtud oñderet pcñ nec ab his etiã dicit admittit: qui deum neſciunt

† vos † fornicatio: t† talis fornica

† ſhoc publice: vbi teſtibus opus non' eſt.

tio q̃lis nec inter gẽtes † itã vt vxo

† ſeũ tñ ſcelus ſit inter vos tamen

rẽ patris aliq; habeat. † Et vos

† ſqõ magis faciendũ eſſet † ſcolorẽ ꝓ pctõ illius.

iflati estis. † Et nõn magis † lucrũ

ſ ita ſ qz' oẽs eſtis participes.

habuistis vt tõllat de medio ve

† ſqõ nullo mõ te gipokat † ſvos nõ tuliſtis q; pnes

ſtrũ qui † hoc opus fecit. † Egõ q

dẽ ãbſens corpore: preſens autez

† ſſolliciti cle m ẽg: t quidẽs vobis † ſac ſi pñs eſſez

† ſpiritu: iã iudicaui † tanq; pre

† ſiudicau ſ. i. vice eius vel vos congregati tradig

ſens eũ qũi ſic operat⁹ ẽ. † In nõ

i nole oſti cui⁹ glia ẽ i hmõi iudicio: nõ ꝓ odio veſtro

mine domini noſtri ieſu chriſti.

congregatis vobis t meõ ſpiritu

cũ virtute domini noſtri ieſu chri

† ſ reũ † ſvt corpaliter vexit eũ diabolus: t ſic ille

ſti: tradere huiuſmodi † ſathane i

reſipiſcat. ſ communis eccle

interitũ carnis: vt ſpiritus ſaluus

ſ iudicij.

ſit i die domini noſtri ieſu chriſti.

† ſq. talis forni. inter vos ſ qz iter vos ẽ talis ſ q; ſit alijs boni: nõ. † ſ qz hec oia bona prepedit

† Nõ ẽ † bona gloriatio vra. Ne

† ſ ſenſus hui⁹ pci: vel iſte vnus forni. alios exeplo.

† ſoẽs ptaminat. g cũ poſſint arguere diſſimulant.

ſcitis quia † modicũ fermentũ † to

† ſqz corrũpit ergo ſ eijciendo illũ qui corrũpit: g eſt membrum veteris hois: t acidus

tam maſſã corrũpit? † Expurgate

† ſi. i. pleneretis † ſ inouati virtutibus ſine corru

vetus fermentuz: vt † ſitis † noua

ptione peccati ſ facti in bapt. ſ ideo puri

conſpſio ſicut estis ãçimi. Etẽniz

† ſper quẽ trãſire habemus de hoc mundo ad ꝓmiſſam patriam. † ſ quem edere debemus

† paſcha noſtrũ imolatus ẽ † chri

ſ qz aliter nõ trãſiremus ſ corruptiõe veteri.

ſtus. Itaq; epulemur nõ i fermẽ

ſ per partes ſ in aliuz

to veteri nẽq; in fermẽto malicie

bus nris. i. frõtib⁹ crucis ſigno ſignatis: a pditõe huius ſeculi tanq; a captiuitate egyptiaca liberamur et ſaluberrimũ tranſitũ agimus cuz a dño bolo tranſimus ad chriſtum.

Ambro. Paſcha imolatio eſt: non trãſitus ſicut quibuſdaz videtur. prius enĩ paſcha t ſic tranſitus: qz ante exemplũ eſt ſaluatoris: t ſic ſalus.

Nicolaus

declaratũ eſt. f Veniã ãt ad vos cl. ſi do. vo. B addit qz volũtas diuina ẽ in oĩbus ꝓſupponẽda. g Et co. nõ ſer. co. q; in, ſũt. i. ꝑmonẽ rhetoricũ de q; gllanf. a Bz vir. i opib⁹ virtuoſis t miraculoſis. q. d. i his qdẽ ſi ipotẽtes: cũ tñ pdicatio euãgelij p talia debẽt ꝓfirmari: vt hz Ad ar. vlg. Dño cooperãte t ꝑmonẽ ꝓfirmãte ſequẽtib⁹ ſignis. iõ ſubdit: Nõ. n. i ꝑmone tc. b Quid vult i vir. ve. ad vos. i. ad vos corrigẽdos cũ flagello ſi iuenero vos rebelles. hẽbat enĩ apls ptãtẽ tradẽdi tales ſathane crucicandos corpaliter ad eoz correctionẽ. vt hz. j. ca. ſe. c An i cha. t ſpũ mã. ſi iuenero vos hũiles t emẽdatos ſaltẽ in pte. p B ãt qõ dr B: An in charitate. nõ excludit charitas a correctõe apli ſiẽda cũ flagello: qz ſi flagellaret charitatiue facẽt: ꝙ dr ad deſignandũ q; corrept⁹ actu p flagellũ nõ ita ſentit dulcedinẽ charitat illi⁹ q; corrigit ſiẽ ſentiret ſi p ꝛba conſolatoꝛia B facẽt d tñ trãſeũte flagello bñ poſtea cognoſcit charitas flagellãtis. C. V.

Omino audit. Poſtq; apls inſtruxit corinthios de baptiſmo per quẽ fit regeneratio ſpũalis. B ꝓfir iſtruit eos de mrimonio p qõ fit debite gnãtio carnal. t diuidit i duas: qz ꝑmo vitiũ ꝛiũ arguit. 2° de mrimonio iſtruit. ca. vij. Pria i duas. Prio arguit vitiũ fornicatõis. 2° q̃dã alia vitia q; erãt in eis. ca. ſe. Pria adhuc in duas: qz ꝑmo facit ꝓpoſitũ. 2° remouet dubiũ. ibi: Scripſi vob. Pria adhuc in tres. qz ꝑmo arguit culpã. 2° pdicit penã. ibi: Ego qdẽ. 3° repẽdit culpe radicẽ. ibi: Nõ ẽ bona gliatio. Circa ꝑmũ ſciẽdũ q; in ꝓpoſito dupler erat culpa. vna particulariz cuiuſdã fornicatoris ignominioſi. t B ẽ qõ dr: Omino audit iter vos fornicatio t dicit oĩno q: B erat publicũ. t talis fornicatio erat tã honẽda q; nec inter gẽtes reputata fuit licita: lz fornicationẽ ſimplicẽ licitã reputarẽt. t q; ſit illa ſubdit: c Ita vt vr. pa. ſui ali. ha. qõ a pn° mũdi fuit excluſũ tãq; illicitũ: pp enĩ reuerẽtiã nãlẽ q; dz hꝛi ad pfez t mrez. iſte due pſone a mrimonio ſp fuerũt excluſe tãq; d dictamie iurz nãlis. Vñ q̃dã aialia talẽ ꝛcubitũ abhonẽt: ſicut dr de quodã elephãte q; adduct⁹ ad matrẽ: vt p coitum ei⁹ cũ ea haberẽt fet⁹: talẽ coitũ oĩno renuit. poſtea ꝛo reduct⁹ ad matrem optã pallio in pte' ãteriozi coiuit cũ ea: quã postea diſcooptã cognoſcẽs interfecit ductorẽ ſuũ. eſt aũt elephas iter alia aialia multũ diſciplinabile: vt dicit pBs in libris de aialib⁹. Erat aũt circa B alia culpa cõis. ſ. illoz q; debebãt B corrigẽ t negligebãt. t ãntũ ad hoc ſubdit: f Et vos i. eſtis. ex ꝛtẽtoib⁹ enĩ ãs habebãt iter ſe. hãc correctionẽ ſicut t alia charitat opa facẽ negligebãt. iõ ſubdit: g Et nõ ma. lu. ha. de pctõ fratris tollẽdo: t ad ei⁹ correctionẽ ꝓcedẽdo. iõ ſubdit: h Ut tol. de me. ve. p excõicatõez

ci⁹ q; B op⁹ fecit ne pticipes ipſi⁹ culpe ſiẽ. i Ego qdẽ. B ꝓfir determinat dicti fornicatoris punitõez dicẽs: Ego qdẽ. hñs auẽtẽ a dño ſup vos. k Abſẽs corpe pñs ãt ſpũ. i. charitat affectu: vel qz in ſpũ ſciebat q; agebant iter corinthios: ac ſi pñs eẽt: ſicut heliſe⁹ vidit giezi accipiẽtẽ mũcra a naamã. iiij. Reg. v. l Jã iu. vt pñs. mõ dicto. m Eũ q; ſic op. ẽ. accipiẽdo vxorẽ pris ſui. n In n. d. n. i. c. ꝓ. vo. tũ qz ois congregatio fideliũ ẽ fiẽda i noie xpi: tũ qz cria publica q̃le iſtud erat debẽt i publico puniri. o Et m. ſpũ. qz notũ erat mõ pdcõ. p Tradẽ hu. ho. ſa. ſic enĩ apli a dño ficẽbat ptãtẽ eijciẽdi demones de corpib⁹ obſeſſis: ita hẽbat ptãtẽ tradẽ di eos demonib⁹ affligẽdos ꝑ enormib⁹ pcis: ſic t i pmitiua eccli affligebant excõicati. iõ ſubdit: q In in. car. i. ad ei⁹ afflictiõez vt ſic peniteat pena decẽte culpã. r Ut ſ. ſit. i. aia ſaluet. s In. d. d. n. i. xpi. i die mort vl' iudicii extremi. ꝑ codẽ enĩ die accipiũt: qz q̃lis qs iuenit i morte tal' i iudicio pñtabit. t Nõ ẽ bo. B ꝓfir arguit culpe radicẽ. ſ. ꝛtẽtionẽ quã hẽbãt adiuicẽ p quã correctiõez negligebãt. t ſic nõ ſolũ peccãti ſ etiaz alijs iminebat piculũ ifectiõis. iõ dicẽ: Nõ ẽ bo. glo. vſa. ex B enĩ q; nimis gllabant de aliq⁹ miſtris alios ꝛtẽnẽdo, ꝓcedebat iter eos ꝛtẽtio t correctõis omiſſio. t p ꝓfis piculũ infectõis in alijs iõ ſubdit: v Quia modica fer. to. maſ. conſpit. Circa qõ ſciẽdũ q; in fermẽto duo ſũt. ſ. ſapor virtualit inq̃ntũ reddit panẽ ſapidũ. t ſic doctria euãgelica cõparat fermẽto: Mat B. xiij. Aliud eſt corruptio: t ſic cõparat pctõ. t hoc mõ accipit B: qz ex vno pctõre alij inficiunt. iõ ſubdit: x Ex. ve. fer. vt ſi. nõ. cõ. p aſpſionẽ aq̃ baptiſmalis, y Si. e. i. debeẽ. z Açimi. i. ſine fermẽto pcti. qõ declarat p figurã veterz teſti. dicẽs: a Ete. p. n. tc. agn⁹ eni paſchal: de q; hr Exo. xij. figura fuit imolatõis xpi p quẽ libera ti ſum⁹ a demõis ptãte: ſic filij iſrl' p ſanguinẽ agni paſchal' ab ãgelo deuaſtãte: carnes aũt illi⁹ agni cũ açimis panib⁹ comedebãt: qb⁹ ſeptẽ dieb⁹ filij iſrl' vtebant. t p B ſignificabat q; vita ppli xpiãi dz eẽ ſine fermẽto mortal' pcti. iõ ſubdit: b Itaq; epu. i. vitã pñtẽ trãſeam⁹. c Nõ in fer. ve. i. i pcõ qõ aiaz inueterascẽ facẽ ſpũalr. d Neq; i fer. ma. t ne. p hoc intelligit pctm ex certa malitia et a ꝓpoſito factũ. qõ ꝛtingit dupliter. Uno mõ ex habitu acquiſito ex actib⁹ mal' qõ intelligit p fermẽtũ malitie. vñ dr. puer. j. Qui letant cũ male fecerit t exultãt in reb⁹ peſſimis: ſignũ eni habit⁹ generati ẽ delectatio i opc. ij. ethi cor. Alio modo ex corruptione nature: ſicut aliqui ex malitia complexio/nis inclinantur ad aliqua que ꝑm ſe ſunt honẽda: vt effuſio ſanguinis humani: vtiũ ꝫ naturã maxime cũ beſtijs. t hoc vocat hic fermentũ negtie.

Sed in

Sinceritatis. Noue vite ꝛ veritatis sine oi fraude vt sinceritas mũ dam vitã faciat: ꝛ veritas oẽm fraudem excludat.

Alioquin de. Non possent tales christo lucrari: si colloquiũ eoꝝ vitarent ꝛ p̃uisuũ. vñ ꝛ dñs cũ publicanis ꝛ peccatoribus comedebat.

Vel alioquin. i. si cõmisceamini: melius esset vobis mori.

Nunc autẽ. Tunc scripsi vobis ꝛ nõ bñ acceptistis: nũc aũt determinate scribo.

Notatur. Aug. De penit. Eam notationem voluit intelligi: q̃ i quẽq̃ cũ sentẽtia ꝛ ordine iudiciario atq; integritate p̃fertur. Nã si q̃libet notatio sufficit: multi dãnãdi sunt innocentes: q; sepe falso i quoquã crimina nominant. Quibus verbis ofidit satis nõ temere et quolibet mõ. Sed p̃ iudiciũ auferẽdos esse malos ab ecclie cõtione. Aut si p̃ iudiciũ auferri non p̃nt: tolerent potius ne puerse malos euitando: q; ab ecclia discedẽs: eos q̃s fugere videtur vincat ad gehennam.

Vel qui fra. est. nominatur. i. publicat fornicator ꝛc.

Nec cibum su. Ut erubescens corrigatur.

Malum. i. fornicatorẽ illũ: qõ sic intelligi grẽca dictio cogit vl' ꝓsensũ.

C. VI.

§ Audet aliquis. Occasione hmõi iudicii incipit agere de iudiciis in qb⁹ multi modis peccabãt. Et p̃cepit fideli b⁹ infideles iudices adhibẽt vel stultos iudices ꝓstituebant: ꝛ litigabãt ꝛ fraudabãt et alia huiusmõi.

Iniquos. Infideles iniq; sunt fidelibus quocũq; mõ p̃nt ꝛ leges diuinas aut oĩno spernũt: aut pp̃ oppm̃edos bonos falsa expositõe interp̃tãt

Nicolaus

a Sed in aꝫimis sinceritatis. q̃ntum ad puritatẽ affectus. b Et veritatis. q̃ntũ ad puritatẽ intellectus. c Scripsi vobis. Hic ꝓfir apls remouet quoddã dubiũ: scripserat eni corinthijs in quadã epla q̃ in canone nõ habet q̃ nõ cõmiscerent fornicariis. circa qõ plures dubitabãt credẽtes q̃ intelligeret tñ de fornicatõe spũali q̃ est idolatria. ió apls hoc remouet ostendẽs q̃ intellexit de oĩbus criminosis generaliter ne inficerent ex eorũ societate. ꝛ hoc est qõ dicit: Scripsi vobis i epla. alia ab ista. d Ne cõmiscemini fornicariis. i. cũ criminosis generaliter q̃ fornicant a deo. propter quod subdit: e Non vtiq; fornicariis huius mũdi. q; cõiter nominantur ribaldi. f Aut auaris q̃ p̃ vsurã ꝛ alias malitias exgitas subtrahũt bona alioꝝ. vñ dr auarus: quasi auidus eris. g Aut rapacib⁹. q̃ bona alioꝝ accipiũt p̃ violentiã: ꝛ p̃ ista ītelligunt alia crimina que nõ sunt hic expressa. h Alioqn debueritis de hoc mũdo exisse. q. d. melius essz vobis mori q̃ cõsentire talium operib⁹ malignis. i Nũc aũt scripsi ꝛc. q. d. sic intelligendũ est dictũ meũ generaliter. Et applicat magis in specie de separatione a talib⁹ criminosis dicẽs: k Si is q̃ frater nominatur. i. christianus: ita q̃ hic accipit fraternitas religionis. Aliq; libri hñt: Supnoĩa tur. i. supnomẽ p̃sone habet nomẽ religionis christiane. ꝛ sic est eadẽ sntia. l Est fornicator. manifestus. m Aut maledic⁹. i. blasphem⁹ n Aut ebriosus. i. ebrietate assuetus. osus eni ꝓportat plenitudinẽ. vñ ꝛosus: Osus plena notat: bũdus similat: bilis aptat. o Cũ huiusmodi nec sumere ei bũ. ꝛ sic vere ꝓfundant ꝛ emẽdent. p Quid eni mihi de his q̃ fo. sũt. i. de infidelib⁹ q̃ sũt ex ecclesiã numero ꝛ merito. q Judicare. q. d. ad me nõ ptinet: q; sũt extra foꝝ ecclie. r Nõne de his q̃ intus sũt. i. intra ecclesiã. s Vos iudicatis. i. iudicare debet eoꝝ vitia puniẽdo. t Naz eos q̃ foris sũt deus iudicabit. Hoc addit apls ne ex hoc q̃ infideles dicũtur hic erepti a iudicio ecclie crederent esse meliores ꝓditõis: qõ falsuz est. q; p̃ hoc nõ effugiũt dei iudiciũ qõ est grauis⁹. ió ꝓcludit vlteri⁹. v Auferte ma. ex vobisipsis. i. separate malos christianos p excõicationẽ: vt sic ꝛ corrigant penã decente culpam.

C. VI.

§ Audet aliqs vestrũ. Postq̃ apls redarguit corinthios de fornicatiõe ꝛ negligẽtia correctõis. Hic ꝓfir eos arguit de qbusdã aliis vitijs. ꝛ diuidit in duas ptes: q; ꝑmo facit ꝓpositũ. 2° reuertit ad increpãduz fornicatõis vitiũ. ibi: Coꝝ aũt. Hec adhuc in duas. q; ꝑmo arguit eos de iudicib⁹ coram qb⁹ litigabãt. 2° de causis q̃s habebãt. ibi: Jã qdẽ. Circa ꝑmũ dicit: Audet aliqs vm̃ hñs negociũ ꝛc. q. d. male facit qcũq; vestrũ ꝑ attẽtat. y Et nõ apud scõs. i. xpianos. apud eos eni dr q̃ri tale iudiciũ. p hoc enim q̃ aliqui recurrebant ad iudices infideles dabant eis occasionez deprimendi paupes fideles. p talẽ etiã recursũ videbat q̃ inter christianos nõ esset aliqs sufficiẽs ad talia iudicandũ: qõ erat turpe ꝛ ignominiosuz. z An nescitis. q. d. scire debetis. a Nñ sci. i. fideles pfecti. b De hoc mũdo iudicabũt. erũt eni assessores iudicis: Matth. xix. Sedebitis super sedes iudicãtes ꝛc. c Et si in vobis. i. p̃ vos. d Judicabit mundus ꝛc. p̃ nñs multo magis digni estis iudicare hmõi tpalia negocia que sũt q̃dã minima respective. e Nescit q̃ nñ an. iudicabimus. approbãdo sniam iudicis de punitõe malorum angelorum ꝛ p̃miatõe bonorum q̃ntũ ad premiũ accidẽtale: Iz eni angeli mali ꝛ boni habuerint suũ p̃ncipale iudiciũ a p̃ncipio mũdi: tñ de hoib⁹ quos ad malũ icitauerũt mali: ꝛ ad bonũ sci recipiẽt penã ꝛ p̃miũ. ꝛ ꝑm ꝑ dicunt etiã iudicãdi a scis virꝫ p approbationẽ snie iudicis: ꝛ multo magis digni sũt hoies iudicare. ꝓpter qõ concludit:

f Secularia igit iudi. si ha. ꝓtẽpti. q̃ sũt in ecclia. i. minoris reputatiõis ꝛ valoris. g Illos ꝓsti. ad iudicandũ. frequẽter eni ꝓtingit q̃ illi q̃ parũ sciũt de spũalib⁹ clari⁹ vidẽt in tpalib⁹. ꝓpter qõ talib⁹ sũt occupãdi: vt sapiẽtes in spũalib⁹ doctrine vacẽt ꝛ ꝓtẽplatõi. sic eni fecerũt apli Act. vi. ꝓstituẽtes diaconos circa tpalia: vt p̃sbyteri liberi⁹ vacarẽt spũalibus.

h Ad vere. ve. dico. q. d. ex facto vio videt q̃ nõ sit inter vos aliqs fidelis sufficiẽs ad iudicandũ: qõ deberet esse vobis verecundũ: ꝑ istud apli dictũ videt esse contra illud qõ dr. i. 1 Petri. ii. Subiecti estote oi creature humane ꝓpter deũ sive regi tanq̃ p̃cellenti: sive ducib⁹ tãq̃ ab eo missis ꝛc. Ad qõ dicẽdũ q̃ apls nõ ꝓhibet ꝑ fideles sub p̃ncipib⁹ infidelib⁹ ꝓstitutos cõparẽ coram eis qñ vocãt: ꝑ eni eẽt ꝛ subiectiõez q̃ p̃ncipib⁹ debet: § ꝓhibet ne voluntarie recurrãt ad iudices infideles in illis negocijs q̃ determinari possunt per fideles. i Jam quidem. Hic consequenter arguit corinthios de causis quas inter se habebant. Et diuiditur in duas partes. quia pri mo

§ Audet aliquis vestrũ habentes negocium aduersus alterum iudicari apud iniquos

Qñ sancti. Quia exemplo fidei illoꝝ p̃fidia huiusmodi dãnabitur Vel: Secularia igitur. Quia dixerat apls eos posse de his minimis iudicare determinat q̃ ad huiusmodi negocia difficiliẽda sint ꝓstituendi. s. ꝓtẽptibiles q̃ sunt in ecclia. Ad ꝓtores eni spũalibus intẽdere debent. Quasi ꝛ quia iudicare debetis. Igit: Si secularia habueritis iudicia. Cõsti. ad iudi. q̃ sũt ꝓtẽptibiles. i. aliquos sapiẽtes: q̃ rñ sũt minoris meriti. Apli eni p̃dicãdo circuecuntes talibus nõ vacabant.

Aug. Sapiẽtes igit q̃ in locis ꝓsistebant fideles ꝛ sci: nõ q̃ hac atq; illac ꝓpter euangeliũ discurrebãt taliũ negociorũ examinatores esse voluit.

A qb⁹ercusare nos non possum⁹ ꝛ si velim⁹. Christũ eni testẽ inuoco: qñ mallẽ per singulos dies certis horis aliqd manibus operari: ꝛ ceteras horas hñe liberas ad legendũ ꝛ orandũ vel ad agendũ aliqd de diuinis rbis q̃z tumultuosissimas pleritates causaꝝ pati de negociis secularib⁹ vel iudicãdo dirimendis: vl' interueniendo p̃cidendis.

Hoc autẽ ad vere. Terrenas cãs examinẽt: q̃ exteriorẽ rerꝫ sapiaz pceperũt. q̃ aũt spũalib⁹ donis dotati sũt: terrenis nõ debẽt negociis ꝑplicari: vt dũ nõ cogunt̃ iferiora bona dispone valeãt bonis supioribus deseruire.

Cauendũ est tñ: vt q̃ do nis spiritualib⁹ emicãt: ne quaq̃ ꝓpter infirmãtiũ negocia fundit⁹ deserãt: ꝑ vel ꝑ alijs qb⁹ dignũ est tractãda cõmittãt vel p̃ se gerãt. Jã qdẽ om. delictũ ẽ iudiciũ hñe ꝑ alterũ. § ne ercuses q̃ iuste ꝑ agas q̃ iniuriã pateris quã iudicij snia a te vis remoueri occurit: quare nõ magis iniuriã accipitis. Unde dominus: Qui ab

de lyra

tijs. ꝛ diuidit in duas ptes: q; ꝑmo facit ꝓpositũ. 2° reuertit ad increpãduz fornicatõis vitiũ. ibi: Coꝝ aũt. Hec adhuc in duas. q; ꝑmo arguit eos de iudicib⁹ coram qb⁹ litigabãt. 2° de causis q̃s habebãt. ibi: Jã qdẽ. Circa ꝑmũ dicit: Audet aliqs vm̃ hñs negociũ ꝛc. q. d. male facit qcũq; vestrũ ꝑ attẽtat. y Et nõ apud scõs. i. xpianos. apud eos eni dr q̃ri tale iudiciũ. p hoc enim q̃ aliqui recurrebant ad iudices infideles dabant eis occasionez deprimendi paupes fideles. p talẽ etiã recursũ videbat q̃ inter christianos nõ esset aliqs sufficiẽs ad talia iudicandũ: qõ erat turpe ꝛ ignominiosuz. z An nescitis. q. d. scire debetis. a Nñ sci. i. fideles pfecti. b De hoc mũdo iudicabũt. erũt eni assessores iudicis: Matth. xix. Sedebitis super sedes iudicãtes ꝛc. c Et si in vobis. i. p̃ vos. d Judicabit mundus ꝛc. p̃ nñs multo magis digni estis iudicare hmõi tpalia negocia que sũt q̃dã minima respective. e Nescit q̃ nñ an. iudicabimus. approbãdo sniam iudicis de punitõe malorum angelorum ꝛ p̃miatõe bonorum q̃ntũ ad premiũ accidẽtale: Iz eni angeli mali ꝛ boni habuerint suũ p̃ncipale iudiciũ a p̃ncipio mũdi: tñ de hoib⁹ quos ad malũ icitauerũt mali: ꝛ ad bonũ sci recipiẽt penã ꝛ p̃miũ. ꝛ ꝑm ꝑ dicunt etiã iudicãdi a scis virꝫ p approbationẽ snie iudicis: ꝛ multo magis digni sũt hoies iudicare. ꝓpter qõ concludit:

f Secularia igit iudi. si ha. ꝓtẽpti. q̃ sũt in ecclia. i. minoris reputatiõis ꝛ valoris. g Illos ꝓsti. ad iudicandũ. frequẽter eni ꝓtingit q̃ illi q̃ parũ sciũt de spũalib⁹ clari⁹ vidẽt in tpalib⁹. ꝓpter qõ talib⁹ sũt occupãdi: vt sapiẽtes in spũalib⁹ doctrine vacẽt ꝛ ꝓtẽplatõi. sic eni fecerũt apli Act. vi. ꝓstituẽtes diaconos circa tpalia: vt p̃sbyteri liberi⁹ vacarẽt spũalibus.

h Ad vere. ve. dico. q. d. ex facto vio videt q̃ nõ sit inter vos aliqs fidelis sufficiẽs ad iudicandũ: qõ deberet esse vobis verecundũ: ꝑ istud apli dictũ videt esse contra illud qõ dr. i. 1 Petri. ii. Subiecti estote oi creature humane ꝓpter deũ sive regi tanq̃ p̃cellenti: sive ducib⁹ tãq̃ ab eo missis ꝛc. Ad qõ dicẽdũ q̃ apls nõ ꝓhibet ꝑ fideles sub p̃ncipib⁹ infidelib⁹ ꝓstitutos cõparẽ coram eis qñ vocãt: ꝑ eni eẽt ꝛ subiectiõez q̃ p̃ncipib⁹ debet: § ꝓhibet ne voluntarie recurrãt ad iudices infideles in illis negocijs q̃ determinari possunt per fideles. i Jam quidem. Hic consequenter arguit corinthios de causis quas inter se habebant. Et diuiditur in duas partes. quia pri mo

stulerit tua noli repetē. Et iterū: Si qs voluerit tunicā tuā tollē ⁊ ī iudicio tecū ⁊ dēdere: dimitte ei ⁊ pallīū. ℔ tamē hoc ꝑm venīā ifirmis ꝛcedit apls.

Augu. Perfectis igit̄ lz sua repetere simplr. i. sine cā: sine lite: sine iudicio: ℔ nō ꝓuenit eis inde mouere cām añ iudicē. Infirmis ꝙo lz repetere sua mouēdo cām añ iudicē: ⁊ iudiciū hīdo ꝑ fratrē ℔ nō ꝓtentiose vl̄ fraudulenter nec apud infideles iudices.

Fratribus. Quos iuuare deberetis: ⁊ sic regnum perditis: ⁊ peius: quia scientes.

An nescitis. Nota q̄ totiēs repetit: nescitis. Quasi me sequēdo ℟ scire deberetis. Sz sequētes pseudo stulti facti estis.

Sed sci. Sed iusti. Aug. Nota ℔ repetitā cō sunctionē nō paruū pondus dare sententie.

Oia mihi licēt. q: dixit potius ferenduz esse q̄ causas male agere: ne qs putet sua nullo mō eē repetenda. supponit: Tñ oia mea mihi licet repetē ℔ tñ nō repetā: q: nō oia expediūt ad cursū meum sed ꝓfectū. Item ꝓpter aliā cām: licita sunt: sed nō repetā: q: cū sim liber nolo redigi sub potestate iudicis: vel nolo esse sub dñio alicuius rei vt cā ei⁹ fratrem offendam.

Eph. 5. a. Lumo. 1. d

Oia mihi li. i. ponat aliquis licere: nō q: illi liceāt. ℔ q: tā nō ꝓmpendēt tormenta legalia.

Nota q̄ aliqd pōt licere ⁊ nō expedire. Expedire aūt qđ nō licet nō pōt. Ac ꝑ hoc nō oia q̄ licita sunt. i. q̄ nullo ꝑcepto dñi ꝓhibent̄ expediūt. Oia ꝙo illicita nō expediūt: vt igit̄ inter id qđ licet et id qđ nō licet: atq; iō non expediat aliquo certo fine nitamur distinguere. Fateor q̄ ea vident̄ mihi licere ⁊ nō expedire: q̄ ꝑ iusticiā q̄ corā deo ē ꝑmittunt̄ ℔ ꝓpter offensionē hoīum: ne ob hoc impediant̄ ad salutē vitanda sunt. Ea ꝙo nō licere: ⁊ id ea nō expedire q̄ sic ipsa iusticia vetant̄: vt facienda nō sint: etiā si ab eis laudent̄ qbus in noticiaz fuerint plata. Qđ si ita est nō nisi illicita ꝓhibent̄ a dño vt ea q̄ licita sunt ⁊ nō expediūt: nō legis vinculo ℔ libera dilectōis bñficentia ⁊ cōsilio charitatis caueant̄. hec

Nicolaus

q: ꝓmo eos arguit. secūdo circa ꝓpositū errores elicit. ibi: Nolite errare. Circa ꝓmū dicit: Jā qđē ⁊c. iudicia habetis inter vos. i. litigia ꝙ iudices determināda: lz enī cuilibet licitū sit rē suā in iudicio repetere: etiā religiosis: ita tñ q̄ nō repetat vt ꝓpria: eo q̄ nō licet eis habere ꝓpria: tñ repetē rem suā in iudicio peccatū ē in aliquo casu: vtpote qñ de tali repetitōe surgit scandalū vel aliud malū magnū. ꝓpter cui⁹ vitationē deberet exponē rē suā: ⁊ multo magis nō petere ab alio iā possessā saltē quouscq; oñdat tale repetitionē sibi licere. ⁊ fic si post talē ostensionē adhuc remaneret scādalū vel aliud malū magnū iā videret ex malitia ꝓcedere qđ essz ꝛtēnendū. litigare aūt ex malitia ⁊ fraude sp̄ est pctm̄. corinthij aūt vtrūq; faciebant s. repetēdo res suas mō indebito ⁊ cū scādalo actiuo: ⁊ etiā aliq̄ ꝑ fraudē ⁊ iniusticiā: cū tñ deberēt magz iniuriā ⁊ fraudē pati q̄z ista facere. iō subdit: Quare nō magis ⁊c. ⁊ patet lra vsq; ibi: a An nescitis. q. d. ꝑ effectuz videt q̄ nesciatis. b Quia iniq. q faciūt inequalitatē iusticie ꝓmis. c Regnū dei nō possidebūt. q: ab eo excludent̄. d Nolite errare. Hic remouet duos errores circa ꝑdicta. secundū ibi: Oia mihi licēt. Primus error est q̄ credebāt aliq̄ fidē ⁊ baptismū sufficere ad salutē sine opib⁹ bonis etiā cū opibus malis. qđ falsum est: q: fides sine opibus mortua est: illi etiā q̄ sunt baptizati si reuertant̄ ad ꝓstina vitia grauius peccāt q̄z añ: q: vident̄ ꝛtēnere gratiā baptismalē. ideo dicit: Nolite errare ⁊c. ⁊ patet lra ex dictis hoc excepto: e Neq; molles. est aūt mollities quedā spēs pcti ℨ naturā qua aliqs seipsū polluit ꝑ emissionez seminis in seipso, pcurādo. f Oia mihi. Hic remouet secundū errorē. ex hoc enī q̄ dixerat res non esse repetēdas in iudicio. posset aliqs credere q̄ hoc esset illicitū ꝑ oēm modū. ideo hoc excludit. Et secūdo causam reddit dicti. ibi: Esca ventri. Circa ꝓmū dicit: Oia mihi licēt. i. licitū est oia mihi repetere in iudicio cū nō sit ꝓhibitū diuina lege nisi in casu vt ꝑdictū est: vel illud dictū apli pōt referri ad potestatē accipiēdi sūptus ab illis quib⁹ ꝑdicabat: vel etiā ad potestatē vtēdi cibis idifferent̄. q. d. apls: Licz oia ista sint mihi licita absolute loquēdo: tñ in casu sunt dimittēda. iō subdit: g Sed nō oia expediūt. vł aūt expediens quod sine ipedimento pōt fieri: ⁊ non expediēs qđ ꝓstat impedimentū ad ꝓsecutionē finis intēti. ꝑdicta ꝙo sunt huiusmodi in casu

ℨ de hmō i.

ctū est in vobis q̄ iudicia habe/
ℨ qđ non decet ℨ mirū est qđ nō potestis hoc
tis iter vos. Quare nō magis ī
ℨ apertam violentiam
iuriā accipitis? Quare nō magis
ℨ occultam ℨ dū contenditis
fraudē patimini? Sed vos ma/
†ℨ dū iudices corrūpitis donis
gis iniuriam facitis ⁊ †fraudatis: ⁊
ℨ quilibet
hoc fratrib⁹. An nescitis q: ini/
ℨ ergo nec salutem q: nō ē salus ꝓter regnū
qui regnū dei nō possidebunt?
ℨ quasi de misericordia confisi quia
Nolite errare. Neq; fornicarij:
ℨ singula sufficiunt ad regnum deitollendum
neq; idolis seruientes: neq; adul
ℨ patici
teri: neq; molles: neq; masculo
ℨ in his omnibus nota illos arguit.
rū cōcubitores: neq; fures: neq;
auari: neq; ebriosi: neq; maledici
ℨ tales
neq; rapaces: regnū dei posside/
ℨ tales
būt. Et hec aliquādo qdē fuistis
†ℨ in bapti. ⁊ ideo turpius si reditis ††ℨ spūsancto fibi
†sed abluti estis: †† sed sanctificati

autem sunt q̄ amplius irrogant̄ saucio: q curādus ad stabulū samaritani illius miseratiōe ꝑductus est: hec nō ꝑcipiunt̄ a dño q̄ꝫ is dño moneant̄ offerri. Munq̄ dī licere qđ ꝓhibeē: vt ꝓbat Ambro. vñ dī: Nō licet tibi hīe vroꝛē fratris tui. Et dñs: Nō licet panē filioꝝ mittere canibus. Et iō oia mihi licēt nunq̄ dī de malis. Oia mihi licēt. Que ⁊ coapostolis q̄ lex nālis habet nō moysi: q multa ꝓ duricia ꝑpli ꝓhibuit. Hec dicit q: licebat ei sumptus accipere: vt ⁊ post actur⁹. sed noluit q: nō pōt instāter argui a quo accipiē. Vñ dicit: Si ego sub nullius redigar potestate. Pseudo aūt q̄ cā questus ꝑdicant nolūt eē amari peccantibus. Oia mihi licent. De his dicit que ad esca ptinēt. Oia licita sūt ℔ ego sub nulli⁹ redi. po. qđ facerē si cū offēdiculo māducarē. Ita enī amore esce frēm offenderē. lq: escavētri. vñ post: Oē qđ in macello venit māducate. Sed nō cū scandalo: q: tūc nō expedit. Et alibi: nō manducabo carnē i eternū, ne fratrē meū scādalizē. Itē alibi: Oia qdē mūda sunt: ℔ maluz est hoī q ꝑ offendiculum māducat: hec tanto sunt gratioza: quāto indebita.

ℨ bene operando
estis: sed iustificati estis ī nomine
domini nostri iesu christi: ⁊ in spi
ℨ operatione spūsancti †ℨ mea ℨ nō legali doctrina lz
libera potestate ī ℨ licita ℨ iure nature
ritu dei nostri. † Omnia mihi ††ℨ li/
cent: sed nō omnia expediunt.
ℨ qđ sibi dicit licere inn nit de alijs
Omnia mihi licent: sed ego sub
††ℨ tñ ††ℨ ꝑ quo creata ℨ debetur
nulli⁹ redigar ptāte. † Esca ††ℨ ven/
ℨ q: aliter n on potest sustentari.
tri: ⁊ venter escis. Deus autez ⁊
ℨ ꝓm hūc statū ℨ cū corruptibile hoc iduerit icorruptiō
nem
hunc ⁊ hāc destruet. Corpus aūt
† ℨ debeē ⁊ ideo de hoc iudiciū nō pōt ptermitti
ti vt vos soletis †† seruitio domini
† nō fornicationi sed †† dōmino: ⁊
†ℨ debeē vt glorificet⁊ suscitet vt christū fecit ℨ ñi
dōminus † corpori. Deus ꝙo ⁊
ℨ christum
dominū suscitauit ⁊ nos suscita/
†ℨ cui nihil ipossibile †† nō fornicatiōi debeē corp⁹
bit † ꝑ virtutē suā. †† Nescitis quo
sed dño ℨ non solū anime
niaz corpora vestra mēbra sunt
†ℨ vt eū imitenē †† ⁊ cū mēbra xpi ℨ a seruicio xpi
ℨ cui iure parcēdum est
† xpi? †† Tollēs ergo mēbra †† chri/

Laudat ꝙ lex nālis habet nō moysi: q multa ꝓ duricia ꝑpli ꝓhibuit. Hec dicit q: licebat ei sumptus accipere: vt ⁊ post actur⁹. sed noluit q: nō pōt instāter argui a quo accipiē. Vñ dicit: Si ego sub nullius redigar potestate. Pseudo aūt q̄ cā questus ꝑdicant nolūt eē amari peccantibus. Oia mihi licent. De his dicit que ad esca ptinēt. Oia licita sūt ℔ ego sub nulli⁹ redi. po. qđ facerē si cū offēdiculo māducarē. Ita enī amore esce frēm offenderē. lq: escavētri. vñ post: Oē qđ in macello venit māducate. Sed nō cū scandalo: q: tūc nō expedit. Et alibi: nō manducabo carnē i eternū, ne fratrē meū scādalizē. Itē alibi: Oia qdē mūda sunt: ℔ maluz est hoī q ꝑ offendiculum māducat: hec tanto sunt gratioza: quāto indebita. Illicita ꝓhibeē: licita q̄ nō expediūt libē caueanē

Esca ventri. Propter hec nō sūt repetēda: tñ esca debeē vētri. Per hec nota necessaria nature. ⁊ iō licet repeti. ℔ non multū ꝓ his laborādū: q: destruenē. ⁊ iō lz dōis hfieri iudiciū vł ptermitti.

Sub nullius re. Quia cum mens concepta dedicteria sequitur: seruire rebus coniungitur: quarum amore superatur.

Corpora. Nō pōt non esse sanctuz corpus: quo scificatus vtiē spūs.

Mēbra sūt. Aug. Sicut mēbra oia q̄ vna eadēq; aia regunt̄ vnuz corpus sūt. Ita oēs q eodē spūsctō viuificant̄: vnuz in xpo corp⁹ efficiunt̄.

. Christi. Quia corpus accepit: ⁊ corpoꝝ caput est. tollens. ita nevi luit dignitas ista: que tam benigne prestita est.

Augu. Non sunt mēbra christi q nō manēt in christo: nec tales dicēdi

de lyra

vt quādo ꝑ hoc perturbat̄ pax ad proximū: vel qñ datur occasio scandali infirmis vel malefaciendi. aliq̄ñ etiā ꝑ hoc redigit̄ hō sub alterius potestate: vt qñ repetit res in iudicio submittit se iudici. ⁊ ꝑm hoc subdit: h Sz ego sub nullius redigar potestate: magis enī volebat sibi debitū dimittē. i Esca ventri. Hic reddit causā quare ꝑdicta q̄ꝫ sint licita nō expediūt. ꝑ sile de ventre q est locus escarū in quo decoquit̄ alimētū: vt inde ad mēbra cetera deferat̄. ⁊ sic patet q̄ esca debeē ventri. ⁊ tñ aliq̄ñ nō expedit. s. quando est nocumentum sanitatis. ⁊ simile est de prędictis: vt dictum est: quia ꝑ re corruptibili nō est sustinendū detrimentum in re corruptibili. dicit igitur: Esca ventri. debetur modo dico: k Et venter escis. vt eas decoquat modo dicto. l Deus aūt hunc ⁊ hāc destruet. qz lz post resurrectionē remaneat vēter hoīs q̄ntū ad substantiā: nō tñ q̄ntū ad officiū decoquēdi escā. m Corpus aūt. Hic reuertit̄ ad increpandū fornicatōis vitiū: de quo. ℨ. fecerat mentionē. ⁊ ad hoc inducit quatuor rōnes. Pria sumit̄ ex ordinatione diuina. aliq enī de hoc vitio se excusant dicentes: q vtunt̄ corpore suo ad actū institutū a nā. qđ excludit apls dicēs: Corpus aūt nō fornicationi. i. nō est ordinatū ad actū fornicādi: sicut nec vēter ad vtendum cibis indebito mō vt ad crapulā: nec corp⁹ laxari dz ad fornicationē q̄ est actus inordinatus. n Sed dño. i. finaliter ordinat̄ ad seruiendū deo: q: corpus est ꝓpter aiam. vt hf. ij. de aia. aia ꝙo imediate ordinatur ad dēū. ⁊ sic deus est finis corpis. ⁊ iō subdit: o Et dñs corpori. inq̄n tū ipsum resuscitabit gliosum: qđ declarat ꝑ resurrectionē christi q̄ tā ꝑcessit dicens: p Deus ꝙo ⁊ dñm. s. iesum christū. q Suscitauit. in corpore glioso. r Et nos suscitabit. vt ꝛformemur corpi claritatī ipsius sicut mēbra capiti. fornicatio ꝙo statū hui⁹ incorruptōis ipedit: Bal. vltio. Qui seminat in carne sua de carne ⁊ metet corruptionem. ꝓpter quod fornicatio est vitanda. s Nescitis. Hic ponit̄ secunda rō que accipitur ex affinitate corporis humani ad corpus christi: cuius fidelis efficit̄ ꝑ baptismū membrum. ⁊ ideo horrendū est q̄ fiat membrū meritricis ꝑ fornicationē: q̄ qđē est actus specie ꝑm naturā cū actu matrimoniali: ꝑ quez vir ⁊ mulier efficiunt̄ vna caro: Beñ. ij. ⁊ hoc ē qđ dicit: Nescitis qñ corpa vra mēbra sūt xpi. ꝑ baptismū. q. d. scire debeē t Tollēs g mē. xpi. subtrahēs

me ab

sunt manducare corpus christi.

Unū corpus. Traduntur physici q adeo vniuntur q si sanguis eorum cōmisceretur: omnino cōiungerentur.

Qui adheret deo vnus spūs. ꝛc. Nō substantie idētitate ſ partici patione cum ei sic adheret hic per fidē accedēs: vt sit particeps beatitudinis eius qō tunc plene erit: cū satiabīt desideriū eius in bonis imutabilibus. s. in ipsa trinitate dño suo cuius ē imago. Nō ḡ spūs hois ita est vnū vel vnus cū spū dei: sicut filius cuz pre vnus est ꝛ vnus deꝰ.

Gene. 2. d. epīe. 5. d. matt. 19. a marc. 10. a ē. 3. c. Sic enī dicimus de prefilio vnū sunt: q; vniꝰ substātie duo sūt. Et dicimꝰ vnus est: ſ addimꝰ q vnꝰ s. deus vnus. Diligenter attende q cum de rebus duabꝰ vel pūbus dr vnꝰ est vel vna est: ꝛ de his q diuerse ꝛ ō his q sūt vniꝰ substātie dici pōt. Diuerse enī sūt spūs hois: ꝛ spūs dei: ꝛ tñ dr: Qui adheret dño vnus spūs ē. ꝛc. Ubi aūt dr de duobus aut pūbus vnū sunt: nec addit quid vnū: non diuerse intelliguntur: ſ vniuſ esse substātie sic dictū est. Qui plantat et qui rigat vnū sūt. Itē: ego ꝛ pater vnū sumus. Si ḡ de his q diuerse substantie sunt: recte dr q sint vnꝰ spūs quātomagis q vnius substātie sunt: recte dicunt vnus deus esse.

2. cor. 6. d.

Fugite fornica. Cum aliis vitijs potest expectari cōflictus. Sed hāc fugite: ne approximetis: quia nō aliter potest melius vinci.

Omne peccatū. Nullū peccatū intantū dehonestat ꝛ coinquinat corpus: vt illud. vel aliter: Dē pec. e. c. i. extra vxorē q vnū corpus cū viro dr: ppter istud. Nā, p nullo alio debēt separari nisi, p isto. Ideo aūt separant: q; ꝛ ꝺ corporis vnitatē: ꝛ ꝺ thori fidē: ꝛ ꝺ sobolis intentionē peccāt. Aliter: Qui criminaliter peccat fera dr: nō hō ꝛ ē corpꝰ suū peccat. i. extra ecclesiā: quia, p venialibꝰ ab ecclesia nō separat. Sed qui fornicat extra corpus suum peccat. i. extra ecclesiam: vt ab ea eliciatur.

Hiero. In cōiuglo positus quecūq; fecerit peccata nō infuscat vxorē ppriā: si aūt fornicatus fuerit cū aliis maculat eā vt nō sit licita ſ q̄si adultera: vt vir penitentiā accipere debeat: si patī virū in adulterio manere. In de habemus qō nisi resipuerit vir debet eum dimittere vxor.

Omne pec. ꝛc. Quia cetera peccata ꝛsi per corpus gerant: nō tñ alam ita carnali ꝺcupiscētie facit obstrictā ꝛ obnoxiā: quē admodū in solo opere

Nicolaus

a Facia mē. meretricis. p ꝺcubitū carnalē. b Absit. q. d. hoc est horrendū. c An nescitis. q. d. scire debetis. d Qui q adhe. meretrici. p fornicationis actū. e Unū cor. efficit cū ea. q. d. sic. qō ꝓbat per scriptuaz: Erūt. ij. f Erūt enī inqt duo in carne vna: qō dr de actu matrimoniali: ꝛ silē est de actu fornicarii in parte: vt dictū ē: Iz nō i toto. g Qui aūt adheret deo. p fidē ꝛ amorē. h Unus spūs est. nō ſm rē ſ ſm affectionē. i Fugite fornicationē. Hic ponit tertia rō q̄ accipit ex corporis ingnatione q̄ nō sic est in aliis vitijs. hoc enī vitiū redūdat ad corpus per aspectū ipudicū, p auditū ꝛ loquelā turpiū: ꝛ postea p totiꝰ corporis tactū immundū, ppter qō fornicatio est vitāda. huiꝰ aūt rōnis ꝓmo ponit ꝺclusionē dicēs: Fugite fornicationē: q; hoc vitiū nō vincit nisi p fugam: in aliis aūt vitijs quāto plus descēdit hō ad cogitandū pticulares ꝺditiones: tanto plus immerit vñ peccatū sibi displiceat ꝛ se retrahat. in fornicatōe ꝛo quanto plus descēdit ad cogitādū pticulares delectatōes in osculis ꝛ tactibꝰ et ꝺsilibꝰ: tāto plus inualescit tētatio: ppter qō vitiū hoc vincit occasiones fugiēdo ꝛ cogitatōes. ꝛ subdit fugiēdi rō cū dr k Dē enī pctm quodcūq; fe. hō ex corpꝰ est. alia enī pcta cōiter inficiūt solā aiam: q; nō pficiūt in delectatōe corporis sicut auaritia: odiū ꝛ inuidia ꝛ hmōi. sed fornicatio nō solū aiam ſ etiā corpꝰ ingnat: q; pficit i delectatōe corporali intantū, q ptūc absorbet intellectꝰ ꝛ efficit hō q̄si equus ꝛ mulus. gula ꝛo Iz pficiat in delectatōe corpis. illa tñ delectatio nō est ita vehemēs q absorbeat intellectū. pōt tñ dici q cū aplꝰ dicit: Dē pctm est ex corpus pter fornicationē. sub fornicatiōe etiā intelligit gula. eo q gula ꝑparat luxurie māz: sicut ab arte nauifactiua q̄ ligna dolata cōpaginat: intelligit ars dolatiua lignor q; ꝑparat sibi materiā. l An nescitis. Hic ponit q̄rta rō q̄ accipit ex sci spūs dignitate q habitat i renatis p gr̄az baptismalē: ꝛ sic corpora eoꝝ sūt quodāmō spūs sci tēplū: q; viuificant ab aia spū scō inhabitata. ꝛ hoc est qō dicit: An nescit. ꝛ pz lr̄a ex dicē vsq; ibi: m Et nō estis vr̄i. i. vr̄i iuris ſ christi. cuiꝰ rō subdit: n Empti enī estis p. ma. s. christi sāguine pcioso. res enī empta ptinet ad ius emptoris. iō ꝺcludit. d. o Glificate ꝛ por. deū i corpe vr̄o: qō fit q̄ñ mancipat diuino obsequio: sicut equus portat dñm suū q̄ñ eius obsequio mācipat: talis enī mācipatio in diuinis obsequijs exigit mūdiciā castitatē: ꝛ p ꝺns fugā fornicatōis. C. VII

fornicationis corporalis fit: cōmiscerī enī facit aiam cū ipso corpore libidinis vis agēs in corpore carnalis fornicatōis: q; intantū agglutinat aiam corpori: vt in ipso momēto nihil aliud cogitare homini liceat aut intendere: quia ipsam mentē captiuā subdit ipsa submersio ꝛ absorbitio libidinis ꝛ ꝺcupiscentie carnalis. vnde dicitur: Qui fornicat in corpus suū pec.

Aug. In alijs Iz alio aliud operari: ꝛ alio intēdere: ſ nō in fornicatione vbi totus homo caro.

Generalis aūt fornicatio est cū aliqs nō adherens deo adheret mūdo. vñ dr: Amicus mundi inimicus dei est. Qui ḡ herēs mūdo longe est a deo: in corpus peccat: q; corporali ꝺcupiscētia in quecūq; tpalia animus distrahit: seruiens creature potius q̄ creatori. Sed q heret deo non mundo: si peccat fragilitate humana: ignorādo vel negligēdo extra corpus est: q; nō corporali vel tpali ꝺcupiscētia peccat: sed humana tētatōe q̄ facile ignoscit. a

1. Ioh. 2. c.

Qui aūt for. Nō dr ppter quantitatē fornicationis q ipsa sola sit in corpore: ꝛ alia extra corpus. Plura enim adeo magna: vt fornicatio: vel maiora. Sed ppter q̄litatē: q; turpius coinquinat corpus q̄ alia peccata.

Templū est spūs. Ex hoc patet q spiritussanctus deus est. Si enī nō esset deus tēplū vtiq; nosipsos nō haberet. Nō solū aūt spūssanctus: sed etiā pr̄ ꝛ filiꝰ tēplū nos hz. Tēplū ḡ dei hoc est: totiꝰ trinitatis scā ecclia est.

Et portate deū. Portare deum est imaginem dei in rebus bene gestis ostendere.

Deū in cor. Si non parcis tibi ppter te: parce vel propter deū: q te sibi fecit domū: quam si euertis peccas in deū: qō graue est genus peccati.

Aliud ẋo est genus peccare in homine. C. VII.

d Et quibus. Occasione fornicationis quā, p̄hibet ꝺtinuat de nuptijs. vnde illi quesierant. Et agit tripliciter: ſm ꝺsiliū: ſm indulgentiam: ſm preceptū. Cum pseudo p hypocrysim vt puriores essent nuptias improbarent: quia hoc non placuit corinthijs: hoc solum ab apostolo quesierunt. Nota q vnicuiq; licet vxorē accipere nisi faciat sibi illicitum: propter votum vel aliquid tale.

Coniugiū siue matrimoniū est maritalis ꝺiūctio maris ꝛ femine individuale vite ꝺsuetudinē retinēs. Et ē bona res ꝺiugiū: vnū de sacramen

de lyra

p Et quibus aūt scripsistis. Postq̄ apls instruxit. corinthios de vitando fornicatiōis vitio. Hic ꝺnr eos instruit de matrimonio. ꝛ dr uidit in duas partes: q; ꝓmo instruit matrimoniū ꝟhētes. 2° ipsuz ꝑ meliori bono fugiētes. ibi: De virginib aūt. Prima adhuc in duas: q; ꝓmo instruit eos de matrimonio ꝟhēdo. 2° de ipso nō dissoluēdo. ibi: His aūt. Circa ꝓmū sciendū q alig ꝛelū hñtes: ſ nō ſm scientiā. in detestatione fornicatōis etiā matrimoniū ꝓtenebāt: ꝛ al q faciebāt hoc ex hypocrisi vt magis eis tanq̄ sāctioribꝰ crederet: ꝛ idē fiet circa finē mūdi. j. Timoꝰ. iiij. Prohibentiū nubere ꝛc. hoc aūt videbat durū fidelibꝰ corinthijs. ideo sup hoc scripserūt aplō. ad qō hic rñdēs oñdit ꝓmū qd sit pfectōis. 2° quid necessitatꝫ. ibi: Propter fornicationē. Circa ꝓmū rñdēdo dicit: De qbꝰ aūt scripsistis mihi: circa matrimoniū. q Bonū ē hoi. i. pfectū. r Abstinere nō tāgere. ſ simplr ꝓtinere. Circa qō sciēdū q sicut vis nutritiua ordinat ad ꝺseruationē indiuidui: ita vis generatiua ad ꝺseruationē spēi: ꝛ tō sicut dici nō pōt q bonū sit hoi q̄ntū ad indiuidū alimēto nō vti: ita nō pōt dici q bonū sit hoi q̄ntū ad spēm mulierē nō tāgere: ſ hoc ē bonū hoi q̄ntū ad idiuiduū: ꝛ ꝓmo rōne aie que ꝑ hoc elcuat ad cognitionē veritatꝫ. vñ dr Aug. ij. soliloqoꝝ: Nihil sic deijcit ab actu veritatꝫ cognoscēde: sic tactꝰ iste corpoꝝ sine q̄ vxor hr̄i nō pōt: q; tenet ei reddē debitū p actū carnis in q̄ absorbet intellectꝰ: vñ ꝛ ppl̄o legē diuinā accepturo ꝑceptuz fuit: Exo. xix. Ne appropinquet vxoribꝰ vr̄is. 2° rōne corpis: qō p mr̄imonium subiicit ppetue suituti ꝺiugis. Vir enī nō hz potestatē sui corpis: ſ vxor: nec filr vxor: ſ vir. vt hr̄. j. co. ca. seruitꝰ aūt de se ē amara. 3° ex pte rey exteriox quax occupatōe ꝛ sollicitudine multū ꝺplicat mr̄imoniū: q; oportet ꝓuideri de necessarijs nō solū ꝓ se ſ etiā ꝓ vxore ꝛ liberis. s Propē fornicationē. Hic vltimo oñdit qd sit necessitatꝫ. ꝛ ꝓmo q̄ntū ad matrimoniū ꝺtractū. secundo q̄ntū ad eius vsum. ibi: Uxori. Circa ꝓmū sciendum q vis generatiua ordinat ad ꝺseruationē speciei p filioꝝ generationē: ad qō opꝰ mulier data ē in adiutoriū viro: pp qō ꝓma necessitas instituendi mr̄imoniū fuit pp ꝓcreatōez, plis: Gen. j. Masculū ꝛ feminā creauit eos bñdixit eis ꝛ ait: Crescite ꝛ mul. ꝛc. ſ 3 necessitas fuit maxie circa instituti onē generis humani q̄ oportebat multiplicari ppm dei p generatōez carnalē. ꝛ iō apls ꝺsiderās genus humanū sic multiplicatū: ꝛ populum dei

p regenerationē

ecclie tenēs imaginē ꝯiunctiōis xpisti ⁊ ecclie: vñ hoc aūt dico magnū sacramentū esse in xpisto ⁊ ecclia. Christus enī matrimoniū approbās nuptijs interfuit ⁊ eas miraculo cōmendauit. Etiā primū coniugiū inter primos parētes deus instituit. Cā efficiēs matrimonij est ꝯsensus maritalis de p̄senti p verba expressus: vñ matrimoniū non facit coitus sed voluntas.

Joānes chrysо. Non de cationē autem vnūsquisq; suaz

†† nō concubinā vt excludant qui diuinis auctoritatibus vxorem habere non possunt

floratio virginitatis ꝧ pactio ꝯiugalis matrimoniuz facit. Cā ꝛo ꝓpter quā ꝯiugi debet est ꝓcreatio ꝓlis ⁊ vitatio fornicationis. Sūt ⁊ alie cause honeste: vt inimicoꝝ reconciliatio: pacis redintegratio.

† vxōrē habeat: ⁊ vnaqueq; suū

ſ legitimum ſ ⁊ postq̄ coniuncti

habeat virum. Uxōri igit vir debitum reddat. Similiter autem ⁊

ſ quia ſ ad alium

uxor viro. Mulier sui corpis po

† ſ in hoc pares: in alīs vir p̄cest.

testatē nō habet sed vir. † Simi-

†† hic dñm nō tollit sed vitiuz

liter aūt ⁊ vir sui corporis † pote-

†† qz neuter habet potestatem ergo.

statē nō habet sed mulier. † Nō-

cadit in culpā: ꝧ ꝓpter nuptias accipit veniā. Quocirca etiā hinc sunt laudabiles nuptie: qz etiā illud qđ nō ptinet ad se ignosci facit ꝓpter se. neq; enī iste ocubitus q̄ seruit ocupiscētie agit vt ipleat fetus quē postulant nuptie. Imo igit in genere suo nuptie bone sunt: qz fidē thori seruāt: ⁊ p̄lis suscipiēde cā vtrūq; sexū cōmiscēt: ⁊ ipietatē separationis horrent.

†† subtrahere debitū: qđ possit esse causa adulterij.
†† ſ. vt ex cōdicto abstineatis, ꝓpter gr̄arū actiones.

lite † fraudare inuicē nisi † forte ex

ſ expeditius

cōsensu ad tēmp⁹: vt vacetis ora

ſ naturalem vsum

tiōi: ⁊ iterū reuertimini in idipsū

ſ si culpa venialis ē: qđ nō in fornicatiōe ſ ne occasio det diabolo trahēdi i laqz fornicatiōis vl' adulte

ne tēntet vos sathanas propter

rij. ſ totum

incōtinentiā vestram. Hoc autē

ſ ⁊ iō nō peccat q alīk agit: imo peccat q sic agit sed

secundū indulgentiam dico: nō

leuius †† hoc indulgeo ramen volo

scōm imperium. † Volo aūt oēs

ſ castos.

vos homines esse sicut meipsuz

ti ꝓcessit aplūs ꝧm veniā: audeo dicere peccatū esse. Veniā nāq; concedens apostolus concubitū attēdit coniugatoꝝ vbi est incōtinentie malū. Incōtinētie malū est q̄ vir cognoscit vxorē: etiā vltra necessitatē ꝓcreandi liberos: ꝧ ⁊ ibi est nuptiarū bonū. Non enim quia incōtinentie ibi malum est. iō ꝯnubiū qđ est p̄ter intētionē generatōis nō est bonū. imo ꝛo nō ꝓpter illud malū culpabile est: hoc bonū. Sed illud malū fit veniale, ꝓpter bonū nuptiale: hoc bonum nuptiarū nō repḥēdit aplūs: ꝧ malū incōtinentie. Cōcubit⁹ his necessarius cā generādi inculpabilis et solus ipse nuptialis ē. Ille ꝛo q vltra necessitatez ꝓgredit nō rōni ꝧ libidini obsequit. Cū igitur culpabilis nō sit generādi intētione ocubitus: q ꝓpter nuptijs iputādus est: qđ ꝧm veniā concedit aplūs: nisi q̄ ꝓiuges debiti carnis exposcūt nō volūtate ꝓpagandis ꝧ libidinis voluptate q̄ tū voluptas non ꝓpter nuptias

B

Nicolaus

per regenerationē spiritualē multiplicandū: Joā. iij. Nisi qs renatus fuerit ex aqua ⁊ spū scō nō pōt introire in regnū dei. iō aplūs hic p̄termisit hāc necessitatē qua matrimoniū nō fuit institutū i subsidiū seu officiū nature: ⁊ ponit secundā necessitatē qua institutū est in remediū culpe. In renatz enīz p baptismū remanet adhuc ocupiscētia carnis: ⁊ marie ad actū venereos, pter vehementiā delectationis: ꝛz aūt maioris pfectōis sit hāc ocupiscentiā superare totalīr p ptinentiā: tū hec pfectio nō pōt in oibus esse: ꝧ in paucioribus ꝓpter ꝓnitatē ad sequendū ocupiscētiā. vñ dicit saluator Math. xix. Non oēs capiūt verbū hoc. ideo necesse est vt partim ocupiscētie cedat ⁊ partim superet: qđ fit dū actus generatōis rōne ordinat. ⁊ sic hō nō tota liter ocupiscētia ducit: ꝧ magis ocupiscētia subdit rōni. Habet aūt ꝧ rō naturalis q̄ hō sic vtat actu generationis, put ocuenit generatōi ⁊ educationi filioꝝ. vñ ⁊ in brutis aīalibus hoc inuenit q̄ in illis speciebꝰ aīalium in qbus sola femina nō sufficit ad educationē ꝓlis masculus cū femina nutrit ꝓlē. ad hoc aūt requirit q̄ masculus propriā ꝓlē cognoscat. ꝓpter qđ in oibus talibus aīalibus naturaliter est indita masculis sollicitudo de certitudine, plis: vt patet in turturibꝰ ⁊ colūbis ⁊ hmōi. ⁊ sic in eis nō sūt vagi ocubitus: ex qbus incertitudo, plis sequeret: ꝧ determinat masculis determinate femine cōiungunt: saltē vsq; ad ꝓlis educationē fact̄a. In canibꝰ aūt ⁊ hmōi vbi sola femina nutrit ꝓlē sūt cōcubitꝰ vagi: nūc aūt ita est q̄ in specie humana maxime requirit masculus ad nutrimentū, plis: q̄ multo diutius est inualida ad querenduz necessaria q̄z in aliis aīalibus: ⁊ non solū ꝓpter nutritionē filioꝝ requirit masculus: ꝧ etiā ꝓpter īstructionē ad quā adhuc requirit magnū tēpus. vñ ad Heb. xij. Quēs qdē carnis nre habuim⁹ eruditores ⁊c. ꝓpter qđ rō nālis dictat q̄ in specie humana nō sint vagi ocubitus ⁊ incerti cuiusmodi sūt ocubitus fornicarij: ꝧ sint determinati viri ad determinatā feminam. ⁊ hec determinatio fit per matrimoniū legē. iō dicit aplūs: Propter fornicationē aūt. s. vitandā in illis q nō pōt ptinere. a Unusquisq; suā vxorē habeat. ad quā determinate accedat ⁊ ipsa ad eū. ⁊ sic tollunt cōcubitus vagi. b Uxori. Hic ꝓsequit de vsu matrimonij: ⁊ diuidit in duas partes: qz ꝑmo agit de debiti redditione. ꝛo de eius intermissione. ibi: Nolite. Circa ꝑmū dicit: Uxori vir debitū reddat. p carnalē copulā. ⁊ silr econuerso: qz hic est vsus matrimonij in quo vir ⁊ vxor ad paria iudicant: ꝓpter qđ mulier de latere viri formata fuit nō de capite nec de pedibꝰ: qz nō debet esse dña nec ancilla ꝧ socia. ⁊ rōnez huius debiti subdit dicēs: c Mulier sui potestatē corporis nō habet ⁊c. qz vnus ꝯiugū nō pōt ptinere altero inuito vel alteri se tradere ad generatōis actū: ꝧ ad inuicē debēt hīe vsū, ppij corporis q̄ntū ad hūc actū impedimento legitimo cessante. d Nolite. Hic ꝓsiter agit de debiti intermissione. ⁊ secūdo de eius reiteratōe. ibi: Et iterū. Circa ꝑmū sciendū q̄ actus ꝯiugalis bñ est aliqñ intermittēdus maxime sanctis tpibus vt ꝯiuges melius vacent spūalibus. ⁊ hoc est qđ dicit: Nolite fraudare inuicē: subtrahēdo vsum corporis, ppij ei cui debet. e Nisi forte ex ꝯsensu. vtriusq;. f Ad tēpus vt vacet oꝛoni. q̄ est eleuatio mentis in deū: mens aūt deprimit p carnalē actū etiā i matrimonio. g Et iterū. Hic ꝓsiter agit de reiteratōe actus cōiugalis. Et diuidit in duas: qz ꝑmo circa hoc dat suū documētū. secūdo declarat quoddā dictū. ibi: Hoc aūt dico. Circa ꝑmū dicit: Et iterū reuertimini in idipsum. s. ad reddendum debitū finito tpe oꝛonis. ꝧm q̄ dī Ecclīastes. iij. Tēpus amplexādi ⁊ tēpus lōge fieri ab amplexib⁹. h Ne tētet vos sathanas. de adultcrio. i Propter incōtinētiā vxoz. i. ꝓnitatē ad actū carnis. k Hoc

de lyra

aūt dico. Hic manifestat dictū suū. ⁊ ꝑmo ostendit i q̄ sensu accipi debeat. ꝛo ad hoc rōnē assignat. ibi: Volo aūt. ꝫo exponit qđ dixit ibi: Dico aūt. Circa primū sciendū q̄ aliqs possz accipere dictū aplī de reiteratōe debiti tāq̄ necessariū ad salutē quod nō intellexit. ideo dicit: Hoc aūt dico ꝧm indulgentiā ⁊ nō ꝧm imperiū. i. tradēs sub p̄cepto tanq̄ ad salutez necessarium. p̄sit enī ꝯiuges de cōmuni ꝯsensu simpliciter ꝓtinere: ꝧ videt apostolus ꝺ ipropꝛie loq dicens: Hoc aūt dico ꝧm indulgentiā: qz indulgentia non est nisi de malo. actus ꝛo matrimonialis nō est malus. Ad quod dicendū q̄ indulgētia accipit hic ꝓ pmissione: permissio aūt fit dupliciter. Uno mō de minori malo ad vitandū maius malū: sicut moyses pmisit libellū repudij ad cuitādū vt occidiū: Matth. xix. ⁊ talis pmissio nō fit in euāgelio ꝓpter eius perfectionē: Heb. vj. Ad perfectionē seramur. inveteri lege facta fuit ex eius iperfectione: Heb. vij. Nihil ad pfectū adduxit lex. Alio mō fit de minori bono p hoc q̄ maius bonū nō precipit: sic est in ꝓposito. ex hoc enī q̄ aplūs virginitatē nō precepit indulget matrimoniū. Pōt etiam aliter solui, put indulgentia respicit malū. Circa quod sciendū q̄ actus cōiugalis aliqñ est sine oī culpa: vt cum ordinat ad ꝓlē procreandā ad cultum dei: vel cum fit cā reddendi debitū: qz ꝑmo mō est actus religionis. ꝛo iusticie: ⁊ si fiat ex charitate nō solū est sine culpa: sed etiā meritorius: quia ois actus virtutis factus ex charitate meritorius est. Si ꝛo actus matrimonialis exercet ad satisfaciendū concupiscētie: tūc habet culpā annexā venialem qñ sistit intra limites matrimoniales. mortalē ꝛo qñ non sistit: vtpote qz vtit vxore mō indebito: vel qz eque libenter aliam cognoscet. Primo modo actus matrimonialis non requirit indulgentiā sed premiū. Secundo modo habet indulgentiā inquantū consentiēs cōcupiscentie in sua vxore: tamen nō in aliā: non fit reus peccati mortalis: sed tm venialis. Tertio modo indulgentiā habet: quia reus est peccati mortalis. I Volo autem. Hic ꝓsiter aplūs assignat rationez sui dicti. Et ꝑmo eius quod dixerat: nō ꝧm imperiū. Secundo eiꝰ quod dixerat ꝧm indulgentiā. ibi: Unusquisq; autem. Circa primū sciendū q̄ nullus sapiens precipit contra illud quod vult. matrimoniū autē ꝓtrahere ⁊ vti cōtracto contrariat virginitati nisi contrahens certificatus fuerit q̄ actus matrimonialis ab eo non exigetur: sicut fuit de beata virgine: virginitatē autem volebat apostolus. ideo bene dicit: Volo autem oēs vos homines esse sicut meipsum. i. omnes virginitatem seruare: fuit autem apostolus virgo. vnde ⁊ in eius decollatione in testimoniū sue virginitatis flurit lac de eius corpore: qui ⁊ loquens de matrimonio ⁊ eius actu: propter hanc voluntatem non fuit locutus ꝧm imperium. Sed videtur q̄ voluntas apostoli non fuerit rationabilis: quia si omnes a tempore eius fuissent continentes extunc cessasset generatio hominum. ⁊ sic non fuisset completus numerus electorum. Ad hoc dicunt aliqui q̄ reuelatum fuerat apostolo: q̄ si omnes sui temporis continuissent adhuc sufficerent ad implendum numerum electorum. sed hoc dictum nullum habet scripture vel rationis fundamentum. propter quod dicendum q̄ apostolus volebat hoc voluntate antecedente sed non voluntate consequente. sicut. j. Timoth. ij. capitulo dicitur q̄ deus vult omnes homines saluos fieri scilicet voluntate antecedente non tamen omnes saluantur: quia nō vult voluntate ꝯsequente. dicitur autez voluntas antecedens qua aliquis vult aliquid absolute ⁊ in generali tanq̄ melius simpliciter. Consequens ꝛo qua vult aliquid consideratis conditionibus propriis et circunstantijs. Primo modo vult homo merces suas seruare. Secundo modo non vult eas seruare quando in periculo positus proiicit eas in

mare

Unusquisq. Aug. Et id co nō debet qs ꝓstringi: ne ꝓhibitus a licit admittat illicita: ꝙ ipse qd sequat eligat: ꝙ tñ in hoc ꝓpensionē esse melioꝝ ē.

Unusqsq ꝓ.ha. Satis hic etiā ondit pudicitiā coniugalē eē donū dei. Nō tñ eni continentiū ꝙ etiā coniugatoꝝ castitas donū dei est.

Proprīū habet ↄc. Quia in hoc quisq iuuat: quod appetit audiꝰ.

Dico autē. Hic dat consilium.

Ari. Est desideriis agi vel vinci. Nō ḡ ideo dicit melius: quasi bonū sit vti: ↄ nubere meliꝰ: ꝙ ꝓsuetudinē locutionis est secutus.

Et si discesserit. Aliud ē discedere: aliud ex cōi ꝓsensu ꝓtinere. Illud enim malum est: hoc bonum.

Ambro. Ideo non subdit de viro sic de muliere: qꝛ lꝫ viro alīā ducē qꝛ inferioꝝ non oīno hac lege vtit: qꝛ potioꝝ qō a falsarijs dī eē appositus.

Et vir vxorē. Non debet vir dimittere vxorē qꝛ faceret eā mecharī: qō si illa est adultera nō facit: ꝙ adulterā dimittit.

Causa quā christus excipit: hic tacet qꝛ notissima est. s. fornicationis.

Nam ceteris. Ubi vterq fidelis hoc ꝑceptū dñi dedit. nā ceterꝫ vbi nō vterq fidelis: qō in initio ecclie contigit cum euangelīū predicari cepit.

Si quis frater vxorē ha. Idolatria ↄ quelibet noxia superstitio fornicatio est: ↄ dñs cā fornicationis quidez pmisit vxorē dimitti: ꝙ nō iussit: ↄ sic dedit locū aplo monendi: vt q noluerit: nō dimittat infidelē: q forsan erit fidelis. Si fornicatio carnis detestāda est in ꝓiuge: quātomagis fornicatio mentis. i. infidelitas:

Nicolaus

mare. ↄ hoc modo consideratis meritis ↄ demeritis hominum deus vult tñ aliquos saluari ↄ aliquos dānari: lꝫ velit oēs saluari in quodā genera li: inquantū sunt ad imaginē suā facti ↄ beatitudinis capaces. Et eodē mō volebat paulus apls hoīes ꝓtinētes esse inquantū ꝓtinētia est maius bonū ꝙ matrimoniū: ꝓsiderata tñ fragilitate hoīum volebat aliquos matrimonio iūgi a Sed vnusqsq. Hic ꝓfr assignat rōnem quare de matrimonio ꝓcesso dixit: ꝑm indulgentiā: qꝛ. s. glibet nō est tante virtutis q ꝓ possit cō tinere. ↄ hoc est qō dicit: Sed vnusqsq ꝓprīū donū habet ex deo: alius q dem sic. s. vt posset ꝓtinere. b Alius vo sic. i. vt posset castitatē maritalem custodire ↄ in ea deo seruire. vñ Ad attb. xxv. dicit de christo sub parabola hois pegre ꝓficiscētis q vocatis seruis suis tradidit illis bona ↄ vnicuiq ꝑm ꝓprīā virtutē. c Dico autē. Quod obscure dixerat magis declarat. dicens: Dico autē nō nuptis. i. virginibus. d Et viduis bonū est illis si sic ꝑmanserint sicut ↄ ego. i. ꝓtinēter viuēdo. e Et si nō continēt. i. si do nū ꝓtinēdi nō acceperint a deo. f Nubāt. mātimoniū ↄhēdo. g Melius est eui nubere ꝙ vri. i. ꝙ ꝓcupiscētia superari: ꝓcupiscētia enī qdā ignis est. ↄ tō q ab ipsa ipugnat incalescit. q autē superat ꝑ ꝓcupiscentiaz vincitur. Et ꝓsiderandū q apls hic vtit cōparatōe abusiua: qꝛ ꝓcupiscētia vi malū est simpliciter: nubere autē bonū: mīnꝰ tñ ꝙ ꝓtinere. est igit sensus: Melius est ↄc. i. magis eligibile est q hō minus bonū habeat ꝙ q maluz incurrat. h Vis autē. Hic ꝓfr instruit eos q matrimonio iūcti sunt: de ipso nō dissoluendo. Et diuidit in duas partes: qꝛ ꝓmo facit ꝓpositū. ꝛo occasione eius dat generale documentū. ibi: Et vnūquēq. Prima adhuc occasione eius dat generale documentū. ibi: Et vnūquēq. ꝓma adhuc in duas: qꝛ ꝓmo agit de indissolubilitate matrimonij qñ vterq ꝓiugū est fidelis. ꝛo qñ alter est infidelis ibi: Ceteris autē. Prima adhuc in duas: qꝛ ꝓmo docet eos de indissolubilitate matrimonij. Secūdo qd sit agendū qñ ꝓtingit ipsum aliquo mō separari. ibi: Si discesserit. Circa primū dicit: Vis autē ↄc. Precipio nō ego ꝙ dñs. i. nō ꝑcipio instinctu ꝓprio: ꝙ auctoritate diuina. i Uxorē a viro nō discedere. sicut eni dictū est. s. matrimoniū ꝓmo fuit institutū ad legitime ꝓlis ꝓcreationē: in cuius nutritiōe ↄ instructione de moribus regit magnū tēpus. ꝓpter qō rō dictat q vir ↄ vxor ꝑ totā vitā inseparabiliter ꝓiungant. ↄ ideo matrimoniū sic diffinit q est psonarū legitimarū ꝓiunctio indiuiduā. i. indiuisam vite ꝓsuetudinē retinēs: ꝓpter qō nō discedere vxorē a viro cadit sub ꝑcepto: excepta cā fornicattonis: quē casum excepit saluator Ad attb. xxv. ↄ idē de discessu viri ab vxore. in hoc eni ad paria iudicant. k Et si discesserit. Hic ꝓfr ostendit qd sit agendū qñ aliqualr separat matrimoniū: lꝫ eni vinculum matrimonij ꝓsūmti sit indissolubile nisi ꝑ mortē alterius corporalē: tñ ex cā fornicatiōis ꝓbata pōt dissolui q̄ntū ad thoꝝ ↄ quo ad cohabitationez.

ↄ si nō sūt castit: hīt alia qꝰ saluari possūt ſ sibi cōpe

Sed enim vnusquisq ꝓprium

tens: †† ꝓiugū est ex deo sicuti ↄ continentia

habet donum a deo. † Aliꝰ qui/

† ſ. i. ꝓiugio pōt saluari †† ſ. i. viduali vt virgiali ꝓ nētia ſ † ꝓiūcti debitū reddāt: ꝙ si nuptias. i. virginibꝰ dico.

dem † sic: aliū ꝛ vo † sic. ſ Dico au

tem non nuptis ↄ viduis: bonū

ſ caste.

est si sic pmaneant sicut ↄ ego. Ex

ſ legitime

si se nō ꝓtinēt: nubant. Melius

† ſ ardere libidie † ſ hoc ꝓsilo si ꝓiūctis: ꝙ iūctis ꝓcipio.

est enī nubere q̄ꝫ † viri. † His autē

qui matrimonio iuncti sūt: preci/

ſ ꝙ si hoc ꝑceptū nō iueneri: ꝙ dñs ipa ꝑsona ꝑcepit

pio non ego sed dominus: vxorē

ſ hoc de vtroq ſ cā fornicationis

a viro nō discedere. Ex si discēſi

ſ viuēti viro ſ aut si nō ꝓtinent

serit: mānere inuptā: aut viro suo

†† ſ supplēdū ē hic qō de vxore pmisit: ꝙ si dimiserit si ducat aliā: vl recōciliet vxori ſ nisi cā fornicationis

reconciliari. Et vir † vxorē non di

ſ ex deo

mittat. Nam ceteris ego dicō nō

†† ꝓprio ore † ſ fidelis puersus ad fidē in ꝓiugio.

† dominus. † Si qs frāter vxōrē

† non ꝓcipit sed consulit vt si quis aliter agat non sit transgressor: sicut post de virginibus cō sulit supra. monet ergo quod est lucrandi occasio cum posset licite relinquere

habet infidelez: ↄ hēc cōsentit ha

ſ sed non expedit

bitare cuz illo: nōn dimittat illā.

† Idem subdit de muliere

Et siqua mulier fidelis hz virū

infidelē: ↄ hic consentit habitare

† ſ dū non horret nomen xpi

cum illa: nō dimittet virū. † Sā

ctificātus ē eniz vir infidelis per

† ſ. i. munda est mulier infidelis quantū ad virum fidelem ipse enim vir fidelis ex eius coniū/ctione non contaminatur: veram enim fidelis habet pudicitiam in infideli coniuge

mulierez fidelē: ↄ † sanctificata est

mulier infidelis ꝑ virū fidelem.

† ſ si discedit: ↄ si nō ē legale matrimoniū †† de copula nati †† vel spurij vel infideles ſ nō legitimi

† Alioquin † filij vestri † immūdi

ſ si permanetis ſ sancti

ēent: nunc aūt mundi sunt. Si

† vel vir vel mulier †† odio fidei †† nō ꝑ eo fidez fidelis deserat † ſ. i. non cogit infidelē sequi: ꝙ diu possant in pace eē nō separentur: si in eo potuerunt vocari in eo manendum est

† infidēl † discedit: † discēdat. † Nō

ēni seruituti subiectus est frater

Aug. Cū vo ccpisset gentibꝰ euangeliū ꝓdicari: iā ꝓiunctos gentiles gentilibus cōperit: ex qui bꝰ si nō ambo crederent: sed vnus vel vna: ↄ infidelis cū fideli consentiret habitare: nec ꝓhiberi a dño debuit fidelis infidelem dimittere: nec iuberi. Ideo enim nō prohiberi: quia iusticia ꝓmittit a fornicante discedere: et infidelis hominis fornicatio ē maioꝝ in corde ꝙ in carne. Ideo autem nec iuberi: quia nō ꝓtra iussionē dñi gentiles fuerunt ambo ꝓiuncti: licitum ḡ erat ꝑ iusticiā ꝙ licitū nō erat faciēdā ꝓp liberā benuolētiā. Scīficatꝰ ē qꝛ ꝙ sepe cōtingit q̄ alter ꝑ alterū ad fidē ꝓuertit. Vel mundus est vir infidelis quantum ad fidelem mulierē. ↄ nullaz ex eius ꝓiunctiōe imūdiciā patitur mulier fidelis.

Alioquin. Si dimittig inuicē nolētes cohabitare ↄ aliis vos copulatis adulteri estis: et filij vri spurij ↄ tō immūdi: nūc sci qꝛ ꝛ licit ꝓiugiū nati ↄ creatoris veneratōe nati.

Vel si vicissim dimittūt filij q maioꝝ ptē sequunt infidelitate mācbūt. Ad maioꝝ eni tūc erat nūcꝰ isti delitū q̄ fideliū. nūc autē sci. i. xpiani: siuevno ex parētibꝰ auctore siuevtroq

Nō ē eniz ser. nō est ratū ꝓiugiū qō sine deo: ↄ tō nō est petitū dimissio ꝓpter deū si alij copulat. Si ābo credūt: ꝑ cognitiōez dei ꝓfirmat ꝓiugiū.

de lyra

ↄ sic dicit apls: Et si discesserit. vxor a viro in casu dicto. l Manere in nuptā. supple ꝑcipit dns. m Aut viro suo recōciliari. sicut eni poterat non discedere a viro sub spe correctionis eius: ita post discessū pōt ei reconciliari: ↄ etiā ꝛz si non possit ꝓtinere: qꝛ non pōt alteri nubere ipso viuente. n Nā ceteris. Hic ꝓfr agit de dissolutione ↄ solutione matrimonii qñ alter ꝓiugū est infidelis. Et diuidit in duas partes: qꝛ ꝓmo agit de recessu ex parte fidelis. ꝛo ex parte infidelis. ibi: Et si infidelis. Circa ꝓmū dicit: Nā ceteris. q sunt disparis cultus. o Dico ego non dns. i. do ꝓiliū: sed non est ad hoc diuinū ꝑceptū. p Si qs frater. i. xpianꝰ. q Uxorez habet infidelem. vtpote quando vir ꝓuertit ad fidem ↄ non vxor. r Et hec ꝓsentit habitare cū illo. pacifice ↄ sine ꝓtumelia fidei xpiane. s Non dimittat illā. ↄ idē subdit de vxore fideli virū infidelem habente cū dō: Et siqua mulier ↄc. in hoc eni sunt ad paria. ↄ subdit rō talis mātionis fidelis cū infideli: cū dō: t Sanctificatꝰ est eni. i. conuersus ad fidē. v Vir infidelis ꝑ mulierē fidelē. ipsū ad hoc inducentē. hoc eni frequenter fiebat i ꝑmitiua ecclia. s. q vxor fidelis conuertebat virū infidelez. ↄ econuerso vir vxorem. x Alioquin. Hic ponit ad idem secūda rō ex parte ꝓlis q̄ ꝑ conuersionem parentū infidelis mō dicto adducebat ad fidem. si aūt fidelis contūx discederet ꝓles cū infideli remaneret: qꝛ tūc pars infidelium cū talibus ꝓcualebat: tū qꝛ erāt pauci fideles ↄ sub infidelibꝰ constituti. ↄ hoc est quod dī: Alioqn filij vestri imundi essent. i. in infidelitate remanerent rōne dicta. y Nūc autē sancti sūt. i. adducti ad fidē modo dicto. videt autē q apli dictū sit ex tra sacrā scripturā. qꝛ. i. Esdre. x sanctus esdras fecit abisci vxores alienigenas cū filijs suis a filiis israel fidelibus. Itē ex tra sacros canones. qꝛ. xxviii. q. i. ca. iudei. dī q nō potest infidelis in eius ꝓiunctione permanere q̄ tā ad christianā translata est fidē. Ad primū dicendū q matrimonia illa erāt ꝓtracta ex dei ꝓhibitionē: que hī Deut vii. ideo nulla erāt qꝛ nullū matrimoniū ex dei ꝓhibitionē pōt esse ratū: ꝓpter qō esdras fecit illa separari ↄ bene. Ad secundū dicendū q in primitiua ecclia passim conuertebant aliq de iudeis ↄ silr de gentibus: ↄ illo tpe loquit apls: qꝛ tūc spes erat q infidelis traheret ad fidē ꝑ fidelē persona in matrimonio sibi iunctā. ꝓcedente vo tpe iudei fuerūt obstinati. nō sic autē gentiles: ↄ ideo fideles permittebat habitare cū infideli de gētibus nō tñ de iudeis. modo vo pari passu ambulant: quia vtriq reputantur obstinati: ↄ sic nō pmittitur fidelis habitare cum infideli de istis nec de illis. ↄ hoc mō loquit decretū allegatū. z Et si infidelis. Hic ꝓfr loquit de discessu infidelis: cū dī: Et si infidelis discedit. in odiū fidei christiane. a Discedat. q. d. li beratus est fidelis a ꝓiūctiōe eius ↄ pōt alteri ꝓtrahere. ↄ subdit cā cum dī: b Non eni seruituti subiectus est frater aut soror. i. christianus vl christiana.

In eiusmodi

In pace. Nō oportet litigare cū discedente: qz odio dei discedit.
Unde enī scis. Aug. Hortatus super ea que euenerūt: nūc quia eadem fieri possunt. Hec nō lege iubente sed libera charitate fiunt.
Diuisit. Deꝰ cuiqz qñ saluet. i. scit qñ credet ⁊ sustinet: sic ⁊ tu expecta.
Circūcisus aliqs vocatus est. Nullqz aufert ꝓfectudinē q̄ seruata non ipedit salutē: monēs ne i talibꝰ spes salutis ponat cū trīa ꝓ offensione infirmoꝝ seruentur: vñ dicit nihil ea esse subdēs: Circūcisio nihil.
Unusquisqz i ea ⁊c. Hoc ad eas ꝓditiões vel vite consuetudines respicit: que nihil obsunt fidei bonisqz moribus. Sicut enim ꝓiūr: sic ⁊ latro ad christi fidē vocat. Sed ille in ꝓiugio nō a ꝓiugio. Iste vō nō in latrocinio ꝑ a latrocinio. Non enīz necesse est: vt ꝓiuges desinant esse ꝓiuges ꝓpter fidez christi sicut necesse est vt latrones desinant esse latrones.
Seruus vocatus. ꝛ. posuit vnū exemplum de ritu viuēdi: hic aliud de ꝓditionis vī officio.
Magis vtere. qz quanto quis ꝓpter deuz despectior ē in ꝟ sclo: tāto magz exaltabīt i futuro.
Nicolaus
a In eiusmodi. vt teneat infidelē aliquo mō seq: aut ꝓtendere in iudicio vel alibi ꝓ eius cohabitatione. ⁊ subditur cā:
ꝓbe.4 a b In pace autē vocauit vos deus: non in litigiis ⁊ ꝓtentionibꝰ. Sed qz posset aliqs arguere i contrariū. s. qꝺ teneret ꝟ facere vt posset infidelē ꝓ cohabitationē ad fidē cōuertere. ideo hoc remouet dicēs: c Unde enim scis mulier si virū saluū facies. q. d. nō pōt hoc scire: nisi ꝓ diuinā reuelatōez. ꝓpt qđ subdit: d Aut sivnicuiqz sicē diuisit deꝰ: i. ordinauit reuelari: ꝑm aūt viā humanā magis ꝓbabile videt qꝺ infidelis subuerteret fidelē si sequeret cū discedentē ex odio fidei christiane. e Unumquēqz. Postqz apls egit de solutione ⁊ indissolutione matrimonii vbi dixerat qꝺ fidelis debet manere cū infideli si pōt absqz ꝓtumelia christi. Hic ꝓiūr exincidēti dat generale documentū stādi in statu in quo qs vocat ad fidem. dicens: vnūquēqz sicut vocauit deus ita ambulet: q̄ntū ad illa q̄ nō repugnāt statui fidei. f Et sicut in oībus ecclesiis doceo. q. d. nō solum vobis corinthiis: sed ⁊ aliis hoc dīr: qz doctrina fidei debet habere vnitatē: ⁊ maxime in hoc qꝺ qlibet sit ꝓtentus de statu in quo vocatus est ad fidē nisi ipediat dei seruitutē: ⁊ explicat magis i spāli d. g Circūcisus aliqs vocatꝰ est nō adducat ꝓputiū. i. nō sequat ritū gentiliū q̄ semp fuit illicitꝰ. h In ꝓputio aliqs vocatus est nō circūcidatur: volens obseruare legalia q̄ cessauerunt in morte christi: maxime q̄ntū ad cerimonialia: de quibus fuit circūcisio: cui succedit baptismus in noua lege. ideo subdit: i Circūcisio nihil est. i. nihil facit ad salutē. k Sed obſuatio mādatoꝝ dei: Ad atb. xix. Si vis ad vitā ingredi serua mādata: sūt enī de dictamine iuris nālis: ꝓpter qđ obligatio coꝝ semp manet. l Seruus vocatus es. ad fidem. m Nō sit tibi cure. i. nō feras hāc ꝓditionē molestē: nā in illa potes ꝛpō seruire. n Sed ⁊ si potes fieri liber. ex gra dñi tui: vel alia via de facili. o Magis vtere. s. seruitute q̄ afī: seruitēdo christo in mēbris suis: exēplo christi q sicut minister erat cū discipulis. Et ꝓpter hoc papa seruū seruoꝝ dei se vocat in lris suis. p Qui enī in dño vocatus est seruus. ꝓstruat sic lra: Qui enī seruus. existēs in ꝓditione. q In dño vocatus est. i. vocatus ad fidē. r Libertus est dño. i. libere pōt seruire deo: ⁊ equalis est meriti apud deū: sicut ille quē vocat existentē in libertate. s Sitr q li. vo. est seruus est christi. sicut ⁊ ille q vocatus est seruilis ꝓditionis existēs. vñ dicit Ambro. Apud deū bona seruitus ⁊ bona libertas equa lāce appenduntur: ⁊ qꝺ vterqz sit equaliter seruꝰ christi. oñdit ꝓiūr cū dī: t Prec

†. i. ī fidelitate † ſ nō nō debemꝰ eē cā discordie
vel soror in †eiusmōdi. † Jn pace
† ſ vere manendū qz vnde scis
aūt vocauit vos deꝰ. †Unde enī
† ſ fidelis † ſ forsan posset credere q si haberet nom
scis †mulier si † virū saluū facies, ē
christi ſ fidelis ſ infidelem.
Aut vnde scis vir si mulierē sal/
ſ ita te habeas ad tuū cōparē ſ vtriqz vi
uā facies? Nisi vnicuiqz sicut di
ro preesse: vxori subesse ſ dedit † ſ i. in eo statu in
quo deus vocauit: non a quo
uisit dñs. †Et: vnūqūēqz sic vo
† ſ pseuerāter: si nō statim ꝓficit ſ vnusquisqz
† ſ tenēdū vobis qđ oēs tenēt ſ nisi
cauit deꝰ: †ita ambulet. Et † sicut
† ſ qz in eo statu pōt qsqz manere. s. ꝓiugū sicut ⁊ in
ceteris q̄ saluti impedimētū nō afferūt verbi gra
ſ hoc. s. doceo qđ vnusqsqz pmaneat in suo statu
vbiqz i oīb⁹ ecclesiis doceo. †Cir
† ſ nō cogat adducere
cūcisus aliqs vocatꝰ ē: †nō addu
ſ ritus gentilium
cat ꝓputiū. Jn ꝓputio aūt ali
ſ. i. non cogatur ad iudaicos ritus
quis vocatus ē: nō circuncidat.
† ſ ad salutē nec ꝓdest nec obest hoc vel illud. i. iudaicus vel gentilis ritus
Circūcisiō nihil ē: ⁊ †ꝓputiū ni/
hil est: sed obseruatiō mādatoꝝ
† ſ nō adducat ⁊c. sed † ſ non a qua † ſ conditioni
vocationi non repugnāte
dei. †Unusqsqz †in qua† vocati
one vocatꝰ est: in ea permaneat.
ſ sicut ſ quasi velis hoc effugere.
Seruus vocatus es: nōn sit tibi
† ſ seruitute ſ que est causa
cure. Sz ⁊ si pōtes liber fieri † mā
humilitatē † ſ qz equa vt dñs seruus xpi ē † ſ. i. in
fide dñi vocatus: vel in operatione dñi
gis vtere. †Qui enī †in dño vo/
† ſ fidē ē ac si diceret seruus: sed honestius nomen.
catꝰ ē seruus: †libertus est domi/
ſ a deo: quod crimen est
ni. Similiter qui liber vocatus ē

† ſ qđ ꝓfectꝰ ē † ſ vterqz fuꝰ: qz ꝟ. ſ sanguine christi.
†seruꝰ est christi. †Precio empti
† ſ qz empti ſ ita. s. vt postponat̄ seruitiū dñi
estis. Nolite fieri serui hominū.
† ſ qz nullus status nocet † ſ non a quo: qz nullus
status nocet in quo quis vocatur
†Unusquisqz ergo in †quo voca
ſ statu ſ in obseruatione mādatoꝝ dei
tus est fr in hoc pmaneat apud

† ſ de ꝓiunctis dedi preceptū dñi vbi vterqz ē fidelis vel meū ꝓ filiō dedi vbi alter infidelis † ſ aliqui
a lege precipientis vt ꝓtineāt vel nubant
deū. †De virginib⁹ aūt †ꝓceptuꝫ

† ſ nō ꝓceptū ſ a spūsco mihi spiratū idē qđ supra
dedi: non nubendi vbi tamen aliud liceat
domini nō habeo J. †Cōsiliū ät
ſ apostolatū.
do tanqz misericordiā cōsecutus
ſ ita † ſ in dispensatione mihi credita † ſ qz apls ⁊ fidelis ergo hoc ꝓ filiō do. s. nubendi qz existimo hoc. i. in virginitate permanere.
a domino: vt sim †fidelis J† Existi
† ſ non solum spe eterne vite
mō ergo bonū hoc esse † prōpter
† ſ ita existimo qz ita vere est. s.
instantē necessitatē: quoniā bo/
ſ in virginitate ſ tamen si
num ē homini sic eē. Alligatꝰ es
ſ sī instat necessitas ſ sed si
vxori: noli q̄rere solutionē J. Sō
ſ si potes cotinere
lutꝰ es ab vxore: noli q̄rere vxo/
ſ sed tamen
rē J. Si aūt acceperis vxorem J:
ſ similiter
nō peccasti. Et si nupserit virgo:
† ſ nō peccāt: tamen leuius ē esse sine ꝓiugio qz
nō peccauit. †Tribulatiōnē tn
† ſ ꝓ: o necessarijs rebus prouidendis
sibi ⁊ filijs † ſ dum consulo hoc euitare. vel dum concedo quod vultis ⁊ si graue ſ tribulationem carnis h. sed e. p. u.
carnis †habebunt hmōi J. †Ego
aūt vobis parco. Hoc itaqz dico

De virginibus.
Cā illi⁹ fornicatoris: ꝺ oī fornicatiōe vitāda docet.
Necessitatē. Dicit penurias seculi quas, se/ pe patiunt ꝓiugati infirmā rōnē ptēdit: posset enī dignioꝝ reddi disse virginitatī rōnez eiꝰ munꝰ amplius cōmēdando. Supgredit enī virginitas ꝓditionez humane nature p quā hoies angelis assimilāt. Maior tn victoria virginū est q̄z angeloꝝ. Angeli enim sine carne viuūt: virgines vō in carne triūphant. Inde est q in tabernaculo dñi supremuz operimentum erat ꝺ pellibꝰ hiacyntinis p qđ itelligit celibū vita. hz enī hiacyntꝰ spēz' silēz throno: ita q in carne virginea puritatē seruāt sup celestibꝰ similant. hi sūt q cū mulieribꝰ nō sūt inquinati ⁊ sequūt agnū quoc ūqz ierit.
Hoc itaqz dico. de lyra
cio empti estis. i. sanguine xpi q equaliter effusus ē ꝓ vtroqz. emptus vō seruꝰ efficit ēptoris. v Nolite fieri serui hoium. dimittēdo seruitutē dei ꝓ seruitute hominū. vtraqz enī pōt sīl stare: vt cū qs ꝓpter deū humiliꝝ sustinet hoīs seruitutē ꝛ De virginibꝰ autē. Postqz apls egit ꝺ matrimonio. Hic ꝓiūr agit de fugientibus matrimoniuz ꝓ meliori bono. Et ꝓmo ꝓ ꝓtinentia virginali. 2º de fugientibꝰ ꝓ ꝓtinentia viduali. ibi: Ad ulier alligata. Prima in duas. qz ꝑ mo agit de virginibꝰ. 2º de virginū custodibus. ibi: Si qs aūt turpē. Prima in tres. qz ꝑmo declarat pfectionē q̄ est in statu virginali. 2º qualiꝝ possit participari in statu ꝓiugali. ibi: Hoc itaqz. 3º qđ circa hoc magis dēat optari. ibi: Volo aūt. Prima adhuc in duas. qz ꝑmo oñdit qđ sit pfectū. 2º qđ licitū. ibi: Alligatꝰ es. Circa ꝑmū dicit apls: De virginibꝰ aūt ⁊c. J s. qꝺ predicē virginitatē esse necessariā ad salutē: qz tāte altitudinis ⁊ pfectionis est qꝺ pauci pñt eā attingere. vñ dicit saluator Ad atb. xix. Sūt eunuchi q castrauerūt seipsos ꝓpter regnū celoꝝ q pōt cape capiat. q. d. pauci inueniunt ad hoc idonei. y Cōsiliū aūt do. tanqz de meliori bono pp rōnes. ꝟ. dictas codē ca. z Tanqz misericordiā ⁊c. J nō solū in christianitatis statu: ꝟ etiā in apostolatus statu: ꝓ quē auctoritatē ⁊ scientiā ꝓsulēdi habeo, ꝓpter qđ subdit suū ꝓsiliū ꝺ. a Existimo enī hoc bo. esse. i. simpliciter ꝓtinere. b Propter instan. necessitatē. i. ad euitandū occupationē circa necessitatē vite pñtis: q̄ incūbit ꝓiugatis circa ꝓuisionē vxoris ⁊ ꝑlis ꝓ quā hō retrahit̄a bono ꝓtēplationis ⁊ diuine dilectiōis. c Alligatus es. Hic ꝓiūr oñditur qꝺ sit licitū. s. matrimoniū ꝛhere ⁊ iu ꝓtracto manere. iō dicit: Alligatus es ⁊c. Jqz forsitā caderes ꝑ incontinentiā. expti enim delectationē venereoꝝ in actu cōiugali reuertunt̄ ad eam de facili. d Solutus es ab ⁊c. J si potes ꝓtinere qđ est maius bonū. iō non est dimittendū ꝓ minori. e Si aūt ac. vx. nō peccasti. qz hoc est licitū viro ⁊ etiā mulieri. iō subdit: Et si nupserit virgo ⁊c. f Tribulationē tn ⁊c. J s. matrimonio iūcti: qz iminet eis anxietas mētis ⁊ labor corporis circa ꝓuisionē sue domus ⁊ ꝑlis: ⁊ qz alter ꝓiugū de facili suspicat̄ fraudē in alterꝰ de corpore: ⁊ sic anxiat̄ in mente: cuius anxietatis redūdatio fit in carne. g Ego aūt vobis parco. q. d. nō solū ostēdo vobis viaz pfectionis q̄ difficilis est in obseruātia virginitatis: ꝟ etiā matrimoniū ad qđ licite ⁊ bñ declinare potestis. h Hoc itaqz. Hic ꝓiūr oñdit qualiter pfectio virginū possit hīi aliq̄ mō a ꝓiugatis. s. a licitis abstinēdo q̄ntū fieri pōt

bono mō

Hic ad temperantiam monet. Quasi quia ꝓiungemini dum sine peccato possit fieri: itaq; hoc consilium do vobis.

Tanꝯ non habētes. Nō vtiq; facit qui habēs vxorē reddit: nō exigit debitū: ⁊ qui ꝓpter infirmitatē ꝓpriaq; ducit vxorē: plangens potius q; sine vxore esse nō potuit: qꝫ gaudens: q; duxit: ⁊ maxime qui pari ꝓfensu cōtinentiaꝫ seruant. Bratiora sane ꝓiugia iudicanda sunt: que sine filijs ꝓcreatis siue ꝑle ꝓtēpta cōtinentiā pari ꝓfensu seruare poterunt.

Tanꝯ non vtā. Ut ex bonis eius bona faciāt nō mali fiant. Que ne putent mala: bonis dant. Item q; tollunt vt ꝓbentur. Nec ꝓpo putent sūma: dantur ⁊ malis. itēq; tolluntur: vt crucientur.

Preterit. n. Ambro. Ideo hec quasi non sint existimanda sunt: q; preterit: ⁊ vt nouis corpibus nouus mundus ꝓueniat: igne purgabitur.

Cogitat q̄ do. Nec enim de damnatiōe non timēs ⁊ de salute secura: cogitat tm̄ que dñi sunt.

Vt sit sancta c. ⁊ spi. Hoc ⁊ nupta sed amplius innupta: que libera a necessitatib⁹ mūdanis q̄b⁹ astricta est nupta. intēsius vacat celestibus p̄ceptis.

Non vt laqueum. Aug. Sed ad id tendens dico q̄ honestū est: vt hō sit castus corpore ⁊ alio: non q; turpe sit ꝓiugium sed q; hoc honestius ⁊ facilitatem habeat.

Si quis aūt. Sicut de virginibus determinauit: sic ⁊ de custodibus determinat.

Melius facit. Quia apud deū meritū illi collocat ⁊ a seculi sollicitudine liberat illam. Et ideo recte ait: Melius est enim

Nicolaus

bono modo ⁊ ad supna tendēdo. dicit igitur: Hoc itaq; dico ffes: vos ad pfectionez luitando. a Tps breue est. s. vite humane: ꝓpter q̄ qlibet dz q̄ntū pōt ad pfectionē conari q̄diu hz tps meredi. iō subdit: b Reliquū est vt ⁊ q ha. vxo. tanꝯ nō ha. sint. q̄ sit duplr. vno modo q; reddant debitū: nō tm̄ exigāt. alio modo pfectio⁹: vt vter q; cōiugū de cōi ꝓfensu inci piat ꝓtinere: ꝓpter maiꝰ bonū adipiscendū. c Et q flent. i. tristicie māz hñt: q̄ frequēter ꝓtingit in matrimonio ꝓpter varias causas ꝓtingentes circa cōiuges prolem ⁊ familiā. d Tanꝯ nō flentes. patiēter sustinētes ⁊ ex spe retributiōis eterne ꝓsolationē recipiēdo. e Et q gaudēt. i. māgaudēdi hñt ex aliq̄ tpali ꝑsperitate circa se prolem ⁊ familiam ꝓtingēte. f Tanꝯ nō gaudētes. cogitādo q; nō multū est gaudendū nisi de bonis spūalib⁹ ⁊ eternis. ꝑsperitas enim tpalis frequēter vergit in nocumentum. g Et q emūt tanꝯ nō possidentes. cogitādo q; nō habem⁹ hic manentē ciuitatē sed futurā ingrim⁹: Heb. xiij. ca. h Et q vtunt hoc mundo. i. ꝑfit vti bonis hui⁹ mūdi eo q; sunt diuites ⁊ in corpe sani. i Tanꝯ nō vtant. accipiēdo de bonis ꝑsentib⁹ q̄ntū min⁹ pōt fieri: salua tm̄ decētia status ⁊ ꝑsonarū: ⁊ q; hec sūt difficilia. ideo subdit ad hoc rō motiua: cū dī: k Preterit enim figura hui⁹ mūdi: q; est in cōtinua variabilitate: ꝓpter q̄ parū curandū est de bonis ꝑsentis vite: q; nihil est ibi stabile: vel potest hoc referri ad finē mūdi appropinquantē: tūc enim cessabit figura. i. cursus hui⁹ mūdi: q; tm̄ manebit ei⁹ substantia. s. corpa celestia ⁊ elemēta. ideo nō dī: Preterit substantia hui⁹ mūdi: sz ei⁹ figura. l Volo aūt. Hic ostendit ꝓfir qd circa p̄dicta sit magis eligendū q̄ntū est de se. s. ꝓtinentia virginalis que aufert mundi sollicitudinē ⁊ animaz elenat ad cognitionē dei ⁊ eius dilectionē ⁊ hoc est q̄ dicit: Volo aūt vos sine sollicitudine esse: loquēdo de sollicitudine bona spūalia impediente. m Qui sine vxore est sollicit⁹ est que dñi sunt. i. hz aptitudinē vt sollicitus sit de bonis spūalibus ⁊ eternis. n Qui aūt cū vxore est sollicitus est que sunt mūdi. ad ꝓuidendū necessaria sibi familie ⁊ vxori. o Quo placeat vxori. nō solū per dictā solli-

†⁊ quo nō generatiōe carnali, ppagād⁹ē ppīs dei: ⁊ regeneratōe spūali collgēd⁹ ⁊ hoc solū restat agēdū

fratres: †tēpus breue est. ⁊ Reliquum est vt ⁊ qui habēt vxores

†⁊ studēdo dei fuitlo ñ opī carnis ⁊ aliq̄ ꝓspitate sēli

†tāq̄ non habētes sint: ⁊ ⁊ q gāu

†⁊ ius timētes corr ōpi ⁊ ⁊ p cessib⁹ ꝓiugū uel aliq̄

dent tanq̄ nō †gaudents: ⁊ ⁊ qui

tristicia seculi ⁊ vr q; puidēt filijs

flent: tanq̄ nō flentes: ⁊ q ēmūt

†⁊ ñ apponāt cor ꝑturis reb⁹ ⁊ vt ⁊ vlr colligam

tāq̄ †non possidētes: ⁊ ⁊ q vtān

tur hoc mūdo: tanq̄ nō vtātur.

⁊ quotidie senescit: ⁊ pulchritudo: non sub stantia

Preterit enim figura hui⁹ mūdi.

⁊ ñ nubtiis hoc ꝓsulo ⁊z magis volo † ⁊ rei vxoris

qn a ꝓminuta ꝓpensu e vigilaf

Volo aūt vos †sine sollicitudine

⁊ quia.

esse. Qui sine vxore ē: sollicit⁹ est

⁊ vt impleat †⁊ nō q̄o mūdo placiat ⁊ interiori pul-

chritudine ⁊ sed

ceat deo. Qui aūt cū vxore ē sol-

⁊ de domo. i. regenda ⁊ etiam

licitus ē q̄ sunt mūdi: quomodo

†⁊ q; ptim deo: pti m seruit mūdo ⁊ nō naturali sed

actu † ⁊ similiter vidua vt virgo

placeat vxori. †Et diuis⁹ē. † Mulier innupta ⁊ virgo q̄ innupta ē

⁊ ñ si cogitat ne dānet a deo: q̄ ē tio: custos maior

cogitat que domini sūt: vt sit san

†⁊ actionibus q̄ gerant ministerio corpis †⁊ voluntate

cta ⁊ †corpore ⁊ †spū. Que autem

†⁊ nō vt scā nō sit ⁊ si min⁹: nō enī pōt fieri vt non sit

sēm corpus quo sanctificatus vtitur spūs

nupta est: †cogitat que sūt mūdi

† ⁊ ꝓsulo nō nubere: sed ad vtilitatē hoc dico: vt expe

ditius deo seruiatis: non vt ñ incontinentes ēstis: sim

quomō placeat viro. †Pro vro ß

vobis laqueus fornicationis ⁊ occasio

⁊ maiorem

ad utilitatē vestram dico: nō vt laqueū vobis injiciā. Sed ad id q̄ honestū ē: ⁊ q̄ facultatē prebeat sine impedimēto domino ob-

⁊ q̄ est in coniugio ⁊ se

⁊ ñ honestius ⁊ expeditius: ñ figa ꝛc. ⁊ ne ñ virgo nō peccat custos eius videat peccare dicit: siquis ꝛc.

secrādi. Si quis aūt turpem se

⁊ q̄ñq; ⁊ de

videri existimat sup virgine sua

⁊ vitra pubertatē † ⁊ q; virgo non vult ꝓtinere

⁊ vt nubat q; virgo non vult continere.

q; sit supadulta: ⁊ ita oportet fie

⁊ virgo ⁊ custos ⁊ custos ⁊ virgo.

ri q̄ vult faciat. Nō peccat si nu

† iō dico ñ oportet nō peccat: nam de isto pz

bat. †Qui firm⁹ statuit in corde suo

⁊ i ꝓposito: ñ curās vr sobolē: vel aliud hm ōi.

⁊ cū virgo velit continere ⁊ leg.

firm⁹ non habēs necessitatē po-

⁊ m plende

testatē aūt habēs sue voluntatis

⁊ q † nō ex leuitate statuit: ñ ex indicio mētis bo

ñ ē decreuit † nō ingerēs somit ē nuptiarū

q hoc †iudicauit i corde suo †serua

† nō tm̄ nō peccat † ⁊ q; ita oportet fieri vt dixim⁹

re virginē suā: †bene facit. † Igit ⁊ qui matrimonio iungit v̄ginē

† ⁊ q; licet q̄ facit † cū habeat ptātē sue voluntatis.

suā †bene facit: ⁊ † qui non iungit

† sili⁹ viduo pōt nubere: sed beatus est continere: vel

virgo quocūq; tpe pōt nubere: sed coniugata etiam

melius facit. † Mulier alligata ē

si dimissa est non potest dum viuit vir.

⁊ viri † ⁊ vt nō liceat alij nubere.

legi quātō tempore viuit †vir ei⁹.

⁊ tamen prime nuptie a domino secunde permisse

⁊ i. permittit ei vt.

Q. si dō: mierit vir eius: liberatā

† sine turpitudine ⁊ viro siue religionis vel sue legis

est a lege. Cui vult nubat: †tm̄ in

⁊ innupta:

domino. Beatior aūt erit: si sic p̄mānserit secundum meū consiliū.

qd licet ⁊ expedit: qꝫ qd licet ⁊ nō expedit. Aug. Nec enim bene vtit hō malo. ibi ꝓpo bene vtit bono. Duo enim hec sc̄z bonū ⁊ malū: ⁊ hec duo bonus vsus ⁊ malus vsus sibimet adiuncta quatuor differentias faciunt. Bene vtitur aliquis bono: ꝓtinentiaꝫ dedicans deo. Male vtit quis bono: cōtinentiā dedicans idolo. Male vtit quis malo ꝓcupiscentiā relaxans adulterio. Bene vtitur malo ꝓcupiscentiaꝫ restringens cōnubio: sic ergo melius est bene vti bono qꝫ bene vti malo.

Mulier alligat. Dixerat mulierē causa formicationis a viro recedētez manere innuptā: aut viro suo recōciliari: ⁊ non dixerat: an maneret toto tēpore vite suc: an tēpore viri: hoc determinat. Cōtinuatio: Virgo semper potest nubere cui vult: sed mulier. i. vidua sepata a viro viuente viro alligata est legi ꝛc. B

Quod si dormi. ꝛc. Aug. Non dicit primus vel secundus: vel quotus nec nobis diffiniendū q̄d nō diffinit apostolus. vñ nec vllas debeo damnare nuptias: nec eis verecundiam numerositatis auferre. Bñs aūt septēuirā nō damnat: nec dicit i resurrectiōe non posse esse. Sed tm̄: neq; nubēt: neq; nubent. vñ nec ꝓtra humane verecundie sensum audeo dicere: vt quoticns voluerint nubant: nec ex corde meo quotaslibet nuptias ꝓdemnare. Quod dicit vniuire: hoc omni vidue. Beatior erit si sic permanserit. rom. 7. a.

Beatior autez ꝛc. Satis ostendit beatā esse etiā post mortē viri. iterū nubentē fidelez: sed beatiorē nō nubentem. vnde maxime cathafrigarum ⁊ nouatianorum hereses ꝓ-

de lyra

citudinē sed etiā per reddi tionē debiti. p Et divisus est. partim seruiens mūdo ⁊ ptiz deo ānticūq; bñ viuat i mrimonio. q Et mu. inu. q; idē est ex pte mlieris sic ex pte viri: ⁊ pz ex dicē lfa. r Bono ß ad vti. vfaz dico. ofidēdo vobis id q̄ ē melius ⁊ magis eligibile potētib⁹ ꝓtinē. s Nō vt la. vo. injiciā. q; nō dico ß tā q̄ necessariū ad salutē: ß enī eēt illaqueare infirmos q; nō pfit ꝓtinē. t Sz ad id q̄ honestū est. ꝓtinētia enī est honestissima. u Et q̄ fa. p̄beat sine impedimēto dño obsecrandi. i. sacre seruiēdi quā facultatē p̄bet ꝓtinētia auferēs impedimēta deo libere seruiēdi: que frequēter ꝓtigūt ex ꝓiunctiōe mrimonij pp sollicitudinē ānexā circa tpalia: ⁊ pz p p̄dicta. x Si qs aūt turpē. Hic ꝓfir aplus agit de virginū custodib⁹ q i ꝓmitiua eccla erāt pfes carnales ⁊ pfes spūales. i. epi q⁹ a parētibus tradebant aliqñ virgines custodiēde: igit si custos virginis postq̄ ipsa venerit ad etatē adultā videat p signa, pbabilia ipsaz volūtariā de virginitate seruāda dz eā sic custodire. sin aūt: nuptui tradē: ⁊ ß est q̄ dī: Si quis aūt turpē. i. male gratiosū. y Se vi. cri. sup virgine sua. i. sup virgie q̄ ē i sua custodia. z Qꝫ sit sup adulta. i. iā pucnerit ad etatē nubilē. a Et ita opor. fie. q; cursus tpis ⁊ etatis nō pōt ipediri. pōt aūt custos talis virginis male gratiosus videri dupl̄r. vno mō a virgine cui displicet a nuptijs retardari. alio mō ab alijs q timēt de lapsu virginis cui⁹ verecūdia in custodē reuerteret. iō subdit: b Qui vult. virgo custodita. c Faciat. matrimoniū ꝯhēdo: q; i ß. d Nō pec. nec ei⁹ custos peccat. e Nā q statuit ꝛc. firm⁹: de custodia virginis. f Nō hñs ne. tradēdi eā nuptui: q; nō videt eā ad hoc inclinari nec timet de ei⁹ lapsu verecūdari. g Protestatē aūt ha. sue vo. de custodia secura virginis. h Et hoc iu. i cor. suo ser. vir. suā. absq; ꝓiugio. i Bñ facē. seruās eā i statu pfectionis: ꝓpter q̄ ꝓcludit: l: Igit ꝛc. ⁊ pz lfa ex dict. l Mulier. Hic vltimo agit de viduis. d. Mlier alligata ē legi. i. vinculo ꝓiugali. m Quāto. t. v. v. c. vita corpali. n Qꝫ si d. v. e. p mortē corpalē. o Liberata ē a le. i. a dcō vinculo. p Cui v. n. t. i d. i. dū tñ vir sit fidel: q; ñ pōt ꝯhē cū infideli. q Beatior

ãunt: quas buccis sonantibus nõ sapientibus tertullianus inflat: dũ secũ das nuptias tanq̃ illicitas maledico dente ꝓscidit: q̃s oĩno licitas apostolus sobria mente ꝓcedit. Ambro. De tertijs aũt ⁊ q̃rtis ⁊ de vltra pluriꝫ nuptijs solent homines mouere questionez. Sed quis audet diffinire qõ nec apostolum video diffiniuisse.

Puto autez. Nõ dubitat aplꝰ: sed ꝓtẽptores increpat: vt ⁊ dñs dicens: Si me scirctis forsitan ⁊ patrẽ meũ scirctis: vel putas inueniet fidem in terra: verbo dubitationis infidelitatem arguit.

C. VIII.

a d Ehis aũt que. Quasi scitis eque mecuz q̃ lz ea comedere: q: oẽs scientiã habemus: de his dicit qui habentes scientiã cum offendiculo edebant. Quos primũ arguit: nec sufficienter scire dicit: Alij autem ignari sub veneratione idoli comedebant.

Scientia inflat: charitas ꝙo edificat. Augu. Per se inutilis est scientia: cum charitate vtilis. Per se inflat in superbiã: vt demones qui greco nomine a scientia sic sũt nominati: ꝓpter elationem scientie datus est paulo stimulus. Melius ẽ scire infirmitatẽ nostrã q̃ naturas rerũ: quã scientiam qui apponit: apponit dolorem peregrinationis ex desiderio patrie.

Augu. Humilium virtus est de scientia non gloriari.

Aug. Ubi est scientia: charitas est necessaria: ne infletur.

Si quis aũt di. deũ. Hic diligit deum: qui charitatis causa scientiaz mitigat: vt prosit fratri pro quo christus mortuus est.

De escis autẽ. Vituperata scientia coꝛ tandẽ aperit q̃ est ea vera.

Idolum nihil est in mũdo. Ambro. Id est iter creaturas mũdi. Materiam enim deus formauit: sed stultitia hominuz formã dedit. Quecunq̃ facta sunt naturaliter: quecunq̃ enim sunt in creaturis: facta sunt p verbũ. Sed forma hominis in idolo non est facta per verbum: sicut nec peccatum per verbum. Sed est nihil: ⁊ nihil fiunt homines cum peccant.

Vel illud qõ putabãt esse idolũ: nihil est. Estimabant enim idoluz esse psonã subsistẽtẽ ex simulacꝛo ⁊ spiritu psidente. Vel idolũ nihil ẽ i mũdo

Nicolaus

aũt erit si sic pmãscrit. Sm meũ ꝓsiliũ. s. in ꝓtinẽtia viduali. tum q: sic pmanendo liberius seruire põt dño. tum q: secũde nuptie sunt signũ incontinẽtie. a Puto aũt q̃ ego spiritũ dei habeã. Hoc aũt addit ad ostendẽdũ q̃ suo ꝓsilio sit credenduz: nec dicit puto dubitatiue: q: certus erat per reuelationẽ spiritũ dei se habere: sed dicit hoc ad tollendã aliquoꝛ iactantiam ne se assererent presũptuose spirituz dei habere: q: nescit homo vtrũ amore vel odio dignus sit: Ecclesiastes. ix.

C. VIII.

b d Ehis aũt. Postq̃ apls corinthios instruxit de matrimonio. hic cõsequẽter eos listruit de eucharistie sacꝛo. Et diuidit in duas ptes. q: ꝑmo excludit vitiũ ꝓtiũ qõ ẽ pticipatio mẽse idoloꝛ. secũdo accedit ad ꝓpositũ ostẽdẽdũ. ca. xi. Prima i duas. q: ꝑ excludit pticipatiõis occasionẽ. 2° ipsaz pticipationẽ. ca. x. Prima adhuc in duas. q: ꝑ excludit dictã occasionem. 2° iducit ad oppositã pfectionẽ. ca. se. Circa primũ sciẽdũ q̃ iter corinthios erãt aliq scioli cognoscẽtes q̃ carnes idolis imolate ex hoc non ꝓsequunt aliquã ꝓsecrationẽ vt gẽtiles credebãt: nec aliquã imundiciã vt iudei estimabãt. iõ indifferẽtes carnes imolatas idolis coꝛã qbuscũq̃ comedebãt in scãdalũ ifirmoꝛ: ⁊ sic coꝛ scia erat alijs occasio ruine: ꝓpter qõ sic apls ꝓcedit: q: ꝑmo declarat scientiã nõ valere nisi sit ordinata sm charitatem. 2° de idolatitis ostẽdit ꝺitatẽ. ibi: De escis. 3° arguit scãdaliçãtiũ temeritatẽ. ibi: Sz nõ. Circa ꝑmũ dic: De his aũt q̃ ido. sa. scim⁹. s. q̃ nullã ꝓsecrationẽ aut imũdiciaz ꝓhẽt. c Quia oẽs sci. dei habem⁹. videlz q̃ est vn⁹ de⁹ creatoꝛ oĩuz: ⁊ q̃ ois creatura ei⁹ bona est. Sciendum tñ q̃ apls hic logt de coꝛinthijs ꝺcelligẽtib⁹ ⁊ nõ de simplicib⁹ vt patebit magis i sequẽtib⁹: ⁊ q: iter illos sciẽtes aliq habebãt sciaz charitate ordinatã. aliq ꝺo nõ. iõ subdit: d Scia inflat. i. scia sine charitate facit supbire. e Charitas ꝺo edificat. i. scia charitate ordinata est ecclie edificatiua. f Si quis aũt se ext. sci. aliqd. i. psumẽs de sua scia plus credit scire se eꝛ sciat i ꝺitate. g Nondũ cogno. quẽadmodũ opoꝛ. euz scire. i. de se sentire humiliter ⁊ vti sua scia charitatiue. ⁊ talis scia approbat a deo. iõ sequit: h Si qs

† qõ vos nõ putatis ††sicut alij apostoli ††quo spirante hec ⁊ alia suadeo

†Puto aũt q̃ ⁊† ego spiritũ† dei habeam. C. VIII.

ꝺe his questistis ⁊ docui: sed de istis nõ fuit. opus querere q: scitis vt ego

† de idolothitis

d Ehis autem que idolis

† posse comedi

sacrificant scimus: qũia

†† de creatore ⁊ creatura †† sed nõ valet hec scientia q: facit nos supbire contra ignaros: sz charitas edificat infirmos: q̃ qõ eis obesse potest dimittit ⁊ ideo eam habete: non inflantem suentiam † si sola est

omnes† sciẽtiã habem⁹. †Scien-

† que non inflatur

tia inflat: charitas ꝺo edificat.

† sed nec pfecta scientia ẽ q: si scit aliquid qõ sz eis vti nõ nocet q̃ ea scia sic deberet vti. ne noceat alij.

Si qũis aũt se existimat scire aliquid: nondũ cognouit quẽad-

† sibi e non perfecte: sed qui diligit fratrem: vere scit deo approbante

dum opoꝛteat euz scire. †Si qũis

† approbatus

aũt diligit deum: hic cognitus ẽ

†† his ꝑdictis modis nõ valet scia: sz tñ in hoc vera ẽ. ab eo. †Be escis aũt que idolis i-

† q̃ licet comedi q̃ nõ ab idolo ꝓtamiata

molant: scimus: qa nihil ẽ idolũ

† ne putet deus esse in idolo

in mundo: ⁊ q̃ nullus ẽ de⁹ nisi

† vnus tñ † pticipatione deitatis

vnus. Nam ⁊ si sunt q dicantur

†† sol ⁊ luna † iam recepti † morantes †† appollo †† aug. non falso putatos dico: sed in veritate dij: pticipatione deitatis: vel ancti

dij siue† in† celo siue† in terra. †Si-

†† q alijs ꝓsunt in terra apostoli: in celo archangeli.

qdẽ sũt dij multi ⁊† domini mul

†† qui credim⁹ †† qui naturaliter ⁊ substantiue est deus vnus cũ filio ⁊ spũcõ †† q ⁊ nos in se credentes facit deos: sm illud: dedit eis ptãtẽ filios dei fieri his qui credunt in nole eius.

ti: †nobis tñ† vnus† deus pater

†† credimus esse patre q: † in gra illi⁹ foueri † cũ pre in substãtia. i. nobis vnus ẽ deus pater ⁊ christus

ex quo† omnia: †⁊ nos in illo. † Et

vnus domin⁹ ihesus christus: per

† creata †† q: p ipsũ informati sum⁹ in cognitõe dei p quẽ sum⁹ creati † in deo † xpm †† nos hoc scimus

quẽ omnia: ⁊ nos† q ipsũ. †Sed

† vnius dei † non in omnibus.

nõ in omnib⁹ ẽ scientia. Quidaz

† q: putãt idolã ali qd diuinũ e ẽt nũc: sicut añ puer

autẽ cũ cõscientia vsq̃ nunc ido-

sionẽ †† i. cũ reuerẽtia idoli q̃si aliq̃ illic eẽt diuinitas † de sacrificatis

li† quasi idolotbitũ† manducãt:

† non cibus polluit.

⁊ cõscientiã ipsoꝛum cũ sit infirma

i. nullius rei que sit in mũdo similitudinez habens. Idolum enim hic appellat speciẽ quã nõ vidit oculus sed animus sibi fingit. Ideo distincte in lege dictũ est. Nõ facies idolũ: neq̃ omnem similitudinez rei. Similitudo ꝺo est cum aliquid ex his que sunt in celo ⁊ in terra: vel in aquis formatur.

Nisi unus. Hoc dicit ne putet deus esse in idolo. Aug. Unus enim tñ deus est pater ⁊ filius ⁊ spũsanctus. i. ipsa trinitas vnus deus est. Nullaq̃ fit partiũ in deitatis vnitate diuisio: nõ enim de⁹ pr̃ pars est dei. Tres enim psone sunt pater ⁊ filiꝰ ⁊ spũsanct⁹: ⁊ hi tres (q: vni⁹ substantie sunt) vnuz sunt: ⁊ sũme vnum sunt: q: ibi nulla naturarum nulla est diuersitas voluntatũ. Si enim natura vnũ essent: ⁊ ꝓcisione nõ essent: nõ sũme vnum essent. Si ꝺo in nã dispares essent vnũ nõ essent. Porro christus vna psona est gemine substãtie: q: ⁊ deus ⁊ homo est. Nec tamẽ de⁹ vel homo pars huiꝰ psone dici põt. Idez aliogn filiꝰ dei anteq̃ sumeret formaz fui nõ erat tot⁹ ⁊ creuit cũ homo diuinitati eius accessit. Et si in vna psona pars nõ põt eẽ deus: q̃nto magis pars trinitatis eẽ nõ põt quicũq̃ vnus in tribus. Huius ergo trinitatis nec tertia pars est vnus: nec maius aliquid omnes q̃ singuli.

Nobis vnus: gentib⁹ plures: quos terret deus noster. i. demones qui volẽtes videri dij sibi exigunt que vero deo debent: aras sacrificia: ⁊ alia. Noster ꝺo hoies deos facit. In scripturis nõ dicuntur angeli dij: ne putarent colẽdi: sed nomine officij angeli: vt ille colatur cuius sunt nũcij. Deus deoꝛ'rex magn⁹ super oẽs deos: ꝑ nõ nisi de scis.

Deus. Tribus modis dicit. Substantiue dicit deus trinitas. Adoptiue sancti q̃ p adoptiõis gr̃am dij sunt. Nuncupatiue demones ⁊ idola.

Et unus dñs ihesus christus. De christo pro humanitate subdit: sed de spiritu sancto non oportuit.

Ex quo omnia per quez o. Omnia a patre sed per filium creata sũt. Nec alia per filiũ: alia per patrẽ: sed cadẽ: alioquin iaz nõ omnia p patrẽ: nec oĩa per filiũ. Si aũt oĩa p patrẽ: ⁊ oĩa p filiũ. q̃ cadẽ p pfez q̃ ⁊ p filiũ facta sunt: equalis est ergo patri filius ⁊ inseparabilis opatio vtriusq̃.

de lyra

aũt diligit deũ. in cuius vera dilectiõe includit proximi dilectio. i Hic cognit⁹ est ab eo. cognitiõe approbatiõis. k De escis aũt. Hic ꝓsir ostendit veritatẽ de sacrificijs idoloꝛ que dicunt idolatica: dicẽs: De escis autẽ que idolis imolant scim⁹: nos magis ꝺcelligentes: l Quia nihil idoluz est in mũdo. Materia aũt idoli est aliq̃ res: vtpote aurũ: argentũ: lapis vel lignũ: sed ꝓpria rõ idoli est q̃ sit representatiuũ dei. representat aũt falsum deũ: ⁊ sic idolũ nihil est. falsuz enim ⁊ nõ ens ꝓuertunt: sicut verũ ⁊ ens: qõ aũt nihil est nullã imundiciã aut ꝓsecrationẽ põt dare rei imolate. m Et q̃ nullus est deus nisi vn⁹. q: nã diuina nõ est multiplicabilis. n Naz ⁊ si sunt q dicant dij ꝛc. q. d. hoc ꝓuenit ex deceptiõe holuz nomẽ deitatis aliꝭ a deo falso attribuentiũ. o Nobis tñ. in ꝺitate fidei ꝛistentibus. p Unꝰ de⁹ pater. oĩuz p creationẽ: de quo subdit: q Ex quo oĩa. sunt in effectu: r Et nos in illo. nõ solũ sm esse nature qõ ꝓseruat ab illo: sz sm esse gre p qõ spãli modo creatura rõnabilis est i illo. s Et vn⁹ dñs Ihus xp̃s. s. vnitate psone nõ nature: q: naturã hz diuinaz ab eterno: ⁊ humanã ex tpe. t Per quẽ oĩa. ꝓducta sũt ⁊ subsistũt sm diuinitatem: q: p verbũ diuinũ qõ est filiꝰ oĩa facta sunt: Job. j. Oĩa p ipsuz facta sunt: ⁊ in esse ꝓseruant: Heb. j. ca. Portans oĩa verbo virtutis sue. u Et nos per ipsuz. sumus spãliter ꝓstituti in esse gratie. x Sed nõ. Hic ꝓsir arguit temeritatez illoꝛ qui de sua scientia psumentes comedebant indifferenter idolatica: qõ videtes fideles simplices potissime ꝓuersi de gentibus credebant eos comedere ad modũ gentiliũ. s. in venerationez idoli: ⁊ exẽplo coꝛ inducebant ad sic comedendũ ⁊ sic peccabãt grauiter reuertentes ad ritum gentiliũ ⁊ p ꝓsis illi q̃ sua sciẽtia abutentes simplices ad hoc inducebant: ⁊ hoc est qõ dicit: Sed nõ in oĩb⁹. s. fidelibus. y Est sciẽtia. cognoscẽdi q̃ idolũ nihil est ⁊ q̃ nullã imundiciã aut ꝓsecrationẽ dat carnibus imolat: ⁊ de istis simplicibus subdit: z Quidã aũt cũ ꝓsciẽtia idoli. i. credentes q̃ idolũ habeat aliqd numinis. a Usq̃ nũc q̃si idolaticũ mãducant. i. q̃si habent aliqd ꝓsecratiõis ab idolo ⁊ in reuerẽtia idoli. b Et ꝓsciẽtia

coꝛ cum

¶Polluitur. ¶Per illos qui habēt scientiā vnius dei: sed nō cū charita
te p quos in hūc errorē infirmi inducebant: quoz nō cibus polluit ꝙ scia.
In christo. In christū peccare est christuz negare. In christo in his que
sunt christi. In christo: cuius regnū diminuistis. C. IX.
u ¶On sum liber. Incipit se ꝓponere in exēplū vt sicut ipse abstinet a licitis p scā
dalo fratrum: ita ⁊ illi.
Quasi. Abstinete ab hoc licito: qz ego habeo libertatē accipiēdi stipendia ⁊ tamē nō accipio. Et si sic inductum sit: intendit tñ se cōprobare apostolū: qz occasione pseudo min⁹ de eo senserunt corinthij.
Liber: licet mihi quod alijs apostolis: de euangelio viuere.
¶Nunquid nō ha
po. Aug. ¶Permisit enim dñs nō iussit aplis accipe necessaria a subditis: vt qsqs vellet eo uteret: qđ sibi liceret ex dñi cōstitutiōe. Si qs ño vti nollet nō ꝫ iussuz facēt: ꝫ de suo iure cederēt. ¶Ptās est: non iussio dñi: accipe sūpt⁹.
Nicolaus
eoz cū sit infirma. i. erronea. a ¶Polluit. per peccatum. b Esca aūt nos nō cōmendat deo. i. nō facit nos maioris meritī ānū est de se vel demeritī. ideo subditur:
c Neqz enim si manducauerim⁹ abūdabi. ⁊c̄. i. abstinētia a cibo imolato idolis vl ei⁹ comestio nō facit nos deficere a gratia vel ꝓficere in ea: sed timētio ⁊ modus comedēdi et abstinēdi facit deficere a gratia: sicut cū aliqs comedit intētiōe veneradi idolū ꝓut faciebāt simplices xp̄iani: vel modo indiscreto ꝓut faciebant scientes ꝓsumptuosi: talia faciunt a gratia deficere: et hoc est qđ dicit: d Videte aūt. i. diligenter attendite vos scientes. e Ne forte hec licentia vestra. i. scientia qua cognoscitis idolatica esse licita ad māducandū q̄ntū ex natura est rei. f Offendiculū fiat infirmis. i. offendere faciat infirmos vel ignorantes: ⁊ subdit modū per quē faciebant eos offendere. v. g Si enim qs .i. simplex xp̄ianus. h Viderit eū qui habet scientiā. p̄dicta de idolaticis. i In idolio recūbentē. i. comedentē in loco vbi comedunt carnes idolis imolate. k Nōne ꝓscientia eius cum sit infirma. i. ad cadendū prona.
l Edificabit ad manducandū idolatica. i. ad manducandū in veneratione idoli trahet. q. d. sic. qz credit sapientiorē hoc modo comedē. m Et peribit infirm⁹. quodāmodo idolatrando. n In tua scientia frater .i. occasione tue scientie. o Propter quē xp̄s mortu⁹ est. ꝓpter qđ salus eius nō esset sic ꝓtenēda. p Sic aūt peccantes ⁊c̄. i. tale pctm̄ nō est solū cōtra ꝓximū sed etiā ꝓtra deū: ꝓpter qđ ꝓcludit apostolus: q Quapropter si esca ⁊c̄. talis enim abstinētia ad euitandū scandalū infirmoz est meritoria ⁊ etiā necessaria ad salutē: saltez quousqz doceant infirmos q talis comestio non est illicita. C. IX.
r On sum liber. ¶Postqz aplis reprehēdit aliquoz indiscretionem. hic
n ꝓfr inducit eos ad pfectionē. s. vt a licitis abstineāt ne infirmos scādalizent: ⁊ etiā vt sibi ⁊ alijs magis ꝓficiant p virtutis exemplū. ⁊ primo ad hoc inducit ad pfectū sui exēplo. secūdo currentiuz in stadio. ibi: Nescitis q hi. Circa primū sciēdū q aplis se ponit alijs in exēplum in hoc q lz haberet potestatē accipiēdi sumpt⁹ ab alijs gb⁹ p̄dicabat: tamē abstinebat victū querēs ex ꝓprio labore vt magis ꝓficeret in p̄dicatiōe. per hoc enim apparebat q nō q̄rebat tpale lucrū: sed salutē animarū: p hoc etiaz p̄cludebat via falsis aplis q p̄dicabāt causa tpalis lucri. Sic ergo procedit: qz p̄mo declarat ꝓpositū. secūdo remouet dubiū. ibi: Non aūt scripsi. ¶Prima in tres. qz p̄mo declarat ꝓpositū auctoritate. secūdo rōne. ibi: Si vos nobis. tertio exēplo. ibi: Nescitis q hi qui. ¶Primū aūt declarat triplici auctoritate. s. officij aplici: ⁊ vsus publici: ⁊ auctoritate veteris testamēti.

ſ esca sumpta vel nō sumpta ſ illis nocet vſa cōestio vobis aūt nō ꝓdest: sed fides esce ꝓdest vobis.
pōlluit. Esca aūt nos non comē
ſ sed ex fide eius tm̄
dat deo. Neqz ēni si nō māduca
ſ minus⁊ habebimus bonum
uerim⁹ deficiem⁹: neqz si mandu
† ſ in bono virtutū vel beatitudinis: sed ex fide eius tm̄ ‡ quātū ad vos nihil est esca ipsa sed videte.
cauerim⁹ † abūdabimus. ‡ Vidē
ſ qz potest esse ⁊ non esse.
te aūt nē forte hec licentia vestra
† ſ in fide ſ q nesciunt adhuc idolū nihil esse
‡ ſ ⁊ potest esse offen. infirmis.
offendiculū fiat † infirmis ‡. Siqs
ēni viderit eum qui habet scien
ſ in presentia idoli
tiaz in idolio † recumbentē: nōne
ſ per se. ſ per te.
cōscientia eius cū sit infirma edifi
ſ carnes sacrificiorum ſ sicut
cābit ad māducandū idolotica?
ſ ita † ſ qz te sapientē vidit comedere: putans sub idoli veneratione.
Et pibit infirmū s in † tuā scientia
ſ ⁊ ita grauiter peccas
frater: ꝓpter quē christ⁹ mor
ſ in fratres ita peccatis
tuus est. Sic aūtem peccantes in
fratres: ⁊ pcucientes conscientiā
ſ cuius membra sunt
eorum infirmam in christo pecce
ſ ⁊ quia in christo peccatis: abstinete sicut ego etiam ab omni carne
tis. Quapropter si esca scādali
cat fratrez meū: nō manducabo
ſ nō solū imolatā † ſ sicut ꝓstat q nō post mortē sicert⁹ ſ ꝙ nō i vita māducabo ſ .i. nec hic nec i futuro ‡ ſ nō q mala sit esca sed.
carnē in † eternū: ‡ ne fratrē meuz
scandalizem.

C. IX.

¶On sum liber? ¶Nōn suz
ſ vtiqz liber suz accipe: qz aplis: aplis qz
u xp̄m vidi ꝙ quo minus viderer
ſ per auctorem ostendit.
apostolus? ¶Nonne chri
stum iesum dominum nostrum
ſ in via vel in templo † ꝓ effectū ſ ego. aplis: quia vos opus apostolatus
vidi? † ¶Nōne opus meū vōs estis
ſ ad gliaz dñi ſ dño tñ operāte † ſ qz estis meū opus
ſ alijs. i. iudeis quoz legem euacuabat.
in domino? † Et si alijs nō sū apo
ſ q̄ per me ꝓuersi estis ſ vobis suz
stolus: sed tamē vobis sū. Nam
ſ forma a similitu. figuli in vobis apparet: qz ego sum aplis: dū ea habet ꝙ me q̄ aliꝰ ꝙ alios aplos: ⁊ lō. ꝙos apud alios q̄ dubitāt aplis defendo
signāculum apostolat⁹ mei vos
estis in domino. ¶Mea defensio
ſ q̄ dubitēt vtrū aplis sim⁊ nō ſ vos. i.
apūd eos qui me interrogāt: hec
ſ ⁊ qz aplis ſ ego ⁊ mei
ē. ¶Nunqd nō habemus potesta
ſ viuendi de stipendijs vris ſ vestra.
tē manducandi ⁊ bibendi? ¶Nū
quid nōn habemus potestatē so
ſ nobiscū vt nobis ministret
roz̄ mulierem circunducēndi: si
† ſ non hos reprehendit: sed eoz more sibi ꝓbat licē
‡ ſ qui maiores iacobus ⁊ ioannes
cūt ⁊ † ceteri apostoli ⁊ fratres do
ſ qui princeps
mini ⁊ cephas? Aūt solus ego ⁊
ſ sm vos ⁊ vel ptāte nō opandi. i. celsandi a labore manū: quasi miqz haberemus.
barnabas nō habemus potesta
‡ ‡ .i. accipiēdi † ſ g filiudies humanas hoc idē ꝓbat
tē hoc † operandi? ¶Quis militat
ſ vtiqz nullus
suis stipendijs vnqz? Quis plā
tat vineā: ⁊ de fructu ei⁹ nō edit?
Quis pascit gregē: ⁊ de lacte gre
gis nō māducat? ¶Nunqd scōm

Sororem mulierez. Domin⁹ in comitatu suo mulieres habuit: ne vt derentur a salute: que ⁊ ministrabant ei. Sic ⁊ apostoli.
Sororez mu. Dñs cui angeli ministrant infirmis cōpatiēs: loculos habuit: quo mitteret pecunia a fidelib⁹ data victui necessaria: quos cōmendauit iude: vt fures si non possemus vitare: disceremus in ecclia tolerare. Et mulieres ministraturas. sequi se voluit: ostendens quid a plebibus deberet euangelistis.
Operandi. Ambro. Operandi honestius: pro accipiendi.
Quis militat. Ne qz abstiet: coapostolos reprehendisse videretur. addit: Quis militat.
Et de lacte. Lac gregis dicit qcqd a plebe prepositis datur. Et his verbis satis indicat apostolus nō sibi aliqd vsurpasse vltra debitum coaplos suos: si (sicut dñs cōstituit ex euangelio) viuentes panez gratuitum manducabant: ab eis sūptum quibus gratuitam gratiā predicabant.
de lyra
secūda ibi: Quis militat. tertia ibi: Nūqd secūdū. Circa primū sciēdū q alii qui malignātes dicebant paulū nō esse apostolū eo q nō fuit corpaliter cū dño ihesu sicut alij apostoli. tō ꝓmo declarat se eē aplm. secūdo ꝓbat intentū. ibi: Nūqd. Circa ꝓmū dicit: Nō suz liber. i. habēs liberā potestatē accipiendi sumpt⁹ pro publicatione euāgelii. q. d. imo habeo rōne officij: de quo dicit: s Non suz aplis: q. d. imo. qz sum a deo missus ad p̄dicandū euangelium: Act. xiij. Segregate mihi barnabam ⁊ saulū ⁊c̄. t Nōne christū ihesuz dñm nr̄m vidi. q. d. imo: qz in via cū appropiaret damasco: vt aliq dicunt: lz non sit scriptum Act. ix. sed soluz q audi-

uit eū loquentē: qz nō oia scripta sunt. vidit etiā in raptu que fuit excellentior visio q̄ alioz apostoloz: qz vidit ipsuz in gloria sua ad dexterā patris sedentē. ꝙm q ꝓdicit Aug. q vidit diuinā essentiā. vñ. ij. Cor. xij. ca. dicit se raptū fuisse vsqz ad tertiū celū. ¶Probat etiā vlteriꝰ aplatū suū p effectū vocens: u Nōne op⁹ meū. i. effect⁹ mei apostolat⁹. x Vos estis i dño. i. p̄cipaliter agēte deo. q. d. imo: qz a me habuistis initia fidei. ideo dicit:
y Et si alijs nō suz aplis ⁊c̄. q. d. ⁊ si alij vellēt hoc negare: vos tñ non potestis. z Naz signaculū apostolat⁹ mei ⁊c̄. i. forma, doctrine xp̄i per me vobis est impressa sicut per alios aplos impressa ē illis gb⁹ p̄dicauerūt.
a Mea defensio. i. aplatus mei ꝓbatio. b Apud eos qui me interrogant. tanqz dubitātes de apostolatu meo. c Nec est. s. vestra conuersio ad fidē per me. d Nūqd. Declarato officio sui apostolat⁹. hic ꝓfr ostēdit se habere potestatē accipiēdi sumpt⁹ ex ꝓsuetudine alioz apl'oz dicēs: Nūqd nō habem⁹ ptātē māducādi ⁊ bibēdi. i. viuēdi de bonis vestris. q. d. imo sicut alij apli de bonis illoz gb⁹ illi p̄dicauerūt. e Nūqd nō habem⁹ ptātē sororē mulierē. i. matronā deuotā ⁊ fidelē. f Circūducēdi. administrādū nobis necessaria. q. d. imo: aliqne enī mulieres deuote legunt secute fuisse xp̄m p̄dicantē de suis facultatib⁹ ei ministrātes: Matb. xxvij. ⁊ Luce. viij. ca. ⁊ sic etiā factū est alijs aplis post ascēsionez xp̄i. ꝛō subdit:
g Sicut ⁊ ceteri apli ⁊ ffes dñi. i. eius cognati. s. iacob⁹ ⁊ iudas ⁊ relīq.
h Et cephas. i. petr⁹ sic nolat⁹ a xp̄o Joh. j. i Aut solus ego ⁊ barnabas ⁊c̄. q. d. nulla rō est ꝙre p̄tiuemur hac ptāte quā habuerūt alij apli.
l Quis militat. Hic ꝓfr ostēdit ꝓpositū auctoritate publici vsus ⁊ rōnabilis. d. Quis militat suis stipēdijs vnqz. q. d. nullus. imo milites stipēdia sumūt a pplo terre quā defendūt. Idē ostēdit in agricolis ⁊ gregū pastoribus. apli ño fuerūt milites ꝫ hereticos insurgētes: ⁊ in vinea dñi cultores: ⁊ gregis dñici pastores: pp qđ a pplo sūptū eis debebāt. l Nūquid. Hic ꝓfr ostēdit ꝓpositū auctoritate legis dine: dicēs: Nūqd ſm hoiez. i.

Offendiculum. Forsan ꝛ hi auari erant vel se licentiã peccãdi emisse putarent: vel libertatez arguendi apostolus timeret.
Nescitis. Redit rursus etiã atq; etiã cõmendans qz sibi liceat: ꝛ tñ nõ faciat. Naturalis ratio hoc habet: vt quis inde viuat: vbi laborat.
Dominus ordinauit. Dicẽs: Ecce ego mitto vos ꝛẽ. Et paulo post.

In quacũq; domo intraueritis: ī eadẽ domo manete edentes ꝛ bibentes q̃ apud illos sunt.

Ego aũt nul. Abstinet a sũptib⁹: ne sit forma pseudo aplis rapacibus.

B Deu. 25. a. 1. thim. 5. c

Gloriam meaz. Quisqs eni co q̃ sibi debetur vti nõ vult amplio⁹ ipedit eccle. Maxima ḡ habebat gliaz aplis apud deũ nõ exigẽdo stipẽdiuz ab infirmis vel de suis laboribꝰ trãsigẽdo quottidianum victuz. Ambro. Hoc ẽ qõ stabulario ad quẽ vulnerat⁹ ille: q̃ incidit in latrones pduct⁹ est: dñs ait: Si qd amplius erogaueris reddam tibi. Amplius erogabat aplis qui suis stipendijs militabat. Vel gliaz suaz dicit quã hz apud deũ de h̃ q̃ pseudo repellebat a p̃dicatiõe nõ accipiẽdo: q̃ nõ nisi pro tpalib⁹ p̃dicabãt.

roma. 15 f.

Gloria. Quã habet apud deum infirmis cõpatiens.

Nicolaus

ex auctoritate cõsuetudis humane factũ: a Hec dico. s. q̃ p̃dicatores sũpt⁹ habere debeãt a ppl'o. q. d. imo: ꝛ hoc cũ auctoritate diuine legis. b Scriptũ est enim. Deut⁹. xxv. c Nõ alligabis os bouiꝰ trituranti i. predicatori laborãti in arca dñi: ꝛ q̃ sic debeat p̃cipaliter itelligi ostẽdit dicẽs: d Nũquid de bob⁹ cura ẽ deo? Circa qõ sciẽdũ q̃ hz diuina ꝓuidentia gnãliter se extẽdat ad oia q̃ntũcũq; minima: tñ intellectualis nã spãli modo subiicitur ꝓuidẽtie diuine inq̃ntũ hz dñiuz fui act⁹ ꝛ capax est supne beatitudinis: ꝛ hoc mõ nõ est cura deo de bobus irrõnalib⁹ qz nõ sunt hui⁹ finis capaces. Ex aũt diuina directiua est in beatitudinẽ supnãlẽ: ꝓpter qõ dicta veteris testamẽti sũt ad hoc referẽda imediate q̃ntũ ad illa que directe loquũtur de futura beatitudie vel mediate inq̃ntũ corpalia facta veteris testamẽti sũt figura noui. sm q̃ dicit ca. sequẽti. Ola in figura ꝓtingebãt illis: ꝛ h̃ modo illud p̃ceptũ de ore bouis triturãtis nõ alligãdo fuit figura de victu p̃dicatoris nõ denegãdo. iõ dicit: e An pp nos vtiq; hec dicit ꝛẽ. q. d. imo. qz figura est ꝓpter ipsuz figuratũ: sicut circulus ante tabernã pendens est ꝓpter vinũ in cellario existẽs. f Qm̃ dz in spe ꝛẽ. i. in securitate accipiẽdi sũpt⁹. nõ tñ dicit ꝓpter spez: qz premiũ p̃dicatoris nõ est sũpt⁹ tpalis sed fruct⁹ eterne beatitudis. cõpat aũt hic p̃dicator aranti inq̃ntum aperit corda hoiuz ad fidẽ suscipiendã: sicut arans terraz aperit ad seminuz suscipiendi. Si nos vobis tspiritualia seminauimus: mãgnum est si nos vestra carnalia metam⁹? Si àlij potestatis vre pticipes sũt quare nõ potius nos? Sed nõ vsi sum⁹ hac potestate. Sed omnia sustinem⁹: nẽ quod offẽdiculum gentilium vel iudeorum det⁹ euãgelio xpi. Nescitis quoniã qui in sacrario opãtur quẽ de secrario sunt edũt? Qui altario deseruiũt: cuz altario participes sunt. Ita ꝛ dominus ordinauit: his qui euangeliũ annunciant de euãgelio viuere. Ego aũt nullo horũ vsus sum. Non scribo autem hec vt ita fiat in me. Bonũ est enim mihi magis mori q̃z vt gloriaz meam quis euacuet. Mã etsi euãgelizauero ñ ẽ mihi glia: necesse ẽ hoc ꝓ iniunctiõe nec ideo dimittere: qz vbe erit. Necessitas eni mihi incũbit. Vbẽ eni mihi ẽ: si nõ euãgelizauero. Si enim volens. Quia ex: volũtate ẽ merces videamus quomodo s. si ita ex dilectione facio: vt potius patiar penuriã q̃ abutar potestate. Dispensatio mihi credita est. Quẽ ergo est merces mea: vt ẽnã euãgeliũ predicãs sine sumptu ponã euãgeliũ: vt non abutar potestate mea ī euãgelio? Nam cum liber essem ex omnibus omniũ me seruũ feci: vt plures lucrifacerẽ.

Hominẽ hec dico? An ꝛ lex hec non dicit? Scriptũ est enī ī lege moysi: Nõ alligabis os bouiꝰ trituranti. Nũquid de bob⁹ cura est deo? An ꝓpter nos vtiq; hec dicẽ? Nã pp nos vtiq; scripta sũt quoniã debet ī spe q̃ arat arare et qui triturat: in spe fructus perciendi. Si nos vobis tspiritualia seminauimus: mãgnum est si nos vestra carnalia metam⁹? Si àlij potestatis vre pticipes sũt nos magis? Sed nõ vsi sum⁹ hac potestate. Sed omnia sustinem⁹: nẽ quod offẽdiculum det⁹ euãgelio xpi. Nescitis quoniã qui in sacrario opãtur quẽ de secrario sunt edũt? Qui altario deseruiũt: cuz altario participes sunt. Ita ꝛ dominus ordinauit: his qui euangeliũ annunciant de euãgelio viuere. Ego aũt nullo horũ vsus sum. Non scribo autem hec vt ita fiat in me. Bonũ est enim mihi magis mori q̃z vt gloriaz meam quis euacuet. Mã etsi euãgelizauero ñ ẽ mihi glia: necesse ẽ hoc ꝓ iniunctiõe nec ideo dimittere: qz vbe erit. Necessitas eni mihi incũbit. Vbẽ eni mihi ẽ: si nõ euãgelizauero. Si enim volens. Quia ex: volũtate ẽ merces videamus quomodo s. si ita ex dilectione facio: vt potius patiar penuriã q̃ abutar potestate. Dispensatio mihi credita est. Quẽ ergo est merces mea: vt ẽnã euãgeliũ predicãs sine sumptu ponã euãgeliũ: vt non abutar potestate mea ī euãgelio? Nam cum liber essem ex omnibus omniũ me seruũ feci: vt plures lucrifacerẽ.

f humana. s. similitudine tñ hoc probo ꝛ nõne lex moysi idem probat
f nõ phibebis p̃dicatorẽ viuere de predicatione
† ꝛ sed ne hoc videatur ad lĩam deũ subdit ꝛ f vt de his in lege d aref preceptum
† f non pro bobus: quia propter nos tñ. non alligabis os bouiꝰ trituranti.
† f hec pp nos qz ꝛ alia ad idẽ spectãtia ꝛ hoc ẽ. f hec dicẽ? f corda aperit ad fidẽ f nõ q̃ hec principalis sit intentio
f iterũ ꝓbat p rõnes † f q̃ spũ vrum viuificant: vel que a spũsõ data sunt
f ad sustentationem
† f qui causa salutis vestre laboramus ꝛ f ecce licet nobis accipere
† f qz fortiã nõ egere eũ dicerẽt ꝓtra hoc subdit.
† f quia si acciperet apostolus pseudo iam libere acciperent: ꝛ sic in predicatione. durarent ꝛ ita impedimentum fieret euangelio
† f in tẽplo f vel hoc de gentibus. † f vt artifices.
f vt sacerdotes de iudeis. f quia partem
f humana. s. similitudine tñ hoc probo ꝛ f nõne lex moysi idem probat
f nõ phibebis p̃dicatorẽ viuere de predicatione
† ꝛ sed ne hoc videatur ad lĩam deũ subdit ꝛ f vt de his in lege d aref preceptum
† f non pro bobus: quia propter nos tñ. non alligabis os bouiꝰ trituranti.
† f hec pp nos qz ꝛ alia ad idẽ spectãtia ꝛ hoc ẽ. f hec dicẽ? f corda aperit ad fidẽ f nõ q̃ hec principalis sit intentio
f iterũ ꝓbat p rõnes † f q̃ spũ vrum viuificant: vel que a spũsõ data sunt
f ad sustentationem
† f qui causa salutis vestre laboramus ꝛ f ecce licet nobis accipere
† f qz fortiã nõ egere eũ dicerẽt ꝓtra hoc subdit.
† f quia si acciperet apostolus pseudo iam libere acciperent: ꝛ sic in predicatione. durarent ꝛ ita impedimentum fieret euangelio
† f in tẽplo f vel hoc de gentibus. † f vt artifices.
f vt sacerdotes de iudeis. f quia partem

habent de his que offeruntur
† f ꝛ sicut hic fit sic dñs rõnabiliter disposuit de p̃dicatoribus vt expeditiores sint ad predicandũ verbũ dei.
† f vtiq; qõ dixi facta nã ꝛ maius feci.
f nullius meriti obnoxius f vt cõmodius oiuz seruire
† ꝛ lucruz predicationis mee facere
f stabiliam
f qõ eẽt si acciperẽ f qz nõ libere argueret
f si necessitate hoc facio non est gloria sed si voluntas adiungitur necessitati vt ex dilectione predicem: tunc est mihi gloria
f sed
f ꝛ si mercedem non habeo alijs dispenso ꝛ p̃ficio.
f hoc scilz.
f ꝛ lucruz predicationis mee facere
f stabiliam
f qõ eẽt si acciperẽ f qz nõ libere argueret
f si necessitate hoc facio non est gloria sed si voluntas adiungitur necessitati vt ex dilectione predicem: tunc est mihi gloria
f sed
f ꝛ si mercedem non habeo alijs dispenso ꝛ p̃ficio.
f hoc scilz.
† f vtiq; qõ dixi facta nã ꝛ maius feci.
f nullius meriti obnoxius f vt cõmodius oiuz seruire
† ꝛ lucruz predicationis mee facere

Hoc ẽ qõ stabulario ad quẽ vulnerat⁹ ille: q̃ incidit in latrones pduct⁹ est: dñs ait: Si qd amplius erogaueris reddam tibi. Amplius erogabat aplis qui suis stipendijs militabat. Vel gliaz suaz dicit quã hz apud deũ de h̃ q̃ pseudo repellebat a p̃dicatiõe nõ accipiẽdo: q̃ nõ nisi pro tpalib⁹ p̃dicabãt.

Gloria. Quã habet apud deum infirmis cõpatiens.

Nicolaus

ex auctoritate cõsuetudis humane factũ: a Hec dico. s. q̃ p̃dicatores sũpt⁹ habere debeãt a ppl'o. q. d. imo: ꝛ hoc cũ auctoritate diuine legis. b Scriptũ est enim. Deut⁹. xxv. c Nõ alligabis os bouiꝰ trituranti i. predicatori laborãti in arca dñi: ꝛ q̃ sic debeat p̃cipaliter itelligi ostẽdit dicẽs: d Nũquid de bob⁹ cura ẽ deo? Circa qõ sciẽdũ q̃ hz diuina ꝓuidentia gnãliter se extẽdat ad oia q̃ntũcũq; minima: tñ intellectualis nã spãli modo subiicitur ꝓuidẽtie diuine inq̃ntũ hz dñiuz fui act⁹ ꝛ capax est supne beatitudinis: ꝛ hoc mõ nõ est cura deo de bobus irrõnalib⁹ qz nõ sunt hui⁹ finis capaces. Ex aũt diuina directiua est in beatitudinẽ supnãlẽ: ꝓpter qõ dicta veteris testamẽti sũt ad hoc referẽda imediate q̃ntũ ad illa que directe loquũtur de futura beatitudie vel mediate inq̃ntũ corpalia facta veteris testamẽti sũt figura noui. sm q̃ dicit ca. sequẽti. Ola in figura ꝓtingebãt illis: ꝛ h̃ modo illud p̃ceptũ de ore bouis triturãtis nõ alligãdo fuit figura de victu p̃dicatoris nõ denegãdo. iõ dicit: e An pp nos vtiq; hec dicit ꝛẽ. q. d. imo. qz figura est ꝓpter ipsuz figuratũ: sicut circulus ante tabernã pendens est ꝓpter vinũ in cellario existẽs. f Qm̃ dz in spe ꝛẽ. i. in securitate accipiẽdi sũpt⁹. nõ tñ dicit ꝓpter spez: qz premiũ p̃dicatoris nõ est sũpt⁹ tpalis sed fruct⁹ eterne beatitudis. cõpat aũt hic p̃dicator aranti inq̃ntum aperit corda hoiuz ad fidẽ suscipiendã: sicut arans terraz aperit ad seminuz suscipiendi. Si nos vobis tspiritualia seminauimus: mãgnum est si nos vestra carnalia metam⁹? Si àlij potestatis vre pticipes sũt nos magis? Sed nõ vsi sum⁹ hac potestate. Sed omnia sustinem⁹: nẽ quod offẽdiculum det⁹ euãgelio xpi. Nescitis quoniã qui in sacrario opãtur quẽ de secrario sunt edũt? Qui altario deseruiũt: cuz altario participes sunt. Ita ꝛ dominus ordinauit: his qui euangeliũ annunciant de euãgelio viuere. Ego aũt nullo horũ vsus sum. Non scribo autem hec vt ita fiat in me. Bonũ est enim mihi magis mori q̃z vt gloriaz meam quis euacuet. Mã etsi euãgelizauero ñ ẽ mihi glia: necesse ẽ hoc ꝓ iniunctiõe nec ideo dimittere: qz vbe erit. Necessitas eni mihi incũbit. Vbẽ eni mihi ẽ: si nõ euãgelizauero. Si enim volens. Quia ex: volũtate ẽ merces videamus quomodo s. si ita ex dilectione facio: vt potius patiar penuriã q̃ abutar potestate. Dispensatio mihi credita est. Quẽ ergo est merces mea: vt ẽnã euãgeliũ predicãs sine sumptu ponã euãgeliũ: vt non abutar potestate mea ī euãgelio? Nam cum liber essem ex omnibus omniũ me seruũ feci: vt plures lucrifacerẽ.

De lyra

mus euãgelio xpi. i. p̃dicationi euangelij: p̃ hoc eni p̃cludebat̃ via predicandi falsis aplis p̃dicantibus cã luchri tpalis: quoꝝ p̃dicatio erat impedimentuz veritatis euangelice: quia admiscebant falsa veris. Silr tollebat̃ impedimẽtũ ex pte corinthioꝝ q̃ forte erãt auari saltem multi: ꝓpter qõ minus libenter recepissent predicationem euangelii si sũptus ab eis accepissent. r Nescitis. Hic ꝑ̃ ponit tertia rõ. hz eni hoc ratio nãlis vt inde qs viuat circa qõ laborat. iõ dicẽ: Nescitis. q. d. scire debetis: imo qz h̃ ẽ notoriũ. s Qm̃ qui in sacrario. i. l tẽplo opant. s. sacerdotes ꝛ mistri. t Que de sa. sũt edũt. i. hñt inde victũ. hoc eni erat cõe apud iudeos ꝛ gẽtiles. u Ita ꝛ dñs ordinauit ꝛẽ. vt pz Matth. x. vbi de p̃dicatoribꝰ dr: Dign⁹ ẽ operi⁹ cibo suo. x Nõ s. ãt. Hic ꝑ̃ aplis remouet dubiũ. posset. n. aliqs credẽ q̃ p̃dicta dixisset aplis co q̃ vellet accipe sũpt⁹. iõ h̃ remouet. Et diuidit ī duas ptes: qz h⁹ ostendit se nolle vti hac ptate. 2⁹ q̃ vult magz alijs fuire. ibi: Maz cũ liber. Circa ꝓmũ dicẽ: Nõ scripsi ãt hec: de ptate accipiẽdi sũpt⁹. y Ut ita fi. ī me. i. vt accipiã: ꝛ subdit rõnẽ. d. z Bonũ ẽ. n. mi. ma. mo. i. minus malũ ẽ h̃. min⁹ eni malũ respectu maioris hz rõnẽ eligibil' ꝛ boni. a Qꝫ vt glo. me. i. mercedẽ quã expecto de p̃dicatiõe euãgelij sine sũptu rõnibus p̃dict. b Quis cua. q. d. h̃ ẽ mihi malũ maximũ. c Mã ꝛ si euã. i. euãgeliũ p̃dicauero sũpt⁹ accipiẽdo. d Nõ ẽ mi. glia. i. nõ superogo sed tñ ipleo ꝑceptũ mihi iniũctũ. iõ subdit: e Necessitas mi. in. ex ꝑcepto dei. f Vbe eni mihi ẽ si nõ euã. ex omissiõe ꝑcepti. g Si. n. vo. hec ago merha. inq̃ntũ deo obedio. h Si ãt in. sicut balaã bñdicebat ppl'o isrl' Nu. xxiii. i Dispẽsatio mi. cre. ẽ. i. ꝓficio alijs sz nõ mihi sicut ꝛ ppbic balaã ꝓfecerũt alijs sz nõ sibi. l Que ẽ ḡ mer. m. s. ex bono superogatiõis ꝛ p̃dicatiõe euãgelij: r ñdet: l Ut euã. p. sũpt⁹ nõ accipiẽdo. m Sine sũ. po. euã. p h̃ ꝑcludẽs viã falsis aplis ꝛ odescẽdẽs corinthijs vt p̃dictuz est. iõ subdit: n Ut nõ abutar ptate mea. aperiẽdo viã falsis aplis: ꝛ ꝑcludẽdo viã corinthiis si sũptus acciperẽ: qz tñc aplí falsi audaci⁹ sumpt⁹ acciperẽt ꝛ frequẽti⁹ p̃dicarẽt imiscẽdo veris falsa: qõ est abuti p̃dicatiõe euãgelica: ꝛ sic dicit aplis: Ut nõ abutar. i. nõ dem occasionẽ alijs abutẽdi. accipe eni sumpt⁹ erat licitũ sibi vt pz per p̃dicta: sed abstinere erat superogationis. o Nã cũ liber. Hic ꝑ̃ ostendit se oibus velle seruire ꝛ cõdescendere tñ absq; peccato: vt oẽs posset inducere ad salutẽ dicens: Nam cũ liber essem in oib⁹. i. nullius hois cura obligatus. p Omniũ me seruũ feci. oibus

gratis

Tanq̃ iudeus. Hiero. Nō vere iudeꝰ: sicut nec vere gētilis qbꝰ in cibis ⁊ hmōi assensit: nec tñ in cultu idoloꝝ: qꝝ in christo nec circūcisio est aliqd nec ꝓputiū. Dispēsatorie itaq; simulabat se iudeū. Sz augustinꝰ hec dicit fieri cōpassiōe mic: nō simulatōe: vt q mīstrat egroto fit q̃si eger nō cū se febres hāe mētiē: sz cū alio ꝓdolentē cogitat quō sibi fuiri velit si egrotaret.

Aug. Tanq̃ iudeꝰ. Nō simulādi versutia: vt se fingeret iudeus sicut qdaz putāt. Licebat enim illa fecit sicut ait: circūcisus nō adducat: p. Vere ergo nō ficte vt iudeꝰ (qđ erat) vīrit: sicut nec fallaciē gētilē se finxit: sz licite oībꝰ cibis permīsit vti: cui oīs creatura nō simulate sed vere bona erat. Sicut ḡ hos ritꝰ gētiliū vere: sic et sacra iudeoꝝ nō fallacit suscepit: vt illis simplex: istis cēt duplex: aliud hīs in corde: aliud i ofessione. Ita etiā cū dicit: qs infirmatur ⁊ ego nō ifirmor: nō ifirmitatē alterīꝰ simulauit: ꝙ voluit: ita etiaz ꝙ factꝰ est ifirmis ifirmꝰ: nō erat mēdaciū sz vere dixit ⁊ sibi sumptꝰ deberī: ⁊ tñ abstinuit: ne videret̄ venditor euāgelij. Non est ḡ fallax ⁊ versipellis simulatio ꝙ oībꝰ ꝓgruit eiꝰ misericors cōpassio: portat̄q; infirmitatē eoꝝ in cōpassione ita eis subueniēdo: sicut ipse sibi si in his esset subueniri voluisset: q̃si in firmitates eoꝝ ipse hīret. Fit. n. q̃si egrotꝰ q mīstrat egroto: nō cū se febres habere mētiē sz cū alio cōdolentis cogitat: qđo sibi vellet seruīri si egrotaret: nō simulauit q̃ fecit similia iudeis: sicut nec que fecit: similia gentibus. Hiero. ad Augu. Nec multū interest iter meā ⁊ tuā sententiā qꝝ ego dico ⁊ pet. ⁊ pau. timore fideliuz ⁊ iudeoꝝ: legem exercuisse imo simulasse mādata. Tu aūt hoc asseris eos fecisse timētes nō mētientis astu. sz patiētis affectu: dūmō illis cōstet vel metu vel misericordia eos simulasse se eē qđ nō erāt. His qui sub. l. Samaritanis q libros moysi recipiūt quibus non cōuertunt iudei. Sunt autez ex origine persarū quos

Nicolaus

gratis ꝓdicādo ⁊ eoꝝ ifirmitatibꝰ ꝓdescēdēdo. a Et fa. suz iu. tanq̃ iu. legalia obseruādo: vtpote timotheū circūcidēdo Act. xvi. ⁊ i tēplo cū aliis iudeis se purificādo Act. xxi. Circa obseruationē ꝝo legaliū distinguit Aug. tria tpa. Primū a tpe legis date vsq; ad mortē xpi: ⁊ tūc illa obseruatio cadebat sub pcepto iudeis tñ qbꝰ lex fuit data. tertiū ē a tpe euāgelii publicati ⁊ deinceps: ⁊ ex tūc illa obseruatio fuit mortifera: qꝝ declarata est coꝝ cessatio. 2m ꝝo tps fuit intermediū a passiōe xpi vsq; ad publicationē euāgelij: ⁊ illo tpe poterāt cerimonialia obseruari a ꝓuersis de iudaismo: ita tñ ꝙ nō ponerēt ibi fidē: credēdo ꝙ sine obseruatiōe fides xpi nō sufficēt ad salutē: ⁊ hoc mō paulus q de iudaismo erat ꝓuersus illo tpe legalia legitur obseruasse. b His q sub le. fāt. i. samaritanis ⁊ saduceis q q̃nq; libros moysi tñ recipiebāt: q ꝓprie dicunt lex apud hebreos. c Quasi sub le. essez. ꝓdescēdēdo eis q̃ntū poterā tñ i licit. d His q si. le. e. i. gētibꝰ q legē scriptā nō habebāt. e Tāq̃ si. le. essem. ꝓdescēdēdo eis: qđ tñ abhominabile videbat iudeis legē tenētibꝰ. f Cū si. le. dei nō essem. Tenebat. n. legē moysi q̃ntū ad moralia q̃ manēt i lege noua i q̃ erat paulꝰ. iō subdit: Sz in lege essem xpi ⁊c. seqt: g Factꝰ sū ifirmis ifirmꝰ. abstinēdo a cibis licitis ad vitādū scādalū ifirmoꝝ: vt pz ex supradictis: ⁊ vt oēs statꝰ icludat subdit: h Oībꝰ oīa fa. sū. oībꝰ q̃ntū licite possuz ꝓdescēdēdo ⁊ cām ad hoc motiuā ofidit. d. i Oīa aūt fa. pp euā. vt currat sine impedimēto. k Ut par. eiꝰ ef. i. ꝓmissionis eiꝰ. s. gre i pfīti ⁊ glie in futuro q̃ ꝓmittunt in euāgelio. Itē pticeps eiꝰ. i. meritoꝝ recipiētiū euāgeliū p meā pdicationez. l Nescit. Postq̃ apls istruxit corinthios ad pfectionē suiipsiꝰ exēplo. hic ꝓfir idē facit exēplo currētiū in stadio ⁊ agonizātiū exercitio qꝝ oīa sui cursus ⁊ agonis ipeditiua sollicite deuitāt: ⁊ oīa ꝓmotiua diligēter ꝓcurāt. vita ꝝo pēsens ē q̃dā agonizatio ꝫ insultꝰ tētationū ⁊ qdā cursus ad beatitudis brauiū: dicit igit: Nescit. q. d. imo: qꝝ hoc est notoriū. m Sz vnꝰ accipit brauiū. q. d. ita ⁊ pauci de multē accipiūt brauiū eterne felicitatis q fideliē ⁊ pseuerant currūt p opa charitatis: Matb. xx. Multi sūt vocati pauci ꝝo electi: ꝓpter qđ ꝓcludit: n Sic currite. fideliter ⁊ pseueranter.

⁊ me modificaui omnibus † in cibis ⁊ hmōi ⁊ qꝝ thimotheū circūcidit.

Et factus sū iudeis tanq̃ † iudeꝰ: ꝺ christo ꝺ samaritanis
vt iudeos lucrarer. His q sub
†† dum non negat legem a deo esse datam: sed ex ea
lege sunt † q̃asi sub lege essem: cū
docet christum ꝺ seruiliter.
ipse non essem sub lege: vt eos q
ꝺ similiter.
sub lege erāt lucrifacerē. His q̃i
ꝺ gentilibus ꝺ dum eis assensi ꝺm phisicas rationes mundum esse factum a deo ⁊ huiusmodi.
sine lege erāt: quasi sinē lege essez
cū sine lege dei nō essez: sed in le
ꝺ non iudaica
ge essez christi: vt lucrifacerē eos
ꝺ i. gentiles.
qui sine lege erāt. Factus sum in
ꝺ in fide ꝺ abstinendo a licitis
firmis infirmus: vt lucrifacerē in
†† qđ qꝝ ꝺ ecce ꝺ qđ ꝑ singula ꝺ q̃si oīuz sectarū essem
firmos. † Omnibus omia factus
†† ecce quare omnibus se contemperet
sum: vt oēs facerē saluos. † Oīa
ꝺ vt currat sine impedimento.
autez facio propter euangelium
ꝺ pmissionis eius. i. iustice ⁊ beatitudinis eterne
vt pārticeps eiꝰ efficiar. Nescetis
q̃ hi q̃i in stadio currūt: omnes
†† hic oēs in labore pares †† quasi rarue nō omnis
ꝺ ibi vnus hic oīs q ꝑseueranter currunt accipiunt.
quidē † currūt: sed † vnus accipit
†† vos aūt ꝺ hñ operādo ꝺ qꝝ nō oīs currēs accipit: ideo sic tā ꝑfecte currite vt comprehendatis.
brauiū? Sic currite: vt cōpre/

†† ⁊ vere sic ē nitēdū qꝝ etiā in minori vbi vnus accipit
hendatis. † Oīs q̃ni qui in ago/
pit; ꝺ ita vos ab offendiculis.
ne contendit ab ōmibus se absti
† ꝺ quasi ⁊ vere nos debemus abstinere: quia res maior est hic ꝺ abstinent
net. † Et illi vt cōruptibilem co/
† ꝺ ideo abstinere deberem⁹ ab omnibus.
ronam accipiāt. † Nos autem in
†† ꝺ proponit se exemplum ꝺ ⁊ qꝝ talis †† operādo
ꝺ tam legitime
coruptam. † Egō igit sic † curro:
ꝺ vt sim incertus de premio ꝺ contra hostes
nō quasi in incertū. Sic pugnō
ꝺ non verbis sed rebus contendo: vel non inaniter vt qui pro hoste ferit aerem
nō quasi aerē ꝺberās. Sed ca/
ꝺ reprimo illicitos motus corporis ꝺ rationis
stigo corpus meuz ⁊ in seruitutē
ꝺ cū alio tenderet
redigo: nē forte cū alijs predicaue
ꝺ suo tremore aries terret agnos ꝺ a deo reprobatus
rim ipse reprobus efficiar.

ꝺ ita agendum est

n Olō enim C. X.

vos ignorare frēs: qđo/
ꝺ institutores nostre fidei †† tā boni q̃ mali †† protegente ab estu ⁊ ꝑtra egyptios ne viderentur ab eis
niā pres nostri † oēs sub † nube fu
†† aug exponit mare rubrū trāl. si figura maris tātū valuit: vt ꝓduceret ꝑplm ad māna q̃ tū baptiſm⁹ xpi.
ꝺ mersis hostibus
erunt: ⁊ ōmes † mare rubrū tran
ꝺ inducatu moysi
sierunt: ⁊ ōmes in moyse bapti/

sublato israel posuit rex assyrioꝝ vel persarū ad incolanda loca samarie.

Omnibus oīa. Omnibus cessit: nō tñ religionem excessit.

Oībus oīa factꝰ. Nō mētiēdo astu: sz cōpatiēdo affectu. i. nō oīa mala eoꝝ fallacie agēdo: sz oīuz malis tanq̃ sua cēnt misericorditer medicando: alijs agēs qđ sibi fieri velīt si opus cēt. Cogitat enim vt hō se cē potuisse in eis vitiis in qbꝰ sūt alij. vñ alibi dicit: cōsiderans teipsuz ne ⁊ tu tēpteris.

Nescitis q hi. Ostēdit q̃nta est vtilitas legis nostre: i q̃ nō vni: ꝙ oībꝰ ꝓmissa est palma: ⁊ qui prior venit expectat vt coronent̄ cū posteriori.

Nescitis q hi g. Pro euāgelio oīa qꝝ nisi oīa secero ⁊ ab oībꝰ q̃ ꝓpria sūt abstinuero: nō habebo ꝑmiū. Aliō sic oībꝰ īsto: qꝝ oēs possūt hāe coronā: vel qꝝ si multi vocati: tñ pauci electi vt vel sic ex multis pauci eligantur.

Brauium est premium cursus.

Omnis qui i ago. De tribus nō laudandis trahunt̄ multe similitudines: vt in euangelio de iniquo iudice: q viduā nolebat audire: ⁊ pigro qui tedio panes cōmodat: ita hic nō cōmendantur agonistica ⁊ ludicra. Z Exo. 13. d.

Non quasi in. In incertū currit q talia facit vt ex quibusdam sperare: ex alijs desperare possit.

Ne forte. Dē cito cōtingē posset: tūc alijs magis cauēdum ne offerēdo exo. 14. c. sint reprobi. C. X.

Olo enim. Do
n lenti cōprehēdere sic est agendū: nō enim baptisma ⁊ sacra sufficiūt: vt quidā putāt: sicut nec iudeis bñficia dei voluerūt cū post peccarēt.

Quonā pa. Exēplo iudeoꝝ q negligētia sua offendebat sollicitos faciebat.

Sub nube. Aug. qꝝ oīa i figura nri. Escā ⁊ po. Mana ⁊ aquā dicit spiritalia: qꝝ nō nā sz dei virtute parata: habētia futuri mysterij figurā.

Petra. i. christus sequebat. qꝝ vbi hūanū deficiebat suffragiū: aderat.

In moy. bapt. In ducatu moysi purgati p visa signa illa. Vel signū

de lyra

o Ut cōprehēdatis. brauiū eterne vite. Cōsequēter ponit exēplū de agonizantibꝰ. d. p Oīs q̃ i agone ꝓtēdit. vt habeat victoriā. q Ab oībꝰ se abstinet. q̃ ipediūt ipsaz. r Illi qdē vt corruptibilē ⁊c. q. d. si faciūt hoc ꝓpter tpale ꝑmiū: multo magis debem⁹ hoc facē ꝓpter eternū abstinēdo ab oībꝰ ipedimētis nre saluti ⁊ exercēdo nos in oībꝰ ꝓmotiuis. iō cōcludit de seipso. s Ego igit sic curro. p viā charitat. t Nō q̃si i icer. qꝝ certus erat de sua btitudie futura p diuinā reuelationē. ii. ad Timoth. iiii. Reposita ē mihi corona iusticie ⁊c. u Sic pugno. ꝫ tētatiōes. x Nō q̃si aer. nō inaniē sicut ille q aerē pcutit. y Sz ca. coꝝ. meū. reprimēdo carnis stimulū. z Et in seruitutē redigo. s. rōnis recte cui vires sensitiue debent obedire. a Ne forte cū aliis pdica. eos iducēdo ad opa pfectionis. b Ipse re. ef. p incautelā meā ꝫ tētationē: sz enim sciret se de numero electoꝝ ē vt pdictū ē tñ nō debebat omittere aliqd de ꝓtingētibꝰ ad salutē cō sequendā: qꝝ sicut sub dei pdestinatiōe cadit talē cē saluādū: ita etiā cadunt media p q̃ ꝓsecutur⁹ ē salutē: vt qđ fit p opa taliū virtutū ⁊ hmōi: ꝓpter qđ dī. ij. Petri. j. Satagite vt per bona opera certam vocationem vestram ⁊ electionem faciatis. C. X.

c Olo enī vos ignorare ffes. Postq̃ apls reprehēdit corinthios cir
n ca pticipationē mēse idoloꝝ datā ab aliqbꝰ ad occasionē. hic ꝓfir excludit ipsaz pticipationē. Et diuidit in duas ptes. qꝝ ꝑmo declarat punitionē pticipantiū. secūdo ex hoc ꝓcludit ꝓpositū. ibi: Propter qđ. Circa ꝑmū sciēdū q̃ i exitu de egypto de⁹ multa bona ꝓtulit pplo israel: vt pz i Exo. ⁊ libro Nu. ⁊ tñ multi tot bñficioꝝ ingrati declinauerūt ad pticipationē mēse idoloꝝ: vt pz Exo. xxxij. Sedit ppls māducare ⁊ bibē. s. de sacrificat̄ vitulo ꝓflatili ⁊ postea idolo phegor. Nu. xxv. pp q̃ ⁊ alia petā fuerūt grauit puniti. Sic ḡ ꝓcedit apls: qꝝ ꝑ dcā bñficia recolit. 2o punitiones ingratoꝝ ofidit. ibi: Sz ñ i plibꝰ. 3o ex dict̄ cautos nos reddit. ibi: Itaq;. Circa ꝑmū dicē: Nolo. n. vos ignorare ffes. imo diligēt attēdē. d Qm. p. no. de egypto exeūtes. e Oēs. tā boni q̃ mali. f Sub n. f. eos ꝓtegēte ꝫ estū p dictē: Exo. xiij. g Et o. ma. r. Exo. xiij. h Et o. i m. i. i ducatu moysi.

baptismi acceperunt quod credentibus idem valuit.

Baptiçati i nu.qz ⁊ a morte libati ⁊ p eã mũdati ab ĩgrãtia dei: q̃ prẽmebat oẽs gẽtes ⁊ ꝓpati ad accipiẽdã legẽ. Al' baptiçati dicunt: qz gerebãt formã nr̃i sacri. Mdoyses xp̃m: nubes spũ scm̃: mare baptismũ significat.

Eandem ⁊ cundez in fide: diuersa in tempore: diuersa in specie.

Escam. Christus panis est qui de celo dc̃s. si quis ex hoc mãducat nõ morietur. Sed qõ ptinet ad virtutẽ sacri: nõ ad visibile sacramentũ qui mãducat intus: nõ foris: corde: nõ qui premit dente.

Exo.16.b

Eandem escã cũdez potũ. Idẽ in mysterio cibus ⁊ potus illoz q nos ter. s. significatiõe idez nõ spẽ: qz idez christus illis i petra figuratus nobis in carne manifestatus.

Exo.17.b

Spiritalem. i. spirituale: aliqd significantez.

Luz dicit: spũalẽ ostẽdit spũaliter intelligi in christo: ⁊ hoc de omnib⁹: innuit: cum vnũ exponit: petra erat christus.

B

Spiritalem candẽ. Nam corpalẽ alteraz illi manna: nos aliud.

sup.28.a

Patres. Nostri: nõ illorum.

Spiritalem. Quã nos. Aliud illi: aliud nos sed spẽ visibili aliud: qõ tamẽ hoc idẽ significaret virtute spirituali.

Consequente eos petra. i. satisfaciẽte voluntati eoz qz quoquo irent: aque inũdãtes secute sũt: sic xp̃s i deserto hui⁹ mũdi suos comitat. Vel cõsequẽte. i. secuturã veritatem significante.

Exo.32.b

Petra autẽ. Solet res que significat noie rei quã significat nominari.

Erat christus.

Non per substantiam: sed per significationem.

Petra christus. Aug. In signis diuersis cadẽ fides: sz illi vẽtura nos venisse credim⁹: ibi petra xp̃s nobis qõ i altari ponit ẽ xp̃s: si spẽz visibilez attẽdas: aliud est: si intelligibilẽ significationẽ cũdẽ potũ spiritalẽ biberũt.

Aug. In signo percussa est petra de virga bis. Bemina percussio duo ligna crucis significat. De petra educta est aqua accedente virga: quia ligno accedente ad petrã christum: gratia spiritualis manauit.

Nicolaus

a Baptiçati sũt ⁊c.] figuralit tñ qz̃ trãsit⁹ ille maris ⁊ ꝓtectio nubis figura fuerũt sacri baptismalis. b Et oẽs eãdẽ ⁊c.]. s. mãna: Exo. xvj. q̃ dr̃ esca spũalis qz nõ virtute nature sz dine potẽtie fuit data: ⁊ qz fuit figura sacri eucharistie qõ spũal'r nutrit. c Et o. eũ. po. spi. biberũt. s. aquã de petra adductã virtute dina: Exo. xvij. iõ dr̃ pot⁹ spũalis cũ dr̃. d Bibebãt autẽ de spi. i. potũ datũ spũali virtute. e Cõsequẽte eos pe. i. petra eoz desideriis obsequẽte: virtute tñ dina ß pstãte. dr̃ ẽt spũal' qz figurabat aquã gre p xp̃m dãdã. iõ subdit: f Petra autẽ e. xp̃s. s. figuratiue eo mõ loquẽdi q̃ imago herculis hercules noiat. g Sz nõ in plib⁹. Mic ꝓfir ostẽdit punitionẽ ingratoz. d. Sz nõ in plu. eo. bñ. ẽ deo. q. d. lz bñficia ista corpalia fuerũt oib⁹ cõia nõ tñ iustificãs gra: qõ declarat per effectum. d. h Nã ꝓstrati ⁊c.]. s. multi eoz horribili morte i signuz ire diuine vt pz de exploratorib⁹: Nu. xiiij. ⁊ de choze ⁊ sibi adherẽtib⁹. Nu. xxvj. i Hec autẽ in fi. fa. sũt nr̃i. s. q̃ silr̃ ⁊ graui⁹ puniemur si de bñficijs dei in lege noua collatis ingrati⁹ fuerim⁹ ad pctã reuertẽtes. iõ subdit: lz Ut nõ si. cõ. maloz ⁊c. ⁊ pz ifa vsqz ibi: Quẽ admodũ scriptuz est. Exo. xxij. l Sedit po. man. ⁊ bi. in veneratiõe vituli fabricati. m Et sur. lu. i. idolatrare: qz in veneratiõẽ vituli eãtabãt i choro. n Neqz for. si. qdã ex ipsis. cũ mulierib⁹ madianit: vt hi Nu. xxv. Et ceciderũt vna die. xxiij. milia. Nec hoc est ꝫ illud qõ dr̃ Nu. xxv. q̃ ceciderũt. xxiiij. milia: qz minor numer⁹ includit i maiori. ⁊ iõ qõ verũ est de maiori etiã verũ est de minori. o Neqz tẽtem⁹ xp̃m sicut qdã eoz tẽtauerũt. Exo. xvij. Tẽtates enĩ deũ tẽtauerũt xp̃m ꝑm dcitatẽ q sic fuit tpe veteris testamẽti ⁊ etiã ante secula: ꝓpter qõ dicit apls ad Heb. xiij. Jhesus xp̃s heri ⁊ hodie. s. veteris testamẽti ac noui testamẽti tpe: Et ipse in secula. i. in eternitate. p Et a serpentib⁹ pe. Nu. xxj. q Neqz mur. ꝫ deũ. r Sicut qdã eoz mur. vt pz in Exo.

Neqz idolatre. Illos tangit qui in idolio epulabantur putãtes se immunes a crimine. Sedit populus man. Per cõmemorationẽ illorum notat ea q̃ i corinthijs sunt: ostẽdẽs q̃ grauiter punita sint in iudeis.

Ludere. Id est adorare: qõ ludo puerox simile. Facilis nãqz ad lusuz est puericia. Quid autẽ lusui puerili tã simile est q̃ idola adorare.

Neqz tẽtemus. Nota christũ deũ quẽ tẽtauerũt iudei. ⁊ ideo a serpentib⁹ perierunt: donec serpens eneus erectus est: quem qui intuebantur a morsibus sanabantur.

Num.21.b

Scripta sunt. Propter nos tñ. Aug. Per hec enim exẽpla ad correctiorez vitaz ꝓuocamur: vt aut premiũ si obedientes fuerim⁹ aut ꝓpensiorem penam inobedientes mereamur. Scripta sũt autẽ. Ecce ß aperuit cur illa littere veteris te. accipiuntur a nobis.

C

Iudit.8.d

In figura. Ecce ostẽdit cur signa illa taz non obfuanẽ: cũ res mãifesta sit ad correctionez nr̃am.

Fines seculorum. Quia in vltima etate sumus: ⁊ tot exẽplis priorũ magis corrigi debemus. Vel fines seculi deue. in nos: secularitas in nobis finitur: ⁊ ideo turpius si peccamus.

Ne cadat. Ut q presumentes de scia cuz scandalo fratrum edebãt: idolothita: ⁊ de pseudo gloriantes iudicabant apostolum cũ ipsi essent rei.

5.1.b

Augu. Videat ne cadat. Superbiã amputat: ne per eam tentenẽ sicut iudei temptati sunt: ⁊ periere: qz detrahẽtes moysi deũ tẽtauerunt ita hi detrahẽtes apostolo deuz temptant.

Videat ne ca. Nõ q penitus sit aliquis sine casu: sed tentatio. i. peccati delectatio: non apprehendat. i. rationẽ in cõsensum nõ ducat: nisi humana. i. nisi de his sine quibus ista vita non agitur. Tẽtatio vos nõ ap. nisi hu. Mortal⁹ vt humana tẽtatio illos apprehẽdat: nõ alia. Humana cni tẽtatio ẽ vt i necessitate vel pressura nõ diffidat hõ de deo auxilium humanũ regrẽdo. Propter christũ g̃ pati humana tẽtatio est per quã ꝓficitur apud deũ. Augu. Humana tẽtatio est aliter sape q̃ res se habet

de lyra

⁊ libro Nu. i. plib⁹ locis. s Et pe. ab exter. i. ab ãgelo eos pcutiẽte extra terminos terre ꝓmissiõis. t Hec autẽ oia in fi. ꝓtin. il. i. ad significãdũ q̃ sic graui⁹ fiet nobis si fuerim⁹ similes eis. iõ subdit: u Scripta sũt ãt ad conceptionẽ nostrã. Dicit enĩz vulgariter q̃ pulchriter se castigat q exẽplo alteri⁹ se emẽdat. x In q̃s fines seculoz deuenerũt. Hoc dupl'r põt exponi. vno mõ q̃ li quos referat ad homines noui testamẽti: qõ tp̃s dr̃ cẽ finis mũdi qz nõ succedet alia lex noue legi: ⁊ sic dr̃. i. Job. ij. ca. Nouissima hora ẽ: igit̃ sensus est. Scripta sũt autẽ ad conceptionẽ nostrã in q̃s fines seculoz deuenerũt. i. in nos q sum⁹ in vltima etate seculi: ꝓpter qõ ex punitionib⁹ ꝓcedẽtib⁹ debem⁹ corrigi. alio mõ põt exponi ita q̃ li q̃s referat ad tp̃s veteris testamẽti ⁊ iungat cũ hoc noie fines: ⁊ sic ẽ sensus: Scripta sũt autẽ ad conceptionẽ nostrã. s. antiquoz punitiões. In q̃s fines seculoz deuenerũt. i. vt attendam⁹ q̃lr̃ p diuersa tpa peccatores vitã pñtẽ miserabiliter finierũt ꝓpter pctã sua. y Itaqz. Hic ꝓfir ex pdictis cautos nõ reddit. d. Itaqz q se existimat stare: i deo ꝓpter opa bona: ⁊ bene dicit: Existimat: qz nescit hõ vtrũ amore vel odio dign⁹ sit: põt tñ de hoc hre aliquaz ꝓiecturã. z Videat ne cadat. ad impulsuz tẽtatiõis ⁊ ꝓpter defectũ humane fragilitatis. iõ subdit: a Tẽtatio vos nõ apprehẽdat. i. nõ ducat vos in ꝓsensuz ⁊ opationẽ. iõ tẽtari nõ est malũ sz est virtutis exercitiũ si tẽtatiõi virilit resistat: pp qõ i psona viri pfecti dr̃ ps. xxv. Ꝓroba me dñe ⁊ tẽta me. b Misi hu. i. illa tẽtatio q̃ nõ põt deuitari totalr̃ ab hoie in vita pñti. s. de peccato veniali. Qz autẽ tẽtatiõi ad peccatũ mortale ducẽti valeat hõ resistere cũ adiutorio dei ostẽdit. d. c Fidelis autẽ deus. in ꝓmissis implẽdis. d Qui non patiet vos tentari vltra id qõ potestis: qz ꝓmisit adiutoriũ in tẽtationib⁹ positis si fideliter recurrãt ad ipsũ. iõ subdit: e Sed faciet etiã cũ tẽtatiõe ꝓuentũ. vos totaliter adiuuãs vt ipsa tẽtatio

vobis

T ſ vt faciunt illi qui deſperant de reſurrectione
xx. tria milia. † Neqz tentemus
chriſtum ſicut quidam eoꝝ ten
ſ dicẽtes nunquid poterit parare mẽ. in deſerto.
† ſ donec ſerpens eneus erectus eſt
tauerũt: ⁊ a† ſerpentib⁹ pierunt.
ſ vt contra me facitis vel qui minora dona ſpiritus habent contra deum
Neqz murmurꝫueritis ſicũt q
ſ contra moyſen.
dam eoꝝ murmurauerunt: ⁊ pe
† ſ angelo qui extra terminos promiſſe terre eos percuſſit † ſ propter ſua peccata hec eis contigerunt ⁊ non modo propter hoc ſed etiam vt ⁊ figurarent q̃ pro ſimilibus periremus
rierunt ab† exterminatore. † Hec
ſ noſtri
autẽ omnia in figura cõtigebant
illis. Scripta ſunt autẽ ad coꝛre
ſ aliter erit maior pena ſ nos. i. ſ ſexta etas.
ptionẽ noſtram: in quos ſ fines ſe
† ſ quia illi ⁊ ſi beneficijs vſi perierunt
culoꝝ deuenerunt. † Itaqz qui ſe
ſ p bona † ſ peccãdo vel peccare faciẽdo
ſ a ſe a deo eni ſtat q ſtatu a ſe cadit q cadit
exiſtimat ſtare: vt videat ne† ca
† ſ ⁊ ſi fiat quã permittit deus que eſt ad probandos bonos ⁊ malos puniendos
dat. Tẽtatiõ vos nõ † apphẽdat

† ſ ego vos adhortor ſ verus in promiſſis qui ſe p tectorem electorum ſuorum fore promiſit
niſi humanã. † Fidelis autẽ deus
ſ pro ſe tribulatos
eſt qui nõn patietur vos tentari
† ſ ferre: qz vel cadere nõ ſinit vel a caſu erigit † ſ q dat tẽptati licẽtiã: dat tẽptato miſericordiam
ſupra id quod † poteſtis: ſed† fãci
ſ augmentum virtutis
et cum tentatione prouentum:

ꝛ cū bono animo. Nimis aūt amando sententiā suā vel inuidēdo meliori bus vsq; ad pcidēde cōionis ꝛ cōdēdi scismatis: vel hereſis sacrilegiū pue nire: diabolica pſūptio eſt. In nullo aūt aliter sapere q̄ res ſe hz angelica pfectio eſt. Humana igit tētatio eſt credo: cū qs bono alo ſm hūanaz tñ fragilitatē i aliq̄ labīt ꝓfilio: vel cū irritat in fratrē ſtudio corrigendi: plus tñ q̄ christiana trāquillitas poſtulat. Et q; hoies sum⁹: ſz ſpe angeli: quibus in reſurrectiōe eq̄bimur: ſi nō ē i nob pfectio angeli: nō ſit pſūptio diaboli.

D **Poſſitis ſuſtinere.** Quod fit p humilitatez. humilitas enī in oi tenta tione cuſtodit: vt illi non crepent in fornace: qui nō habent ventum ſuperbie.

Propter quod. Quia ſola ſacra nō ſal uant: ꝛ q; qui cadit punit ꝛ q; auxiliū dei nō deeſt: fugite ab idolor cul. Vel ne cōmēdēt ſapiētes ido lothita cū offendiculo in firmor qb⁹ idolatre vide rent. Vel ne ipſi infirmi idolatre ſint: ꝛ vt fugiat: loquor altū aliq̄d q̄ſi pru dentibus. ꝛ iō diligenter diſiudicate. Vel modo lo quor infirmis: vt .ꝫ. pruden

E tibus. **Fugite.** Nemo ſit aſſiduus in idolio: nil ſperet de eo: de eo enī ſpare ē de deo dubitare: vt ꝛ ſaul q ad idolatriā redijt ſpans aliq̄d de ea.

Calix. Ideo fugiendum a cultura idolorum: q; vt cōmedēs idolothi tum: vnū eſt cuz demone: ſic ꝛ per corpus chriſti: vnuz eſt cum chriſto.

Calix. Id eſt cōicatio calicis: nōne cōicatio. ſ. xpi eſt. i. nōne facit nos habere quandam cōionez cum vita eius.

Vel calix. benedictionis non ſolum a chriſto in cena eſt benedictus: ſed cui etiam nos ſacerdotes benedicimus.

Panis quem frangimus ꝛc. Aug. Chriſtus quando māducaſ vita manducaſ. Sed quis audeat manducare dñm ſuū? Et tamē ipſe inuitans nos ad manducandū ait: Qui manducat me viuit ꝓpter me. Nec occidit chriſtus vt manducet ſed mortuos viuificat quando manducaſ: reficit non deficit: viuit manducatus: quia ſurrexit occiſus. Nec cū manducam⁹ ptes de illo facimus. Equidē in ſacramēto ſic fit. Norunt fideles quēadmoduz manducauerunt carnez chriſti. Unuſquiſq; accipit partē ſuaz. vnde ꝛ ipſa gratia partes vocaſ: per partes manducaſ ꝛ manet integer. Tot⁹ p partes manducaſ in ſacramēto: ꝛ manet integer totus in celo. Nam ꝛ integer to tus in corde tuo. Totus enīz erat apud patrez: quando venit in virginem impleuit eaz: nec receſſit ab illo. Venit in carnem vt cū homines mandu carent ꝛ manebat apud patrē integer vt angelos paſceret.

Nicolaus

vobis ꝓueniat ad augmentū meriti per eius ſuperationez. ideo ſubditur:
a **Vt poſſitis ſuſtinere.** i. tētationib⁹ ꝑualere. b **Propt qđ** charisſi mi. Hic ꝛñr ex dictis cōcludit ꝓpoſitū. ſ. q; pticipatio mēſe idolor eſt fu giēda. Et diuiditur in duas ptes. q; ꝑmo facit ꝓpoſitū. ſecūdo oſtēdit q̄ liter immolatis idolis ſit vtendū. ibi: Ola. Circa primū facit talē rationē. Illud p quod ſepamur a corpe xpi myſtico ꝛ ꝓiungimur diabolo ē ſūme fugiēdū: ſed pticipatio mēſe idolor eſt hmōi ergo eſt fugienda. huiꝰ ratio nis ꝑmo ponit cōcluſionē. d. c **Fugite** ab idolor cultura. nō ſolū vi tādo idolatrie actuz ſz etiā eis occaſiones. d **Ut prudētib⁹.** Hic ꝛñr ponit dicte rōnis virtutē. oſtendens ꝑmo q; p participationē mēſe dñi xpo i corporamur. ſecūdo q; per pticipationē menſe idolor ab eo ſepamur. ibi: Quid ergo. tertio q; p hoc penā meremur. ibi: An emulamur. Circa ꝑmū captat benuolētiā audiētiū vt eius dcā meli⁹ recipiātur. d. **Ut prudētibus** loquor q; tales ſciūt de dictis iudicare: iō ſubdit: e **Vosipſi iudicate** qđ dico. i. aduertite vitatē cor q̄ ſequunt. f **Calix.** hic accipit ptinēs p cō tēto i calice. g **Benedictionis.** tū q; p dei benedictionē ꝓſecrat: tū q; pcipies eū deuote benedictionē dei p augmentū gre ꝓſequtur: h **Cui benedicimus:** nos ſacerdotes: q; lz ꝓſecratio iſta fiat ſola diuina virtute: tñ ſacerdotes p ferūt ꝓſecrationis verba ꝛ nō in pſona, ppria ſ in pſona dei: ꝛ q; in hoc ſūt ei⁹ miſtri. iō, p tāto bñdicere dicunt ſeu ꝓſecrare. i **Nōne** col. ſan. xpi ē. Circa qđ ſciēdū q; eucharistie ſacm ē q̄ddā ſpūale nutrimētū: ꝛ iō ſit ſub duplici ſpē. ſ. pot⁹ ꝛ cibi q; vtrūq; regrit ad rōnē nutrimēti pfecti: tñ iſtud nutrimētū ſpūale ꝛio mō ſe hz ad nutrimētū corpale q̄tū ad hoc q; corpa le nutrimentū ꝓuertit i nutritū: ſ ſ nutrimētū ſpūale ꝓuertit i ſe nutrituz. vñ dic. Aug. i pſona huiꝰ ſacri: Cibꝰ ſuz grādiū nō me mutabis in te ſ tu mutaberis i me. q; huiꝰ ſacramēti preceptio pcipiētē incorporat ipſi xpo. ꝛ iō preceptio huiꝰ calicis ē colcatio ſāguinis xpi. ꝛ idē ſubdit de corpe: k **Et** panis quē frangim⁹. ad dandū fidelib⁹: lz enī nō remaneat ibi ſubſtantia panis ſz tñ ei⁹ accidētia. nolat tñ panis, ppt ei⁹ ſpēs remanētes. l **Nōne** pticipatio corpis dñi. q. d. ſic. mō ꝓdicto. iō ſubdit: m **Quia** vn⁹ pa-

ſ ne deficiatis in lucta ſed vincatis ſ ꝓſeueranter

vt poſſitis ſuſtinere. Propt qđ

†ſ ne ꝓhoc naſcaſ in neū tēptatio. i. exacerbatio

charisſimi mihi† fugite ab idolo

ſ altū quid.

rū cultura. Ut prudētib⁹ loquor

ſ diligenter † ſ potus ſanguinis per quē benedicuntur participātes

vosipſi iudicate q̄ dico.† Calix bē

†ſ. i. quē nos fideles exaltam⁹ crededo ꝛ gras agēdo

nedictionis cui† benedicimus: nōne communicatio ſanguis chriſti

ſ participatio panis fracti in altari.

eſt? Et panis quem frangimus.

ſ nonne facit nos vnum eſſe cum chriſto

Nōne participatio corporis dñi

† ſ illius capitis qđ eſt chriſtus

eſt? Qm vnus panis ꝛ† vnū corpus multi ſumus: omnes qui de vno pane ꝛ de vno calice ꝑticipa

†ſ. i. carnalia legis ſeruāte ꝓcepta etiā in vmbris ſacrificior ſeruiēte ꝛ † i iſrl ſm ſpūz

mus. Videte iſrl ſcom carnem.

ſ illas carnalis iſrl ſ q. ſūt vtiqz ſ ita vos chriſti

Nōne q edūt hostias: participes ſunt altaris? Quid ergo? Dico q

ſ magnum.

idol imolatū ſit aliqd: aut q ido lum ſit aliqd? Sed que immolāt

ſ fideles † ſ ſub tegimine idoli occultū ē myſteriū iniquitatis ſ in idolo diabolus colit̄ q; peior eſt idolo.

gentes† dēmonijs† immolāt: ꝛ nō

ſ alicui ſ ego autem ſ qui fideles ſ qđ

non eſt niſi conſcientia idoli vel conſcientia fratris cui

dēo. Nolo autem vos socios fi

ſcandaliçatur exemplo veſtr o ſ quia

eri demoniorum. Nōn poteſtis

ſ vnīri deo ꝛ demoni

calicē domini bibere: ꝛ cālicē de monior. Nōn poteſtis mēſe do mini participes eē: ꝛ mēſē demo

ſ ad iram prouocamus idolothita comedentes. ſ vel inuidemus.

nior. An emulāmur dñm? Nū

ſ vt valeam⁹ ei reſiſtere † ſ ñ tñ dicnō licitos eē hos cibos ſ de his dicit que ad eſcam pertinent

quid fortiores sum⁹ illo? Omia

Quoniā vnus panis. Vnus panis vnione fidei: ſpei: ꝛ charitatis: corpus per ſūminiſtrationez charitatis: quia vnuz ſumus: vnuz ſentire debemus dicit: vt fides vna: vnum habeat ſenſum ꝛ opus.

Qm vn⁹ pa. Exponit quō calix bñdictionis ꝛ panis: fiant accipiēti: caro ꝛ ſanguis chriſti. Augu. per vnitatē enīz panis: ꝛ vnitatē corpis: charitatez oportet intelligi: q̄ ſi deſit: iudiciū ſibi ſumit: qui ſumit. Tipice autem vn⁹ panis ꝛ vnū corpus eccleſia chriſti dicit: ꝓ co q; ſicut vn⁹ panis ex mul tis granis: ꝛ vnuz corp⁹ ex multis mēbris cōponi tur: ſic eccliа xpi ex multis fidelibus charitate copulante cōnectitur.

Videte. Similitudo eſt ad intelligendū qđ .ſ. dictum eſt. Q. Nōne qui edūt hoſtias illas legis. ſ. carnalis iſrael participes ſunt altaris. Sunt vtiqz q; ſic qui edunt carnem xpi ꝛ ſanguinē ei⁹. bibunt participes eius ſunt. Deu. 32. c

Vel videte. Iſrael. i. diſcite hoies videtes deū q̄liter ſe habeāt carnalia i. idolatria. Sic enīz vos de vno pane ꝛ calice participantes: ſumus cōformes corporis chriſti: ſic q; edunt hoſtias idolo obla tas ſunt participes altaris erroris: id eſt demonis. ſ ecclī. 37. d 5, 6. c.

Quid ergo dico. Quia dixi fugite a cultura idolorum: videor dicere q; ido. imol. ſit aliquid magnuz. Quaſi. Non hoc dico: ſed potius dico q; ea que gentes imolant demoniis imolant quia in idolo diabolus colitur: qui peior eſt idolo. Et quia ab idolatria prohibebat. vnde locus iſte ſumpſit exordium. Ne putarent ideo non nocere ſi de ſacrificijs ederent idolorum: quia idolum nihil eſt: confirmauit ꝛ idoluz nihil eſſe: ꝛ ſe non prohibere iſta ideo q; idolum ſit aliquid ſed quia demoniis ꝛ non deo imolantur.

Socios fieri demo. Aug. Ad hoc genus etiaz pertinent ꝓſultationes ꝛ pacta quedā ſignificationū cū demonibus placita atq; federata. q̄lia ſūt molimina magicarū artiuz auſpicū ꝛ augurū: atq; ligature ꝛ remedia: q̄ fiunt in p̄cantationibus: ꝛ quibuſdam notis: ꝛ quibuſdaz rebus ſuſpendendis ꝛ illigandis. Nec illi ab hoc genere pernitioſe ſuperſtitionis ſegregādi ſunt qui genethleatici ob natalium dierum cōſiderationes. nunc aūt vulgo mathematici qui conantur actionum euentus predicere.

An emulamur. Videnē emulari ꝛ iuidere dño cuius regnum dimi nuerūt: qui ſcandalo fratrum comedūt. vñ male cedet cum nō fortiores.

An emulemur. d. Zelo inuidie ſathanas idolatriaz inuenit: vt homines negando deū: idolis ſeruiant: ꝛ creator ſibi cultum debitum perdat.

de lyra

nis ꝛ vnū corp⁹ multi ſum⁹, p hoc enī q; xpo incorporamur i hoc ſacramēto efficimur panis vn⁹ quodāmō ꝛ vnū corpus i xpo. n **Videte.** Hic ꝛñr declarat qđ dictū eſt p exēplū deveteri teſtamēto acceptū: in quo ſacerdotes de hoſtijs oblatis in altari viuētes dicebāt participes altaris. ꝛ ß ē qđ dc: Videte iſrl ſm carnē. i. ſm obſeruātias veteris legis q̄ heb. ix. ca. dicūt iuſticie carnis. o **Nōne** q edūt ho. par. ſūt altaris. q. d. ſic. ꝛ ex hoc ꝓcludit a ſimili q; pcipientes corp⁹ ꝛ ſanguinez xpi efficiūt participes ipſius mō dicto. p **Quid ergo.** Hic ꝛñr oſtēdit q; p participationē menſe idolor efficiūt hoies participes demoniorum: ꝛ p ꝛñs a deo ſepant. dicit igit: Quid ḡ? dico q; idolis imolatū ſit aliqd ꝛc. i. q; oblatū idolis ex ß ꝓhat aliquaz ſcificationē vel mūdiciā. q **Aut** q; idolū ſit aliqd. q. d. non dico hoc ſed magis cōtrariū: vt ꝑz ex ſupradictis ca. viij. r **Sed** q̄ imolāt gētes ꝛc. id eſt ſed dico q; imolata idolis a gentibus. s **Demonijs** imolant. tuz q; demones ad hoc inducebāt: tum quia in idolis reſpōſa dabāt. t **Et** non deo. ſ. vero. qđ tamē erronee gētiles eſtimabant idola colentes. ꝓpter quod idolū nihil eſt: vt oſtenſū eſt. ſ. viij. ca. lz materia idoli ſit res aliqua ꝛ etiā demon. v **Nolo** aūt vos ſocios fieri demoniorum. idolis imolādo: vel idolatrica in veneratiōne idoli comedendo: vel etiā comedēdo idiſcrete infirmos fideles ſcādaliçando: vt .ſ. dictum eſt. viij. ca. vel etiaz gentiles i errore ſuo p talē comeſtionē ꝓfirmādo vt poſtea magis erꝛmit. x **Nō** poteſtis calicē dñi bibere. ſ. digne. qvnit vos xpo. y **Et** calicē demonio rū. aliquo dictor modor i qb⁹ ē mortale pcm ſepās nos a xpo. iō ſubdit: z **Nō** poteſtis mēſe dñi pticipes eſſe. p augmētū gre qđ ē effect⁹ ſacramēti eucharistie. a **Et** mēſe demoniorum. p cui⁹ pticipationē incurritur mortale pcm gre corruptiuū. b **An** emulamur. Hic ꝛñr ponit huiꝰ pticipatiōis pena. cū dc: An emulamur. i. ꝓuocam⁹ eū ad irā p talē pticipationē. q. d. ſic: q; ſepamur ab eo ꝛ ꝓiūgimur eius aduerſario. ſ. diabolo. qm̄ ira ē appetit⁹ vindicte: iō p ß incurrim⁹ penā a deo irrogādā. Et ſi dicaſ q; poterim⁹ eā euadere. ß ꝛñr excludit. d. c **Munqd** fortiores illo ſum⁹. q. d. nō q; virtutis ē infinite: ꝛ ſic non poterimus ei reſiſtere. d **Omnia.**

tur Omnia mihi licent. Potestate liberi arbitrij ⁊ doctrina legis naturalis. Non quia omnia liceant etiam illicita: sed ecce ponam⁹ licere oia.

Omnia. ſm legem nature licent q⁹ oi a munda de cibis etiã de idolothitis agitur. Licent. i. precepto nullo domini, phibentur.

Omne qđ in macello ve. Quia licita sunt: ⁊ tamẽ non est vtenduz eis semper: determinat quo liceat edere vel nõ edere.

Dñi est terra. Nõ potest esse imundum qđ domini est.

Propter illũ. Quia qui idolis seruit per hoc gloriabit ⁊ confirmabit in errore ⁊ fratribus maluz datur exemplum.

Ut quid libertas. Quasi: qđ opus est vt putet causa veneratiõis edere? Judicor enim non differre ab idolatra.

Ut quid liber. Pro alio dimittendũ est: quia aliter de licito damnabilis essem: ⁊ de actiõe gratiarũ vituperarer ab imperitis: q putarent me sentire idolum aliquidd magnum esse.

Sine mandu. Non soluz ergo vor tua sonet laudes dei: sed etiaz opa tua cõcordẽt cũ voce tua. Cũ enim voce cantaueris silebis aliqñ vita. Sz sic canta vt nũq̃ silicas. Si enim ore clamas ⁊ fraudẽ cogitas siluisti a laude dei ⁊ quod grauius est in blasphemiã pretisti. Cũ enim laudat⁹ de⁹ de bono opere tuo laudas deuz ⁊ cuz blasphemat de⁹: de malo opere tuo blasphemas deuz. Si ẽ qđ manducas ⁊ bibis ad refectionẽ corpis sumis repationẽq; mẽbrorũ gras agẽs ei q tibi tribuit mortali ⁊ fragili ista supplemẽto ꝛ solatia: cib⁹ tu⁹ ⁊ pot⁹ laudat deũ. Si vo modũ nature debitũ i moderatiõe voracitat; excedas ⁊ vinolẽtia te igurgites: q̃ntaslibet laudes dei ligua tua sonet: vita blasphemat. Ecclesie dei. Quantum ad infirmos quibus fiunt offendicula duz eor exẽplo adherent his q̃ inimica sunt deo.

† ſ adiuuãt me in cursu sed magis impediunt
mihi licẽt: sz nõn omnia †expedi/
ſ idẽ aliter infringit †† q: cõedẽs idolothitũ scãdalizunt. Oia mihi licẽt: † sz nõn omnia edificant. Nemo quod suũ ẽ
ſ vt enim edificent
querat: sed qđ alterius. Omnẽ
ſ venditur ſ si vultis
quod i macello venit: mãducate te: nihil interrogantes propter
ſ an idolothitum sit vel non
conscientiaz. Domini est terra: ⁊ plenitudo eius. Si quis vocat vos infidelium: ⁊ vultis ire: omne quod vobis apponitur mãducate: nihil interrogantes propter conscientiã. Si quis autẽ dixerit hoc immolatum est idolis: noli/
ſ nõ q: immũd⁹ sit cibus sz †† ne te credat edere sub veneratiõe idoli ⁊ gloriet in su pstitiõe sua
te manducare †propter illum qui
ſ alioꝛ vt iã mor determinat
indicauit: ⁊ propter conscientiaz.
ſ q̃ firma.
Conscientiam autem dico nõ tuam: sed alterius. Ut quid enim
ſ infirmi

ſ de eo quod libere licet damner propter alium qui aliquid inde suspicatur impium
libertaſ mea iudicat ab aliena cõ
ſ gratias agendo deo
scientia? Si enim ego cum gratia
ſ cur cado in blasphemiam imperitorum
participo: quid blasphemor pro
ſ ⁊ q: hec ꝓtingũt inde mala
eo q gratias ago? Siue ergo mã
ſ si hec recte fiunt laus dei sunt
ducatis: siue bibitis: uel aliud qd
ſ laudẽ cũ inuocatione creatoris
facitis: omnia in gloriam dei faci
ſ scandalo ſ qui adhorrẽt idola.
te. Sine offensione estote iudeis ⁊
ſ que non sic arguuntur sed in suo errore confirmant
gẽtib⁹: ⁊ ecclie dei. Sicut ⁊ ego
ſ sine scandalo cuiuscũq; agens
per omnia omnib⁹ placeo. Non
ſ tm.
querẽs quod mihi vtile est. Sed
ſ non terrenum vtile
quod multis: vt salui fiant.
ſ ⁊ in hoc ſ vt nullum offendatis

Imitatores C. XI.

ſ ⁊ per me christi
mei estote: sicut ⁊ ego chri/
ſ qui nullum offendit: sed omnes saluare venit
sti. Laudo autem vos fratres
ſ mee auctoritatis
q⁹ per omnia mei memores estis:

Omnibus. placco. Qui hoib⁹ ꝓpter vitatẽ placet: iã nõ ipse illis. Sz veritas placet: si, ꝓpter se ipsum placet hõ: supbia est. Et hoc ẽ qđ alibi dixit: Si hoib⁹ placerẽ seruus christi nõ essez. Sed nunqd placebat psecutoribus suis: placebat oi generi holuz qđ xpi cõgregabat eccl̃a siue iam intus positis: siue introducendis in eaz. Colos. 3. c

C. XI.

Imitatores m. i Sunt gradus in eccl̃a maioꝛ ⁊ minoꝛ: vt illi exẽplo procedant: hi imitatiõe seq̃nt. Sz ⁊ q̃ pcedũt: si neminẽ sequunt errabũt: sequuntur ergo aliquẽ. i. christũ.

Laudo autẽ vos. f. De velationib⁹ in quib⁹ arguit illos suas traditiones nõ seruãtes: q: illoꝛ aliqui viri velato capite: ⁊ alique mulieres nõ velato capite orabant aut ꝓphetabant. vnde ⁊ succenset eis apostolus: quia cum eẽt eis apostolus immemores erant traditionum ei⁹. Quasi: Et si de aliis culpo: laudo de hoc: ironia. Et ideo q̃si nunc ꝓmũ dicit: volo autez. 11 5.4.b

de lyra

Imitatores mei estote. Postq̃ apls remouit a fidelib⁹ illud qđ cõ i trariũ est eucharistie sacro. s. pticipationẽ mẽse idoloꝛ: hic ꝓfir eos instruit de sacro eucharistie. Circa qđ ꝓmo ponit preambulũ. ꝛ° ac cedit ad ꝓpositũ declarãdũ. ibi: Volo autẽ. Prima in duas. q: ꝓmo ponit q̃dã generalẽ monitionẽ. secũdo circa ꝫ ostendit corinthioꝛ dispositionez. ibi: Laudo autẽ. Circa ꝓmũ sciẽdũ q⁹ inferioꝛa nãlr imitant⁹ superioꝛa: ⁊ in hoc ꝓsistit pfectio eoꝛ. ꝓmũ autẽ exẽplar imitatiõis verũ est filius dei: Joh. j. Dia, p ipsũ facta sũt: pp qđ oiuz pfectio ꝓsistit i imitatiõe huius exẽplaris: ⁊ q: nõ poterat a nobis videri in sua deitate: fact⁹ est hõ vt nobis hominib⁹ humanũ ꝓberet exẽplar visibile: ⁊ sicut deitatis eius exẽplar imitant⁹ ꝓmo angeli: ⁊ secũdo cetere creature: sic humanitaꝫ exẽplar ꝓmo ꝓlaꝫ eccl̃ie ꝓponit imitandũ: Joh. xiij. Exẽplũ dedi vobis vt quẽadmodũ ego feci ita et. vos faciat. hoc enim dictũ fuit aplis quoꝛ successores sunt episcopi. xxj. dica. In nouo testamẽto. secũdo plati xpi exẽplo informati ꝓponunt fidelibus in exẽplũ. iõ dicit apls: Imitatores mei estote: q suz vester apls vt dictũ est. s. ix. ca. l Sicut ⁊ ego xpi. quia subditi non tenent prelatis obedire inq̃ntũ deuiãt a xpo. m Laudo autẽ vos. Hic ꝓfir ponitur dispositio corinthioꝛ circa dictã monitionẽ inter quos erant aliqui boni dolentes de contentionibus alioꝛuz: vt dictum est. s. ⁊ ꝓm hoc verbuz apostoli intelligitur dictum seriose: cum dicitur: Laudo autem vos fratres q⁹ per omnia mei memores estis: exempla mea fideliter imitando.

Et sicut

Nicolaus

Hic ꝓfir ostendit q̃liter imolatis idolis sit vtendũ. Et diuidit i duas partes: q: ꝓmo facit qđ dictũ est. secũdo q̃sdã ꝓclusiones inducit. ibi: Sive ẽ manducatis. Prima adhuc in duas. q: ꝓmo ostendit q̃liter sit vtendũ coram infirmis fidelib⁹. secũdo coram gẽtilib⁹. ibi: Si qs vocat. Et sensus ꝓmi pz ex supradict⁹. viij. ca. Comedere idolatica nõ est illicitũ de nã rei: tñ illicituz est comedere cũ scãdalo infirmoꝛ: ⁊ hoc est qđ dicit apls: Oia mihi licẽt. i. idolatricũ comedere est mihi licitũ de se. a Sz nõ oia expediũt. mihi ad salutez sed magis impediũt eã: vtpote si mãducauero idolatica infirmũ sciẽter scãdalizãdo: q: hoc includit cõtẽptũ fraterne salutis: qđ est ꝛ charitatẽ, primi. b Oia mihi licẽt. i. cibaria i lege ꝓhibita sũt mihi licita: c Sed nõ oia edificãt. s., primũ sz magis decdificãt aliqñ. In ꝓmitiua eniz eccl̃ia cõuersi de iudaismo ⁊ adhuc infirmi scãdalizabant⁹ de tali comestione pp qđ in eoꝛ ꝓsentia saltẽ erat ad tps abstinẽdũ. iõ subdit: d Nemo quod suũ est q̃rat. s. qđ sibi placitũ est in talib⁹. e Sz qđ alteri⁹. abstinẽdo ⁊ euitãdo scãdalũ ipsi⁹. Et ꝓfir ostendit q̃liter comedere idolaticũ sit licitũ. d. f Omne qđ i ma. ve. i. vendit cõiter oib⁹. g Mãducate. tanq̃ licituz ex se: verũtñ põt fieri illicitũ ꝓpter scãdalũ infirmoꝛ. iõ subdit: h Nihil interrogãtes. s. vtrũ imolatũ sit idolis aut nõ. i Propter ꝓscientiã. s. fratris astãtis infirmi vt dicit glo. q scãdalizaret ex tali comestione credẽdo q fieret in venerationẽ idoli si comederet idolaticũ post talẽ certificationẽ: sz q⁹ ante possit comedere licite ꝓbat p psalmũ. xxiij. k Dñi est terra ⁊ plenitudo ei⁹. i. alalia terrã replẽtia: ⁊ p ꝓfis de se sunt mũda q: dñi nihil est imundũ nec imãdiciã ꝓhunt per idolũ. l Si qs. Hic ꝓfir ostendit q̃liter vtendũ sit idolathicis coram gẽtilib⁹. d. Si qs vocat vos infideliũ: ad cenaz ex aliq̃ familiaritate ⁊ amicitia licita. m Et vultis ire. q. d. vobis licet: q: nõ ꝓsumit q⁹ ex tali vocatiõe velit vos ad infidelitatem suã trahere: imo frequenter factũ est q⁹ firmi in fide sic vocati trahebãt vocantes ad fidem. n Omne qđ vobis apponit mãducare. tanq̃ vobis licitũ: q: tñ põt fieri p accidẽs illicitũ. iõ subdit: o Nihil interrogãtes ꝓpter ꝓscientiã. ⁊ cuiusmodi sit ꝓsciẽtia exprimet postea. p Si qs autẽ. s. gẽtilis. q Dixerit hoc immolatũ est idolis: nolite mãducate ꝓpter illũ qui indicauit: qui crederet vos comedere in venerationẽ idoli sicut ipse. r Et ꝓpter ꝓsciẽtiã. ⁊ ostendit cui⁹. s. ꝓsciẽtiã. d. s Conscientiã autẽ dico nõ tuã. q: tu scis cibũ de se licitũ. logẽ enim aplis talia sciẽtib⁹. vnde. s. dixit: Ut sapientib⁹ loquor: ꝛc. t Sed alteri⁹. s. gẽtilis indicantis illud imolatũ esse idolis vt assistẽtis indicãti: q: videꝫ peritũ in lege xpiana talia comedere: gloriaꝫ de sua supstitiõe ⁊ firmabit⁹ in illa magis q̃ ante. ideo subdit: u Ut quid enim libertas mea iudicaꝫ. q. d. nõ est rõnabile q⁹ ego sic abutar libertate comedẽdi talia q⁹ p hoc iudicer a gẽtib⁹ sicut idolatra. x Si ego cum gra. apticipo. i. comedẽ possum talia cũ gratiarũ actiõe in secreto. y Quid blasphemor. i. q̃re expono me blasphemijs gẽtiliũ iudicantiuz me idolatrã co-

Epbe.5.c

Viri caput xp̃i est. Vel noe viri intelligit hic sp̃us: nō ille sp̃us sc̃us q̃ cū p̃e ⁊ filio imutabilis manet: ⁊ dignis animis incōmutabiliter datur. Sz sp̃us hois: q̃ quasi aie marit⁹ aīalē affectionē tanq̃ cōiugē regit: de q̃ dicit apl's: Nemo scit q̃ sūt hois nisi sp̃us hois. de q̃ ⁊ dn̄s ait mulieri samaritane: Vade voca virū tuū. hic q̃ sp̃us cū p̃sens ē. i. intēt⁹ est se deo subiecit pietate: intelligit spiritualiter q̃ sāt dn̄i: luce sapie illustrat⁹: hui⁹ viri caput ē xp̃s: q: sp̃us hois regit ā sapia dei: q̃ xp̃us est: in q̃ sic in capite sunt oēs sensus sp̃uales. i. plenitudo gr̃aruz. de q̃ accipit vir iste. p hoc autē est vir caput mlieris. i. rector aīalitatis: q̃ regit ā sp̃u: tāq̃ mulier a viro.

Caput viri chr̃i. In q̃ hz oēs sens⁹ sp̃uales: sic in capite corpales. Et q: viri caput ē xp̃s sine alio mediāte: ⁊ p xp̃m de⁹ in si gnū libertat̃ nō hz velū qđ ē subiectōis signum.

Caput v̄o xp̃i est deus. Pater q: filius a patre est ⁊ de patre: non pater a filio vel de filio. Ille hui⁹ p̃ncipiū. vnde ⁊

† ſ tam perfecte
⁊ sicut tradidi vobis p̃cepta mea
ſ vtile ad ſequentia
tenetis. Volo autem vos scire q̃
†ſ dñs q: per eum creatus ſ rector
omnis viri † caput xp̃s est. Caput
ſ q: ex eis costa: ſed virtute dei
autem mulieris vir. Caput v̄o
† ſ ideo ſ etiā, potēs vel ſapiēs †ſ aliqđ a deo.
ſ trinitas ſm q̃ bō.
ſ pater ſm q̃ filius a patre
christi deus. † Omnis ⁊ uir ⁊ orās
ſ scripturas referās ſ quasi non libere mētis
aut prophetās velato capite: de/
ſ q: turpe ē illud facere velato capite
ſ quia vir caput mulieris.
†ſ inferior ⁊ subiecta viro
turpat caput suū. Dis aūt † mlier

caput eius dicit. Vel deus. i. diuina essentia vel trinitas caput christi ſm q̃ homo: quia diuinitas vtpote creatrix caput est creature assumpte.

Orās. Q: i alijs vbi ē pōt velare: ꝫ nōdū suo iudici se offert: ⁊ collogt vbi p̃ditionē suā necesse ē, p̃fiteri. Decaluet. Decaluari mlierē q̃tū ad apl'atū: turpe tōderi q̃tū ad ipsā. Qm̃ ima. Imago⁊ silitudo ,p scluicē accipiūt ꝫ tñ i h̄, ppe ēsili tudo aie cū deo: q̃ icrcū scripta: q̃ vbiq̃ tota⁊ sit.

Qm̃ imgo. Augu. Nō dr̄ imago dei: ⁊ ad imaginē: q: nō eq̃lis: sz q̃dā silitudine accedit. Filius imago: nō ad imaginem q: eq̃lis p̃t. Nō ad imaginē vt sic de⁹ p̃est oī bus p potētiā: sic hō frenis p itelligētiā. Femia ſ adiutoriū ñ ad carnalē ꝫcupiaz: q: nec corruptibilia corpa tūc hēbāt anteq̃ eos mortalitas iuaderet. In adiutoriū gppe vt hēat vir gliā de ea: cū ei p̃reret ad deuz: ⁊ se ei daret imitādū scitate. Sicut ipse cēt glia dei cū ei⁹ sapiam seq̃ret. Vñ: Nō eni vir ex muliere: ⁊ nō est creat⁹ vir ,ppter mulie

Nicolaus

a Et sicut tradidi vobis p̃ce. mea teneꝫ. hūiliter obediēdo. Alij aūt erāt p̃ētiosi⁊ male ordinati. ⁊ ſm hoc v̄bū apl̄i itelligit ironice. cui⁹ sensus lr̃alis accipiēd⁹ est p ȝrū sicut sensus parabole p sile. ⁊ sic est sens⁹: Laudo aūt vos nē. id ē vitupero vos: q: nec imitami me exēplis nec p̃ceptꝫ meis obedi tis. Et hoc scdo mō exponit glo. cui ꝫsonare videꝫ magis sequens littera.

b Volo aūt. Hic ꝫfir apl'us accedit ad ,ppositum docēdo corinthios de sacro eucharistie. Et diuidit in tres ptes. q: ꝑmo redarguit errores eoꝝ circa hui⁹ sacri celebritatē. scdo declarat hui⁹ sacri dignitatē. ibi: Ego eni. tertio docet ritū q̃uenientē. ibi: Itaq̃ frēs. Prima adhuc in tres. q: ꝑmo rep̄hendit errorē eoꝝ circa habitū. secūdo circa cōuictuz. ibi: Hoc aūt p̃cipio. tertio circa cibū. ibi: Cōueniētib⁹ igit̃ vobis. Prima adhuc in duas. q: ꝑmo ponit q̃dā documētū exq̃ rep̄hēsio sequēs sumit. scdo monitio subdit. ibi: Dis aūt vir. Circa ꝑmū ponit triplicē cōpationē. ꝑma ē hois ad xp̃m q̃ est caput hoiuz: tō hoies cōpant ad ipsū sic mēbra ad caput ⁊ hoc q̃druplici rōne. ꝑma accipit ex pfectiōe: q: sicut in capite sūt oēs sensus solo tactu existēte in alijs mēbris. sic in xp̃o ē gr̃e plenitudo: Joh. j. ca. Vidim⁹ eū quasi vnigenitū a p̃e plenū gr̃e ⁊ veritat̃. in alijs aūt hoib⁹ sunt gr̃e singulares: sicut dr̄ ca. sequēti. Alij per spiritum dat̃ ſmo sapie: alij sermo scientie ⁊c. secūda accipit ex eminētia. q: sicut caput supeminet ceteris mēbris: sic etiā xp̃s supeminet nō solū hoib⁹ sed etiā angelis. Eph. j. Cōstituens eū ad dexterā suā in celestib⁹ sup oēm p̃ncipatū ⁊ ptātē ⁊c. tertia accipit ex influentia: q: sicut caput influit ceteris mēbris sensum ⁊ motuz corporalē: sic xp̃s influit ceteris mēbris ecclesie sensuz ⁊ motū gr̃e. Col. ij. Caput ex quo totū corp⁹ pernexū ⁊ cōiūctiōes subministratū est. q̃rta accipit ex ꝑformita te in natura quā hz caput ad mēbra: ⁊ silr xp̃us hō ad hoices. Phil. ij. In silitudine hois fact⁹ ⁊c. ⁊ hoc est qđ dr̄: Volo aūt vos scire frēs q̃ ois viri caput xp̃s est. secūda cōpatio est hois ad hoiem: quia sili mō. c Caput aūt mulieris vir. ꝑmo rōne pfectionis: q: vir est pfectior rōne corpis: semina eni est magis occasionat⁹: vt dic̄ pbs libro de generatiōe aīaliū. est etiā pfectior rōne aie. q: viuacitas p̃udētie magis viget in viro q̃ in muliere. secūdo rōne supeminētie. vñ mulieri dr̄ Ben. iij. Sub viri ptāte eris. tertio rōne influētie. tū q: vir regit mulierez. tū q: in ope generatiōis vir hz ,ptutē, actiuā. mulier v̄o passiuā. quarto rōne cōueniētie in natura: q: vir ⁊ mulier nō differūt spē. ideo dr̄: Caput aūt mulieris vir. tertia cōpatio ē xp̃i ad deū p̃ez q̃ suo mō est caput filij ſm deitatē excepta ꝑma rōne sumpta ex pfectiōe. nō eni p̃ est pfectior filio: verūtñ est p̃ncipiū filii. ⁊ sic habz quādā eminentiā in q̃ntū nō est ex alio. influit etiā quodāmō in filiū in q̃ntū quicqd hz filius habet a p̃e nascēdo. sunt etiā nō solum silēs in natura sed etiā vnū: distincti tñ in ꝓsona. Si v̄o accipiat cōpatio ſm humanitatez. sic de⁹ est caput xp̃i suo mō ſm quattuor. cōditiōes p̃missas: q: de⁹ pfectiōis est infinite: xp̃s in q̃ntū hō finite. supeminet etiā de⁹ xp̃o in q̃ntū hoi vt creator creature. influit etiā ei plenitudinē gratie: est etiā ibi silitudo nature in quātū humana natura ē ad imaginē ⁊ silitudinē dei facta: Gen. j. Faciamus hoiez ad imaginē ⁊c. ideo dr̄: Caput v̄o xp̃i de⁹. d Dis vir. Pre misso documēto: hic ꝑiter subdit monitio cui⁹ rō sumit ex illo documēto Et diuidit in duas ptes. q: ꝑmo ponit monitio ex pte viri. secundo ex pte mulieris. ibi: Dis aūt mulier. Circa ꝑmū ꝓsiderādū q̃ vir assistens iudici dz dignitatez suā p̃ferre. deo aūt q̃ oluz iudex est assistit hō dupl'r. vno mō orādo q: tūc humana refert ad deū. alio mō ,pphetādo ⁊ tūc diuina refert ad hoies: ⁊ accipit hic ,pphetare ,put qs reuelata diuinit⁹ alijs refert ad ecclie edificationez. vñ. ſ. illud: Prophetās. dicit glo. i. scripturas referās. qđ est intelligendū qñ hoc fit in persona ecclie: ⁊ silr dicenduz de orare. Isti v̄o act⁹ exerceri debent capite non velato: q: per hoc designat q̃ exercens imediate subest deo: q: inter caput suū ⁊ deū nō est velamentū mediū sicut nec inter ecclesiā ⁊ deū. ideo dicit: Omnis vir orans: in persona ecclie

† ſ sine signo subiectionis
orans aut prophetans † non ve/
quā debet viro: quasi nihil sit mediū ad deū.
lato capite: deturpat caput su/
ſ ⁊ vere ſ tantūdem est ad turpitudinem
um. Unū ē eni ac si decaluetur.
† ſ non velata decaluetur: quia aut decaluabitur aut tondebitur: quod constat eam nolle ſ ⁊ decaluetur vel etiam tondeatur: sed si turpe est
Naz si nó velat mulier † tōdeat.
Si v̄o turpe est mulieri tonderi:
aut decaluari: velet caput suuz.
ſ qui maior est † ſ signū, subiectionis habere quasi non liber ad deū ſ bonor obstat ne velet: q: imago
Vir quidē non debet † velare ca/
⁊ gloria dei non debet abscondi
put: quoniaz imago ⁊ gloria est

de lyra

vt sacerdos cōsecrans. e Aut ,pphetans. epistolā vel euangeliū seu lectionē in choro referens vel aliqđ hmōi. f Velato capite deturpat caput suū. i. indecēter exercet talē actū: sicut turpitudo corporis ,surgit ex inordinatiōe mēbroꝝ. nec obstat p̃dictis q̃ alicq̃ decēter orant coopto capite in secreto vel vt singulares persone: q: talis coopertio fit ad maiorē mētis quietudinez. apl'us aūt hic loquit̃ de oratione facta publice ⁊ in persona totius ecclesie: ⁊ eadem rōne que dicit̃ in ecclesia a tota multitudine sic̃ psalmi cōuenienter possunt cantari velato capite. quia verbū apl̄i intelligitur quādo aliquid ab vno cantatur quasi singulariter se deo p̃sentante in persona ecclesie. Similiter p̃dicās seu docens in scholis refert sacram scr ptura vt loquens in persona, ppria: ideo cooperto capite possunt cōuenien ter fieri talia. g Omnis aūt. Hic cōsequenter ponit monitionē ex pte mulieris. Et diuidit in tres partes. q: ꝑmo facit qđ dictū est. secūdo ad hoc ,pbationem inducit. ibi: Unū est. tertio iudicium auditoribꝰ cōmittit. ibi: Vosipsi iudicate. Circa primū dicit: Dis aūt mulier orās aut ,pphetās nō velato capite deturpat caput suū. i. indecēter exercet talē actū vt dictū ē de capit̃ deturpatiōe. Sz ,ptra hoc videꝫ qđ dr̄. j. Timoth. ij. Docere aūt mulieri nō ꝑmitto. qd ergo ptinet ad eā orare publice ⁊ ,pphetare? Dicēdū q̃ apl's intelligit ibi de sermocinatiōib⁹ ⁊ doctrinatiōib⁹ publicis: hic v̄o de oꝫonib⁹ ⁊ informatiōib⁹ quas mulieres religiose in suis collegijs faciūt q̃ fierēt indecēter capite nō velato. h Unū est eni. Hic ꝫfir ad ,pbationē dicti inducit triplicē rōnē. ꝑma sumit ꝑ cōpationē ad naturā hūanā. Ad cui⁹ euidentiā ꝓsiderādū q̃ natura ceteris aīalib⁹ ,puidit sufficiēter de aurti lijs ad vitā ꝓseruandā vt de cornib⁹ ⁊ de vnguib⁹ ⁊ hmōi ad sui defensionē: de corio duro: pilis: plumis: ⁊ hmōi: ,ptra aeris intēperiē: hec aūt nō potuit facere hoi ,pter cōplexionis tenericitudinē. ⁊ q: natura hūana non est determīata ad vnū sicut est nā brutoꝝ: dedit sibi tñ talia impfecta ꝑ excogitationē rōnis ⁊ per operationē manuū pficēda: sic̃ ⁊ nā dedit hoi capillos ad tegumētū capit̃, sz q: hoc tegumētū est insufficiens. ꝑ artē perficit addēs sibi aliud tegumētū. sic igit̃ cadē rō videꝫ de tegumēto capit̃ naturali ⁊ artificiali. Māle aūt est mulieri vt comā nutriat: hz eni ad hoc dispōnem ex hūilitate nāe q̃ maior est in mulieribꝰ q̃ viris, ,pter qđ q̃dam inclinatio nālis est in mulieribꝰ ad nutritionē come ,pter qđ cōiter accidit q̃ mulieres pl⁹ studēt ad hoc q̃ viri. Exq̃ segt ꝓueniēti⁹ esse mulieres vti velamie capit̃ artificiali q̃ viros. ſ tō deturpat caput suū ſi nō velet. ⁊ hoc est qđ dr̄: Unū est eni ac si decaluet. i. eiusdē rōnis est ⁊ incōueniētie ac si velamine nāli ꝑuaret. q. d. ſi abijcit velamen artificiale pari rōne abijciat naturale. Nec obstat q̃ sctimoniales tondūt. hoc eni fit in signū q̃ imediate xp̃o de spōsant ⁊ a subiectiōe viri liberāt. Cōsequēter ꝓcludit ,ppositū suū dicēs: i Si v̄o turpe est mulieri tonderi aut decaluari velet caput suū. q. d. q: hoc est turpe nisi in illis q̃ xp̃o despōsant vt dictū est. ſ tō indecēs est q̃ sit sine velamie capitis. k Vir qdē. Hic ponit sc̃da rō q̃ accipit ex cōparatiōe viri ad deū. ⁊ est rō talis: Vir est glia dei. mulier aūt glia viri: glia dei est reuelāda. glia aūt hoiuz occultāda: ,pter qđ decēs est caput in mulieribꝰ velari. nō aūt viri. ꝑma ps huiꝰ rōnis ponit cū dr̄: Vir qdē non dz velare caput suū q: imago ⁊ glia dei est. Est aūt imago dei impfecta. q: in alia natura: sicut imago regis in cera vel alia materia: filius autem regis est imago eius perfecta. ⁊ similiter sol⁹ filius dei est imago patris pfecta: q: in eadem natura: vir aūt impfecta ,pter qđ magis dr̄ esse ad imaginē dei q̃ ei⁹ imago. Est etiā glia dei. glia aūt a claritate dr̄ quasi quedā claria. c. mutata in. g. Si igit̃ accipit̃ claritas dei quā habet in se: sic vir nō est glia dei sed magis econuerso. Si aūt accipiat̃ claritas dei. id est vt abipsa derivata sic hō est glia dei: q: claritas intellect⁹ humani que magis viget in viro q̃ in muliere deriuatur a claritate dei: ſm illud psal. iiij. Signatū est super nos lumen vultus tui dñe. Consequenter ponit̃ pars scēda. cū dr̄:

Mulier

rē. Hoc i eodē viro: dū rō subiugat sibi aſalitatē: q si rōne ꝺsentiētie alalis nimis ad exteriora ꝓgrediē: mor ābo ꝺfitate nudati: aptis oculꝫ ꝺscie ad videndū q̄ indecori sūt: folia dulciū fructuū sine ipsis fructibꝫ. i. sine opibꝫ bona ꝺba ꝓtenūt: vt male viuētes bene loquēdo. turpitudinē suā cōtegāt

Amb. Vir factꝰ ad imaginē dei: ñ mlier: q̄ ē imago dei in viro. Unꝰ vnū fecē vt sic ex eo oīa: sic ex isto oēs hoies: vt vniꝰ luisibil vnꝰ visibil' imagi nē gerat i frīs vt vnꝰ i vno

gene. 2. D. auctē vniꝰ ꝓncipij ꝺfua ret adꝺfusionē diaboli: q neglecto vno deo dñiuꝫ sibi vsurpare voluit.

Aug⁹. Vir ē imago dei. Quia sic ex deo oīa: ita ex adā oēs hoies. Et sic ꝺseruat auctē vniꝰ ꝓncipij: q ab vno oīa ꝺ illū diabolū. s. q deꝰ cē voluit: vel in ꝟ hꝫ silitudinē: q: sic de latere xpi in morte dormiētꝫ orīgo ecclesie fluxit: sic de latē adenata est sibi spōsa: Et sic xps ꝑest ⁊ regit ecclīaz: ⁊ ecclīa subseruit ei. ita vir ꝑest ⁊ regit mulierē. ⁊ iō nō hēat signū subiectōis ꝟ libertat. Vel vir ꝓncipalit creatꝰ ē ad imaginē dei. In q̄ nāliter āpliꝰ viget rō: ⁊ ius ꝑlatiōis. Et

c glīa dei ē vir: q: ex eo ē: ⁊ q: deū ꝓncipalr glīficat Mulier ē glīa viri eꝝ ē ⁊ cui subseruit: vel vir ꝓncipaliter creatꝰ ē ad imaginē dei: in q̄ nāliter ampliꝰ viget rō: q̄si ipse sit rō q̄ ē glīa dei. Mulier ē ipa sensualitas. q̄ subꝺuiēdo glīa est rōnis: q: hec nāliť i femīa ꝑualet: de q̄ nō est vir: vt a sensuali regat rōnalis Sz ipa de viro: vt ab eo regat. Et sic decet: q: nō est creatꝰ vir. i. rōnalis vt subꝺuiat sensualitati. ꝟ ecōtrario. ⁊ iō femīa velet caput. Sciēdū ēt q: ꝑm q̄ddā sensualis motꝰ ē ꝓ serpēte. Inferior portio rōnis ꝓ mlīere. Supior portio pro viro illecebra ꝺsētire cibū vetitū edē. Si sola delectatōis cogitatio ē femīa sola māducat. Si ꝺo mala cogitatio i actū mittit: vl volūtas ꝑficiēdū asserit: tūc vir ēt cū femīa vetitū gustat. Alij ꝺo nō ꝺprobabiliť ponūt sensū corporis ꝓ serpēte. Sēsualitatē ꝓ femīa. Rōnē ꝓ viro. Fecit deꝰ hoiez totū ad imaginē suā: ꝟ ꝑm spīm. Sz ne putes solū spīm factū in q̄ imago' addit. masculū ⁊ femīnā. s. e. ꝫ ꝟ corpꝰ vbi duo ꝫ sexū ee ꝺiscernūť cū ꝑ ꝺixit vnū.

Amb. Vir ē imago dei. Sz i genesi ꝺi: fecit hoiez ad imaginē dei. mas. ⁊ f. Quō g̃ vir imago' dei vt nō vellet: ⁊ nō mlier? Sz ꝟ in nā hūane mēt ⁊ mystice logē de velatōe. Aliť eni nisi aliqd secretū reserek inane ē qđ ꝺi: Nō eni ē imgo dei ꝫ rōnalē mētē i q̄ ꝺi renouari i agnitiōe dei ꝫ illud: Renouami spū mētꝝ vre. Et itex: Induite nouū hoiez q renouat i agni

ꝺs q: ex eo mō vir eius q: tiōe dei ꝫ imaginē eiꝰ q creauit eū. vbi ēt nullꝰ sexꝰ ē. ꝟ idē ē ꝺbi femīa eū vi ro. i. tota illa suba vna ē imago dei: ⁊ i mētibꝰ coꝝ cōis ē nā: ꝟ ex sexu corporis sigē distributio mētꝝ. Est ps eminēs q̄ se extēdit in id qđ ē eternū: q̄ est imago dei. ⁊ iō nō ē cohibēda velo. vt se ide ꝓtineat. Est ps iferior q̄ dirigit ad actionē tpaliū: q̄ ex q̄ pte ꝺsulit ꝺfitatē imago dei ē: ex q̄ extendit ad

ꝺs fm legē q̄ hoc ꝓ hibet dē si comā nutriat: ignominia est illi. Mulier ꝺo si comā nutriat:

†† vt reā se cognoscat ⁊ subditam glīa ē illi: qñiā capilli ꝓ† velamine dati sūt illi. Si qs āūt vide ꝺs discretiōe nō vult vti sed auctoritate ꝺs apostoli tur cōtentiosus esse. Nos talem ꝺs. i. nec moyses nec xps sic docuit vt vir velet caput: ñ cōsuetudinem nō habem⁹: neq; mulier ꝺs de alijs gētibus ad fidē xpi vocata ꝺs qđ dictum est de velandis capitibus. ecclesia dei. Hoc autem precipio ꝺs sed improbans ꝺs. i. non ad vsum perfectionis ſz ad detrimētū damnationis ꝺs vt deceret: non laudās q̄ nō i melī⁹: ſz q̄ ad dominicam cenam ꝺs pri- in deterius cōuenitis. Primū q; mum malum dissensio: vnde oriuntur cetera. quidē conuenientibus vobis in ꝺs que exigit charitatis vnitatē ꝺs discordias. ecclesias: audio scissuras esse: ⁊ ex ꝺs i qbusdā ee qđ nō ē iutile bonū † ꝺs nō vult: ſz scit futuras †† vt i his q̄ dubitāt de resurrectiōe ꝺs vtile ē pte credo. †Nāz ꝺoportet ⁊ here- † non tm̃ reprobi sed ꝺs qui dicunt: ego christi. ses cē: ut ⁊ qui probati sūt māni

nec vir de exaltatiōe supbiat. Vos ipsi. Ne ei⁹ traditionē nō ꝺuauerāt: qđ eis succēsit iā nō ex auctē traditōis ꝺuadet: ꝟ ex nā. Mā nō docet q: vir si comā nutri. ⁊c. Iō glīa mlieri: q: nāli hꝫ: q: ꝓ velamie. coma eni idiciū velamis ē: vt nāe volūtas addat. Et iō vir nō nāli comat⁹: q: nō ē velandus: ⁊ lex ꝓhibet virū cē comatū. Si comā. Coma samuel' ⁊ ꝓphārū ꝓ velamie veteris testi: i reuelatōe euāgelij deponit. vñ: cū trāsieris ad xpm auferet velamē. Hoc ūāt ꝑci. Nō deleret̄ solertia regrat. Sz ꝑcipiēt auctas attendat. Nō lau. Incipit de dñica cena in q̄ mltū peccabāt.

Oportz cē he. Nō vult nec optat apls cē hereses. Sz q: sic futurū ē ꝺcit Et q: ꝟ vtile ē: ad qd vtile ꝺdit: vt nō tm̃ reprobi q ꝺcūt: Ego sū pauli: Sz ⁊ q ꝓbati sūt māifesti fiāt. Hereses. Ut ēt in his q̄ dubitāt de resurrectōe. Scissure ꝓ donis spūalibꝰ: ⁊ hi malo suo ꝓsūt catholicꝫ. Oēs eni inimici ecclie vl errore ecati vl malicia depꝛauati ꝓsūt ecclie: quia si accipiūt ptātē coꝛpaliter affligēdi exercent eiꝰ patiētiā. Si ꝺo male sentiēdo aduersantur exercent eius sapiam. Ab aduersario eni mota questio discendi exꝛistit occasio. Hereticus est qui alicuiꝰ tpalis comodi ⁊ maxime gloꝛie ꝓncipatusq; sui gratia falsas ac nouas opiniones vel gignit vel sequitur.

Nicolaus

a Mulier aūt g. vi. ē. nō ꝺcē imago viri. ad designādū q̄ tā vir q̄ mlier imediate sūt ad imaginē dei ꝫ nāz intellectualē. vir tñ pfectiꝰ vt dictū ē: ſz ꝺcē q̄ ē glīa viri: q: deriuata ē a viro: Beñ. ij. Hec vocabiť virago: q: de viro sūpta ē. iō sbdiť: b Nō eni ⁊c. Hic ꝺñr idē ostēdit ex fine. cū ꝺi: c Eteni nō ē c. vir, p. mu. ſz ecōuerso: q: fcā ē i adiutoriū viri: Beñ. ij. ⁊ nāli subiecta viro: velamē āt capiť ē signū subiectōis, ꝓpť qđ ꝺcludit: Iō ꝺz mlier ⁊c. d Et, p. an. Hic ꝺñr pōit tia rō. ⁊ ꝓ circa ꝑdicta remouet dubitatio. ibi Verūtñ. Hec tia rō sumit ex cōpatōe ad ăgelos ectiꝰ fideliū assistētes: ꝫ illō psal. cxxxvii. In ꝺspectu ăgeloꝝ psallā tibi. ꝓpť qđ viri ⁊ mlieres deceť se debēt hīe, p reuerētia ăgeloꝝ. Alio mō ꝑt exponi vt, sacerdotes ꝺcāt ꝟ ăgeli: ꝫ illō Malacꝟ. ij. Labia sacerdotū custodiūt sciaz ⁊ legē ex ore eiꝰ requirēt: ăgelꝰ eni dñi exercituū ē. ꝓpť qđ mlieres debēt orare velate ne viri ex aspectu ñ velatax ad ꝺcupiaz, puocēť. e Verūtñ. Hic remouet q̄ddā dubiū. ex ꝟ eni qđ ꝺcē q̄ vir ē glīa dei ⁊ mlier glīa viri: possent aliq̄ credē q̄ mlieres eēnt iptinētes ad glīā finalē: iō ꝟ remouet p ꝟ q̄ finaľ ꝺsūmatio q̄ ē p grāz ⁊ glīā coꝛtīdet ꝓme rex, pductiōi. ꝓpť qđ vir ⁊ mlier sil' ptinēt ad finalē ꝺsūmatōz p glīā sic ad ꝓmā rex, pductōz. ⁊ ꝟ ē qđ ꝺi: Verūtñ nec vir sine mliere. i. vter q̄ ptīet ad glīā ⁊ grāz q̄ sūt a dño. ps. lxxxiij. Grāz ⁊ glīā dabit dñs. f Nā sic m. de v. ꝓ fcā ē: Beñ. ij. g Ita ⁊ vir p mu. postea ,pcessit p gñatōz nālē. h Ola āt ex deo. s., p cedūt tā q̄ ex ꝓn⁹ effectiuo ⁊ in ipo qescūt sic i fine vltio. i Vosipsi. Hic ꝺñr apls ꝺmittit iudiciū eiꝰ qđ ꝺcē auditoriꝰ rōnabilibꝰ. Et diuidit i duas ptes. q: ꝓmo facē qđ dictū ē. ꝛ° ꝺtētiosos repmit. ibi: Si qs āt. Circa ꝓm ꝺcē: Vosipsi iudicate. ꝫ rectū iudiciū rōnū. k Decet m. ñ. v. o. ꝺ: q. d. nō. iō sbdiť: l Nec ip. n. d. v. q̄ debeat sic orare. nā ꝺo ē q̄ddā dei artificiatū: iō ducit i cognitōez artꝭ ꝺine sic artificiatū hoīs i cognitōz artꝭ hūane. videmꝰ eni q̄ mlier hꝫ inclinatōz nālē ad comā nutriēdā q: ad ꝟ studēt dilgēter. nō sic āt viri. iō ꝺcē: m Ex vir q. si co. nu. ig. ē il. Per ꝟ eni reputať molľ ⁊ effemiatꝰ. vñ ꝺcē poeta: Sint ꝓcul a nob iuuenes vt femīa cōpti. n Mlier ꝺo si co. nu. g. ē il. q: ē illi data ad ornatū. ideo subdiť:

tiōe dei ꝫ imaginē eiꝰ q creauit eū. vbi ēt nullꝰ sexꝰ ē. ꝟ idē ē ꝺbi femīa eū viro. i. tota illa suba vna ē imago dei: ⁊ i mētibꝰ coꝝ cōis ē nā: ꝟ ex sexu corporis siḡt distributio mētꝝ. Est ps eminēs q̄ se extēdit in id qđ ē eternū: q̄ est imago dei. ⁊ iō nō ē cohibēda velo. vt se ide ꝓtineat. Est ps iferior q̄ dirigit ad actionē tpaliū: q̄ ex q̄ pte ꝺsulit ꝺfitatē imago dei ē: ex q̄ extendit ad agēda iferiora nō ē imago dei. Ne ꝺo i his rebꝰ tpalibꝰ piculosa ē nimia in iferiora ꝓgressio. iō ꝫ ptātez sup caput q̄ cohibeat: qđ ꝺdicat capiť mulieris velamē. Dō q̄ ad totū virū ptiet imago dei ē. qđ ꝺo ad solā eā q̄ i ad iutoriū tribuiť si ē imago dei q: si ē imago dei nisi qđ ihēret cōmutabili veritati. Verūtñ. Quis i ꝓmis si sit vir de femīa ꝟ ecōuerso: tñ i seq̄nti generatiōe nō ē ꝟ. In dño .i. i opatiōe dñi. in q̄ alť sine altero nō creatur.

Verūtñ ⁊c. Non ita se ꝫ i xpo dño: vt admisso viro mlier excludat a salute: nec; vt admissa mliere vir excludat. Reddit āt cāz q̄ alt⁹ admisso: alt nō sit excludēdus. Mā sic mlier de viro ⁊c. Ola āt ex d. Postq̄ singula dixit vt oīa deo: vni ꝓncipio subijcēt: addit oīa ex deo vt nec; mlier de subiectiōe doleat: nec; vir de exaltatiōe supbiat. Vos ipsi. Ne eis traditionē nō ꝺuauerāt: qđ eis succēsit iā nō ex auctē traditōis ꝺuadet: ꝟ ex nā. Mā nō docet q: vir si comā nutri. ⁊c. Iō glīa mlieri: q: nāli hꝫ: q: ꝓ velamie. coma eni idiciū velamis ē: vt nāe volūtas addat. Et iō vir nō nāli comat⁹: q: nō ē velandus: ⁊ lex ꝓhibet virū cē comatū. Si comā. Coma samuel' ⁊ ꝓphārū ꝓ velamie veteris testi: i reuelatōe euāgelij deponit. vñ: cū trāsieris ad xpm auferet velamē. Hoc ūāt ꝑci. Nō deleret̄ solertia regrat. Sz ꝑcipiēt auctas attendat. Nō lau. Incipit de dñica cena in q̄ mltū peccabāt.

Oportz cē he. Nō vult nec optat apls cē hereses. Sz q: sic futurū ē ꝺcē Et q: ꝟ vtile ē: ad qd vtile ꝺdit: vt nō tm̃ reprobi q ꝺcūt: Ego sū pauli: Sz ⁊ q ꝓbati sūt māifesti fiāt. Hereses. Ut ēt in his q̄ dubitāt de resurrectōe. Scissure ꝓ donis spūalibꝰ: ⁊ hi malo suo ꝓsūt catholicꝫ. Oēs eni inimici ecclie vl errore ecati vl malicia depꝛauati ꝓsūt ecclie: quia si accipiūt ptātē coꝛpaliter affligēdi exercent eiꝰ patiētiā. Si ꝺo male sentiēdo aduersantur exercent eius sapiam. Ab aduersario eni mota questio discendi exꝛistit occasio. Hereticus est qui alicuiꝰ tpalis comodi ⁊ maxime gloꝛie ꝓncipatusq; sui gratia falsas ac nouas opiniones vel gignit vel sequitur.

de lyra

o Dñs capil. ꝓue. da. sūt sl. verūtñ q: ꝟ velamē ē ipfectū: addit aliꝺ p artificiū. vt. s. dictū ē. p Si qs. Hic ꝺñr repmit supbos. d. Si qs āt vꝛ ꝺtētiosꝰ cē. sub clamore volēs ꝺtiū asserē. s. q̄ mlieres sine velamie debeant orare: sufficit sibi dicē qđ segt: q Nos. i. ꝓuersi de iudeis. r Talē cō. nō ha. q̄ orēt capite ñ velato. s Neq; ec. d. s. ꝺ gētilibꝰ collecta. ⁊ ꝟ sufficere ꝺz ne aliqs agat ꝺ cōez ecclie ꝺsuetudinē: q: sic ꝺcē Aug. ad Lasiānū In oibꝰ i qbꝰ nihil certi sacra scptura diffinit mos ppli dei ⁊ isīituta maiorū, p lege sūt hīda. t Hoc āt ꝑci. Postq̄ apls repēdit corinthios i celebritate sacri eucharistie circa hītū. ꝟ ꝺñr eos repēdit circa ꝺuictū. nā i ꝟ aliq̄ se iordiate hēbāt. ꝺcē igit: Hoc āt ꝑcipio. qđ segt: v Nō lau. ꝫ reprobās. x Ex nō i me. ꝫ q̄i de. ꝺue. ad ecclīā vbi ꝺz cē ꝑceptio sacri eucharistie. ⁊ ꝟ ꝺ rōnē cuiuslibꝫ ꝺgregatōis. videmꝰ eni q̄ aīalia eiusdē spēi ⁊ ēt aues ꝺgregāt adiutē pp meliꝰ. s., ppť maiorē securitatē ⁊ plis educationē, mutuā ꝺsolatōz. sili⁹ ciuitas q̄ ē hoiuz ꝺgregatio ē, ppter meliꝰ. s., ꝓpter securitatē ⁊ idigētie mutue reuelatōez, p diuersa artificia. idiget eni hō vestitu: armis: doctrīa ⁊ silibꝰ: i qbꝰ nō sufficit vnū artificiū ꝟ mlta regrūť iō ⁊ sili⁹ ꝺgregatio fideliū i ecclīa ꝺz cē, ppť meliꝰ i spūalibꝰ. alit cēt repꝛobāda: vt ꝺi Esa. i. Inīq sūt cetꝰ vīi: i. vālēdas vīas ⁊ solēnitates vīas odiuit aīa mea ⁊c. ꝟ āt erat i corinthijs. iō sbdiť: y Primū q. cōue. vo. ⁊c. i. dissensio ē ꝑmū malū i tervos vñ oriť ꝺtētio ⁊ alia mala. z Et ex p. c. dicē ex pte q: aliq corinthioꝝ erāt ad ꝟ, pnī: tñ nō oēs. a Mā. o. ⁊ he. cē. i. vtile ē ñ p se: q: hēis ē mala simplr: nec ex pte hoiuz ſz ex pte dei eliciēt ex ꝟ bonū: q: sic ꝺcē Aug. i enchyridiō. Deꝰ adeo oīpotēs ē ⁊ bonꝰ q̄ nō sineret mala fieri nisi ex eis eliceret maiora bona sic ex pſecutōe, tyrānoꝝ elicuit patientiā martyrū. sic est in ꝓposito. hereses eni ex dei potentia dupliř ordinanť ad bonū. ꝑmo vt ex hoc veritas fidei magis' elucidet. nam argumentis hereticoꝝ fideles excreitanť ad scrutādū pleniꝰ illa que sunt ad fidei defensionez ⁊ ad quē rendū talia per orationez a deo. secundo quia p hereticoꝝ pſecutionez exanimāť ⁊ probanť fideles sicut aurū in fornace. ⁊ hoc ē qđ ꝺi: b Ut ⁊ q ꝓbati sūt. i. approbati a deo. c Manifesti fiant in

Dominicā cenā. Aug⁹. dicit acceptionē eucharistie: quā nō debēt p̄anū sumere: vel mēsis suis miscere: vt hi quos apl's arguit. Sz ieiuni in honorē tanti sacri. licet enī post cenā discipulis suis dederit corp⁹ ꝛ sanguinē suū. Nō tñ iam calūniādū est vniuersē ecclesie q̄ ieiunis semp̄ sumit. Mā saluator quo vehemēti⁹ cōmēdaret mysterij huius altitudinē: voluit hoc vltimuz infigere cordib⁹ ꝛ mēorie cor. Quo ordine aut post sumerēt ab aplis p̄ ās ecclias dispositurus erat suauit docendum.

Unusquisq. Notat illos q mūera q̄ offerebāt altaribus p̄ sacrificio p̄ficiēdo: pacto illo sibi resumebant: nec aliis ñ hñtib⁹ cōicari sinebāt: sz soli sumebāt vt ide etiā ebriarēt alijs esurientib⁹.

Ambro. Mun⁹ oblatū toti⁹ fit ppli. i. vniuersis cōicari dz: qz in vno pane oēs signāt. p id enī q̄ vnū oēs de vno sumere oportz. Nos ḡ notat q in ecclia vbi cā vnitatꝫ ꝛ mysterij cōuenit: suas oblationes cā dissentiōis (quaz pseudo seminauerunt) sibi vendicabāt. Tātas enī dissentiōes inter eos pseudo seminauerāt vt suas ꝛelarēt oblatiōes ꝛ vēdicarēt: cū vna eadēq̄ p̄ce oiuz oblatiōes bñ dicerēt. Et hoc ita faciebāt vt ceteri vñ offerēt nō hñtes: nō sumētes ptē cō funderēt: ꝛ hoc tā cito: vt supuenientes nihil inuenirēt. Et dū sic: domi potiꝰ agēda sūt hec. Sz vt corrigāt: formā que a xp̄o in hmōi re data est iterat.

Ecclesiā. Ecclia fideles de qb⁹ dī: Ut exhiberet sibi ecclā gl̄iosā. Hoc tñ nolle vocari ipsaz domū oōnis aplis testat dicēs: An ecclesiam dei ꝛc̄.

Laudo vos. Vel sic distingue laudo vos in hoc: vtiq̄ non laudo. Ego enī accepi ꝛc̄. Ostēdit mysteriū eucharistie iter cenādum celebratū: nō cenā esse. Medicina enī spūalis ē: ꝛ mēoria redēptiōis: vt moiora p̄sēmur: qz morte xp̄i liberati sum⁹. Qui⁹ in edēdo ꝛ bibēdo mēores eē debem⁹. nouū testamētuz in hoc cōsecuti: qz beneficij diuini sanguis est testis. vnde ad tuitionē corpis ꝛ aie percipim⁹: qz caro xp̄i p̄ salute corpis. sanguis pro anima nostra. Idcoq̄ nō mādūcādū prędixit lex sanguinem.

Nicolaus

fiant in vobis. per distinctionem eorum ab alijs ex similibus causis. dicit saluator Matth. xviii. Necesse enim est vt veniant scandala. a Conuenientibus ergo. Hic tertio arguit apostol⁹ corinthios de hoc q̄ male se habebāt circa sacm eucharistie q̄tū ad cibū: qz alīq eoz p̄āsi sumebāt corpus xp̄i: sumētes argumētū ex b q̄ xp̄s post cenā b sacm instituit ꝛ discipulis dedit qđ tūc fuit rōnabile: qz ibi debuit inchoari vitas vbi cessauit figura. hui⁹ aūt sacri figura fuit imolatio agni paschal. ꝛ iō post illi⁹ agni esū xp̄s rōnabilit instituit b sacm. scdo vt ex loco hui⁹ institutōis sacri xp̄s iret ad passionē cui⁹ mēoriale est hoc sacm. tertio vt ex hoc firmi⁹ maneret impressū cordib⁹ discipulo⁹ vltio tradebat eis. Postea rōnabiliter statuit ecclesie in reuerētiā. tāti sacri q̄ nō sumat nisi a ieiunis: nō solū ieiunio ecclie ꝺ etiā nāe. qđ soluit p oē illd qđ sumit p modū cibi ꝛ pot⁹ siue p se nutriat vt corp⁹ mixtū siue etiā cū alio sic aq̄ pura. dies aūt incipit a media nocte: ꝛ iō q̄ post mediā noctē aligd sumpserit dicto mō reddit inidone⁹ ad sumēdū hoc sacm. infirmi tñ ex hoc excusant. dicit igit: Cōuenientib⁹ ḡ vobis in vnū. ad ptic̄pādū eucharistie sacm. b Jā nō est do. cenā māducare. i. tā si lz vobis. ꝛ subdit cā. cū dī: c Unusq̄sq̄ enī suā cenā p̄su. ad māducan. añ sūptionē sacri: p̄parabāt enī sibi sua ciboria ꝛ portabāt ad ecclā comedētes añq̄ sumerēt sacm. ꝛ sic diuites laute comedebāt ꝛ bibebant: pauper aūt esuriebāt. iō dicit: d Alius qdē esurit ꝛc̄. In hoc erat etiam ꝺceptꝰ ecclesie q̄ ꝓsecrata est diuis vsib⁹: ꝓpter qđ nō est talib⁹ applicāda. iō dicit: e Numqd domos nō habetis ad māducādū ꝛ bibendū. i. domos nō ꝓsecratas in qb⁹ debēt exerceri talia cōuiuia. f Aut ecclā dei cōtēnitis ibi accipiat aut p certe. q. d. certitudinaliꝫ est in b cōtēptus ecclesie. g Et ꝓfūdit eos q nō hñt. s. pauperes nō hñtes qd comederēt honeste coram tāta multitudine. h Quid dicā vobis. sup b factuz. i Laudo vos: iterr gatiue: ꝛ rñdet: lz In hoc nō laudo. imo vitupo. min⁹ dicēdo pl⁹ significat. l Ego enī. Ꝓ ostq̄ apls reprehēdit corinthios errores circa eucharistie celebritatē. hic ꝓñr ostēdit hui⁹ sacri dignitatē. Et diuidit in duas ptes. qz ꝑmo facit qđ dictū ē. scdo fideles ad reuerēter sumēdū hoc sacrāmētū inducit. ibi: Itaq̄ ꝛc̄. Circa ꝑmū ꝑmittit auctoritatē ei⁹ qđ dicturus est: qz nō fantastice vel humana p̄sūptione ꝓfictū est sz a dño reuelatū ꝛ hoc est qđ dicit: Ego enī accepi a dño. mihi reuelāte. Qđ ꝛ tradidi vobis. Cōsequēter ostēdit institutionē quo ad corp⁹. d. m Qm̄ dñs ihs. Circa qđ sciēdū q̄ sic̄ in vita corpali ꝑmo ē generatio. scdo geniti nutritio sic in vita spūali p̄cedit baptism⁹ q̄ est spūalis generatio. ꝛ segē eucharistia que est spūalis nutricio. in generatiōe x̄o naturali generās non cōiungit genito ꝑm substantiā sed solū ꝑm x̄tutē. in nutritiōe x̄o cib⁹ cōiungit nutrito ꝑm substantiā: ꝛ similiter est in vita spūali christus in sacrāmēto ba-

In qua nocte. In nocte passus: ad lucem resurrectionis venit.

Fregit. In sacro. s. sm q̄ videbat: ꝛ integrū a fidelibus credebatur.

Fregit. Unū oīb⁹ dedit vt in vnitate pmanēt: sz cū fregit spōtaneā passionē ostēdit. Accipite ꝛ mā. hoc ē c. m. Post celebratū vet⁹ pascha dñs corp⁹ ꝛ sanguinē suū discipulis dedit vt oñderet veteris testi sacra cessatura.

Jō p⁹ alia dedit vt discipulo⁹ mēorie tenaci⁹ infigerēt: ꝛ ab ecclia deiceps frequētarēt. Sub alia spē tradidit ꝛ deiceps a fidelib⁹ sumēdū instituit: qz fides ñ hz meritū cui hūana rō p̄bet experimētū. sub spē panis et vini: qz res hui⁹ speciei expressam hñt similitudinē cum vtraq̄ re hui⁹ sacri ꝓtēta. s. ꝛ significata: ꝛ significata ꝛ non ꝓtēta. Cōtēta ꝛ significata ē caro xp̄i quā de v̄gine traxit: ꝛ sanguis quez p nobis fudit. Significata x̄o ꝛ nō ꝓtēta: vnitas ecclie in p̄destinat⁹ vocat⁹ iustificat⁹ ꝛ glorificat⁹. vñ hiero⁹. dupl'r itelligit caro xp̄i: vl illa q̄ crucifixa ē ꝛ sepulta. Vel spūalis illa atq̄ dīna ō q̄ ipe dicit: Caro mea vere ē cib⁹ ꝛc̄. Et vere q māducat meā carnē i me manet ꝛc̄.

Sunt itaq̄ tria in hoc sacrāmēto. Unum q̄ tñ est sacramentū vt species visibilis panis ꝛ vini. Alterum qđ est sacrāmētū ꝛ res: vt caro christi p̄pria ꝛ sanguis. Tertium quod est res ꝛ non sacramentū: vt est mystica caro christi. Sacramentū x̄o est sacre rei signū. Et species illa vtrāq̄ rem signat. ꝛ vtriusq̄ expressam gerit similitudinē. Nam sicut panis pre ceteris cibis corpus reficit ꝛ sustentat: ꝛ vinum hominē letificat ꝛ inebriat: sic caro christi interiorem hominē magis ceteris gratijs spiritualiter reficit ꝛ sagi/nat: ꝛ sanguis spiritualiter letificat: ꝛ sic inebriat vt sobrium reddat. vnde: calix meus inbrians q̄ p̄clarus est: habet ꝛ similitudinē cum re significata tñ: que est vnitas fidelium: qz ex multis granis vnius conficitur panis: ꝛ ex pluribus acinis vinum in vnum confluit: sic ex multis fidelium personis vnitas ecclesie consistit. Cuius etiam sacramentuz est corpus christi p̄priū quod de virgine sumpsit: quia sicut corp⁹ christi ex multis mem-

de lyra

ptissimi solū est ꝑm virtutē: sed in sacramento eucharistie qđ est alimentum spūale est ꝑm substantiā: cōtinetur aūt ibi christus sub specie panis ꝛ vini ne fidelib⁹ esset horribile si carnē humanā ꝛ sanguinem sumerent in p̄pria specie: ꝛ ne infidelib⁹ esset derisibile ꝛ vt meritū augmentet hoīz credentiū q̄ sub speciebus panis ꝛ vini corp⁹ christi ꝛ sanguis cōtineat. Datur etiaz hoc sacrāmētū sub duplici specie. s. panis ꝛ vini. vt per hoc perfecte spūalis refectio designet. ꝛ quia est memoriale passionis christi in qua sanguis fuit separatus a corpe: ꝓpter qđ primo tangit institutio hui⁹ sacri q̄tū ad corpus siue carnē. secōdo q̄tum ad sanguinē. ibi: Similiter ꝛ caliccm. Circa ꝑmū dicit: Qm̄ dñs ihs. qui ē institutor sacrāmētoꝝ ꝛ nō ali⁹. n In qua nocte tradebat. vt sic post institutionē hui⁹ sacrāmēti iret ad passionez ratione predicta. o Accepit panem. vt per hoc designaret voluntarie se ire ad passionem cuius hoc sacramentū est memoriale. p Et gratias agens: vt doceret nos in omnibus deo gratias agere. q Fregit. non anteq̄ verba cōsecrationis ꝓferret sed post. vnde cum dicit: Fregit. antici pando dicit: qz cōsecrauit vt nos. nam sacerdos nō ꝓfert verba consecrationis in ꝑsona ꝓpria sed in persona christi. Matth. xxvj. dī: Accepit panem ꝛ benedixit ꝛc̄. de qua benedictiōe apostol⁹ mentionē non fecit: qz Matthe⁹ per illā nihil aliud intellexit q̄ ꝓlationē verbo x. s. hoc est corp⁹ meū. Sciēdū etiā q̄ cū subdit: Fregit nō est intelligendū q̄ corp⁹ suū fregit: qz nō est in sacrāmēto frangibili mō. sed fregit species panis remanentes. r Et dixit accipite ꝛ manducate. in hoc igit tangitur vsus huius sacramenti qđ a fidelibus sumit: vt christo per augmentū gratie magis incorporentur. s Hoc est corpus meū. Ista sunt consecrationis verba ꝛ est sensus: hoc est corpus meū. i. contentū sub his speciebus panis est verū corpus meū: quod fit virtute diuina per cōuersionē substātie panis in verū corpus christi solis accidentib⁹ remanentib⁹ qđ fit diuinitus ne caro christi sub p̄pria specie qđ videretur horrendū a fidelibus sumeret. Qz autē virtus diuina hoc agere possit declarat: Agentia enim creata que materiam p̄supponunt substātia manente transmutant accidentia exteriora in accidētali mutatiōe: similiter manēte materia trāsmutāt substātialē formā in generatiōe: agēs x̄o diuinū materiā nō p̄supponit cū sit ei⁹ effectus: iō vnū cōpositū ex materia ꝛ forma subali ꝓuertere pōt in aliud accidētib⁹ remanētib⁹ diuina x̄tute subsistētiā eis dāte. hec aūt cōuersio fit subito in fine p̄lationis x̄boz: qz tūc hñt sensus pfectū ꝛ effectū: efficiūt enī qđ figurant. Ad cōsiderandū q̄ hoc sacramentū pficit in cōsecratione materie non in vsu ipsius. Alia x̄o sacramenta non perficiunt in cōsecratione materie sed in vsu: sicut baptismus ꝛ cōfirmatio nō pficiunt in benedictiōe aque ꝛ chrismatis sed in ablutione ꝛ unctione cum determinatis verborum formis.

Hoc facite

f inter vos † qđ fieri debz⁹ nō tā corpoz ꝓsortio q̄ cordiū glutino f ꝛ qz in vobiescissure

festi fiant in vobis. † Cōuenienti

† ex hoc solo q̄ scissure sūt i vobis. f vel iā in p̄ti hoc dānū hēties: in futuro peius ‡ f non licet

bus ergo vobis in vnū † iaz ‡ non est dominicā cenam manducare.

f vestrum contendentium

Unūsquisq̄ enī suam cenaz p̄e/

f añ dñicā cenā f totū qđ obtulit † f nō ad erogādū pauperibus ‡ f cui nihil datis

sumit ad † manducandū. Et ‡ āli⁹

† f cum sobrij esse deberetis

quidē esurit: alius autem † ebrius

f sed f in domibus potius faciendum

est. Numqd domos non habetis ad manducandū ꝛ bibendum? f domū oōnis f qđ vere facitis: ꝛ si non putatis

Aut ecclesiaz dei contemnitis: ꝛ

f erubescere facitis

confunditis eos qui non habēt.

f ꝛ cū hec sint non inuenio quid dignum sit vobis † f in alijs: in hoc nihil laudabile inuenio

Quid dicā vob? † Laudo vos?

† f non laudo: qz corpus dñi ē qđ sumere debetis: ꝛ in eius cōmemoratiōe f q. qđ ego ab ipso didici hoc

In hoc nō laudo. † Egō enī acce

pi a dño quod ꝛ tradidi vobis: quoniam dominus noster iesus

f mineте lā passiōe: ꝛ ideo acceptius tenedū.

christus in quā nocte tradebatur

f de reparatione hoium sic futura.

accepit panē: ꝛ grātias agēs frē,

† f i. gratum ꝛ acceptum intelligite: fide comedite. f vt conformes mihi sitis.

git ⁊ dixit: † Accipite ꝛ māducate.

f quod aliud videtur † f illud idem substantialiter: vel sm efficaciam

Hoc ē corp⁹ † meū: qđ ꝑ vob tra/

f matt. 26. c. marc. 14. e Luce. 22. b

cit: Caro mea vere ē cib⁹ ꝛc̄. Et vere q māducat meā carnē i me manet ꝛc̄.

bris purs: ⁊ ab omni pcti macula cōibus cōstat: ita ⁊ vnitas ecclesiastica ex multis personis mundis ⁊ imaculatis consistit. In cuius rei typo facta est archa dñi de lignis sethim que sunt imputribilia ⁊ albe spine similia.

Sub duab⁹ spēb⁹ ideo dedit: vt ostēderet xp̄s totā hūanā naturā. i. corp⁹ ⁊ aiam assūpsisse: vt vtrūq; redimeret: panis eni ad corp⁹ refert: vinuz ad aiam: q; vinū sanguinez opat: i q̄ sedes aie a phy sicis ee dr: Et iō sub dua bus spēb⁹ celebrat: vt aie ⁊ carnis susceptio i xp̄o: ⁊ vtriusq; liberatio i no bis significetur.

Aqua ideo apponit vt oñdat nr̄a redēptio per xp̄i passionē facta: ⁊ eius passio ꝓcurata ꝑ nr̄a di lectiōe. aq̄ eni gen⁹ hūa nū significat. vñ in apo cal xp̄si. Aque q̄s vidisti ppli sūt quarum sal⁹ nō posset esse sine passione dñi: nec dñi passio sine populi dilectione: nisi enim nos diligeret ꝑ nobis morti se non traderet.

Verū corp⁹ xp̄i esse in altari ipsa testatur veritas cū inquit. Accipite ꝟ est corp⁹ meū. Et sanctor auctes in mediū ducte cōprobāt. Ait eni Amb. Anteq̄ cōsecrat panis est ⁊ vinū: vbi aūt ꝟba christi opata fuerint: de pa ne fit xp̄i caro ⁊ corp⁹. Itē Sermo xp̄i: q potuit ex nihilo facere qđ nō erat nūqd pōt ea q̄ sūt mutare i id qđ nō erāt. Itē Euseb⁹: Inuisibil' sacerdos visibiles creaturas i ſbaz corpis ⁊ sāguis suis ꝟbo sua secreta ptāte cōmutat.

Itē. Et mali verū corp⁹ xp̄i sumūt. Idē. Est etiā in pctōrib⁹ indigne sumētib⁹ vera xp̄i caro: ⁊ ver⁹ xp̄i sanguis: ꝟ essentia nō salubri efficiētia. Et apls: Qui māducat ⁊ bibit corp⁹ dñi indigne rē. ꝑ qđ docemur q̄ sit cauē dū malū accipe bonū: ecce eni factū ē malū dū male accipit bonum. Vis aūt videre ire: qđ ait Aug. Bon⁹ accipit sacm̄ ⁊ rē sacm̄. mal⁹ ꝟo sacm̄ ⁊ nō rem. Ad qđ dicim⁹. Bonus accipit sacm̄. i. carnē xp̄i ꝓpriam ⁊ san guinē: ⁊ rem. i. vnitatē fidei luz ⁊ gratie augmentū: sed nō sic malus: Idē. Nō manducās māducat: māducans nō māducat. Idē. nō manducans sa cramētaliter: māducat spūaliter. Et manducās sacramētaliter: nō mandu cat spūaliter. Itē dixit veritas: Nō hoc corp⁹ qđ videtis māducaturi estis ⁊ bibituri illū sanguinē: quez visuri sunt qui me crucifigēt: ſz sacm̄ aliud cōmendaui vobis. i. non in hac spē māducaturi estis sed in sacro: nō mor si bus discertum ⁊ laceratum (vt putatis) sed integrum ⁊ illesum.

Sciēdū q̄ in ꝓlatiōe ꝟboz illoz: hoc est corp⁹ meū. Et hic est calix rē. mysterium ꝯsūmat ⁊ panis in corp⁹ xp̄i cōuertitur. Sz q̄ sit illa cōuersio. Qz formalis nō sit manifestū ē: q; forma panis ⁊ vini remanet. Utrū ꝟo sit substātialis ꝑspicuū nō est. Quidā eni dicūt sic subaz in substātiā trāsire vel cōuerti: vt hec fiat illa: nec tñ illa augetur: nec ꝓcedūt: qđ hec esse: illa vere dici possit. Alij aūt sic dicunt: hāc in illā trāsire vl cōuerti: q; sub illis accidētib⁹ sub qbus' pri⁹ erat substātia panis ⁊ vini. post ꝯsecrationē ē sub stātia corpis ⁊ sanguinis quib⁹ tñ ipsum corp⁹ nō afficit. Nos igit incerta relinquētes: qđ ex auctoritatib⁹ certū est ꝓfitemur. s. substātiā panis ⁊ vini in substātiā corpis ⁊ sanguinis dñici cōuerti. modū ꝟo cōuersiōis ignora re nō erubescim⁹ fateri. Que aut̄ remanēt de priori substātia accidētia. s. color sapor forma pōdus nec ipsū corp⁹ xp̄i afficiūt nec in eo fūdāt. Si ꝟo q̄rit vbi fūdent: dicim⁹ nobis potiꝰ videri q̄ sint sine subiecto q̄z i subiecto.

De fractiōe ꝟo cui⁹ rei vl in q̄ re sit. Manifestū qđē q̄ nō in corpe xp̄i cū ipsuz incorruptibile ꝑassibile ⁊ imortale. Vñ ⁊ xp̄s redarguit carnalē

Nicolaus

a Hoc facite in meā cōme. q; sacm̄ hoc est memoriale dñice passionis.

b Similiter. Hic ꝯir agit de institutiōe sacri eucharistie q̄tū ad sanguinē q; sicut xp̄s ꝯuertit panē in corp⁹ suū: ita ⁊ vinū in sanguinē. vtrūq; eni ē de pfectiōe hui⁹ sacri: tū q; ꝑ vtrūq; sīl exprimitur pfecte passio xp̄i cui⁹ ē mēoriale: tū q; vtrūq; significat pfecte refectionē. Nec est intelligēdum q̄ iste due ꝯsecratiōes. s. panis ⁊ vini mutuo se expectēt vt dixerūt aliq: quia post ꝯsecrationē panis imediate añ ꝯsecrationē vini sacerdos oñdit ppl'o hostiā adorādā: qđ nō fieret nisi verū corp⁹ xp̄i ibi esset. Verūtñ nō ē ibi ve rū corp⁹ xp̄i sine sanguine: q; corp⁹ ē ibi ex vi ꝯsecratiōis: sanguis aūt est ex cōcomitātia reali sicut deitas ⁊ aīa. Si ꝟo in triduo mort̄ xp̄i qñ sanguis erat effusus a corpe ⁊ aīa sepata aliqs apl'oz ꝯsecrasset nō ibi fuisset tunc sanguis vel aīa: tñ fuisset ei deitas que ꝑ erat cū corpe: q; nūq̄ dimisit qđ semel assumpsit. dicit igitur apls: Similiter ⁊ calicē. i. vinū in calice cōtentū ꝯsecrauit in sanguinē suū. c Postq̄ cenauit. in q̄ tāgitur institutiōis hora rōne sup: adicta dicens: d Hic calix. i. contentum in hoc calice.

e Nouū testamētū. vet⁹ eni testamētū ꝓmittebat bona corpalia: nouū aūt ꝓmittit bona spūalia: de q̄ ꝓdixit Hieremias ꝓpha. xxxj. Ecce dies veniēt dic dñs ⁊ feriā domui isr̄l ⁊ domui iuda fedus nouū: nō ſm pactū qđ pepigi cū patrib⁹ vestris rē. f Est in meo sanguie. Vetus eni testm̄ fuit ꝯfirmatum ꝑ aspersionē sanguinis victime brutalis. vt hī Exo. xxiiij. nouū ꝟo testm̄ sanguinis xp̄i effusiōe. vt dicit apls Heb. ix. ca. ꝑ ꝟ ostēdit excellentiā noui testamēti. Lucas ꝟo eadē ꝟba ꝯsecratiōis sanguis ponit xxij. ca. nisi q̄ addit: q ꝑ vobis fundetur: fuit eni discipul⁹ pauli apli ⁊ cū secut⁹ fuit scribēdo euāgeliū. Matth. xxvj. dr: Hic est sanguis me⁹ rē. vñ dixerunt alīq q̄ quecūq; ꝟboz istoz in canone scriptoz ꝓferant: fit cōse cratio: tñ melius dr q̄ illis solis ꝟbis ꝯsecratio pficitur qb⁹ vtitur eccīa ex

ſqđ dixi est corpus meū accipite ⁊ m. vt sicut pressi: sic sequami ††. i. mēoriā passionis ⁊ mortis m.

detur. Hoc facite i meā ††memo

†† p nr̄a salute ⁊ exhortatiōe. i. iā finito veteri pas-

rationez. †Silr et calicē: †postq̄z ce

cha † quasi hic calix est meus sanguis in quo effuso cōfirmat nouū testamētū q: tcstm̄ i mortuis cō firmat: vel est nouū ꝓmissio: nō tpalis sed eterni boni

nauit: dicēs: Hic calix nouus te stamētū est i meo sanguine. Hoc facite in meā commemoratione.

ſideo debetis sumere in memoriam passionis quia.

Quotiescunq; enim manducabi

ſ pro vobis factam representabitis.

tis panem hunc ⁊ calicē istum bi

betis: mortē domini annunciabi

ſ dñs ad iudiciū ſ q: in cōmemoratiōe mort̄ dr sumi.

tis donec veniat. Itaq; quicunq; manducauerit panem hunc ⁊ bi

† ſ mortis christi penas dabit: vel de bono ma le sumpto maculam trahet

berit calicē domini indigne: †re-

sensum discipulor q putabant carnē xp̄i sicut aliā in ptes esse diuidendā ⁊ mor⁹ib⁹ lacerādā. Ideo plures dicūt: q nō est ibi fractio: ꝟ fieri videtur tñ. Quib⁹ obijcit qđ ait Ambro. Nihil falsum putādū est in sacrificio verita tis. vl sic in magor ꝓstigijs: vbi deluſiōe q̄dā fallūt oculi: vt videat ee qđ nō est. Ad qđ illi dicūt: Nō fallit nos visus nec fallit qđ cēt si crederet sic frāgi vt videt. Nec est il lusio: qđ ad vtilitatē fidei nō ad deceptionez sic fit. Alij dicū ⁊ q; ibi qdē sit fractio nō qdē i corpe xp̄i ꝟ i ipa forma panis sacra li: qđvī apls velle dicēs: panis quē frāgim⁹ rē. Itē Aug. Qñ xp̄s māducat vita manducat. Nec qñ māducat ptes de illo fa cim⁹ ⁊ qdē i sacro sic fit. Itē vnusq̄sq; ptē suā ac cipit: ꝑ ptes māducat: ⁊ manet integer. Ex qb⁹ ꝑz q; integrū ⁊ incorruptū corp⁹ xp̄i māducat: etsi fractio vl ptitio ibi ē: nō i ipo ꝟ in sacro ee vī. Alij dicūt q; sit ibi fractio: ꝟ nullis rei: q; nihil ibi frāgit. Sic eni sūt ibi accidētia sine subiecto: sic mirabilit pōt ibi ee fractio i acci dēti: vl sine oi re q̄ frāgit. Magnū ē eni ⁊ inscrutabile istud mysteriū. Vñ amb. Quid q̄ris nāe ordinē i xp̄i corpe: cū ꝑter nāz sit ipe dñi ptus exp̄gie. Credē iubemur: discutē nō ꝓmittimur. Sciēdū: ſz diuerse sint ibi spēs panis ⁊ vini: nō tñ duo sacra dici debēt ꝟ vnū: q; subtraq; spē idē sumit.

Preterea solet q̄ri. Si nō ē ibi substalis ꝯuersio vt qbusdā placz. Sz q̄dā locutiōis tropo. dicat trāsire vl ꝯuerti ꝟ in illud. s. q; sub illis accidētib⁹: sumat sub qb⁹ erat suba panis vl' vini qd de ipsa suba panis vl' vini factū sit: Ad qđ illi rñdēt: vl in ꝓiacentē materiā resolutā: vl in nihiluz redactā qđ pōt ille facē q̄ ō nihilo cūcta creauit. Querit ēt. Si aq̄ aliq̄ obliuiōe vl negligētia nō apponat: an irritū sit. Dō cū ō aucte nob certū nō sit: si ne assertiōe qđ nob⁹ dicim⁹. Qz si nō aio introducēdi hereſiz: ꝟ obliuiōe ptermittat: nō min⁹ ꝑficit verūtñ grauit puniēdū. Nec greci aquā addūt.

Sciēduz q; a brutis aīalib⁹ corp⁹ xp̄i nō sumit: etsi videat. Quid sumit mus qd māducat: Forte vel nihil vel subam panis sub spē sua reductam.

Post hoc qd ptes ille q̄ ibi vidētur fieri significēt videam⁹. Triforme est corp⁹ xp̄i. Pars oblate in calicē missa: corp⁹ xp̄i qđ iaz surrexit mōstrat Comesta pars ambulātē adhuc sup terrā: pars in altari vsq; ad finē rema nens corpora sanctor vsq; in finem seculi in sepulchris iacentia.

Nota q; corp⁹ christi voluntate fuit mortale ⁊ passibile: naturaliter nec mortale nec passibile: ⁊ imortale datuz fuit discipulis: ⁊ si tūc mortale eēt.

Nota q; discipli tale dñicū corp⁹ acceperūt in cena añ resurrectionē q̄le erat in nā. s. imortale: nā q̄le erat ex volūtate. i. mortale: qđ dū adhuc mor tale nō ꝑ nāz: potuit petro ee imortale: ex tute ei⁹ cui⁹ volūtate erat mortale ⁊ nō iure nature. Ipse eni sol⁹ mortu⁹ est volūtate: alij oēs ex necessitate.

Credere debem⁹ panē ⁊ vinū qđ xp̄s in cena discipls dedit māducādū ⁊ bibendū: in verū corp⁹ ⁊ verū sanguinē xp̄i ibidē cōuersum: cū pri⁹ pa nis verus: ⁊ verū vinū. Nec ē mirādū quē admodū dic Aug. Si morta lib⁹ māib⁹ se imortalē ferebat: cū in trāsfiguratōe qd tūc⁷ postea mortalis fuit: se in glia imortalitaq; ⁊ ꝑassibilitaq; petro ⁊ iacobo ⁊ ioanni ostendit.

Quotiēscūq;. Exponit in quā christi cōmemorationem: mortem. s.

Donec ve. Quia hoc nō mutabitur: sicut sacramenta iudeorum.

Indigne. Aug⁹. in libro quinto de vnico bapt. Quia aliquis nō ad salutem: non ideo minus est corpus ⁊ sanguis quod accepit.

delyra

traditiōe apl'oz instructa. Paul⁹ eni ⁊ euāgeliste intēdebāt recitare ꝟba q̄tū ptinēt ad hystorie rōnē: nō aūt ſm q; ptinēt ad efficiendū ꝯsecrationē ꝟ eccīa ꝓmittua illa habebat in occulto ꝓpter infideles ſm q; dic Diony sius vlē. ca. eccīastice hierarchie. g Hoc facite rē. ꝑ hoc intūgitur eccle sie hui⁹ sacramenti vsus. debet aūt apponi aqua q; ꝓbabile est q; dñs ap posuit. in terra enim illa ꝓpter vini fortitudinē cōsuetum est semp bibere vinum cuz aqua. h In meā cōmemorationē. Consecratio enim vini spūaliter repsentat effusionē sanguinis christi. Cōsequēter apl's exponit ꝟba christi dicēs: i Quotiēscūq; eni māducabitis panē hunc. dicit pa nem ꝓpter spēs panis remanētes: hunc ideꝫ numero corpus christi significatum ⁊ contextū. k Mortē dñi annūciabitis. ipsam repsentādo per hoc sacramentū. l Donec veniat. ad iudiciū. per qđ datur intelli gi q; celebratio huius sacramenti nō deficiet in ecclesia vsq; ad finē mūdi. vnde dicit saluator Matth. vlē. Ecce vobiscum sum oībus dieb⁹ vsq; ad cōsūmationē seculi. q; in hoc sacramēto est tot⁹ xp̄s ſm humanitatē ⁊ dei tatē. vt ꝑz in ꝓcedētib⁹. m Itaq;. Ostēsa dignitate hui⁹ sacri. hic ꝯsiter apl's inducit fideles ad debitā eius sumptionē. ⁊ diuiditur in duas: q; ꝓmo ostēdit periculuz indigne sumentiuz. scdo adhibet remedium. ibi: Probet autē. Circa primū dicit: Itaq; quicūq; māducauerit panē hunc rē. i. hoc sacramētum in quo sub specie panis continetur verum corp⁹ christi: ⁊ sub specie vini verus sanguis eius. n Indigne. que indignitas tripliciter potest contingere. Uno modo ex ipsa celebratione: vt si quis non obseruet ritum a xp̄o institutū offerendo aliuz panē q̄z de tritico ⁊ aliud vinum q̄z de vite: ⁊ similiter si nō obseruet instituta ecclesie circa eucharistie ꝯsecratio nem. Alio mō ex parte celebrantis vel sumentis hoc sacramētuz sumēdo scz cuz voluntate peccandi mortaliter de futuro vel impenitēs de ꝑterito.

Reus erit

Aug⁹. super iob. omel. viij. Et sancta obsunt malis: quare cauēdū est male accipere bonum. Et mala p̄osunt bonis: vt paulo angel⁹ sathane.

Indigne reus. Ambro. Indignus est qui aliter celebrat mysterium q̄ a christo institutum est. Reus qui beneficiū eius in irritum ducit.

Aug⁹. sup iob. omel. xxiij. Digne sūt. si tā de crimialib⁹ penitet. q̄ displicēt venialia: ꝛ si fragilitate hūane conditionis sciat se stati ad ea redituri. Nullū petīn veniale est dum placet q̄tūcūq; paruū sicut mortale si p̄e displicet nullus iudicat.

B

Joan. 6. f. Probet aūt seipsū. Si petā sint q̄tidiana: vl nō sūt mortifera. ꝛ dimittatur p̄fratri accessur⁹ ad altare ꝛ dicat: di. n. d. s. ꝛ n. d. xc̄. Et sic secur⁹ accedat ꝛ de p. nl. c. ꝛ d̄ ca. bi. Q. vide si dimittas. Mā si nō dimitt⁹: mētiris ꝛ ei mētiris quem nō fallis. Mētiri deo potes: fallē non potes.

Aug⁹. Indigne accipit si tunc accipit cum d̄z agere pniam: q̄ p̄ se iudicet ꝛ seueritate pnie se exerceat: et a seipso iudicat⁹ vt nō iudicet a dño. Cessat enī vindicta dīna si p̄fessio p̄currat hūana.

Querit an q̄tidie sumenda sit eucharistia an eligēdi sint dies: quib⁹ hō purius cōtinētiusq; viuēs ad tātū sacm dignis⁹ accedat: Huic qōni recte rndet: qui monet: vt p̄cipue in xp̄i pace pmaneat: ꝛ vt quisq; faciat: qd̄ sm fidē pie credit esse faciēdū. Mā ꝛ zacheus ꝛ cēturio: cum alter xp̄m in domū suā gaudēs receperit. Alter d̄o dixerit: nō sum dignus vt intres sub tectū meū. Saluatorē honorificauerūt: licz diuerso mō ꝛ q̄si d̄no mō. Ad hāc etiā similitudinē valet: q̄ in antiq̄ pplo vnicuiq; p̄ior māna sm̄ ꝓpriā volūtatē in ore sapiebat sic d̄oze cuiusq; xp̄iani xp̄i corpus vel q̄tidie vel certis diebus sumptū. Mā aliqs honorādo nō audet quottidie

ūs erit corporis ꝛ sanguinis dñi.
f examinet f deuote accedēdum
Probet autē seipsum hō: ꝛ sic de
qz dño ē: vt gliam videamur reddere redēptori.
pane illo edat: ꝛ de calice bibat.
f nam qui aliter
Qui enī māducat ꝛ bibit idigne
f dānationē †f nō tibi f tolere malū bonus vt venias ad p̄mia bonor: ꝛ iudae cū petro ꝙuersari potuit: coinquinare nō potuit.
iūdicium†sibi manducat ꝛ bibit:
f p hoc qz †f ab alijs cibis: sz idiscrete ꝛ negligēter
nō†diiudicans corpus domini.
sumit f qz indigne sumūt †f hoc ē imago futuri iudicij: vt hinc discant non inultum esse ī f febribus ꝛ alijs infirmitatibus
Jdeō inter vos†multi†infirmi ꝛ
f longa inualitudine f moriuntur †f ita hec mala ex indigna sumptione veniunt sed
ibecilles: ꝛ dormiūt multi.† Q
f penitendo
si nosmetipsos diiudicaremus: nō
f puniremur f sed nec iu
ūtiqz diiudicaremur. Dūz iudi/

Nicolaus

a Reus erit corporis ꝛ sanguis dñi. Blo. penan mortis xp̄i exoluet. i. puniet ac si xp̄m occiderit: qd̄ nō est intelligendū sm̄ equalitatē sed sm̄ quādā similitudinē. maius enī petīn est agēdo cōtra humanitatē christi in spē ꝓpria q̄ in aliena: q: hoc est cōtēptibili⁹ ꝛ horribili⁹. item q: iudei occidētes xp̄m moti fuerūt ex odio ꝛ inuidia q̄ notabiliter aggrauerūt petīn. Alio mō accipitur indignitas ex pte sumētis ex defectu deuotiōis: vtpote q: distracta mēte ex occupatiōe tpaliū accedit ad hoc sacm: habitualiter tñ retinet debitā reuerentiā. ꝛ talis indignitas nō facit sumentē reū corpis ꝛ sanguinis dñi: impedit tñ fructū sacri saltē in pte. Cōtra dicta arguunt alīq dicētes: q̄ pctōres actu possunt accedere ad hoc sacm sicut infirm⁹ actu ad medicamētū: sed hoc nō valet: q: sicut baptism⁹ dat ad regenerandū in vita spūali sic eucharistia ad nutriēdū regeneratū. nihil aūt nutrit nisi viuū. ij. de aia. ꝓpter qd̄ in sumētib⁹ hoc sacm requirit vita gre. b Probet autem. Hic ꝙfiter adhibet remediū contra dictū periculum. Et diuidit in duas ptes: q: p̄mo facit ꝓpositū. secundo declarat quoddā dictū. ibi: Jdeo. Circa p̄mū dicit: Probet aūt seipsum hō ꝓpriā ꝙsciam diligenter examinando ꝛ emundādo. c Et sic de pane illo edat xc̄. i. tunc fructuose pōt hoc sacm sumere. fit autem hic mētio de duplici spē. nam in p̄mitiua ecclia sic dabatur fidelib⁹: sed ꝓpter periculū effusionis sanguinis mō dat tñ sub spē panis: sacerdos tñ celebrans accipit sub vtraq; spē non tñ p̄o se sed etiā p̄o alijs. d Qui enim māducat ꝛ bibit. i. ad suā condēnationē sumit. f Nō e Judiciū sibi māducat ꝛ bibit. i. ad suā condēnationē sumit. f Nō diiudicans corp⁹ dñi. i. non discernēs ab alijs cibis: sumens eodē mō sicut alios cibos. Sed ꝙtra hoc videt qd̄ dicit Job. viij. Qui manducat me vivet ꝓpter me. Ad qd̄ dicendū q̄ intelligit de digne māducātib⁹ tñ. Sciēdū etiam q̄ ex hoc ꝛbo dicunt alīq q̄ hoc sacramentū est frequēter sumendum ad vitā gratie cōtinuandā ꝛ augmentandā. Alij autē attendētes dignitatē sacramenti ꝛ indigne sumentiū periculū: dicūt q̄ rarius est sumēdum. Aug⁹. aūt neutrū vituperat q: vtrūq; bene pōt fieri: sicut ꝙcheus recepit hospitio suo dñm gaudēs: Luce. xix. ꝛ cēturio repulit eū ab hospitio suo. d. Dñe non sum dignus vt intres sub tectum meū xc̄. Matth. viij. ꝛ vtrūq; laudat. p̄mū enī ꝓcedit ex amore. secūdum ex reuerentia ꝛ timore: amor aūt simpliciter p̄ponit timori: ideo frequētatio hui⁹ sacri est simplicit melior. verūtñ qd̄ est simpliciter meli⁹ nō est semp meli⁹ q̄tū ad aliquē ꝓpter eius indispositionē. ꝓpter qd̄ quilibet debet diligēter ꝙsiderare in seipso quē effectū habeat hui⁹ sacri frequēs susceptio. q: si ex hoc crescit feruor deuotiōis ꝛ potētia resistēdi pctis: frequētādū est hoc sacm: sin aūt rari⁹ est sumēdū. g Jdeo inter vos. Hic ꝙfiter manifestat quoddā dictū. s. q̄ sumēs indigne iudiciū sibi māducat ꝛ bibit. Ad cui⁹ euidētiā sciēdū q̄ si de⁹ oia mala p̄sentialiter puniret. nihil in futuro iudicio reseruaret. iterum si

dicium alij inutile f sm alios
camur āt a dño cōrripimur: vt
f cū amatoribus mundi f quasi infidelis est qui incōsiderate accedit
nōn cū hoc mūdo dāmnemur.
f ne similis pena vobis cōtingat
Itaqz frēs mei cū conuenitis ad
f ad similitudinem dominice cene. f ieiuni
māducandū: inuicez expectate.
f sed f terrenis pascat.
f †suos cibos nec post eucharistiam sumat
Si qūis esurit domi māducet:
vt nōn in iudiciū cōueniatis. Cē
f de eodem: sed his carere non potestis
tera aūt cū venero dispōnaz.

f de illis post sed

Spiritualib⁹ C. XII

d f qđ vitas hz vt nō sit scisma iter vos: sed pax

autem nolō vos ignora

f dicturus q̄ ola bona a spūlcō p̄mittit similitudines in contrario f vt expetit

re frēs. Scitis āūt quoniā cū gē/

Cōrripimur. In pauc⁹ soluz emēdatio: qz timore pene nre alij emēdāt
Jnuicē expectate. Ambro⁹. Et multorum oblatio simul celebretur ꝛ omnibus ministretur.

C XII.

d Spūalib⁹. De bonis sancti spūs p quor maiorib⁹ alij supbiebant. minores inuidebant ꝛ desperabāt quasi nunq̄ habituri.

Scitis āt. q. cū. g. e. Spūalia traditurus p̄cepta cōmemorat. vt sicut tunc imago idolorum. ita nunc dei. Scitis. Et experti: q̄ cum essetis gentes. id est gentiliter viuentes eratis. Euntes. Nomen. quasi assidui.

de lyra

nulla mala puniret in p̄senti. ei⁹ ꝓuidentia nulla horib⁹ videret: neutrū est cōueniens. ideo alīq̄ reseruat futuro iudicio puniēda. ꝛ alīq̄ punit in p̄senti: ꝛ maxime circa p̄incipiū legislationis videt conueniens talis punitio vt ex terrore alij inducātur ad obseruātiā: sicut Exo. xxxij. dr: Post legislationē imediate multa milia horuz occisa fuerūt in vituli cōflatilis adoratiōe. ꝛ siliter in p̄mitiua ecclia post lationez legis noue p xp̄m ananias ꝛ saphira puniti fuerūt subitania morte ꝓ pctō furti ꝛ mēdacij vt ex terrore alij a cō similib⁹ caueret: Act. v. ꝛ siliter in p̄mitiua ecclia fuerūt multi puniti terribiliter ex eadē causa. ꝓpter indignā susceptionē hui⁹ sacri: ꝛ p hoc manifestatur iudiciū dei: ꝓpter qd̄ dr: Jdeo. i. ꝓpter indignā eucharistie sūptionez. h Jnter vos multi infirmi. i. puniti dīnitus infirmitate corporali. i Et imbecilles. longa valitudine laborātes. k Et dormiunt multi. sōno mortis corpalis: a deo subito interfecti. l Q̄ si nosmetipsos diiudicaremus ꝙscias nostras examinādo ꝛ purgādo ab sumptionē sacramenti. m Nō vtiq; iudicaremur. i. puniremur a dño p modū talē. Notādū d̄o q̄ apls in hoc iungit se alijs: nō q: esset culpabilis ꝛ ostendēs se iunctū esse cū eis charitate. n Dū iudicamur aūt a dño. i. punimur dicto modo. o Cōrripimur. q: talis pena ad correctionem inducit. ꝛ hoc dupl'r. vno mō ad correctionē nō punitor⁹ q̄s punitio ē ad mortē corpalē. alio mō ad correctionē punitor⁹ ꝛ etiā nō punitor⁹. s. q̄s punitio ē p infirmitatē ꝛ imbecillitatē. p Ut nō cū hoc mūdo. i. cū hominib⁹ mūdane viuentibus. q Dānemur. s. eternalit. r Itaqz. Mic vltimo ꝙcludit apls intētū reducēdo fideles ad debitum modū. d. Itaqz frēs mei cū ꝙuenit⁹ in ecclesia. s Ad māducādū. i. ad sumēdū hoc sacm. t Jnuicē expectate. vt sit sumat⁹. q: sacm ē ecclastice vnitat⁹. v Si qs esu. nō potēs ꝫ expectare. x Domi māducet. cibos suos cōs. postmodū tñ eucharistiā nō sūptur⁹ codē die. poterit tñ ī alia. cōicabāt enī fideles cōiter q̄tidie ī p̄mitiua ecclia. y Ut nō ī iu:ꝙue. i. ad dānationē viam. z Cetera aūt cū ve. ad vos. a Disponā. i. ordinā p̄z ecclia multa tenet ex ordinatiōe apl'or q̄ tñ in sacra scriptura nō habēt expresse: ꝓpt qd̄ sequēda ē ꝙsuetudo ecclie.

C. XII.

b Eucharistia aūt. Postq̄ apls ꝓsecut⁹ est de trib⁹ sacris in qb⁹ errabāt corinthij. s. baptismo: mchimonio: eucharistia. hic ꝙfir tractat de gra q̄ obtinet in sacris. Et diuidit in duas ptes. q: p̄mo ꝓponit intētū. 2° ꝓsequit. ibi: Scitis. Circa p̄mū ꝓponit intētū. d. De spūalib⁹ aūt. i. de gratijs a deo datis. c Nolo vos igno. frēs. i. intēdo vos instruere. q: sic dicit Seneca: Magnū ingratitudis genus ignorare bñficia accepta. d Scitis āt. Hic ꝙfir ꝓsequit intētū. Et diuidit in duas. q: p̄mo cōmēdat dei grāz in gnāli. 2° ꝓsequit in spāli. ibi: Diuisiones. d°. Circa p̄mū cōmēdat dei grām ex trib⁹. primo q: sine ea nō vitat pctīn mortale. ꝛ q̄tū ad hoc dicit: Scitis enī cum gentes essetis. i. gentiliter viuentes absq; dei gratia.

Ad simulachra

Jdeo notū. Quia p singula charismata hoīb⁹ magis gr̄az q̄ deo dabāt nesciētes hoc a spū sctō ministrari. In oīb⁹. Ostēdit laudē dei esse ⁊ gr̄az vt sicut tūc cū imago idoli totū malū fuit ex hoie: ita nūc ex spū dei oīa bona credāt. Jō qz scitis q̄ spūs mal⁹ retractās vos a bono duxit ad tā irrōnabile malū. i. idolatriā: p hoc facile vobis notū facio: q̄ p spīm dei abstinet a malo: ⁊ fit bonū: ⁊ hoc ē: Nemo in spū dei loquēs cogitādo: loquēdo: operādo: dicit siliter trib⁹ modis. s. corde ore ⁊ marci.9.f. ope aliquaz sepationē: a iesu. i. q̄libet peccm: que vor hūano errore est: vt omne falsum quod est.

Abstinet p spīm a malo. Vel Nō dicit anathema. cui: iesu vt dicat cū vel nō esse a deo: vel miozē deo. Et nemo. Quātuscūq̄ sit. Dicit. Vere. i. cogitatōe: ꝟbo: ope: Jesus ē dn̄s. Et ego seru⁹ ei⁹: nisi p spīm sctm: a q̄ oē verū. Qd ē. Bñ opari ē p spīm. Nō enī adulatiōe holuz ies⁹ dī dn̄s: vt in idolis: que ab hoīb⁹ dij dicūt: cū nō sint. Non ergo fauor est holuz ⁊ bñficiū: q̄ ⁊ ies⁹ dn̄s dī: ſz donū dei: qui mysteriū suū hoīb⁹ declarauit. Qui dicit hoc: nō p̄stat bñficiū religiōi. sed accipit. Et gr̄a holuz est: q̄ idola dij dicūt cū nō sint. vnde antistites eoz illis subiecti sunt. hic ꝟbo aliter: vnde humiliari debent vt patiantur se arguī: nō querant adulationibus delīniri.

Dicit. Proprie dicit que voluntatē ⁊ mentem suam voce enunciat. Generaliter autem ibi: Non omnis qui dicit mihi: dn̄e ⁊c.

Nisi a spū scō. A. bene operari ⁊ omne bonū est per spīm sanctū. ⁊ iō tūc maior non despiciat minorem: quia nihil habet nisi a spiritu sancto.

cui impietati repugnat ratio

tes eētis ad simulachra muta, p
ſ a maligno spū ſ eratis
ſit ducebamini eūtes. Jdeō notū
ſ tūc qui se abrūpit a christi cor
vobis facio: q̄ nēmo in spū dei
pore. non habet hoc a spū scō
loquens dicit anāthema iesu. Et
ſ vere verbo. s. cogitatōe ⁊ opere iesus est dom⁹
nēmo potest dicere dom⁹ iesus
ſ .i. per ſ quasi nemo potest vi
tare malū ⁊ facere bonū nisi per ipsum: sed tamen
nisi in spiritu sancto. Diuisiones
ſ donorum spiritus † ſ dator eque quantū
ad se benignus omnibus
ꝟbo gr̄arum sunt: † idēm aūt spiri
ſ quibus alijs alijs su⁹ seruiant.
tus. Et diuisiones ministrationuz
ſ p arbitrio suo dans singulis ſ filius
sunt: idem autē dominus. Et di
ſ op era maiora. s. ⁊ minora
uisiones operationuz sunt: idem

ſ dator ſ pater ſ necessaria
ꝟbo deus: qui operatur omnia ī
omnibus. Unicuiq̄ aūt datur
ſ i. gratia p quā patet q̄ i eo spūs ſ eccl⁹ qz ⁊ mi
nor prodest
manifestatio spirit⁹ ad vtilitātē.
ſ per partes qđ dixerat determinat ſ nō p meritum
Alij quidem datur per spirituz:
ſ nō solū sapia. i. de diuinis intelligēcia: ⁊ scia de hūa
nis: sed etiam earum sermo vt alijs possint eloqui.
sermo sapientie. Alij autē sermo

sciēntie scōm eundem spiritum.
ſ constans ia fidei vel sermo ſ curā-
Alteri fidēs in eodem spū. Alij
di infirmos. ſ eodem omnibus.
gr̄a sanitatū in vno spiritu. Alij
ſ miraculoz ꝓtra naturā † ſ dicere futura
opatiō virtutū. † Alij prophetia.
ſ vt discernat qđ audit: quo spū bono an malo dicat
qz ⁊ diabolus bona seductorie dicit.
Alij discretiō spirituū. Alij gēne

Diuisiones ꝟbo. Hoc cōe oīb⁹. sed gr̄e sunt: diuise ne min⁹: desperet: ne maior dum audit gratias: superbiat.

Diuisiones. Sicut q̄ dicit dn̄s ihesus ex gr̄a hz: ita in officijs eccl⁹ie. gr̄a est nō diuisa per psonas sed indiscrete trium personarum vnum opus est.

Diuisiones grārū. Hās dic ipsas ꝟtutes grat⁹ a deo datas: sic fidē ⁊ spē. ⁊ hmōi. q̄rū effect⁹ est q̄tū ad, pr̄os ministratio: q̄tū ad se opatio: q̄ dic.

Spūs do. d. Eadē p̄sus suba intelligit: ſ trinitas ī psonis. Jdē ꝟbo de⁹ q. Hoc ait: ne p̄ ⁊ filij ⁊ spūsscūs: alia sepatim opari videāt ex eo q̄ spūi grās: ⁊ dño ministratiōes: ⁊ deo opatōes supposuerat: oīa referens ad vnū deum. subdit: Quia deus scz operatur oīa.

Oia ī oīb⁹. Nōvnt oīa tribuit: ſ in oīb⁹ oīa, opat: vt qđ nō hz qs in se hēat in alio. ⁊ sic ma/neat charitas ⁊ hūilitas.

Si amas vnitatē: tibi hz qsqs in illa hz aliqđ: ſ sol⁹ oculus videt: ſ nō sibi soli: hec charitas ē donū spūs qđ supat omnia vt post dicet. Unicuiq̄z. Diuisa sūt bona: ⁊ non ad meritū alicui⁹ singulariter dantur: sed ad vtilitatez edificande ecclesie.

Sapiētie scīē. Sapia ē in ꝓtēplatiōe eternoz. scia in actiōe tpaliū. vsi in sob: Ecce pietas. i. cult⁹ dei ē sapia: q̄ grece theosebia. Et qs hic cult⁹ ei⁹ nisi amor ⁊ cognitio ei⁹. Abstinē aūt a mal': scia ē. mala aūt ī tpalib⁹ sunt in qb⁹ caute ⁊ prudēter ꝟsandū ē. Cui dat sapia q̄si sol ē. cui scia: luna ī noctē scīt: qb⁹ cetera dant: stelle sūt. qz ⁊ hec in nocte sūt necessaria. Ysi: Solē in ptātē dici. lunā ⁊ stellas: in ptātē noctis. Alteri fides. Et fides inē dona dei ⁊ mūera ē. Nō ē sola charitas: ſ charitas cū fide a deo nob est.

de lyra

uisiones ꝟbo gr̄arū sunt: qz plures sunt tales. vt videbit. j. h Jdē autez spūs. q̄z pfectiones q̄ sūt in creaturis diuisim: in deo sūt ꝟiūctim. scōo regritur auctas q̄ habet p ministeriū. vt p apl'atū: sacerdotiū: ⁊ hmōi. ⁊ q̄tū ad hoc dicit: i Et diuisiones ministrationū sūt: idē aūt dn̄s. cui oīa ser uiūt. tertio regrit operū executio. ⁊ q̄tū ad hoc subdit: l: Et diuisiones operationū sūt. in eo dē enī officio vt apl'atu ⁊ hmōi vn⁹ plus alio opat. vt Paul⁹ dixit de seipso. i. Cor. xv. Amplius ill' oīb⁹ laborauī. ⁊ sūt in vna gr̄a. vtpote ꝓphetie gr̄e vel miraculoz: vn⁹ alio pl⁹ abūdat. l Jdē ꝟbo de⁹ q opat oīa in oīb⁹. effect⁹ enī ꝓme cause necessario regrit in oi effectu altarū causarū. m Unicuiq̄z. Hic ꝟñr accedit ad distinctionē dictoruz magis in spāli. ⁊ ꝓmo gr̄arū. scōo ministrationū. ibi: Et q̄sdaz qdē. Prima adhuc in duas. q: ꝓmo ponit gr̄arū distinctionē. scōo adhibet similitudinē. ibi: Sic enī corp⁹. Circa ꝓmū dicit: Unicuiq̄ enī dat mānifestatio spūs. i. gr̄a grat⁹ data p quā spūs sanct⁹ manifestat: dat. n Ad vtilitatē. s. ecclesie. vt ꝓdictū est. o Alii qdē p spīm dat ꝓmo sapie ⁊c. Circa istā distinctionē ꝟsiderādū q̄ sicut dictū ē: gr̄e grat⁹ date dant ad vtilitatē eccl⁹ie. qđ potissime fit p doctrinā: q̄tū ad ea q̄ sunt fidei. ad qđ tria requrūt. ꝓmū ē cogitio diuoz. 2m ꝟfirmatio eoz. ⁊ tertiū debita ꝓplatio ꝟboz. Q̄ tuz ad ꝓmū tria sūt necessaria. ꝓmū ē q̄ ꝓncipia sint certissima. ⁊ q̄ tū ad ſ ponit p Fides. que est certitudo de reb⁹ inuisibilib⁹ q̄ supponūt vt ꝓncipia ca tholice doctrine. vñ dī Heb. xj. Fides est suba sperādarū rerū argumēntū nō apparentiū. ⁊ accipit hic argumētū, p certitudine. eo q̄ ptz q̄ nō accipit hic certitudo cuidētie ſ adherētie. vñ Secūd⁹ phūs diffinit fidē dīxit: Fides ē ignote rei mirāda certitudo. secūdū est cognitio ꝟclusionū ꝓncipaliū ex dict⁹ ꝓncipijs sequētiū. ⁊ q̄tū ad ſ dī: q Sermo sapie. q̄ est cognitio diuoz ex articul' fidei sequētiū. tertiū ē cognitio effectuū p. q̄s interdū oportet causas manifestare. ⁊ q̄tū ad hoc ponit. r Sermo scie. q̄ est cognitio rerum humanarū: q: inuisibilia dei p ea q̄ facta sunt intellecta ꝟspiciūt: Ro. i. Circa secundū qđ est ꝟfirmatio doctrine catholice sciendū q̄ in his que subsunt rōni naturali ꝟfirmatio est, p argumēta ex ꝓncipijs cuidentib⁹ deducta. In his aūt q̄ sunt supra rōnē diuinit⁹ reuelata: ꝟfirmatio est per ea q̄ sunt dine ꝟtutis, pria. ⁊ hoc fit dupl'r. vno mō qñ ad ꝟfirmationē fidei fit opus miraculosum. ⁊ hoc siue sit ad salutē corpoz. ⁊ q̄tum ad hoc ponit. s Gratia sanitatū. siue ordinet ad solā diuine potestatis manifestationem. vt statio solis vl aliquid huiusmodi. ⁊ quantū ad hoc ponitur. t Operatio virtutū. Alio mō quādo ad confirmationē fidei manifestat aliquid occultum qđ scire soli⁹ deo est pr̄ium. sicut sunt cōtingētia futura. ⁊ q̄tū ad hoc ponit. v Prophetia. vel cordiū occulta. ſm q̄ dī. j. Reg. xvi. Nō videt ea q̄ patet: de⁹ aūt intuet cor. ⁊ q̄tum ad hoc dicitur: x Discretio spirituū. Circa tertium qđ est facultas, pnūciādi alijs ea que sunt doctrie catholice duo requrūt. s. facultas ydiomat' vt, pnūciās possit a quibuscūq̄ intelligi. ⁊ ſm hoc dicitur: y Genera linguarum. ⁊ cognitio sensus eorum que proferenda sunt. ⁊ quantum ad hoc ponitur.

Interpretatio

Sermonum. Vel sermones sunt allegorice pronũciationes que in prophetis: ⁊ in euangelijs.

Hec autẽ oĩa. Vide q aplus dicit hic spm̃ sanctũ dare dona. Alibi ẽo dicit: q⁹ dat⁹ est. Christ⁹ etiã ait: Accipite spm̃ sanctũ. Vñ cũ donũ dei audiũt dici spm̃ sanctũ. illud gen⁹ locutiõis agnoscãt qõ dicit aplus: In

roma.12 b epbe.4.a.

expoliatõe corpis carnis nihil aliud est q̃ ipsa caro. ita donũ spũs sancti. nihil aliud ẽ q̃ spũs sanctus. Aug. In tm̃ q̃ donũ dei est. in q̃tũ dakis quib⁹ dat. Apud se autẽ de⁹ est: ⁊ si nemini detur. cũ eni dat: sua volũtate dat. ⁊ ipse idez oĩa opat diuidẽs singlis, put vult.

Unus atq; idẽ spiritus. Augu. Sõ. ⁊ dixit tres operari. hic spm̃. q⁹ eni vni⁹ nature qõ vnus operat: ⁊ tres operãtur. Un⁹ ⁊ idẽ ne tot putent quot opa: nõ q̃ sine pie ⁊ filio: spũs opet. Inseperabilis est eni operatio trinitatis.

Diuidẽs singulis. Vñ nec huic volẽdũ nec illi supbiẽdũ. Ut vult. Qui sol⁹ nouit qd cõueniat: ⁊ gratis nõ ad meritum hominũ.

Ita ⁊ christus. Caput ⁊ corp⁹ dr̃ xps ꝓpter ineffabilẽ vnitatem capitis ⁊ membrorum.

Unus spũs faciet oĩa in mẽbris xpi corpis: sic vna aia videt ⁊ oculo: audit ⁊ aure: ⁊ ⁊ ceteris oĩb⁹ omnia facit.

Etenim. Ostendit quõ corp⁹ xpi vnũ: q⁹ oẽs in vno spũ abluti: ducti sum⁹ in hoc: vt post sim⁹ vnuz corp⁹ vnanimes p illũ vnũ spm̃: vt totum corp⁹ vna aia vegetatur. Et q⁹ oẽs potati sum⁹ in acceptõe diuersoꝝ donorũ spũs scti: in vno spũ: q⁹ oĩa dona ad vnũ effi ciẽdũ dirigit: nõ nulli⁹ p sona cõtẽnenda: vel pre-

f .i. log⁹ diuersę linguę
ra linguarũ. Alij iterpretatio ser
f linguarũ vel visionũ vt Ioseph f .i. ñi nõ diuersa.
monũ. Hec autem oĩa operatur
f in substantia f inuarisibilis f non ipse diuisus
vnus atq; idẽ spiritus: diuidẽs
f sicut q de⁹ ẽ † f iõ diuersis diversa dat ga.
singulis p̃ont vult. † Sicũt eniz
f ꝓiunctione membroꝝ
corpus vnũ est: ⁊ membra habet
f diuersa
multa: omnia autẽ membra cor-
f q̃uis f tñ f subministrãdo
poris cũ sint sint multa: vnuz cor
† f oẽs fideles sunt † f vt nõ dicã corp⁹ xpi q⁹ ipse xps
sunt tam minores q̃ maiores f quia.
pus sunt: ita † ⁊ christus. Eteniz
f sancto
in vno spiritu omnes nos ivnũ
f ducti f abluti f natione diuersi.
corpus bꝑtiçati sum⁹: siue iudei
f ꝓditione diuersi
siue gẽtiles: siue serui: siue liberi:
† f in acceptione diuersoꝝ donoꝝ.
⁊ omnes in vno spiritu † potati
† f hñ oẽs vnũ † f cui eccl'ia filis † f ita ⁊ in ecclesia.
f nõ oẽs vnius officij ⁊ doni
sumus. † Naz ⁊ corpus † non est
† f q⁹ idẽ spũs dat oĩa
vnũ mẽbrum: sed multa. † Si di
f aliqe cui donũ inferius dat † f tã dign⁹
vt ille cui opatio virtutũ datur
xerit pes: quoniaz nõ sũ † manus
† f q̃si q⁹ de ꝑmis nõ ẽ: nõ iõ nõ ẽ necessarius
non sũ de corpore † num ideo nõ
f sũt f q hz scias
est de corpore. Et si dixerit auris:
† f vt q hz serm onẽ scientie vel sapientie
quoniã non sum † oculus: nõ suz
† f ẽ vniq⁹ adhuc q⁹ si nõ ẽ illud põt esse aliud
de corpore: † num ideo non est de
corpore? Si tõtũ corpus oculus:

f auris f auris
vbi auditus? Si totum auditus
† f discretio spũz f nare e † f sed ꝓpter hec incon
uenientia vitanda
vbi † odoratus? † Nunc autez po
f puida ⁊ rõnabili voluntate aptauit † f diuersa
† f maius vel minus
suit deus † mẽbra: † vnũquodq;
† f in constitutione corporis † f sicut sibi visum est
eorum in † corpore † sicut voluit.
f modo multa f vnius officij
Qz si essent omnia vnum mẽbrũ
f qõ nõ nisi diuersis subsistere põt f ne corp⁹ pereat.
vbi corpus? Nunc autez multa
f sunt f de omnibus
quidem membra: vnũm autem
† f diuersa sunt: sed maiora non possunt dicere mi-
noribus q̃ eis non egeant.
corpus. † Non potest dicere ocu-
f q⁹ si oculus pudet: manus opatur
lus manui: opera tua non indi-
f põt eni aliquis humilis qõ nõ sublimis
geo: Aut iterum caput pedibus.
Nõ estis mihi necessarij. Sz mꝰ
tõmagis que videtur mẽbra cor
f viliora f aliquãdo.
poris infirmiora esse: necessariõ
f q⁹que putamus inferiora: a superioribus nõ
deb ent sperni: sed ꝑplius honorari
ra sũt. Et q̃ putam⁹ ignobilio
† f vestimentoꝝ
ra mẽbra eẽ corporis: bis † hõno
f ita minus dignis exhortatio necessaria: qua aliquis
bonor illis detur vt fiant utiles
rẽ abundantiorẽ circũdam⁹. Et
f vt pudẽda f per aliquod peccatũ f ꝓsola
que ihonesta sunt nostra: abun-
tionem in orationibus † f, a nobis ea celantibus.
dãtiorẽ honestatem † habẽt. Hõ
f que per se satis honorem habent † f eoꝝ que illis
fiunt: sed per ea sunt alia honoranda
nesta autẽ nostra † nullius egent.
Sed deus temperauit corpus

Si totum. Quasi si in eccl'ia oẽs essent vni⁹ officij: quõ implerẽt necessitas corpis: cui⁹ gubernationi diuersis op⁹ est.

Mẽbra. v.q.e.i corp e. Et nihil desit illi: ita ⁊ in ecclia diuersas p sonas quib⁹ tribuit munera diuersa.

Qz si essent. Nõ mõ multitudo sensuũ pirct: ꝫ etiã corp⁹. Ita si i ecclia oẽs essent vnius officij ⁊ dignitatis nõ discernerẽtur membra neq; corp⁹.

Aut iterum caput pedib⁹. Ipsa dignitas cõtẽptibilis ẽ sine subiectis. officiũ eni ẽ p qõ dignitas cõstat. Ad agn⁹ imperator necessariũ habet exercitum.

Inhonesta. Absit vt in mẽbris sctoꝝ aliq̃ sit turpitudo: ꝫ dicãt inhonesta: q⁹ nõ hñt spem de coris quã hñt ea q̃ i ꝓmptu sũt: vl ꝓpter legẽ mẽbroꝝ que de petõ venit: vsus mẽbroꝝ illicit⁹ turpis est: nõ membra ipsa.

Inhonesta. Egestate ⁊ hitu aliqñ vite mũdioris sũt. Vel illi q i eccl'ia p aliqõ petm̃ inhonesti sũt: abũdanti⁹ adiuuant cõsolationib⁹ ⁊ oꝛonib⁹ ⁊ honesti fiant.

Honesta autem. Quasi ita ⁊ ffib⁹ in qb⁹ studiũ pie ꝓuersatiõis oꝛ nauit honestas: nihil est quod addatur a nobis.

Si de⁹ tẽpauit. Remoto illo qõ obest: ponit illud quod pro dest scilicet: contemperationem.

Nicolaus

a Interptatio ꝓmonũ. dicit igit apls: Alij qdẽ dat ⁊c. ⁊ ptz lra ex dictis ibi: b Hec aũt oĩa opat vn⁹ atq; idẽ spũs. per ꝫ tollit error: gentiliũ q diuersas grãs attribuebãt diuersis dijs. vt sapiam ioui: locutionem mercurio: ⁊ sic de alijs. c .Diuidẽs singulis. p ꝫ tollit error: coꝝ q dixerũt deũ cognitionẽ nõe rerũ i vñ tm̃ ⁊ nõ singulariũ. d Prout vult. p hoc tollit error attribuẽtiũ diuersitatẽ donoꝝ fato vl ꝓstellationib⁹ vel hũano merito ⁊ nõ dine volũtati sic cãe ꝓme. e Sicut eni corp⁹. Hic manifestat põdicta p similitudinẽ corpis nãlis. Et diuidit in duas. q⁹ ꝓmo ponitur similitudo i generali. scdo explicat magis in spãli. ibi. Nã ⁊ corp⁹. Similitudo aũt ẽ in hoc q̃ sic mlta mẽbra faciũt vnũ corpus nãle. sic ⁊ fideles in xpo regenerati p baptismũ facti sũt mẽbra xpi. ⁊ sic faciũt sub capite christo vnũ corp⁹ mysticũ. dicit igit: Sic eni corp⁹ vnũ est ⁊c: Ista vnitas nõ ẽ indiuisibilitaz q̃lis ẽ vnitas pctis: nec cõtinuitaz ãlis est vnitas linee: ꝫ est vnitas pfectiõis q̃ aliqõ vnũ pfectiõe ex multis cõstituit. vt hi. v. metapb. ita ⁊ xps q est caput nr̃m vn⁹ ẽ in psona. ⁊ p ꝓphs oẽs fideles sibi iũcti p fidẽ faciũt vnũ corp⁹ mysticũ. qõ declarat ꝓphr. d. f Eteni in vno spũ. s. sctõ. g Oẽs nos vnũ cor. mysticũ. h Baptiçati sum⁹. q baptismus est spũalis generatio. i Siue iu. siue gẽtiles. q. d. hãc vnitatẽ nõ impedit diuersitas gẽtis pcedẽs baptismũ. k Siue ꝑui siue liberi. q. d. diuersitas ꝓditiõis hãc vnitatẽ nõ ipedit. vñ dicit Amb. In dño bona seruitus ⁊ bona libertas eq̃ lãce appẽdũt. l Et oẽs in. v. s. po. sum⁹. in potu sacramẽtali. m Nã ⁊ corp⁹. Hic ꝓphr similitudinẽ applicat magis in spãli. ⁊ ꝓmo q̃tũ ad corp⁹ nãle. 2° q̃tũ ad mysticũ. ibi: Vos aũt est. Prima in duas. q⁹ ꝓmo describit corpis nãlis integritatẽ. 2° mẽbroꝝ habitudinẽ. ibi: Nõ põt. Q̃tũ ad ꝓmũ dic: Nã ⁊ corp⁹ nõ ẽ vnũ mẽbrũ ⁊c. q⁹ oĩa mẽbra ꝓcurrũt ad integritatẽ vni⁹ corpis cõpositi ⁊ pfecti ex multis organis defluẽtib⁹ diuersis ale potẽtijs. vñ. ij. de aĩa dr̃: Aia est act⁹ corpis physici organici. iõ subdit: n Si dixeris pes qm̃ nõ sum man⁹ nõ suz de corpe ⁊c.

de lyra

q. d. nõ segt. Iz eni mẽbra abinuicẽ distinguãt. ex illis tm̃ ꝓficit vnũ corp⁹ vnitate pfectiõis. ⁊ sic põt dici de singlis mẽbris. qõ ꝓbat ꝓphr ducẽdo ad duplex inconueniẽs. ꝓmũ ẽ. q⁹ tolleret id qõ est necessariũ corpori. ideo dic: o Si totũ cor. ocu. vbi audit⁹? q. d. tolleret. ⁊ eodẽ mõ põt dici de singlis mẽbris. q⁹ sicut oculꝰ ẽ necessariꝰ corpi ad dirigẽdũ. ita manꝰ ad opãdũ. ⁊ pes ad ambulãdũ. ⁊ sic de alijs. iõ subdit: p Nũc aũt po. d. mẽbra. s. sic disposuit ea in corpe q̃ vnũqõq; deseruit toti corpi. oculꝰ eni videt p toto corpe: ⁊ pes silr ambulat. ⁊ sic ꝺ alijs. ⁊ iõ situãt in vno corpe. q Qz si eẽnt. Hic ducit ad secũdũ iconueniẽs. q⁹ tolleret integritas corpis ad quã necessario regrit diuersitas mẽbroꝝ. vt põdictũ est. iõ dicit. Qz si esset oĩa vnuz mẽbrum vbi corp⁹? scz organicum pfectibile p aĩam. q. d. nusq̃ propter qõ subdit: r Nũc aũt mul. qdẽ mẽ. ab iuicẽ distincta. s Unũ aũt corp⁹. ex illis ꝓstitutũ vnitate pfectiõis. t Nõ põt. Hic ꝓphr oñdit habitudinẽ mẽbroꝝ adinuicẽ. ⁊ ꝓmo q̃tũ ad necessitatẽ. scdo q̃tũ ad cultũ exteriorẽ. ibi: Et q̃ putam⁹. tertio q̃tũ ad mutuã sollicitudinẽ. ibi: Sed in idipsũ. Q̃tũ ad ꝓmũ dicit: Nõ põt aũt dicere oculꝰ manui op⁹ tuũ nõ indigeo ⁊c. q⁹ sic manꝰ indiget directiõe oculi. ita oculꝰ ꝓtectiõe manꝰ ne ledatur. ⁊ lotiõe si fedet. ⁊ sic de alijs. v Sed multo magis q̃ vident mẽbra corpo. infirmiora eẽ. sic q̃ facile ledũt. x Necessariora sũt. Directio eni oculi ẽ oĩb⁹ alijs mẽbris valde necessaria. ⁊ ex tali mutua necessitate apparet manifeste oĩa mẽbra de integritate vni⁹ corpis cẽ. y Et q̃ putam⁹. Hic ꝓphr cõparat adinuicẽ mẽbra q̃tũ ad cultũ exteriorẽ q magz adhibẽt mẽbris ignobilib⁹. ⁊ hoc ẽ qõ dr̃: ⁊ q̃ putam⁹ ignobiliora mẽbra eẽ corpis. vt pudẽda ⁊ ptes egestiõi deseruiẽtes ꝓpter aliquã feditatẽ. z Dis honorẽ abũ. circũdam⁹. i. ea diligẽter tegim⁹. a Honesta aũt nostra nullius indigent. scz operimẽti. vt facies in qua vigent oẽs sensus. b Sed deus temperauit corpus. id est sic ordinauit q̃ illa membra que videntur inhonesta diligentius, tegimus ex instinctu nature cuius est actor.

Ut sit non

Et si qd patitur. Amb. Hoc de mẽbris corpis ambiguũ nõ est: qz si oculꝰ vel pes capiat aliq̃ egritudine totũ corpꝰ cõdolet. Ita z nos decet cõdolere fratribꝰ si quid aduersitatis emerserit z letari z si bene cesserit.

Sed in idipsũ. S. sollicita sint mẽbra vt tendant in idipsum. Id est: In id sollicitudinis q̃ sit ipsuz. i. indifferẽs: vt nõ minus p alio q̃ pro se.

De mẽbro. Vel a mẽbro cuiꝰ predicatione

institui estis.

Et quosdã quidẽ. Determinat hic de donis dei que altiora: z que sint inferiora. De hiseni putabãt corinthij: q̃ minus esset maius: z q̃ magis esset minꝰ. Primuz dignitate z tẽpore: aplos vite christi pdicãtes. scõo prophetas mysteria scripturarũ: vel futura reuelantes: doctores precepta viuẽdi dantes: vel q̃ pueros litteris imbuunt. roma. 8. b. hebr. 4. d.

Genera linguarũ. Ecce donũ dei est mlras scire linguas. Et nota q̃ vltimũ ponit illud quod illi primũ ponebant.

Nũquid oẽs prophete z. Qui hec nõ habet in se: amet in alijs ea ephe. 4. d.

Nicolaus

a Vt sit nõ scisma: i corpore. i. vt appeat manifeste q̃ omnia mẽbra sint de vniꝰ corporis integritate. b Sed i idipsuz. Hic cõsequẽter cõparat membra adinuicẽ q̃tum ad mutuã sollicitudinem laborãdo vnũ p altero z cõpatiẽdo vnũ alteri. iõ dicit: Sz i idipsũ p in. sint sollicita mẽbra. sicut manꝰ laborat p necessarijs alijs partibꝰ vt in tegumẽto defensione z silibꝰ. c Et si quid patit vnũ membrũ cõpatiũtur omnia mẽbra. sicut patz q̃ leso pede statim oculꝰ aspicit ad lesionẽ. z manꝰ apponit ad ꝓsolationẽ. d Sive gloriaẽ vnũ mẽbrum. et aliqua cõsolatione. e Cõgaudẽt ota mẽ. inde consolata. ex his omnibꝰ patz q̃ pertinẽt ad vnũ corpus. f Vos autem. Hic aptat simi litudinẽ corporis naturalis ad mysticũ. d. Vos aũt estis corpus christi. per cõiunctionem charitatis z fidei adinuicem z ad christũ. g Et membra de mẽbro. id est dependentia vnũ ab altero z ad vnũ ordinata. Huiꝰ aũt corporis oculi sunt prelati z doctores qui habent alios dirigere. Auditus ꝓo clerici qui sunt eorũ discipuli. O doratus religiosi qui debent respirare celestia. Cant. j. In odore vnguentoꝝ tuorum currimꝰ. Manus autẽ potentes laici qui habent defendere per potentiã clerum z inferiorẽ populuz. Pedes ꝓo vulgares hoies suo labore vt agricultura z huiusmodi totum corpus mysticũ sustentantes. z licz sint ignobiliora mẽbra tamẽ sũt valde necessaria. videmꝰ etiam q̃ nullus status pdictus cõuenienter potest stare sine aliis ꝓpter quod debent p inuicem sollicitare de necessarijs pro cõmuni vtilitate corporis mystici sua officia exercentes. h Et quosdaz. Hic post distinctionẽ gratiarũ distinguit ministratiões. Et diuidit in tres partes. quia ꝓmo ponit distinctionẽ. secũdo manifestationẽ eius. ibi: Nũquid omnes vos. tertio circa ministertũ ordinat hominũ affectionẽ. ibi: Emulamini. Prima adhuc in duas. quia ꝓmo distinguit ministratiões ꝓncipales. secũdo minus principales. ibi: Opitulatiões. Maiores autem ecclesie ministri sunt apostoli: ad quoꝝ officia tria pertinẽt scilicz regimẽ populi: doctrina: z miraculoꝝ operatio pro cõfirmatione doctrine. de his tribꝰ dicitur Luce. ir. Cõuocatis autẽ duodecim apostolis dedit eis potestatez super omnia demonia z vt languores curarẽt. z misit illos predicare regnũ dei. zẽ. In potestatibꝰ autẽ ordinatis illud q̃ est supremũ reseruaẽ superime potentie. alia autem aliis cõmunicanẽ. Regimen ꝺo populi supremũ est in his tribus: quia alia duo ordinãtur ad ipsum. ideo regimen ecclesie ꝓprius est status aplici qui est superior status eccle. z post eũ alij statꝰ per ordinem. z hoc est qd̃ dicit apostolꝰ. Et quosdam quidẽ posuit deus in ecclesia. id est disposuit ordinate. i Primũ apostolos. quibus est cõmissum ecclesie regimen: Luce. xxij. Ego dispono vobis sicut dispositit mihi pater meus regnũ zẽ. k Secundo, pphetas. accipiẽtes a deo imediate reuelationes. l Tertio doctores. qui reuelata aliis explanant inferioribus. de his duobus dr Actũ. xiij. Erant aũt in ecclesia que erat antiochie prophete z doctores. Nec contra hoc est quod dicitur Matth. xj. Lex z ꝓphete vsq; ad ioannẽ. hoc enim dicitur de ꝓphetis prenũciantibꝰ aduentum christi in carnẽ qui tunc cessauerunt. non tamẽ cessauit prophetia simpliciter. Quartus gradus est eorũ quibus cõmunicanẽ gratia miraculoꝝ que fuit cõmunicata aliis apostolis. z quãtũ ad hoc dicit: m Virtutes.

ſ membro ſ in se ſ ampliorẽ ſ per digna

ei cui decerat abundantiorẽ tribu

membra ſ discordia

endo honorẽ: vt nõn sit scisma i

ſ bũano vel eccliа ſ potius. ſ, vbi dz eẽ vnitas ſ le

corpore: sed in idipsũ pro inuicem

ſ in rebus agendis

solicita sint mẽbra. Et siqd pati

ſ in aduersis ſ compari debẽt

tur vnũ membrum: conpatiun

ſ quasi suum sit malũ ſ de bonis.

tur omnia membra. Siue gloria

tur vnum mẽbruz: cõgaudent

ſ quid ad nos ista' rfidet.

omnia mẽbra. Vos autem estis

ſ vnitate fidei ſ capitis † ſ pẽdẽtia ſ christo capite z commembro

corpus christi z †membrã ỏ membro.

ſ exponit diuersitatẽ in fidelibus quã dixit i mẽbris:

Et quosdam quidẽ posuit deus

† ſ dignitate z tpe † ſ olus ordinatores z iudices

in ecclesia: †primuz ſ apostolos: sẽ

† ſ aug. q̃ post aduentũ nõ q̃ eũ ꝓnunciauerunt: de

gbus in'actibus apostolorum

cũdo †prophetas: tertiò doctores:

ſ qui mirac ula faciunt ſ qui in

deinde virtutẽs: eridẽ grãs cu

sirmos sinant † ſ q̃ maioribus ferũt opem vt titus

apso vel archidi. epis † ſ minoꝝ pſonarũ platiões: vt

rationũ †ỏpitulatiões ſ gubẽrna

presbyteri ſ qui plebi documento sunt.

† ſ in diersiaz vacat

tiões generã linguarũ †interpreta

† ſ diuersis hec q̃ nõ oibus oia: q̃ sic nõ eẽt quibus

hec officia seruirent.

tiões sermonũ. † Nũnqd oẽs

apostoli? Nunqd oẽs ꝓphete?

Nunqd oẽs doctores? Nũqd

oẽs virtutes? Nũqd oẽs grãm

curationũ habẽt? Nũqd oẽs lin

guis loquũtur? Nũqd oẽs in

ſ scripturas vel linguas: † ſ sed de bis desiderate

vtiliora non lingnas vt soletis

terpretantur? †Emulamini autez

ſ q̃ preter predicta

charismãta meliora. Et ãdhuc ex

ſ malus oibus donũ † ſ eundi ad deũ. i. charitatem

quia predicta non semper ad meritum: sed ad honorem dei ostendendum gentiles

cellẽtiorem †viam vobis demõn

stro. C. XIII

ſ quod alicui datur ad gloriam dei:

Si linguis hoium loq̃r z

non ad meritum ſ qua potest carere

angeloꝝ charitatẽ ãt nõ

omnibus linguis loquens

† ſ quod inutiliter ibi confunditur alijs significat

habeã: factꝰ sum velut †es sonãs

C. XIII.

Si linguis hoiuz. Ad finus scientium: vel angelorum. id est perfectorum. Vel Linguis. Duiz hoiuz Angeloꝝ Quibꝰ ꝓpositi minoribꝰ qõ de dei volũtate primi sentiũt significãt: quod sit aliqbꝰ nutibꝰ aut signis vel quibꝰ ad hoies missi vtuntur.

Charitatẽ autẽ. Charitas ẽ fons ꝓprius bonoꝝ: cui alienꝰ nõ cõicat: q̃ vt oleũ nõ põt premi in imo ſ supereriliit. i. 4. a.

Quanta ẽ: q̃ si desit: frustra habẽt cetera: si assit habentur omnia?

Velut es son. aut cymbaluz. Sic impulsu aliquo nõ per se resonãt: sic loquẽs linguis: nõ p

de lyra

quantũ ad iudeos qui faciunt miracula in clemẽtis. n Exinde gratias curationũ. quãtũ ad eos qui faciunt miracula in corporibus humanis.

o Opitulatiões. Hic cõsequẽter distinguit secũdarias administrationes. d. Opitulationes. q̃tum ad illos qui ferũt opem maioribꝰ prelatis. cuiusmodi sũt decani archidiaconi. p Gubernationes. quantuz ad parrochiales sacerdotes. q Genera linguarũ. q̃tũ ad illos qui variis linguis loquebãt in primitiua ecclesia: ne ꝓpter defectum idiomatis impediret euangelica doctrina. r Interpretationes sermonũ. quantũ ad illos qui occultas sentẽtias explanabãt. ſ Nunquid. Consequẽter manifestat dictam distinctionem per hoc q̃ hic non omnes administrationes iste concedebant omnibꝰ. sed diuerse diuersis: sicut distincta officia distinctis membris corporis. oculus enim videt z pes ambulat. z sic de aliis. nõ enim omnia omnibꝰ expediũt. ideo dicitur: Nũquid enim omnes apostoli? zẽ. q. d. non. z patet littera.

t Emulamini. Hic consequẽter ordinat affectionem hominuz circa dicta ministeria que licz sint bona z ecclesie necessaria. tamen nõ sunt sic appetenda. sicut charitas z similia: que faciũt hominẽ vita eterna dignũ. nõ sic autem dicta ministeria. ideo dicit apostolus: Emulamini. i. desiderate. v Charismata meliora. i. meliora spiritus sancti dona. r Et adhuc preter dicta ministeria. y Excellentiorẽ vobis viã. eundi ad patriam celestem. z Demonstro. ca. sequenti. C. XIII.

a Si linguis. Postq̃ apostolꝰ docuit de gratijs gratis datis. hic cõ

ſ sequenter tractat de charitate que idem est cum gratia gratum faciente. vel inseparabiliter ei annexa. Et diuidit in tres partes: q̃ primo ostendit eius excellentiam respectu donoꝝ predicatorũ quantum ad eius necessitatem. secundo quantũ ad eius vtilitatẽ. ibi: Charitas patiens est. tertio quantũ ad eius stabilitatem. ibi: Charitas nunq̃ excidit. Circa primũ ostendit primo q̃ sine charitate non valent dona que pertinent ad locutionem. secundo q̃ nec ea que pertinẽt ad cognitionem. ibi: Si habuero. tertio q̃ nec ea que pertinent ad operationẽ. ibi: Et si distribuero. z hec tria dona intelligit alia. dicit igit: Si linguis hominũ loquar. i. omnium hoiuz per donũ linguarũ. b Et angeloꝝ. Circa q̃ sciendũ q̃ in angelis est duplex cognitio. vna qua vident dinã essentiã. z de illa vnꝰ non docet alium: quia omnes imediate vident eam. alia ꝺo cognitio est in eis de alijs: z hec est duplex. vna est de ministerijs dine ꝓuidẽtie exequẽdis. z de his superiores loq̃ũt z docent inferiores. z nõ ecõuerso. alia est de cõceptibus ꝓprijs. z sic etiã inferiores docẽt superiores z loquũt eis. sic ẽ conuerso. Cõsiderandũ etiã q̃ in angelis est aliqd nãliter notũ aliis. z ideo quando illud naturaliter notũ ab vno angelo ordinaẽ ad manifestãdũ alteri id qd̃ est sibi occultũ tũc est angelica locutio: que qdẽ ordinatio depẽdet ex voluntate angeli ꝓponentis vel ordinantis: z sic potest loqui vni z nõ alteri. potestas igit hoc faciendi dicit angeli lingua. Per hoc intelligitur q̃ donum locutiõis quantũcũq̃ excellẽs non valet sine charitate. ideo subdit:

c Factus sum velut es sonans aut cymbalũ tinniens. sonus enim talis quantũcũq̃ sit discretus. nõ tamen est viuus. sicut autem corpus viuit per animã qua carent es cymbalũ. sic anima spiritualiter viuit per charitatẽ.

ꝓpter qd̃

se qui nescit: sed virtute spūs ꝓfert ea quib⁹ audientes mulceat.
Et si habuero ꝓphetiā. Vt balaā ⁊ cayphas: ⁊ saul.
Mysteria. Vt ⁊ iudas cū aplis ⁊ diabol⁹ q (vt ezechiel dicit) myste ria diuina nouit: Scientiā. Vt scribe ⁊ pharisei. vñ: vos habetis clauez scie ꝙ nec intratis nec alios intrare finitis. Fit hec vtiq; ⁊ mali q ⁊ ꝓfitebūt in iudicio vbi non aude/ būt mētiri: qb⁹ nō dicet: nō habuistis. ꝙ: nō nouit vos: q; sine charitate ha/ buerunt.

Charitatē āt nō h. Aug. Hec est vestis qua induti ꝙuiue securi disce būt: hac veste pellit frig⁹ quo frigebat petr⁹ calefa/ ciēs se ad ꝓxnas cayphe. hec sola est q̄ diuidit iter filios regni ⁊ pditionis: dant gdē ⁊ alia p spīritū munera: ꝙ sine charitate nihil ꝓsunt. vñ dñs ait: Qui hz dabit ei: ⁊ q nō habet: ⁊ id qō hz auferet ab eo: habet gdam gfam possidendi nomē christia/ nū ꝙ ñ hz charitatē vtēdi: ⁊ iō qō hz auferet ab eo.

Si distri. chari. aūt. Impar facultas multuz vel parū danti: ꝙ nō im/

Nicolaus

ꝓpter qō ois locuti o q̄ ē sine charitate mortua est. Es aūt eo q ꝓ planū ex vna ꝓcussione reddit sim plicē sonū. ideo significat eos q veritatē simpliciter annūciāt. Cymbalum aūt eo q ꝓ est ꝓcauū ex vna ꝓcussione multiplicat sonū. iō significat eos q veritatē multipliciter annūciant adducēdo plures similitudines ⁊ cliciendo multas ꝓclusiones ⁊ hmōi. a Et si habuero. Hic ꝓsr idē ostendit de donis ptinētibus ad cognitionē. d. Et si habuero ꝓphetiā p quaz occulta diuinitus reuelant. ij. Petri. j. Nō volūtate humana allata est aliqñ ꝓ/ phetia: ꝙ spū scō inspirati locuti sunt scī dei hoies ⁊c. b Et nouerit my steria oia. i. deitat occulta que ptinēt ad sapientiā. ꝙ. ij. ca. Loqmur dei sa pientiā in mysterio q̄ absc̄dita est. c Et oēm scientiā. siue diuinit⁹ da tam vt aplī habuerūt: siue humanitus acquisitā: vt philosophi. d Et si habuero oēm fidē. i. pfectā. e Ita vt mōtes transferā. Ex hoc objciūt aliq ꝙ nulli scī habuerūt fidē pfectā q: nō legit aliqs eoz mōtes trāstulis se: ꝙ hoc nō valet q: manifestatio spūs p miracula dat ad vtilitatē eccl̄ie: vt. ꝙ. dictū est. ꝓpter qō sancti fecerūt miracula, put vtilitati eccl̄ie cōpete bat: ⁊ si cōpetēs fuisset mōtes eq̄ trāstulissent: q: maiora fecerūt mortuos su scitādo: cecos illuminādo ⁊ hmōi q̄ fieri nō ꝓt nisi virtute diuina: trāsla/ tio ꝙo montiū virtute demonū posset fieri si dimitterent ꝓprie virtuti. f Charitatē aūt nō habuero nihil sū. q̄ntū ad esse gr̄ie. Sciendū etiā q ꝙ apls hic loquit de sapiētia ⁊ sciētia, put sunt gfe gratis date q̄ haberi ꝓt sine charitate: sicut ꝓphetia ⁊ fides. nō aūt, put sapia ⁊ sciētia cōputant inter septē spūs sancti dona q̄ sunt inseparabiliter charitati annexe. g Et si distribuero. Hic ꝓsr idē facit de donis ptinentibus ad opationē. d. Et si distribuero. i. plibus diuiser o: q: pietas ad plura se extendit. h Oēs fa cultates meas. p hoc tangit pfecta pietas: Matb. xix. Si vis pfectus esse vade ⁊ vēde vniuersa q̄ habes ⁊ da pauperib⁹ ⁊c. Inter opa virtut q̄ sūt ad ꝓmū, p ꝙncipali ponit opa pietat: q: sic dī. ij. ad Timoth. iiij. Pietas ad oia vtilis est, ꝓmissionē habens vite q̄ nunc est ⁊ future. i Et si tra/ didero corpus meū ⁊c. Inter oia que sustinet hō ꝓpter deū martyriū est potissimū: ⁊ maxie qñ quis offert se volūtarie: ꝓpter quod ꝙ exꝑmit cū dī: Et si tradidero corpus meū: offerendo volūtarie ꝓpter christū. k Ita vt ardeā. qō est martyrij genus acerbissimū. l Charitatē aūt nō habue ro nihil mihi ꝓdest: ad ꝓsecutionē vite beate: q: charitas dirigit opa ad fi nil mihi ꝓdest: ad ꝓsecutionē vite beate: q: charitas dirigit opa ad fi nem vltimū, ꝓpter quod ipsa sublata deficiūt ab illo fine. m Charitas patiens est. Hic ꝓsr ostendit eminentia charitatis q̄ntū ad vtilitatē: quia patiens est. Hic ꝓsr ostendit eminentia charitatis q̄ntū ad vtilitatē: quia p ipsam implent oia virtutis opa. Et ꝑmo hoc ostendit in duob⁹ actibus generalibus virtutis cū dr: Charitas patiens est. Dis eni actus virtutis ꝓsistit in hoc q aliqs bñ sustinet sibi illata mala: vel in hoc q bñ operat bona. q̄ntū ad ꝑmū dr: Charitas patiens est. q̄ntū ad secundū: n Be/ nigna est. i. facit patientē in malis tolerādis: ⁊ benignū in bonis operādis. benignitas eni dr quasi bona igneitas: qō sit qñ ex igne charitat animus hois sic liquescit q bona habita non sibi soli retinet ꝙ ad alios extendit.

o Nō emulat. Cōsequenter explicat magis in speciali opa virtutuz q̄ ꝓ charitatē efficiunt. Et diuidit in duas partes: q: ꝑmo ostendit qualiter charitas facit vitare malū. Secūdo qualiter facit agere bonū. ibi: Cōgau det. Circa primū sciendū q ho nō agit malū ꝺ deuz sic q ei noceat: ꝙ sibi ⁊ ꝓximo bñ nocet. Primo q̄ ostendit q charitas facit vitare malū cōtra ꝓximū. ⁊ hoc malū vel est in affectu: vt qñ quis dolet de bonis ꝓximi et de malis eius gaudet: quod fit p inuidiā quā remouet charitas: q: ꝺtraria/ tur ei directe. ideo dicit: Nō emulat. i. nō inuidet. habet enim emulari plu res significationes que ꝺtinent in hoc versu: Emulo: inflatur: amat: inui

sibi non prodest: alios delectat nesciens
aut cymbalū tinniens. Et si hā/
futurorum occulta
buero ꝓphetiam: ⁊ noūeris my
veteris testamenti ⁊ noui diuinam ⁊ humanā
steria omnia: ⁊ oēm scientiaz: ⁊ si
de omni re vnde est habenda pfectam. s.
ad litteram vel demones a pallentibus.
hābuero oēm fidē: ita vt mon
tes transferā: charitatē aūt non
si illa magna cautela alemosyne vt plurib⁹ ꝓsit.
habuero: nihil sū. Et si distribu
necessaria nō diuitum qui reddant
ero in cibos pauperū omnes fa
quicqd licet mihi habere vt laurentius quod ⁊
lactanter fit: vt ab empedocle
cultates meas et si tradidero cor
pus meuz ita vt ardeam: charita
tem autem nō habeā: nihil mihi
ité charitas ide o dignior q̄ hec bona affert.
habitu patiētie i ala.
ꝓdest. Charitas paciens est

larga egenis nō inuidet q: alteri⁹ bon ꝙ
benigna ē. Charitas nō emulat:
diligit vt suū puerse si ꝙspere succedit
nō agit ꝓperā: nō inflatur:
nō vult alijs ꝓponi tm̄ vel ablata nō reperit
nō est ambitiosa: nō q̄rit q̄ sua
nō ꝓuocat ad irā nō solū nō nocet: ꝙ nec cogitat
sunt. Nō irritat: nō cogitat ma
sed dolet videns aliquem ruere
lum: nō gaudet sup iniquitate:
operibus iustitie: vel verbis veritatis.
cōgaudet autē veritati. Omia
si actu ꝓ vitate sicut i noe apparet qō ꝓ vitas sua
det vt in abrahā apparuit veritas ꝓmittit.
suffert: omnia credit: omia spe
ꝓmissa patienter expectat
rat: oia sustinet. Charitas nūq̄
si futuroꝝ qñ oia ꝓfitia erāt
excidit. Siue ꝓphetie euacuabū
gd eni alicui diceret vbi oēs eadē itelligēt.
quo ꝙ speculū
tur: siue lingue cessabūt: siue scie/

ꝓmū est in effectu. ⁊ sic dr de charitate. p Non agit ꝓperā. i. puerse. q Non inflat. Hic secūdo ostendit qualiter charitas facit vitare malū hois in seipsū. Primo q: remouet inordinationē supbie q̄ est ꝓncipiū ois mali d. Non inflat. q: charitas excludit tumorē supbie. inflatus eni habet magnitudinē apparentē ꝙ nō existentē: sic superbus videt sibi magnus: cū tm̄ non sit ꝺm veritatē: ⁊ qñ ambitio est filia supbie. ideo ꝓsr dicit de cha ritate. r Non est ambitiosa. i. facit ambitionē vitare. Secūdo q: remo uet inordinationē cupiditatis. ⁊ q̄ntū ad hoc dr: s Non querit q̄ sua sunt. repetēdo ea cū scādalo. Tertio q: remouet inordinationē ire. ideo dr: t Non irritat. i. nō ꝓuocat ad iracundiā. Quarto remouet inordinatio nem elationis que est in mente. ideo dicit: v Non cogitat malū. i. non permittit hoiem cogitare qualiter ꝓficiat ope. x Non gaudet sup iniq tate. i. nō permittit peccare ex elatione vel malitia que faciūt de malo gau dere: puer. ij. Letant cū malefecerint ⁊ exultāt in rebus pessimis. de qbus facit charitas magis lugere. y Congaudet. Hic ꝓsr ostendit qualiter charitas facit operari bonū. Et primo quo ad ꝓmū: cum dr: Cōgaudet autem veritati. s. ꝓmi que triplex est. s. veritas vite: doctrine: ⁊ iusticie. z Oia suffert. infirmitates ꝓximi charitative supportādo. Secūdo facit opera bona erga deū quod fit per virtutes ꝺcologicas. iō dr: a Oia credit. que tm̄ diuinitus a deo sunt tradita a quo non possunt tradi falsa: cū sit prima regula veritatis. credere ꝺo oia que tradunt ab hoie leuitatis est. vñ, puer. xiiij. Innocens credit oi verbo. In hebreo hf: Stolidus cre/ dit oi verbo. ideo innocentia accipit ibi p defectu sensus. b Oia spe rat. diuinitus, promissa: ⁊ ne spes frāgat ꝓpter dilationē. subdit: c Oia sustinet. per longanimitatē patiēter expectādo, promissa. d Charitas nūq̄ excidit. Hic ꝓsr ostendit excellentiā charitatis respectu alioꝝ donoꝝ q̄n tū ad permanentiā. Et diuidit in duas partes. q: ꝑmo ꝓponit hāc pma nentiā. Secūdo, ꝓbat eā. ibi: Ex parte. Circa primū dicit: Charitas nūq̄ excidit: qō aliq male intelligentes direxūt: q charitas semel habita nō po test amitti. qō est falsum: q: dicit Apoca. ij. Charitatē tuā primā reliqsti. ideo sic intelligit dictū apostoli: Charitas nunq̄ excidit. i. vtens charita te: quia sic habens charitatē nō peccat nec auertit a deo. ⁊ hoc mō intelli/ gitur illud. j. Joā. iij. Omnis qui natus est ex deo nō peccat. s. inquantuz natus vel vtens gra in hac natiuitate data. Itē dicta sententia illoꝝ nō cō uenit intentioni apostoli: qui nō loquit hic de cessatione spiritualiū dono rum p mortale peccatū: sed de cessatione donoꝝ pertinentiū ad hāc vitā p gloriā superuenientē. ⁊ hoc modo charitas nō excidit: quia sicut est in vita sic ꝑmanebit in patria cū augmēto. e Siue, ꝓphetie euacuabunt. Pro phetia eni est respectu futuri. status aūt patrie futurū nō expectabit sed erit ibi finale cōplementū omniū: sic eni, ꝓphetia nō habet ibi locū. Itē q: ꝓ phetia est cognitio enigmatica que cessat in patria vbi est clara cognitio. f Siue lingue cessabūt. qō nō est intelligendū de corporalib⁹ linguis: q: sancti resurgēt integritate corporis. sili hec cessatio nō est intelligenda q̄ntū ad vsū linguarū: q: ibi erit laus vocalis. ꝺm q ꝺcit glo. super illud psal. cxlix. Exultatōes dei in gutture eoꝝ: ꝙ intelligendū est de dono linguaruz quo aliq in ꝓmitua eccl̄ia linguis variis loq̄bant: Act. ij. ꝓpter illos q nō intelligebāt li vgua natiua aplōꝝ q̄ tūc cessabūt: q: qlibet quācūq; lin guā itelliget. ꝓpter qō nō erit necessariū loq variis linguis. In ꝑmo etiā statu generis humani erat vn⁹ ppls ⁊ labiū vnū oium: Deu. xj. ⁊ multo magis videt q sic fiet in vltimo statu ꝙsūmatōis oium. g Siue scia de struet. s. sciētia hic acq̄sita: nō quo ad spēs intelligibiles vel quo ad habitū:

Oīge. Altera illata a ꝓximis mala equanimit portat: alia sua bona, ꝓxi mis desiderabilit ipēdit. s. Io. d.
Nō emulatur. q: non eam aliena felicitas contristat.
Nō inflatur. Quia non eam sua felicitas at/ philip. 2 tollit: nō querit sua: non est amatrix pecunie.
Oia credit. Sz deo non dicit: oibus credit.
Oia sperat. Sic in pribus. i. in ꝓpio ista/ parauit: q sperabāt habe/ re quod ꝓmittebat de⁹.
Omnia sustinet. In capite. i. in xpo: q pa tienter expectauit gliam resurrectōis ⁊ ascēsionis.
Cha. nūq̄ ex. ité di gnioz: q: nec i ꝙ sclo nec i futuro finit: ⁊ si opa eius cessēt. Nūq̄ excidit.

de lyra

det: ac imitat. vl malū ꝺ Non agit ꝓperā. i. puerse.
charitas facit vitare malū

Si credendo ⁊ sperādo diligim⁹ qō nondū vidēt ꝯnto magis cū videbit.
Euacuabitur quod. Destructio ipfectōis est: qñ id qō ipfectuz est ipleē in vez. Hic opponit a quibusdā: qp eadē rōne charitas debeat dici euacuari: qz mō ex parte est cōparatōe futuri status ad qō quidā dicunt: nō ipsam scientiā. l. donū scie e acuari: ꝫ modū: qz mō cognoscim⁹ enigmatice ⁊ vmbratiliter ⁊ obscure: tunc aūt p spēm. l. clarissime. Sed ⁊ ad hoc inquiūt illi. Omnes mō ipfecte diligim⁹: ⁊ tunc aūt pfectissime: ꝫ modus diligēdi euacuabit: sic ꝫ charitas pōt dici euacuanda vt scia. ad quod illi. Verū qp de charitate stē de scia ois ipfectio tolletur. Sed sicut duo sunt diligenda de⁹ ⁊ prim⁹: ita ⁊ duo pncipales modi: vt. s. deus ꝓpter se et primus ꝓpter deum: hi mō in futuro nō euacuabunt: ꝫ modus ipfectionis tolletur. Alij dicūt: Nō solū modū scie: sed etiā actū siue ipsā scientiā q̄ nūc est in futuro euacuari. de actu quidez ⁊ vsu ipsius scie ꝓbabile est qp euacuet: de ipsa ẽo scia nō a deo. Scientia eniz est ipsa mentis qualitas: cuius actus est visio ipsa qua videmus nūc: a q̄ ad aliā perducemur. vñ: Scimus qz cū apparuerit siles ei erimus.
Nūc. Imagines p fidē vident. Tūc. Res ipe. Tūc cognoscā. i. videbo ꝓmissa: sicut video: hoc est. pntē ad deū: esse vbi christus est. Al' sicut prescitus sum cognoscere quod mō est secretum.
Speculū. Est alia vi cuius aliquo mō deū noscimus sed obscure.
Enigmate. Est nō ois ꝫ obscura allegoria, vñ sicut p speculū imaginem: ita nōie enigmatis similitudinē ꝯtis obscurā ⁊ ad pcipiendū difficilē si

Nicolaus

ꝫ quo ad actū q mō est p ꝙuersionē ad fantasmata. tali ẽo ꝙuersione non indiget alia separata. a Ex parte. Hic ꝙñr ꝓbat ꝓpositū. 2° ꝙcludit intentū. ibi: Nūc aūt. Circa ꝑmū facit talē rōnem. d Aduenīte pfectōe tollitur ipfectio ei opposita. stat⁹ aūt glie pfectissim⁹ est. ꝫ aduenīte pfectōe tollūtur dona hūtia ipfectionē: vel simplr: vel ꝯntū ad id qō est ipfectionis. oia sūt hmōi pter charitatē q̄ est idē cū gra gratū faciēte: vel hz eaz inseparabiliter ānexā: ꝫ in glia tollunt oia simpliciter: vel ꝑm qd Ju ista rōne sic ꝓcedit: qz ꝑmo ponit minorē. 2° maiorē cū sua deductōe. ibi: Cum aūt venerit. 3° minoris ꝓbationē. ibi: Videmus nūc. Circa ꝑmū dicit: Ex parte enī cognoscimus. i. ipfecta est scia nra q̄ hȳ in via: ⁊ maxie illa q̄ ē de deo ad quē se habet intellectus nr sicut oculus noctue ad lucez solis. ii. metaphy. b Et ex parte ꝓphetamus. i. ipfecta ē cognitio ꝓphetica: eo qp est enigmatica. ⁊ p ista duo dona intelligunt alia ipfecta excludēdo. c Cū aūt. Hic ponit maiorē d. Cū aūt venerit qō pfectū est. i. stat⁹ glie q̄ pfectissim⁹ est. d Euacuabit qō ex parte est. i. ipfectū. qō declarat p sile de statu pueril imfecto: q cessat aduenīte statu virili pfecto dicens: e Cū essem par. lo. vt par. s. balbutiendo ⁊ ipfecte. f Sapiebam vt paruulus. approbādo aliqua q̄ magis essent reprobāda. ⁊ sili reprobādo q̄ magis essent approbāda. g Cogitabā vt paruulus. s. vana ⁊ inutilia. h Qñ aūt fa. sū vir eua. q̄ erāt paruuli. s. pdicta ⁊ ꝙsilia pfectōi virili nō ꝙueniētia. i Videmus nūc. Hic ponit minoris ꝓbationē. s. q̄ alia dona a charitate sūt ipfecta d. Videmus nūc p speculū. Sensibile eniz cognoscit tripliciter, Uno mō p sui pntiā in sensu: sicut lux videt q̄ recipit in oculo ꝓpter sui diaphonceitatē. Alio mō nō p sui pntiā: ꝫ p speciem in sensu receptā: tñ imediate a sensibili deriuatā: sicut videt color. Tertio mō p speciē nō deriuatā imediate a sensibili in sensu ꝫ in alio; sicut videt aliqd in speculo. Consist hȳ de deo triplex cognitio nālis. Uno mō p essentiā suā que soli deo ꝙuenit. Alio mō p similitudinē imediate a deo deriuatā in cognoscente. ⁊ hec cognitio ꝙuenit angelo: cuius essentia est quedā dei similitudo p quā nāliter cognoscit deū. 3° mō cognoscit a nobis quasi in speculo inquantū p creaturas a nobis cognitas: sicut p speculū ducimur in dei cognitionē. ex ordine enī creaturarū ⁊ bonitate venimus in cognitionē sapie ⁊ bonitatis diuine. ſō dicit: Videm⁹ nūc, s. deuz. k Per spe. in enigmate, qz ꝫ similitudo creaturarū ad deū obscura est ⁊ valde ipfecta. ⁊ per ꝙñs nra cognitio de deo in via. l Tūc aūt. i. i patria. m Facie ad faciē. clare ⁊ nude videbim⁹ diuinā essentiā. n Nūc cognosco deum ex parte. i. obscure ⁊ ipfecte. o Tūc aūt ⁊c. sic ⁊ cognit⁹ sū. a deo. sicut enīz cognoscit essentiā nostrā: ita tūc cognoscem⁹ suā: tñ li sicut nō ꝑportat equalitatē cognitōis: ꝫ similitudinē tñ longinquā. Si aūt ex his arguat qp charitas sicut alia dona euacuat qz est ipfecta. Dicendū qp nō valet: qz qñ ipfectio ꝙuenit alicui p se: tūc euacuat aduenīte pfectōe. si aūt insit p accidēs manet: sicut ipfectio est de rōne pueritie: nō aūt ō rōne humanitatis. ⁊ iō ad aduenīte statu virili cessat puerilia: nō aūt humanitas cui p accidēs cōpetit

gnificauit. Fides: spes: ⁊ cha. Augu. Quib⁹ sciētia ⁊ ꝓbia militat siue quib⁹ nullius iusti est vita ista perfecta. Maio: est cha. cui fides ⁊ spes nō pñt deesse: ꝫ fides ⁊ spes sine charitate pñt esse. C. XIIII.
f Ectamini cha. ⁊c. Qui eni loquit lingua. Qñ lingua loquens se nō intelligebat: vt si qs alicuius lingue ꝓlationē: ⁊ nō significationē sciret.

f ꝙ similitudie directo vultu se aspicientium
ff egoipse etiā f obscure ⁊ impfecte
ad faciē. Nunc ꝯgnosco ex pte: tūc autē cognoscā sicut ⁊ cogni/
† f tunc cognoscam sed nunc: vt ad id perueniam.
tus sum. Nūc autē mānent fi/
f quasi pauca: sed multū vtilia.
des: spes: charitas: tria hec. Ma
f q̄ bis decedentibus permanebit aucta.
ior aūt hoz est charitas.

Aug. Vel ita vt aliter accipiat lingua: ⁊ fiat distinctio inter spm̄ ⁊ mētem: quia eniz in lingua in mēbro illo qō mouemus in ore cū logmur signa reruz dant: non res ipse ꝓferūtur. Ideo trāslato verbo. Lingua ẽ dicit ꝓlationē vbi sūt significatiōes velut imagines rerū: q̄ vt intelligant indigēt mēte. i. intellectu mētis: dū ẽo nō intelliguntur: dicūtur in spū nō in mēte. Mens eni hic accipitur supior vis aie. Spiritus vis eiusdē aie inferior cui rerū imagines imprimūtur. Lingua ẽo q̄libet signa ꝓlatio: ꝫ cū intellectus accedit q ē mētis: vel reuelatio fit vel agnitio vel ꝓphetia vel doctrina. Sciendū qp loquens lingua: aliqñ nō intelligebat. Aliqñ intelligebat ꝫ alijs exponē nō valebat: ꝫ alius forte interpretabat. Aliqñ ⁊ videbat ⁊ intelligebat ⁊ interpretabat: vt verbi gra: pharao in spū vidit septē spicas ⁊ septē boues illorūq; ꝓlatio quasi lingua fuit: ꝫ nō intellexit qd significarēt: ideoq; ꝓphā nō erat. Proinde cui rerū sūtudines demōstrabant in spū si non intelligebat: nondū erat ꝓpheta. Magisq; ꝓpheta dicēdus est: q interptat: qō alius videt: vt ioseph magis q̄ pharao: pharao vidit in spū: ioseph mēte. Eius spūs informatus erat vt videret imagines: huius mēs illuminata:

de lyra

ipfectio inquantū. s. est in puero. Impfectio ẽo per se respicit scientiā nostrā ⁊ ꝓphetiā: vt ꝺictū est. ꝓpter qō euacuant: charitati ẽo cōpetit impfectio p accidēs. s. ꝓpter ipfectionē cognitōis adiūcte: charitati eni cōpetit p se in deū tendere. ꝫ q̄ nūc ipfecte tēdit in eū est p accidēs ꝓpter cognitionis ipfectionē: vt dictū est: ꝓpter qō manet aduenīte cognitiōe p/ fecta. p Nūc aūt. Hic ꝙcludit ꝙclusionē ꝑncipaliter intentā. s. q̄ charitas. q Manent fides spes excellit oia alia dona d. Nūc aūt. i. tpe vie. r Maior aūt hoz est charitas. Fides eni ⁊ spes sūt excellētiora ceteris donis euacuādis: qz sūt virtutes theologice: q̄ dant nobis ad ꝙiūgendū nos deo. Alia ẽo dona sunt q̄ dā dispositōes nobis date vt reddamur bñ mobiles a spū scō: ⁊ sic ordinant ad virtutes theologicas vt ad fines: ⁊ ex ꝫ seqt q̄ ex q̄ charitas ē maior fide ⁊ spe: qp etiā sit maior ceteris donis: qō eni est maior maiore ē maior minore.
s Ectamini charitatē. Supius apls determinauit C. XIIII.
f gratiaz gratis datarū cognitionē. Hic ꝙñr circa eas ponit quandaz cōparationē: ostendēs qp ꝓphia sit eminētior dono linguarū. Et ad euidentiā dicendoz ꝙsiderandū qp ad ꝓphetiā regrit intellectuale lumē ad intelligendū visionis significatū. pharao eni q vidit spicas: Beñ. xli. ⁊ balthasar manū scribentē: Dan. v. ille dormiēs iste vigilās: nō fuerūt prophete propie loquēdo: qz nō habuerūt intellectū visionū: ꝫ ioseph⁹ daniel q itellexerūt: vere prophete fuerūt. sic igit accipit hic ꝓphetare. s. visiones sibi vl' alijs factas p lumē itellectuale sibi datū exponē. vñ dī Dan. x. Intelligētia op⁹ est in visione. Sciendū etiaz qp in ꝑmitiua eccl̄ia pauci erāt qb⁹ iminebat pdicare. propter qō deus tūc dedit donū linguarū multis de illis vt sine ipedimēto exercere possent offm̄ pdicationis. Corinthij ẽo tanq̄z curiosi magis volebāt hoc donū q̄ prophetie. ⁊ sic log lingua accipit hic pro locutōe nō intellecta pfecte nec explanata: sicut grāmatic⁹ pur⁹ pōt log propbias in latino nō tñ exponē. ⁊ ꝑm hūc itellectū aplus pfert ꝓphetiçare log linguis. Et diuidit in duas partes. qz primo hāc eminentiā oñdit. 2° qualiter sit vtendū vtroq; dono. ibi: Quid ꝫ. Primū oñdit duplici/ter. Primo rōnib⁹ sūpt ex pte fideliū. 2° ex pte infideliū. ibi: Frēs mei. Prima adhuc in duas. qz ꝑmo oñdit propositū q̄ ad vsū linguarū in pdicando. 2° in orādo. ibi: Nā si ore. Prima adhuc in duas. qz ꝑmo probat propositū p rōnē. 2° per crepla. ibi: Nūc aūt. Circa ꝑmū ꝙtinuat se ad pcedētia d. Sectamini charitatē: eo qp dixerat cā pcellere cetera dona: ca pce. ſō ex illis quasi ꝙcludēdo dicit qp p ceteris debēt charitatē seq. verūtñ qz pp hoc nō sunt alia dona ꝓtenenda. subdit: t Emulamini spiritalia. i. desiderate seu amate alia dona vt prophetie donū ⁊ linguarū. v Magis aūt. s. desiderate. r Vt prophetet. qz prophetia pcellit dona linguaruz. qō ꝙñr probat duplici rōne. ꝑma ponit cū dī: y Qui eni logt lingua. diuersa idiomata. z Nō hom⁹ loquit. i. ad vtilitatē hoīum: sicut enim dictū est. ꝫ. p log lingua siue linguis intelligit locutio non intellecta sicut

aliquis

vt intelligeret veritatē. Jō in illo erat lingua: in ista ꝓphia: q; i illo rerū imaginatio: i isto imaginatōis interptatio. Mīn⁹ ḡ ē ꝓphia q rerū signi ficataꝝ solo spū videt imagines. Mag; prophetal: q solo earū itellectu p ditus ē. Sz marie q i vtroq; ꝑcellit vt daniel: q t sōniu; reg; qđ viderat dixit: t qđ significaret apuit ✠ Nūc aūt ſ. Dixi maio; est q ꝓphetat q̄ q logē lingua: in meipso aūt videre potestis: q̄ lin gua nō prodest: prophia prodest. ✠ Nūc. Si fi deles: qd tūc si ifideles:

Aut in reue. Ut exponā revelationē. Reue latio est qñ p figural ostē dunt quedā mysteria vt in apocalypsi. Aut i scia. Ut exponā ea q̄ ad sciendū ptinēt. Ea sūt q̄ fidē illumināt: vt de nā diuinitat̄. Aut in p phetia. Ut exponā scri pturas q̄ de futur̄ agūt.

Aut in doc. Ut exponā scripturas q̄ mores informāt. Vel revelatio est subita aliquarū reruz ostēsio p spm̄. vel post: si cui sedēti revelatū fuerit. Prophetia est vt esaie: vel ceteroꝝ quā sine hūa na industria spūsanct⁹ paulatiz revelat. Scia ē coꝝ q̄ ꝓprio studio didi cit. Doctrina ē coꝝ que alio docēte.

Tū que sine. Per me ostendi linguā nō va lere sine interpte: p me di co qđ ostēdi q sū rōnal: tū p inanata idē patet.

Nicolaus aliqs simplex dicit horas canonicas: nō tū intelligit vel explanat: sicut cū qs simplr intelligit tm̄ si gnata verboꝝ nō tū pfe cte locutōis sensū: q; ne scireт exponere: imo ad in telligendū doctore indi geret. t iō donū linguaꝝ nō sufficiebat ad exhortā duz siue p̄dicandū: ḡ tm̄ ad oranduz. ideo subdit:

a Sed deo. cū quo lo quit hō i oone. b Ne mo eni audit. i. intelligit p talē locutionē sensū interi⁹ latentē. c Spūs aūt scūs lo. mysteria. ſ. sensus latētes p donū prophīe revelando. t iō tale donū seq̄t edificatio eccīe. iō subdit: d Mā q ꝓphetat. i. sibi vel alijs revelata referat vel explanat. e Aliquibus loquit. i. ad vtilitatē horuz. f Ad edificationē. icipientiū. g Et exhortationē. proficientiū. h Et ꝯsolationē. lugentiū seu pfectoꝝ. Ex p̄dictis formal talis rō. Illud qđ est ad honorē dei t vtilitatē ꝓximi est melius illo qđ est ad honorē dei tm̄. p phetia ꝛo ē ad vtrūq; donū linguaꝝ ad honorē dei tm̄: vt pz ex dict̄. ḡ t̄c. i Qui loḡt. Hic ponit̄ sccūda rō q̄ talis est: Melius est illud quo alī qs proficit sibi t alijs cuiusmodi ē prophīa q̄ illud quo proficit sibi tm̄: sic ē donū linguaꝝ p se tū acceptū: q; p hoc nō pōt alios instruē. t hoc est qđ dicit: Qui loquit̄ lingua semetipsū edificat: sibi proficiēdo scripturas recī tās orādo vel studēdo. k Qui aūt prophetat. scripturas referādo vel ex planādo scripti vel verbis. l Eccleſiā edificat. i. congregationē fideliū: et ne aliqs ex dict̄ credēt nō esse curandū de dono linguarū. iō ✠ remouet d. m Volo aūt. i. desidero. n Dēs vos loq; linguis. tanq̄ aliqđ bonū. o Magis aūt. ſ. volo vos. p Prophetare. qm̄ melio⁹ est. ideo subdit: q Mā maio: est t̄c. si tū vtrūq; donuz p se sumat. iō subdit: r Nisi forte interptet. scripturas explanādo: qđ ptinet ad prophetiā. t sic talis hz vtrūq; donū. ſ. linguaꝝ t ꝓphīe qđ ē melio⁹ q̄ hic alterū tm̄ ceteri paribus. s Nūc aūt. Ē ꝓfir ostēdit, ꝓpositū p exēpla. t ꝓmo p exēplū suiipsi⁹ d. Nūc aūt frēs sive. ad vos lin. loquēs. i. vtēs tantūmō dono linguarū qđ habeo. t Quid vo. ꝑ. ni. lo. vobis. i. nisi vobis explanauero dicta mea. q. d. ni hil. hec aūt explanatio pōt ee ꝓmo circa diuina hoib⁹ occulta: q̄ tū scire ne cesse est vel expedit. t q̄ntū ad hoc dicit: Aut in revelatōe. Secūdo circa hu mana quoꝝ cognitio ad salutē est vtilis vel necessaria. t q̄ntū ad hoc sub dit: v Aut i scia. q̄. ꝓphe accipiēdo ē de terrenis. Tertio circa futura ptin gētia. t q̄ntū ad hoc subdit: Aut in ꝓphīa. Quarto circa moralia. t q̄ntū ad hoc dicit: Aut i doctria. x Tū q̄. Hic ponit t̄m exēplū in reb⁹ inanī matis. ſ. instrīs musicis: q̄ si sonū ꝓfusū emittāt nescit̄ qđ canit̄: ḡ regit̄ de

✠ non hominibus
✠ cuius laudes dicit ſ qui homo sit. i. carnalis
loquitur: ✠ sed deo. ✠ Nemo ✠ eni
ſ intelligit. ✠ ✠ nō mēs ſz superior vis aie ſ nō ipse
audit. ✠ Spiritus autez loquitur
ſ de deo secreta ✠ ✠ de isto dico q̄ nō hoibus nā q ꝓphetat ✠ ✠ mēte intelligēdo t interpratiōe aperien do ſ exponit scripturas que multis occulte.
mysteria. ✠ Nam q̄ ✠ ꝓphetat: hō
ſ incipientium
minib⁹ loquitur ad edificatiōem
ſ proiectorum ſ desolatorum.
t exhortationē t cōsolationez.
ſ item ideo ſ qđ ē spū ſ vt plus
Qui loquitur lingua: semetipsū
ſ si tamen intelligit ſ qđ ē mente loqui.
edificat. Qui aūtē prophetat: ec
✠ ✠ quātū ad se ✠ ✠ ḡuis aūt sic ꝓphetiam lingue ꝓponam tamen
clesiā dei ✠ edificat. ✠ Volo ✠ vt vos
ſ qđ donū dei: t ideo nō prohibebo ✠ ✠ q; plus ꝓdest
omnes loqui linguis: ✠ magis aūt
ſ nignior
prophetare. Nā maio: ē qui pro
ſ exponit ſ qđ raro
phetat: q̄z qui loquit̄ liguis: nisi
ſ exponere valeat qđ dicit
forte interpretetur vt ecclesia edi
ſ cum fideles.
ficationē accipiat. Nunc autem
fratres si venero ad vos liguis

✠ ✠ nihil ✠ ✠ nisi signis. i. lingue accesserit intellectus vt nō spū tm̄: sed t mente agatur
loquēs qd vobis ✠ prodero ✠ nisi
ſ subita ostensione.
vobis loq̄r: aut i reuelatiōe: aūt
in sciētia: aut prophetia: aut i do
ſ q̄uis ita linguas appetatis: tamē.
ctrina? Tamē que sine anima sūt
voces dātia: siue tibia: siue cytha
ſ distinctos t intelligibiles sonos.
ra: nisi distinctionem sonituū de
ſ si quis iudicare poterit modos vel cō sonantias cantilene ſ tibia
derit: quomodo sciet̄ id qđ cani
✠ ſ aliud sile ſ vere de istis nescient: q; nec de tuba
tur: aut qđ citarizatur? ✠ Etenim
ſ que bellum non significet
si incertaz vocem dederit tuba:
ſ nescitur: effectus indicat: q; nemo se parat
quis parabit se ad bellum? Ita t
ſ loquentes ✠ ✠ quorūlibet signorū vel incognitam
✠ ✠ per interpretationē
vos ✠ per linguaz nisi ✠ manifestū
✠ ſ qui debetis ad bellū ꝓtra demones hortari
✠ ſ quasi nullo modo
sermonē ✠ dederitis: ✠ quomodo
ꝫ intelligetur ſ a nobis ſ nescietur
scietur id qđ dicitur? Eritis enim
ſ non ad corda hominum ſ quasi inutiliter.
i āere loquētes. Tā multa vtpu
ſ sunt multa ſ toto
ta genera linguarum sunt in hoc
ſ intellectu
mūdo: t linē voce nihil est. Si ēr
✠ ✠ interpretationē significatiōis vocis quā pfero
bo nesciero ✠ virtutez vocis: erō
ſ qđ ē interptatione ſ t q; edificare debetis
te vt abundetis. Et ideō qui loq
✠ ✠ ceū: vel sic oret. i loquat̄ ✠ ✠ interpretandi gratia sibi detur ſ .ℓ. vt exponat
tur lingua ✠ oret vt ✠ iterpretetur.
ſ nā si aliter ſ. i. loquar ✠ ſ a deo datus facit loqui vel ratio que id bonum putat
Nam si orem lingua: ✠ spūs me⁹
✠ ✠ intelligentia eorum que dico
ōrat: mens ✠ at mea sine ✠ fructu ē.

Eteni si incer. Itē ꝑ aliā silitudinē. Etenim si incertā. Judeis erat vsus tube in festis t in bellis diuersis sonis. Tā multa. Ideo i aera. Quia tā multa vt sūt genera linguaꝝ qđ est: tantū valet hec locutio: ac si oibus linguis loq̄rem: quas nunq̄ vllus itelligēt t de oib⁹ reb⁹ i vna quaq; lingua: q; nulla res est sine sua voce in vnaquaq; lingua. Vel tam multa vt sūt. g. l. in ℔ m. q; loqmini oib⁹ linguis t de oibus rebus.

Et sine vo. m. Multe sunt linguē: ℔ hñt ꝓ prias significationes vo cum vt intelligantur.

Si ḡ nesci. Et quia alij sine interprete nō itel ligerēt: ḡ ero barbarus.

Sic t vos. Vel sub vna distinctiōe. Sic: Et propter hoc ne sit barba ri: t vos vt ego queritis vt abundetis.

Spūs meus orat. Spūs vocat̄ vis aie in ferior: mēte vbi corpora liū rerū silitudines impri mūtur. Mēs altera supe rior vis aie vt. ℔.

Spūs pharaonis in formatus est: vt videret imagines: mēs ioseph il luminata ē vt intelligēt.

Sine fructu. Ambro. Ita eni si lingua in cognita qs loquat̄ vel si gna aliquarū rerū sine in tellectu ꝓferat: sicut solēt latini homines grece can tare oblectati sonoverbo rum nescientes tamē qđ dicant.

de lyra

terminatio soni p variaz tactuz instrī. t hoc est qđ dicit: Tū q̄ sine aīa sunt vocē dātia. Hic accipit vox silitudinarie tm̄: q; ꝓpe loquēdo sonus est in aiatis. vñ dr. li. de aīa: Vox est ꝑcussio aeris re spirati ab aīa ad vocalez arteriā cū imagine signi ficādi. t sic vox hic accipi tur pro sono. cetera patēt vsq; ibi: ꝫ Eteni si in certā. vbi ponit aliud exē plū de tuba q̄ aliter sonat inultādo ad ꝓsilitū. Aliter vocādo ad festum. et aliter prouocādo ad bellū. vt hꝫ li. Mu. ꝛ. propter qđ nullus ꝑparat se ad bellū nisi sonet determinato mō ad hoc statuto. t silr locutio linguarū nō valet ad edificationē nisi sensus explanet. t pz lra vsq; ibi: z Itaz vos ꝑ linguā. supple nō proficiez eccīe. a Nisi ma. ser. dederitis. i. explana tū mō p̄dicto qđ ptinet ad prophetiā. iō subdit: b Erit̄ eni in aera lo quētes. invanū. c Tā multa. ſ. idiomata. d Et sine voce nihil ē. i. si ne significatōe vocē significatiue t sēsu locutōis nihil ē cognitū ad vtilitatē eccīe: imo derisibile ē: sicut loq̄ aliqđ idioma ignoratī. iō subdit: e Si ḡ ne. vir. vo. i. significatōez. f Ero ei cui lo. bar. i. extīce loquēs: sicut si aliqs sciēs horas canonicas t nō intelligēs loquat̄ alteri silr ignoratī. iō subdit: g Sic t vos. ne sitis silēs barbarī: qđ debetis vitare. t rō subdit cū dr: h Qm̄ emu. c. spirituū. i. amatores bonoꝝ spūaliū. i Queritе vt abūdet̄. nō solū verbo: ℔ magis intellectu ad explanationē verbi. iō subdit: k Et iō q̄ loqt̄ lingua. hñs donū linguarū. l Oret vt iterpret̄. i. vt a deo ꝓphīa sibi det̄ tāq̄ meli⁹ bonū. m Nā si orē. Postq̄ ostēdit ꝑmi nētiā ꝓphīe respectu doni linguaꝝ i p̄dicatōe. Hic ꝓfir idē ostēdit i oone. t primo in oone secreta. secūdo in publica. ibi: Ceterū. Circa primū facit talē rationē. Oratio que reficit intellectū t affectū vel nata est reficere. me lio: est illa que reficit tm̄ affectum: sic est in proposito: quia per donum lin guarum precise proferri possunt verba orationis in quolibet idiomate: sed nō intelligunt: sicut cū laicus dicit orationē dnicam vel aliqđ huiusmodi deuote: t tūc affectus eleuat̄ in deū: t sic reficit eius affectus nō tū intelle ctus: q; non intelligit que dicit: sed quādo intelligit reficit eius affectus et intellectus. igitur intellectus locutionis que ptinet ad ꝓphetiā melio: ē do no linguarū. Huius rōnis ponit minorē dicēs: Mā si orem lingua spirit⁹ meus orat. i. affectus meus in deū eleuat̄: spūs eni importat quandaz vim motiuā. t ideo voluntas que est affectus intellectiuus vocat̄ hic spūs: q; mo uet alias aīe potētias ad agendū. n Mens aūt mea. i. intellectus me⁹. o Sine fructu est, quia non intelligit orationis sensum. ideo concludit:

Orabo spū. i. ita loquí approbo vt signa rerū formēt in spū: ꝛ eorū intellectus refulgeat in mēte. Vel orabo ore ꝛ mēte. Amen. Aug. Nota q̄ hoc verbū amē nec grecū nec latinū est ꝙ hebreū: ꝛ interptat verum. Cūq; posset dici verū nō dī; ꝙ amē. Nec grecus tñ nec latinus interpres ausus est facere: ne vilesceret nudatū: ꝙ honorē haberet velamento secreti.

Gras ago deo. Proponit se exemplū q̄ nō debēt loq linguis nisi ad edificationē sicut ipe q̄ oēs nouit. Bras ago. Ne emulus p̄ inuidiā videret dicere dēmens in alijs q̄d in se nō haberet ostendit ostium hoc se loqui linguis dicēs: Bratias.

Sz malitia p.e. vt sitis remoti a militia: vt paruuli studētes his que sunt: q̄d est pfectio sensus

In lege. Rō q̄re nō debēt querere linguas: q̄: in signū sunt infidelibus: q̄d ipsi iā nō sunt: ꝛ non ad edificationē q̄ necessaria est iā fidelib⁹. In lege. Ambro. dicit linguas quib⁹ velat veritas mutādas: q̄: etiā oia velamina legis veteris dñs p.p phetā esse mutāda dixit vt fidelib⁹ pspicua fieret veritas remoto legaliū figurarū velamine. Et hac similitudine ostendit: linguas q̄bus tegit veritas nō eē appetēdas: nec dari pp fi

Nicolaus

a Quid g̃ est mihi faciendū. b Orabo spū: orabo ꝛ mēte. i. affectu ꝛ intellectu. c Psallam ꝛc. psallere est orare cū melodia. d Cetez. Hic ꝓfr idē ostendit i ozone publica: q̄: si pplis intelligat ozonē seu bñdictionē sacerdotis: meli⁹ reducit i deū: ꝛ devoti⁹ rñdet: amē. ō dicit: Cetez si benedixeris. i. tu sacerdos vt episcope. e Spiritu. i. absq; hoc q̄ ppls intelligat, f Quis sup. lo. idi. q. d. qd, pficit ppls simplex ꝛ nō intelliges. q; d. nihil aut modicū: q̄: nescit se ꝓformare tibi q̄ es minister ecclie rndendo amē: ppter q̄d in p̄mitiua ecclia bñdictōes ꝛ cetera cōia fiebāt in vulgari: ꝙ postq̄ ppls multiplicatus fuit ꝛ ꝓsecutus est se ꝓformare ministris ecclie vt pote stādo q̄s dī euāgelū deposito caputio ad orādo eucharistiā ꝛ ꝓsilib⁹. fiūt in latino in ecclia latina: ꝛ sufficit q̄ cūcus rndeat ꝓ toto pplo. expeditius enī fit hoc mō q̄z in vulgari. Cōsequēter apls ꝓcludit intentū. s. q̄ ꝓphetia est melior dono linguarū d. g Gras ago deo meo q̄s oīuz ve. lin. loquor. ꝛ hoc est quoddā donū a deo mihi datū. Sed q̄ donū ꝓpbie melius est subdit: h Sed in ecclia volo. supple magis. i Quinq; verba loq. i. pauca. k Sensu meo. s. vt intelligam ꝛ ab his intelligar. l Ut ꝛ alios istruā q̄z decē milia ꝛc. Ji. q̄ maximā vocē copiā sine hmōi intellectu. Sciendū aūt q̄ apls spāliter hic dicit se velle loq quinq; verba: q̄: pdicatores debēt annūciare quinq;. s. credēda: agēda: vitāda: timenda: sperāda: q̄: pdicatio debet eē de his q̄ ptinēt ad fidē. ꝛ sic hñt pmū: ꝛ de his q̄ ptinēt ad mores. ꝛ sic hñtur alia quatuor. s. virtutes: ꝛ vitia: pena: ꝛ glia. ꝛ q̄: ista debent pdicare cū breuitate sermonis. ō dicit apls: Quinq; verba. i. pauca. m Frēs mei. Postq̄ apls ostendit ꝓphetiā pcellere donum linguarū rōnib⁹ sūptis ex parte fideliū. Hic ꝓfr idē ostendit rōne sūpta ex parte infideliū. Circa q̄d primo excitat attentionē corinthios d. n Nolite pueri effici sensib⁹. i. in discretione boni ꝛ mali. pueri enī frequēter peligūt minus bonū maiori. hoc aūt dicit apls ne peligāt donū linguarū ꝓpbie q̄d est maius bonū. o Sed ma. par. estote. i. nō cogitetis malū: sic paruuli deficiūt cogitādo talia. p Sensib⁹ aūt pfecti estote. i. ea q̄ dicit: sic intelligatis pfecte vt possitis alios instruere: q̄d ptinet ad ꝓpbiaz. q In lege. Hic ꝓfr facit fuā rōnē q̄ talis est: q̄ qñ aliqua duo ad vnū finē ordinant: illud est melius q̄d efficaci⁹ ad finē illū ꝓsequendū. donū aūt linguarū ꝛ donū ꝓphie ordinant ad ꝓuersionē infideliū ad quā efficacius ē donū ꝓphetie. g̃ ꝛc. minorē hui⁹ rōnis ꝓbat dupliciter. p̄mo auctē. d. In lege enī scriptū ē. nō accipit lex hic stricte. s. pro q̄nq; libris moysi: ꝙ pro toto veteri testō. quia q̄d hic allegat scribit Esa. xxviij. p̄m translationē. lxx. r Qm̄ in alijs ꝛc. loquar pplo huic. i. pplo iudaico q̄d fuit ipletū Act. ij, q̄n iudei ꝓgregati in hierlm de diuersis terris audierūt credētes loquē-

ſ vtile ē †ſ loq̄r †ſſ volūtate vel lingua p spūm data

Quid ergo ē? †Orabo †spū: ora/ ſ intelligētia mētis †ſ melodia cātus q̄d minus

bo ꝛ mēte. †Psallā spū: psallaz ſ intelligētia spūali q̄d plus †ſſ iz aliter †ſ aliā bona

ꝛ mēte: †Ceterū si † benedixeris dixeris ſ lingua p spūm data †ſ q. nullus nec etiā sapiēs q̄: nō intelligit † ſ illitterati ꝛ rudis

spiritū: †qs supplet locū †idiote? ſ q. nullo mō: q̄m q̄d dī. ne. ſ hic ē locus idiote ſ etiā multū intētus vt intelligat

Quomodo dicit amē sup benedictionē tuam? Quoniam quid †ſ jō dico sup tuā bñdictionē: vel hoc noto q̄ idiota non hz locū nā hoc nō noto vel arguo q̄ hoc agis hoc ideo dicit ne videret reprehēdere donum spiritus.

dicas nescit? † Mā tu quidez bene ſ in lingua

grās agis: sed alter nō edificatur. ſ q. nō in vobis vitupo q̄ in me nō habeo ſ qua

Grātias ago deo meo q̄ oīum loquitur aliquis vestrum ſ cui vtilis esse debeo

vīm lingua loquor. Sed i eccle/ ſ pauca ſ vt intelligā

sia volo qnq; verba sensū meo ſ fide ꝛ moribus.

loqui: vt ꝛ alios instruam: q̄z de ſ infinita verba ſ tñ

cem milia verborum in lingua]. ſ sic ꝛ vos agite † p ipitiā ſ vt nō intelligat q̄ dicit vt

Frātres nolite † pueri effici sensi/ pueri ſ innocētia † ſ vt intelligat plene q̄d dicitis.

b⁹: sz malicia puuli estote † sensi/ † ſ ne queratis linguas q:

b⁹ aūt pfecti sitis. † In lege enim

ſ in prophetia ysaie que hic dicitur lex † ſ .s. hoc. † ſ diuersis generibus linguarum

scriptū est. † Quoniā in alijs lin

deles: ꝙ infideles: sicut in veteri lege velamē erat: vt indignis ꝛ infidelibus velaret veritas. Alijs linguis. Ambro. Nō de sabbato ꝛ neomenijs ꝛ circūcisione ꝛ hmōi: ꝙ nouū t. Vel nō in reuelatōe qua indigni sūt: ꝙ in parabolis dī eius euangeliū. Itaq; in signū. i. sermones dei incognita lingua ꝛ peregrina obscuri sunt ne videant a pfidis vt cū audiūgitur signū sit: q̄: ppter pfidiaz factū est: ne audiētes itelligāt: hoc vtiq; fit infidelibus quib⁹ tegunt sensus: fidelib⁹ aūt ꝓuenit, ppbia ꝛ nō lingua incognita.

Et nec sic exau. ß de his pdixit quos pscijt nō credituros gb⁹ ppter pctā nō patet vl placet veritas. Si g̃ ꝓueniat. Alia rō cur nō debēt loqui linguis: q̄si q̄: lingue sūt in signū nō ad edificationē. si g̃ ꝛc. Impostura tenebras q̄rit ꝛ falsa, p veris ostēdit: sic pagani tectis vanitatib⁹ illudūt: hic nil astute fuscatū ē: ꝙ simplr ꝛ apte vn⁹ laudat deus: q̄: si nullus intelligeret: posset videri sedutio q̄ linguis canere cū pudor esset reuelari.

Quid g̃ est. Jā incipit determinare quō linguis sit vtēdū: q̄si q̄ dē hec venīt de locutione linguarū. g̃ q̄d agenduz de his est. Q. cetera submodis ad edificationem

de lyra

tes ſ oīb⁹ linguis. s Et nec sic exau. me dī. dñs. Iz enī tūc aliq̄ ad xp̄m fuerūt ꝓuersi: tñ plēs mansērūt obstinati: ꝛ ꝓuersi magis fuerūt p verbū petri reserātis scripturas prophetarū: q̄d ptinet ad ꝓphetiā q̄z p donū linguarū. vt patet Act. ij. ꝛ sic patet q̄ donum ꝓpbie plus valet ad ꝓuersionez ſ

ſ hz aliq̄d donū quo

go ē fratres? Cū cōuenitis ūnusq;

infideliū q̄z donū linguarū. t Itaq; lingue in signū sūt. diuine virtutis. v Non fidelibus. i. pro fidelib⁹ qui iā credūt. x Sed infidelib⁹. vt pdicatores euāgelij intelligi possint ab oībus hoibus singularū linguarū. ꝛ sic ꝓuerti ad fidē xp̄i. y Prophetie aūt non infidelib⁹. i. gētilib⁹ q̄ nō habuerūt legē nec ꝓphetas. z Sz fidelib⁹. s. iudeis vnū deū credētib⁹ de q̄bus fuerūt apli aliiq; christi discipuli ꝛ alij credētes p̄mi fere oēs: per quoz pdicationē ꝓuersi sunt gētiles. ꝛ sic prophetia plus valuit ad ꝓuersionē infideliū q̄z donū linguarū: sicut ad instructionē fideliuz plus valet scientia q̄z eloquētia. a Si g̃. Hic secūdo declarat minorē facto d. Si g̃ cōueniat vniuersa ecclia. cā oīonis vel peceptionis sacri vel alīquo hmōi. b Et oēs. fideles. c Linguis loquant ꝛc. idiote. i. ignorātes idioma. d Aut infi. nō. dī. q̄d insanitis: q̄: vos reputabūt insanos. vñ apls sic loquētes reputati fuerūt ebrij: Act. ij. ꝛ sic in tali casu donū linguarū cēt magis ad ꝓfusionē fideliū q̄z ad ꝓuersionē infideliū. ꝛ sic etiā fuisset Act. ij. ni si petrus p donū prophetie ostēdisset ꝓtrariū interptando dicta ꝓphetaꝝ. e Si aūt oēs prophetent. nō simul ß successiue exponēdo scripturas vel reuelationes sibi vel alijs factas. f Intret aūt quis infidelis vel idiota ꝙincit ab oībus. illis successiue prophetantib⁹: inquantū ostendūt vitam gentiliū irrōnabilē. ꝛ sic: g Diiudicat ab oībus. i. ꝓdēnabilis ostēdit. h Occulta enī cordis eius manifesta fiūt. inquantū ex pdicatione tali vl expositōe tangunt multa pertinētia ad fidem ꝛ mores: ex quoz auditu cōuertit ad cogitandū mala in corde suo latētia: ꝛ ad penitendū corde ꝛ ꝓfitendū ore. Potest etiā aliter intelligi: nam in p̄mitiua ecclia ad conuersionem infideliū fuit pluribus fidelibus diuinitus cōcessum secreta cordiū cognoscere: ex quoz reuelatione aliqui cōuertebant ab infidelitate: sicut mulier samaritana credidit in christū ex reuelatōe sui delicti: Joā. iiij. i Et ita cadens in faciem. humilians se corā deo ex dicta predicatione vel secreti reuelatione. k Adorabit deū. conuersus ad ipsū. l Pronunciās. id est ore confitens. m Qz vere deus in vobis sit. Corde enim creditur ad iustitiā: ore aūt ꝓfessio fit ad salutē: Ro. x. n Quid g̃. Hic ostendit apls qualiter sit vtendū donis prophetie ꝛ linguarū. ꝛ p̄mo facit hoc i generali. secūdo magis in spāli. ibi: Siue lingua. Circa p̄mū dicit: Quid g̃ est frēs. s. vobis agendū. s. q̄d sequit: o Cum conuenitis. ad ecclesiam. p Unusq;q; vestrū psalmū habet. vel in se vel in aliquo de ꝓgregatōe

fidelium.

agenda sunt: lingua ꝙ fit est vtendū: vnusq; q̄ ī nullus se excuset.

Psalmū habet. Laudē dei p canticū. Doctrinā. Sensū spūalem p prudentiā. Aut vt mul. tres. Nō plus q̄ tres: ne occupēt diē & nō sit locus prophetis scripturas disserentibus.

Sibi aūt lo. Sibi loquit̄ q cōpungit̄ ex his que dicit. Et deo ad honorē dei: quez laudat vel orat. Prophete duo aut tres. Quia sufficit sermo tot hoīum & in ore duoꝝ vl̄ triū stat oē ꝙbū.

Si aliꝫ. Ambro. dat inferiori qō nō supiori.

Et spūs. Loquēs dz cedere sedenti: qz spūs q vnus est: ꝫ pluraliter dr̄ ppter multos pphetas quos replet: vel propter plura eius dona: subdit⁹ est pphetis: vt q̄n volūt loq possint: & non cogit eos vt phitonicos clamare vel aliqua subticere. Ambro. vñ si pōr nō cedit videt nō eē spūs dei. Vere subditus: quia aliter dissensionis esset: & nō pacis. Ita hoc mō vobis dico sicut in oīb⁹ non est nouū vel singulare. Iō firmiter tenete.

Nō est enī dis. Dissensionis esset: si quos replet: simul loq cōpellet.

Nicolaus fidelīū: q donū sibi datū pōt in alios refundere: qz nō danē singulis oīa dona ꝫ diuisim: vt dictū est ꝫ. xij. ca. & idē intelligendū est de alijs sequētib⁹. p psalmū ꝙo intelligitur canticū ad laudādū deū.

a Doctrinaz habet. i. gratiā p̄dicandi ad informationē moꝝ. b Linguā hz. i. donū linguaꝝ. c Apocalypsim habet. i. reuelationē. d Interpretationē habet. i. virtutē explanādi obscura. e Omnia ad edificationē fiāt. quilibet enim debet gr̄a sibi data vti ad edificationē ecclesie. f Siue lingua. Hic ostēdit propositū magis in speciali. & primo quantū ad donū linguaꝝ. secūdo q̄ntū ad donū prophetie. ibi: Prophete aūt. Circa primū dicit q dono linguarū nō est vtendum a multis. sed sufficit q a paucis ppter occupationē tēporis. ideo dicit: Siue lingua quis loquit̄ ſm duos. s. homines: aut vt multuz tres. i. ad plus. ſm q dicit̄ Deut⁹. xvij. In ore duoꝝ vel triū testiū stat omne ꝙbū.

g Et per partes. i. successiue. vel: Per partes. i. itercise post alīū: vt post vnā partē locutionis fiat eius expositio: & post aliā similiter. Et hoc mō fit expositio quando predicatores predicāt per interpretē hoibus ignote lingue. ideo subditur: Et vnus interpretet. h Si aūt nō fuerit interpres. s. ille qui loquitur linguis. i Taceat in ecclesia dum alius interpretatur. k Sibi autem loquatur a deo. orando deum in secreto. In ecclesia ꝙo seruat dicta consuetudo de numero loquentiuz. in missa enim representat donū linguarū per epistolā & euangeliū. & sic ſm duos actus seruat testimoniū. in matutinis ꝙo triplex testimoniū representat p triplicē nocturnum & antiquitus dicebanē diuisim ſm tres vigilias noctis. l Prophete. Hic ꝙsequēter ostendit qualiter sit vtendū dono pphetie. & primo ostendit̄ debitus vsus. secūdo quibus est pphibitus. ibi: Mulieres. Circa primū sciendū q vsus pphetie hic accipit̄ p pponere verbū exhortatōis ad plebē sacras scripturas exponēdo. in ꝑmitiua ꝙo ecclia ꝑres habebant hoc donū: ppter qō ne ꝙfusio fieret apl̄s ordinauit q exerceāt a duob⁹ tm̄: vel a tribus ad plus & successiue. & hoc est qō dicit: Prophete autez duo aut tres dicant. scripturas exponēdo nō simul ꝫ successiue. m Et ceteri diiudicent. i. attēte audiāt: vt sic possint discernere q̄ sint melio⁹ dicta & magis necessaria. n Et si alij reuelatū fuerit sedenti. i. si alicui de auditorib⁹ facta fuerit reuelatio p spiritū sanctū de aliquo: p edificatione tunc p ponendo. o Prior taceat. dando isti locū loquendi. & subditur causa: p Potestis enim omnes. reuelationē spirit⁹ sancti habētes. q Per singulos pphetare. vnus post alium competenti tempore. r Vt omnes discant. qui audiunt. s Et omnes exhortentur. ad hoc apti. Sed quia posset aliquis dicere: non est in potestate sic loquentis tacere: quia loquit̄ ex spiritus sancti motione. hoc remouet dicens: t Et spūs prophetarū prophetis subiectus est. hoc est: est in potestate eoꝝ. Circa quod sciendū q duo sunt in pphetis. s. illuminatio mentis prophete. & hoc non est in potestate eius: quia spiritus prophetie non semper adest prophetis. aliud est illi

pōt vti ad edificationē: qz alius / intelligit. / s. gr̄a dei psalmu / ſ alius / de moribus: quisq; vr̄m psalmū hēt: ꝫ doctri / ſ alius / renelationem / ſ alius. nam habet: ꝫ apocalypsiz hēt: lin / ſ alius / linguaꝝ vel scripturaꝝ: guaz habet: interpretationē ha / ſ aūt bet. Omniā ad edificationē fiāt.

ſ cetera suis modis: lingua aūt sic. ſ alīq̄s / ſ fiat locutio Siue lingua quis loquitur scōm / ſ. i. duo vel tres loquantur ſ ecclesie vel vnus post alium vel intercise duos: aut vt multū tres: & ꝫ p / ſ aliquis dicat vel exponat populo ēs & vn⁹ iterpretetur. Si aūtem / ſ linguis loquens / ſ vbi nihil nō fuerit interpres: taceat i eccle / dz eē nisi edificatio / ſ tacite oret / ſ linguis sia. Sibi aūt loq̄t̄ & deo. Pro / ſ nō ergo plēs q lingua loq̄t̄ / ſ tm̄ / ſ sigillatim phete duo aut tres ꝫ dicāt: & cēteri / ſ q̄ dicāt / ſ p spūsm̄ / ſ aliqd melius diiudicent. Si aūt alij reuelatum / ſ qui audiebat / ſ det illi / o cum. fuerit sedēti: prior taceat. Pōte / ſ etiā sedētes / ſ nō simul &, perturbatio fiat. stis enim omnes per singulos p / ſ etiam maiores phetare: vt ōmnes discant & ōm / ſ etam minores / ſ alios / ſ dum sugge runt & conatus bonos iuuant nes exhortētur. Et spiritūs pphe taruz prophetis subiect⁹ ē. Non

Sicut in oī ec. d. Vel mulieres taceāt sicut ego doceo ī oīb⁹ ecclesijs. Turpe est. Quia ꝫ disciplinā. An a vobis. Sic se iactabāt q̄si bñficiū darēt: nō acciperēt. An a vobis. Increpatio quasi suis institutionib⁹ dimissis: aliquas nouas vellēt inducere: qđ nō p̄nt: qz ab eis nō p cessit verbū dei: nec soli acceperūt. Itē ideo mea tenere debetis: qz q̄ scribo

ſ discordie / †† & iō alter cedat alteri enim est dissensionis deus: † sz pa / ſ etiam. cis: sicut ī omnibus ecclesijs san / ſ si dixi q̄ potestis oēs pphetare ctorum doceo. Mulieres ī eccle / †† vt nō loquāt linguis nec pphetet / ſ ab aliq̄ auctoſijs † taceāt. Nō enim permittit / ritate / ſ in ecclia / ſ pcipitur qō velum innuit eis loqui: sed subditas esse sicut & †† in genen sub ptāte viri et is: & ipse dñabit tui lex † dicit: Si q̄id autem volunt / ſ immo a nobis ad vos discere: domi viros suos interro / ſ qz p pcō qō id̄nit semp debet ve recūdari gāt. Turpe est enim mulieri loq / ſ ideo qō tenent alij: tenere. i ecclesia. An a nobis vērbū dei / ſ tāq̄ pseudo q̄ nō diuina sed terrena pro desideriis proceſſit? Aut ī vos solos perue / ſ dixi / ſ videt † vere & spūaliter intelligat nit? Si q̄is videtur pphēta eē / ſ ne fit dissensio aut spiritualis † cognoscat q̄ scri / ſ hec eē dei mandata / ſ a deo in su bo vobis: qz domini sunt māda / ſ tm̄ ta. Si q̄is aūt ignorat ignorābi / ſ desiderate turo / ſ qz interpretatio edificat tur. Itaq; fratres † emulamini p / ſ hz oīa tā bona q̄ alia / ſ nō pueriliter / ſ cū pace phetare: & loquī linguis nolite p / ſ predictum vtilius preponatur. hibere. Omniā autem honeste: & scōm ordinem fiant in vobis.

luminationis sibi facte p nunciatio. & hoc est in / testate prophete: quia po / test loqui & tacere, put exp / pedit honori diuino & vti litati ecclesie. & sic est in p / posito: quia si plures si / mul loquerent esset cōfusio: & vnus alterū impediret: ex quo sequeret di / uisio cuius deus non est actor. ideo subdit: Non enim est dissensionis deus. Sciendū tamen q̄ non semper in potestate prophete est tacere. imo aliqñ spiritus mouet ipsum ad loquendū contra voluntatē suam: sicut patet de balaam Nu. xxiij. & xxiiij. q̄ benedictionē populi israel tacere nō poterat. hoc enim erat ad gloriam dei: non sic autem in proposito. vt patet ex dict̄. v Mulieres. Hic consequenter ostendit quibus personis prophetandi actus sit prohibitus. s. mulieribus. & primo facit quod dictum est. secundo aliquoꝝ proteruiā excludit. ibi: An a vobis. Circa primū dicit: Mulieres in ecclesia taceant. s. cessando a doctrina. non tamen ab oratione secreta. et subditur ratio: p Non enim permittitur eis loqui. i. docere quod pertinet ad doctores siue prelatos & superiores. & ideo repugnat serui mulieri. tum propter defectum intelligentie. tum quia mulier naturaliter debet esse subiecta viro. ideo subditur: q Sed subditas esse sicut & lex dicit Geñ. iij. Sub viri potestate eris. prophetia tamē q̄ntū ad illuminationē mentis non repugnat serui mulieri. & sic legunt̄ multe mulieres prophetasse: nec solū excludunt̄ ab actu docendi in eccla publice: sed etiā ab actu querēdi ibidē per modū disputationis. ideo subdit: r Si quid aūt volunt discere domi viros suos interrogēt: vt de auditis in ecclesia plenius informentur. & causam dicti silentij tangit cū dicit: a Turpe est enim mulieri. i. indecēs est sibi: In ecclesia loqui. & per oppositū decens est eam tacere in locis publicis. ppter qō ī iure cautū est ne mulieres exerceāt opus aduocandi. b An a nobis. Hic ꝙñr excludit aliquoꝝ proteruiā: quia ꝙersi de gentilitate possent dicere q̄ ordinatio apostoli nō esset bona eo q̄ in tēplis veneris & diane mulieres fornitan publice docebāt: qō repellit apl̄s dicēs: An a vobis. gentibus. c Verbū dei ꝓcessit. a. d. non: sed a iudeis qb⁹ date sunt scripture legis & pphetarū. & ideo modus & ordo doctrine magis est deriuādus a iudeis in gentiles q̄z econuerso. d Si quis aūt videt p pheta esse aut spiritualis: qui potest omnia iudicare. vt dictū est. s. ij. ca. e Cognoscat que scribo vobis qz dñi sunt mandata. i. poterit cognoscē q̄ ordinatio nō soluz ꝓcessit a me ſ a deo. f Si qs aūt ignorat, ex negligētia vel malitia illa que scire tenet. g Ignorabit. a deo. h Itaq;. Hic vltimo ponit ꝯclusionem intentam. s. q̄ dona spiritus sancti sunt appetenda: & q̄ eis vtendum est ordinate: & a personis quas decet vti. ideo dicit: Itaq; fratres emulamini pphetare: tanq̄z melius bonum q̄ loqui linguis. vt patet ex. s. dictis. verūtamē qz loq linguis est quoddā bonū. iō subditur: i Et loqui linguis nolite prohibere. successiue: sed plures sil' loquēdo. k Ola aūt honeste. i. put decet viros & mulieres. l Et ſm ordinē. ad vitandū ꝓfusionē: fiant in vobis.

que nō pſit diſcernere: ineffabilē trinitatē vnitatē: ꝙ dē p̄dictis q̄ ad fidē et mores edificāt. ſ. vt liguis ꝓphia p̄ponāt vt nō pturbate gerāt: quaſi pro phetie ſpūs etiā inuitos loq cogat vt mulieres taceāt vt oia honeſte ⁊ ꝑm ordinē fiāt. Coercet g̃: ⁊ ad pacificū ordinē reuocat inqtos: tāto ad ſeditio nē faciliores quanto ſibi ꝛvdebant ſpū excellētiores. cū ſupbiēdo cūcta tur

barēt. C. XV.

n Otū autē ⁊c.

De reſurrectiōe mortuoꝝ agit: qr cū ipſo docēte recte credidiſſēt de ea: poſtea tñ quorundaꝝ prauiloquijs corrupti ab hac fide receſſerant. Ipſā g̃ futurā ꝓmo p reſurrectionē chriſti: deinde per alia multa. Per qō ⁊ ſaluamini. Si retinetis illud euangeliū. i. reſurrectionē mortuorū ea rōne q̄ ꝓfirmauj vobis. i. p reſurrectionē chriſti: tenetis dico. Niſi fruſtra cre. i. aut tenetis reſurrectionē mortuoꝝ: aut incaſſū eſt fides: q̄ nō accipiē niſi ſpe reſurrectōis

Tradidi enj vobis. Oſtēſurus eis reſurrectionē iuſtoꝝ futurā probat eā p reſurrectionē xpi de qua nō dubitabant.

Quō xps mortuꝰ eſt. De morte p̄mittitur: vt ſicut vera mors oſtēdit: vera reſurrectio teneat.

Scripturas. Vetꝛis teſtamēti q̄ mortē xpi futurā cecinerūt. vñ Eſa. Ut ouis ad occiſionē ductus eſt. Et itē: Tollet a terra vita eius. Ab iniqtatibus ppli mei ductꝰ eſt ad mortē. Etiā tradidi.

Quia ſepultus eſt. Et hoc ſili ꝑm ſcripturas. Ait enj eſaias: Da/

Nicolaus

a Otū aūt vobis facio. Poſtq̄ apls tractauit de ſa C. XV.
n cramētis ⁊ de gratia que cōferr in eis. Nic ꝓpr tractat de glia reſurrectionis ad quā finaliter ordinant. Et diuidit in duas. qr primo reſurrectionis chriſti premittit tractatū. Secūdo ꝓbat ex hoc cōez reſurrectionē hoium. ibi: Si aūt chriſtus. Prima aūhuc in duas: qr primo cōmēdat doctrinā euangelicā in cōi. ⁊ denūciat q̄ oportet ſcire circa reſurrectionē chriſti. ibi: Tradidi enj. Circa ꝑmū dicit: Notū aūt vobis facio. i. ad memoriā vobis reduco. b Euangeliū qō p̄dicaui vobis. i. doctrinam euāgelicā: cuius excellentiā oñdit ex quatuoꝛ. Primo ex eius p̄dicatoꝛibus q̄ ſunt apli excellētes viri. ⁊ hoc tangit cū dr: c Qō p̄dicaui. ego apls ⁊ alij ſiles mei. Secūdo ex auditoꝛibꝰ q̄ cōiter receperūt doctrinā euangelicā p ordē: qō eſt ſignū veritatꝫ huiꝰ doctrine. ꝑm q̄ arguit Aug. Quia ſi p vera miracula eſt ſic recepta cōiter: certū eſt eā eſſe verissimaꝫ et ſanctiſſimā: eo q̄ dñs nō p̄t eſſe teſtis falſitatis: q̄ teſtificatio ſit veris miraculis: Marci vlg. Illi aūt ꝓfecti p̄dicauerūt vbiq̄ dño cooperāte ⁊ ſermonē ꝓfirmāte ſequētibus ſignis. Si aūt dicat q̄ ſine miraculis fuit ſic recepta: hoc reputandū eſt maximū miraculū: q̄ tā ardua ⁊ inaudita ⁊ ſupra ſenſū humanū exiſtētia recepta ſint tā cōiter: nō ſolū a ſimplicibus: ſ etiaꝫ a ſapiētiſſimis ⁊ potētiſſimis viris. Et ſi arguat ꝫ hoc de lege machometi falſa: q̄ tñ a multis eſt recepta. Dicendū q̄ nō eſt ſile: qr vi armoꝝ primo ſibi multitudinē rudē ſubiugauit: ⁊ legē dedit ꝓmittēs delitias ⁊ potētiā obſeruatoꝛibus ad que homes ſunt ꝓni. Fides aūt catholica p chriſtum et apl̄os p̄dicata. mō ꝛtrario eſt recepta. ſ. a pauperibꝰ cā p̄dicātibus ad pauꝑtatē ⁊ auſteritatē ⁊ mūdi ꝛtēptū inducentibꝰ. ⁊ iō nō fuiſſet recepta a ſapientibus huius mūdi ⁊ potētibꝰ ſicut videmꝰ impletū: niſi hoc fuiſſet virtute ſignoꝝ. ⁊ hec receptio tangit cū dr: d Quod ⁊ accepiſtis. vos ⁊ alij ſapiētes huius mūdi: tūc enj ſapia maxime vigebat in grecia. Tertio commēdat ad hoc q̄ eleuat ad ſupna. ibi: e In quo ⁊ ſtatis. ſ. ſurſum recti ad deū. Quarto ex hoc q̄ ipſa ſola ducit ad beatitudinē. ibi: f Per qō ⁊ ſaluamini. ad hoc tñ q̄ ad beatitudinē p̄ducat duo requrunt. Unū eſt q̄ teneat eo mō quo ab aplis eſt p̄dicata. ſ. nō initēdo p̄ncipaliter rōnibꝰ humanis ſ auctati diuine ⁊ miraculis. ideo ſubdit: g Qua rōne predicauerim vobis ſi tenetis. q. d. p̄dicatio mea nō ꝓceſſit rōne humana ſ diuina. Secundū eſt q̄ fides nō ſit vacua bonis opibus ſine qbus eſt mortua: ⁊ p ꝑns fruſtra. iō ſubdit: h Niſi fruſtra credidiſtis. i Tradidi enj. Hic ꝓpr oſtēdit qd ſit tenendum de chriſti reſurrectione. ⁊ ponit quatuoꝛ de chriſto. ſ. eius mortē: ſepulturā: reſurrectionē: apparitionē: q̄ ptinēt ad articulos fidei de incarnatiōe chriſti. dicit igit: Tradidi enj vobis in primis. i. inter p̄ma credenda: qr articuli fidei ſunt p̄ncipia ex quibꝰ alia credenda deducunt tanq̄ ꝛclusiones ex eis illicite. k Quod ⁊ accepi. q. d.

ſ de ſpūalibus hucuſq̄ ſed mō no.

n Otūm C. XV.
aūt vobis facio fratres
ſ de reſurrectiōe mortuoꝝ ſ nō no uꝝ
euāgelium qō p̄dicaui vobis
ſ dignū acceptione iudicaſtis ſ turpius ſi mō illud p
ȷcitis: in quo leuitatis arguit eos †ſ q̄ ſine eo caditis
ſ per ſ bona opera ſ ſtare datur vobis
quō ⁊ accepiſtis: i quō ⁊ †ſtatis
†ſ iā ex certitudine: ⁊ in futuro ſ in ꝓpitate rei ⁊ ſpē-
per quō ⁊ †ſaluamini. Qua ra/
ſ ſaluamini
tione predicauerim vobis ſi tene
niſi ⁊c. †ſ illud qō p̄dicaui: nā iſtud tradidi ⁊ trado
tis: niſi fruſtra †credidiſtis. Trā/
ſ inter maxima:
didi enj vobis i primis quō ⁊
ſ a ſpūſcō: nō finxit †ſ vel qr ieſus
accepi: quōniā chriſtus mortu/
†ſ non p ſua neceſſitate ſ ⁊ hoc dico
us eſt †pro peccatis noſtris ſecun
ſ ſequendo
dum ſcripturas. Et quiā ſepultꝰ
ſ probata vera morte: ⁊ hoc tam cito
vt ea poſt ſtate credatur nos poſſe ſuſcitare
eſt: ⁊ qā reſurrexit tertia die ſcōz
ſ tradidi ſ petro
ſcripturas: ⁊ qā viſus eſt cēphe:
ſ in conclaui
⁊ pōſt hecvndeciz. Deinde viſus

ſ hoc non eſt in euangelio
eſt plus qz̄ quingē tis fratribꝰ ſi
ſ qui teſtes ſunt ſi queritis
mul: ex quibꝰ multi manēt vſq̄
†ſ in hoc teſtimonio pmanētes ſ cito reſurrecturi.
adhuc: quidā autē †dormierūt.
ſ nec hoc in euangelio ſ ſingulariter
Deinde viſus ē iacobo: deinde
ſ in aſcenſione ſ poſt aſcenſionem
apoſtolis oibus. Nouiſſime āt
† ſ ſimili abortiuo: qui coactus eſt ad deum conuer
ti: vt abortiuus naſci
omnium †tanq̄z āborciuo viſus
eſt ⁊ mihi. Ego enj ſū minimus
†ſ ſi precedentia merita mea attēdant ſ qui etiam.
apoſtolorū: †qui non ſuꝫ dignꝰ
†ſ firmius teſtimonium ab inimico
vocari apoſtolus: †qm̄ pſecutus
ſ deo dat: non ſibi
ſum eccleſiā dei: Gratiā autē dei
ſ apoſtolus ſ apoſtolatus
ſum id quod ſū: ⁊ gratiā eius in
ſ otioſa.
me vacua nō fuit. Sed illis om
†ſ in tot populis in quot non illi †ſ ſingillatim
nibus †abundantius †laboraui.
ſ ne hoc a ſe putetur: ſine gr̄a †ſ ſolus ſ cū libero ar
Non aūt †ego: ſz gratiā dei me/

de lyra

hoc aūcte ꝓpria nō feci: ſ auctoritate dei. ⁊ que ſint illa ſubdit: l Qm̄ chriſtus mortuus eſt ꝓ peccatis noſtris: nō ſuis: Eſa. liij. Propter ſcelus populi mei pcuſſi eum. ideo ſubdit: m Scōm ſcripturas. ſ. eſaie ⁊ aliorum ꝓphetarū ex ſpiritu ſancto loquentiū. ⁊ ſic mors iſta fuit ꝓ peccatis noſtris a deo preordinata. n Et quia ſepultus eſt. vt veritas mortis eius p̄baretur. o Et quia reſurrexit tertia die. Iſti tamē dies accipiēdi ſūt per ſynodochen: quia primus ⁊ tertius nō fuerunt integri: p Et quia viſus eſt. poſt reſurrectionē. q Cephe. i. petro: Luce vlg. de apparitionibus autē factis mulieribus nō facit apoſtolus mentionē: qr inducit apparitiones ad cōfirmationē fidei de reſurrectōe chriſti. ideo illas tñ induxit que facte fuerūt ꝑſonis magis autēticis. r Et poſt hec vndecim. ſ. aplis que apparitio fuit facta poſt dies octo ſue reſurrectionis thoma p̄ſente: Joā. xx. prius tñ apparuerat decē aplis thoma abſente: vt habet ibidem. dicit vndecim: quia iudas q fuerat duodecimus iā mortuus erat: et mathias nondū erat electus. s Deinde viſus eſt plus q̄z quingentis fratribus ſil. Iſta apparitio fuit facta in galilea: Matth. vlg. i qua apparuit aplis ⁊ multis alijs. t Ex quibus multi manēt vſq̄ adhuc. viuētes. ℞ dicit ad maiorē aſſertionē ſui dicti. v Quidā aūt dormierūt. morte corꝑali q̄ dr dormitio: qr erant in ſpe future reſurrectōis. x Deinde viſus eſt iacobo. dicit aliq̄ ꝙ iſta apparitio fuit in die reſurrectōis. vouerat enj iacobus ſe nō cōmeſturū panē donec videret chriſtū reſurrexiſſe: ⁊ ſic. Ideinde nō ꝛportat ordinē apparitōis. Alij dicūt ꝙ iacobus poſt apparitiones p̄dictas habuit ſpecialē apparitionē: ꝓpter ſpecialē deuotionē ⁊ ſolitudinē ad chriſtū. y Deinde aplis oibus. ſ. in die aſcenſionis: Marci vlg. z Nouiſſime aūt oīum. poſt aſcenſionē chriſti i celū. a Tanq̄z abortiuo viſus eſt et mihi. de q̄ viſione dictū eſt. ir. ca. vocat aūt ſe abortiuum: qr abortiuus dr fetus q̄ naſcit extra tēpus debitū: vel qr cuz violētia educit ab vtero: vel qr nō pducit ad debitā quantitatez. q̄ tria de ſe ſentit apls qr alij renati fuerūt añ aduētū ſpūs ſci: ipſe aūt poſt. Itē alij fuerūt ꝙerſi ſpōte: ipſe vo quaſi violenter in actu pſecutōis fidei: Actꝫ. x. Itez qr nō reputat ſe pueniſſe ad pfectionē alioꝝ. ⁊ hoc ex humilitate dicēs: Ego enj ſū minimꝰ aplorꝝ: ⁊ qr ex humilitate mentiendū nō eſt. ideo verificat dictū ſuū. b Qui nō ſum dignus vocari apls. qm̄ pſecutus ſum eccleſiā dei: qō alij nō fecerūt. ⁊ in hoc minor fuit aplis alijs: ſz ex dei gr̄a fuit valde magnꝰ. iō ſubdit: c Gr̄a aūt dei ſū id qō ſū. ex me vo nihil niſi pſecutor ⁊ blaſphemus. d Et gr̄a eius in me va. nō fuit. i. carens opibus bonis. e Sed illis oibus abū. laboraui. Nullus enj alioꝝ legit in tot terris p̄dicaſſe: nec ꝓ ſuo victu ſic ꝓprijs manibꝰ laboraſſe: nec tot tribulatōes in terra ⁊ in mari ſuſtinuiſſe. f Nō aūt ego. ꝓpria virtute. g Sed gr̄a dei mecū. p̄ncipaliter operāte: q̄ ſe hz ad libez arbitriū

ſicut ſeſſor

b Galat 1. b.

a

b

ephes. 3. b

Et sic credidistis. Arguit eos: qz cū hec manifesta fides esset apud omnes ecclesias: illi tamen inde desuerant.

Si aūt christus. Ducuscz christū resurrexisse ostēdit. Nūc p resurrectionē ei⁹ ꝓbat resurrectionē mortuoꝝ. Ambro. Hoc pseudo negāt dicētes christū nō venisse in carne: nec passum nec resurrexisse.

Inuenimur aūt. hec z alia iō inferunt: vt erubescat his cui⁹ errorē hec ꝓsequūtur: q etiā ipse dānat. Ne g in ꝺ errore remaneat dicit: Inuenīmur. Aduersus deū. Aug. Hiero. Nō minore ꝺ maiore fortassis scelē in deo laudat falsitas cū vituperatur veritas.

Si christ⁹ nō. Si christus nō resurrexit: xp̄s in morte retinet. Et si in morte tūc z in peccato qō cā mort. Et si in pcō tenet: pctā via remittē nō potuit. Et ita adhuc estis

Nicolaus

sicut sesor ad equū. iō subdit: a Siue enī ego siue illi. s. alij apli b Sic p̄dicauim⁹. spū scō p̄cipaliter in nobis operāte: Matth. x. ca. Nō enim vos estis q loqmini ꝺ spiritus p̄tis vr̄i, q loquit in vobis. c Et sic credidistis. s. spū scō interius vos monēte ad credēdū: Joā. vj. Nemo pōt venire ad me nisi pr̄ qui misit me traxerit eū. d Si aūt xp̄s. Hic ꝓfir qz resurrectōe xp̄i oñdit generalē resurrectionē futurā. Et diuidit i duas. q: p̄mo facit ꝓpositū. 2° declarat q̄litatē resurgētiū. ibi: Sz dicit. Poria adhuc i duas: q: p̄mo oñdit ꝓpositū rōne sumpta ex xp̄i resurrectiōe. 2° ex scōz ꝓuersatōe ibi: Aliogn. Circa p̄mū facit talē rōnez: Si christus resurrexit: z alij mortui resurgēt: ꝺ xp̄s resurrexit. g cē. In hac rōne sic ꝓcedit: qz p̄mo ponit ꝓditionalē. 2° ꝓbat añcedēs. ibi: Si aūt resurrectio. 3° ostēdit ꝓditionalē esse verā. ibi: Nūc aūt. Circa p̄mū dicit: Si aūt xp̄s p̄dicat q resurrexit a mortuis. z accipit hic si ꝓ quia. q. d. qz hoc p̄dicat a me z alijs aplis. e Quō qdā cē. resurrectio mortuorū nō est. i. nō erit. q. d. male dicūt: qz si p̄mū est vez. Et secundū vt postea declarabit. f Si aūt resurrectio. Hic ꝓbat añcedēs. s. q christus resurrexit d. Si aūt resurrectio mortuoꝝ nō est. i. nō erit in futuro: tanq̄ ipossibilis de p̄terito: qō oñdit falsū ad duplex icōueniēs ducēdo. Primū est q p̄dicatio aplorꝝ eēt vana. iō dicit: g Si aūt christ⁹ nō resurrexit inanis est p̄dicatio nra. qō est ipossibile cū sit opibus diuine virtutis ꝓfirmata. Secundū inconuenīs est q fides corinthioꝝ esset falsa. iō subdit: h Inanis est z fides vra. qō est ipossibile: eadē rōne qua z p̄mū. Cōsequēter ostēdit ꝓsequentiā p̄mi inconueniētis d. i Inuenimur aūt. nos p̄dicatores cuāgelii. k Falsi testes dei: asserēdo qō nō fecit: qz asserim⁹ q resuscitauit christū hoiem. qō nō est verū. l Si mortui nō resurgūt. i. si ipossibilis ē resurrectio mortuoꝝ: qz humanitas christi eiusdē speciei ē cū alijs hoib⁹. Ulterius ꝓbat ꝓsequentiā alterius icōueniētis d. m Et si christus nō resurrexit vana est fides vestra. s. sine effectu bono: qz nulla falsitas purgat a pctō. ideo subdit: n Adhuc enī estis in peccatis vr̄is. a qb⁹ non estis mūdati p fidē christi si christus nō resurrexit. z sic ꝓcludit vlteriꝰ: o Ergo z q dormierūt. i. mortui sūt. p In christo. i. in fide christi. q Deierūt. qō tñ est icōueniēs: eo q sanctissime vixerūt. z ois rōnabiliter loquēs dicit opa talis vite a deo remuneranda eē: z marie debebat eē icōueniēs corinthijs cū fidē catholicā susceperūt: qbus scribebat aplūs. Sed quia posset aliqs dicere q hec remuneratio sit in p̄nti vita z nō in alia: sicut dixerūt amici Iob: vt ibidē fuit declaratū. iō excludit hoc aplūs d. r Si in hac vita tm̄ in christo sperantes sumus. expectātes ab eo hic remunerari. s Miserabiliores sumus oibus hoib⁹. q ad minus pfruunt bonis huius vite. nos aūt patimur mala. In p̄mittua ecclia fideles mlta sustinebāt aduersa. Sed ꝓtrariū huius posset argui de multis pbis q voluptates z diuitias huius vite ꝓtēpserūt: z cū hoc resurrectionē mortuoꝝ negabāt: nec tñ dicunt miseraboliores eē alijs hoibus: ꝺ meliores. dicendū q nō est sile de ipsis z christianis: qz pbi fecerūt hoc ꝓpter maiora bona ꝓsequenda. s. biterio † ſ mortuus resurrexit: qz sic ꝑdica. † ſ vbicz ſz ſ per gratiam ſ christū surrexisse

cum. † Siuē enim ego siue illi⁹ sic † ſ p gr̄az † ſ ita ꝓstat xp̄m surrexisse: z si hoc ē

predicām⁹: z sic † credidistis. † Si † ſ q ē cā efficiēs resurrectiōis mortuoꝝ.

aūt † christus predicatur q resurrexit a mortuis: quōmodo qdaz dicunt in vobis: quoniā resurre ſ futura ſ dicūt non esse

ctio mortuorum non est? Si aūt futuram: z si hoc est.

resurrectio mortuorum non est: ſ quod totum p̄pter suos † ſ ne quis neget resurrectionem christi: subdit inconuenientia

neqz christus resurrexit. † Si ſ aūt ſ inutilis

christus non resurrexit: inānis ē † ſ inutilis est: cum nulla remuneratio sit secutura ſ quod non vultis

ergo predicatio nostra: † ianis est † ſ non solum hoc icōueniens sequitur sed ſ nos apostoli quibus omnes credunt

z fides vestra. † Inuēnimur aūt z fālsi testes dei: quoniam testi† ſ qui de falsa laude sua irascitur ſ cui nimis dis-

monium diximus aduersus † de placet falsitas.

um: q̄ suscitauerit christum quē non suscitauit: si mōrtui non re† ſ deus non suscitauit iesum si mortui non resurgunt: nam non surrexit si illud est

surgunt. † Nā si mortui nō resur ſ sed

gūt: neqz christus resurrexit. † Q † ſ falsa: non tm̄ inutilis.

si christus nō resurrexit: † vana ē in peccatis vr̄is que remissa vobis credebatis. z sic est vana fides vestra.

Dm̄ qdē p ho. cē. Aug. Ecce p̄mittit homo z hō. Nō ad vitā: ꝺ ad mortē: ꝺ ille nō nisi hō: iste deus z homo. Et sicut. Per sicut notat similitudo z cā: qz sicut ex corruptione ade ad mortē: ita ex spū xp̄i ad vitā.

Et sicut in adā. Aug. Oēs in adā morimur: oēs in christo viuificāt: qz nemo ad mortē nisi p illū: nemo ad vitā nisi p istū: qz sicut p adā omnes mortales z pena facti sūt filij seculi: ita z p christuz oēs imortales in gr̄a fiūt filij dei. Unusqsqz aūt suo. Ordines exponit vt ō re certa: z tpa q̄si factū sit z q̄si futuruz sit vt resurgant mortui.

Deinde qui sunt. Vel alia lr̄a. Deide hi q sūt xp̄i i aduētu. eius. s. resurgent.

Deide q sūt xp̄i. cē. Scilz q in christū credūt q mīn⁹ eo digni sūt resur

Coloss. 1. c. Tessa. 1. d.

de lyra

virtutes intellectuales et morales in quib⁹ cōsistit cognitio veritatis z ꝓsecutio politice felicitatis: ꝺ aūt nō pōt dici de christianis: q ꝓfitētur christū resurexisse a mortuis: quod falsū eēt si resurrectio eēt ipossibilis. falsitas aūt ē malū intellectus: sicut v e ritas est eius bonum.

t Nūc aūt. Hic apl's ꝓbat ꝓditionalem. s. positā eē verā. s. q si xp̄s resurrexit z mortui resurgēt Et diuidit i tres ꝑtes: qz p̄mo ꝓbat apl's ꝓpositū. secūdo declarat quod dā adiunctū. ibi: Deide. Circa p̄mū facit talē rōnē: Resurrectio christi est sufficiēs cā effectiua nre resurrectionis. posita aūt causa efficiente ponitur eius effectus de necessitate si sit causa agēs de necessitate nature. si autē sit causa agens voluntarie sicut est in proposito: ponitur effectus ſm dispositionē voluntatis. z ideo resurrectio mortuorum erit in fine mundi: sicut christus inquantū deus disposuit ab eterno sua voluntate: ita exequitur inquantū homo: quia humanitas christi est instrumentū diuinitati coniunctū p quā sicut per instrumētum fiet resurrectio mortuoꝝ. z hoc est qō dicit: Nunc autē christus resurrexit a mortuis virtute diuinitatis. v Primitie cē. Nec obstat q aliq vt lazarus z alij prius fuerūt resuscitati: qz illa resurrectio fuit ad vitā mortalē: ꝑpter quod postea sunt mortui: sed christus primus resurrexit ad vitam imortalē: ꝑpter quod illa fuit prima vera resurrectio: quia fuit in corpore imortali z glorioso. Si autē ꝓtra obijciat quod Matth. xxvij. dicit q passo christo multa corpora sanctoꝝ resurrexerūt cē. Dicendū q hoc ibi p anticipationē dicit: quia illa resurrectio fuit post christi resurrectionē: sicut patet ibidē vbi subdit: Et exeūtes de monumētis post resurrectionē eius cē. Illud aūt quod est primū in aliquo genere est causa alioꝝ sicut ignis qui est p̄mū calidū formaliter causat caliditatē in alijs. z iō resurrectio christi est cā resurrectionis alioꝝ. Nec pōt dici q sit cā insufficiēs rōne deitatis: qz illa est virtutis infinite. z illa est cā p̄ncipalis resurrectiōis. humanitas aūt instrumētalis coniūcta. iō subdit: x Dm̄ quidē p hoiem mors. s. per adam. y Et per hominē resurrectio mortuoꝝ. sicut enim mors inducta est p hominē primū: ita conueniēs fuit vt natura humana reduceretur ad vitā p hominē christū: cuius humanitas est deitatis instrumentū ꝓiunctū. Nō autē facit mentionē de eua: qz p illā nō fuit mors inducta nisi tm̄ suggerendo ade comestionē ligni vetiti. vnde z si adā stetisset eua peccāte peccatū originale nō fuisset inductū. z Unusquisqz autez. Hic apl's declarat duplex adiunctū. Primū est resurrectōis ordo: q tangitur cum dicit: Unusquisqz aūt in suo ordine. supple resurget. a Primitie christus. resurrectio eni christi prior est tēpore z dignitate: inter alios aūt qui resurgent in fine mūdi non est ordo tēporis: qz oēs simul resurgēt: ſm q dicitur. j. eo. ca. In momento ictu oculi cē. sed erit ibi ordo dignitatis quia martyr resurget vt martyr: z apostolus vt apostolus: z sic de alijs de quibus subditur: b Deide. i. post xp̄m tpe z dignitate. c Hi q sūt christi. i. mēbra ipsius p fidē charitate formatā. d Qui in aduentū ei⁹ crediderūt. i. p̄mū quo venit in carnē. z secundū quo veniet ad iudicium.

sent posteriores tpe ⁊ dignitate minores. Et q sint christi exponit subdens: Qui in ad e.cre.tē. Deide finis. Hoc ponit ad cōmendationē resurrectionis qua ipleta finis erit mūdi. Cū tradiderit reg. Cū ꝓtēplando deo tradiderit: nō q ipse adimet sibi: qz vnus deus cū pre. Cū tradiderit. i. cū pduxerit ad speciē: in quib⁹ mō regnat deus p fidē: qz tūc reuelabitur a filio pi. Ait: Nemo nouit patrē nisi filius ⁊ cui volu. f. reuelare. s. vbi est sentia filij cū pre videbit qđ solis mōdis dabit qđ est summa beatitudo.

Aug. Ad honoratū pbyterū. Cū tradiderit regnū: qđ seminauit cū venit minor pre pducet ad speciē in qua equalis nō recessit a patre.

Aug. De. lxxxiij. q. Aliter dicit regnū christi ois creatura ꝑm potestatē deitatis. s. aliter ecclia ꝑm ꝓprietatē fidei q̄ de illo est. Cū euacua.

psal.109. Dū durat mūdus: angeli angelis ꝑsunt: demōes demonib⁹: homines homib⁹: ad vtilitatē viuentiū vel ad deceptionē. Sz homib⁹ collectis iā ois ꝑlatio cessabit: qz necessaria ñ erit.

ibidem.8 Cū euacua. tē. Augu. Quia tūc notū erit oib⁹ nihil hoꝝ aliquos terrenos vel celestes habuisse ex se ꝑ ex illo ex q̄ sūt oia.

Oportet illū regna. i. hebre.2.c. regnū eius interim manifestari donec oēs inimici eū regnare fateant: quo ampli⁹ nō erit manifesti⁹ ⁊ si amplius duret. Ita etiā oculi nr̄i ad dñm. n. d. m. n. Nō vt tūc auertant: ꝑ vt nihil amplius regrāt. Et ita dicēdo donec maiorē excludit manifestationē regni nō amplioꝝ ꝑmanentiā. Nouissima aūt. Inter alia ꝓstat q ⁊ potestatē suscitandi hz cū subdit: Nouissima aūt. Nouissima. Adō regnat: ⁊ tūc regnabit: ꝑ nouissima. i. post oia destruet mors q amplius nō dissoluent sicut heretici arbitrātur. Inimica. Cui inimicamur vel ipsa nobis. Iterū cōmendatio resurrectionis. Nouissima. Quia non erit qđ destruat: postq̄ hoc mortale induet imortalitatē. Preter eū. Aug. Quia sicut ex nullo est: ita nulla rōne pōt alicui eē subiectus. Ipse enī ꝑncipiū ē oiuz.

Nā cū subiecta illi su. Nō qn ⁊ mō oia ⁊ ipse subiectus. Sed qđ sp est: tūc in aliquo fieri dī: cū ab eo incipit cognosci: vt sanctificet nomē. i. sācta cū eē inotescat. Ita etiā cū tradiderit reg. i. cū patrē regnare mōstrauerit. Quod nō credit. Euacuabit oēm ꝑncipatū: qz oibus erit notū nihil ꝑ septātis habuisse terrenos: vel celestes nisi a deo: qz tūc nulli spes in alio ni

Nicolaus

a Deinde. Hic declarat secundū. s. resurrectiōis finē. ⁊ ꝑmo q̄ntuz ad ꝓsecutionē bonī. 2° q̄ntū ad motionē mali. ibi: Oportet aūt. q̄ntū ad ꝑmū dicit: Deinde. i. post ß. b Finis. s. resurrectōis erit. ⁊ iste finis nō erit i hoc q viuāt vita corporali voluptuosa: vt iudei ⁊ sarraceni fingunt. talis enī ꝑm pbm. t. ethicoꝝ est vita pecudū: ꝓpter qđ in ea ꝓsistere nō pōt felicitas humana: ꝑ in clara dei visione ⁊ fruitiōe q̄ ꝓueniūt hoi ꝑm illud qđ est in eo sūmū. s. voluntatē ⁊ intellectū: ⁊ respectu optimi obiecti. iō subdit: c Cū tra. reg. deo pī. i. cū xp̄s adduxerit fideles in qbus regnat ad clarū respectu sui creatoris: ⁊ qz ministeriū angeloꝝ ordinat ad hoc vt fideles beatitudinē ꝓsequant, iō tūc cessabit illud ministeriū, ꝓpter qđ subditur: d Cū eua. oēm ꝑn. ⁊ po. ⁊ virtutē. tñ remanebūt ordines angeloꝝ distincti q̄ntū ad eminentiā glie ꝑm hierarchias ⁊ ordines. notat autez istos tres ordines: qz sūt supiores q̄ntū ad illos quoꝝ officia executionē imporant circa hec inferiora: ⁊ sub ꝓncipatib⁹ intelligūtur archāgeli ⁊ angeli cu stodie singuloꝝ holum deputati. e Oportet aūt. Hic declarat finē resurrectōis q̄ntū ad amotionē mali: tūc enī amouebit malū culpe ꝑ punitionē iustā maloꝝ: ⁊ q̄ntū ad hoc dī: Oportet āt illū regnare: donec ponat oēs inimicos sub pedib⁹ eius: nō tñ tūc desinet regnare: qz hic donec nō facit exclusionē futuri regni: sicut Matth. i. dī de ioseph ⁊ maria q̄ non cognoscebat eā donec peperit filiū suū ꝓmogenitū: tūc amouebit malū pene. iō subdit: f Nouissime aūt inimica destruet mors. qz resurrectio erit ad vitā imortalē cū qua nō pōt mors stare. Ad declarationē ꝓdictoꝝ subdit: g Oia enī subiecit sub pe. eius. hoc enī scriptum est de christo. psal. viij. vt ibidē declaratū fuit: ꝓpter qđ oportet illud ipleri in ꝓsūmatione finali. h Cū aūt dicat oia tē. q. d. nihil erit tūc exclusū a subiectiōe sub xp̄o hoie. i Preter eū q subiecit. xp̄s enī iquantū hō minor ē pre deo. ideo subdit: Tunc filius subiectus erit tē. k Ut sit deus oia in oibus. l. in omnib⁹ appareat q omnis potestas ⁊ dignitas omnib⁹ insit a deo in

venturum ſ erit consummatio
tum eius crediderunt. Deinde fi
ſ christus repreſētauerit quos in bonis operibus rexit deo creatori: ⁊ ideo patri: quia alia persona: quod tunc scietur †† in quantum homo
nis⁹: cū trādiderit regnū† deo ⁊
ſ inquātū deus †† cū oēs in suo regno exaltabit: sicut ipe ex hūilitate regnat quā hūit †† tūc cessabit timor regnabit charitas: nō erit iter ꝑfidētes ⁊ subditos vlla
patri: cū†euacuauerit†† omnē pri
dissensio ſ maiores † ſminores †† qui miracula faciūt vel fortes homines
cipatū ⁊†potestatem ⁊†† virtutez.
ſ tūc apte regnabit: sed ⁊ interim necesse ē q̄ occulte qz aliter scripture falsē eēnt: q ⁊ mō regnat: poterit suos suscitare † ſ augere regnum
Oportet autē illū†regnare: do
ſ voluntarios coactos
nec ponat† omnes inimicos sub
ſ plena subiectione: vel sub humanitate.
pedibus suis. Nouissime autem
† ſ omnia ponet sub pedibus quia scriptura dicit.
inimica destruet mors.†Oia enī
ſ deus pater ſ vt ⁊ mortem destruat ſ christi
subiecit sub pedibus eius. Cum

†† scriptura †† ostat eius auctoritate q̄ subiecta
autez dicat†† omnia† subiecta sūt
ſ deitatem eius
ei: sine dubio preter eū qui subie
†† dōs nō ē ei subiectus: sz ipe deo ꝑm q̄ hō
cit ei omnia.† Nam cuz subiecta

si in deo. Cū oēs adorauerint xp̄m vt deū: tūc christus deū se ostendet. Sed de deo: vt vnius ꝓncipij sūma auctas maneat: vt sit deus oia i oib⁹: qz cū discit ois creatura christū eē suū caput: xp̄i caput deū. Nō tñ i oib⁹ qz in ꝓfessione oium vnus erit de⁹: ꝑ ⁊ oia: qz ex ipso sūt. Vt sit deus oia i oibus. Ipse est finis quē. s. breuiter ꝓcludēs posuit: post mēbratiz explicās.

†† ēt i ipsa ꝓlatiōe †† ipe cū corpe †† ſm q̄ homo
illi fuerūt omnia:†tūc† ipse† filiꝰ
subiect⁹ erit illi: qui sibi subiecit
†† ita tñ vt ſm alterā naturā sit deus ens oia q̄ deside
rari possūt † ſ ꝓfessione oium ſ qz ex ipso omna
omnia:†ūt sit deus omnia†ī om
† ſ resurgent mortui ſ si non esset resurrectio mortuorum futura ſ illi.
nibus.† Alioquin q̄id faciēt q
ſ ñ scīt illoꝝ ꝓbat: sz fixā fidē in resurrectiōe oſtēdit.
baptiçant⁹ pro mortuis: si omni
ſ quasi illi. i. mortui.
no mortui nō resurgunt? Ut qđ
⁊ baptiçātur pro illis? Utq̄id ⁊
ſ a predicatis discernit ſ qui. sapientes videmur
ſ pericula patimur
nos periclitamur omni hora?
ſ nō solū picula patiorſz †† picula mortz subeo.
†† vt vos gl̄iam ꝓcquami ſ vel p vr̄am gl̄iam iuro
Quotidie†morior†† ꝓpter vr̄am
†† id in ipe †† i. dā ꝑfidero q̄ ipse ꝑpassionē ē glorificatus: vel quasi nō humanā sed naturā
gl̄iam fratres: quā†habeo†† in
ſ iterum.
xp̄o ieſu domino nr̄o. Si scōm
ſ contra bestialiter sapientes
hoīem ād bestias pugnaui ephe
si: q̄id mihi ꝓdest si mortui nō
ſ resurgūt: hoc solū restat ſ iterū si nō †† hoc de esa ia: ⁊ ē vox iudeoꝝ desperantiū in captiuitate.
resurgūt?† Manducemus ⁊ bi

Oia. vt nemo cohe
rentiū ei amet aduersus eū suā ꝓpriā voluntatē: ⁊ tūc manifestū sit qđ dī: Quid habes: qđ nō accepisti? Oia: qz de⁹ erit vñ satiēt. Oia q̄ honeste desiderant: vita, salus: gl̄ia pax: finis desiderioꝝ. In diſpari claritate erit pars gaudiū: qz de vna re vt qđ habebūt singuli: cōe sit oibus: qz ⁊ gl̄ia capitiz oium erit p vinculū charitatis. Vt sit deus. Unus cū pre ſpū sācto.

Oia. Que desiderari pñt. In oibus. Mē bris suis: qz ꝑmiū virtutiz erit ipse q̄ dedit virtutē: qz de⁹ erit vñ satientur.

Baptizatur ꝓ mor. i. ꝓ peccatis delēdis: vel ꝓ se mortuis faciēdis ad similitudinē mortiz xp̄i: qđ faciēt cū ſi sint vitā hituri.

Si oino mor. nō re. Vt nec christus surrexit: vt qđ baptiçant cū nō dimittāt ſi xp̄s ñ resurrexit.

Vel. Fuerūt qdā imperiti q̄ baptiçabant pro his q̄ de hac vita sine baptiſmo discesserāt: putantes illis ꝓdesse. Unde ait: esaie.22.d. Quid faciēt. i. qđ illis ꝓ derit q resurrecturi nō sūt: Etſi oino nō resurgūt: vt qđ baptiçātur cū pcā nō remittātur nisi cā future resurrectōis: Q. Si stulti adeo certi sūt de resurrectiōe: vos nō debetis dubitare. Vel p v. o. iu. Uerū iurare nō est pctm̄: ꝑ nō ideo in dubijs iurādū ē: ⁊ tuti⁹ ē nō iurare q̄ ꝓsuetudie iurādi peierare. Falsū ꝺo iurare grauissimū est pctm̄. Ꝯceptū nō est iuratio: q̄ nō est a malo iurātis: ꝑ increduli vel infirmi qui aliter nō credit.

Quid mihi ꝓdest si pugnaui. i. disputaui. Scōm hoiem. i. rōnabiliter agēs: qz hois ē credē: nō mori hoiez vt bestiā. Manducem⁹ ⁊ bi. Hoc ꝓpter eos q q̄si nihil futurū sit post mortē: vētri tm̄ studēt vt pecora dicētes: Quis inde venit: nō audiui vocē cuiusq̄ inde veniēt. Quibus dī: Stulte si pr̄ tuus surgeret crederes: Dīs oiuz surrexit ⁊ nō credis. Qui voluit mori ⁊ surgere: vt oēs vni crederem⁹ ne a multis decipemur. Crederes pr̄i iterū morituro: ⁊ nō credis iā imortali q̄ deniq̄ testimoniū hz in celo: testimoniū in terra: testimoniū ab angelis; testioniū ab inferis.

de lyra

quo est ratio vltime beatitudinis. l Alioquin. Hic ꝓsequēter resurrectionem ꝓbat p sanctoꝝ vitā. Et diuidit in duas partes. quia ꝑmo ponit ꝓbationē. ⁊ secūdo quandā monitionē. ibi: Nolite. Primū exponit dupliciter. Uno modo dicunt aliqui expositores q̄ tunc erant aliqui credentes q̄ baptismus receptus ab aliquo viuente valeret mortuo. ⁊ sic faciebant pluries se baptiçari: semel ꝑ se ⁊ alias ꝑ amicis suis defunctis. ⁊ ſm hoc dicit apl̄s: Alioqn. i. si resurrectio nō erit. m Quid faciēt q̄ baptiçanⁱ ⁊c. q. d. nihil ꝓficiet eis. ꝑ quia nō videt ꝓbabile q̄ apl̄s in sua ꝓbatione ꝓcedat ex aliquoꝝ errore: qz nō ecꝫ ꝓbatio simpliciter: ꝑ tm̄ ad illos errātes ducēdo illos ad illud qđ habebāt ꝑ incōueniēti. iō aliter exponit qđ dī hic: n Pro mortuis. i. ꝑ pcis mortalib⁹ q̄ sūt opa mortua: ꝑ q bus abluēdis recipit baptiſm⁹: q tm̄ nō ꝓficeret si nō esset resurrectio. ad hoc enī recipit vt a pcis mūdatus sit vita beata dignus. Cōsequēter dicit ad aliud incōueniēs. s. q̄ xp̄iani qbus tūc scribebat frustra sustinerēt tribulatōes huiꝰ mūdi si nō remunerenⁱ in alia vita. iō dicit: o Ut qđ et nos. s. xp̄iani. p Periclitamur oi hora. tūc enī xp̄iani frequēter ducebāt ad tormēta. q Quotidie morior. i. piculis mortiz me expono. r Propter vr̄am gl̄iam frēs. i. ꝓpter gloriā in vobis acgrendā. s Quā hēo i xp̄o. s. in certa spe p reuelationē xp̄i. ij. Tim̄. iiij. Reposita est mihi corona, iustitie ⁊c. Alterius ducit ad tertiū incōueniēs. s. q̄ hoies currēt sine freno sicut bestie ad delectabilia huiꝰ vite: qđ est magnū incōueniēs dignitati nature humane: si nō sit alia vita in qua ꝑ bonis ⁊ malis reddant⁹ pene et p̄mia. ⁊ ſm hoc dicit: t Si ſm hominē. i. ſm rationē qua differt homo a bestijs. v Ad bestias pugnaui ephesi. id est ad homines resurrectionem negantes. ⁊ per consequens bestialiter viuentes. x Quid mihi prodest si mortui non resurgunt. quasi dicat nihil: sed magis videretur esse currendum cum eis ad voluptates huius vite: dicendo cum eis.

y Manducemus ⁊ bibamus. id est voluptuose viuamus.

Eras

Nolite seduci. A pseudo qui de medicina querũt vulnus: ⁊ de scripturis conantur torquere vinculum. vnde laqueũ mortis iniiciant.

Euigilate. Nec nolite. Sed euigilate a corpore: ⁊ sic eritis iusti: et post nolite peccare: illis ꝓsentiendo: q̃ ignorant deum.

Sed dicit aliq̃s. Macten⁹ p rõnes ꝓbauit: mõ p ipsã rerũ nãz posse fieri ostẽdit. Q. p b ꝓbat.

Sed tñ dicit: q̃si p nãz fieri nõ possit: etsi resurgent quali corpore? Quasi nõ poterit aliud esse q̃ mõ. i. passibile ⁊ mortale. Insipiens. qui non attendis qõ quotidie vides.

Quali aũt corpe. Ostẽdit q̃ in nãliũ cognitiõe p quã nfaz de resurrectione hic talis ꝓbat fidẽ si vis sapiẽs esse videt cũ nõ sit: ꝓgrue respõdet ei apostolus. Insipiens ⁊c.

Nõ semi. ñ vi. ⁊c. Ita mortu⁹ poterit viuere: ⁊ meliori corpe: vt qõ seminas melius surgit.

Deus aũt dat. Sic ergo nudũ granũ seminatur ⁊ dei nutu quodãmõ vestitũ resurgit: multa secũ habens incremẽta: ita mortuus dei virtutẽ poterit viuere ⁊ meliori corpore resurgere.

Unicuiq; se. p. cor. Ita ⁊ nobis nfa antiqua vt iob ait: Quez visurus sum. e. i. ⁊ nõ alius. Sed erit differẽtia in glia ⁊ dignitate: q̃uis de eadẽ materia. Sicut nõ ois caro est eiusdẽ dignitatis: sz de eisdem elementis.

Et corpora. Ois caro corpus: sed nõ ecõuerso: vt lignũ. Celestia. Sunt resurgentiũ: terrestria antẽq̃ morianť: q̃ ex adã: vt q: ꝓs celestis est ex eo corpa celestia dicanť: ⁊ nõ iam caro dicanť. Ex adã ẽo q: terrestris est: terrestria corpora

Nicolaus

a Cras enĩ. i. cito. b Moriemur. i. totaliter deficiem⁹ sicut bestie. vñ in psona taliũ dr Sap. ij. Umbre transitus est tẽpus nostrũ ⁊c. ⁊ sequit: Uenite ergo ⁊ fruamur bonis huius ⁊c. c Nolite. Hic ex pdictis ponit quandã monitionẽ. ⁊ primo q̃tum ad infirmos: dicens: Nolite seduci. a negantibus resurrectionẽ: currendo cũ eis ad vite voluptatẽ sine freno. d Corrũpũt mores bonos colloquia mala. ⁊ malie que inducũt homines ad pñtis vite delectabilia ad que ꝓnitatẽ habet ex corruptione natura humana. scdo ponit monitionẽ q̃tũ ad pfectos: dicẽs: e Euigilate iusti. i. vos pfecti sitis solliciti vitare pcm̃: nõ solũ in vobis sed etiaz in aliis qui sunt impfecti. de quibus subdit: f Ignorantiã enĩ dei quidã habẽt. mihi nus recte sapientes de resurrectione. g Ad reuerentiã vobis loquor. i. ad verecũdiã vestrã: vt p hoc sitis magis solliciti: q: defectus inferiorẽ reddat in verecũdiã superiorẽ. h Sed dicet. Quomõ apls ex resurrectione xpi ostendit resurrectionẽ aliorũ. hic ꝓpr ostendit qualitatẽ resurgentiũ. Circa qõ sciendũ q̃ aliqui ꝓcedentes resurrectionẽ futurã dicebant eã fore ad ois miles actus ⁊ vitã sicut in vita pñti. vñ quidã pbi dixerũt: Quomõ post ãnũ magnũ qui ꝓtinet. xxx vj. milia annorũ solariũ plato resurget habiturus easdẽ scholas quas habuit aliq̃n athenis ⁊ eosdẽ scholares. alij ẽo. s. iudei ⁊ sarraceni: sz in aliquo differãt: tñ i hoc ꝓueniũt q̃ dicũt resurrectionẽ fore ad vitã aialẽ delectabilibus carnis utentẽ: nõ tñ oino ad actus ꝓhibitos: q: tũc erit vita utens voluptatibus carnis sine ipedimento. Ex psona igit talia dicentiũ mouet apls questionẽ. d. Sed dicet aliq̃s: male sentiẽs de resurrectione. i Quõ resurgent mortui. hoc dicebant illi q̃ reputabant illam impossibilẽ. k Quali aũt corpe veniẽt. utendo delitijs carnalibus: sicut nũc aut p aliũ modũ. l Insipiens. Hic ꝓpr soluit vtrãq; questionẽ. ⁊ ꝓmo secũdã. scdo ꝑmã: ibi: Ecce mysteriũ. Solutionẽ ꝓme questionis stat in hoc q̃ resurget idẽ corpus numero quo ad substantiã: sed habebit aliã q̃litatẽ. Et diuidit in duas ptes. q: primo ostendit ꝓpositũ. scdo q̃ sit differẽtia qualitatis: ibi: Seminat. prima adhuc in duas. nã intentũ declarat dupliciter apls. ꝓmo p exẽplũ. scdo p rõnẽ: ibi: Si est corpus. prima adhuc in duas. q: ꝓmo inducit exẽpla eiusdẽ spẽi. scdo alterius spẽi: ibi: Nõ ois caro. Circa primũ ponit exemplũ de grano seminato ex quo surgit aliud granũ eiusdẽ spẽi: nõ tñ codẽ mõ adornatũ: q: primũ est nudũ. secundũ palea opertũ: ⁊ p incremẽtũ pullulat ꝓcedendo de herba ad pfectionẽ. ⁊ hoc est qõ dicit: Insipiẽs qõ tu seminas ⁊c. ⁊ pz lra. Sciendũ tñ q̃ apls nõ intendit q̃ sit silẽ in resurrectionẽ q̃tũ ad hoc q̃ fiat virtute nãe: sicut dicta pullulatio. sed in hoc valet exẽplũ aplĩ: q: si nã põt idẽ specie reparare ⁊ sub alia cõditione: multo fortius deus q̃ est virtutis infinite: põt idẽ numero reparare

Alia claritas so. ⁊c. Sicut ista corpora cũ vnius nature sint: diuersi tñ sunt claritatis: sic ⁊ homines cũ sint vni⁹ generis: dissimilis tñ glie erũnt in resurrectione. Ut claritati solis illoꝝ dignitas crequeť q̃ centesimũ numerũ habent. Lunari ẽo claritati: q̃ sexagesimũ: stellis ẽo qui tricesimũ quesierũt. Tetris aũt stellis ⁊ oiuz nouissimis ꝓfidoꝝ resurrectio silis est.

Infidelitas enim nõ põt clarã resurrectõez habere q: sicut carbo cinere suo cooptus occecať: ita ⁊ hi pfidia et erroris tenebris circũdati luce carebunt.

Stella enĩ a stella. Aug⁹. In domo patris mei mãsiões multe sunt. Et si idẽ denarius. i. vita eterna oib⁹. Una ẽ enĩ bti/tudo quã insti pcipiũt ⁊ dispar retributõis q̃litas.

Cũ sint imparis claritatis: deus est ola in oib⁹ vt q: deus charitas est: et p charitatẽ fiet: vt qõ habẽt singuli: cõiter sit oiuz.

Seminať. i. q̃uis homo exquo ꝓcipiť vsqz ad dissolutionẽ sit in corruptione: tñ surget in incorruptione.

Corpus aiale. i. qõ nihil habet ab aia nisi q̃ sẽsificať p eã: sicut aialia. Surget spũale: transiens in naturã spũs: q: agile: leue: cibis non indigens. Cũ dicit corpus trãsitur rũ ad incorruptionẽ: corruptionis mentionẽ facit vt ostendať maior dignitas resurrectionis.

Surget spũale. Nõ dicit spiritus: vt corpus vertatur in spiritum: vt quidam putant. Unde dñs: Quis alpate ⁊ vi. q: spũs car. ⁊ os. n. habet. Sed spirituale: quia spiritui plene subdeť: non iam repugnabit: nec alimentis egebit: vt ⁊ homo ante peccatum egerit.

De lyra

q̃tũ ad substantiã: mutata q̃litate: ⁊ q: opus nature est opus dei nãz dirigentis. iõ subdit de grani pullulatiõe. m Deus aũt dat illi corpus sicut vult. ex b enĩ q̃ videm⁹ sagittã recte tendere ad signũ: q̃ tñ caret intellectu arguim⁹ q̃ ab aliq̃ intelligẽte dirigit: ita ex hoc q̃ nãz videm⁹ tendere ad certũ finẽ quẽ nõ cognoscit: arguim⁹ q̃ dirigit a deo cognoscẽte. n Et vnicuiq; seminũ ꝓpriũ corpus. in quãtitate ⁊ figura ⁊ silibus ꝑm determinatã nãz spẽi. o Nõ ois. b ꝓr declarat ꝓpositũ p exẽpla diuersaruz specierũ. ⁊ primo cõparando corpa terrestria adinuicẽ. scdo celestia ad terrestria: ibi: Et corpa. tertio celestia adinuicẽ: ibi: Alia claritas. Circa primũ dicit: Nõ ois caro eadẽ caro. q: sũt diuersaꝝ specierũ: vt pz de carne hois pecoris ⁊ auis: ⁊ tñ est eadẽ mã: q: illa eadẽ mã q̃ est sub forma pecoris vel auis: fit p nutrimentũ sub forma hois. ⁊ hoc est qõ dr: p Sed alia hominũ ⁊c. ex hoc ꝓcludit q̃ cũ hoc fiet virtute nature: virtute dei poterit fieri q̃ caro morietis ⁊ resurgẽtis erit eadẽ idẽtitate nature: sed alterius glie. q Et corpa. b exẽplificat cõpando corpa celestia ad terrestria: q̃ ꝓueniũt in q̃tũ corpa. quãtitas enĩ est eiusdẽ rõnis in his ⁊ in illis: tñ differũt in q̃litatibus suis. ⁊ ex b ꝓcludit q̃ eadẽ erũt corpa morietiũ ⁊ resurgentiũ: tñ alia q̃litatũ. ⁊ pz lra b excepto. r Sed alia qdẽ cc. glia. i. decor ⁊ ornatus corpoꝝ celestiũ. alia aũt terrestriũ. s Alia claritas. b exẽplificat cõparãdo adinuicẽ corpa celestia. s. stellas q̃ differũt i claritate: ⁊ tñ ꝓueniũt in b: q: oẽs sũt celestis nãe: ꝓut distinguiť ꝑ clemẽtarẽ. ⁊ silr corpa morietiũ ⁊ resurgẽtiũ erũt eiusdẽ nãe: b alteri⁹ glie. p b aũt qõ dr: Alia claritas solis. itelligit claritas xpi. t Alia cla. lune. i. virginis marie. v Et alia claritas stellaꝝ. i. alioꝝ scõꝝ. ⁊ q: ꝑm diuersa meritã varie ptcipabũt lumẽ glie. iõ subdit: z Stella enĩ a stel. dif. in claritate ⁊c. Aduertẽdũ tñ q̃ oia ista exẽpla posita deficiũt a ꝓposito: q: si hñt idẽtitatẽ specifică vl numeralẽ: vt patet ex dictis. corpus aũt resurgens habet idẽtitatẽ numeralẽ ad prius mortuũ: exẽpla enim non ponunť: q: ita sint: sed vt sentiat qui addiscit: vt p exemplũ sibi cognitũ manuducať ad intelligendũ: qualiter idem corpus numero resurget: differens tñ ꝑm qualitates. y Seminať. Hic ꝓr ostendit differentiã corporis resurgentis ⁊ mortui q̃tum ad quattuor dotes corpis gloriosi. d. Seminať in corruptione. i. in terra sepelit corpus corruptibile. Vel: Seminať. i. p naturã generať. z Surget in incorruptione. i. corpus resurgens habebit incorruptibilitatẽ p dotẽ impassibilitatẽ. a Seminať i gnobilitate. i. corp⁹ obscuꝝ ⁊ vile. b Surget in glia. i. corp⁹ hñs dotẽ claritatẽ. c Seminať in infirmitate. i. corp⁹ ab aia de difficili mobile: q: corp⁹ qõ corrũpit aggrauat aiaz: Sap. ix. ca. d Surget in virtute. i. mobilitate. s. ꝑm voluntatẽ aie p dotẽ agilitatẽ.

Seminať

Si est corpus aiale. Vere surget corpus spūale: qz si mō ē aiale: est i. ꝓstat esse qūdz spūale. Sicut enī aiales sumus: qz pī nr carnal' fact⁹ ē in aiaz viuētē. Sic erim⁹ i resurrectiōe spūales: qz pī nr spūal' fact⁹ est i sua resurrectiōe in spīm viuificātē. Vō sic exponit: sic scriptū est in genesi: Nos esse aiales ab aiali pre ꝓcreatos Jn aiaz viuētē. i. potētē viuere tm̄ p sustē tamenta. Mō viuificantē xps in spīm viuificātē. i. q ita corpus viuificaret: vt vltra nō egeret aliq̄ sustētatiōe: nec cēt solubile: vl' sic corp⁹ aiale: q̄si a relatiuis. Cū dī corpus frustra addit aiale: nisi sit aliud spūale: ad cuius discrepātiam dicatur animale.

gene. 2. b. Mō primus. Totū gen⁹ hūanū sī duo hoies pm⁹ z scōs. Ex illo nati. ex ß renati. Xps dī adā: qz de, cadē mā. Nouissim⁹: qz post cū nō succedit hō alius qui sit caput vel actor humani corporis.

Sed nō prius. Dicit corpa nra futura spūalia. Sz ne qs dubitet an aiale possit fieri spūale: ꝓbat p filitudinē xpi. Q. factus est in spīm viuifi. Sz nō pus fuit in eo illud qō est spūale: sz qō est aiale: deinde spūale: sic z de nobis poterit fieri.

Primus hō. Primus in aiaz viuētē: qz de terra: z iō ren⁹. i. aial' et passibil' ex nā. Scōs spūalis: qz de celo. i. qz diuina nā fuit hūane vnita: z iō celestis. i. spūalis in resurrectiōe. Et qz pm⁹ pī fuit terren⁹: tales sī oēs. Celestis. Nō hūano ritu: sed diuino nutu ꝓcept⁹ z nat⁹. Hoc aūt dico. Judei credebāt futurā resurrectionē: ß more hui⁹ vite: vt nuberēt z generarēt: vñ sadu ceis qdē nō poterāt rīdere: qō apls remouet. Qm̄ caro z san. Per carnē z sanguinē: vētrē z libidinē. i. opa carnis q̄ ibi nō erūt significat.

Neqz corruptio. Caro. Sz ne putares ꝑz spaz carnis ß dici: apuit. Jō dīxi: caro ñ possidebit regnū dei: qz corruptio mortalitaz q̄ noīe carnis

Nicolaus

a Seminat corpus aiale. i. grossū ipotēs esse cū alio corpe nō glorioso.
b Surget cor. spūale. i. potēs eē cū alio corpe nō glioso: sic suo mō spūs sil' est cū corpe: z ß erit p dotē subtilitatis: vt dicūt alīq. alij ꝓo dicūt q ß nō erit p dotē subtilitatis: ß p assistentiā diuine virtutis ß faciētis. q ꝓo meli⁹ dicūt q̄tū ad ß diffusi⁹ hz tractari. iiij. sniaz. Jn statu ꝓo resurrectiōis cessabūt opatiōes aiales. s. gnātio: nutritio: z augmētū. z corp⁹ absq; fatigatiōe seruiet aie in spūalib⁹ opibus. z ꝑm ß etiā pōt dici q corp⁹ qō nūc ē aiale i. seruiēs i opibus aialib⁹: tūc erit spūale. i. seruiēs i opib⁹ spūalib⁹. Sciēdū etiā q q̄ttuor dotes dicte nō insūt corpi gliōso ex cōpositiōe corpis celestis: vt dixerūt alīq: ß ex glia aie in corp⁹ redūdāte: ꝑm q dicit Aug⁹ ad Didoscor. ex ß aūt q aia pficit corp⁹ videm⁹ i pūti q̄ttuor ꝓuenire corpi s. esse: z ꝓseruari a corruptiōe. recedente enī aia corp⁹ expirat z marcescit. j. de aia. pulchritudinē seu claritatē z etiā motū amittēs: z quāto aia magis pficit corp⁹: tāto q̄ttuor ß insunt corpi pfecti⁹. Jn statu enī btitudinis aia pficiet corp⁹ in supmo. ppt qō dabit sibi eē spūale dicto mō: z incorruptibilitatē: claritatē z agilitatē. c Si ē corp⁹. Postq̄ declarauit apls idētitatē corporꝫ resurgētiū q̄tū ad naz: z differētiā q̄tū ad q̄litates p exēpla. ß ꝓbr idē oñdit p rōnē: q talis ē: Duo sūt ꝓncipia generis hūani. vnū ꝑm vitā nāe. s. adā. aliud ꝑm vitā gre. s. xps. si igit aialitas z eā ꝓsequētia q respicitūt vitā nāe deriuant ad oēs p adā. multo forti⁹ spūalitas respiciēs vitā gre deriuabit ad oēs sufficiēt p xpm: q spūalitas ß inchoat p graz: z i futuro ꝓsūmabit p gliaz i corp⁹ redūdātē p q̄ttuor dotes: mō ꝓdicto. z ß ē qō dicit: Si ē corp⁹ aiale. z accipit si ,p qz. d Est z cor. spūale. qz iā ē i xpo q resurrexit i corpe gliōso. z i aliis i futuro erit. e Sic enī s. ē. Beñ. ij. f Fact⁹ ē p. hō adā in a. viuētē. i. vitā aialē corpi dātē. g Nouissim⁹ adā. i. xps q dī nouissim⁹ adā. qz post xpm ñ erit aliud ꝓncipiū vite hūane. h Jn spīm viuificātē. qz sic adā ꝓsecut⁹ ē pfectionē sui eē p aiaz informātē ita xps pfectionē sui cē incōptū hō p spūs sci plenitudinē: z qz aia nō viuificat nisi ,ppriū corp⁹. iō adā solū fact⁹ ē i aiaz viuētē: ß nō viuificātē alios. xps aūt i spīm viuētē z viuificātē: qz spūs ē q viuificat: cui⁹ plenitudo fuit i xpo: nō solū ad sufficiētia ,p se: ß etiā p redūdātia i alios. z qz ordo nāe ē ,p cedere ab ipfecto ad pfectū i nā hūana. iō subdit: i Sz ñ pus qō s. ē. vñ cōit i antigs ꝓmogēiti fuerūt aiales: vt ꝑz de cayn: esau: ismacle. z multis alijs. Nō q̄re ꝓm⁹ hō fact⁹ ē i aiaz viuētē tm̄: subdit cū dī: k Primus hō de terra. supple format⁹ ē: Beñ. ij. l Terren⁹. i. aial'. m Secūd⁹ hō. i. xps. n De celo. supple format⁹ ē. nō qz hūerit corp⁹ celeste: vt dixerūt manichei: ß qz deitas cui vnitū ē corp⁹ illud de celo venit p effectū nouū: z prior est q̄ corpus xpi. o Qualis ter. ta. z terreni. i. ab adā car-

ß ofidit: Et q̄si diceret quō caro erit z nō erit caro? Exponit: Ecce mysteriū vo. d. Ecce mysteriū. Quia dixit resurrecturos in gliaz. z post: Caro z sanguis nō possidebit regnū dei: quō hoc distinguendū sit aperit.

Oēs qdē resurgemus. Vel ſm Hiero. q viuos reptos nō mortuos asserūt: ad marcellā scribēs. Oēs mortui resurgēt. Nō oēs viui repti imutabunt: sed soli sci.

Hiero⁹. Ad marcellā. Jnterrogaueras qō dicit apls i aduētu dñi saluatoris rapi q̄dā viuētes obuiā in nubib⁹: vt nō ꝓuenianē ab his q in xpo dormierunt: vlsq; nosse: vtrū sic occurrāt in corpib⁹: vt nō añ moriāt cū z dñs noster mortuus sit: z enoch atq; helyas ex apocalypsi ioānis morituri esse dicant: ne. s. vllus sit: q nō gustauerit mortē: ß ex ipsi⁹ ꝓtinētia loci sciri pōt: q sci q i aduētu dñi saluatoris i corpe fuerint depheñsi i eisdē corpib⁹ occurrāt ei: ita tñ vt igloriū z corruptū z mortale: gliaz incorruptiōe z imortalitate mutet vt q̄lia corpa surrectura sint i talē ſbaz etiā viuoz corpa trāsformet. vñ dicit i alio loco apls: ppt qō nolum⁹ spoliari: ß supuestiri: vt absorbeat mortale ß a vita ne. s. corp⁹ ab aia descrat ß aia i corpe habitāte fiat iclytū: qō añ igloriū fuit.

Jn momēto: in ictu oculi in nō / z hoc p tubā. i. p vocē magnā z manifestā: posq̄ non erit alia † an erit sonus

uissima tuba. † Cānet enim tuba: pcōres veloēs † sine diminutiōe mēbroꝝ

z mortui resurgent † incorrupti: † vt possim⁹ eē celestes † sicut exēplo ade terena dilestes. † Igitur sicut portauimus

rimus † i. oino ſbijciam⁹ nos ei. p post baptismū

imaginem terreni: † portemus z

i. obediētiā: sed si nō portauerimus nō erimus celestes z hoc est: hoc autem.

imaginem celestis. Hoc autez di

i. dediti vitijs: q de carne z sanguine oriunt

co fratres: quia † caro z sanguis

regnuz dei possidere nō possūt.

qz q̄ ē effect⁹ carnis z sanguis se immortalem:

Neqz corruptio incorruptelā pos

qō multis est occultū

sidebit. Eccē mysterium vob dī/

boc. s. tā boni q̄ mali qz ēt viui repit: xpo

co. Omnes quidē resurgemus:

veniente morientur. in immortalitatē

sed non omnes † immutabimur.

in breuissimo z minimo z ārgustissimo tpis spacio

vt mirabilior sit resurrectio

Jn momēto: in ictu oculi in nō /

z hoc p tubā. i. p vocē magnā z manifestā: posq̄ non erit alia † an erit sonus

uissima tuba. † Cānet enim tuba:

pcōres veloēs † sine diminutiōe mēbroꝝ

z mortui resurgent † incorrupti:

De enoch aūt helya: q̄s vēturos apocalypsi refert z eē morituros nō ē istius tpis, disputatio: cū ois ille lib aut spūalis itelligēdus (vt nos estimam⁹) aut si carnalē iterptatōez sequmur: iudaicis fabul' acquiescēdū sit: vt rursū edificet hierz z hostie offerāt i templo: z spūali cultu imiuto carnalis obtineāt cerimonie.

Jn ictu oculi. Qr i momēto ē mora: addit: i ictu oculi. i. q̄ cito icit oculi⁹ visa: vl' icit palpebra. i. sūma celeritate. Jn ictu oculi. i. q̄ cito oculi radius trāsit ad remota z trāsuolat media: z si sit ibi pus z post: tñ q̄si sil' totū fit.

Jn nouissima tu. i. in nouissimo signo: qō dabit vt ista impleant.

de lyra

nalit derivati sūt carnales: ß a xpo spūales. vita ꝺo spūal' ē vita celestis, ꝓpter qō ꝺcludit: p Jgit sic p. i. trenis. p pctm̄ qō fcē nos silēs ade trāsgressori. q Portem⁹ z i. celestis. p vitā gre xpo nos ꝺformāt. qz alit nō possum⁹ ad btitudinē puenire. pp qō subdit: r Hoc a. d. frēs. q. d. nisi portet imaginē xpi p graz q̄ ē q̄dā ichoatio vite celestis: ñ poterit ad regnū glie puenire. s Qr c. z sāguis. i. homes dediti vitijs z delicijs. t Regnū dei ñ possidebūt. qz nec ad illud itrabūt: Apoc. xxi. Nō itrabit in ea aliqd coinqnatū ꝛc. v Neqz c. in. possidebit. qz corp⁹ qō imortale resurget: vltra corruptiōi nō subiacebit: Ro. viij. Ipsa creatura liberabit a seruitute corruptiōis ꝛc. x Ecce mysteriū. Hic ꝺñr soluit scda questio. s. de resurrectōis ordine z mō. z diuidit in tres ptes. qz ꝑmo ponit questiōis solutio. scdo solutōis ꝺfirmatio: ibi: Cū'ät. tertio vtil' monitio: ibi: Jtaq;. Scda adhuc in tres. qz ꝑmo ponit resurgētiū diuersitas. scdo tpis vnitas: ibi: Jn momēto. tertio resurrectōis necessitas: ibi: Oportet aūt. Circa p^m sciēdū q̄ iz resurrectio sit cōis oib⁹: nō tñ resurrectōis mod⁹ siue termin⁹ qz soli bōi resurgēt i corpe gliōso p dotes. z ß ē qō dicit apls: Ecce mysteriū vob dico. i. rē grādē z difficilē ad capiendū. y Oēs q. resurgem⁹. tā bōi q̄ mali. z Sed ñ o. imutabimur. de statu aialitaz ad statū spūalitaz p dotes corpis mō ꝓdicto. a Jn momēto. ß ꝺñr ponit circa resurrectōez tpis vnitat siue brevitat. Circa qō sciēdū q momētū dupliciter accipit. vno mō ,p nūc idiuisibili. aliqn ,p breui tpe q̄i ipceptibili. z idē dicendū de ictu oculi: qz si accipit ,p aptiōe palpebre fit i tpe valde breui. si āt ,p ispaviſiōe fit i istanti idiuisibili: z vtrūq; ꝺcurret i resurrectōe: qz collectio puluer q̄ fit i ministerio angelico p motū localē fiet i tpe q̄si ipceptibili: ß reformatio corpis z vnio aie ad ipz fiet ꝺtute dīna z i istanti. z ß ē qō dī: Jn momēto i ictu oculi fiet resurrectio dcō mō. p ß excludit errorē Actantij dicēs resurrectionē ñ eē futurā oiuz sil'. ß martyres añ alios resurgēt p mille ānos. z tūc xps descendet z possidebit cū eis corpale regnū hierlz mille ānis. b Jn n. tuba. i. i voce xpi dicēs: Surgite mortui ad iudiciū. z dī ß tuba: ad similitudinē tube veterī testamēti: cui⁹ vox erat ad q̄ttuor. s. ad ꝓuocādū ꝺciliū: ad pugnādū: ad solēniçādū festū: z ad castra mouendū. ad vocē enī xpi tūc ꝺgregabūt oēs ad iudiciū: creature inuitabūt ad pctōres ispugnādū: Sap. v. Pugnabit ,p eo orbis terrar contra insensatos: z angeli ad solēniçandū gloriē festū. mouebunt tunc castra: quia mali ibunt in supplicium: z iusti in gaudium: ad vocem christi dicētis impijs: Jte ꝛc. z iustis: Venite ꝛc. Ad ult. xxv. deitas tñ christi erit resurrectiōis causa principalis: humanitas instrumentalis: z quia posita causa sufficienti ponit effectus. ideo subdit: c Canet enim tuba z mortui resurgent incorrupti. i. sine diminutione membrorum.

quicquid

Hec tuba est clamor. vnde dicit: Media nocte: clamor factus est ecce spō. ve. Tube noie aliqō euidens ꝛ preclarū signū dicit: qō vox archangeli. et tuba dei alibi dī. Et in euangelio: vox quam audient mortui qui in monumentis sunt ꝛ procedent ꝛc.

Immutabimur. Exponit quō hoc fiat: vel q̄lis sit imutatio. Oportet enī corrup. Scōm hoc dī: caro nō pos. r. d. qz nō erit ibi corruptio ꝛ mortalitas. i. nō ſm has qualitates: sed eadē substantia. dicendū enī hoc in eandē quasi digitū tendit: vt eadem caro que videt resurrectura monstret. Oportet enī induere incorrupti onē. Et hoc nō ad tēpus tm̄: quod ibi ostendit: Et mortale hoc induere immortalitatem.

Absorpta est. i. destructa in victoria christi: vel in hoc q̄ modō vincendi excessit: christū inuadendo: vel in hoc q̄ seruī dei vincūt ꝓcupiscentias carnis.

Osee. 13. d
Hebre. 2. d

Ubi est m. v. t. verba prophete vel apli letātis: ꝛ morti insultantis in psona resurgentiū vt certior sit resurrectio.

Uicisti in morientib⁹: victa es in resurgentibus vel mors ē delectatio pec

Nicolaus

Joan. 5. a

quicquid enī ptinet ad integritatem nature oībus dabit: vt cōmunius dicit sed qō pertinet ad gloriā: dabit tm̄ electis. ideo subdit: a Et nos imutabimur. de statu. s. miserie ad statū glie. b Oportet enī. Hic ꝓm̄ ostendit resurrectionis necessitas: que accipit ex tribus. ꝓmo ex pfectione nature humane: que non esset pfecta: nisi alia sit corpori ꝓiuncta. ꝓpter qō separari est aie p accidens ꝛ cōtra eius naturalē inclinationē. nullū tale aūt pōt esse ppetuū. Secūdo ex impletiōe diuine iusticie. s. vt corpus simul puniat cum aia ꝛ premiet: sicut aia peccauit in corpore ꝛ in eo meruit. Tertio ex ꝓformitate mēbrorū ad caput christū. s. q̄tū ad electos: qui resurrexit p iteratam vnionē aie ad corpus. Nec obstat dictū pbi. ij. de generatiōe. s. q̄ illa quorū substantia corrūpit nō redeūt eadē numero: sed solū specie. qz loquit de redeuntibus p motū ꝛ viam nature: ꝛtra illos qui dicebant eadē numero p naturā posse iterari. deus aūt hoc potest cuius virtus ē infinita: ꝛ pōt agere sine motu. Dicit igit apls: Oportet enī corruptibile hoc induere incorruptionē. i. naturā humanā resurgere incorruptibilē: rōnibus dictis. et hoc erit oībus cōe. c Et mortale hoc induere immortalitatē. i. mutationē in melius. qō erit spāle electis. Et dicit induere. qz sicut vestimentū aliūde aduenit corpori: sic dicta incorruptio in oībus: ꝛ immortalitas in electis nō erit ex principiis nature causata. ꝛ p hoc soluit dictum pbi. r. met ap. s. q̄ corruptibile ꝛ incorruptibile genere differūt. ꝛ p ꝓsequēs nō potest esse idē numero. verū enī ꝓcludit q̄ corruptio ꝛ incorruptio ad idem principiū reducunt. sed nō est inconueniēs q̄ idē numero qō p naturā est corruptibile: a deo fiet incorruptibile. sicut idē liberū arbitriū qō mō est mutabile: tunc erit ꝓfirmatū. ꝓper dicta soluta est questio illoꝝ qui querebant: Quō resurgent mortui: reputantes eam impossibile. d Cum aūt. Hic ꝓm̄ confirmat qō dictū est in solutione de sanctoꝝ immortalitate. ꝛ hoc p auctoritatē sacre scripture Osee. xiij. vbi nos habemus: Ero mors tua o mors. translatio. lxx. habet: Absorpta est mors in victoria. qō tunc implebit: vt patet ex pdictis. ꝓpter qō apls ꝓgaudens in spū. ꝓpter certā expectationē illius status quasi insultans morti dicit. e Ubi est mors victoria tua: qua ꝓsternebas oēs. q. d. non apparebit vltra. f Ubi est mors stimulus tuus: i. pctm̄ p qō hūana natura morti addita fuit quasi p stimulū: Ro. v. ꝓper pctm̄ mors. ideo subdit: Stimulus aūt mortis pctm̄ est. Sed qz posset aliquis dicere pctm̄ p legem fuisse ablatū. hoc remouet dicens: g Uirtus ꝛo peccati lex. quasi dicat. pctm̄ magis viguit ex lege nō p se ꝛ directe: sed ex humana malicia p legē occasione accepta: eo q̄ hūana malicia nitit in vetitū. sicut plenius fuit declaratū Ro. vij. sup illud: Occasione aūt accepta pctm̄ p mandatū operatū est in me omnē ꝓcupiscentiā. De hac aūt victoria p christū inchoata ꝛ in fine mūdi ꝓsūmanda: gratie sunt agende. iō subditur: Deo autem gratias qui dedit nobis victoriā p dōm nostrū iesū christum. ꝛ patet littera. h Itaq̄. Hic vltimo ponit vtilis monitio ne corinthij corrumpant a pseudo apostolis resurrectionē negantibus: cū dī:

ſ bōi i glīaz imortalitatī ꝛ ipossibilitatī † ſ i mutabimur: qz oportet. p eo qō bñ fuimus: uel qz. p missū
ꝛ nōs imutabimur. † Oportz enī
ſ ut ornamētū † ſ ut ultra ñ esuriat: uel aliqten⁹ sed ad
corruptibile hoc induere † icorru
† ſ i. hoc corpus qō ostendit
ptionē: † ꝛ mortale hoc iduere im
ſ ut ultra nō moriat uel dissoluat † ſ uere iduet immortalitatē: qz tūc fiet. i. ipse bit ꝛ nūq̄ aliter impleretur.
mortalitatem. † Cūm autē corruptibile hoc idurerit icorruptionē. ꝛ mortale hoc induerit imor
† ſ ne q̄s putet dictū de morte interiori: qō iā fa ceū ē † ſ in ysaia uel osee: ita ero mors tua o mors
talitatē. † tūc fiet sermo q̄ † scriptꝰ
ſ eternaliter † ſ dissolutio uel diabolꝰ iā ex parte absorptus i futuro penit⁹ absorbebit † ſ in resurrectio
est: † Absorpta ē† mors † i victoria.
ne christi ſ potētia q̄ oēs dissoluebas temporaliter.
Ubi ēst mors victoria tua? Ubi ē
ſ pcm̄ originale vñ mors exit: ut ipse exponit nō qō mors fecit: peccato enim morimur non morte peccamus
mors stimulus tuus? Stimulus
ſ quod pungit ſ augmē
autem mortis peccatū ē. Uirtus
tum ne quis quēq̄ dicat a lege iuuari: sed a deo tm̄.
ſ ago
ꝛo peccati lex. Deo autem gras
ſ peccati ꝛ mortis
qui dedit nobis victoriam p do
ſ non per legem.
minum nostrum iesum christuz.
ſ qz per christum uincimus ſ in fide
Itaq̄z fratres mei dilecti: stabi

resurrectionis † ſ ut a pseudo moneri non possitis
† ſ spe resurrectionis
les estote ꝛ † imobiles: † abūdā
ſ i rspem habentes
tes i ope dñi: semp sciētes q̄ la
ſ sine remuneratione ſ in ser
mone domini
bor vr̄ nō est inanis in domino.
ſ de alīs monumentis

E collectis C. XVI.

o autem que fiunt in san

ſ tō tenēdū ē ſ ꝓpter usus sanctorum
ctos sicut ordinaui in ecclesijs ga
ſ colligite ſ unam
latbie: ita ꝛ vos facite per vnaz
q
diem septimane
† ſ colligite ſ ne dicatis non esse fidelem ministrum cui credatis
sabbati. † Unusq̄sq̄z vr̄m apud
† ſ ꝛ cauens ne iterum sibi suma ſ nō qō grauet
se reponat: † recōdens qō ei bene
ſ ideo ante
placuerit: vt nōn cū venero tūnc
ſ quia grauaret sitotum subito sim ul darent
collecte fiant. Cūm autē presens
† ſ dignos iudicaueritis † ſ id est cum epistolis meis ꝛ uestris laudatorijs ꝛ commendatorijs deferentium ꝛ mittentium
fuero: quōs † probaueritis † p ēpi
ſ donum
stolas hōs mittam perferre gra
tiam vestrā in hierusalem. Si
ſ si magne res fuerint.
dignum fuerit vt ego eā: mecūm

C. XVI.

o De collectis. Aug⁹. Post alia de collectis faciēdis in sanctos q̄ erant in hierosolymis breuiter monet. Qō nō est ꝑ illud: Nolite cogitare de crastino. Nō ē enī cogitare de crastino: sīgs humano more ista cogitet: ſ sīgs ꝓpter ista deo militet: vt in opibus suis nō regnū dei: ſ istoꝝ acqsitionē intueat.

Uel: ꝓper vnā dīc sabbi. i. dñica die. Quia vna dies sabbati: vl vna sabbatoꝝ: vel prima sabbati vocat apud iudeos dies quem nunc dñicum appellamus.

Ita ꝛ vos ꝛc. ꝓcipit apls oēm plebē die dñico ꝓuenire ad eccliaz et illuc deferre qō vnusquisq̄z ad opus scōꝝ dare volebat. Et ne a malis mīstris deperiret. si apud ecclesiā dimitterent ꝑcipit vt secū deferrēt: ꝛ tuto loco reponerēt: quoadusq̄z ipse veniret: ꝛ hoc per singulos dies dñicos faciebant: qz qō paulatim colligit: nec graue est ꝛ multum inuenitur.

de lyra

Itaq̄z fratres mei. nō carnali cognatione: sed christiana religione. i Dilecti. charitatiua dilectōe. k Stabiles estote ꝛ immobiles. in fide resurrectionis future. l Abūdātes in oi ope dñi semp. qz fides sine opibus mortua est: Jaco. ij. m Scientes q̄ labor vester nō est inanis in dño. sed tūc magnifice remunerat a deo. sic dī Sap. iiij. Bonoꝝ laboꝝ gloriosus est fructꝰ.

n E collectis aūt. ꝓpostq̄z apls instruxit corinthios C. XVI.

o de his que pertinent ad ecclesie sacramenta. hic ꝓsequēter instruit eos de ꝓuersatione debita ꝛ honesta. ꝛ primo qualiter se habeant ad extraneos. secundo ad seipsos ꝛ vicinos: ibi: Uigilate. tertio in fine epla salutat eos: ibi: Salutat vos. ꝓma adhuc in tres. qz primo instruit eos qualiter se habeant erga collegiū absentiuz. secundo qualiter ad seipsum: ibi: Ueniam autem. tertio qualiter ad alium christi discipulum: ibi: Si aūt venerit. Circa primū sciendum q̄ in primitiua ecclesia in hierusalem congregata: vendebant omnes possessiones suas: ꝛ erāt illis oia cōmunia: vt habet Act̄. iiij. ꝛ ideo facta fame in iudea: de qua habetur Act̄. xj. fideles qui erant in hierusalem afflicti fuerūt pena ꝛ penuria. propter qō apostoli statuerunt vt fideles in alijs locis cristentes iuuarent eos. ꝛ hoc negocium fuit specialiter cōmissum paulo ꝛ barnabe: vt habet Gal. ij. Dextras dederunt mihi ꝛ barnabe societatis: vt pauperū memores essemus. ideo apostolus corinthios instruit de collatione talis elemosyne ꝛ eius ꝓseruatione ꝛ missione eius in hierusalē: dicens: De collectis autē que fiunt in sanctos i. propter fideles in hierusalem habitantes. qui dicunt sancti: qz pre ceteris credentibus erant religiosi: abrenunciando bonoꝝ temporaliū ꝓprietati.

o Sicut ordinaui in ecclesijs galathie. nomē est regionis in grecia a gallicis acqsite sub brēnio duce. in q̄ regiōe corinthus est metropolis. p Ita ꝛ vos facite. collectā elemosyne. p fidelibꝰ q̄ sunt in hierlm. q ꝓper vnā sabbati. i. prima die hebdomade: que vocat sabbatū in pluribus locis scripture. vñ Luce. xviij. Jeiuno bis in sabbato. i. in hebdomada. silr vna accipiē p prima Beñ. i. Factū est mane ꝛ vespere dies vnus. ita enī ꝓsuerāt fideles ꝓuenire ad ecclesiā dñica die: q̄ est hebdomade ꝑma dies. ꝓpter qō dicte collecte dabant magis apte. Cōsequēter magis instruit de ꝓseruatiōe huius elemosyne: dicēs: r Unusq̄sq̄z aūt vr̄m apud se reponat ꝛc. vt tollat suspicio infidelis ꝓseruatiōis cōmitteret alteri. s Ut nō cū venero. ad ꝑdicandū. t Tunc collecte fiant. qz possent dicere pseudo apli q̄ cā questus venisset apls. ꝛ sic occasionē acciperēt questū querēdi. Consequēter instruit eos de mō mittendi. d. v Cū aūt presens fuero. vobiscū. x Quos ꝓbauerit. fideles ꝛ aptos ad hoc opus. y ꝓper eplas. vobis a me scriptas. z Hos mittam pferre gr̄am vestrā. i. elemosynā a vobis gratis datā. a In hierlm. fidelibus ibidē habitantibus. b Qz si dignū fuerit vt ego eā. i. si negocium ꝑgrit ꝛ deo placuerit. c Mecū ibūt. vt p meā pñtiā de ipsis tollat suspicio: ꝛ p eoꝝ pñtiā oblocutio ꝭ me a falsis aplis: q̄ aliter posset dicē mēdacit q̄ illā pecuniā applicarē meis vsib⁹.

Ueniā aūt.

Manebo. Sicut medicus morā habuit vbi multi egrotant.
Obsecro aūt. Ordo huiꝰ lre respicit ⁊ pendet vsq; illuc vt ⁊ vos subditi sitis. Spūm. Deū leticia⁹ vestrū charitate.
Dra natha. i. donec veniat dñs vel in aductu dñi. Mara natha eni interptat dñs venit. Et est cōpositū ex syro ⁊ greco: magisq; syrū est q̄ hebreum. Anathema ꝺo greceū interptaē ꝺdēnatꝰ vel sepatus. Simul ergo greco ⁊ syro vtit verbo.

Nicolaus

a Veniā aūt. B ꝓfir instruit corinthios q̄liē se habeāt ad seipsum: ꝓmittēs eis suū aduētū. d. Veniā aūt ad vos. ꝧ se excusat de tpis dilatione: subdens:
b Cū ma. ptrāsiero. p quā hēbat trāsire ex ordinatōe dei ꝓ fideliū salute cetera patēt i lka vsq; ibi:
c Ostiū eni aptū ē mi. magnū. i. mīta corda hominū parata ad audiēdū euāgeliū xpi. d Et ad. mlti. i. infideles ⁊ pseudo apli q conant impedire ꝓfectū. Et p B oīdit apls dilationē sui aduētꝰ cē necessariā ad tēpꝰ. e Si aūt. B ꝓfir oīdit q̄liter se debeāt hīe ad duplicē doctorē aliū. ꝑmꝰ ē tiothe⁹: de q̄ scribit eis q̄ si venerit corinthū q̄ recipiāt eū amicabilit. d. f Ut sine ti. sit apud vos. ⁊ etiā reuerēter: cū dr: Ne qs ḡ illū spernat. ⁊ q̄ ꝺducaē ꝑ securitatē: ibi: Deducite aūt illū cē. Scōs ē apollo. q recesserat a corinthijs ꝓpē ꝓtētiōes eoꝝ vadēs ad aplz: quē postea petierūt ab aplo remitti corinthū ꝺ q̄ scribit apls q̄ ipz rogauerat sup B: nō tñ ꝑcepit: lz posset: q⁹ magnis virꝭ ñ ꝺz defacili p̄ceptū ꝑponi. ꝧ magꝭ excusat eū ꝺ. g Veniet aūt cū ciua. fuerit. i. opportunuz.
h Vigilate. B ꝓfir eos instruit q̄liē se debeāt ad iuicē hīe. ⁊ pᵒ i cōi. d. Vigilate. in feruore oīonis.
i State i fide. resurrectionis future.
k Viriliē agite. i exercitio bone opatiōis.
l Et cō. i dño. in spe eterne retributiōis.
m Oīa eni vīa. s. opa.
n In cha. fiāt. sine qua nullū opꝰ ē meritoriū vere vtitudis.
o Obsecro vos. B instruit eos i mō se hñdi ad alīās psonas speciales iter corinthios exīstētes q̄ alias p̄cellebāt in fide ⁊ deuotōe ⁊ opibꝰ pietat. pp qō apls monet corinthios vt hēant erga illas spālē amicitiā reuerētiā ⁊ honorē. p Qm̄ st p. achaie. i. ꝑmi ⁊ ꝑncipales in fide ⁊ opibꝰ bonis.
q Ut ⁊ v. s. i. ciusmōi. debitā ipis reuerētiā exhibēdo.
r Baudeo āt i p̄. stephane cē. q: p pīmā cor vos estis meliorati i fide ⁊ moribꝰ. iō subdit:
s Qm̄ id qō v. deerat. ad ꝓfectionē bōr.
t Jpī

Quibusdā corinthioꝝ ꝓ primā epl'am correctis: cā reliquoꝝ scribit secūdā repellens pseudo aplos: ostendendo deceptionē ꝓdicationis eoꝝ: se multis modis cōmēdans. Notat etiā eos in elemosynis parcos: precepit q̄z fornicatiōe correctū recipi quē prius sathane tradiderat. Et q⁹ etiā boni tribulant ibi se eis exemplū patientie proponit.

In hac epl'a incorrectiones corrigere ⁊ correctos ad vtliora ꝓuocare ⁊ pseudo cū sui cōmendatione deprimere intendit.

de lyra

suppleuerūt. ⁊ q⁹ de B ꝓfectu gaudebat apls. subdit: v Refecerunt eni ⁊ m. spm̄. gaudio spūali.
x Et vim. ex ꝓfectu boni. iō ꝺcludit: y Cognoscite ḡ q hmōi sē. eos debite venerādo.
z Salutāt. B vltio ponit salutatio. ⁊ pᵒponit aplꝰ aliorū salutatōez. ꝺ. Salutāt vos cē. ⁊ pz lka. his exceptis.
a Aqla ⁊ ꝑsca. recesserāt eni de corintho cū aplo: vt hī Act. xviij. ꝓpt qō i hac salutatōe corinthioꝝ spālit exprmit.
b Salutate in. i o. scō. exponat sic. s. Ro. vlti. ꝓponit salutationē suā. ꝺ.
c Salutatio mea manu pauli. B enīponebat i fine epl'aꝝ suaꝝ manu ꝓpria scriptū: ne illi quibꝰ scribebat decipent a falsis aplis sb noīe pauli malā doctrinā scribētibꝰ. Vltimo ꝓtecat maledictionē obstiatꝫ i malo. ꝺ. d Si qs ñ amat dñm nrm iesū xpm̄ sit anathema. i. exclꝰ cat⁹ ⁊ a fidelibꝰ sepat⁹.
e Mara natha. sic eni ꝺz scribi. st eni due dictiones. ⁊ ꝓma valet i latino dñs nr. scda idē est qō venit: ꝧ ꝓpt ignorātiā idiomatis ⁊ lōgitudinē tpis due dictiōes ꝓiūcte se sil. ⁊ vltia lka dictiōis ē submota. est igit sēꝰ: Si qs nō amat dñm nrm iesuz xpm̄. negādo eū esse verū deū celi ⁊ terre: Sit anathema. ⁊ subdit cā: Mara natha. qz dñs nr venit s. ibs xps venit i mūdū q est verꝰ ꝺcꝰ ⁊ ꝺns oīuz. ⁊ videt apls ꝧ spālit ꝺicere ꝺ iudeos obstinatos: q⁹ aserūt verū xpm̄ adhuc nō venisse.
f Cōsequēter apls ipcat bñdictionē bonis ꝺ.
g Bīa dñi nrī iesu xpi sit vobiscū. vsq; i finē.
h Charitas mea cū oībus vobis. i. cadē charitate vos inuicē diligite q̄ ꝺligo vos. Et q⁹ B ꝺlectio nō est carnalis: ꝧ spūalis ex deo. iō subdit:
i Jn xpo iesu amen. ꝓfirmatio est ꝺicte bñdictiōis i xpo: cui est honor et gloria in secula seculoꝝ Amen.

Postilla Nicolai de lyra super primā epistolā Pauli ad Corinthios finit.

Incipit

ca sua eccl'ia: apud quos ⁊ hospitor. Salutāt vos fratres omnes.
† f vero corde f signū pacis
Salutate inicē † in osculo sancto.
f vt sciāt epl'am ei⁹ cē: subdit: saluta. ꝛc. † f scripta
Salutatiō mea manu pauli. Si
f fideles saluto sed
qūis nō amat dominum nostrū
† f vel condemnatus f separatus a deo
iesum christuz sit † anathema mā
†† f donec veniet dñs vel in aduētu dñi f hec cē salutatō
ra natha. † Grā dñi nrī iesu xpi.
pauli f sit † f ea charitate vos inuicē vel deum ꝺiligite qua ego vos vel deum diligo
vobiscuz. † Charitas mea cū oīz
f non fm amorem seculi
bꝰ vob i xpō iesu Amē.
Epl'a ad Corinthios ꝑma finit.

Incipit prologus in secūdam epl'az Pauli ad corinthios.

Secunda ad corinthios epistola quasi i parte superiori post tribulationum suarū relationes: reddit causas quare ad eos secūdo nō ierit quod nō leui mutatiōe cōsilij fecisse se asserit: ſz ne aduētu suo tristiciā incurreret: cū in pcō permanere discipulos repperisset. Dei de post agnitos fructus penitentie reconciliat eum ecclesie: quem in prima propter fornicationez a consortio sanctoruz iusserat amoneri. Tertio cōtra pseudo apostolos officij sui dignitatē tuetur: ⁊ noui testamēti ministros: tanto anteire gratia ostēdit: quāto euāgeliū ē lege prestantius. Immoratur etiam in causa illa plurimum quam breuiter in prima cōtigerat: vt prompto ac libēti animo necessaria p̄sentis vite non habētibus largiantur: ⁊ vtilitate spiritualis cōmercij cōmutēt presentia cū futuris: atq; abundantia sua sanctoruz inopiā supleāt: vt vicissim eorum inopia sanctorū abundantia suppleat. Jn fine repetit quod superius cōtra pseudo apostolos egerat: ⁊ iactationem eoruz predicationesq; de se glorioſas: vel collata antiquitate generis: vel catalogo iniurarū ac periculorum suorum euacuat. Vicitq; eos operios subdolos qui ad imitationem sathane trāsfigurentur in apostolos christi: sub predicatiōis spe luchra pecuniaria queq; sectantes.

† f cū p oia loca transiero vsq; macedoniā
ibunt. Veniam aūté ad vos † cū
† f q. vbi nō est opus ibi morari.
mācedoniam pertransiero. † Mā
macedoniā pertransibo. Apud
f qz multa corrigē ꝺ eis ibi.
vos autez forsitan manebo: vel etiā hyemabo: vt vos me deducatis quocūq; iero. Volo eni vos modo in trāsitu videre: spero eni me aliquātū tpis manere apud vos si dñs pmiserit. Permane
f inde misit epistolam
bo aūt ephesi vsq; ad pentheco/
f multa corda ad audiendum parata
sten. Ostiuz eni mihi aptū ē ma/
f qz nō ꝓtradicūt ꝑdicationi †† f q. qd ergo opus est ibi morari rñdet: aduer. ꝛc. f q conantur impedire.
gnū ⁊ euidēs: † ⁊ āduersarij mlti.
f ad vos
Si aūt venerit timothe⁹: videte
f aug. forsan iam ibi rimuerat commotionem p contentionem pseudo apostoloruz
vt sinē timore sit apud vos. Opꝰ
ei dñi opatur sicut ⁊ ego. Ne qs
ergo illū spnat. Deducite āt illū
in pace: vt vēiat ad me. Expecto
f g secū sunt † f q erat eps eoꝝ ab aplo ordinatus.
f qz hīc corinthij regiērāt: q cū nō posset eos sedare
ierat ad apostolum ephesum
eni illū cū fratribus. † De apollo
aūt fratre notū vobis facio: qm̄
ml'tū rogaui eū vt vēiret ad vos
f quia timet incorrectos:
cū frībus: ⁊ vtiq; nō fuit voluntas eiꝰ vt nūc veniret. Veniet āt
f opportunum f cum vos correcti fueritis † f vos autem f contra astutias diaboli
cū ei vacuum fuerit. † Vigilate ⁊
f stāti nō obrepit somnus †† f mulierū inconstantia ē
† f in dño f vt sit in vra virtute ꝓfectus
state i fide † viriliē agite: ⁊ † ꝓfor/
f etiam correctio f nō cā inanis gliē
mini: oīa eni vra i charitatē fiāt.
f qui
Obsecrō āt vos frēs nostis do/
f bi cū aplo fuerūt in ꝑdicatiōe corinthioꝝ
mū stephane: ⁊ fortunati ⁊ achai
f ꝓmi crediderūt in achaia f vt ministrarēt sci s
ci: qm̄ sunt ꝑmicie achaie: ⁊ in ministeriū scōrum ordinauerūt se/
ipsos: vt ⁊ vōs subditi sitis eiusmodi ⁊ oi coopanti ⁊ laboranti.
† f quia presentes sunt apud vos e quibus est vobis profectus: vel quia mihi pro vobis ministrare venerunt: quod vos deberetis facere
Gaudeo aūt in † presentia stepha
ne: ⁊ fortunati: ⁊ achaici: quōniā
† f ministrauerunt mihi quod vos non fecistis.
id qō vobis deerat ipsi † supple/
† f quem pauerunt.
uerūt. Refecerūt eni spūz ⁊ † meū
f quibus apostolū seruauerūt f honorate f illos.
⁊ vestrū. Cognoscite ergo q eiusmodi sunt. Salutāt vos ecclesie
f qō ego scribo eis desiderant
asie. Salutāt vōs i domino ml'
f apud quos hospitat. i. fratrum congregatiōe
tū aquilā ⁊ prisca: cum domesti/

Aulus apl's ⁊c. Salutationē primo more solito C.I.
pmittit. Inde de bonis p gras collatis gras deo agit: loquēs
p pfectis: post ad passionis tolerantiā sui exēplo inuitat: postea
pseudo apl'os depmēdo redarguit deteg ēs versutias eor, Et
se multis modis cōmēdat. Tādē moralis admonitio cū itera
tione bñdictionis subdit.

Salutatōez igit pmittēs
ꝫ pseudo supbiā. paulū.
et ꝫ cordis plāptiōez apl'z
se notat: dicēs: paul⁹ ⁊c.

Bñdictus. Primū pfect loquit de tribu
latiōe ꝓponens se exēplū
patiētie, ⁊ ꝯsolatōis adeo
accepte: ducens laudi qđ
alij ignominie. Deus.
Creator oīuz. Ī christi.
Per quē est ⁊ nobis.
Ī miax. Paterne
dans veniā pctōr: ⁊ do
na opa: ⁊ in tribulatione

Nicolaus

a Incipit expositio scōe
epl'e pauli ad corīth. C.I
a Aulus/apo
sto. Postq̄
p apl's scripsit
corinthijs in
struens eos
de sacris eccl'ie ta epistola
ꝑma. Ꝫ ꝯsr scribit eis de
misteriis eccl'ie i epl'a scōa.
Cui⁹rō fuit: quia post ꝑdica
tionē apl'i receperāt pseu
do apl'os: ās aliqui veris
apl'is ꝓferebāt. ꝓpter qđ
apl's scribit cōmēdans ve
ros apl'os ⁊ eor doctrinā
⁊ vituperās falsos ⁊ eor
falsitatē. Et ostendit Ꝫ epi
stola ī duas ptes. s. in sa
lutationē ⁊ narrationē: q̄
incipit ibi: Bñdict⁹. Circa
ꝑmū ꝑ⁰ ponunt pone
salutātes: cū dī: Paul⁹
apl's. exponat sic. ꝫ. Ro.
j. b Per vo. dei. i. ele
ctionē Act. xiiij. c Et
ti. ff. Huc adiūgit apl's i
salutatiōe sua: ne corinthij
crederēt ipz retulisse aliq̄
mala de ipsis apl'o cū trā
sierat p eos post ꝑmā apl'i
epl'az missā: vt hī ī fine il
lius epl'e. Cōsequēter po
nūt pone salutate: cū dī:
d Ecclie dei. i. congrega
tiōi fidelīū. e Que ē co
rithi. i. achaie metropoli.
ꝫ ponit optata bō. ibi: f Gra vob. ī pnti q̄ ꝑm⁹ ois boni meritoris.
g Et par. ī futura felicitate: q̄ getabit tōlit appetitū. h Ad d. p. nro. i. a tō
tnitate. i Et d. i. xp̄o. a tota ei trinitate, pueniūt dcā bōa mediāte xp̄i in
carnatōe. k Bñdict⁹. Ꝺemissa salutatōe: Ꝫ ꝯnir ponit narratio epl'e:
in q̄ sic ꝓcedit apl's. q: ꝑ⁰ excitat corinthios attētionē. ²⁰ ponit excusationē.
ibi: Et hac ꝯfidētia. ³⁰ ꝓsequit itētionē. iij. ca. Ꝓria adhuc ī duas. q: ꝑ⁰ exci
tat attētionē: recitādo q̄dā ī gnāli. ²⁰ magis ī spāli: ibi: Mō enī volumus.
Circa ꝑm sciēdū q⁹ ex beniuolētia reddūt auditores attēti, ꝓpt qđ apl's ca
ptat eor beniuolētiā: ostēdēdo q⁹ qcqd facī ad vtilitatē eor facē. ⁊ iō ꝑ⁰ vti
litatē ex ipō eis ꝓuenīētē declarat. ²⁰ rōnē huius allegat: ibi: Qm̄ sic abūdāt.
dicē igit: Bñdict⁹ de⁹. i. gras ago sibi. dicē enī dei ē facē: p s. xxxij. Qm̄ ipe
dixit ⁊ fcā sē. dicē vo nr̄z ñ ē facē. ⁊ iō qñ de⁹ bñdicit nob: aliqđ donū nob
tribuit. Ꝫ qñ deū bñdicim⁹: nihil sibi accrescit: Ꝫ solū sibi gras agim⁹. dicit
igit: Bñdict⁹ de⁹. i. tota trinitas. l Et p̄. i. psona p̄is. m Ꝺñi n. i.
xp̄i. i q̄ exꝑmit psona filij. ⁊ coīteligit sīl psona spūs sci: cū sit ner⁹ ambox.
n Ī miax. auferēs a nob oēz miseriā. o Et d. t. ꝯsolatōis. ꝯferēs
nob bonū totalit qcatiuū mēt. s. seipsū. p Qui c. nos ī oi t. nr̄a. aliqñ
eruēdo: ⁊ aliqñ ꝑmittēdo: ⁊ aliqñ patiētiā tribuēdo: qđ frequēter est
meli⁹ ⁊ magī expediēs q̄ eruī a tribulatōe tp̄ali. Ꝫ q: talē ꝯsolationē dedit
apl'o nō solū ꝓ se: Ꝫ etiā ꝓ alioz vtilitate. sic dedit lumē sol ī ñ solū vt ipe
luceat Ꝫ etiā vt alia illuīet. iō subdit: q Ut p. ⁊ ī. ꝯsolari. ꝟbo ⁊ exēplo.
r Eos q ī oi p. sē p exhortationē ⁊c. i. ꝓponēdo eis ꝑmiū et nū: sic a deo
nob est ꝓpositū: ⁊ exponēdo eis scripturas iducētes ad tolerātiā passionū:
sic a deo reuelate sunt nobis. s Qm̄ sic. Hic ꝯnir allegat sui dicti rōnē.

Argumentum incipit.

Ost actā a corinthijs
penitētiā cōsolatori
p am scribit eis epistolā
apl's: a troade p titū:
⁊ collaudās eos: hortat ad meli
ora: cōtristatos qdē eos: sed emē
datos ostendens.

Finit argumētū: Epistola
pauli ad Corinthios secūda īcipit.

Au C. I.
lus apl's ihesu
† non vsurpative.
christi p† vōlun
ꝫ non hominuz
p tatez dei: ⁊ timō
ꝫ q iuit cū ꝑma epl'a ad
corinthios ⁊ oia renūcia
nit apl'o q̄ fiebāt apud illos
theus frater ec/
ꝫ et
cl'esiē dei qūe est corinthi cuz san
ꝫ spūsci gra renatus † ꝓsbyteris
ctis† omnibus qui sunt in vniuer
ꝫ cui⁹ metropolis ē corinth⁹ ꝫ ecce salutatio ꝫ ēagīli
sa achaia. Grātia vobis ⁊ pāx a
tas mentis ꝫ sine quo pf nil dat.
deo patre nr̄o ⁊ dn̄o ieſu christo.
ꝫ si i se glia ei⁹ nō pōt augeri nec minui. i suis fit ex
altat⁹ in q̄bus p cognitionē ⁊ ipsoz pfectū dr exaltari
Benedict⁹ deus ⁊ pāter dn̄i
ꝫ nobis qui filij christi sumus
nostri ieſu christi: pāter misericor
† non minus est tribulatione solatium
diarum ⁊ deus† toti⁹ cōsolatiōis
ꝫ ministros ꝫ aie ⁊ corporis
qui cōsolātur nos in omni tribu
ꝫ a deo ꝯsolat ꝫ desolati. i. humāo auxilio destituti
latiōe nostra: vt possimus ꝫ ⁊ ipsi
ꝫ p exēplū ꝯsolatiōis nr̄e † ꝫ. i. qualibet
cōsolari eos qui in† omni pressu/
ꝫ p talē ꝯsolationē q̄ hortatur nos ad grauiora
ra sunt† per exhortatōnē: qua ex/
ꝫ nos ꝫ vt vere possim⁹ ꝯsolari
hortamur ⁊ ipsi a deo. Quoniaz

ꝫ que ꝓ christo. i. christi nomine
inferuntur vel, quas ad similitudinem christi patimur
sicut abūdāt passiones christi in
ꝫ non minus ꝫ † cum vel hic liberamur
vel pietatem paternam in flagellis intelligimus qa
flagellat oēm f̄ilū quē recipit ꝫ in nobis qui sumus
nobis: ita ⁊ per christū† abundat
eorum † locus ꝫ sed hoc totū ꝓ vobis.
consolatio nostra. Siue autē tri
† q: nostro exemplo monet vos deus pati vñ salus
bulamur: † p vestra exhortatiōe
eterna vobis ꝫ spe ꝑmij † ꝫ vt similē spereti ꝫ q: nr̄o
exēplo mōet vos de⁹ pati: ß spe ꝑmij vt sic leui⁹ ferat
⁊ salute: siue cōsolamur ꝓ† vra
† ad grauiora vel finiū malis vel virtute patiētie da
cōsolatiōe: siue† exhortamur pro
ta nobis ꝫ vt ad maiora anieminiz ⁊ salutē speretis
† ꝫ p salute dico ꝫ salus opaf. i. intēdit opari in vo
bis. i. nos intēdimus: q⁹ opef in vobis tolerantiam
vra exhortatione ⁊ salute: † quē
† ꝫ q̄si debeā exēplo nr̄i cadē pati: q̄ ⁊ nos patimur.
opātur tolerātiā† earundē passi/
† a deo operatur ꝫ quia speramus vos passuros.
onum: quās ⁊ nos patimur: † vt
† patimur dico ꝫ ad vestram vtilitatem.
spes nr̄a firma sit† p vob. Scien
tes quōniā sicut socij passionum
† q: equa glia labori vro retribuet ꝫ i futuro ꝫ eterne
estis: † sic eritis ⁊ consolationis.
ꝫ exponit tribulatiōes † ꝫ q: vobis scire ꝓficiet
Non enī volum⁹ ignorare† vos
† pseudo de sua gloria gliant: nos ß de tribulatōe
fratres de† tribulatiōe nr̄a: quē
† qd de ea hoc. s. † ꝫ pcedētiū tribulationū.
facta ē in asia. † quōniam † supra
ꝫ pondere passionum ꝫ ⁊ ꝫ humanam.
modū grauati sum⁹ supra† vtutē
ꝫ adeo † ꝫ nos qui de malis solemus gaudere
† ꝫ non solum loqui ⁊ cetera facere
ita vt tederet† nos ēt† viuere. Sz
ꝫ non solum tedebat viuere: sed etiam † ꝫ certitudi-
nem omnimodam dissolutionis
ipsi in nobisipsis† responsū mor/
† ideo deus tātum permisit eos affligi
tis habuim⁹: † vt nō sim⁹ fidē/
† m ledictus enī q ꝓfidit in hoc † in quo secure
q: ipse ē † ꝫ cui fīe ē q⁹ me de illis ꝑdictis liberauit
vñ subdit: q de tan. ⁊c.
tes† ī nob: sed† in deo q ⁊ suscitat
mortuos: qui de tantis periculis

Mō enī volum⁹ ⁊c.
Ne corinthij deficerēt pa
tiētes tribulatōes ab ifide
lib⁹: apl's dat eis i exēplū
seipsū: vt sic ipse: corro
renē in suis tribulatōib⁹.

Ipsi. Mō solū alij de
nobis: ß et In nobis.
Quia nā nostra nil nisi
mortē ꝓmittebat vel de/ B
fectū. Tātā insolentiā iniq
tat⁹ significat ⁊surrexisse
cōtra fidei ꝓdicatores: vt
mortē ꝫ oculos haberēt.
Sic enī afflicti fuerāt vt
desperarent de pñti vita.

de lyra

Et q: duo dixerat. s. q cō
solationē a deo acceperat
in suis tribulationibus;
⁊ q hoc cedebat ad vtili
tatem fidelium. ideo ꝓmo
persuadet premissū: dicens
Quoniaz sicut abundant
passiones christi. i. tribu
latiōes que in capite chri
sto inceperunt. t In
nobis. i. apostolis ad ās
a capite derivate sunt.
v Ita ⁊ p christū abū
dat ꝯsolatio nr̄a. ꝓpē qđ
dī psal. xciij. Scōm mul
titudinē dolor meoz in
corde meo: ꝯsolatiōes tue
letificauerūt aiaz meā. et
ß est valde rōnabile. Cō
sequēter persuadet ⁊m. d.
t Sive āt tri. ꝓ via ex.
⁊ salute. i. ß cedit ad vtili
tatē viam: inq̄tū exēplo
nri ad tolerādū patiēter
tribulatiōes deberis ani
mari. v Sive ꝯsola
mur. ⁊ ß cedit sil' ad ꝯso
lationē viaz: inq̄tū habe
tis cluſdē boni ꝓmissionē
ꝫ Sive exhortamur. a
deo p literā reuelationē.
Ita vīa exhortatōe ⁊ sa
lute. ex ß enī vos magī i
struim⁹ ⁊ ad opa salutī i
ducimus. ideo sequitur:
a Que. i. q̄ exhortatio a
nob ꝓposita supple vob.
b Opaf tolerātiā ⁊c. i. reddit vos fortiores ad tolerātiā passionū earūdē.
c Quas ⁊ n. patimur. exhortatio enī q̄ sit ꝟbo ⁊ fcō ē efficacior. ⁊ q: pa
tiētia disciplī firmat spez mgri de stabilitate ei⁹ ī bono ⁊ ꝓsecutōe ꝓmij. iō
subdit: d Ut s. n. f. s. ꝓ vob. q. d. ex tolerātia enī vīa firmit speram⁹ q
ꝑmiū btitudis ꝓsequi. ꝓpt qđ subdit: e Sciētes. ñ certitudie cuidētie:
ß adherētie. f Qm̄ s. s. p. estis. ī pñti. g Sic e. ⁊ ꝯsolatōis. ī futuro.
h Mō enī. ß ꝯnir captat eor benīuolētiā recitādo q̄dā ī spāli. ⁊ ꝑ⁰ recitat
ꝓsecutōez q̄ndā sibi ī ꝯsolatōez a deo fcāz. ⁊ ²⁰ ꝓsequit hui⁹ cāz: ibi: Mā glia.
Illa ꝟbo tribulatio fuit excitata ꝫ paulū apō ephesū p quēdā argētariū: vt
hī Act. xix. de q̄ dī ß: Mō enī volum⁹ ignō. vos frēs de tri. nr̄a. q: vob erit
patie mā. i Que f. i ē asia. i q̄ ē ephes⁹. k Qm̄ s. m. g. sum⁹. i. supra
modū hūanū. l Sup ꝟtutē. supple nālē. Sz ꝫ ß vī ee qđ dī. i. Cor. it. x.
Fidel' de⁹ q ñ patiē vos tētari sup id qđ potestis. Dicēdū q⁹ dupler ē ꝟtus
sive ptās. s. nāe ⁊ gre. sup ꝟtutē ꝟo nāe saltē de cōi cursu bñ pmittit de⁹ ali
qñ fideles tētari. ⁊ tūc dat ꝟtutē gre ad posse sustinē. ⁊ sic logī apl's. i. Co
rint. x. vñ ibidē stati subdit: Sz facict cū tētatōe ꝓuētū vt possit sustinere.
m Ita vt t. n. e. viuē. ꝓpt pōd⁹ enī tribulatōis aliqñ ꝓlōgatio vite red
dit tediosa. Sz ꝫ ß vī qđ dī Jac. i. Oē gaudiū existimate vos frēs cū i tēta
tiōes varias iciderit ⁊c. Dicēdū q⁹ tribulaō ꝑm se ꝯsiderata odibil' ē ⁊ odi
osa. ⁊ sic logī ß apl's. i cōpatiōe tñ ad finē ē iocūda: vtpote ad ꝯsecutionē
btitudis ordiata: Matb. v. Bti q ꝑsecutōez patiūt pp iustitiā qñ ipoz ē
regnū celoz. sic medicīa amara pp ꝯsecutiōez sanitat ē amāda. n Sz
i. ī n. r. m. hūim⁹. i. firmā opinionē mortēdi tūc. o Ut ñ s. f. ī nob. i. ꝟtu
te ꝑpa. p Sz i d. q. s. m. ⁊c. q. d. idē reputo ac si nos a mortuis suscitas z.

Et adhuc

Et eruit. Quia deus p̄sidia sua nō negat suis in necessitate positis.
Et adhuc. Ut ex p̄sonis multaꝝ specierū ad deum ꝓpter p̄dicationē eoꝝ ꝓuersis: gfe agant deo ꝓ p̄dicatiōe eoꝝ p multos hītes eā donationē fidei: q̄ in ipsis est. Personas m.f. dicit infantes: pueros ⁊ cetcras etates ꝓ utriusq; sexus ꝓditione.

Ex multarū p.f. Alia translatio vt in multoꝝ facie eiꝰ q̄ in nob ⁊c. Que lra sic legit. Q. oiones vre sic iuuabunt nos vt p multos gfe agantur deo ꝓ nobis: gfe dico eiꝰ donatiōis q̄ est in nobis B nō mutāt: agant: dico in multoꝝ facie. Augꝰ. i. inter mltos ⁊ corā mult: hoc iō q; gra dei cōsolat aplos cā multoꝝ. i. oium credentiū: quoꝝ cā ⁊ pressure eis igerebant. Et iō illi oēs credētes gfas deo referant p̄ liberatione.

Donatiōis. Precedentis ex p̄sonis. i. honestis viris: vt vobis ⁊ alijs multaꝝ fa. i. discretionū: vl discretoꝝ meritoꝝ ⁊ diuersaꝝ virtutū: vt facies Iob fuit patia: dauid hūilitas: moysi māsuetudo.

Per multos. Exponit qđ. s. dixerat a p̄sonis multarum facierum.

Nā glia nra h. est. Iō ⁊ vos ⁊ alij debetis orare ꝓ nob. Vel iō oīones vestre poterūt nos iuuare: q; hoc vnde gloriamur tam honestum est.

Testimoniū cons. Sūt bona opa q̄ testant exterius: qđ sit in ꝓscia.

Testimoniū ꝓscie. i. cōscia nō remordens B testificans qđ in sincc. ⁊c.

Dei. Sicut ipijs est magna pēa ꝓscia: ita pijs gaudiū. nō q̄si inde supbe gliantib⁹: B deo totū dan

ad salutē reduxit †† tēdētes mētis desiderio
eripuit nos: ⁊ eruit† in quē spera/
ſ in posterum ſ quotidie
mus quoniā ⁊ ādhuc eripiet ad/
ſ non solum nobis ⁊ alijs sed ⁊
iuuantibus vobis in oratiōe pro
ſ scā vel ctis ſ ita oīones vre iuuabūt nos vt p multos ſ. i. a p̄sonis ꝺ diuersarū etatū
nobis: vt ex multarū p̄sonis fa
ſ vel vobis ſ libera/
cierum: eius q̄ in nobis ē† dona/
tionis ⁊ ceteroꝝ bonoꝝ ſ fidel ea
tiōis: per multos gratie agantur
†† ambro. iō nō diffido de auxilio dei: q; pura ē ꝓscientia ab oi simulatiōe †† hoc vñ gloriamur
pro nobis. † Nā mi gloria nostra
hec est testimoniū conscientie no/
†† nō aliud in ore ⁊ aliud in corde hītes †† sincerā ueritatē de deo: nō etiā legis obseruantias p̄dicantes.
stre: q†i simplicitāte ⁊ i sincerita/
ſ q; a deo ē hec gl̄ia ꝓscientie simplicitas ⁊ sinceritas.
te dei ⁊ non in sapiētia carnali: ſz
ſ. i. sm q̄ spūs gratia mihi indicauit
in gratia dei cōuersati sum⁹ in
ſ ubi tot mala †† simpliciter cōuersati sumus
hoc mūdo: † abundātius autem
ſ erga uos† qb⁹ cessimus de iure nr̄o q; cū ab alijs acceperit ab his noluit †† abūdātius ad uos: q; nec in prima epistola exegi aliquid nec in hac
ad vos. † Non enī alia scribimus
ſ in prima epla †† in experiēti a operū
vobis q̄z q̄ legistis: ⁊ † cognoui/
ſ ⁊ sicut hucusq; de me cognouistis: ita deinceps co-
stis. Spero autē q; vsq; in finem
gnoscetis ſ me in eodem
cognoscetis sicut ⁊ cognouistis
† ſ nō ex toto: q; ⁊ si scitis q; abstinui: nō tamē scit
nos† ex pte: quia gloria vestra su

quanta discretione hoc fecī
†† que gloria erit †† aduentus. i. tempore iudicij.
ſ cum omnia aperta erunt.
mus: sic ⁊ vos nr̄a: †i†† die dñi
†† lā q̄dā vestrū correcti sunt ſ vel abūdātius ad vos seruauī simplicitatē: ⁊ in hoc ꝓfusus: ve lin hoc q; speramus per alterutrū glorificari
nostri iesu christi. † Et hāc cōfiden
ſ q̄ prius in macedoniam
tia vōlui p⁹ vēire ad vos ūt se

ſ p meā pñtiā †† ꝓfirmatione q̄ post fidē: vel q p⁹ fidem habueratis †† vestro ductu.
cūdam haberetis† gr̄az: ⁊ p⁹ vos
† ſ vt multipliciter vos confirmarē
transire macedoniā: ⁊† iterū a ma
cedonia vēire ad vos: ⁊ a vobis
ſ vel elemosynam ferrem sanctis qui ibi erant.
†† ad hoc ergo venire volui ⁊ non veni ſ
deduci in iudeā. † Cum ergo hoc
ſ ⁊ non feci †† vt qđ rōne nō ꝓpo sui: sed impetu ei eadem leuitate dimisi
voluissem. † nunqd leuitate vsus
†† facēda vel dimittēda † ſ vt p carnali cōmodo ꝓposuerim: q; nō erat dimiserim
sum? Aūt que† cogito scōz†† carnē
†† vt p has cās sit apud me. i. in intentione mea affirmatio ⁊ negatio de eodem
cogito† ūt sit apud me: ē ⁊ nō. Fi/
dēlis autē deus qūia sermo no/

†† i. mēdaciū vt in pseudo ſ i. nō aliud egi: q̄ feci qcēdū: q; vtilitas ꝓponēda est voluntati
ster qui fuit apud vos: † nōn ē in
† ſ id est in eius predicatione qui dei filius iesus christus est
illo: est ⁊ non. † Dei enim fili⁹ ie/
sus christus qui in vobis p nos
predicatus est: p̄ me ⁊ siluanus

Spero. Ambro. ꝓficere illos sperat: q; ceperant meliores effici cognito apli affectu circa se: et gloriabant in eo.

Quia gloria vra. Cognoscetis: q; gl̄ia. i. p nos ꝓseq gl̄ia eterna debetis: ⁊ nos p vos bñ instructos: qđ si cēt si cū offēdiculo a vob acciperē.

Hac confidentia. Quia vita mūda vl emēdata q̄rūdā erat: voluit vl dere q̄s ali indignū erat videre. Si q̄ nō fuit ꝓpt alios est q mō se purget.

Volui. Augꝰ. Privus: q; in priori epistola p̄miserat se venturū: ⁊ nō venerat: ⁊ ideo mendax ⁊ leuis videbat: qđ mō excusat. Non enī fecit hoc nisi pro eoꝝ culpa. Non est iudicandus mendax: qui dicit falsuz: qđ putat verum: q; quātū in se est: nō fallit ipse sed fallitur. Econtra mentitur ille: q dicit verum qđ putat falsum: nec est liber a mēdacio: qui ore nesciens verū loquit: sciens aūt nō esse verū voluntate mentit.

At sit apud me est ⁊ nō. i. vt ꝓponā volūtatē vtilitati. Q. non sic. q; vtilitas ꝓponenda est voluntati ⁊ sic feci.

Fidelis aūt deus. In hoc non sum mentiri credendus: quia in nullo

Nicolaus de lyra

a Et adhuc eripiet. in futuro. b Adiuuantibus ⁊ vobis ⁊c. i. nō solū fiet hoc ex merito nr̄o: sed etiā ex merito vestrarū oīonū ꝓ vobis. c Ut ex multaꝝ p̄sonis faciērū. i. expsonis multarū ꝓditionū sm etatē statū et sexum. q; ex hoc q̄ deus dat bñficiū alicui ad preces multoꝝ: nō solū obligat ad gras agendū deo ille qui bñficiū recipit: sed etiā oēs p quoꝝ oīonē hoc fit. ꝓpter qđ deus aliq̄s dat aliqđ ad preces multoꝝ: vt oēs obligent ad gratiaꝝ actiones. qđ etiā cedit in bonū omniū. d Eius q̄ in nobis est donatiōis ⁊c. i. vt ꝓ bñficio nobis collato p̄cibus multoꝝ mlti gras agāt deo. e Nā glia. Hic ꝓfr ponit cā dicte ꝓsolatiōis: que accipit ex parte ꝓsolati. ⁊ diuidit in duas partes. nā hec cā primo ponit. secō ad hoc testimoniū inducit: ibi: Nō enī alia scribimus. Circa primū sciendū q̄ ꝓsolatio apli ꝓsistebat in firma spe diuini auxilij: vt pz ex dictis. talis aūt spes causat in hoie ex eo q̄ viuit sm dictamē ꝓscie pure ⁊ recte. qđ faciebat apls iō dicit: Nā glia ⁊c. q. d. iō secure ꝓfido de diuino auxilio ꝓpt testimoniū ꝓscientie ꝓprie que remurmurat malo interius: ⁊ ꝓgaudet bono. ⁊ huic testimonio debet hō magis credere de ꝓpria bonitate q̄ testimonio hoīum: qui vident tm̄ exteriora ꝓtra illos qui reputant se bonos ex hoc q̄ ab alijs laudant. f Q̄ in simplicitate. q̄tū ad rectitudinē intentiōis. g Et sinceritate. q̄tū ad bonitatē operis in se. que duo requirunt ad bonitatem actus. s. q̄ sit bonū opus ex genere: ⁊ ex finis intentione. h Dei. hoc addit: q; talia nō habet homo a seipso: sed a deo: ad quem debet ista referre. i Et nō in sapia carnali. i. nō innitendo terrene sapie: sed gratie diuine. k Conuersati sumus in hoc mūdo. i inter hoies. l Abūdantius aūt ad vos. hoc dicit apls. q; illis p̄dicauerat absq; hoc q̄ acciperet ab eis sumptus: vt habet. j. cy. ca. quos tm̄ acceperat ab alijs. m Non enī alia. hic ꝓsequēter inducit ad hoc testimoniū ipsoꝝmet corinthioꝝ: qui p experientiam scire poterant dictū apli verū esse ex sua ꝓuersatione inter eos: ⁊ p epistolam prius missam. ideo dicit: Non enī alia scribimus vobis q̄ que legistis: in epla a me prius missa. n Et cognouistis. experiēdo ꝓuersationē meā. o Spero aūt q; vsq; in finē cognoscetis. i. pfecte. p Sicut et cognouistis nos ex parte. i. imp̄fecte. hoc dicit q; receperant pseudo apls quos aliqui eoꝝ veris aplis cōparabāt. tm̄ apls sperabat de bono fine. s. q̄ pfecte cognoscent simplicitatē ⁊ sinceritatē suam ⁊ alioꝝ vere christi discipuloꝝ eam approbando: ⁊ falsitatem pseudo aploꝝ reprobando. ⁊ ad hoc subdit rationē. d. q Quia gloria vestra sumus. in quantum p predicationē nostrā cum adiutorio dei ad gloriā perducemini. r Et vos nostra. q; p predicationē quā vobis fecimus: gloriē premiū expectamus. s In die dñi nr̄i iesu christi. i. in die iudicij: que sua dicit: q; tunc voluntatē suā faciet oēs generaliter iudicando. t Et hac ꝓfidentia. Postq̄ apls captauit corinthioꝝ benīuolentiā ad excitandū eoꝝ attentionē. hic ꝓfiter ponit suā excusationē. Et diuidit in duas partes. q; primo excusatio sua ponit. secō explicatio subdit. sequenti ca. Prima adhuc in tres. q; primo recitat suā ꝓmissionē. secō ponit sup hoc sui accusationē: ibi: Cum aūt volui. tertio subdit suā excusationē: ibi: Fidelis deus. Circa primū sciendū q̄ in prima epla missa corinthijs ab apl'o: quā tm̄ nō habemus: ꝓmiserat apls corinthijs eos visitare anteq̄ intraret macedoniā: ⁊ iterum p eos reuerti de macedonia. postmodū ꝛo in secūda epla quā habemus: ⁊ est apud nos ꝓma vltimo ca. scripsit q̄ prius iret macedoniā q̄ corinthum. ⁊ sic videbat primc ꝓmissioni ꝓtrariare. ꝓpter qđ dicit: Et hac ꝓfidentia. i. q; satis puritatem ꝓuersatiōis mee cognouistis: ⁊ gloria mea estis. in hoc: in quā ꝓfidēs. v Volui prius venire ad vos. anteq̄ intrarem macedoniā. x Ut secundā gratiā haberetis. a me. s. gratiā visitationis paternalis post gratiaꝝ predicationis tpe vestre ꝓuersationis. hic est ordo primc ꝓmissionis: cui videt ꝓtrarius ordo secunde. y Cum ergo. Hic ꝓsequēter ponit sup hoc accusationē corinthioꝝ ꝓtra se: q; aliqui dicebant ipsum mutasse ꝓpositū circa dictū ꝓmissū ex animi leuitate. alij ꝛo q̄ hoc fecerat ex carnali affectione. ꝓpter qđ dicit: Cum ergo hoc voluissem nūqd leuitate vsus sum? mutādo ꝓpositū: vt mihi ꝓponitis. z Aut q̄ cogito sm carnē cogito. i. ex affectu carnali. a Ut sit apud me est ⁊ nō. i. duplicitas ⁊ falsitas: vt aliqui vestrū estimāt. b Fidelis aūt deus. Hic ꝓfr ponit suā excusationē. ⁊ diuidit in duas ptes. q; primo ponit cām falsā. secō asserit verā: ibi: Ego aūt. Prima adhuc in duas. q; duplici rōne ostendit se non fecisse ex aliqua duplicitate seu falsitate. ⁊ accipit prima rō ex officio predicandi sibi a deo imposito: cū quo nō stat talis duplicitas seu falsitas: sed requirit oīmoda veritas: q; tale officiū imponit a deo: qui est ipsa veritas p essentiā. Et hoc est qđ dicit: Fidelis autem deus. a quo sum apostolus institutus. c Quia sermo noster qui fuit apud vos. ⁊ ab ipso destruatur. d Non est in illo est ⁊ non. i. aliqua fallacia. e Dei enim filius iesus christus. qui est via veritas ⁊ vita: Joā. xiiij. f Qui in vobis per nos predicatus est. veraciter. g Per me ⁊ siluanū. iste est qui vocat silas: Act. xv.

Et timotheū

alio sum vobis mentitus. Et hoc credi põt: qz deus est fidelis: qui ꝓmisit doctores veritatis: vel deus verax est mihi in ℔ testis: ⁊ hoc est videl apud me esse est ⁊ nõ: sed deus est fidelis in ꝓmissis: qz in illo toto nro sermone q fuit apud vos nõ est est ⁊ nõ. i. mẽdaciũ. In nro sermone nõ fuit est ⁊ nõ: qz in illo dei filio. i. in eius ꝑdicatione: q dei filius est ꝑdicatus ꝑ nos: non fuit est ⁊ nõ: sed est. i. affirmatio veritatis tm̃ fuit ī illo: q si mẽdaces essem⁹: ⁊ ipse: qz qõ docuit: tm̃ ꝑdicamus. Verax est dei filius: qz ꝓmissiões dei: in illo. i. ꝑ illũ sunt: est: vel etiã. i. veritas ⁊ cõpletio: qz i illo cõplete ⁊ exhibite sunt: ⁊ nõ est credendũ q mẽdax sit: ꝑ quẽ pr̃ verax apparuit. Et qz ꝓmissiões dei ꝑ xp̃m sunt iplete: iõ nos ꝑ ipsũz dicimus deo amen. i. veracẽ esse. Et q xp̃s ⁊ deus sunt veraces ẽ ad gloriã nr̃am: qz ꝑ hoc ꝓbamur vera prædicare. Nostrã dico: nõ tm̃ nob tribuo: sed deo: qz qui cõfirmat est deus.

Vobiscũ in christo. Tunc si vos estis firmi in xp̃o magis ꝓstat de nobis q ꝙs vos ꝓfirmati estis.

Ego aũt. ℙro lenitate vel terreno cõmodo nõ dimisi ℔ parcẽs. Spi-

Nicolaus

a Et timotheũ nõ fuit in illo. s. xp̃o. b Est ⁊ non. i. aliqua duplicitas. c Sed est in illo fuit. qz oẽs ꝓmissiões p̃tibus factas a deo fideliter adimpleuit. d Iõ ⁊ ꝑ ipsũ amen deo. i. fideliter ꝓfitẽdo ei⁹ fidelitatẽ. e Ad gloriã vestrã. quã ꝑ ipsuz ꝓsecuturi estis certitudinaliter: nisi fuerit defectus ī vobis. f Qui autẽ. ℔ ponit sẽa rõ q̃ accipit ex vsu dicti officij. nã apls p̃ dicando loq̃bant ex spũli motiõe spũs sci: Matth. x. ca. Nõ eni vos estis q loqm̃ini: sed spũs p̃tis vr̃i q loq̃t in vobis: ⁊ hoc mõ nõ põt hõ mẽtiri: lz hoc possit qñ loq̃t ex seipso. ⁊ hoc est qđ dicit: Qui aũt ꝓfirmat nos vobiscũ in xp̃o. i. spũs scũs q ꝓtũgit mẽbra ecclesie admutẽh capiti. g Qui vnxit nos. gfa sua. h Et q sig. nos. signo crucis in baptismo ⁊ ꝓfirmatiõe. i Et dedit pi. spi. in cor. nr̃is. de rõne pignoris duo sunt. s. q tantũ valeat quãtũ res ipsa cuius est pignus. scõ q non habeẽ res cuius est pignus nisi in spe. ⁊ sic in p̃nti spũs scũs est pign⁹ fact⁹ in scis btitudinis eterne. eq̃lis eni bonitas est rei quã expectamus in futuro q̃ est ipsa trinitas. eadẽ eni bonitas est in vna ꝑsona q̃ in trib⁹. ⁊ supplẽdũ est q hõ loquẽs ex spũs sci ihabitatiõe ⁊ motiõe: vt sic nõ põt falsũ dicere. k Ego aũt testẽ. ℔ ꝙñr ponit cãz verã q̃re nõ venerat ꝙm ꝓmissi formã: ⁊ ꝓfirmat dictũ suũ duplici iuramẽto. s. attestationis. d. Ego aũt testẽ deũ inuoco. ⁊ execratiõis: ibi: l In alaz meã. i. in piculũ aĩe mee. m Ut par. vob nõ veni vl. corinthũ. i. postq̃ a vobis decessi. dicit aũt parcẽs vobis. sciebat eni eos ꝓtũc male corrigibiles. ⁊ sic ex aduẽtu suo ad corrigẽdũ potuisset oriri inter eos seditio ⁊ maius piculũ. n Nõ qz dñamur ⁊c. ℔ dicit apls. qz posset aliqs de corinthijs dicere q apls loq̃rẽ multũ dñatiue dicẽdo: ℙarcẽs vob. iõ ℔ excludit: dicẽs: Nõ qz dñamur. q. d. nõ dixi ℔ vt dñs vester. o Sed adiu. su. gaudij vr̃i. qđ expectatis. p Mã. i. qz. q Fide stat̃. i. imobiles ī vitate catholica: ⁊ ñ ex coactõe aliq̃.

C. II.

r Tatui aũt. ℙostq̃ apls posuit suã excusationẽ. ℔ ꝙñr explicat cã s exprimẽdo dupliceẽ cãz ꝓpter quã nõ venerat corinthũ ꝙm formã ꝓme ꝓmissiõis. sẽa ponit ibi: Ego aũt venissẽ. Pria cã est: qz sic d ictũ est timebat ne ex suo aduẽtu pctus euenisset: ⁊ sic tristiciã sine vtilitate habuisset: quã explicat duplicit. ꝓmo in gnãli. scõ in spãli: ibi: Sigs aũt. Circa ꝓm sciẽdũ q sic dictũ est apls timuit ne ei⁹ aduẽtus esset inutilis imo nocuus rõne dicta. ⁊ sic habuisset tristiciã sine vtilitate. ꝓpter qđ disposuit nõ venire sed magis scribere ep̃lam ꝓmissã reuocatur⁹ eos ad pniaz: vt sic cũ veniret: eos ad correctionẽ dispositos inueniret: ⁊ sic mãz gaudij ex pnia eoz haberet. p qđ ꝓz q dilatio sui aduẽtus fuit valde rõnabilis. ⁊ ℔ est qđ dicit: Statui aũt. i. firmiter disposui. s Hocipsũ apud me. i. tũc ad vos nõ venire ꝑsonaliter: sed magis scribere. t Ne iterũ in tristicia. tã ex pte ritualis tũc dispositũ nõ implet: qñ ꝓuidentius aliqđ ad salutẽ meditar.

Non qz dñamur. Ne indignarentur quasi de dominio eo q dixerat parcens vobis nõ veni. subdit: Non qz domi. ⁊c.

C. II.

ſ Tatui. ℙarcens nõ veni: sed statui ℔ idẽ qđ cũ ꝓmã misi ep̃laz sz ne iterũ venirẽ: vel iterũ esset tristicia: sicẽ fuit auditis cor. pctis.

Si eni ego ⁊c. Lor rigẽdo: increpãdo ãcũq̃ mõ vel ꝑ ep̃laz vr̃ pristiã. Et quis ⁊c. q̃si ⁊ vos me ꝓtristatis: nisi q cõtristat ex me. i. ꝙm meã voluntatem vt peniteat.

Cõfidẽs. Quasi. vidẽte q̃ ne frustra ꝓfidã: qđ meũ gaudiũ erit ⁊ vos de betis facẽ qđ ad meũ gaudiũ spectat: qz meũ g. ⁊c.

Nõ vt ꝓtri. sz ut ſ. Amb. Ad ℔ eni corripiebat vt ofidẽt q̃ ãore illos diligẽt: de q̃r pctis plus illis dolebat. qui si ℔ affectu corripit: ꝓtristat: insultat eni: q si ꝏdolet fratri.

Siqs aũt c. ℙrecipit fornicatorẽ illũ quẽ ꝑus sathane tradẽdũ iudicauerat recipi: qz correct⁹ erat. ℬ

Sz ex pte. Nõ oib⁹ onus tristicie ipono ꝓpt illos q de pctis doluerũt.

Obiur. hec. Que etsi tpis q̃ntitate vl̃ alio mõ si

de lyra

mea q̃ vestra. v Veni rẽ ad vos. rõne predicta. x Si eni ego ꝓtri. vos. corripiendo indispositos. y Et qs est q me letificet: q. d. cristẽs apud vos ꝓsolari nõ possum nisi a vobis. cõtristatus aũt nõ põt aliũ letificare. iõ subdit: z Nisi q ꝓtristat ex me. i. vos ꝑ me ꝓtristati si tũc venissẽ. qđ nõ fieret: sed magis oppositum. a Et hocipsũ scripsi vobis vt nõ cũ ve. tri. super tri. habeam. fuit eni ꝓmo ꝓtristat⁹ de pctõ eoz. scõ magis ꝓtristatus fuisset de incorrigibilitate eoz. b De qb⁹ oportuerat me gaudere. inueniẽdo vos penitentes. c Cõfidẽs in oibus vobis. ⁊ ℔ vobis scribo ꝓfidẽs q sic vos disponet ꝑ pniaz q ide habeã gaudij mãz. d Quia gaudiũ meũ oiuz vestrum est. i. ꝙsurget de bono oiuz vestrum. e Mã ex multa tribu. ⁊ an. cordis. angustia ẽo ꝓprie est in mẽte ex q̃ redundat tribulatio carnis in corpore: ⁊ vtrũq̃ ꝓtigerat apl̃o ex corinthioz pctõ. iõ subdit: f Scripsi vobis. reuocãs vos ad pniaz. g ℙer multas lachrymas. a me fusas ꝑ expiatiõe pcti vestri. ⁊ qz aliqs posset credere q hoc scriberet ad eoz ꝓfusionẽ ⁊ tristiciã. iõ hoc remouet. d. h Nõ vt ꝓtristemini. supple hec scripsi. i Sed vt sciatis quã charꝭ habeã. erga oẽs fideles. k Abũdãtius in vob. qz illos ꝓuerterat ad fidẽ. vt pz ex supradict. ꝓpter qđ magis ꝙlebat ꝑ eis. ⁊ loq̃t sic apls: vt magis moueant amore q̃ timore. l Sigs aũt. Hic ꝓñr ponit cã suc tristicie in spãli de quodã qui eum ꝓtristauerat. s. ille enormis fornicator qui vxorẽ patris sui habebat: vt hz. i. Corint. v. Et diuidit in duas ptes. qz ꝙmo ostẽdit qualitẽ eũ ꝓtristauit. scõ de pena ei⁹ agit: ibi: Sufficit illi. Circa ꝑm dicit: Sigs aũt ꝓtristauit me. ⁊ accipit hic si pro qz: qz ille nepharius ꝓtristauerat eum m Nõ me ꝓtristrauit. s. totaliter. n Sed ex pte. i. ꝙm qd. est eni duplex tristicia. Una q̃ absorbet ⁊ deiicit rõnẽ. ⁊ ista ꝙm pbm nõ cadit in sapiẽtẽ: nec fuit in apl̃o. Alia q̃ aliquãtulũ turbat rõnẽ: qñ qs turbat de malo alicuius. ⁊ ℔ fuit in apl̃o. tm̃ qz letabat de bonis alioz. iõ subdit: o Ut nõ onerẽ oẽs vos. ꝙponẽdo vobis oibus hoc onus. s. q ꝓtristaueritis me. naz multi vestrũ me letificauerũt ex sua bona ꝙuersatione. p Sufficit. Hic ꝓñr apls agit de pena illi⁹. ⁊ qz pene medicine sũt ꝺ morbũ pcti. iõ securi⁹ est de pena debita remittere q̃ cã aggrauare. sicẽ securi⁹ est vti medicina debili q̃ nimis forti. ꝓpter qđ dicit pbs. v. ethicoz: q epicheices ẽ diminutio penaz. ⁊ sic facit ℔ apls. ⁊ ad ℔ alios inducit. d. Sufficit illi q hmõi est. s. dicto fornicatori. q Obiurgatio ℔ q̃ fit a pluribus. i. q̃ ẽ tã manifesta sicẽ est sepatio a cõitate p excõicationẽ. qđ factũ fuit de illo fornicatore: qz traditus fuit sathane ad affligendũ ad horã: vt hz. i. Corint. v. Si eni durius corrigeret: posset desperare qđ ẽ pessimũ. iõ subdit: r Ita vt ecõtrario magis donetis. aliqđ remittendo de pena debita ꝓpter piculũ desperationis.

Et ꝙsolemini.

ſ. i. mẽdaciũ.

ſ vos contristans

ſ nullus nisi qui contrist. ex me. quod melius sit ꝑ epistolam q̃ per presentiam

ſ de incorrectione ſ de peccatis ſ de vobis.

ſ in libro vite scriptis vel discernit ab aliis signo crucis ſſ spiritum sanctum in aram vel dona sunt pignus q̃ spũs est in eis

ſ aperit quare non venit ad eos sicut dixit.

ſ ne putent se contemptos

ſ nõ solũ ꝓtra corp us sed etiã ꝓtra ſ simentior

ſ ne ꝓtristaret multos ſ ne eo aspert ore incorrecti verterent in seditionẽ: vult ergo ꝓius mitigare

ſ primã vicẽ posq̃ a vob discessi ſſ ideo dico parcẽs ſ nõ quia dominium ⁊ coactionẽ paciatur fides

ſ q volũtatis ẽ: nõ necess taz ſſ si vultis cooperari.

ſ eterni: vel quia gaudebunt emendati.

ſ que per dilectionem operatur: non dominio

statis. C. II.

Tatui autem hocipsum
ſ apud me: ne iterum in

ſ vel ꝙm aliã ſam veritas ⁊ cõpletio

ſ per quos manifestatur hoc

ſ in vera predicatione ſſ iudeos ſ qz gentes cum iudeis confirmate sunt

ſ in vera ꝑdicatione christi ſ in reges ⁊ sacerdotes per spiritum in baptis. vnde petrus: nos sumus genus electum regale sacerdotium ſ est.

ſ in libro vite scriptis vel discernit ab aliis signo crucis ſſ spiritum sanctum in aram vel dona sunt pignus q̃ spũs est in eis

ſ ꝙñ gaudeo: vos gaudetis

ſſ tristiciã habui ſ laboribus vigilãdo ꝓ vobis ⁊ oraſ cura dolore ſ primam epistolam

ſſ que indicio sunt: quid intus esset ſſ hec refero

ſ ꝑ memoriã eoz ſſ qđ desideriũ emẽdandi

ſ vel habeã ſſ oñsam: qz oẽs vt se diligit.

ſ q̃ putaueritis.

ſſ quibus de iure meo cessi ſ ſicut ille fornicator

ſ per lachrymas scripsi:

ſ ꝙm

ſ nõ oẽs ut hoc oibus nõ ponã: qđ reprehẽsorie dr: vel illos onere: qui nõ doluerũt de peccato

ſſ q tã grauiter deliquit ſ qz talis facile despe

ſſ q quãto a pluribus tantomagis donandum

satis digna pena videt: in hoc tñ nō est parua estimanda q̄ sit a plurib⁹ quibus ꝯgregatis sathane traditus est. Magnū vtiq; dolorē patit: qui de lictū suū plures videt horrere: Et ita sufficit q̄ a plurib⁹ obiurgatus.

Donet & ꝯsolemi. Recte hoi pro peccato afflicto ignoscere & subuenire p ꝯsolationes p̄cipit. Si enī correctus in aio volet mor̄ habet fructū: hec est enim vera penitētia cessare a peccato.

Cōsolemini. Per verba dñi p ꝓphetā dicētis: Nolo mortē peccatoris: sed vt conuertat & viuat. Et item: Quacūq; hora ingemuerit pctōr oīuz iniqtatū ei⁹ nō recordabor.

Jō enī & sc. v. ut c. e. Cū ꝓpter eū recipiendū scripserim: & propter hoc etiā scripsi vt quos expertus sum mihi obedientes in eiectione: cognoscā an in oībus obedientes.

Ut nō circūuenia. Jdeo debemus ꝯdonare ne decipiamur a sathana q̄ nimiā asperitatē. Sepe enim propter asperiores animaduersiōes in desperationē infirm⁹ p̄cipitat.

Cū aūt ve. Post interpositionem de recipiendo fornicatore redit ad ip̄os ostendēs q̄ sicut culpa eor̄ fuit q̄ nōvenit corinthum: sic q̄ non ꝓfecit in troade: dum apud eos impeditus morat tytus: sine quo non poterat ibi ꝓficere: q: forsan lingua eorū tytus expressius uti poterat.

Eo q̄ nō inue. ty. Quia solus nō poterat & fideles instruere: & perstrepentibus incredulis repugnare.

Deo aūt. Hactenus de tribulationibus & cuius culpa non venerat. Hic incipit se cōmendare & pseudo deprimere.

Odorē notitie. Jd est christum qui velut odor procedens a patre notificat eum inuisibilem sicut aliqua res que non videt: p odorem cognoscit & in quo loco sit intelligit: Vel miracula vel doctrine verba quibus ad notitiam eius venitur.

Bonus odor. Scilicet vt olim hostia legalis: ita modo predicatio vera: & sincera fama apostolorum.

Dei patris odor: christus: odor christi sūt apli.

Odor christi apostoli in quor̄ vita & predicatione christus ostendit: nō blasphemat. Sic de malis dī: Nomē dñi p vos blasphematur inter gentes.

Ambro. Predicatione christi dicit odorez: q: sicut que nō vident cognoscunt p odorē: ita inuisibilis deus p ꝓdicationē christi intelligi voluit.

Aug⁹. Iste bonus odor significat in scriptura nominatis quibusdaz aromatibus & vnguētis. Dicit enīz dñica sponsa: post odorem vnguentorū tuorum curremus. ꝓpter hunc odorem dicitur in euangelio: Et facto alabastro vnguenti domus impleta est odore. i. mundus impletus est bona fama et doctrina christi et apostolor̄. Odor iste vegetat diligentes: necat inuidentes. q. qui inuidet fame christi vel pauli: bono odore morit: qui eam diligit viuit in bono odore. Si nō eēt claritudo scōr̄ iuidia nō surgeret ip̄or̄: sed si qui tales pequēdo frāgūt ampullā: odor vnguēti amplius diffundit.

Odor mortis. Ut de nostra predicatione p-

ecōtrario magis donetis & cōsō/
dauid & aliōr gbus indulta ē venia
ſ eū ſ gnimis asperā penitētiā desperās
lemini: nē forte abundātiori tristi
ſ a diabolo ſ vt velit vti seculo.
cia absorbeat qui est eiusmodi.
ſ ne obsorbearur ſ qui possem iubere
Prōpter quod obsecro vos vt
ſ ꝯdonādo ei qō & debeg̃ †ſ vel lo. ††ſ quā habui.
cōfirmetis in illum charitatem.
stis eijciendo eu ſ nunc
Jdeō enim & scripsi vobis vt cō/
ſ quo animo fecerit⁹ eijciendo eum
gnoscam experimentu vestri: an
ſ obsecro
in omnibus obedictes sitis. Cui
ꝯdonare debetis aūt ſ ꝯdonaui qō bñ potui.
aūt aliquid donastis: & ego. Nā
ſ sicut alij apli. †† q: si temere hoc fcm̄ ē & passi
& ego quod donaui: si quid do/
ſ feci †† ac si ipse xp̄s ꝯdonare tunc irrita vi-
deat hmōi ꝯdonatio: q̄ ꝓpter amicos
naui ꝓptervos in ꝑsona christi
† ſ vt faciat eum desperare
ut nō circūueniamur a sathana.
ſ qui quos consentiendo nequit decipere: facit
nimis asperos ſ astutias
Nōn enim ignoramus cogitatio
ſ parcens vobis non veni corinthum
nes eius. Cum venissem aūt tro/
ſ predicandum
adez propter euangelium christi

ſ corda parata ſ operante deo
& ostium apertū esset mihi in dō
ſ non potui satisfacere voluntati mee
minō: nōn habui requiē spiritui
ſ ibi sicut ꝯdixeram⁹ †ſ g impedit⁹
apud vos nō venit illuc ſ g ibi erat necessarius
meo: eō q̄ nō inuenerim titum
†ſ g erāt ꝯuersi ſ in gbus ostiū apertū
fratrem meu: sed valefaciēs eis
† ſ z nō inutiliter q: ibi q̄si triūphator⁹ extiti
prōfect⁹ sum macedonia z. Dēo
ſ ago †† triumphare facit
autē gratias qui semp triūphat
ſ in ꝓdicatiōe xp̄i: q̄ prep̄at corda ad credēdū.
nos i christo iesu: & odorē notitie
† ſ non per pseudo † ſ vbicunq; predicamus.
sue mānifestat per nos in oī loco
ſ p nos †† suauis deo: & si nō ita vobis vide
quia christi bon⁹ odor sum deo
ſ bon⁹ & hoc respectu: g inde saluat. & eor̄ q̄ ptēnen
tes pereūt: q: bona intēnōe facimus ſ misericordia
in his qui salui fiūt: & in his qui
ſ iudicio †ſ deo bon⁹: & hoib⁹ alijs videmur odor
morti ſ ſ iuidie & male opinionis ducēg̃ i mortē eternā
pereūt. Alijs quidē odor mortis
†ſ dilectiōis & bōe opiniōis ducētis eos i vitā eternā
ſ mortē: alijs aūt odor vitē i vitā.
ſ n os sum⁹ odor: & p nos hec deus opat & ad hec &c.
ſ sicut nos veri apli q̄si nullus ſ pseudo aplor̄
Et ād hec quis tā idone⁹? Nōn
††ſ falsa admiscētes p voluptate de nō ple ꝓdicantes
enīz sumus sicut plurimi ādulte
†ſ sincera intētōe nō p q̄stu & sine admixtōe corruptōis
rātes verbū dei: sed ex sinceritate

de nostra predicatione p-
cedat mors: inde ruentibus in eternam damnationem.

Sicut plurimi. Ambro. Hic pseudo aplos tangit: qui corrupta doctrina veritatē violabāt: de qbus esaias ait: Caupones tui vino aq̄ miscēt.

de lyra

& propter hoc apostolus tunc nō remansit in troade. ſō subdit: q Sed valefaciens eis. i. fratribus christianis. r Profectus sum macedoniā. hoc autem scribit apostolus corinthijs: quia tunc tytus erat apud eos ad sedandum eorum dissensionē. & sic erant in causa dilationis aduentus apostoli ad eos. s Deo autem gratias. Hic consequenter apostolus ostendit itineris sui fructum. Et diuiditur in duas partes. quia primo fructum hunc ostendit. secundo ab hoc fructu falsos apostolos excludit: ibi: Et ad hec. Circa primum dicit: Deo autem gratias. nam omnis operatio bona principaliter deo est attribuenda. t Qui semper triumphat nos. i. facit nos triumphare de hereticis per disputationez: Act. vj. Non poterant resistere sapientie & spiritui qui loquebat. & de persecutoribus facit nos triūphare per patientiā: ſm illud: Nobile vincendi genus est patientia: vincit qui patitur: si vis vincere disce pati. v Et odorem notitie sue manifestat per nos. notitia ꝑo de deo habita per scientias humanas solum illuminat intellectum: vt q̄ deus est vnus: imutabilis: eternus: & huiusmodi. sed notitia de deo p sacram scripturam habita: vt q̄ deus est redemptor: glorificator: & hmōi: inflāmat affectum. propter qō est odorifera: Cant. j. Curremus in odore vnguentor̄ tuor̄. x Quia christi bonus odor sumus deo. predicando christi doctrinā exemplo & verbo ad honorē dei: differenter tamen bonis & malis. ideo subdit: y Alijs quidem. i. malis.

z Odor mortis in mortē. q: ex hoc mouent ad inuidiā & odiū ꝓtra nos ꝓdicantes: q̄ mortificant animā gr̄am auferentes & ducūt ad mortē eternā. a Aliis aūt. i. bonis. b Odor vite in vitā. q: p hoc inducunt ad dei dilectionē: que viuificat hic p gratiā: & ducit ad beatā vitā. c Et ad hec. Hic ꝓsequēter ab hoc fructu falsos aplos excludit: dicens: Et ad hec. i. ad predicandū hanc doctrinā tam sanctā & purā. d Quis tam idoneus: quasi dicat. pseudo apli quos recepistis nō sunt hmōi: sed veri apli iesu xp̄i. Qō probat ꝓiter dicens: e Non enī sumus. s. nos veri apli. f Sicut plurimi. s. pseudo apli. g Adulterantes verbū dei. Adultera enim dī mulier que semen suscipit ab alio q̄ a ꝓprio viro. semen aūt est verbum dei: Luce. viij. qō ꝓpter dei gloriā & honorē suscipiendū est ad predicandū & iō qui ꝓpter questū vel vanā gloriā illud predicant: adulterant: qō faciebant falsi apostoli. h Sed ex sinceritate. i. pura intentiōe nos veri apli predicamus. Quod debet fieri propter tria que subduntur: cum dicitur:

Sicut ex

Nicolaus

a Et ꝓsolemini. ingerendo eor̄ exempla qui sustinendo penam pro suis peccatis patienter: ꝓsecuti sunt gratiā dei & aliqñ maiorē q̄ haberent ante lapsum. b Ne forte abundantiore tristicia absorbeat. p desperationē: vt dictū est. c Propter qō obsecro vos vt ꝓfirmetis in illū charitatē. vestrā: ostendendo ei signa charitat̄. d Jdeo enī & scripsi vobis. supple ista. e Ut cognoscā experimentū vestrū. i. experientiā facti vri. f An in oībus obedientes sitis. hoc dicit q: prius mandauerat ipsū puniri & obedierūt. & mō mandat aliqd de pena remitti: qō si faciēt: apparebit eor̄ obedientia pfecta. & q̄ debeant hoc facere ostendit: dicens: g Cui aūt aliquid donastis & ego. qñ enī ipsi remiserūt aliquā penā debitā alicui: & rogauerāt etiā aplm q̄ ipse remitteret: ipse acqeuit petitioni eor̄: tñ cū discretione. ideo subdit: h In persona christi. qui non potest errare. aliqñ enī remittere nō expedit honori christi & ecclesie. i Ut nō circūueniamur a sathana. i. vt nō decipiamur a diabolo: qui aliqñ tentat prelatos de nimis aspera correctione sub specie zeli iusticie: & aliqñ de nimis parua sub specie misericordie. iō subdit: k Non enī ignoramus cogitationes eius. s. sathane. qō intelligendū est in generali. q: semper intendit hoies decipere. in speciali ꝑo nō possunt sciri nisi a deo & ab eo cui reuelauerit. l Cū venissem aūt. Hic ponit scōa causa dilatiōis aduent⁹ apli apud corinthios: que est ne fructus maior impediret apud alios. Circa qō ostendit ꝑmo sui itineris ꝓcessum. scōo ꝓcessus fructū: ibi: Deo gratias. Circa primū dicit Cum venissem autem troadem propter euangeliū christi. i. propter predicationem euangelii. m Et ostium mihi apertum esset. i. corda deuotorum cum deuotione parata. n In domino. i. per dñm. hoc dicit: quia oportet q̄ prima preparatio ad gratiā sit a deo: ſm q̄ dicitur Treñ. v. ca. Conuerte nos domine ad te & conuertemur. o Non habui requiem spiritui meo. i. voluntati mee in christo firmate: quia videbam corda parata ad audiendum & predicare non poteram. & huius causam subdit: cum dicit:

p Eo q̄ non inuenerim tytum &c. duo enim iminebant apostolo fienda. s. resistere hereticis & infidelibus: & predicare volentibus audire. vtrūq; ꝑo per se sufficienter facere non poterat: sed si tytum inuenisset: per se restitisset aduersarijs: ad quod requiritur maior scientia. & per tytū predicasset: quia ad hoc sufficiebat: & erat magis eloquens in lingua greca: ꝫ cui apostolus omnes linguas sciret loqui: tamen magis facundus erat in hebrea.

In christo. Mūꝯ eū excedentes: vt qui de lege agūt legalia p̄dicātes.

Accipimus. Quia sciebat eos sinistre accipe suā C. III.
i cōmēdationē sicut ꝛ in p̄ma epla: quasi suā glām q̄reret. Incipit cō
tra eoꝝ opinionem ostendere se non suam gloriā: sed dei querere.

Scripta nō atramento. Id est: q̄ estis rep̄sentatio xp̄i ꝛ mea hoc est
firmiter scriptuz in cordi-
bus nr̄is: nō delebiliter:
vt qđ atramento scribit:
Vel non retris notis: vt
pseudo q̄ hēses iterserūt.

Spū dei. Id ē spū
scto docēti instructi estis
a per quē diffūditur chari
tas in cordib⁹ nr̄is: qui i
euāgelio dī digitus dei.
Hoc digito scripta ē lex
vet⁹ in tabulis lapideis.
Noua diffusa est in cor-
dib⁹ hec lex est charitas
dei. Illa lex operū litte-
ra occidēs p̄uaricatoꝛez.
Ista fidei viuificās dile-
ctorē: Ibi lex extrinsecus
posita est qua iniusti ter-
renī: Hic intrinsec⁹ posi
ta qua viui iustificarenī.
Ibi in tabulis lapideis
digit⁹ dei operatus est: vt
significaret duricia coꝛ-
dium illi⁹ ppli. Hic idez
digit⁹ in cordib⁹ holum
opat⁹ est vt voluntas p̄m-
pta ꝛ intelligentia capax
significaretur.

Non in tabulis lapi-

†ſ quinos docuit †ſ ꝛ hoc facimus ſ. i cā eius so-
lum ſ vt ei placemus
sicūt ex† deo⁹ cōram deo in chri-
sto loquimur. C. III.
ſ quasi semp in hoc noui. ſ sicut in p̄ma
i Accipimus iterum nos-
ſ non deum ſ istis laudibus
metipsos commendare?
ſ putat egere
Aut nunquid egemus sicut qui-
ſ pseudo ſ quos nulla virtus commendat.
dam commēdaticijs epistolis ad
ſ ab alijs missis ſ ad alios † ſ nō egemus quia ſ instituti a nostra
vos aut ex vobis? † Epistola nr̄a
ſ in quibus scientia ꝛ vita mea rep̄sentatur' alijs.
† ſ quia semper habeo curam de vobis
vos estis † scripta in cordibus no
† ſ q̄ p nos insitit uti ſ q̄ vos discūt nos imitari.
stris † quē scitur ꝛ legit ab omni
ſ nos ſ omnibus
bus hominib⁹: mānifestati: quo
ſ in hoc ſ dum mihi similis ꝛ xp̄o vel xp̄s p̄ncipaliter vos scripsit: nō ego † ſ qz nr̄o ministerio operat
niā epistola estis christi: † mistrā-

deus in vobis
ta a nobis: ꝛ scriptā nō atramen
†ſ ꝛ illustratiōe ſp̄ūs dei q̄ intus scribit ſ q intus scribit viuit ſ eterni †ſ nō in duris cordibus hūanor⁹ notas: nec sentientibus vt vetus lex.
to: † sed spiritū dei viui. † Nō i tā
† ſ latis ex charitate.
bulis lapideis: ſ ꝛ in† tabulis coꝛ-
ſ qz intelligūt ſ mollibus qz hūt affectū implendi.
dis carnālib⁹. Fiduciā autem
ſ qđ nō veteres †ſ p quē nobis hec p̄stō data
talez habemus † per christum ad
ſ ita † prefert deum apo stolice dignitati.
deū. Non q̄ sufficientes simus
ſ saltem ſ boni †ſ qđ sit ex nostra parte nos defendens quasi ex nobis p̄cedat
cogitare aliquid ā nob† quāsi ex
nobis: ſ sufficiētia nostra ex deo
†ſ ītē alia cōmēdatio † ſ perfecta scientia ꝛ vita
est. † Nūi ꝛ idoneos nōs fecit mi
ſ pseudo veteris †ſ nō existētis in lra tm̄ docē-
tes: sed spū adiuuāte: q̄ p nos datur
nistros noui testamēti † nō litterā
ſ sine spiritu
sed spiritu. Litterā enim occidit:

dō lra occidēs: eo q̄ lex mala sit: ſ qz p̄hibēs pctm̄ nō viuificat hoies: ſ auget ꝛcupiscētiā: ꝛ pctm̄ p̄uaricatiōe accumulat: nisi liberet gra p legē fidei.
Apparet ḡ lre vetustatē: si desit nouitas spūs reos facere poti⁹ hoies cogni
tione pcti: q̄ liberari a pctō. Vñ q apponit sciam apponit dolorē: non qz
ipsa lex malū est: ſ qz mādatū bonū habet tm̄ in lra demōstrāte: nō in spū
adiuuāte: qđ mādatū si sit timore pene: nō amore iusticie seruiliter: fit nō li
beraliter: ꝛ tō nec fit: Nō enī fructꝰē bon⁹ q de charitat̄ radice nō surgit. Si
p̄o adsit fides op̄as p dilectionē fit delectatio boni: q̄ nō lre ſ spūs bonū ē.

Nicolaus

a Sicut ex deo. i. sicut missi a deo sum⁹: cui⁹ nūcij ꝛ ministri debēt ē pu
ri: Lxiiij. ca. Sancti estis qm̄ ego sanct⁹ sum. Et sic habet p̄mū. Secun
dū tangit. cū dicit: b Loquā deo. i. ipso vobis assistente: in cui⁹ p̄sentia
oportz loq pure ꝛ sētē. Tertiū. ibi: c In christo logmur. id est de x̄po:
qui est purissim⁹. Et sic patz q̄ p̄dicatio nostra debet esse sincera rōne mit-
tentis: assistentis ꝛ materie predicabilis. C. III.

d Accipimus. Postq̄ apls p̄parauit animos audiroꝛ. hic coseq̄tē
i ter p̄sequit p̄ncipale p̄positum de ministris ecclesie pertractando
Circa qđ sciendū q̄ p̄mo bonos cōmendat. secūdo malos vitupe
rat. x. ca. Prima adhuc in duas. qz p̄mo cōmendat noui testamenti mini-
sterii. secūdo exhortat ad huiusmodi ministerij vsū. ca. vj. Prima in tres
qz p̄mo cōmēdat ministeriū noui testamēti ex ei⁹ dignitate. secūdo ex vsu.
ca. sequēti. tertio ex fine ca. v. Prima adhuc in duas. quia p̄mo remouet
quandā obiectionē. secūdo ponit ministroꝝ ecclesie cōmendationem. ibi:
Qui ꝛ idoneos. Circa p̄mū sciendū q̄ cū paulus esset vn⁹ de ministris ec-
clesie: posset aliqs obijcere q̄ ipse vellet scipsum cōmēdare ꝛ p̄priā laudem
q̄rere. ministros ecclesie cōmēdādo. Hoc aūt remouet apls duplicēter: ostē
dens p̄mo q̄ talib⁹ nō indigebat. secō q̄ eā nō querebat. ibi: Fiduciā aūt.
Dicit igit: Incipim⁹ iterū nosmetipsos cōmēdare: q. d. nō: ꝑ ad manife-
stationē veritatis ꝛ reprehensionem falsitatis hoc dicimus ad honorem dei.
e Aut nū qđ egenus sicut quidā. i. falsi apli. f Cōmēdaticijs epistolis. i. ad nostrā cōmendationē. g Ad vos. i. missis ab alijs. h Aut
ex vobis. missis ad alios. tales enim epistolas impetrabāt falsi apostoli. ad
magis ext⁹ quendū questū. quasi dicat apostol⁹. talib⁹ nō indigemus. Et
subdit causam hui⁹ dicens: i Epistola nostra. i. nostre dignitatis ma-
nifestatiua. k Vos estis. qui per me estis ꝛuersi ad fidem: l Scri-
pta in cordibus nostris. quia recentem memoriā de ipsis iugiter habebat:
m Que scit. inq̄tū notū est oib⁹ q̄ a me estis instructi. n Et legitur.
inq̄tū ex̄plo vestri excitant ad bonū alij: ꝛ ad reuerentiā vestri. sed qz con
uersio infidelitū. p̄ncipaliter est attribuēda deo. aplis ꝛo ministerialiter tm̄.
Ideo subdit: o Manifestati qm̄ epla estis x̄pi. tāq̄ p̄ncipaliter opantis.
p Ministrata a nobis. qz ministerialiter coopati sumus. q Et scri
pta nō atramēto. qđ est delebile: r Sed spū dei viui. id est spū sancto
viuificante coꝛda. s Nō in tabulis lapideis. sicut lex moysi: t Sed
in tabulis coꝛdis. id est in cordibus per charitatē dilatatis. v Carnali
bus. i. tractabilib⁹ per obedientiā promptā. x Fiduciā aūt. Ostenso q̄
hominū cōmendatione apostol⁹ non indigebat. hic cōsequenter ostēdit q̄
eam nō querebat: per hoc q̄ quicquid agebat boni: non sibi sed deo attri-
buebat. ideo dicit: Fiduciam autē talē habem⁹. id est audaciā sic loquēdi:

de lyra

y Non q̄ sufficientes sim⁹ cogitare. qđ est minus q̄ dicere vel facere. ꝛ
per cōsequens si istud, qđ est minimū in humanis actib⁹ deo attribuit: ꝛ il-
lud qđ est maius. z A nobis, quasi ex nobis. q. d. licz enim agam aliqđ
per liberū arbitriū. nō tamē ex me. qz liberū arbitriū nō est causa sufficiēs
boni operis sine diuine motionis. ꝛ sic liberū arbitriū saluat. cum dicit: A
nobis. ꝛ gratiam dei cōmendat. cuz dicit: a Quasi ex nobis. ꝛ sic tol-
litur duplex error. Unus illoꝝ qui dixerūt liberū arbitrium nihil agere in
meritorio ope: sed totū esse a deo. qz taliter nō esset remunerādū. Alius est
error Pelagij dicētis q̄ inchoatio boni op⁹ est a nobis. cōsūmatio autē
a deo. qui tollit per hoc qđ dicit hic: q̄ in bona cogitatiōe de⁹ operat. p̄n-
cipium aūt boni operis ex pte nostra est cogitatio ipsa. motio aūt p̄mi mo-
uentis requirit in mouentib⁹ secūdis: qui disponit oia suauiter. ꝓpter qđ
mouet oia ad fines suos cōsequendos ſm conditionē nature ipsoꝝ. ꝛ ideo
illa quoꝝ natura est vt sint libere volūtatis. libere mouet ad act⁹ suos. sez
creaturas rōnales. alis aūt non libere. ꝛ accipit hic libere ꝛ nō libere ꝓut
motus est in creatura. qz ꝓut a deo est: libere facit quicqđ facit. b Qui
ꝛ idoneos. Remota obiectione. hic cōsequēter cōmēdat ministros eccle.
ꝛ p̄mo q̄tum ad officij dignitatē. secūdo q̄tū ad cognitiōis excellentiaz.
ibi: Nostes igit. Prima adhuc in duas. qz p̄mo ostendit noui testamenti
ꝛ veteris differentiā. secūdo ex hoc arguit ministroꝝ noui testi dignitatē.
ibi: Q̄ si ministratio. Dixit aūt apls q̄ sufficiētia nra ex deo est. ideo cōti-
nuans se dictis. subiūgit: Qui ſz deus. c Nos fecit ministros noui te-
stamenti. deus enim disponit omnia suauiter. inquantuz dat vnicuiq; rei
virtutē exequendi ꝓpriam operationē ad cōsequendū debitū finem, ꝓpter
qđ deus dedit apostolis spiritus sancti donū: vt essent idonei ad cōsequen
dum suū officium: nisi poneret impedimentū a parte recipientiū. officium
autem eoꝝ fuit ministeriū noui testamenti. ad qđ exequendū illos ido-
neos fecit. d Non littera sed spiritu. quia nouū testamentū non fuit da
tum apostolis per scripturā. sed per infusionem spiritꝰ sancti illuminantis
coꝛda eoꝝ in cognitione veritatis: ꝛ inflāmantis affectum per ardorē cha
ritatis. propter quod dicit lex spiritus. testamentū autem vetus lex littere.
quia scriptum fuit in libro ꝛ aspersum sanguine: vt habet Exo. xxiiij. ꝛ hec
differentia veteris ꝛ noui testamenti habet Hiere. xxxj. Ecce dies veniunt
dicit dominꝰ ꝛ feriam domui israel ꝛ domui iuda fedus nouū nō ſm pa-
ctuz qđ pepigi cum patrib⁹ vestris ꝛc. Et subdit causa quare novum testa
mentū dicit spūs: ꝛ vetus testamentū lex littere. cum dicitur: e Littera
enī occidit. qz testamētū vet⁹ cognitionē pcti dabat. nō tñ grām. ꝛ sic age-
bat cōcupiscentiā occasionaliter ex malicia humana: q̄ semp nititur in vetitum. ꝛ sic augmentabant pctm̄ qđ occidit: vt plenius dictū fuit Ro. vij. ca.

Aug⁹. Littera ⁊ spūs alio mō dicūt lex ⁊ gra. Lex ḡ bona est: ꝙ cum gra: vt cū charitate scia ꝓdest: sine ea occidit: ita lex sine gra occidit: ꝯ sit ⁹pcti: q̄ cū iubet qđ sine gra ipossibile ē: indicat hoi qđ infirm⁹ ē: vt q̄rat grām. Lex ḡ ducit ad fidē: fides ipetrat spm̄: sine q̄ nō ē volūtas libera: ꝯ cupiditatib⁹ viciat. In malo qđē ē libera: ad bonū nō: nisi fili⁹ libauerit.

Que euacuatur. Quia ⁊ in moyse statim trāsiuit: nec mō in ministris veteris legis ē. Vel mystice p faciē moysi pōt itelligi spūalis intellect⁹ legis. Per glām facies legales obſuātie: q̄ erāt figure veritat̄. Quasi: ita fuit lex moysi in glia: vt filij isr̄. i. iudei ñ possent intēdere in faciē ei⁹. i. capere spūalē intelligētiaz legis: q: xp̄m in lege non intelligebāt. ⁊ hoc ꝓpter glām vul. ei⁹. i. legales cerimonias: q̄ ꝓpter xp̄m significādā fiebāt. Sz illi adhuc carnales i eis xp̄z nō intelligebāt: qđ significabat velamen positum sup faciē moysi. Que gloria moysi euacuat: quia figura erat veritat̄ q̄ euacuat: q: veniēte impatore imagines tollūtur de medio.

Euacuat. Ambro. Quia figure finē habēt.

Euacuat. Ambro. Quia figura non ⁹itas: glia moysi: q: stelle in vespere. Christ⁹ quasi sol: q̄ oriēs stellas obscurat.

Multomagis abūdat mi. in glo. Id est: in laude q̄ vetus: q: magis glia dei ē in salute q̄ in morte. Q̄uis iuste dānet qđ agebat sub lege: tamē magis ad laudē ꝓficit si indulget: vt possit se re⁹ corrigere: qđ p grām in nouo testō p̄stat̄ur.

Nicolaus

a Spūs aūt viuificat. ſ. sanctos: in quo data est lex noua. vt dictū ē. ꝓpter qđ fuit necessaria post legē veterē. b Q̄ si ministratio. Hic ꝓpter ea dictis arguit excellētiā ⁊ dignitatē ministroꝝ noui testi. q: ministeriū veteris testamēti qđ fuit min⁹: habuit gloriā ⁊ dignitatē annexā. sicut ptz in aaron ⁊ in filijs ei⁹ ex decursu veteris testi. ⁊ multo magis ministeriū noui testamēti qđ ē mai⁹. habet gloriā annexaz ⁊ dignitatē. Mui⁹ igit̄ rationis ꝓmo ponit ꝝtutē. secūdo remouet obiectionē. ibi: Nā nec glorificatū. Circa ꝓmū dicit: Q̄ si ministratio mort̄. i. misteriū veteris testamēti. qđ dī ministratio mort̄ occasionaliter rōne dicta. c Litteris deformata in lapidibus. ſ. in tabulis lapideis moysi traditj. d Fuit in glia. i. in reuerentia: e Ita vt nō. ꝓpter gliam vult⁹ eius. i. ꝓpter claritatē vultus ei⁹. vbi cnī nos habem⁹: Faciē cornutā Exo. xxxiiij. alia trāslatio habet: Faciē splēdidam. apparebāt enī in facie moysi quidā radij ꝓcedētes sursum angulariter in figurā cornuū. f Que euacuat. q: vet⁹ testamētū cessat aduenīēte nouo: q̄tū ad cerimonialia ⁊ iudicialia mō superi⁹ dicto Ro. iij. ca. ⁊ pleniꝰ dicet in epla ad Hebreos. g Quō nō magis ministratio spūs. i. ministeriū noue legis qđ cōmissum est aplis: h Erit in glia. i. in honore ⁊ reuerētia. q. d. multo magis debet esse. vñ adhuc subdit: i Nam si ministratio dānatiōis. i. veteris testamēti: qđ dī dānatio occasionaliter: in quantū malicia hois nitit̄ in vetitū. ⁊ sic in trāsgressionē p̄cepti q̄ est mors culpe ⁊ ducit ad mortē gehēne. Et hec materia. ſ. quō lex erat occasio peti fuit ptracta diffuse Ro. vij. ca. l: Multo magis abūdat ministerium iusticie. i. nouo testō in quo dat spūs sancti gra, iustificās: l In gloria. q. d. imo plus. m Nā nec glorificatū. Hic remouet obiectionē q̄ posset fieri: q: possent dicere q⁹ lz nouū testamentū sit excellenti⁹ veteri. tñ hoc est modicū. ideo est deserendū ꝓpter nouū: sicut dicebāt illi qui sil' cū euangelio legalia obseruabant. ideo cōsequenter ostendit q: nullā gloriā habeat vetus testamentū in cōparatione ad nouum dicens: Nam nec glorificatū est quod claruit: id est vetus testamentū quod trāsiit: n In hac parte. id est in cōparatione ad nouū: qđ est pars ⁊ hereditas nostra. o Propter excellentem gloriā. nō ul testamenti. sicut stella licz habet aliquam claritatem. comparata en tam ad solem obscurat. Addit etiam ad hoc aliam rationē. Illud enī qđ datur per modū transeuntis nihil est respectu semp

ſ q: fecit spū aliter intelligere ſ g facit implere
† ſ ⁊ hec ministratio erit in glia eterna: qđ per minus ꝓbat. i. per vetus testamentum.

spiritus autem viuificat. † Q: si
†ſ. i. turpiter formata: q: inhonesta fm̄ lām: vel plene scripta: ſi qs spūaliter capere ret

ministratiō mortis litteris † defor
† ſ .i. tabulis lapideis ad lām: vel duris capere vel amare ſ moysi ministro illius

mata † in lapidibus fuit in gloria
ſ aciem vltus sui † ſ quia:

ita vt non possent intendere † filij
indigni erant † ſ descendentis de monte cum lege accepta ſ fulgorem

israel in faciē † moysi propter gliā
g significat eū clare videre: ad qđ illi nō poterāt ecce

vultus ei⁹ que euacuatur. Quo
dere. ſ quod non potest negari

modo nō magis ministratio spi
†ſ noui te. in quo datur spūs ſ nobis ꝝ ſ eterna
ꝝ ſ in gloria eterna erit: q: dat iusticiā spūs q̄ in ea datur qđ iterum a minori ꝓbat.

ritus † erit in † gliaꝝ † Nam si mini
† ſ veteris qꝝ ois p̄uaricatores p̄stituit ſ moysi

stratio † damnationis in glia est
ſ .i. dat abūde gliam † ſ nouū te. in quo dat spūs: p qđ ē iusticia ⁊ cōsummatio virtutum.

multomagis abūdat † ministeriū
ſ quia non profuit gloria vultus

sed obfuit: ⁊ si culpa illorum: non sua

iusticie in gloria. Naz nec glorifi
catū est quod claruit in hac parte
ſ quare †ſ q̄ de nouo te. vbi puri vidēt gliam dei

ꝓpter † excellentem gloriam.
ſ in isto gloria: que manens est: q: nouo testamento non succedit aliud † ſ fuit ministratum ⁊ receptum per gloriam moysi: sine qua non commendaretur.

Si enī qđ euacuat̄ per gloriam
ſ eterna.

est: multōmagis qđ manet i glia

†ſ quia ministri noui te. certi sumus de tanta gloria.
†ſ videdi gloriam dei.

est. † Habentes aūt † talem spem
ſ crescit fiducia operibus ſ ⁊ quia aperta glia.

multa fiducia vtimur. Et nō sic
† ſ per figuras legales: quia nimio fulgore non poterant eum videre

moyses ponebat † velamē super
ſ clarū ⁊ spiritualem intellectum † ſ ideo p onebat
† ſ quia non poterant pati: causa peccati.

faciem suam † vt †ſ non intenderēt
†ſ velamē mō nostr is expositionibus remouet ſz rō eorum m hebes est nec pōt penetrare q̄diu nō credunt

filij israel in faciem eius: † qđ eua
ſ per gratiam

cuatur: sed obtusi sūt sensus eoꝝ.
ſ sensus iudeoꝝ sunt obtusi: q: nō solū tūc: sed ⁊ hodie quando veritas patet.

Usq; in hodiernum eniz die id
† ſ .i. dum legitur eis vetus testamentum

ipsum velamen † in lectione veteris
†ſ esse velamen. i. nec hoc sciunt quod sit velamen.

testamēti manet non † reuelatum
ſ .i. in fide christi tm̄

quod in christo euacuat: sed usq;
ſ exponitur

in hodiernum diem cum legitur
ſ vetus testa. † ſ quasi pondus. i. in cordibus eorum est cecitas deprimens rationem.

moyses: velamen est † positū sup
ſ qui negant christum ſ sed ſ ſ credendo

eoꝝ eorum. Cum aūt conuersus
ſ aliquis eorum ſ christum ſ dato spirit⁹ sco.

fuerit ad deū: auferetur velamē.
ſ p qꝝ ⁊ ideo dat legē spūs p fidē in mēte.

Dominus autem spūs est. Ubi
†ſ .i. lex spūs quā dns dat nō ſris scriptā ſz p fidem animis intimatā ſ intelligē di ⁊ faciendi.

aūt † spiritus domini: ibi libertas.

Habētes igit̄ ⁊c. Ostēsa dignitate noui ⁊ veteris testamenti ostēdit vsus vtriusq;.

Multa fidu. Vtimur. vsu exercem⁹ vñ crescit nob fiducia: tātuz enī vidēbim⁹ q̄tū credim⁹. ⁊ q: apta ē glia ⁊ nō velamus sensū nostrum sicut moyses: ſz apte dicimus. era 34.b

. Idipsum. Quis nō aliter modo intelligunt q̄ṽ aduentū christi.

Dō in xp̄o euacuatur. Vñ in passiōe christi velū tēpli scissū est: vt significet p xpi passionē reuelari sacra legis ⁊ ꝓphetie. velamē enī dicit adoptionē ꝓpbie vt nō ⁊telligeret. Sed usq;. Dis q sūt i xp̄o euacuat̄ sup corda eoꝝ est velamē. i. cecitas deprimēs rōnē eoꝝ: cū. i. q̄uis legit .i. expōit eis moyses. Et ita duo obstāt cur nō itelligāt: q: ⁊ velamen. i. obscuritas ē in lectiōe: ⁊ cecitas super corda.

Cū aūt cō. fu. Dō ē cū xp̄s venit. Nō credentibus nondū venit.

Auferetur velamē. Et in aq̄ latē vinū itelligat. ois enī ꝓpbia nō intellecto xp̄o insipidū ⁊ fatuum quoddā est. Joan. 4.b

Dns aūt spūs est. Dicdo. Spūs scūs ē dns .i. pōt opari qđ vult. ⁊ p ꝝ q̄s vult illumiat. quos

de lyra

manentis. vetus aūt testamentū transiit sicut imperfectū aduenīente perfecto. nouū autez semper manebit: quod inchoat in via ⁊ perficit in patria: Luce. xxj. Celum ⁊ terra transibūt verba aūt mea nō transibunt. ⁊ hoc est quod dicit: p Si enim qđ euacuat. ſ. vetus testamentū: q Per gloriam est. id est habens aliquam reuerentiā ⁊ honorē: r Multo magis qđ manet. ſ. nouū: ſ In gloria est. id est debet esse. t Habentes igit̄. Hic consequēter ostēdit excellentiam ministroꝝ ecclesie quantū ad cognitionem. Ad cuius declarationē accipit illud quod habet Exo. xxxiiij. scz q̄ moyses velata facie populo loquebat: ad designandū q̄ veritas in veteri testamento figuris ⁊ enigmatibus erat velata. q: omnia contingebant eis in figura. j. ad Corinth. x. Aliquid ꝺo potest velari dupliciter. vno modo ex parte rei que debet videri scilicet quādo super eam ponit velamen. alio modo ex parte videntis scilicet quādo velamen ponitur super oculos eius. ⁊ vtroq; modo erat velamen in veteri testamento scilicet ex parte rei quia veritas erat velata figuris. vt dictum est. ⁊ ex parte iudeoꝝ: quoꝝ malicia vt in pluribus impediebat a cognitione veritatis: quasi quoddaz velamen oculoꝝ mentis. vnde Sap̄. j. In malivolā animā nō introibit sapientia. Primō aūt velamen amotū est per christū. q̄ per christū figure sunt explete ⁊ explanate. in cui⁹ signuz velum tēpli scissum fuit in passione eius: Luce. xxiij. Secundū aūt velamen adhuc manet in iudeis obstinatis sed in illis qui receperūt fidem amotū est vtroq; mō. quia per grām spūs sancti illuminantē possūt cōtemplari libere veritatē. ⁊ hoc est quod dicit: Habentes igit̄ talez spem. ſ. q̄ gloria nouī testamenti manet in eternum. v Multa fiducia vtimur. i. nostrū officiū exeqmur nos ministri ecclie. x Et nō sic moyses ⁊c. ⁊ ꝓz ex dictis ſ a usq; ibi: y Sed obtusi sūt sensus. i. oculi mētales: z Usq; in hodiernū ei⁹ diē. q̄tū ad iudeos obstinatos. a Idipsuz velamē in lectiōe ve. te. manet nō reuelatū. i. amotuz a corde eoꝝ. lz sit amotū ab ipsa re p xp̄m: vt dictū est. ideo subdit: b Dō in xp̄o. i. per xp̄m: Euacuat. cetera patēt ex dictis usq; ibi: c Cū autez cōuersus fuerit. ſ. ppls israel circa finē mūdi: d Auferetur velamen. de corde ipsoꝝ: e Dns aūt spiritus est. id est spūs sanctus est liber ⁊ libertatis dom̄i⁹. ideo subditur: f Ubi autem spiritus dñi ibi libertas. ſ. cōtemplandi veritatem remoto velamine ab oculis mentis. ideo subdit:

Nos nō

vult in tenebris deserit. vbicūq; aūt ē spūs dñi. i. filij: p quē dat spūs scīs
tbi libertas. z iō iudei q nō hūt spm: nō pñt libere intelligēt nos: vl dñs
ad quē puertūt ē spūs. i. spūalis essentia: z ita facit spūaliter intelligere.

Nos reuelata. In q̄ iudeis est velamē. In speculo nō nisi imago cer
nit. Hoc q̄ conamur. vt p hāc imaginē. i. rōnē qō nos sum⁹ videre⁹ vt
cū q̄z filiū a q̄ facti sum⁹:
tāq̄ p speculū. In ima
ginē dei eādē quā specu
lamur: quia eadē imago
dei ē z glia dei. Sicut. s.
vir quidē imago dei ē z
glia dei. Trāsformamur
trāsim⁹ de forma i formā
de obscura in lucidā: qz z
ipsa obscura imago dei ē
in q̄ holes creati sūt: qua
alios pūt. Que nā ex
cellēs cū a deo iustificat:
a deformi forma i formo
sam formā mutat. Erat
enī z inter vitia nā bona.
Vel de glia creatōis: in
gliā iustificatōis. Vel de
glia fidei vbi filij dei in
gliam spēi vbi ei sīles erī
mus: cū videbim⁹ cū sicu,
ti ē. vñ iobes. Scim⁹ qz
cū appuerit silesci crim⁹
A spū dñi: qz b bonuz a
gra dei. Hui⁹ imaginis
q̄q; fiet pfectio: ad quā
psequēdā nos erudit. Cū
aūt ad pfectuz b' imago
renouata sīles deo erim⁹

Speculātes. A spe
culo: nō a specula. qō in
greco nō est ambiguum.

In eādē. Quā specu
lamur: quaz speramus.
Imagi. Ut sīles glie xpi
sum⁹ in etnuz. A glia.
Vl clar; tatem oyii: i gliā
xpi: quaz decet dare spūi
dei: tantam. a tanto.

C. IIII.

i Deo habētes.
Cōmendātes. Ut
luceat lux vestra corā ho
mīnibus. Corā deo. Non vt videant ab hominibus.

In qui⁹ de⁹ ē. Aug⁹. Vel talis pōt esse ordo ꝓbox. In qb⁹ per
euntib⁹: de⁹ verus z iustus excecauit mētes infideliū huius seculi.

Deus hui⁹se. Id est. de⁹ q nō solū bonos regit: ß z malos p merito

Nicolaus

a Nos ꝙo. s. xpiani z potissime eccle mīstri. b Reuelata facie. i. men
te: q̄ dī facies spūalis: in q̄tū ibi viget cognitio itellectualis: sic oēs sensus
in facie corpali. c Glīā dñi. s. iesu xpi z nō solū moysi. d Speculā
tes. i. in speculo rōnis cognoscētes. z qz cognitio fit p assimilationē cogno
scētis ad cognitū. iō segt: e In eādē ima. trāsfor. a cla. s. nālis cognitio
nis z gre. f In claritatē. visionis btē. g Tāq̄ a dñi spū. q: hoc nō
inest fidelib⁹ ꝓpria ꝙtute: ß spūs scti eos ducētis: Roma. viij. Qui spū dei

C. IIII.

aguntur hi filij dei sunt.

h i Deo habētes. Postq̄ apls cōmēdauit noui testi misteriū. hic cō
sequēter ondit hui⁹ misterij vsū. z ꝓmo q̄tū ad opationē boni. 2º
q̄tū ad tolerātiā mali. ibi: Habem⁹ igit thesaurū. Prima in duas. q: pri
q̄tū ad tolerātiā mali. ibi: Habem⁹ igit thesaurū. Prima in duas. q: pri
mo facit qō dictū ē. 2º quādā obiectionē excludit. ibi: Q̄ si etiā optū ē. Pri
ma pmū dic: Iō hūtes hāc administrationē. i. misteriū tāte dignitat⁹ vt pre
dictū est. i Iuxta qō miam ꝙse. sum⁹. nos ecclie mīstri ad ß p dei grām
vocati. k Nō deficim⁹. ab vsu z executōe ipsi⁹: ß ꝓpter debite exeq̄
mur. l Sz abdicam⁹. i. abiscimus. m Occulta dedecoris. i. sordes
pctō z: nō solū q̄ exteri⁹ patēt: ß etiā q̄ interi⁹ latēt. n Nō ambulātes in
astutia. i. in sīlatiōe z hypocrisi. o Neq̄ adulterātes ꝙbū dei. exponat
vt. s. dictū ē. ii. ca. p Sz in manifestatiōe ꝙitatis. q. d. nō pdicam⁹ pro
pter q̄stū vel ꝓpriā laudē: ß ꝓpter manifestationē dine veritat⁹ ad dei glīaz
z fideliū salutē. q Cōmēdātes nosmet. ad o. ꝙsciam hoiuz. i. nō cōmen
dam⁹ nos ꝙbis: ß ex opatiōib⁹ q̄ facim⁹ cōmēdabiles nos reddim⁹ in con
sciētijs hoiuz. ß qui⁹ homes decipi possūt. nō aūt de⁹ q intuet corda. j. Reg.
xvj. iō addit: Corā deo. sic igit tria tāgit hic q̄ faciūt ad debitā executionēm
misterij ecclīastici. s. exteriorz z iteriorz mūdicia: recta intētio: doctrina sana.
r Q̄ si etiā optū ē. Excludit obiectionē q̄ fieri posset ꝙtra dicta. dīxit enī
se docere i manifestatōe ꝙitat⁹. posset aliqs obijcere in q̄tū: eo q⁹ multi cō
tradicebāt sibi. z sic nō erat in dicē ei⁹ ꝙitas manifestata. Ad ß rñdet apls
q⁹ hoc nō ꝓueniebat ex pte sue pdicatiōis: ß ex malicia ꝙtradicētiū: q̄ im
pedichat cos cognoscere ꝙitatē. vñ Sap. j. In maliuolā aiam nō itrosbit

ꝑcipitat: dās eis qō volūt. i. vt nō credāt qō nō facit malicia ß iusticia. Vel
de⁹ scīl. superbia: vl ingnuies: vl diabol⁹ ꝓnceps mūdi: q̄ clarib⁹ ꝓncipat.

Qui ē imago. Aug. Sciēdū q⁹ imago z cōlitas z silitudo distinguen
da sūt. Quia vbi imago: ꝓtinuo silitudo ē: nō ꝓtinuo cōlitas. Vbi cōlitas
z silitudo: nō ꝓtinuo imago. Vbi silitudo nō cōtinuo imago: nec cōlitas.
Verbi gra. In speculo ē
imago z silitudo: non tñ
cōlitas. Oz mlta desunt
imagini: q̄ insūt illi rei ō
q̄ expssa ē. Pōt z aliqñ
ee imago. in q̄ sit cōlitas
vt in parētib⁹ z filijs in
uenit imago z silitudo z
cōlitas: excepto tpe: q̄ p
cedūt parētes: qz de parē
te exprmit silitudo filij: vt
recte imago dicat. Et po
test ee tāta vt recte dicat
cōlitas. Pōt etiā ee silī
tudo aliqñ z cōlitas: q̄
uis non sit imago: vt in
duob⁹ ouis parib⁹. Xps
aūt ita dī imago pīs vt
nihil hoz desit: vt nō so
lū imago ei⁹ sit: qz de illo
ē: z silitudo: qz imago ē.
Sz z cōlitas tāta vt nec
tpis ītervallū spedimēto
sit: qz nō gñauit de⁹ filiū
in tempore.

Nō enī. A. Bñdico
glie xpi: vl cōmēdamus
nos corā deo in mānifesta
tiōe ꝟitat⁹ z cetera talia
facimus z hoc ꝓpter chri
stum.

Lucē splēdescere.
Dō fuit i sepatōe elemē
toz. Ceperūt enī tenebre
exq̄ ꝓfusa moles celi z ter
re cepit ee. p⁹ accedēte lu
ce qō factū ē melio⁹ reddit
In q̄ ꝓficiētis hois affe
ctio significat. Vñ: fuisti
aliquādo tenebre: nunc
autem lux in dño.

Sciētie claritatis.
Scientia glorie dei est q̄
scimus lumen esse quo tenebre nostre illuminantur.

Habemus aūt. Hactenus de altitudine scientie: hic de fragilitate
carnis que est ad gloriam: z si contra videatur.

Thesaurū. Dicit sacm dei qō fidelib⁹ crogat: perfidis absconditur.

de lyra

sapia. z hoc est qō dicit: Q̄ si etiā opertū ē euāgeliū nrm. ali qb⁹ ei⁹ verita
tem nō capiētib⁹. f In his q pereūt est optū. i. ꝓcedit ex malicia eorū.
t In qb⁹ de⁹ hui⁹ seculi. Hoc exponit dupl'. vno mō de creatore huius
mūdi: q: ex demerito talīū retrahit lumen sue gre ab eis: z iuste. z sic p ꝓfis
excecāt ex se. Aliter de diabolo quē imitāt sclariter viuentes. z sic pōt dici
de⁹ hui⁹ scli: sic dī ꝓnceps hui⁹ mūdi: Job. xij. Nūc ꝓnceps hui⁹ mūdi ei
ciet foras. v Excecauit. sclarit viuētes auertēdo eos a ꝟitate. x Ut
nō ful. il. cuā. glie xpi. in cordib⁹ eoz. y Qui. s. xpus. z Est ima. dei
pīs. z p ꝓfis ē fontalis plenitudo lumis: ꝑm q⁹ dī Heb. j. Qui cū sit splē
dor z figura substātie ei⁹ tē. Sz qz supi⁹ vocauit euangeliū suū z hic vocat
euāgeliū xpi: posset aliqs credere ee duplex euāgeliū. iō ß remouet per ß q⁹
eiusdē euāgelij xps ē actor. apls aūt mīster tñ z pdicator. d. a Nō enī
nosmet. pdicam⁹: tāq̄ actores euāgelii: b Sed iesuz dñi. dñm. no. tm.
c Nos aūt ꝙuos vīos p iesū. admīstrādo vobis doctrinā xpi. qō decla
rat p ꝓfis. d. d Qñ de⁹ q dixit de tene. lucē splēdescere. s. lucē corpalez
creādo: z ipsaz a tenebris separādo: Beñ. j. e Ipse illuxit in cordib⁹. i.
ꝓfiliter lucē spūalē infudit ad cognitionē euāgelice veritat⁹: nō solū p no
bis: sed etiā p alijs. ideo subdit: f Ad illuminationē sciētie claritatis
dei. i. ad manifestationē noticie diuine. g In facie iesu christi. i. reluceu
tis in facie eius: inquantū per noticiā que tradit in euāgelio cognoscit ipse
christus. h Habem⁹ autē. Hic ꝓfiter agit de vsu ministerij ecclie q̄tū
ad tolerantiā mali. Circa qō ꝓmo ostēdit patientiaz ministroz ecclesie. se
cundo causam hui⁹ patientie. ibi: Semper mortificationē. tertio manifestat
vtrūq̄. ibi: Semp enī nos. Circa ꝓmū dicit cōtinuando se pdictis: Habe
mus aūt thesaurū. i. illuminationē dei dictā. i In vasis fictilib⁹: q: in
hoc mūdo sum⁹ cōtemptibiles persone tribulationib⁹ z angustijs exposite.
k Ut sublimitas. i. illud magnū qō facim⁹ in edificatiōe ecclesie z gētiū
cōuersione: l Sit virtus dei tē. i. deo totū attribuat: z non humane
potentie: diuitijs: vel sapientie: qō posset fieri: si apli fuissent potētes: diui
tes z honorati. sic est de lege machometi: sz ꝓtrariū fuit in aplis. iō subdit:

manifestetur. Quidam enim de resurrectione dubitabant.

Ergo mors in nobis. Quia p mortē vītā iesu consequmur: ḡ mors nō ē inutilis: ē opaē magnū qd in nobis. Sz vita q̄ delectami in terrenis opaē in vobis mortē eternā. Vl passiue ḡ.i. ppter spem vite iesu mors opaē.i.a p̄dict⁹ passiōib⁹ efficit in nobis.i.pmittim⁹ effici. Sed p hoc vita efficitur in vobis.i. fides plantatur.

Eūdē spm fidei. Aug. sup iobem. omel. xlvj. Epa variata sunt: nō fides: illi vēturū: nos venisse credimus.

Nos vobiscū. Nō vos nobiscū vt ifriores sz pares nobis sitis si voluceritis. Et bñ de vobis affero: q̄ oia ista facim⁹ propter vos instruendos nfo exemplo. Ita oia ad vos spectāt: vt gratia dei abūdans in nobis abun

Nicolaus

a In oībus tribulatiōnē patimur sed nō angustiamur. ille āgustiat̄ dz ppzie q nō videt sibi patere aliqd remediū in tribulatiōe. ꝛ sic est de confidentib⁹ in hoc mūdo. ppter qd angustiant̄ in tribulatione qñ sibi deficit mūdanū remediū: ē sci nō angustiant̄: q̄ in tribulatiōib⁹ adest eis solaciz diuinū. b Aporiamur.i. depaupamur. ꝛ dr aporos grece: qd est paup latine. c Sed nō destituimur. q̄ sancti parū curāt de subtractione, diuitiarū tpaliū. cum sibi remaneāt diuitie spiritales: q̄ nō p̄t violenē amoueri. d Persecutionē patimur. fugiendo de ciuitate in ciuitatē. e Sz nō derelinquimur. nā de⁹ ē soci⁹ vbiq̄ itineris nr̄i. f Humiliamur. id est contēnimur. g Sz nō pfūdimur. q̄ nō sentim⁹ in nobis debitam causam confusiōis. h Decijcimur.i. ad periculū mortē impellimur i Sz nō perim⁹. quia de⁹ sp liberat suos. aliqñ visibiliter. sicut liberauit tres pueros de camino ignis: aliqñ inuisibiliter

ſ q̄ nullus modus tribulandi abest

ōmnibus tribulationē patimur

ſ de thesauro bene conscij †ſ in animo † ſ enumerat tribulationes quasdam ſ pauperes sumus adeo vt necessaria desint ſ aporos grece: pauper

sed nō †angustiamur. †ſ Aporia

ſ a thesauro dei: q̄ deus pascit †ſ de loco ad locum

mur: sz nō dēstituimur. †Perse

ſ adeo quasi thesaurū custodiat

cutionem patimur: sed nō dere

ſ affligimur †ſ.i. non erubescimus.

ligmur. Humiliamur: sed ñ† cō

†ſ in mortis periculum ſ a bono

fūdimur. †Deijcimur: sz nō pi

cessamus ſ quid per singula

mus. Semper mortificationem

ſ p iesu: vel quam prius iesus sustinuit †ſ nō solū in animo †ſ alijs propinantes

iesu†in cō: pore nostro †circumfe

ſ sicut mors ſ ꝛ glia caro †ſ nō tm̄ in animabus

rētes: vt ꝛ vita iesu i† corpib⁹

†ſ etiam inimicis †ſ mortificationem. iesu circumferimus ꝛ vere ſ qua spe

nostris†manifestet. †Semp enim

†ſ virtutibus: vel quibus licet viuere naturali vita †ſ in periculis mortis

nos qui†viuimus in†morte tra

ſ p amore iesu †ſ ambro. hoc ē nō timemus mori: ppter p̄missā resurrectionē.

dimur propter iesum: †vt ꝛ vita

ſ immortalis: ꝛ impassibilis ſ q̄ vidēt

iesu manifestetur in carne nostra

ſ possibile ſ licet †ſ q̄ hec patimur mors domini in nobis: exercet sz vos ad voluptates vite tenditis

mortali. †Ergo mors i nobis ope

ſ semp mors in

ratur: vita autem in vobis. Hñ

nobis operatur: ꝛ per hoc pater q̄ habemus

†ſ quem prophete † ſ qui est causa fi.

tēs autez †eundem spiritū †fidei

†ſ de illis p̄fibus: in quor̄ p̄sona dicit dauid †ſ aliter nō p̄fecte crederet ſ ne fides esset inutilis

sicut†scriptū est: Credidi†propter

ſ vt illi † ſ futurā vitam.

qd̄ ꝛ locut⁹ sum. Et nos†credim⁹

†ſ confitemur non timentes mala: q̄

propter quod ꝛ†loquimur. Scie

† ſ q̄: aliqui negabant resurrectionem

tes quoniaz†qui suscitauit iesum

ps. 115.

eos de p̄senti miseria trāsferēs ad quietē. Sap. iij. Visi sunt oculis insipientiū mori: illi aūt sūt in pace. k Semp mortificationē. Hic ꝓfr ostēdit patiētie cām. ꝛ p̄mo facit ꝓpositū. secūdo manifestat p effectuz. ibi: Propter. Ad euidētiā p̄mi ꝓsiderādū q̄ in xp̄o fuit duplex stat⁹. Un⁹ mortis: in q̄tū carnē, passibilē assūpsit: in qua penalitates hui⁹ vite ꝛ tandē mortē sustinuit. Alius est vite: inq̄tū vita gliosa q̄ viuebat occulte aia sua a p̄ncipio sue cōceptionis deriuata fuit ad corp⁹ in sua resurrectiōe. q̄ resurrexit in corpe glorioso. Hec est igit̄ cā patiētie sanctor̄ ex hoc eni q̄ sperāt firmiter cōformari xp̄o resurgenti: patiēter sustinēt tribulatiōes huius mūdi in quib⁹ cōformat̄ xp̄o patiēti. ꝛ hoc est qd̄ dicit apls: Semp mortificationez iesu xp̄i. i. cōformationē ipsi patiēti. l In corpe nr̄o circūferētes. i. vbiq̄ tribulatiōes patiēter sustinētes. m Ut ꝛ vita iesu. gliosa. n Manifestet in corpib⁹ nr̄is. in futura resurrectiōe: in q̄ resurget corp⁹ impassibile ꝛ incorruptibile. o Semp eni ꝛc. repetitio ē eiusdē sñie. ad maiorē assertionē: ꝛ q̄ nō solū sci patiēter tolerāt ppter spem future resurrectiōis: sed etiā q̄ animant̄ ad hoc exēplo xp̄i patiētis. ideo subdit aplus: p Ergo mors. s. xp̄i. q In nobis opat̄. animādo nos ad tolerātiam passionis. r Vita aūt in vobis. i. vita xp̄i opat̄ in vobis: cōferendo spem resurrectionis. ideo subdit: s Habētes eundē spiritū fidei. sed mors xp̄i nō sic operat̄ in vobis: sicut in nobis. q̄ nō estis in talib⁹ tribulatiōib⁹ in q̄b⁹ sumus. critis tm̄ saluati per eādē fidē qua ꝛ nos. qd̄ cōsequenter cōfirmat p scripturā. psal. cxv. t Sicut scriptū ē credidi ppter qd̄ ꝛc. ꝛ pz ex dictis littera vsq̄ ibi: v Omnia eni ppter vos. i. oia facim⁹ ꝛ sustinem⁹ p

det in vobis: ꝛ p vos in alijs. Et p vos multos abūdet gr̄arū actione: vt vos ꝛ illi deo grās agatis. In gloria dei. i. ad ostendendū deū gloriosum.

Oia eni ppter vos. Oia enim sustinet: vt nos paucos ad dei cenam perducat: cuius contumelia est si veniant pauci.

Sed licet is qui. Quicqd est cōe pecori: exterior hō ē: is q̄ int⁹ hic est imago dei.

ſ in eadem gloria ſ vt vitra

ꝛ nos cum iesu suscitabit: ꝛ con

nō moriamur †ſ q̄: vnius fidei in vna domo erunt.

stituet†vobiscum. Omnia eni p

†ſ abūdās gr̄a in nobis: diffundatur abunde in vos vt abundantem inde gratiam agatis

pter vos: vt†grātia abūdās p

multos: gratiarum actione adū

†ſ vt vos imitemini: nos nō dica p vita iesu.

det in gloria dei. †Propter qd̄

ſ in tribulatiōib⁹

non deficimus. Sed licet is qui

ſ exp̄ositis malis ſ caro

foris ē noster homo corrūpatur

†ſ aia munita spe futuri cui non accedit humanus furor ſ imago dei † ſ in agnitionem dei

tāmē†is qui intus est† renouatur

ſ merito non deficimus

de die in diem. Id enim quod in

ꝛ vbi nō nisi desolatio †ſ parū durās †ſ ad ꝛēdū

p̄senti ē†momentaneū ꝛ† leue

ſ id tribulatiōis. i. minimū †ſ tribulationum contra hoc quod dixit id.

tribulationis nr̄e: †supra modu

ſ in celo: contra in p̄senti † ſ contra momentanea. †ſ contra tribulationes.

in sublimitatē†eternum† glorie

ſ contra leue ſ quis

pondus operatur in nobis. Nō

ſ appetentibus

cōtemplantib⁹ nobis que viden

ſ ideo non

tur: sed que nō vident. Que eni

que videntur quia ſ transitoria

videntur temporalia sūt: que au

tem non videntur eterne sunt.

C V

ſ pōdus qdē q̄ etiā in corporibus

Scimus enim quoniam

†ſ .i. de terra ꝛ p̄cliuis ad terrestria

ſ caro in q̄ aia habitat⁹ corpus.

si terrestris†domus no

†ſ vbi sp ingetak aia †ſ destruatur pro christo.

stra†hui⁹ habitatiōis†dissoluāt

†ſ q̄ corpus immortale ꝛ plene firmatum † ſ ex deo tm̄: q̄ nō misterio hoium †ſ ne dicā habebim⁹ adeo certi ſ in spe: quod habituri sumus in re.

q̄ †edificationem†ex deo†habe

Renouatur de die in diē. Id ē assidue purior efficit̄ p ignē tribulatōis.

C. V.

s Scimus enim. Ordo. Scimus eni q̄ edificationē. i. corpus imortale habebim⁹ si corp⁹ per tribulatiōes dissoluatur. Et iō qñ sic dissoluit vt cōditio ꝛ causa sit p̄missa. Inde potest videri: quia habebimus: nam nō soluz p̄ presenti inhabitatione: sed etiam

de lyra

pter vos. instruēdo exemplo ꝛ verbo. p Vt gratia. s. dei. y Abūdās. a nob in vos. z Per multos in grārū actione abūdet in gloriā dei. i. vt multi resurgāt ad gr̄arū actiones ad gloriam dei. a Propter qd̄. Hic p̄fr manifestat qd̄ dixerat de patiētia aplor̄ in persecutione positor̄. dicens: Propter quod. id est, ppter animationē ex̄ē plo xp̄i passi. ꝛ, ppt spem resurrectionis in corpore mortali. b Nō deficimus. in tribulatiōib⁹. q. d. ad maiora sustinere parati sum⁹. c Sed licz is q̄ foris ē nr̄ hō corrūpat. i. ipsa natura sensitiua tēdat ad corruptionem ex processu etatis ꝛ pondere tribulationis.

d Tamen is qui intus est. s. intellectiua natura. e Renouat de die in diē. per culpe purgationē ꝛ eius seqle. f Id enī qd̄ in p̄senti est. i. tribulationes tp̄is p̄sentis: g Momentaneū est ꝛ leue. q̄: sunt breuis durationis ꝛ parui ponderis respectu p̄mij futuri: de q̄ subdit: h In sublimitate eterne glie pond⁹ operat in nobis. expectantib⁹ ipsum. ꝛ dicit: In sublimitate. ratione dignitatis que est in p̄mio. Eternū. ratione durationis infinite. Pondus: ratione preciositatis: q̄ preciosa cōmuni modo loquēdi dicunt magni ponderis. Vel aliter dicit: Pondus. quia p̄miū glorie quietat totaliter appetitum in deo. sicut pondus quietat graue in centro. i Non cōtemplantibus nobis ea que vident ꝛc. id est ista fiunt in nobis quia nō attendim⁹ ad bona temporalia ꝛ visibilia: sed ad eterna ꝛ inuisibilia p̄ nūc: que p fidē a sanctis firmissime creduntur. ꝛ per spem certitudinaliter expectantur.

C. V.

l Scimus eni. Hic cōsequenter cōmendat ministeriū noui testamenti ex fide siue ex p̄mio. licz enim de hoc tetigerit ca. p̄cedenti aliqualiter. hic tñ tangit magis complete. Et diuidit in tres ptes. q̄: p̄mo tangit de hac p̄miatiōe. secundo de debita ad ipsam p̄mationē ꝓparatiōe. ibi: Et ideo cōtēdim⁹. tertio de causa vtriusq̄ ibi: Omnia aūt ex deo. Primo adhuc i duas. q̄: p̄mo agit de hoc p̄mio. secūdo de eius desiderio. ibi: Nā ꝛ in hoc ingemiscim⁹. Circa p̄mū sciendum q̄ dixerat in fine ca. precedentis q̄ ipsi ꝛ alij apli non attendebāt ad bona transitoria: sed ad eterna. ideo cōtinuando se ad dicta. dicit: Scimus enim. i. certitudinem habem⁹ per fidem formatam. l Quoniaz si terrestris domus nostra. id est corpus terrenū nostrum q̄ se habet ad animaz suo modo: sicut domus ad inhabitātem. m Dissoluatur. per mortem: n Q̄ edificationē ex deo habem⁹ domū nō manufactam. in celis. quod aliqui exponunt de corpore glorioso in futura resurrectione habendo: qd̄ dicitur hic: Non manufactam. quia virtute nature non erit gloriosum.

Sed eternam.

In hoc. Id est: in cõsideratione huiꝰ tãte glorie. Ingemiscimꝰ. Ex dilatione desiderij qõ nõ facerem⁹ nisi certi. In cuius rei figura axa filia chaleb petijt irriguũ superi⁹ ꝛ irriguũ inferius: vt nos lachrymas effũdam⁹: nõ solũ ꝓ pñtis incolat⁹ miseria: ꝟ ꝓ dilatione supne glorie. Ingemiscimus. qz cupim⁹ sup inuouationẽ aie quã iã accepim⁹. Supindui nos

ꝟ quietam anime mansionem

mus domum nõ manufactaꝫ ſz

ſ quia ab eterno factã †† inter celestes † ſ habebimus domum: nam de ea gemimus

etẽrnã in †celis. † Nam ꝛ in hoc i

†† in quo ſ in hoc. s. ſ edificationem

gemiſcimus† habitatiõnem no/

ſ super virtutes anime

ſtram que de celo est ſũpindui cũ

ſ superindui cupi. tamen hac conditione

† ſ virtutibus fide ꝛ ceteris ſ depositio corpore

ſ ꝛ hoc fiet ſ virtu

pientes: ſi tãmen† veſtiti ꝛ nõ nu

tibus ſ ne id de nudis puretur ſ de illo gemimus

diiueniamur. Nam ꝛ q sumus i

ſ in hac hitatiõe †ſ sarcina carnis grauati gemimus

tabernaculo isto† ingemiſcimũs

ſ depressi ſ passionibus †ſ carne vel corpore vel iõ

†† vel q† ſ affectu nature gemimus oratio ne spoliemur ſpũsco: ꝛ sic induamur gloria dei: tunc enim superindui. ꝓmissa glia poterimus immortalitatis si exuti corpore nõ dispoliati a spiritusancto fuerimus.

grauati: †eò †qõ †nolum⁹ expoli

†ſ neultra possit mori

ati sed supẽruestiti: †vt ãbsorbeatur quod mortale ẽ a vita. Qui

†ſ vt velimus immortalitatem

autẽ efficit nos in †hoc ipsum de

† ſ huius rei implende

ũs: qui dedit nobis† pignꝰ ſpũs.

ſ consueta audacia vtentes ſ sumus †ſ qõ confirmat audaciam nostram

Audentes igitur semper† ꝛ sciẽ

†ſ quid scimus illud ſ mortali

tes: †qm dũz sumus i hoc corpe

ſ remoti sumus specie: tamen in mente habentes ipsum per fidẽ †ſ inuisibilium

pegrinãmur a dño. Per† fidem

ſ ad deũ tẽdimus. †ſ nõ ꝓpriam corꝝ

eni ambulamus: ꝛ† nõn per spe/

sum⁹ audẽtes ꝛ sciente ſ hoc: audẽtes aũt mẽte

ſ ab actu nõ gesci m⁹: ꝛ si dubiũ sit ſ nõ tristamur: non murmuramus in aduersis ſ opere

cie. Audemus autẽ: ꝛ bonaꝫ vo

†ſ nos dico cupientes ſ remoueri.

luntatẽ† habem⁹ mãgis peregri

ſ ꝗ hic morari ſ apud.

nari a corpore: ꝛ pñtes esse ad

ſ vel dño †† ꝛ quilli volumus adherere

†† omnibus modis

deũ. † Et ideo† cõtendimus siũ

ſ vt hic ꝛ ibi placeamus ſ nũc illi †ſ tunc

ſ qñ astabimus ei

ãbsentes siue† pñtes† placere il/

†ſ ptẽdim⁹: ut pñtes illi erim⁹ ꝛ pe ſ iõ dico pñtes ſ bo

li. † Omnes enĩ nos manifestari

Grauati eo. Corpore qõ tñ nolum⁹ morte nobis tolli ſz sup indui. i. a deo vestiri stola immortalitatis: ita vt vita immortalitatis destruat mortalitatẽ: nõ vt supueniat sed Vt absorbeatur. Ita vt nusq̃ sit mortalitas nõ infra. nõ supra. nõ intra. nõ extra. Absorpta est enim mors in victoria.

Aug⁹. Grauati corpe. Et qz grauatiõis cã est nõ natura ꝛ substantia corpis: sed ei⁹ corruptio: nolum⁹ expoliari corpe si fieri põt: ꝟ ei⁹ immortalitate vestiri: qz ꝛ si a malis ad bona trãseam⁹: tamẽ ipse trãsit⁹ est amaꝝ⁹: etsi corp⁹ grauat aiam ꝛ habet incitamẽta vitiorum: nõ tñ oia mala ex eo: nec fuit ei⁹ corruptio pcti cã: ſz pena: nõ fecit peccatrix cem aiam: sed peccatrix aia eã carnez. s. corrũpit. Nõ est pura a vitiis dia bol⁹. q nõ habet carnez.

Nolum⁹ expoliari. Ecce vox nature: pfessio pene: graue est corpus ꝛ onerosũ: ꝛ tñ nõ libẽter deseritꝫ. Pius enĩ mentꝫ rõne dissolui cupit ꝛ esse cũ christo. Sensꝰ aũt carnis refugit ꝛ recusat.

Audẽtes. Deus facit velle: facit ꝛ certos ꝓ spm̃: ꝛ ideo audentes.

Peregrinamur a dño. Quõ: cuz alibi scriptum sit. In ipo viuim⁹ mouemur ꝛ sum⁹. Quia etsi vbiq̃ de⁹: nõ tñ hic vi: sic i celis. Peregrinamur ꝗ nõ fide sed specie. Ro. 14. b

Per fidẽ enĩ ambulam⁹. Qui pegrinat ꝛ ꝓ fidẽ ãbulat: nõdũ est in pria ꝟ iã ẽ in via. Sic ꝗ ambulem⁹ tãq̃ in via sim⁹: qz ipse rex pie factꝰ est via. Rex pie xps ẽ: ꝛ ibi ꝑtas hic aũt via est. Quo imus ad xpm. Qua ꝓ xpm. Ipse enĩ ait: Ego sũ via ꝑtas ꝛ vita. Est cui illumiatio ꝓ fidẽ ꝛ illuminatio ꝓ spẽ. mmõ ꝓ fidẽ tñ illumiamur: nõ ꝓ spẽz. Doi enĩ vitã agẽti adhuc mortalẽ nõ põt ptingere vt dimoto ꝛ discusso oi nubilo fãtasiarum corpaliũ secretissima incõmutabilis veritaꝫ luce potiaꝫ ꝛ mẽte penitus a

Nicolãus de lyra

a Sed eternã. qz ab eterno a deo ꝑordinatã. ſz qñ apls videꝫ loq de hoc qõ stati post mortẽ realiter hz a sctis. ſz corpis immortalitas hz tñ in spe: ꝛ nõ in re. iõ melius videtur exponi de glia aie q̃ statim hz a sancto oino purgat. ꝛ dz habitatio ꝓpter excellẽtiã ipsius aie ad dei capacitatez: Joh. xiiij. In domo pris mei mãsiões multe sũt. Dicit etiã dom⁹ eterna ꝛ nõ manufacta. quia glia celestis obiective de⁹ ẽ q est increat⁹ ꝛ etern⁹. b Mã ꝛ in hoc. Hic ꝑnter agit de appetitu huius pmiꝫ. Et diuidit in duas ptes. qz ꝑmo circa ꝟ ponit appetit⁹ varius nature ꝛ gre: ꝛ q̃dã repugnãtia. 2⁹ vnius victoria. ibi: Audẽtes igit. Circa ꝑmũ sciẽdũ. q appetit⁹ est inclinatio sequẽs formã. est aũt in nobis duplex forma. s. nãlis ꝛ gre habitualis. ꝛ ꝑ ꝑns duplex appetit⁹. s. nãe ꝛ gre. appetit⁹ aũt nature inclinat ad cõseruãdã vnionẽ aie cũ corpe: ꝛ dissolutionẽ refugit ꝛ abhorret. appetit⁹ aũt gre inclinat ad cõsecutionẽ glie: q̃ cõsistit in clara visione dei ꝛ ei⁹ fruitiõe. igit si aia posset ꝑsequi gliam absq̃ dissolutiõe corpis hui⁹ mortalis: appetit⁹ gre tẽderet in ꝑsecutionẽ glie celestis absq̃ retardatiõe ꝙ appetitũ nãlẽ. ſz qz hoc non põt fieri ideo appetit⁹ naturalis: eo q refugit nãliter dissolutionẽ hãc: in ꝟ q̃dãmõ repugnat appetitui gre. ꝛ hoc ẽ qõ dz. Mã ꝛ in ꝟ ingemiscim⁹. i. desideramus cũ tedio dilatiõis. c Habitationẽ nkam q̃ de celo ẽ. i. ꝑsecutionẽ gre. d Supindui. vestimẽto glie. qõ nõ cõuenit ex ꝓncipiis intrinsecis nature: ſz a deo daf. ꝓpter qõ indumẽtũ dz: e Cupientes. appetitu gre. f Si tñ vestiti ꝛ nõ nudi inueniamur. i. si absq̃ dissolutiõe corpis corruptibilis q̃ vtiq̃ aia vt vestimẽto: posset supindui gloria. tñc absq̃ aliq̃ retardante appetit⁹ gre in hoc ferret. sed qz hoc est impossibile. iõ retardat ꝙ naturalẽ appetitũ. dissolutionẽ corpis ꝛ anime abhorrẽtis. ꝓpter qõ subdit: g Mã ꝛ qui sum⁹ in hoc tabernaculo. i. in hoc corpe mortali. h In gemiscim⁹ grauati. de dissolutiõe corpis ꝛ aie. i Eo q nolum⁹ expoliari. s. corpe per mortẽ: k Sed supuestiri. i. indui glorie vestimẽto. nõ tñ ita q mortalitas corporis maneat cũ gloria anime. quia hoc est impossibile nobis. sed in solo christo factũ fuit per dispensationẽ dei ad opus redemptionis nostre. ideo subdit: l Vt absorbeaꝫ quod mortale est a vita: id est vt mortalitas per gloriã superuenientẽ tollaf: corporis idẽtitate manente. qõ fiet in resurrectione. sed quia oportet mortẽ interuenire quam refugit appetitus naturalis. ideo est ibi repugnantia appetituz. verũtamen quia vterq̃ appetitus est a deo a quo est natura ꝛ gra. ideo subdit: m Qui autẽ efficit nos in hoc ipsum. id est habẽtes vtrũq̃ appetituz: n De⁹. est. qui dedit naturã ad quã talis inclinatio sequit. similiter ꝛ grãm ꝙ quã spus sanctus habitat in nobis. ideo sequit: o Qui dedit nobis pignus

spũs. Est enim spus sanctus pign⁹ glorie ratiõe predicta. i. ca. huius ep̃le. p Audentes igit. Hic cõsequẽter ostẽdit quis dictorũ appetuum vincat in sanctis hominib⁹. d. Audẽtes igitur. id est absq̃ formidine mortis desideram⁹ gloriam. q Scientes. id est certitudinẽ habẽtes: r Dm̃ dum sumus in hoc corpore ſz mortali: ſ Peregrinamur a dño. id est oportet nos esse separatos ab eo. t Per fidem enim ambulam⁹. id est enigmatib⁹ tñ deũ cognoscim⁹. v Et nõ per speciẽ. id est clare facie ad faciem. ꝓpter quod subdit: ɣ Audemus autez. Circa qõ sciendũ q ad fortitudinẽ politicam in periculis mortis sufficit non tristari irrationabiliter. sed fortitudo infusa non solum hoc facit: sed etiam facit aliquãdo in talibus delectari: Actuũ. v. ca. Ibant apostoli gaudẽtes a conspectu concilij quoniã digni habiti sunt ꝓ nomine iesu contumeliã pati. ꝛ hoc est qõ dicit apostolus: Audemus. sine trepidatione. ɣ Et bonam voluntatez habemus. id est delectationẽ in mente: z Magis peregrinari a corpore. id est dissolutionẽ huius corporis per mortem subire. a Et presentes esse ad deũ. id est vt ꝙ hoc habeamus⁹ claram dei. visionẽ ꝛ perfectam fruitionem. ꝛ sic appetitus gratie vincit in sanctis appetituz nature. Ꝑter hoc autẽ quod dicit apostolus: hic excluditur error dicentium animas sanctas a corporibus exutas a visione diuina retardari vsq̃ ad iudiciuz. quia dicit apostolus: Bonam voluntatem habem⁹ magis peregrinari a corpore. per mortem. Et presentes esse ad deum. Exquo patet intentionẽ eius esse ꝙ anime sancte nihil habentes purgandum exute corporib⁹: statim sunt deo presentes per apertam visionem. b Et ideo contendim⁹. Hic cõsequẽter agit de preparatione ad hoc premiũ consequenduz. que preparatio triplex est. secunda. ponit ibi: Sciẽtes ergo. tertia ibi: Itaq̃ nos. Ꝑrima autem preparatio per hoc est ꝙ homo querit placere deo qui est dator huius premij. ꝛ hoc est quod dicit: Et ideo. id est propter consecutionem glorie. c Contendim⁹. id est cum quadã pugna resistimus mundi carnis ꝛ diaboli tẽtationibus. d Sive absentes sive presentes. q. d. ad hoc incitamur: Sive absentes. id est dum sum⁹ in presenti vita: e Sive presentes deo per gloriã. supple vt poterim⁹. f Ꝑlacere illi. per dictã resistẽtiã. Et subdit huius resistẽtie causam. dicẽs. g Omnes enĩ nos manifestari oportet añ tribunal xpi. i. ante ei⁹ iudiciariã potestatẽ. vnde tangunt hic quinq̃ conditiões extremi iudicij. s. ei⁹ ineuitabilitas. ibi: Oportet nos: generalitas. ibi: Oẽs. claritas. ibi: Manifestari. qz iudiciũ apparebit oibus iustũ singulis videntibus oia bona ꝛ mala aliorũ. iudiciaria potestas. ibi: Ante tribunal. iudicis sublimitas. ibi: Christi. qui. s. est ver⁹ hõ ꝛ ver⁹ de⁹.

consuetudine huius vite alienata: constanter ⁊ indeclinabiliter illi hereat.

Ut referat unusqsq. Etiã pueri: q si nõ p se: p alios gesserũt: dũ per eos crediderũt: vl nõ crediderũt ꝑm qõ iudicãtur: nõ ꝑm qõ gesturi erãt si diu viuerẽt. dicit enĩ ꝓut gessit in corpe nõ vt gesturus erat: si viueret. Frustra ergo homo post hoc corpꝰ sibi ꝓmittit qõ hic in corpe cõpare neglexit.

Propria corpis.

Aug. Quia nullꝰ mereꝝ nisi dũ in corpe ê. Quez sensũ ꝓfirmat alia trãslatio q ita habz: vt referat unusqsq ꝑm ea q gessit p corpꝰ Per corpꝰ qppe nõ q oia geriãt motu corporis ꝑ p corpꝰ. i. p tẽpꝰ q qsq vixit i corpe. Hic enĩ oẽ meritum cõpat. q possit post hãc vitã qspiã relevari vl grauari. Mã etiã ista q ꝓ defunctꝫ cõmẽdãt frequẽtat ecclia nõ oibꝰ ꝓsũt. Et q̃re nõ nisi p differẽtiã vite: quã qsq gessit i corpe. Quia etiã hoc meritũ sibi qsq dũ in corpe viueret cõparauit: vt ei possint ista prodesse. Cũ q̃ sacrificia vel altaris vl quarũcũq; elemosynarũ: ꝓ baptiçatis defũctꝭ fiãt ab oĩbꝰ offerũt: pro valde bonis grãrũ actiones sũt. Pro non valde malis, ppiatiões. Pro valde mal: etsi nulla sint adiumẽta mortuoꝝ: qua lesẽcũq; viuoꝝ ꝓsolationes sũt. Quibꝰ aũt ꝓsũt vel ad ꝗ ꝓsũt vt sit plena remissio: Vel certe vt tolerabilior fiat ipsa dãnatio.

Suademus. Ut credant ⁊ prouideant sibi: quia quorũdã prauiloquio dies dñi in dubiũ venit. Deo autẽ manifesti sumus: quia hoc predicamus quod iubet deus.

Siue enim mẽte. Quasi de nobis vtiq; gliari potest: q; qcqd agimꝰ vel ẽ honor dei: vel vtilitas, primi. Siue excedimꝰ. Jd ẽ: si nos cõmẽdamꝰ sũ q̃ puramur insensati deo ẽ. i. ad honorẽ dei est: q sic nõ exaltauit. Si sobrij: Ut nõ alta de nobis dicamꝰ: ad nr̃am vtilitatẽ. Siue enĩ mẽte excedimꝰ. Ubi audiuit qõ nõ licet hoĩ log. Deo ẽ: non vob q nõ potest capere.

Augꝰ. Siue enĩ mente excedimꝰ. Excessũ mẽtis dicit: q; mẽte eleuant ad intelligẽda celestia. Extasis ꝓbũ grecũ est: latine vno ꝓbo exponi põt. si dicaĩ excessus. In excessu mẽtis duo intelligũt: vel pauor vel intẽtio ad supna: ita vt q̃dãmõ a mẽoria labãt inferiora. In ꝗ mẽt excessu fuerũt oẽs sancti: qbꝰ arcana dei mũdũ istũ excedẽtia reuelata sũt: de ꝗ logt hic paulus.

Siue enim. Si superbe putaĩ locutus: qõ est quasi insania: dum se laudat verum dicẽs: dimittendũ est deo nõ ab homine temere iudicandũ. Si non iactanter: sed ad gloriam audientiũ corinthijs proficit.

Nicolaus

a Ut referat vnusqsq. i. penã vel ꝑmiũ ꝓ his que gesserit viuẽs in corpore. nec p hoc excludũt a iudicio pueri q nihil in ꝓprio corpe meruerũt vl demeruerũt. q; diiudicabũt ꝑm ea q̃ circa eos ab aliis sũt facta vel omissa: ſm̃ꝫtũ sũt ab aliis baptiçati vel nõ. b Sciẽtes. Hic ponit secũda ꝑparatio ad ꝑmiũ: q̃ est sollicitudo de salute, primoꝝ. Et diuidit in duas. quia ꝓmo ponit hec sollicitudo. secũdo sollicitudinis rõ. ibi: Charitas enĩ xpi. Circa ꝓmũ dicit apls: Sciẽtes ergo timorẽ dñi. i. q; valde timẽdus ẽ dñs qui oẽs est iudicaturꝰ. vt dictũ est. c Suademꝰ hoĩbꝰ. fidẽ ⁊ mores. q; vnicuiq; mãdauit dñs de ꝓmo: Eccle. xvij. d Deo aũt manifesti sumus. q videt corda. q; talia nõ ꝑdicamꝰ ꝓpter questũ vel ꝓpriã laudẽ: sed intẽtiõe recta. e Spero aũt ⁊ in conscientijs vestris manifestos nos esse q. d. ita ꝓuersati sumꝰ q; inf vos nõ potestis rõnabilit iudicare ꝑdicationẽ nostrã, pcedere nisi ex ꝓscie puritate. Sed q; posset aliqs dicere q; in hoc iactãter se cõmẽdaret. ideo hoc remouet. d. f Nõ iterũ cõmẽdamꝰ nos vobis. ⁊ dicit Iterũ. q; iam. s. dixerat aliqua q̃ videbanĩ ad suã cõmendationẽ esse. g Sed occa. damꝰ vo. glo. ꝓ nobis. cõtra pseudo apl̃os q dicebant se doctos a petro iacobo ⁊ iohãne. quasi in hoc detrahẽtes apl̃i doctrine. poterãt igit corinthij cõtra eos gloriari q; erãt edocti a doctore perfecto: ⁊ vsq; ad tertiũ celuz rapto. h Ut habeatis ad eos. s. pseudo apl̃os repellendos. de quibꝰ subdit: i Qui in facie gloriantur. i. apparẽtia sanctitatis exterius. k Et nõ in corde. i. in puritate ꝓsciẽtie. l Siue enĩ mente excedimꝰ deo. per cõtẽplationẽ diuinoꝝ supra nos extasim patiẽdo. m Siue sobrij sumus vobis. nos humane cõuersationi conformando. Bria enim grece mẽsura dicit latine. apl̃i enim medii erant inter deum ⁊ pplm. ⁊ ideo eleuabanĩ aliq̃n per excessum mẽtis accipiendo diuinas illuminationes. ⁊ aliq̃n cõformabant se hoĩuz fragilitati: vt cõueniẽtiꝰ traderent eis diuina. sicut Bcñ. xxviij. dicit q; angeli ascendebãt ⁊ descendebant in scala iacob. n Charitas aũt. Hic ponit ꝓnter huiꝰ sollicitudinis rõ: q̃ est charitas ad ꝓximũ. ideo dicit: Charitas enĩ xpi. q̃ se extendit ad ꝓximũ. i. Joh. iiij. Hoc mãdatũ habemꝰ a deo vt q; diligit deũ diligat ⁊ fratrẽ suũ. ⁊ vñ, puocet hec charitas oñdit. d. o Estimãtes hoc qñ si vnꝰ ꝓ oibꝰ mortuꝰ est. s. xps, ꝓ salute oĩuz q̃tũ ad sufficiẽtiã. ⁊ accipit hic si pro q; q; ita est. Erã cõcludit: p Ergo oẽs mortui sũt ⁊c. i. ita debẽt viuere ac si oẽs essent mortui sibiipsis. nihil de ꝓpriis desideriis curãtes. ⁊ sic viuũt xpo vitã ꝓpriã ordinãtes ad eiꝰ honorẽ. vñ dicit apl̃us Bar. li. Vino iam nõ ego: viuit ꝺo in me xps. q Itaq; nos. Hic ponit tertia ꝑparatio ad ꝑmiũ ꝓsequẽdũ: que est abdicatio carnaliũ affectuuz. q̃ licz sit aliq̃liter tacta pte pcedẽti. tñ hic tãgit plenius. iõ cõtinuãdo se imediate precedentibꝰ dicit: Itaq; nos ex hoc neminẽ nouimꝰ ꝑm carnẽ. i. cuz nemine societatẽ cõtrariumꝰ: moti carnali affectione. Sz q; posset aliqs obijcere q; apl̃i multũ dilexerũt xpm etiã ꝑm ꝑsentiã corpalẽ. iõ subdit apls in psona apl̃oꝝ q cũ xpo fuerũt corpaliter. r Et si cognouimꝰ ꝑm carnẽ xpm. i. affecti ei⁹ ꝑsentia corpali. s Sed nũc iam nõ nouimꝰ. illo. s. mõ sz meliozi. vñ dixit apl̃is saluator Joh. xiiij. Expedit vobis vt ego vadã. subtrahendo vobis corpalẽ meã ꝑsentiã. qõ exponẽs Augꝰ. d. q; apl̃i adhuc carnales existẽtes afficiebanĩ ad xpm: sicut hõ carnalis ad amicũ suuz. ꝓpter qõ impediebãt assurgere ad spũalẽ ⁊ sublimiorẽ diligẽdi modũ. vñ dicit ibi saluator: Si enĩ nõ abiero paraclytꝰ nõ veniet ad vos. Notandũ q; Manicheus negãs verã carnẽ in xpo fuisse. ex hoc loco cõfirmabat errorẽ suuz. q; dicit apl̃s: Et si cognouimꝰ ꝑm carnẽ xpm ⁊c. q; cõtra eũ arguebat ex verbo apl̃i Ro. i. vbi dr de xpo qui factꝰ est ei ex semine dauid ꝑm carnez. ergo verã carnẽ habuit. Ad qõ rñdebat. d. q; apls ꝓmo fuit opiniõis illi⁹ ⁊ sic loquit scribẽs ad Romanos. sz postea vidẽs huiꝰ opiniõnis falsitatẽ retractauit hic eã. d. Et si co. ꝑm carnẽ xpm. i. si fuimꝰ aliq̃n huiꝰ opiniõis sz q;

Sine cũ sobrij sumꝰ. Condescẽdendo. Vobis. Quia sic loqmur vt capere possitis. Isti sunt angeli de quibꝰ dñs ait in euãgelio: Videbitis celum apertũ: ⁊ angelos ascendẽtes ⁊ descendẽtes super filiũ hoĩs: hos cosdem angelos vidit iacob in scalis ascendentes ⁊ descendentes.

Charitas enim christi urget. Quia christꝰ charitate, ꝓ nobis mortuus est: tunc constat oẽs mortuos fuisse in adã ꝓ qbꝰ mortuꝰ est xps vt eos a morte liberaret. Que gra ne inutilis sit hoibꝰ apl̃i vt eos illiciãt: necessario se laudãt. per gliam enĩ ⁊ meritũ apl̃oꝝ agnoscitur gra ⁊ bñficiuz xpi.

Si unꝰ ꝓ oibꝰ. Jd est si xps pro oibꝰ quãtũ ad se: ⁊ si nõ oibꝰ ꝓfuit: ergo ⁊ oẽs hoies debent mori ꝓ honore illiꝰ. Et q; ꝺ est. Neminẽ nouimus. Jd est laudamꝰ. Secũm carnem. Jd ẽ sua q̃rentẽ: nõ q̃ xpi: tem poralia: nõ eterna. Nec hoc dz facere aliqs: q; et si xps fuit mortalis sicut ego ꝓ qõ cũ putaui hoiez esse tm̃ dũ erã infidelis: tñ iaz est imortalis: ⁊ ita securi sumꝰ ꝺ ꝑmio. siqs ergo in xpo est renatꝰ nouus: illi iã spe trãsijt mortalitas: ⁊ trãsibere. ⁊ dabit noua imortalitas. Ut si qs nouꝰ vetus lex transijt illi: ⁊ nouam habet.

Qui uiuũt. In corpore non sibi ꝗ volũtati dei: qõ debẽt: q; ⁊ si xps vsq; ad mortẽ fuit infirmꝰ iniurlatꝰ: iã post resurrectionẽ nõ est: ꝗ apparet qõ esse videbaĩ. vñ: cũ exaltauerit filiũ hoĩs: tũc cognoscet: q; ego sum. Vicem ergo ei reddant quasi deo: non homini solum pro eis passo.

Neminẽ nouimꝰ ꝑm carnẽ. vitam futurã ita certa spe tenet. quasi iam sit ꝑsens: que in xpo surgẽte impleta est: que nõ est ꝑm carnẽ: nõ quin in eadẽ carnis substãtia: ꝗ nõ in eadẽ qualitate corruptiõis: que nosse carnis signaĩ. Et si nouimꝰ christũ ꝑm carnẽ. i. carnis mortalitatẽ añ resurrectionem: sed iam post non nouimꝰ: quia iam nõ moritur. vnde ait: ad patrez vadoꝝ: ⁊ iam nõ videbitis me. id est nunq; vlteriꝰ. sz q; modo sum. i. mortalis. Et iterũ: nisi abiero paraclytus nõ veniet: hoc ẽ nõ potestis capere spiritum q̃diu ꝑm carnẽ me nosse persistitis. Et q; oẽs in christo sumus spe ⁊ si nõ in re. Siqua ergo in christo noua creatura vetera transierũt. Innouatis fide transit spe mortalitas: ⁊ adest nouitas resurrectionis.

Et si cognouimus. Quia q̃uis dũ infidelis intellexit christum in lege promissum esse ꝑm carnem: vt legalia obseruaret ⁊ seruari preciperet: sz tamen non iam post conuersionem nũc ita esse: sed vmbra cesset.

de lyra

biam reprimant per cordis humilitatem † ꝓplatiõe rõnis ꝺ oia tpalia ꝺ soli ẽ q̃ cognoscit excessũ nr̃um ꝺ ad honorẽ dei est

Siue enĩ mente † excedimus ꝺ deo † ꝺ descẽdẽdo ꝺ ad vtilitatẽ ꝺ p vobis ẽ totuz. charitas enĩ urget: vt oia ꝓ vobis faciamus ꝺ amor quẽ erga nos exhibuit condescendendo

siue sobrij † sumꝰ ꝺ vobis. ꝺ Charitas enĩ christi urget nos ẽstimãtes ꝺ solus sufficiẽs sine legalibus oibꝰ: vl iustus sine pcõ tes hoc: quoniã si unus pro omnibus mortuus est: ergo omnes ꝺ alij ꝺ in peccato ꝺ vetustati ꝓ eũ nec alio egẽt cesset ergo lex † ꝺ ⁊ etiam ideo mortuus est

mortui sunt. † Et pro oibus mortuus est ut † ꝺ virtutibus ꝺ per reprimissionem ꝺ nõ viribꝰ suis: non sue voluntati priuate deputent

tuus ẽ christꝰ: vt ⁊ q † viuũt: ꝺ iaz † ꝺ nõ in spe terrenoꝝ: sz in spe resurrectiõis viuant.

nõ sibi † viuant: sed ei qui pro eis ꝺ vt morerẽtur pcõ † ꝺ vt in nouitate ambulemus

mortuus est ⁊ † resurrexit. Itaq; ꝺ ia modo a deo certi sumus de gliã eterna vel de eadẽ resurrectiõe ꝺ tpe gre † esse viuẽtem

nos ex hoc neminem nouimus se ꝺ qui ꝑm carnales observãtias vivat.

cunduz carnem. Etsi cognouimꝰ ꝺ mortalem

secundum carnem christum: sed

Cetera. Omnino vetus testamentū: ⁊ omnia ad veterem hoīem pertinentia. Noua. Venerunt nouū testamentū ⁊ omnia noui hominis.

Cetera. Ut error ydolatrie: ⁊ veritas vnius dei successit.

Deus erat in xpō. Per hoc intelligit̄ pater esse in filio: ⁊ filiꝰ in patre: q; vna est eoꝝ substātia: ibi est vnitas vbi nulla diuersitas. ⁊ ideo alter in altero est: q; ⁊ imago ⁊ similitudo eoꝝ vna ē.

Reconciliamini. Reconciliamur cōfitendo pctā ⁊ penitendo ei q nos sibi reconciliat: ⁊ debetis ⁊ potestis.

Pro nobis pctm̄. Usus est veteris testamēti peccata dici sacrificia, p peccatis. Vel pctm̄ dicit similitudo carnis peccati. Unde dicit de pctō delent vel dānauit pctm̄. id est: de similitudie carnis pcti: q; misit deꝰ filiū suū in similitudinē carnis pcti. Ita etiā maledictum pro morte accipit q̄ de maledicto dei venit: vt vere dictuz in lege intelligat. Maledictꝰ ois q pendet in ligno. Quid ē qđ ait: maledictꝰ. id est: terra es in terrā ibis: Quid ē qđ dicit: Dis: q; ⁊ christus qui pepēdit in ligno: cuz esset vera vita: mortuꝰ est vera morte non ficta.

esaie. 43.c
apoc.21.b.

Nicolaus

Sz q; xp̄s haberet carnē ex semine dauid: Sz nūc iam nō nouimꝰ. i. hanc opinionē tāq̄ falsaz mutauimꝰ. Sz ḃ dcm̄ Ma michel ꝓbat Aug. dupliciter. ꝓmo q; res falsa nō pōt cognosci. ⁊ ideo si apls illā opinionē falsaz reputaret: nō diceret: Lo g; nouimꝰ ꝯz carnē xp̄z. ²º q; dicē aī imediate: Neminē nouimꝰ ꝑm carnē.

ꝓpē q; ad eūdē sensū dz referri. ⁊ sic apls nullū horez cognouisset hic verā carnē: qđ est falsū. iō stādū est exp̄oni ꝓme. ex q̄ ꝯcludit qđ subdit. a Si qua g̃ in xpō noua creatura ē: ⁊ accipit si ꝑ q; q; quicūq; baptiçatꝰ in xpō factꝰ est noua creatura p grām baptismalē q̄ dat per creationē. b Vetera aūt trāsierūt. i. affectꝰ carnales debēt in eo abijci. c Et ecce facta sūt oia noua. p spm̄ scm̄ mētē renouātē. ⁊ p ꝓfis exteriorē actionē. d Oia aūt. Ꝺ ostq̄ apls egit de ꝓmio ⁊ de ꝓparatione ad ipsū. hic ꝓfiter agit de cā vtriusq;. ⁊ ꝓmo ꝓponit intētū. ²º declarat ꝓpositū. ibi: Om̄ qdē. Circa ꝓmū dicit q; cā effectiua vtriusq;. s. ꝓmij ⁊ ꝓparatiōis ad ipsū est ipse deꝰ. ministri ꝯo ecclie solū cooperāt̄ misterialiter exteriꝰ. ⁊ h̄ ē qđ dr: Oia autē ex deo. s. ꝓmij ⁊ ꝓparatiōis. e Qui nos recō. sibi p xp̄m. h̄ bñficiū cōe ē oibꝰ xp̄ianis. f Et dedit nobis mi. recōciliatiōis. i. officiū p̄dicādi hanc cōciliationē: qđ est spāle mīstris ecclie. g Om̄ qdē. Hic ꝓfiter ponit ꝓ positi declarationē. ⁊ ²º subdit bonā exhortationē. ibi: Obsecramꝰ. Circa ꝓmū ꝓmo declarat qđ dictū ē de recōciliatiōe facta p xp̄m. erat enī deus ⁊ hō in vno suppōsito. ⁊ sic deꝰ hāc recōciliationē fecit p hūanitatē tāq̄ per instrm̄ sibi cōiūctū: qđ nulli alteri cōuenit. ⁊ h̄ est qđ dic̄: Om̄ qdē deꝰ erat in xpō. ⁊ nō solū p essentiā p̄sentiā ⁊ potētiā: sic̄ est in alijs. h̄ hūanitaꝫ assūptionē. h Mūdum recōciliās. dicto mō. i Nō reputās illis delicta ipsoꝝ. ꝓ qbꝰ xp̄s hō satisfecit. Cōsequēter declarat bñficiū ministris ecclie spāliter datū. d. l: Et posuit in nobis ꝛbū recōciliatōis. alijs p̄dicādū: Marci vlt̄. Euntes in mūdū vniuersū p̄dicate euāgeliū oi creature. ꝓpter qđ ꝯcludit: l Pro xpō g̃ legatōe fūgimur. inq̄tū missi sumꝰ ad p̄dicādū euāgeliū xp̄i. m Tāq̄ deo exhortāte i. p̄ncipaliter agēte: n Per nos. sicut p ministros. o Obsecramꝰ. Hic ponit vtilē monitionē. d. Obsecramꝰ. i. deuote exhortamur: p Pro xpō. i. loco xp̄i cuiꝰ sumꝰ ministri. q Reconciliamini deo. lz eni reconciliauerit nos p passionē xp̄i. vt dictū ē. tñ ad hoc q̄ sumꝰ ptic̄ipes hui⁹ reconciliatiōis regrit̄ in nobis debita dispositio p baptismi debitā susceptionē. ⁊ post baptismū p pniam: q̄ est scōa tabula post naufragiū. ⁊ ad h̄ ꝓponit inductiuū. d. r Eū q nō nouit peccatū. i. xp̄m q pctm̄ nō fecit. s. Pec. ii. s Pro nobis pctm̄ fecit deꝰ. i. deꝰ p̄ fecit ꝓ nobis cū hostiaz ꝓ pctō: q̄ vocat pctm̄ in scriptura: Obsec. ꝛ. Pctā ppli mei comedēt. i. hostias ꝓ pctō oblatas. t Ut nos efficere. iusticia dei. i. pfecte iustificati. iō dr iustitia in abstracto. v In ipso. i. per ipsū. q. d. hoc dz nos inducere ad exhibēdū corpa nra hostiā ꝓ peccaꝫ nris

poſtq̄ veritas venit † ſ q; quia christus iam non est ſm carnem

nunc iā non nouimus. † Si qua

† ſ nouus renatus vt vos

ergo in christo † noua creatura est

ſ carnalis obseruantia: ⁊ voluptas carnis

vetera transierūt: ecce facta sunt

† ſ oēs noui q in xpō ſ in xpō tm̄ oia ex deo patre.

noua † omnia. Omnia aūt ex deo

ſ pater. ſ incarnatū

qui nos recōciliauit sibi per chri

verbū † ſ vicarijs aplis: qđ nō pseudo

stum: ⁊ dedit † nobis ministeriuz

ſ deus per christum.

reconciliationis. Quoniam qui

† ſ pater ſ qui nihil nō potest † ſ ergo potuit xp̄s reconciliare q; deꝰ erat in eo: vñ: pater in me ē ⁊ ego in patre † ſ electos de mundo

dem † deus erat in † xpō † mūdum

† ſ hoc mō reconciliās † ſ nō puniens eternaliter

reconcilians sibi: † non † reputans

ſ tam originalia q̄ actualia † ſ hoc modo dedit nobis deus ministerium quia.

illis delicta ipsoꝝ: ⁊ † posuit in no

ſ predicationem fidei ſ predicande ſ vice

bis verbū recōciliationis. Pro

christi qui fuit legatus dei: vel pro christo. s. pro honore christi

christo ergo legatione fungimur

ſ q̄ lō obsecramus ſ vos ſ q; vere in nobis loquit̄.

tanq̄ deo exhortāte p nōs. Ob

ſ p amore xp̄i recōciliat vel vice xp̄i obsecramus

secrāmus ergo pro christo recōci

† ſ christum ſ debetis vel potestis.

liamini deo. † Eum enim qui nō

ſ per experientiam: ⁊ si per scientiam ſ hostiam

nouerat peccatū p nobis pecca

pro peccatis: vel peccatorem putari in pena ſ mortalem † ſ deus pater

tū † fecit: vt nos efficeremur iusti

ſ non modo iusti: sed per quos alij iusti sint

† ſ non nostra † ſ per ipsum christum

cia † dei † in ipso. C. VI.

ſ xp̄s redemit nos ⁊ recōciliauit nos aūt adiuuātes vos vel christum

a Diuuantes autez exhor

tamur ne inuacuuz gra

ſ remissionem peccatorum ſ quam recepistis

† ſ est ne gratia: vtiq; ſ in esaia

tiam dei recipiatis. † Ait enim:

ſ gratie ſ mihi vel hoībus ſ oratē p pctis ſ oñ lux

Tempore accepto exaudiui te ⁊ i

nata est † ſ vel auxiliatus sum tui ſ de assecutione virtutum ⁊ perseuerantia bonorum operum.

† ſ exponi prophetiam

die salutis † adiuui te. † Ecce nunc

† ſ quo morbis mortalibus salubria medicina infundit̄ † ſ alijs verbis idē replicat.

tempus † acceptabile: † ecce nunc

† ſ a deo sollicitī sumus circa salutē egroꝝ ſ exhortamur: vel ne recipiatis in vanum vos dico

dies salutis. † Nemini dantes vllā

ſ verbo vel exemplo † ſ quod vtiq; si nos hoc faceremus † ſ ⁊ per vos

offensionē † vt nō † vituperetur

ſ apostolatus

ministeriū nostrum Sed in om

ſ vos vt ego ſ offeramus deo

nibus exhibeamus nosmetipsos

ſ ⁊ si non omnes ministri † ſ vt nec parum moueamur ſ habita.

sicut dei mīstros: † in multa pati

ſ p partes exegit ſ afflictiōibus † ſ victus ⁊ vestitus

entia in tribulatiōibus † in necessi

† ſ animi cura ⁊ timore ſ in verberibus

tatibus † in ānguſtijs in plagis in

C. VI.

Diuuantes. ⁊c.

a Ne inuacuuz ⁊c.

Hsa dei ē remissio pctoꝝ: quā inuanū recipit q nō post se exercet in bonis: vel qui in legalibus confidit.

Nunc. Ꝺ nō in lege veteri vel nō cras: nō post annum: q; statim in obitu fidelis salus dat. a

Ut nō vituperetur. Ꝺ vtiq; si qđ ꝛbo docuerimus operis exemplo non exhiberemus.

Sicut dei mini. Qui non adulantur: vt pseudo studentes lucro. esaie.49.c

In multa patiētia in ⁊c. Et in tot duris: leue est xp̄i: ⁊ in reges int⁹ spū scō viuificante: ⁊ spe futuri oia mitigante. oia cruenta ⁊ inania facilia ⁊ ꝓpe nulla facit amor. Et sm hoc intellige qđ dī: Venite ad me omnes q laboratis: ⁊ onerati estis: ⁊ c. re. v. Et iteruz:

de lyra

popa pnie. C. VI.

ꝛ Diuuantes autez exhortamur. a

Postq̄ apostolus cōmendauit ministerium noui testamēti. hic ꝓfiter hortatur alios ad exercitationē debitā huius ministerij. Et diuidit in duas ptes. q; ꝓmo ponit exhortationē generalem. secūdo spāle de quodam spāli suffragio fiēdo i hierusalē. ca. viij. Prima adhuc in duas. q; ꝓmo hortat ad bona facienda in futuro. secō cōmendat bona facta de preterito. ca. sequēti. Prima in duas quia ꝓmo hortat in quodā generali. secūdo explicat magis in speciali. ibi: In multa patientia. Circa primū dicit: Adiuuantes aūt exhortamur. q. d. quia sumus adiutores dei. non virtutē sibi tribuendo: sed sicut ministri eius mandata exequēdo. ⁊ ideo exhortamur: ꝛ Ne vacuum gratiā dei recipiatis. que datur ad bene viuendum in presenti: ⁊ ad consequendū gloriaz in futuro. propter quod hunc effectum nō consequit: si in vacuum recipit. sicut medicina ad quam sanitas non sequit. Sed quia posset aliquis dicere. recipere gratiam non est in mea potestate. ideo hoc remouet. ostendens q deus paratus est dare: auctoritatē scripture. d. 3 Ait enim. scilicet deus: Esa. xlix. a Tempore accepto. id est tempore nouo legis: quod est tempus gratie. b Exaudiui te. quia orationes fideliuz exaudibiles sunt per christū. c Et in die salutis. id est tempore christi qui operatus est salutem in medio terre. d Audiui te. opera tua perficiendo ⁊ ad gloriam perducendo. ad quaz non intrabant tempore veteris testamenti. e Ecce nunc tempus acceptabile ⁊c. hoc dicit apostolus applicando auctoritatem Esaie ad christi tempus. ⁊ patet ex dictis sententia. f Nemini dantes vllam offensionem. id est scandalum ex dictis vel factis minus rectis: g Ut non vituperetur ministeriū nostrum. quia mala subditorū redundant in vituperium prelatorū. h Sed in omnib⁹ scilicet pertinentibus ad salutem: i Exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros. ipsi christo nos quantum possumus cōformando: k In multa patientia. Hic cōsequenter explicat suam exhortationem in speciali. Et diuiditur in tres. quia primo declarat qualiter sit vtendum gratia collata in exteriori conuersatione. secundo in interiori deuotione. ibi: Os nostrum. tertio in infidelium vitatione. ibi: Nolite iugum ⁊c. Circa primuz tria faciūt sm q in tribus sancta conuersatio consistit. Primum est tolerantia malorū. secundum operatio bonorum. ibi: In castitate. tertium est operatio istorum ⁊ illorum. ibi: Per arma. Circa primū sciendum q in malis pene tolerandis primo patientia est necessaria. ideo dicit: In multa patientia. et dicit multa propter multitudinem malorum superuenientium. l In tribulationibus. ex aduersariorum persecutione. m In necessitatibus. ex defectu necessariorum vite. n In angustijs. ex cuadendi difficultate seu impossibilitate. o In plagis. nobis illatis in corpore.

Tollite iugū meū sup vos: ⁊ inuenietis requiē a. v. Jugū enī meū suaue ⁊c.
Vel in castitate. habita: in sciav caste sciāt nihil adulterine opinionis admiscēat. In suauitate. Habita in spūsancto vt ꝑm deū: suaues ⁊ affabiles: nō vt illi qui per dulces sermones seducūt corda innocentum.
In charitate nō ficta. Ficta est que deserit in aduersitate.
In virtute dei. Nō sperem⁹ in hoīe vel⁹ in bonis si qd boni ē deo attribuam⁹: vel q ꝑdicta habet: miracula facit ad cōuersionē infidelitū.
B Per glorīā ⁊ ignobilitatē. Exhibeam⁹ nos vt m. dei. Per gloriā. Si gloriosi sumus apud hoīes vel ignobiles: ⁊ cōtempti: vt nec inde inflemur: nec inde succumbamus vel doleam⁹. Eodē mō: si infamamur: de aliquo scelere: vel bonā famā habem⁹ de aliq̄ opere. Itē exhibeam⁹ nos deo habiti. Ut seduc. Apud quosdā: qō falsuz est. Et nō dicit simpl⁹ habiti seductores. Sz addit: vt ⁊ inde ē infamia. Et apud alios habiti. Veraces. sine: vt Quasi qō verum est: vt nec bona estimatōne supbiamus: nec mala doleamus. Item habiti apud alios. Ut cast. Id est: per ꝓba a ꝑdicatione coerciti. Apud alios nō castigati qō esset mortificatos esse. Jdeoq; ꝑ eo ponit ⁊ nō sum⁹ mortificati: q: nō vincebanē: nō cedebāt. Mortificaē enī ſ vinculis †ſ cōmotiōibus ppli ꝓtra se †ſ q: apls manibus opabaē ne eui grauis esset ſ operū
carcerib⁹ †i ſeditionib⁹ in† labori
ſ nocte labarādo †ſ coacţ vl spōtaneis †ſ mēt ⁊ corbus i uigilijs i† ieiunijs i† castita/
poris †ſ scripturarū vel qūo inter iniquos cōuersādum sit †ſ expectationis.
te: in† scientiā in† longanimitate i
ſ blandicijs †ſ q: ola sincere facere debemus vt ꝯz deum suaues ⁊ affabiles
suauitate i† spiritūsancto. In cha
ſ sicut pseudo simulāt vt decipiāt ꝑdicādo vl loq̄ndo
ritate non ficta: in verbō verita/
ſ miraculis †ſ exibeamus nos muniti per⁹ iusticiā que loco armoꝝ munit nos.
tis in virtutē dei. † Per arma iu
ſ ne ꝓsperis extollamur † ſ ne aduersis frāgamur
sticie a dextris ⁊ † a sinistris. Per
ſ euāgelij ſ hi sunt partes ꝓsperoꝝ vel aduersorum
†ſ ut nō pudeat nos ꝑdicare qō gdā horrent
gloriam ⁊ ignobilitatē: per infa
ſ vnde infamia.
miā ⁊ bonaz famam. Ut seductо
†ſ vt bōa fama ſ qō alios †ſ habiti †ſ a deo reprobi
res ⁊ † veraces: † sic† qui ignoti ⁊
bati ſ adeo ꝓbati † ſ de vitio in vitiū ruētes
cogniti. † Quasi morientes: ⁊ ecce
ſ ꝯz alios in virtutib⁹. ſ bonis opib⁹ apud alios opini
onē †ſ vt putarenē cedere a ꝑdicatione ⁊ nō cedebāt
viuimus vt † castigati ⁊ nō mor/
†ſ itez biti. ſ q:ñ ꝓe. †ſ de tribula. ſ eram⁹. ſ vere
tificati. † Quasi† tristes semp aūt

qui in fidei ꝓfessione nō ꝑmanet. Vel de morte tpali pōt intelligi. Facti sumus vt castigati q: ꝑmisit eos de⁹ pressuris exerceri: vt merito crescerēt. Et nō mortificati: q: nō ꝑmittit de⁹ corpaliter occidi: ⁊ si multi martyres occidunt. nō mort ecclia: ꝑ aduersis emēdatur. Item habiti nō soluz egentes sed sibi insufficiētes. Ut seductores. Sicut qui ſg. Nota qbusdaz addi vel vt: vel quasi: vl sicut. vl tanq̄. Hec sicut in somnis trāsierūt: ꝑ cōtraria sine quasi ponunt quia certa.
Quasi morientes. Inimici putabāt eos nō euadere minas iniquorū ipsi ope dei tuti sē: a morte presenti ⁊ futura.
Dia possident. Qui terrenas diuitias abiicientes: celestes perfidem: tam tenēt: quasi nihil habentes omnia possident: qui terrenis in vsum vel opus misericordie retentis: celestes se quandoq; habituros sperant.
Gloria apostolorum fuit: nihil omnino possidere: sine sollicitudine eē ⁊ tam res q̄ dominos earū possidere: q: ola ad pedes eoꝝ ponebantur.
Os nostrum. Quasi multa dixi de vobis: sed hec omnia ample et diffuse dicta: ad vos corrigendos spectant: o corinthij: ⁊ non ad meam superbiam: quasi stulti q me dimisistis. Eccli.13.c.
Nolite. Quia vos iusti: illi iniq. ⁊ iō in nullo debetis eis cōicare.

ſ q: hec tristicia gaudiū opat †ſ iterū habiti †ſ veris bonis ⁊ spūalibus ſ in terrenis egestatē patiētes.
gaudētes. † Sicut† egētes: multos
†ſ eramus ſ spūalibus diuitijs †ſ habiti sumus nō
olum egentes sed etiam:
autem † locupletantes: † tanq̄z
ſ penit⁹ ſ spūalis boni vel terreni †ſ ⁊ etiā tpalia q: deū timētib⁹ nihil deest ſ nō solū spūalia ſ sumus
nihil habētes: ⁊ † omnia possidē/
ſ libere ex ꝓsciētia logtur ſ in oibus ꝑdictis.
tes. Os nostrū patet ad vos o co
† ſ mes nra ſ ⁊ iō hoc fec: ga mes ē plena diuitijs
nec erubescit dicere qō in se hz ⁊ iō si q̄s angustias ⁊ inopiā sciētie vel boni opis hētis nō hoc a nobis habetis vt vos putatis q ꝑdo ꝑfectis sed quia dura corda habetis ad intelligendum ⁊ cōplendū
rinthij: † cor nostrū dilatatum ē.
ſ angustias patimini
Non angustiamini i nobis: águ
stiamini autem in viscеribus ve
ſ quam nos
stris. Eandem aūt habentes re
ſ o si dilarati fueritis
munerationem: tanq̄z filijs dico:
ſ abūdātia sciētie ⁊ virtutū ⁊ spe futuri †ſ socij esse malox †ſ. i. serui fieri libertate amissa: cū his infidelibus q predicāt carnales obseruātias: si lā suscepistis iugu⁹ legis nolite vltra ducere
dilatamini ⁊ vos. † Nolite† iugū
ducere cū infidelibus. Que enīz
ſ quasi nulla
participatio iusticie cum iniqta/

Nicolaus

a In carcerib⁹. ne possem⁹ ad ꝑdicandū discurrere. b In seditionib⁹. cōtra nos motis ab aduersarijs veritatē. c In laboribus. operādo proprijs manib⁹. qō fecit aplūs apud corinthios: vt q̄stū falsis aplīs ꝑcluderet. d In vigilijs. ꝓpter instantiā oīonis. e In ieiunijs. aliqñ volūtarie assūptis ad represſionē carnis ⁊ alioꝝ edificationē. ⁊ aliqñ ex cibi defectib⁹ patiēter toleratē. f In castitate. Hic ꝓñr ponit ea q̄ ptinēt ad opationē bonoꝝ. in qb⁹ ꝓmo sūt que ptinēt ad opationē cordis. ⁊ q̄tū ad hoc dicit: In castitate. q̄ dicit puritatē mētis redūdantē in corpe. g In scientia. q̄tū ad cognitionē dinoꝝ ⁊ hūanoꝝ ad salutē necessarioꝝ. h In longanimitate. patiēter expectādo diuina, ꝓmissa. i In suauitate. que facit hoīes ducē ⁊ suauē, primo ꝝbo facto ex gē abūdātia. iō subdit. k In spū sctō in charitate nō ficta: cōtra hypocritas. Cōsequēter tāgit pfectionē oris dicēs: l In ꝝbo veritatis. ꝑdicando ⁊ cū hoib⁹ cōiter loquēdo. ⁊ pfectionē operis: m In ⁊tute dei. opera meritoria. faciēdo: ⁊ doctrinam miraculis ꝓfirmādo. n Per arma. Hic ꝓñter oñdit qualiter vtenduz sit gra diuinit⁹ collata in cōpatiōe bonoꝝ ⁊ maloꝝ. i. inter huius mūdi ꝓspera ⁊ aduersa nō deuiare a rectitudine. Prospera aūt ⁊ aduersa tria respiciūt. s. supbiā vite: cōcupiscentiā carnis. ⁊ cōcupiscentiā oculoꝝ. iō oñdit ꝓpositū ꝓmo in ꝓmo. secūdo in secūdo. ibi: Quasi morientes. tertio in tertio. ibi: Quasi egētes. ola ista tū ptinēt ad veritatē iusticie cōiter accepte. iō dicit: Per arma iusticie a dextris. id est ne ꝓsperis ꝑ superbiaz eleuemur. o Et a sinistris. vt in aduersis a ⁊tute nō deficiamur. ⁊ siliter intelligendū est in sequētib⁹. cū dicit: p Per gloriā ⁊ ignobilitatē. aliqñ apli fuerunt ab hoib⁹ reputati valde gloriosi. sicut dī Actū. xiiij. q̄ licaonīste paulo ⁊ barnabe volebāt tāq̄ dijs sacrificare. ⁊ alibi incarcerati fuerunt vt viles ⁊ abiecti. sicut ꝑz ex eodē libro. q Per infamiā ⁊ bonā famā. q: ab aliquib⁹ dicebanē magi ⁊ deceptores. ⁊ ab alijs veritatis ꝑdicatores. ⁊ ad idem ptinet qō subdit: r Ut seductores. reputati sum⁹ a multis. s Et veraces. ab alijs. t Sicut q ignoti. i. reprobati a malis. v Et cogniti. i. approbati a bonis. ⁊ tū in istis ꝓsperis ⁊ aduersis sic aplī se habuerūt q nō recedebāt a ⁊tute per superbiā eleuati: nec per pusillanimitatez deiecti. x Quasi morientes. Hic ꝓñter ponit ea que ptinent ad cōcupiscentiā carnis. ⁊ sunt tria. Primū est vita: que maxime cōcupiscit. ⁊ quantuz ad hoc dicit: Quasi morientes. periculis mortis expositi. y Et ecce viuimus. deo. per fidem ⁊ gratiā iustificati. Secundū est incolumitas vite. ⁊ q̄tū ad hoc dicit: z Ut castigati ⁊ nō mortificati. q. d. licz a deo per flagella castigemur. tū a morte per eum eripimur. Tertiū quod cōcupiscitur in vita presenti est iocunditas. ⁊ quantū ad hoc dicit: a Quasi tristes semp aūt gaudentes. id est q̄tuis in his que pertinent ad carnē patiamur afflictionē tamē per spiritū maiorem cōsequimur mentis cōsolationē: ꝑm illud Actū. v. ca. Jbant aplī gaudētes a conspectu concilij quoniā digni habiti sunt ꝓ nomine iesu contumeliā pati. b Sicut egentes. Hic cōsequēter ponit ea que pertinent ad concupiscentiā oculorum. Sicut egentes. id est victum ⁊ vestitum ab alijs mendicantes. c Multos autē locupletantes. id est bona spiritualia ipsis cōmunicātes. que tanto sunt meliora: quāto que sūt anime corporalib⁹ preferunē. d Tanq̄ nihil habentes. nā apostoli omnia tēporalia ꝓpter christum dimisērūt: Matth. xix. ca. Ecce nos reliquimus omnia ⁊ secuti sum⁹ te ⁊c. e Et omnia possidētes. quia viuebant christo ⁊ non sibiipsis. omnia autē erant christo subiecta: Matth. vltō. Data est mihi omnis potestas in celo ⁊ in terra. ꝓpter q̄ apostoli reputabant omnia subiecta sibi. in cuius signū insensibiles creature obedichant eis ad nutum. Notandū autē q̄ apostol⁹ in premissis vario modo loquit. ponēdo bonū tēporale cōtra spirituale. nam in tēporalib⁹ addit dictionē cōditionalez. sez quasi: vel tanq̄: vel sicut: aut huiusmodi. nō autem in spiritualib⁹. quia tēporalia nō habent rationem boni vel mali ꝑm veritatez sed tm̄ ꝑm hominū apparentiā ⁊ existimationē. spiritualia vo ꝑm veritatem. f Os, nostrū. Hic cōsequenter apostol⁹ docet vsum gratie collate q̄tum ad interiorē deuotionem. Et diuidit in duas partes. quia ꝓmo circa hoc de se veritatē ostendit. secūdo ad hoc corinthios inducit. ibi: Nō angustiamini. Circa primū dicit: Os nostrū patet ad vos o corinthij. i. illa que diximus: ⁊ ex iactātia nō protulimus: sed ad vtilitatez vestram: vt videatis amicitiā nostrā erga vos: aperiendo vobis corda nostra: ⁊ ideo subditur aperta deuotio. cum dicit: g Cor nostrū dilatatū est. i. apertuz ad appetendū magna. s. bona celestia. Dicit aūt p oppositū cor hois angustiari qñ appetit terrena bona. celestibus omissis. q: terrena sūt infra hoīez ⁊ ipso minora. h Nō angustiamini. Hic inducit corinthios ad fīe. dicēs: Non angustiamini i nobis ⁊c. q. d. si angustiami nimis. bona terrena appetēdo mō dicto. hoc non ꝓuenit ex hoc q̄ vidistis in nobis: quia nō dedim⁹ vobis exemplum hoc faciendi: sed ꝓuenit ex cupiditate vestra. ideo subditur: i Angustiamini autē in viscеribus vestris. q. d. hoc prouenit ex defectu vestre deuotiōis. ideo subdit: k Eandē aūt habētes remūerationē. vobis ꝓmissam in celestib⁹. sicut ⁊ nobis. l Tanq̄ filijs dico. quoꝝ salutē sūme desideram⁹. m Dilatami ⁊ vos. ad appetēda celestia vt habeatis remūerationē cādē quā expecto. n Nolite ⁊c. Hic ꝓñr docet vsū collate gre q̄tū ad infidelitū deuitationē. Et diuidit in duas. q: ꝓmo facit ꝓpositū. secūdo probat quoddā dictū. ibi: Vos enī. Circa primū dicit: Nolite iugum ducere cum infidelib⁹. i. eis cōiungi in cōuersatione seu familiaritate. iugū enīz dicit a iungendo. vnde charitas dicit iugū christi. iniqtas ꝝo iugū diaboli: in quo iūgūt maligni. Qz aūt fideles ab infidelib⁹ debeant separari declarat multiplititer. Primo ratiōe sumpta ex habitu affect⁹. d. o Que enī par. iusticie. q̄ est infidelitū voluntate. p Cum iniquitate. que est in affectu infidelium. q. d. nulla. Secundo ex habitu intellectus:

De lyra

Que societas

Que aũt ꝑuẽ.xp̃i ad be. Et christꝰ ⁊ belial nõ ꝓueniunt sic christus ⁊ quilibet infidelis. Jtez nihil habet tẽpluz dei cuz ydolis: ⁊ vos estis tẽplũ dei. Jdeo non debetis cõmunicare cuz his qui sunt templuz diaboli.

Cum idolis. Jdola prohibet celi: quia ab vno deo separant.

His omnibus modis ostendit cõmunitatem pseudo esse vitandam.

Quoniã inhabitabo. Vel de corpali ꝓuersatõe christi iter hoies agit. Et dicit xp̃s: Mitabo iter illos ⁊ ambulabo. i. corpaliter iter illos ꝓuersabor. Vñ alibi: In terris vsius est: ⁊ cũ hoibꝰ ꝓuersatus est: ⁊ verbũ caro factũ est ⁊ habitauit in nobis. Et hic christꝰ deꝰ noster est: ⁊ ecclia est populus eius. ⁊ ideo vult eos separari ab omni cõtaminatione.

D
1.Cor.3.c.
9.d.

Propter qõ. Vtitur hic verbis Esaie q̃si suis. Hoc ad litterã dictuz est de iudeis habitantibꝰ in babylone ne cõicarent babylonijs inter quos habitabant: quod apls spiritualiter ad nos refert.

Leui.26.B

Aug. Tolerãdi sunt quidaz mali pro pace: nec corpaliter ab eis recedit: sed spũaliter. Exite est facere qõ ptinet ad correctionez malorꝝ ꝙntũ licet ꝓ gradu cuiusq; salua pace. Displicere est nõ tangere. Mõ eniz ꝓphe qui hec dicebãt populũ suum dimiserũt: ⁊ inter eos habitabãt quos increpabant: vnũ tẽplũ cũ eis itrabãt: eadẽ sacra celebrabãt hoc

esaie.52.c.

Nicolaus

a Que societas luci. i. veritatꝭ fidei q̃ lucet i mẽtibus fideliũ. b Ad tenebras. i. errores in mentibus infideliũ existẽtes. q. d. nulla: imo debẽt diuidi: sicut in prima rerum creatiõe deꝰ diuisit lucẽ a tenebris: Bẽ. j. Tertio rõne capitꝭ fideliũ: qõ ẽ xp̃s: ⁊ capitꝭ infideliũ: qõ est diabolus: de qbꝰ dicit: c Que aũt cõuẽtio xp̃i ad belial? q. d. nulla. ⁊ iõ sicut hec capita nõ habẽt aliquã cõuẽtionem adinuicẽ: ita nec corpꝰ mẽbra hñt. Quarto ex fine. d Aut q̃ pars fidelis? id est sors eterne hereditatꝭ ab eo expectate: e Cũ infideli. cuiꝰ finis ẽ mors eterna: ⁊ sicut nulla ꝓueniẽtia est in fine: sic nec in his que ad finem. Quinto ex pñti statu in quo fidelis est tẽplũ dei. ideo dicit: f Qui aũt cõsensus tẽplo dei? id est fidelis: g Cũ idolis. i. cũ infidelibꝰ. qui dicuntur idola: eo q̃ colũt ipsa: sm illud ps. cxtij. Similes illis fiãt qui faciũt ea ⁊c. hoc aũt inducit apls: qz inter corinthios erãt alig sapiẽtes reputati. qui tñ comedebãt idolatica in scandalũ alioꝝ: sicut dictũ fuit. j. Corin. viij. ca. pp qõ apls logit ad reprimendũ hũc abusuz. h Vos eniz. Hic ꝓfir ꝓbat q̃ddã dictũ. s. q̃ fideles sũt dei tẽplũ: ꝑ auctoritatez Leuitꝭ. xxvi. vbi trãslatio nra hz: Ponaz tabernaculũ meũ in medio vestri. loco cuiꝰ dicitur hic: i Inhabitabo in illis. lz eniz deꝰ sit in oibꝰ per essentiã pñtiã ⁊ potẽtiã. tñ infidelibꝰ est modo spãli ꝑ graz. l Et ambulabo inter vos. dando eis virtutẽ ꝓcedẽdi de bono in melius. l Et ero illoꝝ deꝰ. ꝓtegens eos speciali ꝓuidẽtia. m Et ipsi erũt mihi ppls. ꝑ exhibitionẽ debiti cultꝰ. Per hoc aũt qõ hic dr: Jnhabitabo in illis in psona dei: habeꝭ q̃ fideles sunt tẽplũ dei. n Propter qõ. Ex pdictis infert monitio que sumit ex scriptura Esa. lij. in q̃ tria tanguntꝭ que debẽt agere fideles erga infideles. Primũ ẽ q̃ coꝝ pctã deseramus: qõ notatꝭ cũ dr: Propter qõ exite de medio eoꝝ. Secũdũ est: vt occasionẽ fugiamus peccatoꝝ: ibi: Et separamini. Tertiũ ne sustineamus eoꝝ mala: lz potius arguamus: cũ dr: o Et imũdũ ne tetigeritꝭ. palpãdo vitia seu palliãdo: ⁊ subdit premiũ hanc monitionez seruãtibꝰ reddendũ: cũ dr: p Ego recipiã vos ⁊c. hic i pñti ad familiaritatẽ meã ꝑ graz: ⁊ in futuro ꝑ assimilationẽ per gloriã. C. VII.

q As igit hũtes. Postq̃ apls monuit corinthios de bonis agẽdis in
h futuro. hic ꝓfir cõmẽdat eos de bono ꝑterito. Et diuidit in duas partes. qz ꝓmo ponit ad predicta q̃dã ꝓtinuatio. secũdo corinthioꝝ cõmendatio. ibi: Multa mihi fiducia. Prima adhuc in tres. qz ꝓmo ponitur vtilis monitio. secũdo inducit exemplificatio. ibi: Capite nos. tertio monitiõis intẽtio. ibi: Mõ ad cõdemnationẽ. Circa primũ cõtinuando se dictis: dicit: Has igit habentes ꝓmissiones. s. de receptiõe fideliũ ad gratiaz in pñti ⁊ gloriã in futuro: vt dictũ est in fine ca. ꝓcedentis. r Mũdemus ab omni inquinamẽto carnis ⁊ spũs. i. a peccatꝭ carnalibꝰ ⁊ spũalibꝰ: ⁊ qz vos lux illi tenebre per ignorantiam.

te? Aut qũe societas luci ad tene-
† ⁊ qz vos mẽbra xp̃i illi diaboli ⁊ xp̃s diabolꝰ nõ
brãs? † Qũe aũtez conuentio xp̃i
ꝓueniũt † g se mẽtit deũ ſ interpretat apostata
ſ ⁊ vos fideles: illi quasi infideles
ad † belial? Aũt que pars fideli cũ
† ſ ⁊ vos estis tẽplũ: in quo est spũsc̃us ⁊ ipsi sunt in quib̃ habitat diabolus.
infidẽli? † Qui aũtẽ consensus tẽ
plo dei cũz idolis? Vos eni estis
† ſ qui vos vinere facit ſ in eçechiele.
templũ dei † viui: sicut dic̃ domi
† ſ g grãm in illis ſ excolam puros faciaz
nus: quoniã † inhabitabo in illiz
† ſ et ꝓmouebo de virtute in virtutẽ: ⁊ pfecte ꝓficere faciã ſ in corde eoꝝ lato per charitatẽ.
⁊ inter illos † ãbulabo: ⁊ erò il-
† ſ ita bñfaciã: vt videar deus eoꝝ † ſ ita obediẽt vt videantur mei ⁊ non mundi
lorum † deus: ⁊ ipsi † erunt mihi

†† qz tẽplũ dei estis †† nõ corporaliter sed spũaliter vt non taceatis sed increpetis scelera eoꝝ
pplus. † Propter † quod exite de
ſ q̃ estis in medio nequitie eorum †† cũ existis separate vos vt nec consensum habeatis
medio eorũ: ⁊ † separamini dicit
† ſ carnalis observãtie †† ne tactꝰ sit. i. delectatio qõ
dominus † ⁊ imũdũ † ne tetige
est ꝓmus motus †† ante electos † receptis
ritis: ⁊ egõ recipiã † vos ⁊ ero vo
†† meipsum dans †† ad gloriaz
bis in † patrẽ: ⁊ vos † eritis mihi
ſ similes ſ vt etiã debiliores inclinat ſ christus:
in filios ⁊ filias: dicit dominus
omnipotens. C. VII.

ſ ⁊ qz dñs hoc ꝑcipit ⁊ bñ ꝓmittit †† s.

b As igitur habentes † p
qꝝ eus hitabit in nobis et recipiet nos:
missiones charissimi mũ
ſ quia multa sunt carnalia vitia ⁊ omnia fugiamus ſ vt est luxuria ⁊c.
dẽmus nos ab omni iquinamẽ
†† ut est ira ſ bona operatione
to carnis ⁊ † spiritus: perficientes
ſ in baptismo ceptam †† vt deum opereamini qui solus sanctos facit
sanctificatiõnẽ in † timõre dei. Cã
ſ ⁊ ad hec vos habete exemplũ: nõ illos pseudo
†† q̃a †† vestrũ †† impꝰ operando vt pseudo
pite † nos. † Neminẽ † lesimus: ne
†† admixtione falsitatis tanq̃ fermenti
minem † corrupimus: neminez cir
ſ fraudulenta ablatione vt pseudo: qui vestra blande auferunt ſ hec autem † ſ vt nos abijciaz qui in istis peccauistis
cumuenimus. Non † ad condẽ-
†† sed corrigo †† diligo enim vos sicut ꝑdixi ⁊ hoc ẽ
nationẽ vrã † dico. † Prædixi ei
† ſ sm curam ⁊ dilectionem.
qõ in † cordibus nostris estis: ad
ſ quasi ita diligo vos ꝙvꝛa mors in peccatis videtur mea ⁊ vita in virtutibus similiter
commoriendum: ⁊ ad conuiuen-
ſ ⁊ ideo moneo
dũ. Multa mihi fiducia ẽ apud
ſ dũ ꝓfidero q̃ in vobis sunt †† q̃a ꝑ ꝓmã epistꝛ cor recti: iõ ꝑ eis gliaꝛ ⁊ †† ad alios: videte ne sit vana
vos: † multã mihi † gloriatio pro
† etiã ꝓsolatio vñ subdit †† audita vꝛa correctione
vobis. † Repletꝰ sũ † consolatiõe
ſ gandiũ meũ superat oẽm tribulationẽ q̃ partim erat in animo ꝓ peccatis vestris
superãbundo gaudio i omni tri-

sationẽ: t Sanctificationẽ. in baptismo inchoatã. u Jn timore dei. s. filiali: qui hz charitatẽ annexã. x Capite nos. Hic ad ꝓpositũ inducit apls suiipsius exẽplũ: dicẽs: Capite nos. i. accipite nos in exẽplũ: qz mũde viuimus in hoc mũdo: nulli nocumentũ inferẽdo in psona: qõ notatꝭ cum dicit: Neminẽ lesimꝰ: nec etiã in fama. ideo subdit: Neminẽ corrupimus: nec etiã in re possessa: ꝓpter qõ sequit: y Neminẽ circũuenimꝰ. i. decepimus ipsũ defraudãdo. z Mõ ad cõdemnationẽ. Hic ꝓfir aperit suę monitiõis intẽtionẽ: dicẽs: Mõ ad cõdemnationẽ vestrã dico: de q̃ vitiis vos vocãdo tanq̃ obstinatos: tũc eniz ad cõdemnationẽ alicuius fit talis vocatio q̃n reputatꝭ obstinatus: sed q̃n fit sub spe correctionis: tũc nõ fit ad cõdemnationẽ: sed ad emendationẽ: ⁊ sic loquit apostolus. ideo subdit:
a Predixi mus eniz q̃ in cordibus nostris estis: cogitando iugiter de vestra vtilitate ⁊ salute: in tãtũ q̃ pro ea paratus essez mori. ideo subditur:
b Ad cõmoriendũ ⁊ cõuiuendũ: vita gratie ⁊ glorie. q. d. hanc vitã desidero vobis: sicut ⁊ mihi. c Multa. Posita monitione. Hic ꝓfir apls ponit suam cõmendationez de bono corinthioꝝ preterito. Et diuiditur in duas partes. quia primo ponit hanc cõmendationez. secundo eius ꝓpositionez. ibi: Nam cuz venissemus. In cõmendatione ꝙo corinthioꝝ ponit quadruplicem affectum quez cõceperat de bonis operibus: sicut ⁊ quilibet debet de bonis amici concipere. Primus est affectus fiducie: ex hoc eni q̃ videt eũ bene incipere: cõfidit q̃ bene perficiet: ⁊ q̃ntũ ad hoc dicit: Multa mihi fiducia est apud vos: de perfectiõe boni inchoati. Secũdus est affectꝰ gloriatiõis: naz amicus est alter ipse: ꝓpter qõ gloriaꝝ de bonis amici sicut de suis. ideo subditur: d Multa mihi gloriatio de vobis. i. de vestris operibus bonis. Tertius est affectus cõsolationis: nam omnis leticia est tristicie diminutiua: ꝓpter qõ bonuz amici cognitũ est tristicie precedentis diminutiuũ: ⁊ per ꝙs cõsolatiuũ. idco subdit: Repletus sum ꝙsolatione. Quartus est affectus exuberantis gaudii. s. q̃n bonũ amici nõ solũ minuit tristiciam: sed totaliter eicit eam per gaudium superuenicns. ideo subdit:
e Superabundo gaudio in omni tribulatiõe vestra. i. ex peccatis vestris illata mihi. q. d. gaudium quod concepi de bono vestro superueniente: totaliter superat tristiciaz quã conceperã de malo vestro precedente. Aliqui dicunt q̃ hec est littera: Jn omni tribulatione nostra: ⁊ sic est sensus q̃ letitia quam conceperat apostolus: superauerat tristiciam que superuenerat ei ex tribulatione mota contra eum in macedonia: que tangitur in parte sequenti. ⁊ ideo littera sequens magis cõcordat huic expositioni: tamen ex vtroq; tristiciam habuerat: vt tangit in sequentiqus.

Nam ⁊ cum

est exire: oꝛe nõ parcere ſz redarguere: corripere: monere. Hoc est inmũdũ nõ tãgere: volũtati nõ ꝓsentire. Maius malũ in sepatiõe bonoꝝ cõmittimus q̃m in malorꝝ cõmixtiõe fugimꝰ. Jd est dũ corpaliꝭ separamꝰ nos a bonis ꝓpter malos: q̃m fugimꝰ in cõsũctiõe malorꝝ nõ remanẽtes. i. q̃m sit illud qõ fugimꝰ fugiẽdo cõsũctionẽ malorꝝ. Spiritualiter ergo quilibet recedat a malis. Tali nõ imputat deꝰ sua pctã: qz nõ fecit: aliena nõ: qz nõ approbauit: nec negligẽtiã: a qz nõ tacuit: nõ superbiaz quia in vnitate pmansit.

† Vel separamini. i. seorsuz sitis parati ꝓtra eos sicut prius pro eis: hoc ad litterã dictum est iudeis habitantibus in babylone.

C. VII.

h As igitur habentes ⁊c. Vel ab omni inquinamẽto car. pficiẽs. sancti. Scilicet mentis: qõ tunc fit: si timorem dei sequimur: quia q̃ sine deo hec agit: sanctꝰ mundi est: non dei.

Vel ab inquinamento carnis. Jd est carnalis obseruantie ⁊ perficiẽtes sanctificationẽ que est tñ spũssancti: capite nos ⁊c.

Ad cõmoriendum ⁊ ad com. Vel vt mecum patiamini: et mecum coroneminí.

Repletus sum cõsolatione. Per iam correctos luitat alios ad correctionem.

Superabũdo gau. Dũ videt eos ꝓficere ꝑ quibus patitur: gaudet.

de lyra

quia nihil coinquinatuz intrabit in illã ciuitatẽ celestẽ: Apoc. xxj. s Perficientes. per sanctã ꝓuersationẽ: t Sanctificationẽ. in baptismo inchoatã. u Jn timore dei. s. filiali: qui hz charitatẽ annexã. x Capite nos. Hic ad ꝓpositũ inducit apls suiipsius exẽplũ: dicẽs: Capite nos. i. accipite nos in exẽplũ: qz mũde viuimus in hoc mũdo: nulli nocumentũ inferẽdo in psona: qõ notatꝭ cum dicit: Neminẽ lesimꝰ: nec etiã in fama. ideo subdit: Neminẽ corrupimus: nec etiã in re possessa: ꝓpter qõ sequit: y Neminẽ circũuenimꝰ. i. decepimus ipsũ defraudãdo. z Mõ ad cõdemnationẽ. Hic ꝓfir aperit suę monitiõis intẽtionẽ: dicẽs: Mõ ad cõdemnationẽ vestrã dico: de q̃ vitiis vos vocãdo tanq̃ obstinatos: tũc eniz ad cõdemnationẽ alicuius fit talis vocatio q̃n reputatꝭ obstinatus: sed q̃n fit sub spe correctionis: tũc nõ fit ad cõdemnationẽ: sed ad emendationẽ: ⁊ sic loquit apostolus. ideo subdit:
a Predixi mus eniz q̃ in cordibus nostris estis: cogitando iugiter de vestra vtilitate ⁊ salute: in tãtũ q̃ pro ea paratus essez mori. ideo subditur:
b Ad cõmoriendũ ⁊ cõuiuendũ: vita gratie ⁊ glorie. q. d. hanc vitã desidero vobis: sicut ⁊ mihi. c Multa. Posita monitione. Hic ꝓfir apls ponit suam cõmendationez de bono corinthioꝝ preterito. Et diuiditur in duas partes. quia primo ponit hanc cõmendationez. secundo eius ꝓpositionez. ibi: Nam cuz venissemus. In cõmendatione ꝙo corinthioꝝ ponit quadruplicem affectum quez cõceperat de bonis operibus: sicut ⁊ quilibet debet de bonis amici concipere. Primus est affectus fiducie: ex hoc eni q̃ videt eũ bene incipere: cõfidit q̃ bene perficiet: ⁊ q̃ntũ ad hoc dicit: Multa mihi fiducia est apud vos: de perfectiõe boni inchoati. Secũdus est affectꝰ gloriatiõis: naz amicus est alter ipse: ꝓpter qõ gloriaꝝ de bonis amici sicut de suis. ideo subditur: d Multa mihi gloriatio de vobis. i. de vestris operibus bonis. Tertius est affectus cõsolationis: nam omnis leticia est tristicie diminutiua: ꝓpter qõ bonuz amici cognitũ est tristicie precedentis diminutiuũ: ⁊ per ꝙs cõsolatiuũ. idco subdit: Repletus sum ꝙsolatione. Quartus est affectus exuberantis gaudii. s. q̃n bonũ amici nõ solũ minuit tristiciam: sed totaliter eicit eam per gaudium superuenicns. ideo subdit:
e Superabundo gaudio in omni tribulatiõe vestra. i. ex peccatis vestris illata mihi. q. d. gaudium quod concepi de bono vestro superueniente: totaliter superat tristiciaz quã conceperã de malo vestro precedente. Aliqui dicunt q̃ hec est littera: Jn omni tribulatione nostra: ⁊ sic est sensus q̃ letitia quam conceperat apostolus: superauerat tristiciam que superuenerat ei ex tribulatione mota contra eum in macedonia: que tangitur in parte sequenti. ⁊ ideo littera sequens magis cõcordat huic expositioni: tamen ex vtroq; tristiciam habuerat: vt tangit in sequentiqus.

Nam ⁊ cum

Caro nostra. Quia ꝛ ī aduersis alia q̄ ī corpe patiē: spe futuri gesciꝫ. Foris. De aptis inimicis: intus de falsis fratrib⁹: q difficili⁹ tolerant. Vel ab his q foris sunt tribulatio: de his scz fidelib⁹ q intus. i. in eccl̄ia timores ne mouerent. Vl de his q fūt intus. i. in eccl̄ia corpe nō mēte: noie nō numine. i. de falsis fratrib⁹ vt pri⁹. Quia cōsolat⁹ est ī vobis. Quia vidi titū ꝓsolatū ī vobis: ꝛ ego ꝓsolatus sum.

Et si: prius. Pēniteret. Hoc dicit: ne videak inhūan⁹: q de aliorum tristicia gauderet.

Videns q. i. q̄uis videam q epla ꝓtristauit. vñ ꝑmō dolui: ꝛ me penituit. Et si. i. q̄uis. Ad horā. i. quo tpe. vñ bona spes ē correctōis cor. ꝛ tō iā nō pēnet: ꝫ gaudet.

Cōtristati. Nō cuz tra que peiores efficit: sed cum pudore qui corrigit

Penitētiā in salutē stabi. Augu. Satisfactio penitētie est: cās pctōr excidere: nec earū suggestionibus adituz indulgere.

Seculi aūt. Dū dolet peccator se detectum.

Ecce eniz. Tristicia ſm dēū facit penitē ī salutez: qr q̄ ducūt ad salutez i. sollicitudinez opaī ⁊c.

Nicolaus

a Maz ꝛ cū venissem⁹. Hic ꝓfr apl's exponit dicta cōmēdationē q̄ntū ad duo q̄ dixerat ī ea. secūdū exponit ibi: Sz q ꝓsolatur. dixerat autez apl's se fuisse tristatū: cui⁹ cām exponit: dicēs: Mā ꝛ cū venissem⁹ macedoniā nullā requiez habuit caro nra: nō dicit spūs nr: qr ꝓsolabaī in mēte. b Sz oēz tribulationē passi sumus: que pleni⁹ explicat Actꝫ. xvij. vbi dī q paulus ꝛ silas ꝟberati ꝛ carcerati fuerūt crudeliter ꝛ pedes eor cippo cōstricti ex turbatiōe mota ꝫ eos: eo q paulus spm̄ phitonicum eiecerat de q̄dā puella: q̄ magnū questum ꝑstabat suis dñis diuinādo. c Foris pugne. ab infidelib⁹. d Intus timores. a falsis fratrib⁹. e Sz q ꝓso. secūdo dixerat apl's se fuisse ꝓsolatū. hoc exponit apl's ꝑmo ponēs ꝓsolatiōis māz. secūdo subdit ad ꝫ rōnē. ibi: Contristati enī estis. tertio infert suā ꝓclusionē. ibi: Igit etsi scripsi. Materia ꝟo sue ꝓsolatōis duplex fuit. Una aduēt⁹ titi ad ipsū q erat sibi gratissim⁹. Et hāc tāgit dicēs: Sz q ꝓsolaī humiles. i. afflictos. Alia fuit vera pnia corinthior quā sibi retulerat titus sicut viderat. iō subdit: f Cōsolat⁹ ē ī vo. i. ex cōmēdatiōe vra p eū nobis reuelata. iō subdit: g Referēs no. ve. desi. i. ardorē ꝓficiēdi: sicut p ꝫriū fuerūt ante pigri. h Vestrū fle. rōne delicti cōmissi. i Vestrā emu. p me. pseudo apl̄os repellēdo amore xpi ꝛ mei. k Ita vt ma. gau. de pnia vra q̄ pri⁹ dolucrā de pctō cōmisso. Vel aliter: apl's pri⁹ corexerat eos dure in epl'a prima: ꝛ postea timens ne ex hoc caderēt in desperationē seu aliud malū ad tps doluit de scriptura illa: sz postea vidēs bonū correctiōis futurū: gauisus fuit. iō dicit: l Q̄m etsi cō. vos ī epl'a. dure vos corripiēdo: m Nō me pe. mō. n Et si pe. pri⁹ rōne dicta: o Vidēs q epl'a illa etsi ad horā vos ꝓtristauī. i. trāsitorie: p Nūc gau. nō qr ꝓtristati estis ⁊c. sicut medic⁹ nō gaudet de amaritudine quā ifirmo ꝓpinauit: sz de sanitate p cā ꝓsecuta. q Cōtristati enī. Hic ꝓfr iducit rōnē ꝓpter quā eor tristicia fuit ei occasio gaudij siue mā. s. qr tristicia illa fuit ſm dēū. ꝛ diuidit ī duas ptes. qr ꝑmo facit ꝓpositū. 2° declarat quoddā dictū. ibi: Ecce eniz. Circa ꝑmuz dicit: Cōtristati eniz estis ſm dēū. Circa qd sciēdū q ois tristicia orīt ex amore. cū eniz aliquis tristat⁹: hoc ē qr caret amato bono: vl qr timet euenire aliqd ꝫriū boni amati. Est autez duplex amor. scz amor dei ꝛ seculi. ex amore ꝟo dei oritur tristicia de pctō q̄ est ſm dēū: q̄ nullū affert hoī detrimentū: sz magis bonum fructū. iō subdit: r Vt ī nullo detrimentū patiamini ex nobis. i. ſ mēorat q̄ patīr: cā credētiū vt eos puocet ad charitatē: q̄si bñdixi in tribulatiōe: q̄ vere magna est

bulatiōe nostra. † Maz ꝛ cum venissemus macedoniā: nullam re ſ q̄si aimus regerit ſ ſm cor-

quiē habuit † caro nostra: sed ōm pue ꝛ animam † ſ quia phitonem ibi fugauit de ancilla ꝛ ſ q vere omnem: quia ſ in corpore ſ a perfidis qui sunt extra ecclesiam

nem † tribulationē passi. ꝛ Foris ſ tribulationes † ſ in animo: ne ecclesia deficeret. ꝛ ſ ita grauiter passi sumus ſ deus

pugne † itus timores: ꝛ sed qui cō ſ spū vel afflictos

solat humiles: consolatus ē nos † ſ ga coadiutorem recepi-

deus in aduētu † titi. Non ſoluz † ſ propter † ſ ga. i. desiderans aduenit.

autē † in ꝛ aduentu eius: sed etiam ſ nos

in consolatiōe qua consolatus ē ſ in vestra emendacione † ſ consolatus est titus ꝛ ſ de emendatione

in vobis: † referēs nobis ꝛ desideriū vestrum: fletum vestrum: vē ſ de cōmissis

ſ indignationem contra pseudo † ſ p mea defensione ꝛ ſ referens hoc

strā emulationē pro † me: itā ꝛ vt ſ q̄ de tribulati one doleremus † inde ꝑ bari⁹ p o est q̄ gaudeo: quia iam non penitet me

magis gauderē. † Quōniam etsi ſ illa. ⁹ prima

cōtristaui vos ī epistola nōn me ſ mō ſ ga correcti † ſ prius ſ dū indignari vel incorrecti ꝛ ſ nō me penitet: sed gaudeo videns q

pēnitet. Etsi † pēniteret: ꝛ videns q epistola illa etsi ad horā vos cō/ † ſ dico q̄ gaudeo ſ nō tm̄ ideo.

tristauit: nunc gaudeo: † nō quia ſ cōtra me † ſ ga sic aliaduertētes culpā penituistis

cōtristati estis: † sed quia contri/ † ſ de hac tristicia gaudeo: ga hoc ē ſm dēū. i. ſm voluntatem ꝛ inspirationem dei.

stati estis ad penitentiā. † Cōtristati enim estis secundum deuz:

ſ nec in aspris

vt i nullō detrimētum patiami/ † ſ quia omnia nostra prosunt ꝛ ſ vere non damnuz

patimini: nam commodum potius quia

ni ex † nobis. ꝛ Quē enim secūduz ſ dū tristis est peccator: ga peccauit: ga fecit qđ deus odit ſ satisfactionē † ſ q̄ valet etiam

deum tristitia est: penitentiā † i sa ſ eternā † ſ ſ ſ q̄ fiad correctōnē: ꝛ iō ab ea cauete

lutē stabilē operatur. † Seculi autez tristicia mortem operatur. ſ q̄ in vobis expi. ſtis qđ dico † ſ ita paruum q̄d

Ecce enī † hoc ipsum scm̄ deum ſ de peccato ſ o.

cōtristari vos: quantam i vobis † ſ emendandi q̄ deliquistis: nec hoc soluz

ꝛ ſ vt contra pseudo me defendatis

operatur † solicitudinē: sz ꝛ defensi † ſ contra vos pro malis que gessistis ꝛ ſ ne in futuro tale quid contingat

onē: sz † indignatiōnē: sed ꝛ timō/ ſ in meli⁹ ꝓficiendi † ſ vt me vel alios bonos imitemi.

rem: sed dēsideriū: sed † emulatio ſ ga peccātes punit̄ etiā vosipsos ſ vt vniuersaliter

nem: sed vindictā m. In ōmnib⁹ dicē vos tristari: ſm deū: in oīb⁹ exhib. ⁊c. ſ duce fide. † ſ vt sitis incōtaminati xpiano negocio agendo

exhibuistis † vos icōtamiatos eē

† ꝛ ga incōtaminati: igit apparet q̄ nō ꝓpter illos ꝑcipaliter scripsi: sed ꝓpter illū q fecit: ꝛ illū q sustinuerat iniuriā qō ita dicit ꝛ ſ ꝓ illis

negocio. † Igit etsi ꝛ scripsi vobis: † tm̄ ꝛ ſ qui rapuit.

Nōn ꝓpter † eū ꝛ qui fecit iniuriaz ſ patrem cui rapta

nō propter eū qui passus est: sed ad manifestandum solicitudinez ſ oibus emendandis

nostrā: quaz pro vobis habem⁹ ſ teste deo. ꝛ ſ iuramentum ē † ſ quasi ga

q hoc intendi: ꝛ euenit ꝛ ſ dum correcti estis

ꝛ cōraz deo. † Ideo quoq; ꝛ conso † ſ que est de correctione vestra ꝛ gaudio titi

lati sumus. † In cōsolatiōe aūt ꝛ ſ q̄ doleremus de tribulatione

nostra † ābundātius magis gaui/

Qui fecit Vt ille q icestū fecit: vl illos tangit q̄s superi⁹ i ꝑma epla iniurias ꝛ fraudes fratrib⁹ fecisse dixit. Et ofidit ñ magis cā eor q peccauerunt scripsisse remitti eis: q̄ cā ecclie q̄ oī ꝓtumeliaz aut fraudē patiēti cōpatīr. ꝛ indignar. Et ß est q ait: Igit etsi scripsi vob: nō tm̄ pp eū q fecit iniuriā. i. fraudem ꝓximo suo: nec ꝓpter eū q passus est fraudē: sz ad manifestandā sol. no. quā habem⁹ ꝑ vobis. Z otiā pp̄lā sollicitudinē se hīe ofidit. vt scz iniustī emendent: ꝛ polluti sanctificent: ꝛ ecclesie reconcilientur. 1. petri. 3. a

Abūdātius magis. Quasi de vtroq; i. de correctiōe vestra: ꝛ de gaudio titi. Sz magis abundantius de gaudio titi sumus gauisi: quia gaudebat non soluz de correctē: sed etiam de aliis quos sperabat corrigendos.

de lyra

ex correctiōe nostra: ß magis bonū. ideo subditur: s Quc eni ſm deū tristi. est pen. in sa. sta. opaī. i. inducit ad pniaz de peccatis: que pnia ducit ad salutē. t Stabilē. i. eternam. Sed ꝫ hoc aliquis obijcere posset: qr tristicia de pctō est ipsa pnia. nihil aūt seipsuz inducit q̄ ⁊c. Dicendū q pnie tres sūt partes. s. ꝓtritio: ꝓfessio: ꝛ satisfactio. tristicia ꝟo de pctō est ꝑma pars pnie: ꝛ causat alias duas sequētes: non seipsam. tristicia ꝟo seculi que orīt ex amore secularis boni ingerit detrimētū spūalis boni. ideo subdit: u Seculi aūt tristicia opaī mortez

i. peccatuz: Jaco. iiij. ca. Qui eniz voluerit amicus esse huius seculi inimicus dei constituitur. x Ecce enim. Hic cōsequenter declarat qualiter tristicia dei operatur penitentiaz in salutez: dicens: Ecce eniz hoc ipsuz ſm deuz cōtristari vos. id est tristiciam quaz vobis intulit que est ſm deuz. y Quantaz in vobis operatur sollicitudinez. ad vitandū mala ꝛ agendum bona in illis qui prius erant ad hec pigri: ꝛ non soluz hoc: sed etiam que sequunt: z Sed defensionez. s. mei contra pseudo apostolos: ipsos repellendo. a Sed indignationez. contra peccata cōmissa non solum a se: sed etiaz ab alijs. b Sed timorem. de recidiuo. c Sed desideriū. proficiendi in melius. d Sed emulationez. imitando bonos. e Sed vindictam. puniendo peccata propria: ꝛ etiaz aliena: potissime quia illum fornicatorez nephariuz: de quo habetur epistola. j. ca. v. punierant. cui tamen prius nimis fauerant. ideo subdit: f In omnibus exhibuistis vos incōtaminatos esse negocio. quia sicut sustinentes peccatorez contaminantur: sic punientes emundantur. g Igitur. Hic infert conclusionez intentaz: dicens: Igitur ꝛ si scripsi vobis: de illo nephario puniendo: ꝛ accipitur hic si pro quia. quia sic scripserat. h Non propter euz qui fecit iniuriam. maculando lectum patris: vt. s. puniretur tm̄: sed vt emundaretur ꝛ alij ex eius pena terrerentur. i Nec propter eum qui passus est. dictaz iniuriam vt vindicaretur per penam. k Sed ad manifestandaz sollicitudinez nostram quaz habemus pro vobis. vt in vobis extirpent vitia ꝛ virtutes augeantur. l Coram deo. modus est iurandi ad confirmationem dicti. i. deo teste: ꝛ quia hec bona sunt cōsecuta ex sua correctione: subdit: Ideo consolati sumus. m In cōsolatione aūt vestra. i. ex profectu vestro vobis dato: n Abundantius magis gauisi sumus. i. plus q̄ cōtristati fuimus prius ex vestro delicto: ꝛ secūdā cām de gaudio titi addit. d.

Super

Sed sicut omnia. In corripiẽdo veritas arguentis apparet: dũ qui arguuntur se emendant. dum enim correcti emendantur testimonium perhibent arguenti. Ueram ergo ostendens apostolus predicationem suã per efficaciam illorum ait: Sed sicut omnia in ve. ꝛc.

Et viscera eius. Sancti affectus in omni bono est. C. VIII.

Otam aũtẽ vo-
n bis ꝛc. Dic vbi
de correctis agit:
roma.12.b mentio fit de collectis: qz
ab alijs non queritur: gbꝰ
suadere nõ potest: vel vt
alij codices habent: gbus
sua dare non prodest.

Qz in multo experimento. Uel abundantissima gratia eoꝝ fuit i multo experimento tribulationis. Quia ꝑ tribulatõe pauli ⁊ syle sibi facta: non sunt

Nicolaus

a Sup gaudio titi. de emẽdatõe vsa. b Quia refectꝰ est spũs eiꝰ ab oibꝰ vobis. reficiunt enim prelati de ꝓfectu subditorũ. gaudiũ enim amici sui erat eiꝰ materia gaudij. Ulterius addit tertiã rõnẽ. d. c Et si qd apud illũ de vobis gloriatus sum ꝛc. apls enim cõmendauerat corinthios erga titũ: qui inuenit eos tractabiles ⁊ obediẽtes: ⁊ sic apli verba inuenit eẽ vera: ꝓpter qõ apls nõ fuit cõfusus de il
a la cõmẽdatiõe: qz ita inuentũ est in veritate: ⁊ ꝑ lsa. Quartã etiaz rõnez addit. d. d Et viscera eiꝰ abundantiꝰ in vobis sunt ꝛc. qz titus videns eorum penitentiã ⁊ obediẽtiam ⁊ reuerẽtiã ad ipsũ: habuit eos in visceribus charitatis magis qꝫ ante: de qꝫ gaudebat apls. Ulteriꝰ qntã rõnẽ addit. d. e Fiando qꝫ in oibꝰ cõfido in vobis: ex bono enim eoꝝ ichoato ꝓfidebat qꝫ bñ de cetero se haberẽt qõ erat sibi rõ gaudendi.

C. VIII.

f n Otã aũt facimꝰ. ꝓpostqꝫ apls induxit corinthios ad bonuz in generali. hic ꝓsequitur hortatur eos ad quoddã bonũ in particulari. s. ad largitionẽ elemosyne mittẽde in hierusalẽ. fideles enim ibidẽ habitantes vẽditis oibus ponebãt precia ad pedes aplorum: vt diuiderent singulis ꝓut opus erat: Act. iiii. ⁊ quia ꝓpter ꝓsecutionem fuerũt depauperati: disposuerũt sic apli qꝫ credẽtes de alijs ciuitatibꝰ ⁊ terris qui nõ sic abrenũciabãt, ꝓximis iuuarent illos suis elemosynis: ⁊ de hoc fuit rogatꝰ paulus ⁊ barnabas: vt hĩ Act. ⁊ Gal. ii. ꝓpter qõ paulus circa hoc erat sollicitꝰ. ⁊ ideo ꝓmo inducit corinthios ad hãc elemosynã tribuendã. secũdo docet tribuẽdi modũ. ca. sequẽti. ꝓprima adhuc i duas. qz ꝓmo agit de huiꝰ elemosyne datiõe. secũdo de ministris eiꝰ ⁊ collectõe. ibi: Bfas ago. ꝓprima adhuc i duas. qz ꝓmo ad dandã elemosynã corinthios inducit. secũdo excusationẽ excludit. ibi: Si enim volũtas. ꝓprima adhuc i tres. ꝓm qꝫ inducit eos triplr. secũda ibi: Scitis enim. tertia ibi. Hoc enim vobis vtile. ꝓximꝰ aũt modus inducendi corinthios ad elemosyne dictionẽ est per exẽplũ macedonũ q iaz hoc fecerãt: ꝓpter qõ ponit ꝓmo corũ exẽplũ. secũdo corinthios inducit ad imitãdũ. ibi: Ita vt rogarem. Circa ꝓmũ dicit: Notaz aũt facimꝰ vobis fratres: vt imitemini: g Bratiaz dei. i. opera bona que ꝓueniũt ex dei gratia: h Que data est. mihi per misteriũ meũ: In ecclesijs macedonie. Cõsequẽter ponit gfaz illaz: dicẽs:
i Qz in multo experimẽto tribulatiõis. i. in multa tribulatiõe eis supueniente: quã nõ solũ audiui: sed etiã experimẽto ꝓbaui. k Abundantia gaudij ipsoꝝ fuit: qz nõ solũ susi inuerũt patiẽter: qõ est virtutis politice: sz etiã gaudẽter: qõ est virtutis infuse: Act. v. Ibant apli gaudentes ꝛc. hoc aũt õmittit apls vt ostẽdat elemosynã macedonũ, magis cõmẽdabilẽ: eo qꝫ in dicta tribulatiõe depauperati fuerãt: ⁊ tñ elemosynas mittere sanctis in hierusalẽ nõ omiserant. ideo subdit apls: l Et altissima paupertas eoꝝ. i. ꝑfusum est supẽr gaudio titi: qã re-
ꝑ ia enim sperat bonũ de vobis † titi ꝑ ꝑ nõ qz oẽa
fectus est spiritus ꝑ eiꝰ ab ꝑ omni-
correctis: sed qz qdã sperat de reliquis
bus vobis. Et si qñid apud illũ
ꝑ cõmẽdãdovos † ꝑ nõ erubesco me falsũ inuentri
de vobis gloriatus suz: † non cõ
ꝑ mendax ꝑ de correctione vestra confidens
confusus: sed sicut omnia vobis
ꝑ de vobis
in veritate locuti sumꝰ: ita ⁊ glo
riatio nostra que fuit ad titũ ve-
ꝑ i. apparuit ei veritas. i. vera † ꝑ ió. ꝑ intima charitas
ꝑ ꝯ aĩ qz vidit
ritas fcã est. † Et viscerã eiꝰ abũ
ꝓfectum illoꝝ: vel ꝯ in alios ꝑ eius titi dico-
dantius in vobis sũt: reminiscen
ꝑ ambro. ꝑ oñdit titum eos laudasse cũ sollciti erant
obedire ei in quo apostolum reueriti sunt t
tis omnium vestrũ obedientiã:
ꝑ ꝯ accurate ꝑ cordis ꝑ corporis
quomodo cũ timore ⁊ tremore
ꝑ ⁊ qz in illo egistis.
excepistis eum. Gãudeo qꝫ om
ꝑ reb⁹ ꝑ nõ solũ bona volũtate: sz ẽt in opibus bonis.
nibꝰ cõfido de vob. C. VIII
ꝑ nõ habui regem in macedonia: tamen
magnam ea mihi gratia data est.
n Otãm autem vobis fa
† ꝑ gratuitũ donũ dei vocat elemosy-
cimus fratres † gfãz dei
nam dare.
quẽ data ẽ i ecclesijs macedonie.
ꝑ q illa s. ꝑ nõ solũ voluerũt pati sz erpti sunt ⁊ inde
gratis sunt: ⁊ cũ paupes abũdãter dederũt
Qm in mlto expimẽto tribulatio
ꝑ fuit
nis ãbũdãtia gaudij ipsoꝝ ⁊ al
ꝑ magna vel nobilissima ꝑ i. maior facta
tissima paupertas eorum abun
est: dum intendit diuitias dare † ꝑ q hoc simplici ani
dauit i diuitias ꝑ simplicitatis eo
mo: non vt hõi placeant. ꝑ rerũ suarũ † ꝑ q inde
rũ. Quia scõm virtutez † testimõ
ꝑ vt etiam post egerẽt
nium illis reddo: ⁊ supra virtutẽ
ꝑ nemine rogẽte † ꝑ ad dãdũ † ꝑ cũ timẽs eis nõ esse
volũtarij † fuerunt: † cum multã
tirem. ꝑ vt eos pmitteremus habere † ꝑ i. vt licereꝫ eis dare sua no quasi ꝓpria sed quasi cõmunia:
exhortatiõe obsecrãtes nos † grã
de quibus ministrarent alijs † ministrationis
tiam ⁊ cõmunicationez † miste
ꝑ ministeriũ † ꝑ dederũt sua † ꝑ i. ea intentione
rij qõ fit in sanctos. † Et nõn † sic
ꝑ putauimus. s. ꝓ culpis redimendis
sperauimus: sz semẽtipsos dede
† ꝑ emendatione vite † ꝑ vt ei obedirent ꝑ vel deo
† ꝑ dederũt se: vt nobis obedirẽt
rũt † primum † domino: † dẽinde
† ꝑ qui vult homines subdi vicarijs suis † ꝑ ita instituerunt vt exemplo eorum prouocati
nobis: ꝑ voluntatẽ † dei: † ita ũt
ꝑ posẽ correctos vidit.
rogaremus titum: vt quẽadmo
ꝑ in vobis benefacere
dum cepit: ita ⁊ perficiat i vobis
ꝑ nõ mõ alia sz † elemosynarũ in scõs. ꝑ pficiat
nõ quocũqz mõdo sed vt in hac gratia largitionis abũ
detis sicut in alijs
etiam † gratiã istam. Sed sicũt in
ꝑ gratia loquendi
oibꝰ abũdatis fidẽ spẽ ⁊ sermõe
ꝑ scripturarũ ꝑ qz in oibus sollicti estis
⁊ sciẽtia: ⁊ õi sollicitudine: in sup
ꝑ spũali
⁊ charitate vestra i nos: vt ⁊ in
† ꝑ rogani titum vt perficeret hanc gratiam: sed hoc non dico imperãs: ne fitis transgressores
hãc gfã abũdetis. † Nõn qsi im-
† ꝑ macedonum: quibus similes sitis: nel pauperum de quibus essetis nel esse debetis solliciti
perans dico: sed per aliorum sol
† ꝑ ut largi sitis ⁊ ex discretione animi: non propter reno commodo
licitudinem † etiãm vestre charita
† ꝑ nestrum † ꝑ comprobare volens ꝑ nel suadere
uolens † ꝑ pauperibus dare debetis ⁊ uere quia
tis † ingenij bonũ † ꝓbãs. † Sci
ꝑ q de illis sollicitus fuit: cuꝰ exemplo hortat illos
ꝑ i. charitatem
tis ẽnim grãtiam domini nri ihesu
ꝑ banc. s. ꝑ in mundo
christi: quoniã propter vos ege-

Perficiat i vo. gra. Ut sz gratia ista vobis non deficit: hoc dicit vt incitet eos ad dandum.

Non quasi imperãs. Uel non solum rogauit titum: sed egoipse dico imperans vt abundetis.

Quasi imperans. Id ẽ qsi pnias iniũgẽdo: qz sic qsi ex voto tenerent.

de lyra

valde commendabilis: m Abũdauit. i. effectũ abũdãtie ostẽdit: n In diuitias simplicitatis eoruz. i. puritatẽ ꝓscie: quaz puritatẽ facit charitas: qꝫ bõa ꝓpria qntũcũqz modica facit extendere ad necessitates ꝓximi relcuandas. o Quia fm virtutez. i. ꝓmptitudinez animi ad dandũ. p Testimoniũ illis reddo: nõ solum ex auditu: sed etiã ex visu. q Et supra virtutem. i. supra facultatez. r Uolũtarij fuerũt. ad dandũ. Circa qõ sciendũ qꝫ sz liberalitas politica habeat mediũ respiciẽdo ꝓprias facultates: liberalitas tñ infusa excedit hoc mediuz inqntũ rescindit aliqd de sibi necessariis ad dãdũ magis indigẽti ꝓpter deũ: sicut ⁊ tẽperãtia infusa nõ solũ rescidit carnis delectabilia: ꝓut impediũt bonã dispositionem corporis ⁊ debitum vsuz rõnis: sz vlterius vt corpus in seruitutẽ aie totaliter redigat. s Cum multa exhortatione obsecrantes nos. i. non solũ liberaliter dantes: sz etiaz nos obnixe rogantes vt accipemꝰ. t Bfaz. i. elemosynã: u Et cõicationẽ. bonoꝝ suoꝝ ficdã pauperibꝰ in hierusalẽ. x Et nõ sicut speraumꝰ. i. nõ qntum sperabamꝰ: sed plus dederũt. ideo subdit: y Sz semetipsos dederũt primũ dño. totã vitã suã ad gliaz eius ordinãdo. z Deinde nobis. obediẽtiã ꝓmittẽdo. a Ꝑter volũtatẽ dei. i. ꝓpter deũ nobis obediẽdo. tũc enim ẽ obediẽtia recta qñ fit deo ꝓmũ. deinde hoi ꝓpter deũ. b Ita vt roga. Ꝓposito exẽplo macedonuz. hic ꝓsequitur excitat corinthios ad imitãdũ: dicẽs. Ita. s. moti sumꝰ fcõ eoꝝ: c Ut roga. titũ vt quẽadmodũ cepit. vos instruẽ in alijs opibꝰ ponis: ⁊ pfectos vos reddidit in illis: d Ita pficiat in vo. etiã istã gfaz. iducẽdo vos ad huiꝰ elemosyne magnificã largitionẽ: nõ solũ sicut alij: sz plus: cuiꝰ cã subdit: e Sz sicut i oibꝰ abũdatis. ꝑ ceteris xpianis. f Fide. qua creditur ad iusticiã. g Spe. qua in deũ tenditur. h Et sermone. i. fidei ꝓfessiõe ad salutẽ. i Et scia. i. notitia scripture: ⁊ hec ptinẽt ad mẽtis affectionẽ. Cõsequẽnter põit q ptinẽt ad exteriorẽ operationẽ. d. k Et oi sol. s. bñ opandi. l Insup ⁊ cha. ve. i nos. i. charitatẽ opibꝰ nobis ipẽsis. m Ut ⁊ i hac gfa abũ. i. i huiꝰ elemosyne largitõe ꝓcellatis alios: sicẽ ꝓcellit cos i alijs gratijs. Sz qꝫ posset aliqs credẽ aplm ꝫ dicẽ p modũ ꝓcepti. iõ ꝫ remouet. d. n Nõ q. im. di. s. ista: o Sz p alio. sol. i. p macedonũ exẽplũ: q dictã elemosynã fecerũt sollicite. p Etiã vbe cha. inge. bonũ cõpro. i. cõprobare volens, ꝓmptitudinẽ vestre charitatis ad dictã elemosynã faciẽdã. sicut enim in speculabilibꝰ ille dicit boni ingenij q cito capit verba magistri: sic i opabilibꝰ ille metaphorice dicit ingenij boni q alterius exemplo cito mouet ad opus bonũ: etiaz in melioꝰ ꝓcedendo. q Scitis. Hic ponit secũdus modus iductiõis. s. ꝓ exẽplũ xpi: cũ dr: Scitis enim. i. scire debetis ad imitãdum: r Bfaz dñi nri ihesu xpi. quesit illa subdit: Qm ꝓpter vos egenus factus

Egenus factus est cū diues cēt. Aug. Mō ait: Pauper factꝰ est: cū diues fuisset: sz cū diues esset. Pauptatē enīz assūpsit ⁊ diuitias nō amisit intus diues: foris paup: latēs deꝰ in diuitijs: apparēs hō in paupertate.

Ut inopia illiꝰ vos ⁊c. Per illius enī pauptatē abijcimꝰ pānos iniquitatis: vt induemur stola imortalitatis. Omnes ergo diuites facti sūt in paupertē dñi nr̄i credētes.

Memo ergo se cōtemnat paup in cella: diues i cōsciētia. Securior dormit i terra: q̄ auro diues i purpura. Non q̄ erpauescas cū tua mēdicitate ad illū accedere qui indutus nr̄a paupertate vbi se pauperauit nos ditauit.

Sed ⁊ velle. Al' ſm alios quidam vol'uerāt: quidaz ceperant. nūc ꝛo vtriq; perficiant.

Ex equalitate. Diuidat q̄ntū hz cū sanctis: q: nō plus erigit q̄ retinere sibi dz sic ꝯachcus dimidium bonoꝝ suorum dedit pauperibus.

Ex eq̄litate. Nō vtiq; ſm paritatē hoc dico: sed vt sustentenē de vestris rebus sicut ⁊ vos: vt ⁊ illorum abundantia ve. ino. fit supple. Qui enī viuūt in hoc seculo: nō hñt merita ad vitā eternā sufficiētia: sz q: paupes rp̄i q̄uz est regnū celoꝝ p elemosynas amicos ⁊ debitores sibi fecerunt p merita eoꝝ ꝙsequenē: q̄ p se nō merenē: vt tūc fiat equalitas: nō q̄n differāt in claritate: sz q: oibꝰ idē: ⁊ oībus erit sufficientia: sicut scriptū est de māna in signo huiꝰ rei. Qui multū .s. collegit de māna. i. amplius q̄ gomor nō abundauit. i. non plus habuit q̄ gomor. Et q modicuz

Nicolaus

† ſ deus p quē ⁊ ola fcā sunt ſ in sua maiestate
nus factus est cūz esset† diues: vt
ſ in spiritualibus
inōpia illius vos diuites eētis.
ſ ⁊ in hoc. i. in ꝓfideratiōe huius tāti bñficij dei do cōsiliū vt pauperibus elemosynas detis.
Et cōsilium i hoc do. Hōc enī
ſ plus est vtile facienti q̄ cui fit.
vobis vtile est: qui nō soluz facere: sed ⁊ velle cepistis ab anno
ſ ꝓterito †† vt nō solū veliē sz ⁊ ope pficiatis
prioꝛe. Nūnc ꝛo† ⁊ facto perficite
† ſ voluntas in opere appareat: si vera est
† vt quemadmodum promptus
ſ quia ex discretione volunt.
est animus voluntatis in vobis
ſ ꝓmptus ſ animꝰ ſ ſm id ſ siue plus siue minus
ita sit ⁊ pficiendi ex eō: quod habetis. Si enī volūtas prompta
ſ dando ſ vt necessaria retineat
est: secundum id quōd habet ac/
ſ tñ accepta est dando: vtra vires
cepta est: nō secundū quod non
† ſ ideo ex eo q̄ habetis vos dare moneo †† volo
ſ vt alij de vestris otiose viuant
habet. † Nōn enī vt alijs sit re/
ſ vel refrigerium ſ paupertas non quin melius esset omnia dare: sed infirmis timet quos sic dare monet vt egestatem non patiantur.
missio: vōbis autē tribulatio: sz
ſ sz ōnis volo vt vra abūdet † ſ q̄ tā breue
ex equālitate in† presenti tempoꝛe

ſ terrenoꝝ ſ qui'oia mundi deserunt.
vestra abundantia illoꝝ inopi/
ſ ⁊ si nō cōpeat ſ q distinis vacāt ſ meritoꝝ
am suppleat: vt ⁊ illoꝝ abundā
tia vestre inopie sit supplementū

ſ vt sicut hic ministrauerūt sanctis eis reddant vicem sancti in futuro †† voluntate ⁊ si nō in opere
†† in exodo de māna
vt fiat† equalitas. Sicut†† scriptū
ſ collegit† ſ qz q̄ plus habuit dedit indigēti
est. Qui multū n†abūdauit: et q
† ſ qz recepit ab eo qui abundauit †† q. rogaui titum: uel egoipse hoc consulo ſ ago.
modicū: †nō minoꝛauit. †† Fras
†† vt abundetis in hac simplicitate elemosynarum.
autē deo qui dedit† sollicitudinē
ſ quam ego habeo
eandem pro vōbis in cōrde titi:
ſ ⁊ vere habuit sollicitudinem ſ nostram
quōniā exhortationem quidem
suscepit: sed cum sollicitioꝛ esset
ſ q̄ mea exhortatione † ſ qui prius rogatus excusua voluntate† profectꝰ ē ad vos.
ſabat ꝓpter vestra vitia ſ lucam.
Misimus etiā cum illo fratrem
ſ scripto vel predicato.
nr̄m cuiꝰ laus ē in euāgelio p om
ſ laus eius est in euangelio
nes ecclesias. Nōn solum autem
ſ iudee.
sed ⁊ ordinatꝰ ab ecclesijs comes
ſ qua mundum circuimis ⁊ ſ predicationis
† ſ in hac largitione elemosynarū cui' nos apostoli ministri sumus
peregrinatiōis nostre† i hāc gra
tiā: q̄ ministratur a nobis ād do
ſ vt deus inde glorificetur
mini gloriā: ⁊ dēstinatam volun
ſ hoc misimus
tatē nostram. Deuitātes hoc ne
ſ dicens nos infraudare ſ largitionis
quis nos vituperet i hac plenitu
elemosynarum ſ que nostro ministerio fit
dine: que mīstratur a nobis in

de lyra

nus factꝰ est: nō necessitate sz volūtate. a Cū eēt diues. nō dicit fuisset: ne crederek p ℟ celestes diuitias vel spūales dimisisse: qō ē falsuz. pō. xlviij. Simul in vnū diues ⁊ pauper. sic enī fuit diues in spūalibꝰ: q̄ simul paup fuit in tpalibꝰ. b Ut illiꝰ inopia. in tpalibꝰ: c Diuites essetis. i spiritualibꝰ. oīa enīz penalia que sustinuit xp̄s inter que reponit paupertas: fuerūt remedia ꝓtra mala nr̄a: ⁊ p ea sumꝰ restituti vite spūali. d Et cō siliū in hoc do. vt exēplo xp̄i ꝓ largitiōe elemosyne nō formidetis minui in facultatibꝰ vr̄is. e Hoc enī vobis. Hic ꝙnr ponit tertiꝰ modus inductionis. s. rōne vtilitatꝭ maioris que ꝓuenit danti elemosynā: q: dat tñ bonum tpale ⁊ recipit spūale: qō est maiꝰ: q̄ntō que sūt anime: coꝛpalibꝰ ꝓferunt. iō dī: Hoc enī vobis vtile est. s. magis q̄ illis q recipiēt. f Qui nō solū facere sed ⁊ velle ⁊c. q. d. libēter debetis hoc facere ex quo incepistis hoc velle a ꝓmo āno ꝙuersiōis vr̄e ad fidē. g Nūc ꝛo ⁊ facto pficite. i. illā bonā volūtatē ope adiplete: vt sic ꝓmptitudo animi appareat in ope. h Ex eo qō habetis. hoc addit apls: q: discrete debet fieri elemosyna ſm facultatē facienē: nisi i casu in q̄ qs vult statū mutare: vtpote per ingressuz religiōis: tūc enī totū pauperibꝰ erogādū est: Matth. xix. Si vis pfectꝰ esse vade ⁊ vēde oīa que habes ⁊ da pauperibꝰ ⁊ veni ⁊ sequere me ⁊c. i Si enīz volūtas. Hic circa p̄dicta remouet duplicē excusationē. Prima ē: q: posset aliq̄s dicere q̄ nō posset dare nisi valde modicū: ⁊ sic nulliꝰ aut modici meriti esset apud deū: hoc remouet. d. Si enī volūtas prompta est: ad dandū. k Secūdū id qō hz accepta est. s. q̄ntūcūq; datum si modicum. l Nō ſm id qō nō hz. i. acceptio diuina nō mēsuraē ſm q̄ntitatē elemosyne que nō est in potestate dantis. pauper enīz nō pōt dare tantā elemosynā q̄ntā diues: sz mēsuraē ſm promptitudinē voluntatꝭ que statiz exiret in actū habita facultate: ꝓpter qō impedimentū qō est inuoluntariū nihil tollit de merito. vnde Marci. xii. ca. duo minuta que pauper vidua misit in gazophilaciū plus cōmēdanē a saluatore q̄ munera diuitū: q̄si incōparabiliter maiora. Secūda ꝛo excusatio posset ee: q: diceret aliq̄s q̄ fideles in hierusalē habitantes per huiusmodi elemosynas abundarent ⁊ otio vacarent ⁊ dātes depauperenē: qō nō eēt cōueniēs. iō hoc remouet. d. m Nō enīz vt alijs sit remissio. i. otiositas vite. n Vobis aūt tribulatio. ex depauperatiōe supple dictas elemosynas hortamur fieri. o Sed ex eq̄lita te in p̄senti. i. vt fiat quedā equalitas ꝓportionis inter vos ⁊ ipsos: q: plus sez collegit. i. minus q̄ gomor: nō minoꝛauit. i. nō minꝰ habuit q̄ gomor. In exodo ait: Nec qui plus collegerat habuit amplius: nec qui minꝰ paraucrat reperit minus. In quo significabat q̄ ⁊ qui maiora hñt merita: ⁊ qui minora: in eterno cōuiuio eandē habituri sunt refectionem.

Equalitas. Ipsa est pax hierusalem: vt opera misericordie coꝛpalia iungant operibꝰ ꝓdicationis spūalibus: ⁊ fiat pax dādo ⁊ accipiēdo vt q accipiūt spūalia tribuāt carnalia. vñ apls: Si spiritualia seminauimus vobis magnuz est: si carnalia vestra metamus. Exo. 16. o

Qui multum non abun. Plus hñt sancti i spe futuri: minꝰ hi qui in tēpore diuites: ⁊ tñ ibi eq̄ bunē. Ut sicut hic inopiā sanctoꝝ sustentant: ita ibi ab eis sustentenē: ⁊ diuites fient in eterno bono.

Qui multuz nō abū. Sic qui multum dat diues: ⁊ qui parum pauper si equa voluntas: equalē habent mercedem.

Vel in hanc gratiā. Id est: predicationem gē tium: cui destinatus sum: ⁊ volo.

Et ad voluntatez. Qua volumus vt bene detis cōplendam: voluntatem dico que est destinata ⁊ preordinata nobis a deo adeo est necessaria.

Deuitantes hoc. Circa curam sanctoꝝ si negligentius ageret: et ideo premonet vt sollicitudo eius ⁊ prouidentia appareat.

In hac ple. Doctrine et miraculoꝝ vt dicatur bene predicat: sz nō est memoꝛ sanctoꝝ sicut alij apostoli: ⁊ sic sibi preceptum est.

abundatis in tēporalibus q̄ ipsi: ⁊ econuerso ipsi magis abundant in spiritualibus q̄ vos: ⁊ sic fit quedaz equalitas si per vestrā abundantiā in tēporalibus: coꝛ indigentia suppleat: qō minus est: ⁊ econuerso per coꝛ abundantiā in spūalibꝰ suppleat qō minꝰ est i vobis: vt pz i littera. p Sicut scriptū est. Exo. xvj. de colligētibꝰ māna. q Qui multū. supple collegit: r Nō abundauit. i. non inuenit nisi mensurā gomor: ꝓ quolibet capite domus sue. s Et qui modicū. s. collegit: t Nō minoꝛauit. i. nō inuenit minꝰ mēsura gomor per singula capita: ⁊ hec fuit figura huius adequationis inter ecclie primitiue fideles. u Fratias autē ago. Hic ꝙnr agit de ministris collectiōis huiꝰ elemosyne. Et diuidit in duas: q: primo eos nominat. secūdo coꝛinthijs eos recōmēdat. ibi: Ostensionē. Prima adhuc in tres. ſm q tres ministros nominat. Primus aūt est titus: q coꝛinthios iam ante instruxerat: vt p̄dictū est. ⁊ iō negociū istud fuit sibi p̄cipaliꝛ ꝓpositū. Dicit igit apls: Fras aūt ago deo: a quo p̄cipaliter est omne opus bonū. v Qui dedit eādē sollicitudinē. ad ꝓcurationē elemosyne dicte: y Pro vobis. quia magis cedet ad vtilitatē vestraz q̄ recipiētibꝰ ipsaz: vt ostensum est. s. quia recipiunt a vobis bonū tēporale: vos autez ab eis bonū spūale qō est melꝰ. z In coꝛde titi. sicut in coꝛde meo. a Quōn exhortationez quidez susceꝑit ⁊c. cum induceret euz ad hoc negociuz susciꝑiendū: ꝓmpte susceꝑit: non solum ꝓ mea exhortatione: b Sed cuz solli. esset sua voluntate ꝓfectus est ad vos. ꝓ executione sui negotij.

c Misimus. Hic nominat secundus q ſm aliquos fuit lucas. ſm alios ꝛo barnabas. Uterq; enī fuit comes peregrinatiōis apli: discurrēdo ꝓ p̄dicatione euāgelii. si tñ intelligatur de luca: tūc illud qō dicit: d Cuiꝰ laus est i euāgelio. exponēdū est ab eo descripto: si aūt de barnaba: exponēduz est ab eo p̄dicato: qz qō sequit: e Non solū aūt ⁊c. conuenit vtriq; vt dictū est. f In hanc gratiaz. s. elemosyne mittēde in hierusalē sanctꝭ: misimꝰ cuz inquā cuz tito: g Ad dñi gl̄iaz. ad quā ordinandū est omne opus bonū. h Et destinatā voluntatē nr̄ā. i. ad exequendum nostre volūtatis ordinationē. Cōsequēter reddit causaz quare tam solēnes mitte bat viros. d. i Deuitantes hoc ne qs nos vituperet in hac plenitudine que mīstrat a nobis: i larga elemosyna a vobis danda: deuitamus inquā ne vituperemur de negligētia aut de fraude aliq̄: ꝓpter qō misimꝰ tales viros qui non possunt notari de aliquo tali. Et cā huiꝰ subdit: cum dicitur:

Prouidemus

Cora deo. Aug. Propter nos pscia nostra sufficit nobis: ppter vos fama nfanō pollui: ꝫ pollere dz i vobis. due res sūt pscia ⁊ fama: pscietia tibi: fama primo. Qui conscientie fidēs negligit famam: crudelis est.

Cora hoibus. Dum facit in sanctos qō deꝰ iubet. Cora holbꝰ. Dum bonos mittit qui eos pbitate sua prouocent: nō scādalum faciant.

Cōfidētia. m. Quasi p pfidētia vfi iust: ⁊ p ty to: ⁊ luca cū qbꝰ libenter ibat. Siue fratres no. Al' siue p pfes vfos aplos ecclie ad gliam dei. Id ē: qp ipsi sunt apli ecclarū: ℞ ē glie dei xpi. i. ad gliam xpi: qz i eis non holuz: ſz christi glia est.

Ostensionē ergo. Id ē charitatē vfaz quaz ostendistis alijs: ⁊ gliaz no strā quā silr ostenditis esse verā: nūc ostendite. bñ istos recipiēdo: ⁊ ℞ i facie eccle siarū: vt alij a vobis accipiant exēplū. C. IX.

Am de ministe n rio tē. Et vestra emu. Emulatiōe corinthioz: alie eccle dū

Nicolaus

a Prouidemꝰ eni bo. s. agēda. b Nō solum cora deo. ex puritate intē tionis: c Sed etiā cora holbꝰ. ad exēplū edificatiōis. d Adisimꝰ. Nic nosiat tertiꝰ. s. apollo. d. Adisimꝰ aūt cū illis ⁊ fra trē nostrū quē pbauimꝰ in multis sepe sollicitū esse .s. pro vfa salute: qz post apostolū primꝰ corinthijs pdicauit. j. Cor. iij. Ego plantaui: apollo rigauit tē. e Nūc aūt multo sol. s. de bono vfo iueni mus. Cuiꝰ assignatur tri plex cā. Prima est: quia corinthij egerāt penitētiā de delictis: ⁊ sic magis cō fidebat de pfectu eoz q̄ ante: ⁊ hoc tangit: cū dī: f Cōfidentia multa in vobis. i. ppter pfidentiaz magnam de pfectu vfo. Secūda cā ē societas titi quez diligebat: ppter qō libentiꝰ cuz eo pgebat: ⁊ hoc est qō dī: g Siue pro tyto tē. Tertia est: qz rogatus erat de hoc ab alijs aplis. s. de elemosyna pcurāda: sicut paulus. ideo dicit: Siue fratres nri apli. h Ostēsionē. Nic vltimo recōmēdat dictos nūcios corinthijs: dicēs: Ostensionē ergo que est charitatis vestre ⁊ nostre glie tē. i. suscipite eos charitatiue: qō cedet etiā ad gloriā meā: qz vos cōuerti ad fidē. i In fa cie eccliaz. i. vt alijs ecclesijs notescat charitas vfa ad edificationē fideliū. k Am de ministerio. Postq̄ apls induxit co C. IX. n rinthios ad donatiōis actū. hic ostēdit doctor donatiōis modū. Et di uidit in duas. qz pmo q̄ndā suspitionē excludit. secūdo ad ꝓpositū accedit. ibi: Adisimus aūt. Circa primū sciēdū q̄ co q̄ nūcios suos sic re cōmēdauit in fine ca. pcedētis: posset aliqs opinari q̄ de receptiōe eoz cu raret tm̄ ⁊ nō de elemosyna in hierusalē mittēda. ideo hoc remouet. d. Nā de ministerio qō fit in sanctos. s. de elemosyna in hierusalem mittenda. l Ex abūdāti est mihi scribere vobis. i. reputo superfluum scribere vltra illud qō supiꝰ vobis scripsi: cuiꝰ cām subdit: dicēs: m Scio eniz ꝓptū animū vestrū. s. ad hoc faciendū. n Pro quo de vobis glo. apud mace dones: ingerēs eis p exēplo hanc ꝓptitudinē animi vestri. o Aīa ⁊ achaia. nomē regiōis est cuiꝰ metropolis est corinthus. p Parata est ab anno ptērito: ad illius elemosyne largitionē. q Et vfa emulatio. i. vestrū studiū bñfaciēdi sanctis in hierusalē: r Prouocauit plurimos. ad similia operandū. s Adisimꝰ aūt. Nic ꝓfr accedit ad ꝓpositū: ostē dens donādi modum. s. velociter: abundanter: ⁊ hilariter. secundū ibi: Ne cessariū ergo. tertiū ibi: Unusqsq̄. Circa pmū dicit: Adisimꝰ aūt fratres. i. pdictos solēnes nūcios ⁊ fideles: t Ut ne qō gloriamur de vobis. laudā do apud macedones promptitudinē vestrā ad dandū: u Euacuetur in hac parte. si eniz misissemꝰ nūcios abiectos: videret q̄ ptemneremus vos. andūt illos prius erroribus implicatos: postea bone voluntatis fuisse effectos incitate sunt ad bonum opus.

Erubescamus. Si eniz non fuerit hoc inuentū quod testificatus est de his ⁊ ipse erubescet ⁊ ipsi amplius confundentur.

Qui parce semi. Nō parce seminat: qui parum habens parum largi tur si animus ꝓmptus sit plus dare si plꝰ haberet.

Seminat ait: nō dat. Quia dare nō ē amittē. ſz seminare ad tps carere vt plus habeat i futuro.

Non ex tristicia. Qui iuitꝰ dat pp pñtē pa dorem nō hz mercedem.

Hilarem enim da. qui dat vt careat tedio i terpellantis: nō vt reficiat viscera indigentis ⁊ me ritum ⁊ rem perdit.

Large dat q̄ affectū lar giēdi hz: etsi nihil habeat quod largiri possit.

Augu. Quicquid boni facis: cuz hilaritate fac: ⁊ tunc bene facis. Si autem cuz tristicia facis: fit de te: non tu facis.

de lyra

y Ut quēadmodū dixi. macedonibꝰ vos cōmendās: y Parati sitis. ad dandū. z Ne cum venerint macedones mecum: ad vos. a Et inue nerit vos imparatos. ad dandū: b Erubescamus nos. q. d. si inuenirēt vos impatos ad dāduz: qō absit: erubescerem⁹: qz nō inuenirēt verū qō di ximꝰ eis de vobis. c Ut nō dicam⁹ vos. s. erube scre. d In hac substan tia. i. in datiōe elemosyne ad sustētationē pauperuz in hierusalē. q. d. talis de fectꝰ ppatiōis nō solū eēt nobis cōfusibilis: ſz etiaz vobis: ſz de vobis nō ex primam⁹ sicut de nobis. e Necessariū. Nic ꝓfr monet eos ad dandū abū danter: dicēs: Necessariū ergo. i. vtile pro vobis et me. f Existimaui roga re fratres. tytū ⁊ alios pdictos: g Ut pueniāt ad vos. ante aduētū meū cū macedonibꝰ. h Et pparēt repromissaz bñdictionē. i. elemosyne vfe gfaz. i Hāc paratā esse sic q̄si bñdictionē. i. gratā ⁊ abūdanter datā. k Nō q̄si auariciā. i. nimis parce datā: ⁊ subdit rōnē. d. l Qui parce semi. i. parū dat. m Parce ⁊ metet. i. minꝰ in pmio recipiet. n Et q̄ seminat in bñdictiōibꝰ. largiter dando: o De bñdictiōibꝰ ⁊ metet. i. largiter recipiet i pmio. Sed ꝓtra dicta videt: nā in pmio celesti parū nō habebit locū. Dicendū q̄ ly ibi nō sit parū simpliciter ⁊ absolute: eo q̄ cuilibet sufficiet qō habebit: tñ erit ibi respective: in q̄ntū vnus maiꝰ premiū habebit alio ſm diuersitatē meritoz. p Unusqsq̄. Nic ꝓfr monet corinthios ad dandū hilariter. d. Unus quisq̄. supple det: q Prout destinauit in corde suo. i. ordinauit ꝓpria volūtate. r Nō ex tristi. aut ex ne. i hoc excludit duplicē modū inuolun tarij. s. absolute: qō fit ex coactiōe: ⁊ q̄ntū ad hoc dicit: Nō ex necessitate: ⁊ inuolūtarij mixti: sic ē ꝓiectio merciū in mari: qō hz tristiciā ānexā: ⁊ q̄ntū ad hoc dicit: Nō ex tristicia. q. d. nō dctis q̄si coacti ꝓcepto meo: vl timore ꝓfusionis ducti: ⁊ subdit rōnē ad hoc: dicēs: s Hilarē eni datorē diligit deꝰ. i. approbat ⁊ remunerat: qz facit actū virtuosuz. signū eniz habitus generati est delectatio in opere. ij. ethicoz. t Potēs est. Nic ad pdicta inducit rōnes. ⁊ ꝓmo ex pte dantis. secūdo ex pte dei remunerātis. ibi: In oibꝰ. Circa pmū facit talē rōnē: Quicūq̄ dat aliqd qō sibi multiplicatur dz illud dare velociter largiter ⁊ hilariter. sic eni holes seminat eo q̄ recol ligūt illud multiplicatū. elemosyne ℞o reddunē dātibꝰ multiplicate: q̄ tē. Virtutē huiꝰ rōnis deducit. d. Potēs ē aūt deꝰ oēz gfaz. i. volūtatē facie di elemosynaz. u Abundare facere i vobis. vt sic nō doleatis de facto sed magis gaudeatis. x Ut in oibus. tpalibus ⁊ spūalibus: y Semp oēz sufficientiā habētes. tam in volūtate interiori q̄ in facultate exteriori.

Abundetis

ecclī. 35. b.

Abundetis in oē op⁹ bonū. ℒicet enī exiguū sit qđ parū hīs tribuit: abundat tñ: q⁹ recto iudicio fit q⁹ nō queriē de q̄nto: ſz quo animo detur.

Justicia eius. Justus est q bona mūdi fine eterni ꝓmiſi cōta reputat. Ambro. hoc exēplo ad largiēdū ſanctꝫ inuitat. Si enīz huic⁹ q pauperibus largīē merces magna est: q̄nto magis ei⁹ q miniſtrat ſanctꝫ. ℙ Pauper enīz poſſūt dici ꝛ q mali ſunt.

Incrementa frugū. Justicia ē ſanctitas ꝛ bona vita ꝛ inde fruges .i. eterna remuneratio. Incrementa elemoſyne: ꝓ qb⁹ ꝛ B virtutes: ꝛ in futuro gloria augebſtur.

Que operatur per nos grat. actio. Id ē: ipſa largitio est cā q̄re gratie aguntur deo: cuius largitionis nos ſum⁹ miniſtri.

Gratias deo. De alterna indigētia ꝛ de alterno ſupplemēto indigē tie ꝓpicialitū chriſti ꝛ militū chriſti. Egit hic de rebus carnalib⁹ i illos: inde aūt de ſpūalib⁹ i iſtos

Nicolaus

a Abundetis i oē op⁹ bonū. i. in dationē elemoſynarū: ſic i alijs ꝓoperib⁹ virtutū. b Sicut ſcri. eſt. pſ. cri. c Diſperſit. nā elemoſyna plīb⁹ est facienda. d Dedit pau. nō hiſtrionīb⁹ ꝛ alijs idignis. e Justicia eius, qui ſic dat elemoſynam.

f Manet in ſeculū ſeculi. i. eternaliter: q⁹ merces iuſticie ei⁹ est eterna: ꝛ cōfirmat p̄dicta p exp̄imēta dicēs: g Qui āt admi. ſe. ſemīnanti. ſ. de⁹ q dat volūtatē ꝛ facultatē dādi elemoſynā. h Et panez ad man. p̄ſtabit. i. neceſſaria victꝰ. hoc enīz cō muniter videt accidere q dātes elemoſynas magis abundāt in tpalib⁹ bonis q̄ elemoſynas paupib⁹ indigētib⁹ denegātes: ꝛ ſi aliq̄n ꝓtingit eos depauperari: de⁹ hoc ordinat ad mai⁹ bonū ipſoꝝ ſpūale.

i Et mul. ſe. ve. i. volūtatē ꝛ facultatē elemoſynaz faciendi. k Et augebit incre. fru. iuſti. ve. i. mercedē que ex hoc in patria colligēt. l Ut in oībus. Hic ꝓīr aſſignat rōnē ex parte dei ſūptā: q⁹ per dationē elemoſyne ꝓmptā ꝛ hilarē acqrit in dante puritas ꝛ rectitudo intētiōis ad deū. ſili recipiēs inſurgit ad ꝛandū deū ꝓ dante: videtes aūt hoc, inſurgūt ad laudandū deū de tali bono: rogātes ipſum vt talē voluntatē dādi ꝛ facultatez ꝓtinuet in via ꝛ remuneret in patria: ꝛ iſta debēt mouere ad dandū elemoſynā abūdanter ꝓmpte ꝛ hilariter. iō dicit: Ut in oīb⁹ locupletati. ſ. non ſolū in tpalib⁹: ſz etiā i ſpūalib⁹. iō dī: m Abūdetis. i. creſcatꝫ. n In oēz ſimpli. i. puritatē mētis. Aug. Hoc est ſimplex cor: qđ est mūdū cor ad rectitudinē intētiōis. vñ ſup illud Luc. xj. ca. Si oculus tu⁹ fuerit ſimplex: glo. i. intētio tua recta. o Que opaē p nos gfarū actionez deo. Que. ſ. ſimplicitas vſa p miniſteriū noſtrū in elemoſyne veſtre collectiōe ꝛ miſſione: Opaē gratiarū actionē. i. facit hoīes aſſurgere ad agēduz gf̄as deo mō p̄dicto: ꝓpter qđ ſubdit: p Dm miniſteriū officij huius: colligēdo elemoſynā veſtrā ꝛ mittēdo. q Nō ſolū ſupplet ea q̄ deſūt ſanctis. releuādo penuriā ſanctoꝝ in hieruſalē habitantiū. r Sz etiam abundat. i. creſcit. s ℙ Per mul. gra. ac. i dño: q⁹ bonū videtes vel audiētes aſſurgūt ad diuinas laudes: vt p̄dcm̄ ē. iō ſubdit: t ℙ Per p. mi. hui⁹. i. per ei⁹ approbationē: u Bliſicātes deū i obe. cō. vſe i cuā. rp̄i. et collatōe eni elemoſyne talis ꝓfitemini fcō vos obedire rp̄o. x Et i ſim. cō. vſe i illos. i. i puritate mētis ꝛ rectitudie intētiōis vſe i elemoſyne largitōe: p quā cōicatꝫ idigētib⁹ bona vſa. y Et i ipſoꝝ. i. recipiētiū elemoſynā. z Obſecratiōe. p vo. q⁹ p vobis orāt deū. a Deſiderātiū vos. hīc ſocios i deo p gf̄az i p̄ſti: ꝛ gliaz i futuro. b ℙ Propt emi. gf̄az dei i vobis. p opa vſa ſancta exteri⁹ manifeſtata. Et q⁹ p̄dcā bona ex miſterio aplī prouenieb̄at. iō prorumpit in

†ſ in datione elemoſynarū ſicut ꝛ in ceteris

tes: abūdētis i† omne opus bo/

†ſ est ne hoc bonū: vtiqz ꝛ in ℔ pſalmo ſ nō vnī'oia conferens ſed pluribus diuidens

nuz: †ſicut ſcriptū est: Diſpersit

ſ gratis †ſ nō oīnib⁹ q̄ poſſent reddere quāto magis q ſcis †ſ ꝛ hec ſ. i. merces iuſticie

dedit† pauperibus ſ iuſticia eius

ſ in eternū ſine fine † ſ nō ſolū inde datur vita ſ .i. deus

mānet in ſeculū ſeculi. † Qui aūt

ſ vñ elemoſyna fiat

administrat ſemen ſeminanti: ꝛ

ſ necessaria vite †ſ nō ad ſuperfluitatē †ſ ꝛ in tātū: ꝛ ideo nemo hoc timore timeat dare.

pānem† ad manducandum ſ ꝓſta

ſ q⁹ †ſ vñ plures elemoſynas faciatis.

bit. Et multiplicābit† ſemē veſtrū

ſ voluntatē ꝛ facultatē dādi elemoſynas

†ſ ex q̄bus ꝓcedit iuſticia ꝛ vita

ꝛ augēbit ſcremēta frugū† iuſti/

†ſ in tātū augebit: ꝛ res ꝛ' volūtatē dādi: vt in oī ſtatu ſim vſa, eputatione locupletati abūde ꝛc.

cie vre: † vt i omnib⁹ locupletati

ſ ꝓfectū ſ largitione ſimplici aīo factā.

abūdetis in omnem ſimplicitatē

ſ ꝛ ideo ſacienda

que operātur per nos gratiaruz

†ſ nō agūt gf̄e: q⁹ multa in hoc bona † ſ noſtrum.

actionem deo. † Quoniam† miniſ

ſ nīl.

ſteriū officij huius nō ſolū ſupplet ea que deſūt ſanctis: ſed etiā

ſ q⁹ multi ig unt gratias in operatione dei

abūdat per multas gratiarum

ſ ꝛ hoc †ſ .i. q laudāt hāc, miſtratione nr̄am ſ q̄ eos mouet ad agendas gratias

actiōes i domino† pēr probatio/

nem miniſterij huius: glōrifican/

† ſ non ſolum de veſtra largitione ſed inde accepta occaſione de fide ꝛ omni bono.

tes deum† in obedientia confeſſi/

†ſ q⁹ obediſtis euangelio rp̄i in ſubiectione imentis glorificātes deum

onis veſtre i† euāgelio chriſti: ꝛ i

ſ q⁹ ſim plici aio: vel aliq̄s exēp'o ſua alijs cōicāt †ſ q⁹ vſa communia reputatis.

ſimplicitāte† cōmunicationis ve

†ſ facte ſ ſanctos predictos ſ alias gentes

ſtre† i illos: ꝛ in omnes: ℈ et ipſo/

tanqz plen⁹ gaudijs exclamat: gf̄as ago.

C. X.

ℙ Ipſe autē ego pau. Incipit de incorrectis q pſeudo ſequebant ꝛ eū

i ferocē putabāt q̄ſi correctos ad elemoſynas inuito. Vos aūt alios obſecro ego paulus: vere humilis nō ſuſpic⁹: ipſe⁹ q alios ad elemoſynas moneo: idē vobis q illis obſecro dico ꝛc.

ſ scōz ſ glorificantes etiam deum: quia ipſi ſancti obſecrant ꝓ vobis

rum obſecrātiōe ꝓ vobis: dēſi

ſ videre in eterna beatitudine vel etiam hic.

derantiuz vos: ꝓpter eminen/

ſ .i. charitatē †ſ ꝛ q⁹ hinc inde tot bona: gf̄as ago de charitate: q̄nō pōt enarrari: quātū vtilis: vel enarrabili. i. qđ debet enarrari

tem gratiā dei in vobis. † Gf̄as

deo ſup ī enarrabili dono ei⁹.

C. X.

† ſ non alios qui pſeudo mihi p:ferēt

i ego paul⁹ ob̄ſecro† vos

† ſi vultis' vt ſim lenis ſicut chriſtus.

ſ ꝛ cum modo puniam

ꝑ māſuetudinē ꝛ modeſtiā xp̄i:

ſ exterius ſ vt dicitis

q in facie quidem humilis ſū in/

ſ pum preſens † ſ quaſi dum non timeo aſpere vos redarguens.

ter vos: † ābſens aūt confido in

†ſ nō ſolū obſecro ſz etiā rogo †ſ cū vento.

vobis. † Rogo aūt vos nē ꝑ̄ſ

ſ audacter puniam † ſ quantum puto abſens confidere tātuz preſens faciam in re.

ſudeam per eam † confidentiam

ſ in correctos

qua exiſtimo: audere in quōſdā: qui arbitrantur nos tanqz ſecū/

ſ more carnalium

dum carnem ābulemus. In car

ſ in carne. i. ſz in carne degētes q̄ fragilis

nē enim ambulantes: non tamē

† ſ non ſm carnem

ſecundū carnē militamus. † Nāz

† ſ virtutes mir cula per que in predicatione miſi tamus † ſ debilitate

arma† militie nr̄e ſ nō carnalia

ſ per deum

ſūt: ſz pōtētia deo ad deſtructio/

ſ philoſophorum hereticorum †ſ munitas rationes † ſ militamus: non ſm carnem nam ſ poſſunt deſtruere: nam deſtruimus

nē munitionū† cōſiliā ſ deſtruen/

ſ profunditatem intellectus tam legiſperitorum q philoſophorum: vel impiorum.

tes: ꝛ ōēm altitudinē extollentez

Incipit ſecunda ad corinthios.

Munitiones. Munitōes ſūt corda infideliū que diabolus obtinet: ꝛ munit diuerſis erroribus ne verbū dei poſſit intrare per fidem: vel per ſimilitudinem munitionum. Et ad hec deuicendum valent arma militie apoſtoli: ꝛ oſtēdit' munitionis illius partes. ſcz conſilia.

de lyra

gf̄arū actionē. d. Gf̄as ago deo meo ſup enarrabili dono ei⁹. C. X.

c ℙ Ipſe autem ego

i paulus. ℙ Poſtq̄ aplīs cōmendauit veros eccle miſtros. hic ꝓīr inuehit ꝛ falſos. Et diuidit i duas ptes. q⁹ p⁹ inuehit ꝛ tales falſos. 2⁹ ꝛ eis adherentes. ca. xiij. ℙ Prima adhuc in duas. q⁹ p⁹ excuſat ſe de his que ſibi a falſis aplis ꝛponebant. 2⁹ ꝛ eos inuehit. ca. ſe. ℙ Prima i duas. q⁹ p⁹ ſe excuſat p rōnez. 2⁹ p facti euidētiā. ibi: Quē ſm facie ſūt. ℙ Prima adhuc in duas. q⁹ p⁹ recitat ſibi imposita. 2⁹ deſtruit ipſa. ibi: In carne enīz. Circa p̄muz ſciendū q falſi apoſtoli dicebant paulum in bonis carnalib⁹ ponē finem ſuū: qđ arguebāt ex hoc q facta ſua ad hoc tē dere videbāt: vt dicebāt: nā p̄ſentialr exiſtēs cū corinthijs humiliē ꝙuerſabat: ꝛ blāde eis loq̄bat tanq̄ eos timēs. abſens ꝛo dure increpabat p epl'am q̄ſi tūc ex̄ piculū exiſtis. ſic̄ homines carnales ꝛ timidi diuitib⁹ ꝑ̄ſentia blādiūt: ꝛ abſentia dura dicūt: pp qđ aplīs rogat corinthios vt hāc opinionē de ipſo nō habeāt: ne ſeueritatez correctiōis ſue p̄ſentialr ſentiant. d. Ipſe aūt ego paulus q ſum miniſter xp̄i ver⁹. d Obſecro vos p mā. ꝛ mo. xp̄i. hec duo exp̄imit: q⁹ intēdit ſe i illis cōformē xp̄o oſtēdere: q⁹ de ℨ̄ijs infamabat a falſis aplis. e Qui in facie. qđ hu. ſuz iter vos. i. p̄ſs humiliē vobiſcū ꝙuerſat⁹ ſum. f Absens aūt ꝙfido in vo. i. audacter dura ſcripſi vobis tāq̄ hō carnalis ꝛ timidus: vt dicūt aplī falſi. g ℙ Rogo aūt vos. ne de me talia dicatꝫ vel ſentiatꝫ: h Ne p̄ſs. i. p̄ſentialr apud vos ex̄ſs. i Audeā p cā ꝙfi. i. audacter de re corripiā: ſicut dicitꝫ me agere in abſentia: k In quoſdā q arbi. nos ꝛc. exercēdo vidictā aſperā i quoſdā malos: q⁹ decepti a falſis aplis arbitrantē nos agere carnalr ꝛ timide. l In carne enī. Hic ꝓīr remouet hāc ipoſitionē falſaz p rōnē: q̄ talis ē: Hoies enī ambulātes carnalr ꝛ timide: munīūt se q̄ntū p̄ſt diuitijs ac potētia tpali. nos aūt talia nō q̄rim⁹: ergo ſm carnē ñ militam⁹: dic igit: In carne. n. ābulātes ꝛc. i. ſz i vita p̄ſenti viuam⁹ i carne mōtali: tñ ex ōſideria carnis ñ viuim⁹. m Nā arma militie nr̄e. i. vita: q̄ militia ē ſup ērā: Job. vij. c. n Nō c. ſ. cuiuſmōi ſe tpal' potētia: delitie ꝛ diuitie. o Sz p. d. i. arma militie nr̄e ſt p virtutē di nob aſſiſtētē: nob dātē ſapiaz ꝛ p̄ſtātiā ad loq̄ndū: ꝛ gf̄az miracloꝝ ad ꝓfirmādū ſmones. b. n. ꝛ ꝓſilia erāt arma aplōꝝ. iō ſubdit: p Ad. d. m. i. rebellātiū ꝛ ipm xp̄m: q̄z aliq̄ muniūt ſe aſtutia ꝓſilioꝝ ꝓuoꝝ. iō ſubdit: q Cōſilia de. aliq̄ ꝛo ſuperbia, ꝓprij ingenij eleuati: ſicut hereticī: ꝛ q̄ntuz ad hoc ſubdit: r Et oēm alti. ex. ſe aduer. ſcientiaz dei: ꝛ hic est prim⁹ effect⁹ armoꝝ aplī. ſ. ifidelitū ꝓſutatio. ſecūd⁹ aūt est ꝙuerſio infideliū ad fidē: ꝛ q̄ntuz ad hoc ſubdit:

Et in

Et in promptu hñtes. Quia nihil nos remordet quo min⁹ audeam⁹.
Vlciſci omnez inobediẽtiã cũ. Tunc enim vindicat inobedientiaz: cuz illam cõdemnat per obedientiam. Tunc illaz deſtruens quando illos qui reſiſtunt perducit ad fidem. Et hec eſt digna vltio vt perfidia ab his quib⁹ defendebatur damnetur.
Que ꝑm faciem. Multa dixi quibus oſtẽdi vobis potius debere nos ſequi q̃ pſeudo. Quaſi ꝛ ſi vobis non ſufficit que dixi: quare me potius q̃ pſeudo ſeq̃mini? Videte hec alia que ꝑm faciem. i. ita euidentia ſunt ſicut ea que ſunt ſubiecta oculis.
Nec ſez. Si quis illoꝝ: pſeudo cõfidit ꝓ aliqd. i. per fidez vel aliud q̃ ipſe ſit chriſti: per eadẽ ꝛ nos: vel que ꝑm faciẽ videte. i. diligenter cozr opera, conſiderate: que in conſpectu veſtro tñ bona agunt: ne forte vos ſeducant: vt velitis eos preferre nobis quod non debetis.
Non erubeſcam. Quia ꝛ veruz eſt: ꝛ non ad gloriã meã: ſed ad vtilitatem dicitur veſtram.
Ut autem non exiſtimet. Hic dicit ſe cũ pẽſens fuerit opere implere q̃ abſens verbo minat.
Hoc dicit occaſione illiꝰ ſentẽtie parati vlciſci oẽz inobediẽtiã: vt inquit nõ exiſtimer a vobis: tanq̃z terrere verbis ꝛ opere q̃ minor: verbis nõ implere ſciatis q̃ minor ꝟbis impleturus ſum factis.
Tales. Quia ſi vitia veſtra palparemus: tunc non edificaremus ſed deſtrueremus.
Non enim audem⁹. Tales crim⁹ facto q: non

Nicolaus

a Et in cap. redi. oẽm intel. in obſequiuz xp̃i: q̃ ſit q̃ cõuerſus ad fidem litterat⁹ q; q̃d ſcit: miniſterio fidei ſupponit: ſicut pz de dionyſio per paulũ ꝓuerſo ꝛ de mulꝯ aliis. tertiꝰ effectꝰ eſt correctio peccantiũ iaz ꝓuerſoꝝ: de quo ſubdit: b Et in promptu hñtes vlciſci oẽz inobedientiaz: ſicut patuit. ſ. de illo quẽ tradi iuſſit ſathane puniendũ. c Cũ iple. fuerit vſa obediẽtia: ad deũ: ꝓ hoc eniz q̃ apli obediebãt deo in oĩbus aſſiſtebat eis diuina virtus ad libitũ in punitiõe inobedientiuz. d Que ꝑm. Hic ꝓfir apls excuſat ſe per euidentiã facti. ꝛ ꝓmo ꝓponit intẽtũ. ſecũdo ꝓſeq̃t ꝓpoſitũ. ibi: Si qs. Circa ꝓmũ inducit ad ꝓſiderationẽ operũ ſuoꝝ. facta eniz ſua erãt ita euidẽtia q̃ nullus debebat eũ iudicare carnalẽ ꝛ timidũ. iõ dicit: Que ꝑm faciẽ ſunt. i. manifeſta per euidẽtiã facti in operib⁹ meis. e Videte. i. nũc videte de factis meis ꝛ pſeudo apl'oꝝ: nec dictũ apli eſt cõtra illud Job. vii. ca. Nolite iudicare ꝑm faciẽ: q: ibi accipit facies ꝓ eo q̃ apparet tm̃ exteri⁹: cuiꝰ ꝓtrariũ latet interi⁹: hic aũt accipit facies ꝓ eo q̃ ve rũ apparet ex euidẽtia facti. f Si qs. Hic ꝓſeq̃t ꝓpoſitũ: ꝛ diuidit in duas ptes: q: ꝓmo facit q̃ dictũ eſt. 2° rõnẽ dicti aſſignat. ibi: Nõ eniz audemus. Circa ꝓmũ ſciẽdũ q̃ pſeudo apli decipiebãt corinthios ꝛ apoſtolũ diffamabũt ex duob⁹. Primũ eſt: q: quandã auctoritatis magnitudinem falſo ꝓtẽdebãt: dicẽtes ſe ꝓi⁹ ꝓuerſos fuiſſe ad fidẽ q̃ fuit paulus: ꝛ ſe veniſſe de iudea vbi incepat fides xp̃i. Secũdũ eſt: q: duplicitatẽ imponebant paulo: vt dcm̃ eſt: ꝛ iõ vtrũq; remouet ꝓ euidẽtiã facti. ꝓ⁰ ꝓmũ. 2° ſecũdũ. ibi: Ut aũt nõ exiſtimer. Circa ꝓmũ dicit: Si qs. ſ. falſoꝝ apl'oꝝ. g Cõfidit ſe xp̃i eſſe. i. ꝓfidenẽ aſſerat ſe verũ eſſe xp̃i apoſtoluz rõnib⁹ predictis.
h Hoc cogitet iterum apud ſe: q: ſicut ipſe xp̃i eſt miniſter apparenter:
i Ita ꝛ nos. veraciter: q: nulluz donũ hz ſpeciale a xp̃o quo careamus. imo ſi hoc nos excedim⁹. iõ ſubdit: Nã ꝛ ſi ampli⁹ aliqd gl'iat⁹ fuero de poteſtate nr̃a ꝛc. ſeq̃t: k Nõ erubeſcã. q: hoc iuueniebat verũ per facti euidentiã. que aũt fuerit hec ptãs dicũt aliq̃ ꝓ ſpecialis eius vocatio quia vocatus eſt a xp̃o ſicut vas electionis: Act̃. ix. ꝛ eius miſſio ad ꝓdicãdũ a ſpũ ſancto: Act̃. xiii. ſed q: hec nõ erant corinthijs euidentia. ideo meli⁹ vi⁹ q̃ dicaẽ donũ in guarũ ꝛ gratia miracul'oꝝ: quoꝝ effectꝰ erant euidẽtes: nec a falſis aplis habebant. l Ut aũt. Hic ꝓfir remouet ſecundũ ſibi impoſitũ. ſ. duplicitatẽ. ꝛ ꝓmo remouet eaz. ſecũdo aſſignat dicti ſui rõnem. ibi: Nõ enĩ audem⁹. Duplicitas aũt ei imponebaẽ ideo q̃ corinthijs preſens ꝛ ſumus filꝫ pſeudo: q̃ vſurpãt ſibi poteſtatẽ: ꝛ vitia palpant. Et hoc eſt: nõ inſerim⁹ nos q̃buſdã. i. pſeudo qui cõmẽdãt. i. vſurpant poteſtatez: q̃ eſt: nõ ponim⁹ nos in numero illoꝝ: vt poteſtatẽ vſurpem⁹: ſed a deo accepimus. Aut nõ cõparam⁹ nos illis: vt ſicut illi adulemur vobis ꝛ vitia veſtra palpemus: q̃ poſſet etiaz habens poteſtatẽ. Sed recte hoc nõ facimus q: non audemus: ne ſicut illi pereamus. Non hoc ſz metimur nos: nõ aliud q̃ q̃ iniunctuz eſt vſurpando. Et comparamus voſmetipſos nobis: quia ſm quod officiũ noſtruz exigit facim⁹. Et hoc agẽtes non in imenſuz gl'iabimur: nos aũt nõ quaſi ſicut illi qui vſurpando gloriantur vltra menſuram.

Secũdũ menſurã regule ꝛc. Dei enim nutu corinthijs euangeliçare monitus eſt. Ꝑtitum enim erat vnicuiq; ad quos in predicatione dirigeretur: vt ſinguli aliquos populos haberent proprios de quorum fide gloriarentur. Ad regulam autem apoſtoli illi omnes pertinebant quos in fide fundauerat: qui ad omnes miſſus erat a deo. Unde addit: Quaz menſuraz menſus eſt nobis deus. Epheſ. 4. a epoc. 21. c

Non in alienis laboribus. Quod vltra menſuram eſſet gloriari: ſed ſpem habentes in vobis. id eſt: per quos magnificari apud alios: et euangeliçare ſm regulaz noſtram. id eſt: ſm quod a deo iniunctum eſt: non habentes ſpez gloriari in aliena regula.

de lyra

abſens aliter loquebatur: vt dictũ eſt. ꝛ hoc remouet. d. Ut ãt nõ exiſtimer

ſ nõ audẽs exercere ſeueritatẽ ſ ꝟtra fortes.
ſentiã autem corꝑis infirmã: ꝛ
ſ q: vt idiota ſine argumento loquor ſ cõtra graues
ſermõ contemptibilis: hõc cogi-
† ſ qui ita opinatur de me ſ q̃ aſperi
tet qui eiuſmodi eſt: quiã quales
ſumus verbo per epiſtolas abſẽ
ſ vlciſcentes omnem inobediẽtiã
tes: tãles ꝛ preſẽtes i facto. Non
ſ De vlciſcar: q: nõ debeo adulari ne pereã ſicut illi
enim audemus inſerere q̃ut com
ſ in factis ſ non deus eos
parare nos q̃buſdã: qui ſeipſos
ſ non miſſi a deo
commendãt: ſed ipſi i nobis noſ-
ſ ſum⁹ ſ put exigit ꝓpetas officij cuiuſq;
metipſos metientes: ꝛ compara
tes noſmetipſos nobis. Nos ãt
ſ quod illi ſ vltra noſtram menſuram.
nõ in imẽſum gl'iabimur: ſz
ſ ptãt exercebimus †ſ ꝓpm̃ cuius ego ſum regula
ad dirigendum ſub qua menſura ꝛ vos
ſecundum† mẽſuram glorie: qua
ſ dico
menſus eſt nobis deus menſurã

ſ monitu dei †ſ deus eſt menſus: non ẽ eni ſuperextenſio ſ qui ergo ei: mittenti deo reſiſtit.
pertingẽdi vſq; ad vos. † Non
eni q̃ſi non pertingentes ad vos
ſ pertingimus
ſuperextẽdimus nos: vſq; ãd vos
ſ quia ſ in predicatione euangelij.
eniz: peruenim⁹ in euangelio chri
ſti: nõ in imẽnſum gloriantes
ſ vbi alius fundamentum fidei poſuiſſet
in alienis laboribus. Spem ãũt
† ſ per fidẽ creſcẽtẽ de virtute in virtutem
habentes† creſcentis fidei veſtre

tanq̃ terrere vos p epl'as: abſens cũ auſteritate ꝛ potẽtia loqui. m Quia quidẽ eple inquit graues ſũt: ꝟ dicebãt apli falſi de eplis pauli. n Ꝓ-ſentia aũt corꝑis. ſ. pauli. o Infirma. i. humilis. p Et ſermo cõtẽptibilis. hoc dicebãt apli falſi eo q̃ ꝓdicabat plana ꝛ groſſa. q Hoc cogitet q̃ cuiuſmodi eſt. i. q̃ p hoc de me aſſerit duplicitatẽ: cogitet p euidẽtiã facti. r Quia q̃les ſum⁹ ꝟbo p epl'as abſentes: aſpere corrigẽdo: s Tales ꝛ pſites in facto. ſ. ſum⁹ q̃ſi expedit. aliq̃ſi tñ nõ expedit: vt q̃ſi timeã peior erit⁹ de tali correctiõe: ſicut fuerat in ꝓpoſito: vt pz ex ꝓcedentib⁹. Silr q̃ paulus ꝓdicabat plana ꝛ groſſa nõ erat ex defectu ſcie: ſz quia corinthij erãt in fide noui ꝛ ad altiora capienda inepti: ſicut pz. i. Corin. iij. Tanq̃ parulus i xp̃o ꝛc. t Nõ eniz audem⁹. Hic ꝓfir reddit rõnẽ ei⁹ q̃ dixerat. ſ. ſe nõ ſimilẽ falſis aplis: ſz eos excedentẽ in dei donis. v. Nõ enim audem⁹ ↓ nõ humano timore ducti: ſed veritatis amore. u Inſerere. i. dicere de numero eoꝝ. x Aut cõparare. i. ſimiles dicere: y Quibuſdã qui ſeipſos cõmendant. i. falſis apoſtolis qui talibus ſtudebant ꝓpter queſtum. Qz autẽ paulus aliq̃ſi aliqua dicebat ad ſui cõmendationẽ: nõ erat ꝓpter queſtum vel vanaz gloriam: ſed ꝓpter veritatis declarationez: cui ꝓiudicabaẽ per hoc q̃ ab apoſtolis falſis cõtemnebatur ꝛ diffamabatur: ſicut ſanctus Iob ꝓtra aduerſarios ſuos diſputans: dixit. xxvij. ca. Nõ me reprehendit cor meum ꝛc. z Sed ipſi in nobis noſmetipſos metiẽtes. i. menſurantes ea que dicimus de nobis ad ea que ſunt ſm veritatem in mentibus ꝛ operibus noſtris: ꝛ q̃ ita ſit declarat. v. a Nos autẽ nõ in imenſuz gloriabimur: quia non excedimus debitã regulã per dei gratiã nobis dataz: que excedit̃ dupliciter. Uno modo q̃ſi qs gloriaẽ de q̃ nõ debet: ꝛ hoc remouet a ſe. v. b Nõ eniz ãſi nõ ptin. ad vos ſuperexten-nos: gloriando falſe de veſtra ꝓuerſione ad fidem: quia per miniſteriuz noſtruz eſtis conuerſi. ideo ſubdit̃: c Uſq; ad vos eniz peruenimus. in euangelio xp̃i: ipſum vobis ꝓmo ꝓdicando: ex quo cõcludit: d Nõ in imenſum glo. in alt. laboribꝰ: ſed de labore noſtro in cõuerſione vſa: ꝛ hoc eſt de preterito: ſimiliter de futuro gloriamur in ſpe ꝓfectus veſtri. iõ dicit: e Spem aũt ha. creſ. fidei veſtre ꝛc. ex bono eniz ꝓncipio veſtro rationabiliter de ꝓfectu ſperato gloriamur: ꝛ non ſolũmodo gloriamur de vobis ſm debitam regulam: ſed etiam de alijs: inq̃ntũ parati ſum⁹ alijs euã-

geliça

Qui autem gloriatur. Ego non gloriabor in aliena regula: similiter autem qui gloriatur. i. vult potestatem exercere: in domino. i. in mensura a deo data: glorietur. Sed quem deus. Illum deus cōmendat: et probatus est: quez di gnuz habet: ac mittit vt predicet donū eius quez nō mittit: non illum cōmendat: quia non missus predicat. C. XI.

Tinam sustinerētis. Quasi glior de regimine: qđ vi ſ ſipiētia: ſ vtinā ſustinerētis. ꝛc. Vel insipientiā dicit gloriationē: ſm carnez ne in eo illis videatur inferior: quā nō ipse curat: ſ ꝓdest corinthijs.

Insipientie mee. Quia dictū ē. Nō te laudet labia tua ſz ꝓprii tui.

Supportate. Quasi. ꝛ si gratū vos tñ patiēter ferte.

Emulor. Augu. Emulatio ē pp alienum statū. motus mētis vi in bonū vi malū. hic amoris ē. nō liuoris. qz diligit eos emulatiōe dei. i. quaz deꝰ ſpū suo ſpirat. p hoc ofidit ea que dicet amore eoꝝ se dicturꝫ si vt ad laudē eiꝰ ꝓficiāt ſz ad horuz profectum.

1. Cor. 13. dicere. 9. g.

Vos virginem. A plurali ad singulare descendit. volēs intelligi totā eccliaz virginē esse ꝛ in oibꝰ ꝓis membris virginitatē mētis ꝛsi nō corporis seruare. Virginitas carnis corpꝰ ē itactū. que virginitas paucoꝝ ē. Virginitas cordis fides ē incorrupta. q̄ ē oiuz fidelium. Vñ i apocalypſi. Hi sūt q cū mulieribꝰ nō sūt coinquinati. virgines. n. sūt ꝛc. In mulieribꝰ errorē ſignificauit: quia error per mulierem cepit.

Dēs vna virgo pp vnitatē integre fidei solide spei ꝛ charitatis.

Virgo. Qz ab opere malo incontaminati.

Castā. Qz nec habent estum male voluntatis.

Nicolaus

gelizare qbꝰ nō euāgelizatū ē ab alijs aplis: ꝛ q̄ntū ad ℔ subdit: a Etiā in illa. ſ. loca. b Que vltra vos sūt. ad q̄ nō pucnit adhuc euāgeliuz. ió subdit: c Nō in aliena regula. i. alteriꝰ doctrina me pcedēte. Alio modo excedit regula debita gloriādi qñ qs gliaꝫ in q̄ nō ꝺz bonuz opꝰ sibi attribuēdo. hoc aūt remouet apls. d. d Qui aūt gliaꝫ i dño glorietur. q. d. de bono ope nō mihi gliaz attribuo: ſz deo a quo oē bonū est: sicut a ꝓncipali agēte. e Nō eni q seipſuz cōmēdat. ꝓpriā gliaz querēs: f Ille. p. ē. i. approbatꝰ a deo. g Sz quē deꝰ cō. i. cōmēdabilē facit virtutibꝰ ꝛ signis.

h Tinā. Postq̄ apls excusauit se de falsi' impo- C. XI.
v sitione p falsos aplos. ℔ ꝓfir inuchit ꝺ eos: ꝛ vt melioꝰ eos ꝓfutet.

Primo ponit suipsiꝰ cōmēdationē: in qua sic ꝓcedit. qz primo ponit huiꝰ cōmēdatiōis rōnē. ꝛº ipsaz cōmēdationē. ibi: Jn q̄ qs audet. Prima in duas. qz primo ꝓponit intentū suū. secūdo ꝓsequit ꝓpositū. ibi: Emulor. Circa primū sciendū q̄ moralia eo q̄ sunt de agendis q̄ sūt pticularia sub vna cōi regula sic artari nō pōt quin aliqñ oporteat agere p̄ter illā regulā ex rōnabili cā: ꝓpter qđ homines discreti hāc cām ꝓsiderantes: nō reputāt hoc stultū neq̄ malū: sed bonū. indiscreti aūt nō ꝓsiderantes iudicāt esse malū. p̄ceptū eniz morale est: Nō occides. tñ malos occidē nō est malum: habita sup hoc ptāte. ſz hoc aliq stulti ꝛ heretici dixerūt esse malū. lex aūt moralis dicit q̄ hō seipſuz nō cōmendet: Puer. xxvij. Z audet te alienꝰ ꝛ nō os tuū. tñ in aliquo casu bonū est hoc ꝛ necessariū: vt dictuz est ca. p̄cedēti: vtpote qñ taciturnitas ꝓprie laudis vergit in p̄iudiciū veritatis ꝛ in detrimentuz salutis ꝓprii ꝛ honoris diuini: multitudo tñ hominū que est indiscretoꝝ: Eccliastes. j. Stultoꝝ infinit' est numerus: reputat hoc insipientiaz: eo q̄ nescit aduertere cām: vt dictū est. Casus aūt necessarius seipſuz cōmēdādi ꝓpter dictas cās iminebat apl'o. ió rogat vt patienter ista cōmendatio a corinthijs sustineat: ſz aliqbꝰ stulticia videat. d. Utinaz sustineretis modicū qd insi. mee. ſm estimationē indiscretoꝝ. i Sed ꝛ supportate me. q. d. hoc debetis specialiter facere eo q̄ sum prelatꝰ vi. l Emulor. Dic ꝓfir exequit ꝓpositū: ꝛ ostendit ꝑmo cām cōmēdationis esse rōnabilē: vt sic appareat q̄ talis cōmēdatio nō est insipientia. secūdo q̄ debet ab eis supportari etiaz dato q̄ esset stulticia. ibi: Iterū dico. Prima adhuc in duas. qz ꝑmo ponit dictā cām. secūdo remouet corinthioꝝ excusationē falsaz. ibi: Naz si is. Circa primū sciendū q̄ cā q̄re apls cōmēdare se volebat: ſelus erat de

ſ qz p vos tales apli veri ꝓbamur ſ ab alijs
in vobis magnificari secūdū re/
ſ regimē ſ nō in alia ſ nō in paucis locis ſ sed.
gulā nostram in abundantia: eti
ſ loca
am in illā q̄e vltra vos sūt euā
ſſ nec illi q vltra sūt: de alieno regimie sūt ſ ſ expōit
gelizare: † nō in āliena regula ſ in
ſ. i. ſſ ab alijs ꝓdicatoribus: qz his ꝓdicabat: qbus nō erat ānūciatū vt gliam suo labore q̄reret ſ ſ ego gliabor in ꝓdicō ꝛ in alijs: sed hoc totū vñ gliandum est a deo est ꝛ ideo
his que † preparata sūt ſ gloriari.
ſ. i. dño attribuat ꝓfidētiā ꝛ gliam suā ſ qđ nō pōt qui non habet a deo potestatem
Qui autē gloriatur: in domino
† ſ q extra deū gliaꝫ sibi attribuēdo qđ deī ē ſ ſ qui nō missus ꝓdicat: q nō ē idoneus sed presumptor.
glorietur. † Non eni ſ qui seipſuz
ſ a deo vel hoibus
cōmēdat illē probatus est: sed
ſ miraculis ꝛ virtutibus
quem deus commendat.
ſ autem ſ sine indignatione

v Tinām sustineretis C. XI
ſ qz plus posset gloriari † ſ gloriationis que videtur insipientia
neretis modicuz qd † insipientie
ſſ opto. ſ substineas. ſz ꝛ ꝺcipio ſ vt subiecti prelatum.
ſ diligo.
mee: ſz ꝛ † supportate me. Emulor
† ſ ad honorē dei nō meū ſi zelo spōſā dei mihi sz ō
ſ vere diligo vos q: suz amicus spōſi ſ ſ ānulo fidei.
eni vos † dei emulatiōe. † Despō

Timeo autem. ne sicut serpēs. Aug. Isti corinthij sunt siles eue pseudo serpēti. Z ux fidei paradiso. Quoꝝ ergo fides corūpit. a paradiso eiciū tur. qz ꝓponūt mendaciū ꝓitati. Qui ergo mēdaciū edificant in hoibus ab eis pellūt ꝓitatē. ꝛ imittunt dyabolū. ꝛ ita excludunt christū. Si qđ. n. diceris cōtra fidē. intrat putredo ex veneno serpētis. ꝛ nascunt vermes mendacioꝝ. ꝛ nihil integrū remanet. Ideoq̄ sicut patribus nris aduersus leonez opus erat patiētia ita nobis aduersus draconē vigilātia. Tūc. n. cogebat: nūc docet. Tūc igerebat violētias. nūc insidias. Ui gene. 5 d. debat tūc fremēs. nūc lubricus ꝛ oberrās difficile videt. Ideo timet apostolus. ne sic ꝑ serpentē seducta est eua. ita ꝑ hereticos corūpat eccl'ia in virginitate fidei quā gestat in corde. Nō ergo alia virgini tatē tuā ſerua. postea fecū danda in amplexu ſponſi tui. Sepite ergo aures vestras ſpinis. Adhuc eniz musitat serpēs. ꝛ nō tacet qđ gestū est etiā in illo paradiso. hoc gerit'in ecclia. Sufficiat q̄ cū illic lapſi sum⁹. vl expti corrigam⁹

Si is qui venit.
Nō missus. vl' vendit. qz pro questu tēporali facit.

Recte pateremini. Si aliqd maiꝰ vobis fit ꝑ eos q̄ ꝑ nos. tūc recte patrēini. Balathis anathena dicit. si aliud recipe rent. quod nō vtiq̄ maiꝰ esset. sed contrarium. b

Existimo. Supra de pseudo aplis: nunc de veris qbꝰ paulus inferior

de lyra

salute corinthioꝝ qz ne deciperent' a falsis aplis suggerentibꝰ eis falsa: volunt auctoritatē suā ostēdere: bonitatē etiā vite sue ꝛ doctrie. hec aūt cā erat valde bona: ꝓpter qđ cōmēdatio sequēs nō erat insipiētia: qz non erat ad ꝓpriā iactātiā: ſz ad dei gliaz ꝛ fideliū salutē. Dicit igit': Emulor eni vos i. feruēter diligo: ſz qz diligē pōt eē in bonū ꝛ in malū. ió subdit: l Dei emu. i. charitatiua dilectiōe. ꝛ subdit cām huius feruentis dilectionis. d.

m Despōdi enī vos vni viro. ſ. xpō: vt postea subdit: fucrat enim aplis paranymphꝰ mſimonij iter corinthios ꝛ xp̄m p verā fidez. ideo subditur:
n Virginē. q̄ntū ad fidei integritatē. o Castā. q̄ntū ad vite puritatez.
p Exhibē xpō. q solus ē spōſus eccl'ie. Et qz dilectio nō solū est respectu boni adipiſcēdi in amico: ſz etiā mali vitādi. ió segit: q Timeo aūt ne sicut ser. euā sedu. psecutio eni tyrānoꝝ i eccl'ia ꝑmittiua cōparat' psecutiōi leonis q̄ ē apta: ſz psecutio pseudo apl'oꝝ q̄ fuit p astutiā ꝛ occulta: cōparat seductiōi ꝑmoꝝ parentū ꝑ serpentē. ió subdit: r Ita cor. sen. vſi. ſ. mētales q frequēter noiant' a sensibꝰ exterioribꝰ magis notis. s Et exci. p deceptionē pseudo apl'oꝝ. t Si tam. q̄ est in xpō. qz dicebāt necessariū eē ad salutē legalia sil' obseruare cū euāgelio. u Nā si is. Dic ꝓfir remouet corinthioꝝ excusationē. ꝛ ꝑmo ponit eā. ꝛº excludit. ibi: Existimo eni. Circa ꝑmū sciēdū q̄ si pseudo apli dicerēt meliora q̄ aplis: corinthij haberēt excusationē recipiēdi eos: ꝛ hoc ē qđ dicit: Nā si is q venit. i. pseudo apls q venit ad ꝓdicādū ꝓpria auctoritate: nō missus a deo. x Aliū xp̄m ꝓdicat quē nō pre. i. meliorē q̄ nos ꝓdicauim⁹ vobis. y Aut aliū spm̄ accipiti i. meliorē ab istis: z Quē nō ac. a nobis. a Aut aliud euā. i. aliā doctri naz meliorē q̄ a nobis. b Recte pa. i. recte sustineret' eos vobis ꝓdicātes. c Existimo eni. Dic remouet dictā excusationē. Et diuidit i duas ptes. qz ꝑº ostēdit se nō minꝰ feciſſe aplis maioribꝰ. ꝛº q̄ fecit aliqđ maius. ibi: Aut nūqd. Circa ꝑmū dicit: Existimo eni nihil me minꝰ feciſſe: ꝑ vſa ꝓuersiōe. d A ma. aplis. i. q̄ apli magni fecerūt ꝑ illis q̄s ꝓuerterūt: dicūt ℔ apli magni: petrꝰ: iacobꝰ: ꝛ ioānes: q̄s pseudo apli dicebāt eē maiores paulo: qz fuerūt corporal'r cū xpō. nō aūt paulꝰ: ꝛ ℔ dicebāt ad decipiēdū corinthios: vt crederent' maioris auctoritatis q̄ paulꝰ: qz dicebāt se missos a dicē aplis mēdacit'. nō aūt paulū. Q̄ aūt paulꝰ nō fecerit minꝰ q̄ apli ꝓdicti ꝑz: nā cūdē xp̄z ꝓdicauit ꝛ cūdē spm̄ scm̄ ꝑ ipositionē manuū dedit ꝛ idē euāgeliū ꝓdicauit: ꝛ sic eq̄perādo se magnis aplis ꝓfutat falsos. d. e Nā

ꝛ si imperitus

quos loquit hic. Quasi nō alia p̄dicant vobis q̄z ego. Et q: posset dici: qō etsi cadē: melio⁹ tñ paulo: remouet: existimo enī ⁊c. Imperitus. Hoc nō ad ap̄los: q: nō erant eloquētes: sed ad pseudo q cōponebāt v̄ba. Imperit⁹ sermone nō ē reus apud deū: ℔ q nō hz sciaz dei: q̄ ptinet ad salatē.

In oībus. Vos aūt cog mihi testes esse potestis. Et iō peius est qō ℔ scientes me illis postponi.

Qm̄ gratis euāg. Minus nō feci sed plus: q: gratis. vñ mihi irascimini: ⁊ alios mihi p̄ponitis cū ℔ ñ sit pcti sed glie.

Ut amputē occasi. Sciebat q̄ si non acciperent nō diu p̄dicarent.

Ut i quo gloriant. Gloriant in accipiendo sed me nō accipiente: non accipient. Mā eiusmodi.

Ut inue. sic nos. i. siles nobis in quo. i. in eē siles nobis gloriant.

Transfigurat. Ad tentādū eos quos ista erudire opus ē. Vel decipiēdū, put iustū est. Ne q̄s cū āgelos bonos amicos se hīe putat: habeat⁹ malos demones fictos amicos: eosq̄ tanto nocentiores: quanto astutiores ac fallatiores patit limicos. Neq̄ enī sci ⁊ fideles vniuersi dei cultores ab eorū fallacijs ⁊ multiformi

Nicolaus

etsi imperitus sum sermone ℔ nō scia. hoc dicit ad repellendū dictuz pseudo ap̄lor: qui p̄tenebāt eius doctrinam: eo q̄ plana ⁊ grossa docebat. iō dicit q̄ hoc nō faciebat ex defectu scie. sed q: nō expediebat corinthijs, ptunc subtilia p̄dicare: sicut plenius dī. j. Corint. iij. a In oīb⁹ aūt manifestus sū vobis. hoc dicit: q: p euidentiaz facti hec apparebāt vera de ipso. b Aut nūqd. Hic q̄r ostendit q̄ etiā aliq̄ maius fecit eis q̄ alij ap̄li suis q̄uersis. Et diuidit in duas partes. q: primo declarat veritatē. scdo remouet quandā obiectionē: ibi: Quia nō diligo. Circa primū dicit: Aut nunqd pctm̄ feci ⁊c. ironica est locutio. cuius sensus litteralis accipiēdus est per oppositū. ap̄ls enī fecit in hoc opus valde meritoriū. c Qm̄ gratis euan. dei euangeli çaui vobis. nō accipiendo sumptus a vobis: qō tñ erat licitū. ⁊ alij ap̄li accipiebant ab illis quibus p̄dicauerant. Ap̄ls aūt predicans corinthijs abstinuit. primo propter cog auariciā. ⁊ sic minus gratanter accepissent eius doctrinā. scdo vt tolleret a falsis ap̄lis predicādi occasionē: qui propter questum tm̄modo predicabant: sed q: oportebat habere necessaria ab aliquo loco. ideo q̄r ostendit vnde habuit. d. d Alias ecclesias exspoliaui. nō q: vi acciperet: sed q: voluntarie dabant abūdanter. e Ad ministeriū vestrū. i. ad p̄curationē vestre salutis. vñ papa vel legatus visitans vnā p̄uintiā p̄t accipere sumptus ab alia. nā cū eccl̄ia sit vnū corpus: a prelato ex vna parte p̄t suppleri indigentia alterius partis: sicut natura defectuz vnius mēbri supplet ex alijs partibus: virtutē ⁊ spiritus subministrando. f Et cum essem apud vos ⁊ egerem. hoc dicit vt ostendat q̄ nō dimisit accipere: eo q̄ semp inter eos abūdasset. g Nulli. s. vestrū. h Onerosus fui. q: durū fuisset eis dare, propter auariciā suā., propter q̄s manibus lucrabat: de nocte operando: qō expendebat de die p̄dicando: vt hī Act. xx. ⁊ qñ hoc nō suffecit suppleuerūt macedones qui eum secuti fuerant: sibi ministrando. iō sequit: i Nam qō mihi deerat ⁊c. ⁊ p̄z ifra. k Est veritas christi in me. modus est iurādi. ⁊ est sensus: veritas christi est testis mihi q̄ veritatē dico. l Qm̄ hec gloriatio. i. hoc factū meū qō est ad gloriā dei. m Nō infringet in me. i. nō minuet p me. n In regionibus achaie. in quibus metropolis est corinthus. o Quare. Hic q̄r remouet quādā obiectionē falsā. dicebāt enī pseudo ap̄li q̄ paulus nō diligebat corinthios nec intēdebat eis p̄ficere de futuro. propter qō nolebat aliq̄d accipe ab eis. qō remouet. d. Quare non accipio sumptus a vobis? p Quia nō diligo vos? vt dicunt pseudo ap̄li. q Deus scit. i. q̄scius est mihi q̄ hec cā nō est vera: sed eā subdit. d. r Qō aūt facio ⁊ faciā. ab tentatiōe securi sunt. In his diebus malignis: vbi ista sollicitudo nō est inutilis: ne cū sathanas trāsfigurat se fallēdo ad aliq̄ pnitiosa seducat. Maz cū sensus corpis fallit. mētē q̄o nō mouet a vera rectaq̄ sntia: q̄ q̄sq̄ fidelē vitā gerit: nullū est in religione piculū. Vel cū se fingēs bonū ea vel facit vel dicit q̄ p̄gruūt bonis angelis etiā si credat bonus: nō est error piculosus: aut mo:bidus. Cum q̄o p ℔ aliena ad sua ducere incipit: ne q̄s post eū eat: opus est magna vigilātia qō nemo p̄t absq̄ deo. Et ipsa huius difficultas ad ℔ est vtilis: ne sit spes sibi quisq̄ aut hō alter alteri sed deus tm̄.

Quoz finis. i. retributio data in fine vite erit sm̄ opa ipsoz: q: sic pseudo peritura appetiue rūt: ita ⁊ ipsi peribūt: ⁊ sicut ministri iusticie eterna: ⁊ ipsi erunt eterni.

Qō loquor. In hac substātia glic. i. in gloria carnis quā putant substātiā. i. ita amāt ac si p eam credant se subsistere.

Sed q̄si in insipiē. Quia ℔ ad carnis tumorā p̄tinere vident vbi insipiētia est. Insipiētia enī est aliquē laudare se. Sed q: ap̄ls nō propter se facit: sed propter deū. Ideo ait: quasi in insipientia.

de lyra

stinendo a sūptibus vīs: hec est vera cā. s Ut amputē occasionē coz. i. pseudo ap̄loz: q tm̄ p̄dicabāt propter tpale lucrū. t Ut i quo gloriant tales. s. imitādo veros apostolos vt dicebāt. v Inueniant sicut ⁊ nos. i. nihil accipientes: qō tñ refugiūt. de quibus subdit: x Mā eiusmodi pseudo ap̄li sūt operarii subdoli. i. callidi ⁊ vulpini. exterius tm̄ spēm pietatis ostendētes. y Trāsfigurātes se in ap̄los x̄pi. i. portātes exteri⁹ signa veroz ap̄loz

3 Et nō mirum. q: deus permittit maloz ē simulationē. de qua subdit:
a Ipse enī sathanas transf. se in an. lucis. Et hoc multipliciter. vno mō corpus visibiliter assumēdo. sicut apparuit btō martino ⁊ multis alijs et multos sic decepit. alio mō inuisibiliter formando vocē audibilē. sicut btō francisco volentes cū trahere a pnīe rigore. aliq̄n puertēdo iudiciū sensuū: faciendo appere qō nō est. ⁊ multis alijs modis. propter qō dicit btūs Joā. j. cano. ca. iiij. Probate spūs vtrū ex deo sint. propter qō Josue. v. ca. dixit angelo sibi apparēte in campo hiericho. Noster es an aduersarioz? propter qō p̄cludit ap̄ls: b Nō est ergo magnū. i. mirabile reputādū. c Si ministri eius. i. homes falsi ⁊ mali: cuiusmodi erāt pseudo ap̄li. d Trāsfigurent velut ministri iusticie. i. vt veri ap̄li. e Quoz finis. i. pseudo apostoloz. f Erit sm̄ opa ipsoz. erit enī malus sicut opa eoz sunt mala: Apoc. xiij. Opa enī illoz sequunt illos. g Iterū dico. Hic q̄r ostendit ap̄ls q̄ etiā si se cōmēdaret insipiēter tñ deberet a corinthijs supportari ⁊ p̄mo ponit intentū. scdo, probat propositū: ibi: Libēter. Circa p̄mū p̄tinuādo se p̄dictis dicit: Iterū dico. i. qō dixi recolo. h Me q̄s putet me insipientē. q. d. ad℔ enī ostendi cām mee cōmēdatiōis esse rōnabilē. i Alioqn. i. si nō vult eā recipe vt rōnabilē: ⁊ me reputet insipiēter loq. k Velut insi. ac. me. i. meā insipiētiā supportate. l Ut ⁊ ego mo. qd glorier. ℔ dicit: q: inferius se cōmēdabat de glia carnis q̄ modica est. de q̄ subdit:
m Qō loquor. de cōmēdatiōe mea tali. n Nō lo. sm̄ deū ℔ q̄si i insipiētia. s. si facio ℔ sine cā rōnabili vel necessaria. sic faciebāt pseudo ap̄li de qb⁹ subdit: o Qm̄ m. glo. sm̄ carnē. dicebāt enī se esse iudeos natione ⁊ de semine abrahā descēdisse. ⁊ p ℔ volebāt alia dicta sua falsa haberi in reuerētia. p Et ego gliabor. vñ dicit. j. Hebrei sūt ⁊ ego. semē abrahe sūt ⁊ ego. Sciendū tñ q̄ alio fine gliabat ap̄ls sic. q: pseudo ap̄li ℔ facicbant: vt p ℔ in maiori auctoritate haberent ⁊ eoz false doctrine magr crederet. Ap̄ls q̄o vt falsitatē eoz repelleret ⁊ maiorē fructū faceret ad gliaz dei et fidelitū salutē. propē qō sua gliatio erat virtuosa: illoz aūt vitiosa. q Libenter. ℔ q̄r propositū. s. q̄ in ℔ corinthij debēt ipsū supportare. naz

f scio q̄ eqd magni.
imperitus sermone: sed non sciē/
†f q. expti estis oia q̄in me sunt
tia. In ōmnibus autem† manife
f non, minus ⁊ si minus: nūqd in hoc peccaui
stus sum vobis. Aut nūnqd pec
f operādo manibus meis. f ita
catū feci meipsuz humilians: vt
f a morte ad vitā f remoti pseudo †f ga nō putat
vos emisse licentiam peccādi † f sine sumptu
vos exaltemini? †Quōniā †gra/
tis euāgeliū dei euangeliçaui vo
f vñ ergo viuebas †f ga nō parua in vobis expēdi
bis: alias ecclesias†expoliaui: ac
f ab alijs f vt vobis possem predicare
cipiens stipendiū ād ministeriū
f ⁊ non saltem ab aliquo vestro.
vestrū. Et cū essem apud vos
f et cū egerē f accipiēdo †f nō onerosus: ⁊ si egerem
⁊ egerē: nūlli onerosus fui. †Māz
f post spolia ecclesiarum † f ab his bene correctis
fuit accipiendum ne amitterent fructum: quia si non
acciperet illis forte in scandalum fieret
qō mihi deerat† suppleuerūt frēs
† f ⁊ verbis ⁊ factis non solum in stipendijs
qui venerūt a macedonia. †Et in
†f ga nō iactaui me de genere apud vos nec aliquid
omnibus†sine onere me vob ser
hmōi †† f de cetero maxie abstinēdo a stipēdio †f ve
rax xp̄s in me loquitur hoc, f. qm̄ hec ⁊c.
uaui ⁊†seruabo. †Est veritas xp̄i
†f q̄ gratis predico q̄ a licitis abstineo, propter salutē
in me: quōniaz†hec gloriatio nō
vestram. f in omnibus
infringētur in me in regionibus

†f ēre putat hoc fieri an p odio qō dicūt pseudo
achaie. †Quare? Quia non dili/
†f q: diligo vos: f iō facio vt amputē o. i. diligo vos
go vos? †Deus scit. Quod au/
†f nunc †f semper
tem†facio: ⁊†faciam: vt amputez

f sumendi vestra f habere
occasionez eoz̄ qui volun t occa
f per me f sumendi vestra † f vel in quo gliantur. i. in non accipiendo o sint sicut ⁊ nos. i. non meliores nobis: cū p̄o nō accipiunt: nō eiusmodi
sionem: vt†in quō gloriantur: i
f erunt sicut ⁊ nos.
ueniāt̄ sicut ⁊ nos. Nām eius/
modi pseudo apostoli sūt opera
f callide sub spē religiōis decipientes f exterius.
rij subdoli transfigurantes se in
ap̄los christi. Et nō mirū. Ipse
f caput eorum
enim sathanas transfigurat se in
f xp̄m: vel aliq̄n celestē angelū
angelum lucis. Nō est ergo ma
f sint f mīstroz xp̄i ⁊ sathane.
gnum si ministri ei⁹ trānsfiguren
tur velut mīstri iusticie: quōrum
finis erit secundū opera ipsoruz.
f dixi supportate insipientem †f aperte
Iterū†dico ne q̄is putet me in
f in gloria spiritualium: quia pro bono facio
† f si in illa insipiens: tunc magis in gloria carnis.
† f quasi nō simpliciter f ga nec in hoc vere insipiēs
q̄a p bono nec ipse habet p gloria
sipientē esse.† Alioquin †velut i
sipientem accipite me: vt et ego
f. i. sm̄ carnē: q̄ gl̄ificatio modica ē †f ideo velut in
sipientem quia
modicū quid glorier. †Quod lo
†f quātū ad verboz spēm †f ad quē nō ē de carne
gloria: ga apud deū humilitas gloriosa ē
quor:†nō loquor†secunduz de
um: sed quasi i insipientia: in hac
†f cur ergo facis: q: illi gl̄iant: ⁊ q: vos suffertis
substantia glorie.† Quōniā mul
f. i. sm̄ illa q̄ ptinet carni vt ē nobilitas ⁊ hmōi
ti gloriantur secundum carnez: ⁊
f sm̄ carnē f ⁊ nō mirū si illi gl̄iant f voluntarie
ego gloriabor. Libēter enim suf/

Cedit.i.decipit. In facie cedit in cuius os iniuria irrogat. Hoc faciebant qdã iudei:q eo q pcent de genere abrahe detrahebãt illis eo q pcent incircũcili:z se pferebãt nobilitatẽ carnis sibi vendicantes ꝙs corinthij tolerabant z aplo pferebãt. Hebrei sunt. Hebrei dicunt ab heber:q in cõfusione linguaꝝ solus retinuit linguã nãlẽ. z qz multi sunt hebrei:q nõ sũt israelite:sicut ꝓseliti: addit.israelite.s.z ego.

Minus sapiens. Amb. Ostendit se coactũ in laudẽ suam prorupisse. In laboribus plurimis. Occasione inuenta etiã veros aplos tangit: qbus plus laborauit: ne i se videat minor gratia.

A iudeis quinges. Judeis mos erat in synagoga ꝝ legẽ agentes verberare correctionis causa vñ paulũ legẽ impugnãtẽ qnquies verberauerũt z in vnaquaq correctiõe xxxix. ictus ei dederũt: q̃ dragesimũ pro misericordia condonantes.

Nicolaus

in hoc supportabant falsos aplos q tñ multa grauamia eis inferebãt. aplis aũt nullũ. ꝓpter qõ magis debebat supportari in hoc ab ipsis. z hoc est qõ dicit: Libenter enim sufferetis insipientes.i.falsos apostolos de carne gloriãtes z malo mõ. a Cũ sitis ipsi sapientes.ironice loquit.i.insipientes. b Sustinetis enim.i. patienter toleratis. c Sigs.pseudo aplor. d Vos in seruitutẽ redigit. volebãt enim eos subijcere seruituti legis dicentes eos debere seruare legalia cũ euangelio. e Sigs deuorat. qz de bonis corinthiorum viuebant laute. f Si quis accipit.bona vestra decipiendo vos falsis verbis. g Siquis extollit.qz iactabant se sup corinthios dicentes se filios abrahe:corinthios autẽ filios gentiliũ idolatrie deditoꝝ z incircũcisoꝝ. h Sigs in facie vos cedit.i.in presentia vestra cõtumelias vobis infert.qõ faciebant pseudo apli ꝓperando eis imediate dicta z ꝓsilia.ideo subdit: i Scõm ignobilitatẽ dico.q.d.talia mala sustinetis ab eis tanq̃ ignobiliores ipsis:nõ tñ a nobis:qz nullũ tale intulimus vobis. k Quasi nos infirmi fuerim⁹ in hac parte.i. deficientes in illis de quibus gloriant falsi apli. qõ est falsũ: vt patet ex predictis:z magis ex sequentibus apparebit. l In quo quis audet. Positis rõnibus cõmendatiõis sue.hic incipit se cõmendare.z primo se pseudo aplis adequando.secõ se eis pferendo:ibi: Ut minus sapiẽs. dicit igit: In quo quis.illoꝝ. m Audet.seipsũ cõmẽdare. n In insipientia dico audeo z ego.q.d.ls sit insipientia seipsũ cõmendare illo mõ quo pseudo apli se cõmẽdant.tñ audeo hoc facere ls aliter q̃ ipsi. vt dictũ est.z iõ cõmẽdatio aplũ nõ erat insipientia ꝑm veritatẽ:sed tñ ꝑm aliquoꝝ corinthioꝝ opinionẽ:nõ obstante tñ hac opinione.aplis audebat se cõmẽdare falsis aplis se equãdo: vt sic eoꝝ iactantiã repelleret:dicẽs: o Hebrei sunt.i. de lingua z natione hebraica gloriant. p Et ego.s.sum sicut ipsi. q Israelite sunt.i.gliant q̃ de ptriarcha iacob descẽderũt. r Et ego.silr descendi. s Semen abrahe sunt.cuius semini facte sunt ꝓmissiones. t Et ego.sum de eodẽ semine.z iõ de olbus istis possum gliari sicut z isti. v Ministri christi sunt.tñ ꝑm apparentiã. x Et ego.sum ꝑm veritatis existentiã. y Ut minus. Hic ꝓnter eis se prefert. z primo q̃tũ ad mala ppessa.secõ q̃tũ ad bñficia recepta.ca. sequenti. Prima in duas.qz ꝓmo prefert se in malis que ptulit.secõ in his que euasit:ibi: Damasci. Prima adhuc in tres.qz primo se prefert q̃tũ ad mala sibi illata. secõ q̃tũ ad voluntarie assumpta:ibi: In itineribus.tertio ꝓfirmat quedã dicta:ibi: Si gliari. Circa primũ dicit: Ut minus sapiens dico.i si videor vobis insipiens me pseudo aplis adequãdo. adhuc videbor vobis minus sapiens me eis pferendo. s Plus ego.i.cũ hoc faciã:me ostendo ministrũ christi plus esse q̃ ipsi.qz plura mala passus sum,ꝓpter misterũ christi iõ subdit: a In laboribus plurimis.ex iudeoꝝ psecutiõe.s. fui plus q̃ ipsi.z sic intelligit de sequẽtibus. b In carceribus abũdantius.ꝑ pdicatiõe euãgelij. c In plagis supra modũ.inter hoes ꝓsuetũ. d In mortibus frequẽter,i.in periculis mortis.z hec oia patẽt ex actib⁹ aploꝝ, ‡ in glia ‡ qõ nõ deberet ‡ q̃m in hoc ꝓbat q nõ sapientes qz ‡ .i. esse debeatis

fertis‡ insipientes: ‡ cũ sitis ipsi ‡ sed:non estis ‡ hãc iniuriam

sapientes. Sustinetis enim si quis ‡ legis que ex timore ‡ ex libertate. v.que è in charitate ‡ ‡ de potestate presumens

vos in‡ seruitutem redigit:si‡ quis ‡ ꝓsumit vsa moderate. ‡ decipit blãde vt ꝺuoret

deuorat: si quis accipit: si quis ‡ iactat de nobilitate ‡ ‡ in presentia improperando

genus:z hoc est in faciem cedere ‡ ‡ despicit

extollitur:si quis‡ in faciẽ vos‡ cedit. ‡ quã vobis obijciunt

Secundum ignobilitatem dico: ‡ ita hoc sustinetis z nobis prefertis

quasi nos infirmi fuerim⁹ in hac ‡ gtie ‡ nõ infirmi qz ‡ illoꝝ ‡ gliari ‡ ꝺa temeritas è qõ faciunt ‡ qz insipietia è in qua gliant

parte. ‡ In quo‡ quis‡ audet in‡ in ‡ vt in his ‡ lingua z natione

sipietiã dico:audeo z ego. ‡ Hebrei ‡ ꝑ mystus

sũt z ego. Israelite sũt z ego. ‡ non ꝓfitti

Semẽ abrahe sunt: z ego. Ministri ‡ ꝓh oc decipiebãt ‡ ‡ q̃ deberẽt ga nõ è hois se laudare:l audet te alienũ os vt dicit salomon

christi sũt:z ego.‡ Ut minus ‡ sũ mister xp̃i oñsus in laboribus

sapiẽs dico:plꝰ ego. In labꝺ ‡ q̃ etiã veri ‡ ‡ ꝑ partes laboꝝ oñdit subdens.

plurimis:‡ in carceribꝰ‡ abũdãtiꝰ: ‡ ‡ ꝑ illi ‡ qa z illi aliquos:vt viderent apostoli. ‡ verberibus ‡ humane virtutis vel aliorum

in plãgis supra modũ:‡ in mõrti ‡ .i.in periculis mortis

bus frequent. ‡ A iudeis‡ quinges ‡ fui ‡ ‡ exponit plagas ‡ ‡ quiqz vicibꝰ

‡ percussiones ‡ ne imisericordes viderentur

q̃dragenas vna minus accepi. ‡ hoc a gẽtib⁹ passus ‡ a iudeis in ciuitate lycaonia

Ter virgis cesus sũ: ‡ semel lapi‡ .i. pertuli

datus sum:ter naufragium feci. ‡ in alto mari detentus tẽpestate: vel ad litteram

Nocte z die i‡ profundo maris ‡ oñsus minister

fui. In itinerib⁹ sepe: periculis fluminum:periculis latronũ: pe‡ .i. a iudeis pcurẽt ‡ ꝓ vni⁹ dei ꝺdicatiõẽ.

riculis ex genere:periculis ex gẽ‡

‡ ‡ ꝑ pbat⁹ mister ‡ ‡ i cõmotiõib⁹ ciuiũ ꝓtra me.

tibus:‡ periculis‡ i ciuitate : peri‡ vel a serpentib⁹ vel penuria ciboꝝ ‡ q̃ nõ ex mari

culis in solitudine:periculis i ma‡ sed in mari ‡ ab hereticis

ri:periculis in falsis fratrib⁹. In

‡ ‡ vere ꝓbatus miniſter ‡ manuum ‡ ‡ morboꝝ vel hmõi ‡ ‡ ꝑ opere vel alijs.

‡ labore z‡ erumna‡ i vigilijs mꝝ ‡ vere probatus

tis:in fame z siti:in ieiunijs multis:in frigore z nuditate:preter il‡ ‡ .i.in corpe a psecutoribus patior z alijs modis ‡ ‡ angit me.

la que‡ extrinsecus sũt ‡ instantia ‡ q̃ nec vna hora remittit ‡ ‡ ex charitate ꝓuenit

mea quotidiana‡ sollicitudo om‡ ‡ q̃ tãta è ‡ de olbus fidelib⁹ ‡ ‡ ꝓbatio sollicitudinis ꝑ partes ‡ vel in fide:vel in aliqua virtute

nium ecclesiarũ. ‡ Quis‡ infirmã ‡ quasi ita de illo ut de me doleo

tur:z ego nõ infirmor? Quis scã

Ter exlubebat.xl. ictus:nisi pro misericordia. Ducentas pcussiones acceperat:cũ virga vbi pendebant decem corrigie. Una minus:in vltima vice vna corrigia subtracta:vel in vnaquaq percussione vna minus.

In periculis latronũ. Quos diabolus cum in ciuitate occidere nõ posset ei excitabat in via:cum tñ nihil ferret:qõ latrones cuperent.

Periculis ex ge. Amb. Quia lege iudeoꝝ deserta ad euãgeliũ se cõuertebat.

Falsis fratrib⁹. Ut qui dicũt eũ legalia tenere ꝙ nõ facile aliis apire. vnde alibi: Ego si adhuc circũcisionẽ predico ꝛc.

In fame. Ubi q̃ ꝓmissio dei. Primũ q̃rite regnũ dei.z b.o.a.v.Sz nouit medicꝰ cui nos semꝫ cõmisimꝰ b adiutoria q̃s apponat:q̃s subtrahat.

Sollicitudo oiũz e. Quãto maior charitas tãto maiores plage de pctis alienis.vñ:q apponit sciẽtiã apponit z dolorẽ.

de lyra

Consequẽter explicat de plagis sibi illatis: dicẽs: e A iudeis gnges ꝛc.] Deut°.xxv.cõmittit iudicibus q,ꝓ minoribus culpis ,ꝓ qbus meris non est inferenda. imponant plagas z verbera.ita tñ q p q̃dragenariũ numeꝝ ictuũ nõ excedãt. Sapientes vo iudeoꝝ ad ptendendũ pietatẽ ordinauerũt q̃ de illo numero aliqd dimitterẽt plus vel minus prout rõnabiliter viderẽt rõne delicti vel ꝺdittõis verberandi.z sic de alijs circũstantijs. z qz paulus erat eis odiosus subtrahebant de dicto numero minꝰ qõ poterant.s.vnum ictum.

2.tes.3.b. Deu.28.b

f Ter virgis cesꝰ sũ ꝛc. Act.xvj. g Semel lapi.suꝫ.in ciuitate lichaonia. Act.xiiij. h Ter naufragiũ feci.i.passus fui.de semel hꝫ Act.xxvij.z de alijs tenendũ est q nõ oia pauli picula scripta sunt. i Nocte z die in ꝓfundũ maris fui.i. p magnũ tẽpus ad diuersas partes terre z insulas nauigãdo ,ꝓ pdicatiõe euãgelij.vt pz in actibus aploꝝ in pluribus locis. Alij exponũt dicentes: q naufragiũ passus sub aqua stetit p diẽ z nocte diuina virtute cũ ,ptegẽte. k In itineribus.hic ꝓfir ostendit ,ppositũ q̃tũ ad mala voluntarie assumpta.z ꝓmo de malis exterioribꝰ.secõ de interioribꝰ:ibi: Preter illa. Circa primũ dicit: In itineribus sepe.s.fui ,ꝓ pdicatiõe euangelij.z sic intelligat de sequẽtibus. l Periculis fluminũ.inũdatiũ in hyeme. z sic sunt magna picula in trãsitu eoꝝ. m Periculis latronũ.diabolo eos incitãte vt pdicationẽ eius impediret. n Periculis ex genere.i. ex iudeis volẽtib⁹ paulũ occidere:vt pz ex actib⁹ aploꝝ in pluribꝰ locis. o Periculis ex gentibus.i.ex gentilibus mortẽ eius querẽtib⁹:qz ꝺ idolatriã pdicabat:z sic nec inter suos:nec inter alienos securus erat. p Periculis in ciuitate.cõmota ꝺ me:vt pz Act.xviij.de epheso. q Periculis in solitudine a bestijs occurrentibus:vt pz de vipera eũ mordente: Act.xxviij. r Periculis in mari.s.a piratis:qz picula ex mari ꝓueniẽtia.s.in naufragio expressa sunt. s Periculis in falsis fribus. qõ est piculosius: qz nulla pestis efficacioꝝ ad nocẽdũ q̃ familiaris inimicꝰ. t In labore.s. corpali opando,ppriis manibꝰ de nocte: vt libere posset ꝓdicare de die. vñ dr Act.xx. Ad ea q̃ mihi opus erant z his q mecũ sũt ministrauerũt manꝰ iste. v Et erũna.q̃ est lassitudo z defectus ꝓsequẽs ad laborẽ. x In vigilijs multis.vt vacarẽ labori manuali: vt dcm ẽ.z aliqñ oꝺoni. y In fame z siti.nã aliqñ cibus z potus deficiebant: z aliqñ a cibis habitis abstinebat ad domãdũ carnẽ ,ppter alioꝝ exemplũ.ideo sequit: In ieiunijs multis. z In frigore z nuditate.qz frequẽter exponebat frigori. nec tñ habebat sufficiẽs tegumentũ. a Preter illa. Hic ostendit,ppositũ q̃tũ ad mala assumpta in interioribus.d. Preter illa q̃ extrinsecus sunt.i.preter mala iam enumerata q̃ me affligũt exterius.sunt alia mala q̃ me affligunt interius.de quibus subdit: b Instantia mea quotidiana ꝛc. incũbebat eni sibi quotidie intendere sollicite regimini ecclesiaꝝ in magna afflictione mentis.ideo subdit: c Quis.in ecclesia. d Infirmat. in fide z moribus. e Et ego non infirmor. dolens de malo ciꝰ. q.d.nullus. f Quis scandalizatur,ruens in peccatum exemplo alterius.

Et ego

Non vor. Erůt oēs tribulatiōes: ꝙ nō ad ꝓfūptionē: imo ad purgationē. vor: iste affect⁹ purgat: qr de charitate venit. Oēs q scādalū patiūt frixoriū sunt habentiū charitatē. i. ossiū: que ferůt carnes. i. pfector qui portant r regůt carnales. vñ: r ossa mea sicut in frixorio ꝓfrixa sunt.

Aug⁹. Tribulatio eni tanꝙ emplastrū mordax vrit te: sed r sanat te.

Scit q nō mētior. Quia fert mihi testimoniū p signa r pdigia.

Et sic effugi. Aug⁹ utilitati oiuz se fugiēdo seruabat. vñ: si vos persequent in vna ciuitate: fugite in aliam.

Aug⁹. Fugiat mini ster xpi: sic ipse xps i egyptū fugit: fugiat r q spūaliter xrīc: dū p alios firma ē ecclie sal⁹.

C. XII

ſ Igloriari rc. Scio hoiem. Quasi de alio et res dī: r iactantia vitat.

Siue i cor. siue ex. Hoc igrauit apls. Utrū qñ raptus est in corpe fuerit aīa: an oīno de corpe exierit: vt mortuū corp⁹ iaceret: an ꝑm modū alium quēdā viuētis corpis vbi aīa fuerit: mens ei⁹ ad videēda vel audiēda ineffabilia illi⁹ visiōis accepta sit. Et qr hoc incertū erat ideo forsitan dixit: siue in corpore siue extra.

actuū.9.c.

ſ aliqua molestia tribulationum † ſigne charitatis qua eis compatior.

dalīat: † r ēgo nō vor? Si gl̄iā

ſ r cū hec sint † ſde his † ſnon de potentiavel genere vt illi pseudo faciunt

ri oportet † quē ſ ifirmitatis mee

ſ si videatur abiectio † ſqui nouit oīa ſ interponit insiurandum.

sunt gloriabor. † Be⁹ r pater do

†ſ cui⁹ sū sunt † ſ laudatus ſ p nos fideles

mini ſ nostri iesu xpi scit q ē † bene

ſ in supradictis vel in hoc. ſ. q⁹

dictus in secula: q⁹ non mentior

ſ itē ifirmitas †ſ q sub aretha illi genti erat.

Dā masci † prepositus gētis arēte

ſ admonitione iudeorum

regis custodiebat ciuitatē damascenorum vt mē comprehēderet:

ſ ante non est necessarium suffragium dei q̄ deficit humanum ſ a fratribus.

r per fenestraz i spōrta dimissus

ſ non q timeret pati qui dixit: cupio. d. r esse cum christo.

sum per murum: r sic effugi manus eius. C. XII.

Raptū. Cōtra nāz eleuatū. Usqz ad tertiū celū. i. ad cognitionē deitat. Usqz ad tertiū ce. Primū celū aereū: secūdū firmamētū: tertiū spūale: vbi angeli r scē aīe: dei fruunt ꝓtēplatiōe. Aug⁹. Vel tres celi intelligunt tria gnā visionū vt primū celū sit corpalis visio: cū corpalit q̄dā vident dei munere: vt h liceus vidit ignitos currus qñ videlz raptus

ſ pter supradicta ſ ppter pseudo

Iglōriari oportet: nō

ſ respectu gl̄iatiōis: ſz pp vtam vtilitatē ſ stultū ē r iō tacet nomen suum

expedit quidem. Uēni.

ſ narrando † ſ secreta que vidi: r plene intellexi nōve pharao qui vidit r non intellexit

am autem † ād visiones: r reuela

† ſ q de dño vel quas dñs aperuit † ſ de se q̄si de alio.

tiones † domini. r Sciō hominez

ſ ꝓformē christo: q̄a aliter nō videret † ſ mō ergo p meritis maior: r qō tam diu tacuit constat mō non superbe sed ex necessitate dici

in christo † ante ānos quatuordecim: siue in corpore: siue extra cor

ſ sed ſ q hoc facere potuit † ſ ondit ei deus vitam in q̄ videndus ē in eternum ſ in xpo entem

pus nescio: deus scit. † Raptū huiusmodi vsqz ād tertium celuz.

ſ bis se raptum dicit

Et sciō huiusmodi hominē siue

ſ sic. ſ. q⁹ aīa de corpore exierit

i corpore siue extra corpus nescio

†ſ in eā tranquillitatē qua fruēt q̄ sunti celesti hierlm r sic videre potuit: qō nūq̄ corporeis sensib⁹ ipedit⁹.

deus scit. † Quoniaz raptus ē in

est helyas: r balthasar manū scribētē in pariete. Mc hanc the. pha. Secūdū celū est imaginaria: vel spūalis visio: qñ aliqs in extasi vel sōno videt nō corpa: ſ imagines rerū dei reuelatiōe: vt petrus discū. Tertiū celū est intellectualis visio: qñ nec corpa nec imagines corp vident ſ in incorporeis substantijs intuitus mētis mira dei potētia figit. Ad hanc raptus est aplſ vt ipsū deū in se: nō in figura aliq̄ videret: Sed an i corpe: an in aīa sepata dicit se nescire: q̄si ñ hūano sensu vidi vt etsi in corpe: nō sit ꝫ illud moysi: Nō videbit me hō r v. Tunc eni aplſ nō vtit hō. i. ꝑm vsum sensuū corpis: ſ ablatus est ois sensus hois. Ul ꝑm Dionysiū: q tres ordines angelorū ternos singulis ponēs ꝓstituit. In ꝑmo āgelos archangelos ꝓtutes. In scdo ꝑncipatus ptātes dñatiōes. In tertio thronos cherubin r seraphin: quor tertius vicini⁹ deū ꝓtēplat: ad quor siltudinē vidisse deū aplſ dī. Vel ꝑmū celū cognitio celestiū corporū. Scdm celestiū spūum cognitio. Tertiū deitat.

Aug⁹. Ad tertiū celū: qō nō p corpus videt nec imaginabiliter sed p prie: hoc ea visiōe videt q̄ supat oēs. Per corp⁹ videt celū: terra: r oīa oculis ꝓspicua. Spūs corpales imagines tenet: vel veras vel quas fingit. Intellectus capit res incorporeas: q̄ nullas hñt imagines. Hec sunt tria gnā visionū. Scdm ꝑmā visionē vidit balthasar manū: nec sciuit qd significaret qō daniel aperuit melius ꝓpheta visione mētis ꝓpria. Scdm secundā vidit petrus in extasi discū vbi nō corpus: sed imago: post mens diuinitus

de lyra

aduertendū q talia aliqñ fiūt p spm̄ malignū deo ꝑmittēte. sicut fiebāt ꝓphetis baal. ꝓphetis aūt scis fiebāt p spm̄ scm̄. paulo ꝫo aplo vtrūq; factū est frequēter a spū diuino. iō dicit: Ad visiones: quo ad ꝑmū: Et reuelatiōes. quo ad secūdū: Dñi. quo ad tertiū: o Scio hoiez. Hic ꝓfr exē plificat magis in spāli. r ꝑmo ponit tēpus visiōis. d. Scio hoiez in xpo. i. vnitū xpo p fidē charitate formatā. hoc eni sciebat de se de quo q̄si de alio loq̄bat p reuelationē. p Añ ānos q̄ttuordecim. sigs ꝓsideret inueniet q fuit circa ꝑncipiū sue ꝓuersionis: qr ꝓuersus fuit eodē āno q̄ passus fuit xps: vel cito post circa finē iperij tyberij cesaris: cui successit gaius iperans q̄ttuor ānis: post quē claudius octo: cui successit nero: cuius tpe passus fuit aplſ: r sic inter tyberiū r neronē fluxerūt. xij. āni. r sic duobus ānis additis de tpe tyberij q nō statim mortu⁹ fuit post ꝓuersionē pauli. qr ipauit. xxiij. ānis. r sic fuerūt. xiiij. āni. iō satis ꝓbabilit dicūt aliq q̄ hāc excellētē visionē habuit in damasco in illo triduo in q̄ nō vidit corpalit nec māducauit neq; bibit. Cōmemorat aūt aplſ ſ tēpus: qr si tantū placuit deo a ꝑncipio ꝓuersiōis sue. adhuc erat magis placēs ei ꝓpter multa bona opa q̄ fecerat interim. r ſ totū est ad ꝓfutationē pseudo aplor: r ad declarationē fidei xpiane. q Siue in cor. siue extra corp⁹ rc. Iz eni aplſ tūc sciuerit se fuisse in spū in celo empyreo r corp⁹ suū i terra fuisse: tñ nesciebat vtrū tpe illi⁹ visiōis sepata fuisset aīa a corpe p mortē: r reunita fuisset diuinitus corpi trāseūte visiōe. vel si ꝑ tūc fuisset vnita corpi sicut forma: tñ ab vsu sensuū sepata. r Raptū hmōi. raptus ꝓprie iportat quādā violētiā alicuius rei ꝫ motū sibi ꝓnaturalē. qō pōt esse duplicit. vno mō q̄tum ad terminū motus: vt si lapis moueat sursū. alio mō q̄tū ad modū motus: vt si lapis ꝑ ipulsū violētū ferat deorsū velocius q̄ natus est moueri. aīa ꝫo nata est moueri in deū. tñ mod⁹ ꝓnaturalis ꝑm statū vite pñtis ē q̄ in cognitionē diuinā ascēdat p cognitionē sensibiliū. r sic vtens sensib⁹. r iō qñ rapit ad diuinor cognitionē a sensib⁹ abstracta. est ibi qdā raptus inq̄tū ſ fit ꝑter motū sibi ꝓnaturalē. Post resurrectionē ꝫo qñ erit in corpe glorioso op⁹ intelligētie nullo mō ipediēte. raptus nō hēbit locū. s Usqz ad tertiū celū. ſ. empyreū. t Et scio hmōi hoiez. Dicūt aliq q̄ aplſ ſ tāgit aliū raptū a ꝑmo: dicētes q̄ bis fuit sic raptus: semel in ꝑncipio sue ꝓuersiōis. r ad ſ referūt qō dictū est. r iterū semel qñ orans in tēplo fact⁹ fuit in stupor mētis: vt hī Act. xxij. r ꝓpt ſ vt dicūt i hac visiōe dī q̄ rapt⁹ ē i paradisū. in ꝑcedēti ꝫo dī ad tertiū celū distinguēdo hāc ab illa. ſ ſ dictū nō ē verisīle. nā illa visio q̄ fuit in tēplo fuit iminēte tam aplī captiōe r ductiōe apud romā. ipse ꝫo tā aīa scripserat epla ꝫ hāc a troade: vt pz p Piero. i. p logo huius eple. Prop⁹ qō dicēdū q̄ ñ logt ſ de alia visiōe: ſ eādē. pseq̄t: Nec valet qō obijcit de padiso: qr qō ꝑus nouit tertiū celū ſ nouit padisū. celū eni ēpyreū qō ē loc⁹ btōr dī tertiū celū respcū celi crystallini r sideri. r dī ēpyreū a pyr qō ē ignis: ꝑp silitudinē claritat⁹ dī ēt padis⁹ a suauitate dulcedis q̄ ibi hī. r vtrūq; exp⁹ fuit aplſ: ꝑp qō nouit ipz ꝑmo tertiū

c Nicolaus

a Et ego nō vor. p cōpassionē. q. d. nullus. b Si gloriari. ſ ꝓfr cō firmat q̄dā dicta p iuramētū. d. Si gloriari oportet. r accipit ſ si ꝑ qr: qr oportet cū sic facere ad repellendū iactantiā pseudo aplor: vt predictū est. c Que infir. mee sūt gl̄iabor. i. q̄ ptinēt ad infirmitates. ſ dicit ꝫ falsos aplos q de nobilitate generis r de sibb⁹ ad mūdanā gl̄iaz ptinētib⁹ ꝓnci palit gl̄iabant: r ꝓfirmat dicta iuramēto. d. Deus r p̄ dñi mei iesu xpi q est bñdict⁹ in scla scit q nō mētior. d Damasci. ſ ꝓfr enumerat mala q̄ euasit. r ſ i q̄dā pticulari. dū eni pgeret damascū ad psequēdū xpianos miraculose fuit ꝓuersus. r ꝓfundebat iudeos q habitabāt damasci. ꝓpter qō suaserūt ꝑpositio ciuitat⁹ vt capet r occideret: vt hī Act. ix. r ſ ē qō dī: e Custodiebat ciui. damascenor. i. custodiri faciebat p hoies armatos. f Ut me cōprehēderet. r tradēt iudeis ad occidēdū. g Et p fenestrā. ſ. domus adherētis muro ciuitat⁹. h In sporta dimissus sū. ſ. a xpianis. i Et sic effugi man⁹ ei⁹. Sed et ſ videt q nō fuerit sufficiēter ꝓfisus in dño q poterat eū ꝓtegere. dicēdū q hō in piculo posit⁹ nō dz ad diuinū auxiliū fugere: ꝓtēnēdo hūanū: qr ſ est tētare deū. iō dz vti auxilio hūano quātū pōt: r residuū dimittere diuino: qō aplſ fecit i ꝓposito. Sed adhuc obijcit: qr Joā. x. dī: Mercēnarius r q nō est pastor videt lupū venīētē et dimittit oues r fugit. sic aūt videt aplſ fecisse. ergo rc. Dicēdū q aliqñ q̄ rit ꝑsona ꝑlati tñ. r tūc dz curā cōmittere alteri r se absentare: marie qñ seruat ad maiora. r sic helyas fugit icẽabel. iij. Reg. xix. r silr paul⁹ fugit ſ man⁹ ꝑpositi. r de tali psecutiōe dicit saluator Matth. x. Cū aūt psequēt vos in ciuitate vna fugite in aliā. Aliqñ ꝫo q̄rit grex cū ꝑlato. r tūc ꝑlat⁹

C. XII.

debet ꝑponere vtilitatē gregis saluti sui corporis.

k ſ Igloriari. Post q̄ aplſ ꝓtulit se pseudo aplis in malis ꝓpessis. ſ q ꝫo ponit suā cōmēdationē. scdo subdit excusationē: ibi: Factus sū insipiens. Prima in duas. qr ꝑmo declarat donū dei collate sibi gfe. scdo remediū ꝫ piculū supbie: ibi: Et ne magnitudo. Prima ſ duas. qr ꝑmo ponit dei donū. scdo de ſ ꝙliter sit gl̄iandū: ibi: Pro hmōi gl̄iabor. Prima adhuc in duas. qr primo ponit donū in generali. scdo magis in spāli: ibi: Scio hoiez. Circa primū dicit: Si gloriari oportet. i. qr me gl̄iari oportet me cōmēdādo rōne ꝑdicta. ca. ꝑce. l Nō expedit qdē. i. nō est bonū cōmēdare seipsū absolute: sed tñ in casu necessitat⁹: in q̄ casu erat aplſ: vt. ſ. dictū est. iō subdit: m Veniā aūt. in cōmēdando seipsū. n Ad visiones r reuelatio. dñi. Est aūt visio qñ aliq̄ vident visione corpali vel imaginaria. quor tñ intellect⁹ est occultus. reuelatio ꝫo qñ talitū aperit intellectus. r ista duo aliqñ separant: sic balthasar vidit manū scribētē: Daſi. v. r pharao spicas: Beñ. xli. ille vigilās. iste dormiēs: tñ nō intellexerūt. sed ioseph r daniel q visiones exposuerūt. r iō illi habuerūt visiones tñ. isti ꝫo revelationē. aliqñ aūt ꝓiūgunt qñ vtrūq; fit vni: sic Daſi. vii. ca. vidit q̄ttuor bestias ascēdentes de mari r intellexit qd significarent. Iterū

adiuta vidit qđ significaret hec mens subuecta sine oi imagine videt pspi/cuā veritatē: ibi virtutes aie sine oi labore vna est ibi tota virtus: amare qđ videas: ⁊ sūma felicitas videre ⁊ habere qđ amas. ꝓpter hanc veritatis vi sionē vbi deus videt nō p corpalē visionē vt in syna: vel spūalē vt esaias ⁊ ioānes in apocalypsi: sed p spēm nō in enigmate: ois labor suscipit: hoc mō petijt moyses videre deū. i. in substantia q̄ de⁹ est quez tñ multis figuris viderat: ⁊ facie ad faciē ei locutus erat. Quia ibi. i. in illa specie longe ineffa bilius ⁊ presentius videt: ⁊ archana dic: vbi nemo viuēs in istis sensibus vi det: hoc est tertiū celū: vbi deus videt facie ad faciē. Iste est paradisus: si dici paradisus pōt: qr ⁊ psens ecclesia paradisus dr. Et locus in quo adaz corpo raliter virit.

Archana ꝛba. In timationem de secreta dei essentia: quasi per verba.

Supra id. Ut ꝓ ma gnis illis nō esse hō mo talis ⁊ fragilis videatur.

Et ne magnitu. re. Parco multū gloriari:

Nicolaus

celum: ⁊ postea paradisū. a Et audiuit archana verba. Hic ponit audit⁹ ꝓ visu: sic aliqñ fit ccōuer so in scriptura: Exodi. xx. Oīs videbat voces ⁊c. vidit enī paulus tunc nu de diuinā essentiā: sicut di cit Aug⁹ ad Paulinum de videndo deo, dicit etiā illa visio hic auditio. qr paulus ibi fuit instructus de secretis diuinis: que sunt incōprehensibilia: ⁊ p ꝯsequēs inenarrabilia. ideo subdit: Et que nō licet hoi loqui ⁊c. b Pro hmōi. Hic ꝯñr ostē dit apls qualiter sit de hmōi gloriandum. Circa qđ sciendū q⁹ in hoie duo ꝯsiderantē. s. ipse homo ⁊ donū dei quod est in ipso. si ergo gloriet de dono dei int̄ꝫ habet illud a deo: bona est gloriatio: qr gloriat in deo. si autez glorietur de dono quasi a se habito: mala est gloriatio. ideo dicit. i. Corin. iiii. Quid aūt habes qđ non accepisti. si autē accepisti quid gloriaris quasi nō acceperis. ideo dicit apls: Pro huiusmodi. s. visionibus ⁊ donis mihi a deo collatis. c Gloriabor. in dño. d Pro me autē nihil. i. a me nullā habeo materiā gloriandi. e Nisi in infirmitatibus meis. i. a me tñ habeo infirmitatē ⁊ defectum: Osee. xiii. Perditio tua israel ex te est. ex me tñmodo auxiliū tuū. f Nam etsi voluero gloriari. de do nis a deo mihi collatis. g Non ero insipiens. qr non faciam hoc inaniter ⁊ fine causa. h Parco autē. i. parce me laudo. i Ne quis me existimet. s. gloriari inaniter. k Supra id qđ videt in me. i. in conuersatione mea. l Aut audit aliquid ex me. i. ex doctrina mea. multa enī dei dona late bant in apl̄o que non manifestabat: nisi prout ⁊ qñ ad dei gloriā ⁊ fideliū salutē expediebat. m Et ne magnitudo. Pposita magnitudine collate si bi gratie. hic ꝯsequēter declarat remediū sibi datum ꝯtra periculū supbie. Et diuidit in tres partes. qr primo ponitur remedii ratio. secundo ponitur amotiōis petitio: ibi: Propter qđ. tertio dñi responsio: ibi: Et dixit mihi. Circa primū sciendū q⁹ sicut medicus corporalis pmittit vel procurat mi norem lesionem vt curet maiorē. ita deus aliqñ permittit sanctos corpora liter affligi vel tentari: ⁊ aliqñ labi in peccata minora: vt a maioribus pre seruentē: qr sic humiliati recurrunt ad diuinū auxiliū de se vel suis meritis nullatenus ꝯfidentes. Superbia ꝛho est radix omniū malor: Eccle. x. Ini tium ois peccati superbia. cuius frequenter est occasio singularis excellētia etiam in virtutibus. sic autē erat in apl̄o. tum propter specialem electionē: Act. ix. Vas electionis mihi est iste. tum propter archanoꝝ dei cognitionē in raptu: vt dictum est. tum ꝓpter integritatē virginalē. i. Corint. vii. Vo lo autem omnes vos homines esse sicut meipsum ⁊c. ⁊ propter alia dona plura. propter qđ dñs dedit ei remediū contra elevationē superbie. de quo dicit: Et ne magnitudo revelationū diuinarū. n Extollat me superbi endo. o Datus est mihi stimulus carnis mee. vt per infirmitatē corpo ris ꝯseruet humilitas mentis. dicit enim ad litterā q⁹ grauiter fuit vexatus iliaca passiōe. Vel stimulus carnis dicit tentatio peccati carnalis: que fortius ꝯcupiscentiā mouebat post revelationes q̄ ante: deo pmittente. tamen ipsam refrenabat cum adiutorio diuine gratie. p Angelus sathane qui me colaphizet. illam passionē iliacam ꝯcitando vel carnis ꝯcupiscentiaz suis tentationibus incendendo. q Propter qđ. Hic ꝯsequenter ponit circa dictum remediū apli petitio. Circa qđ sciendū q⁹ infirmus ignorans paradisū. Et audiuit archana ver ba que nō licet hoi loqui. Pro ꝯ verbis explicare ꝯ voie vel visiōe †† cōmedabo me † ꝯ filio abrahe ⁊ huiusmodi †gliabor. † Pro me hmōi ꝯ tribulationibus quas patior autē nihil: nisi in infirmitatibus ꝯ gloriabor: nam ꝯ de revela ⁊ infirmi. meis. Nam etsi voluero gloriari: ꝯ qñ videar †† q⁹ vestra utilitate: qđ ibi oīa aūt cha rissꝫ ꝓpter vestram edifica. non ero insipiēs: †vtritatem enim †† posse ⁊ de pluribus gliari: sed parco. i. parce refero † ꝓ obtrectoribus hoc dicit. dicaz. † Parco autem ne quis †† cū si nisi infirmitas videat vl ab alijs q̄ videt audiat me existimet supra id quod videt †† ordo supra aliqđ qđ audit ex me † ꝯ eos q̄ me vi in me: †aut audit aliquid ex me. dent ꝯ qđ ergo de se securus Et ne magnitudo revelationū ex ꝯ in superbiam ꝯ a deo † ꝯ ad meam utilitatem † ꝯ deus ad conservationez humilitatis immisit dia bolus vt ad defectum traheret tollat me: datus est †mihi† stimu ꝯ quis. lus carnis mee ang̃el⁹ sathane: q †† qr grauiē colaphizabat ꝯ qr grauis ē medicina me colaphizet. † Propter quod infirmo ꝯ multotiens rogaui humane timens † ꝯ qui solus potest ꝯ stimulus. ter †dominū rogaui vt discederet

ne aliter puter. Et iō datus est stimulus pungens carnē: quis: angelus ma lignus missus a sathana vt colaphizet. i. reprimat oēm motū supbie incu tiendo tribulatiōes: vel tentando (vt qđā aūt) per libidinē. Tentatio aūt: cui nō ꝯsentit non est peccatū: sed materia exercende virtutis.

Et ne ma. re. Aug⁹. Cetera vitia tñ in malefactis valent. supbia ꝛho sola in recte factis cauen da est. Cū enī q̄sq; bñ ꝓ fecerit: superbia tentat vt perdat totum profectum.

Stimulus. Aug⁹. in psal. dñe nō est: dolore quodā corporis tradit ve hementer exagitatus. Dcut. 32°

Dixit mihi. p inspi rationē: vel p angelor.

Nā virtus in infi. Aug⁹ in psal. dñe nō est: quia perfectio virtutū est que habet infirmitatez cō trariam cum qua legitti me certet: ⁊ iō gloriabor in infirmitatibus: non in uitus sed libens.

Sactus sū insipiēs. In his omnibus cōmen dationibus videor insipi ens: sed vestra culpa qui debuistis me contra pseu do cōmendare.

De lyra

medici processum qñ im ponit sibi morđax empla stram rogat medicū vt re moueat ipsum: quē tñ me dicus nō exaudit ad nutū ꝛz exaudiat ipsum ad bo nū suū: sciens infirmitatē suam aliter non posse cu rari. ⁊ sic apls sentiēs pas sionē iliacā sibi grauē vl tentationē carnis sibi pe riculosā petijt a sūmo me dico ista remoueri. ⁊ hoc est qđ dicit: Propter qđ ter dñm rogaui. i. pluri es vel forte toticns petijt ⁊ non plus. r Vt discederet a me. affligēs me corporaliter: vel tentans: vt p̄dictū est. s Et dixit. hic ꝯñr ponit dñi re sponsio. Et diuidit in duas ptes. qr primo ponit dñi rñsionis actus. scdo eius effectus: ibi: Libenter igitur. Circa primū dicit: Et dixit mihi. s. dñs. t Sufficit tibi gra mea. q. d. nō est tibi necessariū vel vtile qđ a te discedat infirmitas corpalis. vel ꝑm alios tētatio carnis: qr gra mea quā habes est tibi ita vigorosa vt absq; ipatientia infirmitas tolerari possit ⁊ tentatio suparī: vt sic infirmitas vel tentatio tibi cedant ad augmētū meriti. iō subdit: v Nā virtus in infirmitate pficit. qđ dupliciter pōt intelligi. Uno mō māliter incip̄tū infirmitas est mā virtutis exercende. s. hūilitatis. vt dictum est. ⁊ patientie ⁊ etiā tēperantie. debilitatis enī viribus p infirmitatē hō tēperatior reddit. Alio mō occasionaliter. nā infirmitas est occasio pue niendi ad pfectionē inc̄tū hō ꝓpriā fragilitatē cognoscēs cautior reddit ad p̄cauēdū ⁊ resistēdū petis. ⁊ p ꝯsequēs exercitatior in bonis. ⁊ sic fortior efficit: ꝓpter qđ ⁊ dñs philistheos ⁊ aliquos alios in terra ꝓ missionis relīqt ad exercitiū israel. x Libenter. Hic ꝯñr ponit dicte rñsionis effectus. q dupler est. vnus gloriatiōis q tangit: cū dr: Libenter igit gloriabor in in firmitatib⁹ meis vt inhabitet in me virtus x̄pi. i. vt p hoc particeps efficiar virtutū x̄pi: ⁊ ꝯformior sibi. alius effect⁹ est gaudij: q tangit ibi: y Pro pter qđ placeo mihi in infir. meis. i. gaudeo in malis pene ꝓ pacientibus ab interiori. z In ꝯtumeliis. mihi illatis ab exteriori. a In necessitati bus. q̄tū ad defectū victus ⁊ vestitus. b In psecutionib⁹. a malis hoi bus. c In angustijs ꝓ x̄po. i. mihi inflictis ꝓ x̄po. tūc enī debet esse mā gaudii: Matth. v. Bti q psecutionē ⁊c. d Cū enī infirmor. i. cū hmōi tribulatiōes ꝓpter x̄pm incurro. e Tūc potēs sū. p diuinū auxiliū mi hi collatū. f Factus sū. Postq̄ apls seipsū cōmēdauit. h ꝯñr se excu sat ostēdēs hoc feciss cōpulsus necessitate. ⁊ h mo ꝓpter bona a corinthijs omissa. scdo ꝓpter mala ab eis cōmissa: ibi: Ola ꝓpter edificationē. Pro ꝛia adhuc in duas. qr h mo facit qđ dictū est. scdo remouet quādā cauillationē ibi: Sed esto. Circa pmū dicit: Factus sū insipiēs. s. ꝑm reputationē viam o corinthij. qr me cōmēdauī. g Vos me coegistis. i. fuistis in cā. qr ipsi fouebāt pseudo apl̄os detrahētes apl̄o in vita ⁊ doctrina: qđ cedebat in p̄ iudiciū euāgelice veritat⁹ quā ipse p̄dicauerat. ⁊ sic necesse habuit gratias a deo sibi datas enarrare q̄s prius tacuerat: vt veritas euāgelij quā p̄dicaue rat magis ꝯfirmaret ⁊ ipugnātiū ora clauderēt. h Ego enī a vob de. cōmēdari. qđ tñ omisistis ⁊ detractores meos sustinuistis. Qui aūt debuisset ipsū cōmēdare ꝓbat p bona q̄ fecerat eis: dicens: i Nihil enī minus feci. vobis de bono. k Ab his q sunt supra modū apli. i. petro iacobo ⁊ ioāne: quos p̄ferebāt pseudo apli paulo: eo q⁹ fuerūt corporalit cū x̄po. ⁊ iō de ipsis dicit apls: q⁹ nō minus fecit corinthijs q̄ illi fecerant ꝯuersis p

eos. ⁊ p

In oi patientiã. Ambro. Patientiã primã memorat que ad mores ptinet: qz diu illos portauit q̃si ipatientes egros vt adhibita ptãte signoꝝ q̃si medicina curaret vulnera eoꝝ. Et virtutibus. Virtus est genus signoꝝ ꝛ ꝓdigioꝝ. i. oẽ miraculũ. Signũ qđ in q̃cũq; tpe aliqđ significat: ꝛ est ꝓdigij genus. Prodigiũ: qđ in futuro. Vel signũ ꝛ ꝓdigiũ: in his q̃ ꝫ nãz: virtus in his q̃ nõ ꝓtra nãm vt p impositio nẽ manus: ꝛ orationem a morbo liberare.

Nõ gro q̃ vĩa ꝛc. Amb. Odidit se iõ accipe nolle ab eis: vt eos lucra reꝛ: vt itelligẽtes qz pecunie ꝓponit eos: tandẽ cognoscerent affectuz illius erga se.

Augs. Non ꝝrebat apls datũ ꝫ fructũ: ne q̃si vẽditor euãgelij putaret. Et tñ vere mercator dñi sui. Nã ꝓpius vendidit. dat eni spũalia: ꝛ nõ ꝝrit carnalia: sed maius ꝑciũ i. hoies ipsos. Sic ioseph frumẽta vẽdẽs in egypto nõ argẽtũ ꝝrebat: ꝫ ipsos emẽtes seruos regios faciebat: ꝛ sic frumẽta q̃ non vendidit. vendidit venditionẽ q̃ istã intellige gratuitã: vñ ꝛ dictũ ẽ. Sitiẽtes venite ad aquã ꝛ emite vobis sine argento.

Nicolaus eos. ꝛ p ꝫ q̃ dicit nõ minus: intelligit maius: qz ꝑdicauit eis nõ accipiẽdo sũptꝰ. a Tãetsi nihil sum. respectu dictoꝝ apl'orum triũ. b Signa tñ apl'atus mei facta sũt sup̃ vos. i. ꝛfirmatio doctrine mee p virtutes ꝛ miracula. c In oi patientia. vñ dr ꝓuer. xix. Doctrina viri p patiẽtiã noscit. d Signis ꝛ ꝓdigijs ꝛ virtutibꝰ. virtutes eni respiciũt opera miraculoꝝ generalit: qz oẽ miraculũ fit diuina ꝟtute. signa ꝟo ꝛ ꝓdigia magis spãliter: qz prodigia dicunt miracula maiora: vt suscitatio mortuoꝝ ꝛ aliqđ hmõi. signa ꝟo minora: vt sanatio leprosi vel curatio febris in instanti. e Quid est eni. Hic ꝛfir ostendit q̃ plura bñficia fecit corinthijs q̃ alij apli ꝓuersis p eos: qz ꝑdicauit eis nõ accipiẽdo sumptus ab eis. quos tñ acceperãt alij ab illis qbus ꝑdicauerãt. ideo dicit: Quid est eni quod minus habuistis. s. a me. f Pre ceteris ecclesijs. a suis aplis. g Nisi q̃ egoipse nõ grauaui vos. accipiendo sũptus a vobis. h Donate mihi hanc iniuriã. ironice loquit. fecerat eni in hoc eis magnã gram. ꝛ qz posset dicere aliqs pseudo apls q̃ prius abstinuerat ab acceptione: vt postea plus hauriret. ideo hoc remouet. d. i Ecce tertio hoc: paratus sũ venire ad vos. Semel eni venerat ꝛ iterũ paratus fuit ad veniendũ: vt dictum est. ꝫ. j. ca. sed impedimentũ veniẽdi fuit ex parte eoꝝ. ꝛ tertio erat paratus venire ꝛ venit. k Et nõ ero vobis grauis. i. non accipiã a vobis sumptus. sicut nec a principio. cuius subdit cãm. d. l Nõ eni quero q̃ vestra sunt sed vos. s. adducere mecũ ad salutẽ. ꝛ ad hoc inducit filitudinẽ. m Nec eni filij debẽt parentibus thesauriçate. Thesauriçatio eni importat ꝓuisionẽ in posterũ. filij aũt nãliter supuiuũt parentibus ꝛ nõ ecõuerso. ꝛ iõ nãlis est inclinatio ad ꝓuisionẽ filioꝝ ꝛ nõ ecõuerso. tñ filij de precepto dei tenenẽ honorare patrẽ ꝛ matrẽ. non solũ eis reuerentiã exhibendo. sed etiã si indigeant necessaria ministrando: sed hoc nõ est thesauriçatio. qz nõ est ꝓuisio in posterũ. q̃ aũt principes dederant magnas diuitias ꝑlatis ecclesie qui sũt patres eoꝝ spũales fuit p modũ dispensatiõis ad vandũ pauperibus. ꝛ nõ p modũ thesauriçationis. ꝛfir adaptat filitudinẽ ad ꝓpositũ d. n Ego aũt. q p euãgeliũ vos genui: vt dr. j. Corint. iiij. ca. o Li bẽtissime ipendã. vobis nõ solũ spũalia bona: sed etiã tpalia. sũptus mihi debitos nõ accipiẽdo. p Et supimpendar egoipse ꝓ aĩabus vñis. q. d. ꝓ salute vĩa paratus sũ sustinere mortẽ. ꝫ eni dz ꝑfectus facere suis subdit. vñ dictũ est petro Joã. vlti. ter: Pasce oues. s. exẽplo: ꝟbo: tpali subsidio. q Licz plus vos diligẽs. q̃ alias ecclias. r Minus diligar. a vob. ꝛ in ꝫ ostendit eoꝝ ingratitudinẽ. s Sed esto. Hic remouet cauillationẽ duplicẽ pseudo apl'oꝝ q̃ ipz. dicebãt eni eoꝝ aliq̃ p cautelose dimiserat sũ

qz †ecẽ videor gbuldã: tñ ea sed q̃ plm designãt

stoli. Tamẽtsi †nihil sũ: signa ta/men apl'atus mei facta sũt super

ꝫ a deo: vel plus. q̃ digni ꝫ hec sunt signa ꝫ minoribꝰ

vos in õmni patiẽtia: i signis ꝰ ꝛ

ꝫ maioribus miraculis ꝫ castitate ꝛ alijs ꝫ nõ minus sed: qz vos nõ minus habetis per me q̃ alie ecclie p illos: ꝫ amplius qz gratis

prodigijs ꝛ virtutibus. Quid est enim quod minus habuistis pr̃ ceteris ecclesijs: nisi q̃ egõipse nõ

† ironice ꝫ q̃si putaẽ iniuriã vt igiti ꝫ vñ laude di

grauaui vos? †Donate mihi hãc

gnus † nõ graui nec grauabo † ꝫ in tertia iã vice.

† ꝫ nõ tertio veni sed tertio paratus.

iniuriã. †Ecce †tertio hoc: paratus

ꝫ ne videaꝫ callide tũc nõ accepisse.

sum venire ad vos ꝛ nõ erõ gra

† ꝫ diuitias. ꝫ. in auro ꝛ argento

uis vobis. Non eni quero† que

ꝫ saluare quod aliter non fieret.

vestra sunt sed vos. Nec eni de

ꝫ spũalibus † ꝫ diuitias ꝓgregare ꝛ si/necessaria: qõ faciũ pseudo apl'is: sed patres filijs debẽt diuitias vite eterne qõ nõ pseudo vobis

bẽt filij parentibꝰ † thesauriçare

† ꝫ sicut supra accipiens ad ministerium vestrum

sed parentes filijs. †Egõ aũtẽ li/

ꝫ nõ inuitus † ꝫ spũalia

bẽntissime †impendã: ꝛ superim/

ꝫ post omnia me si opus est

pendar egoipse pro animabꝰ ve

ꝫ ego dico ꝫ q̃ pseudo

stris lz plus vos dilligẽs minus

ꝫ a vobis † ꝫ cõceditis ꝫ dixi nõ grauaui lz obijciũ † ꝫ per meipsum

diligar. †Sed esto. †Ego vos nõ

grauaui: sed cũm essem astutus

ꝫ per alios extraxi ꝫ decepi ꝫ sed

dolõ vos cepi. Nũquid per ali/

ꝫ decepi ꝫ non feci sed rogaui

quẽ eoꝝ quos misi ad vos cir

cumueni vos? †Rogaui titum: et

Nec eni debẽt. Carnales pres filijs ꝓgregãt: nã spũales dignũ est: vt a filiis sũptus accipiãt. ꝫ aũt intñ ꝓbat se nolle accipe: vt transferat cãz carnalis pris: ad spũalẽ: ꝛ dicit ñ solũ se ꝓ salute eoꝝ ipẽdere: ꝫ ꝛ mori patũ.

Et egoipse supim. Augs. Perfecta qdẽ charitas ꝫ est vt qdẽ paratus sit etiã ꝓ frib' mori. Sed nũqđ mox vt nascit: cũ fuerit nata nutrit

ꝛ cũ fuerit nutrita roborat: cũ fuerit robozata pficit: cũ ad pfectionez venerit: dicit: Cupio dissolui ꝛ cẽ ꝫ cum christo.

Nunqd. Amb. Forte suspicarent iõ eũ ꝓtem fisse: qz parua offerebant: sed nũqđ circũueni: vt dicerẽt: si vultis pacatũ habere apl'm qui parua respuit: digna date.

Olim putatis q̃. Jã dudũ forsan putatis: qđ cã excusatiõis: q̃si rcus dicã: q̃ nõ grauaui: ꝫ dico teste deo: q scit q̃ ñ circũueni vos: ꝛ nõ supbe: sed in christo amplificando in vobis.

Et non egerũt pe. B

Aug. i omel'. Nõ sufficit mores i melioꝝ cõmutare: ꝛ a mal' recedẽ: nisi ꝛ de his q̃ facta sũt satisfiat dño p

pnie dolorẽ p hũilitatẽ ge gala. 5. a.

mitũ p ꝓtriti cordis sacrificiũ coopãtibꝰ elemosynis

De lyra

ptus accipe vt magis eos deciperẽt: ꝫ p ministros suos intẽdebat plus leuare in absentia sua ꝛ sine verecũdia. ꝛ ꝫ est qđ dicit: Sed esto: ego vos nõ grauaui sũptus accipiẽdo. t Sz cũ essem astutꝰ. i. cautelosus. v Dolo vos cepi. mõ dicto vt ponũt mihi pseudo apli. qđ ofidit falsum. d. r Nũqđ p aliquẽ eoꝝ ꝗs misi ad vos circũueni vos. q. d. manifeste pz q̃ nõ. y Rogaui tytũ. vt iret ad vos ꝓ salute vĩa. z Et misi cuz illo fratrem. s. lucam. a Nũqđ ty. vos circũuenit: q. d. p effectũ appet

olbus q̃ nõ. b Nõne eodẽ spũ ambulauimus. s. ego ꝛ ipse. spũ eni scõ eos instigante iuerũt ad ꝑdicandũ corinthijs. c Nõne eisdẽ vestigijs. q. d. sic. s. xpi vestigia sectando. d Olim. Hic remouet scõaz cauillationẽ. qz aliq̃ dixerũt ipsum scripsisse epl'az se excusans falsis verbis ꝛ ficticijs vtendo. hoc remouet dicens: Olim putatis. p informationẽ falsoꝝ apl'oꝝ. e Aut excusemus nos apud vos. vtendo verbis mẽdacibus. qđ nõ est verũ. iõ subdit: f Coram deo. cuius oculis nuda ꝛ apta sunt oia: Heb. iiij. ca. g In xpo loqmur. i. in veritate q̃ xps est. ꝛ est modꝰ eserendi veritatẽ. h Oia aũt. Hic apls ofidit necessitatẽ sue cõmẽdatiõis ꝓpter mala q̃ corinthij cõmiserãt. Ad cuius euidentiã sciẽdũ q̃ post ꝓuersionẽ suaz inciderãt in pctã carnalia. occasiõe illius nepharij qui pris vxorẽ hẽbat. de qbus se corexerãt p ꝑmã epl'az in pte: ꝫ nõ totalit. insup alia pctã spũalia cõmiserãt a falsis apl'is decepti. iõ dicit: Oia aũt charissimi. q̃ dixi ad meã cõmẽdationẽ. i Propter edificationẽ viam. ꝫ feci. k Timeo eni. ꝓpt pctã q̃ incurristis. l Ne forte cũ venero. ad vos pñtialit. m Nõ quales volo inuentã vos. s. rebelles ꝛ incorrectos. n Et ego inueniar a vobis qualẽ nõ vultis. s. aspere corripientẽ. ꝛ rebelles sathane tradentẽ in afflictionẽ carnis. ꝛ subdit cãm: dicẽs: o Ne forte ꝓtentiões. de baptismis ꝛ baptiçatis: vt hz. j. epl'a. j. p Emulatiões. i. inuidie. q Animositates. i. volũtates nocẽdi alterutrũ. r Dissensiões. i. diuisiões aioꝝ ex qbꝰ oriunt ꝑdicta ꝛ etiã sequẽtia. s Detractiões. denigrãdo famã ꝓximi mãifeste. t Susurratiões. occulte. dicit eni susurro ab auris sono. q: loqt malũ i aure. v Inflatiões. s. supbie. r Seditiões. i. pturbatiões eccliẽ. y Sint inter vos. ex falsoꝝ apl'oꝝ receptõe. z Ne iterũ. resumat. Timeo. positũ. ꝫ. Ne iterũ cũ venero ad vos hũiliet me deꝰ apud vos. i. mentẽ meã affligi ꝑmittat. a Et lugeã multos ex his qui añ peccauerũt. i. añ scriptura huiꝰ epl'e. b Et nõ egerũt pniaz sup̃ imũdicia. i. pctõ ꝓtra naturã. c Et fornicatione. simplici que est soluti cum soluta. d Et impudicitia. i. violatione virginũ. ꝛ dicit: Lugeam. qz sicut gloria patris est filius sapiens: ita malicia filioꝝ dat patri materiam lugendi.

ꝫ barnabã vel lucã.

misi cum illo fratrẽ. Nũnquid ti

† ꝫ ego ꝛ tit' ꝫ vel eodẽ spũsco. vel eadẽ voluntate.

tus vos circũuenit? †Nõne eodẽ

† ꝫ eisdem operationibus per quas apparet voluntas. vnde: a fructibus eorum cog.

spiritu ãbulauimus? †Nõne eis/

dẽ vestigijs? Oli pũtatis q̃ excu

† ꝫ. i. teste deo q scit q̃ non circũueni vos

sem' nos apud vos? †Coram deo

ꝫ ꝛ nõ supbe hoc dico sed ꝫ aplificãdo in vobis

† ꝫ vera dico: oia aũt ꝛ de reuelatõe: ꝛ de tribulatione ꝓpter vos vt pseudo repellatis

in christo loquimur. †Omnia ãt

charissimi ꝓpter vestrã edifica

ꝫ ꝓpter vos ꝫ quasi ꝓparate vos

tionem. Timeo enim ne forte cuz

ꝫ incorrectos

venero: non quales volo inueniã

ꝫ contristans puniens

vos: ꝛ egõ inueniar a vobis q̃lẽ

ꝫ. i. timeo ꝫ de meritis prelatorum

nõ vultis: ne forte contentiones

ꝫ inuidie his qui minus † ꝫ cũ latenter seminant dis cordias † ꝫ vt qui maiora dona.

emulationes †susurrationes † iflati

ꝫ tumultus ad pugnã † in repatiõe rez ꝛ vltione.

ones seditiones †animositates di

ꝫ odia inde orta † ꝫ detrahit quis ei quem odit

sensiones †detractiones sint inter

ꝫ ne tales inueniã ꝫ sicut ꝓus

vos. Ne iterũ cum venero hu

ꝫ affligat ꝫ ita q̃

miliet me deꝰ apud vos: ꝛ lugeã

ꝫ qz qdã egerãt penitentiã ꝫ ante epistolam

multos ex his qui ante peccaue/

runt: ꝛ nõn egerunt penitentiaz

ꝫ luxuria ꝓtra naturã ꝫ in meretricibꝰ vel ꝓiugatis

super immundicia: ꝛ fornicatiõe

ꝫ cũ liberis a viro ꝫ quasi assidue

ꝛ impudicitiã quam gesserunt.

Ecce tertio ꝛc̃. Non parcam. Post tot corre C.XIII.
e ctiones si se non emendant non debet eis parci.

An experimentū. Moris diuine scripture psone dei tribu
ere qđ in nobis facit: sicut apls locutionē ipsam illi tribuit: cuius munere
loquebatur. i. christo. de quo subdit: Qui in vo.

Qui in vob nō in.
Nō infirmus sed potens
apparuit cū dona dedit.
Qđ experti: ne dubitēt se
ab eo posse puniri.

a Deu. 17. b matt. 18. b Joan. 8. c. bebr. 10. d

Mā ꝛ nos infirmi.
Diuit: etsi ꝓius infirm⁹.
Mā ꝛ nos mlto minores
lz infirmi in illo. i. lz ad
imitationē ei⁹ multa pa-
timur a pfidis: tñ viuem⁹
i. ptātē habebim⁹ p eū in
vobis iudicādis. Uel vi-
uemus in eo. i. in sili bea-
titidine cū eo: ꝛ hoc i vir-
tute dei: q̄ tale est in vo-
bis. i. in sciētijs vestris.

In vobis. Uel erga
vos: moris illata a pfidis
vita est erga credentes: qz
virtute dei resurgentes vi
uent cum christo.

Oramus aūt deū.
Hoc orat apls vt his bñ
agentib⁹ in eis corripēda
nō inueniat: ꝛ sic reprobi
appeāt: ꝓbati eni videnē
dū iudicant pctōres. Sic
ergo si nō sint q̄s iudicēt
cessante auctoritate quasi
reprobi videntur.

d Nicolaus

C. XIII.

b e Ece tertio hocve
nio. Postq̄ apo
stolus multa locutus est
ꝓtra falsos aplos: hic ꝓse
quenter inuehit ꝓtra cō-
plices suos. Et diuidit in
duas. qz primo vituperat
falsis ꝓphetis inhērētes.
scdo cōmēdat in vera do-
ctrina pſistentes: ibi: De
cetero fratres. Prima in
tres qz primo cōminatur
eis sentētie seueritatē. scdo
declarat suam iudiciariā
potestatē: ibi: An experimentū. tertio inducit eos ad correctionē: ibi: Vos-
metipsos. Circa pmū dicit: Ecce venio. i. cito venia psonaliter. b Ter
tio hoc ad vos. nō qz bis ante fuisset: sed qz semel fuerat ꝛ iterū semel para
tus fuerat venire. sed impedimentuz fuerat ex parte ipsoꝝ. c Ut in ore
duoꝝ ꝛc̃. s. accusantiū vel testificantiū. d Stabit oē verbum. ad punien
dum acriter sic ꝓnictos. e Predixi eni ꝛ predico. i. moneo primo ꝛ se-
cundo. debet eni monitio precedere sententiā: vt per hoc reducant peccato-
res ad veritatē. q̄ si monitio non sufficit: ferat sententia: ne mali magis in
soleſcant. f Nñ si venero iterū non parcam. peccanti eni semel parcen-
dum est. sed si recidiuat adhiberi debet punitio: ne facilitas venie incentiuū
prebeat delinquēdi. g An experimētū. qz posset aliquis querere qua au
ctoritate sit puniens nos. ideo ꝓsequēter hic ostendit suā iudiciariā ptātem
a christo sibi cōmissam: dicens: An experimentū queritis ꝛc̃. q. d. sic querē-
do queritis experiri potestatē christi loquentis in me: qz quicqd dico vel fa-
cio ad instructionē vl correctionē vestrā: auctoritate christi facio. h Qui
in vobis nō infirmat ꝛc̃. q. d. hec virtus christi in me existens satis declara
ta est in vobis per miracula vobis exhibita. i Nametsi crucifixus est. s.
christus. k Ex infirmitate. ex nobis assūpta. l Sed viuit. eternalit.
m Ex virtute dei. est eni verus hō ꝛ verus deus. n Nam ꝛ nos. qui
christo ꝓformamur. o Infirmi sumus in illo. i. tribulationes sustinem⁹
ꝓpter illū. p Sed viuemus cum illo. i. in gloria. q Ex virtute dei
in vobis. i. p quā vobiscū resurgemus. aliter etiā exponit: Nam ꝛ nos in-
firmi ꝛc̃. i. lz sumus infirmi ex humana ꝓditione: tñ ex virtute dei sumus
potentes inter vos per operationē miraculoꝝ. r Vosmetipsos. Hic in
ducit eos ad correctionē. ꝛ secundo remouet quandā falsam suspitionē: ibi:
Oramus dñm. Circa primū dicit: Vosmetipsos tentate. i. facta vestra exa
minate anteq̄ veniā ad vos iudicādū. s Si estis in fide. xpi. t Ipsi
vos probate. q. d. hoc potestis facere. ideo subdit: v An nō cognoscitis
vosmetipsos. qz ihesus christus in vobis est. q. d. potestis cognoscere si christ⁹
est in vobis per verā fidē. r Nisi forte reprobi estis. fidē carendo. Sed
ꝓtra hoc obijcit: qz cum christus sit in hoie per charitatē. v idcꝰ q̄ apls di-

f timeo ne tales inueniā vos: ꝛ cauete
e quia ecce certum sit hoc tertio apparatu
non q̄ iam bis venissem

Ecc tertio C. XIII

† f ꝛ tunc testibus ꝓ babitis si quid queretur: ꝛ si cul
pam inuenero: nō parcā sicut ꝓdixi bis: cū pñs: ꝛ inō
ꝓdico vt tunc bis ꝓdixi

hoc venio ad vos. †In oꝝ duo
rū vel triū testiū stābit omne ver
bum. Predixi eni ꝛ ꝓdico vt p-
f etiam.
sens vobis ꝛ nūc absēs his qui
f epistolam f qui post peccauerunt
ante peccauerūt ꝛ ceteris oibus
q̄uoniā si venero iterū non par-
† f poteris ne f vultis experiri si xp̄s pōt vt nō dicaz
ego possum: sed xp̄s in me qui in me loquitur
cam. †An experimentum q̄ritis
f ꝛ minas ꝛ oia
eius qui i me loquitur christus?
f inter vos
Qui i vobis non infirmatur: sz
f potens naz.
potēs est in vobis. Nam etsi cru
f humane nature
cifixus est ex infirmitate: sz viuit
f ex eo q̄ deus
ex virtute dei. Nāz ꝛ nos infirmi
† f ꝛ qz nō parcā ꝛ puniendo ptātē habeo
v f. i. per eum habebimus ptātē a deo
sumus in illo: sed †viuemus i eo

† f iudicandis hic ꝛ in futuro f ꝛ ideo quisqz se.

ex virtute dei †i nobis. Vosmet-
f considerate per actus f si in fide
ipsos tentate si estis in fide: ipsi
f an in operibus sitis bonis in q̄bus debēt eē fideles
f ideo dico ꝓbate.

vos ꝓbate. An non cognoscitis
† f exꝓi institutiōe ē in vobis p fidē ꝛ bona opa.
vosmetipsos: quia †christ⁹ ihesus

Intelligenda est hic gra dei qua sola hoies liberant a malo: ꝛ sine qua
nullū prorsus siue cogitando siue volendo: amando siue agendo faciūt bo-
nū. Nō solū vt monstrante ipsa qđ faciendū sciant verūctiā vt prestante
ipsa faciant cū dilectione. Hanc igit inspirationē bone voluntatis ꝛ opis
poscebat apls corinthijs cū dicebat: oramus. vñ nō ait monemus: doccm⁹:
sed: oramus. Quia sciebat
hec omnia nō valere que
plantando ꝛ rigando fa-
ciebat in aperto: nisi pro
illis exaudiret orantem:
qui dat incrementū in oc
culto. Non eni nihil vo-
luntas nostra agit: sed so-
la non sufficit. Maluit
ergo dicere oram⁹: vt ipsā
gratiam cōmendaret: vt
intelligerent illi quando
non faciunt aliquid mali
non solum sua voluntate se vitare maluz: sed adiutorio dei adimplere qđ
iussum est. Ergo quando
ꝓcipitur: agnoscite volū c
tatis arbitriuz. Quando
oratur qđ ꝓcipit: agnoscite gratie beneficium.

Reprobi simus.
Id est appream⁹ reprobi: nō habentes qđ vindicemus vel diiudicemus.

Nō in destructōez.
Nō destruunt q corrigūtur: sed correcti edificant.

Gaudete. Id est tā bene operamini vt veruz gaudiū habere possitis.

De lyra

cat q̄ homo possit se scire habere charitatez. contra illud quod habet Eccle. .ix. Nemo scit vtrū amore vel odio dign⁹ sit. Dicendū q̄ christus habitat in hoie dupliciter. Uno d
mō q̄tū ad intellectū. et sic habitat in eo p fidē informē: quā potest hō scire certitudinaliter se habere qz potest scire se tenere illaz fidē quā tenet ecclesia. Alio mō habitat in hoie q̄tū ad affectū. ꝛ sic est in eo p charitatē de qua nō potest scire certitudinaliter nisi p reuelationē. pōt tñ cognoscere p ꝓiecturā. ꝛ sic dicendū q̄ apls sic loquit̄ hic de inhabitatione christi p fidem informē. si loquat̄ de cognitione certa vel ꝓiecturali si intelligat̄ de inhabitatione p charitatē. y Spero aūt q̄ cognoscitis. per miracula facta p nos. z Quia nos nō sumus reprobi. i. dicentes ꝓtraria veritati. a Oramus aūt deū. Hic remouet falsam suspitionē. dixerat eni eos esse reprobos si christus nō esset in eis. ꝛ hanc sententiā sub dubio reliquerat. ideo possent opinari q̄ vellet eos esse reprobos. vt sic in eis durius iudicū exerceret ad ostentationē sue potestatis: qđ remouet dicēs: Oramus aūt deū vt nihil mali faciatis. q. d. optamus bonū vestrū ꝛ non malū. b Non vt nos ꝓbati. i. pfecti ꝛ magni. c Pareamus. i. appareamus in punitiōe malorꝝ vestrorꝝ supple optantes. d Sed vt vos qđ bonū est faciatis. ita q̄ nihil puniendū sit in vobis. e Nos aūt vt reprobi sumus. i. quasi amittentes potestatē puniendi p vestrā innocentiā. qz vbi nō est culpa: punitio non habet locū. ideo subdit: f Non possumus enī aliquid aduersus veritatē: puniēdo innocentes. g Gaudem⁹ eni q̄n nos infirmi sumus. i. nō habentes ptātem puniēdi vos. non ꝓpter defectū ptātis a parte nostra: sed ꝓpter innocentiā vestrā. h Hoc ꝛ oramus vestrā ꝓfectionē. i. beatitudinis vestre pfectionē in qua totū desiderū hoīs ꝓfectat. subdit aūt dicte innocentie rōnē. q. d. i Ideo eni hec absens scribo. vt corrigatis vos ante aduentū meū. k Ut nō ꝑsens duriꝰ agā. aspere: corrigendo. si qđ absit vos incorrectos inuenero. l De cetero. Hic cōmēdat ꝛ ꝓsolat pſistentes in doctrina fidei. ꝛ ꝓmo ponit suā exhortationē. scdo eoꝝ salutationē: ibi: Salutate. Circa primū dicit: De cetero fratres. in veritate fidei pſistentes. m Gaudete. ad virtuosū eni pertinet de virtutū opibus gaudere. n Perfecti estote. i. ad pfectionē ꝓsequēdā tēdite. qz sicut nauis in flumē posita p aq̄ motū descēdit nisi remigēt in ꝓriū: sic alia ex corruptōe carnis ꝛ pnitate ad malū ꝓtinuo descēdit a pfectōe nisi conet i ꝓriū. o Exhortami luce. q̄tū ad bonitatē affect⁹. p Idē sapite. q̄tū ad illuīationē intellectus. sic eni mēbra mutuo se iuuāt nālit p colligationē nāe. sic fideles p colligātiā charitatis debent mutuo se iuuare

Pacem

Gratia. Totam trinitatem optat benedicere eos. Sua tribuit ꝓgrua cuiqꝫ: gratiam. i. remissionē filio: charitatem patri qui ex dilectione misit filium: cōmunicationē spiritui per quem fit vnio.

Et charitas dei. Dilectio dei misit christū: cuius gra saluat. Et vt possideamus hanc gratiā salutis cōmunicatio facit spiritus sancti.

Vel cōicatio spūs. i. spūs ita sit vobiscū vt cōicet ⁊ ꝓferat vobis ⁊ gratiaꝫ xpi ⁊ charitatē dei. Dō ē tota trinitas sit vobiscuꝫ: dans gram de cōmissis ⁊ charitatē per spm̄. Finit.

Galathe sūt g. g Galli. n. i quādā grecie, puincia olim venientes greci se miscuerūt vni pus illa, puicia gallo grecia: deinde galatia appellata ē. vn cū greci acuti sint ingenii. Illi tm̄ galate stolidi: ⁊ ad intelligēdū tardiores erant: sicut ⁊ indociles galli. hi veritatē ab apl'o acceperāt: sed post a pseudo vt iudaizarent tentati sunt hos apl's reuocat ad veritatem scribēs ab epheso. Prius cōmendat suam psonā quā pseudo deprimebāt. Inde legē iprobat docēs nō esse tenendā post christū. Tandem cōmendat euāgeliū ⁊ fidē christi: qđ ad salutē sufficit. C. I.

p Paul⁹ apls. Nolē officij terrorē icutit. Nō ab hominib⁹ (vt qdā) ab aplis electi ⁊ missi: et a iudeis pseudo apostoli.

Vel ñ p hoiez xpm. Aug⁹ in libro retracta. Sed p eū iā iesū suscitatū

Qui nō vt hō hoies paulatim: sed totū simul p spm̄ vocuit vt p hoc sit maior: p qđ videbat minor: Ceteri enī apli videbant esse maiores: qz priores. Iste minimus: qz nouissimus. Sed ide appet dignior: qz ꝑores ꝓstituti sūt p xpm adhuc ex pte hoiez

Nicolaus

a Pacem habete. quā christus hereditarie vobis ꝓseruandam reliquit: Joā. xiiij. ca. Pacem meā do vobis. b Et deus pacis. i. dator ⁊ amator pacis. c Et dilectionis. qz charitas ꝓcomitat verā pacē: eo q p charitatē deus est in hoie ⁊ ipse in eo. d Erit vobiscū. p gram in presenti ⁊ gloriā in futuro. e Salutate. Hic vltimo ponit eoꝝ salutationē dicēs: Salutate inuicē in osculo scō. osculū enī est signū vnitatis. fideles aūt debent esse vniti charitate. propter qđ oculū huius vnitatis signū dī scm̄: ad excludendū osculū libidinosū qđ venit ad imūdiciā. ex hoc aūt apli dicto inoleuit ꝓsuetudo in ecclesia dandi pacis osculū in missa. f Salutant vos oēs sci. qz p eoꝝ desideria de vestra salute cōicant vobis eoꝝ merita. Cōsequēter imprecat eis plenitudinē bonoꝝ spūaliū. d. g Gratia. p quā fit petōꝝ remissio. h Dñi nostri iesu christi. i. que attribuit christo: Joā. i. Gratia ⁊ veritas p iesū christū. i Et charitas. q̄ venit deo. k Dei. s. patris qui est erga nos principiū amoris: Joā. iij. Sic deus dilexit mūdū: vt filiū suū vnigenitū daret ⁊c. l Et cōicatio sci spūs. qz p ipsū fit cōicatio omniū bonoꝝ in ecclesia dei. Sit cum omnibus vobis. Amen.

Postilla fratris Nicolai de lyra sup epl'as pauli ad Corinthios finit.

Incipit postilla super epistolam Pauli ad Galathas. C. I.

m Paulus apls. Hec epl'a ad galathas in tres diuidit partes. s. in salutationē: ⁊ prosecutionē: que incipit ibi: Miror. ⁊ ꝓfirmationē: ibi: Videte qualibus litteris. ppe finē epl'e. Circa primū p tionē: ibi: Videte qualibus litteris. ppe finē epl'e. Circa primū ponunt primo psone salutantes: cū dī: Paulus. qui vocatus fuit saulus Act̄. viij. ⁊ ratio mutatiōis huius nois posita fuit Ro. i. pro oibus aliis epl'is. n Apls. officio. o Nō ab hoibus. ꝓstitutus in ipo: Act̄. xiij. Dixit spūs scūs: segregate mihi barnabā ⁊ saulū in opus ad qđ assumpsi eos. p Nec̄ p hoiez. s. purū. q Sed p iesum christū. deū verū ⁊ hoiez. r Et deū patrē. Indiuisa enī sunt opa trinitatis. ⁊ due psone exprimunt. s. pater ⁊ filius. ⁊ subintelligit spūs scūs qui tacet hic: qz sufficienter exprimit Act̄. xiij. vt dictū est. vbi agit de institutione pauli in apl'atū. prius tñ vocatus fuerat ad fidē. s Qui suscitauit eū a mortuis. qđ exprimit apls ad ostendendū dignitatē institutionis sue. Alij enī apli instituti fuerunt a christo adhuc existente in corpore mortali. paulus aūt ab eo imortalitatē corporis assecuto. ⁊ ad pris deterā ꝓstituto. t. mortalē. Nouissim⁹ ꝛo paulus p xpm iā totū decū. i. ex oi pte imortalē.

Qui mecū sūt frēs. Dolentes de vestra seductione. testes veritatis mee: quibus vos oportet credere: ⁊ nō pauci sed omnes.

Dño iesu christo. Quē iniuriose equatis legi: dū ipsū non sine lege ad salutē sufficere assertis sicut nec legē sine eo: sed ab ipso sine lege gratia est ⁊ pax.

p Paul⁹ apl's nō ab hoibus nēq; p hoiē: sed p iesum christum

s electus vel missus

s vnania vel ab alīs

s constitutus.

s qui saluator est ⁊ rex.

s q facit hoc p filiū s non ergo ꝓtrari⁹ deo a quo ps filiū elect⁹ ē ⁊ missus vt dī i destructionē legis: ipone bāt eni illi q̄ ꝓtraria deo p̄dicaret ⁊ legē a deo datā destrueret t s ⁊ ita dignius me ꝓstituit p imortalē xpm: q̄ alios p mortalem

⁊ deum patrē qui suscitauit eū a mortuis: ⁊ qui mecum sūt om/

s paulus inquā ⁊ s facile eni intelligit se errare qui a multis reprehenditur s remissio pecc

nes frēs ecclesijs galathie. Grā/

t s mētis ⁊ recōdliatio ad deū s nō aliunde

tia vobis t ⁊ pax a deo patre nos/

t s a quo secure q̄rēda ē s q nō minor ꝑe t s qđ frustro ⁊ t dño iesu christo. t Qui de

stra fecisset si lex saluaret s delendis

dit semetipsuꝫ p peccatis nostris

s quasi vi. s irreticos t s q rei eram⁹ sub lege t s qđ

vt eripet nos de ꝓsenti t seculo

ad negtiā trahit s ⁊ q̄ sit firmius qđ dicit subdit t s q̄si q̄ xps dedit se ⁊ eripuit nō ē p meritū: sed ſm beniuolētiā eius q̄ creuit ⁊ beniuolus ē.

nequā secūdū t voluntatem dei

t s xpo ⁊ deo vni in essētia t s de hac redemptione.

⁊ patris nostri: t cui est t glozia in

t s ꝓfirmatiōis nota t s qz mirū ē de leticia ꝓfugere ad extrema cū paulati p ficiēdū esset

secula seculoꝝ t amē. t Miroꝝ

t s vt infestati p pseudo s vltra xpm in legē ferimini.

q̄ sic tā cito t trāsferimini ab eo q

legem. Et qz galatha translatio dī ꝓgrue ex ipso noie reprehensionis occasionē sumit. Et cum hec p̄dicta: bona ex christo: miror qz bñ instructi prius q̄ sic tam vehementer: ⁊ tam cito. i. tam breui tempore ⁊c.

de lyra

qđ exprimit apls ꝓpter falsos apl'os q doctrinā eius dānare nitebant: eo q̄ nō fuerat cū christo corporaliter. sicut ⁊ alij apli. t Et qui mecū sunt frēs. vestrā salutē desiderātes ⁊ de vestra subuersiōe dolentes. v Eccle sijs galatie. Hic scdo ponunt psone salutate: cū dī: Ecclesijs galatie. i. fidelibus in illa terra habitantibus. est eni galatia quedā regio grecie. Anno eni artaxerxis regis. xvij. senones galli duce brēnio italiā inuaserūt ⁊ romā ceperūt excepto capitolio. de cuius obsidione recesserunt. accepto ꝓ recessu magno precio: quos rex bithynie habens guerrā iportabilē: sibi vocauit, in suū auxiliū. ⁊ habita victoria partiti sunt cū eo regnū. ⁊ illā partē que est eis vocauit gallogreciā. que postea vocata est galatia. ꝓ Gratia vobis. Hic tertio ponunt optata bona: cū dī: Gra vobis in pūti. y Et pax. i futuro. beatitudo eni futura bñ nolāt pax: qz getat totalit appetitū. z A deo pre nro. i. a tota trinitate. a Et dño iesu christo. deitas eni que est vna in tribus psonis est gra ⁊ glie cā efficiēs principalis. hūanitas vo christi causa instrumētalis ꝓiūcta in psona filij. b Qui dedit semetipsum ꝓ peccatis nris. ex maxima eni charitate ad nos ⁊ obedientia ad patrē seipsū obtulit ad mortē. c Vt eriperet nos de pūti seculo nequā. trāsferendo nos ad gloriā. dicit aūt presens seculū nequā nō ꝓpter creatā substātiā: sed ꝓpter mala que fiūt in hoc seculo. sicut dī Eph. v. Dies mali sunt i. dicunt. ꝓpter mala q̄ i eis fiūt. d Scom voluntatē dei. iō dic̄ saluator Joā. vj. Descendi de celo nō vt faciā voluntatē meā: sed voluntatē eius qui misit me. e Cui est glozia. ex redēptione nra. sm q dī Phil. ij. ca. Humiliauit seipsū factus obediēs vsq; ad mortē: mortē aūt crucis: ꝓpter qđ ⁊ deus exaltauit illū. ⁊ dedit illi nomē qđ est sup oē nomen ⁊c. p passionē eni suā meruit gloriā corpis ⁊ exaltationē sui nois. f In secula seculoꝝ. i. eternaliter. g Miroꝝ. Hic ꝓfr ponit epl'e ꝓsecutio. Circa qđ sciendū q galate receperunt fidē xpi ad p̄dicationē apli. sed post eius discessum ab eis subuersi fuerūt a falsis aplis: dicentes q̄ necesse erat eis ad salutē circūcidi ⁊ legalia obseruare cum euāgelio xpi: qđ est erroneū. ꝓpter qđ apls in hac epl'a hūc erroꝛ intendit eliminare. Et diuidit in tres ptes. qz primo ꝛ seminātes hūc erroꝛ fert suā sniaz. scdo declarat eā esse iustā: ibi: Motū. tertio inducit ad eius obseruātiā ca. v. Prima adhuc in tres. qz primo circa hanc sniaz ponit motiua rō. scdo snīe latio: ibi: Sed licet. tertio

Nos aũ tange. Qui bonus p̃ o test intelligi: non q̃ hoc contingat: sed adeo certus est de veritate euangelij sui: q̃ si etiam angelus aliud nunciaret non crederet sed anathematiçaret.

Preter q̃ qđ. Attende non ait: plus q̃ accepistis. Nam si illud diceret sibipsi preiudicaret: qui cupiebat venire ad quosdã qbus ipse scribebat: sicut ad tessalonicenses vt suppleret que cor fidei deerãt. Sed qui supplet qđ minus erat addit: nõ qđ inerat tollit. Qui autem pretergredit fidei regulaz non accedit in via sed recedit a via.

Anathema sit. Quare hoc? Aug⁹. Quia aliõ euangeliçans de priuato vult pluere: nõ de medio.

b Et cum hoc forte hõ carnali nebula prepeditus: a fonte cõi ad ꝓpriã suaz falsitatem reductus possit facere: nunqd angelus vere si angelus de ꝓprio fluẽs in paradiso nõ esset
1.cor.15.a auditus: nõ pcipitaremur in mortem. Media aqua posita erat oibus p̃ceptũ dei. Aqua quodãmõ publica erat sine fraude: sine labe: sine sceno fluebat. Sed venit angelus de celo lapsus serpens factus: q̃ insidiose iam venenuz spergere cupiebat: et emisit venenũ de ꝓprio locutus est. i. de suo. Bustate et eritis sicut dij. Et illi appetẽtes qđ nõ erant: amiserunt qđ acceperũt.

Anathema hoc verbũ ꝓ maledicto ponit: et vulgo dicit deuotatio. Nam deuotare se quẽ q̃ nemo fere dicit: nisi se maledicens. vñ illud: Et anathematiçauit eum et ciuitates eius: et vocatũ est nomen loci illius anathema: hinc tractum est: vt anathema detestabile aliquid et abominabile videatur vt nihil inde victor in vsus suos auferret sed totum in penã luendam vota uit. hoc erat anathematiçare: qđ vulgo dr deuotare. Origo aũt huius verbi est in greca lingua ab his rebus que vote et ꝓsolute. i. promisse et reddite sursum ponebant in templis. et est dictũ a pothoy anatheme. i. sursũ ponẽ.

Nicolaus

tacite questionis solutio: ibi: Modo enim. Ratio enim motiua scribendi hanc epistolã fuit subuersio galatarũ pe falsos apostolos de quo admiras dicit: Miror q̃ sic taz cito transferimini ab eo. i. a deo. a Qui vos vocauit in gratiam christi. per predicationẽ meam. b In aliud euangeliũ. i. in aliam doctrinam falsam. ideo subdit: c Quod non est aliud. q̃ falsum et non ens conuertunt. sicut verum et ens. legalia enim cessauerunt in passione christi: ita q̃ extunc fuerunt mortua. d Nisi sunt aliqui. s. falsi apostoli. e Qui vos ꝓturbant. psuadentes q̃ nõ potestis saluari absq̃ legalium obseruatione. quod erat durum conuersis ex gentilitate. f Et volunt conuertere euangeliũ christi. in seruitutem legis mosaice. g Sed lz. Hic consequenter fert suam sententiam. d. Sed lz nos. q. d. non solum falsi apostoli non sunt in hoc audiendi. sed neq̃ etiam veri apostoli neq̃ angeli sancti si hoc predicarent. ideo dicit: Sed lz nos. scz ego vel alij apostoli christi. h Aut angelus de celo. id est angelus sanctus. i Euangeliçet vobis preter q̃ quod euangeliçauimus. Et dicit: Preter rẽ. i. aliud detrahens vos a veritate euangelij quam vobis predicaui. et non dicit plus q̃ predicauimus. quia bene poterant alia predicari que facerent ad declarationem veritatis euangelij. k Anathema sit. id est separatus a cõmunicatione dei et sanctorum. Circa quod sciendum q̃ aliqua propositio conditionalis potest esse vera cuius tamen vtraq̃ pars est falsa aut impossibilis. sicut est ista. si homo volat homo habet alas. que est vera. et tamen hominẽ volare et alas habere falsum est. sic est in proposito de verbo apostoli. nam apostoli veri erant in gratia confirmati. et adhuc magis angeli sancti. propter quod de vtrisq̃ falsum est et impossibile q̃ predicarent contra veritatem euangelij: et q̃ essent anathematiçati. et tamen conditionalis est vera: scz si hoc facerent essent anathematiçandi. l Sicut predixi rẽ. repetitio est eiusdem sententie ad maiorem assertionem. m Modo enim. Hic consequenter respondet cuidam tacite questioni. quia posset quis quere: quare sententiat ita dure. et respondet q̃ hoc est: quia non querit hominibus placere sed deo. d. Modo enim hominibus suadeo. id est ad honorem hominũ: vel dei. et q̃ querat honorem dei ostendit. d. n An quero hominibus placere? quasi dicat: non. sed hoc intelligendum est in his que essent contra beneplacitum domini. ideo subditur: o Si adhuc ho

ſ angelos ꝑ ꝓdicationẽ ††. i. bõa gratuita q̃ xps dat
võs vocauit in †gratiaz christi: i
ſ. i. legẽ q̃ putaſ euãgeliũ et ẽ ꝓtra meã ꝓdicationez
tſi ſm veritatẽ nõ ẽ alia vel aliud niſi q̃ illos q̃turbãt puruũ fonte vñ ſenſue: et ſic paulatim tendunt conuertere euangelium in legẽ
ãliud euangelium: quõd non est
aliud: niſi q̃ ſũt aliq̃ qui vos
cõturbãt: et võlũt cõuertere cuã
†† ipſi ad hoc tẽdũt ſ q nõ dico de aliis tm̃ †† apſli.
geliũ christi. †Sed †licet nos aũt
ſ bon⁹ vl mal⁹ ſ vẽlẽs vt credibilior ſit ſ qđ putaſ bonũ
angelus de celo euãgeliçet vob
ſ ſi dico pl⁹ſz ꝑter ſ fide vez: vſu hõeſtũ: ſine cõmodũ
ꝑterq̃ qđ euãgeliçauim⁹ vobis
†† mõ de nobis vel ãgelo: vl olim pñs ſ vel mus
ãnathema sit. Sicut †ꝑdixi et nũc
†† de iſtis pſeudo apſlis †† illoz vel generaliter qui-
iterum †dico: ſi †quis vobis cuã
cunqz sit. ſ a me
geliçauerit ꝑter id quod accepi-
†† ideo dico anathema sit aliud euangeliçans
ſtis: anathema sit. †Modo enim
ſ ad honorẽ hõiuz an dei q̃ſi nõ hoiuz ſz dei q̃ro honorẽ †† sicut q̃ſi ſras a ꝓncipib⁹ ſacerdotũ accepi nõ
hoibus ſuadeo an deo? †An q̃rõ
ſ qz ſ vt tunc
hoibus placere? Si ãdhuc homi
ſ placere vellem † ſ quod modo ſum
q ideo eos excommunico
nibus placerem: †christi seruus

†† ſi õ nõ ſuadeo vel placeo hoib⁹ſz hmõi excõico: q̃ euãgeliũ qđ ꝓdico nõ ẽ ſm holez: et reſpicit ad id qđ ſupra nõ ab hoibus neq̃ ꝓhoiem
non essem. †Notum enim vobis
facio fratres euãgeliũ quod euã
geliçatum est a me: quia non est
ſ docẽtẽ vl imitãtẽ ſ ne forte ide dubite t. ſ ñ ab hoie
secundum hominem. Neq̃ enim
ſ vt hõ me eligeret ad euãgeliçãd vel mihi iũgeret
ego ab homie accepi illud: neq̃
ſ ab hoie docẽte me † ſ ꝓxim oia dare oſtendentez
didici: †sed ꝑ reuelationez iesu
†† nõ didici ab hoie q̃ nec añ puersionẽ nec poſt qđ
voſipſi ſciẽ: añ nõ qđ ꝓbat: nec p⁹ vt oſtdit ibi: cum aũt
christi. †Audistis autem conuer-
placuit ſ quã habui ſ dũ infidelis erã †† dum iudai
ſationem meã aliquando i †iuda
ce viuebam. ſ aliorum
ismo: quoniaz supra modũ per-
ſ fugando †† in corpore ſ affligebam penis.
sequebar ecclesiã dei: et †expugna
ſ imple ndo legem et defendendo
bã illã: et proficiebã in iudaismo
ſ nõ dico senes ſ q̃ plus laborãt q̃ſi senes
supra multos coetaneos meos in
ſ. i. iudeorum. ſ non dico proſelitos ſed que sunt.
ſ etiam ſ alios ſ imitator
genere meo: abũdantius emulã
ſ in exemplum alioz †† quas. i. boni patres addiderunt quas mihi quaſi. proprias feci
tor existens †paternarum mearũ

Sicut predi. A maiore infert. Quandoquidẽ nos vel angelũ excõmunicarem: magis pseudo excõmunicandi sunt.

Modo. Dicit quia olim dum dixit hominẽ ex lege iustificari: hominis gloriam inutilem gratiam dei predicauit. Innuit hic etiam hoc facere illos seductores vt laudarentur a iudeis quos nos timet offendere paulus ꝓ gloria christi: qua veniente cessat lex.

Si adhuc hoib⁹ p. Dinc quidã putant sufficere cõscientiam et parum quid de eis existimet ali⁹ curant: sed conscientia coram deo est necessaria: cõuersatio coram proximo: que si negligentius agit: ledit exemplo. Unde alibi: placete omnibus per omnia sicut et ego oibus placeo. Item: Sine offensione estote iudeis et grecis et ecclesie dei. Item: Prouidemus bona non solum coram deo sed etiã coraz hominibus. Item: Luceant opera vestra coram hoibus rẽ. Ergo cõtra temerarios iudices detractores susurrones murmuratores querẽtes suspicari quod nõ vident; querentes etiaz iactare quod non suspicant: sufficit cõscientia. Nec in alijs quibus placere volum⁹ quaerem⁹ nostram gloriam: sed coz salutẽ: vt nõ nos sed deũ laudent qui tales fecit. vñ: Nolite facere iusticiã vestrã coram hoibus: vbi illos arguit: q̃ ita vẽtilant opera sua: vt finem operũ suoz in laudẽ hominũ ponant eandẽq̃ laudẽ quasi ꝑ mercede operũ suoz computent.

Et ꝓficiebam in iu. Quasi. Qui prius in illis legalibus tm̃ valui. Jam illa reliqui: Ideoq̃ vos meo exemplo ab his recedite.

Emulator existẽs. Aug⁹. Habebat enim apostolus ẓelum dei: sed non scientiam. Et preuidit deus bonam eius emulationem: sed deesse scientiam: et preuidit idoneum: quia qui tam fidus in re minima: cõstantior erit in maxima: et ideo preuenit cum vocando.

de lyra

minibus placerem. scz in malis: christi seruus non essem. p Notum. Hic consequenter ostendit predictam sententiam esse iustam. et hoc ostendit dupliciter. primo ex perfectione legis euangelice. secundo ex imperfectione legis mosaice. ca. iij. Prima adhuc in duas. quia primo ostendit doctrinam quam predicauit. scilicet euangelicam esse autenticam et perfectaz. secundo infert conclusionem intentam. sequenti ca. ibi: Nos natura. Circa primum facit talem rationem: Illa doctrina est autentica et perfecta que est a deo inspirata: a principalibus apostolis discussa. a falsis apostolis impugnata. et tamen stetit immobilis. et post impugnationem ab ecclesia approbata. et in sua sinceritate et claritate reposita: sed euangelica doctrina quam predicaui est huiusmodi. igitur rẽ. maiorem huius rationis supponit tanq̃ manifeste veram. minorem declarat per singulas partes ꝓcedendo: que patebunt prosequendo. primo igitur declarat primam partem minoris. scilicet q̃ doctrinam quam predicauit sit a deo inspirata. Et diuiditur in duas. quia primo ponit intentum. secundo manifestat propositum: ibi: Audistis: Circa primum dicit: Notum enim vobis facio fratres euangelium quod euangeliçatum est a me quia non est ſm hominem: id est factum ſm adinuentionem humanam. q Neq̃ enim ego ab homine accepi illud. id est ab alijs apostolis qui cum christo fuerunt corporaliter addiscendo. r Sed per reuelationem iesu christi. immediate factaz mihi. s Audistis. Hic consequenter manifestat propositum. et ostendit primo q̃ non habuit per viam humanam ante suam conuersionem. secundo q̃ neq̃ etiam post ipsam: ibi: Cum autem. Primum autem manifestat per hoc q̃ ante conuersionem suam inquantum poterat persequebatur euangelicam doctrinam et obseruatores eius. Exquo patet q̃ tunc non studuit eam ad instruendum alios nec ad discendum eam ab alijs. et ista erant nota illis quibus scribebat. ideo dicit: Audistis enim rẽ. et patet littera vsq̃ ibi: t Emulator existens. id est ẓelator. v Paternarum mearum traditionum. tunc autem apud iudeos erant aliqua tradita patribus a moyse: scilicet que scripta sunt in lege. et aliqua erant tradita a patribus alijs minoribus que vocabantur traditiones seniorum: vt patet Matth. xv. ca. Et ambarum traditionum erat apostolus ẓelator ante suam conuersionem.

Cum aũt.

Cū aūt placuit. Q.tūc apparet me nō didicisse: ꝙ nec post.
Segregauit ex vtero mris. Hiero. Uñ de hieremia legit̄ puſq; te formarē in vtero noui te. Qui ḡ ꝓscit futuros anteq; sint: quoscūq; vult nasci facit vt sint: ꝛ iā natos quos vult p gr̄am vocat vt iusti sint: sicut paulū vocauit p gratiā vt annūciaret christū. Ex vtero. Mater synagoga vterus est: ꝛ secretarij eiꝰ sūt pharisei de nūero quoꝝ separatus est.

Jacobū frātrē dñi. Hiero. Quia hic iacobꝰ fuit filius ioseph q̄ pr̄ iesu dictꝰ est. Sed non ē hoc ratum cum ioseph virgo fuisse creditur. Alia ergo causa querenda est quare frater domini dictus sit sicut ioseph ꝛ simon ꝛ iudas. Unde in euangelio dicitur: Ecce pater tuus ꝛ mater tua ꝛ frēs tui hic. Ut ergo liq̄at quare fratres dicunt. Ambro. Sciendum est q̄ maria mat dñi ioachim ꝛ anne filia fuit: que nupsit ioseph: et ita ioseph fuit putatiuus pater christi. Mortuo aūt ioachim cleophas frater ioseph eandē annam accepit vxorē: ꝛ genuit ex ea filiam quam vocauit mariam que nupsit alpheo: qui genuit ex ea filios. s. iacobum: ioseph: simonē iudam. Mortuo autem cleopha. Quidaz salome eandē annam duxit: ꝛ genuit ex ea filiam nomine mariā que nupsit zebedeo ꝛ habuit ex ea filios. s. iacobum qui dictus maior ꝛ ioannē euangelistam. Tres ergo viros āna habuit ꝛ tres filias. Nunc videndum quare iacobꝰ alphei et minor et frater domini dictus sit. Aldi: nor dictus est ad differentiam iacobi zebedei qui maior dictus non ſm tē/pus sed quia priori secutus dominū: itaq; iacobus alphei minor: quia posterius christo adhesit. Frater ꝝo domini dictus est: vt quibusdam placet: quia filius fuit matertere christi. Uel propter similitudinē sanctitatis: vel q̄ nepos fuit patrui christi. i. cleophe. Hebrei enī ꝓsanguinitate germana ex parte patrū ꝓiūctos fratres vocāt. Uñ Hiero. dicit intelligi fratrē dñi hūc iacobū ꝛ fratres eius his verbis. Quidā sequētes deliramēta apocrifoꝝ suspicant fratres dñi foris stantes esse filios ioseph de quadā muliercula. Sed ꝓsobrinos fratres dñi hic intelligere debemus. s. filios alphei ꝛ matertere eius matris iacobi minoris ꝛ ioseph ꝛ iude. Quatuor enim modis in diuinis scripturis fratres dicimus. s. natura gēte cognatōe affectu. Natura vt esau ꝛ iacob. Gente vt oēs iudei inter se. Unde in Deut°. Si ceme ris fratrē tuū ꝛc. Et itē: Constitue sup te principē quē dñs elegerit de fratribus tuis. Ꝓpzo cognatione fratres vocant: qui sunt de vna familia cū ex vna radice turba diffundit̄ ſm q̄ abrahā in genesi fratrem appellat loth dicēs: Non sit rixa inter me ꝛ te: quia fratres sumus sic ꝛ iacob ꝛ laban fratres dicunt. Affectu etiā fratres dicunt ſm q̄ oēs christiani fratres vocant: vt ibi: Ecce q̄ bonū ꝛ q̄ iocundū habi. fra. ꝛc. Et dñs ait: Uade ꝛ dic fratribus meis. Ꝓpzo in cōi oēs hoies fratres dicunt: qz ab vno pr̄e nati sūt. Illos ḡ fratres christi appellatos intelligite cognationis priuilegio.

Fratrē dñi. Mos iudeoꝝ est mares ꝓpinq̄s i genē appellare frēs.

Eoꝝā deo. Jurat vt credant: quia proficit istis. Necessitate enīz cōpulsus iurat: quia nisi �

ſ post predicationem syrie ꝛ cilicie

o Deinde post C. II

currerem aut cucurrissem: per li forte non intelligitur q̄ apostolus dubitaret se aliqua minus vera vel dubia predicasse: quia per reuelationē dei erat certꝰ in veritate p̄dicatōis sue: ꝛ li forte refert̄ ad estimationē simpliciū q̄ possent de hoc dubitare: nisi cū p̄ncipalib° aplīs hoc ꝓtulisset.

Sed neq;

Eide post an
nos. xiiij. A passione dñi quando cōuersus ad fidē venit sicut Beda super act° apostolorū scribēs demōstrat.

Et ostuli cū illis. Hiero. Ostēdit se nō habuisse securitatē euangelij nisi esset auctoritate patri ꝛ aliorum roboratuz. i. 5. b

Aug. Apostolus enī paulus post christi ascensionē de celo vocatus: si nō aplīs cōicaret: ꝛ cum eis euāgeliū ꝓferret quod eiusdē societatis eē apparet ꝛ illi nō crederēt. ꝙ cū cognouissent eū ꝙ annūciatē: q̄ illi ꝛ in eoꝝ cōtione ꝛ vnitate viuentē: accedē tib° etiā p eū talib° signis q̄libꝰ ꝛ illi opabant: ita cū dño cōmēdāte auctez meruit: vt verba illi° sic audiant in eccl̄ia: tāq̄ i illo xp̄s sic ipse verissime dixit: locut° audiat. Nō p his ingt: tm̄ rogo. i. p discipulis q̄ cū illo tūc erāt: ꝙ etiā q̄ futuri erāt. Quotquot enī postea crediderūt in eū: crediderūt p verbū eoꝝ. s. aplorum. i. p euāgeliū. Quisq; enī i xp̄m credit euāgelio credit: q̄d dictū est eē verbū eoꝝ: q̄ ab eis est p̄mit° ac p̄cipue p̄dicatū. Jā enī ab ipsis p̄dicabat q̄ñ p reuelationē xp̄i ipsū verbū eoꝝ paul° accepit: ꝛ p verbū hoc: ꝛ si nō p eos cū accepisset a deo illud credidit paul°: vñ ꝛ ꝓtulit cū illis euangeliū ꝛ dextras accepit: q̄ idē verbū cū eis ꝛ si nō p eos habuit. Ipsa enī collatio vnā doctrie spēm excussa ol lepreva rietate mōstrauit. Leprosi enī quos dñs in euāgelio curasse legit ꝛ misisse ad sacerdotes vt se eis ostēderēt: nō absurde itelligunt illi q̄ sciam vere doctrine nō hñtes: varias doctrias ꝓfitentur errozis. Nulla ponꝝ falsa doctria ē q̄ñ aliq̄ vera itermisceat: vera ḡ falsis iocdiate pmixta i vna doctria lepra sigt: q̄ vni° corpis colorē diuersis locis variat atq; maculat: vt ḡ apli p̄dicatio ab ois corruptōis lep̄ libra mōstrarē: cū alijs aplis ꝓtulit euāgeliū

de lyra

l Fratrē dñi. hoc dī ad differentiā alterius iacobi q̄ fuit frater ioannis. dī aūt iste frater dñi: q̄ erat sibi valde silis in facie ꝛ in oibus lineamentis corporis. m Que aūt scribo vobis ꝛc. in hoc p iuramentū asserit etiam p̄dicta. n Deinde veni in partes syrie ꝛ cilitie. ad p̄dicandū gētilibus.
o Eraz aūt ignotus facie ecclesijs iudee. i. que erāt in iudea. ꝛ dicit: Facie.
p q̄ notus erat eis p famā. vt patet ex littera sequenti. C. II.
d Deinde. Hic ꝓfr declarat̄ secūda pars p̄dicte minoris. s. q̄ doctria a paulo p̄dicata fuit cū p̄ncipalib° aplīs discussa ꝛ approbata. ꝛ ꝙ est quod dicit: Deinde post annos q̄tuordecim iterū. s. a conuersione sua.
q Ascēdi hierosolymā. nō ex curiositate vel leuitate. iō sequit̄: r Ascēdi aūt ſm reuelationē. s. dñi ad declarationē veritatis euāgelij. iō sequit̄:
s Et ꝓtuli cū illis euāgeliū. ꝛ ꝓfr ondit cū q̄b° ꝓtulerit d. t Seorsū aūt. i. ad partē. v His q̄ videbant aliq̄d eē. q. d. nō ꝓtuli coram cōitate cuius maior pars est simpliciū: ꝙ cū illis tm̄ q̄ erāt p̄ncipales ꝛ a deo istructi. s. cum petro iacobo ꝛ ioanne. vt habetur. j. eodē ca. x Me forte inuacuum currerem aut cucurrissem. vt habetur. j. eodē ca. y Me forte non intelligitur q̄ apostolus dubitaret se aliqua minus vera vel dubia predicasse: quia per reuelationē dei erat certꝰ in veritate p̄dicatōis sue: ꝙ li forte refert̄ ad estimationē simpliciū q̄ possent de hoc dubitare: nisi cū p̄ncipalib° aplīs hoc ꝓtulisset.

Nicolaus

a Cū aūt. Hic ꝓfr ostēdit q̄ nec post q̄uersionē suā habuit p viā hūanā: q̄ statim iuit ad p̄dicandū gētilib° fidē catholicā p tres ānos anteq; videret aplos vel alios discipulos qui possent eū docere de fide catholica: et hoc est q̄d dicit: Cū āt placuit ei. vocatio enī sua euidēter fuit ex diuino placito: q̄ fidē christi psequebat actualiter q̄ñ fuit vocatus. vt patet Act̄. ix.
b Qui me segregauit ex vtero matris mee. i. de medio synagoge. c Cōtinuo nō acquieui carni ꝛ sanguini. i. ad iudeos de quoꝝ sanguine ego sū nō accessi. d Neq; veni hierosolymā. vbi erāt apli ꝛ alij discipuli in lege euāgelica instructi. e Sed abij in arabiā. ad p̄dicandū gentilib° legē euangelicā ad q̄d erā vocatus: vt p̄mittit: vt euāgelīçarē illū in gentib°. p̄dicatio aūt p̄supponit noticiā. Ex quo patet q̄ aplīs habuit noticiā euāgelij: nō p doctrinā hoīs: ꝙ p reuelationē iesu christi: q̄ nō est medium: q̄ si habuisset etiā p ministeriū angelicū adhuc sequit̄ q̄ hoc fuisset a christo p̄n cipaliter. f Et iterū reuersus sū damascū. vbi p̄mo disputauerat ꝓ iudeos. g Deinde post annos tres ꝛc. i. postq̄ tribus annis p̄dicauerā. ꝛ sic nō habuit noticiā euāgelij a petro. h Et mānsi apud eū diebus quindecim. q. d. si indiguissem ab eo doceri: tm̄ in tā paruo tpe non potuissem me docere veritatē euangelij. i Aliū aūt aplorum vidi neminē. a quib° possez do ceri. k Nisi iacobū. s. illa vice: q̄ postea vidit ioānē. vt hꝫ. j. ij. ca.

Alit enī nō crederet ecclīa ei q̄ ī fuerat cū dño. Sepati his nō publice ne fidelibꝫ ex iudea q putabāt legē cē seruādā fidei scādalū nascerer. Eo tpe cū veniſſet petrus antiochiā: Iz hoc in actibꝫ aplōz nō legat ī facīe ei restitit.

Subintroductos. A iudeis. Dō enī infideles p se nō poterāt p falsos frēs molicbant: quos sub specie religionis imiserāt: vt explorarēt q̄ libertas est nobis ī fide xpi nō vt tenerēt: ꝫ vt aliqua ꝓtēptione ab ea in seruitutē legis redigerēt qō si eēt veritas euāgelij apud gētes nō maneret: ꝫ oēs iudaiçarēt. et iō Vbi ad assertionē p̄dicatōis sue cō ferebat: nullatenꝰ voluit cedere. Alibi ꝫo vbi nō obfuit p scādalo iudeoꝝ circūcidit timotheū. In his oibus ꝛ se cōmendat ꝛ legē nō tenendā cōꝰo bat. Vel ſm aliā litterā. qdā enī latini codices nō hñt neq; qō ita pōt legi. A. titus nō ē cōpulsus circūcidi. Sz alibi: Propter falsos frēs ad horaz cessimus subiectioni ī circūcisione timothei. Reddit cām preueniēs calūni as qbus cōpulsus est facere quod nolebat p scandalo iudeorum.

Neq; ad hor. Ambro. Nec ad horā cessit: q nūq; cessit: qō si aliq̄n cessit: quomodo nec ad horam? Cur etiam ꝓpter falsos frēs: si p se factu/rus erat? Cessit ḡ ꝓpter illos qō p se non faceret humiliās se legi circūciso timotheo: vt dolꝰ ꝛ scandalū iudeoꝝ cessaret q para ti erāt cōmouere tumultū ꝛ seditionē si illū filiū iudee circūcisū susciperet: ꝛ episcopū ordinaret. De filijs grecoꝝ nō erat scandalū: qz epla aplōz inde data erat: nō oportē eos circūcidi: ꝫ iudei credētes circūcidebant filios suos nec epla aplōz hoc vetauerat nec de his aliqd significauerat: vñ nec titus cōpulsus est circūcidi q de grecis: ꝫ timotheus filiꝰ iudee: ꝓpter explorātores ꝛ veritas euāgelij maneat: qz in xpo neq; ꝓputiū neq; circūcisio aliqd valet: ꝫ fides q̄ p dilectionē opat. Quales3 ali. Augu. Indicat se in legalibus prevaluisse sed nihil tamen profuisse sibi: ꝛ ideo galathis non curanda sunt legalia. Ad priora non recurro: quia ea que modo sunt sufficiūt: sed qz q videban

B roma.2.b. ephes.6.b Colo.3.d. actuū.10.f Jaco.2.b.

ſ ꝑdicationis opus cursum appellat p torrēti eloquio †ſ non solū in collatione approbatus sum.

currerem aut cucurrissem.† Sed ſ cur ergo vultis vos galathe circūcidi: cū sic vltro a gratia recedentes de lege trāsitis

neq; titus qui mecū erat cū esset † ſ rationibus eorum: sed susceptus est ab apostolis in societatem incircūcisus

gentilis† compulsus ē circuncidi. ſ non est compulsus circūcidi: sed neq; ad horaz in aliquo cessimus: cur non hic: cum alibi: vt in circuncisione timothei, ꝓpter falsos fratres

Sed propter subintroductos fal ſ q̄ se fingūt amicos ſ sub habitu pacis ꝛ bñuolentie s.

sos fratres: qui subintroierunt ex ſ aliud fingēdo ꝛ aliud q̄rēdo: vt accusarēt libertatez

plorare libertatem nostram quā nostram ſ in fide christi

habemus in christo iesu: vt nos ſ carnalem observantiam a qua liberi sum⁹ per fidem christi ſ quasi conuicti de lege

in seruitutē redigerēt. Qui bꝰ neq; ad horā cessimꝰ subiectioni: vt vē ritas euangelij permaneat apud ſ de collatiōe refero ad cōmēdationē ſz ḡles ꝫ idiote .i. fuerit ad meā cōparationē: hi q videbā tur esse aliqd ab his falsis fratribus

vos. Ab his autē qui videbāt ſ apud vos † ſ dū in lege erāt an̄ q̄ essent apostoli.

esse aliquid: quales† aliquādo fu †ſ ꝓterea nec ꝓsunt nec obſūt innuit tñ se ꝓfuisse. ſ referre ſ. i. nō ꝓdest †ſ qz ſ nō detrabo illis: sed hoc dico deus per. b

erint: † nihil meā itererest. † Deus p ſ magnā vl̄ paruā †ſ q ipſi tribuit sēsū ꝛ mihi dedit.

sonā hominis nō accipit. † Ab his autēz qui videbantur aliqd esse ſ hoc nō dō in ꝓtumeliā eoꝝ ſ nō sūt sup̄iores iuēri q̄,ego † ſ potius ſ opinionē impugnantiuz

nihil cōtulerunt. † Sed contra: cūm vidissent quod creditum est ſ vt fideli ſ ita p̄ncipaliter

mihi euangelium p̄putij: sicut ꝛ ſ per hoc videtur

petro circumcisionis. Qui enim ſ. i. dedit quecūq; habet ſ eligendo

operatus est petro in apostolatū ſ iudeorum ſ ad meū honorem.

circumcisionis: operat⁹ est ꝛ mihi inter gentes. Et cūm cognouis/ ſ q̄ miracula feceram: q̄ gentes conuertērā

sent gratiam que data est mihi: ſ qui semper in secreto cum domino fuerunt.

iacobus ꝛ cephas ꝛ ioannes ſ sustentatio totius ecclesie

qui videbant columne esse dexte ras dederunt mihi ꝛ barnabe: so ſ signum ſ ad hoc ſ iremus.

cietatis: vt nos in gentes: ipsi ſ hoc addderunt

autem in circumcisionem: tm̄ ut † ſ ierlm ſ q̄ ꝓcta rerū suar̄ vēditarum ad pedes aplōz posuerāt † ſ ad opus illoꝝ collectas faciēdo.

ſ ecce quod nobis egebant

† pauperum† memores essemus. ſ an̄ admonitionē eoꝝ

Quod etiam sollicitus fui hoc ſ non minus diligenter q̄ illi precesserunt †ſ ipsi nihil mihi contulerunt: sed ego petro

ipsum facere. † Cum autem venis †ſ q locus gētiū erat † ſ nō in occultoſz corā oibus q̄buenocebat ſ eundo ſ in p̄tia omnium

set cephas† antiochiam: † in faci/ † ſ ā̄q̄ par. †ſ qō nō aliaduertebat iudicādo ſ nō temere †ſ dignus reprehēsione: p alijs: nō p se.

em ei† restiti: † quia† reprehensibi/ ſ hoc modo

lis erat. Prius enim q̄z venirēt

de lyra

fuit instructus in lege ꝛ ꝓphetis: ꝛ etiā potēs ꝛ nobilis. m Nihil mea interest. i. non est necesse talia referre. cuiꝰ cā subdit: n Deus enī persona hois non accipit. vocando ad fidē vel apostolatū: ꝓpter potentiā temporalem: nobilitatē generis vel scientiā: sed plures vocauit simplices ꝛ pauperes: Iz aliquos a principio litteratos vocauerit: vt dictū est de paulo: et idē patet de nathanaele ꝛ nicodemo. o Mihi enim qui videbant esse aliquid. i. principales apostoli. p Nihil contulerūt. in noticia euāgelij vel subsidio tēporali. q Sed ecōtra. ꝓtuli eis: quod postea magis exꝓmitur. r Cū vidissent q̄ creditū est mihi euangeliū p̄putij. i. officium aplatus ad p̄dicandū euangeliū gētilibꝰ. s Sicut ꝛ petro circūcisionis. i. officiū aplatus ad p̄dicandū iudeis. t Qui enī operatus est ꝛc. ab eodē enī vterq; vocatus ē ad fidē ꝛ ad apostolatū. v Et cū cognouissent gr̄am q̄ data ē mihi. hoc aūt cognouerūt p donū linguaꝝ ꝛ operationē miraculoꝝ: ꝛ cetera dona ad aplatuz necessaria q̄ ita eminēter erāt ī paulo sicut ī istis. x Jacobꝰ. frater dñi. y Et cephas. i. petrꝰ. vt pz Joā. j. z Videbant colūne cē. i. p̄ncipales in ecclia iudeoꝝ. a Dextras de. mihi ꝛc. modus est ꝓfirmādi fedus amicitie dādo mutuo manus dextras. b Tm̄. s. rogauerūt nos. c Ut paupeꝝ memores essem⁹. i. fidelium in hierlm habitantiū: q vēdit̄ possessionibꝰ p̄cia posuerūt ad pedes aplōz abrenūciātes ꝓpetati: ꝓpter qō postea egētes indigebāt p alios credētes q sic nō abrenūciabāt in bonis tpalibꝰ adiuuari. d Qō etiā sollicitꝰ fui h ipsū facē: sicut pz in p̄ce. eplis. e Cū aūt. Hic ꝓfir declarat vltia pars p̄dicte minoris. s. posite. s. q̄ veritas euāgelica p paulū p̄dicata de cessatiōe legaliū in sinceritate sua reposita fuit: cuius petrꝰ p̄ncipalis aplis aliq̄ mō palliasset ꝺriū: segregando se a cōione credētiū de gētilibꝰ eo q̄ erāt circūcisi: ne scādalizaret credētes ꝺ iudeis: de quo reprehendit eū manifeste paulꝰ ad declaratōez euāgelice veritat̄: ꝛ pz ex dict̄ lra pauca excepta q̄ discutiēda.

Timēs

aliqñ cessit: ℔ in hoc erratū est q̄ gentes cogebat iudaizare.

Sed cū vidissem. Hiero. ad Aug. ℣Paul⁹ in petro nō potuit rep̄hē dere q̄ ipse fecit: nec arguere similationē cuius ꝛ ipse reus erat. Sed fuit ℔ rep̄hensio dispēsatoria: nō vera. Nec petrus peccauit nec paulus ꝓpter arguit. ℣Petrus aūt fuit huius decreti auctor: legē post euangeliū nō cē ser/uandā q̄ post visionē lin/tei ad cornelīū intrauit: ꝛ cū gētibus comedit. Qui etiā q̄stionē de hac re sol/uit. Cū enī paulus ꝛ bar nabas iā ꝓuersis multis gētibus venissent antio/chiā. Quidā de iudea di/cebāt sine lege moysi ne/minē posse saluari: tunc vtriq; de hac q̄ne ascē/dens hierl̄z ad apostolos. ℣Petrus ꝙo ait: Deꝰ de dit illis spm̄ sicut ꝛ nobis ꝛ nihil discreuit inter nos ꝛ illos: fide purificās co/da eoꝝ. Quid q̄ tētatis deū iponere iuguz quod nec⁹ nos nec p̄res nostri portare potuim⁹? Sed p gratiā credim⁹ saluari si/cut ꝛ illi. ℣Petrus itaq; bñ sensit de abolitōe legis ℔ sil'auit p̄ timore iudeoꝝ ne occasione gentiū a fide recederent ꝛ sic pdēt suū gregē. Sil'auit ātē paul⁹ ꝓ silī metu: vt in circūci/sione timothei: ꝛ ipse qui nutriuit comā ex voto vt naçarei: in cenchris ex le/ge caput totōdit. ℣Post multa etiā in hier'lm ꝓsilio iacobi ꝛ p̄sbyteroꝝ pu rificatus ℘m legē intrauit in tēplū ꝛ hostiā obtulit. Ecce qūo iude⁹ iudeis. Aug. ꝙo de gētibus credētes dicit legis onere liberos esse: de iudeis: legi esse subiectos: nec peccare si circūcidūt ꝛ sacrificāt: si mō spē salutis in eis nō ꝓstituāt: nec peccat petr⁹ si iudaizat: ℔ q̄ gētes cogit iudaizare suo exem plo in quo solo paulus cū rep̄hendit vt doctor gentiū vt sit rep̄hensio vera nō dispēsatoria. Hiero. Sed si post euāgeliū bñ facit q̄ iudaizat in sacrifi/ciis ꝛ ceteris: in heresim labimur cherinthi ꝛ hebionis q̄ ꝓpter ℔ sūt ana/thematizati: qđ euāgelio miscuerūt cultus legis. Qui dū volunt ꝛ iudei ꝛ christiani eē neutrū sūt. Et si tales suscipimus vt in ecclīa dei faciāt qđ fece

Nicolaus

a Timēs eos. s. scandalizare. b Et simulationi. cuius intellect⁹ post/ea explanabitur magis ad veritatē euangelij in modo obseruādi legalia: vt dicetur plenius. c Eoꝝ omnibus. quia defectus erat publicus. d Si tu cum iudeus sis gentiliter viuis ꝛ non iudaice. s. ante aduentū iu/deorum. e Gentes cogis iudaizare. non imperio sed facto: quia ex mō se habendi in legalibus aliqui gentiles credebant eorum obseruationē ne/cessariam ad salutē. Ad maiorē tamen declarationē huius littere ꝛ prece/dentis sciendū q̄ Hiero. ꝛ Augu. videntur varia sensisse de legalium ces/satione: maxime quo ad cerimonialia de quibus est hic sermo. Hieron⁹. enim distinxit duo tpa tm̄. Unū ante passionē christi in quo legalia habue runt vim obligatiuā ꝛ expiatiuā suo mō. Aliud post passionē christi in q̄ legalia ℘m ipsū statim erant mortifera: ita q̄ seruātes ea mortaliꝝ peccarēt. Et ꝙsequēter habuit dicere q̄ apli añ passionē christi nunq̄ seruauerunt ea ℘m veritatē: ℔ solū quadā pia simulatione. s. ne scandalizarēt cōuersos de iudeis: ꝛ aliorꝝ ꝓuersionē impedirēt: que quidē simulatio nō est sic in/telligēda q̄ actus illos ℘m rei veritatē nō facerent: ℔ quia nō faciebāt il/los tanq̄ legis cerimonias obseruantes: sicut si qs pellicula mēbri virilis abscinderet non cā circūcisionis seruāde: ℔ sanitatis recuperande. Sed q̄m indecens videt q̄ apli ꝓpter scandalū occultarent ea q̄ ptinēt ad veritatē vite ꝛ doctrine: ꝛ q̄ simulatōe vterent in his q̄ ptinēt ad salutē fidelīū: iō ꝓuenientius distinxit Aug. tria tpa. Unū añ passionē christi in quo legalia cursū suū habuerunt. Aliud aūt post diuulgationē euangelij in quo lega/lia sūt mortua ꝛ mortifera. Tertiū est tēpus mediū. s. a passione christi vsq; ad diuulgationē euāgelij in quo legalia fuerūt mortua: q̄ nulla vim habe bant: nec aliquis ea seruare tenebat: tm̄ nō erāt mortifera: q̄ ꝓuersi de ꝓiu/daismo poterāt illa licite seruare: dū tm̄ non ponerēt in eis spem: reputan/tes illa sibi necessaria ad salutē quasi sine eis fides christi iustificare nō pos set. Nec aūt licentia seruādi ad tēpus legalia fuit ex instinctu spūs sancti. q̄ si ꝓuersis de iudaismo ad fidē statim fuisset inhibitus legis ritus: sicut ꝓuersis de gētilitate idolatrie cultus: videret⁹ q̄ lex semp fuisset mala sicut idolatria nec p ꝓfis a deo data fuisset. Illis aūt qui ꝓuertebant de gentili tate nō inerat cā talis obseruātie: ꝓpter quod paulus circūcidit timotheū ex matre iudea natū: Actꝝ. xvi. Titū ꝙo q̄ natus fuit ex gētilib⁹ noluit cir/cūcidere: vt predictū est. gētilib⁹ tm̄ ꝓposita fuit ad tēpus obseruatio aliquo rum legaliū. vt habet Actꝝ. xv. s. q̄ abstinerēt ab ꝺimolatis simulachroꝝ ꝛ sanguine suffocato: non tanq̄ necessarijs ad salutē: ℔ ad amicabilē socie

rūt in ſynagoga sathane: nō illi christiani fiēt: ℔ nos iudeos faciēt. Sunt vtiq; iudeoꝝ cerimonie oībus mortifere fidelib⁹: finis enī legis xp̄s. Iteꝝ: Lex ꝛ ꝓphete vsq; ad ioānē. Et ꝓsūmabo testū nouū sup domū isrl: nō dicit populo gentiū ℔ iudeis vt nō in vetustate lre viuāt ℔ in nouitate spi/ritus. Nec sūt ille cerimonie res indifferētes inter bonū ꝛ malū. Si obser uānde sunt salutē afferūt. Si salutē nō afferūt nō sunt obseruande.

℣Dixi cephe. Aug. ipse petr⁹ qđ a paulo fie/bat vtiliter libertate cha/ritatis secū ac benigna pi etate humilitatis accepit. Atq; ita exēplū posteris p̄buit tanto sanctiꝰ quan/to ad imitandū difficiliꝰ quo nō dedignent maio res sicubi forte recti tra/mitē relīquissent: etiā a po sterioribus corrigi. Laus itaq; iuste libertatis i paul⁹: iuste humilitatis i petro.

Dixi cephe. Ut in eo q̄ prius ē discant ceteri.

Hiero. Hinc discāt galathe petri auctoritate non esse iudaizandū q̄ in hoc reprehēsus est. roma. 3. c

Quō cogis. Non docētis imperio ℔ ꝓuer/sationis exemplo.

Nos natura. Com mēdata⁹ auctoritate sua iā rōnibus incipit agere q̄ carnales obseruātie post christū nō sunt obseruan de. Quasi diceret: Vētes nō debēt iudaizare: quia nos qui valuimus in le ge scimus eam nō iustificare. ꝛ iō ea dimissa ad christū confugimus.

Nisi p fidē iesu xp̄i. Nō iō dicit ex fide q̄ opa bōa frustrent: cū deꝰ reddat vnicuiq; ℘m opa sua. Sed q̄ opa sūt ex gra: nō ex opib⁹ gra: q̄ fi/des p dilectionē operās nihil oparet nisi ipsa dilectio dei diffunderet i no bis p spm̄ scm̄: nec ipsa fides esset in nobis nisi deus eam daret.

Ex operibus legis. Nota q̄ de iudeis ponit hō: de gētibus caro. Hō ibi: Sci entes aūt q̄ nō ꝛc. Caro ibi. ℣Propter qđ ex opib⁹ ꝛc. Et si querētes. Beda. Si nos reuera cognouimus nō posse iustificari nos nisi transeun/tes ad christū. Nūquid patit̄ xp̄s relabi nos ad id qđ eram⁹. Dō si pate/

de lyra

tatē iudeoꝝ ꝛ gentiliū adinuicē: nam illo tpe iudei abhorrebant ista come dere: sicut etiā frequēter ꝓtingit q̄ aliqs existens in societate alterius absti net a cibis socio suo abominabilib⁹. ꝓcedēte ꝙo tpe: cessāte cā cessauit ꝛ effe ctus. igit̄ apli de iudaismo conuersi tēpore intermedio. s. a passione christi vsq; ad publicationē euangelij licunē aliquādo seruasse legalia licite mō predicto. Sed contra hoc videt qđ hic dicit̄ q̄ petrus fuit reprehēsibilis ex tali obseruatione. Dicendū q̄ non peccauit ex facto: quod erat sibi licitum vt dictum est: sed ex modo faciendi: quia in hoc nimiā diligentiā adhibe/bat ne iudeos offenderet: ita q̄ ex hoc sequebatur scandalū gentiliū intan/tū q̄ aliq̄ inducebant̄ ad credendū q̄ talis abstinentia cibor⁹ in lege ꝓhi/bitoꝝ esset necessaria ad salutē. Et ꝓpter hoc paulus qui erat gentiliū apo stolus: ipsum publice rep̄hendit: ꝛ petrus audito periculo gentiliū sibi ac/quicuit: ꝓpter quod ℔ peccaucrit in mō obseruandi ꝓpter quod vere rep̄ hēsibilis fuit: vt scribit hic paulus in scriptura catholica in qua nihil ē fal sum: fuit tm̄ peccatū veniale qđ bñ fuit post ꝓfirmationē spīritus sancti in apostolis. vnde dicit Joā. j. canonica. j. ca. Si dixerimus quia peccatū nō habemus nosmetipsos seducimus ꝛ veritas in nobis nō est ꝛc. f Nos natura. Hic ex predictis infert conclusionē intentā. s. q̄ legalia per doctri/nam euangelicā quam predicauit sunt euacuata nec vlterius sunt seruan/da: ꝛ primo ostendit hoc generaliter. Secūdo specialiter. ibi: Si enīz. Cir/ca primū facit talem rationē. Judei per fidem christi contentā in euange/lio iustificati: dimittunt legalia. ergo gentiles per eandē fidē iustificati qua les erant galathe quibus scribebat multo magis debent dimittere. conse/quentia patet: quia lex fuit data iudeis ꝛ non gentilibus. antecedens pro/bat apostolus per seipsum ꝛ alios apostolos dicens: Nos natura iudei ꝛ non ex gentibus nati peccatores: id est nos qui sumus natione iudei et non ex gentilibus fuimus peccatores: supple q̄diu fuimus sub lege existentes. g Scientes autem quia non iustificatur homo ex operi/bus legis. propter suam imperfectionem. h Nisi in fide iesu christi. vn de ꝛ patres veteris testamenti non fuerunt iustificati nisi per fidem ventu/ri. i Et nos in christo iesu credimus vt iustificemur. ℣Per eandē enīz fidem iustificantur fideles noui testamenti. quia quem illic crediderunt ven turum: isti credunt venisse ꝛ redēptionis mysterium compleuisse: sed quia pseudo apostoli dicebant q̄ fides christi non iustificat sine legalium obser/uatione. ideo consequenter hoc remouet dicens: k Et si querentes iu stificari in christo. id est in fide christi.

Inuenti

retur ꝓfecto minister nobis cēt pcī.i. hꝛis status nr̄i: sicut fuisset trāscūti/
bus ad se minister iusticie. Vel. Q̄ si querētes. Dixi q̄ ex opibus legis
nō est iustitia. Nō si nos q̄ in lege maiores fuim⁹: inuēti sum⁹ in ea fuisse
peccatores: qđ inde apparet qꝛ q̄rim⁹ in christo iustificari. Quia cur in xp̄o
q̄rerem⁹ iustificari: nisi qꝛ in lege nō eram⁹ iusti: Etsi nos q̄ in ea ꝓfecti era
mus: fuim⁹ ex ea pctōres:
tūc lex vbicūq; est min/
istrat pcm̄. Et si lex min/
istrat pctm̄: tūc si xp̄s legē
ministrat: ⁊ pcm̄ ꝫ nō est
minister pcī: g̃ nec min/
ister legis. Nō si forte vide
rē: qꝛ eā adipleuit: ꝫ ab/
sit q̄ eā ministrauerit: do
cēs eā post passionē suaz
seruandā. Et si nō est mi/
nister legz cur eā seuarēt:

Inuēti. Nō opinio/
ne habiti: ꝫ rōne ꝓbati.

Ego enim p legē.
Spūaliter intellectam.

Sū mortu⁹ legi. ne
carnaliter in ea viuam.

Vt viuā deo. Nō
mihi: qđ iā possū: qꝛ cum
xp̄o. Fixus sū cruci.
i. crux xp̄i extinxit i me ar
dore pcī vt iā vltra ad id
nō extēdar. Sed viuo.
In virtutib⁹ vigoreꝫ bñ
operādi habeo. Ja nō
ego. ego pcōr q̄ pr⁹ erā.

Sed christus. i. no
uitas xp̄i apparet in me.

ficari in christo: inuēnti sumus ⁊
ipsi peccatores. Mūnqđ christus
†ꝫ q̄ xp̄s peccauerit q̄ legē destruxit vl̄ q̄ eā mīstrauit
ego enī seq̄r ei⁹ legē destruxi rōnabilit̄ viuēdo ⁊ doce
do ꝯa reedifico ꝓtra legē facio nā ꝑ auctorē legis ipaz
legē dimisi q̄si ei mortu⁹ nullū sensum ei⁹ habens
peccati mister est? †Absit. Si enī
q̄ destrūxi iteruz reedificō: prena/
ricatōrem me constituo. Ego enī
ſ ad honorem dei
per legē lēgi mōrtuus sū: vt deō
ſ ⁊ possū qꝛ ſ ꝓcupiscētie nr̄e in eo crucifixe sunt
viuā: christō confixus sū cruci.
ſ non est in me iusticia mea sed dei ††. i. vetus hō
Viuo aūt iam †nō ego: viuit vo
ſ nouus† ſ ⁊ qđ ē. exponit ſ. i. bñ possum operari.
in me christus. †Q̄ aūt nunc vi
†ſ corruptibili i q̄ ē incētiuū vitior. i. q̄ igne nō vror
p fidē ē nō ꝑ opa laboriosa ††ſ cui⁹ fides valere pōt.
uo i †carnē: i fidē viuo †filij dei:

ſ p hoc fides efficaciā hēt ††ſ p dilectionē †ſ g tāt⁹
ſ solu n non aliud sacrificium
q̄ dilexit me: † ⁊ tradidit †ſ semet/

Ad aliqđ ḡ ler⁹ Et tradidit semetipsū. Attēde q̄ filij⁹ semetipsū tra
didit vt hic dī. Et pr̄ eū tradidit. Vt alibi ait apl⁹ q̄ ꝓpꝛio filio suo nō pe
pcit ꝫ ꝑ oib⁹ nob tradidit illū. Judas igit̄ qđ fecit. Vides qꝛ nō qđ faciat
hō ꝑsiderādū ē ꝫ quo aio ⁊ volūtate faciat. In codē facto inuenim⁹ deum
in quo inuenim⁹ iudā: deū bñdicim⁹: iudā detestamur: bñdicim⁹ charitatē:
detestamur iude iniqtatē. De⁹ cogitauit salutē nr̄am q̄ redēpti sum⁹. Ju/
das cogitauit pcīm quo vēdidit dñm: filius pcīm qđ dedit ꝑ nobis. Diuer/
sa ḡ intētio: diuersa facta facit cū tñ sit vna res: ex diuersis sic eā ituemur
vnū amandū: alterū dānandū: vnū glificandū: alterꝫ detestandū inuenim⁹.

Insēsati. Verba trascēt. Oinsēsati g. q̄ nec se circūuētos C. III
o a pseudo agnoscūt. Aīt quo. oc. Aug. In ocul⁹ ⁊ sēsib⁹ prudētiū
xp̄s mortē ⁊ diabolū dānasse videt nō ipse dānat⁹ esse. Aīt oscas:
Ero mors tua o mors. Et b̄ ē virga moysi q̄ ꝓsa i serpētē deuorauit serpē
tes magoꝝ. b̄ est sūmus sacerdos in lege in cui⁹ morte q̄ sanguinez ꝓpri
fuderāt ignoraēter: ⁊ ob id metuētes ad ciuitatē refugij se ꝓtulerāt absolue/
bant: ⁊ securi ficbāt a metu. Ita morte xp̄i dānato supbo salus nr̄a ꝑcura
ta ē. Nō insinuabat ineffabile nomē dñi: scriptū in lamina sūmt pōtificis
qđ erat tetragrāmatō. i. q̄tuoꝛ lr̄aꝝ: q̄ sūt: ioth: he: vau: heth. i. ꝓncipiū pas
sionis vite iste. Q. ille cui⁹ iste legalis sacerdos gerit ꝓsonā est nobis ꝑ pso

nam auctoꝛ ⁊ repatoꝛ vite ꝑ adā amisse. Aīt q̄ ascēdit sup occasū dīs no/
mē illi. Occasū enī mortē xp̄s ascēdit. i. triūphauit diabolū ⁊ mortē superā/
do. Sed oculis stultoꝝ videt ꝓdēnatus: ⁊ in eoꝝ sensu tm̄ crucifix⁹: vt hō
in quo nulla spes sit. In illis viuit christus: in istis est mortuus.

Fascinauit. Fascin⁹ q̄si magicis dilusionib⁹ aliter q̄dā oculis hoīum
oñdunt: q̄z sūt. Dicit etiaz
fascinus vulgo q̄ nocet in
fātib⁹. Dicunt enī q̄run
dā oculi visu vētes dū ⁊
ꝫ coꝝ act⁹ fascinatio dī:
⁊ pōt fieri vt huic pcō in
seruiāt demones. Silr̄ et
luidia tanq̄z fascin⁹ vāt.
Inuid⁹ enī ñ mō sibi no
cet ꝫ ⁊ his i q̄b⁹ alīq̄ bōa
eē incipiūt. Aīt salomō:
Fascinatio malignitatis
obscurat bona. Sic factū
ē vt inuidi'tāq̄z fascinātes
nocuerūt galathis: nup i
xp̄o renatꝝ vt ijdē galathe
fidei stomacho nausiāte ci
bū spiritus euomuerūt.

Aīt quoꝝ oculos. A 1.5.b
Vere fascinati: qꝛ aīt ocu
los. i. in vīa pītia ille tā
t⁹ q̄ ē iesus xp̄s ⁊ ꝑ vob
crucifixus: est ꝓscript⁹. i.
exhēditatus: ⁊ ꝫ in vob.
In alijs nō debētis pati
vt regnū ⁊ hereditatē suā
amittēt: neduz in vobis.
Vel. Aīt quoꝝ oculos. i.
ꝓscriptio ei⁹ ita fuit vob
nota q̄si aīt vos cēt facta: ⁊ i vobis. i. in itellectib⁹ vīis erat crucifixio: vt vl̄
sciretis qualr facta: ⁊ qđ ꝓtulit. Proscriptus est. Be. i. hēditatē suā
amisit vosipsos. Q̄ aūt ait crucifixus: pōdere, pnūciatōis idiget cū dolore.

Hoc solū volo. Cōmotꝝ ꝑ icrepationē, ꝓbat q̄ lex nō ē obseruāda: qꝛ
nō ex ea: ꝫ ex fide venīūt oīa necessaria: spūs: iusticia: bñdictio. Q. Q̄ uis
fascinati ⁊ stulti: tñ hoc volo a vobis discere: qꝛ hoc adeo cuidēs est: vt ⁊
stulti docere queāt. Solū si nihil aliud cēt: hoc ad ꝓbandū sufficeret cū cō
stet qꝛ spīm accepistis an ex opib⁹ vbi labor q̄ nunc̄ habuistis: an ex fide q̄
audit⁹ facilitate venit. An ex auditu fidei. Aug. Utiq; ex fide nō ex
opib⁹ legis. Ab apl⁹ enī ꝓdicata ē eis fides: in q̄ ꝓdicatōe aduētū ⁊ pītiā
spūs: sci senserāt. Et est sensus: Si in illis opib⁹ legis cēt salus vīa. Nō da/
retur vobis spūssanctus nisi circūcisis. Sed fuit datus vobis antec̄z ope
ra legis haberetis. Sciendū q̄ nunc de operibus maxime tractat que
sunt in sacramentis: que non sunt necessaria: vbi gratia fidei est. Baptita
sunt enī opa legis: partim in sacris: partiz i moꝛib⁹ accipiunt. Ad sacra ꝑ
tinēt circūcisio sabbatū neomenie sacrificia ⁊ hmōi i munere obseruantie.
Ad mores aūt. Nō occides: nō mechaberis ⁊ hmōi. In obseruātijs si nō
intelligant seruitus sola est. Si aūt obseruent ⁊ intelligant: nō mō nihil
obsūt ꝫ etiā ꝑsūt: si tpi ꝯgruāt. Oē aūt sacr̄m cū intelligit: vel ad ꝓtēplati

Nicolaus

a Inuēti sumus ⁊ ipsi pctōres. qđ est: si hec fides nō iustificat absq̄ lega
libus. b Mūqđ chri. pec. mi. est. q. d. hoc icōueniēs sequet ex quo tradi
dit fidē nō iustificantē. c Absit. q. d. hoc patet falsū ex ꝓdict⁹: qꝛ. s., ꝓba
tū ē q̄ doctrina euāgelica ē a deo inspirata ⁊ ꝑfecta: qđ nō cēt nisi iustifica
ret: nā in hoc ꝯsistit legz ꝑfectio. d Si enī. Hic oñdit ꝑticularit̄ q̄ lega
lia sint abijciēda' suiipsius exēplo. d. Si enī q̄ destruxi. s. legalia q̄ docui de
bere relinq. e Iteꝝ hec reedifico. i. obseruo tanq̄ necessaria ad salutē:
⁊ alios ad hoc indico. f Preuaricatorē me ꝯstituo. i. facto cōfiteoꝛ me
errasse: qđ absit. iō subdit: g Ego enī ꝑ legē. s. nouā. h Legi. suppleve
teri. i Mortuus sū. inquātū euacuat legalia: sicut dictū fuit Hie. xxxi.
Ecce dies veniūt dicit dñs ⁊ feriā domui isrl̄ ⁊ domui iuda fed⁹ nouū: nō
ſm pactū qđ pepigi cū pr̄ib⁹ vīis. ꝑ ſ enī qđ dr̄: Nō ſm pactū. ꝑ qđ intel/
ligit lex mosaica: oñdit q̄ ꝑ legē nouā erat euacuāda. k Ut deo viuā.
ꝑ xp̄i gr̄az. iō subdit: l Christo ꝯfi. sū cruci. ꝑ cōpassionē ex fide, ꝓcedētē.
iō seq̄t: m Viuo aūt iā nō ego. s. qualis fuit sub lege. n Viuit vo
in me christus. habitās in me ꝑ gratiā viuificantē. o Q̄ aūt nūc viuo.
ꝑ christi gr̄am. p In carne. i. adhuc exīs in carne passibili. q In fi.
vi. fi. dei. q in resurrectōe dabit mihi coꝛp⁹ imortale. r Qui dile. me. Ex
dilectōe enī maxima volūtarie mortē sublit ꝑ salute nr̄a. ⁊ qꝛ tāta gr̄a nō
est negligēda ꝫ venerāda. iō subdit: s Nō abijcio gr̄am dei. i. abiectā
nō reputo qđ tñ eēt si absq̄ legalibus nō sufficeret ad salutē. iō subditur:
Si enī ꝑ le. iusticia. supple hr̄. v Ergo gratꝝ xp̄s moꝛ. ē. i. sine cā.
erquo sine hoc habebāt iusticia q̄ facit hoiem dignū vita eterna. galathe
vo habebāt ꝑ incōueniēti q̄ frustra fuisset mors christi: ⁊ ꝑ ꝯsis debebant
inconueniēs reputare illud ex quo sequebat̄. s. q̄ obseruatio legaliū iustifi/
r carct vel esset necessaria ad salutem. C. III.
o Insensati. Postq̄ apl⁹ ipꝛobauit errorē de legaliū obseruatione
cū euāgelio ex ꝑfectiōe legz euāgelice. Hic ꝯsir̄ idē facit ex ipfectōe
legis mosaice. Ista tñ diuisio nō est ꝑcisa: qꝛ in ꝓcedētibus posita sūt aliq̄

de lyra

de ipfectiōe legz mosaice: ⁊ ecōuerso in sequētib⁹ aliq̄ ponunt de ꝑfectiōe
legis euāgelice. ſ hec diuisio accipit ſm id qđ ꝓncipalit̄ intelligit. Et diui/
dit in duas partes: qꝛ ꝓmo galathas icrepat. 2° ꝓpositū declarat. ibi: Qui
ḡ. Prima adhuc in duas: qꝛ ꝓmo ꝓponit suā interptationē. 2° interptatio
nis rōnē. ibi: Hoc solū. Circa ꝓmū dicit: O insensati galathe qs vos fasci
nauit. i. adulādo decepit. y Nō obe. veritati. s. euāgelice ꝑ quā legalia
sūt exclusa. Iz enī apl⁹ sciret eos eē deceptos ꝑ pseudo apl⁹os: tñ q̄rit qs vos
fascinauit nō ignorās ſ admirās coꝝ instabilitatē: sicut Gen. iij. dicitur:
Adā vbi es: nō ex ignoratia. Sciendū etiā q̄ fascinatio aliq̄n accipitur ꝑ
illusione sensuū: q̄ aliqs nō auertit ea q̄ sūt aī ipsū: ⁊ sic erat de galathis
qꝛ iniuriā factā xp̄o ꝑ falsos apl⁹os in pītia coꝝ nō aduertebāt. iō subdit:
z Aīt quo. ocu. xp̄s iesus, ꝑ. est. i. ꝓdēnatus ꝑ falsos apl⁹os: asserētes vo
bis q̄ fides ei⁹ nō sufficit ad salutē sine legalib⁹: ⁊ sic ꝓdēnant cū tāq̄ ipo
tentē ad saluandū: cū tñ lex ꝓmittat de xp̄o vēturo ipsū fore saluatorē. vt
patet ꝑ auctez Hiere. ꝑce. ca. inductā. lex enī frequēter accipit ꝑ toto vete/
ri testamēto. a Et in vobis crucifixus. ꝑ eosdē tanq̄ hō purus. hoc enī
asserebāt a tpe apl⁹oꝝ aliq̄ pseudo apli siue hētici, ꝓpter qđ Joānes in ꝓn⁹
sui euāgelij cōpulsus fuit ei⁹ diuinitatē declarare. vt dic̄ Hiero. i ꝓlogo
sup Joā. b Hoc solū. Hic ꝯsir̄ ponit rōnē duplicē icrepatōis. secūda
ibi: Tāta. Circa ꝓmū sciēdū q̄ in ꝓmitiua eccl̄ia baptiçat̄ dabat spūs sā/
ctus sub signo sēsibili ꝑ ipositionē manuū apl⁹oꝝ. sicut ꝑz Act. viii. ⁊ ꝑhib⁹
alijs locis. ⁊ sic datus fuerat galathis i fide xp̄i baptiçat̄: nō aūt sic dabat
obseruātib⁹ legalia. ⁊ sic poterāt aduertē q̄ legalia nō erāt ad salutē neces
saria nisi essent ꝓdicto mō fascinati. ⁊ hoc est qđ dicit: Hoc soluz a vobis
volo discē. i. audire: vt deceptio vīa appareat ex vīa rīsione. c Ex opi
bus legis spīm accepistis. s. in signo visibili. d An ex auditu fidei. i. ex
receptōe fidei xp̄i ꝑ baptismū. q. d. manifeste ꝑz ꝑ effectū q̄ nō potest̄ nega
re vos ex fide xp̄i recepisse. iō ꝯcludit coꝝ deceptōez d. e Sic stul. e. vt cū
spū ceperit̄: de gētilitate recipiētes imediate doctrinā euāgelicā q̄ spūal' ē.

Nūc carne

onē veritatē: vel ad bonos mores referē. Contēplatio veritatis: in solis dei dilectione ⁊ cognitiōe fūdata est. Boni mores in dilectōe dei ⁊ ꝓximi in qb⁹ duobus tota lex pēdet et ꝓphete. Sine causa. Iō dicit q⁹ multa tā ꝓ fide tollerauerāt ⁊ in ipsis passionib⁹ charitate timore vicerāt. Sine cā ḡ tāta passi erāt q⁹ a charitate: q̄ in eis tāta sustinuerat ad legē labi volebant.

Qui ḡ tribuit. q⁹ vos nō ex opib⁹ q̄ nunq̄ habuistis accepistis spm: ꝛ ex fide: ḡ potestis vidē q⁹ ego q habui opa legis: nō tñ ꝓ ea ꝛ ꝓ fidē accepi potestatē dandi spiritū: ⁊ operādi miracula. De eo q sub lege fuerat pōt dubitari: ꝛ ꝓ similitudinē istorū liḡt. **Ad iusticiā.** Justiciā vocat hic pcōz remissionē ⁊ bonevite ob seruantiam.

Prouidens. Non solū iusticia ex fide: ꝛ bñdictio: q⁹ scriptura dicit: In te bñdicent: qđ est in tue fidei conformitate. Et ne alio veritas: dicit moyses sic sensisse: ꝓuidēs q⁹ ex fide iustificat gētes deꝰ. gene.15.b roma.4.a Jaco.2.d.

Prouidēs. i. ostēdens lōge anteq̄ fieret ꝓuisuz hoc. s. **Quia ex fide.** Nō ex operibus.

Pronūciauit. i. ostēdit. Vel pnūciauit. i. ostēdit ꝓnunciatuum esse q⁹ bñdicētur in eterna beatitudine. **In te. In tue fidei imitatione.** B gene.22.d

Quicunq̄ eni ex. Nō intelligēdū ē non de opib⁹ q̄ ad mores ꝛ q̄ in observatiōib⁹ illis fiebāt. **Prodest** lex in tabulis scripta. cetera onus sunt.

Scriptū est eni. Qui ex opibus legis: sūt maledicti: q⁹ sicut scriptū ē a moyse in deuteronomio: **Maledictus** ois hō tē. q. d. Multa pcepi que oia nullus iplere poterit ꝛ in onus data sūt. ⁊ iō oēs maledicti. In q̄ inuit desiderandū cē saluatorē q finē ponat his ⁊ liberet nō solū ab alijs peccatis ꝛ a maledicto legis. Cur ḡ galate transeūt a gra ad maledictū?

Justificatur apud deū. Qui eni gratis colit. s. nō cupiditate appetēdi aliquid ab ipso ꝓpter ipsū: vel timore amittēdi. In ipso enim solo vera

Nicolaus

a Nūc carne ꝯsūmaui. sup eā volētes recipe legaliū observationē q̄ dicunt iusticie carnis. Heb. x. eo q⁹ tollebant q̄sdā imūdicias ex imūdoꝝ tactu ꝓueniētes: vt ex tactu mortitini: mēstruate ⁊ hmōi: ex qb⁹hō reddebat inhabilis ad ingressū tēpli. b Tāta passi estis. Hic ponit secūda rō: q⁹ pati detrimētū magnū sine cā fatuū ē: sic erat de galathis: ꝓpt qđ erāt increpādi sicut fatui. ⁊ hoc ē qđ dic: Tāta passi estis. qđ exponit dupliciter. Uno mō de psecutiōib⁹ quas ꝓ xpo sustinuerāt. c Sine cā. i. sine vtilitate ꝓueniēte: imo cū detrimēto: min⁹ eni dicēdo plus sigt: ꝓ decceptionez eni pseudo apl⁹ꝝ dicte sufferētie pdiderāt meritū ⁊ cū hoc incurrebāt pcm. d Si tñ sine cā. i. si pseueret in errore. q. d. si abijciat errorē recipiet itez gram bona mortificata reuiuificantē. Alio mō exponit de expēsis q̄s fecerāt ꝓ pseudo aplis: ⁊ sic passi fuerāt dānū in tpalib⁹ ⁊ sine vtilitate spūali. Imo cū detrimēto bonoꝝ spūaliū. ⁊ B videt sonare lra cū dr: Tanta passi estis. i. pra dāna in tpalib⁹ ⁊ spūalib⁹ bonis. e Qui ḡ. Post galathaꝝ increpationē. Hic ꝯfir declarat apls cessationē legaliū ꝓpter eoꝝ ipfectionē. Et diuidit in duas partes: q⁹ ꝑmo hoc declarat p rōnē. 2° ꝓ similitudinis adaptationē. ca. se. Prōsia adhuc i duas: q⁹ ꝑmo ponit rō. 2° soluit tacita questio. ibi: Quid igit. Circa ꝑmū facit talē rōnē. Illa lex q̄ nō iustificat: nec bñdictionē dei ꝯfert: nec hēditatē affert: tanq̄ ipfecta cessat aduenīte lege iustificāte: bñdictionē dei ꝯferēte: ⁊ hēditatē etiā eternā afferēte: ꝛ sic se hz lex mosaica ad euāgelicā. ḡ tē. In hac rōne sic ꝓcedit q⁹ supponit maiorē tāq̄ manifeste verā. ⁊ declarat minorē q̄ntū ad tres ei⁹ ptes. ꝑmo ꝑmā. 2° secundā. ibi: Prouidēs aūt. 3° tertiā ibi: Frēs. Prīmā aūt declarat. s. q⁹ lex nō iustificat. ꝛ fides xpi d. Qui ḡ tribuit vobis spm scm. s. in signo sensibili. f Et ope. vir. in vobis. i. miracula videtib⁹ vobis. de quo certū est q⁹ ipse est deꝰ: q⁹ talia fieri nō pōt nisi virtute dina facit: ne B. g Ex opibus le. an ex au. fidei. i. ex receptōe fidei xpi. q. d. manifeste ꝑz ꝓ effectū q⁹ B nō ē ex merito legis: ꝛ ex merito fidei: q⁹ talia nō fiūt seruātib⁹ legē: ꝛ recipientib⁹ fidē: ⁊ ꝯfirmat p scripturā d. h Sicut scri. ē. Beñ. xv. ca. i Credidit abra. deo ⁊ re. ē ei ad iusticiā. ⁊ sic ex fide xpi vēturi iustificat⁹ fuit ⁊ nō ex opib⁹ legis q̄ ꝓ magnū tps postea fuit data. iō ꝯcludit: k Cognosci te ḡ q⁹ q ex fide sūt. credētes ꝓ fidē xpi iustificari. l Mi sūt fi. abrahe. i. imitatores fidei sue: ⁊ ꝓ eā iustificati sicut ⁊ ipse. m Prouidēs aūt. Hic

ſ seō ſ initiū saluꝝ hūistis †ſ cā ꝓuectiones: ꝓ carnē .i. carnales chriſtꝰ ꝑsumaria: a gb⁹ nec ītiū poterat hēri

spiritu ceperitis: †nūc carne con

†ſ nō cōsummamini? sed habita perditis: ⁊ omnino

summamini? †Tanta passi estis si

ſ .i. sine vtilitate †ſ hoc confirmo: q⁹ in vobis est: si vultis proderit hoc dicit: ne desperent

nē causa? †Si tamen sine causa.

† ſ ministerio non auctoritate

Qui ergo †tribuit vobis spiritū

ſ miracula ſ inter vos

⁊ operatur virtutes in vobis ex

ſ non vtiq̄ ex operibus: ſz ex fide: si mihi qui ibi valui non ꝓsunt: vos cur ea queritis

operib⁹ legis: an ex auditu fidei?

ſ ita spiritus ex fide: sicut ⁊ iusticia

Sicut scriptū est. Credidit abra

ſ credere ſ sufficiens causa.

ham deo: ⁊ reputatum ē ei ad iu

ſ q⁹ abrahā iustus ex fide. ſ quoꝝ eē ē ex

sticiam. Cognoscite ergo: quia q

fide ſ iusti

ex fide sunt: hi sunt filij abrahē.

Prouidēs aūt scriptura: q̄ ex fi

de iustificat gētes deus: prenunci

auit abrahe: quia benedicētur in

ſ .i. in tuo semine †ſ nō tñ iudei.

ſ in tue fidei imitatione ſ q⁹ auctoritas hoc dicit.

te †omnes gētes. Igitur qui ex fi

† ſ sicut abraham benedictus est per fidem

de sunt: benedicentur †cum fideli

† ſ q⁹ ex fide sunt: bñdicent: ex opib⁹ eni legis nō: sed

abrahā. †Quicūq̄ enim ex operi

maledicent ſ ⁊ iō nō ē intelligēdū aliter ꝙ supra exposuit: vt dicatur in te. i. in tuoꝝ operū similitudine

†ſ vt nequeāt euadere maledictū †ſ trāsgressionis

bus legis sunt: †sūb †maledicto

sunt. Scriptum est eni. Maledi

†ſ nō solū cognouerit

ctus omnis homo: †qui non per

ſ non quibusdam tm̄ † ſ qđ nullus potest

vnde petrus: quid tentatis imponere nobis iugū qđ neq̄z nos neq̄z patres nostri portare potuimus

māserit in omnibus †que scripta

† ſ ita nō mō velit: ſz ope impleat

sunt in libro legis: †vt faciat ea.

ſ ex lege ē maledictio: qđ aūt nō sit ex ea iusticia

Quoniam autem in lege nemo

ſ ⁊i apud hoies q̄ fallunt † ſ ex verbis abacuc

iustificat apud deū: †manifestū ē

ſ vita eterna

quia iustus ex fide viuit. Lex át

†ſ vt ꝓ futuris impleat: sed ꝓ tpalibus ſ nil mādat credēdū ſ sed ꝓ timore †ſ aliter plectere

nō †ex fide: ſz q̄ fecerit ea: †viuēt

ſ nō apud deū † ſ ex lege maledictio tñ iusticia: ſz xps nos iudeos q̄ ſ maledicto cur ergo vos ad id tēdit.

in illis. †Christus nos redemit

de maledicto legis: factus ꝓ nob

ſ dum vt reus occiditur ſ vt tu discipulus illi⁹ sis

ſ in deuteronomio

maledictum. Quia scriptum est.

ſ ideo reputatis est maledictus: quia suspensus.

ſ vere mortuus: omnis ut nemo christum excipiat:

† ſ ꝓ suis sceleribus: quod non christus.

Maledictus ois hō qui †pēdet

rū si maledict⁹ dr deo q hz i se qđ deꝰ odit. i. reprobat ⁊ dolet pcm̄. s. ⁊ mortē. **Maledictus.** i. mortuus: q⁹ mors ex maledicto: ⁊ maledictū ē oē pcm̄. Vel ipsū qđ fit vt sequat suppliciū. Vel ipsū supplicīū qđ ⁊ vocatur peccatū q⁹ ex peccato fit. Maledictus deo: q⁹ deus odit peccatū ⁊ mortem nostrā cū ad delendū eā misit filiū suū. Ois. Etiā christus: ne futuri heretici negāt eius verā mortē. Insipiēs honorificētia christū a maledicto qđ morti coniūcti ē separat. Pena ḡ peccati cū nō ex bñdictōe: necessario ve-

de lyra

declarat secūda pars minoris. s. q⁹ bñdictio dei si hī ex lege ꝛ ex xpi fide d. Prouidēs aūt scriptura. i. deꝰ auctor scripture. n Quia ex fi. iusti. gē. deus. ⁊ nō ex lege: vt ꝑdictū ē. o Prenūciauit abrahe: Beñ. xij. ad. dationē legz lōgo tpe. p Quia bñ. in te oēs gē. qđ ipletū ē in xpo ab abrahā descēdente ſm carnē: in quē ex oib⁹ gētib⁹ aliq̄ credūt: ⁊ pleni⁹ iple dīt circa finē mūdi. q Igit q ex fide sūt. i. de numero fideliū. r Bñ dicent cū fideli abrahā qđ nō ꝓuenit legalia seruātib⁹. iō subdit: s Qui cūq̄z eni ex ope. le. sūt. assērētes q⁹ sine illis opib⁹ nō ē salus. t Sub ma. sūt. q⁹ nō pōt illa iplere. pp qđ dicit petr⁹ Act. xv. Hoc ē on⁹ qđ neq̄z nos neq̄z pres nri portare potuim⁹. Sz ꝛ videt ee hiero. in exposītōe fidei. s. illos maledicēdo q dicūt pcpisse deū aliqd ipossibile. Dicēdū q⁹ aliqd est ipossibile dupliciter. vno mō simplr ⁊ absolute. ⁊ sic logē Hiero. Alio mō q⁹ nō ē bñ possibile: sicut de lyra dr q⁹ nō pōt sonare qñ male sonat: vt dr. v. metapb. ⁊ sic dr q⁹ iudei nō poterāt seruare pp difficultatē seruādi: q⁹ nō poterāt de facili seruare. ⁊ iō multi erāt trāsgressores. Qui aūt tales sint maledicti. ꝓbat p scripturā Deut° xxvij. v Maledict⁹ ois tē. vt faciat ea. i. opa impleat: qđ tñ ꝑdicti nō faciebāt. Et vlteri⁹ ad ꝓbādū q⁹ lex nō iustificet infert scripturā: Habacuc. ij. ca. d. r Just⁹ ex fi. vi. vita gre. y Lex át nō ē ex fide. li ex tenet B mālr. sic cū dr: Ex ere fit statua. ⁊ ꝓ tāto dr lex nō cē ex fide: q⁹ i lege veteri nō fuerūt data ꝑcepta de credēdis. B eni ptinet ad legē nouā in q̄ fcā ē explicatio credēdoꝝ. pp qđ Ro. iij. Lex vet⁹ dr lex factoꝝ. lex át noua dr lex fidei. Nec ē ꝓ B itelligēdū q⁹ ꝑtes veteris testi fuerūt sine fide sine q̄ ipossibile ē placē deo: Heb. xj. Multi eni ipsoꝝ fuerūt sci ⁊ deo placētes: ⁊ nō habuerūt fidē explicitā: sicut ꝑtes noui testi i q̄ veritas apte ē p xpm reuelata. z Sz q⁹ fe. ca. s. legz ꝑcepta: a Viuet i eis. q⁹ nō incurret penā morte q̄ trāsgressoribus inferebat: ⁊ iō nō dicit absolute viuet: ꝛ viuet i eis: vita corpali: vita nō spūal dat ꝓ fidē charitate formatā. b Christ⁹ nos re. de ma. le. i. de pena trāsgressoribus legis debita nos absoluēdo a debito seruādi cā. ⁊ q⁹ fecit B ꝓ suā passionē ꝓ quā legalia sūt euacuata. iō subdit: c Fact⁹ ꝓ no. ma. i. sustinēs ꝓ nobis penā mortis ꝛ nō culpā q̄ mors inferebat maledicti i lege. s. ꝓ suspēsionē in ligno. d Quia scriptū est. Deut°. xxi. e Maledictus ois q pēdet in ligno. ⁊ quia ꝓ suam passionem meruit promissionū factarū patribus implectionē. ideo subdit;

Ut in

nit ex maledictione qua dī: si tetigerit̄ morte moriemini. Vel maledict⁹. i. mortalis. mortalitas aūt ex peccato est. Maledictio gemina culpe ⁊ pene. vñ ⁊ maledictū duob⁹ modis dī. s. actiue ⁊ passiue. s. ꝺm culpā ⁊ penā. Nō enī iō qs maledictus q̄ crucifixus: ꝫ q̄ in tale inciderit reatū vt meruerit crucifigi qō nō christus. Et iō lz sit reputatus: tñ nō fuit maledictus maledictiōe pene etsi culpe. Frēs ꝺm ho. Dī. Q. ꝓbaui p rōnes ⁊ auctoritates qō p fidē nō p legē dat̄ spūs: iustīcia: beatitudo. mō dico. i. ꝓbo idē ꝺm humanā ꝓsuetudinē i qua ḡuis sepe nō sit firmitas: tñ firmū ē te
bebr. 9. c. stimoniū hoīs. i. ab hoīe factū suis heredib⁹. Sīlr testamentū dei lex nō facit irritū ꝫ ꝑmittit cui factū est. i. abrahe vt ex dantis ⁊ accipiētis dignitate videat incōmutabīl spōsio. Et semini. i. christo.
c Nō q̄ ad eū fieret ꝓmissio: ꝫ ad eū ptinebat: q̄ ꝑ eū ꝓmittebat̄ danda bñdictio. Et q̄ semen illud christus sit ⁊ nō alius: notat ex verbis scripture q̄ est: In semine tuo b. oēs gen. Nō dicit scriptura i seminibus sicut faceret: si de multis vellet intelligi ꝫ in semine: sicut q̄ de vno vult intelligi. ⁊ illud vnū est christus. dicit apostolus: Non enim potest inueniri alius qui omnes gentes benedixerit.

Hoc aūt dico testa. Hoc ꝓmisit deus abrahe. hoc aūt testamentuz ꝓfirmatū ꝑ iuramenta dico ⁊ affirmo q̄ lex nō facit irritū: de qua nō eēt hoc putandū: q̄ data est tñ ad tēpus: q̄ post multū tēpus a ꝓmissione facta abrahe lex data est: de qua si esset benedictio: homines illius temporis abraham: isaac ⁊ iacob non eam habuissent.

Lex non facit irritum. id est falsum: qō faceret si per eam daretur bñdictio. Promissio enī illa nō dixit q̄ ꝑ legē ꝫ ꝑ semē. Q̄ si ꝑ legē bñdictio: frustra semini ꝓmisit: ⁊ frustra semē ipsū venit. Lex nō facit irritū: q̄ tā valeret ad euacuandaz promissionē: q̄ esset falsa: ⁊ deus mēdax. Euacuaret. Nā si ex lege dat̄ hēditas. i. eterna btitudo: tūc nō ex eo q̄ ꝓmissio dixit: Destruit ꝓñs: ꝫ ex ꝓmissione dat̄ qō in parte ostēdit: q̄ abrahe de q̄ ꝓstat q̄ sine lege fuit dedit de⁹ ꝑ repromissionē. i. ꝑ christū sepe ꝓmissum.

Quid igitur lex. Aug. in li. retractationū. Dō lz cū exponerē hoc capitulū ita distinguendū putaui vt interrogatio eēt. Quid igit̄? Ac deinde eēt rñsio: Lex ꝓpter trāsgres. ⁊c. Dō qdē nō abhorret a vero: ꝫ melior mihi videt̄ ista distinctio vt interrogatio sit. Quid igit̄ lex? Et inferat respōsio ꝓpter trās. ⁊c. Q. q̄quidē lex nō est ad iustīciā vel ad beatitudinē: q̄ ergo est eius vtilitas? Cur a deo data. Deinde ne frustra videat data: cur data sit explanat dicēs: Lex posita est in medio ꝓpter trāsgres. ⁊c.

Propter trāsgressionē po. ē lex. Posita est in medio: inter ꝓmissionē ⁊ semē: cui facta est ꝓmissio. i. inter abrahā ⁊ christū: vt populuz dei erudiret sub timore dei: vt dignus fieret excipere ꝓmissionē q̄ est christus. Vel ꝓpter trāsgressiones. i. vt hō supbe de suis viribus fidēs accipet precepta in q̄bus deficiēs ⁊ factus ꝑuaricator liberatorē saluatorēq̄ regeret. Data est ḡ lex ad domandā hoīs superbīā eiusq̄ prodendā infirmitatem. Data est etiā duris in flagellū. Data est etiā in signū futuror: vt futura figuris attestaret. Ecce quatuor cās date legis breuiter distinctas: q̄ i epistola ad romanos plenius explicant vbi dī: Lex subintrauit ⁊c.

Ordinata ꝑ ange. Lex dico ordinata ꝑ angelos. i. moysen et alios ministros dei: vel mini/sterio angelor hoīb⁹ data in q̄bus angelis erat vtiq̄ pī ⁊ filius ⁊ spūs sanctus: aliqñ sine vlla distinctione psone de⁹ ꝑ illos figurabat. Et nota q̄ nō ait data ꝫ ordinata: quasi inordinabiliter data iter tēpus naturalis legis: de qua ꝓuicti sunt q̄ iuuare nō potuit: ⁊ tēpus gratie anteq̄ de lege ꝓuincendi erant: q ḡ nūc eā reducit: ꝺ ordinē angelor facit.

Magno dei ꝓsilio factū est vt post hoīs casuz illico lex nō daret: vl dei filius mitteret. Nisi enīz hoīs supbia prius experiretur arbitrij sui libertati sufficientiā arrogaret: et legē supflue datā ⁊ dei filiū frustra venisse iudicaret. Itē nisi prīs lex sepdaret: ꝑ quā qd possz ꝓbaret christi aduentū supfluū iudicaret. Ne igit̄ hō detrahēdi vel murmurādi occasionē hꝫet: relīqt eū de⁹ prīs i libertate arbitrij: in lege nāli: vt sic vires nature sue cognosceret vbi cū deficeret vidēs sibi liberū arbitrīū nō sufficē ad iustīciā: nec sic se hūiliauit ad poscendā gfam: ꝫ supbe legē scriptā legi nature adiunctā sibi sufficere putās clamabat. Non deest q̄ impleat ꝫ deest q̄ iubeat. Vt igit̄ ⁊ de ipsa ꝓuincerē anq̄ filiū mitteret legē dedit: q̄ partim morbū detexerit nō ꝓsūpsit. Qua data inualuit morbus ⁊ aucta est infirmitas: nō legis ꝫ naturevitio ⁊ diaboli instātia: vt ita cognita vtriusq̄ legis insufficientia ⁊ sua infirmitate clamaret ad medicū: ⁊ q̄reret gfe auxilīū: ⁊ ita factū est. Multiplicatis enī infirmitatibus: postea acceleraueruīt ad medicū q̄ veniēs in forma serui sanauit vulnera hoīs languidi. Hic est samaritan⁹ ille q̄ ad vulneratū qui iciderat i latrones appropiauit atq̄ vulnera ei⁹ alligauit: quē sacerdos ⁊ leuita īmisericorditer ptrāsierāt. i. lex vet⁹ ⁊ sacerdotiū: q̄ lex neminē ad pfectū ducit: ꝫ ē heliseꝰ ille q̄ misit baculū ad suscitādū filiū sunamitē: ꝑ quē cū ille nō surgēt: tādē venit ipse heliseꝰ: fixit se ⁊ coaptauit puero mortuo ⁊ surrexit mortu⁹. Hic etiā ē āgelus ille i cui⁹ desceſu mouebat̄ aq̄ ⁊ sanabat̄ vn⁹. Hic ē oipotēs sermo q̄ a regalib⁹ sedib⁹ venit: dū mediū silētiuz tenēnt oīa. Primū silētiū fuit añ legē. 2ᵐ sub lege. 3ᵐ erit in glīa. Primū ignorātia lāguoris. secūdū desperatio curatōis. tertiū adeptio sanitat̄. Añ legē nāq̄ hō morbū suū nō agnoscebat. ideoq̄ silebat: nec querebat remediū. Vt aūt lex subintrauit ⁊ oī dit languidis vulnera sua: mox ruptū est silentiū ⁊ ceperūt egri poscere remediū. Sed ꝑ opa legis vbi nō ē sal⁹ sanari volētes: qō querebāt inuenire neqbāt. Tandē ꝓsideras hō neminē ꝑ legē posse saluari vel iustificari: quasi per diuturnos clamores fatigat⁹ ⁊ despe

Ticolaus

Ut in gentib⁹ bñdictio abrahe. s. ꝓmissa. b Fieret in iesu christo. ꝓmissum enim erat abrahe q̄ in semine eius benedicerent̄ omnes gentes: Beñ. xxij. quod impletū est in christo descendēte ab abrahā ꝺm carnem. c Ut pollicitationē. i. promissionē. d Spiritus accipiamus ꝑ fidem. que datur credentib⁹ in ipsum. e Fratres. Hic declaratur tertia pars minoris suppositе. s. q̄ hereditas eterna non datur ꝑ legē: sed per christi fidem: quia promissio huius hereditatis facta fuit abrahe per longū tempus ante legis dationē: vt declaraui plenius Beñ. xv. Si igit̄ daretur ex lege que postea data est. sequeret̄ q̄ ꝓmissio illa per legē fuisset irritata: ex quo non daretur ex ꝓmissione: sed ex alia causa. hoc autē est inconueniēs dicere de diuina ꝓmissione diuino iuramēto firmata: qualis fuit ista. sicut patet Beñ. xxij. vbi reperit̄ hec repromissio. ⁊ additur: Per meipsū iurauī dicit dñs ⁊c. hanc aūt rationē deducit aps diffuse ⁊ aliquantulū intricate dicēs: Fratres ꝺm hominē dico. i. per factū humanū ostēdo ꝓpositū. f Tamē hominis. q. d. lz homo nihil sit respectu dei. Tamē hoīs cōfirmatū testamentū: in quo ordinat de hereditate ꝑ filiis. g Nemo spernit. i. mobiliter tenet. antiquitus enim hoīes in suis testamētis ordinabāt de successione hereditatis: ⁊ adhuc fit in aliquibus terris. h Abrahe dicte sunt ꝓmissiones. s. diuine per modū testamēti firmate: vt postea patebit. ideo sunt firme. i Et semini eius. s. christo in quo implete sunt ⁊ nō in alio. ideo dicit̄ semini in singulari. k Hoc aūt dico testamentum. id est ꝓmissiones ille per modū testamenti sunt confirmate: quia iuramēto diuino. l Que post quadringētos ⁊ triginta annos. Construenda est sic littera. Lex que post quadringentos ⁊ triginta annos. a tempore ꝓ-

de lyra

missionis facte abrahe. m Facta est. i. data in monte synai. n Nō irritum facit ad euacuandā promissionem. i. non euacuat promissionem abrahe factam quasi irritam: quod tamē faceret si daretur ex lege. ideo subditur: o Nam si ex lege hereditas. supple datur. p Jam non ex promissione. quia datur ex alia causa. q Abrahe autem per repromissionem. firmā. r Donauit iesus. ergo non ex lege. s Quid igitur. Hic consequenter apostolus respondet tacite questioni. Ex hoc enim q̄ apostolus dixit q̄ ex lege non est iusticia: nec benedictio: nec hereditatis cōsecutio: sed per fidem que fuit etiam in patribus ante legem. ideo posset aliquis quererе: ad quid lex mosaica fuit data: quia videtur hoc fuisse frustra. ⁊ hoc est quod dicitur: t Quid igitur lex. id est ad quid fuit vtilis. v Propter transgressionē. Hic respondet ad questionē ostendens triplicem legis vtilitatem. Prima est punitio peccatorum: quia in lege determinātur certe ⁊ graues. pene pro determinatis peccatis: quarum terrore cohibebantur homines a peccatis vsq̄ ad tempus legis euangelice que est lex amoris. ⁊ hoc est quod dicitur: Propter transgressionem. s. puniendam ⁊ reprimendam. x Posita est lex donec veniret semen. id est christus de semine abrahe. y Cui promiserat. id est in quo complende erant promissiones diuine. Consequenter redit apostolus ad ostendendum qualiter sit lex data dicens: z Ordinata per angelos. non enim fuit data immediate a deo: sed per angeluz: vt habetur Actum vij. de Moyse: Hic est qui fuit in ecclesia in solitudine cum angelo: qui loquebatur in monte synai: quia tamen ille angelus in persona dei loquebatur: frequenter nominatur deus in Exodo.

In manu

rans rursū log cessauit: ⁊ subsecutū est ſm silentiū. Tūc ergo ois potens ser/mo patris a regalib⁹ sedib⁹ forma serui indutus in mundū venit: samarita/nus ad vulneratū appropiauit: angelus magni ꝓsilii ad piscinā descēdit: heliseus ad suscitandū mortuū accessit. i. sūmi regis filius de ꝓsēsu patris: ad tollerandā mortē passionis de equalitate maiestatis ad patibulū crucis: de sede regali ad officinā peccati de lumine celi ad tenebras mūdi vel infer/ni venit: ⁊ veniēs locut⁹ est pacē: dedit gratiā: ꝓposuit misericordiā: ꝓmi/sit veniā: ⁊ ita rupto silē/tio ceperūt egri pura fide ac vera confessione: quasi magnis clamorib⁹ flagi/tare remediū: ⁊ accelera/re ad medicū: ꝓ quē vul/nera sanarent: morb⁹ cu/rarek. Recepta g̃ sanita/te ⁊ donata future imor/talitatis felicitate nihil vltra restabit petēdū. Et tūc erit tertiū btm̃ silētiū.

In manu. In pote/state christi: vt staret duz vellet: vel cessaret: g̃ ꝓtra eū faciū q cum destruxit.

Vel in manu me/diatoris. Et q: media/tor est inter duo extrema videret vel christus non eē deus: vel q̃ duo dii es/sent. Ad qđ respondet et si mediator nō est vnius ꝫ duarū extremitatū: tm̃ est deus vn⁹ cū deo ꝑe ꝓ diuinā naturā cui mediat per humanam.

Mediator. Lex quā habet mediator iudeox tm̃ est: ꝫ tm̃ ipse media/tor nō est tm̃ vnius ppli. i. iudeox q legē habuerūt ꝫ ⁊ gentiliū: ⁊ iō non queratis legē: vt habeatis mediatorē. Mediator nō est vnius: ꝫ tm̃ est vn⁹ sufficiēs ad oēs reccōciliandos deo: q: deus ⁊ iō: aliud nō adiūgatis.

Mediator aūt vnius nō est. Aug. Sed duox: q: duos pplos dis/cordes pacificauit in se lapide angulari: hinc numerū deox: inde ritus legis auferēs q̃ que discordabant ꝓdens duos in se. Sed ſm istos christus nō ē arbiter duox q inducti in legē de duobus fecerūt vnū populū: ⁊ vni⁹ ppli nullus est mediator: deus aūt vnus est. Hoc dicit: ne christū qui ſm q̃ hō mediator est predicādo deū vni deo ꝓtrariū p̄dicare videret: q: ipse hō iu/xta qđ deus cū patre vnus est: pater enī ⁊ filius vnus est deus.

Aug. Si filius dei in naturali equalitate patris maneret: nec se exina/niret formā serui accipiēs nō esset mediator dei ⁊ hominū: q: ipsa trinitas vnus deus est eadē in tribus. s. in patre ⁊ filio ⁊ spū scō deitatis eternitate ⁊ equalitate constāte. Si g̃ christus vnā tm̃ habet naturā: vñ medius erit q: nisi talē dederis inter deū ⁊ hoies q ita sit medius: vt deus sit ꝓpter di/uinitatē: ⁊ hō ꝓpter humanitatis naturā: quō humana reccōcilieē diui/nis nō ostēdis. Nam ipse veniēs ꝓius in seipso humana diuinis sociauit p vtriusq̃ nature cōionē in vna cadēq̃ ꝑsona. Vnde oēs fideles patri re cōciliauit deo: dū sanati sūt ab impietate supbie quicūq̃ humilitatē christi credendo dilexerūt ⁊ diligēdo imitati sunt.

Nicolaus

a In manu mediatoris. i. in potestate christi ad imitandū eā ꝓ volūtate sua tanq̃ domin⁹ eius. vñ dicit Matth. xij. Dñs est filius hois etiā sab/bati. b Mediator autem vnius non est. sed duox extremox que conīū/git. Est enim christus mediator dei ⁊ hominū reconcilians homines deo patri: sed quia vnū extremū est simpliciter indiuisibile. s. deus. ideo subdit: c Deus autem est vnus. homines autē multi: faciunt tamen vnū extre/mū per vnitatē fidei. d Lex ergo. Hic ponit secūda vtilitas que est ho/minū per vnitatē fidei. d Lex ergo. Hic ponit secūda vtilitas que est ho/minū conclusio sub peccato: quia lex peccatū ostēdebat: nec tamen gratiam iustificantē conferebat: ⁊ sic homines mouebant ad desiderandū aduentū christi per quē erant iustificandi. dicit ergo apostolus interrogatiue: Lex ergo aduersus ꝓmissa dei: q. d. non: q: sic deus irritaret seipsū. Nec valet si obijciat de lege noua a deo data que tm̃ euacuat veterē: q: nō sic euacua tur per nouā quin maneat in aliquo melioꝛi. s. in re figurata q̃ melioꝛ est ipsa figura: sic aūt non est in ꝓposito: quia dei promissa de iustificatione ⁊ hereditatis consecutione non figurabant legē: sed magis econuerso: quia lex figurabat implētionē promissoꝛ. e Si enim data esset lex que posset viuificare: iustitia infusa que facit dignū vita eterna. f Vere ex lege esset iustitia. ⁊ non ex ꝓmissione abrahe facta. ⁊ sic per legem esset irritata. g Sed conclusit scriptura. i. lex moysi que est lex scripta. h Omnia sub peccato. inquantū peccatū ostendebat nec mundabat. i Vt promis/sio. de iustificatione ⁊ per consequēs de hereditatis consecutione. k Et fide iesu christi. i. per fidem eius. l Daretur credentibus. fide formata que tēdere facit in deū. m Prius aūt. Hic ponit tertia vtilitas q̃ est

ſ g deus ⁊ hō inter deū ⁊ hoiem

in mānu mediatoris. Mediator autem vnius non est: deus aūt

†† nō ē inimica ꝓ missionis ſz confirmat eā

vnus est. Lex ergo †aduersus ꝓ missa dei? Ablit. Si enī data eēt

†† nō solū ex opinione

lex que posset viuificare †vere ex

† ſz cū hoc nō sit potius ꝓdēnat. ⁊ sub pcō ꝓcludit.

lege eēt †iusticia. Sed cōclusit scri

ſ. i. lex manēs ⁊ scripta vel q̃ nō dat ipm̃ viuificantez

ſz tm̃ est scriptura †ſ cur ergo data. †† lex data est

ptura ōmnia sub pcō: † vt ††pro/

ut gratia q̃reret ſ ideo deus sic disposuit ut hoies nota sua ⁊ legis infirmitate accelerarent ad gratiam ⁊ credēdo ꝓmissa consequerentur

missiō ex fidē iesu xpi dāretur cre

ſ lex ꝓclusit sub pcō sed tm̃ fuit utilis

dētib⁹. Prius aūt q̃z veniret fi/

†† onere legis vel inuiti †† nō liberi sed serui

des: †sub legē †† custodiebamur:

ſ q̃si i ergastulis fuire coacti ſ ga occulta in antiquis

cōclusi i eam fidē que reuelanda

ſ ga lex custodiebat ad fidē itaq̃ †ſ pueros ab illicitis reprimēs: ⁊ ad recta dirigens timore penarum

erat. Itaq̃ lex †pedagog⁹ noster

fuit in christo iesu: vt ex fide iusti

†ſ quādiu fuim⁹ rudes: lex erat pedagogus †ſ mox vel in hac vita hoc bonū habem⁹ ⁊ maius in futuro

ficaremur. †At ubi vēit fides: †† iā

†ſ. i. coactione que non est necessaria liberis

nō sum⁹ sub †pedagogo. Om/

ſ entes ſ vnum ⁊ idem cum eo non natura sed charitatis copula

nes eni filij dei estis per fidem in

† ſ per fidem estis in christo: inde g cunq̃z. i. cuiusq̃ conditionis: vel sexus.

christo iesu. † Quicunq̃ enim in

christo baptizati estis: christum in

†ſ in quo xpo. i. in cuius fide †† ꝓpter nihil hoꝛ ali/qđ dignioꝛ est: iō nemo iudaicet quasi p hoc sit dignioꝛ

duistis. † Nō ē iudeus †† neq̃ gre

cus: nō seruus neq̃ liber: non ē

ſ nihil hoꝛ est in xpo

masculus neq̃ femina. Omnes

q: oēs vos gentiles †† nō differentes in aliquo

enī vos †vnū estis i christo iesu.

ſ quasi vos estis in christo † ſ. i. iusti per fidem: sicut fuit abraam: ⁊ si semē abrahe estis qđ ergo plus iudeis est nihil

Si aūt vos christi: ergo †abrahe

†† i. fm fidē xpi repromissi nō fm carnales obseruā

semen estis: †scom promissionez

tias ſ dico semē abrahe estis ⁊ iō hēredes. regni

Lex g̃ aduer. Quandoquidē lex est ꝓpter trāsgressionē: g̃ est ꝫ pro/missa vt p eā impleat aliter q̃ ꝓmissū est. Nō: q: ex lege nō est vita. i. ete/rna btitudo: q: si inde esset vita tūc ⁊ iusticia: ꝫ nō est ex ea iusticia. Et hoc est: ꝫ ꝓclusit oīa: iudeos ē/no clausit sub peccati dñio: lex ipsa. Vel ostēdit oēs homines clausos sub peccato. Sed ꝓclusit scriptura. i. qđ ad ro/manos: ꝓclusit deus oīa in iniusticia vt omniū mi/sereat: notis peccatis p le/gē ꝓclusi sunt: vt se excu/sare non possint: ꝫ querāt miaz. Sed ꝓclusit scri/ptu. xē. i. ostēdit oēs hoies ꝓclusos eē sub pcō. Data est eni lex vt nō pcm̃ au/ferret: sed vt sub pctō oīa ꝓclusa ostēderet. Data ē vt egrū de morbo quince/ret q̃ sibi sanus vidēbat: vt pcō demōstrarent nō auferent. Data est vt in/ueniret se hō nō vt mor/bus sanaret: ꝫ in ꝑuarica/tione morbo crescēte me/dicus regreret. Qui g̃ ne/gat egritudinē suā: super fluū iudicat saluatorē. g̃ ⁊ in nā nfa creatorē lau/demus: ⁊ ꝓpter vitiū qđ nobis inflictū est saluato/rem queramus. roma. 6. a

Prius ſ. (Quod g̃ post). Veniret fides. Spontanea: quā nulluz meritū aduocauit.

Custodiebamur. Non liberi sed serui.

Cōclusi. Vt sic assue/ti duceremur. In eā. i. taz bonā fidē. Que. Ꝑe christi erat. Reuelāda. Vbi multa aper/ta sunt: que ꝓius obscura. Ecce honoꝛ legis: q: custodiuit vt pedagog⁹: ꝫ hoc nō magnū est q: puꝛoꝛ est nō adultoꝛ. Pedagog⁹ in chri. In institutōe christi q̃ ideo instituit: vt sic veniētes ad fidē: quasi pueri ad ꝑfectionē iustificemur. Vel in christo. i. in exequēdis p̄ceptis christi.

Oēs enim. Nos iudei tpe fidei pedagogū deseruim⁹: q: oēs vos gē/tiles q nō habuistis legē estis filij: qđ ergo vestro exēplo deseruimus: vos accipitis? Quasi diceret: Non debetis hoc facere.

In christo. In institutione christi: ⁊ ad similitudinē mortis eius.

Induistis. i. ꝓformes ei facti estis: quod est vobis honoꝛ ⁊ ꝓtra/ctus protectio. Qđ autē christus indumentum sit: alibi apostolus aperit dicens: Induite vos dominū nostrū iesum christum. Augusti. de baptismo. Iu/duunt autem homines christū aliquando vsq̃ ad perceptionē sacramēti. Aliqñ etiā vsq̃ ad vite sanctificationē. Et illud primū bonis et malis est cōmune. Hoc alterū ꝙ ꝓprium est bonorum.

Ergo semē abrae estis. Nicro. s. Semē abrahe dictus ē christus vbi legitur q̃ promissiones dicte sunt abrahe ⁊ semini eius. Nic autem se/men abrahe dicti sunt filij christi: id est omnes credentes. Verum quotiēs christus nominatur: semen abrahe corporaliter sentiendū est: q̃ ex ei⁹ stir/pe generetur. Quotiens autem nos qui credimus in eum dicimur semen abrahe: tūc spiritualiter semen fidei accipere debemus.

de lyra

introductio hominū ad fidem christi ad quā lex vetus fuit quedā dispositio inquantū lex illa fuit figura none legis: ⁊ totus ille status noui testa/mēti fuit figuratiuus. i. Ihoxintb. x. Oīa in figura ꝓtingebant illis. figura ꝙ ducit: ꝫ imperfecte in cognitionē rei figurate. ⁊ hoc est qđ dicit: Prius aūt q̃ veniret fides. s. reuelata ⁊ explicita in euāgelio. n Sub lege cu/stodiebamur. s. p cultū vnius veri dei. o Cōclusi in eam fidē que reue/landa erat. Est enim eadē fides in nouo ⁊ veteri testamēto: sed in veteri erat implicita ⁊ figuris velata. in nouo ꝙ est explicita ⁊ reuelata. ex quo concludit. p Itaq̃ lex pedagogus noster fuit in christo. i. disponēs ad christū sicut pedagogus disponit puerū ad virtutē tēpore futuro habendā. ideo subdit: q Vt ex fide. s. reuelata. r Iustificemur. iusticia infu/sa. s At vbi venit fides. i. tēpus fidei reuelate. t Jam non sumus sub pedagogo. i. sub obseruationibus legalibus: sicut puer aduenīente eta/te adulta iam non est sub pedagogi disciplina: sed sub superioris doctrina: ⁊ eadem ratione aduenīēte euangelio cessant legalia: ⁊ sicut in naturalib⁹ cessat dispositio ad introductionē forme. ideo subdit apostolus: v Oēs enim filii dei estis. adoptiui per fidem charitate formatam. x Qui/cūq̃ in christo baptizati estis christum induistis. id est ei ꝓformes facti estis. ⁊ sic non estis in statu puerili imperfecto: sed perfecto q̃ntum ad gratiam ⁊ virtutem: nec in hoc est distinctio ratione nationis: conditionis aut sex⁹. ideo subdit: Non est iudeus neq̃ grecus xē. y Omnes enim vos vnū estis in christo iesu. i. incorporati sibi p fidē. z Ergo abrahe semē estis. sic christus est semē eius. a Scom promissionē. sibi factā. b Mercedes.

Jco aũt. Aõ vos gẽtiles ⁊ nos iudei sum⁹ christi C. IIII.
d ⁊ semẽ abrahe ⁊ heredes: ꝙ oli nos iudei sicut heres futur⁹ ⁊ a pfe substitutus. Ecce iterũ quare lex non est tenenda.

Usq ad pfi. Postq̃ eni adultus libertatẽ sui ⁊ suor hz. Alioquin iure exheredital. Lex fuit pedagogus q: tmore cõpescit: ⁊ pceptis dei seruire coegit. Fuit tutor et actor iudeis quos deus heredes instituit: dũ par
a uuli cognitiõe dei ⁊ viribus resistendi pcis. Quo tpe erãt etiã serui legalibus penis a malis territi pmissionib⁹ incitati: nec sui oĩ abanẽ ꝙ vitia: nec suor. i. hereditatis eterne cũ hoz tñ cẽnt oĩ a deo instituti. Dis fuit lex tutoris loco dum ꝫ malignor spirituũ ipugnationes ⁊ gẽtiliũ psuasiones q ad idolatriã traherent illos defendebãt admonẽdo: increpẽdo: aliqñ puniẽdo. Eterna bona illis ꝓseruavit: qm̃ ex illr multos christus ab inferno liberavit. Fuit ⁊ actor: q: causam eor apud deum egit: dũ p sacrificia ⁊ expiationẽ deũ eis placavit: ⁊ hoc vsq ad tẽpus pfinitũ. i. vsq ad aduentũ christi in quo ꝓstituit de⁹ vt pfecti ⁊ liberi ficrẽt: et hereditatẽ obtinerẽt aliogn exhereditarent.

Sub elemẽtis. Ambro. In elemẽtis neomenias. i. lunares dies ⁊ sabbatũ significat nõ q̃ in elementis sparẽt vt pagani: ꝙ in his deũ venerabãt.

Mũdi. Aug. Quia lex nõ celestia: ꝙ terrena ꝓmittebat: vel trãsitoria vt mũdus vel in elemẽtis sũt neomenie. i. lunares dies ⁊ sabbatum.

Vel plenitudo tpis. i. postq̃ totũ spaciũ illud fuit adimpletũ quo lex durare debuit tũc misit deus. Plenitudo tpis. Sciebat qñ venire deberet: vel etiã pati ⁊c. Non est eni hora eius vel nostra nisi volũtas ei⁹. Ante tñ longa series preconũ premittenda erat.

Misit deus filiũ. Añ: Ego inqt a pfe exiui ⁊ veni in hũc mundũ. Et tñ de illo dicit euãgelista Joãnes: In mũdo erat: ⁊ mũ. p ip. fa. ẽ: ⁊ mũ. eũ nõ cog. Deinde ꝺicũgit: In ꝓpa venit. Illuc ꝙ missus ẽ vbi erat. Usi ⁊ illud ꝓpheta dicit: Celũ ⁊ terrã ego ipleo. Querendũ est ꝙ quõ intelligat ista missio. Si tñ sobrie de dei filio q̃ digna sunt opinemur. Jõ missus intelligere debemus: q: ex illo incõprehẽsibili inenarrabiliq̃ secreto maiestatis ꝓfunde dedit se cõprehẽdendũ mẽtib⁹ nr̃is dei v̄bũ nõ solũ cũ se exinaniret: ꝙ etiaz cũ habitaret in nobis sicut scriptũ ẽ: qm̃ ihabitabo in illis.

Ex muliere. Usus hebree locutõis: mulieres dicit nõ corruptas ꝫ feminas. Factũ sub lege. Ut appareat circũcisus q̃si filius abrahe cui ꝓmissus erat: signũ hñs ei⁹ cui ꝓmissus fuerat in quo ipleta ẽ circũcisio: et iõ signũ iã cesset. Credidit eni abrahã se habiturũ filiũ: in q̃ bñdicerẽt oẽs gẽtes: qõ iã factũ credim⁹. Ut adop. fi. re. i. participes essem⁹ diuine glie. Sic eni ipse nr̃a nã participat: ita ad suã videdã nos adoptat. Hinc eni adoptionẽ recipim⁹ q̃ ille vnicus dei filius nõ dedignat⁹ est participa

Nicolaus

regni celestis. in promissione enim abrahe facta de promissionis terra: intelligitur principaliter terra viuentium promissa: prout Genesis. xv. plenius declarat.

a Jco autem. Postq̃ apostolus declarauit cessa- C. IIII.
d tionẽ legaliuz per rationẽ. Hic consequẽter idem facit per similitudinem. Et diuiditur in duas partes ꝫm duas similitudines. Secũda ibi: Dicite mihi. Prima adhuc in duas. quia primo ponit ⁊ adaptat primã similitudinẽ. Secũdo arguit galatarũ ingratitudinẽ. ibi: Sed tunc quidem. Hic autem prima similitudo accipitur ex humana consuetudine qua filius tenetur seruire: sicut seruus q̃diu paruulus est: factus autẽ adultus liberatur ab illis modis seruilibus: status autem legis fuit quasi status puerilis. vt. s. dictum est. ide o fuit ibi seruitus sub multis observatiis legalibus a quibus liberamur in nouo testamento in quo ẽ status questionis viri perfecti. ⁊ hoc est quod dicitur: Dico autem. id est ꝓbo per similitudinem. b Quanto tempore heres paruulus est nihil differt a seruo: in statu vite ⁊ subiectionis modo. c Cum sit dominus omniuz. vt in potentia propinqua. d Sed sub tutoribus ⁊ actoribus est. ipsuz castigantibus ⁊ reprimentibus sicut seruum. e Usq ad prefinitũ tempus a patre. i. vsq ad etatem adultam. f Jta ⁊ nos. s. iudei. g Cuz essemus paruuli. i. in statu veteris testamenti. h Sub elementis mundi eramus seruientes. id est sub legalibus observantiis que dicũtur elemẽta. id est littere. quia sicut in addiscendo puer incipit ab istis elementis vt sciat ea nominare ⁊ distinguere: procedente ꝺo tempore dimissa hac occupatione circa scientias occupatur: ita legales observantie fuerunt quedaz figure disponentes ad christum: vt dictum est: ꝓpter quod in eius aduen-

Jcõ C. IIII
d autem quãto tempore
f etate ⁊ scientia
heres paruulus est: ni/
f cogit nullã ptãtẽ hẽt ⁊ ḡuis
hil differt a seruo ⁊ cũm sit domi
f futurus ⁊⁊ g eũ ꝓtra hostes defendant.
nus omnium: ⁊ sed sub tũtorib⁹
f q̃ ꝓ eo cãs agãt ⁊ mores eius informẽt ⁊⁊ determinatũ in quo libertas sui ⁊ suor sibi datur.
⁊ actorib⁹ ẽ vsq ⁊ ad prefinituz
tẽpus a pfe. Jta ⁊ nos cũz essem⁹
f cognitione dei ⁊ viribus ⁊⁊ sub lege que est ꝓma institutio ad fidem ⁊ iusticiam
paruuli: sub ⁊ elemẽtis mũdi era/
f tum territi miuis: tum capti blandiciis
mus seruiẽtes. At ubi venit plẽ/
f. i. postq̃ tẽpus ꝺecẽs adipletũ ẽ: vt ga in eo plene spũs dona dant ⁊ f fecit visibilem hominibus
nitudo temporis: ⁊ misit deus fili

tionẽ nr̃e nature: factus ex muliere vt nõ solũ vnigenitus eẽt ꝫ etiã ꝓmogenitus in multis fratrib⁹ fieret. Adoptionẽ aũt dicit: vt distincte intelligamus vnicũ dei filiũ. Nos eni bñficio ⁊ dignatiõe filij dei sum⁹ ille natura est filius: q hoc est qõ pf. Aug. ⁊ Faus. Unicũ eni filiũ deus hz quem genuit de suba sua. Nos aũt nõ de substãtia sua genuit. Creatura enim ipsi⁹ sum⁹ quã nõ genuit ꝫ fecit. Et iõ vt frẽs xpi ꝫm nostrũ modũ faceret adoptauit. Iste itaq̃ modus q̃ nos de⁹ cũ iaz essemus ab ipso nõ nati ꝫ cõditi ⁊ instituti ꝺo suo ⁊ gra sua genuit vt filii ei⁹ essem⁹ adoptio vocat. vñ: Dedit eis po. fi. dei fi. ⁊c.

Reciperem⁹. Dixit: ñ acciperem⁹ vt significaret nos hoc amisisse i adã: ex q̃ mortales sum⁹.

Misit de⁹ spi. Ambro. Ut eniz ꝓbaremur adoptati esse a deo in filios: spũm suũ dedit nobis: q signũ pñs ostẽdat in filios: vt q: nos hoc nõ auderem⁹ dicẽ infirmitate ⁊ romano. 8.c
f tem. vel aliter: Clamantem. i. per signum sensibile ostendentẽ: sicut Beñ. iij. dicitur: Vox sanguinis fratris tui abel clamat ad me de terra. In ꝺimitiua enim ecclesia baptizatis dabatur spiritus sanctus in signo sensibili significante gratiam infusam menti. ⁊ per consequens filiationẽ adoptiuam ⁊ paternitatem sibi correspondentẽ. ẋ Abba pater. confitendo deum patrem. ⁊ ponuntur hic due dictiones idem significantes. Prima hebraica vel potius syriaca: tamẽ ea cõmuniter vtũtur hebrei: q: lingua syria ⁊ hebrea sũt ꝓpinque. Secũda greca: Iz ea vtanẽ latini: ad significandum ꝙ deus pater ꝺuersos de iudaismo ⁊ gẽtilitate ad fidẽ vniret in fidei ꝓfessione. ⁊ ex dictis infert ꝓclusionẽ dicẽs: y Jtaq̃ iã nõ ẽ seruus ꝫ filius. s. quicũq̃ ꝓfitẽ fideliter deum patrẽ. z Ex si filius. p adoptionẽ.

Et heres

Qui natura nō sunt dij. Ambrosi⁹. Unā dei veri esse naturā ostēdit scilicet patris ꝛ filij ꝛ spiritussancti. Quid aūt est. Natura deū esse: nisi verū deum esse. vñ alibi apostolus: Conuersi estis seruire deo viuo ꝛ vero.

Immo co. Hoc genere locutionis frequenter vtitur scriptura. Unde sic in sancto apparui tibi vt viderē vir. tuā ꝛ.g.t.i. vidisti me vt viderez te. Cognoscit nos dē. i. cognitionem sui nobis prestat. Nō enīz a nobis est q̄ nouimus eum: ab eterno quidem nouit: sed tūc cognoscere dicitur: qñ vt cognoscatur facit.

Infirma. Vere lex: quia perfecte nō iustificat egena: quia q̄ntuz iuuat: non per se: sed respectu gratie facit.

Egena. Elemēta dicunt quę sui inuicē egent ad regendum mundum.

Dies. Ut hodie nō ē aliquid incipiendum.

Menses. Qui cursus lune pscrutantes dicunt: tali luna nō est aligd inchoandū. Tempora vt cum dicunt modo est initiuz veris. Annos cuz dicunt: nouus annus est. Sz nulla debet suspicio eē harū rerū: q; pspere potest cedere quicquid simpliciter sub dei deuotione fit. Dupliciter erāt subuersi vt ad legē ꝛ pristinos errores conuerterēt.

Dies obseruatis. Nō putaret a deo graue nisi apostolus dicēt. Timeo ne sine cau. i. hoc obseruant qui certis diebus mēsibus vel ānis volūt vel nolūt ichoare q̄si fausta: vel ifausta sint tempora.

Dies obseruatis. Culpant qui cōstellationes sequunt: nō qui naturales effectus elementoꝝ nouerunt in sideruz ordinatissima cōuersione: vt. s. tempestate non nauigent: autumno non seminent: de quibus cum conderē tur dicitur in genesi: ꝛ in signis sint ꝛ temporibus ꝛ diebus ꝛ annis.

Menses. Ut neomenias. Tempora. Ut egressionis de egypto. Annos. Septimos ꝛ septime decadis septimum quem post captiuitatē reuersi in hierusalē pro quinquagesimo qui iubileus dicit obseruauerūt.

Hiero. Dies: vt decimam mensis primi vsq; ad quartādecimaz: qua agnus imolabatur: ꝛ a decima quarta vsq; ad vicesimā primā ciusdē mēsis: quando azima comedebat. Septez etiaz septimanas quas ritu iudaico computant israelitici ꝛ pentecosten seruant: nec non ꝛ clāgorem tubarum

Nicolaus

a Et heres per deū. ipsuz adoptantē: filio enim adoptiuo debet aliqua pars hereditatis ſm leges. b Sed tūc quidē. Hic arguit galatharū ingratitudinē: p filiationē eni dei adoptiuā erant liberati a seruitute legis: vt predictuz est. ꝛ ideo magna erat ingratitudo hanc seruitutem recipe tanq̄ dei donū eēt insufficiens ad salutē: ꝛ erat maior ingratitudo in gentibus cōuersis de idolatria: q; sic nō erāt nutriti i obseruātijs legalibus: sicut fuerant cōuersi de iudeis. ideo dicit: Sed tūc quidē. scilz ante cōuersionez veſtram. c Ignorantes deum. verum. d His qui natura nō sunt dij. sed solū fictione hominuz: cuiusmodi sunt idola. e Seruiebatis. colēdo ipsa. f Nunc autez. post vestram cōuersionez. g Cuz cognoueritis deum. per fidem. h Immo cogniti sitis a deo. qui vocauit vos per suā gratiā. i Quomodo cōuertimini iterū ad infirma ꝛ egena elementa. i. ad legales obseruantias: que dicuntur elementa ratione predicta: ꝛ infirma ꝛ egena: quia nō iustificabant nec gratiaz ꝓtineabāt: sicut faciūt sacramēta noue legis. Dicit aūt: Iterū: nō q; ante suā cōuersionē legalia seruassent: vt predictū est: sed quia tunc idola coluerant qui cultus erat illicitus: ꝛ silr legaliū ritus: ponendo ibi spem suaz tanq̄ esset necessarius ad salutē: quod galathe faciebant. ideo subditur: k Dies obseruatis. apud iudeos celebres vt decimā diem mensis primi ad accipiendum agnū paschalem: ꝛ huiusmodi. l Et menses. in principio enīz mensiuz celebrabant iudei neomeniā. m Et tēpora. vt tēpus egressionis de egypto mense primo: ꝛ tps liberatiōis isaac mense septimo ꝛc. n Et annos. s. septimū annum qui dicebatur remissionis: ꝛ quinquagesimū: qui dicitur iubileus: ꝛ quia talis obseruātia erat illis illicita. ideo subdit: o Timeo ne forte sine causa. i. inutiliter: p Laborauerim in vobis. predicando vobis fidē catholicaz: que non proficit dicto modo iudaizantibus. ideo subdit: q Estote sicut ego. dimittentes legalia sicut ego dimisi. r Quia ꝛ ego. in errore fui.

† Sin futuro ‡ꝙ opationē dei ‡‡mō filij: sed tūc
lius ꝛ †hēres ‡per deū. ‡Sz tūnc
qñ infideles ‡ ꝛ ita erat aliqua excusatio
quidem ignorātes deū: his q̄i
‡fuit: sed opinione hominum
natura nou sunt dij seruiebatis.
‡cū apta veritas ‡‡ꝛ ita grauius peccatis q̄ olim
Nunc autem †cū cognoueritis
†‡q̄ nō a vobis: sz poti⁹ gr̄a dei approbati ꝛ amati
deum: †immō cogniti estis a deo
‡a fide ‡‡ ut ad cōuersionē
quomodò cōuertimini †iterū ad
‡q̄a instabilli specie uariant ‡‡qa egēt summa ꝛ stabili spē creatoris: ut possint eē quo sunt ‡‡ꝛ. legem initialem ad cultum dei.
infirma †ꝛ egena ‡elementa: q̄b⁹
‡quasi non distat mō lex post xp̄m ab antiqua idolatria ††nullis seruire elementis: ꝛ uere q; iam obseruatis dies iudaico ritu ut sabbata
denuo seruire vultis? † Dies observatis ꝛ mēses ꝛ tēpora ꝛ ānos.
‡hoc iā factis: pelus aūt timeo ††ufam leuitatē nō aliud ‡‡utilitate q̄ē si plene legē suscipiatis
Timeo † vos: ne forte sine ‡ causa
‡ sed
laborauerim i vobis. Estote sicut
‡ qui legem dimisi ††fui olim in lege † ‡modo vultis esse ꝛ dimisi non sine ratione ‡ ‡quasi obsecro ꝛ secure possum vt quos merito diligo
ego: q̄a ꝛ †ego ‡sicut vos: ‡frātres
‡ ꝛ ita non penes vos inimicitia
rum est causa ‡non lesistis: sed honorifice recepistis: cum causam spernendi habuistis † ‡cum paterer persecutionez
obsecro vos: nihil mē lesistis.
Scitis aūtē q; per †infirmitatem
‡ quia caro mea afflicta erat † ‡ꝛ pro tanto tempore non sprezistis ꝛc.
carnis euāgēliçaui vobis †iāpri⁹
† ‡. i. me tribulatū per q̄ diabolus vos temptabat ne crederetis ‡ ‡qua videretur qualis estis
dem: ꝛ †temptātionē ‡ vestram i
† ‡post conuersionem vt melior essem ‡ tanq̄ vilem ante conuersionem
carne mea †nō sprezistis nēq; re
‡ vt ab hoc conuerti abhorreretis ‡ vt non susciperetis communionem periculi mei † ‡asi angel⁹ venisset: vel me angelum credidistis
spuistis: †sed sicūt angelū dei ex
† ‡asi ipse venisset ‡‡qui in eo
cepistis me ‡ sicut †christum icsuz.
‡ ꝛ q; tūc ita fecistis ‡q̄si mirū ē eni q̄a bono decidistis † ‡q̄ dicebami bti bōis initijs ꝛ q̄si gbusdā pficiēt di⁹ gradib⁹ feruētes ‡q̄si pudeat vos eē mutatos
Ubi est ergo ‡beatitudo vestra?
‡ de bti fuistis vel sicut angelū ꝛ xp̄m me excepistis.
Testimōniū enim perhibeo vo
‡‡ad utilitatē eccle ‡ nō pōt fieri q̄ iuste nō sit ‡‡q̄ iter oia charit⁹ē vobis ‡ ꝛ iō de vobis plus do
bis: q̄ ‡si fieri posset: ‡ oculos ve
ledū ‡‡ad utilitatem predicationis mee
stros eruissetis: ‡ dedissetis mihi.
‡ ꝛ cum hoc ita sit: est ergo credibile q̄ inimicus
Ergō inimicus vobis factus sū
‡ qui si per hoc videor inimicus: q; verū dico sed si fallerem putarer amicus ‡ diligunt
verū dicens vobis? Emulāntur

Dies obseruatis. Culpant qui cōstellationes sequunt: nō qui naturales effectus elementoꝝ nouerunt in sideruz ordinatissima cōuersione: vt. s. tempestate non nauigent: autumno non seminent: de quibus cum conderē tur dicitur in genesi: ꝛ in signis sint ꝛ temporibus ꝛ diebus ꝛ annis.

Menses. Ut neomenias. Menses etiam custodiunt: qui primuz ꝛ septimū mēsem obseruāt. Et ānos septimos. Puto equidē hoc de septimo remissionis anno dici: ꝛ de quinquagesimo: qui ab illis iubileus dicitur quē iudei aliquando suo ordine seruare nequiuerunt captiuitate pressi. Qua soluta pro eo septimum annum septime decadis coluerunt. Qui potest intelligi vel sexagesimus septimus annus: quo indulta est eis a ciro ꝛ dario licētia redeundi de babylonia. Unde completis annis septuaginta redierūt. Uel poti⁹ septuagesimus septimus quem reuersi in hierusalem pro quinquagesimo qui iubileus dicitur obseruarunt.

Estote sicut ego. Quia ꝛ ego qui legē habui sum modo sine lege sicut vos: ꝛ debetis eē sicut ego: q; obsecro vos.

Nihil me. Excusat: quia pseudo dixerāt paulum galatis inimicuz nec voluisse eos docere q̄ in alijs ecclesijs predicabat.

Quia ꝛ ego sic vos. Homo qui de errore correctus: ꝛ ita vos potestis corrigi.

Fratres obsecro. Aspere correctos recreat per bene gesta.

Tentationem vestram. Tentati enīz sunt cum tribulatione ſm carnez paterentur apostolus: vtrum timore desererent eū an charitate amplecterent. Ubi est ergo. Admirās opus eoꝝ spirituale cōmendat: vt hoc intuētes in timore carnalē nō decidant. Et quia mutati erāt in deteri⁹ increpat eos. Et si eni receperit eū sicut angelū nō iō ſi parcit secare ꝛ uere q; nō querit sua sz que xp̄i: nō querit lac ꝛ lanam de ouibus. i. cōmodū supplēde necessitatis ꝛ fauorez honoris: sz salutē oīum.

Si fieri posset. Augu. Nōne illud fieri potuisset q̄d ait apls? Non pōt fieri q̄d iuste nō fit. Sic ꝛ iob: Utinā possez me occidē. Et dns ad ioth. Nō possuz quicq̄ facere: donec illo introeas. Nō posse se dixit: q̄d sine diabolo poterat per potentiam sed non poterat per iusticiam.

Uerum dicēs vobis. Quia nemo vult se argui errantē reprehendens videt inimicus. Emulantur. Ego nō suz inimicus sz illi emulant ꝛc.

delyra

s Sicut vos. fuistis. ꝛ iō sicut sum correct⁹: ita ꝛ vos corrigatis. t Fratres. Post galatharū increpationē. hic apostolus ponit eoruz cōsolatoriā monitionē: modo boni samaritani post vinū mordicatiuū infundens oleū lenitiuū. Circa q̄d sciendū q; apls magnas psecutiones in corpore sustinuerat anteq̄ galathis pdicaret: ꝛ hoc erat eis notū: ꝛ tamen non respuerunt eum tanq̄ hominē abiectū ꝛ passuz: sed valde reuerenter ꝛ charitatiue receperunt euz: de quo cōmendat eos: dicēs: Fratres obsecro vos. supple ne credatis ex odio me vos increpasse: sed ex amore. ideo subdit: u Nihil me lesistis. sed supple bona mihi fecistis: vt postea exprimitur. x Scitis quia per infirmitatez carnis. i. tribulationes passus in corpore. y Euāgeliçaui vobis iam pridez. i. antea: ꝛ est aduerbium tēporis. z Et tentationem vestraz in carne mea non sprezistis. Hic accipitur tentatio pro experientia. tentare enīz est experimentū accipere. Est igitur sensus: Nō sprezistis me passuz in carne: licz hoc notum vobis fuerit per experientiam. a Necq; respuistis. s. predicationez meam. b Sed sicut angelum dei. hiperbolice loquitur ad maiorez expressionē reuerentie sibi facte: sed q̄m retracti erāt a bono p falsos apl̄os. iō subdit: c Ubi est ergo beatitudo vestra. i. bonū initiū vestrū quo dicebamini beati: ꝛ eratis in spe. d Testimonium enim perhibeo vobis. ex visu ꝛ auditu. e Quia si fieri posset. conuenienter tamen. f Oculos vestros eruissetis. licet enim hoc facere possent absolute non tamen bene: potest etiam dici q̄ est hyperbole: ad magis exprimendum charitatis affectum quem sibi ostenderant: sed quia incitati erant contra eum subdit: g Ergo inimicus vobis factus sum verum dicens vobis: arguendo de malis. quasi dicat non me debetis ex hoc minus diligere: sed magis: et quia inducebantur ad hoc per falsos apostolos simulantes hoc facere ex galatharum dilectione. ideo subdit: h Emulantur vos. id est diligunt.

Emulantur enim non bene qui nō tam cupiunt eos esse meliores: q̄ ipsos volunt facere peiores ⁊ retrorsum trahere emulatione peruersa.

Filioli. Quod natum est in te: nondum enim de illa natum erat. Sic nascuntur paruuli in visceribus ecclesie donec formati creant.

Aug. Filioli. Itē incipit ostendere ex ipsa lege quare non sit tenenda. Me imitamini: quia filij mei estis; vel non solum ex supradictis ꝓbatur lex dimittenda sed ⁊ auctoritas ipsi⁹ legis hoc ostendit.

Filioli dicite. Respondete usq̄ huc enim pēdet sntia. Et interponit illud: quos ite: par tē.

Legem legistis an non. Quicqd eligant ꝓbant stulti. Si non legerunt: nō debent recipe qō ignorāt. Si legerūt: ipsa ꝓbat se dimittendaz: q̄ si nō intelligūt stulti sunt.

Scriptuz est q̄ duos cuz plures habuit: sed de duob⁹ scriptura spūaliter singula exequit: innuens aliqd egregiū in his prefigurari.

Unum de ancilla ⁊ vnū de libera. Nec hoc frustra distixit vterq̄ de abraam sed diuersa opatione: q: q de ancilla fm carnis naturā. Qua tuuē cula de sene solet ꝓcipere. Qui de libera: non fm vim carnis: vt vetula sterilis de ꝓtulo: fz p opationē dei qui ꝓmisit. Illū ergo genuit demonstrās cōsuetudo naturā. Illuz ꝯo dedit ꝓmissio significans gfaz. Ibi humanus

gene. 21.a

vsus ostendit: b diuinū bñficiū cōmēdat. Allegorice. Abraam est de⁹ pf: qui est pater multarū gentiū: libera nouū. t. dans olbus per christū nouaz gfaz. Agar vet⁹. t. In vtroq̄ genuit deus sibi filios q seruirēt: fz in veteri iudei serui q: timore pene ⁊ ꝓmissionib⁹ tpaliū: ⁊ hoc est fm carnē: que et penas horret ⁊ dulcia amat. Bratia noui. t. parit liberos qui ex dilectione seruiant: nō vi carnis: fz ope dei. Quis enī ipossibilia fm nām crederet: q̄ suauia sūt i pūti cōtenerct: nisi visa sparet: nisi virtus dei b in eo oparet?

Donec christus. Quem deformastis formosus sit in vobis. Vel vt formosus alijs p vos appareat. Brauis dictū q̄si dicēt eos formari i xpo.

Donec christus formet ⁊c. Ut. s. recipiat sibi tudinē eius quaz vestro vitio pdidistis. Perpaucoz enīz est pensare: qui labor sit in pdicationib⁹ patrū q̄ntisve doloribus aias in fide ⁊ ꝓuersatiōe recta pturiūt. vñ apls primum per fidē illos genuerat i baptismo: fz postea deformati sūt p pseudo ⁊ infirmi facti: nūc cū dolore reformat eos. vñ addit: donec formet christus in vobis. Cōcipiētes enīz fidē ⁊ sensuz fidei nō aduertētes formatū christū in animis suis hīc negant. Aug. format enīz xps in corde credentiuz:

Nicolaus

a Nō bene. fz simulatorie ⁊ ad malū vestrū. ideo subdit: b Sed excludere vos volūt. ab euāgelica ꝓbitate. c Ut illos emulemini. i. imitemini in legalib⁹ obseruātijs. d Bonum aūt emulamini. i. imitamini. e Et nō tm cā pñs suz apud vos. i. fui: q: tūc nō erat pñs qñ scripsit hāc epla ⁊ q̄ ferueter ꝓfectū eoz desideret oñdit. o. f Filioli mei q̄s iterū parturio. i. cū lachrymis ⁊ dolore de errore vos reuoco: sicut pri⁹ reuocaui vos a gētilitate. g Donec formet xps in vob. p sinceritatē fidei formate. h Uellē aūt eē apud vos modo: pñtia corpali. i Et mutare vo. meā. increpādo vos aspe: q modo ꝓbis suauib⁹ vobis scribo: ⁊ subditur causa: k Qm cōfun. in vo. i. apud alios fideles cōfundor de vra subuersione. l Dicite mihi. Hic ponit secūda silitudo ad ostēdēdū cessationē legaliū: ⁊ accipit de scriptura Beñ. xvj. ⁊. xxi. ⁊ ꝑmo ponit figura. secūdo ad ꝓpositū adaptat. ibi: Nos aūt. Circa primū dicit: Dicite mihi q sub lege vultis esse: falsis aplis acqescēdo. m Legē nō legistis. i. libros moysi q apud hebreos ꝓprie lex dicunt. q. d. vt q̄ nō legistis: vel si legistis nō itellexistis. n Scriptū est enī. i locis ꝓallegatis. o Qm abrahā duos filios habuit. plures aūt habuit de cethura: vt ꝑz Beñ. xxv. sed istos duos hic tm exprimit apls: q: de illis magis logt scriptura: ⁊ q: faciūt ad ꝓpositū. nō autez alij. p Unū de ancilla. s. ismaele. q Et vnū de libera. s. isaac. Sciē duz tm q̄ agar mt ismaelis fuit vxor abrahe: vt dictum est Beñ. xvij. q: tm sara erat vxor ei⁹ ꝓncipalis. ideo hic agar retinuit nomē ancille. r Sed qui de ancilla fm carnē natus est. i. per modū naturalē. s Qui aūt de libera per repromissionē. s. dei adiuuantis naturā: q: sara erat sterilis: ⁊ cū hoc transierat in ea tēpus cōcipiēdi qñ cōcepit isaac, erat enīz tūc nonage-

s nō vtiliter t a fide ad legē vel a dilectione mea.

vos nō bēne: t sed excludere vos
s in legalibus s sed vos
volūt: vt illos emulemini. Bō-
s hoiem me. s. ⁊ hmōi tt diligite imitami ttt ⁊ hoc. ttt. i. gp hoc diligite q: i eo virt⁹ ⁊ bona opatio nō p alia re. t vt pseuerāti gradu ad finē bōi ogis pēciag
nū aūt t emulemini t i t bono t sēp
s emulemini bonum t s sed magis cum absens
⁊ nō tm cum t presens suz apud
t q: mō diminuti pfect⁹ gradibus indiget t s sicut ꝑus cū dolore ⁊ labore ad lucem fidei genero
vos. t Filioli mei quos t iterum
parturio: donec christus formet
tt quasi blandis verbis modo vsus suz dicēs vos fratres ⁊ filios s vt rubore apli confunderentur.
in vobis. t Uellez aūt apud vos
tt in vituperatiōem s vt digna vobis dicerem que nolo scribere ne permaneant apud vos.
esse modo ⁊ t mutare vocē meaz:
s apud alios erubesco pro vobis
quōniam cōfundor i vobis. Bi
s carnaliter
citē mihi qui sub lege vultis esse:
s legistis fz nō intellexistis t s iō q̄ro an legeritis: qa in ea qdē scriptū ē q̄ abrahā duos. f. h. qō si quidē
legez non legistis? t Scriptū ē
ret⁹ nūq̄ ad eā recurreretis t s ismael ⁊ isaac
enim qūoniā abrahaz t duos fili
s. s. ismahel s agar s. s. isaac.
os habuit: vnū de ancilla: ⁊ vnū
s. s. sara s iudei ⁊ omnes serui peccati
de libera. Sed qui de ancilla secū

s p illū miraculū: fz lege nature nat⁹ ē s liber xpian⁹
dū carnem natus est. Qui autez
s mirabiliter natus est
de libera: p repromissionē. Que
s q aliū intellectū tt ancilla ⁊ libera sunt. i. significāt
sūt per allegoriā dicta. t Hec enīz
tt vetus testamentum s datum est
sunt duo testamenta. t Unum q
tt ga p timore fuiebāt vel serui peccati erāt
de in monte syna t in seruitutem
s alienatio t s vere vetus testamentum in seruitutem generat: quia.
generans: q̄ est agar. t Syna enīz
s vetus testamentum in illo monte datū t s non in terra p missionis vbi filij: sed vbi quasi sunt serui ⁊ alieni tt mons per omnia s. i. similis
mons est t in arabia: t qui cōiun-
tt hec est synagoga que sub peccato generat s iudaī co⁹ populo qui nunc est s que terrena diligit.
ctus est ei q̄ nunc est t hierusalem
tt hec synagoga timore vel sub peccato seruit.
s ecclesia de gentibus congregata
⁊ serūit cum filijs suis. t Illa aūt
s q̄ cū dño gaudet i spe tt q: diligit ⁊ ex amore fuit
que sursū est hierūsalez t liberā est
t s credentiū. s. t s vere illa q̄ sursum est libera ē q: scriptura hec dicit s in esaia.
que est māter t nostra. t Scriptūz
t s ambro. celestis hierlm sterilis q: nō parit fm carnē: nec dolores patitur: sed generat spūaliter sine passione clamans in leticia
est enīz. t Lētare sterilis que non
paris: erūmpe ⁊ clāma q̄ nō par-

Sapie. 3.d esa. 54.a Luce. 23.d

mandatū. Qd testis est agar. i. significat p agar: agar alienatio: q: alienat ab hereditate. Qui mons. Ambro. Per oīa est ꝯiunctus: ⁊ similis ei hierusalē. i. iudaico pplo q nūc est. i. q tpalr seruit: tot⁹ ppls mat: singuli sunt filij. Vel ꝓseliti: q oēs timore pene seruiūt: p hec oīa pz q̄ vet⁹ lex nō est tenēda: fz noua q̄ sursū: q̄ libera. Arabia. Būilitas: vl' afflictio: q: affligebant sub carnalib⁹ obseruantijs. Que sursum est. Supna est scōz ciuitas: fz in qbusdā q̄s b parit adhuc pegrinet. Sara sterilis significat q̄ nā hūani generis pctō vitiata. ⁊ iō dānata: nihil vere felicitatis i posterū merebat. Isaac p repromissionē nat⁹ sigt filios gfe: ⁊ q: hoc nō p regeneratiōnē: fz p generationē futurū erat. iō tunc impata est circūcisio qñ de sara ꝓmissus est filius. Circūcisio enīz sigt nām exuta vetustate nouatā. Qz oēs filios ⁊ seruos circūcidi iubet ad oēs istaz gfaz ptinere testat. Que est mat. Quia singuli ꝛbo ⁊ exēplo ei⁹ istructi ex charitate fuiūt. Que est mt nra. Aug. Ciuitas celestis mt nra dī: q: ad eā vocamur. Et iō celestis dī q: celū sedes ei⁹ ē. Et q̄s gnāt ibi cū ea crūt. Scriptū est. Qz libera sit ⁊ mt auctoritate esaie ꝓbat subdēs. Letare. Letare erūpe clamare

de lyra

naria: Beñ. xvij. t Que sunt p allegoriā dicta. hz enīz sacra scriptura quadruplicē sensuz. s. historicū: q p voces significat: ⁊ mysticū qui per rem significatā intelligit: ⁊ hic est triplex. s. moralis: qñ intelligit qd agendum sit. Allegoricus: qñ designat qd credendū. Anagogicus: qñ signat qd in patria sperādū. Et hec possunt videri in hoc nomine hierusalē: qō in sensu lrali sigt ciuitatē iudee metropolim: in morali aiaz fidelē: in allegorico ecclesiaz militantē: in anagogico ecclesiaz triūphantem. vñ versus: Littera gesta docet: qd credas allegoria. Moralis quid agas: quo tendas anagogia. u Hec enīz sunt duo testamēta: fm sensum allegoricū. x Unū qdē in monte syna. q: vet⁹ testamētū fuit ibi datum a deo: cui⁹ in hoc fuit abrahaz figura. y In seruitutē generās. i. subijciēs seruituti legaliū: qō fuit on⁹ iportabile: vt dcm̄ est. s. iij. ca. z Que est agar. s. significatiue. fuit enīz figura seruitutis legalis. a Syna enī mons est in arabia. i. fz syna fm lrale sensuz multū distet a hierusalē: tm̄ ꝯiuct⁹ est ei fm sensuz allegoricū: q: seruit⁹ legis p montē syna significata tūc vigebat i hierusalē: vbi erat tēplū in q̄ offerebant sacrificia ⁊ exercebant legalia: nōdū enī erat destructū p romanos: q: destructio illa fuit post passionē apli: q passus fuit sub nerone: tēplū ꝛo fuit destructū postea vespasiani tpe. b Et seruit cū filijs suis. i. cū iudeis in seruitute legis. c Illa aūt q̄ sursū ē. s. ecclia q̄ ē. d Hierusalē. allegorice: q̄ dī sursum: q: ꝓdicat ⁊ ꝓmittit bona celestia. e Libera est. a seruitute legis. f Que ē mt nra. p baptismū enī regnāti sumus ex ea. g Scriptū ē enī Esa. liiij. de hac generatiōe secūda. h Letare sterilis que nō paris. i. ecclia de gentib⁹ collecta q̄ tpe veteris testamēti erat sterilis ab opib⁹ bonis. i Erumpe. i laudē diuinā. k Et clama.

de 7 co

ptinēt ad libertatē. Quia multi: filij hoc ptinet ad matrē. Esaias aspi
cies tps xpi eccliaz gentiū ante sterilē: tūc fetosaz allogē dicēs: O ecclia ste
rilis. Que tpe legis. Nec virtute miraculi. Paris: qz illo tpe quasi
nullos genuit. Nec parturis: qz necdum ornatū habuit. Letare
in corde. Erumpe: leticiā mētis extra ostende. Clama. gaudiū tuū alijs
pdica. quia tui olim.

Deserte. plures filij qꝫ generantis interiz: hoc
superflue de antiqua sara
diceret esaias.

Aug. Sterilis enim
erat in oīb⁹ gētib⁹ eccliā:
anteqꝫ iste fetus quem cer
nimus oriretur.

Ambro. Synagoga
ergo est q̄ hz virū. i. legē.
roma.9.b Deserta ꝯo ↄ vaga ↄ sine
vlla ptāte viri viuēs gen
tium multitudo est: que ↄ
sterilis erat: nullius legiti
mi verbi ꝓferēs germē.

Aug. Parit aūt ci
ues terrene ciuitatis pcō
vitiata nā. Celestis ꝯo ci
uitatis cines parit a pcō
natūrā liberās gratia.

Que habet virum.
gene.21.a. Synagoga qppe virum
habuit. i. legem ↄ fetosa
quondam fuit in liberis.
Sterilis ꝯo eccliā sine vi
ro xpō sine vllo sponsi al
loquio diu fecundit in deser
to. Sz postqꝫ illa libū re
pudij accepit: ↄ oē orna
mentū viri ad idoli ꝙuer
tit ornamētū. Hic mari
tus priore putrescēte cīgu
lo aliū lābis suis balteū:
aliud de gētib⁹ lumbare
ꝙcepit q̄ statiz vt viro cō
iuncta est ꝙcepit ↄ pepit:
vsi esaias exclamat: Dila
ta locū tabernaculi tui ↄ
ptēde funiculos tuos.

Isaac. Risus. i. qui in
21 actuū.15.a leticia seruiunt non ex tri
sticia: vel necessitate.

Persequebatur.
Nō puto nos de facili inuenire posse vbi ismahel persecutus fuerit isaac: ꝫ
tm illud q̄ cū filius egyptie luderet cum isaac indignata sit sara.

Aug. Lusuz enim intellexit sara persecutionē: qz lusus maioris ad mi
norē illusio est ↄ deceptio: qz alia intēdens simulat quedā puero. i. infirmo
ↄ fraudes facit: sic ↄ modo plus persequuntur qui illudendo seducunt. Et
sicut sara tūc itellexit lusū illū: ita nūc eccliā itelligit lusuz istū psecutionē.

Aug. Omnes qui in ecclesia terrenam felicitatem querunt a domino:
ad ismahel pertinēt. Eijce. hoc erit cum area ceperit ventilari: ↄ antiqui ve
teris te. ministri gratiaz querentes filij sunt promissionis.

Qua libertate. Aug. Libertas qua liberati sumus a christo: est pec
catorum remissio ↄ fide per dilectionem operantis iustificatio. C. V.

Nicolaus

corde ↄ ore ꝓ gfarū actiōe. a Qz multi filii deserte. i. gētilitaꝫ ad fidez
xpi ꝙuerse: q̄ añ erat a deo deserta pp ei⁹ idolatriā. b Magis qꝫ ei⁹ q̄
hz virū. i. synagoge q̄ i mōte synai despōsata fuit deo in legis susceptione.
c Nos. Hic ꝙfir magis adaptat figura ad ꝓpositū: cū dr: Nos aūt. s.
xpiani. d Sēcūdū isaac. i. ad similitudinē ei⁹. e Promissionis filij sum⁹. i.
geniti ꝓ gfaz nō ꝓ nāz sicut ismahel. f Sz quō tūc is q �sm carnē nat⁹
fuerat. i. ismahel. g Persequebat cū q �sm spm̄. s. isaac q nat⁹ erat �sm
promissionē diuinā. spūs eni est de⁹: Job. iiij. Persequebat: de hac psecu
tiōe dcm̄ ē Ben̄. xxj. q �sm expositores catholicos fuit corpalis: nā ismahel
q erat maior corpe ↄ fortior isaac sub specie ludi ledebat eū malitiose. Sm he
breos ꝯo fuit spūalis: qz inducebat isaac ad aliq̄ q̄ sapiebāt idolatriā. dictio
eniz hebraica ibidē posita est equoca ad ludū ↄ idolatriā: ↄ dictū apli vī eē
magis ꝙsonū secūde expositionis cū subdit: h Ita ↄ nūc. qz pseudo apli
suadebāt galathis iudaizare: qđ est silē ipsi idolatrie post euāgeliuz publi
catum. i Sz qđ dicit scri. Ben̄. xxj. l: Eice ancil. ↄc. ↄ sic factū est
ad lfaz de agar ↄ ismaele filio ei⁹: ꝓ qđ figuratū fuit q legalis obseruantia
cū obseruatorib⁹ suis a ꝙsortio fideliū erat in aduētu xpi abijciēda. iō ꝙclu
dit apls. l Itaqꝫ ffes nō sum⁹ ancille filij. i. seruituti legalium subiecti.
m Sz libere. i. mīlitātis eccliē a talib⁹ libate. n Qua li. xps nos li. q ꝓ
o suaz benedictā passionē legalia euacuauit. C. V.

f Tate. Postqꝫ apls suā sntiaz de cessatiōe legaliū ostēdit multiplr
esse iustā. hic ꝙfir inducit galathas ad ei⁹ obseruantiā: ↄ diuidit in

† ſabadam ſ partu non dilectione ſponſi
turis: qā multi filij † deſerte: ma/
†† legē ad generādū ſ q̄ carnaliter generat ſub lege.
gis qz eius † que habet virum.
ſ duo sunt filij: alter ſm carnē: alter per repromissionem nature †† ad similitudinē isaac
Nos autem fratres † secundū
†† p gfam: geniti † ſ nos sumus filij ſm isaac
isaac promissiōis †† filij sūm⁹. † Sz
ſ ismahel vel etiam esau
quōmodo tunc is qui scōm car
nem natus fuerat: pſequebat
ſ isaac vel iacob ſ sanctum. † ſ qui
ſm carnem persequuntur eos qui ſm spiritum
ſ per hoc ꝓbamur filij ꝓmissionis
eum qui secundum spiritū: † ita ēt
†† patimur ab illis: sed non curandum: qz qd refert
scriptura dixisse saram
nunc. † Sed qđ dic scriptura?
ſ ita lex ↄ iudei electi ab ecclesia ↄ a gratia. pfis
Eijcē ancillā ↄ filium eius. Non
ſ i. mali cum bonis iudei cum christianus, sicut eni
nunc in conuersatione sunt dissimiles: ita erunt in fu
turo in retributione
eniz heres erit filius ancille cum
†† qz patimur a iudeis ↄ alijs malis sicut isaac ab ismahel
filio liberc. † Itaqꝫ fratres nō sum⁹
bel ſ qz nō fui pcī vel legis †† s. celestis hierlm.
mus ancille filij: sed † liberē. Qua
ſ nō alio mō sed ꝓ eā libertatē ꝓ quā nos liberauit q
a pcō munis ex dilectione obedies fuit
libertāte christus nos liberauit.

C. V.

ſ ↄ quia liberi
ſ nō ē leuior hec seruitus qꝫ idolatria
ſ Tāte ↄ nolitē iterum iu
† ſ nec saltem in circūcisione: quia.
go seruitutis † contineri.

ſ qui sum note auctoritatis
Ecce ego † paul⁹ dico vobis: quo
†† vt spem salutis in eo habeatis †† circūcisio iā non
solū nō ꝓdest sed obest
niā si † circūcidamini: † christ⁹ vo
†† nec hoc solum malum erit vobis
bis nihil proderit. † Testificoz au
ſ sicut olim ante fidem ſ iudeo ↄ gentili.
tem rursum omni homini circū/
ſ ꝓ hīda iusticia † ſ. i. ex debito ofa legalia dz im
plere qđ exigit circūcisio ſ vt eni baptism⁹ suā: sic cir
cūcisio suā exigit iustificationem
cidenti se: quoniam † debitor est
†† xps non ꝓderit qz vos qui gratia christi prius ple
ni eratis.
vniuerse legis faciēde. † Euacuati
†† virtutibus xpi †† vos dico † ſ aliter nō noceret
circūcisio ſ creditis iustificari.
estis † a christo. † Qui i lege iusti/
†† futura. i. indigni estis beitudie eterna ſ iā habita
ficamini † a gra excidistis. Nos
ſ qui non fallit
enī spiritu ex fide spem iustitie ex/
†† ex fide: da nō ex alio †† bis qui sunt
spectamus. † Nam † in christo ie/
ſ equatur preputio circūcisio
su neqꝫ circumcisio neqꝫ ꝑputiuz
ſ que non otiosa
aliquid valet: sed fides que ꝑ di
ſ dei ↄ primi †† qđ nec olim fuit in vobis ſ vel chari
tatem ſ ꝓ opa fidei ꝓ fidendo.
lectionē operatur. † Currebatis
ſ quia ex dilectione
bene. Quis ergō vos fascinauit
ſ ā vitro se ingerit † ſ ipsi laborāt oibus modis cur
sum vīm impedire sed nemini vos con. ſ illoz
veritati nō obedire? † Nemini cō
ſ saltē eos, audiēdo: qa opa legis suāda suadet † ſ ſi
lō ne ꝓsentiꝫ: qz †† q volūt vos mittere sub iugū le
sēseritis. † Persuasio hec nō ē

Tate ↄ nolite ↄc. Si circūcidamini. Aug. Circūcisio ↄ cetera le
galia ita natis ↄ istituꝫ nō fūt noxia: Iz nō necessaria: magis noxiū
erat ea ꝓhibere q̄si noxia. Bētiles ꝯo ad talia nē fūt cogēdi: sed si
nolūt eis cōgruere vt thimothe⁹ nō fūt ꝓhibēdi: Iz si i his cōfidūt fūt pdi
ti: licz his q̄ illa tenere ne videant ꝓbata potius qꝫ terminata: gētib⁹ ꝯo
nō sunt ꝙponēda ne vidē
tur aut nō cā ꝓmittendi
xpi istituta: aut adhuc ꝓ
mittere Iz cessando iaz pa
tet signa futuri fuisse: q̄ cū
honore paulati deserēdo
crāt scpeliēda: nō vt sacri
legia gentium fugienda.

Hiero. Aut ista lega
lia post christi passionem
siue i eis spes ponat siue
nō obseruantib⁹ dixit cē
noxia nisi dispēsatorie cu
stodiant. Vñ ingt: Ā fiqꝫ
inciperet noua predicatio
oportuit circūcidi. Nunc
aūt legi fide succedēte ni
hil ꝓderit fideli addita cir
cūcisio Iz oberit. Ambro.
Ad alienī malū ē ex libe
ro seruuz fieri q̄ nasci.

Debitor est vniuer
se legis. Hoc ío ait vt ter
rore tam innumerabiliū
obseruationū q̄ i lege scr
pte sunt: (ne oēs iplere co
gerent: qđ nec ipsi iudei: nec pfes coꝫ iplere potue
rūt sicut petr⁹ ait) abstine
rent ab his qb⁹ eos aliq
subijcere cupiebant.

Ā gratia excidit q̄ ad
hoc venit vt cessante one
re iustificet: quod qui re
ducit hanc perdit.

Nos enim. Qui in 5.3.a
lege cōfidit amittit gfam
qđ ex ꝙrio pōt videri: qz
ex fide iusticia ↄ spes. id ē
eterna btitudo: ↄ hoc faci
mus p spiritum: ne ꝑpute
mur falli.

Spem iusticie. Id ē
quā sperat iusticia. s. vitā
eternā: vel q̄ sperat ipsa iusticia. Fides eni esuriēs ↄ sitiēs iusticiā sperat in
ea renouari ↄ proficere. Vel spes iusticie est christus er q̄ spat iusticia ipsa.

Nam in xpō ihesu ↄc. Dis ꝯo q in xpō ihesu volūt pie viuere virtutes
appetēde sūt ↄ vitia fugienda. Media ꝯo q̄ iter virtutes ↄ vitia sunt: nec
appetēda sunt nec fugiēda vt circūcisio ↄ preputiū que nihil valent in xpō.

Sed fides. Aug. Sine dilectiōe fides inanis ē. Fides cū dilectiōe chri
stiani est. Alia ē demonis. Nā ↄ demones credūt ↄ cōtremiscūt. Qui aūt
nō credūt tardiores sunt ↄ peiores qꝫ demones. Sz multū iteresť: vtrū quis
credat ipsū ee christū: an credat in christū. Nā ipsuz christū ee demones cre
diderūt: nec tñ in christū crediderūt. Ille eni credit in christū q sperat i chri
stum ↄ diligit christū. Currebatis bene. Hic laudat galathas ↄ eos

de lyra

duas ptes: qz ꝑmo inducit ad hoc ex euasiōe mali. secūdo ex ꝙsecutōe boni.
ibi: Vos in libertatē. Primū aūt malū qđ euadit p sntiaz apli est seruitus
que est mors ciuilis. iō dr: State. in fide catholica. p Et no. iterū iu. ser.
cō. legis eniz seruit⁹ erat q̄si ꝙportabile on⁹: vt dictū est. s. iij. ca. Secunduz
malū ē amissio gfe xpi: qđ tāgit cū dr: q Ecce e. p. ↄ pz lfa. Tertiū ē obli
gatio ad vniuersaz legē faciēdā: qđ vix aut nūqꝫ pōt qs facē: qđ notat cuz
dr: r Testificoz aūt ↄc. sic. n. i susceptiōe baptismi obligat recipiēs ad fidē
catholicā seruādā: sic i circūcisiōe obligabat ad legē mosaicā faciēdā: qz sic
lex mosaica dr lex factoꝫ: sic lex euāgelica dr lex fidei: Ro. iii. Quartū malū
est sepatio a xpō: ↄ b notat cū dr: s Euacuati estis a xpō q i le. iusti. i. i
obseruātia legaliū q̄riť iustificari: reputātes nō sufficere vobis fidē xpi ad
salutē: ↄ p ꝙsis blasphemat eū tanqꝫ ipotētē. t Nos eni i spū. i. p spm̄
sanctū. u Ex fide. s. xpi. x Spez iusti. expecta. i. eternā beatitudinez: q̄
est merces iusticie p xpm̄ date. y Nā in xpō ihesu neqꝫ circūcisio ↄc. i. ad
salutē q̄ p xpm̄ dat: circūcisio vl ꝑputiū nihil opat. z Sz fides q̄ p cha
ritatē opat. fides eniz sine opib⁹ mortua ē: vt dicit Jac. ij. ↄ iō non sufficit
ad salutē ꝙsequēdā: ad quā regrit vita gfe. a Currebat. Hic infert cō
clusionē ex dictis. s. q galathe impediti crāt a ꝙfectu iusticie p falsos apo
stolos. d. Currebatis bñ. ad brauiū salutis ee. b Quis vos fascinauit. s.
ab isto cursu: supple docēs vos: c Veritati nō obedire. non q̄rit hoc ex
ignorātia: sciēs q ꝑ erat p falsos aplos: Iz ex admiratōe: sic saluator Luc.
viij. Quis me tetigit? d Persuasio hec. s. seruādi legalia. e Nō est ex eo

per quos inducti sūt vt iudaizare vellēt vitupat: ⁊ ne illis ꝓsentiāt monet.

Modicū fermentū. Aug. Ne putetis paucoꝝ hoiuꝫ insidias cōtēnendas vt eni scintilla pua res est: ⁊ pene dū cernit nō videt. Sed si fomitē cōprehēderit: ⁊ nutrimēta sui iuenerit menia vrbes latissimas saltꝫ regiones cōsumit. Et sic fermētū res modica vt ⁊ nihili. Sed cū farina ꝓsper-

sum tota massaꝫ corrūpit: ⁊ in illi⁹ vim trāsit oē qđ mixtū est. Ita ⁊ doctrina puersa ab vno incipiens vir duos aut tres ꝓmū i exordio reperit auditores: ſz paulati vt cācer serpit i corpe. Et iuxta vulgare ꝓuerbiū vni⁹ pecudis scabies totū cōmaculat gregez. Igit ⁊ scintilla statiz vt appuerit extinguenda est: ⁊ fermentū amassevicina se mouendū ⁊ scabio suꝫ animal a caulis oiuꝫ repellendum.

Confido. Ideo cōfidere de his se dicit: qz nō spōte ꝑ circūcīdi errabāt. Et iō oīa mō vera via facile credit eos reuerti.

Conturbat. vt .s. mutato ordine de spiritalibus sitis carnales:

Quicunqz est ille. Occulte inquiunt petruꝫ lacerat: cui .s. in faciem se restitisse scripsit: ꝙ non recto pede iecisserit ad euāgelij veritatē. Sz nec paulus tam ꝓcaci maledicto de ecclie ꝓncipe loquerer: nec petr⁹ dign⁹ vt portaret iudiciū ecclie. Ex quo arbitrandum est de alio quodā dici q vel cū aplis fuerat: vel de iudea venerat: vel ex pharisceis crediderat: vel aliquis magn⁹ sic apud galathas estimatus vt portet iudiciū ecclie pturbate.

l. Cor. 5. b

gis .s. deo ſ sed a diabolo † ſ ad ultā ‡ nō consenseritis qz modicū .s. illi pauci acidi uel hec persuasio uel circūcisio ⁊ pauca legis

ex eo qui† vocauit vos. ‡ **Modi/**

† ſ gregatione ecclesie fideliū. s. uel uirtutū.

cū fermentū† totam massam cor/

ſ hoc horror ⁊ cōfi. ſ qz boni ſ deo opante

rūpit. Ego cōfido i vobis i dō/

ſ q̄ qđ docui †ſ quasi cōfido in vobis sed ille

mio: qui nihil aliō sapietis.† Qui

ſ q̄si purū fonte intellectus vri ſ sustinebit dānatōnē

aūt cōturbat vos portabit iudi/

†ſ p nullo parcetur el ‡ſ si carne sit filius abrahe. ‡ſ ego aūt nō cōturbo ꝓdicando legalia

ciū: † quicunqz est ‡ ille. ‡ Ego au/

tem fratres si circumcisionem ad/

ſ vt olim † ſ nulla alia causa a iudeis patior

huc predico† quid adhuc persecu

†ſ qñ iā ꝓdico ‡ſ nō irascunt iudei de cruce si assero circūcisionem iustificare

tionē patior? † Ergo ‡ euacuatum

†ſ hoc nō tā furoris in aduersarios qꝫ dilectionis in ecclesiam domini verba sunt non enim tam maledixit eis qꝫ orauit pro eis

est scandalū crucis. † Utinām ⁊

abscindātur qui vos cōturbant.

†ſ vt non ffore sed amore seruatis ⁊ qui prius peccatis obnoxij: gratiam accipientes liberi sitis

Vos enim vocati† in libertatem

†ſ ⁊ cū hoc sit hoc tm̄ ē necessariū ne libtate abutami

estis fratres† tm̄ nē libertatem in

ſ qz tūc serui ſ vt qz liberi ⁊ metus nō incūbit legis ideo desideria carnis sequamini

occasionem detis carnis: sed per

vobis peccandū esse arbitremini. Sed per charitatē spūs. Aug. Nō per affectum carnis charitas habenda est: sed per spiritum.

Omnis lex. Aug. Nam ⁊ illa que ad bonos mores pertinent ⁊ illa que in sacramentis sunt: cum bene a liberis intelliguntur ne carnaliter obseruantur a seruis: ad charitatem referantur necesse est.

ſ q̄ procedit ex spū †ſ qz tunc liberi

charitatem spiritus† seruite iuicē.

†ſ ideo charitas habenda ‡ſ .i. vno ꝑcepto charitatis: qz q̄ illud ꝓceptū implet nec mala agit ⁊ quantum potest bona facit

Omnis enim† lex in‡ vno sermo

ſ isto. s. ſ sine quo nec deus diligit

ne impletur. Diliges proximū tu/

ſ q diligit. i. o a. s. †ſ in dilectiōe ꝓximi lex impletur.

um sicut teipsum. † Q. si inuicem

ſ i aliquo detrahit †ſ totū deuorat ſ oia viturperādo occasiōe charitat hoc vitiū eoꝝ tetigit

mordetis ⁊† comeditis videte ne

ſ hec sunt cā vre ꝓsumptionis

abinuicē cōsūmamini. Dico au/

ſ p fidē xpi ⁊ nū q̄ aliter †ſ rōne ‡ſ iō: nō eni boc pōt spūs bōis ſ pficite bene operando.

tē in christo. † Spiritū ambulate

ſ tūc ſ delectatiōes quas caro suggerit ſ actu

⁊ desideria carnis nō perficietis.

ſ sed hoc graue est ſ temp nouā in boc ſ hoc in bonis manifestum est vbi est spūs dei

Caro enim concupiscit aduersus

†ſ sz nō diffidēdū vel deficiēdū ſ rō gra dei adiuta.

spiritum. † Spiritus autez aduer

ſ hec cōtra se q̄libz eo vt nō ꝓmittamini facere quecunqz bona vel mala ⁊ ideo meliori in hac pugna cedēdū ē. i. spū: quo volumus bona si non perficimus: voluimus enim vt nulle sint concupiscentie sed hoc non perficimus

sus carnem. Hec enim sibi inuicez

aduersantur: ut nō quecūqz vul

† ſ hoc dicit ne desides sint in pugna ‡ ſ hec duo oppugnant sed videte cui cedendum est ‡ ſ sancto gubernatore rectore spūs vri

tis illa faciatis. † Q. si‡ spiritū du/

Dico aūt in christo. Ostēdit qꝫ sufficiēs sit fides xpi sine lege: qz p eā carnē vicit: ⁊ ei⁹ opa ⁊ sequunt spm̄: q̄si dicat. Ne dctis libertatē in occasionē carnis ſz p charitatez spiritus seruite. Hoc aūt dico posse esse vobis in xpo: ⁊ nunqz aliter.

Non perficietis. Non ait non fecerit vel non habuerit: quia ea non habere non poterant. Sed non perficietis. i. non opera corū cōsensu voluntatis implebitis. **Caro eni concupiscit** ⁊c. Aug. Caro dicta est concupiscere: quia hoc ſm ipsam agit anima: sicut auris dicit audire: ⁊ oculus videre: cum potius anima ⁊ per aurem audiat: ⁊ ꝙ oculū videat. Caro eniz nihil nisi per animā cōcupiscit: sed cōcupiscere dicit: cū aia carnali cōcupiscētia spūi reluctat. Ipsi⁹ enī carnalis ꝓcupiscētie cā nō est in aia sola: nec in carne sola: ex vtroqz eniz fit: qz sine vtroqz delectatio nulla sentitur.

Et si spū.d.n.e.s.l. Hiero. ad Augu. Ex quo apparet qꝫ sub lege est nō dispensatiue: sed vere: vt tu intelligas cum spiritū sanctū non habere.

Diliges ꝓximū. Aug. Hoc scriptuꝫ est in leuitico: in quo recte dicit impleri legē vniuersam: cū tñ duo sint ꝓcepta charitatis in quibus tota lex pendet ⁊ ꝓphe: qz dilectio dei in dilectiōe ꝓximi cōtinet. ⁊ iō i hoc ꝓcepto q̄ fectio salutis est qz sine ꝓximo non diligit de⁹. Qui eniz nō diligit ꝓximum suū quē videt: deū quem nō videt: qđo pōt diligere? Cū igit vtrūqz preceptū ita sit: vt neutruz sine altero possit teneri: vnuz eoꝝ sufficit cōmemorare. matt. 22. b marc. 12. c. Luce. 10. c roma. 13. c. 1. petri. 2. b roma. 13. d

Sicut teipsū. Aug. Sicut se nō pōt ꝓximuz diligere: q non diligit se. Se aūt nō diligit: q diligit iniquitatem. Qui eniz diligit iniquitatem odit animam suam.

Comeditis. Vel: Criminamini crimia vobis inuicez imponentes.

Ne abinuicem cō/

sūmamini. Per scisma xpiane religiōis: ꝙ vanaz gliam vanāqz victoriam mutata occasione charitatis: hoc eoꝝ vitiū tetigit: qz dissensio inimica est dilectiōis. Hoc eniz malle vitio ꝓtentiōis ⁊ inuidie pernitiosa inter eos surgia nutriebant: quibus cōsumitur societas ⁊ vita.

Dico aūt in christo. Ostēdit qꝫ sufficiēs sit fides xpi sine lege: qz p eā carnē vicit: ⁊ ei⁹ opa ⁊ sequunt spm̄: q̄si dicat. Ne dctis libertatē in occasionē carnis ſz p charitatez spiritus seruite. Hoc aūt dico posse esse vobis in xpo: ⁊ nunqz aliter.

Non perficietis. Non ait non fecerit vel non habuerit: quia ea non habere non poterant. Sed non perficietis. i. non opera corū cōsensu voluntatis implebitis. **Caro eni concupiscit** ⁊c. Aug. Caro dicta est concupiscere: quia hoc ſm ipsam agit anima: sicut auris dicit audire: ⁊ oculus videre: cum potius anima ⁊ per aurem audiat: ⁊ ꝙ oculū videat. Caro eniz nihil nisi per animā cōcupiscit: sed cōcupiscere dicit: cū aia carnali cōcupiscētia spūi reluctat. Ipsi⁹ enī carnalis ꝓcupiscētie cā nō est in aia sola: nec in carne sola: ex vtroqz eniz fit: qz sine vtroqz delectatio nulla sentitur.

Et si spū.d.n.e.s.l. Hiero. ad Augu. Ex quo apparet qꝫ sub lege est nō dispensatiue: sed vere: vt tu intelligas cum spiritū sanctū non habere.

Nō estis

q vocauit vos: qz nō est ex instinctu xpi: ſ diaboli. a **Modicū fermē.** ⁊c. bonū eni ꝓsistit ex oīb⁹ circūstātijs bonis. malū aūt ex singulis defectibus: ita qꝫ vna sola circūstātia mala facit totū actū malū: ⁊ sīr in ꝓgregatione fideliū vn⁹ puersus in fide corrūpit alios: qz tñ aplis cōfidebat de correctiōe galatharū. subdit: b **Ego** ꝓfi. i vo. qꝫ ad admonitionē meā vos corrigetis. c **In dño.** i. ꝑ aditorū dei: ita. d **Et** nihil aliud sapietis. nisi veritatē euāgelij quā ꝓdicaui vobis. e **Qui** aūt cō. vos. asserēdo qꝫ sine circūcisiōe saluari nō potestis. f **Portabit** iudiciū suū. i. penā sibi debitam. Cessationē aūt circūcisiōis ostēdit ꝑ debitū factū suū: erat eniz natiōe iude⁹: ⁊ ꝑ ꝓfis circūcisus: ꝓpter hoc nō est credibile qꝫ vellet odiū iudeoꝝ ⁊ psecutionē ab eis sustinē: eo qꝫ ꝓdicabat cessationez circūcisionis: nisi ita eēt in ṽitate: ⁊ B ē qđ dicit: g **Ego** aūt ffes adhuc si cir. p̄. dicēdo qꝫ sit necessaria ad salutē. h **Quid** adhuc ꝑse. pa. q. d. nō debeo amplis pati: qz pro re alia nō ꝑsequunt me iudei. iō ꝓcludit: i **Ergo** eua. est scā. cru. qz iudei nō scādalizabant de paulo ꝓdicāte ibm̄ naçarenū crucifixū fuisse: ſz qꝫ ꝓdicabat eū verū xp̄m fuisse ⁊ circūcisionē euacuasse: cui⁹ ꝓtiū q̄ntū ad cessationē circūciſiōis falsi aplī asserebāt. iō subdit de illis. k **Utinaz ⁊** abscin. i. totaliṫ a vobis separent. l **Qui** vos cō. dicentes qꝫ circūcisio sit vobis necessaria ad salutē. m **Vos** eni. Hic ꝓfir iducit galathas ad dimissionē legaliū ex ꝓsecutiōe boni inde ꝓuenient. Et diuidit in duas ptes .s. in partē ōncipalē: ⁊ incidētalē: q̄ incipit. ibi: **Manifesta** sunt. **Primum** ṽo bonū sequēs ex cessatiōe legaliū est libertas que est sūme desiderabilis: intātū qꝫ etiā bruta aialia ꝓponūt eā satietati ventris: vt ꝑz in auib⁹ inc'n'ſis. iō dicit: **Vos** eni in libertatē: a legali seruitute q̄ est maxima. n **Vo-**

Non estis sub.l. Hoc cõmodũ iaz habetis. ⁊ ideo hec pars eligẽda. Hos vanabiliter dicit esse sub lege: quos reos facit lex: non implentes legem dum nescientes gratiam de se presumunt.

Aug. De natura ⁊ gratia. Sub lege est: qui timore nõ amore abstinet a malo reus in voluntate.

Id est i eodẽ. Sub lege: q̃ timorẽ icutit nõ amorẽ.

Aug. Hec oĩa nõ ad
d voluntatẽ carnis ꝛz vitia sunt animi. Credere etiaz oĩa mala accidere anime ex carne error ẽ: ne ab his oĩbus mundem⁹ diabolũ qui carnẽ nõ habet. Sed noĩe carnis totũ hominẽ significauit: qui viuendo
1.cor.12.g fm se. i. fm hoiez fact⁹ est hõ filius diabolo q⁹ ⁊ ille fm se viuere voluit: qñ in veritate non stetit.

Regnum dei non cõ. Aug. Nullus medi⁹ locus est: vt non sit i supplicio: q nõ erit i regno.

Charitas. Caput p̃misit. vñ mẽbra sequunt̃. Non bene gaudet: q non diligit bonum vnde gaudet. Nõ habet pacẽ verã cũ aliquo: nisi cũ diligat. Non est longanimis per seueranter expectãdo: nisi ferueat diligendo. Non
apoc.22.g est benignus: nisi diligat cui opitulat̃. Nõ est bonus nisi diligendo. Non fidelis salubriter nisi ea fide, que per dilectionem operatur. Nõ est mansuetus qui dilectione non moderat̃. Non cõtinet se quis ab eo vnde turpatur: nisi diligat: vnde honestatur. Mderita ergo charitatem sic sepe cõmendat: quasi sola sit precipienda que non potest haberi sine ceteris quibus homo efficitur bonus.

†ſ qñ si iquã hoc ẽ †ſ abro. q̃ male agẽtib⁹ posita ẽ.
cemini: †nõn estis †ſ sub lege. Mã
ſ hec sibi aduersant̃ ſ i. p se apparẽt mala
nifesta autem sunt opera carnis:
ſ large vel stricte † ſ opus luxurie †ſ qñ nõ in opere impleatur ſ vel que est contra naturã
q̃ sunt †fornicatio †ſ immũdicia
ſ pudorẽ nõ seruare ſ nõ pudice viuere †ſ superfluitas
impudicicia †luxuria: idolorũ ser
quelibet ſ pseuerãtes ſ in verbis.
uitus: veneficia: inimicitie: cõtẽ
†ſ qñ duo ad idẽ rẽdũt †ſ subita tẽpestas ai †ſ qñ inuicem ex ira se percutiunt
tiões: †emulatiões: †irẽ: †rixe: dis
ſ qñ partes faciũt in eccla † ſ grece hereses † ſ de
sensiões: †secte: †inuidie: homici
alienis bonis ſ assidue ſ superflue
dia: ebrietates: comessationes et
ſ ante iudicium dñ licet penitere.
his similia: quẽ pdico vobis sic
ſ ante hanc epistolam †ſ non dixit omnia
ſ quia etiam singula regnum tollunt
predixi: quoniam qui †talia agũt
regnum dei non consequentur.
ſ hec sunt carnis: ꝛz ista sunt opa spũs q̃ ipsa fructus sunt q⁹ppter se petẽda †ſ sci vel rõnis gra illũinate
†ſ q̃ a terra ad deũ euocat
Frũctus autẽ †spiritus est chãri
Gaudium. Puritas conscientie. Unde: Non est impijs gaudere dicit dominus.

Qui aũt. Quasi contra malos posita est lex. Bonis autem posita est crux. Quod ita ait: Qui autem ⁊c̃.

Carnem suam cruci. cũ vi. ⁊c̃. Aug. in sermone de quadrage. Congruit enim nostre deuotioni: vt q̃ dñs ci ucifixi passionez celebrã⁹ reprimẽ darũ carnaliũ voluptatũ crucem nobis faciamus. In hac quidẽ cruce semp in hac vita debet pendere christian⁹: vt sit fixus clauis ⁊ preceptis iusticie: vt christus i cruce clauis cõfixus fuit.

Si spũ vi. Sõ communiter. s. dixit: ad istos quibus scribit retorquet. ⁊ se eis cõnumerat: p hoc ostendens se nõ dicere eis q̃ ipse non velit seruare. Quasi: Non dico vobis quod ipse nolim. roma.13.d i petri.2.b

Inanis glorie. Que est velle vincere vbi premium non est.

Inuidentes. Sciendum: quia cum per omne vitium antiqui hostis virtus humano cordi infundatur: in zelo inuidie tota sua viscera serpens cõcutit: ⁊ in hac imprimenda malitia quasi postez monit: zelus iste modum nõ hz pmanens iugiter sine fine: cũ alia scelera finiant̃. Quãtocz ille cui inuidet̃ successu meliore profecerit tanto inuidus in maius incendium liuoris ignibus inardescit. Hinc vultus minax: toruus aspectus: pallor in facie: tremor in labijs: stridor in dentibus: verba rabida: ⁊ effrenata cõuitia: ⁊ man⁹ ad violentiã prompta: etsi gladio interim vacua: odio tamen furiate mentis est armata.

†ſ qõ bñ placet sibi †ſ qñ nõ se igetãt †ſ aduersex
tas: †gãudiũ: †pax: †patientia: lõ
ſ expectationis ſ dulcedo animi ſ largitas rerum.
ganimitas: bonitas: benignitas:
ſ q̃ non intractabiles ſ de inuisibilibus certitudo
†ſ q̃ modũ in dictis vel factis seruat
mansuetudo: fides: †modestia: cõ
ſ q̃ a licitis abstinet †ſ qñ recte vtit licito †ſ gdoi
cã p singula lex q̃ iustis nõ ẽ posita ꝛz iniustis ſ ꝛz ptra
tinẽtia: †castitas: †aduersus hu
mala † ſ quos necesse ẽ sequi spm̃
iusmodi nõ est lex. † Qui aũt sũt
ſ macerauerũt
christi: carnem suã crucif xerunt
ſ pugnãtes ſ operũ †ſ desideriox ſ hic in plerisq̃
cum vicijs ⁊ concupiscentijs. Si
capitulũ sextũ incipit ſ q̃ sunt xpi ita agũt vt dixi ⁊ nos q⁹ sumus xpi: ambulemus spũ: q⁹ spũ duce ⁊ auctore ad hanc vitam venimus
spũ viuimus: spiritũ ⁊ ãbulem⁹.
ſ etiam ſ q̃o subdit ſ seculares.
Nõ efficiamur inanis glorie cu
†ſ ad pẽtionẽ ⁊ lites ⁊ alia illicita. ſ hec mala facit
pidi: †inuicem prouocãtes: inui
gloria inanis. †ſ si nõ audem⁹ euocare.
cem † inuidentes.

Mãnifesta sunt. Hec est secũda pars incidẽtalis. in qua distinguit opera carnis ⁊ spũs: eo q⁹ fecerat mentionẽ de vtroq̃. Et diuidit̃ in duas. q⁹ pmo ponit̃ hec distinctio. secũdo apli monitio. ibi: Qui aũt sũt xpi. Prima in duas. q⁹ pmo distinguit opera carnis. secũdo spũs. ibi: Fructus aũt. Circa primũ sciendu⁹ q⁹ opa carnis dicunt̃ illa ad que caro inclinat̃: ⁊ hec sunt ꝓprie opa luxurie ⁊ gule. primo ergo distiguit opa luxurie. secundo gule. ibi: Ebrietates. In operibus ꝏo luxurie. primo ponit que ꝓprie ptinent ad luxuriam. d. Mãnifesta aũt sunt opa carnis: q⁹ sunt sensibilia. c Que sunt fornicatio. q̃ntũ ad cõcubitũ soluti cũ soluta. d Immũdicia q̃ntũ ad vitiũ cõtra naturã. e Impudicitia. q̃ntũ ad exteriorẽ inhonestatem in aspectu: gressu: tactu: ⁊ huiusmodi que ꝓcedunt ex impudicitia cordis. f Luxuria. nomẽ est generale ad oĩa que ptinent ad hoc vitiũ: ⁊ sic oĩa alia que nõ sunt ãnumerata: per hoc includunt̃. g Idolox. Hic secũdo ponit alia que sequi solẽt ad luxuriã. d. Idolox seruitus: vt pz de salomone. iij. Reg. xj. qui ex ardore libidinis cũ mulieribus alienigenis motus fuit ad sequendum deos earum. h Uenificia. i. sortilegia que ratione libidinis solent fieri: in hac significatione dicitur ps. lvij. Uenefici incantantis sapienter: i Inimicitie. latentes in animo: sicut. ij. Reg. xiij. absalon concepit odiũ ptra amon: eo q⁹ sororem suã violauerat. k Cõtentiões. verbis clamorosis. l Emulationes. in verbis pungitiuis. m Ire. in vidicãdi actu. n Dissensiones. quãdo incipiunt fieri partes. o Secte. quando sunt firmate. p Inuidie. in animo. q Homicidia. in facto. hec autez oĩa frequenter sequuntur ad luxuriã: vt pz: ⁊ possent poni exẽpla de omnibus: sed ꝓpter ꝓlixitatem omitto. r Ebrietates. Hic ponunt̃ opera carnis

Fratres etsi pre. Pacens toti ecclie impro- C. VI.
f bando legē: ⁊ cōmendando gratiam: modo ad ꝑlatos qualiter tra-
ctent subditos. s. leniter: quia fratres ⁊ si superiores.

In aliquo delicto. Aug. Delictū est declinare a bono. Peccatū ē facere malū. Vel delictū qđ ignoranter fit. Peccatū qđ a sciēte. Ti inditte
renter ponunt. Preoccu patio est duz vel ad horā nō videt qd faciendū sit: vel qui viderit vincit vt
a malum fiat cū latet veritas: vl cōpellit infirmitas.

Lenitatis. Ne si aliter feceritis non patiat se argui: sed defendere se incipiat ne turpis videat.

Considerans te ipsū ⁊c. Augu. Nihil admiraz sic inclinat: q̄ ꝓpij periculi cogitatio.

Et sic adimple. le. Aug. Id est: charitatez. Ex charitate enī xp̄s peccata nr̄a tulit: qui etiā precepit: vt nos inuicem diligamus.

Nihil. Cōpatiōe spūalis: qui totū dat gratie.

Seipsum seducit. Nō enī seducūt laudatores ciⁿ ipse potiⁿ q̄ cum ipse sit presentior q̄ illi: mauult se in illis querere q̄ in seipso.

Probet. Diligēter inspiciat. Opus suuz. nō peccatum alterius: vt phariseus qui dixit: Non sum sicut ceteri hoiuz: qui nō re ꝛ fallaciter iustus.

In semet: ipso. Id ē intus i ꝓsciētia sua pura.
r Gloriam habebit. Id ē gl̄iabit ⁊ gaudebit.

Et non in altero.
Id est: i alteriⁿ laude. s. cū alter eū laudat. Qui enī ꝓsciaz boni opis hz: nō dz deⁿ apud altū gl̄iari: ⁊ laudē suā foras fūdē: ꝛ i semetipso hūilr gl̄iari.

Vel ita. Et sic. Id est: si actus suos consideret sciens neminem debere gloriari se habere mundum cor. In semetipso ⁊c.

• Et sic in semetipso. Aug. Ambro. Id est: si actus nostros considere mus: nulli nos anteponimus: nec quem q̄ iudicamus. Vere iustus alterū sibi preponit: q: plus sua mala scit q̄ alterius: quorum cognitio sibi gloria est. Gaudet enim dum cognoscit morbum suum: quem sanare desiderat.

Unusquisqz onus suum. Non inquinatur quis alieno peccato.
Onus. Aug. Alia sunt opera participande infirmitatis de quibus. s. Alter alterius onera portate. Alia reddende deo rōnis de quibus hic. Cō tra eos qui putant homines alienis inquinari peccatis! dicit: Unusquisqz o. s. p. Contra negligentes qui nullum curant corrigere: securi q̄ alienis nō contaminentur peccatis! dicit: inuicē onera portate. Onera infirmitaz inuicez portam⁹: dū lenitate irā alteⁱ sustinem⁹: ⁊ dū ei q lesit si petit idulgem⁹.

Hiero. Vel per onus intelligitur bonum ⁊ maluz opus. In scripturis enim onus ⁊ in bonaz ⁊ in malaz partē accipit. Et sic. Unusquisqz bonus vel malus. Portabit onus suū. i. mercedē operū suoz referet.

Cōmunicet. Al'bōa sua faciat ei cōia: ⁊ ne erubescat: q: deⁿ nō pōt falli.

Hiero. Usitatū enī ꝑceptū est: vt ꝑdicatoꝛi v̄bi dei ꝓbeat necessaria ille cui ꝑdicat. Que boni appellatiōe recte signauit. Sicut ⁊ dns i euāgelio

Nicolaus

a Fratres si ꝓoccupat⁹. Hic ꝓnr̄ pontt apli secūda C. VI.
f monitio: q: iducit galathas ad mutuā supportationē: ⁊ ꝓ⁹ in malo culpe nō ipsū fouēdo: ſz leniter corripiēdo. d. b Si pre. fue. hō. p aliquā passionē insurgēte vel ignorantiā. c In aliq̄ de. ex eis ꝓpetrato. d Vos q spi. estis. i. pfectiores scia ⁊ vita. e Instruite hmōi. i. ad bonum reducite. f Spū le. peccātes enī ex certa malicia sūt magis acriter corripiēdi. g Cōsideās teipsū. i. ꝓpriā fragilitatē. h Me ⁊ tu tenteris. ⁊ sic ex passiōe libaris: ⁊ p ꝓnis idigeas māsuetudine correctiōis. secūdo inducit ad supportationē mali pene. d. i Alter al. onera por. i. infirmitates mutuas ⁊ labores mutuo subueniēdo. l: Et sic adimple. le. xp̄i. q̄ est lex charitatis: ⁊ ad ꝓdicta iducit rōnē. d. l Nā si qs existi. se aliqd cē. i. magnū qd sentiēs de se. m Cū nihil sit. de se. s. nisi vanitas ⁊ peccatuz. n Ipse se seducit. q: p ꝑ in ꝓceptū fratris ⁊ alia peccata cadit. ō subdit: o Opus suū ꝓbet vnusqsqz. i. diligēter examiet. p Et sic in semetipso gl̄iaz habet. s. in testimonio ꝓprie ꝓsciētie. q Et non in altero. i. in falsa laude alteriⁿ cui nō est credendū. r Unusqsqz enī onus suū portabit. i. penā debitā pro peccatis ꝓprijs: ꝓpter qō subdit: s Cōicet aūt is q ca-
t hoc non faciatis quod dixi: ſz si preoccupatus.

f Fratres C. VI.
t ſ̄ si imprudēter lapsus ſ vt neḡat vitare nec mirū q: hō ſ nō vsu quotidiano
Etsi ꝓoccupat⁹ fuerit homo ti ali-
peccans ſ non ideo despiciatis eum.
quo delicto: vos qui spirituales
ſ nō g singula peccata diffluētē: si aliq̄ labatur. ſ rōnabiliter ⁊ lenitē.
estis thuiusmodi istruite ci spiri-
ſ q. ita fac vt dixi ſ tu quisq̄ ſ ḡ ⁊ tm fragilis
tū lenitatis. tCōsiderans teipsū
ſ ne deo ꝓmittēte: sile cadas ſ lenit istruite ⁊ subue
nite oīonibus ⁊ aliis modis quasi vra sit sarcina
nē ⁊ tu tenteris. tAlter alterius
onera portate: ⁊ sic ād̄implebitis
ſ charitatem ſ qui peccata nostra tulit. ſ ita facite
nam si quis aliter fecerit seipsum seducit hoc est
ſ in mente sua superbe iudicat
legem christi. tNām si quis ſexi-
ſ magnum comparatione peccantis ſ ex se
stimat se taliqd esse cūm nihil sit:
ſ dinldit ſ a veritate ſ nō ita patet aliis sed potius
ipse se seducit. Opūs autem suuz
ſ si actus suos consideret sciens si quid boni bēt se a deo accepisse ⁊ si quid mali a semetipso fore ſ vt deus qui in eo est sit gloria eius ⁊ nihil aliud
probet vnusqsqz: tet sic ci semet-
ſ pure ꝓsciētie ſ i sui ⁊ nō in alterius ꝓsideratione
ipso tm gloriam habebit t ⁊ non
t ſ suum opus probet nam de suo iudicabitur.
ſ peccatuz
in altero. tUnusquisqz enīz on⁹
ſ offeret in die iudicij manipulos operum. vnde: venientes aūt venient cum exul. portan. manipulos suos: ⁊ accipitur hoc de bonis tm.
suuz t portabit. Communicet aūt
ſ i. istruitur
is qui catheticatur verbo: ci qui
ſ nō in malis: si ea agit: vt lex sit tibi dux: non homo.
se catheticat in omnibus tboniſ.
ſ non potest decipi
Nolite errare: deus non irridet.
ſ sed ab eo quisq̄ capit qđ meretur ſ ꝑtis vite labore t ſ horum mercedem recipiet
Que enī seminauerit homo thec ⁊
t ſ qui de lege carnaliter sentit ſ qui omnia que facit ⁊ sīm bona tñ id facit: vt carnaliter ei bñ sit t ſ car-
metet. tQuōniam qui seminat i
nalla vitia ſ vt de carne t ſ ꝓueniente messē ſ nihil melius cōuenit carni q̄ corruptio
carne sua: de carne t metet t cor-
ſ qui spiritui dat assensum
ruptionē. Qui autē seminat i spi
ritu: de spiritū metet vitā eternā.
ſ q̄n ita se bēant ꝓlati erga subditos ⁊ subditi erga ꝑlatos vt dixi. vtriq̄ āt. s. ꝓlati ⁊ subditi t ſ als destitua
Bonum autē facientes non t de-
mus t ſ nō dz deficere operando g nō deficiet. i. metēdo ſ oportuno ⁊ conuenienti
ficiamus: tempore enim suo me
ſ q: metemus.
tem⁹ nō deficiētes. Ergo dū tēp⁹
ſ in hac vita ſ vt sit perfecta dilectio.
hēm⁹: opemur bonū ad oēs: mā
ſ t g sunt de familia nostra per fidem
xie āt tad domesticos fidei. Vidē

cū discipulis loquēs ait: Cū mali sitis nostis bona dare fil. ve. ꝓfidēs aūt quosdā obtēdere paupertatē: ⁊ ꝓceptū velle eludere addidit. Noli er. deus non irri. Q. nemo se vane excuset: q: deⁿ nō pōt falli. Scit enīz corda vra nō igrat facultates. Excusatio veri silis hoiez pōt placare: deū ſi pōt fallē.

Cōicet. Hoc ad subditos: prelati ita. Is aūt q catheticat. i. instruit ⁊ si solo v̄bo: nō exēplo: cōicet ei in oīb⁹ bonis q̄ ille dicet. i. cōmunē se ei exhibeat recipiēdo: ⁊ ope implēdo. Et ne qs dicat: nō b
debeo agere nisi qđ i illo video. Subdit ': Nolite errare ⁊c. quia erroꝛ est.

Ambro. Cui inde apud hoies vos excusatis: deⁿ nō pōt falli: vere nō falli tur: q: reddet ꝓ meritis: Et hoc est: Que enim seminauerit homo ⁊c.

Qui seminat i carne. addit sua. Cū v̄o dic: In spū. Non addit: suo: Quia semē carnale ex homine est. Semē v̄o spūale ex spū dei est. Messis v̄o hic in fine ꝓmittit. Ideoq̄ in seminando p̄seuerantia opus est.

In carne in spiritu. Ambro. Homo ex spū constat ⁊ carne. Ideo de vtroq̄ seminat: porro hō 2. tel. 5. c
etiā xp̄ianⁿ ad cōpationē spūssancti caro est.

Qui aūt se. in spū. Hiero. Aug. Id est: qui spiritui dat assensuz ex fi- c
de cū charitate seruiendo iusticie ⁊ legem spūaliter intelligendo.

Non deficiamus. Si hō nō ꝓposuerit finez operi: nec deⁿ ꝓponit remuneratiōi. Quantū seminauerimⁿ i opib⁹: tātū metemⁿ i fructib⁹. Et q̄ntū auditus ingrentis se dilatauerit: tātū se aperiet ad premiū manⁿ retribuētis: q: sic recipiet quisq̄ quomodo facit: q: qui sortis erit ad seminandum fortis erit ad metendum.

Tempore suo. Non statim deus facit quicquid ad salutem oratur: nec ideo negat: quia differt: sed tempore suo. i. congruo prestet.

Dum tempus habemus. Tps seminādi est pñs vita q̄ currimⁿ. In hac licet nob q̄ volumⁿ seminare. Cū v̄o transierit: tps operandi auferꝛ tur. Vñ: operamini duz dies est: veniet noꝛ q̄ñ iaz nullus poterit operari.

Ad omnes. Ambro. Hiero. Oib⁹ ipēdēda est mia. In quo ꝓponēdi sūt iusti q sūt ex fide. Q̄ oib⁹ et inimicis nr̄is q scelerati sūt psequētes eccle siaz: testis est dns: bñfacite his q oderunt vos: diligite inimicos v̄os: q: ⁊ ipsi hoies: qb⁹ i hoc dns pluit ⁊ solē dat. Aug. Dicit tñ scriptura: da miaz ⁊ ne suscipias peccatorē. Et ꝑ ipis ⁊ pctoꝛib⁹ redde vindictā: bñ fac humili: ⁊ ne dederis impio: q: altissimⁿ odio hz pctoꝛes ⁊ impijs reddet vindictaz. Qđ est: ne cuiq̄ ideo bñ facias q: peccatoꝛ est: sed q: hō: vt nō sis ad vindicandū remissus: nec ad subueniēdū inhumanⁿ. Odias in illo qđ deⁿ odit. i. qđ malū est ⁊ corripe ⁊ p̄sequere vt perimas: ⁊ ꝓserua qđ hō ē. Et nō suscipias vt velis saluū i eo q̄ malus est: ⁊ ne dederis p hoc qđ malus est: ſz q: hō: vt nulli hoi claudat mia: nulli pctō relaxet impunitas: p̄sequamur q̄ malis ꝓpria iniqtatē: misereamur in eisdē cōmunē cōditionem.

Ad oēs. Aug. Oib⁹ enī pari dilectiōe vita eterna optanda est: ⁊ si non

de lyra

thetica ꝛ verbo. i. instruit verbo doctoris. t Ei qui se catheticat in oībus bonis: q: nō dz ei cōicare in malis: Ad at̄. xviij. Quecunq̄ dicunt facite: opa aūt illoꝛ nolite facere. u Nolite errare. credēdo q̄ positis conformari eis i malis licite: sicut dicūt aliq: quare nō faciā hoc ex quo sacerdos meus facit: ꝛ Deus nō irridet. i. talibⁿ nō decipit. y Que enīz se. hō hec ⁊ me. i. mercedē recipiet sm opa sua. z Qui q̄ se. in carne sua. sequendo ipetⁿ carnis. a De carne ⁊ metet corruptionē. s. culpe ⁊ gehēne. b Qui aūt seminat in spiritu. sequendo instinctū illius. c De spiritu metet vitā eternā. i. virtute spūs sancti cuz mouētis cōsequetur vitā beatā: ꝓpter qđ subdit: d Bonū aūt facientes nō deficiamus. cessando ab inchoato bono. e Tempore enīz suo metemus non deficientes: q: merces illa erit eterna: ⁊ sic cōcludit: f Ergo dū tps habemus. s. metēdi qđ est breue. g Operemur bonuz ad omnes. generaliter. h Maxime autē ad domesticos fidei: quia sic est charitas ordinata. i Videte. Hec est vltima pars huius epistole. que est precedentium confirmatio: vt enim galathe certi essent q̄ presens epistola esset pauli: scripsit hanc vltimam partem manu ꝓpria. ideo dicit: Videte. id est attendite.

Qualibus

omnibus cadez possunt exhiberi dilectiõis officia que fratribus sunt maxime exhibenda. Ambro. Piero. Qui faciliores ⁊ propẽsiores in bono circa fratres esse debemus: qz sumus inuicem mẽbra. Si enim in cunctos libertatis frena laxantur: maxime in domesticos fidei. i. christianos qui habent eundem patrem: eiusdemqz magistri appellatiõe censentur. Omnib⁹ ergo impendẽda est misericordia in quo ꝓponẽdi sũt iusti: qui sunt ex fide.

Aug. de doctrina xp̃i. Omnis peccator inq̃ntũ peccator est: non est diligendus. Et omnis homo inquantũ homo est diligendus est ꝓpter deum: deus ẽo ꝓpter seipsum. Et si deus ꝓpter se omni homine amplius diligendus est. Amplius quisqz deũ debet diligere qꝫ seipsum. Itẽ amplio⁹ alius homo diligẽdus est qꝫ corpus nostrũ: qz ꝓpter deũ ola ista diligenda sunt: ⁊ põt nobiscũ alius homo deo perfrui: qõ nõ potest corpus. Oẽs autez homines eque diligendi sunt. Sed cum oĩbus prodesse non possis: his potissime cõsulendũ est: qui pro loco: uz ⁊ temporuz vel quarũlibet rerũ oportunitatibus cõstrictius tibi iunguñ.

Videtis autem. Aug. Postqz ad moralia opera exhortatus est: redit ad illud. vnde prius agebatur. Ne scilicet legales obseruãtie teneãt. Piero. Ne quis autem sub nomine eius fallat incautos cauet finem epistole manus sue annotatione cõplens. Ab hoc enĩz loco manu sua vsqz ad finem scripsit.

Qui cogunt. Ambro. Isti erant pseudo: qui sic christum predicabant vt ⁊ legem seruandam docerent. Crucem predicabant. vt a fidelibus questum habeant: legem: vt iudeis placeant.

Vt crucis christi persecutionem. Piero. Forte hoc ideo dicit: quia romani imperatores Caius Cesar ⁊ Octauianus ⁊ augustus leges ꝓmulgauerant vt iudei vbicunqz essent proprio ritu viuerent ⁊ patrijs cerimonijs deseruirent. Quicunqz enim circũcisus erat: licz in christũ crederet: q̃si iudeus habebatur in gentibus. Qui ẽo incircũcisus se non esse iudeũ ꝓputio pferebat: psecutionibus tam gentiliũ qꝫ iudeoꝝ ficbat obnoxius. Has igit̃ psecutiones qui galathas deprauauerãt: declinare cupiẽtes: circũcisionem pro defensione discipulis psuadebant. Naz nec iudei persequi eos poterãt. nec gẽtiles qs videbãt ⁊ ꝓselitos circũcidere: ⁊ ipsos legalia seruare.

Absit gloriari nisi in cruce. Augu. Ideo crux in fronte credentium vbi est sedes verecũdie figitur: vt de nomine eius fides nõ erubescat: ⁊ magis dei gloriam qꝫ hominum diligat. Signum veteris testamenti circũcisio in latenti carne. Signuz noui crux in libera fronte ibi enim occultatio hic reuelatio est. Illud sub velamine: hoc est in facie. Crucem autem vt in ea gloriemur dominus suo gestans humero pro virga regni nobis cõmendauit. Hoc ergo opprobrium ⁊ deformitatem christi non erubescamus sed

Nicolaus

a Qualibus litteris scripsi vobis manu mea. ꝓpria. q. d. p ꝓsiderationẽ litterarũ potestis hoc ꝑpendere: qz cognoscebãt manũ suã. Et qm̃ intentio eius i hac epistola erat reprobare obseruationẽ legaliũ: vt pz ex p̃cedẽtib⁹. b Quicũqz enim ideo reuertit ad improbandũ legaliũ obseruantiã. d. c In carne. i. in legalib⁹ obseruantijs: que dicunt volũt placere. iudeis. c In carne. i. in legalib⁹ obseruantijs: que dicunt iusticie carnis: Heb. ix. d Qui cogunt vos circũcidi. i. ad hoc vos inducunt. e Tm̃. supple hoc faciunt. f Vt crucis xp̃i persecutionẽ nõ patiant. s. a iudeis persequẽtib⁹ me ⁊ alios p̃dicantes euacuationẽ circũcisionis per crucẽ christi: falsi nãqz apostoli querentes apud xp̃ianos questuz: ⁊ apud iudeos quietẽ: predicabant simul legalia cum euãgelio esse necessaria ad salutẽ. g Neqz enĩz qui circũcidunt. i. falsi apostoli. h Legez custodiunt. quia in multis transgrediebant. i Sed volunt vos circũcidi vt in carne vestra gloientur. s. de vestra circuncisione carnali se iactando q multos proselitos legis fecerit: quã gloriam tanq̃ malã excludit a se apostolus dicens: k Mihi autez absit gloriari nisi in cruce dñi. i. in fide ⁊ p̃dicatione xp̃i crucifixi. l Per quẽ mihi mundus crucifixus est. i. cõcupiscentia mundi ẽ mihi mortua nullaz virtutẽ habens in me. m Et ego mundo. quia nihil mũdanũ cõcupisco. n In xp̃o enĩz ihesu neqz circũcisio aliquid valet neqz preputiuz. qz neutrũ aliquid facit ad cõsecutionem vite beate: que datur per christum. o Sed noua creatura. i. regeneratio per baptismũ in qua datur gratia que est per creationẽ ⁊ de nouo cõstituit homineꝫ in esse gratie. p Et quicunqz hanc regulã. i. certam doctrinaz. q Secuti fuerint. fide ⁊ opere. r Pax super illos. i. quicunqz mentis. s Et misericordia. i. remissio peccatoꝝ. que totaliter tollunt p baptismũ. t Et super israel dei. i. super obseruantes legem intellectu spirituali: Ro. ij. Non enim qui in manifesto iudeus est: neqz que in manifesto in carne ẽ circũcisio: sed qui in abscondito iudeus est: ⁊ circũcisio cordis in spiritu: nõ littera. u De cetero nemo mihi molestus sit. i. o vos galathe non detis mihi de cetero causam molestie recipiendo doctrinaz pseudo apostoloruz. x Ego enĩz stigmata. i. signa militie xp̃i. y In corpe meo porto. p tribulationes qs p ipso sustinui. q. d. nõ deberet mihi aliunde tribulatio inferri: ⁊ satis ꝓbabiliter põt dici q⁹ i ci⁹ corpe sensibiliter apparebãt vestigia plagarũ ⁊ verbuz ꝓ xp̃o. vt dictum est. ã. ij. Corin. xj. z Gratia dñi nostri. ⁊ nõ seruitus legalis. a Cum spiritu vestro fratres. que quidem gratia est arra glorie: ad quam nos perducat ihus xp̃s Amen.

Postilla super epistolam ad Galathas finit.

z 7 iiij Incipit

vt firmius predicta tenearis

te autem qualibus litteris scri/
vt sciatis hãc epiaz a me missã ⁊ p h magis obediatis
psi vobis † mea manu. Qui/
op⁹ fuit vt scriberẽ q: pseudo isrãt iudeis fidelib⁹
cunqz enim volunt placere in
carnali obstinatiõe † improbitate: nõ ducũt rõne
cãrne: † hi cõgunt vos circũcidi:
propter hoc q̃ ꝓ cruce inferk
tm̃ ut crucis christi persecutio/
ab infidelib⁹ iudeis † ideo tm̃ nõ eni ꝓ lege placent: vel non amore legis hoc faciunt
nem non patiantur. † Neqz eniz
qui circũciduntur legem custodiunt: sed volunt vos circũcidi: vt
s. de carnali circũcisiõe in qua dolorẽ vobis † dolore vso † apud iudeos: eo qꝫ tã multos ꝓselitos faciant. † illi in carne gloiantur
i carne vestra † gloriẽtur. † Mihi
† vñ mũdi philosophus erubuit: ibi apls thesauruz
autem absit gloriari † nisi in cruce
repperit †† quid enim pdest
domini nostri ihesu christi: † per
q̃ illi visum est stulticia apli scm̃ ẽ sapia ⁊ gloria. †† scupiscẽtie mũdi nõ hãt dominiũ: nec mundus tã se ingerit ⁊ ego contra eum fortis
quem mihi † mũdus crucifixus ẽ
idcirco solum in cruce glorior
⁊ egõ mũdo. In christõ enĩ ihesu:
ẽsi eẽlia sunt deo circũcisio ⁊ ꝓputiũ
neqz circuncisio aliquid valet:
† ambro. noua vita s. regeneratio
neqz preputium: sed † noua crea/
ego in cruce glorior rectitudinem
tura. Et quicunqz hanc regulaz
mentis a deo gentiles.
secuti fuerint: pax super illos et
s. remissio peccatoꝝ etiã † iudeos nõ carnales: sed q̃ dei. s. spũales de peccatis
misericordia ⁊ sup̃ † israel dei.
q̃modo: vel de cetero ꝓ vt due dictiones. i. de alio p ter fidẽ. i. de legalibus † vt iterũ cogar scribere de eodẽ mihi: qui nõ ẽ faciẽda molestus
De cetero nemo mihi † molestus
† signa militie
christi: que me comprobant eius esse
sit. Egõ enĩ † stigmata domini ie/
ꝓ fidelibus quasi diceret qõ vos nõ attẽdit
†† qõ nõ pseudo † non lex.
su i cõrpore meo † porto. † Grãtia
domini nostri ieſu christi cũz spi
rõnẽ ⁊ veritatẽ semp intelligatis †† p hoc verbum hebreum vera ẽ que locutus est ostendit.
ritu vestro fratres † amen.

Finit epistola ad Galatas.

Argumẽtũ in epl̃am ad Ephesios incipit.

Ephesij sũt asiani: hi
e accepto verbo veritatis perstiterũt in fide. Hos collaudat a pl̃s scribẽs eis ab vrbe Roma de carcere p tychicũ diaconum.

Finit argumentum.

tum alio intentuz in suis actibus rapere cõtendit: sed nec paulus mũdũ cupit: nec mundus eum: vt in duob⁹ mortuis neuter neutrũ videt: qz igitur nec paulus mundi gloria querebat: nec a mũdi gloria ipse querebatur. Ideo ⁊ se mũdo ⁊ mundũ sibi crucifixum gloriatur.

Et ego mundo. Nec ego in mundo aliquid cupio: nec ipse suuz aliqd i me cognoscit. Sicut dominus ait: Venit enim princeps mundi huius et in me non habet quicq̃.

Super illos ⁊ sup israel. Duas partes hic significauit sup quas manet pax ⁊ misericordia dei s. gentilium fidelium ⁊ iudeorum credentium.

De cetero. Nõ vult per turbulentas cõtentiones tedium sibi fieri de re quantum satis erat exposita: vel sicut in greco legitur. De cetero. Nemo mihi laborem exhibeat: vel prestet scilicet vt rursuz in vobis necessitatem habeã laborandi. Aug. Piero. Laboraz enĩz prestat magistro: qui aliter sentit qꝫ docuit.

Stigmata. Augu. Stigma est punctum vel nota aliquo ferro facta. Stigmata ergo appellat quasi notas penarum de persecutionibus quas patiebatur. Et est sensus. ideo non debet mihi fieri molestia: quia ego habeo alios conflictus ⁊ certamina que in persecutionibus quas patior mecum decertant.

Gratia domini. Conclusio epistole quasi subscriptio: qua ⁊ in nõnullis aliis epistolis vtitur. Quasi vt predicta teneatis. Gratia: non dissensio: non legis seruitus: non rixa. non iurgium.

Finit epistola ad Galathas.

Incipit argumentum in epistolam ad Ephesios.

Ephesii sunt asiani. Hi per paulũ non fundati ꝛz cõfirmati in fide: firmiter in ea steterant: ⁊ bonis operibus. His scribit a
e Roma de carcere per tichicũ ꝓ hortatoriã epl̃az: cũ vlteri⁹ nõ eẽt eos visurus. Sciens eos bonos non arguit de culpa. Sed ne relabantur timendũ erat ⁊ quia nullus est adeo perfect⁹ qui crescere nõ possit: hortatur ad vlteriora: ⁊ ne recedant pro suis tribulationibus teneantqꝫ suas ordinationes: ꝑtim ne perfectio erigat in tumoreꝫ: ostendit de quo statu ad quã dignitatẽ vocati sunt: dicẽs omnia eis vel apostolis ipsis vel toto humano generi beneficia per solam gratiam data. Est igitur intentio apostoli ephesios in bonis habitis confirmare: ⁊ ad vlteriora prouocare: nec non ad humilitatem gratiarũqz actionem.

de lyra

cisio aliquid valet neqz preputiuz. qz neutrũ aliquid facit ad cõsecutionem vite beate: que datur per christum. o Sed noua creatura. i. regeneratio per baptismũ in qua datur gratia que est per creationẽ ⁊ de nouo cõstituit homineꝫ in esse gratie. p Et quicunqz hanc regulã. i. certam doctrinaz. q Secuti fuerint. fide ⁊ opere. r Pax super illos. i. quicunqz mentis. s Et misericordia. i. remissio peccatoꝝ. que totaliter tollunt p baptismũ. t Et super israel dei. i. super obseruantes legem intellectu spirituali: Ro. ij. Non enim qui in manifesto iudeus est: neqz que in manifesto in carne ẽ circũcisio: sed qui in abscondito iudeus est: ⁊ circũcisio cordis in spiritu: nõ littera. u De cetero nemo mihi molestus sit. i. o vos galathe non detis mihi de cetero causam molestie recipiendo doctrinaz pseudo apostoloruz. x Ego enĩz stigmata. i. signa militie xp̃i. y In corpe meo porto. p tribulationes qs p ipso sustinui. q. d. nõ deberet mihi aliunde tribulatio inferri: ⁊ satis ꝓbabiliter põt dici q⁹ i ci⁹ corpe sensibiliter apparebãt vestigia plagarũ ⁊ verbuz ꝓ xp̃o. vt dictum est. ã. ij. Corin. xj. z Gratia dñi nostri. ⁊ nõ seruitus legalis. a Cum spiritu vestro fratres. que quidem gratia est arra glorie: ad quam nos perducat ihus xp̃s Amen.

Postilla super epistolam ad Galathas finit.

z 7 iiij Incipit

Sciendum sane ꝙ hanc epistolaz quã ad ephesios scriptã habemus heretici ⁊ marcionistę ad laodicenos attitulant. C. I.

Paulus apostolus. Ab ore suo salutationem ꝓmittit. Deinde gr̃as agit deo exponens ꝓtius beneficia humano generi ꝓstita: post ipsis aplis spāliꝫ indulta: deinde ⁊ ephesios ipsis ostendés a quo ⁊ ad quid vocati sūt: deinde xp̃i dignitatē ⁊ prelationē ostēdit: postea ad patientiaz ⁊ charitatē eos inuitat: vnitatē fidei ⁊ eccle cōmendans ⁊ dona gr̃e enumerans: tandē ad certamen exhortans ꝺ ꝓncipes tenebrarum: militie christiane armaturam describit.

Sanctis. ꝙfectis ⁊ non solum eis sed ⁊.

Fidelibus. qui si nō sancti: vel in fide sani.

Sanctis. Exercitio virtutū. Et fidelibus. fide recta que est in christo ihesu. Ambro. Recte illa duo posuit: tūc enī ꝓdest ac credit bōa vita si fides est in xp̃o ibu. Tunc vere sancti sunt si fideles sūt in christo. Vel distingue inter sāctos ⁊ fideles: vt sanctos itelligas maiores ⁊ perfectiores: fideles min⁹ perfectos.

2. Cor. 1. a
1. petri. 1. a

Benedictus. ꝙmissa salutatiōe. Incipit ab actione gr̃arū: innuēs oia esse ex deo. Benedictus ⁊ bñdixit. Unū qdē bñdictiōis verbuz ſz pro ogruētia psone varie ꝺz intelligi. Bñdicit ab hoie de⁹ cū laudib⁹ dignis extollit. Nō aūt a deo cū de⁹ci gr̃e sue dona ipartit nō meritꝫ illi⁹ ſz mīa sua. Qui benedixit. Enumerat bñficia q̄ a deo p christū toti humano generi sūt data. Duas dei ꝓordinatiōes ⁊ earū effect⁹ q̄rū altera est de psīti ad iusticiā. Altera de futuro ad coronam. Nec dicunt sic due quin vna sit dei ꝓdestinatio: q̄ est ipse de⁹ ſz q: de duob⁹ est ipsa dei ꝓordinatio eterna. ſ. de iustīcia in psīti: ⁊ de glia in futuro. De⁹ ante mūdi ꝓstitutionē: cū nullus qcq̄ meruerat: ꝓordinauit q⁹ in tpe gr̃e aliq̄s a pditis separet: ⁊ iustos ⁊ imaculatos faceret. Ꝓordinauit etiā q⁹ illos iustos ad eternam beatitudinē ꝓduceret: haruz ꝓordinationū alterā hic implet q⁹ iustos facit. Alteraz in futuro adimplebit q̄ erit oiuz perfectio. A qua ꝓsūmatiōe

Incipit epistola Pauli ad ephesios

Paulus C. I.
apl's iesu christi
ſ nō meis meritis: itavos per eam quicquid estis
p p⁹ volūtātē dei
ſ scribit vl' mādat: vl' ego paulus scribo vel mādo
sanctis ōnib⁹
qui sunt ephesi.
ſ tūc ꝓdest bona vita si fi-
⁊ fidelibus omnibus qui sunt in
des i xp̃o ⁊ ope xp̃i nō suis meritꝫ ſ ad alia salutat ſ iustificatōis ſ frāgilitas mētꝫ ⁊ recōciliatio ad deū
christo iesu: ſ Gr̃a vobis ⁊ ꝑx a
ſ q̄ quē oia cōdita sunt ⁊ restaurata ſ sine quo nulli bona dantur nobis
deo patre nostro: ⁊ dōmino iesu
ſ corde ore ope ſ sit a me a vobis ab oib⁹ ſ gene ratione eterna
xp̃o. Benedictus deus ⁊ pater
ſ ꝙ quo nobis bene facit
domini nostri iesu christi qui bē
ſ benedicet. i. futuro exaltabit dando immortalitatē ſ meritis nostris maledictos ⁊ ſ omnimoda exaltatione que erit tota spūalis etiaz in corporibus: que
nedixit nos i⁹ omni bēnedictōne

tūc bēbūt naturā spūs ſ habita in celo: vnde commendabilior ⁊ ſ operante xp̃o.
spirituali ī celestibus ⁊ in christo
ſ ꝑma ꝓdestinatio ſ ista gratis hoc faciet ſ gratis. ⁊ ꝓdestinādo ⁊. ſ ꝙ ipsuz xp̃m
iesu. Sicut ⁊ elegit nos in ⁊ ipso
ſ. i. añ q̄ essemus ſ ad hoc elegit: vt essemus in tpe gr̃e ſ elegit vt essemus: nō q: futuri eramus
ante mundi constitutionē: ſ vt ⁊
ſ ꝙ bona opa ſ virtutibus ⁊ ſ a crimine a malis.
semus ſ sancti ⁊ ⁊ inmaculati in
ſ. i. intus vbi conspicit: non extra vbi homines vident ſ vel vt eum conspiciamus ⁊ non hominum ⁊ ſ in charitate hoc fecit: non meritis ⁊ ſ dei vel ipsorum ⁊ ſ alia secūda ꝓdestinatio ad eternā vitam ſ elegit nos ipse vtiqz
ꝙspectu ei⁹ ⁊ in ⁊ charitate. Qui
ſ gr̃a sola ꝑelegit ⁊ ſ voluntate gratuita ſ ad bona que filij habituri sunt
predestinauit nos ī adoptionem
ſ filij sunt credentes in eum ⁊ ſ nō per merita ⁊ ſ venturos ſ eadem habituros cum christo.
filiorū ꝑ ⁊ iesum christū ⁊ in ip/
⁊ ſ ꝓdestinauit ꝓm volūtatē lōge añ vel omnibus palam ꝓpositam ſ non nostro placito.
sum: ſcōm ꝓpositū volunta/
ſ. ut laudemus gl'iosam gr̃am
tis sue in laudē glorie gratie sue:
ſ gr̃a ⁊ ſ ⁊ gratos sibi nos fecit ⁊ ſ per filiuz pro quo ⁊ nos diligit
ī quā ⁊ gratificauit nos i⁹ dilecto

Sicut elegit nos a. m. cō. Aug. Me gs ḡ putet alas cū deo eternas: ⁊ tunc aliqd meruisse iuxta errorē illoz q añ hec visibilia dicunt quasdā fuisse animas sanctas: ⁊ iō tūc fuisse electas.

Sicut elegit. Hic ponit primā ꝓordinationez: que est de ꝓsenti tangens effectus eius. A. Benedicet nos in futuro: qō ⁊ si vidēt ex meritis: ita tamē gratis erit sicut ⁊ prima ꝓordinatio gratuita est: q⁹ merita que precedunt futurā vitā ex gratia sunt ⁊ dei dona sūt. Exoronat enīz in nobis deus dona sua: nō que ex nobis sunt merita. Elegit vt essemus sancti. Aug. de predesti. Quo enim eligeret eos qui nondū erant nisi ꝓdestinādo. Elegit ḡ predestinās nos. Et sicut nō elegit: eo q⁹ tūc sancti essemus. ideo nec ideo quia sancti futuri essemus. Sz potius elegit nos ad hoc vt in tēpore gr̃e essemus sancti per bona opa. Nō ergo quia futuri eramus elegit. Sed vt essem⁹ sancti. Ideo qppe futuri eramus: q⁹ elegit ipse predestinans: vt tales per gr̃az ei⁹ essemus. Sed pelagianus veritati resultans ait: Ꝓrescibat de⁹ q eēnt futuri sancti ⁊ imaculati p libere volūtatꝫ arbitriū. Et ideo eos in sua ꝓscīētia q̄les futuros eē ꝓsciuit elegit. Elegit inq̄ añ q̄ eēnt ꝓdestinās filios: q̄s futuros sanctos ꝓsciuit. Nō fecit: nec se facturū: sz ipsos facturos esse ꝓuidit. Quē cōfutat hic apls dicens: vt essem⁹ sancti ⁊c. b

Qui ꝓdestinauit. Ꝓposita ꝓdestinatiōe q̄ ptinet ad iusticiā ⁊ sanctitatē vite psītis: ponit hic alia ptinens ad vitā eternā: cui⁹ effectū. ſ. notauit.

In laudem glorie gratie sue. A. gloria gr̃arū est eterna adoptio.

In qua gratificauit. Effectus prime ꝓdestinationis ad iusticiam.

In dilecto filio. Ambro. Diligens enim deus pater vnigenitū suū: etiam illis quos diligit ⁊ quibus vult filius diuina largitur.

Nicolaus

Incipit postilla super epistolam ad Ephesios. C. I.

a Paulus apls iēu. Hic incipit epla pauli ad Ephesios: q̄ diuidit in tres ptes. ſ. in salutationē: ⁊ narrationē. ibi: Benedict⁹ de⁹: ⁊ ꝓfirmationē. ibi: Ut aūt ⁊ vos sciatis: ꝓpe finē epistole. In salutatiōe ꝛo ꝓmo ponit psona salutās ex nōe: cū dr̃ ſ Paulus: ⁊ q̄ntū ad officiū. ibi: Apostolus iēu xp̃i: ⁊ q̄ntū ad auctoritatē officij: cū dr̃: b ſ Per voluntatē dei: q vocauit cū ad apostolatū: vt pz Act. xiij. 2° ponunt psone salutate: cū dr̃: c Oib⁹ sanct⁹ q sūt ephesi. ipsi enī accepto verbo ꝛitatꝫ pstiterūt in fide: vt dicit Hiero. in ꝓlogo. ideo noīat eos sanctos. i. firmos in bono. sanctū enī in vna significatiōe idē ē qđ firmū. tertio ponunt optata bona: cū dicit: d Gr̃a vobis. in psīti. e Et pax. in futuro. b̄titudo enī q̄tat totaliꝫ appetitū. f A deo pfecto. i. a tota trinitate a qua dat. g Et dño iēu xp̃o. p cui⁹ meritū nob donat. h Benedict⁹. Hic ꝓsīr ponit narratio. in qua ꝓmo ad gr̃arū actionez ephesios inducit. 2° p eis oīonē ad deū effūdit. ca. iij. 3° in morib⁹ eos istruit. ca. iiij. Ꝓxima ī duas. q: p° inducit eos ad gr̃arū actionē absolute. 2° cōpatiuc. sequēti ca. Circa ꝓmū sciēdū q⁹ efficacior mod⁹ inducēdi alios ad aliqd agendum est p exēplū: qđ magis mouet i moralib⁹ q̄ verbū. iō apls vt magis moueat ephesios ad gr̃arū actionē simul gr̃as agit de bñficijs dīnis. ⁊ p° recolēdo bñficia cōia. d. Bñdict⁹ de⁹ ⁊ pr̃ dñi nr̃i iēu xp̃i: ⁊ sic exprimunt due psone: ⁊ tertia exprimit cū dr̃: i Qui bñdixit nos. hic accipit bñdictio ꝓ liberali dono: sicut. j. Reg. xxv. Accipe bñdictionē quaz attulit tibi famula tua. Sanct⁹ aūt spūs est donū pr̃is ⁊ filij: ⁊ ī q̄ oia dona donant. Ideo subdit: k In oi bñdictiōe spiritali in celestib⁹. i. q̄ finaliter habebit in celestib⁹. l In xp̃o. i. p xp̃m. p quē ꝓcenit nobis dona dīna tanq̄ p mediatorē dei ⁊ hominū. m Sicut ele. nos. ad pticipationē sue bīti dīnis. n In ipso. i. ī filio. electio enī ꝓsupponit noticiā electi. illa ꝛo que ptinēt ad noticiā ī dīnis attribuunt filio: q ē sapiētia pr̃is. o Ante mūdi ꝓstitutionē. nā hec electio est ab eterno. effect⁹ tñ ei⁹ ē in tpe q est scificatio rōnalis creature. iō subdit: p Ut essem⁹ sancti. p gr̃az in mente. q Et

de lyra

imaculati. p puritatē in ꝓuersatiōe. r In cō. ei⁹. ⁊ nō solū in ꝓspectu hominū: sicut sūt hypocrite. s In cha. sine q̄ nō ꝓsūt alia dei dona: vt dictū est. s. j. Corin. xiij. Si linguis hoīuz loq̄r ⁊ angelorꝫ ⁊c. t Qui prenos in adoptionē filiorꝫ. ꝓdestinatio enī est ꝓpatio gr̃e in psīti ⁊ glie in futuro: p gr̃az aūt adoptio dīna inchoat: ⁊ p gliaz ꝓsūmat. u Per ihm xp̃m. q est dei fili⁹ nālis. x In ipsū. q: filiatio adoptiua ē q̄dā assimilatio ad filiationē nālē. y Secūdū ꝓpo. vo. suc. a q̄ dependet electio ⁊ ꝓdestinatio nō ex meritꝫ nr̃is: nō solū in re: ſ nec ēt ī dei ꝓuisiōe. z In lau. g. gr̃e sue. i. ad laudādū ei⁹ gliaz q̄ electi cōicat p gr̃az suā. a In qua gra. nos. i. fecit gratos sibi. b In di. fi. suo. i. p dilectū filiū sui: ī q̄ habem⁹ redēptionē: ⁊ q̄ sit illa subdit: c Remissionē petōrꝫ. ſ. totalē in sacro baptismi: in q̄ sue passionis effect⁹ plenarie nobis cōicat. d Secūdū diuitias. i. copiā. e Gr̃e ei⁹ que supabundauit. Hic ꝓsīr recolit bñficia dei spālia. ⁊ ꝓmo facta apls. secūdo ephesijs. ibi: In q̄ ⁊ vos. Circa primū dicit: f Que. ſ. gr̃a dei. g Supabūdauit ī nobis. veris apls. h In oi sapiētia. q̄ntū ad cognitionē diuinorꝫ. i Et prudētia. q̄ntū ad noticiā humanorꝫ necessariā ad salutē. k Ut notū fa. nob sacr̃m. i. sacrū secretū. l Volūtatꝫ sue. qđ plen⁹ fuit reuelatū apls q̄ alijs. m Secūdū bñplacitū ei⁹. q: totū dependet ex bñplacito dīno: nō aūt hūano merito. n Qđ ꝓposuit. i. ab eterno facē disposuit. o In ipso. i. in filio q ē sapiētia pr̃is. p In dispēsatiōe pleni. tēporū. i. in plenitudine tpis dispensati a deo qđ est tps gr̃e: ⁊ qd sit sacr̃m hoc subdit: q Instaurare. i. ad debitū statuz reducere. r In xp̃o. i. p xp̃m. s Ola q̄ ī celis. i. angelos: eorꝫ societates reparando. t Et q̄ ī terra sunt. i. hoies q p peccatū deprauati erāt in nouitatē gr̃e reformādo. u In q̄ etiā ⁊ nos sorte vocati sum⁹. i. electiōe dīna que dicit sors q: nō accipit psonā sicut nec sors. x Vocati sum⁹. ad apostolatū. y Ꝓdestinati. i. ꝓordinati ad hoc: z Secūdū ꝓpo. ei⁹. i. fm dispositionē eternā dei. a Qui opat ola fm ꝓsilium volūtatꝫ sue. q: nihil opat a casu: nec de necessitate nature: sed pūidēs ⁊ libere. b Ut sim⁹ in laudē glie ei⁹. i. vt p nos alij laudēt deū q p ꝑdicationē nr̃az ꝙuertunt ad ipsū. iō subdit: c Nos q̄ añ sperauim⁹ i xp̃o. q: ante credidim⁹ in ipsuz.

In quo

In quo habem⁹ re.in remiſ. Ambroſi⁹ duplicem gratiã oſtendit: quia ⁊ redemit ⁊ peccata noſtra non imputauit.

Que ſupabũdauit. Hactenus de his que toti humano generi modo de his quẽ ſingulariter apoſtolis dedit.

In diſpẽſatiõe. Id eſt:in plenitudine tpis. diſpẽſati a deo. Id eſt:in hoc tpe gre: q̃ implere q̃ ceteris tpib⁹ pmiſſa vl' p figurata ſũt:diuina ꝓuidẽtia rõnabiliter diſpenſauit. Si enĩ penit⁹ ignarꝰ eſſent hoies nõ predocti: nõ reciperẽt xpm: ⁊ niſi pri⁹ de nãli ⁊ doctrinali cõuicti lege:ſuperbi paruipenderẽt chriſti aduẽtũ.

Inſtaurare. Aug⁹. Inſtaurant aũt q̃ in ceſtis ſũt:cũ id qđ inde ceciđit in angelis redditur ex hoib⁹. Inſtaurant aũt q̃ in terris: cũ ipſi hoies q̃ predeſtinati ſũt in eternam vitã a corruptionis vetuſtate renouantur.

Que in celis. Id eſt:angelos. Vel Inſtaurare. Id eſt: ſupplere. Que in celis. Id eſt: numerũ angelor̃ diminutum implere.

Que in celis. Aug. in enchy. Mõ.p angelis mortuꝰ ẽ xps:ſ ſõ ꝓ angelis ſit qcqd ho⁹ per ei⁹ mortẽ redimit: q⁹ cuz eis redit hõ in gr̃az poſt limicias q̃s inter hoies ⁊ ſctos angelos: ⁊ ruine angelice dãnũ repar. Et vtiq̃ nouerũt angeli ſcti docti a deo: cui⁹ ꝑitatis ẽ na cõtẽplatõe bti ſunt quãti numeri ſupplemẽtũ de generi hũano inte gritas illius ciuitatis expectat.

Que in terra. Id ẽ: hoies qui peccato depr̃auati erant. Vel Que in celis. Id ẽ:alias ſcõr:q̃ ſunt in celis. Et que in terra. Id eſt: ſctos q ad huc in tra. ⁊ ß In ipſo Id eſt per chriſtum.

In quo ⁊ nos ſorte. Ne aplꝰ in qb⁹ ſuperabũdat gra videret̃ meruiſſe melius alijs. oſtdit eos ita grat̃ vocatos nõ meritis ſicut fuerũt ⁊ alij. Sorte. Sors dr gra. Quia nõ ẽ hois electio ß volũtat̃ dei. vñ tunica dñi deſup texta que charitatem sigt: ſorte ꝓuenit.

Qui opatur. Aug⁹. Ambro. Etiã velle: vt ſim⁹ vt nemo gliet̃ in hoie Verũ ẽ enĩ: nõ vos me elegiſtis: ß ego vos ⁊c. laus aũt glie dei ẽ: cũ multi acgrũt̃ ad fidẽ ſicut glia medici cũ multos curat. In quo ⁊ vos. Modo venit ad ea q̃ dedit epheſiis. Cũ audiſſetis. Cũ cã notat hic⁊ tẽp⁹.

Propterea. Enumerat̃ bñficijs hũano generi: vel aplis vel epheſijs collatis: qđ de eor bñficijs ſentiat: aplꝰ ſubdit. ſ. q⁹ grãs agit: ⁊ rogat ſup-

Nicolaus

a In quo. Hic ꝓfr ponit dona epheſijs ſpãliter data. Et diuidit in duas. q⁹ ꝓmo ponit eor vocationẽ. ſcõo inſurgit ex ß ad grãrũ actionem. ibi: Propter ea. Circa ꝓmũ dic: In q̃. i. p quẽ. ſ. xpm. b Et vos cũ audiuiſ. ver. ꝑitat̃. a nobis. c Euãgeliũ ſalut̃ vre. q⁹ ãnũciat ſalutẽ audientib⁹ ⁊ dat credẽtib⁹. iõ ſubdit: d In quo ⁊ credẽtes ſignati eſtis. lumie gratie deformatã imaginẽ reformãte. e Spũ ꝓmiſſiõis ſctõ. q⁹ ſpũs ſanct⁹ habitat in credẽtib⁹ p grãm. ⁊ dr ſpũs ꝓmiſſiõis. q⁹ veracit̃ ꝓmittit vitã beatã. iõ ſubdit: f Qui ẽ pign⁹ hereditatis nr̃e. de rõne pignoris ẽ q⁹ ſit rei nõ habite in p̃ſenti ⁊ eiuſdẽ valoris cũ ipſa. ⁊ ſic ẽ in ꝓpoſito. q̃m ſi nõ h̃z actu hereditas eterna q̃ ꝓfitit in viſione ⁊ fruitiõe btã. tñ ſpũs ſanct⁹ habitus in p̃ſenti p grãm a fidelib⁹ eſt eiuſdẽ bonitatis in numero cũ beatitudine obiectiua. g In redẽptionẽ acquiſitiõis. i. vt redẽpti acgrãt vitã beatam inamiſſibilẽ. h In laudẽ glorie ipſius. nam ibi eſt laus continua. pſal. lxxxiij. Beati qui habitant in domo tua dñe: in ſecula ſeculor laudabunt te. i Propterea. Hic cõſequẽter apoſtol⁹ tanq̃ pater bon⁹ grãs addi: ne illi ſupbiãt: ſed vltra tendãt. Memoriã. Aug⁹. Cõgrue p tam datis premittit gratiarũ actio. Qui enĩ eſt orandus vt faciat. Illi eſt gratiarũ actio reddenda cum fecerit hoc eſt:nemo ⁊c.

Ut de⁹. Quaſi ad ipetrandũ nõ obtẽdo merita: ß q⁹ de⁹ ⁊ pr̃ chriſti ⁊c. Ut de⁹ dñi nr̃i ieſu xpi. Diſtingue de⁹ pater ⁊ de⁹ chriſti eſt ⁊ pater. Sz de⁹ chriſti eſt ſm humanitatẽ. i. q⁹ chriſt⁹ homo nat⁹ ex femina. Vnde in pſalmo dicit: De ventre matris mee deus me⁹ es tu: Oſtendẽs patrẽ eſſe deũ ſuũ: q⁹ hõ factus eſt. Homo enĩ de vẽtre matris natus eſt: ⁊ ſz hoiez de ꝑgine nat⁹ ẽ de⁹: vt nõ ſolũ pr̃ illi cẽt q eũ de ſeipſo genuit: ſz etiã de⁹ eſſet: quẽ de ventre matris hoiez creauit. Quaſi ergo eſt pr̃ filio ex vtero ſuo: de vẽtre mr̃is de⁹ nõ de ſuo. Vnde ipe ait: aſcẽdo ad patrẽ meũ ⁊ patrẽ veſtrũ deũ meũ ⁊ deũ veſtruz.

Oculos cordis ve. In imagine ergo ſua cognoſce auctorẽ ei⁹: q corporali ſenſu nõ attingit. Ne q̃ putetis corporeo ſenſu deũ attingi. ſz oculis mẽtis ipſum audite: In corpe vbi diuerſa mẽbra ſũt: alibi audis: alibi vides. In corde aũt tuo vbi diuerſa membra nõ lucẽt̃. ibi audis vbi vides ad ꝙ illuiet oculos.

Vt ſciatis que ſit ſpes voca. Hoc dicit vt ꝑpẽſiores ſint. Amb. q⁹ cũ plene ſcierint q fruct⁹ eſt credentium: ꝑpenſiores fiẽt circa excolẽdã religionẽ. Vl' ita vt ſpes p prie accipiat̃. Et ẽ vt ſciatis: q̃ ſit. ſ. volũtas ei⁹. i. q̃tuz valet ſpe vite ẽne ad quã vocat. Et ſciat̃ q̃ ſit adimpletio eius ſpei. Qđ ita ait: Et q̃ ſint diuitie glie ei⁹. Et que diuitie. Hic qđ noie ſpei intellexerit apit: Speciem enĩ accipit rẽ ſperatam.

Que ſit ſupemin̄es. Quoddã enĩ incremẽtũ glie hẽbũt ſũmi doctores: vltra illud qđ cõiter oẽs habebũt. Habebũt enĩ oẽs eũdẽ denariũ. Sz differt ſtella a ſtella in claritate. Et erũt diuerſe mãſiões i domo p̃is. Et int alios clari⁹ fulgentes apli alti⁹ ſedebũt: Vñ i tabernaculo dñi ſup mẽſaz facta ẽ corona i terra ſil' alta digitis quattuor operiẽs totã menſaz: ⁊ ſup eã altera corona aureola: p coronã altã digitis q̃ttuor q̃ mẽſaz opiebat: glia vite eterne ſignat̃ qua oẽs electi frucn̄t: que etiã q̃ttuor libris euãgelij digito dei. i. ſpũ ſancto ſcriptis annunciat̃. Et erat in terra ſil' ꝓ diuerſitate meritor̃. Corona aureola ſuper illam eſt perfectio remunerationis eor: q in doctorib⁹ excellũt.

de lyra

agit deo de ꝓfectu epheſior̃. d. Propterea ⁊ ego audiens fidẽ veſtrã. ſincerã ſine admixtione alicui⁹ erroris aut legalis obſeruatiõis. k Et dilectionẽ. veſtram. l In omnes ſanctos. i. opera veſtre charitat̃ erga omnes fideles. m Non ceſſo gratias agens pro vobis. de bonis preteritis. n Memoriã veſtri faciens in orationib⁹ meis. deprecans vt magis proficiatis in futuro. o Vt deus dñi noſtri ieſu chriſti. ſm humanitatẽ in qua eſt ſubiect⁹ deo patri. p Det vobis ſpiritũ ſapiẽtie ⁊c. i. augmentũ in cognitione diuinor̃ ⁊ oiuz ad ſalutẽ expedientiũ. q Vt ſciatis q̃ ſit ſpes vocatiõis veſtre. i. res ſperata ad quã vocãt credẽtes. q̃ quãto pl⁹ cognoſcit: tãto pl⁹ deſiderat̃. r Et q̃ diuitie glorie hereditat̃. i. hereditat̃ glorioſe nã ibi nihil deficit. ſ Et q̃ ſit ſupemin̄es mag. ꝑtuꝰ ei⁹ in nos. ſd eſt ad nos ꝓmiãdũ. eſt enĩ infinita. ⁊ ſic ſupemin̄et oi qđ de ea poteſt cogitari. qđ declarat vlteri⁹ per glorificationẽ hominis chriſti. d. Scõm operationem ⁊c. ⁊ primo exprimit eius ſuſcitationẽ. d. Suſcitans illam. ſecundo eius exaltationem ad patris dexteram. d. Et cõſtituens ⁊c. ⁊ exprimit quattuor

†ſ ecce p qđ grati fct̃ ſ vt poſſimus reuerti a captiuitate q̃ fuiebamus diabolo venũdati ſub pcõ
filio ſuo. †In quo hẽm⁹ †ſ redem
ſ ⁊ ſ in baptiſmo
ptionẽ p ſanguinẽ ei⁹ :in remiſſi
†ſ qz ola dimittit:⁊ totũ ius inimici deſtruit ꝑ ſ ſm diuitem ⁊ copioſam gratiam ſuam
õnẽ peccatorum. †ſcõm ꝑ diuiti/
†ſ cũ in oĩbus abũdaſſet ſ plus q̃ in alijs abundauit
as grãtie eius q̃e †ſuperabũda
ſ ſpiẽ †ſ in hoc ſ oi noticia de diuinis
uit in nobis† in õmni ſapiẽtia et
ſ pudẽtia tpali ũ †ſ o⁹:ita vt notũ faceret.
prudẽtia:† vt nõtũ faceret nobis
ſ .i. volũtatẽ ſecretã alijs. ſ. inſtaurare ola nõ meritꝫ ſz ſm beneplacitum
ſacramentũ vol̃tatis ſue ſcõm
† ſ bonũ placitũ vel ſacramentũ
bẽeplacitũ eius:† quod̃ propo/
ſ loge añ: vl' oib⁹ palã obtulit ipledũ dico⁹ filio †ſ nõ alio tpe implendũ ſed in diſpenſatione
ſuit in ipſo† in diſpẽſatione ple/
†ſ ad pr̃mũ ſtatũ reducere ola p pcm̃ deſtructa.
intudinis temporuz:† inſtaurare
†ſ dũ qđ ide cecidit:ex hoib⁹ reddiſ̃ .i. ipſos ãgelos
õmnia in chriſtõ ⁊ q̃e† in celis et
ſ ipſos hoies †ſ .i. p xpm ꝑ ſ aduentus enim chriſti ſalus eſt ⁊ ſanctis qui iaz cũ xpo ſunt: ⁊ illis q̃ adhuc futuri ſunt. ꝑ ſ per quem.
que ĩ terra ſũt:† i ꝑ ipſo. In ꝑ quo
ſ vt vos ſ diuina electione † ſ ꝓs preparati.
⁊ nos ſorte vocati ſum⁹ †predeſti
ſ per interiorem gratiam ſ non per merita
nati ſcõm pr̃poſitum eius qui
ſ erũ in aplis †ſ qn aſi qualiter nos magis elegit ad officiũ apoſtolatus neſcimus ſed tñ ꝓpũ fecit nõ temere ſ .i. ſm voluntatem: que eſt ex ratione
õmnia operatur† ſecũdum conſi
†ſ vt per nos alij laudent gloriam eius
lium volũtatis ſue:† vt ſimus in
†ſ ⁊ iõ tales eé debemus p quos alij laudent.
laudẽ† glie ei⁹ nos q aũ ſpauim⁹
†ſ in cuius fide ⁊ vos eſtis p hoc q̃ audiuiſtis verbũ veritatis quaſi ſperauimus in chriſto
in chriſto. †In quo et vos cũ au
ſ quaſi non ante:ſed poſt ſ .i.
diſſetis verbũ ꝑitatis .euãgeliũ
ſ cuius operatione credẽ.
ſalutis vre. In quo ⁊ credentes
ſ diuiſi a grege diaboli p pmiſcñ: q⁹ pmiſſus erat: vel q̃ pmittit hereditatẽ ⁊ eſt arra eius
ſignati eſtis ſpiritu pmiſſionis
ſ vel pignus
ſãcto: qui eſt arra hereditatis no
ꝑ ſ vt vltra non dominetur nobis inimicus ꝑ ſ redemit vt habeat: non vt perdat
ſtre:† in rẽdemptionẽ ꝑ acquiſitio/
nis in laudẽ glorie ipſius. Pro/
ſ quaſi cũ audiuiſſetis euangeliũ credidiſtis.
pterea ⁊ ego audiẽs fidem veſtrã
ſ qua in xpm credidiſtis ſine admixtiõe legis. ſ opa
que eſt in domino ieſu: ⁊ dilecti
charitatis oſtenſa
onez in õmnes ſanctos:nõ ceſſo
ſ bñ noui q eſtis. ⁊ iõ nõ vos ſz deũ laudo: q hoc fecit ſ deo ei enĩ fecit gre agũtur ſ habiũ bonis.
†ſ vltiora vobis implorãs.
gratias agens ꝓ vobis:† mẽmo
riã veſtri faciens in orationibus
ſ ſm humanitatem,
meis: vt deus domini noſtri ie/
† ſ xpi ſm deitatem ſ ſm etiam humanitatem
ꝑ ſ aſi iã ſapientes.
ſu chriſti :† pater glorie: ꝑ det vo/
ſ det vobis ſapiam de celeſtibus plenius q̃ mõ bẽtis.
†ſ nõ vt obſcure ſed ſine velo eũ agnoſcatis
bis ſpiritum ſapientie ⁊ † reuelati
ſ .ſ. †ſ ne putet̃ corporeo ſenſu deũ attingi
onis ĩ agnitiõe ei⁹ †illuiatos ocu/
† ſ ibi imago dei in qua renouaris in agnitione dei.
ſ rõnis ꝑ ſ plenius q̃ modo ſ quãta.
los †cordis veſtri: ꝑ vt ſciatis que
ſ res ſperata ad quã vocat credẽtes ſ hec eſt ſpes
ſit ſpes vocatiõis eius: ⁊ q̃e di
†ſ gliose hereditat̃ eterne. ſ. biiudinis q̃ ideo heredi
tas q⁹ firmiter habebitur ꝑ ſ communiter
uitie ĩ glorie hereditatis eius ꝑ ĩ ſã
ſ .i. q⁹ nos apoſtoli pre alijs habebimus gloriam vt non ſtetis ſed tendatis ad aliud ma
ius quod habet̃ imus
ſ glorie
ctis: ⁊ q̃e ſit ſupemin̄es magni
† ſ virtute dei danda nobis ſ apoſtolos ſ de illa beatitudine ſm quod potenter operatus eſt in chriſto.
tudo† virtutis eius ĩ nos: qui cre
dimus ſcõm operationez poten/
tie virtutis ei⁹ quam operatus ẽ

Suscitãs illũ ⁊c. Explũ aũt glie scõz ꝓsistit in resurrectiõe saluato
ris: vt in ea cognoscãt fideles qđ eis ꝓmissũ est. Sili eni mõ extollũt supra
celos cũ xpõ sic ipse dicit: pr volo vt vbi ego sum: illic sit ⁊ minis. m. Quia
⁊ corp⁹ xpi qđ est ecclia in ipsa vexerat. i. in ipsa btitudine erit. Quis enim
corp⁹ nr̃m nõdũ ibi sit: tñ spes nr̃a iam ibi ẽ. Et ideo dñs post resurrectio-
nẽ iussit discipulis piscã-
tibus: vt i dexterã partẽ
mitterẽt rhetia. Qui etiã
dixit se in iudicio agnos
ad dextrã: hedos ad sini-
stram esse positurum.

Ad dexterã suã. Dextera est btitudo eter-
na q̃ sanct̃ dr̃. sinistra ẽ
miseria q̃ impijs. Nulla
eni forma corpis deus fi
nitur ⁊ concluditur.

Sup oẽm ꝓncipa. Hoc dicit ꝓpter incar-
nationẽ filij dei: vt etiaz
hõ fact⁹ sup oẽs celos cẽ
dicat̃ ⁊ sup oẽm creatu-
rã: habens nomẽ ei⁹ per
naturã: nõ p adoptionẽ.

Sub pedib⁹. ¶Per
pedes plena subiectio no
tatur: q̃ oia merito sũt ei
subiecta: qz p eum facta.
Vel sub pedib⁹. Amb.
Id est: hũanitate: que p
pedes significat̃: qz sicut
pes est inferior pars cor-
poris: ita in xpõ inferior
natura ẽ humanitas etiã
quam angeli adorant.

Et ipsũ. ¶Postq̃ 21
cõmemorauit dignitatez Colos 2.c
xpi: ad nos redit ostẽdẽs
ei⁹ dignitatẽ: ad nos per
tinere. Quasi ita exaltа-
uit de⁹ xpm. Et hec exal
tatio ei⁹ ad nos pertinet
quia ipse talis est caput ⁊
nos corpus vt ei partici-
pemus.

Caput. Aug. Scõm
deitatẽ: qz oẽs ab ipso fa
cti. Etiã ꝑm humanita-
tem qua ei cõiũgit̃ eccle-
sia natura ⁊ gratia. Mã
de plenitudine ei⁹ omnes
nes accepimus.

ſ cuius membra sumus ſ ⁊ ideo cũ illo eadẽ nos ba
bituros credimus † ſ ita. ſ.

in christo: †suscitãs illum a mor-
† ſ stabiliter ſ. i. ofidẽs hoiem xpm eternaliter beatũ
ſ ſ in sede iudiciaria ⁊ ptãte iudicãdi. vñ: amodo vi-
debitis filiũ hois sedẽtẽ a dextris virtu. d. ſ qz oẽ
tuis: †⁊ constituens ſ ad dexterã
iudiciũ dedit pr̃ filio ſ dignitas ex loco
suam in celestibus supra omnem
ſ dignitatem horum ordinum
principatum ⁊ potestatem: ⁊ vir
tutem ⁊ dominationem ⁊ õm-
ſ nõ solũ sup hos quatuor sed super oẽ noiabile vel
qđ iam situr: vel in futuro scietur
ne nomen quod non solum no-
minat̃ i hoc seculo sz etiã in futu
ſ nõ solũ pce oĩb⁹ dignitate sz ⁊ ptãte qz ⁊ sub eo sũt
ſ qz p eũ fcã † ſ plene vel sub humanitate
ro: ⁊ õia subiecit † sub pedib⁹ ei⁹
ſ .i. qz † ſ p a deo altus est ſ ſ in quo oẽs sensus
ecclie spũales. ſ. dona gratie
⁊ ipsũ dedit ſ caput super omnẽ
ſ que in celo ⁊ in terra dum confitentur hunc esse per
quẽ facti sunt ſ vnita ei natura ⁊ gr̃a
ecclesiam q̃e est corpus ipsius. ⁊
ſ iplẽs eũ vt habeat oia mẽbra † ſ qz ab ipso sunt
plenitudo eius qui † omnia i om
nibus adimpletur

C. II.

Et vos conuiuificauit cũ
e ſ olim ante fidem ſ nec scientes ma
la vestra † ſ dimittendo que iubent.
essetis mortui † delictis
† ſ agendo, phibita
⁊ † peccatis vestris: in quibus ali
ſ. aliã fidẽ † ſ de alio ad aliud declinãtes ſ ſ cõuer
sationem que vos allicit.
quando † ambulastis ſ scm̃ secũ
ſ ſ ⁊ † ſ. i. q̃ hz ptãte in hoc aere caliginoso
nunc cum hoibus in mũdo ⁊ qz ita vicini nobis sũt
luz mũndi hui⁹: ſ scz † principẽz

ſ pĩs inuisibiles: magis sunt timendi
potestatis aeris huius spiritus:
ſ princeps ſ adhuc ideo erepti sint grati ereptori.
ſ quantum deus finit † ſ qui diffidunt.
qui nũc operatur in filios † diffi-
de eternis vel de quibus. i. quorum salute diffidim⁹.
ſ peccatz † ſ iudei ⁊ gentes
dentie. In quibus ⁊ † nos omnes
ſ agentes vitam nostram ſ agentes.
aliquando cõuersati sum⁹ in de-
ſ penpiscẽtijs q̃ ex carne † ſ etiam actu
siderijs carnis nostre † faciẽtes vo
ſ ea in quibus caro delectatur † ſ. i. ea in quibus
caro non delectatur sed anima cogitat: vt hereticе pra
uitates ſ ⁊ voluntatem
luntatẽ carnis ⁊ † cõgitationum
ſ nos indei † ſ i. per partes ſ ſ debitores ſ per origi
nale peccatum † ſ eterne pene.
⁊ eramus † natura ſ filij ſ ire: sic ⁊

ſ gẽtiles † ſ quis esset̃ mortui deus ꝓuiuificauit ſ nõ
alius † ſ qz ⁊ actualia ⁊ originalis dimittit.
ceteri. † Deus autem ſ qui diues ẽ
ſ nõ ꝓpter meritũ nostrũ
in mĩa ꝓpter nimiam charita-
† ſ iudeos vel gentes.
tem suam qua dilexit † nos: ⁊ cũz
ſ nõ mõ postq̃ iusti: sed ⁊ cum
essemus mortui peccatis: cõuiui-
ſ ad sim̃ ilitudinẽ xpi ⁊ hoc p gr̃am xpi
ficauit nos in christo cuius gr̃a
† ſ sicut nos iudei † ſ cũ xpo † ſ † tãq̃ pfectũ enun-
ciat qđ futurũ ẽ ſ iam spe
estis † salutati: ſ ⁊ ſ cõresuscitauit. ⁊
ſ vt iudices † ſ per hoc q̃ estis in christo ſ in
fide christi
cõsedere fecit in celestib⁹ † in chri
† ſ ita hic in spe fecit vt in re compleret in die iudicij
vel ideo vt posteris nostris
sto iesu: † vt ostẽderet in seculis
† ſ dona gratie abundantia
superuenientibus † ab ũdantes di-

Principẽ. Scilicet. i. beelzebub: q est ꝓnceps malignoz spũz: vel in
transitiue pr̃ incipẽ spirituz. ¶Principẽ erroris dicit spũm aeris in q̃ dñat.

Aeris h. Caligino-
sus aer ifern⁹ẽ demonũ.

Spũs. Id est: spũz
ponit̃ eni genitiu⁹ singu
laris pro plurali

In filios diffidẽtie.
Quid⁹ nisi opa sua ma-
la ⁊ in ꝓmis maxime: qz
ipsã diffidẽtiã ⁊ infideli-
tatez q̃ sint iimici fidei p
quã scit eos posse mũdari.
Aug. Iniquã q̃ obsti-
nationẽ: cũ de⁹ plerũq̃
facere vi nõ instigãdo ⁊
inspirãdo ſ derelẽdo fa-
cit: vt illi. i. spũs maligni
operẽt in filijs diffidẽtie
qđ deus iuste permittit.

Et eram⁹ natura.
Ac si dicat. Cũ hec pdi-
cta fuerũt in nobis non
desperet gentilis qn par
iudeis fiat.

Filij ire. Aug. Cũ ira
dei nascãt̃ mortales: qz
peccãte adã vitiũ, p nã i-
oleuit. Tenebaz eni iu-
sta dãnatõe gen⁹ hũanũ
⁊ erãt oẽs nã filij ire. De
q̃ ira dic̃ dñs: Qui ñ cre
dit in filiũ nõ hz vitã: sed
ira dei manet supeũ: nõ
ait venit: ſ manet. Cum
hac qppe ira ois hõ na-
scit̃. Ipsa ẽ illa ira cuz q̃
oẽs nati sum⁹ cui nascen
do hesim⁹. Ira de ꝓpa-
gine iniquitat̃ de massa
pcti. Aug. i li. retra. Mã
hois vere ac ꝓpe dr̃: q̃lis
sine vitio ab initio ꝑmũ
ꝓdita ẽ. Trãslato ãt̃ ꝓbo
vtimur vt nãz dicam⁹ et
q̃lis nascitur hõ. Scõm
quã locutõez dr̃ hic: Era
mus nã filij ire. Aug. i en
chyri. In hac ira cũ es-
sent hoies tãto gui⁹ ⁊ pnitiosi⁹: q̃to maiora vl̃ pla ĩsup addiderãt: necessa-
ri⁹ erat mediator ⁊ reconciliator: q hãc irã singlar̃ sacrificij oblatõe placaret.

Cõuiuificauit nos. Vel nos iudeos filr̃ ⁊ vos gẽtiles. ⁊ ſ ẽ cui⁹ gr̃a
vos gẽtes estis saluate. Et vtrosq̃ cõresuscitauit. Cõsedere fecit in celo.
Nõ inaniter ſ fideliter iã cõputat factũ: qđ futurũ cẽ nõ dubitat. Certe eni
in celestib⁹ christus iam sedet: nondũ autẽ nos. Sed spe certa tenemus.

Supuenientib⁹ se abũ. di. Aug⁹. In futuro eni sclo apparebit donũ

de lyra

vestris. q̃tũ ad pcta cõmissionis. l: In qb⁹ aliqñ ambu. ꝓcedendo de
pcto in pctm̃. l Scõm seculũ. i. cõsuetudinẽ. m Mũdi hui⁹. i. pec-
catoz hui⁹ mũdi. sicut Joh. j. Mũd⁹ eũ nõ cognouit. n Scõm ꝓncipẽ
ptãtis aeris hui⁹. i. ꝑm volũtatẽ ꝓncipis demonũ in ſ aere caliginoso ha
bitãtiũ. o Spũs q nũc opat̃ in filios diffidẽtie. q. d. nõ ꝓnceps ipse est
spũs. supple malign⁹. p Qui nũc opat̃. i. facit volũtatẽ suã in illis qui
nõ ponũt fiduciã suã in celestib⁹ bonis ſ tm̃ in terrenis. q In qb⁹. i. iné
quos. r Et nos oẽs aliqñ cõuer. su. in deside. car. nr̃e. ea sequẽdo. ⁊ lz
apls esset ꝓgo. vt dictũ ẽ. ꝛ. j. Loz. vij. ca. tñ iũgit se cũ eis vt meli⁹ recipiãt
ꝓba sua. ⁊ qz añ cõuersionẽ secu⁹ est aliq̃ carnis desideria. iõ dic̃ ſ Fa
cientes volũtatẽ carnis. in pctis carnalib⁹. t Et cogitationũ. in peccat̃
spũalibus. v Et eram⁹ natura filij ire. i. nati in pctõ originali. qđ dicit̃
peccatũ naturale inquãtũ cõtrahit̃ a parẽtib⁹ ex corruptione nature. Con
sequẽter ostendit gratiã vocantis dei. d. ꝓ Deus autẽ qui diues est. id ẽ
copiosus. y In misericordia. quia ꝓprium eius est misereri ⁊ parcere.
z ¶Propter nimiã charitatẽ suam. ⁊ nõ ꝓpter merita nostra: a Luz
essem⁹ mortui peccatis. modo predicto. b Cõuiuificauit nos in christo.
nos sibi per fidẽ formatã incorporãdo. c Cui⁹ gr̃a est̃ saluati. ſ. in spe.
d Et cõresuscitauit. similiter in spe. qz resurrectio christi est causa nostre
resurrectionis future. e Et consedere fecit. in spe que est certa expectatio
future beatitudinis. f Vt ostenderet in seculis superuenientibus. id est
curriculis annorum vsq̃ ad iudicium. g Abũdantes diuitias ⁊c. Hec
enim omnia fuerũt ostensa in christi resurrectiõe. que fuit argumẽtis mult̃
declarata:

dei in remuneratiõe credentiũ qđ oculꝰ nõ vidit: nec auris audiuit. Et he sunt abundantes diuitie vt tãtũ dẽ quantũ mens inuestigare non potest.

Et hoc nõ ex vo. ⁊c. Augꝰ. Ne forte dicas promeruit ⁊ ideo accepit. Nõ putes te ꝓmerẽdo accepisse. Gratia pcessit meritũ tuũ: nõ gra ex merito ẽ meritũ ex gra. Nã si gra ex merito emisti nõ gratis accepisti. Oia merita pcedit gra: vt dona dei ꝓsequãt merita mea. Et ne qs alter intelligat ꝓpter arrogãtes ⁊ suam iusticiã cõstituere volentes planꝰ aperit subdẽs: Ipsius enim ⁊c.

B Ne qs glorietur. Aug. ad bonifa. Non ẽ hõ dicit: qz opa bona pia cogitatiõe facta frustrẽt: cum deꝰ reddat cuiqz ſm opa eiꝰ: sitqz gloria dei operãti bonũ: ſz qz opera ex gra: ſi ex opibꝰ gra. Bonũ igit ẽ hoi. vt de viribus arbitrij sui nõ ꝓsumat: qz ille q putauit sine eius adiutorio se posse custodire qđ dedit ꝓfectꝰ in longinq ⁊ viuẽs ꝓdige cuncta ꝓsupsit: ⁊ miseria attritꝰ: ⁊ in se reuersꝰ dixit: Surgã ⁊ ibo ad patrẽ meũ: quã cogitationẽ bonã non haberet: nisi ⁊ ipsã illi in occulto ꝑ miscricordissimꝰ inspirasset.

Ipsiꝰ eni sumꝰ. Nemo dz gliari: qz nos creati in fide ⁊ in opibꝰ sumꝰ factura. i. opꝰ eius: vl sumus creati ꝙ facturaz. i. operationez: ⁊ ita nec de opibꝰ ꝙ fidẽ gloriãdũ est: cũ fides ⁊ oia ex gratia.

Creati. Augꝰ. Nõ ea creatiõe q̃ hoies facti sumꝰ. Sz ea de qua ille dicebat q iã vtiqz homo erat. Cor mũdũz crea in me deus ⁊c.

Creati. Augꝰ. Hec ẽ gra. Que prepauit. C hic ẽ pdestinatio: qz pdestinatio ẽ gre pparatio. gra est ipa donatio q̃ est ⁊ ipsiꝰ pdestinatiõis effectꝰ: que pdestinatio sine pscientia esse nõ pot. Pot aũt esse sine pdestinatiõe pscientia: pdestinatiõe quippe deꝰ ea prescivit: que fuerat ipse facturꝰ. prescire aũt potes est etiã que ipse nõ facit: sicut quicũqz pctã. Quia etsi sunt quedã: que ita pctã sunt vt sint etiã pene pctõz: Unde

Nicolaus

declarata: Ack. i. In multꝫ argumẽtis apparẽs eis: ⁊ eius ascensiõe oculis etiã corpalibꝰ ꝓspecta. ⁊ hec oia iterũ fuerũt declarata ꝑ aplõz doctrinam aptis miraculis ꝓfirmatã. iõ subdit: a Sãa eni estis saluati ꝑ fidẽ. s. xpi ⁊ nõ ꝑ legẽ moysi. b Et hoc nõ ex vobis. qz pncipiũ credẽdi ⁊ ois opis meritorij ẽ a deo. videtiũ eni miraculũ ⁊ audietiũ eũdẽ ſmonẽ: vnꝰ credit motꝰ a deo. alter ꝙo nõ. iõ dicit saluator Joh. vj. Nemo pot venire ad me nisi pr qui misit me traxerit eũ. c Ut ne quis glorietꝰ de ꝓprijs meritis d Ipsiꝰ enim sumꝰ factura. in. ẽ nature. e Creati in xpo ihesu. in eẽ gre. f In ope. bonis. i. ad bona opa faciẽda. g Que pparauit deꝰ. i. disposuit. h Ut in illis ambulemꝰ. de ꝙtute in vtutẽ ad beatitudinẽ cõsequendã. i Propter qđ. Hic ponit secũda cõparatio q̃ est extraneitatꝫ ad intraneitatẽ. ⁊ ꝓmo ponit hec cõparatio. secũdo infert intẽta cõclusio. ibi: Ergo iã nõ estis. Circa ꝓmũ sciẽdũ qz gentiles dicebant extranei triplici rõne. s. qz a deo erant sepati ꝑ ydolatriã. ⁊ per ꝙs. secũdo a pplo israel cẽtũ ad cõicationẽ. q erat cultor vniꝰ dei. ⁊ tertio a spe ꝓmissionũ abrahe factarũ ⁊ semini ciꝰ. per vocationẽ aũt ad fidem xpi sũt istis tribꝰ incorporati. ⁊ hoc est qđ dicit aplꝰ: Propter qđ memores estote. tãꝫ grati de bñficijs dei. k Et aliqñ vos q gẽtes. i. gẽtiles. l Eratis in carne. id est carnaliter viuẽtes. m Qui dicebami ꝓputiũ. i. incircũcisi. n Abea que dr circũcisio ⁊c. i. distincti ⁊ sepati a pplo iudaico circũcisio. o Qui eratis illo in tpe sine christo. i. sine fide rõi. nõ sic aũt iudei: qz eadẽ fides fuit patrũ veteris testamẽti que ⁊ noui: differens tñ ſm implicitũ ⁊ explicitũ. p Alienati a cõuersatiõe isrl. inhibitũ erat eni pplo israel cõtrahere cũ gẽtibꝰ amicicias ⁊ cõnubia: q Et hospites testamẽtoz. i. aduene testamẽti ⁊ extranei a testamẽto nouo ⁊ veteri. r Et sine deo. s. vero. nã erant ydolatrie debiti. s Nũc aũt in xpo ihesu. i. ꝑ xpm ihesũ. t Vos qui aliquãdo eratis longe. a salute dicta triplici rõne. v Facti estis prope in sanguine christi. i. per passionẽ ipsiꝰ: cuius efficacia in sacro baptismi vobis est plenaria cõmunicata. x Ipse eni ẽ pax nostra. s. effective. y Qui fecit vtraqz vnũ. ex iudeis ⁊ gentilibꝰ faciens vnũ pplm xpianũ. z Et mediũ parietem macerie soluens. i. huiꝰ vnitatis obstaculũ remouẽs: quia remouit a gentilibꝰ ydolatriã quã abhorrebãt iudei. ⁊ a iudeis circũcisionẽ quã detestabant gentiles. a Inimicicias. quasi diceret. per hoc abstulit inimicicias que erant inter gẽtiles ⁊ iudeos. b In carne sua. i. ꝑ immolationẽ sue carnis in cruce. per quã destructa est ydolatria ⁊ cessauerũt legalia. c Legẽ mandatoz. i. legẽ mosaicam ꝙtum ad mandata cerimonialia ⁊ iudicialia. d Decretis. scz euangelicis. e Euacuans. remouendo onus cerimonialiũ ⁊ temperãdo rigorem iudicialium. f Ut duos. s. populos gentiles ⁊ iudeos. g Condat in semetipso. id est sibi in corpore per fidem formatã. h In vnũ nouũ hominẽ. id est in vnũ nouum populũ. participatione enim vniꝰ speciei plures homines sunt vnꝰ homo. ⁊ eodem modo gentiles ⁊ iudei participatione vnius nove legis dicũtur hic vnus nouus homo. i Faciens pacez. modo predicto. k Ut reconciliet ⁊ iungatur sicut littera. Ut reconciliet ambos deo. scilicet patri. l In vno corpe. suo mystico. m Per crucem. interficiẽs inimicicias. que erant inter deũ ⁊ genus humanũ. n In semetipso. id est in ꝓpria passione. o Et veniẽs. de morte ad vitã in sua resurrectõe. p Euangeliçauit vobis. i. euãgeliçare precepit. d. Matth. vlt. Euntes ergo docete oẽs gẽtes baptiçãtes eos ⁊c. q Qui longe fuistis. vt. s. dictũ ẽ. r Et pacẽ his qui ꝓpe. s. iudeis. quoniã ler erat dispositio ab xpo. vt dictũ est s. in cpla ad Gal. s Qm̃ ꝑ ipsũ. s. xpm. t Habemꝰ accessũ ambo. s. iudei ⁊ gẽtiles. v In vno spũ. s. charitatꝫ. x Ad patrẽ omniũ nfm.

Ergo.

dictũ est: Tradidit eos deꝰ in reprobũ sensum ⁊c. Nõ ibi petitꝫ dei est: ſz iudicium. Predestinatio ergo dei in bono ẽ: eiusqz effectꝰ bonꝰ est. Ille itaqz operat hoiez bonũ ⁊ custodit: q incõmutabiliter bonꝰ est: semperqz ab illo fieri ⁊ perfici debemus ei inhereres. Propter qđ. Ut sciatis oia esse a gra dei. Cõtulerat iudeos ⁊ gẽtes: qp vtriqz sub pctõ: nũc ostdit gẽtes fuisse indigniores ⁊ imperia iudeoruz perpessas vt mõ cõples iudeis: magis sint obnoxij gre dei.

Aliqñ vos gẽtes. In gbusdã codicibꝰ repert scriptum esse qui. ibi vos q gẽtes eratis ⁊ ſm hoc suspensiue legit vsqz ibi: nunc aũt in xpo ⁊c. codẽ tamẽ manẽte sensu.

Hospites. Hospes quasi ostij pes: eo qp cuz suscipiebat in domũ. ponebat dñs domus ⁊ qui suscipiebat pedem super ostiuz: ⁊ datis dextris iurabat qp pacificus cẽt ingressus.

Qui fecit vtraqz vnũ. Ipse eniz est lapis angularis in q̃ duo populi: tanq̃ parietes de diuerso angulo venientes sibimet quasi in pacis osculo copulantur.

Parietem. Id est: obstaculuz hinc ex lege: inde ex ydolatria. Ambrosius. Macerta est cõgeries lapidum sine cemẽto: vt fit circa hortos. Paries ergo macerie: qui facile destrueret veniente gratia: que ⁊ legẽ amouit: ⁊ corda gentiuz ab ydolatria conuertit. D Luce. 2. b.

Medius ꝙo erat vt neuter populus alteri cõcordaret. Stante autez hoc pariete: erant inimicicie ira ⁊ inuidia inter eos q̃ abolita sũt destructo pariete.

Faciens pacẽ ⁊c. Facit pacẽ inter ipsos vt ambos ꝓcilict deo patri.

In se. Non aliter q̃ per crucem. id est: mortem interfecit inimicicias: que inter deum ⁊ homines. id est: peccata dimisit. Omnibus enim profecit mors saluatoris.

Longe fui. Augꝰ. Si affectu amas deũ ꝓpe es. Si odisti longe es.

de lyra

quãdo eratis longe. a salute dicta triplici rõne. v Facti estis prope in sanguine christi. i. per passionẽ ipsiꝰ: cuius efficacia in sacro baptismi vobis est plenaria cõmunicata. x Ipse eni ẽ pax nostra. s. effective. y Qui fecit vtraqz vnũ. ex iudeis ⁊ gentilibꝰ faciens vnũ pplm xpianũ. z Et mediũ parietem macerie soluens. i. huiꝰ vnitatis obstaculũ remouẽs: quia remouit a gentilibꝰ ydolatriã quã abhorrebãt iudei. ⁊ a iudeis circũcisionẽ quã detestabant gentiles. a Inimicicias. quasi diceret. per hoc abstulit inimicicias que erant inter gẽtiles ⁊ iudeos. b In carne sua. i. ꝑ immolationẽ sue carnis in cruce. per quã destructa est ydolatria ⁊ cessauerũt legalia. c Legẽ mandatoz. i. legẽ mosaicam ꝙtum ad mandata cerimonialia ⁊ iudicialia. d Decretis. scz euangelicis. e Euacuans. remouendo onus cerimonialiũ ⁊ temperãdo rigorem iudicialium. f Ut duos. s. populos gentiles ⁊ iudeos. g Condat in semetipso. id est sibi in corpore per fidem formatã. h In vnũ nouũ hominẽ. id est in vnũ nouum populũ. participatione enim vniꝰ speciei plures homines sunt vnꝰ homo. ⁊ eodem modo gentiles ⁊ iudei participatione vnius nove legis dicũtur hic vnus nouus homo. i Faciens pacez. modo predicto. k Ut reconciliet ⁊ iungatur sicut littera. Ut reconciliet ambos deo. scilicet patri. l In vno corpe. suo mystico. m Per crucem. interficiẽs inimicicias. que erant inter deũ ⁊ genus humanũ. n In semetipso. id est in ꝓpria passione. o Et veniẽs. de morte ad vitã in sua resurrectõe. p Euangeliçauit vobis. i. euãgeliçare precepit. d. Matth. vlt. Euntes ergo docete oẽs gẽtes baptiçãtes eos ⁊c. q Qui longe fuistis. vt. s. dictũ ẽ. r Et pacẽ his qui ꝓpe. s. iudeis. quoniã ler erat dispositio ab xpo. vt dictũ est s. in cpla ad Gal. s Qm̃ ꝑ ipsũ. s. xpm. t Habemꝰ accessũ ambo. s. iudei ⁊ gẽtiles. v In vno spũ. s. charitatꝫ. x Ad patrẽ omniũ nfm.

Ergo.

Mō eſtis hoſpites. Jā ē: indigniores in fide ꝛſi ē olim recepti in lege Et aduene. Jd eſt: extranei a deo. Sed ciues. Jd eſt: eiuſdē iuris ꝛ dignitatꝫ in domo dei. Sanctoꝝ. Mō carnalis iſrl. Et domeſtici. Jd eſt: familiares. Dei. Quibꝰ archana reuelat. Ciues ꝛ domeſtici. Aug. Duas ciuitates faciunt duo amores: hierlm facit amor dei. Babyloniam amor ſcī. Interroget ſe quiſqꝫ quid amet: ꝛ inueniet vnde ſit ciuis.

In ipſo. Augꝰ. Me apli vl pphete in qbꝰ fūdata ē ciuitas ſe tenerent in ſe: in xpo totuꝫ innitit̄ ꝓmo fūdamēto: qō fūdamētū i ſūmo ē; nō i imo: vt in corporali fabrica.

Creſcit. Nemo taꝫ pfectꝰ q nō poſſit creſcē.

C. III.

h Cius rei grā. Oſtēſo q per xp̄m facta ē pax ꝛ recōciliatio hic ponit p q ipſi coedificati: qꝛ deꝰ reuelauit ſalutē ad gētes ptinere ꝛ miſit eis p̄dicare: ꝛ fac̄ pati p eis: vt magis ſint deo grati: ab vltimo aūt incipit dicēs: Cuiꝰ rei gra Jd ē: p hac re grata mihi: vt vos coedificemi: vl p gra dei ipleda ē hac re

Si tamē audiſtis. Jd eſt: itellexiſtis grāz. i. apoſtolatū diſpēſatuꝫ a deo: q ſcit q̄re me ad hoc officiū elegit: vel aplatū per quē diuerſis diuerſa penſamꝰ, Amb. Per hynlt eos ſcire: qꝛ dei iudicio a xpo miſſus ē p̄dicare gētibꝰ myſteriū gratie dei.

Sicut ſupra ſcripſi i breui. Scz ipe pax nra. Ibi nāq myſteriorꝫ ſibi reuelatorꝫ ſūmā, p modico, ſmone pſtrinxit. Nō tā totū q nouerat, pferēs q̄ oſtendēs ex modico.

Et pphetis. Pro phete qdē poſtes pſcierūt olim hoc de gētibꝰ q vocande eēnt ꝛ future par/

Nicolaus

g Ergo. Hic infert in tēta ꝯcluſio. ſ. de receptione gentiliū ad ꝯſortiū dei ꝛ ſcōrꝫ. cū dī: Ergo iā nō eſtis hoſpites ꝛ aduene a deo ꝛ ſctis eiꝰ. b Sz eſtis ciues ſcōrꝫ. i. de nūero eorꝫ. c Et domeſtici dei. i. in eccl̄ia recepti. d Supedificati. i. inſtructi. e Sup fundamētū aplorꝫ ꝛ pphārū. i. ſup doctrinā noui ac veteris teſti. Supedificati inq̄. f Ipſo ſūmo angulari lapide xpo ieſu. In edificatiōe enī tēpli ſalomonis. vt dī fuit qdā lapis q pluries fuit reiectꝰ ab edificātibꝰ. eo q non cōueniebat loco cui applicabat: finalit optime ſedit in ſūmitate edificij in angulo duos parietes in vnā eccl̄iā coniungente, ꝛ fuit figura xp̄i iudeos ꝛ gētiles tāq̄ duos pariētes in vnā eccl̄iā cōiūgētis: vñ dī pſal. cxvij. Lapidē quē reprobauerūt edificātes hic factꝰ ē in caput anguli. A dño factū eſt ꝛc. ꝛ iſtā eandē figurā ponit aplus. vt dictū ē: g In quo oīs edificatio ꝓſtructa. tā ex iudeis q̄ ex gētilibꝰ. h Creſcit. per augmentū virtutum. i In templū ſanctū. i. quouſq̄ ſit templū dñi ſanctū. k In q̄ ꝛ vos coedificamini. cum alijs fidelibꝰ. l In ſpū ſancto. i. ipſo operante ſine q̄ nullum opus eſt acceptum deo.

C. III.

m h Cius rei gra ego. Hic ꝓſr aplis ꝓ epheſijs orat deuote vt magis in bono, pficiāt. Et diuidit in duas ptes: qꝛ ꝓmo ſe diſpoſitum ad orādū oſtendit. ſcōo oīonē effundit. ibi: Propter qō. Primū oſtendit ex tribꝰ ſcz ex ſufficiētia: obligatiōe: ꝛ ꝓfidētia, ꝛ ꝓm h diuidit in tres ptes. ſcōa ibi: Mihi oīuz. tertia ibi: In q̄ habemꝰ. Circa ꝓmū oſtendit ſe ſufficientē p hoc q ipſe ꝛ alij aplī fuerūt p̄ ceteris diuitꝰ illumiati. ꝛ p oīs cognouerūt cām debitā ꝛ tēpꝰ ꝛ modū orādi. ꝓmo q̄ cōtinuat ſe p̄dict̄. d. Cuiꝰ rei gra. i., pter hāc rem imediate p̄dictā. ſ. vt coedificemi in habitaculū dei. n Ego paulꝰ vinctꝰ. in carcere rome. o Chriſti ieſu. i. p xpo ieſu. p Provobis gentibꝰ: ppter hoc enī erat rome vinctꝰ. qꝛ p̄dicauerat xp̄m ieſū gentilibus. q Si tñ audiſtis. i. intellexiſtis. r Diſpēſationē gratie dei. gre aplatꝰ mihi a deo cōceſſe. ſ Dñi ꝓm reuelationē dīnā notuꝫ mihi factū eſt ſacm. i. ſacrū ſecretū redēptionis facte p xp̄m. t Sicut. ſ. ſcripſi

† ſ qꝛ gētes hñt accessū: ergo iā a tpe fidei.

tu ad patrē. † Ergō iam nō eſtis
ſ indigniores ſ extranei a deo ſ ptra hoſpites
hoſpites ꝛ aduene: ſed eſtis ciues
ſ ptra aduenas †ſ inixi ſ de bono in meliꝰ puecti.
ſanctorum: ꝛ domeſtici dei † ſup
†ſ xp̄m vel doctrinā. i. ſup vetus ꝛ nouū teſtm: qꝛ qō aplī pdicauerūt, pphete pdixerūt. vñ: fundamēta eius in montibus ſanctis
edificati ſuper † fundamentū apo
ſ exiſtente.
ſtolorum ꝛ prophetarum ipſo
ſ qa p̄ſūmat †ſ qa duos pūgit †ſ qꝛ firmꝰ ſuſtinet
ſummo † angulari lapide chriſto
ſ per quem ſ tā de gētibus q̄ iudeis.
ieſu: in quō omnis edificatio cō/
† ſ in fide ſ per augmentum vſqz quo ſit templū dei †ſ remotione vitiorum
ſtructa † creſcit in tēplū † ſanctū
†ſ opatiōe dñi ſ ephesij vt alij †ſ ad ſiūtudinem
i domino. In quō ꝛ † vos † coedi
alioꝝ edificamini †ſ vt ſitis habitaculū
ficamini † in habitaculum dei in
ſ operante
ſpiritu ſanctō.

Cuius rei C. III.

b ſ qui tentus ſum modo rome
gratia egō paul' vict'
ſ p xpo ieſu †ſ qꝛ gētibꝰ p̄dicauī ꝓbū
ieſū chriſti pro † vobis gentibus ſi
ſalutis ſ p vobis dico ſi ſcitis me eſſe apoſtolum veſtrum quod nemo ignorat ꝛ cū p apoſtolatu vinctus tunc maxime p vobis
tamen audiſtis diſpenſationem
gratie dei que data eſt mihi i vo
†ſ data ē mihi diſpēſatio in vos qꝛ mihi int ignarū ē diuinū occultū ſ i. nō obſcure: ſed aperte
bis: † quoniā ſcōm reuelationem
ſ a deo ſ occultuꝫ dei
notū factum eſt mihi ſacramen/
†ſ ipſe pax noſtra †ſ ſ in breuitate
tum † ſicut ſupra ſcripſi in † breui
ſ ſi breuiter tamen aperte ſ attenti
prout poteſtis legentes intellige

ſ gd. ſ. † habitā †ſ in hoc occulto agnoſcendo
re prudentiam † meam † in miſte/
† ſ. miſteriū ſ q gētes ſaluāde p xp̄m †ſ pteritꝰ. ſ. q
rio xpi † quod † alijs generatiōi
buſlibet ſ ita plene ſicut nunc
bus nō eſt agnitum filijs homi/
† ſ q plene †ſ cum impleri videtur.
num: † ſicuti † nunc reuelatum eſt
†ſ qui interpretantur ſcripturas ſ nonis
ſanctis apoſtolis eiꝰ ꝛ † prophetis
ſ p ſpm ſ hoc ē myſterium. ſ. ſ in futuro
in ſpiritu: eſſe gentes coheredes
ſ mō in eccl̄ia cū iudeis †ſ qꝛ ad eos vt ad iudeos
ꝛ concorporales: ꝛ † cōparticipes
ſ facte abrahe de hereditate: ꝛ p corporatiōe †ſ hoc totū p incarnationē xp̄i: ꝛ per meā p̄dicationē: non enim p̄deſt incarnatio niſi p̄dicet
promiſſionis eius † in chriſtō ieſu
ſ euangeliū.
per euangeliū cuius fact' ſum
†ſ ſm gratuitū donū eius †ſ nō meis meritis †ſ q̄ p̄ſecutor ſit aplis: hoc enī ē vt q̄libet miracula
miniſter † ſcōm † dōnū † gratie dei
que data eſt mihi ſcōm operati
ſ inquaz
onē virtutis eiꝰ. Mihi ēniz om
†ſ non ptāte: ſed p̄ horibus humilior
nium ſanctorū † minimō data eſt
ſ tam magna ſ inter gentes
gratia hec in gētibus euangeli/
†ſ que, priſus intelligi non poſſunt ſ vel inueſtigabiles †ſ multa dona
care † inueſtigabiles † diuitias xpi:
ſ p̄ p̄dicationē ꝛ miracula ſ de hac re que q̄ mirabilis: ex quāta dilectiōe †ſ he ſunt diuitie meſtimabiles † ſ ad impletio archane redemptionis
ꝛ illuminare omnes: quę † ſit † diſ
†ſ celati ab omnium ſeculorum creaturis ꝛ exiſtentis in ſola noticia dei qui fecit † ſ non in ſeculis.
pēſatio ſacramēti † abſcōditi † a ſe
† ſ ſic abſconditi a ſeculis vt tamen innotescat
culis in deo q oīa creauit: † vt in/

ticipes doni dei. ſed hoc latuit q ſine lege ſalus eis per fidem. ſ. chriſti.

Per euā. fac. ſum. mi. Amb. Per p̄dicationē ſuā cognitū ē donū dei: qō deꝰ dat gentibꝰ iuxta opationē vtutis ſue: qua ſuſcitauit xp̄m: in q̄ omnes ſalui ſine opere legis.

Minister. Mō enī eſt meū ꝛ ita nulle mihi gratie reddende: ſed deo.

Inueſtigabiles. Per ſuā naturā: ſed per grāz ꝛ reuelatōz ſcti ſpūs iueſtigabiles ſūt fidelibꝰ.

Abſcōditi in dño. Aug. In mūdo abſcōditē ſūt cāe rōnales oīum reruz q̄ naliter fiūt ſiē leui abſcōditꝰ fuit in lūbis abrahe q̄ decimatus eſt. In deo cāe eorꝫ q̄ p gratiā fiūt: ſine eorꝫ q̄ ad hec ſignificāda mirabiliē nō naliter fiūt: q̄ miſtrātibꝰ angelis facta ſūt. Vñ ſic dicit: abſcōditi in deo. vt inotesceret p̄ncipibꝰ Mō indiget deꝰ nūcijs vt inferiora hec ab eis diſcat q ſtabiliter nouit omia.

Habet aūt nūcios propter nos ꝛ ppter ipſos: qꝛ eis bonū ē deo aſſiſtere: vt cū de inferioribꝰ cōſulāt: ꝛ iuſſis eiꝰ obediāt. Mō latuit eos myſteriū regni celorꝫ q̄ opportuno tpe reuelatū ē p ſalute nſa q̄ liberati eis coniūgimur. Illis q̄ inotuit a ſeculis: qꝛ oīs creatura nō añ ſcl'az a ſcīs cū q̄bus cepit filiꝰ ante ſecla. Unde i pſona ſapiētie: ante ſecula fūdauit me. B 1. cor. 15. c.

In deo. Habet enim deꝰ i ſeipo abſcōditas q̄ rūdā factorꝫ cās q̄s rebꝰ ꝯdit nō iſeruit: eaſq̄ implet: nō illo opē, puidētie q̄ nās ſubſtituit vt ſint. Sz eo q̄ illas adminiſtrat vt voluerit: q̄s vt voluit ꝯdidit. ibi ē ꝛ gra p quā ſalui fiūt petōres. ñ enī p nāz vitio depꝛauatā: ſ p dei grām hō reſtauraf.

de lyra

pſi in breui. ſ. ca. epiſtole huiꝰ. vbi dicit: Ut nobis notū faceret ſacm ꝛc. v Prout poteſtis legētes intelligere ꝛc. q. d. licz ſit breuiter dictū. tñ p illud poteſtis intelligere. x Prudētiā meā in miniſterio xp̄i. i. ſciam meā ad p̄ſequēdū miniſteriū aplatꝰ mei i p̄dicatōe euāgelij xp̄i gētilibꝰ. y Q̄d alijs generatiōibꝰ nō eſt agnitū ꝛc. i. añ tēpus aplorꝫ nō fuit explicite cognitū. niſi forte aliqbꝰ paucis pphetis veteris teſtamēti: q tñ nō cognouerūt ita clare ſicut aplī ꝛ pphete noui teſtamēti. q gētiles p xp̄m eſſent ſaluādi. ſicut ꝛ iudei qbꝰ erat pmiſſus. vñ ꝛ Actꝫ. x. dī q ſpū ſcō deſcēdēte in ſigno viſibili ſup cornelīū ꝛ alios gentiles qui erāt cum eo admirati ſunt iudei q venerāt cum petro de hoc q gra ſpiritꝰ ſancti cōicabat gentibꝰ ſicut ꝛ ipſis. ideo ſubdit: z Eſſe gētes coheredes. ſ. hereditatis eterne. ſicut ꝛ iudei credentes. a Et cōcorporales. i. cōſimiliter incorporati chriſto. b Et conparticipes promiſſionis. abrahe facte. c In chriſto ieſu. ſ. implete. d Per euangeliū. i. p receptionē euāgelice doctrine pticipāt dicta bona gētiles. e Cuiꝰ. ſ. euāgelij. f Factꝰ ſum ego miſter. i. p̄dicator. g Scōm donū gre dei ꝛc. ꝛ nō ſm ꝓprium ſenſuz. h Scōm opationē vtutis eiꝰ. in miraculis qbꝰ aplica doctrina cōfirmabaf: Marci vlt. Illi aūt ꝓfecti p̄dicauerūt vbiq̄ dño cooperāte ꝛ ſermonē cōfirmāte ſequētibꝰ ſignis. iō dicit: i Mihi enim. Poſtq̄ oſtēdit ſe ſufficientē ad orādū, p epheſijs. hic ꝓſr oſtendit ſe ad hoc obligatū. qꝛ erat aplis ꝛ pater eorꝫ ſpūalis. ꝛ iō obligatus tenebaf filijs in ꝓmiſſione ſpūaliū bonorū. ſicut pater carnalis, puidere tenef in tpalibꝰ bonis. iō dic: Mihi enī oīuz ſanctorꝫ. ſ. aplorꝫ. l Minimo. hoc dixit ex humilitate. ꝛ qꝛ perſecutꝰ fuit eccl̄iā. nō alij. l Data eſt gra hec. aplatꝰ. m In gentibꝰ euangelicare inueſtigabiles diuitias chriſti. qꝛ nō poſſūt ab hoibus perfecte ꝛ exquiſite cognoſci. n Et illuminare oēs. per predicationē meā o Que ſit diſpoſitio ſacramēti. i. redēptionis per xp̄m facte que diſpēſabilis eſt gentilibus ſicut ꝛ iudeis. p Abſconditi a ſeculis in deo. nā hec diſpenſatio nō fuit reuelata añ: niſi valde paucis ꝛ obſcure. vt predictū eſt.

Ut innotescat

Ut innotescat. Datū est mihi euāgelizare ⁊ illumiare. Videte q̄tuz est hoc: q⁊ per hoc accreuit aligd angelis qui mlta secreta in his didicerūt:

Principatib⁹ ⁊ po. Dicit btūs hieronym⁹ dignitates memoratas mysteriū ad purū nō intellexisse donec cōpleta est passio xp̄i: ⁊ aplor predicatio p gētes dilatata. Uñ in ysaia angeli admirātes, dixerūt: Quis ē iste q venit de edō. Et in psal. Quis est iste rex glorie.

In celestib⁹. Quia ibi p̄mit⁹ ecclia fuit: quo post resurrectionez ⁊ ista ecclesia cōgregāda est vt sim⁹ equales angelis dei.

c Multiformis. In greco mltipharia: nō solū varia: ꝫ mlta varietate distincta. Quia īmēs⁹ est xp̄s: ꝫ pcipit: vagit infans i p̄sepio: ꝫ ab angelis laudat in celo. Herodes psequit: sed magi adorant. Ignorāt pharisei: ꝫ stella demōstrat: baptiçatur a suo: sz vox tonantis p̄is audit: Timet patiꝫ spōte ad passionē vēit. Vult trāsferri calicez: sed petrū qui calicē timebat accusat.

Scōm p̄finitionē ⁊c. Que enim in sui nā simplex ē. Fm ea q̄ agunt in sclo: q̄ de⁹ p̄finiuit. i. p̄ordinauit ē multiformis cū varīat multiformit. Et ne videāt sibi ꝯtradicere in p̄dictis sentētijs sacre pagine doctores: ita pōt determiari qđ dictū ē vt illis q maioris dignitat sūt: ⁊ p quos misteriū illa nūciata sūt cognita fuerūt ex pte vtputa familiarib⁹ ⁊ nūcijs illis. Sic q minoris dignitat sūt incognita essent. Hui⁹ rei gr̄a. Nos peto: ⁊ deo supplico vt gr̄a cooperet vobis. Et hoc ē qđ addit. Hui⁹ re. g. In q̄ oñdit eos habere ꝓprie voluntatis arbitrium. Sed ne illud sufficere putent addit. Flecto ge. me.

Ad patrē. Tm̄ in greco habetur. Q̄ aūt in latinis codicib⁹ additur est dñi nr̄i ihesu xp̄i: bñ cōuenit q̄ orabat: vt merito ei⁹ obtineam⁹ cui, ꝓprie ⁊ nāliter est p̄: nobis aūt adoptiue. Paternitas noiatur. Etsi non vere est: vt de⁹ qui est p̄ oiuz creatiōe: ⁊ fideliū recreatiōe q̄s adoptauit in filios. Vel noiat. i. noiabilis est. Ab illo enī q est p̄ oiuz ⁊ angeli in celo: ⁊ homes in terra acceperūt vt p̄es alios vocarēt. Et nota q̄ xp̄s dei vnigenitus p nām adoptiōis bñficio patrē se esse significat dicēs: Fili dimittūt tibi pcta tua. Silr ⁊ spūs sanct⁹: per quē iusti adoptant in filios. Homo autez dicit pater vel natura: vel auctoritate exempli: vel ratione beneficij.

Per fidē christū in cor. Aug. Fides tua de xp̄o. christ⁹ē in corde tuo.

In charitate radi. Ozo etiā vt radicati. i. firmiter plātati: a silūtu. arbo. que q̄to plus terre figit: tanto plus crescit: ⁊ vberi⁹ fructus reddit.

Cū oib⁹ sctis. Aug⁹. Hec est cōlo celestis rei. p. hi nō sua q̄rūt: ꝫ que christi sunt. i. cōmoda ꝓuata nō sectāt: ꝫ in cōione vbi sal⁹ oiuz est ꝓsulunt.

Vel, Que sit latitudo. Charitat: que vsq̄ ad inimicos extēdi debet

Nicolaus

a Ut innotescat p̄ncipib⁹ ⁊ potestatib⁹ ⁊c. q. d. nō solū hoib⁹ fuit abscōditū xp̄i mysteriū. ⁊ maxime de vocatiōe gētiū. ꝫ etiā angeli scti nō cognouerūt ad plenū. donec p̄dicātib⁹ aplis fuit impletū: q⁊ aīs habuerūt tm̄ simplicē noticiā que pōt dici abstractiua inq̄tū ē rei nō p̄sent: sz q̄s fuit imple tum ꝓhabuerūt noticiā experimētalē siue intuitiuā. sicut astrolog⁹ per motū celi certitudinaliē cognoscit ecl⁹psim futuraz. tm̄ adhuc pfecti⁹ cognoscit q̄s videt eā actu existentē. b Per ecclesiā. i. p aplor p̄dicationē. tm̄ li⁹ p nō importat causalitatē. sic intelligendo q̄ apli docuerint angelos de xp̄i mysterijs. sed cōuerso angeli docuerūt eos p quos dīne reuelatiōes deferunē ad homes. ꝫ sic est intelligēdū q̄ aplis p̄dicātib⁹ viderūt actu cōuersionē gētiū ad fidē. quā aīs sic nō viderāt intuitiue. sic aūt nō est de deo cui⁹ intuitus ab eterno ferē sup p̄sentias rerū. eo q̄ eius cognitio mēsurat eternitate que cōplectit omne temp⁹. c Multiformis sapia dei. licz sit vnica ⁊ simplicissima in deo. tm̄ est in effectib⁹ multiformis. dicit etiā multiformis ꝓpter mlta mysteria in xp̄o adimpleta. iō subdit: d Scōm p̄finitionē scl⁹. i. eternā dispōnē tpe plenitudinis adimpletā. e Quā fecit in xp̄o. i. adimpleuit in xp̄o. f In q̄. Hic ostdit se disp̄situ ad orādū ex ꝓfidētia. null⁹ enī orat nisi aliq̄liter exaudiri ꝓfidat. habebat aūt aplis hāc ꝓfidētiā obtinē di p mediatorē dei ⁊ homiz iesū xp̄m. iō dicit: In q̄. i. p quē. s. iesū christuz. g Habem⁹ fiduciā ⁊ accessū. ad deū patrē. h In ꝓfidētia p fidē ei⁹. Sic enī credētes in xp̄m exaudiūt p ipsū. vñ dic Job. xv. Q̄cūq̄ petieritis patrē in nōie meo dabit vobis. i Propter qđ. Dispōne p̄missa. hic cō sequēter aplus ꝓmo ad orādū. p ephesijs accedit. ⁊ secūdo deo totum attribuit. ibi: Ei aūt. Circa p̄mū in oratione sua p̄mo petit dari ephesijs a deo robur patiētie in aduersis. d. Propter qđ. i. ꝓpter cōfidētiā quā habeo de christo. l Peto ne deficiatis in tribulatiōib⁹ meis. id est ne territi ꝓ

f diuersis ordinibus angelorum
nōtescat principatibus ⁊ potesta
f q̄ sunt in celo vbi ⁊ nos erim⁹ ††q̄ dōa dei recipit
tibus in celestibus †per ecclesiam
f de reparatione hominum
multiformis sapiētia dei scōz p̄dē
f complen
finitionem seculorum: quā fecit
dam: vel fecit. i. complenit
in christo ihesu domino nostro.
f q⁊ p xp̄z implenit deus p̄ f xpo †† cōtra tribulationes: vel future hereditatis certitudinem
In quo habemūs †fiduciam ⁊ ac
f in re ipsa ad patrē †† merito confidentie habite
cessum: †in cōfidentia per fidem
f. i. q⁊ habetis accessum ⁊ alia bona que supradicta sunt. f a fide ⁊ bono ope.
eius. Propter quod peto ne de
f ꝓpter tribulatiōes meas f que sunt
ficiatis in tribulationibus meis
f pbandis †† si statis in eis ⁊ non deficiatis
pro vobis: quē est †gloria vestra.
f ⁊ f ne. s. deficiatis a fide f humilio †† sensuz mētis vel exteriora corporis genua
Hui⁹ rei gr̄a flecto † genua mea

f vt merito eius obtineamus.
ad patrē domini nostri iesu chri
f ex cuius dispensatiōe sunt nobis p̄es ⁊ in celis angeli nobis, p̄uidētes: in terra p̄lati †f deo patre
sti. †Ex quo omnis paternitas f in
f ad patrē flecto genua mea.
celis ⁊ in terra nominat: vt det vo
f copiam †† maiestatis sue f p̄stātā qua
bis scōm diuitias †gloriе sue vir
sitis rob orati in interiore hoie q̄ ab hostibus nō pōt attingi: ⁊ hoc p̄ sp̄m sc̄m f inde erit non deficere
tutem corr̄oborari per spūm eius
f ⁊ prius det
in interiori homine habitare per
f sunt enī aliq̄ fortes heretici in q̄bus xp̄s nō habitat f f vnde securi de auxilio
fidē christū †in cordibus vestris
f ordo vt in charitate †† a filitu. arbor †† a filitudine domus: q⁊ in eis spūsctūs habitat
in charitate †radicati ⁊ f fundati:
†† perfecte intelligere f sicut oēs sci
vt possitis †comprehēdere cū om
†† quanta esse debet † f charitatis.
nibus sanctis: †quę sit †latitudo ⁊
f vbi stando p̄seuerat †† vt deus p̄miū †† occultum iudicium quare illi dat: illi non
longitudo †sublimitas ⁊ †profun

pter tribulatiōes meas a bono deficatis. l Pro vobis. i. quas sustineo. eo q̄ p̄dicaui vobis. ⁊ vt exēplū patiētie dem vobis. m Que ē gloria vestra. si in tribulationib⁹ nō deficiatis. n Hui⁹ rei gr̄a. s. vt nō deficiatis in tribulatiōib⁹. o Flecto genua mea ad patrē dñi. ipsū deuote depcādo. p Exquo ois paternitas ⁊c. nā illa paternitas ē p̄ma. omnis enī emanatio creature a deo fm esse nature p quā dicit p̄ oiuz generaliē p creationē. ⁊ etiā emanatio fm esse gr̄e fm quā dī hoiuz ⁊ angelor⁹ pater p adoptionē. est posterior emanatione filij a p̄re. fm quā dī pater p nālem ⁊ eternā emanationē vl̄ generationē, ꝓpter qđ ab eo noiat ois paternitas que est in celo ⁊ in terra. nā ab ea qđ est p̄mū in aliquo genere cetera esse ⁊ noiari habēt. q Ut det vobis fm diuitias gloriе sue ꝓtutē. s. patientie in aduersis. iō subdit: r Corroborari per spm̄ ei⁹ in interiori hoie. lz enī in martyrib⁹ caro que dicit hō exterior laceret. mens tm̄ que dī hō interior fortificat. s Christū. Hic secundo petit ephesijs augmentū noticie. ⁊ resumat illud qđ predicit: Ut det vobis christū habitare per fidem in cordibus vestris nō solū firmiter adherēdo eis que sunt fidei sed etiam plenius ⁊ clari⁹ ea q̄ ptinēt ad articulos fidei cognoscēdo. t In charitate. Hic tertio petit eis augmētū charitat ⁊ per ꝓfis alior⁹ donor⁹ que charitati cōnectūt. ideo dicit: In charitate radicati. q. d. hoc peto a deo vt sitis firmiter in charitate radicati. ad modū arboris que nō pōt euelli. r Et fundati. ad filitudinē stabilis edificij. v Ut possitis cōprehendere. nō solum speculatiue sed etiā practice. x Que sit latitudo. s. charitat ad oēs etiam inimicos se extendētis. y Et longitudo. ipsi⁹. q⁊ charitas facit patiēter expectare premiū in longinquū. z Sublimitas. q⁊ nō solum facit ascēdere in deū: sed etiā transformari quodāmodo in ipsū. a Et pfundū. s. humilitatis ⁊ cōdescensionis ad p̄imū. vnde paul⁹ postq̄ fuit raptus ad

de lyra

tertium celum

Tolle crucē tuā ⁊ sequere me. Tollit crux: cū spū facta carnis mortificant. Quādiu ergo euacuat corp⁹ peti: q̄diu exterior hō corrūpit: ⁊ interior renouatur de die in diem: temp⁹ est crucis. In cui⁹ ergo ptāte erat mori vel non mori: ⁊ sic vel nō sic mori: nō frustra crucē elegit: vbi te huic mūdo crucifigeret. Ms latitudo in cruce est trāsuersum lignū vbi figūt man⁹ qō ad bona opa pertinet: quia ibi man⁹ extēdūt. Longitudo est ab ea pte ligni: q̄ ab ipo trāsuerso ad terrā tendit: ⁊ ab ipso vsq; ad terrā cōspicua est: ibi corpus crucifigit ⁊ quodāmodo stat: q̄ statio perseuerantiā significat. Altitudo aūt in illo ligno est qō ab eodē trāsuerso sursum caput ꝓtēdit. Profundū ꝓro est in ea pte ligni que nō apparet q̄ fixa ⁊re occultatur. Unde totum illud surgit: qō ꝓfunditatem significat gratuite gfe: in q̄ multor ingenia cōterrūt id vestigare conātia.

Ambro. Ut possitis cōphen. Que sit latitudo ⁊c. Id est: imēsū ⁊ inestimabilē cognoscere deus omnia excedēte maiestate ꝓtuā sue. Cū aūt dr dicit signat q̄ sic in spera vbi hec oia equalia. s. que sit
21 imēsitas dei: oia excedēs
1.cor.7.d. ⁊ implēs: nō in eis clausa ꝙ oia intra se cōtinens p⁹ imēsitatē ꝓtia. Ault ēt cos scire charitatē xpi eē sup sciētias holuz: q̄ deꝰ homo: q̄ iust⁹ ꝓ impijs morit ⁊c. Ut impleamī: q: tūc nihil deest xpiano: cū patrē ⁊ filiū sic cognoscit. Aliter nō est integra professio deitatis.

Profundū. Uolūtas dei: cui⁹ cause nō inuestigant. Unde. o. alti. d. s. et. s. d. Altitudo cōe nomē est excelso ⁊ ꝓfundo. Sz cū in excelso dr: sublimitaz eminētia cōmēdat. Cū aūt in ꝓfūdo: difficultas inuestigatiōis ⁊ cognitionis. In oēm plenitudinē. Nō vt sint (plen⁹ deꝰ) sicut quidā errantes voluerunt. Sed vt perfecte sint pleni deo.

Uel Potēs est oia facere. Scōm ꝓtutē q̄ opat in qua sūt q̄dā q̄ nemo peteret vel intelligeret vt deꝰ homo ꝓ hoibus moreret: ⁊ hmōi alia.

Bsecro. Hactenꝰ ostendit gratie attribuēda. C IIII.

o hinc de moribꝰ monet. primus oēs cōiter: post per singulos ordines.

Sed in charitate. Augꝰ. ad eudoriū. Ipsa ē enī actio recti itineris: que oculos semper habet ad deum. Talis actio nec frangit negocio nec turbulenta ē: nec marcida: nec audax: nec fugax: nec preceps: nec iacens.

Nicolaus

tertium celū ꝓ charitatē sic ad ꝓximū descēdebat q̄ etiā de actu matrimoniali ordinabat. d. Uxori vir debitū reddat: ⁊ similiter vxor viro. i. Cor. vij. a Scire etiā ⁊c. ordinet sic lra: Scire etiā charitatē xpi. i. ꝓ quā vnimur xpo. b Supeminentē scie. i. notitie quā habem⁹ de ipso. vbi enī scientia foris stat dilectio intrat. ꝓpter qō. j. Cor. xiij. dr: Maior aūt hoz est charitas. c Ut impleamini in oēm plenitudinē dei. i. vt impleami donis ⁊ charismatibꝰ que donant a deo cū charitate. d Ei aūt. Hic cōsequēter ap⁹ attribuit deo totū a quo est omne bonum. ⁊ patet littera vsq; ibi: e Scōm virtutē. s. diuinā. f Que operat in nobis. q: ꝙtus ꝓme cause operat in oib⁹ secūdis agentibꝰ. g Ipsi gloria. s. laus. h In ecclesia ⁊ in christo iesu. s. cōgregata. i In omnes generationes ⁊c. i. eternaliter. quia eius glia maxime relucet in ecclesia triūphante. de qua dicitur psal. lxxxiii. Bti q̄ habitat in domo tua dñe: in secla seculoz laudabūt te. k o Bsecro itaq; vos. Postq̄ apostolus induxit C. IIII. ephesios ad gratiarū actionem ⁊ effudit ꝓ eis oratiōnē. hic consequenter informat eos in moribꝰ. ⁊ ꝓmo generaliter. secūdo q̄tū ad aliquos status spāliter. ibi: Mulieres post medium sequentis ca. tertio reuertit ad instruenduz cōiter. ibi: De cetero fratres. circa medium. vj. ca. Circa ꝓmū instruit generaliter. ꝓmo ꝙbo. secūdo saluatoris exēplo. in ꝓncipio sequētis ca. Circa ꝓmū sciēdū q̄ hūilitas ē fūdamētū spūalis edificij ꝓpter qō ꝓmo fūdamētū istud collocat. scōo supedificat. ibi: Solliciti seruare. Igit ꝓmo instruit eos de humilitate ⁊ quibusdā alijs virtutibus sibi propinquis. d. Obsecro itaq; vos: ego vinctus. in carcere. l In dño. id est ꝓpter dñm. vt dictum est. ꝫ. m Ut digne ambuletis. ꝓcedendo de virtute in virtutem. n Uocatione qua vocati estis. ad fidem catholicā que requirit vitam virtuosam. o Cū omni humilitate. s. interiori q̄tū ad mentē. ⁊ exteriori quantū ad cōuersationē. ⁊ quoniā humilitas facit hominē resilire in ꝓpriam paruitatē. habet mansuetudinē annexam que re-

In vinculo pacis. Id est: pacem seruantes. Hec aūt pax est: si bona nostra inuicē diligam⁹: si peccata que sine dāno tritici: aut cum spe salutis corrigendoz eradicari non possunt vsq; ad messem vltimam toleramus.

Unū corpus. Debetis seruare vnitatē: ita q̄ sitis vnum corp⁹ subseruiēdo, primo: ⁊ vn⁹ spūs est deo idē volēdo: vel vn⁹ spūs cum fratribꝰ. cū quibus idē velle ⁊ idem nolle debetis vel ita debetis seruare vnitatē spūs q: vnū corp⁹ debetis esse multoz adunatiōe membroz: ⁊ potestis: q: vn⁹ spūs habitat in vobis.

Unū corp⁹. Augꝰ. Propter societatē quaz spūs sanct⁹ facit non sine pce ⁊ filio. Ecclia vtiq; accepit hoc donuz: vt in spū sctō fiat remissio peccatoz: quā remissionē et si trinitas faciat: ꝓpe tñ ad spm̄ scm̄ intelligit pertinere. Ipse est enīz spūs adoptiōis filioz. Ipse ē pcis ⁊ filij amor: ⁊ cōne- roma.17.b
xio: ad ipsū q̄ ptinet societas: q̄ efficimur vnū corpus vnici filij dei. Sicut enī vnū corp⁹ hois multa cōstat mēbris: ⁊ vegetat oia membra vna aīa faciēs ꝙ oculo vt videat: in aure vt audiat: ⁊ sic in ceteris. Ita spūs scūs mēbra corpis xpi qō ē ecclia cōtinet ⁊ vegetat. Et sic hūani corpis mēbrū pcisū formā qdē q̄ cognoscit retinet: ꝙ neq; q̄ spūs legit: q̄ ꝓter vnitatē viuat. Sic qcūq; a pdicte pacis vnitate diuisus ē: sackm qdē tāq̄ formā retinet: sz spū ꝓter vnitatē nō viuit. Frustra ergo foris de forma gloriat: nisi int⁹ spū vegetet. Di in qs primū venit linguis omniū sunt locuti: q: per linguas cōsociatio fit humani generis: ⁊ sic in olb⁹ gentiū futura mēbroz christi societas figurat. Ille habet spm̄: qui in vnitate ecclesie cōsistit: qui loquit linguis omniū.

Unus dñs. Debetis seruare vnitatē: q: nobis est vn⁹ dñs: nō tres: ꝓ quoz diuersis voluntatibꝰ vos oporteat discordare. Et idē iubemī credere: q̄ deꝰ nō operari. Et vobis ē vn⁹ deꝰ creator oiuz: ⁊ pī, ꝓuidēdo: ⁊ iō nemo ⁊ eodē mō operari. Et vobis ē vn⁹ deꝰ creator oiuz: ⁊ pī, ꝓuidēdo: ⁊ iō nemo pōt se alteri pferre. Qui deꝰ ē sup oēs. i. excellit oib⁹ creaturis cui⁹ dignitas vos inuitet. Et per oia diffusus: q: vbiq; ⁊ ideo timēdus: cū nusq; possit euitari. Et in oib⁹ nobis ꝓ grām: q̄ vnitatē seruam⁹. Et sic nō singulariter de vna persona: sed cōiter de omnib⁹. id est: de trinitate hoc accipitur.

Una fides. Non numero sed genere: quia similis in omnibus.

Alia sūt ea q̄ credūt: aliud fides q̄ credit. Illa qppe sunt in reb⁹ que vel

De lyra

primit motus ire. ideo subdit: Et mansuetudine. repressio autez ire inducit ad patienter mala illata. ideo subditur: p Cum patientia supportantes inuicem. mutuos defectus ⁊ labores. q In charitate. sez christi. ⁊ non intuitu temporalis cōmodi. r Solliciti. Hic consequenter apostolus ephesios instruit de edificio virtutum super fundamentū humilitatis collocando. ⁊ quia quanto bonū est cōmuni⁹ tanto diuinius. ideo primo eos inducit ad seruandam ecclesiasticā vnitatem. secundo ad habendū morum honestatem. ibi: Hoc ergo. Prima in tres. quia primo facit ꝓpositum. secundo ad hoc inducit exemplū. ibi: Unus domin⁹. tertio declarat quod dictū. ibi: Unicuiq;. Circa ꝓmū dicit: Solliciti. supplet sitis. s Seruare vnitatem spīritus: id est vnitatem ecclesie quā facit spīritus sanctus. ⁊ per oppositū eius scisma facit diabolus. t In vinculo pacis. sicut enī vinculum corporale vnit ligata intra ipsum. sic pax ⁊ tranquillitas seruāt vnitatem credentiū. u Unum corp⁹. scilicet sitis quod est corpus christi mysticum. x Et vnus spīrit⁹. id est vnius voluntatis operandi bonum. y Sicut vocati estis in vna spe. beatitudinis eterne. z Uocationis vestre. scilicz ad fidem catholicaz. per quam habetis vitam eternaz. a Unus domin⁹. Hic ad propositū inducit exemplū de vnitate domini. fidei ⁊ baptismi vt magis moueat ad seruandum ecclesiasticā vnitatem d. Unus domin⁹. cui seruitis. ⁊ ideo scisma non ꝓuenit nisi ex pluralitate dominoꝝ cōtraria volentiū. b Una fides. quia licz sint articuli multi in fide catholica tamen omnes innituntē veritati diuine propter quā eis assentimus que est vna. c Unum baptisma. licz enim sint multi ministri baptiçantes exterius. tamē vnus est qui baptiçat interius. scilicet christus: Joh. j. Hic est qui baptiçat. d Unus deus ⁊ pater omniuz. per creationem. e Qui super omnes. creaturas per excellentiam. f Et per omnia. per generalem rerum gubernationem g Et in omnibus nobis scilicet fidelibus in quibus est specialiter per gratiam.

Unicuiq;

esse vl fuisse vl futura ee credit. Nec ät ala credet ee ei tm ꝓspicua cui⁹ee.

Propter quod dicit. Ad ꝓbandū q xps hō dat diuersa dona: dicit spūs sctūs in psal. vere xps ſm hūanitatē dat: nā ꝓpheta dicit: q ascēdēs dedit: t ascēdere dixit respectu descēsionis: t ita innuit q t descendēs dedit. Et ꝓstat q ſm hūanitatē xps descēdit t ascēdit: ergo ſm hūanitatē dedit: q: ſm deitatē q vbiq; ē: nec descēdit nec ascēdit. Sz ſm alam ad inferos descēdit. Scdm corpus t alam ad celos ascendit. Vel ita ascēdēs qđ ē ſm hūanitatē dedit. Sz qd est q hūanitas ascēdit. i. quō humanitas poterat ascēdere: nisi q: deitas ꝑmū descēdit in ptes ire q sūt acre inferiores: vt humane nāe vniret. Et q: dixerat hūanitas ascēdit: deitas ascendit: ne iō videret duo. Subdit: Qui descēdit. i. deitas: t q ascēdit sup celos. i. hūanitas ipse ē vna t eadē psona: vt impleret ola donis suis t ita impleuit q ipse dedit quosdā aplos: ꝙsdaz prophetas ꝛc. Ecce quō alij plus: alij mīs dedit. Nolb⁹ ad mensurā dat: ipe nō ad mēsurā accepit.

Captiuā duxit ca. Id est: eos ās diabol⁹ captiuauerat a padiso: t ꝑ pios mūdi t iferni fecerat. Iterū captiues fecit xps dū ad celū reducēt.

Aug⁹. Dedit dona hoīb⁹. Aplica auctoritate loquit. In psal. ita legitur. Accepisti dona in hoīb⁹. Sic enim plures codices habent t maxime greci t ex hebreo sic interpretatū habem⁹. Dona aūt dixit apostol⁹ sicut ꝓpheta: non donū. Sed cum ꝓpheta diceret. Accepisti in hoīb⁹: paul⁹ apostolica auctoritate maluit dicere dedit dona hoīb⁹. Ut ex vtroq; ꝛbo vno ꝓphetico: altero aplico: q: in vtroq; est diuini ſmonis auctoritas sens⁹ plenissim⁹ redderet. Utrūq; enī verū est: t q: dedit hoīb⁹: t q: accepit in hominib⁹. Dedit hoībus tāq; caput t mēbris suis. Accepit in hoīb⁹ idē ipse vtiq; in mēbris suis. Ipse ergo christus t dedit de celo t accepit in terra. Dedit: q: deus cū patre. ſm quod dat accepit. ꝓpheta dicit accepit: q: ipse cum suis est in ecclesia in qua accipit: hoc est in hoībus accipere. Donū est spūs. Sed pluraliter dona: quia per spiritū quibusq; propria: nō singulis omnia: vt vna anima omnib⁹ in membris agit omnia.

Nicolaus

a Unicuiq; Hic declarat quoddā dictū. s. q̄liter oēs fideles sint vnū corpus xpi mysticū. Et diuidit in duas. q: ꝑmo declarat huius corpis distinctionē mēbroꝝ. scdo cōnexionē coꝝ. ibi: Veritatem. Prima adhuc in tres q: ꝑmo ponit dicta distinctio. scdo distinctionis cōditio. ibi: Et ipse dedit. tertio ei⁹ duratio ibi: Donec. Circa ꝑmū dicit aplus: Unicuiq; nostrū. scz xpi fideliū: b Data est gra ſm mensurā donatiōis christi. i. ꝓut voluit dare t pl⁹ t minus ſm ordinē dispositiōis sue. christo enī dat⁹ est spūs nō ſm mensurā: Joh. iij. ceteris aūt dat in mensura. c Propter qō dicit scriptura. psal. lxviij. d Ascendēs in altū. s. xps in sua ascēsiōe: e Captiuā duxit captiuitatē. i. patres q pr⁹ tenebāt in limbo. q dicūt hic captiua captiuitas. sicut frequēter in sacra scriptura fit talis reduplicatio. vt cū dicit. vt vita viuet. morte morietur. t ꝙsilia. ad maiorē expssionē. f Dedit dona. spūs scti. g Noīb⁹. in die pēthecostes visibiliter t ūttidie inuisibiliter. psal. lxviij. dī q accepit dona in hoīb⁹. t ē eadē sntia. accepit enī dona a deo ꝑe hoīb⁹ distribuēda: sic expositū fuit ibidē. qcqd enī hz filius habet a deo ꝑe: cui⁹ dona ꝓueniūt p filiū incarnatū mediatorē dei t hoīum. Et ꝙnter declarat modū ascēsus. dicēs: h Qui aūt ascēdit qd est? id est q̄liter ē intelligēdū. i Misi q: t descēdit ꝑmum. in sua incarnatiōe: In inferiores ptes terre. s. ad limbū patrū i inferno. q dī esse sub terra. Vl aliter: Misi q: t descēdit ꝑmū. in sua incarnatiōe: In inferiores ptes terre. i. in ptes huius terre: que sunt inferiores respectu aliarū ptiū mundi. l Qui descēdit ipse ē. idē in psona. m Quit ascēdit sup oēs celos. ascēdere vl descēdere xpo nō cōuenīt ꝓprie ſm deitatē: q̄ de necessitate ꝑsens ē vbiq; sz ſm hūanā naturā dī hic ascēdisse sup oēs celos. nō sic intelligēdo q ascēderit totaliter sup celū empyreū. vbi null⁹ est loc⁹ nec creatura aliq̄: sz sic intelligēdo q ascēderit ad digniorē ptē empyrei celi. qđ est loc⁹ btōꝝ t celuz supremū. n Ut adimpleret ola. q̄ de eo per ꝓphetas erant scripta. qui nō solū ꝓphetauerūt de eius incarnatiōe: morte: resurrectiōe: ꝟ etiā de eius ascensione. o Et ipse. Hic ꝙnter ponit dicte distinctionis cōditio. sicut enī diuersis mēbris ecclesie data est ad mēsurā gratia plus t min⁹. ita cōuenit vt vij. diacones sub aplis ſ vt marcus lucas

vo⁺euangelistas: alios aūte pa/

ſ vt episcopos q verbo t exēplo docere debēt t ideo cōuenit pastores t doctores: pastor enī nō ē nisi habens ad doctrinā: qua gregem pascat.

stores t doctores ad consūmāti/

onem sanctorum: in opus mini/

sterij: in ędificationem corporis

†† tam diu durabit hec prelatio: donec oc. nō post: t ideo non est graviter ferenda

christi: † donec occurramus oēs in vnitatem fidei: t agnitiōis filij

†† non lapsu sed perfectione virtutis: hic enim parum sumus viribus corporis t animi

dei † in viruz perfectum: in mēsu/

ram etatis plenitudinis christi:

ſ vsqz ad illud hos ministros dedit: vt iam sicut olim non simus ꝛc. ſ dedit dico hos prelatos

†† sensu †† recubantes nostra debilitate

vt iāz nō sumus † paruuli † fluctu

† ſ q non circūferamur alio vigente † ſ doctrina pranorum est quasi ventus tempestatis.

antes: t † circūferamur † omni vē/

†† facte †† p qua cecati sunt

to † doctrine in † nequitia hoīum

ſ facte †† p hoies malicios in se t ad simplicium deceptionem astutos ſ vt sub pretextu veritatis magis decipiat trahens ad errores

in † astucia ad circumuentionē er/

†† nō sim⁹ tales: ſz facientes ſ bōa ſz doctrinā ſ actu

rōis. † Veritatē aūt facien/

Prophetas. Ambros⁹. In nouo testamēto ꝓphete dicuntur explanatores scripturarum. tamē fuerunt quidam in primordio fidei futura predicentes. sicut agabus septem⁹ filie philippi.

Euāgelistas. Qui t diacon⁹: q: etsi nō sacerdotes: ali euāgelizare ꝑtit.

In op⁹ ministerij. Nos oēs dedit in op⁹ ministerij: vt quisq; plene possit facere op⁹ ministrationis sibi credite. Si enī vn⁹ haberet ola nō perfecte ageret singula. t hoc Ad ꝙsūmationē. Id est vt eos cōsūmaret qui iā sancti. t In edificatione. Id est: vt eos edificent in corp⁹ christi: qui adhuc sunt alieni.

Donec. Id est in die iudicij. Omnes qui sumus in vna t nō discrepante fide: t in vna t nō differēti agnitōe filij dei: vel in ꝛbtutib⁹ qb⁹ agnoscit filiꝰ dei in nobis vel qb⁹ agnoscem⁹ eū i futuro. Occurram⁹ nobis ininuicē de diuersis mūdi ptib⁹: vel ipsi xpo: q̄ si desiderio currentes ad gaudium.

In virū p. Ut vnusq; sit vir pfect⁹. t hīs cādē etatē q̄ est mēsura t meta etatis vltra quā nō accrescit aliqd nālit hoi in q̄ etate xps habuit plenitudinē ānoꝝ t corpis: in q̄ de ꝟ mūdo trāsiuit. Oēs enī i eadē resurgēt: in q̄ xps mortu⁹ ē. t resurrexit: cuiuscūq; etatis mortui fuerint. Vl i virū pfectū: vt qō caput t mēbra: oēs fim⁹ vn⁹ pfect⁹ vir: cui nihil desit: t nihil postadditū sit. Perfect⁹ vir: q: erit mēsura t meta etatis. Metavt post nihil addat nūero vl viribus. Mēsura: q: erit plen⁹ xps: oēs hīs: q nō p singulos crescit: t oēs in eo imortales t bti cū eo: t tunc nō erit necessaria prelatio.

In mēsurā etatis. Aug⁹. Nō ait mēsurā corpis: vl staturę: q: vnusquisq; recipiet suā mēsurā: quā vel habuit in iuuētute: etiā si senex obijt: vel fuerat habitur⁹: si adhuc est defunct⁹. Etas ꝛo erit illa ad quā puenit xps. i. iuuenilis vt circa. xxx. annos. Nō est aūt fas dicere qō in resurrectiōe accedat corpori magnitudo quā nō habuit: nec matoza in corpora redigēda sūt ad modū dūici corpis. Periret enī multū de eis: cum nec de capill⁹ peritu rus sit. Nihil enī detractuz quolibet modo de corpore humano perituꝝ est. Ita enī modificabit illa in vnoq̄q; materies. vt aliqd ex eo nō pereat.

de lyra

stituta sūt in diuersis gradib⁹ t officiis. sicut in corpe nāli distincta mēbra habēt distincta officia. t hoc est qō dī: Et ipse dedit quosdā quidē aplos. s. duodecim ad ordinādū ecclesiā t regendū. p Quosdā aūt ꝓphetas. ad futura predicēdū. vt ꝑz Act. xj. et. xiij. q Alios ꝛo euāgelistas. s. quattuor ad euāgeliū scribēdum. r Alios aūt pastores. ad curam animarū ſ Et doctores. ad informandū in moribus populuz. t hoc ex officio sibi iniuncto: siue ex cōmissione. t Ad cōsummationē sanctorū. id est perfectionem fidelium in moribus t fide. v In edificationē corporis christi. s. mystici: qō est ecclesia: in qua apostolis succedūt episcopi. prophetis autem habentes gratiam scripturarū sanctarum obscura interpretandi: euangelistis archidiaconi t diaconi. pastoribus per quos intelligūtur septuaginta discipuli: sacerdotes curati. doctoribus autem quicūq; exercentes debite actū docendi seu predicandi. x Donec. Hic consequenter ostenditur dicte distinctionis duratio vsq; scilicet ad iudiciū. tunc enim terminabit tempus merendi. t per consequens promotio inferiorum per superiores ad bonū. t sic cessabūt hec officia. t hoc est quod dicit: Donec ꝛc. id est dicta officia exercebunt in ecclesia militante. Donec occurram⁹ omnes in vnitatem fidei ꝛc. id est qui sum⁹ vniti in fide t cognitione christi. y In vnum perfectum. id est occurram⁹ christo venienti ad iudiciū. qui est vir omnino perfectus. z In mensurā etatis plenitudinis christi. Omnes enī resurgent in etate. xxxiij. annoꝝ que est etas plena t perfecta: t in qua christ⁹ passus fuit. a Ut iam non simus paruuli. nūc enim variant homines ſm diuersas cogitatiōes t actiones. t frequēter decipiūt t in errorem ducūt per maiorū persuasiones: que tūc cessabunt. vnde subdit: Et circūferamur omni vento ꝛc. b Veritatē. Ostensa circa corp⁹ christi mysticū distinctiōe membroꝝ. hic cōsequēter ostendit cōnexio eorum. sicut enim in corpore natur ali a capite fit influxus ad alia membra causans sensum t motum t cōnexionem membroꝝ. sic a capite christo in corpus eius mysticum fit influxus gratie t virtutum: faciens cōnexionem fidelium t mutuam subuentionem ad omne op⁹ bonū. Ideo dicit: Veritatē aūt. s. vite: iusticie t doctrine.

Facientes

Et qđ alicui defuerit. Ille suppleat q̄ de nihilo fecit qđ voluit. Et si qđ in parte aliq̄ enormiter abūdauit: per totū spargeret. Indecorū quiqpe nihil sibi erit. Sz qcqd futurū est hoc decebit. resurgent igit corpa mortuor sine vlla deformitate. Nec illa terrena materies q̄ discedente aīa fit cadauer: ita resurrectiōe repabit vt ea q̄ dilabūt: q̄uis ad corp⁹ redeāt vnde dilapsa sūt ad easdē q̄s corpis p̄tes vbi fuerunt redire necesse est alioqn capillis ꝛ vnguib⁹ imoderata ꝛ indecēs magnitudo redderet. Christus. Unctus dī. Et in veteri testamento reges vngebant.

Hoc igitur dico. Admonet vt caueāt a cō suetudie antiq̄ gētilitat. Q. Quia de⁹ tot auxilia ad custodiā dedit vnitat. ꝛ quia crescere potestis: ꝛ ei occurretis: ergo dico: nō obsecro: vt prius.

Obscuratū. Nō parū: ꝛ iō min⁹ mirū: q̄ de vobis q estis illuminati ꝛ spem habetis vite.

A vita dei. Augu. Due sunt vite. Una corporis. Altera aie. Et sic vita corpis ē aīa sic aie vita ē de⁹. Et quō si aīa deserat morit corpus. sic aīa mort si deserat de⁹. Aīa recedēs a luce iustic ie q̄tomagis q̄rit qđ iueniat z iusticiā: tāto plꝰre pellit a lumie vitat ꝛ in tenebrosis demergit.

E roma.1.c

Desperātes. Al'in dolorij qđ ex greco trahitur. i. ō petō nō dolētes.

Sicut veritas est in xpō iesu. Hoc iō dic: qꝛ sē qdā i ecclia q sub noīe xpi nō sequūt vitatē quā christus docuit.

Deponite. Nō iubet vt corp⁹ deponat: ꝫ vt vita i melis mutet. Ambo. Nō enī interior si vitia pstina segt: vetus dī: Si aūt i nouitate vite ambulat: alien⁹ a sclari errore nou⁹ dī: Eo igit corrūpitur q̄ veterascit. Iō ait: Deponite vos. i. vetustatē: qua hō interior fit vetus ꝛ corrūpitur.

†ſ non ficte vel ex timore † ſ assertione fidei ſ per membra † ſ illo cooperante qui est caput nobis p uidens: ꝛ christue regere potens

tēs †in charitate: †ſ crescam⁹ †ſ in illo ſ in omni spūali dono.

per omnia qui est caput christus: ſ bñ in illo: ga p illā †ſ ecclia †ſ p fidē

ex quō totū †corpus †ſ compactus ſ vinculis charitat †ſ. i. p fidē ꝛ charitatē q̄ iungunt ꝛ faciūt mēbra xpi sibiinuicē sui ministrare

ꝛ cōnexum per †ōmnes iūcturā ſ exhibite: non solum voluntate: sed pm vnumqōq membrum potest operari

sūbministratiōis corporis: scōm operationē in mensuram vnius † ſ augmentat illos qui sunt corpus

cui usq membri: †augmentū cor †ſ tēdēs †ſ. i. illos q̄ nō sūt edificati i suā societatē: ꝛ hoc totū ex dilectione quo pacto: erit mēsura etatis.

poris facit: †in †edificationē sui in †ſ non obsecro vt prius †ſ quasi p̄cipio

charitate. †Hoc igitur †dico ꝛ testificor in domino: vt iām ampli ſ sub testimonio dei ſ a tempore fidei ſ viuatis

us nō ambuletis sicut ꝛ gentes †ſ. i. ſ ga trāsitoria amāt: q̄ suggerit sensualitas.

ambulānt †in vanitate sensus sui: ſ a tenebris

tenebris obscuratum habentes i ſ naturalē †ſ sine spe immortalitatis † ſ a deo qui est vita anime ſ quia deus deserit eos

tellectū: †alienāti a † vita dei per ſ quia ignorant vitam dei †ſ permanens † ſ quia predicationi o culos clauserunt

ignorantiā †q̄ est in illis †propter ſ aliq̄ duriciā †ſ etiā ſ p sua turpitudine ſ de futu

cecitatē cordis ipsorum: †qui de ra vita. ſ per voluntatem

sperantes semetipsos tradiderūt ſ fornicationi †ſ ꝛ deinde tradiderūt se †ſ vt nihil oino qō immundum sit pretermiserint

impudicicie: †in †operationē im †ſ in vehementi ꝛ insatiabili desiderio † ſ vel per se de alio vitio ſ aliq̄ auaricia

mundicē omnis †in †auariciam. corp⁹ exterior hō est: aīa interior: ꝛ in interiori agit ꝫ vetustas ꝛ nouitas.

Spū mētis. Aug. de tri. Nō ibi duas res intelligi voluit: q̄si aliud si mēs: aliud spūs mētis. Sz qꝛ mēs spus ē. Sile dictū est. In expoliatiōe corpis carnis. i. carnis q̄ corp⁹ est. Spū mētis. Aug. sup Scñ. Mēs vel rō vl' intelligētia imago dei ē: q̄ pest hō ceteris: q creatus in agnitione dei postq̄ pctō desipuit: i ea dē renouat vt icipiat illa imago ab illo reformari a quo formata est.

ſ gentes ita ambulant ſ imitādū ē

Vos aūt non ita didicistis chri †ſ eius p̄dicatione intellexistis vel eū interius ic̄n tē ita audistis q̄ sitis edocti veritatem.

stum: si tamen †illū audistis: ꝛ in ipsō edocti estis sicut est ☧itas in †ſ hāc. i. ſ vt deponatis ſ vel deponite ſ nō ꝫ sub stātiā: sed pm cōuersationē

xpō iesu. †Deponite vos scōm p̄ stinam conuersationem ueterem †ſ ꝛ si delectet †ſ etiā nō solū pm opa: ꝛ ideo deponite etiā desideria: q̄ vēiūt ab errore: vl' ducūt i errorē

hominez †qui cōrumpitur †scōz ſ quotidie

desideria erroris. Renouamini †ſ p spūscm q̄ ducit rōnē: vel mēte spūali. ſ. i. spū

autē †spiritu mentis vestre: ꝛ in q̄ ē mēs. ſ ope †ſ christi filiitudinē †ſ nō hūana na

duite †nouum hominē qui †scōz tura: ꝫ dei potētia. †ſ cōi opatiōe: oīb⁹ bona pstādo

deum creatus ē in †iusticiā ꝛ san ſ pfecta †ſ nō ypocrisis † ſ qꝛ vetus deponēdus est

ctitate †veritatis. † Propter qō †ſ qꝛ nouus induendus ē

deponentes mendaciū †loquimini veritatem vnusquisq cū pxo ſ quouis homine ſ qō decet ſ subseruiendo

ximo suo: quoniaz sumus inuicez ſ quasi invitus tolero: quod vitari non pōt sed de ira ne veniatis ad actum peccati: ꝛ ipsa non duret ad occasum solis ſ vobis de preteritis peccatis quod est penitete ſ vlterius pec

mēbra. Irascimini: ꝛ †nolite pec care desinite ſ splēdor rōnis: vel deus: ne p ira q̄si p mōtem interpositū obscuretur vobis

care. Sol nō occidat super iracū †ſ si qs etiā irritat qđ ē tēptatio diaboli † ſ generā

diam vestram. †Nolite †locū da do in ira ſ alie partes veteris hois

re diabolo. Qui furabatur: iām ſ aliquo dolo quid auferat

non furetur. Magis autez labo ſ nō solū p seruos †ſ nō prava opa luchri

ret manibus suis †quod bonuz ſ nō tm vñ viuat: sed etiaz

ē: vt habeat vnde tribuat necessitimo: de trenis. Eisdē in ☧riū ☧sis de⁹ intrat. Illi sūt claudēde. isti aplēde.

Ita ꝛ ſ ymitādi ē

Nicolaus

de lyra

a Faciētes in cha. cresca. in il. i. in xpō. qꝛ p opa bona charitas mereat augeri: vt aucta mereat ꝛ pfici. b Exq̄. s. capite xpō: c Totū cor. cō. per ☧tutē fortitudis. d Et cōnexū. p ☧tutē charitat. e Per oēz iūcturā. i. amicicia ꝛ cōicatione fideliū bona. f Submīstratōis. i. p quā vnus cōicat alteri bonū qđ hz a xpō. g Scōm ope. i mē. vniuſ. mē. qꝛ pm gradus mēbroꝝ eccle cōpetūt diuersis diuersi act⁹: maiores ꝛ miores. sic epis: sacerdotib⁹ ꝛ religiosis ꝛc. h Augmētū cor. facit. s. influx⁹ p̄dict⁹ a xpō capite. i Hoc igit. Post q̄ apls reduxit ephesios ad suādū eccle vnitatē. hic p̄fr eos iducit ad habēdū morū honestatē. ꝛ p̄mo respectu sui. 2° respectu ꝓximi. ibi: Propt qđ. Circa p̄mū iducit eos ad puritatē mēt exteriozis ꝓuersatōis. p quā bñ disponit hō respectu sui. d. Hoc igit dico. qđ seqt: k Et iā nō am. sic ꝛ gē. fidē xpi nō ☧ntes. l Ambulāt in vanitate sui. i. initētes sapie frene q̄ ē aīalis ꝛ diabolica: Jac. iij. m Obscurati ha. intel. qꝛ vitia ꝛ malie carnis causant hebitudinē mēt. n Alienati a vita dei p ignātiā: q̄ nō excusat: ꝫ magis aggrauat: in q̄tū ē p ꝓpriā malicia acquisita. o Qui desperā. se possevitia dimittē ꝓpt hitū prauū acquisitū ꝛ inclinātē p modū nāe. ꝓpt qđ tales se exponūt sine freno carnalib⁹ vitiis. iō subdit: p Semetipsos tra. impu. q̄tū ad inhonestatē sensuuz. vt aspectib⁹: oscul': tactib⁹: ipudicis. q In opatōe. q̄tū ad p̄patōez opis. r Immūdicie ois. s. aie ꝛ corpis. Alit pōt exponi: Qui desperātes ꝛc. s. de p̄mio in alia vita: Semetipsos tradiderūt ipudicitie. ꝓpter qđ in psona taliū dī Sap. ij. Nos ex nihilo nati sum⁹ ꝛ post ☧ erim⁹ q̄si nō fuerim⁹ ꝛc. venite ergo ꝛ fruamur bonis q̄ sūt ꝛc. sequit: Nullū p̄tū sit qđ nō pertrāseat luxuria nra ꝛc. Et qꝛ pecunia mīstrat materiā seu facultatē talibus vitijs. iō subdit: s In auaricia. p quā illicite acqrit pecunia. t Vos aūt nō ita di. xp̄m. i. euāgeliū xpi qđ docet ☧riū. v Si tñ illū audistis. i. intellexistis. x Et in ip. edo. est. nō solū speculatiue: ꝫ et practice. y Sic est ☧itas i iesu. q cepit facere ꝛ docē: Act. j. iō subdit: z Deponite vos pm pstinā ꝓuersationē. i. relinqte vitia in qb⁹ fuistis tpe gētilitat. a Veterē hoīez. i. adā: q dī deponi qñ resistit inclinatiōi carnis corrupte ab adā ꝓtracte. b Qui corrūpit pm desi. carnis. i. ꝛ delectet ꝫ carnē: corrūpit tñ vitijs pm mētē ꝛ etiā pm carnē. dediti enī carnalib⁹ vitijs citiꝰ morium̄ ceteris. c Renouami ät spū mēt vīe. i. spū q̄ ē vita mēt vie. d Et indu. nouū hoīez. i. xp̄m p ipsi⁹ imitationē. e Qui pm deū cre. ē. pm humanā nāz. f In iu. ꝛ san. ☧itat. qꝛ nō fuit in ea duplicitas aliq̄ vel hypocrisis j. Pec ij. Qui pctm nō fecit nec inuēt⁹ ē dol⁹ in ore eius. g Propter qđ. Hic p̄fr apls iformat de morib⁹ respectu ꝓximi: ad quē se bñ hz hō p ☧itatē i ore: celū bonū i corde: largitatē i manu ꝛ benignitatē i affectu Primū ponit. d. Propt qđ deponētes mēdaciū. p qđ ꝓximū defraudat. h Loqmini ☧itatē. p quā cū eo recte viuit. i Qm̄ sum⁹ inui. mē. propter qđ debem⁹ nos mutuo iuuare. Cōsequēter ponit secūdū. d. k Irascimini. ira p zelū q̄ nō ē ō nām: ꝫ ō ci⁹ vitiū. ꝫ q̄si in ꝫ mēsura rōnis de facili excedit. ꝓpt qđ legit de Platone qꝛ suū suū peccātē tradidit alteri puniēdū: ne ipsā mēsurā rōnis irat⁹ excederet. iō subdit: l Et no. peccare. mēsurā rōnis excedēdo. m Sol nō occi. ꝛc. q. d. si ira mēsurā rōnis aliq̄liter excedat: tñ cito trāseat. Tertiū aūt ponit. d. n Qui furabat. ante ꝓuersionē de gētili errore: o Jā non furet. xp̄ianitat tpe. p Magis aūt laboret. diligēter ꝛ strēnue. q Ut habeat ꝛc, nō solū ad sufficientiā suam: sed

Pſ. 4.d

Jaco. 4.b
1. pet. 4.a

Colos. 3.b
hebre. 12.a
1. petri. 2.a

roma. 6.c

Dis sermo ⁊c. Ambro. In dei nãꝫ seruo oĩa bona debẽt videri: nec ex aliqua parte puritas eius debet maculari.

Et nolite cõ. ſper inobedientiã p̃dicatorẽ veritat̃: quod est spũs scũ cõtristare quantũ ad vos. Quod nõ debetis in quo vos quasi cera signati estis: eius imagine vobis relicta: vel estis signa. i. discreti a malis.

Nolite cõ. spũm scũm. Aug. Spũs scũs i se immutabilis sed in scis facit gaudere de ꝓfectib⁹ alio rũ: tristari de lapsib⁹: qõ venit ex charitate quã facit. ⁊ iõ dr̃ ꝓtristari: qr̃ B facit in suis. vt de⁹ dicit scire qñ scire facit: ⁊ regescere ab opib⁹ q̃ valde bona fecerat: qr̃ nos fac̃ reg escẽ cũ bõa opa fecerim⁹

Dis amaritu. ⁊ ira. Ambro. Nec etiã si fiant accedẽtibus causis: tamẽ tẽperanda sunt.

Blaſphemia. Augu. Est p quã d ipso deo falsa dicunt. Et iõ pei⁹ ẽ blasphemare q̃ peierare qr̃ peierãdo falsꝫ rei adhibẽt testis de⁹. Blasphemando de ipso deo falsa dicũtur. C. V.

e Stote aũt ⁊c. In odorẽ suauitatis. Aug. Si christi mors

Nicolaus

suã: ß etiã ad relcuandaz ꝓrimi indigentiam.

Colos.3.b a Dis sermo. Hic ꝓfir ponit quartũ d. Dis sermo malus ⁊c. ex abũdantia enĩ cordis os loquit̃: Matb.xii. ⁊ ideo sermo malus nõ ꝓcedit de corde benigno. b Sed si qs. ſ. sermo exeat de corde vio. c Bon⁹. supple sit. d Ad edificatiõnẽ fidei. i. fideliũ. ideo subdit. e Ut det graz audiẽtib⁹. i. vt sit eis gratus. Et qr̃ debet hõ magis vitare offensaz dei q̃z hoĩum. iõ subdit: f Et nolite cõtristare spũm scũm dei: ipsũ peccatis vtis ad iracundiaz prouocando. g In quo signati estis. p sacrm baptismi in quo charact̃ ipressꝫ. h In

Joan.13.d & ioã.4.b.

ſetiam
sitatem patienti. Omnis sermõ
† ſ ⁊ si fuerit corde conceptus
malus ex ore vestro† non procedat. Sed si quis bonus ẽ ad edi
ſ quasi nec bonus inutiliter dicẽdus †ſ ita oportune ⁊ circũspecte ꝓcedat †ſ i. vt sit gratus audit⁹ tib⁹
ficationem fidei: † vt det† gratiaz
ſ gaudet si de
audientibus. Et nolite contrista/
eo⁹ p ficimus: oĩter tristat̃. i deserit. ſ a vobis p mala opa fugãdo †ſ qr̃ ipse ẽ ſ in cuius gratia
re spiritum sanctuz dei: † in quo si
ſ quasi cera sigillo forma nouitatis vobis impressa
† ſ. i. in die baptismi
gnati estis† in die redemptionis.
ſ ⁊ †ſ dictis ⁊ factis mordacibus† ſ subitus furor. † ſ que ẽ si minor sublimatur ſ ⁊ ira venit
Omnis† amaritudo† ⁊ ira† ⁊ idi
†ſ de indignatione quasi vox insani ſ cõtentio
†ſ de clamore ſ vbi falsa de deo dicuntur
gnatio: ⁊† clamor: ⁊† blasphemia
†ſ qr̃ illis pressis: poterat malũ in corde teneri subdit †ſ cordis ſ qr̃ pniciẽ posset pstare ſ in deũ ⁊ in scos
tollãtur a vobis† cũ omni† mali
ſ partes, nouit hominis prosequitur † ſ largi de facultatibus vestris
cia. Estote autem inuicẽ† benigni
ſ affectu ⁊ compassione mẽtis ſ si nõ ẽ qõ dent † ſ in vos cõmissa aliqn deus repetet dimissa sicut in euangelio de seruo neq̃ legitur
misericordes: † dõnãtes inuicem
ſ per christum
sicut ⁊ deus in christo dõnauit
vobis. C. V
ſ ⁊ quis deus donauit. ſ nũc ſ iuicẽ
Stote autem imitatores
e vos ꝓdonãdo† tãc filij charissimi
dei sicut filij charissimi.
ſ operũ exhibitiõe ſ non solum condonetis sed, †ſ ponẽtes, alias p frib⁹ si opus ẽ †ſ ita sincere.
⁊ ambulate† in dilectione† sicut ⁊
christus dilexit nos: ⁊ trãdidit se
†ſ dñs iniuriat̃ ẽ spuũ: collaphis ⁊ hmõi
metipsuz pro nobis: † õblationẽ
ſ dum occisus in cruce †ſ q̃ p iustitia occisus ſ de
⁊ hostiam i† odorem suauitatis:

quo dicebatur in lege
ſ cum liberis a viro † ſ incontinentia ad libidinẽ pertinens quocunq̃ modo fiat
Fornicatio aute ⁊ õmnis imun
†ſ moderata cupiditas hñdi †ſ nec suspitõ sit i vob
dicia aut† auaricia† nec nominet
in vobis: sicut decet sanctos: aut
ſ vt in oculis: amplexibus † ſ vt p blãda verba
turpitudo: aut† stultilõquium.
ſ q̃ a stulq̃ curialitas dr̃ q̃ risuz mouere solet † ſ ad vtilitatẽ ſ q̃uis magno labore agatur
aut scurrilitas que† ad rẽm nõ p
ſ nominetur in vobis
tinet: sed mãgis gratiaruz actio.
†ſ mentis ratione † ſ qõ scripture inde dicũr
Hoc autem† scitote† intelligentes
q̃ omnis fornicator aut immun
dus: aut auarus quod est idolo/
ſ quod est patris ⁊ filij ſ ꝓtra hoc
rum seruitus: non habet heredi
tatẽ i regno christi ⁊ dei. Nemo
ſ ꝓmittẽs impunitatẽ ex mia dei: vel pdicãs naturalia vt pseudo: q̃ bona dicunt ⁊ non faciunt
vos seducat inanibus verbis.
Propter hec enĩ venit ira dei in
†ſ diaboli de quibus diffidimus: vel qui diffidunt.
filios† diffidẽtie. Nolite ergo effi
ſ fites †ſ ⁊ iõ nõ mirũ: si tunc hec mala in vobis
ci participes eorum. † Eratis enĩ
† ſ per ignorantiam peccantes
aliquando† tenebre: nunc autem
ſ ex discretiõe bñ opantes ⁊ iustificati p fidẽ ⁊ baptismũ ⁊ filij dei p adoptionẽ q̃ ẽ lux ſa † ſ nõ in vob
†ſ ⁊ iõ †ſ. i. vite vt filij dei bonoꝝ opeꝝ greſſu scẽ
lux i† domino† vt† filij lucis am
⁊ imaculate ſ qr̃ hec opa sunt lucis ſ. ſ. viuere
bulate. Fructus enĩz lucis est in
ſ vt boni in vobis † ſ ꝓmissa qõ iustũ ẽ facturis.
† ſ vt vera loq̃mini
õmni bonitate† ⁊ iustitia ⁊† veri.
ſ ãbulate ẽus, pbãtes ⁊ rõne discernẽtes † ſ q̃si opa vra ita sint circũspecta vt bñplaceant deo
tãte: pbãntes† quid sit beneplaci
†ſ vt filij lucis ãbulate †ſ vt cũ bonis sit pars malox
ſ a malis corde disiungamini: non corpore
tuz deo. † Et nolite† cõmunicare

tio aũt. q̃ est ꝓcubitus ſ so luti cũ soluta. e Et ois imũdicia. vt p hoc includanẽ oĩa ad vitiũ luxurie ptinẽtia. f Aut auaritia. i. imoderata cõcupiscẽtia pecunie. vñ dr̃ auar⁹ quasi auidus cris. g Nec noietur in vobis. i. sic a talibus fiãt clõgati q̃ nõ possitis in aliq̃ notari. h Sicut decet sanctos. i. christianos: q̃ dicunt sancti quasi sanguine tincti: qr̃ christi sanguine redẽpti. i Aut turpitudo. in dissoluto gestu. k Aut stultiloquium. in turpi affatu. l Aut scurrilitas. i. iocularitas. m Que ad rem nõ ptinet. i. nihil valet: ß magis nocet. si enĩz dicat verbũ iocosum ꝓpter causam aliquã recreationis honestã: nõ nocet: ß magis valet ad recreationẽ spirituũ. vñ ⁊. iiij. ethi. circa hoc ponit a pbo quedã virtus q̃ dr̃ eutrapelia: q̃ aliqs scit ꝓuertere dicta vel facta ad solatiũ honestũ. n Sed ma. gfaz actio. deo ⁊ hoĩb⁹ de bñficijs acceptis. ꝓfir pdictoꝝ vitioꝝ ponit causã d. Hoc enĩ scitote intelligẽtes. ⁊ pz lra hoc excepto: o Aut auaq̃ est ido. seruitus. nõ ꝓpe ß similitudinarie. qr̃ de censu facit deũ suũ: ipsuz ceteris pponẽdo. p Nemo. Hic ꝓfir remouet errorẽ. dixerũt enĩ aliqui q̃ puidẽtia dei nõ se extẽdat ad actus humanos in quoꝝ humana dicit Job. xxii. Circa cardines celi pambulat nec nr̃a ꝓsiderat. ⁊ p ꝓfir nõ punit facta hominũ nec remunerat. Hũc errorẽ remouet d. Nemo vos seducat inanib⁹ ꝓbis. dicere enĩz q̃ puidẽtia dei nõ se extẽdat ad act⁹ humanos ẽ multũ inane: qr̃ seq̃ret ipsũ multa ignorare q̃ scim⁹ nos: qõ est inconueniẽs sicut arguit pbs. j. de aia ꝛ empedoclẽ. q Propter hec enĩ. qr̃ aliq̃ credebãt deũ facta hoĩum nõ punire nec remunerare. r Venit ira dei. i. eius vindicta. s In filios diffidẽtie. i. sup illos q̃ perierũt in diluuio. t Nolite ẽ ef. par. coꝝ. in culpa: ne sitis socii in pena. v Erat̃ enĩ aliqñ tenebre. i. inuoluti ignorãtia tpe gẽtilitat̃. Et dicit tenebre in abstracto. ad designãdũ magnitudinẽ errorꝫ: siẽ de hoĩe multũ largo dr̃ q̃ ẽ ipsa largitas. q. d. apls nõ ẽ mir̃ si tũc erat̃ inuoluti enormib⁹ peis. x Nũc ãt. i. post ꝓuersionẽ vestrã ad xpm: estis. y Lux in dño. p claritatez gfe et noticie. iõ ꝓcludit: z Ut filij lu. ãbulate. ꝓcedẽdo de virtute in virtutẽ. a Fruct⁹ enĩ luz. i. ci⁹ op⁹. b Est i oi bo. q̃ ad seipsũ. c Et iusticia. quo ad ꝓmũ. d Et veritate. quo ad deũ. fidelr̃ ei seruiẽdo. iõ subdit: e Probãtes. i. discernẽtes. f Quid sit bñ. deo. serui enĩ fideles diligẽter ingrũt iplere bñplacitũ dñoꝝ. g Et nolite cõicare ⁊c. i. peccare

cũ pctoribus:

Redarguite. Ut alibi ait aplꝰ:hoc agite: vt forꝫ terribiliter ꝓsonet increpatio ⁊ intus lenitaꝫ teneat dilectio. Duo ꝯiungũt vt.s.nõ cõsentiẽdo ⁊ redarguãt. Dis enī duobꝰ modis nõ te maculat malus si non ꝓsentis ⁊si redarguis. Utrũqꝫ cõplexus est aplꝰ dicẽs: Nolite cõicare: nolite ꝓsentire laudare ⁊ approbare. Et qꝛ paꝛ ẽ nõ ꝓsentire. addit: Magꝫ aũt redargu.i. reꝓhendite: coꝛripite: coercete. Et est sensus: Nõ sitis ꝓsentientes malis approbando neqꝫ negligẽtes in arguendo. Neqꝫ supbiẽtes insultanter arguẽdo.

Dia aũt que re. Sed redarguẽda sunt: qꝛ sic manifestãtur sepe p cõfessionẽ ⁊ penitentiã. ⁊ iõ arguendũ est: qꝛ quod sic manifestaꝫ vertitur in lumẽ. Vel illi mali manifestanẽ sibiꝑsis qꝛ mali sũt ⁊ iõ arguẽdi qꝛ sic incipiunt esse lumẽ. Vel redarguite. oĩa aũt ⁊c. Oẽ enī qõ manifestaꝫ. i. malꝰ cuꝫ sibi ĩnotescit esse malus: lumẽ est. i. ꝑ penitentiã incipit conuerti in bonum.

Lumẽ est. i. nõ ambiguũ: nec põt excusari: quod palã dictum est.

Surge. Ꝓfessionẽ. ⁊: Exurge p satisfactionẽ. Colo.4.a

Redimẽtes tẽpus. Uel qõ minus fecistis in vno tpe restituite in alio dimidiãtes dies quos impli nõ dimidiãt: alij enīꝫ dimidiãt: alij implẽt dies: alij nec incipiũt. i. alij moriunt in egypto: alij i deserto: alij in terra scã: nec mirũ si minus fecistis qꝛ mali dies nõ pñt oĩa agi ꝑ libitu. roma.12.a i.thes.4.a

Dies mali. Ꝓpter malitiã ⁊ miseriã hoĩum dicunt dies mali. Cetꝫ dies isti q̃ntuꝫ ptinet ad spacia hoꝛaꝝ ordinati sũt ducũt enī vices: agũt tpa oꝛik enī sol ⁊ occidit: transeunt tpa. Cui molesta sũt tpa si hoies sibi non sunt molesti. Dicunt ꝯ dies

Nicolaus

cũ peccatoribꝰ: sed magis eos arguite. a Que enī in occulto fiũt ab eis turpe est ⁊ dicere. ꝓpter quod põdicãtes ꝺ vitia turpia: nõ exprimũt ea directe ſ ꝑ circũlocutionẽ. Qꝛ aũt fideles q̃ sunt luꝛ in dño: vt dictũ est debeant talia arguere ostedit d. b Dia aũt q̃ arguunt. tanq̃ reꝓroba. c A lumine. vere doctrine. d Manifestanẽ. eẽ talia. e Oẽ enim qõ ma.lu.est. participatiue: inquantũ ponit in luce. ⁊ ad hoc arguunt vitia: vt pctoꝛes eoꝝ turpitudinẽ cognoscẽtes resiliãt ab eis vt fiãt luꝛ i dño. f Ꝓpter qõ dicit. s. spũs scũs ꝑ me. g Surge q dormis. in peccaꝫ marcescẽdo. h Et exurge a moꝛ. ab infidelibꝰ te separãdo: q dicũt moꝛtui: Matb. viii. Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. i Et illu.te christus. p fidẽ charitate formatã. k Uidete. Hic ꝓñr aplꝰ iducit ephesios ad imitandũ christi sapientiã: q̃ est sapia dei ꝑ is: vt dĩ. j. Thoꝛinth. j. d. Uidete itaqꝫ frẽs quõ caute ambuleꝫ: societates prauoꝝ declinando. l Nõ quasi insipiẽtes. q talibus se imiscẽt distinguere nesciẽtes bonuꝫ a malo. m Sed vt sapiẽtes. q circa bona ⁊ mala optime iudicãt: illa ꝑsequẽdo: ista fugiẽdo: in quacũqꝫ enī arte dĩ sapiẽs q bñ iudicat de ꝑsequẽdis ⁊ vitãdis ſm artẽ illã: sicut sapiẽs miles in arte militari dĩ q scit bñ iudicare de expediẽdis ad ꝓsecutionẽ victoꝛie ⁊ oppositis vitãdis ⁊c. Et eo dẽ mõ est in moꝛibꝰ. n Redimẽtes tẽpus. bonis opibꝰ insistẽdo habita opportunitate tpis. o Qm̃ dies mali sũt. i. qꝛ frequẽter ex ipꝛouiso impedimẽta supueniũt. p Ꝓpterea no. fi. ipꝛudẽtes. i. de futuris nõ, puidẽtes. dĩ enī prudẽs q̃si ꝓcul vidẽs. i. a lõge sibi ꝓuidẽs añ factũ. ⁊ p oppositũ ipꝛudẽs. verũtamẽ qꝛ ꝺ accipiꝫ prudẽtia in his q̃ ptinẽt ad salutez. iõ subdiꝫ: q Sed intel. q̃ sit vo. dei. a q̃ expectaꝫ remunerari. Et qꝛ vitia carnis obũbrãt itelligẽtiã. iõ subdiꝫ: r Et no. inc. vino. ꝓvitiũ gule. operibus infructuosis tenebꝛarũ ſ nõ negligẽtes in coꝛrigẽdis vĩs ſ leni tñ alo. †ſ nolite cõicare ſ nõ cõi. nec debetis magis autem redarguite. † Quẽ † ſ .i. in cogitatione ſ in hoc apparet qꝺ turpia ſ a loco non palam enī in†occulto fiũt ab ipsis: turpe † ſ non solum facere † ſ presertim mali est ⁊ †dicere. †Omniã aũt̃ quere †ſ ab illuminaꝫ ſ scis ⁊ bonis hoibꝰ q̃ filij lucis †ſ sibiꝑsis qꝺ mali sunt ſ añ ne sciunt. darguunt: †a lũmine †manifestã ſ malus ꝑsertim †ſ vel enim †ſ sicꝰ per confessionem ⁊ penitentiã. tur. Omnẽ†autez quod† manife †ſ in lumẽ vertitur: quia bonum est qꝺ peccatum per penitentiã ⁊ ꝓfessionẽ manifestet †ſ .i. qꝛ fit lumen quod manifestatur statur†lumẽ est. † Ꝓpt̃ quod ſ spiritussanctus per me. † ſ qui torpes ⁊ nescis te in peccatis ſ oblitus dei dicit: Surgẽ qui†dormis ⁊ ẽxurge ſ a futura damnatione † ſ hic per fidem ⁊ in futuro per speciem † ſ qui est sol iusticie ge a mortuis: ⁊ illũinabit te† xps. ſ qꝛ ꝺest redarguere † ſ quo moderamine Uidẽte itaqꝫ†quomõ caute am ſ viuendo ⁊ redarguendo ſ indiscreti buletis. Non quasi insipiẽtes: ſꝫ ſ .i. in oĩbus. prudentes † ſ parãtes oportunitatem seruiendi deo ⁊ vacando diuinis qõ necesse ẽ: qꝛ hodie sunt mali homines. vt sapiẽtes. †Redimẽtes tẽpus ſ .i. i hac vita mĩra occurrũt ipedimẽta ſ qꝛ mali dies: quõniã dies mali sunt. Ꝓpt̃e †ſ incõsiderati ſ sed q̃rite q̃d deo placiat rea nolite fieri †ipꝛudentes: sed in † ſ vt oĩa cũ modestia agantur telligẽtes que sit† voluntas dei. †ſ nihil minus ꝓuenit alios arguẽti ſ ex quo ꝓcedit motus malus vñ rollik auctoritas redarguendi Et nõlite†ebꝛiari vino ꝑ in quo ẽst † ſ donis spũsancti. luxuria: sed implemini† spũ scõ ſ hoc mõ poteritis impleri spũ si vos intelligiꝫ ⁊ vos intus illustruitis de his q̃ dicitis. s. psalmis qui ad bonam operationem admonẽt ⁊ hymnis qui de laudibus deiꝝ cãticis q̃ de eterno gaudio: ⁊ ideo spũaliter spũalia intelligenda sunt: ⁊ post locutionem hoꝛũ can lõquẽtes vobismetipsis in psãlmis ⁊ hymnis ⁊ cãticis ſ spirituali hymnus ⁊ canticum docet ⁊ psallentes opere vt psalmus docet. bus cantantes ⁊ psãlentes i coꝛ ſ spontanea voluntate ſ ad gliam dibus vestris domino. Grãtiaꝫ dñi nõ vr̃am †ſ ꝑ psperis vel aduersis ſ donis agentes semper† pro omnibus i ſ exaltando †ſ per quem nos adoptauit ⁊ per quez nos eum cognouim⁹ nomine† dñi nostri ihesu christi ſ qꝛ deus ẽ credẽdo † ſ qꝛ pr̃ ẽ xpi natione eterna nobis adoptionis gra †ſ builiter curã gerẽdo deo ⁊ †patri. †Subiecti inuicẽ i timoꝛe xpi. ſ casto timore dei qui humilitatem mandauit Mulieres viris suis †† in simplicitate ſ sicut sara q̃ dñm vocabat abrahaꝫ subdite sint† sicut domino. Quõ ſ rector ⁊ auctoꝛ vnde cepit niã vir caput ẽ mulieris: sic̃ chriſ ſ rector ⁊ auctoꝛ ſ christus ſ est et. stus caput ẽ ecclesie: ipse saluatoꝛ ſ .i. ecclesie ſ xpi †ſ xps ẽ saluatoꝛ ecclie qõ vir non est mulieris: sed tñ vt ecclesia coꝛporis eius: † Sꝫ sicut ecclesia subiecta ẽ deo in xpo: ita ⁊ mulie ſ que non contra deum. eres viris in omnibus. Uiri dili ſ quarum caput est gite vxoꝛes vestras: sicut ⁊ xps †ſ cuius caput est† ſ a deo dilexit q̃ ſ ita ⁊ vos pro vxoꝛibus si opus sit dilexit†ecclesiam: †⁊ semẽtipsum ſ iusticia bone vite tradidit pro ea vt illam sanctifi ſ prius ſ q̃ peccatis ſ scificare caret: mũdãs eã lauacro aque ſ quo daꝫ vita ſ quo accedente elementum fit sacramentum †ſ ad hoc † ſ in futuro in verbo vite† vt† exhiberet ipse ſ in alio ⁊ corpe rutilãte ſ gemina stola decorã ſ nũc sibi gloriosã ecclesiaz: non habẽ vel tũc ſ aliqd criminale † ſ pctm moꝛtale intus latens sicut est dolus duplicitas ruga dr̃. † ſ aliquod pctm ꝑ quo sit damnabilis tẽ maculaz aut† rugã aut† aliqd eiusmodi: ſꝫ vt sit sancta ⁊ immaculata. in abstinẽtia mali. Uel tũc scã ꝑ gloriaz: mali vt dixi ꝓpter miseriã hoĩum ⁊ malitiã. Sed miseria hois cõis est nõ debet q̃ malitia cẽ cõis. Ex quo enī lapsus est adã de paradiso: nunq̃ fuerũt dies nisi mali: qꝺ ostẽdit puer q̃ nascit̃ q̃ a ploratu incipit. Mondũ loquit ⁊ tã ꝓphetat in laboꝛe se futurũ ⁊ timoꝛe. Redimam⁹ q̃ tẽpus. Redimit q̃ pdit. i. dat de suo vt vacet deo: quasi det nũmũ ꝑ vino: das nũmũ ⁊ emis vinũ. Aliud das: aliud accipis: aliqd amittis: aliqd acqris. Sic q̃ pdis nũmos vt emis tibi aliqd. Sic pdas de tuo: vt emas tibi quietẽ. Uis qsvult tecũ iudicio cõtendere ⁊ tunicã tollere: dimitte ⁊ palliũ vt habeas quietũ coꝛ: ne pdas tẽpus vacandi deo: a quo vult te auocare dãnoꝛ litibus.

Subiecti inuicẽ. Ambro. nõ solũ audito/ res ꝑlatis: ſ etiã ꝑlati subditis in charitate eis seruiẽdo ⁊ humiliter curaz gerẽdo. Nam ⁊ si dignitas maioꝛ ẽ: administratoꝛia tñ est. Unde aplꝰ: Omniũ me seruum feci. Est q̃ maioꝛ salua tñ dignitate seruire: sicut minoꝛ est humiliter obedire: hec aũt tã maioꝛuz q̃ minoꝛ ordinata subiectio dz esse in casto timoꝛe xpi q̃ humilitatẽ mãdauit. E i.cor.11.a ⁊ colo.3.a i.petri.3.a

Mulieres. Duc/ usq̃ cõiter de moꝛibꝰ egit nũc quedã singulis ordinibus suadet. Colo.3.c

Nõ habentẽ ma/ culã neqꝫ rugã. Quia p actionẽ bonã mũda est a macula: ⁊ p spem tensa ad supna: ꝓinde vestis eiꝰ in mõte tanq̃ nr̃a deal bata effulsit q̃ significabat ecclesiã oi macula pct mũdatã q̃ p christi in ligno crucis extẽsionẽ extẽsa est a ruga et desiderio ad celestia.

Nõ habentẽ. Nũc: m.g.r. sed vt sit scã. ꝺ p bona opa. Et imaculata. in abstinẽtia mali. Uel tũc scã p gloriaz:

de lyra

s In quo. i. per quod. t Est luxuria. vñ dicit Hiero. Uẽter mero estuans declinat cito ad libidinẽ. vẽter enī ⁊ genitalia sũt mẽbra ꝓpinqua. et ex vicinitate mẽbroꝝ designat ꝓpingtas vitioꝝ. v Sed iple. spũ scõ. q dat sobrijs ⁊ castis. y Loquẽtes vobismetipsis. i. admunicẽ ⁊ vnusq̃sq̃ sibiipsi. y In psal. ⁊ hymnis ⁊c. vñ dĩ Act. ij. q repleti spũ scõ ceperũt loq̃ varijs linguis magnalia dei. z Et psal. i cor. vñis dño. i. intẽtionẽ huiꝰ laudis ad dñm dirigẽdo. a Grãs agẽtes. qꝛ gratitudo bñficij accepti disponit ad receptionẽ alteriꝰ. b Subiecti in. in ti. xpi. q ẽ timoꝛ castus ⁊ charitati annexus. c Mulieres. Postq̃ aplꝰ istruxit de moꝛibus ephesios generaliꝛ. ꝺ ꝓñr idez facit q̃ntũ ad diuersos statꝰ spãliꝫ: quoꝝ ptes patebũt ꝓsequẽdo. Ꝓrio igit̃ istruxit psonas iũctas matrimonio. ⁊ ꝓmouꝝoꝛes. d. Mulieres viris suis subdite sint: eis in licitis ⁊ honestis obediẽdo: naliter enī ipfectiora subdunt̃ regimini pfectoꝝ. mulieres ꝰo sũt ipfectiores viꝝ q̃ntũ ad seꝛũ: qꝛ femina est mas occasionatꝰ: ⁊ q̃ntũ ad intellectũ: deficiũt enī a viris i discretiõe. iõ subdiꝫ: d Qm̃ vir ẽ caput mulieris: a capite enī in quo vigent oĩs sensus depẽdet regimẽ totiꝰ coꝛpis sicut xps est caput ecclie q̃ est eiꝰ coꝛpꝰ mysticũ. e Uiri diligi. Hic 2° instruit viros d. Uiri diligite vxoꝛes vr̃as. ꝓpter hoc enī mulier facta est de latẽ viri: qꝛ ꝺz eẽ sibi ꝓiũcta p fidelẽ dilectionẽ. f Sicut ⁊ xps dĩ. ec. cuiꝰ ẽ caput. g Et semetip. tra. ꝑ ca. ex charitate maria. h Ut il. scificaret. a peis mũdãdo sãguine suo. i Mũdãs eã la. aq̃. in baptismo p quẽ cõicaꝫ xpi passio q̃ntũ ad effectũ: vt. s. dictũ est. k In verbo vite. nam accedẽte verbo ad elementũ fit sacrm. l Ut exhi. ipse si. gll. ecclesiã. tãq̃ spõsam claritate fidei ⁊ moꝛ refulgentẽ. glia enim a claritate dĩ: q̃si claria. c. mutata in. g. m Nõ hñtẽ ma. neqꝫ rugã. i. pctm moꝛtale patens nec latẽs

imaculata p corruptōis remotionē. Sicut christus fudit sanguinē: vt lauaret maculā ecclie: ⁊ extēdit se in cruce: vt tolleret rugā: sic ⁊ viri si opus est debēt mori ꝓ saluādis vxoribꝫ ⁊ ꝓbo vite eas instruere vt exhibeāt eas deo.

Nemo car. suā odio habuit. Qui mauult esse sine corpore: nō corpus ⁊ corruptiones ⁊ pondus eius odit. Sicut ⁊ xp̄s ecclesiā. Ita faciat vir de vxore q̄ caro eius: qz sic ⁊ christus nutrit ecclesiam cibo corpis sui: ⁊ fouet spūalibꝫ idumentis p̄ceptoꝝ virtutuꝫ ⁊ bonoꝝ operum.

De carne. Aug. In genesi dicit adā: Hoc os de ossibꝫ meis ⁊ caro de carne mea. Sicut eua de adā facta traxit ab eo carnē ⁊ ossa: ita nos a christo istituti: alij sumꝰ vt os sa robusti: alij vt caro infirmi: ex carne eiꝰ. i. ad infirmitatē quā habuit in hoīe. Propter ꝟ oñendū quantū dilexit ecclīaz. ē scriptū i Beñ. Relinq̄t christus hō patrē: formā serui accipiēdo matrē. i. synagogā: ex qua canaliter ortus: ⁊ adherebit. i. sociabit se eccle. et duo. i. christꝰ ⁊ eccla erūt in vna voluntate. ⁊ vna caro: hec verba ꝓmi hoīs ee dicit genesis. Christus ꝫo in euangelio dicit esse dei cū inqt: Nō legistis: qz q fecit ab initio masculū ⁊ feminā, fecit eos. Et dixit ꝓpter hoc relin. ⁊c. vt scias ꝓpter extasim sopoꝛis q̄ pcessit in adā in q̄ angelice curie interfuit: ꝟ eū diuinitus tanq̄ ꝓphetā dicere potuisse. Vna caro xp̄s ⁊ ecclesia: qz deus apud deū: p carnē particeps nr̄ factꝰ est. Vnꝰ est christus caput ⁊ corpꝰ q̄si integer vir: qz ⁊ femina ꝺ viro facta ē: ⁊ adviruꝫ pti net. Reliqt xp̄s patrē: qz

Nicolaus

nec latēs. Vel aliter: Nō habentē ⁊c. i. mundam ⁊ simplicē sine ruga duplicitatē. a Ita ⁊ viri ⁊c. qz sūt vna caro. ſō subdit̄: Qui suā vxorē dilīgit seipsū diligit. qz sicut dꝫ Matt̄. xix. Itaq̄ iā nō sūt duo ꝟ vna caro. b Nemo eni. rōne vtēs. c Carnē suā odio habuit. nā ⁊ scūs macerās eā nō facit ex eiꝰ odio ꝟ amore: vt sit subiecta spūi sicut debet cē: ⁊ sic resurgat cū spū imortalis: ⁊ silr̄ vir debet diligere vxorē: vnā carnē secū existentē. d Sicut ⁊ xp̄s ecclesiā. supple diligit. e Quia mē. su. corporis eiꝰ. s. mystici nos oēs fideles. f De carne eiꝰ ⁊c. nā aliq̄ fideliū sūt infirmiores. ⁊ isti dicunt̄ de carne eius q̄ añ resurrectionē fuit passibilis ⁊ infirma. g Et de ossibꝰ eius. q̄ntū ad fortiores q̄ christo ꝺformant̄ intolerātia aduersorum: ꝓ ossa enī in qbꝰ ꝺsistit robur corpis: virtꝰ fortitudinis designat. h Propter ꝟ re. hō pa. ⁊ matrē. s. q̄ntū ad cohabitationē. Istud fuit dictū Beñ. ij. de adā ⁊ eua. Cōsequēter applicat ad xp̄m ⁊ ecclesiā mystice: cū dr̄: i Sacramētū. i. sacrū signū: k In xp̄o ⁊ in ecclia. Iz enī filiꝰ dei patrē nō reliq̄rit: qz semp est in sinu p̄is: vt dr̄ Joā. i. tñ ꝑm quandaz apparentiā dr̄ patrē reliqsse: inquantū apparuit in mūdo visibiliter in forma serui ad ꝺiungendū sibi ecclesiā p mysteriū incarnatōis ⁊ passionis sue sic ꝺsponsam. ⁊ ex hoc reuertit̄ ad ꝓpositū dicēs: Verūtamē ⁊ vos ⁊c. ⁊ patet.

l Vxor aūt timeat virū. timore casto. C. VI.

m f Filij obedite parētibꝰ. Hic ꝺsīr docet parētes ⁊ filios qualr̄ se debeāt hīe adinuicē. Et ꝓmo instruit filios dicēs: Filij obedite parētibus vr̄is in dño. i. in licitis ⁊ honestis. n Hoc enī iustū est. qz filij habēt a parētibꝰ ee incrementū ⁊ documētū. hoc etiā ꝓbat p scripturā Exo. xx. o Honora pa. tuū ⁊ ma. tuā. nō solū in reuerētia exhibēda: ꝟ etiaz in necessarijs ministrādis tpe necessitat̄. p Hō est mandatū ꝓmū. non simpliciter: qz mādata ad deū ordinātia sūt ꝓpa: ꝟ in illis nō addit̄ exprimēdo ꝓmissionē remuneratōis sicut in isto. ſō subdit̄: q In ꝓmissione: q̄ sequit̄: Ut bñ sit tibi ⁊c. ꝺsīr instruit pr̄es d. r Et vos pr̄es no.

B
gene 2. d. 3. esd 4. b matt. 19. a. mar. 10. c. 1. cor. 6. d.

A
Colos. 3. d exo 20 b. eccli. 3. b.

matt. 19. e. marc. 10. c

ſitē
culata. Ita ⁊ viri debēt diligere
† ſ. i. vt seipsos: quia ambo vna caro: ⁊ mulier portio corporis viri ſ quia.
vxores suas vt† corpora sua. Qui
† ſ qz vxor corpus viri: ⁊ vir caput vxoris.
suā vxorez diligit: †seipsum dili/
ſ dz diligere vxorē q̄ caro sua ē: qz nemo carnez
git. Nemo enim vnquā cārnem
† ſ si sancti carnē macerāt nō eā odiūt ſz pcñ quod in ea est † ſ cibo ⁊ potu
suam† odio habuit: sed† nutrit ⁊
ſ indumentꝫ ſ vt carnē suā ⁊ bñ vt carnē suā: qz corpus eius ē ꝑ huius corporis sumus oēs membra alij de carne. i. infirmi alij de ossibus vt perfecti
fouet eam: sicūt ⁊ christus eccle/si/
am: quiā membra sumus corporis
† ſ ut infirmi qui indigent sustentari fortibus. † ſ ut perfecti ⁊ fortes qui in solo christo sustentantur
eius: †de carne eius† ⁊ de ossibus
ſ qz diligit uxorem
eius. Propter hoc relinquet ho
† ſ hic moyses de vnīone coniugij qō est signū magne rei. s. ꝓiunctionis xp̄i ⁊ ecclie.
mo p̄rez ⁊ mr̄ez: †⁊ adherebit vx
ori sue: ⁊ erūt duo in carne vna.
Sacramentū hoc magnum est.
Ego autem dico in christō ⁊ ec/
† ſ si hoc nō solū ad lr̄am dr̄: sed ē signū alterius rei: verūtñ ⁊ ꝑm lr̄am vir diligat vxorē: sequens mortalitatem hist̄orie
clesia. † Verūtamē ⁊ vos singu
li vnusquisqz suā vxorē sicut se/
† non solum diligat sed ⁊ ſ ⁊ subipsum diligat: †vxor autem time
dita sit viro.
at virum. C. VI.

ſ tāq̄ subiecti ſ carnalibus
Filij obedite parentibus
f † ſ ꝑm fidē ⁊ iusticiā dñi ſ qz debeñ
vestris† i domino. Hoc
† ſ qz † ſ qz ꝓceptū legis † ſ honorare pr̄es ⁊ ei reuerētiā exhibere: ⁊ necessaria subministrare
† enim† iustum est. † Honora pa/
trem tuum ⁊ matrem tuā: quod

† ſ que non est in alijs
est primū mandatum† in promis
† ſ hac vt † ſ in presenti in carnalibus ⁊ spiritualibus † ſ in eterna vita
sione: †vt bñ† sit tibi: ⁊ sis† lōgeu*
† ſ fundatus † ſ viuentium
†super† terram. Et vos patres
ſ quia sic legem non custodient: in ira enim nemo agnoscet quid sit vtile.
nolite ad iracundiā prouocare† fi
† ſ dum pueri sunt ne legem cōtemnunt.
lios vestros: †sed educāte illos i
ſ verboꝝ † ſ verberū: vt pficiāt in rebus oñl.
disciplinā ⁊† correptione domini.
ſ qō cepit ex pcō † ſ nō solū spūalibus ⁊ bonis
Serui obedite dominis† carnali
ſ reuētia: qō ⁊ filij † ſ qō suoꝝ ē † ſ vt sicut oñditis extra sic sit in volūtate vr̄a: vt si nō potestis a dñis liberi fieri, libere seruiatis
bus cū timorē ⁊† tremorē: †in sim
† ſ obedire† q: ipse hoc p̄cepit ad ꝓfuationē hūilitatꝫ
plicitatē cordis vestri sicut† xp̄o:
† ſ obedite dico non ad ocu. s. dum videmini, sicut illi
nō ad† oculum seruientes q̄si
qui querunt hominibus placere
hominibus placētes: sed vt ser/
ſ cū xp̄o iubēte seruis: nō hōi seruis sed xp̄o
ui christi facientes voluntatē dei
ſ ita ⁊ vos
ex animo: cum bona volūtate ser
ſ dominis vestris † ſ vt in eo puteñ seruire vos deo ⁊ non hominibus tñ
uientes: sicut† domino ⁊ nō ho/
ſ vos dico
minib⁹: sciētes quōniā vnusqsqz
quodcunqz fecerit bonum: hoc
ſ nō enī minus recipiet seruus q̄ liber
recipiet ā domino: siue† seruus si/
† ſ filia in bona volūtate
ue liber. Et vos domini† eadē fa
ſ si serui peccant ſ non solum verbera.
cite illis: remittētes minas: scien
tes quia ⁊ illoruꝫ ⁊ vester dñs ē
† ſ qz † ſ deus enī iustus iudex cās discernit: non personas: ſō q̄ mēsura q̄s mēsuraverit eadē remitiet ei.
in celis: †⁊† personārum acceptio

ſ Filij obedite ⁊c.
Primū mandatū. In mādata q̄ ad hominē ꝺsecunda tabula. Ad duo nāq̄ p̄cepta charitatꝫ dei ⁊ ꝓximi ptinet decalogus. Ad ꝓmū† p̄ceptū dei tres corde ptinēt i. tria mādata: qz deitrinitas est. Ad alterū vo p̄ceptū. s. ꝓximi septē code. i. septē mādata. Et illa tria ad deū ptinētia in ꝓma. Et alia septē ad ꝓximū i secūda tabula scripta erāt. Inter q̄ hoc merito ꝓmū: qz sicut deꝰ ꝺncipaliter ꝺncipiū est hoīs sic pr̄ secūdarium. Cuius mādati addit̄ ꝓmissio qō nō est in alijs.

Colos. 3. b ad titū. 1. d 1. petri. 2. i

Serui obedite. Aug. sup ioannē. Seruitꝰ cepit ex pctō: ꝓma eni seruitutꝫ cā peccatuz est: vt hō hoi ꝺditiōis vinculo subderet̄ qō nō fuit nisi deo iudicāte: apud quem nō est iniquitas: ⁊ nouit diuersas penas meritꝫ ꝺtribuere delinquentiuꝫ.

B

In simplicitate. Li/ de lyra
ad ira. ꝓ fi. vros. eos nimis aspe castigādo: ne frāgañ desperādo: sicut baculꝰ tortuosus qñ nimis ipetuose flectit̄ ad erigendū. s Sed educate illos. i. nutrite. t In dis. ⁊ corre. dñi. i. in moribꝰ ⁊ timore dei. v Serui. Hic ꝺsīr instruit seruos ⁊ dños. ⁊ ꝓmo seruos d. Serui obedite dñis carnalibꝰ. q̄ntū enī ad aiam oēs hoīes sūt liberi: ꝟ q̄ntū ad corpꝰ aliq̄ sūt liberi: ⁊ aliq̄ seruilis ꝺditōis. p Cū timore. i. reuerētia: qō etiā cōpetit filijs. y Et tremore. quod est ꝓprium seruoꝝ: qz subsūt flagellis dñoꝝ. z In simp. cor. vri. i. absq̄ fraude ⁊ dolo. a Sicut xp̄o. seruitus enīz introducta est p pctm̄. ⁊ sic est pena pci. Deus enī actor ē mali pene: ⁊ pōt corrigē pctā sicut placet sibi p penā seruitutꝫ vel aliā: aliq̄n etiā imittit alicui malū pene nō ꝓpter expiationē culpe: ꝟ ꝓpter augmentū meriti p exercitiū humilitatꝫ ⁊ patiētie: aliq̄n etiā ex charitate aliq̄s sibi accipit seruitutē volūtarie: sicut Paulinus nolēs eps i seruitutē se tradidit tpe Vandalorꝝ p filio cuiusdā vidue. ⁊ olbꝰistis modis nō solū seruit hoi: ꝟ etiam deo: inquantū hō patiēter sustinet seruitutē sibi inflictā ex ordinatōe diuina vel assūptā volūtarie ꝓpter deū. b Nō ad ocu. seruientes. i. i pūtia dño rū tñ: ꝟ etiā in absētia. c Quasi hoibꝰ placētes. tñ. d Sz vt serui xp̄i. volūtarie sustinētes i hoc ordinationē dei. ⁊ subdit̄ rō cū dr̄: e Sciētes ⁊c. fecerit bonū. s. meritoriū. f Hoc recipiet. i mercede. g A dño. in cuius potestate sūt dñi sicut serui. iō subdit̄: h Siue ser. si. liber. nam ꝺditio seruitutꝫ respectu vite btē nullū affert impedimentū. vñ dicit Ambro. In dño bona seruitus ⁊ bona libertas equa lāce appēdūtur. Secūdo instruit dños d. i Et vos dñi eadē facite illis. supple seruis vtētes eoruz seruitute rōnabiliter ⁊ modeste. iō subdit̄: k Remittētes minas. q. d. nō solū remittētes verbera qñ peccāt ex fragilitate vel ignorātia: ꝟ etiā cōminationes ⁊ verba aspa. Et subdit̄ rō: l Sciētes qñ ⁊ il. ⁊ ve. dñs est in celis. p̄sidēs eq̄liter dñis ⁊ seruis. m Et pso. ac. nō est apud deū. ita enī puniet dñm sicut seruū: ⁊ etiā grauius: ceteri paribꝰ: qz quāto status altior

roma 2 b. Colos. 3 accūū. 10. c

berā facit seruitutē q seruit: nō timore sub dolo: ꝫ fideli dilectione: donec transeat iniqtas: ⁊ omnis euacuetur potestas.

De cetero ¶ Post spālia p̄cepta qbꝰ admonuit singulos ordines. In cōi nūc admonet oēs. Mucusqꝫ vos viui verbo ⁊ opc̄lā dcinceps in futuro in reliquo tpe. ¶ Mūdi rectores. Non qz regūt mundū q ꝓstat ex celo ⁊ terra. Sed mundū pctōres dicit. De q̄ alibi: Et mūdus eū nō cognouit. Talē mundū illi regūt ꝫ quos habemꝰ ppetuas inimicitias: qz ⁊ q̄ patimur hoīes iportunos illi facūt. Instigāt enim ⁊ inflāmant illos: ⁊ tanq̄ vasa sua mouēt: ⁊ velut organa tangūt. Cōtra illos habemꝰ occultā luctā ad quā nos armat apls. Yaco.1.b. 1.petri.1.c.

Tenebras. Ne putent demones hūc inuisibilē mundū regere subdit qd noie mūdi intellexerit tenebrarū harū. i. pctōrum quasi nō dñanf demones mūdo q̄ constat de celo ⁊ terra: sed peccatoribus.

Cōtra spūalia. Q. timēdi hostes qz spiritales ⁊ inuisibiles: ⁊ qz nequā ⁊ nō ꝓ parua re: sed ꝓ celesti hereditate tollenda pugnant. Vel celestia dicit virtutes in qbꝰ pugnaz demonū patimur. c Vel spūs nequā sūt in celestibus. i. in hoc in inferiori aere. Ipsi enī q̄si equites pugnāt i eqs hoibꝰ. Eqtes ergo occidamus: equos possideamus.

Succincti lūbos. i. carnales concupiscētias cingulo castitatꝫ frenātes nō fl'atorie ꝫ in veritate vel p charitatem.

Calciati. Marcꝰ dicit apl'os calciatos sanda Nicolaus tanto casus grauior. propter quod dicit Sap. vj. Potentes potenter tormēta patienf. a De cetero. Postqꝫ apls instruxit ephesios in cōmuni: ⁊ postea psonas diuersoꝝ statuū in speciali. hic reuertit ad instruendū eos in generali: ⁊ diuidit in duas: qz ꝓmū inducit eos ad sumendū arma virtutū generaliter. Scdo describit hec specialiter. ibi: State ergo. Circa primū dicit: De cetero frēs ꝓfortamini in dño. q. d. et quo radicati estis in fide christi: debetis cōfidere de ipso: nam assistit fidelibus suis in tētationibꝰ ⁊ pressuris. verūtamē qz nō debet hō sic ꝓfidere de assistentia dei q̄ omittat facere quod pōt: qz hoc esset tētare deū. Ideo subdit: b Induite vos armatura dei. i. virtutibus que sunt arma militū christi. c Ut possitis stare. absqꝫ casu mortalis pcti. d Aduersus insidias diaboli. qm̄ sicut dicit Leo papa: Omniū discutit ꝓfuetudines: ventilat curas: scrutat affectus. ⁊ ibi querit causas nocēdi: vbi quēqꝫ viderit studiosius occupari. e Qm̄ nō est nobis coī. aduer. carnē ⁊ sanguinē. i. aduersus hoīes qui sunt caro ⁊ sanguis. ⁊ per ꝓpās visibiles. f Sed aduersus principes ⁊ potestates. i. demones qui sūt hostes inuisibiles. Et dicit principes ⁊ potestates. quia angelorum ordines non soluz sunt per gratiā: ꝫ etiā per naturā. ⁊ sic de singulis ordinibꝰ ceciderūt aliqui: in quibus naturalia remanserūt integra: vt dicit Dionysius. ⁊ inferiores obediūt superioribꝰ: vt magis possint nocere hoībus: ⁊ per ꝓncipes ⁊ potestates intelligunf alij ordines demonū. g Aduersus mūdi rectores. noie mūdi nō intelligit hic vniuersitas creaturarū: que nō regit a demonibus: sed a deo ⁊ angelis sanctis sibi ministrātibꝰ: sed intelligit vniuersitas hominū malorꝝ. sicut dr Joā. j. Mūdus eū nō cognouit: q ꝓ demones regi dicunf inquantū p eos ad peccata mouenf. ꝓpter quod subdit ad declarationē huius intellectus. h Tenebras hanꝝ. dicunf enī mali homines tenebre: q: sunt inuoluti tenebris ignorātie ⁊ culpe. i Contra spiritalia nequitie. i. ꝓtra spūs nequā siue malignos. hoc etiā dicit ad ostendendū q̄ ꝓ rectores mūdi hic demones intelligunf. k In celestibus. i. in hoc acre caliginoso q frequēter in sacra scriptura celū nominatur: in quo demones habitabūt vsqꝫ ad iudiciū: ꝓpter quod aues celi nominant Matth. xiij. vbi dr q̄ aues celi comederūt semē qd cecidit secus viā. l ¶ Propterea accipite armaturā dei. s. virtutū: vt p̄dictū est. m Vt possitis resistere. insultibꝰ

†in cōi admonet

nō est apud deum. De†cētero fra

†contra bellū diaboli. †in auxilio domini

tres†cōfortamini†in domino ⁊ i

ſ qui dat potentem virtutem pugnare volentibus. †ita debetis ꝓfortari

potentia virtutis eius. †Et indu

ſ virtutes.

ite vos armaturā dei vt possitis

ſ qz ex occulto molitur mala

stare aduersus insidias diaboli:

ſ necesse est vt sitis. qz †uitinū est bellū nō ꝓtra hoies q̄ uisibiles ⁊ fragiles: nisi cōtra illa uitia tm̄ q̄ sunt ex carne ⁊ sanguine

quoniā nō est nobis † coluctatio

aduersus carnē ⁊ sanguinē: ſz ād

† ſ demones q̄ ꝓcipiant alijs ⁊ ꝓtra eos q̄ sup hos possunt q timēdi: qz mūdanos regūt ⁊ dilectores mūdi tenebrarū harū tā malarū. i. quos ꝓpitiāt in tenebrosa opera.

uersus†ꝓncipes ⁊ potestates: ād

uersus mūdi rectores tenebrarū

†ſ ꝓtra spūales ⁊ nequā hostes.

harū†contrā spiritualia nequitie

ſ qz tales hostes ⁊ de tāta re.

in celestib⁹. Propterea accipite

ſ q̄ deꝰ suos armat †ſ qz aliter nō posset. †ſ malis.

armaturā dei: vt†possitis†resiste

ſ i hac uita vbi tēptat ſ ꝓ spūs ut' aduersus ſ uirtutibꝰ

re in die malo: †⁊ in omnib⁹ per

† ſ quia armatura dei est necessaria ſ uiriliter quo tidies prouocamini.

fecti stare. †State ergo succincti

ſ .i. uere ꝓpter xp̄m

lumbos vestros in veritate: ⁊ indu

ſ aug. iusticia cuiqz ius faciendo sit lorica ne pateat locus hosti † ſ ne rangat terram qui predicat

te loricā iustitie: ⁊†calciati pedes i

ſ i. ut sitis ꝓparati ad predicandum euangeliū uel ad complendum precepta eius

prepatione euāgelij pacis. In

uelijs †ſ fidē rerū quas non uidemus

omnib⁹ sumentes†scutum fidei:

ſ oēs assumas †ſ diaboli.

in quo possitis omnia tela†neqſ

† ſ que de uitio in uitiū incendunt †ſ spe eterne salutis gaudentes

simi†ignea extinguere. Et†galeaz

†ſ quē dat spiritussanctus

salutis assumite: †⁊ gladiū spūs

ſ ad feriendū hostē †ſ p oia q̄ orāda sunt

quod est verbū dei. Per†omnē

ſ q̄ cum adiuratione petendo

orationē ⁊ obsecrationem: orān

ſ non horarie †ſ nō uerbotenus: ſz mēte

tes omni tempore†in spiritu: ⁊ in

ſ solliciti †ſ ut. s. oibus uirtutib⁹ instēt †ſ nō remisse

ipso vigilates in omni†instantia

ſ uigilantes ſ facta

⁊ obsecratiōe pro omnibus san

ſ .s. a deo ſ quē tribulatio obtundat

ctis ⁊ pro me: vt detur mihi ser

ſ uerbi mei †ſ ita ut. †ſ libereſi ne impedimento notificem illud mysteriū

mo i apertione† oris mei: †cū fidu

cia notū facere mysterium euan

†ſ qz nec ꝓ carceris cessu a legatiōe mea †ſ nūciare

gelij: †pro quo legatōe†fungor i

ſ positus †ſ cū fiducia †ſ euangello predicando

ſ inter mala omnia

cathena ista: †ita vt†i ipso audeā

†ſ ne auditis tribulationibus moueremini dicit tibi cum omnia eis notificarē subdens

put oportet me loq.† Ut autē ⁊

†ſ circa qz multe erāt ei tribulatōes q̄ ꝗsi erubescebat uel iō certa qz interiora nō tāgebāt. ſ ꝑ

vos sciatis q̄†circa me sūt: quid

constans sim inter illa.

agaz? Omnia nota vobis faciet

ſ ut bene audiant hunc commendat † ſ ideo eum audite ſ meus in fide

tichicus charissimus†fr: ⁊ fidelis

† ſ in his que sunt dñi

minister†i domino: quem misi ad

ſ oēs assumas †ſ diaboli.

in quo possitis omnia tela†neqſ

† ſ que de uitio in uitiū incendunt †ſ spe eterne salutis gaudentes

simi†ignea extinguere. Et†galeaz

†ſ quē dat spiritussanctus

salutis assumite: †⁊ gladiū spūs

ſ ad feriendū hostē †ſ p oia q̄ orāda sunt

quod est verbū dei. Per†omnē

ſ q̄ cum adiuratione petendo

orationē ⁊ obsecrationem: orān

ſ non horarie †ſ nō uerbotenus: ſz mēte

tes omni tempore†in spiritu: ⁊ in

ſ solliciti †ſ ut. s. oibus uirtutib⁹ instēt †ſ nō remisse

ipso vigilates in omni†instantia

ſ uigilantes ſ facta

⁊ obsecratiōe pro omnibus san

ſ .s. a deo ſ quē tribulatio obtundat

ctis ⁊ pro me: vt detur mihi ser

ſ uerbi mei †ſ ita ut. †ſ libereſi ne impedimento notificem illud mysteriū

mo i apertione† oris mei: †cū fidu

cia notū facere mysterium euan

†ſ qz nec ꝓ carceris cessu a legatiōe mea †ſ nūciare

gelij: †pro quo legatōe†fungor i

ſ positus †ſ cū fiducia †ſ euangello predicando

ſ inter mala omnia

cathena ista: †ita vt†i ipso audeā

†ſ ne auditis tribulationibus moueremini dicit tibi cum omnia eis notificarē subdens

put oportet me loq.† Ut autē ⁊

†ſ circa qz multe erāt ei tribulatōes q̄ ꝗsi erubescebat uel iō certa qz interiora nō tāgebāt. ſ ꝑ

vos sciatis q̄†circa me sūt: quid

constans sim inter illa.

agaz? Omnia nota vobis faciet

ſ ut bene audiant hunc commendat † ſ ideo eum audite ſ meus in fide

tichicus charissimus†fr: ⁊ fidelis

† ſ in his que sunt dñi

minister†i domino: quem misi ad

ſ Scutū fidei. Aug. Fides est scutū sub quo tuta ē iusticia: sicut sub munimine ne omnū virtutū. Nō ꝓtendit' asi oia arma: qō ꝓtius ꝑpugnat diabol⁹. Cū ꝑma petit' campum dubia sub fronte duelli. ¶ Pugnatura fides.

Et galeā. Galea est salus eterna: cuius memoria mentē obuoluit ne deficiat.

Et gladiū spūs. Aug. in psal. cl'xx. Verbum dei gladius bis acutus docēs de tēporalib⁹ ⁊ eternis. Illoꝝ ꝓsolationē in veteri: istoꝝ pfectionez in nouo testamēto ꝓmittēs. Nō eni tpaliter nobis ꝓmissū est ad vnā partem gladij. Quod ꝓ in sempiternū ad altā partē gladij ꝓtinet. Maz ⁊ iō duo testamēta dicunf qz vet⁹ terrena ꝓmittit: nouum eterna: de hoc gladio dñs ait: Non veni mittē pacem ꝫ gladiū. Iste gladius vere acutus est: qz cū quē fecit a mūdo diuidit. ꝫ

In spū. Orat: q mūda conscia ⁊ integra fide orat. In carne orat: q polluta mēte iterū peccatur⁹ nō casu ꝫ de ꝓposito.

In apertionē. i. vt aperte possiz reserare mysterium euāgelij. i. secreta in carnationis ⁊ passionis. Ne pressura tribulatiōis ipsa formidie acumē do-

de lyra

demonum. n In die malo. i. in pñti vita vbi imminet tētationū pugna. o Et in oībus. s. ꝓsperis ⁊ aduersis. p ¶ Perfecti stare. ita q̄ nō frangamini aduersis nec eleuemini ꝓsperis. q State. Hic ꝓfr' apls describit arma virtutū magis in spāli dicēs: State ꝫ succincti lūbos vestros: cingulo castitatis. vñ Bregorius homel'. xxxij. Lūbos eni pcingimus cū carnis luxuriā p ꝓtinentiaz coercemus. r In veritate. ⁊ nō simulatorie tm̄: sicut faciūt hypocrite. s Et induite loricā iusticie. sicut eni lorica operit corꝰ vndiqꝫ: sic iusticia reddit' debitū vnicuiqꝫ. t Et calciati pedes. i. affectiones. v In preparatione euāgelij pacis. i. vt sitis ꝑparati ad predicandū euāgeliū xp̄i. quod annūciat pacē eternā. Ad significationē huius dicit Marcus. vj. ca. Missos ad p̄dicandū calciatos sandaliis qbus muniunf pedes ne ꝫmediate tangāt terrā: ⁊ nudi remanēt in parte supiori: q: affectiones p̄dicatoruz nō debēt ad terrena affici: ꝫ ad celestia. sicut dr i glo. sup locū istū. x In oībus. tētationū insultibus. y Sumētes scutū fidei. q̄ est substātia sperandarū rerū. z In quo possitis oia tela tē. firma eni fides de bonis celestibus que speranf: repellit ictus demonū quasi scutū. a Et galeā salutis assumite. s. charitatē. quia sicut galea supraponit' tanq̄ cōplemētū ⁊ pfectio aliorꝝ armorꝝ. sic charitas est pfectio aliarū virtutū. b Et gladiū spūs. i. datū a spū scō. c Nō est verbū dei: Matth. x. Nō eni vos estis q loquimini ꝫ spūs ꝑris vīi q loquit' in vobis. dr aūt verbū dei gladius q: pcussus cū eo diuidit' a mūdo. Et qm̄ hec armatura dependet ex dei gratiā subdit: d ¶ Per oēm oōnē. que est simpler petitio a deo. e Et obsecrationē. q̄ est cū expressione rei sacre p quā petitio fit exaudibilis: vt cum dr: ¶ Per passionē tuā libera nos dñe. ⁊ hmōi. f Orātes oi tpe. ad hoc ordinato. g In spū. i. mēte ⁊ nō tm̄ voce. h Et in ipso vigilantes. i. feruēter orādo ⁊ nō remisse. i In oi instātia. i. pseueranter. k ¶ Pro oībus scis. vt habeāt arma p̄dicta generaliter. l Et ꝓ me. specialiter. m Vt det mihi sermo in aptiōe oris mei. i. ꝓstātia p̄dicādi euāgeliū xp̄i. n ¶ Pro quo le. fun. in cathena. nūc detētus rome. o Ita vt in ipso audeā tē. i. vt tribulatōes quas sustineo: in nullo me terreāt a p̄dicatione retrahēdo. p Ut aūt. Hec est vltima pars huius epte: ⁊ est ꝓfirmatio p̄cedentiū. ꝓ hoc q̄ apls eā misit p dilectū discipulū: vt plenius posset si-

gnificare

etrine obtundat. ℙax fratrib⁹. ℙacē optat eis q̄ ē tanna dilectōis.
Finit epla ad ephesios. ℂ Incipit argumentū ad philippenses.
ℙhilippēses sunt ⁊c̄. Qui accepto v̄bo p̄dicatōis ab aplo
p firmati in fide fuerūt: nec pseudo aplos receperūt. vñ eos laudat aplūs: ℙi paulo p epaphroditū aliquā substātiā romā miserāt quē cuz hac remittit epla in qua cū pñs nō pōt: munit eos ꝺ duplex bellū tribulatorū ⁊ pseudo p̄dicatoꝝ: vt oia p christo sustineāt ad uersa cū humilitate sicut xp̄s fecit: ⁊ legalia a pseudo nūq̄z recipiāt: his nec se aplm nolat q nunq̄z ꝺ eo mīꝰ vel ꝺ eū senserāt.

C. I.

℘Aulus. ℳore solito ℘salutationē p̄mittit. de inde gr̄as deo agit p eis: ℘plorans eis maiora bona vt ⁊ in virtutib⁹ crescētes ad pfectionē pueniāt. ℳcinde ad patiētiā tribulationū monet exemplo sui ⁊ xp̄i: postea vt caueāt a ℳsutis pseudo aplōꝝ tādē ādmonitōez moralē iterserit: ⁊ ℳppe finē de gr̄a quaz sibi romā p epaphroditū miserant gaudere se dicit.

℘Timotheus. ℳūc apponit: q̄z euz missurus erat ad illos: ℳpter ℳ eū quodāmō cōmendans vt eadē q̄ scribit ab eo ℳ recipiant.

℘Serui. Seruos dixit vt ⁊ ipsi p dño ferāt dura. Christi. vt ꝺ pseudo stēt. ℘Aug. Sicut duo sunt timores sic due seruitutes q̄ faciūt duo genera ℳnoꝝ. Est enī timor quez p fecta charitas foras mittit ℳ Est ⁊ seruitus sīc cū eo foras mittēda. Est etiam timor castus pmanēs in se

℘Nicolaus

gnificare statū aplī ephesijs: ⁊ eos in deo ℘solari. ⁊ hoc est quod dicit aplūs: ℳt aūt. ⁊ ps lxxvi ibi:

† vt meram vobis dicat veritatem
vos in hoc ipsuz † vt cognoscatis que circa nos sūt: ⁊ cōsolētur cor/
† p pacē manebūt in charitate q̄ ē ex fide
da vestra. † ℙax fratrib⁹ ⁊ chāritas cum fide a deō patre nostro: ⁊ dōmino iesu xp̄o. ℘Grātia cum omnibus qui diligunt dominū
† a filitudine sponse q̄ nō admittit corruptionē ℘ in integritate fidei: vel in vita eterna.
nostrum iesum christum in † incor/ruptione amen.

Finit epla ad ephesios. Argumentum in epistolam ad philippenses incipit.

℘Hilippenses sunt macedones. ℳi accepto
p verbo veritatis per/stiterunt in fide: nec receperunt falsos apostolos. ℳos collaudat apostolus: scribens eis a roma de carcē p epaphroditū.

Argumentum finit.

Incipit epistola pauli ad phi/lippenses. C. I.

℘Aūlus ⁊ timo/
† timore casto.
theus serni iesu
p christi omnibus
℘ baptismate sanctificatis † opante xp̄o ℘ vel fundatis ℘ in fide xp̄i. ℘ qui deū ⁊ hominem credunt
sāctis † i xp̄ō iesu
qui sunt philip/
℘ .i. ⁊ ℘ quscomm bonum pariter optabant.
℘ maioribus ⁊ minoribus: vel cum istis scribit
† ℘ ⁊ ℘ remissio peccatoꝝ
pis: cū episcōpis ⁊ diacōib⁹. † Gra
† tranquillitas mētis ⁊ reconciliatio ad deū.
tiā vobis ⁊ † pax a deō p̄re nr̄o et

q Et fidelis minister in dño. i. in his que sunt ad dñm. a Et ꝺsolet corda vra. vos in bono ꝺfirmādo p sacra hortamēta. b ℙax fratrib⁹. i. in christū credētib⁹: supple sit. c Et charitas cū fide. aliter fides eēt informis. d A deo p̄re nro. q est dator istorum bonoꝝ. e Et dño iesu christo. p quē ad nos pueniūt dei dona. f Gra cū oibus. generaliter credētibus. g In incorruptione amē. i. sic maneāt in gra q̄ nō decidāt ab ea: ℳ pueniāt ad gloriā q̄ est gra consūmata. Amen.

Explicit postilla Nicolai de lyra sup epistolā ℙauli ad Ephesios.

ℂ Incipit postilla eiusdē sup epistolā ℙauli ad ℙhilippenses. C. I.

h ℘Aulus ⁊ timotheus. ℳic incipit epla ℙauli ad philip/
p penses. q̄ diuidit in tres partes. s. p̄fationē: ⁊ ℘secutionez. ibi: Gras. ⁊ ℘sūmationē: ℳppe finē. ibi: Salutate. Circa p mū ꝺmo ponunt ℘sone salutātes: cū dr̄: ℙaulus ⁊ timotheus. ℳūc adiūgit secū in salutatiōe: q̄z missurus erat ad eos p ipsū: vt hr̄ ca. sequēti. vt cū veniret ad eos: reuerētiꝰ ac magis charitatiue reciperet. Secūdo ponunt ℘sone salutate. cū dicit:
i ℳibus sanctis. i. p baptismū sanctificat. k In christo iesu. in ꝺmiti
ua eni eccl̄a vt nomē christi redderet magis auctenticū amabile ⁊ reuerendū: aplūs baptiçabāt in noie christi: in quo tū intelligit tota trinitas: quia christus grece vnctus latine dr̄ ⁊ sic intelligit filius vnctus: p̄ vngēs ⁊ spiritus scūs vnctio. l Qui sunt philippi⁹. nomē est ciuitatꝪ i macedonia quā edificauit philippus rex p̄ alexādri magni: ⁊ a noie suo eā denosauit.
m Cū epīs ⁊ diaconib⁹. p eōs in pl̄ali intelligunt sacerdotes. vt dicit ℬ glo. q̄z ples epi nō p̄sūt vni ciuitati. ℳōt etiā dici q̄ p eōs intelligunt sacerdotes cū pōtifice ciuitatꝪ. eps eni dr̄ ab epi q̄ ℳ est supra ⁊ scopos itētio: q̄si supintendēs. s. ppō cui p̄est. hoc aūt cōpetit tā epīs q̄ ꝑbyteris curatꝪ.

† olum † cuius nutu oia bona obus accedūt.
dño iesu christo. Grās ago † deo
℘ priuato beneficio ℘ qui mihi facit quod volo in vobis † ℘ quoticns vestri memor sio ℘ quod vtiqz sū
† ℘ gruis rpibus.
meo i ōmni † memoria vestri † ℘ semp
† ℘ habitis.
in cūctis orationibus meis † pro
℘ prelatis vel subditis † ℘ nō tristis de culpa.
omnibus vobis cū † gāudio: de/
℘ vt perfectis deprecans † ℘ gaudio dico habito
† ℘ q̄z vos cōicastis mihi in fide: ⁊ operibus euāgelij.
precationē faciens † super † cōmu/
℘ que est
nicatiōe vra in ēuangelio christi
℘ uersiōis vre ⁊ iō amodo magis standū.
a prima die vsqz nunc: cōfidēns
℘ non in vobis
in domino iesu hoc ipsum: quia
℘ deus ℘ operans
qui cepit i vobis opus bonuz p/
℘ cooperans ℘ qđ opando incepit † † vsqz ad finem vite quo deus videbitur
ficiet † vsqz in diē christi ihesu.
† † aliud non debuit sentire de tam bonis
Sicūt ē mihi † iustum hoc sentire
pro omnib⁹ vobis: eō q̄ habeā
† ℘ in intimo affectu charitatis ℘ non in solis labijs
† ℘ quia comparatimini mihi
vos † i corde ⁊ i vinculis meis: ⁊
℘ cōtra impugnātes † ℘ in firmor in doctrina
in defensiōne ⁊ † cōfirmatiōe euā/
† ℘ vt in futuro sitis socij ℘ etiā minores.
gelij: socios gaudij mei oēs vos
† ℘ p oibus iō p̄cor: q̄z cupio vos oēs ē in viscerib⁹ xp̄i vt a xp̄o diligami q̄n eius viscera ⁊ inde test.
esse. † Testis enim mihi est deus:
℘ quanto affectu.
quomodo cupiā omnes vos in
℘ etiam
viscribus iesu christi. Et hoc oro
vt charitas vestra magis ac ma
℘ crescat † † ut sciāt in ḡbus diligere deū ⁊ primum debeāt ⁊ cū scierint: habeāt sensuz. i. memoriā ⁊ aduersionē in oibus rebus ℘ memoria.
gis abūdet † i sciētia: ⁊ in ōmni sē
su: vt ꝑbētis potiora: ut sitis sin/

℘ Gratias ago. ℳ. agite q̄ agitis: q̄z taliā vñ deum laudo.

℘ Cōicastis. ℳel vra cōmunia fecistis i cuāgelio exaltando.

℘ Cōfidens. ℳ. dēp cor vt stetis. ⁊ ꝑfido ℬ ipz fieri a vobis q̄ ꝑcor non aliud: sed videte ne frustra confido.

ℳel: In vobis. ℘Per successionē: vsqz ad cōem iudicij diem.

℘ Perficiet. Aug. de gra ⁊ libero arbitrio. q̄z ipse vt velimus op̄ incipiēs q volētibus cooperatur perficiens.

Sicut est mihi. Ita gr̄as ago: dep̄cor ⁊ ꝑfido sicut iustū est sentire. i. ita velle. Et erponit causam eo q̄ habeā vos in corde siue vinctus: sciēs vos q̄z vinctos: siue defēdēs cuāgeliū q̄ ⁊ vos facitis.

℘ Cupiā oēs vos in viscre. i. itimo amore xp̄i: vt ab eo pfecte diligamini vel eo effectu diligatis deū ⁊ ꝓximos quo christus qui aiam posuit.

ℳel refert ad id qđ. ℳ. dixit se desiderare cos cē socios gaudii sui: ⁊ determinat qđo. s. amore christi: nō humano: vt participes habeat in deo.

ℳt probetis potiora. Iterū crescat charitas vestra in scientiā vt p
b bare et discernere sciatis nō solū mala ⁊ bona: ℳ etiā inter bona q̄ sint potiora: vt post ꝓbationē sitis sinceris in vobis sine opi

de lyra

Isti aūt ꝓpter specialem eminentiā sup pplm erāt spāliter exhortandi in salutatione aplī. iō exp̄ssit illos spāliter post salutationē oium generaliter. Tertio ponunt optata bona. cū dr̄: n ℘Gra vobis. i. pñti. o Et pax. in glia celesti. q̄ getat totalr hois appetitū. p A deo p̄re nro. q ē dator oiuz bonoꝝ. q Et dño iesu xp̄o. p quē tā p mediatorē nr̄z nob pueniūt dicta bona r ℘Gras. ℙremissa salutatōe. ℳic ꝓsir ponit ꝓsecutio epl̄e: in q̄ philippēses ꝓmo reddunt benivoli. 2° dociles. ca. se. 3° attēti. ca. iii. ℙrimū aūt facit aplūs dupliciter. ꝓmo p bonis eoꝝ gr̄as agēdo. 2° tanq̄ amicis spālib⁹ suum aium aperiēdo. ibi: Scire aūt volo. Circa ꝓmū dicit: ℬ gras ago deo meo quez deuote colo. s In oi me. vñ sp. i. q̄tiēscūq̄ occurrit mihi memoria de vob. t Cū gaudio. i. gaudēs de bono vio. v Dep̄ fa. sup cō. vñ a ⁊c̄. i. de eo q̄ mihi cōicastis fide ⁊ ope. x In cuā. xp̄i. credētes ⁊ operātes: sicut ⁊ ego. y A ꝓma die. ꝓuersionis vre. z Usq̄z nūc. in bono pseuerātes nā in fide pstiterāt: nec falsos aplos receperāt: vt dicit ℳiero in p logo: ℳpter qđ aplūs de bona ꝓfessione ꝓfidebat. iō dicit: a Cōfidens hoc ip. q̄ q ce. i vo. op⁹ bo. pfi. q̄z sicut ichoatio opis meritorii ē a deo: ita ꝓtinuatio ⁊ ꝓsūmatio. b Usq̄z in diē xp̄i iesu. in q̄ veniet ad iudiciū vt a remuneratur⁹ bona. c Sicut est mi. in. hoc sentire. de tā eni bono ꝓncipio iustū est sentire finē bonū: ⁊ maxīe circa dilectos: q̄z dilectio facit opinari bonū de dilecto. iō subdit: d Eo q̄ ha. vos i cor. ⁊ i vin. meis. s. charitaꝪ. e Et in defē. ⁊ ꝓfir. cuā. philippēses eni iā ꝓstāter certauerāt p veritate euāgelij: vt hr̄ in fine huiꝰ capl̄i. f Socios gau. mei. q. d. ex ℬ iustū ē mihi sētire q̄ eritꝪ socij ꝓsolatōis mee i patria: sicut estis socij tribulatōis i pugna. g Testis eni mi. ē deꝰ ⁊c̄. ꝓfirmatio ē sue dilectōis erga eos. iō subdit: h Et ℬ oro vt cha. vra ma. ac ma. abūdet. q̄z charitas sp̄ pōt crescē in via. i In oi scia. nā crescēte charitate: crescit notitia q̄ expedit ad salutē. k Ut p. po. i. approbetꝪ ea sequēdo. l Ut sitꝪ sinc. i.

bus corruptionis: ⁊ ꝯntū ad proximū sine offensione.

Repleti fructu. i. mercede iusticie adeo vt sitis glia ⁊ laus dei: vt ꝓ vobis dicatur: mirabilis deus in sanctis suis.

Scire aūt. Hactenus cōiter locutus inde ponit spāliter q̄ tolerantia suadebāt: ꝓ vobis gras ago: ꝓfido. Vos aūt vo. sci. f. A. d. Cū ita sitis pfecti: pseuerate ⁊ cauete: ne tribulationes istātes hāc vestrā diminuāt pfectionē ꝙ crēpitū mei respicite.

Vt vincula mea ⁊c. Hiero. Quia nāq; patiēter quelibet mala iusticeo: patet nō eē scelus falsitatis qō in me iusta vindicta pcellat: ꝙ quandā veritatis virtutē quā sustinendi fortitudo magnificat.

Vel de vinculis meis loquebant: vel p̄dicatores idicabāt i oib⁹ ptoriis

Et i ceteris oībus locis. Cū enī aplūs rome vinctus detrusus esset in carcere in domo iperatoris ⁊ docceret euangeliuz ⁊ ifirmos aiaret multaq; miracula patraret multi p eū crediderūt intantuz vt domū psecutoris eccle siā faceret: tūc enī manifesta facta sūt vincula eius in christo. Vel in oi ptorio ⁊ ceteris oīb⁹ locis. i. ꝑpatori oīb⁹ ꝯsulib⁹ ⁊ ꝑncipibus ⁊ minoribꝫ, ꝓpter christū illū talia sustinē.

Auderēt sine timore. Aug. Cōstantia enī eius multos alauit vt nō timerent euangeliçare.

Existimātes pressurā. Ambro. Astutia ḡ filiationis isti christū annunciabāt: vt possent seditiones excitare aplō quasi auctori q multos ꝓgregauerat suo collegio. Ecce quatuor spēs doctorū distinxit: duas bonoꝝ: et

c Nicolaus

puri ⁊ mūdi in vobis.

a Et sine offensa. ꝓmis. b In diē xpi repleti fructu iustitie p iesū christū. i. vt in die iudicij apparcatis pleni bonis opibus a deo remunerādis. c In gloriā ⁊ laudē dei. q: in remuneratōe celesti est laus iugis: psal. lxxxiij. Beati q habitāt in domo ⁊c. d Scire aūt. Hic ꝓfir aplūs reddit philippēses benivolos: amicabiliter eis significāt statū suū. Et diuidit in duas. s. ꝑncipalē ⁊ incidentalē, ibi: Quidā quidez. Circa ꝑmuz dicit: Scire aūt vos volo frēs: tanq̄ amicos meos spāles.

e Quia que circa me sunt. s. tribulationes ⁊ vincula que rome sustineo.

f Magis ad pfectū venerūt euāgelij. nam ex hoc fuit magis publicatū cōtra intentionē me psequentiū: q p incarnationē meā credebāt extinguere euangeliū: nā in carcere p̄dicabat ⁊ miracula faciebat: ex quib⁹ plēs de incarceratis ⁊ custodib⁹ ꝯuertebanē. ⁊ hec oīa ad diuersas partes orbis deferebanē: eo q romani toti mūdo dominabanē: ⁊ sic de oibus partib⁹ venie bāt aliq ⁊ reuertebanē. ⁊ō subdit: g Ita vt vincula mea manifesta fierēt in christo. i. manifestū fieret q vincula ꝯstanter sustinebā ꝓpter christū.

h In oi ptori. Aliqñ enī in ptorio erāt iudices minores: ⁊ aliqñ maiores ⁊ aliqñ cū eis ꝑsidebat iperator. ⁊ in oibus istis differētijs fuit aplūs in pretorio adductus: ⁊ ita ꝯstāter se habuit q plures christi discipulos aiauit ad predicandū publice christū: q prius hoc facere nō audebāt. ideo subdit: Ut plures ex fratrib⁹ ⁊c. i Quidā. Hec ē pars incidētalis. q: p̄dixerat ime diate aliquos audaciā predicādi assūpsisse ex vinculis suis. ⁊ō incidētaliter ponit distinctionē predicantiū: nā aliq faciebāt hoc intentōe bona: alij ꝙ mala. Et diuidit in duas. nā ꝑmo ponit hāc diuersitatē. Secūdo circa b suā charitatē. ibi: Quid enī. Circa ꝑmū dicit: Quidā qdē ⁊ ꝓpter inuidiā ⁊ ꝓtentionē. i. inuidia ⁊ ꝓtētione moti ꝺ me: eo q p̄dicatio mea de preterito apparuit magis virtuosa. ⁊ ex hoc facta magis famosa q̄ ipsoꝝ, ꝓpter quod me incarcerato fortius predicāt vt sapiētiores ⁊ famosiores apparēāt.

k Quidā aūt ⁊ ꝓpter bonā voluntatē christū predicāt. nō intēdentes ex sua predicatiōe ꝯsequi ꝓpriā gloriā: ꝙ honorē dei ⁊ salutē ꝓximi. l Quidā ex charitate. nō solū ad ꝓximū generaliter: ꝙ etiā ad me spāliter. m Sciētes q̄ñ in defē. euāgelij. i. ꝓ defensione euāgelij. n Positus sū. s. in cardine vt positus. i. firmus ⁊ stabilis sum in defensione.

s in vobis *s* ad ꝓximū †*s* hoc pseuerāter *s* vsq; ††*s*. finē vite.

ceres ⁊ sinē offensa †in ††diem xpi.

s non solū sine malis: sed ⁊ pleni fructu. i. opibus que sunt fructus iustitie que est habitus animi ††*s* q hoc. *s* non viribus vestris

Repleti fructu iusticie †per iesum

†† *s* p hoc trāsituri in gl̄iam eternā vñ deū laudetis

christum in gl̄oriā ⁊ laudem dei.

s q: dixit se cupere hos fore socios gaudij sui ideo gd pfecerit p̄dicatio eius insinuat. q. charis

Scirē autem vos volo fratres:

†*s* exterioꝝ undiq; me circūdās abūdātia passionum ††*s* vel ideo circa: q: nō ad interiora ꝓtingunt † *s* ēꝫ ad detrimētū vt mali intenderunt

quiā q̄ †circa ††me sūt ††mágis ad

pfectuz euangelij peruenerunt:

s ad pfectū ††*s* vtilitas vinculoꝝ apparet in xpo: qui ꝓpter vincula plus ānūciat ††*s* vel vincula ipsa qō cēnt in xpo. i. q ꝓpter eū vinct⁹ essē nō ꝓ alio crimine.

ita† vt†† vincula mea manifesta fi

s vbi maiores ꝓueniūt

erēt i christo: in ōmni pretorio: ⁊

s locis † *s* ita ꝓfuerūt euāgelio q̄ sustineo

in ceteris omnib⁹. †Ut plures de

s non in se

fratribus i domino confidentes:

s ꝓsideratione vinculorum *s* ēꝫ ante

in vinculis meis abundantius

s ꝓtra impugnātes *s* q̄ñ meo exēplo auderēt ꝓfiditer ꝙ dicere: ita dicētes: si vic⁹ loḡ cur nō potius nos

auderent sine timore verbū loq.

s diuersi a ꝓoib⁹ q: mali †*s* p̄dicāt *s* q: inuidēt glie

Quidaz quidez ⁊ †propter inuidi

mei aplūs ⁊ prēdūt habere † *s* ab his diuersi boni.

am ⁊ contentionem: †quidaz au

††*s* p dilectiōe dei ⁊ ꝓximi exēplo mee bōe volūtatꝫ *s* vt alios saluent

tem ⁊ †propter bonā voluntatez

s nō diuersi †† ꝓuata ad aplz: vl

christum predicāt. Quidā ex cha

rē eius victi suppleret ††*s*. i. p defēsiōe. sū posit⁹ i vin

ritate: sciētes hoc quoniā †in de

duas malox q oēs annunciāt xpm ꝙ nō eodē animo.

Aug. Mali enī nō simplici ⁊ veraci aio xpm annūciabāt. Boni ꝙ puro aio ⁊ fide sincera: omnes tamē euāgelio ꝓficiebāt: vñ ⁊ malos tolerandos dicit: subdēs: Quid enī. Quidā āt ex co. Cōuicti in ꝓtētione a me: predicāt sm q eos ꝓuici de bere predicare.

Ex ꝓtentōe. Ex priuato odio qō aliqñ mecū ꝓtulerūt ⁊ ꝓfutati sūt. Et ne viderenē coarcti: addit: Nō puro aio. Sz existimātes: vt si q de p̄dicatione eos accusent: in me auctorē eius vindiccnt.

Quid enī. Nō, ꝓhibet mercēnarios ꝙ ꝓmittit: q: ⁊ ipsi vtiles sunt ad aliq̄. Sive p veritatē. Aug. Veritatē quidā annūciabāt ⁊ si nō p veritatē. i. nō vero aio. Ex occasione enī euāgeliçabant q̄rentes ab hoīb⁹ cōmoda sua: terrenis enī cupiditatibus ꝓsulētes regnū celoꝝ annūciabāt: hītes in lingua veritatē: ꝙ non in pectore castitatē. Qui sūt vtiles eis quos istruit dñs. Vñ alt: Que dicūt facite: opa aūt coꝝ nolite facere. Quisqs enī a deo: ꝓpter deū aliqd q̄rit: non caste deū querit. Tres inuenimus psonas: si dñi verba in euāgelio diligēter inuestigamus: pastoris mercēnarij furs. ꝙ a stoꝝ veritatē annūciat, ꝓpter veritatē. Mercēnarius occasione rei tpalis. Fur ⁊ latro veritatē negat ⁊ tollit. Diligēdus ē ꝙ pastor tolerādus mercēnarius: cauēdus est latro.

Sed ⁊ gaudeo. Iō gaudeo de malis meis vl de ꝓfectu euāgelij: q: in de mihi salus.

In nullo. Maimo. Quia ⁊ spes magna: et

de lyra

cere. ⁊ iō predicando supplent vicē meā: q nō possum ad hoc faciendū discurrere: ⁊ reuelāt famā meā quā aliq nitunē deṕmere: vt dictū ē. o Quidā aūt ex ꝓtētione ⁊c. Iste modꝰ male annūciandi christū differt a ꝓmo: nā illi q̄rebāt deṕmere famā pauli ⁊ suā eleuare. isti nō querebāt penā sui carceris aggrauare. iō subdit: p Existimātes pressurā se suscitare vinculis meis: dicētes se eē pauli discipulos. falsē tñ: vt p hoc aplī pena aggrauaretur: sicut torquatus dicebat se esse discipulū sci tyburtij: vt a iudice grauius puniret: ꝓpter qō isti nō videnē fuisse christiani nisi silatorie. Et huic ꝓsonat qō dī: q Christū annūciantnō sincere. ꝙ simulatorie. Et sic patet q aplūs ponit quatuor modos annūciantiū christū: quoꝝ primꝰ ⁊ quartus sunt mali q̄ntū est ex intētione denūciantiū: nō tñ ex re denūciata. tertius ⁊ secūdus boni sūt vtroq; mō. r Quid enī. Hic ꝓfir aplūs declarat suā charitatē. ⁊ ꝑmo q̄ntū ad dictas p̄dicatōes. secūdo q̄ntū ad philippenses. ibi: Coarto. Circa ꝑmū apparet charitas aplī: eo q oēm modum denūciandi christū ipse acceptauit: cuius aliq sint ad grauamē suū: qō ꝓtēnit ꝓpter honorē diuinū. Et hoc est quod dicit: Quid enī dū oi mō ⁊c. q. d. de diminutione fame mee ⁊ aggrauatione corporalis pene nō curo: dū tñ nomē christi predicet: imo de istis. s Gaudeo. in presenti. ⁊ magis. t Gaudebo. in futuro. Et subdit causam dicēs: v Scio enīz q: hoc ꝓueniet ad salutem. id est ad augmentum meriti. x Per vestram oratione m ⁊ subministrationem spiritus iesu christi. J id est quia ipse christus dabit mihi vires ⁊ constantiam sustinendi per orationes vestras ad deum pro me fusas ⁊ fundendas. y Scom expectationē ⁊ spem meā. beatitudinis obtinendē. cuius signum subdit dicens:: z Quia in nullo confundar. ex persecutione aduersantium. a Sed in omni fiducia. id est firma constantia. b Sicut semper. supple fui de preterito a tempore conuersionis mee. c Et nunc. scilicet de presenti ⁊ futuro. d Magnificabitur christus. id est honorabitur. e In corpore meo sive per vitam sive per mortem. quia si viuam predicabo nomen eius magnifice. si moriar hoc erit pro eius fide: ⁊ sic moriar in eius gloriosa confessione. f Mihi autem viuere christus est. me viuificans per suam gratiam.

Et mori.

res vera ⁊ honesta. ¶Mihi enī. A. merito christū magnifico siue vita siue morte. Quia christus mihi viuere. i. mihi vita hic p fidē ⁊ spēz: ⁊ in futuro ⁊ spēz: p hac vita mortale corp⁹ tradit: vt ipsū īmortale in eternū recipiat. ℞ si viuere. Christus est mihi viuere: vt eū magnificē. ℣ si ē tūc nescio qd eligā mori an viuere. A. nisi hic fructus esset nō dubiū quin mori eligerē: vt christum haberē p̄miū: ⁊ ideo ne dubitetis mori.

Coarto⁹ ⁊c. Aug. de doc. xp̄i. Nō ita distinguendū est vt dicat. Coarto: ⁊ postea sequat: e duob⁹ desiderium hīs. s. dissoluēdi ⁊ in carne manēdi qđ ex ipso tertu sermonis diiudicat: qm̄ sequit: dissolui ⁊ cē cū xp̄o multo melius est. ¶Apparet enī eū ei⁹ qđ optimuz est dicere se hīe ꝯcupiscentiā: vt cū ex duobus cōpellat: alteri⁹ tm̄ hēat cōcupiscentiā: alteri⁹ necessitatē ꝓpter frēs. Sic ḡ distinguendū est. Coarto⁹ vl cōpello⁹ e duob⁹. Deinde sequit ego dico desiderīū vel ꝯcupiscentiā dissoluēdi: hīs ab his miseriis qb⁹ ḡsi cōpedib⁹ vinctus sū: ⁊ cū xp̄o eē p̄ntia liter. Et ḡsi ḡrerē: quare huiꝰ rei potiꝰ hēat ꝯcupiscentiā subdit: q: multo magis melius ē ḡntū ad me. Et ḡsi iteruz diceret: Cur ḡ e duob⁹ cōpellerꝛ subdit: q: ē manēdi necessitas dicēs: ¶Permanere aūt in carne necessariū ē ꝓpter vos nō ꝓpter me ḡsi illud melius ē mihi: hoc est necessariū vobis: iō illud cupio: illud nō recuso. ¶Permanē aūt. Ecce qđ nō sibi melius: ꝙ qđ multū expedit eligit ꝓpter charitatē: que pre omnibus eligēda.

Gaudiū fidei. Ut de fide via gaudeam⁹: vl vt vos de fide gaudeatꝭ i ea ꝓficiētes. Quod non est nisi vbi est munda conscientia.

Et hoc a deo. Etiā q: patimini nō a vobis est ꝙ a deo: q: ꝓ merito

Nicolaus

a Et mori. ꝓ eo. b Lucrū. s. vt sim ei pfecte ꝓiūctus ad gliam: ⁊ q: vtrūq; bonū est: mā sic viuere est augmērare meritū. iō dicit: c Qz sivivere in carne. s. mortali ⁊ passibili. d Hic mihi fruc. operis. i. augmentatio meriti: ⁊ supple statim mori est absq; dilatiōe p̄miū ꝯseq. iō subdit: Et qd eligā ignoro. e Coarto⁹. Hic ꝯfr̄ ostēdit charitatē suā ad philippēses. ⁊ ꝑmo hoc ostēdit. secūdo eos ad martyriū tolerantiā inducit. ibi: Tm̄ digne. ¶Primū aūt ostēdit p hoc q: ꝑelegit bonū philippensiū acceleratiōi sue glie dicēs: Coartos enim e duob⁹. i. moueor ad petendū non p̄nt sil habere. f Desiderīū hīs dissolui. p mortē corporalē. g Et eē cū christo. in glia. h Multo magis enī melius. videt ꝓ me. i ¶Permanere aūt in carne. i. diutius viuere. k Necessariū est ꝓpter vos. ad vestrā ꝯfirmatiōnē in fide ⁊ moribus p doctrinā meā. Et eligēs hāc partē subdit: l Et hoc ꝯfidēs. s. bonū vestrū p me ꝓmouendū. m Scio q: manebo. in vitā p̄sentē ad vtilitatē vestrā. iō subdit; n Et pmanebo oib⁹ vo. ad ꝓfectū. s. vestrū. s. in fide ⁊ moribus. o Et gaudiū fidei. i. fidelīū. p Vt gratulatio vīa abūdet in xp̄o iesu. q̄ ē gratulatio scā. q In me p meū aduentū ⁊c. ¶ qđ philippēses fūme desiderabāt: ⁊ apls hoc intēdebat facere habita opportunitate ex diuina ordinatōe. aliter enī non asserit se venturū: vt patet in parte sequēti. r Tm̄ digne. Hic ꝯfr̄ ponit monitio de tolerātia martyrij: ad quā tū p̄icit cōuersatio scā. iō dicit: Tm̄ digne euāgelio christi ꝯuersamini. i. intantū conuersamini digne ēm euangelij doctrinā. s Vt siue cū venero. ad vos si de⁹ voluerit. t Si ue absens. si aliud de me ordinauerit. v Audiā. absens. vel videā pn̄s. x Quia statis. firmiter. y In vno spū. i. in spū sancto qui est vnus. z Unanimes. in corde. a Collaborātes. in ope. b Fidei euangelii. i. his q̄ ptinēt ad fidē euangelicā. c Et i nullo ter. ab aduersarijs. vos ꝓsequētib⁹. d Que. s. ꝓsecutio. e Est illis cā pditionis. gehēne. f Vobis aūt salutis eterne. g Et hoc a deo. q vat gr̄am ⁊ gliaz. h Quia vo. do. est ꝓ xp̄o. i. ꝓ honore xp̄i. i Nō solū vt in eū credatꝭ. vt infirmi

†mori. s per mortem: quia christus est premiuz mortis vel ipsum mori est luchrum: quia per mortem ab his miseriis liberat⁹ ad beitudinē transeā vel q: per mortē multos lucratur deo † ⁊ ben. operari † s quod mirum videtur.

⁊ mōri lūchrū. Q†si viuere † in †s. i. tā dignus de ope meo. s. magnificare christum.

carne † hic mihi frūct⁹ est opis: s ecce †s nedū appetā † s. i. non solum ignoro: sed ⁊ coarter s ideo ignoro: quia † s vel quid eligam: ignoro: coartor enim e duobus ⁊c.

quid † eligā ignoro. † Coarto⁹ ā† s et desiderio dissoluendi ⁊ necessitate viuendi

e duobus: desiderīū habens dis s ab his miseriis s q: vict⁹ s p̄tialiter †s ḡtū ad me

solui: ⁊ cū christo esse: † multo ma s sed

gis enī meli⁹: ¶Permanere aūt i †s illud melius: hoc necessariū † s non ꝓpter me

carne: † necessariū ē ꝓpter vos. s q̄nia necessarium ꝓpter vos: vel scio non dubie ꝙ confidens in misericordia dei

Et hoc cōfidens: sciō quia mane s nō parū qdē ꝙ diu †s maioribus ⁊ minoribus.

bo ⁊ permanebō † omnibus vob s vt crescatis per bona.

ad profectū vestrum ⁊ gāudiuz s. i. vt ḡas abūdā ter agat deo cū gaudio

fidei: vt grātulatio vestra abun/ s q bñfecit vobis †s vobis seruato s. i liberato

det in christo iesu † in mē: per me/ †s futurū † s confirmandos.

um aduentum † iterum † ad vos]. s veniā si tāmō †s disciplina dñica s q: ēm vestrū meritū dabit mihi vitā ad opus vestrum.

Tm̄ digne † euangelio christi con † † ita digne vt ⁊c.

uersamini: † vt siue cum venero ⁊ videro vos: siue absens audiā

†s hoc. s. †s scō cui nō deest ꝓtrarius spūs ⁊ sicut ē vnus ita vos vnanimes sine dissensione.

de vobis: † quia statis i † vno spi

†s volūtate s ois eni pugna vnanimiter aggressa vi ctoriā p̄rit † ⁊ s totis viribꝰ ad iplēda q̄ fides exi-

ritu † vnanimes: † cōlaborātes fi s git †s ⁊ post hoc † s periculo.

dei euāgelij: † ⁊ i † nūllo terreami s qui vos terrent per aspera.

ni ab aduersarijs qūe est illis cā s eterne s eterne.

perditiōis: vōbis autem salutis. s quasi premium.

Et hōc a deo. Quia vobis dona s quem diligitis

tū ē ꝓ christo: nōn solū vt i eū credatis: sed vt ētiā ꝓ illo pati s vnde maior gloria s contra hostes.

amini: idē certamen habentes s dum apud vos presens fui †s dum absens s q. non horto⁹ vos ad id quod ipse horream

qūale ⁊ vidistis in me: † ⁊ nūnc audistis de me. C. II.

s quia pati est donum dei: ⁊ quia ego patior: ⁊ quia tam vile est vt supradictum est. s exhortatio

s ¶ Iqua ergo consolatio i christo est: si quod solati

s cōmunionis †s si vultis habere vnionē quā spūs sanctus facit in oibus fidelibus † per quā ꝯiūgimur in vno nouo corpore

um charitatis. † Siqua societas

†s si pius affectus ē i vobis de quo ꝓcedat miserario

spiritus: † si qua viscera miserati s erga me †s gaudius sū de fide iplete vt ꝓfīcter pa-

onis: † implēte gaudium meum. tiamini s ta s tunc illa vere si hoc sit †s nō diuersā in fide. s ad omnes

vt idē sapiatis: eandē charita †s vnius voluntatis †s mala cuiuslq; sint omnium.

tē habētes: † vnanimes: † i dipsū

†s vt alius alij contendat preponi s vel ali bona di cunt nō ꝓtentiosis verbis s agentes

sentiētes. Nihil † per cōtētiōnez

de lyra

fideles. k Sed vt etiā p illo patiamini. ꝓfīcter sicut fortes: qđ ꝓuenit ex spāli dono dei. l Idē cer. hñtes. ꝯ aduersarios fidei. m Quale ⁊ vi. in me. qñ fui apud vos flagellatus p curatōe puelle phitonisse: vt hī Act. xvi. n Et nūc audistis de me. q sū incarceratus rome. C. II.

o ¶Iqua ḡ ꝯsolatio. ¶Postq; apls reddit benuolos philippēses. hīc s ꝯfr̄ reddit eos dociles: informādo eos charitatiue ⁊ plene de mortibus ⁊ fide. ⁊ ꝑmo p̄mittit quandā p̄fationē. 2° subdit suā informationē. ibi: Ut idē. Circa ꝑmū sciēdū q ꝯsolatio ꝓpe videt eē anrictatis termi natio. solatiū ꝟo ꝯsolatōis diffusio. Societas aūt solatij cōicatio. ¶Miseratio ꝟo anrietatis supportatio: q: sicut i corpalib⁹ duo sil iūcti leui⁹ portāt on⁹ q̄ vn⁹ sol⁹: sic suo mō cōpatiēs alteri supponit se cū eo suo oneri: vt dr. i. rhetorice. ⁊ ꝟ quartū p̄cedit alia tria: vt pz de se. Apls aūt erat i carcē ꝓpter qđ istis q̄tuor idigebat. ⁊ ista q̄tuor dicit se ꝯseq si veraciter obtēperēt sue monitōi. ⁊ ex ꝟ debēt ad ꝟ moueri. Dicit igit: Si q̄ ḡ ꝯsolatio in xp̄o. i. ordinata ad xp̄m. q. d. si me vult⁹ ꝯsolari i anrietatib⁹ ⁊ solatiū p̄bē ⁊ societatē spūs: q: societatē corpalē exhibē nō poterāt: ⁊ p viscera mie cōpati laborib⁹ meis. p Implete gau. meū. p iplētionē mee monitōis. vt pz ex sequēti. q Ut idē. Hic ꝯfr̄ ponit informatio apli. ⁊ ꝑmo p scipsū. 2° p suū discipulū. ibi: Spero aūt. ¶Dria in tres: q: ꝑmo monet eos de fidei vnitate. 2° de vera hūilitate. ibi: Nihil p ꝓtētionē. 3° de oīmoda scitate. ibi: Itaq; charissimi. Circa ꝑmū dic: Ut idē sapiat. i. spletio gaudij mei ē vt idē sapiat de fide. sapia enī ꝓprie cognitio est de diuinis. fides aūt hz deū p obiecto sub rōne sūmi ⁊ veri boni: ꝙ q: fides sine charitate ē informis. iō subdit: r Eandē cha. hñtes. charitas aūt facit hoīes vni⁹ volūtatis. iō subdit: s Unanimes. ⁊ p ꝯfr̄s adīnuicē cōpati ⁊ ꝯgaudē. iō subditur: Idipsū sentiētes. t Nihil. Dic ꝯfr̄ monet philippēses de vera hūilitate. ⁊ primo facit ꝓpositū. Secūdo ad hoc inducit exēplum. ibi: Hoc enim sentite. Circa primū dicit: Nihil. supple faciatis. v ¶Per contentionem. sicut faciunt superbi: ¶Prouer. xiij. Inter superbos semp iurgia sūt.

Supiores. Aug. Vere hoc existimandū: qz pōt ee in alio aliqd occultū quo superior sit: etiā si bonum nostrū quo illo videmur superiores ee non sit occultum.

Nō que sua sūt. Hic docet quō vidēt ꝓtentionē ⁊ inanē gloriā: et quō arbitrētur alios superiores. s. si ꝓsideraverint nō sua bona ꝫ aliorum.

Hoc sentite ⁊c. nō querat suū cōmodū: sed alioz sicut xps. Ad patientiā ⁊ humilitatē vos inuito. Hoc enī debeē in vobis sētire qđ i xpo fuit.

Sicut christus nō quesiuit sua ꝫ nra: ita nos inuicē oncra nra portem⁹.

Qui cū in forma. Aug. Demittit alta de christo: vt hi in qbus est locus abiectionis nō dedignētur humiliari.

Arbitratus. Sciuit se esse equalē deo.

Nō rapinā faciēs. i. nō vsurpādo qđ suuz nō esset: vt diabolus ⁊ ꝑm⁹ hō. Vel nō est arbitratꝰ se equalē deo esse ꝑm humanitatē: qđ esset rapinā facere. i. nō suū presumē.

Semetipsū. Ostēsa altitudine: subdit de humilitate.

Exinaniuit. Aug. Quō. Nō substātiā evacuās: nō formā dei mutās.

Formā serui ac. Nō formā dei amittēs: forma dei accessit: non forma dei abscessit. Exinaniuit. Exinanire est ab inuisibilitatis sue magnitudine se visibilem demonstrare.

In similitudinē hoium factus. Aug. Videmus q̄ christū iesuz deū ⁊ hoiez: ⁊ factorē rerū ⁊ factū in rebus: ⁊ creatorē hois ⁊ creatū hoiem. Deꝰ christus equalis est ꝑi: tātus est quātus ille: talis est qualis ille. hoc est qđ ille. Nō hic est q ille: qz ille pi hic filius. Sed hoc est qđ ille: qz ille est deꝰ ⁊ ille: ille oipotēs ⁊ ille ille imutabilis ⁊ ille: iō nō rapina erat: eq̄lis deo: qz nā erat: sicut ē natꝰ: ita ⁊ sp natꝰ: ⁊ sic sp natꝰ ita sp eq̄lis. Idē. Nō itaq; ineq̄lē genuit: vel eq̄litatē iā nato addidit: ꝫ gignēdo eā dedit: qz equalē: nō iparē genuit. Nō igit imerito scriptura vtrūq; dicit. s. ⁊ equalē ꝑi filiū: ⁊ patrē maiorē filio: illud ꝓpter formā dei: hoc ꝓpter formā serui: propter quā nō tm patre ꝫ etiā seipso ⁊ spū scō minor factus est: ⁊ etiā minoratus est paulominus ab angelis. q̄ ⁊ hō factus est: ⁊ pmanēs deus. Jō valde rōnabiliter ⁊ patre minor est hō christus ⁊ patri equalis est idē ipse deꝰ christus. Christus enī dei filius ⁊ deus est ⁊ hō. Deus ab eterno: hō i sclo. Deus: qz deus verbū. Nō: qz in vnitate psone accessit verbo alia rōnalis ⁊ caro. Cū enī esset vnicus dei filius: vt esset etiā plenus gra: factus ē hois filius: vnus dei filius: idēq; filius hois. Nō duo filij dei deus ⁊ hō: ꝫ vnꝰ dei filius: deus sine initio: hō accepto initio. Idē. Sicut enī nō auget numerus psonarū cū caro accedit ad̄e: vt sit vnus hō: sic nec auget numerus personarū cū hō accedit verbo vt sit vnus christus. Idē. Legit itaq; deꝰ hō: vt intelligamus huius psone singularitatē: vt nō suspicemur in carne mutatā diuinitatē. Nō enī illa susceptiō alterū eoz in alterū ꝓuersum et mutatū est: nec diuinitas qppe in creaturā mutata est: vt desisteret esse diuinitas. Nec creatura in diuinitatē mutata est vt desisteret esse creatura.

Factus. ꝑm formā serui. Qui erat infectus ꝑm formā dei: ⁊ etiam suo.

Habitu. i. ꝓuersione. Inuentus. volēti experiri: vt alius hō: quia cognitus est: ⁊ ideo inuentus. Vel inuentus. i. ꝓuisus. Vel inuentus. i. ꝓbatus. Vel inuentus. i. ꝓuersione. Inuentus. volēti experiri: vt alius hō: quia cognitus est: ⁊ ideo inuentus. Vel inuentus. i. ꝓuisus. Vel inuentus. i. ꝓbatus.

Nicolaus

a Nec̄z per inanem gloriam. que meritū aufert: Matth. v. Receperūt enim mercedem suam. b Sed in humilitate vera superiores sibiinuicem arbitrantes. vere enim humiles semetipsos iudicant aliis inferiores: ⁊ subdit ꝫā: c Non quę sua sunt singuli considerantes. quia vere humiles non considerant proprias excellentias que possunt esse occasio proprie elationis: sed excellentias aliorum: que sunt occasio humiliationis ꝓprie ⁊ honorationis alicne. d Hoc enim. Hic cōsequēter inducit ad hoc exemplum de humilitate christi: quod est efficacissimū. ⁊ primo ponit eius humiliationē. Secundo ostēdit eius exaltationē. ibi: Propter quod. Circa primū dicit: Hoc enim sentire in vobis ⁊c. i. humilitatez christi habete interius in corde: ⁊ non solum exterius: sicut hypocrite. e Qui cum in forma dei esset. i. vnus in essentia cum deo patre ab eterno: quia forma deitatis nullo modo est multiplicabilis. f Non rapinam arbitratus est esse se equalem deo. s. in potestate. nam in deo non est quantitas molis sed virtutis. dixit enim Joan. v. ca. Quecūq; pater facit hec similiter ⁊ filius facit. ⁊ hoc dicendo non fuit rapina: quia non vsurpauit sibi honorē alienū sed ꝓpriū. ⁊ p hoc elidit error Arrii dicētis christū esse creaturam. g Sed semetipsū exinaniuit. i. maxime humiliauit cū esset tātus ⁊ talis. verūtamen quia deitas inde nō fuit passa aliquod detrimentū. iō subdit: h Forma serui accipiens. i. humanā naturā in veritate suppositi in qua

†† ꝓpter famam seculi que inanis. † ꝫ ut de nobis humilia sentiatis

nēq; † per inanē gloriā ꝫ: † in hū

† ꝫ alios apud deum digniores † ꝫ alter alterum.

militate † superiores sibi † inuicem

ꝫ in cordibus iudicantes † ꝫ hoc possunt qui non sua intendunt: sed que aliorum ut christus qui p alijs tantā tulit ꝫ bona uel onera

arbitrātes. † Nō que sua sūt singuli considerātes: sed ⁊ ea que a/

† ꝫ ut experimento cognoscatur esse in nobis. ꝫ ut queratis que aliorum sunt: non que uestra

liorum. † Hoc enim sentite in vobis: quod ⁊ in christo iesu. Qui

ꝫ in plena essentia ⁊ eq̄litate ꝑis † ꝫ nō dico accepit esse inde aliqd cū sit eadē substātia cū ꝑe † ꝫ qz uere erat equalis per naturam

cum in forma dei esset: † nō † rapi

† ꝫ certissime sciuit.

nam † arbitratus est esse se equalē

†† q̄si eq̄lis erat deo ꝑi ꝫ qm̄ in se erat in forma patris: manēs utiq; qđ erat † ꝫ si enī dignitate se exuit

deo. † Sed semetipsum † exinani/

dū forma serui sibi vnivit forma dei ⁊ ne putares formā serui in hoc imortalē fieri addit: i similitudinē hoiuz factus. i. passibilis ⁊ mortalis ꝫ humiliauit.

uit formam serui accipiens. In si/

militudinem hominum factus: ⁊ habitu inuentus vt homo:

ꝫ etiam ꝫ tam altum ꝫ patri.

humiliauit semetipsū fact⁹ obediēs

ꝫ si solū sustinēdo ꝓuitia ⁊ opprobria. † ꝫ nō quālibet

vsq; ad mortem: † mortē autem

sed ꝫ qz ignominiosior † ꝫ qz tā būliter passus est xps ꝫ ꝓpter obedientiā usq; ad mortem crucis

crucis. † Propter qđ ⁊ deꝰ exal

ꝫ dando imp assibilitatem ⁊ immortalitatem.

† ꝫ esse deum per naturam quando plenus ab eo deus nascitur † ꝫ christo † ꝫ honorificentiam q̄ uocatur deus.

tauit illū. † ⁊ dōnauit † illi † nomē

† ꝫ imperio eius subiici fateantur angeli homines demones.

quod est super omne nomē: vt i/

nōmie iesu omne genu † flectatur

celestiū terrestrium ⁊ ifernorum.

Habitu. Habitus est hominis susceptio: quasi vestis: que nō mutat qđ vestit. Habitus in ea re dī ō vt habeat accedit. Verūtamē hoc interest. Quia quedā eoz q̄ accedūt vt habitū faciant non mutanē ꝫ mutāt vt sapiētia q̄ de stulto sapientē facit in se integra manēs ⁊ incōcussa. Quedā vō vt mutēt ⁊ mutētur: vt cibus q amittit speciē suā cū in corpus vertit: ⁊ ex ilitatē in robur cōmutat. Tertiū vō genus nec mutat nec mutat: sic ānulus positus in digito qđ genus rarissime reperitur. Quartū genꝰ cuz ea que accedūt mutat nō a sua natura ꝫ quodāmō formant: ⁊ alia spēm ac formā accipiūt: vt est vestis q̄ delecta ⁊ deposita non habet eā formā quā sumit induta. Induta enī mē/

bris accipit formā quam nō habet exuta: qđ genꝰ ꝓgruit huic opationi. Et ꝫ hoc: Exinaniuit. Aug. deꝰ filiꝰ semetipsuz nō formā suā mutās: sed formā serui accipiēs neq; ꝓuersus aut trāsmutatus in hoiem amissa incōmutabili stabilitate. B hebre. 1. b Ro. 14. b

In similitudinē ho. factus. Ipse susceptor veruz hoiez suscipiēdo. hec similitudo verū hoiem exꝑmit. Et hab. inuentus est vt hō. i. hūdo hoiem inuentus est vt hō eis qbꝰ in hoie apparuit. Vt dicit: Ut hō: tale est quale illud. Quasi vnigenitus a ꝑe. Veritatē enī exꝑmit. Nōne q̄ habitus satis significauit q̄liter dixerat in similitudinē hō factꝰ qz nō trāsfiguratōe in hoiem ꝫ habitu factus est cū indutꝰ est hoie quē sibi vnieus quodāmō ⁊ ꝑformās imortalitati eternitatiq; sociaret.

Humiliauit. Ecce habemꝰ i xpo hūilitatē: exinde superbie medicamētū. Quid q̄ itumescis hō. O pellis morticina qđ tēderis. O sanies fedа qđ ifaris: ꝑnceps tuus hūilis ⁊ tu superbis. Caput est humile ⁊ membrum superbit.

Propter quod. Ostēsa hūilitate christi q̄ maxime in passione apparuit. Nūc de claritate eius ⁊ qđ ⁊ quātuz humilitas mereatur ostendit.

Deus illū exaltauit. ꝑm humanitatē exaltauit q̄ gloriosior facta est in resurrectōe. In quo ⁊ diuina nā pōt dici exaltata ꝑm oñsionē: qz cepit sciri qđ erat. sicut i assūptōe infirmitatꝭ dī exinanita: qz nō apparuit qđ erat.

Ambro. Post crucē manifestat qđ a ꝑe cū generat accepit. Nō enī tūc accepit cū a creatura cepit sciri illius diuinitas: illiꝰ maiestas. Noi nō est datū nomē dei qđ est supra oē nomē nō solū appellatiōe ꝫ ⁊ nā: ꝫ et q equalis: q se exinaniuit: cuius oia a ꝑe sūt. Donauit illi. no. Hoc ⁊ añ resurrectionē habuit: ꝫ post resurrectionē qđ erat in cuidēti positū est: vt scirēt demones ⁊ hoies: qz ⁊ tūc dꝭ res fieri quando innotescit.

Aug. Noi donauit nomē qđ est sup oē nomē: nō deo vt cū forma serui noiet⁹ vnigenitꝰ filius dei in q̄ mortuꝰ in q̄ ascēdit ⁊ sedet ad dexteraz ꝑis in eadē ipsa sic honorata: sic glificata: ⁊ celesti habitu imutata ⁊ filiꝰ ē dauid: ⁊ dñs ē dauid: q est ⁊ dñs celestiū ⁊ terrestriū ⁊ infernorum.

Ut in no. iesu. ⁊c. Hic aperit cui datū sit nomē dei: cui omnis creatura flectit genu. i. deo. Sed forte diceretur ꝙ homo adoptione deus esset. Et sic christus ex parte verus deus ⁊ ex parte adoptiuus erit. Adoptiuo aūt deo non flectit genu creatura: sed vero. Constat autē christū verū deū esse cui flectitur genu. non adoptiuum.

de lyra

apparuit humilis. i In similitudinē hominū factus. q̄ntum ad naturam passibilem: non tamen q̄ntū ad culpā. k Et habitu inuentus vt homo: quia inter homines duxit vitam cōmunem: Luce. vij. Venit filius hominis manducans ⁊ bibens ⁊c. l Humiliauit semetipsum. ad dandum nobis exemplum: Joan. xiij. Exemplum dedi vobis ⁊c. m Factus obediens. deo patri non solum vsq; ad conuitia ⁊ verbera sed etiam n Usq; ad mortem. ⁊ non quancūq; sed vsq; ad mortem crucis contemptibilissimam ⁊ acerbissimam. o Propter quod. Hic consequenter ostendit exaltationem christi quam meruit per dictam humiliationem dicens: Propter quod ⁊ deus exaltauit illum. in sua resurrectione ⁊ ascensione. gloriam enim sui corporis ⁊ exaltationem eius ad celos meruit per suam passionem: non autem gloriam anime quam habuit ab instanti conceptionis sue. p Et donauit illi nomen quod est super omne nomen: scilicet ꝙ christus homo nominetur deus. Iz enim hoc sibi datum fuit ab instanti sue incarnationis ꝑm rem: quia incarnatio facta fuit in suppositō diuino: non tamen ꝑm manifestationem: sed post resurrectionem eius et ascensionem per missionem spiritus sancti ⁊ alia diuine virtutis opera: declarata fuit eius diuinitas. ⁊ tunc dicitur nomen deitatis sibi datum: eo modo loquendi quo res fieri dicitur quando innotescit. q Ut in nomine iesu omne genu flectatur celestium terrestrium ⁊ infernorum. id est

vt omnes

Quia d. ie. c. est in g. pa. Quō pōt fieri vt hō sit in gloria dei pīis etiā si adoptiuus deus sit hō: in glia dei pīis esse nō pōt. Ambro. in li. de trini. ait: Habet vtiq; verbū deus gloriā. Sed illius verbi cadē pīis glia est: vt pīis ⁊ filij vna sit glia vñ ipse filius ait: Mō ḡro gloriā meā. i. a pīe diuisā. Mā hoc ei cōpetit: q natus est de deo: qz in glia dei pīis esse est nihil differre ab eo: vt vna gloria sit pīis ⁊ filij p cōez substantiā ⁊ virtutē. Caue qualiter intelligas viroz illustriū ambrosij ⁊ augustini verba premissa: ne sibi ƺire putent. Scito ḡ qz ē donatio nālis ⁊ est donatio gratuita. Nāli donatione dedit pī nomen sup oē nomē deo filio: nō hoi i. xpō ſm q deus: nō ſm q hō. Nec fuit alind dare: q̄ sibi eqlē generare. Gratuita ẽo donatione dedit hoi xpō nō deo: qz xps non īnḡtū deus: sed īnḡtū hō p gram accepit nomen dei: nec p gratiaz adoptionis: sed p gratiaz vnionis: vt nō sit adoptiuus deus: sed verus cui flectit omne genu.

Cum metu. Nō superbe: qz qui timet semper cadat: humilis est.

Deut. 4. b Deus enī est. Nos ergo volumus: sed deus operat in nobis ⁊ velle ⁊ opari. Hoc enī nobis et credere ⁊ dicere expedit: qz pium est ⁊ verum vt sic

Nicolaus

vt oēs exhibeāt ei reuerētiā: angeli: homines: ⁊ demones. a Et ois lingua. corporalis ⁊ spiritualis. b Cōfiteat qz dñs iesus xps in glia est dei pīis. qz c ſm deitatē ē vna glia dei patris ⁊ filij. c Itaq;. Hic ponit apls instruit philippenses de oīmoda sanctitate. d. Itaq; charissimi mei. Licz enī paul⁹ diligeret omēs fideles: tñ istos diligebat dilectione spāli. d Sicut semper obedistis. mādat ⁊ ponit filijs euāgelicis a tpe vie ouersiōis. e Nō vt i pñtia mei tm. i. meli⁹ opamini in absentia mea q̄ fecistis in pñtia: attendentes qz semp habetis deū pñtē q sūme timendus ⁊ reuerēdus ē. iō subdit: f Cū metu. cordis. g Et tremore. corpis. timor enī i corde facit tremorē in corpore. h Uestrā salutē opamini. per opa scē vite. Et qz opus meritoriū dependet a deo. iō subdit: i Deus est enī qui opat in vobis ⁊ velle. s. opus meritoriū. k Et pficere. in ope. l Pro bona voluntate. s. sua. opus meritoriū. k Et pficere. in ope. l Pro bona voluntate. s. sua nō ꝓ nra nisi ex ꝓsequēti: inḡtū sequimur instinctū volūtatis diuine. Cō sequēter ostendit modū faciēdi bonū. d. Oia aūt facite sine murmuratiōibus. ō deū ⁊ hoies: sed magis dulciter ⁊ deuote. m Et hesitationibus. nullo mō dubitantes de diuino subsidio vobis exhibēdo. n Ut sitis sine querela. actiue ⁊ passiue: ita patienter viuēdo qz non mouceatis querelā de alijs. ⁊ sic nocēter: vt alij nō ꝓquerant de vob. iō subdit: o Et simplices. i. sine plica dolositatis. p Filij dei. per adoptionē ⁊ imitationem. q Et sine reprehensiōe. i. sic qz in vobis nō appareat aliqd reprehēsibile ⁊ subdit vna cā: cū dī: r In medio nationis praue ⁊ puerse. i. infideliū quoz plures ꝓuertebant ad fidē xpī in primitiua ecclesia ex bona ꝓuersatione fideliū inter eos existētiū. iō subdit: s Inter quos lucetis sicut luminaria in mūdo. vñ Beñ. xv. p stellas celi intelligunt boni: ⁊ p puluerē terre mali. sicut ibidē pleni⁹ fuit dictū. t Uerbū vite ꝓtinētes. i. doctrinā euāgelicā habentes in corde credendo: ⁊ in ore docendo: ⁊ in ope adimplendo. v Ad gloriā meā in die xpi. i. in die iudicii i quo xps veniet ad iudicandū. nā merita discipuloz cedūt ad augmētū glie doctoz. ꝓpter qō doctoribus debet aureola. x Quia nō in vacuū cucurri. ad terrā vestrā

† stādē in fine †† bonoz ⁊ maloz ††† spōte vl inuite

Et† ōmnis lingua†† cōfiteat: qz

†† equalis patri quod hic quidā negant

dominus iesus christus† est ī glo

† qz xps p humilitatē exaltatus †† vel fratres. ſ in fide ⁊ dilectione

ria dei patris. † Itaq; †† charissimi

† ſ dño ⁊ mihi ſ ita nunc

mei sicut semper† obedistis: nō

ſ seruientes ſ quia nunc

vt in p̄sentia mea tm̄. sed mul/

minus subuenio

to magis nunc in absentia mea:

ſ cū magno ⁊ manifesto timore: nō ꝓsumptione

†† ai † i. cū humilitate ſ corporali

cū†metu ⁊ †† tremōre vestrā sa/

† opibus mereami †† iō timēdū: qz nō vos sed deus operat ſ ⁊ preparate ſ. i. viram eternam

lutez† operamini. † Deus enī est

ſ bonum.

q operatur in vobis ⁊ velle ⁊ p/

ſ qđ volumus †† nō ꝓ meritis vris ††† nō solū cum metu operemini: sed etiaz

ficere† pro bona volūtate††. Oia

† vt nō murmuretis de tribulatiōe vel dilatione

†† nō negligenter ⁊ indeuote

aūt facite† sine†† murmuratiōib⁹

†† vt nō hesitetis patiētiaz ꝓmpti sitis †† ita oia: vt primus nō possit de vobis cōqueri ⁊ quātū ad vos sitis simplices: nō duplices: nō enī poteritis deo fruire ⁊ mā mone etiā quātū ad exteros sine reprehensione.

⁊† hesitationib⁹: vt sitis†† sine cōre/

† sicut †† estote. ſ vt ñ sit i nobis oō pateat reprehēsiōi

la ⁊ simplices ⁊ filij dei: † sine†† rep

† ſ a hoc ideo: qz estis †† per opera

hensione† in medio natiōis† pra:

ſ p diuersas sectas †† q̄si ad hoc estis ꝓstituti ⁊ iō decet vos esse sine reprehensione † ſ doctrina ⁊ vita

ue ⁊ puerse: † iter quos† lucetis si

†† in celo siti †† sic ⁊ vos sol mundi estis quos illuminat lux uera †† qz estis vasa euangelij

cut† luminaria†† in mūdo† verbū

† qđ vtiq; erit †† nedū vra: ſ ⁊ ſ futuram

vite continētes† ad gloriā†† meaz

† qñ videbit xps †† gliaz habeo †† nō sine fructu

in die† christi: † quia nō†† in vacuū

ſ facile ꝓuersa †† vel vanū † ſ difficili⁹ ꝓuertis.

cucurri nec† in vacuū†† laborani.

ſ q nō solū tūc bēbo gliaz ſ ēt † ſ nō nī cucurri ſ nisi ꝓficiat me mori †† sata emulor. ††† qs tā obtuli deo fidē ⁊ opa nra ſ etiā ⁊ ipse ꝓ vobis offeror.

Sz† etsi†† imolor ††supra sacrificiū

† intus mente ſ qz certa merces

⁊ obsequiū fidei vestre: † gaudeo

ſ gras ago

⁊ congratulor omnibus vobis.

ſ si ꝓ me immolamini.

Idipsum aute ⁊ vos gaudete: ⁊

ſ gras agite †† nō solū hīs hoc moneo sed ⁊

ꝓgratulamini mihi. † Spero au

ſ per misericordiam iesu

tem in domino iesu: timotheum

† ideo necesse ē vt vēiat ⁊ adeo erga vos ardet⁹. †† sicut vos eritis bono alo cognitis his q̄ circa me sunt

cito* me mittē ad vos: vt ⁊ † ego

bono animo sim cognitis que cir

ca vos sunt. Neminez enim ha/

ſ nūc †† g ita pcorde mee uolūtati in hoc negotio.

beo† taz vnanimē: q sin cera affe

ctione pro vobis sollicitus sit.

ſ negligētes enī erāt de disciplia ⁊ ꝓuersatiōe fruz: nō enī deuoto alo ꝓdicabāt: sz ꝓp luchra † alij †† in nobis

Oēs enim que sua sunt† querūt

†† hūc mittā. uos aūt eū quē experti sum⁹

nō q̄ sūt iesu christi. † Expēri men

ſ in uita ⁊ doctrina.

tum autez eius cognoscite: quō

ſ obediens ſ deo

niā sicut pri filius mecuz seruiuit

ſ in quo potui experiri † ⁊ qz expertus sum

in euangelio. Hunc igitur spero

†† quē exitū sint habitura

me mittere ad vos: mox vt† vi/

dero que circa me sunt. Cōfido

aūt in domino: quoniā ⁊ ipse ve

ſ sed interim.

niam ad vos cito. Necessarium

aūt existimaui epaphroditū fra/

† in side ſ in predicatione ſ in aduersis.

trē ⁊ cooperatorem ⁊ cōmilito

ſ doctorez.

nem meum: vestrum aūt apostō

ſ qui ministrauit necessaria

lum: ⁊ ministrū necessitatis mee.

ſ sunt ⁊ alie causē

mittere ad vos. Quoniam qdē

ſ videre † nō de se ſz de nobis ꝓ eo dolentibus

omnes vos desiderabat: ⁊ mest⁹

qui rectū ordinē deprauant ⁊ puertūt. Qui dicūt natio qz nō sunt renati ex aq̄ ⁊ spū scō. Sicut luminaria. Bñ scōs luminaribus cōparat. Sicut enī stellas celi non extinguit nox: sic mētes fideliū adherentes celo sacre scripture: nō obscurat mūdana ſnigtas. Et sicut illa qcqd agat i terra: etiā si q mētiant de ipsis suos tñ i celo cursus nō obliquāt nec retardāt: Ita sci quoz ꝓuersatio i celis est: ꝓpter mala mūdi que despicitūr: vel falsa q̄ ꝓfingunt in ipsos: lucem verbi: ⁊ vite exemplū nullo modo interpellant.

Neminē ei h. Aug⁹ Hoc tpe multi cuz aplo mercēnarij: filij ẽo vl pastores nulli nō timothe⁹.

Oēs enī. Mi sunt mercēnarij qui sunt tolerandi: quia cadez habent in ore: que ⁊ pastores qui vtiq; sunt diligendi. Fures ẽo qui falsa predicāt: ⁊ latrones qui occidunt sunt cauendi. 1. cor. 13. b

De lyra

pro predicatione fidei. y Neqz in vacuū labo rauī. qz secut⁹ est in vobis bonus fructus. z Sed etsi emulor. deo p martyriū. a Supra sacrificiū ⁊ obsequiū fidei vīe. qz sibi. s. xpō afī obtuli vos cō uertēdo. b Gaudeo ⁊ ꝓgratulor oībus vobis. qz nō solū erit ad gloriaz meā: sed etiā redūdabit in vobis. c Idipsū. i. si tribulationes patiamini martyrij. d Gaudete ⁊ ꝓgratulamini mihi. qz nō solū ꝑ erit ad gloriam vīaz: ꝑ etiā ad augmētuz glie mee. e Spero āt. Ꝓposito apls instruit philippenses p seipsū tm̄ scripto. ꝑ ẽo ꝓmittit eis nūcium mittere q doceat eos verbo. Et diuidit i duas

ſm duplicē nūctū. scōa ibi: Necessariū aūt. Primus aūt nūcius q erāt fuit timothe⁹: qz fuit aplo valde amicabilis: ⁊ ad docēdū idone⁹. de q̄ dicit: Spero aūt. ⁊ pz. f Et ⁊ ego bo. alo sim. i. in dño ꝓsolat⁹. g Cognitis q̄ circa vos sunt. s. bono statu vīo per eius relationē mihi cognito. h Neminē enī habeo tā vnanimē. i. vnius mētis mecū. i Qui sin. affe. ꝓ vobis sol. sit. vt in bono ꝓfirmemini ⁊ crescatis. k Oēs enī q̄. q̄ sua sunt. i. multi ꝓdicādo q̄rūt tpale lucrū. ⁊ est hyperbole. sicut cū dī: oēs de ciuitate vadūt ad tale festū: cū tñ plures frequēter remaneāt. l Nō q̄ iesu xpī. i. honorē diuinū ⁊ salutē alar: vt dictū est ca. pcedēti. nō sic aūt timotheus. m Experimētū aūt eius cognoscite. i. p experiētiā facti poteritis videre qz ita sit. n Qñ sic pīi fi. mecū ser. in euāgelio. i. euāgeliū ꝓdicauit: se mihi ꝓformādo: q nō q̄siui vīa: ꝑ vos. o Hūc igit spero mittere ad vos. tanq; idoneū. p Modo vt vi. q̄ cir. me sūt. i. cū videro opportunitatē mittēdi. q Cōfido aūt in dño ⁊c. Patet ex ꝑ qz nō asseruit. s. j. ca. iterū se vēturū ad eos: ꝑ qz ꝑ ītēdebat: supposita dei volūtate: r Necessariū. ꝑ exprimit scōus nūcius: cū dī: Necessariū aūt existimaui. ꝓ vīa salute. s Epaphroditū frēm. religiōe xpianitatis. t Et coopatorē. in pdicatione euāgelice veritatis. v Et cōmilitonē meū. tpe aduersitatis. x Vestrū aūt aplm. i. doctorē. y Et mi. ne. mee. qz mihi ministrauit necessaria i carcere. z Mittere ad vos. corroborādos: ⁊ pleni⁹ iformādos. a Qñ q. o. v. deside. videre ⁊ ꝓsolari. b Et me. erat. de vīa tristicia.

Propterea

Ecetero. Q. Nucusq; instrui vos quō debeatis C.III.
d stare in bello psecutoꝝ ꝓtra tribulationes: de cetero ꝓtra pseudo
apl̄os: ne legalia ab eis recipiatis moneo: sed fidē christi solā sufficere credatis. De sinceritate fidei incipit.

Scribere. Ut diutius maneat q̄ ꝓlatio.

Canes. Magis cōsuetudinē sequunt q̄ rōnē. Ita pseudo ꝓsuetudines legis tenēt: ꝓtra veritatem irrationabiliter latrant ꝛ mordent.

Malos operarios. Mali operarij sunt qui q̄ranta erroꝝ supserūt: quibus frumēta necant. Cōcisi sunt: qz a xp̄o cesi sūt: ꝛ alios cedunt. i. separant.

Nos sum⁹ circū. dixit: Nos habemus circūcisionē. Hoc voluit dicere apl̄s: Nos sumus iusticia. Circūcisio enī iusticia est. Magis aūt cōmēdat dicēdo nos esse circūcisionē. i. iusticiā: q̄ dicendo nos esse circūcisos. i. iustos: sic tñ vt cū iusticiam dicit cē iustos ītelligam⁹.

Nos enī sum⁹ cir. Ambro. Credētes enī circūcidūt cor suū: vt amputata erroris nebula aspiciant ꝛ agnoscāt dñm creature.

Qui spū deo. vel dei. Aug⁹. Notat spm̄ dñi cui latria exhibet: sed seruitus soli creatori exhibēda. Alia est seruitus: q̄ p charitatē iubemur seruire iuicē: q̄ grece dr dulia.

Et non in carne. Carne seruit: q de rebus carnalibus sperat se placere deo. Cū xp̄o ꝛ ipsa caro p bona opa spūi subdit: spū seruimus deo: q carnē domamus: vt spiritus obtemperet deo.

Nicolaus

a Propterea q̄ audieratis illū infirmatū. ꝛ sic fuit i veritate. b Usq; ad mortē. i. piculū mort̄.

Propterea q̄ audieratis illū
ſ verberatū i mīstratiōe vñ dolebat ‖ ſ cur mest⁹: qz audierāt cū posset decipi rīdet qz ñ solū fama ſz ipa re infirmar⁹: ꝛ ita ꝓfirmaret audit⁹ eoꝝ magis ac magis ꝛ dolor augeret nisi cito ad eos iret: ꝛ hoc est qō subdit ſ ex egritudine nō verberatione
infirmatū. ‖ Nam ꝛ infirmatus
‖ mort̄ piculū ſ sanando eū
est vsq; ād mortē: sed deus misertus est eius. Non solū autem
ſ vel nosti i quibus cum
seruault ‖ ſ in hoc mei misertus ī ſ de morte.
eius: verūetiām ꝛ mei: ne tristi
‖ ſ de infirmitate que nocebat nobis
ciam super tristiciam haberem.
ſ q̄ esset ꝓpositum ‖ ſ ad vos.
Festinantiꝰ ergo misi illū vt vi
‖ ſ p cuius absentia tristari vos noui
sō illo iterū gaudeatis: ꝛ ego sine
ſ qua habebā de vobis tristibus
tristicia sim. Excipite itaq; illum
‖ ſ vt per bona opera ostendatis vos gaudere de eo.
ſ qō fit ī ſ spūale.
cū omni gaudio ī dño: ꝛ
ſ illum qz est
huiusmodi cū honore habete:
‖ qō xp̄s vocuit ꝛ fecit q venit mīstrare ꝛ ñ mīstrari
quōniam propter op⁹ xp̄i vsq;
ſ piculū mort̄ ‖ ſ ex deliberatiōe nō coactus.
ād mortem accessit: trādens ani
ſ vitā ‖ ſ rē dedistis ſz q ferret de vobis defuit
mam suam vt impleret id quod
ex vobis deerat erga meum ob
sequium. C. III.
ſ ſ ꝓtra pseudo ſ deinceps ‖ ſ gaudiū ois boni habeatis in dño: nō in carnalibus obseruantijs.
E cetero frēs mei gaude
te in dño. Eadem vo
ſ q̄ p̄s dixi: vt in dño tñ gauderetis ‖ ſ absenti.
bis scribere mihi quidem non
‖ ſ ꝓtra instātes pseudo
pigrum: vobis autem necessari

ſ vt in dño gaudeatis: cognoscite illos cē canes ī ſ cōtra veritatē latrātes ī ſ cognoscite.
um. Videte canes: videte mā
ſ ciçanta errorꝝ supserētes ſ a xp̄o separatos ꝛ alios le
los operarios: videte cōcisionē.
parātes ſ bos nolo ꝛcisionē nō circūcisionē: nos enīz
tñ ſ fideles tñ
Nōs enī sumus circuncisio qui
ſ aug. nō carne sed ratione ab omnibus expedita: qz
spūs regit ꝛ caro domatur ‖ ſ vel deo
spiritu dei seruim⁹: ꝛ glōriamur
ſ qz glia nr̄a xp̄s tñ ‖ ſ carnali circūcisi one. ſ vel genere ī ſ spē salutis
i xp̄o iesu: ꝛ nōn ī carne fidūtiā
‖ ſ ne videar nō posse fidere in carne ī ſ possem habere si qua esset: quia plus alijs ꝛ hoc ē si gs alius
habentes quāmq; ꝛ ego habe
am ꝛ in carne confidentiam. Si
ſ a me qui vos decipit ‖ ſ quasi inde iustus sit
quis alius videtur cōfidere i car
‖ ſ q̄ pseudo videor debere confidere
ne: ego magis circūcisus octaua

ſ nō ꝓselitus: non aduena ſ z sum ‖ ſ non deuillori tribu. sed ī ſ qui non fuit de concubinis.
die ex genere isrl de tribu ī benia
‖ ſ nō deuitaui agente ī ſ natus ī ſ parentibus
min. Hebreus ex hebreis: secū
‖ ſ q̄ egregiꝰ erā ī ſ diuisus ab alijs egregius. ꝛ fui
dū legem pharisеus. Secūduz

ſ dilectionem legis ‖ ſ qz gegā legi ꝓtrariū videbatur acriter pseqbar hoc tūc nobilitas nūc apud xp̄m queritur humilitas ideo tunc saulus nunc ꝓ paul⁹ .i. modicus vel humilis
emulationē p̄sequens eccl̄iaz
ſ nō verā ſz ‖ ſ q̄ timore non amore seruire facit ſ q̄ manus cōprimit: non animos.
dei. Scōm iūsticiā: que in lege
‖ ſ clamore de me facto ī ſ hec oia habui sed
est cōuersat ‖ sine querela. Sz
ſ aīa xp̄m ſ vt signa veritatis
q̄ mihi fuerūt lucra: hec arbi
ſ si post veritatē sequere
tratus sum ꝓpter christum de

Quāq; ꝛ ego habeā. Ne videar contēnere in alijs q̄ non habet.

Octaua die. Ubi lex precepit: innuēs q̄ post tēpus septem dierū in octaua a christo petra pfecte circūcidemur ab oi corruptione pene ꝛ culpe.

De tribu ben. Tribus ben. adhesit iude nō recedens a rēplo: q̄ facta est sepatio in seruo salomonis. Tūc enī tribus iuda q̄ erat regia: ꝛ trib⁹ beniamin: ꝛ trib⁹ leui q̄ erat sacerdotalis remāserūt simul nō recedentes a hierlm ꝛ a templo.

Hebreus. Aug⁹. Hebrei: q̄si abraci mutata lfa ab abrāā vñ origo trahit: nō ab heber: Hoc aūt retractat dicēs: Q̄ dixi ex abrāā cepisse gētē hebreoꝝ. Est qdē ꝛ ꝟ credibile vt hebrei: velut abrahei dicti esse videant. Sz ex illo verius intelligunt appellari: qui vocabatur heber tanq̄ heberei.

Scōm legē pha. i. Nō ꝓtēptibili. plebi admixtus: ꝟ nobilitate segregatus ab alijs atq; ꝓmari⁹. Primarij enī qdā crāt ꝛ q̄si ad nobilitatē iudaicā segregati: ñ ꝓtēptibili plebi cōmixti: q dicebāt pharisei. Mā dr ꝟ ꝟbū q̄si segregationē interptari: sic latine egregius dr quasi a grege sepgratus.

Scōm iusticiam. Idem tñ alibi in quibus actuū. 23. b
ꝛ nos aliq̄n ambulauim⁹ 3
in desiderijs carnis: ꝛ eramus natura filij ire: talis iustus �means legem erat: malū tñ erat talē sectari iusticiam: ꝛ qō in eo fuit sine querela: hoc de illo magnā faciebat querelam.

Propter christū. Ne aduentū christi ostenderē: vel nōdū factū: vel supfluū. Inania enī crāt hec oia impedimēta ne accederetur ad gratiam.

De ira

le. Et subdit causa huius:
v Nos enī. christiani.
x Sumus circūcisio. i. circūcisi circūcisiōe vera.

circūcisio enī carnalis fuit figura circūcisionis spūalis. per quam auferunt peccata: que est baptismus auferens penā ꝛ culpam: ꝓpter qō succedit circūcisioni: sicut pfectū impfecto: ꝛ auferens eam sicut veritas umbrā ꝛ figurā. ideo subdit: y Qui spū seruimus deo. ꝛ nō carne tñ. z Et gloriamur in xp̄o iesu. cui sumus incorporati p baptismū. a Nō in carne. i. in carnali circūcisione. b Fiduciā habentes. ꝓsequende salutis p eam s. p circūcisionē spūalē. c Quāq; ꝛ ego habeam ꝓfidentiam in carne. i. confidere possem in carnali circūcisione: si de ea esset ꝓfidendū: eo q̄ sic circūcisus sum. d Siquis. Consequēter apl̄s ostendit ꝓpositū exemplo. ꝛ primo se ꝓponit in exemplū. secundo philippenses inducit ad imitandū: ibi: Imitatores mei. Prima adhuc in duas. q: primo exemplo sui cessationem legaliū declarat. secundo de modo loquendi se excusat: ibi: Nō q̄ iā. Circa primū ostendit apl̄s ante q̄uersionē suā p legalibus multū se ꝛcelasse. ꝛ post q̄uersionē eam viriliter impugnasse. qō nullo mō fecisset: nisi euacuatione cog̃ per christū certitudinaliter cognouisset. Dicit ergo: Siquis alius ꝛc. Et patet ex dictis littera vsq; ibi: e Scōm legem phariseus. i.. de secta phariseoꝝ. Erant enī tūc apud iudeos tres secte: vt dicit Joseph⁹ antiquitatū libro. xviij. s. saduceoꝝ: qui negabant spm̄ ꝛ angelū. ꝛ p ꝓfis resurrectionē. ꝛ phariseoꝝ: qui ꝓfitebant vtrūq; ꝛ essenoꝝ: qui silr alias hominū imortales confitebant: viuentes quasi religiosi: habentes oia in cōi. f Scōm emulationē. i. zelum legis. g Persequens ecclesiam dei. vt patet Actū. viij. ꝛ. ix. h Scōm iusticiam que in lege est. i. que est imperfecta. nō enim iustificabat apud deum: sed apud hoies: sicut iusticia politica. sicut declaratū fuit Ro. iij. ꝛ. iiij. i Sine querela. i. sine clamore de me facto ꝓ legis transgressione. k Sed que mihi fuerunt lucra. ꝓm estimationē meam ante meam conuersationē. l Hec arbitratus sum. post conuersionem meam. m Propter christum detrimenta. i. virtutis ꝛ gratie impedimenta. quia dicere q̄ legalia habent adhuc cursum suum: est dicere christum nondum venisse. nam figura ceſſat aduenīente veritate.

Uerūtñ.

Verūtñ eristimo. Nō solū ꝓpter xp̄m habendū ita arbitratus sū: verūtñ. i. sed etiā si ipsū nō possem assequi. Propter ꝫ solū. s. ꝓpter sciam quā de iesu habemus p̄eminētē ceteris scientijs. Vel que eminet in eo plus ꝙ in alijs: vel ad idē cū priori versu. Hec oia legis habeo: verū. i. ꝫ tñ nō partim: sed oia detrimētū eristimo. Propter dilectionē cuius xp̄i: nō solū

eristimo ea detrimētū sed ꝛ feci: docendo: ꝛ spāliter viuēdo: vt alijs: apparēt oia esse detrimēta.

Ut stercora. Quasi: nō tñ detrimēta bonoꝝ: sed que ingnāt tā obseruā tē: ꝛ ꝫ ideo: vt in futuro xp̄m habeā p̄miū: ꝛ ꝫ sim in illo membrū: qđ aliter negt fieri nisi illa eristimez vt stercora.

Meā iusticiā. Vñ alibi suā volentes. c. i. iusti cie dei. i. gle dei non sunt subiecti.

Meā iusticiā q̄ ex l. Si ex lege est iusticia: quō tua. Nūqd tu tibi iposuisti legē. Deus legē dedit ꝛ iposuit. Dē te legi sue obtpare p̄cepit. Sz ꝛ tua est: qz de lege p̄sumis tua volūtate te legē posse implere estimans.

Sed illā q̄ ex fide. Que ipetrat a deo q̄ tollit timorē ꝛ dat amorem: quā deus sol⁹ opat in nobis. Melius est enī iustū esse ꝙ hoiez esse. Si ergo hoiez te fecit deus: ꝛ iustū te facit qđ melius est. Nō tu te sed sine te te fecit. Nō enī adhibuisti aliquē sensū vt te faceret. Qui ḡ fecit te nescientē: iustificat volentē. Et cū iusticia nra sit ex fide qđ opus est lege: oīno tollēda est ꝝ vmbrā legaliū figuraꝝ.

Justicia in fide. Justicia. s. ens: in fide: sicut ex fide nata est: ita eristere nō hz nisi in fide. Ad cognoscendū. Subdit cōmēdationē fidei p multa que facit. Facit enī ꝛ in alia vita cognoscere deū pfecte: q ꝫ fide credit. Et hāc resurrectionē: q̄ nra resurrectio est virtus ꝛ efficacia resurrectionis xp̄i. Et in hac vita hāc societatē in patiēdo. Nisi enī p fidē: nemo tanta pateret. Et ꝯfigurationē mortis: vt moriamur sicut ipse si opus est.

Vel iusticia in fide ad cognoscēdū illū. q̄si: Qui in lege putat iustificari nō agnoscit xp̄m. Sed ego ex fide volo iustificari: vt agnoscā illū: cur nat⁹ cur passus: ꝛ agnoscā q̄ virt⁹ resurrectōis hic. i. iustificatio credētiū: ꝛ agnoscaz societatē passionū: quā noscit dñs: q ꝙ eā ad celi gaudia puenire credit.

Occurrā. Deo tribuēs q̄ mihi tribuit. p ꝫ vēturus ad resurrectionē. Vel occurrā xp̄o in iudicio qđ sēꝫ est tñ: venies prius ad resurrectionez verā ꝛ gloriosā: q̄ nō est inter mortuos: sed longe ex mortuis: qz lz oēs resurgāt in die iudicij. soli tñ iusti gliose imutabunt: ꝛ occurrēt dño in aera deportati ab angelis. Impij vo manebūt in terra: quousq; pcipiāt terribilē sniam iudicis. Nō q̄ iam acce. Hoc dicit de se: ne illi quos laudat: vt hoies extollant: sed laborē adderent vt ipse facit qui tantus est.

Sequor aūt. Aug⁹. Nō passibus corpis: sed mētis affectibus ꝛ vite moribus: vt possim esse pfectus iusticie possessor: qui recto itinere de die in die spāli renouatione ꝓficiens iam pfectus sum eiusdē iusticie viator: pfectus enī erat viator: sed nondū ipsius itineris perfectione perueniens.

Si quo mō cōpre. Quia difficile est: ꝛ ne videat supfluū tot pati: cum fidem ꝛ alia bona habeat: subdit merito pro illa gloria tñ laboro: qz

Nicolaus

a Verūtñ eristimo oia. illa legalia. b Detrimētū esse. salutis: ex alia causa que subdit: cū dī: c Propter eminentē scientiā iesu christi. i. propter euangelicā doctrinā a christo traditam: que superueniet oī doctrine alteri: non solū pbice: sed etiā doctrine veteris testamēti: cui cōparat sicut pfectum imperfecto. nec potest pure seruari cum legalibus. d Propter quem. s. christum. e Omnia detrimentū feci. i. reputaui. f Et arbitror vt stercora. inquinantia p culpam: sine qua saluari nō possunt post publicationē euangelij. g Ut christū lucrifactā. i. habeā ipsum in premiū. h Ut ꝛ inueniar in illo. incorporatus p fidē charitate formatā i Nō habens meā iusticiā que ex lege est. quā dicit suā: eo q̄ fuit nutritus in illa. k Sed illam que ex fide est christi iesu. que facit dignum vita eterna. l Ad cognoscendū illū. in presenti p speculū ꝛ in enigmate: ꝛ in futuro facie ad faciem. m Et virtutē resurrectionis eius. cognoscendo eam vt causam effectiuā nostre resurrectionis future. n Et societatē passionis illius. in presenti nō formidandā: sed magis amplectendā. o Configuratus morti eius. i. vt assimiler ei in passione. ꝛ per ꝯsequens associer ei in corporis ꝛ aie glorificatione. ideo subdit: p Si quo mō occurrā ad resurrectionē que est ex mortuis. que erit ad vitam imortalez. q Non q̄. Quīn apls dixit plura de se ptinentia ad excellentiā vite. posset aliquis credere q̄ diceret se totaliter perfectū q̄tum ad meritū. qđ non est verum: qz homo potest semper crescere in merito q̄diu est in vita presenti. vnde dicit hic glo. Nemo fideliū etsi multū ꝓficeret dicat: sufficit mihi. qui enī hoc dicit: erit de via ante finē. ideo apls se excusando de mō loquendi premisso: ꝯfitetur se nondū perfectionē assecutū. d. Non q̄ iam acceperim: perfectionem meriti. Non enī conuenienter potest intelligi de acceptione premij. qz manifestum erat ad sensum q̄ erat in hac vita multis miserijs subiecta. r Sequor aūt. ipsum xp̄m ꝓcedendo ad eū p meritū. s Si quo mō cōprehendā. i. aliqualiter appropinquē ad pfectionē meriti prout pōt fieri in vita mortali. t In quo cōprehensus sum. i. ꝓpter qđ cōprehensus sū ad fidē: sine qua impossibile est placere deo: Heb. xi. nec p ꝫs attingere ad pfectionē meriti. v A xp̄o iesu. q me vocauit ad fidē ipsā actualē impugnātē. ꝓpter qđ ꝫ vocatio dī cōprehensio hic: sic cōprehendit aduersarius in bello ꝛ sibi subijcit. r Frēs ego me nō arbitror cōprehendisse. i. ad pfectionē meriti simplicit pueniſſe. y Unū aūt. supple est qđ de me asſero. z Que quidē retro sunt obliuiscens. i. legalia ꝛ terrena que dimisi. a Ad ea vo que sunt priora. i. celestia bona que sūt priora terrenis dignitate ꝛ duratione. bonum enim quod expectatur in celestibus est ipse deus. b Extendens meipsum. per conatuz liberi arbitrij in augmentū meriti.

Ad destinatū

ſ quicquid boni est deterrentia.
trimēta. Verūtāmē eristimo omnia detrimētūm esse ꝓpter eminētem scientiam domini mei iesu
† ſ christum honorandū
xp̄i. † Propt quē oīa detrimētū
ſ qđ plus est.
feci: ꝛ arbitror vt stercora: vt chri
† ſ rōnabilit attēdēti † ſ mēbrū et charitate copulat⁹
stūz lucrifaciaz: † vt ꝛ inueniar ī⁹ il
ſ hoc mō pōt eē i illo † ſ q̄ pena tiet: nō amat iusticiā
lo nōn habēs meaz † iusticiā que
ex lege é: sed illam que ex fide est
† ſ iusticia ex fide † ſ nō ex nobis ꝛli fides sit nostra.
christi iesu: † que ī ex deo est iusti
† ſ ualēte † ſ pfecte in futuro ſ hoc videt dicere de
fide nō h̄ñte tēpus opandi q̄ tñ ad hoc valet
cia ī † fide ī ad cognoscendū illum
ſ. i. ad nām resurrectionē efficiēdā † ſ qz resurrexit
ꝓpter iustificationē nostram
ꝛ virtutem † resurrectionis eius: ꝛ
ſ ad ſ. i. ad hoc ut socij xp̄i simus in patiēdo ſ de
fide tēpus h̄ñte opandi ſ q̄ē p charitatem
societatez passionis illius: cōfi
ſ inueniar cū illo ego ꝯfigura ſ ut. s. moriar si opus sit
ſ imitator mortꝭ ꝛ passiōis ei⁹ † ſ ꝓptā ego
guratus morti eius: † si quō mo
non dico q̄ iam acceperim aliquid: qz si quid glorie accepi nihil est ad cōparationē future. Aut si quid accepi vt de cognitione christi: nō dico q̄ in illa perfectus sim: etsi ita de me quid de alijs:

Si quo mō cōpre. Ecce quanta est fides que tam grande petit.

In eo in quo com. i. per misericordiā: per quā a presentia dei requisitus: inuentus sum.

ſ xp̄o in aera ſ neram ꝛ gloriosam
do occurram ad resurrectionez q̄
ſ non inter mortuos † ſ si quo modo: quia nō est
uerum quod hic iam † ſ aliqđ glie.
est ex mortuis. † Nōn q̄ iaz † acce
ſ uirtutē resurrectiōis. ſ de cogitatiōe xp̄i ſ cogni
perim: aut iaz perfectus sim. Sē
tione ſ pficiēdo tēpās † ſ potero pfecte cognoscere xp̄m que est summa beatitudo
quoz autē si† quō modo compre
ſ in eo modo ſ etiam nunc
hendam ī quō ꝛ comprehensus
ſ ut videā sicut ē, aut ipse me videt sicut sum ſ uel
ut videam eum in ea claritate in qua apparuit mihi
in uia qñ me cōprehendit † ſ nō cōprehendi: qz nec
arbitror ſ quicquid alij putent de me.
sūm a christo iesu. † Frātres ego
† ſ me sed perse quor non utiqz tria uel duo: sed
unum: quod uere est unum in quo omnia bona: hoc
modo dans obliuioni que retro sunt. i. terrena que
reliqui,
me nō arbitror† comprehēdisse:
ſ priora mala
Unum āutez q̄ quidem retro
ſ dans obliuioni ſ celestia.
sunt obliuiscens. Ad ea vo que
ſ toto desiderio: tota intentione
nondum habite rei
sunt priora extendens meipsum

rita perderet. Persequor. Eousq; donec veniā ad destinatū donū: scz. Ad brauiū. qđ est destinatū mihi ꝛ ꝓmissū a deo: ꝛ ad qđ ꝓposui me currere. Et qz ego ita: q̄ ꝛ vos philippenses hoc sentite: sed se eis ꝓnumerat dicens: Quicūq; ꝛc. q. etsi ꝫ feceritis: ꝫ dabit vobis deꝰ. Q̄ si quo mō aliter sapitis q̄ in futuro sapiēdū sit: qz mō p speculū videtis: etiā ꝫ reuelabit qz clare facies cognoscere: ꝛ se ꝛ alia oia q̄ mō obscure videtis. Vel etiā ꝫ qđ mō aliter sapitis ꝛ de deo ꝛ de oibus etiā hāc imꝑfectā cognitionē vobis deus p spm̄ reuelauit. Vel ita: Si qđ a. s. i. si pfectā xp̄i cognitionē vos habere putatis: ꝛ hoc. i. vos male sapere: per misericordiā reuelabit deus. Silr ꝛ de alijs erroribus ꝓ bona vita vos liberabit. Hoc enī faciet si humiliter sapietis ꝛ de vobis senseritis. Qui enī in pace catholica ꝑmanet. Siqđ aliter sapit q̄ oportet: deus humili reuelabit. Si aūt illud superbus defendit: deus abijcit: qz superbis deus resistit: humilibus dat gratiam.

Vel ita: Nō arbitror. me cōprehendisse: hic distingue. Nō reꝑhēdi.

Unum. De me vobis asscro: q̄ ꝛ ego obliuiscens ea que retro sunt. Ad ea vo que sunt priora extendens meipsū psequor ꝛc.

Extendens meipsū. Aug⁹. Extendebat enī se ad celestia ꝑm intētionē: nō ꝑm puentionē: nō ꝑm apprehensionē sicut ꝛ nos ne relabamur ꝓpalīū amore vñ iā trāsiliuim⁹: nec remanca⁹ in illis sed q̄ iā venim⁹: curramus intendam⁹. In via enī sum⁹ nō retro respiciam⁹: ꝫ in anteriora extendamur intētiōe ꝛ desiderio. Vita xp̄iani boni scīm desiderium est. Nō aūt desideras nōdū vides: sed desiderādo capax efficieris: vt cū venerit: qđ videas implearis. differēdo enī rem desiderium nostrū extendit deus: desiderādo extendit animū: extendēs facit capacē. Desideremus ergo: qz implendi sumus. Hec est vita nra vt desiderando exerceamur. Tātū aūt nos exercet sanctū desiderium: quātū desideria nostra amputauerim⁹ ab amore seculi.

de lyra

Superne vocationis. i. eterne vite: ad quam vocat deus: ⁊ ideo digna res est ⁊ certa. Quicūqz ergo perfecti. Aug⁹ de tri. Q. Non loquor: imperfectis: qui adhuc lacte potanē nō solido cibo pascunē: sed illis qui intelligūt equalitatē verbi cū pīc. Etsi hic sic vident: nō tñ adhuc quō videndū est facie ad faciē. Certa enī fides vtcūqz inchoat agnitionē. Logitatio enī certa vel perfecta: nō pficiē nisi post hanc vitam: cū viderim⁹ facie ad faciē. Hoc ergo sapiam⁹ vt tutiorē nouerimus esse affectū vera querendi: q̄ incognita ꝓ cognitis psumēdi. Sic ergo queram⁹ tanqz inuenturi: sic inueniam⁹ tanqz quesituri: decredendis nulla infidelitate dubitem⁹: de intelligēdis nulla temeritate affirmem⁹. In illis autoritas est tenenda. In his veritas exquirenda.

Perfecti sumus. Aug⁹. Sciendū q̄ iustitia qua iust⁹ ex fide viuit. Nūc vera iustitia ē: q̄ lz nō imerito ī aliqb⁹ iustis ꝓ huius vite capacitate perfecta dicaē: parua tñ est ad illā magnā: quā cepit equalitas angelor: quā q nondū habebat: ⁊ ꝓpter illā que iā inerat: perfectū: ⁊ ꝓpter istā que adhuc derat: imperfectū se esse dicebat. At minor ista iusticia facit meritū: maior illa pmiū. Jō q istā nō sequit: illam non assequit.

Hoc sentiamus. Q̄ nōdū perfecti sumus vt illic perficiamur: quo adhuc perfecte currimus: vt cum venerit qđ perfectū est destruet qđ ex parte est. i. iam nō ex parte fit: sed ex toto: q̄ fidei ⁊ spei res ipa que videaē succedet. Charitas ꝙo que in his maior est nō auferet: sed augebit ⁊ implebit. In qua plenitudine illud preceptū charitatis implebit: diliges dñm deū tuum ⁊c. Nam cū adhuc est aliquid carnalis ꝙcupiscentie: nō omo ex tota aia diligit deus. Caro tunc non dicit ꝙcupiscere: nisi q̄ carnaliter aia ꝙcupiscit: tunc er t iustus sine oi peccato: q̄ nulla lex erit in membris repugnans legi

roma. 16. c

ſ premium ſ .i.

ad destinatū psequor: ad brauiū
ſ .i. ad qđ in supernis dādū vocat me ds p filiū suuz
superne vocationis dei ī christo
†ſ cursores cōparatiōe alio ꝓ †ſ pfecte currimus
iesu. †Quicunqz ergo ſ perfecti su
† ſ qp impfecti cōparatiōe futuri ⁊ illuc tendamus.
mus: †hoc sentiam⁹. Et si qd aliē
†ſ nō tm̄ habit brauium ſ vel bit
sapitis: ⁊ hoc vob⁹ de⁹ †reuelauit.
ſ si aliter: tñ necesse ē †ſ teneamus id.
Veruntāmē †ad quod peruenī/
† ſ .i. † ſ de illo ſ credendo
mus: † vt ſ idem sapiam⁹: ⁊ in eā/
ſ ⁊ sic reuelabit deus qđ aliter sapim⁹ † ſ fidei: doctrine ⁊ vite ſ recti tudie viuēdi ſ vt sicut ego credo doceo oport ita ⁊ vos faciaē ſ ⁊ i his. s. fide ⁊ regula
dē pmaneamus †regula. ſ Imitā
viuēdi †ſ ⁊ sp̄tē nō habeaē mihi sīles imitamini
ſ diligenter inspicite
tores mei estote fratres: † ⁊ ſ ob̄ser
uate eos qui ita ābulāt sicut hā/
† ſ imaginē vite nr̄e † ſ eos q ita: multi enī aliter ſ non sentientes nobiscū de legis abolitiōe sed legē cū euangelio esse tenendam predicantes
betis †formaz nostram. ſ Multi
ſ dum pñs eram.
enim ambulāt quōs sepe dicebā
† ſ tū ꝓ istor pditiōe: tū ꝓ simpliciū subuersiōe.
vobis. Nunc autē ⁊ † flens dicō
ſ esse ſ in fine
inimicos crucis christi: quōrū fi/
eor erit eterna pena † ſ aug. hoc ab hoie colitur qđ pre ceteris eligitur
nis interit⁹: † quōrum deus ven
† ſ vel in pudendis eor circumcisis
ter est: ⁊ glōria ī † cōfusione ipso/

ſ in terrenis nil niſi qđ videt intelligūt.
rum: qui terrena sapiūt. Nostrā
ſ si adhuc in terra sumus ſ vbi spes nostra
autē conuersatio in celis est. Un
ſ alarū, iā: q̄ſqz etiā corpor ſ venturum
dē etiā saluatorem expectamus
dominum nostrum iesum chri/
† ſ q̄si hoc de eo expectam⁹ q̄ sicut iā reformauit alas reformabit ⁊ corpora simul cū alabus cū fm stolam dabit † ſ qđ p mortē in puluere ⁊ vermes humiliat
stū: † qui reformabit † corpus hū
ſ delectōis † ſ ita q̄ erit ſ .i. assimilabimur corpori illius in claritate quā habuit in transfiguratione
militatis nostre: † cōfigurātū cor
† ſ qđ pōt qz oia sibi subiūgit ſ potēriā opadi qua sipor claritatis sue † secūdū opera
bi subiēdit omnia
tionē virtutis sue quā possit etiā
ſ nō solum corpus reformare
subijcere sibi omia. C. IIII
ſ quia reformabit

i Taqz fratres mei charis
† quos videre multum desidero: vel qui me desideratis
simi: † ⁊ desideratissimi
ſ q estis ſ de quor fide ⁊ ope gaudeo ſ ī futuro ſ ī/
gāudiū meum ⁊ cōrona mea: sic
ent me vt mihi sīles stare sciaē vel sicut mō estis ⁊ tunc
state ī dōmio charissimi. Euchō
er tis charissimi ſ qz plus de ea timeo † ſ quod dicor non aliud quia hoc est in dño
diā rogo ⁊ sinticem deprecor: † id/
†ſ .i. fm dñm ſ alios
ipsuz sapere † ī domino. Etiām ro
ſ o ſ ꝓprium †ſ coadiutor: in euāgelio predicando †ſ confortando
go ⁊ te germane † cōpār: † adiuua

Nicolaus

a Ad destinatū psequor. i. ad premiū mihi a deo ordinatū finaliter ꝙsequendū. ideo subdit: b Ad brauiū supne vocationis dei in rpo iesu. i. p iesum rpm p quē tanqz per mediatorē vocamur ad celeste premiū. Vel: In rpo iesu. qz in ipso ꝙsistit beatitudo. nā beati reficiunt interius in aspectu sue deitatis: ⁊ exterius in aspectu sue hūanitatis: fm q̄ dicit Aug⁹ sup Joānē. c Quicūqz ergo perfecti sum⁹. i. in statu perfectiōis cuiusmodi erat paulus ⁊ alii apli ⁊ doctores ⁊ curati. d Hoc sentiamus. s. q̄ nullus nr̄m est simpliciter perfectus in via. e Et si qd aliter sapitis. Hoc exponit dupliciter. Uno mō in malo: sic: Et si qd aliter sapitis. tenendo ꝓtrariuz. f Et hoc vobis deus reuelabit. i. manifeste vobis ostendet nō esse verum in iudicio: vel ante p gr̄am suā ab errore vos reuocādo. Alio mō in bono: sic: Et si qd aliter sapitis. i. siqd aliud ptinēs ad cultū dei ⁊ ad perfectionis statū vos cognoscere ꝙtigerit. Et hoc vobis deus reuelabit. q. d. sciatis q̄ hoc nō ꝓuenit ex intelligentia vestra: sed ex reuelatiōe diuina. ⁊ hec exposito videt magis ꝙsona ille sequēti: cū dī: g Verūtū ad qđ puenimus. i. q̄tū ad veritatē quā circa p̄dicta iā cognouim⁹. supple necesse est: h Ut idem sapiamus. in mēte. i Et in eadē pmaneamus regula. in opere: vt nullū sit scisma in corpore ecclesie. k Imitatores mei. ꝙstq̄ apls ꝓposuit se in exemplū. hic ꝙfir inducit philippenses ad cū imitandū. d. Imitatores mei estote. in p̄dictis. l Et obseruate eos. i. attendite diligenter: vt vos eis conformetis. m Qui ita ambulant. de virtute in virtutem. n Sicut habetis formā nostrā. viuendi vobis tradītā exēplo verbo ⁊ scripto. o Multi enī ambulant. via puersa. p Quos sepe dicebā vobis. cū essez p̄sens vobiscū. q Nūc aūt ⁊ flens. ꝓ culpis eor. r Di co. supple esse. s Inimicos crucis christi. q: ꝓtrariaē eorum carnalitati. t Quor finis interitus. s. eternus. v Quor deus venter est. q: studēt ei satisfacere in oibus. x Et gloria. de tali carnalitate. y In ꝙfusiōe ipsor. i. erit eis ꝙfusibilis. z Qui terrena sapiunt. tantūmodo ⁊ nō celestia. a Nostra aūt conuersatio in celis est. per spem charitate formataz: q: sicut dicit Aug⁹. aia que est principalis pars hois: verius est vbi amat

mentis. Tunc prorsus toto corde tota aia tota mē. diliget deū: qđ est fīmū p̄ceptū. Cur ḡ nō p̄ciperet hoi ista pfectio cuius cā in hac vita nemo hēat. Nō enī recte currit: si q̄ currendū est nesciaē. Quō aūt sciret si nullis p̄ceptis ostenderet. Et si qd aliter sa. i. siqd melius ad cultū dei excogitaueritis: etiā hoc donū dei esse sciatis: qz hoc reuelabit vobis. Sed ne q̄ inde p̄sumptio oriret subdit: ad qđ puenim⁹ vt idē sapiam⁹: ꝙ est nō extra regulā discipline sapere: sed qđ cōe sit ⁊ modestum in veritate euangelica.

Verūtū ad. Modi ꝙfecti: mō aliter sapim⁹ sed tñ necesse est vt omēs idem de illo sapiam⁹ ad qđ puenimus fide ⁊ scia: ⁊ opere compleamus.

Obseruate. Sunt eos esse sollicitos ne subtilitate prauor capiantur.

Inimicos crucis. Qui carnis obseruātias inducūt: crucē supfluam asserunt.

Deus venter est. Aug⁹. Ambro. Quasi in esca salus sit vt de⁹ sit vēter: ⁊ gloriaē in pudēdis circūcisis qđ ē frena sapē. a

Quor de⁹ v. est. Quia qcqd faciūt ꝓ vētre faciūt. Vel escas q̄ vētris sūt faciūt deū: dū eas iustificare hoīes dicūt: et glia eor ī talibus eor est vñ ꝙfūdi ⁊ erubescere p̄nt duz p alalia se iustificari dicūt. Vl glia eor tpalis perducet eos ad ꝙfusionē eternā. Illi tā prauē ābulant: sed nr̄a ꝙuersatio est in celis. i. ⁊ viuēdo ⁊ intelligendo simus similes angelis. Propter qđ. i. preter cōmoda que iā habemus etiā dñm expectamus. C. IIII.

Taqz fratres ⁊c. Gaudiū ⁊ corona. Id est per quos ⁊ in i presenti letificor: ⁊ in futuro coronabor. discipulis enim in agone victoribus: dignus erit corona magister.

Euchodiam rogo. Omnes monco: sed specialiter euchodiam ⁊ sinticem: qz he religiose: predicatores suscipere solebant.

de ira

q̄ vbi animat. ⁊ qm̄ post iudiciū sci erūt in celis: nō solū in alas sicut mō: sed etiā in corpore glorioso. ꝙ sequit: b Dñi etiā saluatorē expectamus. venturū ad iudiciū. c Qui reformabit corpus. in generali resurrectiōe. d Humilitatis nr̄e. nā mō nobis est hūiliatiōis occasio: eo q̄ est corruptibile ⁊ putrefactibile ⁊ corrodet vermib⁹. ⁊ in cineres resoluet. e Cōfiguratū. tunc. f Corpori claritatis sue. qz sci resurgēt in corpe glorioso: sicut ⁊ rps. vna aūt dos gloriosi corpis est claritas: sicut dictū fuit. i. Corint. xv. Et qm̄ hec resurrectio fiet virtute dei infinita: sicut ⁊ creatio. ꝙ subdit: g Scōm opationē. i. virtutē operandi. h Qua etiam possit subiscere sibi oia. p creationē enī oia sibi sunt subiecta. qz de nihilo facta. ⁊ nisi ꝙseruarent a deo: oia in nihilum redigerentur. C. IIII.

i Taqz frēs mei charissimi. Postqz apls philippenses cautos reddidit. hic ꝙfir ad eor ꝙsolationem se ꝙuertit. Et diuidit in duas partes. qz: ꝓmo eos ꝙsolat. scōo de eor liberalitate gratulat: ibi: Gauisus sum. Prima in duas. qz primo firmat eos p patientiā. scōo ꝓuocat ad spiritualē letitiā: ibi: Gaudete in dño. Prima adhuc in duas. qz primo facit qđ dictū est p seipsum. scōo p amicū: ibi: Etiā rogo. sicut enī dictū fuit. ō. j. ca. philippenses ꝓ rpo fuerant in tribulatione. ideo indigebant ꝙfortatiōe quā eis exhibet apls. ꝓmo generaliter. d. Itaqz frēs mei charissimi. i. mihi iuncti dilectione spāli. Et desideratissimi. qz: desiderabat eos videre adhuc corpaliter in via: ⁊ eternaliter in pria. k Gaudiū meū. de vio ꝓfectu. l Et co. mea. doctorib⁹ enī debeē glia spālis q̄ a scis dī aureola. m Sic state. firmi ꝛ tribulatiōes hui⁹ mūdi. n In dño. ita q̄ ab eo nullo mō cuellamini. scōo ꝙfortat duas psonas spālit. d. o Euchodiā rogo ⁊ sinde. id. sa. in dño. i. firmiter stare. due erant matrone q̄s apls spāliter ꝙfortat: tū ꝓpter fragilitatē sexus: tū qz ministrauerāt necessaria sibi ⁊ alijs predicatorib⁹: vt ostenderet se gratū. p Etiā rogo. Hic ꝙfir ꝙfirmat philippenses p amicū de hoc deuote rogans eum: dicens: Etiā rogo ⁊ te germane. nomen ꝓprium est. q Compar. id est coadiutor meus. in predicatione. r Adiuua illas. s. mulieres dictas tuis sermonibus cōfortando.

Que mecū.

Nomina. Quia discreti sunt meritis: diuersas mansiones habebunt in eterna domo. Unde: In domo patris mei mansiones multe sunt.

Libro vite. Predestinatio in qua oēs saluādi predestinati sunt. Q. Nolite o philippenses grauiter ferre q̄ oēs vos in epla mea singillatim nō nominaui: q: etsi in ea nō estis scripti in libro tñ vite ptinemini.

Gaudete. Ambro. Letatus i fide eoꝝ & opibus aplus vt alacriores fint: optat in ꝟ studio pficientes gaudere in dño & id iterat: vt se in eis vere gaudere ostendat.

Gaudete in dño. Id est in veritate non in iniqtate: in spe eternitatis nō in flore vanitatis.

Gaudete. Q. q: eoꝝ nosa fūt in libro vite. Et vt id̄ vobis certissime credak. Gaudete in dño. i. oē bonū vñ gaudēdū est statuite in dño: nō extra. Et hoc a deo necessariuz vobis est q̄ iterum dico: Gaudete in dño: nō vt q̄dā alia semel: q: ꝟ ē modestia & rectus mod⁹ vt in dño sit oē gaudiū: & ꝟ per vos addiscāt alij. vł modestia i oibus fidelib⁹ & infidelib⁹ vt imitent ne possint reprehendere. Et q: dñs. Prope est. i. paratus dare qcḡd opus est i spūalibus vel tpalib⁹: de nulla re sitis solliciti & timidi. Sed petitiones de his quevultis impetrare.

Innotescant. i. sint ita vehemētes non tepide vt ad deum perueniant: id est compleantur.

In oi oone. Oratio & obsecratio cōmuniter pro se vel alijs de quibuslibet. Petitio de rebus nominatim necessarijs.

Innotescant. Hec notitia assiduitate fit: & vigilantia orationis. Tūc demū pax custodit corda in christo: hoc ideo dicit: q: qui cuz deo habet pacem: non timet mentem aduersam.

Apud deū. Uel angelis qui deo eas offerunt. Unde: Cum oratis orationē vestram obtuli apud deum. Uel nobis innotescant apud deum per tolerantiā: non apud homes per iactantiam.

Apud deū. Aug⁹. de gratia noui testa. Non dicitur angelus orationes nostras offerre deo: quasi deus tunc nouerit quid velimus vel quo indigeamus: qui oia anteq̄ fiant sicut & postq̄ facta sunt nouit. Sed q: necesse habet rationalis creatura obtemperans deo temporales causas ad eternam veritatē referre: siue petendo quid erga se fiat: siue psulendo quid

† ſ quę ad verā fidē sunt: tum q: in eis veritas tñ q: per ea pudicitia seruatur cum deo.

tero fratres† quecūq; sunt vera: q̄ecūq; pudica: q̄ecunq; iusta q̄ēcūq; sācta: q̄ecunq; amabilia: q̄ecūq; bone fame. Si q̄a

ſ hoc ad alia ſ hoc ad famā † ſ q̄ ad pfectionē ptinēt

virt⁹: siq̄a laus discipline: † hēc

ſ memoria ꝟsate † ſ oia †† ſ me docēte †† ſ vt digna te

cogitate† q̄ę & † didicistis & † ācceneri †† itē iō cogitāda q: hec audistis & vidistis i me esse ſ ab alijs ſ per vos ſ esse.

pistis: & † audistis: & † uidistis i me.

† ſ nō solū cogitare: sed & actu implete: & deus erit ad iuuanę hec facere ſ dator

Hēc cogitate & † agitē: & deus pa/

†† ad futura horror. de preteritis aūt que memorare valet ad inclitationez

cis erit vobiscuz. † Gauisus sum

ſ qui hoc sedit: non in domo

autē in domino veheměter: quō

ſ post multa tpa †† sicut olim ſ vel repullulastis a si militudine arboꝝ: q: sterilitate aruerā & q̄si marcuerāt ſ ministrantes mihi

niá tandem aliquando† reflorui

†† ad vtilitatē meā †† ita vt sentiretis qō me purgabat sicut olim ſ misericordi compassione.

stis† pro me† sentire sicut & sentie/

Pax dei. i. deus qui est pax sūma: que nec cogitari potest: & ideo extra eū nullo opus est.

Exupat oēz sensū. Nostrū: nō eoꝝ q̄ semp vident faciez patris. Uel pax qua ipse deus pacat⁹ est superat omnē sensum preter suū: Quia nec nos sic possum⁹ nosse nec vlli angeli.

De cetero. Hacten⁹ ptra pſecutores & contra pseudo predicatores monui. De cetero aūt in cōclusione que ad pfectionē sunt ponit.

Quecunq; iusta. Justa ad proximū. Sancta in ppria vita: & vt minus dicak: quecūq; sunt amabilia. i. amari digna vt modestus incessus: humilis sermo: & hmōi: & q̄cūq; sūt bone fame: q: ita decet esse sanctos & iustos vt de his nō habeak mala opinio: sed bona: vt p̄ sint alijs. Que bone fame dico siqua virtus in eis ē vł laus discipline xp̄iane. Nō enī curāda est bona fama de viribus vel scia mūdi: Uel alijs secularibus. Uel ita distingue: Ut hoc scz: Siq̄ laus referak ad famā. Et illud siq̄ virtus referak ad alia pdicta. Hoc mō: Cogitate q̄cūq; sūt vera &c. Siq̄ virt⁹ ē i eis. Et cogitate q̄cūq; sī bone fame. Siq̄ laus discipline est i eis.

Bone fame. Aug⁹. Nobis vita nostra: alijs bona fama necessaria est. Nam quisquis a flagitijoꝝ criminibus vitam suam custodit: sibi benefacit. Quisquis aūt famā: etiam in alios miserecors est.

Gauisus. Hic cōmemorat q̄ sibi sepe necessaria miserāt vñ alacritatē suā, ppēsionē factā ostendit: q: in q̄ negligētes facti fuerāt: adhibita solertia iterarūt: vt memores facti apli sui fruct⁹ emitterēt i horreo celesti pdēdos.

Aliqñ. Aliquo tpe: q: nō oi potuerūt. Reflorustis. ministrando mihi necessaria: que ministratio dī flos: q: inde fruct⁹ vite eterne ꝓuenit.

Pro me. Quia mihi prodest vestra cōpassio. Ne autē viderent aliqua mala causa intermisisse: addit: modo reflorustis: sed ante eratis occupati: & impediti aliquibus aduersis.

Nicolaus

a Que mecū laborauerūt in euangelio. i. in predicatiōe euāgelii necessaria ministrādo. & nō solū mihi: sed & socijs meis. de qbus subdit: b Cū clemente & ceteris coadiutoribus meis. in predicatione. c Quoꝝ nosa sunt in libro vite. est aūt liber vite id̄ qō p̄destinatio diuina. que dicit liber eo q̄ in mēte diuina numerus electorum est firmiter descriptus vel dispositus. & hec est descriptio simpliciter. Q̄ aūt illi ibi essent sic scripti: forsitan aplus habuit per diuinā reuelationē. Alio modo dicit aliquis scriptus in libro vite ꝑm presentem iusticiam a qua tñ ptingit aliqñ decidere: & hec est descriptio ꝑm quid. aplis autē p̄ bona opera istorum que videbat: estimare debebat q̄ essent in gratia. & sic loquit in ꝓposito: nisi per reuelationē haberit q̄ essent simpliciter scripti in libro vite. d Gaudete. Hic osequē ter inducit philippenses ad spiritualem leticiam. & secundo ad boni operis perseuerantiā: ex quibus oritur hec leticia: ibi: De cetero fratres. Circa primū dicit: Gaudete in dño. non in mūdo. e Semper. actu vel habitu. f Iterum dico gaudete. ad maiorez inductionē. g Modestia vestra. in conuersatione & vita. h Nota sit oibus hominibus. vt boni meliores fiant exemplo vestri. & mali ad bonū conuertank. i Dñs prope est. ad vos remunerandū. & quia nimia sollicitudo temporaliū impedit spirituale gaudiū. ideo subditur: k Nihil solliciti sitis. superflue. nam oportet sollicitari de necessarijs. aliter videretur tentatio dei. l Sed in omni oratione &c. Hic ponuntur quattuor orationis partes. oportet enī in orando primo ad deum accedere per mentis eleuationem. & hoc vocatur oratio que est ascensus mentis in deum. secūdo requirit aliquid determinate proponere. saltem verbo mentali. & hoc vocak petitio. propter hoc dicitur hic: m Petitiones vestre innotescant apud deum. aliquid determinate proponens. tertio q̄ proponens se disponat vt exaudiri mereatur. & hoc vocatur gratiarum actio. per hoc enim q̄ aliquis gratum se ostendit de beneficijs acceptis meretur recipere potiora. quarto q̄ exprimat illud per qō oio

bus. Uel ita distingue: Ut hoc scz: Siq̄ laus referak ad famā. Et illud siq̄ virtus referak ad alia pdicta. Hoc mō: Cogitate q̄cūq; sūt vera &c. Siq̄ virt⁹ ē i eis. Et cogitate q̄cūq; sī bone fame. Siq̄ laus discipline est i eis.

Bone fame. Aug⁹. Nobis vita nostra: alijs bona fama necessaria est. Nam quisquis a flagitijoꝝ criminibus vitam suam custodit: sibi benefacit. Quisquis aūt famā: etiam in alios miserecors est.

Gauisus. Hic cōmemorat q̄ sibi sepe necessaria miserāt vñ alacritatē suā, ppēsionē factā ostendit: q: in q̄ negligētes facti fuerāt: adhibita solertia iterarūt: vt memores facti apli sui fruct⁹ emitterēt i horreo celesti pdēdos.

Aliqñ. Aliquo tpe: q: nō oi potuerūt. Reflorustis. ministrando mihi necessaria: que ministratio dī flos: q: inde fruct⁹ vite eterne ꝓuenit.

Pro me. Quia mihi prodest vestra cōpassio. Ne autē viderent aliqua mala causa intermisisse: addit: modo reflorustis: sed ante eratis occupati: & impediti aliquibus aduersis.

de lyra

fit exaudibilis ex parte dei. quod ē eius sanctitas. & hoc vocatur obsecratio sicut cum dicimus: per natiuitatem tuam l. n. d. & propter hoc in orationibus ecclesie ponitur in fine: per dominū nostrum ihesuz christū &c. n Et pax dei. i. deus qui est pax vel quies mentis. o Que exuperat omnē sensum. eo q̄ est ab omni intellectu creato incōprehensibilis. p Custodiat corda vestra. i. voluntates vras in bono: que dicuntur corda. quia sicut cor mouet alia corporis membra: sic voluntas mouet alias anime potentias ad actus suos. q In christo iesu. i. per iesum christum. quod autem subditur in aliquibus libris: Dño nostro. non est de textu. nec habetur in libris correctis. r De cetero. Hic inducit philippenses ad boni continuationem & augmentationem. d. De cetero fratres quecunq; sunt vera. sine falsi admixtiōe. t Quecūq; pudica. sine lasciuie dissolutiōe. s Quecūq; iusta. erga proximū. v Quecunq; sancta. circa cultum diuinum. x Quecūq; amabilia. deo & hominibus bonis. y Quecūq; bone fame. i. digna boni nominis. z Siqua virtus. moralis & intellectualis. a Siqua laus disciplīne. i. disciplina morū laudabilis. b Hec cogitate. frequenter meditando. c Que & didicistis. per meam doctrinam. d Et accepistis. i. acceptastis tanq̄ digna teneri & seruari. e Et audistis. ab alijs pdicatoribus veris. f Et vidistis in me. q̄ nō solū verbo: sed etiā facto predicaui vobis. g Hec agite. & nō solū cogitate. h Et deus pacis. i. dator vere pacis. s. interne & supne. i Erit vobiscū. p. gfaz in pñti & gloriā in futuro. k Gauisus. hic ꝓfir aplis de liberalitate philippensiū gratulak: magis tñ ꝓpter eoꝝ meritū q̄ ꝓpter vsum ꝓpriū. d. l Gauisus aūt sū i dño veheměter. i. valde. m Qñ tādē aliqñ reflo ruistis &c. loquit de ipsis p similitudinē arboris que videk arida & postea reuiuiscit & floret ꝑm reuolutionē tpis. sic philippēses ꝑmo mistrauerāt aplo necessaria. postea cessauerūt per tempus. & deinde iterū sibi miserūt ercniū pro suis necessitatibus. Consequenter excusat cessationem intermediam. d.

Occupati

Non quasi ⁊c̃. Non propter se: sed profectu eorum gaudet.
Scio ⁊ hũiliari ⁊c̃. Greg⁹. Qui penuria nõ frangit: a gr̃a actione nõ retrahit: Qui rerũ tpaliũ desiderio ñ accẽdit: scit hũiliari. i. iopiã pati.
Abundare Satiari Esurire. Qui acceptis reb⁹ nõ extollit: q eas ad vsũ vane glie nõ intorquet: q solus nõ possidet qõ accepit: & cũ indigẽtib⁹ misericorditer diuidit: scit abũdare. Qui acceptis alimẽtis nõ ad ingurgitationẽ ventris vtit: & ad p̃ationẽ virtutũ: nec plus carni tribuit q̃ necessitas petit: scit satiari. Qui alimẽtoꝝ iopiã sine murmuratiõe tolerat: nec pro necessitate victꝰ agit aliqd vñ alia peti laqueũ incurrat: scit esurire.
Cõicãtes tri. mee. Augꝰ. Inde gaudet: inde pascit: qr illi bñfecerũt: ñ qr ciꝰ angustia relaxata ẽ.
Non quia que. ⁊c̃. Augꝰ. Datũ est res ipsa q̃ doc̃ vt munꝰ: cibꝰ: potꝰ ⁊ hmõi. Fructꝰ aũt opa bona: ⁊ recta volũtas datoris. vñ dñs in euãgelio nõ ait simplicit: Qui recipit iustũ vel ꝓphãm: & addit: in noie iusti vl ꝓphe. Suscipe enĩ ꝓphãm vel iustũ: datũ est. In noie iusti vel ꝓphe: ℏ facere fructus est. Melyã pauisse legunt corui⁹ ⁊ vidua. Sz p corui⁹: q nõ noie iusti: dato pascebat. Per viduã fructu q̃ sciebat q̃ hominẽ dei pasceret.
Sed requiro fruc. Id est bonã ⁊ rectã volũtatẽ bone opatõi adiũctã Nõ enĩ tã gaudet subuentũ cẽ sue necessitati: q̃ illorũ ꝓgratulat̃ fecũditati.
Vel fructũ ab. i. vt fructꝰ iustic̃ vĩe abũdãs sit: cũ rõnẽ deo reddideriꝝ de factis vestris.
b In odorẽ suauitat̃. Que placent deo vt odor suauissimus. Cõpar̃ enĩ oblationi q̃ ẽ ic̃ũ dei. vñ dr: Date elemosynaz: ⁊ ipsa orat pro vobis ad deum.
Impleat desidertũ. Nõ in terrenis: & i glia.
Nicolaus
a Occupati aũt eratis. i. impediti, puidere mihi: eo q̃ tribulationẽ incurrerãt.
b Nõ q̃si p. penuriã. s. meã. c Dico. q̃ gaudens sũ vehemẽt. ⁊ subdit
rom. 12. a cãm: d Ego enĩ didici. i. ꝓfecui. e In qbꝰ sũ suf. esse. i. illis q̃ habeo ꝓtentus esse. f Scio ⁊ hũiliari. qr nõ frãgor p ipatiẽtiã. g Scio ⁊ abũdare. qr inde nõ erigor p supbiã. h Ubiq; ⁊ in oibꝰ. s. cuẽtibꝰ. i Institutꝰ lũ. i. informatꝰ a deo q̃libẽ debeã me hr̃e. k Et satiari. supple scio sine excessu. l Et esurire. sine ipatiẽtie defectu. m Et abundare. sine supbie fastu. n Et penuriã pati. sine tristicie luctu. o Dia possũ. i. oĩ fortuna bñ possũ vti. vñ dicit pbs. j. ethicoꝝ de virtuoso q̃ fortunas optie ferat: q̃ vtiq; vere bonꝰ: ⁊ tetragonꝰ sine vitupio siẽ enĩ corꝰ tetragonũ i q̃libet latẽ bñ sedet: sic virtuosus i q̃libet fortuna ꝓspa vel aduersa bñ se hz: tñ & fit mlto melioꝰ p ꝓtutẽ a deo ifusã q̃ p virtutẽ er actibꝰ acqsitã. iõ subdit apls: p In eo q me ꝓfortat. i. p ipsũ deũ. q Uerũtñ bñ fecistis. mihi ⁊ vob. r Cõicates t. mee. i. mittẽtes mihi subsidiũ tpale detẽto i carcẽ. s Scit̃ aũt ⁊ v. philippẽses. p ea q̃ vidistis vl audistis. t Qr i p. euãgelii. i. q̃ vob p̃dicare euãgeliũ icepi. v Nulla m. c. c i r. d. ⁊ accepti. rõabile. n. ẽt accipiẽtes spũalia a p̃dicatoribꝰ: dẽt eis tpalia. x Nisi soli. ⁊ i & cõmẽdat eoꝝ liberalitatẽ p̃ ceteris. y Qr ⁊ t. s. ⁊ b. i v. misistis. s. bõa vĩa. i qbꝰ ego ⁊ p̃dicatores alii debemꝰ q̃rere: ñ supfluũ: & ad necessariũ vsũ. z Nõ qr q̃. datũ. ꝓncipalit̃. a Sz r. s. ꝓ gaudius batis. Occupati aũt eratis. Nõ sum ‡ ‡ q̃si p rebus penuriã ꝓsolantibus
quasi propt̃ penuriã dicõ. Ego ‡ in consuetudine habui † ‡ ꝓtentus bis
eniz didici in quibus ‡ sufficiens ‡ semper ‡ quia ‡‡ qr inde non frangor. ‡‡ quia
suz. Scio ⁊ † humiliari: sciõ ⁊ † ab inde non erigor ‡ in omni loco coram principibꝰ vel quibuslibet ‡‡ in oi gener e rerũ.
undare. † Ubiq; ⁊ † et i oibus instiꝛa deo nõ p me ‡ ne noceat saturitas ‡‡ ne deficiã ‡ ‡ quasi nec de penuria ꝓristor. nec de abundantia exulto sciens qr abũdãtia frequẽter extollit ⁊ penuria tolerata diuitias celestes acquirit
tutus suz ⁊ † satiari ⁊ † esurire ⁊ † ab ‡‡ instituꝰ sum ‡ nõ solum scio sed possum exequi eo confortante qui docuit.
undare ⁊ † penuriaz pati. ‡ Omia ‡ facere ‡‡ per eius auxilium ‡‡ in christo qui mihi possibilitatem tribuit
possuz † in eo qui me ‡ cõfortauit. ‡ quasi p rebus datis nõ gaudeo qbus carere possum sed p vro bono ‡‡ in de gaudet qr dñs fecerũt ‡ dñs quãtũ ad vos q qs iustũ est facitis
Uerũtamẽ † bene feciſtis cõmunicantes tribulationi mee. † Scitis ‡ sicut alij
aũt̃ ⁊ vos philippenses qõ ‡ hmõdi orat: vt his q̃si laude dignis magis studeãt ‡. s. in principio euangelij quãdo p. fect̃ sũ a macedonia nulla mihi ‡‡ vt rationabiliter considerarent q̃ deberet dare rationalia: que accipiebat spũalia
ecclesia communicauit † in ratione dati ⁊ accepti: nisi vos soli. ‡ non solum dum vobis predicaui sed.
Quia ⁊ thessalonicã semel ⁊ bis † ‡ pter q̃ nihil ẽ querẽdũ ‡ ‡ necessaria ‡‡ dico vos bñ fecisse ‡ nõ vt ego implear sed ne vos inanes
in † vsuz mihi ‡ misistis. ‡ Non qr ‡‡ donatiõis qr hoc ẽ bonũ: vñ multa bona puenĩũt
quero datũ: sed requiro † fructuz ‡‡ vr p ope mie rõ vra habeat gr̃am spũssancti
abundantem † in ratione vestra. ‡ nõ q̃ro datũ: tñ oia hẽo ‡‡ nõ lyno vt i alio ege ñ sz
Habeõ autẽ omnia † ⁊ abundõ. ‡ muneribus.
Replet̃ sũ acceptis ab epaphro ‡ mihi
dito que misistis in odorẽ suauitatis hostiaz acceptam placentez ‡ hec sunt hostia quas detur vobis vincere hostes quam accipit deus placide.
tatis hostiaz acceptam placentez ‡ vos me repleuistis ‡‡ non in terrenis sz
deo. Deus autẽ meus † impleat ‡ qr gaudius in gloria ‡ vt nihil desit vobis
‡ ‡ mq̃ diues ẽ ⁊ plus põt dare q̃ qs mereat
oẽ desiderium † vr̃m scom diuitias ‡‡ p quẽ oia ‡‡ deus impleat inde aũt ei gr̃e.
suas i gloria † i christo iesu. ‡ Deo ‡ vsq;.
autẽ ⁊ patri nostro gloria in secula seculorum amẽ. Salutat̃ om ‡ qr sanctus est a christo est
nem sanctũ in christo iesu. Salutãt vos qui mecum sunt fratres. Salutãt vos omnes sancti: maxime autez qui de cesaris domo sunt. Gr̃atia domini nostri iesu ‡ ‡ rõne: vt semp sana sit: ⁊ in spũalibus abundet
christi cum † spiritu vestro amen.
Finit epistola ad philippenses
Argumentum in epistolaz ad colossenses incipit.
Colossenses sicut ⁊ laodicenses sunt asiani
c ⁊ ipsi p̃uẽti erãt a pseudo aplis: nec ad hos accessit ipse apls. Sz eos p epl̃az corrigit. Audierãt enĩ verbuz ab archippo: q ⁊ misteriũ i eos accepit. Ergo apls iã ligat̃ scribit eis ab epheso per tichicũ diaconez: ⁊ onesimum acolythum.
Incipit epistola Pauli ad colossenses.
‡ cognito oĩbus noie ecce
Aũlus C. I.
auctoritas dicendoruz
apls iesu christi ‡ quod non pleudo
p p volũtatẽ dei ‡ qui eũ vir magne auctoritatis ‡ scripsit
⁊ timotheus ‡ frater: his qui sunt ‡ maioribus ‡ minoribus
colossis sanctis ⁊ fidelibus fratri ‡ ‡ ⁊ quia sancti ⁊ fideles est ‡ ‡ per gratiã christi: non in lege ‡ ‡ hoc mũdo salutat ‡ remissio peccatorum.
bus † in ‡ christo iesu. ‡ Gratia vo ‡ mentis reconciliatio ad deum ‡ ‡ quia deus ⁊ pater potest ⁊ vult
bis ⁊ † pax ‡ a deo pr̃e nr̃o: ⁊ do/

Vel gliã xpi ẽ iplere desideria sc̃oꝝ: vel vt ipse idc sit gliosus.
Finit epl̃a ad philippenses. Incipit argumentum.
c Colossenses. Sunt asiani. Quibus non ipse apostolus predicauit: sed eius discipuli archippus ⁊ epaphras. Archippus ꝛo in eos ministeriũ acceperat. Epaphras aũt ex eis oriundus ab aplo instructꝰ: doctrinã archippi ꝓfirmauerat. Superuenientibus aũt pseudo aplis ⁊ carnales observantias p̃dicãtibus: dubiũ erat q̃bus potius credendũ esset. Unde paulus cuiꝰ auctoritas celebris erat: quasi medius iudicat q̃ pars potius sit tenenda. Describit autez christũ ⁊ eius bñficia: quõ est sufficiens ad oĩa. Carnalia ꝛo prorsus ꝓbat vt deinceps sincere fidem christi teneãt. Instruit etiã moraliter cõfirmãs q̃ q̃d illi docuerant. Et est intẽtio eius in hac epl̃a ꝓfirmare colossenses in eadẽ fide ⁊ doctrina: quã a discipulis eius acceperant: ⁊ nõ in alio p̃ter xp̃m spem ponendã esse docere.

C. I.

Paulus.
p Solito more, salutationẽ p̃mittit.
Qua p̃missa de bonis eorũ gratias agit: ⁊ fidem ⁊ dilectionẽ cõmendans orat vt perficiantur in christo: cuius beneficia ⁊ primatum ℈m vtrãq; naturam cõmendat: deinde sui ministerij dignitatem cõmemorans monet ne p philosophiaz vel legis cerimonias seducti: a christo recedãt. Tandem oẽs simul ℈m sexus ⁊ etates ⁊ ꝺditiões moralit̃ instruit: ⁊ i fine archip pũ cõmonet sollicitũ fore suscepti misterij: p̃mittẽs aũt salutatõz ait: Bia ⁊c̃.
Apostolus. Nota oĩbus dignitate. Recte ℣ apl̃m se notat: quia ⁊ his apls erat: q̃bus p discipulos suos predicauerat.
de lyra
ab. s. r. vĩa. i. meritũ ex pte vĩa: qs dr̃ fructꝰ abũdãs: q̃ ducit ad vitã beatam.
b Habeo aũt oĩa. q̃ misi st̃ mihi. c Et abũdo. ñ solũ p mihi necessarijs: sed etiã pro necessitatibus alior̃. d Acceptis ab epaphrodito q̃ mi. p eũ in odo. suauitatis ⁊c̃. naz elemosyna est hostia deo acceptissima. ⁊ qr de bñficio regratiãdũ est bñfactori. iõ subdit: e Deus aũt impleat oẽ desideriũ vestrũ. sicut me repleuistis. f Scom diuitias suas in gloria. reddendo vobis p tpalibus eterna. g In xp̃o iesu. i. per iesum xp̃m mediatorẽ dei ⁊ hoiuz. ⁊ qr cuiuslibet boni deus est principalis auctor: ideo ꝓpter gratias agit ei: dicẽs: Deo aũt ⁊ patri nostro gloria ⁊c̃. h Salutate. ℣ vltimo ponit huiꝰ epl̃e ꝓclusio p salutationẽ: cũ dr̃: Salutate oẽs scñs i xp̃o iesu. i. oẽs scificatũ p baptismũ iesu xp̃i. i Salutãt v. q me. sr̃es. mihi ministrates: ⁊ p tpe p̃dicãtes. k Salutãt v. o. sci. i. xp̃iani gnãlit̃. l Marie a. q de d. c. fr̃. p ℣ inuit q̃ isti spãlẽ affectũ hẽãt ad philippẽses. m Bia d. n. i. c. cũ spũ vĩo. supple sit ⁊ maneat sp. Amen.
Incipit postilla sup epl̃am ad Colossenses. C. I.
n Aulus apostolus. Incipit epistola ad colossenses: que diuidit in tres partes. in salutationẽ: ⁊ prosecutionem: ibi: Gratias agimus. ⁊ conclusionem. iiij. ca. ibi: Que circa me sunt. In prima pte exprimunt̃ psone salutantes. ⁊ sc̃do persone salutate: ibi: Pro quo gr̃as sũt colossis. ⁊ bona eis optata: ibi: Gratia vobis ⁊c̃.

Gras agimus. Ostendit bona que receperūt: dū pro his gras agit.
Sicut ⁊ in vobis. i. ita pure ⁊ vere: sicut p me ⁊ alios venit in vniuersū mūdū. ⁊ adhuc manet in eo. A. Mō min⁹ vobis factū est q̄ in alijs ecclesijs: cū sit in mūdo cuāgeliū: fructificat ibi p bona opa: ⁊ crescit augmēto scie: vel numero fideliū. Mō p hoc q̄ plus habeāt q̄ vos: sed ita hoc facit: sicut est in vobis: ⁊ iō nil debetis superaddere.

Pro vobis. Quoz salutem desiderans cepit archippum adiuuare.

In spū. Quia p spiritualibus nō p carnalibus diligitis.

Impleami in oi sa. Magnū ē plene scire qd deus velit: in oibus reb⁹ actiue vite ⁊ ꝓtēplatiue.

In scientia dei. Ut nō ignorēt fidei sue spēz. i. rez sperată vñ firmi erūt.

In oi virtute. Vos dico ꝓfortati a deo in oi virtute: castitate. s. ⁊ ceteris. Vō bñ pōt ille q̄ est claritas pīs. i. filius. Vel fm q̄ clarā cognitionez vobis dedit.

Gratias agentes. Hactenus vñ gras agit: ⁊ qd orat eis. Jaz incipit q̄ lex nō prodest: sed nocet: ⁊ christ⁹ ad oia bona sufficit. Vō inde pōt sciri cū ipse ⁊ alij aplī qui in legalibus fuerāt: eis dimissis ad christū ꝓfugerunt.
Pro vobis oramus nos gras agentes deo: ideo q̄ dignos fecit: qō nunq̄ lex potuit. Sors est hereditas que nō meritis sed diuina electiōe datur sanctis patriarchis ⁊ ꝓphetis. ⁊ iō p gras nō p legē est q̄rēda. Dignos fecit. nō in lege: sed In lumine. i. p deū qui est lumē de lumine: cuius gra illumina mur. Vel in lumine. i. in clara cognitione: a qua deuiās cadit in tenebras.

Sortis. Voluntas dei in hūano genere sors est: apud quē non est iniquitas: sed omnia facit per iusticiam etsi occultam.

Regnū filij. Aug⁹. De quo ipse dicit. Regnum meū non est de hoc

mino ieſu chriſto. Grātias agi,
ſ quia deus ⁊ pater: potest ⁊ vult
mus deo ⁊ patri domini noſtri
ſ p quē nobis ola †ſ etiā †ſ vt creſcāt in melius
ieſu chriſti: ſemp⁻ pro vobis †oran
†ſ ecce vñ gras agit †ſ q̄ credit ipsū deū ⁊ hoiez eē
† † esse.
tes: †audientes⁻ fidē vr̄am †in
†ſ nō otiosā. ſ p opis exhibitionē pueniēt ex ea oſiā
chriſto ieſu: ⁊ dilectiōnē †quā ha
betis in ſanctos omnes: ꝓpter
ſ nō bñaā laudē: nō p ēreno emolimēto ſ rē sperată
†ſ mō nō apparet †ſ tm̄ ab eterno reddenda
ſpem †que repoſita eſt⁻ vobis ī ce
†ſ q̄ño ergo res tā latēs sperat. ſ vt certā bereāt †ſ q̄ō
tenēdū ē: q⁹ ⁊ plene verū ⁊ bonū nunciū ne ergo ali
bi spē illā queratis: quā prius intelleriſtis
liſ: †quam audiſtis⁻ ī verbo veri
†ſ euangelium †ſ nō primi habuistis: sed per alios
venit ad vos: nec soli habetis
tatis euāgelij †q̄od⁻ peruenit ad
vos: ſicut ⁊ ī vniuerſō mūdo eſt
ſ fructificare facit † ſ creſcere facit
⁊ frūctificat †⁊ creſcit: ſicut ⁊ in vo
ſ est †ſ per archippum ſ nō per superadductos: sed
per primos) credendo
b s ex ea die qua †audiſtis ⁊ co\
ſ discernendo †ſ. i. †ſ q̄ō totū ex deo.
gnouiſtis †gratiam⁻ dei ī vitate
ſ a prima die audistis veritatē: sicut post didicistis eē
veritatē p epaphram: in ore duoz stat oē ver. †ſ pdi
cationē archippi ꝓfirmante
ſic didiciſtis ab †epaphra chariſſi
†ſ q⁹ nobiscum predicator
mo ⁊ †cōſeruo noſtro qui eſt fide
†ſ p salute vr̄a ſ nō p vr̄is rebus †ſ electus a ꝓo
lis †pro vobis⁻ miniſter chriſti ie
vel q⁹ dona dei mīstrat: vel xpo offert bona vestra
ſu: q etiā mānifeſtauit nobis dile
ſ ad deū ⁊ ꝓximū ſ fūdatā †ſ scō: nō i carne †ſ ec
ctionem veſtrā †in ſpiritu. ⁻Jdcō
ce quid orat ſ hec de vobis
⁊ nos ex qua die audiuim⁹: nōn

ſ p vobis †ſ q̄ñ p meritū q̄ p vobis exhibemus.
ceſſamus orantes ⁊ ⁻poſtulantes
ſ vt plene cognoscat⁹ quid deus velit: quid non ⁊ hoc
per partes exequitur.
vt impleāmini agnitione volun
ſ. i. † ſ rerū: q̄ actiue vite sunt
tatis ei⁹: in ōmni⁻ ſapientiā ⁊ itēl
ſ cognitōe spūaliū: q̄ sunt ꝓtēplatiue †ſ post †ſ ope
rando bene ſ agatis per bona opera
lectu ſpiritali: †⁻vt ambulātes di
ſ vt deceat deū: vel digni eo premio † ſ ita. s.
†ſ negotiā vite actiue ⁊ ꝓtēplatiue † ſ deo
gne †deo⁻ per omnia⁻ placentes ī
) ⁊ † ſ in malis
ōmni opere bono fructificantes:
ſ p hāc vite puritatē †ſ in cogitatiōe deitat⁹ †ſ ⁊ post
hāc p mortōnē oramus ne relabamini
⁊ creſcentēs in †ſcientia dei: †ī ōm
ni virtute confortāti: ſecundū po
ſ ab eo qui illuminare potuit ſ manētes
tentiam claritatis ei⁹]. Jn ōmni
ſ otra aduersa †ſ diutini laboris †ſ ⁊ hoc non ex tri
ſticia vel necessitate
patiētia ⁊ †lōgānimitate⁻ cū gau\
†ſ qui solus potest recreare: ⁊ vult: q⁹ pater
dio grātias agētes † deo ⁊ pri: q
ſ etiā gentes in p missione iudeorum
† participationē †ſ hereditat⁹
dignos nos fecit †in pārtē⁻ ſortis
† ſ i. in noticia sui † ſ ita⁹ dignos fecit † ſ in
baptiſmo.
ſanctoz⁻ ī lumine]. †Qui⁻ eripuit
†ſ q⁹ vere dñabant nobis † ignorātie peccatoz de
monum.
nos de †poteſtate⁻ tenebrarum: ⁊
†ſ vt essemus regnū ſ in celū †ſ ita ⁊ nos peū dñi
gentis non et odiosi
trāſtulit in regnū filij⁻ dilectiō\
†ſ quasi transtuli. v. in regnum filij: p quē ⁊ redemit.
ſ filio † ſ nos iudei
nis ſue. †In quo⁻ habēm⁹ redē\
† ſ quotidie si peccamus ⁊ non est opus
alijs hostijs.
ptionem ⁊ † rēmiſſionez peccato

Qui attollēs nos de ymo tartari: induxit in celū cū vnico filio suo. Jam enīz credentes qui fira mente deuoti sunt: ercūtes de seculo duce dextre pīs angelo inducunt in celum.

Filij dilectōis ſue. Aug⁹. xv. de trinita. Si charitas qua pater diligit filiū ⁊ patrē diligit filius ineffabiliter vnionez vel cōiōnē demōstrat amborū. Quid ꝓuenientius q̄ vt ille ꝓprie dicat charitas: qui spūs est cōis ambobus: alioquīn si in illa trinitate solus spūs scūs est charitas: pfecto ⁊ filius nō solius pīs: ſ etiā spūs sci filius inuenit. Mō cui dixit: filij sui: qō si diceret verissime diceret: sed ait: Filij dilectiōis ſue: filius q̄ est etiā spūs sci: si nō est in illa trinitate charitas dei nisi spūs scūs. Vō cū sit absurdissimū: restat vt nō solū ibi sit charitas spūs scūs. ſ ꝓpter illa de gb⁹ satis dixerui ꝓprie sic vocet. Q̄ vō dictū est filij dilecti: vel charitatis sue: nihil aliud intelligat q̄ filij sui dilecti: q̄ filij substantie sue. Charitas enīz pīs ei⁹ nā atq⁹ substātia est: vt sepe diximus: Et iō filius charitatis eius nullus est alius: q̄ q de substantia eius est genitus.

Redēptionē. Destructa potestate diaboli facultas libertat⁹ que nobis data est fuso illi⁹ sanguine: qui nulluz habuit peccatū. Ut q⁹ diabolus illos merito tenebat quos peccati reos cōditione mortis obstrinxit. Nos per eum merito dimitteret: quem nullius peccati reum imerito pena mortis affecit.

Nicolaus

tia vobis ⁊c. ⁊ patet sententia ex dictis pluries in principijs aliarum epistolarum. a Gratias agimus. Hic incipit epistole prosecutio. Circa quam sciendu⁹ q̄ apostolus non predicauit collossensibus personaliter: vt patet in prologo Hieronymi. sed per discipulos suos archippū: ⁊ epaphrā ⁊ postea inducebant a pseudo apostolis ad recipiendum legalia cum euangelio. ꝓpter quod apostolus qui in partibus illis erat valde famosus. scribit eis ipsos a legalibus retrahendo: ⁊ in fide ac moribus solidādo. Et dixit eis ipsos a legalibus retrahendo primo inducit eos ad tenendum firmiter euāgelij uidit in tres partes. quia primo inducit eos ad tenendum firmiter euāgelij veritatem. secundo ad precauendum pseudo apostoloz falsitatem. ca. seq. tertio ad continuandum vite sanctitatem. ca. iij. Prima in duas. quia primo vt verba sua melius recipiant: ostendit se eis beniuoluz. secundo inducit eos ad pure tenendum christi euangeliū: ibi: Qui est imago. primū aūt facit dupliciter. s. agendo gratias de bona eoz inchoatione. secundo orando deuote pro meliori consūmatione: ibi: Jdeo ⁊ vos. Circa primū dicit: Gratias agimus deo ⁊ patri dñi nostri ieſu christi semper. i. oibus horis ad orandum deputatis. b Audientes. per epaphrā: vt habet. j. c Fidem vestram in christo ieſu. que est fundamentū spiritualis edificij. ⁊ quia fides sine operibus mortua est: Jaco. ij. ideo sequit: d Et dilectionē quā habetis in sanctos omnes. i. opera charitatis que exercetis erga omnes fideles: non pro cōmodo terreno: sed celesti premio. ideo sequit: e Propter spem ⁊c. quam audistis in verbo veritatis euangelij: quod non promittit bona terrena. sicut lex vetus: sed celestia: vt patet ex decursu ipsius. f Quod peruenit ad vos. per predicat'onem discipulorum meorum.
g Sicut ⁊ in vniuerso mundo est. nam a tempore apostoloz predicatuz fuit euangeliū per orbem terrarum: sicut declarauī plenius sup illud psal. xviij. In omnē terram exiuit ⁊c. ⁊ breuius replicauī sup epistolā ad Ro. p. vbi hec auctoritas allegat. h Et fructificat ⁊ crescit. in alijs gentibus.

Sicut in vobis. s. fructificat. i Ex ea die qua audistis credendo. cetera patent ex litera. k Jdeo ⁊ nos. Hic ꝓsequēter aplūs ostendit se beniuolum collossensibus orando pro eoz felici ꝓfūmatiōe: dicens: Jdeo ⁊ nos ex qua die audiuimus. vestrū bonū principiū. l Non cessamus p vobis orantes. mēte. m Postulātes. ore. n Ut impleamini. agni. vo. eius. i. vt plenius diuinā voluntatē cognoscatis. o In oi sapia. q̄tum ad cognitionē rerum ad vitam actiuā ptinentiū. p Et intellectu spūali. q̄tū ad cognitionē spūaliū ad ꝓtēplationē ptinentiū. q Ambuletis digne. p viam huius vite ad patriā. r Deo p oia placentes. in speculabilibus ⁊ opabilibus. s In oi ope bono fructificātes. i. de bono in melius, pficientes q̄tū ad actiuā vitā. t Et crescentes in scientia dei. q̄tū ad ꝓtēplatiuā. v In oi virtute. s. morali ⁊ itellectuali. r Cōfortati fm ⁊c.] hoc addit ad ostendendū q⁹ nō loquit de virtutibus politicis: sed infusis. que dantur a deo cū gra. ⁊ p eum sibi augmentant. y In oi patiētia. p aduersarioz tolerantiam. z Et longanimitate. per certam premioz expectationem. a Gratias agentes deo ⁊ patri qui dignos nos. gentiles ⁊ iudeos indifferenter. b Fecit. per gratiā baptismalem. c In partem sortis ⁊c.] quia gratia baptismalis dignū facit hereditate eterna: que habetur in clara dei visione. d Qui eripuit nos de potestate tenebrarum. i. de potestate inimici per mortem filij sui. e Et transtulit in regnū filij. q⁹ eripiendo nos de regno ⁊ ptāte diaboli: reponit nos in regnū filij sui: qui regnat hic in fidelibus per gratiā: ⁊ in beatis p gloriā. f Dilectionis sue. per hoc non est intelligendū q⁹ filius ꝓcedat a spiritu sancto qui est amor seu dilectio: sed dicit filius dilectionis paterne: in q̄tum pater sūme diligit ipsum: ⁊ nos per eum. g In quo. id est per quē. h Habemus redemptionē. a potestate diaboli. i Et remissionem peccatorū. per sacramēta baptismi ⁊ penitentie que habent efficaciā a passione christi.

Qui est

Qui est imago. Aug⁹. Aliter imago regis est in nūmo: aliter in filio. Nos sumus nūmus in quibus imago dei: christus filius. Nulla imago dei debet coli: nisi illa q̄ hoc est qđ ipse: nec ipsa ꝑ illo: sed cum illo.

Et in ipso. Vel oia sunt in christo: quē nō excedunt: qr imensus.

Caput corporis. Aug⁹. Caput ecclie. i. corporis: qr ita se habet ad eccl̄iam: sicut caput ad corpus. Et cū ecclia ab abel cepit: quō caput eor: bñ: qr est principiū ecclesie. i. fundator.

Primogenit⁹. Sicut natus est ante oia deo vt oia crearet: sic hō primus resurgit: vt restauret vt semper sit primus ⁊ princeps.

Ceteri in se habēt verbū dei: sed de nullo dicit verbū caro factū est. Nō ergo excellentius assūpt⁹ q̄ñ psonā sapie dei gerit: vt caput in quo sunt oēs sensus psonā aic: que totum corpus viuificat.

Qui est principiū. Ecclie ſm diuinitatē. i. fūdator ecclie: qr oēs iustos qui ab abel vsq; ad vltimū iustū generanē virtute diuinitatis ⁊ misericordie sue dono illumiauit. Scdz hūanitatē etiā pōt dici ꝓncipiū ecclie: qr supfidē hūanitatis eius fundata est. Et bñ ipse est ca-

Nicolaus

a Qui ē imago. Postq̄ apls ostendit se beniuolum colossensibus. hic cōsequēter inducit eos ad tenendū firmiter euangelij veritatē. Et diuidit i tres ptes. qr ꝓmo declarat auctoritatē euāgelij. secūdo inuitat ad firmiter adherendū ei: ibi: Et vos cum essetis. tertio respondet ta

.col.15.c.

cite questioni: ibi: Cuius factus sum. actoritatē ꝟo euangelij declarat p excellentias auctoris ipsius. s. christi. cuius excellētias tripliciter declarat. primo in cōparatione ad patrē suū. scdo ad totū vniuersū: ibi: Qñ in ipso. tertio ad corpus eius mysticū: ibi: Et ipse est caput. Q̄ tū ad primū declarat duas excellentias xp̄i. pria est q̄ est imago p̄is. i. expressa similitudo ipsius ſm deitatē. Sciendū tñ q̄ imago alicuius pōt dici dupliciter. Uno mō naturaliter. sicut in humanis filius dicit imago patris: qr ꝓcedit ab eo p modū nature ⁊ in eadez specie. Alio mō artificialiter. sicut imago herculis est in lapide. primo mō christus est imago dei patris. tū in identitate numerali nature: qr diuina natura nō est multiplicabilis. creatura aūt intellectualis est imago dei in natura aliena. ⁊ sic nō est ꝓprie eius imago: sed magis ad eius imaginē. b Primogenitus oīs creature. i. genitus ante omnē creaturā. qr generatio filij a patre est eterna. ꝓductio aūt creature est tpalis: que potest dici large generatio: eo mō quo deus dicit pater omniū per creationē. c Qñ in ipso ꝯdita. Hic ꝯñr ponit excellentias christi q̄tū ad totū vniuersum. nam oia preexistūt in eo: sicut in causa exemplari. ideo dr: Qñ in ipso condita sunt vniuersa. i. cōdi dispositā. oēs enī creature cōparant ad deū: sicut artificia ta ad artificem: Sap̄. vij. Omniū enī est artifex. artificiatū ꝟo est ꝓius in ꝯceptu artificis q̄ in effectu. domus enī extra fit a domo intra. vij. metaphysice. filius aūt in diuinis est ꝯceptus ⁊ verbū patris. ⁊ ideo oēs creature in ipso preexistūt exēplariter ab eterno: qr nulla nouitas est in deo. d Uisibilia. q̄tū ad creaturas corpales. e Inuisibilia. q̄tū ad spūales. f Sive throni sive dñationes. exprimit quattuor ordines angelorz. quorz primus est de suprema hierarchia. scds ⁊ quartus de media. tertius ꝟo de infima. ⁊ p hoc intelligunt alij ordines q oēs preexistūt in deo sicut in exēplari. ⁊ sil̄r oia p̄existūt in eo sicut in causa efficiēte ⁊ in eo quiescūt sicut in fine: Prouer. xvj. Uniuersa ꝓpter semetipsū operatus est dñs. iō subdit: g Oia p ipsū. iungat sic lra. Oia p ipsuz. supple creata sunt efficienter. h Et in ipso. supple quiescūt finaliter. i Et ipse est ante oēs. s. creaturas quas ꝓcedit duratiōe ⁊ dignitate. k Et oia in ipso ꝓstant. qr p ipsū oia ꝓseruant in esse: sicut de nihilo creata sunt: sic in nihilū redigerent: nisi p ipsū manu tenerent. l Et ipse est caput. hic ꝯñr ponunt excellētie xp̄i q̄tū ad corpus eius mysticū: cū dr: Et ipse est caput corpis ecclie. influēs sensū ⁊ motū ſm vitā gre: Joā. i. De plenitudine eius oēs nos accepimus gram ⁊c. m Qui est principiū ꝑmogenitus ex mortuis. lz enī aliq resurrexerūt a morte ante xp̄m: vt lazarus ⁊ plures alij

†bñ hoc p eū: qr ipse ē †plene filius pri ſ qr de ipso ⁊ nihil distat ab eo †ſm comprehensibilis

rus†. Qui est†imago dei†inuisibi

†ipse solus genitus alia creata ſ hic vere ofidit coeternus ſ añ oēm creaturā genitus

lis: †primogēnitus omnis creatu

†ſ vere genitus añ oēm creaturā: qr p ipsū oia ꝯdita: ecce coomnipotens

re. †Qñia in ipso cōdita sunt vni

ſ que sunt † ſ sol ⁊ luna

uersa in celis ⁊ in terra: †visibiliā

ſ angeli ⁊ aie †ſ etiā hec altissima † ſ ergo in nullo minor patre filius

⁊ inuisibiliā. †Sive throni: †sive dominatiōes: sive principat⁹: sive

†ſ qr etiā elementa: vñ omnia

potestates. †Omniā per ipsum ⁊

ſ ita p ipsū antea qr erāt vita in ipso †ſ nullus ei eq̄lis etiam ſm qr homo ſ non modo eternitate ⁊ potentia: sed etiam dignitate

in ipsō creata sunt: ⁊ †ipse est ante

†ſ sicut oia creauit: ita oia sustinet ⁊ regit

omnes: †⁊ ōmnia in ipso cōstāt.

ſ etiā cū talis: ſm vtrāq; naturā †ſ q̄ vnita ē xpo gra ⁊ natura vt capiti.

Et ipsē est caput corporis † ecclesie

ſ. i. fūdator †ſ bñ ē caput ⁊ ꝓncipiū. i. rector ⁊ fundator: q ē ꝓmogenitus ad imortalitatē refurgēs

qui est principiuz † primogenitus

†ꝑ hoc †ſ tā ꝓoribus q̄ sequentibus

ex mortuis: †ut sit†in omnib⁹ ipse

ſ dominiū: qr pōt alios suscitare † ⁊ bñ ꝓmatuz hz nō solū qr ꝓmogēit⁹: sz qr cōplacuit trinitati q̄ i ispo ois plenitudo scie ⁊ virtutū: nō mō ee: sed habitaret ⁊ reconciliaret oia iudeos ⁊ gētes.

primatum tenens. †Qñia in ipso

cōplacuit ōmnez plenitudinez

diuinitatis inhabitare: ⁊ pr̄ eum

† ſ qui est lumen eternū i eterna veritas.

reconciliare omnia†in ipsum: pāci

†ſ nō p aliā hostiā †ſ q̄ turpior mors

ficans†per sanguinē† crucis eius

ſ. i. celest a ⁊ terrestia † iā sunt vt abrahā ⁊ ceteri

† ſ adhuc in istavita

siue que†in celis siue que i†terris

†ſ o colossenses pacificauit q̄ñ quis essetis alienati: nihil cū deo hñtes ⁊ inimici ꝓ tradicendo ⁊ hoc sensu qr putabatis bene agere † ſ q̄ñ

sunt. †Et vos†cū essetis aliquā

do alienati ⁊ inimici sensū in ōpe

ſ degētes actu †ſ tpegre nō alio †ſ remissione pēaz

ribus malis: †nūncautem† rēcō

†ſ. i. fragilitatē. i. passibili ⁊ mortali ⁊ hoc ꝓmorte & ad hoc vt tādē repsentet

ciliauit i cōpore† carnis eius pr̄

ſ virtutibus.

mortem exhibere ē vos sanctos ⁊

ſ a pcis ſ vsq; adeo q̄ ſ qr tūc nihil mali in eis

imaculatos ⁊ irreprehensibiles cō

ſ deia videt vel cū tūc ei pfites erūt videtes cū sicut est †ſ exhibere tā hac ꝯditione

ram ipso. †Si tamen pmaneatis

†ſ firmi nō fluctuātes †ſ in spe pmiſ. vt p vos nō recedatis † ſ alio impellente.

in fide†fundati: ⁊†stabiles: †⁊ i

†ſ qđ tenere debet q̄ intellexistis ⁊ iō pei⁹ē reverti. meli⁹ē eni vīā veritatē nō agnoscere q̄ñ post agnitam

mobiles a spe euangelij† qđ au

retroire † ſ ⁊ manet

distis: quod†predicatū ē in vni

ſ vniuersis hominibus: qui sunt noua creatura quotquot vbiq; sunt.

uersa creatura que sub celo est.

put ⁊ principium ⁊ rector ⁊ fundator: qr ipse est primogenitus ⁊c.

Plenitudinē. Aug⁹. Quia oia potest ex se. vnde: Sicut pater habet vitam in semet ⁊ filius qui suscitat ⁊ viuificat quos vult: sic ostenditur perfectus deus esse.

Per eū recō. om. in ipſ. pa. ⁊c. Deo placuit p eum reconciliare: ⁊ ipse pacificauit: non gratis: sed per sanguinē: celestia ⁊ terrestia. quia patet hoi introitus in celum.

Oia. Per cum facta: in ipso auctore viuunt.

Vel alienati. Et inimici sensus. i. pfidi eius: qđ idem valet: qr nō recepūt que per moysen mādauit deus devote idolis suis.

Reconciliauit i c. ⁊c. Si mortalis ⁊ mortuus potuit reconciliare: iam imortalis pōt oia facere.

Si tñ pmaneatis. Ideo tot ⁊ tanta diserat de christo: vt ponāt spem in eo solo: in quo omnia sunt: non alicui elemento rum vel angelorz se subdi ciendos putent: hic solus colendus est: ⁊ ad hūc nō estimandus est quisq̄.

In vniuersa c. q̄ ⁊c. Vel: Que tamē noua creatura modo est sub celo adhuc peregrina: sed tandem veniet ad gloriam.

De lyra

Illa tñ non fuit pfecta resurrectio: qr resurrexerunt ad vītā mortalē: que magis dr mors q̄ vita. qr est quedā tendētia ad mortē: vnde ⁊ illi postea mortui sunt: sed xp̄s primus surrexit ad vītā imortalē que est pfecta resurrectio ⁊ vera. ⁊ qr primuz in aliquo genere est causa alioz: iō resurrectio christi est causa nostre resurrectionis. ꝓpter quod dr hic: Principium primogenitus ex mortuis. n Ut sit in oibus ipse primatū tenēs non solum respectu hominū: sed etiam omniū angelorum. tum propter plenitudinē gratie que data est ei non ad mensuram: Joan. iij. Angelis aūt ad mensuram data est. tum quia lz humana natura christi ſm se accepta sit inferior angelica. propter quod dicitur christus ab angelis minoratus. ps. viij. tñ inq̄tum est vnita diuinitati in supposito filij excellentior est effecta. ideo subditur: o Quia in ipso. s. homie christo. p Complacuit. toti trinitati. q Omnē plenitudinē. s. gratie. r Inhabitare. illa enī plenitudo data fuit a tota trinitate. Scdm excellentiam autem vnionis sic exponitur: Quia in ipso. hoie christo. Cōplacuit. filio dei. Omnē plenitudinē inhabitare. i. ſm plenitudinē sue deitatis. qr solus filius est incarnatus: lz hanc incarnationē tota trinitas fecerit. s Et p eum reconciliari oia in ipsum. deū patrē. t Pacificans p sanguinē crucis eius. qui fuit sufficientissimus ad satisfaciendū pro oibus. iō subdit: v Sive que in terris sunt. q̄tū ad homes. x Sive que in celis. q̄tum ad angelos. nō tñ sic intelligendo q̄ pctm̄ angeli sit finaliter remissibile per passionē xp̄i: vt credit Origenes. sed qr p passionē xp̄i eorz societas restaurat. p hoc q̄ homes scl p christū redempti ibidem assumunt. ex istis aūt excellentijs patet auctoritas euangelij: cuius lator est christus. y Et vos. hic ꝯñr inducit colossenses ad obseruationē ipsius. d. Et vos cum essetis aliqñ alienati. a deo p idolatriam. z Et inimici sensu. i. sensibiliter ⁊ manifeste. a In opibus malis. i. p opa mala ad sensū patentia. b Nūc aūt. s. post vestrā ꝯuersionē. c Reconciliauit. supple vos. d In corpe carnis eius. i. in corpe suo passibili. e Per mortē. quā sustinuit in corpe passibili. ⁊ p quā sumus redēpti. f Exhibere vos scds. i. scificatos p baptismū in quo nobis plenarie cōicat effectus passiōis. g Et imaculatos. in psonis ꝓprijs. h Et irreprehensibiles. a ꝓmissis. i Coram ipso. i. cū rectitudine intentionis: ⁊ nō solū coram mūdo p fictionē hypocrisis. k Si tñ pmanetis in fide. s. xp̄i. l Fundati ⁊ stabiles. ꝓtra psuasiōes pseudo apl̄oz. m Et imobiles a spe euangelii qđ audistis. vt. s. speretis ꝓsequi vitam eternā per fidem christi: ⁊ ecclesie sacramēta: ⁊ nullo modo per legalia. n Quod predicatum est in vniuersa creatura. per vniuersam creaturam intelligitur omnis homo: eo q̄ habet similitudinē cū oī creatura: ſm q̄ dicit Bregs omel. xix. Habet nāq̄ cōmune esse cum lapidibus: viuere cum arboribus: sentire cum animalibus: intelligere cum angelis. nō est sic intelligendū q̄

euangeliū

Adimpleo. Ea passionū q̄ xp̄s sustinuit: vel que modo sustinere p̄cepit: que adhuc desunt adimpleo. id est: paratus sum pati.

Factus sum ego minister. Ministrū euāgelij a deo p xp̄m se factū dicit vt mysteriū a deo ceptū p ydoneū seruū impleat: qđ ignotū fuit a seculis.

Data est mihi. Vt impleā qđ deus ordinauit de vobis vos. s. per incarnationē saluari: ne videat sal⁹ nō ee p̄missa gentib⁹. Vel mihi ē data i vob. tātū ē eni q a meis q̄rit: q̄tum si a meipso.

Qđ abscōditū. Si notū erat i p̄ncipio erat v̄bū. Nusq̄ lectū erat: v̄bū caro factū ē. Unde: abscōdisti hec a sapiētib⁹ et p. et reuelasti ea paul.

Aug⁹. Quosdā eni platonicor̄ libros ex greca lingua in latinā v̄sos vidi et ibi legi nō quidez his v̄bis. Sz hoc quidez oino et multis et multiplicib⁹ suaderi rōnib⁹: q in p̄ncipio erat verbū et verbū erat apud deū. Sz q verbū caro factū est non legi. Indagaui qppe in libris varie dictuz esse: q filius sit in forma patris: ꝫ q se exinaniuit nō habetur in illis.

Corripiētes. Vel cōtradicentes corripim⁹ et vincimus: et obedientes docemus.

In omni sapien. Vera sapiētia est cū christus agnoscitur.

Laborō in virtute. Quasi. Laborī meo adiungit deus miracula ad cōfirmationē. C. II.

Olo eni vos scire. p̄ro vobis. Non enim min⁹ p his quos nō vidit q̄ p̄ro his quos vidit sollicitus fuit.

Instructi in charitate. Quā deus ad nos habuit: qui p nobis filium tradidit. Hoc si gs attēdit: potest se in hac miseria cōsolari: q inde perpēdit calcata supbia per humilitatē ad patriā posse reuerti. Et instructi. Agnitiōe dei: per hoc tenuangelij et ita potestis scire qđ verū ē

Cuius factus sū ego paulus mi/
ephesi in carcere positus p euangelio et qz inde credentes proficiunt quas sustineo

nister: qui nūc gaudeo in passi
confirmandis in veritate euangelij qđ qđz p mō suo exoluit quod debet.

onibus pro vobis: et adipleo ea
nre xp̄i sunt qz eius mēbra nō in meis

que desūt passionū christi in cár/
multiplicando non alio dico.

ne mea pro corpore ei⁹ quod est
corporis

ecclesia. Cuius factus sum ego mi/
vt ei ministrē spūalia vt ei deū dispensem actu p gr̄am apostolatus mihi credit̄ a deo vel fm gr̄am apostolatus mihi a deo dispensati

nister secundū dispensationem
nou solum officium: sed executio officij

dei: que data est mihi in vobis:
ipletū ofdā ordinationē dei de vob⁹ gētib⁹ qđ verbū fuit occultū a deo p et mysteriū. i. abscōditū

vt impleā verbum dei: mysteriū
a principio seculor̄

quod absconditū fuit a seculis et
omnibus non cuidam parti tm̄ nisi cui per spiritum indicauit spe gre

generationibus. Nunc autem
non omnibus

manifestātū est sanctis eius: qui/
nec his omnibus: sed quibus voluit ex sola gratia copiosam gloriam sacramenti tam digni in quo sunt multa fides: remissio: iustitia: dōa spūs: futura beatitudo et ideo dicit diuitias

bus voluit de⁹ notas facere diui
existentis.

tias glorie sacramēti hui⁹ in gēn/
sacramentum incarnatio xp̄i gentibus

tib⁹ quod est christus in vobis

vt per eum speretis gloriam sine lege quale xp̄s apli p q̄ sine lege gentes saluat

spes glorie quem nos annūcia/

arguentes eos qui deuiant non solum vos

mus corripientes omnem homi
se os q ignorāt nō ceci vt pseudo pha et dñica

nem et docētes in omni sapien
deo offeram⁹ in sacrificiū tā iudeū q̄ gētilem

tia: ut exhibeamus omnē homi
nō in lege in intellectu mysterij

nem perfectum in christo iesu.
christo iesu in qua re. vt omnis perfectus sit in xp̄o contra rebelles

In quo et laborō certando scōm
operationem eius: quam operaz
miraculorum

tur in me in virtute.
ideo vob hoc de me refero

Volo eni C. II.
vt ea intellecta queratis in christo p fecti fieri

vos scire qlem sollicitu/
quia hi a pseudo erant preuenti

dinem habeā p vobis et p his
et p his adiacentibus nobis quicunq̄z

qui sunt laodocie: et quicūq̄z nō
qui scientiam audierunt

viderūt facie meam in carne: vt
vel consolationem accipiant ad hoc intendo ut illi nobiscum consolentur corda sua

cōsolentur corda ipsor̄z instrūi
vel per hoc tendendo ut de omnibus.

cti in charitate: et in omnes diui
plene intellectum habeatis

tias plenitudinis intellectus in
instructi qđ ē xp̄s uerbū c.f.

agnitionem mysterij dei patris
esse hoc mysteriuz

et christi iesu: i quo sunt oēs the/
q p humiliatū supbi redimūt de diuinis qđ uerbū apud deū de hūanis q p nobiscum

sauri sapientie et scientie absco
ut sitis instructi quantūcūq̄z sapiēs

diti. Hoc autē dico: vt nemo

Hoc aūt d. non solum vt ad ea tēdatis que nondū habetis: sz vt nemo decipiat: et ratione mūdanarū rerum abstrahat a spe que est in christo.

Nicolaus

euangelitū ex tūc fuerit p̄dicatū singulis hoīb⁹ de toto mūdo: sz q fuit tunc p̄dicatū in oīb⁹ partib⁹ mūdi in qb⁹ habitabāt hoīes. ex quib⁹ alīq crediderūt. sicut dictū est. s. a Cui⁹ factus sum. Hic apl's rīdet cuidā tacite q̄stiōi. q: posset aliq̄s dicere: qd ptinet ad paulū ita scribere colossensib⁹. cū tñ eis nō p̄dicauerit. vt dictū est. s. nec etiā eos viderit. vt hī ca. seq. Ad qđ rīdet q hoc ptinebat ad eū: eo q erat apl's gētiū. vt dictuz est. s. Gal. ij. Qui opat⁹ ē petro ꝛc. de quor̄ numero erāt colossenses. et hoc est qđ dicit: Cui⁹. s. euāgelij. b Fact⁹ sū ego pau. minister. i. p̄dicator ex apl'at⁹ officio. c Qui nūc gaudeo in passiōib⁹. i. in carcere quē patior. d Pro vobis gentilib⁹. eo q p̄dicaui euāgeliū gentilib⁹ de quib⁹ vos estis. Iz eni nō p̄dicauerit eis p seipsū. p̄dicauit tñ eis p suos discipulos. vt p̄dictū ē. e Et cauerit eis p seipsū. p̄dicauit tñ eis p suos discipulos. vt p̄dictū ē. e Et adimpleo ea q̄ desūt passionū xp̄i. passiōes aūt xp̄i dupl'r dicūt. vno mō in corpe p̄prio in q̄ sustinuit fam̄ et sitim et mortē. et sic accipiēdo nihil erat ibi adimplēdū. Alio mō put patit in mēbris suis q̄ sūt fideles fm q dicit Act. ix. Saule saule qđ me perseqūris ꝛc. et sic logt̄ hic apl's. ideo subdit: Ego. f In carne mea. et qz passiōes scōr̄ sūt ad bonū tot⁹ ecclie cui⁹ sūt membra. ideo subdit: Pro corpe eius qđ est ecclia. g Cuius supple ecclesie. h Fact⁹ sum ego ministri. p̄lati eni eccl'e nō sūt dñi: ꝫ ministri. i Scōm dispēsationē dei q̄ data est mihi in vobis. inq̄tū a deo fact⁹ suz apl's gētiū. k Ut impleā v̄bū dei. ānūciādo v̄bo et scripto. l Mysteriū. i. sacrū secretū. m Qđ abscōditū fuit a secu. et gnātiōib⁹. qz añ tēp⁹ xp̄i nō fuit cognitū nisi paucis pphet̄. n Nūc aūt. tpe gre. o Manifestū ē sanctis ei⁹. i. sanctificat̄ p baptismū. p Quib⁹ voluit de⁹. ex sua mera gra. q Notas facere diuitias glie sacri hui⁹. i. copiosā gliā hui⁹ sacri secreti. r In gentib⁹. quarū suz apl's. s Qđ. s. sacm secretū. t Est xp̄s. q est de⁹ incarnat⁹ passus et mortu⁹ et resuscitat⁹ et ad dexterā p̄tis eleuatus. v In vobis spes glie. p ipsū cōsecutionē glie certitudinaliter expectādo. si tñ in ea fideliter maneat̄. x Quē nos ānūciam⁹. p̄dicādo. y Lor/

de lyra

ripientes oēm hoīez. a v̄itate euāgelij deuiātē. z Et docētes. oēm hoīez. a In omni sapia. ad salutē necessaria. b Ut exhibeam⁹ oēm hoīem pfectū in xp̄o iesu. Circa qđ sciēdū q pfectū dr̄ cui nihil deest. v. methaphysice. qđ dupl'r pōt intelligi. Uno mō qz nihil deest de necessarijs ad salutez et de hac pfectione loquit hic apl's. Alio mō qz nihil deest de his q̄ possūt ineesse pficiētia ad salutē. et sic nō accipit hic: qz talis pfectio nō habet in via in qua pōt hō semp pficere. vt dictū est. s. Phil. iij. c In quo. i. pter qđ. d Et laboro certādo. ptra aduersarios fidei nō soluz v̄bis: ꝫ opib⁹ miraculosis. iō subdit: e Scōm opationē ei⁹. i. dei qui facit miracula. f Quā opat in me. i. p me. g In v̄tute. s. sua et nō mea. C. II h Volo aūt. Hec ē secūda ps p̄ncipalis: in q̄ apl's inducit colossenses ad p̄cauēdū pseudo apl'or falsitatē. Et diuidit in duas. qz primo ponit motiuū. secōo p̄cedit ad p̄positū. ibi: Hoc aūt dico. motiuū aūt apli fuit sollicitudo quā habebat de salute colossensiū et alior̄ fidelitū. et hoc est qđ dicit: Volo aūt ꝛc. et p3 l'a vsq̄ ibi. i Ut cōsolentur corda ipsor̄. p spm̄ sctm̄ inhabitantē qui est consolator. k Instructi in charitate. q̄ diffundit in cordib⁹ nr̄is p spm̄ sanctū: Ro. v. l Et in oēs diuitias plenitudinis intellect⁹. vt sic nō solū sint pfecti q̄tū ad affectuz: ꝫ etiā q̄tū ad intellectū. m In agnitōe mysterij. i. secreti. n Dei p̄tis et xp̄i iesu. cognoscēdo q p̄ et filius sūt distincte plone et vn⁹ deus. o In q̄. s. iesu. p Sūt oēs thesau. sapie ꝛc. Ja nā in eo fm naturā dinā ē sapia dina. q̄ est infinita. et fm nām humanā hz plenitudinē scie: sic et gre. cognoscens ois q̄ cognoscit v̄bū scia visiōis. q Hoc aūt dico. hic accedit ad p̄positū inducēdo collossenses ad p̄cauēdū deceptiōes falsor̄ apl'or. Circa qđ sciēdū q ad decipiēdū tripliciter conabāt. vno mō argumēt̄ ph̄or nā aliq eor̄ in ph̄ia instructi erāt. alio mō ex auctate legis: eo q data fuerat a deo: tertio mō ex simulatiōe scitat̄. q̄ frequēter simplices decipiūt. p mog̃ inducit ad cuitationē p̄ml. 2° secūdi. ibi: Et estis. 3° tertij. ibi: Nemo

29 vos sc ducat

Mã etsi cor. Ne decipiat dico: video enī spū dei qd apud vos agit. Sed ꝛ spū. Sanctis datū ē in spiritu videre remota: caueāt ergo sibi quorū act⁹ magistrū nō latēt. Gaudēs. Per hoc ꝓmptiores facit circa euāgeliū: q; gaudere se dicit in dispositione cōuersationis cor ꝛ fidei stabilitate vt scientes vnde placeāt deo: in eo fierent firmiores.

Radicati. Ad inores in actiua vita Super alios Edificati vos maiores q inꝑtēplatiōe est.

Per philosophiā. Terrenā: q̄ argumētis ꝛ
B 1.Cor.5.a subtilitate cōponit ꝛ decipit: dū in verisimil⁹ causis ꝛ cōmētitijs reb⁹ nihil tā verū estimat q̄ cōspicit in elemētis: q̄ nō a deo ordinata: ꝑ ab hoib⁹ q̄ cauēda: q; cultrix mūdi nō dei: ꝛ a xp̄o trahit in quo pfectio: quia oīa habet que pater.

Fallaciā. Dō de lege pseudo p̄dicatores dicūt. Et inanē. q; in hac falsitate nulla vtilitas: qd̄ solet aliq̄n esse in falsis. Scōm elemē. Illos tāgit q prudēti⁹ ydola exponūt dicētes: Juno est aer. Neptun⁹ mare. Ideo cum diceret ſm pbiam: ꝛ inanē fal. addit ſm elementa mundi. Quasi: admonēs ne q̄lescūq; adoratores simulachror⁹: ꝛ q̄si doctores ꝛ interpretatores signor⁹ cauendos esse.

Scōm traditionē hoiuz. Tradūt pbi q̄s hoies vocāt deū nō posse fieri creaturā: hoiez nō posse nasci de v̄gine: vel mortuū reuiuere: cōsiderātes elemēta. i. has creaturas visibiles: in q̄b⁹ ex cōmixtiōe aialia generāt ꝛ qd̄ moritur: nō iterum viuat.

Corpaliter. Nō q; corpore⁹ sit deus: sed v̄bo trāslato vsus est: q; in tēplo manufacto nō corpo
raliter ſz vmbraliter habitauit. id ē p̄figurauit signis: Vel Corpaliter. Quia in xp̄i corpe qd̄ sumpsit de v̄gine: tanq̄ in tēplo habitat de⁹: sed nō ita in sanct⁹: q; ille caput in quo oēs sensus in istis quasi sol⁹ tactus: quib⁹ dat⁹ ē spirit⁹ ad mensurā de quib⁹ nō potest dici v̄bū caro factū: nec quisq̄ illorū dicit vnigenit⁹ dei. Corporaliter. Id est: cōpletiue: vt sit corp⁹ ꝛ implētio vmbrarū legis. qui ꝙ dicit carnis obseruātias esse necessarias dicit xp̄m: nō eē corp⁹ vmbrarū: nec deum ad omnia sufficientē.

ſ vt videt ſ vel subtilitate ſq̄ nō ē nisi in verbis
vos decipiat† in sublimitate ser/
† ne decipiat dico: scio enim nōdū esse deceptos
monis. † Nam etsi corpore absēs
ſ vt spūs helisei cū gieçi eunti ad naamā syrū vt acciperet sub nole eius: q; ipse nō mād auerat
sum: † sed ꝛ spiritu vobiscum suz
† ſ q; † ſ quō vnusq̄sq; v̄rūz ſm ordinē suū viuit
gāudens: ꝛ † vidēs† ordinem ve/
ſ stabilitate † ſ nō nilege
strū: ꝛ firmāmentuz eius que† in
† ſ q̄nq̄dē bñ statis: fidei fundamento.
christo ē fidei vestre. † Sicūt igit
ſ bona enim acceptio fuit.
accepistis christū iesum dominū
† ſ nō extra † ſ ꝓficite † ſ vt arbor ad fructificandū
nostrū: in† ipso† ām bulate† rādi/
† ſ in tēplū dei vñ alijs loquat
cati ꝛ† sup eredificati in ipso: ꝛ cōn
ſ q̄si ambulate dico in actiōe gr̄arū: firmi i fide nō alit q̄ recepistis ꝛ didicistis cognitiōe: ꝛ hēt materiā gr̄arū abūdāres i illo: ꝛ i hac āb ulatiōe vide te negs de.
firmati fide: sic ꝛ didicistis: ab ū/
ſ donis † ſ g so lus dat incrementum
dātes† in illo: i gratiarum actiōe.
† ſ rōnes p̄sitas ad pbādū vel ip̄obādū qd̄ de lege
Videte ne q̄is vos decipiat† p
dicit † ſ i. per illu d quod ꝓbatur
philosophiā: ꝛ† inanē fallaciam
ſ agentes † ſ i. legalia: post exhibitā eni veritatē lex non est traditio dei sed hoi um
scōm† trāditionē hominuz: ſcēū
ſ rāle sensum q de mūdanis † ſ i. ſm veritatem ſp̄ualis intelligentie
dū elementa mundi: ꝛ nō n† scōm
† ſ nō ſm xp̄m: q; in xp̄o habitat plenitudo deitatis vt oīs. i. oī mō habitādi vt etiā diuinitas plonaliter sit ei vnita qd̄ nō in aliqua creatura
christū. † Quia in ipso inhabitat
omnis plenitudo diuinitatis cor
Thilari⁹ tu in eo habitās plenitudo nihil aliud intelligat eē q̄ xp̄s † ſ q ita plenus ē † ſ qd̄ negāres contra xp̄m sunt † ſ donis ſpūs ſ qd̄ nō sunt elementa
porāliter: ꝛ estis† i† illo† rēpleti q

In quo. Monuit ne per pbiam a xp̄o recedāt: nūc monet ne a pseudo apostolis seducti cerimonias legis recipiant.

Corporis. Carnis. i. corporis qd̄ caro est: quia nō oē corp⁹ est caro.

Cōsepulti ei in baptis. Id ē: ad silitudinē sepulture ei⁹ baptiçati sūt.

Vel per fidē. Opatōis. i. credēdo opa dei. Exponit vnū de opib⁹ dei qd̄ p̄cipue op⁹ est credere volentib⁹ resurgere. scz q̄ christum suscitauit.

Per fidem opatiōis dei. De quo crēdūt q̄ exēplo christi suscitabit illos. Unde subdit: Qui suscitauit ꝛē. c

Preputio. Pro eo qd̄ preputiū significat. id est carnalia delicta.

Delens qd̄. Non solū vobis gētib⁹ donauit: ſz nob ꝛ iudeis p̄uaricatiōes: que sunt ex lege dimisit: ꝛ hoc delēs.

Chirographū. i. memoriā trāsgressionis: que erat ex decreto. i. ex lege. Cōscientia eni nra ꝛ diabol⁹ ad accusandū erat memor illi⁹ trāsgressiōis ꝛ ita hec mēoria erat aduersuz nos nocēs nobis ꝛ nos crucians: ſz hoc in baptismo abluto: nec cōscientia nra timet nec diabol⁹ qd̄ obiciat hz. Vel decretuz dei fuit. De ligno scie boni ꝛ mali ne comedas. Mui⁹ decreti violati chirographuz. i. mēoriā vel sñiaz q̄ dictū est: morte morieni deleuit de⁹: q̄n p̄tm ꝑmi parent⁹ sāguinē xp̄i abluit Ephe.2.d.

Chirographū. dicit p̄tm adc: qd̄ tulit ꝛ fixit cruci: nō solū alia: q; nisi hoc ꝛ alia toleret nō liberaremur a morte ꝛ inferno. Dū innocēs occidit p̄tm crucifigit. Decretū est sñia in cūct⁹ hoib⁹ aduersa q̄ dictū est. Mo. morīaī ꝛē.

Affigens illud cruci. Ut iā cesset: cū oīa sacrificia in oblatiōe veri agni sint adimpleta. Quis q̄ istud restituit? Et sic a lege ꝛ legis p̄uaricatōe liberauit: sic ꝛ p̄es antiquos ab inferno liberauit ne qs putet eos p legē saluatos. Et hoc ē. Expolians ptātes. Auferēdo abrahā ysaac ꝛ ceteros iustos. Traduxit longe ab hoc regno ad celū p̄i⁹ Cōfidenter. i. cū magna fiducia: cum spe victorie. Triūphās. id est expugnans illos. qd̄ nō est in abscondito. Sed palam. Si quis enim perfectionem ecclesie respicit aperte videtur victus antiquos hostis.

ſ manētes ſ . i. expoliati a corpore ſm q̄ carnis erat . i. carnis sulectū desiderijs carnis fuiēs ſz mō scīm est ſp̄ūs ei fuiēdo: vel nō ita scā māu ſ in expoliatōe cuiq̄ q̄ nihil sibi fiat nisi q̄ cuiq̄ auferat † ſ vel cuiq̄ alia tra. ſ q; ibi nihil fit nisi q̄ cūtis aufertur
expoliātiōe† corporis carnis: b sed
ꝙ vbi oīa vitia ap̄putata sunt: qd̄ solus christus facit
in circuncisione iesu christi: cōse
ſ vere hoc in xp̄o ꝓsecuti estis † ſ vt iā hic nō videāt qd̄ fuerūt. i. veteres pcōres: sed noui iusti
pulti † ei in baptismo. In q̄o ꝛ
ꝙ in nouitate vite † ſ non per aliud † ſ quā opatur
conresurrexistis per† fidem† ōpe/
dens † ſ ecce in quo ſ premittit ad ꝓbādū q̄ resurgent etiam in immortalitatem
ratiōis dei: † qui suscitauit illum
† ſ gentes † ſ q̄uis † ſ nō sentiēres mala vra
a mortuis. † Et vos† cuz† mortui
† ſ q̄ reliquerūt naturalē legē † ſ originali pcō qd̄ significat prepucium
estis† in delictis ꝛ† p̄putio car
† ſ ſm corpus ꝛ aiam ſ iā certitudie spei † ſ ad sim situdinem illius.
nis vestre† cōuiuificauit† cū illo
ſ mortuos viuificauit grat⁹ ꝓdonās oīa qd̄ ē signū q̄ ꝛ penas tollet † ſ originalia ꝛ q̄ sunt addita.
dōnās vobis† omnia delicta: dē
lēs quod aduersum nos erat chi
ſ memoria scripturarū † ſ legis† ſ decretum
rographū† decreti† quod erat cō
ſ cū nō iuuaret: ſz āpli⁹ reos faceret † ſ decretū vel chi
trarium nobis. Et† ipsuz tulit de
rographū ſ oiuz vt nullus vltra obseruet † ſ cū innocēs occidit p̄tm crucifigit. i. mortificat. crux enim non saluatoris mos sed peccati.
medio āffigēs illud† cruci ꝛ expo

Affigens illud cruci. Ut iā cesset: cū oīa sacrificia in oblatiōe veri agni sint adimpleta. Quis q̄ istud restituit? Et sic a lege ꝛ legis p̄uaricatōe liberauit: sic ꝛ p̄es antiquos ab inferno liberauit ne qs putet eos p legē saluatos. Et hoc ē. Expolians ptātes. Auferēdo abrahā ysaac ꝛ ceteros iustos. Traduxit longe ab hoc regno ad celū p̄i⁹ Cōfidenter. i. cū magna fiducia: cum spe victorie. Triūphās. id est expugnans illos. qd̄ nō est in abscondito. Sed palam. Si quis enim perfectionem ecclesie respicit aperte videtur victus antiquos hostis.

Nicolaus

vos seducat. Circa ꝑmū dic̄: Hoc aūt dico. de sollicitudine mea, p vobis. a Ut nēo vos scdu. in sub. ꝑmonū. i. v̄bis pbicis. b Mã etsi cor. absū, a vobis. c Sz ꝛ spū vobiscū sū. sic̄ spūs helisei erat p̄sens cū gieçi qñ gieçi accepit mūcra a naamā. vt dī. iiij. Reg. v. videbat eni apls i spū que apud colossenses agebāt. d Gaudēs ꝛ vi. or. vestrū. i. gaudēs de ꝟ qd̄ video vestrū modū viuēdi ordinatū. e Et firmei⁹ q̄ in xp̄o ē fidei vīe. i. fidē vestrā de xp̄o firmā eē. f Sic̄ igit accepistis ieſū xp̄m dñm nr̄m. i. fidē ei⁹. g In ipo ambulate. de v̄tute in v̄tutē. h Radicati. in charitate. i Et supedifi. in xp̄o. p alias v̄tutes. k Et ꝓfir. in fi. sic̄ ꝛ didici stis. a discīplis meis. l Abūdātes in il. in gr̄arū actiōe. i. abūdāter grās agēdo xp̄o de vīa vocatiōe. m Videte. cauēdo diligenter. n Ne qs vos de. p pbiā ꝛc̄. J rōnes eni pbice ꝟ fidē xp̄i sūt ianes ꝛ sophistice. p̄cedūt eni ex appētib⁹ sēsui. ꝛ applicāt ad materiā sensū totalit excedētē ꝟcludēdo q⁹ de⁹ nō possit hūanari. v̄go parere. mortu⁹ resurgē. ꝛ hmōi. g nō valet: q; v̄t⁹ dina cū sit infinita. pōt illa q̄ sūt nāe ipossibilia. iō subdit: o Scōm tra. ho. quoz doctrina ex apparētib⁹ sensui p̄cedit. p Scōm ele. mūdi. id ē. ſm cursū ꝛ v̄tutē nāe. q Et nō ſm xp̄m. i. v̄tutē xp̄i que ē infinita. r Quia in ipo habi. ois ple. dinitat. i. dinitas pfecta nō solū p essentiā ꝑsentiā ꝛ potētiā. p quē modū ē in oib⁹ creaturis. vel p grām. p quē modū est spāliter in sanct⁹: ſ etiā p vnionez in supposito v̄bi. ſ Corpaliter. q; est a v̄bo assūpta ſm corp⁹. vñ ꝛ i triduo mort⁹ xp̄i corp⁹ fuit vnitū dinitati ꝙuis cēt ab aīa sepatū. t Et estis. Hic ꝓfir inducit ad p̄cauēdū secūdū

ipsa ſ nō mō hominū sed ꝛ † ſ quasi vos replere pōt qui supernos ciues replet
est caput† omnis principat⁹ ꝛ po/
† ſ nō solū donis repleti estis † ſ purificati ab errore
testatis. † In q̄o† circūcisi estis
ꝛ mūdo † ſ ope hūano ſ sicut fiebat legalis circūcisio
circuncisione: non† manufacta in

Hydra

deceptiōis modū. q; gra xp̄i est sufficiētissima ad tollēdū oē malū. ꝛ ad cō ferendū salutē absq̄ obseruatiōe legaliū. iō dic̄: Et estis in illo. i. per illuz. v Repleti. gratia. x Qui ē caput oīs p̄ncipat⁹. i. non solū holuz: sed etiā angelor. ꝓpter qd̄ sine legalib⁹ pōt vos adducē ad eor ꝟsortiū. iō subditur: y In quo. i. p quē. z Et circūcisi estis circū. nō manufacta. i. nō circūcisiōe carnali. sicut iudei. a In expoliatiōe corpis carnis. i. in āmotiōe pellicule ptē generatiuā operiētis. b Sz in circūcisiōe xp̄i. i. p xp̄m data q̄ est spūalis in āmotione pcōr. ꝛ hoc per baptismū q̄ totaliter tollit peccatū. ideo subdit: c Consepulti ei in baptismo. id est totaliter mortui peccato. d In quo ꝛ resurreristis. ad vitā gratie. e Per fidē opatiōis dei. i quā de⁹ operat. f Qui suscitauit illū a mortuis. ad vitā imortalē: Roma. vj. Christus resurgēs ex mortuis ꝛē. g Et vos cum mortui essetis in delictis. id est peccat⁹ actualib⁹. h Et p̄putio carnis vestre. ſ. in originali peccato qd̄ per originē contrahit. i Cōuiuificauit cū illo. vita gratie. k Donans vobis. id est gratis remittēs. l Omnia delicta. tam originale peccatū q̄ supadita. m Delēs qd̄ aduersus nos erat. ſ. iudeos. n Chirographū decreti. i. obligationē legis veteris. q̄tū ad cerimonialia ꝛ iudicialia. o Qd̄ erat ꝟtrariū nobis. eo q̄ erat on⁹ importabile nobis ꝛ patrib⁹ nr̄is. vt habet Act. xv. p Affigens illud cruci. q; legalia mortificata sūt p passionē xp̄i. q Et expoliās ꝑn. ꝛ potestates. i. demones qui sic noīant: eo q̄ naturalia in eis remanserūt integra: qui fuerūt spoliati qd̄ xp̄s eduxit de limbo patres veteris testamenti.

Traduxit

Uel ꝓncipat⁹ ⁊ potestates tradurit. id est ab ecclesia exterminauit. Uel palã. Cũ angelicis legiõib⁹ ad inferna descẽdẽs. In seipso. i. in ꝑ sentia sue maiestat. Triũphãs illos in semetipso. Aug⁹. Morte sua Uno qppe verissimo sacrificio ꝑ nobis oblato: qcqd culparuz erat. vnde nos ꝓncipat⁹ ⁊ ptates ad luẽda supplicia vite detinebãt extinxit, vñ ꝯ accepit diabol⁹ exteri⁹ ptatez dñice carnis occidẽde in de inferior qua nos tenebat potestas ei⁹ occisa ẽ.

Uel ꝑm altam lfam. Aug⁹. Eruẽs se carne patri. ⁊ pot. expo. pal. fi. triũph. e. in seipso. Mole carnis hoc loco mortalitas itelligit. Iuxta illõ: Caro ⁊ sãguis regnũ d. n. pos. Per hãc mortalitatẽ nobis inuide ptates dñabãt. Hac ꝯ mortalitate xps in resurrectiõe se eruẽs: diabolicas ptates (q̃ ꝑ hãc mortalitatẽ dominabãt) dz expoliasse. qz in seipso capite nro ꝑbuit exẽplũ qp in toto ei⁹ corpe. i. ecclia ex diabol ptate liberãda in vltima resurrectione complebit.

Idẽ. In tpo q̃z vincũt limice nobis iuincibiles ptates. vbi vincũt iustibi les cupiditates: fuso enim sanguie sine culpa. olim culpaz chirographa delcta sũt: qb⁹ debitores q in eum credũt a diabolo antea tenebãt. vñ qui ꝑ multũ effundetur.

Que. s. Tũc fuerunt hmõi ꝑcepta: q̃ nõ ꝑuare potuũ erat: nũc testionia ⁊ ꝓfirmatio vitatis. Ergo scriptura q̃ tunc fuit exactrix operũ significatiua: nũc testis ẽ rez significatarũ: ⁊ q̃ tũc obꝑuabat ad ꝓnũciationẽ: nũc recitatur ad ꝓfirmationẽ.

Corp⁹ autẽ. i. vitas huius vmbre Est xpi. i. ad xpm ptinet. Uel illa oia sũt corpus xpi. i. significãt corp⁹ xpi: vl qd̃ sũpsit de virgine vl qd̃ ẽ ecclia. Uolẽs. i. amans ea q̃ nõ vidit: vl volẽs. s. suadẽ q̃ nõ vidit. s. legis cerimõias q̃rũ rõnẽ ignorat.

Inflatus sensu carnis. Nõ aliud intelligit q̃ sensualitas capit.

Cõstructuz. In vnũ ꝑ ꝓiunctionẽ qz idẽ credũt: ⁊ eadẽ opãt. Et Sub

Nicolaus

a Traduxit cõfidẽter. i. potẽter ad celestia. b Triũphãs illos. qđ dupliciter põt exponi. vno mõ referẽdo li illos ad demones q̃s deuicit. alio mõ referẽdo ad pnes q̃s sui triũphi fecit pticipes: vt sit sens⁹: Triũphãs illos. i. triũphare faciẽs. c In semetipso. i. ꝑ vtutẽ, ppriã. ⁊ nõ alienã. Ex pdictis igit ꝓcludit: d Neo ꝯ vos iudicet. trãsgressores. e In ci. ⁊ potu. lege, phibito. si vtami. f Aut in pte diei festi. a vob nõ celebrata. vt pasche: pẽthecostes ⁊ hmõi. g Aut neome. i. pme diei mẽsis. h Aut sabbatoz. i fine hebdẽ. iste enim dies in lege dicũt celebres: ꝯ b celebritas cessauit tãq̃ figuralis aduenĩẽte vitate p xpm. iõ subdit: i Que sũt. i. fuerũt tpe veteris testi. l Umbra futuroz. tpe xpi. l Corp⁹ aũt. i. solidũt tpe veteris testi. l Umbra futuroz. tpe xpi. l Corp⁹ aũt. i. soliditas ẽ xpi. m Xpi. i. ptinet ad xpm p quẽ ẽ ipleta. n Meditas vitatis huius vmbre. m Xpi. i. ptinet ad xpm p quẽ ẽ ipleta. n Memo. Hic ꝓfr iducit ad pcauẽdũ deceptõis tertiũ modũ q ẽ p simulationẽ. Hic ꝓfr iducit ad pcauẽdũ deceptõis tertiũ modũ q ẽ p simulationẽ. o In hũilitate. ficta. p Et sctitatis. d. Nemo vos se. volens ãbulare. o In hũilitate. ficta. p Et sctitatis. d. Nemo vos se. volens ãbulare. q Ambulãs frustra. i. pdẽs qcqd boni agit. r Inflatus pseudo apli. q Ambulãs frustra. i. pdẽs qcqd boni agit. r Inflatus pseudo apli. s Et nõ tenẽs caput. i. xpm p veflatus. i. supbiẽs ex sui sens⁹ pũptiõe. s Et nõ tenẽs caput. i. xpm p veflatus. i. supbiẽs ex sui sens⁹ pũptiõe. t Extq̃. i. ex cui⁹ influxu spũali. v Totũ corpus rã ⁊ sincerã sui fidẽ. t Extq̃. i. ex cui⁹ influxu spũali. v Totũ corpus rã ⁊ sincerã sui fidẽ. x Per nexus ⁊ cõiunctiones. fidelitũ adinuicem. y Submistratũ ẽ ⁊ ꝓstructũ. p officiũ supioz i inferiores q̃z diuersos ecclesie stat⁹. z Crescit in augmẽtũ. vtutũ ⁊ meritoz. a Dei. i. ad honorẽ dñi. exq̃ ꝓcludit vlteri⁹ vitationẽ obꝑuationũ legaliũ. b Si ꝯ mor. estis cũ xpo. ꝓfigurati morti ei⁹ ⁊ sepulture p baptismuz in q̃ plenarie cõicat virt⁹ mortis sue. ⁊ p ꝓfis: c Ab elemẽtis huius mũdi. supple sepati. Et dicũt hic elemẽta veteris testi sacra: qz ꝓfitebãt in qbusdã reb⁹ corpalibus. vt in ablutiõe aq̃ lustratiõis ⁊ vnctiõib⁹. in qb⁹ nulla erat spũalis virtus. ꝓpter ꝫ dicũt elemẽta egena ⁊ infirma: Sal. iiij. In sacris aũt noue legis ẽ virt⁹ spũalis ad ꝓferẽdũ grãz. d Quid adhuc tãq̃ viuẽtes mundo. ⁊ nõ xpo. e Discernitis. dicẽtes vn⁹ alteri. f Ne tetigeritis. immũda. ministratũ in subꝑiẽdo Per nexus. Id ẽ: p charitatẽ: sine q̃ mẽbra non coherẽt: nec luicẽ ꝑuiũt: nec viuũt. In mugmẽtuz dei. Augct de⁹ redditib⁹ sic cõmunebat deserẽtib⁹. Si mortui. Macten⁹ monuit ſtates ne seducerẽt: nũc eos aggredit: q ia aliq̃ de lege ꝑuabãt. Quos vos videte: ne seducami: ꝫ vos alij dicite: q̃re legẽ ꝑuaz. Si mortui. Elemẽta dicẽ creaturas huius mũdi. Si igt cũ fidẽ xpi accepistis: estis sepati a pctõ: ⁊ ab elemẽtis mũdi. i. ab abstinẽtia ⁊ ab oi supstitiõe creaturarũ mũdi. Quid adhuc rẽ. Uel põt accipi cum christo sicut christus.

Que oia ipso vsu. Si qs vtit eis iudaico ritu: vt ab his abstineat: illi vtak: credẽs inde iustificari: ducũt i mortẽ. Ista dico ia existẽtia ꝫ ꝑceptũ ⁊ doc. hoiuz. nõ dei. postq̃ enim vitas venit: ia nõ hec de⁹ ꝑcipit: sed phariseⁱ: ⁊ aucte ꝑcipiũt: ⁊ rõnibus docẽt. Scõm ꝑcepta Quasi iõvsus eoz: ⁊ cultura iterijt: qz sũt ꝑcepta ⁊ doctrie hoiuz: nõ dei.

Que sũt rõnẽ gdẽ. Uel ꝫ hñt rõnẽ sapie: si in vitate: ꝫ i falsitate q̃ ẽ abũdãs: vbi nulla vtilitae: ꝫ ꝑ hũanã sapiaz. ⁊ sũt In hũilitate. Nõ illa q̃ vt⁹: ꝫ sic ex greco itelligit: q mẽs sentit hũilia. i. vtilia ⁊ frena. i. deiectõe aie: ⁊ sũt Nõ ad pcẽdũ. i. qz in illi obꝑuatis mit⁹ labor ẽ q ẽ inanis ⁊ nõ sũt. In honore dei cui⁹ ꝓsiliũ i irritũ ducit. nec scoz q̃z fides destruitur: ⁊ nõ sũt Ad saturitatem. qz mita eis subtrahũt. In supstitiõe. Amb. Simulata ẽ religio vt videãt vana q̃ falsa sũt: q̃ mẽtes i tra hũiliat ne erigãt ad supna: ⁊ ob

est corpor: ei⁹ caput christ⁹ nõ in honore: qz truncati capite christo: explẽtes sensum carnis. Sagina enim carnalis est sensus: traditio hũana: q̃ hoc dicit sufficere quod carnis tradit prudentia. C. III.

i Sit si cõsurre. rẽ. Que surssũ. sc. Nõ loco: ꝫ merito excellẽtie. Que surssum sunt. Spiritualia que significanẽ per carnales obser-

de lyra

vm legẽ. vt morticinũ. vel aliqd hmõi. g Nec gustaueritis. cibũ in lege ꝓhibitũ. vt porcũ vel aliqd hmõi. h Nec cõtrectaueritis. vẽdẽdo talia vel emẽdo. i Que sũt oia. i. q̃ oia ⁊ simulia sũt. k In interitu. i. in pctm̃ post publicatũ euãgeliũ. l Ipso vsu. i. si qs vtak talib⁹ obꝑuãtiis. m Scõm ꝑcepta ⁊ doctrinas holum. b dicit: illi q erãt supiores in ppo iudeoz ad cerimonias legis mlta addiderãt de quoz obseruatia erãt magis diligẽtes q̃z de obseruatia diuinoz ꝑceptoz. vt pz Mar. vij. qđ reprobat saluator ibidẽ. d. Inuanũ aũt me colũt docẽtes doctrinas ⁊ ꝑcepta holuz. relinquẽtes enim mãdatũ dei. tenẽtes traditiões holuz rẽ. n Que sũt rõnẽ quidẽ habẽtia sapie. i. speciẽ sapie. ꝫ nõ vm vitatẽ. ideo subditur: o In supstitiõe. i. in supflua ⁊ vana religiõe. supple sũt tales obꝑuãtie. p Et hũilitate. s. ficta. de qua dr Eccli. xix. Est q negter se humiliat ⁊ interiora ei⁹ plena sũt dolo. q Et nõ ad parcẽdũ corpi. tales enim corã simplicib⁹ se iactabãt sibi nõ ꝑcere a labore corpali ad ꝓcurãdũ salutẽ ꝓprimi ⁊ refugere honorẽ mũdanũ. ⁊ lautũ victũ. tales enim simulatiões frequẽter decipiũt simplices. ꝓpẽ qđ apls talia docet ꝑcauere. sic ⁊ saluator Matth. vij. d. Attendite a falsis ꝓphetis q̃ venit ad vos in vestimẽtis ouiuz: intrinsec⁹ aũt sũt rẽ. Et eodẽ mõ heretici decipiũt simplices: C. III.

r Situr si ꝓsurrexistis. Ꝑ ostq̃ apls induxit colossenses ad tenẽdũ

i fidei veritatẽ. ⁊ ꝑcauẽdũ pseudo apl⁹ falsitatẽ. hic ꝓfiter inducit eos ad seruãdũ vite sanctitatẽ ipsos de morib⁹ informãdo. Et diuidit in duas. qz ꝑmo facit hoc generaliter quo ad oẽs. ro spãliter q̃ ad aliq̃s stat⁹ spãles. ibi: Mulieres. Circa ꝑmũ sciẽdũ q̃ finis imponit necessitatem his q̃ sũt ad finẽ. ⁊ iõ ꝑmo instruit eos de appetitu finis. secũdo de morib⁹ ad hũc finẽ ordinat. ibi: Mortificate. Circa ꝑmũ dicit cõcludẽdo ex ꝑdictis. Igit si cõsurrexistis cũ xpo. p fidẽ charitate formatã. s Que surssũ sunt q̃rite. i. bona celestia desiderate. t Ubi xps ẽ in dextera dei sedẽs. mẽbra eni debẽt seq caput. xps aũt ẽ caput ecclie. vt pdictũ ẽ. ⁊ iõ fideles q̃ sũt mẽ-

D matt. 24. a marc. 13. a Luce. 21. b

phe. 2. d.

f infernales † peccata

liãs ꝓncipat⁹ ⁊ optestates† trã/ abluendo †s vt deus homo sine peccato † s in cru
duxit† cõfidenter palam † triũm/ ce. † s infernales principes † s ablato s nõ in alio
†s qz hec ola in christo
phãs† illos s̃ semẽtipso. ⁊ Nemõ †s dãnabiles oñdat †s sũpto vel nõ sũpto ꝑ ritu iu-
ergo † vos iudicet† in cibõ: et po deoz †s. i. de hoc q̃ nulla pacẽ obseruetis s nõ cele
brat: cũ lex ꝑcipiat celebrare. †s. s.
tu: aũt i† parte diei festi: † aut nẽo s aut dicit quia vnum solum non obseruatum tunc damnabat: nunc vo non: illud enim erat tempus significandi: illud manifestandi
menie: aũt sabbatoruz: q̃e sunt s aliqua signa a re pendentia
vmbra futurorum: cõrpus autez † s qz sunt vmbra † s amans s suadere
christi. ⁊ Nemo vos seducat† vo s qz hec sunt q̃bus homines defacili possunt seduci † s qua videntur nũcij dei
lẽs i hũilitate ⁊† rẽligiõe ãgelo †s ea q̃ nũcij intellexit †s qz quicqd agit pdit
rũ: † que nõ vidit: ãmbulãs† fru/ s qz nõ in xpo † s supb⁹ vñ erubescẽdũ eẽt † s. i. sen
sualitatis † s non rationis
stra† iflatus† sensu† carnis sue: et †s xpm s ꝓtra q̃ dicũt q legẽ ꝑdicat †s capite. i. de cuius plenitudine accipiẽdo.
nõ tenens† caput: † ex q̃o totuz s ecclesia †s charitatis †s fidei spei ⁊ operum in quibus coniuncti sunt ⁊ similes
corp⁹† per nexus ⁊† cõiunctiones
sũbministratũ ⁊ constructum crẽ

s virtutib⁹ ⁊ mẽ bris † s quãtũ de⁹ puidit † s ergo s ex toto separati s nõ misera a xpo sed felici morte.
scat i† augmentum† dei. Si ergõ

†s per hoc q̃ estis cum christo s quia fidem christi accepistis s sicut christus †s. i. a lege que est instructio pueroz qui mundana petunt.
mortui estis† cũ xpo† ab elemẽtis †s q̃si si ꝑus ignari cur veritate ꝑ palata †s. s. veritate nota ⁊ recepta † s vt iudei q mũdo viuũt: ⁊ nõ deo
hui⁹ mũdi† qd† adhuc tãq̃z† vi/ †s seruanda legalia s dicentes alij alijs.
uẽres mũdo† dẽcernitis? Nec tẽ s vt cadauer. vel locũ in quo sedit mulier menstruata †s vt porcum vel pisces non habentes squamas
tigeritis nẽq̃z† gustaueritis: nẽq̃z s quodã studio ⁊ delectatione † s q̃s nõ debeã hec discernere †s. i. ducunt in mortem
cõtrectaueritis: † que sunt oia† in †s si quis vtatur †s nõ q̃ verũ sit
iteritũ† ipsõ vsu† secũdũ doctri/ s non dei
nas ⁊ ꝑcepta hominum. Que s qz ꝓtẽdit supstitionẽ ⁊ humilitatẽ † s ꝑcedem
sunt† rationẽ quidem habentia †s. i. religione que supra modum est.
sapiẽtie† in superstitiõne ⁊ hũmi/ s qz humiles se oñdunt †s ⁊ qz sunt †s qz nõ parce
re dicunt se corpori s qz dicunt se nõ curare
litate: † ⁊ nõn† ad parcẽdum cor/ de honore humano † s ⁊ qz nõ sunt s alios guloſos dicunt † s qz multa sib⁹ subtrahunt s vel saginam
pori nõ in honore aliquo† ad† sa turitatem carnis. C. III

s qz mortui ab elemẽtis ⁊ qz hec nõ valẽt s aia in re: corpe in spe.

i Situr si† con surrexistis † s ad similitudinẽ xpi †s nõ carnalia cogitẽtis. s spũalia.
† cum christo† quẽ sursuz s. s. q̃ in illis oñdunt †s. i. regnãs i eẽlitate ꝑfia ⁊ ita suma ẽ excellẽtia ⁊ p hoc certũ ẽ q̃ illuc p eũ puenire
sũt† queritevbi christus est in de/

uantias hec sunt: vel gloria eterna: vel que ad eam ducunt.

Vita vestra absc̃o. Hoc est tẽp⁹ vim nõdũ aduenit: q; nõdũ venit estas. i. xpi aduẽtus: vbi discernent arbores fructuose a sterilib⁹: sed temp⁹ terrena amãtiũ semp est paratũ. Cũ aũt xps apparuerit. hoc ẽ tẽp⁹ nostrũ.

Mortificate q̃. Post rones de plenitudine xpi: generalis exhortatio ad oes de morib⁹ subdit: Ne ad priorem consuetudinem redeant.

Membra vestra. Id est: partes veteris hois, membroz cõcupiscentias.

Fornicationẽ &c. Describit dicta q̃ membra appellat vt post acceptã veritat; rõnem bone vite operã darẽt. Multũ obest scire rõnẽ veri: & non eã facẽ exequi. Qui enim scit volũtatẽ dñi & nõ facit: plagis vapulabit multis.

Et auariciã. Sub vno nole duo pessima p hibet, ydolatriã & auariciã: q̃ no dispar malicia: q; radix oĩũ malorũ. & pene vno explent ope: q; sic ydolatria vni deo auferre nitit gloriã: ne sol⁹ nomẽ deitat; habeat: ita auar⁹ in dei res se extendit: vt sol⁹ usurpet q̃ de⁹ oib⁹ fecit vtra; deo inimica: quia negant deo q̃ eius sunt.

In quibus & vos. Hoc memorat vt se eua fisse gaudeant. & de cetero caueant. Ephe.5.b

Nũc autẽ &c. Supra vetuit grauiora: nũc minora ne hec putent non periculosa. Sũt qui nõ hñt ꝓsuetudinẽ ebrietat;:

Nicolaus

hra eius debent eũ sequi per desiderium: vt sic ei iũgãt finaliter in celestibus per premiũ obtentũ.

a Nõ que sup terraz. in bonis terrenis ponendo finẽ. & subdit rõnẽ. d

b Mortui enim estis. pcto per baptismũ, & sic i terrenis nõ debent ponere finẽ vestrũ: sz in bonis celestib⁹ q̃ nõ apparẽt in psenti. ideo subdit: c Et vita vestra. s. eterna. d Abscõdita est cuz xpo in deo in quo subsistit obiectiue in visiõe deitat; pncipaliter. & hũanitatis xpi secũdario. ideo dicit saluato: Joh. xvij. Hec est enim vita eterna vt cognoscãt te solũ deũ & quẽ misisti iesũ xpm. e Cũ autem apparuerit christ⁹. in iudicio finali. f Vita vestra. modo dicto. g Tũc & vos apparebit; cũ ipso in gloria. q. d. tũc vita btã que modo vobis est abscõdita manifeste erit vobis exhibita. h Mortificate. Hic cõsequẽter instruit eos de morib⁹ ad bitudinẽ ordinatis. & pmo q̃tuz ad depositionẽ vitioz. scdo q̃tũ ad acquisitionẽ ꝛtutũ. ibi: Et induẽtes. Prima adhuc in duas. q; pmo docet deponere petã carnalia. scdo spualia. ibi: Nũc aũt. Circa pmũ dicit: Mortificate ergo mẽbra vestra que sũt sup terram. i. que ptinẽt ad psentẽ vitã: q̃ sic sunt mortificãda per austeritatẽ vite. vt natura seruet ad seruiẽdũ deo. & vitia curent que impediũt ingressum celestiũ. sm q̃ dr Apoc. xxi. Nõ intrabit in eo aliqd coinquinatũ: iõ subditur: i Fornicationẽ. q̃ est cõcubit⁹ soluti cũ soluta. & per hoc multo forti⁹ intelligit adulteriũ esse deponendũ. l Immũdiciã. q̃tũ ad petm cõtra naturã. l Libidinẽ q̃tum ad oscula tactus impudicos & similia. m Cõcupiscentiã malã. q; nõ solũ act⁹ exteriores sunt refrenãdi: ꝫ etiam interiores mẽtis. n Et auariciã. que est insusta pecunie acqsitio. vñ dr auar⁹ quasi aniꝺ⁹ eris. Reponit aũt hoc inter carnalia vitia. q; fomentum eis pstat. q; per pecuniã habẽt cibi & potus lecti molles & hmõi ad luxuriã ercitates. o Que est ydoloz seruit⁹. i. similis ydolatrie. inq̃tũ auar⁹ colit pecuniã suã studiose. p Propter que. vitia pdicta. q Venit ira dei. i. ei⁹ vindicta. r Sup filios icredulitat;. q vitã aliã nõ credũt. ppter qõ sine freno vite psentis carnalitatib⁹ se exponũt. ppter qõ in persona eorum dicit Sap. ij. Ambre trãsit⁹ est tẽp⁹ nostrũ & nõ est reuersio finis nostri. venite igit & fruamur bonis &c. s In quib⁹. i. inter quos. t Et vos ambulastis aliq̃n. s. ante cõuersionẽ vestrã carnaliter uẽdo. v Nũc aũt. Hic ꝓsiter inducit ad deponendũ vitia spualia. ꝺ. x Nũc autẽ deponite & vos oĩa. i. nõ solũ vitia carnalia: ꝫ etiã spualia. y Iram. i. ap

B hebre. 12.a 1.petr.1.a. Ephe.2.c roma.6.a.

potestis i; inuẽta ãt iocũda hẽte: & hoc ẽ q̃ subdit sapite

xtera dei sedẽs. Que sursuz sunt s etiã intelligẽtia & charitate t s que in terra fundãt q; ab his mortui estis.

sapite: non que super terram. s terrenis & caducis t s & iõ que sursum sunt que ri. non que. s. t. s marime terre

Mortui enim testis & vitã vestra nis & carnalibus s modo ℔ ideo queręda t s qui est vita eterna s cũ quo xps idez

abscondita est cũ christo in deo. t s revelabitur vobis vt eũ enidẽter cũ patre videatis

Cũm enim christus apparuerit vitã vestra: tũc & vos appare- s vobis & alijs s entes s & vt hoc fit ergo

bitis cum ipso in gloria. Mortifi s ola pcã: vnũ corpus singula mẽbra t s terrenis & carnalibus dominantur

ficate ergo membra vestra q̃ sunt t s omnis concubitus preter legitimum connubiuz s que sit sm naturam

super terram fornicationem im- s contra naturam t s ardorem per quaslibet turpitudines discurrentem s de aliena re vel uxore

mũdiciam libidinẽz concupis- t s que si non corpus tñ aiam examinat

centiam malã: & auariciam q̃ e s. i. tã fugiẽda sicut idolatria cui par vitiũ. s rebus

est simulachroz seruitus. Prop p deo seruit t s predicta mala

ter que venit ira dei sup filios s vel diffidẽtie s quid ergo de his quos ignorãtia ñ excusat quasi grauius punientur t s vt alij.

icredulitatis. In quibus & vos s & iõ turpi⁹ si mõ rediꝫ t s cũ putaret eẽ vitã i illis

ambulastis aliquãdo cũ viuere t s cũ xpm recepistis s & vt oes fideles

tis in illis. Nunc autẽ & vos de t s nõ solũ supradicta grãdia vitia: sz etiã oĩa alia. s. s & ẽ subitus ai mors t s de alio sublimato

ponite omnia: iram: indignati-

qui aliqñ inebriãt: sic sũt q; nõ hñt ꝓsuetudinẽ mẽtiẽdi: & tñ aliqñ mẽtiũt: sic & in alijs fit. Prohibet ergo aliqñ mentiri & precipue assidue mentiri.

Qui renouatur. Aug⁹. Renouatio mẽtis dr sm deũ vt in epla ad ephesios legit: vl sm imaginẽ dei vt hic legit. Sz ideo sm deũ: ne sm aliã creaturã fieri putet. Scõm imaginẽ dei: iõ vt in ea re intelligat fieri vbi ẽ

t s affectũ ire & indignationis t s in fratem.

onẽ: maliciam: blasphemiaz. s vel turpiloquiũ t s & si in corde sit conceptus

Turpem sermonez de ore vestro **ne emiseritis. Molite mentiri in** s alij alijs t s qd p singula t s hõ vetus vita vetus in pcis sm adã s habitum pcõr

uicem: expoliantes vos veterẽ t s vt ner interdum actus peccati assit

hominẽ cum actibus suis: & in- t s habitũ virtutũ: q nõ caret actibus t s q; magis & magis crescit: & acquirit cognitionẽ dei

duentes nouũ euz q renouat t s. i. in imagine in rõne. s. q̃ ẽ imago dei.

in agnitionẽ dei secũdum imagi t s agnitionẽ sui t s nouũ hoiez t s i quo nouo hoie

nem eius qui creauit euz: vbi s. i. discrẽtio masculi & femie t s nullis officit vel pfi cit q̃ de his vl de illis nati sint t s nullꝰ vt idigne excipiat

nõ ẽ masculus & femina: gẽtilis t s nõ alig sunt ibi digniores eo q̃ ipsi hoc bñt vel eo minus digni q; non habent

& iude: circuncisio & preputium s nõ ꝓpter ista aliqs ibi dignior ẽ vel minus dignus

barbar & scytha: seruus & liber: s oes partes noui hois sunt opa xpi t s fidelibus

sed omnia in omnibus christus. s q; xps ẽ oia in oibus t s. i. vere. t s quos deus ab eterno elegit

Induite ẽ vos ergo sic electi dei s sacramẽtoz participatiõe s & q; iã sci: & q; deus dilexit t s a deo t s affectũ pietat; erga oes

sancti & dilecti: viscera misericor t s ai ad ẽfactẽdũ parati s executionẽ misericordie t s vt humiles corde & habitu.

die: benignitatem: humilitatez s in oibus modũ seruãtes t s in aduersis tolerandis. t s alter alterius onera portet.

modestiam: patientiã: suppor t s si alter alterũ offẽdat nõ solũ nõ vindicet sz donet

tãtes inuicem: & donãtes vobis- Ephe.4.b

met ipsis: si quis aduersus aliq̃- **Sicut & dñs donauit vobis: ita & vos. Super omnia aũt hec** **caritatem: que est vinculum** **perfectionis**

Scõm imaginẽ. Id ẽ rõnẽ. Q. aliud nõ moneo: nisi qd rõ vestra suadet hec est imago ad quã de⁹ creauit homines vt rõnalis esset: & celestia semper diligeret.

Ambro. Imago quã de agnitione dei dicit recreati que & in femina est: alia est: alia illa ad quã factꝰ est pmꝰ hõ. vnde. s. ad corinth. Vir est imago & glia dei. Mulier aũt glia viri. Imago est: vt quõ ex vno deo oĩa: ita ex vno hoie oes homines essent.

Vbi nõ ẽ masculꝰ. Scõm corp⁹ sũt masculi & femine: ꝫ sm spm̃ mentis nõ: in q̃ renouamur sm imaginez creatoris. Ephe.6.b

Vbi nõ est masculꝰ &c. Et est sensus. In nouo homie nulla exterior diuersitas alicui pdicat. scz

de lyra

petitũ illicituz vindicte. z Indignationẽ. i. eius signũ i facie. a Malicia. i. mali machinationẽ in corde. b Blasphemiam. cõtra deum. c Turpẽ smonẽ. s. detractiõis: murmurationis & derisionis cõtra ꝓximũ. d Molite mentiri inuicem. vnus alterũ sic decipiendo. e Expoliantes vos veterẽ hoiem. i. statũ gentilẽ. f Cum actib⁹ suis. malis. vt sic deponant omnia pcta. g Et induentes. Hic cõsequenter inducit ad ꝛtutũ acquisitionẽ que sũt mẽtis indumẽta. & pmo ponit ad hoc motiuũ. scdo ꝓsequit intentũ. ibi: Induite vos. motiuũ aũt est. q: hõ est ad imaginẽ dei factꝰ sm mentẽ. que imago deformat per vitia & reformat per ꝛtutẽ. ppter qõ debet hõ moueri ad ꝛtutis acquisitionez. ideo dicit: Et induẽtes nouũ. supple hoiem qui renouat⁹ est p baptismũ. h Eũ qui renouat. i. in hac renouatione per baptismm ꝓficit. i In agnitionẽ dei. i. per augmẽtũ fidei formate charitate. k Scõm imaginẽ eius &c. id est sm partẽ intellectiuã in qua ẽ ad dei imaginem factus. l Vbi nõ est masculus & femina. q; distinctio sexus nõ est ex parte mentis: sz corporis. istud tamẽ: Masculus & femina. nõ est in libris correctis q sic habent: Vbi nõ est gentilis & iudeus &c. & sic li vbi refertur ad deum de quo immediate pdixerat qui creauit eũ. nam apud deum nõ est personarũ acceptio: sed recipit omnẽ venientẽ ad se per fidẽ: ita q̃ nulla diuersitas ꝓiudicat. siue nationis. ideo subdit: Gentilis & iudeꝰ. siue obseruationis. ideo sequit: Circuncisio & preputiũ. siue lingue. Barbar⁹ & scytha: siue cõditiõis Seruꝰ & liber. & p hec intelligunt alie diuersitates quecũq̃. m Sz omnia & in omnib⁹ christus. i. xps est in oib⁹ per gratiã. & oĩa opera quoz bona ꝓncipaliter operat. n Induite. Hic cõsequenter ꝓsequit intentum de ꝛtutib⁹. & pmo in cõparatiõe ad ꝓximũ. scdo ad deũ. ibi: Et pax xpi. & patz ordo. nã ex notioribꝰ ꝓcedit ad minus nota. dicit ergo cõcludendo ex ꝓcedenti motiuo. Induite igit vos sicut electi dei. i. predestinati ab eterno. o Sancti. i. sanctificati per baptismũ. in tpe. p Et dilecti. per augmẽtũ gre. q Viscera misericordie. q̃tũ ad pietatis affectũ. r Benignitatẽ: q̃tũ ad eiꝰ effectũ. vnde dr benignꝰ quasi bñ ignit⁹ ad bñfaciẽdũ. primo in effectu. s Humilitatẽ. q̃ est ꝛtutũ custos & fũdamẽtũ. t Modestiã. bñ vtendo, psperis. v Patientiam. bene se habẽdo in aduersis. x Supportantes inuicẽ. in infirmitatibꝰ & onerib⁹ impositis. y Et donãtes vobismetipsis. offensas remittẽdo q̃ est necessitatis. & iiurias q̃

nec seruꝰ:nec nationꝰ:nec obſuationꝰ:nec linguarꝰ:nec cõditionꝰ:ꝙ xps est oia.i.oẽs ptes noui hois sũt opa xpi. Et ipse xps ẽ in oibꝰ fidelibꝰ q per eũ noui sunt. Sicut ꝛ do. do. In cuiꝰ rei sacꝛo lauit xps pedes discipulorũ ꝛ dixit: Exẽplũ dedi vobis:vt ꝛ vos siliter faciaꝝ. Inuicẽ itaqꝫ nobis delicta donemꝰ ꝛ pro delictis inuicẽ oremꝰ:atqꝫ itaqꝫ quodãmõ pedes nostros inuicẽ lauemꝰ. Et nota:qꝛ vt lucrũ possint hẽre:ad ꝙ cos faciẽda monet que merituꝫ collocãt apud deũ: ab illicitis abstinere facit timor. Vereꝫ enĩ ne mala faciẽs penis subdaꝫ. Nec q̃ nũc faciẽda monet ad ꝓfectũ meritoꝛ ptinẽt. Qui ḡ ab illicitꝫ abstinet: laudẽ habet. Qui ẽo a licitꝫ etiã tẽperat laudẽ hꝫ ꝛ premiũ.

c Charitatẽ. Augꝰ. Ipsa ẽ enĩ eminẽtioꝛ via q̃ supeminet scie ꝛ oibus ꝑceptꝫ. Nec est vestis dñi incõsutilis desup ꝓtexta. Incõsutilis:ne aliqñ dissutilis:q̃ ad vnũ puenit: qꝛ charitas in vnuꝫ omnes colligit. Pax. Est necessaria ad vnitatẽ coꝛporis quam ipsa facit.

Pax dei. Põt pax dici:etsi nõ hꝫ charitatẽ. charitas ẽo semp secum habet pacem.

Docẽtes ꝛ cõmonentes. Ut doctrina fiat illis q nesciũt: ꝛ cõmonitio illis qui sciunt.

Omne qdcũqꝫ ꝛc. Quia ꝑcepit supra deuꝫ laudari i coꝛde: nũcꝛ in ẽbis ꝛ in factꝫ nomẽ dei laudari ꝛ exaltari hortaꝫ vt sic ẽba nra ꝛ opa careãt reꝓhẽsiõe: vt magnificeꝫ dñs cuiꝰ magisterio inuituperabiles sũt discipuli.

1.cor.10.g

Nicolaus

est ꝓfectiõis ꝛ superogatiõis.iõ subdit: Sicut ꝛ dñs donauit vobis ꝛc.

Ephe.4.c. 1.petri.3.a

a Sup oia aũt ꝫ charitatez habete.q̃ ẽ maioꝛ aliis ẽtutibꝰ.j. Coꝛ.xiij Maioꝛ aũt hoꝛ ẽ charitas. b Qõ ẽ vinculũ ꝓfectiõis:qꝛ sicut ẽtutes politice cõnectũt in prudẽtia:sic infuse in charitate. c Et pax. Hic ꝓfir inducit ad ẽtutes in cõpatiõe ad deũ.ꝛ ꝓmo q̃ ad ꝓfectionẽ coꝛdis.d. Et pax xpi.i.data ꝛ cõmẽdata a deo. d Exultet.effectiue. e In coꝛ.vestris.causando ibi exultationez.i.eꝛ saltationẽ spũs vi in deũ.sic dr Job. iij. Fiet i eo fons aq̃ saliẽt.i.saliri faciẽt in vitã et nã. f In q̃.scz pace. g Vocati e.in v.coꝛ.ecclie sub capite xpo. h Et gra.estote.de tãto bñficio.ꝛ q̃ ad ꝓfectionẽ oris.d. i Verbũ xpi ha.in vo.abũdãter.ita q nõ sit solũ in coꝛde firmit retinẽdo:ꝙ etiã i oꝛe p doctrinã aliis cõicãdo. iõ subdit: k In oi sapia.ad salutẽ necessaria. l Docẽtes.sic etiã i oꝛe vio deũ laudãdo.iõ subdit: m Cõmonẽtes vos.i psal.ẽ.i. vos mutuo ad dinas laudes excitãdo. n Cãticis spũalibꝰ.ita q nõ sit tm laus oris: ꝙ etiã spũs ꝛ coꝛdis. o In gra.i.ꝓsideratõe bñficioꝛ dei. ꝫ iducit ad ꝓfectionẽ opis.d. Oẽ q̃cũqꝫ facitꝫ.segt: p Oia i no.d.i.oia facite ad honoꝛẽ dñi nois. bõitas enĩ opis dependet ex rectitudie itẽtõis. q Brãs agẽ.deo ꝛ pri p ipsũ.qꝛ sic dona dei nobis ꝓueniũt p xpm mediatoꝛẽ nrm sic p xpm oꝛones nꝛe ꝛ opatiões sũt exaudibiles. r Mulieres. Postq̃ apls informauit collossenses de moribꝰ gnãliter:ꝙ idẽ facit q̃tuꝫ ad aliqs statꝰ spãlr. Circa qõ ꝓmo ponit eoꝛ informationẽ.ꝛ suã cõmẽdationẽ.ibi: Oboni. Prima diuidit in tres ptes ꝙ tres statꝰ quos tãgit.scda ibi: Filij. tertia.ibi: Serui. Primꝰ statꝰ ẽ cõiugatoꝛ.circa qõ ꝓmo dic: Mulieres subdite estote viris. debẽt enĩ p eos regi.tũ qꝛ femla ẽ mas occasionatꝰ:tuꝫ qꝛ rõ magis viget in viris q̃ in mulieribꝰ. vt diffusꝰ dictum fuit Epb. v: s Sicut oportz i dño.i.in licitꝫ ꝛ honestꝫ tm.ꝛ instruit viros.d. t Viri diligite vxores vras.qꝛ vir ꝛ vxoꝛ sũt vna caro. glibet aũt naliter diligit suã carnẽ. v Et nolite amari esse ad illas.tractãdo eas vt ancillas:sed magis vt socias. ꝑpter ꝙ eua de latere viri fuit formata vt cognosceret so

metipsis:si quis aduersus aliquẽ habet querelã:sicut ꝛ dominus

s integre ꝛ pure tt magis

donauit vobis:ita ꝛ vos. t Sup ei studendũ ẽ virtuti q̃ maioꝛ ẽ oibus s studiosius alijs petite charitatẽ vel que ẽ sup oia

omnia autem hec charitatem cõ

tt cetera facũt ꝓfectũ:charitas oia ligat ne habeant.

tinuã habete: t qõd est vinculũ

T s quã xps habuit ꝛ haberi precepit:vel quã inter deũ ꝛ hoies facit:sit in ꝓscientijs vris cã exultatõis qõ vtiqꝫ erit si habeatur charitas que veram habet pacem quam puro coꝛde custodit

pfectionis. Et t pax dei exũltet in

cõrdibus vestris:in qua ꝛ vocati

tt pacẽ positi tt ecclie tt de bis oibꝰ t deo

tis estis t i vno t coꝛpe:ꝛ t grati t esto

T s premittit per quid hec possint vt.i.ꝑ rudenter doceant ꝛ moneant quia

te. t Verbũ christi habitet in vobis

tt vt oẽm intellectũ scripturarũ habeatis

bis abundãter: t in omni sapien

tt vos ꝛ alios de ignoraꝫ s de bis q̃ ptinẽt tt de scia

tia t docẽtes ꝛ cõmonẽtes vos

T s qui de moribus tt de laudibus dei.

metipsos in t psalmis ꝛ t hymnis

s de eterno bono tt bis docti ꝛ cõmoniti cãtãtes ad honoꝛẽ dei nõ solũ labijs sed cũ intellectu vel attenti in gra.i. in ꝓsideratione bñficioꝛ dei

ꝛ cãticis spiritualibꝰ: t in gra cã

tt ad honoꝛẽ dñi

tãtes in coꝛdibus vestris t domi

tt qꝛ ꝑcepit laudari deũ in coꝛde nõ verbis ꝛ factis nomẽ xpi exaltari ꝑcipit s preterea

no. t Omne quodcũqꝫ facitis in

tt ad gloriã xpi:non vestrã.

verbo aut in opere: omnia i t no

mine domini nostri iesu christi fa

s tunc vere. s non legi

cite:gratias agẽtes deo ꝛ patri ꝑ

s xpm ꝑ quẽ deus dedit oia

ipsum. Mulieres subdite estote

tt tã ꝓfecte sicut dñs mãdauit tt nõ ꝓpria dñz

viris: t sicut oportet t in domino.

t rigorẽ dominij mollit

Viri t diligitẽ vxores vestras: ꝛ

Oia. Nõ solũ q̃ facitꝫ in ẽbo vl' ope:ꝙ oia: etiã cogitatiões: ꝛ si q̃ alia sũt: vl' qcqd facitꝫ facite oẽ.i.ꝓfectũ deo attribuẽdo:ꝛ ꝙ est:faciẽtes in noie.

Gratias agẽtes. Tũc enĩ vere agimꝰ grãs deo ꝑ xpm:si modũ precꝑtoꝝ eiꝰ custodiamꝰ. Mulieres. De moribꝰ hucusq̃ monuit oẽs cõiter nũc trãsit ad singularia ꝑcepta monẽs diuersos sepatim vt inuicem sibi seruiãt:nõ solũ obediendo vt mulieres viris:ꝛ filij parentibꝰ: ꝛ serui dominis:sed etiaꝫ cõsulẽdo vt viri mulieribꝰ:ꝓies filijs: dñi seruis. Hec est pax domestica ꝛ cohabitantium ordinata a deo: cõcordia ꝛ clara iusticia: vt sez qui excellunt rõne excellant dñatione. ephe.6.a

Nolite amari esse. Per ꝙ rigoreꝫ dominij emollit: vt ptãte qua gs ꝑualet in dñatu vꝛoris non nimis seuere vtaꝫ. Ephe.6.a. 1.pet.2.c

Patres no. Admodestos ꝑcipit ꝓies esse filijs:ne coartati ab illꝰ de linquãt in illos ꝛ deum offendãt. Ira enĩ incõsiderata res ẽ: ita vt aliqñ nec sibi parcat q̃ iracit.

Ex aĩo ope.si. do. ꝛ nõ ho. Augꝰ. Eã enĩz deꝰ innocẽtiã ꝓbat:qua hõ nõ metu pene fit innocens:sed amoꝛe iusticie. Nã q timoꝛe nõ peccat q̃uis nõ noceat alijs:sibi tñ plurimũ nocz. Simulata innocẽtia nõ ẽ innocẽtia: silata egtas nõ est egtas: ꝙ duplicatum petm̃ in q̃ ẽ inigtas ꝛ simulatio.

C. IIII.

Omini qd iu

d stũ. Boni q̃ imperãt:fuiũt: qꝛ non cupiditate dñandi imperant: sed officio cõsulẽdi ꝛ beneficia prouidendi. roma.2.b. Ephe.6.c actuũ.10.a

21

De lyra

cia:nõ ancilla. sic pleniꝰ dcm̃ fuit Epb. v. ꝑ Filij. Nec ẽ secũda ps in q̃ instruit ꝓies ꝛ filios. d. Filij obedite p oia. licita ꝛ honesta. y Ipsi parentibꝰ vis. a qbꝰ filij hñt esse nutrimẽtũ ꝛ documẽtũ. z Hoc enĩ bñplacitũ ẽ in dño. q dedit ꝑceptũ de honoꝛe parẽtũ Exo. xx.ꝛ° informat ꝓies. d. a Patres no. ad indignationẽ. i. impatiẽtiã. b Filios ve. ꝓuocare: id ẽ irrõnabiliter excitare. ꝛ subdit rõ. cũ dr: c Vt nõ pusillo aio fiãt. i. vt nõ p duriciã vestrã fracti a vobis fugiãt. ꝛ sic carẽtes disciplina peiores fiãt. d Serui. Hec est tertia ps in q̃ docet dños ꝛ suos: ꝓmo suos. ꝛ° dños. in ꝑn. seq. ca. Circa ꝓmũ dic: Serui obedite p oia. licita ꝛ honesta. e Dñis carnalibꝰ. i. in his q̃ ptinẽt ad coꝛpꝰ. in his aũt q̃ ptinẽt ad aiaz seruꝰ nõ ẽ subditꝰ dño: ꝙ deo ꝛ ecclie ministris. f Nõ ad ocu. fuiẽtes. i. tm̃ bñ in pñtia dñoꝝ. g Quasi hoibꝰ placẽtes. illi enĩ q̃ sic fuiũt: placere hoibꝰ tm̃ q̃rũt. h Sz in simplici. coꝛdis. i. sine plica simulatiõis ꝛ dolo sitatis. i Timẽtes dñz. ꝛ nõ hoies tm̃. k Quicq̃ fa. ex aĩo opami ni. i. voluntarie. l Sic dño ꝛ nõ hoibꝰ. s. ꝓncipalr. ꝙ secũdario ꝛ ꝓncipaliter deo. debẽt enĩ sui cogitare qꝛ deꝰ illoꝝ suitutẽ ordiauit ad illoꝝ salutẽ ꝑ meritũ sue hũiliatiõis. ꝛ sic suiũt deo ꝓncipalr. ꝛ homini scõario. ꝑpter ipletionẽ dine ordinatõis. iõ subdit: m Sciẽtes q̃ a dño acci. retri. hereditatẽ. s. eterne respectu cuiꝰ in nullo ꝓiudicat ꝛditio suitutẽ hũane. vñ dic Amb. In dño bona suitꝰ ꝛ bona libertas cũ lance appendũt. n Qui enĩ iniuriã facit. siue suus sit dñm defraudãdo: siue dñs suuz angariando. o Recipiet qõ iniq̃ gessit. ꝑ debitã penã infligendã a deo. ꝛ subditur rõ: p Et nõ est personarũ acceptio apud deũ. ꝑ maioritate hois vel ciꝰ minoritate parcendo.

C. IIII.

q Omini. Hic ꝓfir instruit dños. d. Vñe qõ iustũ ẽ ꝛ equũ suis ꝓstate. vtẽdo suitio eoꝝ rõnabilit ꝛ modeste. ꝛ subdit ad hoc ratio: r Sciẽtes qm̃ ꝛ vos dñm habetis i celo. q punict vos acriter. si aliter feceritis. ꝛm illud Sap. vj. Potẽtes potẽter tormẽta patiẽt. s Orationi. Postq̃ apls instruxit ꝓsonas diuersoꝝ statuũ. hic consequenter se recõ-

Ostium. Jd est: os meum faciat apertum quod ad hoc datum est vt inde prodeat verbū. Apertum est: quando multa ꝛ magna dicit:

In sapientia. Caute conuersandū inter perfidos ne scandalizentur: ne fiat eis occasio blasphemandi: ꝛ incitentur ad persequendum.

Tempus redi. i. oportunitatē predicandi eis aliquib⁹ modis pparātes.

Ut cognos. q. cir. ꝛc. Magis cauet q se videt cognosci: ꝙ qui se videt ignorari.

Vel accepi. ꝙ rediit ad me: ꝛ ideo si venerit.

Facite vt ꝛ i loadi. ꝛc. Amb. Ex ꝟ loco intelligim⁹ q gnāles st instructiões apli: ꝛ ad oiuz hoiuz ꝓfectū scpte st ecclē

Et dicite archip. Amb. Prepositus eoꝝ per eos cōmonet vt q regēdā ecclīā eoꝝ accepit: sit sollicitus de eis. Ple

Ephe. 5. d bis cā scribit epla: ꝛ ideo non ad rectorē destinat.

Nicolaus

mendat oronib⁹ eoꝝ. d. Oroni instātes: p mētis subleuatōz. a Vigilā tes i ea. p debitā vtētōez. b In gra actōe. ppt bñficioꝝ dei receptionē. c Orātes sit. nā oratio mltoꝝ ē magis audibil. d Pro nob. i. p mei socijs suis. e Vt de⁹ ape. no. o. sm̄ois ꝛc. i. vt det nob libertatē ꝛ facultatē p̄dicādi euāgeliū xpi f Propt qō ētvin. sū. i carcē ne possim ad p̄dicādū discurrere. g Vt ma. illō. ꝟ refert ad illud qō p̄mittit. Apiat nob ostiū sm̄ois. s. Vt manifestē illō. s. xpi mysteriū. qō adhuc plib⁹ gētib⁹ est occultū. h Jta. s. ostā ter ꝛ discrete. i Vt ome loq. de tāto mysterio Cōsequēter ondit q̄lit se habeant ad infideles. d. l: Jn sa. am. ad e. q fo. sūt. i. ex ecclīā. l Redimētes tēp⁹. i. diligēt q̄rētes oportunitatē p̄dicādi eis euāgelicā vitatē ꝛ sub dit mod⁹ debitus. cū dī: m Sermo vī sp i gra. i. sit tal vt audientib⁹ sit gratus. ꝛ q: ꝟ p sapiaz fit. iō sbdit: n Sale sit ꝑdi. sapia eni sal nolat: eo q ē ꝑdimētū vboꝝ: sic sal cibozꝝ. o Vt sciaz. q. o. vos vni. rndē. ꝟz cōditionē sue pfōe. al̄r eni rndēdū ē sapiēti. al̄r simplici. ꝛ sic d aliis. p Que cir. me st. Hec ē vltia ps

2. Zi. 4. b

c

†ſ etiā in nocte vel non pigri †ſ ofone ſ ma nētes.
tiōi instate: †vigilātēs in ea i grā
ſ de pteritis ſ instate dico.
tiarum actione. Orantes simul ꝛ
pro nobis: vt ds aperiat ostiuz
†ſ ad exponēdū illud qō ē secretū de x po. i. natiuita
sermōis: ad †loquēdum mysteri
tem ꝛ cetera. ſ q: xpi secreta expono.
um christi. Propter q etiā vin
†ſ ita ad loquēdū: vt manifestē apte qō absconditū ē
infidelib⁹. ita pfāter ꝛ discrete ut oporteat me loq ga
ctus suz: †vt manifestē illud: ita
apostolus sum ſ quā habetis
vt oportet me loqui. Jn sapiētiā
ſ pficite ſ vos et ipi †ſ illūinādos †ſ extra ecclīam
ambulate †ad eos q foris sūt: tē
ſ nō impedientes ſ habito tempore.
pus rediment̄es. Sermo vester
ſ vt gratus sit auditoribus ſ vel in gratia predican
di: non in lege † ſ a pientie
in gratia sale semp sit condit⁹ vt
ſ ita ſ q: aliter idiote a liē litterato ꝛ alijs pfonis
sciātis quomodo oporteat vos
†ſ tribulatiões q vndiqz: vī q nō vlqz ad aiaz ptigūt
vnicuiqz respondere. †Que circa
†ſ ideo non fuit opus scribi
me sunt omnia †vobis nota faci
ſ p hūc credit̄ missse epl̄am †ſ in fide
et tychicus charissim⁹ frater ꝛ fi
†ſ i pdicatiõe †ſ i aduersis †ſ ppter dñm ſ ꝛ hoc.
delis †minister ꝛ cōseruus i domi
†ſ ad sit ealiquid.
no: quem misi ad vos in †hocip
†ſ. ſ. † ſ cauete ergo.
suz: †vt cognoscat que circa vos
ſ conta mala mundi
sunt: ꝛ cōsoletur corda vestra cuz
onesimo charissimo ꝛ fideli fratre
ſ tichicus ꝛ onesimus
qui ex vobis est: qui omnia que
hic agūtur nota faciēt vobis. Sa
ſ .i. particeps ꝛ sotius laborꝝ meoꝝ
lutat vos aristarch⁹ ꝓcaptiu⁹ me⁹
† ſ marco vel barnaba.
ꝛ marc⁹ consobrin⁹ barnabe: †de
ſ qō discessiſſ ꝛ iō ne recipet: ſz sim ō venerit. † ista
quo accepistis †mandata. Si ve
nerit ad vos excipite illū. Et iesus
ſ salutat vos † isti idē mecū asserūt de gra.
qui dicitur iust⁹: †qui sunt ex cir
ſ de iudeis ſ modo.
cuncisione. Hi soli sūt adiutores
ſ pdicādo †ſ posito i tribulatiõe ſ vice mea supplēdo
mei in regno dei: qui †mihi fuerūt
solatō. Salutat vos epaphras q
ſ nō legis.
ex vobis est seruus christi ihesu:
semper sollicitus pro vobis i ora
ſ q⁹ p vobis orat vt pseuereꝝ † ſ vt nihil adiūgat p
tionibus: vt stetis pfecti ꝛ †pleni
ter ea que deus vult ſ sollicitus est
in omni volūtate dei. Tstimoni
um enī phibeo illi: q habet mul
ſ nō solū orādo sz ꝛ alijs modis: estote ergo p vobis
solliciti.
tū laborem pro vobis: ꝛ pro his
qui sūt laodicie: ꝛ qui hierapoli.
ſ euāgelista.
Salutat vos lucas medic⁹ cha
rissimus: ꝛ demas. Salutate fra
†ſ spāliter q pdicatores recipit
tres qui sūt laodicie: ꝛ †nymphā
ꝛ q̄e in domo eius est ecclesiaz.
Et cum lecta fuerit apud vos epi
stola: facite vt ꝛ in laodicensiū ec
† ſ quam ego eis misi: vel quam ipsi mihi vt videaꝝ
l: ic esse respōsum quesitionibus illis
clesia legatur. Et ea †que laodicē
sium est vobis legatur. Et dicite
ſ esto sollicitus.
archippo: Vide ministeriū qō acce
ſ in his que sunt dñi
pisti in domino: vt illud impleas.
ſ vt sciatis epl̄am a me missam
Salutatō mea manu pauli. Me
†ſ q̄ cā patiar: q: solā fidē pdico vel vt sīr patiantur:
vel p eo orēt: vel necessaria mīstrēt: vel pbeāt se tales
p q⁹ non egre ferat pati
mores †estote viculoꝝ meorum.
Gra domini nri iesu christi vo
biscum amen.

Epla ad colossēses finit. Argu
mētū i pmā ad thessalo. incipit.

Thessalonicenses sunt
t macedones. Hi in chri
sto iesu accepto verbo
vitatis: pstiterūt i fide:
etiā in psecutione ciuium suoꝝ.
Preterea nec receperunt falsos
apl̄os: nec ea que a falsis apl̄is di
cebant. Hos collaudat apl's: scri
bēs eis ab athenis per tychicum
onesimum acolythum.

Argumētū i pmā ad thes. finit.

Ut illud iple. Ut sic, p inobedientia istoꝝ cessauit, p correctōe accīga
Adestores esto. ꝛc. Aliq salutatōnē ponat: pmittit exhortationē dicēs:
Adestores ꝛc. Finit epla ad Colossenses. ¶ Incipit argumētū.

t Thessalonicēses sunt macedones. Qui facile ab apl̄o cōuersi: nec p tribulatiões: nec p pseudo potuerūt moueri. Erāt tamē aliq otiosi ꝛ curiosi. aliqui minus de resurrectione sentientes: nimis tenere de morte amicorum dolentes: aliqui etiaz fornicatores. Hos ergo corrigit: ꝛ perfectos monet non cedere aduersis: vel pseudo apl̄is ꝛ vt alios corrigant. Scripsit autez ab athenis.

Intētio apli ē prauos ꝛ incorrectos corrigere. ꝛ bonos ad pseuerātiā aliorū ꝛ correctoz cohortari.

Expositio argumenti ad thessalonicenses finit.

De lyra

cietatē p̄dicatōis sue ꝛ sic barnabas assūpto marco iuit ad p̄dicādū i vna regiōe. ꝛ paul⁹ ꝛ silas in alia. videt tū paul⁹ postea ex diuisiōe illa vtilitatē ecclie secutā. recepit dictū marcū in suā societatē. ꝛ mandauit colossensibus ꝛ alijs q⁹ erat minus dilect⁹ ppter dictuz recessū q si vellet ad eos charitatiue reciperēt eū. de q mādato subdit: De q̄ accepistis ꝛc. v Et iesus q dī iustus. Apud eni iudeos plures ꝟ noie vocabāt. r Qui sunt ex circūcisiōe. i. iudei natione. y Hi soli. ſ iu dei. z Sūt adiutores mei. p nūc. a Jn regno dei. scilicet p̄dicādo. b Qui mihi fuerūt solatio. me ꝓsolādo i mea tribulatiōe ꝛ supplendo vicem meā in p̄dicatiōe. c Salutat vos. Hic exp̄mit socios suos de gētilitate cōuersos. d. Salutat vos epaphras q ex vobis est. id est charitate vobis spāliter cōiunctus: q: p̄dicauerat eis. vt dictū est. s. j. ca. ppter qō magis afficiebat ad eos. est etiā ex eis. q: de gētilitate ꝓuersus. sic ipsi. ꝛ fact⁹ discipul⁹ pauli. sic ꝛ tit⁹ ꝛ plures alij. ceka patēt vsqz ibi: d Et pro his q sūt laodicie ꝛ q hierapoli. qb⁹ p̄dicauerat. sic colossensib⁹. e Salutat vos lu. me. fuit eni medic⁹ corpalis. f Charissim⁹. paulo. q: fuit comes sue pegrinatōis vsqz ad martyriū. vt dic Hiero. i ꝓlogo sup Lucā. ꝛ āthiocēsis natōe. g Salutate. Hic ꝓnr salutat laodicēses p misteriū. colossensiū. d. Salutate frēs q sūt laodicie. gnālit. h Et nymphā. spāliter. q̄ p̄dicatoꝝ⁹ mīstrabat sūpt⁹ de suis facultatib⁹. i Et q̄ in do. ci⁹ ē ec. i. familiā ei⁹ xp̄ianā. l: Et cū lec. fu. a. v. epi. ista. quā vob mitto. l Facite vt ꝛ i lao. ec. le. vt mea doctria cōicata eis, pficiat ad salutē: ꝛ ecōuerso epla tñ ad laodicēses apō nos nō h̄. m Et di. archip. q recepat misteriū sup ecclīā colossēsiū. n Vide. diligēt attēdēdo. o Misteriū qō accepisti in do. i. i dinis reb⁹. p Ut il. impleas. ad honorē dīnū ꝛ salutē aiaꝝ. q Salutatio m. ma. pa. ꝟ scripsit paul⁹ mānu, ꝓpria ad magz certificādū q epla eēt ab eo missa: eo q pseudo apl̄i aliqñ scribebāt sb noie veroꝝ apl̄oꝝ ad magz decipiēdū. vt dcm̄ ē. s. j. Loꝝ. vl. c. r Adestores esto. vin. me. mihi ꝓpatiēdo. ꝛ ēt i ꝟ si necesse fuerit me imitādo. Cōsequēt sbdit q̄ sit sna salutatio. d. ſ Sna d. n. i. xp̄i vo. supple sit: q supplet oēz defectū. Amē.

Postilla

Incipit epistola ꝑma ad thessalonicenses. C. I.

Aulus ⁊ siluan⁹ ⁊ thimothe⁹. Noib⁹ illo⁊ ꝓscribit salutatio: ꝙ sensus ⁊ ⁊ba huiꝰ epistole folius apostoli sunt.

p Thessalonicēsiū. Thessalonica metropol' ē macedonie.

Gratia vobis ⁊ pax. De more suo salutationē ꝑmittit. q̄ ꝓmissa de bonis eo⁊ grās agit cōmemorās nō solū fidē ⁊

a opa: sz etiaz cōuersionis modū ⁊ malo⁊ sustinentiam ⁊ vt ad psecuēdū magis eos prouocet: de suis q̄z laborib⁹! ⁊ euangelij ⁊itate ⁊ prudēti iter eos cōuersatiōe ⁊ quāto affectu eos desideret videre iterserit: deinde pr̄a uos vt a luxuria ⁊ otio ⁊ curiositate ꝓineāt obsecrat: ⁊ mortuos resurrecturos ꝓfirmat circa finē moralis est instructio.

Spei. Erīstētis. Ante deū. Inde ira certi: ac si iā videat: ⁊ ita eos animat: Vel aſi deuz: q̄ et bñ placet: nō ad aspectus hominum.

Nicolaus

Postilla ad Thessalonicēses incipit. C. I.

a Aul⁹ et siluanus

p ⁊ thimotheꝰ. hic incipit epistola pr̄ma ad thessalonicēses: q̄ diuidit in tres ptes. s. salutationē. ⁊ psecutionē. ibi: Grās agim⁹. ⁊ pclusionē ꝑpe finez epl̄e. ibi: Frēs orate. In ꝑma ponūt psone salutātes. cuz dī: Paul⁹ ⁊ siluan⁹. iste ē q vocat silas Act̄. xv. quē accepit paul⁹ i socīū vt dī ibidē. b Et thimotheꝰ. isti duo iungūt paulo in salutatiōe. q: cū eo laborauerūt in thessalonicēsiū ꝓuersiōe. 2° ponūt psone salutate. cū dī

c Eccl̄ie thessalonicensiū. supple cōgregate. In deo p̄e. est aūt thessalonica ciuitas metropolis in macedonia. q̄ ē q̄dā ps grecie. 3° ponūt bona optata. ibi: d Gra vobis. in pūti. e Et pax. in futuro. vbi totalit getabit appetit⁹. f Gratias. Hic incipit epl̄a ꝑ secutio in q̄ ꝑmo reddit apl's thessalonicēses benīuolos. scdo docites. iiij. c. 3° cautos. v. ca. Circa ꝑmuz reddit illos benīuolos dupl'r. ꝑmo de bonis eo⁊ grās agēdo. 2° in aduersis eos ꝯsolādo. se. ca. Prima i duas. q: primo grās agit de bona eo⁊ ichoatione. 2° de bonitat huiꝰ diffusiōe. ibi: Et vos. Circa ꝑmū ponit duplex motiuū huiꝰ grārū actōis ꝑmū ē bona eo⁊ ꝓuersatio. dicēs: Grās agim⁹ deo sp. i. oīb⁹ horis ad orādū determiat. vl sp in habitu. ⁊ si nō sp in actu. q: non sp pōt hō actualiter orare. g Mēoriā vīt. spālē ⁊ exp̄ssaz. h Faciētes in ora. ve. sine iter missiōe. ꝙ exponīt dupliciter. sic dictū ē de sp. i Mēores ope. fi. vīe. ⁊ q: fides sine opib⁹ mortua ē. subdit: l: Et laboris. i his q̄ ptinēt ad ꝑmotionē fidei. l Et charitat. dei ⁊ ꝓximi. m Et sustinētie spei. i. tolerātie tribulationū q̄s patiēter sustinuist i spe recipiēde mercedis a dño iesu xp̄o. n Aſi deū. i. ita ꝯstāter vos habuist. ac si deū pūtē videret. o Scientes. Hic ꝯfir ponit secūdū motiuū ad grās agēdū qđ accipit ex pte dei: eo q̄ spālē dilectionē oñdit thessalonicēsib⁹ vocādo eos ad fidē nō solū p ꝓdicationē: ꝙ etiā p multā miraculoꝝ opationē. ⁊ ꝙ est qđ dic̄: Scientes frēs dilectissimi a deo ⁊c̄. i. vos sciētes electionē vestrā tā q̄ spāliter electoꝝ a deo. supple habem⁹ materiā grās agēdi. p Quia euāgelīū nr̄m. i. ꝓdicatio nr̄a. q Non fuit ad vos in ser. tm̄. ꝙ in ꝟtute. i. in miracul' diuina ꝟtute fact̄. r Et in spū sc̄to. i. datione spūs sc̄ti in signo visibili. s Et in ple. mlta. s. charismatū ⁊ donoꝝ dei. t Sic scit̄. q: vidist̄. v Quales fuerim⁹ in vo. ꝓpter vos. q. d. talia miracula p nos nō fecit de⁹ iter vos ꝓ nobis. q: iam aſi eram⁹ in xp̄o firmati: ꝙ ꝓpter vos: vt credētes in fide solidi essetis. ⁊ ita fuit. q: in fide pstiterūt: nec falsos aplos receperūt. vt dic̄ Hiero. in ꝓlogo.

Incipit epistola ꝑma ad thessalonicenses.

Aulus C. I.

p ſ coadiutores in illis ſtruēdis qui ⁊ in ꝓfectu eorum pariter gaudebant

⁊ siluan⁹ ⁊ timotheꝰ ecclēsie thes ††congregate ſ q̄ ẽsecclia est in deo operante.

salonicensiū† i deo patre ⁊ domi/ſ filio eius ††expositū ne exponas actū ne agas

no iesu christo.† Grātia vobis ⁊ † ſ confirmat bonos primum de ꝓfectu illorū grās agens ⁊ ſ quia bona sunt q̄ in vobis sunt: ⁊ a deo a quo omnia bona.

pax.† Grātias agim⁹ ⁊† deo semp ꝓ omnibus vobis: mēmoriā ſ vt pere tis

vestri faciētes in orationibus no ††habitis ⁊ ſ certarum horarū ⁊ ſ inde gratias,

stris† sine⁊ intermissione:⁊ mēmo † ſ confessionis ſ opus ꝓprium fidei est confessio. ⁊ ſ ꝓ se ⁊ ꝓximis

res† opis fidei vestre ⁊† labōris ⁊ ſ in deum ⁊ ꝓximum ††cōtra mala ⁊ ſ quam facit species glorie ſ Spes non frustratur: quia est domini: qui potest ⁊ vult implere.

charitatis: ⁊† sustinētie⁊ † spei do/ mini nr̄i iesu christi ante deum ⁊ ††de his agimus deo grās q: scimus ꝙ dilexit ⁊ ele-

patrem nostrum.† Sciētes fra/ git lola gratia †ſ ꝙ electi estis.

tres dilecti a deo† electionem ve/ſ per hoc scimus

stram: quia euāgelium nostruz ſ oñsione verboꝝ

nō fuit ad vos in sermone tm̄: ſ miraculorum

sed in virtute ⁊ i spiritū sācto:⁊ † ſ vt i nullo videāt miores eccl̄ie iudeoꝝ †† ita istud diuinū scim⁹ ꝙ estis a deo electi sicut vos istud visibile

plenitudie mlta: † sicut scitis quā/ ſ afflicti †† inter vos †ſ ꝓ salute vestra

les fuerimus† in vobis⁊ ꝓpter/ſ nos passi sumus vobis in exemplum.

vos. Et vos imitatores nr̄i facti † ſ qui iustinuit crucem ⁊ ſ vos

estis ⁊† dominī:⁊ excipiētes ver † ſ tribulatio nō fecit dimittere ⁊ ſ mea. s. ⁊ vestra.

bum in† tribulatiōe⁊ multa: cum ſ quod fecit spūssanctus.

gāudio spiritussancti: ita vt facti ſ q̄ exēplo vro nō timēt ꝓfiteri.

sitis forma ōibus credentibus⁊ in †† forma oībus ſ. i. ab exēplo patiētie vre hoc ꝓcedit q̄ alij verbū dei ꝑdicāt aperte

macedonia ⁊ i achaia. A† vōbis enim diffamat⁹ est sermo domi ni: nō solum in macedonia ⁊ in

†† adiacētē ⁊ ſ nō solū ꝓmotiz ꝓfectio fidei q̄ ē ad deū tm̄ vt est in martyribus.

achaia: sz in omnem† locuz⁊ fidēs vestra que est ad deū ꝓfecta⁊ est

†† ad alios incitandos ſ de vobis vel nob

ita vt nō sit nob† necesse qui cq̄z †† oēs alij ††ad cōmēdationē vestre fidei

loqui.† Ipsi enim de⁊ vobis an/ ſ q̄ afflicti fuimus

nunciāt: qualem introitum ha/ ſ q̄ vehementer ſ ramen

buerim⁹ ad vos: ⁊ quōmodo cō ſ ad ueritatē a simulatiōe ad vnū a multis

uersi estis ad deū a simulachris: seruire deo viuo ⁊ vero: ⁊ expē/ †† venturū †ſ filiū ⁊ ſ pater.

ctare filiū eius† de celis⁊ quē⁊ su/ † ſ saluatorem ⁊ ſ per hoc factum saluatorem suorum ſ quia in baptismate dimittit peccata: ⁊ in futuro lib erabit ⁊ a pena eterna

scitauit ex mortuis† iesum⁊ qui eri puit nos ab ira ventura.

ſ iō dico qualē introitū ⁊ eius qualitatē non expono nam ⁊ ipsi

i Am ⁊ ipsi scitis C. II. frātres introitum nostrū ſ facitis

ad vos: quia non inanis fuit.

Et spiritu sc̄o. Quia p me recepist dona spūs nō pce: ꝙ in plenitudie. Quales fuer. ꝓp. vos. Per ꝟ etiā q̄ nos passi sum⁹ in exēplū vobis patz q̄ de⁹ vos dilexit ⁊ elegit. Imitatores nr̄i ⁊ dñi. Mirabilia enī ⁊ iniurias a ciuib⁹ suis tolerarūt fiducia futuroꝝ: Unde emuli dicūt aplī ⁊ ipsi⁹ dñi: q: ⁊ dñs cadē a iudeis passus ē ⁊ aplī dñm sequētes pscutiones passi sūt gaudētes: q: digni habiti sūt ꝑ nomie dñi ignominias pati.

Seruire deo vi. ⁊ c ve. Ad deo cōuersi: vt seruiatis. Ita pure: vt conuenit viuo ⁊ vero: qui in ꝟitate ē de⁹ ⁊ viuit eternaliter. Et in hac ꝟitate expectet! ⁊ nō aliud de sideret ꝙ dari vobis q̄ videre ipsū ꝑm diuinitatem: quam mali nō videbūt vñ dic̄ scptura. Tollat: ipi⁹: ne videat filiū dei.

C. II.

n Ipm ⁊ ipsi sci. ⁊c̄. Quia nō inanis. Hoc de illo scit: q: nō fuit in ꝓsperitate seculari q̄ inanis: ꝙ i multa sollicitudine ꝑ aduersis ⁊ ꝓpterea habuim⁹ fiduciā nō in nob q̄ fragi/

de lyra

p Et vos. Hic ꝓfiter apls grās agit de bonitatis eo⁊ diffusiōe. nam exēplo eo⁊ alij ꝓfecerūt in fide ⁊ op⁹ bonis. ⁊ ꝙ est qđ dī: Et vos imitatores nr̄i facti estis. i fide ⁊ moribꝰ. v Et dñi. sz iesu xp̄i q̄tū ad eius vitā. nō q̄tū ad ei⁹ fidez q̄ in eo locū nō habuit: eo ꝙ nō hz obscuritatez annexā: ꝙ ab infīti cōceptionis habuit clarā visionē. z Excipientes ꝟbū in tribulatiōe multa. in ꝓncipio enī cōuersionis habuerūt pscutionē etiam a ciuib⁹ suis. vt hr̄ in fi. se. ca. a Cum gaudio spūs sancti. ⁊ in hoc ꝓformabāt aplis. de quib⁹ dī Act̄. v. q̄ ibant gaudētes a cōspectu concilij ⁊c̄. b Ita vt facti sitis forma. i. exēplar ꝟtutis. c Oīb⁹ credētib⁹ in macedonia ⁊ in achaia. prouincie sūt grecie. d A vobis enī diffamat⁹ est sermo dñi. i. occasione vestri diuulgatuz est verbū dei: q: multi pri⁹ tacētes timore exemplo vestro cōstātes effecti ꝑdicauerūt publice ⁊ in plurib⁹ locis. ideo subdit: e Mō solū in macedonia ⁊ in achaia: ꝙ ⁊ in oī loco. regionū circūiacentiū. f Fides vestra q̄ ē ad deū. s. est ordinata. g Profecta est. i. ꝓcessit vltra. h Ita q̄ non sit nobis necesse quicq̄ loq. s. de vobis ad alios incitādū per vestruz exēplū. ⁊ subdit cā: i Ipsi enī de vobis annūciāt. vos cōmēdādo: l: Qualem introitū habuerim⁹ ad vos. i. q̄ gaudēter ⁊ ꝓmpte fidē suscepistis ad prēdicationē nostrā nō formidātes insurgētē tribulationē. l Et quō ꝓuer si estis ad deū. eligētes ei ſutre ydolatria reiecta. m Et expec. filiū ei⁹ de celis. vēturū ad iudiciū. sicut dī Act̄. i. Hic iesus q̄ assūpt⁹ ē a vobis in celū sic veniet ⁊c̄. n Qui eripuit nos de ira vētura. id est a gehēne pena.

o Am ⁊ ipsi ⁊c̄. Postq̄ apls reddidit thessalonicēses C. II.

n benīuolos de bonis eo⁊ grās agēdo. hic ꝓfiter idē facit in aduersis eos cōsolando. Et diuidit in duas partes. q: ꝑmo facit hoc per ꝓformitatē ad ipsū. scdo ꝑ cōformitatē ad ecclīam hierosolymoꝝ. ibi: Vos enī. Circa ꝑmū facit talē rōnē. Null⁹ debet desolari sz magis cōsolari de cōformitate ad suū magistrū. q: in hoc ꝓfitit ei⁹ pfectio: Luce. vj. Perfectus oīs erit si sit sicut magr ei⁹. ego ꝟo q̄ suz mgr ⁊ doctor vester sustinui mlt̄as tribulatōes ⁊ sustineo. ꝓpter qđ debet in tribulatōib⁹ cōsolari: q: in ꝟ ꝓformam mihi. in hac aūt rōne sic ꝓcedit. q: ꝑmo declarat minorē huiꝰ rōnis ꝑ tribulatiōes q̄s sustinuit ad eos veniendo. scdo ꝑ has q̄s sustinuit cū eis manēdo. ibi: Memores enī. Prima adhuc in duas. q: ꝑmo ponit suā declarationē. secūdo remouet multiplicē obiectionem. ibi: Exhortatio. Circa primū dicit: Mā ⁊ ipsi scitis fratres introitū nostrū ad vos. i. modū introeundi. p Quia nō fuit inanis. i. leuis ⁊ facilis: sed valde grauis.

29 iiij Sed ante

Iesu pz in dño. Nos dico añq̄z ad vos venirem⁹ passi in philippis. Ecce añq̄z venirem⁹ ad vos ⁊ post etiã passi vt nõ liceret ꝓfidere in nobis: ⁊ ita esset labor nr inanis. Vel nõ fuit inanis. i. ꝓpter nulla mala cessaui loq sz licz añ passi: ⁊ apud vos sollicíti: nõ extimuim⁹: sz habuim⁹ fiduciã i deo loq vob. ꝓper ꝟ de se relata: ⁊ p illoz bñ cepta: monet ꝓmanẽ i patiẽtia.

In philip. Ambro. Pressurã quã ꝟ cõmẽorat pass⁹ ẽ ꝓpt spm̃ phitonẽ quez a puella ejecerat. Exhortatio eni nra. Hicꝫ pseudo aplos vt incipe: cõmẽorans de euãgelij ꝟitate. deinde de sua int eos prudẽti cõuersatiõe. In dolo. Etiã ꝟitas ẽ in dolo: qñ nõ ꝓ amore ꝟitaꝫ: ⁊ vtilitate auditoꝝ ꝓdicaꝫ: sz vt gloria vel aliud lucrum acquiratur.

Sz deo. Placeam⁹. Augu. in li. sen. pros. Qñ nisi ipse opet i nob vitare negm⁹. Quas eni vires nocendi hẽat hũane gñe amor nõ sentit nisi q ei bellũ idixerit qz si cuiꝫ facile ẽ laudẽ nõ cupere dũ negaꝫ: difficile est tñ ea nõ delectari cũ offerꝫ.

Neqz eni aliqñ ⁊c. Aug. In ꝟ tágit pseudo aplos q se potiꝰ q̄ dei doctrinã cõmẽdari volebãt Aplꝫ ãt q gliã nõ ad p̃sens sz i futuro q̄rebat se hũilẽ faciebat: vt dei ꝓdicatio exaltaretur.

In occa. Nõ dico in auaricia: sz nec feci vl dixi in q̄ eẽt occasio auaricie. Inde est deꝰ testis. q nouit cor. ꝟ. n. nõ ita pz.

Nicolaus

a Sz añ passi. grauia ꝟbera. b Et ꝓtumeliꝫs affecti. pꝟba aspera. c Sicut scitꝫ. qz hoc nõ fuit longe a ciuitate via. tõ subdit: d In philippis. q̄ ẽ ciuitas macedonie: vt hĩ Actꝫ. xvi. ibi eni paul⁹ ⁊ silas fuerunt grauit ꝟgis cesꝛ incarcerati. vt hĩ ibidẽ. e Fiduciam habuim⁹ in dño nro loqui ad vos ⁊c. ãsi dicat. ex illis tribulationibus nõ fuim⁹ territi: sed in dño cõfidẽtes venim⁹ ad ꝓdicãdũ vobis. f Euangeliũ dei. ⁊ circa hoc fuimus valde sollicíti. quasi dicat. ꝓpter qđ in tribulatiõib⁹ debetis cõsolari tanq̄z nobis conformes effecti. g Exhortatio. Hic ꝓfiter remouet multiplicẽ obiectionem. posset eni aliqs dicere q̄ nõ esset cõsolabile paulꝰ dicꝫ cõformari: eo q̄ esset defectuosus in vita ⁊ doctrina. sicut dicebãt pseudo aplí de ipso. ꝓpter qđ hoc remouet excludendo illa per q̄ possent impingi in ei⁹ doctrina⁹ ⁊ vita. dicẽs: Exhortatio eni nra nõ de errore. circa fidẽ: qualis erat hereticoꝝ doctrina: ꝛ de ꝟitate mera. h Neqz de imũdicia. sic erat ꝺ doctrina epicureoꝝ: q̄ tũc vigebat. vt hĩ Actꝫ. xvij. i Neqz in dolo. sicut docebãt falsi christiani. qz aliqñ docebãt vera de fide catholica. vt dꝰphenderent catholici. sicut de torquato legit in legẽda sancti Tiburtij. k Sz sicut ꝓbati sum⁹ a deo. i. approbati ab ipso. l Ut crederet nobis. tãq̄z fidelib⁹ ministris. m Euãgeliũ. i. ꝓdicatio euãgelij. n Ita loqmur. fideliter p̃dicando q̄rẽtes dei bñplacitũ. ⁊ nõ holuz. o Sicut scitis. ex visu ⁊ auditu. p Neqz in occasiõe auaricie. p̃dicãdo ꝓpter q̄stũ: nec propter vane gñe fastũ. sicut p̃dicabãt pseudo aplí. q Cũ possem⁹ vobis oneri esse. accipiẽdo sumptũ a vobis ⁊ etiam honorẽ. r Ut xp̃i aplí. veri q̄dns talia debent. s Sed facti sum⁹ paruuli in medio vestrũ. inter vos humiliter cõuersando. ⁊ nõ folũ humiliter: sed etiã charitatiue ac dulciter. t Tãq̄z si nutrix foueat filios suos. lacte ⁊ nutrimẽto corꝑali. v Ita desiderantes vos. ⁊ non vestra. x Cupide. i. intense desiderantes vestrã salutem. y Volebam⁹ tradere non solũ euangeliũ dei: q̄ est spũale nutrimentũ. Sed etiã alas nostras. i. vitas nostras parati fuim⁹. ꝓ salute vestra ex-

Sed añ passi multa: ⁊ ꝓtumeliꝫs affecti: sicut scitis in philippis ᵒ: fi
ᵒ sic ⁊ vos facite
duciãꝫ habuimus in deo nostro loqui ad vos euangelium dei i
† habuimus fiduciã in deo ꝺdicatõ qua hortamur
multa sollicitudine. †Exhortatio
ꝺ sed de veritate.
eniꝫ nostra nõ de errore nẽq̄z de
ꝺ sicut carnales obseruãtie post xp̃m: vel vsus mulierũ ⁊ alioꝝ q̄ gdã ꝺdicabãt † ꝺ fraude astutia ipoc bri si. ꝺ ita vere ⁊ pura intentione sicut ꝓbati ⁊ electi a deo: ad hoc vt crederetur.
immundicia: †nẽq̄z in dolo: ꝺsed
sicut ꝓbati sum⁹ a deo vt crẽde
ꝺ quasi fidelibus
retur nobiꝫ euãgeliuz: itã loqui
ꝺ nec speciem placentis habemus
mur. Non quasi hominib⁹ pla
ꝺ vt sibi nõ holbus placeamus ꝺ ꝓbata facit.
centes: sed †deo qui ꝺ ꝓbat corda
ꝺ nõ querimus placere holbus
nostra. Neqz enim aliquãdo fui
ꝺ per quo d alij placent holbus,
mus i sermone adulationis sicut
ꝺ non in dolo.
scitis. Nẽq̄z i occasione auaricie
ꝺ nec auariciam nec gloriam.
deus testis est: nec querentes ab
ꝺ sed a deo tñ
hominibus gloriaz: neqz a vob
† ꝺ uis ꝺ qõ nõ pseudo
neqz ab alijs: †cuꝫ ꝺ possem⁹ one
ꝺ vt nobis ministraretis.
ri vobis esse: vt christi ãpostoli.

ꝺ nil horum querimus. † ꝺ in hoc notatur labor ⁊ humiliatio ꝺ humiles ꝺ ad omnes

Sz facti sum⁹ †paruuli ꝺ i medio
† ꝺ q hoc ꝓ bono ꝺ ita sollicite ꝺꝺ in hoc dilectio est non pro mercede.
vestrum: †tãq̄z ꝺ si nutrix foueat
ꝺ nõ alienos † ꝺ ita ⁊ nos nõ reꝑiuim⁹ ex labore nisi vtam salutẽ ꝺꝺ in toto labore ꝺ nõ vestra
filios suos: †itã ꝺ desiderãtes ꝺ vos
cũpide volẽbam⁹ credere vobis
† ꝺ ꝓ assertiõe euãgelij.
nõ solum euangeliũ dei: †sed eti-

Testis ẽ deꝰ. Aug. Ita ne ꝟo quisqs es prauí cordis: vel puersi. Si dicas ꝓ deũ: iuras: si dicis testꝫ est deꝰ! nõ iuras? Quid ẽ ꝓ deũ nisi testꝫ est deꝰ. Quid ẽ: testis ẽ deꝰ: nisi ꝓ deũ? Quid aũt ẽ iurare: nisi ius deo reddere qñ ꝓ deũ iuras. ius saluti tue reddere. qñ ꝓ salutẽ tuã iuras. Jus filijs tuis reddere: qñ ꝓ filios tuos iuras? Quid aũt debem⁹ deo: saluti nre: filijs nris nisi ius charitaꝫ: ꝟitaꝫ: ⁊ nõ falsitaꝫ? Maxime per deũ cũ sit: ipsa est vera iuratio.

ꝺ ꝓ vobis
am animas nostras. Quõniam
ꝺ fidẽ dei recipiendo: bñ vos nobis applicando
charissimi nobis facti estis. De
ꝺ facti sumus paruli ꝟ vt nutrix: memores enim
mõres eniz estis fratres làboris
ꝺ est enim ⁊ labor sine fatigatione
nr̃i ⁊ fãtigationis. Nõcte ac die
ꝺ manibus nostris ꝺ vt repelleret pseudo.
operãtes: nẽ quez vestrũ grauaremus: predicauimus vobis euã
†ꝺ ita añ sicut post querionẽ vt eos iformaret
geliuz dei. †Vos testes estis ⁊ deꝰ
†ꝺ ad nos ꝺꝺ ad ꝓmũ faciẽdo debita ꝺꝺ nõ faciẽ
us †q̄z sãcte ꝺ ⁊ iuste ꝺ ⁊ sine quere
do indebita ꝺ qñ adhuc erãt educti.
la vobis qui credidistis affuim⁹
ꝺ ita ⁊ hoc scitis sicut ⁊ hoc aliud
sicut scitis qualiter vnũquenqz
ꝺ tanto affectu
vestrum tanq̄z pater filios suos
† ꝺ si quis de peccato: vel alio desolatus erat
deprecantes vos ⁊† consolantes
ꝺ vel sub testimonio scoꝝ adiuramus⁹ †ꝺ pficiendo
testificãti sum⁹: vt† ãbularetis
ꝺ sequentes in operibus voluntatẽ eius † ꝺ qõ debetis ꝺ ꝺ cum essetis a uersi ꝺ ꝺ vt essetis de regno quos hic regeret: ⁊ post in gloria coronaret
digne deo †q̄ ꝺ vocauit vos ꝺ i su
ꝺ nõ solũ vos
um regnũ ⁊ gloriaz. Jdeo ⁊ nos
ꝺ qz hoc fecit deus.
gras agim⁹ deo sine intermissio
ne: quõniã cum accepissetis a no
††solo auditu ꝺꝺ de deo
bis ꝟbũ† audit⁹ ꝺ dei accepistis il
ꝺ quasi a sapientibus esset
lud nõ vt ꝟbũ hoĩuz: sz sicut est
ꝺ deus ꝺ quotidie opera bona
verbũ dei qui operatur i vobis
† ꝺ venturi per fidem in ipsum ꝺꝺ ⁊ qz in vobis operatur effectus indicat
qui credidistis† in ipm. ꝺ Vos ei
imitatores facti estis fratres eccle
ꝺ in institu
siaruz dei q̄ sunt in iudea in chri
tione ipsius christi ꝺ in hoc imitatores
sto iesu: quia eadem passi estis ⁊

Possem⁹ oneri eẽ ⁊c. Intãtũ grauat pseudo cãm: vt se abnuere dicat: cum liceret illi subsidia regrere ad cõmẽdũ illos: quib⁹ nec facultas erat nec pudor poscendi. Aplice ãt ptãtis debituz vocat on⁹ ꝓpter pseudo aplos: qui illud indebite vsurpantes importune a plebibus exigebant.

Suos. Aug⁹. Quia alienos qñq̄z nutrit mulier ꝓ mercede: ñ ex amore, ꝓprios ꝟo ex dilectõe. c

Vocauit. Vocatiõe que est sm̃ propositum.

Jdeo. Quia vos vocauit grãs agim⁹. Vocauit dico! qz hoc inde appareret: quia vos cito ⁊ firmiter recepistis.

Auditꝰ dei. Quod audiuimus a deo: vel in quo auditur deus.

Sicẽ est ꝟbũ dei. Tãta eni deuotõe receperũt ꝟbũ: vt ꝓbarẽt se intellexisse dei esse doctrinam.

Vos eni imita. ⁊c. Multa dixit ꝓtra pseudo Jaz ne ꝓ sua vel aplorꝝ tribulatione moueant.

de lyra

ponere. a Quoniam charissimi sci estis nob. Ad aliorẽ eni charitatem nemo habet q̄z vt aiam suã ponat pro amicis suis. b Ademores eni. Postq̄z aplus ostẽdit se passum tribulationes ad thessalonicẽses venidẽdo. hoc idẽ ostẽdit cũ eis manẽdo. d. Ademores enim facti estis frẽs. q. d. nõ est diu qz vidistis. ⁊ sic non estis obliti. c Laboris nri. i corde. d Et fatigatõis. ꝓpt excessũ labo

ris. e Nocte ⁊ die opãtes. manualit. horis exceptꝫ qb⁹ intẽdebat ꝓdicationi vel oꝛoni. vt ipse ⁊ sui viuerẽt de ꝓprio labore. f Me quẽ ve. gra uarem⁹. accipiẽdo sũpt⁹ a vobis. g Predicauim⁹ vo. euãge. dei. gratꝫ. cũ tñ sũpt⁹ de iure possem⁹ accipe. h Vos testes estis. q̄tũ ad exteriora. i Et deꝰ. q̄tũ ad interiora. k Q̄z sancte. erga deũ. l Et iuste. erga ꝓximũ. ita q̄ null⁹ poterat cõqri de nobis. m Qualiter vnũquẽq̄z ve. ñẽ pr̃i. suos depẽcates. i. pẽno affectu inducentes. n Vos. ad bonũ. Et ꝓsolãtes. siqs vl̃m fuerat desolat⁹, ꝓpter pctã cõmissa: vl alia de causa. o Testificati sum⁹. i. sub testimonio scoꝝ vos adiuram⁹. p Ut ambularetis digne deo. de ꝟtute in ꝟtutẽ, pcedẽdo. q Qui vo. vos in suũ regnũ. i. vt essetis de regno ei⁹. p grãm i pñti ⁊ gliã suã in futuro. ⁊ qz fecerũt sic thessalonicẽses. tõ grãs agẽs deo subdit: r Jõ ⁊ nos grãs agim⁹ deo sine intermissiõe. i. oib⁹ horis ad ꝟ aptis. s Ani cũ accepissetis a nobis. p ꝓdicationẽ nostrã. t Verbũ audit⁹ dei. i. verbũ euangelicũ nobis diuinitus reuelatũ. v Accepistis illud nõ vt verbũ holuz. sicut est doctrina physica. x Sed sicut est vere ꝟbum dei. i. sic recepistis deuote: sicut recipi debet ꝟbũ habitũ ex diuina reuelatione. y Qui operat in vobis docẽdo interi⁹. holes eni solũ mouẽt auditũ exterius. ideo dicit xp̃s aplis Joh. xv. Sine me nihil potestis facere. z Vos enim fratres. Postq̄z apostolus consolatus est thessalonicenses per conformitatem ad seipsũ. hoc idem facit per conformitatẽ ad ecclesiaz hierosolymitarũ. Jn hierusalẽ eni primo incepit ecclesia prout distinguit cõtra synagogã. vt pz Actꝫ. j. ⁊ inde ꝓmo deriuata est ad alia, iudee loca. ⁊ ille ecclesie cõstanter sustinuerunt

persecutiones

Ut impleant. Haymo. Quadragita ānos post passionē dedit dēs iudeis ad pniaz. Illis trāsactis cū nollēt credē cōpleta sūt pcā eox. Vñ dñs: Implete mēsurā patrū vrox. Vñ hec dixit aplūs: stabat hierlm: necdū erat cōpleta pcā: ꝫ cōpleta sunt venientib⁹ romanis. Vñ subdit: Peruenit ira dei. Ira est aduēt⁹ romanox: q̄ ira durat eis captiuis vsqz ī finē seculi. Vel

preuenit que durabit ī finem: quia hec talis pena preuenit: sequetur eterna.

Peruenit. Ideo sp implēt peccata: qz ira dei peruenit: vt excecentur.

Vel vsqz ī finē. Quia ī fine seculi ꝙuertent iudei.

Ore aspectu ꝛc. Os ꝛ aspectus cessant: qz alloqui nō possuz ꝫ coz ꝛ sollicitudo non quiescit.

Nicolaus

psecutōes a iudeis q xp̄m occiderūt ꝛ ꝓphas ꝛ ī B ecclia thessalonicēsiū erat eis ꝙformis: q̄ psecutōes sustinuerat a ciuib⁹ suis: qō debebat sibi esse ꝙsolatiōis mā: ꝓpter ꝙformitatem ad ecclias p̄mitiuā: ꝛ hoc ē qō dicit: Vos enim imitatores facti estis ffes: ꝛ pz lka vsqz ibi: a Pro hibētes nos gētib⁹ loq. i. euāgeliū xp̄i. b Salue fiāt. s. gētes. c Ut impleāt. i. augeāt. d Peccata sua semp. s. iudei in sua pfidia obstinati deo pmittēte ꝛ diabolo ꝓcurāte. e Peruenit. n. ira dei sup illos: qz subtraxit iuste gfam suaz ab eis. f Usqz in finez. i. vsqz versus finē mundi: tūc enī sūt ad fidē ꝙuertēdi: sicut dñs est. s. frequēter: pōt etiā aliter exponi. Usqz in finez. i. eternaliter: q̄ntū ad illos q ī sua pfidia moriunt. g Nos aūt. Postq̄ apls ꝙsolatus ē thessalonicēses, scripto B ꝙsolat eos nūcio: ꝛ ꝑ⁰ scribit mittēdi rōnez. ²⁰ ipsaz missionē: in pncipio se. ca. rō aūt ꝙsistit in hoc qz desideraverat ire thessalonicā ꝛ ecclīaz pso naliter ꝙsolari: ꝫ habuit impedimentū: ꝓpter qō ad hoc misit nūcium. Dicit igit: Nos aūt ffes desolati ꝛc.] i. desolati, ꝓpter qō vobiscuz nō eramus. h Aspectu nō corde. i. ꝫ nō possem⁹ vobis loq nec vos videre: tñ habebamus vos ī corde. ideo subdit: i Abūdātius festinauim⁹. i. dispositum⁹ festinanter venire ad vos ad vestraz ꝙsolationem: k Ego qdē paulus: cū socijs meis. l Sz impedīuit nos satanas. tacet aūt modū impediēdi ꝛ silr glo. nec ego volo ī hoc dinare: ꝛ ꝙsir subdit rōnē q̄re desiderabat videre eos: ꝛ ꝙsolari in dño q̄ est augmētatio sui meriti ꝛ premij. d. m Que ē enim nra spes. in pūti de augmēto meriti ꝛ premij. n Aut gaudiū. spūale. o Aut corona glie. i. rō ꝙsequēdi pmiū aureole: q̄ doctoribus debet. p Nōne vos. q. d. sic: qz ꝙuerterat eos ad fidez. ifō segt: q Vos enī estis glia ꝛc.]. s. mālr. habebat enī mām gliandi in dño: ꝛ gaudendi de eox ꝙuersione ꝛ bona ꝙuersatiōe. C. III.

r Ropter qō. Posita rōne mittēdi nunciū. hic ꝙsir cū mittit. ꝛ diuidit in duas ptes. qz ꝑmo describit hec missio. secūdo paul⁹ deprecatio. ibi: Ipse aūt de⁹. Prima adhuc in duas. qz ꝑ⁰ ponit vtilitas missiōis. ²⁰ reuersiōis. ibi: Nūc aūt. Circa ꝑmū ꝙtinuādo se ꝓcedētib⁹ dicit:

vos a cōtribulibus vestris: sicut ſ qui ī indea ††iudei †ſ adeo asperi fuerūt quasi tam asperos vos sustinere debetis

ꝛ ipsi a iudeis †qui ꝛ ᵛ dñm occide ſ apostolos xp̄i.

runt iesum: ꝛ prophetas ꝛ nos p ſ in quo putant se placere deo: quod nō est

secuti sūt: ꝛ deo non placent: ꝛ ſ soluti omnium.

omnibus hoīb⁹ aduersantur prohibētes nos gentibus loqui ††iō hoc faciūt. ᵛ †ſ sumēt vt q̄ ī sordib⁹ē ſ. a.

vt sālue fiant: †vt ᵛ implēāt pecca ††vt excecēt ᵛ †ſ vt pēa ᵛl pena ꝑpalis ſ vindicta

tā sua semp. †Peruenit enī ᵛira ſ opprimens ††ꝛ hoc vsqz †ſ pēa eternā vel in fine reliquie salue erunt ſ vos multa

dei sup illos† ūsqz ᵛ in finē. Nos ſ cā vestra nonnostra passi ††

aūt fratres desolati a† vobis ad ſ añ q̄ scīremus ꝙstanti ā ††remoti ſ sermone ††pnția corporis †ſ dilectionis affectu

tempus† oze] ᵛ aspectu: ᵛ nō coz/ ſ q̄ si nihil pateremini ††ideo state.

de: abūdātius† festinauimus fa ſ ꝓpter maiorē instructionē. s. cōpatiendo vobis ſ in quo mala nobis fierent ††ſ vel magno.

ciem vestrā videre† cū multo de ſ exhortandi vos ſ sustinuimus

siderio. Quoniamquidē volui ſ omnes.

mus venire ad vos: egō quidez ſ qui plus alijs curo ſ iō magis

paulus ꝛ semel ꝛ iteruz: sed ipe/ cauete † ſ qui saluti aduersat ᵛ †ſ ideo volui venire vel ideo impediuit nos sathanas

diuit nos† sathanas. ᵛ Quē ē enī ſ hic † ſ qō cōe oium bonoꝝ

nostra spes aūt† gaudiū aut cō/ ſ qō victoꝝ ††sisteteriſ in, bñplacito dei. ᵛl vos qui estis añ dñm bene ꝙfirmati

rona glozie? †Nonne vos añ do minum nostrum iesum christum † ſ corona vtiqz qñ deus venerit ᵛ ſ tunc vere: qz ꝛ modo apud ecclīas

estis† in aduentu eius? ᵛ Vos enī ſ apud nos

estis gloria nostra ꝛ gaudiū]. ſ quia estis gloria nostra: vel quia desolati pro nobis ſ quia pondus erat

ꝑ dum nescirem de constantia.

Ropter qō C. III. nō sustinētes ampli⁹ plā ſ mihi ꝛ silvano ſ vel los

cuit nobis remānere athenis sol' ꝛ misim⁹ timotheū frātrem no/ ſ predicandū.

strum ꝛ ministrū dei ī euāgeliū ††vt in qbus erat bonis staret ††addēdo si qd de

christi: † ād ᵛ confirmādos vos et

erat. † ſ defendenda

exhortandos† pro fide uestra: ut ſ vestrum ſ ab integritate ſ transito: ijs

nemo moueatur ī tribulatiōib⁹ ††nec debeāt moueri: qz ad hoc destinati ᵛ †ſ inferendis tribulatiōib⁹ vel in tribulatiōib⁹ sum⁹ posiri i. sta

istis. †Ipsi enim scitis: qᵛ in hoc biles ſ a deo ſ in hoc positi

positi sumus. Nam ꝛ cū eēmus ††si plcium⁹: ꝛ nō fugim⁹ ꝛ uos patimi q̄ hoc scitis

apud uos: †predicebamus uo/ bis passuros nos tribulatiōes: ſ partim ††qz ꝛ nos passi sumus nec ꝓ nobis terreamini nō solū ꝓpter alia que superius dixi.

sicut ꝛ factū ē et scitis. †Propter/ ††nescire quid ageretur apud uos

ea ꝛ ego †amplius non sustinēs] ſ timotheum creatum ab apostolo episcopum

misi ād cognoscendā fidē uram] ſ hoc de infirmis timendum ††decepcrit ††diabolus ſ cuius officium est tentare.

nē forte †tentauerit uos ᵛ is qui ſ ne ſ qegd hucusqz fecistis

tentat] ꝛ inānis fiat labor uester. ſ mihi ad cognoscendum fidem uestram

Nunc aūt uenientе timotheo ad nos a uobis] ꝛ annunciante no/ ††i aduersis ††qᵛ nec ꝓ uris nec pro nostris tribulationibus moti estis a fide ꝛ charitate

bis† fidem ꝛ ᵛ charitatem uestrā: ſ qᵛ ꝓ tribulationibus non uiluimus

ꝛ quia memoriam nostri habe/ ſ uobis utilem ſ uos

tis bonam] : semper desiderātes ††ꝓ exemplo: uel ut de uobis gratularemur ᵛ †ſ desideramus uidere:

nos† uidē: sicut nos ᵛ quoqz uos ſ prius desolati ſ pro.

ideo ꝙsolati sumus fratres in uo ſ penuria

bis in omni necessitate ꝛ tribula ††quā'diuimus firmā uel ꝓ uram fidē iuro

tione nra: † per fidē uram: quōni ſ ꝙsolari ††hac miseria. ᵛ †ſ si celo essem⁹ ᵛ †recti

am† nunc ᵛ uiuimus si uos ᵛ statis ꝛ firmi ſ in fide dñi ††ꝙsolati sum⁹ nā adeo q̄ nō dignas grates agere possumus: ꝛ hoc ē.

in domino. †Quaz enim gratia\ ruz actionē possumus deo retri ſ ꝓ tanto beneficio ſ nos positi

buere pro uobis in omni gaudio ſ qō nō cito trāsit ††statēs ᵛ ſ in beneplacito dei

quo gaudemus ꝓpter† uos ᵛ añ dominū deum nostruz: nocte ac ſ ꝑ ante ſ qz modo plus posset addere

die abundantius orantes: ut ui/ ††q olim nō potuimus: qz eratis parvuli.

deam⁹ faciem uestrā ꝛ† cōplea/ mus ea que desunt fidei uestre?

Sed impedīuit. Qz impediri pmisit: ad maiorē coronā istox ē: qz steterūt eo abūte. Aut corona glie ꝛc. Si mō glia. Quid apud vox iudicē

Nōne vos ꝛc. Ambro. Ad anifestū ē enī: qz pfectio discipulox gaudiū ꝛ corona ē mgfox. Vi. n. sūt q labores fructū suox edituri sc. Fructꝰ enī mgri ē obediētia discipli cuⁱ bōa ꝙuersatio dat coronā mgfo. C. III.

Ropter qō ꝛc.

p Ad cōfirmādos.

Propt hoc ipse venire desiderauerat.

Ideo. Quia hec annunciauit: non pro eius presentia.

Quā enīz gfarū ꝛc. Nihil est enīz tam dignū qō sufficere possit ad compensationez acquisite salutis gentium.

de lyra

Propt qō. i. qz glia nra estis ꝛ gaudiū. s Non sustinētes amplius. i. nō expectātes vltra scire certi⁹ statū vestrū. t Placuit nobis. i. mihi ꝛ siluano.

u Remanē athe. so. i. sine timotheo q̄ ē tertius in salutatiōe posit⁹: vt dicit B glo. ꝫ qz nō ē ꝙsuetū q nūci⁹ epīe ponat ī ei⁹ salutatiōe cū vadit psonalr ad salutatos. iō vī altius q̄ iste timothe⁹ q dī hic missus: cū subdit: ꝛ Et misim⁹ timo. ē alius a pdicto: qz plēs erat eiusdē nominis. y Ffez no. religione xp̄iana. z Ministrū dei ī euā. xp̄i. i. in pdicatiōe euangelij. a Ad ꝙfirmā. vos. in oi bono. b Et exhor. ꝓ fi. vfa. stabilitēda. c Ut nemo moueat ab ea in tribulationib⁹ istis: q̄ nobis ꝛ vobis supuenerūt a fidei aduersarijs. d Ipsi enīz scitis q̄ in B positi sum⁹. i. dispositi a christo, dicente Job. xvj. ca. Venit hora vt omis q interficit vos arbitret obsequiuz se pstare deo: ꝛ subdit q̄re debebāt hoc scire. v. e Mā ꝛc. ꝛ pz. f Sic ꝛ factū est. in vobis. g Et scitis. ēt de vobis. h Propter ea ꝛ ego ꝛc.] aliquā dilationez. i Misi ad co. ꝛc.] p certū nūciuz ꝛ fidelem. k Ne forte tēta. ꝛc.]. i. diabolus q semp nititur p tētatiōes suas bonos subuertere. l Et inanis fiat labor nr. si vos subuerterit: qō absit. m Nunc aūt. Hic ꝙsir ponit vtilitas reuersionis: cū dicit: Nūc autē veniēte timotheo ꝛc.] expleto suo ministerio. n Et, annunciante nobis fidez vestrā. stabilē. o Et charitatē.

accensaz ad pficiēdū in meliꝰ. p Et qz memoriā ꝛc.] orando ꝓ nobis. q Semp desi. ꝛc. co qᵛ ista supple speram⁹ audire i reditu ei⁹. q Ideo ꝙsolati sum⁹. iaz in spe. r In vobis. i. ꝓ bono qō speram⁹ audire de vobis. s In oi necessitate ꝛc. ita qᵛ ois tribulatio ꝛ angustia i nobis supueniēs diminuit, ꝓpter bonū fidei vestre qō speram⁹ audire. t Qm̄ nūc vi. i. ꝫ si de morte ad vitā suscitati sum⁹. u Si vos sta. i dño. i mobiles ꝛ firmi nec sufficerem⁹ ad reddēdū gfas deo ō tāto bono. iō subdit: ꝓ Quā. n. gra. ac. ꝛc. ꝛ pz lka vsqz ibi: y Et cō. ea q̄ de. fi. ve. ꝫ haberēt noticiā fidei q̄ntū ad ea q̄ sūt ad salutē necia. tñ ad magnū coz, pfectū cedēt si apls venire posset ad magꝫ explicādū aliq̄ q̄ nō potuit eis ad plenū dicē qñ fuit pñs cū eis: qz fuit cōpulsus exire pp cōmotionē ciuitatis: vt habet Act. xvij.

Ipse aūt

Sine querela. Ne vos de malis cõqueramini: vel ita nocẽtes: ne qs de vobis possit cõqueri: ꝛ vt sitis etiã. In sanctitate. i. virtutum consũmatione: ꝓ hoc existentes ante deũ: nõ ad aspectus hoiuz. C. IIII.

E cetero ergo. Macten⁹ patiẽtiã pfectã ĩ sua vl illoꝝ tribulatiõe
d sua sit: nũc minorib⁹ de mũdicia suadet exhortans eos ad ꝓtinẽtiaz.

Rogam⁹ ꝛ ob. Maymo. Cõsuetudo est aplĩ vt ꝓba duplicet vl tri plicet vnũ hñtia itellectũ.

Et placere. Ille enĩ placet deo: qui fidez rectã quã hz executiõe virtutũ ꝛ pfecte opatõis decorat.

Vel sicut ꝛ ambu. ꝛ vt abũ. ma. Et est ordo.

Rogamus. subaudi vt ambulctis.

Quẽadmodũ acce. Audiẽdo ꝛ itelligendo a nobis. i. a me ꝛ siluano.

Quomodo opor. v. ambu. ꝛ pla. d. sic ꝛ am. Recte conuersando. Et rogamus.

Nicolaus

a Ipse aũt. Hic ꝓfir ponit aplĩ deprecatio, ꝓ thessalonicẽsibus: vt de⁹ sua gra suppleat qđ ipse facẽ nõ poterat. iõ dic: Ipse ãt
a de⁹. omniũ ꝓ creationez.
b Et pf nr. s. fideliũ spe cialiter ꝓ gra adoptionẽ.
c Et dñs nr ihs xps. q est mediator dei ꝛ hoiuz.
d Dirigat viã nostrã ad vos. remouẽdo ipedimẽta a sathana procurata.
e Vos aũt mul. nũero ꝛ merito. f Et abũ. fa. charita. q̃ crescẽte crescũt alie virtutes ifuse. g In inuicẽ. charitatiue mutue subueniẽdo. h Et nos in vobis. abũdam⁹ charitate. i Ad ꝛfirmanda corda vra. in moribꝰ ꝛ in fide: vt sitis. k Sine q̃rela. i. sine reprehẽsione aliq̃. l In scitate ante deũ. i. in scitate vera ꝛ nõ simulata q̃ ẽ coram hoibus tm̃. m In aduẽtu dñi nr̃i ꝛc. i. in aduẽtu ei⁹ ad finale iudiciũ sitis de numero ꝛ ꝓsortio sanctoꝝ: ꝛ subdit: n Amen. ad confirmationem pceden tium. C. IIII.

o E cetero. Hic in-
d cipit tertia ps ꝑncipalis ĩ q̃ reddit thessalonicenses dociles: eos de moribꝰ iformãdo: ꝛ de defectib⁹ corrigẽdo. Licz enĩ cõitas coꝝ eẽt sancta, tñ ibi erãt aliq̃ de fratrib⁹ corrigẽdi ꝛ spãlr de q̃ttuor: ꝛ ꝑm h pñs ca. i q̃ttuor ptes diuidit: q̃ patebũt ꝓsequẽdo. Circa ꝑmũ sciẽdũ q̃ gẽtiles reputabãt fornicationem simplicẽ eẽ licitã. ꝛ iõ ꝓpter ꝓsuetudinẽ ꝑhibitã aliq̃ de gẽtilitate ꝓuersi erãt adhuc fornicarij: ꝓpter qđ aplꝰ corrigit hoc vitiũ ad virtutẽ oppositã iducẽdo. d. De cetero q̃ ffres rogam⁹ vos ꝛ obsecram⁹. i. ꝓ rẽ sacrã adiuram⁹: qđ dz plus vos mouẽ q̃m simplr deprecatio nra. p Ut quẽadmodũ ꝛc.] verbo ꝛ exẽplo. q Quo oporteat vos ambulare. i via mor. r Et placere deo. caste ꝛ mũde viuẽdo. s Sic ꝛ ambuletis ꝛc.] in his semp ꝓficiẽdo. t Scitis enĩ. i. scire debetis. u Que pcepta dederim ꝛc.]. i. de mãdato ipsi⁹. cui simplr est obediẽdũ. x Hec est enĩ volũtas dei. ei⁹ mãdato expressa. y Sanctificatio vra. i. emũdatio a carnalib⁹ peccatis. z Ut abstineatis ꝛc.] tanq̃ a deo ꝓhibita: ad eã enĩ seq̃t incertitudo ꝓlis ex vago ꝛcubitu q̃ ẽ directe ꝛ bonũ hũane nature. pf enĩ dz filijs nutrimentũ ꝛ documẽtũ: aliter nõ bñ pñt stare. nullus aũt sollicit⁹ est de talib⁹ circa ꝓlẽ sibi incertã. a Ut sciat vnusq̃sq̃ vas suũ. i. corꝰ. ꝓpriũ qđ vas dr: eo q̃ in ipso formato p nãm: aia a deo infundit ꝓ creationẽ. b Possidere. pmanẽter. c In scificatiõe ꝛ honore. corꝰ enĩ i fornicationẽ dedituꝝ dehonorat: qz bestiale efficit. ꝑ. xi viij. Homo cũ i honore cẽt nõ itellexit ꝛc.

Ut abũ. ma. hoc nõ mutat. Ut sciat vnusq̃sq̃ ꝛc. Maymo. Ita ab illicitis abstinete: vt nec licitꝫ abutamini. Sz q̃sq̃. Suũ vas. i. vxorẽ possideat dñando. In sancti. abstinẽdo i festis. Honore. fi turpit vtẽdo.

Qui etiã de. spi. suũ. Ad hec peragẽda dedit vobis spñm: ne ergo tñ adiutorẽ spernatꝫ q̃ in corpe subdito peccatis nõ hitat. Vel vobis aplis: vt maior eẽt auctoritas predicandi: ꝛ arguendi.

Operã de. Quasi difficile est dimittere consuetudinẽ: ß cogite vos.

Et operemini m. ꝛc. Opus agendum est: non otiandũ: q: ꝛ honestũ est: ꝛ quasi lux ad infidcles: ꝛ non desiderabitis rez alterius: ne dum rogetis: vel tollatis. B

Nolumus aũt. Post exhortationẽ de cõtinẽtia: ꝛ post correctionez a curiositate mortuos resurrecturos confirmat: ꝛ per christi resurrectionem ꝛ sua auctoritate.

de lyra

d Mõ in passione desiderij. i. nõ sequẽdo passionez cupiscẽtie venereoꝝ que est nimis vehemens.
e Sic ꝛ gẽtes ꝛc.] supple sequunt eã credentes fornicationẽ simplicẽ esse licitã. f Et ne qs. Hic incipit ps secũda ĩ q̃ corrigit cupiditatis vitiũ inducens ad oppositũ. Et primo ponit hãc inductionẽ. secũdo q̃ndã excusationẽ. ibi: De charitate. Circa primũ dic: Et ne qs supgrediat: opprimẽdo ꝓximum vt ab eo extorqueat iniuste possessionẽ suã vel rẽ aliã. g Nec circũueniat. ipsũ decipiẽdo vel illaqueãdo debitis ꝓ vsuras vel ꝓ mercatiões malas ꝛ ꝓfilia. h Quã vindex est ꝛc.] granit puniẽdo. i Sicut ꝓdixim⁹ vobis. apud vos exi stentes. k Et testificati sum⁹. i. ꝓ testimonium scripturarũ ostendimus. l Mõ enĩ vo. nos ꝛc.] i. vt seruiamus imũdicie peccati cuiuscũq̃. m Sz in sanctificationẽ. i. vt vi namꝰ sancte. n Itaq̃ qui hec spernit. q̃ predixi. o Mõ hominẽ spernit. tm̃. p Sz deus. cuius sunt mandata. q Qui etiã dedit ꝛc.] in adiutoriũ ipletiõis mãdatoꝝ suoꝝ. r De charita. aũt fraternitatꝫ. Hic ponit excusationẽ suã scribẽdi. s. thessalonicẽsib⁹ de opib⁹ pietatꝫ. d. De charitate aũt fraternitatꝫ. i. de opib⁹ pietatꝫ ad paupes fideles. s Mõ necesse ha. scribere ꝛc. q: thessalonicẽses diligẽter exercebãt talia: nec istud obstat ei qđ ꝓdictũ ẽ de correctiõe pietatꝫ: q: frequẽter ꝛueniũt aliq̃ exercẽtes vsuras ꝛ mercatiões malas. q tñ erga paupes faciũt opa pietatis. t Rogam⁹ aũt. Hec ẽ tertia ps ꝑncipalis huiꝰ ca. i q̃ corrigit otiosos ꝛ vagabũdos. d. Rogam⁹ aũt vos ffres vt abũdetis magꝭ i opib⁹ bonis. u Et operaz de. i. diligẽtiã adhibeatis. x Ut q̃eti sitis. ꝛ nõ vagabũdi: q: tales solẽt cadẽ in alia vitia. s. curiositatis ꝛ carnalitatis. y Et vt vꝝ negotiatis. q: hoies circa ß negligẽtes ꝺpaupanꝫ: ꝛ q: volũt tenẽ modũ viuẽdi ꝓsuetũ: ꝛ ꝓ ꝓñs latrões ꝛ raptores efficiũk. z Et. o. ꝛc.] ad cuitãdũ otiositatẽ q̃ ẽ sẽtina oluz vitioꝝ: ꝛ ad ꝓseruãdũ sanitatẽ quã facẽ labor moderat⁹. a Et vt ho. am. ꝛc.]. i. ad ifideles vt ꝙ bõa vra ꝓuersatiõe ꝓuertant ad fidẽ. In moralib⁹. n. magꝭ mouẽt exẽpla q̃m ꝓba. b Et. n. ꝛc.] ita q: si solũ cauca tis a malo actu exteriori: ß ẽt interiori. c Nolum⁹. Hec ẽ q̃rta ps ꝑncipalis ĩ q̃ corrigit aliq̃s imoderate lugẽtes mortuos: ꝛ dicit i tres ptes. q: ꝓ⁰ arguit hãc luctũ. ꝛ⁰ ꝓit occasiõaliꝫ future resurrectõis modũ. ibi: Hoc. n. ꝛ⁰ excludit ĩtẽtũ. ibi: Ita. Circa ꝑm⁹ dic: Nolum⁹ ãt ꝛc.]. i. ß defũcti q̃ dormiũt somno

mortis

passio ꝛ lesio anime.
ꝙbus similes esse non debetis
cũt ꝛ gentes que ignorant deũ].
ideo etiã hec ꝓcepta dedi
violentia
Et ne qũis supgrediatur : neq̃z
dolo
ꝓpriato vxore vel quolibet
circũueniat in negocio fratrem suum? Quoniam vindex est do/
fornicatione adulterio desiderio vel fraude.
minus de his omnibus]. Sicut
testionio scripturarũ ꝓbaui⁹
iõ et ab his abstinẽ
ꝓdixim⁹ ꝛ testificati sum⁹. Nõ enim vocauit nos deus in imũ
vt imũdicie fuiam⁹ vt seꝛviamus ꝛ qz de⁹ vocauit non in immundicia
dicliã] sed in scificationẽ. Itaq̃z
que prediximus
solum
qui hec spnit: non hominez sper
cuius precepta sunt
nit sed deũ. Qui etiaz dedit spiri
contra cuius auctoritatem non ẽ tutum agi
tum suum sanctum in nobis].
de his fuit opus vt scriberem vobis
De charitate autem fraternitatis
nõ necesse habem⁹ scribere vo/
nõ ẽ necesse scribere qz, scitꝭ ip si
ꝓcepto ipsius
xpi vel ꝓ inspirationẽ vel ꝓ effectũ qz ipse miser⁹ nr̃i
mãdatũ do vobis vt diligatis inuicem.
bis. Ipsi enĩ vos a deo didici/
qz facitis.
stis vt diligatis inuicẽ. Eteni fa
opus dilectionis
qui sunt.
citis illud i oẽs frẽs: in vniuersa
quasi: facitis: sed tamen
macedonia. Rogamus vos aũt
in charitate
frẽs vt abũdetis magis: ꝛ operã
a curiositate
dimissis alienis qũ vobis vtile ẽ in
emẽdatiõe vite vre ꝛ opus manuũ facite qũ adiuuat
quietos esse: hoc enĩ malũ ex otio venit
detis vt quieti sitis: ꝛ ut uestrũ
negociũ agatis: ꝛ operemini ma
nibus uestris] sicut ꝓcepimus uo
bis: ꝛ ut honeste ambuletis ad eos q̃
foris sunt]: ꝛ nullius aliquid de
nõ solũ hoc volumus uos scire sed etiaz.
sideretis]. Nolumus aute uos
q̃ qñ de somno integri surgẽt
ignorare fratres de dormiẽtib⁹
iã

At non cõtristemini. Augu. Necesse est vt ꝓtristeris ſz vbi ꝓtristaris ꝓsolet̃ te spes. Naz ꝛ ideo dormientes eos appellat scripture ꝓsuetudo veracissima: vt cũ dormiẽtes audim⁹: euigilaturos minime desperem⁹. Est ergo de mortuis q diligunt̃ q̃dã tristicia nãlis quodãmõ. Mortez quippe horret nã: nec mors hoi accideret nũi ex p̃cedẽti culpa. Hinc igit̃ necesse est vt tristes simus: qñ nos moriẽt: ſz deserũt q̃s amamus: q: ꝛ studuimus eos nõ i eternũ reliquere nos mãsuros ſz aliq̃ntulũ p̃cedere secuturos: tamẽ ipsa mors quã nã refugit: cuz occupat dilectuz: ꝓtristat in nobis ipsius dilectionis affectum.

Idez. Cõtristamur g̃ in nostror̃ mortib⁹ necessitate amittẽdi: ſz cum spe recipiẽdi. Inde augimur: hinc ꝓsolamur. Inde infirmitas afficit: hinc fides reficit. Inde dolet hũana ꝓditio: hinc sanat diuina ꝓmissio. Mouere autez põt: qũo de⁹ flebat mortuũ: ꝓtinuo eo iubẽte victurũ. Unde: Fleuit dñs: nõ mortuũ: ſz mortẽ quã peccãdo hõ ꝓcit. Si. n. pcñ nõ p̃cessisset: sine dubio mors secuta nõ fuisset. Secuta ẽ g̃ mors corporis: quã p̃cessit mors alie: p̃cessit deserẽdo deũ: ꝛ mors corpis secuta est deserente aĩa. Hac deseruit deũ volẽs. Hac coacta est deserere corp⁹ nolens. Ac si illi diceret. Recessisti ab eo quẽ diligere debuisti: recede ab eo quẽ dilexisti. Quis enĩ vult mori: ꝓsus nemo: ꝛ ita nemo: vt petro diceret. Alie te cinget ꝛ ducet q̃ tu nõ vis. Si nulla cẽt mortis amaritudo: nulla ꝓfecto cẽt martyrũ fortitudo. Sicut ꝛ ceteri ꝛc̃. Aug. De põpis exequtarũ. Mox inde pompa funeris agmina exequtarũ sũptuosa: diligẽtia sepulture monumẽtor̃ opulẽta ꝓstructio: viuor̃ sũt q̃liacũq; solatia: non adiutoria mortuor̃. Quoniã ꝙ sancte ecclie: ꝛ sacrificio salutari ꝛ elemosynis que ꝓ eor̃ spiritib⁹ erogant̃: nõ est dubitãdũ mortuos adiuuari: vt cuz eis misericordi⁹ agat̃ a dño q̃ eor̃ pctã meruerũt. Hoc enĩ a patrib⁹ traditũ vniuersa obseruat ecclia: vt ꝓ eis q in cõione corpis ꝛ sanguis defuncti sũt: cũ ad ipsuz sacrificiũ loco suo cõmemorent̃: orex: ac pro illis quoq; id offerri cõmemorex. Cũ ꝙ eor̃ cõmemorando cã opa mie celebrent̃: qs eis dubitet suffragari ꝓ qb⁹ oones nõ inaniter deo erogant̃. Mõ enĩz ambigendum ista ꝓdesse defunct̃: ſz talib⁹ q ita virerũt ante mortẽ vt possint hec eis vtilia ee post mortẽ. Naz q sine fide opante per dilectionẽ: eiusq; sacris de corpib⁹ exierũt: frustra illis a suis hui⁹ pietat̃ impẽdunt officia: cui⁹ dum hic essent pignore caruerũt: nõ miaz sibi thesauriçãtes: ſz iraz. Nõ g̃ mortuis noua merita cõparant̃: cũ ꝓ eis aliqd boni opant̃ sui: ſz eor̃ p̃cedentibus ꝓsequẽtia ista reddunt̃. Et iõ istã finiẽs q̃q; vitã: nisi qõ meruerit in ipsa: non poterit hĩe post ipsaz: pmittant̃ itaq; pia corda charor̃ de suor̃ mortib⁹ ꝓtristari dolore sanabili: ꝛ ꝓsolabiles lachrymas fundãt ꝓditione mortali: q̃s tñ reprimat fidei gaudiũ: q̃ credunt̃ fideles qñ moriunt̃ aliq̃ntulũ a nobis abire: ꝛ ad meliora trasire. Sit ꝓ virib⁹ cura sepeliẽdi: ꝛ sepulchra ꝓstruẽdi: q: hec in scripturis sanctis inter bona opa deputata sũt: nec solũ in corpib⁹ patriarcharũ ꝛ alior̃ sanctor̃: ſz etiã in ipsis vñi corpe lau-

† ſ ineõsolabiliter de morte amicor̃ † ſ infideles
vt nõ † cõtristemini sicũt ꝛ ceteri
ſ resurrectiõis † ſ q̃i nõ ineõsolabiliter debeẽ ꝓtristari
ri qui spem nõ habent ⁊. Si enĩz
ſ hoc videt obesse resurrectioni
credimus ſ q̃ iesus mortuus est ⁊ ꝛ
ſ debemus credere q̃
resurrexit: ita ꝛ deus eos qui dor
† ſ vel in iesu † ſ nõ solũ suscitabit † ſ vt sint cũ eo immortales in eadem beatitudine
mierunt ꝓ iesuz † adducet † cũ eo.
† ſ hoc deus nos docuit.
Hoc enim vobis dicimus † i verbo domini: q̃ia nos q viuim⁹
ſ omnibus precedentib⁹ us sanctis
qui residui sumus i aduentu do

ſ in resurrectione
mini: nõ p̃ueniem⁹ eos ſ qui dor
ſ longo tpe † ſ nam potius mortui resurgent ꝓmi q̃ poterit facere qui dñs est
mierunt. Quoniã ipse dominus
ſ imperio † ſ surgite mortui † ſ vel angelorum.
in iussu † ꝛ in voce † archangeli ꝛ
ſ vox erit quasi tube suos excitans † ſ localiter vel de occulto
i tuba dei descẽdet † de celo: ꝛ mor
ſ qui interim quiescunt
tui qui i christo sunt resurgẽt pri/
† ſ illi de nobis qui viui erunt ꝛ residui antichristo.
mi. Deide † nos qui viuimus q/
† ſ in ipso raptu erit mors ꝛ resurrectio
ſ ab angelis.
relinquimur simul † rapiemur cũ

do. Sic enĩ hoies mortez istã timẽt: vt nõ ob aliud felices dicerẽt eẽ xp̃ianos nisi q̃ mori olim nõ possent: ac p hoc nemo ꝓpẽ vitã futurã ad christi gratiã festinaret: ſz ꝓpter remouẽdã mortis molestiã: ꝛ sic delicate quodãmodo crederet i christũ. Plus ergo gr̃e p̃stitit fidelibus suis. Quid enĩ magnũ est videdo nõ mori eos q crederẽt: credere se nõ morturuz: q̃nto maius: q̃nto fortiꝰ: q̃nto laudabiliꝰ ita credere: vt se morituri speret: sine fine victurũ. Vsi et chari eius superstites consolari qucunt: in tristicia mortis amici. 1.cor.15.c.

Idem de verbis apostoli. Quid enĩz mirũ si contristaris: vt corpus qd̃ viuit ex aĩa: fit exanime discedente aĩa: qui ambulabat iacet: qui loquebat tacet: clausi oculi lucẽ nõ capiunt: aures nulla voce patescunt: oĩa mẽbror̃ officia cõquieuerũt. Nõ est q moueat gressus ad ambulãdũ: man⁹ ad operandũ: sensus ad p̃cipiẽdũ. Nõne ista ẽ dom⁹ quã nescio: qs inuisibilis habitator ornabat: discessit qui nõ videt: remansit qd̃ cuz dolore videtur.

Et eos qui dormierunt. Non solum eos qui viui inuenientur: sed ꝛ mortuos: de quibus dubitatis.

Qui dormierunt. Christuz dicit mortuuz: fideles dormientes: vt magis credant resurrectionez. Christuz mortuũ appellat: vt dum audimus illum mortuũ fuisse ꝛ resurrexisse: nos quoq; speremus resurrecturos p virtutem diuinitatis eius. Electos aũt ideo dicit dormientes: q: nemo taz facile põt socũ excitare a somno q̃ facile oẽe excitabunt̃ a somno mortis.

Eos qui dormierũt. Et si incinerati: adducet. Naz hoc ordie. Q̃ vi nõ ꝓuenient eos: ꝛ si eos magis putatis adducendos cum iesu.

Nos qui vi. Se illis vltimis viuis cõnumerat: cũ qb⁹ erat vnũ corpus: ꝛ q: apli illis vltimis siles sũt i passiõib⁹. Nos q viuim⁹. i. illi de nobis q viui inuenient̃: q tormẽtis antixpi crũt residui. vñ sũt dignissimi: non ꝓuenient mortuos: adeo erit festinata resurrectio mortuor̃. Nota in his diẽ iudicij tẽpore apostoli futurũ posse videri. vnde ꝛ alia scribitur epistola.

Per iesum. Semp euntes: cũ sequendo venerũt ad somnũ mortis.

Quoniaz ipse. In ꝓpria psona. **Descendet.** Nõ hũil vt pri⁹ ß in bẽs voce: vl̃ suiipsi⁹ vl̃ archãgeli: vl̃ ãgelor̃ q̃ faciet resurgẽ mortuos. Que dñ tube: q: manifesta: vl̃ q̃si ad bellũ q̃ erit dei xp̃i: vl̃ cui de⁹ dabit efficaciã.

In tuba. Haymo. Tuba erit magna vox ãgelor̃. Vel i tuba: q: manifeste. Vñ: Videbit ois caro salutare dei nr̃i. Vel sic tuba i bellis: q: tunc inimicos ꝺbellabit: ꝛ sic tuba i festꝫ: amicos ad festiuitatẽ ck ne glie inuitabit.

Deinde nos qui viuimus. Ambro. In aduentu domini qui viui fuerint inuẽti: obuiã rapientur domino in aera: mortem quasi sopores passi.

De lyra

Hoc enĩ vobis dicim⁹: de mõ future resurrectiõis. i In ꝓbo dñi. i. sic reuelauit nobis. k Quia nos q vi. ꝛc̃. i ß mũdo a p̃sib⁹ defuct̃. l Nõ ꝓueniem⁹. i resurrectõe futura. m Eos q dormierũt. citi⁹ resurgẽdo illis q iaz ante diu mortui sũt: q: resurrectio fiet virtute diuina q̃ opat̃ in instãti. iõ subdit̃: n Qm̃ ipse dñs. ihs xp̃s. o In iussu. dicendo: Surgite mortui ad iudiciũ. p Et i voce archãgeli. s. michaelis q est ꝓnceps ecclie sub q̃ itelligunt̃ angeli alij q ministeriũ adhibebũt i resurrectiõe colligẽdo cineres: ꝛ magnũ sonũ faciẽt tanq̃ iudicis p̃cones. Potẽt etiã aliter exponi: vt illud dcm̃: Surgite mortui ad iudiciũ: sit archãgeli michaelis executiue: ꝛ xp̃i ipatiue: cui⁹ virtute infinita fiet resurrectio: ꝛ sic cũ dr̃: In iussu. referẽt ad xp̃m ꝛ qd̃ subdit̃: Et i voce archãgeli. ad michaelẽ archangelũ. q Et i tuba dei. ista tuba nõ ẽ aliud nisi vox p̃dicta: q̃ dr̃ tuba pp̃ similitudinẽ tube mãlis ve. te. q̃ flebat vocatio ac p̃ciliũ: ꝛ p̃patio ad bellũ: ꝛ inuitatio ad festuz: q: tũc oẽs p̃gregabunt̃ i iudiciũ: ꝛ armabit̃ creatura i vltionẽ inimicor̃: ꝛ inuitabunt̃ iusti ad festũ ãgelor̃. r Descẽdet de ce. nã iudicabit i forma hũana apparẽs. ꝺm q dr̃ Act̃. i. Hic ihs q assũpt⁹ ẽ a vobis. ſ. in forma hũanitat̃: sic venict. ſ. ad iudiciũ. s Et mor. q ꝛc̃. ista p̃ritas ꝛ posteriozitas nõ põt referri ad actũ resurgẽdi ita q aliq resurgẽt pri⁹ aliis p̃oritate tp̃is: nã oẽs resurgẽt i eodẽ instãti. ꝺm q dr̃. i. Corin. xv. Oẽs qdẽ resurgem⁹: ꝛ subdit̃: In momẽto i ictu oculi: nec põt hic accipi p̃oritas dignitat̃: q: p̃es ve. te. i resurrectione nõ erũt digniores aplis q crũt assessores iudicis: Matẽ. xix. Sedebitis sup sedes. xij. ꝛc̃. de qb⁹ dicit hic apl's: Deinde nos: ꝓpter qõ saluo meliori iudicio videt mihi q ista p̃oritas ꝛ posteriozitas sit referẽda ad getẽ i xp̃o p bonã mortẽ: ꝛ sic iungẽdo lfaz dr̃: Et mortui q i xp̃o sũt. i. gesciũt i fide ei⁹ mortui: Primi respectu nostri qui adhuc viuim⁹: Resurgẽt: cũ posterꝫ. Deide nos q viuim⁹. supple gesc̃m⁹ i xp̃o i ei⁹ fide moriẽdo. t Simul rapiemur cũ illis. iã resuscitati cũ ipsis.

Obuiam

In ipso enim raptu mortem ⁊ resurrectionem habebunt: dumq; anima in ipso raptu erierit a corpore: remanebit corpus terra: sed tam breue spacium tenebit ipsa mors: vt nec cogitari nec perpendi possit.

Aug. Queri solet: vtrū illi quos viuos inueniet christ⁹ nunq; omnino morituri sint: an ipso tpis puncto quo rapient obuiaz christo ad immortalitatem mira celeritate sint trāsituri. Nō enim dicendum est fieri nō posse vt p aera i sublime portent in illo spacio ⁊ morianē: et reuiuiscant: ad hūc autez sensum quo estimemus illos q̄s hic viuos inuētu rus est dñs in ipso paruo spacio: ⁊ passuros mortē: a ⁊ accepturos immortalitatem: apls vrgere nos videtur vbi dicit: In christo omnes viuificabimur. Et alibi: Dō seminas nō viuificat nisi moriat. Cur aūt nobis incredibile videat: illā multitudinē corpoꝝ in aere quodāmodo seminari: atq; ibi immortaliter ⁊ incorruptibiliter reuiuiscere: cū credam⁹ in ictu oculi futurā resurrectionē ⁊ in mēbra sine fine victura tanta facilitate: tantaq; inestimabili velocitate rediturū antiquissimoꝝ cadauerū puluerem. Nec ab illa sententia illos arbitramur futuros imunes: qua dictū est. Terra es ⁊ in terrā ibis. i. in hoc ibis amissa vita qō eras anteq; sumeres vitā: hoc eris exanimatus: qō eras anteq; esses aiat⁹.

1. petri. 3. c
Apoc. 3. a.

In nubibus. Quia nubes suscipient eos: vt christū in ascensiōe susceperit. vnde alius interpres dicit: Baiulis nubibus.

Itaq; cōsolamini inuicē. Aug. de verbis apli. Procreat cōtristatio vbi est tanta ꝓsolatio: detergat et alo luct⁹ fides expellat dolorē. In tanta spe nō decet esse triste tēplū dei. Ibi habitat bon⁹ ꝓsolator. Ibi qui nō fallit ꝓmissor. Quid enī mortuū diu plāgim⁹: inges q̄ mors amara est: ⁊ p illā trāsiuit ⁊ dñs. Cōsolemur ḡ nos. Sz dices: pōt nō dolere cor humanū defūcto charissimo: imo melio⁹ cū dolet sanat cor hūanū: q̄ nō dolendo sit inhumanū. Maria enīz dñm querebat: ⁊ mortuū fratrē dolebat. C. V.

Et tēporibus. Id est: an estate: an hyeme: an die: vel nocte.

d De momentis. Scilicet: qua hora dici vel noctis venturus sit christus.

illis in nubib⁹ ōbuiam domino
ſ immortales facti
in aēra: ⁊ sic semp̄ cuz domino
†ſ qz oēs resurgemus ⁊ cū xp̄o erimus † ſ alter alterum de morte amicoruz
erim⁹. †Itaq; consolamini† inuicem in verbis istis].
ſ de resurrectione indiguistis ut scribe-
Et tēporib⁹ C. V
d rem vobis.
autem ⁊ momentis nōn
ſ qz nihil aliud scribere nisi q̄ scitis. ſ. clā futurū
indigetis vt scribam vobis. Ipsi
†ſ inquirendo scripturas † ſ nō. p tpe diei sed quia
tunc omnia aperta ſ aduentus
ēnt† diligenter scitis: †quia dies
ſ ita latenter
domini sicut fur i nocte ita veni
ſ sicut fur. qz incautus †ſ carnales † ſ nūc in pñti. ſ est
et. Cum enim† dixerint† pax ⁊ se
ſ de futuro †ſ subitanea perditio diei iudicij
ſ subitus.
curitas]: †tunc repentinus eis sup
†ſ ita grauis ⁊ subit⁹
ueniet interitus: †sicut dolori vte
ſ q̄ tāde euadit: ſz illi nō. † ſ illis erit improuisus
ro habētis: ⁊ nō effugient: †Vos
dies dñi: ſed vobis non ſ ignorantie
aute fratres non estis in tenebris
ſ ita.
vt vōs dies illa tanq; fur com-
ſ ad mortem eternam
prehēdat. Omnes enim vos filij
ſ fidei † ſ virtutū p q̄s bona opant † ſ vel nō estis
†ſ ne q̄s putet partim posse esse diei: partim noctis.
lucis estis et filij† diei. †Nō†sum⁹
†ſ qz nō noctis
noctis neq; tenebrarū. †Igitur
ſ commonet nesciri de christo, negligenter agamus.
† ſ carnalibus degliti
non dormim⁹ sicut ⁊ †ceteri: sed

Dies domini. Hic dies est holuz p libitu suo: ſz tūc erit dies dñi.

Sicut fur. Ita improuisus veniet malis tunc: qđ ⁊ in obitu cuiusq; fit. Sicut fur non dico die sed nocte: cū latentius venit: ⁊ hoīes dormiunt tūc oia surripit: vt qui diuitē se putabat: cuigilās nihil inueniat. Ita multi hic bene securi: nihil boni se habere tunc inuenient. Propter hoc incepit de tēporibus: vt moneret eos cauere sibi: ne ita deprehendantur.

Aug. in epla ad ysid. Nō ergo post q̄ntū tpis hoc futurū sit: sed quō futurum sit opus est scire vt curent filij lucis esse ⁊ parato corde vigilare: q̄ nolunt ab illa hora sicut a nocturno fure cōprehēdi. Nam si ad cauendū hoc maluz. i. ne hora domini tanq; fur inueniat imparatū: opus est nosse tēporꝝ spacia: non diceret apls nō esse opus vt hoc scribere⁊ sz potiꝰ scribendū hoc esse potiꝰ iudicaret: nunc aūt nō opus eē illis monstrauit: quib⁹ sufficiebat vt scirent imparatis atq; dormientibus horaz dñi sicut furem esse: atq; hoc sciendo vigilarent.

Cum enim dixerit. Nam sicut in verbis danielis inuenit: regnabit antichristus ⁊ ministri ei⁹ tribus annis ⁊ dimidio ⁊ interficient ab illo helyas ⁊ enoch: sicut ⁊ in apoc. habetur. Et tunc erit talis tribulatio qualis ante nō fuit: nec post erit. Postea interficiet a michaele ⁊ maxima pars suoꝝ. Post mortem vō antichristi. xl v. dies cōcedētur ad penitētiam hois qui titubauerunt in persecutione illa. Sed ministri antichristi gaudebūt illis diebꝰ: ducētes vxores: ⁊ nuptias dicētes: Licet princeps noster mortuus sit: modo habemus pacem ⁊ securitatem.

Filij lucis. Fides est lux que facit diem. i. habitum virtutum: econtra tenebre sunt infidelitas: nox habitus vitiorum.

Quia non noctis. Igitur non dormiamus. i. in pñtibus torpeam⁹: sed vigilet mens attendens hec caduca: ⁊ sobrie his vtamur: non quasi bonis nostris: sed ad sustentationē datis. Vere nos qui non sumus noctis nō debemus dormire: naz qui dormit propter noctem dormit. i. vitia ⁊ peccata sua traxerunt eos ad hoc: vt obliti vite eterne in istis quiescant: ⁊ qui ebrij sunt: his imoderate vtendo: ex nocte vitiorum hoc habent.

Nicolaus

a Obuiā xp̄o. veniēti ad iudiciū. b In aera. vbi ꝓfert snlaz iudicij sup vallē iosaphat: vt dñs fuit Johelis. iij. c Et sic semp cū dño erim⁹. qz electi a xp̄o nō separabunē amplio⁹: sz semp erūt sibi ꝓiuncti non solū in aia: sed etiā in corpore. d Itaq; Hic ex p̄dictis ꝓcludit intentū. s. q̄ fideles nō debēt imoderate lugere mortuos: sed de ipsis ꝓsolari ex quo sunt ad vitam immortalem ⁊ felicē resuscitandi: ⁊ hoc est quod dicit: Itaq; ꝓsolamini ⁊c.] de resurrectione fidelium predictis. C. V.

e Et tpib⁹. Postq; apls reddit thessalonicēses benuolos ⁊ dociles.

d hic ꝓnr ostēdit eos cautos. Circa qō sciēdū q̄ cautela maxie requirit circa illa de qb⁹ certū ē q̄ veniēt: cū tñ hora veniēdi ē simplr ignota. sic aūt est de die iudicij. sm q̄ dr Matb. xxiiij. De die illa ⁊ hora nemo scit neq; angeli i celo: ppt qō apls circa hāc reddit thessalonicēses cautos. Et diuidit in duas ptes. qz pmo ei⁹ incertitudinē ostēdit. 2° thessalonicēses cautos reddit. ibi: Vos aūt. Circa primū sciendū q̄ dies iudicij dupliter accipitur in scriptura. vno mō pro ipsa die iudicij generalis in fine mūdi. alio modo ꝓ die iudicij pticularis q̄ est dies mortis cuiuslibet hois: nā in illo statu in iudicio finali p̄sentabit in quo in morte inuenit. Intētio vō apli vt hic magis ē de die mortis: qz ipse sciebat diē iudicij finalis multū distare: vt pz i epla sequēti. ipse aūt b hortat thessalonicēses vt sint cauti ne repēte veniat sup eos dies dñi ⁊ inueniant iparati. Verūtñ vtroq; mō lra exponet: ⁊ pmo de die finalis iudicij: cū dr: De tpib⁹ aūt ⁊ momētis. ptinētib⁹ ad diē finalis iudicij. f Nō idigetis vt scribam⁹ vobis. qz talia scire ad vos nō ptinet. sm q̄ dr Act. j. Nō est vestrū nosse tpa ⁊c. g Ipsi enīz dili gēter. scripturas supple ꝓsiderādo. h Scitis qz dies dñi. i. dies iudicij: q̄ dr dies dñi: qz tūc xp̄s apparebit vt dñs qui in pmo aduētu apparuit vt seruꝰ. i Sicut fur in nocte. nō p hoc itelligendū est q̄ dñs vēturus sit ad iudiciū tpe noctis: sz magis clara die: sicē in celū ascēdit: Act. j. Hic ibs q̄ assūpt⁹ est a vobis in celū ⁊c. sz qz veniet subito hoib⁹ hoc nō p̄uidētib⁹. k Cū enī dixerit ⁊c.] Blo. sup locū istū dicit q̄ itelligit de socijs antichristi q̄ post mortē ei⁹ credētes se esse i pace ⁊ securitate faciētes festa ⁊ cōuiuia exercētes p diuersa loca. Sz istud nō dr cōueniēter dcm: qz glo. premittit q̄ antixp̄s fulminabit ⁊ maxia ps sui exercit⁹ pibit cuz eo: ppter qō nō est verisile q̄ remanētes eē debeāt in tāta securitate ⁊ iocūditate: sz magis in timore: ⁊ sic vī glo. sibiipsi repugnare. Itē vī cē ꝺ dictū cōmune doctoꝝ ⁊ sanctoꝝ q̄ dicūt cōiter q̄ mortuo antixp̄o ⁊ falsitate eius manifeste detecta: oēs gētes ꝓuertent ad xp̄m: ⁊ sic nō remanebūt aliq̄ i secta antixp̄i. Nec pōt dici sustinēdo glosaz p̄missaz q̄ illi q fuerāt de secta antixp̄i p̄dicta festa ⁊ ꝓuiuia faciāt: eo q̄ sint ꝓuersi ad fidē xp̄i. qz de ipsis dicentibus: Pax ⁊ securitas: subdit apls: l Tūc repētin⁹ eis supueniet interit⁹. qō nō pōt exponi de bñ gaudētib⁹: ppter q̄ melio⁹ vī reduci ad tps dñationis antixp̄i: qñ obtēta ciuitate ⁊ tēplo ostēdet se tanq; sit de⁹: vt dī in epla sequēti: ⁊ tūc satellites ei⁹ gaudebūt de potestate dñi sui: sz repētin⁹ supueniet eis interit⁹: qz cito fulminabit antixp̄s cū maxima parte sui exercitus. Nec obuiat huic expositiōi q̄ dñatio antixp̄i ⁊ ei⁹ fulminatio p̄cedēt diē iudicij: de q̄ loq̄t apls ante imediate: qz frequēter pri⁹ facta posteri⁹ narrant. Secundo exponēda est lra de die mortis sic. De tpib⁹ aūt ⁊ momētis: in qb⁹ debeat mors venire. Nō indigetis vt scribam⁹ vobis. q. d. qz nō scribere vobis nisi illud qō iā scitis. sz q̄ est totalr incertū. iō subdit: Ipsi enī scitis p experientiā quotidie videtes. Quia dies dñi. i. mors q̄ dr dies dñi: quia tūc veniet ad pticulare iudiciū ipsi⁹ morient⁹ rōne supradicta: Sicut fur in nocte. i. repente ⁊ ex improuiso. ideo subdit: Cū enī dixerit: hoies mundani: Pax ⁊ securitas credētes diu viuere in deliciis tpalib⁹ ⁊ tpali pace. Repētinus supueniet interit⁹. sz mors corpalis. Sic dolor in vtero hñtis: q̄ntū ad penā inferni. Et nō effugiēt: qz in iferno nulla ⁊c. De hoc ponit exēplū saluator: Luce. xij. de illo q̄ dicebat ale sue: Alia mea habes multa bona reposita in multos ānos: qesce cōmode ⁊ bibe ⁊ epulare: ⁊ dixit ad illū dñs: Stulte hac nocte repetēt aiam tuā a te: que aut congregasti cuius erunt? m Vos aūt. Hic ꝓnr apls reddit thessalonicēses cautos ꝺ diē iudicij generalis: qz sic dcm ē: Qualis qs i morte inuenit. s. iust⁹ aut iniust⁹: talis in iudicio p̄sentabit. Cautela vō ad hoc est: vt hoies semp sint parati p bonaz vitā ad recipiēdū mortē. hoc aūt fit p hoc q̄ hō bñ ad seipsū se hz ⁊ ad ꝓximuz ⁊ ad deū: ppter qō ad hec tria iducit apls: ⁊ sm ꝺ diuidit i tres ptes que, psequēdo patebūt. Igit ad pmū inducit dicēs: Vos aūt ffes nō estis in tenebris. s. erroris sicē sūt infideles. n Ut vos dies illa. s. mortis. o Taq; fur cōprehēdat. i. iparatos. p Oēs enī vos fi. lucis estis. i. xp̄i q̄ est lux vera illuminans oēm hoiez: Joh. j. cuius estis filij per baptismū. q Et filij diei. i. no. te. qō dicit dies: Ro. xiij. Nox p̄cessit dies aūt appropiquit. r Nō sum⁹ nocte. s. mosaice obscuritatis. s Neq; tenebrarū. i. diuersoꝝ erroꝝ gētiliū. t Igit nō dormiam⁹. i peccati. u Sicut ⁊ ceteri. q̄ sunt increduli. x Sed vigilemus. p attētionē mētis ad ea que sūt saluti.

Et sobrij

Indu.lorīc.⁊c̄. Sicut lorica munit vitalia: ita fides ⁊ charitas nos ℑ appetitū terrenoꝝ. Si enī attēdim⁹ qᵈ xp̄s ꝓ nobis passus surrexit ⁊ nobis vitā parauit q sum⁹ q̄si coherētes hamī fidei: si ⁊ charitati insistim⁹: nunq̄ mētes nostras vincet tēporalis appetitus. Si etiā spes eterne salutis ad superna tendens vt galea mentē obuoluit: nō ledet a tēporali appetitu.

Ut habeatis illos abundan.⁊c̄. Haymo. Necessaria eis ministrando ⁊ reuerentiā dignitati exhibēdo. Quid enī ꝓdest honorē sine fructu. hīc sic̄ diuitie negligētiā pariūt
Esa.59.d. Ephe.6.c. salutī: ita egestas dū saturari q̄rit a iusticia declinat. Ideo i alia epla p̄cipit p̄sbyteros duplici honore esse honorandos.

Rogamus aūt vos. Haymo. Hic admonet p̄latos vt subiectoꝝ ip̄robitatē ⁊ ip̄atientiā patient ferāt: duz in aliquo ꝓtra eos murmurant.

Malū pro malo. Tūc enim malū ꝓ malo redditur: si corripiendus non corripitur: sed praua dissimulatione negligit.

Semper. Vel gnāter ad oēs semper gaudete.

Sine intermiss. Id est: semp iusteviuite ⁊ eterna desiderate.

Aug. Iust⁹ enī nunq̄ desinit orare: nisi desinat iust⁹ eē: semp orat q semp bene agit. Ipsū enī desiderū bonū oratio est. Et si continuū est desiderū: continua est oratio.

Vel: In christo est ostēsa volūtas dei: quia hec fuerunt in xp̄o in quo nihil deo displicuit.

Spiritum no. crti. Quia volūtas dei est facere hec oīa: vos maiores q habeā ꝓ spīm scm̄ donū intelligētie nolite abscondere: q̄ merito ⁊ vos pderetis. Vos subditi ꝓphetias illoꝝ nolite spernere: tm̄ nō oīa indiscrete accipiatis: sed probate. i. ratione discutite: ⁊ quod bonum inuenitur tenete.

vigilemus ⁊ sobrij sim⁹. Qui enī dormiūt: nocte dormiūt. Et qui † ℑ illi. per noctem
ebrij sunt: nocte ebrij sūt. † Nos †ℑ virtutibus lucentes ⁊ ℑ nō solum vigilemus sed.
autem qui † dici sumus ⁊ sobrij si ℑ per hoc ℑ ecce facultas
mus: induti lorīcā fidei ⁊ charitā ⁊ ℑ ꝓ spē veniem⁹ ad salutē. nō enī posuit nos deus in
spe vt beam⁹ irā sz acquiram⁹ salutē bn̄ operādo.
tis: ⁊ galeam † spē salutis. Quo- † penā eternā
niam nō posuit nos deus in † irā: ℑ nō enim otiosis dabitur salus ℑ ⁊ hoc
sed in acquisitionē salutis ꝓ dn̄ō/ ℑ sine quo nec spes nec aliud nos iuuaret
minum nostrum iesum christum qui mortu⁹ ē pro nobis: vt siue ℑ in carne viuamus ⁊ ℑ mortui fuerimus ⁊ ℑ ad similitudinē eius ꝑuenerī ei
vigilemus siue † dormiam⁹ ⁊ simul † ℑ qz hec spes ē nobis.
cū illo viuamus. † Propter qd̄ ℑ in hac miseria ⁊ ℑ alij alios de morte suorum dolētes ℑ vos ⁊ ℑ nescientes
consolamini † invicē: ⁊ ⁊ edificate ℑ alius alium: vt tm̄ nō minus q̄ mō faciatis ⁊ ℑ hoc facite oēs: vos aūt minores
alterutrū sicut ⁊ facitis. † Rogamus † ℑ ⁊ subditi ⁊ ℑ ostendatis vos nosse
autē vos † fratres ⁊ vt noue ℑ in regimine vri ⁊ doctrina
ritis eos qui laborāt inter vos ⁊ ℑ ordinatione dn̄i.
p̄sunt vobis in dn̄o ⁊ mo- ⁊ ℑ vt pares ad recta ⁊ ℑ ita noueritis ⁊ ℑ vult vt ex
nēt † vos: ⁊ vt hēatis illos ⁊ abun ⁊ ℑ qñ graviter increpant: vel punium⁹ scientes hoc exi
gere opus eoꝝ pacē habete cuz eis.
dāti⁹ i charitate: † ⁊ propter opus illoꝝ pācem habete cuz eis. Rō

Spiritū noli. extin. Id est: sicut spūssanctus ad horam qd reuelat: nolite ꝓhibere loqui qd̄ sentit. Vel spiritū sanctū qui datus est nobis: non q̄ntū in se: sed in nobis extinguimus: dum peccando fugamus.

Ab omni specie mala ⁊c̄. Solēt enī spūs immūdi fallaciter dicē bona ⁊ inter hec subinducere praua: vt per hec q̄ bona sūt accipiant ⁊ mala.

Ipse autē. d. p. Ego ita p̄latos ⁊ subditos moneo: ipse aūt dn̄s q potest.

Spiritus vester. Ratio seruet integra nō consentiendo carni.

Usq; in aduentū dn̄i. Hoc ē usq; ad finē vite.

Et aīa. Id est: sensualitas integra seruiendo rationi. Et. c. s. q. vt nihil agatis ei⁹ ministerio. vñ aliquis cōqueratur. Aliquando inquinat anima per cogitationem malaz: ⁊ est mundum tamen corpus. Ideoq; spiritum integrum in homine dicit esse debere. Si autem mala vita vel cogitatio intercidat: non erit integer spiritus. eccli.18.c. Luc.18.c

Spiritus ⁊ aīa et corpus. Augustin⁹. Tria posuit quibus homo constat. i. spiritum animam ⁊ corpus. sez illud quo intelligimus ⁊ illud quo vivimus: ⁊ illud quo visibiles ⁊ contrectabiles sumus: que rursus duo dicuntur: quia sepe anima cum spiritu nominatur.

Vel: Spiritus pontur pro donis suis. i. gratia spiritus que data est in baptismo: seruetur incorrupta ⁊ integra: ne nostro vitio vel immunditia corrumpatur vel fugetur. Nam duz agit homo: que odit spiritus sanctus recedit ab eo gratia eius penitus vel minuitur.

Sine querela ait: Augustinus. Non sine peccato de perfectione iusti hominis. Aliud est esse sine peccato: quod de solo in hac vita vnige- I. cor. 1. B.

Nicolaus

a Et sobrij simus. ex pte corpis vtentes tpalib⁹ ad nature sustētationez: ⁊ ad bonā sensuū dispositionē. b Qui enī dormiūt. i voluptatib⁹ ⁊ peccatis. c Nocte dormiūt. s. ignorātie. Nā ignorat oīs mal⁹: ꝑm q vidē pbs iij. ethicoꝝ. d Et q ebrij sūt. i moderate vtētes bonis corpalib⁹. vñ dicit ebri⁹ a bria qd̄ ē mēsura q̄si extra mēsurā posit⁹. e Nocte ebrij sūt. s. ignorantie rōne dicta. f Nos aūt. ⁊ pz ex dict̄ snia. g Induti lo. fi. sic enī lorica efficit ex pluribus iūcturis iuicē se cōplectētib⁹: sic fides integrat ex pluribus articulis ad inuicē ꝓnexis. h Et cha. q̄ ē forma fidei: sicut aūt lorica ꝓtegit corp⁹: sic fides charitate formata ꝓtegit aīaz a demonū insultibus. i Et galeā spez salutis. sicut enī galea munit caput qd̄ ē supior ps ipsi⁹ corporis: sic spes supiorē ptē aīe: ipsaz ad celestia eleuādo. k Qñ nō posuit nos de⁹ i irā. i. in dānationē eternā. l Sz in acqsitionē salutis. i. vt acquiram⁹ vitā beatā ex opib⁹ meritorijs m Per dn̄m nr̄m. i. sine cui⁹ adiutorio nullū op⁹ pōt eē meritoriū. n Ut sive vigilem⁹. vīuēdo corpaliter. o Sive dormiam⁹. mortē corpalis somno. p Simul cū illo viuam⁹. vita gre q̄ ē i aīa imortali. q Propter qd̄ ꝓso. inuicē. i laborib⁹ vite p̄sentis. r Et edifi. al. ꝓbis bonis ⁊ exēplis. s Sic ⁊ fa. semp tm̄ ꝓficiēdo in istis. t Rogam⁹ aūt. Hec ē secūda ps in q̄ iducit thessalonicēses ad hoc q⁹ bn̄ se habeāt ad primū. ⁊ ꝑmo ad pfectos eos honorādo dicens: Rogam⁹ aūt vos frēs vt noueritis: ostēdēdo p effectū vos nosse p̄latos debite eos honorādo: tā rōne vite q̄ rōne doctrine. ió subdit: u Et monēt vos. ió sūt p̄ ceteris diligēdi: q̄nto spūalia corpalib⁹ ꝓferunt. x Propter opus illoꝝ. ad vestrā salutē ordinatū. y Pacē habete cū eis. obediēdo eis humiliter ⁊ devote. z⁰ hortat eos vt bn̄ se habeāt ad iperfectos dicens: z Rogam⁹ aūt vos fratres corripite. charitatiue. a Ingetos. i. girouagos ⁊ cōtētiosos. b Cōsolamini pusillanimes. i. in tribulationibus deficiētes. c Suscipite infirmos. mēte ⁊ corpore infirmitates eoꝝ q̄ntū fm̄ deū pōt fieri supportādo. qñ enī ex tali supportatiōe insolescunt:

†ℑ patos †ℑ tm̄. ℑ aug. a quo g cessat ne perdat qd̄ illi dare solebant mercennarius est
gam⁹ aūt † vos † fratres: ⁊ corripi ℑ curiosos girouagos ℑ ꝓra aduersa ⁊ vt desperātes ꝓ
te ingētos: cōsolāmini pusilla ni pcis † ⁊ vt medici ad sanādū ⁊ ℑ in fide ⁊ ℑ si in hoc
mes: † suscipite ⁊ infirmos: ⁊ pātien officio aliq̄d iferē † ℑ nō solū patimini nec bonū ꝓ
malo subtrahatis vt negligatis corripere
tes estote ad omnes. † Videte ne quis malū a malo alicui reddat ℑ in ꝓsperis nel aduersis ℑ utile est
sed semp quod bonum est secta ℑ etiam non credentes ⁊ quicquid vobis fiat
mini i iuicē ⁊ † in ōmnes. † Sem ℑ nō solum patiamini sed etiam
per gaudete: sine † intermissione ℑ vñ alibi: i tribulatiōe gaudētes ⁊ ℑ certaꝝ horaz ⁊ ℑ et
ꝓsequentib⁹ ℑ q de aduersis. ℑ deo ℑ hec oīa facere
orate: in oībus gr̄as agite. Hec ††ℑ g hoc docuit p xp̄m ⁊ ℑ p xp̄m hoc vobis
est voluntas † dei † in christo iesu ℑ malorib⁹ ⁊ minorib⁹
in omnibus vobis. Spiritū nō ⁊ ℑ vel gr̄am celare nolite ℑ malis opibus excludere.
si gs dicta ꝓphetarū explanat. ⁊ ad edificationē ꝓficiat nolite despicere ⁊ ℑ ecce qd̄ dixit spūs.
lite † extinguere: ⁊ ꝓphetias nōli ††ℑ p banda certa enī dissensione nō egent
te spernere. † Omnia aūt proba ††ℑ ab ol re que speciem mali pretendit vt a praua ex
positione ℑ si qd̄ spēm mali pretendit ⁊ si nō sit malū nolite precipitanter agere.
te quod bonū est tenete: † ab om ni specie mala abstinete vos. Ipe ††ℑ q pōt inquietudinē remouere ℑ dator.
aūt̄ deus † pacis sanctificet vos ℑ q docui ††ℑ de quo alibi: reno uamini spū mētis ue
stre q spūs ē mēs q̄ seruit legi dei
per omnia: vt integer † spiritus ve † ℑ si nō sine pcō in multis enī offendimus omnes.
ster ⁊ anima ⁊ corpus † sine quere la i aduentu domini nostri iesu

de lyra

cos nō expedit supportare: qz B cēt malū nutrire. d Pacientes estote ad oēs. nō solū fideles sed etiā infideles. Et intelligit ista patiētia q̄ntū ad actū animi interioꝝ. q̄ntū aūt ad exteriorē. s. defendēdi se: vel sua: aut repetendi rez vel iniuriā a iudice nō semp expedit: vtpote si ex hoc audacia malefaciē di tribuat: nisi ex tali supportatiōe mal⁹ malū vtpote graue scādalū oriret. e Videte ne qs malū ꝓ malo alicui reddat. hoc enī est vindicare seipsū: qd̄ semp est malū: cū nullus sit iudex in sua cā. si tm̄ aliqs nō habeat superiorē iudicē: sibi iniuriā factā dz vel pōt punire. nō tm̄ liuore vindicte: sz zelo iusticie. f Sed semper qd̄ est bonū sectamini in inuicē. i. fideles ad fideles. g Et in oēs. i. etiā erga infideles. h Semp gaudete i dn̄o. ⁊ si nō actu quē oportet aliqñ interrūpi saltē i somno. tm̄ in habitu: ⁊ codē mō intelligit qd̄ subdit: i Sine intermissiōe orate: vel hoc referēdū ē ad horas ad hoc aptas vel ꝓstitutas: q̄rū nulla ē intermittēda. k In oīb⁹. ꝓsperis ⁊ aduersis. l Gr̄as agite. deo q aduersa ordinat ad salutē vestrā sic̄ ⁊ ꝓspera: ⁊ hoc p meritū vestre petitiōis: sic̄ pz de sancto Job: ⁊ subdit causam: m Hec ē enī volūtas dei ⁊c̄. cui ē i oīb⁹ obtēperādū. n Spiritū. Hec est tertia ps i q̄ hortat eos bn̄ se hīc erga deū: dicēs: Spiritū. s. deuotiōis erga deū. o Molite extin. p imoderatā curā rerū tpaliū. p Prophetias. i. expositiones scripturarū sacrarū. q Molite sper. qz frequēter reuelat intellect⁹ simplici q occultat prudēti: ut Matth. xj. Abscōdisti hec a sapiētibus ⁊ prudētib⁹ ⁊ reuelasti ea parvulis. verūtn̄ qz expositores aliqñ deficiunt. ió subdit: r Omnia aūt ꝓbate. i. dicta eoꝝ discutite. s Qd̄ do. ē te, q̄ multos q i locutiōib⁹ ⁊ p̄dicatiōib⁹ mala dicta melius retinent q̄ vtilia. t Ab oī specie mala abstinete vos. nō solū enī abstinēduz ē a malo: sed etiā ab eo qd̄ hz apparētiā mali: pp scādalū vitādū: saltē q̄usq; declaret q illud ē licitū. u Ipse aūt de⁹ pa. i. actor ⁊ dator pacis. x Sciffect vos p oīa. ad corp⁹ ⁊ aīaz ptinētia. y Ut integer spūs vester ⁊ aīa ⁊c̄. ⁊ dī spūs q̄ntū ad superiorē aie ptē: ⁊ aīa q̄ntū ad inferiorē. z In ad. dn̄i. ad iudiciū.

Seruet

nito dictū est. Aliud est esse sine querela: qđ de multis iustis etiā in hac vita dici potuit. Quia est quidā modus bone vite: de quo etiā in ista ꝓuersatiōe iusta querela esse nō possit. Quis enīz iuste querit de hoc: qui nemini malum vult ⁊ qb⁹ pōt fideliter cōsulit: nec ꝓtra cuiuscūz iniurias tenet libidinē vindicandi: vt veraciter dicat: sicut ⁊ nos dimittimus debitorib⁹ nostris: ⁊ tamen eoipso qꝫ hoc dicit sine peccato se non esse ꝺclarat. Jn multꝫ. n. offo.

Fidelis. Dꝛo vt sanctificet: vt sanctificatos seruet: nec inde dubitanduz est: quia verus est in promissis: qui vocauit.

Finit epistola prima ad Thessalonicenses.

¶ Incipit epistola secunda ad Thessalonicenses.

C. I.

Aulus et siluanꝰ ⁊ timotheꝰ ecclie thessalonicensiū i deo patre nostro et domino iesu christo. Gra vobis ⁊ pax a deo patre nostro ⁊ domino iesu christo. Gratias agere

p Quia in prima epistola q̄daz dixit de aduētu domini: ⁊ resurrectiōe mortuoꝝ: nunc aliaz scribit epistolam: in qua sigt licet obscure: necꝫ. n. apte pōt de abolitione romani regni: ⁊ de ātixp̄o: ⁊ de inquietudine quorundaz.

Hanc epistolā scribit ste apostolus thessalonicēsibus. Dꝛta enī apud eos grauioꝛ tribulatiōe: item monet eos ad patientiaz: ostēdēs iustū dei iudiciū vt boni gloriā ꝓsequant: mali penā. Scribit etiam nō instare diē domini: sicut occasione prioris epl̄e videbāt. Cuz enīz prioꝛē epistolaz legendo peruenissent ad illū locum vbi dicit apostolus: Mortui in aduentu eius resurgēt primi. Deide nos qui viuimus: qui residui sum⁹: simul rapiemur cum illis ⁊c. conturbati sunt nimiūcz perterriti putātes vicinū diē dñi: ne dānarent eo q tarde ad fidē venientes iperfecti essent. Jdeocz hoc cōperto scripsit eis nō iminere diem iudicij suo tēpore ne apostolus in hoc mentitus p omnia reprobaretur: vel ne diabolus hec expectantibus aliqua fraude illuderet. Corrigit etiam asperius inquietos.

Et est intentio apli bonos ⁊ quietos ad patiētiā monere: ⁊ iquietos corrigere ⁊ que obscure in precedēti epistola dixerat hic aliquatenus aperire.

Primo salutat. deinde gras agit de bonis coꝝ: postea monet ad patiētiam ⁊ ꝓstantiā. Jnde asserit q aduentū xp̄i antixp̄s p̄ucnict ⁊ aliqua aduētus antixp̄i signa licet obscura denūciat: agens de abolitiōe romani regni ⁊ interfectiōe antixp̄i. Circa finem ꝛo vt curiosos coꝛripiant obsecrat.

Gratias agere ⁊c. Hic gras agit deo de bonis coꝝ: ne forte de tanto bono quod ex deo habebant extollenꝫ tancz a seipsis habentes.

Jn inuicez. Ut sez q diligit diligat alios: ⁊ mutuis obsequijs charitatem ostendat. Quas sustinetis. Jdeo gloriamur qꝛ sustinetis: ita vt sitis exēplū ⁊ documentū alijs: q iuste iudicat deus: duz suos ꝓmittit affligi: malos ꝓsperari. Fident enīz vos ex malis in melius proficere: illos ex ꝓsperis deteriores esse: ⁊ ita estis eis exēplo: ne fatigentur dum corripiunt a deo: q afflixit omnē filiū quē recipit: apud quez est iustū vt incipiat a domo eius iudiciū. vñ petr⁹ ait: Tēpus est vt incipiat a domo ei⁹ iudiciuz. Justi iudicij dico qđ ⁊ respectu ꝓsentiuz videri pōt: dum boni meliores: mali efficiunt deteriores. Tamen hac ꝓditiōe dico iusti. Si iustuz est apud deum ⁊c. Quasi iustū apparet iudicium: quo in ꝓsenti iudicat deus. Si attendak iudiciū futurū: vbi manifeste oibus pz iusticia: dum reddit singulis ꝓm merita: per qđ ⁊ ꝓsentia iusta esse ꝓbantur finaliter. s. si iustū est dari his penam: vobis requiez. Si qs enī finē hūc attēdit nō iustū esse dicit bonos purgari: malos sordescē: sic vtricz ex sua vita meruere. Sic le huic dicit dauid: existimabam vt cognoscerem hoc labor est ante me: donec intrem in sanctuariū dei ⁊ intelligā in nouissimis eoꝝ: sz tū ex ꝓsentibus videri pōt. vñ subdit: Verū tamē ꝓpter dolos posuisti eis: deiecisti eos dum allcuia. ⁊c.

Jn exemplu iusti iudicij. d. futuri. Si enim tam seuere punit peccata in penitentibus: quid faciet induratis? vt intelligatur q non parcet impijs: qui nō parcit iustis. Justi: si tamen iustuz est: quod cōstat esse. Nō enī ponitur hic: si tamen pro dubitatione: sed pro affirmatione. vnde alius interpres ait: Si quidem iustum est ⁊c.

Jn reuelatiōe. Jncipit ostendere qꝫ horribilis tribulatio illis: ⁊ qꝫ iocunda requies istis futura est.

Dñi thesu. venientis in flāma ignis: non q sit flāma circūdatus: sed per effectum: quia inimicos exuret. Vel ideo dicit in flāma ignis. qꝛ ignis erit in mundo: qui precedet eum tantum spacium aeris occupans quantū occupauit aqua in diluuio: qui exuret terram ⁊ crassitudinem aeris ⁊ purgabit electos.

Jis qui non nouc. Nam alij sunt qui nesciunt legem.

Et qui non obediunt. quia alij sunt qui sciunt: sed nō exequuntur.

de lyra

---

a Seruet. ⁊ q istud sit sperādū subdit: b Fidelis ē q vo. vos. ad fidē s. de⁹. c Qui etiā fa. qꝛ nulli deficit q̄ntū est ex se. d Ffes. Hec est vltima ps q̄ est ꝛclusio epl̄e in q̄ ponit sui remēdatio: ⁊ alioꝝ salutatio. iō dic: Ffes orate ⁊c. i osculo scō. nō libidinoso nec ꝓditorio: sic pleni⁹ fuit expositum Ro. vlt. vbi idē ⁊ sub eisdē verbis ponit: e Adiuro vos p vñm. i. iniūgo vobis p ipsū. f Ut le. epl̄a hec oib⁹ sanct fratribus. i. baptismate sciificat. g Gra dñi nri ihu xp̄i vo. supple sit i pñti ⁊ glia i futuro. Amē.

¶ Postilla sup secūdā epl̄az Pauli ad Thessalonicēses icipit. C. I.

b Aulus ⁊ sil. Hic icipit secūda epl̄a ad Thessalonicenses. ⁊ diuidit in tres ptes. scz in salutationē: ⁊ ꝓsecutionē. ibi: Gras agere: ⁊ ꝛclusionē. ibi: Salutatio mea. in fine epl̄e.

p snia ꝑme partis ꝓz ex dict i ꝓncipio ꝑcedēt epl̄e. i Gras agere. Hic icipit epl̄e ꝓsecutio q̄ diuidit i tres ptes. Naz ꝑmo apl⁹ reddit thessalonicēses benīuolos. 2° cautos. ca. se quēti. 3° dociles siue doctos. ibi: Nos āt. ꝑmū facē dupl̄r. scz gras agēdo de bona coꝝ ꝓuersatiōe: ⁊ orādo ꝓ meliori ꝓfectiōe. ibi: Jn q̄ etiā oram⁹. Circa ꝑmū dicit: Gras agē debem⁹ deo. a q̄ ē oē bonū.

k Semp. s. actu vel hitu vel: Semp. i. oib⁹ horis ad q̄ ordinatꝫ. l Pro

gras ⁊ nūcz solueꝛe possumus vt dignum est ſ a quo hoc: non a nobis

debemus deo semp pro vobis ††qꝛ magnis bonis magne gre abūdat.

fratres ita vt† dignū est. Quoniā ſ super hoc q olim fuit: non decreuit in tribulationibus ſ magis ac magis

supercrescit fides vestra: ⁊ abundat charitas vniuscuiuscz vrm ††vos† iñ crescit ſ apli tātū. ſ q ñ de quo gliaremur

in inuicē: ita vt ⁊ nosipsi † i vob ††qb⁹ de vob dam⁹ exēplū: videte ergo ne sit exēplū

gloriemur† in ecclesijs dei: pro pa defect⁹ ſ p vobis gliamur ⁊ maxie†† seruata

tientia vestra† ⁊ fide in omnibus ſ de loco ad locū ſ tormentis.

persecutionibus vestris ⁊ tribu† ſ q̄ oñdūt qđ in iudicio patiētib⁹ ⁊ inferētibus fit

lationib⁹† quas sustinetis in exē dandum ſ ideo ſ inter alios gliosi

plū iusti iudicij dei: vt digne hā †† i ekna btitudie: vt eccliā quā hic regit †† vt digni

beamini† i regno dei. pro quo ⁊ fiat ſ nō solū bona opami † † alius ſterpres ait: figdē

patimini: † si tamē iustū est apud iustū ē ſ in pura ⁊ simplici natura iustitie.

deū retribuere tribulationez his qui vos tribulāt: ⁊ vobis q ti ſ equalem nobis

bulamini requiē nobiscum in rē ſ ſi iustū ē illi dare penā: vob regez: qđ vtiqz fiet i re ſ manifestatiōe †† veniet †† tūc glia bis: terror illis

uelatiōe domini iesu† de celo† cū ſ quoꝝ ministerio virtus dei apparebit: dū bonos ell gēt malos mittēt foras ſ ignis erit in mundo

angelis virtutis ei⁹ i flāmā ignis ſ inferētis †† q̄ fidē nō receperūt.

dātis vindictā his† qui nō noue †† vt hereticis ⁊ falsis xp̄ianis ſ si exequūt q̄ recepert

rūt deum: ⁊† qui non obediunt ſ cui obediendum esset: qꝛ est do.

euāgelio domini nostri iesu chri

---

ponitur hic: si tamen pro dubitatione: sed pro affirmatione. vnde alius interpres ait: Si quidem iustum est ⁊c.

Jn reuelatiōe. Jncipit ostendere qꝫ horribilis tribulatio illis: ⁊ qꝫ iocunda requies istis futura est.

Dñi thesu. venientis in flāma ignis: non q sit flāma circūdatus: sed per effectum: quia inimicos exuret. Vel ideo dicit in flāma ignis. qꝛ ignis erit in mundo: qui precedet eum tantum spacium aeris occupans quantū occupauit aqua in diluuio: qui exuret terram ⁊ crassitudinem aeris ⁊ purgabit electos.

Jis qui non nouc. Nam alij sunt qui nesciunt legem.

Et qui non obediunt. quia alij sunt qui sciunt: sed nō exequuntur.

de lyra

---

vob ffes. qꝛ bonū discipl'oꝝ redūdat i magistrū. m Ita vt dignū ē. q. d. digni estis vt hoc agam⁹. n Qm̄ supercrescit fi. ve. itēsiue firmi⁹ his que sūt fidei adherēdo: ⁊ etiā extēsiue ea q̄ sūt fidei magis explicite cognoscēdo ⁊ ca ꝛbo ⁊ exēplo ad alios deriuādo. o Et abūdat cha. l'affectu iteriori ⁊ ope exteriori. p Ita vt ⁊ nosipsi i vos gliemur. i. i vobis. q Jn ec. dei. ꝓponēdo alijs ecclesijs vitā vraz ꝓ exēplo. iō subdit: r Pro pa. vra. solida. s Et fide. firma. t Sustinetꝫ i exē. iusti iu. dei. i. p hoc scn sibiliter apparebit iudiciū dei esse iustū patiētiā vraz ꝑmiādo. ideo subdit: u Ut di. ha. i regno dei, p q̄ ⁊ pa. ⁊ ꝓsecutores vros puniendo. iō subdit: x Si tñ iustū ē. ⁊ accipit hic si, p qꝛ. qꝛ iustū est. y Deū re. retri. i. gehēne penā. z Dis q vos tri. ꝓsequēdo. a Et vo. q tri. patiēter sustinēdo. b Regez no. q silr tribulamur. ⁊ iō subdit retributiōis tps: cū dicit: c Jn re. dñi ihu de celo. i. qñ manifeste appebit veniēs ad iudiciū: sic dr Matb. xxiiij. Sicut fulgur exit ab oriēte ⁊ appet vsqꝫ ad occidentē: ita erit aduēt⁹ filij hoīs. d Cū an. v. c. q erūt executores diui iudicij. e Jn flā. ignis dā. vi. i. facient. f Dis q nō no. deū. i. fidē ei⁹ nō receperūt: sicut sūt pagani ⁊ iudei obstinati. g Et qui nō obediunt euangelio. ipsuz opere adimplendo: sicut sūt mali christiani habētes fidē sine operib⁹ q̄ mortua ē.

Qui penas

Dabunt pe. Id est sustinebunt. Dare enī aliqñ ponit̄ pro sustinere
ta ⁊ hic: ⁊ cōgrue. Qui enīz patitur dat ei quē offendit penas q̄si gratas.
In interitu eternas. Quasi semp sentient penas: non tñ semp deficiēt.
Cum venerit glori. ⁊c. Et admirabilis fi. ⁊c. Ipse enīz clarus ⁊ mira-
bilis videbitur in credentibus. Seuerus autē apparebit in incredulos cuz
eos penis eternis coarta-
bit. Et est horuz verborū
breuis sensus. Veniet pu-
nire malos et glorificare
bonos.

Quia testi. no. Ideo
vobis tribulatis dabit re
quiem nobiscū: qz testimo
nium. i. quicqd dixim⁹
de illo die iudicij credidi
stis de gloria bonorum ⁊
pena malorum.

In quo etiā ordo ver-
borū talis est. In q̄ die.

At dignetur v. ⁊c.
Id ē dignos iudicet: sem
per oram⁹. Vel: In quo
i. pro quo: vel cuius diei
periculo vitando.

Etiaz oro semp pro
vobis. Pro vitādo enīz
periculo illius diei: semp
orandum est.

Opus fidei ⁊c. Id ē
cōfessionez que ꝓprie est
opus fidei: in virtute vt a
cōfessiōe nullo modo fle-
cti possint. Vel op⁹ fidei
oē bonū qđ fides exigit: ⁊
sine qb⁹ fides mortua est.

Vel. In vir. pseuerā
tie vt sez det vobis pseue
rātiā vsqz i finē. C. II.

Rogamus autē
r vos fratres. Huc
usqz dixit se eis
gras agere ⁊ orare. Hic
determinat de die iudicij
obsecrās eos: ne leuiter ⁊
facile de aduētu dñi: q̄si de prope imminēti opinionē recipiāt vel terreant.

Non cito moueamini. Quasi: Si moueamini cito est: nihil enim vo
bis infertur quod diu duret.

Neqz per spiritum. Id est si malignus spiritus quasi angelus lucis ap

Nicolaus

a Qui pe.da. i. soluēt: siue sustinebūt. b A facie dñi. i. p sniaz ab ore
ei⁹ egredientē: qñ dicet reprobis: Ite maledicti in ignē eternuz ⁊c. Matth.
xxv. ⁊ electi: Venite benedicti ꝑris mei. ⁊ iō subdit: c Cū ve. glo. i scis suis.
i. dare eis gliaz suā mirabilē. nā excedit intellect⁹ creati capacitatē. i. Cor. ij.
Oculus nō vidit nec auris audiuit ⁊c. d Quia cre. qz te. nſz sup vos. i. qz
credidistis illud qđ testificati sum⁹ vobis p̄dicādo. e In die illo. i. de die
illo glificatiōis sōz: ita qz li in tenet̄ h mālr: sic cū dr imago herculis ē in
lapide. f In q̄. Hic ꝓfr reddit thessalonicēses benivolos orādo ꝑ eoz
felici ꝓsūmatiōe. d. In q̄. i. ꝑ quo. scz die glificatiōis obtinēdo. g Ora-
mus semp ꝑ vob. exponat̄ li semp vt. ꝫ. h Ut di. vos. i. faciat vos di-
gnos. i Vocatiōe sua. ad gliaz sic vocauit ad fidez. iō subdit: l Et
impleat oēz vo. bo. fue. tūc enī implebit oē desideriū electoz. l Et opus fi.
qđ est ꝓstās ꝓfessio Ro. x. Corde creditur ad iusticiā. ore aūt ꝓfessio fit ad sa-
lutē. m In vir. i. ꝓstātia martyrij ꝑ fide impleat ꝑ vobis i pfīti: vt sic nō
solū habeaz aureolā scōz oiuz cōez: sz et aureolā q̄ est ꝓprie martyrum.
n Ut cla. nomē dñi nſi iħu xpi in vo. in palma martyrij vſi. hoc enim
mō dr Job. vlg. de petri martyrio. Cū aūt senueris extēdes manꝰ tuas ⁊c.
et subdit euāgelista exponēdo: Hoc aūt dixit significans q̄ morte cēt clarifi-
catur⁹ deū. o Et vos i illo. ipsū in pfia clare vidēdo. C. II.
p Rogam⁹ aūt vos. Hic ꝓfr aplus reddit thessalonicēses cautos. Cir
r ca qđ sciēdū q⁹ aliq thessalonicēses credebāt die iudicij cē, ꝓpinquā-
tum ꝓpter tribulatiōes q̄s sustinebāt: qz xps i euāgelio dixerat eccle
siaz maxime tribulari appropinq̄nte die iudicij: vt ꝑz Matth. xxiiij. ꝓpter
qđ timebāt adhuc maiores pſecutiones incurrere: tum qz apls dixerat i epla
p̄cedēti ca. iiij. Nos q viuim⁹ q relinqmur ⁊c. obuiaz xpo. s. ad iudiciū ve-
niēti vt dñi fuit: qđ aliq thessalonicēses male itelligētes credebāt illā obuia
tionē tpe pauli futurā eo q⁹ dixerat: Nos q viuim⁹ simul rapiemur ⁊c. pp
qđ assecurat eos de die iudicij: lōga distātia reddēs eos cautos: vt nō decī
pianť circa hoc ex cuiuscūqz doctrina. Et dividit in duas ptes. qz ꝑmo re-
mouet errorē. 2° docet vitatē. ibi: Q̄m nisi. Circa ꝑmū dicit: Rogam⁹ vos
ffes p aduētū dñi: ad iudiciū. q Et nſe cō. in ipsū. tūc enī electi ꝓgrega
bunť ad eū Matth. xxiiij. Ubicūqz fuerit corp⁹ illic ꝓgregabunť ⁊ aquile.
r Ut nō cito mo. a vſo sensu. i. a vero itellectu. s Neqz ter. qz instat
tribulatio maxima que p̄dicta est fore ꝓpe diem iudicij. t Neqz ꝑ spm̄. s.
parens in visione hoc vobis persuadeat. Vel si quis dicat per spiritū san-
ctum reuelantem hoc se cognouisse q⁹ dies iudicij imineat.

Neqz per epistolaz ⁊c. Solent enīz tergiuersatores vt fallant sub noīe
clari alicuius viri epistolam fingere: vt auctoritas nominis possit cōmen-
dare: quod per seipsum recipi non posset.

Quasi instet di. do. Non qñ velit vt habeāt succinctes lumbos ⁊ lu-
cernas ardentes: in manibus expectantes quando reuertatur dom⁹ a nup-
tijs. Aug. ad isiciū. In quo enīz quēqz inuenerit suus nouissimus dies: in
hoc cū cōꝑchēdet mundi nouissimus dies: qz q̄lis quisqz in die illo moritur
talis i die illo iudicabit̄. ⁊ ideo vigilare debet ois christianus ne imparatū
cū inueniat domini aduētus. Imparatū enīz inueniet dies ille: quē impara
tum inuenerit vite huius dies vltimus. Et ideo nō ait solū ne terreamini vel
seducamini sed addit:
Quasi istet dies dominī. Hoc ideo dicit ne ipsa p-
turbatione dum incauti inuenirent̄: possent seduci ad adorandū diabolum: mart. 23. a. mar. 13. b. Luce. 21. b Ephe. 5. b
qui hoc agebat: vt sub no
mine christi apparens fa-
ceret se adorari: qđ vt nō
possit: tēp⁹ ⁊ signa aduē-
tus apostolus prescripsit.

Quoniā nisi venerit. Occulte loquit̄ de destru
ctiōe imperij romani: ne
irritaret eos ad pſecutio-
nez eccle. Vel ꝑ dicit de
spūali imperio romane
eccle: vl' discessiōe a fide.

Nisi ve. refuga primū Aug. Sic aliqui codices habent. Dō nulli du-
bium est de antichristo eū dixisse: quez refugam vocat vtiqz a dño deo. Si
enim hoc de omnibus impijs merito dici potest: q̄nto magis de isto.

Filius perditionis. Antichristus non per naturā: sed p imitationem.

de lyra

malignū trāsfiguratū in angelū lucis ⁊ asserentē vobis xpm̄. s. q⁹ dies iudi-
cij sit ꝓpinq̄. u Neqz p ser. alicui⁹ pseudo apli. x Neqz p epl'az ⁊c.]
nā aliqñ falsi apli ⁊ heretici mittebāt epl'as sub noīe verox apl'ox xpi ad
fideliū deceptionē vt. s. dcm̄ est. alio mō sic. Neqz p epl'az ⁊c. nſaz p̄eden
tem. y Quasi istet dies dñi. eo q⁹ ibi dixim⁹. Deinde nos q viuim⁹ ⁊c.
⁊ qz nō fuit itellect⁹ nſ q⁹ dies iudicij cēt ꝓpinqua: vt ibi fuit dcm̄. z Ne
qs vos sedu. vllo mō. hoc addit ad excludendū oēz deceptiōis modū circa
māz istā. a Q̄m. Hic ꝓfr docet circa die iudicij veritatez de q̄ dicit q⁹
duo notabilia p̄cedēt. ꝑmū ponit̄ cū dicit: Q̄m nisi venerit discessio ꝑmū:
qđ exponūt aliq de discessione a romano ꝑperio: qđ florebat tpe pauli: a q̄
receserūt q̄si ofa regna negātia ei subiici ⁊ redditionē tributi: iaz a multis
annis illud ēt ꝑperiū caruit ꝑpatore ꝓpr⁹ ānis: ⁊ tñ nō venit adhuc antixps.
q tñ dz venire cōpleta illa discessiōe: vt vī apls dicē. i. Et tūc reuelabit̄ il-
le iniqu⁹ ⁊c. ꝓpter qđ alij exponūt de recessu ab obediētia ecclie romane: a
qua iā diu est q⁹ recessit gretia. Sz saluo meliori iudicio mihi vī meli⁹ itel
ligēdū de recessu a fide catholica: sicut exponūt aliq: nō tñ itelligēdo q⁹ oēs
sint a fide catholica sic exponūt alīq recessuri: qz durabit i aliqb⁹ vsqz ad fi
nem mūdi: sz qz maior pars credētiū discedet ab ea: qz ꝑm dictuz saluatoris
Matth. xxiiij. appropinquāte antixpi tpe abūdabit iniqtas ⁊ frigescet charī
tas multox: ⁊ p oñs fides vera deficiet in mulť: ⁊ tūc veniet antixps facta
dispositiōe ad receptionē ipsi⁹. Huic etiā dicto ꝓcordat dictuz apli. i. j. ad
Timoth. iiij. vbi dicit q⁹ i nouissimis tpib⁹ discedēt qdā a fide attēdētes spi-
ritibus erroris: ⁊ .ij. ad cunde. iij. In nouissimis diebus istabūt tpa piculosa
⁊ erūt homines seipsos amātes ⁊c. scqť ibidē: Homines corrupti mēte reprobi cir
ca fidē. b Et re. fue. Hic ponit̄ secūdū notabile qđ p̄cedit diē iudicij. s.
aduēt⁹ antixpi: cui⁹ p° ponit̄ supbie excessus. 2° tps veniēdi ⁊ eius casus. ibi:
Et tūc reuelabit̄. tertio demonis effect⁹. ibi: Cui⁹ est aduent⁹. Excessus ꝺo
supbie erit: qz faciet se sicut deū adorari: dicit igit̄: Et reuelat⁹ fuerit. i. ma-
nifeste ostensus. c Homo peccati. i. totalr deditus peccato: sicut hō de-
ditus agriculture dr hō agri. d Filius pditiōis. i. dignus pditione: sicut
ij. Reg. xij. dicit: Filius mortis: quia dignus morte. e Qui aduersatur
⁊ excollitur. loquitur de futuro per modum presentis propter certitudinem
prophetie. loquitur enīz de antichristo prophetice. f Supra omne quod
dicitur deus. q̄ntum ad deos gentilium qui dicuntur dij sed non sunt.

Aut quod

In templeo. Vel i tẽplũ. Aug. Nõnulli nõ ipm pncipẽ tm̃: sed vniuersũ coꝛpꝰ ciꝰ. i. ad eũ ptinẽtẽ hoiuꝫ multitudinẽ siꝫ cũ ipso pncipe suo hoc loco itelligi volũt: rectiusqꝫ dici putãt: siẽ ꝛ i greco est: nõ i tẽplo: sꝫ i tẽplũ dei sedeat: q̃si ipse cũ suis sit tẽplũ dei qõ ẽ eccliа: siẽ dr̃ sedet in amicuꝫ. i. vt amicus. ℍaymo. Nascẽt aũt antixp̃s i babylone de tribu dan. iuxta qõ iacob ait: Fiat dan coluber i via: cerastes in semita. Et cũ venerit hiero solymã circũcidet se dicẽs iudeis: Ego sũ xp̃s vobis ꝓmissus. Tũc ꝓfluẽt ad euꝫ oẽs iudei: ꝛ recedificabunt templuꝫ a romanis destructũ: sedebitqꝫ ibi dicens se esse deum.

Tanq̃ sit deus. Mã siẽ i xp̃o oĩs plenitudo diuinitatꝫ hitauit: ita in ãtixp̃o plenitudo malicie ꝛ oĩs iniqtas habitabit: qꝛ in ipso erit caput oĩum maloꝝ. s. diabolꝰ: q ẽ rex sup oẽs filios superbie.

Scitis. Qꝛ eos scire dicẽ qd detineat: nec apte exponit. ꝛ iõ nos nescimꝰ nisi qõ qdaꝫ suspicant de romano iperio dcm̃ fuisse donec tollat: vl de medio fiat. Et iõ apostolũ nõ id apte scribẽ voluisse ne calũniã. s. icurrẽt: q ipso romano male optauerit cũ pare eternũ. Et ꝟ qõ dixit: Jaꝫ. n. mysteriũ opat iniqtatꝫ neronẽ voluerũt itelligi: cuiꝰ fcã velut anti christi videbant. vñ non nulli vel viuũ raptuꝫ occultari donec suo tpe reueleꝰ: vel occisũ resurrectuꝫ ꝛ futurũ antichristũ suspicabant. Quidã putãt hoc dictũ cẽ de malis ꝛ ficꝫ q sũt in ecclia tã diu donec pueniãt ad tãtũ numerũ: q antichristo magnuꝫ faciat pplm. Et ꝟ dicũt esse mysteriũ iniqtatꝫ: qꝛ vĩ occultũ. Et de ꝟ dictũ eẽ. Quid nũc detineat scitis. Et cũ ait: vt qui tenet nũc teneat dicũt aplm hortari fideles vt i fide quã tenẽt: tenacit pseuerẽt: donec exeat de medio eccle mysteriũ iniqtatꝫ qõ nũc occultũ est. Et ẽ sensus. Tm̃ hoc supest agẽdũ: vt q tenet nũc fidẽ: teneat. i. firmiter in ea pseueret: donec iniqtas. i. ficti exeat de medio eccle q̃ nũc occulta est. i. manifeste ab ea recedant. vñ de nob exierũt: sꝫ nõ e. ex nobis: ita tũc apte. Suo tempore. Hiero. Cõpleta accessiõe ad romanũ iperiũ: ꝛ ad romane eccle obedientiã aderit discessio ab vtroqꝫ impio: q̃ ipleta aderit ille iniquus: ipleto tpe

Nicolaus

a Aut qõ co. q̃ntũ ad sanctã trinitatẽ q̃ colit vt vnꝰ verꝰ deꝰ: oẽꝫ eni talez cultũ exterminare conabit vt ipse solꝰ tãq̃ deꝰ ab hoibꝰ adoret. Sile dr̃ Judith. iij. de nabuchodonosoꝛ q pcepit extermiare oẽs deos terre vt ipse solꝰ deꝰ diceret. b Jta vt i tẽ. dei se. reedificato ab ipso ꝛ iudeis sibi adherẽtibꝰ. Alij exponũt: i tẽplo. i. sic se ostendet ac si ipse sit tẽplũ dei eo mõ q̃ hũanitas xp̃i ẽ di tẽplũ. c Mõ re. q ꝛc. q. d. nõ debẽt elabi a mẽoria vra. d Et nũc qd de. i. q̃ sit cã more ipsi. e Sciꝫ. sciebãt eni q oĩa futura a deo sic disposita determinatꝫ tpib vẽtura. iõ subdit: f Ut re. i suo tpe. a deo disposito. lꝫ aũt antixp̃s sit vẽturꝰ psonalr: venit tm̃ figuralr: sicut dcm̃ fuit de antiocho illustri: Dañ. xj. q fuit figura antixp̃i. Et eodez mõ dr̃ de nerone q tũc ipabat: ꝛ pmꝰ de romanis pncipibꝰ mouit psecutionez eccle cũ dr̃: g Nã my. i. figura. h Jniqtatꝫ. i. antixp̃i q dr̃ iniqtas i abstracto pp excessuꝫ sue malicie: siẽ hõ multũ liberalis dr̃ liberalitas. i Jaꝫ o. in nerone eccliaꝫ psequẽte. k Tãtũ. supple restat. l Ut q te. nũc. s. romanũ iperiũ: vt exponũt alig. m Teneat do. de me. fi. i. donec deficiat romanũ iperiũ p discessuꝫ ab obedientia ipsi. Sꝫ mihi vĩ melius exponi de discessiõe a fide eccle romane. s. dicta sic: Tãtũ. supple restat. Ut qui tenet nũc: fidẽ catholicã. Teneat. eã firmiter i psecutiõe neronis ꝛ aliox tyrannoruꝫ sequẽtiũ. Donec de medio fiat. i. donec deficiat mõ supradicto. n Et tũc re. ille ini. qꝛ siẽ. s. dcm̃ ẽ. deficiẽte sic fide appebit antixp̃s. iõ dr̃: Et tũc revelabit ille iniquꝰ. sic antonomatice dictꝰ. o Quẽ dñs ihs inter. spũ oris sui. q: de mãdato eius fulminabit p ministeriũ michaelis archangeli. p Et destruet. in ala ꝛ coꝛpe. q Jllustratiõe aduẽ. sui. i. in aduentu suo claro. r Cuiꝰ. Hic ꝓfr circa antichristũ ponit demonis effectꝰ, habebit eniꝫ antixp̃s demonẽ priuatũ q a deo pmissus faciet multa miracula

ꝟ vt deus trinitas †ꝟ vel in tẽplũ ꝟ. i. in ecclia: vel in tẽplo a romanis destructo qõ tũc iudei recedificabãt.

us aũt quod colitur: ità vt i†tem
plo dei sedeat: ostendẽs se tanq̃ꝫ
†ꝟ ita debetis credere qꝛ idem olim dixi.
sit deus. †Mõnne retinetis q cũ
† ꝟ de aduentu antichristi ꝛ de die iudicij
adhuc essem apud vos† hec dice
†ꝟ hoc retiet ꝟ gd sit i cã more eiꝰ ꝟ. i. q̃ nõdũ ẽ dis
bã vobis? † Et nũc qd ꝟ detineat
cessio. †ꝟ ita tñ ꝟ mãifestꝰ fiat ꝟ ꝟ sibi ꝓgruo vt deus
disposuit ꝟ. i. postq̃ fuerit discessio
scitis ꝫ: † vt reueletur ꝟ in suo tẽpo
ꝟ suo tpe revelabit: qꝛ iã nõ in suo secreta iniqtas operatur. i. mali ꝛ ficti qui sunt in ecclesia.
re. Nã misterium iaꝫ operatur
†ꝟ hoc restat ꝟ ꝟ iperat ꝟ romanũ iperiũ vel fidem
iniquitãtis: † tãtũ vt qui ꝟ tenet
nũc teneat: donec de medio fiat.
ꝟ parata sede †ꝟ manifestabit ꝟ ꝟ antixp̃s ꝟ q nec
mõ nec tũc ẽ timẽdus qꝛ segtur quẽ do. ꝛc.
Et tũc† revelabitur ꝟ ille iniquꝰ
quẽm dominus iesus interficiet
ꝟ cepto virtute † ꝟ dicẽs: ite maledicti in ignẽ eter
ꝟ eũ cũ oĩbus mẽbris in claro aduentu suo
spiritu oris sui: † ꝛ dẽstruet illu/
ꝟ. i. antichristi
stratione aduẽtus sui: eũ cui⁹ est

†ꝟ qꝛ diabolo instigãte totũ faciet: nõ tñ sine sensu: vt
frenetici qui culpã nõ hñt de malis.
aduentus† secundũ operationez
† ꝟ hnmane potestatis ꝛ diuitiarũ † ꝟ minoribus
sathane: † in oi virtute ẽt ꝟ signis

ꝟ maioribus † ꝟ qꝛ p magicã artẽ nõ verã sed p fan
tasiã deludet homines: sicut simon magus quendã qui se
eum occidere putans arietẽ decollauit ꝟ qꝛ mendacium confirmat eum. s. esse deum
ꝛ prodigijs† mendacibus: ꝛ i õm

ꝟ minis blãditijs: ꝛ oĩbꝰ modis † ꝟ q pditiõi dediti sũt
ni seductiõe iniquitatis: † his q̃i
ꝟ. i. dño † ꝟ. i. xp̃m: g charitatẽ oĩbus ondit
ꝟ. i. xp̃i in quo implent ꝓmissa
pereũt: eõ q† charitatem ꝟ verita
ꝟ qua recepta saluarent
tis nõn receperũt vt sãlui fierent.
ꝟ qꝛ nõ receperũt veritatẽ † ꝟ ꝓmittet venire ad eos:
ꝟ eũ q ẽ ipsa malicia: qꝛ pꝛ ois malicie ꝛ iniquitatis.
Jdeo† mittẽt illis deus ꝟ õperatio
ꝟ q̃ antichristus deus sit
nem erroris: vt crẽdãt mendacio
ꝟ tandem aperte: interim occulte
vt iudicẽtur omnes qui nõ cre
ꝟ xp̃o qui vere deus
diderũt veritati: sed consenserũt
ꝟ antichristo † ꝟ de illis ita: vos autem venietis
ad salutẽ: qꝛ recepistis veritatem vnde gras agimus
deo: ꝛ hoc est q̃ ait: nos autem
iniquitati. † Nos autẽ debemus
gratias agere semper deo pro vo
ꝟ ab eterno.
bis frẽs dilecti a deo q̃ elegerit
ꝟ ꝛ vos ꝟ fidei ꝟ eternam
nos deus primitias in salutez in
ꝟ positos ꝟ qui in baptis. sanctificat
sanctificatiõne spiritus ꝛ in fidẽ
ꝟ xp̃i † ꝟ fidẽ sicut gratis elegit vos ab eterno: ita ꝛ gratis voc. ꝟ p qd ad fidẽ venerint subdit ꝟ uersos.
veritatis: † i quaz ꝛ vocauit vos
† ꝟ vt per fidem acquiratis gloriam
p euangeliũ nostrum in† acqsitio
ꝟ quã christus habet.
nẽ glorie domini nostri iesu chri
ꝟ qꝛ hec bona sunt vobis ꝛ nõ instat dies dñi † ꝟ in fi
de ꝟ immobiles ꝟ ꝛ vt stetis
sti. Jtaq̃ frẽs† state ꝛ tenete tra/
† ꝟ a nobis ꝟ vsq̃ ad intellectum ꝟ presentem.
ditiones† q̃s didicistis siue p sermo/

plurimos: ꝛ sunt nero et alij vmbra futuri antixp̃i sicut abel ꝛ dauid christi.

Donec de medio. f. i. tollat illa ptãs romani imperij de medio mũdi: qꝛ oẽs vndiq̃ romam q̃si ad caput cõfluebant. Vl q fidẽ tenet teneat donec ipsa tollatur de medio. Vel donec iniqtas que modo est mystica fiat de medio. i. q̃si de cõib: vt nõ erubescat hõ adulterari vel furari siẽ nec ambulare vel log. De medio fiat. Scilz discessio. i. manifeste appeat: ꝛ tũc iã revelata discessiõe a deo vero iã refrigerata charitate ex abũdãtia iniqtatꝫ reue. ꝛc.

Spiritu. o. Jd ẽ virtute spũs sci q dr̃ spũs oris: quia ab eo ꝓcedit.

Spiritu. o. Jd ẽ potẽtia tuitiõis sue siue p se: siue p michaelẽ. Occidetur aũt vt doctores tradũt in mõte oliueti i papiliõe ꝛ solio suo: i illo loco: ꝫ quẽ dñs ascẽdit i celos. Jllo interfecto fi statim veniet xp̃s ꝟ vt i daniele itelligit: cõcedent electꝫ ad pniaz dies. xlv. q̃ntũ post dñs vẽtur? sit penit? ignoratur.

Mendacibus.

Aug. Vel qꝛ nõ vera vt videnẽ: sꝫ fantastica: Vel si vera: dei permissiõe ad mendacium trahunt.

Jdeo mittet illis deꝰ ꝛc. Aug. Deꝰ diabolũ ista facẽ pmittet: iusto qdẽ iudicio q̃is faciet ille iniq̃ malignoq̃ ꝓsilio. ℍProide iudicati seducunt ꝛ seducti iudicabunt: sꝫ iudicati iudicio dei occulte iusto: ꝛ iuste occulto seducent. Seducti aũt iudicabunt nouissimo manifestoq̃ iudicio p xp̃m iustissime iudicatũ. ℍPrimitias. Ut sꝫ nõ i illo periculoso tpe vltimo: sꝫ i pmitiua ecclia crederem? in christũ atq̃ fidez ꝓfiteremur. Vel nos apl̃os pmitias oĩuꝫ credẽtiũ: qꝛ apli pmi crediderũt ꝛ ꝟ i salutez oĩuꝫ gentiũ. In acquisitionez. Vel vt sitis acqsitio in q̃ deꝰ glificet.

de lyra

ad ciꝰ nutũ, p s[illegible]buersiõe fideliũ: ꝛ hoc ẽ qd dr̃: Cuiꝰ ẽ aduẽtꝰ pm operationẽ sathane in oi virtute. i. tpali ptãte. s Et signis ꝛ pdigijs mẽdaciꝫ. nã aliq̃ fiẽt p illusionẽ sensuũ a demone q̃ videbunt ee ꝛ nõ erũt: ꝛ aliq̃ erũt: res vere: siẽ demon sup oues Iob fecit ignẽ verũ descẽdere. dicunt tm̃ signa mẽdacia: qꝛ fiẽt ad assertionẽ mẽdacij. t Et in oi sedu. iniq. vtpote minis ꝛ pmissis ꝛ alijs modis exqsitis. u Pis q pereũt. Jnde eni habebit decceptio ciꝰ effectũ. x Eo q charitatẽ veritatꝫ. i. qꝛ veritatẽ euãgelicaz q̃ est lex amoris. y Nõ receperũt. credẽdo. z Ut salui fiẽ. qꝛ extra veritatẽ euãgelicã nõ est salus. a Jdeo. i. ꝓpter coꝛ demerita. b Mittet illis deꝰ. i. mitti pmittet. c Operationẽ erroris. i. ducẽtẽ i errorẽ modis dictꝫ. d Ut credãt mẽdacio. q repulerũt veritatẽ. e Ut iudi. oẽs. s. iudicio cõdẽnatiõis. f Nos aũt. Hec ẽ tertia ps i q̃ reddit thessalonicẽses dociles: eos i moribꝰ iformãdo. ꝛ pº q̃ntũ ad opationẽ boni. 2º q̃ntũ ad euitationẽ mali. ibi: Denũciamꝰ. pma in tres. qꝛ pº de coꝝ bono pncipio gras agit. 2º ad pseuerãdũ eos iducẽ. ibi: Jtaq̃ ffes. 3º oĩones coꝝ petit. in pncipio sequentꝫ ca. Circa pmũ dicẽ: Nos aũt debemꝰ gras agere: qꝛ bonũ discipuloꝝ redũdat in magistrum. g Qꝛ elegerit vos deꝰ. sua gratia. h ℍPrimitias in salutẽ. fuerũt enim de primis credentibus ex gentilitate. i In sanctificatiõe spũs. per baptismũ in quo datur gratia spũs sancti sanctificans. k Et in fide veritatis. i. in fide catholica que sola est vera. l In quã. s. fidẽ. m Et vocauit vos per euãgeliũ nostrũ. i. p nras pdicationẽ euãgelii. n In acqsitiõez glorie nr̃e. i. vt p hoc gloriã acquiratꝫ. o Jtaq̃. Hic consequenter ad perseueranduz eos inducit dicens: Jtaq̃ fratres state: firmi in moribus ꝛ fide. p Et tenete traditiones quas didicistis: a nobis. q Siue per sermonem, vos principaliter dicendo

Siue per

Et dedit cō. ꝓmittendo celorum regnum. In gra. i. p gram quā dedit speram⁹ eterna. Vel gra nō merito nro. C. III.

Ceterō frēs orate ꝓ nobis ⁊c. Orandū esse hortat vt dignet d deus doctrinā suā infatigabili cursu dirigere ⁊ transfundere per ora ap̄lor in aures audiētiū: ⁊ ab auribus in corda: vt cōpescant malor seditiones: vñ subdit: vt liberemur.

Liberemur. A pseudo: ne nros seducant: vel nobis insidias tēdāt. Vel: Liberemur ab iportunis. i. infidelibus q resistūt verbo dei: nec stant in portu qetis. Et malis. Qui psequunt infideles. Jō dico liberemur: q nōdū acceperūt oēs fidez p me qui accepturi sunt. Vel oēs qui iportuni nō habent fidē: sed vos q habetis ꝓfirmabit deus. vñ subdit: fidelis ⁊c.

Non enim o. est. f. i. nec vobis orantibus oēs sunt credituri: sed tm̄ preordinati i vitā eternā: ꝑdestinati i adoptionē filior.

Nō enī o. ⁊c. Jō aūt a deus p oīones credentiū nondū credentes credere facit: vt ostēdat q ipse facit. Nemo est enī tā ipi⁹: tā ingenio tardus: q non videat deū facere: qd rogari se p̄cepit vt faciat. Et sciendū q posse hīe fidē: sic posse hīe charitatē gra est fideliū. Sed cū voluntas credēdi aliis ꝓparat a dño: discernēdū est qd veniat de mīa eius: ⁊ qd de iudicio. vniuerse enīz vie dñi b mīa ⁊ veritas. Jnuestigabiles igit sunt ⁊ mīa qua liberat gratis: ⁊ veritas qua iuste iudicat.

Denūciam⁹. De curiosis icipit ⁊ otiosis mones bonos vt eos corripiāt.

Ipsi enim. Et cū illi hec nō faciant: debetis vitare. Vel nō ambulāt ꝑm traditionē. scitis enī quō me habui qō in illis non videt: q̄si nō est opus vt exponā vobis eā traditionē: q nō ingeti: vt q aliena negocia curant vagantes hac illac.

Sed vt nos. f. d. ⁊c.

ego moneo sed
nē siue ꝓ epla nr̄am. Ipse āt dō
minus noster iesus christus: ⁊
potentia qua creator est vniuersorum † affe
ctu dulcedine charitatis † dando filium ꝓ nobis
de⁹ † ⁊ pater noster † q dilexit nos
xp̄m circa miserias seculi ⁊ in futuro.
⁊ dedit consolatiōem eternam ⁊
de exilio ipso ad patriā veniam⁹ † ipse q iaz
spem † bonā in gratia: † exhortet
tot fecit. voluntates otra ipugnatores
corda vestra: ⁊ confirmet i omni
opere ⁊ sermōe bono. C. III.
Ceterō fratres orate ꝓ
euangelium quod deus dedit vobis
vel quod de deo agit
nobis: † vt sermō do/
fine impedimēto ad oēs gētes vt multi velociter
puertāt † clar⁹ q itelligibilis fiat oibus † cucurrit.
mini † currat † ⁊ clarificet: sicut ⁊
a pseudo † ip̄obis disputādo.
apō vos: ⁊ ut liberemur † ab ipor
q falsa ꝓdicāt i. quoz nullus fidem habet: ꝙ est error quod tenent
tunis ⁊ † mālis hoib⁹. † Nō enī
orate vt liberemur
omniū est fides. Fidēlis autem
verus in promissis ne importuni decipiant
deus est q cōfirmabit vos ⁊ cū/
hec ola vobis diximus nec puto frustra.
stodiet a malo. † Cōfidimus aūt
qui in vobis operabitur.
de uobis frēs i domino: qm̄ quē
precipimus ⁊ facitis ⁊ facietis.
qō vt sit i qd tortū ē volūtates vt existant
Dominus autez † dirigat † corda
quā ds dat. vl vt deū diligat i vt patiētes sit sicut
nestra † in charitate dei † ⁊ i pā tiē/
⁊ xp̄s † q ꝓcipim⁹ faciet: ꝙ q noluerit excōicetur.
tia christi. † Denūciam⁹ autem
vobis fratres in nomine domini
p iesuz ꝓcipimus vel honor dei ē si morbida ouis ex cludit in honore xp̄i † non cōicetis eis
nostri iesu christi: vt † subtrahatis
vos ab omni fratre ambulāte in
aliter q ordo nature exigit † ambulāte i. nō ꝑm doctrinā quā tradidimus eis.
ordinate: ⁊ † nō secūdū † traditio
nem quam acceperunta nobis.

Notandū q: apls non solū verbis docebat: sed hortabat ⁊ factis. Jd oneni magistri: est q̄ docet: verbis opibus exple re. Etsi eni manifeste vera esse nō ignorent: q̄ docent: tñ si negligi ceperint a mgro: nō facile ꝓficiūt. Audientibus enī magis opa suadēt q̄ verba. Jdcoq; magnis p̄conijs remunerandi sunt: q negligentibus mgris de solis verbis ꝓficiūt. Apls ergo forma erat his ⁊ qui tenues erāt substātia in plebe: vt discerēt libertatē suā non amittere. Vñ ⁊ salomon: Raro ingt inferes pedez ad amicū tuū ne satiatus tui oderit te. Qui eni frequēter ad alienā mēsā cō uenit: otio dedit⁹ adulec necesse est pascēti se: cū religio nra ad libertatē homines aduocet.

Qui siqs nō v. ope. 1. cor. 11. f.
Aug⁹ de ope monachor
Dicunt quidā de opibus spū alib⁹ ℔ aplm p̄cepisse: aliqn si de ope corpali ℔ c
diceret: in q̄ vel agricole vel opifices laborāt videret sentire aduersus dñm q in euāgelio ait: Nolite solliciti eē qd māducetis ⁊c. Sz supflue conant ⁊ sibi ⁊ ceteris caligīnē obducere: vt qd vtiliter charitas monet: nō solū facere velint: sed nec intelligere: cū multis alijs locis ep̄lārū qd hic sentiat apls aptissime doceat. vult enim seruos dei corpaliter opari vt viuāt vt nō cōpellantur egestate necessaria petere: nec est ꝺ illud qd ꝓdicti ē. Nolite sollicīti esse qd mā. ⁊c. Nō enī ℔ iō dictū est: vt nō ꝓcurēt ꝑsū necessitati sat est: vñ honeste potuerūt: sed nō vt ista intueant: nec ꝓpter ista faciant: qcqd euāgelij p̄conio facere iubent.

Curiose agentes. Hoc factū abhorret disciplina dñica. eoz eni de ℔
venter est: q feda cura necessaria sibi prouident. gala. 6. b.

Molite deficere. Qr etsi opent: pñt tñ nōnull' ꝺdigere. Et deo monet ne illi q hēbāt vñ seruis dei necessaria p̄berēt: hac occasione pigrescerēt. Nō enī in repḥēsionē venit q human⁹ est in largiēdo: ꝑ ℔ q cū possit laborez ferre: otiose vult vitā agere.

de lyra

a Siue ꝓ epla nraz. quā absentes vob̄ misimus vos docēdo. Et qr ad pseuerādū in bono indiget hō adiutorio diuino: iō subdit dep̄cādo dicēs: b Ipse aūt dñs nr̄ ihesus ⁊c. ⁊ patet littera. C. III. c Ceterō. Hic ꝓsequit apls petit a thessalonicensibus oīonū suffra/ d gia: qr charitas est reciproca. dicit igit: De cetero frēs orate ꝓ nobis. instanter ⁊ deuote. d Ut sermo dei. i. predicatio euāgelij. e Currat. sine impedimēto ad alias gētes. f Et clarificet. ꝓ miracula veritatē eius declarātia. g Sicut ⁊ apud vos. iā factū est. h Ut li. ab iportunis. i. a pseudo aplis iportune falsa igerētib⁹. i Et ma. hoib⁹. ꝓdicationē euāgelij q̄litercūq; ipediētib⁹. k Nō enī o. est fides. i. nōdū acceperūt oēs fidē ꝓ me q sūt ea accepturi. l Fidelis aūt de⁹. i ꝓmissis adimplēdis. m Qui cō. vos. ꝺ decepti̊ones pseudo aplor. n Et cu. a malo. i. ipatiētie i psecutiōib⁹ tyrānor. o Cōfidim⁹ āt de vob i dño. i. de vīa bona obediētia ad deū. p Qm̄ q. ꝑ. ⁊ fa. ⁊ facietis. qr nō p̄cipim⁹ auctē ꝓpa ℔ dina. iō subdit: q Dns āt d. c. vīa. ad iplēdū sua mādata. r Jn cha. dei. erga hoies. s Et pa. xp̄i. erga psecutores vīos. t De nūciam⁹. ℔ ꝓfir ifformat eos ad euitationē mali. ⁊ ꝓmo facit ꝓpositū. scdo remouet falsū itellectū: ibi: Nos aūt. Circa ꝓmū dicit: Denūciam⁹ āt vobis frēs i nole dñi. i. ex ei⁹ auctē. v Ut sub. v. ab oi f. a. ordinate. declīnādo ab ordine legis nāe ⁊ legis scripte. qr dr pō. xvij. Cū puerso puertis.

p Et nō ꝑm t. q. a. a nob. facto ⁊ ꝛbo. y Ipsi e. scit⁹. ꝓ expiētia opis. z Quēadmodū o. i. nos. in opib⁹ vīs. a Qm̄ nō in. fu. inter vos. i. vagabūdi ⁊ otiosi. b Neq; g. m. panē. petētes nobis mistrari ab aliq vīm. c Sed i la. ⁊ fatigatiōe corpali. d Nocte ⁊ die opantes. ad acqrēdū victū nr̄m. exceptis horis ad orādū ⁊ docendū aptis. e Nō q̄si nō ha. ptātē. accipiēdi sumptus a vobis ꝑm formā euangelicā: Luce. x. vbi dī pdicatorib⁹: Edētes ⁊ bibētes q̄ apud illos sunt: dign⁹ est enī operius mercede sua. f Sed vt nos. f. da. vobis ⁊c. qr si nos habētes ptātē accipiēdi sumptus abstinuimus ab ℔ viuētes de nro labore. multo magis alij q nō habent talē ptātē debent de labore suo viuere. cetera patent vsq; ibi: g Vis aūt q hmōi sūt denūciam⁹ ⁊c. vt cū silētio opantes. i. geti ⁊ nō vagabūdi. h Suū panē. i. ꝓpo labore acqsitū. Māducēt ⁊ nō alienū. i Vos aūt. ℔ remouet circa dicta falsā intellectū: qr posset aliqs credere q ꝓ paupibus laborare nō potentibus ⁊ occupatis negocijs spūalibus non essent administrandi necessarij sumptus. iō hoc remouet dicens: Vos aūt frēs. facultatē habentes. k Nolite de. bñfaciētes. i. nolite desistere a bñficientia talib⁹ psonis. l Et siqs nō obe. ꝛbo nro ꝑ epla hūc notate. s. in scribendo vt possim eū corripere. m Et nō cōmisceami cū illo. societatē ei⁹ vitādo. n Ut ꝛfūdat. ⁊ sic resipiscat a malo suo. o Et nolite q̄si inimicū existimare. qr si vitiū odiendū sit. natura tamen est diligenda.

30 Ipse aūt

Qđ signū in oi epla cē. Propter adulteratores scripturaruz manu ſua in fine oiuz epla ꝝ salutationē ſe ſubſcribere teſtat: vt ſub noīe eius nulla epla accipiat que nō fuerit manu eius ſubſcripta.

Finit epiſtola ſecunda ad Theſſalonicenſes.

Incipit argumentū in epla prima ad Timotheum.

t Timotheo in aſia relicto epiſcopo: ſcribit paulꝰ de epāli officio: quō pſeudo aplis reſiſtat: quō eccliaz inſtituat: qles pbyteros vl diaconos ordinet: qles viduas honoret: quō ipſe in eccleſia ſe habeat: vel qđō eam regat.

Hieroꝰ. Timotheꝰ iſte fuit filius mulieris fidelis: ple gentili, creatꝰ: ꝛ cū nō eſſet circūciſus: et ipſe gentilis: huic dabant bonū teſtimoniū frēs qui erant lyſtris ꝛ hyconio: hūc voluit paulꝰ ꝓficiſci ſecū: ꝛ tō circūcidit: ꝓpter iudeos q erāt i illis locis.

Eratq; eruditꝰ tā diuinis ſcripturis q̄ liberalibꝰ artibus. hūc aplꝰ creauit epm: ꝛ tō eū admonet vt ſollicitꝰ ſit i eccliaſtica ordinatōe. Intentio aplī eſt i hac epla inſtruere timotheū de epāli dignitatis officio. Ad od̄talis. Primo ſalutat eū. Deide monet vt pſeudo aplis reſiſtat. Poſtea inſtruit de epāli officio dicens: qles debeat ordinare pbros ꝛ diaconos: ꝛ qles debeant eſſe mlieres eoꝝ. Deinde qles viduas recipe debeat. Et poſtea de modo correctōis inſtruit eum. In fine admonet vt vitet prophanas nouitates. C. I.

trem. Ipſe autez deus pacis det ſ hic ꝛ in futuro.
vobis pacem ſempiternam i om ſ.i.ꝛ apud domeſticos ꝛ extraneos.
ni loco. Dominus ſit cum omni ſ ut pacē habeatis ſ ſcripta eſt
bus vobis. Salutatio mea manu pauli: qđ eſt ſignū i omni epiſtola: ita ſcribo. Gra dñi nostri ſ quomodo.
ieſu xpi cū oīb⁹ vobis amen.

Finit epla ad theſſalonicenſes secūda.

Argumentuz in epiſtolam ad timotheuz pmam incipit.

t Timotheum inſtruit ꝛ docet de ordinatione epiſcopat⁹ ꝛ diaconij ꝛ oiꝝ eccliaſtice diſcipline ſcribens eis a laodicia per tychicum diaconem.

Incipit epiſtola pauli ad timotheum prima.

C. I.

Aulus aplis ꝛc. Scōm imperiū. Añ: Segregate mihi paulū ꝛ barnabam in opus ad qđ elegi eos.
p

Gra ꝛ mia. In hac ſalutatiōe tria ponit que ei optat: cū in alijs tm̄ duo poſuerit. Miſericordia hic accipit qđ in alijs eplis gfa dī. i. remiſſio pctōꝝ. Pax eſt tranquillitas animi prelibatio eterne pacis. hec cōiter oibus optare ſolet. Gra ꝙ quā hic addit: epis optat. i. donatio ſpūs ſcī qua miniſtri dei armant.

Sicut rogaui. Poſt ſalutationē prius de pſeudo repellendis incipit hic legem adhuc tenendam docentibus.

Rogaui. dicit: vt affectū charitatis: ꝛ formā hūilitatis oſtenderet.

Nicolaus

a Ipſe aūt deꝰ pacis. auctor ꝛ dator. b Det vob pacē sē. i oī loco. i. in terra ꝛ in celo. c Dñs ſit cū oībꝰ vobis. in pñti p gfaz: ꝛ gliaz in futuro. d Salutatio. Hec eſt vltima ps eple q̄ eſt ꝓclusio vel ꝓfirmatio p signū in fine eple ſcriptū de manu Pauli. qđ eni. ſ. poſitū ē. ſcriptū erat p manū notarij. ſed iſtud vltimū de manu Pauli erat ſcriptū. ꝛ ſilr facie bat in alijs eplis ad certificandū illos qbus mittebant q̄ eſſent a Paulo directe: ꝛ ad excludendū epas a pſeudo aplis ſub noīe Pauli ſcriptas: in quibus finis non erat ſcriptus de manu Pauli. ꝛ his dictis patet littera.

Poſtilla frīs Nicolai de lyra ſup epaz pauli ad timotheū pmā incipit

e Aulꝰ aplis ieſu xpi. Hic incipit epla pª ad timotheū q̄ C. I.

p Sicut rogaui. In pma pte ponit pſona ſalutans. ꝛ exprimit q̄tū ad tria. ſ. q̄tū ad nomē ꝓpriū. ibi: Paulꝰ. q̄tū ad officiū. ibi: Aplis ieſu xpi. ꝛ q̄tū ad auctoritatē officij: ibi cū dī: Scōm ipcriū dei. ſicut ps Act̄. xiij. Dixit illis ſpūs ſcūs: Segregate mihi barnabā ꝛ paulū in opus ad qđ aſſūpſi eos. opa ꝙo trinitatis ſunt indiuiſa. ꝓpter qđ idē eſt iperiū triū pſonaꝝ. ꝛ tō vna expſſa alie ſubintelligūt. f Et xpi ieſu ſpei nre. i. p quē ſperamꝰ obtinere gloriā. Scōo ponit pſona ſalutata: cū dī: g Timotheo filio dī. in fide. ad oñdēdū q̄ erat filius eiꝰ ſpūalis: ꝛ nō carnalis. Tertio ponunt bona optata: cū dī: Gra ꝛ mia ꝛ pax. h Mia. in remiſſiōe pctōꝝ. i Gra. in ampliatione meritoꝝ. k Et pax. in ꝓſecutiōe ꝑmioꝝ. l A deo pre. q̄ eſt dator ꝛ auctor iſtoꝝ. m Et xpō ieſu. q̄ q̄tū ad deitatē eſt cadē ꝑncipal' cā cū pre ꝛ ſpū ſcō. ꝛ q̄tū ad hūanitatē eſt cā inſtrumētal' ꝓiūcta. ſic manꝰ eſt organū ꝓiūctū artificis. ſecuris aūt ſepatū. ꝛ ꝙ mō alie creature ſūt inſtrumēta dei ſcpata. n Sicut rogaui. ꝙ ſcipit huiꝰ eple ꝓſecutio. Circa qđ ſciēdū q̄ aplis ordinauit timotheū epm ecclie epheſine. ꝛ tō in hac epla inſtruit eū de his q̄ ptinēt ad epi officiū. Ad qđ ſpectāt ſex actꝰ ſpālit. Et ſm ꝙ ꝓſecutio huiꝰ eple diuidit in ſex ptes. q̄ patebūt ꝓſequēdo. Primꝰ aūt

Fabulis ꝛ genealogijs. Augꝰ. Hereticus qđā inimicus legis ꝛ ꝓphetaꝝ eſtimat aplm hoc loco diuina eloquia fabulas appellaſſe: ſicut ꝛ alibi cū ait: ꝓphanas ꝛ aniles fabulas deuita. Quis ita nō multū hereticus erraret. Cur ergo ipſe idē fecit ſi hec eſſe aniles fabulas iudicauit. Cur dicit: abraham habuit duos filios. ꝛ alia hmōi. Sed melius dī q̄ ꝑter legitimas ſcripturas habēt iudei traditiōes nō ſcriptas quas memoriter docēt et deutcroſin vocant: vbi dī cūt deū duas vxores creaſſe ꝑmo hoī: ex qbus genealogias infinitas texūt faciētes infructuoſiſſimas q̄ſtiōes: has ät dicit fab. z

Fabulis iudeoꝝ: q̄ dicūt duas mulieres fuiſſe ꝑmo hoī cuā: ꝛ alterā ex qua dicūt mlos filios eſſe natos: qđ nuſq̄ ſacra pagina narrat. Genealogijs: qbꝰ narrāt ſe de genere abrahe et dauid: q̄ſi inde eis ſalus debeat: vel quibus narrāt chriſtū non eſſe de dauid.

Finis aūt. In fide ē edificatio dei: q̄ ex fide eſt ſpes: ꝛ inde charitas, q̄ eſt adimpletio legis. Vel docent ꝛ intendūt fabulis ꝛ genealogijs: ꝙ finis ꝛ impletio legis eſt charitas: quare nō eſt opus alijs.

Precepti. Preceptoꝝ: quoꝝ ipletio eſt dilectio dei ꝛ ꝓximi. Vñ: In his duobus mādatis tota lex pendet ꝛ ꝓphete.

Finis dī terminus: finis ꝓſūptio: finis quoq; impletio dī et conſūmatio.

Aliter eni finiē panis: aliter tunica: aliter hic ꝛ ibi ager. Panis vt abſumaſ ꝛ nō ſit. Tunica vt conſūmeſ ꝛ perfecta ſit. Ager vt ſulcis ꝛ limitibus ſuis intercluſus amplius non extendaſ.

Finis eni p̄cepti ꝛc. Augꝰ. Totā eni magnitudinē ꝛ amplitudinē diuinoꝝ eloquioꝝ ſecura poſſidet charitas: q̄ deū ꝓximūq; diligimus: q̄ radix eſt oiuz bonoꝝ. Vñ: in his duobꝰ mādatis tota lex pendet ꝛ ꝓphete. Si ergo nō vacat oēs ſacras paginas ſcrutari: oia in volucra ſermonuz euoluere: oia ſcripturaꝝ ſecreta penetrare: tene charitatē vbi pendent oia: qr finis oiuz eſt dilectio dei ꝛ ꝓximi. Nullū rerū diligendaꝝ genus in his duobus p̄ceptis p̄termiſſū eſt. Cū eni p̄currat dilectio dei ꝛ ſequaſ dilectio ꝓximi: de dilectione tua nihil dictū videſ. Sed cū dictū eſt: diliges ꝓximū tuū ſicut teipſū. ſiſ ꝛ tui abs te dilectio p̄termiſſa nō eſt. Ille aūt ſcē ꝛ iuſte

de lyra

actus ptinēs ad epm eſt extirpatio falſe doctrine. ſic ipedimēti remotio ꝓr eſt in aliq̄ ope. ad ꙮ aūt aplis inducit timotheū in ꙮ ca. i. qđ in tres ptes dividit. nā ꝑmo ad hūc actū inducit. ſcōo incidēter deo gfas agit. tertio ad ꝓpoſitū redit: ibi: Hoc p̄ceptū. ꝑma adhuc in tres. qr ꝑmo inducit timotheū ad falſitatis extirpatōez. ſcōo ad ꙮ ſubdit rōnē: ibi: Finis. tertio remouet obiectionē: ibi: Sciꝰ aūt. Circa ꝑmū dicit: Sicut rogaui te o timothee ſup ple ſic facias. ꝛ qđ ſit illud de q̄ rogauit. ꝓſr oñdit. d. o Vt remaneres epheſi. ꝓ regimine eccliē. p Vt denun. qbuſdā. pſeudo aplis. q Ne aliter docerēt. q̄ tradidi epheſijs. volebāt eni iſti falſi aplī iducere epheſios ad obſeruationē legaliū ꝛ traditiones iudeoꝝ tanq̄ neceſſarias ad ſalutē. r Neq; intēderēt ꝛc. i. vt denūciares auditoribꝰ vt nō intēderēt talibus friuolis erroribꝰ. iō ſubdit: s Fabulis ꝛ ge. interminaꝝ. dicūt aūt fabule ille qbus nō ſubeſt veritas. cuiuſmodi erat obſeruatio legaliū q̄ tota fuit figuralis. figurādo noui teſtamēti ſtatū. ꝛ iō iſto cōpleto ceſſat illa obſeruatio. ꝛ dicere q̄ maneat eſt dicere q̄ ſtatus figuralis adhuc durat. ꝛ p ꝓfis q̄ xpi myſteriū nō eſt ipletū adhuc. qđ nō ſolū eſt falſum. ſed etiā erroneū. Dicunt etiā ꙮ fabule traditiōes iudeoꝝ qbꝰ irritū faciebāt diuinū mādatū. ꝓm q̄ ipropat eis ſaluator Matth. xv. tāq̄ falſū cuidēs ꝓtinētes. Genealogie ꝙo interminate ꝓm aliq̄s ꙮ dicūt gnātiōes ade de alia vxore q̄ eua ex q̄ aliq̄ iudei genealogias multiplicabāt. Sed qr gloſe iudeoꝝ de iſta ſcōa vxore nō loquunt. iō videſ melius dicēdū q̄ aliq̄ iudei falſo genealogizabāt gnātiōes a dauid deſcēdētes: vt p ꙮ excluderēt ieſū naz̄arenū a dauid deſcendiſſe. ꝛ p ꝓfis ꝓcluderēt ipſū verū meſſiā nō fuiſſe: quē ſcripture dicūt a dauid deſcēdere. Et dicūt interminate. qr nō terminant ad aliqđ certū ꝛ verū. t Que q̄. ma. ꝓſtant. i. lites ꝛ q̄tiōes inter diſputantes. v Q̄ edificationē dei. i. edificiū ſpūale ꝙtutī. x Que eſt i fide. i. cuiꝰ edificii fides ē ſtabilimētū i qđ p̄dicta nō ꝓſtruūt ꝙ deſtruūt edificiū ſpūale. y Finis aūt. ꙮ de p̄dicē ſubdit aplis rōnē. ſ. q̄re nō ſit attēdēdū legalibꝰ obſeruātijs ꝛ genealogijs interminaꝝ. qr nō faciūt ad ipletōez legis diuine.

ſed magis

viuit: q ordinatā habet dilectionē: ne aut diligat qđ nō est diligendū: aut eque diligat: qđ minus vel amplius diligēdū est: aut minus vel amplius qđ eque diligendū est: ois hō inq̄tū peccator est: nō est diligendus: inq̄tū vo hō est: diligendus est ꝓpter deū. deus vo ꝓpter seipsū. Et deū quisq̄ amplius debet diligere: q̄ seipsū. Itē amplꝰ alius hō diligēdus est q̄ corpus nr̄m: q: propter deū oia ista diligēda sūt. pōt nobiscū aliꝰ hō deo pfrui qđ nō pōt corpus: q: corpus: ꝓ alam viuit: q̄ fruimur deo. Dēs autē eque ad paria bona diligēdi sē sed cū oibus prodesse non possis: his potissimū ꝓsulendū est: q ꝓ loco⁊ t tē/po⁊ vel quarūlibet rerū oportunitatibꝰ ꝓstrictius tibi q̄si quadā sorte ꝓiungunt. Diuꝰ igit̄ b sūma est: vt intelligat legis diuinarū q̄ scripturarū⁊ plenitudo charitas esse rei q̄ fruēdū est: t rei q̄ nobiscū ea re frui pōt. i. dei t ꝓximi. p̄cipit enī deus diligi roma. 7. c. t ꝓximus. vt aūt q̄sq̄ se gala. 4. a. diligat: alio spāli p̄cepto nō est opus.

Idem. Charitas ista amor dei t ꝓximi. Amor huius seculi cupiditas dr minuit cupiditas charitate crescente. Cupiditas ḡ refrenet charitas excitet.

Cōscientia bona. Aug⁹. Conscientia pro spe. Ille enī ad id qđ diligit se peruenturū desperat: cui male conscientie scrupulus inest.

Et fide nō ficta. Vel non fictili t fragili: vel in qua non quisq̄ sibi quodlibet fingit: sed catholica.

A quibus. Improbat hic aduersarios: qui legalia tradebant dicēs: a quibus t̄c.

Nō intelligētes t̄c. Si q̄s enī de prava t falsa opinione sua reprehēdi t ꝓuinci ceperint: ad defendendū id qđ leuissima temeritate t aptissima falsitate dixerūt: de sanctis libris: multa verba ꝓnunciāt: volentes esse legis doctores cū tñ nō intelligant que loquunt̄ vel de quibus.

Nicolaus

sed magis ad oppositū. q: lex ordinat ad diligendū deū t ꝓximū: ad qđ ꝓdicta nō faciūt: sed magis impedīūt. ī hō dicit: Finis aūt p̄cepti est charitas. qđ p3 q: p̄cepta ꝓme tabule ordināt finaliter ad dilectionē dei. p̄cepta vo scde tabule ad dilectionē ꝓximi: vt p3 Exo. xx. Alia vo p̄cepta q̄cūq̄ sūt nō st nisi q̄dā explicatōes iuto⁊ t ꝓclusiōes ab eis deriuate. ñ tñ eodē mō. q: aliq̄ sequunt̄ de necessitate. aliq̄ vo nō. Et ex b sequit̄ q aliq̄ de hmōi p̄ceptis semp manēt vt moralia. alia vo tñ ad tēpꝰ vt iudicialia t cerimonialia.

a De corde puro. q̄tū ad appetitū q dr b cor. nā volūtas q̄ est appetit⁹ intellectualis mouet alias aīe potētias ad agēdū. sicut cor mēbra corpis ad opandū. b Et ꝓscia bona. q̄tū ad intellectū bonū. est enī ꝓscla applicatio scie ad aliqđ pticulare agibile. t ī hō q̄si scia recta applicat ad bonū opabile dr bona: ecōtrario vo mala. c Et fide nō ficta. i. vera t nō simulata. quā hēbāt aliq̄ subdoli. fingētes se esse xp̄ianos vt simplices deciperēt: t alios facerēt capi. sicut dr de torquato in legēda scī tyburcij. d A qbꝰ qdā aberrātes. i. declinātes. e Cōuersi sūt t̄c.] asserendo de legalibꝰ p̄dictis t traditiōibꝰ q̄ necessariū sit ea obseruari post aduētū xp̄i. f Volētes esse legī doctores. cū nō fuerint adhuc sufficiētes discipuli. ī subdit: g Nō intelligētes t̄c.]. i. nō intelligētes ꝓclusiones de qbus loquunt̄: g Nō intelligētes t̄c.]. i. nō intelligētes ꝓclusiones de qbus loquunt̄: h Scimus. b ꝓfir remouet obiectionē: q: posset aliqs obijcere de legalibus q̄ fuerunt a deo instituta: vt p3 in Exo. t Leuit. t p ꝓfis bona t seruāda. Ad b vo rñdet. Ad cuius intelligentiā sciendū est q̄ lex h3 vim duplicē. s. regulatiuā t coactiuā. primo igit̄ soluit obiectionē q̄tū ad ꝑmā. scdo q̄tū ad iecūdā: ibi: Scientes b. Dis aūt regulatiua legis ordinat hoies in bonū. hois aūt bonū pōt aliqd dici dupliciter. vno mō simplicit̄ t ꝑm oē tēpus. t sic vetus lex q̄tū ad p̄cepta moralia ordinabat hoies ad bonū. ꝓpter qđ oi tpe sunt seruāda. Alio mō dr aliqd hois bonū ꝑm aliqđ tēpus determinatū. sicut vti leuibus vestimētis bonū est hoi tpe estiuali: nō aūt hyemali. ꝓpter qđ vestimēta priora dimittunt̄ t alia accipiunt̄. Et b mō lex vetus q̄tū ad p̄cepta cerimonialia ordinabat hoies ad bonū ꝓ tpe vete. testa. erant enī instituta ad figurādū xp̄i mysteriū venturū. ꝓpter qđ ille cerimonie cessant xp̄i mysterio adimpleto. t alie sunt institute. verbi gra inter cerimonialia veteris legis principalia erant oblatiōes t sacrificia: q̄ figurabāt xp̄m in cruce offerendū t imolādū ꝓpter qđ ipso iā oblato t imolato offerre dictas oblationes t sacrificia. t maxime post publicatū euāgeliū: est significare q̄ oblatio xp̄i in cruce t eiꝰ imolatio nōdū sit ipleta. qđ est falsū. ꝓpter qđ oportuit aliud sacrificiū instituī. qđ esset significatiuū oblatiōis xp̄i iā cōplete. t sic xp̄s instituit sacrificiū eucharistie qđ est memoriale passiōis dñice: Luce. xxij. Hoc est corpus meū qđ ꝓ vobis tradet̄. hoc facite in meā cōmemoratiōnē. t sic de alis cerimonialibus suo mō. q̄tū aūt ad iudicialia p̄cepta lex nō ordinabat ad aliq̄d figurādū p se t directe b ad modū seruādi iusticiā inter hoies. ꝓpter qđ aduenīēte xp̄o nō sūt euacuata vt mortifera sic cerimonialia. q̄ ꝑnt seruari dū tñ nō seruant̄ vt obligātia ex lege illa q: fuerūt instituta ad seruādū iusticiā inter hoies. ꝓ statu veteris testamēti. q est totus figural respectu statꝰ nouę legis. j. Corint. x. Oia in figura ꝓtingebāt illis. ꝓpter qđ p̄cepta iudicialia p accidēs fuerūt figuratiua. t ī hō seruare illa ex obligatiōe veteris legis: est significare facto q̄ statꝰ illius ppl̄i adhuc durat: qđ est falsū. ꝑnt tñ illa seruari ex rōne alia: vtpote ex noua institutiōe ecclie vel ꝓncipū alicuiꝰ vel hmōi. sic igit̄ dicit apl̄s: Scimus aūt q: bona est lex si quis ea legitime vtat̄. s. moralibus ꝓ semp: cerimonialibus vsq̄ ad passionē xp̄i. ex tūc enī fuerūt mortua: q: nō obligabāt vltra. poterāt tñ seruari dū tñ nō ponerēt spes in eis. t hoc vsq̄ ad publicationē euāgelij. sed extunc fuerūt mortifera sicut. ā. plenius dictū est in epla ad Galathas: t in epla ad Ro. Iudicialibus aūt tpe veteris testamēti tanq̄ ex lege obligātibus. tpe vo noui testamēti ex alia obligatōe: vt dictū est. i Scientes. b ꝓfir soluit obiectionē p̄dictā q̄tū ad vim legis coactiuā q̄ p penas cohibet a malis. t q̄tū ad hoc dicit: Scientes hoc q: lex iusto nō est posita: q̄tū ad vim coactiuā: q: iustus nō cohibet timore pene a malis: sed virtutis amore. t sic eius volūtas est legi ꝓsona. ꝓpter qđ ꝓ legem nō cogit̄ q: coactio violentiā importat. sed sic lex posita est hoibus malis. ꝓpter qđ subdit: k Sed iniustis. i. inique agētibus ꝓtra proximū. l Et non subditis. s. rebellibus superioribus suis. m Impijs. agētibus ꝓtra deū. sicut t ꝓ opposito pictas vno mō accepta idem est qđ cultus diuinus. n Et pctōribus. ex infirmitate delinquētibus. o Sceleratis. q peccāt ex certa malicia. p Et ꝓtaminatis. pctis carnalibus generaliter. cetera patent vsq̄ ibi: q Plagiarijs. i. assuetis plagas t verbera alijs inferre. r Mendacibus. mendacio pernicioso. s Et siquid aliud sane doctrine aduersat̄. oē tale qđ est ꝓ legē puniēdū. t Que. s. sana doctrina. v Est ꝑm euāgeliū. cui ꝓcordat oīs veritas. x Beate dei. dicit enim gloria t̄c. quia predicauit hanc gloriam. y Qđ. s. euangeliū. z Creditū est mihi. tanq̄ ipsius fideli p̄dicatori. a Gratias. quia fecit mentionem de euangelio sibi credito. ideo incidenter gratias agit deo de sua vocatione ad fidem et apostolatum dicens: Gratias ago ei qui me confortauit in christo iesu. ꝑm q̄ dicitur Actuum ix. Saulus autem multo magis conualescebat t confundebat iudeos t̄c.

† ꝙlis charitas ꝓcedēs de corde puro hic diffinit vt nec vbiq3: nec nusq̄ diffinita sit ꝙ ꝓcedēs ꝙ puro intellectu. vt nihil nisi deus diligat̄ t qđ dei est

est charitas: † de corde puro: t cō/

Tꝙ vel ficti. i fragili sꝙ ꝓtra aduersa fortꝙ simulata

ꝙ improbat aduersarios † fide. spe t charitate

sciētia bona: t fide † non ficta. ꝙ A

† ꝙ nescientes mysteriū legis t ꝓphetaꝝ q̄ vsq3 ad xp̄m

† ꝙ de legalibus.

qbus quidā † aberrantes ꝙ cōuer

ꝙ quod deterius est.

si sunt in vaniloquium ꝙ: volētes

esse legis doctores: nō intelligen

ꝙ que affirmāt † ꝙ p q̄ vt testimonia ꝓphetarū vel ecōuerso. i. nō intelligētes q̄ loquūtur ad ꝓbādū qđ intendūt neq3 de qbus affirmant. i. que ꝓbare intendunt

tes neq3 q̄ loquūtur: neq3 † de q/

† ꝙ illi nō intelligunt: nos aūt intelligimus. nā vt hoc in aliquo ostendatur

bus affirmāt ꝙ. † Scimus autem

† ꝙ ꝑm eos ꝓ q carnaliter tm̄ intelligūt non bona.

ꝙ iustus vel iniustus

quoniā † bona est lex: ꝙ si quis ea

ꝙ spūaliter sicut ipsa docet: vel ut p eā agnoscat morbū t querat medicū ꝙ qđ nō illi ꝙ eā † etiā † t cū

legitime vtatur: sciētes hoc: † ga

Scimus aūt. Approbat suam partem.

Scimus aūt. Me videret legē incusare addit. Scimus aūt t̄c. Sed ne iterū videat eā inducere subiūgit: Scientes hoc: q: iusto nō est lex posita: q: nō ex ea est iustus: se ex fide ad qđ igit̄ ei necessaria est lex. Sed ideo data est: vt vel reū puniret: vel peccare nolentē coerceret. Justus tñ etsi ea nō eget: vtit̄: vt sic esset in auctoritate alijs: t futura attestaret factis.

Qm̄ bona. Quō bona si nō iusto posita: ꝙ iam iustus non eget pedagogo: sed iniustus vt fiat iustus.

Legitime vtat̄. qui scit ad tempus datā: t sub christo deserit. Jam iustis p remissionē non est opus lege a qua liberi sunt per christum. Exo. 10. c. et 11. a. Leui. 18. c. 1. Cor. 5. c.

Legitime vtat̄. Lege legitime vtēdi multiplex est modus vt ꝑm aliud iustus: t ꝑm aliud iniustus recte dicat̄ legitime vti lege. Iniustus enī ea legitime vtitur: qñ intelligens quare data sit: eius cōmi natione tanq̄ pedagogo perducit̄ ad gratiā p quā iustus fiat. Justus vo et illa legitime vtit̄: cū eam tenendo iniustis imponit vt sic cum iniustis ceperit inolite cōcupiscentie mo/ c bus incentiuo, ꝓhibitiōis t cumulo preuaricationis augeri: ꝓfugiant ad iustificantē gratiā t p eam suauitate iusticie delectari pena litteree minantis euadant.

iusto nō ê lex † posita: sed ꝙ iniustis

ꝙ cū bene monerentur a ratione † ꝙ per partes

ꝙ ꝓtra deū ꝙ in se t primum.

t nō subditis † impijs ꝙ t pecca

† ꝙ quibus scelus per se placet ꝙ qui vel timore consentiunt vel fauore aliquo

toribꝰ † sceleratis t ꝙ cōtaminatis

ꝙ quia lex nature in eis a boleuerat: litteris est reformata p eis coercendis.

patricidis t matricidis: homici/

dis fornicarijs masculoꝝ concubi

ꝙ qui plagas cuiuslibet generis inferunt

proxim⁹

toribus plagiarijs mēdacibus t

ꝙ morali legi t naturali

periuris: ētsi quid aliud sane do

ꝙ sana doctrina ꝙ non

contra ꝙ omnis veritas concordat euangelio

ctrine aduersatur: quē ē secūdū

† ꝙ quod predicat: vel dat gloriam

euāgeliū † glorie beati dei qđ

ꝙ vt fideli ꝙ vnde.

crēditū est mihi. Grātias ago ei

Qđ bona. Quia iusto non est lex posita. i. imposita vt supra illum sit vt ei dominetur. In illa enim est potius t cum ipsa: q̄ sub ipsa: quia amicus iusticie est: cuius inimicus est: qui pene timore non peccat. Amicus vo est: qui eius amore non peccat.

Vel: Pctōribus. In se sceleratis: t ꝓtaminatis in proximum.

Grās ago. Hic ostendit mala sibi fuisse in lege. Bona vo ea dimissa: q̄ fidelis est t positus in ministerio: vnde fortis: per que ostendit legem post euangelium inutiliter duci.

de lyra

cij eucharistie qđ est memoriale passiōis dñice: Luce. xxij. Hoc est corpus meū qđ ꝓ vobis tradet̄. hoc facite in meā cōmemoratiōnē. t sic de alis cerimonialibus suo mō. q̄tū aūt ad iudicialia p̄cepta lex nō ordinabat ad aliq̄d figurādū p se t directe b ad modū seruādi iusticiā inter hoies. ꝓpter qđ aduenīēte xp̄o nō sūt euacuata vt mortifera sic cerimonialia. q̄ ꝑnt seruari dū tñ nō seruant̄ vt obligātia ex lege illa q: fuerūt instituta ad seruādū iusticiā inter hoies. ꝓ statu veteris testamēti. q est totus figural respectu statꝰ nouę legis. j. Corint. x. Oia in figura ꝓtingebāt illis. ꝓpter qđ p̄cepta iudicialia p accidēs fuerūt figuratiua. t ī hō seruare illa ex obligatiōe veteris legis: est significare facto q̄ statꝰ illius ppl̄i adhuc durat: qđ est falsū. ꝑnt tñ illa seruari ex rōne alia: vtpote ex noua institutiōe ecclie vel ꝓncipū alicuiꝰ vel hmōi. sic igit̄ dicit apl̄s: Scimus aūt q: bona est lex si quis ea legitime vtat̄. s. moralibus ꝓ semp: cerimonialibus vsq̄ ad passionē xp̄i. ex tūc enī fuerūt mortua: q: nō obligabāt vltra. poterāt tñ seruari dū tñ nō ponerēt spes in eis. t hoc vsq̄ ad publicationē euāgelij. sed extunc fuerūt mortifera sicut. ā. plenius dictū est in epla ad Galathas: t in epla ad Ro. Iudicialibus aūt tpe veteris testamēti tanq̄ ex lege obligātibus. tpe vo noui testamēti ex alia obligatōe: vt dictū est. i Scientes. b ꝓfir soluit obiectionē p̄dictā q̄tū ad vim legis coactiuā q̄ p penas cohibet a malis. t q̄tū ad hoc dicit: Scientes hoc q: lex iusto nō est posita: q̄tū ad vim coactiuā: q: iustus nō cohibet timore pene a malis: sed virtutis amore. t sic eius volūtas est legi ꝓsona. ꝓpter qđ ꝓ legem nō cogit̄ q: coactio violentiā importat. sed sic lex posita est hoibus malis. ꝓpter qđ subdit: k Sed iniustis. i. inique agētibus ꝓtra proximū. l Et non subditis. s. rebellibus superioribus suis. m Impijs. agētibus ꝓtra deū. sicut t ꝓ opposito pictas vno mō accepta idem est qđ cultus diuinus. n Et pctōribus. ex infirmitate delinquētibus. o Sceleratis. q peccāt ex certa malicia. p Et ꝓtaminatis. pctis carnalibus generaliter. cetera patent vsq̄ ibi: q Plagiarijs. i. assuetis plagas t verbera alijs inferre. r Mendacibus. mendacio pernicioso. s Et siquid aliud sane doctrine aduersat̄. oē tale qđ est ꝓ legē puniēdū. t Que. s. sana doctrina. v Est ꝑm euāgeliū. cui ꝓcordat oīs veritas. x Beate dei. dicit enim gloria t̄c. quia predicauit hanc gloriam. y Qđ. s. euangeliū. z Creditū est mihi. tanq̄ ipsius fideli p̄dicatori. a Gratias. quia fecit mentionem de euangelio sibi credito. ideo incidenter gratias agit deo de sua vocatione ad fidem et apostolatum dicens: Gratias ago ei qui me confortauit in christo iesu. ꝑm q̄ dicitur Actuum ix. Saulus autem multo magis conualescebat t confundebat iudeos t̄c.

Confortauit. Mentem corroborauit: que prius ipossibile putabat: q̄ de dñi ptāte ⁊ maiestate ⁊ spe p̄dicabat. Sed miaz dei ꝺse. Ēōse quunt miaz: ⁊ q̄ sciēter peccāt: vt dauid. ⁊ q̄ ignoāter: qđ facili⁹ ignoscit.

Misericordiā. De eo qđ ignorans feci. Vel causa: non tñ ꝓpria: cū mala fuerit ignorantia: misericordia ꝺo gratuita.

Supabundauit. Super maiora bona q̄ olim mala.

Supabūdauit. Quia nō solū pctā dimisit: sed fidē ⁊ dilectionē dedit: de qbus nulli est ambigēdū q̄: iesus xp̄s venit in hūc mūdū: pctōres s.f. Et iste sermo est Fidelis. i. ver⁹ et acceptabilis: q̄ vtilis: Oi accep. q̄ corpus et animam saluat.

Vel Hūan⁹ est ser. iste. Alia lra vt nō dicā diuinus: q̄ si hō q̄ hospitio suscipit hoiez: hūanus ꝺi q̄to magis hūanus ē: q̄ in seipso suscipit hoiez.

Quia chri. ie. v. ⁊c. Nulla cā veniēdi fuit xp̄o nisi q̄ pctōres saluos faceret. Tolle morbos: tolle vulnera: ⁊ nulla est cā medicine. Sed venit de celo magnus medicus per totum orbem terre iacebat egrotus. Ipse egrotus genus hūmanū est: qđ totū pierat erā peccauit vnus in quo erat totū. Sed venit vnus sine pctō: q̄ saluos faceret a pctō. Venit eni filius hois q̄rere ⁊ saluare qđ perierat: venit p qđ hō erat. Mā p qđ ꝺe⁹ erat: semp b̄ erat: q̄ dixit: Celū ⁊ terrā ego impleo: ergo ⁊ in mūdo erat ⁊ venit in mūdū: hic erat p diuinā maiestatē: venit per hūanā infirmitatē. Quare venit: ex mia. s. q̄ voluit pctā tollere: pctōres saluos facere. Nō eni eū de celo ad terrā merita nra: sed pctā traxerūt. vñ ⁊ vocabit nomē eius iesū. Quare: audi Ipe eni saluū faciet pplm suū. Vñ: a pctis coꝝ. Mūqd ad istū pplm ptinēt pauli: ptinēt plane. Sic credite: cū ista fide paruulos ad xp̄i gfam portare. Quid mihi dicis: sanus est nō habet vitiū. Quare cū illo curris ad medicū: si nō habet vitiū. Si samus esset nō clamaret iesus: Sinite paruulos venire ad me ⁊c.

Primus. i. peior: q̄ psecutor quo prior nō erat. Nemo eni acrior inter persecutores: ergo nemo prior inter peccatores. primus ergo erat: nō ordine temporis: sed magnitudine iniquitatis.

In me. Quē idoneū deus gentibus predicatorem constituit: in quo tñ exemplum misericordie sue exhibuit.

Inuisibili soli deo. q̄: ceteri dij visibiles: nō soli inuisibili: q̄: sunt ⁊ creature quedam inuisibiles vt anima: ⁊ tamen sensu capi possunt: q̄ oēs

ſ vt nec mors nec vita separet a xp̄o

q me confortauit christo iesu do/
ſ cum sub lege infidelis
mino nostro: quia fidelem me exi
ſ certa scientia ſ prouidit † ſ predicandi ⁊ſ quasi
stimauit ponēs i⁺ misterio. ⁊ Qui
ſ in deum ſ sanctorū
prius fui blasphemus ⁊ psecutor
ſ cōphēsibilis iferēs ptūelias † ſ remissionē nō p me-
⁊ cōtumeliosus: ⁺ sed misericordi/
rita mea † ſ sub lege ignorātia ⁊ iō incredulitas mō ecō
tra fides ⁊ ꝺilectiō cognitio ecce p̄s q̄ nō ex leuitate dimi
am dei cōsecutus suz: ⁺ quia igno
sit prioza ſ degēs † ſ nō solū miam psecutus suz sed fi
dē ⁊ dilectionē ⁊ gfam donoꝝ
rās feci in incredulitate. ⁺ Super/
† ſ q̄ dona diuersa dedit cū fide ⁊ dilectione. i. cū per
fectiōe fidei ⁊ dilectionis: q̄: nulli datur remissio pec
catorum sine fide ⁊ dilectione
abundauit autē gratia ⁺ domini
nostri cum fide ⁊ dilectiōe que ē
ſ non in lege ſ dignus vtilis
in christo iesu. Fidēlis sermo. et
ſ non vna ſ q̄: hic ⁊ in futuro saluat ſ iste. s.
omni acceptiōe dign⁹: quia chri
ſ quasi passibilis cū alijs ſ tam miseruz
stus iesus venit in hunc mundū
ſ quoscūq̄ etiā paruulos q̄ si a baptiçat nati: hoc ē
carne tm̄ nō spūnō ex eo qđ renouāt: q̄: si spūs ēmt
ex traduce ex mūdato spū descēderet mūdat⁹. † ſ int
peccatores saluos facere: ⁺ quoꝝ
quos. ſ qui in lege
primus ego sū. Sz ideo misericor:
† ſ pctōre † ſ .i. maximo pctōre: vel p̄mū. i. añq̄ i alijs
vel primū. i. mērime in me vel ante
diā ꝓsecut⁹ sū: ut i⁺ me⁹ p̄mo osten

† ſ .i. persectam ⁊ ſ q̄ tm̄ sustinuit ⁊ in posterū nu
lam reseruat iram
deret christus iesus † omnē⁸ patiē
† ſ vt nullus de immanitate scelerū desperet ſ qđ fa
ciat amico qui hoc fecit inimico.
tiā † ad informationez eorum qui
† ſ tendentes ſ vt habeant vitam eternaz.
crediturī sunt illi † in vitā eternā.
ſ ideo ſ p̄ predictis ſ trinitati. † ſ sm q̄ deus apud
deum ſ immutabili
Regi autez seculorū † immortali
ſ icōphēsibili † ſ q̄ sol⁹ creat ⁊ſ sit ſ a creaturis ⁊ſ in
essentia.
inuisibili † soli deo ⁊ honoꝝ ⁊ glo
ria: in secula seculorum amen.
ſ q̄ eis salus ex xp̄o: nō ex lege ſ nō licet dissimulare
† ſ quasi ituro ad bellū
Hoc preceptum commendo † tibi
† ſ .i. sm scientiā ꝓphetarū q̄ ē in te: vel sm q̄ spūs oī
fili timothee: ⁺ scom̄ precedentes
dit mihi de te; ſ actu.
in te prophetias: vt milites in il/
ſ exponendis ⁊ opere implendis † ſ vtilē multis
⁊ſ sluctudine docendi te ⁊ alios: ⁊ pficiendo ope qđ
predicas ore ⁊ſ qđ potes.
lis † bonam ⁊ militiām: ⁊ habens

ſ rectam † ſ ne docens erubescatm ale vite conscius
erubescibile eni ē aliud agere ⁊ aliud p̄dicare ⁊ſ con
scientiam bonam
fidem ⁊ † bonam ꝓscientiā. ⁊ Quā
† ſ flagitijs ſ vt qui i sordibus est. s. adhuc ⁊ſ p-
pe: sed non intra ſ .i. etiam fidem perdiderunt alios
secum mergentes
quidam † repellentes ⁊ circa fidem
† ſ pseudo doctoribus qui fidem perdiderunt
naufragauerūt. † Ex quibus est
ſ nomina ponit: vt nihil ambigui restet
hymeneus ⁊ alexāder: quos tra/

vires eius possunt cognosci: quod non dei.

Inuisibilis est ab oibus deus in natura ſm illud: deum nemo vidit vnq̄. videtur aūt cum vult: ⁊ sicut vult: non sicut est: sed quali specie vult apparere. In futuro ꝺo videbunt cum filij sicut est.

Soli deo. Qui solus deus est nā. i. solus creat: qđ de ipsa trinitate intelligit. Nō de solo patre vt quidā volūt: q̄ nō ait soli ꝑri: ꝺ soli deo. Unus eni ⁊ solus deus a nobis predicat ipsa trinitas. Et vnigenitus quippe ſm q̄ est deus apud deū: ⁊ spūs sanctus in sua natura est imortalis ⁊ inuisibilis.

Hoc p̄ceptū cō. ⁊c. Postq̄ cōmemorauit q̄ ⁊ quāta sint bñficia ꝑris ⁊ xp̄i erga peccatores: quō pplm imbuat disciplina ecclesiastica ostendit.

Cōsciam. Vocat cogitatiōes: in qb⁹ sūmope hūilitas seruāda est qua spreta in magnos qdā deuenerunt errores: sicut in epla ad romanos legit.

Naufragauerunt. Haymo. Naufragiū dī nauis fractio. Et sicut ille substantiā suā pdit q̄ naufragiū patit ⁊ insup ipse perit. Ita q̄ bonā ꝓsciam repellūt fidei ꝺitatē pdūt ⁊ insup eternaliter pereūt.

Quos tra. sathane. Utrūq̄ excōsicauit vt hoc mō excludatur a sathana regnuz sathane. Aug⁹. Nulla eni creatura ē essue q̄ in veritate manet vana deo gloriā: siue q̄ in charitate nō stetit q̄rēs gloriaz suā: q̄ velit nolit diuine ꝓuidētie nō seruiat. Sz vo lens facit cū illa q̄ bonū est. De illa ꝺo q̄ hoc nō vult: fit qđ iustū est. Non ei tñ rependit qđ de ipsa iuste fit: sed quo ako ipsa facit: q̄: neq̄ liberam voluntatē rōnabili creature deus negauit: sed potestatē qua iniustos iuste ordinat sibi retinuit.

Tradidi s. Nō vt pereāt: q̄: nihil pōt sathanas nisi pmissus q̄ verat sibi datos. Vñ: Jam noli peccare: ne deterius tibi cō. Hec aūt cū sit filia abrahe quā alligauit sathanas. xviij. ānis nōne opor. ⁊c.

Tradidi sathane. Aug⁹. Quia illo ad correptionē hoiuz vtebat ipsa ptās aplica. Quaricatores eni angeli cū principe suo diabolo recte dicunt ꝓ curatores vel actores diuine ꝓuidentie: ⁊ diabolus magistratus hui⁹ mūdi ꝺi: Sed magistratus sub tanto ipatore nō facit nisi quātū illi pmittit: ⁊ ꝓcuratores actores q̄ huius mūdi nihil faciūt nisi quātū ꝺūs sinit. Jō dicit: Tradidi sathane ⁊c. q̄: nihil potest sathanas nisi permissus.

Haymo. Tante aūt ptātis erat apl's tantāq̄ gfam habebat: vt recedentes a fide verbo traderet diabolo. Traditio aūt hec est: q̄: cōmot⁹ apl's

Nicolaus

a Quia fidelē me exīstimauit. i. iudicauit. b Ponēs in ministerio. apl'atus. c Qui prius blasphemus fui. ꝺtra psonā xp̄i. d Et psecutor ⁊ ꝺtumeliosus. ꝺtra mēbra eius. psecutor in factis. ꝺtumeliosus i ꝺbis. e Sed miaz dei ꝺse. sū. i. remissionē pctōz. f Quia ignorans feci. qđ eni ignoāter cōmittit facilius ignoscit q̄ quod ex certa malicia perpetrat. g In incredulitate. i. false credēs bñ agere. h Supabūdauit aūt gfa dñi nr̄i ie̅su xp̄i. q. d. nō solū sū ꝺsecutus ab eo remissionē pctōz: sed etiā collationē donoꝝ suoꝝ. iō subdit: i Cū fide ⁊ dilectiōe. fidei eni p charitatē formate ꝺnectunt alia dona ad gfaz gratū faciētē ptinētia. k Fidelis sermo. i. verus. l Et oī acce. dignus. q̄: est vtilis audiētibus. ⁊ qs sit ille subdit: m Quia christus iesus venit in hūc mūdū. in carne passibili. n Pctōres saluos facere. sua bñdicta passiōe cuius effectus in baptismo cōicat. Quoꝝ primus ego sū. nō ordine tpis sed magnitudine iniqtat̄: vt exponit glo. Sed q̄: multi grauiu⁹ peccauerūt in xp̄m ipsū in psona ꝓpria neqter psequēdo. iō dicēdū videt meli⁹ q̄ cū ꝺi: o Quoꝝ p̄mus ego sū sic intelligat. s. inter illos qui de pctō ad gfam reuocant. q̄: hec reuocatio fuit in paulo valde mirabilis. ꝓpter qđ in ecclia solēniçat. ⁊ sic li primus excellentiā notat vocatiōis hui⁹. ⁊ huic ꝺcordat lra sequēs: cū ꝺi: p Ut in me primū. i. ꝑncipaliter. q Christus iesus oēz patientiā. i. pfectā patientiā. r Ostēderet. me miserabilit reuocādo cū essem in actu psequēdi in mēbris suis. s Ad informationē coꝝ qui cre. sunt. vt nullus ꝓpter

de lyra

enormitatē pctī sui desperet ꝺseq̄ miaz xp̄i. ⁊ vlterius: Vitā eternā. iō ꝺcludit vlterius. t Regi aūt seculoꝝ. i. trinitati eterne. eternitas eni q̄ simpliciter est indiuisibilis nō cōprehendit nisi p cōparationē ad tēpus infinitū: qđ designat nole seculoꝝ. v Immortali. ad differentiā iouis ⁊ saturni ⁊ hmōi: q̄ fuerūt hoīes mortales. x Inuisibili. ad differentiā idoloꝝ q̄ sunt de mā sensibili. y Soli deo. p hoc eni nō significat in deo solitudo cū in eo sint tres psone: sed p b̄ fit exclusio oīs alterius a cultu deo debito. iō subdit: Et honoꝝ ⁊ glia ⁊c. z Hoc ꝑceptū. b apl's redit a ꝓpositū inducēdo timotheū ad resistendū doctoribus falsitatis: dicēs: Hoc ꝑceptū cōmēdo tibi. tanq̄ fideliter adimplendū. a Scom̄ p̄cedentes in te. ꝓphetias. i. sm illud qđ spūs scūs reuelauit mihi de te futuꝝ añq̄ ordinarē te epm. b Ut milites in illis. i. ꝺ illos. s. pseudo apl'os. c Militiam bonā. eis viriliter resistendo ⁊ coꝝ falsitatē ꝺfutando. d Habens fidē. s. rectā ⁊ firmā. e Et ꝺsciaz bonā. ita q̄ vita tua sit doctrine ꝺfirmatiua. f Quā. s. ꝺsciaz bonā. g Quidā repellentes. sciēter malum agentes. h Circa fidē naufragauerūt. i. pierūt. abyssus eni abyssū inuocat. ⁊ dicit naufragauerūt: q̄: sic nauta patiēs naufragiū perit ⁊ alij cuz eo. sic tales a fide cadētes inducūt alios ad infidelitatē. i Ex qb⁹ est hy. ⁊ alexāder. nota sūt ꝓpria hoiuz. k Quos tra. sathane. cos excōicando. ⁊ etiā vexationi demonis subdendo. demones eni in inferno executores sūt diuine iusticie. ⁊ etiā aliqñ in hoc mūdo: sic ꝺ psal. lxxvij. Misit in ira indignationis

sue indignationē

blasphemijs eoꝝ sñiaz ꝓtulit in eos. Diabolus aũt qui ad hoc paratus est vt auersos a deo accipiat in potestatẽ: audita sñia corripit eos: qũ ideo fecit apls: vt correcti discant non blasphemare. C. II.

Obsecro. Hactenus de pseudo aplis: hic de orationibus.

o Haymo. Timotheo hec verba dirigẽs: in illo ois ecclie formã tradidit: quõ debeat missaꝝ solẽnia celebrare ꝛ ꝓ oibus supplicare.

Primo oiuꝫ. Aug⁹ Haymo. i. ante oĩa fieri obsecratiões. Ordo misse hic ostendit: qũ est spãle genus oronis. Obsecra. vel ꝓcatiões. i. illa q̃ fiũt iurta vel añ ꝓsecrationẽ. Oões. in ipsa ꝓsecratione. Postula. vel interpellatiões: quasi ex debito: vt qũ ꝑ gerit: in eterna vita ꝓficiat: vt cũ ppls ab eo bñdicit. Hiaꝝ actiones. de pactis: que totũ ꝛcludũt q̃si totũ sit a deo: vt bñdicamus dño. Vel obsecratiões sũt adiurationes ꝓ rebus difficilib⁹: vt ꝓ ꝙuersione impij ꝓ remouendis malis. Oões. vt q̃si iam ꝙuersis virtutes ꝛ bona orarẽt. Hiaꝝ act. de oib⁹ gnãliter. Postula. vt quando iam iustis gloria celestis oratur.

Pro oibus hoib⁹. Ut sequamur clementiam dei: qz deus vult oẽs saluos fieri: etsi ſm iusticiã quosdã reprobet. Unde hieronymus in his qui pereunt ostendit iudiciũ: in saluatis misericordiam.

Ut quietã. A psecutione. Tranquillã. sine inquietatione: qũ ꝓdest teneris ecclesie. Ut getã ꝛ trã. vi. a. Aug⁹. Mã vtimur ꝛ nos pace babylonis: q̃diu pmixte sunt ambe ciuitates. s. hierlm ꝛ babylonia. Ex q̃ ista ꝓ fidẽ ppls dei liberat: vt apud eam interim peregrinet. Ideo apls admonuit ecclesiã orare ꝓ regibus ꝛ oibus sublimibus eodẽ spũ scõ afflatus quo ꝛ hieremias: q misit eplãz iudeis q erãt in babylone: vt orarẽt ꝓ vita nabuchodonosor filiorũq; eius: ꝛ ꝓ pace ciuitat̃: inquiens qz in pace eoꝝ erit pax vestra. Ut quietã. In pace principũ quies ꝛ regimẽ seruat ecclia. Mã in bellis tranquillitas dissipat: tepescit pietas: districtio soluit qua soluta: infirmor castitas violat. In pace babylonis pax nra est vtiq; corporalis: que bonis ꝛ malis cõis est: dum inter babylonios tenemur captiui: quibus seruire iubemur: ꝛ tributa reddere.

Hoc eni bonũ est. Ne qs putaret hec nõ esse facienda ꝓ his quos patit ecclia: addit: Hoc eni bonũ est. Et ne qs putet cultu vnius dei ꝛ vita bona salutẽ esse sine participatione corporis xp̃i. i. sine fide ecclesie: vnus inquit deus: vnus ꝛ mediator: vt oẽs homes saluari nunq̃ fiat nisi per medium. Non deum verbũ qđ semp erat: sed carnẽ factum.

Qui oẽs vult ꝛc. Si deus qui oipotens dr: oẽs homes vult saluos fieri cur nõ implet: hec eius volũtas? Sed in hac locutione sensus ꝛ ꝙditio

Nicolaus

sue, indignationẽ ꝛ iram ꝛ tribulationem imissionem per angelos malos.

a Ut discant non blasphemare. correcti per experientiã pene. ercõmunicatio enim ꝛ talis afflictio medicinalis est. C. II.

b o Obsecro igit primũ. Hec est scda pars huius eple. in qua ponitur actus scõs ptinẽs ad epm. q est oblatiões oronẽ offerre deo: ſm q dr Heb. v. Omis pontifex ex hoibus assumptus ꝓ hoibus ꝓstituit in his que sunt ad deũ: vt offerat dona ꝛ sacrificia ꝓ pctis. Igit ꝑmo instruit timotheũ de actu orãdi. scdo ppm subiectũ sibi: ibi: Volo ẽ. Prima adhuc in duas. qz primo instruit cũ de actu orandi. scdo reddit rõnẽ sui dicti: ibi: Hoc eni. Prima adhuc in duas. qz ꝑmo docet orandi modũ. scdo ꝓ qb⁹ sit orandũ: ibi: Pro oibus. Circa primũ sciendũ q ad actũ orandi tria requirunt. Primũ est accessus orantis ad deũ q orat. ꝛ hoc fit ꝓ elcuationẽ mentis in deũ: qđ fit ꝓ oronẽ q̃ ſm Damascenũ est ascensus mẽtis in deũ. ꝛ ſm hoc dicit apls: Obsecro igit primũ oiuꝫ fieri oones. Secũdũ ẽ ꝓpositio eius qđ i oone petit. qđ fit dupliciter. Uno mõ in generali: vt cũ dr: deus adiuua me. ꝛ q̃tũ ad hoc dicit: Petitiões. Alio mõ in particulari: vt cũ petit assecutio alicuius boni vel euasio mali determinati. ꝛ sic dicit: Postulationes. Tertiũ qđ requirit est illud ꝓ qđ oro fit exaudibilis. ꝛ ꝑ est duplex. Unũ est ex pte dei: qđ est ei⁹ sanctitas: vel aliud ab eo scificatũ sicut cũ dr: ꝓ scãz resurrectionẽ tuã libera nos. vel aliqd hmõi. ꝛ sic dicit:

c Obsecratiões. i. ꝓ sacras depcatiões. ꝓpter qđ in fine oronũ ecclie dr: ꝓ iesũ xp̃m dñm nr̃m. Aliud est ex pte orãtis qđ ẽ gratitudo de bñficijs acceptis. ille eni q de bñficio accepto oñdit se gratũ dign⁹ efficit vt aliud sibi det. ꝛ q̃tũ ad ꝑ sibi dicit: Biaꝝ actiões. d Pro oibus. ꝑ ꝙ regib⁹ ꝛ oibus qbus sit orãdũ: cũ dr: Pro oib⁹ hoib⁹. gnãlit. e Pro regib⁹ ꝛ oibus q in sub. cõ. sũt. sic sũt ꝑncipes ꝛ ꝓlati: ꝓ qb⁹ est orãdũ spãlit. nã ex eoꝝ bona dispositiõe dependet bonũ cõe. iõ subdit: f Ut getã ꝛ t. vi. agam⁹. sub regimine eoꝝ. g In oi pietate. i. cultu dei debito: vt dictũ est ca. ñ.

h Et castitate mẽtis: q̃ est integritas fidei. ꝛ corpis: q̃ ꝙsistit in repressiõe carnalis ꝙcupiscẽtie. Et notãdũ est ꝙ nõ solũ ꝓ ꝑncipibus xp̃ianis est orã

ſ vtimur ꝛ nos pace babylõis. ſ i. cultu ꝛ relitrãqllam vitã agam⁹ ſ in omni
giõe ſſ integritate fidei ſſ ꝓ oib⁹ orare ſ vtile ecclie
pietate ꝛ castitate. Hoc eni bo
ſ gratum deo
num est ꝛ acceptũ coram saluato
ſſ ne desperes ſſ sicut ꝛ nos ſ ꝑ miam q̃si reprobet ꝑ iusticiã ſ nõ ꝙ oẽs salui: sed ꝙ nullus nisi quẽ
re nr̃o deo q ſ oẽs homes ſ vult
vult fieri: ꝛ iõ rogãdus vt velit: qz tũc fiet † ſ ꝛ ideo
vult ſſ xp̃i q ẽ via veritas ꝛ vita.
im
saluos fieri: ꝛ ad agnitionẽ ſ vita
ſ vere oẽs qz vnus ꝛc. q̃si idẽ vult om. ho. sal. fi.
ſ creator omniuꝫ
tis venire. Unus enim deus ꝛ
ſſ ad cõponendam pacẽ quasi medius arbiter ſ ꝓ
omnibus factus homo
vnus mediator dei ꝛ hominum

latet. vñ petrus ait: Dis scriptura indiget interptatõe. vult ergo deus oẽs hoies saluos fieri: si accedãt ad cũ. nõ eni sic vult: vt nolẽtes saluent. Sed vult eos saluari si ꝛ ipsi velint: aliter nõnullũ erecpit a salute ꝛ veritatis cognitione. Vel: Qui oẽs vult sal. fa. Quis certũ sit nobis non oẽs saluos fieri: nõ tñ iõ debemus oipotentissime dei volũtati aliqd derogare. Mõ est credẽdus oipotẽs aliqd voluisse fieri qđ factum nõ sit. Sed ita intelligere debem⁹ qđ scriptũ est: vult oẽs hoies saluos fieri. Null⁹ fit salu⁹ b
nisi quẽ vult. Mõ ꝙ nu : i. 5. a.
lus hoiuꝫ sit: nisi quẽ saluũ fieri velit: sed ꝙ nullus saluus fiat: nisi quẽ velit⁹ ꝛ iõ rogandus est vt velit. qz necesse est fieri si ipse vot luerit. Sic eni intelligim⁹ ꝛ illud: Qui illumĩat oẽs hoiez: nõ ꝙ oẽs: ꝑ ꝙ nullus illuminat nisi ab eo.

Et omnes in christo viuificabunt: qz sine eo nulli.

Vel: Qui oẽs vult saluos fieri. Non ꝙ nullus hoiuꝫ esset: quẽ saluũ fieri nollet: q virtutes miracu
lor facere noluit apud eos quos dicit acturos fuisse pniaz si fecisset. Sed vt oẽs hoses: oẽ hoiuꝫ genus intelligamus: ꝓ quascũq; differentias distribu
tũ: qz iudeos gentes reges priuatos diuites paupes doctos ꝛ indoctos colligit ecclia. Quo locutiõis mõ vsus est dñs cũ ait decimatis mentã ꝛ rutã ꝛ oẽ olus. i. omniũ olerũ genus. Vel: Qui oẽs vult sal. fi. i. facit oẽs velle. Et quocũq; alio mõ põt intelligi dũmõ credere nõ cogamur aliqd oipotentẽ voluisse fieri: factũq; nõ esse: qz oipotens velle inaniter nõ põt quodcũq; voluerit essentie sue voluntate. Vel vult cõsulit iubet hortatur.

Mediator. Hic ẽ arbit̃ ille quẽ iob desiderat dicẽs: vtinã eẽt nob arbit̃. Aug⁹. Mediator ãt iter deũ ꝛ hoies oportebat vt aliqd hẽt sile deo: ꝛ aliqd simile hoibus: ne ꝓ oĩa filius hoibus longe esset a deo aut ꝓ oĩa deo filius longe esset ab hoibus: atq; ita mediator nõ esset. verus itaq; mediator xp̃s inter mortales pctores ꝛ imortalẽ iustũ apparuit. Mortalis cũ hoib⁹: iustus cũ deo. Iõ xp̃s mediator dei ꝛ hoiuꝫ dictus est: qz inter deũ ꝛ hoiez mortalẽ est deus hõ recõcilians hoiez deo. Intñ mediator inq̃tũ hõ est. Inq̃tũ ãt verbũ: nõ medius est: qz equalis deo ꝛ deus apud deũ ꝛ simul vnus deus. Quẽ neq; nõ fieri mortalẽ oportebat: neq; ꝑmanere mortalẽ. Mortalis quippe factus nõ infirmata verbi diuinitate: sed carnis suscepta infirmitate. Boni ãt angeli inter miseros mortales ꝛ btñ imortalẽ medij esse nõ possunt: qz ita sunt ipsi btĩ ꝛ imortales cũ deo: vt nõ sint mortales vel miseri cũ hoibus. Mali ãt angeli quodãmõ medij sunt: qz imortales sunt cũ deo: miseri cũ hoibus. Sed nõ sũt veri ꝛ boni medij: qz ob hoc se interponit medius imortalis ꝛ miser vt ad beatã imortalitatẽ trãsire nõ sinat. Cui ꝛtrarius est mediator bonus: qz ꝛ mortalis ad tẽpus esse voluit ꝛ btũs in eternitate ꝑsistere potuit: q nõ se interposuit: vt ad btãz imortali-

de lyra

dũ. sed etiã ꝓ infidelibus sub quibus manẽt xp̃iani. qz ꝑ ñ ꝑñt xp̃o gete seruire. sic eni informabat hieremias iudeos i captiuitatẽ babylonicã ductos: dicẽs ex pte dñi: Querite pacẽ ciuitat̃ ad quã trãsmigrare vos feci: ꝛ orate ꝓ ea dñm: qz in pace illi⁹ erit pax vĩa. i Hoc eni. ꝑ ꝙñr reddit rõnez dicti. s. q̃re dicto mõ sit orãdũ. scdo declarat dictũ suũ: ibi: Unus eni. Circa ꝑmũ dicit: Hoc eni bonũ est. i. vtile vob tpalit: vt oñsũ est. k Et acceco. s. n. deo. i. meritoriũ apud ipsũ vite eterne. l Qui oẽs ho. v. sal. fieri. Sed cũ oẽs nõ saluent videt ex ꝑ q volũtas ei⁹ sit ineffica: vel dictũ apli min⁹ verũ. ꝓpt qđ ꝑ dictũ apli trib⁹ mõis exponit. vno mõ vt sit ibi distributio accõmodata: vt sit sensus: deus vult saluos fieri oẽs hoies q saluant qz null⁹ fit salu⁹ quẽ nõ velit saluũ fieri. Scdo mõ vt sit ibi distributio ꝓ generib⁹ singulor ꝛ nõ ꝓ singul' generũ. sic cũ dr: oẽ aial fuit i archa noe qz de oib⁹ generib⁹ aialiũ fuerũt ibi aliq̃ idiuidua. ꝛ sic de⁹ de oib⁹ statib⁹ hoiuꝫ vult aliqs saluos fieri ꝛ saluat. Tertio mõ vt itelligat dictũ apli de volũtate dei antecedẽte ꝑ nõ ꝙsequẽte. Et dr volũtas antecedẽs q̃ qs vult aliqd absolute. Cõsequẽs ãt q̃ vult aliqd ꝙsideraţ circũstãtijs ꝛ ꝙditiõibus ꝑticularib⁹. ꝓmo mõ vult iudeor ciuitat̃ oẽs ciues viuere inq̃tũ sũt membra ciuitat̃. ꝛ sub ista ꝙsideratiõe ꝑ est bonũ. si ãt ꝙsideret aliqs vt fur vel homicida: sic nõ vult eũ viuere: qz nõ est bonũ ꝑ mort: eo ꝙ turbat bonuz cõe. ꝛ ꝑ mõ deꝝ vult oẽs hoies saluos fieri inq̃tũ sũt hoies ipsi⁹ capaces p cognitionẽ ꝛ amorẽ. ꝙsideraţ tñ ꝙditiõib⁹ ꝑticularib⁹ ſm q̃s aliq sunt iusti: aliq pctores: sic vult ſm ordinẽ sue iusticie aliq̃s saluos fieri ꝛ aliq̃s dãnari. Sciẽdũ tñ ꝙ volũtas fert i res ſm ꝙ i se sũt. ꝛ iõ vult illud simplicit qđ vult ꝓut existit in re ſm suas ꝙditiões ꝛ circũstãtias. iõ volũtas ꝙsis ẽ volũtas simplr dicta: antecedẽs ñro ſm qđ. ꝓpter qđ ab aligbus velleitas nolat. m Et ad ag. veritat̃. cuãgelice. n Uenire. ꝑ fidẽ formatã charitate. o Un⁹ eni. ꝑ ꝙñr declarat dictũ suũ. s. q⁹ deꝝ velit oẽs saluos fieri mõ ꝓdicto: dicẽs: Unus eni deus. creator oĩum hoiuꝫ ad suã similitudinẽ.

p Un⁹ me. d. ꝛ hoiuꝫ. q passus ẽ ꝓ salute oiuꝫ q̃tũ ad sufficiẽtiã: nõ tñ q̃tũ ad efficaciã: qđ ꝓuenit ex defectu aliquor. qb⁹ ꝓpter eoꝝ demerita nõ

tatē transire nō sineret. Sed ad hoc se interposuit mortalis ⁊ btūs: vt mortalitate nr̄a transacta ex mortuis imortales: ⁊ ex miseris btōs faceret. Alī est ḡ medi⁹ mal⁹: q̄ sepat amicos: alī⁹ bon⁹: q̄ rēcōciliat inimicos ihesu xp̄i.

Qui dedit ⁊c. Alia translatio. Qui dedit redemptionē semetipsum pro omnibus testimoniū temporibus suis.

Et veritate. Aug⁹. Futura: que est res ⁊ merces fidei. Queris mercedē fides precedat. Credimus enī vt cognoscamus: non cognoscim⁹ vt credam⁹. Quid est enī fides: nisi credere qđ nō vides. Fides ergo est: qđ nō vides credere. Veritas que credidisti videre.

Ira ad primū. Disceptatio. ad deum.

2.timo.1.c Nō in tortis crini. aut auro ⁊c. Ut his olī⁹
B vltra psone sue moduz et mores occasione mouēde cupiscentie studeant: sed potius p opa bona opera sint, pmittentes ⁊ indicātes extra pietatē animi.

Qđ decet mulie. Ambro. Que enī vult audiri iclinare se debet amota a se pompa: vt misericordiā dei, puocet. habit⁹ enim superbus nec impetrat: nec recta de se facit credi.

Mulier in silentio. Orandi officiū dixit pueri nire oībus ⁊ q̄liter ⁊ p q bus: ⁊ q̄re ⁊ q̄ vbiq̄ orādū sit. Nūc dicit q̄ docēdi officiū solis viris pueniat: ⁊ q̄les ad illud debeant ordinari determinat.

Docere autem ⁊c. Ambro. Ecce non solum habitum humilē ⁊ honestum habere mulierē docuit: Verumetiam autoritatem docendi ei negauit: ⁊ subijciendam viro precepit: vt tam habitu q̄z obsequijs sub potestate sit viri ex quo trahit originem.

Adam nō est seductus. Aug⁹. Cum enim preuaricatorē dicat apostolus in similitudine preuaricationis ade. Seductum tamen negat. vnde et interrogatus non ait: Mulier seduxit me: sed dedit mihi ⁊ comedi. Mulier ꝺo ait: Serpens seduxit me. Hanc autem seductionē proprie appellauit apostolus: per quam id quod suadebatur cum falsum esset verum putatum est: scz q̄ deus lignum illud ideo tangere prohibuerit: q̄ sciebat eos si tetigissent: sicut deos futuros: tanq̄ eis diuinitatem inuideret: qui eos homines fecerat: Sed etiam si virum propter aliquam mentis elationē: (que deum internorum scrutatorem latere non poterat) solicitauit aliqua experiendi cupiditas: cum mulierem videret accepta illa esca non esse mortuā:

non tamen cum arbitror si iam spirituali mente preditus erat: vllo modo credidisse qđ diabolus suggerebat. Ideo ait: Adam non est seductus proprie nec in eo quo mulier: vt illud crederet verum. Eritis sicut dij. Sed putauit vtrūq̄ fieri posse vt ⁊ vxori morē gereret: ⁊ per penitentiam veniam haberet. Minus ergo putauit: qui de penitentia ⁊ dei misericordia cogitauit.

Ipse q̄q̄ enī mulier seducta māducauit: eiq̄ dedit vt simul ederet: noluit eā contristare quam credebat sine suo solatio contabescere: ⁊ a se alienatā oīno interire: non quidē carnali victus ꝺcupiscentia: quam nondum senserat: sed amicabili quadam benuolētia: qua plerūq̄ fit 2.co.14.ll vt offendat deus: ne offendatur amicus: quod cum facere non debuisse diuine sententie vltio indicauit. Ergo alio quodā mō ctā ipse deceptus est. Inexpertus enim diuine sententie in eo falli potuit: vt veniale crederet cōmissū. Sed dolo illo serpentino q̄ mulier seducta est: nullo modo illū arbitror potuisse seduci.

Saluabit⁹ aūt. Etsi mulier fuit causa peccati: tamen saluabit⁹: non solū virgo ⁊ ptinens: sed etiaz nupta: etsi nunq̄ ab ope nuptiarū cessans: sed per generationem filioz incedens: ab hoc mūdo exierit si pmanserit in fide ⁊ dilectione ⁊ sanctificatiōe: vt preter ꝓpriū virū alterū non cognoscat. Cum sobrietate. i. temperantia: vt propzio etiam viro temperate vtatur.

Videtur ex his verbis obesse mulieri: si vel filios non habuerit: vel si quos habuerit in bonis operibus permanere voluerit. Sed alibi dicit apostolus: Beatior erit siue virgo siue vidua si sic permanserit. Unde potest intelligi cum ait: Saluabitur mulier per generationem fili. occulte rei mysterium figurasse: vt scilicet filij mulieris sint bona opera carnis: que maxime in officijs misericordie frequētari solent: opera ꝺo misericordie nil prosunt siue paganis siue iudeis qui christo non credunt: siue quibuscunq̄ hereticis ⁊ scismaticis vbi fides ⁊ dilectio ⁊ sobria sanctificatio non inuenit⁹. Et ideo addit: Si permanserint. Alioquin si ad litteram accipiatur: quasi: inane est quod ait: Saluabitur autem per fili. generationem. Nonne ⁊ continens: nonne magis ⁊ virgo? Sed mulier typus est carnis: adam rationis: que volat ad deum: vt passer ad domum. Caro generat filios: id est opera: que tamē non prosunt paganis: ⁊ huiusmodi: nisi tantū in fide ⁊ dilectione. Nec est turtur que ponit pullos in nido: id est in vnitate ecclesie: hec est que primo seducitur: ⁊ seducit virum.

Nicolaus

Jn silentio. Aug⁹. Si loquitur: magis ad luxuriā irritatur ⁊ irritat.

proficit passio christi q̄tum ad effectū. a Cuius. s. mediatoris. b Testimoniū temporibus suis ꝺfirmatum est. q: tempore vete. testa. cōfirmatū est per prophetas eius aduentū denūciantes: ⁊ tempore noui per ipsius predicationē multis miraculis confirmatū. ⁊ per aplos predicantes. ⁊ in noīe christi multa miracula facientes. c Jn quo. s. testimonio predicando. d Positus sum ego predicator ⁊ apostolus. Est autē apostolus nomen dignitatis siue status predicator ꝺo nomen actus conuenientis statui illi. e Veritatem dico ⁊ non mentior. in aliquo. f Doctor gentium. ad quem spectat verum dicere. doctor inquam. g Jn fide ⁊ veritate. i. in his que ptinent ad fidem ⁊ mores in quibus ꝺfistit veritas vite. h Volo ergo. Hic ꝺfinit docet orandi modū q̄tum ad populū episcopo subiectū ⁊ primo q̄tuz ad viros dicens: Volo ergo viros orare in omni loco. ⁊ nō solum in ecclesia: sed etiam alibi opportunitate habita. i Leuantes puras manus. ⁊ dicit puras ab operibus iniquis. ⁊ leuantes vt per hoc designetur eleuatio mentis in deum interius. motus enim anime interius redundat in corpus exterius. k Sine ira ad proximum. quia orans debet habere cor quietum. l Et disceptatione. i. hesitatione ad deum. non dubitans de eius exauditione. dūmodo tamen oret pie perseueranter ⁊ pro se. quia si non statim exaudiatur in effectu. exaudietur tamen tempore competenti. secundo q̄tum ad mulieres ꝺ. m Similiter ⁊ mulieres. supple orare volo. n Jn habitu ornato. i. decenti ⁊ honesto. o Cum verecundia. que est pretiosum ornamentum in fronte mulieris. quo caret frons meretricis: Dicit. iij. Frons mulieris meretricis facta est tibi: quia noluisti erubescere. p Et sobrietate. gestus decentis. q Ornantes se. non curiose. ideo subditur: r Non in tortis crinibus. i. crispatis ⁊ capi-

crinibus: aūt auro: aūt margaritis
s ñ ornātes se ⁊ q̄ extra morē patrie. ⁊ s p opa sint pmittētes ⁊ indicātes extra pietatē ai qđ decet mulieres vel ornantes se p opa quod decet mulieres pmittentes pietatem
tis vel veste t pciosa: v sed qđ decet mulieres pmittentes pietatē
⁊ orare cū viris ē cōe: s ñ log pot⁹ ⁊ s nihil interrogās
p opa bona. z Mulier x silentio
s qđ ignorat ⁊ nō erecta ⁊ hmōi s in
discat cūm omni subiectiōe. Do
ecclesia s vtrum
cere autem mulieri non permitto
t alīq̄ platione spūali ⁊ ñ i suo seru vt i claustro.
neq̄ t dominari x in virū: sed esse
s vt non cum vicina confabuletur
⁊ ordo creatiōis oñdit q̄ mulier viro subdita sit
in silētio. t Adaz enī primus formatus est: deinde eua. Et ādā nō
s eo modo quo mulier s psensu.
est seductus: mulier aūt seducta i
s hec si dñarer facili⁹ seduceret s actu s. i. pu nicari fecit ⁊ s in ecclia nō debet mulier docere sed inde augmentū salutis hz si filios quotidie instruendo generat deo: vt maneant in fide ⁊ dilectione
preuaricatiōe fuit. t Saluabitur
aute per filiorum generationem
s dei. ⁊ primi
si permanserit in fide ⁊ dilectio
⁊ quā i baptismo pcepit ⁊ tperātia ꝺ estū vitioꝝ
ne t ⁊ sanctificatione v cū sobrietate

sobrietate. i. temperantia: vt propzio etiam viro temperate vtatur.

De lyra

tibus non velatis. s Aut auro. s. aureis ornamentis. t Aut margaritis. affixis auro vel argento. vel in vestibus consutis circa collum et manus. v Vel veste preciosa. ⁊ ista sunt intelligenda vltra modum status aut persone. quia sunt curiositatis ⁊ incitant ad peccatum luxurie. p Sed quod decet mulieres. s. habere vestes simplices et honestas. y Promittentes pietatem per bona opera. ita q̄ pecunia non expendatur in talibus vanis ⁊ curiosis. sed in operibus pietatis que debent esse ornamenta mulieris. z Mulier in silentio discat. scilicet a predicatore in ecclesia. ⁊ a viro suo in domo. a Cum omni subiectione. id est humilitate. b Docere autem mulieri non permitto. quia docere est opus sapientis. sapientia ꝺo nō viget in mulieribus de cōmuni cursu. c Neq̄ dominari in virum. s. suum. d Sed esse in silentio. ei non contradicendo: sed in licitis ⁊ honestis ei obediendo. qđ declarat per primū hominem ⁊ feminam. ꝺ. e Adam enim primus. i. primo formatus est: Gen. j. f Deinde eua. Gen. ij. ⁊ hoc de costa ade. ad ostendendū q̄ vir est principium mulieris. quod prefert ei quod est ex principio. g Et adam nō est seductus. s. in hoc q̄ crederet esse verum serpentis dictum: Eritis sicut dij. fuit tamen seductus in hoc q̄ ad exhortationē mulieris comedit de ligno vetito ne contristaret eam. ⁊ quia credidit illam transgressionē non sic esse puniendam. h Mulier autem seducta in preuaricatione fuit. quia dictū serpentis verum esse credidit. ista tñ. ij. sniaz diffusius pertractant. i Saluabit⁹ tñ per filioz generationē. q. d. hz nō saluet⁹ per doctrinā quā sibi nō ꝺcedo. saluabit⁹ tñ p educationē pris ad dei seruitutē. qđ cedet sibi in meritū vite eterne. k Si pmānerit in fide. erga deū. l Et dilectione. erga virū. m Et sanctificatione cū sobrietate. circa ꝓpriū subiectū.

Fidelis sermo Si qs epatū desi. bo. op. desi. Misero nym⁹ ad oceanū: Opus: nō dignitatē laborē: nō delicias nō crescere fastigio: sed hūilitate decrescere: vt fiat seruus ⁊ minister hoiuz ꝓpf xp̃m: vt etiā itermissa rachele decora facie: ꝙ nō relicta: cū iacob intret ad lyam oculis lippā. Et de monte cū moyse descēdat ad cāpos: ⁊ de otio ptēplatōis ad laborē acti

onis. Nō eni sic esse qsq; debet otiosus: vt in eodez otiovtilitatē nō cogitet ꝓximi: nec sic actuosus: vt ptēplatōez nō regrat dei: in otio nō iners vacatio delectare debet: ꝙ vel inq sitio vel inuētio veritat: vt in ea qsq; ꝓficiat: ⁊ qō inuenerit alteri ne inideat. In actiōe ẽo nō amād⁹ est honor: in hac vita sine potētia: qz oīa sunt vana sub sole: sed opus ipsū qō p honorē ⁊ potētiā fit: sic recte ⁊ vtilit fit. ſ. vt valeat ad salutē ſbditoz. Ad̄ñ Siqs epatū desi. bo. op. desi. Exponere voluit qd sit epat⁹: qz nomē est opis nō honoris. grecū eni est: ⁊ ide ductū vocabulū: q; ille q ꝓficit illis qb⁹ ꝓficit supintēdit: curā illoz sez gerēs. Scopos eni intētio ē. epy supꝫ. Inde eps latie supintēdēs dī: vt intelligat se nō esse epm: q p̃esse dilexerit: ñ ꝓdesse. Epat⁹ eni est sup suā ⁊ alioz vitā intētio. Itaq; a studio cognoscēde veritat̄ nemo ꝓhibeat: qō ad laudabile ptinet otiū. Locus ẽo su

perior sine q̄ regi ppls nō pōt: etsi teneat ⁊ administret vt decet: indecēter appetit. Jō in otio cogitāda est vtilitas ꝓximi: in actiōe regrēda ē ptēplatio dei. Otiū scm̄ ḡrit charitas ꝙ̄itat̄: negociū iustū suscipit necessitas charitatis. Quā sarcinā si null⁹ iponit: vacādū est veritati. Si iponit: suscipiē da est ꝓpter necessitatē charitat̄. Sed nec sic deserēda est delectatio veritat̄ ne subtrahat ipsa suauitas ⁊ oppmat ista necessitas. Irreprehensibilē. Jdē qō ad tytū: sine crimine. Res pene ꝫ näz: vt sine pctō: Sz talis cligat cui⁹ cōpatiōe ceteri grec dicanē. Uni⁹ vroris virū. i. monogamū post baptis. Si eni ⁊ añ ꝓiugē habuit q̄ obierit: nō ei iputat: cui ꝓsus nouo nec stupra nec alia q̄ añ fuerūt: iā obsūt. Sobriū. Ministri tēpli ꝓhibenē vi

Nicolaus

a Jdelis sermo. Hec est tertia ps in q̄ instruit timothe⁹ C.III.

f de tertio actu ad epm ptinēte q est ordinare gradus eccle. Et diuidit in duas ptes. qz primo ponit hec instructio. scdo instructionis rōibl: Hec tibi scribo. ꝑma adhuc i duas. qz p⁹ ponit instructio de maiori gradu. scdo de minori: ibi: Diacones. Circa ꝑmū dicit: Fidelis ꝑmo. i. verus. ⁊ qō subdit in aliqbus libris: ⁊ oi acceptiōe plenus. nō est in libris correctis. b Si qs epatū desi. bo. opus desiderat. q. d. nō est desiderādus ꝓpter officij dignitatē: sed ꝓpter annexū laborē q est ordinatus ad honorē dei ⁊ ꝓximi salutē. vñ dī ab epi qō est supra: ⁊ scopos intentio. qz debet semp intendere saluti plebis sibi cōmisse. Dicit aūt hic aliq̄ q p epatū intelligit sacerdotiū. qō est etiā officiū intēdēdi saluti ppli sibi cōmissi: qz ime diate post agit de statu diaconi: vt pz in lra. ⁊ nō est verisile q̄ scribēdo de statu epi statim transiret de statu diaconi sacerdotio ptermisso. Alij dicūt q̄ timotheus erat factus ꝑmus. eo q̄ ecclia epesina erat principalis totꝰ ꝓuincie: in q̄rāt multi epi p timotheū instituēdi. ꝓpter qō apls instruit eū q̄lis sit instituēd⁹ in epm: dicēs: c Oportet ḡ epm ⁊c. pōt tñ ꝓueniēter dici q̄ instruit eū de vtroq; sub noie epi sacerdotis officiū cōprehēdēt: qz sicut est dictū: ad officiū vtriusq; ptinet supintēdere ppło. magis tñ ertē siue ad officiū epi. ſ. in tota dioceſi sua. ad officiū ẽo sacerdoꝫ in parochia sic igit docet qualis sit instituēdus in vtroq; officio dicēs: Oportet ḡ epm irreprehensibilē esse. i. sine notabili defectu ⁊ integre fame. Jsta tñ ꝓditio ⁊ alie sequentes magis reluccre debent in ipso epo q̄ in sacerdote curato.

d Unius vroris virū. ſ. post baptismū. si eni añ baptismū habuit vroꝛē ⁊ mortua fuerit: nō ꝓiudicat ei qn post baptismū possit accipe vnā aliā. qz baptismus tollit illā irregularitatē: vt dī etiā in glo. e Sobriū. in cibis ⁊ potib⁹. f Ornatū. in moꝛib⁹. g Hospitalē. in pietat̄ actu. h Docibilē. in scientia. i Non vinolentū. ſ. ad potū. k Modestū. ſ. habilē ad docēdū rōne scie ⁊ facūdie. l Nō vinolentū. i. ad potationē vini assuetū. m Nō percussorē. ex iracūdia. n Sed modestū. p repressionē passionū. o Nō litigiosū. ita q̄ nō solū ex ira nō pcutiat aliquē: vt dictū est. sed nec etiā verbis iniuriosis ꝓtēdat. p Nō cupidū. qz vict⁹ ⁊ vestit⁹ debēt esse diuitie xp̃ianoz: ⁊ marie epoz ⁊ sacerdotū. j. vj.

ſ vir nōt esse: ⁊ determinat qs q desiderat opari ⁊ ꝓdesse multis nō superbe dīgat: ſi irreprehensibilis ⁊c.

f Jdēl sermo. C. III

Si qs ep̃iscopatū desidē

ſ vt bene operari possit

rat: bonū op⁹ desiderat. Oportet

ſ non obnoxium reprehēsioni.

ergo episcopū eē irreprehēsibilē

†ſ habitu ⁊ gestu

vniūs vroris virū: ſobriū † ornā

†ſ i oib⁹ agēdis †ſ verecūdū †ſ q in hoc aſi ꝓsueuerit

tū † prudentē † pudicum † hospita

† ſ q hz gram docendi † ſ q hoc agat frequenter:

lem † doctorem: non † vinolentuz

†ſ ita irascibilē ⁊ turbati sensus vt pcutiat: q debz eē patiens † ſ q modū animi seruet

nō † percussorem: sed † modestum

ſ qui hoc soleat ſ qui facile a iusto deuiaret

nō litigiosum: non cupidum: sue

†ſ ne imitent filios heli: qui i uestibulo tēpli cū mulieribus dormiebāt. ⁊ religione ꝓdā putātes: qō in hoc stūs erat in suas delitias cōuertebant

domui bene ꝓpositū: † filios ha

bentem subditos cūz omni casti

† ſ minori de qua familiarior cura

tate. Si qūis aut̄ † domui sue be

† ſ maiori vbi tot ⁊ alieni quasi nullo modo

ne preesse nescit: qūomō † ecclesie

dei diligentiā habebit? Non ne

ſ non rudem †ſ quare †ſ pre ceteris dignioꝛē se putans: quasi eo egeat religio

ophitū: † nē in † superbiam elatus

in iūdiciū incidāt diaboli. Opoꝛ

tet autē illum ⁊ testimonium ha

ſ non solum a fidelibus.

bere bonū ab his qui foris sūt:

†ſ ꝓptū apud infideles: vel fideles: ⁊ sic i odium ⁊ in alios diaboli laqueos

vt nō † in opprobrium incidat ⁊

† ſ nisi episcopos. p presbyteris acciperet: nō de eis in terminteret descendens ad diacones

in laqueū diaboli. † Diacones si

ſ oportet esse †ſ vt qui seminant discordias.

militer pudicos: † nō bilingues:

† ſ qō ē emere ⁊ pluris vēdere

non vino multo deditos: † non

†ſ vt q frequēter hoc agunt †ſ sciāt qō de fide alīs

turpe lucrū † sectātes: † habentes

occultum est ſ manentes.

mysteriū fidei in cōscientia pura.

†ſ nō ait simplr bibe: ait: ⁊ bibe hoc innuit ⁊ epos eē

† Et hi autem probentur primuz:

ꝓbādos ſ tales inuenti ſ .s.

⁊ sic ministrēt nullū crimē habē

†ſ ordinādoꝛ: q si male ⁊ meretrices fuerit: viri eiere

tes. † Mulieres similiter pudicas

gendis necessarij tollendi nō sunt ab eis

nō detrahentes: ſobrias fideles

de lyra

Habentes alimēta ⁊ qbus tegamur his ꝓtēti simus. q Sue domui bñ ꝓpositū. i. diligentē de bona ꝓuisiōe dom⁹ sue ⁊ marie circa ꝓximē in moribus informādā. iō subdit: r Filios habētē subditos. i. reuerētes ⁊ obedientes. s Cū oi castitate. ⁊ nō sint sicut filii heli q dormiebāt cū mulieribus q̄ excubabāt ad ostiū tabernaculi. i. Reg. ii. t Si qs aūt domui sue ꝑesse nescit. negligēter se habēs circa eā. v Quō ecclie dei diligētiā habebit? q. d. nō est verisile. qz qlibet nāliter inclinat circa ꝓuisionē vroris ⁊ filioꝛ. vñ bruta aialia nāli instinctu circa hmōi curā se sollicita. x Nō neophitū. i. de nouo ꝓuersū ad fidē. ⁊ dī a neos qō est nouū ⁊ phitos qō est fides. y Ne in superbiā elatus. ex sua ꝓmotiōe festina. z In iudiciū. diaboli. a Incidat. i. deiciat a statu gre ⁊ dignitat̄ ꝓpter suā superbiā: sicut diabolus ꝓpter suā superbiā fuit delectus. b Oportet aūt et illū testa. bonū ⁊c.]. i. ab infidelib⁹. c Ut nō in opprobriū incidat. i. in ꝓtēptū nō solū sue ꝑsone: sed etiā ecclie: in quā redūdat ꝓtēptus ꝓcuratoris eius. d Et in laqueū diaboli. i. in odiū ⁊ rancoꝛē ꝫ illos a qb⁹ ꝓcipit se ꝓtēni. e Diacones. B ꝓsr instruit timotheū de statu minoꝛi. ⁊ ꝑmo de diaconibus. scdo de mlieribus: ibi: Mulieres. Circa ꝑmū dicit: Diacones silr. supple oportet esse. f Pudicos. i. maturos ⁊ honestos in aspectu ⁊ exterioꝛi gestu. g Non bilingues. qz p hoc suscit̄ ant̄ in ecclesia dissensiones. h Nō multo vino deditos. qz p hoc auferē sensus discretionis q regrit in eccle ministr[illegible] i Nō turpe lucrū sectātes. habēdo oculū magis ad t pale bonū q̄ ad ꝓpale misteriū. k Habentes mysteriū fidei. i. cognoscētes circa fidē illud qō est simplicib⁹ laicis occultū: vt possint eos docere. l In ꝺscia pura. in tali doctrina q̄stū nō attēdendo sed honorē diuinū. m Hi aūt ꝓbent ꝑmū ⁊c. i. anteq̄ applicent misterio. ꝓbent de moꝛib⁹ ⁊ fide. n Nullū crimē habentes. qz debent esse integre fame. aliter coꝛ infamia in dedecus ecclie redūdaret. o Mulieres. hic instruit cum de mulieribus dicēs: Mulieres silr supple oportet esse. p Pudicas. i. nō solū castas iteri⁹: ꝫ etiā honestas in sensib⁹ exterioꝛib⁹. B eni ꝓprie importat pudicitia. q Nō detrahētes. qō frequēter ꝓtingit mulieribus. ꝫ vroꝛes ministroꝛ ecclie debēt ꝑ ceteris moꝛib⁹ pollere. r Sobrias. i cibo ⁊ potu ⁊ vestitu. s Fideles i oib⁹. ſ. ꝓbis ⁊ factꝫ. Et reuertit ad diacones dicēs:

Diacones. ℘ost interpositionē de mulieribꝰ iterū de diaconis dicit.
Ecclesia. ❡Multorum conuocatio ad vnius dei cultum.
Colūna veritatis. In se bñ sustinēs ꝟitatē: ne corruat: lz tribulet.
Sacrm dī res occulta. Jdē ⁊ mysteriū. Sacrm ergo appellaꝫ hic verbum patris: qđ in natura deitatis vel diuinitatis in qua patri est equale inuisibile manet. Et hoc sacrm est pietatis. i. totius sancte religiōis ⁊ vere culture: ⁊ ideo cautius seruāda est ecclesia. ❡Magnū q; magnitudinis eius nō est finis. Et manifeste magnū. q; apparuit per ꝓdicationem ⁊ per multa miracula.

❡Manifestatū i car. Sacramentū qđ est christus in carne dicit manifestatuz. Natus enī homo filius dei: q in secreto erat apud deum opere ⁊ predicatione declarauit se creature.

Apparuit angelis. Non in deo tm̄ innotescit angelis qđ absconditum est: sed ⁊ hic apparet eis: cum efficitur atq; ꝓpalatur.

Nicolaus

a Diacones vnius vxoris sint viri. exponatur vt. s̄. b Qui filijs suis bene ꝓsint. eos in moribus informando. c Et suis domibus. vxorem ⁊ familiam debite regendo. d Qui enī bñ mīstrauerit. in gradu diaconii. e Bradū bonū sibi acqrēt. i. merebunt q; fiāt sacerdotes vel epi. f Et multā fiduciā. s. habēdi finaliť vitā beatā. g In fide. i. ꝓ fidē iesu xpi. h Hec tibi. ℘osita instructiōe de gradibꝰ ecclie. hic ꝯsr ponit instructiōis rō: cū dī: Hec tibi scribo. qđ subditur: i Fili timothee.

ſ dictꝫ ⁊ factis ††etiā ††quā deus decreuit hoi cū qua benedicitur qđ nō eū scōa

in oibus. †Diaconēs sint† vnius vxoris viri: qui filijs suis bñ p/

† ſqz tales bene ministrabunt ⁊ qui bene ministrauerint: quasi ne cui sit hoc graue

sint ⁊ suis domibus. †Qui enim ſvt epi fiant

bene ministrauerint. gradū sibi ſ excellentiorē ſvtilē hoibus ſgloríe eterne.

bonuz acquirēt: ⁊ multā fiduciā ſ ⁊ hoc per fidē ††etiſ spero vētre ſadeo necessaria

in fide ſ q est in christo iesu. †Hec tibi scribo fili timothee spēraſ me

venire ad te cito. Si autē tarda/ ††volo ††tm̄ ſiteri ††ꝑz aduersitates singulorum

uero† vt sciaſ† quomodo† oporte ſ ideo caute agendum.

at te i domo dei cōuersari que ē ſ tāto cauti††ſqz mīti ibi sūt††⁊ ita i ill̄ vita††qđ ꝓz qz totꝫ xpō sustiet ††fulcimētū iā nutātib⁹ ruituris

ecclia dei† viui: †cōlūna ⁊† firmā

mentum veritatis. Et mānifeste

ſ in ecclesia ideo cautius seruanda causa religionis.
† ſ christus fm deitatē dicitur occultus

magnum est pietatis† sacramētū

ſ inuisibile in se † ſ ecclie ne sit ei negligens ꝓ qua tm̄ fecit † ſ assumpta ſ. i. operibus ⁊ virtute in carne ois̄is claruit quis esset qui erat in carne

quod† manifestatuz est†† in carne.

ſ scūs ⁊ iust⁹ oīsus ē qz de spūsco ꝓcepiť ††qđ etiaz

⁊ iustificatuz est in spiritu: † appa

ſ g ex eo ꝓfecerūt ††ecce itē magnū sacrm.

ruit angelis. †predicatum ē gēti/

ſ manēs ††de hac mortalitate

bus. credituū est in mundo. † assū

† ſsup oēm creaturā hns nomē qđ ē sup oē nomen.

ptum est in† gloria. C IIII

Qui prius visus humilis deuicta morte in maiestate apparuit: vt agno scentes angeli mysterium quod prius latuit declaratum in carne: genu illi flectentes quasi deo gratias agant: quia didicerant veritatem.

In mūdo. Ut pfidia mūdi ventā erroris mereri nō possit. Sicut dns dicit de iudeis: Si nō venissē ⁊ locutus eis fuissē pec. nō ha. ⁊c. C. IIII.

Spiritus autē

s ma. Que sibi futura spūs scūs re

uelauerit ad instructionē ⁊ cautelaz ecclie nō tacet: dicēs futuros pestifere doctrine viros: vt ꝓmonita ecclesia sit solicita: ne ab hmōi hoibꝰ circūueniaꝫ. q. ita ē digna domꝰ dei: ⁊ spūs man. d. Et ſō ꝓ ei⁹ sublitate ne curā depōas.

Cauteriatā. Cauterium ē ferrū a cauēdo dcm̄.

A cibis. q̄si imūdis: nō cā corpal̄ castigatiōis. Quos de. c. Hec doctrina scōz: illa demoniorum.

Sanctificať. Sanctus sit cibus ⁊ salubris: nō noxius anime vel corpori: verbū sanctificat: oratio importat: diabolꝰ vo ꝓ cibum tentat.

de lyra

neū. scōo ponit verū: ibi: Hec ꝓponens. Circa primū dicit: Spūs aūt. s. sanctus. ꝫ ❡Manifeste dicit. i., reuelat mihi ⁊ aliis ꝓout sibi placet. ⁊ dicit manifeste. qz reuelationes diuine certe sunt illis quibus fiunt. ʒ Quia in nouissimis tēporibus. potissime circa tpa antichristi. a Discedent qdā. i. alique notabiles persone. b A fide. sicut plenī⁹ dictuz fuit. s̄. ij. Thessal. ij. sup illud verbū: Nīm nisi venerit discessio ꝓmū ⁊c. c Attēdentes spiritib⁹. s. malignis. d Erroris. i. ducētib⁹ hoies i errorē. e Et doctrinis demoniorum. in falsis ꝓphetis loquentiū. sicut enī saluator premisit discipulos in omnē ciuitatē ⁊ locū quo ipse erat venturus: vt habeť Luce. x. ⁊ illi loquebanť in spiritu sancto. sic ⁊ antichristus premittet prophetas suos loquētes spū diabolico. f In hypocrisi. i. in sanctitate simulata. g Loquētiū mendaciū: vt ꝓpter sanctitatis simulationē facilius credatur mendacijs. h Et cauteriatā. i. obstinatā in ardore sue malicie ⁊ ꝯcupiscentie. est enīz cauteriū ferrū ignitū quo vrit caro. ⁊ p duritiā ferri ītelligit obstinatio in malo: ⁊ p eius igneitatē ardor malignitatis ⁊ ꝯcupiscētie. i ℘rohibētiū nubere. q̄si hoc sit malū p se: cū de⁹ nuptias fecerit tanq̄ bonas: Bcfi. ij. ⁊ eas approbauerit ❡Ad attb. v. dimittere tū nuptias ꝓpter ꝯtinentiā seruādā vt liberiꝰ deo seruiať: est dimittere mīꝰ bonū ꝓpē maiꝰ. k Abstinere a cibis. tanq̄ ab imūdis p se ⁊ illicitis. qđ tū est falsū cū sint dei creature. oīs aūt creatura dei p se bona est. pōt tū fieri aliqs cibus malus alicui p accidēs: vt qz ꝓhibeť sibi a supiore: ⁊ sic alīq cibi fuerūt illiciti iudeis tpe veteris testamēti: qz in lege ꝓhibiti. Sed qz talis abstinētia ptinet ad cerimonialia que cessant in noua lege: vt dictū fuit. s̄. j. ca. iō talis obseruatio nō est licita: vt obligans ex veteri lege. pōt tū hō ab illis vel ab aliqbꝰ eoz abstinere alia rōne: vtpote ꝓpter macerationē sue carnis: vel ꝓpter ꝯseruationē sue sanitaťis. l Quos deus creauit ad pcipiēdū. i. ad vtēdū. m Cū gr̄a actiōe. de bñficio dei. n Fidelibꝰ ⁊. ⁊ ꝓ id est. o Mīs q cognouerūt veritatē. s. euangelicā p quā legalia cessauerūt. p Quia oīs ⁊c. ⁊ pz ex dictis. ⁊ subdit rō: cū dī: q Sanctificať enī p ℘bū dei. s. incarnatū. r Et oīonē. s. fideliū q gr̄as agūt deo de cibo a deo sibi prelato. ⁊ sic cedit eis nō solū ad salutē corpis: ⁊ etiā aie. s Hec ꝓponēs. Excluso mō docendi erroneo. hic ꝯsr ꝓsequit verū docendi modū. ⁊ primo q̄tū ad oēs generaliter. secundo q̄tū ad aliquas ꝑsonas spāliter: ibi: Seniores. Docere ℘o supponit vitam virtuosam ⁊ scientiam sine quibus actus docendi nō est efficax. ideo apostolus primo inducit timotheū ad docēdi actū. scdo ad virtutis exercitiū: ibi: Et exerce teipsū. tertio ad sacre scripture studiū: ibi: Dū venio. Circa primū dicit: Hec ꝓponēs. s. q; nuptie sunt bone ⁊ cibi liciti: vt predictum est. t Fratribus. id est fidelibus. v Bonus eris minister iesu christi. exequens eius doctrinā ⁊ voluntatē.

Enutritus

Timo. j. a. 2. pet. j. a. Jude. i. i.

Mã corporalis exer. Dat intelligi q̃ vigilijs: ieiunijs: oꝛonibus: ⁊ bonis operibus se exercebat: nõ a deo intẽtus operibus misericordie.

Pietas. Que operatur bona fratribus valet ad promerendũ deum.

Vite que nũc est. Habẽs hic diuitias ⁊ gloriã: in futuro vitã eternã.

Vñ: Leua eius sub ca. meo. ⁊ dexte. i. a. m. vñ etiã. In ỏrtera eiꝰ ãnĩ viteñ sinistra diuitie et honoꝛ. Et dñs in euãgelio: Accipietis in hoc seculo centies tãtũ. i. multiplicatione diuitiarũ ⁊ gloꝛie: ⁊ in futuro seculo vitaz eternam.

1.timo.2.d Dis sũma discipline nfe in misericordia ⁊ pietate est: quã sequẽs si lubricũ carnis patitur vapulabit. Si qs aũt: solũ exercituz coꝛporis habuit: perhẽnes penas patietur

Precipe hec ⁊ doce. Monet eũ vt ꝓfect⁹ eiꝰ p oia exemplũ esset aliis vt in adolescente mirabilis videret ⁊ grauis disciplina: vt actus eius excusarent ⁊ nõ quasi iuuenis ẽ quasi senioꝛ habeat: et erubescerẽt maioꝛes natu si nõ exhiberẽt se iuxta foꝛmã huiꝰ ꝓuersatiõe ⁊ moc.1.c. ribus graues.

Prophetiã. Vocat inspiratiõe sci spũs: perquã presciebat qd de hoc ⁊ de ceteris esset acturus.

Ideo ait: Que data ẽ tibi p ꝓpbaz: qꝛ spũ. reuelãte cognouit apls timotheũ esse dignũ epali honoꝛe.

Nicolaus

a Enutritus verbis fidei. catholice. b Et bone doctrie. apostolice. c Quã assecutus es. p gradũ episcopalẽ: nã epi sũt successoꝛes aplꝰ: vt dr in decret. xxj. di. ca. in nouo testamẽto. d In eptas autez ⁊ aniles fabulas. i. quas anus solẽt narrare: ⁊ q̃ ꝓ nihilo sũt cõputande. e Deuita. talia enĩ in doctrina fidei nõ sũt ꝓponẽda. f Et exerce teipsũ. Hic ꝓfir inducit timotheũ ad virtutis exercitiũ. d. Et exerce teipsũ ad pietatẽ. ⁊ accipit hic pietas dupliciter. Uno mõ ꝓut pietas ẽ idẽ qd̃ cultus diuinus in quo debet exerceri epꝰ. Alio mõ ꝓut pietas iportat ꝓdefectionẽ ad ꝓximũ: qd̃ etiã ptinet ad episcopũ tã in coꝛporalib⁹ q̃ꝫ in spũalibus. ⁊ subdit rõnem huiꝰ exercitii. d. g Mã exercitatio coꝛpalis. in ieiunijs ⁊ vigilijs ⁊ hmõi. h Ad modicũ vtilis est. s. ad repssionẽ cõ cupiscẽtie carnis que sic in eo exercitat quod modicũ in timotheo valebat. cuius caro sufficiẽter erat repssa tã ex infirmitate coꝛporis: vt hꝫ ca. se. qꝫ ex bono virtutis exercitio. i Pietas aũt ad oia vtilis est. qd̃ patet ex dictis cũ dr disponat hoiem ad deũ ⁊ ad ꝓximũ. k Promissionẽ hñs vite q̃ nũc est. s. gke. iõ dicit apls: m Fidelis sermo q̃ntũ ad sufficientiã ex parte sui. r Maxie fidelis. dr maxime: qꝛ coꝛ ẽ saluatoꝛ q̃ntũ ad sufficientiã ⁊ efficaciã. s Precipe hec. vt hñs auctẽ. t Et doce. vt hñs scientiã. v Nẽo ado. tuã ꝓtẽnat. i. lz sis iuuenis etate tñ sis senex i moꝛibꝰ vt nllꝰ hẽat occasionẽ te ꝓtẽnẽdi. iõ subdit: r Sz exẽ. esto fi. i. ẽbo. sane doctrie. y In ꝓuer. scẽvite. z In cha. q̃ntũ ad pfectionẽ affectꝰ. a In fide. q̃ntũ ad pfectiõez intellectus: lz aũt charitas et fides sint interius in mẽte: tñ relucẽt exterius in ope. iõ subdit: a In castitate. i. in mũdicia coꝛpis ⁊ alie. b Dũ venio. Hic ꝓfir inducit timotheũ ad sacre scripture studiũ. d. c Attẽde lectioni. legis ꝓphetarum ⁊ euãgelij. ⁊ qꝛ illud qd̃ accipit in studio debet refũdi p exhortationẽ ⁊ doctrinã in populo. iõ subdit: d Exhortationi. q̃ntũ ad agẽda. e Et doctrine. q̃nũ ad credenda. f Noli negl. gkam q̃ est in te. ne de talẽto ab scõdito arguaris. g Que data ẽ tibi p ꝓphetiã. anteq̃ enĩ ordinaretur eps reuelatũ fuit paulo bonũ futurũ ecclie ex eius ordinatõe. ⁊ sic p ꝓphetiã fuit ordinatus. h Cũ ipo. ma. ps. Est aũt pbyteriũ dignitas vel officiũ presbyteri. ⁊ accipit hic pbyteriũ ꝓ episcopatu: sicut ecõuerso sub nomine

Ambrosius. Prophetia est qua eligit quasi doctoꝛ futuꝰ idoneꝰ. Manus ipositiõis verba sũt mystica: qbꝰ confirmat ad hoc opꝰ electus actoritatẽ accipiẽs teste cõscia sua: vt audeat vice dñi sacrificiũ deo offerre.

Presbyteri. Pro pbyteroꝝ: qꝛ minꝰ tribꝰ esse nõ pñt. Et vocat presbyterũ episcopũ: vel qꝛ vnus manũ iponit ceteris assentiẽtibꝰ: Vel pbyterij qꝛ presbyteriũ est cãcur manus iponãt: vel qꝛ positio manũ pbyteriũ dat ordinato.

Ne increpaueris. Ne indigne ferẽs se a minoꝛe coꝛrectũ magis exasperet q̃ꝫ proficiat.

Vt fratres. Ut videtis se amoꝛis cã cõmoneri facilius se coꝛrigant.

In oi casti. In allogo iuuẽcularũ recte iuuenis õ castitate admonet.

C. V.

v Jduas hono. Que vere vidue sũt. Hiero. Hoc est que omnium suoꝝ auxilio destitute sunt: ⁊ que manibus suis laboꝛare non possunt quas paupertas debilitat: etasq̃ conficit: quibus deus spes est: et omne opus oratio. Ex quo intelligi datur adolescentulas viduas exceptis his quas excusat infirmitas vel suo laboꝛe: vel liberoꝝ ac propinquoꝝ ministerio delegari: non recipiendas. Honoꝛ aũt in psentiarũ: vel proꝛ

de lyra

minc epi: vel epatus comprehẽdit pbyter seu pbyteratus. vt in ꝓncipio ca. ꝓce. ⁊ dicit: i Manuũ. in pl'ali. qꝛ in ꝓsecratione epi ples reqrunt alij epi. k Hec meditare. s. sacram lectionẽ: vt pdictuz est: ⁊ officij tui dignitatẽ. l In his esto. i ope exequẽdo p doctrinã sanã ⁊ alia ptinẽtia ad dignitatẽ tpalẽ. m Ut ꝓfectus ma. sit oibꝰ: ita q̃ oẽs pcipiãt te ꝓficere nõ solũ tibi ꝫ etiã ecclie. n Attẽde enĩ tibi. q̃lit viuas. o Et doctrine. qualiter doceas: sicut xps cepit facere ⁊ post docẽ. p Insta in illis. diligẽter exequẽdo. q Hoc enĩ faciẽs ⁊c. patet ex dictis sentẽtia. r Seniorẽ. Premisso actu docẽdi generaliter quo ad oẽs. Hic ꝓfir ponit docẽdi modus quo ad psonas spãles. Nã sicut dicit Gregoꝛius in pastoꝛali. ꝑm qualitatẽ auditoꝝ debet formari sermo doctoꝛuz. Sciendũ etiã q̃ coꝛripe aliquẽ verbo est eũ docere. dicit igit: Seniorez ne increpaueris: arguẽdo eũ verbis duris. s Sed obsecra vt patrẽ. vt caueat ab indecẽtibus sue senectuti. hoc tñ nõ est intelligendũ de senib⁹ obstinatis in sua malitia: q̃ sũt acriter arguẽdi: sicut Daniel dure coꝛrepauit senes ipudicos: Dañ. xiij. t Juuenes vt frẽs. vt pcipientes affectũ dilectõis facilius coꝛrigant. v Anus vt mres. vt honorifico ẽbo ad bonũ magꝛ moueant. x Juuẽculas vt sorores. vt mãsuetudine coꝛrigant. ꝑm illud psal. lxxxix. Dñs supuenit mãsuetudo ⁊ coꝛripiemur. verũtñ qꝛ talis mãsuetudo nõ dz eẽ nimis allicies. iõ subdit: y In oi ca. vt nec aliq̃ signo nec ẽbo possit aliqs epꝰ notare ꝺ aliq̃ leuitate erga iuuẽculas

z Jduas hona. Hec ẽ qnta ps huiꝰ cple in q̃ timotheũ in C. V. v struit de qnto actu ad eũ ptinẽte q ẽ bona ecclie fideli dispẽsare q̃ dispẽsãdi sũt ministris ecclie ⁊ pauplb⁹. nã eps pi ẽ paupeꝝ. Inẽ paupes aũt videt marie eẽ cõpatiẽdũ paupib⁹ viduis. ⁊ iõ ꝓmo instruit timotheũ de viduis. 2º de ecclie ministris. ibi: Qui bñ pñt. Prima i duas. qꝛ ꝓmo ꝓponit itentũ i generali. 2º plegt magꝛ in spãli. ibi: Siq̃. Circa ꝓmũ sciẽdũ q̃ honoꝛ duplr accipit i scriptura. Uno mõ ꝓ reuerẽtie exhibitione. Alio mõ ꝓ necessarioꝝ administratõe. vñ dicit saluatoꝛ Matth. vij q̃ illi q sub spẽ religionis faciebãt oblationẽ de ꝫ vñ parẽtes debebãt sustẽtari: erãt trãsgressoꝛes dñi pcepti ỏ honoꝛe parẽtũ. Sciẽdũ etiã q̃ vidue vere sũt i duplici gdu: qꝛ aliq̃ sũt diuites ⁊ illis debet honoꝛ ꝓmo mõ dict⁹ alie ẽbo paupes qbꝰ debet honoꝛ 2º mõ dict⁹. ⁊ sic intelligẽdũ ẽ ẽbũ apli cũ dic: Viduas honoꝛa. ꝫ mõ vl' illo ꝑm eaꝝ ꝺditionẽ. a Que ve. vi. sũt ꝫ dic ad excludẽdũ illas q̃ meritũ viduitatꝭ pdũt. b Siq̃. ꝫ psegt intẽtũ

magis

elemosyna vel ꝑ munere accipiẽt: vt illud presbyteri duplici honore digni habeant̃ maxime: quia laborant in verbo ⁊ doctrina. Et in euãgelio dñs dissert mandatũ legis in quo dicit: Honora patrẽ: nõ in verbor̃ sono: qz inopia parentũ cassa põt adulatione frustrari: sed in victis necessarijs mi/nistrãdis debere intelligi. Jubẽte eni deo vt filij alerẽt parẽtes pauperes ⁊ reddere bñficia senibus q̃ paruuli acceperãt: scribe ⁊ pharisei ecõtrario doce bant filios ne parẽtibus crederẽt. d. Corban ℔ est donũ qđ altari pollicit⁹ sum: ⁊ in tẽplo dona pro/misi: si tu a me acceper3 ei bos vertetur in tuũ refri gerium: atq; ita fiebat vt egẽtibus patre⁊ matre sa crificiũ offerrẽt filij: qđ sa cerdotes⁊ scribe ꝓsumẽnt

5.2.b.

Parẽtibus. Pa/rentes sunt tĩdẽ q superi⁹ filij ⁊ nepo. vñ ⁊ in mũ/dana lege parẽs parenti iubẽt ꝑ gradũ succedere. Quib⁹ mutuã vicẽ reddi/mus cũ a pũb⁹ educati su m⁹ alios pi lege nutrim⁹

Desolata sperat. Videẽs er nulla parte se habẽ suffragiũ: toto aio ẽ deuota deo: de quo solo

2 spat auxiliũ vite ⁊ saluꝯ.

Que in delitijs. Genus est iposture ho/norẽ viduã habere velle: ⁊ nõ obsequi deo ⁊ aliud agere: aliud ꝓfiteri: cum profiteatur religionem.

Curã. Cura impen denda parẽtibus vt iesus matrẽ ioãni cõmẽdauit.

Pedes lauit. Aug. Faciamus hec inuicẽ hu miles: qõ humiliter fecit excelsus. Magna est in hoc cõmendatio humilitatis. Et faciũt hoc sibi inuicẽ fratres etiam ipso opere visibili ⁊ qui manu non faciunt corde faciunt. Multo aũt melius ẽ vt etiam manibus fiat. Nec hoc dedigneꝰ quod fecit christus facere christia nus q ad pedes inclinat ei in corde excitat: vel si iã est ꝓfirmat humilitatis effectus. Deuita. i. vota castitatis carũ: nõ vsq; adeo cures vt eas ec

clesie alimontijs sustẽtan das suscipias. Am/bro. Prohibet adolescẽ tulas viduas in hac susci pi ꝓfessione. Lubrice eni etati facile credi nõ debet

Habẽtes dãnati onẽ ⁊c. Augu. In con/iugali quippe vinculo si pudicitia conseruet: dam nation non timetur. Sed viduali continẽtia ⁊ vir/ginali excellentia virtus muneris amplioris expe/titur: qua expetita ⁊ ele/cta ⁊ voto oblata: iaz nõ solũ capessere nuptias: ſ etiam si non nubatur nu bere velle dãnabile. Do nentibus enim virginita tem vel viduitatem non solum nubere: sed ⁊ velle dãnabile ẽ. Dis hmõi si milis est vxori loth que re tro aspexit.

Primã fidem. Au gustinus. Et si non nubẽ do: tamen volendo: non quia nuptie damnentur: sed fraus proposĩti: ⁊ fra cta fides voti damnatur: ⁊ voluntas que a propoſi to recedit dãnabilis est: si ue nuptie sequãt: sine nõ.

c

Couerse sũt retro. Aug. Ab excellẽti illo vi dual̃ vl̃ castitat̃ ꝛgiat̃ ꝑ posito i posteriora recipiẽ do ceciderũt ⁊ interierũt.

Nicolaus de lyra

magz i spãli. Et ostẽdit ꝑmo q̃ sũt vere vidue notande. Secũdo q̃liter sint sustentande. ibi: Si quis fidelis. Prima in duas: quia primo ostendit que sunt dicende vere vidue ratione morũ. Secũdo ratione annorum. ibi: Vi/dua eligatur. Prima adhuc in duas. quia primo ponit quandã distinctio nem. Secũdo vnius mẽbri rationẽ. ibi: Si quis autem. Distinctio eniz est de viduis diuitibus ⁊ pauperibus: ⁊ qui debent esse mores vtrarũq;. Et q̃ntũ ad diuites dicit: Si qua autẽ vidua filios aut nepotes habet: indigen tes sua educatione. a Discat primũ domũ suam regere. familiam suã gubernando: ⁊ in moribus informãdo. b Et mutuam vicez reddere pa rentibus. eis reuerentiã exhibendo: ⁊ necessaria ministrando si indigu erint sicut alita fuit ab eis. c Hoc enim acceptuz est coram deo cui placent opera pietatis. Consequenter dicit de pauperibus. d Que autem vere vidua ⁊ desolata. i. destituta bonis tẽporalibus: sicut ⁊ marito. e Spe ret in deum: q̃ per prouisionẽ ecclie habebit sufficientẽ victũ. f Et instet orationibus ⁊ obsecrationibus nocte ⁊ die. i. omnibus horis ad hoc oppor tunis: qualiter autem differant orationes ⁊ obsecrationes dictum est. ſ. in principio. ij. ca. g Nam que in delitijs est viuens. molliter facendo et orationes pretermittendo. h Mortua est. i. propinqua morti spirituali: quia delitie inclinant ad actũ luxurie. ideo subditur: i Et hoc precipe. taz diuitibus uiduis q̃ pauperibus. k Vt irreprehẽsibiles sint. i. absq; defectu notabili: vnde possint aliqui rationabiliter scandalizari. l Si quis. Hic reddit rationẽ primi mẽbri in quo dictuz est q̃ vidue diuites de bent esse sollicite de nutritione filioz nepotũ ⁊ parentũ. Hic reddit ratio/nem huius dicti dicens: Si quis autem suoz. i. attinentiũ sibi quomodo/cũq; curam non habet eos negligendo. m Et maxime domesticorum. i. existentiũ de domo sua vel cognatione sua. n Fidem negauit. i. fideli tatem quam debet habere ad personas dictas quam negauit facto debitũ auxilium eis subtrahendo. o Et est infideli deterior. i. in hoc peccat gra uius q̃z paganus fidem christi non habens: nam quanto status est altior: tanto casus est grauior. p Vidua. Hic consequẽter ostẽdit que sunt ve re vidue ratione annoz. Et ostẽdit primo q̃ tales sunt honorande. Secũ/do q̃ alie sunt vitande ibi adolescentiores. Circa ꝑmũ dicit: Vidua eliga tur tanq̃ honorabilis modo. ſ. dicto. q Non minus. lx. annoz. tunc enim fomes libidinis est refrigeratus. r Que fuerit vnius viri vxor. nã secunde nuptie signum vident incontinẽtie. sunt tamẽ licite. s In ope ribus bonis testimoniũ habens. nam esse debẽt integre fame. t Si filij/os. sibi derelictos. v Educauit bene ⁊ sancte ꝑm suam possibilitatem. ſ in quo ꝓbabit vt demũ digna sit vidua ecclie nũcu/pari: optime eni debẽt merita vt debitus honor tribuat

bet: discãt primum domũ suam pie regere: ⁊ mutuam vicez redde

ſ q eã aluerãt †ſ pauꝰlos regere ſ si solũ i eccla fuire

re parẽtibus. †Hoc eni acceptuz

†ſ q̃ xo ⁊ vera est ⁊ desolata. i. nõ hãs domũ speret ⁊c. i. recipiatur in ecclesia ⁊ instet nã si aliter: mortua ẽ ⁊ sit irreprehẽsibilis: vel ẽ diffinitio xe: q̃i verã recipe/ hec aũt est vera: q̃a ẽ sperat ⁊ instat nã alia nõ ⁊ hoc ẽ nã q̃ ⁊ his ꝑcipe vt nõ sint ſ delitijs ⁊ vt sint irreprehẽ-

est coram deo. †Que autẽ vere vi/sibiles. † ſ hoc est sperare debet ſ vel rat

dua est ⁊ desolata †speret in deũ:

ſ vel at. †ſ ꝑ remotione totius mali †ſ ꝑ adeptõe

⁊ instet † obsecrationib⁹ ⁊ oratio

bonorum ſ instat

nibus nocte ac die. Maz que i de

ſ mundi ſ communi vita ſ in anima

licijs est viues: mortua ẽ. Et hoc

ſ vidalis ſ q̃ iã nõ in eis occasio mũdi

precipe: vt irreprehensibiles sint.

ſ vera vidua si hz domũ regat. si aũt hoc negligit.

Si q̃is autem suorum ⁊ maxie

ſ q tã domestici vt parẽtes filijs: vel parentibus filij.

ſ vt sunt parentes fratres ⁊ hmõi

domesticorum curam nõ habet.

†ſ opibus: etsi nõ verbis q̃. primũ nõ diligit † ſ q̃

hic nõdũ veritatẽ nouit ne ꝑmisis

fidez †negauit: ⁊ est †in fideli dete

†ſ vera ⁊ desolata eligat: sed huius etatis ⁊c.

rior. †Vidua eligat nõn minꝰ se

ſ vbi extinctꝰ fomes libidis †ſ ꝓp supradictũ sacm.

xaginta annorũ. que fuerit †vniꝰ

viri vxor. in ŏperibus bonis testi

ſ fideliter.

monium habẽs. si filios educã/

magz i spãli. Et ostẽdit ꝑmo q̃ sũt vere vidue notande. Secũdo q̃liter sint sustentande. ibi: Si quis fidelis. Prima in duas: quia primo ostendit que sunt dicende vere vidue ratione morũ. Secũdo ratione annorum. ibi: Vi/dua eligatur. Prima adhuc in duas. quia primo ponit quandã distinctio nem. Secũdo vnius mẽbri rationẽ. ibi: Si quis autem. Distinctio eniz est de viduis diuitibus ⁊ pauperibus: ⁊ qui debent esse mores vtrarũq;. Et q̃ntũ ad diuites dicit: Si qua autẽ vidua filios aut nepotes habet: indigen tes sua educatione. a Discat primũ domũ suam regere. familiam suã gubernando: ⁊ in moribus informãdo. b Et mutuam vicez reddere pa rentibus. eis reuerentiã exhibendo: ⁊ necessaria ministrando si indiguerint sicut alita fuit ab eis. c Hoc enim acceptuz est coram deo cui placent opera pietatis. Consequenter dicit de pauperibus. d Que autem vere vidua ⁊ desolata. i. destituta bonis tẽporalibus: sicut ⁊ marito. e Spe ret in deum: q̃ per prouisionẽ ecclie habebit sufficientẽ victũ. f Et instet orationibus ⁊ obsecrationibus nocte ⁊ die. i. omnibus horis ad hoc oppor tunis: qualiter autem differant orationes ⁊ obsecrationes dictum est. ſ. in principio. ij. ca. g Nam que in delitijs est viuens. molliter facendo et orationes pretermittendo. h Mortua est. i. propinqua morti spirituali: quia delitie inclinant ad actũ luxurie. ideo subditur: i Et hoc precipe. taz diuitibus uiduis q̃ pauperibus. k Vt irreprehẽsibiles sint. i. absq; defectu notabili: vnde possint aliqui rationabiliter scandalizari. l Si quis. Hic reddit rationẽ primi mẽbri in quo dictuz est q̃ vidue diuites de bent esse sollicite de nutritione filioz nepotũ ⁊ parentũ. Hic reddit ratio/nem huius dicti dicens: Si quis autem suoz. i. attinentiũ sibi quomodo/cũq; curam non habet eos negligendo. m Et maxime domesticorum. i. existentiũ de domo sua vel cognatione sua. n Fidem negauit. i. fideli tatem quam debet habere ad personas dictas quam negauit facto debitũ auxilium eis subtrahendo. o Et est infideli deterior. i. in hoc peccat gra uius q̃z paganus fidem christi non habens: nam quanto status est altior: tanto casus est grauior. p Vidua. Hic consequẽter ostẽdit que sunt ve re vidue ratione annoz. Et ostẽdit primo q̃ tales sunt honorande. Secũ/do q̃ alie sunt vitande ibi adolescentiores. Circa ꝑmũ dicit: Vidua eliga tur tanq̃ honorabilis modo. ſ. dicto. q Non minus. lx. annoz. tunc enim fomes libidinis est refrigeratus. r Que fuerit vnius viri vxor. nã secunde nuptie signum vident incontinẽtie. sunt tamẽ licite. s In ope ribus bonis testimoniũ habens. nam esse debẽt integre fame. t Si filij/os. sibi derelictos. v Educauit bene ⁊ sancte ꝑm suam possibilitatem. ſ pauperes †ſ pẽdicatoz quos tũc recipe

uit. si hospitio recepit. si† sanctoz

re fuit periculosum ſ in carcere vel hmõi

pedes lauit. si tribulationẽ pati/

ſ qd per singula

entibus sũbministrauit: si omne

ſ humiliter †ſ quarũ sanguis fernet

opus bonũ subsecuta ẽ. † Adole

scentiores autez viduas deuita.

ſ q̃ hoc sepe ꝓtingit †ſ post votũ ꝓtinẽtie luxuriose

viuerit i cibis ⁊ alijs †ſ q̃i tũc nõ sit potẽs nubere.

Cum eni luxuriate fuerit. †i chri

ſ nõ dico nubẽt ſ ꝑ fracta fide voti

sto nubere volunt: habẽtes dam

†ſ. i. votũ: vl̃ in voto violato: baptismi fidẽ †ſ volẽ

nationem. quia† primaz fidẽ †irri

do etiam †ſ cum predictis malis.

tã fecerunt. Simul aũtẽ ⁊† otio

se discũt circuire domos. non

solũ otiose. sed ⁊ verbose ⁊ cũrio

ſ religioni nocentia ſ turpia

se: loquẽtes que non oportet.

ſ ne hec ꝓtingãt † ſ qõ bonũ ẽ †ſ ⁊ hoc itẽ bonũ.

Volo ergo iuniores† nubere. †fi

ſ item bonum ſ quare hoc

lios ꝓcreare. matresfamilias eẽ:

ſ ⁊ sic †ſ infideli cui gratũ ẽ de nobis male log.

nullam occasiõem dare† aduersa

ſ. i. maledicendi ſ volo ita ſ quia

rio maledicti gra. Jaz eniz q̃daz

ſ post votum.

querse sunt retro post sathanaz.

ſ ⁊ hmõi nõ sunt† recipiende. sed ſ iuuenes.

Si q̃is fidelis hz vidũas sub/

de lyra

⁊ similiter quod subditur: Si hospitio ⁊c. r Si sanctoz pedes lauit. i. discurrentiũ pro predicatione. y Si tribulationẽ patientibus. i. incar/ceratis ⁊ infirmis. z Subministrauit ꝑm possibilitatez suam. vtpote vi ctum si fuerit diues: vel aliquod obsequiũ si pauper. a Si omne opus bonum secuta est. ꝑm possibilitatem ⁊ decentiam sui status. b Adole/scentiores. Hic consequẽter ostenditur que vidue sunt vitande dicens: Ado/scentiores autẽ viduas. in quibus viget adhuc ignis concupiscẽtie carnalis. c Deuita. quia societas earum ⁊ familiaritas est periculosa etiam viro quantũcũq; casto. vnde dicit Jsi. soloquioz li. ij. Si vis a fornicatione cẽ tutus: esto a muliere corpore ⁊ visione discretus. circa serpentẽ enim non eris diu illesus: ante ignez consistẽs ⁊ proximus periculo diu tutus nõ eris lz ferreus sis aliquãdo tamen dissolueris. d Cum enim luxuriate fue/rint. frangendo continentiã vidualẽ. e In christo nubere volunt habẽ tes dãnationẽ. et hoc patet q̃ loquitur de illis que fecerunt votũ continẽ/tie vidualis: quibus non solũ nubere: sed etiam velle nubere dãnabile est: si enim votũ non fecissent de hac obseruantia licitũ esset eis velle nubere: ⁊ etiam nubere. f Quia primã fidẽ. factam deo per votũ de continẽtia viduali. g Irritam fecerunt. per casum luxurie. h Simul autem ⁊ otiose. a bonis operibus. i Discunt circuire domos. ad audiendũ fri/uola ⁊ videndũ inhonesta spectacula. k Sed ⁊ verbose. cum tamẽ de/berent esse taciturne. l Et curiose. in vestitu dissoluto. m Loquẽtes que non oportet. ſ. scurrilia que non decent statum vidualem. ꝓpter quod concludit: n Volo ergo iuniores nubere. propter fornicationis pericu/lum. o Filios procreare. ad seruiendũ deo in fide catholica. p Ma tresfamilias esse. vt occupate circa curam domus ⁊ familiam impediant̃ a discursu vago ⁊ curioso. q Nullam occasionẽ dare aduersario. i. in/fideli. r Maledicti gratia. id est maledicendi gratia. querunt enim in/fideles vnde possint mordere vitam fidelium. s Jam enim quedaz cõ/uerse sunt retro. voto continẽtie vidualis fracto. t Post sathanã. eius suggestioni consentiendo. ⁊ ideo tales non sunt computande inter vidu/as ecclesie. v Si quis. Ostenso que vere vidue sunt dicende. Hic con sequenter ostenditur qualiter sint sustinende: quia si alique sunt paupe/res habentes aliquos propinquos ⁊ notabiles viros ⁊ diuites. bonum est q̃ sustententur ab illis: vt sic alijs non habentibus tales amicos possit me lius prouideri: ⁊ absq; communitatis grauamine. ⁊ hoc est quod dicitur: Si quis fidelis. in potentia et honestate notabilis. ꝛ Habet vnduas. in domo vel cognatione sua. y Subministret illis.

Qui bñ ꝓsunt. De honore ꝓsbyteroꝝ hic agit. q. Illud qꝺ dixi de viduis obserua. Et hoc etiã ꝓcipe de ꝓsbyteris: vt ꝓsbyteri q bñ ꝓsunt vita ⁊ doctrina digni habeãtur.

Duplici honore. Boni enĩ dispẽsatores ⁊ fideles nõ solum honore sublimi preueniri debẽt: ꝫ ⁊ terreno vt nõ contristẽt indigẽtia sumptuuꝫ ⁊ gaudeãt obediẽtia spiritu aliũ. Instantior enĩ fit si non humiliẽt inopia: ⁊ crescit i illo auctoritas cũ videt se etiã in precio laboris sui fructũ percipere nõ vt abũdet: ꝫ vt deficiat. Tanta enĩ merces ꝺꝫ esse euãgeliçanti regnum dei vt nõ contristẽt nec extollat. Augu. Necessitatis est accipere: charitatis ꝓbere: nõ tñ venale est euangeliũ vt ꝓ his ꝑ dicẽt: ꝫ ꝓ eternis. Si enĩ sic vendẽꝺ ũt magnã rẽ vili vendũt. Accipiũt g̃ sustẽtationẽ necessitatis a populo: mercedẽ dispẽsationis a dño. Non enĩ a pulo reddit q̃si merces illis q sibi in charitate euãgelij seruiũt: ꝫ tñ dispendiũ dat: in quo vt possint laborare pascantur.

Deu.25.a 1.cor.9.b

Aduersus presby. Solet q corripit nõ amari. Et ideo habita occasione facile accusat. Contra hoc monet dicens:

D Deu.19.b

Coꝝ oĩbus. Aug. de verbis dñi. Aliqñ debes corripere peccantẽ inter te ⁊ ipsũ solũ: vt dñs in euãgelio: aliqñ coram oĩbus vt ceteri timeant. Illud: qñ i te peccauit. i. qñ tu scis q̃ peccauit: tũc secreto: ne nõ sis corrector sed proditor: vt ioseph de maria sol⁹ suspicãs adulterium. Qñ autẽ palã peccat: palã arguendũ est.

Testor coram deo. Deus sit mihi testis: q̃ aiaꝫ meã saluaui tibi caue.

Neq; cõicaueris. Aug. Firmissima veritas hoc habet q̃ nõ nisi cõtensione intelligẽda est cõicatio peccatoꝝ: quã vetat aplꝰ qua qs peccatis

Nicolaus

Ilis necessaria. cetera patent ex dictis. a Qui bene. Hic ꝓsiter instruit de ministroꝝ eccle ꝓuisione dicẽs: Qui bene presũt presbyteri. faciendo de uote diuina officia: ⁊ administraudo subditis ecclesiastica sacra. b Duplici honore digni habeant. ⁊ hic honor duplex est vt eis exhibeat reuerentia: ⁊ administrent necessaria. vt. s. dictũ est. c Maxime qui laborant in verbo. instruendo alios in fide. d Et doctrina. de moribus. Conseqũter ꝓbat p scripturã q̃ necessaria sint eis administranda. ⁊ ꝓmo p scripturam veteris testamẽti: Deut⁹. xxv. e Non alligabis os boui trituranti. per hoc figuraliter preceptũ fuit q̃ non negent necessaria predicatori qui triturat in area dñi. Secũdo per scripturã noui testamẽti. f Dignus est operarius mercede sua. qꝺ dicitur de ꝑdicatoribꝰ Luce. x. g Aduersus. Hec est sexta pars principalis huius epistole in qua instruit timotheũ de actu iudicandi ⁊ puniẽdi subditos in foro exteriori quod ptinet ad episcopũ. ⁊ ꝓmo instruit eum q̃ntũ ad accusationẽ ⁊ testificationẽ d. Aduersus presbyterũ noli accusationẽ recipere: quia ꝛtra personã tanti status non est leuiter credendũ. h Nisi sub duobus vel tribus testibus ⁊ idoneis ad ꝛbationẽ in veritate. Secũdo instruit eũ de punitõe d. i Hec cantes coram oĩbus argue: vt sicut peccatũ est notũ ita ⁊ punitio. k Vt ⁊ ceteri timorẽ habeãt. ⁊ sic a malo retrahant ne similẽ punitionẽ incurrãt. Tertio instruit eũ de inquisitione diligẽti que debet precedere iudiciũ ⁊ punitionẽ d. l Testor coram deo ⁊c. modus est iurãdi ad monẽdũ timotheũ efficacius. m Vt hec custodias. que dicta sunt ⁊ etiam que sequuntur. n Sine preiudicio. i. sine examinatione diligẽti precedẽte. o Nihil faciens. maxime in punitionibus. p In alterã partẽ declinãdo. a rectitudine iusticie ꝓpter defectũ examinationis debite. ideo subdit: q Manus cito nemini ꝓposueris. ipsũ precipitãter puniẽdo. r Neq; cõicaueris peccatis alienis. i. illoꝝ q male eũ accusauerũt. Aliq autẽ exponũt hoc de ordinatione nimis festina alicuius insufficiẽtis. ⁊ sic episcopus cõmunicat peccatis ipsius indigne administrant. s Teipsũ. Hec est pars incidẽtalis in qua monet timotheum de suipsius custodia diligenti: eo q̃ instruxerat eum de punitõe aliorꝝ. ⁊ iudex iustus debet esse imunis ab illis q̃ punit in aliis. Et diuidit in duas partes: qꝝ ꝓmo facit ꝓpositũ. Secũdo declarat quoddã superius dictũ. ibi: Quorundã. Circa primũ dicit: Teipsuꝫ

ſ que necessaria sunt. †ſ quasi si aliunde nõ haberent ecclesia daret eis: non tamen reciperentur

ministret illis: †⁊ non grauetur ecclesia: vt his que vere vidue

†ſ illud qꝺ hꝫ ecclesia ††ſ hec etiã ꝓcipe de ꝓsbyteris

sũt †sufficiat. ††Qui bene presunt

†ſ spũaliꝫ obediẽdoꝝ exteriora ſ̃mistrãdo ††ſ a subdiꝫ

ꝓsbyteri: † duplici honore ††digni habeãtur: maxime qui laborant

ſ exhortatione: scientibus † ſ nescientibus. ††ſ de exteriori honore probat

in verbo †⁊ doctrina. ††Dicit enĩꝫ

††ſ. i. nõ ꝓhibebis sumere necessaria ſ vt nõ ifrenabis

scriptura: †Nõ alligabis os bo-

† ſ ite dñs in euãgelio ſ vt vires reparet i laborem.

ui trituranti. †Et dignus est operi

† ſ ambro. nõ sadle accusãda ẽ ꝓsona tã alti ordinis vt sit vice christi ſ autez

us mercede sua. †Aduersus ꝓsbyterum accusationẽ noli recipere:

ſ duo sufficiunt: si adeo probati

nisi sub duob⁹ vel tribus testib⁹.

ſ hos ãt testimonio quinctos peccasse vꝺ q̃ manifesti sũt

Peccantes coram omnib⁹ argue:

ſ ꝓsbyteri vꝺ sbditi ††ſ vt aũt ꝓsbyter nõ accusef

vt ⁊ ceteri timorez habeant. †Te

ſ qui iudicabit

stor coram deo ⁊ christo iesu ⁊ ele

ſ vt separent bonos a malis ſ que precepi.

ctis angelis ei⁹: vt hec custodias

ſ et ſ pre examinatione † ſ ab examinatione ne declines in aliud q̃ examinatio inuenit

sine preiudicio nihil facies i †alte-

††⁊ post hec ofa: nõ cito ordines: sed sepe. pha-

ram partẽ declinãdo. †Man⁹ ci-

ſ etsi sapiẽs vel religiosus videatur † ſ si inconsiderate ordines ſ consensu.

to nemini ꝓposueris: nec̃q; †cõmu

ſ que post facit † ſ ꝺa alios iudicas

nicaueris peccatis alienis. †Tei-

ſ tamen ſ sicut prius

psũ castuꝫ custodi. Moli adhuc

ſ sic non nocet castitati

aquã bibere: sꝫ vino modico vte

ſ in quo sedes egritudinis

re ꝓpter stomachũ: ⁊ frequẽtes

ſ ipsos accessus

tuas infirmitates. Quorũdã ho-

† ſ ⁊ hi non sunt ꝓbandi ſ añ nota

minũ peccata †manifesta sunt prec̃-

ꝺ̃ veniant ad discussionez

cedentia ad iudiciũ: quorundam

††ſ spẽ religiosis tecta p discussionẽ apparẽt.

aũt ⁊ †subsequunt. Similit̃r au

ſ quedã: ⁊ non est opus probari.

tẽ ⁊ facta bona manifesta sunt: ⁊

ſ bõa †ſ. i. nõ sũt nota ††ſ i discussiõe ††⁊ hec ꝓbãda

que †aliter se habẽt ††absconꝺi ††nõ

possunt.

C. VI.

ſ etsi iusti: et sapientes

Vicũqz sunt sub iugo

q ſ infideliũ: q̃bus vident superiores

serui dominos suos om

ſ bene seruiendo eis

ni honore dignos arbitrẽtur: nẽ

††ne q̃si aliena inuadent: sed potius p obsequia seruoꝝ fidelitꝫ dñi infideles quertantur ††christiana quasi iniusta: et contra legẽ predicata

nomẽ †domini ⁊ doctrina blas-

phemet. Qui autẽ fideles habẽt

ſ etsi sapiẽs vel religiosus videatur † ſ si inconsiderate ordines ſ consensu.

to nemini ꝓposueris: nec̃q; †cõmu

ſ que post facit † ſ ꝺa alios iudicas

nicaueris peccatis alienis. †Tei-

ſ tamen ſ sicut prius

psũ castuꝫ custodi. Moli adhuc

ſ sic non nocet castitati

aquã bibere: sꝫ vino modico vte

ſ in quo sedes egritudinis

re ꝓpter stomachũ: ⁊ frequẽtes

ſ ipsos accessus

tuas infirmitates. Quorũdã ho-

† ſ ⁊ hi non sunt ꝓbandi ſ añ nota

minũ peccata †manifesta sunt prec̃-

ꝺ̃ veniant ad discussionez

cedentia ad iudiciũ: quorundam

††ſ spẽ religiosis tecta p discussionẽ apparẽt.

aũt ⁊ †subsequunt. Similit̃r au

ſ quedã: ⁊ non est opus probari.

tẽ ⁊ facta bona manifesta sunt: ⁊

ſ bõa †ſ. i. nõ sũt nota ††ſ i discussiõe ††⁊ hec ꝓbãda

que †aliter se habẽt ††absconꝺi ††nõ

possunt.

C. VI.

ſ etsi iusti: et sapientes

Vicũqz sunt sub iugo

q ſ infideliũ: q̃bus vident superiores

serui dominos suos om

ſ bene seruiendo eis

ni honore dignos arbitrẽtur: nẽ

††ne q̃si aliena inuadent: sed potius p obsequia seruoꝝ fidelitꝫ dñi infideles quertantur ††christiana quasi iniusta: et contra legẽ predicata

nomẽ †domini ⁊ doctrina blas-

phemet. Qui autẽ fideles habẽt

ſ etsi sapiẽs vel religiosus videatur † ſ si inconsiderate ordines ſ consensu.

to nemini ꝓposueris: nec̃q; †cõmu

ſ que post facit † ſ ꝺa alios iudicas

nicaueris peccatis alienis. †Tei-

ſ tamen ſ sicut prius

psũ castuꝫ custodi. Moli adhuc

ſ sic non nocet castitati

aquã bibere: sꝫ vino modico vte

ſ in quo sedes egritudinis

re ꝓpter stomachũ: ⁊ frequẽtes

ſ ipsos accessus

tuas infirmitates. Quorũdã ho-

† ſ ⁊ hi non sunt ꝓbandi ſ añ nota

minũ peccata †manifesta sunt prec̃-

ꝺ̃ veniant ad discussionez

cedentia ad iudiciũ: quorundam

††ſ spẽ religiosis tecta p discussionẽ apparẽt.

aũt ⁊ †subsequunt. Similit̃r au

ſ quedã: ⁊ non est opus probari.

tẽ ⁊ facta bona manifesta sunt: ⁊

ſ bõa †ſ. i. nõ sũt nota ††ſ i discussiõe ††⁊ hec ꝓbãda

que †aliter se habẽt ††absconꝺi ††nõ

possunt.

C. VI.

ſ etsi iusti: et sapientes

Vicũqz sunt sub iugo

q ſ infideliũ: q̃bus vident superiores

serui dominos suos om

ſ bene seruiendo eis

ni honore dignos arbitrẽtur: nẽ

††ne q̃si aliena inuadent: sed potius p obsequia seruoꝝ fidelitꝫ dñi infideles quertantur ††christiana quasi iniusta: et contra legẽ predicata

nomẽ †domini ⁊ doctrina blas-

phemet. Qui autẽ fideles habẽt

ſ etsi sapiẽs vel religiosus videatur † ſ si inconsiderate ordines ſ consensu.

to nemini ꝓposueris: nec̃q; †cõmu

ſ que post facit † ſ ꝺa alios iudicas

nicaueris peccatis alienis. †Tei-

ſ tamen ſ sicut prius

psũ castuꝫ custodi. Moli adhuc

ſ sic non nocet castitati

aquã bibere: sꝫ vino modico vte

ſ in quo sedes egritudinis

re ꝓpter stomachũ: ⁊ frequẽtes

ſ ipsos accessus

tuas infirmitates. Quorũdã ho-

† ſ ⁊ hi non sunt ꝓbandi ſ añ nota

minũ peccata †manifesta sunt prec̃-

ꝺ̃ veniant ad discussionez

cedentia ad iudiciũ: quorundam

††ſ spẽ religiosis tecta p discussionẽ apparẽt.

aũt ⁊ †subsequunt. Similit̃r au

ſ quedã: ⁊ non est opus probari.

tẽ ⁊ facta bona manifesta sunt: ⁊

ſ bõa †ſ. i. nõ sũt nota ††ſ i discussiõe ††⁊ hec ꝓbãda

que †aliter se habẽt ††absconꝺi ††nõ

possunt.

C. VI.

ſ etsi iusti: et sapientes

Vicũqz sunt sub iugo

q ſ infideliũ: q̃bus vident superiores

serui dominos suos om

ſ bene seruiendo eis

ni honore dignos arbitrẽtur: nẽ

††ne q̃si aliena inuadent: sed potius p obsequia seruoꝝ fidelitꝫ dñi infideles quertantur ††christiana quasi iniusta: et contra legẽ predicata

nomẽ †domini ⁊ doctrina blas-

phemet. Qui autẽ fideles habẽt

rãt. Ꝛperandũ est: vt si fieri põt: ceptũ obsequiuꝫ gradatim potius, puchaꝫ q̃ p cõsiderãtiã minuaꝫ

Quorundã ⁊c. q: dixerat sine ꝓiudicio nihil facias: determinat vbi preiudiciũ sit necessarium ⁊ vbi nõ: diuidẽs bona et mala in manifesta ⁊ occulta. Ideo opus est examinatione: qꝝ sicut q̃dã sũt manifesta q̃ nõ oportet examinari: ita q̃dã sũt occulta ꝺ qꝺ⁹ sine peraminatõe ñ põt fieri ꝓiudiciũ

Quorũdã. Jõ ẽ op⁹ examinatõe: vel bibe vinuꝫ: quia etsi mor nõ clarũit tua bona intẽtio: non tñ poterat abscõdi: sicut ⁊ in malis ẽ. Aug. ꝺ ẽmone dñi i mõ. Manifesta dicit. de qꝺ⁹ claruꝫ est: q̃ aio fiãt: ꝺ precẽdũt ad iudiciũ: qꝝ si ista segẽt iudiciũ nõ ẽ temerariũ: subsequẽtur q̃ occulta sũt: qꝝ nec ipsa latebũt tpe suo: qñ xpi tps aduenerit q̃ manifestẽt: sic ⁊ de bonis: de his q̃ iudiccm⁹. Illa dei iudicio reliquãt. C. VI

Vicũqz sũt ⁊c.

q Admonet suos non ptẽnere ꝺ reuereri dños suos ꝺ. Quicũqz ⁊c. Sciẽdũ est quoꝺaꝫ ꝑdicasse cõem oĩb⁹ ixpo libertatẽ: quod de spũali libertate vticqz verũ est: nõ de carnali vt illi intelligebant. Ideo contra eos hic loquitur apostolus iubens seruos dominis suos esse subditos. Ambro. Ne exigãt seruiꝝ quod de hebreis dicit: vt sex annis seruiant: ⁊ gratis dimittant liberi: quod mysticũ est.

de lyra

castũ custodi. i. mandũ ⁊ purũ ⁊ sine reꝑhensione: ⁊ qꝝ timotheus ꝓ custodia castitatis nimis affligebat corpus suũ. ideo subdit: t Moli adhuc aquã bibere. cuius potus notabiliter nocet stomacho languẽti ⁊ egrotatiuo corpori: ꝫ vinũ modicũ nõ nocet castitati: ⁊ valet ad sanitatẽ seruandã que necessaria est ad exercendũ officiũ episcopi. v Quorundã. Hic ꝓsiter declarat quoddã superius dictũ. dixerat enĩ q̃ timotheus nihil ageret sine diligẽti examinatione preuia. ideo declarat que sunt illa que indigent tali discussione ⁊ que nõ ꝺ. Quorundã hominũ peccata manifesta sunt: ex cui dentia facti: ⁊ talia nõ indigẽt accusatione: testificatiõe: seu examinatione. ideo subdit: x Precedẽtia ad iudiciũ. i. ad examinationẽ que sunt per se notoria. ⁊ sic sunt puniẽda sine discussione. y Quorundã aũt subsequunt. i. sunt latẽtia ita q̃ non apparent puniẽda nisi post discussionem. z Similiter ⁊ facta bona. supple aliquoꝝ. a Manifesta sunt. ex euidentia rei. ⁊ sic non indigent discussione ad approbationẽ sui. b Et q̃ aliter se habent. ita q̃ nõ sunt ita manifeste bona. c Absconꝺi nõ ꝓsunt. i. non absconꝺunt̃ de facili: habita de eis examinatione diligenti: ꝓpter quod talia sunt discutiẽda anteq̃ approbent̃. ꝺscunt aũt talia absconꝺi nõ posse illo mõ impossibilitatis quo aliquid dicit ipossibile fieri eo q̃ difficile est fieri. v. methaphysice. vel aliter: Absconꝺi non possunt. i. nõ absconꝺ duntur diuino iudicio: sꝫ absconꝺi possunt humano.

C. VI.

q Vicũqz. Hec est vltima pars principalis in q̃ timothe⁹ inducit ad actũ custoꝺiendi: qui maxie ptinet ad põtificẽ. Et diuidit in tres partes. qꝝ ꝓmo inducit ad custoꝺiaꝫ paupex. 2° diuitũ. ibi: Diuitib⁹. 3° generaliter oĩum. ibi: O timothee. maxie ꝛo paupes sũt serui: qꝝ qcqꝺ hñt vel acqrũt totũ est dñoꝝ suoꝝ: ibñ ꝛo custoꝺiunt qñ ad seruiendũ dñis fideliter ⁊ hũiliter inducunt. igit timothe⁹ instruit ꝓmo de hac custoꝺia. 2° reprobat doctria ꝛria. ibi: Si qs aliter. Circa ꝓmũ dicit apls: Quicũqz sũt sub iugo serui. etiã infideliũ. vt dicit hic glo. e Dños suos honore dignos arbitrent hũiliter eis obediẽdo in licitis ⁊ honestis. vñ ⁊ scũs paulin⁹ nolẽs eps infideli regi seruiuit ꝓ filio cuiusdã viduc hũiliter ⁊ deuote. f Ne nomẽ ⁊ doc. dñi blasphemet. si enĩ seruus alicui⁹ infidelis: eo q̃ efficit̃ xpianus subtrahit dño debitã seruitutẽ. posset dici ab infidelibus q̃ doctrina christi nõ eẽt bona: que ꝓcederet inuito dño subtrahere alienũ. g Qui aũt fideles

Supbus est. Supbia qppe: nō eū rō ducit cū ad fauorē querendū i conflictū prorūpat quod a māsuetis ⁊ bonis vitatur. Languēs. Mō eni recusando fidē penitus morif: nec ad veritat̄ sciam ꝺualescit: ꝙ q̄si repetitis accessionib⁹ lāguet circa qōnes ⁊ pugnas verboꝝ. Questiones. Questio erat an seruus cēt: cū oēs ex eisdē patrib⁹ orti: ⁊ xp̄s oēs redemit.

Ex qb⁹. qōnib⁹ ⁊ pugnis. Orīū. iui. ⁊ cō. q ꝺuos hñt ⁊ iuidēt ⁊ ꝓtēdūt

Et pugnas ver. Mā verboꝝ pugne videbant: qz dñs dicit: Si filius vos liberauerit tunc vere li. e. Hec verba vidēt verbis apli repugnare: ꝙ sensus ꝓcordat: cū alterū de seruitute pcti: alterū de hūana agat ꝺitōe

Cū sufficiētia. Qñ hō nō plus desiderat ḥ̄ic q̄ necesse est.

Mā qui volūt. hoc dī: his q volūt ⁊ nō sunt: ne desiderēt. Jā diuitib⁹ aliud dī. i. nō supbe sapere sed dare pauperibus.

Radix eni oīuz ⁊c. Incidūt in tēt̄ationē ⁊ laqueū diaboli: quia radix oīum maloꝝ ⁊c. nō est genus mali: qō nō ex cupiditate aliq̄ ꝓueniat: qz radix oīuz maloꝝ ē cupiditas. Radix eni oīum maloꝝ ⁊c. Alibi dicit scriptura ꝙ supbia est initiū oīs peccati. Hic ꝏo dī ꝙ auaritia siue cupiditas ē radix oīum maloꝝ: q̄ nō videnē ꝓuenire. Sciendū

Nicolaus

B aūt fideles habent dños non ꝓtēnant. eis denegādo debitam seruitutem.

a Quia frēs sūt. i. ābo christiani: ß asserebāt aliq eo ꝙ nō habeat ꝓperium par in parē. Sz ista paritas itelligēda ē i spū alib⁹ ꝑm ꝙ dic̄ Ambro. Apud dñm bona fuit⁹ ⁊ bōa libertas eq̄ lance appēdūt nō aūt in corporalib⁹ de quib⁹ ē seruit⁹. b Sed ma. ser. eis qz fi. sūt: qbus fidelis magis tenet q̄ infidelib⁹. c Et di. deo qz dñi. s. diuini. d Participes sunt. cū seruis p sacramentū baptismi. e Hec doce. ignorātes. f Et exhortare. sciētes ad cōplēdū i ope. g Si qs. Hic ꝓfr remouet doctrina ꝓtraria. Et diuidit in duas partes. s. in partē p̄ncipalē ⁊ incidentalē. ibi: Est aūt questus. Circa p̄mū dicit apls: Si qs aliter docet q̄ dictū est de seruis christianis. h Et nō aq. sanis ser. dñi. ex quo patet ꝙ apls nō dicit p̄dicta instinctu ꝓprio ꝙ diuino. i Supbus. est supplet talis doctor. ex supbia eni ꝓcedit asserere noua q̄ sūt dubia: ⁊ multo magis q̄ sunt falsa. k Nihil scīēs. qz de talib⁹ nō est sciētia. l Sed lāguēs circa questiones. qz tēdit ad mortē spūalē p discessū a fide. m Ex qb⁹. s. questionib⁹ inutilib⁹ ⁊ verbosis. n Oriunt inuidie. in corde. o Cōtentiones. in ore ⁊ in p̄tia. p Blasphemie. i. detractiones in absentia. q Suspitiōes male. nā inuidētes adinuicē facta mutua pessime interpretāt. r Cōflictationes po. mēte corruptoꝝ. s. falsoꝝ p̄dicatoꝝ ꝓtra alios. s Et q veritate p̄uati sunt. s. a veritate triplici: vite: iustitie: ⁊ doctrine. t Existimātiū quest ū esse pietatē. i. p̄dicationē que est opus pietatis exercētiū, ꝓpter tpale lucrū. v Est aūt questus. Hec est pars incidētalis in qua occasione habita ex questu falsoꝝ p̄dicatoꝝ: excludit a veris p̄dicatoribus talē questū. Et p̄mo ab oībus generaliter. 2° a timotheo spāliter. ibi: Tu aūt. Circa p̄mū dicit: Est aūt questus magnus. nā p ipsū acq̄rit vita beata. x Pietas. i. opus p̄dicationis. y Cū sufficiētia. necessarii victus ⁊ vestitus que debēt sufficere veris p̄dicatorib⁹ sicut dicit postea. Habētes aūt alimēta ⁊c. z Nā q vo. di. fieri. loquit de p̄dicatoribus euangelii q debēt esse a terrenis cupiditatibus expediti. esse ꝏo diuitē nō est malum bñ vtētibus diuitijs. vñ dicit Ambro. sup Lucā. Sicut diuitie impedimēta sunt reprobis: ita ꝓbis sunt adiumēta virtutis: nec p ꝓfs velle cē diuitē ad bñ vtendū est malū nisi ꝓpter impedimentū maioris boni: magna eni cura circa illa ipedit actū p̄dicationis: ꝓpter qō apli curā tpaliuz cōmiserūt alijs d. Act̄. vj. Nō ē equū nos derelinquere verbū dei ⁊ ministrare mēsis. Considerate q̄ frēs ⁊c. ⁊ subdit: Quos constituamus super hoc opus. Vel potest dici et magis ad intentionē apli vt videt ꝙ cū dicit: Qui volūt diuites fieri. loquitur de falsis aplis qui p̄dicabāt ex cupiditate lucri tpalis. ⁊ sic velle diuites fieri accipit ꝓ ꝓmodinato diuitiarū appetitu: q semp est malus. iō subdit: a Incidūt in tēt̄ationē. per interiorē consensū. b Et in laqueū diaboli ⁊ desideria multa. quia diuitie prestāt viā ⁊ fomentū ad oīa vitia. c Que mergūt homines in interitū. i. in ꝓfundū vitioꝝ. d Et p̄ditionē. i. gehenne penā. e Radix oīum maloꝝ est cupiditas. qz sicut radix prestat fomentū oīb⁹ partibus arboris. sic diuitie oīb⁹ peccatis. vt dictū est. f Quā quidā appetētes. i. cupiditatē: que hic accipit ꝓ pecunijs ex cupiditate aggregat̄. g Errauerūt a fide. abyssus eni abyssum inuocat. ⁊ sic abyssus cupiditat̄ trahit abyssū infidelitatis. h Et inseruerūt se doloribus multis. mali eni hoīes quasi ꝓtinue sentiūt mētis dolores. ꝓpter qō dicit Aug. ꝙ mal⁹ animus est sibi pena: ⁊ cum hoc se obligāt ad dolores inferni intolerabiles.

i Tu aūt. Hic ꝓfr ꝓcludit hāc cupiditatē siue questū a timotheo. ⁊ ꝓmo exhortādo. 2° p̄cipiendo. ibi: Precipio. Circa p̄mū dicit: Tu aūt o hō dei. i. deputatus obsequio diuino. k Hec fuge. Et ostēdit ꝓfr quales diuitias debet querere ꝺ. l Sectare ꝏo iusticiā. erga primū. m Pietatē: fidē: charitatē. egra deū. Fidē. qua creditur. Charitatē. qua diligit. Pietatē. qua colit. Est eni pietas vno mō sūpta ideq̄ qō cultus diuinus. n Patientiā. erga psecutores. o Māsuetudinē. erga oēs. p Certa bonū certamē fidei. falsis apostolis resistēdo. q Apprehēde vitā eternam. i. p hoc apprehendēs eā. r In qua vocatus es. p gratiā in p̄senti que est arravite beate. s Et confessus es bonā ꝓfessionē coram multis testibus. ⁊ hoc est in ordinatione tua: ⁊ etiā in predicatione. t Precipio tibi. Hic inducit timotheū precipiendo dicens: Precipio tibi coram deo. q presentialiter est vbiq̄. v Qui viuificat omnia. inquantum dat omnibus esse ⁊ conservat. x Et christo iesu. i. coram iesu christo. y Qui testimoniū reddidit sub pontio pylato. cui dixit Joā. xviij. In hoc nat⁹ sū ⁊ ad hoc veni in mundū vt testimoniū phibeā veritati: qō fecit verbo ⁊ facto in doctrina ⁊ miraculis. tpe q̄ poti⁹ pylatus erat p̄ses iudee: ⁊ hec fuit bona ꝓfessio. z Vt seruet̄ man. sine macula. i. mādatū euāgelicū sctm̄ ⁊ purū: in quo p̄dicatoribus ad p̄dicandū missis: dī ꝙ expediti sunt a cupiditatibus

Ecclī. 5. a. Job. 1. d

Ecclī. 10. b.

C 2. timo. 2. b

Beatus ⁊ so. ⁊c. Hoc non de pte tm: ꝫ de deo qđ est ipsa trinitas. Qui solus. Habet p nām: alij ab eo. Inaccessibilē. Quia nullus ad eā ex se accedit: ꝫ cui dat dono eius qđ intelligebat ꝓpheta dicens: Accedite ad eū ⁊ illu. ⁊c. Aug. Nihil est hic dictū qđ nō ꝓueniat trinitati: qz ꝑm veritatē trinitas vn⁹ est deus ⁊ btūs ⁊ sol⁹ potēs regū ⁊ dñs

dñantiū q solus hz imortalitatē: qz sol⁹ p nām est imutabilis: qz nō cuiuscūq gfa ꝫ nā sua. Nec potuit nec pōt aliq̄ conuersione mutari: nec potuit nec poterit aliq̄ mutatōe peccare. Cuicūq ꝛō creature rōnali prestat vt peccare nō possit: nō est hoc ꝓpe
apoc.19.c. nature ꝫ dei gfe. Sol⁹ q̄ deus hz imortalitatē: et lucē habitat inaccessibilē quē nullus hoīum vidit: nec videre pōt. Nec inde
Joan.1.b Lioā.4.c separatū filiū oportet itelligi: qz filius vita eterna est cū pte. ⁊ iō ꝫ recte intelligit: Quē ꝑm naturaz q̄ deus est nemo vidit vl videre pōt ꝫ poterit aliqs: si de illis de qbus: Beati mūdo cor. qm ipsi deū vi.

Diuitibus hu. sec. ꝫ egit de his q diuites volūt fieri dicēs eos incidē ī tētationē ⁊ laqueū diaboli ꝫ agit de his q diuites sūt: monēs nō spare ī diuitijs. Et qz dixit mala venire ex cupiditate: ⁊ nō suasit: ne viderent diuites abiecti determinat.

Non sublime sa. Aug. Non erpauit apls diuitias: ꝫ morbū earū. i. supbiā: q̄ est vermis diuitū. Grandis aīa⁹ est: q inter diuitias isto morbo nō tētat. Magn⁹ est: qui nō se iō magnū putat qz diues ē. Qui aūt iō se magnū putat supb⁹ ē: egen⁹ est: in carne turget: crepat in corde: mendicat: inflatus est: nō plenus.

Ad fruendū. Tpalia en ī in hac vita dat ad vtendū: eterna ad fruendum. Illa vnde bona faciamus. Ista vnde boni efficiamur.

Thesaurizare sibi fun. ⁊c. Ad qđ ꝑmittunt diuitie nō perduntur.

O timothee. Timothe⁹ ꝑciosus deo: thymos p̄ciosos: thcos deus.

Prophanas. Vt est hypostasis q̄ vor se hz ad psonā ⁊ ad substātiā. vñ ⁊ hētici sub hui⁹ nois multiplicatōe inducē volebāt tres eē substātias.

Prophanas. Aug. Que sūt ꝫ religionē: alie nō sūt vitāde. sūt en doctrīe religiōis ꝓgruētes ꝛbor ꝗdā nouitates: sic ipsū nomē xpianū qđ qñ

Nicolaus

tatib⁹ terrenis. a Usq̄ in ad. dñi. i. vsq̄ ad mortē tuaz in q̄ dñs veniet ad te glorificandū. b Quē suis tpib⁹. i. in tpe iudicij. c Ostēdet. i forma humanitatis gliosa. d Btūs ⁊ solus potēs ⁊c. i. trinitas beata cui⁹ opa sunt indiuisa. ⁊ iō illā ostēsionē fa ciet tota trinitas. e Qui so. hz imortalitatē. sola en trinitas hz ex se necesse eē. ⁊ hoc vocat hic imortalitas large loquēdo de imortalitate. ois en creatura eo q̄ est de nihilo: vertibilis est in nihilū q̄ntū est de se. f Et lu. ha. inaccessibilē. qz nō pōt cōprehēdi ab altq̄ creatura ꝓpter eius infinitatem: ⁊ hec incōprehēsibilitas vocat hic inaccessibilitas. g Quē nullus ho. vidit. i. purus hō existens ⁊ corporis sensibus vtēs: qz xp̄s hō vidit diuinā essentiā ⁊ vtēs sensib⁹: de moyse etiā ⁊ paulo dicit Aug. q̄ viderūt diuinā essentiā tamen in raptu. h Diuitib⁹. Postq̄ apls docuit timotheū de custodia pauperū. Hic ꝓpr instruit eū de custodia diuitū: q tūc a plato bñ custodiunt q̄n in hūilitate ⁊ pietate opibus nutriunt. ⁊ hoc est qđ dicit: Diuitib⁹ hui⁹ seculi pcipe nō sublime sape. i. p supbiā nō erigi ꝫ in hūilitate teneri. i Neq̄ spe. incer. diui. ponēdo ibi finē suū. k Sed in deo viuo. ad differentiā idolorū q̄ nō viuūt. l Qui p. no. oia ab. ad fruendū. qz nō solū ī pūti dat tpalia bona qbus hoīes vtunt: ꝫ etiā celestia qbus btī fruunt. m Bñ agere. supple pcipe diuitib⁹. n Diuites fieri in op. bo. qz iste sūt vere diuitie q̄s null⁹ pōt violēter auferre. o Locare. bona sua indigentibus. p Thesaurizare sibi ⁊c. Matb. xix. Da paupib⁹ ⁊ hēbis thesauz ī celo.

ꝛ seruet: donec tibi adueniat in morte.

hensibile: vsq̄ ī āduentū domi
ꝛ aduentum
ni nostri iesu christi: quē suis tem
ꝛ ꝓgruis ꝛꝛ suis gbusq̄ ꝛꝛꝛ in se q̄ ⁊ suos faciet beatos ⁊ potētes ⁊ reges sui ⁊ dños impioꝝ
poribus ꝛ ostendet ꝛ beatus ⁊ sol⁹
potēs rex regum ⁊ dominus do
ꝛꝛ immutabilitatem ⁊ dabit suis p gfam.
minantiū: qui solus hz ꝛ imor
ꝛ p se: ipse ē lux cuius sui participes erūt.
talitatē: ⁊ lucē habitat inaccessibilē
ꝛ qz idem ipse ē ⁊ lux ꝛ ita inaccessibilē.
bilem: ꝛ quē nullus hominum
ꝛ ex se: sed deus scūs videt ꝛꝛ hō in hac vita: post aūt videbit ꝛꝛ deo patri filio ⁊ spūi scō.
vidit: sz nec ꝛ videre potest: ꝛ cui ē
ꝛ in se ꝛ a creaturis ꝛꝛ qz oia pōt q̄ ⁊ suis dabit.
gloria bonor ⁊ ꝛ imperiū ī sēpiter
ꝛ tū ꝛ ꝛ qz sunt ⁊ spūales ꝛ. l. bis qui in hoc seculo abūdāt pecunia
num amē. Diuitibus ꝛ huius secu
ꝛ nō diuites nō esse: sed nō sugbire: ⁊ nō in eis spē habere quia incerte
li ꝛ precipe ꝛ nō sublime sape: nēq̄
ꝛ ideo non inde superbiendū: sed timendū
sperare ī incerto diuitiarum: sed
in deo q̄ ꝓstat nobis omnia ab
ꝛ sine diminutiōe ꝛꝛ in eternitate: nō mō ad vtēdu ꝛꝛꝛ pcipe ꝛꝛ bona operari: ita vt diuites sint.
unde ꝛ ad fruendu. ꝛ Bene ꝛ age
re: diuites fieri ī operibus bonis
ꝛ vt ad hoc sint faciles ꝛꝛ et sua ꝛꝛꝛ cōmunia putare.
facile ꝛ tribuere: ꝛ cōmunicare: thē
ꝛꝛ virtutes firmas: non opera tm
sauriçare sibi ꝛ fundamentum bo
ꝛ ꝛ inopus futuri nō alicuius pñtis ꝛꝛ ita
nuz in futurū: ꝛ vt apprehendāt
ꝛ q̄ nō ē fugitiua ꝛ vel eternā ꝛ alis bonā ꝛꝛ quid plura ꝛ per nomen admonet ꝓpriū reddens eū attētū ꝛꝛ qđ deus ⁊ ego tibi commendauimus
verā vitā. ꝛ O timothee: ꝛ depositū
ꝛ vt possis custodire
tū custodi: deuitans prophanas

vocū nouitates: ⁊ ōppositiones
ꝛ que falso nomine scientia dr ꝛ scientiā
falsi nominis scientie: ꝛ quaz qui
ꝛ q fidē q̄si ipitiā ridēt ꝛꝛ sp circa: nūq̄ intra
dam promittētes ꝛ circā fidem ex
ꝛ a fide ꝛ vt hec custodias
ciderunt. Gratia tecum amen.

Finit epla pauli ad timotheū ꝓma. Argumētū ī scdaz icipit.

Tez timotheo scribit de exhortatiōe martyrij: ⁊ de oī regula vitatis: ⁊ qd futurū sit tēporib⁹ nouissimis: ⁊ de sua passiōe. Scribit āt ei ab vrbe roma.

Argumētū finit. Epla pauli ad Timotheū scda icipit. C. I.

ꝛ cuius officij tu es particeps ꝓpter ergo debitū officij op⁹ ꝛ i hoc sis imitator

p Aulus apls xpi iesu p voluntatē
ꝛ nō sine spe ꝓmij hz ꝛ p hac promissiōe legitime certo hāc meis scāçib⁹ pmit-
dei secūdū pro
to. ꝛ nō huius sed.
missionē vite q̄
ꝛꝛ scribit hāc epistolam
est in christo iesu ꝛ timotheo filio
ꝛ donatio spiritus sancti qua ministri armantur. ꝛꝛ remissio peccatoꝝ.
charissimo. ꝛ Gra ⁊ ꝛ misericordia
ꝛ tranquillitas mentis ⁊ prelibatio vite eterne.
⁊ pax a deo patre: ⁊ christo iesu
ꝛꝛ quem tu sequere
domino nostro. Gras ago ꝛ deo
ꝛꝛ edoctus ꝛꝛꝛ antiqe: abrahā isaac ⁊ iacob q̄ verum deū vna side coluerūt: qz vna fides vtroꝝ. s. antiquoꝝ ⁊ modernoꝝ iustoꝝ
meo cui ꝛ seruio a ꝛ progenitorib⁹

dici cepit sēptū ē. In ātiochia en̄ ꝓmū post ascēsionē dñi appellati sūt xp̄iani sic legit in act. apl⁹or. Aduersus etiā ipietatē arrianoꝝ nouū nomen pīes omousion tradiderūt: ꝫ nō rē suā tali noīe significauerūt: ꝫ en̄ vocat omousiō qđ ē vni⁹ eiusdēq̄ subste. Mā si ois nouitas ꝓphana eēt: nō a dño diceret: Mādatū no. do vo. nec test. appellaret nouū: nec cātaret vniuersa ecclia cāticū nouū. Pro
mittētes. Nihil en̄ sic amāt isti q̄s sciaz ꝓmittē ⁊ fidē rerum veraruz: q̄s credē paruuli precipiunt vel ut imperitiā deridere.

Finit epla ꝓma ad Timotheū. ¶ Incipit epla secunda ad Timotheuz.

Postolus. Cū eēt rome ī
a vinculis ꝓstitutus scribit timotheo mouēs eū: ne p
ei⁹ absentiā vel ꝓpriis vl magistri tribulatiōib⁹ terreat: vt testimoniuz dñi erubescat ꝓ quo ipse vsq̄ ad mortē certauit: sil⁹ ⁊ de hereticis vitādis: atq̄ his q̄ suas fabulas magis q̄s dei pdicant veritatem.

Paulus faz a mundo trāsitur: itē scribit a roma timotheo infirmitatibus ⁊ aduersus fatigato: a
vt ꝓstāter laboret in gfa dei sibi credita: exhortans eū ad martyrium multis modis: ⁊ vt pseueret ī officio recte pdicatōis ⁊ scā opatione. Et pdicit quid futurū sit tpibus nouissimis ⁊ de suo obitu. Et ē intētio apli ī hac epla exhortari timotheuz ad sui officij diligentē executionē ⁊ ad palmā martyrij: ⁊ q̄daz adhuc addere de episcopali officio. C. I.

Aulus
aplus. Primo roma. 1. a
a salutat: deide gratias agit de bono
qđ habet vbi suū. s. videdi eū dēsideriū oñdit. Postea monet ad pdicandū ⁊ ad patientiaz martyrij suo exēplo ⁊ alijs modis. Inde dicit quales futuri sunt in nouissimis diebus: tandē de tēpore resolutionis sue instanti. Per volūtatē dei. Nō meis meritis. Quasi silr ⁊ tu gratis missus es: ⁊ iō pdicāde gfe magⁱ obnoxi⁹. Gratias ago. Agit gras de bono eius cōmendās fidei gram q̄ in ipso christo est.

Gratias ago. Et habeā memoriā tui. i. q̄ tā bonus fuisti: cuius semper sim memor. Hec est sapiēs exhortatio ad ulteriora.

de lyra

q O timothee. Hec vltia pars in q̄ inducit timotheū ad custodiā oīuz subditoꝝ suoꝝ generalr. O timothee depositū custodi. i. gregē tue fidelitati cōmissū. r Deuitās p. vo. no. ⁊ dicit vocū ⁊ nō rerū. qz nō subest eis veritas. iō dicunt ꝓphanc. i. ꝓcul a phano: qz talia p ecclesiā debēt interdici. s Et op. fal. no. scic. i. scie falso noie notate. t Quā. s. sciam apparentē tm̄ ⁊ nō existentē. v Quidā ꝓmit. ꝛbis pbicis ⁊ rhetoricis initētes. x Circa fi. exci. sicut Arrius ⁊ multi alij hētici. Finalr ꝛcludit: Bra dei tecū. Amē. ¶ Incipit postilla sup secūdā epla ad Timotheū: C. I.

y Aulus apls. Hic icipit secūda epla ad Timotheū: q̄ diuidit in tres partes. s. in salutationē. ⁊ ꝓsecutionē. ibi:

p Bras ago. ⁊ ꝛclusionē. ibi: Ego iā delibor. iiii. ca. circa medīū. In ꝓma pte ponit ꝓmo psona salutās. ibi: Paul⁹ ⁊c. ⁊ psona salutata. ibi: Timothee. ⁊ optata bona. ibi: Bra. ⁊ ꝛz ex dictis in ꝓm⁹ pcedētis eple snia. ꝫ excepto: z Scdm ꝓmis. vi. ⁊c.] i. vite eterne q̄ est in xp̄o obiectiue: qz bti reficiūt iterū ī aspectu sue deitat. ⁊ exterī⁹ in aspectu sue hūanitat: ꝑm q̄ dic Aug. exponēs illud Joā. x. Ingredietur ⁊ egredietur ⁊ pascua inuenīet. a Bras ago. ꝫ icipit hui⁹ epla ꝓsecutio. Circa quā sciēdū q̄ paul⁹ ī spū videns suā passionē appropinq̄re ⁊ q̄ tūc ñ posset euāgeliū pdicare. scripsit tlotheo suo discipl'o pdilecto vt ꝓstāet ⁊ efficacit fidē catholicā pdicaret. ñ frit⁹ et ī aliq̄ tīore mortī iminēte: cū gliosū sit trāsire p martyriū ꝺ statu vite pñtis. ⁊ diuidit ī duas ptes: qz ꝓmo dilectionem

Memor lachrymarum. Fleuit enim a paulo dimissus: paratus cum eo ire ad ola pericula. Non q̄ pñs habuit: absens timeat: accipiēs etiā recordationē fidei q̄ te etiā cōmoueat cum etiam in feminis fuerit firma.

Propter quā causam. Cōmendata fide illius ad eā sine timore et erubescētia predicandā exhortat. Timoris. Quo turbatus petrus negauit christū. Nō: Nolite timere eos q̄ ac.c. huius timoris nō accepimus spīm ſ illius de quo dñs ait: Eū timete q̄ pōt corpus et aiam pdere in gehennaz. Spūs enim scūs dat timorē nō mūdi: ſ dei q̄ pōt pdere in gehennā ignis.

Sed virtutis ⁊ dile. ⁊c. Prepostere. q: ex sobrietate dilectio: ⁊ deinceps virtus. Quia talem spiritū: q̄ noli. Nolite itaq; erubesce. Cōstātiā habendā docet nec erubescendū cē in pfessione. Nō est enim vt erubescat in ea: q: si hō visus est xp̄s: gestis tñ apparuit deus: ⁊ si crucifixus est resurrexit tñ a mortuis: ⁊ multis videntibus: suscipiēte eum nube in celū ascēdit. vbi q̄ putat infirmitas: ibi apparet potētia.

Qui nos liberauit. Vice reddere liberāti cōuenit. Cuius cuz bñficijs digne rñdere nō valemus vel legationē ei⁹ fideliter ⁊ instanter agamus. roma.8.c.

Nicolaus

etionē suā erga tiotheū ex pmit vt monitōez suā melius recipiat. 2° multiplīcū ad pdicta incitat. ibi: Propter quā causā. Circa pmū dicit: Bñas ago deo cui seruio a pgē. meis. i. abrahā: isaac: ⁊ iacob q fuerūt veri cultores dei: ⁊ silr gamaliel: qui nutriuit paulū ⁊ i lege docuit: ppter qō dr eius pgenitor: eo mō loquendi quo die apls. i. Corinth. iiij. In xp̄o iesu per euāgeliū ego vos genui. a Iusticia pura: nō sicut falsi apli q̄ seruiebāt deo tñ i exteriori apparentia. c ad tit.3.f.

b Que sine intermissione ⁊c. i. quotiens cūq; mihi vacat tempus orādi. c Habeā tui memoriaz. specialē. d Memor lachrymarū tuarū. fleuit enī timotheus a paulo dimissus: q: paratus erat ire cū eo ad ola pericula. e Ut gaudio iplear. q.d. ad hoc desidero te videre vt replear gaudio ex tua pfectōe. f Recordationē accipiēs. i. habēs. g Eius fidei. i. fidelitatis erga deū ⁊ me ipsū. h Que est in te non ficta. sed vera ⁊ firma. i Que. s. fides firma. k Habitauit pmū in auia tua. q.d. nō est dubitandū q̄ est in te firma fides: ex quo fuit in auia ⁊ matre tua q̄ tū erāt fragilis sexus. l Propter quā. Hic ponit suā monitionē in qua multipliciter inducit timotheū ad pdicandū ostāter euangeliū. ⁊ diuidit i septē partes ſm septē motiua q̄ inducit ad suū ppositū: q̄ patebūt psequēdo. Primū ex o motiuū est pontificalis dignitas: q̄ mouere debet timotheū pontificē ad ostāter pdicādū. ⁊ pmo motiuū hic ponit. secūdo ad hoc exemplū inducit. ibi: Ob quā cāz. Circa pmū dicit apls: Propter quā causam. s. q: scio te habere fidē firmā. m Admonco te. cū securitate. n Ut resuscites gratiā dei ⁊c. i. gratiā pontificalis dignitatis: que resuscitari dicit qñ in actū predicandi magnus feruor ⁊ insolitus ex ea pgredi videt: ⁊ q̄ sic debeat esse ostēdit v. o Nō enim dedit nobis deus spiritū timoris. vt per timorē humanū dimittamus predicādi actū. p Sed virtutis. i. ostantie ꝛ aduersariū. q Et dilectionis. erga deū: q̄ timore postposito faciūt pdicare euangeliuz. r Et sobrietat. hoc addit ne qs crederet q̄ talis feruor in aliquo faceret excedere debitū modū. s Noli itaq; erubescere. testi. dñi. i. euangeliū qō est ei⁹ testimoniū. t Neq; me vinctū ei⁹. i. amore ipsius. q.d. hec nō sūt erubescibilia. ſ magis honorabilia. v Sed col. euāgelio. s. pdicādo sicut ego laborauī. x Scdm virtu. dei. datā tibi. y Qui nos liberauit. a seruitute culpe.

ſ sic sit ⁊ tua.

meis i conscientiā pura: q̄ sine intermissione habeā tui memoriaz

ſ orans tibi maiora bona

in orationibus meis nocte ac die

ſ q: me⁹ vil⁹ tua eēt ꝓfirmatio ⁊ sic q̄ gaudeo de te bono: iplerer gaudio de te pfectoꝝ vñ subdit: vt gau. ⁊c.

desideras te videre. Memor lachrymarū tuarum: vt gaudio implear. Recordationez accipiens

†ſ non inuenticia vel fragilis

eius fidei q̄ est in te† non ficta.

ſ parentum eius finceritatem fidei memoratur: vt fortiorem hunc faceret

Que ⁊ habitauit primū in auia tua loide: ⁊ matre tua eunice: certus

†ſ habitat eadē fides ſ ⁊ ideo feruebat ſ q: fidem habes: ⁊ talis fuisti: q: tales parentes

tus sū ät† q̄ ſ ⁊ te. Propt quā causā admoneo te: vt resuscites

ſ episcopalē timore q̄s sopitā ſ a deo tibi collatam. ſ que te mihi obedire admonet

gratiā dei que est i te per impositionem manuum mearum.† Non

ſ tibi vt mihi

enim dedit nobis deus spiritum

† ſ fortitudinis ꝓtra aduersa q̄ venit ex dilectione dei ⁊ proximi quā pcedit sobrietas: a summo bono ad imum descēdit. i. a dilectione ad sobrietatem

timoris: sed† virtutis ⁊ dilectionis

† ſ primo monuit ñ timere: ad qō valet virtus: hic nō erubescere ad qō valet discretio ⁊ dilectio: q̄si q: dedit spūs dilectionis ⁊ discretionis

⁊ sobrietatis.† Noli itaq; erube

ſ. i. crucifixū eē dñm q: surrexit † ſ nec i hoc rubor ē

scere testimoniū dñi nri: † Neq;

† ſ mihi pdicādo euāgelio crucis ſ vel ad honorē

me vinctū ei⁹: sed† collabora euā

euangelij ſ q̄s potes † ſ ⁊ debes quia ipse est

gelio secundū virtutez dei: † qui

ſ precio sanguinis ſ nos ſ interiori

nos liberauit ⁊ vocauit vocatione

ſ soli sibi ꝓuenienti † ſ q: ad sancta vocat

sua† sancta: non secundum opera

ſ ſm q̄s puiderat p gram quidē

nostra: sed secundum propositum

Qui dest. quidē mor. Et ideo mors nō est timēda p fide christi. Illuminauit aūt ⁊c. p euāge. ⁊c. Quo ſ spectēt: ibi apit forma hñs. Per euāgeli. Ostēdit vitā incorruptibilē: q̄ prius ignota erat cui⁹ euāgelij pdicator est paulus. In quo posi. ⁊c. Hic suo exēplo hortatur.

Scio enim cui ⁊c. A. ſ nō ꝓfūdor. i. deficio: vl nō frustra patior: q: p

ſ pulsa vari per xp̄m

suum ⁊ gratiaz que data ē nobis in christo iesu ante tempora secu

ſ in completione

laria. Manifestata est autē nunc

ſ. i. pdicationē xp̄i illuminātē auditores

per illuminationē saluatoris nostri iesu christi: qui destruxit qui

ſ christus ſ hec est illa gratia.

ſ vtrāq; s. aie ⁊ corporis ſ in luce posuit

dez mortem: illuminauit autem

ſ. i. incorruptibilē vitā † ſ ⁊ hoc ſ. i. pdicationē euangelij ſ ecce q̄ necessariū est euāgeliū

vitam ⁊ incorruptionē† p euan

ſ quasi immobilis

gelium: in quo positus sū ego p

ſ nomen est actus † ſ hñs ptātē aplicā ſ quotidie

dicator† ⁊ apostolus ſ ⁊ magister

docēs gentes

ſ q: predico. † ſ q̄ modo rome

gētiuz. Ob quam causā etiā† hec

sustineo ſ. i. deficio vel erubesco.

patior: sed non confundor. Scio

ſ q̄ deus esset ſ vel mea commisi

enim cui credidi: ⁊ certus sum: q:

† ſ salutē meā quā ei cōmēdaui. i. in spe ⁊ fide illius collocaui ſ euangeliū q̄ ipse mihi cōmendauit: vel q̄ ego ei commisi seruandū.

potens est† depositum meū serua

† ſ iudicij. s. vel decessus mei † ſ sīr tu hñs formaz sa. ⁊c. p q̄ potest custodire ſ vsq;

re in† illum diez. Formā habēs

ſ nō a quocunq;

sanorum verborum: que a me au

† ſ. i. hñs bona verba cū fide ⁊ dilectione ſ q̄ē ſ sicut christus instituit

disti† in fide ⁊ dilectiōe ī christo

† ſ officiū tibi cōmissū ſ ⁊ diligēti executione.

iesu bonum† depositum † custo

ſ quod potes

di per spiritum sanctum qui habi

ſ in te vt in me ſ ideo opus est vt custodias

tat in nobis. Scis ei hoc q̄ auersi

† ſ a me auersi. i. q̄ recesserūt a me mō sunt in asia.

sunt a me omnes† qui in asia sūt:

ſ a quibus maxime est tibi cauendum.

ex quibus ē philetus ⁊ hermoge

Formaz habens. Hic ostendit quo de se p dicta spectent. Quasi ita laboro in isto officio mihi credito. Similiter ⁊ tu formam habens ⁊c. 1.timo.2.b

Aliqui libri habent: Formam habe. Et ſm hoc sic continua litteraz. Quasi: collaboza in euāgelio. quod vt recte facias habe for. ⁊c. non mutatur sententia: Custodi bo. depo. nec hic mutat sensus.

Ex quib⁹ est phi. ⁊ hermo. Simulate cū eo fuerūt: vt calūniaz inde lyra

3 Et voca. vo. sua scā. ad statū gre. a Non ſm opa nra. i. nō ex meritis nris. b Sed ſm p po. ⁊ gram. i. ſm volūtatē suā gratiosā. c Que data est nobis i xp̄o iesu. s. dispositā dari p iesum. d Manifestata. naz ab eterno est hec dispositio. 3 enī hec executio facta sit in tpe. ꝓpter quod subdit: e Manifestata est aūt nūc. i. tpe gre. f Per il. sal. nri. suauita ⁊ doctrina mundū illuminātis. g Qui destruxit qdē mortē. a mortuis resurgēdo. h Illuminauit aūt. i. in lucez posuit ⁊ fecit eē cognitā. i Vitā ⁊ incorruptionē. ad celos ascēdendo. k Per euāgeliū. in q̄ ista ꝓtinēt. l In q̄. s. euāgelio. m Positus sū ego pdicator. nō actor. n Et apls. Est ät pdicator nomē act⁹: ap'lus nomē officij vel status. o Ob quā causam. Hic ꝓfir ꝓfirmat pdicta p exemplū sui q̄ erat incarceratus ꝓpter ꝓstantiā pdicandi. ⁊ hoc est q̄ dic: Ob quā causā. i. ꝓpter euāgelij pdicationē. p Etiā hec patior: ſ nō cōfūdor. ſ magis glozior. ⁊ subdit rōnē huius gloziatōis d. q Scio enī. iūgat sic ista: Scio enī ⁊ certus sum. certitudine adhērētie. q: supple ille. r Cui credidi po. est tanq̄ verus deus. s Depositū meū. i. pmiū meū q̄ p fidē reposui apud ipsū seruandū. t In illū die. i. vsq; in die transitus mei q̄ntū ad gliam aie mihi tūc reddendā: ⁊ in die iudicij q̄ntū ad gloriā corpis. v Formā habe. Hic ponit secūdū motiuū q̄ ē pdicantiuz paucitas. nā discipuli pauli q̄ erāt i asia q̄si oēs a fide recesserāt. ⁊ hoc debebat mouē timotheū ad feruētiꝰ pdicādū: eo q̄ alij in ſ deficiebāt. dicit igit: Formā habe sanox ꝛboz. talia enī debēt eē ꝛba pdicatoris. x Que a me au. in fi. ⁊ di. i. de fide ⁊ dilectōe. In xp̄o iesu. y Bonū depo. custo. i. alias tibi cōmissas q̄ sūt pciosiores q̄cūq; re corpali. z Per spm scm. supple sūt tibi cōmisse. ⁊ subdit de pdicātiū paucitate cū dr: a Scis ſ q̄ auer. sūt a me oēs q̄ i asia sūt. i. illi q̄ sūt ibi, p maiori pte: ita q̄ dr oēs. ad denotandū p'alitatē recedētiū. sicut dr q̄ oēs de ciuitate vadūt ad tale spectaculū vel festū: q̄ uis multi remanēāt. b Ex qb⁹ ē phi. ⁊ her. isti enīz duo silāte se iūxerant paulo: vt inuenirēt vñ sibi calūniā facerēt: ſ pcipiētes q̄ eox malitia cēt paulo mānifestata recesserūt ab eo: vt dic glo. pp q̄ apls exꝓmit eos noiatīz vt timotheꝰ caueat ab eis sic ab aduersarijs ꝓitat. Et q̄ñ opposita iuxꝝ se posita magz eluceāt. ſ nō ꝓfir collaudat vnū d asia sibi fidelē

uenirēt: ꝫ postq̄ viderūt se manifestatos recessērant ab eo. C. II.
t Ergo ⁊c. Nemo militās. Si aūt bonus miles esse vis: nō iplices te. s. qz nemo. Nemo ⁊c. Noticia iterna nequaq̄ ꝟspicit: nisi a terrena iplicatione cessēt. Negocijs secularibus. Negocia secularia sunt cū animꝰ occupat cura colligēde pecunie sine labore corporis: vt negociatores ⁊ hmōi: qō nec iste faceret: qz infirmꝰ laborare non poterat: ꝓhibet: ⁊ quasi quereret vñ ḡ viuā: Subdit: Laborantē agricolā.

Mā ⁊ q certat. Ideo labora sicut bonꝰ miles. vel iō: nemo se iplicet nego. secu. qz nō aliter dat corona nisi legitime militet: vt in agone fit.

Laborātē agricolā. Q. ille quereret vñ ḡ viuā cū fodere non possim mēdicare ꝟfūdar. subdit: Laborantē agri. ⁊c. Q. ⁊ si nō iplices te negocijs secularibꝰ: est tñ vñ victum vere possis: qz oportet ⁊c.

Laborātē agricolā. i. p̄dicatorē q in agro ecclesie ligone verbi dei excolit corda auditorꝝ.

Primū pci. i. sumē.

De fructibus. i. necessaria ab auditoribꝰ: qz dignus est operarius mercede sua: vt agricola vel vinitor ꝓmos fructus labozis sui degustatuūta apostolus ꝓius iubet eū sumere q ꝓmus est: ⁊ sic ceteris distribuere. Ꝓio eni deber ille snā necessitatez ꝟplere ex his que accepit: ⁊ post alijs de his que superſūt ministrare. Castū itaq̄ euāgelistā nō ad ꝫ euangeliçantē vt euangeliū vēdat securū facit: et

Nicolaus

sibi fidelē cū familia sua.

d. a Det mīaz dñs onesiphori domui. i. sibi et fidelibus cū eo existētibꝰ.

b Quia sepe me refrigerauit. ministrādo necessaria. c Et cathenam meā. i. me incathenatuz: sicut hominē malum.

d Nō erubuit. sciēs iusticiā meā. e Sz cūctro mā venisset. de asia cū labore magno ⁊ sūptibꝰ. f Sollicite me q̄siuit. dilīgēter ingrēs vias ⁊ modos qbꝰ licēt ei ad me igredi. g Et iue. p suā dī. ꝓpter qō subdit apls. h Det illi dñs. pī. i Inuenire mīaz a dño. l. a filio q est dñs de dño sicut deꝰ de deo: ꝟm q dī psal. cix. Dixit dñs do. meo. ⁊c. k In illa die. s. mortis sui vel iudicij generalis. l Et quāta ep. mi. mihi. ⁊ socijs meis. m Tu me. no. q tūc mecū cū alijs pñs fuisti.

m Ergo. Hec est tertia pars in qua ponit tertiū motiuū ex C. II.
t silitudine aliāz q solēt eē multū solliciti de executōe sui officij. ⁊ ꝫ debet mouere timotheū vt sit sollicitus de officio p̄dicandi: ⁊ alios ad hoc idoneos inducēdi. dicit igit: Tu ḡ fili mi ꝓfortare: ꝟstantiā magnā p̄dicādi accipēdo. n Et q̄ au. a me p mul. testes. supple ꝓfirmata. s. p legē ⁊ ꝓphetas ⁊ agiographa. o Hec cōmēda fi. hoibꝰ. i. sane fidei qui idonei erūt etiā alios docere rōne sue vite scīētie ⁊ facūdie. ꝓfir ponit ꝓmā silitudinē d. p Labora. in p̄dicādo sollicite. q Sicut bo. mi. ie. xpi. Milites eni regis tpalis in acie positi valde sūt solliciti de victoria obtinēda: ⁊ multo fortius milites xpi debēt eē solliciti de fide p̄dicāda: p qō acgrī tur corona eterna. Et qz p̄dicatio p sollicitudinē tpaliū ipedīt: vt dictū est vlt̄. ca. p̄cedētis ep̄le. iō subdit: r Memo mi. deo. sollicite in p̄dicatiōis ope. s Implicat se secu. ne. si aūt iplicet a supiori eū cōpellente ꝓpter necessitatē ecclie. sustinendū est saltē ad horaz ꝓpter charitatis necessitatē. vñ dicit Aug. Otiū sanctū querit charitas: ꝫ negociū iustū suscipit necessitas charitatꝫ: quā sarcinā si nullus iponit: ꝓtēplandi veritati vacandū est. si aūt iponit suscipiēda est ꝓpter charitatis necessitatē. t Mā ⁊ q certat in agone. corporali. v Nō coronabit. corona victorie. x Nisi legitie certauerit. silr p̄dicator euāgelicus non coronabit corona glie: nisi ꝓstanter vult vt intelligat: q̄ necessaria sibi licet sumē ab eis i quibꝰ deo militat: ⁊ quos tanq̄ cultor vineā exercet: vel tanq̄ gregē pascit. Nō est eni mēdicitas ꝫ potestas. Timotheus aūt tāte abstinētie fuit q etiā a licitis se tēperās exēplo pauli volebat viuere de labore manuū: cū dñs decreuerit: vt q euāgeliū annūciat: de euāgelio viuat. Memor esto. Vel labora sic ego ⁊ hoc spe vite eterne. Mā memor esto. Hec nō ꝓpter timotheū memorat ꝫ ꝓpter hereticos quos p̄uidit futuros ⁊ ista negaturos. Quasi male operās. Hic ꝓtumeliā notat que ei ingerebat.

Sed verbū dei ⁊c. Q. Iz ego sim alligatus corpore: tñ verbū dei nō est alligatū: qz ⁊ sermone presentes: ⁊ litteris absentes docere nō cesso. ꝫ

Salutē ⁊c. cū gliaz ⁊c. Quasi vt hic ꝓsequant salutē iustificationis: ⁊ post hāc vitā gloriā celestem.

Fidelis sermo. Est iste: q ꝓfir salutē ⁊ gliaz. Mā ⁊ mortui mūdo sicut christus veteri hoi ⁊ sustinētes. i. martyres.

Vel vt sustineas: memor esto christū resurrexisse.

Mā si cōmortui. In ipsa morte. Et sustinemus. In passione.

Cōuiuemus. ⁊ ꝓregna. ⁊c. ⁊ hic sermo fidelis est.

Negare seipsū ⁊c. Hoc q seipsū negare nō pōt laus ē volūtatꝫ diuine. Sicut q quidam nō possunt credere culpa est voluntatis humane.

Hec cōmone. Hec predicta: vt pattaris commoneo te: vel hec cōmoneo tuos.

de lyra

⁊ intrepide predicauerit.

Cōsequēter ponit secundā similitudinē dicens: y Laborantē agricolā oportet. i. iustum est.

z Primū de fruc. pcipere. qz plus alijs laborauit. silr p̄dicator laborās i agro dñico plus ceteris portat de merito. a Intellige q̄ dico. s. istas parabolas esse dictas ꝓ predicatore ꝓstanti ⁊ operoso: ꝫ qz intellectus veritatꝫ est a deo. ideo subdit: Dabit enim tibi dñs ⁊c. b Memor esto. Hec est quarta pars in qua ponitur quartū motiuū. s. ꝓmissio glie celestis predicatoribus veris. ad hanc enim gloriā habemus accessū p christū a mortuis resurgentē. ideo de hoc facit primo mentionē d. Memor esto dīm ⁊c.] quia per ipsū silr resurgemus. c Scōm euangeliū meū. p̄dicatione: nō tamen actione. sic eni solius est christi. d In quo laboro vsq̄ ad vincula. erat enim incarceratus paulus ꝓ predicatione euangelij. e Quasi male operans. q. d. cū tñ bñ egerim. f Sed verbū dei nō est alligatū. qz docebat p̄sentes verbo. s. incarceratos cū eo ⁊ carceris custodes: ⁊ plures eoꝝ conuertit ad christū: silr absentes docebat scripto eplās eis mittendo. g Ideo oia. aduersa. h Sustinco. patiēter. i Ꝓpter elec. vt ⁊ ipsi sa. ꝟse quanē: ex eoꝝ eni salute ꝓmiū pauli doctoris augebat. ꝓpter qō cōcludit: k Fidelis sermo. i. verus. l Mā si cōmortui sumꝰ. i. cū christo mortui ꝓpter p̄dicationē sui euāgelij. m Et conuiuemus. s. cū eo vita perhēni. n Si sustinebimus. pondere tribulationū depressi. o Et conregnabimus. in glia celesti. p Si negauerimus. christū ꝟbo vel facto. q Ille negabit nos. coꝝ pīe suo. r Si nō credimꝰ. ab eo puniri ꝓpter magnitudinē sue mie. sicut dicit aliq̄ de misericordia ciꝰ nimis ꝟsumētes. ⁊ sine timore peccātes. s Ille fidelis pmanet. in veritate iusticie. t Negare scip. nō pōt. negaret aūt ipsū si negaret suā iusticiā: qz iusticia dīna et deꝰ idē sūt. v Hec cōmone. i feruēti p̄dicatōe. x Testificās co. deo. i. ipsū in testē inuocās inducēdo verba sua de scriptura diuinis: ⁊ opa sua signis ⁊ ꝓdigijs. y Noli verbis. Hec est qnta pars in q̄ ponit qntuz motiuū. s. locācitas falsoꝝ p̄dicatoꝝ: qz si sic fuerit solliciti de suis falsitatibꝰ asserendis

ꝫ q. illi recesserunt a me ꝫ sed
nes. Det misericordiā deus ho/
ꝫ aſiani hunc imitare † ꝫ familie
nesiphori † domui: gā sepe me refri/
ꝫ mistrādo mihi necessaria †ꝫ vel erūnā meā
gerauit: ⁊ † cathenā meam nō
ꝫ sicut hi qui recesserunt
erubuit: sed cum rōmaz veniſſē
ꝫ vt liceret ei ad me ingredi ꝫ ideo
sollicitē me q̄siuit: ⁊ iūenit. Det
ꝫ pater
illi dominꝰ iūenire misericordiā
ꝫ filio. ꝫ iudicij. ꝫ non solum
a dño in illā die. Et quātā ephe/
rome † ꝫ alijs pluribus vel q̄ hic ꝫ q. aderas
si mistrauit mihi: † tū melius nosti.
ꝫ qz illi auer sint exemplo huius
Ergo fili C. II
t † ꝫ fidei ⁊ sapientie ꝫ in te seruanda: et alijs annuncianda
mi cōfortare † in gra q̄ ē
ꝫ ⁊ coadiutores constitue
in christo iesu. Et que audisti a
ꝫ per ꝓpheras confirmata.
me p multos testes. hec cōmēda
ꝫ sane fidei † ꝫ ultra ⁊ scientia ⁊ facundia
fidelibus hominibus: † q idonei
†ꝫ in p̄dicādo euāgelio ꝓtra hostes fidei ꝫ ⁊ tuipse.
erūt ⁊ alios docere. † Labora sic
bonus miles in christo iesu. Mē
ꝫ diffinitio boni militis † ꝫ in spūalibus †ꝫ q non pōt diuidi duobus ꝓtrarijs seruis sicut nemo pōt seruire duobus dñis ⁊ ꝫ qbuslibet vel vt mercatū faciens de spūalibus carnalia querat
mo † militās † deo iplicat se ne/
go cijs secularib: vt ei placeat cui
ꝫ. i. deuouit ⁊ q ꝓterita ꝓbabilē oīdit in electione
ꝫ quolibet
se probauit. Mā ⁊ q certat i † ago
† ꝫ q: nemo: nisi ab oibus q̄ illū agonē impedire possūt abstineat †ꝫ ꝓ vt expetit lex agonis. s. nudus.
ne † nō coronabit: nisi qui † legi/
† ꝫ q̄uis, ita moneā laborare: nō tñ viuas de ope tuo: qz infirmus ⁊ minus sufficeres verbo dei.
time certauerit. † Laborātez agri/
colā oportet primum de fructib

ꝫ si vides ꝓtraria: ⁊ ꝓtra qō ipse facio dicere: dicere quid quare dicetur: quia tu infirmꝰ mihi de acceptione scandalum ꝫ qō pores
percipere. † Intelligē q̄ dico. Da/
† ꝫ non solū in his
bit enim tibi dñs: i † omnibus in
† ꝫ ⁊ vt legitime certes: memor esto resurrectionis.
tellectuz. † Memor esto dominū
ꝫ natum ꝫ ꝓgenie † ꝫ predicationē meā ꝫ ⁊ ñ peruersi negent.
tuis † ex semine dauid † secundum
† ꝫ euangelio predicando †ꝫ sic ⁊ tu facias.
euangelium meuz † in quo † labo
ꝫ habitus
rovsqz ad vincula q̄si mālē ope
ꝫ ꝛi corpus
rās: sed uerbum dei non est alli
†ꝫ. i. ꝓ euāgelio: vel qz memor sū xpm resurrexisse
ꝫ incommoda
gatum. † Ideo omnia sustineo ꝓ
ꝫ si oibus non ꝓsim ꝫ mecū ꝫ ale
pter electos: vt ⁊ ipsi salutē con
ꝫ hic † ꝫ. i. per christum prestatur
sequātur: † que est in christo iesu
ꝫ que post hanc vitam habitur †ꝫ verus.
cum gloria celesti. † Fidelis ser/
†ꝫ mūdo vt pcis i baptismo sicut xpo veteri homini.
mo. † Nam si cōmortui sumꝰ ⁊
ꝫ q. i. cum illo viuemus in vita eterna † ꝫ ꝓ xpo tribulationes ⁊ passiones
cōuiuemꝰ: † si sustinemus: ⁊ cōn
ꝫ cum illo in eterna beatitudie: ⁊ hoc est q̄ ait nam si ⁊c. † ꝫ cum coram hominibus. ꝫ hoc econtrarium illi qui me confessus fuerit coram hoibus confitebor ⁊ ego eum coram patre meo
regnabimꝰ: † si negauerimꝰ ⁊ ille
ꝫ coram patre dicens: nescio uos † ꝫ q̄ punat malos stulte confisi de misericordia
negabit nos: si nō † credimus: ille
† in dictis suis ⁊ in eo etiam q̄ dixit: qui nō crediderit condemnabitur †ꝫ qui est veritas quod facere ti dicta sua non impleret
fidelis permanet: † negare seipsuz
†ꝫ alios tibi cōmissos † vt neo †ꝫ testē de o inuocas;
nō potest. Hec † commone: † testi
† ſz
ficans coram deo. Noli verbis cō

de lyra

⁊ intrepide predicauerit.

Cōsequēter ponit secundā similitudinē dicens: y Laborantē agricolā oportet. i. iustum est.

z Primū de fruc. pcipere. qz plus alijs laborauit. silr p̄dicator laborās i agro dñico plus ceteris portat de merito. a Intellige q̄ dico. s. istas parabolas esse dictas ꝓ predicatore ꝓstanti ⁊ operoso: ꝫ qz intellectus veritatꝫ est a deo. ideo subdit: Dabit enim tibi dñs ⁊c. b Memor esto. Hec est quarta pars in qua ponitur quartū motiuū. s. ꝓmissio glie celestis predicatoribus veris. ad hanc enim gloriā habemus accessū p christū a mortuis resurgentē. ideo de hoc facit primo mentionē d. Memor esto dīm ⁊c.] quia per ipsū silr resurgemus. c Scōm euangeliū meū. p̄dicatione: nō tamen actione. sic eni solius est christi. d In quo laboro vsq̄ ad vincula. erat enim incarceratus paulus ꝓ predicatione euangelij. e Quasi male operans. q. d. cū tñ bñ egerim. f Sed verbū dei nō est alligatū. qz docebat p̄sentes verbo. s. incarceratos cū eo ⁊ carceris custodes: ⁊ plures eoꝝ conuertit ad christū: silr absentes docebat scripto eplās eis mittendo. g Ideo oia. aduersa. h Sustinco. patiēter. i Ꝓpter elec. vt ⁊ ipsi sa. ꝟse quanē: ex eoꝝ eni salute ꝓmiū pauli doctoris augebat. ꝓpter qō cōcludit: k Fidelis sermo. i. verus. l Mā si cōmortui sumꝰ. i. cū christo mortui ꝓpter p̄dicationē sui euāgelij. m Et conuiuemus. s. cū eo vita perhēni. n Si sustinebimus. pondere tribulationū depressi. o Et conregnabimus. in glia celesti. p Si negauerimus. christū ꝟbo vel facto. q Ille negabit nos. coꝝ pīe suo. r Si nō credimꝰ. ab eo puniri ꝓpter magnitudinē sue mie. sicut dicit aliq̄ de misericordia ciꝰ nimis ꝟsumētes. ⁊ sine timore peccātes. s Ille fidelis pmanet. in veritate iusticie. t Negare scip. nō pōt. negaret aūt ipsū si negaret suā iusticiā: qz iusticia dīna et deꝰ idē sūt. v Hec cōmone. i feruēti p̄dicatōe. x Testificās co. deo. i. ipsū in testē inuocās inducēdo verba sua de scriptura diuinis: ⁊ opa sua signis ⁊ ꝓdigijs. y Noli verbis. Hec est qnta pars in q̄ ponit qntuz motiuū. s. locācitas falsoꝝ p̄dicatoꝝ: qz si sic fuerit solliciti de suis falsitatibꝰ asserendis

Ad nihil enim vtile ⁊c. Cōtentio minus stabilit̄ sepe generat scrupulū. Solēt enī in ꝓtētione talia opponi climaco maliuolētie argumēto: vt moueāt alios insipientiū fratrū. Nec pōt esse qn ꝓtētio extorqueat alicui qd qō dicaē ꝫ scientiā: vt intus in aīo pdat: ⁊ foris victor accedat. Nēo enī patit se vinci: ⁊ sciat vera cē q̄ audit. Collatio ḡ inter dei seruos cē dz nō altercatio.

Ex qb⁹ est hyme. ⁊ phi. ⁊c. Mox ꝑdidit noīa vt ab his spāliē caueat quos ⁊ ꝓphanos et ipios designat et errātes a veritate.

Dicētes resurrectōez iā fac. ⁊c. Al'ita vt de resurrectiōe aie itel ligaē. Due enī sūt resurrectiones. Pria est q̄ fit i aīa p fidē qñ q mortu⁹ erat i infidelitate ⁊ i aliis peccat̄ p fidē ⁊ baptismū viuificaē: vñ q crediderit in me trāsibit ꝺ morte ad vitā. Altera q̄ erit corporū q̄ erit i die iudicij. De illa resurrectōe q̄ fit i aīa p fidē loquit hic aplūs cū ait: dicētes resurrectionē mentiū. s. cē factā in baptismo: ⁊ in fide nullā resurrectionē corpoꝝ futuraz. Oēs secte q̄ religionē ꝑmittūt: ꝓcedūt resurrectionē mentiū in fide. Alit enī nō viderent audiēdi. Volētes ḡ credi sibi: oēs etiā q instituerūt alicuius falsē religionis sectā: negare istā resurrectōez mētiū nō potuerunt: oēs de illa ꝓsenserūt. Sed corporū resurrectionē multi negauerunt: sicut isti quos nominat apostolus.

Cognouit dñs. i. amat ⁊ defendit prescitos suos: in quo notaē p̄sciētia qua quos prescīuit futuros esse ꝓformes imaginis filij sui. i. pdestinauit: vocauit: iustificauit: glificauit. Numerus taliū est hortus ꝓclusus: fons signat⁹: puteus aq̄ viue: paradisus cū pomoꝝ fructib⁹. Ex hoc numero qdā spāliter viuūt ⁊ supernentē viā charitat̄ ingredi'unt. Quidā ꝺo adhuc carnales ꝑfectus suos in stāter exercēt ⁊ vt in cibos spāliū fiāt idonei: sc̄oꝝ mysterioꝝ lacte nutriuntur: ⁊ q̄ in prauis moribus populari etiā iudicio manifesta sūt: in dei timore

† ſcontentio nihil pōt niſi ſubuertere: dū verboſus par vel ſuperior videtur catholico ſ vel eſt

tendere. †Ad nihil ēni vtile cōtenditur: niſi ād ſubuerſionē audiē

ſ ꝑpter te † ſ ꝑpter primum ſ in conſpectu hominum vel tuorum

tium. Sollicite cura teipsū† ꝑba

† ſ in operibus vite agendis

bilez exhibere deo: †operariū i

ſ q nō erubeſcat euāgeliū vel nō deficiat †ſ ſm c ō petētiā ſingulorꝝ vt alīq̄ ſpāliā: lac diſtribuat paruul.

confusibilem: †recte tractantē ver

ſ verba ſ vt hereſes

bum veritatis. Prophana aūt

ſ ſine fructu: ⁊ ſi ñ ita mala †ſ q: aligb⁹ audita nocēt

⁊ vaniloqa deuita. †Multū ēni

ſ efficacia ſunt †ſ ꝑtra cultū dei †ſ a paruo ad mag⁹ paulati rēdūt q̄ ſana ſūt corrūpēdo ⁊ ita ad ipietatem

proficiūt †ad impietatē: †⁊ ſermo

trahendo. †ſ vt ab his ſpēaliter caueat

eorū vt cancer serpit. †Ex quibus

† ſ in qua olim fuerunt ſ ideo adhuc eis creditur: vnde magis noxij

est hymenēus ⁊ philet⁹† qui a ve

†ſ occaſione illorum verborum multa corpora ſanctorum qui dormiūt ſur. † ſ vel in baptiſmo.

ritate exciderunt: †dicentes† resur

ſ vt non ſperetur alia ſ ⁊ ideo vitandi.

rectionem iā factā: ⁊ subuerterūt

† ſ ⁊ ideo non pro eis deſperandum

quorundam fidem. Sed† firmū

ſ. i. illi quos deus elegit ⁊ immobiliter in fide fundauit. † ſ q perit: inde nō erat

fundamentū dei† stat: habens ſi

ſ in ſignū amicis vt accedāt: inimicis vt fugiāt

gnaculum hoc. Cognouit dñs

vel hoc hſit mēti impreſſū vel ſignati ſunt hoc ſigno.

ſ vel dat † ſ qſi nō ab iniqs qbus mixtus.

qui sunt eius: ⁊ discēdit ab †iniq

ſ uere

tate omnis q̄ iuocat nomen do/

†ſ qdā ſunt ſubuerſi: qdā ſignati: ſed nō mirū †ſ in eccleſia ſunt ſimul modo

mini. †In magna aūt† domo nō

† ſ. i. boni ſ dei diſpenſationes recipientes

solūz sūt† vasa aurea ⁊ argētea

† ſ que ⁊ ſi ad contumeliam lignea: tamen honeſtis ad purgationem: vel quedam de vtriſq; in honorez quedam in contumeliam ſ. i. mali.

sed ⁊† lignea ⁊ fictilia: ⁊ quedam

ſ. i. boni qui purgantur per malos †ſ mali qui ſunt ad purgatorium bonorum

quidem in honorem: †quedā au

ſ q̄ alterū horū eſt

tem in contumeliā. Si quis ergo

ſ recedendo ab iniquitate eoꝝ non ab eis. †ſ qui in cōtumeliam † ſ quaſi non perit ꝓpter hoc q̄ cuz illis eſt corpore ſ gr̄e dei.

emundauerit se ab †istis† erit vas

ſ mūdū ſ fide ⁊ opibus ſ alios acquirēdo

in honorem sanctificatū: ⁊ vtile

dño: ad omne opus bonum pa

†ſ ꝑphana alioꝝ ⁊ inania deuita: in te ꝺo iuuenilia deſideria fuge. ſ. luxuriā immunditiā ⁊c.

ratum. †Juuenilia aūt deside ria

ſ in iudicio ſ veram.

fugē: sectarē ꝺo iusticiā: fidez spē

ſ vel caſtitatem ſ dei ⁊ proximi

† ſ quietem † ſ cum fide libus ſ vel omnia hec ſectare ſicut hi qui in-

charitatem: ⁊ pacem† cū his qui

uocat dñm pura conſcientia.

iuocant nomē domini de corde

Nicolaus

asserēdis: multo magis p̄dicato: verus ꝺz eē ſollicitus de veritate euāgelica ꝓstāter p̄dicāda. ⁊ diuidit in duas partes. q: ꝑmo ponit suā inductiōez. 2° ſoluit tacitā q̄stionē. ibi: In magna domo. Circa ꝑmū sciendū q: ly doctor euāgelicus feruēs esse debeat de veritate p̄dicāda. verūtamē verbositas est vitāda. ſō dī: Noli verbis ꝓtēdere. i. multiplicatōe verboꝝ cū falsis p̄dicatorib⁹. a Ad nihil enī vtile est. sic ꝓtēdere. b Niſi ad ſub. au. q: simplices assistētes credūt magis loquaces cē magis intelligētes. qō est falsū. nā vbi verba sūt plūma ibi frequēter egestas. Prouerb. xiiij. ꝑpter qō pīes antiq cū hereticis magis disceptabāt virtutib⁹ ⁊ signis q̄z verbis. vñ in hyſtoria tripartita dī q: quōsdā pbīs cū alexādro ꝓstātino epo dispūtare volētibus: iuſſit ipator vt certamē acciper: q̄ quis eſſet ſimpler ſuſcipiēs iuſſit oēs p̄ter vnū tenere ſilentiuz: cui dixit: in noīe dñi nr̄i ieſu x̄pi ipero tibi in ꝑmis ne loquaris: q̄ ſtatim mutus factus est. c Sollicite aūt cura teipsū ꝑbabilē. i. approbabilē seu laudabilē. d Exhibē deo. ⁊ nō hoībus tm̄: qō querūt hypocrite. e Operariū incōfusibilē. i. ſic q̄ opa tua sint talia q̄ de ipſis erubescere nō debeas: ⁊ magis in dño glīari. f Recte trac. ver. veritatis. ꝓponēdo singulis verba cōpetentia: vtpote sapiētibus altiora: ſimplicibus magis plana. g Prophana aūt. i. x̄ba hereſim vel doctrinā ſuſpectaz ſapiētia. h Et vaniloquia. i. inutilia et curiosa. i Deuita. q: verba p̄dicatoris debēt esse examinata. k Multū ēni ꝑficiūt. i. efficacia sunt. l Ad ipietatem. i. ꝺ dei cultū. m Et ſermo coꝝ. i. hereticoꝝ ⁊ falsoꝝ predicatoꝝ. n Ut cancer ſerpit. i. paulatim tēdit ad corruptionē veritatis. o Ex quib⁹. ſ. hereticis vel p̄dicatoribus falsis. p Eſt hymene⁹ ⁊ philetus q̄ a veritate. fidei catholice. q Exciderūt dicētes ⁊c.] qō dupliciter exponī. vno mō: q: dī Ad actū. xxvii. Multa corpora scōꝝ q̄ dormierūt surrexerūt. Dicūt aliq̄ q̄ iſte philetus hymeneus ex hoc acceperūt occasionē errādi: dicētes q̄ in illis resurrectio iā est facta ⁊ nō est alia ſ fine mūdi exꝑctāda. Sed hoc nō videt ꝑbabiliter dictū: q: illi de quib⁹ loquit̄ matthēus sūt hoīes eiusdez speciei vitāt: vt regulā fidei diligēter ingſitā firmiter tenēt: ⁊ ſi ab ea deuiēt: cito aucte catholica corrigunt̄ q̄ uis in eius verbis ꝑ ſenſu carnalli variis adhuc fātasmatū ꝓcurſib⁹ fluctuent. Sūt ⁊ ex co nūero qdaz q̄ adhuc negter viuūt: aut etiā in hereſibus: vel in gentilitū ſupſtitionib⁹ iacēt: ⁊ tñ etiā illic nouit dñs q̄ sūt eius. Nā in illa ineffabili p̄ſciētia dei: multi q̄ foris videntur intus sūt. Ex illis ḡ oībus q̄ vt ita dicā intrinſecus ⁊ in occulto intus ſunt. i. quos nouit dominus: nemo in eternā dānationez seducit. Nouit enī dñs q̄ sūt ei⁹. Nondū enī apparuit iudiciū: ſ iā facta est i noticia dei. Nouit enī q̄ ꝑmaneant ad coronā: ⁊ q̄ ad flāmaz nouit triticū ⁊ palea. Deinde alterā partem signaculi ponit de libro ysaie ſubdens: Et discēdit ab iniqui. ⁊c.

Discēdit. Esaias videns in hoie liberū arbitriū: ita admonet discedē ab iniqtate. ⁊ ꝑ hec duo q̄ hō libero arbitrio discēdit ab iniqtate: ⁊ deus preſcituz munit: apparet hostibus ⁊ amicis q̄ ipſe sit dei. hoc est signaculū.

Vaſa aurea ⁊ ar. ⁊ lig. Sic ēni vaſa lignea ⁊ fictilia valent vt purgētur aurea ⁊ argētea. Sic mali ꝑsunt ad ꝑfectum bonoꝝ. Et sicut illa fracta extra domū cijciunt: ⁊ alia vaſa fracta ſtudio reponūtur: ita mali mortui in tenebras exteriores: boni ꝺo i vita eterna collocabunt̄. Magna ḡ domus eccl̄ia in qua sūt vaſa aurea ⁊ argētea. i. boni ⁊ fideles ⁊ ſci dei seruiēbiq; diſpſi ⁊ ſpāli vnitate deuicti: in eadē cōtione ſackoꝝ degētes. Et vaſa lignea ⁊ fic. i. illi q̄ sūt in domo vt non sint in cōpage domus: nec in ſocietate pacifica: ⁊ tñ adhuc corpe ſil' cū bonis. Nā aſi tps vltie ſepationis nullo mō ꝑpter cōmixtionē malorꝝ recedendū est ab vnitate eccl̄ie: vt aſi vētilatione aree ſil' sint triticū ⁊ ciçania grana ⁊ palee: q: nō ꝓceſſit dñs aplis çiçania a tritico ſeparare: quis ḡ hoc audeat?

Ecce ꝑ vaſa aurea ⁊ argētea intelligunt̄ boni ⁊ electi: ⁊ ipſi ijdē sūt vaſa

de lyra

cū aliis. ꝑpter qō coꝝ resurrectio nō inducit ad negandū resurrectionē aliorū in fine mūdi futurā: ſ magis ad ꝓtrariū: q: de ſilibus debet eē ſīle iudiciū. Ideo alii dicūt ⁊ melius vt videt q̄ iſti acceperūt occasionez errādi ex verbis dñi Joā. v. Qui credit ei q̄ miſit me habet vitā eternā ⁊ in iudiciū nō venit: ſ trāſit de morte ad vitā: vbi loquit̄ ſaluator de resurrectiōe ſpāli quā iſti ꝓfitebant̄. ⁊ verū est iſtā iā factā: ⁊ negabāt resurrectionem coꝝ futurā: qō est falsū. ſic ⁊ ſaducei Act. xxiij. r Et sub. quo. fidē. ꝑ ſuā ſuaſionē. s Sed fir. dei fun. stat. i. fides resurrectōis stat in electis. t Dñs ſig. hoc. qō ſubdit: v Cognouit dñs. ꝑ eternā p̄destinationē. x Qui sūt eius. q: sūt ſcripti ⁊ signati in libro vite indelebiliter. y Et diſ. ab iniq. q̄ negat resurrectio futura: Dis q̄ iuocat nomē dñi. z In magna. Hic ꝓſir rñdet tacite qōni ex p̄dicti orieti. ⁊ ꝑmo ſoluit apls qōnē 2° reuertit ad timothei monitionē. ibi: Juuenilia. Et hoc aūt q̄ p̄dixit philetū ſi hymeneū a veritate fidei excidiſſe ⁊ alios puertiſſe. posset aliqs q̄rē: q̄re dñs pmittit talia fieri. Ad qō rñdet apls q̄ ꝺ totū cedit ad gliam dei. nā ſicut in electis relucet ei⁹ miſericordia: ita in reprobis eius iuſticia. ⁊ ponit exēplū de domo magni ꝓncipis. dicit igit̄: In magna aūt domo. i. in domo ꝓncipis magni. a Nō ſolū sūt vaſa ⁊c.] q̄ applicant̄ officijs honorabilib⁹. b Sed ⁊ lignea fictilia. que applicantur exercitijs vilibus. ⁊ totuz cedit ad ꝑfectionē dom⁹ ⁊ honorē dñi. dom⁹ aūt dei totū est vniuersū in q̄ electi sūt vaſa glie applicata. reprobi ꝺo vaſa ꝓtumelie deputata. verūtamē q: hētici pñt dū viuūt ad veritatē redire. ideo ſubditur: c Si qs ḡ emū. ſe ab iſtis. i. a p̄dictis erroribus ſilibus. d Erit vas i honorē ſanctificatū. i. diuino cultui applicatū. e Et vtile dño. i. vtile ad acqrendū alios dño. ſicut ꝑ de paulo q̄ poſt ꝓuersionē ſuā multos acquiuit dño: q̄ erat aſi fidelium ꝑſecutor. f Juuenilia. ꝺ reuertit ad inſtructionē timothei ꝺ. Juuenilia aūt deſideria. q̄ sūt circa carnis delectabilia. g Fuge. aliter nō deuincunt̄. h Sectare ꝺo iusticiā. erga ꝓximū. i Fidē. erga deū. k Charitatē. erga vtrūq;. ſ. deū ⁊ ꝓximū. l Pacē cū his

in honorē:qz ad honorē glie pfie celestis sublcuant. ¶Per vasa lignea ⁊ fictilia itelligunt ficti ⁊ reprobi: ⁊ ipsi ijdē sūt vasa in cōtumeliā:qz demergū tur in suppliciū dānatiōis. Vl̄ p vasa aurea ⁊ argētea itelligunt oēs boni: siue q ad tps sūt:siue pseuerātes p vasa lignea ⁊ fictilia itelligū oēs mali: siue q ad tps sūt mali:siue ptinaces. Et de vtrisqz q̄dā sūt in honorē:qz de bonis ⁊ de malis qdā sūt electi ad gloriam ⁊ silr de vtrisqz q̄dā sūt in cōtume

ad titū.3.c liaz:quia ⁊ de bonis ⁊ de malis qdā sunt reprobi.

Stultas aūt. Non oēs qōnes vitāde:sz iutiles ⁊ sine disciplina.

Seruū aūt dñi non oportet litigare ⁊c. Satis obstrepūt ꝺicētes. Ne q̄ seruus dei sibi obstrepat studio altercādi nec desse uolūt nos fratruz correctioni: nec studere certamini. Multi enim hoies cū a somno excitant litigare volunt: aut rursus dormire cum litigare prohibentur. Nequando det dꝰ illis penitentiaz.

• Non ꝑdest conceptio nisi supernꝰ medicꝰ respiciat.i. nisi faciat: vt peccati sui quēqz penitcat. Quc penitentia pudore ⁊ timore dissplicēdi aliis interdū impedit: duz plus delectat hominem alioz cristimatio q̄ iusticia qua se q̄qz humiliat penitēdo. Ideoqz nō solū cū agit pnia. verūetiā vt agat dei mia necessaria est: vt eni petrus amare fleret resperit eum dñs. Et ideo apls hic dicit: Det illis deus penitentiam ⁊c. C. III.

Dc aūt sci.⁊c.

h Seipsos amātes.

Nō dñm vt petrus qui ter interrogatus a dño: ter ꝓfessus est se eū diligere dicēs: Tu scis q̄ amo te. vñ ⁊ dns ei oues pascendas credidit: qz in pascendis ouibus vera monstratur dilectio:si quis sibi non querit sua:sed q̄ chriſti sunt. Ex eo autem q̄ seipsos:non deum amant:quasi ex radice hec q̄ sequuntur mala oriuntur. Ingrati. Ut qui corrigētibus mala pro bo-

† ſhec sectare ſinutiles † ſqui nō ſintlterin quibus tamen non est,pfectus disciplne vel sciēte

puro.†Stultās autez ⁊ sine disciplina questiones deuita:sciēs ſ non edificationem

q̄ generant lites. Seruū autē ſ tēpus litibus expendere.

dñi nō oportet litigare.sed mān/ ſ tractabilem † ſetiam malos:vt attrahat †ſqui facile doceat vel doceatur si opus est in aliquo.

suetum eē†ad omnes.⁊ docibilez ſ quelibet aduersa † ſmentis lenitate ⁊ ſnō est cessandum a correctione errozis alterius

patientēz.cum†modestia⁊ corripi entem eos qui resistunt veritati. ſp vt vel si aliqñ ſaliter nō ꝑdest correctio

Nequando det illis deus penitē ††quā mō impugnāt

tiaz ad cognoscendam†veritatez ſ ⁊ cognita redeant ad bonum

⁊ resipiscant a diaboli laqueis: a ſextra patriā ſnon modo ligant

quo captiui tenentur ad ipsi⁹ vo ſ exequendam

luntatem. C III.

ſ dixi,pphana ⁊ stulta deuita:hoc aūt sciendum est ad ipsa vitanda

Dc aūtem scito:q̄ in nō ſ sanctis

b nissimis diebus instā/ ſvel seua † ſ.i.qz ††hec ē cā periculi

būt tempora periculosa.†⁊ ††erūt ††inde hec oia oriūtur q̄ sequunt ſnō deū vt petr⁹. ſ pecunie

hoies†seipsos amātes.cupidi: ēla ſ ad dñiū ††de bonoribus sibi impensis ⁊ ſ in deū:phereses ⁊ ſcarnalibus vel spualibus.

ti.†supbi.⁊blasphēmi⁊ pentibus ſde bonis ſin grauibus

ppetrādis ſsuas vel alioz aias interficiētes

non obedientes:ingrāti:scelesti. si

ſ ad aliquem † ſ inquietantes alios ⁊ ſ vel detractores ſ crimina imponentes

ne affectiōne.†sine pāce:⁊ crimināſ gule vel libidinis ſ crudeles

tores:incontinentes. imitēs:sine⁹ ſlargitate ſsecretoz alterius † ſ habitu vel verbis pudorem nō seruātes ſvel,pcaces

bēignitate:proditorēs.† prōterui ſinflato corde ſ quarūlibet

tūmidi:volūptatū amatores ma ſ ⁊ ideo periculosi

gis q̄z dei:habentes speciem qui/ ſ religionis ſvel veritatem.i.charitatē

dem pietatis:virtutēz autem eius ſ factis † ſ ecce quare incepit de nouissimis temporibus ſ tales

abnegantes.†Et hōs deuita.Ex ſ q̄z iā hoz pnūcij sunt q̄dā. plures aūt in fine futuri sunt †⁊ ad ſra m:vl rimanſ p̄petatē cuiusq;:⁊ quos inuenīſt idoneos seducunt

his ēniz sunt qui†penetrant do/ ††sub dolosis ⁊ versutis verbis ††seductibiles

mos.⁊†cāptiuas ducūt⁊ muliercu ††ideo erāt digne seduci ††semper noua desiderāt firmos non possent seducere

las†oneratas peccatis.⁊ quē ducū ††sp ambulāt:⁊ nūq̄ ad ††itā puenīūt

tur varijs desideriis.† Semp discētes:⁊ nunq̄z ad scientiam veritatis perueniētes.Quemadmo ††ffres ſmagi pharaōis

dum autez†iamnes⁊ mambres ††hoc de apocriphis] sumiſ ſheretici.

restiterunt moysi:ita ⁊ hi resistūt ſcorrupte rationis

ueritati hōmines corrupti mente ſ operibus semper resistentes † ſsemp circa:nūq̄ in fide ⁊ ſ predicit destruendos in asia hereticos > post hec presentia

reprobi†circa fidez:⁊ sed vltra nō

uenire alijs.

Proditores indicādo inimicis ploz que occultāda nouerunt.

Procaces. Humanam verecūdiā inucrecunde agitantes. Cecī.nō intelligentes neq̄ que loquuntur:neq̄ de quibus agunt. Voluptatum amatores carnales delicias spiritualibus preponentes.

Habentes speciē p. Quia eadē facta cū pijs.

Virtutez aūt eius. Virtus charitas de corde puro:sciētia bona:⁊ fide nō ficta hec est virtus quā nihil vincit. Nullus ignis nulli fluctus seculi: nulla flumina tentatiōis eā extinguunt. De hac dī: Fortis ēt mors dilectio. Sicut eni mors q̄n venit resisti nō pōt. Sicꝫ violētia charitatē nihil pōt mūdus. Ecōtraria data ē sili tudo. Quo eniz mors ad auferēdū violētissima est sic charitas ad saluanduz violēta est. Vel ſm aliaz litteram. Exod.7.b

Veritatē aūt eius. i.res pietatis.

Abnegātes.idē sēsus.

Qui penetrant. Ingrediebanſ eni domꝰ mulierū: ⁊ decipiebāt eas.

Mulierculas. Primus:⁊ p eas viros: vt diabolus priꝰ euaz. Vel viros seductibiles: q̄si mulieres seducunt.

Semp discētes ⁊c. Nos aūt semp ambulemus ſvia:donec coueniamꝰ q̄ duc via:nusq̄z ſ illa remaneamꝰ:donec pducat vbi mancamꝰ:atqz ita ⁊ q̄rēdo tēdimꝰ⁊ inuenīēdo ad aliqd puenimus.

Quēadmodū aūt. Quasi tales seducūt. veritati aūt semp resistunt ⁊

Nicolaus de lyra

cū his ⁊c.i.cū fidelibꝰ maxime.sz cū oibꝰ sit sectāda q̄ntū potest fieri bono modo. a Stultas.i.irratiōabiles. b Et sine disciplina qōnes.i. inutiles ad fidez ⁊ mores: Deuita.⁊ subdit causa. c Sciēs q̄ generāt lites. inter varie opinātes. d Seruū autē dñi nō oportet litigare. nec p dñs se talibꝰ qōnibꝰ implicare. e Sed māsuetū esse ad oēs.etiā ad infideles:vt p hoc trahanſ ad fidē:sicut de beato clemēte legit q̄ ,ppter suā māsuetudinē nō solū erat acceptꝰ xpianis:sed etiā gētilibꝰ⁊ iudeis:⁊ multos ex eis ad fidē ꝓuertit. f Docibilē.i. ad docēdū habilē. q̄ habilitas duplr accipit. vno mō actiue:ita q̄ habilis docere sit rōne vite:sciētie ⁊ facūdie. alio mō passiue:⁊ sic habilis doceri acquiescēdo informatiōi bonoz de vitate circa factū aliqd. aliter nō posset dñs iudicari de ,ppositis sibi. g Patientez. in aduersis. h Cū modestia corripiente ⁊c.nā si imoderate corripet obstinatos in malo magis faceret:sicut imoderate dirigentes ligna tortuosa frāgūt ipsa.iō subdit: i Ne q̄n dꝰ det illis penitētiā ⁊c.i.ne per imoderatā correctionē impediat reditus eoz ad veritatē. l Et resipiscāt a diaboli laqueis ⁊c.] in laqueis erroris. l Ad ipsi⁹ volūtatē.s. sequendam in carnalibus ⁊ spiritualibus peccatis. C. III.

m Dc aūt scito. Hec ē sexta ps i q̄ ponit sextū motiuuz qđ est multi/

h plicatio falsoz ꝑdicatoz:qđ debebat mouere timotheū ad vitatez efficaci⁹ ꝑdicandū:⁊ diuidit in duas ptes.q: ꝑmo ponit multiplicatio.2° timothei monitio.ibi: Tu aūt. Prima adhuc in duas.q: ꝑ° ꝑdicitur multiplicatio maloz hoiuz futura.2° ostēdit iaz inchoata.ibi: Et hos deuita. Circa ꝑmū dicit: n In nouissimis diebꝰ.hoc eniz potissime erit ante tpa antixpi. o Instabūt tpa piculosa. ,ppter multiplicationē seductoz:de qbꝰ subdit: p Et erūt hoies seipsos amātes.s.q̄ntū ad ptē hois sensitiuā q̄ dī hō exterior.ii. Coxin.iiij.er hoc sequendo carnis delectabilia qđ est malū. amare vo seipsū ꝑm partē itellectiuā supiorē que dī hō iterior sequēdo dictamē rōnis laudabile est ⁊ virtuosū. q Cupidi.pecuniaruz.

hoc est q̄ ait: Quēadmodū aūt iann. ⁊c̄. Jannes ⁊ mābres duo fres fuerūt magi pharaonis: hoz nola nō iuenit aplis i diuinis libris: sz i apocrisis de gb⁹ hoc sumit. hi aūt restiterūt moysi vsq; ad tertiū signū i quo defecerūt dicētes: Digit⁹ dei ē hic ⁊ sicut illi restiterūt moysi ita ⁊ hi. s. heretici mihi.

Nota q̄ aiositas hereticoz sp ingenita ē ꝺs magoz pharaonis hīe conatum ait hic aplis cōpans eos magis pharaonis.

c Quos hieremias ꝓdici insipienti auicule cōpat dicēs: Clamauit ꝓdix ꝙgregauit q̄ nō pepit: fecit diuitias nō cū iudicio: i medio dieruz ei⁹ derelinquēt eum ⁊ in nouissimis suis erit insipiens.

Aug. ℨ faustū. Cōtētiosi heretici vt ꝓdix. Cōtentiosū aīal clamat: ⁊ cōgregat q̄ nō peperit ita ⁊ hereticꝰ rp̄ianos ꝺs faciat suas diuitias. Nō cū iudicio: sz cū temeritate: sed post derelinquitur: ⁊ est insipiens: vt hic dicitur: sed vltra non proficient.

Et omnes q vo. ⁊c̄. Pie viuit: q dicit: Quis infirmat ⁊ ego nō infirmor: Quis scādalizat et ego nō vror: Alioz enim infirmitates ⁊ scādala sunt psecutiones. Quid enim sic psequit vitā bonoz: q̄ vitā iniquoz. Nō mō cuz cogit imitari qđ displicet sz etiā cū cogit dolere qđ videt. Quia corazℨ pio viuens ipie: ctī nō obligat ꝙscientem: cruciat tñ sentientē. vnde: vidi puaricātes ⁊ tabescebam.

Mali aūt homines ⁊c̄. Quales sūt timētes hos ledere corazℨ qb⁹ loquunt qui nō parant ad tētationes: sz ꝓmittūt felicitatez hui⁹ seculi: quā de⁹ ipse seculo nō ꝓmisit. Ille p̄dicit labores: tu ꝓspa. Ille ad ꝓfortandū cor tuū venit pati: mori: sputis illinirī: spinis coronari ob-

ſ que modo putatur sapientia
proficient. Insipientia enim eoruz
ſ per bonos presertim per ioannem apostolū
manifesta erit omnibus: sicut ⁊
ſ magnoz ſ p moysen † ſ pracidit veritari ⁊ ſ a
iō potes illi resistere hñs scientiā p mea doctrinā
illoruz fuit. †Tu aūtez ⁊ assecutus
ſ bonorū operum
es meam doctrinam. institutionē
ſ tēdes quo ego ⁊ ſ iusibi'liū ⁊ ſ in expectatione p-
pōpositū. †fidem: ⁊ longanimita
missorum ſ dei ⁊ proximi ſ de aduersis
tem. dilectionez. patientiaz. per/
ſ de loco ad locū ſ tormētoz ⁊ ſ tales sunt tibi illate
secutiones. passiones: ⁊ Qualia
tribulatiōes ⁊ p'secutiōes q̄les mihi i sunt fes ⁊ q̄les su
mihi facta sunt antiochie. iconij.
stitui ſ et. ſ q. ego
listris. quales persecutiones susti
sustinui ⁊ ſ hic ⁊ te eruet nec sol⁹ ego patiar sed ⁊
nui: ⁊ ex omnib⁹ me ⁊eruit domi
⁊ ſ ita necesse ē ⁊ tibi si pie' viuē vis ⁊ ſ religiose iuste
nus. † Et oēs qui volunt ⁊ ſ pie vi
ſ qui venit' pati ⁊ ſ hoc semper fit sed maxime
primo tempore ſ in corpore vel in corde.
uere in christo ihesu. †persecutio/
⁊ ſ intus vel foris ⁊ ſ in se ſ boni patiuntur sed
nes ⁊patientur. ⁊ Mali autem ho/
ſ alioz qui huius officij sunt
mines ⁊ seductores proficient in
ſ ita ſ ipsi a bono ſ ipso actu.
peius: errantes ⁊ in errorem mit

ſ alios ſ q. malū errāt ⁊ i errorē mittūt ſ firmus
tentes. Tu vo permane in his q̄
ſ a deo vela me † ſ ecce necesse ſ vt alijs annuncies
ſ ⁊ vt fideli dispensatori ⁊ ſ memoriter retineas.
ſ ideo non debes venire in dubium
didicisti. ⁊ credita sūt ⁊ tibi: ⁊ sciēs
ſ ecce auct. ſ ideo etiam pmane q;
a quo didiceris. Et quia ab infā

† legis ſ ecce facultas ſ pphetias ⁊ ſ spūalr intellecte
tia sacras † litteras nosti: ⁊ q̄ te pos
ſ quā ⁊ ipse docet
sunt instruere ad salutē per fidez
q̄ē ē in christo ihesu. Dis. n. scri
ſ cuius auctor deus ſ p spm̄ scm̄ ſ alicui
ptūra diuinitus ispirata ūtilis ē
ſ nescientes † ſ ad puincendū de mgio.
ad docendum † ad argūendū. ād
ſ ad increpādū duriter ſ incipientes discere.
corripiendum. ad erūdiendum i
ſ vt iustū faciat ⁊ ſ ita ⁊ ſ executione
iūsticia: †ūt ⁊ perfect⁹ sit homo dei
ad ōmne opus bonum istruct⁹.
ſ q. qz sic potes ſ adiuro
Estificoz coraz C IIII.
ſ teste deo.
t deo ⁊ christo ihesu. qui
† ſ q viui reperient ſ q residui erūt tor
mēti antixp̄i: vel iustos ⁊ iniustos
iudicaturus ē † viuos ⁊ mortuos
ſ priorem cui debes grates reddere vel futurū q timē
dus est ſ vt regnes deo ſ eternum
⁊ p ādventū ipsius † ⁊ rēgnū ei⁹
⁊ ſ instāter p̄dica ⁊ ſ quātū ad eos: gb⁹ placet
predicā verbū. †instā ⁊ opōrtune.
⁊ ſ de pcō ſ negligētes ⁊ ſ vel iportune argue ⁊ ſ ad
iura ſ volētes ⁊ ſ negligētes ſ aspis verbis pfitētes
ſ nolentibus
iportune. †argue. ⁊obsecra. ⁊increpa/
⁊ ſ vt patiēter sustineas repugnantes ⁊ docē as accipi
entes ſ repugnantiū ſ accipientium
ta. i omni †pacientia ⁊ doctrina.
ſ mō ē hoc q̄ p̄dices necesse vt ꝓra hec ꝓparet ecclia
Erit enim tempus cum sanam do
ſ q̄si onus non ferent salutē audire
ctrinā nō sustinebunt. sed ad sua
ſ q ea doceant que volunt
desideria coacernabunt sibi ma
ſ multos ſ ipsi ſ desiderio audiendi non tñ bono
gistros pruriētes auribus. ⁊ ā ve/

t petri. 3

Estifi. ⁊c̄. Im/
portūe. Tu opor
tune agis: sed im-
portun⁹ videris ei q nō li
bēter audit: qđ tñ aliq̄n ei
ꝓdest. Tu igit sciēs ꝙ illi
ē oportunū qđ ei vī ipor
tunū dilectionē curāq; sa
nitatis ci⁹ aio teneas mā-
sueto ⁊ modesto. Multi
enim q̄uis pturbatiores a
medico vident abscedere:
paulati tñ ꝺbi vigore me
dullas penetrāte sanati sē
⁊ cuz scriptura dicat. In
multiloquio nō effugies
pcm: ñ ē dicēdū istū mul
tū ee locutū: etsi aplis di-
cat ista oportune ipor. ⁊c̄.
In tātiloquio enim nō est
multuz qđ est necessariū.

Increpa in oi p. ⁊c̄. Huic acriori suadet pa-
tiētiā: tito nimis patienti
iperiū. Sz ad sua de-
si. ⁊c̄. Jd ē: q ea doceāt ſ
volūt: pphetia ē sci. apli:
q̄ pscis futuroz i doctria
pcipit ee istādū: vt ꝺ ꝙ qđ
futurū erat ꝓparet eccliа.
Tales enim dic futuros q
pro desideriis suis doceri
volūt: vt a magistris. s.
ꝙstātib⁹ ⁊ veracib⁹ ad hos
ꝙuertant: q̄ hec illos do-
ceāt, q̄ libēter audiāt: qz ve
ritas illis aspera videbit
vt relicta vera doctrina
fabulis vacent.

Magistros pruri. ⁊c̄.
Aug. supra Joh. homel.

Nicolaus

vltra. s. tps a deo ordinatū. a Nō ꝓficiēt. alios seducēdo. b Insipiētia enim eoz manifesta erit oib⁹. hoc potissimū iplebit antixpi tpe: qñ detecta ei⁹ falsitate oēs finaliter ad xp̄m ꝙuertentur: ⁊ tā ipletū ē i multis hereticis ⁊ idoloz sacerdotib⁹ p sanctos p̄dicatores ⁊ doctores de falsitate cōuictis: ⁊ sic ab eis decepti multotiēs ad ꝟitatē sūt reducti. c Tu aūt. Dic ꝙtr ponit timothei monitio: vt firmiter stet i ꝟitate fidei catholice: ⁊ cā aliis cōstanter ꝓponat: p̄dicet falsitatib⁹ resistēdo. Et ad hoc ponit duplex rō. ꝓma accipit ex pte pauli q̄ de hoc timotheū docuerat ꝟbo ⁊ exēplo: ꝓpter qđ facere debebat: ⁊ hoc est qđ dicit: Tu aūt assecut⁹ es meā doctrinā: intelligēdo eā ⁊ retinēdo. d Institutionē. meā. nā te episcopuz instituī. e ſ Dꝛpositū. de ꝙstāti p̄dicatiōe fidei. f Fidē. articuloz. g Longanimitatē. in expectatiōe ꝓmissoz. h Dilectionē. dei ⁊ ꝓximi. i Patientiaz. in aduersis. k Persecutiōes: passiōes. differunt sicut actio ⁊ passio; qz dicunt pscutiōes: vt ab alio inferunt: passiōes, put in corpe ꝓprio recipiūtur. l Qualia mihi facta sūt ⁊c̄. de pscutōib⁹ sibi factis i iconio i listris: habet Act. xiij. m Et oēs q pie volūt viuere in xp̄o pscutionē patiētur. s. a malis hoīb⁹: quoz maior ē numer⁹: ⁊ cū hoc a diabolo ad hoc excitantes. si ꝟo aliq pie viuētes hoc nō patient: hoc raro ꝓtingit: ꝓpter qđ ꝺ nō cōputant: sz gnāliter dī: qz qđ modicuz est q̄si nihil reputat. ii. physicoz. n Mali aūt homines ⁊ seductores ꝓficiēt. qz frequēter tales mūdana, pspe-ritate floret. verūtñ qz ꝺ cedit finaliter ad malū coz. iō subdit: In pei⁹ ⁊c̄. qz p hoc hñt facultatē multiplicādi mala in se ⁊ in alijs. aliter pōt exponi: o ſ Dꝛficiēt. i. i malicia sua vltra, pcedēt: ⁊ accipit hic ꝓfect⁹ trāslatiue. sm q̄ dī. v. metaphysice. q bonū ad mala trāsferim⁹: sicut dī bon⁹ latro q caute ꝓcedit i suis latrocinijs. p Tu ꝟo pmane in his q̄ didicisti. a me. Et credita sūt tibi. i. cōmissa tue fidelitati. ad p̄dicandū aliis ꝙstāter ⁊ intrepide. q Sciēs a quo didiceris. vt eū in verbis ⁊ factis imiteris. r Et qz. Dic ponit secūda rō accepta ex pte timothei: q fuit filius mlieris hebree. vt habet Act. xvi. ⁊ sic fecit eū instrui a puericia i scriptura legis ⁊ ꝓpbarū q̄ valet ad p̄dicādū ꝟitatē ⁊ ad resistēdū falsitati: ⁊ hoc est qđ dī: Et qz ab

de lyra

infantia sacras lras nosti: modo dicto. s Que te pōt instruere ad salutē eternā: ad quā ordinat tota sacra scriptura. t Que est in xp̄o iesu. cui testimoniū phibent lex ⁊ pphete. u Dis enim scriptura diuinit⁹ ispirata: ⁊ sic imediate deriuat a veritate prima. x Utilis est ad docendū. ꝟitatē. y Ad arguendū. falsitatē. z Ad corripiendū. delinquētes. a Ad erudiendū ꝓficiētes. b In iustitia. s. legali que est ois virt⁹. v. ethicoz. c Ut pfect⁹ sit hō dei. i. ad diuinū officiū ordinat⁹ q̄lis es tu. d Ad oē opus bonū istruct⁹: p seipsuz faciēdo: ⁊ ad ꝺ alios ꝺducēdo. C. IIII. e Estificoz. Hec est ps septima i q̄ ponit septimū motiuū qđ accipit t ex multiplicatiōe futura maloz auditoz: sicut ⁊ pcedēs ex multiplicatiōe maloz doctoz: qđ dz mouere timotheū ⁊ alios doctores ad efficaciter docendū anteq̄ veniat tps in quo nō recipietur doctrina coz. dicit igit apls: Testificoz. i. adiuro te timothee: ⁊ p ꝙs alios episcopos in te. f Coram deo patre ⁊ xp̄o iesu. q̄ sunt testes hui⁹ adiuratiōis. g Et per aduentū ipsi⁹. ad iudiciuz. h Et regnū ei⁹. qđ est eternū. i ſ Dꝛedica verbū. euāgelicū. k Instā. instāter facias hoc. l Opportune. i. illis q̄ desiderāt audire. m Importune. i. illis q̄ nō recipiūt gratiose: qz aliq̄n est ibi, pfect⁹ magn⁹: sic dicit Aug. de seipso audīte p̄dicationē sancti ambrosij curiositate mot⁹ ⁊ nō vtilitate. Cū q̄ intenderē q̄ pulchre diceret me luito itrauit q̄ verū dicebat: ⁊ sic ꝙuersus ad fidē multū ꝓfecit i eccliа dei. n Argue. peccātes ex ignorātia. o Obsecra. peccātes ex infirmitate vt abstineāt, ꝓpter reuerētiā rei sacre. s. dīnice passiōis: eis i baptismo cōicate. p Increpa. verbis duris peccātes ex certa malicia. q In oi patiētia. ad repugnātes. r Et doctrina. ad recipiētes: ipsos diligēter instruendo: ⁊ subdit rō hui⁹ admonitiōis. d. s Erit enim tps cū sanā doctrinaz nō sustinebūt. q. d. ꝓpter hoc instandū est doctrine ꝟitatis q̄diu sunt alīq volentes audire: ⁊ anteq̄ veniat tempus in quo sana doctrina nō sustinebit: t Sed ad sua desideria coacernabunt sibi magistros. loquentes tātūmō placentia. u ſ Dꝛurientes auribus. id est desiderantes ab istis doctoribus audire. x Et a veritate quidem. id est a doctoribus veritatis.

Auditum

plili. Vos mgkos salomon vult p mulierē de q̄ ait: Vanitas ipiox mlier est insipiēs ⁊ audax: q̄ inops panis ꝓuocat ptereuntes: dicēs: panes occultos libēter attigite: ⁊ aque furtiue dulcedinē. Cū sit ignara ẏitat: ꝓmittit sciaz ẏitat: quā ipsa occultatiōe ꝓmēdat: ⁊ q̄si cōdit: vt libēti⁹ audiat. Cui⁹ ꝓhibitā furant seducti audiētiā. Hec occultatio facit p̄uritū i auribꝰ spiritualit sonicātib⁹: sicut p̄uritu libidis i carne corrūpit integritas castitatis. Nepharij enim doctores ipsa occultatōe ꝓdiūt sua venena curiosis vt iō exi stimēt eos dicē aligd magnū: q: hñt secretū: ⁊ suauiꝰ hauriāt insipiētiā: quā putāt sciaz: dulciusq; audiāt que palā i eccl̄a dici credit̄q; ꝓhibent. Mlier illa ꝓpter illicita atq; punicēda secreta nō solū insipiēs verūetiā audax nūcupat. Sub xp̄iano enim vocabulo multas scelestas hereses ꝓdidit: nephādas fabulas finxit: ⁊ nemie tales q̄les in theatris cātantur sine inimica scurrilitate ridēt. Et nō tales q̄les aduersus deū fingē potuit se illā insipiētiā dolemus: ⁊ miramur audaciam.

Opus fac euange. Testādo ope qd ore pdicas vt rectozqueat os turturis ad ascellas: ⁊ sint mala punica ⁊ tintinabula in extremis oris hyacintine tunice.

Sobrius esto. Per qō implere poteris: q: hec virtus tēperat oēs alias. Hoc iō maxīe dicit: ne senimis affligeret pp̄ dēm p̄ceptū. Delibor. Libare dicim⁹ degustare: fundere vl̄ immolare. Inde delibare: quod tū hic pro ipsa imolatiōe ponit: passionē eni suā delibationez appellat. Deo eni imolat: q.p iusticia sua patit. Certaui. Contra rebelles: cucurri: vbi facilis trāsit⁹. Consūmaui: firmiter locata eccl̄ia. In oīb⁹ fidē seruaui: vt alij idē faciāt. Hoc dicit nō re plena: q: adhuc restabat ipsi⁹ passiōis cōflictatio: sz spe firma: ex illo q passionē sibi reuelauerat. ⁊ iō qō futurū p̄supsit: q̄si factū indicauit. Fidem. Que ē caput xp̄iane religionis. Seruaui. q̄ nō pōt hēi deo miserāte: q: dom⁹ dei est. vñ alibi ait: Misericordiā ꝓsecut⁹ sū: nō q: fidelis erā: sz vt fidelis essez. Aplin eni inuenim⁹ sine vllis bonis meritis: imo cū multis vitijs dei gr̄az ꝓsecutū redden

Nicolaus

a Auditū auer. reputātes eox doctrinā nimis durā: Job. vj. dixerūt aliq de sermone xp̄i: Dur⁹ est b sermo ⁊ qs pōt eū andire? b Ad fa. aūt cō. i. ad doctrinā humanit⁹ ꝓfectā ⁊ ẏitate carentē. c Tu ẋo vigila. super gregis dñici custodiā. d In oīb⁹ labora i. opando vt oīb⁹ modis īstruātur de bonis. e Opus fac euāge. i. ipleas ope qō p̄dicas ore. f Mīisteriū tuū. s. ep̄atus. g Imple. s. sciētia: vita ⁊ doctrina. h Sobrius esto. in oīb⁹ modū debitū tenēdo. i Ego eniz. Hec est vltima ps p̄ncipalis hui⁹ eplē q̄ dī et⁹ ꝓclusio. in q̄ tria facit apl's. q: p⁹ martyriū suuz esse ꝓpinquū timotheo denūciat. 2° ei⁹ aduentū flagitat. ibi: Festina. 3° p eum amicos salutat. ibi: Salutat prisca. Circa p̄mū dicit: Ego eni iaz delibor. i. imolor p effusionē sanguis mei. libare eni ē deo offerre sacrificiū de liquidis. vñ ⁊ talia sacrificia i veteri testamēto i multis locis dicunt libamenta ⁊ libamina. hoc aūt apl's dicebat: eo q suū martyriū appropinquabat. vñ subdit: Et tps resolutiōis mee. i. sepatiōis ale a corpe. l Instat. i. ꝓpe est. m Bonū cer. certaui. ꝛ aduersarios fidei. n Cursū cōsū. i. p̄dicatōis iūcte mihi. o Fidē. i. fidelitatē. p Seruaui. xp̄o dño meo. q In reliquo. i. in futuro. r Reposita est mihi corona iusticie. quā nullus mihi auferet: q: reposita est apud illū q ē oīpotens. s Quā reddet mihi dñs in die illa. s. mortis mee. t Nō solū aūt mihi sz ēt his qui. J. s. iustis qb⁹ aduēt⁹ xp̄i ad iudiciū dz cē desiderabilis: q: tūc recipiēt integruz p̄miū. s. btitudinē corpis ⁊ aīe: ꝓpter qō saluator loquēs de signis precedentib⁹ iudiciū dicit Luce. xxj. Mis aūt fieri icipiētib⁹ respicite ⁊ leuate capita vra. i. exhylarate corda vra: vt exponit Brego. vñ ibidē dī. Qñ appropinquat redēptio vra. u Festina. Hic ꝓfir aduentū timothei flagitat: ⁊ diuidit in duas ptes. s. in p̄ncipalē ⁊ incidētalē: q̄ incipit. ibi: Alexander. Circa p̄mū dicit: Festina ad me venire cito. erat eniz discipulus ei⁹ predilect⁹: ꝓpter qō volebat eū videre ante mortē suā quaz sciebat esse ꝓpinquā. Assignat etiā aliā cām. s. q: socij sui erāt ad alia loca dispersi: ⁊ hoc est qō dicit: p Demas eniz. ꝓpriū nomē est. y Me reliquit. tpe aduersitatis. z Diligēs hoc seculū. i. vitā p̄sentez. timebat enim forte vt ꝓpter

f qne eis absera
ritate quidez auditū auertent:
gd fabulas autez conuertentur.
f ita ē futur. † f i disciplia ecclīastica ⁊ scripturis explanādis f dū rēp⁹ habes † f eis modi boib⁹ doceb
Tu ẋo † uigila. i. ō omnibus labo

f qō ore predicas: hoc opere contestare †f episcopatus. s. f in tātū vt impleas minist. t.
ra. opus fac euāgeliste: † ministēri
† f scientia vita ⁊ doctrina †f. i. in oīb⁹ modū seruā †f vigila labor. ⁊ f ideo sic oportet
um tuū † iplē. † f sobriꝰ esto. ⁊ Ego
f incipio offerri deo grata hostia
enim iam delibor: ⁊ tempus mee

f mori † f ppe ē † f vel hoc scies: q: dei fuenīte gr̄a expleui qō debui: vel in primo fum migraturus sed bon ū certamē certaui: q̄si hoc exemplū tibi relinquo
resolutionis † instāt † Bonū certa
f pdicationis
men certaui. cursuz consummaui
f ⁊ in oīb⁹ aduersis † f in futuro † f oīā nullus auferet
fidez seruaui. † In reliquo † repōsi
ferat idem tibi sperāte potes
ta ē mihi corona iusticie. quā rēd
f qz
det mihi dominus i illa die iust⁹
iudex. Non solū aūtem mihi: sz
† f mali timēt ibi cānādi: boni ẋo diligūt qz ibi saluāt ⁊ his qui † diligunt aduentū ei⁹ J
nādi f qz instat tēpus resolutiōis f qz f ꝓpriū nomē
festina venire ad me cito. Demas

f tempore aduersitatis
eniz me dereliquit. diligēs hoc
seculum. ⁊ abiit thessalonicā. crē
f missus in misteriū o me † f ppter f missus a me
scens i gālatiam. titus in dālma
tiam: lucas est mecū solus. Mar
cū assume ⁊ adduc tecum: é eni
mihi vtilis in ministerio. Tichi
cū autem misi ephesuz. Pēnu
lam autez quam reliqui troade
apūd carpū: veniens affer tecum
† f vt ibi scribā eplas meas
⁊ libroꝰ: maxime aūt ⁊ mēbranas.
f autez f vel faber: vel custos serarij
nas. Alexāder erari⁹ multa ma
f athenis: † f verbum prenuncianti est non imprecantis f indicat: non optat
la mihi ostēdit. † Reddet ei dñs
minus secundum opera ei⁹: Quem
⁊ tu deuita. Valde eni restitit ẏ
† f qñ p̄mo epi. defēdere euāgeliū ptra illū f inuenit
bis nostris. † In primā mea defē
f sepe ꝓgressus cōtra illū f adiutor
sione nemō mihi affuit: sz omnes
f qz hoi ē timere.
me dereliquerunt. Nō illis īpū
f quāto plus ab hoibus relictus.
tetur. Dominus autem mihi assti
tit ⁊ confortauit mē. vt pēr me p̄

qz p̄meruit illā per fidem.
Sed quia fides gratia ē: ⁊ vita eterna est gratia p gratiā ergo reddet.

Justus iu. ⁊c. Vtiq; iust⁹ retribuēdo bona pro bonis: q: tū p⁹ mīsericors est retribuēdo bona ꝓ malis: ⁊ ipsa iusticia q̄ retribuuntur bona pro bonis nō est sine misericordia. Colos. 4.b

Festina. ⁊ etiaz ideo quia quos mecuz habere c solebā modo non habeo.

Penulā. Secundū haymonē hec penula data p̄si pauli in īsigne a romanis: q̄si susceptū ē in socīū ⁊ ciuē romanū. vnde ⁊ paulus se ciuē ramanū appellat. Mier. Volumē hebreū replico: q̄d paulus penulā iurta ꝑsdā vocat.

Penula vestis erat cōsularis q̄ induebant ꝓsules romani igredientes in curiaz. Vñ ferē romanis hāc fuisse ꝓsuetudinez q̄si monarchiā totiꝰ q̄si orbis acqrebāt: vt q̄cunq; gens cū pace ⁊ coronis eis occurrisset: darēt eis libertatez i tātū vt ffes illox dicerent: ciuesq; romani appellarent. Dabantq; potestatē edificādi curiam: ⁊ hñdi consules sicut ⁊ ipsi hēbāt. Pat q̄ pauli de gilehalo oppido ſde vbi natꝰ fuerat: trāsiat⁹ i thar suz cilicie: q̄dā tpe veniētib⁹ romanis p cilicīā occurrit eis ipse cū aliis thar sensib⁹ vtpote nobil' exceperūtq; eos cū pace. Tic romani ꝓcesserūt eis p̄dicta. Ibiq; pf pauli penulā accepit: post cuiꝰ mortē ob recordationē ei⁹ hāc vestē paulus sibi retinuit. Alexander iste est quē. s. dixit reuersum ad apostasiaz: q fabricabat edes diane apud athenas ⁊ oēs contra apostolum cōmouit. Defensiōe. Vel pressuraz ⁊ tribulationē sibi illatā defensionē appellat. Tribulatio defensio est xp̄ianis: quia defendit eos in die iudicii.

Non illis īputet. Nō orat pro alexādro: q inuidentia fraternitatē op pugnādo peccauerat. Sz ꝓ his q nō obrupant amorē: sz timore succubuerit

de lyra

societatē pauli incarcerarēt: ⁊ tandē ad martyriuz ducerēt. a Et abiit thessalonicā. q̄rens sibi maiorē securitatē. b Erescēs. ꝓpriuz nomen est. c In galatiā. iste abiit de volūtate apli ad vtilitatem eccl̄ie: ⁊ silr titus. d In dalmatiā. silr rōne. e Lucas est mecū solus. Iste est lucas cuāgelista q fuit comes idiuiduus pegrinatiōis pauli: vt dicit Iero. in libro illustriū virox: ⁊ satis pz ex actib⁹ aplox. f Marcū assume ⁊ adduc tecum. Et subdit cā: g Est eni mihi vtilis in ministeriuz: necessariorum. h Tychicū aūt misi ephesuz. silr pro bono illi⁹ eccl̄ie. i Penulā quā reliq troade. nomē est ciuitat. l: A pud carpū. nomē est viri apud quē dimiserat. Est aūt penula. vt dī i glo. vestis cōsularis: q̄ a romanis data fuit patri pauli in signū amicitie cū ipso: ⁊ q esset fact⁹ ciuis roman⁹: quaz reseruauerat paul⁹ ob memoriā pfis: ⁊ i signū q ēet fact⁹ ciuis roman⁹: si necessitas icūberet hoc oñdēdi. vñ ⁊ pluries legit hoc allegasse in actibus aplox. Alij ẋo dicūt q penula hic accipit ꝓ voluīne legis: sz ꝓmuz vē melius: q: de libris subdit:. l Et libros. s. q̄s ego tibi dimisi: ⁊ ꝓbabile vē q ēent libri hebraici legis ⁊ ꝓphaꝛū. m Maxime aūt ⁊ mēbranas. ad scribēdū ibi epl'as suas: q: q̄si nō poterat discurrere ad p̄dicādum: volebat absentee docē p scriptū. n Alexāder. Hec ē ps icidentalis: q: dixerat. Demas eni me reliqt ⁊c. iō occasiōe ei⁹ facit mētionē de alio: q: nō solum eū dereliqt: sz etiā ipugnauit: dicēs: Alexāder erari⁹. iste ē ille quē apls tradidit sathane. vt hꝫ in epla p̄cedēti. j. ca. vt dicit in glo. o Multa mala mihi ostēdit. i. fecit: p Reddet illi dñs. s. penā debitā: nec est verbū imprecantis illi malū: sed p̄dicētis futuruz. ideo non dicit reddat: sed reddet. Cōsequēter subdit de aliis eū dimittentib⁹: sz non impugnantib⁹: dicens: q In prima mea defensione. s. q̄si fui ꝓmo p̄sentat⁹ corā crudelissimo nerone. r Memo mihi affuit ⁊c. sed q: hoc nō fuit ex malicia sz ex timore. ideo subdit orando. s Non illis imputet. s. a dño. t Dñs aūt mihi astitit. quia ꝓpriū est diuinitat' assistere in casib⁹ necessitat'. u Et ꝓfortauit me. deficiēte humana ꝓsolatiōe. x Ut p me p̄dicatio implerēt. s. in partibus occidentalib⁹ in q̄bus p̄dicauit apls post dimissionem a carcere

orat vt eis iḡscak. Adstū enī ſterest iter eos q̄ b̄ mō ꝛ eos q̄ illo mō peccāt.

De ore leo. Id est: neronis de cuius manib⁹ liberat⁹ est a dño qñ venit romā adductus ab his q̄ p̄rāt iudee ob hoc q̄ cesarē appellauit. Mā cū venisset romā duob⁹ annis māsit i libera custodia: post etiam trāſiuit ad alias natiões q̄ crāt in circuitu rome. Leonis. Diaboli: q̄ sicut petr⁹ inquit

tāq̄ leo circuit rugiēs q̄rens quē deuorет: q̄ cū nō pōt a iusticia amouē: vel de vita vult tollē: ne alijs p̄desset: qđ q̄ nō pōt: insultat ei apostolus.

Et aquilā. Aquila erat vir p̄scе apud istos hospitabak apostolus.

Finit epla secunda ad Timotheum.

¶ Incipit epla ad Titū.

h Anc epl̄az apostolus tito scribit: quē creauit episcopū cōmonēs eū fore sollicitū ecclia stica disciplia. dz enī pontifex hīe maternā pietatez ꝛ pīis seueritatē: vt sit fortis supbis: ꝛ suauis modestis: vt nō hīis timoris angulū: nec elatiōis supcilijz: vrat ꝛ luceat. vñ in veste legalis pōtificis erat coccus bis tinct⁹ q̄ hēbat spēz ignis. Ignis āt duo fač: vrit ꝛ lucet. Ita ꝛ pōtifex p̄dicatiōis gladio scz ignito elogo vrere debet mordaci increpatiōe: ꝛ me tuēda cōminatiōe ꝛ lucez fouendo blādis: ꝛ delecta bilia p̄mittēdo. Ideo de māna dī: q̄ idurebak ad ignē ꝛ liq̄scebat ad solē. Et baculus pontificis ab inferiori pūgit: ꝛ in sūmo ad anteriora ertēdit in se rediēs: q̄z ecclīasticus doctor gladio v̄bi pungere dz. i. aspere redarguē peccantes: qđ ē ex iferiori nā: ꝛ correctos i anteriora dirigere: ita tñ vt ad p̄tiā p̄sciaz sui p̄sideratiōe redeat: si forte i se habeat q̄ alijs annūciat. Tito relicto crete epō ex simplicitate ꝛ humilitate nimis patiēti. Prescripta ei sua auctoritate vtili: scribit de epāli officio iperiose ꝛ

dicatio impleatur: ꝛ audiāt omi- ſ etiam.
nes gentes: ꝛ liberātus sū de ore ſ diaboli vel neronis
leonis. Liberāuit autē me domi- ſ etiam
nus ob omni ope malo: ꝛ †saluū ſ ducens
faciet in regnum suum celeste: cui gloria in secula seculorum amen. Sāluta p̄iscaz ꝛ aquilam: ꝛ ōne
ſ familiā †† iō noīat illos vt veniēs p̄ eos hos visitet
sifori domum. † Erastus remānsit corinthi. Trophimū autez reliq
† ſ pp hymbreos ꝛ frigoria cōmonet vt aurūno vēiret
infirmū myleti. † Festinā āte hyemem uenire. Salūtāt te eubolus ꝛ pudens ꝛ linus ꝛ claudia: ꝛ fra
†† post salutationem fratrum ipse salutat quasi subscribens hoc modo dō. ꝛc.
tres oēs. † Dōminus ieſus chri- †† .i. maneat v̄ra dilectio ſ ne admonit⁹ irascaris: sed
stus cū spiritu tuo. † Gratiā vo- potius †† .i. fiant vera que hactenus dixi.
biscum † Amen.

Epistola pauli ad Timotheuz secunda finit. Argumentū i epistolam ad Titum incipit.

t Itus cōmonefacit ꝛ instruit de p̄stitutiōe p̄sbyterij: ꝛ de spiritua li p̄uersatiōe. ꝛ hereticis vitādis: q̄ i scripturis iudaicis credūt. Scripsit aūt ei ab athēis.

Argumentū finit. Epistola pauli p̄ia ad titū icipit. C I.

potestatiue tractādo a nicopoli. Est igit intētio apli instruere Titum de epāli offō atq̄ monē: vt illō ipse tractet: ꝛ hereticos vitet. Mod⁹ talis. Primo salutat. Deide instruit cū de epāli officio: docēs eū qd agē debeat: ꝛ q̄les epos p̄ ciuitates p̄stituere. Deinde q̄liter diuersos vel seru vel etate vel cōditiōe instruere debeat. Postea monet cū de vitādis hereticis. C. I.

ſ nole † hūilitas nō tollit potestatem ꝛ dignitatem
p Aulus seruus dei. Apostolus autē ieſu christi
ſ tenēs ꝛ predicans fidem
secundum fidez electorum dei: ꝛ
ſ fm †† veritas i libera
libus artibus q̄ nihil ad christianā religionem
agnitionē † veritatis q̄e secūdū
ſ .i. xp̄i religionē ſ ꝛ hoc est †† i. p̄ hoc sperās vitā
eternā †† q̄ quāto certior tāto miſter dz eē sollicitior
pietatem est † in spēm † vite eterne:
ſ vitam eternaz
quāz promisit qui non mentitur
ſ ola †† vel eterna ſ qđ idē ē †† nō soluz
rei effectum: sed ꝛ in predi. ꝛc.
de⁹ ante tēpora † secularia †. mā-
nifestauit autez temporibus suis
ſ .i.
verbum suum i predicatiōne: q̄
ſ vt fideli
creditā est mihi secūndum precē
†† cui tu comparticeps ſ cui in salute hominum minus obedimus: si quo modo remittimur †† paulus inquam scribit hanc epistolam
ptū † saluatoris nostri dei † titō di
lecto filio secundum communē fi
†† ꝛ i scribēdo p̄mū salutat i hūc modū ſ mānifesta sunt hec.
dē: † grātia ꝛ pāx a deō patre no-
stro ꝛ christō ieſu saluatore no-
ſ ch̄ inde recederē.
stro. Hui⁹ rei gratia reliq te cre-
ſ ad p̄fectionē † ſ mala in peccātib⁹ addēdo
te: vt ea q̄e desūt † cōrigas. ꝛ cō
bonis ea q̄ desūt ꝛc. ſ singulas ſ episcopos
stituas per ciuitates p̄sbyteros
ſ .i. quales constituendos docuit ſ .s.
sicut ꝛ ego tibi disposui. Siquis

p Aulus seruus p̄ditione nō tamē pcti mi- a
sera seruitute.

Sz: Dei q̄dā nobilitate: q̄lr moyses ꝛ dauid sui sē appellaī ꝛ maria ācilla.

Secunduz fidē ele. Id ē: quā tenēt vel q̄ saluanē electi dei. ꝛ iō p ea magis laborandum.

In spez vi. e. Hec res: hic fructus aplici officij. Per B cōmēdat officiuz aplicū: nō tepidi⁹ agēdū.

Promisit. Sz q̄o p̄misit: cū nonduz hoīes essent qb⁹ p̄mitteret: q̄ i ei⁹ eternitate ꝛ i ipso v̄bo eidē coeterno iā p̄destinatione fixū erat qđ suo tpe futurū erat. Promisit ḡ ante tpa: q̄ i se eterno sic fixerat anteq̄ tps esset: qđ cuz creaturis cepit. Non enīz possum⁹ dicere fuisse aliq̄d tps q̄si de⁹ nonduz fecerat aliquid. Ante tpa dē. Nō recens p̄missio: sed ante tēpora olim seculoz: ꝛ vt certius sit.

Manifestauit. congruis tpib⁹. s. verbū. i. filium: hec est vita eterna.

Filio fm cōmunē fidē. b
Id est: catholicā nō puatā alicui⁹: catholicon grece: cōmune vel vniuersale dicitur latine.

Huius rei gratia.
Primo dicit quid agere debeat ꝛ quales ordinare presbyteros incipiens ita: huius rei gratia dē. dum

hec recolit sicut ei disposuerat: monet exequi.

Presbyteros. Ut pastorak cure on⁹ facilī⁹ sustineak: p mltos diuisū.

eternitate mūdi: ꝛ de numero itelligētiarū ꝛ hmōi. o Que fm pietatē ē. i. ad verū dei cultū ordinata. p In spez vite eterne. per hec p̄sequende. q Quā, p̄misit q nō mētit de⁹. cū sit ipsa v̄itas. r Ante tpa secularia. i. ab eterno. Et accipit̄ p̄missio hic p̄ p̄destinatiōe dei: qua ab eterno dare electis ordinauit gfaz ꝛ gliaz. Sz qr effect⁹ hui⁹ p̄destinatiōis est in tpe. ideo subdit: s Manifestauit aūt tpib⁹ suis. i. ab eo dispositis ꝛ ordinatis. t Verbū suū. i. filiū incarnatū. u In p̄dicatiōe. i. p p̄dicationez .s. xp̄i ꝛ discipulox suox. iō subdit: x Que credita ē mihi. tāq̄ fidei p̄dicatori. y Secūdū p̄. sal. no. dei. vt p3 Act. xiij. Separate mihi barnabā ꝛ saulū. z⁰ ponit p̄sona salutata: cū dī: 3 Tito di. fi. fm cōez fidē. i. catholicam. catholicon enī grece latine sigt cōe vel vle. dic apls: Filio fm cōez fidē: ad oñdēdū q̄ tit⁹ nō erat fili⁹ ei⁹ carnak: sz spūak: 3⁰ ponunt optata bona: cuz dī: a Bfa. i. pfīti. b Et pax. i futuro. nā btitudo getat totalit hoīs appetitū. c A deo pfe. q̄ ē gfe ꝛ btitudis cā p̄ncipalis effectiua. tñ cuz filio ꝛ spū scō. nā opa trinitat⁹ sūt idiuisa. d Et xp̄o iesu. qr ei⁹ hūanitas est cā instrūmalis p̄iūcta. e Hui⁹ rei. Hic icipit epla, p̄secutio: q̄ diuidit in duas ptes. i p̄ma pte titū instruit de ordinatiōe eccle. 2⁰ de iformatōe plebis sibi cōmisse. ca. Prima i duas. qr p⁰ ponit suā instructionē. 2⁰ cuiusdaz dicti rōnē. ibi: Sūt enīz multi. Circa p̄mū instruit cū de ordinatiōe ecclesie q̄ntū ad epos ꝛ p̄sbyteros. instituerat enī eū paul⁹ cretensez archiepm: ꝛ sic ad eū ptinebat ordinatio toti⁹ p̄uincie. Sciēdū etiā q̄ sub nole p̄sbyterox in telligit etiā epos: ꝛ ecōuerso sub nole epox itelligit p̄sbyteros: sic dcm fuit pleni⁹. s. i. Timox. iij. dic igit: Hui⁹ rei gra. i. ppt p̄dicationē fidei catholice. f Reliqui te crete. instituēs te ibi archiepm. g Ut ea que desunt. de bona dispositiōe ecclie. h Corrigas. in melius reformando. i Et cōstituas per ciuitates presbyteros. fm exigentiā populox. l2 Sicut et ego disposui tibi. in forma que sequef: l Si quis sine crimine est. Ille enīz qui cōstituit presbyter vel episcopus debet eē integre fame ꝛ fidei. Ista

autem

Nicolaus

neronis: vt dcm ē. s. Ro. xv. vsi ꝛ subdit: a Et liber⁹ at⁹ sū de ore leo. i. neronis quē vocat p̄pter crudelitatē leonē. Sciēdū tñ q̄ apls nō logē p̄ tpe q̄ scripsit hāc epl̄az: q̄ tūc erat iterū in carcē neronis: sz logē p̄ tpe terito i q̄ dimissus fuerat a nerone. qđ aūt subdit: b Liberauit me dns ab oī ope malo. refert ad tps detētōis secūde: qñ scripsit hāc epl̄az. Et quia nihil ipedit a psecutiōe regni celestis i morte nisi pcm. iō subdit: Et saluuz faciet in regnū suū celeste ꝛc. c Saluta. Hic vltio p timotheū amicos salutat. d. Saluta p̄iscā ꝛ aglā ꝛc. erat enī agla vir p̄scе: ꝛ cū illis māsit apls: vt hī Act. xviij. d Et onesiфori domū. i. ei⁹ familiā. e Erastus aūt remānsit corinthi ꝛc. istos aūt duos nolat vt timothe⁹ veniēs romaz eos visitet in trāsitu suo: ꝛ statū eox nūciet apl̄o: vt dicit glo. pōt etiā addi alia cā. s. vt timothe⁹ citi⁹ veniat ad aplm sciēs euz sic eē solitariū. ideo subdit: f Festina ante hyemē venire. aliter ,ppter importunitatē tpis posset iter suū nimis retardare: ꝛ q̄z magna ps vie ē p mare: i q̄ nō ē tutū i hyeme nauigare. Ultio salutat timotheū: ꝛ p̄mo ex pte amicox. d. g Salutant te eubo. ꝛ pu. ꝛc. 2⁰ ex pte sui. d. h Dns ihs xp̄s cū spū tuo. q̄ ē aie vita effectiue tñ. i Gratia dei. que est aie vita formaliter: Hobiscuz amen.

¶ Postilla ffris Nicolai de lyra sup epl̄az Pauli ad Titū icipit. C. I.

l: Aulus seru⁹ dei. Hic icipit epl̄a Pauli ad Titū. q̄ diuidit i tres ptes. s. i salutationē ꝛ p̄secutionē. ibi: Huius rei gra: ꝛ cōclusionē. ibi: Salutāt te. i fine epl̄e. In p̄ma pte p⁰ ponit p̄sona salutās q̄ntū ad nomē: cū dī: Paulus: ꝛ rō hui⁹ nois dicta fuit in p̄ncipio epl̄e ad romanos: ꝛ q̄ntuz ad religionē: cū dī: l Seruus dei. i. fidelis xp̄ianus: ꝛ q̄ntū ad officij dignitatē: cuz dī: m Apls aūt ieſu xp̄i fm fidē. i. ad p̄dicandū fidē. n Et agnitionē v̄itatis dei. hoc dicit ad excludendū sciētiā humanit⁹ inuentā: in qb⁹ sūt alique falsitates admixte: vt p3 per Aristotilē: q̄ lz veri⁹ alijs scripserit. aliqua tñ falsa admiscuit: vt de

Sine crimine. Si dixisset sine peccato: nullus in ecclesia recte posset ordinari minister. ℳ Multi enī baptizati fideles sūt sine crimine: sine pcō p̄o in hac vita neminē dixeriz: nō q̄ peccati aliqd remaneat qđ in baptismate nō dimittat. Sz q̄ i nobis in huius vite ifirmitate manētib⁹ q̄tidie fieri nō q̄escūt: q fideliter orantib⁹ q̄tidie remittant. Quālibet valde iustū discutias in hac vita: nō est tñ sine peccato. Uñ Ioannes: Si dixerim⁹ q̄ pcm̄ non habem⁹: nosipsos seducim⁹ ℭ ṽitas in nobis non est. Sed plane. ℳ Multi iusti dicti sūt sine q̄rela qđ intelligit sine crimine. Multa enīz q̄rela iusta est de his qui non hūt crimen. Crimē g̃ est q̄rela. i. pcm̄ graue accusatiōe ℭ dānatione dignissimuz: vt homicidiū adulteriū aliqua immundicia fornicationis: furtū: fraus: ℭ hmōi: q̄ cū ceperit hō nō habere iuuicipit caput erigere in libertatem. Sed ista inchoata est nō perfecta libertas.

Unius vxoris vir. ℙ Post baptismū: q̄ nouo homini nō stupra: nec aliqua q̄ ante fuerūt obsūt. Hinc sñle ẕdicit aug. his verbis acutiꝰ intelligunt q nec cū q cathecuminꝰ vel paganus habuit alteraz: ordinandū censuerunt: q̄ de sacramēto agit: nō de peccato. Maz i baptismo peccata ola dimittuntur. Et qui dixit: Si nupserit virgo nō peccat: satis declarauit nuptias non esse peccatū. ℙ Propter sanctitatē aūt sacramenti sicut femina: si cathecumina vitiata est: nō pōt post baptismū inter virgines dei ꝓsecrari: ita nō absurde visū est bigamū nō peccasse: sed nozmā sacramenti amisisse: nō ad vite meritū: sed ad ordinatiōis ecclīastice signaculū necessariam. Et sicut plures antiquoꝝ patrū vxores significauerūt futuras ex oībus gentibus eccl̄ias vni viro subditas. i. xp̄o. Ita noster antistes. i. epūs vni us vxoris vir significat ex omnibus gentibus vnitatē: vni viro xp̄o subditam. Itaq̄z sicut duobus dominis seruire: sic ab vno deo apostatare: ℭ in alterius superstitutionem ire non licet.

Filios habens fideles. Nec saltez de luxuria accusatos: vel sibi nō subditos. Alioquin nec spes in illo est corrigendi alios nec frontez hz ad alios talīū cohabitator. ℴ Portet enim ℭc. Talis debet cōstitui: necesse ē enī ad tractationē officij cū esse sine crimine. i. irreprehensibilez epūm: hic aperte ostendit p̄sbyterorum nomine epōs. ē. fuisse designatos.

Nicolaus

aūt ꝓditio ℭ alie sequētes debēt esse excellēti⁹ in epō: q̄ in sacerdote curato. a Unius vxoris vir. scz post baptismū: vt dcm̄ est. ē. j. Timoţ. iij. b Filios hñs fideles. hz nō oporteat ipsū habere filios: q̄ poterat ꝓtinere: tamē si hz oportet q̄ sint fideles. i. sane fidei. c Nō i accusatiōe luxurie. i. accusabiles de luxuria: sic filij heli. j. Reg. ij. d Aut nō subditos. i. rebelles. e Oportet enīz episcopuz sine crimine esse. iaz expositū est. f Sicut dei dispensatorē. in bonis spūalib⁹ vbi requirit maior fidelitas ℭ diligentia q̄ in dispēsatione bonoꝝ tēporaliū. g Nō superbuz. alios suppeditando. h Nō iracundū. in animo: superbi enim de facili irascuntur. i Non vinolentū. i. in potu vini excessiuū: quia per hoc impedit discretio. que requiritur in dei ministro. k Nō percussorez. qđ vitiū oritur frequenter ex excessiua vini potatiōe. l Nō turpis lucri cupidū. i. secularis: qđ est per mercationes ℭ talia que nō decēt ministros eccl̄ie. m Sed hospitalez. oportet euz esse ad peregrinos. n Benignuz. ad omnes. o ℙrudētem. in agibilibus. p Sobriuz. i. tenentē sobriā mensuraz in omnibus. q Justū. formaliter q̄ntuz ad scipsuz. ℭ effectiue q̄ntuz ad populum sibi subditū: in quo debet facere iusticiaz ℭ ꝓseruare. r Sanctū. erga deuz. s Cōtinentē. i. firmiter se tenentem ꝓtra tētatiōis impetū. t Amplectentē eum ℭc. i. diligenter studentē in sacra scriptura. u Ut potens sit exhortari. s. fideles ad bonū. x In doctrina sana. absq̄ admixtione alicuius erroris. y Et eos qui ꝓtradicunt arguere. eos efficaciter refellendo. z Sunt enīz. Hic ꝓsequēter reddit rationē vltimi dicti. scilz quare debet esse potens inobedientes vel ꝓtradicētes arguere: dicens: Sunt enim multi inobedientes. i. veritati euangelice ꝓtradicentes. a Uaniloqui ex multiloquio suo mentes simpliciū perturbantes. ideo subdit: b Et seductores. per mendacia colorata. c Maxime autē. supple sunt tales. d Qui de circūcisione sunt. isti erant falsi apostoli de iudaismo cōuersi.

Contradicunt. Cōtradicentes enīz non vno modo intelligendi sunt paucissimi quippe nobis ꝓtradicunt loquēdo: sz multi male viuēdo. Quis enī audet aptissime loquēdo ẕdicere veritati: Nō ẕdicunt multi lingua sz vita: quos redarguere bonū opus est: grandis sarcina cliuus arduus.

Dixit quidam ex illis. Aug. Iste fuit. Epigmenides cretensis i eius libris hoc inuenit: qui hō inter ꝓphetas dei nō liquet: nec eius ꝓphetia ad illa dei eloquia ptinet q̄ iudeis sunt credita: ℭ ideo nomē eius nō cōmēorauit apostolus sicut solet cōmemorare ꝓphetas dei dicēs: sicut ℭ dauid dicit vel esaias. Uel cū tacitis nominib⁹ illoꝝ dicit sicut scriptū est ℭ ea scriptura intelligit in qua est auctoritas dei. Homo aūt inerudītus: canis rabiosus veritati oblatrans ausus est dicere istū de ꝓphetis iudeoꝝ fuisse: de quo ait apls: Dixit quidam ℭc.

Dixit quidam ℭc. Licz diuine auctoritati. vnde voluerit qđ verum inuenerit testimoniuz sumere: sicut ℭ paulus vt legitur in actib⁹ apostoloꝝ cuz loqueret atheniensibus: ait de deo. In illoui uimus mouemur ℭ sum⁹ sicut ℭ quidaz fm vos dixerunt. Et de atheniensis are inscriptione ait: Inueni araz in qua subscriptū est. ignoto deo: Ita diuina auctoritas vndecunq̄z sumit: qđ necessariū inuenit: sed nō ola que ibi scripta sunt accipiēda confirmat. vñ in lege p̄ceptū est iudeis vt si mancipiū gentile emerēt eius pilos raderent: ℭ vnguiū incremēta absciderent. Deinde ad vsus domesticos assumerent: ita vanis atq̄z superfluis gentilīū superstitionuz ℭ poetarū sententiis abrasis ℭ decisis: qđ purū repertū fuerit ad misteriū dom⁹ dei assumēdū ē. Ro. 14. d.

Mandatis hoiuz. Quia mādata legis post manifestā ṽitatē iaz hominū nō dei mādata sunt. **Auertentium** se a ṽitate. Spūalis intelligētie. Quicqd enīz aduersus ṽitatē opponit hūana ueteratio est. Ideo mādata hoiuz ℭ fabulas appellat q̄ narrāt q: nescientes vim scripturaruz ℭ interiora: verboꝝ legis colorē sequunt nō saporē: putāt enīz nunq̄z recedendū esse ab his que moyses tradidit vtpote de escarum differentia.

Oia munda ℭc. Quod ipsi negant. ideo q: in lege quedam moyses ꝓhibuit: ℭ ab immundis munda discreuit. Hoc aūt nō fm naturas q̄s deꝰ creauit intelligi voluit: sed fm significationes. Oia ergo mūda sūt mūdis

de lyra

nō tamē recte quia cū obseruatione euāgelij volebant obseruationē legaliū introducere: vt habet. j. eo. ca. c Quos oportet redargui. q: legalia mortua fuerūt in passione xp̄i ℭ mortifera post publicationez euāgelij: ꝓut ē. declaratū fuit diffuse Ro. iij. ℭ Gal. ij. ℭ. j. Timoţ. v. f Qui vniuersas domos. fideliuz. g Subuertunt. i. subuertere nituntur. h Docētes que nō oportet. i. nō sana sed pestifera. i Turpis lucri gratia. i. propter questū: ℭ sic in duobus peccabant. scilz in doctrina ℭ in intentione docendi: ℭ declarat ꝓpositum per dictum cuiusdā doctoris illius gentis. d. l: Dixit quidam ex illis propriꝰ ipsoꝝ propheta. per hoc autē q̄ nō dicitur propheta absolute: sed propheta ipsoꝝ: datur intelligi q̄ nō fuit vere propheta loquens spiritu diuino: sed humano: sicut expertus fuit viuens inter eos: dicitur tamen propheta large ℭ participatiue inquantū verum dicit: sicut ℭ prophete vera loquuntur: ℭ subditur eius dictum. cuz dicitur: l Cretenses semper mendaces. id est assueti mēdaciis. m Mala bestie. id est mordaces verbis. n Ventris pigri. id est gulosi. Ille enīz qui habet ventrem nimis impletum non potest ire expedite: sed tarde ℭ pigre. o Quam ob causam. id est quia sunt talib⁹ vitiis assueti. o Increpa illos dure: ℭ non molliter: sicut Heli. j. Reg. ij. vnde Hieronymus Heli pro filiorum suorum iniquitate damnat⁹ ē: corripuit quidem eos sed leuitate patris ℭ nō auctoritate pōtificis. p Ut sani sint in fide. catholica. q Non intendentes fabulis iudaicis. de obseruatione legaliū que mortua fuerunt in passione xp̄i. ℭ ideo quicquid dicitur de necessaria obseruatione eoruz: totum est fabulosum ℭ falsum. r Et mandatis hominuz aduersantium se a veritate: fecerant enim iudei multa statuta per quorum obseruationes irritabantur precepta diuina fm q̄ imporperat eis saluator ℳ Matb. xv. A. d. Quare irritū, fecistis mandatum dei propter traditionem vestram? s Omnia. cibaria. t Munda. supple sunt.

ſm nās. Vñ in geneſi: Vidit deꝰ cūcta q̄ fecerat ⁊ erāt valde bona. Sec̄dā ſignificatiōes quedā ſmunda ſunt iudeis: nec nobis oīa apta ſunt: vel ꝓpter ſalutez corꝓr: vel ꝓpter conſuetudinem humane ſocietatis.

Factis aūt negant. Si negatio nō tm̄ lingua fit: ſed etiā factis: certe multos iuenimus antixp̄os q ore ꝓfitent chriſtū ⁊ moribꝰ diſſentiūt ab eo. Quiſqs factꝫ negat xp̄m antixp̄s ē. Tales ſūt oēs mali catholici: q nō verbis ſz factꝫ negāt. Nolite ergo eſſe tanq̄ de fide ſecuri: adiungite fidei recte vitā rectā vt xp̄z ꝓfiteami ⁊ vobis vera docēdo: ⁊ factis bene viuēdo. Maz ſi ꝓfitemini verbis ⁊ nō factꝫ: fides talīū mor ꝓꝓe fides eſt demonioꝝ.

C II.

Ta autē lo. ⁊c.

t Sanā doctrinaz.

Hec ſunt que ad bonos mores ptinent.

In habitu ſancto. Vt ſcz earū incеſſus motꝰ vultus ſermo p̄ferant ſanctitatem.

a Nō vino multo ⁊c. Solent enīz eſſe quedā q̄ corpis frigeſcēte luxuria vino ſeꝑ libidie dederūt.

Bene docentes. Non quidem publice viros ſed priuate.

Vt vxores ſuos a. Quos nāli affectu nāliter diligāt. amēt etiā pudica dilectiōe: vt ſcz cū pudore viris debitum potius red dant q̄m exigant.

Nicolaus

a Mundis. i. p baptiſmuz ſcificatis. b Coinquinatis aūt ⁊ infidelibꝰ nihil eſt mundū: ⁊ ſubdit cā cū dī: c Sz inquate ſūt corꝫ mens ⁊ ꝓſcia. pp qđ dicit ſaluator Matth. xv. Non qđ intrat in os coinquinat hoīez. ſcz cibꝰ: ſz qđ ꝓcedit ex ore hoc coinquinat hominē. ſ. detractiones blaſphemie ⁊ huiuſmodi. q̄ ꝓ⁹ ꝓcedunt ex corde malo ⁊ ꝓſcia coinquinata. d Confitent ſe noſſe deū: dicentes ſe ē xp̄ianos: falſe tñ. iō ſubdit: e Factis autē negant cū ſint abominati deo. f Et incredibiles. i. increduli. g Et ad omne opus bonū reprobi. quia nulluz opus poteſt eſſe bonū meritorie ſine fide: Heb. xi. Sine fide impoſſibile eſt placere deo.

C. II.

h Ta aūt. Poſtq̄ apl's inſtruxit titū de ordinatione miniſtroꝝ eccl̄ie,

t hic ꝓſequēter inſtruit eū de iformatiōe plebis ſibi cōmiſſe: ⁊ primo q̄ntū ad aliquos ſpāliter. ſecūdo q̄ntū ad oēs gnāliter ſequēti ca. Pria in tres ſm tres gradus hominū. ptes patebūt ꝓſequēdo. In ꝑma pte docet eū q̄ntū ad eos q ſūt in ſtatu ſenili: dicēs: Tu aūt loquere. informando pp̄lm. i Que decēt ſanā doctrinā. I moribꝰ. l: Senes vt ſobrij ſint. i. moderati in actibꝰ ſuis: qđ exigit maturitas etatis. l Pudici. i. caſti. q̄ z̄ūū eſt valde detestabile in antiquis: eo q̄ in eis frigeſcit calor naturalis.

m Prudētes. in agibilibꝰ: qđ debet eſſe in eis acquiſitū p exꝑientiā longi tꝑis. n Sani in fide. abſq̄ admixtiōe erroris. o In dilectiōe. que eſt forma fidei. p In patiētia. ſiliꝫ ſint ſani ita q̄ nō frangant̄ per ipatiētiā in aduerſis. q Anus ſiliꝫ in habitu ſancto. i. religioſo ⁊ honeſto ſupple ſint. r Nō criminatrices. i. ꝓponētes de facili crimina iuuenculis.

s Nō multo vi. ſeruientes. nā potatio vini exceſſiua inducit ad fractionem caſtitatis vidualis. t Bene docētes. nō in publico: ſed in ſecreto iuniores mulieres. u Adoleſcētulas. Hec eſt ſecūda pars in qua inſtruit eū de pſonis eriſtentibꝰ in ſtatu iuuenili. v. Adoleſcētulas, ſupple admone. x Vt viros ſuos amēt. ſicut ſeipſas: q⁹ vir ⁊ vxor ſunt vna caro. y Filios ſuos diligāt. nō ſolū q̄ntū ad corpus eos nutriēdo: ſed etiaz q̄ntum ad aliaz eos in moribus informādo. z Prudentes. ſupple eſſe in gubernatione domꝰ ⁊ familie. a Caſtas. caſtitate cōiugali. b Sobrias. in cibo ⁊ potu. qđ multū facit ad caſtitatē ſeruandā. c Domus curā hñtes. ⁊ nō per alienas domos vagantes. d Benignas. erga oēs. e Sub-

ſ pp̄m † ſ g nō credāt in deū vel deo

dis*. cōinquinatis aūt ⁊ infideli

†ſ q̄ nō ſunt digni bonis dei ſ quaſi nō ex cibo ē coiquinatio corꝫ: ſz ex malo intellectu ⁊ ꝓſciētia pcōꝝ

bus nihil †mundum: ſ ſed inquinate ſunt eorum ⁊ mens conſcie

ſ quia ſ verbis ſ quidem

tia. Cōfitentur ſe noſſe deuz. fa

ſ vnde ioannes: qui dicit ſe noſſe deum ⁊ mandata eius non. c. mendax eſt ſ deo odibiles

ctis autem negant: cum ſint abo/

ſ nec habiles credere

minati ⁊ incredibiles: ⁊ ad omne

ſ a deo reprobati vt nō habeāt gfaz ad bñ opandum

opus bonuz reprobi.

ſ illi docent quod non oportet

Ta autem lo C II.

t ſ ea † ſ. i. doctrinam ſane fidei

quere q̄e decēt †ſanam

ſ ſ. ſ hortare

doctrinam. Senes vt ſobrii ſint

†ſ pudētes fidei neceſſaria ſ vt habeāt integram

honeſti. pudici. †prudētes. ſſani i

T ſ illi ſani ſ dei ⁊ proximi ⁊ ipſo ordine charitatis

ſ tentationū ⁊ tribulationū

fide in †dilectione: in ſ patientia.

ſ hortare etiam ſ eſſe

Anus ſimiliter in habitu ſancto

ſ crimina alijs ponētes vt ſolēt facere adoleſcentulis

nō criminatrices. nō vino multo

†ſ vel vt doceāt adoleſ. prudētia vel adole. hortare.

ſeruientes. † Bene docentes vt

prudentia doceāt. Adoleſcētulaſ

†ſ nō mō carnali ſed ⁊ ſpūali amore

vt viros ſuos amēt, †filios ſuos

†ſ doceāt eas etiā cē ſ mēs intelligētia ſ corporis

diligant. †prudentes. ſcāſtas. ſoj

cōtinētia ſ in cibo ⁊ potu

bñs. domus curam habentes.

† ſ vt nō diuitijs vel nobilitate iflate viris ſuis ſpara-

bēignas. †ſubditas ſuis viris: vt

re deſiderēt ſ ſi male ſe habeāt † ſ doctrīa euāgelica ſ ſi hñt viros infideles qbus ꝓpſius ꝓpter timorē dei obſeq̄ debēt vt hoc videtes nō blaſphemēt nomen dei.

nō blaſphemetur †verbuz dei.

Vt non blaſphemet. Hoc ad ſenes: ⁊ ad oīa ſuplora pōt referre. q. hortare ſenes ⁊ anus ⁊ adoleſcētulas vt ita ſe habeāt vt dixi: qđ iō facē debēt: vt nō blaſ. ⁊c. Juuenes ſiliꝫ hortare. Quia iuuentus ꝓmptior eſt ad laſciuz: cōtineri iubet qđ vt facilioꝰ ſit: magiſtrū iubet formaz eſſe: vt qđ docet vobis oſtēdat factis: vt ita ꝓphani erubeſcāt.

Juuenes ſimiliter hortare vt ſo/

ſ augn. aliter paſtor occidit oues quantum in ſe eſt ſi iſte viuunt

brij ſint.] In ōmnibus teipſum

prebe exemplum bonorum opez]

†ſ vite vel corporis †ſ ne leuis ſz autenticus

in doctrina. †ſ integritate: ſ grauí

ſ tuā ſit ſ loco dictū ⁊ tpe

tate. Verbum ſanum. irreprehen

ſ ſ. vobis contrarius

ſibile. vt is q ex aduerſo eſt. vere

atur: nihil hābens maluz dicere

ſ hortare ſ quibuſlibet taz bo

de nobis. Seruos ſubditos dō/

nis q̄ malis ſ que non ſunt contra deuz

minis ſuis ē. in ōmnibus placē

T ſ hoc mō placere poterūt cū nō muſitauerint cū oſſi eos aliquid iuſſerint †ſ eos debito ſeruitutis

tes. non †contradicētes. ſ nō frau

ſ etiam in minimis

dantes: ſed in ōmnibus bonā fi/

ſ hoc refertur ad omnia

dez oſtendentes: vt doctrinā ſal

†ſ bonis operibus ⁊ fide † ſ actibus ſuis.

uatoris noſtri dei †ornent ſ in om

ſ p carnē ſ deus p gfam ⁊ſi inuiſibilis

nib⁹. Appāruit enīz gratia dei ⁊

†ſ ad vtilitatē oīs generis hoīz ſine quo nō ꝓfuiſſet naſ. i ſ quantum ad ſe

ſaluatoris noſtri †omnib⁹ homi

†ſ exemplo vite ⁊ doctrine in quo eum ſequi debes

nibus †erudiens nos. vt abnegā

ſ vane culture ⁊ ignorantie

tes impietatez ⁊ ſecularia deſide/

ſ in nobis ſ ad proximum ſ ad deum.

ria. ſobrie ⁊ iuſte ⁊ pie viuamus i

ſtā fragili ſ p hoc ſ certi ⁊ ſollicīti †ſ glīaz eternā

hoc ſeculo: exp̄ctātes † beatā ſpē

ſ vel manifeſtationez † ſ nō hoīs infirmi nō mortaliter non paſſibilis vt prius

⁊ aduentum glorie †magni dei. ⁊

ſaluatoris noſtri ieſu chriſti. Qui

ſ nō ſolū erudiuit ſ p hoc ſum⁹ ſecuri de ſpe ⁊ ad hoc

dedit ſemetipſū p nobis. vt nos

In oibus teip. ⁊c. Dis enīz qui male viuit in cōſpectu corꝫ quibus ꝓpoſitus eſt: q̄ntū in ipſo ē occidit eos: etſi illi viuūt de miſericordia dei viuunt. B

Vt doctrinā ſal. ⁊c. Hoc refert ad oīa pdcā ſ. ad ſenes ⁊ anus ⁊ ſuos q. hortare oēs pdictos vt ita ſe habeāt: vt ꝓſcriptuz eſt: vt ita ornent in actibꝰ ſuis doctrinam ſal. ⁊c.

Ornent. Ornamentum doctoris eſt honeſta vita diſcipuli.

Apparuit. Q. Oēs monēdi ſunt: q⁹ omnibus natus eſt: nulluz excluſit. C Epiſe. Gal. Coloſ. 3 o 1 petri.

Vel gratia. Id ē: xp̄s qui eſt gratia dei vel gfa dei ⁊ ſal. ⁊c. i. deus ⁊ ſaluator noſter. ſ. dei filiꝰ etſi luiſibilis ſit in forma dei. tamen p gratiā apparuit in forma ſerui.

Et aducētū glo. ⁊c. Qui non in infirmitate vt prius ſz in gloria ⁊ poteſtate veniet ꝑmia datur⁹ ſm merita qui in primo aduentu adeo hūilis fuit q⁹ non ſolum erudiuit: ſz etiam dedit ⁊c.

de lyra

ditas viris ſuis. vt nō nobilitate vel diuitijs elate nolit eis obedire. f Vt non blaſphemet verbuz dei. i. doctrina euāgelica: ⁊ referf hoc ad oīa pdicta ⁊ etiā ſequētia. ſic enī habirabāt rōiani iter infideles. ⁊ iō ſi fuiſſent incōpoſiti moribꝰ: infideles fidem catholicā deſiderēt. g Juuenes ſiliꝫ ⁊c.] q⁹ iuuentus ipellit ad ſequēdum ipetꝰ paſſionū maxime cōcupiſcētie carnalis: ꝓpter qđ retinēda eſt i freno ſobrietatis: ⁊ qm̄ turpe eſt doctori cū culpa redarguit ipſū: ⁊ i moralibꝰ magz mouēt facta q̄m v̄ba. iō ꝓpr iformat titū. v.

h In oibꝰ teipſū ꝓbe ⁊c.] Iformādo ſubditos factꝫ. i In do. iformādo eos v̄bis ſacris. k In ſte. i. puritate mentꝫ ⁊ corꝑis. l In gra. geſtus exteriorꝭ. m Verbū ſa. irreprehē. ſupple ſit. n Vt is q ex aduer. eſt. i. aduerſarioꝰ fidei. o Vereaf. i. ꝓfuſus ad ſeipſū reuertaf. p Nihil hñs ma. dicē de nobis. ⁊ ſic tādē ad fidē ꝓuertaf. q Seruos. Hec ē tertia ps in q̄ titū inſtruit de his q ſunt in ꝓditiōe ſeruili. ⁊ ꝑmo ponit inſtructio. 2⁹ inſtructiōis rō. ibi: Apparuit enī. Circa ꝑmū dicit apl's: Seruos. ſupple docē. r Dñis ſuis ſub. cē. eis debitā reuerētiā ⁊ obſequiū exhibēdo: ⁊ B ſiue ſint boni ſiue mali: fideles aut infideles. s In oibꝰ pla. nō z̄di. Et B itelligēdū ē de licitꝫ tm̄ ⁊ honeſtis. t Nō frau. dños in rebꝰ vl' obſequiis debit. u Sz i oibꝰ fidē. i. fidelitatē. x Bonā oſtēdētes. v̄bis ⁊ factꝫ. y Vt doc. ſal. no. dei ornēt in oibꝰ: ⁊ B ſuis bonis moribꝰ, hoc enīz faciēdo ſanctꝰ paulin⁹ ſeruiēs regi infideli ſic fidē ſuā moribꝰ ornauit q̄ liberationē ſui a ſuitute ⁊ oluz ciuiū ſuoꝝ meruit apud regē infidelē. z Apparuit. Hic ponit dicte inſtructiōis rō que accipit ex ſaluatoris exēplo: qui dedit ſeipſū, p nobis: ⁊ ſubiecit ſe ſuituti vt nos redimēt a ſuitute diaboli: pp qđ nō dz cē durū ſuis fidelibꝰ dñis ſuis infidelibꝰ ſubiici: pp qđ dicē: Apparuit enī gfa dei ⁊ ſalua. nſi: i carne, p nobis aſſūpta. a Erudiēs nos. v̄bis ⁊ exēplis. b Vt abnegā. ipie. i. idolatriā: ſicut p oppoſitū pietas dicit⁹ din⁹. c Et ſe. de. q̄ tēdūt ad diuitias honores ⁊ delitias. d Sobrie. i nob. e Et iu. ad. primū. f Et pie. ad deū. g Viuam⁹ i B ſe. fragili ⁊ trāſitorio. iō ſubdit: h Exꝑe. b. ſ. i. glīaz ex nā a nob ſpataz. i Et aduē. g. ma. dei ⁊c. nā i ꝑmo aduētu venit i humilitate ⁊ ſubiectiōe. in ſecūdo venit i glīa ⁊ ptāte. ⁊ ſubdit de ꝑmo aduētu. k Qui de. ſemetipſū pro nobis. i humilitate factꝰ obediēs vſq̄ ad mortē crucis. l Vt nos re. ab oi

iniquitate

Sectatorẽ bonoꝝ operũ. Quia ad hoc redemit nos chr̃us: vt purã vitam sectantes ⁊ repleti operibus bonis dei heredes esse possimus.

Argue. Jam nõ aspere accipitur cum pro salute fieri sciat. C.III.

Dmone illos ⁊c̃. Ad oẽ opus bonuz ⁊c̃. Quasi admone vt ad
a malũ tardi sint: sed ad bonũ pati sciẽtes qd singlis pfolui oporteat qz singulis paraf.

Eramus enĩ ⁊ nos aliqñ insi. Et si pbi essent quidam nostrum: vera tamen sapientia carebant.

Benignitas. per quã dona nobis spiritualia abunde tribuit.

Vel: Preesse. Jd ẽ: magis proficere ⁊ scipsis meliores fieri.

Hereticũ hominez.

Nicolaus

inigtate. ſ. originali ⁊ actuali. a Et mũdarct. per sacm baptismi quo deletur originale pcm̃ ⁊ actuale. b Sibi pplm ac. p gfaz baptismalẽ. c Sectatorẽ bo. ope. ita q gfa baptismalis nõ dcẽ i vacuũ: sz ad bene opandũ. d Nec lo. ignorantes docẽdo. e Et exhortare. laz sciẽtes ad melioꝝ inducendo. f Et argue. deliquẽtes. g Cũ oi imperio. ſ. auctoritate pontificali. h Nemo te pte. prelatus enĩz nimis mollis cõtẽpsibit reddit suis subditis. C. III.

i Dmone. Postq̃ a apls titũ instruxit de iformatõe pplĩ sm gradꝰ spales. Hic pse quẽter instruit cũ de iformatiõe gnãlr q̃ ad oẽs. ⁊ primo q̃lr se debeat habere erga pncipes. secũdo erga hereticos hoies. ibi: Hereticũ. prima i duas. qz ponit instructio. secũdo instructiõis rõ. ibi: Eramꝰ enĩz. Circa primuz dicit: Admone illos. ſ. subditos tuos gnãlr. h Principibꝰ ⁊ ptãtibꝰ. secularibus. l Subditos esse. tales enĩz ptãtes ꝓcedũt ex dei ordinatõe q sm voluntatẽ suã trãsfert regna. atq; cõstituit: Dasi. ij. ⁊ ideo q tali ptãti resistit ordinatiõi dei resistit: Ro. xiij. m Dicto. ſ. ptãtis. n Obedire. in licitis. iõ subdit: o Ad oẽ opus bonũ paratos eẽ. in hoc enĩ nõ solũ obedit hoi: sz deo cuiꝰ minister ẽ iudex siue ptãs: vt dr Ro. xiij. p Neminẽ blas. etiã iniuriãtẽ: sz patiẽter tolerare: aut rõnabiliter obuiare. iõ subdit: q Nõ litigiosos esse. sz modestos: mẽsurã debite rõnis seruãdo. nã aliqñ expedit de iniuriãtibꝰ iusticiã q̃rere: vtpote qñ ex tolerãtia nutrit in iniuriantibꝰ audacia malefaciendi. r Oẽm osten. mãsuetudinẽ. sm rõnis dictamẽ. aliter nõ eẽt mãsuetudo: sed magis pusillanimitas. s Ad omnes hoies. taz fideles q̃z infideles. t Eramꝰ. Hic ꝓsr ponit dicte instructiõis rõ: ⁊ est triplex. prima accipit ex pte statꝰ uersoꝝ ad fidẽ catholicã asi uersionẽ l q̃ statu erãt mali ⁊ defectuosi. ⁊ iõ debẽt defectuosis hoibꝰ ⁊ infidelibꝰ cõdescẽdẽ p mãsuetudinem q̃ntũ põt fieri bono mõ sm rõnis dictamẽ. iõ dicit: Eramꝰ enĩ aliqñ ⁊ nos insipiẽtes. ſ. sine sapia ꝛba q̃ ẽ xp̃s q̃uis tũc aliq eẽnt pbi mũdana õditi sapiẽtia. u Increduli. in his q̃ sũt supra rõnẽ: cuiusmodi sũt ea q̃ sũt fidei. x Errãtes. i moribꝰ. y Seruiẽtes desideriis ⁊c̃. i. passionũ sectatores. z In malicia ⁊ inuidia agẽtes. q̃ntũ ad illos q peccabãt ex certa malicia: ⁊ qz hoc ẽ valde detestabile. iõ subdit: a Odibiles. ſ. deo. b Odiẽtes inuicẽ. qz mali hoies nõ hñt amicitias ad alios: nec etiã ad seipsos: vt declarat pbus. viij. ethicoꝝ. c Cũ aũt. Hic ponit secũda rõ dicte instructionis. ⁊ secũdo ex dictis infert q̃dã ꝯclusio. ibi: Fidelis. Ratio ꝓ̃o accipitur ex credẽtiũ statu post suã ꝯuersiõnẽ ad quẽ vocati sũt vt sint heredes vite eterne: ⁊ hoc ex mera dei gfa ⁊ benignitate: ꝓpter qõ benigni aliis etiaz infidelibꝰ debẽt esse: maxime ꝓncipibus q̃ntũ põt fieri sm deũ: ⁊ hoc est qõ dicit: Cũ aũt beni. ⁊ hu. apparuit ⁊c̃. humanitas in eiꝰ natiuitate. benignitas autez in sua ꝯuersatiõe. d Nõ ex operibꝰ iu. que fecimus nos: cum ſ per sanguinem ſ tam redimeret ab oi inigtate: ⁊ mũ/ ab originali q̃ actuali ſ vel peculiarem. i. ꝓprium. daret sibi populum ãceptabilez sectatorem bonorum opez. Hec ſ nesciẽtibus ſ sciẽtibus ſ negligẽtes vel rebelles loquere ⁊ exhortare: ⁊ ãrgue cũz ſ ita cũ imperio ſ p simplicitate omni impio. Nemõ te cõtẽnat.

C III.

ſ ali habes iperiũ spũale tñ admone.
a ſ regibus ⁊ ducibus.
Dmone illos pncipibꝰ
ſ minoribus.
⁊ põtestatibus subdi/
ſ illorum
tos esse. dicto õbedire. ad omne
ſ nunq̃ ad malum
opus bonũ paratos eẽ. neminez
ſ qñ premuntur ab illis
blasphemare. nõn litigiosos esse.
ſ verbis ⁊ factis
sed modestos: õmnem ostenden/
ſ quia sic, infideles ⁊ perfidi ad futuram spem vocari possunt † ſ bonos vel malos
tes mãsuetudinẽ. † ad omnes ho

† ſ hoc iõ debemꝰ qz ⁊ nos aliqñ fuimꝰ q̃ũ ipi: sic ⁊ ipi poterũt eẽ q̃ũ nos sumus per eandem gratiaz
mines †. Eramus enim ⁊ nos ali
quando insipiẽtes ⁊ increduli. er
ſ per mala opera ſ animi ſ carnie.
rantes. seruiẽtes desideriis ⁊ vo
ſ nocẽti † ſ de aliox successibus.
luptatibus ꝙ varijs. † in mãlicia ⁊ † i
ſ si nocere ñ licuit † ſ vitã nr̃az † ſ deo vl̃ alijs hoibꝰ
uidia † agẽtes. ſ odibiles: odiẽtes
† ſ bẽignꝰ ⁊ bñanꝰ deus: vt lãga mia ⁊ clemẽtia dei
inuicem. Cũm autez † benignitas
† ſ mũdo p carnẽ ſ vel nobis p fidẽ ſ apparuit. i. illuxit hominibus ſ qz nulla bona feceramus nos
nostri dei. Nõ ex õperibus iusti/
cie que fecimus nos: sz secũduz
† ſ ita forsitã ẽt illos q adhuc increduli † ſ spe future
suam misericordiam † saluos nos
salutis † ſ baptismi ſ in quo depposito veteri hole generatur nouus
fecit. per † lauacrum regeneratio/
† ſ quia qui credit quotidie magis ⁊ magis renouat per spiritum in baptismo datum
nis † ⁊ renõuationis spiritus sancti:
ſ spũs † ſ ad remissionẽ olum pcoꝝ ad copiã virtutũ
q̃z effudit in † nos abunde per
iesum christum saluatorem no/
† ſ ad hoc vt illud addat † ſ interim in presenti
strum: † vt † iustificati gratia ipsi⁹
ſ qñ nõdũ sm rem.
hẽredes simus secundum spẽ vi
ſ verax † ſ ille q̃ xp̃s saluauit ⁊ heredes fecit
te eterne. Fidelis est † sermo. Et dẽ
ſ pdicq̃ † ſ alios ſ vel volo te ꝑfirmare. ſ. eos q̃ credis volo te † confirmare: vt cũrẽt
dũt deo vt curẽt ſ aliqs multis: vel sibijpsis
preesse bonis operibus q credũt
† ſ predicta ſ ideo volo te de predictis confirmare alios quia ſ in se
deo. † Hec sunt bona ⁊ vtilia ho
ſ aliqs ſ de his ꝑfirma † ſ vbi nec salus nec vtilis scia
minib⁹. Stultas aũt † questiões
ſ originũ enumeratiões † ſ quas de lege faciũt vt de cibis quos aliq asserũt discernẽdos. alijnõ
⁊ genealogias † ⁊ ptẽntiões ⁊ pũ
ſ vt qñ inemẽdata scriptura de annis mathusalẽ ⁊ de hmõi aliqs ptraria vel ipossibilia sentire videt
gnas legis deuita: Sũt enĩ in/
ſ sine fructu ſ falsi † ſ nõ solum deuita sed ⁊ coꝝ
utiles ⁊ vãne. † Hereticum homi
rectionem posti bis fecerit. † ſ al's vnam
nem post † primaz ⁊ secundã cor/
ſ cur ſ perditus.
reptionem deuita. sciens qã sub
ſ incorrigibilis † ſ q̃ scienter peccat vt ⁊ cũ sit
uersus est q eiusmodi est: † ⁊ delin
qt cũ sit ꝓprio iudicio ꝯdẽnat⁹.
ſ vt interim ꝓuideãt credẽtibus dũ ad me veneris
Cũm misero ad te artheman aut
† ideo dicit quia vult eum videre causa affectus ⁊ vt plenius confirmet in ecclesiastica disciplina
tichicum. † festinã ad me venire ni
copoliz. Ibi enĩ statui hyemare:
ſ sic erat in synagoga † ſ q̃ pfectus erat in scripturis
çẽnã legisperitum ⁊ † appollo sol

Hereticus est qui p ꝛba legis legẽ impugnat. propriuz enĩz sensuz astruit ex verbis legis vt prauitatẽ mentis sue legis auctoritate ꝯfirmet qui vitandi sunt: quia frequentius coꝛrecti exercitationes essent ad malum.

Proprio iudicio se damnat qui erroꝛez laudat ⁊ veritatez vituperat.

Zenã legisperitũ ⁊c̃. Hoc dicit: nõ qz pitio: sit appollo sz qz huius pfessiõis erat i synagoga.

Apollo. Eps fuit corinthioꝝ: q ꝓpter seditionem cõcitatã aduersũ se a pseudo aplis discesserat cũ çena socio suo ad tituz cretenses episcopũ. Sz corinthijs iã sedatis p epl̃as Pauli mandat tito: vt priusq̃z veniat nicopolis ꝓmittat eos ita sollicite: vt nihil viatico illi deesit.

de lyra

essemus petores. e Sed sm suã misericordiã saluos nos fecit. salus enĩ eterna excedit totalr facultatẽ nature hũane: ꝓpter qõ nõ põt eã attingere nisi ex largitate diuine misericordie. f Per lauacrũ regenerationis. i. baptismi: q est spũalis generatio: Joh. iij. Nisi qs renatꝰ fuerit ex aqua ⁊ spũ sancto non põt introire in regnũ dei. 2.timo.2.b
g Et renouatiõis spũs sci. spũs enĩ scũs i baptismo datꝰ terminat vitã veterẽ q̃ fuit sub peccato: ⁊ inchoat nouã q̃ est i gfa. h Quẽ effudit in nos abũde. ad delectionẽ oluz peccatoꝝ ⁊ copiã virtutũ. i Per iesũ xp̃m. ex cuius passione hz efficaciaz baptismi sacm. k Vt iustificati gfa ipsius. q facit nos dei filios adoptiuos: ⁊ p ꝯsequens hẽredes sm spem vite eterne. l Heredes simꝰ sm spez vite eterne. in pñti: ⁊ i futuro crimus sm rẽ. m Fidelis. Hic ex dictis infert ꝯclusio. ſ. q̃ tit⁹ de hac spe vite eterne informet suos subditos: ⁊ deuitet doctrinam inutilem ⁊ curiosaz. dicit igitur: Fidelis sermo ẽ. ſ. q̃ simꝰ heredes sm spem vite eterne. n Et de his volo te cõfirmare subditos tuos. est enĩz spes ista anchora asc: tenẽs caz imobilẽ in bono sicut anchora mãlis nauẽ in mari: sz in hoc est dssia: qz anchora mãlis figit deorsũ in meris fundo. hec aũt figit sursuz in celo. iõ dicit Heb. vi. Fortissimũ solatiũ habeamꝰ q̃ cõfugimꝰ ad tenẽdã ꝓpositã spez quã sicut anchoraz habemus asc tutã ac firmã: ⁊ incedentẽ vsq̃z ad interiora velaminis. i. ad secreta celestia que sũt nobis velata. o Vt curẽt bonis operibꝰ ꝓesse. i. vt sint de ꝓmis in opibꝰ bonis. p Hec. ſ. documẽta sũt bona ⁊c̃. q Stultas aũt q̃stiones. i. irrationabiles. r Et genealogias. i. falsas p quas pseudo apli nitebant ostẽdere iesũ naçarenũ de dauid nõ descẽdisse: sicut dcm̃ ẽ. ſ. j. ad Timoth. j. s Et ptẽtiões. verbosas. t Et pugnas legis inutiles. p quas aliq nitebant falsuz intellectũ ꝓducere. iõ subdit: u Sunt enim inutiles. i. sine fructu. x Et vane. i. falsi. y Hereticũ. Hic ostendit qualiter titus ⁊ subditi sui se debeant habere erga hereticos. d. Hereticum hominez: qui recepit fidez catholicam ⁊ postea corrupit eam. z Post vnaz. i. primaz. eo modo loquendi quo dicitur Ben. j. Factuz est vespere ⁊ mane dies vnus. i. primus. a Et secundaz correctionez deuita. ⁊ facias ab alijs deuitari: ne per eum inficiantur alij. b Sciens quia subuersus est. absq̃z reditu ⁊ hoc de cõmuni cursu. c Cum sit proprio iudicio cõdemnatus. nam fidem quam recepit vt veram impugnat vt falsam.

d Cum misero. Hec est vltima pars huius epistole que dicitur ꝯclusio eius. in qua ꝓ̃o tito mandat ⁊ cum salutat. d. Cum misero ad te artheman aut tychicum: ad regendum in absentia tua populuz tuum. e Festina ad me venire nicopolim ⁊c̃. quia proponebat ibi manere per aliquod spacium tpis. iõ ꝓ̃o tito mãdabat vt illo tpis spacio posset cum plenius informare de ecclesiastica disciplina. f Zenam legispe. ⁊ apol. sol. premitte. i. priusq̃z ad me venias remitte. ita sollicite prouidendo eis de necessarijs.

 Vt nihil

Ut nihil illis desit ⁊c. Ideo iubet sumptus illis necessarios dari: quia dignum erat vt qui spūalia tradebant non illis deessent carnalia.

Philemoni collossensi q nulla ecclastice mīstratiōis pdit⁹ erat dignitate: ſz vir laudabilis i plebe familiares lras mit-
p tit apl's ꝓ onesimo seruo ei⁹ q cū dāno ei⁹ fugerat: ſz ab apl'o audito euā-
gelio bapti-
zat⁹ē cui ⁊ venīā deprecat apl's scribens a roma de carcere. Et est ītētio apli ſplorare veniaz onesimo apud philemonez. Ad-
dus talis ē: pri⁹ salutat il luz cū vxore ⁊ filio. deide agit gras deo de bonis cor cōmēdās fidē ⁊ charī tatē cor: postea philemo-
nez obsecrat cum ei ſpare posset: vt onesimo parcat ⁊ gras deo agat: q talem illū recepit vt nō seruum estimet: ſz dilectissimū fra trez: ac deide dicit vt pa-
ret sibi hospitiuz speranti ad ipsuz ire.

Epistola Pauli ad philemonē icipit. C. I.

Paulus
Sanct⁹.
Nō diē
d apls qō
ē nomē
dignita-
tis ſz vi-
ctus qō est nomē humili
a tatis: q: nō impat ſ orat. Est eniz hic intercessio pro onesimo. Ideo q̄ humili tatis sūt cōmemorat inci pies ab iniuria sua: vt di-
gnitatem epl'e sue faceret. Sicut eniz peccati cā vin ciri obprobriū est sic econ tra ꝓ xp̄o custodie vincula sustinere maxima glia est. Eo eni tpe l custodia erat Ideo ait paul⁹ vict⁹ ⁊c. q. cui⁹ miſeri debes nō eē cā doloris: qd eris si imi-
sericors filiū cruciaueris.

Dilecto. Vel diligi bili sicut i greco habetur: q. ſ. diligi meretur.

Nicolaus

a Ut nihil desit eis. in vſa. erat eniz apollo eps corithioz: ſz pp seditionē aduersū se cōcitatā ꝓ pseudo apl'os discesserat cū ꝯna socio suo. veniēs ad titū cretēſez ep̄m: ſz sedat corithijs ꝓ epl'as pauli mādauit tito vt pusq̄ veniret nicopoli ad eū remittēt eos decēter. Qz autē pri⁹ nolat ꝯnā: ⁊ dic eū legispitū: nō ē ex eo q eēt maior vel pitior: ſz q: dignitas epalis ipsi⁹ apollo ⁊ ei⁹ scia erāt note ⁊ famose: nō sic aūt alteri⁹. iō pri⁹ ipsū nolauit ⁊ peritū exp̄sit: ne cura ꝓuisiōis circa euz negligeret: ⁊ si ḡrat vñ fieret ista ꝓuisio. rñdit. d. b Discāt aūt ⁊ vñi. ſ. cretēses vob subditi. c Bonis o. p̄. i. ifidē. ſ. mīstrādo doctoribꝰ. d Ad vsus ne. nō sup-
fluos. e Ut nō sint in. ⁊ sic excidant ⁊ i ignē mittāt sic arbor ifructuosa: Ad atb. vii. Dis arbor q̄ si facit fructū bonū excidet ⁊ i ignē mittet. f Sa lutāt te. Cōsequēter salutat eū ex pte socioz. d. Salutāt te q mecū sūt oēs. quoz nola tacet ꝓpter breuitatez. g Saluta eos q nos amāt in fide. i. fideliter ⁊ nō ficte. Consequenter salutat eos generaliter. d. h Gratia dei. que est arra vite beate. i Cum oibus vobis. supple sit. Amen.

¶ Postilla fratris Nicolai de lyra ad Philemonē incipit. C. I.

l: Paul⁹ vict⁹. Hic icipit epl'a ad Philemonē. q̄ diuidit in tres ptes. ſ. i salutationē ⁊ ꝓsecutionē ibi: Gras ago: ⁊ cō clusionē. ibi: Cōfidēs. In ꝑma pte ponit ꝓsone salutātes:
p cū dr: Paul⁹ vict⁹ ieſu xp̄i. i. carcerat⁹ ꝓ fide ieſu xp̄i. Hic nō nolat se apl'm qō ē nomē dignitat: ſz victū ꝓ ihu xp̄o: qō est exp̄ssiuū pietat: eo q itēdebat monē Philemonez ad pietatē erga onesimū: ꝓ quo scripsit hāc epl'az Philemoni: vt patebit ꝓsequēdo. l Et ti. fra. hūc adiūgit i salutatōe q̄m erat dilect⁹ Philemoni: vt sic petitio sit magis ꝯaudibilis: nō solū ꝓ reuerentia Pauli ſz etiā ꝓ amore Timothei. secūdo ponunt ꝓsone salutate: cuz dr: m Philemoni di. adiu. nr̄o. in ope p̄dicatiōis. n Et ap. ſocia. Hec vt dicit glo. erat vxor Philemonis. iō ponit cā i salutatiōe vt inclinet Philemonē ad petitiōis ꝯauditionē. o Et ar. cō. nr̄o. i milītia xp̄i.

†ſ eoz q̄ ad viaticū necessaria sunt illis ſ ita sollicite licite premitte: ut† nihil illis desit.
ſ vnde autem res illis ſ cretenſes vt ⁊ alij
Discāt aūt ⁊ nostri bōnis oper
ſ sibijpſis ſ dando mīstris ſ nō ad q̄libet.
rib⁹ preesse ād vsus necessarios:
ſ q: iurta parabolā: arbor q̄ nō facit fructū bonum excidet ⁊ in ignē mittet † ſ ꝓpter cōpendiuz simul oēs cōsalutatores significat
vt nōn sint ifructuosi.† Sālutāt te qui mecum sunt omnes. Sālu
ſ. i. fideli affectu ſ nō ficte
ta eos qui nos amāt in fide. Grā tia dei cuz omnibus vobis amē.

Epistola pauli ad Tituz finit. Argumentum in epistolā ad phi lemonē incipit.

p Philemōi familiares lras facit ꝓ onesimo seruo ei⁹ scribēs ei ab vrbe roma de carce re per supraſcriptum onesimum.

Argumentū finit. Epl'a pauli ad philemonē incipit. C I.

Aulus victus
†ſ cui⁹ē cātu debes mīse
christi ieſu †⁊ ti-
reri.
p mothe⁹ frī phi-
†ſ fil ſ puētu virtutum
lemoni† dilecto
† ſ mīsterio p̄dicationis.
⁊ adiutori nr̄o:
ſ vxori ei⁹ vt ⁊ hec virū oret †ſ filio ei⁹ colossēsiū mi
nistro vt ⁊ hic patrē exoret †ſ toti familie vt ⁊ hi oret
et appie sorori charissime ⁊† ar-
chippo cōmilitōi nostro. ⁊† eccl̄e
†ſ ⁊ añ alia ſalutat in hūc modū ſ remissio pcoz
sie quē i domo tua ē.† Gratiā vo
ſ mentis ⁊ reconciliatio ad deum
bis ⁊ pax a deo patre nr̄o ⁊ do-
†ſ memorata bonitas mouere potest ad veniaz
mino ieſu christo.† Grātias ago deo meo semp memoriām tui fa-
ciens in oratiōibus meis audiēs
ſ. i. ꝓmēdatōez fidei tue ⁊ charitat̄ ſ fidē ⁊ charitatē
charitatem tuaz ⁊ fidē quaz hā-
†ſ q opa fidei ⁊ charitat̄ fuit ſcis † ſ vel oibus scis
bes in domino ieſu:† ⁊ in† omnes
†ſ cōicās fidei nre fides tua vl qō alijs tua cōicās cui
dēs sit vt hoc merito agnoscat oē bonū eē i te ꝓm
sanctos: vt† cōmunicātio fidei tue
euidēs fiat i agnitione omnis bo
ſ hoc ideo oro quia
ni in christō ieſu. Gaudiuz enim
ſ in corde ſ in aduersis
magnum habui: ⁊ consolationē
ſ q̄ nō solo virtutis habitu in corde viguit sed etiaz extra in opere manifestata ē †ſ hac †ſ ꝑterni affect⁹
ſ qz sanctis vtensilia ministrauit
in charitate tua: † quia† viscera sā
†ſ digne illos recipientem a suis laboribus quodāmodo respirantes ſ vel erga te
ctorum requieuerūt† per te frater
ſ qz seruis alijs multomagis mihi qz ad bene facien dū ꝓmptus †ſ nō dico ꝑtem ꝓra tua licita
ꝓpter quod multā† fiduciā ha
ſ et christum ieſum ſ etiaz
bēs in christo ieſu ip̄erādi tibi qō
ſ tuam vtilitatez ſ meā vel tuā
ad rē pertinet: ꝓpter charitatez
†ſ vñ supra senioꝛē ne increpaueris ſz obsecra vt pfez
i ſ vita ⁊ etate.
māgis† obsecro† cuz sis talis vt
†ſ ago †ſ ꝓpter qō magis debes moueri
paulus senex. † nūnc aūt† ⁊ vinct⁹
ſ inquam
ieſu christi. Obsecrō te pro meo
†ſ q ideo tenerius diligo ſ in fide †ſ eum essem.
filio quem† gēnui† i vinculis one
ſ dum infidelis ſ tua tollendo
simo. quī tibi aliquando inutilis
†ſ fuīdo q ꝓ me tibi cui⁹ē geđdu⁹ mihi fuue fecit
fuit: † nūnc autē et mihi ⁊ tibi vti
lis: quē remisi tibi. Tū autē il-
ſ vt filiū vl' meū in eo affectu ſ vacat in plerisq;
lum vt mea viscera suscipe filiuz
meum charissimum. Quē ego

rōne q̄ ⁊ appia. p Et eccl̄ie. i. congregatiōi fideliū. q Que i do. t. ē. nā cū eo plēs hītabāt fideles. ꝫ ponunt optata bona: cū dr: r Gra vo. ⁊c. exponat sic i ꝓncipio epl'e ꝑcedētis. s Gras ago. Hic ꝓpr ponit hui⁹ epl'e ꝓsecutio: ⁊ diuidit i duas ptes. q: ꝓ Paul⁹ captat Philemonis be niuolētiā. ⁊° formal suā petitionē. ibi: Proꝑt qō. Circa ꝓmū dicit: Gras ago deo meo sp: actu vl' hītu: vl: sp. i. oib⁹ tp̄ib⁹ ad' ß decentib⁹. t Ad-
morā t. ſ. gras agēdo ꝓ bonis tuis ꝓteritꝫ ⁊ dēpcādo de futuris. u Au-
diēs ca. tuā. ⁊ fidē. i. cōmēdatione tue charitatis ⁊ fidei a referentib⁹ mihi. x Quā ha. i dño ieſu. cui seruis fidelit. y Et i oēs scōs. qb⁹ tua bona cōicas mīsericorditer. z Ut cōi. ⁊c. ß refert ad id qō. s. dr: Ad cōrā tui fa
cies. i oronib⁹ meis. i. orādo: Ut cōicatio fidei tue. i effectu q̄ fuis xp̄o fide-
lit ⁊ scis ei⁹ mīstras mīsericordit. a Euidēs fi. ꝓ receptionē ꝓmij. b In a-
ois bo. o. t. i clara visiōe dī i q̄ ē oē bonū. c In xp̄o ie. i. ꝓ xp̄m ieſū tanq̄
p mediatorē nr̄m: vl' dr: In xp̄o ieſu: q: bti reficiūt literi⁹ i aspectu sue deita
tis ⁊ ex tri⁹ i aspectu ei⁹ hūanitat̄. d Gaudiū e. m. h. ⁊c. q: bonū discipli
redūdat i bonū mgri. e Q: v. ſ. r ꝓte ff. ꝓsolat⁹. n. fuerat eos xp̄o ⁊ ctiā
ncia mīstrādo. hāc aūt cōmēdationē ⁊ ꝓsiles si faciebat apl's ad adulādū: ß
vt ꝓuocaret ad mai⁹ bonū: q: virt⁹ laudata crescit. f Proꝑter qō. Hic ꝓpr apl's format petitionē: ⁊ ꝓ remouet excusationē. ibi: Forsitan. n. Circa ꝓmū dic: Proꝑt qō. i. ꝓp charitatē de te audītā. g Ad tā fi. h. i xp̄o ie.
i. ꝓ amore xp̄i ihu. h Impandi tibi qō ad rez p. i. qō ē decēs ⁊ rōnabile.
i Proꝑt c. iter me ⁊ te mutuā. k Magis ob. cū sis talis. vita ⁊ etate.
l Ut p. ſ. pp qō magz volo vti dēpcatiōe q̄z ipio. vñ ⁊ scribēs timotheo
dic ꝓma epl'a. iiij. ca. Senioꝛē ne increpaueris ß obsecra vt pfez. m Nūc
āt ⁊ v. ie. xp̄i. q. d. mea senect⁹ ⁊ icarceratio monēte debēt ad acqescēdū mee
dēpcatiōi: q̄ subdit: cū dr: n Obsecro te ꝓ m. f. spūali. o Quē g. i fide.
p In v. e. pp qz teneri⁹ ipsū diligo. q Qui t. a. in. f. tua tollēdo qñ erat
infidelis. r Nūc āt. regnāt⁹ i xp̄o. s Et ml. ⁊ ti. v. seruiēdo fideliter ⁊
mihi ⁊ tibi

spem:quē sic cōmēdat vt suū animū in illo significet recipi. Fozsitā. Jō dicit:qz oīa humana dubia: ꝛ potuit alia esse cā quare sic deꝰ disposuerit.

Maxime mihi. Mihi magro tuo frater onesimus eni offenso ꝓprio dño confugit ad apl'm ad ꝟ vt oblitteratꝫ pctis vtilis reuerteret in tñ vt nō solū dño suo cōlis ficret meritꝫ: ꝟ ipsi magro frater. Et ne philemon qz dñs ꝫ seruū inflaret: humiliat eū dicēs:fratrez ꝛ in carne:qz ex vno adam oēs:ꝛ in dño p fidem.

Hoc mihi imputa. Nūc excusationē oēz cō uellit:eū sibi iputādū esse dic:si vl lesit vl' oz aliqd.

Ita ego te fruar ꝛc. Jd ē:gaudebo de te i regno deī. si feceris qō rogo. Et qd ē illud subdit: Refice viſ. ꝛc.

Confidēs de obe. ꝛc. Provocat eū sic blādiēdovt nō ampliꝰ faciat qꝫ postulat ab eo. Solet eni fieri vt qui de se videt bñ sentiri: meliorem se prebeat.

Simul aūt ꝛ para: ꝛc. Ut sollicitiorē eū faciat ꝛ ad obediēdū ꝓmptiorē vēturū se ad illum significat: qz vel hoc pōt eū mouere ad veniam.

Finit epla ad Philemonē. Incipit argumentū ad Hebreos.

Primis vi. Quidaz ꝟitatꝫ calumniatores hāc epl'am nō ē pauli dicē ausi sūt. eo qz nomē ei⁹ in titulo nō hēat ꝛ longe splendidiore atqz facūdiore stilo qꝫ alie re'plēdiat: ꝟ aut barnabe aut luce vel clemēt vl' tertulliani. Quib⁹ in ꝓmptu nobis ē rīdere. Si eni idco nō ē dicēda pauli:qz nole ei⁹ ꝓtitulata nō ē:ḡ nec alicui⁹ illorū:imo nulli⁹ oīno cum nulli⁹ nomē hēat in titulo. Jō āt nomē suū huic epl'e sicꝫ ꝛ ceteris nō ꝓposuit:qz hebreis odios⁹ erat qb⁹ legis destructor videbat. Quia ḡ nō ecꝫ: sed gētiū erat aplus: nomen suū eis odiosuz tacuit: ne ꝓscripti nois suidia loquētis vtilitatē excluderet lectiōis. Sciēs q̄z ecꝫ supbiā:suāqꝫ hūilitatē ipse demōstrans:ordinis sui dignitatē noluit anteferre nolendo se apostoluz. Sed meritū officij sui tacens superbis. ipse humilis nō⁹ se apostolū nolauit: ne supbi indignarent. Qꝫ vo hec epistola maiore relucet facūdiā qꝫ alie: sane mirandū nō est: cū nāle sit vnicuiqꝫ plus in sua qꝫ in aliena valere lingua. Ceteras eni epl'as apl's pegrino.i.greco ꝓmōe cōposuit:hāc aūt scripsit hebraica lingua. Cuius sensuz ꝛ ordinē retinēs lucas post excessū ei⁹ greco ꝓmone cōposuit. Nō est

Nicolaus

mihi ꝛ tibi. t Quē re.tl.melioratū. u Tu aūt illū vt mea vi.su.i. vt filiuz meū charissimū ac si fuisset gēit⁹ ex meis viscerib⁹. r Quē c.voluiz meū charissimū ac si fuisset gēit⁹ ex meis viscerib⁹. r Quē c.voluiz mecū detinere vt ꝓ te.q filis me⁹ es iā diu. a Mihi ministraret.cū sit ram mecū detinere vt ꝓ te.q filis me⁹ es iā diu. a Mihi ministraret.cū sit fuus tu⁹. ꝛ sic mihi ministrares ꝓ ipsū. b In vinculis euangelii.i qbus suz alligat⁹ ꝓ pdicatiōe euāgelij. c Sine aūt ꝓsi. tuo.i.sine assensu tuo. d Nihil volui facere. de ei⁹ retentiōe. e Uti nevelut ꝛc.i.ne bonum ministeriū qō fieret mihi p eū qō sm ꝟitatē dz dici tuū.eo qꝫ est seru⁹ tu⁹. videret magis coactū qꝫ volūtariū ex pte tua. f Forsitan. Hic ꝓñr remouet duplicē excusationē quā posset iste Philemon facere. Prima ē.qz onesim⁹ ab eo recesserat ipso nesciēte. ꝓpter qō nō debebat ab eo iterū recipi gratiose. hoc aūt excludit apl's p hoc qꝫ ille recessus cedit ad bonū philemonis dicēs: Forsitan aūt discessit ad horaz a te.i.modico tpe qō Jsi nihil reputādū est.ij.physicoꝝ. g Ut in eternū illū recipes.i.nō solū in pñti ad tuū seruitiū paratū: ꝟ etiā in futuro tecū ad celi gloriā ordinatum.ideo subdit: h Jam nō vt seruū sed ꝓ seruo charis.fratrē.religione rp̄iana. i Maxime mihi.s.charissimuz eo qꝫ in fide genui eum vt predictum est. l: Quāto aūt magis tibi.supple debet esse char⁹ magis qꝫ ante recessum ipsius. l Et in carne.qz seru⁹ tu⁹ est ad seruiēdū tibi corpaliter. m Et in dño.qz fact⁹ ē fidelis ad regnādū tecum eternaliter.iō ꝓcludit. n Si ergo habes me sociū.tibi veriſſima charitate cōiūctū. ꝛ accipit si ꝓ eo quia. o Suscipe illū sicut me.i.dulciter benigne. p Si autem. Hic remo-

ergo mirū si in hac tāto doctrine fulget elogo. ꝓpulsatis ergo calūniis ad uersantiū ꝟitati nullaten⁹ ambigēdū ē ꝛ hāc pauli fore epl'am. In q̄ intēdit rp̄i eminētiā ꝛ fidei sufficiētiā:nec nō ꝛ legis insufficiētiā ꝛ iutilitatē ostendere.

Paul⁹ doctor egregi⁹ gentiū apls ministeriū suū voiēs honorificare. iuxta qō i epl'a ad romanos ait: Qꝫ diu gdē sū apls gētiū. honorificabo ministeriū meū: tētas si q̄ mō ad emulādū ꝓuocez carnem meam. Ecclesius hebreoꝝ scripsit de eminentia rp̄i sm vtrā qꝫ naturā ꝛ iutilitate legis mosaice astruēs multis modis fidē iesu xp̄i absqz legalib⁹ sufficere ad iusticiā ꝛ salutē. legalia vo post passionē xp̄i nō mō nō ꝓficere verūctiā officere: quoz̄dā hebreoꝝ superstitiosam traditionē excludēs: q rp̄m ꝓfidentes legales obseruātias tenēdas putabāt. Et in hūc errorē quosdā etiā q de gentilitate venerant ad rp̄m sua auctate induxerāt. Jō apls ꝓuidēs gētib⁹ ne deinceps in hūc errorē hebreoꝝ auctate traharent. Judeos quoqz ad emulādū ꝓuocās: qō est honor misterij sui grām dei hic cōmendat p rp̄m verū pōtificē ꝟ tpe fidelibus factā: legē oñdēs reprobatā. ad vltimū etiaz de moribus instruit. pñtis igit tpis eminētiā ostendit dicēs dū vnigenitū suū nobis misisse ꝛ in eo nob locutū vt auditoꝝ mētes erigeret. i fidelitū gb⁹ scribit iudeoꝝ. Me qz multꝫ malis:q illi acciderāt valde afflicti ꝛ ꝓtriti crāt putarēt ex ꝟ se inferiores cē ceteris ac misiores. Jōqꝫ vt eos ꝓsolet atqz erigat maiori gra pditos in initio epl'e sue declarat: qz antiqs qdem ꝓphe missi sūt. nobis aūt filio⁹ ꝛ illis sui ꝛ ꝓseruī locuti sūt: nobis aūt dns. Modꝰ tractādi. Primū ꝓponit audiēda esse ꝟba rp̄i ꝓferēdo eū ꝓphetis:qz in eo locut⁹ est dns vt in ꝓphetis ꝛ maior est cis. Deinde cōmēdat eū alternatim sm vtrāqz naturā humanā.s. ꝛ diuinā. postea cōparat eū angelis ꝛ ꝓfert. multi interserēs de excellētia ei⁹ sm vtrāqz naturaz. Deinde cōparat eū moysi ꝛ ꝓfert. Deinde mlt⁹ rōnib⁹ ꝛ auctib⁹ grām fidei vmbre legis ꝓferendā declarat. Et sacerdotiū xp̄i leuitico sacerdotio. ꝛ testamētū nouū veteri eiusqz sacrificiū vnū multis illi⁹ sacrificijs ꝓponēdū ostendit:qz ibi vmbra:hic veritas. Tandē ponit fidei destructioue cā multis testimonijs cōmendans. Circa finē ꝟo moralē subdit instructionem.

Finit argumentum.

de lyra

uetur secunda excusatio.qz posset philemon dicere q onesim⁹ recedendo sustulit sibi dānū in psonis vel in suis rebus. hoc remouet per hoc q obligat se ad satisfaciendū. d. Si aūt aliqd nocuit tibi. in psona tua aut in familia q Aut debet. ex obligatione aliqua. r Mihi imputa. tanqꝫ debitori. s Ego paul⁹ scripsi manu mea.hoc dic ad maiorē certitudinē. t Ego reddam.i.satisfaciam ipsi dño.qui est superior oīuz. idco subdit: v Ut non dicam tibi.cui⁹ subditur ratio.cum dicit: x Qꝫ te ꝛc.i. qz etiam teipsum mihi debes. eo qꝫ es creatura mea in fide catholica ꝛ instructione euāgelica.q. d.min⁹ exigo a te qꝫ mihi debeas. y Ita frater ego te fruar in dño.i.gaudebo de te in deo si feceris que peto. z Refice viscera mea: cōplendo desiderium meum in hoc qō postulo. a In dño.i. ꝓpter dñm ꝓncipaliter.ꝛ ꝓpter me secūdario. b Confidens. Hec est vltima pars vel epistole cōclusio.in qua ꝓmo dicit se scripsisse Philemoni cōfidens de promptitudine sue obedientie dicens: Confidens ꝛc. ꝛ patet.secūdo mandat sibi hospitium parari ex amicicia speciali. dicens: Simul autez.tertio salutat eum ex parte sociorum suorum dicens: Salutat te epaphras ꝛc. Et vltimo benedicit ei ꝛ aliis simul dicens: c Gratia domini nostri iesu christi.que est ara vite beate. d Cum spiritu vestro. supple sit perseueranter. Amen.

Finit postilla fratris Nicolai de lyra
super epistolā Pauli ad Philemonē.

Postilla

Proemium super epistolas pauli ad hebreos

Postilla fratris Nicolai de lyra super epistolas. Pauli ad hebreos incipit feliciter: ⁊ primo proemiū.

Cum venerit qđ perfectū est euacuabit quod ex pte est. i. ad Cor. xiij. In ꝓmittua ecclesia illi q de iudaismo ꝙuertebāt ad fidē xp̄i celabāt nimis ⁊ indiscrete ꝑ lege moysi mouebant ꝑm q scribit in li° Act. apl'or. In quo qdē libro texit hystoria nascetis ecclesie: vt dicit Hiero⁹. in epla ad Paulinū. Ibi enī. xxj. ca introducūt ꝟba vti Jacobi loquentis ad paulū aplm de celo cōuersoꝝ ad fidē xp̄i ꝑ lege moysi: sic dicētis: Vides frater quot milia sūt i iudeis q crediderunt christo ⁊ oēs sunt emulatores legis ⁊c. ⁊ in tantū ꝑ lege moysi celabāt q dicebāt necessarium ad salutē ipsam obseruari. vt habet Act. xv. qđā descendentes de iudea. s. in antiochiā vbi erat ecclesia fideliū inchoata. dicebāt frēs q nisi circūcidamini ꝑm morem moysi: nō potestis salui fieri. ⁊ inde orta fuit heresis naçarcoꝝ dicentiū obseruātiā oiuꝫ legaliū esse necessariā ad salutē: vt dicit Aug⁹. de heresib⁹. Paulus igit a deo doctus nō solū in terris per inspirationē sicut ceteri apli: ſz etiā in celis per apertā visionē in raptu. sicut scribit Aug⁹. ad Paulinū de videndo deū. vidēs hoc esse cōtra veritatē euāgelij: scripsit hanc epl'am hebreis ad fidē xp̄i cōuersis. in ea manifeste ostendens impfectionē legis respectu euangelij. ⁊ per consequēs ei⁹ cessationē in tēpore pfectionis: quod est tēpus christi. Et ex hoc patꝫ q ista epla inter epistolas Pauli ꝓma est in ordine doctrine. licꝫ sit vltima scribēdi tempore: quod patꝫ ex duob⁹. ꝓmo ex modo scribēdi: qr hanc epistolā scripsit aplus hebraice vt magis videbit. i. scriptura autē hebraica antiquior est inter oēs ꝑm q dicit' Isidorus. i. etymol. vnde ⁊ alie littere deriuant ab hebraicis ⁊ q̄tū ad sonū ⁊ q̄tū ad notationē. qđ ptz de litteris grecis. ꝓma enī lfa hebraica dicit aleph. secūda beth. ꝓma in greco dicit alpha. secūda vita. ⁊ sic de alijs saltē in pluribus. vnde patꝫ q littere grece sūt deriuate ab hebraicis. ⁊ non est dubiū q latine deriuate sunt a grecis. sicut idioma latinū ab idiomate greco. ⁊ sic patꝫ ꝓpositum. secūdo hoc patꝫ ex sententia. qr in hac epistola veritas legis euangelice ⁊ eius pfectio ostendit. In alijs autem epistolis Paulus apostol⁹ ad obseruantiā euangelij fideles hortat. ꝓius est autem legis veritatē agnoscere q̄ ipsam veritatē obseruare. patꝫ igitur q hec epla prior ordine doctrine. In ꝟbo igitur preassumpto tria designant ad euidentiā hui⁹ eple. primū est imperfectio legis mosaice. secūdū est perfectio legis euāgelice. tertiū est ordo vtriusqꝫ. primū tangit cum dicit: Quod ex parte est. secundū cum dicit: Quod pfectū est. tertium cuꝫ dicit: Venerit ⁊ euacuabit. quia aduenīente euangelio lex euacuabit vt magis videbit in sequentib⁹. Primo igitur in ꝟbo preassumpto tangit imperfectio mosaice legis. cū dicit: Quod ex parte est. pars enī habet rōnē imperfecti. sicut per oppositū totū habet rōnē perfecti. ꝑm q dicit. iij. physicoꝝ. Totū ⁊ pfectū idez sunt. ⁊ ideo imꝑfectio legis mosaice bene designat. cū dicit: Ex parte. Ad cui⁹ euidentiā notandū q in lege diuina occurrūt tria cōsideranda. primū est fides vni⁹ dei q̄ est quid preuiū ad susceptionē legis diuine. qr per fidem ꝓpl'o adunat cui lex dat: qr lex nō datur nisi ꝓpl'o aliquo mō adunato. secūdū est ipsa lex vel corp⁹ legis. qđ cōsistit in ipsi⁹ mādatis vel monit. tertiū est eius finis. finis autez legis dine est beatitudo eterna. sicut finis legis politice ⁊ humane est felicitas politica. In istis tribus lex mosaica inuenitur imꝑfecta. qđ patꝫ de ꝓmo. videlicꝫ de fide. qr licꝫ in illa lege fuerit notitia aliqualis vni⁹ dei. ⁊ etiā christi in quodā generali. tñ nō fuit ibi notitia explicita trinitatis personarū in vnitate essentie. nec per ꝙfis incarnatiōis. cui⁹ ratio est. qr sicut cognitio naturalis ꝓcedit de imperfecto ad pfectū. vt dicit. i. physicoꝝ. Unde ⁊ pueri vocant ꝓmo oēs viros patres ⁊ oēs fēminas matres. postea distinguunt vnūquodq̄. ita silr supnālis cognitio mīnor fuit in veteri lege q̄ in noua in qua p christū veritas lucide est reuelata ꝓpter qđ dicit saluator Joh. xvij. Pater manifestaui nomen tuū hoibus quos dedisti mihi ⁊c. In signū hui⁹ moyses loquebat ad pplm velata facie: vt habet Exo. xxxiij. qr mysteria fidei nostre erant figuris ⁊ enigmatib⁹ velata. ꝓpter patres veteris testamēti poterant dicere illud quod scribit. i. Cor. xiij. Ex parte cog̃scim⁹ ⁊ ex parte ꝓphetam⁹. Silr lex mosaica fuit imperfecta q̄tum ad secūdū qđ est legis corp⁹ siue mādata ipsius. Ad cui⁹ euidentiā cōsiderandū q mādata legis in tria distinguūt genera. qr quedā sunt p̄cepta moralia. cuiusmodi sunt illa que sunt de dictamine rōnis. etiaꝫ si nulla lex esset posita. sicut est illud mandatū qđ scribit Exo. xx. Honora patrem ⁊ matrē ⁊c. ⁊ silr illud qđ per modū monitionis scribit Leuit. xix. Coram cano capite cōsurge ⁊ honora personam senis: ⁊ similia. Quedaꝫ autē sunt iudicialia p̄cepta que sūt determinationes quedā moralium preceptoꝝ in ordine ad proximū. sicut de dictamine rōnis naturalis est q malefici moriant ꝓpter quod preceptū illud morale est quod habet Exo. xxij. Maleficos nō patiaris viuere. sed mod⁹ mortis vt q lapident vel decapitetur ⁊ huiusmodi. ꝓtinet ad determinationē legis. ⁊ determinat in iudicialibus p̄ceptis. Quedā aūt sūt cerimonialia. ⁊ sūt determinatiōes moraliuꝫ p̄ceptoꝝ in ordine ad deū. sicut de dictamie rōnis naturalis est q deꝫ honoretur. ⁊ iō dat de hoc p̄ceptū morale. Exo. xx. Memēto vt die sabbati sanctifices. modus tñ honorādi deū: vt per talia vel talia sacrificia vel talib⁹ tēporib⁹ ⁊ hmōi: ꝓtinet ad determinationē legis. ⁊ hoc determinat in cerimonialib⁹ p̄ceptis. ꝓpter qđ p̄ceptū Exo. xxix. Memento vt diez sabbati sanctifices. q̄tū ad determinationē tēporis. s. diei sabbati cerimoniale est. morale aūt in q̄tū ibi precipit q hō vacet diuinis. Ista aūt tria p̄dicta genera p̄ceptoꝝ in lege moysi fuerūt imꝑfecta. Et hoc declarat ꝓmo de moralibus p̄ceptis duplici rōne. Prima rō est ista. qr moralia p̄cepta in lege moysi ordinabant act⁹ hoīum exteriores tñ. ꝓpter qđ apls in epla ad Ro. iij. vocat legē moysi legem factoꝝ. de actib⁹ aūt interioribus in qb⁹ ꝑncipalius ꝙsistit bonū moris nihil ordinabāt aut parū. Sed cōtra hoc videt esse illud qđ habet Exo. xx. vbi cōcupiscētia ꝓhibet: Non cōcupisces vxorē proximi tui ⁊c. Dicendū est ꝙz antiquos doctores q talis cōcupiscētia nō ꝓhibet inq̄tū est oīno latens in corde. ꝙ ꝓut ꝓtēpebat exteri⁹ p aliqua signa: vt p ꝟba scurrilia tact⁹ ⁊ oscula ⁊ hmōi. ⁊ iō sic exponūt: Non cōcupisces. i. signa cōcupiscētis nō facias. Vñ Phil. iij. dicit glo. q lex vet⁹ ꝓhibebat manū: nō animū. Vel ꝑm' alios dicēdū. q ꝙz lex vet⁹ ꝓhiberet cōcupiscētiā animi latentē. hoc tñ erat in paucis. s. in mechia ⁊ furto. Iterū in istis insufficienter ꝓhibebat cōcupiscētiā. qr nō puniebat trāsgressores. ⁊ sic ptz q lex mosaica insufficiēter ordinabat act⁹ interiores. secūa rō est. qr lex mosaica etiam act⁹ exteriores insufficiēter ordinabat. sicut ꝑz Deut. xxiij. vbi dr: Nō fenerabis fratri tuo ad vsurā pecuniā. nec fruges. nec aliquā aliā rem: ſz alieno. Ibi enī ꝓmittit vsura cū extraneis ꝙsonis. qđ est illicitū ⁊ cōtra dictamen recte rōnis. silr Deut. xxiiij. ꝓmittit viro dare vxori libellū repudij ⁊ ex cā indebita. vñ ibidē dr: Si acceperit hō vxorē ⁊ odio habuerit eā ⁊ nō luenerit grām in oculis ei⁹ ꝓpter aliquā feditatē. scribet libellū repudij ⁊ dabit in manu eius ⁊ dimittet eā de domo sua. Indiuisibilitas aūt cōiugū ꝑ totā vitā est de dictamie rōnis naturalis: vt alꝫ declarauī sup Matth. Et sic ꝑz q lex vet⁹ imꝑfecta fuit in moralib⁹. ꝓpter hāc aūt imꝑfectionē lex mosaica dicit pedagog⁹ nr̄: Gal. iij. i. regula puerox ⁊ imꝑfectoꝝ. in qb⁹ non querit ꝑfectio iterioꝝ. ſz ab exterioribus inhonestis timore discipline reprimēt ⁊ in exterioribus actib⁹ multa eis ꝓmittūt q̄ nō ꝓmitterēt viris ꝑfectis. ꝓpter qđ Aug⁹. li. de spū ⁊ lra exponēs illud. ij. Cor. iij. Littera occidit ⁊c. dicit hoc esse intelligēdū nō tñ de cerimonialib⁹. sed etiā de moralib⁹ veteris legis. qr. s. nō ꝓhibebant aliqua q̄ de se sunt mortifera. vt ꝑz ex p̄dictis. ꝓpter qđ dicit, ad Ro. iij. Ex operib⁹ legis nō iustificat⁹ oīs caro. secūdo ostendit q cerimonialia fuerūt imꝑfecta. Ad cui⁹ euidentiā cōsiderādū q cerimonie veteris legis sūt in q̄druplici differētia. quedā pertinēt ad sacra. quedaꝫ ad sacrificiū. quedā ad obseruationē. quedā ad sacra. sacra aūt ⁊ obseruationes ordinant ad sacrificia ⁊ sacra. qr sacra dicūt vasa ⁊ loca ⁊ hmōi qb⁹ vtebant in sacrificijs ⁊ ritu colendi. obseruatiōes dicūt qdā modi religiosi viuēdi quib⁹ vtebant iudei q erāt ꝓpl's peculiaris ipsi⁹ dei: vtpote q custodirent se ab aliquib⁹ cibarijs ⁊ potib⁹ ⁊ vestib⁹ ⁊ cōsimilib⁹. ⁊ hoc qr erant ꝓpl's deo cōsecratus per sacm circūcisionis ⁊ alia sacramēta. nūc autem ita est q ex fine accipit ratio eoꝝ que sūt ad finē. ⁊ ideo si ostendat q sacrificia ⁊ sacramēta erāt imꝑfecta sufficiēter erit ostensū q sacra ⁊ obseruatiōes erant imꝑfecta: qr ordinabant ad duo p̄dicta sicut ad finē: vt predictuꝫ est. Ex autem sacrificia veteris legis essent imꝑfecta ostendit. quia quedam erant sacrificia pro peccato oblata. ⁊ hec erant imꝑfecta: qr non poterant auferre peccata. ꝓpter quod dicit apostol⁹ ad Heb. x. Impossibile est sanguine hircoꝝ ⁊ thauroꝝ auferri peccata. ⁊ iterum ibidē: Omnis quidem sacerdos. scilicet veteris legis. prestо est quotidie ministrans: vt easdem offerens hostias. que non possunt auferre peccata. ⁊ hoc idem habet Esa. xl. Libam⁹ nō sufficiet ad succedendū. ⁊ animalia non sufficient ad holocaustum. libanus aūt hic vocat primū templū quod factum fuit de libani lignis. animalia autem ibi oblata ⁊ q̄tum ad partē cōcremata nō sufficiebant ad amotionē peccati. Alia erant sacrificia pacifica. id est ex deuotiōe oblata ad gratiam dei ꝓmerandam seu aliquod beneficium diuinū. ⁊ illa erant imꝑfecta. quia gratia diuina seu beneficium diuinum nō ꝓmerabatur ratione oblati muneris. licꝫ aliquādo daretur ꝓpter deuotionem ⁊ fidem offerentis. ⁊ hoc est quod dicit apostol⁹ ad Heb. ix. Tabernaculū factum est primū ⁊c. ⁊ sequit: Que est parabola instantis tēporis iuxta quā munera ⁊ hostie offerūtur. que non possunt iuxta conscientiam perfectum facere seruientem. perfectio conscientie est per donum gratie. ⁊ sic patet' ꝓpositum q̄tum ad legis sacrificia. Similiter sacramēta veteris legis erant imꝑfecta. Ad cuius euidentiam considerandū q illa sacramenta erant ordinata ad faciendum homines idoneos ad cultum diuinum. ⁊ ideo de eis aliqua erant cōmunia toti populo tam viris q̄ mulierib⁹: vt purificationes aliqne a tactu immundi vl' mortui. que purificationes fiebant per aspersionez aque expiationis. de qua habet Numeri. xix. ⁊ consimilia. Aliqua autem erant sacramenta solis viris conuenientia. sicut circūcisio. aliqua solis sacerdotibus. sicut consecratio ⁊ vnctio sacerdotis: ⁊ similia. Cuius ratio est. quia sacerdotes speciali modo applicabātur ad cultū dei. Ista tamen sacramenta predicta erant imꝑfecta. quia non conferebant gratiam. sine qua non efficiuntur homines idonei ad cultum diuinū: ideo sacramenta legalia dicuntur egena ⁊ infirma: Gal. iiij. vbi dicit sic: Nūc aūt cū cognouerītis deum. immo cogniti sitis a deo. quomodo conuertimini iterum ad egena ⁊ infirma elementa? dicuntur autez infirma. qr non conferebant aliquam potestatem spiritualem. sicut conferunt sacramenta noue legis. similiter dicuntur egena. quia non conferebant gratiaꝫ que necessaria est ad bene vtendum illa potestate. Sed contra hoc videtur quia in Exo. ⁊ Leuit. quasi vbi dicitur q illa sacramenta reddebant homines idoneos ad cultū diuinuꝫ. Dicendū q talis idoneitas erat per quandam mundiciam ⁊ expiationem corporalem. sicut in noua lege aliquis dicitur ineptus ad ministrandum vel celebrandum ꝓpter immūdiciaꝫ manuum: ⁊ lotio manuū reddit eum aptum. sed hec aptitudo est tñ corporalis. sic erat de aptitudine que dabatur per sacramenta veteris legis. propter hoc dicuntur ista sacramenta emundationis carnis: vt habet Heb. ix. vbi dicitur sic: Sanguis hircorum. qui scilicet offerebatur in consecratione sacerdotum. ⁊ cinis vitule aspersus: quo omnes mundabantur a tactu mortuorum vel immūdi: vt dictum est. inquinatos sanctificat ad emundationē carnis. id est corporis. quia vt dictum est talia non conferebant gratiam. sed

ram: sed auferebāt quedā impedimēta ⁊ irregularitates impediētes a tabernaculi ingressu. sicut in noua lege patz p exēplū. qñ cni p plātos dispensat cū aliquo illegitime nato vel ptuato vno oculo vel hmōi. nō cōferr ex ꝺ sibi gra: sed tm irregularitas tollit. Sz cōtra hoc videt q fm doctrinā sctōrū circūcisio tollebat pctm originale. ⁊ per ꝺns ꝺferebat grām vt cōiter tenet. Dicendū fm antiquā opinionē q tollebat pctm originale. nō tn grām cōferebat. hec cni erat potestas circūcisionis: vt tenet a multis ⁊ magnis. ꝙrū rōnes hic ꝓpter ꝓlixitatē omitto: ⁊ in hoc differebat a baptismo: qui non solū aufert pctm originale: sed cōfert grām. Aliter pōt dici q si in circūcisione conferebat gra. hoc nō erat in ꝟtute illi⁹ sacramēti. sz ex fide xpi venturi quē ꝓtestabat. ille qui circūcidebat si adult⁹ erat: vel ali⁹ pro eo si puul⁹ erat. ⁊ hoc est qđ dicit cōiter q valebat ex fide suscipientiū. nō aūt ex opere operato. per quē modū valēt sacramēta no. le. patz igit q cerimonialia p̄cepta legis erāt imꝑfecta. Tertio ostēdo q iudicialia erāt imꝑfecta. qđ ptz ex duob⁹. ꝓmo ex mō inducendi hoies ad obseruationē iusticie. ad qđ ordinabant iudicialia p̄cepta. secūdo ex ipsis p̄ceptis. Primū patz sic. ꝓrium est imꝑfectoꝝ hoiuz vt inducant ad iusticiā obseruādā per timorē pene. vñ dicit Gratius libro eplarū: Oderūt peccare bonī ꝟtutis amore: Oderunt peccare mali formidine pene. hoc etiā declarat rōne. q illud qđ cuz timore fit penale est ⁊ nō delectabile. vnde dī. j. Job. iiij. Timor pena habet. opari aūt ꝟtuose nō est penale ꝟtuoso ⁊ perfecto: sed magis delectabile: ꝓpter qđ dicit. ij. ethicoꝝ q signū habit⁹ generati ē delectatio i ope. sed lex mosaica inducebat hoies ad iusticiā obꝑuādā p timorē penarū. ꝓpter qđ dī lex timoris. ⁊ in signū hui⁹ lex data fuit i terroribus: vt pz Exo. xix. Jā aduenit dies tertius. in quo. s. data est lex. scḷt: Et ceperūt audiri tonitrua ⁊ micare fulgura. ⁊ nubes densissima opire montē: clangorq buccine vehemēti⁹ pstrepebat tremuitq ppl's q erat in castris. Et similiter cadē rōne facies moysi apparuit cornuta. qñ secūdo apportauit legē in tabulis descriptā. ⁊ timuerunt filij isrl: vt habet Exo. xxxiij. In cornib⁹ eni illis designabat. terror ⁊ feritas atq; seueritas legis. Patz igit primū. videlicz imꝑfectio iudicialiū p̄ceptoꝝ ex modo inducendi ad opera iusticie per timorē pene. secūdo idez patet ex ipsis iudicialib⁹ preceptis que aliqñ infligebant penā innocenti. ⁊ aliqñ culpabilē nō puniebāt. primū patz per illud qđ habet Nūe. xxxv. de homicidio oīno casuali. vbi dī sic: Talis qui fortuitu ⁊ absq; odio est inimicus ⁊c. interficiebat hoiez debere fugere ad aliquā ciuitatē refugij. ⁊ ibi manere vsq; ad mortē sūmi sacerdotis. qđ aliqñ erat per magnū temp⁹. ⁊ p cōsequens talis qui erat innocens cū homicidiū fuisset oīno casuale ⁊ inuoluntariū sine culpa puniebat graui pena. quia oportebat cū exulem esse per magnū tempus a sua ciuitate ⁊ sua possessione. secundū ptz vbi subdit de tali fugitiuo innocēte: Et si extra fines vbiū inuētus fuerit ⁊ percussus ab eo qui vltor est sanguinis: absq; noxa erit qui eum occiderit. debuerat enim profugus vsq; ad mortē summi pontificis in vrbe residere. ⁊ sic pz q interfectio innocētis in casu tali remanebat sine pena que tamē est grauis culpa talis imꝑfectio legis cōueniebat imꝑfectioni populi qui erat pronus ad effusionem sanguinis. ⁊ ideo si interfector a casu remaneret in sua ciuitate inter amicos interfecti esset in periculo mortis ꝙuis innocēs. ⁊ sic de facili possent ppl's homicidia multiplicari. ⁊ ideo ad hec mala euitanda data est lex predicta de eius fuga. ꝙuis esset innocēs. ⁊ eadē rōne ꝓcedit lex si aliquis amicus mortui interficeret euz extra fines ciuitatis refugii. vt sic cogeret in vrbe remanere nō ex sua culpa. sed ꝓpter homicidia euitāda ad que populꝰ tanq; imꝑfect⁹ erat pronus. exēplū ad hoc idoneū ponit pbs v. ethicoꝝ. d. q aliqne leges sūt silēs regulis qb⁹ vtūt artifices in lesbia ad dolandum lapides. quia lapides illius regionis sunt male dolabiles. ideo vtūtur artifices regulis plumbeis vt possint tortuositati lapidū applicari. sic in veteri testamēto date sunt leges aliquā imꝑfectionē habentes propter imꝑfectionē illius populi. patz igit ex predictis q legis p̄cepta taz cerimonialia ꝙ̄ moralia ꝙ̄ etiam iudicialia erant imꝑfecta. ꝓpter quod dicit dns Exod. xx. ca. Vedi eis p̄cepta nō bona ⁊ iudicia in quib⁹ non viuent ⁊ pollui eos in muneribus suis. dicit: p̄cepta ꝙ̄tū ad moralia. que dicūtur nō bona. nō propter hoc q ibi aliquod malū p̄cipiebat: sed q; per ipsa actus interiores ipsorum imꝑfecte ordinabant: vt visum est. s. dicit: iudicia. in quib⁹ non viuent quantū ad iudicialia per que regebat iste populus timore pene. in quo nō consistit vita anime. sed magis in amore. Di cit vlterius: Et pollui eos in muneribus suis. id est pollutos ostendi ꝙ̄tum ad cerimonialia. quia per illa que offerebant pro peccatis polluti ostendebant. ⁊ tamen non mundant vt visum est. s. ptz igitur q lex mosaica erat imꝑfecta si consideret ipsum corpus legis: tertio lex mosaica erat imꝑfecta si consideret eius finis. sicut enim finis legis humane est felicitas politica. ita finis legis diuine est felicitas eterna: nō solum legis noue sed etiam veteris. propter qđ dicit apostol⁹ Roma. x. Finis legis christus. in quo cōsistit beatitudo obiectiue. fm q dicit Joā. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscāt te solum deum ⁊ quē misisti iesum christum. hunc autē finē nō ꝓsequitur nisi per gratiam. fm q dicitur Roma. vi. Gratia dei vita eterna. lex autem mosaica non poterat gratiam conferre vt visum est ⁊ per consequens non poterat ad hunc finem introducere. ꝓpter quod patres veteris testamēti. quantūcūq; iusti descendebant in infernum ad lymbum patrum ꝓpter qđ dirit sanct⁹ Job. xvij. In ꝓfundissimū inferni descendebāt ossa mea ꝓpter quod felicitas eterna nō promittebat in lege manifeste. sed tm sub figura prosperitatis terrene: ⁊ si aliter promittit hoc est raro ⁊ obscure. propter quod dicit apostol⁹ ad Heb. x. Umbrā habens lex futurorum bonorum non ipsam imaginem rerum: quia nō manifeste sed obscure futura bona que sunt bona celestia. promittebat. patet igitur ex predictis imꝑfectio legis quantū ad tria predicta. videlicet quantū ad id quod est legis preuius ⁊ quantū ad legis corpus. ⁊ quantū ad finem ipsius. ꝓpter quod dicit apostolus Heb. vij. Nihil ad perfectū adduxit lex. ⁊ hec imꝑfectio designat cum dicit: in verbo ꝓmo ꝓposito: ex parte: vt predictū est. propter quod de hoc potest ex parte exponi illud qđ dicit Job. xxvj. Ecce hec ex parte dicta sunt viarum dei. vie enim deuenendi ad deum sūt vetus ⁊ nouū testamentū. sed ea que in veteri testamēto dicta sunt illa sūt ex parte. quia sūt imꝑfecta. vt patz per dicta. Secūdo ꝓncipaliter tangit in verbo ꝓposito perfectio legis euangelice. cum dicit: Id quod perfectū est. ⁊ patz eius perfectio cōparando eam ad legis imꝑfectionē. quia perfecta est respectu cognitionis fidei ⁊ respectu preceptoꝝ ⁊ respectu finis in quib⁹ lex mosaica erat imꝑfecta. Et autem cognitio dei perfecta sit in lege noua. patz per illud qđ habet Joā. xvii. Pater manifestaui nomē tuum. In figura autem hui⁹ velum templi fuit scissum in christi passione. ad ostendendū q declarata ⁊ manifestata erant que prius latebant sub velamine. propter quod ipsa lex noua tanq; perfecta in cognitione: est donum perfectum descendēs a patre luminū: vt habet Jaco. j. Similiter lex noua perfecta est quātum ad ipsū corpus legis scilicz quantum ad moralia precepta. ⁊ quantū ad sacramenta. ⁊ quātuz ad sacrificia. primo patet hoc de preceptis moralibus: quia lex noua pfecte ordinat humanos actus nō solū exteriores sz etiā interiores. ⁊ in hoc imꝑfectionē legis supplet. propter quod dicit saluator Matth. v. imꝑfectionē legis adimplendo: Audistis quia dictum est antiquis: Nō occides. qui autem occiderit reus erit iudicio. ego autem dico vobis: q; omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. in quo ordinat motum animi interiorem. vt patz. Similiter lex noua actus exteriores ordinat nullū malum permittendo. propter quod dicit saluator Matth. xij. Dico autz vobis quia omne verbum otiosum qđ locuti fuerint homines sūper terram reddent rationem in die iudicij. Si autem hic prohibet verbum otiosum. per consequens verbum nociuū. ⁊ multo fortius omnē actum malum propter quod Matth. v. post suppletionem preceptoꝝ moralium veteris legis. concludit perfectionem euangelij. d. Estote ergo perfecti ⁊c. Perfecit autem christus moralia precepta legis: eis consimilia euangelica superaddendo. propter quod Matth. xix. iuueni dicenti se custodisse mandata legis ⁊ querenti vlterius viam perfectionis dicit saluator: Adhuc vnum tibi deest. si vis perfectus esse vade ⁊ vende omnia que habes ⁊ da pauperibus. ⁊ habebis thesaurum in celo ⁊ veni sequere me: Secundo dico q lex noua perfecta est quantum ad sacramenta. quia conferunt gratiam. quod non faciebant sacramenta veteris legis. propter quod dicitur Job. j. Lex per moysen data est: gratia ⁊ veritas per iesuz christū. propter hoc de Joanne baptista qui per suā predicationē ⁊ baptismū suum: disponebat populuz ad christi baptismum ⁊ per consequens ad alia sacramēta. cum baptismus sit ianua sacramentoꝝ. Luce. j. dicitur: Ipse preibit ante illum in spiritu ⁊ virtute helie parare domino plebez perfectam. Tertio lex noua perfecta est quantum ad sacrificia. quia in ipsa est vnum sacrificium perfectissimum sz eucharistia que nō est tm sacramentū. sed etiam sacrificiū: quia ibi christus quodāmodo immolat. ⁊ fructus suc benedicte passionis a pplo percipitur. tamē istud sacrificiū tanq; vnum ⁊ perfectū fuit in lege figuratū per multa sacrificia ⁊ varia sicut perfectum per imꝑfectū. Eius aūt perfectio apparet in duob⁹. ꝓmo quia tollit pctā qđ non poterāt facere legis sacrificia. ꝓpter qđ Joh. j. dicit: Ecce agnus dei ecce qui tollit pctā mūdi. id est pctā omnis fidelis ⁊ infidelis. scōm q dicit Joh. iij. ca. prima canonica. Ipse est propiciatio pro pctis. nō pro nostris tm: sed etiā pro toti⁹ mundi. secūdo apparet ei⁹ pfectio. qz augmētat gratiā. scōm q dicit Joh. vj. Qui mādducat me viuit ꝓpter me. per augmentū. s. gratie de. vtroq; aūt effectu huius sacrificij dicit Heb. x. Hic aūt vnā pro pctis hostiā offerens. scz semetipsuz. sedet ad dexterā dei patris. sequit: Una eni oblatione cōsūmauit in sempiternū sanctificatos. amotio culpe ostēdit. cum dī in auctoritate: Unā pro pctis hostiā offerēs. collatioꝝ augmētatio gre. cū dī: Cōsūmauit in sempiternū sanctificatos. ⁊ sic pfectio euāgelij patz ex pfectiōe sacrificij. ꝓpter qđ dī Heb. ix. Christ⁹ assistēs pōtifex futuroꝝ bonoꝝ perampli⁹ ⁊ perfecti⁹ ⁊c. Tertio ostēdit pfectio legis euāgelice ꝙ̄tū ad iudicialia. qz inducit ad obseruātiā legis nō p timorē pene: sē p amorē iusticie qđ est ꝓpriuz perfectoꝝ. vt. s. dictū est. ꝓpter qđ lex noua dī perfecta fm q dī Jaco. j. Qui aūt ꝓspexerit in lege pfecte libertat ⁊c. Itē qz nullū innocētē punit. nec aliqđ malū impunitū relingt. qz etiā ꝟba otiosa puniēda ostēdit: vt s. dictū est. ⁊ nō solūmō ꝟba otiosa. sē etiā malas cogitatiōes. fm q dicitur Matth. v. Ego aūt dico vobis q qcūq; viderit mulierē ad ꝯcupiscendū eā: iam mechat⁹ est in corde suo. ꝓpter qđ lex noua est pfecta. de q̄ pōt exponi illud Cant. vj. Una ē colūba mea pfecta mea. dicit eni lex noua colūba metaphorice. qz est sine felle amaritudinis. nulluz innoxiū puniēs. dī pfecta. qz nullū malū pmittēs. ⁊ sic apparet pfectio legis euāgelice ꝙ̄tū ad legis corp⁹ qđ cōtinet mādata. Similiter lex noua pfecta est ꝙ̄tū ad finē legis qui gdē finis est vita btā. ad quē finē imediate introducit lex euāgelica. qđ nō poterat lex vet⁹ nisi tm in figura. ꝓpt qđ dicē apls ad Heb. xij. Mō accessistis ad tractabilē ignē. i. corpalē ⁊ visibilē. sic accesserūt iudei in monte synai. sz accessistis vos. s. credētes in xpo ad syon montē ciuitatē dei viuētis celestē hierusalē ⁊ multoꝝ miliū angeloꝝ frequētiā. ⁊ ecclesiā pmitiuoꝝ q cōscripti sunt in celis. ⁊ iudicē oīuz deū ⁊ spūuz sanctoꝝ perfectoꝝ. ꝓpter qđ apls Heb. vij. postq; dixerat: nihil ad pfectū adduxit lex. s. lex vet⁹ adiunxit: Introductio vo melioris spei p quā primam⁹ ad deū. s. in lege noua. patz igit ex ꝓdictis q lex noua perfecta est. ⁊ ꝙ̄tuz ad cognitionē fidei legi preuiā ⁊ ꝙ̄tum ad ipsum corpus legis. ⁊ quantū ad eius finem. Ista aūt pfectio legis figurata ē. iij. Reg. vj. vbi dicit sic: Perfecta ē dom⁹ dīni in omni ope suo. Lex eni noua pōt ꝙuenienter dici dom⁹ dīni. quia huius

domus

Proemium super epistolas ad hebreos

domus ipse est edificator: q; ler noua data est ab eo imediate nō lex vetus: ꝑm q; dicit Heb.j. Multipharie multisq; modis olim de⁹ loquēs patribus in ꝓphetis nouissime diebꝰ istis locut⁹ est nobis in filio suo cōsubstantiali ⁊ coeterno: vt ibidē subdit. dicit etiā lex noua domus dñi: quia ipse est huiꝰ domus inhabitator. q; in sacrō ⁊ sacrificio noue legis. s. eucharistia cōtinet totus xp̄s realiter. bñ igit dr: Perfecta est domꝰ dñi in oi opere suo q; perfecta est lex noua in cognitiōe fidei. in ꝓceptis moralibꝰ. in sacrificijs in sacris ⁊ iudicialibꝰ. ⁊ pfecte introducit ad finē legis. s. vitā beatā que est finis dine legis. ⁊ sic p3 scōm ꝓncipale. Tertio ꝓncipr oñdit in verbo ꝓe assumpto ordo vtriusq;. s. legis ⁊ euāgelij. cū dr: cū venerit hoc euacuabit illud. i quo aduenīte euāgelio lex ostēdit euacuari. vbi oñdit triplex ordo legis ⁊ euāgelij. s. ordo tpis: ⁊ dignitat: ⁊ ꝛ̄tut. Priorit̄te ꝛ̄o tpis lex vetꝰ prior est q̄ noua: q; erat dispositio ad ipsā in q̄ tū per eā hoīes retrahebant ab idolatria: ⁊ tenebāt sub cultu vnⁱ⁹ dei. ⁊ sic disponebāt ad susceptionem euangelij. ⁊ hoc est qd dicit aplus ad Gal.iij. Priusq; veniret fides. i. lex euāgelica. vbi habet fides explicata sub lege: custodiebamur ꝛclusi in eā fidem q̄ reuelāda erat. Priorit̄te aūt dignitat̄ est ecōuerso. ꝓpter qd aplꝰ ad Gal.iiij. cōparat duo testamēta duobꝰ filijs abrahe. quoꝝ ꝑmꝰ orig̈ine ꝑm carnē natꝰ est. secūdus aūt. s. Isaac per repromissionē. ꝓpter qd fuit ꝓior dignitate. Similer lex noua prior est veteri testō ordine efficacie ⁊ ꝛ̄tutis. q; obligatio illiꝰ legis cessat aduenīte euāgelio. ꝑm q; dr ad Gal.iij. At vbi venit fides iā nō sumꝰ sub pedagogo. i. sub lege q̄ erat pedagogus nr̄ in xp̄o vt ibidē dr: q; lex euacuat aduenīte euāgelio. Cōsiderādū tū q; diuersimode euacuant p̄cepta moralia legis ⁊ cerimonialia ⁊ iudicialia. Ad cuⁱ⁹ intellectū sciendū q; qñ fit mutatio a cōtrario in cōtrariū: oportz terminuz a quo totaliter euacuari. sicut qñ ex albo fit nigrū albedo tollit. qñ aūt ex imperfecto fit pfectū nō tollit totaliter terminꝰ a quo. sz tm̄ eiꝰ impfectio. s. qñ ex minꝰ albo fit magis albū nō tollit albedo p̄cedēs. sz tm̄ eiꝰ impfectio. Alteriꝰ cōsiderādū q; qñ corrūpit terminꝰ a quo: per accidēs illud qd ē ei additū. s. corrūpit. pōt tm̄ manere cū termino ad quē si nō habeat ad ipsum cōtrarietatē. nō tm̄ manet nūero: sz spē tm̄. sicut qñ de aere fit ignis manet qualitas symbola. Cerimonialia igit euacuant ꝑmo mō. q; cōtrariantur nouę legis cultui. Ad cuⁱ⁹ intellectū sciēdū q; cerimonie sicut dictū est ordinant ad cultū diuinū. ꝑm q; dicit Aug. in enchyridion. ca. iij. de⁹ colit spe fide ⁊ charitate. loquēdo de cultu interiori. Igit cerimonie q̄ sūt q̄dā ꝓtestationes cultꝰ interioris debēt ꝛcordare cultui interiori q est p fidē ⁊ charitatē. Est aūt triplex statꝰ hoīs. vnꝰ est in q̄ habet fides ⁊ spes de bonis celestibus. ⁊ de his p que ad ipsa introducimur. s. de mysterijs xp̄i. ⁊ de vtriusq; sicut de futuris. ⁊ hic est statꝰ ve. te. alⁱ⁹ est statꝰ hoīs in q̄ habet fides de bonis celestibꝰ sicut de futuris. sz de his per q̄ introducimur ad celestia. scz de mysterijs xp̄i habet fides sicut de p̄sentibꝰ vel p̄teritis. ⁊ hic statꝰ est no. le. tertiⁱ⁹ statꝰ est in q̄ vtraq; habēt tanq̄ p̄sentia ⁊ cuidētia ⁊ nihil credit. ⁊ hic est statꝰ patrie celestis. in hoc aūt statu tertio vbi nihil credit. nihil ē cerimoniale vel figurale ad cultū ptinēs ꝑm q; dr Apoc. xxj. Tēplū nō vidi i ea dñs deꝰ oīpotēs tēplū illiꝰ est. Pari igit rōne aduenīte statu scō. s. no. legis cerimonie ꝑmi statꝰ. i. legis veteris cessare debuerūt ⁊ induci alie q̄ cōuenirēt statui no. le. in q̄ bona celestia expectantur de futuro. sz bñficia xp̄i habita sūt de p̄terito. ⁊ iō q; cerimonie ve. le. significabāt xp̄m venturū: dignū est q; euacuētur in no. le. in q̄ mysteriū xp̄i iā est p̄teritū. ⁊ ꝛ̄ est qd dic apls ad Heb.ix. Trāslato sacerdotio necesse est vt legis translatio fiat. scz q̄tū ad cerimonialia thurificatiōe tū accepta. q; nō significabat mysteriuz xp̄i vēturi directe: sz deuotionē ꝓpli ad xp̄m. Nō aūt dz esse minor deuotio ad xp̄m iā p̄sentialiter exhibitū q̄ tūc erat ad ipsum venturū. ꝓpter qd in no. le. manet thurificatio. p quā designat ministroꝝ ecclie ⁊ ipsiꝰ ꝓpli deuotio. Moralia aūt p̄cepta euacuat tātūmō ꝑm qd. s. q̄tū ad impfectionez. Cuiꝰ rō est. q; sūt de dictamine recte rōnis. ⁊ iō manēt q̄tū ad substantiaz p̄cepti. remota tū impfectiōe. sicut p3 Matth. v. vbi posit̄ p̄cept̄ moralibꝰ addit pfectio q̄ nō intelligebat a iudeis esse sub p̄cepto. vñ. ibidē dr: Audistis q; dictū est antiqs nō occides ⁊c. ⁊ supplet illud qd seq̄t: Ego aūt dico vobis q; oīs qui irascitur fratri suo ⁊c. ⁊ codē mō in ꝓhibitione mechie posito p̄cepto additur ꝓhibitio interioris cōcupiscentie. vnde ibidē dicitur: Audistis q; dictū est antiquis: Nō mechaberis. ⁊ subdit: Ego autez dico vobis quicūq; viderit mulierē ad cōcupiscendū eam iaz mechatꝰ est in coꝛde suo. ⁊ siliter intelligendū est de alijs. ⁊ sic patz q; moralia p̄cepta veteris legis nō euacuāt q̄tū ad substātiā legis: ꝫ solū q̄tū ad impfectionē. ꝓpter qd dicit aplꝰ. j. Coꝛ. xiij. Cū factꝰ sum vir euacuaui q̄ erāt paruuli. Statꝰ aūt veteris legis cōparat puero ꝑm q; habet Gal.iij. Lex pedagogus noster fuit. pedagogus aūt est ductor pueri. Status noue legis cōparat viro perfecto. ⁊ ideo sicut manet idē homo q̄tū ad substātiā in pueritia ⁊ virili etate remota tm̄ impfectione pueritie. sic est de moraliū p̄ceptoꝝ euacuatione. Judicialia aūt p̄cepta euacuāt̄ tertio mō. q; aduenīte lege gr̄e cessat eoꝝ obligatio. posset tū aliquis ꝓnceps ordinare q; seruarēt in regno suo. ita tū q; nō reputaret ea esse obligatoria ex lege moysi. ratio aūt p̄dicti est. quia iudicialia p̄cepta per se ⁊ directe nō erant ordinata ad figntificandum aliqd futurū. sicut erant cerimonialia. ꝫ erant ordinata per se ⁊ directe ad cōseruandū ordinē iusticie in pplo iudaico. q; tamē statꝰ illiꝰ ppli erat totus figuralis respectu xp̄i: vt dicit aplꝰ. i. Coꝛ. x. In figura cōtingebant illis. per cōsequens ⁊ iudicialia p̄cepta illiꝰ ppli erant figuralia non directe sed ex consequenti. ⁊ ideo si aliquis seruaret ea ex hoc q; tunc fuerunt statuta. hoc esset dicere q; statꝰ ille adhuc durat qd est erroneum ⁊ illicitum. si tamen aliquis ꝓnceps vellet ea de nouo statuere. posset licite. Considerandum tamen q; in lege noua iudicialia transierunt quantū ad eoꝝ rigorem: quia sūt magis obseruanda ex amore ꝛ̄tutis q̄ timore: quia lex noua est lex amoris. ꝓpter qd dicit. j. Joh. iiij. Perfecta charitas foras mittit timorē. Et sic patz ex p̄dictis q; oīa legis p̄cepta aliquo mō per euangelium euacuāt̄. ꝓpter qd dicit aplꝰ ad Ro. ij. alloquēs iudeos in lege gloriantes: Ubi est gloriatio tua. tu iudee q; in lege gloriaris vt. s. ꝑmiserat Ro. iij. ca. Exclusa est. i. euacuata. Sequit: Per quaz legem: factoꝝ? quasi diceret. Non. legem aūt factoꝝ vocat legē ve. nulla aūt res excludit scipsaz vel euacuat. Sequit: Sed per legē fidei. legem fidei vocat legem nouam. sic enī euacuat ⁊ excludit veterem. Patēt igitur tria p̄dicta in verbo ꝑmo notata scz imperfectio legis mosaice. perfectio legis euāgelice. ⁊ ordo vtriusq;. Ad maiorē aūt sequentiū ⁊ p̄dictoꝝ euidētiam querit. vtrū hec epla sit Pauli apostoli. Et arguit ꝑmo q; nō. q; in hac epla non tenet modus scribēdi que in alijs eplis Pauli: preponēdo nomen suū ⁊ sui apostolat⁹ officium. vt patz. ergo ⁊c. Item quia elegantior est stilus in hac epla q̄ in alijs. Ad cōtrariū est vsus ⁊ cōsuetudo ecclesie in qua allegat ista epla tanq̄ ab apostolo scripta. Rñdeo dicendo q; ꝓpter rationes p̄dictas ab aliquibus fuit opinatum q; hec epla non esset Pauli ꝓpter quod aliqui dicebant q; erat epistola clementis pape ⁊ martyris. ⁊ mouebant ad hoc quia ipse scripsit athenien̄sibꝰ epl̄am per oīa cōsimilē. Alij autē dicebant q; erat Luce euangeliste. ⁊ mouebant ad hoc. quia ipse eam ꝑmo scripsit grece: vt dicit in prologo. Alij autem dicebant q; erat terculiani qui fuit ꝓpinquus apostoloꝝ tempori. Sed modo indubitanter tenetur q; est epistola Pauli. quod ꝓbatur multiplici ratione. ꝑmo auctoritate ecclesie cuⁱ⁹ est talia dubia determinare. in synodo autem niceno recepit ecclesia istam epistolam tanq̄ ab apostolo scriptam. secūdo hoc idem probat per auctoritatem antiquoꝝ doctoꝝ ⁊ potissime beati dionysij qui fuit discipulus beati pauli. Iste autem in scriptis suis allegat dicta huius epistole tanq̄ dicta pauli magistri sui. tertio hoc probatur ex auctoritate Chrysо. super epistolam istam dicentis. q; paulus eam scripsit rome existens. Postq̄ enim biēnio rome fuerat ꝓpter appellationē factam ad cesarem. de qua habetur in actibꝰ apostoloꝝ habuit licentiam transeundi in hispaniā ⁊ iudeos ibi vidit. ⁊ postea romaz rediens de illo loco hanc epistolā eis scripsit: vt dicit Chrysо. quarto patz propositum ex his que dicūtur vltⁱ ca. huius epistole. videlicet q; missa fuit hec epistola per timotheum qui fuit filius spiritualis Pauli apostoli. quinto hoc idez arguitur ex ꝛelo apostoli ad salutē iudeoꝝ. de quo ꝛelo dicit ad Ro. ix. Optabam anathema esse pro fratribus meis qui sunt cognati mei ex quibus christⁱ⁹ ꝑm carnem. ad Ro. xj. Q̄diu quidē ego sum gentiū apostolus ministeriū meū honorificabo. si quo modo ad emulandu ꝓuocem carnem meaz. i. iudeos. ⁊ saluos faciam aliquos ex illis. ideo nō est aliquo modo probabile quin paulus scripsit iudeis ad eoꝝ salutem. qui tot alia scripsit alijs gentibus pro salute earundē. nulla autem alia epistola Pauli dicitur scripta hebreis nisi ista. ergo ⁊c. sexto probat propositū ex ꝛelo Pauli apli ad euangelicā veritatē. ex quo ꝛelo reprehendit Petrum manifeste: vt habetur ad Gal. ij. Nunc autem ita est q; sicut necessariū fuit ecclesiasticam veritatē predicari ad conuersionem fideliū. sic necessariū fuit eam scribi ad confutationem heresum insurgentiū. propter quod Joannes euangeliū suū scripit a natiuitate xp̄i eterna. quia videbat heresim hebionitarū insurgere: qui dicunt christum ante mariam non fuisse. Paulus autem apostolus vidit tempore suo heresim nazareoꝝ insurgere qui dicunt esse necessarium ad salutem seruare legem veterem. ⁊ nimiū inualuit hoc dictum. ita q; etiam Petrus aliquo modo offendit in obseruatione legalium propter quod Paulus ei restitit in facie: vt dictum est. ideo non est verisimile quin Paulus apostolus aliquid scriberet conuersis de iudaismo: ad confutationem huius erroris. hoc autem fit in hac epistola vt patebit domino concedente. ⁊ ideo tenendū est indiscusse q; ista epistola fuit a Paulo apostolo scripta. Ad primū argumentū patet solutio in prologo. non enī erat apostolus iudeoꝝ sed gentium ꝑm q; ipse dicit ad Gal. ij. Creditus est mihi euangelium p̄putij. sicut ⁊ petro circūcisionis ⁊c. ⁊ ideo non scripsit in hac epistola. que dirigebatur iudeis nomen sui officij. similiter nec nomen persone. quia ipse erat odiosus iudeis: vt patet in actibus apostoloꝝ in multis locis. ꝓpter quod epistola fuisset minus recepta ab eis si nomen Pauli esset ibi prepositum. Ad secundū dicendum q; stilus est elegantior. quia quilibet elegantius loquitur linguam propriam q̄ alienam. ipse autē Paulus scripsit hanc epistolā solam hebraice. ⁊ ideo loquitur magis ordinate. Sed contra hoc insurgit vnū dubium. quia per infusionem spiritus sancti habuit donum linguarum ꝑm q; habet. j. Coꝛ. xiij. Gratias ago deo meo q; omniū vestrum lingua loquor. dona autem spiritus sancti perfecta sunt. ergo ita perfecte loquebat alia idiomata sicut hebraicū. Dicendum q; donū linguarū datum est apostolis ad predicandū fidem christi omnib⁹ populis. ⁊ ideo datum est hoc donū apostolis prout faciebat ad efficaciam predicationis. ad hoc autem non multū facit ornatus verboꝝ. sed aliquando magis impedit: vt patet per apostolū. j. ad Coꝛ. ij. Sermo meus ⁊ predicatio mea non in persuasibilibus humane sapiētie verbis ⁊c. ⁊ ideo nō est mirum si Paulus apostolus habuit aliquem ornatū verboꝝ in hebraica lingua ex humana acquisitiōe quem nō habuit in alijs. habuit tamen omnia idiomata inquantū valent ad efficaciam predicandi.

Multipharie

Incipit epistola ꝑauli ad hebreos.

Multiphariam ⁊c. Olim. Non est nouum. C. I. Deus. qui inuariabilis tūc⁊ nūc. Loquēs. q; qō tūc: etiā nūc. Patrib⁹. q carne ⁊ cultu dei ꝓies nobis sunt.

m In ꝓphetis. Non ens ipsi: ꝙ de⁹ in eis. Multipha. id ē mł totiens abrahe ysaac ⁊ iacob. ⁊ ceteris: ⁊ eisdē sepe. Multisq; modis. q; mō ꝑ sōnia vt danieli. mō apta vo/ce vt moysi. mō interiori inspiratōe vt dauid. Ul: Multipha. mlto ⁊ di uerso genere locutiōis vt ꝑ sōnia: vel inspiratiōes vel aptas voces. Multisq; modis rex diuersis mysterijs futura signi ficās. Locutus. q; idez mō qui olim. Nobis. filijs illoꝝ patrū. Ne de alijs putetur nobis locu tus q̄ illis qō poterat videri: si alij loq̄rēt genti. Multipha. In oi ge nere loquēdi: vt figuris: visiōib⁹ sōnioꝝ locutiōib⁹ angeloꝝ. Multisq; mo. rerū creatōe: vt i formatōe ade: i trāsitu maris rubri: ⁊ silib⁹ in actib⁹.

Olim⁹ patrib⁹ in ꝓphetis. Nouissime nobis in filio. Tēp⁹ eni cōstituit dūs ꝓmissis suis: ⁊ tēp⁹ eis que ꝓmisit implēdis. Promissio nū tpa habuerūt ꝓphetas afflatos ⁊ impletos ꝙbo dei vsq; ad ioānē: ab illo aūt vsq; in finē tēp⁹ est implēdi que ꝓmissa sūt. Unicus dei filiꝰ ventu rus erat ad hoies assūptur⁹ hoiez. ⁊ per id futurus homo moriturus resur rectutus ascensurus sessurus ad dexterā patris: impletur⁹ in gētib⁹ ꝓmissa.

Quod loquēs ⁊ locutus: preses de ꝑterito: preteritū de presenti posuit: significat id se loqui per filiū: qō locutus est per prophetas. Nisi qō in pro phetis occulta veritatis ⁊ adhuc implenda: in filio autez aperta ⁊ cōpleta.

In ꝓphetis. Aug. Prophetādū fuit: vt nō subito veniēs horreret: ꝙ creditus erpectaret. In filio. Qui ꝓphetis est. maior est eni dūs ꝓphe tarū. impletor ⁊ sanctificator. Sic eni ꝓpheta est: q; ⁊ dūs ꝓphetarū. Sic ⁊ angel⁹ rp̄s est: ⁊ dūs angeloꝝ. Mā ⁊ ipse dict⁹ est magni consilii angel⁹. Et moysi dictū est de eo. Suscitabo eis ꝓphetā simile tui. Si christ⁹ nihil ānūciaret āgel⁹ nō diceret. Si nihil ꝓphāret. ꝓphā non diceret. Ex eo q; pñs ānūciauit āgel⁹ erat. Ex eo q; futurū ꝑdixit. ꝓphā erat. ex eo q; ℣bū dei caro factū ē: ⁊ āgeloꝝ ⁊ ꝓphārū dūs erat. Cōstituit. Jam imutabilē.

Heredē vniuer. i. possessorē oīs creature. Nō eni iā portio dūi ē iacob tm̄: ⁊ pars eius israel: ꝙ oēs prosel⁹ natiōes mūdi. Heredis aūt vtiq; nosse vt duo q̄dā p ꝙ astruat ⁊ ostendat. s. q; ꝓpri⁹ sit filiꝰ ⁊ q; donatōis illi nulla ꝓtingat amissio. Dicendo q̄ heredē hūilitaꝝ demōstrauit indiciū. Deinde ad superiorē gradū altioremq; transcēdit dicens: Per quē: vt per verbum patri coeternuꝫ. Fecit: nō solum eterna ⁊ inuisibilia ⁊ imutabilia: que mi nus nobis sūt nota. sed: Et secula. id est. visibilia ⁊ mutabilia.

Qui cū sit splēdor glo. ⁊c. Hic ſm dinā nām cōmēdat xp̄m ostendens eū coeternū ⁊ coeq̄lē p̄i: eiusdēq; cū eo substātie: ꝙ alteruꝫ in psona: Attēde q̄liter hic duas vias ingredit. vna qdē reuocās nos a nephādo er rore sabellij. Alij ꝙo ab arrianice impietaꝝ errore: Ne puteꝰ p̄i vel vnicū nō hīe: vel filius extraneꝰ a patre subsistere. Sūt eni quidā qui eū extraneū esse delirēt: qō male visum est arrio. Alij qui nō alterū patrē. alterū filium

Nicolaus

Incipit epistola pauli ad hebreos.

a Multipharia ⁊c. Sicut ꝓdictū est apostolus C. I. hanc epistolā scripsit aliquib⁹ cōuersis ad fidē christi de in daismo volentib⁹ seruare legalia cū euangelio. quasi non sufficeret ad salutez gr̄a christi. ⁊ ideo in hac ep̄la ostendit m eminentiā no. te. respectu veteris ostendēs q; vet⁹ cōparat ad nouū sicut dispositio ad formā. ⁊ sicut impfectū ad pfe ctū. qō euacuat ⁊ cessat aduenīēte pfecto: vt dicit. j. Cor. xiij. Diuidit aūt hec ep̄la in duas ptes. s. proemiū ⁊ execution̄e. secūda ps ponit ibi: Qui cū sit splēdor. In ꝑma aūt pte ꝓponit excellentiā no. te. re spectu veteris ex trib⁹. videlz ex tpe. ex legislatore: ex modi tradēdi diuersita te. Differētia tpis tangit in hoc q; ve. te. olim fuit traditū. nouū aūt dieb⁹ istis nouissimis. gratia aūt pficit natur̄ā. ⁊ ideo filius est ꝓcessus gratie. sicut nature suo mō. nūc aūt in cognitione naturali ꝓcessus est de cognitione cōfusa ⁊ indeterminata ad determinatā ⁊ perfectā: vt patz. i. physicoꝝ. pro pter hoc vt ibidē dicit. pueri in ꝓncipio vocāt omnes viros patres. ⁊ oēs feminas matres. postea distincte cognoscūt. ⁊ sic similiter est in cognitione supernaturali. quia in ve. te. fuit cognitio iperfecta. in nouo autē qō poste rius datum est veritas manifeste reuelat. Excellentia autē ex parte legisla toris ostenditur. quia licz vtrumq; testamentū sit a deo datuz. vetus tamē tradidit per angelū qui loquebat moysi in persona dei: Act̄. vij. Hic est moyses qui fuit in ecclesia in solitudine cū angelo qui loquebat ei in mon te synai. nouū autē testamentū tradidit deus per seipsum. quia per filiū in carnatū qui est vnus deus cum patre. ⁊ hec excellentia no. te. ad vetus. tan gitur cum dicit. Quod deus olim erat loquēs patribus in ꝓphetis. in no uo autem testamēto locutus est nobis in filio. Excellentia autem ex modo tradendi est. quia ve. testa. traditum est obscure sub velaminib⁹ ⁊ figuris. ſ q; post hāc nō sequit alia locutio ſ in fine tēpoꝝ ſ q̄si adhuc supſūt q audie runt ⁊ viderunt ſ filije.

Nouissime dieb⁹ istis locut⁹ ē no ſ q; maioꝝ ꝓphetis: vñ ⁊ cū ſm vr̄āq; natur̄ā cōmen dat ⁊ſ ſm humanitatē. vñ: postula a me ⁊ dabo tibi gent here. ⁊ ſ q; filius: ⁊ nūq̄ ꝑdit gr̄ā de oi dato bis i filio. ⁊ quē constituit ⁊ heredē patris ſ vt per verbuꝫ ſ nō solū vniuersoꝝ: per quem fecit ⁊ se eterna que minus nota ⁊ſ ſm diuinitatē ⁊ſ ex ꝑte ⁊ idē cū eo ſ lumen de lumine cula. ⁊ Qui cū sit ⁊ splendoꝝ glorie

Olim deus loquēs. id est ab antiquo ⁊ ex multo tempore paulatim as/suefiendo vt crescerent homines in cognitione mysterioꝝ incarnationis ⁊ veritatis. que per christum facta est. vt dicit Joh. j. d Patribus in prophetis. quib⁹ angeli reuelabant occulta diuina. ⁊ ipsi vlterius populo denunciabant. e Nouissime dieb⁹ istis. id est tempore gratie ⁊ veritaꝝ reuelate. f Locutus est nobis in filio. i. per filiū incarnatū. g Quez constituit heredem vniuersoꝝ. quantū ad naturam assumptā. eo enī ipso q; natura humana a verbo assumpta est in vnitate suppositi: eo ipso con stituta est super omnē creaturam. h Per quem fecit ⁊ secula. quantum ad naturam diuinā. pater enim operat per filium sicut per artem. quia ſm Augu. filius est ars omnipotētis dei plena rationib⁹ omniū viuentium. Secula. sunt reuolutiones ⁊ spacia temporū. quiara patre per filium non solum facta sunt incoꝝruptibilia ⁊ eterna a parte post: sed etiam coꝝrupti bilia. i Qui cū sit splēdor. Hic ponitur execution. in qua declarat illud quod p̄missum est. scz eminentiaz no. te. respectu veteris. ⁊ qz differentia vtriusq; testamēti ex parte temporis manifesta est. ideo hoc dimittit tanq̄ manifestū. Sed secūdū ꝙbat ⁊ declarat. s. eminentiā ex ꝑte legislatoris. ⁊ p

de lyra

nouū autem testamentū traditū est lucide ⁊ aperte. ⁊ hoc notatur cuz dici/tur: Locutus est. s. plane ⁊ sensibili voce ⁊ humana. vnde Job. xxvj. dictuz est ipsi christo ab apostolis: Ecce nunc palā loqueris. ⁊ prouerbium nullū dicis. His dictis patet sententia: Multipharia. id est per diuersas figuras ⁊ velamēta in sacrificijs ⁊ sacramētis ⁊ huiusmodi que erant figure eoꝝ que sunt facta tempore christi. b Multisq; modis. quia aliquādo fit re uelatio per visionem coꝝporalez. sicut Daniel. v. Apparuerunt digiti ma nus scribentis in pariete. aliquādo per visionem imaginariā. sicut dicitur Esa. vj. Vidi dominū sedere super solium excelsum ⁊c. Aliquādo per vi/sionem intellectualem tm̄. sicut de dauid dicitur in prologo super psal.

Figura sub. Ecce alit psonalit: vt figura ab eo cui ē figura. Sz eēlis q; nec parū dissilis: sicut ipse ait: pr̄ in me ē: & q videt me: videt & pr̄em meū.

Attēde q hec noīa. s. lumē glīa: qñq; ad naturā dīnā referūt: qñq; ad psonā. Et qñ ad psonā referūtur: mō ad pr̄em: mō ad filiū referūt. Dicim⁹ enī pr̄ est lumē: & fili⁹ est lumē. Silr pr̄ est glīa fili⁹ est glīa: & hi duo vna glo ria & vnū lumē: nō duo.

Et dī fili⁹ glīa de glīa sīc lumē de lumine: & p̄ncipiū de p̄ncipio: & de⁹ de deo: nō tū duo dij sed vn⁹ nō duo p̄ncipia sed vnus. Spīlēdor aūt & figura sīc & imago, ppie ad psonā filij referuntur & relatiue dicuntur.

Portāsq; oīa &c. Supra dictū ē q; p ipsum fecit oīa. Hic ei nunc sūmā auctoritatis attribuit ex eo q cū auctoritate cūcta gubernat & ptinet. Sicut enī ab eo creata sunt oīa: ita p cū imutabilē ꝓseruant. Creatoris enī oīpotētia cā est subsistēdi oī creature: q; vtus si ab eis q cōdidit regēdis aliqñ cessaret: sil' oīa rerū spēs & nā cōciderent. (Jōq; dñs ait: Pr̄ me⁹ vsq; nūc opat & ego operor illud) ꝓtinuationē quādā opis ei⁹: (q sil' oīa ꝓtinet atq; admistrat) oñdēs. In q ope etiā sapīa ei⁹ pseuerat. de q dī: Pertingit a fine vsq; ad finē fortiter & disponit oīa suauiter. De⁹ ē oīpotēs incōmutabili eternitate volūtate veritate. sp idē manet p tēp⁹ creaturā spūalē: mouet etiā p tēp⁹ & locū creaturas corpalē vt eo motu naturis q̄s condidit admistret. Cū igit tale aliqd agit: nō debem⁹ opinari ei⁹ substātiā q̄ de⁹ est tēporib⁹ locisq; mutabilē: siue per tēpora & loca mobilē: cū sit ipse & interior oī re: q; in ipso sūt oīa & exterior oī re: q; ipse est sup oīa & antiquior oīb⁹: q; ipse est añ oīa: & nouior oīb⁹: q; idē ipse ē post oīa. s. post oīum initia. Jōq; ptātē ei⁹ cōmēdās apls ait: Portans q oīa &c. Et nota p filē dictū esse. Hoc enī dicēdo facilitatē cōtinēdi voluit designare p methaphorā illor: q sine vllo labore v̄bo vl' digito mouēt aliqd vel efficiūt: ita xp̄s molē creature magnitudinēq; sine labore cōtinet & gubernat. Attēde q cū hic dicat apls xp̄m oīa cōtinere. s. dixit patrē p ipsū oīa fecisse: vbi ait p quem fecit & secula. Tanq; facere ipse nō posset: si ei nō porrexisset pr̄ dexterā: vel tāq; aliqd instrm fuerit p̄is operātis. Sz si ab eo gubernāt oīa: nōne ab ipso facta sūt. Nō igit vt tu heretice inanit suspicaris tanq; aliqd instrm extitit: neq; p cū dī pater fecisse: tāq; ipse facere nō posset. Sed sīc dicitur pr̄ iudicare p filiū: q; eū ꝓstat opificē genuisse. Si enī cā ei⁹ pr̄ ē frm q pr̄: multomagis eor cā ē: q; p filiū facta declarātur.

Purgationē. Postq; ostēdit ei⁹ excellentiā qua cuncta creauit & gubernat. Hic humilitatē eius benignitatē cōmendat. Cōmonet enī nos crucis mor: & resurrectiōis & ascensionis vbi ait: Sedet &c.

In excelsis. Dicēs nō loco ꝓcludit dcū: & oñdit holez xp̄m oīb⁹ altio

Nicolaus

ꝓfis alia eminētia erit declarata. que est ex mō tradēdi. Jgit executio huius epīe diuidit in duas partes. q; ꝑmo ostendit eminētia latoris no. te. secundo ostendit qualiter & p que adherendū est ipsi legislatori. & no. legi. secunda pars incipit in ꝑncipio rī. ca. vbi: Est autem fides &c. Circa ꝑmum aduertendū q; ve. testa. traditū est per angelos ipsi moysi. & p moysen sacerdotibus. & per sacerdotes ipsi aplo. & igit ꝑmo ostendit eminētia xp̄i legislatoris respectu angelor. secūdo respectu moysi. tertio respectu sacerdotū ve. te. secūda pars incipit. iij. ca. Uñ fact⁹. tertia. v. ca. Dis pontifex. Prima ad huc in duas partes diuidit. q; ꝑmo p̄fert ipse xp̄us angelis. secundo ex hoc concludit q̄ta reuerentia sit exhibenda doctrine no. le. scd̄a incipit seq. ca. Propterea abūdātiꝰ. Prima adhuc diuidit in duas ptes. q; ꝑmo ponit excellētia xp̄i et oñdit q; ab ea deficiūt angeli. scd̄o ꝓbat vtrūq; p scriptura ve. te. ibi: Cui enī dixit aliqñ angelor? Excellētia aūt xp̄i tāgit in q̄ttuor ꝑmo q; est p̄ coeternꝰ. scd̄o q; cōsubstātialis. tertio q; eēlis est ei in ptāte. q̄rto q; equalis est ei in dignitate. ab istis aūt deficiūt angeli. Coeternitas aūt tāgit ibi: Qui cū sit splēdor. filiꝰ enī, pcedit a p̄e vt splēdor a sole q splēdor est soli coeuꝰ & esset eternꝰ si sol esset eternꝰ: & nō solū filiꝰ dī splēdor sed splēdor glie: q; glia est clara noticia cū laude. filiꝰ aūt ꝓcedit a p̄e sīc noticia de noticia: q; filiꝰ est sapīa genita. & iō dī splēdor glie. Cōsubstātialitas aūt filij ad patrē tangit ibi: a Figura subst̄atie eius. & accipit hic figura ꝑ imagine. filiꝰ enī est imago nālis ipsiꝰ patris. hō aūt est quasi imago artificialis, ꝓpter qō magis dī ad imaginē dei q̄ eius imago. sicut aliter est imago regis in filio suo naturali. & in denario seu statua. filiꝰ igit in diuinis ē imago nālis. & iō dī imago vel figura subst̄atie. i. eiusdē subst̄atie cū p̄e. & q; illa est indiuisibilis. ꝑ ꝓfis est eadē substantia nūero in p̄e & filio. nō sic aūt in rege & ei⁹ filio: quia est eadē specie tm̄. Equalitas aūt potentie tangit ibi: Portās oīa &c. potētia enī dei patris apparet in duob⁹. ꝑmo in creaturarū ꝓductione & ꝓseruatiōe. subtracta enī eius influētia in nihilum redigent. & quia pater & filiꝰ sunt vna causa creature igit est causa cōseruans creature. sicut & pater. & hoc est qō dicit: b Portāsq; oīa. i. sustentans & cōseruās in esse. c Verbo vtutis sue. i. suo imperio vtuoso. q; suū dicere est facere. secūdo apparet dei potētia in iustificatiōe impioꝝ quia nō minus est iustificare impiū q̄ creare celum & terrā frm Augu. In hoc aūt filius est equalis patri. & hoc est quod subdit: Purgationē peccatorum faciens. Equalitas aūt dignitatis tangit cū subditur. d Sedet ad dexteram maiestatis in excelsis. quia si hoc referat ad dīnā naturā eadē

f vel caracter f plena ostensio essentie patris † f sicut ab eo creata ita ab eo conseruātur

& figura substantie eius † portāsq;

† f p sile f solo imperio † f q nō minor gubernādo & creando † f hoc ia ad nos: purgās a pcis: qui talis est per humanitatem frm quā crucis passionez & mor

oīa † verbo † virtutis sue † purgatem pertulit. † f quiescit & conregnat

tionem peccatorum faciens † sedet

f sublimatus ad equalitatē pris † f locatus f sup oīa

ad dexterā maiestatis ei⁹ † excel,

loco & dignitate nō i paradiso vñ adā cecidit: sz altius f hic comparat & prefert angelis

† dignior † f eminenter f mbosem factus

sis tātō melior ā gelis † effect⁹ quā

† f honorifi

centiā: q; surrexit & ascendit

to differentius p̄e illis † nomē he

† f p angelis † f vel maiori † f nec postq; confirmati

reditauit. ¶ Cui enī † dixit † aliqñ

† f ecce nomē † f substātialis: nō adoptiuus f qz.

angelorum? † filius † me es tu ego

rem & oīb⁹ eminētiorē. Sic & p dexterā nō oēm deformauit: & similitudinē honoris demōstrauit. Cōfessus enī nihil demōstrat aliud nisi honoris cēlitatē. Cōtēplare sapīaz pauli imo nō pauli sapīam: & spūs scti mirare grām: nō enī suā intelligētiā mēte, ppria, pceauit: & spūs scūs infudit. attende ḡ per ēles aplica sapīa eos sublcuat grad⁹ & ēliter eos ad ipsū apicē pictaz addu cit: Ubi ite añq; defecerēt & eos obscuritas occuparet: vide quō eos ad inferiora reuocauit. Añq; enī q fūt hūilitaz eloqē qñq; vo altiora intonat nec sp in hūilib⁹ remanet nec in excelsis pdurat: sz veluti gbusdā gradibus nūc ad alta fastigia sublcuat: nūc ad inferiora declinat. Sīc enī q ifantulū quēpiā ad excellētiora vult paulati sur sūq; surrigere: gradati hoc facit ab inferiorib⁹ ad supiora ꝓcēdēs. Demū cū sursuz puenerit obscuritatib⁹ ac defectiōib⁹ eū fatigari vidēs: post alta deponit cū ad inferiora q respirare: atq; animū recreare valeat. Post ite cū refect⁹ fuerit ad alia alta sustollit. Ita circa hebreos beat⁹ facit apls: ās paulati ad noticiā dei crigit: iter alta memorās hūilia vbiq; magfi sui vestigia ꝓsequēs. Nā & ipse sic faciebat aliqñ qdē ad altiora discipulos suos sublcuabat: aliqñ eos ad inferiora ibcecillitaz eoz gra reuocabat: nequaq; eos ,pliro tpe in altera pmanere pte pmittēs. Ita in hac tota serie facit apls p̄i⁹ alta cōmemorat dicēs: in filio vbi, ppri⁹ intelligit filiꝰ est supior & excellētior vniuersis. Deinde ad hūilia descēdit dicēs: quē ⁊stituit heredē. deinde ad alta redit dicēs: p quē fecit & scla. Postea ad altiorē oīb⁹ graduz venit dicens: Qui cū sit splen. &c. Deinde ad hūilia loquit: purgationē peccatoz faciēs. Inde ad alta narrando reuertitur: Sedet ad dexteram maiestatis.

Tāto melior angelis. In psalmo viii ait: paulomin⁹ minorat⁹ ē ab angelis: hic eisdē melior dī: Et sicut illud frm humanā naturam: ita & hoc frm dīnā dictū esse posset intelligi: nisi adderet effect⁹: p qō aperit: q hic loquit de eo frm carnē. Nā frm hoc q p̄is subst̄atie cōsubst̄ialis agnoscit: nō est fact⁹ & nat⁹: de eo ḡ frmo vsat frm humanā naturā frm quā & minor fuit angelis passiōe: & maior & melior etiā gre plenitudine de qua & ipsi angeli ad mēsurā accipiūt. Differēti⁹ nomē. Dū mortalis: differēs nomē habuit: q; angeli mīstrabāt ei. Postq; imortalis: magis differēs: & q; hoc posset & non pre illis: addit: pre illis, i. valde differēs a nole angelorū hoc est nomē qō est sup omne nomē. s. de⁹ siue filiꝰ qō reuera dignꝰ est illo quo illi dicūtur angeli. i. nūcij. Filij enī nomē, ppriētatem oñdit: nō adoptionē: q; nisi esset ,ppri⁹ filiꝰ nō posset ex hoc aplius amplitudinē honoris asserere. Proprius aūt filius est de ipso patre genitus. Si aūt adoptionis gratia esset filius non solum patre sed etiam angelis minor esset.

de lyra

dignitas est patris & filij sicut eadē natura. Si aūt referat ad hūanā nām sic nō est ibi equalitas. q; frm illam est minor patre. dicit tū etiā frm hoc filius sedens ad dexterā patris per modū cuiusdā associationis inēētum humana natura est vbo cōiūcta. & sic eadē veneratiōe venerat. Vel aliter dī sedere ad dexteram &c. id est in potiorib⁹ bonis. Et q; quattuor predictis excellentiis angeli deficiunt. ideo cōcludit de christo: e Tāto melior angelis effectus &c.] quia ipse dicit verus deus & dīs consubstantialis patri. ipsi autē dicūtur serui. f Cui enim dixit aliqñ. Hic cōsequenter ,pbat de christo quattuor cōditiones predictas excludendo eas ab angelis. & primo probat hoc de subst̄antialitate. secūdo de equalitate potentie. ibi: Et tu domine in ꝑncipio. tertio de coeternitate. ibi: Ipsi peribunt. quarto de dignitatis equalitate. ibi: Ad quē autē. Primū autē probat per quattuor auctoritates ve. te. secūda ponitur ibi: Et rursum. tertia ibi: Et cum iterum. quarta ibi: Ad filium autē. Ad euidentiam primi aduertendum q; ea que sunt fidei nō possunt efficaciter per rationē probari. quia excedunt facultatem intellectus nostri. & ideo ,pbatio in talib⁹ debet fieri per auctoritatē diuinam que non potest continere falsitatem. & ideo per ipsam est efficax probatio illis qui recipiunt eā vt dīnaz. iudei aūt recipiūt ve. te. sicut a deo datum. & ideo probatio apostoli efficax est. quia ꝓcedit per auctoritatē vete. testamē. Ulterius considerandum q; licz sacra scriptura habeat multiplicem sensum. nō tamen habetur efficax argumentū nisi per sensum litteralē vt dicit Aug⁹. in epistola ad Vincen. dona. quia in argumento semp esset fallacia equinocationis vel amphibologie propter sensuum multiplicitatem. igitur ostendendū est q; auctoritas ab apostolo inducta intelligit ad litterā de christo. qō patz per illud qō habet Act̄ iiij. ca. vbi apls q habuerūt intelligentiā scripturarū & reuelatiōne spīritus sancti exponūt illum ps. Quare fremuerūt gētes &c. de xp̄o p̄dictū sicut pz litterā intuēti. & per ꝑfis hec auctas que hic inducit ab apls de illo psal. est intelligenda ad litteraz de xp̄o. hoc etiā ptz per psal. q; ibi dī: Ego hodie genui te. qō nō pōt de quid intelligi. sed de filio dei. cuius generatio non transit in preteritū. Item per hoc q ibidem subditur: Dabo tibi gentes hereditatē tuam & possessionem tuam terminos terre. quod nō potest intelligi de dauid. cui⁹ regnum nō se extendebat ad gentes. sed ad iudeos tm̄. Iterū regnū eius nō se extendebat ad terminos terre sz tm̄ in iudeā que est parua terra. hoc etiā dicunt aliqui doctores hebreorū super psal. istum quod est de xp̄o intelligendū. qō pleni⁹ declarauī sup libros psalmoz. hoc igit supponēs apls tāq; manifestum illis

Hodie. Sle ꝑterita generatio videret. Quãꝗ enī possit etiã ille des intelligi: quo xps ꝺm hoiez natꝰ est: tñ qz hodie ꝓsentiã significat atqꝫ ī eternitate nec ꝑteritū est quicqꝫ quasi esse desierit: nec futurū quasi nōdū sit: ꝺ presens tñ: qz quicqd eternū est semper est. diuinitꝰ accipiē de sempiterna generatione sapientie dei: quã fides sincerissima ⁊ catholica ꝓdicat.

Ero. Futurū: qz de incarnatiõe filij hoc dicit.

Ego ero ⁊c. Ad honorẽ illius vel illi hoi de ꝟgie nascituro. Pōt tñ ⁊ ꝺm carnẽ hoc accipi dictum. etenim caro cõicat altioribꝰ: sic ⁊ diuinitas humilibus.

Iterū introducit. Visibilẽ carne assũpta q añ inuisibilis in mundo erat. q̃ assũptio dī exitꝰ a pẽ: introductio ad hereditatẽ vbi iubet adorari.

Introdu. Christꝰ aduentū suū carnalẽ exituz vocat dicens: Exijt q se. ⁊c. Et iterū. Ego a patre exiui ⁊ ve. in mũdū. Paulꝰ ꝟo introitū vocat. Foris enī eramus a deo: sic̃ q sũt extra regales aulas in vinculis colligati: ⁊ habẽt apud regẽ ꝓ culpis aliquã offensam. Egressus qppe sic ad nos xps. i. carnẽ sumẽs: ⁊ collocutꝰ nobiscū regi ꝑcepta inotuit: ⁊ sic pctis nos emẽdãs ad deū ꝟuertẽs in aulã regalẽ velut mediator optimꝰ introducit. recte igit introitꝰ ⁊ exitꝰ vocat carnis sue aduẽtꝰ.

Nicolaus

stum illis quibꝰ scribebat qui erant edocti in lege ⁊ ꝓphetꝫ dicit: Cui enim dixit aliqñ angelorꝫ filiꝰ meꝰ es tu: ego hodie genui te. q. d. nũq̃. qz angeli nõ sũt eiusdẽ nãe cũ deo. ⁊ ꝓ ꝟus nõ possũt dici ei⁹ filij ꝓꝓrie loquẽdo. sicut nec artificiũ dī filiꝰ artificis. Itẽ hz eoz creatio posset dici q̃dã generatio large. tñ de ipsa nõ pōt exponi illud qđ dī: Ego hodie genui te. qz eoz creatio fuit a ꝓncipio mũdi. ⁊ iõ trãsierat ī ꝑteritũ. ⁊ iõ nõ pōt dici verbũ predictũ nisi de dei filio. cuiꝰ generatio nõ trãsit in ꝑteritũ. ⁊ sic ꝓbata ẽ cõsubstãtialitas ꝓis ad filiũ ineꝫtũ nãliter ⁊ eternalit ab eo gignit ⁊ genitꝰ est. erq̃ ar gnit idẽtas nãe in vtroqꝫ saltẽ in spẽ: ⁊ ꝓ ꝟus idẽtitas nũeralis: qz nã diuina nõ ẽ multiplicabilis. a Et rursũ. Hoc idẽ ꝓbat hic p altã scripturã. i. Paral. xxij. q̃ hz sit dicta de salamone tñ dī. de eo ꝙt fuit figura xp̃i. ⁊ iõ de xp̃o intelligit ad hebr. Ad cuiꝰ intellectũ sciẽdũ qđ nihil pōt cẽ figura alicuiꝰ nisi in se sit res aliq̃. illud enī qđ nihil ẽ nõ pōt aliqd figurare. ⁊ iõ res q̃ est figura vel signũ alicuiꝰ pōt triplr ꝙsiderari. vno mõ vt res tñ. alio mõ vt signũ tñ. tertio mõ vt res ⁊ signũ sil. vt circulꝰ pendẽs ante tabernã pōt ꝙsiderari ꝓut ẽ corꝑ rotũdũ tñ. scdo vt ẽ signũ pdictꝰ vini tñ. tertio vtroqꝫ mõ. Eodẽ mõ dicẽdũ de salomone q fuit figura xp̃i: qz aliq̃ cõuenit ipsi salomoni ꝺm se. ⁊ talia exponẽda sũt de ipso ad hebr ⁊ nullo mõ de xp̃o vt q depꝛauatꝰ p mulieres factꝰ ẽ idolatra ⁊ silia. Aliq̃ aũt dicũtur de salomone ꝓut fuit figura xp̃i tñ. ⁊ talia sũt exponẽda de solo xp̃o ad hebr sic illud qđ hī psal. lxxj. Et dñabit a mari vsqꝫ ad mare. ⁊ a flumine vsqꝫ ad terminos orbis terrarũ. qđ nõ pōt verificari de salomone. cuiꝰ regnũ fuit satis puũ. ꝺ tñ de regno xp̃i q ẽ lapis abscisus de mõte sine manibꝰ: ⁊ iplevit vniersã terrã. Dañ. ii. ⁊ iõ in psal. p̃dicto sub nole salomonis dꝛscribit monarchia xp̃i. hoc etiã pz p illud qđ seqt in eodẽ psal. Ante solẽ ꝑmanet nomẽ eiꝰ. ⁊ illud qđ ibidẽ dī: Adorabũt de ipso sp q̃ soli xp̃o ꝙueniũt ⁊ nõ salomoni. Aliq̃ aũt dicũt ī scriptura sacra de salomõe vtroqꝫ mõ: videlz ꝺm se. ⁊ vt fuit figura xp̃i. ⁊ talia sũt illa q̃ ipleta sũt ī vtroqꝫ ad hebr. in xp̃o tñ pfectiꝰ ⁊ in salomone minꝰ pfecte. ⁊ talia exponũt ad hebr nõ solũ de salomone: ꝺ etiam de xp̃o ⁊ pfectiꝰ q̃ꝫ de ipso salomone. cuiusmodi ẽ auctas. i. Paral. xxii. qz salomõ fuit filiꝰ dei adoptiꝰ p gratã saltẽ ī ꝓncipio regni sui. ꝓpꝑ qđ nathan ꝓphẽa vocauit eũ amabilẽ dño. Xps aũt filiꝰ ẽ dei nãlis q̃ ẽ filiatio pfectior. ⁊ iõ p hãc filiationẽ ꝓbat apl's cõsubstãtialitatẽ filij ad patrẽ. cũ dī: b Ego ero illi in patrẽ ⁊c. Data etiã q hec auctas nõ posset exponi ad hebr de xp̃o. ꝺ tñ hz sensõ mysticũ. tñ eã dñs inducit apl'us ad suũ ꝓpositũ. hz enī argumẽtũ efficax nõ hī in scriptura p sensũ mysticũ. vt. s. dictũ ẽ. ꝓpter qđ er solo sensu mystico nõ ẽ arguẽduz. tñ si prꝰ hī auctas in sensu hebr ad ꝓbãdũ ꝓpositũ dñs pōt alia auctas adiungi in sensu mystico ad idẽ declarãdũ de ꝙgruo. ⁊ ꝺ est qđ dicit Aug. in epla ad Vincẽ. dona. Quis aũt iprudẽtissime nõ nitat aliqđ ī allegoria positũ ꝓ se adducẽ nisi hẽat ⁊ mãifesta testionia. q̃rũ luce illustrẽ obscura. sic q̃ auctas p̃dicta ꝺducit ab apl'o ꝙueniẽter ad suũ ꝓpositũ. Sz ꝺ hoc vī q sbi logꝝ modũ futuri: Ego ero illi in patrẽ ⁊c. gnãtio enī filij ecna ẽ. ⁊ ꝓ ꝟus nõ spectat aliqđ futurũ. sic̃ nec trãsit in ꝑteritũ. sic. s. dictũ ẽ. Dicẽdũ q lo quif in futuro, ꝓpt carnatiõez, ꝓ tũc futurã. ꝓ quã nã hũana erat ad filiationẽ ecnã assumẽda. ⁊ qz ꝺ assũptio facta ẽ ꝟtute diuinitatꝭ. iõ bñ dic: Ego ero illi ⁊c. q. d. ꝟtute dei fiet ꝺ. c Et cũ iterꝫ. Hic ad ꝓpositũ ꝺñdẽdũ indu cit aliã scripturã de illo psal. Dñs regn. erul. ⁊c. Ad cuiꝰ euidẽtiã ꝙsiderãdũ est q magr dicit in glosa. q̃ dauid fecit hũc psal. qñ restitutũ est ei regnum post mortẽ absalon. ⁊ dicit hũc esse titulũ psal. Psalmꝰ dauid qñ terra ei⁹

Et adorẽt. Et iterũ dicit pr̃ de eodẽ filio Cũ intro. cũ ostẽdit introꝝ vsqꝫ ad corda hominũ ducendũ: per fidẽ: Quid dicit? Et adorent eum. ⁊c.

Et adorẽt. Adorant angeli: quia iussioni eius obtẽperant ⁊ reuerẽt.

Angelos. Spũs nãe nomẽ ẽ. angelꝰ officij. Quos enī deꝰ spũs ꝓdidit mittẽdo nũcios ãgelos facit. Et olꝰ vtiē ad incõmutabile arbitriũ sñe sue sine bonis p grãz eiꝰ sine malis p ꝓpriã volũtatẽ. Ac p ꝺ voluntas dei est ꝓma ⁊ sũma cã oĩuz coꝛporaliũ specierũ atqꝫ motionũ. Nihil enī visibiliē fit. qđ nõ de interiori iuisibili atqꝫ intelligibili aula sũmi ꝑatoris aut iubeatur aut permittat ꝺm ineffabilem iusticiam. Pſ. 44.

Vel ita: quãdo leuia nunciare mittũtur: angeli. Quãdo ad vindictam vt in sodoma: ignis ardens: sic ⁊ ministri ecclesie ignis etiam duz vitia nostra vrunt.

Ad filiuz autem. Hic per dignitatem simul ⁊ potestatem commendat christum.

In seculum seculi. Quia semper regnabit ⁊ nouissimũ iudicium semper stabit. Unde: Ibunt hi in ignem eternum: ⁊ illi in vitam eternam.

Unxit. Scdm hominẽ: quia deitas nullo indiguit: vnctus significat regem vel sacerdotẽ. Deus repetit ex magna dilectione. vel ꝺm augustinũ.

de lyra

restituta est ei. ⁊ ꝺm hoc esset exponẽdus ad hebr de dauid. sed dictũ magis nõ videt verũ. ꝓmo qz in hebraico iste psal. est sine titulo. secundo qz tituli sũt quasi claues ad intelligendũ ea q̃ in psal. dicuntur. pſ. aũt non logtur de regno dauid. sed solũ de regno xp̃i qñ pfecte ei oĩa subijciẽtur. qđ erit in iudicio. ⁊ ideo hic psal. ad hebr ẽ exponẽdꝰ de regno xp̃i. ⁊ ꝺ est qđ dicẽ paulus: Et cũ iterũ introducit ꝓmogenitũ ⁊c. i. per scripturã sacrã ipsũ introducendũ ad regnũ in orbẽ terre ꝓdicit. Exquo pz qz hec scriptura non logt̃ de aduentu xp̃i ꝓmo. qz tũc venit cũ humilitate. ⁊ iõ dixit tũc: Regnũ meũ nõ est de hoc mũdo: Job. xxj. hz logtur hic de secũdo aduẽtu qñ veniet cũ gloria in nubibꝰ ⁊ maiestate: vt dī Matth. xxiiij. et Dañ. vij. Ecce in nubibus celi quasi filiꝰ hoiz veniebat ⁊ vsqꝫ ad antiquũ dierũ puenit. ⁊ segtur: Et dedit ei ptãtẽ ⁊ honorẽ ⁊ regnũ. potestas eiꝰ ptãs eterna q̃ non auferetur ⁊c. ⁊ ideo de ipso tali honore cõstituto dicit pater: Et adorẽt eũ oẽs angeli ⁊c. sed nra lra sic habet: Adorate eũ oẽs angeli eiꝰ. apli'eni nõ sp cura ucrũt allegare scripturã de ꝟbo ad ꝟbũ. ꝺ sufficit eis accipe sensuz. Ex hac enī scriptura ofidit sufficiẽter q in xp̃o sit diuina natura. qz nulla nã adoratur a tota natura angelica vt supior nisi diuina. ⁊ iõ exquo scriptura ꝺ ostẽdit q filiꝰ est ab olꝰ angelis adorãdus. p ꝙñs ofidit q ipse sit deꝰ. ⁊ p consequens ostẽditur deo pri cõsubstãtialis. qz diuina natura ẽ indiuisibilis ꝺm q dī Deut. vj. Audi israꝫ dñs deꝰ noster deꝰ vnꝰ est. segtur: d Et ad angelos qdẽ dic. i. qd ptineat ad natutã angelorꝫ exprimit p scripturã. dicẽs: e Qui facit angelos suos spũs ⁊ ministros suos flãmã ignis. q. d. hz angeli tãte excellentie sint. q sint spũalis nature. non tñ sunt idẽ q deꝰ: sicut filius: ꝺ sũt serui ⁊ ministi. nõ salũ ipsũ adorãdo: ꝺ etiã nobis ꝓpter ipsum quodãmodo ministrãdo. verũtamẽ qz suũ ministeriũ in deũ referũt. iõ in hoc dicũtur sicut flãma ignis que semp ascẽdit in altũ. f Ad filiũ autẽ. Hic adducit tertiã auctoritatẽ ad ꝓbandũ suuz ꝓpositũ. que accipitur de psal. xliiij. Ad cuiꝰ euidẽtiã cõsiderãdũ q moderni iudei ne cogãt recognoscere diuinitatẽ xp̃i exponũt hũc psal. de assuero. ⁊ dicunt q iste psal. factꝰ est a mardocheo. sed hoc ptz falsuz. ꝓmo per psal. titulũ. quia nõ intitulat a mardocheo. sicut aliqui psal. intitulantur ab asaph qui eos fecit: vt patet in titulo psal. xlix. ⁊ in pluribꝰ aliis locis. Iste aũt psalmꝰ intitulat a dauid vt pz in hebreo. hoc etiã pz per lram psalmi sequentẽ. qz iste rex de quo est psalmꝰ habetur tãq̃ deꝰ adorãdus ꝺm q ibidẽ dī: Ecce occupiscet rex decorem tuũ: qñ ipse est dñs deus tuus ⁊ adorabunt eũ. ⁊ trãslatio Micro. sic habet: Et adora. eũ. si aũt ista ꝟba dicãtur de assuero rege. segtur q mardocheus induceret totũ pplm ⁊ potissimũ istam hester ad quã dirigũtur ꝟba p̃missa ꝺm expositionẽ eorum ad adorandũ assuerum sicut deum. quod manifeste patet falsum. quia in eodem libro dicitur q noluit genua flectere coram aman non honorem dei transferret in hominẽ. hoc etiam patet per translationem chaldaicam super psal. istum que auctentica est apud hebreos. vbi enim in hoc psalmo habemꝰ sic: Speciosus forma pre filijs hominũ. diffusa est gratia in labijs tuis. chaldaicũ sic habz: Pulchritudo tua melior est q̃ filiorꝫ hoiuz datus est spiritꝰ ꝓphetie in labijs tuis. Sic igitur patz ex predictis q auctoritas que hic inducitur de illo psal. intelligenda est ad litteram de christo. hoc aũt supposito ꝓbatur per hoc ipsiꝰ christi diuinitas ⁊ per cõsequẽs cõsubstãtialitas eiꝰ ad patrem ⁊ distinctio in persona. qz ibi dī: Thronꝰ tuꝰ deꝰ in seculũ seculi ⁊c. g Propterea unxit te deꝰ deꝰ tuus. ⁊ sic patz q xp̃s est unctꝰ deꝰ a deo ungẽte. qz filiꝰ dei in humana natura unctꝰ est plenitudine gre ⁊ cũ nõ possũt esse plures dij. vt. s.

dictum est.

Aliter casus est vocatiꝰ: aliꝫ noiatiꝰ. vt sic: O tu deꝰ filí: vnxit te deꝰ tuꝰ scz pater. In latino putaꝫ idē casus. ꝫ in greco euidētissima distinctio est: q̄ aliter noiatiꝰ aliter vocatiꝰ intelligiꝫ. Et tu in prin. Post humanitatis excellētiā iterū redit ad eternitatē filij. In p̄nci: qz creator ante creata exístit sine vllo initio Manus. est virtꝰ iusliōis. i. potātia voluntaꝫ: qz vt voluit facta sunt omnia.

Peribūt. Ab eo quod sūt: dū imutantꝫ in meliꝰ creature. Tu permā. vt sic eternꝰ ante oīa: sic qz pmanet idē post mutata. Veterascit: quod
Pſ.101. more vestis cōsumiꝫ: sic caro humana: que tñ in meliꝰ mutabiꝫ. Et velut amictū Significat mutationē celi. Vñ: Vidi celū nouū ⁊ terrā nouam. Et mutabūtur. Quia facta dei sub eternitate stabūt: nec ad corruptionē reuertentꝫ. Tu aūt. ex toto imutabilis.

Ipsi peribūt. Nouissimi celi: q p diluuiuꝫ perierūt sicut petrus ait: igne peribunt. Exercuit enī aquas ⁊ totā istam capacitatē vbi aues volitāt occupauit ac sic vtiqz celi perierunt ꝓpinqui terris. De celis ergo vnde dicūtur aues celi nō est dubium quin in diluuio perierūt ⁊ igne pituri sūt. De supioribꝰ aūt celis celoꝝ ⁊ vtiqz ipsi pituri sūt

ſqz immunis a pcō. ſ. vñ ꝓscientia hylaris ſ vt leticie ſ pre omnibus sanctis

exultationiſ p̄o participib⁹ tuiſ.

ſ ite ꝓphera de filio T ſ. l. p filiū ſ rerū. i. añcz res cēnt T ſ o fili vel pr̄ T ſ ecclesiā pplox ſtabilitasti

Et tū in† p̄ncipio ſ domine ſ terrā

ſ quasi specialiter in eis operatus sit

fundasti ⁊ ōpera manuuꝫ tuarū

ſ vt apostoli † ſ celi simul cū terra T ſ gegd ex se sunt ſ. i. morte destruentur T ſ vt in illis. i. iusticia ⁊ que in eis operaris.

sunt celi. † Ipſi ſ ſ peribūt. ſ tu aūt

T ſ sine celi sine terra T ſ vt vestimentum. i. ſm corꝑ qō circundat animam

permanebis: ⁊† omnes ſ vt vesti/

T ſ paulari corrūpent T ſ. i. corpus mutabis i imorta

mētuꝫ † veterascēt. Et ſ velut ami

litatē † ſ etiā ſm alias: que tunc glorioſiores.

ctum mutabis eos† ⁊ mutabunt

ſ tu in eis per filium T ſ immutabilis: ꝓtra veterascēt T ſ eternitas tua

tu aūtez† idem ipse es: ſ ⁊ āni tui

ſ contra peribunt † ⁊ non solum per premissa maiora angelis ostendit: sed etiā ꝓ hoc

non deficient. † Ad q̄em autem

ſ quiesce. iudica.

angeloꝝ dixit aliquādo: Sedē a

ſ in potioribus bonis meis ſ mihi ſm diuinitatē equalis † ſ eternaliter T ſ q̄ō quotidie fit duꝝ ali qui conuertuntur

dextris meis† dōnec ſ ponam ini/

T ſ plene subiectos potentie diuinitatis vel sub humanitate vt ipsam reuereantur: ⁊ super se sentiāt

micos tuos † scabellum pedum

T ſ nulli hoc dixit qz oēs ministri sunt filij

tuoꝝuz. † Nōne sunt omnes an

ſ ex officio † ſ quocunqz placet filio tamen semper assistunt ei qui vbiqz est

geli administratorij spiritꝰ: † i mi

T ſ actualiter T ſ etiam propter homines quibus licz minoribus: imperio christi seruiunt T ſ quibus ꝓmittitur hereditas vite eterne

nisteriuꝫ † missi ſ ꝓpter eos ſ qui

hereditatem capient salutis?

ſitqz ⁊ plicat: ⁊ post mutationem sic permanebūt.

Ad quē angeloꝝ. Itē de gloria humanitatis. Sede. victori filio ꝓsessꝰ offert. pedū. Per pedes stabilitas ex na signatur. id est i eternitatē: vbi vestigiis quasi positꝫ ꝑtute oipotentie cōsistit. Pſ.109.

Nōne sūt oēs ⁊c. Quasi d. vtiqz. Intelligē igiꝫ quāꝰ honoꝝ nobis exístit vt ad nos sicut ad amicos ministros angelos suos destinet deꝰ. Q̄uis enim multū intersit inter angelos ⁊ homines ꝓpinquos tamē eos nobiscū fecit: qz nostre saluti studēt: ꝓpter nos discurrūt: nobis suo ffīgūt officio. hoc ē opꝰ angelicum: angelice functionis officiuꝫ: vt oīa fiant p̄o salute ꝓximoꝝ. Magis autem hoc est opus christi: quia angelis nobis superioribus precepit ad nostram salutem suum exhibere ministerium.

Nicolaus

dictum est. ex hoc loquiꝫ cōsubstantialitas patris ⁊ fi'lij. cetera que sunt ex auctoritate patent. a Et tu dñe in p̄ncipio. Hic cōsequēter ꝓbat equalitatē potentie in filio ⁊ in patre: ⁊ breuiter trāsit: qz ꝓbato q christꝰ ſm naturam diuinā est cōsubstantialis patri per ꝙs sunt ꝓbate alie tres conditiones. s. equalitas potestatis dignitatꝫ ⁊ durationis. potentia aūt dei relucet potissime in creatione rerū de nihilo ⁊ earum cōseruatione. ⁊ hoc non solum cōuenit deo patri: sed etiam cꝰ filio qui est eiusdez nature cum ipso. ⁊ ideo dicit ꝓpheta: Et tu dñe in p̄ncipio terram fundasti. id est tu dñe pz fecisti terrā de nihilo ⁊ ꝙseruas i stabilitate. ⁊ hoc exprimitē per hoc q dicit fundasti. ⁊ quia nulla creatura inferior est ipsa terra. sicut in domo illud dicitur fundamentū qō est infimum. sed quia in hoc opere cōmunicat filius cuꝫ patre tanqz eiusdem potentie. ideo dicit: In principio. id est in filio siue per filiū per quem operaꝫ pater sicut per artem suam. vt. s. dictum est. Q̄ autem filius dicaꝫ p̄incipiū patet Joh. viij. vbi christus iudeis quer entibꝰ ab eo: Quis es? Respondit: Ego principiuz qui ⁊ loquor vobis. b Et opera manuū tuarum sunt celi. manus autē diuine potentie metaphorice dicunt virtus siue potentie. nominaꝫ hic celum ⁊ terra que sunt extrema in creaturis vt per hoc intelligaꝫ creature medie. quia omnis creatura a patre ⁊ filio sit est producta ⁊ cōseruata. ⁊ sic pz equalitas potētie. c Ipsi peribunt. Hic cōsequenter apostolꝰ probat filiū patri coeternū. Ad cuius euidentiam sciendū q sicut tempus sequiē motum ⁊ mutationē: ita eternitas imutationē. solus autē deus imutabilis est per omnē modū. ideo ipse solus mensuraē eternitate eo modo quo potest ibi dici mēsura. q enim in omni creatura sit aliqua mutabilitas patz: quia angeli sunt mutabiles ſm actum intelligendi ⁊ volendi loquēdo de cognitione ⁊ affectione naturali. sunt etiam mutabiles de esse ad non esse si dimittantꝫ a diuina conseruatione. Similiter celi superiores hoc modo sunt mutabiles. ⁊ ſm hoc mutantꝫ quantū ad situm. celi autē inferiores: scz ignis ⁊ aer cum istis modis mutationū sunt mutabiles q̄tum ad alterationē ⁊ generationē: ⁊ per ꝙsequens alia elementa ⁊ mixta ex eis. In omni autē motu ⁊ mutatione est aliqua corruptio ſm philosophū. iiij. physicoꝝ. ⁊ etiam ſm Augu. status autem mundi imutabiꝫ in fine. quia celum cessabit a motu completo numero electorum. ad quem numerū finaliter ordinaē. ⁊ per cōsequens alteratio ⁊ generatio in elementis. que etiam elemēta per ignem cōflagrationis purgabūtur. ⁊ ideo sicut dictum est. tam in celesti corpore q̄ in elementis erit mutatio. ⁊ per consequens peribunt quodāmodo a statu in quo modo sunt: ⁊ hoc est quod dicit: Ipsi peribunt scilicet celi superiores ⁊ inferiores: ⁊ quia non corrumpentē quantū ad substantiā. ideo subdit: d Et velut amictū mutabis eos. sicut enim cessante frigore mutaē vestis que erat cōtra frigus necessaria: non quidē tunc mutaē sic vestis q corrumpaē: sed quia frigus cessat: sic celi ⁊ elementa dicunt mutari: quia motus celi ⁊ alteratio elementorū: que sunt propter generationē: vt scilicet impleaē numerus electorum: quo impleto cessabunt manēte tñ substantia ⁊ elementorū ⁊ celorum: deus autē solus est omnino imutabilis: vt iam dictū est. ideo cōcludit. e Tu autē idem ipse es. id est per omnē modū imutabilis ⁊ per ꝙs. f Anni tui nō deficient. id est duratio tua: nō q in duratione diuina sit aliqua successio sicut est in ānis: ſ q eternitas dina in se simplicissima nō pōt apē hēdi a nobis nisi ex cōparatiōe ad tempꝰ: ⁊ per ꝙs ex ꝓprietate tēporꝝ eaz exprimimꝰ. Ex hoc pz coeternitas filij ad patrē. qz exquo sūt vniꝰ substātie.

igne questio est ⁊ disputatio scrupulosioꝝ inter doctos. Et erit incēdiū mundi nō incendēs sanctos dei. Nō enī fuit caminꝰ regis tribꝰ pueris hoc erit ardēs mūdꝰ iustis in trinitate signatis. Celi aerij veterascēt sic vestimētū. i. sicut hūana corpa longeuitate veterascent. Eos mutabis sicut. a. Amictui cōparat: qz terrā cingūt. Taz facile enī mutat deꝰ celos sicut amictꝰ extēdit

angeloꝝ dixit aliquādo: Sedē a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellū pedum tuoꝝ. hoc autē erit in iudicio futuro quādo oīa subijcient quantū ad executionē perfecte ipsi christo. dico aūt q̄tum ad executionē. quia q̄tū ad auctoritatē omnia iaz sunt ei subiecta: sz de hoc plenius videbiꝫ. Sed insurgit ꝟ dubiū: quia videē q christus nō debuit sedere ad dexteram dei patris in eternū: sed tm vsqz ad tempꝰ determinatū: in quo omnia sibi sunt subijciēda: quod videē importari per hoc aduerbiū donec. dicendū q hoc aduerbiū donec aliqñ tenē finite: qñ scilicet significat terminū cui adiungitur. sicut cum dicit sede hic donec veniam: sensus est q in aduētu meo terminē sessio tua. aliquādo tenetur indeterminate: ⁊ tunc nō significat talē determinationē. sicut cū dicitur: iste nō penituit de peccatis suis donec vixit. sensus est quia nūq̄ penituit nec penitebit: qz post mortē non est locus penitentie. isto secūdo modo ponit hic aduerbiū cū dicitur: Sede a dextris meis donec ponā inimicos tuos scabellū pedum tuoꝝ ⁊c. ⁊ ideo sensus est q nunq̄ cessabit sedere ad equalitatē dei patris. Hec aūt eq̄litas nō cōpetit angelis: iō subdit apl'us: l Nōne oēs sunt administratorii spūs. q. d. sic. sicut enim in artificialibꝰ videmꝰ q aliqui precipiūt in operibꝰ scilicet architectonici ⁊ p̄ncipales. alii qui exequunē imperata. sicut inferiores artifices materiā preparātes: tamē oēs isti dicunē artifices. vt habeē. j. metapb̄. sic in angelis aliq dicūē subsistere: aliqui aūt exequi imperata: tamen omnes dicūtur administratores. vel: Administratorij spiritꝰ. id est spirituales substātie in ministeriū missi: superiores enim angeli mittunē tñ missione interiori mediōs ⁊ inferiores illuminādo ordine hierarchico. Inferiores autem mittūē ad aliqua circa nos exequenda: ⁊ sic mittūtur missione exteriori. ⁊ sic patet q omnes sunt in ministerium missi. licz diuersimode. Istud autem ministerium exercent angeli propter salutem electorum: vt natura humana que est inferior inducatur ad deum per angelicam tanqz per superiores. propter hoc subdit: l Propter eos qui capiūt hereditatē salutis. ſm enim Dionysium hec est lex diuinitatis: vt infima per media inducantur in suprema.

de lyra

vt. s. ꝓbatū est. sequiē q ipsis est vnū esse ⁊ eadez imutabilitas. ⁊ per ꝙs eternitas. g Ad quē. Hic ꝓbat apls equalitatē dignitatꝫ in xpo per auctoritatē psal. cix. q psal. de xpo est intelligēdus ad lram. Ad cuius euidentiā cōsiderandū q iudei moderni aliqui dicunt ipsū debere intelligi de abrahā: ⁊ q eleazar cꝰ dispensator fecit illū psal. ad reddendū grās deo de victoria quā habuit abrahā ꝓtra illos reges: q captiuauerūt loth nepotem suū ſm q habeē Ben. xiv. Sz hoc pz falsū ex titulo psal. qz nō intitulaē ab ipso eleazar: ſ a dauid: ideo dicūt alij q est psal. factꝰ a dauid: ⁊ nō loqē de ipso ſ de angelo suo: vt sit sensus: Dixit dñs dño meo ⁊c. i. deꝰ celi angelo me custodiēti: sed hoc pz falsū. qz. i. dicit: Tu es sacerdos in eternū ⁊c. qō nō est intelligendū de angelo dauid: qz sacerdotiū nō cōpetit angelis: ⁊ ideo dicendū q ad lram est psal. factꝰ a dauid loquēs de xpo: ⁊ hoc pz per translationē chaldaicā: qz vbi habeē: Dixit dñs dño meo. chaldaicum sic habet: Dixit dñs verbo suo ⁊c. Itē per illud qō sequiē: Ex vtero ante luciferū genui te. id est ex substātia mea ante oēm creaturā. hoc autē nō pōt cōpetere nisi soli dei filio: qui filiꝰ est verbū dei. Ex hoc igiē supposito pz q apostolꝰ bene inducit auctoritatē huiꝰ psal. ad ꝓbandū equalitatem dignitatis in xpo: que est in deo patre: introducēs verbū dei patris ad filium dicens sibi: h Sede a dextris meis. id est ad equalitatem dignitatis mee. sic enim referē ad xpm ꝟ diuinā naturā. sicut. s. expositū ē co. ca. seqē: i Donec ponā inimicos tuos scabellū pedum tuoꝝ. hoc autē erit in iudicio futuro quādo oīa subijcient quantū ad executionē perfecte ipsi christo. dico aūt q̄tum ad executionē. quia q̄tū ad auctoritatē omnia iaz sunt ei subiecta: sz de hoc plenius videbiꝫ. Sed insurgit ꝟ dubiū: quia videē q christus nō debuit sedere ad dexteram dei patris in eternū: sed tm vsqz ad tempꝰ determinatū: in quo omnia sibi sunt subijciēda: quod videē importari per hoc aduerbiū donec. dicendū q hoc aduerbiū donec aliqñ tenē finite: qñ scilicet significat terminū cui adiungitur. sicut cum dicit sede hic donec veniam: sensus est q in aduētu meo terminē sessio tua. aliquādo tenetur indeterminate: ⁊ tunc nō significat talē determinationē. sicut cū dicitur: iste nō penituit de peccatis suis donec vixit. sensus est quia nūq̄ penituit nec penitebit: qz post mortē non est locus penitentie. isto secūdo modo ponit hic aduerbiū cū dicitur: Sede a dextris meis donec ponā inimicos tuos scabellū pedum tuoꝝ ⁊c. ⁊ ideo sensus est q nunq̄ cessabit sedere ad equalitatē dei patris. Hec aūt eq̄litas nō cōpetit angelis: iō subdit apl'us: l Nōne oēs sunt administratorii spūs. q. d. sic. sicut enim in artificialibꝰ videmꝰ q aliqui precipiūt in operibꝰ scilicet architectonici ⁊ p̄ncipales. alii qui exequunē imperata. sicut inferiores artifices materiā preparātes: tamē oēs isti dicunē artifices. vt habeē. j. metapb̄. sic in angelis aliq dicūē subsistere: aliqui aūt exequi imperata: tamen omnes dicūtur administratores. vel: Administratorij spiritꝰ. id est spirituales substātie in ministeriū missi: superiores enim angeli mittunē tñ missione interiori mediōs ⁊ inferiores illuminādo ordine hierarchico. Inferiores autem mittūē ad aliqua circa nos exequenda: ⁊ sic mittūtur missione exteriori. ⁊ sic patet q omnes sunt in ministerium missi. licz diuersimode. Istud autem ministerium exercent angeli propter salutem electorum: vt natura humana que est inferior inducatur ad deum per angelicam tanqz per superiores. propter hoc subdit: l Propter eos qui capiūt hereditatē salutis. ſm enim Dionysium hec est lex diuinitatis: vt infima per media inducantur in suprema.

Propterea abūdātius ⁊c. Postq̄ locut⁹ est de C. II.
p filio dei multa q̄ ad ei⁹cōmēdationē valent. Mortat eos qb⁹ scribit: vt diligēter aladuertant ⁊ custodiant ea que per illū annūciata sunt eis ⁊ ad hoc tendūt omnia p̄missa: quia maior ꝓphetis ⁊ angelis.

Abundātius. Q̄ que de lege dicta sunt. Nomē tñ legis obticuit: q⁊ in

a astructiōe sua quā in posteriorib⁹ facit manifestum hoc facit.

Pereffluam⁹. Fluimus per penas mortalis nature. Effluim⁹ peccata addēdo. pereffluimus in eēna dānatiōe. Hinc suadet audiēda esse ꝟba christi per penā q̄ erit negligentibus.

Dis p̄uaricatio. Dicit vt ꝑ singulis peccatis sit pena. Non solū omnis preuaricator: qui multorum reus est.

Justā. Ne putet per ire iusticia per miam. Q̄ ꝟo ait retributionē: hoc ad pene quātitatē refert: que equalis petō erit: q⁊ p̄m q̄ maius vel minus est petm̄ : maior vel minor erit pena. Q̄ ꝟo ait mercedis: ꝟ ad qualitatē pene refertur: vt qui libidinis igne pierit igne eterni incendij cruciet⁹.

ſ quia maior ꝓphetis ⁊ angelis

Rōpterea C. II.

p ſ q̄ ꝟ ꝓphetis vel angelis qui mihi

abūdātius oportet nos

stri legis ſ a filio ††ſ dicta in euangelijs ſ puniamur

obseruare †ea q̄ audiuim⁹: ne fōr

ſ quod probat per minus

te pereffluam⁹. Si enī q̄ p ange/

ſ ad moysen ⁊ ceteros †† dei ††ſ vt vos per miracu

la ⁊ minis ⁊ p̄missis confirmata ſ verus

los dictus ē †sermo⁹ fact⁹ ē firm⁹

ſ ꝟtra vetita facere ſ ꝑcepta dimittere

⁊ ōmnis p̄uaricatio ⁊ iōbedien/

†† quātū meruit ſ p̄ q̄licate factoꝝ sit qualitas pene

tia accepit †iustā mercedis retribu

†† gb⁹ filio ipse de gra p quā ē sal⁹ locut⁹ ē †† gehēnā

tionem: quōmodo †nos ††effugiē

† ſ in edificiētē †† saltim qō minus est ꝟ ꝓuaricari

†† ſ in euangelio factam ſ non tanta in veteri testa

mento ſ ibi sermo: hic salus

mus †si tāntā ††neglexerim⁹ ††salu

ſ salus ſ nō longe post.

tem? Que cum initiū accepisset

ſ nō ꝓstitutiōis qō ab eterno ſz enarrādi † ſ ⁊ hoc.

†† angelor. i. ꝑ ꝓm †† aplis

enarrandi †per††dominū: ab† eis

ſ ab ipso ore xp̄i ſ. i. in nos iudeos

q audierūt in nōs confirmata est

ſ auctoritatis postolorum † ſ minoribus vt morbos depellere quod ⁊ medici possunt †† ſ maioribus que contra naturam fiunt.

cōtestāte deo †signis ātq; †portē

ſ non ꝓter naturā: vel de virtutibus ai ꝟ talī hūiles qui ꝑdicāt ⁊ cetera hmōi †† q⁊ alijs dabat gene ra linguarum: alijs alia dona

tis ⁊ vārijs †virtutib⁹: ⁊ spūssan

† nō ꝓm meritū: sed ꝓm placitū sue misericordie

cti distributionib⁹ †† secundū suaz

voluntatē. Nōn enī angelis sub

† ſ orbē futurū subditū ei de quo loquimur vel de quo orbe loquimur: ne putetur alius orbis.

iecit deus †orbē terre futurum de

ſ nō solus hoc dico sed ſ hoc idē

quo loquimur. Testificat⁹ ē aūt

ſ noto vobis †† scripture † ſ notne egregius propheta dauid

in quodam †loco††qūis dicens?

Que cū initiū accepisset. Ecōtra ostēdit inexcusabiles q cōtēnunt salutē. i. ꝓmonē xp̄i qui est cā salutis. Quasi: non effugiem⁹ si neglexerimus.

Per dīm. Alia editio per christum.

Et spūs sancti distributiōib⁹ ⁊c. Per hoc affluentiaz designat

Nicolaus

u Propterea abūdātius. Postq̄ apls in ca. p̄cedēti de- C. II.
p clarauit eminētiā xp̄i. hic ꝓfiter ex hoc ostēdit quāta reuerētia sit ex hibēda legi noui ab ipso date. Et circa hoc duo facit. q⁊ ꝓmo ponit quādā ꝓfitā. ⁊ secūdo ꝓfirmat ipsā. ibi: Nō enī angelis. Cōsequētia talis est. Si ex vet⁹ fuit data p angelos imediate: vt dictū est ca. p̄cedēti. ⁊ tñ fuit suscepta a pplo isrl'ā reuerētia magna. ꝓm q⁊ ps Exo. xix. vbi dr q⁊ pplus ante susceptionē legis p duos dies vestimēta lauit ⁊ a ꝑpijs vxorib⁹ continuit vt esset parat⁹ die tertio ad legē reuerēter suscipiendā. sil'r illa lex fuit diligēter obseruata: q⁊ ei⁹ trāsgressores punieb⁹ morte: ergo multo fortiꝰ lex noua q̄ data est aplis imediate a xp̄o q est dñs angelorum ⁊ mediātib⁹ aplis in mūdo diuulgata est p p̄dicationē ⁊ ꝓfirmationē miraculoꝝ: suscipiēda est cū reuerētia ⁊ diligēter obseruāda ⁊ trāsgressores magis punient. hoc est igit' qō cōcludit apls: Propterea. i. ꝑpter excellentiā legis noue a xp̄o date. b Abūdanti⁹ oportet obseruare nos xp̄ianos. c Ea q̄ audiuim⁹. a xp̄o. s. ⁊ aplis. d Ne forte pereffluam⁹. fluit enī hō p penam corpalē. ꝓm q⁊ dr. li. Reg. xiiij. Quasi aq̄ dilabimur in terrā q̄ nō reuertūt sed vlteri⁹ effluit per culpā: sz pefluit. i. perfecte fluit per eternā dānationē qō cōtingit nō obseruātib⁹ christi legē. ideo bñ dicit apls: Ne forte pefluamus. i. eternā dānationē incurram⁹. qō ꝓbat ꝓfiter per legē veterē que est minoris auctoritat⁹. dicēs: e Si enī q̄ per angelos dict⁹ est ꝓmo. i. vet⁹ lex q̄ data est p angelō in monte moysi: vt ꝑdictū ē ꝑcedēti ca. f Fact⁹ ē firm⁹. i. firmiter initūct⁹ ad custodiēdū. g Et ois p̄uaricatio. i. trāsgressio legis per petm̄ cōmissiōis: qō est, contra ꝑcepta negatiua. h Et inobedientia. i. petm̄ omissionis qō est ꝓtra ꝑcepta affirmatiua. i Accepit iustam mercedis retributionē. i. penā debitā ꝓm quātitatē ⁊ q̄litatē criminis vt patz in veteri testō in multis locis. si ergo ita ē: k Quō nos. s. catholici. l Effugiem⁹. penā debitā. m Si tantā neglexerim⁹ salutez. i. si licī. l Effugiem⁹. penā debitā. m Si tantā neglexerim⁹ salutez. i. si licī. n Que. s. lex noua. o Cū initiū acce. enar. per dīm. q aplis in ꝓncipio eā dedit. p Ab eis q audierūt. a xp̄o. i. ab ipsis aplis ⁊ alijs discipulis. q In nos cōfirmata est: p ꝑdicationē ipoꝝ. r Cōtestante deo. i. cōfirmāte eoꝝ ꝑdicationē p miracula varia ⁊ multa. sicut dr Marci vlt. Dño cooperāte ⁊ sermonē cōfirmāte sequētib⁹ signis. sicut enī ea que subsunt rōni cōfirmāt per hoc q⁊ ad ꝓncipia per se nota reducūt: ita similiter ea que excedūt facultatē intellect⁹ humani: cuiusmodi sūt credibilia sufficiēter cōfirmant qñ ad testimoniū talis doctrine miracula facultatē toti⁹ nature create excedētia a deo perpetrant: q⁊ cū deus nō possit esse testis falsitatis per hoc sufficiēter ostendit q⁊ talis doctrina merā cōtinet veritatem. ⁊ hoc est qō dicit: In nos cōfirmata est. s. lex euāgelica. Cōtestante deo. id est cōfirmāte ipsā. s Signis atq; portentis. i. varijs miracul'. Ad cuius euidentiā sciendū est q⁊ miracula per que cōfirmata est ista doctrina euangelica sunt in triplici differentia. q⁊ aliqua sūt que possunt fieri per naturā quantū ad substantiā facti: nō tamē q̄tum ad modum fiendi: sicut sanatio febris aliquādo fit ꝟtute nature: aliqñ ꝟtute medicine ipsam naturā adiuuante. ⁊ tūc non est miraculū: q⁊ habet causam naturalē. sanatio tñ facta isto mō fit in tēpore: q⁊ natura nō pōt operari in instanti. si aūt sanatio febris perfecta in instanti fiat. hoc nō potest esse nisi ꝟtute diuina. sicut socr⁹ petri sanata est a febrib⁹ a christo. vt ptz Matth. viij. ⁊ talia miracula vocant hic signa. Alia aūt sunt que nō possūt fieri per naturā nec quantū ad substantiā facti nec q̄tum ad modū fiendi: sicut ē illuminatio cec⁹: ⁊ sanatio leprosi. ⁊ talia dicunt hic prodigia. ⁊ dicit prodigiū: quasi procul a digito. id est aliquid remotū ab ostensione vel cognitiōe humana qō est supra naturā humanā. ⁊ q̄tum ad substantiā facti ⁊ q̄tum ad modū fiēdi. Alia aūt sunt que nō solū excedunt naturā humanā: sed etiā vident esse contra naturā: sicut q⁊ ꝟgo manēs virgo pariat. ⁊ q⁊ habēs verū corpus per corpora absq; corū diuisione transeat: sicut ipse christ⁹ intrauit ad discipulos ianuis clausis ⁊ cōsimilia. ⁊ talia dicunt portēta. ⁊ dicit portentū quasi in longinquū tensum vel extensuz. ad denotandū rei magnitudinē. talib⁹ autem confirmata est fides catholica. vt hic dicit: Signis ⁊ portentis ⁊c. ⁊ nō solū istis sed etiam: t Variis virtutib⁹ ⁊ spūs sancti distributionib⁹. virtutes hic dicunt fides spes ⁊ charitas. quas virtutes dedit deꝰ predicatoribus noue legis. distributiones spūs sancti sunt diuisiones gratiarum que sunt date apostolis ad edificationē ecclesie: sicut donū linguarū ⁊ prophetie ⁊ consimilia de quib⁹ loquit apostolus. i. Corinth. xii. ista autē nō dantur predicatoribus ecclesie ex suis meritis sed ex diuina liberalitate. ideo subditur: Scōm voluntatē suam. v Nō enim angelis. Hic cōsequenter apostolus cōfirmat dictam consequentiā. scilicet q⁊ magis est obediendum legi noue date a christo q̄ legi veteri date per angelos. quia dominiū christi maius est q̄ dominiū angelorū. Igitur circa hoc duo facit: quia primo ostendit dominiū christi esse maius dominio angelorum per scripturā. secūdo eam exponit de christo. ibi: Eum autē. Ad euidentiam ꝓmi notandum q⁊ duplex est status orbis. vnus qui ꝓmus est ꝓm generationem ⁊ corruptionē ad electorū productionem. Alius status erit post iudiciuz in quo cessabit omnis talis transmutatio. nunc autem ita est q⁊ licz sit idem orbis quantū ad substantiā nunc ⁊ post iudiciū. tamen nō est idem status vt visum est. ⁊ ideo orbis quodāmodo duplicatur ꝓm istam diuersitatem status ita q⁊ dicit orbis presens ꝓm statuz qui currit vsq; ad iudicium. dicitur autem orbis futurus ꝓm statum qui erit post iudicium. Orbis autem ꝓm statum presentem subiectus est quodāmodo ipsis angelis. quia ministerio eorum mouentur corpora celestia. ⁊ per consequens transmutant ista inferiora per ipsos. ⁊ illuminant homines de diuinis. omnia autē cessabunt in iudicio. ⁊ ideo orbis futurus nō erit angelis subiectus sed ipsi christo. q⁊ tunc omnia erunt ei plene subiecta nō solum quantū ad diuinitatē sed etiā quantū ad humanitatez. vt magis videbitur. i. dicit igitur: Non enim angelis subiecit deus orbem terre futurum. id est ꝓm futurum statum. De quo loquimur: quia de hoc statu apostol⁹ intendit loqui. q⁊ autē orbis ꝓm illū statū subijciat christo ꝓbat per scripturā. d. x Testificatus est aūt in quodā loco. i. in psal. y Quis dicens. sic loquitur in cōmuni. q⁊ scriptura hec nota erat illis quibus scribebat. similiter scriptor eoꝝ:

de lyra

Quid est hō. ꝓpt legī admiratiue: vt per hoīem ꝛ filiū hois intelligaī xp̄ist⁹hō. Cui⁹ fuit memor de⁹ in cōceptione dādo imunitatē a pctō. Et visitauit in resurrectione dando gloriam immortalitatis.

Quid est homo. Vel cū despectu legendū ꝓ terreno. Adā hō: sed nō filī⁹hois: sic hoies dicūt qui portāt ei⁹ imaginē. Qui christi filij hoium.

Ille vet⁹ hō dī: iste nouus. Hō igit̄ ℔ loco terrenus est. filī⁹ aūt hois celestis. Et ille lōge se iunctus est a deo. Hic autē p̄sens ē. Et iō illius memor est tāq̄ in longinq̄ positi. Hūc visitat quez vultu suo: id est gr̄a siue p̄sentia illustrat.

Visitas eū. Hoiez per filiū hois quasi p me dicum infirmum.

Homo. Ad̄ fragilis despectus. peccator.

Memor. qñ pctā dimittit. Aut filī⁹ hois. iam surgit a mēbris ad caput ascēdēs. i. christus.

1.cor.15.d Qui nō ex duob⁹ hoīb⁹ sed de v̄gine. ibi: Memor. qñ patriarchis de celo iserī⁹. hic Visitas cū v̄bū caro factū: cum medic⁹ ad infirmos venit.

Minuisti. Dū se exinaniuit formā serui accipiens. Min⁹ angelis: qz mortalis: paulo: qz sine pctō. Gloria. in resurrectiōe ꝛ ascensione. Honore. in cōsensu patris. Cōstituisti. Ecce ptās. Sup opera. vt a dñi ope nihil excipiāt: ita nec a xp̄i ptāte. Nihil dimisit. Hic vlem siue volūtariā siue necessariā subiectionē significat. Necdū videm⁹. Hic tñ volūtariā fidelīū credētiū i eū.

Gloria. Charitate imortalitatis. Honore. qō sibi flectīt oē genu.

Sup opa ma. Dignitora. s. angelos ꝛ hoies: q̄ ꝓ excellētiā dicūt opa manuū. In eo aūt. Exponit sensū dauid: ait dauid: oīa subiecisti. in eo aūt qō scriptura subiecit. i. subiecta ondit oīa: nihil dimisit. i. nihil excepit de oīb⁹. Vel bñ dico ordē terre futurū xp̄o subiectū: qz in eo ꝙ dixit oīa. nihil dī. nō. su. ℔ dixit: oīa subiecit: ℔ tñ nondū oīa subiecta. ꝛ iō dixit futurū.

Eum aūt q modico. Minor angelis: nō ꝓpter naturā hoīs: sed ꝓpter passionē mortis. Natura humane mētis que ad imaginē dei sine pctō qualē christ⁹ assumpsit solus maior est de⁹. Minor ergo angelis corpe: non mēte. Maiores tñ angeli ꝛ hoies dici possūt: qz maiores sūt hoīs corpore. Maiores sunt ꝛ aio: sed in eo tñ ꝙ pcti originalis merito corp⁹ aggrauat

ſ q̄ magnū q̄ dignū ſ admiratiue ꝓ xp̄o ſ per hoc ††ſ tpalē p̄bendo salutē qua saluas hoies cū iumentis. ſ faciendo immunē a pcō † ſ longe positi

Quid ē homo q⁹ memor es⁹ ei⁹? ſ homo ꝛ de homine: vt deus de deo ſ homo spiritualis ꝛ celestis ſ per hoc †ſ resuscitando ſ quasi infirmum ſ p̄sentia gratie.

aut filī⁹ hominis quoniam †visi ††ſ in hoc indiguit visitari ſ ꝓ passibilē naturā ††ſ filium dei ††ſ qz ꝛ si passibilis tñ imperabit angelis

tas eū? †Minuisti eum⁹ paulo/ ſ sed post

minus ab ágelis: gloriā ꝛ hono/

ſ vndiq̄ circundedisti ſ ad similitudinem triumphatoris. ſ stabilem.

re coronasti eū: ꝛ cōstituisti eum ſ angelos homines ſ nō solū sup

super opera manuū tuarū. Om vt dignior: ſz oīa ei subiecta ſ vt oīa adorēt eū ††ſ in

nia subiecisti sub pedib⁹ ei⁹. †In eo q̄ dicit oīa subiecisti ſ vel ení † ſ dū dicit oīa: nec terrena excipit: nec celestia

eo aūt q̄ ei omnia subiecit: †nihil dimisit nō subiectuz ei. Nūc au

ſ quotidie. alig: sed nō oēs donec in iudicio

tem nēcdū videmus omnia sub/ ††ſ nōdū oīa: sed pars ꝓphetie iā ē ipleta: in quo consilat qz iplebit ꝛ altera: ꝛ iō ne doleas de aduersis

iecta ei. †Eum aūt̄ qui modo ab ſ iam.

angelis minoratus est vidēm⁹ie ſ saluatorē †ſ hoc merito ††ſ non quālibet sed

sum †propter⁹ passionem mortis † ſ. i. per gr̄am dei: qz hō non meruit

gloriā ꝛ honore coronatum: † vt † ſ qz amara: vel cito transiit

gr̄a dei ꝓ oīb⁹ † gustaret mortē. ſ gustaret † ſ deum patrem

Decēbat enim †eum propter quē ſ gloriosōdū facta sunt ꝛ oīa ſ auctorē ſ facta sunt.

omnia: ꝛ per quem omnia: qui ſ ille filius: ꝛ nos filī: sed ille saluat: mō ꝓpriū gīt: mō distinguit ſ adoptiuos ſ adducendos pre

multos filios in gloriam addu/ uiderat ſ. i. christum ſ filiorum.

xerat auctorē salutis eorum p̄r ſ mortē ††ſ qō in resurrectiōe intēdit ſ pficere ſ xp̄s.

passionē †cōsūmare. Qui enim

ipsum animū: sed hoc nō in christo. Q̄ aūt videt tibi nihil magnū de deo p̄e dici: si forma serui maior est qua maiores videnē ꝛ angeli: nō recte cogitas, nec attēdis quē habeat locū in reb⁹ humana nā: que cōdita est ad imaginē dei cui tñ iniuria facta nō est. cū xp̄s dicebat: Pater maior me ē: qui nō carni sue solū: ℔ etiā mēti quā gerebat hūane deū patrē p̄ferebat: q̄ tota sine dubio forma agnoscitur ꝓ ut: qñ seruit tota creatura creatori vt gr̄a dei ꝓ omnib⁹ gustaret mortem.

Propter pas. Hic tā incipit oīdere non ꝓ potētia tñ vl' vltōe v̄ba xp̄i audiēda ēe: ℔ ꝓ dilectione qua dilexit nos vt ꝓ nobis morcretur. philip.2.a

Vt dei gratia. Minoratus ideo: vt gustaret mortē ꝓ oīb⁹ p̄destinatis vel qz oīb⁹ hoīb⁹ gnāliter qz oīb⁹ preciū sufficit.

Ipse est gr̄a dei. q ꝓ oīb⁹ mortu⁹: ꝛ si nō oēs credūt: ipse qō suū ē fec̄. c

Auctorē. christum. Salutis eor. i. filior. Ipse enī est filī⁹ ꝓ naturam: cui⁹ heredes erim⁹ q̄ sum⁹ adoptiōe filij. Vi de q̄tū ē in medio nr̄m. Et ille filī⁹ ꝛ nos filij sumus. Sz distat q̄ ille saluat nos saluamur. Ille sanctificat: nos sanctificamur. Modo cōiungit nos scriptura: modo diuisiungit. Multos inquit filios: hic coniunxit. auctorem salutis eorum hic discreuit. Esaie.

Per passiōes cōsū. Quia alit hō nō redēpt⁹ piret. qō si cēt: frustra oīa facta cēnt. Cetera enī hoī fuiūt. hō deo. Nec in aliquib⁹ deus glorificaret: cū ad hoc oīa facta sūt: falsa esset ꝛ predestinatio de adducēdis filiis.

Cōsummare. Ad̄ in resurrectione incepit: qñ imortalitatis glīa sublimat⁹ est. Et actū in ascensione: qñ ascendit ad dextrā patris. Et perficiēt in iudicio: quādo ei omnia subiscientur: ꝛ erit omnia in omnibus.

Qui enim. Probat q̄ ꝓ nr̄a liberatiōe xp̄m pati decuerit. Videt enī indecēs q̄ auctor salutis patret: ℔ nō dedecet: qz ex deo pēdet: ꝛ est ei subditus vt alij hoies: ꝛ iō cōuenit pati si op⁹ est. Et qō op⁹ fuerit: post dicit ibi: Quia ℭ pueri ꝛc. ꝛ ipe silī ptcipauit cisdē: nisi hō cēt q diabolū vinceret: nō iuste: ℔ violēter hō ei tolleret: ℔ si hō eū vincit: iure hoiez pdit: ꝛ vt hō vincat: necesse ē vt de⁹ in eo sit: q faciat cū sine pctō esse. Si enī hō ꝓ se vel angelus in hoīe: facile peccaret: cū ꝛ vtrāq̄ naturā per se cōstat se sciuisse.

Nicolaus

a Quid est homo q̄ memor es ei⁹ ꝛc. v̄ba sūt ipsi⁹ dauid admīrātis exaltationē humane nature in ipsa incarnatione. ꝛ ideo dicit: Quid est hō ꝛc. q. d. modicū ꝛ quasi nihil respectu nature dine ꝛ angelice: ꝛ tñ memor es ei⁹ ipsū mirabiliter visitādo ꝛ tibi vnēdo in incarnatiōe. seqūt: b Minuisti eū paulo min⁹ ab angelis: qz natura hūana sic exaltata in ipsa incarnatione fuit postea minorata ab angelis in ipsa passiōe. qz angeli non sunt passibilis nature. seqūt: c Gloria ꝛ honore coronasti eū: qz per meritu passionis obtinuit gloriā corporis qō ante passionē ꝛ resurrectionē nō fuit gloriosum sed passibile ꝛ mortale: ad implenduz nostre redēptionis mysterium: ꝛ qz extūc auctoritatiue sunt ei oīa subiecta. ſm q̄ dicit Matth. vlt. dicens aplis, post resurrectionē suā. Data est mihi omnis ptās in celo ꝛ in terra. ideo sequit̄: d Et cōstituisti eū sup opera manuū tuarū: Omnia subiecisti sub pedib⁹ eius. verūtñ qz nō oīa sunt ei subiecta executiue: ℔ hoc complebit̄ pfecte in iudicio. sequit̄: e Nūc aūt. i. tēpore moderno quod currit vsq̄ ad iudiciū. f Necdū videm⁹ omnia subiecta ei. s. q̄tū ad executionē. g Eum aūt qui in modico. Hic cōsequenter exponit predictaz scripturā de christo. ꝛ diuidit̄ in duas partes. quia ꝓmo ponit expositionē suā. secūdo remouet circa hoc quādā dubitationē. ibi: Decebat enī. Exponit ergo ꝓmo auctoritatē p̄dictā: eo modo quo est exposita in parte p̄cedēti. dicens: Eum aūt qui in modico q̄ angeli minorat⁹ est. i. iesum christū qui plus q̄ angeli minorat⁹ est in passione. vt dictū est. h Videm⁹ iesum. sic minoratū. i Propter pas. mort̄. i. ex merito passiōis. k Gloria ꝛ honore coronatū. differt enī honor ꝛ gloria. q: honor est exaltatio vni⁹ in testimoniū v̄rutis que si fiat in secreto vel coram paucis dicit̄ honor: ℔ gloria ꝓprie dicit̄ talis honor exhibitus coꝛā multis. vnde ꝓm Ambrosiū gloria est clara noticia cū laude. ideo dicit: Videm⁹ iesum gloria ꝛ honore coronatū: quia per fidē firmiter tenem⁹ ipsuz exaltatū coꝛā multitudine ciuiū supernoꝝ. ꝛ hoc ex merito passionis. vt dictū est. ꝛ qz hoc nō fuit factum ex nostris meritis. sed ex diuina gratia ꝛ liberalitate. ideo sequit̄: l Vt gr̄a dei ꝓ oībus gustaret mortē. ꝛ dicit pro oīb⁹. quia licz eius efficacia non se extendat nisi ad iustos: ei⁹ tamē sufficientia extendit̄ se ad oēs. m Decebat enim. Hic ꝓsiter remouet quoddā dubiū ex predictō ortum. dixerat enī ꝓmo ca. q̄ christ⁹ p̄eminet angelis sicut dñs seruis suis. ꝛ in hoc ca. dicit

de lyra

q̄ in passione fuit minorat⁹ ab angelis. ꝛ sic illud secūdū videt repugnare ꝓmo dicto. quasi remouēs hanc repugnantiā apparentē ostēdit q̄ christus q̄uis sit maior angelis ꝛ actor nostre salutis. tñ cōueniēter passus est. ꝛ hoc ostendit̄ triplici rōne. Prima accipit̄ ex pte dei ꝓis passionē filij ordinantis. secūda ex pte filij ꝓ redēptione nr̄a passionē sustinētis. ibi: Qui enim sanctificat. tertia ex pte nāe humane redēptiōe indigētis. ibi: Nusq̄ angelos. Prima rō talis est. Dē pater est causa efficiēs ꝛ finalis oīum. ꝛ per ꝓis habet ꝓuidentiā de oīb⁹ ea deducendo ad finē debitū: sed spāli mō habet ꝓuidentiā de electis q̄ deducit̄ ad btitudinē supnaturalē. ꝓpter quod destinatio que est respectu electoꝝ tñ dī quedā pars spālis ipsius dine prouidentie. vt patz. j. sententiarū. igit̄ cum de⁹ pater omnia cōueniētissime faciat. quia disponit omnia suauiter. vt dicit̄ Sap̄. viij. per cōsequens redemptio electorū per quam ipsi deducunt̄ ad gloriam cōuenientissime facta est. modus autē cōuenientissimus est vt christus qui est verus homo ꝛ verus deus in humana natura passus est vt sic nō remaneret dedecus culpe sine decore iusticie. ꝛ qui per culpam auersus a deo fuerat reduceret̄ per penam. Conuenientissimū enim erat q̄ hanc penā sustineret ille qui est deus ꝛ homo vt sic puniret̄ homo qui peccauerat ꝛ satisfaceret de⁹ q̄ poterat: qz offensa ꝓmi hois quādā infinitatē cōtinebat. hanc aūt sniam breuiter tangit apostolus. d. Decebat enim eum. id est deum patrem. n Propter quem omnia. sunt finaliter: vt dictum est. o Et per quem omnia. sunt efficienter. p Qui multos filios in gloriam adduxerat. id est ad gloriā adducere ab eterno disposuerat. ꝛ loquitur hic de effectu predestinationis que non potest falli. Decebat enim deum patrem: q Cōsummare. id est ad finem nostre redemptionis adducere. r Auctorem salutis eoꝝ. id est iesum christum qui est auctor salutis electorum. s Per passionē. quia passio sua fuit conueniens modus nostre redemptionis. vt visum est. t Qui enim sanctificat. Hic ponitur secunda ratio que accipitur ex parte christi passionem sustinentis. ꝛ est talis: Christus enim ſm humanaz naturā est eiusdem speciei nobiscū. ꝛ per consequens caro nostra ꝛ frater noster. ꝛ ideo sicut cōmunicat in natura passibili nobiscum: ita conueniens fuit vt cōmunicaret nobiscū in passionibus carnis. vt per hoc impassibilitatē nobis donaret. hoc ē igit̄ qō dicit hic: Qui enī sanctificat. id ē christ⁹.

Et qui

Ex vno oēs. Sed ille vt ꝓprius filiꝰ: nos adoptiui. Cū dicit nō erubescit fratres vocare: ostēdit q nō ci nāe est fraternitas nisi ex mie: qō ꝓbat per ꝓphetā: ne putet nouū. Quia ergo. Quasi: cū ex vno oēs. Et qz pueri q sanctificandi erāt cōicauerāt. i. erant hoies ex alia z corpe: q̄ p sanguinē accipiēt corruptibiles. Et ipse. christꝰ. Participauit eisdē pueris. vl eisdē. i. carne z sanguine: z hoc silr. i. passibilis z mortalis vt posset mori: z sic destrueret diabolū: z p mortē legē euacuaret: z iudeos liberos faceret p grām: q timore penarū serui erant legis.

Quia ergo. Quasi cōstat q ex deo ipsi z sctificati: z ita nō dedecet cuz si opus sit: sz qd opꝰ erat patri: ergo qz ex deo oēs: z pueri cōicauerunt.

Participauit. Ecce vera fraternitas i xpo z nō ficta humanitas.

Per mortē. Mirū qd. Modus erat arma p q̄ vincebat diabolꝰ z per eā victꝰ est a xpo. Et liberaret. Quātū bonū opat mors. Timore mortis obnoxij fuitutī serui sigdē erāt q mortez timebant z oia patiebātur ne morerēt. Nūc sancti ad regnū trāsituri irridēt eā Aug: Lupo dissolui z cē cū xpo. Et hec ē victoria fidei q̄ vtiqz defuisset: si credētes imortalitas mox ꝓsecuta eēt. poterat qdē hoc deꝰ dare credētibus: vt nec istiꝰ experirent corpis mortē. Sz si hoc fecisset carni q̄dā felicitas adderet. minueret aūt fidei fortitudo. Sic enim hoies mortē istā timēt: vt non ob aliud felices dicerēt xpianos: nisi q mori oino nō possent: ac per hoc nemo ꝓpter illā beatā vitā q̄ futura est ad xpi grām festinaret: ꝙ ꝓpter remouendā mortis molestiā delicatiꝰ crederet in xpm esset qz fides eneruis z debilis. Quid magnū esset credere vidēdo nō mori eos qui crederēt: Crederes enī nō moriturꝰ. Quāto fortiꝰ ita credere: vt se speret moriturꝰ sine fine victurū. exēplo xpi: q post mortē in gloria resurrexit: z btā sine fine vita viuit desideremꝰ ergo vitā xpi: qz tenemꝰ pignus mortē dñi. Quō enim nobis non dabit bona sua: q passus est mala nra. In terris istis z in seculo isto maligno qd abūdat nisi nasci laborare z mori. Hec sūt mercimonia regiōis nre: ad tales merces mercator datꝰ z accipit. Dat qō hz: z accipit qō nō hz. Etiā xps in hac mercātia vedit z accepit. Sz qd accepit nisi qō ꝙ abūdauit sz nasci laborare z mori. Et qd vedit: Renasci resurgē z in ēt nū regnare. O bone mercator grās agimꝰ: qz emisti nos: sāguinē tuū bibimꝰ: cuāgeliū legimꝰ instrm nrm: tui tui sumꝰ z creatura tua sumus: fecisti nos: redemisti nos. Emere qs pōt suū suū: creare nō pōt. Dñs āt suos suos z creauit vt essent z redemit p mortē: ne sp captiui eēnt: sic z mortē gustauit: vt timorē mortis fideles vincerēt. Vt enī medicꝰ non hūs necessitatē ex cibis illiꝰ degustat: vt psuadeat egroto: promptiꝰ illos cibos accipe. Sic z dñs cuz oēs homines mortē timerēt: psuadēs eis vt fiducialiter ad mortē accederēt: z ipe gustauit mortez: nullam habēs mortis necessitatez.

Impiū. i. diabolū. Auctor est mortis: qz pcti: erā mors de q̄: Ecce vēit ꝓnceps huiꝰ mūdi. i. diabolꝰ q ptātē hēbat mortis z in me nihil inueniet: qz nihil inuenit in xpo vt moreret: ꝙ p volūtate pīs ipse mori voluit nō hūs mortis cām de pctō sub auctore pcti: ꝙ de obedīētia z iustīcia factꝰ est obediēs vsqz ad mortez per quā nos a seruitute diaboli redemit. Incideramꝰ enī ꝓncipē huiꝰ scī: q seduxit adā z suū fecit: z cepit nos tanqz ꝛnaculos possidē: ꝙ venit redēptor z victꝰ ē deceptor. Et qd fecit redēptor captiuator nro. Tetēdit muscipulā crucē suaz: posuit ibi q̄si escā sāguinē suū. Ille āt sanguinē fudit nō debitoris p qō iussꝰ ē reddere debitores: fudit sanguinē innocētis z iussꝰ ē recedē a nocētibꝰ. Ille qppe sanguinē suū ad ꝙ fudit vt pctā nra delet. Vñ ꝙ diabolꝰ nos tenebat deletū ē sāguie redēptorꝭ. Nō. n. tenebat nos nisi vicul' pctōz nrōz. Iste erāt cathene captiuoz. Dēit ille alligauit fortē vicul' passiōis sue: traxit i domū ciꝰ. i. in corde coz vbi ipe hitabat z vasa eiꝰ eripuit. Nos sumꝰ vasa ista: q̄ ipleuerat ille amaritudīe sua: quā nro redēptori i felle ꝓpinauit. deꝰ āt nr eripiēs vasa eiꝰ z sua faciēs fudit amaritudinē z iplcuit dulcedie. Muscp̄ e. Participauit cisdē: vt hoies scificaret: z recte ꝙ cā apponit: qz si nō eēt cos liberaturꝰ nō eis pticiparet qō i angel' appet: qz muscp̄. i. i nulla scptura legit apꝑ hēdisse āgelos. Apꝑhēdit dic: nō assūpsit. q. lōge fugiētē ꝓnis. In q̄ humane nāe dignitas itelligi pōt z mia z gra q̄ ꝙ fecit z cura quā de nob habuit: fugiētē qppe añ hūanā nāz z lōge fugiētē. lōge eni eramꝰ insecutꝰ apꝑhēdit. nō āgelice sz hūane nāe data ē ꝙ dignitas: vt deꝰ ci in vnā psonā iggerēt. Per oia. Qz natus educatꝰ: creuit passus: mortuus. Qui supra figura' paterne substantie dictus est.

In eo enim. In carne quam suscepit multa seua passus est. Nouitqz quid est ista tribulatio patientium per experimentum.

Qui tē. Tētat deꝰ vt ꝓbet: diabolꝰ vt decipiat. hō vt sciat qō nescit.

Nicolaus

a Et qui sctificat. i. ppls catholicꝰ. b Ex vno oēs. i. ex vno pīe licz di uersimode. qz ipse est filiꝰ dei nālis. nos aūt filij sumꝰ adoptiui. c Propter quā cām. i. ꝓpter cōicationē in nā z filiatiōe p̄dicta. d Nō ꝛfūditur. i. erubescit. e Frēs eos vocare. i. ipsos fideles q̄s vocat frēs dicens psal. xxi. Nūciabo nomē tuū fratribꝰ meis cē. ille eni psal. logē de passiōe xpi. vñ ibidē p̄mittit: Foderūt manꝰ meas z pedes meos. qō nō pōt intelligi de dauid nec de mardocheo de q̄ dicūt iudei moderni illuz psal. debere intelligi. ex q̄ pz eoꝝ falsitas: qz nec dauid nec mardocheꝰ fuerūt sic cōfossi. z iō illa scriptura ad lfaz intelligēda ē de xpo q post passionē suā resurgēs a mortuis nūciauit nomē dei pīs ffibꝰ suis. i. aplis. f In me. ec. lauda uit. qñ i medio aplorꝝ z aliorꝝ discipulorꝝ stetit z p q̄draginta dies de lege dei docuit. vt hī Act. j. segt: g Et iterū ego ero fi. i eū. ꝙ scriptura logē de certa expectatōe resurrectōis sue quā expectabat xps a deo pīe. h Et iterū: Hic ꝓiter ponit aliā auctē q̄ hī Esa. viij. ad idē ꝓbādū. s. q xps debuit pticipare nobiscū in passiōibꝰ carnis. qz vocat nos pueros suos. z per ꝓnis eiusdē nāe passibilis cū ipso. Qz aūt illa auctas Esa. intelligat de xpo pz p illud qō ibi p̄mittit: dñm exercituū ipsū sctificate in lapidē offensiōis z petrā scādali duabꝰ domibꝰ isrl. qz gētibꝰ recipiētibꝰ xpm iudeꝰ ex magna pte scādalizati sūt z excecati. z segt ibidē: Liga testimoniū signa legē i discipulis meis. z qz lex euāgelica data est a xpo ipsis aplis z alijs discipulis z tūc segt illud qō hic ponit: i Ecce ego z pue. mei q̄s dedit mihi deꝰ. pueri hic vocant fideles catholici' dati ipsi filio a deo pīe. ꝼm q ipsemet dicit Job. xvij. Manifestaui nomē tuū hoibꝰ q̄s dedisti mihi tui erāt z eos dedisti mihi. hoc igit suppositio arguit' aplꝰ. d. l: Quia ꝙ pue. cōica. car. z sanguini. i. fideles cōicauerūt xpo in nā passibili. l Et ipe silr par. eis. per pas. car. hoc eni fuit decēs. m Ut per mor. de. cū q ha. mortē impiū. i. diabolū. habebat eni diabolꝰ mortē impiū ingtū ex psuasiōe sua nā hūana ducta ē ad mortē culpe z ex ꝓnis nāe: qz p culpā nā hūana incurrit moriēdi necessitatē. n Et liberaret. s. ipse xps a seruitute legis. o Eos q timore mortis. i. p legē veterez q̄ dura fuit. qz erat lex timoris. dī eni timor mortis. qz pena mortis infligebat. p Per totā vitam obnoxij. i. obligati. q Erāt seruituti. ab hac eni seruitute cui eramꝰ obligati per legē liberauit nos xps p suā mortē. r Muscp̄ angelos. Hic ponit tertia rō q̄ accipit ex pte nāe redēptionē indigētis. nā indigēs redēptiōe est nā intellectualis subiacēs pctō remediabili. cuiꝰ rō est: qz natura carēs intellectu nō pōt peccare. z p ꝓnis nō indiget redēptiōe. silr nā hūana añ lapsū nō subiacebat pctō. z iō redēptiōe nō indigebat. Sz indigeret pduci ad btitudinē duce sup nāli. nā etiā angelica post lapsū sz subiacebat pctō. tñ nō indigebat redemptione: qz illud pctm̄ ē irremediabile. nūc aūt ita ē q nā hūana assūptibilis est a ꝟbo ad opꝰ redēptiōis vt satisfaciat nā q̄ peccauit. z iō hūana nā assūpta ē a ꝟbo z nō angelica. z hoc ē qō dicit hic aplꝰ: Muscp̄ eni āgelos apꝑhēdit. i. nullo loco sacre scripture inuenit q nā āgelica a supposito dīno assumat. s Sz semē abrahe apꝑhēdit. i. naturā hūanā sibi vnuit. sicut ꝙ ꝓbatū ē p scripturā veteris testi. ꝓpter ꝙ segt: t Unde z debuit. s. ipse xps. v Per oia ffibꝰ similari. hoc ē q̄tū ad oēs ꝓprietates nature passibil'. qz talia faciūt ad opꝰ nre redēptiōis. nō debuit āt assimilari eis q̄tū ad defectū culpe. qz hoc nō valeret ad opꝰ redēptiōis nre: sz magis impediret. segt: x Ut misericors fieret. p hoc eni q ipse habuit naturā passibilē habuit quādā aptitudinē ad cōpatiēdū nobis. y Et fi. pōti. ad deū. seipsū misericorditer z charitatiue offerēdo ꝓ nobis. z Ut reꝓpitiaret delic. ppli. ꝓ eis satisfaciēdo. a In eo eni in q̄ passꝰ est ipse. i. nā in q̄ passus est q̄ est natura hūana. b Et tētatꝰ. ꝓmo a demone in deserto. postea ab hoibꝰ in sua passiōe. c Notēs est z eis q tētāt auxiliari. i. a nā in qua passꝰ est z tētatꝰ hz quādā aptitudinē z ꝓmptitudinē ad deferendū nobis auxiliū in passiōibꝰ z tētationibꝰ nris. Ad euidētiā huiꝰ qō dictū ē in hoc ca. z in ꝓcedēti q̄rit: vtrū oia sint subiicienda xpo ꝼm hūanitatē in futuro seculo. z arguit ꝓmo q nō. qz creatura intellectualis subiicit xpo p conformitatē volūtatis ad ipsū. sz hoies dānati z angeli nūqz ci sic cōformabūt.

de lyra

Ade fratres. Ex omnib⁹ superioribus infert: C. III.
quia potens: quia passus pro nobis: ⁊ potest auxiliari.

Qui fidelis. Incipit cōpare moysi sic supra ꝓphis ⁊ āgelis ita vt sit p̄ moyse fidelis: q: nō suā ꝫ p̄pria glām q̄siuit: nec ei⁹ mādata abscōdit.

Qui xp̄s fidelis est p̄ii (sicut moyses) in oi domo iudeoꝝ ⁊ gentiū.

Nicolaus

quia habebūt volūtatez resistentē ei ḡtū poterūt ergo nūq̄ ei subijcient.

Itē si āgeli sint ei subiecti: aut hoc erit rōne nature aut rōne gre. nō rōne nature: q: natura hūana in xp̄o inferior ē angelica natura: q: xp̄s ſm q hō fuit eiusdē speciei nobiscū. nec rōne gre: q: bonis angelis data est gra ſm ꝓportionē nāliū. ſm q diffusiꝰ tractat. ij. sententiarū. ⁊ p ꝓphis in eis est maior gra q̄ in xp̄o: q: xp̄s ſm hūanā naturā inferior est angelis. vt iam dictū ē. ⁊ ſm hāc naturā est receptiuꝰ gre ⁊ non ſm diuinā. ergo ↄc. Contrariū videt in lra. q: dictū ē q xp̄o hoi subijciēt oia. Rñdeo. in hac cōne sunt errores cōtrarij. vnꝰ est Origenis qui posuit q oia sic subijcientur xp̄o q demones ⁊ homines dānati subijciēt xp̄o ſm conformitatē volūtatis: q: posuit q p aliqđ tēpꝰ certū post iudiciū demones ⁊ dānati recipiētur ad pnam ⁊ vlteriꝰ ad gloriā. sed hic error dānat per illud qđ hz Matth. xxv. vbi vniformiter describit eternitas pene dānatoꝝ ⁊ glorie btoꝝ. ſm q ibidē dr: Ibūt hi in supplicium eternū. iusti aūt in vitā eternā. ⁊ ideo pari rōne qua dānati dicerēt redire a pena. eadē rōne diceretur q btī possent cadere a glia. Aliꝰ ē error negātiū ipsū esse verū hoiez: q: ad hoc segtur q xp̄o nihil subijciat ḡtū ad hūanitatē. si enī vera humanitas nō fuit in xp̄o nihil subijcit ei inḡtū hō. Hoc aūt segtur ad dictum Arrij qui posuit q x̄p̄s assūpsit solā carnē hūanā sed nō assumpsit aiam. q: x̄p̄s supplebat locū aīe. ⁊ cōfirmabat illud p dictū qđ habet Joh. j. ca. Verbū caro factū est. Ad hoc aūt segt q xp̄s nō sit hō. q: q aliqs sit hō nō habēs aiam: est implicatio cōtradictiōis. cū aia sit forma hois: nec valet si dicat q x̄p̄s supplet locū aīe. q: nō pōt supplere vicē cause formalis materiā pficiētis. modꝰ aūt dicēdi destruit seipsum: q: caro nō pōt hāc speciem carnis nisi p aiam. ⁊ ideo dicere q x̄p̄s assūpsit carnē ⁊ nō aiam humanā: est implicare ↄtradictionē. Ad istud inconueniens euadēdū dixit aliꝰ heretic⁹. s. Appollinaris ⁊ sui sequaces q x̄p̄s assūpsit aiam sensitiuā ⁊ nō intellectiuā. q: x̄p̄s supplebat vicē ipsi⁹ intellectiue: ⁊ ad istā sic ad ꝑmā segt q xp̄s nō sit hō. q: hō reponit in spē hūana per aiam intellectiuā. hō enīz per intellectū differt ab alijs speciebꝰ aialiū. vt habet. j. metaphysice. Sīr hec opinio destruit seipsam. q: dato q p aiam sensitiuā xp̄s habuisset carnē nō tñ posset dici q haberet carnē hūanā: ꝫ tm̄ brutalē: q: caro nō pōt dici humana nisi ab aia intellectiua q̄ est hois forma. Itē vtrūq̄ dictū. s. arrij ⁊ appollinaris ē manifeste ↄtra euāgelicā x̄itatē ⁊ etiā ↄtra veteris testi scripturā vbi expresse fit mētio de xp̄i hūanitate vera: qđ cēt impossibile ſm eoꝝ dicta. Itē vtraq̄ scriptura dicit xp̄m esse verū filiuz x̄ginis ſm q habetur Matth. j. ⁊ Esa. vij. Ecce x̄go ↄcipiet ⁊ pariet filiū ↄc. hoc aūt nō cēt verū nisi xp̄s esset eiusdē spēi cū x̄gine ⁊ p ↄphis verꝰ homo. Multis etiā alijs vijs possent impugnari p̄dicte hereses: ꝫ ꝓpter ꝓlixitatē vitādū ad p̄sens omitto. Supponēdū igit ſm x̄itatē fidei catholice q xp̄s sit verꝰ hō ⁊ verꝰ deꝰ. dico ad qōnē q oia sūt subiicięda ipsi xp̄o etiā ꝫ hūanitatē: q: q sint subiecta ſm dinitatē nō est dubiū. Proposituꝫ aūt oñdit triplici via. ꝑma accipit rōne vnīōis. q̄to enī aliq̄ nā creata ē ꝓpinqor ipsi ꝑmo ꝓncipio: tāto est sublimior. sicut corpa celestia p̄sūt q̄dāmō ipsis generabilibꝰ ⁊ corruptibilibꝰ. ⁊ ista gnābilia ⁊ corruptibilia sūt eis subiecta: ꝓpter qđ dr. j. methaurorꝝ. q elemēta ↄtiguāt supiorib⁹ latiōib⁹: vt ois virt⁹ eoꝝ gubernet inde. Q aūt ista inferiora magis distēt a ꝑmo ꝓncipio ꝑz p pbm. ij. de generatiōe. vbi dicit q ista inferiora corruptibilia sūt ꝓpter lōge distare a ꝑmo ꝓncipio. patz. j. assūpta ꝓpositio in corruptibilib⁹. s. q̄to aliq̄ sūt ꝓpinquiora ꝑmo ꝓncipio tāto alia sūt eis magis subiecta. ⁊ eadē rōne nā angelica p̄est ipsis corpalib⁹. ſm q dicit Aug⁹. iij. de trinitate. Nūc aūt ita ē q nā hūana in xp̄o ē ꝓpinqior q̄ natura aliq̄ angelica. q: cōiūcta est ipsi deo nō solū p vnionē opatiōis sicut angeli btī. ꝫ ſm esse hypostaticū: q: in vnitate suppositi. ḡ tota natura angelica ē sibi subiecta. ⁊ p ↄphis oia alia. Scōa rō accipit ex merito sue passiōis qđ fuit q̄si infinite efficacie rōne suppositi: q: actiōes sūt suppositorꝝ. ⁊ iō hz natura hūana esset rō tolerādi passionē ⁊ merēdi. illud tñ meritū erat suppositi dini. Nūc aūt ita ē q p illaz passionē meruit suā exaltationē. ⁊ p ↄphis meruit exaltari sup oēz creaturā. hāc aūt rōnē tāgit aplꝰ ad Phil. ij. Humiliauit seipsū factꝰ obediēs vsq̄ ad mortē. mortē aūt crucis. ꝓpter qđ ⁊ deꝰ exaltauit illū ⁊ donauit illi nomē qđ est sup oē nomē vt in nōie iesu oē genu flectat celestiuz terrestriū ⁊ infernorꝝ. Tertia rō accipit ex parte statꝰ future btitudinis q respicit ordinē gre magis q̄ nature. ⁊ iō vbi est maior gra. per ↄphis ⁊ dignitas seu excellētia sublimior. In xp̄o aūt hoie est gra maxima nō solū vnionis: ꝫ etiā persone singularis. ſm q dr Joh. iij. qs̄ dat⁹ est ei nō ad mēsurā. ⁊ p ↄphis est excellentior ⁊ sublimior oib⁹ angelis etiā ſm humanitatē. ⁊ hanc rōnez

Ampliorꝭ eni. Q. q fidelis: effectꝰ indicat: q: dignꝰ est glie: vt moyses. Quia etiā ampliorꝭ p̄ moyse. i. q̄ moyse: vel p̄ moyse cns in mercēdo.

Omnis nāq̄z do. Fabricauit dico. per se enim nō potest fieri: ſz ab aliquo. An ideo a christo? Vere: quia deus qui ola. Et si omnia: ⁊ domū.

Qui autem ⁊ domum.

de lyra

tangit Joh. j. ca. Vidimus cū quasi vnigenitū a pie plenū gre ⁊ x̄itatis. Unigenitus dicit: q: ipse solꝰ est nālis filiꝰ ⁊ ꝓncipalis. omnes aūt alij btī sūt tm̄modo filij adoptiui ⁊ ꝓticipatiue dicti. ⁊ p ↄphis ei subiecti. Cōsiderā dū tñ ꝓpter solutionem argumentoꝝ q istā excellentiā ⁊ dignitatē habuit xp̄s ſm q hō ab instanti illiꝰ btē vnionis nature humane in dino supposito: ꝫ b fuit tm̄ auctoritatiue eo q illa natura adhuc erat passibilis ⁊ passionib⁹ subiecta: sed post resurrectionem suā habuit eā executiue. inḡtū illa natura fuit plene gloriosa ⁊ oib⁹ angelis ꝓposita. ideo tūc dixit aplus Matth. vlt. Data ē mihi ois potestas in celo ⁊ in terra. sed plenarie eā habebit post iudiciū qñ volūtas ei⁹ ⁊ sentētia adimplebitur in oib⁹ tam bonis q dānatis. Per hoc pz ad argumēta. Ad ꝑmum dicēdū q licz dānati nūq̄ sint habituri volūtatē xp̄o cōformē. erunt tamē sibi plene subiecti inḡtū snia sue sapiētie ⁊ volūtatis cōplebit in eis p penam debitā. Ad secūdū dicendū q angeli sunt ei subiecti rōne duplici. scz vnionis ⁊ psone singularis. vt dictū est. ⁊ talis ordo subiectiōis cōpetit statui btitudinis. Q aūt dr: q: angeli receperūt grām ſm ꝓportionē nāliū ⁊ sic vbi est dignior natura ibi est maior gratia. Dicēdū q verū est si cōparetur natura angelorꝝ adinuicē: q: excellentiores in naturalib⁹ fortiꝰ cōuerti sunt ad deū. ⁊ sic receperūt maiorē grām. sed nō est verū si cōparet natura angelica ad naturā hūanā xp̄i: q: gra nō est data ipsi xp̄o hoi ſm conatum liberi arbitrij ipsi⁹ in deū. q: nō accepit grām per talē modū: ſz ab instanti creatiōis illiꝰ aīe ⁊ vnionis in psona dina: q: fuit idē instās vtriusq̄ recepit aīa xp̄i plenitudinē gre ſm mēsurā volūtis dine ⁊ potētiā obediential em ipsi⁹ anime. ⁊ sic licz aīa christi sit inferior ſm gradum nature. tamen recepit maius donum gratie. C. III.

a v Ade frēs sancti ↄc. Postq̄ apls declarauit excellentiā noui testi respectu veteris p hoc q pcminet xp̄s angelis. hic ꝓsr oñdit ꝫ idē per hoc q excellit moysen. ⁊ diuidit in duas ptes. qm̄ ꝑmo ostēdit ꝓpositū ⁊ scdo ex hoc ↄcludit quātū sit xp̄o obediēdū. ibi: Quapropter. Prima ad huc in duas. q: ꝑmo declarat quādā similitudinē. ⁊ scdo oñdit ipsi⁹ xp̄i respectu moysi excellentiā. ibi: Amplioris enī glorie. Circa ꝑmū aduertendū q duplr alloq̄ illos qb⁹ scribebat vt alios eoꝝ ad intelligēdū sequētia magis alliciat. v. Vñ frēs sancti. vocat enī eos frēs ꝓpter nimiā charitatem. sctōs ꝓpter eoꝝ purā ⁊ innocētē cōuersationē. q: talia debent refulgere in xp̄i fidelibus. b Vocatiōis celestis ptícipes. q: de iudaismo crāt vocati ad fidē catholicā ad quā null⁹ pōt efficaciē ⁊ meritorie puenire nisi p̄ ecclesiā eū traxerit tractu gre. ꝫ q dr Joh. vij. Nēo pōt venire ad me nisi p̄ meq̄ miserit me traxerit eū. c Cōsiderate apo. ⁊ pō. ↄfes. nre iesū. dr aūt pōti fer q̄si pontē faciēs. q: p passionē suā fecit nobis pōtes vt possem⁹ trāsire ad btitudinē. dr esse pōtifex ↄfessiōis nre. q: nō sufficit corda credē tm̄ ꝫ oportz etiā ↄfiteri ore. ſm q dicit aplꝰ Ro. x. Corde creditur ad iusticiā. ore aūt fit cōfessio ad salutē. d Qui fi. est ei q fe. illū. i. ipsā hūanitatē xp̄i. dr etiā fidelis deo p̄ii. q: in oib⁹ q̄ erat gliā p̄ii ⁊ nō suā. ſm q ipsemet dic Joh. vij. Ego gliā meā nō q̄ro ↄc. e Sic ⁊ moyses fidelis fuit. f In oi domo ei⁹. i. in ↄgregatiōe fideliū q̄ est dom⁹ ipsi⁹ dei quā inhabitat p grām q aūt moyses fuerit in hac domo nō q̄rēs ꝓpriā gliā ꝫ gliā dei. pz Intenta ↄhō inspiciēti. g Amplioris. Hic ꝓsr oñdit xp̄s excellentiorē moyse: q: ꝫ vterq̄ fuerit fidelis in domo dei q̄ est ↄgregatio fideliū. ꝓncipalior tñ in hac domo ē xp̄s q̄ moyses. q: ille q fabricat aliquā domū ⁊ eā inhabitat vt ꝓpriā: excellētior est q̄ ille q inhabitat in ea sic in aliena. xp̄s aūt habitat in hac domo sic dñs ⁊ fabricator ipsi⁹. q: hoies nō p̄sūt congregari in fide nisi ipsi deo hoc faciēte. moyses aūt habitauit in hac domo sic famulus ergo in hac domo ꝓncipalior ē ipse xp̄s. ⁊ hoc est qđ dicit aplꝰ: Amplioris enī glie. i. maioris dignitatꝫ. h Iste. i. xp̄s. i Pre moyse dig. ha. est. qđ ꝓbat ꝓsr dicēs: hz. Quāto amplio. ho. hz domus. i. in domo ille. l Qui fabricauit illā. i. edificauit illā tāq̄ suā ꝓpriā. qđ verū ē de xp̄o ⁊ nō moyse. vt dictū ē. ⁊ ꝓbat hoc ꝓsr. m Ois nāq̄z do. fabricat. i. cōpaginat. n Ab aliq̄. sicut enī ptes domꝰ materialis nō cōiūgūt adinuicē nisi p aliquē artificē eas imediate vniētē: ita silr domꝰ ecclie nō cōpaginat ex diuersis gētib⁹. s. iudeis ⁊ gētilib⁹ nisi p ipsū xp̄m q pōt vnire corda fideliū: ꝓpter qđ dicit Joh. x. Alias oues habeo q̄ nō sunt ex hoc ouili ⁊ illas oportz me adducē vt fiat ouile ⁊ vnꝰ pastor. q aūt talis ↄgregatio nō pōt fieri nisi a deo. ꝓbat ꝓsr cū dic: o Qui aūt creauit oia deꝰ ē. eiusdē aūt potētie ē creare mūdū ⁊ recreare hoies p fidē ⁊ grām. ꝓpter hoc dr Jaco. j. Volūtarie enī genuit nos x̄bo x̄itatꝫ vt sim⁹ initiū aliqđ creature ei⁹. deꝰ aūt p̄ oia opa. p filiū: q: indiuisa sūt opa trinitatꝫ. ⁊ p ↄphis fabricauit domū

Et: oia crea. deo ẽ. Utriusq; enī domꝰ quā rexit moyses ⁊ xps: factor est deꝰ. Et moyses. Ostendit xpm dignū ampliori glia q̄ moysen qz xps fabricator ẽ domꝰ: nō moyses. Hic alia rone idē ondit: qz xps filꝰ moyses famulus est: qui ⁊ carnalia carn alibus tradebat. christus vo spualia.

Quapropter. Sicut. s. cū pre angelis ⁊ pphetis xpm cōmendasset in mltē: subintulit nos opor tere obtuare que ab illo audiuimꝰ. Ita nunc cōmēdato ipso pre moyse. Hic incipit frere: ne sint incredulī xpo: p patrū si militudinē ⁊ pne amittant regem blādik ⁊ per oportunitatez temporis.

Hodie. Modo p se logk: q prīꝰ per pones. si tūc durī: modo estote molles. Hystoria ẽ de eo q̄ miserūt videre ter ram ⁊ cū auditēt ibi esse inexpugnabiles viros ob liti xtutis dei totiēs pro batꝰ: direct: reuertamur in egyptū. vñ iurauit do minꝰ q̄ nō intrarent in terrā pmissam: q̄ cēt re quies labor: ⁊ sic oēs pe rierunt pter duos. Tres reges mēor. t. vnam sab bati. secūdā in palestina. tertiā veraz q̄ in celo: de q̄ hic dicit loquēs ad ve ros israelitas dicēs: No lite durī eē xpo loquenti. sicut spūs sanctꝰ premo-

Nicolaus

uit domū eccle: nō au tem sicut moyses . ⁊ hoc est quod dicit: a Et moyses qdē fidelis erat in tota domo eius. s. dei b Tāq̄ famulꝰ in te. cor q̄ dicēda erāt. i. legī dāde ppło isrl. c Christꝰ vo tanq̄ filꝰ in domo sua. i. in ecclia habitat. d Que domꝰ sumꝰ nos. qz eccla nō est parietes materiales ꝫ fideles xpi. qz sicut in domo materiali regrik firmitas: sic etiā in fidelibꝰ xpi ad hoc q̄ sint domꝰ pncipalis dei regrik stabilitas fidei. ppter qō subdit istā cōditionē: Si fiducia ⁊ gliaz spei vsq̄ ad finē firmā retineamꝰ. e Quapropter. Hic ꝯter ꝯcludit ex pdictis q̄ xpo firmiter est obediendū. ⁊ circa hoc tria facit. qz pmo ad ꝫ inducit auctoritatē scripture hoc exhortantē. secūdo expo nit illā scripturam. ibi: Videte frēs. tertio ex auctoritate ⁊ expositiōe pbat suā intentionē. ibi: Timeamꝰ ergo frēs. in pncipio sequētis ca. Prima in duas. qz in auctoritate scripture quā adducit pmo quedā monitio ponitur. secūdo ad hoc inducit exemplū. ibi: Sicut in acerbatione. Dicit ergo pmo sic. Quia xps excellentior est moyse. vt dictū est. iō quasi ꝯcludēdo ⁊ admo nēdo p scripturā sacrā. d. Quapropter sic dicit spūs sanctꝰ. loquēs per os psalmiste. f Hodie. i. tpe gre in quo vitas ẽ revelata. qz tēpꝰ legis fuit quasi tēpꝰ noctꝭ. pm q̄ dicit aplus ad Ro. xiii. Nox pcessit dies aūt approꝑinquauit. g Si vocē eiꝰ audieritꝭ. i. ipsi⁹ xpi. ⁊ hic ponit ſ. p quia: qz vox ipsi⁹ xpi loquētis audita est in euāgelio in natura humana assūpta. in veteri testō aūt audita ẽ vox pphetarū eiꝰ. pm q̄ dicit Augꝰ. libro de ser mone dñi in mōte. exponēs illud Matth. v. Et aperiēs os suū docebat' ⁊c. sic enim ille aperuit os suuz qui in veteri lege aperiebat ora pphetarum. h Nolite obdurare corda vestra. p inobedientiā. hō enī inobediens deo ab eo se auertit. ⁊ per ꝯsis deꝰ iuste suā grām ei subtrahit. ⁊ qz gra dei mollificat cor: per ꝯsis segk ipsi⁹ hois obduratio. sicut plenius videbik. i Sic in exacerbatione. Hic ponik exēplū de obduratiōe antiquoruz iudeoz qō habek Nūe. xiii. ⁊. xvj. vbi dī q̄ exploratores q̄ missi fuerant ad cōsideran dū terrā filijs israel pmissam terruerūt corda pplī. ⁊ tūc incredulī dño qui tot signa ⁊ mirabilia eis ondērat in deserto voluerūt reuerti in terrā egy pti. ppter qō dñs fratꝰ voluit eos delere ꝫ pcibꝰ moysi ipedita est pcussio pplī. verūtī p quadraginta ānos impeditꝰ ẽ pplꝰ ab ingressu terre pmissionis q̄usq̄ oēs q̄ egressi fuerāt de egypto a viginti ānis ⁊ supra mortui sunt in deserto nec intrauerūt terrā pmissiōis ppter cor incredulitatē. duobus tm exēptis. s. iosue filio num. ⁊ caleph filio iephōe q̄ ingressi sūt terrā pmissionis ppter cor obediētiā ⁊ fidelitatē. hoc ẽ igik qō dī hic: Nolite obdurare corda vra sicut in exacerbatiōe pm diē tēptatiōis in deserto. dī enī illud pcm exacerbatio per similitudinē. fructꝰ enī acerbꝰ nō ẽ acceptꝰ ad cibū ⁊ opponik maturo. ita pcm illud fuit maxime obstinatōis. qz sicut dictū ẽ erāt incredulī dño visis tot mirabilibꝰ ⁊ signis. ⁊ iō noluit totaliter placarī eis. vt dictū est: sic fructꝰ acerbꝰ nō acceptak ꝫ dcisik. segk: l Scōm diē tēptationis. qz plures in deserto tēptauerūt deū. vt ptz in decursu veteris testi. iō sequik: l Ubi tentauerūt me ptres vestri. dubitādo de dīna exīstētia in eis

†videbo etiam amplioris glorie ſ. i. quia

tez omnia creauit deꝰ ẽ. †Et mōy ses quidē fidelis erat in tota do-

ſ nō sua ſz ſ pris vl xpi †ſ q̄ nō adeo diligit domū vt cui⁹ ẽ ppa ſſ nō vt gras daret ſz vt testaret ea q̄ quēle bāt dici carnalibus: q̄ nōdū spualia capere poterant.

mo eius tanq̄ †famulꝰ: ſin testi monīū illoruz que dicenda erāt.

ſ fidelis est † ſ qui heres est cum deo patre

Christus vo tanq̄ † filius in do

ſ christi ſ renati

mo sua. Que domus sumus nos

ſ. i. spē cū fiducia nō dubiā † ſ gliolā spē q̄ de locūdi

si fiduciam ⁊ †gloriā spei usq̄ ad

tatē celesti ſſ. i. pduratē usq̄ ad finē vite qñ hēbitur qō mō ipak ſſ qz hoc mō sumꝰ domꝰ xpi. videte ⁊c.

finē † firmaz retineamus. ſ Quā/

vel nolite obdurare † ſ ita hoc dico: sicut dicit spūs in dauid hodie. i. tpe gre: qō pīs erat dauid in spū si audieritis: qō vere erit: nolite obdurare

propter sicut † dixit spiritussanctꝰ.

† ſ xpi per se loquentis

Hodiē si vocē † eiꝰ audieritis: nōli/

te obdurare corda vestra: sicut in

ſ agentes patres vestri fecerunt † ſ nolite obdurare diem. i. sicut illi obdurati sunt in die tētati. hec ẽ vna de exacerbationibus

exacerbatione † secūdū diem tē-

ſſ vbi magis egerēt auxiliorita in deserto huius mūdi cauere ne tēptetis deū vt nō pereatis sicut illi

tatiōis † in deserto: vbi tētauerūt

ſſ pbabilē inuenerūt qz viderūt ſſ patres ſm carnez videte vos ne ſm spūm.

me † patres vestri: ſ probauerūt ⁊

nuit: ne similia patribꝰ vestris patiamini: q̄ per moysen tūc vocē dei audierūt. vos mō p ipsū. Probauerūt. i. curiositatē cā exqsierūt an possem.

Offensus. Valde ⁊ culpabiliter iratꝰ. Infensus. Vel ꝓrimꝰ adhibēdo correctionis flagella. In ira. Irasci dī p figurā antropopatos.

Si introibūt. Aposiopesis est: id est non introibunt.

Cor incredulitatis. Ut putet xpm nō suffice re sine lege: qō est maluz quia sic ruit hō in multa pcā. Nec hoc leue: quia hoc est cor discedendi.

Donec hodie. Id est: tēpus gratie de q̄ aic bat ppheta superius in psalmo. qz nō minꝰ modo pstak credētibꝰ gratia ad salutez q̄ ipso christo presente. Si quis enim peccat vsq̄quo ẽ hodie: c
pōt reuerti. Nemo. ergo Pō. 94.
desperet dum viuit.

Fallacia peccati. Id est: diaboli ente cā pcī.

Participes enī. Debetis hortarī ⁊ non esse durī: quia quod non eramus facti sumus per gratiam. habētes partez cum christo in hereditate. tamē hac cōditione si initium substātie. id est: fidei que est initium bonorum. per quam deus cristit in nobis: ⁊ p quaz deificamur: ⁊ diuie sub/

de lyra

⁊ querendo sup hoc importune signa a moyse. cū tñ viderēt dei mirabilia quasi ol die ⁊ longo tpe. s. quadraginta ānis qbꝰ fuerunt in deserto ⁊ ꝫ ẽ qō dicē: m Probauerūt ⁊ viderūt opa mea q̄draginta ānis. ⁊ ideo grauiꝰ erat pcm incredulitatis eoz ⁊ magis puniendū. ideo sequik: n Propter qō offensus fui generationi huic. in psal. ponik: Proximꝰ fui generationi huic. ꝓximꝰ scz ad punitionē infidelitatis ipsoz. ⁊ in idez reuertik. sequik: o Et dixi semp hi errāt corde ⁊c. iste error pcedebat in eis ex malicia: qz viderant frequētissime dei mirabilē xtutē in eis. ⁊ ideo dubitare de ea ⁊ eā nescire: nō poterat ex simplici ignorātia pcedere sz ex animi obstinatiōe in'contrariū. ⁊ talis error nō excusat sz magis aggrauat pcm ppik qō segk: p Quibus iurauī in ira mea. i. firmiter decreui ⁊ irreuocabiliter punire eos. dicik enim deꝰ iratus metaphorice qñ punit. qz ad modū irati se habet. que autē fuerit illa punitio subdik: q Si introibūt in requiē meā. i. nō intrabūt pmissionis terrā. que dicik requies. qz in illa requieuerūt filij israel: postea vnusq̄sq̄ sub vite sua ⁊ sub ficulnea sua. ſm q̄ habek. iij. ⁊. iiij. Reguz. in pluribꝰ locis. ⁊ iterū qz per illā requiē signata est requies cōsciētie q̄ homo requiescit in deo per grām. ⁊ requies fruitiōis eterne qua requiescit in deo per gloriā. Qz aūt in requiē pmissionis nō intrauerūt filij israel q̄ egressi sūt de egypto patz ex pdictis: qz mortui sūt in deserto ppter pcm pdicte exacerbationis. r Videte fratres. Hic ꝯter exponit pdictā auctoritatē. ⁊ qz in pdicta auctoritate tria premiserat. s. exhortationē ad bonū operandum. culpam malorū ad euitandū. ⁊ penā pro ea inflictā ad timendum. ideo hec tria facit. ⁊ pmo exponit qō pertinet ad exhortationē. secundo qō pertinet ad malor culpam. ibi: Quidē enim audientes. tertio quod pertinet ad penam inflictā. ibi: Quibus autē. Circa primū dicit: Videte fratres. id est diligenter considerate quilibet in seipso ⁊ etiā in proximo suo. quia ſm q̄ dicitur Eccli. xvij. Unicuiq̄ mādauit deꝰ de proximo suo. ſ Ne forte sit in aliquo vestrū cor malū. i. voluntas mala. sicut enī ex corde oritur sensus ⁊ motꝰ in alijs membris. ita volūtas mouet omnes anime potētias ad agendū. t Incredulitatis. Iz enī incredulitas sit i intellectu sicut in subiecto: sic ⁊ fides que est eiꝰ oppositū. tñ credere est actꝰ ipsi⁹ intellectꝰ moti a volūtate ⁊ per cōsequens discredere. dicit enī Augꝰ. sup Joh. q̄ nullus credit nisi volens. v Discedendi a deo viuo. sicut enī bonū ale est adherere deo per fidē formataz: ita malū ale est recedere ab eo per incredulitatē. sequik: x Sed adhortamini vosmetipsos per singulos dies. cōtinue cōscientias ꝓprias discutiēdo. y Donec hodie cognominat. i. q̄diu durat tempꝰ gratie quod cognominat dies per quandā similitudinē ppter noticiaz veritatis reuelate. quod non erat tempore legis. vt. s. dictuz est. z Ut nō obduretur quis ex vobis fallacia peccati. hoc autem dicit: quia licz obduratio sit aliquo modo a deo. tamen principium eius est a libero arbitrio inclinante se ad peccatum. vt videbitur. a Participes christi effecti sumꝰ. quia recipientes fidem eius de plenitudine eius accepimus.

stătie participam⁹ vsq̄ ad finē retineam⁹.
Nolite obdurare. Ut pies: q: qdē eoꝝ duri fuerūt: ⁊ ideo perierūt.
Exacerbauerūt. Quidā audiētes. Hoc ideo dicit ne qs putet satis esse audire de requie: quia ⁊ illi oēs audierūt sed non omnes peruenerūt.
Quadraginta ānis. Quadragenari⁹ eni integritatē seculoꝝ indicat ⁊ totā vitā nr̄az sig̃t. Jn sens⁹ g̃ dī illis .xl. ānis: qz peccātib⁹ vsq̄ ad finē vite sue irascitur deus.

C. IIII.

t Jmeam⁹. Ne quis desit: q̄si ad nos ptineat. ptinet enim Eteni ⁊ nobis nūciatuz est: ⁊ ingrediemur credēdo: sicut illi perdiderunt non credendo.
Nō admixt⁹ fidei ⁊c. Egressi enim de egypto cū multā viā peram bulassent ⁊ multa iudicia ꝓtutis dei accepissent in egypto in mari rubro in heremo cōsiliuz fecerunt mittere speculatores: qui deberēt inspicere naturā terre. Illi ꝺo cū perrexis sent reuersi sūt. Prouinciam qdē magnoꝝ fructuū ⁊ viroꝝ inexpugnabiliū ⁊ fortiū ꝓcreatricē esse dicētes: Quib⁹ audit̄ obstupuerūt: q eos misera

Nicolaus

a Si tñ initiū substantie ei⁹ vsq̄ ad finē firmū retineam⁹. q enim in x̄po baptiçat suscipit quandā nouā naturā p fidem formatā. qz fides ē substātia sperādarū rerum. vt dī. j. ca. xi. ⁊ ꝫ vocat hic initiū substantie qō debem⁹ vsq̄ in finē firmit̄ retinere. Dū dī: b Hodie .i. tpe gre. Si vocē eius audieritis ⁊c. hoc totū est ſ. expositū. c Quidā enī audientes. Hic ꝓsiter hoc exponit qō in auctoritate p̄dicta dixerat de culpa exacerbatiōis p̄dicta dicēs: Quidā enī audiētes exacerbauerūt. qz ppls israel audiēs ꝺba exploratoꝝ incredul⁹ dño. voluit i egyptū reuerti. vt p̄dictū est. d Sz nō vniuersi qui ꝓfecti sunt ad egypto p moysen. hoc dicit ꝓpter caleph ⁊ iosue q nō exacerbauerūt dñm cū aliis: ꝫ fideles ⁊ obedientes dño pmāserūt. ⁊ sic patz q peccauerūt ⁊ qui nō. e Quib⁹ aūt. Hic exponit de pena ꝓpter culpā predictā inflicta. ⁊ hoc est qō dicit: Quib⁹ aūt offensus est q̄draginta ānis. ipse. ſ. de⁹ punicns eos. f Nōne illis q peccauerūt. q. d. sic ⁊ nō aliis. qō patz p cōsequentē effectū. cū dicit: g Quoꝝ cadauera prostrata sūt in deserto. in penā p̄dicti pcti. h Quib⁹ aūt iurauit. id ē decreuit. t Nō introire in requiē ei⁹. i. in terrā ꝓmissionis. l: Nisi illi q increduli fuerūt. quasi dicat. aliis nō iurauit. qz caleph ⁊ iosue q fuerūt credituli ipsi introierunt. ⁊ ideo cōcludit: l Et videmus. ſ. per effectū predictum m Quia nō potuerūt introire ꝓpter incredulitatē predictā. Ad euidentiam predictoꝝ querit vtrū obduratio cordis sit attribuenda homini. ⁊ arguitur ꝓmo q nō. qz illud qō est ꝓprium dei nō est attribuendū homini. obduratio cordis est huiusmodi. ergo ⁊c. maior patz. minor probat per illud qō habet ad Ro. ix. Cui⁹ vult miserē ⁊c. Jtē idem per sui p̄sentiaz ⁊ absentiā est causa contrarioꝝ. ꝫm q dī. ij. physi. Nauta eni⁹ per sui p̄sentiam est causa salutis nauis. ⁊ per sui absentiam est cā periclitationis eiusdē. sed de⁹ p sui p̄sentiā ē causa mollificatiōis cordis. ergo p sui absentiā est cā obdurationis: Cōtrariū ptz per illud qō dī in lra. nisi eni obduratio cordis esset ab hoie. frustra admoneret apl's. d. Nolite obdurare ⁊c. Rideo dicendū q nō est incōueniēs vnū ⁊ eundē effectū attribui diuersis causis. diuersimode tñ. obduratio eniz cordis est obstinatio hois in pctō. dicit eni cor durū metaphorice ad similitudinē corpis duri. corp⁹ eni durū dī qō nō cedit tāgenti ꝫ resistit. vt habet. iiij. methauroꝝ. ⁊ ad similitudinē hui⁹ cor hois dī durū ⁊ volūtas: qz cor ꝫ accipit ꝓ volūtate. vt dictū ē qñ nō cedit vel obedit monitioni ad bonū ꝫ magis resistit. talis aūt obduratio est ab hoie inchoatiue ⁊ demeritorie inquātū per liberū arbitriū adheret pctō. ⁊ per consequens auertit a deo quantū in se est. ⁊ sic demereꝰ q deus subtrahit sibi gratiā suam. sicut si ipse sol materialis illuminaret hec inferiora per cognitionem ⁊ arbitriꝫ libertatē iuste retraheret lumen suum ab eo qui se vellet inquantū in se esset ab ei⁹ lumine retrahere. deus autē beneficiū gratie dat hominib⁹ ex cognitione ⁊ mera liberalitate. ⁊ ideo iuste eam retrahit ab eo qui se per peccatū auertit a deo. cor autē humanū per gratiā dei mollificat

Si tamen initiuz substantie eius
ſ vite † ſ vt nunq̄ deseramus,
vsq̄ ad finez †firmuz retineam⁹
ſ q̄ diu ſ nobis.
dum dicitur. Hodiē si vocē eius
† ſ quēadmodū sua obdurauerūt patres
audieritis. †Nolite obdurare cor
da vestra. quemadmoduz i illa
ſ.ſ. obdurauerūt pres vt p penas eoꝝ deterreat: hoc
exacerbatione. Quēdaz enim au
addit ſ vocē dei i deserto †ſ increduli ⁊ duri fuerūt
dientes† exacerbauerunt: sed non
ſ .i. oēs exacerbauerūt vt caleph ⁊ iosue his siq̄ siles
† ſ ita nos a tenebris p christum.
vniuersi q† profecti sūt ab egypto
ſ hoꝝ exacerbantibus: an non
per moysen. quibus autez infen
ſ quibus notat tota vita nostra. ſ quasi nō est
sus est quadragita annis? Nōn
dubium ſ in hoc appareꝫ ira dei
ne illis qui peccauerunt: quōruz
†ſ sine sepultura †ſ bestijs ⁊ auibus.
cadauera† pstrata sūt †i deserto?
ſ nō solum pstrauit: sed etiam† iurauit
Quibus autez iurauit nō in troi
† ſ eternā q̄ significabat p terrā pmissiōis: vell ipsam terrā pmissiōis ad litteram † ſ ⁊ non alijs
re in† requiez ipsius: †nisi* illis q
ſ dño pmittenti † ſ iurauit non introire in reg
em: ⁊ ita videmus: ⁊ aperte scimus
increduli fuerūt?. †Et videm⁹ qz
† ſ eternam sicut nec in terram pmiss.
nō potuerunt itrare †in requiē
ipsius propter incredulitatem.

ſ qz illi perdiderunt requiem ſ si non
amore vel timore hoc faciamus

t Jmeam⁹ er C. IIII.
†ſ p hoc qō relinquat ⁊ pteńat frequēs
pmissio dei. vl quā deo in baptismo fe
go ne forte† relicta pollicitatiōe i
cimus †ſ quā terra pmissiōis significat †ſ no indi
trōeundi in† requiez eius: †existi
cio qſi impudēter ꝑsumat inde ſ a requie
metur aliqs ex vobis deesse. Et
ſ ⁊ merito quia non possumus excusari quasi de re
non dicta † ſ tēpore gratie ſ per filiū ſ de eterna
requie sicut illis per figuram terre pmiss.
enim ⁊ nobis† nunciatuz est qūē
†ſ p famulū †ſ illis nūciatū ē isz ſ qz nō fuit creditus
admodū† ⁊ illis: †sed nō ꝓfuit
ſ pmissio de rege †ſ vt sermo ⁊ fides simul iūgerēt
illis sermo auditus: nō† admixt⁹
ſ ꝓpter hec ſ ab exploratoribus †ſ nobis
fidei ex his que audierūt. †Ingre
nūciatū ē ingrediemur eni vel qz nō crediderāt nō ꝓ
fuit qz nobis q̄ credimus ꝓdest †ſ veram
diemūr enim i requiem eius qui
†ſ nos q credimus sicut ex opposito spūssūs dixit de
incredulis p qō ꝑz qz q credūt intrabunt.
credidimus † qūemadmoduz di
ſ qui dixit hoc. ſ. † ſ illi nec in palestinam
nec in veram: nos in veram
xit: sicut iurauī i ira mea si† itroi
bunt in requiez meam. Et qūidē
ſ que fecit † ſ inchoando ſ .i. ex quo mundus ce
pit institui quia ipse omnia fecī
operibus † ab institutione mūdi
† ſ posſ̄ poterat quiescere † ſ spiritussanctus
huius† pfectis. †Dixit enī i quo

1 De lyra
⁊ ideo ipsa subtracta per peccatum obdurat. ⁊ sic patz. qualiter obduratio diuersimode deo ⁊ homini attribuit. qz attribuit homini inquantū est culpa. deo autem inquantū est ꝓpena iuste inflicta. et sic ex predictis patet ad questionem ⁊ argumenta ex vtraq̄ parte inducta. C. IIII.

n Jmeam⁹ ergo. Postq̄ apl's adduxit auctoritatē scripture ⁊ exposi
t tionē illi⁹ ad ostendēdū q ꝓpo est firmiter obediendū. hic ex auctoritate p̄dicta ⁊ expositione ei⁹ arguit ad ꝓpositū. ⁊ diuidit in duas partes. qz ꝑmo ostēdit q nobis imminet sollicitudo intrandi in requiē celestē que per egressū terre ꝓmissionis figurata est. secūdo ex hoc cōcludit q debem⁹ ad hoc festinare. ibi: Festinem⁹ ergo ingredi. Prima in duas. qz primo arguit ꝓpositū. secūdo ꝓbat quoddā qō in argumēto erat suppositū. ibi: Et qdē opib⁹. virt⁹ aūt argumēti sui in hoc cōsistit: sicut patrib⁹ ꝓmissa est requies tpalis in terra ꝓmissionis. ita figuraliter nobis promissa est requies eterne btitudinis. qz ola in figura cōtingebāt illis. vt dicit apl's. j. ad Coꝝ. x. sed illi qui fuerunt solliciti seruare deo fidem ⁊ obedientiam introierunt in requiem illā terrenā. vt patet ex predictis ⁊ non alij. ergo similiter si velimus intrare requiem celestem de hoc debem⁹ esse solliciti. Dicit igitur: Timeam⁹ ergo. id est: solliciti sim⁹. quia timor sollicitudinē inducit. o Ne forte relicta pollicitatōe. i. promissiōe dīna. p Introeūdi in requiē ei⁹. i. in regē celestē. q Existimet aliqs ex vobis deesse. hoc dicit: qz illa impletio ꝓmissionis dīne nulli deficit nisi ipse deficiat. r Et enim ⁊ nobis nunciatū est de requie. scz eterna. ſ Quēadmodū ⁊ illis. qui fuerūt in veteri testamēto fuit ꝓmo nūciatū de requie terrena. t Sz non profuit illis sermo auditus nō admixtus fidei. quia licz illa promissio fuerit omnib⁹ facta: tamē illi soli qui fuerunt credituli perceperūt illi⁹ ꝓmissionis effectū. ⁊ ideo cōcludit: v Ingrediemur enim in requiē. ſ. celestē. Qui credidim⁹. ipsi christo. x Quēadmodū dixit ipse. ſ. incredulis quibus iurauī ⁊c. y Sicut iurauī in ira mea. patet expositio per predicta. quia sicut fideles admittunt ad requiē celestem. ita increduli excluduntur. z Et quidē operibus. Hic probat illud quod suppositū est in argumento. videlicet q requies celestis sit figurata per requiē terre ꝓmissionis. ⁊ dī uiditur in duas ptes ꝑm q hoc probat dupliciter per scripturam. secunda ibi: Et in isto rursum. prima probatio talis est: Productis omnib⁹ creaturis in ꝓncipio mundi dicit scriptura q deus requieuit die septimo. ista autem requies nō potest intelligi requies terre ꝓmissionis. sz magis requies per quā deus requiescit in seipso. ⁊ hec est requies btōz. qz mens humana nō potest quiescere nisi in deo. ⁊ ista figurat per requiem terre ꝓmissionis sicut perfectū per imperfectū. ⁊ veritas per vmbram. hoc est igitur qō dicit apostolus: Et quidē operibus ab institutione mūdi perfectis. in suis speciebus ⁊ naturis. a Dixit enim in quodā loco. ſ. Bcſi. ij. loquit̄ tamē sic in generali. quia illa scriptura erat nota ⁊ famosa illis quib⁹ scribebat.

De die

Et in isto. De scđa q̄ significat per signū ⁊ figurā regei terre promissi.
Hñ ergo. Bis per diē septimā ⁊ terrā ꝓmissiōis reges est significata ⁊ ꝓmissa: ⁊ q̄ hoc est: ergo iterū. i. sub eiusdē requici designatione terminat spūs sanct⁹: ⁊ distinguit diē quādā. i. tēp⁹ egregiū gre. s. in aduētu xp̄i: dicendo in dauid hodie: q̄ dauid futuris tpe gre repsentat ꝟba patrib⁹ dicta.

Post tātū tēporis: eā illa patrib⁹ dicta sunt in deserto. vñ ps nō de terra ꝓmissionis agit: q̄ iam
b dudū habebat. Jō termi
gene. 2.a. minat diē intratiōis qñ supest introire: ⁊ nisi videret intraturos: nō terminaret. Dauid licz sub lege posit⁹: mente in tpe
Ps. 94. gratie. dicēs hodie: tertio nūciat requiē in illo tpe cōsummandam.

Vel alio ꝟbox ordine pōt legi hec littera. Qñ ergo rē. Quasi hoc ⁊ illo mō, ꝓmissa est ⁊ signata reges celestis: ergo superest quosdā introire in illā requiem. Et qñ hoc est. Et q̄ hoc nō sufficeret ad inferendū quod illaturus est: addit aliud: scz. Et hi gb⁹ rē. Ut ex
6.3.b. his duob⁹ tertiū necessario inferat hoc mō. q. Et q̄ hoc est. s. Qñ supest quosdam intrare. Et hi quib⁹ prioꝛib⁹ annūciatū est nō introierūt, ꝓpt incredulitatē. Jdeo iterum terminat diē. q. q̄ necessariū erat dicere i dauid hodie post tātū tēporis. Exā illa dicta patrib⁹ ⁊ filij israel in terrā ꝓmissionis intraucrāt. vnde patz ꝙ hec est illa reges. Sicut rē. que nō mutantur.

Diē quēdā hodie. De tertia significata: ⁊ quādo datur: cuius obscure: quę per christum credentibus promissa est.

Post tātū tē. Jn hoc patz ꝙ hec est alia reges de qua dauid diē: ho-

Nicolaus

a De die septima sic. s. loquit̄ p̄dicta scriptura. b Et requeuit de⁹ die septimo ab oīb⁹ opib⁹ suis. in seipso quiescēdo. ⁊ in hoc stat virt⁹ rōnis p̄dicte: q̄ per hoc habet ꝙ est alia requies vera ⁊ perfecta a rege data filijs israel in terra ꝓmissionis. ⁊ p ꝯns figurata per illā. vt dictuz est. c Et in isto rursum. Hic ponit aliā scripturā ad ꝓbandū hoc idem ⁊ est ꝓbatio talis. Dauid rex fuit p magnū tēp⁹ postq̄ filij israel obtinuerūt terrā ꝓmissionis sub iosue ⁊ in ea quieuerāt. ⁊ tñ ipse determinat quēdā nouū modū intrādi in requiē dicens: Hodie si vocē ei⁹ audieritꝭ nolite obdurare corda vestra. ne ꝙuemini requie ꝓmissa sicut ꝓtes vestri ꝓpter suā incredulitatē. ps igit ex dicto dauid ꝙ est alia reges pfecta q̄ est requies btōꝝ figurata p quietē filioꝝ israel in terra ꝓmissionis. q: si iosue dedisset filijs israel perfectā quietez vltimatā: dauid qui p magnū tēp⁹ post eū fuit nō hortaret fideles de nouo ad ingrediendā requiē. hoc est igit qđ dicit apl's: Et in isto rursum. hoc est in hoc loco scripture ipsi⁹ dauid iam allegate: Si introibūt in requiē meā. patz ꝓpositū. ideo seq̄t: d Qñ ergo supē introire quosdā i illā. i. in re quiē pfectā de qua logt dauid. e Et hi quib⁹ prioꝛib⁹ nūciatū est. de re quie in terra ꝓmissionis q̄ fuit figura hui⁹. f Nō introierūt. ꝓpter coꝛ incredulitatē: vt ps ex dictis. ideo: g Iterū termiat. i. determinat sacra scriptura. h Diem quēdā. hoc est tēp⁹ aliud ingrediēdi requiē pfectam. i Jn dauid dicēdo. i. p ipsū dauid. k Post tantū tpis sic. s. dictū ē. id ē p tēp⁹ multū post q̄ filij israel sub iosue habuerūt requiē in terra ꝓmissionis dicit dauid: l Hodie si vocē ei⁹ audieritꝭ no. obdu. coꝛ. vestra. i. si in tpe isto. qđ vocat hodie; respectu veteris testi. ex hoc ps q̄ eis logt de alia requie q̄ fuerit requies in terra ꝓmissiōis; ꝓpter qđ seq̄t: m Nā si eis. s. filijs israel. n Jesus. i. iosue. o Requiē pstitisset. i. requiē pfectā ⁊ vltimatā dedisset in tra ꝓmissiōis eos introducēdo. p Nūq̄ de alia loq̄ret. i. ipse dauid nō loq̄ret de alia regeꝛ de alio tpe itrādi i regē. q Post hac die. i. post illud tēp⁹ in q̄ iosue dedit filijs israel requiē in tra ꝓmissionis. ex quo cōcludit: r Jtaq̄ relinquit sabbatism⁹ ppl'o dei. i. reges pfecta btōꝝ vbi dei ppl's recipiet. q̄ qdē quies p quietē terre ꝓmissiōis figurat. ⁊ illa quies pfecta ꝯsistit in fine vltimato pfecte ⁊ pōsentialiter apphēso. ⁊ hoc est qđ dī: s Qui enī ingressus est in re. ei⁹ etiā ipse re. ab ope. suis sicut ⁊ a suis de⁹. hoc est dictū. q̄ sicut post rerū ꝓductionē de⁹ requieuit in seipso. sic bti qui gescūt a laboꝛib⁹ suis habēt quietē in deo ipo pfruēdo. Jz enī alia btitudo sit dei ⁊ btōꝝ loquēdo formaliter: q̄ ali⁹ est act⁹ videdi ⁊ amandi hic ⁊ ibi. tñ est eadē btitudo obiectiue loquendo. quia idē est obiectū beatitudinis dei ⁊ sanctoꝝ. Considerandū tamē ꝙ beati nō quiescūt ab oīb⁹ operib⁹ generaliter loquēdo. quia cōtinue ⁊ eternaliter vidēt amant ⁊ laudant deū: sed requiescūt ab opib⁹ laboꝛiosis. ꝑm ꝙ dī Apoc. xiiij. Amodie: q̄ illa ad quam iosue duxit. Maz si illa cesst: nō loq̄ret de alia dauid: ergo certū est eē aliā ad quā xp̄s duxit. que per illā in palestina signabatur.

Nā si Iesus rē. Superest q̄sdā intrare: sic dauid termiat. Nā si eis rē. (Ne videretur dictū hoc de terra ꝓmissionis) Eis. Jd ē: filijs israel q̄bus prius nūciatū est de requie p signū. i. terrā ꝓmissiōis. requi. prestī. vt in ſra.

Mung̃. i. nullo tempoꝛe post hāc. i. in sequēti tpe Loqueretur de alia die. i. tpe gre: quasi q̄ deberet dari. Vl' nūq̄ post loq̄ret de alia. s. requie. ꝓter terrā ꝓmissionis. dicēdo hac die: quā supꝛa hodie rē. Sz locutus ē de alia. Jtaq̄ relinquitur.

Sabbatism⁹. Vera reges significata p sabbatū (Jd est: plene quietꝭ feriatio ⁊ iocūditas) q̄ dom̃in⁹ regenit ⁊ in lege observabat. Tūc enī perfecte vacabim⁹ gra maioꝛe refecti et deo pleni. Et sciem⁹ perfecte: q̄ ipse est de⁹. Jbi vacabim⁹ ⁊ videbim⁹: videbim⁹ ⁊ amabim⁹: amabim⁹ ⁊ laudabim⁹: Ecce qđ erit i fine sine fine. Nā qs ali⁹ nr est finis: nisi puenire ad regnū cui⁹ non est finis.

Jn idipsū exemplus. Vel in penā q̄lē illi p incredulitatē habuerūt: exē plum dicit ⁊ mentē nostraz habeamus illic: ne similiter excidamus. ⁊ vt magis terreat: addit: Viuus est enī. id est qui illos iudicauit: vobis iudex est. scilicet filius dei: cui qui obedit: moꝛtem non videbit in eternum.

Sermo dei. Qui a regalib⁹ sedib⁹ venit. Viuus. quē infideles moꝛtuū putāt. Pertingens vsq̄z ⁊ tota cōsideratione perueniens ad separationem animę. id est sensualitatis: ⁊ spiritus. i. rationis.

de lyra

do iam dicit spūs vt requiescāt a laboꝛib⁹ suis. t Festinem⁹ ergo. Ostē so ꝙ debem⁹ esse sollicīti de ingressu ad requiē celestē. hic ꝓfter cōcludit ꝙ debem⁹ festinare ad ipsam. ⁊ diuidit in duas ptes. q̄ ꝑmo hortat nos ad istā festinationē. secūdo adducit ad hoc rōnē. ibi: Viu⁹ est enī sermo. ꝑmo igit dicit sic. Festinem⁹ ergo ingredi in illā requiē. q. d. ex quo ita est ꝙ nobis incūbit sollicitudo de ingressu requiei celestis: festinem⁹ ingredi in illaz requiē. que festinatio est p fidē ⁊ dilectionē opantē. v Ut ne in idipsuz qs incidat incredulitatis exēplū. i. ne incidam⁹ in cōsimilē penā in quā ceciderūt incredulī veteris legis qui ꝓpter incredulitatē suā fuerūt excluſi a requie terre ꝓmissionis. ⁊ pena coꝛ data ē nobis in exēplū ne cōsimiliter ꝑ-uemur requie celesti si fuerim⁹ tardi ⁊ pigri ad ingrediendū: r Viuus est. Postq̄ posuit suā admonitionē. hic ꝓfir ponit sue monitiōis rōnez. ⁊ diuidit in duas ptes ꝑm duas rōnes quas facit. secūda ponit ibi: Habentes ergo pōtificē. ꝑma rō ꝓcedit ex xp̄i excellētia in natura dinitat̄. ⁊ talis est. Ei qui hz excellētiā dine nature ⁊ ꝟtutis infinite generalis cognitiōis ⁊ supreme auctoꝛitat̄ credēdū est de impletiōe sue ꝓmissiōis. ⁊ p ꝯns secure ē festinādū ad ipsaz obtinēdū: ꝙ xp̄s in natura dina hz quattuoꝛ p̄dicta. ergo rē. Jn ista rōne sic ꝓcedit apl's ꝙ maioꝛē ꝓpositionē supponit tanq̄ manifestā. minoꝛē ponit ⁊ declarat cā. d. Viu⁹ est enī sermo dei. in q̄ tāgit ꝑmū. s. excellētia dine nature in xp̄o: q̄ ꝑmo hic accipit ꝓ ꝟbo. vñ ⁊ in greco sic habet logos qđ sigt idē qđ ꝟbū. ꝟbū aūt in dinis est eiusdez nature cū eo cui⁹ est ꝟbū. cū igit xp̄s sit ꝟbū dei. ꝑm ꝙ habet Joh. i. Verbū caro factū est. seq̄t ꝙ in eo sit excellētia dine nature. ⁊ bñ dī: Viu⁹ ē enī ꝑmo. q̄ dei ꝟbū viuit vita nobilissima: q̄ ei⁹ viuere ē dinū intelligere qđ est respectu obiecti nobilissimi. ꝓpter qđ ꝯcludit phs. xij. metaphysice ꝙ ꝑmū ens siue de⁹ viuit vita nobilissima ⁊ optia. ⁊ sic pz ꝑmū. Cosequenter declarat secūdū. s. ꝙ in ipso sit efficacia ꝟtutis infinite. cū subdit: y Et efficax. tāta est enī efficacia ꝙ se extēdit ad oia. ꝑm ꝙ dī Sap. vij. Oīuz est enī artifex oīuz hñs ꝟtutē rē. Sz ꝯsiderādū est ꝙ virt⁹ alioꝛ artificū attingit tātū mō rei factibilis exteriora. ꝙ ꝟt⁹ dei ē tāta ꝙ attingit cuiuscūq̄ rei intima. q̄ est cā ei⁹ dans eē ⁊ oseruās. ⁊ ꝑncipia rei cuiuscūq̄ vniēs ⁊ ꝯtinēs. ꝓpter qđ vicinioꝛ est ipsi rei q̄z ipsa res sit sibiipsi. ⁊ ad hoc denotādū dicē: z Et penetrabilioꝛ oī gladio ancipiti. i. habēti acutiē ex vtraq̄ pte. ⁊ sic nō impeditur ei⁹ penetrabilitas ex aliqua pte. sicē est de virtute xp̄i que a nullo pōt impediri que pertingit ad intima rei. ⁊ ad maioꝛē huius expressionē dicit: a Et pertingēs vsq̄ ad diuisionē anime ⁊ spūs rē. anime dicit ꝓpter potentias eius aialis que sunt aie ⁊ coꝛpis cōes. spūs dicit ꝓpter potentias anime abstractas quib⁹ cōuenit cuz substātijs pure spūalibus. p hoc vult dicere ꝙ virt⁹ xp̄i attingit rei intima q̄tūcūq̄ subtilia sint. sequitur:

Diuisionē aīe ac spi. Aīa viuim⁹cū bestijs. spū intelligim⁹cū angelis. Ideo p aīam intelligūt carnalia pctā. i. q̄ actu corpis fiūt vt luxuria: p spm̄ vo spūalia. i. q̄ sunt mētis vt supbia. Discernit aūt ꝑmo dei inter carnalia pctā ⁊ spūalia qs: qd: quo aio agat. Vel ita: vt p aīam accipiāt carnales cogitatiōes ⁊ male: p filiū spūales cogitatiōes ⁊ bone. Et est sensus ptinges vsq; ad diuisionē aīe ac spūs. i. vsq; ad discretionē carnalium ⁊ spūaliū cogitationū.

† ſ. i. ad diſcretionem carnalium ⁊ ſpiritualium cogitationum ſ rationalitatis

ad †diuisionem anime ac ſ spiri/

ſ ad diuiſionem pertingens ſ compages ſunt cognitione que ſibi iunguntur: qñ altera alterā ſequitur medulle ſubtiles intentiones

tus: cōpagūz quoq; ac medulla/
rum: ⁊ discretor cogitationū ⁊ in/
ſ voluntatis
tentiōnuz cordis. Et nō est vlla
ſ in preſentia deitatis
creatura inuisibilis in conspectu
†ſ reuelata diſcooperta ſſ manifeſta
eius. Omniā aūt †nuda ⁊ſ aper/
ſ viſioni ſ filij dei † ſ. i eni oportet nos reddere rationem de operibus noſtris
ta sunt oculis eius: †ād quem no
ſſ q: talis ē ſermo dei ergo teneamus ⁊ merito q: idē pontifex ē q obtulit ſe ſm̄ qō hō ⁊ hoc est
bis sermo. †Habentes ergo pon/

ſſ ſup oēs pōtifices ſſ moyſes nec terrā promiſſionis ſſ penitus intrauit vt poſſimus ſequi

tificez †magnum: ſqui ſ penetra/

Ecclī. 15. D
Pſ. 33. j. 8. a

Nicolaus

a Cōpagū q̄z ac medullarū. cōpages sūt corpis iūcture neruis illigate. medulle sūt intra ossa cōclusę. per hoc vult dicere q ꝟtus xp̄i attingit oīa q̄tūcūq; sint ligata ⁊ inclusa. ⁊ sic pz secūdū. s. efficacia ꝟtutis xp̄i. Cōsequēter declarat tertiū. s. generalitatē sue cognitiōis q̄ se extendit ad omnia etiā in ptīculari q̄tūcūq; sint occulta. ⁊ hoc est qđ dicit: b Et discretor cogitationū. q̄ solū vco cognite sūt ꝑm cōem opinionē doctoꝝ. ⁊ hoc videt per illud qđ dī. j. Regū. xvi. Deꝰ aūt intuet cor. Cōsideranduz etiā q̄ licz aliq doctores dicāt ipsā cogitationē nīam esse cognoscibilē puris substantiis spūalib⁹: tñ de intētiōe cogitatiōis ipsi cōcedūt q ē cognoscibilis soli deo. ꝟbi gra si cogitē de muliere. dicūt q hoc pōt cognoscē angelus bon⁹ siue mal⁹ etiā ex naturalib⁹: ſ si cogitē de muliere intētiōe decipiendi ipsā vl ad bonū informādi: cognoscit sol⁹ deꝰ. ⁊ q: ꝓpter hoc subdit apl's: c Et intentiones cordis. q: cognitio xp̄i nō solū se extēdit ad ipsas cogitatiōes: ſz etiā ad intētiōes cogitationū. Ex dict pz q: xp̄s cognoscit ea q̄ sūt ad cognoscēdū difficillima. erq̄ ꝛcludit vlteri⁹ q cōgnoscit oīa alia. d Et nō est vlla crea. inui. in con. ci⁹. ⁊ q: nō solū videt res in supficie: sicut nos cū videm⁹ hoīez vestitū nō videm⁹ ea q̄ latēt sub veste. ſ ipse oīa videt in ꝓfūdo. iō subdit: e Oīa aūt nuda ⁊ apta sūt oculis eius. ⁊ sic pz tertiū. Cōsequēter ponit quartū. s. excellētiā auctoritatis in xp̄o. cuz dicit: f Ad quē nobis ꝑmo. ipse eni cōstitut⁹ est rex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ ideo habem⁹ ꝑmonē ad ipsū. q: oportz nos reddere rōnē de oīb⁹ factis nīs ⁊ cogitatis. ⁊ sic pz quartū. ⁊ p ꝛnīs pz minor ꝑmisse rōnis q̄tū ad ci⁹ q̄ttuor ptes ſz q ꝛ in xp̄o rōne dīnitatis est excellētie nature efficacie ⁊ cognitiōis ⁊ auctoritatis. ⁊ p ꝛnīs debem⁹ festinare ad id qđ nobis p̄cipit ⁊ ꝑmittit. s. ingredi in requiē celestē. g Habētes ḡ pontificē. Hic ponit secūda rō ad idē ostendēdū ⁊ accipit ex magnitudine hūanitatis xp̄i. ⁊ est rō talis. Xp̄us in sua hūanitate hz magnitudinē p quā pōt nos adiuuare: hz etiā pietatis teneritudinē p quā ē parat⁹ ad nobis cōpati ⁊ cōdescēdere. ḡ secure festinemus ingredi in requiē celestē cōfisi de ci⁹ adiutorio tpe opportuno qđ ē tēp⁹ p̄sens. q: est tēp⁹ gre. In ista rōne sic ꝓcedit apl's: q: ꝑmo declarat xp̄i magnitudinē etiā ꝑm suā hūanitatē. dicebaī enī pontifex in lege magn⁹. q: semel in āno intrauit in sanctū scōz in sanguie alieno. ḡ multo forti⁹ xp̄s dz dici pōtifex magn⁹ q intrauit celū in sanguie ꝓpio. Itē dicebaī pōtifex legis magn⁹. q: erat de filiis aaron. ⁊ multo forti⁹ dz dici xp̄us magn⁹ q est nālis dei fili⁹. nec pōt dici fili⁹ dei adoptiu⁹ etiā ꝑm hūanitatē. ⁊ ß ē qđ dicit apl's: Habētes ḡ pōtificē magnū q penetrauit celos iesū filiū dei. igit erq̄ est ira magn⁹: h Teneam⁹ spei nre ꝛfessionē. ore ⁊ ope ei⁹ magnitudinē ꝛfitēdo ⁊ ei obediēdo. Cōsequenī ofidit pietatē teneritudinē in xp̄o. cū dicit: i Nō eni. xp̄s eni i carne passibili assūpta, p nob pass⁹ ē in cruce ⁊ tētat⁹ i depto a demone. ⁊ iō ex tali erpiētia hz quādā aptitudinē ad cōpatiēdū infirmitati nre. ⁊ ß ē qđ dicit: Nō eni habem⁹ pōtificē q nō possit cōpati infirmitatib⁹ nīs: tētatū aūt p oīa. Cōsiderādū tñ q hz xp̄s tētat⁹ fuit in carne passibili sic ⁊ nos. tñ alio mō. q: ex tētatiōib⁹ frequēter in delectationē pcti malī. Et vt pl⁹ dicā: nulla creatura terena vel celestē est ei inuisibilis: ß oīa sūt nuda ⁊ discoopta ⁊ etiā apta: q: ex oi pte plene visa. Vel cōpages dicit ꝓfectōes cogitationū. Medullas intētiones earū qō ipse apertis⁹ dicit: cogitationū ⁊ intētionū. Et est ordo discretor cōpagū. Si eni cogitatio cogitationi ꝓfūgit ipse nouit q̄ sit ꝟz deū: ⁊ q̄ ꝑm scīz. Nouit q̄z q̄ vergat itētio eaꝝ.

Habētes er. Hic icipit de pōtifice xp̄o quō sufficiens: quō dignior veteri sacerdote. Quem etiā imutat: ⁊ legē q̄ sub illo ē ꝑ meliorē legē suā ⁊ quō necessari⁹ nob ad iusticiam ⁊ salutem.

nō eni habem⁹ ⁊c. Quasi: tencam⁹ ⁊ tenere debem⁹: q: cū sit potens: est etiā misericors nīam expertus infirmitatem.

Qui nō possit cō
pati. Impossibile est scire afflictōes afflictoꝝz: hoi q exp̄imētū afflictionis nō habuit: ⁊ sensibiliter oīa nō sustinuit. Xp̄s ꝛo scit ñ solū p ß q̄ deꝰ ꝑm q̄ oīa nouit: ß ⁊ p ß q̄ hō ⁊ similia sustinuit.

In auxilio opor. Nūc eni tēp⁹ est auxiliij: nūc est tēp⁹ donoꝝ. cum post baptismū peccantes p grām inuenire pniam possūt: Cū aūt thalam⁹ fuerit clausus: cū intrauerit rex videre discūbentes. ad sinum patriarche venerint: q eo fuerint digni. Tūc malis erit desperatiōis tēp⁹. Nunc aūt duz adhuc agon permanet: ⁊ palma pendet non est desperandum: sed cum fiducia. id est: sine dubitatione acccedendum: vt per gratiam accedatur inueniatur auxiliū opportunum. Est enim auxilium quod non congruit.

ſſ nō ſcā ſcōz tēpli ſſ q̄ ēt ſaluator ⁊ filius dei

uit† celos ſ ieſum filiuz dei: tenē/
†ſ vt fides ēt ſit l oze ſ. i. fidē cordis cū ꝓfeſſiōe oris ſ q̄ ē cā ſſ future brīitudinis quā ſperamus
amus† confessionez nostre ſ spei.
ſ hoc i ō dicit me ꝓ poīb⁹ deſperēt ſ tenere debem⁹
Non enīz habemus pontificem
ſ etſi altus: ne dico videatur eos abijcere †ſ ꝛdeſcendere per ſimilitudinem ſ ſſ fragilitatibus
qui non possit †cōpati ſ ifirmita/
ſſ ⁊ iō pōt cōpari ſ a diabolo ſ irriſum crucifixum.
tibus nostris: †tentatum autem
† genera tēptationis ſ. i. q: ſimilis aliꝰ hominib⁹ vel vt exemplum daret ſſ tñ ſ ⁊ ideo p ōt liberare.
p omnia† pō similitudie ſ absq;z
ſſ ⁊ q: pōt cōpati ſ fide intentione ope ſſ fiducialiter: q: cōpatiēs ſ licz peccatores
peccato. †adeam⁹ ergo ſ cū fidū/
ſſ ñ dico ad tribunal iudicij. ſ. i. ad eū i quo gra regt
cia† ad thronum gratie ei⁹: vt mi
ſ remiſſionē pcōꝝ ꝓcedētiū ſſ p eū ſſ ⁊ de reliquo gram i auxilio: vt auxiliet ne recidam⁹ i hac vita.
sericordiaz †consequamur: ⁊ ſ grā
† nūc ē tēpus auxilij ſ ē eni qō nō congruit
tiā iuēniam⁹ i †auxilio ſ opportuno

de lyra

⁊ ꝛsensū incidim⁹. ipse aūt nullo mō. ⁊ iō ei⁹ tētatio fuit tm̄ exteri⁹. ⁊ ß ē qđ dicē apl's: l: Pro si. absq; pctō. q: in sili carne tētat⁹: ß nō sili mō: ⁊ q: xp̄s hz ptātē nos adiuuādi ⁊ aptitudinē ad ß ꝓpter pietatē teneritudinē. iō ꝛcludit apl's: l Adeam⁹ ḡ. p dilectionē opantē. m Cū fiducia. de xp̄i ptāte ⁊ mia. n Ad thronū gre ei⁹ vt mise. ꝛsequamur ingredicendo requiē celestē. o Et grām inueniam⁹. sine q̄ nō possum⁹ ingredi in illaz. p In auxilio opportuno. ß est moderno tpe qñ est tēp⁹ gre. Ad euidentiā maioꝝ eoꝝ q̄ dicta sūt circa ꝓncipiū hui⁹ca. q̄rit vt⁹ reges btōꝝ fuit figurata p requiē filioꝝ isrl in tra ꝓmissiōis. Et arguit ꝑmo q nō q: stat⁹ btōrū figurat ꝓprie p nouū testm̄. q: nouū testm̄ mediū ē inter statū veteris legis ⁊ iter statū btōꝝ. ⁊ iō sic ea q̄ fuerūt in veteri lege sūt figura eoꝝ que sūt in noua. ita facta noui testi sūt figura coꝝ q̄ fūt i glia celesti. ß illud qđ est ꝓprīū noui testi nō est attribuēdū veteri. ḡ reges filioꝝ isrl in terra ꝓmissiōis nō fuit figura regei celestis. Itē si reges btōꝝ eēt figurata in veteri lege. ibi, pmitteret aliq̄ mō. ß hoc ē falsū. q: lex vet⁹ nō poterat illā regē dare. vt pz ex pdict. ⁊ sic, pmitteret illud qđ cēt sibi ipossibile. ḡ ⁊c. Itē figura dz corrūdere figurato: ß moyses legislator veteris legis regē ēre ꝓmissiōis nō itrauit. ḡ nec lex vet⁹ regē celestē figurauit. Cōtrariū pz in lra. Rideo hic duo sūt videda. ꝑmū est q̄ sit reges btōꝝ. secūdū q̄liter figurata fuit p requiē in tra ꝓmissiōis. Circa ꝑmū ꝛsiderādū q reges nō accipit hic ꝓut opponit motui ⁊ lassitudini corpali. ⁊ ß duplici de cā. ꝑmo q: talis reges pōt haberi in vita pnti: ß btitudo nō pōt haberi in vita pnti. scōo q: reges btōꝝ idē est realiter qđ btitudo ipsoꝝ: btitudo aūt ista ē pfectio aie ꝑm ptē supiorē. videlz ꝑm voluntatē ⁊ intellectū vbi reges q̄ opponit mortui corpali ⁊ fatigationi nō hz locū. ⁊ ideo qes btōꝝ accipit ꝓut opponit motui in spūalib⁹ que mouent ad aliqd per desideriū. sic eni mouent amoribus sicut corpora ponderib⁹. ꝑm q̄ dicit Aug⁹. in libro cōfessionū: Amor meus pondus meū eo fero: quocūq; feror. ⁊ sic qes btōꝝ cōsistit in hoc q: appetitus eoꝝ totaliter quietat p adeptionē sūmi boni potētis getare appetitum ꝓpter qđ dicit Aug⁹. in libro cōfessionū: Inquietū est dñe cor meū donec requiescat in te. Ex pdictis patz q: eadē est realiter quies dei ⁊ beatorum si tamē accipiat quies obiectiue: q: idem est obiectum btitudinis vtriusq;. si aūt accipiat formaliter. differūt sicut creatū ⁊ increatū. sicut de btitudine dei ⁊ sanctoꝝ dictū est. ⁊ sic patz ꝑmū. Circa secundū considerandū q̄ illud qđ est figura alicuius oportet q̄ sit in se res aliqua. q: quod nihil est in se: non potest aliud figurare. ⁊ ideo illud quod est figura alicuius potest accipi tripliciter. vno modo ꝓout est res tm̄. alio modo vt est figura tm̄. tertio modo vt est res ⁊ figura simul. isto modo triplici inuenitur in scriptura aliquid dictuz de requie terre promissionis. quia aliq̄ aliqd dicit de ipsa ꝑm se. ⁊ hoc mō non potest dici figura requiei btōꝝ. sicut est illud quod scribitur Deuteronomii. xxxii. Incrassatus est dilectus ⁊ recalcitrauit ⁊c. quia quies ⁊ abundantia illius terre fuit occasio idolatrie. Inuenitur etiam aliquid scriptum de ipsa inquantum est in figura tm̄: sicut est

illud

Omnis nãq; pontifex. Quia spiritualia C. V.
o non sic introducunt infirmos vt corporalia: de his incipit: volens ostendere nouũ melius veteri testamento.

Quedã hic christo cõmunia cũ sacerdotibus ponit. Quedam altiora ptinentia soli christo. Quedã humiliora illis tm̃ sacerdotibus conuenientia.

Quoniam ꝛ ipse circũ. Aufert occasionem extollendi.

a Nec quisq̃. Percutit cupidos: qui nõ vocantur: sed ingerunt se.

Non semetipsum clarificauit. Clarificatus est filius a patre: cũ dixit: hic est filius meus dilect⁹ in quo mihi bene cõpla. Que clararificatio longe ante p ꝓphãz pdicta est: fili⁹ meus es tu ego hodie

Nicolaus

illud qđ habetur Exech. xlii. Fili hois locus solij mei ꝛ locus vestigioꝝ pedum meoꝝ vbi habito in medio filioꝝ israel in eternuz: ꝛ sic sensus ylalis huius auctoritat̃ est tm̃modo de requie celesti. Inuenit etiã aliqd scriptũ de rege pdicta inq̃ntuz erat res ꝛ figura simul: sicut est oẽ illud vbi ꝓmittit requies in terra ꝓmissionis filijs israel in premiũ virtuose opatiõis: qz premium dz excedẽ meritum: sicut finis melior est his que sunt ad finẽ: nũc aũt ita est q⁹ opatio virtutis melior est q̃ fuerat ges corpalis. ꝛ iõ ges illa corpalis non potuit eẽ ꝑncipale premiũ virtutis ſz fuit quoddã bonum min⁹ sensibile tm̃ cis ꝓmissum: ꝛ sub hoc itelligit ꝓmissa ꝑncipaliter ges beatoꝝ. ista aũt quies beatoꝝ hic inchoat̃ per gr̃az ꝑm q⁹ dr Luce. ii. In terra pax hoibus bone volũtatis: ꝛ cõsũmat̃ per gl̃iaz. vtrũq; aũt dat̃ nobis per ipsum xp̃m q est auctor noui testamenti: ꝛ sic pz q⁹ quies terre ꝓmissionis fuit figura requiei celestis: vt exhibẽde nobis per xp̃m: ꝛ sic nõ fuit figura ipsius imediate sed mediante statu noui testamẽti: ꝛ sic pz secũdũ. Ad argumenta pz per predicta: qz nõ cõcludunt nisi q⁹ requies terre ꝓmissionis nõ fuit figura imediate requiei celestis: vt patet intuenti.

C. V.

a Omnis nãq; põtifex. ꝓstq̃ apls ostendit excellẽtiã noui testamenti
o respectu veteris p hoc q⁹ xp̃s ꝑeminet angelis ꝛ etiã moysi p quos data est lex vet⁹. hic ostẽdit hoc idẽ p hoc q⁹ sacerdotiũ xp̃i ꝑeminet sacerdotio aaron: ꝛ circa hoc duo facit. qz ꝑmo ostẽdit xp̃m esse pontificez. secũdo ostẽdit ipsuz eẽ excellẽtiorẽ põtifice veteris testamẽti. secũda ps incipit in ꝑncipio. vij. ca. ibi: Hic enim melchisedech. Circa ꝑmũ duo facit. qz ꝑ⁰ ostẽdit xp̃m ẽ põtificẽ. ꝛ⁰ ꝓparat aios auditoꝝ respectu sequẽtiũ. secunda ibi: De quo nobis grãdis sermo. ꝓxima adhuc ſ duas. qz ꝑ⁰ ostẽdit quid regrit in põtifice. ꝛ⁰ declarat ea in xp̃o fuisse. secũda ibi: Sic ꝛ xp̃s. ꝓxima adhuc in tres. qz ꝑ⁰ describit põtificis stat⁹. secũdo sui officij debitus vsus. ibi: Qui cõdolere possit. tertio debit⁹ ꝓsecutiõis modus. ibi: Nec gsq̃. Circa ꝑmũ ꝓsiderandũ q⁹ ille q instituit põtifex dz esse homo non angelus. qz debet esse talis nature q⁹ subditi possint ad eũ familiariter ꝛ faciliter recurrere: ꝛ hoc est qđ dicit apls: Omis nãq; põtifex ex hoib⁹. i. de numero hoiuz dz esse. verũtñ ſz filius sit alijs in nã: tm̃ dz eos excedere in gradu dignitat̃ ꝛ dz esse. verũtñ ſz filius sit alijs in nã: tm̃ dz eos excedere in gradu dignitat̃ ꝛ in vita. iõ segt̃: b Assumpt⁹. i. ex cõi statu hominũ sup alios elevat⁹: in vita. iõ segt̃: ꝛ qz nõ dz querere ꝓpriũ cõmodũ vel honorẽ: ſz subditoꝝ salutẽ. iõ segt̃: c In his que sũt ad deũ. i. in spũalib⁹ ꝛ diuinis: ꝛ qz talibus. iõ sequit̃: c In his que sũt ad deũ. i. in spũalib⁹ ꝛ diuinis: ꝛ qz talia debẽt exerceri libere nõ coacte nec mercẽnarie. iõ subdit̃: d Ut offerat dona. i. voluntarie oblata: nõ violenter extorta. e Et sacrificia pro peccatis. ſ. populi. f Qui ꝛdolere possit. Hic ꝛñr describit modus debitus vtendi officio pontificali: qz cũ sit vicari⁹ ipsius dei cui⁹ ꝓprium est parcere ꝛ misereri. iõ dz peccãtiũ misereri: ꝛ hoc est qđ dicit: Qui cõdolere possit his qui ignorant. i. qui peccant ex ignorãtia. g Et errant. i. de his qui peccãt ex infirmitate vel quocũq; alio errore: qz infirmitas passionis peruertit iudiciũ rõnis. dz aũt pontifex moueri ad misericordiã circa tales ex ꝛsideratiõe ꝓprie fragilitatis. vñ ois ꝑmisit beatũ petrũ in peccatũ cadere vt sciret alijs cõpati ex ꝛsideratiõe ꝓprij delicti: ꝓpter hoc sequit̃: Qm̃ et ipse circũdatus est infirmitate ꝓpterea dz ꝛ quẽadmodũ pro pupulo ita ꝛ pro semetipso offerre dona pro peccatis. vñ ꝛ in veteri lege determinat̃ ꝑpriũ sacrificiũ ꝑ peccato pontificũ: ꝛ in noua lege dicit sacerdos in canone misse: Nobis quoq; peccatoribꝰ ꝛc. pcutiẽdo ꝓpriũ pect⁹ ſ recognitiõe sui peccati pro quo offert sacrificiũ sicut ꝛ pro peccato populi. h Nec gsq̃. Hic ꝛñr ostendit debitus modus assequendi pontificale officiũ: qz homo ſp eũ possum⁹ ꝓseq gr̃am ꝛ mĩam

Omnis nãq; C V.

ſ ꝑm legẽ Tſ ex numero hoiuz † ſ ad aliqd dignius q q̃ valet altos iuuare

põtifex† ex hominibus ſ assumpt⁹

ſ vt q eum impetrent misericordiam a deo † ſ muneribus: hostijs ꝓdibus que ducunt ad deũ

pro hominib⁹ constituitur† in his

ſ deo Tſ ꝑmittas ꝛ hmõi.

q sũt ad deũ: vt offerat† dona ꝛ

ſ de aialibus ſ dimittẽdis Tſ ex hoib⁹ sumit ꝛ talis

sacrificia ꝑ peccatis. † Qui cõdo/

q ex pfecta bẽitate Tſ ex ignorãtia peccãt † ſ scierer

lere possit his q† ignorãt ꝛ errãt:

peccãt ſ merito ꝓdolere: qm̃ ꝛ ipse vtilli nõ ita xp̃s ꝛ ideo plus potest iuuare

quoniam ꝛ ipse circundatus ẽ in/

ſ peccati ſ qz infirmus vt alij

firmitate. Et ꝓpterea debz quẽ/

ſ q̃ necessitate Tſ nõ ita xp̃s q nisi ꝑ suis.

admodum pro populo: † ita etiã

ſ simili alijs Tſ que sit necessitas illa apit ſ. i. ſ nõ solũ vt iust⁹ ꝓfuer: sed vt ipse ꝛ alij pcõzes recipiantur.

pro semetipso offerre† ꝑ peccatis.

ſ ꝑ hoc iterũ põt ille põtifex ꝓdesse sic xp̃s Tſ vt sibi imputandum sit: sed deo qui vocat

Nec quisq̃ sumit sibi† honorez:

ſ q recte eligitur: a deo vocat̃ Tſ indicio virge. ꝛ inseꝺ q vocat̃ a deo† tanq̃ aaron.

cendio inuldorum ſ vt sibi sumeret.

Sic ꝛ christ⁹ nõ semetipsum cla/

ſ ꝑ suas virtutes † ita † ſz ille clarificauit eum in baptismo ꝛ trãsfiguratiõe ꝛ põtificẽ ꝓstituit q alibi dicit: filius meus es tu: ꝑ qđ videt dignus in quo placuit mo ostenditur rex ꝛ sacerdos.

rificauit† vt põtifex fieret. † ſz qui

ſ qđ ei in baptis

locutus est ad eum. Filius me⁹ es

mate dicturus erat † ſ substãtialẽ qz idem cũ patre. ſ sic illud locut⁹ ẽ

tu: ego hodie genui† te: Quẽad/

pater de generosa natiuitate filij sicut alibi de pontificatu eius ſ deus pater ſ iam di-

modũ ꝛ in alio loco dicit: Tu es

gnus ſ docẽs ꝛ ozãs ꝛ offerẽs † ſ nõ ad tẽpus vt aaron † ſ ꝑm dignitatẽ ordinis. i. sacerdotij.

sacerdos† in eternum⁹ secundũ or

ſ in pane ꝛ vino q semel ſ q nõ tpalis † ſ xp̃s ſ qđ egit põ

dinem melchisedech. † Qui i die/

tifex ſ quid ergo post ſ mortalitatis.

† ſ non timore mortis: sed causa nostre salutis

ſ vt iam imminente passione quando prolixius orauit totum pro nobis

bus carnis sue ꝑces† ſ supplicatõ

nesq; ad eum qui ꝑ̃ssit saluum

ſ qui precabatur ſ. i. resuscitare † ſ cũ intentione efficacissima vt qñ. prius orabat.

illum facere a morte† cũ clãmore

Preces ꝛ supplicatiões christi dicit actionẽ ꝛ vitã cui⁹ ois actio fidelium est institutio ꝛ ad deũ oratio. Quicqđ egit xp̃s: p̃ces ꝛ supplicatiões fuerunt ꝓ oib⁹. Sanguinis effusio fuit clamor validus: in quo auditus ꝑ reuerẽtia eiusdez passionis. Reuerẽtia ẽ q⁹ sine peccato pass⁹ ꝑ sola charitate. B Hebr. 4. ñ. 1. b

de lyra

nõ debet sibi ipsũ assumere violẽtia precio ꝛ simulatione: ſz si sibi ponat ꝓ vtilitate populi debet cuz timore suscipe. vñ Aug. xix. de ciuitate dei: Otiũ sãctũ querit charitas: negociũ iustũ suscipit necessitas charitat̃: quaz sarcinam si nullus ponit: cõtẽplãde veritati vacandũ est: ꝛ hoc ẽ qđ dicit apls: Nec qsq̃ sumit sibi honorem sed qui vocat̃ a deo tanq̃ aaron. ille enim a deo vocat̃ qui modo debito instituit̃. i Sic ꝛ xp̃s. Ostenso quid regrit ad pontificẽ. Hic ꝛñr ostẽdit illud xp̃o cõuenire. ꝛ diuidit in duas ptes. qz ꝑmo declarat ꝓpositũ. secũdo ex hoc cõcludit intentuz. ibi: Appellatus a deo. Circa primũ sic ꝓcedit: qz ipse ꝑmo ostẽdit xp̃m esse factũ pontificez a deo. secũdo agit de eius officio. ibi: Qui in diebus carnis sue. tertio de pietatis exercitio. ibi: Et qdez cuz esset filius dei. ꝓxima in duas. qz ꝑ⁰ ꝓbat xp̃i pontificatũ esse a deo patre per duplicẽ auctoritatẽ scripture. secũda ibi: Quẽadmodũ ꝛ in alio loco. Circa primũ dicit ꝓtinuãs sñiaz ylem imediate ꝓcedẽti: Sic ꝛ xp̃s nõ semetipsũ clarificauit vt põtifex fieret: sicut ambitiosi ꝛ hypocrite vt possint ad dignitates ecclias̃ticas ascẽdere. k Sed qui locutus est ad eũ. i. deus pater clarificauit ipsuz xp̃m: ꝛ hoc est itelligendũ ꝑm naturã humanã: qz in diuina nã hz candẽ claritatẽ ꝛ gloriã cuz pre. ꝓbat etiã intelligi ꝑm diuinã naturã nõ sic q⁹ deus pater filio aliquã claritatem vel gloriã de nouo dederit: sed inq̃ntũ diuinitatez quã ab eterno habuit a patre in tpe pater manifestauit: ꝓpter qđ petebat saluator Joh. xiij. Clarifica me pater apud temetipsuz claritate quã habui ꝓius q̃ mundus fieret. hanc aũt claritatẽ filij declarat pater: dicens qđ sequit̃: l Filius me⁹ es tu ego ho. ge. te. ꝛ hoc expositũ est. s. ca. j. m Quẽadmodũ ꝛ i alio loco. Hic ꝛñr inducit apls aliã auctoritatẽ p̃s. ad probandũ sacerdotiũ xp̃i esse a deo: quia est verbũ pris ad filiũ. d. n Tu es sacer. in eter. ꝑm ordinem melchisedech. Dicit aũt in eternũ: ad differentiã ipsi⁹ sacerdotij veteris legis: qz illud erat tm̃ tpale ꝛ figurale. sacerdotiũ autẽ christi est eternũ ꝛ verũ: qz nos introducit ad clarã visionẽ in vita eterna: qđ non poterat facere sacerdotiũ veteris legis. Addit etiã alia differẽtia p hoc q⁹ dicit: Secũdũ ordinẽ melchisedech: qz sacerdotiũ veteris legis fuit ꝑm ordinẽ aaronicum seu leuiticũ. sacerdotiũ aũt christi ꝑm ordinẽ superiorẽ qui figuraliter tãgit cum dicit: Secũdũ ordinẽ melchisedech. ꝑm q⁹ inferius diffuse determinat apls. vij. ca. ꝛ ibidez plenius exponit hoc verbuz. o Qui in diebus. Hic ꝛñr agit de officio pontificatus xp̃i. ꝑmo declarãs tempus debituz dicẽs: Qui in diebus carnis sue. i. passibilitat̃: qz ante resurrectionẽ habuit carnẽ passibilẽ ſz nõ peccabilẽ: ꝛ illud tps fuit tps debitũ vtendi officio põtificis offerẽtis ꝓ nobis sacrificiũ. ꝛ⁰ tãgit modũ deuotũ offerẽdi ꝓ nobis sacrificiuz ꝛc. cũ dicit: p ꝓces supplicatiõesq̃. dicit p̃ces: qz apud patrez fecit petitiões: dicit supplicatiões: qz in orãdo habuit modũ humilẽ ꝛ deuotum. q Ad eũ. i. ad patrẽ. r Qui posset eũ saluare a morte. faciẽdo q⁹ nõ moreret̃ si vellet: ſz tñ noluit ꝓpter redẽptionẽ nostraz adimplendaz que per mortẽ xp̃i cõuenientissime impleta est: saluauit euz tñ a morte alio modo. s. euz a mortuis resuscitando. s Cum clamore valido ꝛ lachrymis offerens. s. corpus suũ cũ precibus in cruce. Qui autẽ mortẽ valide clamauerit dicit euãgeliste: ſ q⁹ ibi lachrymat⁹ fuerit nõ hz de euãgelio exp̃sse. põt tñ hñ ꝑ silẽ: qz Joh. xj. dr q⁹ xp̃s l morte lazari lachrymat⁹ ẽ ex pietate: ꝛ magz ꝓbabile ẽ q⁹ lachrymat⁹ fuerit l cruce ꝓ totiꝰ hũani generis redemptiõe. Dicit ẽt Joh. vlt. q⁹ multa fec̃ ihs signa q̃ nõ sũt scripta. ꝛ iõ cũ apls dicat tũc ipsũ lachrymatũ fuisse: tenẽdũ ẽ ꝫ tãq̃ certũ q̃uis l euãgelio nõ sit scriptũ: ꝛ pz ex predictis q⁹ oblatio ꝛ oratio xp̃i fuit facta humili mẽ deuoto ꝛ feruenti. ideo merito fuit exaudibilis ꝛ accepta: ꝛ hoc est qđ subdit:

Exauditus

Erauditus est. ℘Per hoc ꝓz q̄ per.cum possumus ꝓsequi mīam cū iam ad dexteram pris. ℘Reuerentia. Quia amplis oīb⁹ deū reuerit⁹ē.
Didicit.i. voluntarie suscepit obedientiam vsq; ad mortem.
Omnibus obtempe. Tātū valet passio q̄ omnib⁹ sufficit ad salutē que salus bene potest esse per eum quia ipse est appellatus ꝛc̄.
Ininterpretabilis. Sermo de icarnato filio difficilis est ad interpretā dum quia debiles sensu estis ad intelligendū pfunda mysteria.
Vel: Interpretabilis. Quia hic sūt multa sacra exponēda de psone.s. dignitate ꝛ eternitate ꝛ de ritus ꝛ trib⁹ mutatiōe: ꝛ de sacrificij eius ꝛ test. excellētia ꝛ nouitate ꝛ de legis atq; sacrificioꝝ illius tēporis reprobatione ꝛ de alijs multis.
Et cum deberetis. Interserit increpationem de infirmitate: vt alta de xp̄o laborent intelligere.
Que sunt elementa exordij. Exordiū sermonū est simplex doctrina. Elemēta ei⁹: mā de q̄ agit: vt natiuitas. passio.
Omnis enim qui lactis ꝛc̄. Qui non capit verbū caro factū est. qūo capiet in p̄ncipio erat verbū? Dis de hac re sermo: quo agit vt nō soluz credatur. verūetiā intelligatur: sciaturq; qđ dī onero

Nicolaus

a Exaudit⁹ est ꝓ suo reuerētia. i. qz vtendo officio pontificis. s. orando ꝓ populo ꝛ offerēdo suū sacrificiū habuit modū deuotū ꝛ reuerētissimū.
b Et quidē. Hic ꝓfr ostēdit q̄ in xp̄o fuit maxima misericordia q̄ debet esse in pontifice: qz cū esset de⁹ ab eterno in qua natura pati non poterat ex sua pietate ꝛ misericordia q̄ visitauit nos oriēs ex alto assumpsit naturā humanā passibilē in qua ꝓ nobis pateret: ꝛ ex passiōis expietia ad cōpatiendum nobis quodāmodo aptior redderet: ꝛ hoc ē qđ dicit apls. Et qdez cū esset fili⁹ dei. i. ab eterno existēs in natura diuina.
c Didicit. ex tēpore in nā humana.
d Ex his que passus est obedientiā: sz hoc fuit tm̄ noticia exp̄imētali: qz in noticia habituali nō ꝓfecit sz eā totā ab instanti ꝯceptionis habuit: ꝛ qz per suā passionē meruit gloriā sui corpis ꝛ exaltationez ꝛ ꝓfr alioꝝ glorificationē. ideo seq̄t:
e Et ꝓsūmat⁹ fact⁹ in breui. qz i sua resurrectiōe habuit gloriā ꝓsūmatā in corpe: qz p̄⁹ erat pfecta tm̄ ex parte aīe.
f Fact⁹ē oīb⁹ obtēperātib⁹ sibi p verā fidē.
g Cā salutis eterne. videm⁹ enī in nālib⁹ q̄ illud qđ est pfectū pōt facere alteruz sibi simile. silr xp̄s in gloria pfectissim⁹ est alijs causa glorie inq̄ntū de⁹ p modū p̄incipalis effect⁹ ꝛ inq̄ntū homo per modū merētis ꝛ instrumēti ꝓiuncti tm̄ in vnitate suppositi. alij aūt sancti se habēt ad deū per modū instrumēti sepati sic man⁹ artificis aliter est instrumētū ei⁹ ꝛ aliter securis.
h Appellatus. Ostenso q̄ xp̄s habuit pfecte illa que debēt esse in pontifice: hic ꝓfr cōcludit ꝓpositū p̄incipale. s. q̄ xp̄s est appellat⁹ realiter pontifex ꝛ vere.
i Appellat⁹ a deo pontifex iuxta ordinē melchisedech. hoc aūt addit qz sacerdotiuz xp̄i nō ꝓsistit in oblatiōe brutoꝝ aīaliū: sicut ꝓsistebat sacerdotiū leuiticum: sz ꝓsistit in oblatiōe corpis ꝛ sanguinis ihesu xp̄i sub specie panis ꝛ vini sicut melchisedech q̄ erat sacerdos dei altissimi obtulit panez ꝛ vinū: vt hī Geñ. xiiij. ca.
j De quo. Ostenso q̄ xp̄s sit vere pōtifex. hic ꝓfr p̄parat aios audiētiū respectu sequētiū: ꝛ diuidit in tres ptes. qz p̄mo reddit auditores attētos. 2° dociles i p̄ncipio se. ca. ibi: Quapropter. 3° beniuolos. ibi: Et hoc qđ.
k Circa p̄mū sciēdū q̄ anim⁹ auditoris excitat ad attētionē qñ doctor ei insinuat dicendoꝝ difficultatē q̄ qdē difficultas pōt ꝓtingere dupl̄r. vno mō ꝓpter materie arduitatē. alio mō ꝓpter audiētis imbecillitatē ad capiendū ꝛ tarditatē: vtrūq; ꝓtingit in ꝓposito: qz materia icarnationis de qua loquebat apls est valde ardua ꝛ difficilis. Itē illi qb⁹ scribebat. s. iudei erant etiā ibecilles ad capiēdū ꝓpter assuefactionē ad ꝛ̄iuz: ꝛ hoc est qđ dicit apls: De quo. s. pontifice nr̄o ihesu xp̄o est.
l Nobis gran. ser. ꝛ inter. ad dicendū. i. iterp̄etatiōe indigēs ꝓpter materie difficultatē. ꝛ iterū alia cā est.
m Quñ ibz. fa. estis ad audiendū. i. ad itelligendū de quo eos reprehēdit. d.
n Etenī cū debe. ma. cē ꝓpter tēpus. i. ꝓpter diuturnitatē tpis. hoc aūt dicit apls: qz ipsi fuerāt istructi a iuuētute i lege ꝛ ꝓpheť.
o Rursuz indi. vt vos do. q̄ sint ele. eroꝝ. ser. dei. In grāmatica elementa dicunt ille ꝰs pueri p̄mo addiscūt. ad silitudinē huiꝰ dicunt elemēta illa q̄ sūt p̄ma ꝛ cōia i fide q̄ qlibet dz scire.
p Cōsiderandum tm̄ q̄ apls nō dicit q̄ velit eos de talib⁹ istruere: vt in ca. sc. pz: sz vt sic loquendo possit eos meli⁹ excitare: ꝓpter qđ etiā subdit:
q Et facti ꝛc̄. sicut enīz

ſhoc non in euangelio † ſ quia quod quefuit accepit in resurrectione
valido ꝛ lachrymis offerēs. †ex
††.i. sicut sua religio meruit † exauditus ꝛ qdem
audit⁹ ē† ꝓ sua reuerētia. † Et q̄
tpe mortalitatꝭ ſ.i. quis ††fm q̄ nō exp⁹ ſ obe
dēm cū esset filius dei† didicit ex
dire ſp ea † ſ nōsolū ꝓces ꝛ supplicatōes obtulit
his† q̄e passus est obedientiaz:
ſ ad pfectionē ductus: qñ in dexterā collocatus est.
ꝛ cōsūmātus factus est omnibus
† ſ sufficiens † ſ glorie eterne
obtemperātibus sibi† cāusa† salu
† ſ qui realiter hoc ostendit ꝛ non mentitur.
tis eterne: appellatus† a deo pōti
fex iuxta ordinem melchisedech.
ſ de qua re. qūo fm ordinē. m. ꝛ nō fm or. aaron
† ſ ꝓfundus ꝛ subtilis est
De quo nobis grādis sermo† ꝛ i
ſ.i. nō babilis interpretatui † ſ ad exponēdū vobis
interp̄etabilis† ad dicendū: quō
ſ nō iō gn ego posse: vel grādis: qñ imbecilles
niam imbecilles facti estis ad au/
ſ ad intelligēdū ꝓfunda mysteria †† imbecilles
†† qz prius annunciatū est vobis.
diendum. † Etenīz† cuz deberetis
ſ qz exercitati in lege ꝛ ꝓphetis de xp̄o ſ alioꝝ
†† quia prius annunciatū est vobis de christo
magistri esse† ꝓpter temp⁹: rūr/

ſa p̄n cipio cathetiçatiōis vſe †† sicut pueris: qbus p̄
ma elemēta ſfarū dantur ad legendum
sūz indigetis vt vos† doceamini.
†† exordium sermonum est simbolum fidei
que sunt elementa† exordij sermo
ſ ad hoc redacti estis ſ ad
similitudinem infantium ſ humili sermone
num dei: Et facti estis quib⁹ la/
† ſ et † ſ archanis dei ſ qui ſfirmet vos.
cte op⁹ sit. †nō solido cibo]. Om

†† nō solido ſ cuius pars ē lac ſ vt paulus nō discernit cibos ꝛ perit sumendo noxios sic indoctus.
†† qđ vos estis.
nis enīz† qui lactis† est particeps
†† q̄iustis ꝛ pfectis ꝓuenit †† ideo q̄ ſ vt vos in si
expers ē sermōis† iusticie. † Pār

de tenelli. ſ sensu ꝛ opere.
uulus enīz est. Pērfectorum au

†† de quo alibi: sapiam logmur inter pfectos † ſ.i.
††q pfecti sunt studio ꝛ lectione scripturarum
tem est† solidus cibus: † eorūm† q
ſ non modo naturaliter acutos
pro consuetudine exercitatos ha/
† itellect⁹ †† eādo ſ hic ē solid⁹ dib⁹ ſ inē se vel bo
ni a minus bono: ꝛ mali a minus malo.
bent† sensus† ad discretionez bo/
ni ac mali.

de lyra

paruulis dat lac qđ est cib⁹ de facili cōuertibilis: ꝛ nō dant eis carnes vel pisces vel ali⁹ cib⁹ dure digestionis: ita silr nouitijs i fide ꝛ simplicib⁹ non sūt ꝓponēda difficilia fidei: sz ea tm̄ que p̄nt de facili capi: ꝓpter qđ segt:
p Omis enī q̄ lactis ē pticeps. i. indigēs doctrina facili.
q Expers est ser. iusticie. i. incept⁹ ad capiēdū difficilia q̄ tm̄ sūt ꝓponēda pfect̄: cuius rō subdit:
r Paruulus ē enī. i. nouellus ꝛ ipotēs ad talia.
s Perfect⁹ aūt ē so. cib⁹. i. doctrina subtilis in his q̄ ad fidē ptinēt: est tm̄ ꝓponēda pfect⁹: ꝛ q̄ sint tales oñdit ꝓfr. d.
t Eoꝝ q̄ ꝓ ipsa ꝓsuetudine. i exercitio scripturarū.
u Exercitatos h̄nt sensus. i. virtutes intellectuales q̄ p sensus aliq̄s designant: sicut aliq̄s alicui dī: vides tu B. i. itelligis: ꝛ ad qđ valeat tale exercitiū subdit. d.
x Ad dis. bo. ac mali. i. verī ꝛ falsi in his que sūt fidei: qz verū est bonū itellect⁹: ꝛ falsū ē malū ipsi⁹.
y Ad euidentiaz maioꝝ hui⁹ ptis vltime q̄rit: Utrū mysteria ꝛ subtilia fidei sint oīb⁹ idifferenter ꝓponēda: ꝛ arguit p̄ q̄ sic: qz dī Matth. vlt. ℘Predicate euāgeliū oi creature: sz in euāgelio ꝓtinent oīa fidei mysteria q̄ ꝛc̄.
z Itē credere articulos fidei explicite ē de necessitate salutis q̄ntū ad oēs: sz nō p̄nt talia credere nisi eis ꝓponant: q̄ articuli fidei sūt oīb⁹ ꝓponēdi: sz articuli fidei cōtinēt mysteria ꝛ difficilia q̄ ꝛc̄. Cōtra illd ꝓ qđ hī i textu: Et facti estis qb⁹ lacte op⁹ sit nō solido cibo. Rñdeo. mysteria fidei p̄nt dupl̄r ꝓponi. vno mō vt credēda simplr p simplicē assensū. alio mō ꝓponant vt aliq̄lr itelligenda p rōnē: ꝓut pōt rō hī i tali mā.
a Loquēdo igit̄ de p° mō ꝓponēdi: dicēdū q̄ fidei mysteria nō sūt oīb⁹ ꝓponēda: qz nō debēt ꝓponi ifidelib⁹ obstinat̄: qz ex ℘ nō segt eoꝝ ꝓuersio q̄ tm̄ fidei veritatis: ꝛ proponi dz mors siue occisio ꝛ ℘ ē qđ dic̄ saluator Matth. vij. Nolite sanctū dare canibus neq; mittat̄ margaritas añ porcos ne forte ꝓculcēt ea pedibus suis ꝛ canes ꝓuersi dirūpāt vos. ℘Per scm̄ ꝛ p margaritas itelligit̄ ℘ doctria scā ꝛ preciosa: ꝛ p canes ꝛ porcos itelligūt̄ obstinati i ifidelitate ꝛ i imūdicia sua: sz fidelib⁹ ꝛ credē volētib⁹ ꝛ illis de qb⁹ spat ꝓuersio ꝓponēda ē fidei doctrina. Aduertendum tamen q̄ in doctrina fidei aliqua sunt oīb⁹ cōia: qz oēs tenent illa credere explicite: sic ē mysteriū icarnatiōis xp̄i ꝛ passiōis ꝛ resurrectiōis ꝛ ꝓsilia q̄ cōiter p̄dicant i ecclia: ꝛ talia sūt oīb⁹ ꝓponēda etiā simplicib⁹: nō tm̄ subtilit sz p grossa exēpla ab eis capibilia: qz aliter darent eis occasio errādi. Alia sūt i doctrina fidei q̄ sequunt ex articulis fidei ad q̄ credēda explicite nō tenent simplices sz tm̄ illi q̄ sunt i ecclia supiores: ꝛ talia nō sūt simplicib⁹ ꝓponēda nisi ꝓbabilr timeret q̄ i talib⁹ cēnt male ifirmati ab hereticis. i tali enī casu sūt de talib⁹ istruēdi: qz pfidia heresis nō tm̄ ꝓtingit i errore circa articulos sz etiā i errore eoꝝ q̄ sequunt ex articulis: sic enī hereticū ē dicē q̄ de⁹ nō sit icarnat⁹: ita hereticū ē dicē q̄ nō assūpserit ea q̄ sūt de v̄itate hūane nature. ꝛ iō manich⁹ ꝛdēnat⁹ ē vt hereticus q̄ dixit dei filiū assūpsisse carnē fantastic̄: ꝛ silr multi alij q negauerūt in xp̄o esse aliq̄ q̄ ptinēt ad nāz hūanā. si aūt loq̄mur de secūdo mō ꝓponēdi ea que sūt fidei. s. inq̄ntū sūt p rōnē itelligēda sic tm̄ mō ꝓponēda sūt hoib⁹ itelligētib⁹ ꝛ exercitat̄ i scriptura q̄ p̄nt cape talia. nō aūt simplicib⁹ ꝛ cape nō potentib⁹: qz hec possent eis cē erroris mā. argumenta patent per predicta.

Quapropter. Duriter eis increpatis ꝛ cul- C. VI.
q patis: eo q̄ velint semper eadem ipsa discere. iterum blanditur illis se eis cōnumerando hortans eos ad perfectionem.

Inchoationis sermonem. Quo rudes sunt cathetizandi vt est simbolum fidei ꝛ ōnica oratio. Fundamentum. Sō pr̄s dixit sermonē inchoationis hic appellat fundamētū eo q̄ ad christianā religionē venientibus ,pr̄s ,pponit ꝛ sup hoc qd̄ pfectōis est edificatur. Hoc fundamētū diuidit in sex que sūt inchoatio. s. pnia: fides: baptismatum doctrina: ipositio manuū: resurrectio: atq; iudiciuz.

Quicūq; aliquos ad fidē ꝓuertit: pr̄s facit penitere: in deū credere: baptizari in remissionē: confirmari p ipositionē: resurrectionē ꝛ die iudicii pfitolari. Ab operibus mortuis. Mortua opera dicit peccata que occidūt. Vel priora bona p sequēs malū mortua erāt. Penitere ab his est fundamētum iacere: sine quo nihil edificabit. Quid est autez a mortuis operib⁹ penitē nisi ab his q̄ oportet mortificari vt viuamus. Feramur ad pfectionē iacientes fundamētū penitentie ab operib⁹ mortuis: ꝛ fūdamentuz fidei que sit ad deū: vt oēs ptes fidei habeat: ꝛ nō aliūde putet iusticiā esse. Fundamentuz etiā doctrine baptismatū pluraliter: q; est baptism⁹ in aqua i pnia ꝛ in sanguine q; sic mundat hō a peccatis per pniaz vel sanguinis effusionez: sicut per lauachrū baptismi. Unū tñ dr̄ baptisma q; vna forma nec iterari pōt. Una ibi est triū psonarū opatio. Nō ergo iō dr̄ baptism⁹ fieri in pnia ꝛ in sanguine q; sacm baptismi celebrēt vt in aqua accedēte ꝝbo: sz q; vicē baptismi supplet effusio sanguinis ,p nos christi. Et etiā fides ꝛ pnia ibi dōtarat vbi articulus necessitat; nō cōtēpt⁹ religionis sacm baptismi excludit. Ideoq; sic intelligendū est illud: Nisi quis renatus fuerit ex aqua ꝛ spū scō: nō intrabit in regnū celoz. Id est qui nō fuerit regenerat⁹ ea regnātōe

Fundamentum. Sō pr̄s dixit sermonē inchoationis hic appellat fundamētū eo q̄ ad christianā religionē venientibus ,pr̄s ,pponit ꝛ sup hoc qd̄ pfectōis est edificatur. Hoc fundamētū diuidit in sex que sūt inchoatio. s. pnia: fides: baptismatum doctrina: ipositio manuū: resurrectio: atq; iudiciuz.

Quicūq; aliquos ad fidē ꝓuertit: pr̄s facit penitere: in deū credere: baptizari in remissionē: confirmari p ipositionē: resurrectionē ꝛ die iudicii pfitolari. Ab operibus mortuis. Mortua opera dicit peccata que occidūt. Vel priora bona p sequēs malū mortua erāt. Penitere ab his est fundamētum iacere: sine quo nihil edificabit. Quid est autez a mortuis operib⁹ penitē nisi ab his q̄ oportet mortificari vt viuamus. Feramur ad pfectionē iacientes fundamētū penitentie ab operib⁹ mortuis: ꝛ fūdamentuz fidei que sit ad deū: vt oēs ptes fidei habeat: ꝛ nō aliūde putet iusticiā esse. Fundamentuz etiā doctrine baptismatū pluraliter: q; est baptism⁹ in aqua i pnia ꝛ in sanguine q; sic mundat hō a peccatis per pniaz vel sanguinis effusionez: sicut per lauachrū baptismi. Unū tñ dr̄ baptisma q; vna forma nec iterari pōt. Una ibi est triū psonarū opatio. Nō ergo iō dr̄ baptism⁹ fieri in pnia ꝛ in sanguine q; sacm baptismi celebrēt vt in aqua accedēte ꝝbo: sz q; vicē baptismi supplet effusio sanguinis ,p nos christi. Et etiā fides ꝛ pnia ibi dōtarat vbi articulus necessitat; nō cōtēpt⁹ religionis sacm baptismi excludit. Ideoq; sic intelligendū est illud: Nisi quis renatus fuerit ex aqua ꝛ spū scō: nō intrabit in regnū celoz. Id est qui nō fuerit regenerat⁹ ea regnātōe

Nicolaus

a Quapropter ꝛc. In pte immediate p̄cedēti apls reddit au- C. VI.
q ditores attētos: ostēdēdo dicēdoz difficultatē. hic ꝓfir reddit eos dociles ostēdēdo eoz ordinē: q; ostendit q̄ sūt dimittēda ꝛ q̄ ,psequēda. Illi enī qb⁹ scribebat erāt exercitati in scripturis. ꝛ iō dicit q; intēdit dimittere ea q̄ solēt dici nouitiis: sz intēdit ,pseq ea q̄ solēt dici pfectis: ꝛ hoc est qd̄ dr̄: Quapropter dimittētes ichoatiōis xp̄i sermonē: supple facilia a quibus icipit fidei doctrina. b Ad pfectionē feramur. i. ad doctrinā pfectorum: ꝛ q̄ sint illa q̄ itēdit dimittere breuiter tāgit ꝛ sūt sex. p̄mū ē pnia a peccatis p̄teritz, sicut enī i motu nāli prior est recessus a termino a quo q̄, accessus ad terminū ad quē: ita in ,pcessu gre q̄ pficit nām. p̄mū est pnie sacm: qd̄ est qdā regressus a peccatz: ꝛ B tangit cū dr̄: c Nō rursuz ia. fun. pe. ab ope. mortuis. i. peccatz q̄ sūt opa mortua. dicit aūt pnia fundamentū: q; est illud qd̄ est p̄mū i ,pcessu gre: vt dcm̄ est. sicut fundamētū est illud qd̄ est primum i edificatiōe. secūdū qd̄ est dimittēdū est fides simpliciū p quā fit accessus ad deū. sm q; dr̄. j. xi. ca. Accedentē ad deū oportet credere q; est ꝛc. ꝛ B tangit ibi: Et fidei. tertiū est baptisma qd̄ est q̄daz spūalis generatio: ꝛ hoc tangitur. ibi: Baptismatū doctrine: ꝛ dic i plurali q; triplex ē baptisma. s. fluminis flāminis ꝛ sanguinis. verūtñ hñt tñ virtutē vni⁹ baptismi. ꝛ iō dicit apls ad Eph. iiij. Una fides vnū baptisma. q̄rtū est sacm ꝓfirmatio nis in q̄ dat spūs sanct⁹ ad robur: sicut i baptismo dat ad ꝓsequēdum esse spūale: ꝛ hoc notat ibi: Impositiōis q̄q; manuū. q̄ntū ꝛ sextū ptinent ad terminū spūalis ,pcessus. expectam⁹ enī resurrectionē corpoꝛuz futurā: q; B amoto inanis cēt fides nr̄a: vt dr̄. j. ad Corin. xv. ꝛ hoc tāgit. ibi: Ac. resurrectiōis mortuoz: q̄ est qntū. expectam⁹ etiā remunerationē nobis fiendam in iudicio extremo: ꝛ hoc est sextū: qd̄ notat ibi: Et iudicii eterni. dicit autez iudiciū eternū: q; pnia ibi data in eternū durabit. Ista sex p̄dicta nō itēdit apls ,pegr̄ mō: q; sūt qdā fidei rudimēta de gb⁹ fidei nouitij sūt istruēdi: ꝛ de talib⁹ instruebant in p̄mitiua eccl̄ia: vt p; Act. xvij. ꝛ in pluribus alijs locis. d Et hoc faciem⁹. Hic ꝓfir apls reddit auditores benuolos ad ostendēdū eis sue doctrine possibilitatē ꝛ vtilitatē. ꝛ diuidit in tres ptes. q; p̄mo ,pponit in generali q; sua doctrina est cōuenies ꝛ possibilis. 2° ostendit in spāli qb⁹ ipossibilis ē. ibi: Impossibile est enī. 3° qb⁹ē possibilis. ibi: Eō fidim⁹ aūt. Circa primū sciēdū q; apls in p̄ncipio hui⁹ ca. dixit se velle instruere illos qb⁹ scribebat de his q̄ ptinēt ad pfectionē doctrine xp̄i: ꝛ q̄uis illud sit difficile. tñ hoc est bene possibile cū adiutorio dei: ꝛ hoc est qd̄ dicit apls. Et B fa. si q. pmi. de⁹. i. adiuuerit. min⁹ enī dicit ꝛ plus sigt. e Im-

q; pfectoꝛ est solidus cibus.

q Quapropter C VI.
s vl interponētes s nos a modo tt cū ꝛ aliq̄d sumus ꝛ si nondū sum⁹ perfecti s. i. de initio fidei. s quo xp̄s iuchoat in nobis esse.

intermittentes tinchoatiōis chri
tt fm intelligētiā ꝛ opationē tt nos docēdo: vos audiendo s q; vr̄m portare meū reputo

sti sermonez. ad tpfectionē t fera
tt ita. i. s non ita negligenter vt olim: vl non amplius facientes s hec sunt inchoatio

mur. tNō rursum iacientes fūda

tt. i. penitētiā q̄si lapidē in fundamēto ttq̄ē s. i. de s q; ibi opa priora peccādo fecerūt irrita.

mentuz tpenitentie tab operibus

s. i. pcis tt ptra hāc fecerūt q̄ in lege q̄rūt iusticiaz tt si scirēt ola in baptismo dimitti ꝛ p ipositionē spūs dari lex supflueret: nec diceret xp̄s aliq̄d quereret: si scirēt p eū resurrecturos mortuos ꝛ iudicandos

mortuis t ꝛ fidei ad deuz. t bapti
s in confirmatione

smatū doctrine. ipositiōis quoq;
manuū. ac resurrectiōis mortuo
t s. i. ad pfectionē feremur

ruz. ꝛ iudicij eterni. tEt hōc facie

tt. i. si in hac vita spatiū pnie dederit: nā in alia ipossibile ē p pniam renouari s hec fundamēta faciemus vt non rursum oporteat iaci fundamentuz

mus. tsiquidez permiserit deus.
Impossibile enī est enim eos q̄ semel
tt per fidem baptismū ꝛ spm̄ scm̄ tt p ipsam fidem quasi suauē ꝛ iocundum gustum t s remissionē pec catorum in baptismo

sūt tillūinati. t gustauerūt et t do
tt ꝛ q̄ etiā partic. s hītes genera linguarū ꝛ alia dōa

nū celeste t ꝛ pticipes facti sunt spi
tt q̄p nos: vel nihilominus q̄ fci sūt participes spūsci

ritus ei⁹. Gustauerūt tnihilomi
s iocūdū tt diuinitatē xp̄i: vel angelicam doctrinam t impassibilitatē ꝛ immor. quā nō plibauerūt

nus bonū dei t ꝝbū. t uirtutesq;
tt post hec oia grauiter

venturi seculi. t ꝛ prolāpsi sunt
s iusticia recupata tt qō hic licet: nō ibi tt p s ad pniam vt rebaptizent post penitentiam

renouari trursus t ad penitentiā.
s. q; nō possunt efficere vt iterū sibi valeat crucifixio xp̄i. sibi enī fieret crucifixio xp̄i si carnē suā crucifigerēt cū vitijs: ꝛ concupiscentijs qb⁹ hic licet

Rursuz crucifigētes sibimetipsis
tt s neq; possunt habere christum ostensioni: vt eū imitentur in nouitate vite

filium dei. t ostentui habentes.

Rursum crucifigentes. Quia in baptismo sumus ꝓformes mortui eius ꝛ sepulture. Qui putat secūdo baptizari. secundo christum quantum ad se crucifigit: quod est euz habere ostentui ꝛ derisioni: vt semel mortuus est: ita nos in baptismo semel morimur peccatis: nō secūdo: vel tertio.

Renouari rursus ad penitentiā. Negat hic apostolus reiterationez baptismi: sed nō excludit penitentiaz. Renouari enīz est nouum fieri. Nouum autem facere lauachri est. Unde renouabitur sicut aquile iuuētus tua hoc fit in baptismo. Et est sensus. Impossibile est eos qui hoc semel acceperunt rursus renouari. i. rebaptizari motos ad penitentiam: illos dico si rebaptizantur: rursus crucifigentes filium dei: ꝛ habentes irrisioni quan-

de lyra

possibile enī est. Hic ostendit qb⁹ sua doctrina ē ipossibilis. ꝛ diuidit i duas ptes. q: p° ostendit ,ppositū. 2° ad hoc iducit exēplū. ibi: Terra enī. Dicit igitur q; sua doctrina ē inutilis illis q̄ post multa bñficia dīna recepta p ingratitudinē labunt de pctō in pctm̄: q: de se resurgere nō pñt ꝛ iuste a deo ꝓmittunt depressi onere pctōz. talib⁹ enī sic in peccato ,pfundatis ꝛ p ꝓfis quodāmō obstinat; sm q; scribit ,puer. xviii. Impi⁹ cū in ,pfunduz pctōz venerit ꝓtēnit: inutilis est doctrina apli: q: nō recipiūt humanā psuasionē: ꝛ hoc ē qd̄ dic apls. Impossibile est enī eos q̄ semel sūt illuminati: recipiētes baptismi sacm: qd̄ dr̄ sacm fidei: q: illuminat p fidē. Et bñ semel dr̄: q: hoc sacm nō pōt adhiberi homini nisi semel cū nō sit iterabile. f Bustauerūt etiā donuz celeste. q: in sacro baptismi cōferr̄ gra q̄ de celo datur. g Et pticipes facti sūt spūs sancti. q: varia dona spūs sancti dant cum gra. q̄ qdē dona fuerūt in xp̄o pfecte: vt hī Esa. xi. Et i nobis sūt pticipative. h Bustauerūt nihilo. bo. dei ꝝbū. q: a xp̄o recepim⁹ nō solū donoz spūs sancti largitionē sz etiā spūalē nutritionē p suā doctrinaz. Non enīz in solo pane viuit homo sz i ore ꝝbo qd̄ ,pcedit de ore dei: Ad atb. iiij. i Virtutesq; seculi venturi. virtutes ille sūt dotes aie ꝛ corpis: dotes aie sunt aperta dei visio: firma tentio: cōtinua fruitio que habent in patria pfecte: sed hic a viris pfectis habent inchoatiue. s. in spe ꝛ charitate q̄bus succedunt ille dotes. habent etiaz aliqñ er speciali gra in quadā diuine dulcedinis experientia que concedit aliqñ viris sanctis in via. dotes ꝝo corpis nō habent hic nisi in spe: ꝛ q: magna ingratitudo est post tanta beneficia diuina cadere a fide ꝛ gratia. ideo sequit: k Et ,plapsi sunt. s. illi q̄ predicta pceperunt. l Rursus reno. ad pniam est impossibile. ad hoc enim refert illud impossibile: qd̄ tñ hic accipit ,p difficili: sicut dicim⁹ de claudo q; nō pōt ambulare: q: male ꝛ difficile ambulat: sic p̄dicti cadētes de difficili resurgūt. nō tñ est impossibile simplr̄ q̄diu sūt in via. seqt: m Rursum cruci. sibimet fi. dei. q: q̄ntū est in ipsis reiterant cām sue crucifixionis. n Et ostentui habentes: q: p hoc vident irridere mortē xp̄i q̄si ,p modicā habentes. Aliter exponit illa littera ab aliqbus ab illo loco. Et ,plapsi sunt: ꝛ dicūt q; apls remouet hic errorez quoꝛūdā q; de iudaismo erāt conuersi ad fidē catholicā. ꝛ iō sicut apud iudeos ablutiones ꝛ baptismata frequenter fiebāt: sicut pz ex euāgelio in pluribus locis: ita opinabant baptismā xp̄i pluries posse reiterari circa eundem hominē ad delenda ei⁹ pctā: sz hoc remouet apls. d. Impossibile enī ē eos q̄ semel illuminati sūt p baptismū q; est fidei sacm. Rursū renouari ad pniam si lapsi fuerint: q: per pniam se-

quentem

tum ad se. Non enim in re crucifigunt: sed similes sūt irrisoribꝫ ⁊ crucifixoribus: qꝝ vna mors christi: vnū baptisma cōsecrauit: qō sufficit cōtra omnia peccata etiā sequētia. Si penitētia de eis agaꝯ: sicut illa vna mors sufficit ad oīa peccata tolleda. Qui ꝯo iterat baptismū: ḡsi illa vna mors: ⁊ vnuꝫ ex ea baptismū nō sufficiat: iterat ⁊ mortē: vt ex ea iterata fiat iterata remissio. Vel in se crucifigunt filiū dei ⁊ cōtumelie habent: qui gratiā eius vili pendentes in peccatis iacent. Et est ratio cur non debeant relicta fide p̄ma in peccata cadere. Nō enī vltra possunt rebaptiçari in remissionez peccatorū. Impossibile est enim rebaptiçari: quia tm̄ h̄ bere im brem. i. christi doctr im possunt: qua per penitentiam fructificent: ⁊ hoc est terra enim. s.

Sepe venien. Quia si rara: non sufficit: si assidua: vilescit.

Imbrem. Doctrinaꝫ sanctam rorem celorum: quē sitiēti terre pluūt celi i. p̄dicatores v̄bi v̄itatis.

Generans herbā. Significat illos sepe bibisse: per legem ⁊ prophetas verbū celestis doctrine: ⁊ nec sic prompti fuerūt germina fidei ꝓferre.

A quibus colitur. Cultores terre qui vomere spirituali arbusta conscindunt ⁊ falce verbi dei noxia p̄scidūt. Vel illis a quibus colitur .i. ipsis eisdem qui se colunt i bonis operibus: imitari scz maiores. ſm illud: Et fecerunt fructum natiuitatis: quia patres suos qui eos in fide genuerunt imitantur.

ſ in alia vita ipossibile est renouari: qꝝ hic tm̄ vbi bibit imbrē ſ vel dixerat feramur ad pfectionē subdēs et hoc faciemus: nūc addit: et iustū ē: qꝝ terra. i. mens auditorum ſ pficiens anima ſ a deo

Terra enī sepe venientem super ſ ad similitudinem aride terre † ſ doctrinam se bibens † imbrē: ⁊ generans herbā ſ fidē et bona opa ſ pgruā † ſ g inde glorificabuntur: vel ſm illud: et fecerūt fructū nativitatis ſ nō solū facientibus: sed predicatoribus illorū.

bam oportuna † illis a quibus colitur: † accipit ⁊ bñdictionē a deo. ſ aliter nō generaret ⁊ ſ hic augmētū virtutū: in futuro p̄missi ſ et terra ſ in apertū vt videant † ſ vel enī ⁊ ſ pcā q̄ pungūt ⁊ ſ grauiora que acutus.

Proferēs † aūt ⁊ spinas ac ⁊ tribulos: reproba ē ⁊ maledicto proxima ſ a deo ſ damnatiōi ſ nōdū incidit maledictionē: sed p̄xima est et adhuc licet reuerti † ſ finis si perseuerat ⁊ ſ erit cuius † consūmatio ⁊ in combustionē. Cōfidimus autez de ſ eterni incendij ſ duriter increpaui: sed cum ſ qꝝ talis affectionis estis † ſ q̄ cōbustionē ⁊ ſ q̄ sint spine et tribuli vobis dilectissimi † mēliora ⁊ ⁊ viciniora saluti: tāctsi

† ſ iō de vobis confidimus: qꝝ olim multa opati estis p quibus si penitetis de malis benefaciet vobis deus ſ dure terrendo increpando.

ciniora saluti: tāctsi † ita loqmur. Nō enī iniustus deus qui obliuiscatur operis vestri ⁊ dilectiōis ſ .i. ex q̄ opa illa bona fecistis † ſ ad honorē dei quā ostendistis † in nomine ipsius ſ hoc est opus ſ adhuc p̄ qui ministrastis sanctis ⁊ ministrā/

Confidimus. Non dicimus putando vos tales: sed timēdo ne fitis tales. Terreo verbis: ne ipsa dolcatis re. Cōfidimus. Quia de presenti nō habet vnde laudet: de spe futurorum attollit: ad que per preterita allicit: ⁊ recreat animos eoꝝ ⁊ cōfortat antiqua eis in mentē reuocans ⁊ facit eos existimare deum nō oblitū bonoꝝ que fecerunt. Sicut enim prioza bona p

ſ si p̄terita vos laudo: de futuro sit vobis bo a cupio † ſ vt nec vnus desit

sequētia mala mortua fuerāt ⁊ irrita facta: ita ipsa eadem per penitentiam ⁊ alia bona sequentia reuiuiscent.

is. Cupimus autez † vnūquēq; † ⁊ quā quōdā hūistis † ſ frequēter eūdere ſ mistrā vestrum † eandem ⁊ ostentare solli/ dis scis ſ vt i futuro cōpleaſ i vobis qō mō sperastis citudinem: † ad expletionem spei ſ vite vre ſ ita oīare ſ in hac sollicitudine vsq; ad finem: vt segnes nō effi/ ſ sanctoꝝ ciamini: vērum imitatores eoꝝ ſ non per genus qui fide ⁊ pacientia hereditabūt ſ p̄missā sepe btitudinē † ſ an sūt fcē p̄missiōes: vtiq; promissiones]. † Abrahe náq; p ſ ideo per se. mittens deus: quōniam neminē ſ se. habuit per quem iuraret maiorē ſo abrahā iurauit per semetipsum dicēs: Ni ſ in his q stelle † ſ in cremēto virtutū ſ assidue si benedicens † benedicam tibi: ⁊ ſ sine fide † ſ in his q̄ arēa ſ i futura btitudine magnitudine glie ⁊ ſ aposiopesis ſ certus abrahā multiplicās † multiplicabo ⁊ te. Et ſ int multa aduersa † ſ diu patiēter expectās ⁊ ſ tādē sic lōganimiter † ferens ⁊ adeptus † ſ sepe p̄missā bñdictionē. i. eternā btitudinē † ſ lō iurauit de ſ: qꝝ boies iurāt tō p se cū maiorē nō h̄uerit qꝝ boies per maiorē iurāt est † repromissionē. ⁊ Homines ei ſ qꝝ p deū q solus verax ex se per maiorez sui iurant: ⁊ omnis ſ altercationis † ſ valens ſ alteri⁹ part⁹. controuersie eorū finis † ad cōfir/

Operis. Magna illis testificat⁹ē. Tria autē bona cōmendat in eis. s. q̄ omnia sua fecerūt cōtra sāctis: ecce opus. ⁊ hoc ex dilectione que informat actiones: ecce alacritas. ⁊ hoc ad gloriam dei: Ecce pura ⁊ recta intentio.

Cupimus ⁊ē. Multam dilectionē erga illos ostendit ⁊ eandem circa singulos curam demonstrat ⁊ malorum enim et minorum similiter curaz gerit: ⁊ omnes diligit. g genera.

Promissiones. Sciebat placē iudeis p̄missiones patrū memorari. vnde modo his laudibus extollit quos supra exemplo obduratoꝝ terruit. In hoc autē abrahā maxime elegit: cuius filij erunt si credunt.

Abrahe nanq;. Tria dicit: q̄ promissio facta: ⁊ per iuramentum firmata: ⁊ in abrahā iam impleta.

Nisi benedicens benedicā tibi: ⁊ multiplicās mul. te. Aposiopesis est hic. i. defectio. Quasi si hoc nō fecero: nō mihi credatur de aliquo.

Nicolaus

quentē nō p̄sit redire ad renouationē baptismalē qꝝ baptism⁹ est lauacrū regenerationis ⁊ renouationis: vt h̄ ad Titū. iij. Et ideo nō dicit apls q̄ sit ipossibile penitere: sz renouari modo p̄dicto: qꝝ sacm baptismi nō est iterabile: seqē: Rursus crucifigētes sibimetipsis filiū dei. In baptismo enī cōfiguramur morti ⁊ sepulture xp̄i vt h̄ Ro. vj. Quicūq; baptiçati sum⁹ i xp̄o iēu in morte ipi⁹ baptiçati sum⁹. cōsepulti eni sum⁹ cū illo p baptismū ⁊c. ⁊ p ꝺns dicētes baptismū reiterari. dicūt quodāmō mortē xp̄i iterabilez: ⁊ sic deridēt eā: ꝓpē qō seqē: Et ostētui hūtes. Iz autē hec expositio sit subtil. p̄ma tm̄ magis v̄ ꝺcordare lre. a Terra enī. qꝝ i pte p̄cedēti dixit q̄ illi q ꝓpter ingratitudinē diuinoꝝ bñficioꝝ labunē in pctm̄ quodāmō sunt ipossibiles ad resurgēdū. iō hic ꝺns iducit ad hoc quoddā exēplū de terra: q̄ multo labore culta ē ⁊ irrigata: si faciat fruct⁹ bonos bñdicit. si aūt spinas ⁊ tribulos maledicit magis q̄ si nō fuisset ita diligēter exculta: sic ⁊ in ꝓpositio de hoie dīna bñficia recipiēte. ⁊ iō in fine ꝺcludit: b Cui⁹ consūmatio i cōbustionē: qꝝ tales ingrati finaliter deducunē ad gehennā. alia lra pz ex dict̄. c Cōfidim⁹ aūt. Hic ꝺns ostendit apls qb⁹ sua doctria sit ꝺueniēs ⁊ vtilis: ⁊ diuidit i duas: qꝝ p⁰ ꝓponit itētū. 2⁰ ꝓpositū. ꝓbat. ibi: Nō enī iust⁹. Circa p̄mū sciēdū q̄ ex p̄dict̄ v̄bis apli possent illi qb⁹ scribebat opinari q̄ ipi essent tales ꝓut imediate p̄dixerat: ⁊ p ꝺns doctria ei⁹ inutilis cēt. iō apls hoc remouet. d. Cōfidim⁹ aūt de vobis dilectissimi: ⁊ p ꝺns reputabat eos cē aptos ad capiēdū pfectionē doctrine xp̄i: ꝓpter qō subdit: d Meliora ⁊ vicinioza saluti. s. ꝺfidim⁹ de vobis. e Tāctsi ita loquimur. q. d. nō locut⁹ suz in p̄cedētib⁹ eo q̄ tales sitis. s. intragi ⁊ ad doctrinā xp̄i inepti: sz ad cautelā futuroꝝ ne efficiamini tales per casum.

f Nō enī. Hic ꝓbat ꝓpositū. p̄mo ex eoꝝ ꝺuersatiōe. ⁊ 2⁰ ex abrahe promissione. ibi: Abrahe nāq;. In p̄ma igit̄ pte dicit sic: Rōnabiliter dixi q̄ ꝺfidim⁹ meliora de vobis: cui⁹cām subdit. d. Nō enī iniustus est deus vt obli. ope. vestri. i. sancte ꝺuersatiōis vestre. g Et dile. quā ostēn. in no. ipsi⁹. ⁊ q̄ sit ista dilectio: ꝺfidit ex facto. d. h Qui ministratis sanctis. i. xp̄i fidelib⁹ necessaria p̄bendo. i Et ministratis. opus charitatis ꝺtinuādo: ⁊ qꝝ virtus laudata crescit. ideo post cōmēdationē hortat eos ad virtutis cōtinuationē ⁊ augmētationē dicens: k Cupim⁹ enīz vnūquēq; vestrū eandē ostētare sollicitudinē. i. monstrare p effectū euidentē: l Ad expletionē spei vsq; in finē. qꝝ per ꝺtinuationē boni operis vsq; in finē expletur spes que est certa expectatio future beatitudinis inq̄ntū cōsequt actualiter glorie p̄miū. iō subdit: m Ut non segnes efficiamini .i. pigri sed

de lyra

virtuosi in bono ꝓficientes sicut fuerūt patres sancti: ⁊ hoc est quod dicit: n Verū. p sed. o Imitatores ⁊c.] sez hereditatē celestis. p Abrahe nāq;. Hic ꝺns idē ꝓbat p p̄missionē abrahe factā: ⁊ diuidit in tres ptes. qꝝ p̄mo ꝓponit illā p̄missionē. secūdo ostēdit ei⁹ infallibilitatē ibi: Moses enīz. tertio ex hoc ꝺcludit veritatē intentā. ibi: Ut p duas res. Circa p̄mū sciendū q̄ abrahe facta est p̄missio de bonis tēporalib⁹ ⁊ etiā celestib⁹ ꝓpē qō dictū est ei q̄ semen ei⁹ erat futurū sicut arena maris: ⁊ sicut stelle celi: ⁊ p̄missionē illam firmauit iuramēto: ⁊ hoc est qō dicit: Abrahe nāq; promittēs de⁹: bona terrena ⁊ celestia: ⁊ ad ꝺfirmationē huiꝰ p̄missiōis iurauit p semetipsū. q Quoniā neminē. i. nullā rem. r Habuit per quē iuraret maiorē: ⁊ qd iurauerit subdit: dicēs: s Nisi benedicēs bñdicaz te ⁊c. ⁊ subitelligit deficiet veritas mea nisi fiat sic. t Et sic longanimiter ferens. i. abrahaz patiēter expectās: u Adeptus est repromissionez. qꝝ tādē ꝺsecut⁹ est gliaz. x Moses enīz. Hic ꝺsequēter ostēdit huiꝰ promissionis infallibilitatē. Ad cuius euidentiā sciendū q̄ dispositio dei eterna imutabilis est: que est idez qō ei⁹ ꝺsilij. ⁊ ideo q̄n in sacra scriptura aliquid denūciat̄ ꝓut habet esse in diuino ꝺsilio: imutabile est: nec retractat: ⁊ hoc modo. i. Reg. xv. dicit de saulis abiectiōe. Ꝺnzo triūphator israel nō parcet nec penitudine flectet̄. quando autē aliquid denunciat in sacra scriptura ſm exigentiaz meritoꝝ. nō tamē ꝓout habet diuinū ꝺsiliū: sicut subuersio niniuitarū Jone. iij. hoc bene retractat̄: sicut subuersio niniuitarum a dño p̄dicta: ꝓpter penitentiā eoꝝ fuit retractata: ⁊ hoc est qō dicit Iere. xviij. Repente loquar aduersus gentē ⁊ aduersus regnū vt eradicem ⁊ destruā ⁊ disperdā illud: si penitentiam egerit gens illa a malo suo: agā ⁊ ego pniaz sup malo qō cogitaui vt facerē ei: ⁊ qꝝ talis cōminatio dē sentētia dei. ideo dixerūt doctores nostri q̄ sentētia dei mutat̄. nō tm̄ ei⁹ cō filiū. nūc aūt ita ē q̄ q̄ncūq; in sacra scriptura aliqd denunciat̄ sub iuramento a deo: illud ꝓcedit ex diuino ꝺsilio. ⁊ ideo p̄missio facta abrahe pz infallibilis ex duobus. primo rōne diuini ꝺsilij ex quo ꝓcedit qō nō mutatur: ⁊ ex additiōe iuramēti diuini p qō cōfirmat̄. His visis attendendum est ad lfaz: Moses enīz per maiorē sui iurāt: qꝝ cōfirmatio alicui⁹ rei nō est nisi per aliquid certius ⁊ stabilius: ꝓpter qō dicit philosophus. i. metaph. q̄ antiqui posuerūt aquā p̄incipiū omniū: qꝝ dixerunt ipsam esse iuramētū deoꝝ. y Et ois ꝺtrouersie eoꝝ finis ad cōfirmationez est iuramentuz: qꝝ facta hominū sunt fallibilia. ⁊ ideo ad cōfirmationez oportet recurrere ad diuinam veritatem infallibilem que in iuramento vocatur in testem.

In quo

In quo abundantius ꝛc. Quasi. Si autem homini qui mẽdax est per iuramentum creditur ꝙnto magis deo credendum est: qui mẽtiri nõ põt.
Fugimus. Fugit ad spem: qui spe beatitudinis tribulatiões spernit.
Quã sicut anchoram. Sicut anchora nauem: sic spes alios tenet ne mergat in salo huius mũdi: pscientiã do inigtati. Et firmã: ne saltẽ titubet.
Precursor. Ad hoc enim ꝓcurrit vt nos sequamur. Qui bene dicitur cursor: qz nulla culpa eius impediuit. fm illõ: Exultauit vt gigas ad currend. v. Et alibi: in via pec. non ste. Et ꝓcursor: qz ante nos: z pro nobis cucurrit.
Secũdũ ordinem melchi. Añ: oportet christianos quoz est pontifex superiores iudeis esse: ꝙntũ distat iter christũ z aaron z melch sacrificiũ hñe. s. rationabile obsequiũ quod ducit i celũ: nõ pecudes. Quid autez est rõnabile obsequiũ nisi qõ per alios z fm spiritũ offert: vt sũt virtutes. Spiritus enim deus est: z eos qui adorãt eum in spiritu z veritate adorare oportet. Ecce ꝙli bus sacrificijs placat deus: hec igitur offeramus. Illa quidem diuitiarum sunt z diuitum. hec autem virtutum. Illa extrinsecus: ista intrinsecus. Illa qlibet opari põt: hec aũt pauci. Quanto enim melior est pecore homo tanto hoc sacrificiũ illis. Nic enim alios tuã in sacrificiũ offerentibi pecora offerebant. C. VII.

h Ic enim melchisedech. Iam icipit ostendere quõ xps fm ordinẽ melchisedech assimilatus sit filio dei. Melchisedech dicit rex iusticie. i. christus qui suos per iusticias regit inter ꝓcellas seculi. Rex pacis christus quia quos hic iusticia regit in pace etna regere nõ desinit. Sacerdos dei q se in ara crucis obtulit.
Obuiat z occurrit: dãdo gratiam cuiqz fideli: post cedẽ vitioz que per quinqz sensus subitrãt z dñam: z benedicit ei: dãdo incrementũ boni operis. Dat panem z vinum. i. corpus z sanguinem suum: quo pasti z a ꝑteritis mũdantur: z in futurũ ꝓfortant. Cui abrahã. i. fidelis dat decimas omnium. i. oẽm perfectionem suam ei attribuit. primus melchisedech. i. rex iusticie: post rex salem. i. pacis: quia prius hic regit suos in iusticia: post in futuro regit eos in pace. Sine patre: fm carnem. sine matre: fm deitatem: Sine genealogia:

De lyra

logꝫ de duratiõe dãnatiõis z beatitudinis: Matth. xxv. Et sbũt hi in supplicium eternũ. iusti aũt in vitã eternã. multa etiã absurda alia ꝓtinent in error Origenis: q dimitto ꝓpter ꝓlixitatẽ: z qz sufficiẽter tractat a doctoribus. ii. z. tiii. sniarũ. Fides aũt catholica iter duos errores predictos tenet mediũ. s. q in vita pñti etiã post baptismũ põt pnia totiẽs quotiẽs iterari. z iõ verbũ apli supra inducti q monet Nouatũ ad dicendũ ꝛiũ: exponẽdum est sicut. s. exposui. Sed ꝛ errorẽ Origenis tenet fides catholica q post vitã istã nõ habet locũ penitẽtia: qz amplius nõ sũt i via: sz in termino. Ad argumentũ primũ in ꝛiũ dicendũ q nõ est simile de baptismo qui imprimit characterẽ in anima: qui qdez character est indelebilis. z iõ baptismus nõ est iterabilis. penitẽtia aũt characterẽ nõ imprimit ergo ꝛc. Ad secũdũ dicendũ q nõ oportet omnimodã similitudinẽ esse inter figurã z figuratum. z ideo si curatio corpis nõ fuit reiterata a xpo circa eundẽ hominẽ: ꝓpter hoc nõ segꝫ pniaz esse irreiterabilẽ. Preterea sz nõ legat xpm ruraste eundem hominẽ pluries: nõ ꝓpter hoc habet quin fuerit factuz: qz multa xps fecit que nõ sũt scripta: vt habet Joh. vltõ. C. VII.

l Ic enim melchisedech. Aliquibus interpositis ad excitationẽ audientiũ ꝛc. hic apls reuertit ad suũ ꝓpositũ. s. ad ꝓbandũ excellentiam sacerdotij xpi: z diuidit in duas partes. qz primo ostendit excellentiaz huius sacerdotij respectu sacerdotij leuitici. secũdo ostendit q fideles debent huic sacerdotio reuerẽter subijci. secũda pars incipit in medio ca. x. ibi: Habentes itaqz fratres fiduciã. Circa primũ sic ꝓcedit: qz primo ostendit excellentiam sacerdotij xpi respectu leuitici ex parte psone sacerdotis. secũdo ex pte sui ministerij. secũda incipit in principio sequentis ca. ibi: Capitulũ aũt ꝛc. Adhuc primo ostendit excellentiã sacerdotij xpi p auctoritatẽ diuinã. secũdo ostẽdit huius sacerdotij necessitatẽ. ibi: Talis enim decebat. Circa primum aduertendũ q apls ꝓbat ꝓpositũ suũ per auctoritatẽ ps. cir. Iurauit dñs z nõ penitebit eum ꝛc. vñ tria ostendit ad suũ ꝓpositũ ꝓbandũ. primus est illud qõ in auctoritate ista ponit. Secũdũ ordinẽ melchisedech. secundũ est illud qõ ibi dicit: Iurauit dñs ꝛc. tertiũ ẽ illud qõ sequit: Tu es sacerdos in eternũ. z iõ diuidit in tres partes in qbus apls tria ꝓdicta ꝓsequit. secunda incipit ibi: Et ꝙntũ est nõ sine. tertia ibi: Et alii quidem plures ꝛc. Circa primũ tria facit. qz primo declarat similitudinẽ ipsius melchisedech ad xpm cuius fuit figura. secũdo ostendit excellentiã ipsius melchisedech. ibi: Intuemini aũt. tertio ex hoc cõcludit principale intentũ. s. excellentiaz sacerdotij xpi respectu sacerdotij leuitici. ibi: Si ergo psummatio. Prima adhuc in duas. quia primo ponit cõditiones melchisedech. secũdo per hoc concludit similitudinẽ ad xpm sicut figure ad figuratũ. ibi: Assimilatus autem prima adhuc in duas. qz primo ponit ipsius melchisedech multiplicẽ cõditionẽ. secũdo ponit eoz interpretationẽ. ibi: Primũ quidem. Circa primum describẽdo cõditiones melchisedech. primo ponit regiã dignitatem: dicens: Hic enim melchisedech rex salem. Dicũt aũt hebrei q ipse fuit sem filius noe primogenitus z erat tunc. cccix. annorũ. Salem aũt fm quosdã idem est qõ hierusalez: quia illam ciuitatẽ ipsemet sem primo edificauit z i ea regnauit: vt dicit Isidorus li°. xv. ethymol. Secũdũ alios est idem qõ salem vbi baptizabat ioãnes: vt hñ Joh. iii. secũdo ostendit apls ei° dignitatẽ sacerdotalẽ. d. m Sacerdos dei sumi. z addit hoc. s. dei sũmi ad ostendendũ q nõ erat sacerdos idoloz: quia idolatria tunc tẽporis vigebat per totum mundũ: z qz ad ipsũ ptinebat deo offerre sacrificia z cõferre populo spũalia. ideo occurrit abrahe de victoria reuertẽti vt benediceret ei: z hoc est quod subdit:
n Qui obuiauit abrahe ꝛc. z hoc habetur Gen. xiiij. Et quia ille qui

confert

---

† qz sicut inter hoies matione est iuramẽtuz. † In qũo
f abũdãter p promissionẽ sz abũdãti° p iuramẽtũ
abũdantius volens deus ostẽ/
†† i. his q habituri erãt qõ promittebatur.
dere pollicitatiões heredib°] im
† qz vir aliqs nouit p fidẽ xpi saluari hoies f qõ erat de saluãdis p gram electi †† iter promissionẽ z im
mõbilitatẽ sui † consilij † interpo/
positionẽ † f odescẽdes hoium ꝓsuetudini: vt certos faceret † f promissionẽ z iuramẽti
fuit † iusiurãdũ: vt † per duas res
f in quibus
imobiles qũibus impossibile est
† qõ in oi aduersitate fortes nos faciat voltes ad horã patiẽ: vt in eternã regnemus.
mentiri deũ: † fortissimum solati/
f in pcellis tentationũ f in aduersis
um habeamus: qui cõfugimus
f nõ p aduersis delerendã † ia nobis in abrahã ad
ad tenẽdam † propositam spem:

---

impletam f. i. in oibus plata
quã sicut anchoraz habem° ani/
†† q tribulationũ impulsuz nõ desinak †† incedere faciẽte f qz introducit in rẽ
me † tutã ac firmam: z †† incẽdentez
f. i. interiorẽ et velatã biitudiné quã nẽo vidit
f. i. in que
vsqz in interioza velaminis: vbi
interioza et ita pz nos posse ieq f introducendis
p̃cursor p nobis introiuit ie/
f p nobis
sus secũdum ordinem melchise/
dech] pontifex factus in eternuz.
f benedico fm ordinẽ melchise.

Ic enĩ C. VII.
h f melchoe vel melchi. rex: sedech iustis vel iustitia f fuit.
melchisedech rex salem
f per se deũ: non per holem
sacerdos dei sũmi: qui obuiauit

Nicolaus

a In quo. i. in iuramẽto abrahe facto. b Abũdãti° volẽs ꝛc.] qz facta est abrahe pro se z heredib° suis. c Immobilitatẽ ꝓsilij sui iterposuit iusiurãdũ. p hoc ex abũdanti eã imobilẽ ostẽdit. erat enim firma ex hoc q ꝓcedebat ex diuino ꝓsilio. z iõ iuramẽtũ additũ firmauit eaz ex abũdanti: qsi ꝓmissioni priꝰ facte ipsi abrahe fuit additũ: vt habet Gen. xxij. d Ut p duas res. Hic ex pdict aplꝰ concludit intentũ. videlz q illi q sunt de semine abrahe si fuerint imitatores fidei ipsius. certitudinaliter ꝓsequẽtur ꝓmissiones abrahe factã: pdicto modo firmatã: z hoc est qõ dicit hic: Ut per duas res imobiles. scilz diuinũ ꝓsiliũ z eius iuramẽtũ. e Quibus impossibile est mentiri deũ: fortissimũ solatiũ habeam°. i. securi simus de obtinẽda ꝓmissione: qz sum° imitatores abrahe: ꝓpter qõ sequit: f Qui ꝓfugim°. supple p baptismũ ad xpm p quẽ adimplet ꝓmissio abrahe facta. iõ sequitur:
g Ad tenẽdã ꝓpositã spem. i. certã glorie expectationez. h Quã sicut anchoram. ha. aie tu. z firmã. sicut enim anchora mãlis tenet nauẽ imobilẽ iter fluctus maris: ita spes tenet alios imobiles iter fluctus varie z multiplicis tentationis. verũtamẽ ipsa spes hz cõtrariũ modũ firmitatis respectu anchore materialis: qz anchora materialis p hoc q figit i terra dat firmitatẽ naui. aie aũt nostre nõ pñt i terra stabiliri. iõ oportet q ãchora spei firmet i loco ꝛio. s. in celo: z hoc est qõ subdit: i Et in ce. vsqz ad inte. velaminis. i. ad secreta celestia q̃ sũt nobis velata: ad quẽ locũ ascẽdit ihs xps vt ibi figeret anchorã nraz: qz p hoc hẽm° firmã spez veniẽdi ad gliaz: z h est qõ subditur:
l Ubi ꝓcursor ihs ꝛc.] h aũt aplꝰ subdit: qz priꝰ locut° fuerat de põtificatu xpi z iterposuerat aliq̃ ad excitationẽ audiẽtiũ: z sic ꝓsiit reuertit ad suũ ꝓpositũ. s. ad loquẽdũ de põtificatu xpi de q̃ adhuc loqꝫ ca. se. Ad euidentiã maiorẽ cuiusdã dicti i h ca. q̃rit: Utrũ in cadentib° post baptismũ pnia habeat locũ. Et arguit q nõ: qz sicut baptism° hz efficaciaz a passione xpi ita z pnia: sz baptism° nõ põt iterari q̃ ꝛc. Itẽ spũalis curatio q̃ fit p penitẽtiã sigta ẽ p curatiões corpales q̃s xps opat° ẽ: sz xps nõ legit aliquẽ bis curasse q̃ ꝛc. Cõtra Eccle. ij. dr: Secũdũ magnitudinẽ ei° sic z mia illi°: sz magnitudo dei infinita ẽ. q̃ z ei° mia: z p ꝓs nõ tm̃ semel s totiẽs q̃tiẽs recipit reuertẽtẽ ad pnaz etiã post baptismũ. Rfidco. i hac cõne fuerũt here ses ꝛie occasione illi° qõ dcm̃ ẽ i hoc ca. Impossibile ẽ enim eos q semel illuminati sũt ꝛc. p qõ itelligit baptism° vt dcm̃ ẽ. s. fegꝫ: Et ꝓlapsi sũt rursus renouari ad pnaz: dixit qdã pbyter roman° nole Nouat°. q nullus põt resurgere ad pnaz post baptismũ: sz h ẽ falsuz z erroneum. fm q dicit Athanasius epla ad Serapionẽ: z ꝓbat p scripturã p illũ corinthiuz incestuosum de q̃ loqꝫ apls. j. Corin. v. q tãte enormitatis erat q vxorez pris sui hẽbat: ꝓpter qõ apls tradidit eũ tradẽ sathane ad affligendum: vt spus eius salus fieret in die dñi nri ihu xpi: vt ibidẽ dr: qõ nõ cẽt verũ nisi pnia i eo haberet locũ. Itẽ de illo codẽ scribit. ij. Corin. ij. q de mandato apli fuerit iterũ receptus ad cõfessionẽ fidelis: p qõ pz q pnia hz locũ i cadẽtibus post baptismũ. Itẽ Ad aul° apls scribẽs Galathis q post receptionẽ fidei z baptismi fuerãt decepti a falsis aplis: dicit Gal. iiij. Filioli mei quos iteruz parturio donec formet xps in vobis. ex quo pz q recepit eos ad pnaz post baptismũ: posset etiã error Nouati p rõnẽ ipugnari: sz hoc dimittit: qz hoc tractari hz in. iiij. sniarũ. Error aũt ꝛiº fuit error Origenis. q nimis laxauit pnaz sic Nouat° nimis restrinxit. d. q nõ solũ hz locum pnia totiens quotiẽs in vita pñti: sed hz locũ in futuro: qz dic demones z dãnatos post aliqd tẽpus ad gfaz z gloriã reuerti: sz hoc ẽ ꝛ rõnẽ z scripturã sacrã. cadez enim rõne videret q beati possent cadere a beatitudine: z q dãnati reuertãtur a dãnatiõe. pmũ aũt est erroneũ: q̃ z secũdũ. Itẽ scriptura eodẽ modo

q̄ filios carnis nō habuit. Nō hīs initiū neq; finē: coetern⁹ patri ſm deitatez. Et ſi oēs patriarche ⁊ pphete figura christi fuerūt: melchiſedech ſpecialius: qui nō de genere iudeoꝝ p̄ceſſit: in typū ſacerdotij christi. Secūdū ordinē melchiſedech multis modis. Q̄ solus rex ⁊ ſacerdos fuit: ⁊ ante circūciſionē functus ſacerdotio: vt nō gentes a iudeis: ſz iudei a gentib⁹ ſacerdotiuz acciperēt. Nō vnctus oleo viſibili vt moyſes ꝓſtituit: ſz oleo exultatiōis: ⁊ puritate fidei: nec alialia īmolauit: ſed panē ⁊ vīno xp̄i ſacerdotiū dedicauit. Nō vere ſine patre vel matre: cū xp̄s ſm duas naturas ⁊ patrem habuit ⁊ matrē. Sed q̄ in geneſi inducitur ſubito occurriſſe abrahe: ⁊ nec ante nec poſt eius nomen in genealogia inuenitur. Huius autē exēplo affirmat apl̄s q̄ ſacerdotium aaron ⁊ p̄cipiuz habuit ⁊ finem: ſed eccl̄ie ſacerdotium ⁊ in p̄teritum ⁊ in futurum eternum ſit.

Regreſſo a cede regum ⁊c. Sicut in geneſi legitur. Quattuor reges aduerſus quinq; pugnauerūt: eoſq; vicerūt. Sub q̄nq; deuictis loth degebat: ⁊ captus eſt a q̄ttuor. Q̄ cū audiſſet abraham cū trecentis decem ⁊ octo vernaculis perſecutus eſt eos atq; peuſſit: reduxitq; loth ⁊ omnē ſubſtantiaz quā ceperāt. Hic ḡ abrahā redeunti occurrit melchiſedech: ⁊ bñdixit ⁊c.

abrahe regreſſo a cede regū ⁊ bñ
ſ abrahe ſ melchiſedech.
dixit ei]. Cui ⁊ decimaſ oīum di/
ſ de p̄cipuis donauit †ſ dictus eſt melchiſedech.
uiſit abrahaz. † Primū quidē
†ſ hic vere xp̄s qui iuſtos facit ⁊ regit.
qui interp̄etatur † rex iuſticie: deī
ſ dictus eſt † ſ pacis: ſalē eni pax interp̄e
tatur † ſ xp̄s pacificat que in cello ⁊ in terra
dē autē ⁊ rex † ſalem ‡ quod ē rex
ſ ens † ſ non q̄nō habuerit: ſed quia ſcriptura, puide non memorat in figura xp̄i
pacis: ſinē † patre: ſine matre: ſine
ſ nō bñs plē †ſ ſcriptura in figura xp̄i reticēte. ‡ ſ qō
genealogia. † Neq; ‡ initiū dierū
ſcriptura dicat ſ in omnibus premiſſis
neq; finē vite habēſ]. Aſſimilāt⁹
†ſ nō in ſe ſz in xp̄o ſ i. ſacerdotiū eius durat i eternum: non aliud ei ſuccedit vt leuitico
autē filio dei † mānet ſacerdos in
† ſ talis fuit ſ etiam ex factis.
perpetuum. † Intuemini autem
ſ p̄fert abrahe qui iudei extollūt de quo gliant: quē x p̄o p̄ponere voluerūt: nūqd tu maior ex p̄re nr̄o a/
†ſ melchiſedech ‡ ſ tā p̄ minor maiori
quāntus ſit † hic: cui ⁊ decias de
† ſ hoc eſt qō ſuperius dixit diuiſit ‡ ſ princeps
dit de † p̄cipuis abrahā ‡ patriar/
patrū noſtroꝝ ſ hic p̄fert eum leuitis
cha. Et quidē de filijs leui ſacer/

dotiū accipientes: mandatuz ha
†ſ ñ ab aliquo ſūmo viro vel alieno ſed a po. ſ hūili.
bent decimaſ ſūere a † populo ſe/
ſ nō aliter ḡ p̄cipit lex † ſ in quibus licet melius cōſidere ſ a populo. ſ.
cundum legem: id ē ſt: † a fratrib⁹
ſ in eo qō ſumunt decimas p̄ſunt: q̄ ‡ e
ipſi exi. ⁊c. i. ſimile ſunt genere.
ſuis. Quamq̄ ⁊ ipſi exierint de

† ſ filijſ leui a fr̄ibus: ſz melchiſedech generatio cuius nō numerat in iudeis: quaſi q̄ erat alienigena abſq; legis mandato ſua auctoritate ſumpſit ⁊c.
lūbis abrahe. † Cuius generatio
non ānumeratur in eis decimās
ſ quaſi excellentior † ſ i. abrahā ‡ ſ. i. cui facte ſunt
ſumpſit ab abrahā: ⁊ hūnc ‡ qui
ſ tempore maioris dignitatis
habebat repromiſſiōeſ bñdixit.

ſ etſi in acceptione decimarum contradicitur qō nō maiori q̄ ⁊ filij leui a fratribus ſ benedixit.
Sine vllā autez contradictione
ſ typus xp̄i melior eſt, p̄miſſiones habente
qō minuſ eſt a maiore benedici/
ſ hoc etiā mō intuemini dignitatē melchi.
ſ. i. in ſacerdotio leuitico.
tur. Et hic quidē decimas mōriē/
ſ vbi agit de melchiſedech
tes homines accipiunt: ibi autē

Neq; initiū ⁊c.
Chriſtus omnino nō habuit initium neq; finem.

In eternum. Quia ſcriptura obticet q̄ aliqs ei ſucceſſiſſet. Vel myſtice per euz loquitur de ſacerdotio chriſti.

Intuemini. Immo ratur in cōmendanda dignitate melchiſedech ⁊ ex cellētis ſacerdotij ei⁹: preferēs eum ipſi abrahe p̄fi oīuz ⁊ omnibus leuitis.

Et quidem. Et ex⁹ modo ituemini q̄nt⁹ ſit: quia aliqui de filijs leui: per hoc q̄ accipiunt ſacrificiuz ⁊ cū aliter nō auderent: habent mandatū in lege: ſine cuius auctoritate nunq̄ p̄ſumerent.

Et quidem de filijs leui. Tanta eſt ſacerdotij excellentia: vt etiā ſimiles genere multo amplius digniores ſint fratrib⁹ ſuis. Vnde abraham incircūciſo alienigene decimas nō dediſſet: niſi excellentior eēt. In q̄ ⁊ iſti leuitici ſacerdotes decias ſolue.

Secūdū legē ⁊c. Melchiſedech autez ſm nullam legem accepit a

Tradunt hebrei melchiſedech eē filiū noe: ⁊ quando abrahaz natus eſt

patriarcha: cum eſſet alienigena ⁊ in hoc dignior.

Nicolaus

cōfert populo ſpūalia debet de ipſo accipere tpalia. ideo abraham dedit ei decimas de preda: ⁊ ℞ ē qō dicit: a Cui ⁊ decimas oīuz diuiſit abrahā. per hoc eni oſtēdit ſe iperfectū reſpectu melchiſedech: q: ei dabat decimam partē: que ſigt pfectionez eo q̄ numerus denarius pfectus eſt. ſibi autez retinebat nonē partes que ſignt ſperfectiōes. b Primū quidē. Hic ꝓfir apoſtolus interp̄etat quoddā dictū de melchiſedech dicens q̄ nomē eius interp̄etat rex iuſticie. melchos eniz idez eſt qō rex. ſedech autez idez qō iuſticia. ſalē aūt iterp̄etat pax. ⁊ ideo p noia p̄dicta ītelligit q̄ melchiſedech regnabat i pace ⁊ iuſticia. iſta eni duo ſe cōcomitant ſm q̄ dicit Eſa. xxxij. Et erit op⁹ iuſticie pax: ⁊ hoc eſt qō dicit: Primū qdez q̄ iterp̄etat rex iuſticie: rōne proprij nois. c Deinde aūt rex ſalem qō eſt rex pacis. quod deſignat ex loco ſui regiminis. ſequit: d Sine pfe ⁊c.] p hoc nō eſt intelligendū q̄ melchiſedech iſtis caruerit: ſed q: de iſtis ſcriptura mentionez nō facit: q: nō loquit de patre eius nec matre nec de p̄ncipio vite eius vel fine: ſed p hoc videt q̄ dictū hebreoꝝ ſit falſum: qui dicunt ipſuz fuiſſe ſem filiū noe: q: ſcriptura deſcribit patrē ⁊ matrē ipſius ſem ⁊ eius genealogiā: ſed ad hoc poſſet dici q̄ ſcriptura de p̄dictis nō loquitur ſub hoc noīe melchiſedech de quo arguit ⁊ facit apl̄s mentionē: ⁊ hoc ſufficit ad rōnē figure que frequēter deficit a figurato in pluribꝰ. e Aſſimilatus aūt. Ex p̄dictis dicit apl̄s ipſū melchiſedech fuiſſe ſimilē christo ⁊ ei⁹ figurā. p̄mo rōne noīs qō ītерp̄etat rex iuſticie. ſecūdo ex loco regiminis: q: dicit rex ſalem. i. rex pacis: ⁊ iſta duo pfecte ꝓueniūt xp̄o. ſm q̄ dicit p̄s. lxxj. Simul oriet⁹ i diebꝰ ei⁹ iuſticia ⁊ abundantia pacis donec auferat luna: qō nō pōt intelligi de pace facta tpe ſalomonis: q: illa paruz durauit: vt habet. iij. Reg. ſed intelligit de pace ⁊ iuſticia data p xp̄m: ſimiliter ea que ſequunt de melchiſedech: Sine patre ſine matre ⁊c. pfecte cōueniūt christo: quia ſine patre eſt in natura humana: ⁊ ſine matre in natura diuina: ſil̄r ſine p̄ncipio ſine fine dierū ⁊ ſine genealogia: ⁊ q: chriſti generatio in natura diuina eterna eſt: ⁊ enarrari nō pōt. ſm q̄ dicit Eſa. liij. Generationē eius quis enarrabit. ideo dicit apl̄s: Aſſimilat⁹ aūt filio dei. melchiſedech ſupple. f Manet ſacerdos in eternū. i. in ppetuū: nō q: melchiſedech ſacerdotiū fuit ppetuū ſimpliciter ſz quia ſcriptura nō loquit de p̄ncipio ⁊ fine ſui ſacerdotij: nec de ſucceſſore ei⁹: ⁊ p hoc p̄figurauit xp̄i ſacerdotiū: quod eſt ſimpl̄r ppetuum. g Intuemini. Deſcripta ſilitudine ipſius melchiſedech ad xp̄m. hic ꝓfir apl̄s probat ſacerdotiuz melchiſedech fuiſſe excellentiꝰ q̄ ſacerdotium leuiticuz: ⁊ diuidit in duas partes: q: primo probat ꝓpoſituz, ſecūdo remouet quoddā dubiū. ibi: Et vt ita dictū ſit. prima in tres. ſm q̄ propoſituz probat p tres rōnes. ſecūda ibi: Et hūc qui habebat. tertia ibi: Et hic quidez decimas. prima ratio talis eſt: Ille qui accipit decimas ab alio maior eſt illo: q: ſicut dictuz eſt iam: ille qui dat decimas per hoc p̄fitet ſe iperfectū reſpectu illiꝰ qui accipit decimas: ſz melchiſedech accepit decimas ab

de lyra

abrahaz vt hz Geñ. xiiij. ergo fuit maior abrahaz: ⁊ p ꝓns ei⁹ ſacerdotiū fuit maius q̄ ſacerdotiū leuiticū: q: leui deſcēdit ab abrahaz: ⁊ fuit minor eo: qō aūt eſt maius maiore eſt maiꝰ minore: ⁊ hoc eſt qō dicit: Intuemini aūt. i. diligēter ꝓſiderate. h Quātus ſit hic. i. melchiſedech. i Cui ⁊ decimas dedit de p̄cipuis abrahaz patriarcha. i. p̄nceps patruz: ⁊ per ꝓns melchiſedech fuit maior q̄ leui ⁊ q̄ qcūq; alij patres ab abrahaz deſcendētes. Sed videret alicui q̄ iſtud argumentū nō valeat q: ſi aliqs ē maior patre epiſcopi: nō ꝓpter hoc ſequit q̄ ſit maior ipſo epiſcopo. ſic aūt arguit in ꝓpoſito: ergo ⁊c. dicendū q̄ in lege noua ſacerdotiū hz dignitatē a xp̄o ⁊ nō ex dignitate paterna: ⁊ ideo ille qui eſt maior patre epiſcopi: nō, ꝓpter hoc ē maior eo: ſz dignitas ſacerdotij leuitici, p̄cedebat ex dignitate pſna: ꝓpter hoc nullus alteriꝰ tribꝰ admittebat. ⁊ ideo bene ſequit argumentuz. Et ꝓfirmat argumentuz per illud qō ſequit: k Et quidem de filijs leui ⁊c. Ad cuius euidentiaz ſciendū q̄ leuite generaliter recipiebant decimas a rcliquo populo iſrael. Inter leuitas autez illi qui erāt maiores illius tribus. videl⁹ ſacerdotes ſūmi filij aaron nō ſolū accipiebāt decimā cū leuitę a populo: ſed etiā de parte leuitarū recipiebant decimā que vocabat decima decime: Nu. xviij. in ſignū q̄ ſacerdotes erāt maiores ſimplicib⁹ leuitę: ⁊ pari rōne melchiſedech maior fuit abrahaz a quo accepit decimas: ⁊ per conſequēs maior ipſo leui qui deſcēdit ab eo: ⁊ ſic idez qō p̄ius: ⁊ hoc eſt qō dicit: Et quidez de filijs leui: generaliter acceptis. l Sacerdotiuz accipientes. ⁊ p ꝓns erāt maiores. m Mandatū ha. de. ſu. a po. ſm legez: ⁊ q̄ noīe populi non ſolū intelligant ille tribus: ſed cū hoc etiaz ſimplices leuite: exponendo ſubdit: n Id eſt a fratribus ſuis q̄ ⁊ ipſe exie. de lum. abrahe. ſ. melchiſedech. o Cuius aūt gene. non annu. in eis: q: ſcriptura nō facit mentionē de patre ⁊ matre ⁊ genealogia eius: vt. ſ. dictum eſt. p Decimas ſumpſit ab abraham. ſicut maior a minore. q Et hunc. Hic exponit ſecunda ratio que talis eſt. Benedicēs maior eſt eo cui benedicit: q: benedicens medius eſt inter deū ⁊ illū qui benedictionē ab eo recipit: ſz melchiſedech benedixit ipſuz abrahaz: vt habet Geñ. xiiij. ḡ fuit maior eo: ⁊ in hoc p̄z magna excellentia ipſius melchiſedech: qui benedixit eum cui erat facta repromiſſio de christo: ⁊ hoc eſt quod dicitur: Et hunc. i. abrahaz. r Qui habebat repromiſſiones benedixit. ſ. ipſe melchiſedech. s Sine vlla aūt ꝺdictione. i. generaliter verum eſt. t Quod minꝰ eſt a meliore benedicit. i. a maiore: q: in his que ſunt q̄ntitate magna idem eſt eſſe maius quod ⁊ meliꝰ. u Et hic quidez. Hic ponit tertia ratio que talis eſt. Ille qui ſemp viuit maior eſt eo qui moritꝰ: ſed abraham mortuus eſt: ⁊ ſacerdotes ve. te. erāt mortales. nō ſic aūt melchiſedech: ergo maior eſt ipſo abraham: ⁊ ſacerdotiū eiꝰ maiꝰ ſacerdotio leuitico: ⁊ hoc eſt qō ſubdit: Et hic qdē. i. in ſtatu legis moyſi. x Morientes homines decimas accipiunt. i. ſacerdotes q̄ ſūt mortales. y Ibi aūt. i. in ipſo melchiſedech.

Contexatur

Contestatur. At ego vel idem in multis locis.

Viuit. Berebat enim typū pontificis nri cui⁹ excellētia ptātis p illius similitudinē ostēdit. ℣Per melchisedech eni in q figura pcessit discernit sacerdotiū xpi a sacerdotio leui in cui⁹ xpi figura dr q melchisedech viuit. Vñ dr: sacerdos in eternū: q seipsuz obtulit: nō ex alia necessitate: sz ex voluntate propzie potestatis.

Adhuc enim i lum. Sicut adā peccāte qui in lūbis ei⁹ erāt peccauerūt: sic abrahā dāte decimas: q in lūbis ei⁹ erāt decimati sūt: sz nō hoc sequit in xpo: licet in lumbis ade & abrahe: qz nō fm ꝯcupiscētiā carnis inde descendit. Cum g̃ leui & xps fm carnē eēnt i lūbis abrahe: qñ decimat⁹ est: nō ió pariter decimati sunt: qz fm aliquē modū nō erat ibi xps q̃ erat ibi leui. Secūduz rōnē qppe illā seminalē ibi fuit leui: q̃ rōne p ꝯcubitū vēt⁹ erat i matrē. Secūdū quā rationē nō ibi erat xpi caro: q̃uis fm ipsaz ibi fuerit marie caro: leui fm ꝯcupiscētiā carnalē. xps aūt fm substantiā corpalē inde venturus erat. Cū eni sit i semine visibilis corpulētia & inuisibilis rō: vtrunqz cucurrit ex abrahā: vel ēt ex ipso adam: vsqz ad corpus marie: qz & ipsum co modo ꝯceptū & exortū est. Christ⁹ āt visibilē carnis substantiā de carne virginis sumpsit. Ratio vo ꝯceptiōis ei⁹: nō a semine virili: sz lōge aliter ac desup venit. ℣Proide fm q de matre accepit & in lumbis abrahe fuit. Ille est ergo decimat⁹ in abrahaz q sic fuit i lumbis ei⁹: sicut i lumbis sui pfis etiā ipse abrahā fuit. Id est q sic est nat⁹ de pfe abrahaz: sicut de suo pfe nat⁹ est abrahaz: p legē sz in mēbris repugnantē legi mētis & inuisibilē ꝯcupiscētiā: q̃uis eā casta & bona vita nuptiarū nō sinat valere: nisi q̃ntū ex ea possūt generi substituēdo ꝓspicere. Ille aūt nō ibi decimat⁹ est: cui⁹ caro inde non feruorē vulneris: sz materiam medicaminis traxit. Naz ipsa decimatio ad figurandā medicinā ptinuerat: illud i abrahe carne declmabat: qō curabatur nō illud vñ curabat. Eadē eni caro abrahe: vel ipsi⁹ primi hois simul herebat & vuln⁹ q̃uaricatiōis & medicamētū vulneris. Vulnus q̃uaricationis in lege mēbroꝝ repugnat legi mētis: que per omnē inde ꝓpagatā car-

Nicolaus

a Cōtestat. s. scriptura. b Quia viuit. ℣Per p̃dicta nō est intelligēdū sicut intellexerūt alig heretici q ipse melchisedech fuerit imortalis: sz hoc dr: qz scriptura nō facit mētionē de morte ei⁹: sicut de morte abrahe & sacerdotum veteris testamēti: & hoc sufficit ad rōnē figure que dz a figurato deficere: sicut vmbra a vitate. Et ideo melchisedech p hoc q de morte eius non fit mētio in scriptura: sufficiēter fuit figura xpi sacerdotis no. te. qui viuit i eternū. c Et vt ita. ℣Hic remouet quoddā dubiū circa p̃dicta: qz rōnes sue ꝓcesserūt ex hoc q abrahaz decidit decimas ipsi melchisedech. Et posset aliqs dicere: sz abrahaz fuerit decimat⁹: nō ꝓpter hoc segē q leui decimatus fuerit: hoc remouet apls dicēs q imo segē: q leui & oēs q de abraham descēderūt adhuc erāt in lūbis abrahe qñ decidit decimas melchisedech: & ió leui in abrahaz decimat⁹ est: & hoc est qđ dr: Et vt ita dictū sit. i. segē ex dicti. d ℣Per abrahā & leui q decimas accepit decimat⁹ est: qz illi dicti q. d ℣Per abrahā & leui q decimas accepit decimat⁹ est: qz illi de tribu leui acceperūt decimas a reliquo populo israel. e Adhuc enim in lumbis pris erat. i. abrahe erat leui qñ obuiauit ei melchisedech a q̃ tūc accepit decimas. Si autē aliqs ex dictis arguat q xps decimat⁹ fuit i abrahā qz descēdit de eo. Dicēdū q nō valet: qz descēdit ab abrahā fm corpulētiaz substantiā tm̃: sz nō fm rōnē seminalē. Et ió nō fuit decimat⁹ in eo: qz non fuit ꝯcept⁹ ex semine virili: sz virtute spūs sancti: & hoc hz diffusius tractari. iij. sniarū: ꝓpter qđ ad pñs dimitto. f Si ergo ꝓsūmatio. ℣Hic ex predictis ꝓbat apls sacerdotiū christi eē excellēti⁹ sacerdotio leuitico & euacuare ipsuz: p hoc q ē fm ordinē melchisedech fm q dicit ps. cix. vbi dicit de christo: Tu es sacerdos in eternū fm ordinē melchisedech. vt. ℣. dictū est. j. ca. & diuidit i duas ptes fm duas rōnes. secūda icipit ibi: Et amplius. Ad euidētiā hui⁹ rōnis notādū q sacerdos nō est sine lege. Sz quā dr in glosa. ꝓpter qđ & lex vet⁹ administrata fuit pplo p sacerdotes veteris testamenti: & silr lex noua p sacerdotiū christi. & ió lex & sacerdotiū sese ꝯcomitant: ita q mutato vno & aliud mutat: ex quo pz q cū scriptura dicit ps. cix. q sacerdotiū christi debebat surgere fm ordinē melchisedech q est ali⁹ ab ordine leuitico: eo q sacerdotiuz leuiticū fuit imꝑfectuz: aliter nō esset necesse imo supfluuz surgere sacerdotiuz nouū fm ordinē aliuz: & ió sacerdotiū leuiti-

s scriptura tt qz de morte eius nihil dicit in figura xpi t t hoc etiā mō dignior s p quēdā tropum & modū loquendi s nō eni ꝓpe in sua ꝑsona leui decimas dedit: circūcīsus sacerdos incircūciso

cōtestatur: † qā viuit. ‡ Et vt ita tt quasi p materialē cām ‡ leuiticus ordo

dictuz sit † per ābrahā & ‡ leui qui tt a tribus ‡ decimas dedit melchi. ‡ p abraham

decimas † accepit ‡ decimatus ‡ est. s qñ abrahā dedit

Adhuc ēni i lumbis patris erat s pater leui abrahe. s.

quādo obuiauit ei melchisedech

s quia christus fm melchisedech & hoc sacerdotium preest leuitico: ergo si potes tu iudee solue hoc ergo consum. † s perfectio

Si ergo † consummatio p sacer/ tt q: aaron de leui tt qđ deberet eē ‡ iterpositio.

dotium † leuiticum ‡ erat: ‡ ppl's s sacerdotio: vt in manu eius sit

ēnim sub ipso lēgē accepit: q̃id s postq̃ vetus consummaret † ‡ dici a ꝓpheta dauid ‡ s hoc non diceretur: si illud melius esset.

adhuc necessariuz † fuit ‡ secundū s fm ritū & tribum.

ordinē melchisedech aliū surge/ s qui a peccato liberauit quod nō illi tt in aliquo hoc addit: ne vtrūqz tenere putes

re sacerdotē & † non secundum or

tt iō dico legē sub sacerdotio: qz sic noto qō destructo sacerdotio destruat & lex: q̃ nō nisi sub eo

dinez aaron dici ℣? † Trāslato eni sacerdotio: necesse est vt legis trās/ tt xps in cuius ꝓsideratiōe ‡ tu es sacerdos in eternum fm ordinē melchisedech.

latio fiat: † In quo eni ‡ hec dicū/ s de iuda s nō de tribu leui. s alia.

tur: de ālia tribu ē: de qua null° s vere de alia.

altario presto fuit. Manifestū ē tt vt eadem sit sacerdotalis & regalis: vt fuit melchisedech rex & sacerdos s christus

eniz q̃ ex iuda ortus est domin⁹ s vt de ea esset aliquis sacerdos.

noster: i qua tribu nihil de sacer tt hec est firmior ꝓbatio p ritū.

dotib⁹ moyses locut⁹ est. † Et ām s q̃ p tribū tt q̃ trāsferr & surgit alius s qz

plius adhuc † manifestum est si se s ritū tt vt ille panē & vinū abrahe ita hic discipulis

cūdū similitudinem † melchise/ in eisdē spēbus carnē & sanguinē s alius

dech exurget alius sacerdos: qui tt fm preceptum legis s q̃ lex solū-

nō † secundum legez mandati car modo mādabat & p mittebat carnalia

nalis factus est ℣: sed secūdūz vir/

nez seminali rōne q̃si trāscribit. Medicamētū aūt vulneris ide sine opere ꝓcupiscētiali i sola mā corpali p diuinā ꝓceptōis formatiōisq̃ rōnē de virgine assumptū ē. Si ergo. Ambro. Incipit b veteris & noui testamēti dctas dare. Si g̃. sacerdotij trāslatio ē necio & legis. Nō pōt eniz sacerdos sine testamēto & lege & pcepto cē. Trāscundū ē g̃ a lege ad euangeliuz.

Si g̃ cōsum. Vel ꝓtulit hacten⁹ sacerdotiū xpi: qđ fm ordinez melchisedech leuitico: nunc addit q̃ sacerdotiū xpi leuiticuz destruat: q̃ destructo: necio etiā destruit lex. Quasi: si leuiticū sacerdotiū ꝓsummabat: frustra surgēt ali⁹ fm ordinē melchisedech: sed surgit ali⁹: qđ ibi notat. Trāslato sacer. Nō & ꝓbat ibi: In quo eni hec dicunt: & ibi: & amplius adhuc: manife. ē. ergo illud non consūmabat.

Sub ipso. Qz i manu sacerdotij lex: & p eū i/ plet lex: que dī ꝓsūmare.

Hec trāslatio p̃figura fuit in samuele qui de tribu ephraim electus est sacerdos a dño: reproba tis filijs heli dño dicēte: Qui honorauerit me honorabo eum: & qui inhonorauerit &c.

Translato eniz &c. Q̃ ali⁹ surgat subsequenter ꝓbat & p tribuz & per rituz. ℣Per tribū ibi: In quo eniz hec &c. ℣Per ritum ibi: Et amplius &c.

Translato enim sacerdotio. Quia eniz simul & ab eodem & sub eadem sponsione vtraq̃ data sunt: quod de vno dicit: necesse est de altero intelligatur.

In quo hec. Vere transferr sacerdotiuz & surgit alius: qđ idē est dicē: quia per tribū & per ritū. ℣Primū de tribu ostendit. ℣Postea de ritu.

Manifestum est enim q ex iuda de tribu ad tribū translatuz est sacerdotiuz: de sacerdotali ad regalez vt eadez sit sacerdotalis & regalis. Et intuere mysteriū. ℣Primuz fuit regalis postea facta est sacerdotalis: sic xps rex erat semp. sacerdos autē fact⁹ ē: qñ carnez suscepit: qñ sacrificiū obtulit.

Amplius. Quia si tribus in samuele mutata erat. nō tamen ritus.

Vel non fm le. i. fm carnalē intellectū legis: vt facēt fm carnales obseruātias: ꝑ fm virtutē ipsi⁹ legis. i. spūalē intellectū: quē exequētes vitā hñt eternā. Distat iter sacerdotiū & sacerdotiū: illō carnale: ꝑ spūale. Illō tpale: ꝑ eternū.

de lyra

cum cessat aduenīēte sacerdotio christi: sicut vmbra aduenīēte vitate: & imperfectuz aduenīēte pfecto & codē mō lex vet⁹ aduenīēte noua: qz lex & sacerdotiuz pari passu currunt: & hoc est qđ dr: Si ergo ꝓsummatio. i. perfectio. g ℣Per sacerdotiuz leuiticuz erat. supple nō eēt necessariuz aliud sacerdotium: cui⁹ cā subditur: h ℣Populus eniz sub ipso. i. sacerdotio leuitico. i Leges accepit. in monte synai: vt pz Exo. xx. Si ergo illud sacerdotiuz fuisset pfectuz. k Quid adhuc necessa. fuit fm ordinez melchisedech &c.] i. qui nō diceret sacerdos fm ordinē aaron: sed fm alinz ordinē. q. d. non fuisset necesse. & ió cuz hoc necesse appareat ex scriptura ps. cix. que dicit surgere sacerdotiuz christi fm ordinē melchisedech: ꝓ hoc manifeste pz q̃ sacerdotiuz leuiticuz & aaronicuz qđ idez est euacuat ꝑ sacerdotiuz christi: & per ꝓsequēs lex vetus que illud sacerdotiuz cōcomitat: & hoc est qđ subditur: l Translato eniz sacerdotio necesse est vt & legis translatio fiat: q̃ autem sacerdotiuz veteris legis sit translatuz: declarat apostolus vlterius: ꝓ hoc q̃ christ⁹ a q̃ incipit sacerdotiuz noui testamēti nō fuit de tribu leui de qua erant sacerdotes isti: sed de tribu iuda de qua loquit ps. & hoc est qđ dicit: m In quo eniz hec dicunt. i. in christo de quo predicta scriptura ꝓpleri dicit: n De alia tribu est. i. de tribu iuda. o De qua nullus altario presto fuit. ad ministrandum vt sacerdos. p Manifestum est enim q̃ ex iuda ortus sit dominus noster &c. patet littera. q Et amplius adhuc manifestum est. Hic ponitur secunda ratio que talis est. Necesse est surgere aliū sacerdotem vt patet per rationem predictam: ergo necesse fuit surgere aliam legem: quia sacerdotium & lex pari passu currunt. vnde & sicut sacerdotium illud consistebat in quibusdam sacrificiis carnalibus: sic & lex promittebat bona carnalia. lex autem noua promittit bona spiritualia & eterna. et ideo lex vetus et eius sacerdotium euacuantur sicut quedam imperfecta et infirma: et hoc est quod dicit apostolus: Et amplius adhuc manifestum est. id est alia ratione patet propositum. r Si fm similitudinem melchisedech surgat alius sacerdos &c.] id est institutus sicut erat institutio sacerdotij veteris legis. s Scd fm virtutem vite insolubilis. id est eterne quod declarat per scripturam: dicens:

Contestatur

Vel: Vite inso. Cõtestat enī dns pater iurciurādo: tu es sac. in eter.
Contestatur enīz dauid mecum: vel cum alijs multis scripturis: q̄ xps est fm melchi. ꝛz fidelius ponit ipsa verba dauid: tu es sacer. in eter.
Reprobatio. q. Causaz supponit: quare vetus sit destructū: cū de illud dederit: ꝛ nouū te. substitutū: q̄ tēpore sui status illud fuit infirmuz: ꝛ nūc prorsus inutile. Hoc aūt pficit: qđ valet ad laudem noui sacerdotis.
Inutiliter. Quia post aduentū xpi inutile est fieri ea que olim fiebant vt hec pdicerent. Circūcisio enīz ꝛ cetera hmōi priori populo p vetus testamētum diuinit⁹ data sūt ad significationē futuroꝝ q̄ p xpm oportebat impleri. Quib⁹ aduenientib⁹ remāserunt illa xpianis tm̄ legēda ad intelligentiaz premisse pphetie: nō aūt necessario faciēda: q̄si adhuc expectādū esset: vt veniret reuelatio dei: q̄ his significabat esse vētura. Pro-

Nicolaus

a Cõtestat enīz scriptura dnm xpm. Tu es sacerdos in eternū: ppter qđ sequit:
b Reprobatio qdez. i. euacuatio. c Fit pcedentis mandati. i. veteris legis q̄ fuit prior noua ordine tpis. nō tm̄ ordine dignitatis: q̄ imperfecta pcedunt pfecta in tpe: ꝛ subdit causam euacuationis.
d Propter infirmitatem ei⁹ ꝛ inutilitatē. dicit enīz lex vet⁹ infirma quia non poterat inducere ad beatitudinē que est finis legis diuine: dicit etiā inutilis: q̄ nō ꝛferebat gr̄az. habebat tm̄ vtilitatem in q̄ntū retrahebat ab idolatria ꝛ disponebat ad xpm sicut ei⁹ figura: ꝛ propter hoc subdit:
e Nihil enīz ad pfectū adduxit lex: q̄ nō ꝛferebat pfectionē gratie ꝛ glorie: sed hoc seruabat pfectiōi legis noue q̄ cōfert vtrūq̄z: ꝛ hoc est qđ subdit: Introductio v̄o melioris spei p quā primam⁹ ad deū.
f Et q̄ntū est. Ostēsa excellētia sacerdotij xpi ad sacerdotiū leuiticū p illud qđ in auctoritate p̄missa dicit: fm ordinē melchisedech. hic ꝛñr hoc idē ostēdit p hoc qđ ibidez dī: Iurauit dns. ꝛ arguit sic: Illud qđ statuit sub iuramēto firmi⁹ est q̄z illud qđ statuit sine iuramēto. vñ ꝛ iuramētū diuinū est signū certissimū sui ꝛsilij: qđ est imutabile: vt dictū est ca. vj. sacerdotiuz aūt xpi institutū est a deo ꝛ sub iuramēto: vt pz per scripturā ps. cix. Iurauit dns ꝛ nō penitebit eū tu es sacerdos in eternū. sacerdotiū aūt leuiticum sine iuramēto istitutū ē a deo: vt pz Exo. xxviij. vbi dī sic: Applica fratrez tuū aaron cū filijs suis de medio filioꝝ isrl' vt sacerdotio fūgant mihi ꝛc. ibi nullū interponit iuramētū diuinū: ergo sacerdotiū xpi firmi⁹ ꝛ excellentius est sacerdotio leuitico: ꝛ hoc est qđ dī hic: Et q̄ntū est hoc nō sine iuramēto diuino: q̄ nō sic factū ē de sacerdotib⁹ veteris legis: ppter quod sequit:
g Alij qdē sine iureiurādo sacerdotes facti sūt. s. in veteri lege.
h Hic aūt. i. xps.
i Cū iureiurādo. institut⁹ est.
k Per eum. i. p patrem.
l Qui dixit ad illū: iurauit dns ꝛc. ꝛ q̄ sacerdos medi⁹ est inter deum ꝛ populū: referēs populū in deū ꝛ beneficia dei ad populuz. ideo quāto melius est sacerdotiū xpi: tāto meliora beneficia per ipsuz ꝓmittunt populo: ꝛ hoc est qđ subdit:
m In tm̄ melioris testamēti. i. melioꝝ bonoꝝ. s. eternoꝝ: q̄ noie testamēti designat aliq̄ bonū qđ dat per testamētū. testamētum aūt nouū ꝓmittit bona celestia ꝛ eterna: qđ ꝓprie est testamētū xpi. ibi sequit:
n Sponsor factus est iesus. in veteri aūt testamento nō ꝓmittebant nisi bona carnalia: que mente hominis nō getant.
o Et alij qdē. Hic ꝛñr ꝓbat sacerdotiū xpi excellere sacerdotiū leuiticū: per hoc qđ dicit in auctoritate ps. premissa de xpo: Tu es sacerdos in eternū: ꝛ diuiditur in duas. q̄: primo facit qđ dictū est. secūdo ex hoc cōcludit efficaciaz sacerdotij xpi. ibi: Unde ꝛ saluare. Circa primū sciendū q̄ illa que sunt corruptibilia in corpore alib⁹ multiplicant in eadem specie: sicut pz ad sensuz. ista autez que sūt incorruptibilia nō sic multiplicant: sicut pz q̄ est vnicus sol ꝛ vnica luna. In sacerdotio aūt leuitico fuerūt plures sūmi sacerdotes sibi inuicem succedentes: q̄ eleazar successit aaron ꝛ phinees ipsi eleazaro ꝛ sic de alijs: in sacerdotio aūt xpi est vnicus tm̄ sūm⁹ sacerdos. s. xps. alij aūt oēs nō sūt nisi ministri: fm q̄ dicit ap'lus. j. Corin. iiij. Sic nos existimet homo vt ministros xpi ꝛc. ex qb⁹ pz q̄ sacerdotiū leuticū fuit corruptibile ꝛ trāsitoriū: sacerdotiū v̄o xpi incorruptibile est ꝛ eternū. eternū aūt excellentius est corruptibili: ergo ꝛc. ꝛ hoc est qđ dicit: Et alij quidez plures facti sunt sacerdotes: in eo autem quod permanet sempiternum habet sacerdotium.
Unde et saluare accedentes per semetipsum ad deum: semper viuens ad interpellandum pro nobis.
Talis enim decebat vt nobis esset pontifex sanctus: innocens: impollutus: segregatus a peccatoribus: et excelsior celis factus: qui non habet necessitatem quotidie quemadmodum sacerdotes: prius pro suis delictis hostias offerre: deinde pro populi: hoc enim fecit semel: seipsum offerendo.
Lex enim homines constituit sacerdotes infirmitatem habentes: sermo autem iurisiurandi qui post legem est filium in eternum consummatum.
Capitulum viij.
Capitulum est huius: Nam summa horum que dicimus: talem habemus pontificem qui sedet in dextera sedis magestatis in celis: sanctorum minister et tabernaculi veri quod fixit deus non homo.
Omnis enim pontifex ad offerendum munera et hostias constituitur unde necesse est habere aliquid et hunc quod offerat.
Si enim esset super terram nec esset sacerdos cum essent qui offerunt secundum legem qui deo seruiunt exemplari et umbre celestium sicut responsum est moysi cum consummaret tabernaculum. Vide inquit omnia facias secundum exemplar quod tibi ostensum est in monte.
Nunc autem melius sortitus est ministerium quanto et melioris testamenti mediator est qui melioribus promissionibus sanctus est.
Nam si illa prima culpa fuisset non utique secundi locus inquirebatur.
Vituperans enim dicit eis ecce dies venient dicit dominus et consummabo super domum israel et super domum iuda testamentum nouum.
Non secundum testamentum quod feci patribus eorum in die qua apprehendi manum eorum ut educerem illos de terra egypti quia ipsi non permanserunt in testamento meo et ego neglexi eos dicit dominus.
Quoniam hoc est testamentum quod disponam domui israel post dies illos dicit dominus dando leges meas in mente eorum et super corda eorum scribam eas et ero illis in deum et ipsi erunt mihi in populum.
Et non docebit unusquisque ciuem suum et unusquisque fratrem suum dicens cognosce dominum quia omnes scient me a minore eorum usque ad maiorem eorum.
Quia propitius ero iniquitatibus eorum et peccatorum eorum et iniquitatum eorum iam non memorabor amplius.
In eo autem quod dicit nouum veterauit prius autem quod dicitur et senescit propinquum autem interitui est.
Habuit quidem et prius iustificationes seruitutis et sanctum seculare.
Tabernaculum enim factum est primum in quo erat candelabrum et mensa et propositio panum quod dicitur sanctum.
Post velum autem secundum tabernaculum quod dicitur sancta sanctorum habens aureum turibulum et arcam testamenti circumtectam ex omni parte auro in qua urna habens manna et uirga aaron que fronduerat et tabule testamenti.
Desuper autem cherubin gloriae obumbrantes propitiatorium de quibus non est modo dicendum per singula.
Hec autem cum ita compta sint in primum quidem tabernaculum semper introibant sacerdotes sacrificia perficientes.
In secundum autem semel in anno solus pontifex non sine sanguine quem offert pro sua et populi ignorantia.
Hoc significante spiritu sancto nondum manifestatam esse sanctorum uiam adhuc priore tabernaculo habente statum.
Quae parabola est temporis instantis in quo munera et hostie offeruntur que non possunt secundum conscientiam perfectum facere seruientem tantum in cibis et potibus et diuersis baptismatibus et iustificationibus carnis usque ad tempus correctionis impositis.
Christus autem assistens pontifex futurorum bonorum per amplius et perfectius tabernaculum non manufactum hoc est non huius creationis.
Neque per sanguinem hircorum aut uitulorum per proprium autem sanguinem introiuit semel in sancta eternam redemptionem inuenta.
Si enim sanguis hircorum et taurorum et cinis uitule aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis.
Quanto magis sanguis christi qui per spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum deo emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis ad seruiendum deo uiuenti.
Et ideo nouum testamenti mediator est ut morte intercedente in redemptionem earum preuaricationum que erant sub priori testamento repromissionem accipiant qui uocati sunt eternae hereditatis.
Ubi enim testamentum est mors necesse est intercedat testatoris.
Testamentum enim in mortuis confirmatum est alioquin nondum ualet dum uiuit qui testatus est.
Unde nec primum sine sanguine dedicatum est.
Lecto enim omni mandato legis a moyse uniuerso populo accepto sanguine uitulorum et hircorum cum aqua et lana purpurea et hysopo ipsum quoque librum et omnem populum aspersit.
Dicens hic sanguis testamenti quod mandauit ad uos deus.
Tabernaculum quoque et omnia uasa ministerii simili modo sanguine aspersit.
Et omnia pene in sanguine secundum legem mundantur et sine sanguinis effusione non fit remissio.
Necesse ergo est exemplaria quidem eorum que in celis horum purgari sanguine ipsa autem celestia melioribus hostiis quam istis.
Non enim in manufacta sanctuaria introiuit christus exemplaria uerorum sed ipsum in celum ut appareat nunc uultui dei pro nobis.
Neque ut sepe offerat semetipsum quemadmodum pontifex introit in sancta per singulos annos sanguine alieno alioquin oportebat illum frequenter pati a constitutione mundi nunc autem semel in consummatione seculorum ad destitutionem peccati per hostiam suam apparuit.
Et quemadmodum statutum est hominibus semel mori post hoc autem iudicium.
Sic et christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata secundo sine peccato apparebit exspectantibus se in salutem.
Umbram enim habet lex futurorum bonorum non ipsam imaginem rerum per singulos annos quibus offerunt hostias quotannis.
Neque accedentes perfectos facere.
Alioquin cessassent offerri quod semel mundati nullam amplius conscientiam haberent peccatorum.
Sed in illis commemoratio fit peccatorum per singulos annos.
Impossibile enim est sanguine taurorum et hircorum auferri peccata.
Ideo introiens in hunc mundum dicit hostiam et oblationem noluisti corpus autem aptasti mihi.
Holocausta pro peccato non tibi placuerunt.
Tunc dixi ecce uenio in capite libri scriptum est de me ut faciam deus uoluntatem tuam.
Superius dicens quia hostias et oblationes et holocausta pro peccato noluisti nec placuerunt tibi que offeruntur secundum legem.
Tunc dixi ecce uenio ut faciam deus uoluntatem tuam.
Aufert primum ut sequens statuat.
In qua uoluntate sanctificati sumus per oblationem corporis iesu christi semel.
Et omnis quidem sacerdos presto est quotidie ministrans et easdem sepe offerens hostias que numquam possunt auferre peccata.
Hic autem unam pro peccatis offerens hostiam in perpetuum sedet in dextera dei.
De cetero exspectans donec ponantur inimici eius scabellum pedum eius.
Una enim oblatione consummauit in sempiternum sanctificatos.
Testimonium autem perhibet nobis et spiritus sanctus.
Postquam enim dixerat.
Et hoc testamentum quod testabor ad illos post dies illos dicit dominus dando leges meas in cordibus eorum et in mentibus eorum superscribam eas.
Et peccatorum eorum et iniquitatum eorum iam non recordabor amplius.
Ubi autem horum remissio non est iam oblatio pro peccato.
Habentes itaque fratres fiducia in introitu sanctorum in sanguine christi.
Quam initiauit nobis uiam nouam et uiuentem per uelamen id est carnem suam.
Et sacerdotem magnum super domum dei.
Accedamus cum uero corde in plenitudine fidei aspersi corda a conscientia mala et abluti corpus aqua mundum.
Teneamus spei confessionem indeclinatam fidelis enim est qui promisit.
Et consideremus inuicem in prouocationem caritatis et bonorum operum.
Non deserentes congregationem nostram sicut consuetudo quibusdam est sed consolantes et tanto amplius quanto uidetis appropinquare diem.
Uoluntarie enim peccantibus nobis post acceptam notitiam ueritatis iam non est pro peccatis relinquitur autem terribilis quedam exspectatio iudicii et ignis emulatio qui consumpturus est aduersarios.
Irritam quis faciens legem moysi sine ullo miseratione duobus aut tribus testibus morietur.
Quanto magis putatis deteriora meretur supplicia qui filium dei conculcauerit et pollutum duxerit testamentum sanguinem in quo sanctificatus est et spiritui gratie contumeliam fecerit.
Scimus enim qui dixit mihi uindicta ego retribuam dicit dominus et iterum quia iudicabit dominus populum suum.
Horribile est incidere in manus dei uiuentis.
Rememoramini autem pristinos dies in quibus illuminati magnum certamen sustinuistis passionum.
Et in altero quidem opprobriis et tribulationibus spectaculum facti.
In altero autem sortem habentes conuersationis talium.
Nam et compassi estis uinctis et rapinam bonorum uestrorum cum gaudio suscepistis cognoscentes habere uos meliorem et manentem substantiam.
Nolite itaque amittere confidentiam uestram que magnam habet remunerationem.
Patientia enim uobis necessaria est ut uoluntatem dei facientes reportetis promissionem.
Adhuc enim modicum aliquantulum qui uenturus est uenit et non tardabit.
Iustus autem meus ex fide uiuit et si subtractus fuerit non placebit anime mee in eo.
Nos autem non sumus subtractionis filii in perditionem sed fidei in acquisitionem animae.
Est autem fides sperandarum substantia rerum argumentum non apparentium.
In hac enim testimonium consecuti sunt antiqui.
Fide intellegimus aptata esse secula uerbo dei ut ex inuisibilibus uisibilia fierent.
Fide plurimam hostiam deo abel quam caym obtulit per quam testimonium consecutus est esse iustus testimonium perhibente muneribus eius deo et per illam defunctus adhuc loquitur.
Fide enoch translatus est ne uideret mortem et non inuenitur quia transtulit eum deus ante enim translationem testimonium habuit placuisse deo.
Sine fide autem impossibile est placere deo.
Credere enim oportet accedentem deo quia est et inquirentibus se remunerator sit.
Fide noe responso accepto de his que adhuc non uidebantur metuens aptauit arcam in domum suam per quam damnauit mundum et iustitie que per fidem est heres est institutus.
Fide qui uocatus abraham obedit in locum exire quem accepturus erat in hereditatem et exiit nesciens quo iret.
Fide habitauit in terra promissionis tamquam in aliena in casulis habitans cum isaac et iacob coheredibus promissionis eiusdem.
Exspectabat enim fundamenta habentem ciuitatem cuius artifex et conditor deus.
Fide et ipsa sara sterilis uirtutem in conceptionem seminis accepit etiam extra tempus etatis quia fidelem credidit esse eum qui promiserat.
Propter quod et ab uno orti sunt et quidem emortuo hoc sicut stelle celi multitudine et sicut harena que est ad labium maris innumerabilis.
Secundum fidem defuncti sunt isti omnes non acceptis promissionibus sed a longe eas aspicientes et salutantes et confitentes quia peregrini et aduene sunt super terram.
Qui enim hec dicunt significant se patriam inquirere.
Et si quidem illius meminissent de qua exierunt habebant utique tempus reuertendi.
Nunc autem melioris id est celestis appetunt propter quod deus non confunditur uocari deus eorum.
Preparauit enim illis ciuitatem.
Fide offert abraham isaac cum temptaretur et unigenitum offerebat qui susceperat promissiones ad quem dictum est quia in isaac uocabitur tibi semen.
Arbitrans quia et a mortuis suscitare potens est deus unde et illum in parabolam accepit.
Fide et de futuris benedixit isaac iacob et esau.
Fide iacob moriens singulos filios ioseph benedixit et adorauit fastigium uirge eius.
Fide ioseph moriens de exitu filiorum israel memor fuit et de ossibus suis mandauit.
Fide moyses natus tribus mensibus a parentibus suis quia uidebant elegantem puerum et non timuerunt regis edictum.
Fide grandis factus moyses negauit se filium esse filie pharaonis.
Magis eligens adfligi cum populo dei quam temporalis peccati habere iocunditatem.
Maiores diuitias estimans thesauro egyptiorum improperium christi.
Aspiciebat enim in remunerationem retributionis.
Fide reliquit egyptum non ueritus furorem regis.
Inuisibilem enim tamquam uidens sustinuit.
Fide celebrauit phase et sanguinis effusionem ut non qui primogenita interficeret tangeret eos.
Fide transierunt mare rubrum tamquam per aridam terram quod experti egyptii deuorati sunt.
Fide muri iericho corruerunt circuitu dierum septem.
Fide raab meretrix non periit cum incredulis suscipiens exploratores cum pace.
Et quid adhuc dicam deficit enim me tempus narrantem de gedeon barach samson iephte dauid samuel et prophetis.
Qui per fidem uicerunt regna operati sunt iustitiam adepti sunt repromissiones obturauerunt ora leonum.
Extinxerunt impetum ignis effugerunt aciem gladii conualuerunt de infirmitate fortes facti sunt in bello castra uerterunt exercitus alienorum.
Acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos alii autem distenti sunt non suscipientes redemptionem ut melioris inuenirent resurrectionem.
Alii autem ludibria et uerbera experti insuper et uincula et carceres.
Lapidati sunt secti sunt tentati sunt in occisione gladii circuierunt in melotis in pellibus caprinis egentes angustiati afflicti.
Quibus dignus non erat mundus in solitudinibus errantes in montibus et speluncis et cauernis terre.
Et hi omnes testimonio fide probati non acceperunt repromissionem.
Deo de nobis melius aliquid prouidente ut non sine nobis consummarentur.
Itaque et nos tantam habentes nubem testium.
Deponentes omne pondus et circumstans nos peccatum per patientiam curramus ad propositum nobis certamen.
Aspicientes in auctorem fidei et consummatorem iesum qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta et in dextera sedis dei sedet.
Recogitate enim eum qui talem sustinuit a peccatoribus aduersum semetipsum contradictionem ut non fatigemini animis uestris deficientes.
Nondum enim usque ad sanguinem restitistis aduersantes.
Et obliti estis consolationis que uobis tamquam filiis dicitur.
Fili mi noli negligere disciplinam domini neque fatigeris dum ab eo arguis.
Quem enim diligit dominus castigat flagellat autem omnem filium quem recipit.
In disciplina perseuerate.
Tamquam filiis uobis offert deus.
Quis enim filius quem non castigat pater.
Quod si extra disciplinam estis cuius participes facti sunt omnes.
Ergo adulteri et non filii estis.
Deinde patres carnis nostre habuimus eruditores et reuerebamur eos.
Non multo magis obtemperabimus patri spirituum et uiuemus.
Nam illi quidem ad tempus secundum uoluntatem suam.
Hic autem in utilitatem ut participemur sanctificationi eius.
Omnis autem disciplina in presenti quidem uidetur non esse gaudii sed tristitie.
Postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iustitie.
Quapropter manus remissas et genua soluta erigite.
Et gressus rectos facite pedibus uestris ut non claudicans quis erret magis autem sanetur.
Pacem sequimini cum omnibus et sanctificationem sine qua nemo uidebit deum.
Contuentes ne quis desit gratie dei ne qua radix amaritudinis sursum germinans impedit et per eam inquinentur multi.
Ne quis fornicator aut profanus ut esau qui propter unam escam uendidit primogenita sua.
Scitis enim quod et postea cum uellet hereditare benedictionem reprobatus est.
Non enim inuenit locum penitentie quamquam cum lacrimis inquisisset eam.
Non enim accessistis ad tractabilem montem et accensum igni et turbinem et caliginem et procellam.
Et tubae sonum et uocem uerborum cui qui audierunt excusauerunt ne sibi uerbum adiceretur.
Non enim ferebant quod dictum est aut si bestia tetigerit montem lapidabitur.
Et sic terribile erat quod uidebatur moyses dixit exterritus sum et tremebundus.
Sed accessistis ad montem sion et ciuitatem dei uiui celestem hierusalem et multorum milia angelorum.
Frequentiam et ecclesiam primitiuorum qui conscripti sunt in celis et iudicem omnium deum et spiritus iustorum perfectorum.
Et testamenti noui mediatorem iesum et sanguinis aspersionem melius loquentem quam abel.
Uidete ne recusetis loquentem.
Si enim illi non effugerunt recusantes eum qui super terram diuinabat multo magis nos qui de celis loquentem nobis.
Cuius uox mouit terram tunc.
Nunc autem repromittit dicens adhuc semel ego mouebo non solum terram sed et celum.
Quod autem adhuc semel dicit significat mobilium translationem tamquam factorum ut maneant immobilia.
Regnum autem immobile suscipientes habemus gratiam per quam seruiamus placentes deo cum metu et reuerentia.
Etenim deus noster ignis consumens est.
Caritas fraternitatis maneat in uobis.
Hospitalitatis nolite obliuisci per hanc enim latuerunt quidam angelis hospitio receptis.
Memores estote uinctorum tamquam et uos conligati et laborantium quasi et ipsi in corpore morantes.
Honorabile connubium in omnibus et thorus immaculatus fornicatores autem et adulteros iudicabit deus.
Sine auaritia conuersatio sit contenti presentibus.
Ipse enim dixit non te deseram neque derelinquam.
Ut fiducialiter nos dicamus dominus mihi adiutor et non timebo quid faciat mihi homo.
Memores estote prepositorum uestrorum qui locuti sunt uobis uerbum dei quorum intuentes exitum conuersationis imitamini fidem.
Iesus christus heri et hodie ipse et in secula.
Doctrinis uariis et peregrinis nolite abduci.
Optimum enim est gratia stabilire cor non escis que non profuerunt ambulantibus in eis.
Habemus altare de quo edere non habent potestatem qui tabernaculo deseruiunt.
Quorum enim animalium infertur sanguis pro peccato in sancta per pontificem horum corpora cremantur extra castra.
Propter quod et iesus ut sanctificaret per suum sanguinem populum extra portam passus est.
Exeamus igitur ad eum extra castra improperium eius portantes.
Non enim habemus hic manentem ciuitatem sed futuram inquirimus.
Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis semper deo hoc est fructum labiorum confitentium nomini eius.
Beneficentie autem et communionis nolite obliuisci talibus enim hostiis promeretur deus.
Obedite prepositis uestris et subiacete eis ipsi enim pernoctant pro animabus uestris quasi rationem reddituri ut hoc cum gaudio faciant et non gementes hoc enim non expedit uobis.
Orate pro nobis confidimus enim quia bonam conscientiam habemus in omnibus bene uolentes conuersari.
Amplius autem deprecor hoc facere ut celerius restituar uobis.
Deus autem pacis qui eduxit de mortuis pastorem magnum ouium in sanguine testamenti eterni dominum nostrum iesum christum.
Aptet uos in omni bono ut faciatis uoluntatem eius faciens in nobis quod placens sit coram se per iesum christum cui gloria in secula seculorum amen.
Rogo autem uos fratres ut sustineatis uerbum solacii etenim per paucam scripsi uobis.
Scitote fratrem nostrum timotheum dimissum cum quo si celerius uenerit uidebo uos.
Salutate omnes prepositos uestros et omnes sanctos.
Salutant uos qui de italia sunt.
Gratia cum omnibus uobis amen.
Ad hebreos scripta sunt a roma per timotheum.

Segregatis a pcōribus. i. ab oī pctō īmunis.
Qui nō hz quotidie. Qui cū sit talis: nō habet necessitatē quotidie offerre. Nō q aliqñ egeat: ꝫ vt ab eo remoueat qō illis cōuenit.
Hoc eni fecit. Adeo magnū est sacrificiū: q licet vnū z semel oblatū sit: sufficit tamen ad eternitatē. Lex eni hoies. Illi hñt necessitatem quotidie offerre: qz infir/mi: hic semel sufficit: qz filius pfect⁹. C. VIII.

Apitulvz. Q. c pauca dixisset breuiter cōplectit dignitatē ei⁹ supꝑ quā pri⁹ dixit: Caplm est breuis multoꝝ cōplexio: sic dictū: quia totā sūmā breuiter capiat.
Talē habemus. Hic incipit capitulū z finit ibi: Deus z nō hō.
In celis ꝯsedit. vl supꝑ materiales celos: vel supꝑ thronos z dñationes. Ibi minister scōꝝ: qz sanctis ministrat vitā eternā. Vel in celis ministrabat gloriā p scā scōꝝ significatam. Et minister tabernaculi veri. i. veritatꝫ quam tabernaculū vetus ꝓfigurabat. i. iusticiā in pñti ecclesia: gloriā in futura.
a Qō. vcꝫ tabernaculū. Fixit deus. (vt in eternū pmaneat: vmbratile ꝛo erat nō firmum ꝫportabile) z nō hō: qz z vetus posuit deus ꝫ p ministrū hoiem. Scōꝝ minister. Sanctis augmentū virtutū: z vitā eternā ministrat.
Si g eēt. Ambro. Si terren⁹ esset pōtifex sicut aarō: vtiq; nō eēt sacerdos in eternū ꝫm ordinē melchisedech: ꝫ qz aarō mortuꝰ ē nō est sacerdos. Christus ꝛo qz viuit: sēpiternꝰ est sacerdos: nō talis quales sūt vmbratile sacerdotiū gerētes. Si g. Lanfr. Nō cur christus se obtulit: qz si esset supꝑ terrā qō ꝓ peccato totius mūdi digne posset fieri: nō esset tñ.
Sacerdos. offerre dignus cū. i. q̄uis essent q offerrēt: z iō mundus se obtulit mundū. Uerūetiā sacerdotiū rite nō posset offerri nisi p sacerdotē

Nicolaus

a Segregatus a pcōrib⁹. z ꝫm hoc videt falsū de christo qō dī Matth. ix. Discūbēte iesu in domo ecce multi publicani z pcōres veniētes discūbebāt cū iesu z discipulis suis. dicendū q xp̄s venit tanq̄ medicus pctōꝝ. et iō nō debuit segregari a pcōrib⁹ q̄ntū ad cohabitationē. z iō legit cū peccatoribus comedisse z bibisse z tanq̄ piissimus medicus ꝯdescēdisse ꝓpter eoꝝ salutē. fuit tñ segregatus a pcōrib⁹ q̄ntuz ad participationē cuz eis in pcō: qz talis segregatio erat virtuosa z saluti nr̄i accōmoda: nō sic autē segregatio ꝓma. b Et excelsior celis factus. qz ꝫm nāz diuinā excellit oēz creaturā. c Quia nō hz q̄t. necessitatē. Hic ꝛñr excludit a xp̄o ipfectōes q̄ erāt in sacerdotib⁹ ve. te. erat eni ipfectōis q sacerdos ve. te. nō solū offerebat sacrificiū ꝓ pcis ppli in die expiatōis: ꝫ etiā cū hoc offerebat vitulū ꝓ peccatꝫ ꝓpriis. Itē ipfectionis erat q hoc fiebat nō tñ sel ꝫ pluries: qz vna oblatio nō sufficiebat ꝓ oibus pcis ꝓpter sui ipfectionē. xp̄s aūt tñ vnā obtulit hostiā. s. corpus suū in cruce: nō tñ ꝓ pcis ꝓpriis ꝫ ꝓ alienis. z hoc est qō dī hic: Qui nō habet quotidie necessitatē cē. z patet lra vsq; ibi: d Ler eni ꝯsti. ho. sa. infir. hñtes. i. ꝓnitatē ad peccandū. z sic pecabāt aliqñ sicut alij hoies: nō sic aūt christus. ꝓpter qō subdit: e Sermo aūt iusiurādi cē.] i. verbū diuinū loquēs de sacerdotio christi ꝯstituti ꝓ iuramentū diuinū: vt. s. dictū est. ostēdit q filius dei ē ꝯstitutus sacerdos no. te. qō est post legē moysi ordine tpis ꝫ nō ordine dignitatꝫ. Ad maiorez euidentiā illius verbi qō habitū est in hoc ca. Qō min⁹ est a maiore bñdici tur. videt q nō sit verū generaliter. Qrio qz papa ꝯsecrat ab epo hostiēs. z tñ papa maior est ex ipsa sua electōe etiā anteq̄ ꝯsecret: z archiepꝰ ꝯsecratur a suffraganeis ipso minorib⁹. Incōtrariū est auctas apli: qz dicit illud eē verū sine vlla ꝺdictione. Dicēdū ē q circa hoc errauerūt qdā heretici q noiant paupes de lugduno: qz eni qlibet iustus maior ē quocūq; pcōre. iō dixerūt q sacerdos pcōr nō pōt bñdicere iusto etiā puro laico: ꝫ ecōuerso qlibet iustus etiā purus laicus est sacerdos verus z nullus alius. Sed hic error est nimis pnitiosus qz si scitas ministri sit de necessitate sacri: nulla erit certitudo in sacris eccle: qz nullus scit certitudinaliter se eē i statu gre. z multo minus pōt hoc scire de alio. z p ꝯis de nullo sciret vtrū eēt baptizatus vel nō: nec de quocūq; alio sacro eēt aliqua certitudo. z iō dī q qñ aliqs agit in virtute ꝓpria: tūc querit de ipso qs vel qualis sit: qz eius bonitas vel malitia variat solū actionē ꝓpriā: ꝫ qñ solū agit in virtute alterius nō variat: bona eni elemosyna daē a bono p malū seruū: z eodē mō deus ꝯfert bonū p verū sacrm p malos ministros. iō dictū apli vex est. s. q minor a maiore bñdicit: qz qlibet institut⁹ minister xp̄i maior ē quocūq; alio inquantū est hō vel peccator. Sed adhuc vna obiectio est de sacerdote

†† nō tantūmodo impollutus: sed semper sine peccato † ſ i. pcōribus sacerdotibus.
tus. †segregātus a†peccatoribus
ſ quē oēs angeli adorāt †† oi celesti creatura
z excēlsior†celis factus. Qui non habet quotidie necessitatez quē/
† ſ qui tamen figura istius fuerunt qui non hāc habent necessitatem ſ leuitici
admodum †sacerdotes ꝓius ꝓ suis delictis hostias offerre: dei\
† ſ nō hz necessitatē hāc. hoc eni. i. offerre fecit nō ꝓ suis: sed ꝓ ppli delictis semel: qz sufficit oibus z ideo non est opus iterari.
de pro populo. †hoc eniz fecit semel seipsum offerendo. Lex eniz homines constituit sacerdotes i\
ſ peccandi z moriendi: z ideo pro se offerebant
firmitatē habentes: sermo aūtez
†† dictus per dauid † ſ ꝯstituit sacerdotē
iusiurandi qui post legem†est: † fi
ſ duraturū †† gra z veritate
liū in eternū†pfectū. C. VIII.
ſ multa de eo dixi: hz mō facio capitulum
Apitulúm autem super
c ſ dignius laudē xpi ꝓtinēs q̄ predicta
ea que dicuntur. Talem

†† iā diu ē q̄ gessit z regnat ꝫm diuinitatē ſ qz deꝰ q hō q gigas gemie substātie in q̄ due nature vnite.
habemus pontificem qui†ꝯsedit
ſ in equalitate sedentes detrahꝫ. i. pris q gessit z indicat † ſ hoc potestatis z maiestatis diuine indiciū est
† ſ ꝫm humanā naturā locatus
i dextera sedis†magnitudis† i ce
ſ hoc misericordie † ſ nō vmbratilis: sed tabernaculi veri quod est anime sanctorum q̄bus dat gaudia eterna ſ pro. i.
lis sanctoꝝ minister. † z tāberna/
† ſ tabernaculū. i. celestē ecclesiā z pñtē
culi veri: †quod fixit de⁹ z nō ho

ſ christus est minister quia omnis pontifex constituitur ad ministrandum z hoc est
mo. Omnis ēni pontifex ad offe
ſ vt panes thus z hmōi ſ de aīalibus
renda munera z hostias ꝓstitui/
ſ q̄ qz ois ꝓstituitur ad offerēdū ſ christi
tur: vnde necesse est z hunc habe
ſ. i. carnē ex nobis: vel quā prius nō habuit.
re aliquid quod offerat. Si ergo

ſ qō ie/sus offert † ſ nedum pontifex.
esset super terram. nec esset†sacer\
ſ nō eēt ſ multi z ita supflue carnalia offerret
dos cūz essent qui offerrent secū/

llo manēs cui offerebat vnū in se faceret offerebat: ꝓ q̄bus vnus ipse eēt q offerebat z qō offerebat. Vel: Si ergo. Aug. q. Et qz christus ꝓstituit ad offerendū. g̃ vel est terrenus vel celestis sacerdos: ꝫ terrenus nō: qz: Si eēt supꝑ terrā. i. si terrenus eēt pōtifex vt aaron: Nec eēt. vtiq; Sacerdos. in eternū ꝫm or. mel. nec necesse foret. Cū eēnt z̄.
Si er. esset. Hiero. Quia ois offert si eēt terrenus aliqs q posset mūdare gen⁹ humanū nō eēt sacer. ꝫm or. mel. qz sat̄ essent q offerrēt legalia: ꝫ qz illi erant mortales z pctōres: z ideo humanū genus mūdare nō valētes venit christus q sufficeret. Nūc aūt. i. in hac nouissima etate melius mini/

de lyra

corpus christi cōsecrante: z nō videt q sacerdos sit aliquo mō maior ipso. Dicendū q sacerdos ꝯsecrat ipsam materiā qua maior est. christus autem inquantū deus cōsecrat corpus suū. z sic patet ꝓpositū. Ad argumēta dicendū q patēt ex dictis. electus eni in papā submittit se volūtarie inquantum est hō: episcopo hostien. inquantū est minister dei. z eodē mō archie/
f piscopus suis suffraganeis. C. VIII.
c Apitulū autē sup ea q̄ dicūtur. Postq̄ apostolus superius ostendit eminentiā sacerdotij christi respectu sacerdotij leuitici: z hoc ratione persone sacerdotis. Hic idē ostēdit ratione officii sacerdotalis. z diuiditur in duas partes. qz ꝓmo ostēdit hoc in generali. Secūdo magis in speciali. Secūda incipit in ꝓncipio ca. sequētis. ibi: Habuit qdē z̄. Pria in duas. qz ꝓmo ꝓponit intentū. 2º phat. ibi: Omis eni pōtifex. In ꝓma pte ꝓponit intentū suū q̄ntū ad duo. Primū ē mod⁹ dicēdi: dicēs q intēdit ꝺcedere sūmarie. z hoc ē qō dī: Caplm aūt sup ea z̄. Caplm eni dī a capite: qz sicut i capite virtualr ꝓtinet qcqd ē i corpe: nō tñ formalr z explicite: ita declaratio ꝓticularz seu capitularz dī. qñ aliq̄ ibi sūmatim tractant. Secundū in q̄ ponit sua intētio ē respectu dicēdoꝝ: qz intēdit dicē de dignitate huj⁹ pōtificꝫ: cui⁹ dignitas ꝯsistit i nature excellētia in q̄ ē eq̄lis pri. z hoc ē qō subdit: g Talē ha. pō. q ꝯse. in der. se. magnitudinis. i. pris cui appropriat magnitudo z potētia i diuinis. Sedere eni ad dexterā pris ipsorum est eq̄litatē filij ad pzez. vt. s. dictū ē ca. i. z qz offm pōtificis ē custodire sacra. iō segt: h Scōꝝ mi. xp̄s eni inquantū hō ē minister sacroꝝ: ꝫ inquātū deꝰ ē actor ipsoꝝ. Ista aūt sacra sūt gra in pñti z glia in futuro: q̄ nō poterāt administrari in tabernaculo ve. testa. ꝫ tñ ꝓfigurati. ꝓpter qō segt:
i Et ta. ve. qō fi. de⁹ z nō hō. de q̄ tabernaculo dī psal. xiii. Die qs habitabit i tabernaculo tuo. istud tabernaculū nō ē factū ab hoie: sicut fuit tabernaculū moysi qō fecit belzeel. vt pz i Exo. k Dis eni pō. ad offmūera. Hic ꝛñr ꝓbat ꝓpositū. z diuidit in tres: qz ꝓmo ostēdit q xp̄s ē minister aliquoꝝ sacroꝝ. 2º q nō ē minister sacroꝝ ve. te. ibi: Si g eēt. 3º ostēdit q ē minister melioꝝ sacroꝝ. ibi: Nūc aūt melio⁹. in ꝓma pte arguit sic: Dis pōtifex ē minister aliq̄ꝝ sacroꝝ. qō pz ꝓ h q ꝯstituit vt offerat sacrificia ad scificandū pplm z placādū deū: vt. s. dictū ē ca. v. xp̄s aūt ē pōtifex: vt ibidē dictū fuit: g ē minister aliq̄ꝝ sacroꝝ. z h ē qō dī: Dis pōtifex z̄. z pz lra. l Si g eēt. Hic ꝛñr ostēdit q xp̄s nō ē minister aliquoꝝ sacroꝝ ve. te. alr nō eēt necessariū sacerdotiū suū: qz illa pñt ꝓ alios mīstrari. s. ꝓ sacerdotes vete. te. ad aquoꝝ offm ptinet administrare talia. z hoc ē qō dī: Si g eēt supꝑ terrā. i. si sacrū ptinēs ad xpi mysteriū. m Nec eēt sacerdos. i. eius sacerdotiū nō esset necessariū. n Cū eēnt q of. ꝫm le. munera. s. sa

steriū sacerdotij sortiū est: tāto quanto melior est lex eius. Jam a sacerdotio ⁊ sacrificio transit ad differentiam testamentorum.

Qui exēplari. Ambro. Exēplar aūt et vmbras dicit figuras q̄ ⁊ exēplar sūt ⁊ exēpluz diuersarū rerū. Exēplar est ad cuius similitudinē aliquid fit. Exēplū: similitudo q̄ inde trahit. Deus in mōte veritatē moysi ostēdit. i. ordinē celestis curie: quō. s. āgeli deo obediāt: laudēt: ⁊ diligāt: seqz iuicē ⁊ nos diligāt nostrisqz ꝓfectibus studeāt: ⁊ alia hmōi in qbus a nobis imitādi sūt. Sed q: carnalis populus capere nō potuit: ꝓcepit vt eā figuris imaginarēt. In qb⁹ puerilis populus enutritus: qñqz veniret ad veritatē: ⁊ ita res prius ostēsa dī exēplar figurarū: iuxta se factaruz.

B Exo.25.d. actū 7.f. Chrisosto. Itē figure dicunt exēplar veritatis: q̄ postea ipleta est sicut ille figure ꝓsignauerūt. ſm B dicit B deseruiūt exēplari i. figuris: ⁊ q: exēplar alicui est veritas nō figura: addit: vmbre: q: illa non erāt nisi vmbra veritatis: leuit abitura veniēte xpō.

Respōsū est moysi cuz ꝓsūmaret. Nō cū incipet: q: tā multa figuris exōserat: B cū p se nō posset ꝓsuluit dñm: q ⁊ de figuris sicut ⁊ de veritate eū docuit.

Melioris testa/ mēti ⁊c. Jam ecce sacrificio ⁊ sacerdotio trāsit ad differentiā testamentoꝝ veteri preferēs nouū quod nouū in meli. repro. ⁊c.

Qō in melioribus. Precepta oia fere eadē. Moralia vtiqz vt nō occides. Cerimonialia nō eadē ⁊c. Sacramēta ꝙo nō eadē: q: illa ꝓmittūt: hec dant salutē. Promissa nō eadē: q: ibi terrena: hic celestia.

Nā si illud. Probat q testamentū christi melius est veteri. Nā illud nō vacat a culpa: hoc vacat. si enī vacasset a culpa nō dareť secūdū: ꝙ dat. Et ita apparet illud fuisse imperfectū: hoc perfectum.

Culpa vacasset. Ita hoc dicit quasi ipsū culpā habeat q videť duz ꝓcipit sine gra: ⁊ ꝓuaricatores facit. Ingrereťur. a dño: q: prius paulatiz instruxit ⁊ educauit: ⁊ post perfectum daret testimoniu m.

Nicolaus

cerdotes veteris legis. a Qui exēplari ⁊ vm. de. celestiū. Dicunt enīz sacra veteris legis in qbus deseruiebāt sacerdotes: vmbra celestiū inquantū ipfecte ⁊ obscurate illa repnt abāt: sicut vmbra corporis hūani ipfecte figurā eius repnt. Dicunt etiā exēplar celestiū inquantuz erāt quodāmō manuducētia i cognitōe ipsoꝝ. de rōne enī exēplaris est ꝓpitas respectu exemplati. ſ prius aliqd dī dupliciter. Uno mō ſm cognitionē nostrā. ⁊ sic sacra veteris legis dicunt exēplaria celestiū: vt dictū ē. Alio mō dī aliqd prius altero simpliciter: ⁊ sic ē ecōuerso: q: ipsa celestia sūt exēplar coꝝ q̄ facta sunt in tabernaculo moysi: qō fuit factū ad exēplar celestiū. ⁊ hoc est qō subdit: Sicut respōsū est moysi ⁊c. b Nūc aūt melius sortitus ē. Hic ꝙnr oñdit q xp̄s minister ē melioꝝ sacr oꝝ. ⁊ diuidit in duas ptes. q: ꝓmo ostēdit ꝓpositū. 2° reddit cām dicti. ibi: Quāto melioris. In ꝓma igit parte ꝙcludit ex ꝓdictis q xp̄s sit minister melioꝝ sacr oꝝ: q: ostēsum est q ipse sit minister aliquoꝝ sacroꝝ. Itē o stēsum ē q ipse nō sit minister sacroꝝ veteris legis. ex quo sequit q ipse sit minister melioꝝ sacroꝝ: sicut ⁊ suū sacerdotiū melius ⁊ pfectius est. ⁊ hoc est qō dī: Nūc aūt meliꝰ sortitus ē ministeriū. i. melioꝝ sacroꝝ ⁊ hoc fuit offerēdo carnē suā in cruce q̄ fuit oblatio optima ⁊ ꝙueniētissima saluti nre: q: oblata fuit ex maxia charitate ⁊ deuotōe. ſ ꝫ hoc videť eē illud qō ē ꝓdictū. s. q ministeriū xp̄i nō ē circa aliqō terrenū. caro aūt xp̄i de terra ē. q̄ ⁊c. Dicendū q: lz caro xp̄i absolute sūpta sit de terra: nō tñ dī terra vt caro xp̄i. ꝓmo q: est diuinitati vnita. 2° q: virtute spūs sci formata. ⁊ ꝓpt hoc dī Joā. iij. Qui de terra ē de terra loquit. q aūt de celo venit sup oēs ē. c Quāto ⁊ melioris. Hic reddit rōnē dicti. videlicet quare sit melius ministeriū christi. Circa qō sciendū q ministeriū sacerdotis ē reducere populū in deū administrādo legē diuinā populo: q: ē mediator dei ⁊ ppl̄i. ⁊ iō quāto melioris testāmēti mediator est tāto melius habet ministeriū. Qz aūt testamentū nouū melius sit: cuius ministrator est christus ꝓbat dupliciter. Secunda ꝓbatio ponit ibi: Nā si illud. Prima ꝓbatio talis ē: Illud testm̄ qō ꝓmittit meliora melius est: ſ testamentū no. ꝓmittit meliora q̄ ⁊c. ve. q: ꝓmittit bona spūalia ⁊ eterna. vt patet Matth. v. ⁊ in multis aliis locis. vetus aūt ꝓmittebat terrena. vt patet Esa. j. Si audieritis me bona terra comedetis. ⁊ hoc est qō dī hic q christus hz melius ministeriū. Quāto ⁊ melioris te. mediator est: qō in melio. repro. sancitū est. i. firmatum. d Nam si illud. ſ. i. sup terrā †ſ ne videak ie sus eadē dignus offerre addit: deseruiūt. i. plene oia ipleť sicut dictū ē moysi: ⁊ ita frustra hoc sacerdotiuz assumeret iesus quo carnale aliquid offerret. †ſ figure

dum legem munera. †Qui exē/ †ſ mysteriozꝝ ſ celestia dicit ecclesiam: cuius pars in celis regnat pare secutura peregrinatur in terris

plari ⁊ vmbre deseruiūt celestiū. ſ a domino.

Sicut responsum est moysi cū cō/ †ſ qd est ei rēsum

summaret tabernaculū. †Vide ī/ ſ oīs †ſ oia dicit ⁊ de ꝓstructiōe tabernaculi: ⁊ de sacrificiis q̄ in deo oblaturi essent ſ. i. veritatem

quit †omnia facito secundū exem ſ qz oñdit ei visu in monte q eēt facturus

plar quod tibi ostensum ē in mō ſ illi fuūt exēplari ⁊ vmbre: iesus melius ministeriū: qz ⁊ spūalib⁹ mīstrat ⁊ spūalia dat: qō nūc ps. cuz oñsum sit non offerre sup terrā ⁊ hoc ē: nūc autem ⁊c.

te. Nūnc autez melius sortitus ē †ſ tāto meli⁹ mīst. quāto †ſ qz ecna ꝓmittit ſ noui s.

ministeriuz. †quāto ⁊ melioris T ſ dator est medius inter deum ⁊ hoīem †ſ nouuz

testamenti †mediator ē ī quod in T ſ ideo melius dixit ſ quia celum promittit ſ q̄ essent promissiones veteris

†melioribus repromissionib⁹ san/ ſ firmatū ē vt duret †ſ testm̄. †ſ. i. si inculpabiles eēnt eius obseruatores ſ. i pfecte mūdasset hominem

citū ē. Nā si illud prius ſ a culpa ſ oportunitas

vacasset: nō vtiqz secūdi locus †ſ ꝫ inqrit: ⁊ hoc auctoritate hieremie † ſ q ilege

inqreret. Unde vituperās ī eos erāt †ſ qz lux mūdo †ſ paulati appropiquāt tēpus xp̄i dies vocat qz pulsis tenebris lux q̄ illu. om. ho. veni. in hūc mū. in mūdo apparuit

dicit: Ecce †dies ī veniēt dicit dn̄s † ſ iplebo ſ vel ꝓsummās dabo †ſ vt dñek eis ſ in deos q in duo regna diuisi post salomonē.

⁊ †cōsūmabo ī super domū israel †ſ in quo fiet qō ꝓmissum ē abrahe

⁊ super domuz iuda †testāmentū ſ qō nō sit de krenis: vt illud vetus ler. i. in fine dicta.

nouum. Non secundū testamen tum quod feci patribus eorū in T ſ quasi per se surgere de lecto, non potentiū vel q̄si nutrix parunlorum

die qua †apprehendi manū eoꝝ vt educerē illos de terra egypti: ſ apprehendi sed ſ ecce quō vituperauerit.

quoniaz ipsi non permanserunt ſ lege data i fine qz fecerūt vitulū i oreb ⁊ adorauerūt

in testamento meo. ⁊ ego neglexi

Nā vituperās. Si querat a nobis: Cur nō eo ritu colamus deū: q̄ coluerūt eū hebrei ꝑres. Respōdemus aliud deū nobis ꝑcipisse ꝑ ꝑres noui testamēti. Neqz hoc ꝓtra vetus testamentū: cū ⁊ in illo id sit añ ꝓdictū. Sic enī prenūciatū est ꝑ hieremiā ꝓphetā. vñ sequit: Vituperās enīz. Q. Si illud vacasset a culpa: nō ingrereť locus secūdi. ſ inquiritur: hieremias enim vitu. ⁊c.

Nō sm testm̄. hic ꝓphetat nō pfecturū vetus ſ futuruz nouum. Cū q̄ multis locis ſ idē significeť ⁊ prenūcieť: nō tñ ipsū nouū legit expressum. Nēpe in veteribus libris aut nusq aut difficile ꝓter hūc ꝓphetiū locum legit facta cōmemoratio nouī testamenti: vt ipso nole appellet. Cōsidera q̄ diligēter differentiā inter duo testamenta: nouū ⁊ vetus. Ibi ska q̄ sola occidit: hic spūs q vi uificat. Illud vetus: q: a vetustate pcī nō liberat: hoc nouū q: inouat. C hiere.31.d

Si q̄stū fuerit cur illius testāmēti aucte teneamus cuius ritū non observamus: Rūdeo q ea legi ⁊ accipi oportet: ne ꝓphetias extinguamus eo q in vmbra facta sūt oia illa futuroꝝ: sicut ait apostolus: Hec in figura cōtingebāt illis. Cū q̄ aliqd tale legit in instfove. testi quale a nobis observari vel iussū ē in nouo testa. vel ꝓhibitū: qd significet q̄rendū ē nō reprehendendū: q: eoipso quo tā nō observat: nō dānatū ſ impletū probatur.

Qō feci patrib⁹. Et q: qbusdā spāle fecerat determinat. Qō feci in die. i. legē q̄ post exitū de egypto data est. Qō cni añ legē abrahe dixit: i semine tuo bñdicētur oēs gētes. cōpleuit in euangelio. Illa enī spiritualis ꝓmissio fuit ptinēs ad gratiam. Nō pmāserunt. Uitio coꝝ deputat q nō pmanserūt in testāmēto: nec lex quā tūc acceperūt culpanda videatur. Ipsa enī est quā nō venit christus soluere ſ implere. Non tñ iustificat sine gratia: ꝓteris hois nota: q̄ quia ꝑ litterā iubentē ⁊ minantē nō sanatur: dicitur illud vetus: hoc nouū, ꝓpter nouitatē spīritus qui sanat a vitio vetustatis: quod euidēter aperit. Hoc est test. ⁊c.

de lyra

Hic ponit secūda ꝓbatio ad idē. ⁊ diuidit in duas: q: ꝓmo inducit suam ꝓbationē. 2° ex dictis ꝙcludit ꝓncipalē intētionē. ibi: Dicēdo nouū. Circa ꝓmū duo facit: q: ꝓmo ponit suā rōnem. 2° ꝓbat minorē huius rōnis ꝑ scripturā. ibi: Uituperās. Rō sua talis est: Ꝑfectū ⁊ sine defectu melius est q̄z ipfectū ⁊ defectuosū. testm̄ aūt nouū pfectū ē ⁊ sine defectu: vetus autē ipfectū ⁊ defectuosū: sicut multipliciter declarauī in ꝓncipio huius opis. ⁊ ꝓpter hoc necessariū fuit testm̄ nouū ad tollendū veteris testāmēti ipfectionē. ⁊ hoc ē qō dī: Nā si prius illud a culpa vacasset. i. sine defectu fuisset: nō pōt hic accipi culpa ꝓ pctō: q: dī Ro. vij. Mandatū sanctū ⁊ iustū. c Nō vtiqz secūdi. i. te. no. f Locus ingrereť. q: nō fuisset necessariuz si ꝓmū fuisset sine defectu. g Uituperās. Hic ꝓbat minorē. s. q ꝓpter ꝑfectionē ꝓmi testāmēti necessariū fuit dari secundū. ꝓ auctoritatē q̄ hz Hiere. xxxj. lz verba sint aliquo mō mutata: q: apls allegat ipsā ſm trāslationē. lxx. ⁊ in illa auctoritate ꝓmo tangit ꝙditio veteris testāmēti. ⁊ secundo ꝙditio noui. ibi: Hoc est testamentū. dicit igit ꝓmo sic: Uituperās enīz eos dicit. i. dñs imprecrādo eis q erant sub veteri testāmēto. logtur per Hieremiā id quod sequit: h Ecce dies veniūt dicit dn̄s ⁊ ꝙsūmabo. s. perfectiā: q: no. te. ꝓtinet pfectionē. vt. ſ. declaratū ē multipliciter i ꝓncipio huius opis. i Sup domū israel ⁊ sup domū iuda. q: ad eos venit xp̄s in ꝓpria persona: ſm q ipsemet dicit Matth. xv. Non sum missus nisi ad oues que perierunt domus israel. k Testamentū nouum non ſm testamentum quod dedi patribus eorum: quia aliqua veteris testamenti sūt cassata per nouum. s. cerimonialia ⁊ iudicialia: diuersimode tamen: vt. ſ. dictum est in ꝓncipio huius operis. l In die qua apprehendi manū eorum vt educerem illos de terra egypti.] quia sicut puer qui per se non potest ire apprehenditur per manum: sicut filij israel educti sunt de egypto virtute diuina: quia non poterant per se ire. sequitur: m Quoniā ipsi non permanserunt in testamento meo. quia statim post publicationem mandatorum verbi diuini fecerunt sibi vitulum conflatilem: vt patet in Exodo. n Et ego neglexi eos dicit dominus. quia propter peccatum vituli aliqui fuerunt occisi ⁊ alij permissi sunt cadere in alia peccata. propter que perierunt in solitudine eorum cadauera. ⁊ sic dicit eos neglexisse inquantum dimisit eos sic perire: sicut res negligi dicitur que periri pmittitur. o Quia hoc est testamentū. Hic tāgit ꝙditio no. te. ⁊ ꝓmo q̄ntū

ad eius

Dãdo leges meas in mente. Mõ in tabulis lapideis: nõ atramẽto ꝫ spũ quo est pñ c q est digitus dei diffundit charitas in cordib⁹: q̃ est plenitudo legis. Mõ cẽ terrenẽ ꝫ intus diligũt iusticiã. vñ hec merces: Et ero illis. i. viuẽt ex me: ⁊ mihi: ⁊ in futuro me videbũt: qđ est pfectio vt alter alterũ nõ doceat: hec est distãtia veteris ⁊ noui: qđ illud in lapide hoc in corde: ibi merces terra: ꝫ visio dei: Disponã. ita

Dando leges. Ecce testm̃. ⁊ Etiã scribã. vt in eternuꝫ maneãt. q. qđ dꝫ supesse eisq; dñari

Mõ docebit. Qđ latebit in lra: ⁊ discebat populus p traditiões magistroꝝ: hoc spũs aducntẽs docuit aplos. ⁊ hoc ẽ qđ ꝓpha dicit: Mõ docebit v. pr. q. oẽs sciẽt: sicut i euãgelio dr: Tunc apuit eis sensũ: vt inte. s.

Maiorem. Chriso. Maiores: vel tpe vt prio
D apoc. 21. b. res q nos posteriores ex/
bicre. 31. a. pectauerũt in denario accipiendo: vel scia vel virtute. Digniores q. s. intelligere valuerũt lumẽ in/coꝝ poreũ atq; incõmutabile q̃ntũ in hac vita põt qđ minores tm̃ credẽ potuerũt. Cũ q̃ venerit qđ pfectũ ē: ⁊ euacuatũ fuerit qđ ex parte est: tũc q assũpta carne carni apparuit:

sculptile †ſne indignemi ſi dico neglectos q̃ dñs dicit † ſvere nouũ nõ ſm illud: q̃ hoc est testm̃.

eos† dicit dom̃in⁹. † Qũia hoc ẽ ſordinabiliter

testamentuꝫ quod disponaꝫ do/

† ſomnium videntium deum † ſ non modo sed †ſprefinitos †ſcredite q̃ dñs dicit

mui† israel ſ† post† dies illos† dicit

† ſ ecce testm̃ ſ vel dabo ſ per spiritum sanctum

dñs. † dãndo leges meas in mẽ/

ſ intelligentias ſin voluntates: quia ⁊ intelligent: ⁊ voluntate seruabunt ſ illud in lapide.

tes eorum: ⁊ in cõrda eorũ super/

ſ vt maneat in eternũ †ſic. † ſq̃ dicit vere deus in istis ⁊ isti ppter deum † ſ hoc est viuẽt ex me

scribã eas: † ⁊ ero eis in† deum† ⁊

ſ hoc q̃dẽ in hoc mũdo †ſistud in futuro

ipsi erũt mihi in populũ. † Et nõ

ſ quẽ amat

docebit vnusqsq; ꝓximum su/

ſ quẽ plus diligit

um: ⁊ vnusqsq; fratrem suum di

b ita † ſideo alter alterum non docebit. ſ ideo ecomnia in viraq; vita faciam

cens: cognosce deũ. † quoniã om

scemate. Be. Sanctũ nõ spũale: ꝫ Seculare. Quia putabat ab hoc bus scm̃: ⁊ vere habuit scm̃ seculare: q̃ tabernaculũ ꝓmũ ⁊ secundũ. Sciendus est igit̃: Tabernaculũ. xxx. cubitos habuisse in longitudine ⁊ decem in latitudine: totidemq; in altitudine. Habebat autẽ velũ ex quatuor pcis oris colorib⁹ ꝓtextũ: ⁊ quatuor deauratis colũnis appensũ: qđ separabat inter. xx. ⁊. x. cubitos: inter

†ſvidebunt me sicut sum qđ ẽ pfectio ſ quasi ⁊ hoc pfecte q̃ se: nõ a maiore † ſ aug. nõ interest si dicat eoꝝ uerso a maiore vsq; ad minore

nes† scient me† a minore vsq; ad

ſ tpe vel dignitate †ſ hec ola in vtraq; vita faciã eis

maiorem eorum. † Qũia propicio⁹

† ſ tpa. p primũ: pcã in scipsis sed ꝓpicius dũ hic non punit in futuro iã nõ memorabit: q̃ñ nõ pũiet † ſ in gbusdã libris pñ ⁊ accipit de originali.

ero † iniquitatibus eoꝝ: ⁊† pecca\

† ſad penam eternã

toruꝫ illorum iam non† cõmemo

ſ ꝓphera dixit nouum

rabor. Dicendo autẽ nouuꝫ: ve

ſ vetus ostendit: vel vetus factum est: ⁊ si vetus siniendum est † ſ in inanimatis

terauit prius. Qũod autem† anti

† ſin alatis † ſantiq̃tio ⁊ senect⁹ sũt p̃nũcij mortis.

quatur† ⁊ senescit† ꝓpe iteritũ ẽ.

ſ ꝓpe interitũ: habuit tm̃ ſ oñdit q̃ necessarius erat xp̃s cuꝫ p hec ola nullus

b intraret in celuꝫ ſ vel tamen

Abũit quidẽ ⁊ C IX

†ſ testm̃ ſ ñ veras ſz. p mõ culture carnalis carnales

pr⁹ iũstificatões cꝛture: ⁊ scm̃ secu

de lyra

ad eius dationẽ: q̃ datũ est p̃ncipaliter iudeis qb⁹ xp̃s p̃dicauit. ⁊ hoc ẽ qđ dr: Quia hoc est testm̃ ⁊c.] Iz enim gẽtiles sint admissi ad nouũ te. hoc tñ factũ est sicut inserit oleaster in bonã oliuã: ſm q̃ dicit apls Ro. xi. Secũdo tãgit ꝓditio no. te. q̃ntũ ad tps datõis: cũ dr: a] Post dies il. di. dñs. i. post cursũ ve. te. sicut pfectũ est posterius tpe q̃ ipsũ iperfectũ: ⁊ sicut magister dat post pedagogũ. Lex enim pedagogus nr fuit in xp̃o: vt dr Gal. iij. Tertio tãgit ꝓditio no. te. q̃ntũ ad modũ dandi cũ dr: b Dãdo le. meas in mẽ. eoꝝ. fidẽ inspirãdo. c Et in corda eoꝝ supscribã eas. p charitatẽ formãdo: q̃ modus docẽdi est ꝓpr⁹ ipsius dei. s. interi⁹ illuminando. ⁊ sic data ẽ lex noua aplis: q̃ñ christus aperuit eis sensũ vt intelligerẽt scripturas. ⁊ q̃ñ misit eis spm̃ scm̃. hõ autẽ põt aliũ docere formãdo exteri⁹ signa sensibilia: vt voces ⁊ ymagines. ⁊ hoc mõ data est lex vetus: vt hr Exo. xx. Luctus autẽ ppls videbat voces ⁊ lãpades ⁊c. Dicit autẽ leges meas i plali q: Iz lex noua sit vna: tñ ibi sunt plura ꝑcepta ⁊ ymagines a spũ scõ inspirata. Quarto tãgit no. te. efficaciã cũ dic: d Et ero eis in deũ ⁊ ipsi erũt mihi in ppm̃: q̃ lex noua est lex amoris: q̃ diuidit filios regni a filijs p ditiõis. e Et nõ do. vnusqsq; ꝓximũ suũ. hoc põt intelligi dupliciter. Uno mõ de cognitiõe vie. ⁊ sic istud verbũ refert ad aplos: q̃ oẽs instructi fuerũt immediate a christo: ⁊ non vnus ab alio. vñ ⁊ Paulus q̃ fuit posterior dicit Gal. j. Notũ vobis facio frẽs euangeliũ qđ euangelizatũ est a me: q̃ nõ est ꝫm hoiem: neq; enim ab hoie accepi illud neq; didici: ꝫ reuelatõe iesu xp̃i. Alio mõ põt intelligi de cognitione patrie. ⁊ tũc refert ad oẽs beatos spãliter post iudiciũ futurũ: q̃ mõ angeli supiores illuminãt supiores de his q̃ ptinẽt ad expleda ministeria ꝓpter electos: ꝫ peracto iudicio cessabit talis illuminatio. ⁊ hec expositio vltima magis ꝛcordat lre. Sed q̃ efficacia noui te. nõ solũ se extẽdit ad cognitionẽ: ꝫ etiã ad peccatoꝝ purgationẽ. iõ se quit: f Quia ꝓpitio. ero. ini. coꝝ. remittẽdi in pñti. g Et pec. m. iã nõ memorabor. ad puniendũ in futuro. h Dicẽdo autẽ nouũ. Hic ex pdictis ꝛcludit ꝓncipale intentũ: ex quo enim dñs p Hieremiã vocauit tes. no. cuius christus est mediator: vt pz p pdicta. seqt̃ p ꝛsequẽs q̃ precedẽs testm̃ dicatur vetus: q̃ nouũ dr respectu veteris. ⁊ hoc est quod dr: Dicẽdo autẽ nouũ dr respectu veteris. i Veterauit pri⁹. i. oñdit q̃ testm̃ ꝑcedẽs dẽat dici vetus: qđ autẽ veterascit ꝓprie mensurat tpe: ⁊ dẽ tale deficit in tpe. vt hr iiij. physicoꝝ. iõ sequit̃ q̃ ve. te. sit euacuatũ p nouũ. ⁊ hoc est qđ subditur: k Quod autẽ antiquat ⁊c.] Ad euidentiã maiorẽ huius qđ dictũ est in parte imediate precedẽti queritur vtrũ lex noua debuit dari a xp̃o in scripta. Et arguit̃ ꝓmo q̃ sic: q̃ scriptura deseruit memorie in futurũ: ꝫ lex christi erat duratura vsq; in finẽ mundi: ꝫm illud Luce. xxi. Celũ ⁊ terra trãsibũt verba autẽ mea nõ transibũt. q̃ videt q̃ xp̃s debuit doctrinã suaꝫ scribere. Itẽ lex vetus fuit figura noue: vt hr in hoc ca. ꝫ lex vetus fuit descripta a deo ꝫm q̃ habet Exo. xxiiij. dabo tibi duas tabulas lapideas ⁊ legẽ ⁊ mãdata que scripsi: q̃ lex noua debuit scribi a christo: q̃ figura debet coꝛespõdere figurato. Cõtra si christi aliqd scripsisset illud potissime debet esse i canone: ꝫ tale nihil ibi habet. q̃ ⁊c. Respõd: o dicendũ q̃ doctrina xp̃i non debuit ab eo describi: q̃ excellẽtissimus modus docendi debet excellentissi/

me doctrine: nũc autẽ ita est q̃ efficacior est modus docẽdi verbo q̃ scripto q̃ scriptura nõ est nisi vox mortua: ⁊ iõ xp̃o q̃ est doctor excellẽtissim⁹ non ꝛueniebat modus docẽdi p scripturã q̃ est iperfectus: ꝫ solus mod⁹ docẽdi p verbũ q̃ est pfectissim⁹. discipulis autẽ suis recedẽti⁹ a tãta pfectõe ꝛueniebat doctrinã xp̃i scribẽ: ꝓpter qđ scripserũt euãgelia ⁊ alios libros no. te. ꝛtinẽtes doctrinã xp̃i: sicut huius inuenit apud antiquos phos: q̃ aliq̃ inter eos excellẽtissimi. s. pythagoras ⁊ socrates dicunt nihil scripsisse: tñ discipuli eoꝝ dicunt multa scripsisse. Secũdo q̃ nõ ẽ ꝛueniẽs illũ doctorẽ scribere cui⁹ doctrina nõ põt lris cõprehẽdi: talis fuit xp̃s ꝫm q̃ dr Joã. vlt. Sũt autẽ ⁊ alia multa q̃ fecit iesus q̃ si scribanẽ ꝓ singula: nec ipsũ mundũ arbitror capere cos q̃ scribẽdi sũt libros. qđ exponẽs Aug. dicit q̃ nõ est intelligendũ ꝓpter excessũ quãtitat̃ molis ꝫ virtut̃. ⁊ iõ xp̃s nõ debuit doctrinã suã scribẽ: q̃ si eã scripsisset crederet q̃ ei⁹ doctrina nõ plus ꝛtineret q̃ illa scriptura pretẽderet. nõ sic autẽ credit ꝓ scripturã suoꝝ discipuloꝝ: ⁊ merito q̃ ꝓfitent̃ se nõ scripsisse ad plenũ doctrinã xp̃i: vt pz p verbũ Joã. preallegatũ. Considerandũ tñ q̃ Iz xp̃s nõ scripserit doctrinã suã i charta mortua: scripsit tñ eã in charta viua. s. in cordib⁹ discipuloꝝ suoꝝ: vt pdictum est. ⁊ sic erat ꝓphetatũ p Hieremiã: vt pz in lra. ⁊ iste fuit modus ꝛueniẽs scribẽdi hãc doctrinã q̃ inducit efficaciter ad vitã eternã. ⁊ iõ debuit scribi ꝓmo in ala intellectiua q̃ hz imortalitatẽ. ꝓpter qđ dicit Paulus apls. ii. Corinth. iij. q̃ hec epla scripta sit in tabulis cordis. Ad ꝓmuz pz ex predictis q̃ scriptura discipuloꝝ xp̃i sufficit ad memoriã doctrine ei⁹. Ad secundũ dicendũ q̃ figura ⁊ figuratũ nõ oino assimulant: imo oportet q̃ figura deficiat a figurato. ⁊ iõ lex vetus q̃ erat ipfectior ⁊ ꝛsistebat in sensibilibus signis: fuit ꝓmo descripta in tabulis lapideis: lex autẽ noua tanq̃ pfectior fuit ꝓmo descripta nõ attramẽto: sed spũ dei viui in tabul\

l cordis: vt dicit apls. ij. ad Corinth. iij. C. IX.

h Abuit qdẽ.] Postq̃ apls oñdit dignitatẽ sacerdotij xp̃i respectu sacerdotij veteris legis i generali. Hic ꝛsequenter declarat hoc idẽ applicãdo magis in spãli. Et diuidit in duas ptes. q̃: ꝓmo declarat ꝓpositũ. 2° phat q̃dã in suo ꝓcessu suppositũ. i ꝓmo. ca. se. ibi: Umbrã hñs lex.] Hoc adhuc diuidit i tres. q̃: ꝓmo tãgit ea q̃ fuerũt circave. te. 2° oñdit coꝝ signatũ. ibi: Hoc signãte. 3° ex hoc arguit ad ꝓpositũ. ibi: Et iõ no. te.] Hoc ad huc in duas. q̃: ꝓmo tãgit ea q̃ fuerũt i veteri lege i quodã generali. 2° oñdit ea magis i spãli. ibi: Tabernaculũ enim. Ad euidentiã ꝓmi ꝛsiderãdũ q̃ oia q̃ sũt i no. ⁊ ve. te. ordinata sũt ad cultũ diuinũ. ad talẽ nõ cultuz reddit hõ inept⁹ simpliciter p pcm̃. ⁊ apt⁹ p gfam: ꝫm qđ nõ p imundiciã corpalẽ. Et iõ sacra noue legis q̃ oferunt gfam ⁊ auferũt pcm̃ reddũt hoiem simpliciter aptũ ad cultũ diuinũ. Illa autẽ q̃ crat i veteri lege gfam nõ oferebãt: ꝫ tm̃ q̃sdã irregularitates seu imũdicias corpales tollebãt: ꝓpter quas ꝓhibebant̃ homines accedẽ ad locũ diuini cult⁹ ⁊ ad cetũ fideliũ sicut erat tact⁹ mortui vel alicui⁹ imũdi: ex q̃b⁹ reddebat hõ inept⁹ ad accedẽdũ ad locũ cult⁹ diuini. talia tãgit auferebãt p sacra ve. legis: Iz p ipsa gfa nõ oferret: sic diffusi⁹ declaratũ ẽ in pn⁹ huius opis. ⁊ hoc ẽ qđ dr Hebr: Habuit qdẽ ⁊ pri⁹. i. ve. te. m Justificatões culture. i. sacra auferẽtia diuini cult⁹ impedimẽta mõ pdicto. verũtñ

nistris:i qb⁹ assidue erāt vectes aurei ad portandū. ℙropitiatoriū est siue oraculū tabula sup archā eiusdē lōgitudinis ⁊ latitudinis. Sup quā stabāt cherubin: in quā ⁊ sese ꝓtinētia aduersis vultib⁹ sp aspiciebāt. Hoc totū est parabola. ℙrimū tabernaculū pñs ecclia in q̄ militamur deo: ante quē veniāt ad celū. In q̄ cādelabra.i.christus fulgēs virtute ⁊ sapia i medio fideliū: q⁹ ⁊ ipsi cādelabra aurea: q⁹ sapia lucēt. Ipse christus stipes q portat tria brachia a dextris ⁊ tria a sinistris: q⁹ ipse vitis in quo fundati sūt tres ordines q tpe gre dextri.i. digniores añ gratiam sinistri. ℙsūt noctanicl: ⁊ iob.i. rectores: ꝓtinētes ꝓiugati. Qui ⁊ in agro ⁊ in lecto ⁊ i mollēdino cē ꝑm euāgeliū dicūt. ℙria pars hastiliū erat quasi calami aurei: post ciphi: inde spherule auree: tandē lilia. Calāi sancti q i humidis diuni fontis nutriti sūt: ⁊ caui ad trāsfundendū liquorē istis. Ipsi ciphi: dū alijs ꝓpināt qđ biberūt: sapiētiā.s.⁊ scientiā dei. Inde spherule.i.rotūdi ⁊ pfecti ⁊ mobiles quos nihil detineat donec veniāt ad lilia eterne iocūditat⁹ q nō hñt timoris angulū: nec clatōis supciliū. Sup his ponebant septē lucerne: septē dona spūssci: q̄ in xp̄o plenissime mānserūt: ⁊ fidelib⁹ ꝑm voluntatē eius distributa sunt. ℳēsa ad hostiū scriptura diuina q̄ pmanet: q̄ intrantib⁹ ꝓponit: q̄ dum eterna gaudia: ⁊ quō ad ipsa pueniat ostendit cibū vite suggerit. In ea panes mūdi.i.xii. apli ⁊ eor vicarij: q⁹ thus orationū deo offerūt: quor si qs mortif statim alius eius loco substituēdus ē. Sed in septima etate oēs auferent. Secundū post velū: ecclia celestis q̄ velat q̄diu hic viuim⁹. Thuribulū: christus igne charitat⁹ plenus: interpellās sp ꝓ nobis. Archa: xp̄s in quo oēs thesauri sapie ⁊ scie absc̄diti. Ex ℳ parte aurea q⁹ in cognitione ⁊ sermone ⁊ ope eius nō nisi pura veritas. Lōgitudo: pseuerātia doctrine q̄ p vnū cubitū: ⁊ opatiōis q̄ p alterū cubitū designat: ad cui⁹ pfectionez humanus intellectus iperfectus est qđ signat dimidius cubitus. Latitudo pfectio charitat⁹: altitudo pfectio spei: ad quā nos dimidij.i. ipfecti sum⁹.

Nicolaus

iustificabāt ꝑm qđ iō subdit: a Et sanctū seculare.i. emūdationē corporalē: q̄ dī secularis: q⁹ pñs seculū in corpalib⁹ ꝓsistit: ⁊ q⁹ sacra illa non erāt duratura nisi ad tp̄s. b Tabernaculū enī. Hic ponit p̄dicta magis in spāli. Et diuidit in duas. q⁹ ꝑmo tāgit in spā i ea que ptinēt ad tabernaculi moysi dispositionē. 2° ea q̄ ptinēt ad sacerdotū ministrationē. ibi: Mis ꝙo. Ad intellectū ꝑmi ꝙsiderandū q⁹ tabernaculū moysi sic erat dispositū. ℙarietes enī erāt de qbusdā asseribus cooptis auro. tectū ꝙo tabernaculi erat quedā cortina quatuor coloribus depicta. altitudo tabernaculi erat decē cubitor⁹. ⁊ latitudo decē. lōgitudo ꝙo eius. xxx. ⁊ erat q̄dā cortina interius diuidēs lōgitudinem in partes inēq̄les: q⁹ ex vna parte cortine erāt decē cubiti tm̄. ⁊ dicebat illa pars tabernaculi scm̄ scōr. in alia enī parte erant. xx. cubiti. ⁊ dicebat illa pars scā absolute vel etiā sanctū: et sic distinguebant due partes tabernaculi sicut in ecclesijs nr̄is chor⁹ ⁊ nauis; nisi q⁹ opposito mō erāt site: q⁹ chorus in ecclesijs nr̄is est versus orientez. in tabernaculi ꝙo moysi scm̄ scōr erat versus occidentē. Ulteri⁹ ꝙsiderādū q⁹ in scm̄ scōr erāt tria: archa testamēti: duo cherubin: ⁊ ꝓpitiatorij. Aplis aūt addit quartū.s. q⁹ ibi erat thuribulū: qđ exponūt alīq dicētes q⁹ p ℬ intelligit altare incēsi. Sed hoc patet falsū p textū Exo. vlt. vbi dī q⁹ altare incēsi erat in alia parte tabernaculi. hoc etiā dicit Jesephus ⁊ Hiero. Et ideo dicendū q⁹ p thuribulū nō intelligit aliud: nisi q⁹ ibi erat incensorium in quo sūmus sacerdos intrās sanctū sanctor⁹ ponebat incensū vt nebula inde ꝙsurgēs ꝑpediret alior⁹ aspectū q̄ erāt in alia parte tabernaculi ne viderēt ea q̄ erāt intra sanctū scōr. Silr in alia parte tabernaculi q̄ dicebat scā erāt tria. mēsa ꝓpositionis in latere aq̄lonari: ⁊ candelabrū aureū in latere australi. ⁊ altare thimiamatis in medio ꝛ diuidentē scm̄ ⁊ scm̄ scōr. ℙredictor⁹ aūt assignat duplex rō. vna lr̄alis ⁊ alia mystica: lr̄alis est ista. Tabernaculū enī istud erat ordinatū ad cultū veri dei creatoris totius mūdi in quo sūt due partes: vna nobis inuisibilis: videlicet istud qđ ē vltra celū sidereū vbi est habitatio spūaliū substantiarū: ⁊ hoc figurabat p illā partē tabernaculi q̄ dicebat scm̄ scōr in qua erāt cherubin repsentātia angelicā naturā: ⁊ archa testamēti clausa: ad designandū q⁹ rōnes eor q̄ fuūt in hoc seculo visibili ꝓtinent clause ⁊ nobis occulte in illo seculo superiori: sicut rōnes effectuū in causis artificiator⁹ in artifice ꝓtinent quodāmō clause: ⁊ hoc p tria in archa ꝓtēta. s. tabulas q̄ repsentāt sapientiā q̄ dirigūtur res hūane: ⁊ virgā aarō qua designat ptās regiminis p quā coercentur hoies a malis: ⁊ māna p qđ designat vita hūana: p ꝓpitiatorij ꝙo quod erat q̄si locus dei: ⁊ q⁹ ide rfidebat sūmo sacerdoti: p qđ signat ipse de⁹ gl̄iosus ⁊ sublimis p̄sidēs oib⁹ creaturis. ⁊ sic patet quō p scm̄ scōr designat ea q̄ sūt supra celū sidereū nobis inuisibilia. p aliā ꝙo partē tabernaculi q̄ dicebat sanctū absolute designabat alia pars mūdi. p tectū enī tabernacli

ſqđ ad cēp⁹ ſi figura h⁹ſcōi i quo quotidie ministrāt sci sacerdotes accēdētes lumē doctrine ⁊ paſcētes pp̄lm pane dei qui super mensam presto est a sabbato spei ad sabbatum speciel

lāre Tabernaculū enī factū ē p̄i:

†ſ cādelabra sūt dona spūssci in ecclesia lucent.

muz: in quo erānt † candelabra ⁊

† ſ panis p̄sto ē a sabbato spei vbi in xp̄o a turbine seli tuti sum⁹: vsq; ad sabbatū spei vbi spēs implebit

mensā ⁊ † propositio panuz: q̄ne

†ſ q⁹ velo interpositor: diuiditur primū a secundo

dr̄ sca. † Post velamētuz autez

ſ erat †ſ significat celū intra qđ christus noster sacerdos intrauit non sine sanguine

secūdum † tabernaculū qūod dicitur sancta sanctor̄: aureum ha-

†ſ quo signat xp̄s igne charitatis plen⁹ † ſ in quo offerunt ofones scor̄ † ſ q̄ ꝓtinebat testm

bens † thuribulu ⁊ † arcam testa-

ſ in circuitu: nō extra tm̄ sed etiā intus

menti circunfectaz ex omni parte

ſ gomor ſ in memoriaz

auro: in qua vrna aurea habenſ

antiq bñficij †ſ q̄ significatur sacerdotalis ptās

mānā: ⁊ virga † aarō q̄ frōduerat

ſ in quibus ler scripta fuit ſ eam archā

⁊ tabule testamēti. Sūper q̄ erāt

ſ duo angeli † ſ glorioſe decorata

† ſ alijs ꝓnerijs

cherubi † glorie † ōbumbrantia ꝑ

ſ tabulā q̄ sup archā erat †ſ bis ⁊ bmōi

† ſ q⁹ pauc-

ora sufficiūt ad executionē nr̄e demonstrationis

piciatoriū: † de qūibuſ † modo nō

† ſ sed hoc est dicendum. ſ tabernaculis

ē dicēdum per singula. † His ꝙō

Quatuor ānuli. iiij. euāgeliste pfecti p quos portat in quatuor mūdi partes. Quib⁹ semp adherēt vectes aurei. i. p̄dicatores sapia fulgētes: sp parati ꝛ hostes. In archa vna hñs māna. i. ala christi continēs plenā sapiam: q̄ reficiunt ⁊ angeli. Virga significat sacerdotalē potestatē christi. Tabule: q⁹ ipse dator legis. ℙropitiatoriū christus q⁹ ꝓpitiat nobis. Duo cherubin oēs ordines celi q in eo existūt q⁹ inuicē dilectione ꝓnexi sūt q⁹ ⁊ ſ sapiētes: ſ eū obūbrant ꝙntū in se est. In p̄i⁹ quotidie intrabāt sacerdotes: q⁹ ℬ quotidie se debēt fideles sacrificare carnē suā cum vitiis ⁊ ꝓcupiscētiis mortificātes. Aliter enim ad celestē nō poterūt puenire. ℙōtifex q sel in āno in secundo. i. scā scōr in troiuit cū sanguine xp̄s q⁹ āno benignitat⁹ sel in celū intrauit p sanguinem suū quē ꝑ pcis holuz fudit. Iurta parabolā munera ⁊ hostie offerunt⁹ q⁹ ⁊ hec etiā aliqd designāt in iustanti tēpore.

Tabernaculū enī factū. ℙrimū tabernaculū intus habuit altari incēsi: aūt fores sub diuo altare holocaustor̄: vel qđ foris ē sigt ve. te. ⁊ est figura figure: intus nouū.

Et archā. Archa caro xp̄i in q̄ māna diuinitat⁹ ⁊ tabula duor testamentor̄ ⁊ virga ꝑ sacerdotio christi. Urna populus in quo christus panis est. Aug. Archa significat secretū dei. In archa iussa est poni lex: ⁊ māna ⁊ virga aaron. In lege p̄cepta sūt: virga est potestas: manna gra: q⁹ nisi cū gra nō ē potestas faciēdi p̄cepta. ℬ q⁹ ler a q̄ns nō iplet: desup ē ꝓpitiatorij. Ad hoc enī op⁹ est vt de⁹ sit ꝓpitius. Ideo sup: q⁹ super altat mia iudicio. Duo cherubin pēnis obūbrant. i. volādo honorāt: q⁹ mysteria ista sūt. Inuicē se attendūt: q⁹ ꝓsonāt. Hec enī sūt duo testamēta. Ult⁹ i ꝓpitiatorij: q⁹ misericordia dei in qua spes est vel ꝓciliāt vel cōmendant. Vel cherubin. i. rōnalis creatura. Duo ꝑ charitate. ℙdenis ꝓpitiatorius obūbrāt: q⁹ deo nō sibi pēnas tribuūt. i. deū honorāt. Ult⁹ i ꝓpitiatorij q⁹ spes nō ē nisi in misericordia dei. Cherubin plenitudo scie. i. duo testamēta. Obūbrāt. q⁹ in eis latet xp̄s. Cherubin. Ambro. ℙlenitudo

de lyra

qđ erat q̄dā cortina variis coloribus distincta: designabat celū sidereū variis stellis ornatū: p candelabrū in quo erāt septē lucerne: designabant orbes septē planetarū. ꝓpter hoc erat positū in parte australi: q⁹ cursus planetarū in hemispherio nr̄o sp est ad austrū. p mensā ꝙo vbi erāt panes suppositi designabant elemēta: ex qb⁹ ꝓstituit ⁊ nutrit hoium vita: q⁹ ex eisdē sum⁹ ⁊ nutrimur. vt dī. ij. de generatōe. Designabat etiā illa mensa q⁹ illi q̄ in altari deseruiebāt creatori vniuerse creature de altario debent viuere. ℜō aūt allegorica p̄dictor̄ est: q⁹ p illā partē tabernaculi q̄ dicebat scā designabat ve. te. in quo veritas diuinor̄ erat latēs sub velaminib⁹ figuratū: sic aūt aspectus eor q̄ erāt intra sctm̄ sctōr erat inclusus p cortinā mediā inter vtrāq; tabernaculi partē: vt dictū est. ℙer illā ꝙo tabernaculi partē q̄ dicebat scm̄ scōr in q̄ erāt illa q̄ repsentabāt spūalia diuina: vt dictū est: significabat no. testa. in quo reuelata est veritas diuinor̄. ꝓpter qđ in passione dñi in qua ꝓsūmatū est no. te. scissa fuit illa cortina q̄. ꝓhibebat aspectū eor q⁹ erāt intra scā scōr: vt hī Luce. xxiij. Hāc aūt expositionē secundā ꝑsequit apls. vt patebit in sequētib⁹. Mis visis accedendū est ad lām q̄ tāgit tabernaculi dispositionē d. Tabernaculū enī factū est ꝑmū. Tabernaculū ꝑmū dī illa pars tabernaculi q̄ dicebat scā: q⁹ ab illa erat ingressus tēpli. c In quo erāt candelabra. dicit candelabra in pl̄ali: q⁹ lz eēt vnū candelabrū tm̄: tñ hz septē lucernas q̄ ℬ dicunt candelabra. d Et mēsa ⁊ ꝓpositio panū. q⁹ septē panes erāt positi sup mensā illā. Tertium aūt qđ erat ibi. s. altare incensū omittit apls: q⁹ ꝑm q⁹ sequit. i. nō intendebat de istis dicere p singulas. sequit: e Que dī scā. hoc refert ad tabernaculū ꝑmū: q⁹ sicut dictus est illa pars ꝑma tabernaculi in qua erāt ista dicebat scā absolute. f ℙost velamentū aūt. i. post cortinā intermediā. g Erat secundū tabernaculū. i. secūda pars tabernaculi. h Qđ dī scā scōr au. ha. tu. ⁊ ar. te. circūte. ex oi parte auro. q⁹ erat de lignis sethim opta auro intus ⁊ extra: vt hī Exo. xxv. i In qua erat vna aurea hamāna. ꝑm q⁹ dicit Exo. xvi. k Et virga aarō q̄ frondurat. ꝑm q⁹ hī Nu. xvij. l Et tabule testamēti. ista erāt inclusa in archa: vt p̄dictū ē. m Sup q̄ erāt cheru. gl̄ie. i. gl̄iose facta: vel potⁱ⁹ q⁹ erāt gl̄ie dei cui deseruiūt angeli ꝑ cherubin significatiua. vñ sequit: n Obūbrantia ꝓpitiatorij. qđ repsentabat locū diuinū vt dictū est. o De qbus nō est mō dicendū p singula: q⁹ apls ꝑsequit illa breuiter: ⁊ ꝑm sēsū allegoricū tm̄: vt dictū ē. p His ꝙo. Hic apls describit ministeriū sacerdotū in tabernaculo moysi. Ad cuius intellectū sciendū q⁹ intra scm̄ scōr solus sūmus sacerdos introibat in festo expiatōis tm̄. In alia aūt parte tabernaculi q̄ dicebat scā absolute alii sacerdotes intrabāt bis qualibet die ad pficiendū sacrificia. Immolatio enī sacrificior̄ ⁊ oblatio eor fiebāt ex tabernaculum sub diuo i altari holocaustor̄: ℬ ꝓsūmatio sacrificij fiebat in tabernaculo per

crematiōnem

scientie. ℙropitiatoriũ sup archã christus quia ipsi christo a deo patre specialiter datum est: vt esset propitiatio pro peccatis nostris.

In anno. Nõ singulis annis intrabaꝫ: significabat non venisse adhuc perfectionem.

Nõ sine sanguine. Sepe quidẽ sine sanguine introibat: sed cũ sãguine non nisi semel.

℔ro sua ⁊ populi. Christus ꝓ populo suo obtulit: ꝓ se ꝺo non nisi in mẽbris suis. Uñ ipse ait: verba delictoꝝ meorũ. Delicta enim nra sua dicẽ ꝙ ea suscepit nõ ad habendũ ꝫ ad delendum.

Nondũ propalatã. Celũ adhuc inaccessibile est mortalibꝫ ꝑm corpis ꝺitionẽ: añ ꝺo etiã ꝑm alias: ꝫ patiẽter expectãda est resurrectio in q̃ ⁊ corꝑibꝫ ꝓ christũ patebit i celum accessus.

Sanctoꝝ viã. Uia sanctoꝝ est christus vl' spiritualis intelligentia legis per quã ascenditur in interiora celi.

Que parabola. Q̃ aũt hec de sacrificijs ꝓsũmãdis vel in ꝓmo vel in secũdo tabernaculo ꝑm significatõem ꝺicta sint aperit subdẽs: Que ẽ parabola.

Usq; ad tẽpus cor. Usq; ad tẽpus gfe quo in melius corrigẽdi erãt: q hucusq; sub pedagogo ⁊ ideo nõ poterãt pfectus facere: nõ tñ eo tpe debebant cessare.

Nicolaus

† ſ quod minus .i. minoris venerationis ⁊ significabat presentem ecclesiam.

ita compositis. in †priori quidem
ſ quotidie
tabernaculo semper introibãt sa
† ſ ecce quod supra sanctus seculare dixit secularia sacrificia: que. nihil ducunt ad perfectum. † ſ intus incensum ponentes extra sacrificia
cerdotes †sacrificiorum † officia cõ
sumantes. In secũdo autem sẽ
† ſ introibat ⁊ iste ex pte significat eum: qui semel ingressus est celum: quem non mox sequimur
mel i anno solus †pontifex nõn si
†ſ vñ: verba delictoꝝ meoꝝ. i. corꝑis sui.
ne sanguine quẽ offerret †pro sua
ſ in istis
⁊ populi ignorãtia. hoc significã
ſ qui ita fieri instituit † ſ .i. nõdũ licere introire ad celestia ſ donec christus venit
tẽ spiritusancto. †nondum propa
ſ secundariũ †ſ .i. carnalibus observantijs: adhuc statum habentibus
latã esse sanctoꝝ viam. †adhuc
priore tabernaculo habẽte statũ.

ſ ũ mistica similitudo ẽ ſ .i. ꝓpis gratie ſ qõ nunc est.

Que parabola est temporis istã
ſ parabolã †ſ de alijs thure. s. similã ⁊ panibꝫ † ſ de
tis. iuxtã quã †munera ⁊ † hostie
alalibus ſ a sacerdotibus figuratuis †ſ .i. teste pscie
tia ſ qñ ad visum hominum extra
offerũtur. que nõ possunt †iuxta

Christus assistens. De sufficiẽtia vnꝫ veri sacrificij noui testa. plene ℔ tractat: ꝓ qõ ⁊ peccatoꝝ remissionẽ quã ꝛbis hieremie supra tetigit ꝓstari dicit ⁊ salutẽ. q. hec ꝓdicta legalia nõ possunt facere pfectũ. Sed xps assi. ⁊c. ℙeramplius. Christus introiuit tabernaculũ: noie signi. i. tabernaculi designat signatũ. i. celũ ꝓ ampliꝰ: qꝛ plures capit q̃ terrenũ illud ⁊ pfectius: qꝛ ibi pfecta beatitudo. Uel per tabernaculũ. i. ꝓ carnẽ que nõ semine viri ꝺcepta et formata ẽ: assistẽs pñi ⁊c.

ſ plene mundatũ ſ deo. s.
conscientiam perfectuꝝ facere ser
ſ discernendis
uientem: solummodo in cibis et
ſ ablutionibus
potibꝫ ⁊ ĩ vãrijs baptismatibꝫ ⁊
ſ alijs ſ nõ spũs †ſ his oibus ꝺico impositis q̃si in onus ad refrenãdũ trãsgressores
iusticijs cãrnis †vsq; ad tẽpꝰ cor
† ſ hoc non perfectum: sed †ſ patri ad interpellandum: vel fidelibus ad auxiliandum
rectiõis impositis. †Christus †assi
†ſ nõ carnaliũ †ſ .i. ꝓtis iusticie ⁊ eterne beatitudinis: que tempore legis futura erant
stens pontifex †futuroꝝ † bono
rum peramplius ⁊ perfectius ta
ſ .i. celum
bernaculum non manufactuꝝ id
ſ nõ ꝺico nõ ꝺei sed huius. i. hũane sicut vetus ſ cuiꝰ illud in heremo qõ fixit bõ: sed lõge aliter a deo
est nõ huius creationis. Neq; ꝑ
ſ effusum ſ vt in veteri
sanguinem hircoꝝ aut vitulo
rum. sed per proprium sanguinẽ
†ſ qꝛ nõ ẽ opus iterari qꝛ pfectũ ẽ † ſ celeste tabernaculũ. s. scãscoꝝ † ſ ꝑ hoc ſ qõ nõ in illis sacrificijs legalibus ſ qꝛ redempti sunt eterni
introiuit† semel † ĩ sancta † eterna
† ſ a nobis: vel a christo nobis † ſ per sanguinẽ xpi potest esse redemptio ſ quia
redemptione† inuenta. † Si ẽnim
sanguis hircoꝝ ⁊ taurorum ⁊ cinis

Augu. Ita vt ꝓ tabernaculũ accipiaꝫ xpi carо quã ꝓ nobis obtulit: i qua ⁊ diabolũ expugnauit. Est enim christus rex ⁊ sacerdos. Rex pugnauit ꝓ nobis. Sacerdos obtulit se ꝓ nobis: qñ ꝓ nobis pugnauit quasi victꝰ est immo vere tunc vicit. Crucifixus est enim et de cruce in qua erat fixus diabolũ occidit ⁊ inde rex nr. Sacerdos aũt qd ꝓ nobis obtulit. vñ qꝛ nihil mundũ inuenit in hoibꝰ qõ offerret ꝓ eis seipsum obtulit. Ecce mũda ⁊ felix ⁊ vera victima. Carnẽ enim de vtero virginis accepit vt mũda offerret ꝓ imũdis. In scã. Exponit qd ꝺixerit tabernaculũ nõ mãufactũ scã scoꝝ. i. celestia. Si enim sãguis ⁊c. Q̃ ꝑ xps potuerit cẽ redẽptio a miseri ꝓbat qꝛ ꝑ illa legalia fiebat mũdatio corꝑalis.

Hyrcoꝝ. Hyrcus de lyra

ſ ſ

bat no. testa. vocabaꝫ sanctũ sanctoꝝ. Secũdo dignitatẽ ministri: qꝛ solus sũmus pontifex illuc intrabat. Tertio modũ intrandi: quia cum sanguine intrabat. Quarto tẽpus intrandi: qꝛ tñ semel in anno. Quinto ad quid intrabat. s. ad placãdũ sibi deũ ⁊ populo. ⁊ ista significabãt ea que sunt i no. testa. qꝛ christus q̃ est sũmus pontifex intrauit celũ: quod designabaꝫ ꝑ sanctum sanctoꝝ: vt. s. ꝺictũ est. ⁊ per ꝓpriũ sanguinẽ ad placandũ nobis patrem. ⁊ hoc est quod ꝺicit: Christus aũt. Sciendũ tñ ꝙ in hoc capitulo cõstructio est multũ suspensiua. Et ideo vt clarius ⁊ breuius procedã ego ponam litterã non ꝑm ꝙ facet in libro. ℔ ꝑm ordinẽ sentẽtie. Christus autem assistens. Hic tangit dignitas ministri noui testamenti: qꝛ christus est nomen suppositi existentis in nã duplici. s. diuina ⁊ humana. ℙontifex. ℔ tangitur nomẽ officij: qꝛ christus est princeps aliorum pastoꝝ: ꝑm ꝙ ꝺicit. j. ℙetri. v. Cũ apparuerit ꝓnceps pastoꝝ ⁊c. Assistẽs. i. semp paratus ad suũ officiũ. s. ad interpellandũ patrẽ ꝓ nobis: ⁊ ad auxiliandũ nos ꝺ ipugnationẽ hostis. Introiuit semel in scã. i. in celũ: vt patebit. j. quod quidẽ celũ est: Tabernaculũ per amplius. i. valde amplũ. ꝓpter immensitatẽ bonoꝝ celestiũ. Et perfectius q̃ fuit tabernaculũ moysi qõ fuit mobile ⁊ portabile de loco ad locũ. istud est imobile ⁊ eternũ: ꝑm ꝙ per Esa. fuit ꝓdictũ xxxiij. Oculi tui videbũt hierusalem ciuitatẽ opulentã tabernaculũ qõ nequaq̃ transferri poterit. ibi enim loquit de hierusalẽ celesti. Nõ manufactũ. i. nõ per hominẽ: sicut fuit tabernaculũ moysi per manũ beseleel. Et ℔ est quod subdit apls exponẽdo verbũ predictũ. Id est nõ huius creatõis. i. humane factionis. Tãgit etiã tẽpus intrandi. ibi: Semel. qꝛ totũ tẽpus non est nisi vnus annus respectu pontificatus christi. ⁊ ideo ex quo semel intrauit semp est ibi. Tangit etiã modus intrandi cũ ꝺicit: Neq; ꝑ sanguinem hyrcoꝝ aut vituloꝝ: sicut intrabat pontifex veteris legis. Sed ꝓ propriuꝝ sanguinẽ. qui ꝓ nobis fuit effusus in cruce. Tangit etiã ad quid intrauit: cum ꝺicit: Eterna redẽptione inuẽta: qꝛ per hoc habemus eternã redẽptionem per modũ conuenientissimũ a christo inuentũ: inquantũ satisfecit: qꝛ poterat inquantum deus: ⁊ soluit qui debebat inquantũ homo. r Si enim sanguis. Hic ꝓbat quoddam suppositũ circa vltimũ ꝺictũ. s. ꝙ sãguis christi fuit efficax ad nostrã redemptionẽ eternã. ⁊ facit talẽ rationẽ: Sanguis christi ex vnione ad suppositũ diuinũ habet virtutem maiorem ad emundationẽ anime q̃ sanguis hyrcoꝝ ⁊ vitulorũ ⁊ aqua lustrationis ad tollendum imundiciam corporalẽ seu impedimentũ irregularitatis de quo predictum est. Ueritas propositionis huius patet: quia sanguis christi ex eius vnione ad suppositũ diuinũ cõtrahit quandam infinitatem virtutis. sed predicta veteris legis tollebant immundiciam corporalem contractam ex tactu alicuius immũdi ⁊ a diuino cultu impedientẽ. vt patet Nu. xix. ergo multo fortius sanguis christi mundat animã ⁊ reddit eam aptam ad salutem eternam. ⁊ hoc est quod ꝺicitur: Si enim sanguis hyrcorum ⁊ thaurorum. hoc fiebat in festo expiationis.

Nicolaus

crematione incensi in altari incẽsi: qꝛ sacrificia illa nõ erãt accepta ex se sed tñ ex fide ⁊ deuotiõe offerentiũ: que fides ⁊ deuotio significant ꝓ incensũ. ⁊ hoc est qõ ꝺicit: Dis ꝺo ita cõpositis. i. dispositis mõ ꝓdicto. a In priori quidẽ tabernaculo. i. in parte tabernaculi q̃ ꝺicebaꝫ sãcta. b Sẽper. i. quotidie. c Introibãt sa. sacri. offi. ꝙsumãtes. ꝓ crematione incẽsi. d In secũdo aũt. i. intra sanctũ scoꝝ. e Semel in ãno solus põtifex. supple introibat. glosa ꝺicit hic ꝙ pluries intrabat in ãno: tñ sine sãguine. hoc tñ nõ inuenit scriptũ in lege nisi solũ qñ mouẽda erãt castra: tũc enim aaron ⁊ filij eius intrabãt vt inuoluerẽt ea que erãt intra scã scoꝝ. ⁊ disponerent leuitarũ onera: alꝰ autez nõ legit intrasse aliqs nisi sũmus sacerdos in festo expiationis ad offerendũ ibi corã ꝓpitiatorio de sanguine hostie immolate ꝓ pcõ populi ⁊ ꝓ pcõ ꝓprio. ⁊ hoc est quod ꝺi: f Nõ sine sãguine ⁊c. hoc signãte. Hic ostẽdit qd signabãt ꝓdicta. ⁊ ꝓmo q̃ntũ ad vetꝰ testa. Secũdo q̃ntũ ad nouũ. ibi: Christus assistẽs. In ꝓma parte ꝺicit sic: g Hoc signate spũ scõ nondũ ꝓpalatã esse scoꝝ viã. qꝛ sicut ꝺictũ est ꝓ hoc ꝙ nõ patebat accessus sacerdotibus ad scm scoꝝ designabaꝫ ꝙ via veniẽdi ad celestia nõ erat patefacta: sicut est in no. te. ⁊ qꝛ ve. te. adhuc habebat cursum suũ qõ significabaꝫ ꝓ primã partẽ tabernaculi: vt ꝺictũ est. ⁊ ℔ est quod subdit: h Adhuc ꝓte tabernaculo. i. vete. te. habente statum. i Que parabola. i. figura. k Est tpis instãtis. qꝛ vetꝰ te. fuit figura noui. l Iurta quã. s. parabolã. m Munera ⁊ ho. offe. que nõ pñt iurta ꝓscientiã pfectã facere. qꝛ in ve. te. qõ fuit figura no. mũera oblata nõ auferebãt pcã: vt predictũ est. ⁊ cã subdit: n Seruientẽ solũmõ in cibis ⁊ potibus. quod ꝺi: qꝛ obseruationes legaliũ in parte ꝙsistunt in abstinẽtia a quibusdã cibis ⁊ potibus in lege ꝓhibitis. o Et in varijs baptismatibus. i. ablutionibus q̃ fiebãt in emulatione leprosi ⁊ ꝙsilibus. ola enim ista erãt quedã pure corporalia. ⁊ ideo nõ poterãt mũdare cõscientiã: ℔ tñ tollere quandã imundiciã corporalẽ vel irregularitatẽ que ꝺicunt iusticie carnis. ⁊ hoc est quod ꝺi: p Et iusticijs carnis vsq; ad tẽpus correctionis ꝙpositis. i. vsq; ad tẽpus noue legis que corrigit veterẽ nõ a malo i bonũ reducẽdo: qꝛ lex vetus fuit bona ⁊ iusta. vt hĩ Ro. vij. ℔ ab ꝓfecto ad perfectũ reducẽdo: qꝛ sicut puero q̃ꝺiu est sub pedagogo ꝓponunt̃ aliqua opera bona ad assuefactionẽ virtutis que tñ mutant̃ aduenientẽ etate virili in qua pfectiora opa ei ꝓponunt̃: ita per legẽ moysi fuerũt ꝓposita legalia populo iudaico vt exerceret̃ in cultu vnius dei: qꝛ tñ erant ꝓfecta. ideo ꝓ legẽ christi ad perfectionẽ sunt reducta. ꝓpter qõ apls Gal. iij. cõparabat legẽ moysi pedagogo sub cuius disciplina tenet̃ puer q̃ꝺiu ẽ parvulus: vt plenius declaratũ est in ꝓncipio huius opis. q Christus aũt assistens. Hic ꝙñr exponit illud qõ predicrũ fuit de tabernaculo moysi in quantũ fuit figura noue legis. Circa qõ apls duo facit: qꝛ ꝓmo declarat ꝓ positũ. Secũdo ꝓbat quoddã suppositũ. ibi: Si enim sanguis. Circa primũ quinq; tãgit. primo ꝺignitatẽ loci: qꝛ illa pars tabernaculi que figura-

ſ ſ ſ

christum significat: per similitudinem carnis peccati. Thaurus: quia duox testamentox cornib9 vētilat inimicos. Cinis vitule ⁊c. De iuuenca rufa cuius cinerē ad aquā aspersionis eorūq; mūdationē q mortuū tetigerint: pcipere lex mādauit nō est tacendū. Euidentissimū enī in ea nouū testamentū prefiguraf. De hac dī in libro numeri dūs dixisse moysi. Loqre filijs isrl'. Et accipiāt a te iuuencā rufā sine vitio: q̄ nō habet in se vitiū: ⁊ nō est positū sup eā iugū. Et dabis eā ad eleaçar sacerdotē ⁊ eijciēt eā ex castra in locū mundū: ⁊ occidēt eū in 9spectu ei9. Et accipiet eleaçar sanguinē ei9: ⁊ asperget ꝫ facie testio/ I.petri.1 d nij septies: ⁊ cremabūt eā I.ioan.1.c. in cōspectu eius: ⁊ pelis Apoc.1.b. eius cū carne: ⁊ sāguis cū stercore cōburet. Et accipiet sacerdos lignū cedrinū ⁊ hysopū ⁊ coccinuz: ⁊ mittet in mediū cōbustionis iuuēce: ⁊ 9gregabit hō mūdus cinerē iuuēce: ⁊ ponet extra castra in locū mundū ⁊ erit filijs isrl' ⁊ ꝑselitis legitimū ꝑpternū vel eternum. Et isto cinere fiebat aq̄ aspsionis vñ mūdabant a cō tactu mortuox. Ait enīz sic: Dis aīa hoīs q tetigit mortuū imūda erit septez diebus. Hic purificabit die tertio ⁊ septimo ⁊ mūdus erit. Si vo nō purificatus fuerit nō erit mundus. Dis q tetigerit mortuū ⁊ mortuus fuerit nō purificatus tabernaculū dñi polluit ⁊ exterminet aīa illa ex isrl'. Itē ait: Et accipiēs hysopū tinget in aqua vir mūdus: ⁊ asperget sup domū ⁊ sup vasa ⁊ sup aīas. Vitula femina: caro xpi infirma. Rufa: passione cruēta. Hāc accipiūt a moyse q est figura legis: qr ꝑm legē vili sūt occidere christū: qr ꝑm ipsos sabbatum soluebat: ⁊ obseruationes legitimas ꝓphanabat. Sine vitio est iuuēca: qr īmunis a peccaꝫ caro christi. Ad 9firmationē aūt repetit dicēs: q̄ nō hz in se vitiū. Vel ad determinationē. s. q etsi in alijs q sūt mēbra eius habeat vitiū: in se tñ nō habet. Et nō est positū sup eū iugū: qr nō est subiugatus iniqtati: imo ⁊ subiugatos inueniēs liberauit: ⁊ eox vincula dirupit ⁊ potestatē ponēdi aīam ⁊ iterū sumēdi habuit. Nō ad aarō: ꝫ ad eleaçar data dī: qr nō ad tēpus qō tūc erat: ꝫ ad posteros illi9 sacerdotij dñi passio erat puētura. Eiecta est extra castra: sic ⁊ dñs extra ciuitatē ciectus est. Et iecta est in locū mundū: qr dñs nō habuit cām malā. Occisa est in 9spectu eleaçar: sic occisa est caro christi in 9spectu eox q vēturi erāt in nouo testamēto dñi sacerdotes. Eius sanguinē asperſit ꝫ facie testimonii septies: qr xps ꝑm scripturas fudit sanguinem in remissionē peccatox: Ideo 9tra faciē testimonii qr nō aliter declaratū est q̄ fuerat diuino testimonio ꝓnūciatum. Ideo septies qr ipse numerus ad munditiā ptinet spiritualē. Extra castra hierusalē iussa est cremari. Cremari ꝑm grecos a suspēsione dī: qr ignis sursum mouet ⁊ in cū 9uertit qō cremaf. Quod signū est resurrectionis. In conspectu eleaçar cremata dī: qr illis apparuit resurrectio xpi: q futuri erāt regale sacerdotiū. Pellis eius cū carne ⁊ sanguine ⁊ stercore cōbusta dī: qr nō solū substātia mortalis corporis xpi: q̄ pelle carnib9 ⁊ sanguine intimata est: ꝫ etiā 9tumelia ⁊ abiectio plebis: que nole stercoris significaf cō/uersa ē i gliaz: quā cōbustionis flāma significat. In mediū cōbustionis mittit sacerdos lignū cedrinū hysopū ⁊ coccinū. Lignū cedrinū est spes q̄ in supernis firmiter habitat. Hysopus fides: q̄ cū sit humilis radicib9 herct in petra. Coccinū charitas: qr feruorē spūs igneo calore testaf. Hec tria debēt mitti in mediū cōbustionis. i. in resurrectionē christi: vt cū illo abscōdita sit vita nra. Cuius. i. relige cōbustionis: fama est q̄ secuta est post passionē ⁊ resurrectionē. Hūc cinerē hō mūdus 9gregabat ⁊ in locū mudū: extra castra reponebat: qr hec fama apud eos maxime clarui q nō erāt de 9xortio iudeox: ⁊ erāt mundi ab interfectōe christi ⁊ cē celebrationē iudaice 9suetudinis. Ex isto cinere fit gala.3.b. aqua aspersionis p quaz significaf baptismus vñ mundabanē hoīes a 9tactu mortuox qr ab iniqtate p baptismū xpi. Illa aqua tā ꝑseliti q̄ gētiles vel iudei mundabanē: qr baptismus iudeis ⁊ gētibus ꝑdest. Hysopo q fidē significat illa aq̄ aspergebaf qr fide mūdanē corda: ⁊ sine fide non ꝑdest baptism9. A viro mūdo hoc fiebat: qr vere mūdi debēt eē ministri eccliē q portāt personaz domini.

Ad emū. car. i. vt caro emūdata sit ꝓpt legis ꝓceptū: ꝫ i xpo ē pfectio.

Obtulit semetipsū. Et medius inter deum ⁊ homines dator est noui testamenti: quasi pontifex nobis est ⁊ dator legis noue.

Immaculatū. Alius sanguis non imaculatus.

Ab opibus mor. Ambro. i. peccatis: q̄ q tāgit inquinaf sicut qui tāgebat mortuū coinquinabaf: nec intrat in celū sicut nec ille in templum.

Viuenti. Nemo ergo ei potest seruire qui mortua opera habet.

Ambro. Que mors erat necessaria in redēptione nō mō gentiliū ꝫ et earū prevaricationū quas lex faciebat nō soluebat. Tantū fuit pcñ nrm vt saluari nō possemus: nisi vnigenitus dei ꝓ nobis moreref debitoribus mortis: ꝫ sic fecit nos dignos testi ⁊ pmisse hēditat: ⁊ ita testm factū firmū.

Intercedente. Inter vetus testamentū ⁊ nouū: in qb9 nō solū sacra diuisa sūt ꝫ ⁊ ꝑmissa. Distinctio est passio christi: in cuius morte ꝓstat terrena nō ꝑmitti ꝫ eterna. In morte enī vnigeniti necesse est magna spari.

Vbi enim. Dixit: Christus est dator noui testa. morte intercedēte: nūc q ꝓ ꝓfirmatōe eius oportuerat mori: ꝓbat ꝓsuetudine humane legis.

Vbi enī testame. Sicut q̄ testamentū morte testatoris ꝓfirmaf sic ⁊ xps in assertīoe eox q̄ testabaf voluit mori ne qs de eis dubitaret nec aliter poterat nobis esse vita. Morte euāgelium nobis ꝓfirmauit: vt qr ꝓ nobis mortuus est: ꝑcepta eius diligamus ⁊ in auctē habeamus: ⁊ ꝓ morte gfam nobis ꝑtrauit qua cōplere possimus. Lecto enim. Sicut q̄ moyses sanguinē ꝓdictox aīalium accepit vt eo' aspergeret ⁊ mūdaret ꝓdicta. Sic nr moyses xps data noua lege suū sanguinē: q vitul9 ꝓp virtutē crucis cui9 cornib9 ipios vētilauit: ⁊ hyrcus ꝓ similitudine carnis pcī: ⁊ qr hostia ꝓ peccato

Nicolaus

a Et cinis vitule aspsus. qr in aq̄ lustrationis qua debebāt imūdi aspergi ponebanē cineres vitule cōbuste. vt dī Nu. xix. b Inqnatos sāctificat ad emūdationē carnis. qr aīam mūdare nō poterat. c Quāto magis sā. xpi emūdauit ꝓscientiā no. ab ope. mortis. i. pcis q̄ mortificāt aīam morte culpe ⁊ morte gehēne. d Ad seruiendū deo viuenti. hoc dicit ad differentiā illox q putātur dii: ꝫ sunt mortui vt iupiter: hercules ⁊ hmōi. tāgit aūt tria p que sāguis christi habet efficaciā ad ꝑdicta. Primū ē ipse offerens. s. christus cuius meritū est efficacie infinite ꝓpter ꝓiunctionē ad diuinitatē. ⁊ hoc tāgit cū dicit: Semetipsū obtulit. Secundū est mun9 oblatū qō fuit sanctissimū. iō dicit: Immaculatū. Tertiū est modus offerēdi q ꝑcessit ex maxia charitate. quod notaf cū dr: Per spiritum scīm. Cui aūt facta sit talis oblatio ostendit cū dicit: e Deo. s. pri. f Et iō nouū testamentū. Hic ꝓfr ex ꝓdictis que ptinēt ad ve. te. ⁊ expositiōe eorum arguit ad ꝓncipale intentū. s. q̄ no. te. sit excellētius ⁊ efficacius veteri. Et diuidit in duas partes. qr ꝑmo facit qō dictū est. Secūdo ꝓbat quoddam suppositū in sua rōne. ibi: Vbi enī testamentū est. Circa primū ꝓsiderādū q̄ imediate ꝓdixit q̄ christus p ꝓpriū sanguinē intrauit celū. ⁊ sic inuenit nostrā redēptionē eternā. hoc aūt nō poterat fieri in vete. te. Ex quo sequit q̄ illud testamentū factū est p christū. ⁊ p ꝓfis debet dici no. te. qr illud qō sequit ꝑcedens dī nouū respectu illius. ⁊ hoc est qō ꝓcludit apls: Et ideo no. te. mediator. est. s. ipse christus: per quē autē modus sit mediator subdit: g Ut morte intercedēte. i. christi morte interueniēte p quā eius testamentum est ꝓfirmatū. h In redēptionē earū ꝑua. que erāt sub ꝑori testamē

de lyra

to. i. quas ve. te. non poterat auferre: ꝫ p morte christi sūt ablate. i Repromissionē eterne hereditatis accipiāt p efficaciā passionis. k Qui vocati sunt. ad participandū ipsū p verā fidē ⁊ sacroꝫ noue legis susceptionē. ⁊ sic patet q̄ no. test. est efficacius veteri: qr mūdat aīam ⁊ ꝓfert gliam. ve. aūt te. tñ exterius mūdabat ⁊ tēporalē hereditatē ꝑmittebat. l Vbi enī testamentū. Hic ꝓbat qō supposuit. s. q̄ testa. no. sit ꝓfirmatū p morte christi. ⁊ hoc ꝓbat dupliciter. ꝑmo p legē humanā. ⁊ 2° p legē diuinā. ibi: Vñ nec primū. Circa primū ꝓsiderandū q̄ p leges humanas: ciuiles: ⁊ canonicas testamentū nō habet robur q̄diu viuit testator: qr tūc pōt semp mutari cū sit vltima volūtas vite pūtis: ꝫ in morte ꝓfirmaf: ita silr no. te. quod est ꝓprie testamentū christi in sua morte fuit roboratum. ꝑpter hoc tūc dixit: Consūmatū ē. vt hī Joā. xix. ⁊ hoc est qō dī hic: Vbi enim testamentū est mors necesse est intercedat. i. interueniat. Testatoris tē. ⁊ patet lra: m Vñ nec ꝑmū. hic ꝓbat idē p legē diuinā. in qua ꝓbatione ꝑmo ponit no. test. ꝓuenientiā cū veteri. 2° eox differētiā. ibi: Necesse est ḡ. Circa ꝑmū sciendū q̄ ve. te. qō fuit figura noui fuit ꝓfirmatū p aspersionē sanguinis. vt habet Exo. xxiiij. Et sic patet per legem diuinam q̄ testamentū no. per effusionē sanguinis debuit confirmari vt figuratum corresponderet figure. ⁊ hoc est qō dr: Vnde nec primū quidem. i. vete. testa. quod fuit primū. n Dedicatum est. id est confirmatum. Sine sanguine. o Lecto enim omni mandato legis a moyse vniuerso populo. hoc habetur Exo. xxiiij. vbi dicitur q̄ populus testamentū recepit ⁊ obligauit se ad obediendū. ⁊ tunc moyses ad confirmationē huius aspersit sanguinē. ⁊ hoc est quod dicitur:

Accipies

egressum cū aqua de suo latere: ad hoc opus accepit: p aquā baptisma sanctificās: p̄cio sanguinis nos redimēs. Cū lana coccinea q̄ igni coloris ē ꝛ hysopo. Lana enī significat ignē dilectionis xp̄i: hysopus q valet ꝯ tumorē pulmonis humilitatē christi significat: q p feruorē dilectionis ꝛ humilitatē ꝓ nostra redēptione sanguinē suū fudit. Eo sanguine librū. i. euāgelīū sanctificauit. i. ꝓfirmauit: ꝛ populū fideliuz abluit dicēs: Hic est sanguis noui testamēti ꝓfirmatoꝝ: qđ mādauit deus advos. Aspersit taberna culū. i. ecclesiā. Oia vasa ministeriꝝ: qꝫ oēs doctores ecclesie in qbus ꝓtinēt mysteria sua: ꝛ sāguine redemit: ꝛ redēpti spūs sapie ꝛ scientie tribuit: ꝛ oia mūdant ꝓ sanguinez xp̄i: ꝛ sine eo nullꝰ peccati remissio. Ꝓdōt etiā p p̄dicta populꝰ dei significari. Ipse enī liber est tabernaculū: vasa q̄ spūaliter mūdant sanguine mersio in remissionē pctoꝝ. Inquit enim alibi: Qui pro multis effunc ē: hi enīz sūt populus dei. i. electi.

exo.24.b

Lana. Charitas xp̄i est nobis lana: de qua vestem faciamus.

Hic sanguis. Ecce q̄ ꝓprie predicit moyses verba qbus vsus est xp̄s in cena qñ corpꝰ ꝛ sanguinē suū discipul' tradidit.

Et sine sāguine ꝛc̄. Hec determinatio iō apponit qꝫ p aquā aspersionis q̄ fiebat de cinere vitule rufe fiebat remissio peccatoꝝ aliqñ qñ nō effundebat sanguis: ꝫ tñ effusus erat in imolatione vitule. In illis aūt sacrificiis q̄bus magis ea p uerso populo fuerit ꝯgruēter iposita q̄ deo desiderāti oblata: figura tñ veritatis fuerūt q̄ christus ē: cuius sanguine redēpti ꝛ mūdati sumus. qꝫ vera emūdatio ꝛ det ꝓpitiatio nobis sine sanguine nulla est.

Ipsa autē celestia. Christus q̄ in qbusdā significatus est: nō indiguit mūdari: ꝫ oēs sui: ꝫ tñ signa eius q̄ in tabernaculo vsū ministrationis p̄stabāt sanguine mūdata sūt. Nō enī in manufa. Exponit meliores

a moyse vniuerso populo: ac̄cipi
ſ simul aqua ꝛ sanguis: quia nostrum baptisma ibi figuratum ē passio xp̄i
ens sāguinē vitulorum ꝛ hircoꝝ
ſ que significat mūdationē futuroꝝ p aquā baptismi † ſ de quibus asperſoriuz facit
cum aqua † ꝛ lana coccinea ꝛ hysopo: ipsūm quoq; librum ꝛ oēs
populuz aspērsit dicens: Hic sanguis testamenti q̄d mandauit
ſ. i. ad confirmandum testamentum
ſ sicut liber ſ tēplū dei scm̄ ē: qđ. e. u.
ad vos deus. Etiaz tabernaculū
ſ habentes officia.
ꝛ omnia vasa ministerij sanguie
†ſ qꝫ qdā vasa sola aqua baptiçabant sed in nobis nihil sine sanguine xp̄i mundatur interius
aspersit. Et ōmnia pene i sangūine mundantur] secūnduz legē: ꝛ
ſ ꝯqđ de alijs †ſ in aliquo sacrificio facta.
sine sanguinis effusione nō fit re
ſ pcōꝝ † ſ q̄ſqđē moyses ita ꝑcepit: ꝛ lex ita ꝑcipit.
ſ figuras
missio. † Necesse ē ergo exempla
†ſ ecclesie que ad celum ducitur ſ nostra cōuersatio in ce. est †ſ predictis †ſ corporaliter.
ria quidem † celestium ſ his ſ mun
† ſ ecclis. ſ ſ significata †ſ licet in terra †ſ xp̄s est oēs ille hostie: qꝫ in oibus significatus.
dari: † ipsa autez ſ celestia ſ meliori

Nicolaus

a Accipiēs sanguinē vitulorꝝ ꝛ hyrcorꝝ cū aqua ꝛ lana coccinea ꝛ hysopo. Sed ꝓtra hoc posset aliqs dicere: qꝫ Exo. xxiiij. nō fit mētio nisi de sanguine vitulorꝝ. Dicendū q̄ apls fuit instructus in lege ꝛ ex vsu ꝛ ꝓsuetudine sciebat qualiter talia fiebāt. s. p mixtionē sanguinis hyrci ꝛ aque: vt sanguis esset clarior. lana vo coccinea ꝛ hysopus erāt ibi quasi aspersoriū ad sanguinē aspergendū. Et ꝓpter hoc moyses tacuit ista: qꝫ nō erāt p̄ncipalia: tñ credendū est aplo q̄ fuerit ita vt describit: nō enim oia in Exodo sūt scripta. sequit: b Ipsū quoq; librū. s. legis. c Et oēm populuz. q legē suscēperat. d Aspersit dicēs: hic est sanguis testamēti. i. ꝓfirmatiuus testamēti. e Quod mādauit ad vos deus. etiā tabernaculū: non q̄ aspersit tūc tabernaculū: qꝫ nondū erat: ꝫ postea illud sanguine aspersit qñ illud ꝓsecrauit. f Et oia va. ministerii. qbꝰ vtebant in tabernaculo moysi. g Sāguine sil' aspsit ꝛc̄. J. i. p aspersionē sāguinis. h Scōm legē mūdant. dicit pene: qꝫ aliqua mūdabant p ignē. s. illa q̄ poterāt ignē sustinere. vt habet Nu. xxj. expiatio tñ p peccato nō fiebat sine effusione sanguinis. ꝛ hoc est quod dr: i Et sine sanguinis effusione nō fit remissio. qꝫ alia sacrificabātur p peccatꝫ quoꝝ effūdebat sanguis: in signū q̄ p effusionē sanguinis christi fieda erat remissio peccatoꝝ que non poterat sanguine anima'lū fieri: ꝫ tñ significari. k Necesse est ḡ. Posita ꝓuidentia noui ꝛ ve. te q̄ntū ad ꝓfirmationē ꝛ emundationē. Hic ꝓfir ponit differentiā: ostēdendo p̄mo q̄ emūdatio no. te. sit melior. Secūdo q̄ est perfectior. ibi: Neqz vt sepe. Circa p̄mā partē dicit sic: Necesse est ḡ. exēplaria quidē celestiū his mundari. i. tabernaculū. ve. te. qđ fuit quodāmō exēplar celestiū. vt declaratū est. viij. ca. debuit mūdari talibus hostijs q̄ fiebant de aialibus brutis. l Ipsa aūt celestia melioribꝰ hostijs q̄ istis. supple debuerūt mūdari. Et ideo mūdati sunt sanguine christi. Sed diceres quō intelligunē mūdari celestia vbi nulla sit macula. Dicendū q̄ sicut dicebatur emūdari tabernaculū non quia haberet in se aliquā maculaz seu ꝛmundiciā: ꝫ quia tollebantur quedaz irregularitates quibus impediebantur homines accedere ad sanctuariū: ita dicunē mundari celestia per christi sangninē ꝛ per sacramēta noue legis ex eodem sanguine habentia efficaciā inquantū purgant peccata que impediūt ab ingressu celestiū. Et ideo dicit hostijs in plurali: quia lz sanguis christi sit vna hostia: tñ eius efficacia nobis cōmunicat per varia noue legis sacramenta: ꝛ q̄ tabernaculū sanhostias q̄ est vna. i. christus. vsus loquēdi sic vellet ꝛ approbaret scriptuz esse in manufactis scis exēplaribus veroꝝ. Vel in manufacta sctā exēplaria veroꝝ que littera in codicibus grecis reperit. Nō enī in manufacta. Ꝓbat q̄ christus mūdauit celestia. i. homines suo sāguine mundatos: fecit celestes: celestiū participes. Nā iste p hostiā suā itrauit in celū ꝓ nobis: et ita ꝓstat q̄ sequemur. In celū: nā nō in manufact̄. Cur nō: Quia illa non sūt vera sancta ꝫ sūt exēplaria. i. figure veroꝝ: et verus sacerdos nō i vmbratilia ꝫ in vera intrare debuit. Intuere quāte differētie sint inter vetus ꝛ nouū. Ꝓto exēplari. i. tēplo qđ ibi erat est hic celū: differt etiā magnꝰ sacerdos qui assistit vultui dei: semp viuus ad interpellandus ꝓ nobis. Ibi sepe offerebat: hic semel: ibi in sanguine alieno: ꝫ ꝓprio: idē ḡ sacerdos et hostia.

B

Neqz vt sepe. Ꝓtobauit q̄ christus per hostiā suā celestia mūdauit: modo probat q̄ melioribus hostijs. s. q̄ sua hostia fuit dignior: ꝛ efficacior oibus alijs: qꝫ ille sepe iterate sine ꝓsūmatione: hec semel oblata ad patriā ꝛ educit.

Aliogn oportet. Si semel oblatus nō sufficeret oiuz in se credētiū peccata exhaurire: oportuisset enz pati sepius ab origine mundi: quod ne

bus hostijs q̄ꝫ istis. Nō enim i manufacta sancta iesus introiuit
ſ que sunt † ſ per illa significatum
exemplāria veroꝝ: sed i† ipsuz
†ſ vt pro nobis interpellet: ꝛ post se trahat. †ſ post consummationem †ſ presentie.
celum: † vt appareat ſ nūc ſ nulli
†ſ nō apparet vultui nō ita vt sepe o s. ꝛ sepe patiat in cruce: qꝫ sufficit oibus semel oblatus ꝛ nō opus est p singulas generationes iterari qđ si his nō sufficeret: nec antiquis qui similiter erant redimendi
dei ꝓ nobis. † Neqz vt sepe offe
rat semetipsum: q̄emadmoduz
pontifex intrāt i sancta per singu
ſ christus in suo
los ānos in sanguie alieno. Ali
ſ nō sepe ſ si oportet eū sepe se offerre ſ qđ nō fuit
oq̄ in oportet eum frequēter pa
opus ſ incipiēdo a p̄ncipio mūdi † ſ nō sepe: ꝫ semel qđ nūc ꝓstat per inconueniens
ti ab origine mundi. † Nunc aūtē
semel in consummatiōe seculoꝝ

ſ vt iam non dominetur in nobis quod nulla alia hostia potuit †ſ non sepe sed semel oblatam
ad destructiōnē peccati † per hosti
ſ pri † ſ ité p hoc ꝓbaf semel pati
am suaz apparuit. † Et q̄emad
ſ lege nature
modum statutum est hominib⁹

Semel. Nō pōt amplius mori: ꝫ nec indigemus. Nō est intelligē dū q̄ aliq̄ peccati sui necessitate oblatus sit etiā semel imo sola volūtate. Verū vt hō semel mortuus necessitate ꝛ iure nature amplius nō moritꝫ sic ꝛ christus codē iure semel oblatus nō potest amplius mori.

de lyra

guine christi mūdatū sit melioꝰ tabernaculo moysi. declarat d. m Non enīz in manufacta sancta iesus introiuit. quale fuit tabernaculū moysi ab hoie factū: quod fuit figura tabernaculi celestis. vt prędictū est. ideo subdit: n Exemplaria veroꝝ ꝫ in ipsum celum. introiuit iesus. o Vt appareat nunc vultui dei ꝓ nobis. sicut enim pontifex legis intrabat sancta sācto: rum vt appareret coā ꝓpitiatorio quod erat quasi sedile dei. sic christus q̄ntū ad humanitatē intrauit celum nō ad hoc q̄ videret faciē dei patris de nouo: quia vidit eā ab instāti ꝛceptionis: sed quia eius humanitas de nouo trāslata fuit ad celū vbi facies dei clare videt a beatis: vt per hoc coram deo patre ꝓ nobis interpellet repzesentādo humanitatem quā assum̄psit pro nobis. p Neqz vt sepe offerat. Hic ꝓfir ostendit q̄ emūdatio noui te. perfectior est. Et diuidit in duas. quia primo ostendit ꝓpositum. Secundo ad hoc adducit simile. ibi: Et quemadmodū. In prima parte facit talem rationē. Illa emundatio que nō reiteratur q̄ semel facta sufficit profectior est q̄ꝫ illa que reiterat pluries ꝓpter sui imperfectionē: sed illa emundatio que fiebat a pontifice veteris legis in festo expiationis quolibet anno reiterabatur. expiatio facta p christū semel tñ facta est: qꝫ eius vnica passio sufficit ad delectionē omniū peccatoꝝ: ergo est perfectior. ꝛ hoc ē quod dicitur: Neqz vt sepe offerat seipsū. i. christus pōtifex. q Quēadmodū pōtifex. veteris legis. r Intrat in scā ꝓ sin. ānos in sang. alieno. qꝫ aliter sequeret inconueniēs. s. q̄ christus pluries debuisset pati a p̄ncipio mūdi: sicut ꝛ sacerdos veteris legis intrabat p singulos ānos scm̄ scōꝝ ꝓ expiatōe pcī populi ysrl. nūc aūt ita ē q̄ sicut pōtifex veteris legis intrabat scm̄ scōꝝ ꝓ pcō populi israclitici: ita christus passus est ꝓ salute totiꝰ mūdi: qꝫ incepit a principio creationis: sicut populꝰ israel a datōe legis. Et ideo si christi oblatio esset iterabilis debuisset frequēter pati ab origine mūdi: sicut pōtifex legis quolibet āno itrabat scā a datione legis. ꝛ hoc est qđ dicit: s Aliogn oportebat eū frequēter pati ab origie mūdi. ꝛ qꝫ ħ ēet inconueniēs. iō subdit apls: t Nūc aūt. i. tpe gre. v Semel in ꝓsūmatione seculoꝝ. i. in vltima etate in q̄ ꝓsūmatur mysteriū xp̄i. r Ad destitutionē pcī ꝓ hostiā suā apparuit. seipsū in ꝓspectu oium offerēdo in cruce. y Et quēadmodū. Hic adducit silē ad suū ꝓpositū. s. q̄ ex pctō p̄mi parētis statutū ē ex diuina ꝓuia q̄ homines semel morianē: ꝛ postea i iudicio diuino manifeste p̄sentabunē: sicut christus ꝓ salute hominū in cruce

Post hoc aũt. Post semel mori restat iudicium: in quo accipiãt ꝓm q̄ meruerunt: nõ restat vt iterum surgant: ⁊ iterũ moriantur.

Sine peccato. Si nec in die ire hostia: multominus in alijs tpib⁹. Vel: Sine peccato. i. sine similitudine carnis pcĩ: ꝫ potius in carne gl̃iosa. Vel tũc nõ erit hostia: ꝫ iusticia in remunerãdo vel vãnando.

C. X.

v Umbrã enim.

Probauit qõ semel mortuus: ꝫ quare vt semel: Quia lex nõ poterat perfectos facere: ideo agnus sine macula erat offerendus.

Nõ imaginẽ. i. veritatẽ: vt in pictura: vsq̄q̄ ponat qs colores quedaz est subtractio. Vel subtractio vmbra quedã est: nõ imago: cũ ꝫo flores ip̃os colorũ quis imposuerit: tunc imago efficitur.

roma. 5. b. 2. pet. 3. d.

Accedẽtes. Pontifices p singulos annos ĩ scã scoz cũ eisdẽ hostijs: licet indesinẽter offerrẽt.

a Nunq̄ tñ ⁊c.

Cultores semel mũdati.

Una hostia christi prefectos facit. etsi millies peccant nõ indigent alia: qz sufficit ad oĩa: ⁊ oẽz scientiã a peccatis lauat: qõ non vetus: si enim hoc faceret: nõ esset opus iterari. Sicut medicamentuz

† ſ reſtat ſ vt iudicentur ꝑm merita

semel mori†: post hõc autẽ iudici

† ſ eadẽ neceſſitate: ⁊ iure nature †† ſ aliẽ miſerabilior eẽt omnibus hominibus

um: †sic ⁊ christũs ††semel oblatus

† ſ qz nõ oẽs credunt ſ non omnium

est ad† multoz exhaurienda pec/

† ſ aduentu ſ autem †† ſ. i. hoſtia pro peccato. ††† veniens ad iudicium

cata. †Secũdõ sine†† peccato††† ap/

† ſ quia non neceſſitate: ſed voluntate pro peccatis eorum mortuus eſt

parebit omnibus† expectãtib⁹ se ĩ salutem per fidem. C X.

ſ oblatus ad exhauriẽda pcã qz lex hñs extraneã ſilitudinẽ eoz q̄ futura erãt nõ imaginẽ q̄ melius exprimit rẽ q̄p umbra

v Umbrã enĩz habẽs lex bonorum futurorum:

Hicolaus

mortuus postea apparebit in iudicio nõ iudicãdus: sed magis per suũ iudiciũ fidelibus suis eternã salutẽ redditurus. ⁊ hoc est quod dicit: Et quẽadmodũ statutum est hominib⁹ semel mori: rõne originalis pcĩ. a Post hoc aũt iudiciũ. ſ. extremũ. b Sic ⁊ christus semel oblatus est. in cruce nõ ex ꝺditione originalis peccati quod nõ cõtraxit: sed ex cõditione mortalis nature quã volũtarie assũpsit. c Ad multoz exhauriẽda peccata. quod dicit: quia ly passio christi se extẽdat ad delendũ oĩa peccata q̄ntũ est ex se: tamẽ aliqui se reddunt indignos. Et ideo dicit multoz ⁊ nõ omniũ. sequit: d Secũdo sine peccato apparebit. quia in secũdo aduentu christus apparebit in forma gl̃iosa: ⁊ sine similitudine peccati. In ꝓmo aũt aduentu apparuit in forma hois mortalis hñs similitudinẽ peccati ꝺm q̄ dicit apostolus Ro. viij. Ad maiorẽ euidentiã dictoz in hoc ca. queritur: Utrũ sanguis christi fuit oblatio deo acceptissima. Et arguitur primo q̄ non. quia effusio sanguinis innocentis est coã deo abominabilis. christus autẽ fuit innocentissimus. ergo ⁊c. Itẽ illud quod habet similitudinẽ cuz sacrificijs gentiliũ nõ est deo acceptũ. Sed oblatio sanguinis innocentis est huiusmodi. ꝺm q̄ dicitur in psal. Effuderũt sanguinẽ innocentẽ sanguinem filioz suoz ⁊ filiaz suaz: quas sacrificaucrũt sculptilib⁹ chanaã. g ⁊c. Contra illud quod dicitur in littera: Quanto magis sanguis christi: qui per spiritũ sanctũ seipsum obtulit ĩmaculatũ deo emũdabit conscientiã nostram. Respondeo. nõ est hic intelligendũ q̄ solus sanguis christi fuerit oblatus ꝓ nobis: imo tota humanitas eius. ⁊ hoc patet ex auctoritate inducta in qua dicitur: obtulit semetipsũ: fit tamen mentio in hac oblatione segregatim de sanguine christi inquantũ fuit separatus a corpore: tñ vtrũq̄ est de oblationis integritate: ꝓpter quod in sacramẽto altaris quod ẽ memoriale ipsius oblationis consecretur simul caro ⁊ sanguis: tamẽ sub speciebus diuersis: sicut in illa oblatione fuit sanguis separatus a carne. Similiter anima christi fuit ꝓ nobis oblata inquantũ per passionẽ fuit a corpore separata ad satisfaciendũ ꝓ nobis: Joã. x. Animã meã ponã ꝓ ouibus meis. ⁊ sic patet q̄ tota humanitas pertinet ad christi oblationem seu sacrificiũ. Q̄z autem hoc habeat perfecte rationez oblationis vel sacrificij. patet quia sacrificiũ in lege fiebat triplici de causa. Primo ad tollendum peccatũ. ꝓpter hoc in lege dicebant aliqua sacrificia ꝓ peccato. Secundo ad gratiã conseruandã. ꝓpter hoc in lege dicebant alique hostie pacifice. Tertio ad hoc q̄ mens hominis perfecte deo vniretur per amorẽ. ꝓpter hoc in lege offerebat holocaustũ quod totũ incendebat ad honorem diuinum. ista autem tria prouenirũt nobis a deo mediante humanitate christi pro nobis oblata: quia per hoc peccata nostra sunt deleta: Apoca. j. Dilexit nos ⁊ lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo: ⁊ gratia collata: Joan. j. Gratia ⁊ veritas per iesũ christũ facta ẽ ⁊ porta glorie aperta in qua fit hominis ad deũ vnio perfecta: ꝓpter hoc dicit. j. sequenti ca. Habemus fiduciã per sanguinẽ eius in introitu sanctoz. Et sic patet q̄ sacrificium christi fuit perfectissimũ: quia continet in se perfectissime virtutem omniũ sacrificioz. sicut perfectio diuina continet in se vnitiue ⁊ eminentiꝰ perfectiones omniũ creaturarũ. Ad primũ igit̃ dicendũ q̄ effusio sanguinis christi potest referri ad duplex principiũ. Uno modo ad ipsos effundẽtes. ⁊ sic fuit deo abominabilis. ⁊ sic fuit peccatũ grauissimũ. Alio mõ ad voluntatẽ ipsius christi patiẽtis q̄ volũtarie se obtulit passioni ex caritate maxima: ⁊ sic fuit deo acceptissima. ⁊ hoc secũdo mõ habuit rõnẽ oblationis ⁊ sacrificij. nõ aũt primo mõ. Ad secundũ pz ex dictis q̄ oblatio sancum fuerit forte ⁊ salutis efficax ⁊ valẽs cũctam valitudinẽ repellere semel impositũ totũ operat̃. Si ẽo semper ponitur manifestũ iudiciũ ẽ nõ cõtulisse salutẽ: sic q̄ illis sacrificijs nemo curabat frequẽter offerẽdũ.

Cõmemoratio. Non absolutio: infirmitatis accusatio: nõ virtutis ostensio ꝓpter infirmitatẽ ergo oĩdẽdã: ⁊ vt memoria peccatoz fieret imperauit deus illa semper offerri.

nõ ipsam imaginez rerũ per singulos ãnos eisdem ipsis hostijs

ſ quas lex precipit ſ ali ſ q̄ facerẽt.

quas offerũt indesinenter: nũnq̄z

ſ in scã ſ anctoz †ſ virtutibus ⁊ beatos

potest accẽdentes† perfectos face

ſ ſi perfecti fierent ſ hostie ſ vtiq̄z

re. Alioquĩ cessasset offerri: ideõ q̄ nullam vltra haberent ꝓscien

ſ perfecte vna hoſtia.

tiam peccati cultores semel mun/

† ſ hostijs per ſingulos ãnos ablatis

dati. Sed ĩ ipsis commemoratio

ſ qz ꝓ eis offerũt ⁊ ita ꝓſtat pcã habere offerentes

peccatorum per singulos annos

ſ i ipsis cõmemoramur nos eẽ i pcis nã ipossibile

fit. Impossibile enĩz est sanguine hircorum ⁊ thaurorum auferri pec/

Et si nos quotidie offerimus recordatio mortis eius ẽ. hec hostia vna ẽ. nõ multe: quia semel tñ oblata est. Nec a multis hominibus multi christi offerũtur: sed vnus vbiq̄z ⁊ semper plenus: vbiq̄z vnũ corpus: semel oblatus nunq̄z consumitur. Quod nos agim⁹ recordatio sacrificij est: nec cã infirmitatis sue repetitur qz pficit hominẽ: sed nostre q̄ quotidie peccam⁹. In legalib⁹ ergo hostijs erat cõmemoratio: nõ oblatio. Hic aũt peccatoz deletio ⁊ virtutis consũmatio ⁊ infirmitatis nostre ostensio. Et celebrat duabus de causis. ſ. ꝓ nostra infirmitate: vt dictuz est. Et vt maior christi dilectio nostris infigatur mentibus dum recolimus quanta ꝓ nobis gessit.

Leui. 16.

de lyra

guinis inocẽtis in sacrificijs gẽtiliũ habet similitudinẽ cũ illis qui occiderũt christũ. ⁊ hoc mõ nõ habet rõnẽ sacrificij: vt dictũ ẽ. ⁊ ideo nõ est similitudo e sacrificij christi ad sacrificia illorũ. C. X.

v Umbrã enĩ hñs ⁊c. In ca. p̃cedẽti, pbauit apls eminentiã nouitatis. ⁊ in pbatõe sua dixit q̄ ve. te. nõ auferebat peccatũ. iõ istud qõ ibi supposuit. hic ꝓñr ꝓbat. Et diuidit in duas partes: qz ꝑmo facit qõ dictũ est. 2° cõparat sacerdotẽ no. te. ad sacerdotẽ ve. te. ibi: Dis qdẽ sacerdos. ꝑmũ ꝓbat duplr. ꝑmo p rõnẽ. 2° p scripturã. ibi: Ideo ingrediẽs. ꝑma adhuc in duas. ꝺm duas rõnes quas ponit. secũda ibi: Impossibile enĩz est. Ad euidentiã ꝑme rõnis ꝓsiderandũ q̄ differũt vmbra ⁊ imago in ꝫ q̄ vmbra est lõginqua similitudo rei: imago aũt est ꝓpinqua ⁊ expssa rei similitudo. Et iõ sacrificia veteris legis habuerũt rõnem vmbre respectu bonorũ glie: qz nõ ꝓmittebãt illa expresse. ꝫ sub velamine ꝓsperitatis terrene. sacrificiũ aũt noue legis hz rõnez imaginis: qz imediate iducit ad bona glie celestis. hoc aũt nõ poterãt facere sacrificia veteris legis. qõ pz ex mõ offerendi ipsa. qz quolibet ãno reiterabant: qõ nõ fieret si ꝓ ipsa offerẽtes mũdarent: qz tũc talis iteratio esset frustra: ⁊ nõ est dicendũ q̄ aligd frustra ꝑciperet in lege diuina: g̃ nõ auferebãt peccata. ⁊ hoc est qõ dr hic: Umbrã enĩ ha. lex fu. bonoz. i. bonorũ glie q̄ expectãt ĩ futuz: q̄ ĩ lege ꝓmittebãt ꝓfuse ꝓ modũ vmbre: ⁊ nõ expsse. ideo sequit: f Nõ ipsam ima. rerũ ꝓ singulos an. eisdẽ ipsis ho. quas offe. indesinẽter. sacerdotes veteris legis. g Nunq̄z põt. lex vetus per talia. h Accedẽtes pfectos facere. i. mũdatos a culpa ⁊ dignos glia. i Alioqn cessassent offerri. post primaz coz oblationẽ. k Ideo q̄ nullã ha. vltra ꝓsci. pec. cultoꝛ. se. mundati. Et iõ ꝓcludit q̄ fiebant illa sacrificia ad peccatoz recordationẽ. inquantũ per talia offerentes ostendebant se habere peccati ꝓscientiã. ⁊ hoc est quod dicit: l Sed in ipsis cõmemoratio pec. p singu. annos fit. Delectio aũt peccatoz expectabat fiẽda p christũ. Sed videt q̄ ratio apli nõ valeat: qz posset dici q̄ illa sacrificia mundabãt a peccatis ꝑteritis. nõ autẽ a futuris. ⁊ quia reiterabant peccata. per consequẽs ⁊ sacrificia erant iteranda non frustra: vt arguit apls: sed ad delectionẽ peccati iterũ perpetrati. dicendũ q̄ apls ex modo loquẽdi excludit hoc dictũ: dixit enĩ q̄ lex tñ habebat vmbrã celestiũ. nũc aũt ita ẽ q̄ peccatũ opponit celestib⁹: qz excludit ab ipsis. Et ideo illud quod emũdat peccatũ oportet q̄ sit celeste ⁊ spũale: ⁊ istud quod ẽ tale habet efficaciã perpetuã. ⁊ per ꝓns nõ ẽ reiterabile. sic autẽ ẽ dicendũ de oblatione christi i cruce rõne deitatis adiũcte. ⁊ iõ nõ reiterat: qz semel facta sufficit ad delendũ oĩa pcã cõmissa ⁊ cõmittenda. Sed adhuc diceres: sacramentũ altaris quotidie offert in eccl̃ia. g ⁊c. Dicendũ q̄ nõ ẽ ibi sacrificij reiteratio: ꝫ vnius sacrificij in cruce oblati quotidiana cõmemoratio. ꝓpter hoc dicit Matth. xxvj. Hoc facite in meã cõmemorationẽ: qz idẽ offert qõ ipse obtulit. m Impossibile enĩ ẽ. Hic ponit̃ secũda ratio ad idẽ: qz principalius sacrificiũ quod fiebat in lege: fiebat in die expiationis de hirco ⁊ vitulo: sed illud non poterat auferre peccatũ cum esset quid pure corporeũ quod nõ attingit ad animã. ergo multo minus alia legis sacrificia poterãt auferre peccata. huius rationis ponit minorem dicens: Impossibile enim est sanguine hyrcoz ⁊ thauroz auferri pcã. Si aũt ꝫ hoc arguat̃ de sacramẽtis noue legis que ꝓsistũt in qbusdã rebus corporalib⁹ tñ: ⁊ tñ mundãt aiam. Dicendũ q̄ nõ est sile: qz in ipsis diuina virtus opatur. ⁊ ideo operant̃ ad gratiã per modũ instrumẽti: nõ sic aũt erat in sacrifijs veteris legis: vt plenius dicã in fine huius capituli.

Ideo

Noluisti. A tpe passionis in quo est ꝓsūmatio oīuz hostiarū: ceperūt illa displicere. Nūq̄ ea añ destruxit: sed illis subditus fuit: dū in tẽplo cū hostijs p̄sentatus fuit. Corpus aūt. Ablata sūt signa q̄ exhibita est veritas: tūc cū tempus fuit vt illa auferent: ꝛ veritas veniret: nec vnq̄ in nitoribus illis delectatus est dñs: nisi in fide ꝛ desiderio offerentis. Precepit tñ hec sibi offerri: potius q̄ offerent idolis: imposuitq; in seruitutē non in iustificationē: ꝛ vt figura essent futuri. Ps.39

Aptasti. i. aptū ꝛ idoneū corpus: q̄ sine petō: ꝛ passibile ꝛ mortale mihi dediſti: qđ valeat offerri in redemptionē omniū.

Non placuerunt. Aug⁹. In figuris illis veritas p̄nūciabat. Celebrabāt figuras figure rē multi sciētes: sed plures ignorātes que cessare debebāt re exhibita. B Ibidem Ibidem

Tunc. Añ vidi oia illa displicere: et corpus idoneū ad ꝟ mihi datū. Dixi venio. ad me offerendū: vt faciā ꝛ cōpleā voluntatē tuam: q̄ tu es meus deus. Jō venio ad implendā tuam voluntatē q̄ ita scriptū est ꝛ figura tū de me in ꝓlio dicitat: que est caput mei: qui suz liber humani generis ſm q̄ hō: in quo legant oia sibi necessaria: ꝛ ideo non est opus lege. Leui.19

Superius dicēs. Quasi. Nō solum notat hec autoritas veteres hostias nō feciſſe pfectos: sed solam hostiā christi: verūetiā ablationē veteris testamēti: ꝛ ꝓstitutionē noui. si diligēter notent verba: q̄ superius dicēs: illa noluisti. addit: Tūc dixi. Ecce eni aufert primū sacrificiū: ꝛ cū eo vetus testamentū: ꝛ statuit vt stabile nouū sacrificiū: ꝛ cū eo nouū testamentū.

† ſ q̄ hostia christi sufficit: ꝛ vetus perfectum non facit: ideo ad hoc confirmandum

cata. †Jdēo ingrediens munduz ſ verbis vel reb⁹ †ſ de aialibus †ſ de alijs rebus

dicit⁹: †Hostiāz ⁊ oblationē nō ſ iā a tpe passiōis ſ q̄ppe oībus sacrificijs est.

luisti. corpus autez aptasti mihi. ſ p multa sacrificia vnū significabat: q̄i si multi verbis vna res diceret: vt sine fastidio multa cōmēdaretur. ſ q̄ alijs digniora videbant: q̄ tota cōburebant: ꝛ pro pcō fiebāt qdā etiam non p pcō †ſ ex quo veritas ve

Holocaustōata ꝛ p.ō peccato† nō nit. † ſ sine aliqua retardatione

placuerunt tibi. Tūc dixi: †Ecce †ſ q̄: in p̄mo psalmo: btūs vir q̄ caput psalterij dicit

venio. †In capitē libri scriptuz ē ſ vt qđ lex nō potuit: p me cōpleatur

de me: vt facerem voluntatē tuā ſ in pleriſq; additur: meus ſ ſm q̄ homo. † ſ quid sentiat ex scriptura illa aperit

deus. †Superi⁹ dicēs: quia hostias ꝛ oblatiōes ꝛ holocaustōata ſ iā ꝛſi prius

ꝛ p peccato noluisti: nec placita ſ tñ ſ ne viderent displicere: q̄ nō ſm legē

sunt tibi que secunduz legē offeruntur: tunc dixi: ecce venio. vt faciam deus volūtatem tuā: ſ q̄d p moysen datū ē †ſ euāgelīū †ſ q̄ſi stabile

au/ fert pmū: vt† sequens ⁊ statuat. †. i. d'ut' oblatione ſz volūtatē dei †ſ ꝛ iō hoc statuit primum cadit: q̄ hoc nō potuit

In qua voluntate† sanctificati sumus per oblationem corporis ie ſ f.

ſ factā †ſ ſpliua exponit virtutē hui⁹ hostie

su christi semel. †Et omnis quidē ſ legis ſ vt spōtaneus †ſ o'ones ꝛ munera' multa.

sacerdos p̄sto ē quotidie† mini: ſ q̄ nō integre mūdāt ſ de aialibus

strans: ꝛ eāsdez sepe offerens hostias: q̄ſ in illo tpe quātūcūq; fiant ſ a cōscientia

stias: q̄ne nunq̄ possunt auferre ſ christus cuius hostia sufficiens ē

peccata. Hic autēm vnam ꝓ peccatis ſ solum †ſ q̄ saluare pōt †ſ pacta obedientia: in eternū ꝓsecit: nō eni eget iterū offerre

offerens† hostiā: ⁊ i sempiternum sedet ī dextera dei: de cetero ſ nō vt aliq̄d ꝓ sua vel suoꝝ iperfectione patiat: sed donec †ſ. i. plene subijciāt ꝛ appareāt subiecti ſ hoc ꝛ mō pōt: sed patit vsq; ad commune iudiciuz

expectans† donec ponātur inimici eius scabellum pedum eius. ſ ideo vna tñ obtulit † ſ ꝛ a peccato sanctificauit ꝛ scōs in omnibus consummauit

Una ēniz oblatiōe † ꝓsummauit ſ q̄diu durabit hoc scīm † ſ nō solū ego hoc affirmo: sz ꝛ spūſcūs nra p̄ba ꝓfirmat de sanctificatiōe ꝛ cōsummatione.

i sempiternū sanctificatos. †Cōtestatur autem nos ꝛ spiritussanctus. †ſ spūſcūs i hieremia †ſ vere testiñ: vera eni sunt q̄ p̄mittit: ꝛ nō nisi iusta p̄cipit. i. nouum.

Postq̄ eni †dixit: †Hoc testimoniuz quod testabor ad illos post ſ mihi prenumeratos ſ testabor.

dies illos dicit dominus: dabo ſ nō sicut p̄ſib⁹ dedi ī tabulis lapideis ſz ſ i itellectib⁹

leges meas in cordibus eorum: ꝛ ſ in voluntatibus ſ p̄cepta mea

in mente eorum superscribaz eas ſ in se ſ contra p̄mū

ꝛ peccatorum ꝛ iniquitatem eoꝝ ſ. i. post tempus gratie †ſ ad eternam penam. †ſ nec hic nec in futuro ſ ecce

iaz† nō recordabor ⁊ ampli⁹. Ubi hic dicitur remissio peccatorum facta: vbi autem hoc est: cessat oblatio legis

autem horū remissio: iām nō oblatio p̄ peccato. Habētes itaq; Finito grandi sermone de pōtifice magno ciusq;

Ministrās. Amb. Ministrare est famuloꝝ: sedē dñoꝝ. Jdeo illos famulos ostendit apostol⁹. Christū vo apostolum.

Sedet in dexte. d. Bñ pōt ꝓsūmare: qui sic meruit exaltari. c

De cetero. i. de eo q̄d restat: scz gloria bonorū: ꝛ pena malorū.

Scabellū. Quia etsi mō repugnāt ei: ꝛ nō videant subijci: tūc oib⁹ apparebunt ei subditi: cuius imperio suberūt penis. Ps.109.

Postq̄ eni. Quasi: q̄d mō nō valet ad ꝓbationē nr̄az: adiecit alia q̄ corroborāt vtrūq; q̄d dicimus. s. dando. l. m. q̄d pertinet ad consūmationē et pcōz ꝛ integratū. e. iā nō re. a. q̄d pertinet ad sanctificationē.

Superscribā. Nō dicit scribā sed superscribā: q̄ leges ille sup vires hoīuz sunt: in quaꝝ cōpletione null⁹ sufficit: nisi opc gre ī his ꝛbis dī q̄d ꝓsūmat virtutibus. Et pcōz. hic dicit q̄d sanctificat. f. 3.

Et pcōz ⁊c. Sub intulit: ꝛ pcōz ⁊c. ꝛ iō iā nō necessaria ē hostia: q̄d aperit: vbi aūt h. r.

Ubi autem ho. re. Nō solū ex hac auctoritate vider̄ pōt q̄d iesus sanctificat ꝛ cōsumat: sed q̄d oblatio iā post tēpus gre nō est faciēda ꝓ pctis q̄n facta est remissio.

Habentes itaq;. d

Nicolaus

a Jdeo ingrediens. hic probat per scripturam psal. xxxix. qui loquitur de aduentu christi propter imperfectionē sacrificiorum veteris legis supplendam per suum sacrificium. ꝛ facit talem rationem. Illud quod aufert peccatum oportet q̄ sit deo acceptum. sacrificium autem veteris legis nō erat deo acceptum: vt patet per scripturam psal. inductam. ergo ⁊c. ꝛ hoc est q̄d dicitur: Jdeo ingrediens mundū. per carnis assumptionem. b Dicit. quia illa scriptura loquitur in eius persona. c Hostiam. in hoc tangit sacrificia que fiebant de rebus animatis. d Et oblationem. i. sacrificia de inanimatis. e Noluisti. i. non acceptasti. ꝛ sunt verba filij ad patrē. Et interponit sacrificium patri acceptum quod de corpore christi fuit factū dicens: f Corpus autem aptasti mihi. i. corpus passibile aptum immolationi. ꝛ quia fuit formatuz ꝛ aptatum sola virtute dei absq; semine virili. g Holocaustomata. que totaliter incendebantur. h Et pro peccato. i. sacrificia que ꝓ peccatis offerebant quorum vna pars incendebatur: alteris legis ostendens q̄ non fuerūt deo accepta: quia de talibus subditur: i Non tibi ptacuerunt. Et consequēter ostenditur in serie scripture q̄ sacrificiuz no. testa. sit acceptū: cum sequitur de christo. k Tunc dixi ecce venio. per carnis assumptionē. l In capite libri scriptum est de me vt faciam deus voluntatem tuam. Liber autem iste est noticia predestinationis diuine. Caput huius libri dicit illud q̄d in diuina predestinatione principaliter continetur. hoc autem est mysterium incarnationis christi per q̄d ad beatitudinez pertingūt omnes electi. m Superius dicens ⁊c. Istud quod sequitur est verbum apostoli exponentis auctoritatem psal. de exclusione sacrificiorum veteris legis per sacrificiū christi. ꝛ patet littera per predicta. vnde concludit: n Aufert primum. s. sacrificium legis. o Ut sequens statuat. i. confirmet sacrificiū christi acceptum deo patri. p In qua voluntate sanctificati sumus ⁊c. quia per hoc q̄ christus impleuit voluntatem patris seipsum offerendo: nos sanctificauit. q Et omnis quidem sacerdos. Hic comparat sacerdotem no. testa. ꝛ ve. testa. adinuicem.

de lyra

Et diuidit in duas partes. q̄ primo facit q̄d dictum est. secundo declarat per scripturā: ibi: Contestat aūt nos. Ad euidentiā primi ꝓsiderandū q̄ in lege erat duplex sacrificiū solēne. vnū erat in die expiationis q̄d solū fiebat per sūmū sacerdotē vt frequenter dictū est. Aliud erat iuge sacrificiū quod representabat eternitatē christi ſm diuinitatē. ꝛ ideo dicebatur iuge. q̄ quotidie offerebatur mane ꝛ vespere. ꝛ istud sacrificiū non soluz afferebat per sūmū sacerdotē: sed etiam per alios inferiores sacerdotes. Et de isto sacrificio loquit hic dicens: Et o'is quidem sacerdos. s. veteris legis. r Presto est quotidie ministrans. q̄ quotidie offerebat iuge sacrificiū. s Et easdē sepe offerēs hostias. s. in specie: nō in numero. t Que nō pōt auferre peccata. vt patet per predicta. ꝛ magis patebit. j. v Hic autem. i. christus. r Unam pro peccatis offerens hostiam. que sufficit ad delendum omnē culpam cōmissam ꝛ cōmittendā. y In sempiternū sedet ad dexteram patris. vt dñs. ꝛ in hoc patet differentia ipsius ad sacerdotē veteris legis quē oportebat ꝓtinue stare vt ministrū. christus aūt nō fuit minister nisi in vnica oblatione: qua peracta sedet in dextera patris vt dñs. z De cetero expectans donec ponant inimici eius scabellū pedū eius. ꝛ hoc cōplebit in finali iudicio: sicut expositū est. ꝟ. j. ca. a Una eni oblatione ꝓsūmauit. i. ad perfectū adduxit. b In sempiternū sanctificatos. q̄ hostia christi habet virtutē eternā sanctificandi. ꝛ ꝓpter hoc illa peracta nō habuit amplius necessitatē ministrandi. sicut habebat sacerdos veteris legis. c Contestat autem. Hic adducit ad probandū idem auctoritate Hiere. xxxj. que. ꝟ. expositā est. viij. ca. ꝛ in fine illius ponit. d Et peccatoꝝ ꝛ iniquitatū eoꝝ non recordabor amplius. q̄ ad talem remissionem se extendit efficacia oblationis christi que est oblatio legis noue. Et ideo ꝓ hoc patet q̄ christus non habet necessitatē stare vt minister ad plures offerendū. ꝛ hoc est q̄d subdit: e Ubi autem horum remissio est. s. peccatoꝝ omniū. f Jam nō est oblatio ꝓ pctō. q̄ frustra fieret: Ad ath. ix. Nō est opus valentibus medicus. cetera patēt ex dictis. viij. ca. g Habētes itaq; fratres. Superius apls ostendit eminentiā sacerdotis christi. hic ꝓpr

ostendit q̄

noua lege ⁊ sacrificio que veteribus pretulit subducitur moralis instructio in quo cos hortatur ad multa: sed maxime ad fidem pacientiã pacem mũdiciam ⁊ fraternitatem charitatis. Et infert ex omnibus superioribus. q. d. vna hostia consũmat: ⁊ q; sacerdos ſm ordinem melchisedech: ⁊ q; ostensa tanta distantia: q; illa minora: hec maiora: igitur habentes.

Per velamẽ. Quia fides non habet meritum: cui humana ratio prebet experimentum.

Per velamen. Per hoc manet via illa quia: q; sumũt fideles vt viaticum carnẽ christi velataz oi sensui. Videt enĩ panis ⁊ tñ vere est caro xp̃i: ⁊ p hoc q; ille sacerdos semp interpellat pro nobis.

In plenitudine fi. Quia nihil horum iam est visibile: nec sacerdos nec hostia.

Aspersi. Per ℔ ostẽdit q; nõ fides sola: ℔ vita cũ virtute ãrit. Abluti aqua. i. baptismo.

Fidelis enĩ est. Sicut deus fidelis i ꝓmissis ita nos sibi fideles vult cẽ in ꝓmissis nostris.

Fidẽ ⁊ ꝓfessionẽ habeam⁹ ꝯtũ ad nos: ⁊ ꝓsiderem⁹: pfect⁹ alios hortãdo: minor: pfectũ imitãdo.

Inde hortat ad ea q; ꝓueniũt fidei.

Sicut ꝓsuetud. est. Culpat scindẽtes vnitatẽ charitaz; quasi inter alios nõ possent habitare causa sanctitatis sue: qui potius suo exemplo debuerũt cõsolari eos.

Sed consolantes. Cõsolat laborantẽ: q; pa

o. † certi q; nitrabim⁹ i scã scoz celestia p sanguinẽ
fratres fiduciam † in introitũ san
christi † quã viã nobis factã. i. quẽ introitum
ctorum i sanguinẽ christi. † quã ini
ſ xp̃o: q; p̃m⁹ ascẽdit ⁊ p hoc certi sum⁹ † ſ q; null⁹ ãte
eũ itrauit † manẽtẽ q; postea nullũ fidelium clausa ẽ
tiauit nobis viam † nouã ⁊ † viuẽ
† ſ caro velabat deitatẽ ſ vlq; sub velamie fidei sumt
tem per velamen. id est: † carnẽ su
tura fidelib⁹ † ſ p se † xp̃m ſ q; sp viuit ad inter-
pellãdũ p nobis † pro omnibus
am. † ⁊ † sacerdotem † magnum su
ſ ppm dei ſ ad introitũ scoz ſ nõ simulato
per domum dei: accedamus ꝙo
ſ intellectu † ſ. ſ hoc ñ põt cẽ: saltẽ plena fide † ſ qõ de
bem⁹ q; ⁊ corda spũali aspsiõe habeamus mundata
corde i † plenitudine fidei: † aspersi
† ſ a sciẽtia prauitaz; † i. põ corpale originale. i. ab
luit aqua baptismi ſ illi corpora
corda a † scientia mala: ⁊ † abluti
ſ q; cẽ gd occurrerit.
corpus aqua munda: teneamus
ſ q; de erẽnis ſ q; ẽ cã ei⁹ † ſ vt ñ ad ꝛrena declinem⁹
spei nostre confessionez † indeclia
ſ spes nõ ẽ vacua: non cõfundit
bilem. Fidelis enim est qui repro

ſ q; speram⁹ † ſ alter alterũ nõ vt inuideat ⁊ iudicẽt sz
vt alter alteri⁹ exẽplo ꝓuocẽt ad dilectionẽ ⁊ bñ ope-
misit. Et consideremus † inuicem i
randum ſ que in animo.
prouocationẽ charitatis ⁊ bono
† ſ tempore persecutionis † ſ collectos i fide nobiscũ
rum operum. non † deserẽtes † sicut

† ſ sũt enĩ q; vltione pſecutiõis cedũt vl̃ꝓpriaꝑlũptio
ne a ꝑcõribus vel impsecũt vt iusti videant recedunt.
lectionem nostram: † sicut consue
ſ vestrum
tudinis est quibusdam: sed cõsõ
ſ eos † ſ solemur † i. quãte magis istat passio: ne
ds culpa vra desit ſ. i. quo ꝓpiores essis fini ⁊ ꝑmio
lantes: ⁊ † tanto magis † quãto vi
ſ retributionis
deritis appropinquantem diez.
ſ charitas tenẽda ẽ: ⁊ a malis cessãdũ: volũtarie ei nõ
relingẽ alia hostia qõ gdã fortiã ꝓsumerẽt credere.
Voluntarie enim peccãtibus no
bis post acceptã noticiam verita
ſ amplius christus
tis iaz non relinquit⁹ pro pecca
† ſ q̃s nõ relingẽ hostia ꝓ pcis sz relingẽ qdã expecta
tis hostia. † Terribilis autez que
tio ꝛc. ſ hec pena interim ẽ ſ infestatio
dã expectatio iudicij: ⁊ ignis emu
ſ christi
latio quẽ ꝓsumptura est aduersa
ſ probat per minus ſ. i. preuaricans
rios. Irritam quis faciẽs legem
moysi sine vlla miseratione: duo
ſ connictus ſ morte quam lex precipit.
bus ſ vel trib⁹ testib⁹ morit: quan
ſ ergo
to magis putatis deteriora mere
† ſ velipendit: vt nõ credat sufficere ad salutẽ sz alia
ri supplicia: q̃ filiũ dei † cõculca
ſ xp̃i † ſ confirmatorem noui
uerit: ⁊ sanguinez † testamẽti pol

luntarius est q; in aliquo assiduus est: volẽs q; ad tẽ pus: vel etiã si voluntate nedũ actu peccemus.

Jam nõ relinquit. Sicut in veteri lege datũ est sepius offerri hostias ꝓ pctõ. Non enĩ christus iterũ imolandus est pro peccatis quod semel factũ est. ⁊ secũdo nõ est opus. Sed magis opus manere in fide ⁊ veritate. Dõ si nõ: iudiciũ te expectat: nisi per penitẽtiã renoueris: Ideo subdit: Terribilis aũt. In hoc nõ penitentiam exclusit. sed ſm baptismũ. Nõ dicit: non est vltra penitentia vl̃ remissio. Sed hostia. i. crux secunda. quia vna sufficit: volens ne vltra hoc expectemus: sed peniteamus.

Duobus vl̃tri. te. Conuictus. Quid ergo illi contra quos perhibent testimoniũ angeli: ⁊ sancti: ⁊ propria ꝓscientia. Deu. 17. b mar. 18. b. 2. cor. 13. a

Cõculcauerit. Cõculcat christum qui libere peccat absq; timore ⁊ penitentia: ⁊ qui eo indigne participat: sanguinẽ pollutum ducit: si ab eo mũdatus ad vomitũ redit: et penitere negligit. Spũi i. iurius est qui eius bñficiũ grate nõ suscipit.

Nicolaus

ostendit q; debemus ei reuerenter obedire. Et diuidit in tres. q; primo ponit apls allectiua ad huius subiectionẽ. secõdo ostendit subiectionis modũ et ordinẽ: ibi: Accedamus cũ vero corde. tertio subdit ipsius subiectõis rõnẽ: ibi: Voluntarie enĩ. Circa primũ ꝓsiderandũ q; duo sunt que debent nos allicere ad hoc vt sacerdotio christi subdamur humiliter ⁊ deuote. Primũ est huius sacerdotii efficacia. q; p ipsum introducimur ad celestia. ⁊ hoc est qõ dr̃: Habentes itaq; fra. fi. in introi. sanctoz. i. celestiũ. a In sanguine christi. qui est oblatio huius sacerdotii. b Qui initiauit nobis viam nouã. q; nullus ante christũ ascendit in celũ. c Et viuentẽ. dicit hec via viuens effectiue. q; ducit ad vitã eternã. qualiter aũt christus inchoauit viã istã odendit. d. d Per velamẽ. i. carnẽ suã. q; caro christi oblata in cruce erat quoddã velamentũ nature diuine. Secũdũ aũt qõ debet nos attrahere subiectiõi pdicte est potẽtia huius sacerdotij. q; christus nõ habet solũ ptãtẽ sup vnã gentẽ. sicut sacerdos legalis sup gentẽ suã. sed habet ptãtem sup totã ecclesiã militantẽ ⁊ triũphantẽ. ⁊ hoc est qõ tangit: Et habentes. supple. Sacerdotẽ magnũ sup domũ dei. e Accedamus. Dic ꝓnr̃ ostẽdit modũ subiiciẽdi nos sacerdotio christi. q; talis modus est primo p verã fidẽ. ⁊ hoc tangit cũ dr̃: Accedamus cũ vero corde. absq; fictione. f In plenitudine fidei. q; non sufficit credere aliquos articulos fidei. sed oportet credere quicqd credit ecclia. secõ p susceptionẽ baptismi xp̃i in quo profitet se hõ seruũ xp̃i. Et istud tangit ibi: g Aspersi corda a ꝓscia mala ⁊ abluti corpus aqua mũda. q; baptismus nõ solũ lauat exterius corpus: sicut faciebant ablutiones veteris legis: sed etiã lauat aiam interius tertio subiicimur xp̃o p spem firmã. ⁊ ℔ est qõ dr̃: h Teneamus spei nr̃e ꝓfessionẽ indeclinabilẽ. ita q; nõ declinemus ab ea in ꝓsperis nec in aduersis. ⁊ subdit cãm huius firmitatis dicens: i Fidelis enĩ est qui repromisit. s. deus qui nõ põt mentiri. ⁊ iõ spes nr̃a debet ei firmiter vniri. quarto debemus xp̃o subiici p charitatẽ. Iz aũt charitas principaliter subiiciat deo: tñ manifestat̃ p dilectionẽ ꝓximi: ſm q; dr̃. j. Joã. iiii. Qui nõ diligit fratrem suũ quẽ videt. deũ quẽ nõ videt quõ põt diligere? Idco apls loquens de charitate p quã debemus christo subiici. tangit dilectionẽ ꝓximi p quã manifestat̃ dilectio dei. d. k Et ꝓsideremus inuicẽ. i. sollliciti simus quilibet de ꝓximo. l In ꝓuocationẽ charitatis ⁊ bonoz operũ. q̃tũ ad ꝓmotionẽ in bono. m Nõ deserentes collectionẽ nostrã. i. cetũ fideliũ in pressura tribulationis. ⁊ in hoc tangit subleuationẽ a malo. q; deserentes eos in talibus nõ sunt veri christiani. de q̃bus subdit: n Sicut ꝓsuetudinis est q̃busdã. i. fictis xp̃ianis deserẽtib⁹ ꝓximos i pssura tribulatiõis. o Sed ꝓsolantes. oppressos debetis esse. Et tanto magis quãto videriz; appropin-

de lyra

quantẽ dẽ. s. equitatis vel iudicij. Cuius rõ est. q; gfa pficit naturã. mot⁹ aũt nãlis fortior est i fine. ⁊ silr debet esse de motu charitaz; ⁊ gfe. p Voluntarie enĩ. Hic ꝓnr̃ ponit huius obiectiõis rõnẽ. Et diuidit in duas. q; primo ponit rõnẽ deterrentẽ. secõ demulcentẽ: ibi: Rememoramini. Prima in duas. q; primo inducit terrorẽ rõne subtractionis auxilij. secõ rõne discretiõis diuini iudicij: ibi: Terribilis nãq;. Circa primũ ꝓsiderandũ q; glosa ℔ distinguit iter illũ q; peccat nolẽs ⁊ volũtarie. q; ille q; ꝓsentit pctõ ex passiõe peccat nolẽs. ille aũt q; ex malicia ⁊ habitu inclinãte volũtatẽ cõsentit pctõ peccat volũtarie. ⁊ ꝓpter hoc iste nõ penitet. q; opatio ꝓcedẽs ex habitu est delectabilis. ꝑmus aũt penitet trãsciite passiõe. Auxiliũ ꝛo diuine gfe nõ dat nisi penitẽtibus. Et iõ subtrahit volũtarie peccantibus. q; nõ penitẽt: vt dictũ est. ⁊ hoc est qõ dr̃: Volũtarie enĩ peccantibus nobis. Aliter põt exponi lra. ⁊ magis vt videt ſm intentionẽ apli. Ad cuius intellectũ ꝓsiderandũ q; ſm sniam Augu. ⁊ alioz sanctoz tpe nature lapse liberũ arbitriũ nõ potest diu vitare pctm̃ mortale anteq; repareť p gratiã. postq; ꝛo reparatũ est potest vitare oẽ peccatũ mortale. Et ideo magis volũtarie cadit in peccatũ reparatus p gratiã q; non reparatus. propter qõ non reparatis adhibet efficacius remediũ ad tollendũ peccatum: scz baptismus qui aufert omnẽ culpam ⁊ penã. sed si post reparationẽ baptismalẽ aliquis cadat in peccatũ: iam nõ adhibet sibi tale remediũ: q; non est iterabile sacramentũ. ⁊ hoc est qõ dicit: Voluntarie enĩ peccantibus nobis post acceptam noticiam veritatis. i. post baptismũ qui est fidei sacramentum.

q Jam non relinquit pro peccatis hostia. i. mors christi nobis cõmunicanda ſm totũ effectũ. sicut fit per baptismũ qui dolet totũ: eo q; in ipso cõfiguramur totaliter morti christi. ſm q; dr̃ Ro. vi. Consepulti sumus cum illo p baptismũ in mortẽ ꝛc̃. r Terribilis. Hic ponit ad hoc rõnem ex districtione diuini iudicij: qõ est valde terribile transgredientibus legẽ xp̃i. ⁊ hoc est qõ dr̃: Terribilis aũt quedã expectatio iudicij. ꝓpter sententie irretractabilitatem. ⁊ propter pene acerbitatem: que tangitur cum dicitur:

s Et ignis emulatio. i. pena ignis ex emulatione ⁊ zelo diuine iustitie infligenda. t Que ꝓsumptura est aduersarios. eos eternaliter cruciando. Et ꝓfirmat̃ hoc per simile de lege moysi cuius trãsgressores puniunt̃ morte: vt patet ex decursu veteris legis. ⁊ multo grauius punict transgressor legis christi: que quanto est sanctior tanto oportet eam magis obseruari. ⁊ ℔ est qõ dicit: v Irritam quis faciens cẽ. patet vsq; ibi: r Qui filiũ dei conculcauerit. mandata eius ꝓtenendo. y Et sanguinẽ testamenti pollutum duxerit in quo sanctificatus est. qõ faciunt illi qui post baptismũ reuertuntur ad vomitum.

Et spiritui

Pollutum du. Qui p arnales obseruãtias credit pctã dimittĩ:a q/ bus retrahit nos sanguis xpi:vita pollutus est:⁊ nos polluit:si ab eo vñ remissio nos retrahit. Spũi gr̃e cõtu.fe.i.spũi scõ gratis dato:vel qui dat gratiam:ptumeliã facit:qui remissionẽ quã ipse spũs facit:ascribit carnalibus obseruantijs:vel qui cum male viuendo a se abijcit.

Rememoramini. Inuitat eos p ante facta.

Chryso. Rememo/ramini ⁊c. Sicut optimi medicor cũ alios secuerit ⁊ p incisionẽ doloris aug/mẽtũ fecerint solatiũ mi/noris medicamẽti ⁊ reme/dium afferũt illi loco vbi dolor incst:⁊ pturbatã re/fouẽt alias. Sic apls facit Postq̃ cõcussit a malis eos ⁊ terruit:refouet eos p laudẽ prior.s. rememo/rãdo priora eorũ bona vt facili9 excitet ad cetera.q. vt aũt nõ incidat in ma/nus dei. Rememo.⁊c.

Pristinos di.⁊c. Sf rudes sustinuerũt:tur/pe est si mõ deficiũt.

Nicolaus

a Et spũi gratie ptume/liã fecerit. abijciẽdo ipsũ. aliter põt exponi de illis qui dicebãt legalia esse ne cessaria ad salutẽ post ba/ptismũ.⁊ sic quodãmõ cõ/culcabant dei filiũ dicen/tes ipsum ipotentẽ ad sal/uandũ nos p scipsũ.⁊ san/guinẽ eius quodãmõ pol/lutũ dicebant. erquo p se nõ sufficiebat ad emũda/tionẽ peccator.⁊ per ose/quens faciebãt ptumeliã gratie no.te. Qr aũt predi/cti mereant a deo puniri:/probat p scripturã dicẽs in psona dei. b Mihi vindictã ⁊ ego retribuam ⁊c.qr etsi iudices vindicẽt hoc tñ non ꝓuenit eis nisi in xp̃o tñ sunt dei ministri. ⁊ qr vindicta deo reser/vat qui est fortissimus ad infligendũ:⁊ iustissimus.ita q̃ non põt a iusticia flecti.ideo ꝓcludit. c Horrendũ est incidere in ma.dei viuẽtis. Sed contra hoc arguit.qr dauid pelegit incidere in man9 dei plus q̃ in manus hoiuz. Dicendũ q̃ melius est incidere peccantẽ in manus dei ante iudiciũ finale: qũ est pater misericordiarũ.⁊ sic dauid pelegit.sed horrẽdũ est incidere post iudiciũ vel in iudicio qũ aget vt de9 vltionũ. d Rememoramini.postq̃ indurit ad adherẽdũ xpo p rones deterrẽtes.B iducit ad B p rones demul/cẽtes ad modũ boni medici.q post sectionẽ vulneris apponit vnguẽta mi/tigantia.⁊ qr ad bñ agendũ multũ prouocat cõmemoratio de bñ gestis.iõ primo bona eor cõmemorat.scõo hortat ad implendũ qõ restat:ibi: Nolite itaq̃. In prima igit pte dicit sic: Rememoramini aũt pristinos dies.i. primã ꝓuersationẽ viam laudabilẽ ⁊ sanctã tpe vite ꝓuersionis ad fidem. e In qbus illuminati.p fidẽ ⁊ baptismũ. f Magnũ certamen.passi/onũ. g Sustinuistis.⁊ hoc dupliciter exponit.vno mõ in ꝓpria psona quidẽ.i.vno mõ certamen sustinuistis. i Opprobrijs ⁊ tri.spe.facti.alio mõ in xp̃o amici eor talia sustinuerũt.⁊ sic ipsi p cõpassionẽ afflicti fuerũt ⁊ hoc est qõ dicit: k In altero aũt so.ta.ꝓuer.effecti.qõ specificat magis in spãli.d. l Maz ⁊ vinctis ⁊c.cũ gaudio suscepistis. ⁊ qr talia nõ sunt ꝓpter se appetenda.sed tñ ꝓpter premiũ toleranda.sicut medicina amara ꝓpter sanitatẽ.ideo sequit: m Cognoscentes vos habere meliorẽ ⁊ ma/nentẽ substantiã.i. diuitias celi que sunt meliores.qr satiant appetitum. Et manentẽ.qr nõ põt auferri. n Nolite. Hic ofir hortat ad implendũ qõ restat. Et diuidit in duas. qr primo facit qõ dictũ est. scõo ad hoc inducit auctoritatẽ scripture:ibi: Adhuc eni. In prima pte hortat eos.qr ex bonis pcedentibus debent moueri ad pseuerandũ in bono ne amittant bonũ pre/teritũ.⁊ hoc est qõ dicit: Nolite itaq̃ amit.ofi.viam.i. firmã pseuerantiã. o Que magnã habet remunerationẽ.qr qui pseuerauerit vsq̃ in finẽ hic saluus erit Matth.xxiij. Modo aũt pseuerãdi tãgit cũ subdit: p Pa/cientia eni vobis necessaria est.respectu malor illator ⁊ respectu bonor di/lator. q Ut volũ.dei faciẽtes.i.eius mãdata. r Reportetis repro/missionẽ.i.rem ꝓmissã que est beatitudo eterna. s Adhuc. Hic ad ꝓ/positũ adducit auctoritatẽ scripture cuius ꝓncipiũ habet Aggei.ij. ⁊ finis Abachuc.ii. que ꝓsũgit apls vt ostendat eos vno spũ locutos fuisse. Lo/quit aũt Aggeus de aductu xp̃i in mũdũ.tñ apls accepit dictũ eius in sen/

Deut.32.e roma.12.d ii.6.a.

Deu.17.b mar.18.b. 2.cor.13.a

B

sf peccata purgare non valentem † sf remissionẽ acce/pit ⁊ ita contra eum grauius peccat

lutũ duxerit:i quo† sanctificatus est:⁊ spiritũi gratie contumeliam

sf talis punietur sq̃ verus q̃ potens.

fecerit? Scimus enim qui dixit:

†sf iniuriã vltorũ sf uate †sf si aliẽas videat iniuri/

Mihi† vindictã ⁊ ego retribuã. asetiã suas †sf separãdo bonos a malis sf purgabit

Et iteruz: Quia† iudicabit domi/

sf quãtomagis inimicos puniet deus ⁊ nõ leuiter

nus populum suum. Horrendũ

sf icidit:q nõ puidet sed subito deprehendit †sf semp

est incidere i manus dei† viuẽtis.

q ⁊ efficax ẽ ⁊ potẽs facere qõ vult

sf territos refouet p laudẽ porũ sf vel recordamini

†sf diu ẽ q̃ credidistis:⁊ ideo magis assueti

Rememorãmini autem† pristinos

† sf fide.p qua venit tribulatio †sf p passiones ꝓtra eos certabãt vt patientiã ⁊ fidẽ extorquerẽt

dies.in quib9 illuminati† magnũ certamen sustinuistis passionuz.

sf quia sf in altera parte certaminis sf ita magnuz

sf vosipsi patientes sf in.

Et i altero quidem opprobrijs ⁊

sf omnibus estis

tribulationibus spectaculũ facti:

sf in altera parte certamis.(.in dolore quẽ bẽ̃ p alijs sf apls ⁊ alijs hmõi cõpassi sf quor exẽplo pati debe/retis † sf assidue patientiũ.

in altero autem socij taliter ꝓuer

†sf ita socij †sf q nõ poterãt sibi necessaria ãquirere

†sf submistrãdo p q̃ cã vtis vobis ablatã gauisi estis

santiũ effecti.† Maz ⁊ victis ꝑ cõ passi estis.⁊ rapinam bonor ve

† qr meliora speratis.s.eterna †sf quasi donum

strorum† cum gaudio9 suscepistis

Digniũ cer.⁊c. Passiões erãt eis tũ ex ꝓprijs doloribꝰ tũ ex dolo/ribꝰ alior qbꝰ cõpatiebant. Et in altero q.⁊c. Quasi certamẽ passio/nis sustinctis ⁊ in ꝓprijs passionibus ⁊ in compassionibus aliorum:⁊ he sunt due partes certantiũ ꝓtra nos passio tñ. Spectaculũ. Graue est opprobriũ grauius cũ spectaculũ hoibus fit:nõ secreto exprobrat.

ideo quia

sf ognoscẽtes vos habere meliorẽ

C hoc est sf vitam eternam †sf qr sic cõpassi

sf ⁊ confisi de substantia meliore ⁊ manente:nolite de

⁊ manentem substantiaz.† Nõli/

ficere. sf per impatientiam.

te itaqz amittere confidentiaz ve

† sf ⁊ nõ modo habebit † sf hic iam dum sperat

† sf ⁊ ideo nõ est lenis eius amissio

stra q̃† mãgnã† habet⁊ remunera

† sf ostendit quomodo non amittatur confidentia in patientia enim inquit possidebitis animas vestras

sf hoc vnum vobis est opus

tionẽ:† Patiẽtia enim vobis ne/

sf per eam.

cessaria est. vt volũtatem dei faci

† qõ hic seminatis sf vitam pr omissam

entes† reportetis promissionem.

† sf id est paruo tempore † sf non ve/

hementer patiendum est

Adhuc eniz† modicum† aliquã/

sf ⁊ mox sf qñqz sf retributor

tulumqz:q vẽturus est vẽniet ⁊

sf quia martyribus statim gloria post mortez

† sf verba dei per prophetam abacuch sf interim autem dicit deus

non tardabit.† Justus aũt meus

sf per meritõ per carnales obseruantias sf fidei

ex fide viuit. Q si subtrãxerit se:

sf voluntati dei sf qui sub/

non placebit anie mee. Nos aũt

trahit se non vult

† sf apostasie:qr nõdũ ꝓprius apostat verãt sz fide gen/ti erãt ⁊ ideo non debent se subtrahere

non sumus† subtractiõis filij i p

sf que valet

ditionẽz: sed fidei in acqsitiõnẽ anime.

Adhuc enim mo. Tenẽda est patiẽtia. nam nec longa nec vehemẽs.

Viuit. Eterna vita quã merẽt fide. Quasi nõ solũ q patit: sed ⁊ qui so/lam fidẽ habet:si nõ imi/net passio saluabit. Ecce quantum valet fides que sola saluat:⁊ quod ex fide viuat: probat per contra/rium. Quia si subtrahit se a fide:non viuit:vel in/terim autem iustus ex fide viuit:⁊ ideo hic ne querat coronam. Sed ferat labo/rem. Et fide est vita:acq/sitio anime:

Nos aũt ⁊c. Vel nõ sumus filii paganor: sed prophetarũ fidelium.

De Ira

su mystico de aductu eius ad iudiciũ. Et sic xp̃s ve/nit duplicit. Uno mõ ge/neraliter respectu omniũ. Et licz a tpe Aggei vsq̃ ad generale iudicium flue/rit tempus magnum. tñ di modicũ respectu eter/nitat. Alio mõ venit xp̃s particulariter ad iudiciũ. ⁊ hoc est in morte cuiuslibet hois.qr qualis i mor/te inuenit talis in iudicio psentabit.⁊ vsq̃ ad talez xp̃i aduentũ est tẽpus sim/pliciter modicũ.qr breues dies hois.⁊ hoc est qõ dr hic: Adhuc enĩ modicuz aliquãtulũqz.i. valde bre/ue. t Qui venturꝰ est. in finali iudicio ad iudicandũ. v Veniet ⁊ nõ tardabit. qr qualẽ reperiet hominẽ in mortẽ.que de primo imminet talẽ ipsum in iudicio presenta/bit. Et qr soli iusti remunerabunt.ideo sequit: r Justus aũt meus ex fi/de viuit. per fidem eni alia primo vnitur deo.⁊ ideo per ipsam dicit viuere sicut ⁊ corpus viuit per illud qõ primo vnitur anime. Et sicut corpus sepa/ratum ab anima moritur morte nature:sic anima per separationez a deo. ideo subdit: y Qr si abstraxerit se.a deo per culpam. z Non place/bit anime mee.i. volũtati mee.quia cecidit a gratia dei. Sciendũ tñ q̃ apo/stolus allegat hic auctoritatẽ Abachuc ſm translationẽ lxx. Hieronym9 aũt transtulit sic: Nõ erit anima eius recta in eo.⁊ est eadem sententia. qr voluntas diuina est regula recta humanor actuũ. Igitur qui se subtrahit ab illa cum sit regula recta.per osequens habet animã non rectam. Cõse/quenter ꝓcludit intentũ:dicens: a Nos aũt non sumus filii subtractio/nis.i.subtractio predicta nõ debet dñari in nobis.qr videtur aliquis filius eius quod dominat in ipso.sicut dicitur aliquis filius mortis eo q̃ meritũ mortis dominatur in ipso. b In perditionem anime. quia ad subtra/ctionem predictam sequitur mors anime. c Sed fidei.supple filii sumus renati per fidem ⁊ sacramenta.⁊ ideo fides formata debet dominari in no/bis ad quam sequitur anime salus.ideo sequitur: d In acquisitionem anime. Ad maiorem euidentiam eorum que dicta sunt in principio huius ca.queritur. vtrum sacramenta ⁊ sacrificia veteris legis iustificarẽt. Et ar/guitur primo q̃ sic.per illud quod habetur Exodi.viij. Cũqz sanctificasset eos myses.i.aaron ⁊ filios eius de quorum ordinatione loquitur. Erquo patet q̃ sacramenta ordinis in veteri lege sanctificabant.⁊ per consequens iustificabant.quia idem est sanctificare ⁊ iustificare.ergo ⁊c. Item ſm do/ctores sanctos in circumcisione conferebatur gratia.quia mũdabat ab ori/ginali culpa. circumcisio autem erat sacramentum veteris legis. ergo sa/cramenta veteris legis conferebant gratiam ⁊ per consequens iustifica/bant. Contrarium dicitur in littera. Impossibile est enim sanguine hyr/corum ⁊ thaurorum auferri peccata. Respondeo dicendum q̃ iustificatio ꝓprie dicta de qua hic est questio:est per gratiam gratum facientem que aufert culpam ⁊ facit dignum vita eterna.talis autem iustificatio est a so/lo deo.sicut a causa principali agente:ſm illud psalmiste. Gratiam ⁊ glo/riam dabit dominus. ⁊ ideo si aliquid aliud ad iustificationem opera/tur. hic est tñ per modum instrumenti. instrumentum ꝛo dei est vnum coniunctum ⁊ aliud separatum.sicut in artificialibus patet. Manus enim artificis

Abac.2.a. roma.10.b Gala.3.b.

St aũt fi.ꝛc. Cõmẽdatio est fidei cuiꝰ descriptionẽ ponit: Jn q̃ tria notat: scz qd efficiat in nobis ꝛ qꝑ fundamẽtũ est oiuz bonoꝝ: ꝛ qꝑ de nõ apparẽtibꝰ est. De q̃ in epla ad romanos pleniꝰ dictũ est. Fides est ſba sperãdaꝝ rerũ. i. est cã q̃ res sperandas facit qñq̃ subsistere in nobis. qõ est: facit nos ꝓseq futura bona. Et ꝓpꝛie dr fides ſba: qz sperandis substat: ꝛ facit ea esse in credẽtibꝰ i alia vita. Et est fundamentũ oiuz bonoꝝ qõ nemo mutare põt: ꝛ sine q̃ nõ ẽ bona edificatio vl spanda tã facit esse i corde credẽtũ. Argumẽtũ. i. certitudo rerũ q̃ nõ apparẽti: ꝛ si qs de deo dubitet: ꝓbatio: vbi adhuc ꝓbat futura resurrectio: qz ita crediderũt ꝓtiarche: apli ꝛ alij sci. Fides est cã spandoꝝ: qz cã iusticie qꝑ quã st spanda. Et h est. Jn hac est testimoniũ iusticie qꝑ deus testatus est iustos eos esse. Senes: nõ qꝑ etate senes: sed antecessores hoꝝ: ꝛ sic ꝓstat fidẽ nõ esse nouã sed tenendã cum antiqui tenuerũt.

gene.1.a

Sperandarũ. Nec thomas qõ vidit credidit: qz hoicz vidit: deũ credidit. Si aũt credi dicunt q̃ vident: sicut dicit vnusquisq̃ oculis suis credi disse: nõ ipsa est que in nobis edificat fides: sed ex rebus que vident agit in nobis vt ea credant que non vident.

Fide eni intel. Exemplis vtit ad cõmendationẽ fidei: ad ostendendũ qꝑ non de apparentibus sit fides.

Nicolaus

artificis est instrumentũ eius coniunctũ: inq̃tũ membra sunt quedam aie organa siue instrumẽta. securis aũt vel dolabrũ est eiꝰ instrumẽtũ sepatũ. Et pz ordo huiꝰ duplicis instri. qz instm sepatũ nõ applicat ad opus nisi p realẽ motionẽ instri ꝓiũcti. hũanitas aũt xpi se hz ad deitatẽ sicut instm ꝓiũctũ. ꝓpter qõ Damascenꝰ vocat ipsã organũ diuinitatis. ꝛ iõ opat ad iustificationẽ p modũ instri ꝓiũcti. sacra aũt nõ põt ad hoc coopari nisi p modũ instri sepati. inq̃tũ recipiũt virtutẽ a passiõe xpi vbi eius hũanitas diuinitati ad nraz iustificationẽ fuit applicata: ꝝ qꝑ dr Joã. j. Ecce agnꝰ dei ecce q̃ tollit pcã mũdi. qz p huius agni imolationẽ fecit deꝰ nraz iustificationẽ. Receptio aũt huius virtuꝝ nõ põt cõpetere sacris veteris legis: sed tm̃õ sacris noue legis. Cuius rõ est. qz talis receptio est p realẽ motionẽ instri ꝓiũcti: vt dictũ est. nihil aũt põt moueri realit anteq̃ sit in actu Et iõ sacra veteris legis q̃ pcesserũt icarnationẽ ꝛ passionẽ xpi nõ poterãt recipe ab ipso virtutẽ coopandi instaliter ad iustificationẽ. sed sacra noue legis q̃ sequunt ipsã talẽ virtutẽ accipiũt. ꝛ iõ sunt instra iustificatiõis humane. Cõsiderãdũ tñ qꝑ hz nunq̃ possit aliqd mouere p modũ efficiẽtis. ꝛ p realẽ motionẽ anteq̃ sit in actu: vt dictũ est. põt tñ mouere p modũ finis ꝛ p apprehensionẽ. sicut sanitas apprehensa causat sui ipsius desideriũ añq̃ sit in effectu. ꝛ hoc mõ passio xpi siue meritũ incarnatiõis iustificauit pres veteris legis inq̃tũ erat ab eis credita ꝛ desiderata. qz p fidẽ mediatoris saluati sunt. sacra aũt veteris legis erant q̃dã ꝓtestationes fidei ipsoꝝ. ꝛ iõ significabant tñ fidẽ p quã homines saluabant. sed nõ ꝓtinebãt aliquã virtutẽ iustificantẽ. sicut ꝓtinẽt sacra noue legis nisi accipiat iustificatio large ꝓut ꝓportat amotionẽ exterioꝝ impedimẽtoꝝ q̃ ꝓtrahebant i veteri lege. s. ex ꝓtractu mortui vel alialis imũdi p qõ reddebat hõ ineptus ad intrãdũ locũ cultus diuini. sic sacra veteris legis iustificabãt: q̃ tales imũdicias amouebãt. ꝓpter qõ apls vocat cerimonias legis iusticias carnis: vt. s. dictũ est ca. p̃cedenti. ꝛ sic dictũ est de sacris veteris legis: ita intelligẽdũ est de oblatiõibus ꝛ sacrificijs illius tpis. ꝓpter qõ sci dicũt qꝑ sacrificia veteris legis erãt accepta deo ex fide ꝛ deuotione offerentiũ tm̃õ. ꝛ nõ ex re ipsa. sacrificia aũt noue legis sunt ex re ipsa deo accepta. Ad ꝓmũ dicẽdũ qꝑ illa scificatio nõ erat nisi q̃dã exterior applicatio ad diuinũ cultũ q̃ nõ ꝓferebat graz: lz fides ipsoꝝ applicatoꝝ ꝓferret. Ad secũdũ dicendũ qꝑ in circũcisiõe ꝓferebat gra nõ p ipsã circũcisionẽ: h p ipsã fidẽ cuiꝰ erat signũ: ꝝ qꝑ dicit apls Ro. iiij. ca. qꝑ abrahã accepit signũ circũcisiõis signaculũ iusticie fidei. sacra aũt noue legis ꝓferũt graz ex re opata. Ad tertiũ dicendũ qꝑ oblationes ꝛ sacrificia veteris legis nõ auferebant pcã: h fides ꝛ deuotio offerẽtiũ. ꝛ h pz in lege veteri: ex mõ loquẽdi. in oblatiõe eni holocaustoꝝ ꝓ pcõ iã mẽtiõe facta de sacrificio dr: ꝛ orabit sacerdos ꝓ eo ꝛ dimittet ei. q. d. qꝑ pctm̃ dimittebat ñ ꝓpter ipsũ sacrificiũ: sed ꝓpter fidẽ ipsoꝝ offerẽtiũ. C.XI.

a St aũt fides ꝛc. Supiꝰ apls ãmonuit fideles subijci xpo. ꝛ oñdit

e qꝑ talis subiectio est p fidẽ. iõ h incipit cõmẽdare ipsã fidẽ. vt ea q̃ sẽ fidei libẽtius amplectamur. Et diuidit in tres ptes. qz ꝓ° deseribit ipsã fidẽ. scdo ponit diuersa exẽpla circa ipsã: ibi: Jn hac ei testimoniũ. tertio ad ea q̃ sũt fidei hortat plebẽ catholicã. in ꝓncipio seq. ca. ibi: Jõcz. Jn ꝓma pte ponit diffinitionẽ fidei: dicẽs: Fides est ſba ꝛc. Ad cuiꝰ intellectũ sciẽdũ qꝑ habitꝰ cognoscunt p actus: ꝛ actus p obiecta. fides aũt ẽ habitus qdã infusus. ꝛ iõ dz diffiniri p ꝓpriũ actũ i cõpatiõe ad ꝓpriũ obiectũ. actus aũt fidei ẽ credere q est actus intellectꝰ assentiẽtis ꝓcedẽs ex volũtate ipio. qz nullꝰ credit nisi volẽs: ꝝ qꝑ dicit Augꝰ sup Joãnẽ. Et iõ actꝰ fidei q est credere nõ solũ hz ordinẽ ad obiectũ intellectꝰ. qõ est verũ. h etiaz ad obiectũ volũtatẽ qõ ẽ finis seu bonũ. habitudo igit actꝰ fidei ad obiectũ

Secula. Augꝰ. Jn ꝓinci. fe. d. c. ꝛ t. informẽ mãz ꝛ ꝓfusã (q̃ chaos dicta est) vñ oia fcã st celi ꝛ fra (q̃ inde futura erãt) noie significat. i. noibus visibiliũ rerũ ꝓpt infirmos q minꝰ idonei st intuibilia cõprehẽdere. Tũc erãt tenebre. i. lucis absentia. Sicut inanitas dr locus vbi nõ ẽ corꝰ. Eadẽ mã terra dr: qz terra inter oia minꝰ ẽ speciosa. Jnuisibilis: ꝓpter obscuritatẽ.

Eadẽ mã etiã aq̃ dr: sup quã spũs dñi supferꝛ: sic fabricãdis rebus volũtas artificis. Jõ aq̃ qz oia in terra ab hũore icipiũt formari ꝛ nutriri. Eadẽ dr abyssus. Res ignota noꝝ vocabulis: ꝛ nõ vno ne h esse putaret qõ ꝓsueuerãt hoies in illo vocabulo intelligere. gene.4.a

Augꝰ. Ex iuisibilibꝰ Añq̃ forme darent rebꝰ tenebre erãt: ꝛ erãt iuisibilia elemẽta: sed i coꝝ sepatõe nata ẽ lux. Vl iuisibil mũdꝰ in sapia dei erat ad cuius silitudinẽ factꝰ est hic visibilis. hec vtiq̃ visibilia añq̃ fierẽt nõ erãt. Quõ ergo deo nota erãt q̃ nõ erãt. Et rursus quõ ea faceret q̃ sibi nota nõ erãt. Mõ enĩ qcq̃ fecit ignorãs. Nota ergo fecit nõ facta cognoscit. ꝓinde anteq̃ fierẽt ꝛ erãt ꝛ nõ erãt. Erãt in dei scia. nõ erãt i sua natura. Jpi aũt deo nõ audeo dicere alio mõ innotuisse cũ ea fecisset q̃ illo quo eo nouerat vt faceret apud quẽ nõ est trãsmutatio neq̃ vicissitudinis obumbratio.

Fide plurimã. Ex patres antiq p fidẽ sunt ꝓsecuti testimoniũ iusticie ostendit: ponens aliud exemplũ ad cõmendationẽ iusticie.

De lyra

volũtatẽ designat in diffinitõe apli cũ dr: Est aũt fides ſba spandaꝝ rerũ. Res enĩ spande ꝓtinent in ipsa btitudine: cũ sit status oiuz bonoꝝ aggregatione pfectꝰ: vt dicit Boctꝰ. iii. de ꝓsolatiõe. Dicit aũt fides ſba rerũ sperandarũ inq̃tũ est q̃dã inchoatio future btitudinis: qz fides est ꝓma virtꝰ infusa. sic ꝛ in aliis rebus ꝓma ps rei dr quodãmõ ſba eius. ꝛ maxime qñ virtualit aliq̃ mõ ꝓtinet alia: sicut est in ꝓpõsito. in h enĩ speramꝰ btificari: qz videbimꝰ clare illud cui p fidẽ nũc inheremꝰ in enigmate. habitudo autẽ actus fidei ad obiectũ intellectꝰ designat cũ dr: b Argumẽtũ nõ apparentiũ. qz obiectũ fidei est veritas nõ visa cui firmit adheret fides. nõ ex reuidẽtia: sed ex auctoritate diuina. ꝛ sic pz diffinitio ꝑdicta. qz data est p habitudinẽ actus fidei ad obiectũ intellectus ꝛ volũtatẽ. Siqs aũt velit ꝑdictã formã diffinitiõis reducere: põt sic dicere: Fides est habitꝰ mẽtis q̃ inchoat vita eterna in nobis: faciẽs intellectũ assentire nõ appentibꝰ. Cõsiderãdũ etiã qꝑ ꝓba apli ꝑdicta: distinguit fides ab oibꝰ alijs q̃ ptinẽt ad intellectũ p h enĩ qõ dr: Argumẽtũ. i. firma adhesio. distinguit fides ab opiniõe: suspitiõe ꝛ dubitatõe: i qbꝰ nõ ẽ firma adhesio intellectꝰ. p h ãt qõ dr: Nõ apparẽtiũ. distinguit fides a scia ꝛ intellectu p q̃ fit aliqõ apparẽs. p h ãt qõ dr: Substãtia spandaꝝ rerũ. distinguit fides a fide cõiter sũpta. q̃ nõ ordinat ad btitudinẽ speratã. Et p h etiã appet ꝑdicta diffinitio fidei bona: qz facit diffinitũ differre ab oibꝰ alijs. c Jn hac enĩ. ꝓposita diffinitõe fidei. h ꝓñr ponit apls exẽpla de fide. ꝛ ꝓmo facit hoc in gnãli. scdo i spãli: ibi: Et de intelligimꝰ. Jn ꝓma igit pte dicit qꝑ ptes ve. test. habuerũt testimoniũ bonitatis a deo ꝓpter meritũ sue fidei. Vñ Ecclĩ. xv. dr: Abrahã credidit deo ꝛ reputatũ ẽ ei ad iusticiã. ꝛ h ẽ qõ dicit apls: Jn hac enĩ fide te. ꝓse. sũt senes. i. antiq pres. d Fide itelligimꝰ. h ꝓñr ponit exẽpla patrũ fidelitũ in spãli. Et diuidit in tres ptes. qz ꝓmo ponit exẽpla de his q̃ crediderũt ꝛ docuerũt. scdo de his q̃ ex fide fecerũt: ibi: Fide abel. tertio de his q̃ ꝓpter fidẽ passi sũt: ibi: Alij distẽti sũt. Circa ꝓmũ ꝓsiderãdũ qꝑ doctrina ve. te. duplex fuit. Una mãifesta. s. de vnitate dei ꝛ creatiõe mũdi. Alia occulta sub velamie figuraꝝ. s. de icarnatõe ✠bi. ꝛ qz scribebat oibꝰ hebreis ad fidẽ ꝓuersis. iõ ꝓmã tãq̃ oibꝰ cõez tãgit: dicẽs: Fide itelligimꝰ aptata eẽ secula ✠bo dei. q. d. sic antiq crediderũt oia eẽ ꝓducta ꝛ disposita p ✠bũ dei: vt hĩ Beñ. j. Dixit deꝰ fiat ꝛ factũ ẽ. ita ꝛ nos credimꝰ. ꝓductio enĩ creaturarũ ꝛ ordinatio eo mõ q̃ de h logit scriptura. vtpote qꝑ tali tpe ꝛ nõ añ fuit ꝓducta ẽ articulꝰ fidei. qz ñ põt demõstrari. lz ꝓductio mũdi absolute sũpta possit ꝓbari. e Ut ex iui. vi. fierẽt. Cõis aũt ꝛceptio pbor fuit ex nihilo nihil fieri. iõ Anaxagoras posuit latitationẽ formaꝝ in mã. Auicẽna aũt effluxionẽ formaꝝ a datrice intelligẽtia. Plato aũt posuit formas ꝑm ee sepatas a mã qbꝰ ꝓcedebãt mãlia. Sci aũt ponũt ideas in mẽte diuina q̃ sunt iuisibiles forme. ꝛ tñ ꝓcedũt ab ipsis oia visibilia. sicut artificiata visibilia ab exẽplari inuisibili qõ est in mẽte artificũ. Boctꝰ. iii. de ꝓsolatiõe. Tu cũcta supno ducis ab exẽplo pulchrũ pulcherrimꝰ ipse. Mẽtẽ gerẽs similiq̃ imagine formãs. ꝛ h est qõ dicit apls: Ut ex inuisibilibꝰ ꝛc.

f Fide. Hic ꝓñr oñdit qd ꝑres ex fide fecerũt. Et diuidit in tres ptes. qz ꝓmo h oñdit de ꝑtibus q fuerũt añ diluuiũ. scdo de illis q fuerũt post diluuiũ tñ añ legẽ datã: ibi: Fide q vocat abrahã. tertio de his q fuerũt sub lege data: ibi: Fide moyses. Ante diluuiũ tres ꝑres spãlit cõmẽdant de fide. s. Abel Enoch ꝛ Noe. Et ꝑm hoc ꝓma diuidit in tres ptes ꝑm exẽpla q̃ ponũt de istis tribus. scda incipit: ibi: Fide enoch. tertia: ibi: Fide noe. Circa ꝓmũ ꝓsiderãdũ qꝑ ex magnitudine fidei abel ꝓcessit qꝑ de meliorib ꝓmissas deo obtulit: vt hĩ Beñ. iiii. Et h est qõ dr h: Fide plurimã. i. meliorẽ. g Hostiã ꝛc. ꝓsecutꝰ ẽ eẽ iustꝰ. qz fides p dilectionẽ opãs iustificat.

Testimoniũ

Defunctis a.l.i materia est nobis loquēdi: vt de eius fide exēplū demus. Nō enī mors extinxit famā fidei. Ex fide ꝛ patiētia p̄cedentiū ꝓsolat listos. Abel adhuc loquit: qz alios suo exēplo admonet vt iusti sint. Interemit cū quidem mors sed nō cū eo interemit gloriā eius ꝛ memoriā.

Quia est. Esse proprie deo conuenit quia imutabiliter.

Fide noe ꝛc. Aliud exēplū ponit de noe ad cō mēdationē fidei dicens:

Et iusticie. i. fuit iustus ex fide: sicut p̄es sui. Nisi enī iustus cēt: hoc ei deus non precepisset.

Nicolaus

gene. 4.a

B a Testimoniū ꝓhibens te muneribus eius deo. qz ignis descēdit de celo sup hostiā eius in signū acceptōis diuine. vñ ꝛ Beñ. iiij. Respexit dñs ad abel ꝛ ad munera eiꝰ. Trāslatio Theodori sic hz: Inflāmauit dñs sup abel et munera eius. b Et p illā defunctꝰ adhuc loqr. ingētum factū suū monet nos ad fidē ꝛ deuotionē. pōt enī B referri ad illud qđ dr Beñ. iiij. Ecce vox sanguinis fratris tui abel clamat ad me de terra. i. ostendit fidelis innocentis mortē dignā cē vindicta.

gene. 5.d. Sapi. 4.b ecci. 44.c

1.mac. 2.f.

c Fide enoch. Hic ponit exēplū de fide enoch. ꝛ diuidit in duas ptes. qz ꝓmo ponit intentū. ꝛ scōo ꝓbat: ibi: Ante translationem. Dicit ergo q̄ fides enoch pz p B q̄ fuit a peccatoribus segregatus ꝛ in paradisū translatus. ꝛ hoc est q̄ dicit: Fide. i. ꝓpter meritū fidei. d Enoch trāslatus est ne videret mortē. alioꝛ. i. in diluuio ꝛ etiā suā: qz nō est mortuus. moriet tñ in fine mūdi. qz oēs sunt debitores mortis ex transgressione primi parētis. e Et nō inueniebat: inter hoies pctōres. f Quia trāstulit illū dñs ad paradisū terrestrē vbi ꝓseruat vita eius vsq; ad finē mūdi. Nō aūt huius est. qz ve. testa. ordinat ad ꝓmissionē no. te. In nouo aūt testō expresse ꝓmittit vita eterna. Et iō vt in ve. te. daret spes vite eterne. mors enoch dilata est tpe legis nature. ꝛ mors helye tpe legis date: vt hī. iiij. Reg. ij. Totū aūt ve. te. decurrit p ista duo tpa. g Ante translationē. Hic ꝓfr ꝓbat q̄ enoch translatus fuerit ꝓpter meritū fidei. Et facit talem rōnē: Nullus pōt placere deo sine fide. sed ante translationē enoch placuit deo: vt hī Beñ. v. Enoch cū deo ambulauit. iō habuit fidē ꝓpter quā translatus est. ꝓpter hoc ibidē subdit Beñ. v. Ideo tulit eū dñs. ꝛ hoc est qđ dr hic: Ante translationē ꝛc. pz ex dictis. h Credere enī. ꝓbat ꝓfr q̄ nullus placeat deo nisi per fidē. qz ad hoc q̄ aliquis placeat deo opus est q̄ accedat ad ipsū. iste aūt accessus est p fidē. ergo ꝛc. Alterius ꝓsiderandū q̄ in oī motu vel accessu rōnabili mobile duo intendit. s. terminū motus ꝛ causā quare mouet. In accessu aūt ad deū qui est p fidē terminus est ipse deus. ꝛ ꝙtū ad hoc dicit: Credere enim oportet accedentē ad deū qz est. vnus. i. eternus. ꝓpter hoc dr Exo. iij. Qui est misit me advos. Causa aūt quare hō mouet p fidē in deū est spes remuneratiōis eterne. ꝛ ꝙtū ad hoc dr: i Et ingrentibus se remuneratoꝛ sit. ista enī duo credere. s. dei vnitatē ꝛ eius remunerationē eternā fuit necessariū ad salutē semp apud gentiles. nec plus regrebat ad salutē gentilitū quā nullā legē receperūt a deo nisi legē nature. Sed ꝫ hoc videt dictū Aug. li bro de correctione ꝛ gꝛa. vbi dr sic: Illa fides sana est qua credimus nullū hoiem siue maioris siue parue etatis liberari a ꝓtagio mortis ꝛ obligatione pcti: nisi p mediatorē dei ꝛ hoiuz iesū xp̄m. ergo credere mysteriū incarnationis fuit semp necessariū ad salutē oibus etiā gentilibus. Dicendū q̄ mysterium incarnationis pōt credi dupliciter. Uno mō explicite. ꝛ sic tenebant credere illī q̄bus facta est de hoc reuelatio: sicut iudei in veteri lege. tū sacerdotes scripturas intelligentes tenebant magis cognoscere ꝛ credere ꝙ̄ alij. ꝛ adhuc in noua lege tenent magis ad hoc christiani in qua pfecte explicatū est mysteriū xp̄i. Alio mō pōt credi mysteriū incarnationis implicite. ꝛ ad hoc solū tenebant gentiles: qz nō erant obligati ad legē moysi. Talisq; fides iplicita de mysterio incarnatiōis ꝛtinet in duobus pdictis. qz qui credit vnū deū remuneratorē inquirentiū ipsū. credit ipsū habere ꝓuidentiaz de salute hoiuz. Iz modū huius ꝓuidentie explicite nō cognoscat. Modus aūt p quē deus ꝓuidit saluti hoiuz est p incarnatiōis mysteriū. Erquo pz q̄ fides incarnationis implicite ꝛtinet in predicta credulitate gentiliū. Vel dr etiā alicui q̄ deū esse nō sit creditū. qz a pbis est demonstratū. Dicēdū q̄ multitudo hoiuz nō capit tales demonstratiōes: sed pauci. Et iō Iz nō sit credibile simpliciter. qz nō est credibile oibus. est tñ credibile pluribus. ap̄s aūt loquit de fide in ꝙtū respicit cōitatē hoiuz. k Fide noe. Hic

Fide qui vo. a. Hic ad patres iudeoꝛ descendit: ostendit in eis ꝛ in prioribus oēm iusticiā ex fide habuisse originē. Et ponit exēplū de abrahā.

Obediuit. deo dicenti sibi: exi de terra tua ꝛ de cognatione: hoc iam fecerat. Hoc enim dictum est iam egresso de terra chaldeoꝛum: ꝛ iam constituto in mesopotamia. Non ergo dominus coꝛpus: sed animum a terra sua auertit: ne velit reuerti. Non enim exierat inde animo si redeundi tenebatur desiderio quod desiderium deo iubente ac iuuante ꝛ illo obediente fuerat amputandum.

De lyra

ponit exēplū de fide ipsiꝰ noe de quo dicit q̄ ex fide qnq; fecit. Primū est q̄ de futuris cōtingentibus credidit. Cū enī oraret ꝓ pplo habuit responsū p reuelationē a deo q̄ mūdus periret p diluuiuz in futuro. ꝛ ꝙtū ad hoc dr: Fide noe respōso accepto de hic que adhuc nō videbant. Secūdū ē q̄ credēs adipleri dictū dei timuit. ꝛ hoc est qđ dicit: Mouetus. Tertiū est qz ad mandatū dei ꝙplendū fecit archam. ꝛ hoc est qđ dicit: l Aptauit archam. i. aptam fecit ad habitatiōnē hoiuz: a alijs: ꝛ aniꝰ. ꝓm p̄ceptū diuinū: vt hī Beñ. vj. Quartuz est qz peuntibꝰ alijs saluari cū domo sua sperauit. ꝛ hoc est qđ dr: In salutē domꝰ sue. Quintū tangit cū dr:

gene. 12.a. et. 13.a.

gene. 11.a.

m Per quā dānauit mūdū. i. mūdanos dānabiles ostendit p salutē suā inꝙtū solus cū suis saluatus est. Et ꝙsequēter ostendit quid ꝙsecutus est ex his que p fidē fecit: cū dr: n Et iusticie que p fidē est heres est institutꝰ. qz in diluuio totus mūdus reliquus periit. Et iō iusticia in ipso ꝛ filijs eiꝰ tm̄mō remansit. o Fide qui vocat. Hic ꝙsequēter ponit exempla de fide in patribus qui fuerūt post diluuiū: tñ ante legē datam. Et diuidit in quattuoꝛ partes. qz primo ponit exemplū de abrahā. scōo de ysaac: ibi: Fide ꝛ de futuris. tertio de iacob: ibi: Fide iacob. quarto de ioseph: ibi: Fide ioseph. Isti aūt quattuoꝛ spāliter fuerūt patres iudeoꝛ. tres aūt precedentes fuerūt p̄es tam iudeos q̄ gentiliū. Prima diuidit in duas. qz primo ostendit fides abrahe ꝙtū ad humanā ꝓuersationē. scōo ꝙtū ad diuinā obediētiā: ibi: Fide obtulit. Prima adhuc in tres. qz primo ostendit quid abrahā ex fide fecerit ꝙtū ad inhabitationē. scōo ꝙtū ad generationē: ibi: Fide et ipsa sara. tertio ꝙtū ad ꝓuersationē suā: ibi: Iuxta fidē defuncti. Circa primū ꝓsiderandū q̄ magnitudo fidei abrahe ex hoc pz q̄ statim ad verbum dñi iuit ad terrā alienā sibi a deo ꝓmissā: vt habet Beñ. xij. ꝛ p totā vitā suā habitauit in illa vt pegrinus ꝛ aduena. qz vt dr Act. vij. Deus nō dedit ei hereditatē in illa nec passuz pedis. ꝛ tñ semp firmiter credidit diuinā ꝓmissionē ꝙplendā. ꝛ hoc est qđ dr hic: Fide q̄ vocat abrahā obediuit. ipsi deo. p In locū ꝛc. ꝛ exiit nesciēs quo iret. qz illā terrā als nō viderat. q Fide demoratus est in terra repromissiōis tanq̄ in aliena. ꝛ q̄ in illa māserit vt aduena patet: qz nō māsit ibi in domo firma: sed in casulis ꝛ tabernaculis: q̄ sunt māsiones mobiles. ꝛ hoc est qđ dr: r In casulis habitando cū ysaac ꝛ iacob coheredibus repromissiōis eiusdē. qz ipsis ꝓmissa est terra sicut ꝛ ipsi abrahe: vt pz Beñ. xxv. ꝛ. xxvj. Et aūt abrahā habitauerit cū ysaac. pz qz ipsū genuit ꝛ nutriuit. Et aūt habitauerit cū iacob nepote suo, ꝓbat sic: qz abrahā vixit. clxxv. ānis: vt hī Beñ. xxv. ꝛ. c. ānō vite sue genuit ysaac Beñ. xxj. Ysaac aūt fuit sexagenariꝰ q̄n natus fuit iacob: vt hī Beñ. xxv. ꝛ sic pz q̄ abrahā vixit cū iacob. xv. ānis. Alterius reddit cām quare sic habitabant vt aduene. qz nihil reputabant qđd esset sup terrā. sed expectabant māsionē celestē. ꝛ B est qđ dr: s Expectabat enī. ipse abrahā cū heredibus suis. t Ciuitatē. mansio enī celestis ꝓprie dicit ciuitas. i. ciuiū vnitas ꝓpter plenitudinē pacis. v Fundamēta habentē. hoc dr ꝓpter eius imobilitatē: ꝓm qđ dr Esa. xxxiij. Oculi tui videbūt hierusalē ciuitatē opulentā tabernaculū qđ nequaq̄ vltra transferri poterit. x Cuius artifex ꝛ ꝓditoꝛ deus. vñ ꝛ ab ipso nomē accepit: ꝓm q̄ dr Ecech. vlti. Nomen ciuitatis dñs ibidē. sicut roma a romulo nominat:

y Fide ꝛ ipsa sara. Hic consequenter ostenditur fides abrahe ꝙtum ad generationē. fuit enī generatio sare difficilis, ꝓpter duo. Primo qz erat sterilis: vt habet Beñ. xj. ꝛ. xvj. scōo qz erat extra tempus ꝓcipiendi. desierāt enim sare fieri muliebria: vt habetur Beñ. xviij. ꝛ tamen abraham credidit in prima ꝓmissione firmiter filium ex ea habere. erquo patet magnitudo fidei sue. ꝛ hoc est qđ dicit: Fide. s. abrahe. z Et ipsa sara sterilis. a iuuentute. a Virtutē in ꝓceptione seminis accepit. a deo miraculose.

Etiā ꝓter

Oñ fi.cre. Prius risit: etsi ex gaudio: nõ tñ plena fide. sed post verbis angeli in fide solidata est. Riserat etiã abrahã qñ ei promissus est. Sed risus ille admirationis fuit ⁊ gaudij: non dubitationis.

Ab vno. Utero vel abrahã ex emortuo q̃tũ ad senior̃e. Senior enĩ femina etsi adhuc fluant illi solita mulierũ: de sene parere nõ põt: de iuuene põt. Senior etiam vir gignere põt: sed de adolescẽtula: sic abrahã post mortẽ sare de cetura que iuuenis erat potuit generare.

Tanq̃ sidera celi ĩ multitudine. Hoc dicit q̃tũ ad bonos. i. qui luce virtutũ ⁊ multitudine cõparanẽ sideribus.

Et sicut arena. Hoc q̃tum ad malos. i. qui instabilitate ⁊ numero comparantur arene. Mare: gentilitas: ora ritus eius: cui propinqui facti sunt aliqui iudei: non tamen in gentilitate.

Et salutantes. Utitur verbo translato a nauigantibus qui longe ꝓspiciũt desideratas ciuitates quas anteq̃ ingrediãtur salutatiõe preueniũt. Ex metaphora ergo nauigantiũ dicit: Et salutãtes i. gaudentes ⁊ desiderãtes eas vt faciũt naute longe visis ciuitatibus. Et ideo confitebanẽ ꝙ peregrini: qui. s. in aliena patria nihil habent.

†† sterilis etiam in senio. ſ hac fide

etiãz ꝑter tempus etatis. q̃oniã fidelem credidit esse euz q repromiserat. Ꝑropter qõ ⁊ ab vno

ſ qz fidelem credidit

† ſ ab vno tot q̃ mirabile est.

õrti sunt. ⁊ hoc emortuo. †tãq̃z sidera celi ĩ mltitudinẽ. ⁊ sicut arena que est ad oram maris inume

ſ .i. adherẽtes fidei vel mortui sunt nõ acceptis in terra promissionibus ⁊ hec iuxta fidẽ eorum sperabãt eni sibi promitti celestia: nõ terrena

rabilis. Jũxta fidez defuncti sũt

ſ per enoch translatũ. ſ plenarie

omnes isti nõ acceptis repromissionibus. Sed a longe eas aspici

ſ promissiõib⁹ applaudẽtes licet eẽnt remote

entes ⁊ salutantes ⁊ confitentes: quia peregrini ⁊ hospites sũt super terram.] Qui eni hec dicunt

ſ licz morantes

significant se patriaz inqrere. Et siq̃idez illius memini̇ssent de q̃ qua in eis tribus ꝙsũmauit mirabile sacramentũ futuri populi. Per libe

ras eni genuerũt ⁊ in libertatẽ vt abrahã ꝑ sarã: ⁊ ysaac ꝑ rebeccã: ⁊ iacob ꝑ lyã ⁊ rachel ⁊ ĩ seruitutẽ sic ab ysaac ꝑ rebeccã genitus esau cui dictũ est: Seruꝰ eris frĩs tui. ꝑ ancillas nõ solũ ĩ seruitute vt abrahã: ꝑ agar ismaheleẽ etiã ĩ libertatẽ: vt iacob ꝑ balaã dan ⁊ neptali: ⁊ ꝑ çelphã gad ⁊ aser.

†† ꝑz qz nolebãt reuerti

exierunt: habebant vtiq̃z †tempꝰ

reuertẽdi. Nũc autem meliorẽ

† patriam †† ⁊ quia hanc petunt.

appetunt: id est: †celestem. †Jdcõ

ſ nõ erubescit † ſ qui dicitur deus angelor

non confunditur deꝰ vocari de

ſ abraham ysaac ⁊ iacob † ſ appetunt celestem vel non erubescit: quia sui ciues

us eorum. †Parauit enĩz illis ci

ſ in q̃ erũt sui cõcines ſ nõ re sed voluntate.

uitatez. Fidẽ obtulit abraã ysaac

ſ .i. cũ deus oñderet qs esset ad exẽplũ alior

cum tẽtaretur: ⁊ vnigenitum of

ſ .i. in quo facte erant

ferebat ĩ quo suscꝑat repromis

ſ has

siones. Ad quẽ dictuz est: quia ĩ

† ſ quo ergo deũ veracẽ credebat

ysaac vocabit tibi semẽ. †arbitrãs

ſ sicut de nihilo facere

quiã ⁊ a mortuis potens est susci

qz tantã habuit fidem.

tare deus. Undẽ eum ⁊ in parabolam

ſ .i. significationẽ ſ habits ſ q̃ non videbantur

accepit. Fidẽ ⁊ de futuris

Ita ꝑ spũalez ⁊ boni liberi sic ꝑ paulũ illi de qbꝰ ipse dicit. Jmitatores mei estote sicẽ ⁊ ego xp̃i. ⁊ mali scruti: vt ꝑ philippũ simõ magus. Et ꝑ carnales nõ solũ malis: sed ⁊ bonis: qbus dr: Que dicũt facite. que ãt faciũt n. f. Hoc sacrm qsqs in pplo dei prudenter agnoscit: vnitatẽ spũs in vinculo pacis vsq̃z in finẽ qbusdã coherẽdo: q̃dã tolerando custodit.

gene. 22. a ecc. 44.

Cum tentaretur. Nõ tẽtauit deus abrahã q. qui fidẽ eius ignoraret: sed vt ipse abrahã ⁊ mundus fidei eius vnitatẽ ⁊ firmitatẽ cognosceret.

Arbi. qz a mo. ⁊c. Nõ trepidauit abraham credere: qñ promittebat. Nõ trepidauit offerre qñ exigebatur. Ejus dextera erigit ad sacrificiũ: vt moreret: cuius cor erectũ est ad fidẽ vt nasceret. Nec fuit religio credentis ꝟra deuotiõi obtẽpant. Ꝑromissionẽ pr̃ pius fideliter tenẽs quã ꝑ hũc optebat

gene. 27. c

impleri quẽ deus iubebat offerri. Nõ hesitauit q̃ sibi reddi poterat imolatus: q̃ dari poterat nõ speratus. Nõ sibi fecit q̃stionẽ q̃si de ꝙtrarijs ⁊ sibi aduersantibus ꝟbis dei ꝓmittẽtis filiũ nasciturũ ⁊ postea dicẽtis: Occide mihi filiũ tuũ. Sed erat in corde eius fides incõcussa ⁊ nõ deficiẽs: q̃ credidit deũ q dedit: vt ille de senibus nasceret: posse etiã de morte reparare.

Et in parabolã. Fide obtulit abraham: non solũ in re: sed etiam in significatione. Intellexit enĩ christũ significari: cuius deitas nõ moritur: sed

Nicolaus

a Etiã ꝓter tẽpus etatis. ⁊ iõ fuit ibi dupler miraculũ. b Qñ fidelẽ credidit esse eũ qui repromiserat. Qz aũt istud sit factũ ꝓpter fidẽ abrahe ⁊ nõ ꝓpter fidẽ sare ꝓbat sic: qz sara audiẽs nũciũ de suo ꝓceptu non credidit: sed magis friuolũ reputauit. ⁊ iõ sicut de re friuola risũ emisit. ꝓpter qõ angelus eã reprehẽdit: vt ꝑz Beñ. xviij. Qz aũt abrahã audito ꝓceptu sare risit nõ fuit ex diffidentia: sed ex gaudio ꝓcedente ex diuina ꝓmissiõe. ⁊ iõ nõ fuit reprehensus sicut sara. iõ sequit: c Ꝑropter qõ ab vno. i. ab abrahã. Et hoc emortuo: qz iã erat vetulus: ⁊ ad generãdũ fere ineptus. Dico aũt fere. qz postea genuit filios de cethura: vt hr Beñ. xxv. qz aliqñ ꝓtingit ꝙ ille qui ꝓpter senectutẽ factus est quasi ineptus ad generandũ. generat tñ ꝓpter bonã aptitudinẽ mulieris ad ꝓcipiendũ. d Orti sunt tanq̃ sidera celi in multitudinẽ ⁊ sicut are. que est ad oram ma. imunerabilis. de abrahã enim orti sunt multi boni ⁊ multi mali. ⁊ ꝓpter hoc comparanẽ multitudini stellarũ q̃tũ ad bonos ⁊ multitudini arene q̃tuz ad malos. e Jurta fidẽ. Hic ꝓñr ostendit quid abrahã cũ ysaac ⁊ iacob ꝑ fidem fecerit: qz isti ita laudabiliter ꝓuersati sunt ꝙ vsq̃ ad mortẽ in vera fide ꝓmanserũt. ⁊ hoc est qõ dr: Jurta fidem. quasi habentes fidez sociam. f Defuncti sunt oẽs isti nõ adeptis repromissionibus. exquo ꝑz firmitas fidei ipsor. Sed ꝙra hoc videtur esse illud qõ scribit Eccl̃. xxiij. Unus erat abraham ⁊ ipse hereditate possedit terrã. Dic endũ ꝙ sic debet intelligi: possedit. i. possidendi primus ꝓmissionẽ accepit. nõ tñ actu possedit: qz nõ habuit in ea passum pedis: vt dr Act̃. vij. ꝓpter hoc sequit: g Sed a longe eas aspiciẽtes ⁊c̃. Loquit ad similitudinẽ nautarũ: q existentes in mari a longe videntes portũ gaudent ⁊ salutant. sic patres veteris testamẽti videntes a longe implctionẽ mysterii christi gaudebant. ꝓpter qõ dicit Joã. viij. Abrahã pater vester exultauit vt videret diẽ meũ ⁊c̃. Et qz longe erãt a tpe christi. ideo ꝓfitebanẽ se esse aduenas ⁊ peregrinos. ꝓpter hoc abrahã dixit Beñ. xxxiij. Aduena ⁊ peregrinus sum apud vos. ⁊ iacob dixit Beñ. xlvij. Dies peregrinationis vite mee ⁊c̃. Ꝑer hoc ostendebãt celestẽ gloriã tanq̃ suã patriã ꝓpriã ingrere. ⁊ hoc est qõ dr: h Qui enĩz hoc dicũt significant se patriã inquirere. Quia posset aliquis dicere ꝙ propter hoc ꝓfitebanẽ se peregrinos: qz exierunt de chaldea vel mesopotamia: quas terras reputabant patriã suã. ⁊ ideo excludit hoc apls dicẽs: i Et si quidẽ ipsius meminissent de qua exierũt habebant vtiq̃ tẽpus reuertẽdi: qz nõ tñ distabant a mesopotamia vel chaldea vñ exierant quin de facili possent illuc reuerti. ⁊ ideo nõ loq̃bant de illa patria qz de p̃cepto dñi exierant. ꝓpter qõ abrahã dixit seruo suo Beñ. xxiiij. Caue ne qñ filiũ meum reducas illuc. ⁊ ꝛ iacob in mesopotamiã iuerit. hoc tñ nõ fuit ad manẽdũ:

de lyra

sed ad tempus: ꝓpter odiũ fratris sedandũ ⁊ ad querendũ vxorez. Et ideo ꝓcludit apostolus ꝙ non loquebanẽ de patria terrestri sed celesti dicens: k Nunc aũt meliorẽ appetunt. i. celestem. ⁊ qz in terra adhuc positi reputabant se de patria celesti moribus ⁊ actu fidei: ideo deus voluit noiari deꝰ ipsor ex amore ⁊ fide speciali. ⁊ hoc est quod dicit: l Jdeo nõ ꝓfundit deus vocari deus eorum. hoc habet Exo. iij. vbi dñs loquens moysi dixit: Ego sum deus abrahã deus ysaac ⁊ deus iacob. sicut enĩ rex denoiat a ciuitate sua principali q̃ius regnũ se extendat ad alias: sicut in scriptura dr rex hierusalẽ rex babylonis vel huiusmodi. sic deus ab istis voluit noiari: qz verbis ⁊ factis ostendebant se esse de ciuitate celesti: vt dictum est. ideo sequit m Parauit enĩ illis ciuitatẽ. s. celestẽ. n Fide obtulit. Hic cõsequẽter ostendit quid abrahã ex fide fecit q̃tuz ad obedientiã diuinã. dñs enim promiserat ei multiplicationẽ seminis sui per ysaac Beñ. xx. ⁊. xxi. ⁊ tñ ad preceptum dñi voluit eum imolare. Exquo patet magnitudo fidei abrahe. qz firmiter credebat promissionẽ dei implendã de multiplicatione seminis sui per ysaac. ⁊ ipso imolato non restabat alius modus nisi per resuscitationẽ eius. Exquo patet ꝙ abraham credidit resurrectionẽ mortuor in qua ꝓsistit vnus de maioribus articulis fidei. ⁊ nõ solũ credidit resurrectionẽ generalẽ futurã in fine mũdi: sed cum hoc specialẽ resurrectionẽ filij sui ad implctionẽ diuini promissi. ⁊ hoc est qõ dicit: Fide obtulit abraham ysaac. i. offerre voluit: sed diuinitus impeditus fuit. o Cum tentarec̃. tentat enim diabolus homo ⁊ deus. sed diuersimode. qz diabolus tentat vt decipiat: homo vt cognoscat: deus vt cognoscere faciat. Et hoc mõ tentauit deus abraham vt fides eius ⁊ obedientia notificarentur nobis ad exemplũ imitationis. p Et vnigenitũ. hoc videtur falsum. qz habebat iam alium filium. sed soluit per litterã sequentẽ: q In quo susceperat repromissiones ad quem dictum est ⁊c̃. qz promissum fuerat abrahe ꝙ semẽ eius vocaretur per ysaac tñ. ⁊ ideo erat vnigenitus q̃tum ad istam conditionem. vel ideo dicitur vnigenitus ratione matris que non habuit aliuz filium. r Arbitrans. id est iudicans vel credens. s Qui. ⁊ a mortuis suscitare potens est dñs. ⁊ ideo oblatio ysaac fuit figura mortis ⁊ oblationis christi. sicut enim aries herens inter spinas cornibus imolatus est ysaac liberato: sic humanitas adherens cruci occisa est diuinitate impassibili existente. ⁊ hoc est quod dicitur: t Unde ⁊ cum in parabolam accepit. id est abraham oblationem filij sui figuram passionis christi intellexit. v Fide ⁊ de futuris. Hic ponit exemplum de fide ysaac qui ex fide futurorum benedixit filiis suis. ⁊ hoc est quod dicitur: Fide ⁊ de futuris benedixit ysaac iacob ⁊ esau. hoc habet Beñ. xxvij. vbi dr ꝙ in bñdictione sua

aries herens cornibus inter vepres.i.caro laborans inter iudeos in cornibus crucis potuit deo offerri: spinis iudaicis ante coronata.

Isaac. Fide habuit. Non solū q benedictus esset melior: Sed etiā credidit q christianus populus supplantaret benedictionē iudeis.

Adorauit fastū. vir. Forte tulerat a filio virgam: qñ ei idez filius iurabat: ꝛ dū euz tenet post verba iurantis mox adorauit deū. Non enim pudebat eum ferre tantisper insigne potestatis filii sui. vbi figura magne rei futurę ꝓsignabat: ꝛ regni xpi futuri in gentibus.

De ossib⁹ suis m. Adiurans filios israel vt asportarēt ea in terra ꝓmissionis ꝛ recōderent ea in sepulchro patrū suoꝝ sez in spelūca duplici in q̄ sepulti sūt abrahā ꝛ isaac ꝛ iacob ꝛ ceteri ꝓgenit⁹ vbi ꝛ adā ꝛ eua qescebant. Ds̄ iō voluerūt: q: in ea terra ꝓuiderūt nascitur⁹ xpm: vt cum eo resurgerent.

Nicolaus

ctione sua ꝓposuit iacob ipsi esau: dicēs: Dñm tuū illū cōstituī: ꝛ isaac vidit in spū hanc bñdictionem habere efficaciā in futuro q: nō habuit effectū in ꝑsonis duoꝝ fratrū: quia esau nūq̄ seruiuit iacob: sed habuit effectū in duobus ꝑpls creātib⁹ ex ipsis q: idumei filijs israel seruierūt tpe dauid: vt habet̄. ij. Reg. viij. a Fide iacob. Hic ponit exemplū de fide ipsius iacob qui bñdicendo filios ioseph ꝓposuit ephraim qui erat iunior ipsi manasse: Beñ. xlviij. q: p reuelationē habuit: dignitatē regiā ad ephraim debere transire. ꝛ hoc fuit impletū p hieroboam: vt habet̄. iij. Reg. xij. ꝛ huius impletiōis iacob habuit fidē firmā. ꝛ hoc est qđ dī: Fide iacob moriens singulos filioꝝ ioseph bñdixit. habuit etiā iacob fidē de sepultura ꝛ resurrectione christi fienda in terra ꝓmissionis. propter qđ adiurauit ioseph vt faceret illuc corpus suū deferri. post iuramētū aūt gr̄as agens adorauit dñm ꝯuersus ad caput lectuli ꝑm trālationē Hieronymi: vt patet Beñ. xlvij. translatio ꝛo. lxx. interpretū habet vt hic allegat. b Et adorauit fastigiū virge eius. ꝛ vtrūq; est verū: q: adorauit versus caput lectuli qđ erat ad occidentē ad quā partē adorant iudei. ꝛ q: senex habebat baculū super cuius sūmitatē nitebat in adorando deum. vñ non est intelligendū q̄ adorauerit sūmitatē virge vel baculi. sed adorauit deū innixus sup baculū. Aliter exponit de baculo ioseph qui portabat sceptrū in signū potestatis sibi date super egyptū. ꝛ hoc sceptrū accepit iacob qñ ioseph cepit iurare: ꝛ post q̄ iurauerat anteq̄ redderet sceptrū ipsi ioseph adorauit deum innixus sūmitatē illius sceptri. Aliter exponitur magis prope litterā: q: adorauit sceptrū ioseph non in se ꝛ absolute: sed in q̄tum erat signū ꝛ figura potestatis christi. sicut ꝛ nos adoramus crucē in q̄tum est signū crucifixi. c Fide ioseph. Hic ponit exemplū de fide ioseph. q: moriens ex fide fecit memoriā de exitu filioꝝ israel de egypto: vt habet̄ Beñ. vlti. ꝛ hoc est qđ dī: Fide ioseph moriens de ꝓfectione filiorum israel memoratus est. habuit enī fidē de sepultura ꝛ resurrectione christi in terra ꝓmissionis cōplenda. ꝛ ideo mādauit portari ibi ossa sua vt esset particeps illius resurrectionis. q: christo resurgente multi scī ꝑes resurrexerūt: vt habet̄ Matt̄. xxvij. ꝛ hoc est qđ dī: d Et de ossibus suis mādauit. Sed querit̄ quare nō ꝑcepit statim post mortē suā illuc portari. Dicēdū q̄ ad hoc dupler ratio assignat̄. Una est q: frēs sui nō habebant tantā ptātē sicut ipse. ꝛ ideo non poterant facere de ipso sicut ipse fecerat de patre suo. Scōa ratio est q: ꝑ reuelationē sciebat filios israel multa dura passuros in terra egypti. ꝛ iō ad ꝛsolationē eoꝝ voluit ibidē ad tēpus sepeliri vel potius reponi vt ibidē dī: q: ꝑ hoc habebant spem ereūdi ex ꝓphetia ioseph. vñ ꝛ moyses educens filios israel de egypto tulit secū ossa ioseph: vt habet̄ Exo. xiij. e Fide moyses. Hic ꝯñr ponit exēpla patrū q̄ fuerūt tpe legis que sub moyse data est: vt dī Joā. j. Lex ꝑ moysen dt̄. hoc aūt tempus distinguit̄ in tria. Primū aūt tēpus fuit ante exitū de egypto. secundū in exitu. tertiū post exitū. primo ergo ponit exēpla de hoc qđ factū est ante exitū. scōo de hoc qđ in exitu: ibi: Fide reliquit egyptū. tertio de hoc qđ factū est post exitū in terra ꝓmissionis: ibi: Et qđ adhuc dicā. Prima in duas. q: ꝑmo ostendit̄ qđ factū est ex fide in natiuitate moysi. scōo qđ ipse fecerit: ibi: Fide moyses grandis. Circa primū sciendū q̄ filij israel ex ꝓphetia ioseph firmiter credebant liberi de afflictione egypti ꝑ aliquē de pplo suo cū dei adiutorio. ꝛ ideo parentes moysi videntes ipsuz elegantē puerū ꝑter solitū modū iudicauerūt virtutē dei esse in illo ad liberationē ppli. ꝛ ex hac fide seruauerūt eū ꝛra regis edictū exponēdo se periculo ꝑsonarū suarū. ꝛ hoc est qđ dī: Fide moyses natus occultatus est mensibus tribus a parentibus suis eo: q̄ vidissent elegantē infantē. Exo. 12. b.

bñdixit isaac iacob ꝛ esau. Fidē † q̄ singulis ꝛcellat̄ māib⁹ bñdictionē dedit ꝛ dextera supra ephraī posita leua sup manasse mioꝛē matioꝛi ꝓposuit ‡ q: cuiq; ꝓpaz bñdictionē dedit ‡ ephraī ꝛ manasse

iacob moriens † singulos filiorū ioseph benedixit. ꝛ adorauit fa‡ rām ꝑ quē in egypto dominiū ꝛ disciplinę virgam habuit vel regnū xpi qđ in illo significabat futurū in gentibus ‡ de futuris habita

stigium virge eius. Fidē ioseph † ab egypto vbi significat̄ fidelius redēptio a pcis

moriens de † profectione filiorum ‡ fide future resurrectionis

israel memoratus est. ꝛ † dē ossi‡ parētū q credebāt deū factur⁹ aliqd magni ꝑ eū eū esset adeo elegātis forme

bus suis mādauit. † Fide mōyses natus occultatus ‡ est mēsibus tri † q: ab ortu fuit infusa illi magna gr̄a venustatis: nō natura: sed dono dei

bus a parentib⁹ suis eo: † q̄ vidis‡ parentes eius

sent elegātē ifātē. ꝛ nō timuerūt ‡ ꝑ fidē inuisibilium.

regis edictuz. Fidē moyses gran

dis factus nēgauit se esse filiū fi‡ † marime fidei est spernere iocunditatez

lie pharaonis. † māgis eligens af ‡ ‡ tranſitoriū

fligi cū populo dei. q̄z tēpalis ‡ putauit se letari i aula dū frēs sui afflugerentur

peccati habere iocūditatez. Mā‡ iores estimans † diuitias ‡ thesaurō † qđ sustinuit a suis vt deinceps a suis

egyptiorum † improperiuz christi. † eternā ad quā ibat. ‡ patiēter sustinētiū

Aspiciebāt enim in † remūneratio ‡ eductus filios israel

nem. Fidē reliquit egyptū. nō ve‡ deū quē nō videbat: ac si videret sustinuit ꝛ in eo ꝓfidit expectās qđ ꝓmiserat: ꝛ ideo nō timuit

ritus animositatē regis. † Inuīsi † ‡ expectauit: ꝛ in eo ꝓfidit

bilē enī tāq̄z videns † sustinuit. ‡ quia sic credidit populum saluandum † moyses † ‡ quod causa transitus fuit ꝛ ‡ quo linterunt pedes ꝛ superliminaria domus

Fidē † celebrauit † pascha ꝛ † san‡ ‡ angelus percutiens

guinis effusionē. ne q̄ vastabat

dis factus nēgauit se esse filiū fi‡ † marime fidei est spernere iocunditatez

lie pharaonis. † māgis eligens af ‡ ‡ tranſitoriū

fligi cū populo dei. q̄z tēpalis ‡ putauit se letari i aula dū frēs sui afflugerentur

peccati habere iocūditatez. Mā‡ iores estimans † diuitias ‡ thesaurō † qđ sustinuit a suis vt deinceps a suis

egyptiorum † improperiuz christi. † eternā ad quā ibat. ‡ patiēter sustinētiū

Aspiciebāt enim in † remūneratio ‡ eductus filios israel

nem. Fidē reliquit egyptū. nō ve‡ deū quē nō videbat: ac si videret sustinuit ꝛ in eo ꝓfidit expectās qđ ꝓmiserat: ꝛ ideo nō timuit

ritus animositatē regis. † Inuīsi † ‡ expectauit: ꝛ in eo ꝓfidit

bilē enī tāq̄z videns † sustinuit. ‡ quia sic credidit populum saluandum † moyses † ‡ quod causa transitus fuit ꝛ ‡ quo linterunt pedes ꝛ superliminaria domus

Fidē † celebrauit † pascha ꝛ † san‡ ‡ angelus percutiens

guinis effusionē. ne q̄ vastabat

Edictū regis. Quo oēs masculos hebreoꝝ necari preceperat.

Improperiū. Qđ pateret ꝓ xpo: vel significabat improperia xpi futura: vel qđ moyses sustinuit a frib⁹ suis q̄s liberare volebat sicut xps a suis q̄s redimere venerat. Illi dicebāt xpo: Demoniū habes. Et isti moysi: Dic nos interficere sicut interfecisti egyptū: qđ tu patiēter sustinuit sicut ꝛ xps.

Non veritus ꝛc. Chrysost. Ex ꝓius fugerat in terrā madian: non fuit metus: sed fides: q̄ credebat se a deo liberari. Voluit ibi manere: ne cēt causa iactantię: si in apertum periculum se precipitaret: ꝛ tentaret deum: qđ diabolicū est. Sancti enī q̄diu: habent quid faciāt: non debent tentare deū: vt ꝛ dns locum dedit iudeis: Qui ꝛ suis precepit: Si vos ꝑsecuti fuerint in vna ciuitate fugite ī aliā.

Fide cele. Hac sez q: credidit populū saluādū illos: sez a pharaone: nos a diabolo.

De lyra

tibus suis. ex fide enī parētum factū est hoc: nō ex fide moysi qui adhuc non habebat iudiciū rōnis. et causa subdit: f Eo q̄ f vidissent elegātē infantē. Exo. 12. b. i. aptū ad liberādū populū deo hoc eis inspirante. g Et non timuerūt regis edictū. qui preceperat oēs masculos proici in flumen: vt habetur Exo. i. Sed hoc videt falsum. q: dicit Exo. ii. q̄ parentes moysi timent regis posuerūt eum in flumine. ꝛ sic exposuerūt eum morti. Dicendū q̄ hoc non fecerunt ad ipsum interficiendū: sicut precepérat rex. sed q: non poterant ipsum amplius celare timebant probabiliter ne auferret ab eis. ꝛ ideo in tali casu tutius iudicauerunt ipsum exponere diuine custodie in fiscella bituminata: credentes ex eadem fide q̄ deus seruaret eum vbi deficiebat humana prouidentia que in talibus non deficit. h Fide moyses. Hic ostendit̄ cōsequenter qđ ex fide moysi fecerit: q: adoptatus a filia pharaonis: vt habet̄ Exo. ij. ꝛ adultus factus visitauit filios israel ꝛ videns virum egyptium percutientē vnū de filijs israel interfecit eum. Et sic per hoc factum negauit sese esse filium filie pharaonis. ꝛ hoc processit ex magnitudine fidei eius. q: de filijs israel credebat christū nasciturū. ꝛ hoc est quod dicitur: Fide. i. per fidem. i Moyses grandis factus. id est adultus. k Negauit se esse filium filie pharaonis. interficiendo egyptium. Et subiungit duo difficilia ad sustinendum que preelegit sustinere ex fide. Primū est quia magis voluit affligi temporaliter cum dei cultoribus q̄z iocundari cum idolatris. ꝛ hoc est quod dicitur: l Magis eligens affligi cum populo dei. id est cum filijs israel qui colebant deum. m Q̄z temporalis peccati habere iocunditatem. id est prosperitatem egyptiorum. Secundum est q̄ preelegit paupertatem sustinere magis q̄z diuitias egyptiorum cum peccato possidere. ꝛ hoc est quod dicitur: n Maiores diuitias estimans improperium christi. id est paupertatem vel vituperium pro fide christi venturi sustinere: o Thesauro egyptiorū. id est q̄z thesaurū huiusmodi possidere. Et reddit causam quare moyses tam dura patienter sustinebat: dicens: p Aspiciebat enim. oculis cordis. q In remunerationē. future beatitudinis. sicut amara potio sumit̄ libenter nō ꝓpter se: sed habendo oculū ad sanitatē futurā. r Fide reliquit. Hic ꝯñr ostendit̄ quid factum sit ex fide in exitu de egypto. Et diuidit in tres ptes. q: ꝑmo ostendit̄ qđ ex fide factū est in ꝓparatiōe exit⁹. scōo qđ in mō exeūdi: ibi: Fide celebrauit. tertio qđ factū sit in exitu de egypto ingrediendo terrā ꝓmissiōis: ibi: Fide muri hiericho. Circa ꝑmū ꝯsiderādū q̄ moyses bis exiuit ab egypto. ꝑmo exiuit occiso egyptio. ꝛ de isto exitu nō sequit̄ hic: q: ex timore regis tūc exiuit vt hꝫ Exo. ij. scōo exiuit egyptū ducendo secū oēs filios israel. ꝛ de isto exitu loquit̄ hic. q: tūc nō timuit regē cos ꝑsequentē: vt hꝫ Exo. xiiij. q: tunc dixit filijs israel: Nolite timere ꝛc. ꝛ hoc est qđ dī: Fide reliquit egyptū nō veritus animositatē regis. ꝛ reddit causam quare nō timuit: dicens: s Inuisibilē enī sustinuit. i. deū qui inuisibilis est fiducialiter expectauit. t Tanq̄z videns. in spū auxiliū eius mirabiliter affuturū. ꝓpter qđ dixit pplo: State ꝛ videte magnalia dei q̄ factur⁹ ē hodie: Exo. xiiii. ꝛ ꝑ totū ꝓcessit ex fide q̄ est ex nō visis. v Fide celebrauit pascha. Hic ꝯñr ostendit̄ qđ factū est ex fide in mō exeūdi. ꝛ diuidit̄ i duas ptes. q: ꝑmo ostēdit qđ factū sit ī dispositōe exeūdi. scōo qđ ī actu trāseūdi: ibi: Fide mare rubrū. Circa ꝑm⁹ ꝯsiderādū q̄ dispositio exit⁹ filioꝝ israel de egypto fuit agni paschalis ymolatio: cuius sāguis linita ſt supliminaria ꝛ postes domoꝝ filioꝝ israel: ne interficeret̄ ab āgelo percutiēte ꝑmogenita egyptioꝝ: vt hꝫ Exo. xii. ꝛ b ē qđ dī: Fide celebrauit pascha. i. ymolatoz agni paschal̄ q̄ fuit figura ymolatōis xpi i cruce: Ex q̄ dī. i. Cor. v.

Pascha

Transierũt mare ⁊c. Sic etiã per baptismũ fideles transeunt remissis peccatis tanq̃ egyptijs cum diabolo principe tenebrarũ submersis.

Circuitu dierũ. Completo a leuitis arcam dei portãtibus: ⁊ encis tubis clangentibus. Excipiens explo. Quasi ita ⁊ vos debetis duo testamenta per aplos tanq̃ exploratores a christo missos credendo excipere ⁊ ita cũ infidelibus non peribitis.

De gedeon. Qualit accepto signo velleris a exo.14.g. dño iuit contra madianitas cũ trecẽtis viris cosq̃ noctu expugnauit.

De barach. De quo in libro iudicuz legitur q̃ Jabin rege chanaã filios israel affligẽte delbora, p- Josue.6.c. phetissa que illo tpe israel iudicabat p̃cepit barach filio abinoen vt assumeret Ibidẽ.2.g et.26.d. decẽ milia pugnatoz secum ⁊ iret cõtra sysaram principẽ exercitus iabin. Qui dixit se iturũ si ipsa cum eo iret. Itaq̃ ⁊ ipsa cũ eo iuit. Dns aũt exterruit exercitũ iabin quẽ ꝓgregauerat sysara ad torrentez cyson. Fugitq̃ sysara ad tentoria iabel vxoris aberenci. Ubi cum absconditus dormisset iabel clauã tabernaculi cum malleo percussuz defixit in cerebrũ eius vsq̃ ad terrã ⁊ mortuus est. Et ecce barach sequẽs sysaram veniebat. Egressaq̃ iabel in occursum eius dixit ei: Veni ⁊ ostendam tibi virum quem queris. Qui cum intrasset vidit sysaram iacentez mortuũ. Humiliauit ergo deus die illo Jabin regem chanaan coram filijs israel.

f egyptioz †f territ⁹ sanguine qõ fuit in figura libe rãdoz p sanguiné xpi ‡f q̃ credebant deo ꝓmittenti primitiua †tangeret eos ‡Fidẽ trã †f ⁊ ne videret hoc casu factũ non fide: hoc addit qõ experti vel ne videretur fantasia fuisse sierunt mare rubrũ. †tanq̃ p aridã terrã. Quod expti egyptij de- ‡f sic mũdi huiꝰ obstacula cadũt ad voces ꝓdicationũ dũ in hoc tpe eccla nouaꝫ circuitu orbẽ terrarum uorati sunt. †Fide mũri hiericho ‡f qz credidit terrã iudeis a deo tradendam ⁊ ideo excepit exploratores corruerũt circuitu diez septẽ †Fide raab meretrix nõ pẽrijt cũ incredulis. excipiens exploratores cũ ‡f qd ergo vos q̃ꝓ phetas ⁊ xp̃m audistis

‡f egyptioz †f territ⁹ sanguine qõ fuit in figura libe rãdoz p sanguiné xpi ‡f q̃ credebant deo ꝓmittenti primitiua †tangeret eos ‡Fidẽ trã †f ⁊ ne videret hoc casu factũ non fide: hoc addit qõ experti vel ne videretur fantasia fuisse sierunt mare rubrũ. †tanq̃ p aridã terrã. Quod expti egyptij deuorati sunt. talia aũt ꝓtingebant ex fide. qz operatio miraculoz ascribit fidei: sm q̃ habet Mattb.xvij. Si habuerit fidem sicut granũ sinapis dicetis monti huic transi hinc ⁊ transibit ⁊ nihil impossibile erit vobis. b Fide muri hiericho corruerũt. hic ostendit qd factũ sit per fidem in exitu de egypto ingrediendo terram ꝓmissionis. ⁊ diuidit in duas. qz primo ostẽdit quid factũ sit per fidẽ ppli israel. secũdo qd factũ sit per fidem raab: ibi: Fide raab. Circa primũ sciendũ q̃ in ruina ciuitatis hiericho aliquid fuit ex parte populi. s. circuitu ciuitatis septem diebus: vt habet Josue. vi. qz ex mãdato dei hoc fecerũt iudei credentes firmiter promissum dei impleri de miraculosa captione ciuitatis. aliquid fuit ex parte ipsius dei. videlz q̃ muri hiericho diuina virtute corruerũt. ⁊ hoc est qd dicit: Fide muri hiericho corruerũt circuitu dierũ septem. per hoc factũ signatũ fuit q̃ impedimẽta mũdi cadunt per ꝓtinuã predicationẽ: que continuitas per septenariũ figurat. vnde dicit. ii. ad Corint. x. Arma militie nostre non sunt carnalia sed potentia dei ad destructionem munitionum. c Fide raab meretrix. Hic ostendit quid factum sit ex fide ipsius raab: que ex auditu miraculoz in transitu filioz israel per mare rubrũ ⁊ in alijs mirabilibus que eis acciderant credidit firmiter ciuitatẽ hiericho tradendã virtute dei in manu populi israel. ⁊ ideo nũcios israel ex eadẽ fide ꝓseruauit exquo meruit liberari a morte cũ sua ꝓsanguinitate: vt habet Josue. vj. ⁊ hoc est qd dicit: Fide raab meretrix. sic enĩ cognominata est. d Non perijt cum incredulis. i. cum aliis ciuibus hiericho: qui credebant ciuitatẽ posse defendere ꝓtra deũ israel. e Excipiẽs exploratores cũ pace. qz eos saluauit: vt dictũ est. De ista raab dicũt aliq̃ q̃ ad Ifaz erat meretrix. ⁊ iõ exploratores melius potuerũt ingredi domũ eius vespe: qz tales mulieres indifferẽter recipiũt oẽs. ⁊ ipsi in necessitate positi poterãt licite ad eam ire: nõ ꝓpter luxuriã exercendã sed ad vitã ꝓriã ꝓseruãdã. ipsa enĩ minus poterat culpari in receptione eoz q̃ alius de ciuitate: cũ ipsa indifferẽter oẽs reciperet. ⁊ salus exploratoz nõ debebat ꝓcurari p mortẽ alterius. iõ intrauerũt domũ istius q̃uis esset meretrix. Sed hoc nõ videt ꝓbabile: qz tales meretrices parũ habent de fidelitate. ⁊ iõ nõ videt ꝓbabile q̃ exploratores filioz israel q̃ erãt homes sapientes ꝓfideret in tali muliere de ꝓseruatõe vite ꝓprie. iõ dicũt aliq̃ q̃ tũc nõ erat meretrix sed añ fuerat: ꝓpter qd tale cognomẽ sibi remãserat. sed hoc nõ videt verũ: qz tales meretrices q̃uis pententeant reputant tñ in cõi plebe pone viles. ⁊ iõ si fuisset meretrix nõ fuisset ꝓuicta in matrimonio ipsi salmon qui erat nobilioz in toto ppl'o israel: cũ esset ꝓnceps nobilioris tribus. s. tribus iude. qz nobiles iudei abominabant talibus ponis in matrimonio ꝓiũgi. ⁊ iõ videt melius q̃ nõ fuerit meretrix nec erat: sed tñmõ tale cognomẽ habebat. multi enĩ cognominant aliq̃ cognomine cuius ꝓprietatẽ nũq̃ habuerũt in re: sicut aliq̃n aliqs paup cognominat rex vel comes vel aliq̃d hmõi. Itẽ aliter põt dici ⁊ melius vt

Nicolaus

Pascha nr̃m immolatus est xp̃s: p cuius mortẽ ⁊ sanguis effusionẽ sumus liberati a potestate diaboli: sicut filij israel p immolationẽ agni paschalis et effusionẽ sanguinis in postibus ⁊ superliminaribus domoz fuerũt liberati ab angelo percutiente primogenita egyptioz. ⁊ hoc est qd dr: Me qui vastabat primogenita egyptioz tangeret eos: a Fide transierũt mare rubrũ. Hic tangit modus exeundi vbi ex fide ꝓtigerũt duo miracula. Unũ est q̃ mare sicco pede transierũt. ⁊ hoc est qd dicit: Fide transierũt mare rubruz tanq̃ p aridam terrã. Secundũ fuit: qz aqua erat eis ꝓ muro a dextris ⁊ a sinistris: vt Exo. xiiij. ⁊ ps p hoc q̃ egyptii eos sequẽtes submersi sunt. ⁊ h̃ est qd dr: Qd experti egyptii devorati sunt. talia aũt ꝓtingebant ex fide. qz operatio miraculoz ascribit fidei: sm q̃ habet Mattb. xvij. Si habuerit fidem sicut granũ sinapis dicetis monti huic transi hinc ⁊ transibit ⁊ nihil impossibile erit vobis. b Fide muri hiericho corruerũt. hic ostendit qd factũ sit per fidem in exitu de egypto ingrediendo terram ꝓmissionis. ⁊ diuidit in duas. qz primo ostẽdit quid factũ sit per fidẽ ppli israel. secũdo qd factũ sit per fidem raab: ibi: Fide raab. Circa primũ sciendũ q̃ in ruina ciuitatis hiericho aliquid fuit ex parte populi. s. circuitu ciuitatis septem diebus: vt habet Josue. vi. qz ex mãdato dei hoc fecerũt iudei credentes firmiter promissum dei impleri de miraculosa captione ciuitatis. aliquid fuit ex parte ipsius dei. videlz q̃ muri hiericho diuina virtute corruerũt. ⁊ hoc est qd dicit: Fide muri hiericho corruerũt circuitu dierũ septem. per hoc factũ signatũ fuit q̃ impedimẽta mũdi cadunt per ꝓtinuã predicationẽ: que continuitas per septenariũ figurat. vnde dicit. ii. ad Corint. x. Arma militie nostre non sunt carnalia sed potentia dei ad destructionem munitionum. c Fide raab meretrix. Hic ostendit quid factum sit ex fide ipsius raab: que ex auditu miraculoz in transitu filioz israel per mare rubrũ ⁊ in alijs mirabilibus que eis acciderant credidit firmiter ciuitatẽ hiericho tradendã virtute dei in manu populi israel. ⁊ ideo nũcios israel ex eadẽ fide ꝓseruauit exquo meruit liberari a morte cũ sua ꝓsanguinitate: vt habet Josue. vj. ⁊ hoc est qd dicit: Fide raab meretrix. sic enĩ cognominata est. d Non perijt cum incredulis. i. cum aliis ciuibus hiericho: qui credebant ciuitatẽ posse defendere ꝓtra deũ israel. e Excipiẽs exploratores cũ pace. qz eos saluauit: vt dictũ est. De ista raab dicũt aliq̃ q̃ ad Ifaz erat meretrix. ⁊ iõ exploratores melius potuerũt ingredi domũ eius vespe: qz tales mulieres indifferẽter recipiũt oẽs. ⁊ ipsi in necessitate positi poterãt licite ad eam ire: nõ ꝓpter luxuriã exercendã sed ad vitã ꝓriã ꝓseruãdã. ipsa enĩ minus poterat culpari in receptione eoz q̃ alius de ciuitate: cũ ipsa indifferẽter oẽs reciperet. ⁊ salus exploratoz nõ debebat ꝓcurari p mortẽ alterius. iõ intrauerũt domũ istius q̃uis esset meretrix. Sed hoc nõ videt ꝓbabile: qz tales meretrices parũ habent de fidelitate. ⁊ iõ nõ videt ꝓbabile q̃ exploratores filioz israel q̃ erãt homes sapientes ꝓfideret in tali muliere de ꝓseruatõe vite ꝓprie. iõ dicũt aliq̃ q̃ tũc nõ erat meretrix sed añ fuerat: ꝓpter qd tale cognomẽ sibi remãserat. sed hoc nõ videt verũ: qz tales meretrices q̃uis penteant reputant tñ in cõi plebe pone viles. ⁊ iõ si fuisset meretrix nõ fuisset ꝓuicta in matrimonio ipsi salmon qui erat nobilioz in toto ppl'o israel: cũ esset ꝓnceps nobilioris tribus. s. tribus iude. qz nobiles iudei abominabant talibus ponis in matrimonio ꝓiũgi. ⁊ iõ videt melius q̃ nõ fuerit meretrix nec erat: sed tñmõ tale cognomẽ habebat. multi enĩ cognominant aliq̃ cognomine cuius ꝓprietatẽ nũq̃ habuerũt in re: sicut aliq̃n aliqs paup cognominat rex vel comes vel aliq̃d hmõi. Itẽ aliter põt dici ⁊ melius vt

De sanson. Qui vt legit i libro iudicũ afflixit vehemẽter philisteos.

De iepte. Qui cũ iret ad pugnã ꝓ hostes vouit dño q̃ si triũphũ de hostibꝰ assequer̃ rediẽs qd ꝓ⁹ occurreret offerret deo occurritq̃ ei filia quã immolauit. Nõ laudat iepte q̃ filiã occidit: ꝫ q̃ p fidẽ deo iuuãte hostes superauit. Augꝰ in. j. de ciui. dei. Quare nõ culpat abrahã: ꝫ laudat q̃ filiũ occidere voluit: ⁊ merito q̃rit: vtrũ ꝓ iussu dei sit hñdũ qd iepte filiã sic vouerat occidit: nec sanson aliter excusat q̃ se cũ hostibꝰ opp̃sit: nisi qz spũs latenter hoc iusserat: q̃ p illum miracula faciebat.

Qui per f. Etsi recusat dicere q̃ singuli: dicit tñ q̃ qdã opati sunt fide.

Repromissiones. Promissiões multe sunt facte dauid: vt abrahe.

Sapienter hystoriarũ cõmemorationẽ vitat ne sermonẽ suũ prolet breuiter quedã tangẽs. Nec enim omnino tacuit: nec dicens molestus effectus est: fugit densitatem ⁊ longitudinem ne fatiget auditorem.

Obturauerũt. Augꝰ. Plurale ꝓ singulari: solus daniel significat ora leonũ clausisse: solus esaias sectꝰ: vt in psal. Astiterũt reges: ꝓ herode ⁊ ꝓncipes ꝓ pylato. Attẽdẽdũ q̃ i veteri testamẽto sepe pñbꝰ i his q̃ dicta sunt ⁊ aliꝭ hmõi tpalis felicitas monstrat exhibita. Tẽpus aũt taliũ nõ ẽ in nouo testamẽto. Añ dedit talia vt ꝓter eũ non intelligat alius largitor etiã terrene felicitatis que ad veterẽ hoiez ptinet. In xp̃o nouo hoie nouis

de lyra

credo. Ad cuius intellectũ sciendũ q̃ Josue. ij. vbi agit de raab dictio hebraica sibi adiũcta sonat sic qdesa. ⁊ sigt ꝓmptã, ꝓprie. ⁊ qz meretrix, ꝓmpta est ad offerendũ corpus suũ. iõ hoc nomẽ tractũ est ad designãdũ meretricem. ⁊ silr qz mulier hospitalaria est ꝓmpta ad transeũtes trahendos ad hospitiũ suũ tractũ est idẽ nomẽ ad standũ ꝓ hospitalaria. vñ Josue. ij. vbi translatio nra habet: Ingressi sunt domũ mulieris meretricis. translatio caldaica habet domũ mulieris hospitalarie. ⁊ talis fuit raab: propter qd exploratores declinauerũt ad domũ suã ad hospitandũ. Ad auctoritatẽ ꝫo Hiero. qui dicit super Mattb. q̃ ponit in genealogia saluatoris sicut mulier reprehensibilis: solui diffusius sup Mattheũ. ꝫ Oẽt etiã breuiter dicit q̃ hoc dicit Hiero. nõ ꝓpter vitiũ meretricij: sed q̃ fuit alienigena ⁊ de idolatris nata: sicut etiã dicit de ipsa ruth que tñ fuit mulier magne virtutis ⁊ fame: vt dr Ruth. iij. Scit oĩs ppls qui habitat intra vrbis mee portas mulierẽ te esse virtutis. f Et quid adhuc dicã? Hic ponunt exẽpla de fide post exitũ de egypto in terra ꝓmissionis iam obtenta. d. Et qd adhuc dicã. q. d. multa possunt dici exempla de fide patrũ ad que enarranda nõ sufficeret tempus vite mee. ⁊ hoc est qd dr: g Deficiet enĩ tẽpus me enarrãte. i. anteq̃ possem enarrare p singula. h De gedeon. qui credẽs ꝓmisso dei cum trecẽtis hoibus ꝓfidenter pugnauit ꝓtra exercitũ maximũ ipsius madian: vt habet Judicũ. vj. i Barach. qui credens prophetie delbore iuit cum populo inermi ad pugnandũ ꝓtra sysarã: Judicum. iiij. k Jepte qui ex fide iuit ad pugnandũ ꝓ filios amon: Jucicũ. xj. vñ ibidẽ dr: Factus est ergo super ieppe spũs dñi. q̃ aũt postea filiã suã indiscrete ⁊ crudeliter occidit: vt dicit Augꝰ. credendũ est q̃ ipse penituerit: qz ponit in cathalogo sanctoz. hebrei tñ dicũt q̃ nõ occidit eã: sed sacrificauit eã dño p obseruantiã virginitatis sm ꝓsiliũ sapientũ illius tpis: sicut plenius dixi Judicũ. xj. ⁊ eodẽ mõ dicendũ est de gedeone qui fecit ephot ꝓtra preceptũ dñi: vt habet Judicũ. viij. s. q̃ penituerit ante mortẽ: vt dr cõiter. tñ aliter põt dici, pbabiliter. s. q̃ nõ fecit ꝓ ceptũ dñi in illo ephot: sicut plenius dixi Judicũ. viij. l Dauid. qui ex fide adhuc iuuenis pugnauit inermis ꝓtra goliath. m Samuel. q̃ ꝓpter fidelitatẽ suã obtinuit ꝓphetie spũm ⁊ vnctionẽ regis ⁊ multa alia. n Et aliis ꝓphetis. s. esaia ⁊ hieremia ⁊ ꝓsilibus. o Qui p fidẽ vicerũt regna. in quo tangit actus fortitudinis. p Opati sũt iusticiã. in q̃ tangit actus iustitie ⁊ virtutis. isti enĩ sũt actꝰ p̃cipui iter actus virtutũ moraliũ: qz ꝓseruant cõe bonũ: vt h̃z. v. ethicoz. ⁊ qz virtutes ꝓnere sunt. iõ p istos actus intelliguntur actus aliaz virtutũ. q Adepti sũt repromissiões. Sed h̃ videt esse ꝓ illud qd dictũ est. s. eodẽ ca. Juxta fidẽ defuncti sũt oẽs nõ adepti repromissiõibꝰ. Dicendũ q̃ tripler ꝓmissio facta est antiquis. vna fuit ꝓmissio terre sce: sed hanc nõ acceperũt abrahã isaac ⁊ iacob in se. ⁊ de hac loquit apls. s. cũ dicit: Nõ adeptis repromissiõibꝰ ⁊c. acceperũt tñ eã in successoribꝰ suis. Alia ẽ ꝓmissio spũalis q̃ ꝓmittit scis vita btã. ⁊ hanc nullꝰ accepit añ xp̃i aduentũ. Alia est ꝓmissio singularis q̃ ꝓmissũ ẽ cuilibet aliq̃d bonũ ꝑticulare: sic dauid ꝓmissũ fuit regnũ: ezechie sanitas. ⁊ sic de alijs. ⁊ istas ꝓmissiões ꝓsecuti sũt ⁊ de istis loq̃t h̃: r Obturauerũt ora leonũ. h̃z veritatẽ de daniele: vt h̃t Dañ. vj. ⁊ de dauid: vt ps. j. Reg. xvij. ⁊ de sansone: Judicũ. xiiij. ⁊ in h̃ ostendit victoria sc̃oz de alijs brutis. s Extinxerũt ipetũ ignis. hoc patet in tribus pueris positis in camino: Dañ. iij. ⁊ de moyse ⁊ aaron Nu. xj. ⁊ xvj. ⁊ in hoc ostendit victoria sanctorum de rebus inanimatis. t Effugauerũt aciem gladij. i. aciem h̃ntiũ habẽtiũ gladios acutos. hoc

frequenter

nua ꝓmittit.i.eterna. Ipse ꝛ ipse ir risus in ꝓspectu inimicoꝝ moꝛiꝛ. Sed resurrectionē suā nō alijs sed suis ostendit: vt ibi discerent qd sibi sperarēt. vñ ꝛ Iacobus: sustinētiā Iob audistis: ꝛ finē christi vidistis: quasi: patimini vt Iob: sed nō speretis finē eius. i. tpalia: que ei aucta redierūt. Sed eterna que in christo ꝓcesserūt.

ve. test. Cuius rara fuerūt tñ exempla patiētie: a sanguine abel vsq; ad. f. zacharie quoꝝ sanguinez dicit dñs ab eis exigendū qui in patrū suoꝝ a qbus illi occisi sunt iniquitate ꝑsisterent. Et in nouo te. nō defuerunt tpali felicitate pollentes in eo misericordiam dei experiamur.

In melotis ꝛc. Melota vestis de pilis camelorꝝ: vl melius est ariet qō ꝛ taxus: cuius pellis melota dicitur.

Quibus. i. quorum

Nicolaus

frequēter fecit Iosue: gedeon ꝛ dauid: vt ꝑz i libris Josue Judicū ꝛ Reguz.

a Cōualuerūt de infirmitate. hoc spāliter patet de ezechia: Esa. xxxviij. q miraculose ex fide sanat⁹ est. ꝛ de plurib⁹ alijs b credendū est. qz loquit in plurali. b Fortes facti fūr bello: castra verterūt exteroꝝ. i. alienigenarū. hoc ꝑz de mltis: spāliter aūt Iosue dauid ꝛ machabeis. c Acceperūt mulieres de resurrectione mortuos suos. alij b male exponētes dixerūt q mulieres acceperūt viros suos resuscitatos: dicētes ꝙ matrimoniū non dissoluaf ꝑ mortē. ꝛ iō tenebant illos reaccipere. sed hoc est ꝓtra aplm Ro. vij. vbi loquit de muliere ꝓiugata: Si mortuus fuerit vir eius soluta est a lege viri. Ideo sciendū q aliqua sunt sacra que imprimūt characterē ꝛ talia nō reiterant sicut resuscitatus nō debet iterū baptizari. qz character ꝑpetuus manet in aia que incorruptibilis est. Aliqua sunt sacra que nō imprimūt characterē. ꝛ talia reiterant: vt ꝑz de pnia. qz si interrūpaf ꝑ pctm mortale: necesse est ipsā iterari. matrimoniū aūt nō imprimit characterē. ꝛ iō si soluaf ꝑ mortē viri: mulier nō debet eū admittere si resuscitet nisi inter eos matrimoniū iterū ꝓtrahaf. iō sic debet exponi. Mulieres. i. mꝛes. Acceperūt de resurrectōe mortuos suos. i. filios suos resuscitatos ꝑ fidē ꝛ oꝛonē scoꝝ ꝓphetaꝝ: sicut ꝑz de muliere sareptana q̄ ab helya accepit filiū suū resuscitatū. iij. Reg. xvij. ꝛ de mliere sunamite: q̄ filiū suū resuscitatū recepit ab heliseo. iiij. Reg. iiij. d Alij aūt distenti sunt. Ostenso qd sci patres ꝓ fide fecerūt. hic ꝓsiter ostendit qd ꝑ fide sustinuerūt. ꝛ diuidit in duas ptes. qz ꝑmo ostendit qd passi sunt ꝑ fide. secōo quare ꝓmissiones sunt eis dilate: ibi: Et hi oēs. Prima adhuc in duas. qz ꝑmo tangunt mala ab alijs illata. secōo mala voluntarie assūpta: Circuierūt in melotis. Dicit igit qꝝ per fidē vnius veri dei: Alij distenti sunt. i. in tormētis extenti: vt ꝑz. j. Machab. ꝛ. ij. de septē fratribus. ꝛ de pueris ad vbera matrū suspensis. ij. Machab. vj. c Nō suscipientes redēptionē. i. liberationē a pnā pena. f Vt meliorē inuenirent resurrectionē. in futura gloria. g Alij ꝛō ludibria experti. sic ꝑz de Sāsone: Judicū. xvi. ꝛ de tobia Tobie. ij. ꝛ de Iob: Job. xix. h Et ꝛ̄bera. hoc ꝑz de michea ꝓpheta quē pcussit sedechias. iij. Reg. vlti. ꝛ de ꝓfitis filioꝝ israel q flagellati fuerūt ab exactoꝛib⁹ pharaonis: Exo. v. i In vincula ꝛ carceres. b ꝑz de hieremia: Hiere. xxix. ꝛ. xxvij. de michea sup ꝛ

Qui pro opo.si .g. Sic nos ꝓposito nobis eterno gaudio: post habita ꝓfusione debemus currere: vel ꝓposito sibi gaudio tp alis regni q̄ voluerūt eū turbe rapere vt facerēt regē: qđ noluit: q̄ erat via humilitatis.

Q̄ ieſus ſuſtinuit crucē: debet vos animare: q̄ etiā hoc minus qđ ꝓtradictionē: Quaſi: Aſpicite ieſū q ſuſtinuit crucē. Recogitate enī vt ſeq̄mini.

Aug⁹. Dia terrena bona ꝓmiſit chriſtus: vt in illis nō q̄reret felicitas. Dia terrena mala ſuſtinuit: vt in his nō timeret infelicitas. Natus enī de matre que q̄ſi a viro intacta ꝓcepit ſempq̄ intacta pmanſerit fabro tñ deſponſata fuit in quo et ois carnalis nobilitatis tumorē extinxit. Natus ē etiā in ciuitate bethlē q̄ inter oēs iudee ciuitates erat exigua: noluit igitur quēq̄ de terrene ciuitatis ſublimitate gloriari: pauper etiā factus est cui⁹ ſūt oia ne de terrenis diuitiis quiſq̄ extolleret. Moluit rex ab hoibus fieri q̄ humilitatis viaz oſtenderat miſeris. Eſurriuit qui oēs pascit. Sitiuit q est fons ſitientiū. Fatigatus est ex itinere q viam fecit nobis in celuz. Obmutuit et obſurduit p quem mutus locutus est et ſurd⁹ audiuit. Vinctus est qui infirmitatuz vincula ſoluit. Mortuus est qui mortuū ſuſcitauit. Amore itaq̄ eius ſiūa patiamur. Tunc enī ler impiebit dū non cupiditate rerū tpaliū ſed charitate illius qui precepit ſi unt quecunq̄ precepit.

prou.3.b.

Deficientes ⁊c. Deficere est timore tribulationis fidem negare. Item non debetis deficere: q̄ eſtis obliti vos conſolationis: quaſi: Non debetis obliuiſci.

†ſ succincti et expediti †ſ ſine dubitatione
nos peccatū. p† pāciētiā† curra ſ
ſ qđ est ꝓpositum nobis ſ martyriū
mus ad pr̄ōpositū nobis certamē
ſ q: tātus est dator fidei: currere debem⁹ et q: idē cō
ſummat plena bitudine: et q: ipse idē passus ē
aſpiciētes in auctorem fidei et cō
ſummatorem ieſum: qui ꝓpoſi
ſ eterno ad quod per passionem itur
to ſibi gaudio ſuſtinuit crucez cō
ſ neglecta verecundia humana ſ ideo
fuſione ꝓtempta. atq̄ in dextera
ſedis dei ſedet. Recogitate enī eū
ſ tam vehementem ſ quod indignum
qui talem ſuſtinuit a peccatorib⁹
ſ nō in membris tñ ſ in oibus aduersis
aduerſus ſemetipſuz contradicti
† ſ ſi corpus deficit animus stet.
onē. ut nō fatigemini† animis ve
ſ non debemus deficere
ſtris deficientes. Nondū enim
ſ si vestra amiſistis
uſq̄ ad ſanguinē reſtitiſtis aduer
ſ infidelitatē de alia † ſ qđ bonū est et ideo adhuc
ſus peccatum† repugnātes. et ob
idem debetis facere: et non deficere
† ſ xpi in scriptura consolantie
liti eſtis ꝓſolationis q̄e vobis
ſ eius. i. xpi a quo fit ꝓſolatio †ſ verba
xpi in puerbijs salomonis ſ ira
tāq̄ filiis loqtur dicēs. †Fili mi

Nicolaus

a Per patientiā curramus. non ſolū mala illata ſuſtinendo ſed etiā voluntarie aſſumendo. b Ad ꝓpoſitū nobis certamen. hoc certamen est iuſticia dei. de quo ſcribitur Eccle. iiij. Uſq̄ ad mortem certa pro iuſticia. c Aſpicientes. Hic inducit ad idem exemplo chriſti quod debet magis nos mouere ad patientiam. quia ipſe agnus innocēs pro nobis paſſus est. Dicit igitur: Aſpicientes. oculo cordis attente conſiderando. d In auctorem fidei et ꝓſūmatorē ieſum. dicit enim auctor fidei inq̄tum deus: ipsā fidem infundendo. dicit etiam auctor fidei inq̄tum homo: ipſam fidem predicando. dicitur etiam ꝓſūmator ipſius: fidem per miracula cōfirmando et fidei premiū reddendo. e Qui proposito sibi gaudio ſuſtinuit crucem. gaudebat enī in ſuperiori parte anime propter impletionē voluntatis paterne et ex fidelium redemptione et ex ſui corporis propinqua glorificatione f Confuſione ꝓtempta. quia mortem maxime ꝓfuſibilem voluntarie ſuſtinuit. Cōfuſio aūt apparet ex quattuor. primo ex loco quia in ciuitate celebri. ſecundo ex tempore. quia paſſus est in feſto paſchali quādo omnes de terra ꝓueniebant in hieruſalē. tertio ratione ſocietatis. quia inter latrones paſſus est. quarto ratione precedentis honoris. Oppoſita enim iuxta ſe poſita maiora et minora videntur: vt dicit. j. elenco⁹. et ideo ex honore qui ei exhibitus fuerat in hieruſalē in die palmarū maior fuit confuſio paſſionis quaſi imediate ſequentis. et quia qui ſe humiliat exaltabitur. ideo ſequitur: g Atq̄ in dextera ſedis dei ſedet. et quia conſideratio difficultatis paſſionis non valet ſolū ad patientiā in aduerſis: ſed etiam ad perſeuerantiam que plus oſtendit. quia reſpicit diuturnitatē mali et dilationē boni promiſſi. ſō dicit: h Recogitate enī eū qui talez a peccatoribus ſuſtinuit aduerſus ſemetipſū contradictionē. in verbis ꝓtumeliosis: ſm q̄ habetur Matth. xi. Ecce hō vorax et potator vini ⁊c. et iterum Matth. xxvij. Vah qui deſtruis templū dei ⁊c. ſubdit cauſam ad quid valet iſta conſideratio: dicens: i Ut non fatigemini animis veſtris deficientes. propter quod dicit Gregorius: Si paſſio chriſti ad memoriā reuocetur nihil tam durum est quod non equo animo toleretur. et reddit cauſam huius: dicens: k Nondū enī vſq̄ ad ſanguinē. i. vſq̄ ad ſanguinis effuſionē. Reſtitiſtis aduerſus peccatū repugnantes. l Et obliti eſtis. Hic conſequenter inducit ad tolerandū malum pene per auctoritatem ſcripture. et diuiditur in tres. quia primo ponit auctoritatē. ſecundo ſenſum ipſius: ibi: In diſciplina. tertio ex iſtis arguit: ibi: Q̄ ſi extra diſciplinam. Circa primū arguit eos: quia videbātur obliuiſci ſcripturam veteris teſtamenti in qua erant nutriti: dicens: Et obliti eſtis conſolationis. id est conſolantis. et est emphatica locutio. m Que

Omnē filiū. Aug⁹. etiam vnicuz ſine peccato. Si ergo exceptus es a paſſione flagelloꝝ exceptus es a numero filioꝝ. Unicus ille de patris ſubſtantia natus equalis patri in forma dei verbū quo facta ſunt oia nō habebat vbi flagellaret. Ad hoc aūt carne indutus est vt ſine flagello nō eſſet. Qui flagellat vnicū ſine pctō relinquit adoptatū qui est cū pctō. Unicus ſine pctō: nō tñ ſine flagello: exēplū nobis ꝓpoſuit in paſſionibus ſuis. Non ergo turbari debemus cū aliquis ſcūs grauia et indigna ppetit ſi obliti non ſumus que ptulerit iuſtus iuſtoꝝ ſanctuſq̄ ſcoꝝ. Et attende hic iuſticiā et miaz dei. Iuſticia eſt i eo q̄ flagellat. Miſericordia vo in eo q̄ recipit. Apoc.3.

†ſ tribulationes q̄ibus erudirīs
noli negligere † diſciplinam dei.
ſ vſq̄z ad defectum ſ q: preterita purgant
Neq̄z fatigeris duz ab eo argue
ſ vt coroner † ſ hic caſtum facit corripiendo
ris. Quē enī diligit de⁹† caſtigat
ſ iuſtida ſ quolibet modo ſ aliter nullum recipit
flagellat autem omnez filiū quē
ſ mia ſ eterna hereditatē ſ a iō † ſ patiēter ferēdo
recipit. In diſciplinā† pſeuerate.
ſ quia ſ in hoc q̄ diſciplinā dat ſe oñdit patrē: qđ per ſimile: quis enim filius
tāq̄z filius offert vobis ſe deus.
ſ i. cui non det diſciplinam pater eius
Quis enīz filius quē nō corripi
ſ filij in diſciplina ſtate ſ qđ nō debet is
at pater? Q̄ ſi extra diſciplinam
ſ diſcipline ſ filij.
eſtis. cuius participes facti ſunt om
† ſ. i. adulterini: vel diaboli poſſeſſio eſtis ſ dei
nes. ergo† adulteri et nō filii eſtis.
ſ item ratio quare debent eſſe in diſciplina ſ ad
vltimum ſ non anime
Deinde patres quidez carnis no
ſtre hūimus eruditores et reuere
bamur eos nū mlō magis obtē
† ſ animarum que non de materia: vt corpora ex
patribus † ſ item ideo: quia per eum viuem⁹
in eternum
pabim⁹ patri† ſpūuz et viuem⁹?
Et illi quidē in tempore paucoꝝ

tāq̄z filijs loquitur. dicens prouer. iij. mutantur tamen aliquantulum verba: ſed est eadem ſententia: n Fili mi noli negligere diſciplinā dñi. negligentes dicuntur quaſi non eligentes. et ideo ille diſciplinam dñi negligit qui ipſam tanq̄ bonam non eligit ſed magis vt malam refugit. o Neq̄ fatigeris. p impatientiā. Dum ab eo argueris. et ſubdit cauſam p Quē enī diligit dñs caſtigat. retrahendo a ꝓcupiſcentia. q Flagellat aūt omnē filiū quē recipit. per flagella enī retrahit hō a ꝓſecutiōe ꝓcupiſcentie. r In diſciplina pſeuerate. Hic ponit ſenſum predicte auctoritatis. In ipſa enī dixerat: Noli negligere diſciplinā. et iterū: Neq̄ fatigeris et ꝟ ſignificat patiaz et pſeuerātiā in flagellis. ſō dicit: In diſciplina pſeuerate: tanq̄ filijs vobis ſe offert deus. quando vos corripit. quod oſtendit conſequenter per ſimile: dicens: s Quis enī filius quem non corripiat pater: quaſi dicat: nullus. loquēdo de filio vero et dilecto. t Q̄ ſi extra diſciplinā eſtis. Hic arguit ex predictis. et diuidit in tres. q: primo arguit ad inducnies ducendo. ſecūdo exemplū experientie inducendo: ibi: Deinde patres. tertio vtilitatē ꝓſequentem oſtendendo: ibi: Q̄is aūt diſciplina. In prima parte facit talem rationē: Q̄s veri filij dei facti ſunt participes diſcipline ipſius per tolerantiā flagelloꝝ. ergo ſi ab ipſa eſtis abſoluti non eſtis veri filij dei ſed adulterini filij mūdi et diaboli. et hoc est qđ dicit: Q̄ ſi extra diſciplinā eſtis cuius ⁊c. et patet littera. v Deinde patres. Hic arguit ad idem per exemplū experientie. Circa qđ ſciendū q̄ duplex est diſferentia inter patrē carnalē et ſpūalem qui est ipſe deus. Prima est q: pater carnalis non generat animā ſed tñ corpus diſponit. deus aūt eam infundit. et ideo pater naturalis dicit pater carnis. deus aū dicit pater ſpūs et per conſequens verius habet rationē patris. q: ille dicit verus pater qui dat formā. Et ideo diſciplina dei tanq̄ patris veriſſimi est maxime tolerāda. q: per hoc ꝓſeruat ſpūalis vita. et hoc est qđ dicit: Deinde patres quidem carnis noſtre eruditores habuimus. q: pater debet filio documentum ſicut et nutrimentū. y Et reuerebamur eos. acceptando eoꝝ diſciplinā. y Num multomagis obtempabimus patri ſpirituū et viuemus. quaſi dicat: ſic debet eſſe. Secunda differentia inter deū et patrē carnalē est. q: pr carnalis inſtruit filiū et caſtigat ad aliquid tranſitorium. ſ. ad honeſte conuerſandū in hac vita que breuis est. inſtruit etiam ſm regulaz voluntatis ſue: que falli poteſt. deus aūt erudit filios ſuos ad eternā vitam recipiendā. Inſtruit etiam per regulam voluntatis ſue que infallibilis est. et ideo eius diſciplina est magis recipienda et acceptāda. et ꝟ est qđ dī hic: z Et illi quidem. i. patres carnales. a In tempore paucoꝝ dierū. i. pſentis vite.

de lyra

Reuerebamur. Reuereri est cum timore honorem impendere.
Et illi quidem. Item alia ratio quare obtemperandū deo est.

Vel: Adutile. scz in recipiendo sanctificationem.

Disciplina. que grece phedia: est eruditio p molestias qñ p peccatis suis mala quis patit vt corrigat que hic intelligit. Est t disciplina que scia dicit: t a discendo nomen accepit: t grece cpystemon dr.

Manus. i. affectu charitatis: q deu cõplectebamini olim: iterũ erigite sursũ ad deũ: t Genua. i. fortitudinẽ: q soluta est refrigerata charitate.

Gressus. r. i. vt via fides recte incedat phitẽdo qõ credit: etsi opus est patiendo: fides que recte dr pes qr totũ portat. Ita rectos: vt nõ aliquis deuiet a vera via fidei: sicut ille qui carnales obseruãtias recipit: qõ ẽ errare: Et nõ claudicet: vt q timore passionis titubat sed sanctẽ si errauit: vel timuit. Vel recti gressus sunt recta intẽtio in operibus.

Sanctimoniam. i. castitatẽ mentis t corpis vñ: Beati mundo corde. q. i. deum vi.

Sine q̃ nemo vi. d. Ecce quõ exterruit amatorẽ boni. i. visionis dei. Mõ dixit: in ignẽ mittet: vel infatigabilibus tortoribus dabit: que tñ vera sunt. Sed volens te amatorẽ boni esse. i. visiõis dei nõ formidatorẽ mali ait: sine qua ne. vi. de. tẽ. Ex eo ipso qõ desideras te terret. Aliud ẽ timere penã: aliud amare iusticiã. Si timore gehẽne non facis malũ. est quidẽ in te fides qr credis futurũ iudiciũ dei. Baudeo fidei tue. Sed adhuc timeo malicie tue. Sit ergo in te pax t sanctimonia sine qua nõ videbit deus. Mã vnde deũ videamus nõ habebimus: si ꝓtendendo in nobis oculũ extinxerimus. Simus pacifici vt agnoscamur filij. simus mũdi corde t videamus deum.

Ro. 12. d.

Nicolaus

a Scõm voluntatẽ suam. que falli potest. b Erudiebant nos. quor disciplinã recepimus. c Hic aũt. s. deus. d Ad id qõ vtile est. i. ad beatã vitam qua nihil melius. erudit nos. e In recipiendo sanctificationẽ eius. i. gratiã sanctificantẽ que ducit ad vitam beatam. f Dis aũt. Hic arguit ad propositũ ex vtilitate ꝓsequente. ad cuius intellectũ ꝓsiderãdum q malum pene quedam medicina est. medicina autem lz sit amara t horribilis ad sumendũ ẽm se t absolute. tamen ex ꝓsideratione eius finis. i. future sanitatis sit acceptabilis: t ita debet esse de penis in presenti ex ꝓsideratione futuri premij. t hoc est qõ dicit: Omnis aũt disciplina in presenti quidem videtur nõ esse gaudij sed meroris. t bene dicit videtur. qr sic non est ẽm rei veritatẽ: lz sic videatur carnalibus hominibus qui non ꝓsiderãt nisi vitam carnalẽ. ideo sequitur: g Postea aũt. i. in futuro. h Fructum pacatissimũ. i. beatitudinẽ que quietat totaliter appetitum. i Exercitatis per eam reddet iusticie. Hoc additur quia per iusticiam homo beatitudinem meretur. ij. Timoth. iiij. Reposita est mihi corona iusticie.

k Propter quod remissas. Hic ꝓsequenter ostendit apostolus qualiter se debent habere ad mala culpe vitanda. t diuiditur in duas partes. quia primo ponit suam monitionẽ. secundo monitionis rationẽ: ibi: Non enim accessistis. Prima adhuc in duas. qr primo monet hominẽ peccantẽ. secõ non peccantẽ: ibi: Pacem sequimini. Primo igit monet ipsum hominẽ peccatorẽ peccatũ vitare omissionis qõ ꝓsistit in duobus. primo in otio respectu boni operandi. t q̃tum ad hoc dicit: Propter qõ remissas manus erigite. ad bonũ operandũ. manus enim est organũ organor: vt patet. iij. de anima. t ideo manus remissa signat generaliter otium. secundo cõsistit in debilitate respectu mali tolerandi que signat per solutionẽ genuũ: quia super genua innititur totum pondus. t q̃tum ad hoc dicit: l Genua soluta erigite. i. fortificate ad laborẽ debitum sustinendũ. m Monet etiã apostolus vitare peccatũ cõmissionis: dicens: m Et gressus rectos facite pedibus vestris. rectum enim est cuius mediũ non exit ab extremis. obliquũ autem quod exit ab extremis. t ideo opus rectũ est quod non exit a limitibus recte rationis. obliquũ autem quod exit. t sicut tibia que exit regulam potentie gressiue claudicat in gressibus: sic operans extra limites rationis recte claudicat in moribus t errat. ideo sequit: n Vt non claudicãs tẽ. Ex hoc aũt ꝓtingit qñ actus ad ordinẽ rationis reducunt. qr sicut infirmitas corporis causat ex inordinatione humor: sic infirmitas aĩe ex inordinatiõe actuũ t affectionũ. o Pacẽ sequimini. Hic monet hoiez innocentẽ vt sollicite caueat ne in peccatũ incidat. Et diuidit in duas. qr primo monet

ſ in his qui volebant. s. in vanis
diez scõm vo͛luntatem suam ẽru
t ſ pater spũz ſ ad fidem t bonam vitam
diebant nos. †hic aũtẽ ſ ad id qõ
t ſ si recipimus disciplinam que nos sanctificat
vtile est †in recipiendo sãctificati:
† ſ state in disciplina: sed verum est q̃ est grauis quod poterãt obijcere ideo hoc dicit vt soluat
onem eius. †Omnis aũtem disci
ſ sed nõ ita ẽ: si quis modo cogitat futura:
plina i ꝑsenti quidẽ† videtur nõ
ſ in alia vita
eẽ gaudij: sz meroris. Posteaꝫ ãt
ſ i oi gete possidẽdũ ſ. i. pacẽ qua malo: nõ ẽ
frũctũ pacatissimuz exercitatis p
ſ disciplinã ſ quẽ iusticia merek † ſ vt beãt talẽ fru
eã reddet iusticie. Propter̃ qõ re
ctã ſ pigras i elemosynis ſ fortitudine qua firmiter
vt genibus statur † ſ sursuz ad deũ vt nec otio torpeatis nec debilitate hesiteris
missas manꝰ t soluta genuã † eri
gite. t gressũs rectos facite pedib⁹
† ſ a via rectitudinis
vestris ũt nõ claudicãs q̃s †erret

† ſ a peccatis recta intentione opando bona † ſ vsq̃s adeo patiamini: vt pacẽ etiã cũ tribulationibus habeatis ſ que est collectio t cõcordia
magis aũtẽ ſ sanetur]. † Pacẽ se
† ſ pfectionẽ in opibus: qr sola fides nõ sufficit.
quimini cũ oib⁹. t sanctimõniã

ſ pacẽ t scimõia aõo necessaria ẽ ꝓtẽdẽdo eni cũ alijs
oculũ menſ extiguim⁹ ſ ex eo qõ desideras te fret ſ se
sine qua nemõ videbit deũ. Cõn
quimini pacẽ ſ attentione multa † ſ non solũ vos
quaꝫ de alijs etiam sit cura vobis † ſ quã humane
prauitatis meritum sepe repellit
templantes †ne quis desit ſ gratie
† ſ cogitatio mala ſ delectatiõis noxie ex q̃ amaritudo
dei. Ne qua †radix ſ amaritudis
ſ ad ꝓsensum t operationẽ venies † ſ illã gram
surſum germinãs †impediat: t pẽr
ſ amaritudinẽ † ſ exẽplo: t iõ graue ẽ † ſ p partes
illaz †inquinentur multi. † Nẽ qs
ſ gb⁹ aliquos notat ſ sit ſ alienus a deo † ſ ecce q̃
ꝑcul a religione: q̃ ꝑ ventre dedit benedictionem.
fornicator aut prophan⁹ †ut ẽsau
qui propter vnam escam vẽdidit
ſ dignitatẽ † ſ ne sit sicut esau qr reprobatus ẽ.
primitiua sua. Scitõte eni quo
ſ ita cauẽdũ ẽ: ne cũ post mortẽ debẽt recipere bñdictionẽ reprobent: t penitentia eis nõ valeat.
niam t postea cupiẽs hereditare
† ſ a deo ysaac pfirmãte bñdictionẽ iacob
benedictionem †reprobatus est.

ſ cozuit bñdictiõe nõ q̃ nõ pẽtuit: sz qr nõ pẽituit vt
deberet dicẽs: vẽiat dies luct⁹ pris mei t occidã iacob
frem meũ † ſ venie t locũ bñdictiõis p penitentiam
Nõn eniz inuenit †penitentie lo
† ſ ex indignatiõe t dolore amissi honoris ꝓtra fratrẽ
non ex vera penitentia
cum. q̃ãq̃z cuz †lachrymis inq⁹

Beati eni pacifici: qr filij dei voca. Beati mũdo cor. qñ ipsi de. vi.

Contemplantes. Ne dubitetis posse esse tam patientes: qr gra dei presto est: sed ne desitis ei: hoc mõ potestis retinere gram. nequa. ra. a. delectatio pcti verius dr amaritudo: t iõ vitanda.

Radix amaritudinis. mala cogitatio: que nõ dulces fructꝰ. i. opa. Sed amaros generat: q̃ bus impedit iter ad celũ.

Ne qs fornica. tẽ. Hic quõ ꝓtẽplari debeãt nequa radix amaritudis germinet ostẽdit p ptes i qbus aliqs de illis notat.

Prophanꝰ. Quasi procro. i. longe a phano. i. templo dei. i. penitus irreligiosus. gene. 25. d

Vel: Ne qs fornicator vt cum fide teneat carnales obseruantias vt cõcubinã que est spũalis fornicatio. Vel: Prophanus, ꝓsul fidẽ negligẽs. Vel erant aliqui inter iudeos sectatores esau in fornicatione t castrimargia.

Ut esau. Qui dr fornicator qr cõtra volũtatẽ pẽis t matris vxores alienigenas duxit. Prophanus dr qr castrimargus. i. seruus vẽtris extitit t gulosus vendẽs ꝓmogenita sua p lenticula rufa. E

Primitiua. Vel primogenita sua primitiua hic appellat honorẽ t dignitatẽ sacerdotij. Quia añ sacerdotiũ aaron oẽs primogeniti erãt sacerdotes sicut fuit sem. Et hec erat magna dignitas qr t gene. 27. f

de substantia t hereditate paterna maiorem portionem sumebat. Vestitũq̃ ornatus locupletior resplendebat cicq̃ benedictio dabat. Ecce q̃ procul a religione esau fuit qui pro ventre dedit benedictionẽ. Cuius factũ ideo cõmemorat vt dehortetur ab illius similitudine.

de lyra

vitare peccata spũalia. scdo carnalia: ibi: Ne quis fornicator. Circa primũ sciendũ q̃ peccata spũalia corrũpunt pacem ad proximũ t sanctimoniã ad deum. ideo dicit: Pacem sequimini. cauẽtes peccatũ iniusticie: odij t hmõi. p Et sanctimoniã. cauentes peccata que sunt ꝓtra diuinã reuerentiam. q Sine qua. s. pace t sanctimonia. r Nemo videbit deum. in celesti gloria. ꝓpter qõ dicit de pace: Matth. v. Beati pacifici: qñ filij dei vocabuntur. Et de sanctimonia: Apoca. xxj. Non intrabit in illam aliquid coinquinatũ. Et quia sine pace t sanctimonia nullus habet gratiam in presenti. ideo sequit: s Contemplantes ne quis desit gratie dei. gratia eni dei nulli deest. qr deus paratus est eam dare: sed homo peccans deest ipsi gratie subtrahens se ab ipsa per contrariũ pacis t sanctimonie. t quia nõ solum vitanda est discordia sed etiã eius occasio. iõ sequit: t Ne qua radix amaritudinis surſum germinãs impediat. i. ꝓtẽplates ne aliqua radix odij t rancoris a corde germinet surſum in opere que impediat pacem.

v Et per illam inquinent multi. qr ad ꝓturbationẽ pacis sequit inquinatio multitudinis. x Ne quis fornicator. Hic ꝓsequẽter monet vitare peccata carnalia que sunt duo potissime. s. luxuria t gula que perficiunt in delectatione carnali. ideo dicit: Ne quis fornicator. i. ꝓtemplantes diligenter ne quis vestrũ sit luxuriosus. y Aut ꝓphanus. i. ꝓcul a phano iste est gulosus qui de ventre suo facit deum. t de coquina templũ. t qr ex gula aliqñ incidit homo in maiora peccata. ideo sequit: z Vt esau qui ꝓpter vnam escam vendidit primitiua sua. hoc habet Gen. xxv. Jus aũt primogeniture tunc tpis habuit annexum sacerdotiũ. ꝓpter qõ primogeniti habebant vestes speciales quibus induebant diebus festiuis in sacrificij oblatione. t mense benedictione. t in paterne bñdictionis receptione: sicut ibidẽ dr de vestibus esau valde bonis q̃s rebecca seruabat. t iõ esau ex gula cecidit in simoniã vendendo spũale. Iacob aũt nõ emit ꝓprie sed redemit vexationẽ suã sciens q̃ ius primogeniture suũ erat. qr de hoc a matre edoctus fuerat que hoc p reuelationẽ diuinã habuerat: vt dr Gen. xxvij. t iõ esau merito fuit reprobatus. vñ sequit: a Scitote enim qñ t postea cupiens hereditare benedictionẽ reprobatus est. ysaac enim in admiratione extasis factus: vt habet Gen. xxvij. p reuelationẽ habuit q̃ a deo factũ erat de translatione bñdictionis ad iacob. ideo ipsam non reuocauit sed magis ꝓfirmauit t esau ipsi subiugauit: vt patet ibidẽ. vñ sequit: b Non enim inuenit penitentie locũ. ad ꝓsequendũ ius primogeniture. c Quãq̃ cũ lachrymis inquisisset eam. lachryme enim iste non ꝓcedebãt ex dolore culpe cõmisse: sed solum propter dãnũ temporale. ideo non erat vera penitentia.

Nõ enĩ accessistis. Dixerat negs desit gfe his modis quos subdidit: parata enĩ est gfa. Et hoc est: Nõ enĩ ad asperitatẽ legis quã descripsit: vt ecõtra intelligat suauitas gfe. Nõ ad ignẽ: sed ad spm scm q est ignis ꝓsumens pctã: ad quẽ nõ motu corpis sed spũ itur. Turbinẽ. Turbo est vis ventor cũ grãdine ⁊ pluuia: ⁊ significat ipetũ vitior: q̃ p legẽ magis dñata sunt: mõ venit ad serenitatẽ p gfam spũs. Caligine. Quia obscura lex:
Exo.19.b. modo clara intelligẽtia. Procellã: q̃ est maior q̃ turbo. i. tẽpestas: q̃ q̃cũq; ipellit: hec est seruitꝰ pcti: ꝑm opationẽ: q̃ p legẽ tra heoat hoies: mõ aũt est requies a vitijs in pfectis. Tube sonũ. q̃ ẽ signũ motiõis ad bellũ. i. motꝰ delectatiõis: q nõ p legẽ
Exo.20.c. sed p gratiam extinguit. Vocẽ verbor. Dmõi vor est legis pceptio ⁊ cõminatio quã ppls grauẽ putauit ⁊ intolerabilẽ: q̃ sola pceptio erat sine gfa adiuuãte. Nõ enĩ por
Exo.19.b ℈ tabãt. Quia sine gfa insufficiẽtes erant ad obseruanda pcepta. Et si bestia tetigerit mon. lapi. Mons est diuinitas. Bestia defectus rõnis: qõ est qñ verbũ blasphemie ꝑferẽ in deũ. Tãgere est offendere. Tãgit ergo montẽ bestia: q offendit deũ blasphemia quẽ pcipit lex sine mia lapidari. Sed in ecclesia si vult reuerti misericorditer suscipit. Moyses exterritus est: q̃ tanta erat asperitas vt ⁊ pfecti terrerentẽ: q̃ nõ erat ibi adiutrix gfa. Nõ aũt nec impfectis grauis est pceptio cũ iugũ suaue: ⁊ onus leue. Nõ ad tã aspa. Sed accessistis. ex supioribus ista pendent vbi dicit ad q̃ accesserint post remotionẽ illor: ⁊ nõ ponit ⁊traria eor que ex opposito intelliguntẽ sicut. s. assignatũ est. Sed primũ qõ ex eis sequit: vt p b magis suadeat tenẽdã esse gfam. Ad syon. i. ad eos qui in alto speculant deũ: qõ speculari est magnũ pmiũ. Et ciuitatẽ dei. q̃ deus in eis habitat: q̃ eos iustificat: aliud premiũ. Ad deũ iudicẽ oĩũ ⁊ deũ spirituũ iustor ⁊ pfector. i. ad deũ q̃ erit possessio iustor cũ erat oĩa in oĩbus. Erit ⁊ alior: sed magis pfector: ⁊ p hoc suadet pfectionẽ. Vel accessistis ad spũs iustor: quiꝰ socij in fide ⁊ ope. Vel ad spm cm: qui facit pfectos iustos. Per que aũt hec oĩa habeant subdit: Testa

sisset eaz. Nõn enĩz accessistis ad
r i. palpabilẽ † ſ que motu corporis accederetur,
tractabilem ⁊ †accessibilez ignez.
ſ vel cõmiatione ipsius legis ſ hec i datione legis scã sunt vt corda iudeor ꝓterrentur: ne auderent legem transgredi: nõ hic terror in euangelio
⁊ turbinem. ⁊ caliginez. ⁊ procel/
lam. ⁊ tube sonum. ⁊ vocẽ verbo
†ſ nõ loquaẽ nobis dñs deus ne forte moriamur
rum. quam qui audierũt †excusa
†ſ nõ poterãt ferre vocẽ ãgeli p tiorem videtes totũ mõ
uerũt se ne eis fieret verbũ. † Nõ
tẽ syna sumãre ꝓcellas tonitruas ⁊ voces tubarũ audi
enim portabant quod dicebatur
entes ſ sic pcepit dñs ſ moyses dixit: lõge state q̃
si hostis etiam ſ grandine
⁊ si bestia tetigerit mõtem lapida

†ſ multũ fuit terribile: qõ ⁊ moysen terruit vt subdi
tur: moyses ⁊c. † ſ q̃ non adire auderent
bitur. † Et ita terribile erat quod
videbatur. Moyses dixit: Ex/

ſ quid ergo alij
territus ſum ⁊ tremebundus.
†ſ i. ad eos q̃ in alto deũ speculant: qõ speculari est magnum premium † ſ hoc est
sed accessistis †ad sion montez. † ⁊
†ſ ad visionẽ pacis celestis
ciuitatez dei viuentis. † hierusalẽ
†ſ ad † ſ cũ pluribus maior vtitudo ſ quor socij su
celestem. † ⁊ † multorũz miliuz an
turi estis ſ ad
gelorum frequentiam. ⁊ ecclesiaz
ſ aplor ſ q̃ pmi crediderũt † ſ quor nomina scripta
sunt in libro vite ſ ad similitudinẽ vt patres ꝓscripti
primitiuorum. † qui conscripti sũt
†ſ. i. xpm cui pr̃ dedit oẽ iudiciũ ſ ⁊ ita iudicabit cũ
in celis. † ⁊ iudicẽ omnium deũ
eo. ſ spũs. i. alias ſ vel spũum.
⁊ spiritũz iustorum perfectorum ⁊
†ſ q̃ quẽ possunt fieri socij angelorum
testamenti noui † mediatorem ie/
†ſ ad emundationem sanguinis christi ſ q̃ iste ve
sum. ⁊ sanguinis aspersionẽ me/

mẽti noui mediatorẽ. i. p iesum q̃ dedit testamentũ: ⁊ p sanguinẽ xpi Melius loquentẽ q̃. abel qui primus iustus fuit quẽ ⁊ posuit ꝑ oibꝰ alijs: quor sanguis nullã remissionẽ facere potuit: tunc multo minus sanguis aialium: sed sanguis xpi fecit. Vel melius loquit. i. loquẽtes facit: qõ iesus est filius dei a quo redẽpti sumꝰ: q̃ sanguis abel qui facit nos loqui abel fuisse virũ iustũ ⁊ in figura christi imolatum.

Caligo obscuritatẽ legis significat: turbo cõminationẽ. Sigs hoc fecerit morte moriat. Procellã ipsã vindictã. Sonus tube: aduẽtũ dei. vñ: In tuba dei descẽ. de. ce. i. in voce angelor: vox verborũ nõ ipsiꝰ dei sed angelor. Per angelũ enĩ loqbat moysi.

Augꝰ. Vide ergo distantiaz: Ibi post paschа qõ agit imolatiõe celebratũ erat q̃quagesimo die descendit deus in syna in igne sed plebẽ longe stantez territans ⁊ digito suo scribens in lapide non in corde. hic ꝓ o ipũs scũs q̃ est digitus dei venit vbi ꝓgregati erant fideles in vnũ in igneis linguis nõ de lõginquo territãs imo sedit sup singulos eor de celo quidẽ factus est subito sonus quasi ferrẽ flatus vehemens sonuit sed nullus exp auit. Ibi ignis ⁊ fumus: hic aũt ignis ferens.

Qui ꝓscripti sunt. A. Ne dubitetis ad angelos puenire: q̃ vri antecessores pueneruntꝫ ⁊ b est: q̃ ꝓscripti sũt. i. cũ eis qui in celis sunt scripti sũt i. in eor ordine sunt. Mediatorẽ le. Quia enĩ incredibile videbat qõ ꝓmittebat deus. s. ex hac mortalitate corruptiõe: abiectiõe informi puluere futuros hoies equales angelis dei. Nõ solũ scriptura hoibus fecit vt crederent: sed etiã fidei sue posuit mediatorẽ nõ quẽlibet principẽ vel angelũ sed vnicũ filiũ vt qua via nos pducturus esset ad illã ineffabilẽ imortalitatẽ: ⁊ cum angelis equalitatẽ p ipsũ filiũ ostenderet ⁊ preberet. Parum enĩ erat deo facere filiũ suũ demonstratorẽ vie ideo cum fecit viam vt per illam tremus. Mdissus est ergo medicus quẽ nõ cognouit egrotus. Jdeoq; eum occidit sed ⁊ aspersus sanguis medici valuit ad medicamentũ egroti. Venit vt visitaret: occisus est vt sanaret.

Nicolaus de lyra

a Non enim accessistis ad tractabilẽ. Superius ad vitandũ malũ culpe apls posuit suam monitionẽ. hic ꝓsequẽter ponit monitiõis rationẽ. ratio aũt huius sumit ex cõparatione noui ⁊ veteris testamenti. ⁊ ideo illa comparatio primo ponitur. secundo ex illa ad propositũ arguit: ibi: Videte ne recusetis. Prima adhuc in duas. quia primo ponit ea que pertinent ad vetus testamentũ. secundo ea que pertinent ad nouũ testa. ibi: Sed accessistis. Circa primũ ꝓsiderandũ q̃ lex fuit pedagogus noster: vt patet Gal. iij. ⁊ ideo fuit ꝓueniens paruulis ⁊ imperfectis qui a pedagogo terroribus indu cunt ad opa virtutis. Et ideo ꝑm hoc qõ dicit hic apls. ⁊ habet Exo. xix. ⁊ xx. lex data fuit in terroribus. ⁊ ideo apls primo describit illa que fuerũt terribilia populo legem recipienti. scõo ostendit qõ fuit terribile ipsi legislatori. s. moysi: ibi: Moyses dixit. Circa primũ apls ponit tria terribilia. aliqua enĩ erant terribilia visu. s. ignis qui videbat in monte: ⁊ caligo tenebrosa ex nubis densitate: vt habet Exo. xix. ⁊ hoc est qõ dicit: Non enĩ accessistis ad tractabilẽ ⁊ acces. ignẽ ⁊ tur. ⁊ caliginẽ. ignis enĩ qui videbat i monte erat corporalis. ⁊ per ꝓsequẽs tractabilis. i. tactu cognoscibilis. erat etiã in loco determinato: ⁊ p ꝓsequens accessibilis: tñ ad ipsum nõ accedũt suscipientes nouũ testamentũ. sicut accesserũt recipientes vetus testamentũ: nõ tñ imediate ad ipsum. sed q̃ breui spacio distabant ita q̃ vocẽ loquẽtis de medio ignis intelligebant. aliqua etiaz erant terribilia auditu. s. ꝓcella venti que audiebat in aere ⁊ sonus tube ⁊ vox angeli loquẽtis in persona dei. ⁊ q̃tum ad hoc dicit: b Et procellã ⁊ tube sonũ ⁊ vocem verborũ quã qui audierũt excusauerũt se. ne eis fieret verbum: vt habet Exo. xx. vbi dicit q̃ filij israel terrore ꝓcussi dixerunt moysi: Loquere tu nobis ⁊ audiemus nõ loquatur nobis dñs ne forte moriamur. ⁊ causa huius subditur: c Non enim portabant quod dicebatur. i. non poterant sustinere pre timore. Aliqua enim erant ibi terribilia ex cõminationis actu: q̃ ibi fuit dictum q̃ si homo vel bestia transiret terminũ ꝓstitutũ: interficeret: vt patet Exo. xix. apls autem hoc tñ resumit de bestia: dicens: d Etsi bestia tetigerit montẽ lapidabit. ⁊ ideo ꝓcludit ex predictis. e Et ita terribile erat qõ videbat. Notandũ q̃ omnia illis ꝓtingebant in figura: vt dicit. j. Corint. x. ⁊ ideo ista terribilia in datione legis aliquid designabant: q̃ ignis signabat seueritatẽ diuine iusticie ad puniendũ legis transgressores. vnde dicit Deut°. iiij. Deus noster ignis ꝓsumens est. Turbo austeritatẽ penarũ que erant in lege. Caligo. i. velamen legis. q̃ oĩa erant sub figurarũ velaminibus. Procella terrorẽ cõminationũ que erant in veteri lege. Sonus tube grauitatẽ preceptor. Vox verbor multitudinẽ ipsor. Cõminatio occisionis periculũ transgressionis. f Moyses dixit. Hic ꝓsequẽter agit de timore legislatoris. s. moysi. p hoc ostendit q̃ lex illa fuit terribilis: non solum hoibus imperfectis sed etiam perfectis: q̃ ostendebat culpã sed non dabat gratiam: propter qõ dicit Act. xv. Hoc est onus quod nec nos nec patres nostri portare potuimus. timor aũt moysi nõ habet Exo. xxiiij vbi agitur de datione legis. sed Exo. iij. in visione rubi. ⁊ hoc est qõ dr b: Moyses dixit. i. facto ostendit. g Exterritus sum ⁊ tremebundus. q̃ ex timore faciem abscondit: vt ibi dicit: h Sed accessistis. Hic ꝓsequenter ponit apls ꝓditiones noui testamenti: in quo nobis tria ꝓmittuntur. Primũ est spes glorie que gloria consistit in visione clara q̃tum ad intellectũ. ⁊ q̃tum ad hoc dicit: Sed accessistis ad montem syon. i. vos qui estis renati per fidem catholicam accessistis in certa spe ad altitudinẽ speculationis diuine. syon enĩ specula interpretatur. Consistit etiam in fruitione perfecta q̃tum ad affectum: q̃ ibi quietatur affectus. ⁊ q̃tuz ad hoc dicit: i Et ciuitatem dei viuentis hierusalem celestem. hierusalem enim interpretatur visio pacis. consistit etiam gloria in societate iocunda q̃tum ad decoris cõplementũ. ⁊ q̃tum ad hoc dicit: k Multor milium angelor frequẽtiam. ꝑm q̃ nobis promittitur in nouo testamento est participatio ecclesie in apostolis fundata. ⁊ hoc est magnũ bonum. s. esse participem talium. ⁊ q̃tum ad hoc dicit: l Et ecclesiam primitiuor. i. apostolor qui fuerũt primi fructus ecclesie ⁊ primi fundatores eius post christũ. m Qui ꝓscripti sunt in celis. i. in libro vite. Tertium quod nobis promittit in nouo testamento est familiaritas trinitatis beate. ⁊ q̃tum ad hoc dicit: n Et ad iudicem omnium deum. i. ad patrem cuius proprium est iudicare. quia si filius iudicat: hoc habet a patre: vt dicitur Joã. v. Pater oẽ iudiciũ dedit filio. ad ipsum inquã accessistis per fidem. o Et spiritum iustor perfectorum. in quo tangitur familiaritas spũs sancti qui facit iustos pfectos. familiaritas aũt filij erga nos tangitur: cum subditur: p Et testamenti noui mediatorem iesum. qui per effusionem sui sanguinis ꝓfirmauit nouũ testamentum: sicut. s. dictum est ca. ix., ad hanc autem effusionẽ accedimus per baptismũ in quo nobis cõficatur efficacia passionis christi velendo cum pam ⁊ penam. ⁊ q̃tum ad hoc dicit: q Et sanguinis aspersionẽ melius loquentẽ q̃ abel. quia sanguis abel loquitur vindictam: vt habet Gen. iiij. Sanguis christi loquit veniam. quia in effusione sanguinis orauit, p transgressoribus: sicut fuerat pdictũ Esa. liij. Et p transgressoribus orauit.

Videte ne

Adhuc semel ego moue bo. Quasi iam fu erūt mota. Sed adhuc mouebo: per semel notat q̄ vlterius non mouenda.

Sed etiā celū. qō inferius est scz aereum. vñ dicunt aues celi. Totus aūt pene aer iste ventosus quē celum vel celos scriptura vocat istos vtiq; imos nō illos supremos vbi sol ⁊ luna ⁊ sidera ꝓstituta sūt dicit ꝫ scriptura mouēdos ⁊ alibi pitu
ros ꝓpter magnam sui
quandaz cōmutationem.

Que sūt imobilia. Quasi id qō sunt: Quia qcqd erūt vel in principa
B libꝰ essentijs vel ī formis extrinsecus sumptis: ēm id imobilia erunt.

Itaq; frēs re. imo. Quia celū ⁊ terrā imobilē ꝓmittit: pz q̄ habemꝰ gr̄am: sine qua nō possemus ad illud ꝓmissū puenire: sed ꝑ eā suscipimus illud regnū imobile: ⁊ iō nullus desit gr̄e.

Vel: Habeamus gr̄am. i. fidē: spem: ⁊ charitatē: cū scā opatiōe. Vel habeamus gratiā. i. gr̄as agamꝰ de oībus nō mur
Heb. 12. b. murantes in aliquo q̄ sic bene seruiē deo.

Deus nr̄ ⁊c. factus ignis. i. spūs scūs: qui est ⁊ donū ⁊ gratia illa: quia nobis gratis datus.

Augꝰ. Abrahā hūanitatis officia ꝓbens q̄ necessaria nisi infirme carni esse nō possunt miruz nisi

Nicolaus

a Videte ne recusetis. Posita ꝓditione noui ⁊ ve. testa. ex hoc ꝓfir aplꝰ arguit ad ꝓpositū. Et diuidit in tres ptes. q̄ ꝓmo intētionē suā ꝓmittit, scōo ad ꝓpositū arguit: ibi: Si eni illi. tertio intentū ꝓcludit: ibi: Itaq; regnū. In ꝓma pte dicit sic: Videte ne recusetis loquētē. dixerat eni q̄ sanguis xp̄i melius loquit q̄ abel. iō intendit aplꝰ inducere ad obediendū huic locutiōi. loquit eni nobis primo cōmemorādo bñficiū sue passiōis: Trenoꝝ. iij. Recordare paupertatis ⁊c. scōo loquit exhortādo ad exēplū imitatiōis. j. Petri. ij. Christus ꝓ nobis passus est relinquēs nobis exēplū. b Si eni illi. B arguit ad ꝓpositū. s. q̄ sermoni sit obediēdū. Et diuidit ī duas ptes. q̄ ꝓmo arguit. scōo qōdā supposituꝫ in arguēdo ꝓbat: ibi: Nūc aūt. Circa ꝓmū facit talē rōnē: Magis obediēdū est voci illius q̄ mouet terrā. angelus aūt q̄ loq̄bat in mōte synai mouit terrā. q̄: Exo. xix. dī q̄ mons tremebat. xp̄s aūt mouet celū ⁊ terrā. ergo magis est ei obediēdū. ⁊ B est qō dicit: Si eni illi nō effugerūt recusantes eū qui sup terrā loq̄bat. q̄: iudei inobediētes angelo loquēti ī mōte synai fuerūt grauit puniti: vt pz ex decursu ve. testa. c Multo magz nos q̄ de cc. lo. no. auertimꝰ. q̄si dicat. nos q̄ scimus xp̄m sedere ad dexteraz p̄is merito puniemur si fuerimus inobediētes. d Cuiꝰ vox m. c. tūc. i. vox āgeli loquētis in mōte synai: vt dictū est. sed vox xp̄i mouet celū. Aliter exponit de xp̄o: Cuiꝰ vox terrā mouit. i. vox xp̄i. q̄ angelus loq̄bat ī mōte synai in ꝓsona dei. ⁊ p ꝓsequēs ꝓsona xp̄i. q̄: xp̄s deus est: sic ꝟbū ꝑconis dī ꝟbū regis. e Nūc aūt. B ꝓbat q̄ xp̄s moueat celū qō erat suppositū. ⁊ ꝓbat B ꝑ auctē Aggei. ij. ⁊ loquit ibi ꝓpba de ꝓmo xp̄i aduētu: vt manifeste pz. tūc eni xp̄s mouit celū cū stellā nouā apparere fecit: vel potiꝰ cū hūanitati eius ascēdēti celū patuit. ⁊ B est qō dī: Nūc aūt repromisit. i. ꝓ tpe noui testa. q̄: lz ꝓpbia Aggei fuerit dicta tpe ve. te. erat tñ ipleta tpe noui: in q̄ xp̄s mouit terrā in sua passiōe. et celū ī sua ascēsiōe. ⁊ B est qō dī: f Adhuc se. ⁊ e. m. nō so. terrā: B ⁊ celū. Et dñs dicit semel. q̄: vltra nō claudet aditus celi sic antea claudebāt. ⁊ ꝑ B designat amotio legaliū q̄ ꝓpter sui ipfectionē nō introducebāt ad celestia. ⁊ B est qō dī: g Hoc aūt adhuc se. dī. de. mo. t. tanq̄ factoꝝ. i. tāq̄ amotionē legaliū q̄ erāt ad tēpus instituta. h Ut ma. ea q̄ sūt imobilia. i. lex noua q̄ est duratura vsq; ad finē mūdi. ꝑ B etiā intelligit glia celestis q̄ est simplicit imobilis ad quā lex noua imediate introducit. i Itaq;. B ꝓfir ex ꝓdictis ꝓcludit ꝓclusionē ꝓncipalit intentā. multiplicit eni declaratū est ꝑ ꝓdicta q̄ xp̄s in no. test. ꝓmittit bona imobilia ⁊ eterna: nos aūt sumus ꝓticipes noui testa. iō hec bona hīe possumus si volumꝰ. q̄: xp̄s nō deficit ꝓmissa soluēdo nisi deficiamꝰ in accipiēdo. ⁊ B ē qō dī: Itaq; regnū imobile suscipiētes. ⁊ subdit ꝑ qd possumꝰ suscipe: dicēs: k Habemꝰ gr̄az. i. defacili hīe possumꝰ. q̄: gr̄a ⁊ veritas ꝑ iesū xp̄m fcā ē: Joā. j. l Per quam seruiamus placentes deo cum metu ⁊ reuerentia. ⁊ subdit causam:
niā iste vidictā iste saluti ēo ⁊ psequētibꝰ veniā cū
inqt pr̄ ignos. ⁊c. ille vāinatione clamat ⁊ q̄: ad ie
sum accessisti cuius sanguis melius lo. ⁊c. ergo.
lius loquēte q̄z abel. † Videte ne
† ꝑ euāgeliū: q̄ carnalia ꝓhibet ⁊ spūalia ꝓcipit.
† patres nostri
recusetis † loquentē. Si eniꝰ † illi
ꝓpriā † i. xp̄m q̄ terrena. i. carnales obseruātias
dabat ꝑ moysē ⁊ trena ꝓmittebat † moysē vel āgelū
non effugierunt recusantes † eum
qui super terrā loquebatur: mūl
† nō effugiemꝰ † eūdē loquētē nobis spūalia ⁊ ꝑ-
tomagis nos qui de † celo loquē
mittentem eterna † quia idem
tem nobis auertimus. cūius vox
† vt comminaretur ne recusarent †† cum de terra loquebatur † cum legem dabat in syna.
mouit terram † tunc. Nunc aūtē
† non minatur: sed ꝓmittit: ⁊ ideo multominus debeꝫ recusare †† in aggeo hoc legitur
repromittit dicēs. † Adhuc semēl
⁊ ego mouebo non solū terrā: sz
†† inferi† † aereū †† huius auctoritaꝫ sensū exponit
etiam † celum. †† Q̄ aūtē adhuc se
mel dicit: declarat mobiliū trās-
† per adhuc. m. † qō potest q̄ fecit ea
lationez: tanq̄z factorum. vt ma-
† hoc notat per semel †† postea eternal iter
neant ea q̄ sunt † imobilia. Itaq;
† iam spe
fratres: regnuz immobile suscipi
entes: habeamus gratiā ꝑ quaz
†† q̄: deus ⁊ index omniū
seruiamus placētes deo cū † metu

† amore honoris q̄: pr̄. i. diligētes eū vt patrē †† per gr̄az possum⁹ placere q̄de⁹ ꝓsumit oia pcā ⁊ ꝓhoc q̄ purgat et facit seruire in virtutib⁹ placemus deo
⁊ reuerētia. † Etēniz deus noster
ignis consumens est.
† hinc moraliter instruit aplꝰ † charitas
sit inter vos: quia frātres estis
c Caritas fra- C XIII.
ternitatis maneat in vo-
† q̄: hanc habuerunt anteq̄ spoliarētur suis.
bis: ⁊ hospitalitatē † nolite obliui
†† abraham ⁊ loth † deo
sci. Per hanc eni placuerūt † qui
dā āgelis hospitio receptis. Be
† q̄ ꝑ ter hospites † ꝑ fide xp̄i ita eis cōpatiēdo
† bñfaciēdo †† ita cōpatimi ⁊ subuenite ac si esset victi
mentote vinctoꝝ † tāq̄z simul vin
† q̄bus iminet labor † bñfaciēdo †† ꝑ q̄ō expti estis
cti: ⁊ laborantium tanq̄z ⁊ † ipsi ī
q̄d necesse sit laborantibus † nō meretricabile.
corpore morantes. Honorabilē
† vt amore filioꝝ vxor ducat legitima tēporibusq;
certis ab ea abstineat † sit
ꝓnubium omnibus: ⁊ thorus ī-
† non adulterium
maculat⁹. Fornicatores ⁊ adulte
† eternaliter dānabit † † si aliter putēt q̄dā dicētes
peccata carnis deum non curare † vita
ros iudicabit deꝰ. † Sint mōres
† largiēdi tenacitate † nesint tenaces ī habiꝫ † † ne
sine auaricia. † Pxenti p̄esentibus
sint cupidi nō habitoꝝ †† ad iesū nauc †† q̄ dē necessaria ⁊ ideo non sit homo tenax
ipē. † n. dixit: Nō † tē deserā neq;

Deut. 4. b

C. XIII.

Caritas ⁊c.

c Quidam. Ut loth: nesciens esse a
angelos: sciens tñ quis in
eis esset.

Augꝰ. Alia translatio. Per hanc eni quidā roma. 12. c
nescientes hospitio recepe- 1. petr. 4. b
rūt angelos vt abrahā et loth receperūt eos nesciētes esse angelos sed arbitrātes esse homes in q̄bus deus esset ⁊ loquerē.

Tanq̄ si. Sicut vob vinctis velletis subueniri vel laborantibus.

Sit mores. Postq̄z sua perdiderāt volebant iterū ꝓgregare qō, ꝓhibet. Sed ne dicerent qd si necessaria defecerint: subdit ꝓsolationē. Ipse oipotēs deus dicit: Nō te deserā. Hoc dicit oi sperāti in se sicut iosue: ita est nobiscū

de lyra

m Etenim deus noster ignis ꝓsumens est. respectu reproboꝝ: sed est ignis purgās respectu electoꝝ. Josue. 1. a
Dicit aūt hic deus ignis causaliter: quia ignis inferni agit vt instrumentū diuine iustīcie purgans electos ⁊ puniens reprobos: sicut eni in eodē igne aurū rutilat ⁊ palea fumat: sic in eodē igne electi purgant: ⁊ eternaliter reprobi cruciant: ēm Brego. iiij. dialogoꝝ.

n Caritas fraternitatis. Superius aplꝰ hortatus est cos q̄bus scri
c bebat ad mala perferenda. hic ꝓsequēter hortat eos ad bona operanda. ⁊ diuidit in duas. q̄: primo hortat ad bonū. scōo ꝓfert eis sue orationis suffragiū: ibi: Deus aūt pacis. Prima in tres. q̄: ꝓmo hortat eos ad bonū opandū erga ꝓximos. scōo erga seipsos: ibi: Honorabile ꝓnubiū. tertio erga ꝓlatos: ibi: Mementote ꝓpositoꝝ. Circa primū ꝓsiderādū q̄ nullū opus est meritoriū sine charitate: vt hī. j. Corint. xiij. iō dicit: Charitas fraternitaꝫ maneat in vobis. si aūt sit vera debet ostēdi in ope. ⁊ iō ꝓfir tangit tria in q̄bus debet ostēdi charitas vera. Primū est receptio hospitū. ⁊ q̄tū ad hoc dicit: o Et hospitalitatē nolite obliuisci. ⁊ subdit cāz: dicēs: p Per hanc eni placuerūt qdā angelis hospitio receptis. hoc pz de abrahā ⁊ loth Beñ. xviij. ⁊. xix. angelos eni apparētes in specie hoiuz receperūt hospitio credentes primo eos esse hoies: sed in fine sciuerūt eos esse angelos in ꝓsona dei loquētes. Secūdū in quo debet charitas ostē di est cōpassio oppressoꝝ. ⁊ q̄tū ad ꝫ dicit: q Mementote vinctoꝝ tāq̄z simul vincti. i. laborate ꝑ illoꝝ redēptiōe ⁊ liberatiōe tanq̄ ꝑ via. Tertiū in quo debet ostendi charitas est subleuatio pauperū ⁊ infirmoꝝ. ⁊ ꝫ ē qō dī: r Et laborantiū. supple memētote. s Tanq̄ ⁊ ipsi in corpe morātes. ⁊ expientia defectuū in vīo corpe debet vos ad subuentionē alioruz monere: ēm q̄ dī Eccli. xxxj. Intellige q̄ sūt ꝓximi tui ex teipso. t Honorabile ꝓnubiū. Hic hortat eos aplꝰ ad bonū q̄tuz ad seipsos. ⁊ hoc in duobus. primo in repressione luxurie. scōo in cuitatione auaricie: ibi: Sint mores. Circa ꝓmū ꝓsiderādū q̄ luxuria q̄tū ad cōitatē hoiuz reprimit ꝑ ꝓtinētiā ꝓlugalē. ⁊ hoc est qō dicit: Honorabile ꝓnubiū ī oibus. i. q̄tū ad hoiuz multitudinē. v Et thorus imaculatus. ꝑ hoc excludit error dicētiū q̄ actus matrimonialis semꝑ est in pctō. ꝑ hoc aūt q̄ subdit: x Fornicatores eni ⁊ adul. iudi. deus. i. ꝓdēnabit. ꝑ hoc excludit error dicētiū q̄ fornicatio simplex nō est pctm̄ mortale. q̄: nullus ꝓdēnat a deo nisi ꝑ pctō mortali. y Sint mores. Hic hortat eos ad cuitationē auaricie que est radix omniū maloꝝ: dicens: Sint mores sine auaricia ꝓtenti presentibus. auarus eni dī quasi eris auidus. q̄: est nimis sollicitus de cumulandis tēporalibus. ⁊ subdit causam quare hoc non debet fieri. d. z Ipse enim dixit. s. dñs. Josue. j. a Non te deseram neq; derelinquā. quin tibi necessaria admīstrez. ⁊ ex hoc debet in nobis ꝓsurgere fiducia. ⁊ ꝫ est qō dī: Ita vt ꝓfidēter dicam⁹: Dñs mihi adiutor nō timebo qd faciat mihi hō.

vt ꝓfiděter dica mus. Nō timebo qd faciet mihi hō. Nō ois aduersarij etiā diabolus: q hō ab officio: eo scz q̄ hoiez decipi at.

Sine auaricia. Quar⁹ est q tenax est i largiē do: cupid⁹ i accipiēdo.

Neq; derelinquā. Derelinquerek q fame ꝑiret: sed q̄ ℞ nō est: nō fit hō cupidus. ¶Memētote p. vē. Quia lo ngū est de singulis dicere: monet sequi mgkos.

Xp̄s ihesus he. vē.

Hoc ꝑtinet ad supiorem sniaz vbi testatus est deū dixisse. Nō te deserā neq; derelinquā. Poterat eni illis videri q℞ ꝓmissio ad iosue tm̄ pertineret: ad qō rfidet: q̄ t nos iuuabit sic iuuit illū. q. nō dubitā dū: q̄ q heri. i. in ꝑterito adiuuit iosue: hodie. i. in pñti adiuuat. t adiuuabit futuros p oia secula.

Doctrinis va. vē.

Quia p gkaz licitū est oibus cibis vti: ꝑdicabāt alig nō esse pctm̄ escis afflucre: sed bonū esse. Alij ꝯo superstitiose docebāt abstinēdū esse a q̄busdā cibis quos lex ꝓhibet: quosdā ꝓcedēs q escaz dia, t observatiōe multos se ducebant ꝑ ḡs apls: doctrinis ā varie sūt a nris. i. diuerse. q. Bia ā oia ꝓmittit soluendo a lege: ꝓfirmare cor debetis: t non studere escis: q̄ nō ꝓfuerūt ad salutē ambulātib⁹: nō dico se sustentātibus: sed q pseueräter studēt in eis. Vel discernēdo vel nimis affluēdo. Abstinētia qdē qua abstinet a pctō ꝑdest. Cibor ꝯo illa custodia nihil ꝓfuit sed fides. Silr abūdare gkaz donis ꝑdeſ. Ventrē ꝯo obtuere escarū mole nocet. Vi non absurde cōparant leprosis q sciam vere fidei nō habētes varias doctrinas ꝓfitent errozis. Nō eni absc̄dūt iperitia suā: sed ꝓ sūma pitia ꝓferūt in lucē: t iactantiā sermonis ostētāt. Nulla porro falsa doctrina est q̄ nō aliq̄ vera intermisceat. Vera ḡ falsis inordinate pmixta in vna disputatiōe vel narratiōe: velut in vnius coloris corpore apparētia lepre cōparant hūana corpa diuersis coloribꝰ variāti tales vitandi sunt sicut hic docet apls. Habem⁹ altare vē. Itē nō studendū escis: q̄ habemus altare. i. corpus xp̄i: in fide cui⁹ oblate p̄ces t opationes sunt accepte deo. Habem⁹ altare. Refert ꝓsuetudinē legis ad mysteriū: sensūq; spūalē. legis p̄ceptū fuit: vt decima die mēsis septimi a festiuitate paschali: in festiuitate videlz ꝓpitiatiōis acciperēt vitulū t hircū: t imolarēt intra castra: quor sanguinē ferret solus pōtifex in scā scōr oraturus ꝓ pplo. Carnes ꝯo extra castra cremarent: nec eēt licitū alicui tabernaculo deseruiēti ex illis comedere. Xp̄s ꝯo ille vitul⁹ t hircus. ipse ē eni

† ſ non tenacibus: non cupidis ista sit promissio vnde subdit: ita vē. ſ. i. est nobiscū

derelinquaz. † Ita vt cōfidenter

† ſ supplendo necessaria.

dicam⁹: Dominꝰ mihi† adiutor

ſ t ideo ſ etiam si auferat mea

ē. nō timebo qd faciat mihi hō.

ſ vt amittem̄ q: boni erāt. i. apli t eor successores

¶Memētote prepositor vestror

ſ quia ipsi sunt

qui vobis locuti sunt verbū dei.

ſ vt eos morte imitemini ſi opus ē moriendo ꝓ xp̄o vt illi t in ꝙuersatione bone vite t in ꝓfecta fide

Quor intuentes exitum ꝙuersationis imitamini fidē. Xp̄s ie/

ſ. i. sine fine

sus heri t hodie ipse t in secula.

ſ. i. diuersis ſ a meis ſ extraneis

Doctrinis varijs t pegrinis no/

ſ a veritate † ſ vt habeatis fidem perfectam ſ credendo omnia esse munda mundi.

lite abduci. Optimū ē† eniz gra

† ſ nō. i. differentia t affluentia ciborum

tia stabilire cor. † nō escis que nō

† ſ obfuerunt⁹ t discernēt⁹ cibos t studētibus ꝓfuerūt † ambulantibus in eis

vitulus qui pius p̄ in reditu filij ꝓdigi imolauit. Ipse est t hircus qui ꝓ pctōrib⁹ oblatus. Ipse t pontifex q intrauit celū iterpellās ꝓ nobis. Intra castra hierlm imolatus est vocibus t iudicio iudeor: sed extra in cruce igne passionis carnes eius cōbuste sunt. Altare vbi extra castra cremabant carnes: altare est ecclie vbi ꝓsecrat corpus dñi. De quo ptātē nō hñt edere q

corpi seruiūt. i. fornicatores t ebriosi: t hmōi. Sic xp̄us sic t sui extra castra: id est ꝙuersationē seculariū spū scō accēsi ꝓsumūt q̄cqd carnale est i eis macerando se t mortificando mēbra sua cū vitijs t ꝓcupiscētijs. Vel etiā martyrio sāguis cor. i. vita laudabilis deo p xp̄m pfitak. Vel sanguis. i. aie cor in celū ferunt. In altari. i. fide offerūt. Ad qō nō audēt accedere carnales sclz amātes. Propter qō mysteriū iplendū iesus extra portā passus est.

Tabernaculo des. c

i obseruātijs legis vt q ci bos discernūt t alia hmōi legalia seruant'ā, noie tabernaculi signat: q̄ ad tēpus sunt ꝓposita. Vel corpus recte dī tabernaculū: q̄ ad tēpus i eo manēdū est: t iō nō est ei seruiēdū in'desideriis. michee.6

Quorum eni vē.

Per duplicē allegoriā: vnā veteris t alterā noui testamēti: ꝓbat corpus xp̄i nō esse edendū ab his q tabernaculo deseruiūt. Ad ℞ eni corpa aialiū extra castra cremant: t ꝓterea xp̄s extra portā passus est: vt nos q corpe t sanguine eius a pctis mūdari volum⁹ inpropería t angustias passuri: tabernaculi delicias deseram⁹. Aialiū. Xp̄s p illa aialia significabat. Agnus est ꝑ mānsuetudinē t inocētiā: hircus: q̄ caro passibilis t mortalis: aries: q̄ vitia ꝓpulit gemino cornu charitat. Taur⁹ fortitudine resurrectiōis. Qō aūt cremak: finis efficit. Per cinerē memoria rei ꝑterite accipit. Extra castra cē: ē voluptates corpis exire. Vis ḡ q sūt extra castra cremak corp⁹ i. memoriale efficit: siqs eni voluptuose viuit nō hz efficacē memoriā xp̄i. Sāguis āt eius illat⁹ ē i scā scōr p pōtificē: q̄: p se pōtificē oblat⁹ ē p̄: vt sic introirem⁹ i scā celestia: vl hor scōr corpa cremanē. i. iciunijs t aliis laborib⁹ affligunē. Extra voluptates carnis: Quor rū sanguis in. Quia hor tm̄ est sanguis xp̄i. qb⁹. s. ꝓdest: ꝓ quā intrant in scā. Qō totū est. Illis tm̄ ꝓdest sanguis xp̄i: q voluptates deserūt: t corp⁹ affligūt. Porta est. sensus corporis: in quor nullo xp̄s peccauit: et iō extra passus. Et nos' ostio sensuū vitijs clauso: extra patiamur.

Per ipsū e. Qui est nobis via: a quo sumimus exēplū ad martyriū.

Nicolaus

a Memētote. B ostendit q̄liter debēt opari bonū ad ꝓlatos. Et diuidit in duas. q: ꝓmo oñdit q̄lit se debēt hīe ad ꝓlatos mortuos. scōdo ad viuos: ibi: Obedite ꝓpositis. Prima in duas. q: ꝓmo oñdit q̄lit se debent hīe ad bonos. scōdo q̄liter ad malos: ibi: Doctrinis varijs. In ꝓma ḡ ꝑte dic sic: Memētote ꝓpositor vior. i. apl'or t alior xp̄i' discipulor. b Qui vobis locuti sūt verbū dei. t q: nō solū ꝓsiderāda ē eor doctrina sed etiā virtutis exēpla. iō sequit: c Quor intuētes exitū ꝙuersatiōis vē. Et si dicat nō est silē de ipsis t de nobis. q: ipsi xp̄o seruierūt pñtialit; nos aūt nō. Respondet ꝙ imo. q: xp̄s eternalit ē ꝑm diuinitatē. eternitas aūt assistit oi tpi. t ℞ ē. qđ dī: d Jesus xp̄s heri. i. in tpe ꝑterito. e Et hodie. i. in pñti tpe. f Ipse t in scla. i. in futuro. t nō solū ℞ vltimū verū est rōne diuinitatis: sed etiā alio mō rōne hūanitat: q̄ lz sit in celo: tñ est nobiscū pñtialiter in altaris secko: ꝑpter qđ dī Matth. vlti. Ecce ego vobiscū sū oibus diebus vsq; ad ꝓsūmationē scli. g Doctrinis varijs. B ꝓfir oñdit q̄lit se debēt hīe ad ꝓlatos malos. s. fugiēdo eor malā doctrinā. Et diuidit in duas ptes. q: ꝓmo ponit suā monitionē. scōdo monitiōis rōnē: ibi: Habemus altare. In ꝓma ḡ ꝑte dic sic: Doctrinis varijs t pegrinis nolite abduci. i. extra ꝓpitatē duci. doctrine varie dicūt errores t hereses. q: sic a puncto ad ꝓctū ñ ē nisi vna recta linea. multe āt tortuose. sic ꝓpitas fidei ē vna & hereses ab ea deuitates st mīte. dicunt āt tales doctrine pegrine: q: faciūt hoiez a sua ꝓpria. s. celesti gria elōgare. Cōtra aūt istos errores dat remediū. d. h Optimū ē eni g. sta. cor. q: ē sic ancora firma tenēs aiaz imobilē t in ꝓpitate stabilē. B aūt nō faciebat observatio legaliū: q̄ gkaz nō ꝓferebat. ꝓpt B dī: i Nō escis q̄ ñ ꝓ. a. l. eis. escas B vocat obſuātias legaliū. q: ibi ꝓhibebat vsus aliquor ciborꝰ. talis āt obſuatio legaliū fuit mortua a tpe passiōis xp̄i & mortifera post ꝑdicatōr euāgelij. t iō bñ dic apls q ñ ꝓ fuit ābulātib⁹ i eis. t B dic apls ꝑ illos q cū euāgelio volebāt obſuare legalia. k Habem⁹ altare. B reddit sue monitiōis rōnē. t diuidit in duas. q: ꝓmo facit qđ dictū ē. scōdo ꝓcludit q̄sdā ꝓclusiōes ex dictis: ibi: Exeam⁹

bonum aff uentle ſ. i. de corpore christi

Habem⁹ altare de quo edere nō

† ſ licētiā † ſ corporis voluptati t ciboꝝ affluētie

habēt † potestatē † qui tabernacu

ſ ex toto

lo deseruiunt. Quor enim animalium infertur sanguis ꝓ peccato. in sancta per pontificē: hor corpa cremant extra castra. Pro

ſ non ꝓpter se ſ. i. ꝓpter illud designandū: vt extra carnis concupiscentias viuamus

pter quod t ihesus vt sanctificaret per suū sanguinē populū: extra

† ſ fide t charitate ſ q: ipse extra castra

portaz passus ē. † Exeāmus ergo

ſ imirandum ſ delitias t voluptates corporis ſ crucis quod infidelibus videtur

ad eum extra castra. imp: ꝓperiū

ſ patientes vt ipse ſ exeamus

eius portātes. Nō ēniz habem⁹

ſ i hoc statu ſ manēs corp⁹ † ſ fz statū futurū corp⁹

hic manentem ciuitatē. † sed futū

† ſ in futuram ciuitatem consequamur: t imp: ꝓperium portemus.

ram ingrimus. † Per ipsuz ergo

De lyra

igit. Circa ꝓm⁹ ꝓsiderādū q̄ rō apli subtilit sumit ex ve. te. Ad cui⁹ intellectū sciēdū' q̄ i festo expiatiōis offerebat solēne sacrificiū qđ fuit figura imolatiōis xp̄i: vt. s. dcm̄ ē. Offerebat āt vitul⁹ t hirc⁹ q̄ sāguis a sūmo sacerdote inferebat intra scm̄ scōr: vt. s. dcm̄ ē. ix. ca. Carnes āt ñ cōmedebāt ab offerētib⁹ q: erat hostia ꝓ pctō sacerdotū: ꝓpt qō carnes extra castra cōburebāt. hirc⁹ āt t vitul⁹ figurabāt xp̄z pp̄ similitudinē carnis pcti. sāguis cor illat⁹ intra scm̄ scōr, sigbat q̄ p sāguinē xp̄i patēt nob ingressus ad celū. Cō bustio hostie extra castra sigbat passiōez xp̄i futurā extra portā hierlz. Qd āt sacerdotes legales ñ cōmedebāt hostiā illā sigbat q̄ obſuātes legalia, cum euāgelio ñ hñt i effectu passiōis xp̄i ptē: ꝑm q̄ dī ad Gal. v. Si circūcidamini xp̄s vob nihil ꝓderit. t ℞ ē qđ dic apls: Habem⁹ altare. i. crucē i' q̄ oblat⁹ ē. l De q̄ c. ñ hñt p. q ta. deseruiūt. q: illi q legalia custodiūt qđ designāt i fruitute tabnaculi: nō hñt ptē i efficacia passiōis xp̄i. t subdit figurā, B designāt. d. m Quor e. a. i. f. p. i ſ. p pōtificē. i. vituli t hirci q i molabāt i' die expiatōis. n Mor c. c. e. castra. q: offerebāt ꝓ pctis sacerdotū t' ppli. o Propē qō. i. vt figuratū rñdēt figure. p Et ie. vt ſ. p ſ. ſ. p. c. p. p. ē. q: loc⁹ calvarie vbi crucifix⁹ fuit erat tūc ex citatē hierlz: vt hī Joā. xix. q Exeam⁹. B ꝙñr ꝓcludit ex ꝓdictis duas ꝓclusiōes. scōa ponit ibi: Per ipsū. Qr ḡ i pte ꝓcedēti dcm̄ ē q̄ legalia ñ ꝓfuerūt obſuātib⁹ ea i cui⁹ figura xp̄s passus ē ex portā. iō ꝓcludit. d. Exeam⁹ igit ad eū ex castra i. ex obſuatiōes legis. r Impropriū eni fuit xp̄o a iudeis q̄ ñ custodiebat legē: ꝑm q̄ dī Joā. ix. Nō ē B hō a deo q sabbz ñ custodit. t filr fuit ipropriū paulo t' ei⁹ seq̄cib⁹ ꝑmittua' ecclia: vt hī Act. xxi Audiert de te q: discessiōez doceas a moyse vē. Et subdit cāz' ārē sit a legalib⁹ creūdū. d. s Nō ei h. B m. citatē. i. stabilē māsiōez i legi obſuatiōib⁹ q: fuerūt iposite solū ad tps: vt dcm̄ ē. s. ca. ix. t Sz futurā igrim⁹. i. gkaz celestē ad quā introducit lex noua: vt pz ꝑ supradicta. v Per ipsū. B ponit secūdā ꝓclusionē. dictū ē eni q̄ sacrificia veteris legis nō erāt deo accepta. q: erant carnalia. iō ꝓcludit q̄ deo est offerēdū spūale sacrificiū' ꝑ

ihesum xp̄m

Cōfitentiū. Aug⁹. Ergo q timet dñm laudate eū. Et aūt libere colatis cū discite amare quē timetis & potenter laudare quē amatis. Timētes enī eū hoies ve. test., ppt lraz torrētē & occidētē nōdū hītes spīm viuificātē currebāt cū sacrificijs ad tēplū & i figura sāguis xpi q redēpti sum⁹ cuius nescietes qd pfigurarēt cruē as victimas imolabāt. Nūc vo i gra noui test. spūale sacrificiū laudis offerē q deʰonorificāt cuiʰ inuisibilis sacrificij illud visibile sacrm signū erat.

Bñficiētie. Euacuata ista prauoꝝ de gula redit ad mores. Bñficientie. i. largitatis i alios. Etsi vīa sba sit ablata: tñ ex his q habet elemosynas date. Ad. s. Nō deserentes collectionē.

Obedite. Haymo. Obediēdū ē vtiq; platis & pdicatorib⁹ inq̄tū doctrina & mores illoꝝ scē & pie existūt. Si āt a via rectitudinis deuiauerint nō faciam⁹ q̄lia agūt: s q̄lia dicūt: nisi forte & in doctrina aberrent. Añ dñs ait: Que dicūt facite: q̄ āt faciunt nolite facere: hñt qdē dignitatē ex vite sint pdite: & ideo nō ad vitā eorū sed ad mores intendite.

Ut cū gaudio. Aug⁹ Faciamus vtiq; ista cum gaudio qñ videm⁹ hoies pficere in ꝓbis dei. Tūc enim cuz gaudio laborat operi⁹ i agris: qñ attēdit arbores & fructū videt qñ attēdit segetē & videt vbertatē. Tūc intelligit q nō sine cā laborauit ñ sine cā

Nicolaus

ihesū xp̄m q ē sacerdos nr. & s est qđ dicit: Per ipsū ergo offeram⁹ hostiā laudis semp deo. nō q: sit cōtinue orādū: s q: ad sacrificia veteris legis nō ē recurrēdū. Ostēdit etiā vltrius q sacrificiū aliud est deo offerēdū. s. elemosyna in sustētatiōe indigentiū. d. a Bñficiētie aūt & cō. no. obliuisci. & accipit s cōio ꝓ cōicatione bonoꝝ in nec̄re. & subdit cāz q̄re tales hostie sint deo offerēde. d. b Talib⁹ enī hostijs ꝓ. de⁹. nō aūt sacrificijs legalib⁹. c Obedite. s ꝓfir ostēdit q̄lit se debēt hīe ad plātos viuētes. & diuidit in duas. q: ꝑmo ondit q̄lit se debēt hīe ad alios plātos. scdo q̄lit ad ipsū paulū scribētē: ibi: Orate ꝓ nobis. Circa ꝑmū sciēdū q⁹ corpa inferiora q̄ regunt ꝓ superiora: subiecta sūt eis i duob⁹. s. in situ & motu. q: elemēta reuoluunt motu orbis q̄tū ad illā ptē q̄ excedit altitudinē mōtiū: vt hī. j. methauroꝝ. eodē mō hoies inferiores superioꝝ debēt obediētiā vt ad coꝝ iperiū moueant & reuerētiā eis exhibeāt. & s est qđ dī: Obedite ꝓpositis vīs & subiacete eis. & subdit ad hoc duplicē cāz. ꝑma accipit ex nobilitate officij. q: plati plūt i spūalib⁹ q̄ corpalib⁹ ꝓferūt quāto aīa melior ē corpe. & s ē qđ dī: Ipi enī puigilāt q̄si rōnē ꝓ aīab⁹ vīs reddituri. Scda rō accipit ex mō exercēdi offm. q: qñ inferiores bñ obediūt: officiū platōis delectabile ē superioꝝ & vtile inferioꝝ. si aūt male obediūt: ꝓiū. accidit. & s ē qđ dic̄: Ut cū gaudio s faciāt & ñ gemētes. d Hoc e. ñ e. vob. s ꝑz ꝓ exēplū chore & socioꝝ et⁹ q rebellātes moysi: a terra fuerūt absorpti: Nu. xvj. e Orate ꝓ nob. s oñdit q̄lit se debēt hīe erga ipsū paulū. nō enī erat plat⁹ iudeoꝝ. & iō ñ petit ab eis talē obediētiā s petit ab eis illud qđ tenēt respectu oiuz fideliū. s. oīonis suffragiū: dicēs: Orate ꝓ nob. & si s petebat paul⁹ q de gra dei erat cert⁹ multo forti⁹ oz s petē qcūq; alī⁹ q̄tūcūq; sit scūs. s q: posset dicē illi qb⁹ scribebat nō debem⁹ ꝓ te orare. q: tibi ñ valēt cū doceas discessionē a legalib⁹. iō s remouet: dicēs: f Cōfidim⁹ e. q: b. c. habem⁹. pdicta docēdo. g In oi. b. v. ꝓuersari. i. desiderātes bonā ꝓuersationē oiuz. Subdit aliā cāz q̄re petit oīonis suffragiū: dicēs: h Ampli⁹ āt d. v. h. facē. i. ꝓ me orare. i Quo ce. r. vob. q: ab hierlz fuerat adduct⁹ romā vinct⁹: vt hī Act̄. vlt̄. Ut alīt q⁹ si liberat⁹ eēt a carcē ītēdebat itez visitare iudeos q erāt i hispania qb⁹ hāc epla scribebat ꝑm aliās: vt dictū est in ꝓncipio huius opis. k De⁹ āt pacis. s vltio apls ofert ipsis sue oīonis bñficiū. & diuidit in duas ptes. q: ꝑmo ponit sua oīonē. & scdo format suā petitionē: ibi: Rogo āt vos frēs. In ꝑma pte optat eis btitudinē q̄ ñ daē nisi a deo & mediāte gra q̄ hoiez aptat ad btitudinē. & hoc ē qđ dī: Deus aūt pacis. q: ꝓpriū dei ē vnire cordacū sit vnitas ꝑma. l Aut̄ edu. de mor. dñm iesū xp̄m. & hoc

† que per priora signabatur
offeram⁹ †hostiaz laudis semper
† ſ .i. ꝓfiteamur nomē eius qđ laus dei & hostia & deo. i. fructum labiorum †cōfitē/
fructus: q: alij ꝓ hoc ad fidē trahuntur
†ſ elemosynarū & largitatis in alios
tiuz nomini eius. †Bēneficientie
ꝯcharitatis qua ola putant cōmunia
autem & ꝓmuniōis nolite obliui
ſ non in illis antiquis †ſ q: ꝓ elemosynas hostes vincunt: peccata extinguunt: vnde ꝓpheta: miser/cordiam volo: & non sacrificium
sci. Tālibus. n. †hostijs ꝑmeret
†ſ quātū ad ꝑcepta vt ſ. faciaſ q̄ ꝓ eos ꝓcipit ecclesia
deus. †Obedite ꝯ ꝓpositis vestris
ſ vt reuerentiā exhibeaſ †ſ pdicādo bonū exemplū dādo: & exteriora ꝓuidendo ſ ſ sollicui sunt
& subiacete eis. Ipsi †enim ſ† pernigilant quasi rationez pro anima
†ſ obedite ſ qñ vident
busvestris reddituri. †vt cū gau
vos ꝓficere †ſ vigilent ſ cū murmuratiōe & tristitia.
dio hoc faciant †& nō †gementes.
ſ nō gementes q: tūc nō ꝓderit vobis cura eoꝝ †ſ nō dico illis qbus ꝓdest etiā tristari de vobis
Hoc. n. non expedit †vobis. Ora
ſ de vobis
te pro nobis. Confidimus enim
ſ de preteritis ſ voluntatem
quia bonaz conscientiā habem⁹
ſ nō solū i gentib⁹ †ſ tā iudeos q̄ grecos ſ i futuro
in omnibus bene †volentes con
†ſ nō soluz cā mei sz magis ꝓ vīa vtilitate
uersari. †Amplius aūt deprecor
ſ orare pro me
vos hoc facere quo celeri⁹ restitu
†ſ ego suadeo ad bonum ſ qui aptare potest: quia ē dare: pacis: vt vita nō inquirent
ar vobis. †Deus aūt pacis qui

ſ resuscitauit †ſ de sepulcro q loc⁹ ꝓpe mortuoꝝ est
eduxit de †mortuis pastorem ma
†ſ humilium ſ pastor etiā factus per effusionem sanguinis sui qui confirmauit testa. no.
gnum †ouiū in sanguine testamē
ti eterni dominum nostrū iesum
ſ aptos faciet ſ vt velitis
christum. ăptet vos i omni bono
ſ etiā ſ ope ſ ea q̄ ipse vult ſ ipse quia non ex vo.
vt faciatis voluntatē ei⁹] făciēs i
vobis quod placet coram se. per
ſ z hoc ſ nō ꝙ carnales obseru. †ſ xp̄o vna cū ꝑce & spūsco ſ nō carnalibus obser.
iesum christum: †cui gloria in se/
†ſ confirmatione. q: ita fiat vt vez est qđ dixi
cula seculoruz †amen. Rogo aūt
†ſ .i. epistolam que est cōsolatio & adhortatio ne dicā admonitio ſ patienter
vos fratres vt sufferatis †verbū
†ſ non quasi apostolus scripsi vobis
solacij. Etenim †per paucis scripsi
ſ etiam seruiendo & honorando
vobis. Cognoscite fratrē nostrū
ſ coapostolum & coadiutorem in predicatione
†ſ a me in iter quod volebat: vel ad predicandum directum vel forsitan a carcere in quo ante detentus fuit
timotheuz †dimissuz. cum quo si
†ſ .i boc reddit attentos & mansuetiores.
celeri⁹ venerit †videbo vos. Sa
lutate omnes prepositos vestros
ſ sciſicandos in baptismate subditos
& omnes sanctos. Salutāt vos
ſ per hoc nota enz a roma scripsisse ſ purgatio peccatorum & alia dei munera.
de italia fratres. Grātia cum om
nibus vobis. Amen.
Finit epla Pauli ad hebreos.

sitātes de vīa dānatione.

Orate ꝓ nob. Superbiā elationēq; mētis q̄rūdā pōtificū pcutit q dedignant pcari subiectos q̄tinus ꝓ eis oīones fundāt.

Bonā ꝛsciaz. Conscia nos ſ accusat nec nob ꝛscij sum⁹ q vob insidias fecerim⁹ nihil cū fictiōe ꝓ tulimus nihil negociationis gratia fecimus. Me q̄ sinistre qđ arbitremini.

In oīb⁹. Accusabat q⁹ suā gētē negligēt⁹ & ostēdit se hīe affectū ad oēs: iudeos vl gētiles de q̄z p̄teritis bonis gaudet eisq; in futuro meliora optat.

Testamētū est eternū: q: aliud ei nō succedet.

Faciēs i vob. Nihil eni bōi hīe potest ſ nisi illo preuenīēte & subsequente.

Leteni ppau. ꝛc̄. A. nō pōt q̄sq; longitudinē sermōis aduuere & q̄ppe erat qđ adūsarij facicbāt: & iō latenter hoc tangit.

Salutate oēs ꝛc̄. Sicut gnālit oīb⁹ scribit: ita generaliter oībus prelatis & subditis salutem optat. Salutare enim est salutem optare.

Finit epla ad Hebreos.

de lyra

in resurrectōe. m ꝓpa storē magnū ouiū. i. simpliciū & innocentiū q ꝓ pīe sunt de grege christi. n In sanguine. i. ꝓ sanguinē. q: xp̄s meruit suaz resurrectionē & exaltatiomem p suā passionē. o Testamēti eterni. i. testamēti noui. qđ ꝛfirmatuz est sanguine xp̄i. & dī eternū. q: eterna ꝓmittit. p Aptet vos in oi bono ꝛc̄.] sicut eni aptitudo potētie ad bñ opandū politice est p habit⁹ virtutū politicaz: sic aptitudo aīe ad opa meritoria est p habitū gre & virtutū infusarū quas deus opat in nobis. iō sequit: q Facies in vo. qđ pl. co. se p iesū xp̄m q: p ipsū rōne diuinitatis ꝓsequmur graz sicut p cāz ꝓncipaliter agentē. rōne vo hūanitaz sicut p cāz instrumētalē ꝓiūcta. r Rogo. s format suā petitionē. & diuidit i duas. q: ꝑmo facit qđ dictū est. scdo cōplet epla: ibi: Salutate oēs. Circa ꝑmū duo petit. vnū ꝓ se. d. Rogo aūt vos frēs vt sufferatis. i. patiēter portetis si aliq̄ scripsi vobis increpādo: q: hoc fuit ad correctionē & bonū. & iō magis debet cē ad solatiū. ꝓpt hoc subdit: s Verbū solatij. Excusat etiā se de scripture breuitate. q: breuis est ista epla respectu materie ꝓtēte cū ibi oīa mysteria veteris legis breuitē tanguntur: vt p̄z ex ꝓdictis. & hoc est qđ dī: t Leteni ppaucis. i. valde paucis verbis. v Scripsi vobis. scribebat eni hoibus scientibus legē. & iō nō oportebat eis oīa explicare. aliud petit apls ꝓ nūcio eple: dicens: x Cognoscite timotheū. i. gratiose & amicabiliter recipite illū. y Dimissū. i. a me missū ꝓ vtilitate vīa. y Cū quo si cc. ve. videbo vos. hoc eni disponebat apls facere suppositā diuinā ꝓmissionē. Notandū q: timotheus erat circūcisus: & ex matre iudea: vt p̄z Act̄. xvj. iō p ipsū misit apls eplaz ipsis iudeis vt esset magis gratiosa ipsis. & p hoicz gentilē & icircūcisū noluit ea mittere. q: iudeⁱ ꝓsortiū gentiliū abhorrebāt: vt hī Act̄. x. & xi. z Salutate oēs. Hic apls cōplet suā epiam que debet terminari in salutatione. iō dicit: Salutate oēs prepositos vestros. i. aplos quoꝝ aliqui supuiuebant. vel dicendū q ꝓpositos hic vocat episcopos qui sunt successores aplorum in ecclesia dei: vt habet in glosa Luce. x. & in decreto. xxi. di. ca. In nouo testamento. a Et oēs sanctos. i. alios ecclesie ministros. istos nō intendebat apostolus instruere. q: non indigebant: sed salutat eos per illos quib⁹ scribebat. Salutat etiā illos quibus scribebat ex parte ꝓuersoꝝ ad fidē qui erant in italia: dicens: Salutant vos de italia fratres. & in fine quasi ꝓ signo confirmationis ponit. b Gratia dei cum oībus vobis: amen. i. cōfirmetur in presenti & in futuro: prestante dño nostro iesu christo: cui est honor & gloria in secula seculoꝝ. Amen.

Postilla fratris Nicolai de lyra super epias Pauli finit.

Prefatio beati hieronimi in librum actus apostolorum.

Lucas medicus antiochensis greci sermonis nō ignarus scriptūr euāgeliū: sectator pauli: comes pegrinatiōis ei⁹. Hic etiā aliud volumē edidit: qō titulo actuū apl̄oz ꝓnotat: cui⁹ hystoria vsq; ad biēniū rome cōmorātis pauli puenit. i. ad q̄rtū neronis annū: exquo intelligimus in eadem vrbe librum esse compositum.

l

Loco qdē in q̄ actus apl̄oz scripti sunt: hieronymi tenenda est sn̄ia: q dū greci sermonis non fuisse ignarus qua ligua nouū te. excepto matthei euāgelio: t epla pauli ad hebreos tm̄ scriptū est. Oportebat enī vt dicta sermōis diuini ea lingua scriberēt ad quā oēs velut ad sapiē t oiuz disciplinarū fontē ꝓcurrūt: qñ in fine seculi i oibus gentibus deus esse notus voluit.

Pū.83

d

Aspicanē quidā quotiēscūq; paulus in eplis suis dicit: iurta euāgeliū meū: luce volumē significari: t lucā non solū a paulo dictasse euāgeliū: q cū xp̄o

Nicolaus

Postilla sup Actus apl̄oz fratris Nicolai de lyra ordinis minoz Incipit. t primo prefatio.

s

Epleti sunt oēs spū scō: t ceperūt loqui Act. ij.

2.Cor.8.c

r

Sic lex euāgelica p xp̄m deū t hoiez fuit data: vt p3 in euangelio: ita per apl̄os alios q; xp̄i discipulos p orbē fuit publicata: vt p3 i B libro apl̄oz actibus intitulato: propter qō saluator dixit eis Marci vlti. Euntes in mūdū vniuersū predicate euangeliū oi creature. Hec aūt publicatio facta est p spm̄ sanctū principaliter: t p apl̄os ministerialiter: Matth̄. x. Non enī vos estis qui loquimini: sed spūs patris vestri qui loquit̄ in vobis: propter qō verbū propositū ad litteram dicitur de ipsis: Repleti sunt ꝛc̄. In quo duo notantur. s. apostoloz aliozq; christi discipuloz per spm̄ sanctū cōfortatio: cum dicit̄: Repleti sunt oēs spiritu sancto. Secundū est per eosdem euangelij publicatio: cum subdit̄: Et ceperunt loqui. que duo sanctus Lucas prosequit̄ in hoc libro: vt videbitur p̄sequendo. Circa primū tria ponunt̄. s. virtus efficiens: ibi: Spiritu sancto: secūdo modus sufficiens: ibi: Repleti sunt. tertio cetus suscipiēs: ibi: Oēs. Circa primū sciendū q prophete spū sancto inspirati locuti sunt: ꝛm q dī. j. Petri. i. Non voluntate humana allata est aliqñ prophetia: sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei hoies. t legem euangelicā denunciauerunt per christum dandam: Esa. ij. De syon exigit lex t verbum dn̄i de hierusalē. ibi enim legitur christus frequenter docuisse. t Hiere. xxxj. Ecce dies veniunt dicit dn̄s. t feriam domui israel t domui iuda fedus nouū: non ꝛm pactum quod pepigi in orēb ꝛc̄. t sicut prenunciatū fuerat per prophetas per christum hominē spū sancto repletum fuit lex euangelica data. vnde Luce. iiij. dicitur de ipso q ingressus synagogam legit in libro Esa. qō in eo scribit̄. lxj. Spūs dn̄i super me propter quod vnxit me: euangelizare pauperibus misit me. t sequit̄ ibidem. s. Luce. iiij. Cepit aūt dicere ad illos: q; hodie impleta est scriptura hec in auribus vestris. t similiter spūs sanctus apl̄os ꝓfortauit t pfecit vt essent apti ad predicandū euangeliū. p̄pter qō de ipso dicit̄. j. Corint. xij. Hec aūt oīa operatur vnus atq; idem spūs diuidens singulis prout vult. t sic patet primū. s. causa efficiens. Circa secundū ꝓsiderandū q perfectio sufficiens ad predicationē euangelii nō solum respicit personā propriā: sed etiam alias per quandam redundantiā que sunt instruende per sanam doctrinā. talis aūt fuit apl̄oz perfectio collata eis a spū sancto: nam per sapientiā t eloquentiā facti sunt apti ad predicandū euangeliū per vniuersum mūdū. t hoc notat̄ cum dicit̄: Repleti. Eccli. xj. Si replete fuerint nubes imbres effundent super terraz. nubes iste sunt apli: de quibus dicit̄ Esa. lx. Qui sunt hi qui vt nubes volant. nubes iste fuerunt scientia t eloquentia replete. propter qō effuderunt super vniuersam terram imbres euangelice doctrine. vnde t in quolibet ipsoz fuit impletum quod dicit̄ Eccli. xxxix. Ipse tanq̄ imbres emittet eloquia sapie fue. t sic patet secundū. Circa tertium considerandum q donum spiritus sancti confirmans t perficiens ad publicationem euangelij non solum fuit

Incipit prefatio beati Hieronymi presbyteri i librū Act̄ apl̄oz.

Canit psalmista: ambulabunt de virtutib⁹ in virtutes. Post apli pauli epl̄as dudū vno vobis volumine trāslatas dōmon t rogatiane charissimi: act⁹ apl̄oz cōpellitis vt trāsferā i latinū: quē libz nulli dubiū ē a luca antiocheno arte medico: q postea īseruiēs paulo apl̄o christi fact⁹ ē discipulus fuis se editū. Ceruices p̄mit iposita sepi⁹ oneris magnitudo: qa studia iuidoz reph̄ēsiōe digna putant ea q̄ scribim⁹. Illoz nūq̄ odio t detractiōe: inuāte xp̄o meū silebit eloqū. Act⁹ apl̄oz nudā q: dēvident sonare hist̄oriā t nascētis ecclesie infantiā texere: ſz si noueri⁹ scriptorē eoz lucā eē medicū cui⁹ laus ē i euāgelio: aia duertimus piter oīa verba illi⁹: aie languētis esse medicinā.

c

Sequtur alius ꝓlog⁹.

Lucas antiochēsis natione syrus cui⁹ laus i euāgelio canit̄: apō antiochi

l

am medicine artis egregi⁹ t apl̄o rū christi discipulus fuit: postea vsq; ad ꝓfessionē paulū secutus apostolū sine crimine i virginitate pmanens: deo maluit seruire. Qui septuagita t quatuor ānos etatis agēs i bithynia obīt plenus spiritu sācto: quo istigāte in achaie ptib⁹ euāgeliū scribēs grecis fidelib⁹ incarnationē dn̄i fideli narratiōe ondit: eūdēq; ex stirpe dauid descēdisse monstrauit. Cui nō imerito scribēdoz actuū apl̄oz potestas i ministerio dat̄: vt deo i deū pleno: t filio pditionis extincto: oratiōe ab apl̄is facta sorte dn̄ice electiōis numer⁹ compleret̄. Sicq; paulus ꝓsūmationez apl̄icis actib⁹ daret q̄diu cōtra stimulū calcitrātē dn̄s elegisset. Qō legētib⁹ t regrētib⁹ deū breui poti⁹ volui oñdere sermōe: q̄ ꝓlixi⁹ aliqd fastidiētib⁹ ꝓdidisse: sciēs q opātē agricolā oportet ꝓmū de suis fructib⁹ edere. Quem ita diuina subsecuta ē gra: vt nō solū coꝛpib⁹ sz ēt aiabus: eius proficeret medicina.

Item de causis scribendoz actuū apl̄oz: q̄dā qdē luce ragumēto patefacta sunt. Prima ē est: vt q: apl̄ici iminutio numeri scē scripture ſmone narrata est: ipsius etiā impletio canonico libro enarret̄: t vt pauli extra xij. apl̄oz numerū assūpti auctoritas teneat̄: vt eius epl̄e inter canonicas scripturas habeant̄: precipue canonice scripture testimoniū habētes: q̄ ꝓuersionē t ꝓuersationē eius plenissime ꝓferūt. Tertia cā est vt pfectus pfecti spūs aduentus: perfecto apostoloz numero cōpletus sancti canonis enunciaretur hystoria. Ob hoc igitur t horū similia que post ascē sum saluatoris ꝓtigerunt satis vtile imo et necessarium erat conscribi actus apostolorum.

De lyra

datum vni apostolo: sed omnibus. nec solis apostolis sed etiam aliis discipulis simul existentibus: ſm q dicit Hiero⁹ in epistola ad Paul̄inū de oībus sacre scripture libris t. j. ca. huius libri dicit̄: Erat autem turba hominum simul fere. cxx. t hoc notatur cum dicit̄: Oēs. In quo exprimitur cetus suscipiens spiritus sancti donum: ſm q scribitur. j. ij. ca. Et dum complerentur dies pentheccostes erāt omnes discipuli pariter in eodem loco. t factus est repente de celo sonus tanq̄ aduenientis spiritus vehemētis t replevit totam domum vbi erant sedentes. t sic patet primum principale. Circa secundum ꝓo quod est euangelij publicatio. quod ponitur ibi: Et ceperunt loqui. duo notantur ad hoc necessaria. s. exclusio timoris t ostensio feruoris. primuz notatur cum dicit̄: Et ceperunt. per hoc insinuatur manifeste q ante loqui non audebāt. imo nec etiam apparere: ſm q dicitur Joan. xx. Cum sero esset die illa vna sabbatorum t fores essent ꝛc̄. sed recepto spiritus sancti dono quod foras mittit timorem: ſm q dicitur. j. Joan. iiij. Perfecta charitas foras mittit timorem. timor iste fuit exclusus ab apostolis t cōstantia eis data. vnde quilibet eorum potuit dicere illud psal. lxxvj. Nunc cepi hec mutatio dextere excelsi. quia quilibet cepit habere constantiam terroꝛe malorum sublato. et hec mutatio fuit dextere excelsi: dantis apostolis constantiam predicandi. secundum ꝓo. s. ostensio feruoris notatur: cum dicitur: Loqui. qui feruoꝛ in actu predicandi recepto spiritu sancto statim fuit ostensus coram iudeis vulgaribus: cum dicitur. j. ij. ca. q petrus feruenter locutus est de christo: dicens: Viri fratres liceat audenter vobis dicere ꝛc̄. t subdit̄ ibi: Qui ergo receperunt sermones eius baptizati sunt. t apposite sunt in die illa anime circiter tria milia. secundo fuit ostensus coram iudeorum principibus. quibus petrus t ioannes constanter respondērunt. j. iiij. ca. Non possumus que vidimus t audiuimus non loqui. postea fuit ostensus etiam coram gentibus. vnde. j. xiij. iudeis contradicentibus euangelice predicationi dicitur: Tunc constanter paulus t barnabas dixerunt. vobis oportebat primum loqui verbum dei. sed quoniam repellitis illud t indignos vos iudicatis eterne vite: ecce conuertimur ad gentes. sic enim nobis precepit dominus. Cui est honoꝛ t gloria in secula seculoꝛum. Amen.

2.Timo.2.a

Incipit prologus super Actus apostoloꝛum.

Lucas antiochensis ꝛc̄. In isto prologo procedit̄ per hunc modum. primo ponit Hieronymus multiplicem auctoris notificationem. secundo in scribendo euangelium ostendit ipsius fidelitatem: ibi: Hic spiritu sancto instigante ꝛc̄. quia fideliter scripsit euangelium. tertio dicit q congruum fuit vt scribendi actus apostolicos haberet potestatem. vnde dicit: Cui non immerito ꝛc̄. quarto dicit Hieronymus se vitare sermonis prolixitatem: ibi: Quod legentibus ꝛc̄. Quia ꝓo lucas fuit medicus officio. quinto officij ipsius ostendit vtilitatem: ibi: Quem ita diuina ꝛc̄. Ista sufficiant de prologo isto. supra enim fere totus exponitur in prologo super Lucam.

¶ Incipit liber Actuũ apostolorũ. C. I.

¶ Rimũ quidẽ sermonẽ. Beda. i. euangeliũ cui secundũ addidit. i. actus apl̃orũ. Cõpletio ꝑmi est ibi vsq; in diẽ qua ꝓcipiẽs aplis ꝛc. Initiũ secũdi q̃bus ꝛ ꝑbuit seipsũ viuũ post passionẽ suã in multis argumẽtis. Nã in euangelio ihesũ celos ascẽdisse: discipulos a bethania hierusalem regressos testat: no n tñ ibi dicit q; p. xl. dies post eiꝰ passionẽ crebro apparuit q; ascensuꝝ de regno ihsl̃ interrogauerũt q; eo ascẽdente angeli astiterunt: ꝛ huiusmodi.

Feci. i. scripsi q; scribẽ est oparí: vel q; facẽ memini esse scriptor euãgelij.

Sermonẽ. Totꝰ liber euãgelij vnꝰ sermo dr q; vnũ habet sensũ. Aut singulare ꝓ plurali. Euãgeliũ est bona annũciatio in qua annũciat requies post laborẽ: regnũ post seruitiũ: vita post mortem.

De oibus. Dictis ꝛ factis christi que iudicauit officio digna vel idonea siue dispensationis.

Theophile. Dei amicꝰ: vel dei amator: q; si tu sis amicus dei: tibi scribit. Cui euãgeliũ scripserat: eidẽ ꝛ actus apl̃orũ scribit lucas medicus ad salutẽ aie ꝛc. Que cepit. A baptismo ioãnis quo iesus baptiçatus est vsq; in diẽ quo assũptus est in celũ: q; de toto illo tpe lucas sermones texuit: q; fine euãgelij ita scripsit: Cũ bñdixisset recessit ab eis. ꝛ ferebat i celũ. Aliter: Cepit iesus facere ꝛ docere vsq; in diẽ ꝛc. Quia oia q̃ fecit ꝛ docuit: inceptio q̃dã fuit: eadẽ postea apl̃is faciẽtibꝰ ꝛ docẽtibꝰ ꝛ eoꝝ seq̃cibꝰ.

Facere ꝛ docere. Bonũ doctorẽ instituit vel istruit: q; facit q̃ docet.

Incipit liber actuum apostolorum. C I.

¶ Rimũ quidẽ
ſ. i. euãgeliũ ſ. i. scripſi
sermonẽ feci de
ſ nõ oia: dicẽte ioãne ſi scribant p singula nec ipsum arbitror mũdũ cape posse oibus modis doctrine ꝛ quãtũ singulorꝝ sufficit: ſi deiſ sacerdotũ ſ di amatoꝝ
omnibꝰ o theophile que cepit
ſ prius facere: postea docere ne verbũ operi destruatur ſ añ assumptionem.
iesus facere ꝛ docere vsq; in diẽ

¶ Jncipit liber Actuũ apl̃orũ. C. I.

in quo scũs lucas ꝑmo se ꝓtinuat ad ꝓcedentia. Secundo ꝓsequit subsequẽtia. ibi: Et ꝓuescẽs. Precedẽtia ꝛo dicta scl̃ Luce sũt in eius euãgelio in quo incipiẽs a christi ꝑcursore: ꝓceptionẽ christi: natiuitatẽ: ꝓuersationẽ: ꝛ ꝑdicationẽ: mortẽ ꝛ resurrectionẽ ꝛ ascẽsionẽ declarauit. ꝛ hẽ q̃ dicit: Primũ quidẽ. i. ꝑmo. s. in euãgelio. b Sermonẽ feci de oibus. nõ dicit oia: q; oia facta christi nõ pñt p singula scribi: ꝑm q; dr Joã. vlt̃. Sũt aũt ꝛ alia multa q̃ fecit iesus: q̃ si scribant p singula nec ipsũ arbitror mundũ cape cos q; scribẽdi sũt libros: ß dicit: c De oibus. q: de ptinẽtibus ad christi ꝓceptionẽ: natiuitatẽ: vitã: ꝛ mortẽ. resurrectionẽ: ꝛ ascensionẽ aliq̃ scripsit. d O theophile. Hic erat q̃dã episcopus asie cui scripserat euangeliũ: vt patet in eius ꝓlogo. ꝛ eidem scripsit hunc librum.

e Que cepit iesus facere ꝛ docere. ne sillis esset scribis ꝛ phariseis: de quibus dr ipꝰ operãdo Matth. xxiij. Dicũt enim ꝛ nõ faciũt. Bñ enim docere et male viuere nihil aliud est q̃ se sua voce dãnare. f Vsq; in diẽ. ascẽsionis sue. g Qua ꝑcipiẽs aplis p spm̃ scm̃. q. s. ꝑdicaret euãgeliũ: Matth. vlt̃. vt. s. allegatũ est. h Quos elegit. ꝑ ceteris ad officiũ apostolatus. i Assumptus est. de terra ad celũ in sua humanitate. ꝑm diuinitatẽ eniz q̃ necessario est vbiq; nõ ꝓuenit ei de loco ad locũ trãsire. assũptus est autẽ a tota trinitate assũptionẽ illã faciente q̃ in oibus effectibus ꝓncipalr operat ꝛ etiã a seipso: nã corpus gloriuz sic est in potestate aie q; obediuit ei ad nutũ ad motũ localẽ: assũptus est etiã a nube ꝑstante ei obsequiũ. k Quibus ꝛ ꝑbuit seipsũ viuũ. post resurrectionẽ. l Jn multis argumentis. de sua resurrectione. faciẽtibꝰ fidẽ. m Per dies. xl. apparẽs eis. qõ nõ est sic intelligendũ q; in illis q̃draginta diebus fuerit ꝓtinue cũ eis: ß q; in illo tpis spacio eis frequẽter apparuit. n Loquens de regno dei. i. de beatitudine celesti. Ad maiorẽ intellectũ victoꝝ duo hic sũt videnda. Primũ est vtrũ resurrectio christi debuit argumẽtis ꝓbari. Ad qõ dicendum q; argumentũ vno mõ est rõ rei dubie faciẽs fidẽ. i. certitudinẽ: qõ esse nõ põt nisi ꝓcedat ex ꝓncipijs p se notis: sicut fit in sciẽtijs demõstratiuis et alijs: talibus argumẽtis nõ debuit resurrectio christi ꝓbari q̃ est articulus fidei. de talibꝰ eni nõ hr certitudo cuidẽtie in pñti saltez de cõi cursu. Alio mõ accipit argumentũ aliqd sensibile signũ: qõ inducit ad manifestationẽ alicuius veritatis: quo nõie argumẽti aliq̃ vtit pbs in libris suis. ꝛ hoc mõ accipiẽdo argumentũ christus suã resurrectionẽ declarauit argumentꝰ quantũ p euidẽtia signa se vere resurrexisse ostendit: qõ fuit necessariũ apl̃is fieri. Primo ꝓpter seipsos co q; eoꝝ corda nõ erãt dispositа ad credendũ defacili eiꝰ resurrectionẽ. vñ dicit eis Luce vlt̃. O stulti ꝛ tardi corde ad credendũ in oibus q̃ locuti sũt ꝓphete. Secũdo ꝓpter alios vt p hmõi signa eis ostẽsa coꝝ testimoniũ de christo efficaciꝰ redderet: ꝑm illud. j. Joã. j. Qõ audiuimus ꝛ vidimus nostris oculis ꝛ manus nostre contrectauerũt de verbo vite: testamur ꝛ annũciamus vobis. Secundũ est de qualitate ꝛ efficacia huiusmodi argumentoꝝ. Circa qõ sciẽdũ q; vera resurrectio de qua fit sermo hic est reditus eiusdẽ hois in numero de morte corporali ad vitã gloriosam. ꝛ hoc fuit ostensum in christo tam ex parte corporis q̃ ex parte aie. ex parte enim corporis ꝑmo fuit ostensũ q; christi corpus post mortuus fuerat. xl. diebus se viuere ꝓfirmat: ꝛ p. xl. typus ꝑsentis seculi q̃ christus in ecclesia versat̃ põt intelligi: siue q: hõ quatuor ꝓstans elementis eruditur ꝓtra transgressionem decalogi.

ſ vos inq̃t testes estis hoꝝ ꝛ ego mitto repromissionẽ ꝑris mei i vos ſ ꝑcepta dans q̃ vel hic vel in euangelio leguntur
quã ꝑcipiẽs apostolis p spiritum
ſ ad euãgeliçãdũ ſ de multitudine hũani generis ſ nõ vos me elegistis ſz ego vos elegi
sanctum quos elegit assumptus
ſ potẽtia deitatꝰ ſ nõ legatũ misit ad resurrectionem.
est. Quibus ꝛ prebuit seipsum
ſ voluntarie susceptã ſ vel alijs dissimilem: quia non pro culpa sua est passus
viuũ post passionẽ suã i multis
ſ ostensionibus
argumentis per dies quadragi
ſ apparere dr illud qõ insolitũ ẽ ſ qõ erat signuꝝ veritatis. i. solita sibi dicere ꝓtra. ſ sz deta apparens eis ꝛ loquens de re

Elegit. Hoc ad laudẽ aplorꝝ quoꝝ actꝰ scribere ꝓponit.

Assumptus. A diuinitate vel a deo assumptus quasi verus hõ.

Viuum. Corpꝰ viuuz vel ꝓprijs nõ fantasticũ: quod ꝛ aplí cognouerũt tanq̃ notissimũ. Aut viuum qõ post mortẽ viuebat. Vel viuũ. i. amplius non morituram.

Per dies. Non tñ eis p. xl. dies ꝓtinuos apparuit: post diẽ eni resurrectionis alios quatuor dies intercessisse Joãnes dicit: Post quos rursum apparuit p. xl. q:. xl. horis

Apparens. Beda. Ad instruendã fidẽ sue resurrectionis: sepius q̃z apostolis post resurrectionẽ viuus apparens cibũ sumit: carnẽ suã palpandam exhibet. Sed p mysteriũ huius ꝓcrastionis significat se impleturum que ꝓmiserat: Ecce ego vobiscũ sũ vsq; ad ꝓsummationẽ seculi. Iste numerus tẽporalẽ vitã significat: q; postq̃ cõsepulti fuerimus cũ christo per baptismũ in mortẽ: quasi mari rubro transito necessariũ habemus ducatũ in hac solitudine q; ad celos nos ꝑducat: ꝛ imaginis sue denario remunerãs ꝑsentia sancti spũs quasi vera quiete iubilei remuneret.

de lyra

resurrectionẽ fuit verũ corpꝰ ꝛ solidũ: nõ corpꝰ fantasticũ vel rarũ: sicut est aer: vel p hoc q; palpabile prebuit ipsum: Luce vlt̃. Palpate ꝛ videte: q: spũs ossa ꝛ carnẽ nõ habet: sicut me videtis habere. Secũdo fuit ostensum q; erat corpus humanũ per hoc q; ostendit veram humanã effigiem oculis distinguibilẽ ab alijs effigiebus. Tertio fuit ostensum q; erat idem corpus numero quod habuit ꝓtius ante mortẽ: ostendendo cicatrices vulnerum: Luce vlt̃. Videte manus meas ꝛ pedes meos quia ego ipse sum. ꝛ Joan. xx. dicit thome: Jnfer digitum tuũ huc ꝛ vide manus meas ꝛ affer manum tuam ꝛ mitte in latus meũ ꝛ noli esse incredulus sed fidelis. Similiter ex parte anime iterato corpori vnite veritatẽ sue resurrectionis ostẽdit. ꝛ hoc per opera triplicis vite. Primo quidẽ per opus vite nutritiue in hoc q; cum discipulis manducauit: vt habet Luce vlt̃. Obtulerũt ei partem piscis assi ꝛ fauum mellis: ꝛ cum manducasset coram eis sumens reliquias dedit eis. Secũdo per opera sensitiue: in hoc q; discipulis ad interrogata respondebat ꝛ eos salutabat: in quo se ostẽdit videre ꝛ audire. Tertio p opa vite intellectiue in hoc q; cũ eis loquebat ꝛ de scripturis disserebat: Luce vlt̃. Hec sũt verba que locutus sum ad vos ꝛc. Et etiã resurrexit ad vitã gloriosam ostẽdit p hoc q; ad discipulos ianuis clausis intrauit. ꝛ hoc p dotẽ subtilitatis. vnde dicit Greg. homel. xvij. Palpandã carnẽ dñs ꝑbuit quã ianuis clausis introduxit: vt cẽ post resurrectionẽ ostẽderet corpus suũ eiusdẽ nature ꝛ alterius glie. De efficacia istoꝝ argumentorũ dr ab oibus q; ꝛz vnũ p se sumptũ vel duo nõ sufficerent. tñ oia simul sũpta fuerũt efficacia in suo genere ad manifestandã veritatẽ resurrectionis dñice. ꝛ cum ad hoc inducta fuerint ab illo cuius perfecta sunt opera. Sed vlterius potest queri vtrũ in hac manifestatione fecerint certitudinẽ euidẽtie vel adhesionis tñ. Ad quod dicunt aliqui q; fecerint certitudinẽ adhesionis tñ. qualis est in his que sũt fidei: de quibꝰ est resurrectio christi. Alij ꝛo dicũt q; fecerũt certitudinẽ euidentie: eo q; talis manifestatio fuit p signa sensibilia euidentia. Sed saluo meliori iudicio mihi videt melius dicendũ q; christus põt dupliciter ꝓsiderari. Uno modo iquantũ homo tñ. ꝛ sic argumenta predicta fecerũt certitudinẽ euidentie de resurrectione humane nature: quia sicut dictũ est erant euidentia sensibus dñi dispositis: ad qõ reducit etiã certitudo euidẽtie demõstrationis. Alio mõ põt ꝓsiderari inquantũ deus ꝛ hõ siue deus humanatus. ꝛ sic argumẽta ꝑdicta de resurrectiõe dei hois nõ fecerũt certitudinẽ euidẽtie: ß adhesionis tñ q̃ est fidei: q: diuinitas xp̃i ꝛ añ resurrectionẽ ꝛ post nõ fuit aliter cognita ab aplis. ꝛ hoc videt manifeste dicẽ beatꝰ Greg. homel. xvij. Thomas aliud vidit. ꝛ aliud credidit. A mortali q̃ppe hoie videri diuinitas nõ potuit: hoiez q̃ vidit ꝛ deũ ꝓfessus ẽ d. Dñs meꝰ ꝛ deꝰ meꝰ: videdo q̃ credidit: q: ꝓsiderãdo vez hoiez hũc deũ quẽ videt ñ poterat exclamault. ꝛz q̃ p argumẽta ꝑdicta euidẽs fuerit aplis illũ q; dicebat iesus nazarenꝰ vere resurrexisse mõ tñ fuit ß solũ creditũ deum a mortuis resurrexisse: sicut ꝛ creditũ fuit tñ ꝛ nõ scitum illum hominẽ esse deũ: obiectũ aũt fidei est ipse deus: non visus. ꝛ ideo articulus fidei est aliqd nõ visũ circa deũ: ꝓpter qõ articulus fidei ẽ deũ resurrexisse a mortuis ꝛ nõ hoiem tñ. ꝓpter qõ dictũ est. ß. q; illa argumẽta nõ fuerũt efficacia ad manifestandũ euidẽter resurrectionẽ xp̃i: ꝓut est articulus. ꝛ p ꝑdicta patet solutio ad rõnes vtriusq; opinionis aliter sentiẽtis.

Et ꝓuescẽs.

Conuescens. Signa veri corporis annũciat: q̃ nõ vno corporis sen
suũ visu: auditu: tactu: apparẽdo: loquẽdo: conuescendo probantur.
Promissionẽ. Quã ꝓmisit p ioel: vt hĩ in sequẽtib⁹: z sic a ꝓpõ ꝓmis
sa: a ꝑte tñ cõplebit. Vel ꝑtis dr: q̃ in ei⁹ verbo. i. christo ꝓmittitur.
Quia ioannes. Beda. Cũ diceret dñs: q̃ ioannes baptizauit aq̃: vos
aũt ꝛc. nõ subiũxit: vos
aũt baptizabitis: ꝙ bapti
zabimini spũ scõ: q̃ neq;
luc.24.ꝙ apli neq; scripture eor vsq;
hodie i eccla aliter q̃ in
aqua baptizare ꝓualẽt: ꝙ
inuocato nõie christi: in
terior virtus spũsci bapti
zator aias z corpora pu
rificat qđ in baptismo io
annis nõ fiebat.
Bed. Baptisma
f.11.b dare in duab⁹ naturis: cor
et.19.a porali. s. z spũali: q̃ hõ q
baptizat duob⁹ pstat cor
pore. s. z aĩa: tñ vnum est
baptisma sicut vnus hõ.
Bed. Baptisma:
unctio. vñ z in qbusdaz
libris inuenit sic. Joannes
unxit aqua: vos ungemi
ni spũ scõ. Baptisma aũt
dñi: qđ in spũ scõ est: non
ad illud tẽpus tñ respicit
quo apli z ceteri fideles
illius tpis baptizati sunt
aqua i remissionẽ ꝑ gratia
spũs a dño pcepta. Sed
ad hoc etiã in quo dño mittẽte spm̃ plenius acceperũt: quicũq; etiã mõ ba
ptismũ in remissionẽ accipit in spiritu baptizatur: cuius dono solutis pec
catis vt etiam in bono proficiat adiuuatur.
Vos aũt baptizabimini ꝛc̃. Aug. Oñ petrus negauit: non erãt
apli baptizati nõ aqua ꝙ spũ: post resurrectionẽ eni dictũ est: vos ꝺo bapti
zabimini spũ scõ: nõdum eni resurrectõe christi z missione spũs confirmati
erãt. Sicut iustis circũcisio nõ fuit necessaria anteq̃ iperaret abraez poste
ritati sue: sic post q̃ sacm nouũ testamẽti. i. baptisma circũcisionis loco da
tũ est a dño dicẽte: Nisi qs renatus fuerit ex aqua z spũ scõ ꝛc̃. Certuz est
nullũ ad corpus christi ptinere nisi baptisatum ꝑter cos quib⁹ passio depu
tat ꝓ baptismo. Itẽ scriptũ est qñ paul⁹ baptizatus est: z nõ est scriptuz qñ
alij apli baptizati sũt: ꝙ debemus intelligere baptizatos esse: propter illud:
Nisi qs renatus fuerit ex aqua z spũ scõ ꝛc̃. Beda. Nondũ fuerant
baptizati: vel baptismo ioannis nõ aqua ꝙ spũ sancto: quos intelligim⁹ ba
ptizatos: vel qõ credibilius ẽ baptismo christi. Conueniẽs eni erat: eos ba
ptizatos esse qui baptizabant alios. Rab. Hic ꝓmittit q̃ ioannis ba
ptismo ꝑceleret baptisma apostolor. Qui a ioãne: baptizati sũt tñ aqua:
vt patet in andrea z in altero discipulo: petro etiã dictũ est: Qui lotus est
nõ indiget nisi vt lauet pedes: postea a christo firmata est eor fides: quor
etiã pedes in cena lauit: z quibus corpus suũ dedit: post resurrectionẽ in
sufflauit spiritũ: die ascensionis eos benedixit: postea misit spiritũ.

Nicolaus

a Et conuescens. Postq̃ lucas ꝓtinuauit se ad dicta in euangelio. Hic
ꝓsr prosequit dicẽda in hoc libro: qui sicut dictũ est: est de legis euangelice
ꝓmulgatione. Circa qđ ꝓsiderãdũ q̃ sicut corpus mobile subiectũ est i to
ta naturali phylosophia sub ratione absoluta. in partialib⁹ ꝺo libris sub
rationibus determinatis: vt in libro de celo z mũdo corp⁹ mobile ad situ.
in libro ꝺo de generatione corpus mobile ad formã: ita deus sub rõne ab
soluta subiectũ ẽ i tota sacra scriptura. ſõ dr theologia quasi sermo de deo.
sub rationibus ꝺo determinatis est subiectũ in libris partialib⁹ vt ostensũ
fuit in ꝓncipio Ben̄. z in alijs sequẽtibus libris. In toto ꝺo nouo testa
mento subiectũ est vt redẽptor in cõmuni: sed in libris partialibus sub ra
tionibus magis determinatis. vñ in euãgelio deus redẽptor est subiectũ vt
legis euangelice lator. In hoc aũt libro vt eiusdẽ legis per orbẽ publicator.
Primũ tñ fecit per seipsũ. Secũdũ ꝺo per apostolos ad hoc missos. pro
pter quod liber iste ab actibus apostolicis noiatur. Ad hoc aũt q̃ aposto
li alijq; discipuli essent ad hãc publicationẽ idonei ꝑrigebat in eis solida
tio z pfectio per donũ spũs scĩ: quo essent diuina notitia prediti. ꝓstantes z
eloquẽtes z charitate feruidi: ꝓpter quod liber iste in duas partes diuidit.
quia ꝓmo describit apostolor debita dispositio. secũdo per cosdẽ euangelij
publicatio. sequẽti ca. ibi: Stans aũt petrus. Debita ꝺo dispositio aplorũ
facta est p spũs sancti donũ: vt dictũ est. z ideo ꝓmo describit ꝓmissio hui⁹
doni. Secũdo expectatio ꝓmissi. ibi: Tũc reuersi sunt. Tertio collatio ex
pectati. in ꝓncipio sequẽtis ca. Prima adhuc in duas. quia ꝓmo ponit ꝺ
ꝓmissio. Secũdo circa hoc mouetur questio. ibi: Igit qui conuenerãt. Cir
ca primũ sciendũ q̃ ꝛ sanctus Lucas in fine euangelij sui locutus fuit de
hac ꝓmissione. hoc fuit tamẽ breuiter z succincte. Hic aũt tangit eã magis
diffuse: ꝓpter quod ab ea incipit ꝓsecutionẽ dicendor in hoc libro. dicit
ergo: Et conuescens. s. iesus cum apostolis suis quibus recũbentibus appa
ruit in die ascensionis: vt refert Marcus in fine euãgelij sui dicens: Mo
uissime aũt recũbentibus illis vndecim apparuit illis iesus ꝛc̃. b Pre
cepit eis ab hierosolymis ne discederent: donec per spiritum sanctũ redde
rentur apti ad publicationẽ euangelii. ideo subditur: c Sed expectarẽt
promissionẽ patris ꝛc̃. Joã. xiiii. Paraclytus autẽ spũs sanctus quẽ pa
ter in nomine meo mittet: ille vos docebit omnia. d Quia ioannes q̃

euãgelio ecclia regno celesti q̃ oĩ i vnum regnuz sunt
gno dei. Et cõuescens precepit
ſ vos aũt sedete hic in ciuitate quouscq; induami vir
tute ex alto ſ de visiõe pacis eterne no discedit eccla
eis ab hierosolymis ne discederẽt.
ſ ad ꝓbationẽ fidei obedientie z patiẽtie
Sed expectarent ꝓmissionez pa
ſ nõ aplor vel alior vel nõ ꝑtis q incarnatus nõ est.
tris quam audistis inquit per os
ſ ideo indigeſ ꝓmissiõe spũs q̃ in baptis
mate ioannis non est datus spũs
meum.] Quia ioannes quidem
ſ multos vel vos ſ sols sine spiritu
baptizauit aqua: vos autem ba
ſ ad ꝓbãdũ eor
ptizabimini spiritusancto: non
obediẽtiã tẽpus interponit multi nõ erãt dies. ꝓ cele
ritate salutis credẽtiũ: qbus erãt ꝓdicaturi ſſ ꝓtinua
tio precepit eis ꝛc. qui conuenerant
post multos hos dies]. † Igitur
ſ presentes erant ascendenti
qui ꝓuenerant interrogabant eũ
ſſ fu⁹ hoc ꝓfert ſſ p⁹ tuã resurrectionẽ supuẽiẽte spũ
dicẽtes: † Domine ſ si in tempore
† ſinduces dĩe iudicij: z regnũ veri israelis ſ tpale vel
spũale: qđ in greco manifestũ ẽ ſ q̃ vtrunq; ꝓ⁹
possessum est: postea perditum ſ nõ huius sed huic
israeli ſ insinuat spũale
hoc restitues † regnuz ſ israel? Di
regnũ a pphetis ꝓmissuz fuisse ſ .i. nõ ẽ hoiuz diem
iudicij nosse: vt q̃s suspẽi semp iudicũ expectent
xit autem eis: Nõ est vestrũ nos
ſ numerũ tẽpor vel momẽtor vsq; ad finẽ seculi
se tempora vel momenta que pa
ſ nõ ponet: q̃ de ꝓteritũ cernit q̃cqd vult futurũ ee
ter posuit] i sua potestate: sed acci
ſſ q̃ infirmi ſ sciẽtie signor ꝓfidẽtie ſſ ſ supuenit
spũsctas q̃ supior inferiori nature infundit: sm illud
spũsctũs supueniet in te ꝛc. ſſ nõ indigeſ illud nos
se: q̃ virtus spũs q̃ amplius ẽ necessaria supueniet.
pietis † virtutez ſ supueniẽtis ſ spi
ſ q vos docebit ſ iterius ſ verbo z exẽplo vt signis
rituſſancti in vos]: z eritis mihi
ſ resurrectionis ſ visione pacis ſ confessiõe
testes in hierusalem z in omniu
ſſ costodia ꝓceptor dei ſſ ad eos q̃ alienãt a terenis
dea z † samaria. ſ z usq; ad ultimuz

ptismo ꝑceleret baptisma apostolor. Qui a ioãne: baptizati sũt tñ aqua:
vt patet in andrea z in altero discipulo: petro etiã dictũ est: Qui lotus est
nõ indiget nisi vt lauet pedes: postea a christo firmata est eor fides: quor
etiã pedes in cena lauit: z quibus corpus suũ dedit: post resurrectionẽ in
sufflauit spiritũ: die ascensionis eos benedixit: postea misit spiritũ.
Dñe si. Be. Quia ap
parẽs eis locutus fuerat
de regno dei: z spũssancti
ꝓmiserat aduentũ: iõ in
ꝑsenti querunt de regno
dei: si in ꝑsenti aduenie̊te
spũ sit restituendũ: an in
futuro sanctis reseruan
dũ: Carnales eni resurre
ctione christi impleta: ci
to regnũ israel credebant
esse venturum: sm illud:
Nos aũt sperabamus q̃
eet redẽpturus israel.
Nõ est vestrũ nosse.
Nõ ait nõ erit: ꝙ non est
notas adhuc esse ifirmos:
z ideo ad secretũ non esse
idoneos. Luz ꝺo ait:
Nõ est vestrum nosse tẽ.
ostẽdit q̃ ipse sciat cuius luce.24:
sũt oĩa que ꝑtis: ꝙ eis nõ j.2.c.
expedit nosse: ꝙ ita viuãt: et.co.ſ.
quasi quotidie iudicandi.
Que pater. Beda.
Illius inqt regni tam se
cretũ est tẽpus: vt tñ sciẽ
tie patris pateat: sed acci
pietis virtutem spiritus sancti: vt quod ꝓpter infirmitatem carnis non po
testis: possitis ex virtute spirituſſancti.
In sua potestate. Be. Hoc vt verus hõ creusabiliter dixit: ꝙ tñ vna
est patris z filij z spũssancti potestas: filius etiã potestas patris est.
Sed accipietis. Tollit scia tẽpor: ꝙ diuinũ quo indigẽt adhibet au
riliũ. hoc mõ cũ pueris aliqd tollit: aliud dat ne penitus tristentur.
Supueniẽtis spũs. Beda. Cũ supueniet spiritus in vos: nõ regnũ
israel siue regnum dei in israel vt putatis afferet: sed virtutem testifican
di de me vobis preĩabit: tantũq; filius regni tempus longe est: vt ꝓius
non solum hierosolymã sed omnes fines iudee z samarie: mundi etiam ter
minos per circuitũ fama euangelij percurret.
In hierusalẽ z in oĩ. Rab. Consequentia ordinis in vocabulis lo
corum conseruata est: hierusalẽ succedit ꝓxima iudee ꝓuintia: cui samaria
situ coniũgitur: de hinc ois terre cõmunio subinfertur.
In hierlim. Rab. Mystice. In visione pacis: in confessione vere fidei:
custodia preceptorum dei: z in his qui se alienos fecerint: a terra predi

de lyra

dem baptizauit aqua. solum. nam eius baptismus gratiã non conferebat.
e Vos autem baptizabimini spiritu sancto. Ex hoc loco dixerunt aliqui
q̃ apostoli nõ fuerunt baptizati baptismo christi qui est in aqua. ſm q̃ ha
betur Joan. iij. Sed hoc nõ est consonũ dictis sanctor nec etiam rationi.
dicit eni saluator Joan. iij. Nisi quis renatus fuerit ex aqua z spiritu san
cto non potest intrare in regnũ dei. z ideo post illã domini sententiã null⁹
factus est mẽbruz christi nisi per susceptionẽ sui baptismi: vel alicuius sup
pleti⁹ eius vicẽ: sicut ẽ baptismus sanguinis z flãminis. Preterea pau
lus apostolus vocatus ad fidẽ de mandato dñi fuit baptizatus. vt habetur
Act̃. ix. Et idẽ tenendũ est de alijs apostolis q̃ris non sit scriptũ: quia nõ
omnia christi facta sunt scripta. vt dictũ est. ſ. Item quia Joan. iiij. dicit:
q̃ discipuli christi baptizabant: z non est verisimile q̃n essent baptizati eo
dem baptismo. vnde dicit Augn. ad Seleuciam q̃ credibile est discipulos
christi eẽ baptizatos eius baptismo: vt haberet baptizatos seruos per quos
ceteros baptizaret: nec defuit humilitatis minister qui etiam pedes eorum
lauit. vnde super illud Joã. xiii. Qui lotus est non indiget nisi vt pedes la
uet: dicunt doctores aliqui q̃ illa lotio intelligitur de sacramẽto baptismi.
igit qđ dr hic: Vos aũt baptizabimini spũ scõ: intelligendũ est illud de recepti
one spũs sci in signo visibili. de qua hr ca. sc. q dr baptismus metaphorice
eo gra q̃ spũs sci unctio dr. i. Joã. ij. ca. unctio aũt de ligdis est vt aq̃. vñ
dicit glo. Rabani q̃ in qbusdã libris sic hr: Vos aũt ungemini spũ sancto.
f Igit. Hic circa dicta mouet q̃stio. multi eni de discipul' xpi de regno
eius adhuc carnaliter sentiebãt: utpote nõdũ recepta spũs sci gra estiman
tes ipsũ tpaliter regnaturũ. ꝓpter qđ filij zebedei petierũt q̃ unus ad de
xterã eius sederet: alius ad sinistrã: Matth. xx. z regnũ israel tpale qđ abla
tum erat a iudeis per romanos statim restituendũ. ideo q̃sierũt. g Do
mine si in tempore hoc restitues regnũ israel. z quoniam hec questio erat
stulta repulit eam dicens: h Non est vestrum nosse tempora vel ꝛc̃.]
quasi dicat: non pertinet ad vos hoc scire nec querere: sicut z petitionẽ filio
ruz zebedei repulit vt stultã dicens: Nescitis quid petatis: ꝙ illud qđ segt:
ad vos ptinet: cum subdit: i Sed accipietis ꝛc̃.] ad ꝓstanter z efficа
citer euangeliũ ꝓdicandũ p orbem vniuersum. ideo subditur: k Et eri
tis mihi testes ꝛc̃. l Et cum hec diceret videntib⁹ illis eleuat⁹ ẽ p modũ

superius

caturos eos ꝓdixit: ꝑ quos quasi rote radios de medio terre vbi salutē operatus est: gra spūalis ⁊ salutaris doctrina ꝑ totū orbē defluxit.

Et cū hec dix. Aliter marcus cōmemorat dicēs: ⁊ dñs qdem ihesus post ꝯ locutus est eis assūptus est in celū. Sed qz lucas significātius adiecit: cū hec dixisset: eleuatus est. cōpletis illis sermonib⁹ quos cōmemorauerat: dñs ascendisse celos ostendit: Beda. In greco sic habet: Et cuz in celū intuerent eūte illo. s. itenderūt in celū q̄ ibat. Aīa ⁊ angeli eis dicunt: Quid hic statis aspicientes i celū. Qz ꝺo cū i celū eunte intuerent: ibi ostendit: sic veniet quēadmodū vidistis eū eūtē i celū.

Asti. Ra. Quia ꝓspera nūciaturi: ⁊ leticiā angelo⁊ in ascēsu salvatoris significātes q humane nature ꝓsortio letantur.

Rab. Creatura vbiq; obsequit creatori: astra indicant nascentē: patienti cōpatiunt: ascendentē nubes suscipit redeuntez ad iudiciū cōmitabitur.

Beda. Ob duas causas angeli vident: vt s. ascēsionis tristiciam regressionis cōmemoratōe cōsolent: ⁊ vt vere eū ire in celū monstrarēt: ⁊ nō quasi in celū sicut helyā.

In vestibus albis. Beda. Albe vestes congruūt exaltationi: ⁊ iō in ascensione in albis vestibus apparēt angeli. Qui enī apparuit in natiuitate humilis deus: in ascensione ostēdit hō sublimis etiam loca congruūt: dū in humili ciuitate natus hō: de mōte sublimi regressus est ad celos.

Galilei. In qubus debet esse prudentior sensus: quia galilei ceteris iudeis in sapiētia precellebant: vel galilei volubiles: quia in stabilitate sui sensus obliti erant precepta dei.

Sic veniet. Beda. In eadē natura veniet iudicaturus in qua venit iudicandus. Si enim imortalitatē accepit naturā nō amisit: cuius glia eterna: in mōte tribus discipulis ꝓstēsa: post iudiciū oibus sanctis videbit: quando tolletur impius ne videat gloriam dei.

Sulpicius. Locus ille in quo steterūt vestigia christi ascendētis cōtinuari paulmēto cū reliqua stratoꝝ parte nō potuit: respiciens quecūq; ei applicabant excussis in ora apponentiū marmorib⁹: calcati etiā ab eo⁹ pulueris hoc documentū est q̄ vestigia impressa cernunt: ⁊ eandē adhuc spēm velut pressis vestigijs terra custodit.

Tūc reuersi ⁊c. Ra. Reuersio aplo⁊ de mōte oliueti in hierusalē significat ecclesiā q̄ de actiua in ꝓplatiuā ascendēs: iterū descēdit in ꝓuersationē actualē. Mōs enī oliueti ab antiqs mōs triū luminū vocabat: luterne. s. de tēplo resplendētis: ac solis: ex altera parte oriētis: ⁊ olei in ipso

Nicolaus

superi⁹ dictū est in ꝓncipio hui⁹ ca. a Cūq; intue. in ce. eunte illū. admirātes de ascēsione tā gliosa. b Ecce duo viri. i. angeli i specie viro⁊. c In vestib⁹ albis. ad designādū solēnitatē hui⁹ ascēsionis: sm q̄ dicit Beg. d Viri galilei. natiōe est enī galilea q̄dā pars iudee de q̄ erāt apli saltē ꝑ maiorē partē. e Quid statis aspiciētes in celū. q. d. Nō expectate q̄ ihesus amplius habitet corporaliter vobiscū sicut antea fecit: tñ videbitis eū in finē mūdi venientē ad iudiciū. ideo sequit: f Sic ve. quē admodū vidistis eū eūtē i celū. i. sicut ascēdit in forma humanitatis gliosa. sic veniet ad iudicandū. g Tūc reuersi sūt. Postq̄ descripta ē sci spūs ꝓmissio. Hic ꝺnr ponit ꝓmissi ꝺuenies expectatio: q̄ ꝺuenientia est duob⁹ ostēdit. Primū est pseuerās ora. Secundū est aplici numeri reintegratio: q̄ ponitur ibi: In diebus illis. Circa ꝓmū dr: Tūc reuersi sūt in hierlm: sicut fuerat eis dictū: Luce vlt. Vos aūt sedete in ciuitate quoadusq; induamini virtute et alto. h A mōte q̄ vocat oliueti. vñ christus ascēdit in celū ⁊ vbi antichristus fulminabit: sicut dictū est. ꝯ. ij. Thessal. ij. ca. i Sabbati hūs iter. i. dictās a hierlm ꝑ mille passus q̄ faciūt dimidiā leucā. et dr hic iter sabbati: qz licebat iudeis in sabbato a sua ciuitate vel loco tātū elōgari. talis enī ambulatio magis erat ad recreationē q̄ ad laborem. ꝓpter q̄ nō erat ꝫ sabbati quietē. k Et cū introissent i cenaculū ascenderūt. Est aūt cenaculū solariū: ⁊ sic prius ascenderūt ⁊ postea introierūt cenaculū: ⁊ est figuratiua locutio: sicut cū dr moriamur ⁊ in media arma ruam⁹. Ascenderūt aūt discipli dupulici de cā. vna vt essent secretius timētes ad

† ſ er quo precepit ne ab hierosolymis discederēt † ſ vt qui testes resurgentis sunt: sint etiā testes ascē

terre. † Et cum hec dixisset: † vi/

dentis † ſ rab. eleuatus ē ⁊ suscepit ad ifirmitatē carnis respiciūt: vel hoc referendū est ad potentiā diuinitatis: fit⁊ q̄ sequtur: euntē in celū: ꝫ q̄ ait: nemo ascēdit in celum nisi qui de ce. descendit

dentibus illis † eleuatus est: ⁊ nubes suscepit eum ab oculis eorum. Cūq; intuerentur in celuz

ſ dinitate vl nube: pus ei celū ⁊ renū corp⁹ nō recepat † ſ ꝑncipalr sexus ⁊ numerus testiū ondit ſ astare i

euntem illum: † Ecce duo viri asti

albis dicunt angeli qz infirmitatis ⁊ culpe ⁊ mortis exterunt iuxta illos i vestib⁹ albis

pertes sunt ſ pus dictum erat sedete in ciuitate: sed hic stant in celum aspicientes: quasi subito

qui ⁊ dixerunt: Viri gā lilei quid

rediturus sperarent

statis aspicientes in celum: hic ie/

ſ in eadem forma ⁊ carnis substantia

sus qui assumptus est a vobis i

ſ videbitis venientem sicut vidistis euntē manifeste enim veniet † ſ idem

ipse in eodem corpore presentibus angelis ⁊ boīb⁹

celum: Sic † veniet quemadmo/

dum vidistis eum euntē in celū.

ſ hoc audito qō dixerūt duo viri ſ qz de hierlm exierunt in montem oliueti: reuersi autez sunt vt sederēt

Tunc reuersi sūt hyerosolymā a

in hierlm post increpationem illam quid statis aspicientes in celum † ſ oliuetū dr multitudo oliuarū.

mōte qui vocatur † oliueti: qui ē

ſ spacio miliarij distat a hierlm ſ mille passus qō cuius sit auctoritas ignoratur

iuxta hierlem sabbati habēs iter.

ſ ciuitatē ascēderunt in cenaculum. i. excelsaz domū quasi obuiā spūi sco: cenaculum typus perfectionis in qua expectandus est spiritus

Et cūz introissent i cenaculū ascē

ſ pleuerantia pfectiōis q̄ spm̄ ꝑmeretur

ſ agnoscēs ſ gra dei

derūt vbi manebāt petrus ⁊ ioā

ſ supplātator ſ virilis grecā nomē ſ os lampadis vel lampadarum

nes. iacob⁹ ⁊ andreas. philipp⁹

ſ obyssus vel geminus grece didymus: vel qz gemi nus natus sit: vel geminus fuerit salvatori: fiūtudinez imaginis eius gerens ſ syrū nomen ſ filius suspēdētis aquas. i. nubes qō ad carnē salvatoris pertinet

ſ donatus.

⁊ thōas. bartholome⁹ ⁊ matthe

ſ hic ff dñi dicus filius ē marie matertere eius q̄ dr maria cleophe a patre siue familia

ſ alpheus doctus fugitiuus vel mille simus † ſ simon ꝯelotes ꝑ obtinus salvatorie: qz patrē ipsius cleophā fratrem fuisse ioseph egisippus testat.

us. iacob⁹ alphei. † ſ simō ꝯelotes

ſ iudas ff iacobi: filius alphei: q̄ iudas vocat ⁊ thadeus ⁊ lebeus ⁊ corculus cultor cordis sui ⁊ alioꝝ

⁊ iudas iacobi. Hi ōmnes erant

ſ cepisse nō ē virtus sed perfecisse ſ vnius mentis habitant in domo

perseuerantes vnanimiter in ora

ſ qō bēdā in suo comitatu sicut habuit ⁊ iesus

ſ ꝓpno nōe ceteris di

tiōe cūz mulieribus ⁊ maria ma

gnior designat qz virgo est ⁊ mater ſ cuz

tre iesu ⁊ fratribus eius. In die

mōte nālis lucis: q̄ tria ꝺueniūt pfectioni ꝓpter diuini verbi lucē de eccla fulgentē: ꝓpter solis iusticie fulgorē: ꝓpter pure ꝺiciētie nitorē.

Mystice. Be. Qui gloriā christi intuet ascēdentis: ꝑ missione spūsci ditatus itinere sabbati pacis vbē ingredit: eritq; sabbatū ꝑ sabbato: quia qui cessauit a malis requiescet in celis. Et cū introissent. In greco ita ponit: Cū introissent ciuitatē in cenaculū ascēderūt vbi erāt manētes petrus ⁊c. In greco sic ē ordo nominū: petrus ⁊ andreas: iacobus ⁊ ioānes: simon ꝯelotes ⁊ iudas iacobi.

Cenaculū. Be. Locus est i suprior: designās q̄ a terra sublati ad superiora sciētie ⁊ virtutis ascēdūt. Ra. Cenaculū dr tertiū tectū: figura charitatis fidei supedificate et spei: charitas aūt diffusa est in cordibus ꝑ spiritū.

Petrus ⁊ ioā. Petrus primus ponit qz ꝑn ceps ⁊ pastor. Petrus et ioānes merito ꝑmi ponūtur qui simul cucurrerūt ad monumentū: qz plus ceteris amabant primus (si fas est dici) plus ceteris dilexit: altū plurimū ihesus amauit. Raba. Catalogus aplorum ideo ponit: ne extra hos aliq falsi recipiant: patria et ponunt loca singulorum distinguētibus gradib⁹ meritorū. Rab. Hi sūt: xij. filij iacob. xij. fontes deserti quos israel repperit in helim. xij. panes ꝓpositionis. xij. lapides in veste pontificis. xij. signa ꝯdiaci. Duodecim lapides altaris. xij. lapides de iordane eleuati. xij. boues sub eneo mari. xij. stelle in corona sponse. xij. fundamēta. xij. pone. xij. mēses anni. Duodecim hore diei. Duodecim fructus ligni vite.

Zelotes. Be. Zelotes hebraice dicit chananeus: chanaꝯelus interpretatur. est aūt vicus vbi dominus aquā ꝺuertit in vinū. hic post iacobū fratrem suum rexit ecclesiā hierosolymoꝝ. Raba. Filio percūte perditionis: imperfectus numerus apostoloꝝ remansit: iuxta similitudinē enīz lune crescit ⁊ decrescit ecclesia: ꝫ vetera transeūt: ⁊ noua fiunt.

In oratione Be. Unanimes perseuerāt qui spiritū expectant. Spiritus enim effugiet fictū. ⁊ ideo qui vult eū accipere: perseueret in pcibus et fratrū charitate: quia oratio ꝓmeretur auxilium dei.

Maria matre. Rab. Virgo a mulieribus distinguitur: que tamen aliquando mulier non pro corruptione: sed pro sexu appellatur. Ecce principium nascētis ecclesie adornatur flore virginitatis.

Maria vel iesu. Beda. Quod in greco distincte ponitur: curauit enim lucas ostēdere fratres dñi eo tēpore fidei participes esse: de quibus afi passionē dictū est: neq; enim fratres eius credebant in eum.

de lyra

huc calūniā iudeoꝝ q̄diu nō cēnt ꝑ spm̄ scm̄ roborati. alia vt ibi vacarēt liberius oratoni: sicut postea subdit: Hi oēs ⁊c. ꝛñr ponunt aplorum nōia. et patet vsq; ibi: Iacobus alphei. s. filius. ⁊ dr hoc ad differentiā pcedētis iacobi q̄ fuit filius ꝯebedei. m Et simō ꝯelotes. qō dr ad differentiā simonis petri. n Et iudas iacobi. s. frater. fuit enī filius alphei. ⁊ dr iudas iacobi ad differentiā iude ꝓditoris. o Hi oēs erāt pseuerātes vnanimiter in oratione. Perseuerātia enī est vnitas cordiū in bono q̄ facit oratorem exaudibilē. p Cū mulieribus. devotis q̄ secute fuerāt ihesū a galilea. vt hī Matth. xxvij. q Et maria matre ihesu. quā associabāt mulieres ille ex devotione. ⁊ inter istas mulier ⁊ maria ponit ad differentiaz et ad distinctionē: q̄ ista sola erat mater ⁊ virgo. r Et fratribus eius. i. aliqs de cognatione ihesu quoꝝ plures erāt ibi: ⁊ dicuntur eius fratres ꝫm modū loquēdi hebraicū quo illi de cadē cognatione fratres dicunt. vnde Ben. xiij. Abrahā loth nepotē suū fratrē nōiauit dicēs: Ne q̄so sit iurgiū inter me ⁊ te: ⁊ inter pastores meos ⁊ pastores tuos: fratres enim sumus. s In diebus illis. Hic ꝛñr ponit secundū dispositiuū ad spūs sancti donū. s. apostolici numeri reintegratio. Et diuidit in duas partes. q̄ primo ad hoc inducit rō. secūdo subdit executio. ibi: Et statuerūt. Prima in duas. quia ꝓmo inducit petrus scripturā ad ꝓpositū. secūdo concludit intentū. ibi: Oportet ergo. Prima adhuc in duas. q̄ ꝓmo petrus scripturā allegat in generali interposito iude casu. secūdo in speciali. ibi: Scriptum est enim. Circa primū dicitur: In diebus illis. i. in tpe medio inter ascēsionem dñi

In medio fratrū. Ra. Fratrū. i. filioꝝ dei: quoꝝ vnus est ꝑ in celis ꝙ etiā quatuoꝝ modos ꝙbus frēs dicunt chorus ille habuerit. Nā petrus frater andree: ⁊ ioānes iacobi: ⁊ iudas alteri⁹ iacobi. Bētes erāt oēs israelite ⁊ iudei vocabant. Cognatione etiā illi ꝙ fratres dñi vel marie dicebant erāt inuicē frēs. Affectu ꝙz carnali ex vno adā oēs nati sūt. Sz maxime frēs ꝑm grām regeneratiōis. Ra. In medio iesus stetisse dr: quasi cōi miseratione ꝺescendens. hoc exēplū sumendū est pastoribus ecclesie.

Ra. Hic numer⁹. exp cōgruit etati moysi. vt sicut sub ℔ nūcro moyse defūcto iesus successit: ꝙ populū in terrā ꝓmissionis induxit: sic veteri legi in ecclia ꝓncipatus xp̄i successit ducēs verū isr̄l ad regnū celi. Iste etiā nūerus ab vno vsqz ad ꝙnde cim crescit: hñs septem ⁊ octo: typū noue ⁊ veteris legis. Oportebat cniz vt sacramentū qō legislatoꝝ in annis exhibuit: ℔ gratie ꝓdicatores numero designarent.

Viri fratres ⁊c. Be. In vndenario petr⁹ remanē timebat. Omne enim peccatū ad vndenariū ptinet: ꝙ eni peruerse agit ꝑcepta ꝺcalogi transit. iōqz i duodenariū reintegrat numer⁹ aplorum vt p duas septenarij partes (ter quaterni eni duodecim sūt) gfa quā predicabūt etiā in numero seruaretur.

Possedit agrum. Rab. Nō qz agrū possederit: ℔ qz ipsius fuerat ꝑciū agri ꝙ dñm vite vēdidit. Amissa terra vluentiū agrū sanguinis ⁊ mortis eterna sceleris ⁊ nois sui memoria possidet: qz iudas emptū ꝑcio sāguinis agrū figuli nō possedit: ꝙ traditionis crimē in se ꝓtinus multauit: sed possedit dictū est. i. possideri fecit. Ra. Quidā agrū a iuda possessū: ridiculc exponūt infernū. Alij possedisse agrū illū existimāt: qz cū peregrinis i eo sepultus fuit. Be. Dignā sibi penā traditor inuenit: dū guttur ꝙ vo-

matth 25. a

esset apostoli in cenaculo superiori.

ſ carne ꝓpter turbā: spū ꝓpter ꝓfectū meriti: vel exurgere dr̄ ꝙbus negādo ē lapsus

bus illis exurgēs petrus in me/

ſ ꝓfusꝰ p ouibus logt ſ parēthesis. i. interposita ratiocinatio. ſ nondū deificaroꝝ: qz nondū

dio fratrum dixit: Erāt autez tur

spūs venerat ꝙ holes deos facit † ſ loco ⁊ voluntate † ſ ℞m ꝓfectudinē numerātiū hoc ponit nō qz spūs de numero dubitauerit

ba hominū †simul† fere centuz vi

ſ quoꝝ est discutere causas angulorum.

ſ necesse ē vel oportunum

†ſ qz iā icepta ē ñ semiplena ꝺz

ginti. Viri frātres oportet† imple

remanere ſ vt ꝓfect⁹ nūer⁹ aplorꝝ spūssō ℞paretur.

ri scriptura quā ꝑdixit spiritussā/

ſ loquēs in ꝓpheta. nō eni hois ſz spūssci fuit sērēta

ctus per ōs dauid de iūda q fuit

ſ vie eoꝝ ad ortū vel osculi ad prodendum

dux eorum qui comprehenderūt

ſ solo numero cocquatus: non merito

ieſum qui connumeratus erat in

†ſ deo ñ iuxta ꝓsciēriā iudicate ſ apostolatū

nobis: †⁊ sortitus est sortem mi/

ſ doctrine ⁊ signoꝝ vl misterii dicit ducatū eoꝝ q cō prehenderunt iesum ſ possīde

nisterij huius. Et hic quidē posse

ri fecit ab alijs ſ sue

dit agrū de mercede iniquitatis

⁊ suspēsus crepuit medius: ⁊ diffusa sunt omnia viscera eius. Et

notum factuz est omnibus habi

ſ possedit ita vr appella

tantibus hierusalē: ita vt appel/

Nicolaus

nem dñi ⁊ penthecostē. a Exurgēs petrus. tāqz ꝓncipalis. Dixit. quod postea subdit. ℔ numerus existentiū ibidē interponit cū dr: b Erat aūt turba hoium simul fere centū viginti. nō dr fere eo q spūs scūs q in luca loquebat dubitaret de numeri certitudine. sed in ℔ seruabat modus numerātiū q cū modicū deficit de magno numero: exprimūt magnū numeꝝ cū hac dictione fere. per hoc designando q illud qō deficit modicū: est quasi nihil reputandū. vt habet. ij. physicoꝝ. ⁊ subditur verbū petri cum dicit: c Viri fratres oportet impleri scripturā quā prędixit spiritus sanct⁹ cuius verbū non potest esse falsum. d Per os dauid. sicut videbit parte sequenti: ℔ interponit casus iude ꝑditoris. ideo subditur: e De iuda qui fuit dux eoꝝ qui cōprehenderūt iesum. vt patet Joā. xviij. f Qui ꝺnumeratus erat in nobis. i. vnus de. xij. aplis: Matth. x. g Et sortitus est sortē ⁊c. i. dignitatē apostolicā quā nō habuit a casu vel ꝑ sortē: sed ꝑ xp̄i electionē: sicut dr Joā. vj. Nōne duodecim vos elegi ⁊ vnus ex vobis diabolus ē. Sors eni aliqñ accipit ꝑ parte. ⁊ sic accipit hic qñ i partē apostoloꝝ vocatus ē. h Et hic quidē possedit ⁊c.]. i. possideri fecit ab alijs quia triginta denarios quibus inique christū vēdiderat in tēplo ꝓiecit: ex quib⁹ ꝓncipes sacerdotū emerūt agrū ꝑ sepultura peregrinoꝝ. vt habet Matth. xxvij. Aliq aūt dicūt q iudas fuit ibi sepultus: ⁊ sic possedit agrū illū: sed hoc nō est verisimile: quia principes sacerdotum erant intēti circa mortē christi procurandā: ꝓpter quod non ita cito emerūt agrū illum: nec etiā ager ille emptus statim fuit ꝑ sepultura dispositus. ⁊ sic videtur fuisse tractus tēporis intermedius ⁊ ex verbis Matth. xxvij. Et ꝓiectis argenteis ⁊c. videt eadē die se suspēdisse. ꝓpter qō expositio ꝓma melior videtur. i Et suspensus crepuit ⁊c. vt pena respōderet culpe. Justū eni erat vt viscera que tantā ꝑditionē ꝺceperant enormiter caderēt. k Et notū factū est ⁊c. ſ. enorme factū iude. l Ita vt appellaret ager ille. emptus de p/

rel vel notū fām est ita vt appellaretur ſ habitantiū hierusalem ſ sirum est

laretur ager ille ligūa eoꝝ achel

dēmach. hoc est ager sanguinis.

ſ ꝙ hoc ondit vnū ex libꝝ psalmoꝝ. nō quinq

Scriptū est enim in libro psal/

ſ .i. deleatur nomen eius de numero. xij. apostolorum tā in presenti q̄ in futuro

ſ habitatio ſ psal. lxviij

moruz: Fiat cōmoratio eorū de/

serta: ⁊ nō sit qui habitet i ea]. Et

ſ speculationē vel supinspectionē: eps eni speculator. vel superinspector ſ psal. cviij. ſ. alius de multꝰ discipulis vel alter ad cōpationē iude: vel alter amboꝝ

episcopatum eius accipiat alter.

quorum sortes misse sunt ſ non feminis quarū ad peragrandū sexus infirmior est: ad predicandum persona verecūdior ad testādū auctoritas inferior

ſ qz ꝑdixit spūs ꝓphetic⁹ ſ q̄si nō ex alijs q̄ nō viderūt testāda qz testis nō ē idoneus q nō interfuit

Oportet ergo ex his viris q no/

testandis ſ nō ex dimidio temꝑis spacio

biscuz sunt cōgregati in omni tē/

ſ hoc ē humanitatis ſ in ingressu locoꝝ ⁊ exitu semp fuit: q multis ciuitatibus ꝑdicauit: nō hūs vbi caput reclinaret vel intrauit incipiēs a baptismo ioānis extulit i die q̄ assūpt⁹ ē: nob ꝓfuit⁹ vl ie holes

poze quo itrauit ⁊ exiuit iter nos

ſ. ſ. noster ſ bonus ſuus ⁊ fidelis ꝓius vt consuetudinem rat christū dominū suū post ascēsionē etiā ꝓfitetur

†ſ qz post bapti⁹ma ioānis cepit facere ⁊ docere

dominus ieſus. incipiēs† a ba/

ptiſmate ioānis vsqz in diē qua

ſ hoc potestatis qz de resurre

assumptus est a nobis testem re/

ctione dixerat ⁊ eritis mihi testes

surrectionis eius nobiscum fieri

Viscera. Rab. Que sunt sedes fraudis: tanto scelere virupta: se cohibē nō valuerūt. Merito aūt ꝙ sedē doli viscera fūdūt nō ꝙ locū oscula. i. os q̄ osculat⁹ ē ieſū q̄ius falsa supficies: ℔ ꝙ altū alicui virus occulte malitie icrat. Ps. 68. Ps. 108.

Eoꝝ. Rab. Habitantiū hierusalem: qz etsi vtrīqz loquebant hebraice: distabat tñ ꝓprietas lingue hierosolymoꝝ a galileis de ꝙbus ⁊ apostoli erāt: qō in passione dñi ostendit: vbi etiā petrus nolēs lingua sua ꝓditus est esse galileus.

Ita vt appellaretur ag. Ra. Hoc vt q/dā dicūt. Lucas sentētie petri inserit: qz grece scribens agri apud hebreos exprimit nomē: ⁊ interp/tationē nominis illi⁹ greca lingua posuit. Vel petrus in sue sentētie: vocabulū agri illius sermone hierosolymoꝝ mēorauit: ⁊ in galilēā loquelā trāstulit. Quāuis eni ciusdez lingue fuerūt iudei ⁊ galilei: nō parū tñ in ℞mone distant: vel interpretez latinū hoc addidisse multi estimāt. Supra dixerat oportet impleri scripturā sed pendet sententia non/

dum terminata hucusqz: scriptū est in libro psalmoꝝ ⁊c.

Fiat cōmoratio. Di versus plani sūt: qz iudas ꝓuaricatōis penam accepit: ⁊ abiēs in gehennā humane ꝺuersationis habitationē deseruit: et accipiēte mathia locū eius: sūma apostolici numeri restituta est.

Deserta. B. Donec electꝰ ꝑ eo assumat mathias: vel nō sit ipse iudas q habitet in ea: ℔ alius assumat ꝑ eo: qz penitentia indignus iudicatus est.

de lyra

lingua syra q̄z hebrea: vsi ⁊ libri eoꝝ q sunt extra bibliā ꝑ magna parte scripti sunt in illo idiomate l'sis tñ hebraicis quod de facili pōt fieri: qz litterc hic ⁊ ibi sūt eiusdē numeri ⁊ soni: differētes tñ characteribus: vt dicit Hiero. in ꝓlogo galeoto. o Scriptū est. Allegata scriptura dauid in generali ⁊ interposito casu iude. Hic ꝓfr ponit dicta scriptura in speciali: cū dr: Scriptū est eni in libro psalmoꝝ. qui dr vnus liber nō ab vnitate actoris: qz multi psalmos fecerūt: vt dictū fuit in ꝓncipio huius libri: ℔ ab vnitate collectoris: qz psalmi a diuersis actoribus cōpositi: fuerūt collecti ꝑ esdrā: vt cōiter tenet ⁊ in vno volumine repositi: vt ibidē fuit plenius declaratū. p Fuit cōmoratio eoꝝ deserta ⁊c.] hoc scribit psal. lxviij. Et episcopatū eius accipiat alter. hoc scribit psal. cviij. vter qz tñ psalmus intitulat a dauid tanq̄ ab actore. Coniūxit aūt beatus petrus istas duas auctoritates sil: qz loquunt de pena ꝓ morte christi inflicta. Prima eni loqt de pena sacerdotū mortē christi ꝓcurantiū: sicut dictū fuit plenius sup psal. illū. In penā eni mortis xp̄i tēplū ⁊ ciuitas hierusalē cōbusta fuerūt ꝑ romanos ⁊ sacerdotes partim interfecti ⁊ partiz captiuati. ⁊ hoc est quod dauid prędixit: Fiat cōmoratio. i. habitatio: Eoꝝ deserta ⁊c. Secunda ꝓ loquitur de pena iude proditoris qui christum vendidit principibus sacerdotum: sicut ibidem fuit dictum. Isto enim iuda per suspensionē mortuo: mathias successit ei in apostolatū vt patebit. ſ. Apostolatus ꝓ episcopatus dicitur vnde ⁊ ipsi sunt successores apostoloꝝ: ℔m q dicitur in decretis. xxj. distin. ca. in nouo testamento. ⁊ hoc est quod dicitur: q Episcopatum eius. scilicet iude: Accipiat alter. r Oportet ergo. Allegata scriptura ad propositum. Hic consequenter petrus concludit intentum dicens: Oportet ergo. ad reintegrandum numerū apostolicum. s Ex his viris qui nobiscum sunt congregati in omni tēpore quo intrauit ⁊c. qui per experientiā nouerūt conuersationē ieſu christi ⁊ eius opa. t Incipiens a baptismate ioannis. Non eni legitur iesus docuisse publice ⁊ miracula fecisse nisi postq̄ baptizatus fuit a ioanne. v Testem resurrectionis eius nobiscum ⁊c. ⁊ etiam aliox ad fidem christi pertinentium: resurrectio tamen exprimitur: quia ꝺuersatio christi ⁊ miracula que fuerūt in palā coram hoibus nō sic indigebāt testimonio sicut resurrectio que manifestata

Duos. Be. Clemens refert hos duos q ad sortem apostolatus statuti sunt de numero. lxx. discipuloꝝ fuisse.

Qui cognolatus. Beda. In laude barnabe ymorat: qꝝ ꝓ laude mathias habet q sorte eligit: barnabe laus cumulat: ne velut indignus repelli videret. qđ postea declaratū est: qꝝ cū paulo gentiū apls ordinat illi officio reseruatus.

Justus. Beda. Aut latinū est aut hebreū: ⁊ interpꝛtat parcēs vl eleuat.

Et mathiā. Beda. Qui donatus est vel donū dei interpꝛtat: cui donū apostolat⁹ a dño ꝯcollatū est: vel dei paruus interpꝛetatur: merito parui transcendit illo q laude holum erat iustus.

Beda. Ostēde quē elegeris accipere locū ministerij vt abiret in locū snū. i. sortē apostolicam.

Et dederunt sortes. Beda. Nō hoc exēplo: vel qꝝ ionas sorte deprehensus est indifferēter sortibus est credendū: cū priuilegia singuloꝝ: ꝑm hieronymū cōem legē facere nō possunt.

Hiero. Super Jonā. Sub hoc exēplo non debem⁹ sortib⁹ credere: cū priuilegia cōem legē nō possint facere. Sicut enī in ordinatione balaā asina loqt: cayphas etiā ꝓphetat ignorās: ita ⁊ b fugitiuus sorte deprehendit: nō viribus sortiū ꝙ voluntate eius q sorte regit icerta.

Beda. Si qs necessitate cōpulsus: exēplo aplōꝝ putat dñm sortib⁹ cōsulendū videat hoc aplos egisse: collecto fratrū cetu ⁊ ad dñm fusis ꝓcib⁹.

Et cecidit sors. Beda. Hic sorte eligit ne a lege discrepet: in q̄ sumus sacerdos sorte querebat: sicut de ꝯacharia dī: sorte surrexit vt incensū poneret: qꝝ grēdus erat verus sacerdos donec veniret ille q ꝑ ꝓpriū sanguinē intrauit in sācta sanctoꝝ: cuius hostia in pascha ymolat: ꝙ die pēthecostes spū apparēte ēpsūmata donec veniret veritas figurā licuit exerceri. Jō mathias añ pēthecostē ordinat sorte grīt. Septē diaconi aūt postea nō sorte: ꝙ discipuloꝝ electione: aploꝝ ꝙ oratione: ⁊ manꝰ ipositiōe sūt ordinati.

T cū cōple. dies pentheco. Be. Jux hystoriā C. II.
e dies pēthecostes. i. qnq̄gesimꝰ cōputabat quo lex data erat ab occi-

Nicolaus

festata tm̄ aplis ⁊ alijs discipul' fuit. a Et statuerūt. Posita allegatōe petri. Hic ꝓñr ponit executio facti: nā alij statim acqeuerūt ei⁹ dicto tāq̄ rōnabili. iō dr: Et statuerūt duos. istos nō distinxerūt ab alijs ꝙ sortē: sed ꝙ electionē tanq̄ magis notabiles in sciētia ⁊ factoꝝ christi experientia.

b Joseph q vocabat barsabas. iste est ille q. j. vocat barnabas vt alq dicūt. c Qui cognolatus est iustus. ex euidētia sanctitatis: q̄ rōnabiliter hic exp̄mit ne repulsus ab apostolatu tanq̄ indignus videret: vñ cū paulo postea ad apostolatū assūptus est. j. xiij. ca. vt sūr dicūt p̄dicti: ꝙ melioꝝ videt dicendū q fuerit alius: vt plen⁹ dicet. j. iiij. ca. d Et orātes dixerūt tu dñe ⁊c. lz enī istos elegissent vt notabiliores alijs: vt dictū est. tm̄ ignorabant qs eoꝝ esset dignior ad apostolatū: ꝓpter qđ sup hoc iplorauerūt diuinū iudiciū ꝙ tēperatione sortiū: ꝑm q dr ꝓuerb. xvj. Sortes mittūtur in sinū ꝙ a dño tēperant. e Et dederūt sortes eis ⁊c. Et patet q iste ꝓioseph fuit cognatus xp̄i: vt dicet. j. iiij. ca. Et sibi ꝓposuit mathiā: ꝙ hoc ostēdēs q ad officia eccliastica nō sūt hoies ex ꝙsanguinitate ꝓmouēdi. Ad maiorē huiꝰ auctis intelligentiā querit hic: vtrū vti sortib⁹ sit licitū. Ad qđ dicendū q vti sortib⁹ est ex vario euētu seu dispositione alicuiꝰ rei sensibilis, ꝙ posite determinate aliqd dubiū vel incertū: sicut ex festucis ꝓpositis ꝙ ꝙ aliqs accipit breuiorē vel longiorē: seu in ꝓiectōe taxilloꝝ: ex hoc q aliqs ꝓcipit plura p̄cta vel pauca vel ex ꝙsilibus aliqđ dubiuꝫ inter hoies determinat. ⁊ si hoc fiat ad alicuius rei diuisionē inter hoies: vt ꝙ hoc determinet qs quā partē accipiat vocat sors diuisoria. si aūt hoc fiat ad aliqd determinat agendū vocat sors ꝙsultoria: igit si dispositio vel euentus sortiū expectet a fortuna tm̄ nullū vitiū est. si mittant sortes ad determinādū inter hoies qs quā partē accipiat alicuius rei: ⁊ hoc ex cōi ꝙsensu cōmittit fortune. cā tm̄ motiua pōt eē p̄cz: vt si ꝓper cupiditatē ꝓpriā vel aliqđ vitiū nō p̄sit cōcorditer alio mō diuidere. Si aūt dispositio sortiū vel euētus nō expectet solū a fortuna: ꝙ ab alia cā. hoc est duplicit. Uno mō a cā corporali vt a dispositiōe stellaꝝ. ⁊ sic cū actus stellarū ad ꝙ se nō extēdat superstitiosū est ⁊ illicitū: ⁊ nō caret occulto pacto demonū. Alio mō qꝝ expectat euētus ⁊ dispositio sortiū a cā spūali dirigēte. ⁊ hoc est dupliciter. Uno mō a demone: ⁊ hoc est illicitū: qꝝ includit familiaritatē ⁊ pactū cū demonib⁹. Alio mō a deo expectat imediate vel mediantib⁹ angelis scis. ⁊ hoc nō est illicitū ꝑm se si fiat cū reuerētia debita. vñ dr ꝓuerb. xvj. Sortes mittunt in sinū: ꝙ a dño tēperant. pōt tm̄ in hoc peccatū quadruplr incidi. Prīa absq̄ vlla necessitate ad sortes recurrat. hoc enīz videt ad dei tēptationē ꝓtinere. vñ dicit Ambro. sup Lucā: Qui sorte eligit humano iudicio nō cōprehendit. Secūdo si qs etiā in necessitate absq̄ reuerētia debita sortib⁹ vtat. vñ sup actus aplōꝝ dicit Beda: Si q aliqua necessitate cōpulsi deū putāt sortib⁹ aplōꝝ exēplo esse cōsulendū: videant hoc ipsos non nisi collecto fratrū cetu ⁊ precib⁹ ad deū fusis egisse. Tertio si diuina oracula ad terrena negocia ꝓuertant. vnde dicit Aug. ad inquisitiones ianuarij. Dis q de paginis euāgelicis sortes legūt ⁊ si optandū sit ꝙ hoc faciāt potius q̄ ad demonia cōsulenda cōcurrant. tamen mihi displicet ista consuetudo ad negocia secularia ⁊ ad vite huius vanitatē diuina oracula velle cōuertere. Quarto si in electionibus eccliasticis q̄ ex spūs sci inspiratiōe fieri debēt aliq vtant sortib⁹. vñ dicit Beda sup actus aplōꝝ: Mathias añ pēthecostē ordinādus sorte querit: qꝝ nondū erat sci spūs plenitudo in ecclia dei effusa. septē aūt diaconi postea nō sorte ꝙ electōe discipuloꝝ ordinati sūt. ꝓpter hoc ꝓhibet rōnabiliter talis electio. extra de sortilegijs ca. vlt. nō tm̄ peccauerūt aplī eligēdo mathiā p sortes qꝝ nō erat ꝓhibitū: et qꝝ fecerūt ꝙ familiari ꝙsilio spūs sci qđ nō ē trahēdū ad ꝙsequētiā: maxie qꝝ hoies nō sic vsi fuissent p̄mittēdo oratiōne deuotā. sic enī licitū erat añ ꝓhibitionē: vt dictū est. Secꝰ aūt est i tpalib⁹ q̄ ordinant ad terrena disponēda. ⁊ iō in electōe illoꝝ p̄sit hoies vti sortib⁹: sicut in diuisione rerū tēporaliū: vt p̄dictū est. si ꝯo necessitas aliq̄ alia ab electōe dignitat eccliastice imineat: licitū est cū debita reuerētia sortib⁹ diuinū auxiliū iploꝛare. vñ dicit Aug. in epta ad Honoratū. Si inter dei ministros sit disceptatio q eorū tpe p̄secutōis maneāt ne fuga oium: ⁊ q eoꝝ fugiāt ne morte oium deseratur ecclia. si ꝙ disceptatio aliter nō poterit terminari: q̄ntū mihi videt q maneāt ⁊ q fugiāt sorte eligēdi sūt. ⁊ hoc mō vsi sūt sortib⁹ viri sci q inveniuntur ⁊ no. te. vsi fuisse sortib⁹ legunt: sicut Josue iudicio sortiū puniuit achā: Josue. vij. Et saul i oratione deprehēdit jonathā filiū suū mel comedisse. i. Regū. xiiij. ⁊ ꝯacharias sorte exijt vt incēsū ponēt: Luc. j. ⁊ sic pz rūsio ad qōnē

f T cū cōplerent. Ꝓmissa ꝓmissione ⁊ expectatōe debita C. II.
e spūs sci. Hic ꝓñr ponit adipletio ꝓmissi. ⁊ diuidit in duas ptes. qꝝ
ꝓmo describit hec adipletio. ²o adimpletōis admiratio. ibi: Erant
aūt. Circa ꝓmū notat ipletiōis tps cū dr: Et cū cōplerēt dies pēt̄. i. qnq̄ginta dies: a pēta qđ ē qnq̄ ⁊ coste qđ ē decē. qnq̄gesima nāq̄ dies a paschate celebris erat apud iudeos i mēoriā bñficij date legis q̄ fuit data i mōte synai: Exo. xx. qnq̄gesima die a ꝓncio egressionis de egypto. ⁊ ꝙueniente illa die ifusū fuit aplis spūs sci donū: ꝙ qđ lex euāgelica ipressa fuit firmit radicata i cordib⁹ eoꝝ. g Erāt o. pa. i e. lo. parit corpet aio. h Et fa. ē r. so. d ce. tāq̄ spi. vehe. i. vēti vl tonitrui: ñ tm̄ aplī ⁊ alij cū eis exītes fuerūt

territi

Spiritus. Ra. Aũ passionẽ datus ẽ aplis spũs ad gr̃am doctrine ꝛ sanitatũ: post resurrectionẽ iusufflauit iesus spm̃. ꝛ ait: Accipite spm̃ scm̃ q̃ꝝ remiseritis peccata remittũtur eis ꝛc̃. Quod donũ soli petro prius dederat vt credẽ tũc p anticipationẽ: nũc cũ ceteris p cõpletionẽ etiã petro tribuitur: ꝛ potestas data ẽ dimittẽdi illis quos ad officiũ mittebat p̃dicationis.

In penthecoste de celo missus est spũs: vt q primo debebãt diuidi acciperẽt linguaꝝ noticiã: ne p mundũ euntes interpti/bus indigerẽt: ꝛ q: deus simplex est nã: semel de celo dat spũs: ppter hoies ꝺo q duplici ꝺstãt substãtia: corpore. s. ꝛ alia: dupliciter est diligẽdus. In terra dis dat: prius in efficacia signoꝝ ad sanitatem corpoꝝ: postea indulgentia peccatoꝝ ad remedia animarum.

Vehemẽtis. Cõparatione p̃cedentiũ: vehemẽs dr̃ gr̃a aplorꝝ in similitudinẽ vẽti vehemẽtis spiritus venit.

Totaz domũ. In vna domo sedẽtibus ifunditur spũs: vt eccle vnitas cõmendet: in cenaculo tertia lege incipiente.

He. In datione legis plebs lõge stabat pre timore: hic veniẽte spũ cõgregati erãt in vnum ex amore.

Sedẽtes. Vt cõpleatur quod dictũ erat eis: Sedete hic in ciuitate. Sessio est indiciũ humilitatis ꝛ stabilitatis: quibus preparatur sedes spiritusancto: qui super humiles requiescit.

Grec. In igne apparuit spũs: ꝑ seipsũ loquebaꝫ iteri⁹: ꝛ neq̃ ignis deus: neq̃ ille sonus fuit: ꝑ hoc qd exterius exhibuit: qd intus gerebat ex pressit. Qui enĩ discipulos ꝛelo succẽsos ꝛ verbo eruditos intus reddidit: foras linguas igneas ostendit. In significatõe g̃ ignẽ cũ sonitu senserũt corpa. Igne ꝺo visibili: ꝛ voce sine sonitu docta sunt corda.

Et apparuerũt. He. Spũs in igne ꝛ linguis apparuit: q: oẽs q̃s replet ardere ꝛ loq facit ardẽtes ex se: loquẽtes de se: ostensũ est etiã q vbiq̃ eccl̃ia dilatata omniũ gentiũ erat locutura voce. Grego. Spiritussãc⁹ sup discipulos in igneis linguis apparuit: ꝛ eis olim linguarũ scientiã dedit designãs: q: eccl̃ia spũsc̃ repleta oibus linguis erat locutura: hic g̃ humilitas meruit virtutẽ supbia incurrere ꝺfusionẽ. Spiritussanct⁹ i igne mõstrat: q: de⁹ nr̃ ignis ꝺsumẽs est. ꝛ p eũ rubigo peccati ꝺsumit: ꝛ frigus corporis expellit. Linguas igneas doctores hr̃t: q: p̃dicãdo corda auditoꝝ inflãmant: ꝛ ipsi emulatõe ardẽt q spũs feruoꝝ incendit ꝛ p pniam punit.

Disptite lingue. Raba. Dispsio liguarũ est facta in turre: ꝑ qd dispsit supbia: recolligit humilitas: in supbia dispsio: humilitate fit ꝺcordia. Ecce cõpletur sentẽtia dn̄i que ait: Nõ vos relinquã orphanos: ꝑ mittam spiritũ paraclytũ qui eoꝝ aduocatus ꝑ eis oibus linguis locutus est: linguas attulit qui ꝑ verbo venit: cognationẽ enim habet lingua cum verbo vt ab inuicẽ nõ possint separari: Sic verbũ p̃is. i. filius ꝛ spiritussanct⁹ inseparabiles sunt: imo ꝛ vnius nature.

Tanq̃ ignis. Jdẽ. In igne spiritus venit: q: peccatores spũs purgat: illuminat: accẽdit: vrit. Ignis enĩ quatuor habet naturas: vrit: purgat: calefacit: illuminat. Sic̃ spũs exurit petã: purgat corda: toꝝ poꝛẽ excutit: igno

ſ similitudo est vel confirmatio † ſ non tamen aliquem terruit sicut in lege

tanq̃ aduenientis spirit⁹ † vehe/

† ſ vel sonus vehemẽs domũ vel spũs habitatores eius repleuit. diues enĩ ẽ spũs dn̄i

mentis. ꝛ † rẽpleuit totã domum

† ſ i cenaculo excelso pfectionẽ significãte † ſ exteri⁹ igneo colore interius spũali inspiratione

vbi erãt † sedẽtes. Et ãpparuerũt

† ſ diuise erãt ligue i spẽ ignis ‡ ſ genitiuus põt esse

illis † dispartite lingue tãq̃ ‡ ignis

ſ stabilibus stabilis iudex iudicibus nullo ab eis discrimine effugãdus: qõ sedet regia ptãs ẽ vel q: regescit in scia † ſ q: supꝛa erat ‡ ſ in figulis totus nec i mutis diuersus aut diuisus.

seditq̃ † supra ‡ singulos eoꝝ. Et

† ſ vt alterũ ñ recipiat spm̃ q: plẽa ñ recipiũt augmẽ

repleti sunt omnes † spiritusãcto ꝛ

tũ ſ hoc ad vnã vel ad plures referendum est

cẽperũt loqui varijs linguis, put

ſ qui erat tinguarum alueus.

spiritussanctus dabat eloqui ill⁹.

ſ i. vbis habitatores

Erãt aũt in hierusalẽ habitãtes

ſ ad diem festum collecti.

iudei uiri religiosi ex õmni natio

ne que sub celo est. Fãcta aũt hac

ſ i. repẽtino sonitu vel qua ceperũt spũ loqui.

voce cõuenit multitudo ꝛ mẽte

ꝺfusa est: quõniã audiebat vnus quisq̃ lingua sua illos loquẽtes.

ſ corde ſ facie

Stupebant aũt oẽs ꝛ mirabanꝫ

adinuicem dicentes: Nonne ecce

† ſ sermone galilei sunt hi qui loquuntur dist̃tes ab hebreis.

omnes isti q loquunt̃ galilei sũt?

Et quomõ nos audiuim⁹ vnus/

ſ ppriam. i.

quisq̃ lingua nostra i qua nati su

† ſ pfecte diuidẽtes vl pfectio diuidẽtiũ ‡ ſ adeũti vl mẽsuratores ‡ ſ ijdẽ qui ꝛ perse

m⁹? Parthi. ꝛ medi. ꝛ elamite

† ſ mesopotamia interpretat ambitus q: duobus ambit flumib⁹ tigri ꝛ eufrate ‡ ſ pfessio ꝛ glorificatio.

ꝛ qui habitãt † mesopotamiã. ‡ iu

† ſ magnus tortoris vel exploratoris vel manus dn̄i redimẽs ‡ ſ inclinans vel inclinatio

deaz. ꝛ † capadociaz. ‡ pontum. ꝛ

ſ minoꝛe ſ sustollẽs dn̄m vel plasmatio dn̄i vel gradiens vel eleuans seu offerens vel elatio † ſ cõuersio a ruina vel diuisio cadentium:

asiam phrygiã ꝛ † pãphyliaz egy/

ſ tenebre angustia vl tribulatio ‡ ſ veniẽs vl introiẽs

ptum. † ꝛ partes libye: que ẽ circa

ſ hereditas vel hereditatio

† ſ de tribu iuda

cirenẽ: ꝛ aduene romani. † Jũdei

rantias illustrat. Ignis etiã incorporeus ꝛ inuisibilis est in sua natura: se assũpto aliquo corꝛore videt: diuersi coloris apparẽs ꝑpter materias in q̃bus ardet. Sic spũs videri nõ poterit nisi p creaturas in q̃bus operatur.

Et ceperũt. Ecce signũ plenitudinis: plenũ vas erũpit: ignis in sinu nõ põt occultari. Varijs linguis. He. Quia linguis oibus loquebanꝫ. vel sua. i. hebrea lingua loquẽtes ab oib⁹ intelligebanꝫ: ac si prius singulorũ loquerentur.

Jdẽ. In greco alijs: sm illud ꝑphete: in alijs linguis ꝛ labijs aliis lo/quar populo huic ꝛc̃. Isa.

Dnom spũsc̃us. He. Spũs diuidens singulis ꝑut vult vbi vult: quõ vult: qñ vult: quib⁹ vult: quantũ vult spirat.

Beda. Dotauerunt aplos in spũ sctõ linguas oium intelligere: ꝛ loq ꝛ coꝛ etiã verba maiore miraculo quacũq̃ essent lingua edita ab oibus audientibus eque intelligi.

Beda. Varietas linguarum dona significat gratiarũ. Jdeo p̃mũ linguas hoibus dedit spũs quib⁹ hũana sapientia cẽ docẽ ꝛ discẽ: vt ostẽderet q facile sapiẽtes effi/cit sapientia dei.

Ex oĩ na. Rab. Ac si diceret vbicunq̃ nati: Judeos aũt in oib⁹ gentibus nasci captiuitas fecit: que sub antiocho facta est: nõ multꝫ tpib⁹ ante. Dofusa ẽ. Cõfusio ista ꝺfusioni linguaꝝ opponit: a q̃ babel vocabulũ sortita ẽ. Sic hũilitas aplorꝝ hũane supbie respondet. Unusquisq̃ lingua. Rab. Lingue oẽs dicũtur cẽ septuaginta due: vñ ꝛ discipuli secũdi ordinis sub hoc numero sunt electi: vt numerus predicatoꝝ ꝺcordaret numero linguarũ.

Audiuimus vnusq̃sq̃ In hoc significabat vnam eccl̃iã omniuꝫ gentiũ linguis locuturã. He. Quer̃ vtrũ hi qui loquebanꝫ diuersis vnius cuiusq̃ lingue sermonibus vterentur. i. vt vnusquisq̃ coꝝ nunc hac: nunc alia lingua loquens sic per omnes curreret: an ita potius q̃ sermo coꝝ qualibet lingua pronũciatus vnicuiq̃ audienti sm̃ linguam suam intelligeretur: ita vt vno apostolorum in eccl̃ia docente alijs tacentibus sermo vnus ad auditum omnium peueniret: habens in se hanc vim vt cũ diuersarum gentium auditores essent vnusquisq̃ sm̃ linguam suam vni⁹ sermonis ab apostolo ꝑplati susciperet auditũ: ꝛ caperet intellectum.

Judeã. Beda. Judeam non totam gentem sed partem illius: id est tribum iudam ꝛ beniamin significat: ad distinctionem scilicet samarie: galilee: decapoleos ꝛ aliarum in ea prouincia regionum: que omnes lz hebrea lingua loquantur: tamen singule domesticam dicendi speciem habent distinctam.

Capadociã pontũ ꝛ asiam: phrygiã ꝛc̃. Beda. Ista quinq̃ ꝑuincie que post iudeam ponũtur grece quidem loquuntur: sed ex patria cõsuetudine est in sono diuersitas: vnde mira in apostolis gratia: que non solum diuersitatem eos docuit: sed etiam distantiam proꝛietatum in vna/quaq̃ linguarũ iuxta numerũ ꝑuinciarũ in coꝝ loquela fecit.

Aduene romani. Beda. In greco peregrinantes romani. id est iudei qui peregrinã vitã rome gerebant.

Nicolaus

territi de hoc facientes in signum q̃ dabatur eis spiritus sanctus qui est consolator cordium. a Et repleuit totam domum. insolita claritate.
b Ubi erant sedentes. i. manentes: eo modo quo dicitur Deut°. ij. Et sedistis in cadesbarne multo tempore. i. mansistis. apostoli enim tunc erant in oratione: vt probabiliter creditur ex precedentibus vbi dicitur q̃ erant perseueranter in oratione: que non fit cõiter sedendo: sed magis flectendo genua vel stando. c Et apparuerunt illis. visibiliter oculis corporalibus. d Dispartite lingue tanq̃ ignis. ad signandũ signo visibili exteri⁹ inuisibilem gratiã sancti spiritus receptam interius per quam essent feruidi in amore dei: ꝛ loquentes in omnibus linguis ad publicationẽ euangelij. ideo subditur: e Et ceperunt loqui varijs linguis. sm̃ q̃ dicit hic glosa: apostoli non solum loquebantur ꝛ intelligebant omnia idiomata: sed ipsis loquentibus in vno idiomate quodcũq̃ esset illud: omnes audientes quantumcũq̃ essent diuersorum idiomatum intelligebant quilibet idioma proprium virtute diuina hoc facente: sicut enim per rebellionẽ ad deum foluisse sunt lingue: Gen. xj. ita per infusionem spiritus sancti sunt vnite.

Er ant autem. Hic consequenter ponitur sequens huius dicti admiratio: quia non fuerat visum simile vel auditum. ideo dicitur: Erant autem

de lyra

in hierusalem habitantes iudei viri religiosi. i. in cultu diuino deuoti.
g Ex omni natione que sub celo est. qui conuenerant in hierusalem ratione festi. iudei enim captiuati per salmanasar regem assyrioꝝ nõ redierũt in iudeã. sicut dictũ fuit Deut. j. Sic̃ captiuati p regẽ chaldeoꝝ non redierũt oẽs q̃us haberẽt licentiã redeũdi: ꝛ remanserũt multi amore filiorum quos ibi genuerant: ꝛ possessionũ quas ibi acquisierant detenti: sicut dictũ fuit. j. Esdre. Similiter multi captiuati p antiochũ regẽ grecoꝝ ꝛ diuersis gentibus venditi remanserũt: verũtamẽ aliqui coꝝ magis deuoti ꝑpter reuerentiã tẽpli veniebant aliqñ in hierusalẽ: maxie in solẽnitatibus magis quarũ vna erat penthecostes. h Facta aũt hac voce. s. spiritus vehemẽtis vel apostoloꝝ ꝛ alioꝝ cũ eis existentiũ: deũ voce magna laudantiũ q prius timore ducti nõ audebant loq. i Cõuenit multitudo ꝛ mẽte ꝺfusa est. i. stupefacta ꝛ admirata. ꝛ subdit cã cũ dr̃: k Quñ audiebat vnus quisq̃ ꝛc̃. q: tale miraculũ nunq̃ fuerat visum vel auditũ. ꝛ patet littera: in qua denominant habitatores diuersarũ regionũ in q̃bus sũt diuisa idiomata totaliter: sicut in iudea ꝛ roma ꝛ plib⁹ alijs: vel i parte sicut lingua picardica ꝛ gallica distinguũt. ꝛ sic erat i mesopotamia q̃ ẽ ps syrie. ꝛ iudea quarũ lingue sũt ꝑpinq̃: vt ẽ. s. dictũ. l Judei q̃z. i. illi de tribu iuda.

Et ꝑseliti.

Proseliti. Be. Aduene sic vocabant illi q de gētibus nati circūcisionē ⁊ iudaismū susceperāt. Nō ergo solū q natura iudei erāt: ex diuerso orbe ꝙuenerāt⁹ hi etiā q de ꝓptio nati adheserāt eoꝝ rituī.

Musto pleni. Be. Quāuis irridebāt. Mystice tñ verū dicebāt: qz nō vino veteri qđ in nuptijs ecclie defecit: ⁊ musto gre spūalis erāt ipleti: tā eni vinū nouū i vtres nouos veneranti cum apli nō in lre vetustate: ⁊ i nouitate spūs dei magnalia resonarent.

Viri iudei ⁊c. i. due cause sūt prudentie q iudei: ⁊ q habitāt hierlm: quam decet sobrietas.

Hora diei tertia. Be. Spiritusłact⁹ glaz trinitaꝫ mūdo p̄dicatur⁹ tertia hora ꝙueniēter descēdit: qz. s. dictū est: erāt in'oꝛone pseuerātes. Recte spūs hora oꝛonis petiūt: vt ostēdat qz gra spūs nō pcipit: nisi mēs a carnis intētione subleuetur. Tribus horis daniel flexo genu adorabat: tertia: sexta: nona. Et qz dñs tertia hora misit spiritū: sexta ascēdit crucez: nona aiam posuit: eas dez horas excellētius ceteris nobis intimare ⁊ sanctificare dignatus est.

Effundā. Hoc verbo largitatē munerꝫ ostēdit: qz nō vt olim ꝓphetā ⁊ sacerdotib⁹ tñ: ⁊ oibus passim vtrozꝫ sexu personis spūs erat datus.

De spiritu. Rab. Ad diuersa dona respicit nō ad munitionē subeundā.

Sup omnē carnē. Que sit ois caro ꝙfitet: ponit ibi: ⁊ ꝓphetabūt filij ⁊c. Ra. Sup oēm carnē masculi ⁊ femine: vel circūcisi ⁊ ethnici: ſm illud: nō est masculus ⁊ femina: circūcisio ⁊ preputiū barbarus ⁊ scita: seruus ⁊ liber.

Et prophetabūt. Lex ⁊ ꝓphete vsqz ad ioannē: ex eo regnū euangelizant. Sed aliud est de christo ꝓphetare. aliud vēturā p̄dicere ⁊ docere.

Nicolaus

a Et pselit. i. ꝙuersi de gētilitate ad iudaismū. b Alij aūt irridētes. credētes eos ebriosos eē. c Stās aūt. Ꝓposita ꝓfirmatione aplox p dono spūssancti. Hic ꝙfir ponit p eos publicatio euāgelij: Iz aūt p oēs apostolos publicatū fuerit euāgeliū in diuersis partib⁹ mūdi. Lucas tñ ꝓsequit tñ p̄dicationē petri ⁊ pauli: tū qz isti duo fuerūt inter alios ꝑcipui: tū qz facta istoꝝ vidit ⁊ maxīe pauli: cuius fuit indiuiduus comes: sicut dicit Hiero. in libro illustriū viroꝝ. ⁊ sic residuū huiꝰ libri in duas partes diuidit. qz ꝑmo describit p̄dicatio petri. ⁊ secūdo pauli ca. xiij. Ꝓdia in duas. qz ꝑmo ponit p̄dicatio petri facta iudeis. 2° gētilibus. ca. x. Ꝓdima adhuc in duas. in parte ꝓncipalē ⁊ incidentalē: q incipit ca. vj. Ꝓdia adhuc in duas. qz ꝑmo ponit p̄dicatio petri verbo. 2° facto adiūcto miraculo. sequēti ca. Ꝓdima in duas. qz ꝑmo petrus remouet estimationē falsam. 2° declarat veritatē. ibi: Sed hoc est. Circa ꝑmū dī: Stans aūt petrus. ꝓstāter er

Viri israelite. Be. Quasi doctus magister primus incredulos monet vt timore cõpunctis postmodũ salutis ꝓsiliũ ipendat: et qz scientibus legẽ lo quit ipsũ esse christũ q a ꝓphetis ꝓmissus est ostẽdit: nec tñ aucte sua pri eũ filiũ dei nolat: ꝙ virũ ꝓbatũ: iustũ a mortuis suscitatũ.

Dei nuncio ꝓsi. Rab. In hoc solo notabiles: qz nõ obedieti alo fecerũt.

Et prescientia. Ra. In greco sic est: ꝓscientia sic traditũ accipiẽtes. tra
D ditus est eni a ꝓside i po
j.5.i. testatẽ illoz: vt ipsũ siue latronẽ eligerẽt: ꝙ latro/ ni ꝓcessa vita: iesuz p manus militũ occiderunt.

Suscitauit. Beda. Nõ cõi resurrectione q in finẽ differt: ꝙ q die ter tia celebrarẽt: vt assertio huius resurrectionis testi montũ esset deitatis.

Ra. Suscitauit ẽm hũa nitatẽ quã marie oderãt.

Salutis doloꝛib⁹. Be. Videt cẽ ihesus hui⁹ mic: qz dño ad infernos descẽdente dolores pena rũ soluti sũt: qz cũ tãgere
j.10.d. nõ potuerũt: ꝙ iurta gre cũ in quo scriptũ est: sol nẽs p ipsũ mortis dolo/ res. iurta qõ impossibile erat t.il.a.c. Patet qz p descensũ eius liberati sũt sancti a locis infernoz: q iz in sinu abrahe. i. in ꝓso latione getis essent a do loꝛe tũ mortis siue infe/ ri nõ erãt soluti et toto:
pã.15. qz nõ meruerãt gaudia ce li intrare donec fieret il/ lud ꝓphete: In sanguine testamẽti edu[x]isti vinctos tuos de lacu ꝛc. i quo nõ est aqua. Vincti eniz erãt antequ educerentur.

Prouidebã dñm co. ꝛc. Allego. Ra. Be. Veniẽs in ea q trãseunt: nõ abstuli oculuz ab eo q semper manet: hoc ꝓuidens: vt ꝛ in eũ post tẽpotalia recurrerẽ: ꝛ hoc ꝙ

†† salute infinita aie ꝛ coꝛpis †† gb⁹ ꝓphetatum est.
mẽ domini† salu⁹ erit. Viri†† isrã/
† ꝙ a me nõ ab irrisoꝛibus ꝙ cõplerã eẽ ꝓphetam. †† gbus ꝓphetatũ ẽ ꝙ iesum quẽ interemistis fuis/ se virũ approbatũ ꝛc. ꝙ siue dicta siue dicenda
elite†audite†† verba hec. Jesuz na
ꝙ virilem: vel verum hominem.
carenum virũ approbatũ a deo
† ꝙ coꝛã vob vel in vꝝis coꝛpib⁹ †† resurrectiõibus
i†vobis†† virtutib⁹ꝛ prodigijs et
mortuoꝛ †† ꝓ vel diuinitas †† inde inexcusabiles
signis q̃ fecit† deus p illuz i†† me
dio vri sicut vos scitis hũc defini
† ꝙ spũsc †† ꝓꝝis nõ nra †† xpi †† indeis a patre vel a seipso: vel traditũ militibus a iudeis
to†ꝓsilioꝛ†† ꝓscientia†† dei† traditũ
ꝙ militum ꝙ varijs illusionibus
per manus iniquoꝛuz affigẽtes
†† voce q eni iubet facit †† libertas data est a spiritu
†interemistis: Quẽ†† de⁹ suscitauit
†† vel eis resurrectione: vel mortuorum solutione †† ꝓphetiã dauid im mutabilem
†solutis doloꝛibus inferni†† iuxta
† vel ab ea morte: q eni i munis erat a morte pote/ rat quos vellet a dño mortis eripere
quod ipossibile erat teneri† illuz
ꝙ non in sua sed in xpi persona
ab eo. Dauid enim dicit in eum:
†† vox assũpti hois †† deitatẽ vel patrẽ †† ꝓs sen tiebã auxiliũ ††† quasi inseparabilẽ.
†Prouidebã†† dñz †† coꝛã me† sẽp
†† ꝓperis ꝙ more custodis †† spe resurgendi
quoniã a†dextris est mihi ne†† cõ
†† qz caro resurget tio die vꝝ qz dñs a dextris stat †† iocunditate
mouear: †ꝓpter hoc†† lętatum ẽ

Prouidebã dñm

Nicolaus

fideliter ꝛ perseuerãter. a Saluus erit. salute ęna: Ro. x. Corde creditꝫ ad iustitiã: oze autẽ ꝓfessio fit ad salutẽ. b Viri israelite. Hic ꝓsequenter petrus declarat ꝓpositũ per auctoritatẽ. ꝛ diuiditur in duas partes ꝝm duplicẽ eius auctoritatẽ. Secũda ibi: Non enim dauid. Prima in tres. quia primo auctoritas introducitur. Secũdo ad propositũ applicatur. ibi: Viri fratres. Tertio intentũ concluditur. ibi: Dextera igitur. Prima adhuc in duas. quia primo intentũ proponitur. Secũdo auctoritas inducit. ibi: Dauid enim. Circa primũ excitat attentionẽ audientiũ. dicens: Viri israelite. ad quos missi fuerunt prophete. c Audite verba hec. que non sunt dericenda sed magis attente audienda cum sint prophetarum oracula. Consequenter proponit christi mortem ꝛ resurrectionem dicens: d Jesum nazarenũ virum approbatũ a deo in vobis. i. coꝛã vobis. e Virtutibus. i. operibus virtuosis. f Et prodigijs. i miraculis maioꝛibus. vt in resurrectione mortuoꝛũ ꝛ ꝓsimilibus. g Et signis. i. minoꝛibus vt infirmitatũ curationibus. h Que fecit deus. i. tota trinitas. i Per illũ. i. per hominẽ christũ inquantum enim humanitas erat oꝛganum diuinitati coniunctũ: sicut manus suo modo est artificis oꝛganuz. k In medio vestri sicut scitis. quasi dicat: sic est euidens ꝙ non potestis negare. l Hunc definito consilio ꝛ prescientia dei traditũ. pro mundi salute ex maxima charitate. iudas tamen tradidit eum ex cupiditate ꝛ malignitate quoꝛum actoꝛ non est deus. m Per manus iniquoꝛ affigẽtes interemisti. i. per manus militũ pylati quia gentiles erant ꝛ idolatre. n Quem deus suscitauit salutis doloꝛibus inferni q̃ntum ad ipsum: eo ꝙ ipsum non leserunt. ꝛ q̃ntum ad patres sanctos quos ide absoluit. q̃uis enim ibi non sentirent penam sensus: habebant tamen penam dãni: iquãtum retardabantur a visione ꝛ fruitione dei: quod erat mentis afflictiuũ. ꝝm illud Prouer. xiij. Spes que differtur affligit animam. o Jurta quod impossibile erat teneri. i. detineri. non enim peccatũ aliquod contraxerat: sed ad omne peccatum destruendum venerat. p Dauid enim. Hic consequenter inducit auctoritatem dauid ad propositum. que habet psal. xv. ꝛ intelligitur de christo ad litteram: sicut ibidem fuit ostensum. ideo in persona eius dicitur: q Prouidebam dominũ coram me semper. nam anima christi ab instanti creationis habuit continue claritatem diuine visionis. r Quoniã a dextris est mihi ne cõmouear. Ex hoc enim ꝙ humanitas christi erat oꝛganum diuinitatis coniunctum vt dictũ est:

† cogitatio † patriarche † in verbis ꝓphete
coꝛ meum: ꝛ exultauit lingua mea
†† nõ deficiet in interitu iz in spe resurrectiõis † .i. aplũ †† in sepulchro †† resurrectionis
i sup et caro† mea†† requiescet†† in spẽ.
† humanaz
Quoniã nõ derelinques animã
†† possidẽdã in inferno †q̃ descẽdit i infernũ †† ad qõ descẽdit iz nõ pmãsit vt subueniꝛz gbus oportuit sed nõ ẽ derelictus qz cito surrexit †† p hoc ꝓbat hũa ne fragilitatis expertẽ: ꝛ supegressum esse humanam conditionem †† coꝛpus meu scificatũ p qõ ꝛ alij san
† meã i†† inferno: ††nec dabis† sanctũ
etificãdi sunt nõ patieris coꝛrũpi qz notas ꝛc.
† ꝙ putredinis ꝛ vermium
tuũ videre† coꝛruptionez. Notas
†† scio me resurrectuꝝ qz no. se. mihi vias vite † gb⁹ itur ad eternitatẽ in gb⁹ post passionẽ adipiebis me leticia †q̃ sunt in scitatis iocũditate †† ascẽdẽs celuz dabis delectationes dextere vsqz in finem
mihi fecisti† vias vite†: rẽpleb me

†† in ascẽsiõe nõ semiplena fuit leticia †† videbo facie ad faciẽ: vel cũ xpo deo q̃ facies ꝓꝝis † ꝓncipa lẽ serũ allogẽ †† coꝛpore ꝛ fide fres vocãdo blanchf
†iocũditate cũ† facie tua†. Viri†
frẽs liceãt audenter dicere ad vos
ꝙ hoc dicit ne indignentur
de pãtriarcha dauid: Quoniaz
defunct⁹ ẽ: ꝛ sepult ẽ: ꝛ sepulchꝛ

†† vñ apparet eũ nõ de se dixisse: nõ dabis sanctũ tuum videre coꝛruptionem.
ei⁹ ẽ apud nos† vsqz i hodiernũ
ꝙ dauid.
diem. Ꝓpheta igitur cũ eẽt: ꝛ
sciret quia iureiurãdo iurasset illi

Et exultauit lin. Quia reges post laboꝛes data est: laboꝛauit enim in spe vite eterne.

Nõ derelinques. Nõ iterũ mouear coꝛruptiõe iterate crucis ꝛ mortis. Notas mihi feci. Scio me sp esse victurũ.

Replebis me. plena leticia. i. iterũ nõ moriar. Coꝛã me ꝛc. Be. Exponẽdo qõ ipse fecerit: dat nobis puris ho
j.17.e minibus ꝓsiliũ pcã vita/ re. Nihil q dei pscientiã iugiter intuet oculo mentis: nullatenus hũc ad pecca ta puertit diabolus.

Quã a dextris est mi. Be. Causa quare nõ mouear: qz dñs a dextris opitulat: sinistra nõ pua lente. Si eni a dextris nõ fuerit: illã partẽ diabol⁹ E occupat sicut de iuda dix ꝛ. diabol⁹ stet a dextris ei⁹.

Et exultauit. Be. In passione dixit: tristis est aia mea vsqz ad mor/ j.reg.2.bv tẽ. ꝛ cepit pauere ꝛ tedere: vt se verũ hoiez in aia ꝛ coꝛpore: ꝛ veraciter passibilẽ mõstraret. Exultauit ẽo aia et lingua: qz passione sua gen⁹ humanũ saluandũ erat.

In inferno. Be. Cõstat aiam nõ derelictã in inferno: q̃ ablatꝫ illis ꝙ q b⁹ descẽderat: mox ad supna rediit. nec caro ẽ coꝛrupta: ꝝ veloci resurrectiõe ꝛ glificata. Notas mihi fe. ꝛc. Be. Non solũ de illo intelligunt q sed

de lyra

non potuit moueri ad aliquid nisi ꝝm voluntatez deitatis: propter quod nullus inordinatus motus potuit insurgere in christo ex iniurijs sibi illatis: aut ex quibuscũq; alijs causis: ꝛ quia hoc erat anime christi causa delectationis spiritualis. ideo subditur: s Propter hoc letatũ est coꝛ meũ. interius. t Et exultauit lingua mea. prozumpens exterius in laudẽ diuinam: sicut dicitur Luce. x. In ipsa hoza exultauit iesus in spiritu sancto. v Insuper ꝛ caro mea. ab anima separata. x Requiescet. in sepulchro. y In spe. id est certa resurrectionis expectatione. z Quoniam non derelinques animã meam. a coꝛpoꝛe separatam. a In inferno. id est in sanctoꝛum lymbo. in qua fuit per triginta nouem hoꝛas tñ. s. ab hoza nona ferie sexte in qua fuit separata ad coꝛpus vsq; ad diluculum diei dominice in quo ꝝm cõmuniorem opinionem fuit coꝛpoꝛe reunita. ideo subditur: b Nec dabis. id est dari permittes. c Sanctum tuum. id est coꝛpus meum sanctificatum. d Videre coꝛruptionem. id est putrefactionem vel incinerationem. si tamen accipiatur coꝛruptio pro morte: sic fuit ibi coꝛruptio: quia coꝛpus christi fuit vere mortuum per separationem anime a coꝛpoꝛe: vtrũq; tamen mansit diuinitati vnitum. s. anima existẽs in lymbo ꝛ coꝛpus iacens in sepulchro. e Notas mihi fecisti vias vite. per accelerationem resurrectionis mee. f Replebis me iocunditate. quia resurrexit in coꝛpoꝛe glorioso quod fuit prius passibile ꝛ mortale. et sic habuit materiam iocunditatis ex sui coꝛporis glorificatione. g Cũ facie tua. id est cum clara visione essentie diuine quam habuit anima christi ab instanti creationis sue. ideo dicitur: Cum facie tua. id est cum visione facici tue iam prius habite. h Viri fratres. Hic consequẽter dicta auctoritas ad ꝓpositũ applicatur: ostendendo ꝙ non loquitur de persona dauid: sed de persona christi. cum dicitur: Viri fratres. id est israelite sicut ꝛ ego. i Liceat audẽter dicere ad vos. tanq; verũ manifestũ. k De patriarcha dauid quoniã defunctus ꝛ sepultus est. vt patet. iij. Regum. ij. l Et sepulchrũ eius est apud nos. in quo iacuit per tanta tempoꝛa coꝛpus eius quod putrefactionẽ passum est ꝛ incinerationẽ. ꝓpter quod dicta auctoritas intelligi non potest de ipso. ideo consequenter ostenditur ꝙ intelligenda est de christo cum dicitur: m Propheta ergo cum esset. domini. ꝛ sciret quia iureiurando ꝛc. sicut habetur psal. cxxxj. Jurauit dominus dauid veritatẽ ꝛ non fru. ꝛc. quod principaliter intelligitur de christo descendente a dauid ꝝm carnem: vt dictum fuit ibidem. ideo subditur:

Prouidens

accepta plenitudine diuine virtutis ⁊ sapiẽtie per se mortẽ destruerit resurgẽs ad vitã: ß ⁊ de iustis q p eũ via veritatis inuẽta ad vitã redeũt ⁊ locum dabuntur videtes faciẽ eius: quia illa visus est sup oia ⁊ beatitudo pfecta.

De fructu iũbi. Be. In greco hꝫ de fructu ventris ei⁹ suscitare xp̃m ⁊ sedere sup sedẽ eius. Accepit. At verus hõ: vt effundat sp̃m sicut ioel dicit: effundam ⁊c. vl accipiunt apli ab ipso p missionẽ spũs in cuãgelio q̃ a pte mittet spũs.

Effudit hũc. Be. Qui prius iesum suscitatũ a deo dixit: nũc fidẽ auditor altius erigẽs hũc esse verũ dñm assignat: quẽ effudisse spũm ꝓfirmat hoc eni deitatis est signũ. ⁊ pulchre verbo effusionis vsus est: qõ ꝓphetam ioel posuisse suprameminit: vt ex hoc etiã ꝓstet ipsũ esse dñm iesum q̃ assumptionẽ carnis log⁹ secuit in ꝓphetis: q signa ⁊ ꝓdigia dat in celo ⁊ in terra: q oẽs inuocantes se saluat: ⁊ cetera ꝓpheta describit: quasi verus deus explet. Beda. In greco effudit hoc donũ quod nunc videtis et auditis.

Sede a dextris. Beda. Hoc est qõ petr⁹ ait de dño: quẽ oportet celũ quidẽ suscipe vsq̃ i tẽpora resurrectionis oĩũz. tũc eni cũ venerit tẽpora refrigerij a cõspectu dñi missur⁹ eũ est (q̃ ꝓdicat⁹ est) a regalibus sedibus ie sum christũ ad iudicãdos vluos ⁊ mortuos.

Be. Si opponat arri⁹ ex hac diuersitate filium minorẽ: patrẽ ꝏ maiorẽ esse: respõdemus ei: Nomẽ inferius illi ꝓuenire: cui sedere imparat sicut petrus ꝓsequẽter exponit q: ⁊ dñm eum: ⁊ christũ deus fecit hũc iesũ quem vos crucifixistis. Rab. Manifeste petrus ex hoc psalmo regnũ christi non terrenũ ß celeste ostẽdit: ⁊ vtrãq̃ natura eius euidenter astruit: humanaq̃ que de dauid: diuinã ſm quã est ad dexterã patris. In vna dauid filio.

† virtutis iuxuria in lumbis eius †† q: xp̃s sup ſrl'spi
de⁹ de fructu† lumbi eius †sedere
ritualem ſedit ſ a longe
sup sedem eius. ꝓuidẽs locut⁹
ẽ de resurrectiõe xp̃i. qa nẽq̃ de
ſ ſm animam
relict⁹ est i inferno: neq̃ caro ei⁹
vidit corruptionẽ. hunc iesum re
†† nõ duo vl tres †† q̃ vidim⁹ eũ post resurrectionez
suscitauit deus: cui† oẽs† nos te
†† resurrectiõis †† ꝓsperitate vel exaltatus est ipse
qui est dextera patris ſ quia dixit psalmista a dextris est mihi ne commouear
stes† sum⁹. † Dextera igit dei exal
ſ iohel ſ vl i cuãgelio accepta a xp̃o ſ accepit vt hõ
tatus ⁊ ꝓmissiõe spũssancti acce
†† donũ linguarũ vel sp̃m ſ vt deus ſ nõ recedit a verbo ꝓphete iohelis dicẽtis effundam ⁊c.
pta a patre: † effudit hũc quẽ vos
†† mẽte †† in linguis igneis ſ sono ſ nr̃o sermo.
† † vñ ps̃ q̃a nõ de sua sed de xp̃i ascensione ꝓdixit
† videtis ⁊† auditis. † Nõ. n. dã/
† ſ sicut hec q̃ nouissima sunt dauid nõ de se sed de xp̃o ꝓphetauit: q: mittẽd⁹ ex ſyon. i. ex stirpe dauid
venturus ⁊ dñaturus in medio inimicor⁹: sic ⁊ illa q̃ ß missa sunt non ad dauid: sed ad xp̃i mortẽ ⁊ resurrectionem pertinent
uid ascẽdit i celũ: † dicit aũt ipse:
† ſ interna rõne verbi coeterni † ſ pater † ſ homini christo †† quiesce vel iudica †† in eternũ vel
† Dixit † dñs† dño meo: † sedẽ† a
in vnitate psone cũ filio q̃ ẽ dextera p̃ris †† sp̃s q: sp̃
in p̃ris ⁊ in futuro ponẽdi †† demones vel homines
dextris meis. dõnec† ponã† inimicos
†† subiles vel subiectos †† carnis vl aplor †† q: p
tuos† scabellũ† pedũ tuor⁹. † Cer/
pheta hec dixit ſ viri ſ corporatissime ergo sciat ois domus isra
lis ⁊ spũalis †† dauid †† de quo dicit dño meo
†† i. regẽ cũ dixit sede ⁊c. ſ vel vnxit te deus ⁊c.
ſ vel eo ꝓstitutus sum ⁊c. †† ſm carnẽ fecit in natiuitate vel in resurrectione
le. quia ⁊† dñz† eum† ⁊† xp̃m† fecit
† ſ pater vel deitas †† s. †† iesus ꝓpriũ nomẽ illius est † ſ quẽ vos crucifixistis ſ ſm carnez. diuini
† de⁹† hunc† iesum† quẽ vos cru/
tas eni pati vel crucifigi non potuit
† ſ ex quo dixit viri iudei. ſ salomõ verba sapiẽtiũ: stimuli ſm illud ⁊ i cubil⁹ vr̃is cõpungimini
cifixistis. His auditis † cõpuncti
†† ãſ: ad medicos ⁊ duces ecclesiasticos loquunt⁹ ⁊ egri.
sũt corde: ⁊ dixerũt ad † petrum ⁊
†† demõstrate nobis ſ ecce fructus cõpunctiõis
ad reliquos apostolos. † Quid fa
† ſ q: ⁊ ipsi israelite †† seruorẽ fidei suscipit
ciemus† viri fratres? † Petrus
ſ cordis
ꝏ ait ad illos: Penitẽtiã inqt
†† ope iplete †† linguak †† nullus ꝓ alio
† agite. ⁊† bapticẽt† unusq̃sq̃ vr̃z
ſ de quo diximus: ⁊ dñm xp̃m eum fecit dñs: hoc dr q: filiũ dei nõ crediderũt
in nomie iesu xp̃i in remissiõnem
ſ scipue crucis de quo dixerat quẽ crucifixistis
peccatorum vestrorũ: ⁊ accipiẽtis
†† q̃ in nobis miramini †† iudeis ſ vel vobis hic stãtibus: ⁊ oibus iudeis procul positis
† donũ spũssancti: † Vobis eni est
†† illa. s. effundã super vos de sp̃i meo †† etiã gentibus q̃ a dono spũalis nõ repellunt
† repromissio ⁊ filijs vestris † om
† ſ loco vel a noticia dei
nibus† qui longe sunt: quoscũq̃
† ſ gratia: non meritis.
† aduocauerit dominꝰ deꝰ noster.
ſ que reticent: q: eiusdẽ q̃litatis erant ſ de christo.
Alijs etiã verbis plurimis testifi
†† adiurauit †† illos egros: ⁊ se medicũ ostẽdit
cat⁹ ẽ. ⁊† exhortabat† eos dicens:
† † iudeor⁹ q nõ penitẽt †† q̃ est ꝓuersa ⁊ exasperans
Saluami a† generatõe ista† pra/
†† illum. s. penitentiam agite ⁊c.
ua. Qui ergo receperunt† sermones eius baptizati sũt ⁊ appositę
sunt in diẽ illa anime circiter tria
† ſ numerus fidei congruus: que trina est ⁊ vna.
† ſ non vna die tñ
† milia. Erãt autem† pseuerãtes

Iesum quẽ ⁊c. Be. Iesus est dñs ⁊ christus: vna i duab⁹ naturis existẽte psona: q: in diuinitate eternaliter ex patre natus: in humanitate tẽporaliter factus: cũ operãte spũ scõ in vtero virginis est incarnatus.

Cõpuncti. Beda. Implet ꝓphetia iohel: q: post ignẽ spiritussancti sequit vapor cõpunctionis fumus lachrymas excutere solet: incipiũt flere q. irriserant: tundũt pectus: dant deo precẽ sicut sacrificiũ. vt sanguinẽ illũ gustare valeãt: p eũ saluãdi quẽ sup se ⁊ sup filios suos prius fuerãt iprecati.

Penitentiam ⁊c. Be. Dicturus de baptismate: ꝓmisit lamẽta' penitẽtie. vt pri⁹ se aqua sue afflictionis infunderent: ⁊ post sacko xp̃i lauarẽt.

In noie. Raba. In honore: vel in hac forma vel in vno triũ fides continetur.

Et oibus q lõge sũt ⁊c. Ra. Hoc ad illud testimoniũ ꝓphete respicit: qõ vltimũ posuit. s. ois qcũq̃ inuocauerit nomẽ dñi saluus erit: quod ad gentiũ vocationẽ ptinet spãliter: q̃ a filijs isrl' lõge facte: p inuocationẽ B
nois dñi saluãde erant.

Testificatus est ⁊ ex. Idẽ est testificatio et exhortatio.

Saluamini a gene. Hec est testificatiõis q̃litas ⁊ exhortatõis: ß lucas plũma verba petri breuit cõclusit sentẽtia.

A generatõe. Due sunt generatões: vna bonorũ: alia malorũ.

Circiter. Ad nũerũ dr̃: sicut circa ad locũ. Tria milia. Be. vbi

Nicolaus

a Prouidẽs locutus est de resur. xp̃i. in auctẽ pdicta q̃ in ipso spleta est: vt patet ex dictis: tõ sequit: b Nec⁹ derelictus est ⁊c. ⁊ ps lxa. c Dextera igit dei. Hic ꝓcludit intentũ de collatõe sci spũs a deo. Circa qõ sciẽdũ q hec collatio nõ erat ipleda añ christi ascensionẽ. vt dr̃ Joã. vij. Nõdũ erat spũs datus: q: nõdũ erat iesus glificatus. iõ ꝓcludit: Dextera igit dei. i. eius potẽtia. d Exaltatus. ad celestia. e Et ꝓmissione spũs sci accepta. q̃ sedit ad dexterã p̃ris: sicut erat sibi ꝓmissũ psal. cix. Sede a dextris meis ⁊c. f Effudit hũc. spũm. g Quez vos videtis. in linguis ignẽis. h Et auditis. in varijs linguis. erãt eni signa sensibilia ad desiderata fiebãt a tota trinitate sicut a cã la fiebãt a tota trinitate sicut a cã ꝓncipali ⁊ ab humanitate xp̃i sicut a cã instrumẽtali ꝓiũcta: vt dictum est. s. ita intelligendũ est de hac infusione spũs sci. i Nõ eni. Hic ponit secũda auctas ad ꝓpositũ: q̃ hꝫ psal. cix. q psal. ad litterã intelligit de xp̃o: vt ibidẽ diffusius declarauit. dicit igit: Nõ eni dauid ascẽdit in celos: ß fuit sepultus ⁊ incineratus: vt pdictũ est. k Dicit aũt ipse. de xp̃o. l Dixit dñs. pf. m Dño meo. i. filio⁹ ei⁹ incarnato. p hoc eni ꝓbat divinitas xp̃i: Matth. xxij. q: si esset hõ purus dauid nõ vocaret eũ dñm cũ esset filius ei⁹ nãlis tñ ⁊ nõ dei: ß tñ adoptiuus: sicut dauid ⁊ alij sci. n Sede a de. meis. i. ad eq̃litatẽ p̃ris ſm divinitatẽ ⁊ in potioribus bonis ſm humanitatẽ. o Donec po. ⁊c. Per hoc nõ est intelligendũ q̃ xp̃s debeat aliq̃n dimittẽ sessionẽ ad p̃ris dexterã: q: li donec aliq̃n tenet finite. s. q̃n significat terminũ ei⁹ cui conjũgit: vt cũ dr̃: Sedete h donec veniã: aliq̃n ꝏ indifferẽte vt cũ dr̃: Iste nõ peribit donec vixit ⁊c. i. nunq̃: q: post mortẽ penitere nõ potuit. ⁊ hoc mõ tenet cũ dr̃: Sede a dextris meis donec po. ini. t. sca. ⁊c. i. tibi totaliter subiectos. si eni accipiat xp̃s ſm divinã naturã oia sũt ei subiecta ab eterno ſm fiendo⁹ dispositionẽ: nõ tñ q̃ntũ ad executionẽ: ß solũ in tpe in q̃ hñt esse.

de lyra

si ꝏ consideret q̃ntũ ad naturã humanã: sic oia sũt ei subiecta auctoritatiue a ꝓncipio incarnationis ex vnione ad verbũ. executiue ꝏ oia ei erunt subiecta in fine mũdi: cũ in oibus exercebit suã volũtatẽ: bonos ꝓmiãdo et malos puniẽdo. ⁊ sicut scabellũ terit pedib⁹ ⁊ eis supponit: ita mali ꝓterẽtur in penis ⁊ supponent xp̃o ſm humanitatẽ: q̃ p pedes designat. ꝓpter qõ ꝓcludit: p Certissime g̃ sciat ois dom⁹ isrl. absq̃ hesitatione aliq̃. q Quia ⁊ dñm eũ ⁊ christũ fecit de⁹. i. tota trinitas. r Hũc iesũ. humanitatẽ ei⁹ vniẽdo verbo ⁊ ad p̃is dexterã exaltãdo. s Quẽvos crucifixistis. p ignorantiã qdẽ q̃ntũ ad pplm cõem: ß p invidiã ⁊ malitiã q̃ntũ ad ꝓncipes sacerdotũ. t Vis aũt audiꝝ. Postq̃ est posita petri pdicatio. Hic ꝓfr ponit auditor⁹ ꝓversio. ⁊ ꝏ eor⁹ ꝓversatio. ibi: Erãt aũt. Circa ꝓmũ dr̃: Vis aũt auditis cõpuncti sũt corde. de xp̃i morte. v Et direrũt ⁊c. parati obedire. x Penitentiã agite. pcã pterita detestãdo. aliẽ ponere⁊ obex spũi scõ. y Et bap. vnus. vim in noie iesu xp̃i. in hac eniz forma baptizauerũt in ꝓmitiua eccl̃a ꝓfilio spũs sci: vt nomẽ xp̃i qõ erat apud iudeos ꝓteptũ ⁊ odiosũ: amabile redderet ⁊ venerandũ: q̃ facto remissionis eccl̃ie ad formã a xp̃o institutã Matth. vlt. Baptizãtes eos i noie p̃ris ⁊ filij ⁊ spũs sci. verũtñ in noie xp̃i intelligit tota trinitas. xp̃s eni grece dr̃ vnct⁹ latine. ⁊ sic in noie xp̃i intelligit pr̃ vngẽs ⁊ filius vnctus ⁊ ipsa vnctio q̃ est spũs scõs. z In remis. pec. vior⁹. q: baptism⁹ delet oia pcã q̃ntum ad penã ⁊ culpã. a Et acci. do. spũs sci. qõ tũc dabat baptizat⁹ in signo visibili p ipositionẽ manuũ aplor⁹. vt hf. j. r. ca. ⁊. xix. b Vobis eni est repromissio. pdicta facta p iohelẽ ꝓphetã. vt dictũ est. s. cetera patẽt vsq̃ ibi: c Saluamini a gene. ista prava. s. iudaica q̃ p maiori pte remãsit in infidelitate obstinata. d Et ap. sũt. ad numerũ fideliũ. e In die illa. s. pẽthecostes. vt pz ex pdict̃. f Circiter tria milia. i signũ hui⁹ baptizationis fiebat antiqtus baptism⁹ generalis in die pẽthecostes. g Erãt. aũt

ꝑmũ ecclie celebratũ est baptisma: pictas diuina ad ꝓfessionẽ trinitatis col
legit alarum tria milia: ⁊ moyses qdẽ qnquagesimo die pasce qua ler da/
ta est: solẽnitatẽ ꝑmittiarũ ꝓcepit initiari: nũc aũt supueniẽte spũ sancto: nõ
manipuli spicarũ: ꝙ alaruꝫ sũt dño ꝑmitte ꝓsecrate. ¶ Dis etiã. Adiũ
gĩt narratio etiã de cõione ⁊ de vẽditõe ⁊ eã diuisione i qbꝰ apparet virtꝰ.

¶Erãt pariter. Be.
Charitas diffusa in cor/
dibꝰ cito generat dei ⁊ ꝑ
ximi dilectionẽ vñ ꝑpter
geminũ charitatꝫ ardorez
bis datꝰ est spũs aplis.

Dñs aũt augebat.
i greco dñs augebat eos
q̃ salui fierẽt q̃tidie. Ecce
post altera narratio sic, in
cipit. In idipsũ aũt petrꝰ
⁊ ioanes ⁊c. qõ sic põt ex
ponι: ¶Cũ dñs quotidie p̃
dicãtibus aplis ecclie sue
credẽtes adunaret: ꝑmi
aplorꝫ ascẽdebãt in tẽplũ
deũ rogaturi i idipz. i. vt
ecclĩaz sp augẽt. C. III

j.4.5. ¶Etꝰ aũt ⁊ ioã.
p ¶Virtutẽ p̃dictã, p
sequẽ. Ita ãt vicis/
sim sibi ꝓnectũtur vt ꝑmo
nes virtutibꝰ: ꝓtutes suc
cedãt ꝑmonibꝰ. Ad
horã no. Be. Aplι hora nona tẽplũ ingressuri
ꝑmo claudũ diu debilez
sanãt: post vsqꝫ ad vespã
laborãtes multa milia ho
minũ verbo dei ibidẽ q̃
doctores ecclie priꝰ iudeis
postea gẽtibꝰ p̃dicant: hi
sũt oparij quos nona et
xj. hora i vineã ꝑfamili/
as iducit. ¶Claudus
er vte. Be. ¶Ppls isrl'
nõ solũ ab incarnatõe: ꝙ
etiã a tpe legis rebellis: q̃
si ex vtero mꝛis claudus
fuit: qõ in iacob cũ ãgelo
luctãte ⁊ claudicãte figu/
rabat: q̃ ppls ille xp̃o in

Nicolaus
pseuerãtes. Nic ꝓñr po/
nit ꝓuersoꝛ ꝓuersatio cũ
dꝰ: Erãt aũt pseuerãtes i
doctrina aplorꝫ: q̃ntũ ad
fidẽ ⁊ mores. a Et cõ.
fra. panis. tũ q̃: quotidie
cõicabãt: tũ q̃: cões cibos
sic ⁊ cetera cõia habebãt.
b Fiebat aũt oi aie. i.
oi hoi: denotando totũ a
parte digniorι. c Ti/
mor. tũ ꝓp p̃dicationẽ pe
tri: tũ ꝓp miracula q̃ per
aplos fiebãt. iõ subditur:
¶Multa q̃z prodigia ⁊c.
d Oẽs etiã q̃ ere. i xp̃z.
e Erãt pariter. in signuz
charitatꝫ. f Et ha. oia
cõia. in signũ fraternitatꝫ. ⁊ ex hoc ois religio habuit exordiũ in q̃ nõ licet
hĩe ꝑpriũ. g ¶Possessiones q̃z. i. agros ⁊ vineas. h Et substias. i. pe
cora ⁊ ꝑsona. i Vẽdebãt. vt de ꝑcio cõiter oibꝰ ꝓuideret. tũ ꝑm indigẽ/
tias eoꝝ. k Quotidie q̃z pdu. vna. in tẽplo. vbi erat locꝰ oꝛonis quo
ad oẽs: ⁊ p̃dicatõis quo ad aplos. l Et frã. cir. do. panẽ. i reditu suo de
tẽplo. m Sumebãt ci. cũ ex. mẽtis in deũ. n Et sim. cor. i. sine plica
dolositatꝫ ⁊ si'latiõis. o Collaudãtes deũ. de bñficijs accepꝫ. p Et
ha. gratam ad oẽm plebẽ. vt sic de quolibet eoꝝ posset dici qõ de scõ sebastia
no legĩt: Necesse erat vt quẽ deꝰ tãta ꝑfuderat gratia ab oibus amaretur.
q Dñs aũt augebat. supple numerũ coꝝ. r Qui sal. fiebãt. p receptio
nẽ fidei catholice. s Quotidie. ⁊ nõ solũ in die pẽthecostes: ꝙ etiã i alijs
v dieb' sequẽtibꝰ. t In idipsũ. i. i vnionẽ aplice doctrie. C. III.
p Etrus aũt. Hic ꝓñr describit p̃dicatio petri: adiũcto miraculo. et
diuidit i tres ptes. q: ꝑmo ponit opatio miraculi. ꝛ p̃dicatio petri.
ibi: Videns aũt petrꝰ. 3° excitatio ĝeli. se. ca. Circa ꝑmũ notat hora. cum dꝰ:
¶Petrus aũt ⁊ ioanes ascẽdebãt in tẽplũ. i. in atriũ mũdoꝝ qõ erat oꝛonis
locus. r Ad ho. oꝛonis no. tribꝰ eni horis in die orabãt iudei. vñ dicit
Dañ. vj. q̃ daniel tribꝰ tpibꝰ in die orabat ꝫ hierusalẽ. s. mane: hora no/

ſ fidei ſ nõ solus petri: q: eadẽ erat oium
in doctrina apostolorum ⁊ cõm
ſ siue cõis siue ei
municatione fractionis panis ⁊
ſ expectis credentibus
orationibus. fiebãt autem omni
ſ ipsecte: ꝓfecta eni charitas foras mittit timorẽ
†† ꝑ predicatione siue ꝑpter ꝓdigia q̃ sequunt
ſ appropinquat virtutis narratio
anime timor. † ¶Multa quoq; ꝑ
ſ predicationi adiuncta
digia ⁊ signa per apostolos i hie/
rusalez fiebant. ⁊ metus erat ma
ſ iter cetã. xx. de quibus dictũ est
gnus in vniuersis. Omnes etiaz
qui credebant erãt pariter: ⁊ hã
ſ indiciũ fraterni amoris est oia possidere: ⁊ nihil proprium habere ſ egros
bebãt omnia communia. possessi
ſ pecora
siones ⁊ substantiã vẽndebant:
ſ nõ ſm honore
⁊ diuidebant illa omnibus pro/
rẽ sed ſm indigentiã vt manna
ut cuique opus erat. Quotidie
†† vt apli †† deus facit inhabitare vm' moris in do
mo †† in oratione ecce contemplatio
quoq; †pdurãtes †unanimit' i tẽ
ſ hic activa vita signat ſ nõ in tẽplo vt scõs locus cẽt
orationi: ⁊ cõis est victui
plo ⁊ frãgentes circa domos pa/
ſ scñ vel corporalẽ ſ in honore sui magistri
nem: sumebant cibum cum exul
†† nihil interrogãtes † ſ vnanimitate charitatꝫ ſ coopan
tatione† ⁊ simplicitatẽ †i cordis cõl
tes in laude ſ de preceptis gratias agentes ſ iuxta illud:
⁊ hymno dicto exierunt in montem oli.
laudantes deum. ⁊ hãbentes gra.
ſ corã plebe siue ipse plebi gratias agentes siue in eõ
spectu plebis gratiam inuenientes
tiam ad omnem plebem. Dõmi
ſ nõ solũ priores perseuerabant: sed oña
nus aũt augebat q̃ salui fiebant
ſ nõ solũ in pẽthecostẽ ſ vnionẽ aplice regule
quotidie i idipsũz. C III.
ſ a precipuis exordiatur
¶Etrus ãt ⁊ ioanes ascẽde
p ſ qui erat ascendit
bãt i tẽplũ ad hor̃ã ora/
ſ non orationis sed diei
tionis nonã. Et quidam vir qui
ſ cui' difficilis ẽ sanitas ſ i hoc diuturna ⁊ grauis osꝫ
ditur infirmitas
erat claudus ex vtero matris sue
baiulabatur: quẽ ponebãt quo/

passione hualẽs: in qbusdã p fidẽ bñdictus in alijs ex infidelitate ẽ claudꝰ.

Portã tẽpli q̃ dr spe. Be. Alle. ¶Porta tẽpli speciosa dñs est: per
quã q̃ itrat saluat: ad hãc portã isrl' debilis nec ire valẽs legis, pphetarũq;
vocibꝰ afferꝛ: vt ab ingredientibus poscat auxiliũ fidei ⁊ sapie: q: vaticinia
futuroꝝ q̃si ad portã ponũt auditores: ꝙ petrꝰ in tẽplũ ꝓducit: cui. p ꝓfessio
nẽ forte etiã cognomẽ pe
tre claues celi sunt date.

tidie ad portam templi: que dici/
ſ a quodam ornamento speciali ſ misericordiam.
tur speciosa ¶vt pẽtẽt elemosynaz
ſ misericordes, forte credidit eos q̃ tẽplũ frequẽtarent
ab itroeũtibꝰ i tẽplũ. Is cũ vidis
set petrꝰ ⁊ ioannẽ icipiẽtes itroire
i tẽplũ. rogabat vt elemosynã ac
ſ ab eis
ciperet. Intuens autem eum' pe/
† ſ q̃si pauptatẽ habitu demõstrãtes
trus cum ioanne dixit. † Respice
ſ quos nosti esse pauperes ſ intuebatur
in nos: ãt ille intendebat' in eos
sperans se aliqd accepturum ab
ſ nõ habeo vel nõ habeo mõ:
eis. Petrus autez dixit. Argẽ
vel nõ ẽ mõ ad manũ ſ alia ostẽdit se habere
tum ⁊ aurum nõ est mihi: quod
ſ gratus seruus nõ sed
autez habeo: hoc tibi do. In nõ/
ꝙ dñm glorificat vt credat in eũ cui resistebant.
ſ sancti ſ a loco
mine ihesu christi naçareni surgẽ
ſ plenã latinẽ in his duobus datꝫ ambulatio eni sani.
⁊ ambula. ⁊ apprehensa manu
tatꝫ ẽ ꝓbatio ſ dextera ẽ salutꝫ ꝓpitas. ſ nõ medici.
ei' dextra alleuauit eum: ⁊ prõti
nali tarditate ſ nulla intercedit cũctatiõe putẽt aliun
de sanatio ſ confirmati sunt gressus eius
nus consolidatę sunt bases eius
ſ que enerues sunt in paralyticis ſ planta a planicie
dicta est †† nõ exurgẽs ſ iuxta ꝓphetã dicentẽ: exiliet
sicut ceruus claudus.
⁊ plãte. † Et exiliẽns: stetit ⁊ ãbu
ſ exẽplũ ẽ gras agẽdi oño ſ celeste
labat: ⁊ intrauit cũ illis in tẽplũ
ſ duo precepta implebat
ambulans ⁊ exiliens ⁊ laudans
ſ sanitatẽ illius ſ erce plenitudo testium.
deum. Et vidit omnis populus
eum ambulantem ⁊ laudantem
ſ non dubitabant de persona.
deum. Cognoscebant autẽ illuz
quoniam ipse erat q̃ ad elemosy
nã sedebat ad speciosaz portã. Et
ſ non fide
ipleti sũt stupore ⁊ extasi i eo qõ
ſ bona contingũt
contigerat illi. Cum viderent au
tem petrum ⁊ ioannem: cucurrit
ſ non sacerdotes ſ adorandos
omnis populus ad eos ad põti
eũz que appellabatur salomõis

Argentũ ⁊c. Me/
mor: illius' ꝓcepti: nolite
possidere aurũ ⁊ argẽtũ:
pecuniã q̃ ad pedes aplo
rũ ponebat: nõ sibi recõ/
debãt ꝙ ad vsus pauperꝫ
q̃ sua ꝑsimonia reliq̃rant
seruabãt. Be. Alleg.
Argentũ ⁊c. Habuit q̃
dẽ ꝑmũ tabernaculũ iu/
stificatões culture scñ sã
ctoꝝ auroꝝ ⁊ argẽto distin
ctũ: ꝙ metalli legis sanguis
euãgelij ꝓciosioꝝ emicat:
q: ppls q̃ añ auratos po
stes debilis iacuerat: in
nose iesu xp̃i crucifixi tem
plũ celeste ingreditur.

Et apprehẽsa. Be.
Quẽ verbo erigit. Huc
⁊ dextera ꝓfortat: q: ꝑmo
docẽtis mins' valet in au/ j.9.1.
ditore: si nõ cõmendat ex
emplo ꝓprie actionis.

Et exiliẽs ste. Be.
Ordo ꝓfectõis ꝑmo sur/
git q̃ iacuerat: deinde iter
virtutum arripit: ⁊ sic re/
gni ianuã cũ aplis itrat.

Stupore ⁊ extasi. Beda. ¶Po auoreꝝ excessu
mẽtis: dr etiã ectasis: cuz
mẽs a pauore nõ alienat
ꝙ inspiratõe reuelationis
assumit. Eucurrit
ois populus. Be. Al
leg. Saluato isrl' ꝓ aplos
cucurrit ois mũdus ad li
mina veri pacifici: de q̃
dr: Multiplicabit' eis im

delyra
na ⁊ vespe. ꝙ Et qdã
virq erat clau. ex v. m. sue
ex quo miraculũ fuit cui
dẽtius q̃z si fuisset claud'
ex aliquo accidentaliter.
z Baiulabat. q: nõ so
lũ erat claudus ꝙ etiaz sic
ẽctus q̃ nõ poterat incẽ
dere. a Quẽ ponebãt
quotidie ⁊c. ¶ Ista vt di/
cũt aliq ẽ illa porta quã
edificauit ioathã rex iuda
sublimissima. ij. ¶Paral.
xxvij. ꝙ si intelligebãt de
porta eadẽ numero quaz
edificauit ioathã: nõ ẽ ve
rũ: nã illa fuit cõbusta ꝑ
chaldeos. iiij. Reg. vlt.

potuit tñ alia i eodẽ loco reedificari ad similitudinẽ ꝑme ⁊ retinuit nomẽ an
tiquũ. b Ut pe. ele. sic ꝓmtũ ẽ talibꝰ q̃ nõ ꝑmit lucrari victũ suũ. cetera pa
tẽt vsqꝫ ibi: c Respi. i nos. i. ꝓsidera nos paupes nihil tibi dare valen
tes: vt dicũt aliq. ⁊ videt ꝙ glo. iter linearis dicẽ. ꝙ saluo iudicio meliorι
dẽt alr dicẽdũ. si eni petrꝰ sic ei rñdisset: spem recipiẽdi aliqd ab eis sibi nõ
dedisset: ꝙ magꝫ ꝫlũ. ⁊ tñ subdit: d At il. in. i eos spe. se. ali. ac. ab eis.
iõ dicẽdũ q̃ petrꝰ ⁊ ioanes q̃ erãt valde misericordes respexerũt eũ clemẽti/
bꝰ oculi: cogitatibꝰ sibi melius dare q̃ petebat. iõ dixit ei petrus: Respice in
nos. nõ i nfa. pp qõ subdit: e Argẽtũ ⁊ au. nõ ẽ mi. nemor illi' ꝓcepti:
Nolite pos. au. ⁊ ar. ⁊c. vt dicẽ glo. f Qõ aũt ha. ti. do. qõ eni p ami/
cos possumꝰ: quodãmõ p nosipsos possumꝰ. ix. ethicoꝝ. sanitatẽ aũt illaz
poterat petrꝰ dare virtute dñi sui ⁊ amici ihesu xp̃i. i. iõ subdit: g In noie
ihesu xp̃i. i. i virtute eiꝰ. h Surge ⁊ ãbula. neutrũ eni antea potat. i Et
ꝑtimꝰ ꝓso. sũt ba. eiꝰ, i. crura ⁊ tibie qbꝰ initit corꝑis põdus. k Et plã
te. i. pedes vsqꝫ ad vltimã supficiẽ. l Et exi. ste. ⁊ ãbu. In quo ostẽdit
curatio pfecta ⁊ in instãti quã solus deꝰ põt facere. m Et in. cũ il. in tẽ.
vt redderet deo gras de tãto bñficio. cetera patẽt vsqꝫ ibi: n Ad por. q̃
ap. salomonis. ¶Porticus eni illa quã fecit salomõ i tẽplo fuit ꝑ chaldeos

cõbusta

pertū ⁊ pacis non erit finis. Ipse est lapis de mōte abscisus ⁊ g terreno re/gno ruēte: solū p orbē pacificū tenet imperium.

Deus abrahā ⁊ deus isaac. Rab. Tres memorant nullo impio intercedēte: vel ꝓpter ꝓncipatū iusticie: vel ꝓpter ꝓtinuā iustoꝝ serīe: vel ꝓpter numerū testiū. Deus abrahā ⁊ deus isaac ⁊ deus iacob trinita/tē notat deus patrū ūyni tatē. Memorās patres fidē suadet ne quasi nouū introducere videretur.

Rab. In his tribus oē sacrm ecclie cōplet: aut eni ex bonis boni: vt isaac ex abrahaz: aut ex malis mali: vt ismael ex ancil/la agar: aut ex bonis ma lis: vt ex isaac et rebecca esau: aut ex malis boni: vt filij iacob ex ācillis ge nerati: qō etiā in spiritali generatiōe siṁ obseruaē.

Tradidistis ⁊c. Be. Sapiēs doctor lo/quēs de dño illis q eum occiderūt. primo humani tatis qua tradi ⁊ interfi ci potuit recordaē: deinde paulatim resurrectōe pa tefacta deū ⁊ dei filiū esse declarat: ⁊ auctorē etiam vite predicat.

matt.27.b marc.15.a luce.23.c ioan.18.g

Interfecistis ⁊c. Volūtate ⁊ verbo: hoc ō legē q dicit q occiderit hoiez volēs: ⁊ ipse occidē

Integrā sanī. In duobus q̄ precepta sunt.

Per ignorantiā. Duo coopta sūt: ignorā tia vīa ⁊ prescīētia dei.

Per os olim. Ideo necesse erat ipleri: q̄ non vnus ℔ oēs ꝓphetauerūt

Deleātur vīa pcā. Be. Tūc plene delebūt pcā cū ꝓtute resurrectōis mors destruet nouissima

Ut ⁊c venerit. Cōtinuatiue ad precedētia. s.

Nicolaus

cōbusta: ℔ post reditū captiuitatis babylonice in eodē loco fuit alta recdi/ficata retinēs nomē anti/quum. a Videns aūt. Hic ꝓfūr ponit exhortatio petri: in qua ꝓmo ar/guit iudeoꝝ iniquitatē. Secūdo eos inducit ad veritatē. ibi: Et nunc frēs. Circa primū dicit: b Viri israelite quid miramini ⁊c. quasi nostra vir tute aut pietate fecerimus. sic habēt libri correcti: Ad faciendū enim aliq̄ bonū requirit facultas ⁊ bona voluntas q̄ ꝓ virtutē ⁊ pietatē designant. q. d. petrus: Si fecissemus hec nostra potestate ⁊ volūtate bñ esset admirā dum. ℔ sic nō est. ꝓpter quod subdit: c Deus abrahaz ⁊ deus isaac et deus iacob. Utit hoc mō loquēdi: quia cōmunis erat apud iudeos in as/sertionibus veritatis: vt patet ex decursu veteris testamēti. d De ꝓpa/trū nostroꝝ qui est omnipotēs. e Glorificauit filiū suum iesum. cuz re suscitando ⁊ collocando ad dexterā suam. f Quē vos qdē tradidistis. pylato ad interficiendū. hoc enim fecerant principes in quibus erat totus populus virtualiter. g Et negastis ante faciē pylati. dicēdo: non habe/mus regē nisi cesarē: Joā. xix. h Judicante illo. s. pylato. i Dimit ti. supple debere iesum. s. innocentē. vt habet ibidē: k Vos aūt sanctuz ⁊ iustū negastis. ⁊ dicit sanctū ⁊ iustū absolute: quia sanctus ⁊ iustus ē an tonomacite. vñ dicit: Sanctus sanctoꝝ: Dan. ix. l Et petistis virum homicidā. s. barrabā q̄ ꝓpter seditionē quandaz in ciuitate ⁊ homicidium missus erat in carcerem: Luce. xxiij. m Auctorem ꝓ vite. corporalis ⁊ spiritualis: quod christo cōpetit ℔ cius diuinitatē. n Interfecistis. in humanitate assūpta. o Quē deꝰ suscitauit. p suā oipotētiā. p Cuiꝰ nos testes sumus. nō tm̄ duo vel tres ad sufficientiā: ℔ multo plures ad'su perabundantiā. q Et in fide nois eius hūc quē vos vidētis. nūc sanū ⁊ incolumē. r Et nostis. aū fuisse claudū ⁊ impotentē. s Cōfirma/uit. in sanitate. t Nomen eius. i. inuocatio nois xpi. v Et fides ⁊c. nā inuocatio sine fide efficax nō esset. x Et nūc frēs. Hic ꝓfūr inducit eos petrus ad veritatē. ⁊ ꝓmo rōne. 2° scripture allegatione. ibi: Moyses. Circa ꝓmū dicit: Et nūc frēs. dulciter eos alloquit: vt verbū eius magis recipiat. y Scio q̄ ꝓ ignorantiā fecistis sicut ⁊ ꝓncipes vestri. Alia tm̄ fuit ignorātia hic ⁊ ibi. nā ꝓncipes q erāt litterati ꝓ scripturas q̄ ꝑdicte erāt

stupentes. Videns autē petrus
ℑ cursui ⁊ stupori: vel vbi stupenti
respondit ad populum. Viri israē
elite qd miramini hoc? aut nos
ℑ apparet ꝗre currebat ppls
qd intuemini q̄ nr̄a virtute aut
ℑ hec duo necessaria sunt saluti ℑℑ nos ipsi: non de⁹
pietate fecerimus hūc āblaure?
ℑ qz abrahā ei credidit etiā tpe ꝓputij.
Deus abraam: ⁊ deus isaac. ⁊
ℑℑ triū vel oiuz ℑ nō ē deus mortuoꝝ sed viuentium
deus iacob: deus patrū nostro
ℑℑ in sanitate paralytici ℑ non nos quos intue
mini ℑ consubstantialem
rum. glorificauit filium suū ie/
ℑ saluatorem mundi: ad saluandum venerat: ⁊ vos tradidistis ad mortem
sum: quē vos quidez tradidistis
ℑ nō hūc: sed barrabā postulantes dimitti
⁊ negastis ante faciez pylati: iudi
ℑ gētis gentilis: in qno damnantur iudei
cante illo dimitti. Vos aūt san
ℑ in se ℑ sine pcō ℑℑ ad ꝓximū ℑ sine iniqtate
ctuz ⁊ iustum negastis. ⁊ petistis
ℑ barrabā auctorē seditionis ⁊ homicidij
virum homicidā donari vobis.
ℑℑ laçari ⁊ ceteroꝝ ℑ pñtis ⁊ futur e ℑ q tradit in
Auctorem vo ite interfecistis
terficit ℑ pater ℑℑ longe ne iterū moriatur
Quē deus suscitauit a mortuis.
ℑ christi ℑ facti
cuius nos testes sumus: ⁊ in fidē
nominis eius: hunc quez vos vi
ℑ sanum ℑ paralyticum ℑ in sanitate
distis ⁊ nostis confirmauit. Nō
ℑ cognitio ℑℑ inuocatio nois ei⁹ ℑ xpm hoiem ⁊ deū
men eius ⁊ fides que per eum ē
ℑ in copore ⁊ anima ℑ corpalem
dedit integram sanitatem istam:
in conspectu omnium vestrum.
ℑ suauiter scelus eoꝝ arguit.
Et nūc fratres sciō q̄ per igno/
rantiam fecistis: sicut ⁊ principes vestri. Deus autem qui prenūcia
ℑℑ vno ore locuti sunt oēs ℑℑ ad dīam pseudo
uit per os omnium suorum p
ℑℑ vnde ⁊ supra xpm fecit deꝰ
phetarum pati christuz suū: sic i/
ℑℑ ℑ quia fecistis ignorgo p. ℑ de malis
ℑℑ ad bona vnde: declina a malo ⁊ fac bonuz
pleuit. Penitemini igitur ⁊ cō
ℑ iz per ignorantiam facta.
uertimini: vt deleāt vīa peccata
ℑℑ qz pteritū ē i carnatiōe vel futurū in iudicio ℑℑ dis
cretio vniuersalis iudicij ⁊ redemptio iustoꝝ
vt cūz venerit tēpora refrigerij
ℑ a facie ℑ christi in carne
a ꝓspectu domini: ⁊ miserit eum
qui predicatus ē vobis iesū chri/
ℑ ambiguitas dictionis ℑ ecclesiam
stum: qūem oportet quidem celū
ℑℑ in iudicio ℑ repletionis vel renouationis.
recipere. usqz i tēpora restitutio/
nis omnium qūe locutus ē dīs
ℑ nō ab hoibus: sed per hoies dicta ℑℑ nō nuper in
uentum sed olim scriptum
per os sanctorum suorū a seculo
ℑℑ sensum moysi non verba posuit petrus
ℑ primū diuine legis scriptorē anteponit ceteris
prophetarum. Moyses quidē
ℑℑ ℑ iesū filiū nauez ℑ dīm iesū ℑℑ nascēdo vt resur
dixit: Quoniā pphetaz suscita
gendo ℑ ad ꝓfectū vtuz ℑℑ ad distinctioné falsorum deorum.
bit vobis dīs deus vester de
ℑℑ obediēdo sicut mihi ℑℑ virū hoiez vel a me figu
fratribus vestris: tāqz me ipz
ratū ℑ p imperatiuo positū ℑℑ nihil diminuētes nihil addentes
audietis iuxta omnia quecunqz
ℑ hoc q̄ oīs alia ⁊c.
locutus fuerit vobis. Erit autez
ℑ pars principalis pro toto homine ℑℑ ℑ obe/dierit.
ōmnis anima qūe non audierit

vt cū venerint tpa refrigerij a ꝓspectu dñi: tūc deleant peccata vestra.

Que oportet quidem celū ⁊c. Ecclesiā p fidē: vel in celo ad dexterā pa tris sedē. Oportet ⁊c. Be. Hoc qō eidē christo a ꝓphe tat: Dixit dīs dño meo se. a dex. meis: donec po. ini. tu. sca. pe. tu. Assūptus enī in celū sedet a dextris dei in sede maiestatis: semp deꝰ manet: nec vnq̄ inde affuit: ℔ in hu manitate vēturus est de celo ad iudicandū ⁊ resti tuendū oīa q̄ locutus est deus p oēs ꝓphetas ab initio seculi: qz scis intrā/tibus cuz dño in gaudio reprobi subcrūt penis cū diabolo: quo cōpleto ni/hil restabit de his q̄ pro/missi sunt a ꝓphetis.

Moyses qdem. exēpla ponit non de oibꝰ q locuti sunt vel que. D Eccli.17.c. matte.4.c. marc.1.b.

Oñ pphetā. Bed. Filiꝰ dei de populo israel carnē assūpsit: apparēs i similitudinē moysi: vt sicut ille carnalē israel cerimo nijs ⁊ sacris legalibꝰ in/structū ⁊ purificatū i terrā ꝓmissionis introduxit ita ⁊ iesus p gratiam euāge lij spiritalē israel ad celū duxit: ⁊ sicut ꝓceptores le gis moysi de terra ꝓmis sionis ab inimicis sūt eie cti: sic q doctrinā euange lij despiciūt: p vltores spi ritus de cetu sanctoꝝ pel lentur: ⁊ hoc est quod se/quit: erit aūt oīs aīa.

De fratribus ve. Raba. Josue de effraiz: iesum de iuda. Deu 18.c. etc.j.7.c.

Erit aūt ⁊c. Beda. Breuiter ⁊ lucide ꝓphe tarum ⁊ legis testimonio docet christum a cunctis gentibus audiendum: q incredulos dānabit eter na benedictiōe fideles do nabit.

de lyra

de christo ⁊ p eiꝰ opa co/gnouerūt ꝓmo de iesu na çareno q̄ ipse esset xps in lege ⁊ in ꝓphetis ꝓmis/sus sicut dictū fuit plenius sup illud Matth. xxi. Primo aūt agricole di/cerūt hic est heres: ℔ qz incepit predicare ꝓtra eoꝝ vitia publice conceperūt contra eū inuidiā ⁊ odiū. ⁊ sic in eis fuit subuersa dicta notitia: qz corruptio affectionis corrūpit iudiciū rōnis: ⁊ in augmentū malitie deceperūt pplm simplicē inducentes eū ad petendū mortē christi: Matth. xxvii. Principes aūt sacerdotes ⁊ seniores pīuaserūt populo vt peterēt barrabā: iesū vo perderent. ⁊ sic patet q̄ ignorantia principū fuit multo grauior q̄ populariū. 3 Deus autem qui prenūciauit per os omniū prophetarū ⁊c. dicit aūt os in singulari ad designandū q̄ omnes prophete vno spiritu sunt locuti. ⁊ passionem christi omnes litteraliter vel mystice prediderunt. a Sic im pleuit. nam malis actibus hominū vtit ad bonū. sunt enim ab eo inquan tum actus. b Penitemini igit. a peccatis vestris. c Et ꝓuertimi/ni. ad christū. d Ut deleantur peccata vestra. per baptismum. e Ut cum venerint tempora refrigerij. i. vltimi iudicij. tunc enim ad refrigerium beatitudinis transferentur electi. f A conspectu domini. ℔ ordina/tionem eius. g Et miserit eum qui predicatus est vobis iesum christū. ad iudicandum seculum per ignem in forma humanitatis gloriosa.

h Quem oportet quidem celum suscipere. id est interim in celis ad de xteram patris sedere. vt dictum est. ℟. capitulo. j. i Usqz in tempora re/stitutionis omnium. id est extremi iudicij in quo omnia reducentur ad sta tum ordinatissimū ℔ lineam diuine iusticie. k Que locutus est deus per os sanctoꝝ suorum a seculo. id est ab antiquo ⁊ non solum de nouo.

l Moyses quidem dixit. Hic consequenter ad propositum inducit scri pturas prophetarum. ⁊ primo in speciali dicens: Moyses quidem dixit: Deute. xviij. m Quoniā prophetā suscitauit vobis dominus deus vester. quod sicut ibidem dictum fuit intelligitur principaliter de christo q̄ dicitur propheta magnus: Luce. vij. Et descendit de iudeis ℔ carnem: Matth. j. n Tanqz meipsum audietis. id est latorem noui testa/menti: sicut me veteris. o Olis alia. i. ois hō. ponit hic pars ꝓncipalis ꝓ toto. p Que non audierit ꝓphetā illū. legē euangelicā renuendo.

Exterminabitur. A sorte sanctorꝫ ⁊ extortis reddek: vel extra terminos beatitudinis ejiciek. Rab. Resistētes iosue de carnali plebe: resistētes xpo de spuali exterminank: vtrāqꝫ inobedientiā morꝫ sequik carnalis siue spualis. Et oēs pphete. Be. Quāuis patriarche: ⁊ sācti prioris tēporis multa de christo verbis ⁊ factis pphetauerūt: ppzie tñ tēpus prophetaꝫ eoꝝ. s. q de xpi et ecclie mysterio manifeste scripserūt: sumpsit exordiū a samuele: ⁊ vsqꝫ ad captiuitatē babylonis pmānsit. A samuele. Sub samuele: regū tempora ceperūt in iudea.

Testamenti. Be. Ex illo testamēto: qō ad moysen: ⁊ ex hoc qō ad abrahā dictā est: seueritas dei ⁊ bonitas patet. Bonitas in his q in xpi fide meruerūt bñdici. Seueritas i his q p ptēptu ⁊ inobedictia sūt extimiati.

Testamenti ⁊c. Nō. s. sequik dicēs: In semine tuo bñ. oēs gentes.

Pfes nr̄os. Quia nō soli abrahā ꝫ isaac et iacob promissum est.

In semine tuo. oēs familie. Be. Semē abrahe christus est: in fide cuius oibus familijs iudeis s. ⁊ gētib⁹ bñdictio ꝓmissa est.

Oēs familie. Be. Nō q oēs ꝫ qꝫ nulla bñdicik nisi in eo: sicut ⁊ illud: Illuminat oēm hominē venientē in hunc mūdū.

Benedicentur. Be. In ade maledicte pecca/to: in christo bñdicte sunt in quo ⁊ illi bñdicunt: q incarnatione pcesserunt: qꝫ idē hō deus ianuā celi aperuit: ⁊ in fine dicet oibus electis: Venite benedicti patris mei ⁊c.

Filiū suum. Beda. Intuendū est: q eundem filiū dei quē semē abrahe nūcupauit: ppter duas eiusdem naturas: ne vel hominē tñ christū: vel

Nicolaus

a Exterminabitur de plebe. i. de sanctoꝝ societate. Cōsequēter inducit scripturas pphetarū in quodā generali dicens:

† ſ ab hominibus ſ vel a deo ſ ſm legem ſ vel a sorte sanctoꝝ ſ occidetur
prophetam illū † exterminabitur
† ſ spūali † ſ post moysen
† de plebe: Et omnes † prophete
† ſ quasi a pncipe pphetarum † ſ ysqꝫ ad ioānē bap. †ſ pphetice.
a † samuele ⁊ † deinceps q† locuti
† ſ tempora refrigerij. i. vtriusqꝫ aduentus domini ſ per hoc inexcusabiles estis
sunt: † ānunciauerunt dies istos.
†ſ vel antiqua consuetudine vel natura
Vōs autem estis † filij prophetā
† ſ vt sequitur. s. in semine tuo ⁊c.
rū: ⁊ † testāmēti qō dispōsuit de⁹
†ſ cui primum facta est ꝓmissio
ad patres nostros dicēs ād † abra
†ſ non in seminibus sed in vno semine: qui est xp̄s.
ham: Et in † semīnē tuo benedicēt
ſ non vna gens ſ ꝓ
tur omnes familie terre. Vōbis
ſ ante gentes ſ ſm carnē.
primum deus suscitans filiū ꝫ su

†ſ icarnari fecit †ſ pdicātē vel bñdictos facientem
um misit * † eum † benedicentē vo
ſ libertatē arbitriū ofidat.
bis: vt cōuertat se vnusqsqꝫ a
ſ a qua impugnatur
nequitia sua.

ſ petrus ꝓ se ⁊ ioanne locutus est: vel multitudini duo loquuntur

l Oquētibus C.IIII. autem illis ad populuꝫ superūenerunt sacerdotes ⁊ ma/
† ſ iusti siue iustificati interpretāt
gistratus templi ⁊ † saducēi dolē
ſ hoc cōe omnium
tes q docerent populuꝫ: ⁊ annūciarent in iesum resurrectionez ex mortuis: ⁊ iniecerunt in eos ma/
ſ carceris
nus: ⁊ pōsuerunt eos in custodi/
†ſ hec ē cā custodiēdi
am usqꝫ in crastinum: † erat aūt

terū hoīs: alterū dei crederent filiū quo laqueo nesciret. ⁊ alij plures decepti sūt. Sacerdotes ⁊c. Qui doctores ⁊ iudices videbant ppū.

Dolentes. Qz ad audiēdos apl̄os ꝓfluer̄et multitudo.

Saducei. Qui negabāt resurrectionē: ⁊ iō in doctrina eoꝝ dolebāt.

Resurrectionem ex mor. Hoc maxime ꝓtra saduceos: vtriqꝫ ꝓ dolebant q iesū quem vt hoīem occiderāt: apostoli a deo patre glorificatū affirmant.

ſ non omnes
iam vespera. Multi aūtē eorū q audiera nt verbum crēdiderūt.
†ſ quia q voce pastoris audiūt vel agnoscunt
Et factus ē numer⁹ † viroꝝ qnqꝫ
milia. Factū est autē in crastinū
ſ eria plebis concilia erant.
vt congregarent̄ principes eoꝝ ⁊
seniores ⁊ scribe in hierusalem ⁊
ſ seorsum ponitur
annas princeps sacerdotuꝫ: ⁊ cai
ſ sacerdotes q de genere aaron pncipatū gerebant
phas: ⁊ ioannes: ⁊ alexander: ⁊
ſ descripti pncipibus sacerdotū alij sine numero me/
quotquot erāt de genere sacerdo
morantur ſ concilij.
tali: Et statuētes eos in medio in
†ſ verū dina pp claritatē sci nō alia virtute fem dicūt
terrogabāt: In qua † virtute aut
in qūo nomine fecistis hoc vos?
†ſ in medio pcilio vl pcilij ſ in pentheceste.
Tūne † repletus spiritu sancto pe/
ſ quasi pncepa apostoloꝝ
trus dixit ad eos: Principes po
†ſ p an. ſ interrogatio potest esse
puli ⁊ seniores audite. † Si nos
† ſ ad iudices adducimur †ſ in sanitate paralytici
hodie † diiudicāur † ſ i bñfactō ho/
minis infirmi: in quo iste salu⁹ fa
ſ principibus ⁊ senioribus
ctus ē? Notū sit oīb⁹ vobis ⁊ oī
ſ a saluatore saluatus est
plebi israel: quia in nomine dn̄i
nostri iesu christi naçareni quem
vos crucifixistis: qūem deus su/
†ſ pñs stans ait stare nō poterat
scitauit a mortuis: i hōc iste † astat
ſ quē vos crucifixistis
cor̄ā vobis san⁹. Hic est lapis q
ſ ſm legem
repr̄obatus est a vobis edificanti
† ſ quē deus suscitauit a mortuis †ſ vt sit pceps duorum testamentoꝝ ⁊ populoꝝ
bus: qui † fact⁹ ē in † caput anguli

de lyra

t Et factus est numer⁹ coꝝ qnqꝫ milia. cū pcedētibus ꝓuersis pri⁹ p pdicationē petri. ⁊ ꝓm hoc fuerūt octo milia. qō videt verius. ꝓm alios ꝓo tria milia pdicta. ca. ij. in hoc numero includuntur.

v Factū est aūt. Hic ꝓtr ponit vtriusqꝫ celi psecutio. ⁊ primo mali. 2° boni. ibi: Dimissi sūt. Circa pmū pmo ponit aplōꝝ interrogatio. Secundo petri rūsio. ibi: Tūc petrus. Tertio sup pdicta collatio. ibi: Videtes āt. Circa pmū dī: Factū est aūt in crastinū vt ꝓgregarent̄ ⁊c. multi eni ⁊ magni fuerūt ꝓuocati: vt ex hoc aplī magis terrent̄ ⁊ in verbis suis caperent̄. ideo subdik: x Et statuētes eos in medio interrogabāt. ex diuersis partib⁹ ad eos stupefaciendū. y In qua virtute aut in quo noīe fecistis vos. q. d. patet manifeste q hec fecistis artibus magicis. vñ ⁊ iste curat⁹ fuerat cū eis detētus vt maleficij particeps. z Tūc petrus repletus. Hic ꝓtr ponit rūsio petri dicētis: a Principes ppli ⁊ seniores audite. i. diligēter veritatē attēdite. b Si nos hodie diiudicamur. i. ad iudiciū trahimur vt malefactores. ⁊ accipit hic si ꝓ quia: qz sic trahebant. c In bñfacto hoīs infirmi. i. ꝓ bñficio curatōis eius. d Notū sit oībus ⁊c. qz in noīe iesu xpi naçareni quē vos crucifixistis: p milites ꝓtōis. ⁊ hoc ex inuidia ⁊ negtia vra. e Quē de⁹ suscitauit a mortuis. ex sua oipotētia. f In hoc. i. in fide ipsius. g Iste astat cor̄ā vobis san⁹. vere ⁊ nō ficte. ꝓtr inducit scripturā ad ꝓpositū: q hī psal. cxvij. d. h Hic ē lapis ⁊c. q de xpo intelligit ad lr̄am: sicut ibidē declarauī p doctores hebraicos et latinos. q eni lapis xp̄s dī in scriptura veteris testamēti. patet Dañ. ij. Lapis aūt q ꝑcusserat statuā: fact⁹ ē magn⁹ ⁊ ipleuit vniuersā terrā: qō ad lr̄az exponit de xpo a doctoribꝫ hebreis ⁊ latinis. i Repr̄obatus est a vobis edificātib⁹. i. a vobis sacerdotib⁹ ⁊ legis doctoribꝫ ad quoꝝ officiū spectat edificare populū in fide ⁊ moribꝫ. k Qui factus est in caput anguli. ꝓiūgens iudeos ⁊ gētiles tanq̄ duos parietes in vnā ecclesiā. ppter

matt. 21. & marc. 12. & Luce. 20. & 1. petri. 2. &

qō dicit

Et nō est in aliquo alio salus. Be. Si in christo trī salus mūdi est. ḡ ⁊ patres nri eiusdē incarnatiōe ⁊ passione sūt saluati: qua ⁊ nos credim⁹ saluari: eteni sacra ꝓ tēpoꝝ rōne discrepāt: fides trī una eadēq; ꝯcordat: qz dispēsationē quā nos p aplos factā ipsi p ꝓphas didicerūt vēturā. Nō eni est redēptio nisi in sanguine illi⁹: q seipsū dedit redēptionē oibus.

Sine litteris ⁊c. Nō qz litteras oino nesci rent: ꝫ qz grāmatice artis peritiā nō haberent.

Idiote. Be. Idiote q ꝓpriū ingeniū nō exercebāt p doctrinā. Idioma grece: latine, ꝓpietas. Be. Idiote dicebant: q ꝓpria trī lingua naturaliq; sciētia ꝓtēti: littera rū studia nesciebant. Be. Illitterati mittū tur ad ꝓdicandū: nē fides credentiū nō dei virtute: ꝫ eloquētia fieri putarēt: ꝝm illud: Nō in sapiētia ⁊bi: vt non euacuet crux christi.

Et vocantes ⁊c. Ne oīno ⁊c. Tūc ipletū est: odio eritis oib⁹ hominib⁹ ꝓpter nomē meū

Petrus ⁊o ⁊c. Iudicate. Raba. Qui estis iudices: vestrū facite officiū: nō sermonē p̄auum ꝓferēdo: ꝫ iuste iudicando. Ecce plenū frumentū in spica inuenit: qđ añq; in herba flectabat.

Nō eni pos. Isid. Nolumus: vel in naturā versū est: vt angelis ꝓfirmatis nō peccare.

Clarificabāt. In greco oēs clarificabāt in eo qđ factū est: ⁊ nō hī in eo qđ acciderat. Be. Testificantur facta vel di

Nicolaus

quod dicit Joā. x. Alias oues nō habeo q̄ nō sunt ex hoc ouili: ⁊ illas oportet me adducē: ⁊ fiet vnus ouile ⁊ vnus pastor.

a Et nō est in alio aliquo. i. p aliquē alium.

b Salus. qz ipse ē mediator dei ⁊ hominum.

c Nec eni aliud nomē est sub celo ⁊c. i. res signata p nomē saluatoris nō est data alteri homini: soli eni xpo datū est q̄ sit deus ⁊ hō. d Videtes aūt. Hic ꝓfr ponit sup petri responsionē sacerdotū collatio. ⁊ ꝑmo ponit collationis actus. 2° effectus. ibi: Et vocātes ⁊c. Circa ꝑmū dr: Videntes aūt petri ꝓstantiā ⁊ ioānis: qz in nullo stupebant nec terrebant. e Cō perto q̄ hoīes essēt sine lr̄is. i. carēs sciētia acq̄sita ⁊ tñ allegabāt scripturā: vt visū est. f Idiote. i. simplices ⁊ parue industrie. g Admirabant. eo q̄ ignorabāt causam. s. spūs sci vnctionē q̄ docet de oibus. j. Joan. ii.

h Et cognoscebāt eos qm̄ cū iesu fuerāt. q frequēter p̄dicauerat in tēplo ⁊ apli erant cū eo. i Nominē āq̄ videntes stantē cū eis. pfecte curatuz ⁊ apli erant cū eo. i Nominē āq̄ videntes stantē cū eis. pfecte curatuz ⁊ apli erant cū eo. k Nihil poterāt ꝓtradicere. qz dicere nō poterāt q̄ alius eēt hō ab eis. k Nihil poterāt ꝓtradicere. qz dicere nō poterāt q̄ alius eēt hō ab illo claudo p̄dicto: nec q̄ nō esset curatus vere ⁊ pfecte: qz vtrūq; falsū apparebat manifeste. l Jussērūt aūt eos foras extra ꝓcilīū secedere: vt in eoz absentia possent melius ꝓferre. m Quid faciemus hoīb⁹ istis: q. dicāt: nō possumus eos ad mortē vel ad carcerē ꝓdēnare. ⁊ causa subditur. n Qm̄ quidē notū signū. i. miraculū. o Factū est p eos. ⁊ sic interficiendo vel detinēdo eos ꝓcitabimus totū populū ꝓtra nos. Si queratur cur nō crediderūt exquo signū tā manifeste viderūt. dicendū q̄ malitia eorū excecauit eos. ꝓpter qō factū illud attribuebāt virtuti demonū: sicut ⁊ facta christi Matth. xij. In beelzebub ꝓncipe demoniorū ejcit demonia.

p Sed ne amplius diuulgēt in populū cōminemur eis. ꝑcipiendo sub pena mortis. q Ne vltra loquant in noīe hoc. s. naçareno. r Alli hominū, iudeo vel gētili. s Et vocātes. Hic ꝓfr ponit collationis effectus q̄ est, phibitio ex parte sacerdotū cū dr: t Denūciauerūt ⁊c. ⁊ patet rōnalis rñsio aplorū cū subdit: v Si iustū ē i ꝓspectu dei vos potius audire q̄ deū iudicate. quasi dicāt: nō potestis hoc dicere cū nullā auctoritatē habeatis precipiēdi nisi ab eo. ideo ꝓcludūt: x Nō enim possumus licite. y Quc vidimus. s. christi miracula eius resurrectionē ⁊ ascensio-

† ſ nisi in saluatore ſ mundi ⁊ ſ hominis huius

et nō ē i alio †aliquo ſ saluus. ⁊ Nec eni nomē aliud ē sub celo datū hominibus: i quo oporteat nos saluos fieri. Videtes aūt petri cō

ſ audaciam

stantiam ⁊ ioānis: cōpto q̄ ho

ſ imperiti.

mines essent sine litteris ⁊ idiote:

ſ nescientes causam constantie ⁊ virtutis

admirabant: ⁊ cognoscebāt: quo

ſ illiterato

niam cum iesu fuerant: hominez

ſ apostolis

quoq; videtes stantem cuz eis q

† ſ quia ipse non esset vel non sanatus fuisset

curatus fuerat nihil †poterāt cō tradicere. Jussērunt āt eos foras

ſ extra synagogam facient vos

extra concilīū secedere: ⁊ confere

† ſ ne factum coruz amplius diuulgetur.

bant ad inuicē dicētes: † Qđid fa

ſ idiotis.

ciem⁹ hominibus istis? Quōniā quidem notū signū factū ē p eos omnibus habitātib⁹ hierusalē. Manifestuz ē ⁊ non possumus negare. Sed ne ampli⁹ diuulge

ſ hoc trī consilium restat.

tur in populum: cōminemur eis nē vltra loquantur i nomie hoc

ſ iudeo vel gentili

vlli hominum. Et vocātes eos

† ſ aliqua occasione vel in aliquo loco.

denunciauerunt ne †omnino lo

ſ predicarent

q̄rentur nec docerent in nomine iesu. Petrus ⁊o ⁊ ioannes respondentes dixerunt ad eos: Si

† ſ dō nos aspicit ſ apud deū cui veritas placet † ſ p

iustum est in †conspectu dei ⁊ vos

hibentes ſ imperantem predicare.

potius audire q̄z deuz iudicate.

ſ signa

Nō eniz possum⁹ q̄ vidim⁹

ſ predicantem

⁊ audiūm⁹ nō loquī. At illi cō

ſ ne putarētur credidisse ſ ꝓpter populuz

minantes ſ dimiserunt eos: nō in

ſ cām q̄ placeret pplō: nō pscientie coꝝ

uenientes quomodo punirēt eos

ſ non deum

propter populum: qz oēs clarifi

ſ deum in cuius nomine hoc fecerunt

cabant id quod factum erat i eo

ſ paralytico sanato † ſ cā clarificationis est

longum tempus infirmitatis

quod acciderat. † Annoꝝum eniz erat āplius quadraginta homo in quo factum fuerat signū istud

ſ petrus ⁊ ioannes

sanitatis. Dimissi autez venerūt ad suos ⁊ annūciauerūt eis quā ta ad eos pncipes sacerdotum ⁊ seniores dixissent. Qui cuz au

ſ more solito

dissēt: vnanimiter leuauerūt vo

† ſ nō ad nolem: vt exemplū ceteris prebeant

cem ad †dominum: ⁊ dixerunt:

ſ magna potentia ostenditur.

Domie tu qui fecisti celū ⁊ terrā mare: ⁊ omnia que in eis sunt: q

† ſ nō sensu hūano ſ q̄si p tubā: vt nō credat ꝓbū hoīs

spiritusancto per os patris nr̄i da

ſ ex inuidia.

uid pueri tui dixisti: Quare fre

† ſ ne regnū ad iudeos trāsiret † ſ agitati motu impi

to ⁊ irrationabili ſ pcilium fecerunt sedulo tractātes

quō occiderent eum ſ iudei.

muerunt †gentes ⁊ pōpuli ⁊ medi

ſ xp̄m nō resurgere † ſ herodes ⁊ pylatus.

tati sunt inania: Astiterūt †reges

eta: qsi fama vulgāte in noticiā plūmoꝝ deferunt. Deus aūt glificat in factis hoīum qō est ꝓprīū christiane pietatis ⁊ humilitatis: ipso dicēte: Videant opa vestra bona: ⁊ glificent patrē vestrū q̄ in celis est.

Annoꝝ. xl. ⁊c. Qñ amplioꝝ glia vel gra virtutis. ⁊ iōnō etatē hois ꝫ tēpus infirmitatē dicit. Be. Annoꝝ. xl. Juxta hystoriā pfecta etas hois calūniantibus ostenditur. Allego. Populus isrl non .xl. tm̄ annis in heremo sordes egypti māna ꝓtēpto regsuit: ꝫ etiā in terra ꝓmissionis iter dei ⁊ idoloꝝ ritus claudicauit. Vel numerus iste gemine legis plenitudinem significat. Quater eni deni. xl. faciūt: vtriusq; trāsgressor: velut q̄dragenaria pfectionē iacēdo debitis transcēdit.

Qui cū audiss. Be. Auditis pcutoꝝ minis fiduciā resistēdi per signa virtutū sibi deposcunt.

Unanimiter le. Ra. Sine sono: vel pfectione vnanimitatis: ꝝm illud: si duo vel tres ꝓuenerint i vnuz in noie meo: de oī re quā petierint fiet illis.

Pōs nr̄i. Mr fuit pater: ꝫ tuus puer.

Quare fremuerūt. Be. Nō q̄si nesci⁹ interrogat ꝓpheta: ꝫ mirādo insaniā ipsoꝝ corripit eos q̄ i saluatorē cōfurrexerūt: nō ab eo lesi: ꝫ i multis ad iuti. Fremuerūt. Fremitus est vox leonis. Qñ hiere. Facta est mihi hereditas mea q̄si leo in silua: dedit sup me vocem.

Inania. De christo venturo: vel vt in morte detineretur.

de lyra

nem. 3 Et audiuim⁹. ipsum venturū ad iudicīū. ⁊ hoc ab angelis. vt patet. s. ca. j. a Nō lo qui. maxime cuz pceperit nobis hoc testificari. s. j. ca. ⁊ Luce vlt̄. b At illi cōminātes dimiserūt eos. ⁊ subdit causa: Nō inuenientes quō punirent eos ꝓpter populū: ex q̄ patet q̄ repressi fuerūt ab hac punitione humano timore tm̄. c Quia omnes clarificabant id qō factū fuerat. confitentes hoc esse factū diuina virtute. ⁊ subdit cā: d An noꝝ enim amplius quadraginta erat homo. ⁊ sic erat notus oibus fuisse claudus per longū tempus. Cōfessio eī⁹ veritatis erat efficax in eo rōne etatis: ex quibus apparebat factū illud esse diuina virtute. e Dimissi autem. Posita ꝓsecutione ꝙli mali ex parte sacerdotū. Hic ꝓfr ponitur ꝓsecutio ꝙli boni ex parte credentiū. ⁊ hoc q̄ntū ad duo. s. q̄ntū ad deuotam orationē. ⁊ secūdo q̄ntum ad sanctā conuersationez que ponitur ibi: Multitudinis autem. Circa primū dicitur: Dimissi autem. ⁊ patet littera vsq; ibi: f Unanimiter leuauerūt vocē corde ⁊ ore deprecātes: ⁊ orationem suam fundāt primo super dei potentiā dicentes: Dñe tu qui fecisti ⁊c. Secundo super eius gratiā cum dicitur: Qui spiritu sancto ⁊c. dixisti de christo. psal. ij. qui intelligitur ad litteram de christo: etiaz ꝝm doctores antiquos hebreoꝝ. vt ibidem fuit declaratum. g Quare fremuerunt gentes. i. gentiles. h Et populi. i. iudei in pluribus tribubus diuisi. vtriq; enim egerunt ad mortem christi. pylatus enim ⁊ milites christum crucifigē tes fuerunt gentiles. iudas autem ꝓditor ⁊ illi qui christum tradidēt pylato fuerunt iudei. i Meditati sunt inania. dicitur autem inanis meditatio quando non habetur propositū: sed magis oppositū. Isti enim crediderunt christi nomen extinguere per eius mortē: per quam fuit magis exaltatum ⁊ glorificatum eo q̄ ad eam secuta est eius resurrectio: ascensio: spiritus sancti missio. ⁊ apostolorum constans predicatio. propter quod ꝝminente sua morte dixit: Nunc clarificatus est filius hominis. ⁊ subditur: Et deus clarificabit eum in semetipso: ⁊ ꝓtinuo clarificabit eū. k Astiterunt reges terre. scilicet herodes ⁊ pontius pylatus: vt postea exponitur. ⁊ dicuntur reges a regnando. nam herodes erat tetrarcha galilee: ⁊ pylatus procurator iudee illuc a cesare missus. vt habetur Luce. iij.

ℨ iij Et ꝓncipes.

Cõuenerũt ꝛc. Herodes ⁊ pylatus ꝓuenerũ in amicitiã.
Unxisti. Nomẽ christi exponũt. Christi a chrisma t.i. vnctione. ꝑm illud: Unxit te deus tuus oleo letitie ꝑ cõsortibus tuis.
Cũ oi fiducia loq. Hoc deũ postulãt: vt cũ oi fiducia possint loqui verbũ dei. Per nomẽ sancti. Be. In greco p nomẽ pueri tui iesu: qõ magis aplox vox cõgruit: q sagatebant: vt hõ crucifixus a iudeis: clarescẽtibus miraculis per nomẽ ei⁹: in celũ assũpt⁹ ⁊ dei filius inotesceret.
Motus est locus. Magna virt⁹ oꝛonis fidelitũ. hoc aũt ad suscitandas mẽtes factũ est.
Põt in hoc loco moto intelligi timox cox qui credendo subiiciẽdi erant aplis q trenitate discussa resurgere cũ christo: ⁊ celestia sapere didicerunt.
Be. Qui virtutẽ ⁊ robur ꝓtra fraudẽ hostium querebãt: indicio exaudite oꝛonis terre motu petiũt: ut scirẽt corda terrena sibi cessura: sub quox pedibus spũ aduenient terra est ꝓcussa pauore.
Multitudinis. Be. Notãda rerũ locoꝝ rũq; distantia: si quidem in ope supbe turr⁊ lingua ⁊ mẽs humani gener⁊ cũ esset vna merito iniqtatis est diuisa: ita vt cũ oibus linguis loqueret ibi ho/mines: nẽo tñ ꝓprii sui volũtatẽ aut ꝓba cognosceret: ꝙ in hierl'm sũt linguis merito humilitatis vnite: vnaq; oibus lingua: eadẽq; oĩb⁹ volũtas erat
ꝫ.2.a ⁊ vna: qđ vsq; hodie ge/
ꝫ.19 a. rit: cũ electi in multiplici locutione vnito corde⁊ intẽtione ꝓcordi dño famulant: reprobi diabolo seruientes diuersa mente⁊ pugnaci inter se studio et certamine agitantur.
Erat cox vnũ. Be.
B Qui mũdũ reliq̃rant nõ de nobilitate generis gloriantes se aliis ꝓferebant ꝙ sicut vnius eiusdẽq; matris ecclie viscerib⁹editi: eodẽ fraternitatis amore gaudebãt. Be. Cõuenit hic locus ei qõ. s. dictũ est: q; spm̃ acceperant linguis oĩum loq̃bant: adunatio linguarũ erat ꝓfagiũ q ecclia p spiritũ in diuersis nationib⁹ ⁊ linguis vnũ cox ⁊ aiam erat habitura: nõ eni oẽs

ſ non celi ſ sacerdotum
terre: ⁊ principes cõnuenerũt in
ſ in atriũ cayphe †ſ patrẽ vñ hoc ꝓbas q; aduersus xp̃m g ẽ patris eius filius ſ pro quia
vnum aduersus †dominũ ⁊ ad/
ſ q̃ ꝓtradicit filio ⁊ patri ſ de quo postea dicet: ego aũt constitutus sum ꝛc.
uersus christum eius. Cõnuene
ſ maligna
runt eniz vere in ciuitate ista ad/
ſ q pcm̃ nõ fecit nec inuentus est ꝛc.
uersus sanctũ puerꝛ tuum iesum
ſ spũsco ſ christum fecisti.
quem vnxisti: herodes ⁊ ponti⁹
†ſ duo populi in cruce sunt reconciliati
pylatus cũ †gẽtib⁹ ⁊ populis isra
ſ ꝓlis ꝫ xp̃s ſ nõ sua ſ p̃cia.
el: fac̃ere quẽ man⁹ tua ⁊ cõsiliũ
ſ spũs † ſ sicut de xp̃o p̃scieras † ſ vide qđ in ꝓsecutõe facias deo cõmẽdãt qõ patiunt
um tuũ †decreuerũt fieri. †Et nũc
dõmine respice minas eox: ⁊ dã
†ſ postulãt id quo indigẽt †ſ etiã inter ꝓsecutores.
seruis †tuis cux oi⁹ fiducia loqui
ſ xp̃m ſ potẽtia tuã
verbum tuũ: in eo q̃ manux tuã
ſ ad corroborationẽ p̃dicationis
extẽdas sanitates ⁊ signa ⁊ ꝓdigia fieri per nomen sancti filij tui iesu. Et cux oꝛassent motus ẽ loc⁹ in quo erant cõgregati: ⁊ repleti
†ſ hoc donũ postulauerãt vt cũ fiducia possent log
sunt oẽs †spiritusancto: ⁊ loquebant verbũ dei cũ fiducia. †Mul
†ſ qz dictũ ẽ: dñs augebat ⁊ multiplicabat
titudinis ãt †credentium erat cox
†ſ vnus sensus: aia vna: ⁊ vna voluntas erat omniuz
vnum: ⁊ anima vna. Nec q̃q̃
ſ nõ bonum sed earũ rerum quas possidebãt.
eorũ que possidebat: aliquid suum eẽ dicebat: sed erant illis omnia cõmunia.
ſ fiducie vel signoꝛum
Et virtutẽ magna

credẽtes loq̃bant oĩbus linguis: ꝙ diuersarũ linguarum adunatio in fide christi indicabat: qz vnus dñs: vnũ baptisma: vna fides.
Nec quisq̃ eoꝛ. Mysti. virtutes quas possident iusti nõ suas studicant cẽ: ꝙ coꝛ quoꝛ vtilitati dispensant.
Cõmunig. Be. grece cena. Un̄ cenobite. i. cõiter viuẽtes. Cenobia habitacula coꝛ.
Be. Qui ita viuũt vt sũt oĩa cõia in dño: cenobite vocant q̃ vita tanto est felicioꝛ: quãto statũ futuri seculi imitat: vbi oĩa cõia: qz deus oĩa est in oibus: ⁊ qz ibi sũma pax et securitas: ciuitas in qua typus huiꝰ vite ꝑcessit hie ꝫ.2.ꝯ
rusalẽ. i. visio pacis dicta ẽ
Reddebãt apo.
Be. Discernit ordinẽ doctoꝛ ⁊ auditoꝛ. Mã multitudo credentiũ rebꝰ tpalibus spretis: copula charitatis inuicẽ iungebant. Aplis ꝙ virtute fulgentes: mysteria christi pandebant.
Joseph. Raba. Actus: barnabas filius ꝓsolationis interpretat: au/ ꝫ.1.a
ctus incremẽto ⁊ ꝑfectu spũalis boni. Be. Huc puto esse barnabã/q cum paulo gentiũ apostol⁹ oꝛdinatus est.
Barnabas. Be. Quidã arbitrant collegã pauli eũ potius fuisse: de quo cum mathia sors missa ẽ: mins intuẽtes: q̃ hic barnabas: ille barsabas appellet: ⁊ hic filius ꝓsolationis: ille filius quietis interpretatur.
Qđ est iterptatuz a
filius cõ. Ubicũq; scriptura noia rerũ vel psonarũ cũ interptatiõe ponit sensũ sacratioꝛẽ eisdẽ incisse sigt. Aderito filius ꝓsolatiõis vocat q̃ spretis ꝑtib⁹ spe futuroꝝ se ꝓsolat. Mã ⁊ spũscus iõ paracly⁹ vocat: qz i mũdo ꝑsurã hñtib⁹ ifusione sui paraclysim. i. ꝓsolationẽ tribuit: sicut etiã petr⁹ ꝓpgraz spũs bariona. i. filius colũbe vocat⁹ ẽ. Filius ꝓsolatõis. Ra. Ur pelemosynã q̃ paupes ꝓsolat⁹ ẽ. Vel ꝑ mercedis ꝓsolatõe quã meruit a deo accipe. Vel qz dign⁹ habit⁹ est: q ꝑ iuda ꝓsolaret aplos. C. V.
v Ir autẽ q. ꝛc. Tẽtauit. Rab. Preteritũ ponit: qz ꝑfecta erat tẽ/

ſ hoc ꝓprie, erat eoꝝ quibus, dictum est: eritis mihi testes in hierusalem
reddebãt apostoli testimoniuz
ſ quã maxie oderãt ⁊ qõ fidei ꝓncipale ẽ indiciũ
resurrectionis iesu christi domi/
ſ spũsci vel cõcatiõis: de qua segt: vẽdẽtes ꝛc.
ni nostri: ⁊ gratia magna erat in
omnibus illis. Neq; eniz q̃q̃
egens erat iter illos. Quotquot
eniz possessores agroꝝ aut domoꝝ erant: vendentes afferebant precia eoꝝ que vende/
ſ ad gressuz vel q̃s ad genua, ꝑcidentes
bant: ⁊ ponebãt ante pedes apostoloꝝ. Diuidebatur aute sin
ſ nõ ꝑm ꝑsonas ⁊ munera: sed ꝑm indigentiã
gulis prout cuiq; opus erat. Jo
†ſ Ioseph †ſ vendentes afferebãt ꝑcia ⁊ Ioseph
seph autem †qui †cognominat⁹ ẽ
barnabas ab apostolis: quod ẽ
interpretatum filius consolatio/
ſ genere
nis: leuites cyprius: cũz haberet
ſ vbicunq; vel quacunq; occasione.
ſ cũ dispsionis ſ vel illum
agrum vendidit eum: ⁊ attulit
ſ nõ partẽ aliquã: ſz integrũ agri ꝑcũ ſ vt cõe fier e omnium
precium ⁊ posuit ante pedes apostoloꝝ. C V.
Ir autẽ quidam nomi/
ſ nomẽ ei⁹ ꝓmo nõ ponit vt Ioseph qz istum culpa ignobilem fecit.
v ne ananias cum saphi/
ra vxore sua vendidit agrum: ⁊
ſ iõ fraus fuit qz totũ vouerat sicut ceteri ſ q̃ qz consors criminis merito fuit ⁊ mortis
fraudauit de precio agri conscia
vxore sua: ⁊ afferens partẽ quã/
dam ad pedes apostoloꝝ po/

ſz.2.ꝯ

nitũ. diuinis miraculis ꝓfirmatũ. r Et gꝛa magna erat in oĩbus illis s. gꝛa dei ad seipsos ⁊ oĩum ipsoꝝ adinuicẽ. ideo subdit: s Neq; enim quisq̃ egẽs erat inter illos. ⁊ subdit cã: t Quotãt eni possessores agrorũ ꝛc. ⁊ patet littera: v Joseph aũt. Hic ꝓfr ponit exemplũ in speciali de ista cõicatione sociali. ⁊ diuidit in duas partes. in partẽ ꝓncipalẽ ⁊ incidentalẽ: que incipit in ꝓncipio ca. sequẽtis. Circa primuz dicitur: Joseph autẽ qui cognominatus est barnabas. Iste ꝑm Hiero. in libro illustrium viroꝝ fuit ille qui cũ paulo vocatus fuit ad apostolatũ. vt habet. I. xiij. Et fuit alius ab illo Ioseph qui cũ mathia accepit sortes. s. j. ca. vt dicit in hystoria scholastica. ⁊ hoc videt verũ qz ille cognominatus est barsabas. iste ꝓo barnabas. ⁊ qz ille fuit filius alphei ⁊ sic de galilea oriũd⁹. iste ꝓo dr cyprius. i. de cypro natus. dicit enim genere leuites de qua tribu non videt fuisse alpheus. r Cũ haberet agrũ vẽdidit eũ. Iz eni leuite nõ haberent agros in iudeaã poterãt habere in alia terra: parẽtes aũt istius tpe antiochi vel alterius tyranni fuerãt ad insulã cypri translati vbi agros licite poterant habere ⁊ eos vendere. y Et attulit preciũ. integrũ nihil sibi retinendo. z Et posuit ad pedes apostoloꝝ. vt inde prouideret cõmunita
a ti ꝑm dispositionem eoꝝ. C. V.
v Ir autẽ quidã. Hec est pars incidẽtalis in qua occasione Ioseph q totũ preciũ fideliter cõicauit. ponit exemplũ de anania qui p oppositũ partẽ defraudauit: nã opposita iuxta se posita magis elucescũt. Et dividit in duas partes. quia ꝓmo ponit culpa. secundo pena. ibi: Audiens autem. Circa primũ dicit: Ir autem quidam ꝛc. ⁊ patet littera vsq; ibi:

Cur tẽtauit

tio. Trib⁹ modis tẽtatio agit: suasione: delectatõe: ꝓsensu: qõ totũ ꝓpletũ ẽ in anania. Cur tentauit. Be. Alia trãslatio q̃re ipleuit sathanas cor tuũ. Vbi notandũ q̃ mentẽ hois iuxta substantiã nihil ꝓplere põt nisi creatr trinitas: qr tantũmõ ꝑm opationẽ ⁊ volũtatis instinctũ aĩa de his q̃ creata sũt ꝓplet: implet ꝺo sathanas cor alicuius nõ qdẽ ingrediẽs in eũ ⁊ in sensũ ei⁹: neq; introiens aditũ cordis: sigdem hec potestas solius dei ẽ: ꝙ calida ⁊ fraudulẽta deceptõe aĩaz in affect⁹ malitie trahẽs ꝑ cogitatiões ⁊ incẽtiua vitior: qb⁹ plenus est: impleuit q̃ sathanas cor ananie nõ intrãdo: ꝙ malitie sue virus inserendo.

Et fraudare de. Ra. In hoc videt mẽdaciũ fuisse: qr totũ vouerat melius est aũt nõ vouere q̃ post votũ nõ soluẽ spiritui scõ. Sed deo. ꝙ. dixerat spiritui scõ: patet ergo spm̃ esse deum.

Cecidit. Ra. Legũ inti tia semp vindictis cõmendant: duo filij aarõ ignẽ offerẽtes: igne ꝓsumunt: oĩa sustinẽs archam mortuus est: cecidit ille vt ceteri ꝓuaricatores exemplo eius terreantur.

Cecidit ⁊ expira. Be. Nõ cã ãctus tã seueram ꝓuaricationis vedit sententiã: ꝙ ꝓuidens futura ⁊ çiçania q̃ simplicitatẽ ecclie ꝓauis moribus adulterarẽt. Ex his enim sarabaitarũ gen⁹ exortum ꝺr: q rebus suis nequaq̃ derelictis apl̃or districtionem se custodire simulãt: nulla reos passus est penitẽtia curari: ꝙ ad timorẽ posteror noxiũ germẽ radicitus amputauit.

Rab. Vt trãsgressores legis christi q̃ vis tpali morte nõ puniant mortẽ sciãt sibi iminere eternã.

Et fac. ẽ timor ⁊c. Be. Anticipatio q̃m solꝫ viri mortẽ asi vxor ꝛert

Nicolaus

ꝙ q̃ ante pedes apl̃or posuit
set ti petrus ℣i ꝓnceps apl̃or loquitur
suit. Dixit autez petrus: Anania
ꝙ increpatio ẽ ꝙ trarius spũsco ꝓtradicit
cur temptauit satanas cor tuum
mentiri te spiritui sancto ⁊ frãu/
ꝙ poteras: aliter agere: qr nonne manens ⁊c.
dare de precio agri? † Nõne ma
ꝙ tuũ erat tibi ꝓficere poterat ꝙ qõ nunc.
nens: tibi manebat? ⁊ venundã/
ꝙ ꝓpus q̃ venundaret: qr nõ cogimur ꝙ suademur ꝓfecti esse oĩa dicẽte: si vis ꝓfect⁹ esse vade vende oĩa que habes ⁊c.
tum in tua erat potestate? Q̃are
ꝙ diffinito ꝓfilio stabiliuisti ꝙ qõ custodiri debuerat
ꝙ mẽtiẽdi vel fraudãdi.
posuisti in corde tuo hanc rem?
ꝙ qõ putat secretũ apparet ꝓ infidelitatẽ
Nõn es mentitus hominibus
ꝙ scrutat corda ꝙ pdes oũ q̃ loquunt mendacium
sed deo. Audiẽs autem anani/
ꝙ spm̃ emisit
as hec verba cecidit ⁊ expirauit.
ꝙ hec velor vindicta magnum
timorem incussit ꝙ corda fidelium oium.
Et factus est timor magn⁹ in omnes qui audierunt. Surgẽtes autem iuuenes: amouerunt eum ⁊ efferentes sepelierunt. Factũm ẽ ãt quasi horarũ trium spacium
ꝙ nesciẽs maritũ mortuum esse.
⁊ vxor ipsius nesciens quod fa/
† ꝙ rei nõ verbo introitui vxoris nõ sermoni
ctuz fuerat introijt. Respõdit autem ei petrus: Dic mihi mulier si
ꝙ si tãti ꝑcij ꝑtẽ illã apparet fuisse qd vtiq; ꝓuenit ⁊c. ꝙ apparet ꝑtẽ illã ꝑcij fuisse ꝓtẽ
tãnti agrum vendidistis? At illa
dixit: Etiaz tãnti. Petrus autez
ꝙ taliter ꝓdictum est.
ad eam: Q̃uid vtiq; cõuenit vo
ꝙ nõ nos hoies qõ putabaꝫ
bis tentare spiritum domini? Ec

ꝙ breui narratione
totum concludit: qui enim sepelitur mortuus est
ce pedes eorum qui sepelierunt
† ꝙ ad sepulchrũ ꝙ hac breuitate ẽt eã moriturã oñdit
virum tuum ad ostium: ⁊ † effe/
ꝙ qr nõ solũ q faciũt sed
⁊ q cõsentiũt facientibus digni sunt morte
rent te. Confestim cecidit ante pe/
ꝙ qui ad ostiũ steterunt
des eius: ⁊ expirauit. Intrantes autem iuuenes inuenerunt illaz
ꝙ vt ante dixerat: ⁊ efferent te
mortuam: ⁊ extulerunt ⁊ sepelierunt ad virum suum. Et factus est timor magnus in vniuersa ec
ꝙ congregatione fidelium credentiũ † ꝙ etiã incredulos
clesia: ⁊ † omnes qui audierant
ꝙ nõ tñ ꝑ verba velumbrã sicut de petro dictũ ẽ ꝙ amplior cã timoris describit ⁊ ꝙ elus, principum qui infra dicitur suscitatur
hec. Per manus autẽ apostolo
ꝙ vnde succenditur ꝙ lus sacerdotum
rum fiebãt signa ⁊ prodigia multa in plebe. Et erãt vnanimiter
ꝙ sapientes ꝙ in domo sapientis vbi orationi simul instabant ⁊ doctrine
omnes in porticu salomonis. Cẽ
ꝙ infidelium ꝙ ficte
terorum ãt nemo audebat cõiungere se illis. ꝙz mãgnificabat eos
ꝙ a longe stans ⁊ stupens ꝙ crescebat
populus. Magis autez augebatur credentiuz in domino multi
ꝙ nullus sexus a regno dei excluditur: non est enim personarum exceptio apud deum
tudo virorum ac mulierũ: ita vt
ꝙ que late erant
in plateas ejcerent infirmos: ⁊
ꝙ q̃libuscũq; ad afflictionẽ grabator
ponerent in lectulis ⁊ grabatis:
ꝙ quasi ꝓncipe
vt veniẽte petro saltem vmbra

Ra. Increpatiue dictũ vel sic distinguendũ qd: q.d. qd est hoc: deinde sibi ipse respõdet ⁊ dicit: vtiq; cõuenit iter vos tẽtare spiritũ dñi. Tentare ⁊c. Raba. Tentatio spũs in hoc erat qõ ꝓbauerũt quãta sit eius icientia.

Sepelierũt ad vxꝛ suum. Ra. Ex hoc multi exẽplũ sumũt: vt ꝓtores adviros suos sepeliãt. alij indignũ putãt: vt de ꝓuaricatorib⁹ exẽpla capiant qbus i crimine: sil ⁊ mortẽ ⁊ sepultura'meritũ eãle fecerat consortiũ.

Apostolor. Nõ solius petri: ꝫ ꝓ honore ei⁹ ceteri taceanẽ: non tñ facta eor tacentur.

Vnanimiter oẽs. Ra. vt. ꝙ. dictũ ẽ: in hoc mirãdi sũt: qr magnitudo gre nõ fecerat sensus diuersitatem.

Ceteror ⁊c. Exẽplo ananie ⁊ vxoris: pena eni duor q fraudulẽter eis se ꝓfuerant: ceteris tribuit exemplum.

Augebatur cre. in dño mul. Ra. Tanta erat multitudo credentiũ vt fidei crescẽte fortitudine sola sufficeret vmbra: vel tot erãt tũc infirmi a credẽtib⁹ allati: vt eũ oẽs nõ possent contingere.

Saltem vmbra. Be. Tũc petrus vmbra corꝑis sui inuisibiliter alleuiabat infirmos qui nũc inuisibili sue intercessionis vmbraculo fideles ifirmos roborat: ⁊ qr etiã petrus figura ẽ ecclie ipse rectus incedit: ꝙ vmbra

de lyra

a Cur tẽtauit sathanas cor tuũ mẽtiri te spiritui scõ. ꝓmiserãt enim deo oẽs de societate illa viuere sine ꝓprio. ⁊ sic mẽtitus deo fuit partẽ sibi appropriãdo: mẽtitus etiã fuerat hoibus dicẽdo q̃ erat totũ agri ꝑciũ: sicut patet ꝑ verbũ vxoris suc. j. dicẽtis: q̃ ꝑ tãto ꝑcio agrũ vẽdiderãt q̃ erat cõscia facti: vt ꝓmissum est: ⁊ ꝑ ꝓñs ꝓbabile videt q̃ ipsa ⁊ vir suus ꝓuenerãt in modũ loquẽdi de ista vẽditione ⁊ respõdendi. b Et fraudare de precio agri. retinere eni sibi soli qõ est cõe ⁊ occulte: est cõitatẽ defraudare. c Nõne ma. ti. ma. ſ. asi votũ. d Et venũ. in tua erat ptãte. q. d. tũc poteras agrũ vẽdere vel retinẽ: ⁊ de ꝑcio tua volũtatẽ facere: nec aliqs coegit te votũ facẽ ⁊ cõitatẽ istã intrare. e Quare po. in cor. tuo hãc rẽ. ſ. dictã fraudẽ. volebat eni de medietate ꝑcij hic expẽsas cões: sicut ⁊ alij: ⁊ de alia medietate viuere lauti⁹ ſ occulto. f Nõ es mẽ. hoib⁹. ſ. solũ. g Sed. etiã. deo. vt patet ex ꝓdictis. h Audiẽs aũt. Hic ꝓfr ponit pena cũ dr: i Cecidit. subito a deo pcussus. trãsgressiões eni alicui⁹ legꝭ seu ordinatõis grauiter sũt in ꝓncipio puniẽde: vt lex firmet ⁊ alij terreant. ⁊ hoc mõ nadab ⁊ abiu filij aarõ offerẽtes ignẽ alienũ: pcussi fuerũt a deo in die suaꝛ ꝓsecrationũ: Leuit. x. ⁊ colligẽs ligna in sabbato lapidatus: Nu. xv. ideo subdit: k Et factus est timor magnus. retrahens alios a ꝓfectibus. ꝺ tñ dr hic ꝑ anticipationẽ: qr pauci adhuc sciebãt hoc factũ. qõ patet ex ei⁹ vore postea veniẽte ⁊ factũ penit⁹ ignorãte. l Surgẽtes aũt iuuenes amore puerũt eũ ⁊c. Ex hoc aũt dicũt alij q̃ ananias audiẽs verbũ petri penituit seipsum: nisi penituisset cũ esset ordinator ecclie: ꝙ quicqd sit de veritate: hoc nõ videt valere: qr nõ dr hic vbi fuerit sepultus. ſ. in loco sacro vel nõ sacro: ⁊ videt magis q̃ in loco nõ sacro ⁊ occulto: si eni portatus fuisset ad cimiteriũ cõe: ꝓbabile videt q̃ vxor sua sciuisset. Alibi aũt sepeliri pñt pro ꝓtarij. m Factũ est aũt. Hic ꝓfr ponit pena vxoris. ⁊ patet ſ. a vſq; ibi: n Si tanti agrũ vendidistis. ſ. ꝑ tanto precio ⁊ non maiori: ⁊ expressit petrus precise summã quã vir eius posuerat in cõitate: que respõdit. o Etiam. i. certe. p Tanti. precij. q Quid vtiq; ꝓuenit vobis tẽtare spm̃ dñi. hec enim fraudatio dr dei tẽtatio: quia ꝑ ipsam ex quisierunt experiẽtiã de dei notitia occasionaliter illã fraudẽ grauiter puniendo. tẽtare enim est experimentũ accipere de aliquo. r Ecce pedes eor qui sepelierũt virũ tuum. iam reuersi de eius sepultura. s Et efferẽt te. punitã filij pena. cetera patẽt vsq; ibi: t Et factus est timor magnus in vniuersa eccl̃ia. i. i ꝓuersatiõe credentiũ in christũ retrahẽs quẽlibet de ꝓgregatione a filij trãsgressione. v Et in oẽs q̃ audierũt hec. nã alij q̃ nõ ponebant sic bona sua in cõi nihilomin⁹ ex hoc facto fuerũt territi cogitãtes seueritatẽ vltionis diuine. x Per manus aũt. Postq̃ superius posita est ꝓdicatio petri apud iudeos singularit. Hic ꝓfr ponit ei⁹ ꝓdicatio apud eosdẽ cũ alijs aplis cõiter. Et diuidit in duas partes. nã ꝓmo describit ꝺ ꝓdicatio tanq̃ virtuosa. 2° ex hoc orit iudeor ꝓcitatio venenosa. ibi: Exurgẽs aũt. Circa ꝓmũ oñdit apl̃or ꝓdicatio virtuosa ex duob⁹. ſ. ex miraculis eã ꝓfirmãtib⁹ ⁊ ex multiplicatõe credentiũ ad'exhortationẽ apl̃or. et ꝺ est qõ dr: Per manus aũt apl̃or fiebãt signa ⁊ ꝓdigia multa in plebe: nõ dicit in ꝓncipiis: quia non credebãt: paucis exceptis q occulte christiani erãt: vt gamaliel nicodem⁹ ⁊ alij alij. y Et erãt vnanimiter oẽs. ſ. apl̃i. z In porticu salomonis. vbi erat locus oꝛonis ⁊ ꝓdicationis. a Ceteror aũt nemo audebat se ꝓiũgere illis. ficte. ſ. timẽtes penã q̃ venerat super ananiã ⁊ eius vxorẽ. b Sed magnificabat eos populus. ꝓpter curationes ⁊ miracula que fiebãt. ⁊ qr bona ꝑ malis suis pſecutoribus reddebant. ⁊ subdit de multiplicatione credentiũ cũ dr: c Magis aũt augebaꝫ ⁊c. ⁊ patet lra vsq; ibi: d Vt veniẽte petro saltẽ vmbra illi⁹ ⁊c. in quo ponit differẽtia petri ad alios apl̃os in opatione miracul̃or. nam alij apli curabãt ifirmos ꝑ tactũ manũ: sicut dr. ã. ℣per man⁹ apl̃or ⁊c.

ℨ) lij Petrus

sacētes erigit: qz ecclia celestibus intēdens quasi vmbratice trāscurrit in terra: z hic sacris z figuris celestiū renouat: quos illis ppetuis donis remunerat. Rab. Implēt sentētia dñi. Qui credit: opa q̄ ego facio: z ipse faciet z maiora hoz faciet. Heresis. Be. Ra. Heresis scissio interpretat: vl heresis ab electōe: qz spretis alioz dictis: qō sequendū putat eligit.

Saduceoz. Beda. Saducei interptant iusti dicti a sadoch sacerdote: vel ppter genus: vl ppē mores: iustificātes aūt seipsos vēdicabāt sibi quod nō erāt: corpoz resurrectiōnē negātes: aīas cū carne perire dicebāt: & nec angelū nec spm vllum esse credebāt: oēs scripturas pter libros moysi respuebāt z tō maxime pncipibus in psecutōe aplōz psentiebant: q virtute z signis reddebāt testimoniū resurrectōis christi. Angelo dñi educens. Be. Nō dubitat thomas christuz carnē z ossa habuisse quē ianuis clausis vidit itrasse: ecce ipse cū socijs mortali adhuc carne vestitus clausis ianuis egredit.

Vite huius. Raba.

Nicolaus

Petrus aūt nō solū per tactū & etiā p vmbrā: qō est maius: qō fiebat ad ostēdendum q erat pncipalis apls. Sciendū tñ q si considerent miracula ex parte virtutis actiue: vnuz nō est maius alio: qz oia fiūt virtute diuina iusinita cū sint opa totā virtutem nature create trāscendentia: si aūt psiderentur q̄ntū ad rē factā sic vnuz est maius alio: sicut suscitatio mortui q̄ curatio leprosi: z curatio leprosi q̄ curatio subita lāguidi: similiter si psiderent q̄ntū ad modū faciēdi. sic malus est curare leprosuz q̄ lanquidū solo verbo vel tactu: z p vmbraz q̄ per verbū. verbū eni est aliqd pcedens ex hoie hīs virtutē: & vmbra nihil ē ipsius: & tñ puatio lucis ex interpositiōe corporis: z qz christus nō legit curasse p vmbrā sicut petr⁹. iō videt impletū fuisse qō dixit Joā. xiiij. Qui credit i me opa q̄ ego facio z ipse faciet z maiora hoz faciet. cetera patēt i lra.

a Exurgēs aūt. Hic pōnit ponit sacerdotū pcitatio venenosa: nā pcitati inuidia q̄ venenū est ale voluerūt aplos pdere & non potuerūt: diuina virtute eos ptegēte: z ꝑm hoc residuū huius ca. in q̄tuor partes diuidit: qz pmo ponit aplōz captio. 2° captoz increpatio. ibi: Et interrogauit. 3° increpatoz excusatio. ibi: Respōdēs aūt. 4° excusatoz dimissio. ibi: Cōsenserūt aūt. Pria adhuc in tres. qz pmo ponit apostoloz iniuriosa captio. 2° eoz miraculosa liberatio. ibi: Angelus aūt. 3° eoz cauteloſa reductio. ibi: Tūc abijt Circa pmū dr: Exurgēs aūt pncipes sacerdotū ꝛc. Ex hoc videt q ipse z q cū illo erāt de secta erāt saduceoz q negāt resurrectionē et spm z angelū. vt hī. xxiij. j. iō subdit: b Repleti sūt zelo. i. iuidia z ira: nā apli pdicauerūt in iesū resurrectionē ex mortuis: vt dictū est. s. in pncipio ca. pcedētis. Dicunt autem saducei a sadoch qō est iustīcia in hebreo: nā saducei inter alios iudeos erāt in iudicijs z punitionib⁹ acerrimi: vt dr in scholastica hystoria: ppter qō sibi nomē iusticie vsurpabāt. c Et posuerūt eos i custodia publica. i. in carcere i q̄ ponebant malefactores publici: homicidē: latrones: z hmōi. d Angelus aūt. Hic pōnit apl̄oz mirabilis liberatio. z secūdo huius liberatōis admiratio. ibi: Aduenientes aūt. Circa pmū dr: Angelus aūt dñi p noctē aperiēs ianuas ꝛc. Dicit b q̄dā glo. q nō aperuit ꝑm rē & ꝑm apparentiā: qz eduxit eos p ianuas clausas ita libere ac si essent aperte: z circa hoc nō est dubiū q hoc potuit fieri virtute diuina: sicut corp⁹ xpi nondū glioſū exijt de vtero virginis clauso & nō potuit fieri virtute angelica q̄ se nō extēdit ad faciēdū duo corpora cē

eius obumbraret quemquaz eorū z liberarentur ab infirmitate.

ſ pter bitatores hierusalez

Concurrebat autē multitudo vicinarum ciuitatum hierusalē afferentes egros z vexatos a spiri-

ſ morbis z doloribus

ſ ad ofam bonoz spūz

tibus immūdis qui curabantur

ſ ad tenēdos apl̄os

omnes. Exurgēs autē princeps sacerdotum: z omnes qui cum illo erant: que est heresis saduceo-

ſ hūc fructū zelus ptulit ſ q nō mō incepit: ſz illa hora ad plenitudinē malicie puenit

rum: rēpleti sunt zelo: z iniecerūt manus in apostolos: z posue-

ſ siue ppter firmitatez carceris siue ppter celebritatē virtutis facte in publico.

runt eos in custodia publica. An

ſ ad ofam mali

gēlus autem domini per noctez aperiens ianuas carceris z edu-

ſ firmi z stabiles vel manifesti.

cens eos dixit: Ite z stantes loquimini in templo plēbi omnia

ſ loco celebri quez sacerdotes frequentabant ſ non sacerdotibus.

ſ nihil pre timore celantes

verba vite huius. Qui cū audissent intrauerunt diluculo in

ſ ſm ꝓceptū angeli p mpta'ē obedientia.

ſ sicut imperatū' erat log mini plebi

templuz z docebant. Aduēniēs autem princeps sacerdotum z q cum eo erant conuocauerunt cō-

ſ qz ad hoc positi erāt i custodia: vt ad iudiciū traherē tur ſ sacerdotū z scribarū ſ etate

cilium: z omnes seniores filioruz israel: z miserūt ad carcerem

ſ apostoli

vt adducerentur. Cum venissēt autem ministri z aperto carcere non inuenissent illos: reuersi nunciauerunt dicētes: Carcerem quidem inuenimus clausum cuz omni

ſ vt maius sit miraculum

ſ non negligentes.

ſ vt maior sit euadendi facultas

diligentia: z custōdes stantes ad ianuas. Aperientes autem neminem intus inuenimus.

ſ non ex latere vel post terguz

At autem audierunt hos sermones magistratus templi z principes sacerdotum: ambigebāt de illis quid nam fieret. Aduēniēs autem quidā nunciauit eis: quia ecce viri quos posuistis in carcere

† ſ patet non fuisse fraudem: cū post euasionem non lateant ‡ ſ qō vos prohibuistis

sunt in †tēplo stantes z‡ docētes populuz. Tūc abijt magistratus

‡ ecce magnitudo fidei nō timere eos q se vixerant

cū ministris & addūxit illos sine

ſ non oeum

vi. Timebāt enim populū ne lapidarentur: Et cuz adduxissēt illos statuerunt in †concilio. Et interrogauit eos princeps sacerdotuz

† ſ dixerat enim dñs tradēt vos in concilijs

†‡ nō leuiter dixim⁹ ſz auctoritate pōtificali ꝓcepim⁹

dicens: Præcipiendo precepimus vobis ne doceretis in †nomie isto.

† ſ iesu qō ppter claritatē vel odium tacent

‡ nō solū docuistis ꝓtra nr̄am ꝓhibitionē: sed etiam repletis ‡ ſ noua z culpabili

Et †ecce repletis hierusalem ‡ doctrina vestra: z vultis introducere

† ſ lāguls vidictā pdicādo eū iustū fuisse z ꝛ̄ſz ‡ ſ nō

super nos †sanguinem ‡ hominis

dei ‡ ſ iesu qō nō addūt vt supra dictū est duabus de causis ‡ ſ quasi princeps

†iustus. Respondēs aūt ‡ petrus

† ſ ex feruore z zelo nō patiunt vnū log p oibus ‡ breuiē loq̄ndo dāt exēplū nō vtēdi verboz circuitu

z apostoli dixerunt: ‡ Obedire ē oportet deo magis q̄ hominib⁹

Christiane vel eterne qō iō nō addit: qz famosa erat secta christianoz: p q̄ traditi sūt carceri. Carcere quidē ꝛc. Be. Insani iudei q stimulante inuidia dicūt furantib⁹ aplis iesū de monumēto sublatū: q̄ furto dicēt apostolos de carcere clauso ablatos. Magistratus. Be. ſm grecū magistratus legendū est singulari numero: sicut z in sequētibus vbi dr: tūc abijt magistratus cuz ministris.

Ambigebāt. Be. Nec sic credunt: malitia eni interioz cor pfiduz signis etiā manifestis obdurat. Præcipiēdo. In greco nōne pcipiēdo pcepimus vobis: naz sic log magz interrogāti ꝓuenit. f.12.m et.16.c

Replestis hierusalem. Ra. Hierlm pncipē ciuitatū: in qua etiam nos ꝓuersamur: i & ignorātes laudāt apl̄os: q nec territi minis cessant pdicare. Sup nos sanguinem. Beda. Obligatus est princeps sacerdotum debiti: quod ipse sibi z suis imprecatus est dicēs: sāguis ei⁹ sup nos z sup filios nros. Rab. Hoz p ātifrasiz dictū cē: sāguis ei⁹ sup nos ꝛc. Beda. In greco interrogati

de lyra

sil'. Præcepit tñ angel⁹ virtute ppria ianuas apire z claudere sicut prius. et huic mō educendi apl̄os videt lra magis ꝓcordare. e Ite z stātes log mini in tēplo: ꝛstāter z intrepide. f Plebi. ibi ꝓuenietī. g Oia ꝛba vite huius. s. christiane q̄ est in pñti p gram. z per gloriā i futuro. h Qui cū audissent intrauerunt diluculo. tāq̄ feruidi ad ipletionē mādati i Aduenies aūt. Hic ꝓfr ponit dicte liberationis admiratio cū dr: Aduenies aūt ꝛc. z pz lra vsq̄ ibi: k Et miserūt ad carcerem vt adducerent. ad hoc eni positi fuerūt in carcere vt in crastino inde traherent ad iudiciū z ꝓdēnarent. cetera patēt vsq̄ ibi: l Et custodes stātes. i. diligēter custodientes. q. d. nō exierūt p defectū clausure vel custodie. cetera patēt vsq̄ ibi: m Ambigebāt de illis qd nā fieret. i. vbi z quō q̄rerent z caperent. n Aduenies aūt quidaz. q viderat astātes eos in tēplo z intrepide docētes: Annūciauit eis ꝛc. et patet lra. o Tūc abijt. Hic ꝓfr ponit aplōz cautelosa reductio. Inter eni isti ꝓfilii ad reducēdū eos turpiter z aspe sicut malefactores publicos: & videtes deuotionē populi timētes ne lapidarent mutauerūt ppositū z ad reducendū eos vsi sunt tñ verbo simplici. z hoc ē qd dr: Tūc abijt magistratus: nomē est officij z tenet collectiue p maioribus cōmunitatis. p Cū ministris. ad capiendū aplos paratis. q Et adduxit illos sine vlla vi. cui⁹cā subdit ex parte ipsoz cū dr: r Timebāt eni ꝛc. Ex parte aplōz cā fuit: ꝓpta voluntas veniēdi z securitas de assistētia dei. s Et interrogauit eos. Hic ponit aplōz increpatio cū dr: t Præcipiēdo ꝓcepim⁹. i. aucte pōtificali ꝓhibuim⁹. v Ne do. in nōe isto. i. in nōe iesu naçareni. x Et ecce re. hie. do. vīa. ꝫ ꝓcepta nra. y Et vulg litro. sup nos ꝛc. q. d. nō solū estis sobediētes & etiā crimē homicidij nobis ipōnētes. z Rndēs autez. Hic ꝓfr ponit increpatoz rñsio q̄ ē duplex. se cūda ponit ibi: Surgēs aūt. Pria ꝛo est p aplōz verba cū dr: Rndens aūt petrus z apli. lz glo. interlinearis dicat q apli ex feruore moti nō fuerūt passi vnū p oib⁹ log: nō est tñ verisile q oēs loquētes sil' dederint rñsionē q̄ sequit p ordinē qz ibi fuisset ꝓfusio vocū: qō nō esset decēs nec bñ intelligibile: nec sic permittit hoibus loqui in loco iudicij. ideo magis videt saluo tñ meliori iudicio q petrus solus dedit rñsionē: q̄ data alij apli approbauerūt eā tanq̄ suā: nec illa glosa cū nō sit magistralis est auctētica. a Obedire oportet deo magis q̄ hoibus. hoc est p se notū: cum homines nullaz

ne legit: ⁊ temeraria interrogatio pontificis refutat responsione prudenti.
Ra. interrogando dicũt: solet eni in verbis esse dubietas: cũ in corde firma teneat sntia. Deus patrũ. Ra. Nõ nouus nec a nobis nup inuẽtus: vt eoꝝ inobedientia sit inexcusabilis.
Spũs sanctus. Be. Nos roborauit vt vobis etiã resistentibus magnalia dei firmiter p̃dicemus: ipse i nobis loquẽs formet verba q̃ auditis.
Oibus. Ra. Non nobis solis: sed oibus obedientibus etiã vobis si velitis accipe. In hoc ad penitentiã prouocat.
Gamaliel. Discipulus aplorum vt putabat: remanens apud iudeos ꝓsilio aplorum: vt pessima destrueret ꝓsilia: ⁊ furorẽ eorũ mitigaret. Be. Ut clemens dicit gamaliel ꝓsocius erat aplorum in fide: ẽ ꝓsilio eoꝝ cũ iudeis manebat: vt i tali turbine furorẽ eoꝝ posset sedare.
Theodas. Be. Josephus Theodas psuasit multis sublatis ex vbe facultatibus suis ripas iordanis obsidere: ⁊ cũ esset magus ꝓphetã se dicebat ⁊ diuiso fluuio se prebere transitũ promittebat: cui iussu fadi ꝓcuratoris eg. tũ turba supueniẽs multã emptis aut captis ipsi⁹ caput hierosolymam reuexit.
l.22.a.
Nicolaus
b.4.c. nes nullã auctoritatẽ p̃cipiẽdi hẽant nisi a deo a q̃ est oĩs ptãs. a Deus patrũ nr̃oꝝ. i. quẽ coluerũt patres nr̃i. b Suscitauit iesum quẽ vos interemistis. ⁊ sic nõ imponimus vobis falso sãguinẽ ipsius. c Hũc deus ꝓncipẽ. eccle militãtis et triũphantis. d Et saluatorẽ. hoiuꝝ. e Deus exaltauit. ad ecclestia.
b.2.c.
f Dextera sua. i. virtute sua: sicut declaratuꝝ est ꝛ.ca.j. g Ad dandaꝝ pniam israel. i. ad dandũ tẽpus penitendi. h Et remissionẽ pctoꝝ: ⁊ nos sumus testes. qr nobis preceptũ est ista testificari: vt ps.ꝛ̃.j. ⁊ Luce vlti. q.d. propter hoc oportet nos in hoc obedire deo. i Horũ verboꝝ. s. resurrectiõis: ascensionis: ⁊ missionis spũs sancti. k Et spũs scũs. testificat ista qui loquit in nobis: et eius virtute fiunt signa ⁊ ꝓdigia. sed qm̃ hoies in malis obstinati responsionẽ rationabilẽ non recipiũt. ideo subdit: l Hec cũ audissent. principes sacerdotũ dissecabant. qr responsionẽ eoꝝ nõ poterant infringere: ⁊ tm̃ volebant eos occidere. m Surgens aũt. Hic ponit secunda excusatio ꝙ gamalielis verba: qui vt dicit glo. erat discipulus aplorum: occultus tm̃ vt iudeoꝝ pessima consilia dissiparet. n Phariseus. in hoc q̃ credebat resurrectionẽ ⁊ spm̃ ⁊ angelũ: sed nõ sequẽdo malicia phariseoꝝ. o Legis doctor honorabilis. ⁊ sic magis hẽbat auctoritatẽ loquẽdi. p Jussit foras ad breue hoies fieri. i. aplos vt in eoꝝ absentia efficacior esset pro eis eius snia. q Viri israelite. qui estis in lege ⁊ ꝓphetis eruditi. r Attendite vobis ꝛc. q.d. nõ debetis eos precipitanter ꝓdẽnare: sed facta ꝑteri ta ꝓsiderare: quoꝝ duo recitat. d. s Ante hos eni dies extitit theodas dicens se esse aliquẽ. s. magnũ ꝓphetã: qui vt dicit Josephus magicis artibus multos de hierusalẽ decepit ⁊ multis facultatibus ex hierusalẽ sublatis duxit eos vsq̃ ad ripas iordanis dicens se prebere eis transitũ p arentẽ aluꝛeum. t Qui occisus est ⁊ oẽs ꝛc. p̃milites ad hoc missos a fado preside syrie. v Post hũc extitit iu. ga. in die. ꝓfessionis. i. tpe quo singuli de iudea ibant ad ciuitatẽ suã vt se esse subditos ꝓiterent romanoꝝ: vt hꝫ Luce. ij. x Et auertit pplm̃ post se. affirmãs publice q̃ illicitũ erat iudeis aliquẽ dfim cognoscere nisi solũ deũ q̃ eduxerat eos de seruitute egypti. sed hoc erat falsũ. qr hieremias q̃ scũs fuit iducebat sedechiã ⁊ alios de pplo iudeoꝝ ad seruiẽdũ regi chaldeoꝝ: Hiere. xxxviij. silr. ij. Paral. vlg

⁊ supra dixerat de abrahã de ysaac ⁊ de iacob iõ nũc breuiꝫ dicit de patrũ †† i resurrectione hoc maxime
Deus patrum nostrorum †suscita
oderãt †† hic manifeste sanguinẽ introducũt sup eos
uit iesum quem vos †interemistis
s quasi reum ⁊ maledictum
suspendentes in ligno. Hunc de
† totius ecclie q̃ in celo ⁊ in terra est †† hominuꝫ
† † virtutibus vel ascensu in celum
†principẽ ⁊† saluatorẽ †dẽ exalta
†† pspitate eternitatis: vel filio †† Iõ virtutes fcẽ: iõ i
uit †dexterã sua ad dandaꝫ †peni
celum ascendit †† que est fructus penitentie
tentiam israel: ⁊ †remissionẽ pec
†† virtutũ ascẽsionis spũs missionis
catorum. Et nos sum⁹ †testes hõ
†† ne vilis sit sermo humanus s testis est.
rum verboꝝ: ⁊ †spiritũsanctus
s dabit s tã corã vobis
quẽ dedit deus omnibus obedi
s cordibus
entibus sibi. Hec autem cum au
dissent dissecabãtur: ⁊ cogitabãt
s qr verbis non poterant ꝓbere
interficere illos: Surgẽs autẽ
†† non saduceus q̃ negabãt resurrectionẽ.
quidam in cõcilio †phariseus no
†† nõ imperitus qui non audiretur
mie gamaliel †legis doctor vene
rabil⁹ vir vniuerse plebi: iussit fo
s aplos recedere ãsi excludẽdos iudicaret
ras ad breue hoies fieri. Dixitꝫ
† s qui sobrij ⁊ prudentes debetis esse †† non
iudicando cum furore
ad illos: Viri †israelite† attendi
te vobis super hominibus istis
q̃d acturi sitis. Antẽ hos. n. di
es extitit theodas dicens se esse
s magnum ꝓphetam vel christum
aliquem cui consensit numer⁹ vi
rorum circiter quadringentorũ.
Qui occisus est: ⁊ omnes q̃cũq̃
credebãt ei dissipati sunt: ⁊ redacti sunt ad nihilum. Post hũc

Judas. De hoc Josephus dicit: qr cogebat pplm: ne tributa solueꝛ romanis libertatẽ amitteret: ꝓfectus ex lege soli deo seruiendũ: ⁊ eos qui decimas dabãt: tributa nõ dare debere: que hereſis intantũ creuit: vt pharisei ⁊ multa pars pplꝰ rõm interrogarent: an liceret tributa dare cesari.
Cesis. Ra. Ecce fortitudo fidei patet: que nõ verbis cohiberi poterat nec flagellis: prius sunt sermone prohibiti modo flagellis cesi.
extitit iudas galileus in diebus
†† q̃ exijt edictũ a cesare augusto vt ꝓfiteret vniuersus orbis † s a veritate † s multum vt nõ miremur multitudinẽ credentium
†professionis: ⁊† auertit† populũ
post se. Et ipse pẽrijt: ⁊ oẽs quot
s ꝓsentiẽtes cũ faciẽtib⁹ par cõprehẽdit pena
quot consenserunt ei dispersi sũt.
s nolite interficere
Et nũc itaq̃ dico vobis: Discedi
te ab hominibus istis: ⁊ sinite illos. Quõniaꝫ si est ex hominib⁹
consilium hoc aut opus dissolũ
tur. Sin̄ ex deo: non põteritis
† s grauius inculcat consilium ne spernatur
dissoluere eos. †ne fõrte ⁊ deo re
† s ꝓsentire est sensum sensui coniungere
pugnare videamini† Consenserũt
s ex cõi consensu
autem illi. Et conuocantes aplos
s in synagogis suis flagellabunt vos.
cesis denunciauerunt eis: ne am
†† eritis odio oibus hoibus ꝓpter nomen meũ
plius loquerentur in †nomine ie
su: ⁊ dimiserunt eos. ⁊ illi quidẽ
s gaudere inquit dns in illa die ⁊ exultate: qm̃mercedes vestra multa est in celis
ibant gaudentes a ꝓspectu ꝯcilij
† s non ꝓ aliquo crimine: vbi christus in cã ẽ ibi maledictio est optanda
qm̃ digni habiti sũt pro† noie ie
su ꝓtumeliam pati. Omni aũtẽ
die nõ cessabant i templo: ⁊ circa
s tẽplo vicinas vel totius ciuitatis † s que pertinẽt ad mores †† fidẽ de iesu qui fuit xps
domos† docentes ⁊† euangeliçã
tes christum iesuꝫ. C VI.
s ꝓius dixerat: omni die
In diebus illis crescente
i s sedulitate predicantium †† christianorum qui illo tempore discipuli dicebantur.
numero† discipulorum factum est murmur grecorum ad hũer

De lyra
sedechias iculpat de h̃ q̃ fregit iuramẽtũ qd̃ fecerat cũ nabuchodonosor de seruiẽdo sibi sub tributo: qd̃ scriptura fi fecisset si iuramẽtũ illud fuisset illicitũ. silr daniel ⁊ socij eius q̃ fuerũt sci hũilit ⁊ fideliter seruierũt nabuchodonosor: regi: ꝓpterea etiam saluator Matth. xxij. interrogat⁹ si liceret iudeis reddere cẽsũ cesari. rndit: Reddite q̃ sunt cesaris cesari: ⁊ que sunt dei deo.
γ Et ipse pijt ⁊ oẽs q̃t. cõ. ei. adherẽtes eius false doctrine. Cõsequẽter applicat ad ꝓpositũ p̃dicta: dicẽs: ꝫ Et nũc itaq̃ dico vobis dis. ab ho. istis. i. ab eoꝝ psecutiõe. a Qm̃ si est ex ho. psi. h̃. i. si doctrina eoꝝ est humanitus ꝓficta. b Dissolueꝫ. sicut ⁊ predictoꝝ. c Si vo ex deo est. i. ex ordinatiõe diuina. d Nõ poteritis dissoluere. nã eius ordinationẽ nullus põt impedire. e Nõ fortẽ ⁊ deo re. videami. q. d. cũ hoc incurretis pctm̃ graue repugnãdo ordinatiõi diuine. f Cõsenserũt aũt. Hic ꝓfir ponit excusatoꝝ dimissio: cũ dr: Cõsenserũt aũt. tuꝫ qr legis doctor erat honorabilis: tum qr eius psuasio erat rõnabilis: lz tm̃ ꝓsenserũt ei⁹ de dimissione aplorum: nõ tm̃ de mõ dimittendi qr ꝓsuluerat sim pliciter eos dimitti ⁊ ipsi prius fuerũt cesi ⁊ ꝓhibiti pdicare nomen christi. ideo sequit: g Et ꝓuocantes aplos cesis denũciauerũt ꝛc. ⁊ illi quidez ibant gaudentes ꝛc. ita q̃ aduersa nõ solũ sustinebant patienter: sed etiam gaudẽter: in quo ꝓfitit excellentissimus fortitudinis gradus. h Oĩ aũt die non cessabant in tẽplo ⁊ circa domos docentes ꝛc. in nullo verbis aut verberibus territi: sed magis ad p̃dicandũ christũ fortius aiati. C. VI.
i In diebus aũt. Descripta p̃dicatione petri singulari ⁊ cum alijs aplis. hic ꝓfir occasione huius ponit pars incidentalis in qua agitur de electiõe septẽ diaconoꝝ ne impediret oẽ ⁊ p̃dicatio aplorum ⁊ diuidit in duas partes. q: primo ponit causa ⁊ actus electionis. scõo subdit ꝓsecutio de electis: ibi: Stephanus aũt. Prima adhuc in duas. qr primo ponit electionis cã siue rõ. scõo ipsa electio: ibi: Et placuit. Circa ꝑmũ dr: In diebus aũt illis ꝛc. Nõ eni põt regi tanta pace multitudo sicut pauci: eo q̃ difficile est gn in magna multitudine sint alig discoli. k Aduersus hebreos. Oẽs erant iudei sed alig erant nati in iudea. ⁊ illi dicunt hic hebrei: ⁊ aliqui in grecia ex iudeis ibidem per antiochũ dispersis: ⁊ illi dicunt hic greci. ⁊ similiter illi qui de gentilitate erãt ad iudaismũ ꝓuersi

Eo q̃

Despicerentur . Ra. Ex despectu plus grauarentur.

Nō est equum. Be. Ostendūt apli eōs ꝛ doctores ecclie nō debere corpalib⁹ rebus iplicari. Cōsiderate ꝛc̄. septē ꝛc̄. Be. Hic tā discernebāt apli: ꝛ successores eoꝝ p ecclias ꝓstitui septē diacones: q essent sublimioris gradus ceteris: ꝛ ꝓmi circa arā q̄si colūne assisterēt: nō sine septenarij mysterio.

Nos vō. De seipsis nō interrogāt sed iudicāt.

Elegerūt ꝛc̄. ꝛ orātes ꝛc̄. Ra. Hic ordo seruādus est in ordinādis: eligat ppls: ordinet epūs.

Stephanum. Ra. Hic ꝓmus ponit ꝛ sol⁹ laudat: vt in vno oēs laudent: aut primo martyri honor feratur.

Et orātes ꝛc̄. Be. Cōis dispēsatio exigebat vt ministri eligerent: qui vt digni inuēti sūt: crescēte gradatim ꝓuidētia cōsilij salutaris placuit eosdem ipsos sacri altaris ꝛ dīci sanguinis: sicut refectionis ꝛ mēse cōis ministros ordinari. qō probat inde: qr dictum est orātes iposuerūt eis manus: hoc est ꝓpriū eoꝝ q ad sacrosancti altaris promouent officium.

Hoc exēplo orationes fiunt in ordinibus: ꝛ oro apl̄oꝝ non sit scripta.

Et verbū do. ꝛc̄. Ra. Quasi recapitulatio videt: qr dixerat ol die nō cessabāt docentes ꝛc̄. ꝛ in hoc ipsum redit dicens: ꝛ verbum dīni crescebat.

Ra. Sepe in hoc libro et in euāgelio etiā talia iter-

Nicolaus

a Eo q̄ despicerent in ministerio quotidiano vidue coꝝ. qō exponit dupliciter. vno mō qr grece mulieres tanq̄ magis rudes repellebant ab hebreis ne ministrarēt. alio mō intelligit iste despectus in hoc q̄ grecis viduis nō administrabant ita bñ necessaria sicut hebreis. b Cō uocantes aūt. xij. multitudinē discipuloꝝ. nō esse bene regibilē per eos int palibus absq̄ dctri mēto in spūalibus. c Dixerūt nō est equū nos derelinquere verbū dei ꝛc̄. i. p̄dicationē verbi diuini. nā spūalia sunt tpalibus ꝓponēda. d Considerate ergo fratres viros ex vobis. quos melius cognoscitis q̄ extrancos ꝛ ipsi melius possūt scire modū regēdi multitudinē hāc q̄ extranei. e Boni testimonij. i. bone fame. f Septē. Hic numerus competit septenario spūs sci. iō subdit: g Plenos spū scō ꝛ sapia. q̄tū apparere pōt per signa exteriora. h Quos ꝓstituamus sup hoc opus. s. administrationez tpaliū. i Nos vō oroni ꝛc̄. p quā ascendit in deū. k Et ministerio verbi. p qō fit descensus ad ꝓmū: ad modū angeloꝝ in scala iacob ascēdentiū ꝛ descendentiū: Beñ. xviij. l Et placuit. Hic ꝓfr ponit electio cū dr: Et placuit sermo coram multitudine. quia rationalis erat ꝛ vtilis. m Et elegerūt stephanū virū plenū fide. i. fidelitate. ꝓpter qō tale negocium poterat sibi secure cōmitti. ꝛ idem intelligendū est de alijs. iste tñ specialiter laudat tanq̄ primus martyr futurus. n Et nicolaū aducnā. i. de gentilitate ꝙuersum ad iudaismū. o Antiochenū. i. de antiochia natum. p Hos statuerūt añ ꝓspectū apl̄oꝝ. s. illi q eos elegerūt. b Et orantes. s. apli. r Imposuerūt eis manus. ipsos ordinādo in diaconos vñ ꝛ diaconi p impositionē manus ordinant. s Et verbū dīni crescebat. i. effectus p̄dicatiōis verbi dei p multiplicationē credentiū. t Multa etiā turba sacerdotū obediebat fidei. ꝓpter miracula que fiebant manifeste: occulte tñ erant christiani: sicut gamaliel: etiam eadē rōne. v Stephanus aūt. Hic ꝓfr sanctus lucas ꝓsequit de electis. ꝛ primo de stephano. scdo de philippo ca. viij. ibi: Philippus aūt. prima in duas. qr primo circa stephanū declarat virtutis opatio. scdo ꝓsurgens inde psecutio: ibi: Tunc submiserūt. Circa ꝓmū dr: Stephanus aūt plen⁹ gra. ad bñ opandum. x Et fortitudine. ad aduersa tolerandū. y Faciebat prodigia

sus hebreos: eō q̄ despicerent in ministerio quotidiano vidue coꝝ.
ſ communi consensu † ſ consensum querunt multitudinis: quod in exemplum debet assumi
Cōuocantes aūt. xij. †multitudinē discipuloꝝ dixerūt: Nō est equuz nos derelinquere verbū
†ſ meliora sunt fercula mensę q̄ dapes corporis
dei: ꝛ †ministrare mēsis. Cōsiderate ergo fratres †viros ex vob
†ſ nō mulieres †ſ oibus eligāt
ſ quibus testimoniū phibeāt oēs †ſ hic numer⁹ spūscō
bōni testionij†. septē plēnos spi
ꝙuenit ſ qō pz insignis ꝛ linguis †ſ vos eligite: nos
ritusācto ꝛ sapiētia: quōs† ꝓstituam⁹
†ſ vt ministrēt ipsi vel ꝑsint ministrantibus
†ſ isti actiōi nos adherebim⁹ theorie: sine itermissiōe
am⁹ †sup hoc op⁹. Nos vō† ora-
orare †ſ p̄dicatiōis †ſ p vob ꝛ alijs ſ vt istruātur
tioni ꝛ †ministerio verbi† istātes
alij † ne qō offendiculū fieret euāgelio murmura sedāt consensui omnium studeant
erimus. Et †placuit sermo oi mł
ſ populi multitudo
titudini. Et elegerūt stephanum
†ſ deū: vt cui ab hoib⁹ credēdū vtrūq; ꝓbauit euēt⁹
virum plenū †fide ꝛ spiritusancto
ꝛ philippum: ꝛ ꝓchorum: ꝛ nica
norem: ꝛ timonez: ꝛ parmenā: et
†ſ hic solus aduena dr vel qr ceteri aduene nō erant
vł qr notabilis fuerat futur⁹ iō q̄si alien⁹ aduena dr
nicolaū †aduenam antiochenum.
ſ illi qui eligerunt
Hos statuerūt ante ꝓspectū apo
†ſ apli †ſ hac auctoritate diaconib⁹ man⁹ imponunt
stoloꝝ: ꝛ †orantes† ipsi posuerūt eis
†ſ ꝓdixerat crescēte nūero discipuloꝝ ꝛc̄. †ſ in fide ꝛ opere credentium
man⁹: Et† verbū domini† crescebat: ꝛ multiplicabat numer⁹ di
†ſ nondū enī alijs ciuitatibus erat predicatum
scipulorum in hierusalez valde.
Multa ēni turba sacerdotū obe

† ſ coronatus vel forma martyrij credentibus
† ſ sic distinguendū ē: plenus spūscō subaudis gra ꝛ fortitudine faciebat signa ꝛ ꝓdigia
diebat fidei† Stephan⁹ āt† plen⁹
ſ spūsancti ſ fidei
gratia ꝛ fortitudie faciebat pro-
digia ꝛ signa magna in populo.
†ſ synagoga ꝙgregatio vł collectio
Surrexerūt aūte quidā de† syna
†ſ a regione ſ hec tria loca sibi ꝓpinqua sunt
goga que appellat† libertinoꝝ
ſ cirene ciuitas ē † ſ alexādria metropolis ēgypti
ꝛ cyrenēsiuꝝ ꝛ† alexandrinoꝝ: ꝛ
†ſ cilicia minoꝝ alia sibi ꝓxime sunt
eoꝝ q erāt a†cilicia ꝛ asia disputantes
ſ volebat quidem
tantes cum stephano. Et nō pō-
ꝛ conabantur ſ scripturarum
terant resistere sapientie ꝛ spiritui
†ſ cū oi fiducia ꝛ sine timore † ſ calliditate fraudis
qui† loquebat. Tunc† submiserūt
viros: q dicerent se audisse eum
† ſ quia veteri nouam legem preferebat:
dicētē† verba blasphemie i mo-
†ſ patrē ſ cui equalē dicebat xpm †ſ ad ꝑsiliū
sen ꝛ† deū. † Commouerūt itaqz
ſ precellentes auctoritate
plebez ꝛ seniores ꝛ scribas: ꝛ cōn
†ſ qr nō poterāt resistere motui parāt iferre: ecce vio
currētes† rapuerūt eū ꝛ adduxerūt
lētia †ſ passionē xpi imitat ꝓra quē surrexerūt salsi
in concilium: ꝛ statuerūt † testes
testes †ſ ex iuidia accusātes †ſ addūt ad hoc q̄ sus
falsos† dicētes: Homo† iste nō
si sunt dicere †ſ hierlm: qr templo ꝛ legi veteri ecclias ꝛ legem nouam preferebat
cessat loq verba aduersus† locū
sanctū: ꝛ legem. Audiuimus. n.
†ſ a nazareth: qui ē vilis locus ꝛ inferior
eum dicentem: qm̄ iesus† naza-
† ſ sem ꝛ cunctis reuerendum
renus hic dēstruet† locum istū: ꝛ
ſ vt legi veteri succedat noua.
mutabit traditiones q̄s tradidit

ponunt capitula: ne subito desinētes: vel subito introducte vilescant insē: vñ ad ordinādū ꝑterite narratiōis finē ꝛ sequētis ꝓncipiū: ꝛ ad euangelij ꝛ apl̄oꝝ laudē inserunt hec: ꝛ verbū dīni crescebat. ꝛ multi. nu.

Maior ex B nascit cā psecutōis: qr ꝑus credēte plebe: cel⁹ fuerat ꝓcitat⁹.

Stephanus. Grece. latine corona: q q̄ ꝑceptur⁹ erat in re: pāgio nois ꝓoccupabat: qr post crucē xpi ꝓmus martyrio coronat⁹ est sublimiter: q lapidatus est hūiliter: hebraice interptat stephan⁹ norma nra: q ꝓmo passus sequētibus martyrib⁹ factus ē forma mori ꝑ xpo.

Libertinoꝝ. Be. Libertini dicunt filij libertinoꝝ. i. eoꝝ q de seruitute manumissi et libertati donati sūt: Constat q̄ de stirpe seruili fuisse: q ꝓmo fidei xpi restiterūt: qui etiā ab hoibus emācipati: tñ serui erant pctī: figurātes hereticos ꝛ psecutores fidei ꝛ sanctitatis.

Nō poterāt resiste. Be. Dignū fuit vt in ꝓthomartyre ꝓfirmaret qō in martyrib⁹ tradēdis ꝑ noie suo ꝑmiserat: dicēs: Dabo vobis os ꝛ sapiaz cui non poterunt resistere aduersarij.

R. Nolite cogitare quō aut qd loq̄mi: nō enī vos estis q loq̄mi: ꝑ spūs ꝑris vñ q loq̄t i vob. Implet etiā illud: Non relinquā vos orphanos: sed mittā vobis paraclitum ꝛc̄.

Homo iste. Ex despectu nō ꝓprio noie: sed hoiez quasi carnalē ꝛ infirmū appellant.

de lyra

ꝛ signa magna i populo: ad veritatē fidei catholice firmandā. 3 Surrexerunt aūte quidā de synagoga que appellat libertinoꝝ. a regione sic nolatoꝝ. vt dicit glosa interlinearis. a Et cirenēsiū. a cirene ciuitate. b Et alexandrinoꝝ. ab alexandria metropoli egypti.

c Et coꝝ qui erant a cilicia ꝛ asia. nota sunt regionū iudee ꝓpinquarū. d Disputantes cum stephano. fidem catholicā verbis q̄tum poterant impugnādo. e Et nō poterant resistere sapie ꝛ spūi qui loquebat. ꝓm q̄ promiserat saluator. d. Luce. xxi. Ego dabo vobis os ꝛ sapiam cui nō poterūt resistere ꝛ ꝓtradicere oēs aduersarij vestri. f Tunc submiserūt. Hic ꝓsequēter ponitur oriens persecutio: vt qui ratione vel scriptura stephano non poterant resistere: violentia superiores apparerent. ꝛ primo ponit ipsius stephani persecutio singularis. scdo ecclesie generalis. in ꝓncipio. viij. ca. prima adhuc in tres. qr primo ponit stephani accusatio falsa. secundo eius responsio vera. in principio se. ca. tertio lapidatio eius iniusta versus finē se. ca. ibi: Audiētes aūt. Circa primū dicit: Tunc submiserūt viros. i. subminse informauerunt ꝛ fraudulenter de testimonio ꝓtra stephanū ferendo. g Qui dicerent se audisse eū dicentē ver. blas. in moy. ꝛ deū. i. ꝓtra deū ꝛ moysen. blasphemus aūt in lege ꝑcipit lapidari: Leuit. xxiiij. h Cōmouerūt itaqz plebem. i. populū cōmunē. i Et seniores. i. maiores ppli. k Et scribas. i. legis doctores. l Et ꝙcurrentes rapuerūt eū. quasi furia moti ꝛ nō ratione. m Et statuerunt falsos testes qui dicerent: homo iste ꝛc̄. nō nominant eum ꝓprio nomine ex contemptu ꝛ superbia. n Non cessat loqui ꝛc̄. q. d. nō solum est blasphemus: sed etiā blasphemijs assuetus. o Hic destruet locum istum ꝛ mutabit ꝛc̄. videt q̄ non dixerunt falsū: quia christus dixit de templo Ad attb. xxiiij. q̄ non remaneret lapis super lapidem qui non destrueret: ꝛ de mutatione traditionū moysi: Joan. iiij. Venit hora in qua nec in monte hoc nec in hierosolymis adorabitis patrē sed veri adoratores erunt qui adorabant patrē in spiritu ꝛ veritate. in quo significabat ipsum corporalem legis cultum in spiritualem cōmutandum. Ad primū dicendū q̄ christus nō dixit se templū destructurū: sed predixit esse destruendū: sicut factum est postea per romanos ānō. xlij. post passiē nē

christi.

Jrit ⁊c. Viri frēs. Be. Quia stephanus insimula
d bat blasphemasse in moysen ⁊ deū: in pncipio sue sermonis illoꝝ
C.VII. calūnie occurrit dicens: deū q loq̄bat patribus ⁊ pphetis: deū cē
maiestatis ⁊ glorie. Moysen etiā laudat. sed illos rebelles ⁊ semp inobedientes cōprobat: sed arte loquēdi vsus est ad rebelles: incipiēs q̄si timeret eos
sic viri frēs ⁊ pres: lenis sermo ⁊ clemens cōciliat auditorē: vt cōmēdet acto rē blande cepit: vt diu audirēt ⁊ q accusabat ꝺ deū ⁊ legē loq: verū deū pdicat in principio oīonis: legē etiā sic exposuit: vt ei esset pdicator: cuius accusabat destructor in pcessu
a etiā sermonis errores eoꝝ redarguēs: vigorē animi ⁊ q liber erat a timore inimici perdocuit.

Deus glorie ⁊c. Memor stephanꝰ pcepti illiꝰ: diligite inimicos vestros ⁊c. psecutoribꝰ suis salutē nunciat.

In mesopotamia. Be. Mesopotamia in capite syrie est constituta ad aquilonē. Ra. Mesopotamia ⁊ charrā: i chaldea sūt de mesopotamia trāsmigrauit in charran.

Et dixit ⁊c. In genesi videt ꝓtineri q̄ post mortē pris sui locutus est
Gene. 12.g. dūs abrahe q in charran mortuꝰ est: vbi cū eo filius habitauit: sed priusq̄ in illa ciuitate habitaret cū esset in mesopotamia dictū est ei: exi de terra ⁊c:

Exi de terra ⁊ de cogna. Terrā ⁊ cognatione abrahe chaldeoꝝ patria genusq̄ appellat: vñ tā exierat: degens mō in mesopotamia: sed adhuc tenebat spe ⁊ desiderio redeūdi: ⁊ iō audit: Exi de terra ⁊ de cognatōe tua nō vt corpus extraheret: qđ iam fecerat sed amorē cordis euelleret. Jdeoq̄

Nicolaus

christi. Si aūt obiciat q̄ romani nō destruxerūt nisi i virtute dei: ⁊ sic xp̄s cū sit deus destruxit: nō valet: q̄ testes nō loq̄bant de iesu xp̄o inq̄tū deꝰ cū eius diuinitatē negarēt ⁊ purū hoiez fuisse dicerēt. ⁊ sic loq̄bant: Jesus naçarenus hic. i. ꝓptibilis hō. Ad secūdū sciendū silr q̄ traditiones illas nō dixit se mutaturū: sed q̄ essent mutāde dicto mō. ⁊ lz hoc fecerit inq̄tū deus: hoc tñ mō nō loquebant testes: vt dictū est. Sciendū tñ de hac mutatiōe q̄ nō fuit mutatio de ꝓtrario in ꝓtrariū ꝓprie: sed de imperfecto ad pfectū: q̄ cultus noue legis est multo perfectior q̄ veteris: sicut diffuse fuit ostensū in pncipio epīe ad Hebreos: ꝓpter qđ dī Heb. vij. Nihil ad pfectū adduxit lex. qđ aūt sic mutatꝰ nō ꝓprie destruit sed magis perficit. q̄ virtualiter remanet in quodā meliori: ꝓpē qđ dicit saluator Matth. v. Nō veni soluere legē sed adimplere. a Et intuentes eū. alio ⁊ vultu irato.
b Viderūt faciē eius tanq̄ faciē angeli. ex q̄dā pulchritudine ⁊ claritate sibi diuinitus data ad declarationē sue sanctitatis ⁊ innocentie: vt sic a malicia retraherent vel dānabiles magis redderent. C. VII.
c Jrit aūt. Hic ponit accusati responsio. circa quā pmo dat respō-
d dendi locus: cū dī: Dixit aūt ad pncipes sacerdotū ⁊c. secōo ponit responsionis actus: cū subdit: Qui ait ⁊c. Circa qđ sciendū q̄ stephanus fuit accusatus de quattuor. s. q̄ locutus fuerat ꝺ deū: ꝺ moysen: ꝺ tēplū: ⁊ ꝺ legē: vt pz ex pdictis. iō pmo excusat se de pmo. s. de deo. secōo de moyse: ibi: Eodē tpe. tertio de tēplo: ibi: Tabernaculū. quarto de lege: ibi: Dura ceruice. De primo aūt excusat se p hoc q̄ ostendit se colere deū quē coluerūt sci patres ⁊ patriarche: breuit replicās coꝝ hystoriā vsq̄ ad moysen. ⁊ diuidit in duas ptes. q: primo recitat hystoria incipiēdo ab abrahā vsq̄ ad iacob. secōo a iacob vsq̄ ad moysen: ibi: Et iacob. prima adhuc in duas. q: pmo recitat hystoriā abrahe extra ꝓmissiōis terrā. secōo intra ipsā: ibi: Et inde. Ad euidentiā dicendoꝝ sunt hic aliqua pnotanda, ꝓpter ꝺcordiā huius passus ad ea q̄ dicta sunt de abrahā: Beñ. xj. ⁊ xij. Primū est de apparitiōe dei dicentis abrahe: Exi de terra tua ⁊c. bis enī videt ꝺ deꝰ sibi dixisse: semel ante pris sui mortē thare. ⁊ de hoc loquit hic stephanus verūtā illū eritū nō fuit executus vsq̄ post mortē pris qui senex erat vt ei obsequiū debitū impēderet: ⁊ hoc de volūtate dñi: lz nō sit expressū. ⁊ iterū semel post mortē pris: ⁊ tunc dedit executioni. ⁊ de ista vice fit mētio Beñ. xij. sic Joā. xx. dī q̄ xp̄s i die sue resurrectōis dixit aplis: Sicut me misit pr̄ ita ⁊ ego mitto vos. s. ad pdicandū: ⁊ tñ de volūtate eius executio eius fuit retardata vsq̄ post spūs sci missionē. vñ in die ascensionis illud mandatū fuit replicatū cū tali retardatiōe: Actꝫ. j. Accipietis virtutē spūs sci in vos ⁊ eritis mihi testes ⁊c. Nec istud repugnat ei qđ dixi Beñ. xij. improbans Ra. Sa. dicentē q̄ illud: Exi de terra tua ⁊c. fuit dictū abrahe ꝓ. lxx. ānos ante mortē pris sui. ⁊ q̄ ertūc exiuit q: nō reprobauit eū nisi q̄tū ad hoc dicti: Exi de terra ⁊c. ad qđ secuta est executio aī mortē pris: qđ est falsū vt dictū est. Secūdū est de loco apparitiōis. Circa qđ sciendū q̄ mesopotamia est nomē ciuitatꝫ ⁊ regionis sue ꝓuincie: sicut babylonia i libris Regū ⁊ Paralypomenon ⁊ pphetaꝝ: aliqñ accipit ꝓ ciuitate babylon pōse: ⁊ aliqñ ꝓ tota ꝓuincia. vñ in pluribus locis dicunt iudei in babylonia captiuati q tñ fuerūt in diuersis regni ciuitatibꝰ collocati. ⁊ samaria accipit frequēter ꝓ nole vnius ciuitatis: vt pz valde in multis locis. ⁊ aliqñ ꝓ regione: sic Joā. iiij. dī: Venit iesus i ciuitatē samarie q̄ dī sichar. ⁊ sic manifeste pz q̄ samaria ibi accipit ꝓ regiōe vl ꝓuincia. silr mesopotamia aliqñ accipit ꝓ ciuitate arā pōse q̄ ꝺ noiat charran: ⁊ sic sunt noīa sinonyma: sic dictū fuit Beñ. xxiij. sed mesopotamia est nomē grecū dictū a meso qđ est mediū ⁊ potamos qđ est fluuius: q: ciuitas illa est sita inter duo flumina. vñ Beñ. xxiij. vbi trāslatio nra habet mesopotamiā: in hebreo hī: in arā fluuioꝝ. arā aūt est nomen syrū. aliqñ ꝺo ꝺ nomē. mesopotamia accipit ꝓ tota ꝓuincia circa dictā ciuitatē. Abrahā ꝺo exiens de chaldea cū pre suo thare prius intrauit mesopotamiā, put est nomē regionis q̄ ꝓ put est nomē ciuitatꝫ q̄ alio noīe dī charran. Dis q̄ pmissis exponēda est lra. d Viri frēs. ꝺ dicit q̄tū ad sibi coetaneos ⁊ iuniores. e Et pres. q̄tū ad seniores.
f Audite. veritatē. g Deus glie. i. deus gloriosus quē colo ⁊ sic non sū blasphemꝰ. h Apparuit pri nro abrahā. pma vice. i Cū esset in mesopotamia. i. intrasset terminos mesopotamie regionis. k Priusq̄ mo. in charrā. cū pre suo. l Et dixit ad illū: Exi de terra tua. Sed quo ꝺ dī q: iā exierat de chaldea in q̄ natus fuerat: nā mesopotamia ⁊ chaldea ꝓuincie sūt distincte: iō dicūt aliq q̄ exiuisset corpe: nō tñ mēte. q: ꝓponebat illuc redire. sed istud dictū improbat Beñ. xij. ⁊ iō dicēdū sic ibi dictū fuit: q̄ exire ꝺ dī ꝓ se magis elongare. ⁊ huic ꝺcordat lra hebraica Beñ. xij. Et vbi nra trāslatio hz: Egredere de terra tua ⁊c. in hebreo hī: Vade tibi de terra tua. q. d. ꝓ vtilitate tua: Vade longi⁹. m De terra tua ⁊ cognatione tua. q: nachor frater abrahe remānsit in mesopotamia. n Tunc exiuit. i. longi⁹ abiit. o De ter. chaldeoꝝ. de q̄ iā aī exierat vt dictū ē. p Et habi. in charrā. cū pre suo vsq̄ ad mortē eius. supradicta ex rōne. q Et inde. ꝺ ꝓfr recitat breuit hystoria abrahe i tra ꝓmissiōis. d. Et ide post mortē pris ei⁹ mortu⁹ est trāstulit illū reiterādo pceptū illud: Exi de terra tua ꝓm q dictū est. s. ⁊ hī Beñ. xij. aliq tñ dicūt q̄ illud qđ ꝺ dī: Exi de terra ⁊c. dī p anticipatiōz ⁊ q̄ solū dictū fuit ei semel post mortē pris. ꝺ melius ꝺcordat lre q̄ bis vt dictū est. r Et nō de illi hc. in ea ⁊c. ꝺ habitauit i tra chanaā sic aduena ⁊ pegrinus: qđ nec est ꝺ illud qđ hī Beñ. xxiij. q̄ emit agrū ab ephron ethco. q: ꝺ nō fuit ad habitādū vel colēdū sed ꝓ sepultura sare.
s Sed repro. dare illi eā ⁊ semini eius: Beñ. xiij. Omnē terrā quā ꝺspicis tibi dabo ⁊ semini tuo. t Cū nō haberet filiū. nōdū enī natus erat ysaac nec etiam ismael: vt patet Beñ. xvj. v Locutus est aūt ei deus. Beñ. xv. x Quia erit semen eius accola in terra aliena. s. in terra chanaan ⁊ in egypto. y Et seruituti eos subiicient ⁊ male tractabunt. affligentes eos nimis dura seruitute post mortem Ioseph: vt habetur Exo. j.

de lyra

qđ sequit: Tūc exiit de terra ⁊c. nō de corpe: sed amore intelligēdū est: q̄ in ppetuū a chaldeis loco: ⁊ desiderio auulsus est. Juxta fidē chronicoꝝ codē āno chaldeā egressus: mesopotamiā ingressus: in charran moratus: ⁊ in terrā ꝓmissiōis est inductus. Ra. Tertiū stephanus ꝓtermisit. i. de domo patris tui: qđ factū est ꝓpter nimiā pplī peritiam vel imperitiam.

Be. De chaldea in q̄ est charran.

Ra. De vr chaldeoꝝ abrahā exiuit: vr ignis interptat. Jgnē chaldei adorant: cui etiā hoies sacrificant. Traduntur hebrei: arā fratrem abrahe chaldeoꝝ igni imolatū cōbustū fuisse: sed ignē abrahe a deo extinctū: quare inde cū patre suo ⁊ loth filio arā et tota familia fugit in charran: vbi mortuo pre dictū est ei: Exi de terra tua ⁊c.

Pater eius ⁊c. Sz repromisit ⁊c. Ra. Redit ad originē generis israel ⁊ amicitie diuine exordiū vt nihil pretermittat in q̄ blasphemare videat.

Vos habitatis ⁊c. Non apostoli qui terraz reliquerant: nec stephanꝰ qui taz quasi in morte positꝰ erat. Quia erit se-
genesi 15.g. tuum ac. ⁊c. Be. Non ita intelligendū est: quasi male tractandus: ⁊ seruituti subiiciendum diceret hoc semen annis quadringentis ⁊. xxx. sed per hyperbaton legendum: quia peregrinum erit semen eius annis quadringentis. xxx. in parte cuius tēporis etiam seruitus accidit: q: scriptū est in ysaac vocabitur tibi semen: ex anno natiuitatis ysaac vsq̄ ad annuz egressionis de egypto computantur anni. cccc v. quibus peregrinū erat futurum illud semen: siue in terra chanaan: siue in egypto.

de lyra

mia est nomē ciuitatꝫ ⁊ regionis sue ꝓuincie: sicut babylonia i libris Regū ⁊ Paralypomenon ⁊ pphetaꝝ: aliqñ accipit ꝓ ciuitate babylon pōse: ⁊ aliqñ ꝓ tota ꝓuincia. vñ in pluribus locis dicunt iudei in babylonia captiuati q tñ fuerūt in diuersis regni ciuitatibꝰ collocati. ⁊ samaria accipit frequēter ꝓ nole vnius ciuitatis: vt pz valde in multis locis. ⁊ aliqñ ꝓ regione: sic Joā. iiij. dī: Venit iesus i ciuitatē samarie q̄ dī sichar. ⁊ sic manifeste pz q̄ samaria ibi accipit ꝓ regiōe vl ꝓuincia. silr mesopotamia aliqñ accipit ꝓ ciuitate arā pōse q̄ ꝺ noiat charran: ⁊ sic sunt noīa sinonyma: sic dictū fuit Beñ. xxiij. sed mesopotamia est nomē grecū dictū a meso qđ est mediū ⁊ potamos qđ est fluuius: q: ciuitas illa est sita inter duo flumina. vñ Beñ. xxiij. vbi trāslatio nra habet mesopotamiā: in hebreo hī: in arā fluuioꝝ. arā aūt est nomen syrū. aliqñ ꝺo ꝺ nomē. mesopotamia accipit ꝓ tota ꝓuincia circa dictā ciuitatē. Abrahā ꝺo exiens de chaldea cū pre suo thare prius intrauit mesopotamiā, put est nomē regionis q̄ ꝓ put est nomē ciuitatꝫ q̄ alio noīe dī charran. Dis q̄ pmissis exponēda est lra. d Viri frēs. ꝺ dicit q̄tū ad sibi coetaneos ⁊ iuniores. e Et pres. q̄tū ad seniores.
f Audite. veritatē. g Deus glie. i. deus gloriosus quē colo ⁊ sic non sū blasphemꝰ. h Apparuit pri nro abrahā. pma vice. i Cū esset in mesopotamia. i. intrasset terminos mesopotamie regionis. k Priusq̄ mo. in charrā. cū pre suo. l Et dixit ad illū: Exi de terra tua. Sed quo ꝺ dī q: iā exierat de chaldea in q̄ natus fuerat: nā mesopotamia ⁊ chaldea ꝓuincie sūt distincte: iō dicūt aliq q̄ exiuisset corpe: nō tñ mēte. q: ꝓponebat illuc redire. sed istud dictū improbat Beñ. xij. ⁊ iō dicēdū sic ibi dictū fuit: q̄ exire ꝺ dī ꝓ se magis elongare. ⁊ huic ꝺcordat lra hebraica Beñ. xij. Et vbi nra trāslatio hz: Egredere de terra tua ⁊c. in hebreo hī: Vade tibi de terra tua. q. d. ꝓ vtilitate tua: Vade longi⁹. m De terra tua ⁊ cognatione tua. q: nachor frater abrahe remānsit in mesopotamia. n Tunc exiuit. i. longi⁹ abiit. o De ter. chaldeoꝝ. de q̄ iā aī exierat vt dictū ē. p Et habi. in charrā. cū pre suo vsq̄ ad mortē eius. supradicta ex rōne. q Et inde. ꝺ ꝓfr recitat breuit hystoria abrahe i tra ꝓmissiōis. d. Et ide post mortē pris ei⁹ mortu⁹ est trāstulit illū reiterādo pceptū illud: Exi de terra tua ꝓm q dictū est. s. ⁊ hī Beñ. xij. aliq tñ dicūt q̄ illud qđ ꝺ dī: Exi de terra ⁊c. dī p anticipatiōz ⁊ q̄ solū dictū fuit ei semel post mortē pris. ꝺ melius ꝺcordat lre q̄ bis vt dictū est. r Et nō de illi hc. in ea ⁊c. ꝺ habitauit i tra chanaā sic aduena ⁊ pegrinus: qđ nec est ꝺ illud qđ hī Beñ. xxiij. q̄ emit agrū ab ephron ethco. q: ꝺ nō fuit ad habitādū vel colēdū sed ꝓ sepultura sare.
s Sed repro. dare illi eā ⁊ semini eius: Beñ. xiij. Omnē terrā quā ꝺspicis tibi dabo ⁊ semini tuo. t Cū nō haberet filiū. nōdū enī natus erat ysaac nec etiam ismael: vt patet Beñ. xvj. v Locutus est aūt ei deus. Beñ. xv. x Quia erit semen eius accola in terra aliena. s. in terra chanaan ⁊ in egypto. y Et seruituti eos subiicient ⁊ male tractabunt. affligentes eos nimis dura seruitute post mortem Ioseph: vt habetur Exo. j.

Annis

Annis quadringentis. Ra. Sic est iũgendũ. Accola ãnis q̃drin gentis.xxx.exquo eni deus ꝓmisit abrahe vsq; ad descẽsũ iacob in egyptũ ãni fuerũt.cc.xv.a descẽsu iacob in egyptũ vsq; ad egressũ israel ex egypto ãni fuerũt.cc.xv.hebrei in egypto ãnis:cxliiij.seruierũt. In genesi aũt q̃dringẽti tm̃ numerant ãni. In exodo ꝙ stephani ꝓdicatiõe addunt triginta.aliqñ eni in scripturis vbi magnus ponit̃ numerus: minor numerus cã breuitatis ꝓtermittit̃:vbi nõ diligẽtia numerãdi:ꝫ magnitudo tm̃ demõstratur: q̃ secuta est genesi.exodus ꝙ finito tpe accolatus totũ pegrinatiõis spatiũ diligẽter describit. In actibus etiã aplõr q̃drin gentos annos ꝙ triginta: paulus huic numero assignat: dicẽs q̃si post quadringẽtos ꝙ triginta annos:q numerus nõ a prima ꝓmissione:sed a natiuitate ysaac vsq; ad distributionẽ terre ꝓmissionis completus est.

Judicabo. Ra. Judiciũ aliqñ discretionẽ significat:vt ibi:Judica me deus ꝙ discerne cãz meã. aliqñ penaz:vt: iudica illos deas.

Testamẽtũ circũci. Ra. Fedus siue signũ iõ factũ:vt ppls israel nõ solũ moribus:sed etiã signo corpali a gentibus diuideret. In mẽbro genitali ponit̃:vt in illa carnis sit diminutio:q̃ tegit̃ pudicicie secreto:ꝙ qz ꝓ oẽs ꝓgenies erat seruãda i genitali mẽbro ẽ posita. Mystice circũcisio mortificationez carnis designãs. In illo sit mẽbro q̃ voluptas carnis explet̃. In eo etiã quo tegebat̃ circũcisio carnalis:signat vitandã esse iactationẽ glorie in circũcisione spiritali.

Die octaua. Ra. Octo diebus mysterio circũcisionis nr̃e ostendit̃:q ꝓ octauã noui testamẽti q̃ in resurrectione dñi:ꝙ octo beatitudinib⁹ ꝓtinet̃ a vltijs octaua die circũcidimur. Vẽdiderũt in egy. Breuiter narrãs transit ad finẽ:nõ eni ꝑmo egyptijs sed hismahelitis negociatoribus ꝙ madianitis venditus est:ꝙ illi vendiderũt eũ in egyptũ phutiphar sacerdoti.

Venit aũt fames. Ra. Utrũ in toto orbe fames venerit dubitat̃.

In aiabus.lxxv. Be. Hoc ꝑm editionẽ.lxx.interptũ dr̃. In hebreo lxx.tm̃ reperiunt̃:sed si series aiar ꝑm genesim cõputet̃:addito iacob ꝙ ioseph cũ duobus filijs qui erant in egypto.lxx.solũ modo inueniunt̃.

Nicolaus

a Annis quadringentis. istī quadringenti ãni sũt incipiẽdi a natiuitate ysaac vsq; ad exitũ filiorũ israel de egypto:sicut diffuse ostensũ fuit Beñ. xv.ꝙ põt ꝫ breuit aliqd repeti.a natiuitate eni ysaac vsq; ad natiuitatẽ iacob fluxerũt ãni.lx.Beñ.xxv. Jacob aũt erat ãnor.cxx. qñ descendit in egyptũ cũ filijs suis Beñ.xlvij. Jnde vsq; ad exitũ de egypto fluxerũt ãni ccc.ꝑm hebreos:qbus sil̃ iunctis habent̃ ãni quadringẽti ꝓcise: in qbus semen abrahe accola fuit in terra aliena:ꝙ sic pz q̃ nõ fuerũt in afflictiõe q̃dringẽtis ãnis sed ꝓ ptẽ minorẽ illius tpis.ꝙ iõ li q̃dringentis ãnis nõ refert̃ ad illud qõ imediate ꝑmittit̃:ꝙ affligent eos nisi ꝓ synodochen.s.accipiendo partẽ ꝓ toto:sicut dr̃ xp̃s iacuisse tribus diebus in sepulchro:sed ꝓ ptẽ refert̃ ad illud qõ ante ponit̃: Erit semẽ eius accola in terra aliena.qz tot ãnis habitauit semẽ abrahe in terra aliena: vt ostensũ est. b Et post hoc exibũt.sub moyse duce: Exo.xij. c Et seruient mihi in loco isto.qõ fuit implctũ tpe iosue sub quo ppls israel intrauit in terram promissionis: d Et dedit illi te.circũcisiõis: Beñ.xvij. e Et iacob. Hic ꝓfr̃ recitat hystoriã a tpe iacob vsq; ad moysen.ꝙ primo recitat hystoriã tpis seruitutẽ ꝓcedẽtis.scõo subsequẽtis:ibi: Cũ aũt. Circa ꝑmũ dr̃: Et iacob.supple circũcidit. f Duodecim patriarchas.filios suos.q dicunt̃ pr̃iarche.i.pr̃es ꝓncipales.a pr̃ ꝙ archos qõ est ꝓceps:qz ab ipsis denolant̃ duodecim tribus israel. g Et pr̃iarche emulãtes ioseph.i.inuidẽtes ei: Beñ.xxxvij. h Vendiderũt eũ in egypto.eodẽ ca. i Et erat deꝰ cũ eo ꝙ erꝫ.cũ ꝛc. ꝑmo de manib⁹ fratrũ volẽtiũ eũ occidere.scõo de cisterna vbi posuerũt cũ moriturũ fame.tertio de carcere regꝫ egypti: vbi posuit eũ magister militie Beñ.xlj. k Et dedit ei g.ꝙ sa.in cõ.pharaonis.ad exponẽdũ eis sõniũ de futura fertilitate ꝙ sterilitate ẽre. l Venit ãt f.i vniuersã ꝛc. Beñ.xlij. m Adhuc pr̃es nr̃os.i.filios suos. n Primũ.i.ꝑma vice. o Et in scõo.i.i scõa missiõe. p Cognit⁹ ẽ io.a f.suis ꝛc. Beñ.xlij. q Adhuc tribulatio ꝙ fames

ptus ꝙ chanaan:ꝙ tribulatio ma gna:ꝙ nõ inueniebãt cibos pr̃es nostri. Cũ audisset aũt iacob esse frumentuz in egypto: misit pr̃es nr̃os: primũz:ꝙ i secundo cognitus est ioseph a frib⁹ suis:ꝙ manifestatũ est pharaoni genus ei⁹. Mittẽs ãt ioseph accersiuit iacob patrem suũ:ꝙ oẽz cognationez suaz:in ãnimabus.lxxv. Et descendit iacob ĩ egyptũ:ꝙ defũctus ẽ ipse ꝙ pr̃es nostri. Et trãslati sunt in sichẽ:ꝙ positi in sepulchro:qõ emit abrahã precio argẽti: a filijs emor filij sichem.

Et descẽdit. Scõm situ locorũ descẽsus est de terra ꝓmissiõis i egyptũ sed qz libertati successerat seruitus:iacob cũ ꝓgenie descendisse in egyptũ dr̃.

Translati. Ra. Si nodoche:ꝑ solo ioseph di cunt̃ trãslati:cui iacob dixit: dedi tibi sichimã pcipuã extra frẽs tuos: iõ in libro iosue ossa ei⁹ legunt̃ in ea sepulta: q̃ filij israel ipso mandante de egypto trãstulerũt. In exodo eni legit: Tulit moyses ossa ioseph secũ: qz dixerat ioseph filijs israel:ferte ossa mea hinc vobiscum. gene.41.d gene.45.l gñi.43.g

Be. De solo ioseph scriptura testat:q ossa ei⁹ de egypto translata in sichẽ sint tumulata:sed ex ꝛbis stephani ꝙ scriptis hieronymi:q loca illa incoluit ꝓstat ceteros etiã patriarchas ibidẽ esse sepultos: cuius memoria ioseph celebrior sit: q ꝫ de ossibus suis mandauit:ad cui⁹ tribum ciuitas illa ptinuit. Hiero. In historia paule sic ait:trãstuit sichem:ꝙ vidit.xij.pr̃iarchaz sepulcra Jdẽ.xij.pr̃iarche nõ si sepulti in arbe:sed in sichẽ.

Et posuit i se. ꝛc. Ra. Docet genesis abraham ab ephron filio seor etheꝫ in chariatharbe sepulcrũ emisse:in q̃ ipse ꝙ ysaac:iacob ꝙ eadã sepulti sunt. Jtẽ docet iacob iuxta sichẽ ptẽ agri vbi poneret tabernacula ab emor pre sichẽ datis.c.argẽteis accepisse: si ergo emit abrahã sepulchrũ ab emor pre sichẽ:sed effron etheo:in quo.xij.patriarche nõ sunt sepulti:sed in sichẽ vt diximus.sed stephanus vulgo loquẽs vulgi opinionẽ sequit: duas eni narratiões ꝓtingẽs nõ tã ordine hystorie q̃ cãm de q̃ agebat intẽdit. Qui eni insimulat̃ ꝓtra sanctũ locũ ꝙ legem docuisse: ostendit xp̃m ex lege promissum esse:ꝙ q tunc nec moysi nec dño seruire voluerũt.

A filijs ꝛc. Redit ad ordinem narrationis. anticipatio enim fuit qõ premisit:translati sunt in sichem a fi.e.fi.s.

In sepul.qõ emit abrahã. Be. Hoc de solo iacob:cui⁹ corpus filij

De ira

tens aũt io.ac.ia.pa.suũ.in eodẽ ca. r In aiab⁹.lxxv. Exo.j. Beñ.tm̃ xlvj. dr̃: Dẽs aie domus iacob q̃ ingresse egyptũ fuere.lxx. ꝫ ibi numerant̃ tm̃ ꝓsone egresse de iacob actu nate.hic aũt Exo.j.numerant̃ cũ illis qnqz nepotes ioseph:eo q ptinebãt ad pplm isral:ꝓpter qõ.lxx. interptes Beñ. xlvj.posuerũt.lxxv.quã interptationẽ sequit hic scũs lucas. s Et desc ẽ dit iacob in egyptũ.ꝫ ꝓfr̃ recitat descensũ in egyptũ.d. Et descendit iacob in egyptũ ꝙ defunctus est: Beñ.xlix. t Et pres nr̃i.s.xij.patriarche. de morte vo ioseph in egypto hr̃ Beñ.vlti.ꝙ de morte alioꝝ Exo.j. v Et trãslati sunt in sichẽ ꝛc. Nec lra videt multũ intricata ꝙ discrepare ab eo qõ hr̃ Beñ.xxiij. de spelunca quã emit abrahã:ꝙ Beñ.xxxiij. de agro quẽ emit iacob a filijs emor: ꝓpter qõ ad intellectũ huius passus.sciẽdũ q abrahã emit illã spelunc̃ ab ephron etheo:ꝙ iacob illũ agrũ a filijs emor pr̃is sichẽ: vt pz in textu. Jn spelunca vo ab abrahã empta fuit iacob sepultus illic portatus de egypto: Beñ. vlti. In agro vo quẽ emit iacob:ꝙ quẽ dedit ioseph filio suo: vt hr̃ Beñ.xlviij.sepulta fuerũt ossa ioseph illic apportata de egypto: vt hr̃ Josue vlti. De aliis vo patriarchis nõ hr̃ de scriptura sat̃ vbi sint sepulti. Sed Hiero⁹ dicit de scã paula q ipsa trãsiuit vsq; in sichẽ ꝙ vidit ibi sepulchra.xij.pr̃iarchaz. Josephus vo.ij.libro dicit q frẽs ioseph mortui in egypto a posteris suis fuerũt trãslati in ebron ꝙ ibidẽ sepulti.ꝙ in ꝫ magis videt credẽdũ dicto Josephi q̃ Hieronymi.qz lõgo fuit añ hieron⁹.ꝙ qz nat⁹ fuit i iudea ꝙ certi⁹ cognouit ola iudee loca. Jdcirco q̃ ꝓmissis sciẽdũ q scũs lucas ꝫ sil̃ recitat duas hystorias ltricate: ꝙ exponit̃ lra sic: Et trãslati sunt in sichẽ:ꝙ positi sũt in sepulchro qõ emit abrahã.s. partim ꝫ ꝙ ptim ibi.qz de ioseph certũ est q sepult⁹ fuit in sichẽ in spelũcã abrahe vt ꝓdictũ ẽ.de iacob vo certũ ẽ q sepult⁹ fuit i ebron:de aliis pr̃iarchis dubiũ ẽ vtrũ ꝫ vl ibi sint sepulti:ls mihi ꝓbabili⁹ videat q i ebron sic dictũ ẽ ꝛ A filijs emor.istud nõ ꝓfr̃it lra immediate ꝓcedẽti ꝫ antecedenti: vbi

de egypto tollentes: sepelierũt in spelunca duplici: vbi abrahã cum sara sepultus est: & ysaac cum rebecca: & ibi lya ꝓdita est: vñ ciuitas illa vocat hebron. i. ꝓiugiũ: q; patres ibi cũ ꝓiugib⁹ sepulti sũt. Be. Duas hystorias ꝓfundit: & alterã alteri iplicat. Nõ enĩ a filijs emor filij sichez emit abrahã sed iacob ab illis emit sichem: ideo sic iungendũ est translati sunt in sichem a filijs emor: filij sichẽ ãsi diceretur in sichẽ illã quam emit iacob: a filijs emor: filij sichẽ. In genesi legit sichem filius fuisse emor: vñ putant quidam duos fuisse sichem: quorũ alter a luca dr ꝑ emor: alter a genesi filius eius. Quidã iungũt principiũ & finem sermonis dicentes a filijs sichẽ: & post inferũt emor filij: vt hic locus cõgruat genesi.

Rex alius. Rex iste diabol⁹ est: q effeminatos diligit: masculos odit.

Genus n. ꝛc. p. n. Patres nostros dicit & genus nostrũ: ne patres blasphemare videatur.

Gratus deo. Ostẽdit q̃ moysen nõ blasphemauerit.

Moyses. Ra. Aq̃ticus: q; de aqua est assũptus: vel liniens: q; inuẽtus est in viscella bitumine lita.

Nicolaus

dentes: vbi dr: Et trãslati sunt in sichez. supple emptã: A filijs emor: ꝑ ipsũ iacob vt ꝓdictũ est: & sic exponit scholastica hystoria sed huic expositioni videt obuiare qđ sequit: Filij sichez: q; Beñ. xxxiij. dicit q̃ iacob emit ptẽ agri a filijs emor: ꝓis sichez. & sic emor nõ fuit filius sichez sed pater eius. sequẽdo tñ expositionẽ istã põt facilit responderi q̃ idem hõ frequẽter habet patrẽ & filiũ eiusdẽ nois: sicut dñs Iarolus comes valesij bone memorie habuit patrẽ regẽ frãcie noie philippũ & filiũ eiusdẽ nois: & sic põt dici de isto emor q̃ habuit patrẽ noie sichẽ: de q̃ fit hic mẽtio: cũ dr: A filijs emor filij sichẽ. & filiũ eiusdez nois de q̃ dr Beñ. xxxiij. A filijs emor patris sichẽ. Sed q; expositio dicta videt multũ intricata: & q; lra videt ꝓtẽdere q̃ abrahã emit ꝑcio argenti a filijs emor: sciẽdũ q̃ iõ posset dici sine tñ ꝓiudicio q̃ ille emor de quo hic lucas loquit fuit idẽ cũ patre seor patre ephron & fuit binomius: sicut in scriptura multi leguñt binomij: sic abrahã emit a filijs emor q; ab ephron emit de filijs eius: & iste emor alio noie dictus seor habuit patrẽ noie sichẽ: ille aũt emor de quo fit mẽtio Beñ. xxxiij habuit filiũ noie sichẽ nec est incõueniẽs si ponant eadẽ noia diuersor homiñ hic & ibi: q; frequẽter homes diuersor locor & tẽpor in nobis ꝓueniũt. & ꝑm hanc expositionẽ lra planior videt. Sciendũ etiã q̃ sichẽ hic dupliciter accipit. vno mõ ꝓut est nomẽ ciuitatis: cum dr: Translati sunt in sichem. alio mõ ꝓut est ꝓpriũ nomen hois: cũ dr: Filij sichem. a Cũ aũt. Hic ꝓfir recitat hystoria ꝓ tpe seruitutis filior israel in egypto. & pri mo ponit huius seruitutis occasio: cũ dr: Cũ aũt appropinquaret tẽpus ꝓmissionis quã ꝓfessus fuerat deus abrahe. ꝓmittens ei q̃ semẽ eius seruiret ei in terra iudee: Beñ. xv. b Creuit ppls & mul. est in egypto. Exo. j. Et hec multiplicatio mouit regẽ egypti ad affligendũ ꝑplm israel vt minꝰ possent vacare generatõi & multiplicari: vt habet ibidẽ: c Quoadusq; rex alius surrexit in egypto. dicit enĩ Josephus q̃ regnũ tũc translatũ erat ad aliã domũ. d Qui nõ sciebat ioseph. i. bñficia que fecerat ioseph regno egypti. e Hic circũueniẽs. i. fraudulẽter opprimẽs. f Genus nostrũ. ꝓmo subijciẽs duris laboribꝰ, sed q; ꝑ hoc nõ fuit ꝑpedita ppli multiplicatio: ꝓcepit obstetricibus vt in partu hebreaꝝ necarẽt masculos: sed q; nõ fecerũt hoc: deũ timẽtes: ꝓcepit vt masculi nati in flumen proijcerent: Exo. j. & hoc est qđ dr: Vt exponerẽt infantes ꝛc. g Eodẽ tpe. Hic ꝓfir stephanꝰ se excusat de blasphemia ꝛ moysen ostendẽs eũ ppli fuisse liberatorẽ. & primo ponit ad hanc liberationẽ moysi dispositio. scõo ipsa liberatio: ibi: Cũ aũt. Circa primũ dr: Eodẽ tpe natus est moyses & fuit gratus deo. qđ apparet ex hoc q̃ deus seruauit eũ ne piret cũ alijs pueris i flumine. h Qui nutritus est tri. mẽ. in do. ꝓis sui. vidit eũ eleganté puerum: & iõ q̃tũ potuit seruauit eũ quousq; apparebat ꝓiculũ mortis: nõ solũ pueri ꝑ

† ſ anni quadringenti triginta
† ſ illius qua dictum est: post hoc exibunt: & deseruĩ-

Cũ aũt appropinquaret † tps ſ repro-
ent mihi in loco isto † ſ in greco pollicitus.
missiõis † qđ ꝓfessus fuerat deus
† ſ isrl crucifixo xpo & aplis passis ſ mortuo ioseph & fratribus.
abrahe: creuit † populus & mltipli
catus ẽ in egypto quoadusq; rex
† ſ ignorabat: vel beneficium non reddebat
alĩ surrexit i egypto: qui nõ † scie
† ſ precipiendo obstetricibus: vt necarẽt masculos
bat ioseph. Hic † circũueniẽs gẽ
ſ manifeste iperãdo: vt exponeret ifantes. ſ. vel affli-
nus nostr: afflixit pres nostros:
rit dolore seruitutꝭ ſ in flumen
vt exponerẽt ifates suos ne viui
† ſ. i. viui custodirẽt † ſ quo surrexit nouꝰ rex sup egy
† ficarẽtur. Eodẽ tẽpore natus ẽ
ptũ † ſ a quo grãm habuit † ſ q: elegãtẽ habuit faciẽ
moyses. & fuit grat⁹ † deo: q̃ nũ-
ſ occulte.
trit⁹ ẽ tribus mẽsibus in domo
ſ in flumine nilo ſ de flumine
patris sui. Expositõ aũt illo sustũ-
ſ que venerat ad flumẽ vt lauaretur.
lit eũ filia pharaonis: & nutriuit
ſ ita vt alios vinceret.
eũ sibi i filiũ: Et erudit⁹ ẽ moyses
i omni sapiẽtia egyptior: & ẽrat
ſ eloquens ſ fortis
potens in verbis: & in operibus
suis. Cũm aũtez implerẽt ei qua
† ſ de bona cogitatiõe solet dici q̃ ascẽdat in cor
draginta annor tẽp⁹ † ascendit
† ſ q; onere fuit ut infirmabãtur † ſ genere
in cor eius: vt † visitaret † fratres

Ra. Moyses typus est saluatoris: qui percusso diabolo genus suum liberauit: tribus temporibus occultatus est in israel ab abraham. ſ. vsq; ad dauid: a dauid vsq; ad transmigrationẽ babylonis: inde vsq; ad natiuitatem christi: qui proiectus a iudeis: ab ecclesia gentiũ veniente ad baptismũ que filia diaboli prius erat: assumptus est & nutritus qui fuit potens in ope & verbo corã deo & omni plebe: qui in plenitudine temporuꝫ visitauit nos & fecit redemptionem plebis sue. Ibidẽ. b

Vindicauit ꝑcus. e. Ostendit illũ q̃ iniuriã faciebat fi cẽ de genere suo.

Apparuit. Ra. Sic christus post ascẽsionẽ apparuit per aplos litigãtibus iudeis & infidelibus: qui resistebant aplis.

Quis te ꝓstit. ꝛc. Solus deus non est ptãs nisi a deo: ex ꝺ tale a xpo responsũ acceperant o hõ qs me ꝓstituit iudicẽ aut diuisorẽ sup vos.

Quis te. c. p. & t. ſ. n. In ꝓtentione sua illos redarguit iam: tunc legi et moysi fuisse ꝓtrarios. ꝺ

Mũqd iterficere ꝛc. Quidam putant illum q̃ defensus est ex ira rem ꝑ tulisse. Exo. 2. c Luce. 12. b

Fugit. Moyses fugit in madian. i. xps i gẽtes.

De lyra

etiã parentũ occasiõe eiꝰ: & tũc eũ cõmẽdauit ꝓtectioni diuine ponẽs eũ in flumine inclusũ tñ in vasculo scirpeo pice linito. i Exposito aũt illo in flumie. mõ dicto. k Sustulit eũ fi. pha. & nu. eũ. i. nutriri fecit sibi in filiũ q; adoptauit eũ. & hec oia habentẽ Exo. ij. vbi diffusius ea exposui. l Et eruditus est moyses in oi sapia egyptiorꝫ. que sic nominat: q; primo viguit in egypto hũane sapie studiũ: vt habet. j. metaphꝫ. m Et erat potens in verbis & operibus suis. exquo ꝑz eius dispositio ad liberandũ ppłm de egypto. n Cũ aũt implerẽt. Hic ꝓfir describit ipsa liberatio. & primo figuralis. scõo realis: ibi: Et expletis. Circa primũ dr: Cũ aũt implerẽt eius tẽpus. xl. ãnorꝫ. qđ est tẽpus virilis etat̃. o Ascẽdit in cor eius. deo instigante. p Vt visitaret fratres suos filios israel. qui erant in dura seruitute. q Et cũ vidisset quẽdã. hebreũ. r Iniuriam patientẽ. ab egyptio. s Vindicauit eũ. egyptiũ interficiẽdo: & subdit ratio cum dicit: Existimabat aũt intelligere frẽs. i. hebreos. t Qm̃ deus per manũ ipsius daret salutem illis. iam enĩ dñs inspirauerat moysi q̃ liberaturus erat ꝑplm ꝑ ipsũ de seruitute egypti. & sic iã erat ꝓstitutus a deo tutor & defensor ꝑpli: ꝓpter qđ nõ peccauit vindictã illã faciẽdo: & illa liberatio ꝑticularis fuit signũ & figura liberatiõis generalis totius ppli fienda ꝑ manũ moysi. v At illi non intellexerũt. qđ declarat ꝑ factũ sequẽs: cũ dicit: ꝑ Sequẽti ãno die apparuit illis litigantibus. i. duobus hebreis adinuicẽ rixantibꝰ: Exodi. j. y Et reconciliabat eos. volens eos reducere ad pacem & amicitiã. z Qui aũt iniuriaz faciebat. increpatus super hoc. a Repulit eum. id est eius monitionem & increpationem. b Quis te constituit principem ꝛc. q. d. tu vsurpas tibi indebitam potestatem. exquo patet q̃ iste non intellexit q̃ moyses esset constitutus a deo tutor & liberator populi: & q; iniuriãs habebat aliquos sibi fauentes & idẽ sentientes. ideo. s. dixit pluraliter & illi non intellexerũt. c Mungd interficere tu me vis ꝛc. illud quod erat secretum publicauit intantũ q̃ venit ad aures pharaonis & querebat occidere moysen: Exo. ij. ideo subditur: d Fugit aũt moyses in verbo isto. i. ꝓpter publicationẽ huius facti ne occideretur e Vbi genuit duos filios manassen & ephraim de sephora vxore sua: Exo. ij. f Expletis. Hic ꝓsequẽter describit moysi legatio secundo legationis impletio: ibi: Hic eduxit. ꝓma adhuc in duas. quia primo sanctus lucas facit ꝓpositũ. secundo infert quoddã correlariũ: ibi: Hunc moysen. Circa primũ primo describit tẽpus legationis: cũ dr: Expletis aũt annis. xl. a fuga moysi de egypto. g Apparuit ei in deserto montis syna angelus. Exo. iij. dicit q̃ apparuit illi deus. dicendũ q̃ ꝑm veritatẽ fuit angelus: vt hic dr. sed q; ꝑsonã dei representabat & in eius ꝑsona loquebatur: ideo aliq̃n deus aliq̃n angelus nominatur: vt dicit Greg⁹.

suos filios israel. Et cũz vidisset quendã iniuriaz patientem: ũidi
ſ fratrem suuz
cauit illũ: & fecit vltionẽ ei q̃ iniuriã sustiebat ꝑcusso egyptio. Exi
ſ. i. putabat eos intellecturos: q̃ ꝑ vno fecerat eũ in oi
stimabat autẽ intelligere fratres:
bus esse facturũ ſ opus quo meruit eẽ liberator eor
qm̃ deus per manũ ipsius daret
ſ manifesta est iudeor figura
salutẽ illi. At illi nõ intellexerũt.
Sequẽnti ãno die apparuit illis
litigantibus: & recõciliabat eos i
ſ xps ꝑ aplos pacem predicabat
pace dicens: Viri fratres estis: vt
quid nocetis alterutrũ? Qui aũt
iniuriaz faciebat proximo suo rẽ
ſ verbo: ficut & iudei xpm † ſ ignarus ꝓphetat: quia
moyses ꝑceps & iudex datus est israeli
pulit eum dicens: † Quis te cõ
stituit principẽ & iudicẽ sup nos?
Mũqd iterficere me tu vis quẽ
admodũ iterfeciſti heri egyptiũ?
† ſ moyses timẽs egyptios ꝓp eũ quẽ occiderat.
† ſ q; volebat occultum esse
† Fugit autez in † verbo isto: & factus ẽ aduena i terra madiã: ubi
† ſ de sephora filia sacerdotis madian quã vxorẽ acceperat † ſ gersan & eliezer
† generauit duos † filios. Et expletis
ſ ecce non blasphemat: sed laudat
tis annis qdragita: apparuit illi

† ſ cum minaret gregem ad interiora deserti
† ſ michael i ꝑsona dñi: vel ipse angelus magni ꝓfilij
† in deserto montis syna † angel⁹

In igne

In igne flãme. Ignis in rubo spūs scūs: pctã ppli ãsi spine: qz ardor spūs sci pctã illi⁹ ppli ñ ꝓsūpsit q dēfas negtie spinas bñficiis dei opposuit. Rab. Jō forma ignis q̄ nō est imitabilis oñsa est illis: ne aliquā silitudinē faceret. Rubi. Ra. Rubus ardet sed nō cōburit: rubiq; nomen monti ꝓuenit: synai eni rubus interp̄tat. Rubus genus est spinarū significans eccleſiã: q̄ ꝓsecutiõe inflãmat: ℈ nō perit: qz ꝑs in ea loquit.

Ra. In flãma rubi signum fuit liberatiõis: qz ppls ille q̄us tẽtatõe inflãmatus: nō erat tñ i tribulatiõe periturus. Jdẽ i solutione calciamẽti designat: qz tã facile est deo a seruitute quẽpiã liberare: q̄ ppriũ hoi calciamẽtuz tollere.

Ego sum. Sũ ꝓpriũ dei verbum est: ℈m illud: ego suz qui sum: ⁊ qui est misit me ad vos.

Serpentes non sunt timendi: vbi deus ꝓsens loquitur.

Ero. 3. d. Solue calcia. ⁊c. Ioſne. 50 Be. Moraliť nos admonet: vt stantes in ecclesia: que est sancta terra: mortuis opibus renũciemus.

Videns. Ra. Deꝰ totus est visus totꝰ est auditus: oia videt: oia audit sed videre ⁊ audire dicit: qñ miseret.

E Vidi ⁊ audiui. R. Qui lz aliquem tentari permittã: nō tñ putandũ q̄ nesciam.

Nicolaus

a In igne flãme rubi. Angeli eni appent hoibꝰ in corpibꝰ formatis. ⁊ qz tales apparitiões sunt ad aliqd significandũ. iõ formant ℈m ꝓuenientia ad id qõ est significãdũ. p ignez frequẽter i sacra scriptura significat tribulatio purgans: Eccli. ij. In igne ꝓbat aurũ ⁊ argentũ: ⁊ homines receptibiles in camino hũiliatiõis. ꝓpter qõ angelus apparuit in specie ignis ardentis: sed nõ cōburẽtis: ad figurãdũ q̄ ppls israel in tribulatõe egypti nõ ꝓsũmaret sed purgaret ⁊ purgat⁹ liberaret. b Moyses aũt vi. admi. est. q̄ ignis ardẽs nõ cōburebat rubũ q̄ de facili est cōbustibilis. c Et acce. illo vt ꝓsideraret. magis de ꝓpe. d Facta est vox dñi. i. angeli loquẽtis in ꝓsona dei. e Ego sũ deꝰ pa. tuoz. q̄ coluerũt me ceteris gẽtibꝰ ad idolatriã declinantibus. f Tremefactus eſt moyses. ꝓpter diuinã reuerẽtiã. g Solue cal. pe. tuoz. Modus eni erat: antiquoz: ⁊ ſpãliter hebreoz nō ingredi loca sca pedibus calciatis. vñ ⁊ saraceni adhuc tenẽt hũc modũ. qz nō ingrediunt locũ diuini cultus nisi discalciatis pedibus: vt a fide dignis intelligi. h Locus eni in q̄ stas terra sca est. ꝓpter apparitionẽ diuinã. ibidẽ mõ dicto. i Videꝫ vidi af. ppli mei. oculo pietaťis ⁊ cũ affectu miseratiõis. iõ sequit: k Et descẽdi li. eos. Deo aũt descendere nõ ꝓuenit nisi p affectũ miseratiõis: sed angelo q̄ loq̄bat bñ cõpetit descendere ⁊ ascẽdere ℈m motũ localẽ: eo mõ q̄ motus localis cõpetit angelis. l Et nũc veni. ꝓmpte obediẽdo mihi. m Et mittã te i egyptũ. ad liberãdũ ppłm sic ꝑz legatio iniũcta moysi. n Hũc moysẽ. B stephanꝰ ℨ iudeos refert corelariũ de rebellione coꝝ dicẽs: Hũc moysen quẽ negauerũt ⁊c. sicut ꝑ dictũ est: ille q̄ hoc verbũ dixit hẽbat cõplices ⁊ fautores q̄ idẽ dixerũt verbo vel saltẽ facto: ꝓpter hoc qõ dr B in plurali: Dicẽtes qs te ꝓstituit ꝓncipẽ ⁊c. o Hũc deus ꝓin. ⁊ re. misit. qz tñ nõ erat ꝓncipal' in B facto: ℈ angelus apparẽs in ꝓsona dei. iõ subdit: p Cũ manu. als p manũ. angeli. i. cũ ptãte ipsius. ⁊ sic moyses erat illi tãq̄ minister adiũctꝰ. p hãc aũt rebellionẽ ℨ moysen intẽdit stephanus vocare iudeos de rebelliõe ℨ xp̄m liberatorẽ totius mũdi. de seruitute diaboli: vt exp̄imit. ℨ. codẽ ca. vbi dr: ⁊ occiderũt eos q̄ pnũciabãt de aduẽtu iusti: cuius vos nũc ꝓditores ⁊ homicide fuistis. q Hic eduxit. B ꝓfr describit ipletio legatiõis iniũcte moysi. Et diuidit i duas ptes. qz ꝓmo facit ꝓpositũ. scõo inferẽ corelariũ: ibi: Cũ voluerũt. Circa pmũ dr: Hic eduxit illos. sicẽ erat sibi iniũctũ. r Facies ꝑ. ⁊ si. in ter. egypti. sicẽ ꝑz a ꝓncipio. v. Exo. vsq̄ ad finẽ. xij. s Et in mari rubro. vt hz Exo. xiiij. t Et i deserto. vt ꝑz i libro Cuiť. Nu.

† ꝙ iõ fcã ẽ vt tierẽt ⁊ scirẽt qz deꝰ nr ignis ꝓsumẽs ẽ

in igne† flãme rubi. Moyses aũt

† ꝙ extra ꝓsuetudinẽ rubus ardẽs nõ cōburebatur.

videns† admiratus est visum: ⁊ accedẽte illo vt cõsideraret: factã

ſ nũc dñs dictus ẽ: q̄ ꝑus vocabat angelus

est vox domini ad eũ dicẽs: Ego

† ſ ꝑ pñs ſ nõdũ tuꝰ vocãdꝰ hoc dicẽs oñdit eũ esse verũ filiũ eoꝝ ſ nõ recẽs ⁊ nouitius

† sum deus† patꝝ vestroꝝ† deus

ſ hi tres cõmemorãť: qbꝰ fcã ẽ pmissio q̄ impletur

abraam: ⁊ deus isaac: ⁊ deus ia/

ſ audiens nomẽ dñi

cob. Tremẽfactus moyses nõ audebat cõsiderare. Dixit autẽ illi

ſ ne putes te esse dñm ecclesie.

dominus: Soluẽ calciamentum pedũ tuoꝝ: Locus. n. i quo stas

ſ ⁊ sancti pedes locũ sanctum debẽt cõtingere

terra sancta ẽ. Videns vidi affli

ſ dicendo mei: misereri se oñdit

ctionẽ populi mei q̄ est in egypto

† ſ descẽdere est miseri: corditer compati.

⁊ gemitũ eoꝝ audiui: ⁊ descẽdi† liberare eos. Et nũc veni: ⁊ mittã

ſ ecce laus: non blasphemia

tẽ in egyptũ. Hũnc moysen quez negauerunt dicẽtes: Quis te cõstituit principẽ ⁊ iudicẽ sup nos?

† ſ soluit ab hũili qõ sup⁹ interrogauerat † ſ de fui-

† hũc deꝰ principem ⁊† redemptoꝝ

tute egypti † ſ ope vel ptãte: qz ꝓmogenita occidit ⁊ alias plagas irrogauit

rez misit cũ† mãnu angeli: qui apparuit i rubo: hic eduxit illos fã/

† ſ hic cũ deo ⁊ aarõ tertiꝰ decẽ plagis egyptũ genuit

ciens ꝓdigia† ⁊ signa i terra egy

⁊ in deserto in manna ⁊ petra aliisq; innumerabilibus signis fecit

pti: ⁊ i rubro mari: ⁊ i deserto an

Quẽ negauerunt. Synodoche multi dicunt negasse cũ vnus diceret: vel forsan plures ꝓsenserũt. Principẽ ⁊ re. ⁊c. Magna laus qz princeps ⁊ redẽptor ⁊ eductor ppli dr. Hic est moyses. In eos culpam retorquet: quã ipsi inobedientes ⁊ increduli in moysen refundebant.

Moyses qui dr. Be. Ne noua videatur doctrina christi: moyses cui noluerunt obedire patres vestri: predicauit euz in forma hominis venturum: ⁊ precepta vite daturum.

ſ vobis.

nis. xl. hic ẽ moyses q̄ † dixit filijs

† ſ carne visibilẽ sed super me maiestatẽ terribilem.

ſ nõ alijs preter vos

israł: † Prophẽtaz† vobis suscitabit deꝰ de fratribus vr̄is. tãnq̄z me ipsum audietis: hic ẽst qui

† ꝙ gregatiõe ppli: nõ solus vt ꝑus qñ cũ angelo loq̄batur † ſ deserto montis syna

fuit in† ecclesia in† ſ solitudie cũ ãn-

ſ tã ei q̄ oi populo

gelo q̄ loquebaťei in mõte syna:

ſ filijs israel ſ non tñ vr̄is

⁊ cũ patribus nõstris. Qui accepit ꝛba vite dare nobis. Cui nõ

ſ non solum illis

ſ dupliciter accusant: qz noluerũt: ⁊ qz nõ obedierũt

luerunt obedire patres nostri: ſz

† ſ ñ non corporibus suis

repulerũt eũ ⁊ ãuersi sũt† coꝛdibꝰ

† ſ ad quã desiderabant reuerti vel in morem egyptiorum reuersi sunt vitulum adorando

suis in† egyptũ dicẽtes ad aaron:

† ſ pluraliter dicunt deos: non deũ vnum ſ errore gentium † ſ prouidentia ⁊ potestate

Fac nobis† deos qui nos† prece/

† ſ derogando ⁊ inhonorando hoc dicunt

dant. Moysi eniz† huic qui eduxit nos de terra egypti: nescimus ſ

† ſ mors vel vita: quia. lx. diebus ⁊ noctibus cũ dño sederat in monte † ſ ex consuetudine egyptiorum qui bouem adorant peculans etiam ⁊ hebes ꝓpłs ex hoc demonstratur

qd† factũ sit ei. † Et vitulũ fecerũt

ſ vt adorarent

in illis dieb⁹. ⁊ obtulerũt hostiã

ſ plus accusantur q̄ si viuo animali hoc facerent

simulachro: ⁊ letabantur in ope/

ſ nõ creatorẽ suũ: sed opa a se facta venerati sunt.

ribus manuum suaꝝ. Cõuertit

ſ permisit

autẽ deus: ⁊ tradidit eos seruire

De lyra

⁊ Deute. v Hic est moyses. cui vos credẽ dicitis ⁊ debetis. ꝙ Qui dr. filijs israł. Deute. xviij. ɣ Prophetã vo. su. deus ⁊c. qđ ꝓncipaliť intelligit de xp̄o: vt ibidẽ dictũ fuit q̄ descendit ℈m carnẽ de iudeis. ℨ Tãq̄ me ipsũ audiet̃. i. legislatorẽ noui testamẽti sicẽ ego suz veteris. Sciẽdũ tñ q̄ xp̄s nõ dr ꝓpła q̄tũ ad cognitionẽ euãgelicã. Nã ab instãti ꝓceptiõis alia xp̄i habuit claritatẽ diuine visiõis: sed ꝑ tãto dr ꝓpła fuisse inc̄tũ, ppheta dr ille q̄ ãnũciat remota a cognitiõe illoꝝ cũ q̄bus habitat. Christus aũt ante suã passionẽ fuit viator habitãs cũ hoibus: Joã. j. Et denũciabat trãscẽdẽtia capacitatẽ intellectus hũani: sicut dr ꝓpheta Luce. vij. Prophẽta magnus surrexit in nobis ⁊c. a Hic est qui fuit in ecclesia. i. in cognitione hebreoꝝ. b Cum angelo q̄ loquebaťei in monte syna. dans ei leges ⁊ mãdata: vt ꝑz Exo. xix. Et deinceps quasi per totũ. c Et cum pa. nr̄is. q̄tũ ad decẽ ꝑcepta decalogi q̄ dedit audiẽte ppło: Exo. xx. d Qui acce pit verba vite dare nobis. Dicunt aũt illa ꝑcepta verba vite: nõ qz ꝓferũt vitã gr̄e iustificantẽ: ℈m q̄ dr Ro. iij. Nõ iustificat hõ ex opibus legis. iustitia que facit dignũ vita eterna: lz iustificarẽt iustitia politica: sicut dictũ fuit sup eplam ad Ro. ⁊ Bal. sed dicunt verba vite qz seruãtes ea nõ incurrebãt penã mortis corpalis: que transgressoribus infligebaťsicut dictũ fuit Bal. iij. sup illud: faciẽs ea viuet in eis. e Cui noluerũt. hic ex dictis infert corelariũ de rebellione iudeoꝝ ℨ moysen ⁊ deũ: dicẽs: Cui noluerũt obedire pres nr̄i. sicut ꝑz in multis locis Exo. ⁊ Nu. f Et auersi sunt corditus suis in egyptũ. ostendẽtes diplicẽtiã q̄ inde exierãt: dicẽtes moysi Exo. xiiij. Quid hic facere voluisti vt educeres nos de egypto ⁊c. ⁊ in pluribus aliis locis sile habeť. Et nõ solũ ostenderũt hanc diplicentiã exitus sed etiã volũtatẽ reuertendi: dicentes Nu. xiiij. Cõstituamus nobis ducẽ ⁊ reuertamur in egyptũ. Cõsequẽter ostendit eos rebelles fuisse ⁊ nõ solũ moysi sed etiã deo: cũ dr: g Dicẽtes ad aaron. Exo. xxxij. h Fac nobis de. q̄ ꝑce. nos. In hoc eni rebellabant deo q̄ eos eduxerat de egypto ⁊ etiã moysi eius ministro: cũ subdit: Moyses eni hic ⁊c. i Et vitulũ fecerũt. qz aaron ad faciendũ coegerunt ⁊ aurũ ei ministrauerũt. k Et obtulerũt hostiã simulacro. q̄ debebat offerri soli deo. l Conuertit aũt eos deus ⁊ tradidit. i. ꝙuerti ⁊ tradi ꝓmisit demonibus ꝓpter suam malitiam. m Seruire militie celi. hoc nõ legit esse factum tpe quo filij israel fuerũt in deserto: sed postq̄ intrauerũt terrã, ꝓmissionis B multotiẽs ⁊ multipliciter fecerũt: vt ꝑz in libro Judicũ ⁊ Regũ spãliť in. iiij. ⁊. ij. Paral.

Sicut scriptũ

Ⓜilitie celi. Be. Ⓜilitia celi aliqñ dr exercit⁹ angelor: sed i ℔ loco
ſidera militiā celi noīat: cū ꝓtinus addat: ſidus dei ſui ꝛc.
In libro ꝓphetar. Quis multe ſint ꝓpbe: vnus tñ liber dr eſſe: et
apud hebreos vnus eſt liber. xij. ꝓphetar. Aug⁹ vo. xij. libros noīat.
Nūqd victimas ꝛc. Rab. Quis neceſſitate ſeruiēdi deo libarēt: mē
te tñ auerſi veracit ſeruie-
bāt idolis: ꝙ aurū i caput
vituli trāſformauerūt. Si
amos. 5.a aūt poſtea legūt deo obtu
liſſe: nō bona volūtate: ſ timore ꝓ interfectōe eor q
ꝓ idolis corruerūt factū ē.
Ubicūq; enī occaſio fuit:
ſp corde i egyptū ſt retūſi.
Deu. 18.c. Be. Sucrit quō ſi ob
5.3.d. tulerit deo⁹ cū legat deo
eos q̄dā ob tuliſſe: ſi volū
tate ſ metu penar: deⁱ ār
nō q̄ offerunt: ſed volū
tatē offerentiū accipit.
Et ſuſcepiſtis t. ꝛc.
Exo. 25.d. hebre. 8.b. Be. Quis viderem ad
tabernaculū dei victimas
ꝛ hoſtias deferre: tota tñ
mēte fanum moloch ſiue
melchon āplexati eſt. Eſt
aūt moloch ſiue melchon
qđ ſepe inuenīt: idolū āmo
nitar: qđ interpr̄at rex nr.
Sidus rēphā. B.
Dimiſiſtis qđē deū verū
ꝛ viuū: ꝛ ſid⁹ rēphā. i. fa-
cturę vīe ꝓ deo ſuſcepiſtī:
ſignificat ār luciferū: cui⁹
cultui ſaraceni crār māci-
pati: ꝛ qr rēphā interpr̄at
factura vel reges vīa: ꝙſt
quenter adiungit: figuras
quas feciſt adorare eas.
Ra. Sid⁹ dei vīi ē lu
cifer: cui aſſignauerūt figu
ras: iſdem dīj in figuris ꝛ
ſtellis adorabāt.
Ra. Quidā ſic dicūt:
ſid⁹ dei vīi: vt ad deū pti
neat ꝝbū: qr ñ ipſū dīm: ℔ ei⁹ ſid⁹ ſuſceperūt. Et trāſferā v. ꝛc. Pro
pter ℔ ſacrilegia trās babylonē ducemi captiui. Nō ē putād⁹ ꝑm⁹ martyr
erraſſe: q ꝓ eo qđ i ꝓpba ſcriptū ē trās damaſcū ducti ſt: dixit trās babylo
nē: magis enī itelligētiā ꝗ ꝝbū poſuit: qr trās damaſcū ducti, ſūt i babylo
nē: ſiue trās babylonē. Tabernaculū te. f. cū p. n. Be. Qr dicebāt eū
ſcō loco ꝛiū: oſtēdit deū ſi appčiari ornatū lapidū: ℔ ſplēdorē alar. vñ ſub
itelligīt: ꝙ ſic tabernaculū fcō tēplo ē deſtū: ſic ipſū tēplū meliori ſuccedēte
eſt delēdū. vñ hieremias: ñ ꝓfidētes in ꝝbis mēdacij dicat: tēplū dñi: tēplū
dñi ē: ꝛ poſtea facīā domui huic i q̄ iuocatū ē nomē meū: ꝛ i q̄ hētis fidu
ciā: ſic feci ſylo: vbi hitauit nomē meū a ꝓncipio ꝛ ꝓpter malā vos a facie mea.

Nicolaus

a Sicut ſcri. eſt i li. ꝓphar. f. xij. q eſt vn⁹ liber: vt declaratū fuit ibidē.
b Nūqd victimas ꝛc. ℔ ſcribit Amos. v. ꝛ refert ꝑma pars hui⁹ aucto
ritatis ad tēpus quo fuerūt filij iſrael in deſerto: vt pz manifeſte. nō tñ ꝙ ℔
eſt intelligendū ꝙ filij iſrael nullas victimas aut hoſtias obtulerūt deo in
deſerto: qr Leuit. ix. dr exprēſſe ꝙ in ꝓſecratiōe aaron ꝛ filior eius fuerūt
plures hoſtie deo oblate: ꝛ ſlr in dedicatiōe tabernaculi: vt hr Nu. vij. ſed
ſō dr qr pauce victime fuerūt tūc oblate. vñ dicit Ra. Sa. ſup illud Nu.
ix. Fecerūt filij iſrael phaſe ꝛc. ꝙ toto tpe q̄ i deſerto fuerūt ñ fuerūt phaſe
niſi illud tñ: cū tñ erat ſolēnitas ꝓncipalis ꝛ ꝑceptū erat Exo. xij. ipſū q̄li
bet āno fieri. ꝛ ſō ſi fuit ſic omiſſa i illis. xl. ānis: multo magis ſacrificia q̄ ꝑ
cipiebant fieri in ſolēnitatib⁹ ꝛ i dieb⁹ mīn⁹ ſolēnib⁹. fuit enī cū pplō ſup
℔ diſpēſatū a deo ꝓpt̄ icertū motū nubis ſic ꝛ de circūciſiōe q̄ Geñ. xvij.
℔ diſpēſatū a deo ꝓpt̄ icertū motū nubis ſic ꝛ de circūciſiōe q̄ Geñ. xvij.
ꝑcipit fieri octauo die: ꝛ tñ omiſſa fuit ꝗdiu ppls fuit in deſerto: vt pz Jo
ſue. v. c Et ſuſcepiſtis tabernaculū moloch ꝛc. Iſtud refert ad tēpus iu
dicū ꝛ regū: vt oſtēſū fuit Amos. v. ꝛ pēdet i fine hui⁹ auctoritat. d Et
ſid⁹ dei vīi rēphā. i. luciferū ſiue ſtellā matutinā vt dicit glo. q̄ ꝑ ceteris ſtel
lis a pluribⁿ adorabāt ꝓpt ei⁹ pulchritudinē. e Figuras. i. imagines di
uerſas. f Quas feci. vo. ad. eas. i. adorādū eas. g Et trāſferā vos i
babylonē. ꝓpt illō pctm ꝛ trāſgreſſionē. Exq̄ pz ꝙ idolatria de q̄ loqr ℔
Amos ꝓpba fuit cā captiuitat⁹ iudeor de terra ſua: ꝛ ℔ fuit ꝓpetrata poſt
ingreſſū hui⁹ terre. ꝛ maxie tpib⁹ regū. Amos ār. v. dī: Migrare vos faciā
trās damaſcū. i. vltra damaſcū vl lōgi⁹ a tra vīa ꝗ ſit damaſc⁹. Babylō
aūt plus diſtat a iudea. nā damaſc⁹ ē ꝓpe t minū iudee. vl ſtephan⁹ poſuit i
babylonē qr iudei duar tribuū fuerūt trāſlati i babylonē: vt pz. iiij. Reg.
vlti. iudei vo. r. tribuū fuerūt trāſlati i tra aſſyrior. iiij. Reg. xviij. Et trā
ſit⁹ ad illā ē p damaſcū. ꝛ ſō ad exprēſſū vtrāq; captiuitatē q̄ inducta fuit
pp idolatriā Amos ſcripſit: vltra damaſcū Stephan⁹ ār codē ſpū loquēs
dixit: i babylonē. h Tabernaculū. Cōſequēter ſtephan⁹ ſe excuſat de

ſoli lune ſtellis: qr deo militāt pagētes curſus ſuos.
militie celi: ſicūt ſcriptū ē i libro
prophetar: Nūnquid victimas
aut hoſtias obtuliſtis mihi ānis
q̄draginta in deſerto dom⁹ iſrl?
ꝓ tabernaculo dei ſ facū ſ ſicut deo vero
Et ſuſcepiſtis tabernacl̄ moloch
ſ luciferi quē colitis vt deū ſ ſubaudi ſuſcepiſti a adorare
ꝛ ſidus dei vīi remphā ſ figuras
quas feciſtis adorare eas. et trāſ-
ſ ꝛ in vlteriores partes eius
ferā vos trans babylonē Tāber
ſ qr in eo archa fuit in q̄ erat teſtimoniū ſ ſemper communes appellat patres
naculū ſ teſtimonij fuit cū ſ pr̄ib⁹
noſtris in deſerto. ſicut diſpoſuit
ſ qui totius artis actor fuit ꝛ diſpoſitor
illis deus loquens ad moyſē. vt
faceret illud ſcōm formam quaz
ſ venerandum ꝛ humeris portandū
viderat. Quod ꝛ dixerūt ſ ſuſcipi
ſ in figura ieſu chriſti.
entes patres veſtri cuz ieſu i pōſ
ſ chananeor.
ſeſſionez gentium: quās expulit
ſ cuius virtute delete ſunt ab iſrael ſicut demones
cū gentilitate a xpianis expulſi ſunt
deus a facie patruz noſtror ūſqz
ſ ſic fuge: tabernaculū fuit vſq; ad dies dauid ꝛ i diebus ſalomonis tēplū tabernaculo ſucceſſit ſ dauid.
in diebus dauid. Qui inuenit
ſ gra⁹ deo gra q̄ petebat accepit ab eo ſ ſciēs ta
gratiam ante deū. ꝛ petijt vt i-

Tabernaculū t. Qr dicebāt eū ꝑ ſcm locū agere: oſtēdit q̄ i ſcm locū
nō e locut⁹ blaſphemiā. Scōm formā. Rab. Quā ei in ſyna oſtēde-
rat: qr ꝛ ſm formā factū: oſtēdit ipſū tabernaculū formā fuiſſe. Ra. Hy-
ſtorice cū ieſu dr: qr moyſes erat defunctus. Ut iueniret ta. ꝛc. Verū
tēplū: cuius illud figura qđ loco nō mutaret. i. eccleſiā: quā ꝓuidebat futu-
rā firmā ꝛ īmutabilē: de
qua apls: firmū fundamē
tū dñi ſtat. Et alibi: fūda
mētū aliud nemo pōt po
nere: ꝑter illud qđ poſitū
eſt: qđ eſt xp̄s ieſus.
Sed nō excel. ꝛc.
R. Ex ſnīa ſalomonis iu
deos ꝙincit: q̄ edificato
tēplo dixit: Si celū ꝛ celi
celor te capere nō poſſūt:
quāto magis domus hec
quā edificaui: ꝝbo aūt ſa-
lomonis adiūgit teſtimo Eſaie. 66
niū ꝓphete: celū mihi ſe-
des eſt ꝛc. vt manifeſtius
ſit nō in ſolo tēplo iudeo
rū eum habitare.
Sicut p ꝓphaz ꝛc.
Be. De tabernaculo ꝑ
fuit vmbra ꝛ non qđ veri
tas: ꝓius dixit: poſtea te-
ſtimoniū poſuit dicēs de
bernaculo qđ verius fuit:
Si itroiero i tabernaculū
d. m. ꝛc. ad vltimū ſnīaz
poſuit eſaie: vt in ore duo
rū vel triū ſtet oē verbū.
Celū mihi ſe. ꝛc.
Sic demōſtrat ſe circūda
re oīa: vñ alibi: celū ſe pal
mo metiri: ꝛ terrā pugil-
lo ſe ocludere aſſerit.
Terra aūt ꝛc. Ter-
re exēplo deſignat oēz cre
aturā creatoris.'
Aut qs lo. re. ꝛc.
Be. Nō aureus vel mar B
moreus terreſtris habita-
culi locus: ſed ille qui ꝓ-

pheta ſubnectit: ſup quē requieſcet ſpūs meus: niſi ſup hūilē ꝛ quietū ꝛ tre
mentē ſermones meos. Dura ꝛc. Ra. ℔ urgatus a crimine de quo
falſi teſtes eū arguebant: incipit iudeos arguere: qr qui ſine crimine eſt: di-
gnus eſt doctoris officio. Et incircūciſis c. ꝛc. Be. Oſtendit eis
circūciſionē: de qua ꝓtra gſam cuāgelij gloriabant: non valere ad ſalutez:
qui cogitationē ꝛ auditum habebant īmūdū.
Patres vīi. R. Supra, patres noſtri dicebat perſuadendo loquens:
nunc increpando pr̄es illor tñ vocat quibus ſimiles ſunt in malicia.
Et occiderūt. R. Tres gradus malicie eor ponit: primus eſt q̄ ſpūi
reſtiterūt. ſcōs q̄ ꝓphas pſecuti ſūt. tertiꝰ q̄ creſcēte malicia eos occiderūt.

de lyra

blaſphemia ꝛ tēplū ꝓfitēs illud ordinatōe diuina fuiſſe factū. ꝛ ꝓ logr de
tabernaculo moyſi: ad cui⁹ ſilitudinē q̄ tū ad aliq̄ tēplū poſtea fuit factū:
dic̄ g̃: Tabnaculū teſtimonij fuit cū pr̄ib⁹ nr̄is i deſerto ſic diſpoſuit. ſ. de⁹: ꝓ-
ut pz Exo. xxv. i Nō ꝛ i. ſ. p. v. cū ieſu. i. cū ioſue q̄ erat dux ppli. k In
poſ. gētiū. i. i trā chananeor. l Quas ej. de⁹. Illud enī fuit magl ſcīa
ꝝtute diua q̄ hūana. m Uſq; i d. dauid. ſupple fuit illud tabnaculū i
tra illa. Mā ꝓ poſitū fuit i ſylo: vt hr Joſue. xviij. ꝛ inde poſtea trāſlatū in
trā philiſtinor. i. Reg. v. ꝛ inde reductū i trā iſrl. i. Reg. vj. ꝛ inde pluries
trāſlatū de loco ad locū pp guerras. Uſq; i dieb⁹ dauid q̄ trāſtulit i hierlz
archā dñi volēs ei edificare tēplū: vt hr. ij. Reg. vij. ℔ dñs diſtulit edifica-
tionē tēpli vſq; ad tps ſalonis filij ſui. ſō dr: n Qui i. gſaz. ꝛ pz lra vſq;
ibi: o Sz ñ e. i m. hitat. qr ē icōpr̄hēſibil ꝛ nāe ſpūal. ℔ ār addit btūs ſte
phan⁹ ad remouēdū errorē aliq̄r iudeor exiſtimātiū ꝙ de⁹ hitaret i tēplo
ſic hō i ſua domo: ex ℔ ꝙ ꝓpitiatorīū qđ erat i tēplo dei ſedes ꝑdicebāt: ſic
dixi pleni⁹ Exo. xxv. ꝛ ad ꝓpoſitū iducit auctas Eſa. lxvj. p Celū m. ſ.
ē. ℔ ē locutio metaphorica ad deſignādū deū cē ꝓſē vbiq; in celo ꝛ i tra.
Sibi ci ñ cōpetūt corpis lineamēta. ſō ſubdit: q Quā d. e. mihi. ſ. ad hitā
dū mō ꝑdicto. q. d. nulla: ℔ tm ad ℔ ꝙ ibi fiat oblatio deo oīonū ꝛ ſacrifi-
cior: vt dixit Salon. iij. Reg. viij. r Aut qs l. r. m. eſt. q. d. null⁹ alⁱ⁹ a
me. qr de⁹ regeſcit i ſeipſo qr ꝑ ſeipſū ē btūs. s Dura ceruice. ℔ ꝓfr excu
ſat ſe ſtephan⁹ de blaſphēia ꝙ legē, ꝓfitēdo. eā ſcāz ꝛ a deo⁹ datā ꝛ retorquē-
do i ſuos aduerſarios blaſphēiā eo ꝙ eā multiplr violabāt. ꝛ ℔ ē qđ dicit:
Dura ceruice. i. obſtinata mēte. t Et incir. cordib⁹. a vitijs ꝛ ſordib⁹.
v Et auribⁿ. a blaſphemijs ꝛ detractionib⁹. x Vos ſp. ſ. reſtitiſtis.
loquēti in moyſe, ꝛ ꝓphetis. y Sic ꝛ pres vīi. vt pz ex ꝑdict. z Quē
ꝓphar nō pſe. ſūt pa. vīi: q. d. valde pauci ſūt. a Et occiderūt eos. ſ.
ꝓphetas: vt pz de zacharia filio ioiade. ii. Paral. xxiiij. ꝛ Eſaia vt dictū
fuit in ꝓncipio Eſa. ꝛ Amos vt dicit Hiero⁹ i ꝓlogo ꝛ multi alijs locis.

Qui p̄cnū.

Vidit glorią dei. Be. Ad ꝓfortandū martyris patientią celū pandit: ⁊ ne hō lapidādus titubet in terra: deus hō crucifixus apparet in glia.

Be. Quidā electoꝝ adhuc in hac vita detēti mūdato oculo cordis videre meruerūt gliaz dei: vt hic stephanus: ⁊ paulus ad tertiū celū raptus.

Stantē. Immobiliter: qz nō iterū casurus: vel habit⁹ auxiliātis: ⁊ iniurias iudicātis: ⁊ꝑ seruo pugnantis sic ostenditur.

Video celos. R. Mō graturus a terra celos vidit aptos: vt g terrenā vitā ꝑ xpō ꝓtēpsit: mereat hereditatē celi: ⁊ iō i ipsa passione videt premium.

Filiū hois. Be. Cū sit filius dei: maluit sī appellare filiū hois: vt ꝓfūdaꝫ iudeoꝝ infidelitas: q vt purū hoiez crucifixerūt quē deū credere noluerūt.

8.6.d.

Et ejcientes. R. In hoc se iplere legē glorificabant: moyses enim de blasphemāte dixit: Educ cū foras extra castra: ⁊ lapidet eū populus.

Extra ciuitatē. B. Et dñs extra portā passus est q nos elegit de mūdo ad celum: ⁊ꝑ stephanus q̄si aduena mūdi extra ciuitatē lapidat: nō enī hic habens manētē ciuitatē: futurā tota mente q̄rebat: ⁊ dū martyr mūdi ad celos intuitū dirigit: persecutor dure cervicis ad lapides manum mittit.

Dñe suscipe. ⁊c. In celū qō vidi apertū. Xps

Nicolaus

a Qui prenū. de aduē. iusti. i. xpi q dr iustus antonomatice. vñ dicit Ra. Sa. q̄ vniuersi prophete non sunt locuti nisi ad dies missie. s. principaliter.

b Cuius vos nūc ꝑditores. cū iuda tractādo.

c Et homicide fuistis. eius crucifixionē ꝑeurādo.

d Qui accepi. le. in dispo. angeloꝝ. qz data fuit p angelū in ꝑsona dei loquētē: vt ꝓdictū est.

e Et nō custodistis. qz irritū fecerāt mādatū dei ꝑpter traditiones suas: Matt. xv. ca.

f Audiētes aūt. Hic vltimo ponit ipsius stephani lapidatio iniusta. ⁊ scdo eius patientia ꝓfecta: ibi: Et lapidabāt. Circa primū dr: Audiētes aūt hec disse cabant cordibus suis. qz nō habebāt rōnē interficiēdi eū ⁊ tū oibus modis iterficere volebāt. ⁊ sic dissecabāt interi⁹: qz passio ꝑualēs discrepat a rōne.

g Et strid. dētib⁹. suis sic canes rabidi.

h Cū āt eēt p. s. scō. B eni pleni tudo fuit augmētata i martyrio qō ē act⁹ charitatis ꝓfecte.

i Intēdēs i celū. vbi fiducią suā collocauerat.

k Vidit g. dei. ad ꝓfortatoꝝ suā et gḟa spāli.

l Et iesū stātē. B dic ad affirmādā ei⁹ resurrectioꝝ. Et qz tales visiones fiūt ꝑm ꝓueniētią ei⁹ qō significat vt ꝓdictū ē. iō stephan⁹ vidit iesū stātē ad designādū q̄ erat parat⁹ ad ei⁹ roboratione: qz stare ꝑ ꝓpriū est adiuuātis in ꝑlio. sedere vo ꝑ ꝓpriū est iudicantis vl regnātis: ꝑpter B Marci vlti. vbi describit regnū xpi: dr sedere a dextris dei.

m Ecce video celos aptos. De ꝓditione huius visionis plenius dicet in fine huius ca.

n Exclamantes aūt voce magna. ne audirent stephani verba.

o Continuerūt aures suas. ac si essent blasphematoria.

p Et impetū fecerūt. nō rōne sed furia moti.

q Et eiciētes eū ex. ci. lapidabāt. tāq̄ blasphemū.

r Et testes dc. ve. sua. vt expeditius ⁊ celerius eū interficerēt.

s Et lapidabāt. B ꝓfr ponit bti stephani ꝓfecta patiētia. ⁊ ꝓmo ex ei⁹ intētione ad deū: ibi: Inuocātē ⁊ dicētē: dñe iesu suscipe spm meū. scdo ex ei⁹ benigna ꝓdescensione ad ꝓximū actu interficiētē ipsū: cū dr: t Positis aūt genib⁹. vt in oīa modus eēt deuotus.

v Clamauit voce magna. qz ꝓcedebat ex affectu magno ad ꝓximoꝝ salutē.

x Ne statuas illis B pcm. reseruādo eis penā eternā: sed da eis pniaz. In aliqbus libris subdit: Quia nesciūt qd faciūt. sed nō est de textu nec est in libris correctis. Isti enī saltē ꝑ ptē magna magis fuerūt moti passione q̄ ignorātia. Ignorātia āt multoꝝ causata erat ex ꝓcedēte malicia. s. ex odio ⁊ inuidia ꝑ ipsū: vt dictū est. s. ca. iij.

y Et cū hoc dr̄isset ex feruore charitatis ꝑm dictū saluatoris Matt. v. Orate ꝑ psequētib⁹ ⁊ calūniātibus vos.

z Obdormiuit in dño. Mā eius alia sanctissima absorpta fuit in abysso supne claritatis. Circa predicta dubitat vtrū visio bti stephani ꝓmissa fuerit mētalis: aut imaginaria: vl corpalis: Et dicūt aliq̄ q fuit tm mētalis: ita q̄ ex spāli gḟa fuit ꝓcessū stephano videre nō solū hūanitatē xpi: sed etiā diuinitatē sicut ⁊ paulo: de q̄ dicit btus Aug⁹ ad Paulinū de videndo deo: q̄ sibi fuit ꝓcessū videre diuinā essentiā eo q̄ erat doctor gentiū. ⁊ moysi q fuit doctor iudeoꝝ. ⁊ B videt dicere q̄dā glo. sup locū illā q̄ talis est: Quidā electoꝝ adhuc in hac vita detenti mūdirit pī: Pr in manus tuas cōmendo spm meū. Stephanus q̄si seruꝰ dño: Dñe suscipe spm meū Positis aūt geni. Be. Pro se stans orauit: ꝑ inimicis genu flectit: quoꝝ maior iniqtas magis supplicandi remediū postulabat: ⁊ mira virtus martyris: q ex zelo eis a quibus tenebaꝫ: pfidie cupam exprobrans ardore charitatis in morte orabat ꝑ occisoribus suis.

Quia nesciūt. R. Multi eoꝝ occidendo stephanū estimabāt se iplere legē q: blasphemū cū credebāt: hoc ⁊ christus ꝑdixerat: veniet inqt hora: vt oīs q interficit vos arbitretur se obsequium prestare deo. 3.reg.21.b

Obdormiuit. Pulchre dictū est obdormiuit ⁊ non mortuus est: quia obtulit sacrificiū dilectionis ⁊ obdormiuit in spe resurrectionis.

Sācti nō moriunt: qz in melius mutant: ⁊ vita tpalis in eternā vertit.

C. VIII.

s Saul⁹ aūt erat cō. Nō quidē lapidauit: sed lapidantibus consensit: vnde periret nisi gratia dei ⁊ penitentia ei subueniret: quia qui faciunt ⁊ consentiunt digni sunt morte.

In illa die. Rab. Qua stephanus occisus est: non quia tunc solum facta: sed quia ab illa die cepit psecutio magna occiso vno de principibus ecclesie. a

de lyra

dato cordis oculo videre meruerūt gliaz dei. vt hic stephan⁹ ⁊ paulus ad tertiū celū raptus. Sed hoc dictū nō videt bñ ꝓsonare dictis scoꝝ ⁊ doctoꝝ q ꝓcorditer dicūt q̄ talis visio nō est ꝓcessa alicui in vita pnti vtēti sensib⁹ exterioribus nisi hoi xpo. vñ ⁊ paulus nō dr̄ deū sic vidisse nisi in raptu ab istis sensibus. Stephanus aūt videt tūc nō fuisse raptus: sed magis vtens sensibus: vtpote loquēs iudeis audiētib⁹. Propter qō alij dicūt q̄ fuit visio imaginaria: ita q̄ in eius imaginatiōe fuerūt effigies diuinit⁹ formate ad repsentandū deū ⁊ hoiez xpm: sicut Esa. vi. Esaias vidit dñm sedentē sup soliū excelsū ⁊ seraphin stantia ex vtraq̄ pte: sicut ibidē fuit' plenius declaratū. ⁊ mēte cognouit stephan⁹ significatū illis repsentatiōis. ⁊ sic q̄tū ad hoc nō solū fuit imaginaria ꝑ etiā cū B mētalis: sic fiebat ꝑ pbis: vt plenius dictū fuit i libro psalmoꝝ. ⁊ nō ē dubiū q̄ illo mō potuit fieri. Sed ex mō loquēdi scripture videt q̄ fuerit corpalis: qz dr̄ in textu: Cū eēt stephanus plenus spū scō intēdēs in celū vidit gliaz dei ⁊c. Circa qō aliq̄ dixerūt q̄ visus stephani a deo fuit fortificat⁹ intātū q̄ vidit iesū. s. existētē in celo empyreo: celos acutie visus penetrādo. Sz B nō videt bñ dictū: qz supponere videt q̄ visus fiat extra mittēdo ab oculo ⁊ nō intus suscipiēdo ab obiecto qō ipse probat pBs libro de sensu ⁊ sensato: Propter qō sine pīudicio videt ꝑ babilius dicēdū q̄ a corpe xpi existentis in celo fuit imutat⁹ oculus stephani ad visionē hūanitatis xpi. Mā in ptāte ei⁹ est q̄ corp⁹ suū sic videaꝫ a longe sicut de ꝓpe: ⁊ forte idē est de alio corpe glorioso. qz totaliter est alie subiectū. Propter qō videt q̄ ad nutū eius posslit imutare visū indifferēter a longe ⁊ ꝓpe: sicut in ptāte eius est q̄ imutat visū in ꝓpria vel alia effigie: sicut dr̄ de corpe xpi glorioso Luce vlti. Deitatē vo nō potuit videre isto mō: B sic in visione imaginaria formaꝫ in virtute imaginatiua aliq̄ effigies ad repsentādū deū: vt dictū est: ita exterius pōt diuinitus formari ad imutationē corpalis oculi: sic suo mō fit in apparitiōe angeloꝝ qñ apparēt i corpibus assūptis q̄ corpalit vident: ita aliq̄ effigies corpalis nō a deo assūpta: ꝑ formata pōt ipsū repsentare oculo corpali. Et sic ꝑ babilit absq̄ aliq̄ assertiōe pōt dici q̄ sic fuit i visiōe bti stephani: mētalit tm cognouit q̄ illa effigies ñ erat ipsa deitas nisi tm repsentative. Et huic mō dicēdi ꝓcordat lra cū dr̄: Ecce video celos aptos ⁊ filiū hois stantē a dextris dei. nō sic itelligēdo q̄ celi fuerūt diuisi cū sint incorruptibiles: sed qz sic clare vidit ac si nullū esset obstaculū intermediū. vñ dicit q̄dā glo. q̄ hec visio nō fuit facta p reseratiōne elemētoꝝ. ⁊ sub elemētis B itelligunt etiā corpa celestia.

C. VIII

a Aulus aūt erat. Postq̄ descripta est stephani psecutio singularis

f B ꝓfr describit ecclie psecutio generalis. ⁊ qz habuit ortū ex psecutione stephani. iō ad ipsā fit cōtinuatio: cū dr̄: Saulus aūt erat cōsentiēs neci eius. ⁊ p ꝓsequēs pcti pticeps: ꝑm q̄ dr̄ Ro. i. Qui talia agūt digni sunt morte nō solū q̄ faciūt ea: sed etiā q ꝓsentiūt facientib⁹. ⁊ subdit de psecutiōe ecclie: cū dr̄: b Facta ē aūt in illa die. i. in illo tpe: qz psecutio pluribus

Ecclesia. Collectio vel congregatio sive vocatio.
Dispersi. Hoc ē qđ dñs p̄cepit. cū p̄sequēt vos in ciuitate ista: fugite in aliā. ci⁹ eni nutu gerebāt. vt occasiōe tribulatōis fieret semi ariū euāgelij
Timorati. Deū timētes: siue xp̄iani q postea fūt dispersi: siue iudei timētes deū ⁊ si nōdū xp̄iani.
Saulus. Ra. A saule p̄secutore: q rex israel fuit de tribu beniami de qua ⁊ paul⁹: ꝫ iuxta anti quoꝝ p̄suetudinē a malo rib⁹ posteri noia trahūt.
Deuastabat. Ra. Quasi lup⁹ gregē: iuxta p̄phetiaꝫ iacob. Beniamin lupus rapax: mane comedet predam: sero diuidet spolia.
Trahēs. Trahebat nō occidebat: q⁹ fortasse man⁹ ci⁹ custodiebat dñs ne sanguine innocentum polluerentur.
Dispersi. Ra. Q̄ nis timore dispersi: tñ stabiles erant in predicatione euangelij.
Philipp⁹. Be. De nūcro dissemiatorū fuit: qui prim⁹ christū predicauit samarie. Diacon⁹ scđus a stephano: secundus post ipsū narrat: q̄si heres ⁊ eiusdem gradus.
Intēdebāt. Ra. Ere debāt audiētes v̄ba ⁊ vidētes signa que cause fidei p̄pter v̄ba p̄dicationis ⁊ signa virtutum.

Nicolaus

cutio plurib⁹ diebus durauit. a Et oēs discipli dispersi sūt. ꝫm q̄ dixerat saluator Matth. x. Cuꝫ vos persequuntur in ista ciuitate fugite in aliam.
b Preter apostolos. isti erant p̄ncipales ⁊ firmiores: p̄pter qđ reman serāt in psecutōe ne ex fuga eoꝝ crederēt fidez catholicā nō hāc firmū fundamentuꝫ. cōsequēter interponitur beati stephani sepultura que. ꝫ. fuerat omissa. cuꝫ dī: c Cu rauerūt stephanū. i. decēter sepelierunt. d Viri timorati. id est timentes deū. inter quos gamaliel fuit p̄ncipalis: vt habet in legenda de inuentione corpis sancti stephani. e Et fecerūt planctū magnū sup eum. ꝫm morē iudeorū: vt habet Ge. xlj. de morte iacob. ⁊ in libro Nu. de morte aaron ⁊ marie. ⁊ Deut. xxxiij. de morte moysi. ⁊ in multis alijs locis de morte notabiliū personaꝝ. Illi aūt qui sepelierūt stephanū erant cōuersi de iudaismo. ⁊ ideo tenuerūt morē paternū. cōsequenter reuertit lucas ad scribendū persecutionē ecclie. d. f Saulus v̄o deuastabat ecclesiā nitens cam annihilare. g Trahēs in custodiā. i. in carcerē. nō dī q̄ interficeret. qꝫ sicut dicit glo. deus man⁹ ipsius p̄seruabat ne sanguine innocētiū polluerent. ⁊ qꝫ sicut dicit Aug⁹. deus adeo oīpotēs est ⁊ bon⁹ q̄ de malis elicit bona ideo de ista persecutiōe elicuit bonū dissemiatiōis fidei catholice. propter quod subdit: h Igit qui dispersi erant pertransibāt. diuersas ciuitates. i Euangeliçantes verbū dei. iudeis habitantib⁹ in ciuitatib⁹ illis: vt habetur. j. xj. l: Philipp⁹ aūt. Postq̄ lucas prosecut⁹ est de primo diacono. scz de stephano. hic cōsequenter prosequit de philippo qui ponit scđus. vj. ca. Et diuidit in duas. quia p̄mo ponit p̄dicatio philippi. secūdo cōuersio sauli. ca. seq. ꝫma adhuc in tres. quia p̄mo describit sanct⁹ lucas eius predicationē in samaria. secūdo describit eius predicationē ethiopi in via. ibi: Angelus aūt. tertio in terra maritima. ibi: Philippus aūt. Prima adhuc in duas. Nam ad predicationē philippi primo ponit multorum cōuersio vera. secūdo vni⁹ ficta. ibi: Vir aūt quidam. Circa primū dicitur: Philippus aūt. qui cum alijs ꝓpter persecutionē exierat de hierusalem. l Descendēs in ciuitatem samarie. quia tēpore regum fuerat metropolis in regno decem tribuū. m Predicabat illis christū. habitantes enim ibi erant partim iudei. receperant enim quinq̄ libros moysi. sicut ⁊ saducei. n Intēdebāt aūt tur. his q̄ a philippo dicebant. de christo. o Unanimiter audiētes. id est reuerenter ⁊ deuote. ⁊ subdit ratio. p Et videntes signa que faciebat. id est miracula diuine v̄tutis declarātiua in testimoniū veritatis a philippo p̄dicate. q Multi enim illorum

† ſ nō alibi ſm illud: ⁊ eritis mihi testes in hierl̄z ⁊c.
magna in ecclesia que erat† hiero
† ſ in similitudinem granoꝝ seminis: vt ex ipsis magna seges fidei multiplicaretur
solymis: ⁊ ōmnes† dispsi sūt p re
† ſ q vt pastores gregis p̄lātiones erāt ceteris
giones iudee ⁊ samarie† p̄ter apo
† ſ. i. fecerūt morē sepulture ſ curauerūt: redit ad hoc qđ dimiserat dicens: obdormiuit sed non addiderat: de sepultura corporis quod modo facit
stolos. Curauerūt aūt stephanū
ſ timore persecutorum
viri timorati: ⁊ fecerūnt planctū
magnū super eum. Saulus v̄o
ſ discurrebat impiger ad vastandum
deuastabat ecclesiaꝫ: per domos
ſ more vastātiū nulli sexui parcebat.
itrās. viros ac mulieres trahēs
ſ carceris
in custodiaꝫ. Igitur qui dispersi
ſ de loco ad locum
erant pertransibāt euāgeliçātes
verbuꝫ dei. Philippus aūt dē/
ſ ſm situ loci: vel qꝫ ciuitas illa inferior huiꝰm erat.
scēdens in ciuitatem samarie prē/
ſ hoiem esse verum deū
dicabat il lis christuꝫ. Intēdebāt
auté turbe his que a philippo di
ſ verba.
cebāt vnānimiter: audiētes et
ſ miracula.
uidētes signa que faciebat. Mul
ti eniꝫ eoꝝ qui habebāt ſpirit⁹ i/
ſ demones ſ. i. demones
mundos: clamātēs voce magna
ſ dissoluti
exibāt. Multi aūt paralytici: ⁊
claudi curati sunt. Factū est ergo
ſ cognita veritate letati fūt de tenebris liberatos esse.
magnuꝫ gaudiū in illa ciuitate.
† ſ q̄s ignobilis ſ nō merito qꝫ ope iobedies erat.
† Vir aūt quidam nomine† simō

Et p̄senti capl'o ⁊ samaritane mulieris hystoria ꝓbat alos huiꝰ genꝭ ad credēdū ꝓmptos fuisse. Magus. Ra. Magi de singulis philosophāt: de nā mūdi: cursu siderū ⁊ motib⁹. Seducēs. Seorsū a v̄itate ducens vel in excessū: siue stupore ⁊ admirationez conuertens per p̄stigias suas.
Demētare. Est rationalem mentem ab hominib⁹ absentare.

† ſ ꝑ bonis mala ꝓtraria aduersant † ſ ꝓfligiosus
qui ante† fuerat i ciuitate† mag⁹:
sedūcens gentez samarie: dicēs
ſ ꝓphetā vel angelū sive deū vel dei filiū
se esse aliquez magnū: cui auscul
ſ seruo vel iumento.
tabāt omnes a minimo vsq̄ ad
ſ regē vel decrepitū semē ſ symon ſ christus
maximuꝫ dicēntes: Hic est virt⁹
ſ non angeli ſ ignorabāt xp̄i nomen.
dei que vocatur magna. Attēdē
ſ hoc. ſ. q
bāt aūt euꝫ: ꝓpter qđ mlto tpe
† ſ artibus vel falsis virtutibus † ſ fallendo
† magicis suis† demētassꝫ eos. Cū
v̄o credidissent philippo euāge
ſ vt ē illud: prniam egite appropinquat enī reg. c.
liçāti de regno dei ⁊ in noīe iesu
† ſ in xp̄o iesu: nō est masculus vel femina ⁊c.
christi baptiçabāt† viri ac mulie

† ſ simulate ⁊ ficte ne credētibus resistens despect⁹ hēres. Tūnc simon ⁊ ipe† credidit: ⁊
retur † ſ corpore nō cor ē cruciabat enī ptātē hē
cum baptiçatus ect. † adhe rebat
re: vt cuiq̄ꝫ ⁊c. vt infra sequitur
philippo. Videns etiam signa ⁊
ſ cupiēs se talia posse
virtutes maximas fieri. stupens
admirabatur. Cuꝫ aūt audisset
ſ de q̄bus nō fuit philippus: de quo p̄dicatū ē
apostoli qui erant hierosolymis

† ſ nūc apparet: que. i. fuit ciuitas samarie quā predixit. ſ ipsa samaria
quia recepit† samaria verbuꝫ dei
† ſ qui erāt colūne ſ nō vnū sed duos sicut ⁊ xp̄s binos misit: vt in ore duo. ſtet. o. v.
miserunt ad eos† petrū ⁊ ioannē.
Qui cum venissent: orauerūt ꝓ
ſ iā enī sola aqua baptiçati erāt ſ visibiliter
ipsis vt acciperēt ſpiritū sanctū.

Philippo. Ra. Dicūt quidā istū philippuꝫ fuisse apostolū ⁊ vnū de duodecim: ꝫ nō videt ve rū ſm seriem hui⁹ libri.
Jesu xp̄i ⁊c. Ra. Cui⁹ erāt ignari: vel vt p̄dictū est in noīe iesu trinitatē p̄dicauit. q eni vnā p̄sonā de trinitate p̄fecte credit: credulitate aliarū duaruꝫ carere nō potest.
Cūc ⁊ ipse si. Be. Credidit v̄bis philippi: ⁊ v̄tute deuict⁹ vere credidit: vl qđ magis credibile si'auit se credere: q̄ aduscp̄ baptisma suscipet vt q adeo auid⁹ laudis erat: vt xp̄s credi vellet: artē addisceret qua miracula facere posset: quod etiā legūtur fecisse successores eius: q malignis instructi artibus: ecclesiam fraudulenter ingressi baptisma furantur.
Misērūt petrū ⁊ ioannez. Petrus ioānē sociat sibi: qꝫ virginitas ecclesie grata est ⁊ placet.

De lyra

qui habebāt spirit⁹ īmundos. i. obsessi a demonibus. r Clamātes voce magna exibant. scz demones coacti v̄tute christi. ⁊ ne diceret q̄ hoc fieret virtute superiorīs demonis. sicut dictum fuit de christo. Lu. xi. In beelzebub p̄ncipe demoniorum eiicit demonia. ideo subdunt alia miracula q̄ non possūt fieri nisi virtute diuina: cuiusmodi ē curatio paralyticoꝝ ⁊ claudoꝝ subita: cum dicitur:

Multi aūt. s Factū est ergo gaudiū magnū in ciuitate illa. de veritate cognitiōe ⁊ dictorū curatione. t Vir aūt. Hic p̄sequēter describit vni⁹ conuersio ficta. cum dicit: Vir aūt quidā erat noīe simon: cōiter dicit a doctorib⁹ q̄ iste fuerit simon magus qui postea multū resistebat petro ⁊ paulo rome p̄dicantibus. ⁊ ideo dixi q̄ eius cōuersio fuit ficta. quia si ⁊ ad horam vera fuit: tamen ad vomitū rediit. v Qui ante fuit in ciuitate magus. id est p̄bus vt dicūt aliqui: a magnitudine sciētie sic dict⁹. sicut ⁊ illi q venerūt adorare xp̄m natū: Matth. ij. Sed huic dicto contrariat qđ subditur: x Seducēs. i. extra viā veritatis ducēs qđ nō est philosophi. cuiꝰ est ꝓpriū amare veritatē ⁊ docere. i. Ethicoꝝ. sed est ꝓpriū hois arte magica vtentis. y Dicēs se esse aliquē magū. i. ꝓphetā vel christuꝫ. vnde ⁊ Job. xiij. dicit q̄ samaritani sicut ⁊ iudei expectabant christū. vnde dixit illa mulier samaritana: Scio qꝫ messias venit qui dicit christ⁹. cum ergo venerit ille annūciabit nobis oīa. ideo subdit: z Dicentes hic est virt⁹ dei. ⁊ sic loquit aplus de christo. j. Coꝝ. j. Predicamus christū dei virtutem ⁊c. a Attendebāt autē euꝫ. credētes ei. b Propter hoc q̄ multo tēpore magicis suis artib⁹ demētasset eos. i. mentes eorū a veritate alienasset. Et quo patet q̄. ꝫ. dictus est magus a magicis artib⁹. c In noīe iesu christi baptiçabant. hac enim forma vtebat ecclesia ꝑmittiua rationib⁹ dictis. ꝫ. ij. ca. d Tunc simon ⁊ ipse credidit. s. ficte: vel si vere. hoc tamē fuit tm̄ ad horam: Et cum baptiçat⁹ esset adherebat philippo. ⁊ subdit rō: e Videns etiam signa ⁊ v̄tutes maximas fieri ⁊c. dicit enī ab aliqb⁹ ⁊ ꝓbabiliter q̄ ad hoc familiaritatez philippi querebat. vt per hoc cōsequi posset virtutē seu artē similia faciendi. vnde ⁊. j. dicit q̄ obtulit pecuniam apostolis. vt per impositionē manuū posset dare donum spiritus sancti in signo visibili. Ex quo videt q̄ nō fuit cōuersus vere sed ficte tm̄. f Cū aūt audissent. Descripta p̄dicatione philippi. hic cōsequenter describit collatio spūs sancti. Circa qđ sciendū q̄ philipp⁹ erat tm̄ diacon⁹. ꝓpter qđ licz posset baptizare nō tamē man⁹ imponere. nec per ꝑs donū spūs sancti in signo visibili dare. hoc enī ptinebat ad aplos. vñ ⁊ solt epiſcopi qui

In no. Iesu. Nō ē sic legendū: in nōie iesu tm̄: vt alie psone exclu dant Jesu ꝛc. Quia añ in patrē credebāt ꝛ spm̄ sanctū sicut alij iudei: vl plena fides vnius persone fidem trinitatis confirmat.

Imponebāt man⁹. Ra. Philipp⁹ q samarie euāgelizabat: vnus de septē fuit. Si enī aplus esset: man⁹ imponere posset vt spm̄ acciperēt: qđ solis epis licet. Nā pbyter siue presente: siue absente epo: cuz baptizat charismate inungit: qđ ab epo consecratū est: nō tm̄ frontē oleo signat: qđ solus epus facit cum tradit spiritum paraclitum baptizatis.

Potestatē. Ra. Nō baptizandi tm̄ in aqua ꝛ pdicādi: siue virtutes faciēdi: quā habebat philipp⁹ sed vt cuicūqz imposuero manus ꝛc.

Beda. Ad pecuniā nō poterāt apli ptātem illam dare: gb⁹ dictuz est: gratis accepistis: gratis date.

Pecunia tua. Nō nisi qui nō cupimus: sz tua: quā spiritui cōparas vt illā p eo vēdas: ꝛ eaz spū emas. Ideo spirituz emere volebat: vt alijs vendens cum plus accipere posset.

Pecunia. t. Ra. Ex hoc exemplū capitur: vt perditorū elemosyne nō recipiantur.

Be. Apli nolētes pecuniā dicūt: sit tecū. i. tuā retine: ꝛ B ī pditionē: vt p pecunia iuste congregata: penam eternam luas.

In pditionē. Be. Justi cū sniaz maledictionis pferūt: nō ad hāc ex voto vltiōis: ꝑ ex iusticia crūpūt. Judiciuz enī dei intuentes: q̄ maledicto mala debeāt foris ferire cognoscūt: ꝛ l maledicto nō peccāt: in q̄ a iudicio dei nō discordant. Cū enī ꝛ maledicētz sinocētia pmanet: ꝛ reū maledictio absorbet: ex vtraqz pte colligit: q: a sūmo iudice sniaz pferet. vñ simō a petro maledict⁹ eternaliter perijt. Penitētiā age. Pro cupiditate: ꝛ prauo sensu: q̄ putasti de spū cōmerciū fieri posse. Penitētiā ꝛc. Ra. Ut oēs videāt qđ es. Nō q̄ ignoret petr⁹ eū pniam nō acturū: ꝑ q: oīb⁹ iust⁹ est pdicare: suū facit officiū: vt ille sit inexcusabilis. Cora oīb⁹ etiā arguit: ne amplius ab eo fallāt.

Roga deū. Cui patz cor de q̄ ppba. Qz bon⁹ isrl de⁹: quez fallere nō potes: quia spiritus sanctus effugiet fictum.

In felle enī amar. Be. Jō spūs in colūba descēdit: vt a simplicibus doceret se suscipi. Nā q amaritudinē in corde suat: cuius baptizat⁹ videat

Nicolaus

sunt successores eoz. xxj. dis. in nouo testō. man⁹ imponūt ꝓpter qđ philipp⁹ significauit aplis. vt aliq eoz venirēt in samariā ꝛ supplerēt illō qđ ad ei⁹ officiū nō spectabat. ꝛ hoc ē qđ dr: cū aūt audissent apli ꝛc. ꝛ patz lra vsqz ibi: a Modū enī in quēq illoz venerat. s. signo visibili. venerat tm̄ l eis luisibiliter. sic ꝛ mō in baptismo. b Sz baptizati tm̄ erāt in nomīe dñi iesu. hec dictio tm̄ nō ē determiatio huius qđ ē: in nōie dñi iesu. excludendo alias duas psonas: ꝑ magis includūt in eo. vt dictū ē. s. ꝓpter qđ li tm̄ est magis determinatio huius: ꝑ baptizati erāt tm̄: sed nō receperāt impositionē manuū. iō subdit: Tūc imponebāt ꝛc. c Cū vidisset. Hic ꝓfiter ponit simonis increpatio. Volebat enī emere ptātē dandi spm̄ sanctū intentione tueri inde recipiēdi. ꝓpter qđ ab ipso notat vitiū simonie quo aliqs vēdit ꝛ emit spūalia. ꝛ patz lra vsqz ibi: d Nō est tibi pars neqz sors in sermone isto. i. in hac ptāte. s. vt spūs sanct⁹ deū p impositionez manus tue. e Cor enī tuū nō ē rectū coram dño. virtute enī dei reuelātis videbat intima sui cordis. f In felle enī amaritudinis ꝛc. i. in negtia intētiōis: que facit amaritudinē cul per ducit ad amaritudinē gehēne. g Precamini vos p me ꝛc. hoc dixit magis timore duct⁹ pene q̄ amore gre. h Et illi qđē testificati ꝛ locuti verbū dei. ad cōfirmationē credētiū. i Redibāt in hierlm. nō otiosi ꝑ in via p ciuitates pdicādo verbū dei. k Angelus. Posita pdicatiōe philippi in samaria. hic ꝓfiter ponit ei⁹ pdicatio in via.

ſ spirituſſanctus

Nondum enī in quenqz illoz ve
ſ. i. tincti erant in aqua tm̄: nō autem in spūsc̄o
nerat: sed bāptizati tm̄ erant in
† ſ ecce exēpluz confirmationis
nomine domini iesu. † Tūc impo
nebāt manus sup illos. ꝛ accipie
ſ qđ monstrabitur qz linguis loquebātur
bant spiritū sanctū. Cūz vidisset
aūt simon: quia per impositionē
manus apostoloz daretur spūs
obtulit eis pecuniaz dicēs: Date
ꝛ mihi hanc potestatem. vt cui
cūqz iposuero man⁹: accipiat spi
ſ quasi princeps loquitur primus
ritū sāctū. Petr⁹ autem dixit ad
ſ quasi diceret pecunia tua tecū pereat
eū: Pecunia tua tecū sit in perdi
ſ spm̄sanc: qui est deus ꝛ donū dei
tionē: qm̄ donum dei existimasti
pecunia possideri. Non est tibi
ſ in quo dictū ē qz p man⁹ eius acciperet spūs
pars neqz sors i sermōe isto. Cor
eni tuum non est rectuz coram deo.
† ſ. i. duplici malo cupiditatis. s. ꝛ prauę fidei
Penitētiā itaqz age ab hac neq
ſ nō affirmatiue: sed dubitādo logtur ne desper⁹
tia tua: ꝛ roga deū: si forte remit
tat tibi hec cogitatio cordis tui.
† ſ pdidit † ſ funiculis qbus pcz qsqz ꝛstringitur
† In felle. n. amaritudinis † ꝛ obli
† ſ pci † ſ q̄uis ce ea: tm̄ mihi nō est occultum.
gatione † iniqtatis † video te esse.
Respondens autez simon dixit:
Precāmini pro me ad dominuz
ſ presentes plagas timens vult vitare
vt nihil veniat sup me hoz que
† ſ petrus ꝛ ioannes † ſ firmius testimonium p
dixistis. † Et illi qdē † testificati ꝛ

ſ fm modū consuetudinis
locuti verbū domini redibant hie
ſ non solum in samaria
rosolymā: ꝛ multis regionib⁹ sa
maritanoz euāgelizabāt. Angē
ſ ad distinctionem angelorum sathane.
lus aūt domini locutus est ad phi
ſ perfectionis est indicium in vtroqz
lippum dicēs: Surge ꝛ vade cō
† ſ de metropoli iudeoz i ciuitates gētiū q̄ deserte sūt
tra meridianum ad † viam quę
† ſ gaza p⁹ philistinorum metropolis ſ. i. aphricam
descendit ab hierusalem in † gazā
† ſ non via: sed gaza dicitur deserta † ſ in altero perfectio in altero obedientia
† hec est deserta: ꝛ † surgēs abijt. ꝛ
† ſ pp virilē aluz † ſ regnus gētiū q̄ in xpo carnalibus desideriis circūcidūt † ſ virtute ꝛ mētis integritate
ecce † vir ethiops † eunuch⁹ ꝛ potēs
† ſ regina austri venit a finibus terre audire sapiam salomonis † ſ pluetudo eunuchoz custodire thesau
candacis † regine ethiopū: q̄ † erat
ros potentū ſ diuitias ſ añq̄ philippo loqueretur.
super omnes gazas eius venerat
† ſ ppter vrbis celebritatē ꝛ tēpli famā mos gentiuz famosa adire loca cultui deoz dicata
adorare in † hierlem: ꝛ reuertebat
sedens super currum suū: legēsqz
† ſ cūs vel angelus
esaiaz ꝓphetam. Dixit aūt † spiri
tus philippo: Accede ꝛ adiūge te
ad currum istum. Accurrēs aūt
philippus audiuit eum legentez
esaiaz prophetā ꝛ dixit: Putas
ne intelligis que legis? Qui ait:
Et quomodo possum? si non ali

† ſ linguam non ignorabat qui librum legebat.
† ſ vnde ꝓpheta agat † ſ in figura doctoz q agē
tibus assumpti sunt
† qs † ostenderit mihi? ꝛ Rogauitqz

Que dixistis. Nō q̄ credidi: sed q̄si infidelis eis ꝛputat: q̄ vētura sūt.

Angel⁹ aūt. Post reditū aploz de philippo hystoria texitur.

Cōtra meridianū. Beda. Bene in meridie xrīst: inuenit: ꝛ abluit ille: q deuotiōe ardēs: velut gētiū hmitie deo meruit cōsecrari. In q̄ illud cōpletū ē. Ethiopia preueniet man⁹ eius deo. Mystice. ad meridiē: philippus exit. i. apli ad gentes vbi calor fidei est.

Ad viā que descendit ꝛc. Nō via descēdit: sed p viā descēdit ex nā loci.

In gazam. Be. Bene gaza q̄ termin⁹ condā chananeoz erat iuxta egyptū: fūdit⁹ est destructa: ꝛ loco eius alia cōdificata. Allegorice gētes designat a cultu dei desertas via q̄ ab hierlm descēdit ꝛ viā salutis aperit christ⁹ est: q est verbū ꝛ vita. De supna enī hierlz: ad ima descēdit: ꝛ nigredinē peccati vnda baptisma dealbauit.

Ethiops. Natura ꝛ merito. ethiops enī tenebrosus. vñ ethiopia ꝓueniet manus eius deo.

Vir ꝛ potēs. Bed. Merito dr q in scriptura tm̄ studebat: vt nec legere cessaret in via. intm̄ religionē amabat: vt de vltimis ptib⁹ mūdi veniret ad tēplū dñi: vñ merito dū q̄rit interptē lectionis. xpm̄ quez q̄rebat inuenit: ꝛ sm̄ hieronymus pl⁹ repperit in desereto fonte eccle: q̄ l aurato tēplo synagoge. hic ethiops mutauit pellē: quia sordes pcti in illauacro deposuit:

Cādacis re. Nos erat illi⁹ regiōis a semis regi: ꝛ eas cādacis vocari.

Potēs cādacis re. ꝛc. sup o. ga. ꝛc. Be. Regina ethiopū thesaurū ꝓmittēs i hierlm ecclia ē gētiū fidei ꝛ virtutū dona largitura: cui ꝓuenit interptatio nois. Cādacis enī interptat cōmutata. de q̄ in psal. scribit: p his q cōmutabunt: ꝛ alibi: audi filia ꝛ vide: ꝛ inclina. a. t. ꝛ ob. po. t. ꝛ do. pa. t.

Reuertebatur. Incipiebat reuerti legēs esaiā. Ubicūqz in nouo testō salutis narrat ꝓncipiū: de esaia sumitur testimoniū: qui interptat sal⁹ dñi.

de lyra

ꝛ hoc ethiopi de hierlm in terraz suā reuertēti. Et diuidit in duas ptes. q: ꝓmo ponit philippi pdicatio. secūdo ethiopis cōuersio. ibi: Et dū irēt. Circa ꝓmū dr: Angel⁹ aūt dñi. ꝛc. Vade cōtra meridianū. Ethiopia enim est in plaga australi respectu hierlm. l Ad viam que descendit ab hierlm in gazam. Hierusalē enī est in loco altiori q̄ sit illa gaza. m Hec ē deserta. Gaza enī vet⁹ fuit olīno destructa. ꝛ postea alia eiusdē nois fuit edificata in alio tm̄ situ. via aūt illa trāsibat p gazā desertā. ꝛ non p gazā de nouo edificatā. ideo ad differentiā illius dicit: Hec est deserta. n Et ecce vir ethiops eunuchus. per hoc aūt q̄ dicit vir designat q̄ non dicebatur eunuchus ex precisione membroz genitaliū: sed a castitate ꝛ honestate morum. sm̄ q̄ dicit saluator Matth. xix. Sunt eunuchi qui se castrauerunt ꝓpter regnum celoruz. o Qui erat super omnes gazas eius. Erat enim eius thesaurarius. ꝛ sic gaza est hic nomen appellatiuum. supra vo est nomen ꝓpriū ciuitatis existentis in terra philistinorum. vt habetur. i. Regum. vj. p Venerat adorare in hierusalem. multi enim gentiles ex deuotione veniebāt adorare deum in hierusalem. vt habetur Joh. xij. vel forte iste erat conuersus de gentilitate ad iudaismum. quod videtur ex eo quod subditur: q Legensqz esaiam prophetam. sicut erat edoctus a iudeis: sicut ꝛ multi laici ex deuotione dicunt horas canonicas in latino q̄uis non intelligant. Cetera patent vsqz ibi.

Tanqz ouis

Tanq̃ ouis.Be. Quis cū ad victimā ducē nō reluctat:ꝛ xp̃s passus ē:voluntate ꝓpria. Vel sicut agn⁹ in pascha imolari solebat:sic xp̃s imolat⁹ est nr̃m pascha:ꝛ sicut agn⁹ cōrā tondente se nō solū nos sanguine redemit: ſz lana operuit:vt algētes infidelitate: calefaccret sua veste: Vñ dicit apostolus Quotquot in christo baptizati estis:christū induistis. Putas ne ꝛc.

Et quō ꝛc. Ra. Suas inuicē linguas agnoscūt vel p doctrinā eunuchi: vel p spm̃ philippi.

Quō possuz si nō/ali. ost. Hic arguit illoz audaciā.q. existimāt sine doctore scripturam diuinaz intelligere. Locꝰ autē scripture ꝛc. Ra. Dño p̃parāte: ita legēdū: locus scripture erat ℔. Vel sic hic tāq̃ ouis ad accisionē ꝛc.

In humilitate iu.e. Be. Quia iudex oīuz veritatē iudicii nō reppit: sine culpa sedītiōe iudeorū ꝛ voce pylati dānat⁹.

Humilitate. Ra. Passione q̃ hūiliauit se fact⁹ obediēs vsq; ad mor.

Generationez. Be. Dinitatē ipossibile est cognosci. de q̃ dī: ante luciferū genui te. Partus etiā v̄ginis quō pōt exponi:cui⁹rōnē q̃rēti marie dictū ē:Spūsanct⁹ supue.in.t.et vir.al. ꝛc.

Tolletur. Secūd⁹ hō de celo celestis:scitate segregat⁹ a terrenis. Vel de vita in mortez transiuit.

Aperiens philipp⁹. Be. Qui interpat os lāpadis: pulchre os suum aperit:dū obscuritatē prophetie,pfert i lucē scie vel ℔ circūlocutio desigt longiorē ꝑmonē. Aperit. Ra. Thesaurū scie aperit vel aperit os: vt spūs loquat in eo:ſz illud:dilata os tuū:ꝛ implebo illud. Ad ystice os ecclie philippus aperit: vt ex ℔ gētib⁹ p̃dicet quē pri⁹ nesciebat.

Euāgelizauit illi ie suz. Soluit qōnē illi⁹ interrogātis: de quo ꝓphe

Nicolaus

Tanq̃ ouis ꝛc. qō scribit Esaie.liij. Et intelligit ad lram de xp̃o sicut ibidē diffusi⁹ dictū fuit: q: cū v̄bo vno posset aduersarios oēs ꝓsternere. p̃misit tū se ad occisionē duci. b Et sic agn⁹ cora tondēte se ꝛc. J q: v̄ba iniuriosa ꝓ iniurijs nō reddidit. Et cū falsc accusaret coraz pylato tacuit: Matth.xxvij. c In hūiltate iudiciū ei⁹ sublatū ē. Esa.liij. sic habet: De angustia ꝛ de iudicio sublat⁹ est:qō sic ibidē fuit expositū: de angustia.ſ. mort:ꝛ de iudicio: q̃ oēs decedētes ex diuina sentētia detinebant in lymbo: sublat⁹ est:ꝑ potētiā sue resurrectiōis.ꝛ cognōē mō exponēda est hec lra: In hūilitate.i. per mortē quaz hūiliter sustinuit in hūanitate assūpta: Phil.ij. Hūiliauit semetipsū fact⁹ obediēs vsq; ad mortē. d Judiciū ei⁹.i.snia diuina q̃ sua erat in q̃tū de⁹. e Sublatū ē. q: xp̃o resurgēte scti q erāt in lymbo detēti inde fuerūt sublati. f Generationē ei⁹ qs enarra.i. multiplicationē fideliū q regnānt in xp̃o per baptismū. g Vñ tollet de terra vita ei⁹.ſ. p mortē. Et i hoc reddit cā multiplicatiōis fideliū: Joh.xij. Nisi granum frumēti cadens in terrā mortuū fuerit ipsū solū manet ꝛc. Cetera patēt vsq; ibi: h Et incipiēs a scriptura ista.q̃ de xp̃o ad lram ē intelligēda. vt declaratū fuit diffusius Esa.liij. i Et dū iret. Hic ꝓsiter describit ipsi⁹ eunuchi vera conuersio.per hoc q̃ baptismū deuote petiit ꝛ fidelit̄ suscepit.ꝛ ꝑz lra vsq; ibi: l Spūs dñi.i.spūs sanct⁹ vl angel⁹ q̃ in scriptura frequēter nomīat spūs per hoc aūt q̃ dicit: Spūs dñi.absolute intelligit spūs bonus. quādo aūt fit sermo de spiritu maligno exprimit sicut patet.j. Regum. xvj. Spiritus dñi malus arripiebat saul. l Rapuit philippū. ab aspectu eunuchi ad confirmationē suc fidei. per hunc raptuz cognouit philippū a deo missum specialiter ad ipsum informanduz de fide ꝛ baptizandum. ideo subditur: m Ibat enim per viam suā gaudens. de veritatis cognitione ꝛ baptismi susceptione. n Philippus autē. Hic cōsequenter describit predicatio

B J.10.g.

Esale.53.c

ſ in hoc ꝓfectus
philippuz vt ascenderet ꝛ sederet
ſ cū sedēte ꝛ revoluit libꝝ eunuchus vel philippus
secū. Locus aūt scripture quā le
† ſ innocens ††passionem crucis
gebat erat hic. Tāq̃z †ouis ad†
†† vt crucifigeret † ſ ecce agn⁹ dei:ecce q̃ tollit pcā
occisionē†ductus ē:ꝛ sicut† agn⁹
mūdi †† pylato ꝛ iudeis † ſ pauca pylato ꝛ pontifi
cibus:sed herodi nihil respondit
cora†tondente sine† voce: sic non
† ſ quia in passione se humiliauit non iudicauit sed se iniuste iudicari permisit
apuit os suū J. In humilitāte† iū
†† in barrabā latronē quē q̃si iustū petierūt † ſ ge
neratio eius celestis nō pōt enarrari quā ioānes ex p
te dixit ſ generationē etiā carnalē q̃s explicare pos
set quō de virgine manus sine semine.
diciū eius† sublātū ē. † generatio/
nem eius quis enarrabit? Quō
ſ vt in celo:non in terra viuat
niam tolletur de terra vita eius.
†† loco scripture si ipse reuelabat: vel philippo si ipse legebat.
Rñdens aūt eunuch⁹† philip po
dixit:Obsecro te ō quo ꝓpheta
dic hoc: De se an de alio aliquo?
ſ q̃ō nomini suo congruit
Aperiens autē philippuz os su
†† tanq̃ ouis ad occisionem ductus est
um et incipiēs † a scriptura ista
euāgelizauit illi ieſuz: Et† dū irēt
per viam venerunt ad quandā
aquā:ꝛ ait eunuchus: ecce aqua.
ſ fides plena ē: aqua,ppe: baptizator pñs.
Quis ꝓhibet me baptizari? Si
xit autē philippus: Si credis ex
ſ baptizari
toto corde licet: Et respōdēs ait?
ſ .i. filium esse hominis
Credo filiū dei ieſuz esse. Et iussit

†† dz hūiliari baptizād⁹ ꝛ vñ iordanis descēd⁹ iterp̃tat
stare currū: ꝛ descēderūt vterq; z
i aquā philippus ꝛ eunuchus: ꝛ
ſ tinxit.
baptizauit eum. Cum autē ascē/
ſ ꝓficiendo †† que est quasi fundamētū †† hieros dicit hoc angelū fecisse spūsco
disset† de aqua: spiritus† dñi ra
†† q: pfectus factus nō indigebat doctrina q: paracletus quē pater mittit ipse docet oia
puit philippū: ꝛ† amplius nō vi
dit eum eunuchus. Jbat enim p
ſ ad patriā vel ad regnū celoz.
viam suaz gaudēs. Philipp⁹
†† yna est quinqz ciuitatum philistinoz
āt inuētus ē in† açoto. ꝛ ptrānsi
ſ non discernens personas
ens euangelizabat ciuitatib⁹ cū/
ctis: donec veniret cesaream.

Aulus autē C IX.

ſ ſ nōdū deuastare ꝛ persequi dimittebat † ſ in verbis
adhuc spirans† minarū
†† in opere †† q: ita nunc vocabantur xpiani
ꝛ† cedis i† discipulos domini: ac/
†† non vocatus sed sponte zelo concitante cū.
cessit† ad principē sacerdotū ꝛ pe/
†† non ingerunt et: ſz ipse petit † ſ epla missiua
†† syrie ciuitatē remotā: q: proximis iā exercuerat p
†tit ab eo† epistolas† in damascū
secutionē ſ iudeoz ſ q: pauci erant
ad synagogas: vt si quos inueni
†† qua viuebāt discipuli dñi †† utrūq; plegt sexus
ret huius† vie viros ac† mulieres
ſ non ait vt occideret
vinctos pduceret i hierusalē. Et
ſ contingere de bonis dicitur
cū iter faceret: cōtigit vt appropi
†† phibēdus erat cū appropinquaret ciuitati
†† nescit tarda molimina spūs sci gra †† vt terreretur
q̃ret† damascū. † Et subitō† circū
†† vt ōnes aplōs ignis apparuit ita paulo lux fulsit
fulsit eū† lux de celo: ꝛ cādēs i ter
ram: audiuit vocem dicētez sibi:
†† icrepādo iterat ſ icrepādo nō nesciēdo interrogat
†† in membris.
†Saule saule qd⁹ mē psequeris?
†† vtrū de⁹ vel āgelus ſ deū legis q̃rebat: dñz nouat
Qui dixit: †Quis es dñe? Et ille:

tia dixit: Demōstrat aūt q: de ieſu ꝓphetatū est. Ad aquā. Ad ℔ enim p̃dicatio durerat: vt aqua indigeret qui de baptismo in via audierat.

Si credis. Ra. Non ignorabat ei⁹ fidē: sed volebat manifestā ꝓfessionē. vt baptizaturis ꝛ baptizandis daret exemplū interrogādi ꝛ confitendi.

Et spirit⁹ do. Ra. Vel spūs irruit in eunuchū fortiter sic ꝛ in aplos venit quāto fides fortioz tāto spiritalis impet⁹ maior. Ex ℔ q: spūs irruit i eunuchū dicit philippū aplm fuisse: a quo tñ nec manus ipositiōe: nec inuocatiōe spūs sci missionē legim⁹ factam: Vñ apparet in ꝓmitias gētiū non manus ipositiōe: nec inuocatiōe: ℔ spōte spm̃ scm̃ descēdisse: vt apli excusationē haberent ꝑ iudeos accusantes eos: q: gētes baptizabāt. Quis.n. posset ꝓhibere spm̃ dñi: aut qs arceret ab aq̃ ē in q̃s spiritus descenderat.

Inuentus. Ra. Ab hoib⁹: q in raptu nō inueniebat: q: ambulauit in solitudine: vel nimia velocitate. A J.22.b

Cesaream. B. Cesaream palestine dicit: vbi J. domū habuisse describit: q̃ vsq; hodie demonstrat: necnō ꝛ cubiculū filiarū q̃ttuor ei⁹ ꝓphetātiū virginum.

C. IX.

Aulus autē.

ℭ Redit ad ℔ qđ ſ. dixerat: saul⁹ adhuc deuastabat eccl̃iā. 5.8.a

Adinis ꝛ ce. Adinis terrēs absentes: cede affligebat pfites dubitat vtr̄ occideret seu flagellaret: vel vtrumq; faceret.

Spirans minarū ꝛ cedis. Spirat in modum ignis: nō ab alio incitat⁹ ipse alios accendebat.

Et cadens ꝛc. Territus ad terrā refugit: vt q̃si adorās in faciē cadit.

Quid me pseq̃ris ꝛc. De. Nō ait mēbra: ℭ mei q: ipse in mēbris adhuc inimicos patit: ꝛ be/ J.22.b.

de lyra

philippi in terra maritima. terra eni philistinoruz in qua est açotus claudit mari mediterraneo in parte occidētali. o Et pertrānsiēs euāgelizabat ciuitatibus cunctis. id est iudeis habitantibus in illis qui fuerant dispersi a tempore regis antiochi. p Donec veniret cesaream. que est ciuitas supra mare mediterraneum sita. sicut patet in descriptione terre sancte. C. IX.

q Aulus aūt. Premissa p̃dicatiōe philippi. hic ꝓsiter describit conſ uersio sauli de quo mētio facta fuerat breuiter in ꝓncipio precedentis ca. Et diuidit in tres ptes. q: ꝓmo describit ei⁹ cōuersio miraculosa. ſecōo cōuersi regeneratio gratiosa. ibi: Erat aūt. tertio regenerati pre dicatio ꝛtuosa. ibi: Fuit aūt. Conuersus aūt fuit in actu psequendi xp̃m ꝛ xp̃o ipsū claritate excelsiua exceccāte corpaliter. ꝛ ad terrā ꝓsternēte in voce sensibili eū vocāte. ꝓpter qō hec cōuersio fuit miraculosa ꝛ eā solēnizat ecclesia. nō sic aūt ꝓuersionē alioz sctoz q̃ fit tm̃ p inuisibilē grām. ꝓmo igit ponit psecutōis act⁹. cū dī: Saul⁹ aūt adhuc spirās. i. ex vehemēti spū ignē psecutōis in sc̃os in alijs accēdēs ꝑ eccl̃iā. r Minarū. in v̄bis iniuriosis. ſ Et cedis. i. in v̄beribꝰ ꝛ flagellis. t In discipl̃os dñi. i. ꝑ credētes in xp̃m. q: tūc dicebāt discipli q: nōdū nouabāt xp̃iani. vt hī. j. ri. v Accessit ad ꝓn. sacerdotū. nō vocat⁹ se ingerēs voluntate nocēdi inflāmatus. x Et petijt ab eo epl̃as. vt ex eius auctē magis posset fidelibus nocere. y In damascū. vt ibi pseqꝛet credētes sicut fecerat i hierlm. cetera patent vsq; ibi: z Et subito. vbi ponit ei⁹ illustratio ꝛ ꝓstratio: exceccatio ꝛ vocatio. cū dī: Et subito circūfulsit eū lux de celo. sicut solet fieri in choruscatione ꝛ fulgure. a Et cadens in terrā. pre stupore ꝛ admiratione. b Audiuit vocē. auditu corpis ꝛ mētis. c Saule saule. Hec duplicatio fit ad magis mouēdū ei⁹ attentionē. d Quid me pseq̃ris. i. in membris meis q̃ pseq̃bat saul⁹ ꝛ nō xp̃m in ꝓpria persona q̃ sedebat ad patris

neficia mẽbris collata sibi facta denũciat. cum ait: Esurtul: ⁊ dedistis mihi man. ⁊ exponendo subiunxit q̃diu vni ex mini. istis feci. mihi fecistis.

Ego sum iesus. Be. Nõ deũ vel dei filiũ se vocat: ꝫ hũilitaꝫ mee inquit infirma suscipe: ⁊ superbie tue squamas depone. Surge. Be. Impiger opare: vt bos: ⁊ esto doctor ecclie. In lege scriptũ ẽ: nõ alligabis os boui trituranti.

Ingredere. Ra. Ingressurus ciuitatẽ terret: ne sanctꝫ tristiciã inferat: de hinc domat⁹ iubet ingredi vt fidẽ discat: quaꝫ impugnauerat.

Et dicetur tibi ⁊c. Exẽplũ discẽdi dat: ⁊ superbia increpat vt nullꝰ aliũ indignuꝫ extimet: a quo doceat qd̃ ignorat.

Be. Nõ cõtinuo q̃ facienda sunt monstrat: sed in ciuitate p̃docet esse audienda: vt tãto post in bono solidiꝰ staret: q̃to prius euersus a pstino errore cecidisset.

Audientes qdẽ vocẽ. Ra. Vocẽ pauli. vt. j. legitur: dicẽte paulo q mecũ erãt lumẽ qdẽ viderũt vocẽ aũt nõ audierũt ciꝰ qui loquebatur mecum.

Aptisqꝫ oculis ⁊c. Ra. Ostẽdit ei in corpe qd̃ prius patiebat in aĩa. Sicut enĩ apertꝰ oculꝰ sine visu: sic lex inutilis sine fide christi.

Apertisqꝫ oculis nihil ⁊c. Be. Oculis non posset rursus bñ videre: nisi pius cecatus: sapia q̃ turbabat excluſa: fidei se cõmitteret.

Et erat ⁊c. Ra. Hic dat forma penitẽtibꝰ: vt ex triduo incipiãt. ℟ etiaꝫ triduo cathecuminorum gradus dedicatur.

Tribꝰ diebus. Be. Apparet q̃ p triduuꝫ q̃ cecatꝰ lucẽ gfe expectabat non torpens otio: ꝫ illu-

Nicolaus

derteram gloriosus. ideo subdit: a Durum est tibi cõtra stimulũ calcitrare. id est potentiori te ℓcomparabiliter resistere. ideo subdit: b Et tremens ac stupens. de cognita christi potestate quẽ ante non credebat in celo regnare. sed magis vt falsum ꝓphetam cũ damnatis esse. c Dñe quid me vis facere. q. d. ex nũc paratꝰ sum tibi in oibꝰ obedire. d Et ibi dicetur tibi quid te oporteat facere. nõ statim perfecte eum docuit. nam sicut in cognitione naturali fit processus de imperfecto ad perfectũ. vnde ⁊ pueri pmo vocant omnes viros patres: ⁊ omnes feminas matres. postea distinguunt ꝓprium patrem ab alijs viris. ⁊ matrem ab alijs mulieribus. vt dicit. j. Physicoꝝ. ita frequenter fit in cognitione supernaturali. hoc tamẽ non ꝓuenit ex impotẽtia dei: quia posset totum simul in vno instanti reuelare. e Stabant stupefacti audientes quidẽ vocem. scz pauli: non autez christi. vt habetur. j. xxij. ca. Et qui mecum erant: lumen quidem viderunt: vocem autem eius nõ audierunt qui loquebat mecum. sed quia audierũt paulum dicentem: Quis es domine quid me vis facere? ⁊ non videbãt aliquam personã cui dirigeret sermonẽ. ideo stabant stupefacti. cetera patent vsqꝫ ibi: f Et erat, tribus diebus non videns. scz visu corpali. videbat tamen visu mentali. quia ꝫm doctores cõmuniter in isto triduo fuit raptus vsqꝫ ad tertiũ celum: ⁊ habuit illam excellentem visionem: que habetur. ij. Corint℟. xij. quam exposui ibidem diffuse. g Et non mãducauit neqꝫ bibit. sustentatus illa visione. sicut ⁊ moyses quadraginta diebus in monte. h Erat autem quidã discipulus. Hic cõsequenter ponitur sauli cõuersi regeneratio per baptismũ. ad quod agendũ mittitur ananias. cum dicitur: Erat autem quidam discipulus. de iudaismo ad christum conuersus scientia ⁊ vita famosus. vt habetur. j. xxij. cetera patent vsqꝫ ibi: i Et quere in domo iude. hospes enim pauli iudas vocabatur: k Tharsensem. id est de tharso oriundũ. illuc enim pater pauli translatus fuerat de tu-

q de celo vocẽ dabat ‡ Ego de⁹ de celestibus loquor quẽ mortuũ putabas ‡ saluator ‡ vt hominem

†Ego sum ‡ iesus quem tu ‡ pseq̃-
‡‡ verbũ ⁊ potentiam dei
ris. Dũrum est tibi ꝯtra † stimulũ
‡‡ fulgore ‡‡ stupebat non putans ieluꝫ in celo esse ‡ ꝓpter vocem que fuit cum stupore
calcitrare: Et † trẽmẽs ac ‡ stupẽs
† ‡ indica voluntatem tuam: ⁊ ego obediam: intellexit q̃ stimulus compellebat eum ad opus
dixit: † Dñe quid vis me facere?
Et dominus ad eum: Surge ⁊ ĩgredere ciuitatez: ⁊ ibi dicet tibi qd te oporteat facẽ. Viri ãt illi q
‡‡ non ceciderunt ‡‡ lumine claritatis
comitabant cũ eo: † stãbãt ‡ stupe
‡ faciem lo
facti audiẽtes quidem vocem: ne
quentis non viderant ‡‡ mõ sponte.
minem autem videtes. Surrexit
aũt saul⁹ de terra: aptisqꝫ oculis
‡ manus eius manibus suis tenẽtes
nihil videbat. Ad manus autez illũ trahentes introduxerunt damascũ. Et erat ibi tribus diebus
‡ vt sciat q̃ oportunũ sit aĩe liberari a cecitate
non † videns: ⁊ nõ mãducauit
‡ christi
nec bibit. Erãt aũt quidã disci-
‡‡ merito vocat gra ℔i: cui a ℔o data ẽ illũinatõ pauli
pulꝰ damasci nomine † ananiaꝫ
⁊ dixit ad illũ in visu dñs: Ana-
‡‡ ꝓtestẽ se seruũ: ⁊ obedire paratuꝫ
nia. At ille ait: Ecce ego † domine.
Et dominus ad illum: Surgẽs
‡ nihil aliud interueniat: sed vt surrexeris vade
vade in vicum qui vocatur rectꝰ
‡ in tribu iuda. i. inter iudeos qui ibi erant
⁊ quere ĩ domo iude saulũ nomi-
‡‡ .i. de tharso cilicie: vñ cũ parentibus migrauerat
‡ mitẽ eũ feci nulli timendus est.
ne † tharsensem: Ecce enĩ orat. Et
‡ in visu ‡ de tribu iuda ‡ vterqꝫ in visione ostenditur alteri: ⁊ nomen eius indicatur: vt ꝑus sint fibi in ulcem noti q̃ se videant
vidit virũ ananiã noie introeũ

stratus a deo: celestia rimabat. Credibile est. q̃ etiã eo tẽpore dispensatione cuãgelij edoctus sit: de quo gloriaꝫ ad galathas dicẽs: Neqꝫ ab hoc accepi illud: neqꝫ didici: sed per reuelationẽ iesu christi. ⁊ paulopost: vt reuelaret filium suum in me: vt euangeliçarem illum in gentibus ⁊c.

Nõ videꝫ. Quia nõ credebat deũ tertia die resurgendo morte vicisse.

tem: ⁊ ponentẽ sibi manus: ut ui
‡ interiorem ⁊ exteriorem
sus recipiat. Respondit autẽ ana
‡ ouis lupum timet
nias: Domine audiui a multis de
viro hoc quãta mala sãctis tuis
‡ i. scã ciuitate scis mala fecit: ⁊ iõ in ceteris locis timẽ-
fecerit in hierusalem. Et hic hẽt
dus est ‡ ⁊ voluntas nõ deest
potestatez a principibus sacerdo
‡ psequendi: non occidẽdi
tũ alligandi oẽs qui inuocãt no-
men tuũ. Dixit aũt ad eum dominus
‡ ꝓbãdꝰ multitudine tribulationũ: vt ieger ẽ carne
nus: Vade qm̃ † vas electionis
† ‡ nomẽ illud portabit: cuiꝰ inuocatores alligare vẽit.
mihi ẽ iste: vt portet † nomẽ meũ
‡ iudeis.
coram gentibus ⁊ regibus ⁊ filijs
‡ non tu eos docebis sed baptiçabis
israel. Egõ enĩ ostendã illi. quan
‡ i. rẽtatiõe ꝓbat electũ vas. vasa ei figuliꝰ bat formare
ta oporteat eum pati pro nomie
‡ ad saulum
meo. Et ãbijt ananias: ⁊ introiuit
‡ vt catheczmini adhuc signantur sale
in domũ: ⁊ imponens ei manus
dixit: Saule frater dominus ie-
† ‡ cui dixisti: dñe qd vis me facere ‡‡ signum dicit vt se a dño sciat esse missum
† sus misit me: † qui apparuit tibi
‡ vtroqꝫ modo
in via q̃ veniebas: vt videas: ⁊ ĩ
‡ in baptismo ‡ ne putet casu scã
plearis spiritusancto. Et cõfesti
ceciderunt ab oculis eius tanq̃
‡ qz ⁊ ante viderat.
squame: ⁊ visũ recepit. Et surgẽs
baptiçatus ẽ. Et cũ accepisset ci-
‡ duplicẽ ‡ dupliciter
bum: ꝓfortatus est. Fuit ꝑ ãt cum
discipulis qui erant damasci per
dies aliquot: ⁊ ꝓtinuo ingressus
‡‡ ihesus xp̃m hoiem esse
in synagogas predicabat † dñm:

Nõ mãducãs. ⁊c. Ra. Hoc anime sue acciderat que cibũ interiorem nõ habuerat ⁊ potũ. ex inedia aũt corpis ⁊ siti ostendit animã indigentem satiari oportere.

Ananta. Ra. Indicium familiaritatis alĩ quẽ vocari suo nomine.

In vicũ. Ra. Dicit dicũt agri aut ciuitatibus: aut sibi intrinsecꝰ in ciuitate proximi.

Vade qm̃. Be. nõ est timẽdus quasi persecutor: sed amplectendus vt frater: q̃ mala q̃ sanctis intulit: paratꝰ ẽ sustinere.

Introiuit in do: Impleta est ꝓphia esaie dicẽtis: habitabit lupꝰ cũ agno. i. saulꝰ cũ anania.

Ceciderũt squame. Be. Serpẽtis corpꝰ squamis tegit iudei serpentes sunt: ⁊ genimina viperarũ quoꝝ perfidiã saulus secutꝰ: quasi pelle serpentis oculos cordis texerat ꝫ cadentibꝰ squamis submanu ananie mõstratur in facie q̃ lumen recepit in mente.

Ra. Et cadunt squame: similitudo est interioris visionis renouate de legis velamine.

Cõtinuo ingressus in synã. ⁊c. Implet ℔monẽ dñi dicentis: q vult venire post me: abneget semetipsum ⁊c.

de lyra

dea. ⁊ ibi creuerat in potestate ⁊ fama. sicut dictũ fuit. ℟. ij. Thimoꝰ. vlti. l Ecce enĩ oratest enĩ oratio mẽtis elevatio in deum. fuerat autem vsqꝫ ad tertiũ celũ raptus. ⁊ ex illo raptu egressus gratias deo agebat. m Et vidit. in reuelatiõe domini. n Virum ananiã nomine. ita q̃ reuelatio fuit sibi facta nõ solum de persona. sed etiam de proprio nomine. o Introeuntem ⁊ imponentẽ sibi manus. hec autem impositio non fuit similis illi de qua dicitur ca. precedenti q̃ per impositionẽ manuũ apostolorũ dabatur spiritꝰ sanctus in signo sensibili. sed erat ad curationem corporalem sicut de beato laurentio legitur q̃ ponebat manus super cecorum oculos ⁊ illuminabant. non enim erat apostolus iste ananias. p Respondit autem ananias. se excusando eo q̃ saulus erat famosus in persecutione credentiuꝫ in christo. q Vade quoniã vas electionis est. id est spãliter vas electum gratie ⁊ scientie contentiuũ. r Et portet nomen meum. opere ⁊ predicatione. sicut patebit in sequentibus huius libri. s Ego enim ostẽdam illi. per effectum. t Quanta oporteat eum pro nomine meo pati. quia per multas tribulationes oportet transire ad regnum. vt habetur. j. v Et abijt ananias. ad exequendũ domini mandatũ. x Et implearis spiritu sancto. per argumentũ gratie in baptismo. y Et confestim ceciderunt ab oculis eius tanq̃ squame. id est macule albe et dure. sicut sunt squame piscium que causare fuerant in eo a lumine excessiuo ipsuz excecante. z Et surgens baptiçatus est. in nomine christi. a Et cum accepisset cibum confortatus est. duplici confortatione. scilicet spiritu ⁊ corpore. b Fuit autem. Hic consequenter ponitur ipsius sauli baptiçati constans predicatio. et secundo ex hoc insurgens contra eum persecutio. ibi: Cum autem. Circa primũ dicitur: c Et continuo ingressus in synagogas predicabat dñm ⁊c. Ex quo patet q̃ doctrinam euangelicã non habuit ab homine. sed a deo. sicut ipse dicit Gal. ij.

Stupebant

Nõne hic est ⁊c. Ra. Exẽplũ dat nõ rubescẽdi: vt ptz ỽitas mutare sentẽtias suas. Paulus ãt. Be. Petr⁹ ⁊ paulus latina vel greca sũt noia: ⁊ nõ hebraca: qz hebrei. p. nõ habẽt. Custodiebãt. Nõ iudei: sed ciues cũ rege suo aretha: vt ipse scribit ad galathas. iudeis cõcordabãt gentiles in psecutõe xpianoz. Accipiẽtes aũt di. ⁊c. Be. Christi vl ecclie. In greco nõ ẽ additũ ei⁹ vt gnãliter discipli xpi vl ecclie itelligãt. Nõdũ erat paul⁹ discipulos habuit.

Murũ. Be Hoc genus effugij i ecclia fuit: qñ aliqs insidijs diaboli vl scli laqueis circũfusus fidei ⁊ spei munimie saluat. murus eni damasci (q̃ sanguinẽ bibẽs interpt) aduersitas ẽ seculi. Rex aretha diabol⁹ est. Sporta q̃ iũcis ⁊ palmis pficit vel terit fidei ⁊ spei pfectio ẽ. Jũc⁹ viriditas fidei: ⁊ palma spes eternitatis. Qui q̃ muro aduersitat se cinctũ videt: sporta ỽtuũ ascẽdat ⁊ cuadet. Greg. In morẽ militꝫ secit: q obsess⁹ in angusto: i latitudinẽ cãpi erũpit: vt plcs hostiũ occidat postea mlt̃ acqsiũ p xpo mortẽ subijt: quia nõ timore mortis fugit: qui dixit: mihi viuẽ xps ⁊ mori lucruz. Cũ aũt venis. ⁊c. Nõ q̃ cito baptiçat⁹ est venit i hierlm ad apostolos: ꝑ sic galathis scribit. ꝓmo abijt i arabiã: ⁊ inde reuers⁹ ẽ damascuz: deinde p̃ ãnos tres venit hierlz vidẽ petrũ ⁊c. Deinde vt lucas testat: vẽit in ptes syrie ⁊ cilicie. vtq aũt ꝓma aut scõa vice damasci insidias ptulerit: nõ facile pz. Mã ⁊ scõa itelligi põt ex eo qõ dr multis diebꝫ implet̃ ꝯsiliũ fecisse iudeos. Tẽt ault ⁊c. Hoc ẽ qõ ipse i epla ait: eraz ignot⁹ facie ecclesijs iudee q̃ erãt in xpo: tñ audito hẽbãt de me. Barnabas. B. Hic fuit cyp⁹ gñe leuites: q pclũ agri ad pedes apl̃oz supra mẽorat attulisse. Apphẽsũ il. Be. qñ ꝺ factũ ẽ: ⁊ ad qs apls duct⁹ sit: ipe ostdit ad galathas scribẽs. Cũ placuit ei q. me segregauit ex vtero mis ⁊c. ⁊ postea deinde post ãnos tres veni hierosolymã videre petrũ ⁊ mãsi apud eũ dieb⁹ qndecim. aliũ aũt apl̃oz neminẽ vidi: nisi iacobũ fratrẽ dñi. Nõ q̃ subsequenter ait: ⁊ erat cũ illis intrãs ⁊ exiens. ℞ est p dies. xv. qb⁹ cũ petro ⁊ iacobo morat⁹ est: ⁊ qõ in epla sua dic: ⁊ deinde veni in ptes syrie ⁊ cilicie: ℞ est qõ lucas ait: loqbat ⁊ disputabat cuz grecis. Cuz gre. Ra. Greci iudei dicũt q iter grecos dispsiõe sũt nati. Be. Grecos i hierlz: iudeos in damasco ciuitate gẽtiũ docũt: qz i ciuitate dei gẽtiles adiuuãdi st. iudei ꝛo i psidia gẽtiũ pmã fuit. Cesareã. Cesarea philippi ciuitas est syrie. Tharsus ciuitas ẽ cilicie. Ecclesia quidẽ ⁊c. Talia vt. s̃. dictũ ẽ in fine narrationũ ⁊ pncipio interserũt sepe ad laudez apl̃oz ⁊ ecclĩastice fidei: Et cõsolatiõe ⁊c. Cõsolatio i labore dat. Visi pz q ecclia tẽtabat. Noie e. R. Eneas sigt gen⁹ hũanũ lãgues amore frenoz ℟ apl̃oz ope ⁊ oze sanatũ. qz. n. mũd⁹ qt tuor plagꝫ distinguit: ⁊ cursus scli ãtuor: tpib⁹ varia tur: q pfitia amplectit̃ q̃si octo ãnis grabato sternit̃ Grabatũ ẽ segnicies in qua gescit anim⁹ eger: q infirmat̃ voluptate carnis ⁊ delectatione seculi. ē. 3. ad

Surge ⁊ ster. Que de palisi curauerat: surgẽ. ⁊ sternẽ sibi pcepit: ĩsinuãs vt q fidẽ i corde pcepat: si solũ torporẽ discutiat: ℟ et opa paret in qb⁹ gescit. Lydde ⁊ sa. Due ciui

qñ hic est filius dei. Stupẽbant ſ infideles qui ignorabant misterium: aũt omnes qui audiebãt: ⁊ dicebant: Nõne hic est qui expugnabat i hierusalẽ eos qui iuocabãt ☥ Iesu qõ mõ pdicat ☥☥ nõ ad hoc venit qõ facit. ℞ ☥☥ tãtã diligentiã adhibuit persecutioni ☥ nomẽ istud: ⁊☥ huc ad☥ hoc vẽit ut vinctos illos duceret ad pꝛici ſ tale exordiũ habuit vasis ꝓbatio pes sacerdotũ? Saul⁹ ãt magis inualescebat ⁊ cõfũdebat iudeos q habitabant damasci: affirmãs ſ Iesus hõ xps est deus qñ hic est christus. Cũm autem ſ a baptismo ſ vel consilium implerẽtur dies multi: ꝯciliũ fe/ ſ vtrũ in damasco dubitat: sed tñ magis vr ibi scti ẽ cerunt iudei: vt eum interficerẽt. ſ aut p indiciũ hoium: aut per spm. Note autem facte sunt saulo insidie eorum: Custodiebãt autem portas die ac nocte: vt eũ interfi/ ſ xpi vel ecclesie cerẽt. Accipiẽtes ãt discipuli eius nocte p mũz dimiserũt eũ submittẽtes i sporta. Cũz ãt venisset in hierlz tẽtabat se iũgere discipul: ⁊ ꝏes timebãt eũ: nõ credẽtes q ſ leuites. esset discipulus. Barnabas autẽ apphẽsũz illuz dũxit ad apostoſ barnabas de paulo siue paulus de seipso los ⁊ narrauit illis quomodo i via vidisset dñm: ⁊ quia locut⁹ ſ qñ vt predixit hystoria predicabat iesum ẽ ei: ⁊ quomõ i damasco fiducia/

liter egerit i noie iesu: Et erat cũ illis intrãs ⁊ exiẽs hierlz: fiducialiter agẽs i noie dñi. Loqbat quoq; ſ iudeis inter grecos natis gẽtib⁹: ⁊ disputabat cũ grecis: illi ãt quẽrebãt occidere eũ. Quod ſ ipse nõ timuit: sed fratribus consensit cuz cognouissẽt fratres. deduxẽ/ ☥ ſ palestine ſ vnde dñs: in quacũq; ciuitate per secu. v. ſ fugite in aliam runt euz ☥cesaream: ⁊ dimiserũt ſ quasi ad amicos ecclesie ſ nõ solũ hierosolymis tharsuz. Ecclesia quidẽ per totaz ſ vbi dñs: eritis mihi testes i hierlz iudea siue samaria ⁊c. iudeam ⁊ galileaz ⁊ samariã habe/ ☥ in se ipsa ☥☥ in vnũ scti tẽpli dei ☥ ſ uersando vel crescẽdo per gradus sermonis bebat ☥pacẽ: ⁊☥ ẽdificabat☥ ambulans i timore domini: ⁊ ꝓsolatio ſ qz paraclytus est ſ siue multiplicabatur ne spiritusſancti replebatur. Factũ ſ discurrẽdo predicando. est autem vt petrus duz pertrãsiret vniuersos: deueniret ad sanctos q habitabãt lydde. Inuenit autẽ ibi hominẽ quẽdã nomine ſ non nouem: vt virtus sit gloriosior eneam ab ãnis octo iacentez in grabato: qui erat paralyticus. Et ☥ frater ſ eneas interpt ☥☥ ſf. ait illi petr⁹. ☥Enea sanet te domi ſ nõ ego dñi sui nõ suã ꝛ̃it gloriã ☥☥ ipse illud: solet sicut cerua⁹ claudus ☥☥ tu nõ solus tibi sternat nus iesus xps. ☥Surge ⁊☥ ster/ ☥☥ sine mora ☥☥ qz pars opis ponit ꝓ ops ne tibi: ⁊☥ ptinuo☥☥ surrexit. Et vi/ derunt illum oes qui habitabãt ſ cũ prius essent auersi lydde ⁊ saronе: qui ꝓuersi sũt ad dñz. In ioppe autez fuit quedaz

ℓ Nicolaus de lyra

a Stupebãt aũt oes ⁊c. ex tãta mutatõe subita p quã atrocissim⁹ fidei catholice psecutor factꝰ erat ꝑstãtissim⁹ eiꝰ pdicator. b Saul⁹ a. mul. m. ꝓualescebat: ꝓcedẽs sp de bono i meli⁹. c Affirmãs q. hic ẽ xps. i. q ie sus nazaren⁹ ẽ vere xps i lege ⁊ ꝓphis ꝓmiss⁹ qõ declarabat p scripturas veteris testi. q̃s, p⁹ didicerat a gamalicle. ⁊ postea mlto psecti⁹ a deo illustrãte. d Cũ a. im. d. mlti. Hic ꝓfr ponit orta ꝛ̃ eũ psecutio. cũ dr: Cũ ãt cõplerẽt dies mlti ⁊c. Notãdũ ãt ad itellectũ sequẽtiũ q iste saul⁹ nõ statim p⁹ baptismũ suũ iuit de damasco i hierlz. sic ipse dic Gal. i. ℞ p⁹ abijt i arabiã q̃ lustrata pdicãdo reuers⁹ ẽ damascũ. deide p⁹ ãnos tres ascẽdit i hierlz videre petrũ. ⁊ mãsit apd eũ dieb⁹. xv. Utq aũt psecutio mota ꝛ̃ saulũ in damasco de q̃ fit hic mẽtio: fuerit facta. qñ p⁹ fuit in damasco p⁹ ei⁹ baptismũ vl qñ ibidẽ rediit arabia plustrata. glosa nõ determiat. vl tñ magis declinare ad ℞ q fuerit qñ de arabia rediit i damascũ. ⁊ ℞ rõnabiliꝰ. p⁹ qz dr hic: Cũ ãt iplerẽt dies mlti ⁊c. exq̃ vl q nõ fuit cito p⁹ baptismũ ei⁹: ℟ postea p magnũ tẽp⁹. s. i reditu de arabia. ꝛ⁹ qz p⁹ istã psecutionẽ imediate subdit ei⁹ aduẽt⁹ in hierlz cũ dr: Cũ aũt veniss et i hierlz ⁊c. Jste ꝓo aduẽt⁹ fuit p⁹ reditũ ei⁹ de arabia i damascũ. vt dictũ ẽ. Vis dicẽ exponat̃ ista sic: Cũ aũt iplerẽt dies mlti. q fluxerũt a baptismo sauli vsq; ad ei⁹ reditũ de arabia in damascũ. e Cõciliũ fe. iu. tractãdo de morte ei⁹: eo q p eũ fides xpi mltũ ꝓualescebat. f Custodiebãt a. ⁊ por. die ac nocte. ne ab alijs pcipet. g Per mu. di. eũ. ⁊ ipe tãq; miles strenu⁹ ꝓsensit vt ab obsidiõe liberat⁹ p fide catholica vtili⁹ ⁊ efficaci⁹ certaret ⁊ ipleto suo cursu martyriũ rome ꝑstãter sustinuit sub nerone. h Cũ a. ve. in hierlz. imediate p⁹ dictã euasionẽ. i Tẽtabat se iũ. disci. i. credẽtib⁹ in xpm. qz tãc adhuc nõ noiabãt xpiani. k Et o. ti. cũ. refugiẽdo ei⁹ societatẽ ⁊ familiaritatẽ. ⁊ subdit cã: l Nõ cre. q ẽs. di. s. xpi ver⁹. nã p⁹ baptismũ ei⁹ in damasco abierat lõge in arabiã. vt pdictũ ẽ. ⁊ sic igrabãt fctã ei⁹ ⁊ p ꝓns q eẽt xpi discipul⁹ ver⁹ saltẽ de ℞ mlti dubitabãt. m Barnabas ãt. aliꝰ ꝑstãtior ⁊ qz forte pl⁹ aliꝰ audiuerat de ꝓuersiõe sauli. u Apphẽsũ il. familiaritatẽ ⁊ societatẽ ꝓhẽdo cũ illo. vñ ⁊. j. xliij. sñt vocãt ad apl̃atũ. o Duxit ad ap. s. petr⁹

ℓ Iacobũ fratrẽ dñi: Bal. j. p Et nar. il. q. i viavi. do. s. cũdo de hierlz in damascũ ad capiẽdũ credẽtes i xpm. q Et q. in da. fidu. ege. s. p⁹ ⁊ ⁊ vt pdictũ ẽ. r Et e. cũ il. in. ⁊ exiẽs. i. hitãs cũ illis. xv. dieb⁹. ⁊ tũc mãsit apud petr⁹. s Loqbat ãz gẽtib⁹. i. gẽtilib⁹. q̃z plcs vẽiebãt i hierlz adorare qb⁹ pdicabat xpm. t Et di. cũ grecis. Isti erãt iudei i grecia. tñ nati p dispsionẽ iudeoz factã tpe regz ãtiochi. vl tñ glo. dicẽ q ℞ disputatio cũ grecis nõ fuit i hierlz. ℟ i via cũdo ꝛ̃us syriã ⁊ cilicią. Sz text⁹ magis ondit q i hierlz. iõ de dcã glo. q̃ ẽ mgfalis parũ ẽ curãdũ. v Querebãt oc. eũ. qz nõ poterãt resistẽ ꝛ̃bis ei⁹. x Nõ cũ cog. frẽs. i. xpm credẽtes. y Deduxerẽt e. cesareã. q̃ ẽ ciuitas sita sup mare meditraneũ. z Et di. tharsũ. p nauigiũ cui iuit in tharsũ q̃ ẽ ciuitas cilicie. a Ecclia qdẽ p to. iu. ⁊c. ℞ addit ad reddẽdũ cãz q̃re frẽs potuerit sic deducẽ saulũ ꝺ hierlz vsq; ad cesareã ⁊ ad ofidẽdũ pacẽ ecclie redditã i iudea p⁹ psecutoẽz occasiõe scti stephani ⁊ ad ofidẽdũ pacẽ ecclie redditã i iudea p⁹ psecutoẽz occasiõe scti stephani ⁊ philippi ⁊ sic ꝓfr reuertit lucas ad ꝓncipale ꝓpositũ. s. ad describẽdũ euãgelij publicatoz p petr⁹. ⁊ ℞ ẽ hierlz iudeis tñ. b Et diuidit i duas ℟ duo miracla p petr⁹ fcã. ad q̃ credidit⁹ mltitudo magis. scõm põt ibi: Jn ioppe. Circa p⁹ dr:: Factũ ẽ ãt vt petr⁹ dũ trãsiret vniuersos. s. in xpm credẽtes i diuersis locis iudee hitãtes. ad q̃z ꝓfirmatoz i fide dissolos. s. in xpm credẽtes i diuersis locis iudee hitãtes. ad q̃z ꝓfirmatoz i fide discurrebat petr⁹ tãq; bon⁹ pastor. d Deuẽiret ad scos. i. xpm credẽtes q sẽ sctificati p baptismũ. e Qui ha. lydde. ẽ nomẽ ciuitat. f Jnuẽit a. ibi ho. q. no. eneã. exp̃mit ãt nomẽ ei⁹ ad maiorẽ hystorie certificatoz. g Ab an. oc. ia. in g. q e. palytic⁹. ⁊ sic ex ifirmitati diuturnitate ⁊ ei⁹ icurabilitate sequẽs curatio subita mirabilioꝛ declarat. cũ sb̃dit: h Surge ⁊ ster. tibi. q. d. de cetero nõ idigebis leuãte te de lecto. nec parãte tibi lectũ. ℟ ista poteris p te facẽ. i Et cõ. surrexit. ꝛ̃tute xpi q̃ ẽ infinita. k Et vi. c. o. q ha. lyd. ⁊ sa. subito pfecte curatũ quẽ coĝucrãt ifirmitate lõga ⁊ icurabili p nãz detẽtũ. l Qui c. s. ad d. petro declarãte eis ꝛ̃tutẽ ⁊ diuitatẽ ieſu xpi. m Jn

tates fuerũt querse ad deũ.iõ eni fiebant ẏtutes in eis. Noie thabita. Ra. Thabita de hebreo in latinũ dorcas trãsferẽ: vl damula vt in exẽplaribꝰ inuenit. Dorcas. Alr.i. damula: vel caprea: sigt aiam studio ẏtutis sublimẽ: ꝫ hoiuz opiniõe cõtẽptibilẽ. Interp̃tationẽ eni nois lucas ponẽs mysteriũ inesse sigt hec aialia morãtia in mõtibꝰ acute videt: vñ ab acumine visꝰ dorcades grece vocãt. Sic meritz operũ excelsi supiꝰ intendũt ꝛ sibi ciclũspecte luigilãt: simpliciter viuũt: discreto gradu opis q̃si fissa vngula incedũt: ẏbũ dei assidua meditatione ruminãt.

Factum ẽ autẽ ꝛc. Be. Scti cuz p fragilitatẽ nãe delinquunt q̃si in diebꝰ bonoz opuz subita infirmitate occũbũt. Sz cũ mor lachrymis iisistũt spem recupãde ẏtutz ascẽdũt: scõz auxilia inuocant ꝛ bona itermissa recogitãt faciũt qõ segẽ: quã cũ lauissent ꝛc. q̃ de petri vocatione: ꝛ elemosynaruz dorcadis oñsiõe narrãt.

Be. Si scti ignoãtia: vl infirmitate mortez aie incurrũt ꝓ recte intẽtõis integritate suscitari merẽt: sicut petro ptigit cui recte qõ de dorcade scriptũ est aptari potest.

In cenaculo. Ra. In loco supioi pontẽ: vl ꝓpter altitudinẽ meriti: vl ꝓpẽ sublimitatẽ miracli quod faciẽdũ erat de ea.

Vidue flẽtez. Bed. Sunt pie cogitatiões aie penitẽtẽ: q̃ pstinũ vigorez q̃si viri regimẽ ad tẽpus obmiserãt he,p aia delin quẽte suppl'citer exorant. Opus mie illiꝰ oñdunt: vt pateat q̃ merito flcãt: ꝛ iõ petrꝰ eis compatit.

Electis ãt. Ra. Juxta exẽplũ xpi filiã archisynagogi ẽncipis resuscitãt ꝫ factũ ẽ: ad vitãdã elationẽ: vl ne idigni signũ videret. Apuit ocu. Be. Rectꝰ ordo resurgẽtiũ. priꝰ oculos mẽtis apit: postea agnita voce petri: resedit: lumẽ iue circũspectõis amissũ recepit: vt ad doctrinã eoz q adiuuant viuant. Apuit oculos resedit erexit. Jsti sũt tres gradꝰ resuscitatõis. Dans autẽ illi manũ. Contacta manu petri. Thabita resurgit: quia anima languens peccatis nullo melius ordine q̃ sanctorum exemplis conualescit. C. X.

Nicolaus

Ioppe. Hic ponit secũdũ miraculũ de suscitatiõe mortue. cũ dr: In ioppe aũt fuit q̃dã discipula. credẽs in xp̃m. vt p̃dictuz est. a Noie thabita. sic vocabat in hebreo. b Que interp̃tata dr dorcas. ꝛ hoc in greco p̃mone in q̃ scripsit lucas hũc libũ. ꝛ vtrũq nomẽ in latino hz eãdẽ interp̃tationẽ scz capra vel damula. cetera patẽt vsq ibi in lra. c Ne pigriteris venire vsq ad nos. Sperabãt eni eã resuscitari p oõnẽ petri: qõ ꝛ factuz fuit. d Duxerũt illã in cenaculũ. vbi erat'funꝰ positũ. e Et circũsteterunt illũ oẽs vidue flẽtes: vt mouerẽt petrũ ad pietatẽ ꝛ ad depcãdũ dñm,p suscitatiõe defuncte. f Et ostẽdẽtes ei tunicas ꝛ vestes quas faciebat illis dorcas. Dicũt alig q ipsa multũ laborauerat in cõsuendis vestibꝰ pauperũ: ꝫ qñ cõsuere videt esse modicũ. ꝛ tñ. ꝫ. dr q erat plena opibꝰ bonis ꝛ elemosynis. ideo melꝰ exponit: Quas faciebat. i. fieri faciebat de suis sumptibꝰ q̃stũ ad pannũ ꝛ suturã. g Eiectis. aũt olꝰ foras. vt in ope miraculoso elationẽ vitaret. ꝛ vt deũ secretiꝰ ꝛ efficacius exoraret. h Petrꝰ ponens genua. in terra. i Orauit. deuote deũ quouscz intellexit se exaudituꝫ. k Et cõuersus ad corꝑ exanime dixit: in christi ẏtute: l Thabita surge. a somno mortũ. m At illa ꝛc. residit. exercẽs duo opa vite. s. videndo ꝛ seipsum mouẽdo. n Dans aũt illi manuz erexit eã. ꝛ sic apparuit perfecte viua. o Et crediderunt multi in dño. videntes virtutez christi in hoc facto. cetera patẽt. C. X.

p Jr autẽ quidam. Postq̃ sanctus lucas descripsit publicationem
v euangelij per petrũ inter iudeos. hic cõsequenter idẽ facit de predicatione petri inter gẽtiles. Et diuidit in duas partes. quia p̃mo de scribit hec p̃dicatio. secũdo subdit petri persecutio. ca. xij. Prima in duas. in partẽ ẽncipalẽ. ꝛ incidentalẽ. ca. sequenti. ibi: Et illi quidẽ. Prima adhuc in duas. quia p̃mo per predicationẽ petri describit cõuersio cornelij ꝛ pluꝛ

ſ christiana
discipula noiẽ thabita: quẽ iter/
pretata dicit dorcas: hec erat ple
ſ nihil imperfecti habens
na operib⁹ bonis ꝛ elemosynis
ſ non accipiens personas
quas faciebat. Factuz est autẽ in
†ſ quibus petrus venit lyddã †ſ nõ subita mors fuit.
†diebus illis: vt ifirmata more
ſ in quibusdã codicibus inuenit: cũ lauissẽt vnguentis
ref. Quã cũ lauissẽt: posuerũt eã
i cenaculo. Cuz ãt ꝓpe eẽt lydda
ad ioppe: discipuli audientes qa
ſ sexum prudentiorem
petrus eẽt in ea: duos viros mi
ſ numerus testiũ: quẽ oñs mittebat
serunt ad euz: rogantes ne pigri/
ſ cãm nõ indicãt: ne venire recuset ꝓpter humilitatẽ
teris ũenire vsq ad nos. Exur/
ſ impiger ꝛ humilis nulla excusatione est vsus
gens autem petrus venit cuz illꝰ.
Et cum aduenisset dũxerũt illuz
in cenaculũ ꝛ circũsteterũt illũ
†ſ sc̃ꝓ sc̃a sc̃m ꝓcank †ſ miseriesue misericordem
ꝛ flẽt corã eo q erat misericors †ſ nõ suis vocibus ꝓ
†oẽs vidue ſflentes: ꝛ ostenden
defuncta sz ipsiꝰ opibus ꝓcank: qz elemosyna nõ so/
tes tunicas ꝛ vestes quas facie/
lã a secundi sed etiam a prima morte liberat
bat illis dorcas. Eiectis autem
† ſ orat vt seruus: ihesus aũt implet vt deus.
oibus foras †petrus ponens ge/
nua orauit: ꝛ cõuersꝰ ad corꝑ di
ſ in noie ihesu: nõ in meo ſ facta oratione.
xit: Thabita surge. At illa aperuit
ſ ex visione petri resedit
oculos: ꝛ viso petro resedit. Dás

†ſ auxilium † ſ boni operis exemplus
aũtẽ illi †manũ erexit eam. Et cũ
ſ quibus prebuerat beneficia
vocasset sanctos: ꝛ viduas: assi:
gnauit eã viuã. Notum autẽ fa/
ctum est per vniuersam ioppẽ: ẽt
ſ hec erat precipua causa virtutum
crediderunt multi i domino. Fa
ctum ẽ autẽ vt dies multos mo
†ſ pulchra vel pulchritudo † ſ in domo obedientis
rarẽt †in ioppe apud †simonem
morat ſ coriariũ a curia: vel coriariũ a corio
quendam coriarium.

Jr autẽz q C X.
v ſ a cesare sic vocata i honorẽ cui⁹ edifica
dam erãt in cesarea no/
ta. est †ſ princeps pfecti numeri. c. habens ub se
† militũ romanoruz
mine cornelꝰ. †cẽturio †cõhortis
†ſ missa a roma q̃ẽ in Italia †ſ supra gradũ tiotis
† ſ infra gradũ religionis
q̃dr †italica: †religiosus ꝛ timẽs

†ſ domꝰ sue ſ hic apparet gra: qz religiosa ꝛ timorata
deum cum oĩ †familia sua: †faci
ta erat ois familia ſ sine discretione personarum
ens elemosynas multas plebi: ꝛ
ſ iuxta aplm dicentem: sine intermissione orate
dẽpcãs dominum sẽp. Js uidit i
visu manifeste: q̃si in nona hora
diei: ãngelum dei introeũtez ad
se ꝛ dicentẽ sibi: Cõrneli. At illẽ i
†ſ qz bõ inferior angelo ſ nõ tñ in facie cecidit
tuẽs eũ †timore correptus dixit:
ſ ad quid venisti
Quis es domine? Dixit aũtẽ illi:

Angeluz dei. Ra. Nõ sathane. In ꝫ excusat apli gentibꝰ predicãtes ꝛ eas baptiçantes: quõ eni celarẽt ab hoie: qõ manifestabat ab angelo.

Introeũtez ad se. Ra. Ad se forsitã vocãtẽ eũ: ꝛ dat excusandi occasio petro iudeis ꝺ eũ disceptãtibꝰ ꝛ dicẽtibꝰ: cur introisti ad viros ꝓputũ habentes ꝛc. Cornelꝰ. Familiaritas ostendit: qua nomen gentilis hominis noticie angelorum est insertum. Intuens eum. Bona opera ꝛ elemosyne angelicum temperauerunt fulgorem vt posset sustinere.

delyra

rium aliorũ. secũdo ex hoc oritur disceptatio iudeorũ. ca. sequenti. Prima adhuc in tres. quia primo ponit apparitio angeli. secundo bona vocatio petri. ibi: Et cũ discessisset. tertio conuersio cornelij. ibi: Aperiẽs aũt. Circa primũ sciendũ q̃ apparitiões angelice fiunt illis qui hoc merent ex bonitate vite. ꝛ ideo p̃mo ponit cornelij virtus: cum dicit: Vir autẽ quidam. sic dictus a corporis ẏtute ꝛ mẽtis. q Erat in cesarea. q̃ erat ciuitas fortis ex situ. nã erat supra mare mediterraneũ. ꝛ etiã ex fortitudine murorꝫ. propter qõ in ea habitabant milites romani ꝓ terre custodia. q̃ romanis erat subiecta. r Centurio. i. habẽs centũ milites sub se. s Cohortis que dicit italica. erãt cnĩ illi milites de italia. cuiꝰ caput est roma. ꝛ sic videbãt esse de p̃cipalibꝰ militibꝰ ad terre custodiam deputatis. t Religiosus. vnũ deũ colẽdo sicut ꝛ multi alij gẽtiles legẽ moysi non habẽtes. v Et timẽs deũ. offensas eiꝰ cauẽdo. x Cũ oi domo sua. quam sic erudierat. y Faciens multas elemosynas plebi. i. pauperibꝰ iudeis. z Et deprecans deũ sp. i. oibus tẽporibꝰ ad hoc aptis. vt eũ dirigeret in viã saluẽ. Et ꝫ loco dicũt doctores cõiter q̃ si aliqs paganꝰ cõuertat se ad depcãdũ primã cãm cuiꝰ p seipsũ põt habere noticiã aliquã: rogãdo vt dirigat eũ ad saluẽ suã ꝛ caueat a petis. deꝰ reuelabit sibi de fide catholica q̃tum necessariũ est ad saluẽ. vel mittet sibi doctorẽ. a Js vidit. hic secũdo ponitur angeli apparitio. cũ dr: Js vidit in visu. corꝑali. s. quia angelus apparuit sibi in corꝑe assũpto. vt pz ex hoc qõ dr hic: b Angelũ dñi introcũtem ad se ꝛ dicentẽ: voce sensibili: c Cornelꝰ in hoc excitat eiꝰ attentionem. d At ille intuens in cum timore correptus, ꝓpter fulgorẽ insolitũ procedentem de vultu angeli. e Dixit quis es dñe? videbat enim maiorẽ homine. f Dixit autem illi. nõ respondit aũt ei quis esset. sed qd cornelio vtile foret. vnde videtur fuisse angelus custodie cornelij deputatus.

Orationes

Oratiões ⁊ ele. Be. Cũ elemosynis p̃cibusq; susceptis mox docet saluꝫ accersiri iubet: manifeste innuit: q̃ elemosynis ⁊ p̃cib⁹ plenã noticiã sine saluꝫ q̃rebat a deo. Et nũc mitte. Ra. Hic incipit retributio vt q̃ misericors es: misereat tui deus: quia: beati misericordes: quoniam mi. ⁊c.

In ioppen. Be. Mõ ipse cornelius ad petrũ mittit: q̃ baptiçãda erat tota familia eius.

Joppe. Ra. Ciuitas est terre p̃missiõis mari
toble. 12. c tirreno, prima: ⁊ in ipsa oriẽt alia littore sita: i quã Ionas descẽdẽs intrauit nauem vt fugeret.

3. 11. 8. Hic hospi. a si. ⁊c. Be. Hospitat petr⁹ i domo simonis. i. obedientẽ: q̃ est coriarius: q̃ doctor ecclie ibi libẽter habitat: vbi sũt obedientes q̃ casti gant corp⁹ ⁊ vulturi subiiciũt: trãsgressi fluct⁹ scli libertate mẽtis. cõstantia eni fidei fluxã gũã mũdi: ⁊ terrores ꝯtemnũt.

B Cũ discessisset. Ra. Mõ ait cũ euigilasset cornelius cui nec p̃sõtiũ nec in extasi: ꝫ manifeste angelus visus est.

Duos domesticos suos ⁊ milit. ⁊c. Be. Tres misit cornelius ad petrum: q̃ credẽs gẽtilitas aplõ / ce fidei: europã asiã affricamq; subegit: ptim studijs militaribꝰ: hoc ẽ in / stantia p̃dicãdi ptim domesticis negocijs occupã do. Notandum autez q̃ vn⁹ miles ⁊ duo domestici mittũt. quãto eniz fortiores tãto pauciores i ecclesie membris. Inuenies plures qui audire q̃ qui sciant verbum dicere.

Militẽ me. Ra. Mõ dicit domesticos metuentes dñm: q̃ dixerat cũ religiosum fuisse timentẽ dñm cũ omni domo sua.

Appropinquãtib⁹. Be. Alia lra: apparentib⁹ illis. s. q̃ a cornelio missi sũt. i. tm̃ propinquantib⁹: vt videri possent a domo simonis coriarij.

In supiora. Ra. Alia lra. In cenaculũ etiã videt: q̃ gẽtilis populus est quasi superior domus. synagoga ẽo est infra: quia mundo immersa.

In supe. Be. Significãs ecclã: relicta cupiditate trenoꝝ p̃uersationẽ in celis habiturã. sexta hora petr⁹ int̃ p̃ces esurit: salutẽ itaq; mũdi: quẽ ies⁹ sexta etate scli q̃rere ⁊ saluare venit: q̃ idicauit cũ eadẽ hora sup puteũ samarie sedit. Cũ esuriret. Ra. salutẽ gẽtiũ cõpatiẽdo esurit: que nũc in visione ostendit: que ideo sexta hora est visa: quia sexta etate seculi est facta.

Celum apertũ. Be. Aptio celi reuelatio⁹ est sackoꝝ celestiũ, primo futura gẽtib⁹. Designat in hoc celos gẽtib⁹ eẽ aptos: ⁊ introitũ eẽ pãdẽdũ.

Vas quoddã. Be. Ecclia incorruptibili ẽitate ⁊ fide p̃dita. Et int̃heũ ãt tinea nõ ꝓsumit. q̃ vestes alias corrũpit iõ fidelis excludit de corde corruptionẽ male cogitatõis: sic incorruptibiliꝫ firmat⁹ fide: vt praua cogitatõe: q̃si a tinea nõ rodat i mẽte. Alit: Tinea hereticꝰ vestẽ dñi corrũpe volẽs: ꝫ nõ

† ſ de valle gentilitatis cuius obliuiscitur deus

Orãtiões tue ⁊ elemosyne tue† a/
†† vt retribuat i celo tibi ſ q̃ oibus bñficia p̃bueris
scenderunt i† memoriã in ꝓspectu
†† ne' differas iussa i. lege † ſ lexũ p̃cipalẽ
dñi. Et† nunc mittẽ† viros in iop
ſ hactenus ignotum tibi.
pen: ⁊ accersi simonẽ quẽdã qui
†† ad distinctionẽ coriarij: cuius domo hospitabat
cognominat† petr⁹. hic hospitat
ſ ad cuius dom petri cognomẽ positũ est
apud simonẽ quendaz coriariuz
ſ tirrenuz
cuius ẽ dom⁹ iuxta mare. hic di
cet tibi quid te oporteat facere. Et
cũm discessisset angelus q̃ loque
† ſ non distulit obedire † ſ ampliorem numerum
bat illi, † vocauit duos† domesti
mittit, testium ⁊ testes idoneos
cos suos: ⁊ militẽ metuẽtẽ domi
ſ ex centum militibus subditis sibi
num ex his qui ei parebãt. Qui
ſ que sibi angelus dixerat
bus cũ narrasset oia: misit illos
ſ post visionem cornelij
in ioppen. Postera autẽ die iter
ſ ioppe
illis facientibus ⁊ ciuitati appro
†† supiora mysteria visurus q̃si obuiã ascẽdit visioni
pinquantibus† ascẽndit petrus i
ſ datur exemplum orandi illa hora
supiora: ut oraret circa horã sextã
ſ ieiunij ⁊ orationis simul dantur exempla †† hy
storice vel gentibus predicare
⁊ cũ esurirẽt voluit† gustare. Pa

† ſ ministris prandium parantibus † ſ de sursum de celo vel a deo †† ſ humanam naturam.
rantibus† ãt illis† cecidit sup† eũ
† ſ eleuatio a terrenis †† ſ esuriens corpore spũ satiat: salute gẽtiũ quas puertere iubet †† nõ reseratio ne elementi: sed diuina reuelatione ⁊ spiritali
mẽtis† excessus: ⁊† vidit cẽlũ† ap
ſ corpus christi
tũm: ⁊ descẽdẽs vas quoddaz
†† q̃ sine semie p̃ceptũ cãdorẽ cassitaꝫ custodit ſ q̃ mortuũ ſ q̃ resurrexit ſ pter delatis consortium
velut† linteuz magnuz quatuor
†† euãgelijs q̃ de xpo sunt scripta ſ. i. q̃tuor angelis †† ſ q̃ de celo descẽdit †† q̃ ecclie gra supuenientiꝫ spi ritus conseruatur ⁊ augetur
† initijs† submitti dẽ† celo i terrã
ſ animalium genera
in q̃o erant oia quadrupedia ⁊
†† herentes terrenis ſ virulenti ⁊ dolosi ſ tria gẽtiũ genera q̃i vnitatẽ redacta fiũt ecclia †† superbi
† serpentia terre: ⁊† volatilia celi.
†† ad euãgelizãdũ ſ ite baptiçate oẽs ⁊c.
Et fcã ẽ vox ad eũ. † Surgẽ petre
† in gentibus q̃ fuerãt: ⁊ fac q̃es ſ recipe in vnitatem corporis ecclesie: cuius petrus princeps
† occide ⁊ manducã. Ait ãt petr⁹:
†† significet fastidiũ petra gẽtes futurũ † ſ designat metũ eundi in gentes, pter scãdalũ iudeoꝝ: vl pter immunditiã ⁊ crudelitatem gentium
† Absit dõmine: qa† nũq̃ mãdu
ſ apud gentes ſ apud iudeos.
cani omne cõmune ⁊ immundũ.

† ſ prius in veteri: secundo in nouo. t. precipitur salus predicari in gentibus †† ſ facta est de gentibus dicendo: occide ⁊ manduca
Et† vox itez† secundo ad eũ. Q̃
ſ per crucem christi purificantur salui de gentibus.
dẽ⁹ purificauit. tu ne cõe dixeris

valens q̃s in illa tunica dñi est sigtũ: quã milites nõ diuiserũt. Quattuor initia gb⁹ Iuthei depẽdebat: q̃tuor sũt plage orbis gb⁹ extẽdit ecclia vi q̃tuor initia: euãgeliste q̃ttuor sũt p q̃s ecclia celesti dono imbuta sublimat.

Linteuz. Pro ecclesia: pro candore sanctitatiꝫ ⁊ mortificatõe carnis.

De celo in ter. Ra. Inde monemur vt vbi caput nostrum est ⁊ radix cui⁹ rami sum⁹: illuc penetret anchora spei nre.

Oia q̃drupedia. Be. Oẽs gẽtes creditures ⁊ i vnitatẽ corpis xpi assumẽde: vt oẽs efficiãt mẽbra eius.

Oia qua. ser. vola. Bed. Alia illa gentes sunt in erroribꝰ imũde: ꝫ trina submissiõe. i. mysterio trinitatiꝫ in baptismo mũdate que relicta bestiarũ ⁊ serpẽtiuz figuras sumpserunt.

Be. De q̃bus malis dicẽs: hõ cuz in honore esset nõ intellexit: cõpatus est iu. in. Virũ aũt. i. incorruptũ hominez salomon ostendit dicẽs: Deum time: ⁊ mãdata eius obserua. hoc est omnis homo.

Occide. Mũda: mortifica: ⁊ macta: vt hostiã deo facias: vt eruti de vetustate: i nouitatẽ trãseãt.

Mãduca. Be. Qui mãducat cibũ fortis posituz. in suũ traiicit corp⁹.

Precepit ergo gẽtes per incredulitatez fortis positas. societati ecclie quam petrus significat: inseri.

Mãducau omne cõmune ⁊c. Judei cibos cõmunes vocãt: gb⁹ oẽs hoies vtunt. Et illa animalia imũda que vngulam nõ findũt: nec rumi nant: nec squamosa in pi scibus sunt. Immũdi ẽo cibi dicũt bestiarũ vel reptiliũm carnes: nulli hominũ comestibiles. Vngulã non diuidit: q̃ lram a spũ: vl trinitatiꝫ psonas nõ distinguit: nõ ruminat ẽbũ dei q̃ audit i mẽoria nõ retractat: nec operatur. Be. Cõgrue petro ostensa sunt hec: cũ cornelius gẽtilis ad eũ misit: ne dubitaret in circũciso tradere fidẽ. erat eni ipse de aialib⁹ in vase ostẽsis: vnde ⁊ spiritũ sancto ad faciendum confirmatur.

Be. Gentiles petr⁹ imũdos putabat: ꝫ p̃uisio dei iam inter mundos cõputat. Cõmune pro imũdo ponit: quia q̃ variis seruit illecebris: mũdus nõ est. fm illud: Nemo põt duob⁹ dñis seruire deo ⁊ mãmone q̃ mũd⁹ esse desiderat: mentem non diuidat: sed in sola dei dilectione constringat.

Be. Quia per q̃ttuor ptes mũdi mysteriũ trinitatis a duodecim aplis erat p̃dicandũ. ideo q̃ttuor linee tertia vice de celo sũt emisse. Vel iuxta ambrosiũ tertio repetita figura. opationẽ trinitatis expressit: ⁊ ideo in ministeriis interrogatio trina defert: ⁊ ꝓfirmatio trina celebrat nec aliquis: nisi trina cõcessione purgat. Ideo ⁊ petrus tertio interrogat⁹ de dilectione dei trina correxit responsione: quod ter negando peccauit.

Nicolaus

a Dñones tue ⁊ ele. tue ⁊c. sũt coram deo accepte, pter qõ p̃uidit tibi de salutẽ tue doctore. iõ subdit: Et nũc mitte ⁊c. ⁊ p̃z lra. b Et cũ discessisset. Hic ꝓfr describit vocatio petri. ⁊ scõo ei⁹ receptio in domo cornelii. ibi: Altera aũt die. ꝓma aũt diuidit i duas. q̃ pmo ponit missio nũcioꝝ. 2o dina reuelatio. ibi: Postera aũt. Circa pmũ dr: Et cũ discessisset angel⁹ 2o dina reuelatio. ibi: Postera aũt. Circa pmũ dr: Et cũ discessisset angel⁹ disparẽdo ab eo: nã sic in ptãte angeli ẽ formare corp⁹ vt appareat: ita ⁊ dissoluere vt nõ appareat: vl subito trãsferre ipsũ ad aliũ locũ vñ videri non possit. c Vocauit duos domesticos ⁊c.] de duob⁹ domesticis nõ exprimit hic q̃ essent timẽtes dñm. q̃. s. in pncl. isti⁹ cã. erat exẽplũ q̃ cornelius erat timẽs deũ cũ ol domo sua: ꝫ in isto milite exẽplit q̃ nõ erat de domo sua ꝫ de istis stipẽdiis. i. pdã domo viuebat. d Ex his q̃ ei parebãt. erat eni de illis cẽtũ militib⁹ q̃ erãt ei subiecti. e Quib⁹ cũ nar. oia. ab ãgelo sibi dicta. f Misit il. in ioppẽ. ad q̃rẽdũ petrũ. g Postera ãt. Hic ꝓfr ponit reuelatio facta petro. ⁊ diuidit i duas ptes. q̃ pmo ponit visio petri. 2o visiõis expositio. ibi: Et dũ itraret. Circa pmũ dr: Postera ãt die. i mediate seq̃nti. q̃ nũcij cornelii recesserũt i die visiõis sibi facte. ⁊ secũda die venerũt in ioppẽ. h Ascẽdit pe. in su. vt ibi secretiꝰ ⁊ deuotiꝰ oraret assi comestionẽ. sic etiã de btõ frãcisco legit: i Et cũ esu. vo. gustare. oõ ne tñ p̃missa. vt dictũ ẽ. k Parãtib⁹ ⁊c. excess⁹. i. rapt⁹ a sensib⁹ exterioribꝰ. l Et vidit. visiõe imaginaria. m Eclũ aptũ. sic fieri solet i co-

ruscatiõe. n Et desc̃. vas. q̃ddã ve. lin. magnũ. dic̃ velut. q̃ totũ erat i imaginaria visiõe. o Quattuor initijs. i. ãgulis. p Sũmitti de ce. i terrã. p chordas i angul ligatas. q In q̃ e. o. q̃drupedia ⁊c. i. aialia immũda fm legẽ moysi. p q̃ intelligebãt gẽtiles q̃s iudei abominabãt vt imundos. nec ẽt cũ eis ꝓuersabãt. Per q̃drupedia tñ in spãli intelligebãt auari. Per serpẽtia luxuriã ⁊ veneno pleni. Per volatilia supbi. q̃ vitia i gẽtilib⁹ abũdabãt. r Et fa. ẽ vox ad eũ. de celo. ſ Surge pe. occi. iterficiẽdo in eis vitia. t Et mãduca. incorpãdo eos ecclie p fidẽ ⁊ sackã. q̃ tñ petr⁹ ꝫ tũc nõ intellexit. iõ rñdit. v Absit ⁊c. imũdũ. i. cibũ i lege p̃hibitũ. q̃ apud iudeos dicebãt imũdũ ⁊ ẽt cõe. eo q̃ a gẽtilib⁹ cõit comedebãt. sicut carnes porcine ⁊ hmõi. x Et vox iterꝫ scõo ad eũ. ad repellẽdũ ei⁹ rñsio nẽ. y Quod de⁹ pu. tu ne cõe. i. imũdũ. z Dixeris. xps eni passꝰ nõ solũ p̃ salute iudeoꝝ: ꝫ etiã p̃ salute gẽtiliũ. ppẽ q̃ nõ sũt reputãdi imũdi. Silr, p suã passionẽ euacuauit legis cerimonialia. sic. s. declaratũ ẽ in 2o eple ad hebreos. ⁊ i pluribꝰ alijs locꝫ ad q̃ ptict, p̃hibitio ciboꝝ. ⁊ sic eos purificauit licitos faciẽdo. ⁊ ꝫ etiã dicit Ra. Moyses i glo. magꝫ sup Besi. Dis bestia q̃ imũda reputat i hoc scło. de⁹ scũs ⁊ bñdict⁹ faciet eã mũdã in futuro scło sic ꝓmiss⁹ fuit filijs noe: Besi. ir. Dẽ q̃ mortẽ aut viunt critvo bis i cibũ ⁊c. Ps fis ãt sclm vocat vsq; ad aduẽtũ messie. futurũ aũt a tpe messie ⁊ vltra. Et eodẽ mõ accipit Ra. Sa. ⁊ alij doctores hebrei loquẽtes

Statim receptū ē in celū. Be. ℘ost trinā emissionē: linthеū celo recipit: q̄ post scām cōuersationē: qua fide ⁊ baptismo mūdata eccla pegrinat: ad celestē habitationē felicit suscipiet. Vas in celū. Corpus xp̄i in ascēsiōe: vl eccla in extremis ascēsura ē: q̄ q̄n ꝯgregabūt electi a q̄tuor vēt.

Descēde. Be. Descēdere de tecto: ⁊ ad p̄dicandū ire iubet: vt ecclesia dn̄m nō solū alta subeūdo speculet: ꝫ etiā in infimis: ⁊ q̄si adhuc exteri⁹ posit: si tñ ostium simonis i. obediētie pulsantibus: ad actiuā redeundo velut ex lecto surgēdo p̄dicet. Dom⁹ simonis iux̄ mare esse dr̄. i. fluct⁹ scām furores: vbi improbi homines quasi pisces se deuorāt. Sanctor⁹ ꝯuersatio est in celis.

Ecce ego ⁊c̄. Ostendit se scire aduētū illor⁹: hūilitat⁹ etiā dat exēplū: dimittēs circuitū ꝯbor⁹.

Que cā est p. q. v. Spūs adesse milites dixit: ⁊ qua cā venerant tacuit: q̄ ad ꝫseruādā hūilitatē aliq̄n ꝓpbie spūs ex parte animū tangit: ⁊ ex parte nō tangit.

Responsū. Elemosynis ⁊ oꝯonib⁹ eius p angelū respondit dom⁹.

In domū. ℘er hoc suadēt: q̄ angelus iussit introire in domum eius q̄is gentilis.

Introducēs igit ⁊c̄. Hic incipit cōio aplor⁹ cū gētib⁹. Quia descēderat ad eos: q̄ audierat ab

Nicolaus

de p̄senti scło ⁊ futuro.

a Hoc aūt factū ē per ter. ad maiorē expositionē. b Et statim receptū est vas in celum. ad

Luce. 2 d. significanduz ꝙ gentiles per fidē christi habent ingressum ad celestia sicut ⁊ iudei. c Et dū intra se. Hic ꝯfiter aperit intellect⁹ dicte visionis: q̄ nōduz petr⁹ intelligebat. ꝓpter q̄ dicit: Et dum intra se hesitaret ⁊c̄. ⁊ pz lka vsq̄ ibi: d ℘etro autē cogitante de visione. quid significaret. e Dixit spiritus ei. reuelando intellectum. f Ecce viri tres quer̄unt te. qui sunt gētiles. g Surge itaq̄. de oratione. h Et descēde. ad eos. Dr̄auerat enim in superioribus domus. vt dictū est. i Et vade cuz eis nihil dubitās. de cōmunicādo cū ipsis. ⁊ tūc intellexit petr⁹ verbum dei dicentis: Que deꝰ purificauit ⁊c̄. intelligendū esse de gētilib⁹ p̄ncipaliter ⁊ de cibis lege ꝓhibitis cōsequēter. cetera patēt ex. s. dictis vsq̄ ibi: k Introducēs ergo eos recepit hospitio. cōicās eis ex dñi verbo. l Sequenti aūt die surgens. absq̄ dilatione. m ℘rofect⁹ est cū illis. obediēs dīnis mādatis. n Et quidā ex fratrib⁹. i. credentib⁹ de iudaismo. o Ab ioppe comitati sunt eū. Quod aūt subdit in aliquib⁹ libris: Ut petro testes sint. nō est de textu. nec habet in libris correctis. sed ꝑmo fuit quedā glosa interlinearis. postea textui inserta per ignorantiā scriptorū. sicut ⁊ in multis alijs locis veteris ac noui testamēti. p Altera aūt die. Hic cōsequenter describitur receptio petri in domo cornelij. cum dicit: Altera aūt die. i. in crastino recessus petri ex ioppe. q Cornelius ꝯo expectabat illos. cum magno desiderio audiēdi ꝯbū. r Cōuocatis cognatis suis. vt omnes essent par

ſ. i. vas ostensum ꝓ cōmēdāda veritate visionis: vel ꝓ fide trinitat⁹: in qua gentes baptiçande sunt.

Hoc autem factū est per ter: ⁊ statim receptū ē vas in celuz. Et duz intra se hesitaret petrus qd nam esset visio quaz vidisset: ecce
ſ quasi ad reiterationem occulti mysterij
viri q missi erant a cornelio iquirentes domū simonis cōstiterūt
ſ coniarij
ad ianuaz. Et cuz vocassent: iterrogabant: si simō q cognominatur petrus illic haberet hospitiū. ℘etro aūt cogitāte de visio
†ſ scūs iteri⁹ loquēs: vel angel⁹ q cornelio visus fuerat ſ in mēte nō aure carni ††ſ in figura horū triū tibi fuerat oīa visa ſ numer⁹ testiū ⁊ p̄ncipalis ꝫexus
ne dixit †spiritus ei: Ecce †iri tres
†ſ explanat qd dictū ē: surge occide ⁊ manduca
querunt te. Surge itaq̄ ⁊ descē
ſ ad hoc respicit qd dictū erat: abstr dñe
de ⁊ vadē cuz eis nihil dubitās
†ſ ꝓpterea dictum erat que deus purificauit ⁊c̄.
††ſ q̄ spūs dixerat: descende non expectat nunciuz ad se ab istis mittendum.
quia †ego misi illos. ††Descendēs aūt petrus ad viros dixit: Ecce
† ſ nō q̄ ignoret interrogat: sed vt confiteantur: ⁊ latentie vitande relinquit exemplum
ego sum quem queritis. Que †cā
ē ꝓpter quam venistis? Qui dixerunt: Cornelius cēturio vir iustus ⁊ timēs deum: ⁊ testimoniū
†ſ vīa: q̄ ⁊ tu iudeus es hoc additū ē ad ꝑsuadendū
habēs ab vniuersa gēte †iudeorū
ſ nō a spū immundo
responsū accepit ab angelo sācto
† ſ obedire iubenti
accersiri te in domū suā: ⁊ †audire
ſ in his vebis apparet: q̄ visionē narrauerat eis cor-
verba abs te. Introducens igit
nelius ſ nocte illa manserunt
eos recepit hospitio. Sequēti autem die surgens ꝓfectus ē cum illis: ⁊ qdā ex fratrib⁹ ab ioppe
ſ q̄ spūs in cornelū ⁊ suos añ baptismū descendit
ſ nocte illa manserūt in via
comitati sunt eum. Altera autē die itroiuit cesaream. Cornelius
† ſ desiderium ⁊ diligentiam eius ostendit.
ꝯo † expectabat illos conuocatis cognatis suis: ⁊ †necessarijs
necessitate discedunt
amicis. Et factum est cum introisset petrus: obui⁹ venit ei corne-
ſ ꝓptus obedire
lius: ⁊ †pcidēs ad pedes ei⁹ ado
ſ vt deū: qō fuit impitia nō negcia: nō eni angelus eū deū docuit: ſz doctorē demōstrauit: vt saulo dn̄s ē.
rauit. †℘etrus ꝯo eleuauit eum
ſ vt tu ſ verus ⁊ nō deus
dicens: Surgē: ⁊ ego ipse homo
ſ domuz
sum. Et loquēs cuz illo introiuit
ſ cognatos ⁊ amicos quos conuocauerat
⁊ inuenit multos qui cōuenerāt:
† ſ interrogatio est vel affirmatio
dixitq̄ ad illos: †Vos scitis quomodo abominatū sit viro iudeo
cōiungi aut accedere ad alienige
ſ in vase ſ sine dubitatione
nam? Sed mihi ostendit deꝰ nēhoiem † ſ intellexit petrus de oibus gentibus dictū ē ſ q̄ nullus hō discernēdus est
minem †cōmūnem: aut immūdū
† ſ quia nullus homo discernendus est: cum apud deum non sit personarum acceptio
dicere †hoiez: ꝓpter qō sine dubitatione veni accersitus. Interro
ſ nō interrogat ꝓ ignorātia: ſz ꝓpter ꝓfessionē eorum
rogo ergo quaz ob causaz accersistis me? Et cornelius ait: A nūdius
†ſ ieiunū ⁊ oꝯonis ꝓ meruit obtinere quod quer̄ebat
quarta die vsq̄ ad hanc horaz oās eram ieiunans. ⁊ ecce vir
† in forma viri semp angeli pene vident ꝓpter excellentiā sexus †† stare angeli est: nō cadere
Et ecce †vir ††stetit ante me in veste
ſ q̄ nunciabat ꝓspera
candida: ⁊ ait: Cornelī exaudita
ſ istātia tāti ieiunij ⁊ oꝯonis ꝓ meruit obtinere quod quer̄ebat
est oratio tua: ⁊ elemosyne tue cō
memorate sunt in conspectu dei.
Mitte ergo in ioppē: ⁊ accersi simonē qui cognominatur petrus
ſ qui loquetur necessaria tibi
hic hospitat⁹ ī domo simonis coriarij iuxta mare. Confestim igit
ſ quasi obediens
†ſ sicut ⁊ ego ad te mittēdo ſ nō male vt iudei pumisi ad te: ⁊ tu bene feciſti veniē
tabāt †ſ oū bñ feciſti veniēdo ††ſ ego ⁊ amici ⁊ cognati mei quos ante aduentum tuum collegi
do. †Nūc ergo oēs ††nos in cōspectu tuo adsumus †audirē ††oīa
† ſ doctus a petro: non putat eum deuz: sed dei apostolum
q̄cūq̄z tibi †p̄cepta sunt a domino
†ſ gentibus ††ſ qui patienter audierat: quasi clauso ore
no. †Aperiēs aūt petrus os suū

humilitat⁹ ⁊ pudoris indicia profert: iure a suo preceptore meretur erigi.

Loquēs itroiuit ⁊c̄. Be. Cōione equalitatis meruit sanctitas actiōis sic ī ananie ⁊ saphire culpa ꝙl⁹ vltiōis ius apuit ptātis. Ostēdit. ℞a. Ubi dixit: Vade cū illis nihil dubitās vl ibi q̄ ds purificauit tu ne com. d.

A nudius q̄rta die vsq̄ ad hāc ho. Be. In grecis ⁊ in gbusdā codicibus ita scriptū ē: A q̄rta die vsq̄ ad hāc horā ieiunās: ⁊ adorās a sexta vsq̄ ad nonā ⁊ ecce vir ⁊c̄. decebat illuz eraudirī: q̄ in statiā depēdi trib⁹ horis ꝯtinuis a sexta, ꝓpabat vl ꝓtrahebat ad nonā q̄tpe dns (q̄ rogabat) ꝑsalute mūdi orauit extēsis ī cruce māib⁹. ℞a. Nona die vidit āgelū: ⁊ misit nūcios. 2ª nūcij puenerūt ioppē 3ª, ꝓfect⁹ ē cū eis. 4ª venerūt cesaream. In ꝫspe. dei. ℞a. In greco. i cōspectu dei assum⁹: qō recte dr̄ ab eo q̄ deo promptus erat obtēperare: credens eū vbiq̄ ptē esse.

de lyra

ticipes gr̄e dei. ſ Obuius ei venit cornelius. vt reciperet eum reuerēti⁹. t Et ꝓcidēs ad pedes eius adorauit eum: adoratione dulie. sciebat enī eum nō esse deū: sed eius nunciū. v Surge ⁊ ego ipse homo suz nō angelus. sicut ille qui apparuit tibi. ꝓpter quod nō decet tantam reuerentiā mihi fieri. cetera patēt vsq̄ ibi: x Vos scitis quō abominatum sit ⁊c̄. hoc enim sciebāt per experientiam: quia gentiles erant ⁊ iter iudeos habitabāt. y Sed mihi ostendit deus. sez in visione predicta ⁊ eius exposītione. z Neminē. cuiuscūq̄ natiōis. a Cōmunē aut imūdū dicere hoiez. id ē q̄ nō licet alicui hoi dicere de quocunq̄ alio q̄ sit imūd⁹. b ℘ropter qō sine dubitatiōe. alicuius transgressionis. c Veni accersit⁹. a vobis gentilib⁹. d Interrogo ergo ⁊c̄. licz aūt audisset causam in generali a nunciis cornelij. tamē adhuc magis volebat audire in spāli. e A nudius quarta die vsq̄ ad hanc horā. eadem enim die qua cornelius circa horam nonā vidit visionē misit nūcios. vt dicit glosa. ⁊ secunda die venerūt in ioppen. que distat a cesarea per. xxtiij. miliaria. vt habet descriptio ne terre sancte. tertia ꝯo die petr⁹ iuit de ioppe ⁊ die quarta intrauit cesaream cetera patēt ex. s. dictis vsq̄ ibi: f Nūc ergo omnes assum⁹ in cōspectu tuo. parati cum magno desiderio ⁊ deuotione. g Audire omnia que cūq̄ precepta tibi sunt a dño. pro nostra salute. h Aperiens aūt. Hic cōsequenter describit ipsius cornelij ⁊ corū qui cū eo erant conuersio. ⁊ secundo corū baptizatio. ibi: Adhuc loquēte. Cōuersio autē corū facta est ꝑ predicationē petri. ideo dicit: Aperiens aūt petr⁹ os suum dirit. incipiens

per modū

Non est psonarū acce. deus ⁊c. Be. ℙatet deū nō esse psonaruz acceptorem: qui a filiū vnigenituz qui oiuz cōditor ⁊ dñs est: misit facere pacem humano generi: in cuius nomine testantibus prophetis remissionem peccatoꝝ: non iudei tm̄: sz oēs credentes acciperent. Vos scitis ⁊c. Be. Dīa que in symbolo dicunt breuiter cōplectit: q̄ iesus sit christus: q̄ oiuz dñs ad reccōciliationem mūdi missus: ioānis voce pconisatus: spū sancto punctus deo inhabitante p miracula declaratus: crucifixus: mortuus: suscitatus: suis manifestatus iudex omnium vēturus: ecclesiaz per totaz orbem dilataturus fide.

roma.2.b. ephe.6.b. Colos.3.d

Ra. Sic legēdū scitis iesuz: vt pdicauit ioānes: iesuz a naçareth: quō vnxit eū ⁊c. Vel hoc pdicauit ioānes: q̄ vnxit eū: sed nō terreno more: s spiritu ⁊ virtute signorum.

Be. Alia editio. Sic vnxit euz deus: pdicauit ergo ioānes iesuz: sicut vnxit eū deus spū sancto: dicens: ipse baptiçabit i spū sancto. Et iterū: vidi spiritum descendentem super eum sicut columbā ⁊c.

Unxit eum ⁊c. Be. Nō oleo visibili: sz dono gfe: qđ significat oleuz visibile quo iunguntꝫ baptiçati nec tūc inunctus fuit spū sancto: qñ columba descēdit sup cū. tūc enī ecclesiam pfigurauit: in q̄ baptiçati spīm sctm accipiūt: sz mystica ⁊ invisibili unctione punctus est: qñ verbuz caro factuz est. i. humana natura verbo dei in vtero virginis copulata: facta ē cū eo vna psona. ⁊ iō pfitemur eū natū de spū ⁊ virgine maria. Adeliꝰ ē enī sic intelligere q̄ diuinitatē filij cū hoie quē assumpsit cohabitātē significare: ne xpi psonaz geminem⁹ cadētes in do-

Act 8.

ctrinaz nestorii. Qui per. xl. dies māduca. ⁊c. Be. In greco addit pre xl. dies. nō q̄ ātidie cū illo māducarēt ⁊ biberēt: nā ēt Hiuz ioānī: q. viij. dies interponit qb⁹eis visus nō est: vt tertio manifestaret: ⁊ totidē diebꝰ ieiunauit añ mortē cibo idigēs: quot māducauit post resurrectionē: iaz cibo nō indigēs. Jeiunauit ante mortē: vt nos abstinerem⁹ a desideriis huiꝰ seculi: māducauit: docēs in hoc q̄ nobiscū ē vsq̄z ad cōsūmationē seculi. Jeiuniuz ē i certamine: q̄ q̄ in agone est: ab oib⁹ se abstinet: cibꝰ est in spe pacis: q̄ pfecta erit: cuz mortale b̄ induerit imortalitatē: nos aūt cū vīa dñi carpimus a vanitate seculi ieiunamus: ⁊ futura repromissione reficimur. 5.2.c.

Ra. ℙer. xl. dies: non assidue: sz qbusdā vicibꝰ i illo q̄dragenario dierū numero factis.

Et bibimus. Be. Hic exponit petrꝰ qđ in euāgelio tacet: post resurrectionē se bibisse cū xpo: nisi illic credam⁹ idicatū vbi ait: donec illud bibaz vobiscū in re. pa. mei.

Cecidit. Be. Repete descēdit. Vel de mōte iudeoꝝ cecidit i vallē gentiū. sm illud: Valles abūdabūt frumēto. Spūs sanctꝰ ⁊c. Be. Spūs donuz dei ē: ināntū eis dat q̄ p eū diligūt deū: apud se aūt deꝰ ē etiā si nulli detur pri ⁊ filia coeternus: nec quia illi dantur: ⁊ ipse datur: minor ē illis. Jta enim datur: sicut donum dei: vt seipsum det: sicut deus. Spiritus enim vbi vult spirat. B

Be. Ne baptisma debitet tradere gentibus: spiritꝰ sancti testimonio confirmatur. Et hoc factū est: ne reprehendat petrus: ⁊ vt obstupescerent comites eius testes futuri contra iudeos. ⁊ ideo

† ſ nō solū in visione: sed manifestis signis cornelio narrante que eis angelus reuelauit

dixit: †In veritāte comperi: quiā ſ non discernit inter gentiles ⁊ iudeos.
nō est personaꝝ acceptor deus: sz ſ tam iudea q̄z gentili ſ vt tu times
in oīmi gente qui timet eū ⁊ ope † ſ elemosynas orationes ieiunia que tu operatus es
ratꝰ iusticiā: †accēptꝰ ē illi. †Ver/ †ſ sicut ⁊ te accepit †ſ euangelq ſ filiū incarnari fecit qui est verbum patris
†ſ nō sū missus nisi ad dues q̄ pierūt do. isra. †ſ de ue p verbū suū iesuz xm̄ ſ i reconcilians
bū †misit deus filijs isrl. †ānnū †ſ nō p aliū nūcium †ſ iesus qui verbū pris ⁊ verbū caro factum est ſ quia
cians pacē p †iesum christuz† hic ſ non vnius gentis ſ vel q̄
est omniū deꝰ. Vos scitis quod †ſ nō alibi pdicauerat iesus †ſ pdicatio euāgelū.
factū ē p† vniuersaz iudeā† ver/ †ſ de hoc matheꝰ ait: exinde cepit iesus pdicare
bū. †Incipiens. n. a galilea post ſ quo baptiçatus est iesus
baptismū qđ predicauit ioan nes: iesuz a naçareth quōmodo vnxit eū deꝰ spiritu sancto ⁊ vir/ †ſ nō bñs vbi caput reclinaret †ſ impiger ⁊ būllis. †ſ mozes instruendo
tūte. †quiꝰ† ptrānsijt† bñfaciendo †ſ i. pfigna †ſ corpali vexatiōe: quā sepe pmittit sathanas inferre ſ q̄ a maligno spū vexabantur
†⁊ sanādo† omnes oppressos a † ſ pater cū filio ſ deitas cū vero hoie
diabolo: quōniaz †deus erat cū †ſ vt ipse alt: ⁊ eritis mihi testes ⁊c. ſ nos testes sumus in regione ⁊c. vel oium que fecit in regiōe
illo: Et nos †testes oium sum⁹ q̄ fecit in regione iudeoꝝ ⁊ Hieru/ † ſ hic patet q̄ merito reprobant iudei gentilibus electis †ſ vt maledictum ⁊ reum hoiem
salē† quē occiderunt† suspēdētes ſ pater vel diuinitas
in ligno: Hūc deus suscitauit ter †ſ visitauit nos post biduū ſ post resurrectionē
tia die: ⁊ dedit eum †manifestum fieri: nō oīmi populo: sed testib⁹ †ſ quos eligerat deꝰ ⁊ i multis pfigurauerat †ſ pisces: panē ⁊ fauum mellis: q̄ veri signa sunt corporis
†pordinatis a deo: nob⁹ q̄† māducauim⁹ ⁊ bibim⁹ cū illo: postq̄z resurrexit a mortuis. Et precepit †ſ qō figurauerunt dboꝝ reliq̄e † ſ non iudeis tm̄: sed etiam gentibus
nob† pdicare populo⁹ ⁊ testificari. †ſ patre qui oē iudiciū dedit filio.
quiā ipse ē pstitut⁹ a† deo iudex† †ſ iustoꝝ: vel q̄ viui i aduentu xpi inuenient †ſ peōꝝ vel q̄ ante mortui dormierunt
†viuoꝝ ⁊† mortuoruz. Huic oēs ſ non nos soli testes sumus
prophete testimoniuz phibent re †ſ q̄ inuocauerit nomen dñi saluus erit
missionez peccatoꝝ accipere† per †ſ tam iudei q̄z gentes †ſ fide cum operibus
nomen eius† oēs qui† credunt in ſ necdum finitis verbis
eum. Adhūc loquente petro ver ſ in eū cadit spūs sanctus quē humilē requiescit
ba hec: cecidit spiritus sanctus su/ ſ cornelium cum suis
per omnes qui audiebāt verbū. ſ nescientes gr̄am ptinere ad gentes
Et obstupuerūt ex circuncisiōe fi/ deles qui erant cū petro: quia ⁊ i †ſ gētes† ſ dona †ſ p̄m iobel: effūdā de spū meo ⁊c.
†nationes† gratia spūs sancti† effu †ſ signum est in linguis q̄ spūs descēderit
sa ē: Audiebāt. n. illos† loquētes †ſ qz non inania loquentes lingnis: sz magnalia dei
linguis †magnificantes deum.

Nicolaus de lyra

per modū breuis ꝓmij a iusticia ⁊ bonitate diuina. a In veritate cō. i. exprimēto ꝓbaui. b Quia nō est psonarū acceptor deꝰ. i. discernens inter gētiles ⁊ iudeos q̄ntū ad salutē eternā: qz vult oēs saluos fieri ⁊ ad cognitionē vītaꝝ venire. j. Timoth. ij. iō subdit. c Sz in oi gēte q̄ timet eum. declinādo a malo. d Et opaē iusticiā. faciēdo bonū. e Acceptꝰ ē illi. sz ꝯ hoc videt qđ dī ab oib⁹ doctoribꝰ nullū vnq̄z fuisse saluatū nisi p fidē mediatoris: nec p ꝯfis gfaz habuisse: q̄ facit deo acceptū: quā nō habebant gētiles. Dicēdū q̄ fides mediatoris semp fuit necessaria ad salutem. nō tm̄ vniformiter oī tpe ⁊ oib⁹ pplis. ℙost publicationē enī euāgelij oēs tenentur hz fidē explicitā de mediatore q̄ntū ad articulos incarnatiōis natiuitatis hmōi: q̄ cōiter i eccl̄ia oib⁹ ꝓponunt credēda. ante declarationez xp̄o natiuitatꝫ xpi maiores iudeoꝝ qb⁹ data ē lex ⁊ ꝓphe de istis faciētes mētionem tenebant hz fidē de mediatore. min⁹ tm̄ explicitā q̄z i nouo testamēto in q̄ xp̄us ē magis elucidata. minores xp̄o iudeoꝝ adhuc min⁹ explicite: ⁊ sufficiebat eis ad salutē credē messiaz futurū: sic lex ⁊ ꝓphe nūciabāt. i q̄dā tm̄ gnāli lz significatiōe legis ⁊ ꝓphārū nō itellexerūt in spāli. Ante xp̄o legez ⁊ ꝓphas. s. tpe legis nature sufficiebat oib⁹ credē vnū deū remuneratorē bonoꝝ p modū ab eo cognitū. iō dī Heb. xi. Accedētē ad deū oportet credē q̄ ē: ⁊ ingrētib⁹ se remunerator sit: ⁊ i hoc iplicite ꝓtinet fides mediatoris p quē fit remuneratio bonoꝝ ⁊ punitio maloꝝ. sm q̄ dī Job. v. ℙater oē iudiciū dedit filio. Et q̄ gentilib⁹ nō fuit data lex nec ꝓpetie. iō talis fides sufficit eis vsq̄z ad publicationē euāgelij. talē aūt habuit cornelius ⁊ ei⁹ domestici: vt satis pz ex ter. f Verbū. ℙremisso p modū ꝓmij de iusticia ⁊ bonitate dīna. Hic ꝓfūr petrꝰ accedit ad ꝓpositū annūciādo xp̄m: dicēs: Verbū. s. euāgelicū. g Misit deꝰ filijs isrl. ꝓmo. h Annunciās pacē. iternā gfe ⁊ supnā glie. i ℙer iesū xp̄m. q̄ i psona ꝓpria filijs isrl̄ pdicauit: ⁊ ne credat hō pur⁹: subdit: k Hic ē oīuz dñs. ⁊ p ꝓfis ver⁹ deꝰ. l Vos scitis. q: iter iudeos habitastis. m Qđ factū ē xp̄o ⁊c.].i. res xp̄o sigta. Et q̄ sit illa subdit post: Jesū a naçareth. s. venisse ad pdicandum salutē. n Incipiēs enī a ga. ibi enim cepit pdicare: vt pz Luce. iiij.

o ℙost baptismū. s. ioānis: q: ante nō legit publice pdicasse. p Qđ pdicauit ioānes. i. qđ mysteriū xpi futuri ioānes pdicauit: vt pz ex decursu euāgelij. q Quō vnxit eū deꝰ. s. iesū i humana nā. r Spū scō. i. plenitudine gfe. s Et virtute. i opatiōe miraculoꝝ i qb⁹ hūanitas xpi erat instrm̄ cōiunctū. t Qui ptrāsijt. bñfaciēdo q̄tū ad informationē moꝝ ⁊ sanationē languidoꝝ. u Et sa. omnes op. a diabolo. mente ⁊ corpore. x Aīm deꝰ erat cū illo. p plenitudinē gfe: ⁊ p vnionē psonalē in supposito xp̄i. y Et nos te. su. ⁊c. p visū ⁊ auditū. z Et dedit eū ma. fieri. p multa argumēta suam resurrectionē declarātia que posita sunt. s. j. ca. a Nō oī ppto sz testib⁹ pordinatis a deo. sm enī q̄ dicit Dionysius libro celestis hierarchie. hec ē lex diuinit⁹ istituta: vt ea q̄ trāscēdūt cognitionem nāle ꝓmo supiorib⁹ reuelent: ⁊ p supiores alijs manifestent: sicut pz i spiritibus āgelicis i ordine hierarchie. nā supiores immediate a deo illuminant: medij xp̄o a supioribꝰ: ⁊ iferiores a medijs. Resurrectio autē xpi est de trāscēdētib⁹. ⁊ iō ꝓmo manifestata est aplis ⁊ cū ipsis manētib⁹: p quos tāq̄z p testes idoneos alijs manifestata ē: de qua idoneitate subdit: b Nobis q̄ māducauim⁹ ⁊ bibim⁹ cū illo postq̄z resurrexit a mortuis: ad declarādā veritatē sue resurrectiōis: vt dictū est. s. j. ca. c Et pcepit no. pdicare populo ⁊ testificari: vt habet. s. j. ca. Et critis mihi testes ⁊c. d Quia ipse est q̄ ꝓstitut⁹ est a deo pfe. e Judex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. i. iustoꝝ q̄ viuūt vita gfe ⁊ iniquoꝝ q̄ mortui sūt morte culpe: ꝓpter qđ dicit Job. v. ℙater omne iudiciū dedit filio. f Huic oēs ꝓphē testimoniū phibēt. q. d. nos soli nō sum⁹ ei⁹ testes: sz etiā oēs ꝓphē antiq̄ diuinit⁹ ispirati. vñ dicit Ra. Sa. hebre⁹ sup ḡcb. q̄ vniuersi ꝓphē nō sūt locuti nisi ad dies messie s. de ꝓncipali ista. g Adhuc loquēte. Hic ꝓfūr ponit cornelij ⁊ cuz eo existentiū baptiçatio: ⁊ ꝓmo p receptionē spūs sancti in signo sensibili: q̄ dicit quedaz baptiçatio ca. sequēti. ⁊. s. j. ca. de qua subdit: Cecidit spiritus sanctus ⁊c. h Et obstupuerunt ex circūcisione fideles: admirantes q̄ tanta gratia daretur gentilibus: sicut ⁊ iudeis nutritis in lege ⁊ prophetis. Cōsequenter ponit baptiçatio in aqua sub inuocatiōe nois xp̄i: cuz dicit

Tūc respōdit

ante baptismū: nec p invocationē petri descēdit spiritus: ꝛ nouo ordine pcurrentis spiritus in testimoniū fidei gētiū. nūqz vo i iudeis euenisse repit.

Nunquid a.q.pzo. Deq̄ mai9 ē pi9 dedit: ꝛ ordinez ꝓposterauit: nūqd qō min9 ē pōt ꝓhibere. Vos venistis ad hoc vt testes sitis: ergo iudicate. Nūqd aquā ꝛc. In noīe iesu ꝛc. Cū sit regula ecclie baptismuz tradi in noīe trinitat̄: lucas tñ testat in noīe iesu xp̄i illū dari. Qđ ambrosius soluēs dicit p vnitatem noīs mysteriū plenū fieri: q̄ qui christū dicit: ꝛ patrē a quo filiū: ꝛ spiritū sanctū etiaz designat: q ēt pfez dic̄: ꝛ filiū ꝛ spm̄ pariter ondit ꝛ q spm̄ nolat pfez a q̄ procedit spūs: ꝛ filiū cui9 ēt spūs est: nūcupat. Qñ vt rōni copulet auctoritas: ēt i spū baptizat. ſm illud: vos aūt baptizabimini in spū scō. et apls: In vno spū baptizati sum9. Be. Precipue gruit nos i noīe xp̄i baptizari. ſm illud: quicunqz baptizati sum9 i xp̄o iesu: in morte ipsi9 baptizati sumus. C. XI.

a Udierunt ꝛc. Quadru. besti. revol. occide ꝛ man. Rab. Miror quosdā hoc iterpretari sup escis qbusdaz lege ꝓhibit̄: cū nec serpentes nec reptilia edi possint: nec petr9 sic itellexit: ß oēs Nicolaus

a Tūc rūdit petr9. illis q cū eo venerāt admirātibus. b Nūqd aquā qs ꝓhibere pōt ꝛc. q.d. nō. ex q̄ spūs sanct9 nō distinxit iter nos ꝛ ipos gētiles sicut videt̄. c Et iussit eos baptizari in noīe iesu xp̄i. i hac eni forma dabatur baptism9 in ꝓmitiua eccl̄ia rōnib9 dict. ij. ca. ſ.

d Tūc roga. cū ꝛc.] vt plenius istruerent in fide ꝛ solidarent. C. XI.

c Udierūt aūt apli. a Postqz descripta ē cornelij ꝙuersio. hic ꝙsir ponit ex hoc orta disputatio. Circa quā p° q̄stio ꝓponit. ꝛ° soluit. ibi: Incipiēs. Circa ꝓmū dr: Audierūt aūt apli. ri. silr. f Et fratres. i. alij fideles cū eis existentes.

g Qui erāt in iudea. circa rea. n. ad quā fuerat petrus erat in terra philistinoz. h Qm̄ ꝛ gentes receperunt verbum dei. l. cornelius ꝛ amici sui.

i Cū aūt ascēdisset petrus hierosolymā. hoc dr q: hierusalē erat i altiori situ q̄z cesarea que est sup mare mediterraneū sita.

l: Disceptabāt aduersus illū q erāt ex circūcisione. i. ꝙversi de iudaismo. l Quare itroisti ꝛc. q.d. nō ē licituz cōicare scō icircūcisis. m Incipiēs aūt. Hic ꝙsir soluit q̄stio: ꝛ ß p reuelationē actā petro: q̄ fuit sibi ostēsū neminē reputari debere imūdū: ꝛ p v̄bū spūs sci dicētis q̄ iret cū gētilib9 ꝛ cōicaret cū eis sine dubitatiōe: ꝛ pz lra ex dictis ca. p̄cedētis: q̄ repetitio ē illi9 qđ dcm̄ ē ibi vsq̄ ibi: n Sic ꝛ i nos in initio. i. i die pētecostes. o Recordat9 sū v̄bi dñi ꝛc. Et q̄ pz q talis datio spūs sci i signo sensibili dr q̄dā baptizatio: ꝛ in fine ꝙcludit petrus: p Si ergo cādē graz. in signo sensibili. q Dedit illis. i. incircūcisis. r Sicut ꝛ no. circūcisis. s Qui cre. i dñm iesū xp̄m. q.d. Circūcisio aut

ſ stupori sociop

Tūc respōdit petrus: Nūqd aquā quis ꝓhibere potest vt nō b aptizēt̄ hiqui spiritūsanctū accepunt sicut ꝛ nos? Et iūssit eos ſ a socijs suis: vel a seipso baptizari in nomine iesu christi. Tūc rogauerunt eū vt maneret apud eos aliquot dieb9].

† ſ ꝓter apostolos

a tē apostoli† ꝛ fratrēs qui

† ſ ꝓpter eunuchum ꝛ cornelium

erāt in iudea: qm̄ ꝛ† gēntes receperunt verbum dei. Cūm ascendisset autem petrus hierosolymā

†ſ nō comites ſz credētes ex iudeis q erāt in hierlm

disceptābāt aduersus illum† qui erant ex circuncisione dicentes:

Quare introisti ad viros ꝓputiū

ſ duo contra legem fecisti

habentes ꝛ manducasti cū illis?

ſ a ꝓncipio visiōis vl incipiēs salutē gentibus nūciare

Incipiēns autez petrus exponebat illis ordine dicens: Ego erā

† ſ in qua hora deus me falli non sineret

in ciuitate ioppe† orans: ꝛ vidi in excessu mentis visionē descēdēs vas quoddam velut linteū magnū quatuoz initijs submitti de

†ſ non ab alio nunciatum est mihi

celo ꝛ† venit vsq̄z ad me. In qō

† ſ solerter ꝛ sine negligentia

ituēs† ꝙsiderabā: ꝛ vidi quadrupedia terre: ꝛ bestias: ꝛ reptilia

ſ ego: ꝛ non alius

ꝛ volatilia celi. Audiui aūt ꝛ vocem dicentez mihi: Surge† petre

†ſ familiaris ostendit ex noīe

ſ ecce prima excusatio

occide ꝛ manduca. Dixi autē ne/

ſ sicut ꝛ vos modo refutatis.

quaquaz domine: quia cōmune aut immundū nunq̄z introiuit i

ſ ecce secunda excusatio

os meum. Respondit autez vox

†ſ facta † ſ non alius †ſ .i precepit mūdari

secundo† de celo. Que† de† mū

†ſ non solum facto: sed ꝛ verbo refutare noli

dauit. † tu ne commune dixeris.

† ſ qō est firmitatis indiciū: vnde tertia excusatio nascitur †ſ ex hoc significatur gentes in celum eē recipiendas ſ ecce quarta excusatio

† Hoc autē factuz est per ter† ꝛ recepta sunt omnia rursuz in celū.

† ſ nec alia cā visio extimetur oīsa ſ quita excusatio numero testiū ventēte ꝛ sexu principali. † ſ non

Et† ecce viri tres ꝙfestim† astiterūt

ego primo illos adij

in domo in qua eram missi a cesa

ſ ecce excusatio sexta

rea ad me. Dixit aūt spiritus mihi

ſ ꝓhibuit me facere q̄ facitis: ꝛ inssit que arguitis

vt irem cum illis nihil hesitās.

ſ septima excusatio testimonium factum.

Uenerunt aūt mecum: ꝛ sex fratres isti: ꝛ ingressi sumus i domū

ſ excusatio octaua: narratio. ſ. fidelis viri ō visiōe āgelt in domo sua: ob cuius ingressuz petrus vocabatur.

viri. Narrauit aūt nobis quō vi

† ſ solito more angelus stare dr.

disset† angelum in domo sua† stātez ꝛ dicentez sibi: Mitte i ioppē ꝛ accersi simonez q cognominat petrus: qui loquetur tibi verba i

† ſ decia excusatio: q̄z āgelus saluē nūciat quā negat

qbus† saluus eris tu ꝛ vniuersa domus tua. Cum autem cepissē

ſ undecima excusatio descensio spūs

loqui cecidit spūssanctus sup eos

† ſ eodē mō ꝛ nō iferi9 †ſ duodecia excusatio: ſmo dñi de spūsco ad ipsos fcūs q cōpletus ē in gentibus

† sicut ꝛ in nōs i initio†. Recordatus sum autem verbi domini sicut† dicebāt. Joānes quidem baptizauit aqua: uos aūt baptizabimini spiritusancto. Si ergō eandez gratiaz dedit illis deus sicut ꝛ nobis qui credimus i dominū

†ſ nolite conari: si eni ego nō potui: nec vos poteritis

iesum christum: † ego qui eram

qui possez prohibere dēm? His

†ſ ab icrepatiōe petri †ſ gras egerūt saluatori

auditis† tacuerūt: ꝛ† glificauerūt

ſ vt nobis

deuz dicētes: Ergō ꝛ gētib9 pe/

ſ qō apparet in descensu spūs

tentiā de9 dedit ad vitaz. Et illi

qui dez q dispsi erāt a tribulatio

ſ a morte eius incepta

ne que facta fuerat sub stephano

ſ ꝓuinciam syrie occidentalem.

pābulauerunt vsq̄z ad phenicē

†ſ syrie ciuitatē †ſ ꝓter in antiochia in q̄ loq̄bant vel nō erāt de his q loquebant in antiochia

ꝛ cypruz ꝛ† antiochiā† nemini lo

† ſ exemplo xp̄i dicentis: nō suz missus nisi ad oues que pe. do. ifra.

quentes verbū: nisi solis† iudeis.

Erant aūt qdaz ex eis viri cyprij ēt cirenei: qui cū introisset antiochiā

lōq̄bantur ad grecos ānunciātes dominuz iesuz: ꝛ erāt manus domini cuz eis. Multusq̄z numer9 credentiū conuersus est ad domi

ſ Et c. ysula ē marſ saſ nō. g Et an. ciuitas ē ab ātiocho magno ōnolata. h Nemi l. v. euāgelicū. i Misi s. iu. postea ēt locuti sē gētib9: audiētes q̄ petr9 ꝓdicauerat cornelio ꝛ alijs gētilib9. lō subdit: l: Erāt aūt q. ex e. i. ex dispsis ō hierlm. l Viri cy. ꝛ cy. ō cypro ꝛ cyrene nati: ꝛ dicūt ß aliq doctores ꝛ saſ ꝓbabilr q̄ isti fuerāt gētiles: ꝙversi'tñ ꝓ° ad iudaismū. deide ad xp̄m: ꝛ ō istis subdit: m Qui cū in. an. p aliqđ spaciū tpis ibi manendo. n Lo. ad g. i. ad gētiles. o An. d. ie. vt sic iudei natōe agebāt ad ꝙversionē iudeoz: sic isti ex gētilib9 nati ad ꝙversionē gētiū. p Et e. m. d. i. virt9 dei i opib9 miraculosis: q Cū c. ad ꝓfirmatōez sue doctrie: cui9 subdit effect9: cū dicit:

goan. 1. b. ſ. 1. a. j. 19. a. C

las ⁊ ciuitates non soluz iudeis:sed etiã gentib⁹ euangelium prædicatur.

Et miserunt barnabam. Ra. Barnabas virilis in bonitate. Barnabas sepe in hoc libro laudat ne ob indignitatem meriti apostolatu caruisse credat:q postea ab aplis gentiũ apostol⁹ ẽ ordinat⁹. Et hortaba. oẽs in ꝓposito cordis. Nihil mutauit vel addidit:sed pseuerantiã docuit:quia ña ⁊ plena fides erat i eis.

Tharsum. Dictũ ẽ enim.s.q fratres deduxerunt eũ nocte cesaream:⁊ dimiserunt tharsum.

Vt quereret saulũ. Ecce bonitas barnabe:q non solus presumit docere plebem sed apostolat⁹ querit consortem.

Vt cognouisset discipulos christiani. Ra. Oẽs secte nomen trahebãt de suo auctore. Ideo fundata fide ⁊ firmitatẽ obtinẽte.primũ i ãtiochia: vbi pre ceteris locis fides florebat:suptũ est a xpo nomẽ xpianum.

Discipuli aũt. Be. Vident discipuli in hoc nõ seruasse mandatũ dei dicenti:Nolite solliciti eẽ de crastino: sz constat nõ hoc eũ ꝓbare:si qs humano more ista ꝓcuret:sz nõ pro eis deo militet:vt in ope suo nõ regnũ dei: sed tpalia intueat:ad hãc ergo regulã hoc ꝑceptum redigit:vt in hoc prouisione regnum dei attendamus:sed i militia dei ista non cogitemus.

Prophete. Ra. De quibus dictũ est. Et prophetabunt filij vri. Laus est antiochie q multi perfecti conueniebant.

Agabus. Be. Nũcius tribulatiõis interpretatur q ẽm nomen suũ ⁊ hic famez generalem:i.i. paulo vincula ꝓphetat.

In iudea. Be. Sciebant in iudea ⁊ maxime hierosolymis famẽ acrẽ scituras vbi erãt pauperes sanctor q reb⁹ suis domi

Nicolaus

dñi:Adimpl'q nũer⁹ ⁊c. a Peruenit aũt ser. ad ⁊c.] eo q apli erãt ibi q⁹ fiebat ꝓfect⁹ fidei. b Et mi. bar. vsq ad ãtiochiã. ad iformãdũ pleni⁹ credẽtes ⁊ ꝓfirmãdũ. c Qui cũ p. ⁊ vidisset gfaz dei.i multiplicatõe fideliũ. d Sauisus est. valde ꝓpter honorẽ dei ⁊ salutẽ ꝓximi. e Et hortaoẽs ⁊c.] qr q pseuerauerit vsq in finez hic salu⁹ erit: Matẽ.x. f Quia erat vir bon⁹. p virtutes acqsitas. g Plen⁹ spũ sancto ⁊ fide. p ifusas. h Et apposita est multa turba dño. p pdicationẽ barnabe ad illã multitudinẽ q pri⁹ crediderat. i Profect⁹ est aũt tharsũ. vbi saulus fuerat: vt dictũ est. s. pcedẽti ca. videbat enim se nõ sufficere ad tantã multitudinẽ erudiendã ⁊ regendã sine sauli socictate. l Et docuerũt turbã multã. q̃ credidit in aduẽtu sauli. l Ita vt cognominarent primũ antiochie discipuli xpiani. ante eni credẽtes i xpm vocabant tm discipuli: sz tũc ceperũt noiari xpiani a xpo:sicut platonici a platone. m In his aũt diebus. Hic ponit secũdũ incidẽs de pnũciatiõe future famis:cũ dr: In his aũt diebus supuenerũt ꝓphete ab hierosolymis antiochiã. tũc enim in eccliã erãt multi hũites spm ꝓphetie. ẽm q pdixerat Johel ꝓpha:⁊ allegatũ est. s. ij. ca. n Et surgens vn⁹. vt in tanta multitudine melius audiret. o Significauit p spm. i. denũciauit in spũ ꝓphetico. p Famẽ magnã ⁊c. que facta est:⁊ sic apparuit xtus ꝓphetie. q Sub claudio. i. tpe claudij imperatoris. r Discipuli aũt. i. xpiani q erant antiochie. s Prout quisq habebat. i. ẽm suã facultatẽ nõ voluntatẽ. qr libẽter plus fecissent si potuissent. t Proposuerũt in ministeriũ mittere habitantib⁹ in iudea fratrib⁹. i. in hierusalẽ. illi enim tanq magis religiosi renũciantes ꝓprietati vẽdiderũt possessiões. vt inde ꝓuiderẽt cõmunitati: vt habet. s. iiij. ca. Fuerãt enim bonis mobilibus spoliati in psecutiõe: que mota fuit in morte stephani: ꝓpter qõ idigebant ab alijs credentibus auxiliari maxime tẽpore famis: quod ⁊ fecerunt suum bonum ꝓpositum adimplendo. u Mittentes ad seniores. curam multitudinis habentes. x Per manus barnabe ⁊ sauli. qui erant ad hoc fideles ⁊ apti nuncij.

C. XII.

ſ qz eriam grece locuti sunt

nuz. Peruenit aũt sermo ad aures ecclesie. q̃ erat hierosolymis

† ſ de istis grecis in antiochia credentibus

†† ſ ad probandam eorum fidem

sup istis ⁊ miserũt barnabam vsq ad antiochiaz. Qui cũ pue

ſ virtutem

nisset ⁊ vidisset gratiã domini. gã

ſ postq multus numerus conuersus est

uisus est:⁊ hortabãtur omnes in

ſ sicut ꝓposuerant ⁊ inceperant. † ſ in fide dñi: vel

ꝓposito cordis pmanere † i dño.

vt sint membra dñi †ſ bonus bona hortatur

qa erat† vir bon⁹ ⁊ plenus spiritu

ſ in aduentu barnabe

tusancto ⁊ fide:⁊ apposita ẽ multa

ſ ad priorem numerum credentium

ta turba domino. Profectus ẽ autez tharsuz vt quereret saulũ.

Quem cuz inuenisset:pduxit an

ſ ad fideles a qbus nõ erat timendũ ſ non otiose

tiochiam:⁊ annum totũ cõuersa

†ſ quã ꝑus dixerat dño appositã cũ bis q ꝓannũ augebantur.

ti sunt in ecclesia:⁊ docuerũt† turbã multaz:ita vt cognominarẽt

ſ hoc nole prius vocabant xpiani.

primũ ãtiochie discipuli christia

†ſ illo anno quo ibi conuersari sunt ††ſ quasi de eminentiori loco tam situ q̃ merito

ni†. In his aũt diebus ††supuene

ſ gratia

rũt ab hierosolymis ꝓphete an

ſ corpe qñ multitudini loquebatur

tiochiaz:⁊ surgẽs vnus ex eis

nomine agab⁹:significãbat p spi

ſ graue vel qr ꝓ totũ orbẽ

ritum famẽz magnam futurã in

ſ non per locorum interualla

vniuerso orbe terrarũ. que facta

†ſ tẽpus dr ⁊ locus:⁊ vt certior sit ꝓphetia

est†sub claudio. Discipuli autem

ſ nõ iuxta volũtatẽ:sed substãtie qualitatẽ

prout qsq habebat:ꝓposuerũt

ſ collectionem elemosyne

i ministeriũ mittere habitantib⁹

ſ non sibijpsis

in iudea fratribus:qõ ⁊ fecerunt

mittentes ad seniones p manus

ſ q̃ ꝓbati sũt: vel erant fideles ministri

barnabe ⁊ sauli.

Odem autẽ C XII.

c † ſ quo paul⁹ ⁊ barnabas missi sũt in misteriũ †† ſ ministros qõq̃s iubet ipse facit ††ſ g passioni xpi interfuerat filius herodis sub quo natus est christus

†tempore† misit⁹ herodes rex ma

† ſ ad tenendos ⁊ ligandos quosdam de ecclesia.

†† ſ tormentis † ſ quasi inferiores de eccla

gnus† vt†affligeret⁹ quosdã de

†ſ nõ solũ al quos afflixit:sz et occidit † ſ ꝛebedei

ecclesia† Occidit autez† iacobum

fratrem ioannis gladio. Videns

† ſ afflictioni quorũdam ⁊ occasione iacobi.

autez quia placeret iudeis† appo

† ſ q: plus placeret vbi ꝓnceps occideret †ſ ideo nõ est occisus sed apprehensus: vt ⁊ de xpo dixerunt: nõ licet in pasca occidere quẽq̃

suit apphendere† ⁊ petz† . Erant†

autem dies azimorum. Quẽ cuz

†ſ q̃diu nõ licet occidi licitũ putat i ãgustia cruciari.

apprehẽdisset † misit in carcerem

ſ nõ sufficiebat solius carceris custodia

trãdens q̃z quatuor quaternionibus militũ custodiendũ: volens

post pasca ꝓducere eũ populo.

Et petrus quidẽ seruabatur i car

†ſ exemplum orandi p̃ pclitantibus: ⁊ maxime p ecclesie pastoribus ſ sic enim orandum est ẽm illud: multum valet deprecatio iusti assidua

cere†. Oratio autẽ fiebat sine iter

missione ab ecclesia ad deũ ꝓ eo.

bus ⁊ agris venditis:precia aplis detulerãt: pecunieq̃ acqrẽde vlteri⁹ non multũ vacabãt: nõnulli ẽt p fide a iudeis ablata suba mulctabant: de qb⁹ aplis. Et rapinã bonor vestror cũ gaudio suscepistis. C. XII.

c Odem autez tpe. Be. Nõ famis tpe: quã q̃rto claudij anno facta hystorie referũt: cũ herodes tertio eiusdẽ anno sit defunctus: sed illo tpe quo oblatões deferebantur hierosolymã.

Be. Nõ ẽ putandũ herodẽ qui tetrarcha erat postea regẽ factũ: ꝑ caplo dignatũ. Refert iosephus Baiũ iperio suscepto: cõtinuo iudeozuz principatuz herodi filio aristoboli (quẽ tñ ille agrippã nominat) q̃rto aũt. i. vltimo iperij sui ãno eidẽ ⁊ sedez pariter ꝓtulisse. Ipsũ vo herodẽ q ioanẽ occiderat: vl'i passiõe xpi iterfuerat grauiter cruciatũ: exilio ꝑpetuo damnasse. Porro hũc herodẽ siue agrippaz tertio claudij ãno. sui vo regni. vij. ab ãgelo pcussũ regnũ agrippe filio religisse. Aristobol⁹ (quẽ dixi) a pfe pfido. i. herode sub q̃ nat⁹ ẽ xps: cũ ffe alexãdro fuerat interfectus.

Occidit aũt iacobũ. Be. De ꝑ Jacobo Clemens alexandrin⁹ hystoriaz refert: ⁊ is (inquit) q obtulerat cum iudici ad martyriũ: iacobum scz ⁊ ipse ꝓfessus est se esse christianũ: ⁊ cuz ducerent: invia rogauit iacobuz dari sibi remissionẽ: at ille parũ ꝑliberãs: pax tibi inquit: ⁊ osculat⁹ ẽ eũ: ⁊ ita ambo capite sũt puniti st.

Quattuor q̃. Quaternio dicit ꝓnceps quattuor militũ: sicut enim centurio cẽtũ ita q̃ternio q̃ttuor sub se milites habet.

Producere eũ ⁊c. Ra. Amplior enim gra cẽt si ipsi eũ occiderẽt iudei: qr ꝓnceps erat: nõ ipse herodes sicut ⁊ iacobum.

de lyra

y Odẽ aũt tpe. Postq̃ superi⁹ descripta est petri ꝑdicatio. hic interc positis scilicẽt⁹ dictũ describit ꝑ eũ orta psecutio. Et diuidit i duas partes. qr ꝑ⁰ ponit psecutio petri. 2⁰ punitio aduersarij. ibi: Descendẽsq̃. Prima i duas. qr ꝑ⁰ ponit psecutionis occasio. 2⁰ ipsa psecutio. ibi: Quẽ cũ ⁊c. Ad itellectũ ꝓmi sciẽdũ q tres herodes fuerũt i iudea: de qb⁹ scriptura facit mẽtionẽ. Primus fuit institut⁹ rex iudee a romanis: cui⁹ pr fuit idume⁹. iste vocatus fuit herodes ascalonita: ⁊ tpe ipsius natus fuit xps: Matẽ. ij. ꝓpter quẽ iste occidit innocẽtes. secũdus fuit vocat⁹ herodes antipas filius herodis ascalonite: nõ tñ ꝓmogenit⁹: ⁊ iste nunq̃ fuit rex: sed tetrarcha galilee: Luce iii. ⁊ iste decollauit ioanẽ baptistaz: tandẽ accusatus apud iperatorẽ romanũ missus fuit in exiliũ apud lugdunũ. tertiꝰ vocat⁹ fuit herodes agrippa filius aristoboli filij herodis ascalonite: ⁊ frater herodis antipe: ⁊ hz iste in ꝓncipio fuerit paup tñ postea fauẽtib⁹ sibi duob⁹ imperatoribus romanis. s. gaio ⁊ claudio fuit elevat⁹ ad regnũ: ⁊ iste de roma veniẽs i iudeã honorifice valde receptus fuit a iudeis: ꝓpter qõ in fauorẽ eor occidit iacobũ fratrẽ ioannis ⁊ icarcerauit petrũ. vñ versus: Ascalonita necat pueros: antipa ioanẽ: Agrippa iacobũ: claudẽs in carcere petrũ. ⁊ ẽm hoc pz sñia huius ꝓtis vsq ibi: z Erãt aũt dies azimorum. s. qñ apprehẽdit petrũ: ⁊ addit hoc ad significandũ cãm q̃re statiz nõ occidit petrũ sicut fecerat de iacobo. volebat enim expectare transitũ solẽnitatis paschalis: in q̃ iudei septẽ diebus vescunt panibus azimis. a Quẽ cũ apprehendisset. Posita occasiõe psecutoris petri. hic ꝓsequitur describit ipsa psecutio. ⁊ diuidit i tres partes. qr ꝑmo ponit eius incarceratio iuriosa. secũdo eius liberatio miraculosa. ibi: Cũ aũt. tertio cũ suis associatio gratiosa. ibi: Cõsideratisq̃. Circa ꝑmũ dicit: Quẽ cũ apprehẽdisset misit in carcerẽ: ne posset effugere. b Tradensq̃ q̃ttuor q̃ternionibus militũ. dicit aũt q̃ternio qui habet q̃ttuor milites sub se: ⁊ sic quater quattuor sunt sedecim: qui eũ custodiebant. c Volens post pasca ꝓducere eũ pplo. i. exponere morti ad voluntatez populi. d Oratio autem fiebat. vt xps suum vicarium adhuc seruaret in vita.

Cũ autez

Milites vinctus cathenis ⁊c. Ra. Quattuor difficultates cumulat custodiam: milites: cathene: carcer custodes. Lumen. Signum psentie angeli dei: cuius psentia soli petro lumen phebat: nec alijs refulgebat.

Percussoq; latere. Be. Percussio lateris cōmemoratio est passiōis pi: de cuius latere salus nostra pfluxit: ⁊ nobis etiā pfura cathenarū re-

tentis: tale solatiū petrus reddit: dicēs: Christo igitur in carne passo ⁊ vos eadē cogitatiōe armami.

ē.5.d. j.16.c. Percussoq; latere. Ra. Tactus corpalē corpore ex aere sumpto potuit habere angelus.

Precinge. Be. Prophetas ⁊ aplos cingulis vsus fuisse legim⁹: sed petrus ppē rigorē carceris: ligamēta ad horā laraverat: vt tunica circa pedes demissa: frigus noctis vtcūq; tēperet: crēplū phēs infirmis: vt cuz molestia corpis vel liuria tentant humana: liceat aliqd larare de propositi rigore ⁊ qz dictū est: sint lumbi vestri pcincti ⁊ calciati pedes in pparatiōe euangelii pacis spūalīū virtutū ꝛ̄bisq; predicandi resumere iubemur insignia.

Venerunt ad portā ferreā. q. d. a. c. Be. Angusta limo ferrea erat porta q̄ ducit ad hierusalem celestē: ꝛ aplor vestigijs nobis est facta meabilis: qui sanguine ppio hostiū ferreū vicerūt: ferrea

Nicolaus

a Cū aūt. Hic ꝓfir describit liberatio petri miraculosa: cū dicit: Cū ātpductur⁹ eū eēt herodes. s. de carcere vt occideret. b In ipsa no. Imediate pcedēte. e Erat petr⁹ dor. iter duos mili. ⁊c. ita custoditus q̄ nō patebat vlla euasio via humana: ꝛ qz deficiēte hūano subsidio solet adesse diuinū. Ideo subdit: d Et ecce āgel⁹ dñi astitit. ad petri liberationē. e Et lumē refulsit in habitaculo. ad ei⁹ solationē. f Percussoq; latere petri. vt excitaret eum a somno.

g Et ceciderūt cathene. diuina virtute vel angelica cui natura corpalis obedit ad motū localē: ppter qd̄ potuit illas cathenas statiz dissoluere. h Precingē. vt sis aptus ad ambulandum: resoluerat eniz petr⁹ cingulū suū vt vestis posset cooperire pedes ꝓtra frigiditatē carceris. hoc eniz sibi erat licitū ⁊ maxime ꝓtra iminēs periculum. i Et calcia te caligas tuas. est aūt caliga genus calciamēti nō hīs eo/rū sup pedē: vt dicit glosa. In greco i q̄ scripsit sanct⁹ Lucas hī sandalia: ppter qd̄ aliqui dicunt q̄ vera littera est: calcia te caligas: gallice galloçi. k Existimabat aūt se visū videre. fortitudo eniz carceris ⁊ diligens custodia fecerūt sibi imaginationē de euadēdi ipotentia: ppter qd̄ rem gestā somniū estimabat. l Trāseuntes aūt primā ⁊ secundā custodiā. s. militū qui erāt oppressi somno: vel qz vigilātes erāt acrisia pcussi: sicut. iiij. Reg. vi. dicit de militib⁹ qui capere volebāt helisēū. m Venerūt ad portā ferreā ⁊c. Illa erat exterior porta carceris. n Que ducit ad ciuitatez. ex q̄ videt q̄ ille carcer erat extra ciuitatē: sicut fit in pluribus locis. o Que vltro aperta est eis. virtute diuina vel angelica modo p̄dicto de cathenis. p Et exeuntes ꝓcesserunt vicum vnū. ad maiorez petri assecurationem. q Et ꝓtinuo discessit angelus ab eo. subito disperdēdo: sicut dictū est. ē. p. ca. r Et petrus ad se reuersus ⁊c. ⁊ tūc pcepit q̄ nō erat somniuz: sed res gesta. s Cōsideransq;. Hic ponit ꝓfir restitutio petri ad fideles: cum dicit: Cōsideransq;. s. vbi esset ⁊ quo diuertere posset ne a custodib⁹ inueniretur: nō timore passionis ductus: sed qz per visitationē angeli circa ꝓlongationē vite sue sciebat volūtatē dei esse. t Venit ad domū marie. que

Cūz autez producturus eum esset
† s quā oportuna erat solutio.
herodes: i ipsā nocte erāt petrus
s non habens spem euadendi illa hora
dormiens inter duos milites vinctus cathenis duab⁹: ⁊ custodes
† s quatuor hec custodia exaggerat mili. cathe. custo.
ante ostium custodiebant † carcer.
carcerē. s nota dñi ⁊ astitit
cerē. Et ēece angel⁹ domini astitit
s ex presentia angeli
⁊ lumē refulsit in habitaculo. p
s tactu corporali
cūssoq; latere petri excitauit eum dicens: Surge velociter. Et cēci/
s prima solutur angustia
derūt cathene de manibus eius. Dixit autez angelus ad cū: Prē
s cēptū dak nō ambulādi sine calciamēti angelo iubēte ⁊ aplo cōplēte † caliga gen⁹ calciamenti.
cingē ⁊ † cālcia te caligas tuas. Et
fecit sic ⁊ dixit illi: Circūda tibi ve
s timor non impediat
stimentum tuū: ⁊ sequere me. Et exiens sequebatur eū: ⁊ nesciebat
s non putabat fieri: sed ostendit imaginarie
quia verum esset q̄ fiebat p angeluz. Existimābat autē se visuz
† s duos milites s primam quaternionē cum suis
videre. Trānseūtes aūt † primam
† s custodes carceris s sm quaternionē cū suis
⁊ † secundam custodiam vēnerūt
† s q̄ putak fuisse in atrio carceris † s ꝓ extra ciuitatē fuisse carcerē: vel in exteriore parte ciuitatis
ad † portam ferreā. † quē ducit ad
s a seipsa
ciuitatē quē vltro apta ē eis. Et
ēxeuntes ꝓcesserunt vicū vnum
s vt sciret verū esse qđ fiebat: ⁊ nō visionē
⁊ ꝓtinuo discessit angelus ab eo. Et petrus ad se reuersus dixit:
s oñdit qz hoc prius nesciuit
Nūc scio vere: quia misit dominus angelum suuz: ⁊ eripuit me
de manu herodis: ⁊ de oi expe/
s vbi esset
ctatione plebis iudeoꝝ. Cōside

rāsq; vēnit ad domū marie mris ioānis: q cognomiat⁹ marc⁹: vbi
† s causa orationis. p petrum vel ex cuētu.
erant multi † cōgregati ⁊ orātes.
Pulsante autē eo ostium ianue
ꝓcessit puella ad videndū noie
s videns v l sorte vl visio fortitudil vl visiōis fortitudo
rhode. Et vt cognouit vocē pe/
s ex ipatientia s. nunciā di aduentū petri
tri p gaudio non apuit ianuam: sed introcurrens nunciauit stare
petrū ante ianuā. At illi dixerūt
s qz sciebāt petrū incarceratū esse
ad eam: Insānis? Illa autē affir
s rem.
mabat sic se habere. Illi āt dicebant: angel⁹ eius est. Pet⁹ autem pseuerabat pulsans. Cū aūt
† s qz certū habebāt q̄ abbo
minibus non dimitteretur.
aperuissent, viderūt eū † ⁊ obstupuerunt. Annuēs autez eis ma/
s silentium indicendo
nu vt tacerent: narrauit quomō
s nō hoc est nō calliditas vel fortitudo.
dominus duxisset eū de carcere.
† s virtutē donatā pb⁹ eoz † s Iusto. s. filio alphei qui ter iacobus decollatus erat † s orantibus. p me
Dixitq;: † nūciāte † iacobo ⁊ † fri
s eadē nocte in aliū
locum timore herodis ⁊ iudeorum
bus hec. Et egressus † abijt i aliū
† s crastina post eductionē petri de carcere
locum. Factā autē † die erāt non
† s ⁊ custodes † s apparet q̄ clausum reliqt petrus
pua turbatio inter † milites: † qd/
carcerē: quo apto nō eēt ambiguū eū euasisse
nam factuz esset de petro? Herō/
† in carcere
des autem cum requisisset euz: ⁊
† s inquisiuit virum custodes
nosset quid de eo factum esset
nō iuenisset: † inquisitione facta
† s ad se vt in eos vindicaret
de custodib⁹ iussit † eos duci. Be
scēdensq; a iudea in cēsareā. Ibi
s ideo sinibus eoz primault
ꝓmoratus est. Erat autēz iratus

enim hostia petro cedunt custodi aule celestis: qui ecclesie retinens cacumē infernū superat. Ad se reuersus. A culmine cōtēplatiōis ad hoc reuersus est: qđ in intellectu cōmuni prius fuit. Processit puella: ꝛ introcur. ⁊c. Et dñm de tumulo egressuz prima oīuz mulier discipulis nunciauit: vt vbi abundauit delic. supera. g.

Angelus eius est. Hier. Magna dignitas aiaꝝ: vt vnaquecq; ab ortu natiuitatē hēat angelu i custodiaz sibi deputatum.

Ticonius. Videt angel⁹ hoīs cē hō iferiorē q̄ deū semp fide ꝓtēplatur.

Be. Dō vnusq;q̄ hēat angeluz scriptura testat. Vñ dñs: āgeli inḡt eoz semp vident. f. pa. Et iacob angelus qui eruit me de cūctis malis: ⁊ hic discipuli āgelū petri venire credebant.

Tacerēt. Donec narraret virtutē vl tacē iubet ne clamore gaudētiū aduēt⁹ ei⁹ ciuitate cōgseat. j.26.l.

Descēdensq;. Ra. Ut petri solutio nulli noceret: nō pmittit herodes vindicare in custodes.

In cesareā. B. Quis iurta situ locoꝝ cesareaz philippi dicere videatur. Ideo q̄ ⁊ hec sicut tirus ⁊ sidon ciuitas sit fenicis: tamē iosephus dicit: hec in cesarea palestine gesta: que olim turris stratonis dicta ē in ꝓfinio phenicis ⁊ palestine in littore maris magni sita.

de lyra

non solū erat fidelis: sed etiam hospita fidelium. u Pulsante aūt eo ad ostium ianue. que clausa erat de nocte ⁊ pro infidelitz psecutione. x Pre gaudio. s. liberatiōis petri ⁊ eius aduēt⁹; y Sz intro currens. vt bonos rumores velociter nūciaret. z Insanis. ppter fortitudinē eniz carceris ⁊ custodiaz diligentē credebāt euasionez petri impossibilē esse. a Angelus eius est. ex hoc loco ⁊ ex hoc qđ dicit Matth. xviii. Angeli coz semper videt faciē patris: dicunt cōcorditer sancti ⁊ doctores q̄ singuli hoīes hīt singulos angelos ad sui custodiaz deputatos: ⁊ aliqñ apparēt in specie illoꝝ: sicut angel⁹ in specie beati ambrosij mediolani existētis apparuit turonis in sepultura beati martini: ⁊ beat⁹ frāciscus in remotis agēs apparuit in capitulo arelatēsi. b Et obstupuerūt. pre admiratiōe videtes petruz liberatū: ⁊ ignorātes liberatiōis modū: ppter qđ petr⁹ cepit narrare ipsuz: cū dicit: Annuēs autē ⁊c. c Nūciate iacobo ⁊ fratrib⁹ hec. vt reddant gratias deo q̄ exaudiuit petitionez eoz pro me factā: vt dictuz ē. s. Oratio aūt fiebat ⁊c. d Facta aūt die. in qua ordinatum erat occidi petrum. e Erat nō parua turbatio inter milites: qz timebāt negligētie coz iputari: ⁊ per ꝓfis puniri: sicut ⁊ factū est. vnde subdit: f Herodes aūt cum requisisset eū. s. petrū. g Et nō inuenisset. ⁊ porte carceris inuente fuissent aperte sicut expresse dicit de porta ferrea. h Iussit eos duci. s. in carcerem tanq̄ suspectos de liberatione petri vt postea punirentur: sed herodes fuit impeditus celeri morte preuentus: vt habetur parte sequenti. i Descendensq;. Hic consequenter describitur herodis punitio. ⁊ primo ponitur eius pena. secundo ponuntur duo corelaria. ibi: Verbum domini. Circa primum dicitur: Descendensq; a iudea. i. a hierusalem que est in altiori situ iudee. l Iratus tyriis ⁊ sidonijs. qui erant de prouincia phenicis: propter quod terminus coz appropinquauit vt eos debellaret ⁊ puniret.

At illi

Alerentur. Be. Necessariā habebāt amicitiaz vicini regis. ideo q̄ regio eoꝝ valde āgusta erāt: galilee ⁊ damasci finib⁹ pressa. Cōfestim ⁊c. Be. Joseph⁹: dū ipictatē illicite adulatiōis nō exhorreret: respiciēs paulo post iminentē ⁊ insistētē capiti suo vidit angelū: eūq; sensit ꝓtinuo exitij sui ministrū quez p̄ius nouerat ꝓuisorez bonoꝝ. inde ꝓtinuis. vij. dieb⁹ ventris dolore cruciat⁹: vitā violenter abrupit.

C. XIII.

e Rant aūt ⁊c. Prophe ⁊ doctores Ide erāt ꝑphe ⁊ doctores. Al'i aliꝑ eoꝝ ꝑphe: alij doctores fuerunt.

Niger. Ra. A calore: i latinū c. Ur ascēdēs interpretat: si hebreū est.

Segregate mihi ba. ⁊ saulū. Be. Videt saul⁹ iuxta ordinē hystorie. xiii. anno post passionez apostolatū cū barnaba ⁊ pauli vocabulū accepisse. ḋr/ todecimo aūt anno iuxta cōdictū iacobi cephe q̄z et ioānis ad magisteriū gen

Nicolaus

a At illi vnanimes ve. ad cū. ad placādū p oblationē emende: ⁊ vt ꝫ meli⁹ faceret rogauerūt cius cubicularijū q crat ei⁹ secretari⁹: vt eēt hui⁹ negocij mediator ꝑ eis: ⁊ subditur cā cū dr: b Eo q̄ alerent regiões eoꝝ ab illo. i. ab herode. nō enim terra eoꝝ poterat habere victualia sufficienter nisi de terra herodis accepta: vel per eam trāsportata. c Statuto aūt dic. ab herode vt tyrij ⁊ sidonij ei⁹ audirēt sniaz. d Herodes vestit⁹ veste regia. i. insignijs regalib⁹ decoratus ad suā magnificentiā ostēdēdā. e Sedit pro tribunali. magnifice. f Et cōcionabat ad eos. loquens valde egregie. g Populus aūt acclamabat. adulādo herodi. h Dei voces ⁊ nō hominis. dicebāt enim q̄ talis eloquētia nō erat hominis puri: sed deitatē habentis. i Cōfestim aūt pcussit eum angelus dñi

ſ tyrus ⁊ sidō citates sūt puicie fenicis † ſ tirij ⁊ sidonij

tyrus ⁊ sidonijs. † At illi vnānies ſ ⁊ pluaserunt

venerūt ad deuz. Et psuaso bla † ſ quasi thesaurorꝝ custos

sto qui erat † sup cubiculuz regis †ſ amic⁹ eni eoꝝ erat ⁊ patronus: ⁊ forte perses

postulabant pacem: eo q̄ † alerēt †ſ pfinito ad pdictuz

regiões eoꝝ ab illo. † Statutō āt †ſ deserīt gr̄a vt postea maior sit miseria.

die herodes † uestitus veste regia †ſ in vel super †ſ vbi locus erat iudicij †ſ blandiēdo ⁊ adulando

sedit † pro ſ tribunali: ſ ⁊ concio/ †ſ adulatio prauitatis fidei ostendit

clamabat † dei vōces: ⁊ nō homi nis. Cōfestim autem pcussit eum †ſ psequēdo aplos: q̄ nomē dei respuendo

angelus domini: eo q̄ nō † dedis ſ paulatim non subito

set honorē deo: ⁊ psumpt⁹ a ver/ †ſ falso dño motuo dei verbum crescit

mibus expirauit. † Verbum aūt †ſ in fidelibus †ſ in his q̄ quotidie augebant

domini † crescebat. ſ ⁊ multiplica/ †ſ redit ad id qd̄ dixerat mittētes ad seniores p manus barnabe ⁊ sauli.

batur. † Barnabas aūt ⁊ saulus reuersi sūt ab hierosolymis explē to ministerio: assūpto ioanne q̄ cognominatur marcus.

ſ pter illos q̄ vēiebāt ab hierosolymis

Rant aūt in C. XIII

e ecclesia que erat antio/ †ſ de futuris †ſ.i. †ſ de pteritis

chie † pphete ſ ⁊ doctores: in qui †ſ exaudibilis audiēs mercedē aut nomē habitaculi.

bus barnabas ſ et simon qui vo

ſ ſ ipse eleuans vel consurgens † ſ de urbe ciuitate supradicta

cabatur niger: ⁊ lucius † cyrenēsis ⁊ manahē: qui erat herodis te/

† qui eodem lacte aliter collactaneus dicitur

trarche † collactane⁹: ⁊ saul⁹. Ad/ † ſ qui nunc nominati sunt.

ministrantibus autem † illis dño ⁊ † ſ pphetis.

ieiunantib⁹: dixit † illis spiritus ſ † ſ separate vt soli seruiant doctrine † ſ patet eos a hierosolymis antiochiā rediisse

ctus: † Segregate mihi † barnabā †ſ pclarus †ſ ō vas electiōis paulus dr̄ ⁊ segregat⁹ i euāgeliū dei ſ assumā: futura eni deo sūt q̄ pterita

⁊ saulū † in ōpus ad qd̄ ſ assum/ †ſ vt predicatio eis pparetur

psi eos. † Tunc ieiunantes ⁊ oran †ſ in modū ordinādoꝝ †ſ in oppa ad qd̄ assūpti sūt

tes † iponētesq; illis manus. ſ di † ſ saulus ⁊ barnabas

miserunt eos. Et ipsi quidē missi † ſ a seleucho rege sic vocatā

sp irituſancto abierunt † seleuci am: ⁊ inde nauigauerūt cypꝝ. Et ſ que est in cypro

cum veniſſent salaminā. predicā/ †ſ ppter reuerentiam: siue duriciam iudeoꝝ.

bant verbum dei † i synagogis iu †ſ q̄ dicebat marcus

deoꝝ: habebant autem ⁊ † ioan/ †ſ pdicationis

nez † in ministerio. Et cum p am/ bulassent vniuersam insulā vsq; paphum: inuenerunt quendam ſ maleficum

virum magnuz: pseudo ꝓphetā †ſ filiū i malo vt filiū maleficij ſ al. maleficus

iudeuz. cui nomen erat † barieſu. †ſ pcōsul nomē dignitatis scōus a pfule

q erat cuz † pcōsule sergio paulo †ſ q̄ ex bono nature verbū dei desiderabat

viro † prudente. hic accersitis bar naba ⁊ paulo: eſiderabat audi/ re verbū dei. Resistebāt autē illi †ſ malefic⁹ qd̄ alijs cōcrei ē ꝓprium ſ ſ al. magus qd̄ ad trāgressionē respicit q̄ semp deo resistit

elymas † magus ſ ſic eniz interpre/ tatur nomen eius: quērēs auerte/

In synagogis. Be. Propter ignaros locoꝝ semel annotandū credidi: vbicunq; synagogaz iudeoꝝ videris: scito i ciuitate gesta que dicuntur

Barieſu. Be. Forte pte legitur barichu vl vt alij bariem.

Sergio paulo. Duo vni⁹ noia sunt sergius ⁊ paulus.

Elymas. Ra. Elymas ſm q̄sdā interpretatur dei mei mēsura: vel magus. ⁊ ideo resistebat.

Auertere. Ra. Eū q̄ ſcepat ꝙuerti: a fide ad trāsgressionē volebat ꝙuertere iuxta nomen suum.

de lyra

modo: nō habet ex textu. glosa tñ interlinearis dicit q̄ hoc dictū fuit ꝓphetis: ⁊ p ꝓphs in reuelatione. tñ illa glosa nō ē multuz autētica. b Segregate mihi saulū ⁊ barnabam: vt ꝓcedāt ad cōuersionē gentiū. tūc enim isti duo fuerūt ad apostolatū vocati. c In opus ad qd̄ assumpsi eos. i. in op⁹ publicatiōis euāgelij: sic ⁊ alij apli ad hoc sūt assumpti. d Tūc ieiunātes ⁊ orantes iponētesq; eis manꝰ in more ordinādoꝝ: vt dicit interlinearis glosa: ꝓpter qd̄ aliq̄ expositores dicūt q̄ hic breuit inculcant due hystorie: ita q̄ illi q̄ erāt antiochie ieiunauerūt ⁊ orauerūt ꝓ ipsis ⁊ tūc miserūt eos in hierusalē vbi erāt apli ad quos solū manuū ipositio ꝓtinebat: ſz text⁹ hoc nō videt innuere: ꝓpter qd̄ melius dicit vt videt q̄ ſz in antiochia in q̄ notabiliter creuerat ecclesia: vt dictuz est. s. in fine. xi. ca. ad regimē ipsi⁹ fuerāt ab apl̄is aliq̄ episcopi ordinati ⁊ illuc missi: ⁊ illi iposuerūt barnabe ⁊ saulo manꝰ qd̄ spectat ad officiū epoꝝ: eo q̄ sūt successores apl̄oꝝ. xi. di. ca. i nouo, testō. e Et ipsi qdē missi. Hic ꝓfir describit officij ipositi executio. ⁊ ꝑmo publicatio euāgelij p paulū cū barnaba. ſcōo cū syla. ca. xv. ibi: Post aliquot dies. Prima diuidit in tres ptes. q̄: ꝑmo ponit pdicatio sauli ⁊ barnabe i cypro. secūdo i iconio. sequēti ca. tertio ponit cuiusdā suborte qōnis determiatio. ca. xv. Prima adhuc i duas. q̄: ꝑ⁹ ponit apl̄oꝝ pdicatio. 2⁹ iudeoꝝ ꝓdictio. ibi: Videntes aūt. Prima adhuc i duas. q̄: ꝑ⁹ ponit pdicatio apl̄oꝝ in cypri ī sula. 2⁹ i antiochia. ibi: Et cū a papho. Circa ꝑmū dr: Et ipsi qdē missi a spū sancto: vt ꝓz ex dict⁹. f Abierūt seleu. q̄ ē ciuitas edificata a seleuco rege asie de q̄ fit sermo. i. Machab. iij. g Et inde naui. cyprū. q̄ est insula famosa. h Predicabāt verbū dei in synagogis iudeoꝝ: q̄ debebāt eis denūciare verbū euāgelicū: vt hī. j. codē ca. i Habebāt aūt ⁊ ioānē in ministerio. s. pdicationis: ⁊ hic ē q̄ cognominat⁹ ē marcus. i fine ca. pcedētis. l Inuenerunt quēdā virū magū. q̄ sua malicia decepat pcōsulē ⁊ pplm. l Cui nomē bariesu. Sic ē i greco ⁊ i libris correctis ⁊ tātū valet sicut filius ieſu. m Qui erat cū pcōsule sergio paulo. ab isto mutatū ē nomē sauli i paulū: vt cōiter dicūt doctores: q̄ fuit ꝑma ꝑsona notabilis q̄ legit ꝙuersa p pdicationē sauli. antiqt⁹ enim hoīes ex aliq̄ facto notabili sortiebāt nota noua: sicut ioānes filius simonis machabei ex victoria quā habuit de hircanis: ioannes hircan⁹ vocat⁹ fuit: vt hī in hystoria scholastica. n Resistebat aūt illis elymas magus: iste ē q̄ vocat⁹ ē bariesu. Elymas eni interpretat⁹ dei mei mēsura vel cēsus. sic eni faciebat se vocari: vt crederet nūci⁹ dei. o Querens auertere pcōsulem a fide. vt eum magis in sua familiaritate posset tenere.

Saulus

Saulus. Ra. Interpretat tẽtatio respiciẽtis: vl securitas vl mirabil.
Qui ⁊ paulus. Be. A sergio paulo ꝓcõsule quẽ fidei subegit: sortit⁹ est nomẽ pauli. Be. Apte gentiũ apls de gẽtili nomẽ sortit. Ra. A sergio paulo sic dict⁹: cũ meritꝫ mutant ⁊ nola. Saul⁹ filiꝰ doloris erat cũ ecclesiaz ꝑsequeret. filiꝰ aũt dextere paul⁹ qñ nõ se tm̃: sz etiã ꝑles ad dexteraz vocauit. Sicut enim barnabe mutatũ ẽ nomẽ: vt p ioseph vocaret barnabas. i. filius ꝛsolatiõis sic saul⁹ post gradũ apostolatus pauli nomẽ accepit: q de supbo hũilis fact⁹: ꝑ saule vocat⁹ est paul⁹.
Saul⁹ a saule ipio ⁊ ꝑsecutore: paul⁹ a modico ⁊ humili spũ vocat. vñ ⁊ nomẽ suũ iterpretãdo dicebat: Ego sum minim⁹ apl̃oꝝ q nõ sũ dign⁹ vo. apo. q ꝑsc. sum. ec. dei.
Et nunc ⁊c̃. cris ce. Be. Oportuit paulũ miracula agere ad cõsũmationẽ apl̃atus: quẽ diu ꝺ stimulũ calcitrãtẽ dñis eligerat. Et cõfestim cecidit ⁊c̃. Ra. Hic ꝓpletur qõ i cãticis legit. Capite nobis vulpes paruulas: q demoliunt vineas: qz paul⁹ pseudo ꝓphaz cepit: exterminantẽ rudẽ vinea. i. ꝓcõsulis mẽtẽ: sciebat apls sui memor exemplũ: de tenebris oculoꝝ posse lumẽ mẽtis surgẽ. nõ enĩ merebat hẽ oculos carnis: q mẽtis oculos laborabat auferre alijs.
Venerunt antio. Be. Due sũt antiochie. vna i syria a seleuco rege ꝺdita q̃ reblata añ vocabat: in

Nicolaus

a Saul⁹ aũt q ⁊ p. hic ẽ ille q pri⁹ saul⁹ vocabat ⁊ modo paul⁹: rõne dicta.
b Replet⁹ spũ scõ. cui⁹ virtute videbat ea q̃ erãt aliis occulta. c Intuẽs i eũ di. ꝓnũciãs dei sententiã. d Ole. oi d. i agibilib⁹. e Et oi fal. in credibilib⁹. f Fili dia. p imitationẽ i opib⁹. g Inimice ois iu. acgsite ⁊ ifuse. h Nõ desi. sub. q̃ntũ ẽ i te. i Vias dñi rectas. i. fidẽ ⁊ mores. k Ecce ma. dñi sup te. i. ei⁹ vidicta. l Et eris ce. vt pena rfideat pctõ. s. cecitas corꝑis cecitati tue mẽtis. m Et cõ. ⁊c̃. i. i instãti ad ofidẽdũ q cecitas illa nõ fuit a cã nãli: sz supnãli. n Tũc ꝓcõ. cũ vi. fa. ꝓcides ex diuina virtute i testimoniũ doctrine p apl̃os ꝓdicate.
o Credidit. cognoscẽs q de⁹ q vitas ẽ. ꝓma nõ põt esse testis falsitatis.
p Admiras su. do. dei. q eẽt tãte excellẽtie q ꝛfirmaret opib⁹ diua virtute facẽ.
q Et cũ a papho. Hic ꝛsñr describit apl̃oꝝ ꝓdicatio i antiochia. Circa quã ꝑmo ponit q̃dã ꝑambula. s. de recessu ioãnis ⁊ accessu ad antiochiã. 2° ponit ipsa ꝓdicatio. ibi: Surgẽs aũt paul⁹. Circa ꝑmũ dicit: Et cũ a papho nauigasset paul⁹ ⁊ q cũ eo erãt. s. barnabas ⁊ iohs.
r Venerũt i p. nomẽ ẽ ciuitati i regno pãphylie.
s Joãnes aũt discessus cãm nõ exꝑmit text⁹. nõ vt tm̃ fuisse rõnabilis: qz ꝓp ipsuz paulus iudicauit eũ nõ cẽ iterũ recipiẽdũ i societate eoꝝ: vt habet. j. xv. ca.
t Illi vo p. pgen ve. an. pi. hoc dicit ad dñiaz antiochie edificate ⁊ denota te ab antiocho magno: ꝺcq̃ dcm̃ ẽ i ꝑncipio hui⁹ ca.
u Et i. sy. die sabbatoꝝ. i. q̃ ꝛgregabant iudei.
x Sederũt. ad audiendũ. ideo subditur:
y Post le. ãt le. ⁊ ꝓ. mi. ꝑn. sy. ⁊c̃. ex q̃ ꝑz q coꝝ ꝑdicatio fuit efficacioꝝ ex hoc q se nõ igesserũt ad ꝑdicãdũ: s rogati fuerũt.
z Surgẽs aũt. Hic ꝛsñr ponit ipsa ꝑdicatio i q̃ paul⁹ ad coꝝ ꝛuersionẽ facit talem rõnẽ: Ille de⁹ q tot bñficia pfib⁹ antiqs cõtulit redẽptionẽ vobis i semine dauid ꝓmisit: sz hãc i iesu naçareno ipleuit. q̃ ei adherẽdũ ẽ tanꝫ vero redẽptori.
ꝓmã aũt ꝓpositionẽ cõcedebãt ⁊ adhuc cõcedũt oẽs iudei: sz secũdã negabant ⁊ adhuc negãt. Sic q̃ ꝓcedit apls: qz ꝑmo tãgit dñicioꝝ collationẽ ⁊ re proconsulez a fide. Sãulus ãt
†ſ olim vel nũc viuacius
qui ⁊ paulus † repletus spiritusã:
†ſ g spũ †ſ elimã †ſ plena nõ recipiãt augmẽtum
cto. † intuẽns †ſ in eũ dixit: ⁊ O plẽ
†ſ non nascendo sed imitando
ne omni dolo ⁊ õmni fallacia † fi/
† ſ dei ⁊ legum eius
li diãboli: inimicẽ omnis † iusticie
†ſ fidem ⁊ penitentiã ſ mãdata.
nõ dẽsinis subuertere † viãs dñi
ſ. i. potestas
rectas. Et nunc ẽcce man⁹ domi/
†ſ extra sicut ⁊ intra eos
ni sup te: ⁊ eris † cecus non videns
† ſ sicut non vides solem iusticie † ſ peniten ie vel mortis †ſ nõ fortuitu sed desursuz a deo
† solem vsqz ad † tempus. †ſ Et cõ/
†ſ cecitatis initiũ ſ ipsa cecitas
festim cecidit in eũ † caligo ⁊ tene/
†ſ i circuitũ, se vertẽs i modũ cecoꝝ †ſ ad se ducẽdũ
bre. Et † circuiẽs querebat †ſ qui ei
manũ daret. Tũc proconsul cũ
†ſ. i. cũ doctrina xpi virtute miraculi
† vidisset factũ crẽdidit: ãdmiràs
sup doctrina domini. Et cũ ã pa
†ſ ex quibus erat barnabas
pho nauigasset paulus ⁊ qui † cũ
† ſ ciuitatẽ †ſ illius regionis
eo erant: venerunt † pergen † pam
†ſ hec est causa futuri discidij
philie. J ohannes autez † discedẽs
† ſ vnde cum eis venerat
ab eis reuersus est † hierosolymã
†ſ paul⁹ ⁊ barnabas cũ suis †ſ pedib⁹ nõ naulgãtes
† Illi vo † ptranseuntes pgen: ve/
nerũt ãtiochiã Pisidie. Et igrẽs
†ſ qua consueuerant conueni re ⁊ legem legere ⁊ ꝓphetas ad modũ dñice diei.
si synagogã † die sabbatoꝝ sede/
rũt. Post lectionẽ autem legis
† ſ nõ potest ciuitas abscondi supra montem posita
⁊ ꝓphetaꝝ † miserunt principes
† ſ qz iudei estis
synagoge ad eos dicẽtes. † Viri
† ſ q̃ dicerẽt hoc ẽ opus diei huius quo nihil aliud ogant ſ dubitando dicitũ qõ ẽ gfidie signũ.
fratres † si quis est i vobis sermo
†ſ ñ ꝺdicatõis: ſ electiõis †ſ ad nos q nõ idigem⁹
† exhortationis † ad plebẽ dicite:
† ſ iuxta ꝛsuetudinẽ legẽtiũ ꝓpter multitudinẽ audiẽtiũ †ſ aliq no. i. ꝛsuerto silentij signo
† Surgẽs ãt paulus: † ⁊ manu si/
ſ iudei
lentium indicens ait: Viri isrãe/
† ſ gentilis ſ timentes segregati: q nõ oẽs timebãt deum †ſ vtriqz
lite: ⁊ qui † timẽtis deum: † audite.
†ſ ꝺ cũctũ plebib⁹ q alios deos colebãt ⁊ elegit ex oi genere hoinz †ſ nõ ꝑres eũ ſ abrahã ⁊ cetera
Deus plebis israel † elegit † patres
†ſ nõ vt̃os qõ dr ad psuadẽdũ †ſ de seruitio
† nostros: ⁊ plebem † exaltauit cũ
†ſ fuiẽces in luto ⁊ latere †ſ ptãte q̃ egyptios plagis multis ꝓcussit ſ ꝛpo q ẽ brachiũ patris
† essent icole i terra egypti. † ⁊ brã
chio excelso edurit eos ex ea. ⁊ p
†ſ longam dei signat patientiam
xl. † annoꝝ tempus mores coꝝ
†ſ gravitas coꝝ ofenditur
† sustinuit in deserto. Et dẽstruẽs
† ſ viria septẽ vel inumerabilia † ſ pacẽ designat ⁊ diuisionis qualitatẽ
† gẽtes septẽ in terra chanaã. † sor
te distribuit eis terram eorum q̃
si pos q̃dringentos. ⁊. l. annos.
†ſ i. p⁹ q̃drigẽtos ãnos ⁊ gnaginta ⁊ diuisionẽ terre
Et † post hec dedit iudices vsqz
ad samuel ꝓphetã. Et exide po/
ſ ꝓtra volũtatẽ dei †ſ cumulat patientia dei
stulauerunt regem † ⁊ dedit illis
†ſ malũ de nouissima tribu: qõ vincitur genus ẽ
saul filiũ cis: † virum de tribu be
†ſ cũ tpe samuelis: sic enĩ ẽ in cronicis: samuel ⁊ saul annis xl.
niamin † annis. xl. Et amoto illo
†ſ ꝓpter hũilitatẽ radicis ⁊ pſone vel in figura xpi suscitati †ſ ꝓtinua ofidit patientia.
† suscitauit illis dauid regẽ: † cui ⁊
†ſ nisi ego querer nulli appareret
testimoniũ phibẽs dixit. † Inue
†ſ parue statꝰ †ſ hoc ꝓpter ipsum vel xpm̃ de ꝺa uid semine natum
ni dauid † filium iesse † virum sc̃z
†ſ hoc xpo maxime conuenit
cor meum: q † faciet omnes volũ
†ſ ad hoc tendebant predicta
tates meas. † Hũius de⁹ ex semi/

qua ꝑmo cognominati sũt discipuli xp̃iani. Altera de q̃ mõ dcm̃ ẽ i ꝓuincia pisidie. Antiochiam pisi. Ra. Ad dñiaz alteri⁹ antiochie vt credit: sz a multis cadẽ cẽ putat. Sederunt. Ra. Quasi audituri legẽ: nõ ꝓdicaturi: ecce exẽplũ hũilitatis. Terra chanaan. Ra. Scilz repromissiõis: q̃ ideo (vt plerisq; vt) israeli ẽ data: qz i ꝑma diuisiõe post diluuiũ hãc ꝓuinciaz semẽ sem sortitũ ẽ: sz postea a chananeis violẽter ẽ possessa. ⁊ ideo iure ꝑtinis hãbitatoribꝰ reddit. Merito aũt chananei delent: de q̃ stirpe dr: maledict⁹ chanaã: seruus seruoꝝ erit: cuius pater cham in patrez impius fuit: ⁊ ideo maledici meruit.
Quadringentos. Be. diuerat de⁹ ad abraham erit semẽ tuũ accola in terra aliena ãnis quadringẽtis. Et itẽ ait: quia in isaac vocabitur tibi semen. ab exortu ẽ filij⁹ seminis vsq; ad exitus isrl̃ ex egypto: fuerunt iuxta exodũ. anni q̃drigẽti. v. his adde. xl. ãnos i deserto: ⁊. v. i terra chanaam: qb⁹ pactis vt terra quã uisse a ꝑelijs ⁊ sors fuisse missa sup eã. ⁊ luenies annos quadringentos quinquaginta.
Dedit iudices vsq; ⁊c̃. Tempus iudicũ transit ad probandam patientiam dei.
Annis. xl. Be. Liber regum non aperte exponit: quot annis saul regnauerit: sed apostolus vulgo loquens: hoc quod fama crebrior habe/

de lyra

D
bñdictiõis ꝓmissionẽ. 2° eiꝰ adiplectionẽ. ibi: Hui⁹ de⁹. 3° ifert ꝯclusionẽ intentã. ibi: Videte g̃. Circa ꝑmũ dr: Surgẽs ãt paulus: vt meli⁹ audiret i tãta multitudine. a Viri israelite. q habẽt legis ⁊ ꝓphaz noticiã. b Qui ti. deũ. vitantes ei⁹ offensaz. hoc enĩ dicit captãdo eoꝝ benuolẽtiã: ⁊ vt melius recipiãt ei⁹ exhortationẽ. c De⁹ plebis isrl̃ elegit pres no. i. abrahaz. d Et ple. exalta. ꝑ ipsuz ioseph. e Cũ eẽnt icole in terra egypti. in q̃ post mortẽ ioseph subiecti fuerunt graui fuituti: vt ꝑz Exo. j. f Et i bra. cr. i. i signis mirabilib⁹. Eduxit eos ex ea: vt ꝑz i Exo. g Et p. xl. annoꝝ tps moꝝ coꝝ. malos. h Sustinuit in deserto. q: multotiens rebellauerũt dño: vt ꝑz in libris Exo. ⁊ Nu. i Destruẽs gẽtes septẽ. s. chananeos. amoreos: cueos: iebuseos: phereꝛeos: gergeseos: ⁊ eheos: vt ꝑz i libro Josue. l: Sorte distribuit trã coꝝ eis. vt ꝑz Josue. xiij.
l Quasi post quadringẽtos ⁊ qnquagita annos. s. a natiuitate isaac: a q̃ vsq; ad exitũ de egypto fluxerũt ãni. cccc. vt ostẽsuz fuit Deũ. xv. ⁊ ẽ. vij. ca. ⁊. xl. vsq; ad ingressuz terre ꝓmissiõis: ⁊ inde. x. qb⁹ pugnauit iosue cõtra gentes ꝑdictas ante diuisionez terre. vnde dicit Josue. xi. Multo tpe pugnauit iosue cõtra reges istos.
m Et post hoc dedit iudices. ad regimẽ populi: Judic. j.
n Usq; ad samuel prophetam. inclusiue: quia fuit vltimus iudex.
o Et exinde postulauerunt regem. j. Regũ. viij.
p Et dedit illis deus saul filium cis. j. Regũ. x.
q Annis quadraginta. in hoc numero includitur tempus quo samuel populuz iudicauit: quia saul tm̃ annis. xx. regnauit.
r Et amoto illo. propter peccata sua.
s Suscitauit eis dauid regem. j. Regum. xvj. tunc enim vinctus fuit per samuelez.
t Cui testimo. phibens dixit. ⁊c̃. j. Reg. xiij.
u Hui⁹ de⁹. Hic ꝯsñr apls declarat dñe ꝓmissiõis ipletionẽ. secũdo ad hoc inducit scripture testificationẽ. ibi: Et nos vobis. Circa ꝑmũ dicit: Hui⁹ de⁹. s. dauid.
x Ex se. ẽm ꝓmissionẽ ⁊c̃. J q enĩ fuerit de semine dauid: ꝑz Matb. j. hoc ẽt ꝑtinet i ãnalib⁹ iudeoꝝ. Intelligẽdũ tm̃ ẽ xp̃m a dauid descẽdisse ẽm corꝑulentam

dat dixit: Chronica ꝛo testant: ꝙ samuel ꝛ saul annis .xl. israeli p̄fuerunt.
Vobis. Ra. Judeis. Nō veni nisi ad oues que perierūt dom⁹ israel.
Vel vobis q estis dispī: qz vt sequit: habitatores hierusalem repulerūt illud.
Judicantes. Ra. Jesū eē rcū mozt: vl iudicātes voces ꝓphārū. i. si credētes. g. n. ōtrahit ffi: ōtrahit legi: ꝛ iudicat legē: q̄nto magꝭ xp̄o ōtrahētes.
Hanc de⁹ adiple. Be. In greco qñ hāc de⁹ adipleuit filijs eorum nobis.
In psalmo secūdo. Quidā codices hñt in ꝑmo: qō tra exponit. ꝑmuz ꝛ secūdū apud hebreos in vnū psalmū esse cōpositos: qz ꝛ a beatitudine ici piat ꝛ in cadez finiat.
Filius me⁹ ꝛc̄. Be. Nō est putādū. Hoc eē plū psalmi ad resurrectōz xp̄i (cui⁹ ꝓle meminit)
Nicolaus
marci. 1. a. Joan. 1. d.
substātiā tñ: ꝛ nō ſm rōnē seminalē. Q̄ aūt Iesus nazarenus sit saluator isral: declarat ꝑmo p p̄dicatiōnez ioānis baptiste q̄ fuit sic autētica ꝙ xp̄s eē credebat nō solū a vulgaribus: ꝛz etiā a maioribus vt p̄z Job. j. ꝛ iō subditur: a ꝙdecessore ioāne. denūciādo xp̄m vēturuz de ꝑimo: ꝛ ipsū ofidēdo cū digito: dicēs: Ecce agnus dei ꝛc̄. Job. j. b Baptismū pe. vt ppls eēt dispositꝰ ad xp̄m recipiēduz ꝛ vt baptism⁹ ioānis esset dispositiuꝰ ad baptismuz xp̄i. c Quē me ar. ꝛc̄. p B apparet ioānis humilitas ꝛ etiam veritas.
d Cui⁹ nō sū dī. c. p. s. i. officiū sibi etiā minimuz ipēdere. nō eni itelligit p hoc ꝙ xp̄s calciat⁹ incesserit: ꝛz ꝙ ioānē ip̄roportionabilit excesserit. Hic eni mod⁹ loquēdi nō solū ad hoies: ꝛz etiaz ad inalata applicat: sic̄ de vino multum debili cōpando ipsū ad vinū optimū dī ꝙ nō est dignū illud discalciare: signāndo ꝙ nulli eē mometi respcū illi⁹. e Vobis ꝝ. s. icarnatū. f Salut⁹ hui⁹ mis. ē. s. ꝑncipaliter tum qz i ꝓpria ꝑsona iudeis p̄dicauit. tuz qz i medio iudee. s. i hierlm opatus ē salutē. iō subditur: g Qui eni ha. h. q̄ntuz ad vulgares. h Et ꝑn. ci⁹. q̄ntum ad maiores.
i Hūc igno. s. iesū nazarenū eē xp̄m verū. alia tñ fuit ignorātia ꝓncipū. alia vulgariū: sic̄ dictū ē
3. Reg. 8. a
Luce 23. b 3. c.
E
1. reg. 16. c.
ſ. Regū. 8. a
D
ſ. xl.
tertia die. q visū⁹ est pēr dies mꝭ
† ſ noꝝ ꝛ certꝝ cognitorib⁹ † ſ ad mōtana ꝓria hierlz
tos his qui simul ascenderāt cū
† ſ non eoꝝ successores
eo de galilea in hierlz: † qui vsqz
ſ idonei
nunc sunt testes eius ad plebez.
† ſ a filijs vris † ſ. s. repromissionem
Et nos vobis āñciamus eam
† ſ qm suscitauit eū.
q̄ ad patres nostros repromissio
† ſ ꝓphetiā qua dicitur: genui te. vt infra
facta est: quoniā hanc deus adi
† ſ ondit hanc esse repromissionem
pleuit filijs nr̄is resuscitans ie/
sum. Sicut ꝛ in psalmo secō scri
† ſ nō sero⁹ vt ceteri † ſ plubstātialis † ſ hoc ꝓprium deitatis ſ in diuinitate: vbi nec heri nec cras ſ de virgine: eternā illa natiuitas ē a deo
ptum é: † Filius meus es tu ego
hodie genui te. Q̄ aūt resu/
scitauit eum a mortuis amplius
non reuersurum in corruptionez
† ſ Iplebo q̄ dauid ꝓmisit. s. xp̄m de eo nasciturū.
ita dixit: Quia dabo vobis san
† ſ. i. xp̄i q̄ verus dauid mānufortis † ſ sine mēdacio
cta dauid fidelia. Jōꝝ ꝛ alibi
ſ corpus christi.
dicit: Nō dabis sanctuz tuū vi
† ſ putrefactionē † ſ ideo hec predicta de xp̄o sunt ꝛ non de dauid
dere corruptionē. † Dauid eniz ī
† ſ ānadecia generatione ab abrahā † ſ fecisset volūtatē de: vñ supra: qui faciet oēs volūtates meas
sua generatione cū ādministrasſ
† ſ vt nascētiū ita ꝛ morietiū numero appositus
set vōlūtati dei: dormiuit † ꝛ ap/
ſ experimento
positus est ad patres suos: vidit
ſ uermium.
cōruptionem. Quem vo deus
suscitauit: nō uidit cōruptionē.
ſ Trādet ad id qō dixerat: deus vo suscitauit eū
† Notum igit sit vobis viri frēs
† ſ iesum saluatorem.
quia † per hūc vobis remissio pec
ſ peccatis.
catoꝝ annunciatur: ab omnibus
† ſ hoc dicitur: ne legi confidant † ſ que fuit virtus ꝛ augmentum peccati
q̄bus † nō potuistis † ī lege moysi
† ſ quia iustus ex side eſt
iustificari. In hoc omnis † qui cre
† ſ dī credēs iustificat † ſ ptigat vos ꝓphetizes eē
dit iustificat. † uidete ergo ne † sup

† ſ nō subito sed post multas ꝓphetarum ꝓmissiones hoc factum est ſ istā qui faciet oēs voluntates meas ſ de fructu ventris tui. p. s. s.
ne secundum † ꝓmissionē eduxit
† ſ trāslationē simꝰ eū noie ponit qz iesus saluator interptat † ſ pūalr † ſ nō dare qō xp̄o seruabat.
israel † saluatorem iesum: † prēdicā
† ſ cuius auctoritas magna † ſ in modum lucerne. vñ: paraui lucernam christo meo.
te † ioanne † ante faciez aduentus
† ſ remissiōis qz p penitētiā pēn remittit.
eius bāptismū † penitentie omni
populo israel. Cum impleret aūt
† ſ cursoris officiū ante faciem christi
ioannes † cursum suum dicebat:
† ſ ecce que de eo ꝓpheтata sunt interrogando: vt non sum ego xp̄s: quē me arb. esse † ſ esse ꝓprium deitatis est
† Quem me arbitramini † esse: nō
† ſ qz eius ꝓcurso: sū
sum ego: sed ecce venit † post me:
† ſ ioānes ñ erat spōsus ille. de quo: tāq̄ spōsue. cal clamēto. i. carnatiōe xp̄i q̄. s. xp̄m de cuit nō in digens alī⁹ nō dign⁹ † ſ misteriū incarnationis aperire.
cūius † nō sum dignus † calciamē
† ſ sermo suauis † ſ iudei. s.
ta pedū soluere † Viri fratres. † fi
† ſ iudei. s. ſ vel de gentibus pōt accipi
lij generis abraam: † ꝛ qui in vo
† ſ iudeis † ſ euāgeliū vel xp̄s verbū p̄ris
bis timēt deum. † vōbis † verbū
salūtis huius missuz est. Qui. n.
habitabant hierusalem ꝛ pnci/
† ſ iesum ignorantes esse saluatorem
pes eius † hunc ignorantes. ꝛ vō
ces ꝓphetarum que per omne
† ſ qz iudices plebis erāt † ſ iesū † ſ ꝓphetiā nescientes
sabbatum legunt † iudicantes † ī
pleuerunt. Et nullā causam mor
† ſ q̄uis ingrerēt † ſ tolle: tolle crucifige eū
tis † inuenientes in eo: † petierunt
ſ per manus militum.
a pylato vt interficerēt eū. Cūqz
† ſ ipse in cruce dixit cōsummatum ē † ſ qz p eos ola fecī: si man⁹ inermis: os armatū † q̄ impleuerunt vt dictū ē † ſ que de passione ꝓphetata
† cōsummassent † oia † que de eo
† ſ non iudei infideles: sed ioseph q fuit iudeus genere: ꝛ ꝑpter eū iudei dicunt hoc fecisse † ſ deponi ꝓmittentes ꝓpter sabbatū ne lōgius corpora in cruce remanerent contra legis preceptum
scripta erant: † deponentes eū de
† ſ hoc de iudeis dicitur ꝓpter ioseph: sicut ꝛ prius vel quia iudei sepulchrum munierunt
† ſ dininitas sua que cū patre ꝛ spōsi. vna est.
ligno † posuerūt ī monumēto. † De
† ſ ſm hominem.
us vo suscitauit † eum a mortuis

nec icineratū: ſ virtute dina celerit resuscitatū: vt dcm ē. s. pleni⁹. ij. ca. Et ꝙ B scptura nō itelligat de dauid ſ de xp̄o: ꝓfr ondit. v. d Dauid. n. in s. g. i. suo tpe. e Cū admi. regnū isrl. f Volūtati dei. supple obedics. g Dormiuit. somno mort. h Et vi. c. i. putrefactionē ꝛ icinerationem. i Quē vo d. s. a m. s. hō xp̄s l: Nō vi. i. nō ē pass⁹. l Corruptionē. nā accelerata fuit ei⁹ resurrectio ꝛ ad vitā imortalē. m Notū igit sit vobis. absq̄ aliq̄ dubitatiōe. n Quia p hūc. tanq̄ p saluatorē. o Vobis remissio pec. an. fcā p ei⁹ hūanitatē meritorie: ꝛ per ei⁹ diuinitatez effectiue. p Quib⁹ nō po. i lege moysi. iu. ſm ꝙ dī Heb. x. Impossibile ē eni sanguine hircoꝝ aut tauroꝝ auferri pcā. q In B. s. i xp̄o. r Dis q credit. fide formata charitate. s Justificat. vñ Beñ. xv. dī: Credidit abrahā deo ꝛ reputatū est ei ad iusticiā. t Videte q̄. Hic ꝓfr apls infert ꝓclusionez intētā. videlz ꝙ nō debēt eē increduli xp̄o ne super eos veniat pena ꝛ maledictio dicēs: Videte ergo. i. diligēter cauete. u Ne supueniat vobis quod dictuz est in ꝓphetis. i. in libro. xij. ꝓphetaruz. Habachuc enim. j. ſm

Psal. hebre. 1. b.
Psa. 15. 6. 2. d.
translationē

Videte cõtẽptores. In greco audite cõtẽptores ⁊ respicite ⁊ dispdimini. Admiramini. ℟. Sic iũge: admiramini ⁊ dispgimini ab assyrijs ⁊ chaldeis: nouissime a romanis: qꝝ opus operor vtriusqꝫ vindicte.

Nõ credetis si qs ⁊c. ℟. Vel ꝓpter vtriusqꝫ vindicte magnitudinẽ nõ credere dicunt: donec cõplete fuerint. Et colentiuꝫ. ℟. Adeli⁹ legitur colẽtiũ deũ: sicut in greco habeꝫ. Significat aũt eos: q natura gẽtiles erãt: sed religione iudei: grece vocati ꝓseliti.

Primuꝫ. ℟. Primo filiam ꝓncipis curare venit iesus: sed mulier fluxum sanguinis patiẽs prẽripuit sanitatem.

Eterne vite. ℟. Nõ qꝝ scirent vitã eternaꝫ esse quã respuebãt: sꝫ ex suo sẽsu ⁊ fide sua: locuti sũt apli.

Sic emuꝫ ⁊c. ℟. Prophetia ꝑceptũ ĩmobile ẽ: nobis primũ dẽ: deide inferẽt ꝓphẽ testioniũ ad psonã pfis loqnꝫ ad filiũ.

Posui te. ℟. Nõ ait posui vos: qꝝ quod xpõ dẽ: hoc ad apostolos qui membra eius sunt ptinet.

Be. Sõ dictuꝫ est: spãlr

Nicolaus

trãslationẽ nr̃aꝫ dẽ: Aspicite i gẽtib⁹ ⁊ videte ⁊ admiramini ⁊ obstupescite: qꝝ op⁹ ẽ fem̃ in diebꝰ vris qõ nemo credet cũ narrabit. ℟sꝫ ꝏ trãslationẽ. lxx. quã allegat B Lucas dẽ:

a Videte ꝙ. dine ꝓmissionis q xpm̃ adimplete.

b Et ad. de magnitudie mali sup vos venturi. iõ subdit: c Et dis. p romanos q i penã mortꝫ xpi destruxerũt ciuitatez ⁊ tẽplũ: ⁊ pplm iudeoꝝ ptim occiderũt ⁊ ptiꝫ captiuauerũt: dispgẽtes eos p diuersas partes orbis: ⁊ ista captiuitas q̃ maria ẽ ⁊ irreparabilis fuit figurata p captiuitatẽ babylonicã de q̃ logt abachuc: p illã tanꝫ p figurã dans ĩtelligere captiuitatẽ factã per romanos ⁊ tñc futurã de qua logt hic Paulus.

d Quia op⁹ ope. i d. v. s. op⁹ icarnatiõis xpi passionis ⁊ resurrectionis.

e Qõ nõ cre. ⁊c. Iꝫ enim ad ꝑdicationẽ xpi ⁊ aplorum plures de iudeis credíderit: vt ps ex ꝑdict̃: tñ illi fuerũt pauci respectu nõ credẽtiũ. f Exeũtib⁹ aũt illis. s. paulo ⁊ barnaba. g Rogabant. s. principes synagoge. h Et sc. sab. lo. sibi ꝟba hec. dicũt expositores ⁊ glo. vt̃ inuere q rogauerũt hoc malitiose. ſaꝫ enĩ moti erãt ꝏ barnabã ⁊ paulũ: eo q paul⁹ dixerat q in lege moysi nõ poterãt iustificari. ⁊ iõ volebãt hoc ĩteruꝫ audire ex ore ei⁹: vt sic haberẽt maiorẽ occasionẽ eos magis psequẽdi sic̃ postea fecerũt. i Cũq; di. eẽt sy. q̃libet redeũte ad domũ suã. l2 Secuti sunt multi iu. vulgariũ xpõ credẽtiũ. nõ aũt ꝓncipuꝫ synagoge ꝏ aplos machinantium. l Et co. s. Deũ aduenarũ. i. ꝙuersoꝝ ꝏ gẽtilitate ad iudaismũ. m Suadebãt eis vt pmanerẽt i gra dei. ⁊ firmiꝫ starẽt i fidẽ xpi ad quã erãt vocati p graz dei: cetera patẽt. n Videtes aũt. Posita pauli ꝑdicatiõe: hic ꝙfir ponit ꝏdictio ꝓncipũ synagoge: cũ dẽ: Videtes aũt turbas. fauẽtes aplis.

o Repleti sũt ꝛelo ⁊ ꝏdi. his q̃ a p. di. ex motu ĩuidie ⁊ nõ ex vitat̃ amore. p Blasphemãtes. dicẽdo q erãt ppli seductores. q Tũc ꝟstãter paulus ⁊ bar. di. postposito timore. r Vobis opor. pri. loqui ver. dei. i. verbũ euãgelicũ. s Sꝫ qm̃ re. illud. vitati ꝏdicẽdo. t Et in. vos iu. facto. u Eterne vite. q̃ dat a xpõ. x Ecce cõ. ad gẽ. ꝑdicãdo eis euãgelicã vitatẽ. y Sic enĩ ꝑ. no. dns. sicut hꝫ. s. ca. j. Erisꝫ mihi testes i hierusalẽ ⁊ in oi iudea ⁊ samaria ⁊ vsqꝫ ad vltimũ terre. ⁊ Marci vlt̃. Euntes in mundũ vniuersuꝫ ⁊c. Inducit etiã ad hoc auctoritatẽ Esa. xlix. q̃ ad lkaꝫ ĩtelligit̃ de xpõ: vt ibidẽ dictũ fuit: z Posui te i lu. gẽ. q̃ ꝑ aplos

†⁊ In vno libro multorum prophetarum
ueniat vobis qꝺ dictuꝫ est† ĩ pro
† ⁊ cauete infideles † ⁊ incarnationem christi cui non credendo contemptores estis
phetis. †Videte ꝓtẽptores ⁊† ad
miramĩ. ẽt dispgimini. qã opus
operor ego i diebus vestris: op⁹
†⁊ negantes incarnationem verbi.
qꝺ nõ credetis si quis enarraverit vobis. Exeũntibus aute illis
† ⁊ impletur illud quod dictum est: non credetis si quis enarrauerit vobis
rogabant vt seqũẽti sabbato† lo
querẽtur sibi verba hec. Cũq;
† ⁊ ab aplis: vel cũ incipent ad domos redire
†dimissa eẽt synagoga: secũti sũt
† ⁊ nõ ꝓncipes † ⁊ deũ ⁊ hoc de iudeis intelligenduꝫ † ⁊ q estimãt gẽtiles fuisse vel iudei venientes de dispersione
†multi iudeoꝝ ⁊† cõlẽtiuꝫ † aduer
naꝝ paulum ⁊ barnabam. Qui
† ⁊ vt non solum auditores sed factores essent tã ipientes q̃ perfecti ⁊ perseverando.
loquẽtes suadebãt eis: vt† pma
† ⁊ quã acceperant: sed adhuc rudes erant
nerent† in gratia dei. Sequẽti ꝏ
† ⁊ habitatores ciuitatis
sabbato pene† vniuersa ciuitas
† ⁊ ḥm consuetudinem iudeorum
ꝙuenit† audire verbuꝫ dei. Videntes aũt turbas iudei† repleti sũt
† ⁊ ĩuidie † ⁊ ĩuidia veritati contradicit.
†ꝛelo. ⁊† ꝓtradicebant his que a
† ⁊ qui contradicit veritati blasphemus est
paulo dicebant: †blasphemãtes.
† ⁊ non timentes iudeoꝝ principes
Tũc† ꝓstanter paulus ⁊ barna

† ex ꝛelo dei † ⁊ hꝫ illud: nõ veni nisi ad oues q̃ perdo. ĩsr. ⁊ qꝝ promissum
bas† dixerunt: vobis† oportebat
primũ loqui verbuꝫ dei. sed qm̃
repellitis illud. ⁊ ĩdignos vos iu
† ⁊ vt sanetur emorroys mulier ⁊ transferuntur
dicatis eterne vite: † ecce conuerti
montes in cor maris ⁊ predixit
mur ad gentes. Sic enĩ ꝓcepit
† ⁊ iam factus erat christi aduentus ⁊ post tenebras perfidie † ⁊ in manifesto
nobis dominus. †Posui te ĩ lu

† ⁊ nõ in vna tm̃: sicut pcinus in gẽte iudeoꝝ † ⁊ necessaria est contra peccati infirmitatẽ
men† gentibus: vt sis† ĩ salutem
⁊ per omnes terminos
usqꝫ ad extremũ terre. Audiẽtes
† ⁊ post tenebras de lumie post lãguorẽ de sanitate
aũt gentes. †gauise sunt: ⁊ glorifi
† ⁊ euãgeliũ vel xpm̃ verbũ pfis ꝓfitebant ⁊ gratias
cabãt† verbum domini. Et credi
agebant ⁊ a deo
derunt quotquot erant ꝓordi
† ⁊ q̃ se indignos iudicauerũt iudei † ⁊ qꝝ verũ lumẽ ẽ
nati ad† vitã eternã. †Disseminã
† ⁊ reprobatis iudeis seminat inter gentes: sed tamen vtriqꝫ predicabatur
batur† autem verbum domini p
vniuersam regionẽ. Judei autez
ꝏcitauerunt religiosas mulieres
† ⁊ ꝓncipes ꝓmarios † ⁊ ãtiochie illi⁹ de qua diximus
⁊ honestas† primos† ciuitatis. ⁊
excitauerunt psecutionẽ in paulũ
† ⁊ primarij: quia non credebant
⁊ barnabã: ⁊† ecicerunt eos de fi
nibus suis. At illi excũsso pulue
re pedum in eos venerũt iconiũ.
⁊ i. xpiani vt sepe dcm̃ ẽ † ⁊ gaudiũ ẽ ꝏ fructib⁹ spũsci
†Discipuli quoqꝫ replebãt† gau
dio ⁊ spũsancto.

C XIIII.

⁊ ciuitas ẽ
Actũ est aũt in iconio vt
f † ⁊ paulus ⁊ barnabas.
simul introirẽt† synago
gam iudeorum: ⁊ loque
rentur. ita vt crederet iudeorum
† ⁊ greci sunt gentiles: vel iudei dispersi
† ⁊ grecorum copiosa multitudo.
Qui ꝏ incredituli fuerunt iudei:
suscitauerunt ⁊ ad iracundiaꝫ cõ
citauerunt animas gentiũ aduer
† ⁊ qui credebant
sus† fratres. Multo igitur tpe
† ⁊ iconij † ⁊ cum fiducia predicantes
†demorati sunt† fidũcialiter agẽ
† ⁊ in signis ⁊ prodigijs
tes in domino. †testimõniuꝫ phi
† ⁊ baptismi in quo q spũs datur remissio
bente verbo† gratie sue. dãte si
gna ⁊ ꝓdigia fieri per manꝰ eoꝝ

Exussso puluere ⁊c. Secundũ ꝑceptũ euangelij ꝛecutitur puluis: in testimonium q̃ inanez secerunt laborem.

Be. Puluis ꝛecutit in testimoniũ laboris sui: qui ingressi sunt ciuitatez illoꝝ ⁊ ꝑdicauerũt eis: vt ꝛecutitur puluis: vt nihil accipiant ab eis qui euangelium spernũt: nec etiaꝫ necessaria victui.

Ra. Quia ĩ iudicio sic a christo ejicient̃ sicut puluis quẽ proiecit ventꝰ a. f. t. Si ꝏ aplos reciperent pedes suos. i. sensus: a puluẽ. i. vitiis solnerẽt.

Discipuli q̃q;. Be. Judeis fidez persequentibus: discipuli econtra spiritali gaudio ditantur.

C. XIIII. de lyra

ꝑdicationẽ deuote recepe
rũt fidẽ xpi. a Et sis in
sa. ⁊c.] qꝝ fides xpi diuul
gata ẽ vbiq; etiã a tẽpore
aplorum: sic declaratuꝫ fuit
ps. xviij. sup illd: In oẽz
terrã ꝛiuit sonꝰ eoꝝ ⁊c. ⁊
Ro. x. b Audiẽtes ãt
⁊c.] de sui illuminatõe ⁊
saluꝫ ꝙsecutiõe. c Et
glo. ver. dñi. i. xpm̃ qui ẽ
ꝏbuꝫ pfis. d Et cre.
ãt. erãt ꝓordiati. s. a deo: cui⁹ ordiatio non põt frustrari. e Disseminabat aũt ꝏbũ dñi. vtiq; ãt tali mõ loqndi eo q semẽ est ꝏbũ dei: vt dẽ Luce. viij.

f Judei ãt. i. ꝓncipes synagoge. g Cõcitauerũt mlieres ⁊c. ⁊ ho. fauentes aplis eis admistrãtes necessaria de bonis suis.

h Et pri. ci. q habebãt regere cõitatẽ. i Et ex. pse. ĩuidia moti vt. s. dictũ est. k At illi excusso pul. pe. sicut dixerat saluator Mathei. x. ⁊ hoc i testimoniũ ꝓprij laboris ad ꝙuersionẽ infideliuꝫ ⁊ obstinatiõis recipere verbum dei nolentiũ. l Venerũt iconiũ. sic̃ dixerat saluator Mathi. x. ca. Cũ vos psecuti fuerit in vna ciuitate fugite in aliã: nõ timore supplicij: sꝫ amore publicatiõis euãgelij. m Discipuli quoq;. i. credentes in deuꝫ. n Replebantur gaudio. de cognitione veritatis ⁊ assecutione salutis.

o Et spiritu sancto. a quo huiusmodi gaudiũ causat̃.

C. XIIII.

p Actũ est aũt. Descripta ꝑdicatõe apostoloꝝ in cypro ⁊ antiochia:

f hic ꝙfir ponit eoꝝ ꝑdicatio i iconio ⁊ gbusdã aliis locis ꝓpinquis.

Et primo circa hoc ponit ꝓgressus ad ꝑdicandũ. secũdo regressus ad ꝙfirmandũ. ibi: Cũq; euãgelizasset. Circa primũ describit eoꝝ ꝑdicatio in trib⁹ ciuitatib⁹. ⁊ ꝑma fuit iconiũ de qua dẽ: Factuꝫ est aũt in iconio vt simul. s. paulus ⁊ barnabas. q Introirẽt synagogã iudeoꝝ. vbi cõueniebãt ⁊ marie dieb⁹ sabbatoꝝ. r Et lo. cis. verbũ euãgelicũ: ⁊ ꝙfir subdit lucas hui⁹ ꝑdicationis effectũ. s Ita vt cre. iudeoꝝ ⁊ gre. mul. co. ⁊ dicunt hic greci ḥm aliquos iudei in grecia nati sed ad iudaismuꝫ cõuersi.

t Qui ꝏ incredituli fuerunt iudei. s. natione. isti enĩ magis ꝓtradicebãt euangelice veritati. u Aduersus fratres. i. aduersus credẽtes in christũ: vel aduersus pauluꝫ ⁊ barnabaꝫ: cui expositioni magis videt sequens lka concordare. x Fiducialiter agentes in dño. humano timore posito: ⁊ subditur causa. y Testimoniuꝫ perhibente. s. domino. z Verbo gratie sue. i. verbo euangelico: quia gratia ⁊ veritas per iesum facta est: Joh. j. Et subditur modus testificandi: cũ dicitur: a Dante signa ⁊ ꝓdigia fieri per

Tbac. 1. b.

Bb

esai. 46. b

matt. 10. c. marci. 6. b. Luce. 9. a.

Cõfugérũt. Ra. Fuga aplor ñ plus fuit ex timore q̃ amore p̃di. Et vniuersã i c.r.ꝛc. Be. Dõ in greco sequit: deus aũt pacẽ fecit: qdã latini codices minus habẽt. Et ibi euãgeliçantes erãt: sequit in greco: ꝛ cõmota est ois multitudo in doctrina eor. paulus aũt ꝛ barnabas morabant in lystris. ꝛ hi etiã versus in quibusdã nris codicibus nõ habent.

Claudus. Be. Sic claudus ille quẽ petrus ꝛ ioãnes ad portã templi curãt: ꝓfigurat iudeor salutẽ ita ꝫ licaonius eger gẽtes a legis ꝛ templi religiõe remotas: sed pauli p̃dicatione collectas. Dextras inqt dederũt mihi ꝛ barnabe societatis: vt nos in gentes: ipsi aũt in circũcisionẽ. Sz ꝛ tpa expositiõi ꝓueniũt: qr ille p̃mo fidei tpe cũ necdũ gẽtib⁹ p̃dicaret: hic p̃o iudeis ob p̃fidiã repulsis ꝛ dãnationis puluere respersis: iter noua cõuerse gentilitatis gaudia saluat.

3.6.c.

Dixit mag. vo. ꝛc. B. In greco dixit magna voce: Tibi dico i noie dñi nri ihesu christi surge sup pedes tuos rectus.

B 3.3.a et.4.a.

Leuauerũt. Ra. In quo notat petulãtia. Vel altior erat ista q̃ sua lingua barbara ꝛ vnius dei ignara.

Mercurium. Be. Qui eloquẽs ꝛ lfatus fuit. Nicolaus fieri p man⁹ eor. s. aplor cetera patẽt. a Cũ ãt. hic scdo ponit publicatio euãgelij p paulũ in locis licaonie. Et diuidit in q̃t tuor ptes. qr p̃mo describit hec p̃dicatio. scdo p̃dicatiõis ꝓfirmatio: ibi: Et qdã vir. tertio erroris remotio: ibi: Turbe aũt. et q̃rto insurgẽs psecutio: ibi: Supuenerũt autẽ. Circa p̃mũ dr: Cũ aũt fact⁹ cẽt impetus ꝛc. qr nõ mouebant ꝫ aplos ratione: sed passione ire ꝛ iracundie.

matt.10.c. marc.6.b. Luce.9.a.

b Cõfugerũt ad ciuitates licaonie ꝛc. p̃m verbũ xp̃i allegatũ ca. p̃cedenti. c Et ibi cuã. erant. officiũ sibi iniũctũ fideliter ꝛ diligenter exequentes.

d Et qdã vir. ꝫ ꝓfir ponit dicte p̃dicationis ꝓfirmatio p op⁹ miraculosũ: ꝫ eni mõ ꝓfirmant illa q̃ transcendũt intellectũ hu manũ cuiusmodi sũt ea q̃ sunt fidei: cũ dr: Et qdã vir. notus q̃tũ ad psonã ꝛ infirmitatis incurabilitatẽ. e Hic audi. pau. loquẽtẽ. ꝛ credidit. f Qui. s. paulus. g Intuitus eũ. visu corpali ꝛ mẽtali. iõ subdit: h Et videns qr fidẽ haberet. fides eni oculis corpalib⁹ videri nõ põt. i Ut salu⁹ fieret. mẽte ꝛ corpe. k Dixit magna voce. vt magis attenderet miraculũ ad honorẽ diuinũ. l Surge sup pedes tuos rectus s. coꝛã oibus astãtib⁹. m Et exiliuit. i. agiliter surrexit. n Et ambulabat. ad declarationẽ subite ꝛ pfecte curationis. o Turbe aũt. Hic ꝓfir ponit erroris remotio. qr p̃mo describit. ꝛ scdo removet: ibi: Dõ vbi. Circa primũ dr: Turbe aũt. idolatrie dedite. p Cũ vidissent qõ fe. paul⁹. credẽtes ꝫ eũ fecisse ꝓpria virtute. q Leuauerũt vocẽ suã licaonice. i. ꝓprio idiomate. r Dicẽtes dii si. fa. hoib⁹ descẽ. ad nos. Credebãt eni eos de celo descendisse l hũana effigie. s Et vocabãt bar. iouẽ. eo q̃ videbat senior etate. t Paulũ ãt mercurĩũ. q̃m ipse erat dux verbi. i. ꝓponẽs edificatiõis verbũ: vt ꝑz in textu. Mercuri⁹ eni dr fuisse eloquẽtissimus: ꝛ ꝓpter hãc excellentiã dicebat a gẽtilibus deo⁹ eloquẽtie: ꝛ q̃ eã daret hoib⁹. v Sacerdos quoq; iouis. i. eius cultui deputatus. x Tauros. ad imolandũ. y Et coꝛonas. ad templũ ornandũ: sicut dr. j. Machab. iiij. Ornauerũt faciẽ templi coꝛonis aureis. z Cũ

Diuisa est ãt multitudo ciuitatis: Et quidam qdẽ erant cũ iudeis. Quidam ãt cũ apostolis.
Cũm autem factus esset impetus
gentilium ꝛ iudeorũ cũ ꝓncipibus
† ſ tormentis
suis: vt ꝓtumelijs afficerent
† ſ ſm illud: ſi vos ꝑsecuti fuerint in vna c. f. in. a.
ꝛ lapidarent eos. intelligẽtes † cõ
† ſ regionis † ſ due ciuitates sunt
fugerunt ad ciuitatẽ † licaonie † ly
† ſ ad hoc fugerant vt ibi euãgeliçare possent
stram ꝛ derben. ꝛ vniuersã ꝛ circuitu regionẽ: ꝛ ibi † euãgeliçantes erant. Et q̃dã vir lystris i
† ſ q̃ nec stare nec ambulare poterat.
firmus pedibus † sedebat claud⁹
† ſ malor virtus in sanatione illi⁹ qui ab vtero claudus nũq̃ ambulauerat
† ex vtero matris sue: qui nunq̃
ambulauerat: hic ãudiuit paulũ
† ſ spũscõ mõstrãte vi signis ꝛ firmitat ꝛ fidei appa-
loquentẽ. † Cui intuitus eũ: ꝛ vi
rẽtibus † ſ tãta erat fides vt q̃ eam saluare posset vt hoc credidit vt saluus fieret
dẽs quia haberet † fidẽ vt salu⁹
† ſ q̃ hucusq; sedisti † ſ in noie oñi † ſ bon⁹ fu⁹ oñm
fieret: dixit mãgna voce: † Surge
glificat † ſ nõ vt añ alienos † ſ velocitas oñdit sanitatis † ſ vt saliet sicut cervus claudus
sup pedes † tuos rectus. Et † exili
† ſ consuetudine diuturna: ne ad horam tñ exiuisse putetur † ſ quarũ sensus turbatus
uit: † ꝛ ãmbulabat. † Turbe autẽ
cũm vidissent qõ fecerat paulus:
leuauerũt vocẽ suã licaonice di
† ſ hoc dicũt ex traditõe gẽtiliũ: iter quos dij in diuersis formis sepe apparuisse referunt † ſ stultus error gẽ
tiliũ q̃ oẽ qõ supra se videt deos esse putãt
cẽntes: † Dij similes facti homini
bus descenderunt ad nos. Et vo
† ſ qui prior esse videbatur † ſ deor patrem ꝛ hominem regem † ſ qui erat dux verbi
cabant † barnabã † iouem † pãulũ
† ſ sermo vel eloquentia interpretatur
vo † mercuriũ: quoniaꝫ ipse erat
dux verbi. Sacerdos quoq; io-
† ſ lustris † ſ ad immolandum.
uis q̃ erat ante † ciuitatẽ: † tauros
† ſ ad ornãdum caput deiaut aliquo religiõis modo
ꝛ † coꝛonas ante ianuas afferens

nobis ignoto obtulit
† ſ barnabe quasi Ioui
cũ⁹ populis volebat † sacrificare.
† ſ i. q̃ vellẽt sacrificare † ſ nõ mouerunt nec patiẽter ferunt iniuriam dei: honorem sibi deferri
† Quod † vbi audierunt apostoli
† ſ signum magni doloris
barnabas ꝛ paulus † cõscissis tu-
† ſ commoti animo
nicis suis exilierũt in turbas: clamantes ꝛ dicẽtes: viri quid hec
† ſ mortalibus
facitis? ꝛ nos mortales sumus † si
† ſ non dij
miles vobis homines: ãnũciã
† ſ ioue mercurio ꝛ ceteris dijs † ſ q̃ auersi estis
tes vobis ab his † vanis † ꝓuerti
† ſ nõ mortalẽ vt nos ꝛ dij vestri † ſ noie celi terre maris oẽs creaturas comprehendit
ad † deum viuum: q̃i † fecit celu⁹
ꝛ terram: mare: ꝛ omnia que i eis
sunt q̃i in preteritis generatio-
† ſ li beratiarbitrij
nibus † dimisit ŏẽs gentes ingrẽ-
† ſ nõ via ꝓpter errorẽ diuersitatẽ † ſ nõ dei † ſ sed p̃ creaturas ꝛ bñficia se deum testatus est
di † vias † suas. † Et quidem nõn
† ſ nõ ex toto reliquit: sed bñfaciens ꝛc
sine testimonio semetipsum † reli-
quit: benẽfaciẽs de celo dãs plu
† ſ ventri ꝛ voluptati carnis satisfaciens
uias ꝛ tẽpora fructifera. † implẽs
cibo ꝛ letitia corda vestra. Et hec
† ſ ad ostensionem infirmitatis sue
dicentes vix sedãuerunt turbas
ne sibi imolarent. Supuenerũt
autẽ quidam ab antiochia ꝛ icõ-
† ſ in occisionem pauli
nio iudei. ꝛ persuãsis turbis lãpi
† ſ vt abominabilem
dantes paulum traxerunt † extra
ciuitatem estimãtes mortuum es-
† ſ ne videret a iudeis ꝛ sic eũ defendere volebant
se. † Circũdantibus ãt eum dis-
cipulis: surgẽs intrauit ciuitatẽ:
ꝛ põstera die ꝓfectus est cũ bar-
† ſ verbum dei
naba in derben. Cũq; euãgeli-
† ſ q̃ nõ oẽs recipiebant
çasset ciuitati illi: ꝛ docuisset † mł

Cõscissis. Be. Pauẽtes scindunt vestimẽta: qr deor cultu honorant. Hoc facieb̃t iudei quotiens aliqd blasphemũ ꝓ deũ audiebãt. Herodes q̃ nõ dedit honorẽ deo: sed acceuit imoderato fauori ppli. ab angelo p̃cussus ẽ.

Implens cibo ꝛc. Ra. De carnalib⁹ loquit̃ qr leticia de cibis: ꝛ vino q̃ letificat cor hois.

Supuenerũt ãt. ꝛc. Be. In greco sic incipit hec narratio: Demorãtibus eis ꝛ docẽtibus: supuenerũt quidã ꝛc.

Traxerũt. Ra. Ad lapidandũ sicut cadauer: de hoc ipe ad corinthios: semel lapidatus sum.

Surgens ꝛc. ꝓfectus est in derben. Sed. Prius anticipando dixerat: fugerat ad ciuitates licaonie: lystris ꝛ derben: ꝛ postea per patres narrauit primo quod factus est in lystris: modo quod in derben.

Ps. 145. apoc. 14. 8 i. 17. f.

de lyra

pplis vo. sacrificare. barnabe ꝛ paulo. a Dõ vbi. ꝫ ꝓfir dictus error: removet per aplos facto ꝛ verbo ipsũ detestãtes. iõ dr: b Cõscissis tunicis. in signũ doloris: eo q̃ homines volebãt eis ipendere honorẽ diuinũ: quẽ exhibere ꝛ recipere erat nephariũ. iõ subdit: c Et dicentes: viri qd hec facitis. i. facere vultis. qõ ẽ blasphematoriũ diuine maiestatis. d Et nos mor. sumus. ꝛ nõ dij. e Annũciãtes vob ex hijs vanis. supple recedere. q̃ dicunt vana. qr nulla veritas aut vtilitas est in idolatria ꝫ magꝫ dãnabilitas maxima. f Cõuerti ad deũ viũ. i. q̃ est ipa vita p essentiã. ꝛ dr hoc ad distinctionem eor q̃ sunt mortui ꝛ erronee putant dij: vt iupiter: mercurius: ꝛ huiusmodi. g Qui fecit cc. ꝛ trã ꝛc.

creando de nihilo sua potentia infinita. h Qui in ptc. generatiõibus. vsq; ad publicationẽ euãgelij. i Dimisit oẽs gẽtes. i. gẽtiles. k Ingredi vias suas. i. agere ſm libertatẽ arbitrij. qr nõ dedit eis legẽ restringẽtẽ ꝛ ꝓphas sicut dedit iudeis. l Et qdẽ nõ sine tc. se. reliquit. s. ostendere se esse verũ deũ oiuz gentiũ: sed ostendit hoc testificans p multiplicẽ effectũ. iõ subdit: m Bñfaciẽs de celo dans pluuias ꝛc. vñ ꝛ pbi nãli rõne ex effectib⁹ multiplicit ꝓbauerũt vnitatẽ dei: vt ꝑz. xiij. metapb. ꝛ in pluribus alijs locis. n Vir seda. turbas. ꝓpter pronitatẽ eaꝝ ad idolatriã. o Supuenerũt. ꝫ ꝓfir ponit ꝫ paulũ psecutio: cũ dr: Supuenerũt aũt q̃dã ab antiochia. q̃ est in regione pisidie vel pisidie ſm aliã lfaz. p Et iconio. vbi p̃dicauerat paulus: vt ꝑz in huius ca. ꝓncipio. q Et psuasis turbis. q̃ de facili ad malũ mouent. r Lapidãtes pau. tra. eꝫ ciuitatẽ. tanq̃ vile cadauer indignũ sepulture: sed ab auib⁹ ꝛ bestijs deuorãdũ. s Circũdantib⁹ aũt. cũ discipulis. ne pcipet adhuc viu⁹ a iudeis. t Surgẽs intra. ciuitatẽ. s. lystrã a deo curatus: qõ ꝑz ex eo q̃ subdit: v Et postera die ꝓ. est in derben. nõ eni virtute nature post dictã lapidationẽ posset ita transire in aliã ciuitatẽ. x Cũq; euãgeliçassent. ꝫ ꝓfir describit apostolor regressus ad ꝓfirmandũ illos qui crediderãt in xp̃m: vt ꝑz lfa vsq; ibi:

37 Et antiochiã.

At ꝑmanerēt. ℞a. Cōtra multas tribulatiōes: q̄ multitudo tribulationū fidei poscit ꝓseuerātiā. Qm̄ ꝑ m. trī. ℞a. Labor ꝑmittit. de hūc regnī introitus ꝓdicat: q̄ spes ꝑmij solatiū est laboris.

℞a. Quis tribulationū difficilis sit via: appetēdū est tm̄ regnū celor quo itur ad vitā. hanc exhortationē sic ꝯcludūt: q̄si incertū habentes: vtrū ad eos amplius sint reuersuri. Et hoc est: cū ꝯstituissent. i. ordinassent ꝑ se q̄ erāt migraturi. Illo autē tpe eiusdē nois erant epi ⁊ presbyteri. C.XV.

Tqdā ⁊c. sedītiōe. A paulo ⁊ barnaba: ꝯ illos qui hec docebant.

Statuerūt. ℞a. Scilicet hi q̄ descēderāt de iudea: ⁊ frēs quos docebāt circūcidi: ⁊ etiā ipm̄ apli.

At ascenderēt. B. De hac ascēsiōe sua: paulus scribit ad galathas: deinde post annos. xiiij. ascendi hierosolymā cum barnaba assūpto ⁊ tyto ⁊ ꝓtuli cū eis euangeliū: q̄d ꝓdico in gentibus: vbi numerus annor quē posuit recensendus est. Petrus ⁊ paul⁹ post passionē dñi ānо. xxx. i. vltimo neronis passi sūt martyriū: petr⁹ rome. xxv. ānis i cathedra epali sedit. Sz. xxv. ⁊. xiiij

Nicolaus

a Et antiochiā. q̄ est i regione pisidie. b Cō firmātes alias discipl̄or. in mor⁹ ⁊ fide dicentes:

c Et quoniā ꝑ multas tribulatiōes ⁊c. q. d. non debent vos retrahere pse cutiōes ⁊ mala tpalia sine q̄bus nō habentē bona celestia ⁊ etna q̄ tpalib⁹ bonis sūt incōparabilit meliora. d Et cū ꝯstituissent illis ꝑ singulas ecclesias pbyteros. ⁊ note pbyteror hic intelligunt etiā alij eccīe ministri vt epi diaconi ⁊ huiusmodi.

e Et orassent cū ieiunationib⁹. q̄ ꝑ ieiuniū caro refrenat ⁊ ꝑ oronē mens in deū eleuat. f Cō- 5 ala. 5. a. mendauerūt ⁊c.] sine cuius custodia spāli nō possent perseuerare in bono. psal. cxxvj. Nisi dñs custodierit ciuitatem ⁊c.

g Et loquētes dñi verbū in pergen. q̄ est ciuitas in regione pamphylie.

h Descēderūt in attha liā. ꝑm aliquos est nomen ciuitatis. ꝑm alios ꝛo regionis. i Et inde nauigauerūt i antiochiā. q̄ est I syria. ⁊ ab antiocho magno nobilata. k Hi erant traditi gre dei. vt dictū est. s. in principio ꝓcedētis ca. l In opus. ꝓdicatiōis euāgelii. m Dō cōpleuerūt. i. fideliter sunt executi. n Retulerūt quāta fecisset deus cū illis. in doctrina ⁊ miraculis. o Et q̄ aperuisset gentibus ostiū fidei. vocans eos ꝑ gr̄az suā: sine qua gr̄a nō sufficeret doctrina ⁊ miracula. nā audientiū candē ꝓdicationē ⁊ videntiū idē miraculū vnus credit: alter nō. iō dicit saluator Joā. vj. Nemo pōt venire ad me nisi pr̄ qui misit me traxerit eū. ⁊ Joā. xv. ca. dicit aplis. Sine me nihil potestis facere. p Confirmati sunt aūt ad tēpus nō modicū cū discipulis. ꝯfirmando eos in fide vita ⁊ doctrina pariter. C. XV.

q Et quidā descendentes. Descripta pauli ⁊ barnabe ꝓdicatione. hic

e ꝯsūr ponit determinatio cuiusdā q̄stionis suborte. s. de legaliū observatiōe quā q̄dā credētes de iudaismo docebāt esse necessariā ad salutē etiā gētilibus ꝯuersis. Paulus aūt ⁊ barnabas asserebāt ꝛariū: q̄ ꝑ legē nouā iudei sunt absoluti a debito observāde legis: gentiles ꝛo nunc q̄ fuerūt ad eā obligati. q̄ nō fuit eis data nisi q̄tū ad moralia q̄ sunt de dictamine legis nāe q̄ oēs obligāt: sic plenī⁹ declarat in eplis pauli ad Ro.

†ſ per eadem vestigia per que venerant

tos. †reuersi sunt lystras ⁊ iconi/

† ſ nō fidē destruentes sed confirmantes fundatam

um ⁊ antiochiam † cōfirmantes

† ſ exhortantes ꝑ eis dñs: vel ipsos discipulos exhortantes vt permanerēt

anias discipulor †: exhortāteq̄z vt ꝑmanerent in fide: ⁊ quōniaz per multas tribulatiōes oportet nos intrare in regnū celor. Et cū ꝯstituissent illis per singulas ecclesias presbyteros: ⁊ orassent cū

† ſ cū discipulis ieiunātibus: vñ manifestū est ipsos ieiunasse † ſ oratione vt. fortiores essent

†ieiunationib⁹. ⁊ cōmendauerūt

ſ discipuli

eos domino. i quē crediderūt].

† ſ regionē in qua erat alia antiochia

Transeūteq̄z † pisidiā venerūt

ſ regionem in quaerat ciuitas pergen

† in pamphyliaz ⁊ loquentes do

mini verbum in pergen. descēdē

ſ ciuitatē vt plures dicunt

rūt in † atthaliam: ⁊ indē nauiga

† illā ponē ex gentibus: segregari a spū i opus euan

uerunt † antiochiam: vndē erant

gelij † a frib⁹ † spūsco dicēt: segare mihi pau. ⁊c

† traditi gratie † dei in opus quod

ſ antiochiā

ꝑpleuerunt. Cuz autem venissēt

† ſ assignauerunt fructum sut laboris

⁊ ꝯgregassent ecclesiā: † retulerūt

† ſ in doctrīa ⁊ signis † ſ cooptar⁹ē obediētie illorum

quāta † fecisset deus † cum illis: ⁊

† ſ xp̄z vel fidē q̄ ē ostiū

qā ꝑpuisset gētib⁹ † ostium fidei.

Dorati sunt aūt tempus non

† ſ in antiochia

modicum cū † discipulis.

ſ de iudeis xp̄iani qdē ſz adhuc iudaizantes † ſ ad lle. ſm situm loc vel parūitatem sensus

Tqdā descē- C XV.

† ſ ad sām ſ vera confessiōe

dētes † de iudea docebāt

ſ de gentibus credentes.

frēs q̄ nisi circūcidamini scōm

† ſ nō sufficit sola spiritalis circūcisio ⁊ fides christi.

morem moysi: † nō potestis salui

ſ aiudeis

fieri. Facta aūt seditione non mi

† ſ ptra paulu † ſ contra barnabā

nima † paulo ⁊ † barnabe aduers⁹

†ſ situ loci: vel altitudine sensus

illos statuerūt vt † ascēderēt pau

† ſ ex vtriusq̄ dissentientibus.

lus ⁊ barnabas † ⁊ quidā alij ex

† ſ etate vel gradu.

alijs ad apostolos ⁊ † presbyteros

† ſ vtrum credendum esset gentibus

in hierusalē † super hac questiōe.

ſ q̄ statuerūt vt ascēderēt † ſ in ꝓncipiū itineris

† ſ antiochie quam dixit esse congregatam

Illi ergo † deducti ab † ecclesia ꝑ

transibant phenicem: ⁊ samariā

narrantes ꝯuersationem gentiū

† ſ charitas congaudet veritati ꝛ

⁊ faciebant † gaudiū magnū om

nibus fratribus. Cum autez ve

nissent hierosolymaz: suscepti sūt

ab ecclesia ⁊ ab apostolis ⁊ senio

ribus: annūciantes quāta deus

† ſ corpore vel incontinentia animi

fecisset cū illis. † Surrexerunt au

† ſ qui prius pharisei: modo in christum credebant

tez quidaz † de heresi phārisēor

† ſ in christum.

q † crediderunt dicentes: Quia

† ſ oportet vos o iudices † ſ gentiles credentes.

oportet circuncidi † eos: ⁊ precipe

† ſ ad vidēdū vtriusq̄ ptis fidelitā ꝑ eor ānūciatione

quoq̄z seruare legē moysi. † Con

uenerūtq̄z apostoli ⁊ seniores vi

† ſ vtriusq̄ partis questio inter iudices

dere de verbo hoc. Cū aūt † ma/

ſ surgere frequēter

or ⁊ pre oibus quasi princeps loquitur.

gna ꝯquisitio fieret. surgens pe

trus dixit: Viri frātres vos scitis

† ex quo corneliue baptizatus est

q̄m ab antiquis diebus in no

bis elegit deus per os meū audi

re gentes verbum euangelij ⁊ cre

† ſ verā fidē eor † ſ sine ei⁹ testimonio nō auderem.

dere: ⁊ qui nouit † corda deus ſ: te

† ſ linguis loqui

stimoniū phibuit dans illis † spi

† ſ q̄: qdē spm̄ dedit ⁊ eadē dona

ritū sanctū sicut ⁊ nobis: ⁊ † nihil

† ſ circuncisos † ſ incircuncisos † ſ non circuncisione

discreuit inter † nos ⁊ † illos: † fidē

ſ per spiritum

purificans corda eorum. Nunc

Conuenerūtq̄z ap. ℞. Hic dat exēplū faciē di ꝯuēt⁹ ad discernēda ea que fidei sunt necessaria.

Per os meū. ℞a. Nō alter⁹ ex aplis. q. d. q̄ primus ꝓdicaui gētib⁹ primus ab eis iugū legis excutiā. nā cunucho nullr aplor ꝓdicauit: ē philippus diaconus: ⁊ gratuito impletus est dono.

Fide purifi. cor. eo. Be. Nō ē circūcisiōe carnis illos mūdari opus ē: quor tāta fides corda purificat vt etiā añ baptisma spūs accipe mereant sed ꝑ gr̄az xp̄i credim⁹ saluari sicut ⁊ illi. Si ergo illi. i. patres portare iugū legis nō valentes: ꝑ gr̄az saluā dos se crediderūt. tūc hec gr̄a antiquos iustos viuere fecit ex fide: ⁊ ideo sacramenta etsi †pibus diuersa: ad vnitatē tm̄ eiusdem fidei concorditer concurrebant.

de lyra

⁊, Bal. ⁊ in pluribus aljs locis. ꝓmo igit ꝓ determinatiōe huius dubij ad aplos in hierlm recurrit. ſcdo hoc dictū soluit: ibi: Surrexerūt. Circa ꝓmū dī: Et qdā. ꝯuersi de secta phariseor. r Descendētes de iudea. q̄ est in alterī situ q̄ sit antiochia.

s Docebāt frēs. de gētilitate ꝯuersos. t Nisi circūcidamini ⁊c. ⁊ ꝑ ꝯsequēs seruetis oia legalia. q̄ circūcisio est qdā ꝓtestatio ⁊ obligatio vniuerse legis seruāde: vt dī Bal. v. v Facta ē seditione nō minima paulo ⁊ barnabe. q̄ asserebāt ꝛariū. nā ꝟ dicere erat eua cuare euāgeliū. x Statuerūt vt ascenderēt ⁊c. et ꝓsequtā. y Surrexerūt. ꝟ ꝯtr ponit solutio dubitationis. ⁊ diuidit in tres ptes. q̄: ꝓmo ꝓ vtraq̄z pte fit allegatio. ſcdo veritatē declinatio: ibi: Et postq̄ tacuerunt. tertio veritatis

determinate publicatio: ibi: Tūc placuit. Circa ꝓmū ꝓmo allegat ꝓ pte affirmatiua: cū dī: Surrexerūt aūt qdā de hereſi. i. secta. z Phariseorū. erāt eni tūc apud iudeos tres secte. vna saduceor qui negabant resurrectionē ⁊ spm̄ ⁊ angelū. altera phariseor q̄ vtrūq̄z ꝯfitebant. tertia ꝛo erat q̄ ꝯfitebant resurrectionē spm̄ ⁊ angelū sicut pharisei: sed viuebāt religiosius habentes oia in cōi: vt dicit Josephus antiquitatum libro. xviij.

a Dicentes q̄: oportet ⁊c. ⁊ ꝑz lra vsq̄ ibi: b Surgēs petrus. vbi allegat pro pte altera: cū dī: c Viri frēs vos scitis. q̄: factū fuit notoriū.

d Qm̄ ab antiqs dieb⁹. i. satis ꝓpe tēp⁹ missiōis spūs scī in die pētecostes ſ signo visibili: vt hī. ij. ca. e De⁹ i vob elegit. ꝑ os meū audire gētes ⁊c. q. d. nō fui ad ꝓdicādū cornelio ⁊ alijs gētilib⁹ existētib⁹ cū ea ꝓpa volūtate: ſz ex diuina missiōe: vt ꝑz. s. x. ca. f Et q̄ no. cor. de⁹. hō eni videt ea q̄ patēt: deus aūt intuet cor j. Reg. xvj. g Testimoniū phibuit. q̄ erāt iustificati ꝛz eēnt icircūcisi. h Dans illis spm̄ scm̄. in signo sensibili. s. in dono linguar. i Et nihil dis. iter nos. circūcisos. k Et illos. scilicet cūcisos. l Fide. ihesu xp̄i. m Purificās corda eor. ⁊ nō ꝑm circūcisionē carnis ⁊ obseruationē legaliū. ⁊ ex ꝟ ꝯcludit ꝓpositū. v. n Nunc q̄ qd tentat deū. vt eni dī in glo. Ille deū tentat q̄ aliter q̄ ipse ꝓcepit facere laborat. sic

Quid tētatis deū. Be. Cōstat multiplicit intelligēdū: qđ dictū est: Nō tētabis dñm deū tuū. Ille g̃ tētat q aliter q̃ ipse p̄cipit facere laborat. Qui p̄cepta eius sine gr̃a se posse seruare p̄fidit: ß petrus graue iugū legis a ceruice discipulox tollere querit: vt imponat suaue iugū libertatis.

Neq; pox. po. Ra. Vel nō potuimus p̄e intollerabili grauitate ß p gr̃am dei ⁊ nō p circūcisiones nos circūcisi etiam credimus saluari.

Tacuit aūt oīs ⁊c. Notandus ordo loquēdi vl loquētiū: ⁊ singulis loquētibꝰ tacēt p̄mū petro.

Reuertar ⁊ edi. ⁊c. Mystice reuertar ad gētes q̃s p̄us dixerat igredi vias suas: cui sēsui firmādo iacobꝰ testionīū intulit.

Hoc apte testimoniū cōcordat verbis simonis.

Tabernaculū da. Ra. Umbra legis: q̃ traditionibꝰ phariseox corrupta: dño reuelante. i. dño in carne apparēte p gr̃az est erecta: vt nō trāsiudei: sed etiam gentes nomen eius requirant.

Sup q̃s in. est ⁊c. R. Sm illud: Inuocabāt sacerdotes sup israel. Et inuocabit nomē meū sup filios isrl. Et alibi: Moyses ⁊ aaron in sacerdotibus eius ⁊c.

Inuocatū est. Pro futuro more ꝓphetico.

Qđ ego iudico. R. Recte iudicandū erat: qđ trīū testionio firmat: duox apl̄ox: ⁊ ꝓphetax.

Amos.9.c. Assuffocatis. Be. Suffocatū est morticinū de quo ezechiel dicit. Dē morticinū ⁊ captum a bestia de auibꝰ: ⁊ pecoribꝰ: sacerdotes nō comedāt: ß p̄ceptū ꝓuenit fuare illis q vncti sunt oleo spūali: ne comedant illud cuius

Nicolaus

borat: sic faciebāt illi qui dicebant legem euāgelicā sine obseruatione legaliū nō sufficere ad salutē.

a Qđ neq; nos neq; pa. no. pox. potuimus. hoc dī de iudicialibꝰ p̄ceptis ⁊ cerimonialibus ꝓpter iudicialiū seueritatē ⁊ cerimonialiū multitudinē moralia ꝓo p̄cepta q̃ sunt de dictamine legis nālis obseruabilia sunt ⁊ remanēt in lege noua. Sciendū tn̄ q̃ iudicialia ⁊ cerimonialia nō fuerūt simpliciter inobseruabilia. vñ dicit Hieroꝰ in expositiōe fidei catholice: Anathema sit q dicit deū aliqđ ipossibile p̄cepisse. sed dicunt inobseruabilia. q̃ de difficili obseruabilia. sicut dī aliqđ intrāsibile qđ est de difficili trāsibile v. metapß. b Sed p gr̃az dñi nr̄i iesu xp̄i credimꝰ saluari. ⁊ nō p opa legis. c Quēadmodū ⁊ illi. s. p̄res veteris testamēti. vñ de abrahaz dī: Beñ. xv. Anteq̃ esset circūcisus credidit abrahā deo ⁊ reputatū ē ei ad iusticiā. Exquo p̄z q̃ nō fuerat iustificatus ex circūcisiōe: sed ex fide circūcisionē p̄cedēte: ꝑm q̃ deducit apl̄s Ro. iiij. d Tacuit āt oīs multitudo. cōsentiens petro. e Et audiebāt bar. ⁊ paulū ⁊c. vbi ponit aliud argumētū ꝓpte ista: nisi deus ꝓuersionē gentiū incircūcisax approbasset: signa et p̄digia in eis p apl̄os nō fecisset. f Et postq̃. Hic ꝓpr̄ ponit veritatis determinatio: cū dī: g Respondit iacobus. erat eni eps hierosolymitanus. ⁊ iō iz petrus esset p̄ncipalis inter apl̄os: tn̄ detulit ei in sua diocesi vt determinationē dubij proferret. d. h Viri fratres. fide iz non carne. i Audite me. in questionis determinatiōe. k Simon narrauit ⁊c. et l Audite me. in questionis determinatiōe. m Cōcordāt verba ꝓphax. p̄z ex dictis ista. l Et huic. s. dicto eius. m Cōcordāt verba ꝓphax. de gentiū vocatiōe loquētiū. inducit tn̄ in spāli vnā auctoritatē ad ꝓpositū: cū dī: n Sicut scriptū est: Amos. ix. q̃ sicut ibidē dictū fuit itelligit ad ista de reedificatiōe eccle p vnionē iudeox ⁊ gentiū in vna fide xp̄i. Et ad intellectū huius auctoritatis que allegat hic ꝑm translationē. lxx. aliq̃ breuit repetēda sūt q̃ dicta fuerūt Amos. ix. Primū q̃ xp̄s nolat dauid in scriptura veteri: Osee. iij. Post hec reuertent filij israel ⁊ querent dñm deū suū ⁊ dauid regē suū. vbi translatio chaldaica apud hebreos autentica sic habet: Post ß reuertent filij isrl ⁊ querēt cultū dei sui ⁊ obediēt messie filio dauid regi suo. ⁊ filij Hiere. xxx. Seruiēt dño deo suo ⁊ dauid regi suo vbi trāslatio chaldaica sic hz. Colēt corā dño suo ⁊ obediēt messie filio dauid. Secūdā est q̃ vna est eccla q̃ icepit a ꝓmo abel iusto: vsq; ad vltimum

† ⁊ testimonijs phibuit † ſ q̃s testimonio nō credē tes † ſ nō noa. ſ g oedit spm̄ incircūcisis.

†ergo † quid tentatis † deum ipo † ſ grauitatē circūcisiōis ⁊ legis † ſ robur fidei credē nere † iugū † sup ceruices discipu tium † ſ q̃z nō potuimus per legē oia ipiere vel oia que erant in lege obseruare lox: † qđ † nēq; pres nostri,: neq; nos portare potuimus. Sz ° per ſ gratuitū donū dei sine operibus legis. † grātiā domini nostri iesu christi credimus seruari q̃emadmodū ſ gentiles credant ⁊ illi. Tacuit aūt omnis multitudo: ⁊ audiebāt barnabā ⁊ paulū narra ntes quāta deus fecisset si † ſ quia p̄eputium virtutes non ipedit gna ⁊ ꝓdigia i † gentibus p eos. Et postq̃ tacuerūt: respōdit iacobus dicēs: Viri fratres audite me: simō nārrauit q̃admodux ſ quia infirme pmū deus visitauit sumere ex gē † ſ vt vocet ppls dei † ſ simonitibus ppl̄m † nomini suo: ⁊ † huic † ſ agentia de salute gētium cōcordant † verba ꝓphetarum † ⁊ in ꝓphetis † ſ q̃z iratus ⁊ auersus eram † ſ histo rice post transmigrationē sicut † scriptū ē: † Post hec † reuer † reſtaurabo † ꝓphetę † ſ ptertim ciuitatē dauid ſ ecclias q̃ ē manu forū q̃ cecidit in valle gentilitatis tar: ⁊ † reedificabo † tabnaculū da uid: qđ dēcidit: ⁊ dirūta eius re † illi qui ex gētibus edificabo: ⁊ erigā illud: † vt req † ſ ꝑter isrl. i ꝑter iudeos xp̄o credētes † ſ qui bene rānt † ceteri hominum † dominū

fecit israeli in se confidenti ſ .i. † a sacerdotibꝰ in baptismo. † ⁊ oēs gentes sup quas † inuoca † ſ complens que ꝓphetata erāt tum est nomen meux † dicit domi † ſ placuit ab eterno qđ facturus erat in gentibus. nus faciens hec. † Notū a seculo est domino ōpus suū: ꝓpt̄er qđ ſ ꝓcordās petro † ſ qđ dñs edificat hō nō inquietat. ego iudico † nō inquietari eos: q ex gentibus conuertunt ad dēū † ſ iudico † ſ hec sit eorum circūcisio sed † scribere ad eos: vt † abstineāt ſ cultibus se a cōtaminatiōibꝰ simulachrox: † ſ vt casti sint † ſ ne infirmiores se suffocēt † ſ carnibꝰ rum: ⁊ † fornicatiōe: ⁊ † ſ suffocatis ne comedāt † ſ ne bibāt † ſ iō iudico scribere: q̃z scriptura moysi q̃ mādat circūcisio p oia sabbata legit: sic etiā ferenda est sententia scripture ne fit dubia ⁊ † sanguine. † Moyses eniz ā tē poribus antiquis habet i singulis ciuitatibꝰ qui eū p̄dicent in synagogis: vbi per oē sabbatū † ſ cōmēdare legatꝰ fidelibus ⁊ idoneis testibus legit: † Tūc placuit apostolis ⁊ se † ſ p̄ter apostolos: ⁊ seniores nioribus † cuz omni ecclesia elige re virōs ex eis: ⁊ mittere ād iochi † ſ qui non erant de apl̄is am cum paulo ⁊ barnaba iudaz q cognominabat barsabas: ⁊ sy lā viros p̄mos † in fratribꝰ scri ſ barnabe ⁊ pauli bētes p manꝰ eox. Apostoli ⁊ se ſ ex iudeis niores fratres his qui sunt antiochie ⁊ syrie ⁊ cilicie fratribꝰ ex gē

† ⁊ a suffocatis ⁊ sanguine. Be. i. a fundendo sanguinē vel māducādo cū sanguine: hec qđē venietibus de gentilitate ꝓ rudimētis fidei ⁊ inueterata gētilitatis ꝓsuetudine ꝓcessa sunt: sed ne putarent eadē ⁊ p fectionibꝰ sufficere vigilanter adiūxit: Moyses ⁊c. Et sanguine. Ra. Effusione humani sanguinis. ⁊ q̃ non vult sibi fieri: alteri ne faciat: ß est p̄ceptū dilectionis, primi: qđ est inferius b Alterū est superius. Oia quecūq; vultis vt faciāt vobis homines: ita ⁊ vos illis facite: per vnum malicia compescitur: p aliud benignitas propagatur. Quasi ꝺo adhuc rudibꝰ superius nō ponitur: sed vt casti sint ⁊ abstineant ⁊c. et sequitur.

Moyses e. a t. ⁊c. Bed. i. Etsi p̄ceptorum acerbitate non grauentur a nobis procedente tamē tempore: dum frequētius ad lectionem legis ⁊ prophetarum conuenerint: paulatim vite instituta: ⁊ seruande inuicem dilectionis iura suscipient. Permittiuā eni ecclesiā adhuc iudaizante hic sabbatis celebrasse constat. 15.3.

Tūc placuit. Ra. Dicente petro. narrantibus barnaba ⁊ paulo. iudicante iacobo hierosolymox epo: merito placuit sententia.

Placuit mit. anti. Ra. Missi a xp̄o legati suos p̄ſt mittere legatos.

Apl̄is ⁊ se. ⁊c. Apostolox cōis titulus p̄ponitur ne aliqua dissensionis relinquat occasio. c

Fribus ex gentibꝰ. Ra. Primū stili bñficiū est. q̃ apli gentiles vocāt frēs. i. vnius dei filios.

de lyra

electū q̃ in fine mundi est nasciturus: vt dicit btūs Gregoꝰ homel. viij. Tertiū est q̃ ista ecclia vocat tabernaculū dei sive xp̄i. Esa. liij. Et tabernaculū in vmbraculū dici ⁊c. ⁊ Apoca. xxj. Ecce tabernaculū dei cū hoibꝰ. His p̄missis exponat lra cuz

d Reuertar. in p̄sona dei: o Post hec. i. post cursū veteris testamēti. d Reuertar. ad gentꝰ hūanū nāz hūanā assumēdo. q Et reedificabo ta. dauid. i. ecclias dei sive xp̄i p p̄dicationē xp̄i ⁊ apl̄ox. r Qđ decidit. p mrta pctā ⁊ marie p idolatriā. s Et diruta eiꝰ reedificabo. q̃z gētiles erāt diuisi p idolatriā multiplicē: aliqbꝰ colētibꝰ iouē: ⁊ alijs dianā: ⁊ sic de alijs diis gentiū. Silr ⁊ iudei erāt diruti ⁊ diuisi p varios errores: nā aliq negabāt resurrectionē spūs ⁊ angelū: vt dictū ē. s. ⁊ aliq irrita faciebāt mādata dei ꝓpter traditiōes suas: qđ est valde erroneū. q̃ oia sūt amota p p̄dicationē xp̄i ⁊ apl̄ox. t Et erigā illud. p magna ⁊ multa miracula ad exaltationē fidei catholice facta. v Ut regrāt ceteri holuz. i. gētiles x Dñm. qđ p̄z p orbē ipletū. y Notū a se. ē dño. i. ab eterno ē sibi notū. z Opꝰ suū. qđ disposuit opari in tpe de vocatiōe gētiū. a Propt̄ qđ ego iu. nō inq. eos q ex gē. ꝺuertunt. dicēdo q̃ oporteat eos circūcidi ⁊ legalia observare. b Sed s. ad eos. ꝓpt̄ vnitatē societatis eox ⁊ iudeox. c Ut ab. se a cō. simulacrox. i. a comestiōe de idolaticis q̃z p ß de facili posset iudei suspicari q̃ gentiles vellent ad idolatriā reuerti si comederent de illis. d Et fornicatiōe quā gētiles cōit credebāt eē licitā pp qđ necessariū fuit eā ꝓhibere. e Et suf. ⁊ sāguie. hūc eni cibū ꝓuersi de iudaismo abhorrebāt. ⁊ iō iz eēt cibꝰ licitꝰ: tn̄ ꝓpt̄ amicabilē societatē scriptū fuit gētilibꝰ vt abstinerēt a talibꝰ sic frequēter ꝓtingit q̃ aliqs abstinet a cibo quē scit abominabilē socio suo: ꝓcedente aūt tpe cessante cā cessauit effectꝰ manifestata euāgelice doctrie vitate: q̃ salvator dixit Matth. xv. q̃ nihil qđ p os intrat coinqnat hoiez ⁊ q̃ nihil ē reiciēdū qđ cū gr̃a actiōe recipit: vt dī. j. Ti. iiij. f Moyses eni. i. scriptura moysi hz. g A tpibꝰ an. i fin. motß

Salutem. Ra. Eclypsis est: vel latitudine charitatis oē ꝝbū angustius ēt: ⁊ iō nullū verbū ponit: vt oia simul bona eis velle intelligant.

Euertentes aīas. Be. In greco euertētes aias vras: dicētes: circūcidi oportet: ⁊ obseruare legē qbꝰ nō mādauimus. Visū est. i. placuit. Spūi scō. Qui arbiter sue ptātis vbi vult spirat: ⁊ q̄ vult logt. Et nobis. nō solū volūtate nostra ꝑ istinctu ciusdē spūs

Spūi scō. R. Et nobis humano gdē sensu: ꝑ sano.

Hec necessaria. Ra. Hec necessaria sunt sine qbus nō est salus sed circūcisio necessaria nō ē: ⁊ ea q̄ vobis fieri nō vult alij ne faciatis.

Visū ē syle. R. Mā est futuri sermonis: solus aūt iudas abiit hierlm.

Demorabant a. ⁊c. Post aliquot di. ⁊c. B. Dis aūt diebꝰ ipletū est qđ apls ait: Cuz venisset cephas antiochiā in faciē eius restiti.

In opus nō de. re. Be. Dñs in fronte acies se ꝓstituens nimis tepide steterat: merito paulus eū abiecit: ne illiꝰ q̄si ꝓtagiōe alioꝝ vires corrūperent.

Dissensio. Nō in B delinq̄bāt: qz nō ois' cōmotio ē pctm: sed irratiōnabilis: ⁊ q̄ iuste non fit.

Assumpto marco. B. Qui affinitate sibi cōiūctꝰ erat. legunt eni fuisse

Nicolaus primos in fratribus. qz iz nō essent aplī tm erant de notabiliorib⁹ post aplos vt sic eis magis crederet ⁊ eoꝝ legatio solēnior red deret. a Qm audiuimus. qz qdā ex nobis exeūtes: a nra societate discedētes. b Turbauē. v. ꝝbis. volētes vob ꝑponere ꝑportabile onus legis. c Euertētes ani. vias. a vitate euāgelij. d Qui bus nō mādauimꝰ. talia dicere sicut ipsi finxerunt. cetera patent vsq; ibi:

e Qui tra. aias suas. i. exposuerūt se piculo mortis. f Pro n. dñi. ⁊c. i. ꝑ ꝓdicatōe nois xpi. g Qui ⁊ ipsi re. vo. ꝝbis B eadē. q̄ scribim⁹ in epla: vt cū epla q̄ ē vox' mortua ꝓcurrat etiā vox viua. h Vi sū est eni spūi scō. a q̄ nō pōt egredi nisi verū ⁊ scm i Et nobis. lg scribim⁹ ꝑm ei⁹ instinctū. k Nihil vltra ipo. vob oneris. legaliū obseruantiarum. l Qz B necessaria. ad vitandū cōiter cū iudeis in ecclia ꝑmittua. m Ut abstineat ⁊c. rōnib⁹ ꝓdictis. n Et fornicatiōe. quā erronee licitā esse putaūt: ⁊ iō abstinēdū est ab ea: nō solū ꝓpter amicabilē societatē cū iudeis ꝓpt necessitatē salutis. cetera patēt vsq; ibi: o Hauisi sūt sup ꝓsolatiōe. eo q̄ expediti erant a legis onere. p Judas aūt ⁊ sy. ⁊ ipsi cū eēnt ꝓphe. i. illūinati a deo ꝓphetie dono. q Verbo plu. cō. sūt frēs. referēdo ea q̄ erāt i epla ad maiorē affirmatiōnē. r Et ꝓfirmauerūt. eos in fide. cetera patēt vsq; ibi: s Visū est aūt. tota ista ista vsq; ibi: Paulus aūt. exclusiue. nō est i greco nec in libris correctis: ꝑ ꝓmo fuit apposita ꝑ modū glose eo q̄ postea subdit: q̄ paul⁹ existēs antiochie accepit syla in sociū: ⁊ postea inserta est textui ꝑ ipitiā scriptoꝝ. t Docētes ⁊ euāgelizātes. ad pleniorē istructionē ⁊ cōfirmationē credētiū. v Post alīq̄t. Supis⁹ descripta ē publicatio euāgelij ꝑ paulū i societate barnabe. B ꝓfir ponit eadē publicatio ꝑ eū i societate syle. ⁊ diuidit in duas ptes. qz ꝓ⁹ ponit pauli ⁊ barnabe sepatio. scōo ipsi⁹ ⁊ syle associatio: ibi: Paul⁹ aūt. Circa ꝓm⁹ oī: ꝑ Dixit ad b. paul⁹. q de salute horuz erat valde sollicitus. y Reuertētes visite. frēs. ⁊ sic sobrini. Barnabas a paulo dimissus ꝓuincias insulā repetijt: ⁊ nihilominꝰ opus euangelij sibi iniūctū exercuit. Electo syla. Ra. Ad hoc remanere eū fecit dñs. iuxta illud: visū est aūt syle ibi remanere vt paulo cooparet: sicut marcꝰ barnabe: fuit eni in B diuinū ꝓsilium.

p Eruenit ⁊c. Vidue fide. R. Vel iudee ⁊ iudeā eā fuisse apparet ex B qđ ait patre gentili.

C.XVI

Circūcidit eū. Nō q̄ figure legis post veritatem euāgelij aliqđ vtilitatis afferrent: sed ne p occasionē gentium iudei a fide recederent: quibus vmbra vetus paulatim tollenda erat: sicut gentibus idolatria. Legales ēo vmbre: quia a dño institute interdum ab apostolis illo tēpore sunt vsurpate ꝑ declināda iudeoꝝ pfidia. gentilis aūt institutio a sathana reperta a sanctis nunq̄ est recepta.

Ra. Timotheū circūcidit ꝑ scandalo iudeoꝝ ne legē moysi videret dānare: sed eā q̄si nō necessariā gentibus nō ꝓponere. Tytū nō circūcidit: ne occasionē circūcidendi acciperent gētes ab eo. ⁊ B est qđ dicit: sed ꝓpter subintroductos frēs fal. ⁊c. B

Ra. Propter iudeos ne ipsū plequerentur: vel timotheū. vt ne offensi a fide alienarent.

de lyra

quis: 3 Quō se hēant. vt videam⁹ si firmit stēt. a Barnabas aūt. in B cōsentiēs. b Volebat se. as. ioānē. eo q̄ ibi familiaris erat. c Paul⁹ aūt ro. cū. s. barnabā vt abstineret a societate ioannis. d Ut q̄ diss. ab eis de pāphylia. vt hī supi⁹. xiij. c. Discesserat eni timore ꝑiculoꝝ imminētiū vl amore nimis carnali ad matrē manētē i hierlm: vel forte cā vtriusq; ꝓpt qđ paul⁹ eū renuebat. nā illi q̄ vadūt ad ꝓdicādū debēt esse valde firmi ⁊ ab amore carnali segregati ⁊ maxie q̄n vadūt inē ifideles ⁊ ꝑsecutores: sic erat i ꝓposito e Facta ē aūt dissensio. n tñ ꝓpria charitati: qz qlibz eoꝝ respiciebat ad bonū: tñ alia ⁊ alia motꝰ rōne. ⁊ B ēt ꝓtigit: qz ꝑ B maior fructꝰ ꝓdicatōis factꝰ ē eo q̄ ꝓdicauerūt i plurib⁹ locis. f Et bar. q. a. m. n. cyp̄ri. vñ erat oriūd⁹: vt hī. ē. iiij. ca. vt ꝓfirmaret eos in fide. g Paul⁹ ēo. B ꝓfir ponit ꝓdicatio pauli cū syla. Circa quā p⁰ ponit multiplex pauli discursꝰ ꝑ orbē ad ꝓdicādū. 2⁰ eiꝰ recursꝰ i hierlm ad tolerādū vt vbi ꝑsecutꝰ fuerat ecclias ibi ꝑ ea sustinēt ꝑsecutionē. 3ª ibi: pit. xix. ca. ibi: His aūt expletis. circa mediū ca. p⁸ⁱ duas. qz p⁰ ponit discursꝰ pauli ad ꝓfirmādū ꝓuersos. 2⁰ ad ꝓuertēdū nōdū ꝓuersos se. ca. ibi: Trāseūtes aūt. p⁸ adhuc i tres. qz p⁰ discursꝰ ad ꝓfirmādū icipit. 2⁰ associatio timothei ponit i pn⁰ se. ca. 3⁰ discursꝰ ad ꝓuertēdū resumit: ibi: Cū aūt ptrāsiret. Circa p̄m dī: Paul⁹ ēo electo syla. i sociū ꝑ barnaba: Profect⁹ ē. ad ꝓdicādū. h Tradit⁹ g. dei. i. recōmēdat⁹. i Ad frib⁹. ꝑ eo deuote orātib⁹. k Perambula. āt sy. ⁊ c. ꝓ. ecclias. q̄s afi cū barnaba instituerat. l Preci. c. ꝑ. aplōz. posita ca. pce. advnionē gētiliū ⁊ iudeoꝝ. C.XVI

m Eruenit āt. B ponit associatio timothei: cū dī: n Ecce d. qdā. s.

p notabil i fide ⁊ moribꝰ. o Mulieris v. fidel. i. credētis i xp̄m.

p Huic te. reddebāt. de fide ⁊ moribꝰ. cr̄q̄ pz q̄ in scitate erat famosus. q Hunc vo. pau. se. ꝓficisci. ad ꝓdicandū ꝝbū dei. r Et assir. eū ꝓpter iudeos. i. ne scandalizaret eos ducendo secū hoiez incircūcisū

de matre

Custodire dog. decre. ab ap. Ra. Nō p̄dicabāt qō ipsi fecerāt: ꝫ qō ꝓpter volūtatē dei aplī decreuerāt. Et est exēplū recte docēdi: etiā qō non feceris. Ra. In figura huius facti seminalib⁹ iduebāt sacerdotes: velut seminaturi opus: nō facturi. Ecclesie quidē. Ra. Hoc est de sepe dictis capitulis q̄ narratiōib⁹ inseruit. Uetati sunt tē. Be. Terribil deus in ꝓsilijs sup filios hoīuz. Quidā se magistrz seq̄ ꝓ oia ꝓmittit: nec ꝓmittit. Alter seq̄ iussus: se pelire pꝛez, phibet. Inuitus ac repugnās trahitur saulus: Cornelio p̄cib⁹ z elemosynis insistēti: velut remuneratōis vice vta salutz oñdit. z deus q̄ nouit corda: bñficij gra doctorē remouit ab alia: ne sanctū dek canibus: z cor iniquū de cōtempta predicatione grauius iudicetur.

Tentabant ire. sed nō p. eos spi. Ra. Permittunt aplī velle: ꝫ ñ ire vt appeat ifirmitas hūana: z q̄ diuino cōsilio sit ꝑbdita dicēs: fiat volūtas tua. Referit etiā, puincie a qb⁹ aplī vetant: vt alij p̄dicēt in eis: vt ioānes et philipp⁹ i minori asia euāgelizauerunt. lucas in bithynia tē.

Uir macedo. Angelus illi⁹ gētis assimilatus viro macedoni: ꝓpter tate lingue vel forma spāli: vl indicio verbi.

Adiuua nos. Ra. Hoc ex ꝓsona hois dem̄: nō eni āgeli hūano auxilio indigēt. Uel ꝫ dic angel⁹ ꝓpt illos qb⁹ p̄sidet: vt baptizent z saluti fiant. Dicēdo: adiuua nos: ostēdit macedones vl p angelos a deo inspirati: vl aliqs doctores cepisse doceri.

Samothracia. neapolis: z philippis ciuitates sunt.

Colonia. Be. Est q̄ defectu indigenaꝝ nouis

Nicolaus

de matre iudea natū nec ista circūcisio fuit ficta: vt dicit Iero⁹. sed vera vt dicit Aug⁹. q: illo tpe nati de iudaismo z ꝓuersi ad xp̄m poterāt licite legalia seruare. ꝓples eni segē vētrē: z q: maior est certitudo de mfe q̄ ꝙ de p̄e. z iō q̄uis pr̄ eius eēt gētilis reputabat tñ iude⁹. a Sciebāt eni tē.] Hoc āt dī q̄ simplicit erat notū q̄ pr̄ nō pmiserat eū circūcidi. sic igit paul⁹ eū circūcidēdo nō male fecit q: ꝫ ꝫ q̄ erat licitū vitauit scādalū iudeoꝝ. tytū q gētil erat ex p̄e z mfe nō circūcidit: vt hz Bal. ij. b Cū aūt. ꝫ resumit p̄dicatio ad ꝓfirmādū credentes. z pz lfa vsq̄ ibi: c Et ecc. qdē tē. ita q̄ augmētabant fideles z merito z numero. d Trāseūtes. ꝫ ꝓfir describit p̄dicatio pauli ad ꝓuersionē infidelitū. z p⁹ oñdit i qb⁹ regiōib⁹ ꝓhibiti sūt p̄dicare: z ꝫ ex diuina reuelatiōe. s. in asia z bithynia: q: ptic maior fructꝰ iminebat in alijs locis p̄dicādo. z pz lfa. e Cū āt ptrāsissent. ꝫ ꝓfir oñdit i qb⁹ regiōib⁹ p̄dicauit paul⁹. q: p⁹ p̄dicauit i regno macedonie. r⁹ i qbusdā alijs ptib⁹ grecie. sēa icipit ca. se. ibi: Qui āt deducebāt. ꝓma i duas. q: p⁹ describit vocatio pauli ad macedoniā. r⁹ eius p̄dicatio ibidē: ibi: Eram⁹ āt. Circa p̄m dī: Cū āt ptrāsissent. ꝫ ꝫ q̄ē i europa. tūc eni de asia trāsierunt in europā ꝫ ꝫ. i. rursus in asiam mysiā descē. troadē. noia st ciuitatū ex macedoniā. f Et vi. ꝓ n. p. o. c. a deo. g Uir macedo. i. silitudo viri hñtis hitū z effigiē macedonis. h Trāsiēs i m. a. nos. ānūciādo nob viā salutis. i Ut āt v. vidit tē. q: paul⁹ fuit certificat⁹ q: ñ erat visio vana ꝫ a deo imissa: z de ꝫ socios suos certificauit. cetera patēt vsq̄ ibi: k Et ide philippis. ciuitas ē denotata a philippo rege macedonū p̄e alexādri magni. l Que ē p. p. macedonie. est eni p⁹ ciuitas occurrēs exeūtib⁹ de mari ex illa pte q̄ paul⁹ cū suis socijs exiuit. m Ciuitas colonia. dī āt colonia q: defectu idigenaꝝ replet colē tib⁹ alijs: iō sic noiat a cultura agri. n Eram⁹ āt. Describto accessu ad macedoniā. ꝫ ꝓfir describit p̄dicatio facta ibidē. z p⁹ i philippi ciuitate. r⁹ i thessalonica q̄ etiā ē ciuitas macedonie: vt dic Iero⁹ i ꝓlogo sup ꝓmā

ſ ra. iudeis factus sum iudeus vt eos lucrifacerem
propter iudeos qui erant in illis
ſ listris z iconio †ſ z filius eius in circūcisis nō traderet dogma circūcisionis z nō voluerāt circuncidi
locis. Sciebāt. n. omnes q⁹ pater eius erat gentili ſ. Cūz autez
ptransirent ciuitates: tradebant
ſ statuta.
eis custodire dogmata que erāt
decreta ab apostolis z seniorib⁹
qui erāt hierosolymis. Et ecclesie
† ſ in his qui ante crediderāt †ſ in his qui conuersi ad fidem baptizabantur
quidez † ꝓfirmabant fide: † z abū
dabant numero quotidie. Trān
†ſ i. q̄ sūt galathe sic noiati a cādore corpis z iterpretāt
seūtes aūt phrygiā † z galatie re
lactei †ſ q̄ ꝑsciebat hoies asie nō mō crediturōs
gionē: vetati sunt † a spiritu sācto
†ſ mlore q: fere oēs p̄dicte ciuitates z regiōes in ma
loqui verbuz † in asia. Cum venis
tore asia sūt †ſ q̄ ē i europa. tūc eni de asia trāsierunt in europā ꝫ ſ. i. rursus in asiam
sent autez † in mysiam. † tētabant
† ſ in qua non erat fidei ostium apertum
ire in † bithyniā: z non pmisit eos
ſ saluatoris q: nō erāt salutem recepturi
spiritus iesu. Cum autem ptran
†ſ in qua erat apertum fidei ostium.
sissent † mysiaz: descenderunt troa
dem: z visiō p noctem paulo ostē
† ſ angeli semper stare dicunt
sa est. Uir macedo qdā † erat stās
ſ ex forma humana
z deprecans eum dicens: Tran
†ſ hinc patet macedonē hoiem
siens i macedoniā. † adiuua nos.
fuisse † ſ velox obedientia per statim notatur
Ut aūt visum vidit. † statiz que
† ſ dic lucas ostendit se fuisse comitē pauli
simus † pficisci in macedoniaz:
certi facti q̄ vocasset nos dñs
euāgelizare eis. Nauigātes aūt
†ſ plenis velis
a troade † recto cursu venim⁹ sa
mothraciā: z seqnti die neapoli:
z inde philippis: que est prima ptis
ſ venientibus a mari prima occurrit
macedonie ciuitas colonia: Erā
mus autem i hac vrbe diēb⁹ ali
ſ consiliando vel cogitando
quot ꝓferētes. Die aūt sabbato:
rum egressi sumus foras portam
†ſ. i. locus apt⁹ locutiōi p̄dicātiū vl p̄dicatiōi orātiū
iuxta flumē: ubi videbat † oratio
†ſ oñdit q̄ oratione vocauit locutionem.
eē: z sedentes † loquebamur mu
lieribus que ꝓuenerant. Et quē
dā mulier nomine lydia: purpū
†ſ plebis illius ciuitatis †ſ natura vt lege audita a iu
raria ciuitatis † thiathireoꝝ † colēs
deis ſ veruz
deum audiuit: cuius dominus
ſ ostiū fidei †ſ diabol⁹ corda claudit: ſz deus aperit.
aperuit † cor intēdere his que di
cebātur a paulo. Cum aūt bapti
zata eēt z domus eius: deprecata
†ſ. i. si dīḡ sū vt me hit et de⁹ z maneat itroite z maest dicēs: † Si iudicastis me fidelē
nete †ſ i domos gētilū ñ ꝓsueuerat itrare cū iudeo
domino esse: introite † in domum
rum † ſ mansione ali cuius interualli
meā z † manete: z cōegit nos. Fā
ctum est autē euntibus nobis ad
orationem: puellā quandā habē
tē spiritū phythonez obuiare no
bis: que questum magnum ꝑsta
†ſ diuinationis ꝑcio.
bat dominis suis † diuinādo. Hec
subsecuta paulum z nos: clamā
†ſ q̄uis sint būiles tñ excelsus ē eoꝝ de⁹ cui⁹ fui sūt.
bat dicens: † Isti homines serui
†ſ ꝑ suos dei z deū eiusq̄ doctrinā breuiter laudāt
dei excelsi sunt: † qui annunciant
vobis viam salutis. Hoc autez
† ſ. i. clamabat aut p bonū nature: aut deo cogēte p spm̄ phitonicū †ſ illā a diabolo possideri
† faciebat multis dieb⁹. † Dolēs
† ſ q: post eum clamabat
autē paulus. † z puersus dixit spi
ritui: Precipio tibi in nomine ihesu xp̄i exire ab ea. Et exiit eadem hora. Uidētes aūt domini eius quia exiit spes questus eorum: apprehendentes paulum et silam traxerunt in forum ad principes. Et offerentes eos magistratibus dixerunt: Hi homines conturbant ciuitatem nostram cum sint iudei. Et annunciant morem quem non licet nobis suscipere neque facere romanis. Et concurrit plebs contra eos. Et magistratus scissa tunicis eorum iussit eos uirgis cedi. Et cum multas plagas imposuissent eis: miserunt in carcerem precipientes custodi ut diligenter custodiret eos. Qui cum tale preceptum accepisset: misit eos in interiorem carcerem: et pedes eorum strinxit ligno. Media autem nocte paulus et silas orantes laudabant deum. Et audiebant eos qui in custodia erant. Subito autem terremotus factus est magnus: ita ut fundamenta carceris moueren tur. Et statim aperte sunt ianue omnes: et uniuersorum uincule soluta sunt. Expergefactus autem custos carceris et uidens ianuas carceris apertas: euaginato gladio uolebat se interficere: existimans fugisse uinctos. Clamauit autem paulus uoce magna dicens: Nichil tibi mali feceris: omnes enim hic sumus. Petitoque lumine introiuit: et tremefactus procidit paulo et sile. Et producens foras eos ait: Domini quid me oportet facere ut saluus fiam? Qui dixerunt: Crede in dominum ihesum xp̄m et saluus eris tu et domus tua. Et locuti sunt illi uerbum dei cum omnibus qui erant in domo eius. Et tollens eos in illa hora noctis lauit a plagis: et baptizatus est ipse et omnes eius continuo. Cum posuisset quoque mensam eis: epulabatur cum omni domo sua credens deo. Et cum diluxisset: miserunt magistratus lictores dicentes: Dimitte homines illos. Nuntiauit autem custos carceris uerba hec ad paulum: quia missi sunt magistratus ut dimittamini. Nunc ergo exeuntes: ite in pace. Paulus autem dixit ad eos: Cesos palam indemnatos homines romanos miserunt in carcerem: et nunc occulte nos eiciunt? Non ita: sed ueniant ipsi et educant nos. Nuntiauerunt autem magistratus lictores hec uerba. Et timuerunt audientes quia romani essent. Et ueniens deprecati sunt eos: et educentes rogabant ut egrederentur de ciuitate. Et exeuntes de carcere introierunt ad lydiam: et uisis fratribus consolati sunt eos: et profecti sunt.

Aliāt dies cō. In q: Purpuraria. Be. Regina iduta regali purpura: vl purpure textrix: vl purpurā vēdēs: significat ecclīaz: q̄ purpurā vēdit: dū sāguinē p xp̄o fūdit: vt vitā mercari possit. Purpura recte sāguinē coloze z nā designat. q: de sanguie ꝓhilioꝝ est ꝓfecta. Lidia aplm cū sociis suis domū itrare coegit: q: repulsā p̄dicationē a iudeis: ecclesia deuoto corde suscepit.

Coegit nos. Rab. Hic dat exēplū vel duo exempla dant. vnū hospites cogēdi: alterū ad nup̄ uersos intrandi.

Puellā ha. spi. phi. Ra. Phyton nomē magni spūs: p quē phytonisse ꝫ agūt vt mortuos ad locutionē z diuinationē incantatiōe suscitent.

Be. De phytonica diuinatiōe i libro regū inuenit: vbi rogāte saule phytonissa: vl aiaz samuelis: vel p ea potiꝰ spūs imūdū cuocault ab inferis. qō genꝰ magice ab apolline phytio reptū: z ab eiꝰ cognomie dī sic vocatū. cui hebreū etiā nomē ꝓgruit: q: phytona os abyssi dī.

B. Qui purpurariā ecclesie adunauit: ipe phytonissā imūdo ore magnalia dei p̄dicantē districte punīēs arte sua puauit. ꝫ est eni ptās aplōz vt q̄ ligauerūt sup terrā: sint ligata z i celo: z ecōuerso.

Subsecuta pau. R. Quis obuiasset: non in facie sed post eos clamat: femineam seruans pudicitiam.

Isti hoīes. Be. Nō ꝫ est voluntatis ista ꝓfessio sed timore spiritus sancti cogente vera spiritus mē dax loquitur: non ausus luce ꝑsente suas tenebras celare.

de lyra

epl'az ad Thessal. z ps i. cipit se. ca. p̄a i duas. q: pōnit pauli p̄dicatio. r⁹ insurgēt psecutio: ibi: Factū ē āt. Circa p̄m dī: Eram⁹ āt i hac vrbe. s. philippis. o Dieb⁹ a. ꝓferētes. volebat eni paul⁹ ꝓsiderare ꝓditionē ppli p̄sq̄; ꝓponēt ꝙbū. p Die āt sabbatoꝝ. i. getis ab opib⁹ i q̄ magis ꝓgregat ppls. q Ubi v. o. eē. i. loc⁹ apt⁹ ad orādū z p̄dicādū. r Loq̄ba. cū m. q̄ ꝓuenerāt. solēt eni magꝝ eē deuote q̄ viri. s Et q̄. m. n. lydia. exꝑmit āt ci⁹ nomē ad maiorē hystorie certitudinē. t Purpuraria. q: purpurā vēdebat q̄ ē res ꝑciosa. erat eni diues: vt pz i seq. v Ciuitatis thiathirenoꝝ. de hac citate erat ꝫ mlier oriūda: ꝫ manebat i philippis q̄ repleta erat alijs colonis: vt dcm̄ ē. x Colēs deū. iā eni añ aduersa fuerat de gētilitate ad iudaismū i q̄ colit vn⁹ de⁹. y Cui⁹ a. c. dñs tē. hō eni ñ pōt docē nisi exti⁹ credēda, ꝓponēdo: ꝫ de⁹ docet intimētē illūinādo. iō dic p̄dicatorib⁹ Joā. xv. Sine me nihil pote. fa. z Cū āt b. e. z d. ci⁹. i. familia q̄ erat magna. iō subdit postea: a Introite i d. m. z manete. vt ibi gescatz z reficiami: ñ tñ vna die ꝫ pluribus. ꝫ. n. ꝓportat māsio: z sic pz eā diuitē fuisse z etiā valde deuotā: iō subdit: b Et c. nos. p̄cib⁹ valde efficacib⁹. c Factū ē āt. ꝫ ꝓfir describit insurgēs psecutio. cui⁹ p⁹ponit occasio: cū dī: Factū ē āt cūtib⁹ nob ad oratōnē. i. ad locū oratonis. d Puellā q. h. s. phytonē. i. diuinātē. ñ eni ista puella erat sic phytonissa sic illa mlier phytonissa: de q̄ hz. j. Reg. xxviij. Illa eni ñ erat obsessa a demone ꝫ p artē magicā faciebat appere demonē i silitudine alicui⁹ mortui ad dādū rñsū de occultis: vt dictū fuit ibidē. ista ꝛo imo demon exist̄s i ea dabat rñsa: q: multa sūt a demōib⁹ cognita q̄ hoib⁹ sūt occlta: z ꝫ mō rñdēdo: Protestabat ma. q̄stū do. suis. e Clamabat dī. isti hoīes tē. dicit ꝫ glo. q̄ timore spūs sci cogēte spūs mēdax vera loq̄bat. ꝫ ꝫ ñ videt verū. q: subdit: f Dolēs āt pau. tē. ñ voluisset de ꝫ si spū scō cogēte factū fuisse

Precipio tibi exire. ꝛc. qr exiuit ꝛc. B. Barien q fidē ipugnabat. arte ꝓuacū eccecauit: hāc q̄ puella licet mente: vera loq̄bat: arte solūmō ꝓuauit: qr id gnū erat: vt verbū euāgelū spūs īmūdꝰ nūciaret. Exire: ꝛ silere: ꝑcepit. qr demones ꝛ cū tremore debēt deū ꝓfiteri: nō laudare cū gaudio.

Cū simus ro. Be. Jā decretū erat a romanis: ne qs deus reciperet: nisi approbante senatu.

Miserūt eos in car. Ra. Et p̄ b maior virtꝰ est liberantis. Ad idē spectat ꝛ qō sequit: misit in interiorē carcerez ꝛ pedes eoꝝ strinxit ligno.

Media aūt noc. a. Grandā est media nocte. ꝛ in periculis seruanda diligentia oꝝonis.

Terremotus fa. est mag. ꝛc. B. Deuotio oꝝātiū ꝛ virtus oꝝonis exprimit: qr illis i carcere hymnos canētibꝰ laus coꝝ terrā mouet carceris fundamenta ꝓcutit: ostia apit: catenas vinctoꝝ soluit.

All. Qui oē gaudiū exti/

Nicolaus

nec illud ipediuisset: ꝓpt qō videt melius dicēdū q̄ paulꝰ iposuit illi puelle silētiū eiciēdo ab ea demoniū eo mō q̄ xp̄s hoi hūti spm̄ īmūdū ꝛ dicēti eiscio q: sis scūs dei: d'rit obmutesce ꝛ exi de hoie: Marci j. B eni fecit xp̄s ne veris falsa miceret: sic venenū sub melle, ꝓpinat. ꝛ qr nolebat hīc testionīū scitatꝝ a demone ne p̄ b daret apparētia dō pharisēoꝝ q̄ dicebāt eū facere miracula i beelzebub ꝓncipe demonioꝝ. ꝛ eisdē cāis paulus b eiecit demoniū q: ponebat sibi ꝛ aliis aplis q̄ vterent magicis artib' a Videtes ꝛc. ꝓposita occasiōe: b ꝓfir subdit pse cutio. ꝛ ꝰ diuina liberatio ibi: Media āt nocte. Circa p̄m dī: Videtes āt ꝛc. ꝛ p ōnes dolētes de dāno tpali. b Apphēdentes paulū ꝛ sylā ꝛc. vbi tracta

3.5.b et.12.a. bant lites. c Ad ꝓncipes. vt punirēt eos tanq̄ malefactores. ideo subdit eos accusando. d Mi ho. ꝓ. ci. nkaz. tō sc dignt morte tāq̄ aduersarij rei publice. e Et an. morē ꝛc. J. s. ieſū xp̄m eē deū. f Cū si. romani. iā eni erat decretuz a romanis ne qs reciperet deꝰ nisi approbāte senatu. g Et c. p. a. cos. moti ipetu passionis ꝛ nō ductu rōnis. h Et magi. s. tu. eoꝝ. s. pauli ꝛ sylę ꝓtēptibiliter. i Jusserūt e. v. c. crudelit. ꝛ ad augmētū crudelitatis subdit: k Et cū multas ꝛc. ꝛ pz lka. l Miserūt e. l ite. carcerē. q erat fortior ꝛ grauior. m Et pc. e. s. ligno. ad maiorē securitatē ponēs eos i cyppo. n Media āt nocte. B ꝓfir ponit eoꝝ liberatio. ꝛ p̄ miraculo diuino. ꝛ hūano mādato: ibi: Et cū dies. Circa p̄m dī: Media āt nocte paulꝰ ꝛ sylas adorātes. fz illud ps. Media nocte surgebā ad ꝓfi. tibi. o Subito ꝺo ꝛc. ad ofidē dū oꝝonis coꝝ virtutē ꝛ ad icutiēdū holbꝰ ofiī timorē. p Expgefactꝰ āt cu. carceris. ex terremotu. q Euaginato gladio ꝛc. ne ꝓpt eu asionē pauli ꝛ sylę de quoꝝ diligēti custodia habuerat p̄ceptū strictū ꝛ spāle puniri grauī ꝛ ꝓtēptibili morte. r Clamauit āt paulꝰ. scīes p spm̄ cāz q̄re volebat se īterficere. s Et tremefactꝰ. cognoscēs terremotū diuina vir-

†ſpotestate non adiuro oratione ſſnon meo
ritui: † Precipio tibi ſ in noie ie/su christi exire ab ea. Et erīt eadē
ſ puelle.
hora. Videntes aūt domini eius quia exiuit spes questus eoꝝ: ap/prehēdētes paulum ꝛ sylam perduxerunt in forum ad principes: ꝛ offerētes eos magistratib' dixerūt: Hi hōmines ꝓturbant ci/
† ſ qui mali sunt vel captiui: vel alterius legis
uitatem nostrā † cum sint iudei: ꝛ
† ſ fidē iesu xp̄i: in cui' noie phitonic' exierat spūs
ānunciāt morem: quez non licet
ſ audītu ſ actu
nobis suscipere, neq; facere: cūm
† ſ q melliores iudei: vel ofī: vel dissimilis legis
simus romani. Et cūcurrit plebs aduersus eos ꝛ mā̄gistratꝰ: ꝛ scis/
ſ alterū ad abominationē: alterum ad penā spectat.
sis tunicis eoꝝ iusserūt virgis eos cedi. Et cūm multas plagas eis intulissent: miserūt eos i carcerem: ꝑcipiēntes custodi vt diligēter custodiret eos. Qui cum tale ꝑceptum accepisset: misit eos i interiorem carcerē: ꝛ pedes eoꝝ
† ſ media nocte surgebā: ad confit. tibi.
strinxit ligno. † Ad dia aūt no/
†ſ vel hymnū dicebant.
cte paulus ꝛ sylas adorantes † lau/
† ſ paulum ꝛ silam
dabant deuz: ꝛ audiebant eos q
ſ victi ſ ad horē icutiēdū: ꝛ ad hostia carceris aplāda
in custodia erant. † Subitō ꝺo terremotus factus ē magnꝰ: ita vt mouerent' fūdamēta carceris
ſ magn virtꝰ oꝝonis q oia ostia iterioza. s. ꝛ exteriora
ꝛ † stati apta sunt omnia hostia ꝛ
apiunt ſ nō solū pauli ꝛ silę sed ꝛ alioꝝ vinctorum
vniuersoꝝ vincula soluta sunt.
ſ ex terremotu magno
Expgefactus autem custos carceris: ꝛ videns ianuas aptas carceris: euāginato gladio volebat se interficere: J estimans fugisse vinctos. Clamauit aūt paulus voce magna dicens: Nihil feceris ti/
† ſ vincti quos custodiebas.
bi mali: vniuersi enim † hic sum⁹.
ſ a ministris
Petitoq; lumine introgressus ē ꝛ trēmefactꝰ ꝓcidit paulo ꝛ sylę
ſ de carcere
ad pedes: ꝛ ꝓducens eos foras

mat cū in tentatiōes varias inciderit: libēter q̄ gliat in infirmitatibꝰ suis: vt in eo habitet virtꝰ xp̄i. B cū paulo ꝛ syla in carcere deū laudat: dicēs cū ꝓpheta: Tu es refugiū meū a pressura q̄ circūdedit me: exul. mea ꝛc.

Cla. vo. mag. Nihil fece. ꝛc. Ra. Magna vox est: q̄ scia occultoꝝ declarat. nouerat eni etiā in tenebris illū q volebat se interficere: ꝛ inimico cū stodi pepercit.

Procidit ꝛc. Ra. Propē potentiā ꝛ sciaz: potentia qr remotu ostia sūt apta: scia: qr cognouit paulꝰ cur se vellet interficere: iō pre oībus paulo ꝛ syle: ꝓcidit ad pedes.

Lauit pla. ꝛ ba. Be. Pulchra varietas qbus plagas vulneris lauit: ꝑ eos plagas crimis amisit.

Cōtinuo. Ra. Velocitas obediētie signat: nescit tarda molimina spiritus sancti gra.

Cūq; pduc. ꝛ c. ap. eis mē. R. Optimū vtriusq; exēplū ingressus domus ꝛ mense appositio.

de lyra

tute factū. t Procidit paulo ꝛ syle ad pedes. ad quoꝝ oꝝonē fuerat factū miraculū. ꝛ qr a morte fuerat liberatꝰ ꝑ pauli ꝓbū/ v Et ꝓduc. eos foras. carcerē. ꝑ Ait: ofī qd me op. facere ꝛc. q. d. paratus sū vitā salutis audire ꝛ fideliꝰ obedire. cetera patēt vsq; ibi: y Et letatꝰ est. de euasiōe mortis coꝝpalis ꝑ verbū pauli: ꝛ etiā spūalis ꝑ susceptionē fidei. z Et cū dies. B ꝓfir ponit coꝝ liberatio mādato hūano: cum dī: a Dimitte hoies illos. Trāscūte eni passiōis ipe tu aduerterūt mgkatꝰ q̄ paulꝰ ꝛ sylas iniuste fuerūt verberati ꝛ icarcerati iō volebant eos liberare. b Paulꝰ āt dixit illis. s. lictoribꝰ q venerāt ꝑ coꝝ liberatiōe. c Cesos n. publice. qō nō ꝺz fieri nisi publicis malefactoribus. d Indānatos. qr puniti fuerūt ipetu passiōis ꝛ nō iudicio rōnis. e Hoies romanos. qbꝰ magis ꝺz deferri q̄ aliis eo q̄ romani hēbāt ofiū oꝝbis. q̄ āt paulꝰ eēt ciuis romanus hꝫ j. xxij. ca. f Et nūc oc. nos eiciūt. volētes crimē suū occitare. g Nō ita. supple erit. h Sed ve. ꝛ ipi nos eiciāt. facto ꝓfitētes q̄ iniuste nos verberauerūt ꝛ icarcerauerūt ꝛ ita fcm̄ ē vt pz ex lka se. i Exeūtes aūt de carcere. quē reintroierūt ne custos carceris post eoꝝ recessum inculparet ꝓpter

honorare eos scipinplus ꝗ decuit ſſsentit se ha
ctenus male fecisse
ait: † Domini: ſ qd me oportet facere vt salꝰ fiaz? At illi dixerūt:
† ſ nō in multos dōos vt de nobis dixisti † ſ saluatorem nunciant illi qui querebat salutem
Crede † in dominum ieſuz: ſ ꝛ sal
† ſ non tu solus sed etiam ſ credens in iesum
uus eris tu ꝛ † domꝰ tua. Et locuti sunt † ei verbū domini cum omnibus qui erant in domo eius: ꝛ
† ſ nō vnus tm̄ſz ambo b gaudio: qr ostiū fidei aptū erat illa hora noctis: vel oñdit equitas benefaciendi.
tollens eos in illa hora noctis':
† ſ de quibus dixerat q̄ cum multas plagas eis intulissent. ſ lauans lauatus est
† lauit plagas eoꝝ: ꝛ baptiçatꝰ ē ipse ꝛ omnis domus eiꝰ ꝓtinuo. Cunq; pduxisset eos in domum
† ſ baptismate accepto spiritalis fructꝰ segk. i. leticia
suaz: apposuit eis mensaz: ꝛ † leta tus est cum omni domo sua: credens deo. Et cūm dies factus esset: miserunt magistratus lictoꝛes
† ſ hoc custodi dō ſ ne plures credāt ſ q̄si despectos
dicentes: † Dimitte hōmies illos. Nunciauit autez custos carceris verba hec paulo: q̄ miserūt magistratus vt dimitamini: Nunc igit exeuntes: ite in pace. Paulꝰ aūt dixit eis: Cesos nos publice
ſ sine reatu certo a iudicibꝰ ꝓlato † ſ cēsum ꝓfessos
idamnatos † homīes romanos
† ſ occita displicebat electō: qr pūblica fuerat flagellatō
miserunt in carcerez: ꝛ nūc occulte nos eiciunt. Nō ita: sed veniant: ꝛ ipsi nos eiciant. Nūciauerūt autez magistratibus lictoꝛes
ſ ad hoc quod dixerat paulus
verba hec. Timueruntq; audito q̄ romani essent: ꝛ veniētes deprecati sunt eos: ꝛ educentes rogabant vt egrederent' de vrbe. Exeuntes aūt de carcere: introierūt
† ſ regionē † ſ xpianis i lidia ꝓuersātib' † ſ apli ſ ad
ad lydiam: ꝛ visis † frātribꝰ † ſ conuentu suo exemplo ꝛ doctria ſ post verbū ꝓsolatiōis
solāti sunt eos: ꝛ ꝓfecti sūnt.

Amau/ C XVII.

e † ſ nomina sunt ciuitatum
tēz ābulassēt † āphipoliz ꝛ apolloniā: venerūt thessalonicam: vbi erat synagoga iu
ſ iudeoꝝ vel pauli
deoꝝ. Secūndū consuetudinem

eoꝝ eductionē. k Introierūt ad lydiā. nomē est regiōis: fm glo. l Et visis fribꝰ. i. xp̄ianis ibidē habitātibꝰ. m Cōsolati sūt eos. sua p̄sentia ꝛ sancta doctrina. n Et ꝓfecti sc. alibi ad p̄dicādū ꝛbū dei. C. XVII

o Am aūt pambulassent. Hic ꝓfir ponit p̄dicatio pauli in aliis lo/
c cis macedonie. ꝛ ꝓmo in thessalonica. scōo in beroe: ibi: Frēs ꝺo.
Prima in duas. qr ꝓmo ponit p̄dicatio. scōo insurgēs p̄secutio: ibi: Zelantes. Circa ꝓmū dī: Cū aūt pambulassent amphipolim ꝛ apolloniā. ciuitates sc i qbꝰ ñ ꝓtraxerūt morā. p Venerūt thes. v. c. s. iudeoꝝ. In illa enī ciuitate cū gētilibꝰ hitabāt multi iudei. q Scōm ꝺ. āt p. i. ad eos. s. iudeos: qbꝰ paulꝰ ꝓsueuerat ꝓus p̄dicaſ q̄ gētilibꝰ: vt pz ex p̄cedētibꝰ

Et per

Am ät ⁊c. de scripturis ⁊c. Be. Utrũq; plꝰ de scriptur⁊ insinuat. s. q; xp̃m pati: ⁊ resurgẽ oportuit: ⁊ ꝙ passio ac resurrectio ad nullũ aliũ nisi ad iesũ ptineret: iudei enĩ q passionẽ ⁊ resurrectionẽ negare nõ poterat: anti xp̃m expectãtes ea ad iesũ ptinẽ ꝺicebãt: ⁊ iõ paul⁹ nõ mõ xp̃i mysteria p̃dicat: ꝫ docet i xp̃o iesu ola cẽ ꝓsũmata. Et de co. gẽ. i. Et de his q gentilẽ ritũ iudaismo mutauefr: ⁊ de his q gẽtiles pmãserãt: mlti ad xp̃z ꝓfluebãt.

Rą. Pria cã malicie: ꝙ de vulgo. Scõa ꝙ et mali erant pre vulgo. Lu.24.g.

Trahebant ia. ⁊c. Be. In greco iasonem ⁊ quosdã alios frẽs. vñ intelligẽdũ est iasonẽ frẽm ⁊ fidelem fuisse.

Regẽ aliũ. R. Pter cesarẽ: qõ ꝺ decretũ cesaris erat. vñ i euãgelio: Dis q se regẽ facit: ꝺicit cesari. apli ꝺo ꝺicebant: xp̃m regẽ esse iudeoꝝ. i. cõfitentiũ. vñ ⁊ iudei ipsum xp̃m accusabant.

A paulo. Qui erat dux verbi ⁊ iõ postea solꝰ dimissus est: vt iret de macedonia ad mare.

Profecti sũt ⁊c. R. Ab athenis: frẽs illi q duxerũt paulũ. Quidã de syla dictũ putãt: ⁊ timotheo ꝙ de macedonia ad paulũ ꝓfecti sunt.

Nicolaus

a Et p sab. tria dis. eis de scriptur⁊. legis ⁊ pphetaꝝ. b Adapciẽs ⁊ insinuãs. ex eis. c Quia xp̃m. in lege ⁊ pphetis p missũ. d Oportuit pati ⁊ re. a mortuis. sicut pz Esa. liij. ⁊ Osee. vj. ⁊ in pluribꝰ aliis locis: sic declarauĩ exponẽdo dicta, p phetaꝝ. e Et q; B est xp̃s. s. iesus naçarenus. Iude.13.g.

f Que ego an. vobis. ita ꝙ nõ solũ declarabat ex scripturis passionẽ xp̃i ⁊ eius resurrectionẽ § etiã ista eẽ cõpleta i iesu naçareno. ⁊ sic nõ esse expectandũ aliũ xp̃m sic expectant iudei. hmõi ꝺo scripturas p q̃s ista ꝓbant: ego ꝙ posui saltẽ in pte in q̃dã q̃stione de aduentu messie.

autem paulus introiuit ad eos: ⁊ per sabbatã tria disserebat eis de scripturis adãpiens ⁊ insinuans quia christum oportuit pati: ⁊ resurgere a mortuis: ⁊ quia hic est iesus christus: quem ego ãnuncio vobis: Et quidam ex eis crẽ diderũt: ⁊ adiuncti sunt paulo ⁊
†ſ deũ iudeis. i. religiosis †ſ g ꝺus nõ colebãt
syle: ⁊ dẽ† colẽtibꝰ †ſ gentilibusq;
†ſ iõ mulieres ꝺue credũt: vt viros facilius trahant
magna mltitudo: ⁊† mulieres no
ſ illos qui crediderant
biles non pauce. Zelãntes aũt iudei: assumẽtesq; de vulgo viros
†ſ pter turbatũ sensũ †ſ ad quietum commouẽt
quosdã malos: †⁊ turbã facta†ſ cõ
ſ thessalonicã
citauerunt ciuitatez: ⁊ assistentes
ſ viri fidelis ſ paulum ⁊ silam
domui iasonis: querebant eos ꝓducere in populum. Et cũz nõ
ſ putantes eos esse occultatos
inuenissent trahebãt iasonem ⁊ quosdã fratres ad principẽ ciuitatis: clamantes: quoniaz hi sũt qui vrbem concitant: ⁊ huc vene
†ſ apostoli ⁊ eoꝝ susceptores.
rũt quos suscepit iason: ⁊† hi õmnes contra decreta cesaris faciũt regem alium ꝺicentes esse iesuz.
ſ ipsi prius concitati concitant plebem
Concitauerunt autem plebem ⁊
ſ etiam concitauerunt cum plebe principes
principes ciuitatis audiẽtes hec:
ſ qõ negauit e suscepisse: vel pniam pfessus est
Et acceptã satisfactione a iasone
† q defendebãt ⁊ excusabãt †ſ iasonẽ ⁊ ceteros
⁊ a† ceteris dimiserunt†ſ eos. Frã
ſ ciuitas est
tres ꝺo cõfestim per noctem di
miserunt paulum ⁊ syla in beroã
ſ fortitudo fidei ostẽdit: q; nec p iudeoꝝ psecutiõe loq
qui cum venissent: synagogaz iu

cessant † ꝑ qui susceperunt eos in beroam
deorum introierunt. † Hi aũtem
†ſ genere vl alo q ꝺbo audiẽdo ⁊ scrutãdo istabãt.
erãt† nõbiliores eoꝝ qui sũt thessalonice: qui susceperũnt verbũz cũm oi auiditate: quotidiẽ scrutantes scripturas si hec ita se ha
ſ de beroensibus
berent: ⁊ mũlti quidẽ crediderũt ex eis: ⁊ gentilium mulierũ bone starum: ⁊ viri nõ pauci. Cũm aũt
ſ qui erat
cognouissent i thessalonica iudei
†ſ qui erat dux verbi
quia ⁊ beroe p̃dicatum est a† paulo verbum dei: venerunt ⁊ illuc cõmouentes ⁊ turbantes multitudinẽ. Statimq; paulum tunc dimiserũt fratres: ut iret ad mare.
Sylas aũt ⁊ timothe⁹ remanse
ſ beroe
runt ibi. Qui aũt deducebãt pau
† ſ que est ciuitas attice vel achaie
lũ ꝓduxerũt cum vsq; † athenas
ſ vel solo verbo: vel per epistolam ſ paulo
⁊ acceptõ mandato ab eo ad sylam ⁊ timotheum: vt q̃z celeriter venirent ad illum: ꝓfecti sunt.
Paul⁹ autez cuz athenis, eos ex
ſ mens.
pectaret: incitabaſ spirit⁹ eius in ipso: videns idolatrie deditaz ci
ſ inspirante spiritu.
uitatem. Disputabat igit in synagoga cum iudeis ⁊ colentib⁹: ⁊ i
ſ cum gentibus
foro per omnes dies ad eos q audierant. Quidam aũt epicurei ⁊ stoici philosophi disserebant cũ eo. Et qdã dicebãt: Quid vult seminiuerbius hic dicere⁹? Alii ꝺo nouorum demoniorum vi

Epicurei. R. Uocant ab autore suo: q ꝺi voluptaz assertor. Stoici grece: latine elemẽta q ꝺtẽdebãt paria esse pctã. i. oẽ pctm̃ vniforme esse.

Be. Epicurei ꝓceptoris sui traditionẽ secuti. felicitatẽ hois in sola voluptate corpis. Stoici i sola animi virtute posuerũt. Qui iter se dissidẽtes: aplm vnanimiter ipugnãt: q; hoiez docebat btm̃ cẽ i aĩa ⁊ corpe: nõ i pñti nec ex se: sed ex gra dei p ihesũ xp̃m in resurrectiõe.

Quid vult se. ⁊c. Seminiuerbius est q verbũ seminat. Al seminiuerbius. i. sermologꝰ: q; semẽ est verbũ dei. vñ: si vobis seminauimꝰ spiritalia ⁊c.

Augꝰ. Legimꝰ paulum apostolũ dictũ fuisse seminatorẽ verboꝝ quod dictũ est ab irridentibus: sed non respuendũ a credentibus. erat quippe seminator verborũ: sed messor morum. Et nos ꝫ parvuli: nec illi comparandi in agro dei (quod est corvestrũ) seminamꝰ verbũ dei: expectantes vberẽ frugem vel fructum de mortibus vestris.

Aliꝰ ꝺo demo. ⁊c. Ra. A iudeis audierunt vocabulum demoniorum esse abominabile: ⁊ ideo huic abominationi comparant doctrinam pauli vel iudei sunt qui hoc dicunt. i. saducei.

. de lyra

aũt ⁊ t. r. ibi. ad plenius instruẽdũ ⁊ ꝓfirmãdũ i fide ꝙuersos ad xp̃z. o Qui aũt deducebãt. B ꝓfr p̃dicatio pauli describit i aliis ptibꝰ grecie. ⁊ pmo i ciuitate athenieñsi. scõo i corintho. ca. se. tertio i epheso: ibi: Paulꝰ ꝺo. Circa pm̃ pmo describit eiꝰ ad athenas pueñtio. scõo cũ pbis disputatio: ibi: Paulꝰ aũt, ꝫo p̃dicatio eiꝰ. ibi: Stãs aũt. Circa p̃m ꝺi: Qui aũt deducebãt paulũ. vt p mare iret alibi ad p̃dicandũ. p Perduxerũt cũ vsq; ad athenas. ꝓsolati eiꝰ societate ⁊ doctrine ꝺitate. q Et ac. m. ab eo. ⁊ p illos q deduxerant cũ vsq; ad athenas. r Profecti sẽ. istrucẽ plenius ⁊ cõfirmaẽ berocẽsibꝰ ad qõ remãserãt. s Paulꝰ aũt. B ꝓfr describit pauli disputatio cũ pbis. cuiꝰ ꝓponit motiuũ: cũ ꝺi: t Incitabaſ s. eiꝰ i ipso ⁊c. nã ex gelo fidei molestẽ ferebat idolatriã q̃ vigebat i citate. ⁊ alios errores. iõ subdit: v Disputabat i. i s. cũ i. ⁊ colẽtibꝰ. s. vnũ deũ: ⁊ isti erãt gẽtiles ꝙuersi ad iudaismũ: ⁊ isti cũ iudeis errabãt ꝺ xp̃m ꝺicẽtes cũ eẽ vẽturꝝ. paulꝰ aũt asserebat ꝺ itũ ostẽdẽs p scripturas iesũ naçarenũ cẽ xp̃m. x Et i foro. i. i loco cõi vbi ꝙueniebãt pbi ⁊ disputabat cũ eis. y Quidã ãt e. ⁊ s. p. disserebãt. i. disputabãt. z Cũ eo. de felicitate hois quã epicurei ꝺicebãt ꝓsistẽ i corpis voluptatibꝰ. stoici ꝺo i aĩe ꝺtutibꝰ tñ i pñti vita. nã vtriq;. s. epicurei ⁊ stoici negabãt resurrectionẽ ⁊ p ꝓfis aliã vitã. paulꝰ ãt asserebat eã ẽe i aĩa et corpe: ⁊ B i vita futura. nã btitudinẽ aĩe ꝺicebat cẽ i apta ꝺci visiõe ⁊ fruitiõe. j. Corit. xiij. Videmꝰ enĩ nũc p speculũ ⁊ i enigmate. tũc ãt facie ad faciẽ. btitudinẽ ꝺo corpis ex dotibꝰ claritat subtilitat agilitat ⁊ ipassibilitatis q̃ causabũt i corpe ex redũdãtia glie aĩe q̃ fiet i resurrectõe: ⁊ B ex xp̃i virtute: Phil. iij. Saluatorẽ expectamꝰ dñm ihesũ xp̃m q reformabit corpus hũilitatis nre ꝓfiguratũ corpi claritat sue. ⁊ q; ista videbant eis ipossibilia. iõ subdit: a Et q. ꝺ. qd v. seminiuerbiꝰ. i. seminator ꝺboꝝ. b Dicere. q. d. ñ ẽ nisi multiplicator ꝺboꝝ friuoloꝝ. Alii ꝺo. supple dicebãt. qõ ñ ẽ de textu: ꝫ i aliqbꝰ libris ponat. c Nouoꝝ ꝺ. v. a. cẽ. dic glo. q; pbi illi audierũt a iudeis iter eos hitãtibꝰ ex dispsiõe coꝝ fcã tpe antiochi regis nomẽ demonii ẽ abominabile: ⁊ iõ doctrinã pauli vocabãt ãnũciationẽ demoniorꝝ tãq̃ eis abominabilẽ. sed istud nõ vi verũ q̃. subdit q; durerũt paulũ ad ariopagũ vbi erat locꝰ studij volẽtes plenius audire q̃ ẽet eis doctrina. qõ nõ fecissent si ẽet eis abominabile. Ite B nomẽ demon vel demo

g Et q. ex eis. s. iudeis. h Crediderũt. in xp̃m. i Et ad. sũt p. ⁊ syle. fide ⁊ societate. k Et de colẽtibꝰ. i. de gẽtilibꝰ ꝺus ꝙuersis ad iudaismũ. ⁊ sic colebant vnũ deũ. l Gentilibusq;. i. de eis q vsq; tũc pmãserũt i gẽtilitate. m Zelãtes aũt. B ꝓfr ponit insurgẽs psecutio: cũ ꝺi: Zelãtes aũt iudei. i. iuidia moti. n Assumẽtesq; de v. vi. q̃. s. malos. q ꝓni sũt ad faciẽda mala. o Et turba fa. ꝺ. ci. ꝺ p. ⁊ syla. ⁊ pm q ꝺicit Joãnes Chryso. A veritate se cẽ vacuos ꝓfessi sũt q multitudine se armauerũt. p Et assi. ꝺ. iasonis. i. q̃ paulus ⁊ sylas fuerãt hospitati. q Et cũ nõ in. eos. q; iã alibi transierant. r Trahebãt ia. ⁊ q. frẽs. i. xp̃ianos cũ eo. s Ad pn. ciuitatẽ. vt puniret. t Clamãtes qñ hi q vrbẽ ꝙcitãt. s. paul⁹ ⁊ sylas. v Quos su. iason. ⁊ iõ pticeps ẽ maleficij eoꝝ. x Et hi oẽs ꝺ. de. ce. facit. ⁊ subdit i quo. y Regẽ aliũ ꝺi. ie. eẽ. s. nõ subiectũ cesari § magis eis dñm. Impatores enĩ romãi bñ pmittebãt alios reges eẽ: dũ tñ eis cẽnt subiecti ⁊ redderẽt eis tributũ. z Et ac. sa. a iasone. p rõnabilẽ excusationẽ vl emẽde solutionẽ vel alio ꝙueniẽti mõ: q; nõ hꝫ in textu modꝰ huiꝰ satisfactõis. a Frẽs. B ꝓfr describit p̃dicatio pauli ⁊ syle i beroe. ⁊ pz lka vsq; ibi: b Hi ãt. s. iudei manẽtes i beroe. c Erãt nobiliores. genere vl alio vl vtroq; mõ. d Eoꝝ q sẽ thessalonice. i. magis nobiles q̃ illi q hitabãt i thessalonica. e Qui su. ꝺ. euãgelicũ. a paulo ⁊ syla ꝓpositũ. f Cũ oi auiditate. i. ardẽter ⁊ deuote. g Quotidie s. scripturas. legis ⁊ ꝓbaꝝ. h Si B ita se haberẽt. s. q ẽent iplete. i iesu naçareno sic paulus ⁊ sylas asserebant. i Et mlti q. c. ex eis. s. iudeis. k Et mu. gẽ. honestaꝝ. s. iã asi ꝙuersaꝝ ad iudaismũ. l Cũ aũt. B ꝓfr mouẽt q̃stio ꝺ paulũ. ⁊ pz lka vsq; ibi: m Statimq; t. p. ꝺ. frẽs. vt alibi posset p̃dicare euãgeliũ xp̃i. n Sylas

Ad ariopagū. Ra. Nō mē est curie apud athenas: dictum ab idolo martis: qō apud eos arios vocat. Viri athenien. tē. Qō ignoc.h.a. tē. Rūdet ad hoc qō dixerāt vel ꝓmiserāt. Noua q̄dā infers. q.d. Noua q̄ infero inter vetera vestra habetis. hoc aūt dicit ad ꝓsuadendū ne quasi noua refutēt sua ꝟba. Ignoto deo. Ra. i. vero deo: quē nemo nouit vt est. Nemo enim nouit filiū nisi pr̄: neq; patrē nisi filiꝰ. ⁊ iuxta hunc sensū: a paulo ignotꝰ deꝰ dr̄. Aliter aūt et eoꝝ sensu ignoto deo dedicata ē hec ara. i illi deo quē gētiles ignorāt. Ergo vl̄ scripti erat: ignoto deo dedicata est: siue aliqd sile qō tacet: vel simpliciter scriptū erat ignoto deo.

Be. Notus in iudea deus: s nō recepꝰ. Ignotus achate deus: q̄ꝫ is p multa q̄situs: ⁊ iō q ignorat ignorabit. ꝑuaricator dānabit. neuter immunis a culpa: sed excusabilior q fidē nō obtulit rp̄o: quē nesciebat: q̄ꝫ q manus intulit rp̄o quē sciebat.

Deus q fe. tē. Be. Nota ordinē huiꝰ disputatiōis. q: ꝓmū vnū deū auctorē mūdi oium; docet esse: in quo viuim⁹ mouem⁹ ⁊ sumus cuius et genus sumus: vt nō solū ꝓ luce ⁊ vita: sed etiā pro cognatiōe generis diligēdus ostendat. postea opinionē q̄ est de idolis rōne destruit: q mūdi ꝯditor ⁊ dñs tēp'is sapeis nō iclu-

Nicolaus

nitū nō est nomen hebraicū: sed grecū: vt dicit Isidorꝰ. viij. ethimologiaꝝ: ⁊ iō hoc vocabulū nō didicissent greci ab hebreis: sed magis ecōuerso. ⁊ sm q ibidē dicit Isidorus: demon grece interp̄tat sciens aut peritus latine ⁊ p ꝯsequēs demonitū interpretat scientia vel peritia. sic ergo videt hec littera exponēda. pbi enī disputātes cū paulo nō erant ciusdē ꝯditionis vel opinionis vt satis pz er textu. ⁊ ideo illi q doctrinā eius reputabāt friuolā vocabant eū seminiuerbū. Illi aūt qui volebant eū audire plenius tanq̄ bonā reputantes eū: Iz nō intelligerent ad plenū dicebāt paulū annūciatorez nouoꝝ demoniorꝝ. i. nouarū sciētiaꝝ: ꝓpter qō: a Eū ad ariopagū duxerūt. vbi erat locus docēdi. b Athenienses aūt oēs. i. de ēra illa natiui. c Et aduene hospites. q aliunde illuc venerāt rōne studij: sicut mō ꝯueniūt parisius. d Ad nihil aliud vacabant. principaliter. e Nisi aut dicere. q̄tū ad magistros. f Aut audire. q̄tū ad discipulos. g Ali quid noui. ⁊ in hoc eis assimilant parisienses multi. h Stans aūt. Hic ꝯsequēter describit primo pauli predicatio. ⁊ scō auditoꝝ distinctio: ibi: Cum audissent. Prima in duas. q: primo incipit paulus a quodā qō erat athenīēsibus notū ⁊ ꝯcessū. scō ꝓsequit intentū: ibi: Deus qui fecit mundū. Circa primū dr̄: Stans aūt paulus. vt melius audiret a multitudine.

i Vir athenienses ꝓ oia superstitiosos. i. idoloꝝ cultores. k Vos video. hoc patebat ad sensum: q: in ciuitate illa erant idola multa. iō subdit: l Preteriēs enī ⁊ vi. si. ve. inuc. ⁊ arā in qua scri. erat: ignoto deo. in qualibet enī ara erat titulus superscriptus illius cuius erat honori ꝯsecrata: vt iouī: mercurio: ⁊ huiusmodi. Jn hoc aūt altari erat talis titulus: ignoto deo. supple ꝯsecratū est hoc altare. de cuius ꝯsecratione varie dictū est. Aliqui enī dixerūt q fuit ꝯsecratū ⁊ institutum a posteris herculis qui post eius mortē iecti de regno suo ⁊ potestate recurrerūt ad auxiliū atheniensiū ꝓ qō restituti fuerūt ad statū pristinū ꝓpter qō dixerunt misericordiā in athenis posuisse sibi sedē cui ꝯsecrauerūt arā. sed q: misericordia nō erat aliqua persona que fuisset nota hoibus: sicut iupiter: ⁊ mercurius: ⁊ hmōi fuerant quos gētiles ad deos translatos esse dicebāt. vnde ⁊. i. Machab. dr̄: ꝑ atre nostro inter deos translato tē. ideo illud altare intitulatū fuit ignoto deo: ⁊ determinatū q nō fierent oblatiōes ⁊ sacrificia nisi de gemitibus lachrymis ⁊ p̄cibus miseroꝝ ibidē misericordiā postulantiū. Jn scholastica ꝟo hystoria dr̄ q pbi athenis existētes ⁊ tenebras factas in die passionis xp̄i ꝯsiderantes q nō poterāt esse virtute nature eo q nō facte fuerūt ꝓ interpositionē lune: vt dicit Dionysius se vidisse lunā retrocedentez ab ortēte ⁊ supponētē se soli: tūc enī erat. xv. ⁊ iterū eā redeūtē ad locū suū versus ortētē: talis aūt motus lune erat ꝫ cursū nature: ꝓpter qō illa eclypsis nō fuit nālis. Itē q: illa eclypsis solis icepit a pte ortis ⁊ in eadē pte fuit determinata: vt pz ex dictis. eclypsis aūt nālis ipsius solis semp icipit a pte occidētali: ⁊ in pte opposita terminat. Itē q: illa eclypsis durauit trib⁹ horis. s. ab hora sexta vsq; ad horā nonā: vt hꝰ Machab. xvij. eclypsis aūt solis nālis nō tantū durat sed modico tpe. Hec sgit ⁊ filia attendētes pbi ꝯse crauerūt altare deo: q talia mirabilia faciebat quē vocauerūt ignotū: ⁊ bñ si ꝯsiderēt eius excellētia q incōprehēsibilis est a quacūq; creatura etiā btā ⁊ ꝑ ꝯsis aliq̄ mō sibi icognita ⁊ multo magis nō btā. Dixerūt etiā q̄ iste deus nolebat sacrificiū de aialibꝰ sed de p̄cibus deuotis ⁊ oblationibus. Cōsequēter aplis applicat ad ꝓpositū dicēs: m Qō q̄ ignō. co. h ego an. vobis. s. icīū verū deū ⁊ verū holez. ⁊ hec applicatio pz sm vltimā institutionē dicti altaris. ꝯuenit etiā rp̄o sm ꝓmā institutionē: q: dr̄ ꝯsecratū misericordie. q: rp̄o ꝓprie nomē mie ꝯuenit. ꝓpriū enī ei⁹ est misereri ⁊ pcere: ꝓpē qō mia vocat psal. lxxxiiij. Ostēde nobis dñe miaz tuā: ⁊ salutare tuū da nobis: n Deꝰ q fecit tē. h ꝯfir aplis ꝓsequē intentū ostēdēs pꝰ ꝯditionē xp̄i q̄tū ad diuinitatē. ⁊ꝰ q̄tū ad hūanitatē: ibi: Et tpa. Circa pm dicit: Deus q fecit mūdū ⁊ oia q̄ in eis st. hāc ꝓpositōz ꝯcedebāt cōiter pbi vocātes deū ꝓmā cāz oiuz, ⁊ Iz Aucrrois neget deū hr̄e rōnē cause efficiēt̄: dicē cū tū hr̄e rōnē cāe final: ⁊ ponit Aristotelī h sensisse. h tū nō hꝰ ex dict̄ Aristotelis exp̄sse h magis oppositū: vt dicūt alii exp̄sitores aristotelis. Plato aūt dixit deū cāz efficiētē mūdi ⁊ etiā ex tpe. vñ dr̄. viij. physicoꝝ q sol⁹ plato generauit tp̄s. Alij ꝟo pbi q ponebāt mūdū etnū: ponebāt tū vnā cāz efficiētē oiuz: vt pz de Auicēna ⁊ multis aliis. ⁊ ex h ꝑhr declarat q deꝰ nō ꝯclusit aliqbꝰ locis determinatē. d. o Hic ce. ⁊ t. cū sit dñs. vt pz ex dictis. p Nō in m. t. hitat. tāq̄ ibi ꝓtēt⁹: h magis ꝓtinct ola tāq̄ cā dans cis cē ⁊ ꝯseruās. ⁊ ex h ꝯcludit vlterius q nō idiget sacrificijs hūanis ⁊ oblationibꝰ. d. q Nec ma. hu. colit. i. sacrificijs hūanis manibus sibi oblatis. r Indigēs aliquo. cū sit p se sufficiēs ⁊ oia alia eo indigentia. iō subdit: s Cū ipe det o. vitā. q̄tū ad spūales creaturas cuiusmodi sūt āgeli. t Et inspirationē. q̄tū ad aialia q̄ viuūt p respirationē aeris ad refrigeriū cordis i q̄ ꝯsistit vita: vl̄ p aliqd supplēs vicē respiratōis: vt sūt pisces ⁊ hmōi. ⁊ p h intelligūt hoies viuētes vita spūali q̄tū ad aiaz: ⁊ corpali p respiratione. v Et oia. q: qcqd boni est in creatura q̄cūq;: totū ē a dono dei. x Fecit q̄z ex vno. s. ex adā hoie pꝰ. y Dē genꝰ hoiuz. p gnātiōis ꝓtinuationē. z Jnhabitare s. v. f. tre. q: multiplicato genere hūano cepūt inhabitari diuersē ptes tre. a Definiēs sta. tpa. nā ante diluuiū vixerūt hoies maiori tpe q̄ post. b Et ter. h. cor. nā i vna regiōe diutiꝰ viuūt q̄ in alia: sicē in regiōe pigmeoꝝ viuūt hoies. ir. ānis tū vel circiter. Pōt etiā aliter exponi q: determinauit q̄tū q̄libet gens debeat i terra sua manere ⁊ postea ab ea expelli: sicē chananei fuerūt expulsi de tra ꝓmissiōis ꝑ filios isrl̄: ⁊ sic de multis aliis. vñ dr̄ Deu. ij. Ipse mutat tpa ⁊ etates trāsfert regna atq; ꝯstituit. Cōsequēter ostēdit ad qd fiāt ista ꝑdicta: dicēs: c Quere re deū. i. ad hoc ista fiunt vt hoies querāt deū ꝑ cognitionē. d Attrectent eum aut inueniant. per amorem. e Q̄uis non longe sit ab vnoquoq; nostrum. immo prope: quod ostendit consequenter: dicens:

f Jn ipso enī viuimus ⁊ mouemur ⁊ sumus. sicut in causa efficiente. nā

causat

dak: q largitor ois bificij sanguine victimaꝝ nō egeat. q holuz creator ⁊ oiuz gubernator nō possit manu hois causari. postremo docet deū ad cuius imaginē est factus hō: nō esse simile metallis. Erroris remediū dicit penitēdi studiū. Si aūt ꝑ destrueret cerimonias idoloꝝ: gentes nō audirēt eū.

Cū ergo vnū deū ꝓsuaderet: adiūxit: p xp̄m salutē nobis datā. magistū eū nominans holez q̄ꝫ deū: incipiensq; ab illis q̄ gessit in corpe: supra holez ostēdit esse: q victa morte resurrexit. paulatim enī fides crescit: vt cū supra hominē eē mōstraret: deus credat. Nō iterest q̄ qsq; credat ordine. nō in ꝓmis ꝓfecta querunt: sed de imitijs ad ꝓfecta ascendit. 5.14.c

Ex vno oē ge. ho. Be. Jn greco ex vno sanguine: q: sanguis ꝓpagine carnis designat: ⁊ per carnē hō intelligit.

Jn ipso enī viui. Augꝰ. Quia id opat in nobis: q̄ viuimus: mouemur: ⁊ sum⁹. ⁊ hoc opus est quo ꝓtinct ola: q: eius sapia ptingit a fine vsq; ad fi. fortiter: ⁊ dis. o. s. p hanc dispositionē in illo viuimus: mouem. ⁊ su. qō si hoc opus suū rebus subtraxerit: nec viuemus: nec mouebimur: nec crimus.

Augꝰ. In his q̄ creauit ostendit deus indesinēter opari. neq; cui tāq̄ eius substantia: sic in illo sumus: sicut dr̄ vita hīc i semeipso. Sed cū aliud simus q̄ ipse: nō aliud in

de lyra

lis nālis nō tantū durat sed modico tpe. Hec sgit ⁊ filia attendētes pbi ꝯse crauerūt altare deo: q talia mirabilia faciebat quē vocauerūt ignotū: ⁊ bñ si ꝯsiderēt eius excellētia q incōprehēsibilis est a quacūq; creatura etiā btā ⁊ ꝑ ꝯsis aliq̄ mō sibi icognita ⁊ multo magis nō btā. Dixerūt etiā q̄ iste deus nolebat sacrificiū de aialibꝰ sed de p̄cibus deuotis ⁊ oblationibus. Cōsequēter aplis applicat ad ꝓpositū dicēs: m Qō q̄ ignō. co. h ego an. vobis. s. icīū verū deū ⁊ verū holez. ⁊ hec applicatio pz sm vltimā institutionē dicti altaris. ꝯuenit etiā rp̄o sm ꝓmā institutionē: q: dr̄ ꝯsecratū misericordie. q: rp̄o ꝓprie nomē mie ꝯuenit. ꝓpriū enī ei⁹ est misereri ⁊ pcere: ꝓpē qō mia vocat psal. lxxxiiij. Ostēde nobis dñe miaz tuā: ⁊ salutare tuū da nobis: n Deꝰ q fecit tē. h ꝯfir aplis ꝓsequē intentū ostēdēs pꝰ ꝯditionē xp̄i q̄tū ad diuinitatē. ⁊ꝰ q̄tū ad hūanitatē: ibi: Et tpa. Circa pm dicit: Deus q fecit mūdū ⁊ oia q̄ in eis st. hāc ꝓpositōz ꝯcedebāt cōiter pbi vocātes deū ꝓmā cāz oiuz, ⁊ Iz Aucrrois neget deū hr̄e rōnē cause efficiēt̄: dicē cū tū hr̄e rōnē cāe final: ⁊ ponit Aristotelī h sensisse. h tū nō hꝰ ex dict̄ Aristotelis exp̄sse h magis oppositū: vt dicūt alii exp̄sitores aristotelis. Plato aūt dixit deū cāz efficiētē mūdi ⁊ etiā ex tpe. vñ dr̄. viij. physicoꝝ q sol⁹ plato generauit tp̄s. Alij ꝟo pbi q ponebāt mūdū etnū: ponebāt tū vnā cāz efficiētē oiuz: vt pz de Auicēna ⁊ multis aliis. ⁊ ex h ꝑhr declarat q deꝰ nō ꝯclusit aliqbꝰ locis determinatē. d. o Hic ce. ⁊ t. cū sit dñs. vt pz ex dictis. p Nō in m. t. hitat. tāq̄ ibi ꝓtēt⁹: h magis ꝓtinct ola tāq̄ cā dans cis cē ⁊ ꝯseruās. ⁊ ex h ꝯcludit vlterius q nō idiget sacrificijs hūanis ⁊ oblationibꝰ. d. q Nec ma. hu. colit. i. sacrificijs hūanis manibus sibi oblatis. r Indigēs aliquo. cū sit p se sufficiēs ⁊ oia alia eo indigentia. iō subdit: s Cū ipe det o. vitā. q̄tū ad spūales creaturas cuiusmodi sūt āgeli. t Et inspirationē. q̄tū ad aialia q̄ viuūt p respirationē aeris ad refrigeriū cordis i q̄ ꝯsistit vita: vl̄ p aliqd supplēs vicē respiratōis: vt sūt pisces ⁊ hmōi. ⁊ p h intelligūt hoies viuētes vita spūali q̄tū ad aiaz: ⁊ corpali p respiratione. v Et oia. q: qcqd boni est in creatura q̄cūq;: totū ē a dono dei. x Fecit q̄z ex vno. s. ex adā hoie pꝰ. y Dē genꝰ hoiuz. p gnātiōis ꝓtinuationē. z Jnhabitare s. v. f. tre. q: multiplicato genere hūano cepūt inhabitari diuersē ptes tre. a Definiēs sta. tpa. nā ante diluuiū vixerūt hoies maiori tpe q̄ post. b Et ter. h. cor. nā i vna regiōe diutiꝰ viuūt q̄ in alia: sicē in regiōe pigmeoꝝ viuūt hoies. ir. ānis tū vel circiter. Pōt etiā aliter exponi q: determinauit q̄tū q̄libet gens debeat i terra sua manere ⁊ postea ab ea expelli: sicē chananei fuerūt expulsi de tra ꝓmissiōis ꝑ filios isrl̄: ⁊ sic de multis aliis. vñ dr̄ Deu. ij. Ipse mutat tpa ⁊ etates trāsfert regna atq; ꝯstituit. Cōsequēter ostēdit ad qd fiāt ista ꝑdicta: dicēs: c Quere re deū. i. ad hoc ista fiunt vt hoies querāt deū ꝑ cognitionē. d Attrectent eum aut inueniant. per amorem. e Q̄uis non longe sit ab vnoquoq; nostrum. immo prope: quod ostendit consequenter: dicens:

f Jn ipso enī viuimus ⁊ mouemur ⁊ sumus. sicut in causa efficiente. nā

causat

ipso sumus: nisi q; id opaf q; viuim⁹ mouemur ⁊ sum⁹: ⁊ paulo post: non celū ⁊ terra ⁊ oia q̄ in eis sunt: vniuersa. s. spiritalis ⁊ corpalis creatura in se ipsa manet: ꝫ in illo de quo dī in illo viuim⁹: mouemur: ⁊ sum⁹ q; ⁊ ps pōt eē in toto cuius pars est: ipsū totū nō est nisi in illo a quo ꝺditū ē: nec; hoc ſm corp⁹ dō; q; ⁊ de mūdo silr posset dici: in quo sum⁹ mouc. ⁊ vi. Jō de mēte q̄ ad imaginem dei accipiendū ē quodaz mō excellēti ⁊ intelligibili: q; qd nō est in ipso: de quo dī: ex ipso ⁊ p ipsuz: ⁊ in ipso sunt omnia.

Sicut ⁊ qdā vestroz poetaru. Bis q̄ pphetas nō recipiebant: nō moysī nō esaie: vt alicui⁹ ꝓbaz: ꝫ autoz suoz logī testimoniū: versū arati ponēs: ⁊ de falsis eoz qb⁹ ꝺdicere non poterāt: suā veritatē conseruat ⁊ confirmat.

Ipsius enī ⁊ gen⁹. De arato poeta hoc sumptū est testimoniū: nō de diuia pagina nc noua videat iferre. Genus ḡ ⁊c. nō de. ⁊c. Ra. hō in medio est: hſis deū superiorem: auruz ⁊ argentum cum ceteris huiusmodi inferiora: que non debēt ei cōparari.

Despiciēs. Ra. s. ignoscēs vt ventilat: ⁊ tūc despiciens. i. indigna iudicās sua noticia.

Fidē pbēs oib⁹. Be. Nicolaus causat i nobis viuere moueri ⁊ esse: ⁊ sic in timor nobis q̄ nosipsi: q; cōtūgit ꝓncipia intrinseca. Sciēdū tū q; viuere hoīs ē intelligere: nā hō est hō per intellectū. ꝓpter qō dī. j. metapb. Aristia imaginationib⁹ ⁊ memoriis viuunt. hō aūt rōne ⁊ intellectu. viuere etiā viuētib⁹ est esse: ⁊ sic intelligere est esse humanū. est etiā moueri ipsius inquantū cetere potētie mouent ꝑ volūtatē ⁊ intellectū. ⁊ ſm ꝫ inducit auctez poete Arati. d. a Sicut ⁊ qdaz poetarū vtoz dixerūt. s. Aratus ⁊ ci⁹ scōces: cui⁹ auctas erat atheniēsibus nota ⁊ auctētica: nō sic aūt sacra scriptura: ꝓpter qō nō allegauit eā. ⁊ subdit auctoritas cū dī: b Ipsius enī genus sumus. i. ꝓpinqtatē seu affinitatē ad ipsū hītes: inquantū sum⁹ intellectualis nature: sicut ⁊ ipse in q̄ facti sum⁹ ad imaginē eius. verūtamē q; ista intellectualitas nō est eiusdez rōnis in ipso ⁊ nobis. ꝫ nō dicimur eius imago ꝫ ad imaginē eius facti. Filius aūt q est eiusdē nature cū ꝑe dī imago eius in quo apparet excellētia christi respectu nr̄i. c Genus ḡ. Posita deductōe sua. hic infert cōclusionē intentā d. Genus ḡ cū simus dei. i. intellectualis nature tñ infinitis gradib⁹ distātibus ab ei⁹ perfectione. d Nō debemus ⁊c. iūgat sic ista: Nō debemus estimare diuinū. i. ens diuinū. e Esse sile auro ⁊ argēto ⁊c. nō ista sūt infra hoiem q; sūt irrōnabilia ⁊ ēt insensibilia. de⁹ aūt supra hominē vt dictū est. ꝓpter qō latria q̄ est cultus deo debitus nō est talibus idolis adhibēda. f Et tpa. Hic ꝓfr declarat ꝺditionē xpi q̄ntū ad humanitatē in qua inter hoies apparuit annūciās eis viā salutis. ꝑmo ꝑ seipsū: postea ꝑ apl̄os ⁊ discipulos alios. ⁊ hoc est qō dī: Et tpa qdē huius ignorātie: q̄ cultus diuinus ipendit idolis. g Despiciēs deus. i. nolēs vltra eos durare. h Nūc. i. tpe gfe. i Annūciat hoibus. ꝑ filiū suū ⁊ ꝑ credētes in eū. k Vt oēs vbiq; penitentiā agāt. de idolatria ⁊ aliis peccat̄. l Eo q̄ statuit diē in quo iu. est ozdē in eqtate. reddendo debitas penas ꝑ peccat̄ ⁊ ꝓmia ꝑ meritis. m In viro in quo statuit. i. ꝑ virū ꝑ quē diffiniuit iudicare seculū. s. hoiem christū q; iudicabit in forma hois ghōsa: sicut dictū est. ꝫ. j. ca. Hic iesus q; assumptus est a vobis sic veniet. s. ad iudiciū sicut fuit ibidē exp̄situm. ⁊ de hoc iudicio dicit Joā. v. Pater nō iudicat quēq; ꝫ oē iudiciū dedit filio: ⁊ qm̄ hoc iudiciū erit in resurrectione generali quā p̄cessit resurrectio christi sicut eius exēplar ⁊ cā. ꝫ subdit: n Fidē prebēs. Dzdinck sic ifa: o Suscitās eū. s. hominē christū. p A mortuis. quā mortē sustinuit ꝑ salute oium ex maxima charitate ad genus humanū ⁊ obediētia ad patrē deū: Fidē prebēs oibus. resurrectōis future: q; resurrectio christi cā ē ⁊ exēplar resurrectōis nr̄e

† ſ nō natura ꝫ ipsū ei⁹ editi voluntate creatis: ⁊ adoptione recreati ⁊ ideo recussime deū ē genus ip. s.

xerūt: Ipi⁹ ēnim ⁊ † genus sum⁹. Genus ergo cum simus dei: non

† ſ opus dei nō debet adorare opa hominū

debem⁹ estimare auro aut argēto aut lapidi: sculpture artis ⁊ cogitationis hominis diuinum eē

ſ preterita

simile: Et tempora quidem hui⁹

ſ quibus ignoratus est deus

ignorantie despiciens deus ᵇ: nūc

ſ per apostolos ſ prudentibus ſ persone

annūciat hominibus: vt oēs

ſ in oi loco ſ nullu pſona: nullus locus excipit vel refellit † ad hoc oia dicta sunt vt pniam q̄ ē in corde agāt in ope † ſ qz deo nihil futurū ē ſ dies statute causa penitentie est

vbiq; penitētiā agant: eo q̄ ſ sta

† ſ introducit qō oderāt filii g resurrectionem mortuorum non credebant

tuit diem in qua † iudicaturus est

ſ non ſm personarum acceptionem † homine vero virili vel fort ſ christo: pater non iudicat quēq;. sed omne iudiciū d. s.

orbē i equitate i viro ſ quo statuit fidē pbēs oīb⁹: ſ suscitās eū ā mortuis. Cū audisset aūt resurrectionē mortuoz: qdā qdem irridebant.

† ſ qđ dicāt nō nō credim⁹: nec respuimus

quidam vo dixerunt: † Audiemus te de hoc iterum: Sic paulus exiuit de medio eoz. Quidā

† ſ quasi excōicans eos

vo viri † adherentes ei credide-

† ſ non remanentes ex timore

runt: i quibus ⁊ dionysius † ariopagita: ⁊ mulier nomie damaris

† ſ iudex curie illius cui nomen ariopag⁹

Resurrectōis sue exēplo: vel statuit iudicare: ⁊ post sic fungendū est fidez p bēs oīb⁹ q; resurgēt. Dionysius. Be. Hic est dionysius q; postea epūs corinthioz ordinatus bñ rexit ecclesiā. ad cuius vtilitatē ētā multa religt volumina: cognomē a loco: cui erat accipiēs. Ariopagus est athenarum curia: nomē trahēs a marte q; grece aris dī: pagus villa. C XVIII.

Dixit hec egressus ſ p ſus. ē. Eo q̄ ꝑceperat claudius. dis. ⁊c. Be. Hoc iosephus. ix. āno claudij factum narrat. Suetonius dicit: q; claudius iudeos roma expulit.

Scenofactorie artis. Be. Quasi exules et pegrini: tētoria sibi q̄bus in via vtant̄ edificant.

Be. Scene vel scenomata obūbracula q̄ fagis vel arboz frondibus vel virgulti veteres cōponebāt. Adysice sicut petrus, fluctib⁹ seculi ꝑ rhetia fidei extraxit: sic paul⁹ vmbracula ꝓtectōis erigēdo ab vmbra crimis: ardore tētationis: ⁊ a vētis instabilitatis ꝓbo ⁊ ope defēdit.

Sāguis vester ⁊c. Ra. Annunciaui vobis integratē viaz. Si inq̄ nō annūciaueris integratē suā sāguinē ei⁹ de manu tua requirā. Be. Titi iusti: aut, ꝓpriū nomē viro fuit Aut merito iusticie sic cognolatus est. Non fuit hic titi discipulus pauli: cui ipse epistolaz scripsit:

de lyra

q Cū audisset. Postq̄ descripta est p̄dicatio pauli. Hic ꝓsequēter ponit̄ auditoz distinctio. ⁊ dividitur in tres partes. q̄m alīq; resurrectionē mortuorum reputabāt ipossibilem. de quibus dī: Audam quidem irridebāt. alij vo volebāt cōsiderare et isti dixerunt: Audiemus te de hoc iterū. Tertij vo crediderūt: inter quos nominant. r Dionysius ariopagita. tanq̄ formosior. s Et mulier nomine damaris. que ab alit quibus dicitur fuisse vxor eius.

C. XVIII.

p Ost hec egressus ab athenis. Hic ꝓfr describit p̄dicatio pauli in corintho. ⁊ dividit in duas partes. q; ꝑmo ponit̄ hec p̄dicatio. ꝛ° ad uersarioz insurrectio. ibi: Gallione aūt. Prima adhuc in duas: q; ꝑmo ponit̄ quoddā p̄dicationi preuiū. s. eius aductus ad corinthū cum dicitur: v Venit corinthū. q̄ est ciuitas in ꝓuincia achaie. vt patet. i. eodem ca. r Et inuenies quendā iudeū nole aquilā. q tñ in christū credebat cū priscilla vxore sua. vt manifeste patet ex sequētib⁹. y Eo q̄ ꝑcepisset claudius ⁊c. huius aūt imperialis p̄cepti cā nō exꝑmit: ꝫ in scholastica hystoria dī q; hec fuit cā q; iudei habitātes rome familiaritatē ꝓtrahebāt cū agrippina eius vxore ⁊ faciebāt cā iudaizare. z Accessit ad eos. tū q; erat catholicus tū q; erat eiusdē artis scenofactorie. a scenas quod est tabernaculū siue tētoriū. opabat enim paulus in hac arte ꝑ victu suo habendo ne grauaret eos quibus predicabat sumptus ab eis accipiendo. ⁊ vt per hoc repelleretur pseudo apostoli ꝓpter questum predicantes. a Et disputabat in synagoga per omne sabbatum ⁊c. Hic ponitur pauli predicatio. cum dicitur: Et disputabat in synagoga per omne sabbatum. alijs autem diebus intendebat operi manuali. b Cum venissent autem de macedonia sylas ⁊ thimotheus instabat verbo predicationis. quod autem subditur in aliquibus libris: euangelij: non est in libris correctis: sed subintelligitur. ante aduentum autem syle ⁊ timothei predicabat paulus tñ in diebus sabbatorum: sed post eorum aduentū cepit predicare frequētius. c Testificans iudeis iesum esse christū. in lege ⁊ ꝓphetis ꝓmissum. ⁊ hoc ꝑ testimonia legis ⁊ ꝓphetarū. d Cōtradicentibus aūt eis ⁊ blasphemantib⁹. ipsū iesum. e Excutiens vestimenta sua. in signum q; fecerat debitū suum de annunciando eis verbum veritatis. f Sanguis vester super caput vestrum. id est pena debita venit super vos ex rebellione vestra. g Et migrans inde. non transiens ad aliam ciuitatem. vt patet ex sequentibus. sed ad alium locum eiusdem ciuitatis. ideo subditur: h Intrauit in domū cuiusdam nomine titi. prius autem manebat in domo aquile ⁊ priscille.

Cuius

ꝛ crete eꝑm ordinauit: cū quo ꝛ barnabas ascēdēs hierosolymā: ꝓtulit cuā gelīū cū apīs: ingrēs in ꝓsilio eor: an recte p̄dicaret p baptisma fidei gentes sine circūcisione saluari: nō q: ipse de hoc dubitaret: ꝫ vt mētes dubitantiū aplor aucte ꝓfirmaret. Incipiēte ät pau. ape. os ꝛc̄. Ra. Implēdo illud: ne taceas: pp qđ ego sū tecū. Et ex ꝫ apparet deū cū eo fuisse.

De verbo ꝛ no. A. d. de verbo dclarato nūc ꝛ narrato. i. euangelio. ꝛ noibus iesu ꝛ dei vel dei pīs. In greco appꝛehēdentes oēs greci sonorē.

c lobe. 4. g. Qui sibi totōderat. Ra. Paulus vel agla. Ät multi putät paulus: vel timore iudeoꝝ: vel auiditate cōuertēdi eos. Ambigue dictū est: ꝫ ſm Hiero. ō paulo ē intelligēdū. Lenchris. Be. Nicolaus

a Cuius do. erat cō. synagoge. p ꝫ eni paul⁹ poterat facē maiorē fructū in p̄dicatōe eo q̄ ppls cōueniebat illic. ſō subdit:

b Crispus autē. iste est quē baptiçauit paul⁹ sicut scribit. j. Chorinthꝫ. j. cetera patēt vsq; ibi: c Sedit aūt ibi. i. mānsit: sic dō

d Deut⁹. j. Sedistis q̄ i cadesderne multo tpe. i. mānsistis. d Sallione ät. Hic ꝓfr describit aduersarioꝝ insurrectio ꝑ paulum. ꝛ patet ꝛsa vsq; ibi: e Dicētes q: ꝑ le. ꝫ persuadet ho. co. deū. s. ꝑ legē moysi. q: lex moysi docet colere deū p cerimonias legis q̄s paul⁹ docē cessare dicebat: vt patet i epīs suis in plīb⁹ locis.

f Incipiēte aūt paulo apire os. ad respōdendū.

g Dixit gal. ad iu. respōdēs p paulo. h Si qdē eēt iniquū aliqd. inferēdo nocumentū alteri in reb⁹ suis furto rapīna vel aliq̄ hmōi. i Aut sa. pessimū: nocēdo alteri in psona ꝓpa vel sibi cōiuncta: vtpote in vxore vel ple: qđ est peius q̄ ferre nocumentū in rebus.

k Rectevos sustinerē. audiēdo q̄ timoniā vestrā ꝛ faciēdo iustitiā. l Si vō qōnes sūt ꝛc̄. erat enī gētilis. ꝛ iō non curabat nec ad eū ptinebat discutere qōnes iudaice legis.

m Et mi. eos a tribunali. tanq̄ detinētes tps in friuolis. n Apphē dētes aūt oēs. s. ministri pcōsulis q tales repulsos a iudice solēt pcutiēdo expellere. o Paul⁹ vō. Hic ꝓfr describit pauli in ephesо predicatio. et ꝫ

ſ hoc non frustra dicitur: ideo deum colebat quia de ꝓximo legem audiebat

colentis deum: cuius domus erat

† ſ hic est quem a se baptiçatum paulus ait: neminem baptiçaui nisi crispum ꝛ gaium.

ꝓiuncta synagoge. †Crispus autē

ſ ꝓnceps illius synagoge: cui domus ꝓiuncta erat

archisynagogus credidit domino cū omni domo sua: ꝛ multi corinthiorum audientes credebant: ꝛ baptiçabant. Dixit aūt dominꝰ

† ſ primā ostendit tentationes

nocte per visionē paulo: †Noli timere: loq̄re ꝛ ne taceas: ꝓpter

ſ euangelium ſ veritatem propter timorem.

†ſ vobiscum sum vsq; ad cōsummationem seculi

qđ ego †sū tecū: ꝛ nemo apponet tibi: vt noceat te: qm̄ ppls ē mihi multus in hac cīate. Sedit ät ibi ānnum ꝛ sex mēses docēs apud eos ✠ bū dei. Gallioē ät ꝓcōsule

†ſ regionis in qua est corinthus.

†achaie ſurrexerūt vno aīo in dei

† ſ vbi ꝓconsul sedebat

in paulū: ꝛ adduxerūt eus †ad tribunal dicētes: Quia contra legē

† ſ alterum iesum: vel deum iudeorum: sed aliter coli precipit. i. quasi patrem

hic persuadet hominibus †colere deum. Incipientē autem paulo

ſ iuxta illos: ne taceas ꝓpter quod ego sum tecum.

apire os: dixit gallio ad iudeos: Si qđidez esset iniquum aliquid

† ſ scelus manifestum etiam gentibus ꝛ magnum.

† ſ ad iudeos enim loquit.

aūt †facin⁹ pessimū oꝛ viri iudei

ſ iudex inter vos essem

rectē vos sustinerez. Si vō questiones sunt de verbo ꝛ nomib⁹

ſ non nostre: nec nobis note ſ iudicetis

legis vestre: uos ipi videritis. Iudex ego horuz nolo esse: ꝛ mināuit eos a tribunali. Apphēndē

† ſ in xm̄ credētes † ſ infidelē † ſ iudeis cū ignominia expulsis a tribunali gētiles p̄cipē eoꝝ maiore cōtumelia verberantes afficiebant

tes †aūt omnes † ſosthenem † principem synagoge: percuciebant eū ante tribunal: ꝛ nihil eoꝝ galliōi cure erat. Paulus vō cum ad

† ſ persecutionē maiorē: vel morā † ſ annū ꝛ sex menses † ſ christianis

huc †sustinuisset † dies multos † frā

† ſ benedicens † ſ redijt de europa in asiam sed breuiter anticipat.

tribus †valefaciens † nauigauit i

† ſ fides mutauit ordinē: vñ nō ē masculꝰ vel femina

syriā: ꝛ cuz eo †priscilla ꝛ aquila.

Portus est corinthi. vbi nauē ascēsurus. caput ex voto totōdit iuxta legez q se deo nouerāt: comā nutriebāt: dū naçarei fieri volebāt: ꝛ post eā tondētes: igni tradebāt: hoc ꝫ fecit paul⁹: nō oblitus qd de abolitiōe legis cum alijs aplis statuerat hierosolymis: ꝫ ne scandaliçaret credētes ex iudeis: simulauit se iudeū: vt iudeos lucrifaceret. Quidā codices hñt: totōderūt caput priscilla et agla. sed Aug. ꝛ Hiero. singulari nūero de paulo iterp̄tāt. Hiero. sic ponit. nauigabat syriā: ꝛ cū eo ꝑscilla ꝛ agla: ꝛ totondit caput in cenchris: votū enī hēbat.

Cesareā. Ra. Cesarea metropolis ē capadocie: nōdū in syriā phenicis venerat. Cōtulit multū. Alia trāslatō: p fuit multū: credentib⁹ p gr̄az: ꝫ ē qđ apls scribit: ego plātaui apollo ri. ꝛc̄.

De lyra

illicitus ꝛ semp a deo ꝓhibitus. Ritus aūt legis cessabat tanq̄ ipletus p xp̄i passionē: vtpote a deo in figurā xp̄i institutus q̄ cessat aduenīēte veritate: ꝫ non statim oīno cessare debuit ne ab aliq̄b⁹ crederet semp fuisse illicitus sicut gētilitatꝫ rit⁹: ꝓpter qđ ꝓuersus de iudaismo licebat legalia obseruare tpe medio iter passionem xp̄i ꝛ publicationē euāgelij: sic tñ q̄ nō ponerēt fidē credētes q̄ sine tali observatiōe fides xp̄i nō sufficeret ad salutē. s De

ꝫ uenitq; ephe. ꝛ il. ibi derelīqt. s. aquilā ꝛ priscillaz.

t Ipse vō i. sy. dis. cū iudeis. oñdēs p scripturas in iesu naçareno ꝓmissiones patrū esse cōpletas.

v Rogātib⁹ aūt eis vt am. tpe manēt: ad plenior̄ eoꝝ informationem.

x Nō ꝓsensit. volens alibi ꝓficisci vbi nōdū p̄dicatū erat euāgelīū: ordinauit tñ ibi ministros ecclesie ad fidelīū instructionē. y Sz vale. ꝛ dicēs. ad sui excusationē et eoꝝ ꝓsolationē. z Iterꝛ re. ad vos deo volēte. qđ etiā fecit: vt patet ca. seq.

Q̄ aūt in aliq̄b⁹ libris interponit: Oportet me die solēnē aduenientē facere hierosolymis: nō ē de textu nec est in libris correctis: q: nec tūc paul⁹ fuit in hierlim: ꝫ postea p magnū tps. a Et de. cesarea. q̄ est metropolis cappadocie: vt dic glo. Alia aūt est cesarea philippi i ꝓuincia phenicz: ꝛ iteruz alia in palestina de qb⁹ habitū est. s. cetera patēt

vsq; ibi: b Cōfirmās oēs discipulos. i. xp̄ianos i fide xp̄i. c Judeus aūt. Hec ē pars icidētalis in q̄ occasione p̄dicatōis pauli de q̄ scās lucas locutus fuerat facit mentionē de p̄dicatōe quā apollo fecit ibidē d. Judeus aūt qdā natione. d Apollo noie. exꝑmit ei⁹ nomē quia erat famosus.

e Alexādrinus genere. i. in alexādria natus p dispersionē iudeoꝝ quaz fecerat antiochus. f Potēs in scripturis. legis ꝛ ꝓphetaꝝ. g Hic erat edoctus viam domini. i. euangelīū christi: imperfecte tñ. ideo subdit:

h Sciens tñ baptisma ioannis. sed aquila ꝛ priscilla q remānserāt ephe si hanc imperfectionē suppleuerūt. Ex quo patet qđ dictuz est. s. in ꝓncipio ca. eos esse christianos. i Qui cū venisset. s. in achaiā in qua est corinthus. k Contulit multū his qui crediderūt. ꝓtius per predicationem pauli:

Actū est aūt ꝛc. Joānes bapti. baptis. pe. Be. Nō C. XIX.
f peccata remisit: ꝫ penitentiā docuit. Nā sicut circūcisio in patriar/
chis signaculū fidei quā habebāt fuit: ita hoc lauacrū ppl'is penitēs
quasi signaculū sue deuotionis accepit: qđ christi baptisma in quo fit remis
sio figurabat: Ra. Nō est baptisma qđ nō dat in noīe trinitatis: baptiza
ti a iuda: nō rebaptiçant
qz in fide trinitatis ꝫ bapti
çati a ioāne: qz ioānes in
aqua tm̄: christus in spū
scō baptiçat. Cū ḡ bonꝰ
vel malus minister bapti
çat: si plena est trinitas fi/
des: dīs baptiçat. In aq̄
2 vo sola a ioāne baptiza/
tis a paulo sūt rebaptiçati
Be. Questio est si ille
q p ignorantiā forte a nō
baptiçato: ꝫ tm̄ recte fidei
baptiçatus est debeat re/
baptiçari? Quā hoc capi
tulo exposita reor. Quid
enī differt an tūc aīs ini/
tium baptismi christi: an
nūc a quopiā sine suscepti
one eiusdē quisq̄ baptiza
rer: cū quos ioānes in fi/
de ꝛ nomīe christi vēturi
baptiçauit: iterū baptiça
dos pdicauit dicēs: Ego
baptiço in aq̄: ille bapti/
çabit in spū sancto.
Erāt aūt oēs fere ꝛc.
Ra. Judicia dei abyssus
Ii.a multa: ecce asia pr̄s apl'o
R.Ii.a. rū visitatōe indigna nūc
apostolico numero sacra
ta: ꝛ pphetie munere est
sublimata. Et notanduz
q̄ spiritussanctus hic in
xij. discipulos. ꝛ ꝫ. in. c. xx
(q̄ numerus perficit duo
denario decies ducto) ad
nētus sui signa mōstrauit
illud i hierm̄: Ꝫ i epheso
q̄ est ciuitas grecoꝝ in q̄
oēs dix̄it illos tm̄ siue de iu
I.2.tit.4. deis siue de gentibꝰ spm̄
replere qui sunt in catho
lica vnitate.

Nicolaus
pauli: ppter qō paulꝰ. j.
2 Corinth̄. iij. ca. dic̄: Ego
plantaui apollo rigauit.

a C. XIX.
f Actū est aūt cum
apollo eēt ꝛc. hic
ꝓsiter describit pdicatio
pauli apud ephesū in suo
reditu. Circa quā primo
ponit pdicatio hec. 2o quo
rundā psūptionis repssio
ibi: Tētauerūt aūt. Pri
ma in duas. qz primo de/
scribit doctrina pauli q̄n
tū ad veritatē baptismi.
2o q̄ntū ad pdicationem
euāgelij. ibi: Introgres/
sus aūt. Prima pz vsq̄
ibi: b Si spm̄ scm̄ accepistis. s. in signo sensibili. qz tūc sic dabat bapti
çatis p ipsius impositionē manuū apl'oꝝ. c Sed neq̄ si spūs scūs est. hoc mō
datus vel dādus. d Audiuimꝰ. lz audiuissent q̄ deus eēt trinꝰ ꝛ vnꝰ.
cetera patēt vsq̄ ibi: e Joānes baptiçauit baptismo penitētie populū.
erat enī baptismus ioānis q̄dā ꝓtestatio faciēdi penitentiā ꝛ disponēdi se
ad baptismū xp̄i in quo dat gra iustificās. f Dicēs in eū q̄ vēturꝰ eēt
post ipsū ꝛc. hoc enī pdicabat ioānes: vt pz. Matth̄. iij. ꝛ Joā. j. g Dis
auditis baptiçati sūt in noīe dīi iesu. in hac enī forma dabat baptismꝰ in
ꝑmittiua eccl'ia rōnibꝰ dictis. ꝫ. ij. ca. cetera patēt. h Introgressus aūt.
Hic ꝓsiter ponit doctrina pauli q̄ntū ad publicationē euāgelij cum dicit:
i Cū fiducia loquebat. postposito timore humano. k Disputās. cuz
pdicētibꝰ. l Et suadēs. audiētibꝰ volūtarie. m De regno dei. i. de
supna felicitate q̄ ꝓsistit in apta dei visione. s. deitatē ꝓncipaliter ꝛ humani
tatē secūdario. suadebat etiā de mō veniēdi ad hāc beatitudinē q̄ est p fidē
charitate formatā. n Cum autem gdā indurarent. in sua infidelitate.

iudeos reuincebat: publice osten
dens per scripturas esse christum
iesum.

C XIX.
ꝭ dñi ē: apollo venit ephesū illuc etiam
f paulus redit vbi ꝓscillā reliquit
Actū̄ est autem cum
apollo esset corinthi: vt
paulus peragratis supiorib⁹ p
tibus veniret ephesum: ꝛ inueni
† ꝭ baptiçatos forsitan ab apollo: vel ioanne ſm au
gustinum.
ret † quosdā de discipul'. Dixitq̄
† ꝭ si post baptisma manus impositionem qua spi
ritus datur accepistis
ad eos: Si spiritū̄ sanctum ac/
cepistis credentes? At illi dixe/
runt ad eum: Sed neq̄ si spiritꝰ
sanctus est: audiuimus. Ille vo
† ꝭ baptismate. s. penitentie vel indulgentie.
ait: In quo ergo baptiçati estis?
ꝭ penitentie. s.
Qui dixerūt: In ioannis baptis/
mate. Dixit aūt paulꝰ: Joānes
baptiçauit baptismo pēitētie po/
ꝭ baptiçando
pulum dicēs: in eum qui vētu/
ꝭ quasi dicatur credere: in spm̄sanctū: nō ē ioāni contrarium. ra. cuius ipse precursor fuit
rus esset post ipsum: vt crederēt:
† ꝭ dicēdite baptiçate o. g. in no. p. ꝛ. f. ꝛ. spi. s. ‡ ꝭ nō
rebaptiçati qđ audierāt ioanni congruere
hoc est in † iesuz. His auditis ‡ ba
ptiçati sunt i nomīe domini iesu.
ꝭ consummationis.
Et cū iposuisset illis manus pau
lus venit spiritussanctus sup eos
† signū consuetum spiritussancti suscepti ‡ ꝭ docēdo
vel futura predicendo
ꝛ † loqbāt liguis: ‡ ꝛ pphetabāt.
Erant autez omnes fere viri. xij.
Introgressus autem synagogaz:
† ꝭ breuiando tacet quid loquebatur
cum fiducia loquebat p tres mē
ses: disputās ꝛ suadēs de rēgno
dei. Cū āt quidā idurarent: ꝛ nō
† ꝭ non solum non credentes ‡ ꝭ doctrinaz
crederent † maledicētes ‡ uiam do
† hereticū hoiem post pmā ꝛ secūdā correctionē de.
mini corā multitudine: † discēdēs
uita † ꝭ ne inficerentur infidelium blasphemijs
ab eis segrēgauit † discipl'os: quō/
Quotidie disputās in scho. Be. Ab hora quinta vsq̄ ad horas
nonā ꝛ decimā: sicut tradit a quibusdā: qz horas opi q̄q̄. aliaſ. v. doctrie:
duas dabat cibo ꝛ oroni: qđ nulla auctoritate fir mat.
In schola tyrāni. Ra. Pro dignitate vel ꝓpriū nomē ꝛ interp̄tat
ꝓtinēs eos vel ꝓfirmans. Per biennū. Be. Hoc tpe paulꝰ i ephe
so scripsit primā epistolā
ad corinthios.
† ꝭ. i. in edificio in quo tirannus docebat ‡ in illo lo/
tidie disputās † i schola tyrāni cu
eo predicat vt vbi abundauit pfidia fides floreat
‡ disputatio in schola
iusdām: Hoc āt factū est p bien/
nium: ita vt oēs qui habitabāt i
ꝭ minore
asia: audirēt verbū domini iudei
† ꝭ nulla erat impossibilis deo qui nullo impeditur
loco ‡ non modicas: nulla virtus dei modica est
atq̄ gētiles: † Virtutesq̄ nō q̄sli
ꝭ faciebat
bēt faciebat de p manū pauli: ita
† ꝭ suo more narrationem breuiat
vt etiaz sup languidos deferrēt
† ꝭ quibus laborantiū sudor tergit ‡ ꝭ gone vel ge
nus vestis: vel sudarij.
a corpore eius † sudaria vel ‡ semi/
einctia: ꝛ recedebāt ab eis lāguo/
res: ꝛ spiritus nequā egrediebāt.
† ꝭ inconstantibus
Tentauerunt aūt quidā ꝛ de † cir
† ꝭ exorcistā adiuratoꝝ ꝭ gbus aras erat exorcizandi.
cueuntibus iudeis † exorcistis in/
uocare sup eos qui habebant spi
ritus malos: nomē domini iesu
ꝭ ecce exorcismus.
dicentes: Adiuro vos per iesum
† ꝭ nos non predicamus: ecce signum infidelitatis
quē † paulus predicat. Erant aūt
cuiusdam scenē iudei principis sa
ꝭ similiter
cerdotuz septē filij: qui hoc facie/
bāt. Respondens autem spiritus
† ꝭ de hoc arator: ver. dicit: Cognosce furorē gens ini/
mica tuā: Demō regnare fateturq̄ venisse negas:
Ziq̄z hoc conniceris ipso quo stimulante ruis
nequaz dixit eis: † Jesum nōui ꝛ
† ꝭ tētantes inuocare nomen iesu christi
paulum scio. Vos aūt qui estis?
Et insiliens homo in eos in quo
† ꝭ grane ad nocendum ‡ ꝭ non ipsi etus dñati sunt.
erat demoniū pessimuz: ꝛ ‡ dñā/
† ꝭ duorum exorcistarum
tus † amborū inualuit cōtra eos:
ita vt nudi ꝛ vulnerati effugerēt
‡ ꝭ. s. q̄ inualuit † ꝭ. i. d. vulgatū
de domo illa. † Hoc aūtē notuz
factum ē oībus iudeis atq̄ gen/
tilibus qui habitabant ephesi.
ꝭ ppter hoc factū
Et cecidit timor sup omnes illos:
ꝛ māgnificabat nomē domini
ihesu. Multiq̄.

Semicinctia. Ra. Vestes ex vno latere pen
dentes: vel cone siue ve/
stes nocturne: vel genus
sudarij quo hebrei vtunt
in capite.
Exorcistis. Be. Jo
sephus excogitauit salo
mon: ꝛ docuit suos mo
dos exorcismi. i. ꝓiuratio
nis: qbus immūdi spūs ex
pulsi nō audebāt ad ho/
mines reuerti. Fit aūt ꝫ
p reprobos ad ꝓdēnatio
nē ipsoꝝ: ꝛ vtilitatē eorū
q̄ vidēt ꝛ audiūt: qz lz il/
los despiciant q̄ signa fa
ciūt: tm̄ deū honorant ad
cuius inuocationē fit.
Erāt aūt. Be. In
greco. Erāt aūt cuiusdaz
scenē ppriū nomē sacer/
dotis: iterp̄tat ꝛ vulpecu/
la clamās vel loquēs.
Septē filii. Be. Ars
sathanas trāsfigurat se in
angelū lucis: ministros
etiā suos eadē simulatiōe
colorat: vñ q̄ p septēariū
gra spūssancti designat i
q̄ figura xp̄s post resurre
ctionē cū. vij. discipulis ē
epulatus. Filii scene q̄si
spūs malos expulsuri: se
ptenario censent: q qz nō
credēdo ꝫ tētando xp̄i ꝛ
aplorꝝ nomē iuocāt ñ tm̄
a deo: ꝫ etiā a demonib⁹
subdole falsitatis merito
ꝓdēnant. Et vñ filij scene
dicunt: qui vulpecula
clamās interp̄tat: quod
alia! doli ꝛ astutie sagacis

de lyra
o Maledicētes viam
dñi. i. doctrinam christi.
p Coraz multitudine.
qđ erat signū obstinatōis
eoꝝ. q Discedens ab
eis. paulus. r Segre
gauit discipulos. i. credē
tes ne inficerent ꝛbis ob
stinatoꝝ. s Quotidie
disputās. ad declaratio/
nē euangelice veritatis.
t In schola. i. in edifi/
cio de quo paulus scho/
lā fecerat. v Tyrāni
cuiusdā. dicūt alīq̄ q̄ ty/
rāni est ꝓpriū nomē illi⁹
cui⁹ erat edificiū. Alij ꝛo
dicūt q̄ appellatiuū ꝛ accipit tyrānꝰ Ꝫ ꝓ hole potēte. ꝛ fecerat ibi paulus
scholā vt obstiati timerēt cū ipedire pp dñi loci ptātē. iō sbdit: x Hoc āt
fa. ē p biē. pacifice. y Ita vt oēs q̄ ha. i a. au. ꝛ. dñi. i. audire poterāt libē
z Virtutesq̄. ad ꝓfirmationē hui⁹ doctrie. a Nō q̄sli. fa. dc⁹. i. nō mo/
dicas vel cōes. ꝫ multas ꝛ excellētes. iō subdit: b Ita vt etiā sup lā. de
fer. ꝛc. qđ ē mai⁹? q̄ si p tactū pauli vl' eis ozonē ficret talia. c Tētauer/
rūt aūt. Postq̄ descripta ē pdicatio pauli. Ꝫ ꝓsir ponit psūptiōis q̄rūdā
repssio q̄ volebāt demōes expellē ab obsessis ꝛtute nois xp̄i a paulo pdica
ti i quē tm̄ nō credebāt. ꝛ pz lra vsq̄ ibi: d Scene iudei. ē āt scene nomē
ppriū illius ꝓncipis sacerdotū. e Jesū no. ꝛ pau. scio. i. virtutē eoꝝ co
gnosco. f Vos āt q̄ estis. q. d. advos nō ptinet ꝛtutes eoꝝ iuocare cū sit
icreduli. g Et duo. amboꝝ. i. duoꝝ de septē filijs ꝓncipis iudeoꝝ. ꝓsir po
nit fructus huius repssionis cū dr: h Hoc aūt no. fa. ē oīb⁹. p diuulga/
tionē eoꝝ q̄ viderāt. i Et cecidit timor. s. oēs illos. vt nullus audēt talia attē
tare. k Et magnificabat nomē dñi iesu. tanq̄ magne virtutis existens

simā iudeos gentiles ⁊ hereticos ecclie insidiātes: ⁊ garrula voce pstrepentes ostēdit: de quibus custodibus ecclie precipitur. Capite nobis vulpeculas que demoliant vineas. Multi q curiosa ⁊c. Be. Magice artis industriā cuius sectatores merito libros incendūt: ꝛ pcio magno estimatos: qz demones qbus seruierāt: iesū appellare ⁊ aplos eius vident honorare.

Quinq̄ginta milium. Be. Et in euangelio: debitoribus sub qnq̄ denario numero debita laranē: qz nos. v. sensib⁹ corpis sub istētes: in hac vita decalogi pcepta trāsgredimur: hic aūt ꝓpter enormitatē magici sceleris millenarius est adiectus. Aliter qnquagenari⁹ numerus refert ad penitētiā ⁊ peccatoꝝ remissionem. vñ ⁊ qnquagesim⁹ est penitētie psalm⁹: ⁊ qnquagesimus ē remissionis annus. In macedoniā. Ra. Trāsire volebat de asia in qua est ephesus: in europā: vbi macedonia ⁊ achaia sūt: ⁊ sic rursus ire in asiā. i. hierlim cū elemosyna de qua scripsit corinthijs.

Romā videre. Ra. Quā pri⁹ nō viderat forsitan: vel qz leuē ducebat tribulationē quā ibi passur⁹ erat: videre tm̄ dicit: non multa pati.

Demetrius. Be. Iste dū vlt̄ dñi turbare

Nicolaus

a Multiq̄ credentiuꝝ venicbant. ad paulum.

b Cōfitētes peccata sua ⁊ relinquentes idola.

c Multi aūt ex eis qui fuerāt curiosa sectati. i. artes magicas. d Cōtulerūt libros. i. apportauerūt ad aplm. e Et cōbusserūt. in ꝓspectū diaboli: ⁊ honorem iesu christi. f Et cōputatis pcijs illoꝝ. hoc addit ad ostēdē dū ꝙ hoc fecerunt ex magna volūtate cōburentes libros quos emerant itacharc. Sciēdū etiā ꝙ denarius valebat decē nūmos vsuales. ió sic denominat a numero denario g Ita fortiter cre. verbū. p multiplicationē fidelitū h Et ꝓfirmabat. ꝙ augmentū fidei credentiuꝝ. i His aūt expletꝫ. Superius positus est multiplex pauli ꝓgressus ꝙ orbē ad pdicādū. Hic ꝓfr ponit eius regressus in hierlm ad tolerandū ꝙ fide catholica quā psecutus fuerat ibidē. vt dictū est. s. viij. ca. ⁊. ix. ⁊ diuidit in tres partes. qz ꝑmo ponit ꝓpositi inspiratio. 2° remotio impedimēti. ibi: Facta est aūt. 3° psecutio inspirati. se. ca. ibi: Nos vo. Circa ꝑmū dr: His aūt expletis. s. discursib⁹ pauli ꝙ predicatōe euāgelij. k Proposuit paulus in spū. i. non ꝓpria volūtate: ꝛ magis spūs sci reuelatione ⁊ ordinatione. l Trāsita macedonia ⁊ achaia. ad ꝓfirmandū credētes ⁊ accipiendū collectā portandā fidelibus paupibus q erant in hierlm. m Oportet me ⁊ romaꝝ videre. tūc enī fuit sibi reuelatū ꝙ de hierusalē iret romā: modus tñ eundi ⁊ cā nō fuerūt tūc sibi reuelata ꝛ. j. xxiij. ca. n Mittēs aūt in mace. duos ⁊c. Bfecit vt collecta esset facta anteq̄ illuc veniret qō erat sibi honestius ⁊ expeditius: qz nō sic oportuit eū ꝓtrahere morā: ꝓpter dictā collectā. o Facta est aūt. Hic ꝓfir ponit remotio impedimēti. ⁊ diuidit in duas partes ꝙm dupler impedimentū. Secundū ponit ca. se. ibi: Vbi cū fuisset. Prima in tres. qz ꝑmo impedimentū ponit. Secūdo tollit. ibi: Et cū sedasset. 3° iter pauli resumit. in ꝓncipio se. ca. Prima adhuc in duas. qz ꝑmo ponit impedimenti motiuū ꝓncipiū. 2° eius exercitiū. ibi: His auditis. Demetrius

ieſu. Multiq̄ credētiū veniebāt confitētes ⁊ ānnunciantes actus
ſ philoſophi
ſuos. Multi aūt ex eis qui fuerāt curioſa ſectati: ꝓtulerūt libroſ
† ſ exemplum relinquentes
⁊ cōbuſſerunt† coraꝝ omnibus: ⁊
† ſ que inde poſſent haberi ſi venderentur: vel quibus comparati erant
† ꝓputatis precijs illoꝝ: inuenerūt
ſ hoc dicitur vt maior ſit fides illorum
pecuniam denarioꝝ quinquagi
† ſ q combuſſerunt libros vt predictum eſt
ta milium. Ita† fortiter creſcebat verbum dei: ⁊ ꝓfirmabat. His
ſ biennio
aūtem expletis, ꝓpoſuit paulus i
ſ ſancto vel ſuo † ſ quia iam ibi predicatuꝫ fuerat ⁊ ideo tranſitus ſufficiebat
ſpū † trāſitā macedonia ⁊ achaia
ire hieroſolymam dicēs: Quoniam poſtq̄ fuero ibi opōrtet me ⁊
† ſ preponit futuram narrationem † ſ q̄uis ꝓpoſuerat tranſire: tamen interim mittit legatos ad prep: rādam elemoſynam quā hieroſolymā erat allaturus: ne cum ipſe veniret tunc fieret collecte
† romā videre. † Mittēs aūtez in
macedoniā duos ex miniſtrantibus ſibi timotheum ⁊ heraſtum
ſ minore
ipſe remanſit ad tempus in aſia.
† ſ diſſenſio inter paulum cum fidelibus ⁊ demetrū cum infidelibus
Facta eſt aūtē illo tēpore† turbatio nō minima de viā domini.
Demetrius enim qdā nomine argentarius faciens edes argēteas
ſ eadem operantibus
diane: pſtābat artificibus nō modicum queſtum. Quos ꝙocās
† ſ quia de precio artificij lucbra habebāt
⁊ eos q ciuſmodi erāt opifices dixit: Viri ſcitis quia de hoc artificio ē nobis acquiſitio: ⁊ videtis ⁊
ſ vbi eſt
auditis: quia nō ſoluz epheſi: ſz pene in tota aſia: paulus hic ſuadens auertit multam turbā di-
† ſ ore ꝓprio ſe condemnant.
cens: quoniā† non ſunt dij q manibus fiunt. Nō ſolum aūt hec

† ſ venditoribus ⁊ emptoribus † ſ acqſitio lucri.
† ſ qz inculpabitur
piclitabit† nobis† pars in† redargutionē venire: ſed ⁊ mag̃ne dia
† ſ ſic enim docebat paulus dicens: idolum nihil eſſe
ne templum† in nihiluz reputabitur: ⁊ deſtrui incipiet maieſtas eius: quā tota aſia colit ⁊ orbis.
his auditis: repleti ſunt ira: ⁊ ex-
ſ deſtrui non poterit
clamauerunt dicentes: Magna diana epheſioꝝ. Et ipleta ē ciui-
† ſ huius clamoris: vel duarum partium.
tas ꝓfuſione: ⁊ impetū fecerunt
ſ ſpectaculum vbi rei puniebantur: ibi ⁊ paulum cum ſuis punire voluerūt
vno animo i theatꝝ: rapto gaio
⁊ ariſtarcho macedonibus comitibus pauli. Paulo aūtē volēte
ſ theatrum quia non timebat puniri
intrare in populum: non pmiſe
ſ ſui vel fideles amici pauli
runt diſcipuli. Quidaz autem ⁊
de aſie principibus qui erāt amici
eius: miſerūt ad eum rogantes:
ſ vbi conuentus populi
ne ſe daret in theatrum. Alij autem aliud clamabāt. Erāt enim
ſ catholica ſ a cultoribus diane
eccleſia ꝓfuſa: ⁊ plures neſciebant q̄ ex cā ꝓueniſſent. De turba aūt
ſ ꝓ reuerētia † ſ ne occideret vt ne paulū offēderet.
detraxerunt† alexādrum: ꝓpellētibus eū iudeis. Alexander autē
ſ dum trahitur manu ſilentiū poſtulat
manu ſilētio poſtulato: volebat
ſ i. vt populus redderet cauſam concilij: vel ipſe redderet ꝙ paulo ⁊ ſuis
ſ alexandrū
rationē reddere populo. Quem
† ſ cōtra deum iudeoꝝ
vt cognouerunt iudeū ēt vox facta vna ē omniū q̄ſi ꝙ horas duas clamantium: Magna diana
ſ vir ſ ad ſilentium
epheſioꝝ. Et cum ſedaſſet ſcriba
ſ fortaſſe hec eſt ratio.
turbas dixit: Viri epheſij: qs. n. ē
ſ nullus veſtro clamori contradicit
hōiuz q neſciebat Epheſioꝝ ciuitatē cultricē ēt magē diane ioūſq̄z
ꝓlis? Cū ſ his ōdici nō poſſit: oz

erat ꝓncipalis. s Scitis qz de hoc artificio est nobis acqſitio. magni lucri. t Paulus b suadēs auertit multā turbā. ab emptiōe taliū imaginū: dicēs in eis nihil ē numinis aut virtuꝫ. v Nō solū aūt hec piclitabit nobis pars in redargutionē venire: qz redarguimur de falsitate faciendo imagines nullā virtutē hñtes. x Sed ⁊ magne diane tēplū ⁊c. i. cult⁹ eius totaliter deficiet quē seruauerūt ꝓres nri. y His auditꝫ. Hic ꝓfir ponit cōmotōis exercitiū ꝝ paulū ⁊ socios eius quos volebāt interficere ꝙ ciuitaꝫ cōmotionē ꝝ eos. ⁊ patet lra vsqz ibi: z Et ipetū fecerūt vno aio in theatrū. locus erat vbi puniebanē rei. ⁊ dr a theoro. i. spectaculo eo q multi veniebāt ad talia speculandū: illuc enī violēter traxerūt comites pauli. cetera patēt vsqz ibi: a Erat enī eccliа. i. ꝙgregatio pplū. b Cōfusa. qñ ꝙ magna pte ignorabat cām illiꝰ cōmotōis. c Detur. ät de. ale. ꝙ eū iudeis. qz volebat excusare paulū ꝙ si hūit auditū ꝙ magꝫ clamorꝫ tumultū. d Et cū se. b ipedimētū dicte cōmotiōis tollit cū dr: Et cū sedasꝫ scri. tur. b enī hēbat offm̄ publicū i ciuitate. pp qō potat pplm magꝫ sedare e Quis enī ē ho. ⁊c. Iq. d. nō oz b, pclamare cū sit notū oib⁹ f Diane io. ꝙ. i. diāe ꝙgēte a ioue ō lathona ei⁹ ꝓcubia: vt scribūt poete.

cetera

Neq; sacrilegos. Ra. Sacrilegi dicunt a ꝓphana diligẽtia. Sacrũ eni mundũ ⁊ ꝓphanũ significat. Et cum hec. Ra. Hoc ait ꝙsi iudeus nolẽs iudeos ab idoloꝝ cultoribꝰ occidi aut ꝙsi christianꝰ loquꝰ ẽ.

Ostq; autẽ ⁊c. Ad greciã. Be. Que ẽ, puincia achaie

C. XX

p ad hãc venit paulꝰ post macedoniã: qz sic ꝓposuerat. vt. s. dictũ est: trãsit a macedonia et achaia ire hierusalem.

Sosipater. Beda. Antiq sic distinguebant sosi pater pirri. ac si dicatur: Sosi q erat pr̃ pirri: quasi pirrus filius clarioꝝ fuerit q̃ pater. Aliter: Comitatus est cũ sosipater: vt sit vnũ nomẽ pirri: subaudis filius. In hebreo sosipater interpretat narrãs dispersionez: vel saluans dispersos.

Una autẽ sabbati. Nomẽ diei dicit: vt sit ꝑparatio virtutis faciende ⁊ dicẽde. Be. Alle. Cenaculũ altitudo charismatũ. Nox obscuritas scripturarũ. Lampades expositões secretoꝝ. Diei dñica: recordatio resurrectionis christi vel nr̃e. Bo monet doctor: spiritualis dulcedine resurrectionis ⁊ vite gaudio illectus auditores ad sũma ꝓuocare: ⁊ ꝓlixa disputatione secreta scripturarũ attingere: ⁊ eadez ꝓpter infirmos lãpade plene exposition' illustrare. Iurta apostolũ qui cuz dixisset: abraham duos filios habuit ⁊c. subiũxit: hec autẽ sunt duo testamenta.

Euthicus. Be. Me-

Nicolaus

cka patẽtvsq; ibi: a Qꝛ si demetriꝰ ⁊c. aduersus aliquem. istoꝝ hominũ. a Cãz. aliquã rõnabilẽ. b Cõuẽtꝰ. forẽ. agũt. in gbꝰ cause vẽtilãt b Et ꝓcõ. sũt. s. pñtes ad iudicãdũ c Accusẽt iuicẽ. corã iudicibꝰ si hñt rõabilẽ cãm. d Si qd aũt al. rei q̃rit. ꝓpter cãm demetrij ⁊ q cũ eo sũt artificũ. ⁊ in hoc allogẽ pplm p artifices cõmotũ. e In legitia eccl̃ia. i. i ꝙgregatione ꝓconsulũ legitime iudicantiũ. f Potest absolui. i. declarari.

† ſin paulũ ⁊ suos

vos sedatos esse: ⁊ nihil† temere

† ſex industria communiter loquitur ne paulum' desendere videatur.

agere. Adduxistis eni† homines istos neq; sacrilegos: neq; blasphemãtes deã uram. Qꝛ si dẽmetrius: ⁊ qui cum eo sũt artifices

ſ christianoꝝ

habent aduersum aliquẽ cãũsaz

† ſin foro vbi cause ventilantur non theatrales vbi damnati puniuntur

ꝓcõtus† forenses agunt: ⁊ prõ-

ſ vt iudicent †ſ demetrius ⁊ sui ſ coram' consulibus disceptent

consules sunt: †accusent inuicez.

ſ preter causam artificum

Si qũd ãt alterius rei queritis?

ſ vbi de legibus agitur non de occisione

in lẽgitima ecclesia põterit absol

† ſideo agantur nam †ſ putabimur seditionem aduersus aliquos concitare

ui. †Nã ⁊ †piclitãmur argũi sedi

† ſrem ⁊ occidi dignus

tiõis hodierne: cũ nullꝰ† obnoxi

ſ causam conueniendi

us sit: dẽ quo possim' redderе ra

† ſalexander deseruit vel dimitti fecit

tionẽ ꝓcũrsus istiꝰ. Et† cũ hec dixisset dimisit ecclesiam. C XX

Ostq; autem cessauit tumultus: vocatis pau-

p lus discipulis ehrõtat'

ſ vt proposuerat

eos: vãledixit: ⁊ pfect' est vt iret i macedoniã. Cũ ãt pambulasset

† ſ suo more historiam breuiat

partes illas ⁊ exhortãt' eos fu-

ſ athenas

isset multo sermõe: vẽnit ad greciã. Ubi cũ fuisset mẽses tres fa-

† ſobsiderũt iudei viã expectãtes nauigaturum

cte sũt illi† insidie a iudeis nauiga

† ſ ad hierusalem †ſ fugiendo insidias

turo: i syriã: hũitq; ꝙsiliũ† ut reuerteret' p macedoniã. Cõmitat'

† ſnarrans dispersionẽ vel saluãs dispersos †ſ dissoluens vel absolutus †ſ nominatiuus

est aũt cuz† sosipater' pyrri' beroẽ-

ensis: thessalonicensium ẽo ari-

† ſnomen proprium interpretatur elevans vel elatio vbi habent alij secundus † ſa ciuitate

starchus: ⁊ secũd' ⁊ gaius: † derbeus: ⁊ timotheus. Asiani ẽo ti

† ſ recto itinere non enim timebant insidias

chicus: ⁊ trophimus. Hi cũ pcẽs-

† ſ paulum ⁊ lucam ⁊ ceteros incircuitu venientes

sissent: sustinuerunt nos troade. nõs ẽo nauigauimus post dies

† ſque est prima para macedonie

azimoꝝ a philippis† ⁊ vẽnim' ad eos troadẽ i dieb' quiq; vbi demorati sumus diebus septez.

ſ i. die dominico qui est prius a sabbato

† ſ i. ad misteria celebranda congregati essemus

Una ãt sabbati cũ ꝙuenissemus

† ſ corporalem vel spiritualem

ad frangendum panẽ: paul' dis-

† ſiõ in nocte disputat qz in crastino ꝓfecturus erat.

putauit cum eis: † ꝓfecturus i crastinũ: ꝓtrãxitq; sermõez vsq; in mediam noctez. Erant autem lãpades copiose in cenaculo vbi eramus ꝙgregati. Sedens autẽ quidã adolescẽs nomie euthicus

† ſ historice vel mistice fidem

super† fenestram cuz mergeretur

† ſ carnali vel spũali † ſ ꝑ infirmitate fidei † ſ hec ẽ cã somni lõgitudo disputationis

ſõno† grauí† disputãte diu pau

† ſ historice vel aliquem errorem trinitatis indicat.

lo: ductꝰ somno cecidit† de tertio

† ſ de terra vel de prauitate sensus

cenaculo deorsum: ⁊ † sublatus

ſ carne vel spũ

est mortuus. Ad quem cum de-

ſ de cenaculo vel compatiendo.

scendisset paulus: incũbuit super eum ⁊ ꝓplexus dixit: Nolite turbari: anima. n. ipsius in eo ẽ. Ascendẽs autez frangensq; pa-

ſ cibum parum

nem ⁊ gustans: satisq; ãllocutꝰ est vsq; ad lucem: ⁊ sic ꝓfectus ẽ. Addũcerunt autem puerũ viuẽ

ſ passiue est legendum

tem: ⁊ consolati sunt nõ mininũ

b Nã ⁊ periclitamur. i. in periculo sumus. h Arguí seditdis hodier ne. a pside vel imperatore tanq̃ negligentes de custodia ciuitatis in pace. i Cũ nullus. s. nostrũ sit obnoxius. i. reus. k De quo nos possumus rõnez reddere. nostris superioꝝ. l Cõcursus istius. i. cõmotõis ppli. m Et cũ hec dixisset. ille scriba. n Dimisit ecclesiã. i. ꝙgregationẽ populi p̃cipiens vt qlibet iret in pace ad domũ suã. C. XX.

p Ostq; aũt cessauit tumultus. Hic ꝙfir resumit iter pauli cum dr: p Vocatis paulus discipulis. i. catholicis. q Et exhortatus eos. vt in bono inchoato pmanerẽt. r Valedixit. recedẽs ab eis. s Et ꝓfectus est vt iret in macedoniã: sic eni ꝑ spiritũ sanctũ ordinatũ fuerat vt prius transita macedonia iret versus hierusalẽ: vt dictũ est ca. precedenti. t Cũ autẽ pambulasset partes illas. s. macedonie. v Et exhortatus eos fuisset multo sermone. vt firmiter pmanerẽt i fide. x Venit ad greciam. i. ad aliam partẽ grecie. nam ⁊ macedonia est in grecia large dicta. y Ubi cum fuisset menses tres facte sunt illi insidie. Hic ponit secundũ impedimentũ sibi factũ ex insidijs iudeoꝝ in via disposita ab eis cum occidere volentiũ. z Habuitq; consiliũ vt reuerteret ꝑ macedoniã. ad euadendũ illas insidias. ⁊ sic fuit retardatus ab itinere. a Comitatus ẽ cũ sosipater pirri. s. filius. b Beroensis. i. de ciuitate beroe. c Hi cum preccessissent sustinuerũt nos troade. i. expectauerũt. lucas eni qui loquitur remãserat cum paulo a recta via ꝓpter insidias declinãte. d Nos ẽo. beate amens. grece fortunatus interpretat: quoꝝ vnũ ei q ꝑ adolescentie voluptatẽ de virtutũ culmine ceciderit: alterũ ei q ꝑ ꝓdescensionẽ ꝑdicatoris ad virtutũ sũma redierit cõgruit.

De tertio cenaculo. Be. Tria cenacula i q̃z supmo paulꝰ disputat: fides: spes: charitas: maioꝝ aũt hys est charitas: qm̃ q ꝑ ignauiã deseredo inter apl̃i voces dormitare ceperit iã inter mortuos cõputat: in vno enim offendẽs omniũ reus est.

Sublatꝰ est mor. Be. Inter verba ꝑdicatiõis occurrit occasio curõnis vt dulcedie miraculi ⁊ doctrie sermo firmet ⁊ vigiliarũ labor arceat: memoria etiã magis iã discessuri artiꝰ mẽti infigat.

Cum descendisset pau. icubuit. Be. Descẽdit ⁊ icubuit cõplexus est. Hoc est qđ paulus dicit: Filioli q̃s itez parturio: donec x̃ps formet in vobis. Oꝑositoꝝ eni est suscitatio coꝝ q ꝑ negligentiã q̃z q ꝑ necessitatẽ ⁊ infirmitatẽ peccãt: ⁊ hec p eutychũ: illa per thabitã a petro suscitatã exꝑmit: ideo illa in die moritur h̃ i media nocte. Illa post mortẽ in cenaculo ponit. h̃ tertio cenaculo delapsus mortif. iste pñtez docẽte: alla magro absente: illa mox viso petro resedit: hic nocte defunctus: tandẽ mane redit: ⁊ sole iusticie affl ante rediuiuꝰ adducitur.

Anima enim. Raba. Non ex toto discessit vel redijt: hoc ꝓpter incredulos dixit: vt non est

de lyra

remotis impedimẽtis itineris pauli. Hic ꝓsequẽter ponitur ꝓcessus itineris inchoati. s. versus hierusalẽ. ⁊ primo ponit ꝑ viã ꝓcessus. secundo ad terminuz accessus. ca. sequenti. ibi: Post dies aũt istos. Prima diuidi tur in quatuoꝝ partes ꝑm quatuoꝝ loca in qbꝰ paulus fecit aliquã morã: q̃ patebũt ꝓsequẽdo. ꝑmꝰ ẽo locus fuit ciuitas troade ad quã ꝑmo describitur pauli pũctio. cuz dr: Nos ẽo nauigauimus

3 reg. 17. d
4 re. 4. s.

post dies azimoꝝ. i. solẽnitate pascali transacta. e Philippis. q̃ est ciuitas macedonie quã ꝑmo paulus intrauit. vt hꝫ. s. xvi. ca. ⁊ ab ea vltio recessit. vt hꝫ hic. f Et venimꝰ ad eos traodem. vbi habitabãt comites pauli q cũ ꝑcesserãt: vt dictũ est. g Ubi demorati sumꝰ diebus septez. ad credentiũ ꝙfirmationẽ. h Una aũt sabbati. Hic ꝙponit pauli ꝑdicatio cũ dr: Una aũt sabbati. i. die dñica q̃ est ꝑma post sabbatũ. i Cũ ꝙuenissemꝰ ad frangendũ panẽ: ꝑ refectione corporali. k Paulus disputabat cũ eis. puꝰ reficiẽs eos pane verbi diuini. l Profecturꝰ in crastinũ. vt verba q̃ recedẽs dicebat: artius in cordibꝰ audientiũ ipressa remanerent. m Protraxitq; sermonẽ. multũ sollicitus de cibo spirituali ⁊ parũ de corporali. n Sedens. Hic tertio ad ꝙfirmationẽ doctrie pauli ponit suscitatio mortui. ⁊ patet lꝫa vsq; ibi: o Incubuit sup eã. ex magna cõpassione deũ orãs ꝑ eiꝰ suscitatõe. p Molite turbari. sciebat eni ꝑ spm̃ adolescentẽ resuscitandũ. q Ascendẽs aũt ad cenaculũ. vñ iuuenis ceciderat. r Frangẽsq; panẽ ⁊ gustãs. i. modicũ accipiẽs. s Satisq; allocutus est. circũstantes verbis edificatoꝝ. t Usq; in lucẽ diei ⁊ sic ꝓfectus est. ex quo patet sollicitudo pauli ꝑ salute ꝓximiꝝ: ꝓfecturꝰ in crastinũ ꝑ totã noctẽ nõ dormiuit intẽtꝰ ꝑdicationi vsq; ad mediã noctem: ⁊ tunc resuscitato eutycho ⁊ modico pane gustato sermonez resũpsit vsq; ad diẽ clarã: ⁊ sic iuit viã suã. v Adduxerũt aũt puerũ viuentẽ in ꝙspe. oiuz ⁊ ꝙso. sũt nõ minꝰ. de vita pueri ⁊ facto miraculo ad gl̃iaz dei.

Nos aũt

mortua puella: & dormit: sic enim desperatio tollit. Pentecosten. Be. Cōstat pasce tps & pentencostē tpib⁹ aplor celebratū esse. Be. Precepto legis oēs iudei ter in anno. in pasca: pentecostē: & scenophegia hierosolymā ꝓueniebāt: & aplis ruptis seculi nexib⁹: diē gnāgesimū. i. remissionis & spūsci agē festiat. Alligatus ego &c. Ignoro nisi & c. Be. Apte oñdit q ea q̄ futura erāt: nō sibi ipsis & aliis de se reuelata cognouit ex qb⁹ erat agabus ꝓpha: & illi discipuli q cū i tyro manebāt p spm̄ ne ascēderet hierosolymā. Posuit eos. Be. Dictū ē. s. p sbyteros ephesi miletū vocatos: q̄s nāc eos. i. sup inspectores vocat: nō eni

Nicolaus

a Nos aūt ascendētes. Hic ꝓpr ponit secūdus locus in quo paulus contrarit morā. s. apud miletū ad quē ꝑmo describit accessus. b° ꝓpr fructꝰ ibi: A mileto aūt. c° flebilis recessus. ibi: Et cū hec diceret. Circa ꝑmū dicit: Nos aūt ascēdentes. nauē sine paulo. b Naugauim⁹ in asson. ē nomē loci ad quē paulus venit p terrā. c Assūpto eo. s. paulo. d Venimus mytilenē. nomē est insule. e Et inde nauigātes se. die ve. ō chiū. Alīq dicūt q̄ sūt due dictiones. alij q̄ vna tm̄.

f Alia die ap. samū. nomē est portꝰ. g Et sequēti die ve. miletus. vbi ꝓposuerat paulus aliq̄n tulū pauēare. & reddit rōnē quare nauigādo trāsierat ephesū absq; applicatione ad locus: q̄ tū erat ciuitas metropolis & in q̄ paulus frequēter predicauerat cū subdit: h Me q̄ mora fieret illi in asia. si eni decliasset illuc oportuisset eū diutius morari ꝓpter multitudinē credētiū & solēnitatē loci. & cā festinatōis pauli subdit: cū di: i At die pēth. sa. hierosolymis. i. solēni

£ çaret: erat aūt dies illa solēnis ꝓpter datione legis q̄ntū ad decalogi p̄cepta Exo. xx. q̄ manēt in lege noua. & ꝓpter dationem spūs sci credētib⁹ i signo visibili. s. r. ca. k A mileto aūt mittens ephesum. Hic ponit ꝓpis fructus: q̄ paulus mādauit ibi ꝓuenire ministros ecclesie de tota ephesina diocesi: exhortās eos ad bonū regimē ecclie dei ifor mans eos ꝑmo ꝓtra seuitiā psecutoꝝ secūdo ꝓtra fraudulentiā deceptoꝝ. ibi: Attēdite. 3° ꝓtra pcu piscentiā tpaliū bonorū. ibi: Argentū aūt. & in oībus ponit se ꝓ exemplari docēs facto ac verbo. ꝑma pars patet vsq; ibi: l Et tētationib⁹. i. periculis mortis. m Que mihi acciderūt ex insidijs iudeoꝝ. ꝓ qbus nihil omisi de ꝓtingētibus ad vestrā salutē. n Et docere vos publice & per domos. i. ꝓuate. o Testificās iudeis atq; gentilib⁹. idifferēter. p In deū penitentiā. i. annūciando eis penitentiā in deū ordinātē. q Et nūc ecce alligatus ego in spīritu. i. ex reuelatōe spūs sci ad hoc astrictus cui tñ volo ꝓmptus in oībus obedire. r Vado in hierusalez que in ea mihi ventura sunt ignoro in speciali: sciebat tamen ea in generali. ideo subdit:

† ſ paulo per terram iter'agente

Nos aūté ascēdentes nauē nā/
ſ ciuitas est vel insula
uigauimus i asson inde susceptu
ri paulu: sic eniꝫ disposuerat ip
se per terram iter facturus. Cum
autem inuenisset nos in asson: ās
† ſ insula ē q̄ ē ꝓtra asiā: interpstat eni declinās siue trās migrans: vel ciuitas in cypro insula.
sumpto eo venimus† mytilenez.
Et indē nauigantes sequenti die
ſ ciuitas vel insula
venim⁹ ꝓtra chiū: & ālia die ap/
plicuimus samuz: & seq̄nti die
ſ insula est
venimus miletū. Proposuerat
enim paulus trāsnauigare ephe
sum: neq̄a mora illi fieret i asia.
festinabat. n. si possibile sibi esset
† ſ vel tes. i. qnquagesime
vt diē† pentecosten faceret hiero
† ſ nō nauigās ad ephesuꝫ
solymis. A miletō aūté mittens
† ſ vt presbyteros vt in greco habetur.
ephesum: uocauit† maiores natu
ecclesie. Qui cum venissent ad eū
† ſ nō gliaſ sed exēplū de se ꝓponit vt imitent.
& simul eēnt dixit eis: † Vos scitis
† ſ vt dictū ē: deuenitq; ephesum &c. supra. c. xviij.
a prima die qua† ingressus sum
in asiam: qualiter vobiscum per
omne tempus fuerim seruiēs do
mino cū oi humilitate & lachry/
mis & tentationib⁹: q̄ue mihi acci
ſ non vestris
derūt ex insidijs iudeoꝝ quomo
ſ verboꝝ
do vobis nihil subtraxerī vtilū
ſ verbo.
quo minus annunciarē vobis &
ſ facto. ſ contra hereticos ſ in occulto
docērē vos publice & p domus.
testificāns iudeis atq; gentilib⁹
in deum penitentiā: & fidem i do
minum iesum christum. Et nūnc
† ſ quasi coactus ad illud iter † ſ sancto preste te: vel mente mea
ecce† alligatus ego ſ spiritu vādo
in hierusalē: que in ea vētura sūt
mihi ignoras: nisi q̄ ſ spiritus sā/
ſ vbiq; non semel in vno loco
ctus p omnes ciuitates ꝓtestat
ſ & per me: & per alios
mihi dicens: Quoniam vincula
† ſ vt vbi aliquando persecutus ē ecclesiam: ibi nūc ꝓ pace ecclesie doceret
& tribulatōes† hierosolymis me
maneant. Sed nihil horuz vere/

† ſ vita q̄ inspirat ab aia tēporaliter: quā ꝓ nihilo ducit qui eterne vite gaudia expectat
or: nec facio† animam meam pre
† ſ i. animam meam.
ciosiorem q̄z† me: duz modo ego
ſ more militari vnde cursum consummaui
cōsumē cursum meum & ministe
rium verbi q̄ō accepi a domino
† ſ remissionis pcōr: vel spiritalis gratie
iesu: testificari euāgeliū† gratie
dei. Et nūc ecce ego scio: quia am
plius non videbitis faciem meā
ſ qui estis in quincijs quibus predicaui
vos omnes per quos transiui p/
† ſ ideo: quia nō videbitis faciē meā vel testamēta relinquo: quia mūdus. s. &c.
dicans regnū dei. † Quapropter
cōtesto: vos hodierna die q. quia
ſ q̄ nō pepci vtilitꝫ eoꝝ
mundus sum a sanguine omniū.
ſ nō dimisi vel subterfugi aliquē sermonē doctrine.
nōn. n. subterfugi: quō min⁹ an
† ſ maxime de incarnatione
nunciarez omne† consiliū dei vo
† ſ hoc dicit maioribus natu † ſ. i. vos & vniuersuz gregem vobis cōmissum custodite ab hereticis
bis. † Attēdite uobis & vniuerso
gregi: i quo vos spiritus sanctus
† ſ nō ꝓpter solū nomen vel bonorē sed vt regatis
ſ speculatores ſ non nostram.
posuit episcopos† regere ecclesiaz
ſ non paruo precio
dei quā acquisiuit sanguine suo.
ſ iō attēdēdū † ſ q de foris sunt: & extra ecclīaz
† Ego scio quoniā† intrabūt post
† ſ de mūdo. q. d. tūc timēdi vobis cum absens ero.
† ſ hereticī callidi in fide: fortis in disputatione: crudeles in occisione
† discessionez meaz† lupi rapaces
in vos: non parcentes gregi. Et
† ſ ꝓter eos q̄ de foris intrabūt † ſ de his ioannes dicit: ex nobis exierūt: sed ex nobis nō fuerūt
† ex vobismetipsis† exurgent viri
ſ in superbie elatione
loquentes peruersa: vt abducāt
† ſ quia intrabunt & exurgent
discipulos post se. † Propter qō
vigilate memoria retinētes: q̄m
p̄r triennium nocte & die nō ces/
saui cum lachrymis monēs vnū/
† ſ fragiles designat episcopos
quenq; vestrum. † Et nūnc cōmē

† ſ vt vos custodes alioꝝ custodiat deus † ſ spūscti qui in paulo loquebatur vel verbo gratie quod ꝑstat gratiam audientibus
do vos† deo & verbo† gratie ipsi/
† ſ vos in vnam domū
us q̄i potens ē† edificare & dāre
id est ecclesiam
† ſ celestem. i. vt edificet & sibi hereditatem det in sanctis vt ipsi sint hereditas eius
† hereditatē in sanctificatis omni/

los fidei. l Propter qō vigilate. sup custodia gregis vobis cōmissi. m Memoria retinētes. ea q̄ sollicite vos docui. iō subdit: n Q̄m p triennium nocte & die nō cessaui &c. & q̄ nisi dñs custodierit ciuitatē frustra vigilat q custodit cā. psal. cxxvj. iō subdit: o Et nūc cōmendo vos deo & verbo gre ei⁹. i. facto vl effectui. verbū eni scriptura frequēter accipit ꝓ facto. ij. Reg. j. Quod est verbū quod factum est. & maxime in deo: cuius dicere est facere. psal. cxlviij. Ipse dixit & facta sunt. p Qui potēs est edificare. per gratiam in presenti. q Et dare hereditatē. glorie in futuro. r In sanctificatis omnibus. nam ibi nullus admittitur nisi sanctus.

Qm̄ p triennio. Hec gratarū breuiter exponit dicēs: Qui canit ecclie tria dogmata sepi⁹ edit. Hystoricū morale sonās: tipicūq; volumē. Hic iudea vocāl sterilis q̄ di arbor. Expectat a trio⁹ fructū ñ attulit ānis. Memoria reti. Ra. Nō dixerat me moria retinēdū: nō enim parua est custodia diuini precepti memoria.

De lyra

s Nisi q⁹ spīritus sanctus p omnes ciuitates. i. frequenter. t Protestat mihi dicens: quoniam vincula & tribulationes hierosolymis me manēt. i. ibi me expectāt. v Sed nihil horuz vereor. i. timeo sustinere propter christū. x Nec facio animā meaz. i. vitam meā sensibilē. y Preciosiorē q̄ me. i. q̄ animā meā intellectiuā que dicitur ipse homo eo modo loquendi quo totum nominatur a parte nobiliori. cetera patent vsq; ibi: z Quapropter contestor vos hodierna die. i. hac vltima vice ꝓ oib⁹. a Quia mūdus sum a sanguine omniū. s. vestrū si de cetero incurratis aliquod graue peccatum. et subdit causa: b Non eniz subterfugi. ꝓpter q̄ cūq; pericula iminentia mihi. c Quomin⁹ annunciarē omne cōsilium dei vobis. de pertinentibus ad salutē. d Attendite vobis. Hic ꝓpter informat eos contra fraudulentiā deceptoꝝ dicēs: Attendite vobis. in personis ꝓprijs. e Et vniuerso gregi. cōmisso vos regimini. f In quo. s. grege. g Vos spiritus sanctus posuit episcopos. i. ministros. sub nomine enim episcoporū intelliguntur alij ecclesie ministri. vnde episcopus grece superintendens est latine: & huiusmodi vigilātie subdit causaz dicens: h Ego scio. p reuelationē spūs sācti. i Q̄m intrabūt post dis. meā lupi rapaces in vos. i. falsi apli ad decipiendū vos. k Et ex vobismetipsis exurgent viri loquentes puersa. i. heretici corrūpētes articu

Dia ostendi vobis. Be. i. nō solū doctrine inter pressuras ⁊ lachrymas insistendū: ⁊ negs infirmoꝝ grauet manibꝰ esse laborandū hoc est qō alibi dr: quodcūqꝫ superogaueris: cū rediero reddā tibi euangeliū. s. p̄dicare: ⁊ ex euāgelio sūptus nō q̄rere. Beatius est. Rab. Hoc in euāgelio nō legit: nō enī oia scripta sūt: ꝫ paulꝰ forsitā hoc ab aplis audiuit: vl a spū scō accepit: vel pōt dici q̄ si nō verba: sensum istū iesus indicauit dicēs: oi petēti da. ⁊ alibi: Nolite accipere aurū ⁊c.

Be. Nō illis q̄ relictis oibus secuti sūt dñm: diuites clemosynarios p̄ponit: ꝫ illos magis glificat q̄ cūctis q̄ possident in semet renūciantes: nihilominus laborāt operando manibꝰ vt habeāt vñ tribuāt necessitatē patienti.

C. XXI.

c Um autem ⁊c. Rhouz rho. pa. Ra. Rhous ⁊ rhodus pathara insule sunt.

Deducētibꝰ ⁊c. Be. Hic est iplcta ꝓphetia q̄ dicit: Filij tyri in muneribus vultū tuū deprecabūtur oēs di. ple. ⁊c. vsqꝫ ad finē psal. Nulla enī ciuitas cū maiori dulcedine aplm suscepit: ⁊ tenuit: dimisit. denicꝫ hodie monstrat locus in arenis vbi pariter orabāt.

Philippi euāgeli. Be. Ob promptū p̄dicationis officiū euangelista meruit vocari.

Huic erāt qua. fi. Ra. Alibi filie philippi apli ꝓphetisse leguntē fuisse: ꝫ veritati huiꝰ loci nō est ꝓtradicēdū nisi fortasse vterqꝫ filias ꝓphetissas habuisse intelligatur.

A iudea. Be. Hoc ō dr qz cesarea in q̄ morabant ad samariā pertinet in ꝓfinio phenicis et palestine sita.

Hec dicit spūs. Be. Prophetas veteres imitat q̄ dicere solebāt: hec dicit dñs deus qz spūs sanctus eque vt pr ⁊ filius dñs ⁊ deus est nec coꝝ separari opatio pōt: quoꝝ nā ⁊ volūtas vna est.

Quieuimus dicētes. Eat paulus hierusalem: sicut dixerat: Ecce alligatus spiritu vado hierusalem.

De lyra

hoc necesse fuit q̄ ibi applicaremus. p Inuētis aūt discipulis. s. christianis. q Māsimꝰ ibi diebꝰ septē. ad ꝓsolationē nostrā corporalē post nauigationē. ⁊ ad credentiū ibi manentiū spūalē ꝓsolationē. r Qui paulo dicebāt p spm. prophetie. s Ne ascēderet hierosolymā. Sciendū q̄ hoc nō dicebāt imediate p spīrtū scm q̄ paulo dicebat il luc ascēdere. ⁊ sic cōtraria dicerēt: ꝫ p spm ꝓphetie habebāt q̄ si paulus ascēderet in hierusalē ibi susti neret psecutionē. ꝓpē qō ei cōpatiētes ex suo spīrtu suadebāt ne illic ascenderet. est enī hierusalez in situ altiori q̄ tyrus. cetera patēt. t Nos vō. Hic ponit quartus locꝰ vbi moratꝰ fuit aliquantulū paulus. s. cesarea. ad quā describit accessus cū dr: Nos vō nauigatione explicita. i. dispōsita ⁊ p̄parata v A tyro descē dimꝰ ptolemaidā q̄ nunc dr achō. x Et salutatꝫ fratribꝰ. i. xp̄ianis ibi manētibꝰ. y Māsimꝰ die vna apud illos. ista mora ꝓpter sui brevitatē nō addit ad numerū aliarū quatuor. z Alia aūt die ꝓ. ve. cesareā. palestine: quā herodes noīe cesaris appellauit q̄ prīcipalis stratonis dicebatur. a Et intrā. do. phi. euāgeliste. Aliq dixerūt q̄ iste fuit philippꝰ apls eo q̄ dr hic euāgelista. i. annūciator: euāgelij: qō ꝓpe ptinet ad aplos: ꝫ istud remouet p hoc qō subdit: b Qui erat vnꝰ de septē. s. diaconibꝰ de qbꝰ hī. vj. ca. si enī esset philippꝰ apls diceret vnꝰ de duodeci. dr enī iste euāgelista: qz tpe psecutōis verbū euāgelicū p̄dicauit feruēter. s. viij. ca. c Supuenit qdā vir. hns spm ꝓphetie. vt hī. s. xj. d Tulit ẓonā pau. ⁊ al. si. pedes ⁊c. in hoc imitabat modū ꝓphetarū ātiquoꝝ q̄ ꝓphetiçabāt aliqñ nō solū verbis ꝫ etiā sensibilibꝰ factis: sicut etiā hieremias posuit cathenas ligneas i collo suo: Hiere. xxvij. ad sigādū q̄ illi de qbꝰ ꝓphetiçabat ducerent i captiuitatē cathenati. cetera patēt. e Post dies aūt. Postq̄ descriptꝰ ē, pgressus pauli p vrā. Hic ꝓfr describit ei accessus ad terminū. s. hierlm vbi p spm veniebat ad tolerādū psecutionē: sicut ibidē psecutꝰ fuerat ecclesiaz. ideo dividit in duas partes. qz ponit eius benigna receptio a christianis. secūdo eius maligna psecutio a iudeis. ibi: Dū autē septē dies. Prima in duas. qz ꝓmo describit pauli receptio. secūdo sibi facta psuasio ibi: Dixerūtq̄ ei. Circa ꝓmū dicit: Post dies aūt istos. mansionis in cesarea.

Dia ostendi vobis. Be. i. nō solū doctrine inter pressuras ⁊ lachrymas insistendū: ⁊ negs infirmoꝝ grauet manibꝰ esse laborandū hoc est qō alibi dr: quodcūqꝫ superogaueris: cū rediero reddā tibi euangeliū. s. p̄dicare: ⁊ ex euāgelio sūptus nō q̄rere. Beatius est. Rab. Hoc in euāgelio nō legit: nō enī oia scripta sūt: ꝫ paulꝰ forsitā hoc ab aplis audiuit: vl a spū scō accepit: vel pōt dici q̄ si nō verba: sensum istū iesus indicauit dicēs: oi petēti da. ⁊ alibi: Nolite accipere aurū ⁊c.

Be. Nō illis q̄ relictis oibus secuti sūt dñm: diuites clemosynarios p̄ponit: ꝫ illos magis glificat q̄ cūctis q̄ possident in semet renūciantes: nihilominus laborāt operando manibꝰ vt habeāt vñ tribuāt necessitatē patienti.

C. XXI.

c Um autem ⁊c. Rhouz rho. pa. Ra. Rhous ⁊ rhodus pathara insule sunt.

Deducētibꝰ ⁊c. Be. Hic est iplcta ꝓphetia q̄ dicit: Filij tyri in muneri

Mi colaus

sanctus. a Argentum ⁊ aurū. Hic ꝓfr informat eos ō ꝓcupiscētiā tpaliū p suipsius exēplū qō erat eis p experientiaz notū. b Ministraue rūt manus iste. apud eos enī vixerat de ꝓprio labore. ⁊ subdit causā dicens: c Dia ostēdi vobis. p exēplo pfectōis d Um sic laborātes. i. de ꝓpo labore viuētes. e Oportet suscipe. ad doctrinā fidei. f Infirmos. q̄ sūt auari ⁊ ad dandū tardi. Iz enī paulus posset accipere sūptus ab illis qbus p̄dicabat: tñ frequēter abstinebat ne fructꝰ p̄dicationis ipediret in illis: qñ ꝓpter auaritiā suā ab auditu p̄dicatōis retraherētur. subdit etiā aliā cāz. g Ac meminisse verbi dñi iesu. supple oportet. h Qñ ipse dixit. Iz hoc nō habeat in euāgelio: tenendū tñ est firmiter ꝓpter verbū apli qō dixit: qz nō oia eius facta sunt scripta: Joā. vlt. ⁊ multo minus eius verba: ꝫ p. relationē paulus habuit hoc christi verbū: sicut et eius euangeliū: Bal. j. i Beatiꝰ enī ē magis dare q̄ accipe. Ex hoc voluerūt aliq̄ dicē q̄ maioris pfectiōis est diuitias ꝓprias in seculo erogare pauperibꝰ q̄ religione mēdicare: ꝫ hoc reprobat li/bro de ecclīasticis dogmatibꝰ: vbi dr: Bonū est cū dispēsatione bona pauperibꝰ erogare: ꝫ melius est intētione sequēdi christū totū sibi dare ⁊ absolutū a sollicitudine cū xp̄o egere: ⁊ Hiero. ō Vigilantiū dicit q̄ asserit melius facere q̄ vtunt rebus suis ⁊ paulatim fructus possessionū pauperibꝰ diuidūt ⁊c. sequit: nō a me ꝫ a deo rūdet: Vade ⁊ vēde oia q̄ habes ⁊ da pauperibꝰ ⁊ veni ⁊ seqre me. ꝓpter qō verbū istud: Beatius est ⁊c. intelligendū est ceteris paribus: q̄ nō sūt in ꝓposito. k Et cū hoc dixisset. Hic vltimo ponitur pauli flebilis recessus: eo q̄ dixerat q̄ nō viderēt amplius faciē eius. ⁊ patet lra. hoc excepto: l Brault cū olivis illis. s. ꝓseruatōe eoꝝ a qbꝰ recedebat ⁊ directōe sui ⁊ coꝝ quos secum ducebat.

C. XXI.

c Um aūt factū esset ⁊c. Hic ponit tertius locus in quo paulꝰ fecit aliquā morā. s. ciuitas tyri ad quā ꝓmo ponit accessus. ⁊ exꝓmunt hic aliq̄ loca p q̄ trāsiuit paulus sine mora. ⁊ patet lra. Sciēdū tñ q̄ illud qō ponit in aliqbꝰ libris: Deinde myrrhā. nō est de textu nec est in libris correctis. n Jn phenicē. nomē est ꝓuintie. o Et venimꝰ tyrū. ⁊ subdit cā cū dr: Ibi enī nauis in qua eramus erat expositura onus. q. d. ꝓpter

†† in hoc cognoscuntur lupi & hoc conuincitur

bus. Argētum ⁊ auꝝ aut vestez nullius ꝓcupiui: ipsi scitis: quoniaz ⁊ ea que mihi opus erant ⁊

† ſ exemplum operandi etiam episcopis: est signum quo discernuntur a lupis

his qui mecuz sunt: †ministrāue

† ſ exempla maxime operandi.

runt manꝰ iste. Omniā ostendi

† ſ vt ego cuius manus ministrauerunt.

vobis: quōniam †sic laborantes

†ſ ad ministrādū infirmis: sicut ego feci his q̄ mecū sūt

ꝏportet †suscipere infirmos: ac mē

minisse verbi domini iesu. quōniaz ipse dixit: Beatius ē magis dare q̄ accipe. Et cū hec dixisset positis genibus oraūit cū omni

†ſ cōmēdādo illos deo: orauit etiā ꝓ se q̄ ꝓfecturus erat maxie ꝓpter suū discessū ⁊ lupoꝝ aduentū

bus illis. † Magnus autē fletꝰ factꝰ ē oiuz. Et, pcūbentes supra collū pauli: osculabant eū: dolētes maxime i verbo q̄ dixerat: qñ āplius faciē eiꝰ nō eēnt visuri ⁊ deducebāt eum ad nauē.

Um aūtem C XXI.

c factū eēt vt nauigaremꝰ abstracti ab eis: recto cursu venimꝰ choum: ⁊ sequenti die rhodum: ⁊ inde patarā. Et cum inuenissemus nauem transfretā

†ſ quinquiremem vbi tirus ⁊ sidon

tem in †phenicē ascēdentes nauigauimus. Cum †apparuissemus autē cypro: relinquentes eam ad

†ſ propinquaremus vt videri possemus.

ſ ad occidentem retrorsum euntes consueto more nautarum ſ, i. phenicez

sinistram nauigauimus i syriam

ſ vbem phenicis

⁊ vēnimus tyrum: ibi enīz nauis expositura erat onus. Inuētis aūt discipulis: mānsimus ibi diebus septem: q̄ paulo dicebant p

ſ suum vel ꝓphetiam: sciētes eum esse alligandum

spiritum: nē ascēderet hierosolymam. Et expletis diebus: ꝓfecti

ſ de tiro. ſ hierosolymam

ibamus deducentibus nos omnibus cuz vxoribus ⁊ filijs vsqꝫ foras ciuitatē: ⁊ positis genibꝰ i littore orauimus. Et cū valefecisſ alteruterum

semus inuicem: ascendimus i naſ homines ciuitatis

uez: illi autem redierunt ad sua.

† ſ huiusqꝫ maris vehuntur † ſ vel explicita

Nos vō †nauigatiōe⁹ expleta a

ſ ciuitas est.

tyrō descendimus ptolomaidaz ⁊ salutātis fratribus: mansimus die vna apud illos. Alia āt die

ſ per terram ſ palestine

ꝓfecti venimꝰ cesareā. Et itrātes

† ſ nō apli ꝫ ꝓdicatoris q̄ in samaria euāgelizauit

dōmuz philippi †euāgeliste: qui

eunucho ſ diaconibus

erat vnus de septem: mansimus apud eum. Huic autem erāt filie

† ſ vt iobel prophetabūt filij ⁊ filie vestre ⁊c.

quatuor virgines: †ꝓphetantes Et cū morarem̄ p dies aliquot superuēnit qdaz a iudea prophe ta nomine agabꝰ. Js cū venisset ad nos tulit ẓonam pauli: ⁊ alligans sibi pedes ⁊ manus dixit: Hec dicit spūsſanctus: Vir cuiꝰ est ẓona hec: sic alligabūt in hierusalez iudei: ⁊ tradent in manꝰ gentiū. Quod cū audissemus rogabamus nos ⁊ q̄ loci illiꝰ erāt: ne ascēderet hierosolymam. Tūc respondit paulus ⁊ dixit: Quid facitis flētes ⁊ affligētes coꝝ meū.

ſ per hoc fortitudo fidei in paulo monstrat

Ego aūt non solum alligari: sed ⁊ mori in hierusalem paratꝰ suz ꝓpter nomē domini iesu. Et cuz ei suadere non possemus, quieui

† ſ de vita pauli vel de morte

mus dicentes: †domini volūtaſ

†† ad voluntatē dñi: siue mori: siue viuere.

fiat. Post dies aūt istos ꝓpa

addit ad numerū aliarū quatuor. z Alia aūt die ꝓ. ve. cesareā. palestine: quā herodes noīe cesaris appellauit q̄ prīcipalis stratonis dicebatur. a Et intrā. do. phi. euāgeliste. Aliq dixerūt q̄ iste fuit philippꝰ apls eo q̄ dr hic euāgelista. i. annūciator: euāgelij: qō ꝓpe ptinet ad aplos: ꝫ istud remouet p hoc qō subdit: b Qui erat vnꝰ de septē. s. diaconibꝰ de qbꝰ hī. vj. ca. si enī esset philippꝰ apls diceret vnꝰ de duodeci. dr enī iste euāgelista: qz tpe psecutōis verbū euāgelicū p̄dicauit feruēter. s. viij. ca. c Supuenit qdā vir. hns spm ꝓphetie. vt hī. s. xj. d Tulit ẓonā pau. ⁊ al. si. pedes ⁊c. in hoc imitabat modū ꝓphetarū ātiquoꝝ q̄ ꝓphetiçabāt aliqñ nō solū verbis ꝫ etiā sensibilibꝰ factis: sicut etiā hieremias posuit cathenas ligneas i collo suo: Hiere. xxvij. ad sigādū q̄ illi de qbꝰ ꝓphetiçabat ducerent i captiuitatē cathenati. cetera patēt. e Post dies aūt. Postq̄ descriptꝰ ē, pgressus pauli p vrā. Hic ꝓfr describit ei accessus ad terminū. s. hierlm vbi p spm veniebat ad tolerādū psecutionē: sicut ibidē psecutꝰ fuerat ecclesiaz. ideo dividit in duas partes. qz ponit eius benigna receptio a christianis. secūdo eius maligna psecutio a iudeis. ibi: Dū autē septē dies. Prima in duas. qz ꝓmo describit pauli receptio. secūdo sibi facta psuasio ibi: Dixerūtq̄ ei. Circa ꝓmū dicit: Post dies aūt istos. mansionis in cesarea.

Hunc apud quem hospita. Ra. Vel hūc. i. philippū euangelistā adducentes. vel hunc. i. iasonē adducentes ad hoc. Ad Iacobum. Be. Iacobus iste frater dñi: filius marie sororis mris dñi fuit: q post passionē statim ab aplis eps ordinatus. xxx. annis ecclesiā rexit. i. vsq; ad. vij. neronis annū: q iuxta templū vbi ꝓcipitatus fuit sepultus est.

Dicens nō debere eos circ. Be. In doctrina eni christi vānas vel sacrilega: nec deo mādante scripta: q̄ a moyse sūt ministrata. Hoc dicebant de paulo: nō illi q sciebāt quō fideles iudei hoc obseruarēt. s. ꝓ commēdanda auctē dei: et illoꝝ sanctitate: nō ꝓ adipiscenda salute q̄ i christo reuelata p baptismū dabat. Sed illi hoc sparserāt q sic legalia obseruabāt quasi necessaria credētibus: paulus enim vehemēs gre pdicator erat aduersabat: docēs nō p illa ꝙ p gram xpi hoiem iustificari q̄ p̄nūciabat in vmbra legis. Ideoq; ꝓsecutionē i cū suscitare moliebant tanq; inimicū legis et mandatoꝝ dei: hāc falsam criminationē cōgrue deuitauit: eadē celebrādo q̄ vānare videbat: sic ostēdēs nec iudeos tūc ab eis sic nefarijs: ꝓhibēdos nec gētiles ad ea tāq; necessaria cogēdos. Jaz tñ aplī decreuerāt: ne gs cogeret gētes iudaizare: ꝙ iudei nō ꝓhibebant.

Neq; ꝑm cō. ingre. Be. Nō sunt ꝓhibiti eo tpe iudei in christū credētes ꝑm legē ingredi: stāte adhuc tēplo et sua religi

Nicolaus

sarea. a Ascēdebam⁹ hierlm: que est in altiori situ q̄ cesarea. b Venerūt aūt qdā ex discipulis. volētes ꝓuidere paulo et suis socijs de hospitio.

c Cypriū genere antiquū discipulū. i. a lōgo tē pore in fidelitatē ꝓbatus. iste iason videt habuisse domicilia inter cesareā et hierusalē vbi charitatiue recepit paulū. d Et cū ve. hic. li. re. nos frēs. i. christiani in hierusalē habitātes. e Sequēti aūt die in. pau. no. ad iacobū. epm hicrosolymitanū. ceta patēt. f Dixerūtq; ei. Hic ꝓfr describit psuasio facta paulo. Circa quā sciēdū q̄ aliq detrahētes paulo seminauerūt discordiā in hierusalē q̄ ipse pdicās iudeis p alias partes dispsis affirmabat illicitū eis esse etiā illo tpe circūcisionē et alias legis cerimonias seruare: qđ non erat verū imo ipsemet timotheū circūcidit: vt dictū est. ꝭ. xvj. et in cenchris sibi caput totōdit. ꝭ. xviij. ꝓpter qđ ad remouendū scandalū iudeoꝝ in hierlm habitantiū psuaserūt paulo iacobus et alij seniores vt purificaret in tēplo cū q̄ duabus naçareis: vt sic oibus appareret falsū qđ de ipso dictū fuerat: et ipse ꝓsensit vt p hoc qđ erat sibi licitū illo tpe amoueret scandalū infirmoꝝ. ꝑmo q̄ circa hoc ponit psuasio iacobi. 2° assensus pauli. ibi: Tūc paulus. pri ma pars et secūda patēt ex dictis: paucis exceptis q̄ discurrent. g Et oēs emulatores sūt legis. s. seruāde nec statim dimittat tanq; illicita: sicut rit⁹ gētiliū. h Audierūt eni de te q̄ dis. do. a moyse. qđ tamen non est verū. i Oportet ꝙue. multitudinē. de te verbis falsis scandaliçatā. k Et im. in illis. i. fac oblationē cū illis q̄ solet fieri in talib⁹. l Sed ambu. et ipe cu. lege. tanq; adhuc seruari licitā: dū tñ ibi nō ponat fides tenēdo q̄ sine tali obseruatōe fides xpi nō sufficeret ad salutē. iō dr: m De his aūt q̄ cre. ex gētibus. quos saluari credim⁹ ꝓ fidē iesu xpi sine circūcisione et alijs legalib⁹: vt hī. ꝭ. xv. n Scripsimus iudicātes vt se abstinerāt cē. ꝓ iudeoꝝ et gentiū cōi societate seruāda. vt dictū est. ꝭ. xv. o Annūcians expletionē dierū purificatōis. hoc eni denūciabat fact⁹ purificatus cū illis naçareis q̄ purificabant termino sui voti expleto: Nu. vj. p Cū aūt. Hic ꝓfr describit pauli ꝓsecutio a iudeis. et ꝑmo ponit hec ꝓsecutio. 2° subditur pauli appellatio. ca. xxv. ibi: Festus aūt. Ꝓma in duas. q̄: ꝑmo ponit ꝓsecutio pauli in hierlm. 2° apud cesareā. ca. xxiij. Ꝓxima adhuc in duas: q̄

rati ascendebāmus hierusalem. Venerūnt át ex discipulis a cesarea nobiscū: adducētes hūc apud quē hospitaremur iasonē quēdā
ſ olim fidelez.
cyprium gñe antiquū discipulū. Et cūm veniſſemus hierosolymā libenter exceperunt nos fratres. Seqūenti aūtē die ītroibat paulus nobiscum ad† iacobū: oēsq; collecti sunt seniores. Quos cuz
ſ paulus
salutasset: narrabat p singula q̄ deus fecisset in gentibus p ministerium illius. At illi cū audiſſēt
ſ gratias ei agentes
magnificabant deū. Dixerūtq;
ſ interrogando dicunt
ei: Vides frater quot milia sunt i iudeis: qui crediderunt: et ōmnes
ſ çelatores legis aduersum te ſ inde est çelus
emulatores sunt legis? Audierūt aūtez de te: quia discessionez do
ſ a moyſi lege
ceas a moyse: eoꝝ qui per gentes sunt iudeoꝝ dicens: non debere eos circūcidere filios suos: neq;
† antiquā †† in synagogā vel versari in lege.
secundum† ꝓsuetudinē†† ingredi.

† ſ in cōcilio eoꝝ ſ qđ audierūt de te ſ vel quid tibi faciendū est †† ſ necesse est vel oportunū

†Quid ergo ē? Utiq; †opōrtet cōuenire multitudinē: audient enī te supuēisse. Hoc ergo fac quod dicimus: sūt nobis viri quatuor votum habētes sup se. his assū/
ſ iunge te illis
ptis: sanctifica te cū illis: et impēn
de in illis. vt radant capita: et sciant omnes: quia que de te audierūt falsa sunt: sed ámbulās et ipse
†† quasi d. nō ꝓtra legē nos dicimus modo
custodieris legem. † De his aūt qui crediderunt ex gentibus nos
† ſ nō tñ dicentes † ſ nihil tale custodire eos: nisi vt obseruent legā ad idolatricis ꝛc.
†scripsimus†† iudicātes: vt abstineant se ab idolis immolato: et sanguine: et suffocato. et fornicatiōe.
†ſ quatuor hītibus votū
Tunc paulus assumptis† viris:
ſ radens caput
postera die purificatus: cuz illis
ſ donec offerret ꝛc.
intrauit in templum: ānnūcians
ſ finem
expletionē diez purificatōis: donec offerret ꝙ vnoquoq; oblatio eoꝝ. Cū ‡ aūt septē dies ꝓsūma
ſ minore
rent: hi q dē asia erāt cū ūidiſſēt eū i tēplo: ꝓcitāuerūt oēm populū: et iecerūt ei manꝰ clamantes: Viri israelite adiuuate: hic ē hō:
†† qui credētes docebat eē verā hierlm: et nouā legem ꝓferebat: et locū eē dei dicebat totā ecclesiam
q̄ aduersus populū. † et legē et locum hunc: omnes vbiq; docēs: illūp et gētiles induxit in templū
†† ciuitatē hierlm vel tēplū
et violauit sanctū† istuz locū. Viderant enim trophimū ephesiuz
ſ hierusalem: non in templo.
in ciuitate cuz ipso: quē estimauerunt quoniā in templum ītroduxisset paulus. Commota est aūtē ciuitas tota: et facta ē ꝓcursio populi. Et ‡ ꝓpꝛehendentes paulū

de fonte illis. q credebāt de gētibus. Quarta hec de iudeis illo tpe nō ꝓhibendis vbi necessitas exigēt: legalibus cerimonijs inuitiari: ꝓpter scandalū eorū: q putabāt aplos legē moysi sicut idolatrie dogmata vānare. E

Quia q̄ de te audiſti. Be. Nō enim ita reprobas legalia sicut dictū est. si aūt ideo celebrarēt: vt actione simulata suaz occultaret sententiā non hoc diceret iacobus.

Cum aūt septem di. Osu. Be. Nōdū ꝓsūmati erāt ꝙ eoꝝ cursus agebat adhuc. vñ in greco expressius dr: Cū inciperet septē dies ꝓsūmari aliogn nō starent: quod ipse post. v. dies aduentus sui in cesareā ꝓfidi dixit: q̄ non sūt plus dies mei q̄. xij. exq̄ ascēde adorare in hierlm. Si enim vij. his et illis. v. diebꝰ cōcilij dies q̄ ipse phariseos et saduceos dissociauit: et ille quo iudei eū occidere voluerūt adijciant: plus q̄. xij. dies inueniuntur.

Cōcitauerūt oēm po. Be. Quia videbant gentiles gratie sectatores minus cerimonias legis et templi solēnia frequentare: timebant ne venirēt

de lyra

ꝑmo ponit illa ꝓsecutio. 2° ꝓsequentium discensio xxiij. ca. ibi. Sciens autez paulus. Ꝓxima adhuc in duas. q̄: ꝑmo interfectio pauli q̄rit. secūdo capit. ibi: Querētib⁹. Circa ꝑmū dr: Dū autez septē dies ꝓsūmarent. Cō

sūmatio istoꝝ dierū accipiēda est a ꝓncipio ascēsus pauli in hierusalē. dicit tñ glosa q̄ nōdū erat ista ꝓsūmatio ꝙ opinabat. ita q̄ ꝑm veritatē erat dies q̄nta. et hoc dicit glo. ad verificandū verbū quod dicit paulus. ī. xxiij. Nō sunt mihi plus dies q̄ duodecim ex quo ascēdi adorare in hierusalē: q̄ cū istis q̄nq; oportet addere diē in q̄ dissoluit paulus saduceos et pharisēos ab inuicē. et iterū alia in qua ductus fuit cesaream: vt patet in textu: et iterū q̄nq; post q̄s ꝓnceps sacerdotū accusauit paulū i cesarea. vt hī. ī. xxiij. qbus sil iunctis sunt duodecim dies ꝓcise. Sed hic modus loquēdi videt extraneus. s. q̄ ꝙ quinq; diebus dicat septē. Ideo aliter pōt dici. s. q̄ dies illa purificatōis fuit septima ab ingressu pauli in hierlm: vt textus innuit: et q̄nq; dies qb⁹ ꝓnceps sacerdotū venit cesaream accusare paulū incipiūt a pauli purificatōe et captione exclusiue: et sic habent duodecim dies ꝓcise. Dies aūt in qua soluit ab inuicē phariseos et saduceos: et alia in qua ducib⁹ fuit cesaream sil ꝓcurrerūt cū duobus ꝑmis in illis q̄nq; qbus ꝓnceps sacerdotū venit cesaream. q Hi q̄ de asia erāt iudei. in iudaismo obstinati qui ibidē paulo ꝓtradixerāt. r Cū vidissent eū in tēplo. vbi erat iudeoꝝ obstinatoꝝ multitudo. s Cōcitauerūt oēm populū. cōtra paulū. t Et iniecerūt ei manus clamātes. eū morte dignū. iō subdit: v Hic est hō q̄ aduers. populū et le. et lo. hūc oēs vbiq; docēs. hoc dicebāt q̄ paulus ꝓfrebat gētiles verbū dei deuote recipiētes iudeis ipsū repellētib⁹: vt patet in plibus locis. ꝭ. et q̄ legē nouā ꝓferebat veteri: et q̄ dicebat verū sacrificiū s. eucharistiā vbiq; posse offerri et nō solū in hierusalē vbi tantūmō licitū erat offerri sacrificia iudeoꝝ. x Insup et gētiles in tēplū induxit. Iz aūt gētiles possent ingredi tēplū q̄ntū ad aliā partē in qua orabāt hoies īmūdi. tamen ingredi nō poterant vbi purificabant naçareī ad quē existimabant paulū gentiles induxisse. y Et apphēdētes paulū trahebāt euz extra templum vt ibi occideretur sicut ioiada pontifex fecit educi athaliam extra septa templi vt ibi interficeretur. ij. Paraly. xxiij.

Et statim

romani ⁊ tollerẽt locũ ⁊ gẽtẽ. Cum venisset ad grad⁹. Be. Gradus. descẽsionis de tẽplo sed ascẽsionis ī castra significat. Mõne tu es egy. Be. Quidã egypti⁹ venerat in iudeã qui fidẽ sibi ꝓphetie magica arte cõfeciscẽs. xxx. milia iudeoꝝ ꝯgregauit: quos ducẽs p desertũ: venit ad montẽ oliueti. parat⁹ irrucre in hierusalẽ: ⁊ eam sibi subiugare: ſz occurrẽs ei felix cũ armatis: egyptio cum paucis fugato alios occidit. Grece nosti: R. Interrogatio vl affirmatio: qz vt putaꝫ tribunus greca lingua loquebatur: vel ne iudei cognoscerẽt.

Quattuor milia ⁊c. Be. Nõ ẽ de hoc nũero satellitũ iter tribunũ q̃ locut⁹ est: ⁊ Iosephus q̃ de egyptio scripsit habenda ꝓtroversia. potuit eni primo cũ paucis tyrannidẽ exercentibus aduenientes, postea plẽs publica fraude ꝓfluxisse. Tẽpore autez felicis: hoc gen⁹ latronuꝫ surrexit q̃ sicas. i. gladios breues manu gestates, populo pmixti occulte vulnerabãt: vt q̃relam moꝫ ꝓueniret ⁊ pcussor lateret.

A tharso ⁊c. Ra. Quo captus cũ parẽtib⁹ ꝓmigrauit. C. XXII.

Iri fratres ⁊c.

v Natus ī tharso. Be. Nat⁹ i oppido galilee gisçali nomine

Nicolaus

a Et stati clause sũt tane tẽplũ cõtaminaret ex ci⁹ morte. b Querẽtibus aũt cũ occidere. Hic ꝓfir paulus de iudeoꝝ manib⁹ eripit. ⁊ ꝓmo tribunus eripit illũ. secũdo paulus petit alloq̃ pplm. ibi: Et cuꝫ cepisset. Circa primã dr: c Nũciatũ est tribuno cohortis. cui erat ꝓposita custodia ciuitatis. d Et iussit alligari cathenis duabus. ne posset euadere donec inq̃siuisset de eo: cetera patẽt vsq̃ ibi: e Tolle eũ. ſ. de vita p̃senti tanq̃ viuẽ indignũ. f Et cũ cepisset duci. Hic ꝓfir paulus petit alloqui populuꝫ: ⁊ diuidit in duas ptes. qꝝ ꝓmo ponit allocutionis cõcessio. secũdo allocutionis executio. ibi: Et cũ ille. Circa ꝓmũ dr: Et cuꝫ cepisset duci ī castra. i. intra fortaliciũ vbi manebat tribun⁹ cũ militibus. g Si licz mihi loq̃ aliquid ad te. humiliter petit vt citi⁹ impetraret q̃ ꝙrit. h Qui dixit ei: grece nosti: ex ꝟ vi q̃ iste tribun⁹ fuit grecus: pp q̃ dicebat si paulus sciret linguã grecã vt sibi loqueret in idiomate magis sibi noto: ⁊ vt iudei assistẽtes nõ intelligerẽt. i Mõne tu es egypti⁹ q̃ ante hos dies tumultũ cõcitasti. de isto dicit Ioseph⁹. xx. libro antiqtatũ q̃ venit in iudeã fingẽs se ꝓphetã ⁊ ꝯgregauit sibi multitudinẽ educẽs eã extra hierusalẽ dicẽs q̃ ad ei⁹ iussum muri hierusalẽ corruerẽt ⁊ sic intrarẽt subito ⁊ bona raperẽt ciuitatꝫ ꝟ felix ꝑses euenies cũ multꝫ armatꝫ multos ex eis occidit ⁊ aliquos viuos cepit. ille ꝓo falsus ꝓphẽa p fugã dissipauit: ⁊ ꝓbabile est q̃ multi cũ eo sic euasẽrunt ſz Ioseph⁹ nõ dicat. k Et eduristi in desertũ. ꝓmo eni illos induxit in desertũ ⁊ postea redurit ꝓpe hierusalẽ vt depredarenꝫ ciuitatẽ modo ꝓdicto. l Quattuor milia virorꝝ sicariorꝝ. est aũt sica gladi⁹ breuis quo tũc vtebanꝫ latrones ⁊ homicide: ⁊ inde siccarij dicebanꝫ. m Et dixit ad eũ paulus. se excusando. n Ego hõ q̃dẽ sum iudeus a tharso cilicie nat⁹: ⁊ nõ sum ille egyptius. o Non ignote ciuitatis. imo famose.

trahebãt eũm extra tẽplũ: ⁊ statim ſ ne in templum refugeret
clause sũt ianue. Quẽrentib⁹ ãt eũ occidere: nũciatũ est tribuno cohortis: qa tota ꝓfundit hierlez. Qui statim assũptis militib⁹ ⁊ cẽturiõib⁹: decurrit ad illos. Qui cũ †ſ q parati erant vel iam inceperant.
vidissent tribunũ ⁊ milites: † cessauerunt percutere pauluꝫ. Tũc accedẽs tribunus apprehẽdit eũ ſ donec causa eius indicaretur
⁊ iussit † alligari cathenis duabus: ⁊ interrogabat quis esset: ⁊ ††ſ diuersi diuersa, dicebãt q̃ certã cãm nõ habebant
quid fecisset? † Alij autẽ aliud clamabant † in turba. Et cuꝫ nõ posset certum cognoscere p̃ tumultu ††ſ que turbidem profert sententiam
† ſ suoꝝ militum: ne iudei occiderent euꝫ
iussit duci eum in † castra. Et cum † ſ quibus ascenditur in templum.
veniisset ad gradus: ꝓtigit vt portaret a militibus † ꝓpter vim populi. Sequebatur eũ multitudo † ſ ideo a fortibus portabatur.
† ſ ad montẽ noli inquirere cãm ſ hoc dictum est de isto qõ ⁊ de xp̃o dictũ ẽ †ſ eũ pararet eius inductio: nõdum tamen a gradibus exierat
populi clamans: † Tolle eũ. † Et cũm cepisset duci in castra paul⁹ dicit tribuno: Si licẽt mihi loq̃ aliquid ad te? Qui dixit: grece nosti? Mõne tu es egyptius: qui ante hos dies tumultuꝫ concitasti: ⁊ eduxisti in desertũ quatuor
† ſ gladiatorꝝ. sica enim gladius dicitur
milia virorum † sicariorꝝ? Et dixit ad eum paulus: Ego hõ homo ſuz
ſ non egyptius
quidem iudeus: a tharso cilicie nõ

†ſ q̃dã libri, ꝓ municeps hãt ciuis ſ mũia capiẽs. i. cẽsũ †ſ ẽ si diceret romanus cẽsũ ꝓfessus ſ q̃: vestet ſũ
ignõte ciuitatis mũiceps. † Rõgo autez te pmitte me loq̃ ad populuꝫ. Et cũ illẽ permisisset: paulus stãs in gradibus: annuit manu ad plebem: ⁊ magno silẽtio facto: allocutus est † hebrea lingua
† ſ vt totus populus intelligeret: vel vt pluraceret
dicens.

Iri fratres ⁊ c XXII

v ſ seniores
pãtres audite quam ad vos nunc reddo rationẽ. Cũ audissent autez: quia hebrea lingua loquerẽt ad illos: mãgis pstiterunt silentium. Et dixit: Ego sũ vir iude⁹ nãtus tarso cilicie: nũ/
ſ in hierusalem
tritus autez in ciuitate ista secus
† ſ ad obsequiũ: vel quia puer ⁊ humilis: sedebat ad pedes magistri.
† pedes gamalielis: erudit⁹ iuxta
† ſ imitator vel çelator aduersus christianos
veritatem paterne legis. † emũlator legis sicut ⁊ vos omnes estis
† ſ xp̃i quẽ nunc ꝓdico
hodie. Qui hanc † viam plecti⁹
† ſ xp̃ianos vel stephani: vel mori paratus ꝓ lege
sũz vsqz ad † mortẽ: alligãs ⁊ tradens in custodias viros ac mulie
† ſ carceris
† ſ expertum vocat in testimoniuz
res. † sicũt princeps sacerdotũ mihi
† ſ verboꝝ in presenti: vel epistole testimoniũ pontifex reddiderat
bi † testimoniuz reddit ⁊ oẽs maiores natu: a quibus ⁊ epistolas accipiẽs ad fratres damascũ pergebam: vt adducerẽ inde victos in hierusalẽ: vt punirenꝫ. Factũ est aũt eunte me ⁊ appropinquãte
† ſ vt sciaꝫ sole eẽ lucidior: lux q̃ circãfulsit eum
damasco: † media die subito de
ſ a deo.
celo circunfulsit me lux copiosa ⁊ decidẽs ī terraz: audiui vocẽ de
ſ increpando nomen iteratur
celo dicentẽ mihi: Saule: saule quid me persequeris? Ego aũt respondi: † Quis es domine? Dixit ad me: Ego sum iesus naçarẽus quem tu persequeris. Et qui mecum erant: lumen quidẽ viderũt:
ſ non faciem
vocem autem ei⁹ nõ audierũt q̃
† ſ te cognoscens tibi obediam.
loquebanꝫ mecũ. Et dixi: † Quid faciam domine? Dominus autẽ dixit ad me: Surgẽs vade damascuz: ⁊ ibi tibi dicẽt de hominib⁹

Emulator ⁊c. Be. In greco emulator legis dei existẽs. ſm illud: testimoniũ illis perhibeo q̃ emulationẽ dei habẽt: ſz non ſm scientiam. a

Saule. Saule. Ra. Quedã exẽplaria habẽt: saul: saul: vt ostendaꝫ de nomine saulis saulũ nominatum esse.

Lumen q̃dẽ vi. vo. ⁊c. Be. Supra de hac visione narrat hystoria: q̃ comites illi⁹ starẽt stupefacti; audiẽtes q̃dẽ vocem: neminẽ aũt vidẽtes. vnde colligit eos sonum vocis cõfuse non discrimẽ verborum audisse.

Audierunt. Ra. Intellexerunt: sed solum sonum vocis pauli: vel ei⁹ qui paulo loquebatur. ꝟ.8.a Ē.9.a

Et tibi tibi dr. Ra. Exẽplũ humilitatꝫ ꝫ doctores nõ disputandi nec de nobis psumendi quasi a deo simus edocti.

de lyra

p Municeps. i. inhabitator. q Rogo aũt te permitte me loqui ad populũ. volebat eniz p narrationẽ sue ꝓuersiõis annũciare iesũ xp̃m ⁊ incredulitatẽ iudeoꝝ: vt pz exsequẽtib⁹. r Et cũ ille pmisisset. Hic ꝓfir ponit allocutiõis executio i qua paul⁹ primo ad hoc dispon̄it. secũdo ꝓpositũ exeq̃tur. sequẽti ca. Circa primuz dr: Et cũ ille. scz tribunus paulo pmisisset loqui. s Paulus stans in gradibus. vt melius audiret ab existẽtib⁹ inferi⁹. t Annuit manu ad plebem. vt facerent silentiuz. ꝟ.9.a i.Cor.15.b Gala.1.c

C. XXII.

u v Iri fratres. Hic ꝓfir paulus ꝓpositum exequitur. ⁊ primo ponit ei⁹ narratio. secundo plebi acclamatio. ibi: Audiebãt ãt. tertio cause discussio. ibi: Vociferãtibus aũt. Prima in tres. qꝝ primo paulus narrat suã iudaicã ꝓuersationẽ. c secundo suã ad xp̃m ꝓuersionẽ. ibi: Factuz est aũt. tertio sibi factã in tẽplo visionẽ ibi: Factũ est aũt mihi. Circa ꝓmũ dicit: Iri ffes. q̃ntũ ad minores. x Et pfes. q̃ntũ ad maiores. y Audite. diligẽter q̃ sequunt. z Magis pstiterũt silentiũ. tum qꝝ p hoc sciuerũt ipsũ esse iudeũ: tum qꝝ linguã suã meli⁹ intelligebãt q̃ aliã. a Ego sum vir iude⁹. natiõe ⁊ religiõe. b Nat⁹ in tharso cilicie. vbi pf pauli trãslatus fuerat. c Nutrit⁹ aũt in ista ciuitate. ſ. hierusalẽ vbi fuerat missus a pfe p̃o studio sacre scripture. qꝝ vigebat. ibi: d Secus pedes gamalielis. i. i doctrinã ei⁹ qui erat doctor valde famosus: vt hꝫ. ſ. v. ca. e Emulator legis. i. celãs p ei⁹ obseruatiõe: qõ declarat p effectũ: dicẽs: f Qui hãc viã. scz doctrinã xp̃ianã. g Persecut⁹ suz vsq̃ ad mortẽ. intendens annihilare ipsaz: vt habitũ est. ſ. viij. ⁊ ix. ca. h Sicut ꝓnceps sacerdotuz mihi testimoniũ reddit. reseruauerat eni lras sibi datas a ꝓncipe sacerdotũ de ꝓsilio maiorꝝ. ſ. ix. ca. q̃ sibi erãt ī testimoniũ coꝝ. i Factũ ẽ ãt. Hic ꝓfir narrat suã mirabilẽ ꝓuersionẽ: ⁊ pz ſnia ex dict⁹. ſ. ix. ca. vsq̃ ibi.

Saule fra. resp. Ra. Duo erāt in oculis pauli: excecatio: ⁊ illumina tio: ⁊ ideo merito credidit. Preordinauit te. Ra. Cōuenies ordo. p̄mo ordinat⁹ in cōscientia dei. deinde cognoscit veritatē videt iustum: audit ex ore ipsius: postea fit testis coꝝ que cognouit: vidit: audiuit.

Fieri in stupore ⁊c. Ra. Hoc nō narrat ad elationē: sed ꝓpter necessitatē: vt videat idones euāgelizare gentibus.

Consentiebaz. &c. Cōfitēdo q̄ consensit: notat qz nō occidit: nisi cedens accipiatur pro occidens.

Protrahentibus eis vesti. sua. Be. In passione xpi solus sacerdos de throno exiliēs vestimēta scidit: qz tūc sacerdotiū vetus erat imutandum. Nūc vo qz tota gēs gliā regni spolianda erat: oēs indumēta ꝓiciunt: ⁊ clamorē puluere mixtum ad celū tollūt. Sm illud: Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper.

Ego multa sum. ⁊c. Be. Alia editio manifestius insinuat qd dixerit tribunus. Dixit tribunus tam facile dicis ciuez romanum te esse. Ego enim scio quanto precio ciuilitatem possedi istaz.

Nicolaus

a Deꝰ patrū nostrorū ꝓordinauit te. sua benignitate. b Vt cognosce. voluntatē eiꝰ. de mea cōuersione. c Et videres iustū. s. xp̄m hominem ⁊ deū quē vidit in raptu nō oculis corporeis sz mentis. d Et audires vocez ex ore eiꝰ dicētis: Saule qd me pseqris ⁊c. e Quia eris testis illiꝰ. s. christi ad oēs homines. iudeos scz ⁊ gētiles. f Baptizare et ablue peccata tua. p virtutē baptismi qui est sacramentū fidei. g Invocato noie ipsiꝰ. tūc enī in noie xpi dabat baptismus rōnabiles dictis. ij. ca. h Factuz est aūt. Hic ꝓfir narrat visionem sibi factā dicēs: Factū est aūt reuertēti mihi in hierusalez: hoc nō fuit imediate post suā cōuersionē sz cuz lustrata arabia rediit damascū ⁊ inde hierusalez: vt dictū est. ix. ca. ⁊ hz et epla ad Gal. j. capō. i Fieri me in stupore mentis. i. raptu. k Et videre illū. s. xp̄m in visione imaginaria ⁊ intellectuali. l Festina ⁊ exi velociter. ex hierusalē. q. d. inutiliter sibi remaneres: ⁊ subdit causa: m Quia nō recipiēt testimonium tuū de me. admirās paulus rndit: n Hie ipsi sciunt ⁊c. q. d. per ea que feci contra te ⁊ fideles tuos debent esse certi q̄ nullo modo te p̄dicare nisi de veritate certus essem. o Vade qm̄ ego ad nationes longe mittā te. q. d. gētiles verbū meū recipient qō iudei in hierosolymis ipugnant. p Audiebāt aūt. Hic ꝓfir ponit ortus clamoris cōtra paulū: qz p verbū eius vltimū insinuabat q̄ maxime habitantes i hierusalē a deo essent reprobati ⁊ gētiles quos iudei viles reputabant essent a deo electi. ideo clamabāt paulū debere mori. q Vociferantibus aūt eis. Hic ꝓsequēter inquirit causa dicti clamoris. ⁊ diuidit in duas ptes. qz p̄mo attentatur indebitus inquirendi modus. secundo subdit alius debitus. ibi: Postera aūt. Circa primū dicit: Vociferātibus autē eis: vt p clamo-

que te oporteat facere. Et cum nō
ſ que excecauerat me
viderē pre claritate luminis illi⁹
ſ non ad oculum.
ad manus deductus a comitib⁹ ueni damascū. Ananias āt qui ſ
† ſ idoneus ‡ ſ testimonium habebat a deo sed plus credebatur iudeis.
daz † vir secundū legem ‡ testimonium habens ab omnibus cohabitantibus iudeis: ueniēs ad me ⁊ astans dixit mihi: Saule frater respice. Et ego eadem hora respe/
† ſ non recens deus vt iudei putabant
xi in euz. At ille dixit: † Deus patruz nostroꝝ ꝓordinauit te vt cognoscere voluntatē eius: et videre
ſ christum vel euangelium
res iustum: ⁊ audires vocē ex ore
† ſ xp̄i vel apl̄oꝝ: nō enī ab holibus: vel p̄hoem ⁊c.
† eius: quia eris testis illi⁹ ad om
† ſ p scripturā ⁊ famā suā: vel ad omnes etates ꝓfessiones linguas sexus ‡ ſ in luce fulgenti
nes † homines eoruz que ‡ vidisti
ſ in voce vocante
† ⁊ audisti: ⁊ nunc quid moraris? Exurge ⁊ bāptizare: ⁊ ablue peccata tua: inuocato nomine ipsi⁹.
† ſ locū ⁊ tempus preterit ‡ ſ post magnum circuitum de damasco redijt
† Factum est autē ‡ reuertēti mihi
† ſ sanctam ciuitatē ‡ ſ ne sathanas illuderet
‡ ſ domo dei
in † hierusalez: ⁊ ‡ oranti in ‡ templo
† ſ ex tasi: aliꝰ ponunt in pauore: aliꝰ i alienatiōe
fieri me i † stupore mētis: ⁊ videre
† ſ xp̄m ‡ ſ necessitate ⁊ admonitiōe dei ola fecit
† illuz dicentez mihi: ‡ Festina. Et exi velociter de hierusalem: qm̄ nō recipient testimonium tuuz
† ſ sufficeret eis exēplū mee ꝓuersiōis
de me. Et ego dixi: Dñe ipsi sciunt quia ego eram concludens i carcerem: ⁊ cedens p synagogas eos qui credebāt in te. Et cū fun/
ſ martyris
deretur sanguis stephani testis
ſ etiam.
tui: ego astabam: ⁊ ꝓsentiebaz: ⁊ custodiebā vestimēta interficiētiū
† ſ quasi diceret: q̄uis sciant tamen non recipient.
illuz. Et dixit ad me: † Vade: qm̄
† ſ non iudeos ‡ ſ tam fide q̄ loco
ego † ad nationes ‡ longe mittam te. Audiebant autem eum vsqz
ſ mittam te ad nationes.
ad hoc verbū: ⁊ leuauerunt vo
ſ tribuno
cē suā dicētes: Tolle de terra hu

Ciuilitatez. Be. Id est socialē iter ciues ꝓuersationez: vel reipublice admistrationē. Nō enī tribunꝰ ciuitatis romane ciuis esse nō posset: sz ꝓtiuz ciuitatē emerat: vt eēt ꝓticeps. Paulus eo magis erat ciuis romanus q̄ nō cōparando: sed hoc nascēdo habebat. Ego aūt ⁊ natus. Be. Id est: in hoc suz romanꝰ plus q̄ tu: qz nō alibi natꝰ romanū nomē emi: sed in ipsoꝝ ciuilitate suz ꝓgenitꝰ. C. XXIII.

Mtēdēs āt ⁊c.

ſ Percutiet. Ra. ſ

Nō percutiat: qz ꝓphetia ē: nō maledictio paulo dicēte: Benedicite: ⁊ nolite maledicē. Et iterū: Benedicite maledicētibus. B aūt nō solū de anania: sed ⁊ de sacerdotio indeorum accipiēdū est: qō ꝓ veteri lege: ⁊ ficta supstitie dealbato parieti comparat. Alia exēplaria habēt pcutiat: qō nō ex ira/cundia: sz inspiratiōe diuina dixit apostolus.

Percutiet te d. p. d. Be. Non pturbatione animi motus hoc dixit: ß quia illud pontificiū sile parieti dealbato pcutiendum erat ⁊ destruendum supueniente christi sacerdotio: qō predicantibus apostolis est reuelatum.

de lyra B

rem obtinerent qō per rationē nō poterāt. r Et ꝓiciētibꝰ vestimēta sua. in signū doloris. s Et puluerem iactantibus in aerē. in detestationē verboꝝ pauli. t Iussit tribunus induci cū in castra: vt causam dicti clamoris ingreret p tormenta. u Et cū astrinxisset eū lorīs. vt flagellaretur ⁊ torqueretur. x Dixit astanti sibi centurioni. q̄ erat tortoribꝰ ne modum consuetū torquendi excederent vel diminuerent. y Si hominē romanum ⁊ idēnatū licz vobis flagellare? q. d. certum est q̄ nō. Ciues enī romani reputabant nobiles p totū orbē: eo q̄ ciuitas romana dominabat toti orbi. nobiles aūt nō q̄stionabant tunc tpis ⁊ adhuc non q̄stionant in multis locis. cetera patent vsqz ibi: z Ego mul. sūma. s. pecunie: a Ciuilitatem istā ꝓse. sū. s. vt ciuis romanꝰ esseꝝ. q. d. quō ciuem romanū ita te facilīter dicis q̄ pauper ⁊ abiectus videris. b Et paulus ait: ego autē ⁊ natus sum. ciuis romanus. q. d. pingui⁹ ius habeo in hac ciuilitate q̄ tu: pater enīz pauli insigne nobilitatis habuit a romanis: vt dictū fuit. x. ij. Timoꝝ. iiij. ⁊ sic paulus ciꝰ filius natus fuit ingenuus. omnes aūt ingenui erant ciues romani. c Tribunus quoqz timuit. ne ex applicatione pauli ad tormēta accusarēt superioribꝰ ⁊ punirēt. d Postera aūt die ⁊c. Hic ꝓfir ponit aliꝰ ingrēdi modꝰ ⁊ licitꝰ: partes. s. vocando ⁊ eas diligenter audiendo: ⁊ ꝓ littera vsqz ibi:

C. XXIII.

e ſ Mtēdēs āt ⁊c. Ego oī cō. bo. cō. sū apl̄i deū vsqz i ho. die. ⁊ nō soluz apl̄i hoies sic faciūt hypocrite. q. d. sine cā plegmi me. f Precepit āt sa. ⁊c. dolēs. n. de ß q̄ paulꝰ se iustificabat: g Precepit. astantibus sibi percu. os eius. ⁊ per hoc insinuans q̄ falsum dicebat. h Percutiet te deus paries dealbate. i. habens tm̄ apparentiaz iusticie: sed nō existentiaz.

iusmodi: nō. n. phas ē eum viuere. Vociferantibus autem eis: ⁊
ſ vt occiderent eum: vel in signum meroris
ꝓiciētibus eis vestimenta sua: ⁊
ſ vel meroze: vel more brutorum animalium.
pulueꝝ iactantibus in aerez: iuſ
† ſ quia prius preparatum fuerat: nunc impletū
sit tribunus † induci euz in castra
ſ vt eius tormentis faciarentur.
⁊ flagellis cedi. ⁊ torqueri eum:
ſ ideo iussit non occidi
vt sciret ꝓpter quam causam sic acclamarēt ei. Et cūz astrinxisset
ſ ad flagellandum
euz lorīs: dixit astanti sibi centurioni paulus: Si hominē romanuz † ſ iudiciario ordine nullo reatu conuictuz
nuz † indemnatū licet vobis flagellare? Quo audito centurio accessit ad tribunū: ⁊ nunciauit dicens: Quid acturus es? hic enim ciuis romanus ē. Accedens aūt tribunus dixit illi: Dic mihi si tu romanus es? At ille dixit: Etiā. Et respondit tribunus: Egō multa sūma ciuilitatem hanc ꝓsecutus sum. Et paulus ait: Ego aūt ⁊ natus suz. Protinus ergo discesserunt ab illo: qui euz torturi erant. Tribunus quoqz timuit. postqz rescinit qa ciuis romanꝰ eēt: ⁊ quia ligasset euz. Postera autē die volens scire diligentius: qua ex causa accusarēt a iudeis: soluit eum: ⁊ iussit sacerdotes cōuenire ⁊ omne ꝓciliuz: ⁊ ꝓducēs paulum statuit inter illos.

Mtēdēs āt C XXIII

i ſ Consilium paulꝰ ait: Viri
† ſ quia ignorans persecutus sum
‡ ſ reus non sum
fres: ego oī † ꝓscientia ‡ bona ꝓuersatus suz ante deuz vsqz in hodiernum diem. Princeps aūt sacerdotuz ananias pcepit astanti/
ſ quasi imprudenter gloriātis
bus sibi percutere os eius. Tūc
ſ destruet.
paulus dixit ad eum: Percutiet
† ſ qz videris esse qō nō es ‡ ſ sup cathedrā moysi
te deus † paries dealbate. ‡ Et tu
† ſ prava iudicio ⁊ ficta superficie ex tuo sensu
‡ ſ que dicit: educ blasphemum extra castra ⁊ lapidet eum omnis populus
sedens † iudicas me scōm ‡ legem:

Et ꝛ̄ ait: pcutiet: futurū esse significās. Ꝛ̄ trāquillo aūt alo hoc dixerit: se quēs responsio ostēdit: nesciebam fratres: quia princeps est sacerdotum.

Nesciebam q̄ princeps est sa. Be. Id est: non cognoscebā esse ananiā: vel subtiliter dicit se nescire pncipē: q̄ sacerdotiuz iudeoꝝ reprobatum est.

Be. Et si hūc vere nouerat in nouo. t. pncipē nō esse sacerdotū: tñ eruditus alios modestius se hic erga eos quoꝝ sūt in ptāte: tēperate respondet.

Sciēs aūt pau. Be. Sicut vnitas bonoꝝ vtilis est: sic malorū vnitas semp bonis ē nociua. ꝛ̄ paulus persecutores suos dissociare satagit: vt quez vniti cinxerant: dissociati lacerarēt. Sic mare rubrū q̄ solidū filios israel artaucrat diuisū ab egypto liberauit. Ꝛ̄ aūt se filiuz phariseoꝝ: siue iuxta grecum: filiū phariseī testat: hoc est q̄. s. gl̄iabatur se ante pedes gamalielis q̄ phariseus erat, ppbias ꝛ̄ legem didicisse.

Pharisei autem. Ra. Angelū ꝛ̄ spm̄ scm̄:

Nicolaus

a Sūmū sa. dei maledicis: q. d. si nō cēt aliud crimē, ex B tñ incurristi grauem penā. b Dixit āt paulus. se excusando.

c Nesciebā ffes ꝛ̄. de lōginquis enī ptib⁹ venerat: vt pz ex pdict⁹ ꝛ̄ parū in hierusalez steterat: pp q̄ pson̄ sūmi sacerdotis nō cognoscebat. d Scriptū ē. Exo. xxij. e Sciens aūt paul⁹. Superius descripta est pauli pscutio. hic ꝛ̄ describit̄ pse-quētiū dissensio. sicut enī vnitas bonoꝝ vtilis est: sic vnitas maloꝝ ē nociua bonis: pp q̄ dissensio eoꝝ ē expediens vt p hoc eoꝝ malicia ispediat: pp B paul⁹ eoꝝ dissensionez procurauit: ꝛ̄ diuidit i duas ptes. q. p° pontif⁹ huius dissensionis procuratio. 2° orit ꝛ̄ paulū noua machinatio. ibi: Facta aūt die. Circa pmū ꝛ̄: Sciēs āt paul⁹ ꝛ̄. q. p magnū tps ante iecerāt iste secte: vt dicit Josep⁹ antiqtat̄ iudaice libro. xviij. f Exclamauit in cilio. vt ab oibus audirēt. g Ego pha. sum. ꝛ̄ntū ad hoc q̄ credebat resurrectionem mortuoꝝ: spiritū ꝛ̄ angelum. h Filius phariseoꝝ. pater enī sui⁹ spūalis q̄ eū instruxerat. s. gamaliel phariseus fuerat: vt pz. ꝛ̄. v. ca. ꝛ̄ silr̄ pf sui⁹ carnalis q̄ eū posuerat sub disciplina gamalielis. i De spe ꝛ̄ re. mortuoꝝ. i. ppter spez vite future q̄ est expectatio ꝛ̄. quā expecto: ꝛ̄ resurrectionē mortuoꝝ quā pdico. k Ego iudicoꝝ. i. ad mortē cōdēnari q̄roꝝ. l Et cū hoc di. facta est dissensio ꝛ̄. nā pharisei eis⁹ dictū approbant, saducei vo reprobabāt: ꝛ̄ cā subdit: cū dī: m Saducei aūt di. nō ē resur. mortuoꝝ: ꝛ̄ sic negabāt resurrectionē futurā. nihil enī imortale dicebāt in hoie ē. n Neq̄ angelū. negabāt enīz oēz creaturā spūalē. o Neq̄ spm̄. gnāliter. nā ꝛ̄ ipsū deū dicebāt ē corporeū: pp q̄d ō libris sacre scripture recipiebāt tñ q̄nq̄ libros moysi q̄ min⁹ exprese loquunt̄ de istis ꝛ̄ libri pphetarū: ꝛ̄ hic error pcessit ex hoc q̄ itel lect⁹ hūan⁹ semp itelligit cū fantasmate: q̄d nō pōt corpalia trāscēdere. vñ cogitans angelū formar sibi fantasma hois alati. ꝛ̄ cogitās deū formar sibi fantasma cuiusdā regi magni olib⁹ psidentis. p Processit etiā ex falso itel lectu scripture: q̄ deo attribuit formā corporeaz vt man⁹ oculos aures ꝛ̄ cetera corpis mēbra: p q̄ virtutes eius spūales itelligunt̄: vt dicit Gregorius in moralib⁹: habere nāq̄ oculos dī: q̄ cūcta videt. man⁹: q̄ opa opant̄: ꝛ̄ sic de aliis. ꝛ̄ ex eisdē causis pcessit error quorūdā simplicium monachoꝝ deuz esse, corporeū existimantiū, ppter q̄d vocati sūt ātropomorphite. vt dī libro

† dicētē inocētē ꝛ̄ iustū nō opp̄mēs vel maledicens ꝛ̄ contra† legez iubes me percuti.

† hoc dicit vt reū pcussionis eū esse ostendant

Et qui astabāt dixerūt: † Sūmū sacerdotē dei maledicis. Dixit āutem paulus: Nesciebāz fratres: quia princeps ē sacerdotū.

† ō dico nesciebā q̄ si sciré pncipē eē reus esse

Scriptū ē enim: † Principem populi tui nō maledices. Sciēs aūt paulus: quia vna pars esset saduceoꝝ: ꝛ̄ altera phariseorum exclamauit i cilio: Viri fratres ego phariseꝰ suz: filiꝰ phāriseorū de spe ꝛ̄ resurrectione mortuorū ego iudicoꝝ. Et cūm hec dixisset: facta ē dissensio iter phariseos ꝛ̄

† dimissa vt rediret ad sua loca

saducēos: ꝛ̄ soluta ē multitudo. Saducei āt dicunt non eē resur-

ſ sanctuz

rectionē: nēq̄ angelū: nēq̄ spiritū. Phariseī ātvtraq̄ cōfitētur. Factus ē autem clamor magnus ꝛ̄ exurgentes quidaz phariseoꝝ

ſ p paulo contra saduceos

pugnabāt dicentes: Nihil mali

ſ mirādum

inuenimus i homine isto. Quid

ſ sanctus

si spiritus locūt⁹ ē ei aut angel⁹? Et cuz magna dissensio facta eēt

ſ cōuelleretur

timēs tribūnus ne discerperetur paulus ab ipsis: iussit milites descendere ꝛ̄ rapere eum de medio eorum: ac deducere euz in castra. Sequenti autē nocte assistens ei

† oportūa adhibet̄ ꝓlolario † significat eū ō cetero laboraturꝝ vl solatiū ē volēti ei⁹ testificari coram multis.

dñs ait: † Constans esto. † Sicut enī testificatus es de me in hierusalem: sic te ōportet ꝛ̄ rome testificari. Facta antē die collegerūt se

ſ maledictione astrinxerunt.

quidā ex iudeis: ꝛ̄ deuouerunt se dicentes: neq̄ manducaturos: neq̄ bibituros: donec occiderēt paulū. Erāt autez plusq̄z. xl. viri qui hanc coniurationē fecerant. Qui accesserunt ad principes sacerdotum ꝛ̄ seniores: ꝛ̄ dixerunt: Deuotiōe deuouim⁹ nos nihil gustaturos: donec occidam⁹ pau

† ſ non q̄ coniurauimus sed vt ꝓducat eum: ꝛ̄ hoc totum facite cum callidita: e concilij ex cōmuni consensu ad celandam coniurationem.

lum. Nūc ergo vōs† notū facite tribuno cuz cilio: vt adducat illuz ad vos: tanq̄z aliquid certiꝰ

† ſ .i. causa eius ꝛ̄ reatu

cogniturī† de eo. Nos āo priusq̄z appropiet: pati sum⁹ interficere illum. Quōd cū audisset filius sororis pauli: insidias: vēnit ꝛ̄ intrauit in castra: nunciauitq̄z paulo. Vocāns āt paulus ad se vnum ex centurionibus ait: Adolescentē hunc perduc ad tribunū habet enim aliquid indicare illi. At ille quidē assumēs eū: duxit ad tribunū. ꝛ̄ ait: Vinctus paul⁹ rogauit me hūc adolescentē perducere ad te: habētē aliqd loqui tibi. Apphēdēs āt tribūn⁹ manū illius: secessit cum eo seorsum: ꝛ̄ interroganit illum. Quid ē q̄ habes indicare mihi? Ille aūt dixit: Judeis conuenit rogare te: ut crāstina die paulus producas in cilium quasi aliquid certius inquisituri sint de illo. Tu vo ne credideris illis. Insidiātur enī ei ex eis viri amplius q̄z. xl. qui se deuouerūt nō māducare neq̄z bibē: donec interficiant eum: ꝛ̄ nunc pati sūt

ſ quid promittas

expectantes promissū tuū. Tribūnus igitur dimisit adolescētē: p̄cipiēns ne cui loqueret: quoniaz

ſ tribuno

hec nota sibi fecisset. Et vocatis

Deuouerunt se d. Be. In greco anathematizauerūt: hoc verbū ante sit auctoritatis: nocuit qui anathemate sacerdotali a societate christi ꝛ̄ ecclesie alienantur.

Neq̄z māduca. neq̄z bibitu. ꝛ̄. Be. Luz dñs dicat: beati qui esuriunt ꝛ̄ sitiunt iusticiam. Illi cōtra iniquitatez esuriunt: sanguinē sitiunt: adeo vt etiam cibos abdicent: donec morte iusti satientur: sed non est sapientia: non est prudentia vel consiliū contra dcum. eripit enim paulus ab eoꝝ insidiis: vt seruatus rome testimonium reddat christo.

de lyra

de collationib⁹ patrum. p Fact⁹ est aūt cla. magn⁹. phariseoꝝ cū saducēis disputātiū. q Et ex. q. phariseoꝝ pugnabant. verbis pro paulo. r Dicētes ni. mali ꝛ̄. quē pus pscuebāt ad mortē mō dicūt inocentē. s Quid si spūs. s. diuin⁹. t Locutus est ei aut angelus: q. d. nihil ē miranduz. q̄ vtrūq̄z legit i libris moysi quos recipiebāt saducei nam de⁹ legit locutus cū abrahā ꝛ̄ etiā angelus in pluribus locis in Scīs. ꝛ̄ B arguebant ꝛ̄ saduceos ex scriptura ab eis recepta u Timens tri. ne discerperetur pau. ab eis. s. saduceis. cetera patent in littera vsq̄z ibi: y Sic te oportet ꝛ̄ rome testificari. ꝛ̄ ex hoc motus fuit ad cesarem appellare. j. xxv. y Facta aūt die. Hic ꝓsequēter noua machinatio cōtra paulus cogitat. ꝛ̄ 2° dissipat̄ ibi: Quod cū audisset. Circa primū dī: Facta aūt die sequēti col. se q. ex iudeis. dolētes q̄ paulus sic euaserat sapienter. cetera patent vsq̄z ibi: z Nunc ergo. vt cito expediamur a ieiunio ꝛ̄ vos habeatis intētum. a Vos notū fa. tri. cū cōsilio. iungatur sic lrā: Vos cū cōsilio. s. vos simul cōsiliati phariseī ꝛ̄ saducei ne pvestrā dissensionē ispediatis pauli mortē: Notū facite tribuno. rogātes eū. Et adducat illū ꝛ̄. ꝛ̄ patet lrā. b Dō cū audisset. Hic ꝓsr dicta machinatio frustrat̄. Circa q̄d p° pontē dicte machinatiōis reuelatio. 2° eiusdē frustratio. ibi: Tribun⁹ igit̄. Circa primū dī: Dō cū audisset filius so. pauli. q erat pro eo sollicit⁹ inquirēdo q̄d p eo vel cōtra eū posset fieri. c Venit ꝛ̄ in. in castra. nō enī sic tenebat paulus q̄n amici sui ad eū possent ingredi ꝛ̄ ministrare ei. tñ q: nō erat p iudiciū cōdemnat⁹. tū q: erat ciuis roman⁹. d Vocās aūt pau. ad se vnū de centurionibus. dicit aūt centurio q̄ habet centū hoies in armis sub se. ꝛ̄ sic misit minorē ad maiorē. cetera patēt vsq̄z ibi: e Apprehendēs aūt tribun⁹ manum illi⁹. vt loq̄rē ei secreto⁹. ꝛ̄ fortitan credēs q̄ paul⁹ ad eū aliq̄d exentiū mitteret i secreto. f Ille aūt dixit: iudeis conuenit rogare te. i. iudici fecerūt cōuentionē de rogādo te. g Et crastina die producas paulū. volētes pditorie occidere eū. h Expectātes p. tuū. i. q̄ tu ꝓmittas eis eductionē pauli ad eos ꝛ̄ ipleas opc. i Tribun⁹ igit̄ dimisit adolescētē. Hic ꝓsr describit̄ reuelate machinatiōis frustratio p B q̄ itez duct⁹ fuit cesariā ad pāsidē q̄ erat iudex superior. ꝛ̄ hoc est q̄d dī: Tribun⁹ igit̄ dimisit adolescentē. vt iret viam suā. l Precipiens ei ne cui loqueret. ne forte per hoc deductio pauli i

Parate milites. Ra. Hoc ideo ne iudei auferrent: ꝛ ipse tribunꝰ criminis accusaretur apud presidem tanꝯ accepturus pecuniam a iudeis: et precium mortis pauli.

C. XXIIII.

p Ost quinq; autē dies descendit ꝛc. Nazarenoꝝ. Be. Illo tēpore christiani pro opprobrio nazareni vocabant: postea inter iudeos surrexit heresis que dicta ē nazarenoꝝ: qui christū filiuꝫ dei credunt de maria natum: passuꝫ etiā ꝛ resurrexisse: olim veteris legis mādata custodientes. Sed dū volunt iudei ꝛ christiani esse: neutrum sunt.

Quem ꝛ apprehensum. In hoc loco quidaꝫ nostri codices minus hñt aliquos versus qui i greco

Nicolaus

cesareā ipedirēt. cetera patēt vsq; ibi: a Timuit enim ꝛc. totum istud vsq; ibi inclusiue: Tanꝯ acceptuꝰ pecuniaꝫ. nō est de textu nec ē i libris correctꝰ sꝫ fuit q̄dā glosa reddens rōnē q̄re tribunus mittebat paulū cum securitate tanta: q̄ postea p scriptores fuit textui inserta.

b Scribēs ei ep'laꝫ cōtinentē hec. s. cām missiōis ꝛ cū sumptibꝰ tantis: ꝛ pꝫ Ifa. B excepto: c Eripui cognito q; romanꝰ ē. hoc dicit ad acgrendaꝫ p̄sidis beniuolētiā q̄si hñs magnū zelū de civibꝰ romanis: q; q̄ eripuit eum de mānibꝰ iudeoꝝ: nō cognouit q; eēt civis romanus sꝫ postea cognouit q̄ euꝫ q̄stionari voluit vt hꝫ in fine ca. xxij. d Duxerūt illuꝫ p noctē. vt euaderet insidias iudeoꝝ. e In antipatridē. nomē ē cuiusdā civitatꝫ existētis iter hierusalez ꝛ cesareaꝫ. tū magis ppe cesareā. f Et postera die dimissis eqtibꝰ vt cū eo irent. s. cum paulo. g Reuersi sūt ad castra. s. ad munitionē q̄ erat in hierusalē. iō autez reuersi fuerūt milites ꝛ lācearij q erāt pedites: quia paulus erat extra periculū insidiarū. h Audiā te inqt cū accusatores tui venerit. melius enim ingrit veritas in pñtia partiū q̄ in absentia alterius. i Jussitq; in pretorio herodis. i. qđ fuerat herodis. k Custodiri euꝫ. Herodes enim ascalonita renouauit et ampliauit illā ciuitatem vocās eaꝫ cesareā i honorem cesaris q̄ prius diceb[a]tur turris stratonis: ꝛ ibi edificauit pretoriuꝫ quod adhuc retinebat nomen actoris.

C. XXIIII.

l Ost quinq; aūt dies. Superius descripta est psecutio pauli in hierusalem. hic ponit ei⁹ psecutio apud cesareā: ꝛ diuidit in tres ptes. q; primo ponit pauli accusatio. secūdo eius defensio. ibi: Rndit autez paulus. tertio iudicis rnsio. ibi: Distulit aūt. Circa primū pꝫ Ifa vsq; ibi: m Et citato paulo. p viā iudicij vt rnderet ad obiecta. n Cepit accusare tertullus. orator ad B adductꝰ. ꝛ primo ꝑm modū boni oratoris captat beniuolentiā iudicis: o Dicēs: cū i multa pace agamus. i. vitā istā trāsigamus. p Et multa corigant. ad seruationē pacis cōis. q Per tuā prudentiā. i. p tuū regimē. r Semp ꝛ vbiq; suscipimus. regimen tuum. s Cū omni gratiarū actiōe. deo ꝛ tibi de tali regimine. t Ne diutius

duobus centurionibus dixit illi: ſ pedestres

Parate milites ducētos vt eāt vsq; cesareā: ꝛ equites. lxx. ꝛ lancearios ducentos: a tertia hora ſ paulo ꝛ comitibus eius

noctis: ꝛ iumenta parate. vt ponētes paulū: eum saluū pducāt ††tribunus ad p̄sidē: q̄si minor ad maiorē mittit cāz

ad †felicem presidem. Timuit enī ne forte raperent eum iudei ꝛ occiderent: ꝛ ipse postea calūniā sustineret: scribēs epistolā cōtinētem verba hec: Claudius lysias optimo p̄sidi felici salutē. Hiruꝫ hunc comprehensum a iudeis: ꝛ incipiētē interfici ab eis: supueniēs cuꝫ exercitu eripui: cognito quia romanus est. Volensq; scire causaꝫ quā obijciebāt illi: deduxi eū i cōciliū eoꝝ. Quē inueni accusari de questionibus legis ipsoꝝ: nihil vero dignum morte aut vinculis habentē crimē. Et cū mihi platum eēt de insidijs q̄s parauerant ei: misi ad te euꝫ: denunciās ꝛ accusatoribus vt dicāt apud te: Vale. Milites ergo scōꝫ p̄ceptū assumētes paulum: duxerunt il

† ſ ciuitatem de nole antipatris dictam

lum nocte in †antipatridē: ꝛ pō ſ lxx.

stera die dimissis equitibꝰ vt irēt ſ pedestres ſ ab antipatride ſ equites

cū eo: reuersi sunt ad castra. Qui cum venissent cesareā: ꝛ tradidissent epistolā p̄sidi: statuerunt ante illum ꝛ paulū. Cum legisset āt ꝛ interrogasset de qua prouincia eēt: ꝛ cognoscēs qa de cilicia eēt: audiam te inquit cū accusatores tui venerint. Jussitq; in pretorio ſ antiqui presidis

herodis cūstodiri eum.

Ost qnq; C XXIIII

p ſ ad accusandum paulum

aūtē dies descendit princeps sacerdotū ananias cū senioribus quibusdā: ꝛ †tertullo quodam oratore: qui audierūt p̄sidē

ſ ad collocutionem.

aduersus paulū. Et citato paulo cēpit accusare tertullus dicēns:

ſ o felix

Cuꝫ in multā pace agam⁹ p te: ꝛ

ſ opera

corigant multa p tuā prouidēti

ſ multa opera

am: semper ꝛ vbiq; suscipimus optime felix cūꝫ oi gratiarū actiōe.

ſ distendam

Nē diutius āt te protraham: oro breuiter audias nos p tua clemētia. Inuenimus hūc hominē pestiferum ꝛ concitantem seditiones omnibus iudeis i vniuerso orbe

ſ a nazareno. i. de iesu

ꝛ auctorem seditionis secte nazarenoꝝ: qui ētiaꝫ templū violare

ſ inducendo in illud gentiles.

conatus est: quēꝫ ꝛ apprehensuꝫ voluimus secūdū legem nostrā iudicare. Supueniens aūt tribunus lysias: cuꝫ vi magna eripuit eum de manibus nostris: iubēs accusatores eius ad te venire: a

ſ tribuno

quo poteris ipe iudicans de om

ſ veritatem coram

nibus istis cognoscere: de quibꝰ nos accusamus eum. Adiecerūt aūtē ꝛ iudei dicētes: hec ita se ha

ſ signū facīte manu.

bere. Respondit aūt paulus annuente sibi preside dicere. Ex mꝫ

ſ q. d. amicitiā vestram noui.

tis ānis esse te iudicē genti huic

ſ cum fiducia ſ excusabo me.

sciens bono aiō p me satisfaciā.

ſ a testibus

Potes enī cognoscere: quia nō

ſ non est antiquum tempus

plus sunt dies mihi q̄ duodeci

ſ non violare templum.

ex quo ascendi adorare i hierusalem: ꝛ neq; in templo inuenerūt

ſ questionantem

me cum aliquo disputātē: aūt cōcursum faciētez turbe: neq; in synagogis: neq; in ciuitate: neq; probare possūt tibi de quibꝰ nūc accusant me. Cōfiteor autē tibi

†ſ nazarenoꝝ ††ſ dicētes: inuenimus auctorē seditionis

hoc q̄ secūdū †secta ſ quā dicūt

heresim: sic deseruio patri deo. nō enī conuenit eum q̄ grece locutꝰ est: dicē secta quā dicūt heresim: cū idē sit latine secta: qđ grece heresis. Sed ait: sic deseruio patri deo ꝑm illā viā quā increduli heresim. i. sectaꝫ vocant: quasi magis habeant ptinaciam quelibet sectandi: q̄ industriam recta dinoscendi.

De lyra

autē te protraham. detinēdo tēpus in verboꝝ plixitate. u Oro breuiter audias nos p tua clemētia. q. d. que petimus sunt exaudiri digna. Cōsequēter accusat paulū: dicens: x Inuenimus hūc hoiez pestiferū. nomē ei⁹ nō exprimit: q̄si pre nimia malicia nominari indignuꝫ. y Et concitātē seditionez oibꝰ iudeis. cū tñ esset predicatio euangelice pacis. z Et auctorē seditionis secte nazarenoꝝ. i. christianoꝝ a iesu nazareno sic dictoꝝ. a Qui etiā templū violare conatus est. inducendo ibi gentiles. hoc enī ponebāt sibi falso: vt pꝫ ex predictis. s. xxj. ca. b Quē ꝛ apprehēsuꝫ. in tēplo. c Voluimus ꝑm legē nostraꝫ iudicare q. d. istud ptinet ad nos: sicut ꝛ cultū tēpli custodire. cetera patent vsq; ibi: d Adiecerunt aūt ꝛ iudei. ad approbandū ꝛ cōfirmanduꝫ ꝛba tertulli. e Rndit autē paulus. Hic ꝓsr ponit pauli defensio. ꝛ primo captat beniuolentiā dicens: f Ex multis ānis te esse iudicez huic genti. rebelli ꝛ male regibili. g Sciens. q̄si diceret. per hoc manifeste patet bonitas tui regiminis q̄ tādiu habuisti regimen huius gentis: ꝛ hoc ego sciens: h Bono animo pro me satisfaciā. cōfidens de tua iusticia ꝛ mea innocentia. Consequenter rndet ad obiecta ꝛ primo ad primū. s. de cōcitatione seditionū in hierusalem. d. i Potes enim cognoscere. p multos testes fidedignos. k Quia nō plus sunt mihi dies. sicut declaratū est. s. xxj. ca. l Et neq; in tē. inue. me cū ali. disputantez. que disputatio facit aliqſi cōmotionē audientiuꝫ. m Aut ꝛcur. facien. turbe. qđ est seditionis signū. n Neq; in syna. neq; in ciuitate. supple inuenerunt me predicta facientē. o Neq; probare possunt tibi. illa supple. p De quibus nunc me accusant. ꝛ tamen debent probare cum sint actores. q Confiteor. Hic respondet ad secundum. s. de secta christianoꝝ quaꝫ confitetur se tenere tanꝯ sanctam ꝛ bonam. d. Confiteor autem hoc tibi. tanꝯ iudici. r Qꝫ ꝑm sectaꝫ christianoꝝ quā dicūt heresim. i. magis teneri ex pertinacia ꝛ ignorantia populariū: q̄ ex tectionijs scripturarū. vñ dicebāt Job. vij. Nūqd ex principibus aliqs credidit i eū aut ex pharisēis: sꝫ turba hec q̄ nō nouit legē maledicti sū.

Sic deseruio

Patrí deo. &. Cuiꝰ filiꝰ demõstror nõ seruus: vt in alijs codicibꝰ hꝫ: Nisi de hac vna ꝛc. Ra. Hoc per antiphrasim. sciebat enim hoc eis placere. q. d. nihil cõmisi: nisi quia predicaui qõ ꝛ ipsi credunt.

De suis ml. Ra. Discipulis ꝛ socijs. Aliter iussit nõ ꝓhibere quẽq; ministrare ei de suis rebus vel facultatibus.

Tremefactus ꝛ sperans ꝛc. Ra. Sic iunge tremefactꝰ ꝛ sperãs: ꝓ his duobꝰ dimisit eum libere custodie: pre timore dei ꝛ spe pecunie.

Biennio autẽ expleto. Be. Biẽnium dicit ꝙuersationis pauli in cesarea: ꝛ non ꝑsidatꝰ felicis:

Nicolaus

a Sic deseruio deo pfi. oluꝫ b Credẽs olbꝰ q̃ in lege ꝛ ꝓphis scripta sũt: ꝛ in iesu naçareno adipleta sũt. c Spez hꝫis in deũ. de btitudine ꝙsequẽda p ipsũ. d Quã ꝛ hi ipsi expectãt. q̃ntũ ad pharisẽos: q̃ etiã ꝑm eos non habebit nisi in resurrectione mortuoꝝ: i q̃ iusti eternaliter ꝑmiabunt: ꝛ iniq dãnabunt. e In hoc ꝛ ipse stu. sine offen. ꝙsci. hẽ. i. sine scãdalo actuo.

f Ad deuꝫ ꝛ ad hoses semp. nõ soluꝫ cauẽs offensaꝫ dei: sꝫ etiã hominũ q̃ntũ est ex me: ꝛ sic offensa accusatoꝝ meoꝝ ꝓcedit ex eoꝝ mera malicia.

g Post ãnos. Hic cõsequẽter rñdet ad tertiũ. s. de violẽtia tẽpli dicens: Post annos aũt ꝓhes. a cõuersione mea ad xp̃m.

h Elemosynas fa. i gẽtes meas. i. in fideles i hierusalẽ manẽtes qui suas vẽdiderãt possessiones: vt hꝫ. ꝫ. iiij. ca. ꝓpter quod paulꝰ ꝓ eis faciebat collectas in gẽtibꝰ alijs: vt hꝫ ꝫ. in eplis suis. i Veni. in hierusalẽ. l2 Et oblatiões. factur⁹. l Et vota. ꝺo redditur⁹. m In qbꝰ inuc. me puri. i tẽplo. ꝛ sic ipsũ nõ violaui: sed magꝫ honorauí. n Nõ cũ turba neq; cũ tumultu. inuenerũt me ꝫ offerentem oblationes meas deuote. Cõsequẽter ostẽdit q fuerũt illi q i tẽplo euꝫ inuenerũt: ꝛ tumultuꝫ fecerũt. ꝺ. o Quidã aũt ex asia iudei. vt pꝫ ex supdict. xpi. p Quos oportebat mõ apud te ꝑsto eẽ ꝛ accusare ꝛc. ſz eoꝝ absentia ostẽdit eos magis culpabiles eẽ de cõcitatiõe in tẽplo facta quã fecerãt sine cã. q Aut hi ipsi. q sũt hic ꝑsentes. r Dicãt ꝛc. in ꝙcilio. i. in iudicij loco. s Nisi de vna hac solũmodo voce. q. d. ego nõ fui cã dissensiõis eoꝝ: ſz ipsimet ad iuicẽ ꝓ defensiõe sectarũ suarũ.

t Distulit aũt. Hic ꝙñr ponit rñsio iudicis. ꝛ secũdo sui successoris. ca. se. Prima i duas. q: ꝓ⁹ ponit iudicis rñsio. 2⁹ ꝓdicatõis pauli auditio. ibi: Post aliquot. Circa primũ dꝰ: Distulit aũt illos felix. differẽdo dare sententiã. u Certissime sciẽs de via. vitat. ꝓ paulo. formidabat tñ turbare iudeos motꝰ timore humano: sicut ꝛ pylatꝰ sciẽs innocentiã xp̃i: tradidit eũ tñ iudeoꝝ volũtati: ne ꝫ cũ aliqd machinarent erga cesarẽ. ꝺ. ꝓ ercusatione dilatiõis: x Cũ tribunꝰ lysias descẽderit de hierusalẽ in cesaream q̃ est in inferiori situ. y Audiã vos. hãc aũt excusationẽ accepit ex vbis tertulli q i allegatiõe sua dixerat q⁹ de oibꝰ q̃ dicebat felix poterat a lysia cognoscere vitatẽ. z Jussitq; centurioni custodiri eũ. s. paulũ. a Et habere requiẽ. i. a cathenis vel ifestatiõibꝰ suis. b Nec quẽq; de suis ꝓhibere. amicis. c Ministrare ei. necessaria victꝰ ꝛ vestitꝰ. d Post aliquot. Hic ꝙñr ponit ꝓdicatio pauli felici ꝛ eiꝰ vxori. cũ subdit: e Et audiuit ab eũ. s. dictuꝫ sit: q multis ãnis iudex fuerit illi gẽti: ꝑsertim cũ hystorie narrent: secũdo neronis anno missũ romã apostolũ. Claudiũ vo cesarẽ eo tpe quo agrippaꝫ filiũ herodis quẽ angelus ceserec pcussit: iudeoq; regẽ ꝓstituerit: felicẽ quoq; totius ꝓuincie samarieq; ꝛ galilee ꝓcuratorem misisse.

Reliquit. Ra. Utrum viuens an moriens reliquerit. incertuꝫ est: sed tamẽ melius videt q vi, uens iudeis gratiam prestiterit.

C. XXV.

Estus aũt ꝛc.

f In prouinciam. Ra. Palestine sicut palestine presides: alij semper alijs succedentes a romanis mittebãt.

de lyra

eo fidẽ que ẽ in iesũ xp̃m. vxore sua iudea ad hoc inducẽte virũ suũ. f Diſputãte aũt illo. i. ꝑdicãte.

g De iusticia. seruãda ad ꝓximũ. h Et castitate. ad semetipsũ. i Et de iudicio futuro. cuiꝰ cõsideratio inducit timoreꝫ diuinũ. l2 Tremefactus felix. ex auditu taliũ. a

l Rñdit: qõ nũc attinet vade. tũc enim liberauit eũ a clausura carceris: dans ei libertatẽ eundi ꝓ ciuitateꝫ. ita tamẽ q rediret ad mãdatũ ipsiꝰ. m Simul ꝛ spans q⁹ ꝛc. ſ. q. d. nõ solũ dedit hãc libertatem paulo diuini iudicij timore: sꝫ etiã cupiditate pecunie. n Biẽnio ãt expleto. Istud biẽniũ nõ est tps ꝑsidatꝰ felicis. alit nõ videret verũ qõ dixit ei paulus. s. eodẽ ca. Ex multꝫ annis te esse iudicez huic gẽti sciẽs ꝛc. ſz ẽ tps more pauli in cesarea. tpe enim felicis surrexerũt i iudea multi latrones ꝛ falsi ꝓphe populũ seducentes: ꝛ cõitatẽ pturbãtes: vt dicit Joseph⁹: in qbꝰ capiẽdis ꝛ reprimẽdis felix fuit occupatus: ita q causaꝫ pauli nõ determinauit: ꝛ qz eiꝰ determinationẽ differre volebat: vt pꝫ ex ꝓdictis: o Accepit successorẽ felix portiuꝫ festum: ita scribit in libris correctis: ꝛ ita notat cum Josephꝰ. xx. libro iudaice antiquitatis. p Volẽs aũt gratiã prestare iudeis felix: timens ne accusarẽt ab eis de malo regimine terre. q Reliquit paulum vinctũ. revocans libertatẽ quã dederat ei. tamẽ per hoc nõ euasit accusationẽ iudeoꝝ apud cesarem: nõ pro paulo: sꝫ ꝓpter malaꝫ terre gubernationẽ: vt dicit Josephꝰ libro predicto. ꝛ idem cõtigit pylato qui in fauorem iudeoꝝ cõdẽnauerat christũ. nã accusatꝰ a iudeis fuit relegatus in exilium. C. XXV.

r Estus ergo. Posito tractatu felicis circa paulũ. Hic ꝙñr ponitur

f tractatus sui successoris erga eum. ꝛ primo in pauli absentia. secundo in eius presentia. ibi: Et altera die. Circa primum dicitur: Festus ergo cum venisset in prouinciam iudee. s Post triduum ascendit hierosolymam. eo q erat metropolis terre. cetera patent vsq; ibi: t Insidias tendentes. i. tendere disponentes. u Festus autem respondit ꝛc. quia in causis maxime arduis: sicut est mors vel vita hominis non est procedendum leuiter sed mature. x Et altera die. Hic cõsequenter ponitur tractatus in pauli presentia. ꝛ pꝫ littera vsq; ibi. y Circũsteterunt eum. vt eorum multitudine ꝛ circũdatione terreretur. z Multas et graues causas obijcientes. que nõ exprimunt hic: sꝫ ex rñsione pauli patẽt in pte cũ dꝰ: a Paulo oibus rõnez reddẽte. ad excludẽdũ excusatiões eoꝝ. b Nñ neq; in legez iudeoꝝ ꝛc. vt pꝫ ex rñsionibus pauli. ca. ꝓce.

Cesarē appello. Be. Q cesarē appellat: q romā ire festinat. iō facit: vt diuti⁹ insistēdo pdicatiōi: multis credentib⁹ coronat⁹ eat ad christum.

Agrippa rex ⁊ ber. Be. Hic agrippa qui cum vxore venit cesareā: filius fuit herodis agrippe: quem angelus interfecit: qui vsq ad subuersionem hierusalem regnū iudee tenuit. De quibus ego suspicabar. &c.

His causis: vel reb⁹ siue verbis: de q⁹ ego suspicabar. i. ab accusatoribus expectabam: vel mala de q⁹ suspicabar. Aliter de q⁹. i. accusatorib⁹ suspicabar malū: q nullā cām digna⁹ morte deferebant.

Sua superstitione. Ra. Amborz. i. pauli et iudeorum. legem vocabat superstitionem.

Cum multa ambi. Ra. Id est: multa turba

Nicolaus

a Fest⁹ aūt. Superi⁹ est descripta multiplex pcessio pauli a iudeis i hierusalē ⁊ in cesarea. hic ꝓponit ei⁹ appellatio: per quā eripuit de iudea ⁊ iuit romā sicut dñs dixerat ei⁹ .xxiii.ca. ⁊ diuidit i tres ptes. q⁹ p⁹ pauli appellatio interponit. 2⁹ de appellante ꝓsulit. ibi: Et cum dies aliquot. 3⁹ romā mittit. ca. xxviij. Circa pmum dicit: Festus aūt volens gratam pstare iudeis: q timebat accusari ab eis: sic ⁊ plerus alij q I codex offō pcesserant. b Respondens paulo. nō ad ei⁹ ꝓbandū q debuisset eum dimittere tanq̄ sine culpa. c Dixit. volens eū educere vt ꝓsentiret in hierusalē duci ⁊ ibi iudicari: qō erat paulo piculosū: ꝓpter qō habuit cām appellādi. iō subdit: d Ad tribunal cesaris sto. q⁹ fest⁹ nō habebat auctoritatē iudicandi nisi a cesare. cetera patent vsq ibi: e Nemo pōt me illis donare: cum sim innocēs: qō p⁹ ex pdictis: q⁹ iudei nihil poterāt de grauib⁹ ꝓbare in q⁹ eū accusabant. iō formatur suam appellationem. d. f Cesarē appello. tāq̄ iudicē supiorē: ad quem licet appellare ab inferiori. g Tūc fest⁹ cum cōsilio locut⁹. i. habito ꝓsilio cum sapientib⁹ sibi assistētibus. h Respondit cesarē ⁊c. deferēdo appellatōi sicut iustum erat ⁊ dignū. i Et cū dies. Hic ꝓnr de paulo appellāte agrīt ꝓsilium q̄ntū ad missiōis ei⁹ modum. ⁊ p⁹ i ei⁹ absentia. 2⁹ in eius pntia. ibi: Altera aūt die. Circa primū dr: Et cū dies aliq̄t trāsacti essent: ab appellatiōe pauli. k Agrippa rex. iste fuit filius herodis agrippe quez percussit angelus dñi vt hr. .c. xij. l Et bernice. sororem ei⁹: vt dicit Joseph⁹ libro pmo de iudaico bello. m Descēderūt cesareā ⁊c. tenebat enī iste agrippa regimē suū a cesare. iō voluit salutare festū q i iudea tenebat cesaris locū. cetera patēt vsq ibi: n Postulantes aduersus illū dānationē: mortis. o Ad q̄s rndi ⁊c. donare q̄buscūq̄ psonis ⁊ q̄ntūcūq̄ magnie aliquem holez puniendū ad mortē. p Priusq̄ is q accusat pntes habeat accusatores ⁊c. aspectus enim ⁊ audit⁹ partiū pntialiter multū ꝓfert iudici ad cognitionē vitatis.

rem quicq̄ peccaui. Festus aūt volens iudeis gratiā pstare: respondens paulo dixit: †Vis hierosolymā ascēdere: ⁊ ibi de his iudicari apud me? Dixit aūt paul⁹ † ſ qō cesari factū erat in cesarea ſ locus est iudicij †ſ hoc dicit vt appellaret cesarē ad tribunal cesaris †sto: †ſ vbi me † ſ quia hic est locus iudicij oportet †iudicari. Judeis non nocui: sicut tu melius nosti. Si enim nocui: aut dignū morte aliqd feci: nō recuso mori. Si vero nihil est † ſ etiā si tu velis gratiā pstare iudeis eorum que hi accusant me. †Nemō potest me illi donare: †cesarem appello. Tūc festus cum consilio locutus respondit: Cesarem appellasti: ad cesarem ibis. Et cū dies aliquot trāsacti essēt: agrippa † ſ vxor eius sm quosdā vel vir quidam rex ⁊ †bernice descēderūt cesaream ad salutandū festum. Et cū dies plures ibidē morarēt: fest⁹ regi indicauit de paulo dicens: Vir quidā ē derelictus a felice vinctus: de quo cum essem hierosolymis: adierunt me principes sacerdotum ⁊ seniores iudeorum: postū/ †ſ mortē ſ sm leges romanas ſ dānatio pauli grata esset iudeis lātes aduersus illū †damnationē. Ad quos respōdi: quia non est cōsuetudo romanis donare aliquem hominē: priusq̄ is qui accusatur †ſ spacium excusandi pntes habeat accusatores: †locumq̄ defendēdi accipiat ad abluenda crimina que ei obijciunt. ſ cesaream Cum ergo huc venissent sine vlla dilatione: sequenti die sedens p tribunali: iussit adduci virum. De quo cū stetissent accusatores: nullam causam deferebant: de q⁹ ego suspicabar malum. Questiones vero quasdā de sua superstitiōe habebāt aduersus eū: ⁊ de quo/ ſ sm sensum iudeorum dam iesu defuncto: quē affirmabat paulus viuere. Dubitās aūt ſ quam ignorabā. ego de huiusmodi questiōe dicebam: si vellet ire hierosolymā: ⁊ ſ vbi sapientiores ibi iudicari de istis. Paulo aūt ſ neronis appellāte: vt seruaret⁹ ad augusti ſ iudicio cognitionem: iussi seruari eū donec mittam eū ad cesarem. Agrippa aūt dixit ad festum: Volebam ⁊ ipse hominē audire. Cras inquit audies eum. Altera aūt die cum venissent agrippa ⁊ benice cū multa ambitione: ⁊ intoissent i† auditorium cū tribunis ⁊ viris principalibus ſ ciuitatis: iubēte festo adductus est paulus. Et dixit fest⁹: †ſ iudee †ſ astantes ⁊ presentes iudei Agrippa †rex: ⁊ †ſ omnes qui simul adestis nobiscū viri: videtis hūc hominem de quo omis multitudo iudeorum interpellauit hierosoly/ † ſ nō solū hierosolymis: sz ēt in hoc loco. i. i cesarea mis† petentes ⁊ acclamantes nō oportere eū viuere amplius. Ego vero comperi nihil dignū eū morte admisisse. Ipso aūt hoc appellāte: ad augustū iudicaui mittē. † ſ de testimonijs alicuius ꝓ quo vincam De quo †quid certū scribā domino nō habeo. Propter qō pduxi eū ad vos: ⁊ mārime ad te rex agrippa: vt interrogatione facta habeam q̄id scribā. Sine ratione enim mihi videtur: mittere vinctum: ⁊ causam eius non significare.

Grippa vo C XXVI

a ad paulū ait: Permittit tibi loq ꝓ temetipo. Tūc †ſ more cōcionantiū: vel ad faciendum silentium. paul⁹ †extēta manu cepit rationez reddere. De omnibus quib⁹ accusor a iudeis rex agrippa: estimo ſ esse dicendum a te me beatū: cū apud te sim me defē/ †ſ estimo me beatū i ſ q⁹ pt⁹es iudaice ꝓsuetudinis surus hodie. †Maxime† te sciente omnes que apud iudeos sunt ſ bone ſ male cōsuetudines ⁊ questiones: prō/ pter qō obsecro: patienter me audias: Et q̄idē vitam meam a iuuentute que ab initio fuit in gēte mea i hierosolymis nouerūt om/ ſ ante vos gentiles nes iudei: prescientes me ab initio ambiente eos vel cum multo desiderio paulū audiendi.

Be. Pro ambitione in greco ponit fantasia. i. multiplex apparatus: ⁊ pōpa regalis officij: q̄ illū ābiēte vndiq̄ stipabat. C.XXVI.

a Grippa vo ⁊c. De oib⁹ q⁹ ac. esti. me. Be. Hūc vsus alia trāslatio sic hz: Estimo meipsum beatū apud te incipiēs rōnē reddē hodie. Nō hiero. cuius sua expositione sic ponit. De oibus q⁹ accusor a iudeis. O rex agrippa estimo me beatum: cuius apud te sim hodie defendēdus: qui nosti omnes iudeorū consuetudines ⁊ questiones: legerat enim illud esaie: beatus qui in auribus loquitur sapientis: ⁊ nouerat tātū orationis vbā ꝓficere: q̄ntū iudicis prudentia cognouisset.

de lyra

Cetera patent vsq ibi: q Nullā cām deferebāt de q⁹. scz causis. r Ego suspicabar malum. vt de homicidio vl alīq̄ hmōi. s Questiōes vo q̄sdam de sua supstitiōe. i. de religione iudaica: quaz bene B
notat supstitionē: q⁹ supstitio ꝓprie loquēdo ē vana vel supflua religio q̄ tūc vigebat apud iudeos: magl curātes de traditionibus holuz q̄ de mādatis diuinis: Ad atb. vij. t Hesitans aūt ego de hmōi qōne: q⁹ gētilis erat nihil sciēs de eoz ritu vl lege. u Paulo ⁊c. augusti ꝓgnitōez. i. spatoris. Sicut enim spatores romani vocati sūt cesares a iulio cesare pmo spatore: ista notati sunt augusti ⁊ adhuc nominant⁹ ab augusto cesare: eo q⁹ multū auxit iperiū. x Volebam ⁊ ipse horez audire. nam agrippa iude⁹ erat ⁊ multa de paulo audierat.

y Altera ät. Hic ꝓnr agrīt ꝓsiliū i pntia. ⁊ pmo a
ꝓsiliū agrīt. secūdo paulo locus loquēdi ꝓcedit. ca. xxvij. pma ps p⁹: paucis exceptis que discurrent. z Cū mlta ambitiōe. i. cū multo apparatu ⁊ cultu vestium ⁊ societatis. a Pntes ⁊ acclamantes. vt ex magnitudine clamoris iclinaret⁹ anim⁹ festi ad ꝓcedēdū morte pauli. b De q̄ qd cer. scri. dño nō hēo. q⁹ sic deus ē gētil⁹ erat ignoras qōnes ⁊ discordias q̄ sūt iter iudeos ⁊ xpianos. c Et maxime ad te rex agrippa. q es iude⁹. d Ut iter. fa. a paulo p te. e Habeā qd scribā. de ipso: ⁊ subditur cā. Sine rōne enī ⁊c.

C.XXVI.

f a Grippa vo. Hic ꝓnr paul⁹ agrīt: ⁊ diuidit i duas ptes. q⁹ p⁹ audit pauli rnsio. 2⁹ sup eā hr collatio. ibi: Et surrexit rex. Prima adhuc in duas. q⁹ p⁹ ponit rnsio pauli ad agrippā. 2⁹ ad festū pfidez. ibi: Hec loquēte. Circa pmū paul⁹ captat agrippe benuolētiā. d. g De omnib⁹ ⁊c. apud te. i. inocētē a te iudicari. h Cuz apud te sim de. me ho. i tua pntia. l Maxie te sciēte oia q̄ apud iudeos sūt. ⁊ sic ītelligis vba mea legi ⁊ pphetis ꝓsona. k Propter qō obsecro patiēter me audias. hoc ät dixit q⁹ intēdebat plura dicē vt ex sequētib⁹ p⁹. l Et qdē. Hic ꝓnr ꝓsecūt suā intentionem.

Quid incredibile iudicatur. Ra. Vel sic rex quid dicis: incredibile iudicatur apud vos ꝛc. interrogando. quasi dicat nō est incredibile. suscitauit quidem ante mortuos in exemplum futuri: vel suscitat.

Cum occiderentur detu. sen. Ra. Alia editio occidēdisq; detuli sententiam. i. qualiter occiderentur ipse sententiam dedi.

Nicolaus

tentionē. Circa quā aplūs ꝓmo narrat suaz ꝓuersationē i iudaismo. secundo ꝓsecutionē quā intulit populo xp̄iano. ibi: Et ego qdē. tertio suā ꝓuersionē ab errore pristino. ibi: In qb⁹ ꝛc. Circa ꝓmū dicit: Et qdē vitā meā a iuuentute ꝛc.] qz paulus fuit ibi missus ꝛ tradit⁹ doctrine gamalielis: vt dictuz ē ꝟ. xxij. a Q̄m ꝼm certissimā sectaz ꝛc.] Secta enim saduceoꝝ q̄ i credendis diuidebaē ꝺ istā nulla erat cuz negaret gnālr spirituz ꝛ resurrectionem mortuoꝝ. b Et nunc in spe. i. ꝓ spe. c Que ad pfes nostros reꝓmissionis. s. de xp̄o venturo ꝛ de resurrectiōe ꝛ beatificatione p eū fiēda. d Facta est a deo. patriarchis ꝛ ꝓphetis. e Sto iudicio subiect⁹: tanq̄ malefactor ꝛ re⁹. f In q̄. s. spe. g Duodecim trib⁹ nre nocte ꝛ die seruiētes. deo. h Sperāt deuenire. nā pharisei nō credētes xp̄o sperabāt ipsuz vēturuz ꝛ resurrectionē mortuoꝝ facturū. Saducei ꝺo sperabant ipsū vēturū. hoiem tm purū: iz potētē ꝛ tpalr regnaturū ꝛ romanoruz potentiā ablaturū: negabāt tm resurrectionē mortuoꝝ. Judei ꝺo i christū credētes tenebāt aduentū eiꝰ primū i iesu naçareno implētū. sperabāt tm ipsū secūdo venturū ad iudiciū: ꝛ suscitaturuꝝ mortuos penas ꝛ ꝓmia eis ꝼm merita ꝛ demerita redditurum. i De q̄ spe accusor a iudeis rex. a pharisceis obstinatis de hoc q paulus dicebat iesuz naçarenū esse christū in lege ꝛ ꝓphetis ꝓmissuz. a saducceis ꝺo de spe resurrectionis mortuoꝝ. iō subdit: l: Quid incredibile iudicat apud vos ꝛc. q. d. nō est rō: qz deus le gitur mortuos suscitasse in ve. testa. ad p̄ces helie. iij. Reg. xvij. ꝛ ad preces helisei. iiij. Reg. iiij. l Et ego. Hic ꝺ̄nr narrat psecutionez quā fecerat credentiꝺ⁹ in christū: ꝛ pz sniꝛa ex suprad⁹. viij. ꝛ. ix. ca. vsq; ibi: m Et cū occiderent. Ex quo videt q i illa psecutōe nō sol⁹ stephan⁹ fuit occisus: sed etiā plures alij. n Detuli sententiā. nō tm sicut iudeꝛ: qz paulus tūc nō erat iudeꝛ sed adhuc iuuenis: iz qz sniaz datā a ꝓncipe sacerdotū ꝛ aliis senioriꝺ⁹ deferebat executoriꝺ⁹. vñ. s. in fine. vij. ca. dicit q testes deposuerunt vestimēta sua secus pedes adolescētis q vocabat saulus: ꝛ lapidabāt stephanū ꝛc. o Cōpellebā blasphemare. i. negare iesuz naçarenuz esse christū. p Et amplius insaniēs in eos. nā nō faciebat sana mēte. iz erroꝛe. q Persequebar vsq; ad exteras ciuitates. que sūt extra iudeam: sicut pz de damasco que est in syria: sicut dicitur Esa. vij. Caput syrie damascus. r In qb⁹. Hic ꝺ̄nr narrat ꝓuersionē suā mirabilē. ꝛ ꝓmo eā. narrat. secundo ad ꝓpositū applicat. ibi: Hac er cā. prima pars pz ex dict. s. ix. ca. vsq; ibi: s Omnesq; nos cū decidissem⁹ in terrā. hic supplet qd̄. s. ix. ꝛ xxij. omittit. s. de casu socioꝝ pauli cū eo. nō tm ibi dicit q solus saulus cecidit: sed casus alioꝝ nō exprimit. cetera patent ex dictis. s. ix. ca. vsq; ibi: t Ad hoc enim apparui tibi. in raptu. u Ut cōstituā te ꝛc. que vidisti ꝛ audisti. Istud enim est efficax testimoniū. s. per visuz ꝛ auditum. x Et eoꝝ qb⁹ apparebo tibi. sicut in hoc libro legunt plures apparitiōes diuine

Detuli sententiam. Ra. Judicaui illos occidendos: non ait occidi nisi forte ad occisionem pertineat quod sequitur: puniens cos ꝛc. ꝛ amplius insaniens ꝛc. Contra stimulum. Ra. Vucuſq; sine stimulo restitisti: sed nunc si resistis: contra stimulum calcitrabis: quod satis durum est: stimulus est ipsa correctio.

de lyra

ꝛ reuelatiōes paulo postea facte. y Ut ꝓuertā tur a tenebris. erroꝛum. z Ad lucē. fidei xp̄iane. a Et de potestate sathane. in qua detinent captiui per idolatriā. b Ad deū. per latriā. c Ut accipiāt remissionē pcōꝝ. per gratiā in pfiti. d Et sortē inter sanctos. p gloriam in futuro: ꝛ qz hec acgrunē p verā fidē: subditur: e Per fidez q̄ est i me. tanq̄ in redēpto rem hominū ꝛ glorificatorē. f Unde rex agrippa nō fuit incredulus. qō est nepharius. O ia ꝺo predicta narrauit paulus vt agrippa magis sibi crederet. g Sed his q sunt damasci primi. vt patet ꝟ. ix. h Et hierosolymis. nō imediate post damascū: sed prius lustrata arabia redijt paulus damascū ꝛ inde venit hierusalez annūciās ibi xp̄m: vt dictū ē. ꝟ. ca. ix. ꝛ xvij. i Digna penitētie opa facietes: vt ꝼm q̄ntitatem delictoꝝ sit q̄ntitas bonorum operū. vñ dic Gregorius homelia. xiij. Tāta ꝺz q̄sq; a se licita rescidere q̄nta se meminit illicita ꝓpetrasse. l: Hac ex causa. Hic ꝺ̄nr narrationē suā applicat ad suā intentionez. scz q captus fuerat ꝛ ligat⁹ ꝓpter suā iusticiā: dicēs: Hac ex cā scz q: annūciabā iudeis ꝛ gentibus ꝓuersionem ad deū per penitentie opera. l Me iudei cū essez in tēplo. in loco deuotionis ꝛ nō ꝓtētiōis. m Comprehensuz tentabāt. volētes me interficere: vt habetur. xxi. ca. n Auxilio autez adiutus dei. me ꝓtegentis. o Usq; in hodiernū diē ꝛc. firmus ꝛ cōstans in sancto ꝓposito. p Testificans minori ac maiori. i. indifferenter omnib⁹ fidem xp̄i. q Nihil extra dicens ꝛc. ꝛ moyses: qui ꝺixit de xp̄o futuro: ꝛ impleta sunt in iesu naçareno. r Si passibilis est xp̄s. Hic accipit si pro qz. hoc enim direxit ꝓphete sicut declarauī in plurib⁹ locis exponēdo libros eoꝝ: ꝛ vnū replico qō habet esaie. liij. q totū stelligit ad litterā de christo: sicut ibidē fuit declaratū ꝛ ibi dicit de ipso: Tanq̄ ouis ad occisionē ducetur: ꝛ quasi agnus coram tondēte se obmutescet ꝛc. Similiter moyses hoc predixit per sacrificia legis: ꝛ potissime agni paschalis significans christuz pro salute mundi imolandū: ꝓpter qō ioannes baptista de iesu naçareno dixit: Ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mundi: Joh. j. Similiter moyses scribēs ꝓphetiaz patriarche iacob Beñ. xlix. Non auferet sceptrū de iuda ꝛ dux de femore eius donec veniat qui mittendus est ꝛc. que prophetia dicitur ad litteram de christo: vt ibidem fuit declaratum: ꝛ sic moyses scripsit ipsuz de tribu iuda ꝼm carnem nasciturum: ꝛ per cōsequens carnem passibilem habiturum. Item Deut⁹. xxij. Deum qui te genuit dereliquisti ꝛ oblitus es domini creatoris tui. ꝼm doctores antiquos hebreos hec est littera. Deum qui te nasci fecit debilitabis ꝛ obliuiscēris deum doloratum tuū. s Si primus ex resurrectione mortuoꝝ. i. pro quia: qz primus resurrexit ad vitā imortalez: sicut manifeste predixit propheta dauid pſ. xv. Nō derelinques animā meā in inferno: nec dabis sanctū tuū videre corruptionem ꝛc. sicut expositum est. ꝟ. ij. ca. t Lumen annunciaturus est populo. israel.

Insanis paule. Be. Insaniā putat: q̄ homo vinctus loco defendēdi accepto: nō de calūnia qua p̄mīt: sz de sciētia qua gloriat: sermonē facit: ⁊ reuelationē qua de psecutore mutat⁹ est in apostolū pcurrit. Insup dispē sationē redēptoris: resurrectionē mortuo⁹: cōcionātis habitu disserit. Sicut ꝺo stulta amētia est: q̄ filiꝰ patrē deserēs porcos pauit: sic spūalis est amē-

tia: de qua paul⁹ ait: siue mēte excedim⁹: siue sobrij sumus deo. ⁊ ꝓpheta: nō respexit in vanitates ⁊ v sanias falsas.

Audite te littere. Ra. ꝓphilosoph⁹ gentiū multa legendo sectas cō- 5.12.c. mutabant.

Ad insaniam. Ra. Mutabilitatis. Vel insa niam dicit resurrectionez mortuo⁹ quā annūciat.

Scio quia credis. Be. Hoc nō adulādo: sz vere locut⁹ est. Agrippa enī ritu iudeo⁹ ⁊ legibus imbut⁹: credebat ꝓphas vera dixisse: sz ignorabat ad christā illā veritatem ptingere q̄ius in cōcione quadā cuz iudeis habita dixisse legat: sz de religio-

Nicolaus

B a Et gentib⁹. hoc enīz fuit p̄dictuz Esa. xlix. qō ad Iaz itelligit ꝺ xp̄o: sic ibi fuit expositū: ꝓdaruz est vt sis mihi seru⁹ ad suscitādas trib⁹ iacob ⁊ feces isrl' ꝙuertēdas: dedi te in lucē gentiū vt sis sal⁹ mea vsq̄ ad extremū terre. b Hec loquente eo. Hic ꝓfir ponit responsio pauli ad festū p̄sidē q pau lo loquēti de resurrectōe mortuo⁹ dixit: c Insanis o paule. q: resurrectō nez mortuo⁹ credebat im possibilē tā⁹ gētilis: pp qō dictuz pauli vocauit insaniā. d Multe lre te ad insaniā ꝙuerterunt. ho mines enīz circa multas scripturas ꝙuertētes vehe menter suū studiū habēt aliqñ cerebrū turbatuz ⁊ organū fantasie lesuz: ⁊ p ꝓfis intellectū ipeditū: q ī actu suo idiget fātasmate necessario. e Nō in sanio inquit optime feste. nō dixit hoc ex adulatiōe: sed q: talis erat modus loquēdi cū reuerētia locū impato⁹ tenētib⁹. f Sed ⁊̄itatis. cuāgelice. g Et sobrietatis verba eloquor. q: nō excedebat modū debite locutiōis. h Scit enīz de his rex. agrippa q erat instruct⁹ in lege ⁊ ꝓphetis. cetera patēt vsq̄ ibi: i In mo dico suades me fieri xp̄ianuz. qō dupl'r pōt intelligi. Uno modo negatiue. In modico. i. in nullo: sicut frequēter dī in cōi sermone. Alio modo affir matiue: In modico suades. i. aliq̄ntulū inclinas me ad hoc: sed nō pfecte: ⁊ hic sensus magis ꝓgruit sequēti lre: vt videbit. cetera patēt. k Et exur rexit rex. Hic ꝓfir sup verba pauli habet collatio: cū dī: l Qui cuz se cessissent. ad partē vt secreti⁹ loquerent: m Dicentes q: nihil morte aut vinculis ⁊c.] Et iter istos sic dicētes fuit agrippa p̄im⁹ ⁊ p̄ncipalis. tam ꝓpter dignitatē regiā q̄ ꝓpter ei⁹ sapientiā: fuit enīz sapiens valde ⁊ elo quens vt refert Joseph⁹. j. libro de iudaico bello: ꝓpter qō ꝺtulit conclu sionē ꝓsilij. d. festo. n Dimitti poterat ß homo. sicut inocēs: ⁊ ß modo ꝑz ipsuz inclinatū fuisse aliquo modo ad credendū christo. aliter nō dixisset paulū innocentē: sz magis morte dignū tanq̄ pseudo christi p̄dicatorez. vñ legit in hystoria scholastica q̄ iminēte destructiōe iudee ⁊ hierusalē per ro manos: christiani qui erāt ibi monitu angeli trāsierūt in regnū agrippe qui erat cōfederat⁹ romanis: vt ꝑz per Josephū de iudaico bello: ⁊ ibi fuerunt pacifice recepti. o Si nō appellasset cesarē. ex quo enī ad superiorē erat appellatio interposita ⁊ recepta ⁊ paulū ꝙsequebat vt morte dignū pars ad uersa: nō poterat eū p̄ses absq̄ suo piculo dimittē liberū. C. XXVII.

p T aūt iudicatū est. Habito ꝓsilio de missione pauli ad cesarez. hic v ꝓfir describit Lucas huiꝰ ꝓsilij executionē. Et p̄mo describit pauli ꝓgressus. secūdo ad romā eius accessus. ibi: ꝓst menses aūt tres

ſ israel.

ciatur⁹ é populo ⁊ gētib⁹. Hec lo quente eo ⁊ ratione reddēte: fe

† ſ mutabilis es de doctrina in doctrinā

stus magna voce dixit: †Insanis paule: mūlte te littere ad insaniaz conuertūt. Et paulus: nō insaniō

ſ falsitas ⁊ petulātia isania sunt ꝓpria

inquit optime feste: sed veritātis ⁊ sobrietatis verba eloquor. Scit

†ſ que de meipso ⁊ de christo narraui

enī de †his rex: ad quē ⁊ ꝓstanter

†ſ que de me vel de christo narraui

loquor. Latere enī eū nihil †horz arbitror: neq̄z enī ī angulo qq̄z horum gestum est. Credis rex

† ſ hoc ad persuadendū logice

agrippa prophetis? † Scio quia

ſ q̄cqd dictū é de predictis vel de christo

credis. Agrippa aūt ad paulū: ī mōdico suades me fieri xp̄ianū.

†ſ .i. deprecor deum: vel christum.

Et paulus: † Opto apud deuz: ⁊

ſ etate vel persona vt ⁊ supra

in modico ⁊ in magno: non tm̄ te: sed ⁊ omnes qui audiūt hodie

ſ christianus. ſ.

fieri tales qualis ⁊ ego sum: exce

† ſ non enim opto vinctos esse vos

ptis †viculis his. Et exurrexit rex ⁊ preses: ⁊ bernice: ⁊ q assidebāt eis. Qui cuz secessissent: loquebā tur ad inuicē dicētes: Quia nihil morte aut vinculis dignum fe cit homo iste. Agrippa aūt festo

ſ solui a vinculis.

dixit: Dimitti pōterat homo hic si nō appellasset cesarem.

ſ decreuit agrippa

Tāt iudi C. XXVII

v catū é eū nauigare ī ita liā: ⁊ trādi paulū cū reli

nis auxilio p̄sumitis: cū iam orbem discipuli iesu repleuerint haud sine dei nutu putamus illam crescere religionem.

C. XXVII.

T aūt iudicatū ⁊c. Be. In greco: vt iudicatū est nos nauigare

v in italiā: tradiderunt paulū ⁊ quosdam alios vinctos centurioni.

Adrumentinā. Ra. Id est: ad romā nauigantē p̄m quosdā: sz melius deriuatur: de no mine ciuitatis aphrice q̄ hadrumetis dicitur.

Uenimus lystrā. Be. ꝓdo lystra. In gre co smirna scriptū ē. Ie ronym⁹ ꝺo myrrhā pōit.

Gnidum. Be. Al'ꝫ chium: sed melius qbusdā legit ⁊tra gnidum que est insula contra asiam.

Ieiunium. Ra. Fa mes magna ī nauigio in firmiores reddēs nautas. Alij dicūt q̄dragesimam ante natale dñi qō nō est probabile. Melius ieiu nium septimū putanduz est: in quo occisus erat go lias. Vl' dies ieiunij decimi ī ianuario: qñ ꝓgnoverūt ī babylone captiui templū esse destructum.

de lyra

ca. se. p̄ma diuidit in tres ptes. q: p̄mo ponit pauli p mare nauigatio. ²° eius naufragatio. ibi: Multo aūt tpe. ³° post naufragiū re creatio. ī p̄ncipio se. ca. Circa primū sciēdum q̄ multa noia ponunt ß de qb⁹ aliq̄ dicūt q̄ sūt noia īsularuz: alij ciuitatum maritimaruz. vtrūq̄z tm̄ ī pluribus habet parū de cer titudine. tū q: ex longitu dine tpis multa noia sūt mutata villarū terrarū ⁊ īsularū: sicut parisi⁹ an tiquit⁹ luthecia dicebat. tū q: noia sūt equoca: sic babylonia ad illā que est in egypto: ⁊ ad illā q̄ fuit antiquit⁹ ī chaldea. dicit aūt: Ut aūt iudicatuz est nauigare: p ꝓsiliū p̄dictū. q Et tradi paulū cum reliqs custodijs. i. vinctis vel custodia detentis.

r Centurioni no. iu. co hor. auguste. cohortes aūt militū habebant ꝓpria

nis⁹ augusti qui militet miserat

cohortis † auguste. Ascendēntes

†ſ a nole augusti qui milites miserat

naues hadrumetinam: ⁊ incipien

† ſ non ad Italiam sed iuxta asie loca ad aquilonē

tes nauigare † circa asie loca sustū

nauigare incipiebant

limus: pleuerāt̄er nobiscū aristar cho macedone thessalonicense.

ſ egressi sumus cesaream

Seq̄ñti aūt̄ die deuenimus si

ſ ad aquilonem ſ cogitans

donem: humane aūt̄ tractās iu

ſ in sidonem vrbem phenicis.

lius paulū: pmisit ad amicos ire

ſ ꝑcurationem nauigationis ſ a sidone

⁊ curam sui agere. Et inde cuz su/

ſ ad occidentem.

stulissem⁹: subnauigauimus cy

ſ ideo cypro approximauimus

pri: ꝓpterea q̄ eēnt vēti ꝓtrarij. Et pelagus cilicie ⁊ pāphylie na

ſ ciuitas

uigantes: venimus lystraz: que ē

†ſ sicut hec alexādrina dēsita illa hadrumetina

lycie: Et ibi inueniens centurio † na

ſ de naui in nauem.

uez alexandrinā nauigantē ī ita liam: trānsposuit nos in eam. Et cū multis diebus tarde nauiga remus: ⁊ vix deueniss̄emus ꝓtra

ſ insulam † ſ ideo tarde nauigauimus.

gnidum. † phibēnte nos vento:

ſ insula est ſ nomen

ad nauigauimus crete iuxta sal

loci. ſ salmonem

monē: Et vix iuxta nauigātes: ue

ſ in creta.

nimus in locū quendā qui voca

ſ a bonitate vel ꝓprium est

tur boniportus: cui iuxta erat ci uitas thessala. Multo autem tē pore peracto: ⁊ cūm iam non esset tuta nauigatio: eo q̄ ⁊ ieiunium

noia vt q̄libet citi⁹ ꝙgregari posset ab aliis distincta. vñ ⁊ illa cui p̄erat cor nelius vocabit italica: vt hī. s. x. ca. s Ascēdētes na. hadrumentinā. sic di ctā a ciuitate hadrumes noie q̄ est ī aphrica: vt dicit glo. t Sustulim⁹. ſ. a terra retraxim⁹ ad altitudinē maris. u Perseuerante no. aristarcho. aliis q cū paulo venerāt hierusalē: vt habet. s. xx. reuertētib⁹ ad loca sua. x Sequēti aūt die venim⁹ sidonē. in q̄ ciuitate paul⁹ ante predicauerat. y Permisit ad amicos tre. ad eos salutādū ⁊ ī fide firmādū. z Et cu raz sui agē. accipiēdo ab eis neccia nauigātib⁹, p se ⁊ suis sociis. a Sub nauigauim⁹ cypri. appropiādo īsule: sz nō ibi descēdēdo: ꝓpterea q: venti eēnt ꝓtrii q nō p̄mittebāt nauē currere xp̄s⁹ italiā: ⁊ sic declinabāt ad lat⁹. b Et pela. cili. ⁊ pā. nauigātes. hinc ⁊ inde euagādo. c Venim⁹ ly. no men ē ciuitat⁹ q̄ ē ī, puincia lycie. d Trāsposuit nos ī eā. vt citi⁹ ⁊ expe diti⁹ venirem⁹ romā. e Et cū mult⁹ dieb⁹ tarde nauigarem⁹. ꝓpter defe ctū vēti. f Et vix deuenissem⁹ ꝫ gnidū. nomē ē īsule p̄m glo. g Ꝓ/ hibēte nos vē. q mutat⁹ erat a debili. ꝓ eis tm̄ ī ꝫriū ⁊ fortiorē. h Adna uigauim⁹ cre. ī. ꝓpe cretā q̄ ē īsula. i Juxta sal. q̄ ē ciuitas maritima di cte īsule opposita. k Et vix iu. na. ⁊c. q vocat bonipor⁹ ī creta. nō tm̄ sic dict⁹ a bonitate: vt ꝑz. ī. vbi dī q: nō erat apt⁹ ad hyemandū: sic aliqñ aliq̄ villa nolat bōa villa q̄ tm̄ ē mltū ꝺfectiua. l Multo a. t. Hic ꝓfir describit naufragatio. Et diuidit ī tres ptes. q: ꝺ° pōit piculi denūciatio. ²° na uigātiū aliq̄lis ꝓsolatio. ibi: Et cū mlta. ³° naufragij ꝓpessio. ibi: Cū āt di es. Circa p̄mū dī: Multo āt tpe pacto. nō ī portu: q: ibi nō mānsert: vt. ſ. dī: m Et cū tā nō eēt tu. na. eo q̄ iciu. tā ꝑterisset. Aliq̄ dicūt q̄ istud ieiunium fuit xp̄ianoz añ natiuitatē dñi: vl' iudeoz ꝓ morte godolie vl' ꝓ tēpli ꝺstructiōe: ß nullū istoz vl' vez q: centurio ⁊ milites ⁊ēt naute saltē ꝓ maiori pte

erāt

Portū crete. Ra. Portꝰ crete dicit: q̄ ē in phenice e regiōe crete. portū aūt crete petebāt: qz crete nauigabāt. Ad affricū. Be. affricꝰ flat iter meridianā plagā ⁊ occidētalē: magis vergēs ad occidētalē. Chorꝰ inter septētrionalē ⁊ occidētalē. plꝰ declerus ad occidētē. Et ꝓuincia phenicis cretam habebat ad occidentē. Assōn. Ra. Nomē loci sic vocati: qz inde solue-
bant naues in mare ꝓ
gredientes.

Typhonicus. Alia trāslatio ventꝰ tēpestiuꝰ.

Euro. Ra. Id ē. boreas ventꝰ inter aquilonē ⁊ orientē: hic vētꝰ erat cōtrarius naui nauigatu
re in phenicem.

Cūq; arrepta esꝫ nauis. Be. Alia translatio manifestiꝰ dicit: Arrepta nauī cum nō possent vēto occurrere. cōmodata nauī fluctibꝰ colligere vela ceperūt: tūc trāscurri
mus insulaz: q̄ dr cauda quaz occupare nō potuerūt. Sz scapha missa: adiuuare ceperūt nauē: pre-
cingētes eā. trahebāt aūt ⁊ anchoras: timentes ne incurrerēt in syrtes. Exq̄ patz: qz funibus a medio nauis latere vtrinq; circa eiusdem anteriora demersis. anchoras his que traherēt adiūxerūt. qō fiebat ad retardandū naui

Nicolaus
erāt gētiles ꝺ ieiunia nō seruātes. sō magis videt q̄ hoc ieiuniū fuit in mari. vbi ꝓpter tēpestatē nō vacabat nauq; comedere nisi parū: ꝓpter nauis regimē. ⁊ aliꝰ ꝓpter timorē: ꝓpter qō naute debiliores erāt facti. a Lō solabaī eos paulꝰ. dans eis bonū ꝯsiliuz si accipe voluissent. b Viri videō deo. spū ꝓphetico q certior ē experiētia nautica. c Dāmā cū iniuria ⁊c. i. cū ꝑiculo magno rerū ⁊ corꝓz nrozꝝ. d Centurio aūt gu. ⁊ nau. ma. credebat. ꝓpter nauticaz sciam. Est aūt nauclerus dñs nauis possessiue vel cōductiue: ⁊ dr a naue ⁊ cleros qō ē sors. e Et cū aptꝰ portꝰ non esset ad hyemandū. cū tū hyems imineret. f Plurimi statu. cōsiliū. i. firmiter deliberauerūt. g Naui-
gare inde. cōtra pauli consiliū. h Si quo mō possent deuenientes phenicē. que est ꝓpe locū vnde recesserāt. Phenicea enim ꝓpinqua est palestine. in qua ē cesarea de q̄ recesserāt. vt pz ex pdictꝫ. i Hyemare. ibi enim sez in phenice erat portꝰ aptꝰ ad hyemādū. k Portū crete. vñ volebāt recedere. vt pz ex pdictꝫ ⁊ ex sequētibꝰ. l Respiciētē ad affricū ⁊ chorꝫ. li respiciētē refert ad phenicē q̄ respicit cretā siue portū crete ad ptē occidētalem. affricus enī ⁊ chorꝰ sūt venti occidētales laterales. tū affricꝰ ex pte meridiei. chorꝰ aūt ex pte aglonis. glo. ꝛo alit ordinat lfaz dicēs q̄ portꝰ crete de q̄ fit hic ꝑmo ē in phenice: ꝺ dr portꝰ crete eo q̄ respicit cretā ad occidētē ꝺ ꝑma expositio melior videt ⁊ magꝭ ꝯsona ꝯsueto mō loquēdi. m Aspirāte aūt austro. q ē vētꝰ meridionalis. n Estimātes ꝓpo. se tenere. s. naūigare in phenicē p vētū lateralē q̄ frequēter vtūr naute. volebāt enī nauigare ꝛsus orientē. vt pz ex pdictꝫ. o Cū sustu. de assōn. locꝰ est vñ soluūt naues mare ingrediētes q̄ in latino dr statio. p Legebāt cretaz. i. nauigio trāsibāt ab ea recedētes. Legere enī ē equocū. qz significat furari: colligere: nauigare: trāsire: ⁊ lfas sonare. vñ ꝛsus: Fur aurū: ꝛgo flores: mare nauita: libros Clericꝰ equoce singla qsq; legit. q Nō post mul. aūt mi. se ꝛtra ipsā. s. nauē. r Ventꝰ typhonicꝰ. i. maris inflatiuꝰ ⁊ tēpestuosus dictꝰ a typhos qō ē inflatio. s Euroaqlo: sic nolaī illevētꝰ ⁊ ē lateralis aglonī. ex pte tū orientis. ⁊ sic opponit affrico nō tū directe oīno er q̄ pte navigabāt. t Cūq; arre. es. nauis. violētia vēti. v Et nō pos. co. invenū. i. ꝯ vētū. x Data na. fla. ferebamur. i. amoꝯ velis ibamꝰ ꝑm flatum

ꝺ hortabaī
iam ꝓteriisset: cōsolabaī eos pau
† ꝺ ex signis tempestatum: vel spū ꝓphetico
lus: dicēs eis: Viri† videō quō-
niā cuz iniuria ⁊ multo damno. non solū oneris ⁊ nauis: sed etiā
animaꝝ vestraruz incipit esse na-
ꝺ domino nauis
uigatio. Cētūrio autez guberna
†ꝺ. i. nauiculario q̄ dñs erat nauis ꝺ nauclero quod etiam dñm nauis significat
toꝛi ⁊† nauclero magis credebat
q̄ꝫ que a paulo dicebaī. Et cūz
ꝺ bonus
aptus portꝰ nō eēt ad hyemādū
plūrimi statuerūt ꝯsiliū nauigā-
ꝺ retro vnde venerant
re ide ſi quo modo possēt deueni
† ꝺ insulam vel ciuitatez i creta.
entes phenicez hyemare: †pōrtuz
†ꝺ ad meridianā occidētē plagā q̄ꝺ aphrica nomē ac
crete respiciēntē ad †aphricū ⁊ ad
cepit †ꝺ a creta †ꝺ q. a horia portus erat crete
chorꝰ. †Aspirāte autē austro
ꝺ ad portū crete peruenire.
estimāntes ꝓpositum se tenere. cūm sustuliss̄ de assōn: legebāt
cretā. Nō pōst mltū aūt misit se
†ꝺ a noie regionis ꝺ tiphos inflatio
contra ipsam ventūs† tiphonicꝰ
q̄ vocaī eūroaquilo. Cūmq; ar-
ꝺ a vento
repta eēt nauis: ⁊ nō pōssēt conaꝺ contra ꝺ cessante remigio
rī in ventuz: dāta naue flatibus
ferebamur. In insulā autē quā-
dam decurrentes que vocaī cau
† ꝺ pene euasisset scapha ꝺ be. leuis nauicula ē etiaz de vna arbore cauata
da: pōtuimꝰ vix obtiere† scaphā.
ꝺ a fluctibus ꝺ scaphe
Qua sublata adiutōriis vtebāī
ꝺ in ꝓcinctu tēpestatī armātes ꝺ vase quo dā faciētes eā graniozē: vñ sequit̄ submisso vase
accingentes nauē: timētes† ne in
†† nauis ⁊ scapha ††. i. scapha
syrtiz† incideren: sūbmisso† vase

ꝺ vento contrario
sic ferebantūr. Valida aūt nobis
tempestate iactatis: seqūenti die
ꝺ electionem eorum que erant in naui
iactum fecerunt: ⁊ tertiā die suis
ꝺ vtensilia
mānib⁹ armamēta nāuis ꝓiecerūt.
Neq; sole autez: neq; sideribus
apparentibus ꝑ plures dies: ⁊ tē
pestate nō exigua imminēte: iam
ablata erat spes omis salutis no
†ꝺ voluntaria ꝙ ꝑiculo vel necessaria ꝙ penuria.
stre. Et cūm multa† ieiunatio fuis
set: tūc stāns paulus in medio eo
rum dixit: Opōrtebat quidez o
viri audito me nō tollere a creta
ꝺ a sic ꝺ vitare ꝙ antiphrasim †† tempestatis.
lucriq; facere† iniuriam hanc: ⁊
ꝺ vasorum ꝺ cuius me non audistis.
iacturam: Et nūnc suadeo vobis
ꝺ sano ⁊ forti
bōno animo eē: amissio enīz nul

†† .i. amissionē nauis: vt ꝓter quā erit amissio nauis
lius anime erit ex vobis† ꝓterq̄ꝫ
nauis. Astitit ēnim mihi hac no-
ꝺ apostolus
cte angelus dei cuius ego sum: ⁊
ꝺ in euangelio ꝺ periculum maris
cui deseruio dicens: Ne timeas

†† non fructibus mergeris sed rome pdicaberis
paule. † cesari te oportet assistere.
ꝺ ⁊ non est timendum etiam comitibus tuis
Et ecce donauit tibi deus omēs
qui nauigant tecū. Propter qō
bono animo estote viri: credo. n.
deo meo: quia sic erit quēadmo-
dum dictum est mihi. In insulā
autē quandā oportet nōs deue-
nire. Sed postea q̄ꝫ quartadecia
nox superuenit: nāuigantibus
nobis in adria circa mediā noctē
suspicābaī naute apparere sibi

ta. i. vtēsilia. f Nauis ꝓiecerūt. retinētes ea tm̄ q̄ necessaria erāt ad nauigādū. cetera patēt. g Et cū multa. Hic ꝯsr describit pauli ꝯsolatio. ⁊ ꝓmo ponit cā. cū dr: Et cū mul. ieiuna. fuisset: ꝓptim ex timore: ꝓti ex nautarū ꝯtinua occupatōe. ꝓpt qō mltū īdigebāt ꝯsolatōe. h Tūc stās paulus. ꝯstāt ⁊ itrepide. i Dixit. eos arguēdo de ꝯtētu sui ꝯsilij. k Oportebat ⁊c. nō tollē nauē a creta. ꝺ ibi hyemare. l Lucriq; facē. i. ꝙ ꝺ cui tare ista pricula ⁊ dāna. Cōsequēter ꝯsolat eos. dicēs: m Et nūc sua. vobis. q̄ꝫ me nō audierit. n Bono eē ałō. i. ꝯsolatos. qz nauis sola ꝓ
ibit ꝙ onis saluis. ꝺ pdicit vt cū venerit, ꝓphetico spū eū locutū sciāt fuisse. ⁊ de ptinētib⁹ ad salutē sibi credāt. o Astitit enī mi. hac no. an. dei. talcs enī reuelatōes magis fiūt de nocte q̄ tatis sensib⁹ q̄ꝫ de die. p Cuiꝰ suz ego. apl's ⁊ māster. q Me ti. paule. a ꝑiculo marꝭ. r Et ec. do. tibi ⁊c. q̄tū ad salutē corꝓalē. nā oēs euaserūt. vt pz in fi. ca. Utz aūt dederit eos q̄ꝫtū ad salutē spūalē nō hī exꝑse. s ꝓbabile ē q̄ visa impletiōe sui dicti ⁊ miraculis q̄ fecit i insula vipera sine sui lesiōe cōburēdo. ⁊ infirmos oīone curādo crediderūt xp̄o. vñ ⁊ cēturio q̄ erat ꝑncipalior ꝓhibuit vinctos interfici volēs. Suare paulū. vñ videbāt er tūc inclinat⁹ ad credēdū. cetera patent vsq; ibi: t Sed postea q̄ꝫ quartadecima nox. ab ortu tempestatis. t Nauigantib⁹ nobis in adria. i. in mari adriatico ꝓpe montē garganum. vt dicunt alīq. Alij autem dicūt q̄ adria est nomen appellatiuum ⁊ significat mare petrosuz. sic dictum ab adros grece q̄ est petra latine. Et huic magis consonat littera sequēs. cum dicit: v Suspicabātur naute apparere sibi aliquam regionem. ex scopulis apparentibus de longe.

Qui ⁊

Glum ne ꝓpropero incursu incidērēt syrtes solo auditu terribiles: qz ola rapiūt ad se. Scapha. Be. Est leuis nauicula ex vimine facta: crudo corio cōtecta. dicta grece a cōtēplando: q̄ per eā naute vel pyrate terras ⁊ littus ꝓspiciāt. Hāc ergo cū ꝙ adiuuāda maiore nauī deposuissent in mare: vix fluctu ferūte potuerūt obtinere ne laberēt. Syrtis. Ra. Angustia siue tribulatio.

Timētes ne in syrtiz ⁊c. Be. Alia trāslatio timētes ne in syrtes incidērēt laxantes antemnā ita ferebātur.

Oportebat q. audi. ⁊c. Ra. Q. d. dū nō audistis. vñ. ꝺ. hortabaī eos paulꝰ. Al' oportebat me audito. i. vt audirēt me.

Astitit mihi. Be. Nō dicit hoc iactādo: ꝺ ad fidem, ꝙocat illos. nāz tō mare turbatuz ē: vt ꝙ id q̄ audit⁹ nō est: ⁊ ꝙ id q̄ audit⁹ est: ꝺ specialis in eo gratia appareret.

In insulā. Ra. Quasi ꝙ signo est ꝓphetia veritatis de insula: vt cum ad illā venerint de salute sua certi sunt.

In adria. Ra. Regio ad quaz nauigabāt. Vel nomē cuiusdā freti in tirrheno mari ꝺ magꝭ videt nomen illiꝰ terre de qua adriaticus sinus vocaī.

De lyra
vēti. y In insulā aūt quā. decurrētes. i. iuxta eaz currentes: qz nō ibi poterāt applicare ꝓpter vim vēti. z Potuimꝰ vix ob. scaphā. i. ea vti ad muniēdū nauē. Scapha enī est nauicula q̄ naute vtūt ad eūdē circa nauē ⁊ agēdū ea q̄ fūt necessaria ꝓ nauis tuitiōe. ꝯ subdit: a Adiutoriis vte. accin. nauē. ne ligna soluerēt a vi maris ⁊ vt tardius ꝺcederet nauis. ideo subdit: b Timētes ät ne in syr. incidērēt ex nimio veloci cursu. Est aūt syrtꝭ vel syrtes locꝰ ꝑiculosꝰ ex harena. c Sbmisso vase. scilicz scapha. d Sequēti aūt die ia. fecerūt. coꝛ q̄ nauī erant minꝰ necessaria. e Et ter. die suis ma. armamē

ſ. 12. a. et. 32. b.

Aliter adria pluraliť accipiť ꝓ scopulis. ⁊ ſō putabāt naute regionē appa-
rere. In libro hebreoꝝ noiuꝫ adria cōtinēs mala: vel locus maloꝝ dicit.
Niſi i naui mā. Be. Quia i naufragio magis nautarū ſcia: q ignari
erāt marꝫ: q̄ militū arma, ꝑderat. ſō meliꝰ ferebāt ſcaphā q̄ nautas excidē.
Cibū ſumere. Be. Nemo ſcīt tēpeſtates euadit: niſi q pane vite paſcit
⁊ q i nocte tribulationuꝫ ſapie: fortitudini: tēperā-
tie ⁊ iuſticie initiť: auxilio
dñi choruſcāte: portū ſa-
lutis ꝓſequť: ita vt ſcīo ex-
pediꝰ flāmā dilectiōis q̄
calefiunt interiora ārat.
Eramus ꝺo vniuer-
ſe aie. Ra. Non ait viri:
q: fortaſſe erāt mīeres.
Aľ ꝓpter ꝓfuſionē xp̄ia-
noꝝ: militū ⁊ nauta-
rum ita dicitur.
Artemone. Be. Arte
mo modicū velū directio
ni nauis potius accōmo
datū q̄ celeritati.
Bithalaſſū. Be. Bre
ci thalaſſan vocāt mare.
Bithalaſſū ꝺo ſigt litꝰ
in mare ꝓtētū eodemq̄
mari ſe diuidente. hinc ⁊
inde circūdatum.
9 Ra. Bithalaſſuꝫ vbi
terre iteriectu duplex ma
re cōuenit qō mare grece
vocatur thalaſſum.

Nicolaus

a Qui ⁊ ſ̄bmittē. boli
dē. inſtťm ē erā tētať ꝓ-
fūdū maris p plūbū vel
ſtānū pēdēs ad chordaꝫ.
b Timētes āt ne in aſ.
lo. inciderem⁹. q: nō inue-
nerāt ꝓfūdū maris eāli
ter diſtās in breui ſpacio.
c De puppi. i. vltia p-
te nauis. d Mittētes
anchoras q̄tuoꝝ. vt face-
rēt nauē ſtare, ne ſcideret
in aſpa loca. e Opta
bāt diē fieri. vt magis vi
derēt a longe ſi eſſent ibi
aliq̄ ſcopuli. f Nau-
tis ꝺo q̄rētibꝰ fugē. i ſca-
pha q̄ magis euitare pōt
talia loca q̄ nauis mag̃.
g Sub obtētu. i. ſila-
tiōe. h Quaſi incipēt
a proꝛa. i. a ꝑma pte nau-
is. i Anchoras extē
dere. ad nauē mag̃ areſtā
dā. qō ꝓcipiēs paulꝰ ſpū
dino. l Dixit p. cē.
⁊ mili. niſi hi in naui mā
ſerint ⁊c. quia nauis ſine
nauť ⁊ in mari ꝓcelloſo
periclitať cito. l Tūc
abſciderūt milites funes
ſcaphe. ne per eaꝫ poſſent
fugere naute. cetera patēt
vſq̄ ibi: m Jeiuni p-
manetis nihil accipiētes
id eſt modicū accipientes
quod quaſi nihil reputať. ij. ꝓhiſicoꝝ. ⁊ etiā cōmuni modo loquendo de
homine modicū comedente dicit ꝙ nihil comedit. nō enim tanto tempore
viriſſent ſine aliquali comeſtione. n Propter quod rogo vos accipere
cibum pro ſalute veſtra. vt fortiores ſitis in naufragio iminenti ad euaden
dum de mari. o Animequiores autem facti ſunt omnes. verbo pauli
⁊ eius exemplo. p Eramus ꝺo vniuerſe anime in naui. cclxxvj. id eſt
homines. denominādo totum a parte nobiliori. q Cum autem. Dic
conſequenter deſcribit naufragij perpeſſio. cum dicit: r Terram non
agnoſcebant. ſcilicet in littore maris. ſ Sinum ꝺo quendā conſidera-
bant. id eſt receptaculū in quadam inſula. t Et cum anchoras ſuſtuliſ
ſent. id eſt de mari leuaſſent. v Cōmittebant ſe mari q̄uis viderent ibi
periculum nauigando. maius tamen periculum erat ibi manere q̄ ad ſi-
num tendere predictum. x Et leuato artemone. id eſt paruo velo qō
magis deſeruit directioni nauis q̄ celeritati motionis. y Et cum inct

aliquā regionē. Qui ⁊ ſubmittē-
†ſ pōdus plūbi quo maris ꝓfunditas exploratur.
tes †bolidez inuenerūt paſſus vi
ginti altitudiniſ: ⁊ puſillū inde ſe
†ſ in ꝓfunditate maris †ſ ꝓpinquāte terra
darati: †inuenerūt paſſus xv. qnde
ſ qz adhuc nox erat
cim. Timētes autem ne in aſpera
loca incideremus: de puppi mit-
tentes anchoras quatuor: optā-
ſ qui in naui ſemper fuerant
bant diem fieri. Nautis ꝺo que-
ſ .i. dimiſiſſent
rentibus fugere de naui: cū miſi-
ſ occaſione
ſent ſcaphaz in mare ſub obtētū
ſ vt nauem ſedarent
quaſi inciperent a ꝓra anchoras
extēdere dixit paulus cēturioni ⁊
militibꝰ: Niſi hi i naui māſerit:
vos ſalui fieri non poteſtis. Tūc
abſciderūt milites funes ſcaphe:
ſ ne occaſionem darent fugiendi.
⁊ paſſi ſunt eam excidere. Et cum
lux iciperet fieri: rogabat paulus
ſ vt fortiores eſſent ad laborem ſuſtinendum
omnes ſumere cibū dicēs: Quar
†ſ ſerenitatē: vel abſq̄ cibo: qz forſitā i die ñ edebāt
tadecima hodie die †expectantes:
ieiūni ꝑmanetis nihil accipiētes.
Propter qō rogo vos accipere
cibū ꝓ ſalute veſtra: quia nulli⁹
veſtrū capilꝰ de capite pibit: Et
ſ vt alijs eſſet exēplo.
cum hec dixiſſet: ſumens panem
ſ iuxta morē ſolitū i cōmēdēdo ⁊ ꝓ ſalute nauigātiū
gratias egit deo in ꝓſpectu omni
um. Et cuz fregiſſet cepit mandu-
† ſ exhortationis verbo ⁊ opis exemplo
care. Animēquiores autem facti
omnes: ⁊ ipſi aſſumpſerunt cibū.
Eramus ꝺo vniuerſe anime in
naui ducenteſeptuagintaſex. Et
ſ fortiores fei ⁊ ñ idigētes tritico † ſ leuiores facibāt
ſatiati cibo †alleuiabant nauem
iactantes triticum in mare. Cūm
autē dies factus eēt: terrām non
agnoſcebant: ſinūm ꝺo quendā
† ſ nō rupē ſed aditum facilez
conſiderabant †habentez littus: i
quē cogitabant ſi poſſent eijcere

Et proꝛa q. ſ. m. ⁊c. Be. Jō nauis iſta periit: qz nō leui curſu fluctibꝰ
ſuplapſa ē: ſ cārīs fundo violēť infixa pti ſolo retinēť: ptim ipetu fluctuū
ferť. vñ frāgitť. Taľ ē caſꝰ in ſecīo dediti: q nō calcās deſideria mūdi. proꝛā
itētōis fre infigit. ⁊ ita ſequēť opis ꝓpagē curarū fluctibꝰ ſoluit: ſ q fracta
naui euaſeť trā petūt: qz peūtiū exēplo alij cautiꝰ agūt. C. XXVIII

T cū ⁊c. Pyra
e Ra. gdā dicūt py-
rā nomen ligni eē
Cū cōgregaſſet ⁊c.
Beda. Egreſſus de mari
apls ignē accēdit: qz corda q̄ vndis tēpeſtatū do-
cēdo erīpit: amoris ignis
calefacit. Sarmēta ſūt ex
hortatōes charitatē accē-
dētes decerpta itegritate
ſcripturarū: quaſi frondi
bus excīſis romoꝝ.
Sup ignē. Be. Eodē
igne q̄ ſuos fouet: beſtiaz
ꝺburit qz eiſdē ꝺtutibꝰ ⁊
ſcti ꝓficiunt: ⁊ ipij cū ſuo
auctore iuidēdo deficiūt.
vñ, ꝓpha ꝛelus apꝑhēdit
pplm ineruditū. ⁊ nunc
ignis adūſarioſ comedit.
Vipa a ca. c. p. i. ⁊c.
Be. Quia ſpūs imūdus
flāma ꝺtutuz de cordibꝰ
fidelīū pulſ⁹ doctoribꝰ ve
ritatis venenū pſecutōis
inſūdit: q̄ manuz ſauciet
id ē bonū opꝰ impediat.

De lyra

diſſemus in locum bitha
laſſum. locus eſt altus in
fundo maris habēs ma-
re profundius ex vtraq̄
parte. ſic dictus a bis et
thalaſſum. qō eſt mare ſin
greco. z Impegerūt
nauem. ad terram illam
altiorē. a Et proꝛa q-
dem fixa manebat imobi
lis. qz mare nō erat ibi tā
ꝓfunduz q̄ nauis poſſet
ibi natare. b Pup-
pis ꝺo ſoluebať a vi ma
ris. ex impetu enī fluctuū
a pte poſteriori irruentiū
ſoluebať cōpago ligno-
rū. cetera patēt vſq̄ ibi:
c Juſſitq̄ eos qui poſ
ſent natare ⁊c. iſti erant
milites. dic enī Vegetiꝰ
in libro de re militari q
tyrones romani a ꝑncī
pio addiſcebāt artē natā
di q̄ freqnēter eſt neceſſa-
ria i exercitibꝰ. cetera pa-
tent. C. XXVIII.
d T cū euaſiſſemꝰ.
e Dic ꝓfiter 'poſt
naufragiū ponit
paſſoꝝ recreatio. ⁊ ſecun
do huiꝰ bñficij recōpēſa-
tio. ibi: Cōtigit aūt. Circa
ꝑmū dicit: Et cū eua-
ſiſſemus tūc cognouimꝰ
ꝓ habitatores inſule. f Quia mitylene. ſic hſit libri correcti. e Bar-
bari ꝺo. id eſt habitatores inſule. qui dicūtur barbari eo q̄ non loquebān-
tur hebraice grece nec latine. alia enī idiomata barbarica dicūť. g Pre
ſtabant non modicā humanitatē nobis. cōpatiendo naufragis. h Ac-
cenſa enim pyra. id eſt congerie lignorum ardentiū. que dicitur pyra a pyr
quod eſt ignis. i Reficiebant nos. qui de mari exieramus aqua totali-
ter madefacti. vt patet ex dictis ⁊ cuz hoc erat frigiditas tēporis. l Cū
congregaſſet autem paulus ſarmentoruz ⁊c. in quo apparet eius charitas
qui totus madefactus nō ſtatim cucurrit ad ignē ſed collegit ſarmenta ad
ignis augmentationem. l Vipera. ſer pens eſt venenatus. ſic nomi-
natus eo q̄ vi pareat. nam catuli exiſtentes in ventre matris quando cre-
ſcunt latera eius rodunt. et ſic exeunt matrem interficiendo. m A ca
loꝛe cum proceſſiſſet t. fugiens ignis calorem. n Jnuaſit manum eius.
ipſum mordendo. cetera patent vſq̄ ibi:

Vtiq̄ homicida.

Dlsenteria vel disin. Be. Est passio intestinorum. Et cū. Be. Cur infidelē infirmū ꝓce saluat: q timotheū trophimūq; infirmos fideles: vnū curat: alterū relinqt: nisi qz ille p miraculū fortis sanādus erat: q interius nō viuebat. hoc aūt nō indigebant: qui intus salubriter viuebant.

Insigne castro. Ra. Quia aliq̄ forsitan castra ibi antiqtꝰ fuerāt edificata. Vl' cui nauī: qz sub forma castrorum insignia velis erāt interta nautarū vel castrorꝫ. i. plebis.

Insigne castorum. Be. Sine r. gemini autē castores sūt castor ⁊ pollux: quos ob id gētiles in

B

Nicolaus

a Vtiq; homicida est hō hic. sciebāt enī qz cōe est apud oēs gētes q homicida dz mori. b Vltio. id est iusticia diuina. c Nō sinit eū viuere. mortē sibi debitaz quam euaserat in mari supplēs p altā viaz. d Et ille qdē excutiēs bestiā ⁊c. ſm saluatoris ꝓmissionem. Luc. Dedi vob's ꝓtutē calcādi sup serpētes ⁊ scorpiones ⁊ nihil vobis nocebūt. e Ait il. esti. eū in tumorē cōuertendū ⁊c. ſm morē ꝓsuetū talit pcussorū. f Cōuertentes se. vn⁹ alteri colloquēdo. g Dicebāt eū esse deū. credētes cuz imortalem. deos enim dicebant gētiles hoies imortalitatem consecutos ſm suam estimationem. vt saturnum iouez: ⁊ sic de aliis.

h In locis autez illis erāt ꝓdia. i. possessiōes ⁊ domicilia. i Qui nos suscipiens. charitatiue. l Triduo benigne exhibuit. victualib⁹ reficiendo. l Cōtigit āt. Hic consequenter victorꝫ bñficiorꝫ recōpēsatio: charitatiue tñ. qz dona dei nō cadūt sub pcio. sic dictū ē s. viij. c. ⁊ B ē qō dī: Cōtigit aūt patrē publij. ꝓncipis ysule. m Febrib⁹ ⁊ disēteria i. fluxu vētris cū excoriatiōe intestinorꝫ. n Ueratū iacē. his enī duab⁹ infirmitatib⁹ sil' cōcurrētib⁹ ē hō morti ꝓpinqu⁹. o Ad quē p. trauit. visitādo eū charitatiue. p Saluauit eū. stati ab vtraq; infirmitate q Qui ēt mul. ho. nos honorauerūt. de bñficijs grati. ⁊ i paulo cognoscētes dei ꝓtutem operari.

r Post mēses. Descripto multiplici ꝓcessu p vsā. hic ꝓsr describit eius ac cessus ad terminū. s. romā. ⁊ ꝓmo describit accessꝰ. 2° cōmorādi modus. ibi: Cū aūt. Circa ꝓmū dī: Post mēses aūt tres. vtq; hoc tēpꝰ incipiat a ꝓncipio nauigatiōis de cesarea. vel aduēt⁹ ad hāc insulā. textꝰ nō dic. videt tñ magis, ꝓbabile q cōputet ab aduētu ad insulā. nā vt pz ex ꝓdictis intēdebāt hyemare alicubi. nec videt hyemasse alibi q̄ in hac ysula. s Cui e. insi. castorꝫ. sic ē in libris correctis. duo enī germani. s. castor ⁊ pollux q dicūt hic castores i plurali a ꝓmogenito sic notati. audiētes helenā sororē suā esse raptā insecuti sūt p mare. ⁊ orta tempestate nūq̄ cōpuerūt. ꝓter qō gētiles crediderūt illos imortales eē factos. vocātes eos deos maris. ⁊ ꝓpē h cox insigne hēbat illa nauis. t Et cū ve. syracusā. sicilie ciuitatē vñ fuit btā lucia. v Inde circūlegētes. i. circa ysulā nauigātes. r Deuenimus rhegiū. villa ē in calabria. y Scōa die ve. puteolos. hic ē locꝰ vltra romā vbi ꝓgilꝰ edificasse dr balnea. supponēs titulos singlis ꝑ qs infirmitates valēt. q̄ salernitani postea destruxerūt. z Et sic ve. ro. i. ꝓpe romā. a Et ide cū au. fr̄es. i. xp̄iani rome hītes. Exq̄ pz q paul⁹ nō fuit ꝓmꝰ

s qz sciebāt homicidā debere mori

bant: Vtiq; hōmicida ē hō hic.

s divina,

Qui cum euaserit de mari: vltiō eum nō sinit viuere. Et illē quidem excutiens bestiam in ignez: nihil mali passus ē. At illi ex̄isti/

† s ſm morē pcussor a serpentibus

mant eum in †tumorem ꝙuerten/duz: ⁊ subito casurū ⁊ mori. Diu

s .i. sperantibus mori paulum

aūt illis expectantibus ⁊ viden/

†† s. facies suas inuicē ꝙuertentes inter se

tibus nihil i eo mali fieri: †ꝙuertē tes se dicēbāt eum esse deum. In

s vinee vel agri

lōcis autē illis erant prędia prin/cipis insule noīe publij: q nos suscipiēs: triduo benigne exhibuit.

s febris q s urore

Cōtigit āt patrē publij fēbrib⁹

s pfluuio ventris

⁊ dysinteria vexātum iacere. Ad quē paul⁹ intrauit. Et cū orasset: ⁊ ꝓposuisset ei man⁹: saluauit eū. Quo facto: ⁊ omnes q in insula habebāt infirmitates: accedebāt: ⁊ curabant. Qui etiā multis honorib⁹ nos honorauerūt: ⁊ navigantib⁹ ꝓposuerūt q̄ necessaria

† ex quo ꝓmū venerāt de asia: vel ex quo in insulaz erāt. †Post mēses autē tres na

deuenerunt s altera,

uigauim⁹ in naui alexandrina:

s insule.

que i insula hyemauerat: cui erāt insigne castorꝫ. Et cūm venissem⁹ syracusaz: mansimus ibi triduo.

s circūnauigantes circa sicilia

Inde circūlegentes deuenimus

s ciuitatem sicilie † s quo indegebant romam na

regiū: ⁊ post vnū diem flāte †auuigaturi † s insulam s multi legunt puteolosin

stro: secunda die venim⁹ †puteolos. Ubi inuētis fratribus rogati sum⁹ manere apud eos dies septem: ⁊ sic vēnim⁹ romam. Et indē cuz audissent fratres: ōccur/

† s ab apio claudio ꝓstructā primū mari

rerunt nobis vsqz ad †apij forum

† s tribus domibus in littore positis ex uno fundamento edificatis

⁊ †tribus tabernis. Quos cū vidisset paulus: gratias agens deo

s minus timuit

accepit fiduciā. Cūm venissemus

†s a ꝓncipe pegrinoꝝ cui cōmēdabāt pegrini

aūt romā: †permissū ē paulo ma

†s nō cū ceteris pegrinis † s .i. cū uno viro vel militibus lisie tribuni ⁊ ꝓfectū felicis ⁊ sesti

nere †sibimet cū custodiēte se⁹mi/lite. Post tertiū autem diez cōnuocauit primos iudeorꝫ. Cumqz ꝙuenissent dicebat eis: Ego viri fratres nihil āduersus plebez faciens aut morem patrū: vinct⁹ ab hierosolymis traditus sum in manus romanorꝫ. Qui cū interr

s s quid commiserim

rogationem de me habuissent: voluerūt me dimittere: eo q̄ nulla causa eēt mortis in me. Cōtrādicentib⁹ autem iudeis cōactus sū eum appellare cesarē: nō quasi

s coram cesare

gentē meaz hābens aliqd accusa

† s qz nulla causa mortis est in me

re. †Propter hāc igit causam rogani vos vidē: ⁊ alloq. Propt

s resurrectionis

spem enī israel cathēna hac circūdatus sum. At illi dixerūt ad eū: Nos neq; litteras accepim⁹ de te a iudea: neq; aduenies aliqs fratrum nunciauit aut locutus est quid de te maluz. Rogamus aūt a te audire que sentis. Nāz

s christianorum

de secta hac nōtū est nobis: quia vbiq; ei ꝓtradicit. Cūm cōstituissēt aūt illi diē: venerunt ad eū in

s iudei vel illi pauli

hospitiū plūres: i quib⁹ expōebat testificāns regnum dei: suādēsq; eis de iesu ex lēge moysi ⁊ prophetis a mane vsq; ad vesperā.

marī deos vocāt: qz in pdictis nautarū si sole stelle i naui vl' antēnis apparuerint: piculosi. si vo geminę ꝓsperi cursꝰ sūt nūcie. Alia trāslatio cui erat signū iouis filij quia ferūt fabule castorē ⁊ pollucem iouis filios fuisse.

Puteolos. Puteoli locꝰ ē vltra romā. vbi ꝓgilꝰ fecit balnea medicinalia singla, ꝓprijs inscripta titulis. vt dī ꝑ quā. s. valerēt egritudinē. vñ salernitani inuidia ducti: supueniētes i manu forti: titulos destruxerūt: ⁊ edificia mutilauerunt.

Audissent fra. Ra. Xpiani rome habitātes. vnde patet paulū nō primo predicasse romanis.

De lyra

q ꝓdicauit rome christū.

b Occurrerūt no. vsq; ad appii forū. sic notatū a q̄dā ysule noie claudio appio. a q̄ est via appia nūcupata. c Et tribunaberis. ē nomē vnuz cōpositus ex duob⁹ integris. ⁊ ē indeclinabile. ꝓpter qō ē accusatiui casꝰ. est aūt ꝓprium nomē cuiusdā notabilis dom⁹ tres fontes cōsiles hītis in q̄ vēdebāt venalia ꝓ trāseūtib⁹. ⁊ vbi hospitabāt. d Quos cum vidisset. grās agēs deo. de inuentiōe xp̄ianorꝫ. e Accepit fiduciam. ꝓficiēdi ibi in predicatōe euangelij. f Cū aūt. Hic ꝓsr describit mansionis modꝰ. ⁊ ꝓmo q̄stū ad pauli cōditionē. cū dī: g Permissuz ē p. pma. sibimet. i. vbi voluisset. h Cū custo. se militē ita q̄ non hēbat carcerez clausum. i Post tertiū. hic scōo ponit modꝰ manēdi q̄stū ad accusationem pauli. Circa quam ꝓmo ponit narratio cāe siue appellatiōis. 2° ponit ab eo ꝓbū edificatiōis. ibi: Cū constituissēt. Circa ꝓmū dī: l Cōuocauit ꝓmos iudeorꝫ. in qb⁹ alij ꝓtualit cōsistunt. l Nihil ad uersus plebem faciēs aut morē pr̄nū. naz in tēplo inuēt⁹ sum oblationē faciēs ſm moduz iudeorū. m Uinct⁹ ab hierosolymis ⁊c. vt patet. s. xxi. n Qui scilicz romani. o Cū interroga. de me habuissent voluerunt me dimittere vt innocētem. vt patet. s. xxiii. ⁊. xxvi. p Cōtradicētib⁹ autē iudeis. quia volebant me occidere insidiis. vt patet s:xxiij. ⁊. xxvj. q Coact⁹ sum appellare cesarē. qz videbā iudicē inclinatū ad faciēdū oīuz iudeorū petitionē iustā. r Nō q̄si gē. meā. s. iudaicā. s Habēs aliquē accusare. erga cesarē. t Propter hāc igit cām rogaui vos videre. ad ostendēdū vobis innocentiaz meā. v Propter spem eni israel. de xp̄o ꝓmissio in lege ⁊ ꝓphetis q̄ in iesu naçareno impleta est. ⁊ de resurrectiōe mortuorꝫ que in eis aduentu scōo implebit. r Cathena hac circūdat⁹ sum. eo q̄ ista ꝓdicauit ⁊ ꝓdico. cetera patēt vsq; ibi: y Rogam⁹ aūt a te audire q̄ sentis. de iesu naçareno. z Nam de secta hac. s. xp̄ianorꝫ: a Notū est nobis: qz vbiq; ei cōtradicit. a ꝓncipib⁹ iudeorꝫ vt patz ex supradictis in multis ⁊ diuersis locis. b Cum constituissent. Hic cōsequenter paulus ad eorꝫ petitionē proponit verbum euangelice predicationis prout subdit: c Quibus exponebat. scripturas veteris testamenti. d Testificans regnū dei. id est ianuam beatitudinis apertaz per passionem christi. e Suadensq; eis de iesu. naçareno q̄ est vere xp̄s. f Ex lege moysi ⁊ prophetis. id est ex eorꝫ scripturis. g Amane vsq; ad vesperam. in quo apparet eius sollicitudo circa predicationem.

Et quidam

Quia bene spi. Be. Hāc ꝓphetiā quā apls a spū sancto: ꝓphcta a dño dictam esse pronūciat. Ex quo ostendit vna esse ꝛ voluntas ꝛ natura domini ꝛ spirit⁹ sancti: ꝛ in nomine spiritus etiā nomen domini intelligi.

Incrassatū. Be. Ne putēt crassitudo cordis ꝛ graulas auriū nature esse nō volūtaꝫ: subiūgit culpā liberi arbitrij dicens: consumpserunt ne forte. v. o.

Ne forte vl. oculis. Be. Hā est ipsi p̄cedētib⁹ meritꝫ cā fuerūt: vt deus eis oculos clauderet: vel ad supiora iūgēduꝫ ē. dicente dño ad ꝓphetā: vade ad pplm: ꝛ pctā qbus cecitatē meruerūt illis ꝑ propera. si forte vl sic audiant ꝛ ad me conuertantur.

Ecce faie. 6. c matt. 13. b. marc. 4. b Luce. 8. b. can. 12 f. ℣ B

Cōductu. Ra. Libera custodia p quā conducebat: vl in sua cōcione q̄ ꝫtra iudeos disputabat.

Sine ꝓhibitione. Be. Non solū enī rome nō est ꝓhibit⁹ p̄dicare: ꝙ necduꝫ neronis imperio roborato: nec intāta crūpente scelera est dimissus in occidētis partib⁹ p̄dicare: postea ꝝo. i. vltimo

Nicolaus

a Et quidā credebāt. a deo interi⁹ tracti Job. vj Nemo pōt venire ad me nisi pater q̄ misit me traxerit eū. b Quidā ꝝo nō credebāt. a deo ꝓpter sua demerita reprobati. c Discedebāt. s. nō credentes. d Dicente paulo vnū ꝝbū. obstinatis. e Quia bñ spūs sanctus locut⁹ est per Esaiā. vj. ca. f Vade ad pplm istum ꝛc. q̄ auctoritas allegata ꝑm translationē. lxx. referē ad tēpus christi ꝑm sensū litteralem. vt ibidē pleni⁹ dictū fuit p̄nuncians iudeoꝝ obstinationeꝫ ꝓ parte maiori in ꝓmo aduētu christi. g Aure. s. corporali. h Audietꝫ ꝛ nō intelliget. q̄ iudei audierūt p̄dicationē christi ꝛ eius aplorꝝ. ꝛ pro maiori pte veritatē ab eis dictā nō receperūt credēdo. i Et videntes videbitꝫ ꝛ nō perspicietis: q̄ viderūt miracula christi corpalib⁹ oculis. ꝛ nō cognouerūt ꝝtutē sue diuinitatꝫ. k Incrassatū enim est cor populi hui⁹. methaphorica est locutio: q̄ sicut crassitudo circa cor cōgregata suffocat vitā corporalē. ita malicia iudeoꝝ exaggerata i mēte eoꝝ extinxit i eis vitā spūalē. l Et auribus grauiter audierūt. dicentes Job. vj. Durus est hic sermo quis pōt eū audire? m Et oculos suos. s. mentales. n Cōpresserunt. i. a veritate declinauerūt. o Ne forte videant ꝛc. ꝛ hoc dicit ꝓpter libertatem arbitrij per quā poterant a veritate auerti ꝛ ad eam conuerti. ad quaꝫ si cōuersi fuissent grām sanantē diuinit⁹ habuissent. p Notū q̄ sit vobis. iudeis. q Qm̄ gentib⁹ missū est hoc salutare dei. iudeis repellentib⁹ ipsā. nā apli ex ordinatiōe dei p̄dicauerūt gētib⁹ euāgeliū xpi: iudeis repellētib⁹. sic dixerūt barnabas ꝛ saul⁹. ꝫ. xiij. Vobis oportebat ꝑmū loq ꝝbū dei: ꝙ qm̄ repellit illud ꝛ indignos vos iudicat eterne vite: ecce cōuertimur ad gētes: sic enī p̄cepit nobis. dns. r Et ipsi audiēt. sic ꝓtꝫ impletū p ozbē frarū. s Et cū ꝫ dixisset exierūt ab eo iudei. indignati q̄ gentiles eis ꝓponebat. t Multā inter se habētes cōnē. nā aliq credebāt paulo aliq discredebāt. v Māsit aūt. Hic secūdo ponit p̄dicatio pauli indifferēter oib⁹ iudeis ꝛ gētilib⁹. cū dr: Māsit aūt biēnio toto. s. rome. x In suo cōductu. i. in hospitio ab eo locato. y Et suscipiebat oēs. indifferēter. z Qui ingre. ad eū. ad audiēdū dei ꝝbū. a Predicās reg. dei. i. btitudinē eternā. b Et docēs q̄ sūt de do. ie. xpo. ea q̄ sūt necessaria ad salutē. c Cū oi fiducia. de adiutorio saluatoris. d Sine ꝓhibitiōe. impatoris. Et ꝫ aūt qō hic dr: Māsit aūt biēnio toto ꝛc. Et qō dicebat de iesu sine ꝓhibitione: innuit verisiliter q̄ iuit ad p̄dicādū in partib⁹ occidētis ꝛ maxime in hyspania. sic scripserat romanis. xv. Per vos ꝓficiscar i hyspaniā. paul⁹ enī āno scdo neronis fuit adduct⁹ romā. ꝛ biēnio māsit ibi: vt dr hic. Nero ꝝo impauit. xiij. ānis in q̄rū vltimo interfecit petrū ꝛ paulū. ꝛ sic videt q̄ tpe intermedio paul⁹ iuerit ad p̄dicādū in ptib⁹ occidētis ꝛ maxime in hyspania. ꝛ postea redijt romā. vt circa finē imperij neronis ipse cū btō petro p martyriū palmā trāsiret ad gloriā: Ad quā nos ꝓducat qui cū patre ꝛ spū sancto viuit ꝛ regnat in secula seculoꝝ amen.

Postilla venerabilis fratris Nicolai de lyra sup Actus aplorꝝ finit.

Incipit postilla Nicolai de lyra sup epl'as canonicas sanctoꝝ Jacobi Petri Jobis euangeliste ꝛ Jude. ꝛ primo prefatio.

Quattuor sunt minima terre: ꝛ ipsa sunt sapientiora sapientibus: Prouer. xxx. Septē epl'e que canonice. i. regulares nuncupant edite sunt a quattuor aplis Jacobo petro Joanne ꝛ Juda. ꝛ in vno libro collocant. ideo debent his auctoribus. ꝫ ministerialiter tm̄. nā auctor ꝓncipalis est spūs sanct⁹. ideo pōt cōuenienter dici verbū ꝓpositū. Quattuor sūt minima

q

† ꝙ si diceret ꝛ si intelligeret ꝛ ꝓuerteret sanare eos.

telligāt: ꝛ ꝓuertātur. ꝛ † sanē eos. Notum ergo sit vobis: quōniaꝫ

†† xps vel euangeliuꝫ

gentibus missum ē hoc † salutare

†† non vt iudei ꝙ intus

dei: ꝛ ipsi † audient. Et cū hec dixisset: exierunt ab eo iudei multā

hñtes inter se q̄stionē. Māsit aūt

†† hospitio quod ibe ꝓduxerat

biennio toto in suo † ꝓductu: ꝛ su

†† nō solū iudeos sed etiam gentes quas dixerat saluandas reprobatis iudeis

scipiebat † oēs q̄i ingrediebantur ad eum: predicāns regnum

dei: ꝛ docēs que sunt de domio

†† q̄ nullus ꝓhibebat vel ꝓhiberi poterat

iesu christo cū omni fiducia † sine ꝓhibitiōe.

Finit liber actuuꝫ apostolorum.

neronis anno retentus ab eo: martyrio coronatus est.

Hiero. Paul⁹ romā vinctus ingredit: vt vinctos superstitionis erroribus liberaret. Ad anēs in hospitio cōducto p biēniū: vt nobis vtriusq; instrumēti donū reddat eternū hac expositione docemur: cetera q̄ in hoc volumine de paulo: vel de alijs scripta sūt: nō solū fructū ecclīastice doctrine

ꝑmōstrare: ꝫ etiā medullā spūalis sensus ꝛ ꝝtutē hñe. Ra. Post passionē dñi. xxx. āno. i. secūdo neronis: eodē tpe q̄ festus iudee ꝑcurator successit felici: paul⁹ romā vinctus missꝰ ē: ꝛ p biēniū in libera manēs custodia: aduersus iudeos de aduētu xpi q̄tidie disputabat. Sciendū ꝝo nōdū roborato neronis impio adeo paulū dimissū cē: vt euāgeliū in occidēte p̄dicaret: cui⁹ p̄missionis tps decēniū fuisse putat q̄i biēnij illi⁹ finis in. xx. septimi āni p⁹ passionem dñi. i. neronis q̄rti cōpletionē incurrit. xxvij āno passiōis dñi. i. neronis. xiiij. petrus ꝛ paulus martyrio coronati sunt. Finit liber actuū aplorꝝ

de lyra

terre ꝛc. In q̄ circa istos aplos tria notanē. Numeratiōis typus. ibi: Quattuor sūt. Humiliatiōis act⁹. ibi: Ad inima terre. Cōtemplationis excessus. ibi: Et ipsa sunt sapiētiora sapientib⁹. Circa primū sciendū q⁹ quaternari⁹ est ꝑmus numer⁹ quadratus: q⁹ consurgit ex ductu primi numeri. s. binarij in seipsum. bis enim duo quattuor sunt. quadratura ꝝo perfectionem virtutis figurat. vt pbs. j. ethicoꝝ virtuosum vocat quadratū. d. qui vtiq; vere bonus ꝛ quadratus sine vituperio. Nam sicut corpus quadratū in quolibet latere optime sedet: ita ꝝtuosus in quolibet casu ꝛ fortuna bene se habet. Isti ꝝo quattuor apli fuerunt virtute perfecti. ꝓpter qō in multis quaternarijs sunt figurati. Isti enī sunt quattuor fluuij paradisi aqua sapiētie militantē ecclesiā irrigantes: Ben. ij. Quattuor aurei circuli in archa testamēti que est christ⁹ in cius lateribus existentes: Exo. xxv. Quattuor venti celi mortuos viuificantes: Ezech. xxxvij. Quattuor viri in fornace tribulationis illesi permanētes: Dan. iij. vbi dr q⁹ species vnius quasi species filij dei: quia beatus Jacobus dei filio iesu christo in forma ꝛ figura corporis fuisse dicit simillim⁹. Hi sunt quattuor fabri cornua peccatoꝝ dei icientes: Zach. j. ꝛ alij plures quaternarij possent ad ꝓpositum induci de sacra scriptura. sed isti sufficiāt. Circa secūdū sciendum q⁹ humilitas est decus ꝛ custos omniū virtutū. Greg⁹. Qui ceteras virtutes sine humilitate congregat quasi puluerem in ventum portat. Isti ꝝo quattuor apostoli sicut ex eorum actibus ꝛ doctrina patet: fuerunt humillimi quod notat cum dicit: Ad infima terre. vnde quilibet eoruꝫ potuit dicere illud. j. Coꝝ. xv. Ego sum minim⁹ apostoloꝝ. Fuerunt enī apostoli de natura principioꝝ que sunt minima quātitate ꝛ maxima virtute. sic isti apostoli per veram humilitatē minimi fuerunt in sua reputatione. ꝛ maximi per suam predicationē in fidelium multiplicatione. ꝑm illud Esa. xl. Adminimus erat in mille ꝛ paruulus in gentē fortissimā. Circa tertium considerandum q⁹ sicut dicit Prouer. xj. Ubi humilitas ibi sapientia: ꝓpter qō circa istos apostolos post actū humiliationis notat excessus contemplationis. cum dicit: ꝛ ipsa sunt sapientiora sapientibus. sapientes autem huius mundi reputati sunt philosophi. qui tamē ad veram sapientiam que christus est non attigerunt. ꝑm q⁹ dicit Hiero⁹. in epistola ad Paulinum. de omnib⁹ sacre scripture libris. Hoc doctus Plato nescivit. hoc Demosthenes eloquens ignorauit. Isti autem apostoli hanc sapientiam attigerunt. ꝛ sic sapientiores sapientib⁹ fuerunt. de quo potest exponi quod dicitur. j. Corinth. j. Quod stultum est dei. id est quod dicit de deo ꝑm errorem gentilium. sapientius est hominib⁹. id est continet maiorem sapientiam q̄ ab hominib⁹ possit capi ad plenum. dei autē fuerunt ꝛ sunt isti apostoli. tanq̄ membra principalia corporis eius mystici. Et licꝫ stulti ac stolidi fuerunt a mundi sapientibus reputati. tamen fuerunt sapientissimi. Sapientia enim philosophoꝝ fuit deorsum descendens ex cognitione istoꝝ sensibilium ꝛ corruptibilium ꝛ ducens in amorem terrestriū. propter quod dicitur terrena animalis ꝛ diabolica: Jacobi. iij. Sapientia ꝝo apostoloꝝ fuit desursum descendens a patre luminum eorum mentibus impressa per spiritum sanctum propter quod fuit pudica: pacifica: modesta: suadibilis: bonis cōsentiens. plena misericordia ꝛ bonis fructibus. quibus perfecte fruentur electi in aula celestis glorie: Ad quā nos perducat q⁹ sine fine viuit ꝛ regnat.

Finit prefatio.

Hic operi Hiero⁹.premittit ꝓlogum in quo ostendit q uta ad certū ordinem digestionis ꝑm grecos epistolas redegit: ⁊ veritatē in translatione seruauit:quod non alij ante se.

Canonice dicunt he epl̄e:vel idcoq; in canone ecclesiastice scripture recepte sūt:vl̄q; regulā supplent: docēt nāq; custodiam in fide:tolerantiā in persecutiōe. Instruūt etiā ad alias ꝛtutes multas.

Catholicis. Catholice dicunt he epl̄e.i. vniuersales:a fide vniuersa/

Nicolaus

Expositio ꝓlogi in canonicas epistolas incipit

s On ita est ordo. ⁊c.

n In isto ꝓlogo tria tāgit Hieronym⁹ q̄ reddāt auditores dociles benivolos ⁊ attēdos. primo tāgit ordinē ⁊ nūerū canonicarū epl̄arū. p qō auditor docilis redditur. Dicit enī Tulli⁹ q̄ dociles auditores hīe poterimus si sūmā cāe breuiter exponam⁹. scōo tāgit vtilitas⁊ difficultas opis p qō auditoris attētio excitat. dicit enī Tulli⁹: Attentos habebim⁹ si polliceamur nos de rebus magnis nouis ⁊ insuitatis verba facturos. 3°conuertēs ꝑm onē ad custodiū tangit incōmoda q̄ eī circūstāt ꝓpter iterꝓtationē sacre scꝑture: p qō benivolētia captat. Dicit qdez Tulli⁹: Benivolos auditores facere possum⁹ si nīa incōmoda referim⁹ inopiā sollicitudinē calamitatē ⁊c. secūda pars incipit ibi: Que si sic vt ab eis digeste sunt ⁊c. tertia ibi: Sz tuāgo xp̄i ⁊c. In ꝓma ptē duo tāgit. primū ē q̄ latini nō ita ordināt istas epl̄as sīc greci. secūdū est q̄ earū rect⁹ ordo habet ꝑm traditionez Hiero⁹. qō notatur ibi: Sz sīc euāgelistas. dicē ḡ:

Incipit Prologus sci Hieronymi in epl̄as canonicas.

On ita ordo est apud grecos q integre sapiunt ⁊ fidem rectam sectātur:epistolaꝝ septez:q̄ne canonice nūcupant̄: sicūt in latinis codicibus inuenitur ūt quia petrus ē primus in numero apostolorum: primē sunt et eius epistole in ordine ceterarum. Sed sicut euangelistas dudū ad veritatis linea correxim⁹:ita has ꝓprio ordini deo iuuāte reddidimus. Et enī prima eaꝝ vna iacobi:petri due:ioannis tres: ⁊ iude vna. Que si sic vt ab eis digeste sunt:ita quoq; ab interpretantibus fideliter in latinū eloquiuz verterent̄:nec ambiguitatē legentibus facerēt:nec sermonum ipse varietas impugnaret:illo precipue loco:vbi de trinitatis vnitate in prima ioānis epistola posituz leginus:in qua et ab infidelib⁹ translatoribus multuz erratū ē a fidei veritate compimus:trium tantūmodo vocabula: hoc ē aq̄ sanguis ⁊ spiritus in ipsa sua editione ponētib⁹:⁊ patris verbiq; ac spirit⁹ testimoniū omittētib⁹. In quō maxie ⁊ fides catholica roborat:⁊ patris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti vna diuinitatis substātia comꝓbatur. In cetēris ꝺo epistoliꝭ quantū a nostra alioruz di stet editio lectoris prudētie derelinquo. Sed tū virgo christi eustochiū dum a me impēsius scripture veritatē iquiris:meā quō/dammodo senectutē inuidoꝝ dētibus vel morsibus corrodendaz exponis. Qui me falsariūz cōrumpentemq; sanctarum scripturaꝝ ꝓnunciant. Sed ego ī tali opere nec emulorum meoꝝ inuidentiaz ptimesco:nec sāncte scripture veritatem poscentibus denegabo.

Itē Hierōym⁹ ī ꝓlogo biblie. Jacob⁹:petrus:Joānes ⁊ iudas septē epl̄as ediderūt tam mysticas q̄z succinctas:⁊ breues pariter ac lōgas. Breues ī ꝺbis:longas ī sīnis: vt rarus sit qui non in earum lectione cecutiat.

Ex libro sci Hieronymi de viris illustribus.

Acob⁹ q̄ appellat fr̄ dñi cognomēto iust⁹: vt nō nulli existimāt. ioseph ex alia vxore vt aūt mihi videt̄ marie sororis matris dñi:cui⁹ ioannes in libro suo memit fili⁹ post passionē dñi statiz ab apostolis hierosolimoꝝ epūs ordinat vnā tm̄ scripsit epistolā que de septem catholicis ē:que a alio sub noīe ei⁹ edita asserit̄:licz paulatim ꝓcessu diuidāt. ⁊ q̄dā pars purior trāsmittit ad membra ad alimētū vite. q̄daz grossior emittit in secessuz. ⁊ inde dī digest⁹ta.tū. l Ab interp̄tib⁹. latinis. m Ambiguitatē.i. dubitatez in ordine. n Nec ꝑmonū varietas: ꝓpter diuersitatē līe. o In ꝓma epl̄a.j. Joh.v. Tres sūt qui testimoniū dāt in celo pr̄ ꝟbū ⁊ spūs sanct⁹. ⁊ illud omiserāt latini interptes: p In quo.s.testimonio pr̄is ꝟbi ⁊ spūs. q Fides catholica maxime roborat.i. confirmat ꝓtra hereticos impugnātes. r Una divinitatis substātia cōprobat esse pr̄is ⁊ filij ⁊ spūs sct̄i.i. q̄ sit vna substātia trīū psonarū. Dō negat arri⁹ sicut sabelli⁹ negat earū trinitatē. vñ ꝟsus: Arri⁹ horret idē dicitq; sabelli⁹ idē. s In ceteris.s.a ꝓma ioānis. t Sz tu virgo xp̄i. Hic tāgit duo. ꝓmo cū tangit incōmoda occasione interp̄tatiōis sacre scripture ipsū circūstātia. 2°o:titudo ipsi⁹ siue ꝓstātia. ibi: Sz ego in tali ope ⁊c. Dicit ergo: Sz tu ꝟgo xp̄i eustochiū vide supra ꝟsus finē ꝓlogi sup Josue:⁊ inuenies satis de eustochio. v Impēsi⁹.i. instāti⁹.i. frequēter ⁊ cū magna instātia. x Medā quo. senectutē.i. me senē. y Dentibus.i. mordacib⁹ detractiōib⁹ Ecclesiastes.x. Si mordeat serpēs in silentio nihil eo min⁹ habet q̄ occulte detrahit. Prouerb.xxx. Generatio que ꝓ dentib⁹ gladios. habet psal. Lingua eoꝝ gladi⁹ acutus. z Falsarii. intermiscēdo falsa. a Corruptiozēq; sanctarū ꝓnūciant scripturarum dānando vera ab alijs scripta. ⁊ hoc ꝫ astericos ⁊ obelos quib⁹ supplebat diminuta iugulabat ⁊ dānabat supflua in tali ope tam vtili. b Nec emuloꝝ meoruz inuidentiā ptimesco. Prouerb.xxviii. Fugit impius nemine persequente:iust⁹ autē quasi leo confidēs absq; terrore erit. c Nec sancte scripture veritatem denegabo. hoc enīz esset inuidere: imo cōmunicabo ex charitate ⁊ maxime poscentibus. Sap̄.vij. Quaz sine fictione didici ⁊ sine inuidia cōmunico.

Finit expositio prologi.

Incipit postilla

1.Ioan.1.

Ecce ita est ordo ꝑ ꝓmā ꝑtē. Septē sūt ꝓpter septē dona spūs sct̄i: vel ꝓpter fidē sct̄ē trinitat̄ quā ꝓtinēt q̄ p q̄ttuor mūdi ptes diffusa ē. Ordo ⁊ nūer⁹ ⁊ auctores istarū epl̄arū habēt per istū ꝟsiculum. Una iaco. pe. due. tres sūt iohā. vnica iude. b Que canonice nūcupāt. i. regulares. ad differētiā earū quas fecerūt pseudo sub nom⁹ apl̄oꝝ. vel catholice. i. vīes a fide vīs eccl̄ie:q; nō vni ppl̄o. nō vni ciuitati scripte sunt:ꝫ vī eccl̄ie. Catholicon grece:vl̄e latine. Nō est inquā ita ordo apud grecos q integre sapiunt. q̄tū ad cognitionē credēdoꝝ. Et fidē rectā sectant̄:q̄tū ad opa fidei. quasi dicat. habēt cognitiōis perfectionē in credēdis. habēt fidei directionē in agēdis. vnū enī istoꝝ nō sufficit sine reliquo. Vñ Jacobi.ij. Fides sine operib⁹ mortua est. Et ꝓinter dicit ibi de abrahā: Fides cooperabat opib⁹ illi⁹ ⁊ ex operib⁹ fides cōsūmata est. c Sicut in latinis codicib⁹ inuenit scz qui scripti sūt ante trāslationē Hieronymi. vt scz. d Quia petr⁹ est ꝓmus in ordine apl̄oꝝ. cui ꝓncipaliter date sūt claues ligādi atq; soluendi Mat̄h.vj. Tibi dabo claues regni celoꝝ ⁊c. vñ ecclesia cantat de eo: Tu es pastor ouiū ꝓnceps apl̄oꝝ. e Prime sint etiā eius epl̄e ⁊c. Hic q̄rit quare a Hieronymo aliter ordinant̄? Rñdeo. possunt ordinari ꝑm ordinē ⁊ dignitatē scribentiū. ⁊ sic ꝓme sūt epl̄e Petri. vel ꝑm ordinē tēpoꝝ quibus scripserūt. ⁊ sic ꝓma est epl̄a Jacobi qui prim⁹ scripsit inter apostolos Jacob⁹ enim triginta annis rexit ecclesiā hierosolymitanā post passionem dñi scz vsq; ad sextū annū neronis. ⁊ tunc fuit martyrizatus. Petrus ꝺo xxxviij. id est vltimo āno neronis. Et certū est q̄ in vltimo tēpore vite sue scripsit. Unde dicit. ij. Petri. j. Certū est q̄ velox est depositio tabernaculi mei. Ex quo patz q̄ scripsit post Jacobū. Joānes ꝺo multū post euāgeliū ⁊ epistolas scripsit scz post mortē Domitiani. q̄ reuersus de exilio inuenit ecclesiā per hereticos perturbatā. ⁊ tunc scripsit euangeliū ⁊ epistolas contra ipsos. f Sed sicut euangelistas. Hic ostendit q̄ ꝑm translationem

quoꝝ ep̄s iacob⁹ iste fuerat ordinat⁹. Secūda petri ponit: q: electꝫ aduenis grece ꝓselitis scripsit. i. de gētilitate ad iudaismū: de iudaismo ad euāgelice electionis grām cōuersis. Legim⁹ occiso btō stephano: q: facta ē ꝑsecutio magna in illa eccl̄ia q̄ erat hierosolymis: ⁊ oēs diſperſi sūt p regiōes iudee ⁊ samarie ꝓter aplos. Dis q̄ diſperſis q ꝓpter iusticiā passi sūt: mittit hāc epl̄am. Scribit etiā illis: q ꝓcepta fide x̄pi necduꝫ opib⁹ pfecte esse curabāt. Necnō etiā ⁊ eis: q fidei exortes erant. Qui ⁊ ipsā in credētib⁹ q̄ntū valuere ꝑsequebāt. Quos ⁊ pturbare curabāt. Qui tñ oēs in diſperſiōe fuerūt variis casibus a p̄ria ꝓfugi: ⁊ inūeris cedibus mortibusq; ⁊ crūnis vbiq; erant ab hostib⁹ oppſſi. Itaq; iustos hortat ne i tēptatōib⁹ a fide deficiāt. peccantes castigat ⁊ admonet: vt a pctis se ꝓtinēat: ⁊ virtutibus ꝓficiāt. Ne infructuosuꝫ sibi sit imo etiā dānabile q fidei sacra ꝓcepissent. Incredulos admonet vt pniaꝫ de nece saluatoris ceteriſq; qb⁹ iplicāt scelerib⁹ gerāt: añq; vltio celestis, vl̄ iuisibiliter vel etiā visibiliter in nōes ꝓcellat.

Quia in circūcisiōe ordinat⁹ erat iacob⁹ aplus: curauit eos q ex circūcisione erāt: sic p̄sites colloquēdo docē. Sic ⁊ absentes p epl̄aꝫ ꝓsolari: increpare: instruere: corrigere.

¶ Piero. i martyrilogio. Jacob⁹ ꝯbedei ab herode agrippa decollat⁹ gladio interiit. Alfei āt filius in pslida defūct⁹. Tertius aūt q ē frater dñi qui de pinna tēpli p̄cipitat⁹ interiit. Idē i exp̄sitōe esaie. Due olive ⁊ tres ⁊ q̄tuor ⁊ q̄nq;. xiiij. aplī intelligunt. i. xij. q a dño electi sunt. ⁊ tertiusdecim⁹ iacobus q appellat frat dñi. Paul⁹ q̄z apl's vas electiōis quartusdecim⁹ est.

¶ Pro iuestigatōe. de. v. mariis. q̄s agiographia sepe cōmēorat notanduꝫ tres fuerunt sorores: maria. s. mr dñi: ⁊ maria mr iacobi alphei ⁊ ioseph: ⁊ maria mr filioꝝ ꝯbedei. s. maioris iacobi ⁊ iobis euāgeliste. Maria mater dñi sui fuit filia ioachim ⁊ ānę: quā cleophas fratri ioseph accepit vxorē io achim defūcto ⁊ gnāuit ex ea filiā quā vocauit mariā dedítq; eā cuidā nole alpheo. Ex ille iacob⁹ minor: q cognoīat⁹ ē iust⁹: ⁊ frater dñi dict⁹: dī iacobus alphei. i. fili⁹ alphei a p̄te. Desp̄sauit etiā cleophas filiastrā suā. s. mariā ☧ginē matrē dñi ioseph fratri suo: cui⁹ ☧ginitatis custos: ⁊ solatiū partus extitit ⁊ nutritor. Maria aūt vxor ꝯbedei. ⁊ filia ipsi⁹ ⁊ āne cuiusdā salome fuit: q post cleopham habuit caꝫ. vnde legit in euāgelio. Maria iacobi ⁊ salome Maria magdalene sorores laçari ⁊ marthe fuit: q̄ dñi pedes lachrymis lauit: ⁊ capillis suis extersit. Quapropt ei ipse pct̄oꝝ verā ablutionē: ⁊ spiritalē vnctionem retribuit. de q̄ dñs septē demones eiecit. Quinta vocat egyptiaca cui⁹ ꝓsapia' ad p̄fis nō ingrit.

Incipit exp̄sitio i epistolā btī iacobi aplī canonicam.

C. I.

Jacob⁹. Iste eccl̄ie hierosolymitane post apostolos ad p̄dicandū missus curam ⁊ regimem suscepit.

Duodecī tribub⁹. Precipuā sollicitudinem de istis habere. ad. xij. p̄tinebat aplos q legatiōe ꝓ dño in circūcisionem fungebāt. Ex ⁊ paulus dicit: Jacob⁹ ⁊ cephas. ⁊ ioānes qui videbāt colūne esse dextras dederunt mihi ⁊. b. societatis: vt nos in gētib⁹: illi aūt in circumcisione ⁊c. Iccirco eis scribit p̄cipue: ⁊ quia ipse a ceteris aplis super eos ordinat⁹ erat ep̄us.

Dē gaudiū. Ne indignemini si mali in mūdo florent: si vos patimini: q: nō est christiane veritatis in tēporalib⁹ exaltari: sed potius deprimi: Mali nihil habent in celo: vos nihil in mundo. Spe illius boni ad quod tenditis q̄gd in via contingat gaudere debetis.

Cū in tenta. va. A perfectioribus incipit de extrinsecis tentationib⁹. Scientes. Ideo tētamini aduersis: vt p hoc ꝓbare possit: q̄ firmā fidē future retributiōis in corde gestetis. qō est intelligere virtutē ipsi⁹ patiētie.

de lyra

Circa p̄mā partē cōsiderandū q̄ respectu sui hō bene se habet p hoc q̄ tentationib⁹ viriliter resistit. ⁊ per hoc q̄ veritati humiliter acquiescit. q̄ per p̄mū vitāt vitia ⁊ acq̄runt x̄tutes morales: per secūdū x̄tutes intellectuales. secūda incipit ibi: Scitis fratres mei. p̄ma diuidit in tres. nam beat⁹ iacobus p̄mo ponit suā informationē. secundo infert intentam conclusionē ibi: Gloriet autē. tertio removet erroneam opinionē. ibi: Nemo cū tētatur. p̄ma adhuc in duas. quia p̄mo inducit ad resistendū tentationib⁹ in casib⁹ certis. secūdo in dubijs. ibi: Si qs aūt. Ad euidentiā p̄mi cōsiderandū q̄ tentatiōes metū inducentes de amissione boni iam habiti sunt vehemētiores q̄ille que inducūt appetitū de acquisitiōe non habiti. vnde dicit Aug⁹. Terrena diligūtur artius adepta q̄ cōcupita cōstringant. nam illa velut incorporata p̄scindūt. ista x̄o velut extranea repudiant. ⁊ quanto sunt magis intrinseca tāto metus de amissiōe est vehemētior. sicut met⁹ de amissiōe vite vel mēbroꝝ aliquoꝝ q̄z de amissiōe bonoꝝ possessoꝝ. ⁊ iō q bñ resistit tētatiōib⁹ istis. bñ p̄t resistere ⁊ aliis. q: p̄m q̄ dic̄t ꝺā: nō ē ꝓsentaneū rōni cupiditate eū vinci q metu nō frangit ⁊ iō btūs iacob⁹ docēs resistere tentationib⁹ ponit' exēplū de tētationibus metū inducētib⁹ de amissiōe boni iā habiti. cuiusmodi sūt ꝑsecutiones in p̄sonis vl̄ rebus iā possessis. dicit ḡ: Dē gaudiū. i. celeste gaudiū qō includit in se ꝑfectionē eminēti⁹ oīs boni gaudij. g Existimate frēs mei. finaliter cōsequi. h Cū in tentationes varias incideritis. si fortiter eis restiteritis.

i Scientes q̄ ꝓbatio fidei vestre. in persecutionib⁹ per quas declaratur hō fideliter adherere deo quando per aduersa quecūq; non separat ab eo;

Patientiam

---

dēte tpe obtinuerit auctoritatez. Hegesipp⁹ vicin⁹ apl̄oꝝ tpoꝝ in qnto comentarioꝝ libro de iacobo narrās ait: Suscepit ecclesiaz hierosolyme post apostolos frater dñi iacob⁹, cognōēto iust⁹ hic de vtero mr̄is sāct⁹ fuit: uinū ⁊ sicerā nō bibit: carnē nullā comedit: nūq̄z attōsus ē: nec vnct⁹ vnguēto: nec vsus balneo. Hic sol⁹ igrediebat scālāctoꝝ: uestib⁹ laneis nō vtebat: ꝫ lineis: solus igrediebat tēplū: fixis genib⁹ ꝓ populo p̄cabat: i tm̄ vt cameloꝝ duriciā traxisse ei⁹ genua crederē tur. Hic ⁊ alia mlta q̄ enumerare lōgū ē. Sed ⁊ ioseph⁹ i. xx. libro antiqtatū: ⁊ clemēs i. vij. hypotiposeon. i. ifomationū: dicūt mortuo festo q iudeā ꝓcurabat albinū succesſorē ei⁹ missū a nerone: q cū necdū ad ꝓuinciā venisset ananus pōtifex adolescēs anani filius: de genere sacerdotali accepta actōne ꝓciliū ꝓgregauit: ⁊ ꝓpellēs publice iacobum vt x̄pm negaret. Cōtradicēte lapidari iussit. Qui cū p̄cipitat⁹ de pinna tēpli: ꝓfractis crurib⁹ semianimis dicēt: Bñe ignosce ill' qd. n. faciāt nesciūt. Fullōis fuste i cerebro pcuss⁹ iterijt. Tradit itē ioseph⁹ tāte eū scitatis fuisse ⁊ celebritatis i ppl'o vt ꝓpter ei⁹ necē subuersā hierl'em creditū sit. Testant acta apostoloꝝ ml'ta de eo. Triginta ānis hierosolymā rexit: vsq; ad septimū nerōis annū. Juxta tem plū vbi p̄cipitat⁹ fuerat sepult⁹ ē titulū vsq; ad obsidionez titi ⁊ vltimā adriani notissimū hūit. Quidā e nr̄is putauer̄t eū i mōte oliueti ꝯditū: sz falsa eoꝝ opinio é.

Argumētū i epl'az iacobi.

Acob⁹ apostol⁹ sanctuꝫ i istituit clerū: de cultura celestiū p̄ceptoꝝ: ⁊ regl'a catholice obseruātie ⁊ de inuicte patiētie maiestate: ⁊ de reuelatione plurioꝝ: ⁊ de mēdatio magistroꝝ. Finit argumentuꝫ.

Incipit epistola canonica beati Jacobi apostoli.

C I.

†suppl̄ator vitioꝝ vl̄ lu

Acōbus dei ac

†celebris persona

domini nostri

†† officium celebre

iesu christi †serū⁹

† ñ oib⁹ sz aligb⁹ de oib⁹

duōdeciꝫ tribubus q̄ sūnt i dis-

† † fidem ⁊ constantiam: vel vitam eternam optat † tribulatio in presenti iusticiam: in futuro auget coronā † nihil est vnde doleatis: vnde dubitetis

persiōe †salūte. ‡ Omne gaudiū

†† q: ex eodē patre sunt idē habituri ††† vel a persecutione vel a concup̄.

existimāte †fratres mei: cū ‡ in tēn

†† q̄ varie tētāt ††† q̄si ex alto vr̄e fidei

tatiōes †uarias icideritis: ‡ sciētes

Probatio ſi. ve. pa. ope. Eadē ſentētia: ꝙ cōuerſo ordine in paulo legit. Sciētes q tribulatio patientiā opat. Patiētia vo ꝓbationē. ꝓbatio vo ſpem. Patientia eni opat ꝓbationē: qz cuius patientia p tribulationes nō vincit: perfectꝰ ꝓbat. que ſentētia hic ꝙz dī: patientia opꝰ perfectum habet: ꝛ ꝓbatio opat patiētiā: qđ eſt tribulatio q̄ dat ad ꝓbationē fidei: facit per patiētiā exerceri p qđ fides pfecta ꝓbat.

Si quis aūt veſtrū indi. ſa. Tāta ē vtilitas tribulationuz: quā ſi qs ignorat: nōdū illumiat per ſpm̄ ſanctū. petat igit vt p ſpm̄ ſanctū aperiat ſenſus ſuos: ꝛ cognoſcet q̄ pietate pat corrigit filios quos recipit: nec q̄ſq̄ cōſcius ſue fragilitat diffidat: qz dat oīb⁹. bñ dicit eni oēs timentes ſe puſillos cū maioribus. Et qz multi petūt que nō merent accipere: ſubdit qualiter petere debēt: poſtulet autē in. f. n. he.

rema. 5. a.

Qui aut heſitat. Aut conſcia peti preſſus dubitat de p̄mijs: celeſtibus: ſupuenīēte vēto tentationuz: facile deſerit fidei ſtatū. ꝛ ꝑm tentatoris volūtatē diſtrahit ad errorē: ꝛ fit a deo alienus.

Vir duplex. Duplex eſt q genu ad p̄ces flectit: ꝛ mordēte ꝺſcia de impetratiōe diffidit. Duplex q vult gaudere cuz ſeclo ꝛ gaudere cū deo: qui de bonis q̄ agit nō dēū: ſed fauorez q̄rit. Vñ dī: vhe ingredientib⁹ terrā duabus vijs.

Dives aūt. Diuitē vocat q totā ſpem i diuitijs ponit. non nocet habere diuitias: ſ amare.

Dives aūt. Gloriet ironice quaſi nō debz gl̄iari in ſua gloria qua ſuperbit: ꝛ alios opp̄imit: qz finienda eſt ꝛ humiliāda in inferno. Vel gl̄iet in humilitate ſua. i. nō ſupbiat: ſed humiliet ſe ſubleuādo alijs de diuitijs.

Nicolaus

a Patiētis opat. nā p talē ſufferētiā freq̄ntatā ꝛt⁹ patiētie acq̄rit. p quē qđē hītū ſufferētia talitū q̄ ꝓmo erat ſibi deficilis reddit facilis. b Patiētia aūt o. pfe. hz. In pſecutiōib⁹ eni illud qđ ꝓmo occurrit ſuſtinēti ē triſticia. ex hoc vlteri⁹ inſurgit ira q̄ eſt appetit⁹ vindicte ꝫ pſequentē. ꝛ tertio odiū. Virt⁹ aūt patiētie aufert triſticiā iſtā. vt pz. ex dict. ꝛ ſic pſcindit radicē duob⁹ aliis. qz q nō triſtat in pſecutōe. nō iraſcit ꝫ pſequētē nec odit eū ſō bñ dī q̄ in hoc hz op⁹ pfectū. ꝓpter qđ ſubdit: c Ut ſitis pfecti ꝛ integri. qz q̄ bñ reſiſtit tētatōib⁹ iſtq̄ defacili reſiſtit aliis. vt. ſ. dictū ē. d In nul. deficiētes. qz fic. ſ. dictū ē nō ſolū p hoc euitāt vitia: ſ etiā acq̄rūt oppoſite ⁊tutes. e Si qs. Hic ꝓfir docet reſiſtere tētatiōib⁹ in caſib⁹ dubijs: tētat eni qs aliq̄n de aliq̄ ꝓpetrādo qđ ignorabat eſſe illicitū. ꝛ aliq̄n malo ſub ſpē bono. ꝓpter qđ ad reſiſtēdū tētatiōi in hmōi caſib⁹ neceſſe hz ab alio dirigi. Infallibile vo directiuū eſt ipſe de⁹. q nō deficit ad ſe veraciter recurrentib⁹. qz ſi nā nō deficit in neceſſarijs. multo mi⁹ actor nature ꝓpter qđ talem dirigit p ſeipſū vel per miniſtrū. ſicut pz Act. x. de cornelio ad cui⁹ directionē miſit petrū. ſō dicit btūs iacob⁹: Si qs aūt veſtrū indiget ſapia. qđ cōtingit in dubijs. f Poſtulet a deo ꝛc. Nā oīb⁹ hoībus dat bona nature q̄ ſūt magna valde. ꝛ ſup hoc ſe diſponētibus dat bona gr̄e q̄ ſūt maiora. ꝛ pſeuerātib⁹ bona gl̄ie que ſūt maxima. g Et nō improperat. ſ. gratis. nā frequēter ingratis iudeis impropauit per ꝓphetas bñficia eis exhibita in exitu de egypto: in deſerto: ꝛ in terra ꝓmiſſiōis. h Et dabit ei. nā petitio ſp exaudit qñ fit pie. p ſe ꝛ pſeueranter. i Poſtulet aūt in fide. ieſu xp̄i. k Nihil heſitās. de diua ptāte ac etiā volūtate dandi petentib⁹ debite. ſ. pie. p ſe ꝛ pſeueranter. l Qui eni heſitat. de ptāte vl volūtate diua. m Silis eſt fluctui maris. qz eſt inſtabilis non habens mentē in deo ſtabiliter firā. n Nō ergo eſtimet hō ille q̄ accipiat aliqd a dño. de pertinētib⁹ ad bona gr̄e. qz nature bona ſūt bonis ꝛ malis cōia: Matth. v. Qui ſolē ſuum oriri facit ſup bonos ꝛ malos ꝛc. Si aūt aliqs heſitet de ꝓpio defectu in petendo dubitās ne petat inſufficienti modo. p tali heſitatione non impedit ſue poſtulatiōis exauditio ſed heſitans de deo impedit. de quo adhuc ſubditur. o Vir duplex animo. nunc deo adherens nunc mundo. p Inconſtans eſt in omnib⁹ vijs ſuis. id eſt operibus ſuis. nihil ducens ad perfectū. q Gloriet. Poſtq̄ beatus iacob⁹ tribulatio qua fides ꝓbat ⁊ quā exigit fides nra ⁊ facit intelligere ⁊ habere virtutē patientie

q probatio fidei veſtre patientiam operatur. Patientia autez ⁊ i. perfecte operantes facit ꝓpter hoc quidē ſequitur: vt ſitis perfecti nō deficientes in tormentis ⁊ in futuro integri plenā beatitudinem ſuſcipientes

opus perfectū habet: ut ſitis perfecti ⁊ integri in nullo deficientes. ſ qua poſſit intelligere q̄ vtilis ſit tribulatio

Si quis aūt vestrum indiget ſapientia. poſtulet a deo: qui dat ſ ſpm̄ illuminatorem

⁊ pie petentibus: non enim omnis qui dicit. mihi: d. d. i. in. r. c. nec omni iuſto dat quod petit ſi contra ſuam ſalutem petat ſicut paulo cui dictū ē dum peteret ſtimulum tollit. ſufficit tibi gratia. m. ⁊ ſ quia dona eius non ſunt ad menſuram ⁊ ſ fragilitatez

oibus affluēter: ⁊ non improperat: ſ. gratis. nā frequēter ingratis iudeis impropauit per ꝓphetas bñficia eis exhibita in exitu de egypto: in deſerto: ⁊ in terra ꝓmiſſiōis. h Et dabit ei. nā petitio ſp exaudit qñ fit pie. p ſe ⁊ pſeueranter. i Poſtulet aūt in fide. ieſu xp̄i. k Nihil heſitās. de diua ptāte ac etiā volūtate dandi petentib⁹ debite. ſ. pie. p ſe ⁊ pſeueranter. l Qui eni heſitat. de ptāte vl volūtate diua. m Silis eſt fluctui maris. qz eſt inſtabilis non habens mentē in deo ſtabiliter firā. n Nō ergo eſtimet hō ille q̄ accipiat aliqd a dño. de pertinētib⁹ ad bona gr̄e. qz nature bona ſūt bonis ⁊ malis cōia: Matth. v. Qui ſolē ſuum oriri facit ſup bonos ⁊ malos ꝛc. Si aūt aliqs heſitet de ꝓpio defectu in petendo dubitās ne petat inſufficienti modo. p tali heſitatione non impedit ſue poſtulatiōis exauditio ſed heſitans de deo impedit. de quo adhuc ſubditur. o Vir duplex animo. nunc deo adherens nunc mundo. p Inconſtans eſt in omnib⁹ vijs ſuis. id eſt operibus ſuis. nihil ducens ad perfectū. q Gloriet. Poſtq̄ beatus iacob⁹

postulet a deo ⁊ ſ qz a vento tentationis mouet vt fluctus

heſitat similis e fluctui maris q ⁊ ſ qñ qđē q̄ heſitat ſimilis ē f. m.

a vento mouet: ⁊ circunfert. Non ⁊ ſ carnalis q̄ heſitat ⁊ ſ ex merito ſ vel hic vl i futuro

ergo existiet hō ille: q accipiat ⁊ ſ qui heſitat nō accipit quia qui heſitat duplex eſt ⁊ duplex non accipit

aliquid a domino. Vir duplex ⁊ ſ facile aduerſis terretur ⁊ ꝓſperis irritetur vt a veritate diuertat

animo inconſtans est i omnibus vijs suis. Glorietur autez frater ⁊ ſ factus pauper ⁊ depreſſus inter malos hāc humiliationē intelligat apud deum exaltationem

humilis in exaltatiōe sua: diues autē in humilitate sua: quoniaz ⁊ ſ cito gratiam ſuam amittit ⁊ ſ hec gloria ⁊ ſ vere flos cito tranſit quia

sicut flos feni trāsibit. Exortus ē ⁊ ſ iuſticie chriſtus

enim sol cuz ardore exaruit fenū ⁊ ſ tunc ⁊ ſ decidente flore tota pulchritudo feni pit ſ honor ſeculi amici ⁊ talia.

et flos eius decidit: et decor vultus ⁊ ſ in actibus pibit: qz iter dñi rectū negligit

eius depijt. Ita et diues i itineribus ⁊ ſ vere debetis pati tentationem

suis marcescit. Beatus vir ſ qz p exercitiū tentationū ꝓbatur in fide perſectus ꝓpter quod etiaz tentatur

qui suffert tentationē: quoniaz ⁊ ſ verus fidelis p tētationē ⁊ ſ vt triūphatores

cuz probatus fuerit accipiet coronā vite: quam repromisit deus di- ⁊ ſ p. ꝓphetas ⁊ apoſtolos

ligentibus se. Nemo cū tentat: dicat quoniā a deo tentat. Deus ⁊ ſ nō mūdana ⁊ ſ cū tētatiōe interiori capiat

enim intentator malorum est. Ipse ⁊ ſ quaſi deus immittat malas cogitationes

enim neminem tētat. Unusquisq; ⁊ ſ non eſt immiſſor ⁊ ſ tentamentorum

⁊ ſ nullum in tentatione inducit

⁊ ſ a deo nullus ſed potius ⁊ ſ vel cuz caro ſua vitia ſibi querit vel cum diabolus incentiua immittit.

vo tentatur a cōcupiscētia sua ſ a recto itinere ⁊ ſ ad malum

abstractus ⁊ illectus: deinde

Qñ ſicut flos feni ꝛc. Juſt⁹ vt palma floret: iuſt⁹ vt fenū: qz ille manet: hic cito trāſit. Flos iuſti ſpes q̄ fructū expectat. radix iuſti charitas que imobilis manet. Ad ali radix cupiditas. flos delectatio temporalitū.

Dives in itineri. ꝛc. Sic diuiti tpalia gb⁹ btificari q̄rit que cito deſtruēt. Ardor ſolis: aduēcus ſeueri iudicis: vel in morte cuiuſq; ip̄rouiſus Vel, i iudicio cōiter. In q̄ iuſtus vt arbor fructifera manebit.

Btūs vir. Quia difficile ē hortari ad cōtemptū mundi: ſubdit de magnitudine p̄emij.

Beat⁹ vir qui. Nō ſolū verba ⁊ carceres debetis pati: ſ ⁊ amiſſionē rerū tpaliū q̄ ſūt viles ⁊ trāſitorie. ⁊ amatores earum puniendi.

Nemo cū tēta. Dicten⁹ de tētatōib⁹ exterioribus. Nūc de illis q̄s interi⁹ inſtigāte diabolo. vl etiā fragilitate nāctolera mus. Ubi ēt illoz errorē deſtruit: q dicebāt malas cogitatōes ſiē ⁊ bonas a deo nob inſpirari. ⁊ hoiez q̄ſi ex neceſſitate peccare.

Qñ a deo tenta. Exteriorē tētationez imittit deus ad ꝓbationē ſuoz: interiorē. vo q̄ ſepe cōcipit furtū: adulteriū: homicidium nō imittit deus.

Unuſq;q; tē. Duo ſūt gn̄a tētationuz. Unū qđ ꝓbat. ꝑm q tētauit deus abrahā. Aliud qđ decipit ꝑm q deus neminē tentat.

Cū ſup fundamentū lignū fenū: ſtipulā edificat⁹: diabol⁹ ſupponit incēdiū: edificem⁹ aurū: argētū: lapides: p. ⁊ tētare nō audet: nec tñ omo deſiſtit: ſ ſedet in occulto vt interficiat inocētē. Aug. Trib⁹ modis tētatio agit: ſuggeſtiōe hoſte: delectatiōe: vl etiā ꝓſenſu nre fragilitat. Et ſi ſuggeſtioni nō ꝓſentim⁹: tētatio nob ad victoriam ꝓuenit. Si ſuggeſtio illicit: delectando offendimus: ſz non

de lyra

induxit ad reſiſtendū perſecutionib⁹. hic cōſequenter cōcludit intentum. ſcz q non ſolū ſunt ſuſtinende patienter. ſed etiam gaudēter ꝓpter premium. ꝑm q dicit ſaluator Matth. v. Beati eſtis cū maledixerint vobis hoies ⁊ perſecuti vos fuerint ꝛc. ſequit. Gaudete ⁊ exultate quoniaz merces veſtra copioſa eſt in celis ⁊ hoc eſt qđ dicit. Glorietur autē frater humilis. id est ablectus ⁊ depreſſus. r In exaltatione ſua. in celeſtib⁹ futura. ſ Dives autem in humilitate ſua. ironica eſt locutio. vt dicit gloſa cui concordat ſequens littera cū dicit: t Quoniā ſicut flos feni trāſibit. ita cito deficiet ei⁹ potentia. ⁊ ponit exemplū ſenſibile dicens: v Exortus eſt enim ſol cuz ardore. exiſtens in cancro vel leone: x Et arefacit fenū. qz deficit ei⁹ viror ⁊ decor. ⁊ applicat ad ꝓpoſitū dicens: y Ita ⁊ diues in itineribus ſuis. ſ. potētia ⁊ gloria. z Marcescet. ſ. in morte ⁊ etiam aliq̄n añ mortem. a Beat⁹ vir. in ſpe. b Qui ſuffert tentationē. ita q nō vincitur ab ea. ſed vincit eā. c Qñ cū ꝓbatus fuerit. ſicut aurū in fornace. d Accipiet coronā vite. ⁊ tūc erit beat⁹ in re. e Quā repromiſit deus diligentib⁹ ſe. quia nihil eſt acceptū deo niſi fiat ex charitate. j. Cor. xiij. Si diſtribuero oēs facultates meas in cibos pauperū ꝛc. ſequit: Charitatem aūt non habeā nihil mihi prodeſt. f Nemo cum tentat. Hic cōſequenter circa p̄dicta remouet errorē duplicē. ſecundū remouet ibi: Nolite itaq;. Circa p̄mū ſciendū q̄ qz potētie aie ſunt a deo ⁊ act⁹ earū. idco dixerūt alii qui q̄ tentatio inducens ad malū eſt a deo: ita q̄ deus eſt actor mali culpe. volētes per hoc pctā ſua excuſare: ꝓpter qđ remouet hoc. d. Nemo cū tentatur. ſ. per tētationē ad pctm̄ inducit: g Dicat qñ a deo tentatur. qñ hoc eſt falſuz. h Deus eni intētator malorū eſt. ſed bonoz tm̄. ſicut dī Beñ. xxij. Tentauit deus abrahā. vt eius obedientiaz innotesceret aliis ⁊ daret eis in exēplū. i Ipſe eni neminē tētat. inducēs eū ad peccandū. k Unuſquiſq; vo tentat. tali tentatione ad pctm̄ inducēte. l A concupiſcentia ſua. inordinata. ꝓpter qđ dicit Aug⁹. xiij. de ciui. dei q̄ amor ſui vſq; ad contemptū dei facit ciuitatem diaboli ad quā pertinet homo per peccatū generaliter. ideo amor ſui tendēs ad cōtēptū dei qui eſt idē qđ concupiſcentia inordinata eſt cauſa omnis peccati. ⁊ ſubdit ꝓceſſus. cū dicit: m Abstractus ⁊ illectus. quia primo inſurgit cōplacentia ſeu delectatio abſq; conſenſu perfecto. ⁊ tunc adhuc ſtat in terminis peccati venialis.

Deinde

dum mortē incurrim⁹. At si delectationē cōcepti facinoris in corde sequit part⁹ prave actionis: nā nobis mortis reis victor hostis abscedit. Diuersa intētiōe tentat de⁹ t diabol⁹. Diabol⁹ tentat vt tētatū in tristiciā mittat in amaritudinē: in murmurationē ꝓtra deū: t in desperationē. De⁹ tentat vt hoi suā infirmitatē agnoscēti t cōfitenti in sola spe diue mie ꝓstare fortitudinē oñdat. Unde: Laz virt⁹ i infirmitate cognoscitur siue perficit. Et in psal. Infirmata ē tu ꝙo pfecisti eā. In tētatiōib⁹ tristicia repellit gaudio. In successib⁹ aūt supbia timore deprimit.

Mortez generat. Sicut q tentat⁹ supat: ꝓmia vite: ita q cōcupiscē
t tijs illect⁹ supat: merito ruinā mortis incurrit.

Omne datū ⁊c. Ostēdo q vitia nō a deo nobis: sed a nobis sunt: ecōtra oñdit: q: qcqd boni agim⁹: nō a nobis: sz a deo est: vñ patrē luminū vocat. i. auctorē 'oiuz spūaliū donoz. Datum referē ad naturā: donum ad gfaz: t datū ipsi ꝙ: donum gfe solet ascribi. Sz t bonū nature a deo est. In baptismo gfa datū optimū. Et in datiōe spūs sancti donū pfectū potest intelligi.

Nō ē vicis. ob. Lumen et⁹ aliq̄ vmbra non intercidit; vt aliq̄ mala imittat. Sed sp bona lucis dona. in nobis aliqñ sunt dona dei: q̄ superuenientia obumbrāt peccata: quod non in deo.

prou. 17. a Eccli. 5. 6.

Uolūtarie. Sē bonum est a deo: t non meritis vestris ad hoc accessistis: sed sola gratia diuine voluntatis:

At sim⁹ initiuz ⁊c. Nec per hanc genituram putemus nos esse qō ipse est. Sed quendā principatū in creaturis adoptione nobis concessit. Unde alius translator: vt simus primitie creaturarū eius.

Sit autē ⁊c. Supra monuit ad tolerātiā tētationē: deinceps instruit moralib⁹ p̄ceptis. Primo admonet aurē accōmodare docenti: sero os apire ad docēdū: q: stultū est: qō nō didicit hō alijs p̄dicare. Qui ē. sapiaz

Nicolaus

a Deinde cōcupiscentia cū conceperit. i. inualuerit. b Parit pctm̄, inducēs ad cōsensum perfectū. c Peccatū ꝙo cū consūmatū fuerit. in opere exteriori. d Benerat mortē. nā inducit ad reiterationē t cōsuetudinē. ad quā sequit obstinatio que est mors aie. Nec argumentū inductum q de⁹ sit actor pctī valet: q: act⁹ peccati in ꝯtum act⁹ est aliquod bonum. t ideo reducit in deū sicut in causam primā efficientem. sed in ꝯtum malus est priuatio. nec habet causam efficientem: sed deficientē sz malicia voluntatis vl eius defectū. sicut mot⁹ claudicatiōis est a ꝙtute gressiua effectiue. deformitas aūt talis mot⁹ ē ex curuitate tibie. e Nolite. Hic remouet secūdū errorē. quia sicut dixerūt aliqui deum esse actorē peccati: vt dictum est. ita alij dixerūt bonū meriti esse ab hoie. s. pelagiani dicentes hominē sine gfa posse vitā eternā mereri. qō remouet. d. Nolite errare t subdit in q̄: f Omne datū optimū. qō est bonū meritoriū faciens hoiem vita eterna dignū. g Et oē donū perfectū. i. bonū glorie. h Desursū est descendens a pte luminū. t nō est ab hoie. q: bonū meritoriū excedit ꝓportionez nature create. sicut t finis ad quē ordinat. ꝑm illud. j. Cor. ij. Oculus nō vidit nec auris audiuit nec in cor hois ascēdit ⁊c. i Apud quē nō est trās. mutatio. i. mutabiliter cni facit mutabilia. sic noster intellect⁹ i. materialiter intelligit materialia. vnde dicit Boeti⁹ de cōsola. Immobilis manēs dat cūcta moueri. t idē declarat pBus. viij. phyſicoz. l: Nec vicissitu. obumbratio. nā in eo nō sunt plures actus intelligendi t volendi sibi succedētes. sed vnico actu simplicissimo t eterno intelligit t vult se t omnia alia. l Uolūtarie enim nos genuit verbo ꝙ vitat. i. p ꝙ incarnatū qō est ipsa veritas: Job. xiiij. Ego sum via ꝙ veritas t vita. m At sim⁹ initium aliqō creature ei⁹: q̄tū ad esse gfe qō hic inchoat t in celo perficit: q: gra est gfa cōsūmata. n Scitis fratres mei. Postq̄ beatus Iacob⁹ induxit fideles ad resistendum tentationi. hic consequenter eos inducit ad acquiescendum veritati. t ꝑmo eam deuote audiendo. secūdo opere adimplēdo. ibi: Estote autem. Circa primū dicit: Scitis fratres mei dilectissimi. id est scire debetis quod subdit: o Sit autem ⁊c. ad audiendū. veritatis verbū. p Tar

† f delectando vel consentiendo f facinus in corde † f perducit ad actū manifeste

concupiscētia cum †conceperit: † parit

† f p actū t in consuetudinē: prave vite perductus

peccatum: peccātus ꝙo cū † cōsummatum fuerit: generāt mortem.

† f t quia peccata non sunt a deo † f existimando q̄ tēptamēta vitioz a deo ꝓcedāt † f quibus nihil inutile quaderem f quasi niceret a nobis dissentire non debetis

†Nolite itaq̄ † errare † frēs mei

† f mala nō a deo: potius bona f q: ꝑma gfa t eius augmētū a deo ē † f vt castitas: t alie virtutes

dilectissimi. †Omne † datuz optimum: t dō̄ē †donum perfectuz. de

† f quasi radius solis a sole

sursum ē †descendens a patre luminū

† f i cui⁹ natura nulla mutabilitas: sz idēditas t nō 'olū in natura: sz etiā in distributiōe donoz q: sola 'dona lucis: t nō tenebras erroz immittit

†Apud quē nō ē transmutatio: nec vicissitudis obūbratio.

† f p aquā regenerationis in filios lucis † f prius filios tenebrarum † f doctrina euangelij.

Uolūtarie. n. †genuit † nos † ꝙbo

f ad hoc

veritatis: vt simūs initiū aliqō

† f qō a vobis habuistis ad vitia labi: a dño superna gratia illustrari

creature eius †. Scitis frātres

† f t vt initiū creature ad qō geniti estis in vobis per

mei dilectissimi. †Sit aūt omnis

seueret. f a doctoribus veritatis

homo velox ad audiēdū: tard⁹

† f ne ante tempus presumat docere

autem ad †loquendū: t tard⁹ ad

† f iracūd⁹ qñ apud boies apud deū nō ē iust⁹ f q:

iraz. †Ira. n. viri †iusticiā dei non

† f q: attenti debetis esse ad audiendum

operat. †Propter qō abiciētes

† f in exterioribus f aie t corporis † f ꝑm malos homines abundantes in diuitijs

omnē †immundiciā t † ābundan

† f malicie, ppie ad interioris hois prauitatē respicit. † f contra iram † f cū magno honore f t non solo auditu suscipite: sed etiā ope implete q: nō auditores legis iusti sunt sed factores

tiā †malicie, i † māsuetudine † suscipite insitū verbū qō potest salua/

† f esi i corpe tētatiōes vl etiā mortē patimi † f opere

re †aias vestras. Estote † autē fa/

f sine operibus

ctores verbi t non auditores tm̄

f si per solum auditum saluandos vos putatis

fallentes vosmetipsos. Quia si

quis auditor ē verbi t nō factor: hic cōpabitur viro considerāti

† f corporali vbi sola vmbra relucet

vultū natiuitatis sue in †speculo.

† f q: nō re: sed f solā vmbrā vidit: sic t ille q hz verborum vmbram: non corpus operis

Cōsiderauit. n. se: † t abijt: t sta/

† f qui solo auditu putat se saluari: fallitur: sed.

tim oblitus est q̄lis fuerit. †Qui

† f audiendo verbum euangelij

aūt †pspexerit i lege perfecte liber

f continuatione operis

tatis: t ꝑmānserit nō auditor ob/

Propter qō. Monuit ad ingrendā doctrinā. ad quā suscipiendā: t vt in ea possint proficere: hortat ad mūdiciā corporis t aie. Qui non declinat a malo: nō potest bonum facere.

Insitum verbuz. Qō vestris cordib⁹ p̄dicando imponim⁹: vl verbū qō insitū t semiatū ē in die redēptionis quando vos genuit de⁹: nunc pfectius suscipite: t operibus implete. qō in mysterio tenetis. Roma 2. ubi

Cōsiderati vul. natī. Alleg. Qui proponit in alio suo cōsiderare in scripturis q̄si in speculo: vultum na. qualit hō sit natus: q̄ fragilis: vel quid futurus q̄ breuis cui in quātis miserijs posit⁹. cōpūctionē magnā t volūtatē penitēdi contraxit: t statim aliq̄ tētatiōe seductus: obliuiscit cōpūctionis: t ad pcta redit. Cui⁹ incōstātie cōpat: q libenter ꝙbū audit: t implere negligit. t ē similitudo iter illū q spōte sua sine doctore se ad scripturas cōplicuit t illū q ab alio scripturas audit: cū nenter impleuerit. Puer cū nascit: vagit p qō indicat dolor aie q̄ inuita intrat ad miserias carnis: que dolorē postea obliuiscit: ꝓsueta illecebris carnis. Mattē. 5. c.

In lege pfe. li. Legē perfecte libertatis: gratiam vocat euangelij: que perfecte liberos facit a seruitute timoris. Qui legem tenebant: in timore seruiebant. Quisquis eam transgrediebat: sine miseratione lapidabat. hec lex neminē ad perfectum perduxit: quia t si cogebat timore seruire: non dabat

de lyra

dus autem ad loquendū. nam hoc pertinet ad doctoris officium ad quod se ingerere est presumptuosum. q Et tardus ad iram. nā ira que est per vitium. oculū mentis excecat. t ira que est per zelum: ipsum aliquādo perturbat. vt dicit Grego. in. v. moral. r Ira enim viri. que est per vitium. s Justiciam dei nō operat. minus dicit t plus sigt. naz ira que est per vitium nō solum iusticiā omittere facit. sed etiam frequēter ad faciendū iniusticiam inducit. cōsequēter ꝓpositū cōcludit. d. t Propter qō abiicientes omnē immūdiciā. corpis t aie que intellectū hebetat. v Et abundantiam malicie. i. ire ꝓcessum t augmentū vsq̄ ad op⁹ iniusticie. qō intellectū excecat. vt dictum est. x In mansuetudine suscipite insitum verbū. id est verbū fidei quod debet mentibus inseri humanis. Est autem mansuetudo quedā tractabilitas mētis ꝓpter quod est debita dispositio ad recipiendum impressionem verbi diuini sicut cere tractabilitas ad impressionem sigilli. y Estote. Hic cōsequenter inducit ad acquiescendū veritati ipsam opere adimplendo. t ꝑmo facit ꝓpositum. secūdo remouet oppositum. ibi: Si quis autē. Circa primū dicit: Estote autem facto. ver. t nō au. tm̄. precepta enim diuina saltem in pluribus sunt de operabilib⁹. t ideo non sufficit auditus. sed requirit opus. ꝓpter qō dicit pBus. i. Ethicoz. q illi qui sūt cōtenti scientia morali absq̄ opere: sunt similes illis qui attente medicos audiunt. sed nihil faciūt eorū que dicunt. t sic isti non habent corpus bene curatum. sic nec illi animā. ꝓpter quod de tali auditore subdit: z Hic cō parabit virō cōsiderāti vultū natiuitatis. i. vultū suū corporalē in quo natus est. a In speculo. in quo videt vmbratice t imꝑfecte. ꝓpter qō talis cōsideratio parua aut nulla facit impressionē. sic est de auditu p̄ceptorū dei sine operatiōe. b Qui aūt pspexerit i lege perfecte libertat. i. in lege euangelica. que dicit lex libertatis: tum quia est lex amoris. lex autem vetus fuit lex timoris. Augu. in libro contra Adamantū. Differentia legis t euangelij timor t amor. timor autē respicit conditionē seruilez. amor aūt liberam. tum quia lex noua liberat a seruitute legis veteris t onere. vt frequenter dictum est. ȝ. c Et permanserit in ea. ꝑm eam viuendo.

Sic beatus

gratiā vt cōpleret amore: ⁊ a penis inferni nō poterat liberare. Sed charitas que dat in euāgelio mittit foras timorē: ⁊ ducit ad vitā.

Si qs putat se ⁊c. Admonuerat vt verbū dei nō solū audirēt: ⁊ etiaz implerent. Nūc vt vndiqz munitos reddat addit: Nihil valere hec oia nisi etiā lingua refrenet a detractionib⁹ mēdacijs: blasphemijs: stultiloquijs: multiloqo. Quia: corrūpūt bonos mores colloquia prava.

Religio mūda ⁊c. Quia dixerat factorē operis beatū: nūc q̄ facta maxime placeāt dicit. s. misericordia ⁊ innocentia. Nā in eo q̄ pupillos ⁊ viduas visitare iussit: cūcta q̄ erga ꝓximū agere debemus insinuat. Q̄ immaculatos a seculo iubet custodire. Uniuersa in quibus nos castos obseruare decet ostēdit. In qbus sunt ⁊ ea q̄. ꝑ. obseruari monuit. Vt tardi ad loquendū: tardi ad irā. C. II.

Jac. 3. b.

D roma. 2. bi

Ratres mei.

f Ostēdit q̄ hi qb⁹ scribebat fide ibuti: ꝑ opibus vacui erant: ⁊ elemosynā quā predicabat nō paupib⁹ ꝓpter eterna: ꝑ diuitib⁹ ꝓpter tpalia cōmoda faciebant vnde eos redarguit.

a

Nolite in. p. ac. ⁊c. Q. dñs diuites inuitaret ad fidē. ⁊ paupes despiceret. Nō ita ē: q̄ dñs pauperes elegit in hoc mūdo ⁊ eos fide donauit.

matt. 5. d.

Abundus pauperem abiicit: diuitē colit: fides christi ecōtra docet: quia ois glia diuitū tanq̄ flos feni: misericordia in pauperes floret in eternum.

Dñi glorie. Dñm glie nolat: vt eis iustis obediat: q̄ sempiterna glia

Nicolaus

a Hic beatus in facto suo erit. i. in ope suo. b Si qs. Hic ꝓfr remouet oppositū: q̄ aliq̄ volebāt viuere otiosi: credētes q̄ eis sufficeret ad salutē susceptio fidei: ꝓpter qō hoc ip̄robat d. Si qs aūt putat se esse religiosū i. verū ⁊ pfectū christianū. c Nō refre. lin. suā. iactādo se q̄ hoc credere sibi sufficit ad salutē. d Sed seducēs cor suū. per falsam opinionem.

e Huius vana est religio. q̄ nō ducit ad finē debitū: sicut medicina dr vana q̄ nō inducit sanitatē. f Religio aūt. s. christiana. g Mūda ⁊ imaculata apud deū. i. accepta apud deū. h Hec est visitare pu. ⁊c. i. exercere se in opibus misericordie erga ꝓximū ⁊ i opib⁹ mūdicie erga ipsū.

i Ratres mei. Postq̄ beat⁹ Jacob⁹ informauit fideles ad C. II.

f bñ se habendū respectu sui. Hic ꝓfr idē facit respectu ꝓximi. Et dividit in duas partes. q̄ ꝓmo inducit fideles ad bñ se habendū erga ꝓximū in collatōe boni. 2° in cuitatōe mali. ca. se. Prima in duas: q̄ ꝓmo facit ꝓpositū in collatōe boni honorabilis. 2° in collatiōe vtilis. ibi: Sic loqmini. Ad euidentiā aūt ꝓmi duo sūt ꝓmittēda. ꝓmū est qd sit ꝑsonarū acceptio. secundū qualiter habet locū in exhibitōe bonor̄. Circa ꝓmū sciendū q̄ eqtas distributiue iusticie in hoc ꝓfr̄sistit q̄ aliq̄ diuersis trimū sciendū q̄ eqtas distributiue iusticie in hoc ꝓfr̄sistit q̄ aliq̄ diuersis tribuunt ꝑm ꝓportionē vel dignitatē vniuscuiusq̄. ꝓpter qō si in tali distributione attēdat ad cām ꝓpter quā aliqs ꝓportionat ad tale donū: sit ꝑm eqtatē iusticie distributiue: vt sic cancellari⁹ parisiēsis ꝓmoueat aliquē ad magisteriū: attendēs ad suā sufficientiā scie p quā efficiat ꝓportionat⁹ vl dignus respectu talis honoris. Si aūt attēdat ad ꝑsonā tm̄ vl aliā quamcūq̄ cām q̄ nō facit ad hoc q̄ ꝓportioncē ad talē honorē vt q̄ est ꝓsanguineus: cōpatriota: vel diues vel aliqd hmōi facit ꝺ eqtatē iusticie distributiue. ⁊ p ꝓfr̄s peccat: q̄ nō opponit̄ virtuti nisi vitiū. ⁊ tale peccatū vocat acceptio ꝑsone seu ꝑsonarū. Cōtingit tm̄ aliquā ꝑsone ꝓditionē facere eam dignā respectu vnius rei nō tm̄ respectu alterius: sicut ꝓsanguineitas facit aliquē dignū vt instituat heres patrimonij: nō aūt vt det ei magisteriū vel ꝑlatio eccl̄iastica. Circa secundū sciendū q̄ honor dat alicui in testimoniū virtut̄. iiii. ethi. Et iō sola virtus est cā debita honoris exhibēdi: ⁊ hoc ꝓtingit dupliciter. Uno mō virt⁹ ꝓpria. ⁊ sic virtuoso debet honor. Alio mō virt⁹ aliena ⁊ sic ꝓncipes ꝑlati sūt honorādi: etiā si sint mali in quantū gerūt ꝑsonā dei: ⁊ cōitatis cui ꝓfr̄sūt. ⁊ eadē rōne parētes ⁊ dñi ꝑpter participationē diuine dignitat̄: q̄m̄ deus est oium ꝑ. ⁊ dñs. Silr̄ senes ꝓpter signū virtut̄ qō est senectus. Et silr̄ diuites: q̄ maiorē locū obtinēt in cōitatib⁹. si aūt solo intuitu diuitiarū honorant̄ est acceptio ꝑsonarū ⁊ sic peccatū. ⁊ sic loqr̄ Greg. homel. xxviii. Superbia nra retundit q̄ in hoibus nō naturā q̄ ad imaginē dei sūt facti: ꝑ diuitias honoramus. His igit̄ ꝓmissis accedamus ad litterā in q̄ btūs Jacob⁹ excludit a fideli-

liuiosus factus: sed factor operis:

f nō in auditu f in futuro: ⁊i hic miser

hic beatus in facto suo erit. Si

f non solū fr̄is seroces verbi: sed ⁊ linguam refrenate f per fidē quā hz ⁊ per opera fidei

quis autē putat se religiosum esse non refrenās linguam suā: sed

f non intelligens se puniendum ꝓ peccato lingue f inutilis non mūda

seducens cor suum: huius vana

f in cordis intentione f operis executiōe.

ē religio. Religiō munda ⁊ ī ima

f qui non fallitur in discernendo sicut homines: ⁊ qui filijs pie consulit ⁊ retribuit.

culata apud deum ⁊ patrē hec ē:

f succurrere f qui carent p̄sidio patrū ⁊ matrū: de qbus dr: Quidiu fecistis vni de his fr̄ibus meis minimis mihi fecistis f in tpe necessitatis

visitare pupillos ⁊ viduas i tri

f q̄ mūdū diligit: immaculatū se a seculo nō custodit

bulatione eor̄. ⁊ immaculatum se custodire ab hoc seculo.

f ⁊ vt possitis esse immaculati

Ratres mei C II.

f q̄ cōiqz diuitē ꝓpter diuitias eligit: ⁊ pp pauptatē pauperē abiicit vtrobiqz peccat

f nolite ī plonaz accepti

one habere fidē dñi nr̄i ihesu xpi gl̄e. Eteni si introierit i cōuentū nr̄m vir aureū ānulū habēs: in veste candida: introierit autē ⁊ pauper in sordido habitu: ⁊ intendatis in eū qui est indutus veste p̄clara. ⁊ di

f in honesto loco

xeritis ei: Tu sede hic bñ. Pauperi autem dicatis tu sta illic: aut sede

f q̄ō est: nonne peccatis operamini

sub scabello pedū meor̄. f nōne

f non a deo

iudicastis apud vosmetipsos: ⁊

f i. iudicare debetis apud vosipsos: q̄ praue cogitatis in acceptione p̄sonarum

facti estis iudices cogitationum

f i. humanarum

iniquor̄. Audite fratres mei dile

f inopes rerū tpaliū: sed

ctissimi. Nōne deus elegit pauperes in hoc mundo: diuites autē in fide: ⁊ heredes regni: q̄ repro

f non mundana

misit diligentibus f se? Vos autē

f vel in f dicendo: tu illic sta.

exhonorastis pauperē. Nōne di

f f auferendo bona: verberando

uites p potētiā f opprimunt vos ⁊

f ⁊ sine culpa faciunt vos condemnari.

f trahūt ipi vos ad iudicia. Nō

f etiam f salutiferū christi

ne ipsi blasphemāt bonum nomē inferūt fidelibus. Blasphemāt. Hec apostolor̄ tēporib⁹: plures gētiliū ⁊ iudeor̄ maxime priores fecisse inueniuntur.

de lyra

bus ꝑsonarū acceptionē: ꝑ quā indebite honor exhibet. ⁊ sic eos reducit ad debitā honoris exhibitionē in q̄ sic ꝓcedit: q̄ ꝓmo ꝓponit intentū. 2° induc it exēplū ibi: Eteni. 3°, ꝓbat assumptū. ibi: Audite frēs. 4° excludit falsū intellectū. ibi: Si tū. Circa ꝓmū dicit: k Nolite in p. acce. hīc fidem. inducēdo ad fidē: vel recipiēdo ad cā ꝑ administrationē sacror̄: vel nutriēdo i fide ꝑ bonā exhortationē cū ꝑsonar̄ acceptōe: qō fit qñ in istis debita cā nō attēdit: vt pz ex ꝓdict̄: ꝑ idebita. s. attēdēdo ad ꝓpriū questū vl ad alia hmōi: ꝓp q̄ ꝓdicta nō debēt exerceri. si aūt attēdat ad honorē diuinū ⁊ ecclesie bonū ⁊ deuotionē recipiēt̄ fidē vel exhortationē: nō est acceptio ꝑsonarū i talib⁹ si ꝓdicta magis exhibeant aliqb⁹ q̄ alijs: ꝑm maiorit̄ deuotionis cor̄ vel honoris diuini ⁊ eccl̄ie: sicut ꝓuersio ꝓstātini ad fidē: ex cui⁹ exēplo valde multi venerūt ad fidē: ⁊ ex ei⁹ facto est eccl̄ia ꝓmota ⁊ honorata q̄si ꝑ totū orbē. sic etiā laborare ad ꝓuersionē ⁊ nutritionē i fide diuitū q̄ ꝑ potētū magis q̄ pauperū: nō ē ꝑsonar̄ acceptio attēdendo ad bona q̄ ex ipsis ꝓuenire ꝑt magis q̄ ex pauperib⁹. l Dñi nr̄i ic. xpi gl̄ie. i. fidē xpi q ē dñs ⁊ dator gl̄ie nō ꝑm ꝑsonar̄ acceptionē ꝑ ꝑm meritor̄ grad⁹ ⁊ ꝓportionē. m Eteni si introierit. Hic ꝓfr ponit exēplū ad ꝓpositū de paupe ⁊ diuite igrediētib⁹ congregationē fidelium in eccl̄ia. ⁊ pōt dupl̄r intelligi. Uno mō de paupe ⁊ diuite infidelib⁹: q̄ sūt ad fidē inducēdi. Alio mō de pauper ⁊ diuite fidelib⁹ q̄ sūt in fide nutriēdi. Si igit̄ paup infidelis vel fidelis sic cōtēnat vt de ei⁹ ꝓuersione ⁊ nutritōe i fide parū aut nihil curet sp est petm̄. Silr̄ si diues pp diuitias tm̄ in istis ꝓponat: q̄ vtrobiqz ē acceptio ꝑsonarū. ⁊ in his duob⁹ casib⁹ videt logr̄ btūs Jacob⁹. Si aūt diues ꝓhonoret ⁊ ꝓponat i ꝓdict̄ pauꝑi nō hīdo respectū ad diuitias ꝑ se: ꝑ ad bonū qō ex ei⁹ ꝓuersione vel nutritōe in fide ꝓbabilr estimat ꝓuenire: nō videt cē ꝑsonarū acceptio nec petm̄. ⁊ sic intelligendū ē ista lra cū subdit: n Et di. s. diuiti. o Tu se. ꝺ bñ. attēdēdo ad diuitias ꝑ se. p Pauꝑi aūt di. tu sta illic ⁊c. ipsū ꝓtēnēdo: vl ꝓp pauptatē ꝑ se ipsū min⁹ honorabilē ⁊ amabilē deo iudicādo. iō subdit: Et facti estis iu. cogi. iniquarū. q Audite. ꝺ ꝓfr̄ ꝓbat suppositū. s. q̄ diues pp diuitias ꝑ se nō ē magis honorabilis: nec pauꝑ pp pauptatē ꝓptibilis. ⁊ ꝑ dupl̄r. ꝓmo diuina auctē cū dr: r Nōne de⁹ ele. pau. vt pz de aplis. tm̄ a ꝓncip⁹ elegit alios diuites vt ꝯcheū ⁊ laçarū. s Diuites i fide ⁊c. q. d. ei debet ꝓformari. ⁊ sic dz i ecclia fieri: q̄ pauꝑes in tpalib⁹ diuites tm̄ in spūalib⁹. si ex cor̄ spū alib⁹ diuitijs magis ꝓuenit honor diuin⁹ ⁊ bonū eccl̄ie: diuitib⁹ in tpalib⁹ sūt ꝑhonorādi. 2° hoc idē ꝓbat ex diuitū auſteritate d. t Nōne di. p po. op. vos. i bonis possessis dānificādo. v Et ipsi trahūt vos ad iudicia. vt cōdēnemini ad mortē in ꝑsonis. hec eni frequēter fiebāt in eccl̄ia ꝓmitiua. 3° hoc ꝓbat de diuitū malignitate d. r Nōne ipsi blas. no. bo. s. iesu. xpi.

Si tñ legem. Quia aspe de ꝓceptu diuitū locutus erat: ⁊ quodāmō ꝓtrarius leg: diuine q̄ oēs diligi ꝑcipit. Ne oino ꝓtēnēdi diuites putent. Subdit: Quasi ꝓpter p̄dictas cās nō sūt eligēdi. Sed tñ si ꝑficiꝫ hāc legez q̄ dicit: diliges ꝓximū: bñfactis: q: etsi diuites ꝓpter diuitias nō sūt eligē di: nō tñ ꝓpter deū minus sūt diligēdi. Regalē. i. excellentē vel q: cōis est oīb⁹ ⁊ oēs cōplectitur.

Vel q̄ dicit: nō ꝓfūdas psonā paupis: nec honores vultū potēꝫ. ⁊ alibi: nulla erit distātia psonarū: ita paruū vt magnuz audieꝫ: q: iudiciū dei est.

Quicūqz aūt. Ne putarēt ꝓceptibile eē peccatū: in hac vna re legem transgredi. addit: Qui cūqz. Offendat aūt in. v. ⁊c. Vere q in vno offendit est trāsgressor totius legis: q: q peccat ꝫ auctorē legꝫ facit quez in sua lege negligit: ⁊ cōtra charitatē q̄ est cā ⁊ mf totius legis. Hāc sniaz ex sūl videamus. Si qs me offenderet oēs frēs ⁊ amicos meos in me offenderet ⁊ quodāmō ꝫ oēs peccaret. Sic q vnū mandatū negligit: cetera q̄ cōpleta videbanē adiuuare: sibi inutilia reddit. Vel aliter: charitas ē plenitudo legis: in cuius p̄ceptꝫ tota lex pēdet. Qui aūt ꝫ charitatē facit: merito oium reus est. Nemo aūt peccat nisi ꝫ charitatē faciat q: nec deum vere diligit: cuius legē negligit: nec ꝓximū in quē delingt. q: q̄ superꝰ ostēderat cos in charitate peccare: qsi dicāt paupes: tu sta illic. cō petēter subdit: Qui in vno. i. charitate offendit: (q̄ est radix oīuz p̄ceptoꝝ) ab oībus p̄ceptꝫ q̄ sūt q̄si filij charitatꝫ accusat. Reconciliato aūt illo vno in quo offenderat: cetera oia reconciliarē. Cur ē nō dicūt paria pcta. Nescio nisi forte: q: magis facit ꝫ charitatē ⁊ magis offendit ecclesiā: q grauius: ⁊ minus q leuius peccat. Omniū reus. Apud deū q nihil dimittit impunitū: q scit ē necessariū legē dederit: q negligit mandatū credit illud a deo inaniter institutū. Sic loqmini sic fa. Quicquid malū est diuitē ꝓpter diuitias elegi: pauperē abiici ⁊ q: bonū est ꝓpter deū etiā diuites diligere: pupillos ⁊ viduas visitare: ergo sic loquimini: ⁊. s. f. hoc loquendo ⁊ faciēdo curate: vt ꝓximos diligēdo: a deo diligi mereami miam ipē

Lxvi.19.c
roma.12.b
1.ꝑe.6.b
Colos.2.d
actuū.10.d
1.petri.1.c

ſad ꝓtectionem vestram
qꝫ inuocatuz est sup vos? Si tñ*
ſ gratie † ſ excellēte inter alias ††ſm qꝫ scriptura
legem ꝑficitis† regalez† secundūz
testatur ſ. hanc
scripturas: diligēs ꝓximum tuū sicut teipsum: benefacitis. Si aūt
ſ .i. pauperes ꝓpter paupt̄atē abiectis ⁊ diuites ad honores ꝓpter opulentiam ꝓmouetis
psonas accipitis: peccatū opamini redarguti a lege quasi trāsgressores. Quicunqz autez totā legē
ſ seruare in animo ꝓposuerit †† nō ex humana fragilitate: sed reputando leue esse
seruauerit. † offendat aūt in vno: factus est omniū reus. Qui autē dixit: nō mechaberis: dixit ⁊ nō occides. Si non mechaberis: occides autē: factus es † trāsgressor
† ſ ita ꝓtemptor legislatoris
†† ꝓximis †† ita estote misericordes ꝓximis sicut deus vobis
legis. Sic† lo quimini. † ⁊ sic facite sicut p legem libertatis incipiētes
†† ⁊ debetꝫ misericorditer agere: nā q potuit ⁊ nō fecit miam aūꝫ iudicaret: sine misericordia iudicabit
iudicari. † Judiciū. n. sine misericordia: illi q nō facit misericordiā.
ſ supponit iudicio ⁊ quasi illuminat iudiciū qō ē cuz misericordia per ipsam enim misericordiam commē dabilius est ⁊ magis placet
Superexaltat autem misericordia

ſ vel o † ſ debetis bene agere: q: fallunt q̄ solā fidē sufficere credunt
iudiciū. † Quid ꝓderit fres mei
†† cū habeat tempus operandi
si fidē qs dicat se habere: ⁊ † opera non habeat? Nunquid† fides
†† fides sine opibus mortua ē: sed que p dilectionem operatur saluat
poterit saluare eum? Si aūt frater ⁊ soror nudi sint: ⁊ indigeāt victu quotidiano: dicat autē de vobis aliquis illis: Ite i pace: calefacimini ⁊ saturamini: nō dederitis
autē eis que necessaria sunt corpi
†† illis charitas vestra †† vel sine operib⁹
qd† ꝓderit? Sic ⁊ fides si nō† habeat opera: mortua ē† in semetipsa.
†† qbus reuiuiscat †† ꝓra seipsam: qō eni verbis ꝓmisit: nō impleꝫ
Sed† dicet qs: Tu fidez habes
†† irridendo ſ vobis ſ aliquis ſ sine opibus
et ego† opera† ostēde mihi fidē tuā sine operibus: † ⁊ ego ostē
† ſ fidei †† q: nō habes opa: si potes ostēde p aliq̄ certa sig̃: vt credā te esse fidelē ſz ñ poteris cū desint opa
dam tibi ex operibus fidem meā. Tu credis quoniā ē vnus deus:
ſ nō ī probo: sed nō sufficit †† ne putes qō aliqd magnū faciasnam. ⁊ c. † ſ vnū esse deum.
benefacis: ⁊† demones† credunt

dentes: misericordia digni existatis. Et libertatꝫ: lex charitatis: quā supꝰ regalē vocauit: q̄ dī: Diliges ꝓximū tuū sicut teipsū. q̄ lege vos deꝰ iudicat: cū magnā misericordiā donat: q: nō iudicamini p legē penarū ⁊ seruitutis: ꝫ p legē gr̄e q̄ spōtaneos vocat ad penitentiā ⁊ pcta dimittit. Aliter gratuius iudicat q legē moysi q̄ naturalē ꝓtēnit. Grauius etiā q legē gr̄e q̄ legē moysi despicit. Quasi bñ logminī ⁊ bñ facite: q: si negligiꝫ grauius dānabimi q̄ q fuerunt in tpe moysi: q: cui plus cōmittit plus ab eo exigit. Quo plus maiorē qs misericordiā a dño cō sequit̄ eo iniustius indigēti ꝓximo misericordiā negat ⁊ iustꝰ luit penas ipietatis. Superexaltat aūt mt. ⁊c. Sicut in iudicio dolebit q̄ non fecit misericordiā ita q fecit: remunerat⁹ exultabit atqꝫ gaudebit. Aliter: Superexaltat. supponit mia iudicio. In quo inuentū fuerit opus misericordie: etsi habuerit aliqd in iudicio quo puniat: tangꝫ vnda opere misericordie ignis peti extinguit. Aliter supe. m. Plures per misericordiā colligunt. s. q misericordiā ꝓtiterūt. Bti eni misericordes qm̄ i. m. c. Hic latius disputat de opib⁹ misericordie: vt quos ꝓcedēte sentētia terruerat cōsolet docēdo qbꝰ remedijs expient q̄ tidiana pcta sine qbꝰ nō agit vita: ne illi q non in vno tm̄: ꝫ in multꝫ offendūt in iudicio inueniant̄ rei omnium.

Sic ⁊ fides si nō. Sicut sola verba pietatꝫ nudū vel esurientē nō recreāt: si nō ⁊ cibꝰ p̄beat et vestis: ita fides verboten⁹ seruata nō saluat. Dō legit: q credi. ⁊ bap. fuerit. de fide pfecta q̄ p dilectionē opat est intelligēdū. Sed dicet aliqs. Nō solū ꝓpter p̄dictas rōnes debetꝫ ad bñ opandū iciari. Sed etiaz ꝓpter ꝫ ne ꝓperitū ab alijs patiamini: q: aligs assūpta fiducia de suis opib⁹ vt oñdat solā fidē nō valere ꝓperādo dicet t. f. ⁊c. Tu credis. Probauit eos q opa nō hñt verā fidē nō hic: nūc cuiusmōi fidē habeant: patefacit: ne illā talē fidē magnificiāt. Et demones cre. Scriptū ē: Exibāt demonia ab hoīb⁹ clamātia ⁊ dicētia: q: tu es filiꝰ deiꝫ ⁊ legio q̄ hoīem obsidebat timēs clamabat: Qui mihi ⁊ tibi fili dei sūmi: adiuro te

Lxvi.19.c
roma.12.b
1.ꝑe.6.b
Colos.2.d
actuū.10.d
1.petri.1.c

Nicolaus

quod sicut Bernardus dicit: Est mel in ore: melos in aure: iubilus in corde. a Si tñ. Hic remouet falsū intellectū circa precedētia. Ex his eniz q̄ dixit de diuitibus posset aliqs credere q: essent a fidelib⁹ odiēdi: qō remouet d. Si tñ legē ꝑficiꝫ regalē. i. a rege regū data. b Scōm scripturas. veteris ac noui testamēti. c Diliges ꝓximū tuū sicut teipsū. i. ad eandē beatitudinē ꝓsequendā. Et noie ꝓximi intelligiꝫ oīs hō: q: ad imaginē dei factus ⁊ ad beatitudinē aptus. d Si aūt psonā accipitis. modo ꝓdicto. e Redarguti a lege. Deu°. j. Ita paruū audietis vt magnū nec accipietis cuiuscqz psonā. Et subdit malū qō inde sequit̄: cuz dī: f Qui cūqz aūt ⁊c. qō est intelligendū de pena dāni que est carentia diuine visionis quā incurrit hō per vnā transgressionē legis diuine: quia peccatū mortale est transgressio legis diuine. ꝫ penā sensus incurrit grauiorē qui plures transgressiones facit: ⁊ q̄ de pena dāni intelligat lra sequēs ostēdit cū dī: g Qui eni dixit: nō mechaberis ⁊c. ab vno eni deo sūt oia: ꝓpter quod per vnius transgressionē offendit. ⁊ per ꝓnis eius visio tollit. h Sic loquimini. Hic ꝓñr beatus Iacobus informat fideles de collatiōe boni vtilis que consistit in operibus misericordie. Et diuidit in duas partes. quia primo facit ꝓpositū. secūdo remouet oppositū. ibi: Quid proderit. Circa primum dicit: Sic loqmini ⁊ sic facite: vt opera vestra sint verbis cōformia. ⁊ qualiter subdit: i Sicut per legē libertatis. i. legem euangelicā. k Incipientes iudicari. i. ad iudiciū futurū debite disponi: vbi dabit sententia beatitudinis ꝓsequende ꝓ operibus misericordie: Matth. xxv. Venite benedicti patris mei ⁊c. ⁊ subditur: Esuriui eni ⁊ dedistis mihi manducare ⁊c. l Judiciū eni sine misericordia ⁊c. Matth. xxv. Ite maledicti in ignē eternū. sequitur: Esuriui eni ⁊ nō dedistis mihi manducare ⁊c. m Superexaltat autē misericordia iudiciū. nam in casibus dubijs inter iusticiā ⁊ misericordiā semper declinandū est ad partem misericordie. vnde dicit Ra. Sa. super Exo. q̄ apud hebreos fuit antiqtus constitutū q̄ si ma

de lyra

ior pars iudicum in vno condēnet aliquem ad mortem: non propter hoc est interficiendus: sed expectanda est maior deliberatio. si autez maior pars in vno liberet cum est liberandus. n Quid ꝓderit. Hic ꝓsequenter remouet oppositum. s. q̄ fides sine operibus misericordie valeat ad salutem. Et remouet primo per rationem. secundo per exemplū. ibi: Vis autem scire. Circa primū ponitur quadruplex ratio. prima accipitur ex defectu talis fidei. ⁊ est talis: Illud qō est mortuū spiritualiter: non potest saluare eternaliter. fides sine operibus est huiusmodi: q: viuificat per charitatē. Amor autem dei nunqꝫ est otiosus: operatur eni magna si est. si autem operari renuerit amor non est. vt dicit Grego. homel. xx. Et hoc est intelligendū habita opportunitate operandi: ꝓpter qō fides que per dilectionē non operatur mortua est: ⁊ sic inefficax ad salutē. ⁊ hoc est quod dicit: Quid proderit fratres mei ⁊c. q. d. nihil ꝓderit ad salutē. o Si autem. Hic ponitur secunda ratio que accipitur ex simili. fides eni sine operibus filis est verbo sine intellectu. sed tale verbum nihil proficit: sicut si aliquis dicit famelico vade ⁊ comede: ⁊ non det ei aliquid ad comedendum: tale verbum nihil prodest: sed magis est frustratorium ⁊ derisorium. ⁊ hoc est quod dicitur: Si aūt frater ⁊ soror nudi sint ⁊c. ⁊ patet ex dictis littera. p Sed dicet qs. Hic ponitur tertia ratio que accipitur ex opprobrio quod potest inferri alicui sic credenti: quia non potest ostendere fidem suam si requiratur: que nō verbis sed operibus vere ostenditur. ⁊ hoc est quod dicitur: Sed dicet quis: id est potest dicere rationabiliter imperando sic credenti. q Tu fidem habes. ꝫm dictum tuum. r Ostende mihi fidem tuam sine operibus. quasi dicat: non potes: sed ego potero qui opera habeo. s Tu credis. Hic ponitur quarta ratio et accipitur ex demonibus qui credunt ex euidentia signorum: ⁊ contremiscunt timore penarū. ⁊ tamē hoc non valet eis ad salutē: quia nō possunt agere opus meritorium. ⁊ similiter suo modo fides que non operatur per dilectionem non proficit ad salutem.

Vis aūt

per deū ne me torqueas. Qui ergo deū nō credūt: vel creditū non timent: demonibus tardiores ⁊ pteruiores sunt. Vis autē scire. Probato q̄ fides sine opibus mortua est: vt cuidētius ad bonā opationez inuitet eos: elegās exemplū bone opationis abrahā patriarchā ꝓponit illis q̄ de circū cisione crediderāt: vt bonū patrē q̄si boni filij imitent in tētatōe ⁊ i opatōe

Abrahā pater. Ex abrahā p fidē siue opibus iustificatus ds: De opib⁹ q̄ p̄cedebāt intelligit: q̄ p opa q̄ fecit iustus nō fuit s̄ sola fide: hic de opibus agit q̄ fidē sequunt: p q̄ amplius iustificat: cū iā p fidē fuisset iustus. vnde paulus: Fide abrahā obtulit isaac cū tētaret: hec oblatio est opus ⁊ testimoniū fidei ⁊ iusticie. Paulus in abrahā fidei ꝓstantiā. Jacobus laudat operum magnificentiā: quia vtroq; fuit pfect⁹ abrahā ⁊ de vtroq; in exemplu ꝓponit. Obiectēs. Magna tētatio cū filiū iubebat occidere: magna fides cū etiam de mortuo credebat se posse semē accipere. Magnū op⁹ cum dilectissimū nō dubitaret offerre. Unde. Quia obtulit illū in quo acceperat ꝓmissionē: apparet magna virtus fidei. quia ⁊ si eu offerret: credebat ꝓmissionē implendā: q̄ potentē credebat deū etiā suscitare mortuum.

gene.15.b roma.4.a gala.3.a. Josue 2.b

Credidit abrahā deo ⁊c. Aug. Aliud ē credere in deū: aliud credere deo: aliud credē deū Credere illū est credē q̄ sit deus. Credere illi ē credere vera esse q̄ ille dicit. Credere in illū est tēdere cū charitate in illū. Primū ⁊ secūdū demonū ⁊ multoz malox ee ñ dubitat. Tertiū tm̄ ē bonox.

Similiter. Ne causarent opa tāti ꝓis se imitari nō posse: ꝓcertiz cū nō nullus cogat filios offerre: addit exēplū peccatricis mulieris: q̄ p opa misericordie ⁊ hospitalitatis soluta est a peccatz: ⁊ ascripta ciuis israelitī populi ⁊ annumerata in generatōib⁹ saluatoris. Raab. Latitudo q̄ significat ecclīam fide dilatatā. Mul⁹ exēplo monet patrie pereūtis interitū cauere p opa misericordie nūcios christi suscipe ⁊ seruare ⁊ ad iesum remittere. sicut legitur beatus Samaliel fecisse. C. III.

n Olite. Sicut monui vos ad opa facīēda: sic moneo ad vitanda

Nicolaus

a Vis aūt scire. Hic ꝓñr dictū errorē remouet p exēplū dupler. Secundū ponit ibi: Sīlr aūt. Primū est ipsius abrahe qd̄ ꝓponit inuehēdo ꝰ aduersariū d. Vis aūt scire. p exēplū. b O hō inanis. dī aūt res sanis q̄ nō ꝓsequit finē debitū: sicut medicina q̄ nō inducit sanitatē: ⁊ eadē rōne hō q p opa bona nō ꝓsequit beatitudinē. c Qm̄ fi. sine ope. mor. ē. q. d. ostendā tibi p exemplū ꝓtis nr̄i abrahe. iō sequit: d Abrahā p̄ nr̄ nōne ex opibus iustificatus est. q. d. sic. Sed ꝰ hoc videt dictuz aplī Ro. iiij. Si enī abrahā ex opibus legis iustificatus est habet gloriā s̄ nō apud deū. ⁊ ibidē. iij. ca. Ex opibus legis nō iustificabit ois caro. Dicendū q̄ aplis loquit ibi ꝰ illos q̄ opa cerimonialia legis dicebāt ee necessaria ad salutē q̄ tñ iā cessauerāt in morte xp̄i q̄ntū ad efficaciā. e Offerens. Hic ꝓñr ponit exēplū de obediētia abrahe ad deū: ꝓcedente ex magna dei dilectōe que semp manet efficax ad salutē cū dī: Offerēs isaac filiū suū sup altare Beñ. xxij. paratꝰ illū imolare ex fide ⁊ dilectōe ad deū. vt hī Heb. xj. credens q̄ a mortuis posset eū saluare de⁹. iō subdit: f Vides qm̄ fides coopabat opib⁹ illius. q̄ nō essent meritoria sine fide sine qua ipossibile ē placere deo: Heb. xj. g Et ex opibus fides ꝓsūmata est. habitus enī firmatur ⁊ manifestat p opa. Et sīlr magnitudo fidei abrahe apparuit ex eius obediētia offerēdo filiū. ꝓpter q̄ dictū fuit sibi a dño. Nūc cognoui q̄ timeas dūm. i. cognoscere feci alios. notitie cuiz dei nihil accrescit pe nouo. h Et suppleta ē scri. dicēs cre. abrahā deo ⁊c. hoc enī dictū fuit abrahe: Beñ. xv. nō solū antecz offerret isaac. s̄ etiā antecz natus esset s̄ ex oblatione isaac scriptura illa dī esse suppleta: inquantū per hoc magnitudo fidei abrahe fuit alijs declarata. vt dictū est. ⁊ sic ꝓcludit intentū. i Videtis q̄m ex ope. iu. hō ⁊ nō ex fide tm̄: ita q̄ vtrūq; est necessariū ad iustificatiōnē: nā fides q̄ nō operat per dilectionē mortua est ⁊ informis. ⁊ iterū opa sine fide nō sūt deo placētia: vt p̄dictū est. k Sīlr. Hic ponit secundus exēplū de raab q̄ ex fide vni⁹ veri dei saluauit exploratores iudeoruz. vt hī

† ſqꝫ plus est † ſnon solū rationibus: sed etiam exemplo ⁊ auctoritate vtar

⁊ †ptremiscūt. † Vis āutē scire ꝰ o

ſ sine operibus

homo inanis: quōniaz fides sine

† ſsicz abrahā p fidē quā hēbat iust⁹ erat: tñ p opa q̄ habebat q̄ addidit: amplius ē iustificatus: q̄ nisi fecisz meritū p̄cedētis fidei amisisset

opib⁹ mortua est. † Abrahām pater noster nonne ex opibus iustifi

†ſex his. ſ d. offerre volens †ſarbitrabatur eni qꝫ ⁊ mortuos potēs ē suscitare deus

catus ē. † ōfferens † filiū suū isaac

†ſp fidē añ erat iustus ⁊ fides duxit ad opa: ⁊ p opa fides ipsa est augmētata ⁊ cōprobata: ⁊ ita p illā fidē q̄ duxit ad opa apparet veritas scripture credidit filiū ꝓmittenti: ⁊ eundem immolare iubenti

sup altare? † Vidēs ergo quoniā fides coopabatur opibus suis: ⁊ ex opibus fides ꝓsummata ē. Et impleta est scriptura dicens: Credidit abrahaz deo: ⁊ reputatuz ē ei ad iusticiā: ⁊ amicus dei appel/

†ſ qz sic ē in abrahā †ſ fidei.

lat⁹ ē. † Vidētis qm̄ ex † opib⁹ iu/

†ſ qui habet tempus operandi † ſ sine operibus

stificat † homo. ⁊ non ex † fide tm̄.

†ſ nō solū abrahā p maiora opa sed etiā raab p minora opa est iustificata

† Similiter autem ⁊ raab mere/

trix ex opib⁹ iustificata est: suscipi

†ſ iosue †ſ ne a viris ciuitatis occiderent

ens † nūcios † ⁊ alia via ejciens.

ſ vere abrahā p opa fidei iustificat⁹ ē: qz sine opibus nō fuisset iustus etiā ipse abrahā nedū alij

† Sic ēni corp⁹ sine ſpū mortuū ē

ita ⁊ fides sine opibus mortua ē.

ſ nisi tm̄ discreti ⁊ in scripturis edocti. †ſ vel in pluribus ecclesijs: vel plures i

v vna ne velit is esse magistri

Olite † plures C III.

†ſ quibus bona cupio.

magistri fieri † fratres mei: sciētes

ſ vsurpando magisterū

quoniā maius iudiciuz sumitis.

ſ qz ⁊ in verbo ⁊ i ceteris: ⁊ ita nō sumus pfecti: quia ille tm̄ ē pfectus: q̄ in verbo nō offendit

In multiz ēni offendim⁹ omēs.

ſ nō alius.

Si qūis in verbo nō offēdit: hic p/

†ſ q pōt offensionē verbi cauere: pōt oia mēbra corporis q̄ facilius corrigunt ad bona opa circūducere: ne a recto itinere oberrent

fectus ē vir. † Pōtest. n. freno cir

†ſ quenie vt in ora nra frenos ponētie imittam⁹ ad ꝓsentiendū nro creatori: vt p lingue custodiā operū quoqz rectitudinē obtineam⁹ q̄: ita est in hoc simili.

cunducere totū corpus. † Si aūt frenos equis in ora mittimus ad

consentiendum nobis: omne cor/

pus illoz circunferimus. Et ecce

ſ aliam simi⁹ itudinem ad idem probandum induco

naues cum magne sint ⁊ a ventis validis minentur: circunferunt a modico gubernaculo vbi im/

tractionis: superbie: iactātie. Sed ⁊ otiose ⁊ superflue locutionis.

Si aūt frenos eqs in o. m. Subaudis: ⁊ in ora nra multo magis debemus mittere. Quidā libri hñt: Sicut aūt frenos e. ⁊c. ⁊ ꝓiungit ad sequētia. Sicut aūt c. f. in ora mittimus ⁊c. ita ⁊ lingua. mo. q. m. est. ⁊ magna ex. Similitudo de eqs ad linguā: ꝓuentiā ⁊ facultatē refrenāde lingue ostendit. Similitudo de nauibus: ctiā premiū ꝓtinētie: vel penā incōtinentie ꝓponit: dū dicit linguā magnā exaltare. Alleg. Magne naues in mari: mētes hoium in mūdo: vēti a qbus minant: appetitus mentiū: per quos naturaliter cogunt alqd agere: p qd̄ pueniāt ad bonū finem: vel ad malū. Gubernaculū: cordis intētio qua boni transgressis seculi fluctibus

de lyra

Josue. ij. ⁊ p hoc apposita est ad populū isrl. Josue. vj. ⁊ ꝓsecuta est salutē ex fide sil⁹ ⁊ opibus. ⁊ hoc est qd̄ dicit: Sīlr aūt. ⁊ patet lra ex dictis vsqz ibi:

l Et alia via ejciēs. recepit eni cos p ianuā ⁊ emisit per fenestrā ⁊ suasit cos declinare ad mōtana ne reperirent̄ a ꝓsecutorib⁹ in strata publica. Et sic infert ꝓclusio intēta cū dī: m Sicut eni corp⁹. si. spū mor. est. q̄ dat vt tā corpori. n Ita fides sine opib⁹. i. sine dilectōe operāte q̄ est vita afc. j.

o Joā. iij. Trāslati sum⁹ de morte ad vitā qm̄ diligim⁹ ⁊c. C. III.

n Olite plures magi ⁊c. Postq̄ btūs Jacobus docuit fideles bñ se

hīe ad primū in collatōe boni. Hic ꝓñr idē facit in cuitatōe mali. ⁊ primo i ordo. ⁊ 2° facto. ca. sc. prima in duas. q̄: primo ostendit mala ex vitio

linguе ꝓueniētia: ꝓpter q̄ dz ab oib⁹ refugi. 2° bona ex taciturnitate sequētia ꝓpter q̄ dz ab oib⁹ captari. ibi: Quis sapiēs. prima in duas. q̄: primo declarat malū loq̄citatz in doctrina. 2° in cōi vita. ibi: In multi. Circa primū sciendū q̄ ex loq̄citate ꝓuenit q̄ alīq̄ p̄sūptuose docere volūt qd̄ nesciūt: ꝰ quos dicit: Nolite plures magi fieri. nā docere est op⁹ sapiētis quoruz paruus est numer⁹: stultoz aūt infinitus. Ecclīastes. j. p Sciētes qm̄ ma. iu. sumitz. i. maiorē dānationē incurritz: q̄ tales magi faciūt alios errare. ⁊ p hoc multipliciter dānationē incurrūt. Matth. xv. Si cecus ceco ducatū p̄stet ambo in foueā cadūt. q In multi. Hic ꝓñr ostendit malum loq̄citatz in cōi vita. ⁊ hoc ex q̄tuor. s. q̄: inficit cōiter: multipliciter: incurabiliter: ⁊ innaturaliter. secundū ponit. ibi: Nō tm̄ etiā. tertiū ibi: Quis enim nā. quartū ibi: In ipsa būdicim⁹. Circa primū dicit: In multi offendimus oēs. ⁊ maxie in verbo: q̄ lingua sita est in lubrico. ꝓpter qd̄ citius mouet ad malū q̄ alia mēbra. iō subdit: r Si qs in verbo nō offendit ꝰ pfectus est vir. q̄: facilius custodiunt alia mēbra. Et q̄ pauci sunt valde pfecti: Ecclīastes. vij. Virū de mille vnū repperi. iō vitiū linguе inficit cōiter.

s Pōt. Hic ꝓñr ostendit q̄ inficit multipliciter: ꝓmittēs ad hoc tripler exemplū. Primū est alale: nā equus q̄ est alal magnū circūducit cū freno

salutis portū petūt reprobi quasi scilla vel caribdi intereūt: ꝛ qꝫ ex abūdantia cordis os loquit̄. Recte subiūgit: Ita ꝛ lingua mo.

Et magna exaltat. i. ꝓmia si ipetus dirigētis bñ eam gubernat. Si male: sibi suisqꝫ magna ꝓditionis exaltat. Bñ salomō: Mors ꝛ vita i manibus lingue vītā exaltat: si bñ docet eccl̄iā. Mortē si male. Agit nāqꝫ ꝺ illos q ꝛ vita ꝛ sciētia destituti docere ꝓsumebāt.

Magna exal. Qui dā libri: ꝛ magna exultat qꝫ ceteroꝝ verba ꝛ sensus despicies: singulariter se sapientē iactat ꝛ facūdū. Cōtra qō: Nolite multiplicare. i. subli. gl̄iantes.

Ecce quantas ig. Sic ꝛ lingua incōtinens magnā materiā bonoꝝ operū perire facit: ꝛ cū fere sit ipossibile vitari peccatū etiā lingue a pfectis nō quis ꝺ appetē magisteriū. Vniuersitas. Quia ꝓ eā cūcta fere faciunt: aut ꝓcinant: vt latrocinia: stupra: aut patrātur: vt piuria: falsa testimonia: aut defenduntur vt cū qlibet ipurus excusando scelus qō admisit: simulat bonū qō nō fecit

Que maculat ꝛc. Et qꝫ talis est lingua: totū corꝑ maculat: ꝛ imūdū facit reputari l'ꝺspectu dei. ꝛ iō graue est subire magisteriū: qꝫ ꝓstituit in m.n. vna est de mēbris nr̄is nimis ꝓpinq nobis

Inflamat rotā n.n. Cōtaminat totū ꝓcursū vite tpalis q̄sqꝫ ad mortē: vel vt currēte rota agimur: vel rotā na.n. quia merito ꝓme ꝓuaricatiōis ab interna felicitate ꝓiecti: huc illuc vaga mēte raptamur vt vbi periculū vbi sit salus ignoremꝰ. Inflāmat hec rota. n. ignc lingue cū vitiū natiue pturbatōis ineptis etiaꝫ notis sermonibꝰ accumulat. Gehenna. Diabolus ꝓpter quē facta est gehēna. Sicut gehēna semꝑ ardet: sic diabolus vbicūqꝫ sit vel in aere: vel sub terra secū fert tormēta suarū flāmarū: ꝛ hac pena cōmotus: flāma vitioꝝ suggerit hoibus: ꝛ ea q̄ eis inuidēdo suggessit: ꝓ lingue incontinentiā aperit: ꝓ cetera mēbra ad effectū ꝓducere cogit. Omnis enī na. Legimus in plynio immanissimā aspidē in egypto a quodam patrefamilias domitā quotidie de cauerna sua egressā ꝛ a mensa eius annonā ꝓcipere solitam. Legimus in marcellino tigridem mansuetā factaꝫ ab india anastasio ꝑncipi missam. Omnis enī. Lingua prauoꝝ bestijs ferocitate: volucribus leuitate: serpētibus virulētia ꝓcellit: sūt bestiales q exacuerūt in gladiū

Nicolaus

paruulo. ꝫm artificiale: qꝫ nauis magna mouet cū paruo gubernaculo. ꝫm nāle: qꝫ modicus ignis magnā siluā incendit. Et codē mō lingua q̄ est modicū mēbrū multa mala facit ꝓ ꝺtētiones: detractiōes: seditiōes: ꝛ hmōi: ita qꝺ fere oia mala ꝓueniūt ex vitio lingue. Et ex dictis patet lꝭa: paucis exceptis q̄ discurrent̄: Nō tū etiā freno circūducere totū corꝑ. s. aīalis magni. a Et magna. s. mala. b Exaltat. i. ꝓuocat. c Ecce quantꝰ ignis. i. qꝫ modicus. d Et lingua. s. mala. e Ignis ē. accēdēs ꝓtentiones: seditiōes ꝛ alia mala. iō subdit: f Vniuersitas iniqtat̄. supple, ē mala lingua virtualiter. g Que ma. to. corꝑ. nā in alia mēbra redundat malū eius. h Et inflā. ro. na. nr̄e. i. cursū vite nr̄e q assimilat rote q̄ incipit ꝛ terminat in codē pūcto. ꝛ sic nascit hō ꝓpotēs ꝛ ignorās: ꝛ si mori㦠nāliter redit ad eundē statū de cōi cursu i Inflāmata a gehenna. i. a diabolo q sic notat eo qꝺ gehēne deputat. k Omnis enī nā. Hic ꝓbat̄ oñdit ꝺ ifficit curabiliter: qꝫ lingua mala nō ē domabilis sicut cetera mēbra q̄ pñt ligari ꝛ a suis actibꝰ ꝓpediri: nō sic aūt lingua nisi prescindat. et hoc ē qō dī: Omnis enī nā bestiarū ꝛc. hoc videmꝰ ad sensuꝫ ꝺ multa alia ferocia domant̄ ab hole. l Lingua aūt. maliloquā. m Nullꝰ holuꝫ. quantūcūqꝫ sapiēs. n Domare pōt. ꝛ subdit rō: est enī. o Ingetuꝫ malū. qꝫ sita ē in lubrico. vt dictū est. p Plena veneno. detractionis. q Mortifero. nā detractor interficit eū de q̄ detrahit ꝓ infamiā ꝛ eū q libēter audit ꝛ seipsū ꝓ culpā. r In ipsa. Hic ꝓbat̄ oñdit ꝺ vitiū lingue inficit inaturaliter. ꝺ enī cursū nature ext ꝺ ex eodē ꝑncipio ꝓcedūt ꝺtraria. s. bñdictio ꝛ maledictio. ꝛ hoc est qō dī: In ipsa enī bñdicimꝰ deū patrē: ꝓ bñficiis suis. s Et in ipsa ma. homines q fre. sūt inocētes. q ad similitudinē dei facti sūt. et

petus dirigentis voluerit. Ita ꝛ lingua modicuꝫ qdem membrū
† ſ q̄ paruus vel exilis ſ vel ecce modicus ignis
est: ꝛ magnā exaltat. † Ecce qꝫtūl'
† ſ virtutū siluā male loquendo'deuorat
ignis qꝫ magnā siluā icēdit. † Et
ſ ipsa est
lingua ignis ēst: vniuersitas iniqta
ſ inter mēbra
tis. Lingua ꝓstituit̄ i mēbris nostris: † que maculat totū corpus.
ſ peiorando ꝛ alijs modis
ꝛ inflāmāt rotam natiuitatis no
† ſ a suggestione diaboli ſ ꝛ ore mala lingua.
stre: inflāmāta a † gehenna. Omnis enī natura bestiaꝝ ꝛ volucrū
ſ quotidie
ꝛ serpentiū ꝛ ceteroꝝ domantur
ſ iam antea
ꝛ domita sūt a natura humana.
ſ nullus doctor pōt cohibere linguā verbosaꝫ subditoꝝ: nullus ē q̄ aliq̄n in lingua nō delinquat.
Linguā aūtem nullus hominuꝫ
† ſ nō gescit in vno vt solus lingnosus preeat ſꝫ more veneni serpit de vno i alū trāseūdo q detrahit fratri: quo at illū ad maledicēdū de cuius veneni atrocitate plura subnectit ſ nō pōt domari qꝫ ē.
dom̄a: e potest. † Inquietum malum: plēna veneno mortifero. In
ſ gratias agendo vel laudando
ipsā benedicimus deū ꝛ patrem:
† ſ detrahēdo † ſ rōnales vt ipse ē: vl sicut ipse ꝑncipalit̄ ꝺ ꝺ ꝺ ꝺ
ꝛ in ipsā † maledicim⁹ † homines

linguas suas. Sūt volatiles q posuerūt in celū os suū: ꝛ quoꝝ os locutuꝫ ist vanitatē. Sūt serpētini de qbus dī: venenū aspidū sub labijs coꝝ. Alicer aliq̄ bestiales sensu ꝛ ope: aliq̄ volucres instabilitate: alij serpentes astutia nocendi: facilius pñt ꝓuerti q̄ꝫ lingua a magistro refrenari.

Ex ipso o.p.b. ꝛ m. Alij vidētes qō agimus: crēplo nr̄o indꝫcunē vt silr̄ bñdicāt ꝛ maledicant. Non oportet fra. ꝛc. Vere nō oportet vt eodē ore bñdicam⁹ deo patrē: ꝛ maledicam⁹ de mēbris: qꝫ amaritudine maledictiōis ꝓsumit̄ dulcedo bñdictionis. Od ꝓ sile. Si fil' misces dulcē ꝛ amarā aquā: ꝓ idē foramē creāt: dulcꝫ cōmixtōe amare i amarā ꝓuertit̄ ñ amara in dulcē cōmixtione dulcis. Sic nō placet dulcedo lingue: si mixta ē amaritudini. Modicum enī fermentū totā massaꝫ corrūpit: ꝛ nō est speciosa laus in ore peccatoris.

Nunquid fons. Aliter. Oportet p̄dicatorē aliq̄n dulci: aliq̄n amara p̄dicatione uti: attrahēdo increpādo: qō satꝭ difficile ē vt diuersis ꝑbis ad idē tēdentibꝰ vtrūqꝫ facē possit. Nūqd pōt fic⁹ Nūquid oportet vt doctor sit ficus dulcedine beatitudinis ad quā monet ꝛ dulcibus vtat verbis: ꝛ vt sit vitis faciēs oblitui/ sci omniū tpalitū: in quo oportet asperis uti. Sed nūquid idē doctor pōt cē ficus dulcibꝰ attrahēdo: ꝛ pōt cē vitis asperitatibꝰ ab amore terrenoꝝ retrahendo: quasi difficile est. Sic neqꝫ salsa dul. p. f.

paliter ꝺest oībus ita ꝛ hoies ꝓsunt ceteris creaturis. ꝺ in vituperio creature creatorē offendimus
qui ad similitudinē dei facti sūt.
ſ q: deū bñdicimus ꝛ hoies. m. † qō ē inconueniēs
Ex ipso ore procedit † benedictio ꝛ
ſ sed ſ non est vtile
maledictio. Non oportet fratres mei hec ita fieri. Nunquid fons de eodem foramine emanat dul/
† ſ sicut arbor amisso naturali fructu alterius arboris non fert fructum: sic maledicus ꝛ si bene loqui videat fructum benedictionis non habet
cem ꝛ amaram aquā? † Nūquid potest fratres mei ficus vuas facere: aut vitis ficus? Sic neqꝫ sal sa dulcē potest facē aquā. Quis sapiēs ꝛ disciplinatus inter vos? Ostendat ex bona conuersatiōe opa sua i māsuetudinē sapientie.
ſ quo ad deū ꝛ quo ad primum † ſ si zelum dei habentes bona facitis ꝛ ex conscientia bonoꝝ operū amari ergā ꝓximos estis: ꝛ eos despicitis ꝛ indignantibꝰ verbis deturpatis
Qꝺ si † zelum animarum habe/
† ſ qō minus est † ſ si nō ꝓrūpit in verba
tis: ꝛ † ꝓtentiōnes sūt in † cordibus
† ſ ne putetis vos habituros gl̄iam ꝓ his q̄ fiunt ex superbia ꝛ ad depressionē aliox
vestris: † Nolite gloriari: ꝛ mēdaces esse aduersus veritatem.
† ſ inflata ꝛ indignans † ſ a deo qui est spūalium bonoꝝ dator
Non est enim † ista † desursum sa/

de lyra

sic maledictio redūdat in deū: sicut vituperiū factū imagini regis redūdat in ipsū t Nō oportet frēs mei hec ita fieri. qꝫ vident̄ nature ꝓtrariari. ꝛ subdit ad hoc exēplū de fōte. ꝛ patet lꝭa de ficu q̄ nō ꝓducit nuces: qꝫ hoc esset ꝺ ciꝰ naturā. ꝛ sic ē est quodāmō de lingua q̄ creata ē ad bñdicendū: et maledicere est ei inaturale: ꝛ de aq̄ salsa q̄ nō fit dulcis: ꝑ manet in ꝓpeta te nature sue. lingua aūt maledica trāsmutat̄ a nā sua. vt dcm̄ ē. v Quis sapiēs. Postqꝫ btūs iacobꝰ oñdit mala ex loqcitate ꝓuenientia ꝓpter q̄ ē fugiēda. Hic ꝓfr oñdit bona ex taciturnitate ꝓuenientia ꝓpter q̄ ē appetēda. Hec aūt bona sūt sapiētia ꝛ disciplina ꝛ eius annexa q̄ btūs iacobus ꝓmo ꝓponit. ꝛº sapientiā distinguit. ibi: Si zelū. Circa ꝓmū sciēdū q ex taciturnitate q̄ ꝓsistit in bona audiēdo ꝓuenit disciplina: nā discipuli boni ꝓpriū est audire. ex auditu ꝺo sapia acgrit̄ ꝛ acqsita augmētat̄. Prouerb. i. Audiēs sapiēs sapiētior erit. ꝛ sic vlteriꝰ sapia in bonis opibꝰ manifestat̄. ꝛ hoc est qō dī: Quis sapiēs ꝛ disciplinatꝰ iter vos. ꝫ habitū acqsitū vel infusū vel vtroqꝫ mō: qꝫ sapia acgsita bñ disponit ad sapientiaꝫ infusā: sicut ꝓz de daniele ꝛ sociis eiꝰ: Osteā. i. ꝓ Ostēdat ex bo. ꝓuer. i. ꝓ effectū exteriorē. y In mā. sapie. q̄ opponit̄ loqcitati ꝛ vitio lingue. z Si zelū. Hic ꝓfr distinguit sapientiā in mundanā ꝛ diuinā. Secūda desc̄r sbi. ibi: Que aūt desursū ē. Circa ꝓmū sciendū ꝺ sapia humana hec dī q̄ ꝓ cautelas ꝛ mēdacia tēdit ad finē indebitū. ꝛ hoc ꝓcedit ex passionibꝰ inordinat̄ ꝛ marie inuidie ꝛ odij. ꝛ hoc est qō dī: Si zelū amaꝫ. i. inuidiā. a Habetis. adinuicē. b Et ꝺtē. sint in cor. vīs. i. intentiones inferēdi nocumētū ꝓximo. c Nolite gl̄iari. si deducaꝫ ad effectū tāqꝫ sitis sapiētes. d Et mē. cē ad. veritatē. qꝫ nō est vera sapia: ꝑ magnitudinē. iō subdit: e Nō est enī ista sapia desur. descēdēs. i. a deo a q̄ est oē bonum.

Quē aūt ⁊c. Hec est mānsuetudo quā superi⁹ habendā esse p̄cepit: ze/lo amaritudinis ⁊ p̄tētionib⁹ aduersa. Primū quidē pudi. Nisi p̄/mū pudicitia sedeat in mēte nulla pfectio sequet in opere.

Suad. bo. cō. Si quo minus agit: vel ꝓpter ignorantiaz vel ꝓpter negligentiā bonoꝝ suasioni assensū p̄beat. Fructus aūt. Postq̄ sapi/entiā p singulas virtutes distinxit: vt facilius inu/tet ad hanc fructū ei⁹ sub iūgit. In pace. Non postulat videri doctior vl sanctior q̄ est: nō lacerat primū ad cōmendatiōez sui: qō p̄tiosa fac sapia.

Nō solū ꝓpter p̄dicta debeꝝ hmōi sapiam appe/tere: ꝫ etiā iō qz a faciēti/bus pacē q̄si iaciētib⁹ hoc semē seminaf: ⁊ p̄parat i pace eterne btitudinis fru/ctus. i. merces. iusticie q̄ p iustis opib⁹ retribuit. Qui hic studet paci: ⁊ ter/rā cordis sui opib⁹ pacē q̄ si semē te aspgit: iustū est: vt habeat eternā pacē q̄si fructū hui⁹ seminis.

C. IIII.

v Nde bella ⁊ li. Prohibuerat ze/lū ⁊ p̄tētionē: vñ etiā la/ti⁹ disputat: addēs etiam alia vitia q̄ inde sequūt: ex p̄tētione ꝓcupiscētie: ex ꝓcupiscētijs bella. ⁊. li. q enī cupit p̄ferri: vl tpalī/bus abūdare: odit: inui/det: occidit. Propter qō. Pro hec. s. q deū di/gne nō postulatis. si enī il/lū pia intercessione postu/laretis: etiā tpalia ad vsū necessaria: nō solū sempi/terna daret: ⁊ qz posset dicē: vicis nos nō postulare: certe quotidie petim⁹.

pientia descendens a patre lumi/
† ſ terrene glorie cupida ††nō spiritualis ſz̄ mo/re aīalium sola sensibilia querens.
num: † sed terrenā ⁊ animālis.
ſ id solum sapit ⁊ agit qō diabolus in natura huma/na p̄uaricatōnē insudit. s. qz ad vesana ⁊ noxia se/ uertit ††vere nō ē a deo: qz vbi ē zelus dei ⁊ cōten/tio ꝓtra p̄ximos ††in animo:
diabōlica. † Ubi enim † zelus ⁊
ſ in verbis ††mētis huc illucq̄z fluctuantis q: se ad/ vnā supni intuitus anchorā figere n eglexit
ꝓtentio: ibi † inconstantia: ⁊ omne
ſ in ꝓspectu dei q̄i hoibus rectū videat
opus p̄rauū. Quē autē est desur/
††caste intelligit ⁊ operatur
suz sapientia: primū quidem. † pu
††p elationē ea de se: vl p̄imoꝝ societate ñ disiūgit
dica est: deinde † autem pacifica.
ſ in quibuscūq̄z nō vltra modū: nec infra subsistit † ſ qō bonis placere ē videt: sibi nō displicet.
modesta: suadibilis. † bonis ꝓsen/
††in animo † ſ operibus misericordie: leiunijs vi/gilijs oratonibus
tiēs: plena † misericordia ⁊ † fructi/
bus bonis. Judicāns sine simu/
latione. Fructus aūt ē iusticie i pa/
ſ opera pacis
cē semiaf faciētib⁹ pacē. C IIII
ſ quasi ex sapientia pax ⁊ hic ⁊ in futu/ro: sed econtra in vobis
† ſ ni a zelo ⁊ contentione

v Nde bella ēt † lites in vo/
bis? Nonne ex concupi/

† ſ quia qō mens prava suggerit: manus ⁊ lingua intemperanter obedit
scētijs vestris quē † militāt ī mēm/
††vere ex ꝓcupiscentijs: nam hoc ordine/
bris vestris? † Concupiscitis ⁊ nō
ſ qō cupitis † ſ ⁊ vt habeatis
habetis. † Occiditis ⁊ zelatis: ⁊
ſ tamen ſ etiā p tpali gloria.
nō potestis adipisci. Litigātis et
belligeratis: ⁊ nō habetis p̄pt/
ſ digne deum.
qō nō postulatis. Petitis: ⁊ ñ ac
† ſ deo datori ingrati ſ quia magis illa q̄ deum amatis ſ ad superfluitatem
cipitis: eō q⁹ † male petatis. ut ī cō/
cupiscētijs vr̄is īsumatis. Adūl/
teri nescitis qā amicicia hui⁹ mū/
di ĩimica ē deo? Quicūq̄z ꝫ volu/
erit amic⁹ esse scī hui⁹ ĩimic⁹ dei cō/
stituitur. An putātis: qa ianiter
† ſ cupiscētijs vr̄is īsumatis. Adūl/
teri nescitis qā amicicia hui⁹ mū/
di ĩimica ē deo? Quicūq̄z ꝫ volu/
erit amic⁹ esse scī hui⁹ ĩimic⁹ dei cō/
stituitur. An putātis: qa ianiter
† ſ cupiscētijs ad inuidiam. i. cupit vt inuideatis: non
scriptura dicat † ad inuidiā ꝓcupi/
††sanctus qui datur in baptismo.
scit † spiritus qui habitat ī vobis.
Maiorez aūt dat gratiā. Pro/
††i pabolis salomōis iuxta ant: quā trāslationē
pt qō † dicit: Deꝰ superbis resistit:
††vitā eternā: bonā opationē ††qz humilibus dat gr̄am voluntatem dei implere
hūmilib⁹ aūt dat gr̄m. † Sub/

Ra. petitis qdē aliqñ: ⁊ tñ nō. ac. eo q⁹ male pe. Adulteri. Dicrat. ꝫ de aptis ĩimicis dei: nō diuites p potētiā opprimūt vos: ⁊ ipsi trahūt vos ad iudicia ⁊c. ꝫ ne putent hi soli esse ĩimici q apte blasphemāt ⁊ pscquūt. agit hic etiā de oīb⁹ amatoribus mūdi q⁹ ĩimici sūt dei. Nō debeꝝ īn ꝓcu/piscētijs īsumere: qz p hec ꝓbamini amatores mūdi: ⁊ ita adulteri: qz re/licto amore sapie celestis: ad amplexus mūdi decli/naꝝ: ⁊ p hoc ĩimici dei.

An putatis ⁊c. spūs qui ha. Nō debe/tis litigare nā spūs q in vobis est nō ꝓcupiscit ad inuidiā: ꝫ potius facit cō cordes: ⁊ hoc dicit scriptu/ra: ⁊ an putaꝝ q⁹ inanis sit scriptura? Scriptu/ra. Que a maloꝝ societa/te fideles coercēs: ita per/ moysen loq̄t: Nō ĩnibis cū eis fedus: nec cuz dijs eoꝝ. ⁊ rursus: Nō facies opa eoꝝ: ꝫ p̄fringes statu/as eoꝝ. Ad inuid. cō. Vel spūs ꝓcupiscit ad. s. ꝫ inuidiā. i. hoc desiderat vt inuidia tollaf: vel cu/pit vt inuideaꝝ mundo: nec ameī eū: vel spūs cu/iuslibet hois cupit tpalia ad inuidiā: qz inidet alijs qō nō hz. Maiorez. Spūs gr̄e nō facit inui/dere: imo dat gr̄az. i. gra/tuita dona maiora q̄ sint diuitie seculi: ꝓpter qō. i. vt sciam⁹ q⁹ dat ⁊ q⁹ nō dat dicit scriptura. Superbis resi. Ma/los oēs punit deꝰ: ꝫ sup/bis spāliter resistere dr: qz maiori pena plectunt: q deo subdi penitēdo negli/gūt. Sed humilibus dat gr̄am: q in suoꝝ plagis vitioꝝ manib⁹ veri me/ 1. petri. 5. d ephe. 4. f

Nicolaus

bonū. a Sed terrena. iquantū ꝓcedit ex ꝓcupiscētia oculoꝝ. b Ani/malis. ꝓcedēs ex ꝓcupiscētia carnis. c Diabolica. ꝓcedēs ex superbia vite. iō dr sapia mūdana. qz oē qō est in mūdo reducit ad ista tria. i. Joānes. ij. d Que aūt. Hic ꝓfr describit sapia diuina siue a deo data ⁊ ordinate. Primo q̄ntū ad terminū a quo facit recedere qō est malū cū dr: Que aūt desursū est sapia. i. a deo data. e Primū q. pu. est. i. faciēs recedere ab oi turpitudine. 2° q̄ntū ad terminū ad quē facit tēdere: q est btitudo in qua quietaf appetitus: qō notaf cū dr: Pudica. Tertio q̄ntū ad illa p q̄ sapi/entia pducit ad pacē siue finē: vbi post recessū a corruptela turpitudinis p/mo occurrit hoi q⁹ in oībus modū debituz teneat. iō dicit: Modesta. 2° vt in his in qbus ipse si sibi non sufficit aliorum monitis acqescat. ⁊ q̄ntum ad hoc subdit: Suadibilis. ⁊ hec duo ptinēt ad hoc q⁹ hō pacez habeat in seip/so. Sed vlterius ad hoc q⁹ sit pacificus etiā alijs. p̄mo regrit vt coꝝ bo/nis nō repugnet. iō dr: Bonis ꝓsentiēs. 2° q⁹ defectib⁹ p̄rimi cōpatiaf in affectu ⁊ subueniat in effectu. ⁊ q̄ntū ad hoc subdit: Plena misericordia ⁊ fructibus bonis. 3° regrit vt defectus alioꝝ emēdare charitatiue satagat. ⁊ hoc est qō dr: f Judicā s si. fikatione. ne. s. correctionē exerceāt ex odio p̄/cedēt sub charitaꝝ oñsione. hec aūt hois pacificatio ī se ⁊ cū alijs in via est q̄dā plibatio pfecte pacis in patria. ⁊ sic est finis sapiētie ꝓut hr in via. iō subdit: g Fructus aūt iusticie. i. btitudo eterna q̄ p iusticiā acqrit. ⁊ in fruitōe btā ꝓsistit. h In pa. se. qz sicut semē ꝓtict fructū futuꝝ potētialī/ter ⁊ ipfecte. sic pacificatio ī via de q̄ dictū ē ꝓtinet pacē eterne glie. C. IIII

i Nde bella. Postq̄ btūs iacob⁹ monuit ne ꝓximo maluz inferaf
v verbo. Hic ꝓfr inducit ad hoc q⁹ nō inferaf facto: cuius radicem
volēs p̄scindere. dicit: Uñ bella. qb⁹ iferf nocumētū corpis k Et
lites. in iudicijs quib⁹ inferf nocumentū in rebus possessis. l Nōne ex
ꝓcupiscētijs vestris. supple talia oriunt. m Que militant. i. dominanf. n In mēbris vestris. qz mēbra mouenf in talibus malis a cōcupiscētia
ꝓtra dictamē recte rōnis. o Cōcupiscitis ⁊ nō habetis. qz frequēter ta/
les nō assequunf intentū. p Occiditis. innocētes. q Et zelatis. bo/
nis inuidētes. r Et nō potestis adipisci. satisfactionē ꝓcupiscētie vfe q̄
semp ad malū accendit; s Litigatis ⁊ belligeratis ⁊ nō habetis. repli
catio est eiusdē sentētie ad maiorē exaggerationē. t Propter qō nō po
stulatis, aliqd a deo p̄sumētes obtinere qō ꝓcupiscitis vestra fortitudine.
v Petitis ⁊ nō accipit. q. d. si aliqñ aliqua petitis a deo nō accipitis. ⁊
subdit rō: x Eo q⁹ male petatis. petēdo ea q̄ sunt saluti vestre ꝓtraria:
vt ĩimici moztē vel passionē vel aliqd hmōi. iō subdit: y Ut ī ꝓcu. ve.
īsumaꝝ. i. ꝓcupiscētias vras ipleatis. Insumo īsumis est verbū cōpositū
ab in ⁊ sumo. ⁊ sic īsumere est intus sumere, qō ē ꝓcupiscētiā maloꝝ ad/

de lyra

plere. z Adulteri. Superius beatus iacob⁹ docuit fideles bñ se hz̄e respectu sui ⁊ p̄rimi. Hic ꝓfr idē facit respectu dei. Et p̄mo facit hoc rō/ne diuine bonitatis que debet hoies attrahere. Secūdo rōne sue seueritaꝝ que debet recedentes ab eo terrere. ca. se. Primo in duas. nā p̄mo monet a mūdo ⁊ diabolo recedere. recessus enī ab vno ꝓtrario cōcedit accessū ad aliud. Secūda incipit ibi: Appropinquāte deo. Circa p̄imū p̄mo monet recedere a mūdo. Secūdo a diabolo. ibi: Resistite. Prima in duas. qz p̄i/mo monet relinquere mundū. 2° inducit scripturā ad suū ꝓpositū. ibi: An putatis. igit p̄mo monet recedere a mūdo. i. ab inordinata ꝓcupiscētia de/lectabiliū huius mundi dicēs: Adulteri. a ꝓpria sponsa que est lex diuina Sap. viij. Exquisiui eam a iuuentute mea: ⁊ quesiui eam sponsam assu/mere: fornicarie adherentes. s. cōcupiscentie mundane. a Nescitis. q. d. bene deberetis scire ex rōnis dictamine: ⁊ ex frequenti vobis facta admo/nitione. b Quia amicitia huius mūdi. i. inordinata adhesio delectabi/lius huius mūdi. c Inimica est deo. qz facit recedē ab ipo. d Qui/cūq̄z ꝫ vo. ⁊c. hoc segf ex p̄mo. ⁊ patet. ꝓfr inducit scripturā ad suū ꝓpo/situ d. e An putaꝝ qz ina. scri. dicat. q. d. hoc nō est putandū: qz nō ꝓti/net aliqd falsū aut superfluū. f Ad inuidiā ꝓcu. spūs q ha. in vobis, hec lfa dupliꝝ exponif. vno mō de spū humano. ⁊ sic legit deprauatiue. ⁊ in/telligit assertiue. ⁊ est sensus q⁹ spūs humanus tēdit ad inuidiā. i. ad tristi/ciā de bono alterius. qō inordinate ꝓcupiscit. qō ꝓtinet ad amicitiā huius mūdi. vt p̄z ex p̄dictis. ⁊ p̄m hūc sensum hec lfa accipit de Ecñ. viij. vbi dr: Sensus enī ⁊ cogitatio cordis humani ꝓna sunt in malū ab adolesce/tia sua. Alii nāq̄z nō semp allegāt verba scripture: ꝫ frequēter sensū tātū/modo. ⁊ p̄m hūc sensum qō imediate subdit: Maiorē aūt dat gr̄am: dr de alio spū. s. diuino. Alio mō legit dicta lfa interrogatiue. ⁊ intelligit ne/gatiue: Ad inuidiā ꝓcupiscit spūs q habitat in vobis: q. d. nō. ⁊ est sensus: Spūs. scūs. Qui habitat ī vob. q dat⁹ fuit vob ī baptismo. Nō ꝓcupiscit i. nō facit vos ꝓcupiscere. Ad inuidiā. i. nō inducit vos ad tristiciā de bo/no p̄imi. qō facit amicitia hui⁹ seculi. Et p̄m hoc ista lfa sumit ex p̄imo ca. Sapiētie. Benign⁹ enī est spūs sapie. ⁊ sic nō inducit ad inuidiā: ꝫ ma/gis ad mutuā charitatē. iō subdit: g Maiorē aūt dat gr̄am. qz dat bo/na spūalia q̄ sūt maiora ⁊ meliora. ⁊ b expositio melior videt q⁹ p̄ma: qz magz ꝓtinuat lfam: vt pz: ⁊ qz in libris correct pūctaf interrogatiue nō dicto. ⁊ p ꝓfs itelligit negatiue. h Propter qō. i. ꝓpter maiora bona q̄ dat spūs diuin⁹. Dicit. s. scriptura: puer. iij. i Deꝰ su. resi. denegādo eis gr̄e dona. k Humilib⁹ āt dat gr̄az. nā hūilitas ē debita dispositio ad eā. hec enī lfa hf ꝓuer. iij. p̄m trāslationē. lxx. vbi nfa lfa hz: Ipse deludet illusores ⁊ māsuetis dabit gr̄az. pp qō ꝓcludit. l Subditi ē estote deo.

dici se subdūt. Detrahit legi. Que detractionē ꝓhibuit. q.d. lex nō recte fecit. Vel q detrahit fratri legē facienti: detrahit & iudicat legē: quare talia iussa dederit: q̄ iniurias fratrū iubet obliuisci. Tu aūt quis es: Nō solū iō debes vitare detractionē: ne vt trāsgressor a deo iudiceris. Sz ideo etiā q: fortasse in nullo ꝑcellit illos quos vituperatis.

Ecce nūc q dī. post increpationē detractiōis arguit illoz temeritatem q nō hñtes certitudinē vite cupiditate talium: vitā & lucrū ꝓmittūt ꝓsibi i futurum.

Faciemus ibi ang. Ig. Adultimodā stulticiā notat: qz & de lucrorū augmēto agūt: & se multo tpe victuros arbitrantur: & sue potestatis esti/

Nicolaus

Job.16.d. tanq̄ vere humiles vt det vobis gr̄am suā. a Resistite. Hic ꝓfr monet a diabolo recedere. Circa qō sciendū q diabolus ē supbꝰ ꝑm q dī de eo Job xli. Ipse est rex sup oēs filios superbie. Quāto autē

1.petri.5.b aliqs est supbior tāto magis abhorret superari: ꝓpt qō diabolus videns aliquē fortiter resistentē dimittit eū tētare: timēs ne ab eo supetur: ꝓpter qō recedit ab eo aī facie belli. vnde dicit Ambro. sup Lucaz q diabolus istare formidat: q: frequētius refugit triūpharī. & hoc est quod dī: Resistite aūt diabolo viriliter repugnādo. Et fugiet a vobis. b Ap propinq̄te deo. Hic ꝓfr beatus Jacobꝰ monet accedē ad deū rōne sue bonitatis q̄ debet attrahere q: ab eo ꝓcedit esse gr̄e et esse nature. Prio igit inducit rōne ꝑmi. 2ō rōne secūdi. ibi: Ecce nūc. Circa ꝑmū sciendū q ad deū accedimus p dilectionē. dilectio aūt dei includit dilectionē primi: ꝓpter qō inducit ꝑmo ad diligēdū deū. 2o primū. ibi: Nolite detrahere. ꝑma adhuc in duas: q: ꝑmo inducit ad dei dilectionē. 2o ad q̄dā hñtia ad ipsā ꝓnexionē. ibi: Emūdate. Circa ꝑmū dicit: Appropinq̄te deo: q̄ appropinquatio terminat ad dilectionē q̄ ē vnio amātis cū amato.

c Et ap. vobis. dona gr̄e sue ꝓferēdo & etiā augmentādo. Sed ꝑ hoc videt qō dī. j. Joā. iiij. In b est charitas nō quasi nos dilexerim⁹ deū: sed q̄m ipse ꝑ dilexit nos. Dicendū q diligere est velle alicui bonū. Si igit ꝓsideret actus diuine dilectōis q est in ipso ꝓcedit oīa talia cū sit eternꝰ. & sic logt Joānes in aucte inducta. Si aūt ꝓsideret huius dilectōis effectus q est talis: sic aliqd est ꝓcedens ex parte dei: & aliqd ex parte hois. Sicut enī deus in fluxu generali ꝓuertit oīa ad seipsū sicut ad finē vltimū ꝑm esse nature: sic in fluxu spāli ꝓuertit humanā naturā ad se sicut ad finē sup naturalē. & hic influxus spālis nō est aliqua gr̄a habitualis sed est motio diuina siue instinctus qua mouet naturā humanā ad bonū meritoriū: nec denegat alicui q̄diu est in hac vita pñti: sed hoies diuersimode ad hūc instinctū se habēt: q: aliq acqescūt & sequunt: & sic ad gr̄am habitualem de ꝓgruo disponunt: qbus dispositis deꝰ dat gr̄az habitualē p quā meritorie operant. Alij aūt resistūt instinctui diuino. & sic merito eis habitualis gr̄a denegat: patet igit q dispositio ad gr̄am de ꝓgruo q̄ est ab hoie mō p̄dicto ꝓcedit collationē gr̄e habitualis q̄ est a deo. & sic dī hic: Appropinquate deo & appropinquabit vobis. verūtamē hāc dispositionē de cōgruo ꝓcedit diuinꝰ instinctus seu motio ad bonū meritoriū: ad qō nā humana de se nō pōt assurgē. & sic dicit saluator Joan. vj. Nemo pōt venire ad me nisi pr̄ meus q misit me traxerit eū. & sic patet q ꝓncipiū meritī simpliciter est a deo & nō a libero arbitrio. d Emūdate. Hic ꝓfr inducit ad quedā āexa diuine dilectioni d. Emūdate manus. i. opa. e Et purificate corda. qz q diligit corāis mundiciā ꝓpter gr̄am labioz suoz habebit amicū regē: ꝓuerb. xxij. f Duplices aīo. i. q pr⁹ fuistis duplices aīo: nūc deo nūc diabolo nūc mūdo adherēdo. g Miseri estote. i. flatū miseri assumite recurrēdo ad deū cuius ꝓpriū est misereri & parcere. h Risus vester. p dissolutionē. i In luctū ꝓuertat. p ꝓtritionē. Est aūt risus letitia exterioz: gaudiū mentem respicit interioz vt sit mutatio integra in facie. s. & mēte. k Humiliamini in ꝓspectu dei. q videt oīa quecūq̄ latētia & nō solū in conspectu hoīum q tm̄ videt patētia. l Et exaltabit vos. in celo vbi est pfecta dilectio. m Nolite detrahere. Hic ꝓfr inducit ad dilectionē ꝓximi remo

diti ergo estote deo: resistite autē
ſ male suggerēti †ſ ita †ſ p bona opa ꝓfectum diabolo: † & fugiet a vobis. † Ap
† ſ dando gratiam ꝑ moueamini in melius: & libe rando ab angustijs
propinquate autē dño: & † appro
†ſ & nō vos q hucusq̄z fuistis pcōres emū. ma. innocētiā manuū hēte: & nescitis ouplices aīo: vt eterna & tpalia simul diligatis †ſ innocētiā manuū habete
piquābit vobis. † Emūdate † ma
nus peccatores: & pūrificate cor
† ſ memores scelerū q̄ miseri fecistis: als q miseros fecistis miseria hui⁹ mūdi & paupertē tolerātes
da duplices aīo. † Miseri esto
†ſ in aīo ꝑ cōmissis †ſ q fuit de leuitate seculi
te: † & lugete & plorate. † Risus ve
† ſ animi ꝑ ꝓpetratione alicuius peccati
ster in luctum ꝓuertat. & † gaudi
†ſ & ita oībus modis būilliamini pauptate & tribulationē eius amore ferendo: vosꝑpios obtinendo
um in merore. † Humiliamini in
ſ in vita eterna
ꝓspectu domini: & exaltabit vos.
ſ ñ solū erga deū ita vos beatis: ſz etiā erga ffes boni ñt: vitiū detractiōis ad venenū lingue respicit
Nolite detrahere alterutz ffres
†ſ ꝓpter aliqō leue pcm̄: vel ꝓpter aliquā sciētiā: vel aliquid tale
mei. † Qui detrahit fri: aūt q iu
dicat fratrē suum. detrahit legi: et
† ſ ne putarēt leue pcm̄ detrahere legi addit esse pu
iudicat legem. † Si autē iudicas nitēdos sicut trāsgressores ſ vituperator
legē: nō factor es legis sed iudex.
ſ & si debes iudicare: q: a deo iudicareris q: q dedit legē vt ipleret iudicat nō ipletes: & ipse potes ē
Unus est enim legislator: & iudex

ſ nō implentes ſ implentes
qui pōtest perdere & liberāre. Tu
ſ fortitā negotes ipso & tuipse in maiora potes ꝓficisci pcā: & ille pōt surgere ad bona
autem quis es: qui iudicas pro
†ſ dixi vitādā detractionē: ecce aliud iudiciū ſ ecce vos estis q dicit †ſ stulta leuitate animi spacium vite ponentes
ximum? † Ecce nunc q̄ dicitis ho
die aut crastino ibimus in ciuitatem illam: & faciemus ibi quidē annum: & mercabimur: & lucrū faciemus: qui ignoratis qd sit in
ſ als quid erit in crastino. †ſ hec non debetis vobis ꝓmittere †ſ ſ breuis.
crastinū. † Que est enim vita? ve
ſ fumus
stra: Vapor est enim ad modicum parēs: & deinceps exterminabit
ſ & hec ita dico vobis ꝓ eo: vt vos spe lōgioris vite nō ꝓmittatis vob luchra futuri tpis ſz potiꝰ dicat si. d.
†ſ in voluntate & potētia dei oīa relinquat
ꝑ eo vt dicatis: † Si dñs volu
erit & si vixerim⁹: faciem⁹ hoc

†ſ nō solū spaciū vite & lucra futuri tpis vobis ꝓmittis sed etiā
aut illud. † Nunc autē exultatis
ſ i. in diuitijs q̄ facit⁹ supbos ſ q̄si veris bonis
in superbijs vestris. Omis exulta

ſ q̄ ē ad depssionē alioz †ſ qz exultat & supbit igit grauiter punieminī: q: scitis bonū: & non facitis
tio talis maligna ē. † Scienti igi
tur bonum facere: & non facienti:
peccatum est illi.

mant vt annū faciāt: & in his oībus supni iudicis examē ad mentē reuocare ꝓtēnunt. Que est enī vita ve: Nō ꝓfecit illis q dicūt post mortē ipsam nihil esse. Sed vt doceat: q: vita prauoz breuis est in ꝓsenti: quaz tñ in futuro mors eterna sequet. Scienci. ſ Per totū epistole textū ostēdit q hi qbus scribebat: scientiā boni faciēdi habebāt: & rectā fidē didicerāt ita vt aliis se magistros fieri ꝑsumerēt: nec tñ operū pfectionē neq̄z mentis humilitatē: neq̄z sermonis ꝓtinentiā adepti erāt. ſ Propter qō inter alia increpationis & exhortatōis verba: mō eos multū terret: q: sciētes bñ facere: et nō faciētes: maiꝰ pcm̄ hñt q̄z si nescirēt: lz ipsa bonī ignorātia magnū sit peccatum: cum scriptum sit: ignorans ignorabit. roma.14.a et.b.

de lyra

uendo dilectōis ipedimēta d. Nolite detrahere alterutrū. ꝑ quod infert fame detrimentū. & per hoc innuit oppositū. s. ꝓservationē bone fame & eiꝰ augmentū: qō est opus vilectionis ꝓximi. n Qui detrahit fratri. in ore.

o Aut q iu. fra. suū. cē malū in corde. p Detrahit legi. q̄ ꝓhibet hoc fieri: & cuiꝰ. rix. Nō eris susurro nec criminator i populo. q Et iudicat legē. facto designās eā cē malā: q: facit tanq̄z lici/
tū qō ipsa dicit illicituz. r Si aūt iudicas legez non es factor legis. obediens ei vt supiori. s Sz iudex. tanq̄z superior ipsi: quod tñ ē falsū. ideo subditur: t Unus est enī legislator & iudex. s. deus. v Qui potest perdere. Luce.1.f.

trāsgressores. x Et liberare. legis factores. y Tu aūt qs es qui iudicas ꝓximū. q.d. tu vsurpas tibi officiū diuinū. Ad cuius maiorē intellectū sciendū q̄ iudicare ꝓpria aucte soli deo ꝓuenit. hominib⁹ aūt ex diuina cōmissione: tā in foro ecclesiastico q̄z in seculari. Ista tñ cōmissio nō se extēdit ad ea que sunt oīno occulta: sed diuino iudicio reseruant. De his autem que aliquo modo patent vel per facta vel per signa possunt homines iudicare. Et hoc potest esse dupliciter. Uno modo cum ꝓcessu ad punitionez. & hoc solū ptinet ad iudices. Alio mō sine tali ꝓcessu. & hoc etiā ptinet ad alios hoies. Sciendū tñ q̄ iudiciū iportat sententiā firmā de aliquo. si ꝑ ꝓcedat ex euidentia facti nullū est peccatū: vt si qs iudicet aliū homicidā. quia videt eum homicidiū cōmittentē. & idem videt si ꝓcedat ex vehemētibus signis: vt si quis videat solum cū sola nudū cum nuda in codez lecto nisi appareat aliqd vnde possit hoc excusari in toto vel in parte: vt consanguineitas multū ꝓpinqua sicut ē matris ad filiū: vel infirmitas grauis: seu aliquod huiusmodi: & sic videns iudicat psonas esse fornicarias si ambe sint solute: vel adulteras si ambe vel altera sint ligate: si autē ꝓcedat iudicium ex probabilibus seu leuibus signis. et est iudicium de graui peccato peccatū, est mortale: q: tale iudiciū est ꝓtra charitatē ꝓximi et ex peruerso affectu. Si aūt nō sit iudiciū vel firma sententia: ꝑ magis suspicio qua quis incipit dubitare de charitate ꝓximi. sic est veniale peccatū: graue tñ vl minus graue ꝑm maioritatē vel minoritatē suspitōis & ꝓbabilitatis & leuitatis signoz. z Ecce. Hic ꝓfr inducit ad amorē dei ex bonitate eiꝰ q̄ dat et ꝓseruat eē nāle: inducēs ad hāc ꝓsideratione. & remouēs oppositā d. Ecce nunc q dicit⁹ hodie aut crastino ibim⁹ &c. q̄si vestrū cē & opari sit totaliter in vā dītione: cū tñ nō sit ita. ſ ō subdit: a Qui ignoratis qd erit in crastinū. i. futurū. q: deus poterit interim opus vestrū & vitā subtrahere. ideo subditur: b Que est enī vita vra: & respōdet. c Vapor est ad modicum parēs. i. valde cito transiens. d Pro eo vt dicatis. i. ꝓpter hoc debetis dicere tanq̄z coacti a veritate. e Si dñs voluerit & vixerim⁹. i. ꝓponētes suppositionē diuine volūtatis in oībus factis vris ex qua dependet vita & ois opatio vīa. f Nūc aūt exultatis in su. vris: q̄si diuino adiutorio nō indigeatis. g Ois exultatio ta. ma. est. i. malo igne ignita: q: a demone ꝓcedēs & ad ignē gehēne disponēs & maxie hoies litteratos & scientes. ꝑm q dī Luce. xij. Seruus q cognouit voluntatē dñi sui & non fecit: vapulabit multis. s. plagis. & hoc est qō dicit: h Scienti igit bonuz &c. peccatū est illi. etsi sit bonū necessitatis: eius omissio est peccatū mortale: si aūt sit bonū superogationis peccatū est veniale: & aliqñ nullum.

c.v. Agite

Bite nūc. Tpe accepto i die saluꝰ futuras penas fletibꝰ C.V.
a ꝛ elemosynis redimite. Et erugo eoꝝ ꝛc̄. Nō solū imiseri/
cordes diuites visibiles gehēne ignis cruciabit. Sed etiā memoria
inaniū diuitiarū quibꝰ suas culpas redimere potuerūt ꝛ ante iudiciū aias
eoꝝ ꝛ post resurrectionē etiā carnes exuret: cū sibi irasci ceperint quare cul/
pas elemosynis nō rede/
merint. Añ dī diuiti: fili
b recordare qꝝ recepisti: bo/
na. i. v. t. ꝛ. l. s. m. Ecce ru
go pecunie vertit in testi/
moniū negtie ꝛ augmen/
tū pene: qꝝ itelligit se ma/
le congregasse ea gbus non
indigebat ad vsū vite: et
ꝓpterea grauius punict.

In testimoniū. i.
Ad augmentū penarū. i.
vt hāc visibiliter intuēdo
maiores cruciatꝰ sustineat.

Mäducabit car.
Corpora vel carnales cō
cupiscētias: qꝝ luxuriosas
alas ꝛ exteriꝰ seruiēs flā
ma cruciabit: ꝛ interius
pungēs dolor sue tenacie
accusabit.

Sicut ignis. Qui
ꝓsumit metalla ꝛ ceteras
res sic erugo vias carnes

Thesaurizatis. Ue
re ita patiemini: qꝝ qñ ne
glecta cura pauperū the/
sauros pecunie congrega/
batis: irā interni iudicis
vobis cumulastis: q̄ si nō
dū apparet: i nouissimis
diebꝰ tā certissima restat.

Ecce merces. Ma
gna iniqtas cū pauperes
nolūt suscipe: etiā mercē
narijs ꝛ famulis debitaz
laborꝫ mercedē nolūt red
dere. Añ Job: Si aduer
suꝫ me terra mea clamat
ꝛ sulci eius deflent: si fru
ctus eiꝰ comedi absq; pe/
cunia. Merces ꝛc̄. cla. Et si paupes patiēter oia ferētes nō clamāt
merces tñ retēta clamat. Epulati estis. Nec tñ peccastis supflue cō
gregādo: aliena rapiēdo: ꝫ etiā supflue expendendo. Neglectis gaudiis
celestibus ad q̄ p iciunia ꝛ afflictōes venire oportet: carnales epulas diligi
tis: quas tāta fames ꝛ sitis in futuro sequet: vt nec gutta aq̄ inueniri possit:
p quā ardēs lingua possit refrigerari. Apparet qꝝ illos diuites allogt:
ex quo ait: agite nūc diuites qui in necē dñi cōiurauerāt: ꝛ necdū fidē eius

Sbucusq; ita peccastis: sꝫ tā pniaz agite
ſ in pecunia ſ in peccatis

a Bite nunc di. C V.
ſſ i corde ſſ manifestatiōe opis ꝛ vocis
ſſ respectu futurarum miseriarū

uites†ploꝛate† vlulantes in† miseꝛijs vestris: q̄ aduenieꝛt vobis.
ſ in quibus confiditis ꝛ supfluę congregatis

Diuitie vestre putrefacte sunt: ꝛ
ſ q̄ ad ornamētū corporis gbus indigentes vestire potuistis † ſ nō vsu necessario attrita

vestimenta vestra a†tineis come
† ſ magis pctosa iter diuitias: ꝛ magis durabilia ſ qō nō congregastis pp vsū vite deficiet ex sua infirmitate

sta sunt. †Aurū ꝛ argentū vestꝝ
† ſ supflua congregatio eoꝝ q̄ cum nō erant necessaria congregata putrescebant

erugiauit: ꝛ† erugo eoꝝ i testimo/
niuꝫ vobis erit: ꝛ mādūcabit car
nes vestras sicut ignis. Thesaurі
ſ reuelandam.

çatis vobis i nouissimis diebus
† ſ nec solū damnabimini: qꝝ vsa nō datis sed etiaz qꝝ aliena retinetis.

iram. †Ecce merces operariorum
ſ qui collegerunt messes

qui messuerunt regiones vestras
que fraudata ca vobis clamāt: ꝛ

†ſ i. exercituū ad ꝛrogē illoꝝ q̄ pauper putāt nullus hꝫ tutorē ſꝫ oēs oipotēs cās singuloꝝ intuebit

clamor eoꝝ i aures domini† saba
oth introiuit. Epulati estis sup

† ſ oi voluptate vſi estis: ꝛ nullā de pauperū nutrimento curam habetis

terrā. †ꝛ i luxurijs enutristis coꝛ/
corda vestra: quoniā† aduentus
domini appꝛopinquabit. Nōli/
ſ q̄si vos maiora meriti patiamur: ꝛ psecutores vri cū mala fecerint nihil vicēt ferre aduersi

te† igemiscere fratres i alterutrū
ſ dānemini: eo q̄ iudicē iustuꝫ q̄si iniq̄ iudicāte vituperatis † ſ qꝝ ſ q vobis ꝓmia dabit: inimicis penam

vt non iudicemini. †Ecce† iudex
† ſ qꝝ vel ꝓximus ē ad cognoscēda q̄ geritis vel cito veniet ad retribuendum ꝛ vobis ꝛ illis

ante† ianuā assistit. Exēmpluꝫ ac
cipite fratres exitus mali: longā
nimitatis: labꝛis: ꝛ pātiētie: p/
†ſ invocatiōe nois: vel ad ampliandum nomen

phētas qui locuti sunt in† nomiē
† ſ qꝝ illos magnos reputamus ꝛ veneramur ſ illos

domini. †Ecce beatificamus eos
† ſ iob sicut veteri boi restituta sunt tēporalia

q̄ sustinuerūt. † Sufferentiā iob

Nicolaus

a Bite nūc diuites. Ꝓ ostq̄ btūs iacobꝰ induxit ad ad/ C. V.
a herendū deo ex cōsideratōe sue bonitatis. Hic cōr idē facit ex cōsidera
tione sue seueritatis: q̄ maxie in iudicio apparebit. Sciendū tñ q̄ il/
lud iudiciū sicut erit terribile malis: sic erit cōsolabile iustis. vñ saluator de
ipso loquēs Luce. xxi. dixit aplis: Dis aūt fieri icipiētibꝰ respicite ꝛ leuate
capita vra. i. exhilarate corda vra: vt exponit Greg. homel. i. Jō btūs iaco
bus malis ꝓmo incutit iudicis terrorē vt a peccatis resiliāt. 2° iustis eius fa/
uorē vt ei inseparabiliter adhereāt. ibi: Ꝓ atiētes igit. Circa ꝓmū ꝓmo in
cutit timorē iudicꝫ cupidis ꝛ auarꝫ d. Agite nūc diuites. s. vias volūtates.
ꝛ ē ironica locutio q̄ est intelligēda p ꝓriū. iō subdit: b Ꝓ loꝛate vlulā
tes. Est aūt vlulatꝰ sonꝰ cōfusus q̄ est signū magni doloris. c In mise.
vris. i. ꝓ miseriis vris. d Que adue. vobis. in iudicio futuro: vt pz ex
sequētibꝰ. Et subdit duplex cā. ꝓma est indebita bonoꝝ tpaliū congregatio
ꝛ conseruatio cū dr: e Diuitie vre. nāles vt bladū in horreo ꝛ vinū i cel
lario ꝛ hmōi. Añr logt de diuitijs artificialibꝰ d. f Aurū ꝛ ar. ve. eru.
in terra absc̄ditū. g Et eru. eoꝝ in te. vo. erit. i. ꝯ vos. h Et man.
car. ve. i. affliget. qꝝ erit cā afflictōis in gehēna post iudiciū: qꝝ tūc aia cum
corpe affliget igne gehēne. i Thesaurizastis vobis irā. i. congregastis vo
bis dei vindictā. k In no. die. tūc erit finale iudiciū. Añr ponit cā secūda q̄ est pauperū defraudatio cū dr: l Ecce mer. ope. vioꝝ. m Cla
mat. vos accusādo. Et sciēdū q̄ tria sūt pctā q̄ spāliter dicunt clamare ad
deū. s. innocētis occisio: Gen. iiij. Vox sanguis fratrꝫ tui clamat ad me de
terra. Vitij ꝯ nām ppetratio: Gen. xviij. Clamor sodomoꝝ ꝛ gomoꝝ coꝝ
multiplicatus est ꝛc̄. ꝛ pauperꝝ defraudatio: vt dr h: n Et cla. coꝝ in
au. dñi sabaoth. i. exercituū. o Introiuit. ad faciēdā vindictā p ange/
los. q̄ dicūt eiꝰ exercitꝰ: qꝝ sūt diuine iusticie executores. p Epulati estis.
Hic 2° incutit terrorē carnalibꝰ ꝛ lasciuis ꝛ ꝫ ordinate. qꝝ diuitie pstāt so/
mentū hmōi vitijs. dicit igit: Epulati estis sup terrā. hoc ē in pñti vita: ꝫ
esurietꝫ postea. sicut patet de diuite epulone q̄ positus in tormētis guttam

Tſ cui data erat vob facultas occidēdi Tſ ad iudicium
da vra. In die† occisiōis† adduxi
† ſ dñs iesꝰ Tſ Tſ qꝝ tāq̄ ouis ad occisionē. d. ē.
stis ꝛ occidistis† iustū: ꝛ† nō resti
Tſ qꝝ videtis illos puniendos

tit vobis. † Patiētes igit estote
† ſ q̄ icipit i fine cuiusq Tſ si ille ꝓ fructu ire quem sperat tā patiēter laborat quāto magis vos ꝓ celesti

usq; ad† aduētū dñi. † Ecce agri/
cola expectat pꝛecioſum fructum
terre: pātienter ferens dōnec acci/
Tſ palmitias Tſ ergo ſ si mora facit

piat† tpaneū ꝛ serotinū. † Pātiē/
Tſ sicut agricola Tſ si grauia inferuntur

tes igit estote† ꝛ vos† ꝛ cōfirmate
Tſ vt vos ad gloriam: illi ad penam rapiant

corda vestra: quoniā† aduentus
domini appꝛopinquabit. Nōli/
ſ q̄si vos maiora meriti patiamur: ꝛ psecutores vri cū mala fecerint nihil vicēt ferre aduersi

te† igemiscere fratres i alterutrū
ſ dānemini: eo q̄ iudicē iustuꝫ q̄si iniq̄ iudicāte vituperatis † ſ qꝝ ſ q vobis ꝓmia dabit: inimicis penam

vt non iudicemini. † Ecce† iudex
† ſ qꝝ vel ꝓximus ē ad cognoscēda q̄ geritis vel cito veniet ad retribuendum ꝛ vobis ꝛ illis

ante† ianuā assistit. Exēmpluꝫ ac
cipite fratres exitus mali: longā
nimitatis: labꝛis: ꝛ pātiētie: p/
†ſ invocatiōe nois: vel ad ampliandum nomen

phētas qui locuti sunt in† nomiē
† ſ qꝝ illos magnos reputamus ꝛ veneramur ſ illos

domini. † Ecce beatificamus eos
† ſ iob sicut veteri boi restituta sunt tēporalia

q̄ sustinuerūt. † Sufferentiā iob

de lyra

aq̄ nō potuit ipetrare: Luce. vj. q Et in lu. cnu. coꝝ. vra. in illis dele/
ctādo. ꝛ bñ de luxuria logt post gulā: qꝝ ministrat sibi māz: qꝝ semē est de
supflo alimēti. ij. de aia. In die occisionis. Hic 3° incutit terrorē crudeli
bus ꝛ malignis q̄ ex diuitijs suis ꝛ potētia mouēt psecutionē iustis co ꝓ
sūt dissiles eis. sm q̄ dr de Sap. ij. in ꝓsona coꝝ. Circūueniam9 ē iustū qm
inutilis est nobis ꝛc̄. iō dicit: In die occisionis ꝛc̄. i. tpe ꝓmittue ecclie in q̄
fideles ducebant ad iudicia. ꝛ occidebant sine sui resistētia. ꝛ sic ponit ꝫ
singulare ꝓ pl'ali cū dr: r Occidistis iustū. i. iustos. qd̄ frequēter fit in
scriptura. Aliq̄ aūt exponūt hoc de occisione xp̄i: q̄ dr iustus antonomati
ce: qꝝ nō solū est iustus formalr: ꝫ etiā effectiue alios iustificādo: nec restitit
suis occisoribꝰ cū tñ posset resistē. s Patiētes igit. Añr cōsolat iustos
ne in tribulatōibꝰ deficiāt: ꝛ ꝓmo inducit eos ad patientiā. 2° ad reuerentiaz
dei. ibi: Añ oia. Circa ꝓmū dicit: Ꝓ atiētes igit estote frēs. in tribulatōi
bꝰ. t Usq; ad ad. dñi. q̄ reddet vobis mercedē laboris vri. Et ponit exē
plū d. v Ecce agri. ex. vsq; ad tps debitū. x Patiēter ferēs. laborē
i cultura terre sue. y Donec ac. tē. i. ꝓmittuū fructū. terra eni ꝓmittit
de q̄ logt reddit duplicē fructū in āno. s. in aplī ꝛ septēbri. z Patiētes
igit estote. repetitio ē ꝓmisse inie ad maiorē impressionē. a Nolite in. frēs
in al. videtes mutuas penas: ꝫ magꝫ ꝓfortate alterutrū ad fortit tolerādū
sic ser frēs cū mse videtes cruciatū ꝓmū iuicē se hortabāt fortiter mori. ij.
Machab. vij. b Ut nō iu. i. ꝓdenemini si ꝓ mutua q̄rela luctū frāga/
mini ꝓ ipatientiā. c Ecce iudex. s. xps. d Añ ia. assi. ad vos roborā
dū velociter vel ꝓmiandū. ꝛ iducit ad ꝫ exēplū scōꝝ d. e Exēplū ac. frēs
exi. mali. s. q̄ntū ad malū pene ꝛ nō culpe: qꝝ pciosa ē in ꝓspcū dñi mors
scōꝝ eiꝰ. psal. cxv. f Et lō. i. expectatōe ꝓmissi. g Et labo. q̄tidiani.
h Et pa. i aduersitate. i Ꝓ ophas. vob datos i exēplū ad talia sustinēdū. k Qui lo. sūt i no. d. Ostāter ꝓtēpt psecutōibꝰ q̄s pp ꝫ passi sūt. sic
pz de michea zacharia esaia hiere. ꝛ plibꝰ alijs. l Ecce b. c. i. btōs dicimꝰ
m Qui su. tribulatōes patiēt. ꝛ iduc duo notabilia exēpla d. n Suffe

39 iij rentiam

roma. 14. 8 et. b.

Luce. 1. l.

Et finem vi. do. Audistis lectõe: vidistis oculis in cruce lõganimiter patientẽ: ꝫ ꝛ gloriã resurrectionis ꝛ ascẽsionis cuãgelica ꝓdicatõe didicistis. Et miserator. Ut vel in ꝓsenti suos a tẽtationib⁹ liberet: et ꝓ ꝓstantia fidei etiã coronã hoibus viuẽtes glificet vel post mortẽ i occulto coronet. Et ne sic qdẽ ab hoibus memoriã quã meruere laudis auferat.

Aũ oia f.m. Noli iu. Quia letiferũ lingue vir⁹ ad integrũ in suis auditoribus exhaurire desiderat q detrahere alterutrũ vetuit: q iudicare primũ interdixit: qui in aduersitatibus igemiscere ꝓhibuit q sunt apta peccata. Addit etiã hoc ꝙ qbusdã le-
matte. 5. f. ue videt vt iurãdi ꝓsuetudinẽ tollat: qm̃ oc otiosum verbũ qd locuti fuerint hoies: reddẽt rõnem de eo in die iudicij.

Neq; all. qõ. iu. sõ a iurationis culpa cõpesco: ne frequẽter iurando vera: aliqñ etiã in periurii incidat. Sed eo lõgius a periurio stetis: q nec vere iurare velit nisi necessitas cogat. Sed ꝛ ille sub iudicii reatus decidit: qui etsi nunq̃ peierat: crebri⁹ tñ q̃ opus est verũ deierat. Sicut dederat ꝓtristatoꝛ sic dat ꝛ infirmanti ꝓsiliũ: qualiter se a murmuratoris stultitia tueat:
D iurtaq; modũ vulneris: modũ ponat medele. tristatus ꝓ se oret. Infirmatus corpore vel fide: quia maiorẽ sustinet plagam: plurimoꝛ se adiutorio: et hoc senioꝛ curare memi-
3. re. 17. a. nerit. Tristatur. q; Luce. 4. o in pressuris ingemiscere ꝓhibuit: nunc qd ecõtra gerendũ sit ostẽdit. Oret. Nec murmuret: ne iudicia dei vituperet: ꝫ ad ecclesiam currat flexis genibus: vt deus consolationẽ mittat oret: ne seculi tristitia que mortẽ operat absorbeat: ꝛ crebra psalmodie dulcedine nociuã tristitie pestem de corde pellat.

Et si in pec. Adulti ꝓpter peccata etiaq; corporis plectunt̃ morte. Si

† ſ xpo nouo hoi ola aduersa in mundo sed in fine audistis. †ꝛ finẽ dñi vidistis: dak resurrectio ſ ideo debetis imitari † ſ in natura quoniaq; †misericoꝛs dominus ꝛ ſ in exhibitionibus gratiarum misertoꝛ. Ante oiã aũt fres mei: Nolite iurare neq; ꝓ celũ neq; ꝓ terrã: neq; alĩd qcũq; iuramẽtuꝝ. Sit †aũt sermo vester: ẽ ẽ: ñ nõ: vt nõn sub iudicio decidãtis. ſ vel ꝓ illata iniuria: vel ꝓ aliqua culpa vel dom estico damno: vel qualibet re. Tristat †aliq⁹ vr̃ oret equo aio ꝛ psallat. Infirmat†aliq⁹ ex vo: † ſ nõ ad iuniores minusq; doctos causam sue imbecillitatis referat: ne forte quid per eos alloc utionis vl consilij nocentis accipiat bis. †iducat presbyteros ecclesie: vt oꝛent super eũ: vngentes eum ſ ꝓfectu vel qñ ĩnũgit † ſ nomẽ dñi inuocetur oleo† i nomine domini: ꝛ oratio † ſ fratrem † ſ ab infirmitate corporis fidei saluabit †infirmũ ꝛ† alleuiabit eũ dominus. Et si in peccatis † ſ etiã si contigerit mori ſ gratia ſ ergo † ſ coequalib⁹ sit remittẽt ei. Cõfitemini alteru- † ſ quotidiana ꝛ leuia grauioꝛes lepꝛe imũdicia sacerdoti pãdam⁹ ꝛ quãto iusserit tpe purgare curemus trũ †peccata vestra: ꝛ oꝛate ꝓ inuicem vt saluemini: Multũ. n. va † ſ nota iusti ꝛ assidua let deprecatio †iusti assidua. Helias

Tristatur. q; in pressuris ingemiscere ꝓhibuit: nunc qd ecõtra gerendũ sit ostẽdit. Oret. Nec murmuret: ne iudicia dei vituperet: ꝫ ad ecclesiam currat flexis genibus: vt deus consolationẽ mittat oret: ne seculi tristitia que mortẽ operat absorbeat: ꝛ crebra psalmodie dulcedine nociuã tristitie pestem de corde pellat.

Et si in pec. Adulti ꝓpter peccata etiaq; corporis plectunt̃ morte. Si

Nicolaus

rentiã iob audistis: q exẽplar patiẽtie datus est vobis. a Et finẽ dñi vidistis. q: in sua passione sustinuit dolorẽ acerbissimũ patiẽtissime. ꝛ dicit vidistis: q: multi adhuc viuebãt q passionẽ dñi nri iesu xpi viderãt b Aũ misericors est dñs. in affectu. Et miserator. in effectu. Ex magna enĩ dei misericordia ꝓcessit ꝙ daret nobis filiũ suũ in redẽptõis nre preciũ ꝛ fortitudinis exemplũ. c Aũ oia. Hic ꝓfr inducit fideles ad dei reuerentiaz. ꝛ hoc in quatuoꝛ. Primo in iuramẽti deuitatõe. 2° in fernẽti deuotõe. ibi: Tristat aũt. Tertio in sacri susceptõe. ibi: Infirmat. Quarto in ꝓmi correctione. ibi: Frẽs mei. Circa ꝓmũ dicit: Aũ oia frẽs mei nolite iurare. i. nõ ꝓponatis iuramentũ oibus verbis vtis ꝛ ꝓmissis. hoc dr ad remouendũ errorẽ illoꝝ q dixerũt iuramentũ esse frequentandũ eo ꝙ dr Deut°. x. Dñm deũ tuũ timebis: ꝛ illi soli seruies ipsiq; adherebis: iurabisq; in nole illius: ꝓpter qd dixerũt ꝙ frequẽtatio iuramẽti facit ad reuerentiã dei. ꝛ sic est exercẽda. Sed hoc patet falsum ꝓ dictũ xpi Matth. v. Ego autẽ dico vobis nõ iurare oĩno ꝛc. ꝛ ꝓ dictũ bti Iacobi in hoc loco. Hoc etiaz patet p rõnẽ: q: illud qd nõ regulariẽ nisi ad subueniendũ defectui: nõ est ꝓ se appetendũ seu frequentandũ: sic patet de medicina q̃ nõ querit nisi ad subueniẽdũ infirmitati. ꝛ sic'ẽ de iuramẽto: q: nõ q̃rit nisi ad subueniendũ defectui q̃ vnus hõ nõ credit alteri: in quo casu subueniẽ ꝓ iuramentũ: in quo indicit veritas dei infallibiliter in testimoniũ in se: sicut cũ iurat ꝓ deũ vel in aliq̃ creatura inquantũ relucet in ea veritas diuina: vt ꝓ celũ q thꝛonus dei est: vel ꝓ terrã q: scabellũ pedũ eius est: Matth. v. Jurare nõ ꝓ creaturã ꝑm se est illicitũ. ꝛ sic patet ꝙ iuramentũ nõ est inducendũ nisi in casu in quo ẽ necessariũ ad ꝓfirmationẽ veritat̃. ꝛ sic intelligendum est auctas inducta: Deut°. x. in tali enĩ casu iurandũ est ꝓ nomẽ dei ꝛ nõ ꝓ noia idoloꝝ. ꝑm ꝙ dr Exo. xxiij. Per noia deoꝝ extraneoꝝ nõ iurabis: q: ꝓ ea nõ est confirmãda veritas. hoc enĩ ꝓtinet ad infidelitatẽ ꝛc. d Sit autẽ sermo vr̃. ex̃ casũ ꝓdictũ. e Est est nõ nõ. simpliciter veritatẽ affirmãdo: ꝛ negando falsitatẽ. f Ut nõ sub iudicio. i. ꝓdẽnatõe. g Decidat̃. ex frequẽti iuratõe cadẽdo in falsã fidẽ: Eccle. xxiij. Vir multũ iurãs replebit̃ iniqtate. h Tristat. Hic ꝓfr inducit ad dei reuerentiã in seruẽti deuotiõe d. Tristat̃ qs i vobis. i. patit̃ accidĩa q̃ ẽ qdã tristicia i obseqis diuinis. i Oret equo aĩo ꝛ psallat. i. nitat̃ spũ erigere ad orandũ deo deuotẽ: secrete. lõ

† ſ otigie carnis ſ q̃uisnulli hoiꝝ virtute secũdus. ſ nõdũ trãslat⁹ † ſ vt nos mẽtis ꝛ carnis fragilitate homo erat †similiꝝ nobis† ſ passibi † ſ ad ꝓuicẽdã supbiã regis ꝛ idolatrie gẽtis duricias lis: ꝛ †oratiõe oraũit: vt nõ pluꝛet sup terrã: Et non pluit annos tres ꝛ menses sex. Et rursuꝝ oraꝛuit: ꝛ celũ dedit pluuiam: ꝛ terra fructũ suum. Fratres mei: si qũis ex vobis errauerit a veritate ꝛ ſ vel bñ monendo: vel tacente lingua exempla bone actionis ostendendo cõuerterit quis eum: scire debet quoniã qui ꝓuerti fecerit peccatoꝛ suũ ab erroꝛe vie sue: saluabit aiam † ſ a ꝓspectu interni iudicis suppositiõe vite melioris abscõdit. mã eius a morte. †Et operit multitudinem peccatoꝝ.

Finit epla beati Jacobi apli.

Ex libro sancti Hieronymi de viris illustrib⁹.

Jmon petr⁹ filiꝰ ioannis ꝓuincie galilee vico bethsaida frater andree apli ꝛ princeps apl'oꝝ: post episcopatũ antiochẽsis ecclesie ꝛ ꝓdicatiõnẽ dispsiõis eoꝝ q̃ de circũcisiõe

ſ

Jndiget carnis ſ ꝙ quisnulli hoiꝝ virtute secũdus. ſ nõdũ trãslat⁹ † ſ vt nos mẽtis ꝛ carnis fragilitate homo erat †similiꝝ nobis† ſ passibilis: ꝛ †oratiõe oraũit: vt nõ pluꝛet sup terrã: Et non pluit annos tres ꝛ menses sex. Et rursuꝝ oraꝛuit: ꝛ celũ dedit pluuiam: ꝛ terra fructũ suum. Fratres mei: si qũis ex vobis errauerit a veritate ꝛ ſ vel bñ monendo: vel tacente lingua exempla bone actionis ostendendo cõuerterit quis eum: scire debet quoniã qui ꝓuerti fecerit peccatoꝛ suũ ab erroꝛe vie sue: saluabit aiam † ſ a ꝓspectu interni iudicis suppositiõe vite melioris abscõdit. mã eius a morte. †Et operit multitudinem peccatoꝝ.

Finit epla beati Jacobi apli.

Ex libro sancti Hieronymi de viris illustrib⁹.

Jmon petr⁹ filiꝰ ioannis ꝓuincie galilee vico bethsaida frater andree apli ꝛ princeps apl'oꝝ: post episcopatũ antiochẽsis ecclesie ꝛ ꝓdicatiõnẽ dispsiõis eoꝝ q̃ de circũcisiõe

ſ

ñ infirmi in peccatis sunt: ꝛ hoc ꝓsbytero ꝓfessi pfecto corde reliquerũt et emẽdare sategerint: dimittũtur eis. Neq; eni sine eius ꝓfessione emendationis qcũt peccata dimitti. vnde recte subdit: Cõfit. a.

Helias hõ ꝛc. Ne trepidaret nra fragilitas: reputãs se nõ posse facẽ silia tanto ꝓphete: q curru ignco rapi meruit ad celos: ꝓsulte de eius oꝛone locuturus ab humilitate inchoauit. Silis nobis passibilis helias carne infirmus a vidua pascit mẽte infirm⁹: vnius mulercule mĩnis exterritus fugit ꝓ deserta.

Oꝛone oꝛa. Astruit exẽplo quantũ valeat iusti depcatio assidua: cũ helias tñ vna oꝛone oꝛando tã lõgo tpe ꝓtinuerit celos: terrã hymbres auertere: fructus mortalibus negauerit. Et rursũ. Ubi tẽpus ꝓspexit: vbi tabe lõge inedie coꝛ superbi regis ꝛ gẽtis idolatre ad penitentiã inflexũ vidit: vna oꝛone oraꝛuit: ꝛ fructus ꝛ aq̃s quas negauerit terrã restituit: tãta vn⁹ helias vna oꝛone ꝓtraxit: qd ergo multi fideles multis oꝛationibus.

Si qs aũt ex vo. Ostẽsa efficacia oꝛonis: ostendit quãti sit meriti ꝓ fratrib⁹ oꝛare: ꝛ ad sospitatẽ reuocare: vt q in superiori ꝓte a lingua nra malignã ꝛ otiosã locutionẽ remouit: i fine eplẽ qd log debeam⁹ ostẽdẽt. oremus ꝛ psallam⁹ q̃tiẽs aduersis pulsamur: pcã ꝓfitemur ꝓ inuicẽ oremus vt saluemur: ꝓ salute ꝓxi moꝝ: nõ solũ tpali ꝫ potius eterna. Si enĩ magne mercedis est a morte eripere: corpus qñq; moriturum: quãti meriti est a morte animã liberare in celesti patria sine fine victuram: Saluabit aiam eius a morte. Quidaz codices habent saluabit animam suam a morte: ꝛ vere qui errantem conigit: per hoc amplioꝛa gaudia vite celestis sibi conquirit.

de lyra

dr: Oret. q̃ publice. Et psallat. Oꝛo enĩ ꝛ psalmodia sunt ꝫ dicta tristicias optia remedia. k Infirmat. Hic ꝓfr inducit ad dei reuerentiã i sũptione sacramẽti. ꝛ primo facit ꝓpositũ. 2° declarat quoddã dubiũ sibi: Adultũ enĩ. Primũ facit in duplici sacro. s. vnctionis extreme ꝛ penitẽtie. q̃ntũ ad primũ dicit: Infirmat qs in vobis. infirmitate de qua ꝓbabiliter dubitatur mori: nã istud sacramentũ est exeuntiũ de hac vita. l Jnducat ꝑs. cc. ꝛc: Is istud sacrm fuerit a christo institutũ: tñ ꝓ beatũ Iacobũ fuit hic exꝑssius publicatũ. m Et oꝛo fidei salua. infirmũ: coꝛporaliter ꝛ spũaliter. tõ subdit: n Et alleuiabit eũ dñs. ab infirmitate si expediat ei. o Et si in peccat̃ sit. venialib⁹ remittent̃ ei virtute huius sacramẽti. ꝓfr inducit ad reuerẽter sumendũ penitẽtie sacramentũ quo remittunt̃ petã mortalia. d. p Cõfitemini q̃ alterutrũ. ex quo patet ꝙ ꝓfessio debet fieri nõ solũ deo: ꝫ etiam hoi: vñ ꝛ in lege veteri sacrificia que offerebant̃ deo ꝓ peccat̃ offerebant̃ ꝓ manũ sacerdoꝝ. q Et orate ꝓ inuicẽ. nã ꝓfessor tenet̃ orare ꝓ ꝓfitẽte. ꝛ ecõuerso. r Adultũ enim. Hic ꝓsequẽter declarat quoddã dictum. s. ꝙ oratio sit magne efficacie: quia dixerat ꝙ valet contra tristitiaz ꝛ ad dei reuerentiã in sacramento⁹ perceptione. ideo dicit: Adultũ enim valet deprecatio iusti: nam econtra de iniusto dicitur: Eccli. xx. Non est speciosa laus in oꝛe peccatoris. s Assidua. nam vna de conditionibus que faciunt oꝛationem semper exaudibilem est ꝙ sit perseuerans. Alie ꝛõ due ꝙ sit pia ꝛ pro se. t Helias homo erat similis nobis passibilis. nam timoꝛe mortis fugit a facie iezabelis. iij. Reg xix. v Et oratione oraũit vt non pluꝛet. iij. Reg. xvij. x Super terram. s. israel. nam ꝓpter malitiã achab fuit illa plaga inducta: vt dictũ fuit ibidem. y Et rursũ oraũit ꝛ celum dedit pluuiam. iij. Reg. xviij. z Fratres mei. Hic vltimo inducit ad dei reuerentiam in fraterna coꝛrectione que est actus dilectionis proximi. ꝛ per consequens ordinatur ad dilectionem ꝛ reuerentiã dei dicens: a Si quis ex vobis errauerit a veritate. fidei vel morum. b Et conuerterit quis eum. ab infidelitate ad fidem vel a vitijs ad virtutes. c Saluabit animã eius a morte. s. culpe ꝛ gehenne. d Et operit multitudinem peccatoꝝ: vt non videantur a deo punienda pena eterna. ꝛ sic ab eo recipiẽt in gĩa: ad quam nos perducat q cũ ꝑre ꝛ spũ scõ viuit ꝛ regnat in secula seculoꝝ: Amen.

Incipit

A pleriſq eius eſſe ne. Sed ad repellendā eoꝝ opinionē q negāt ſecundā petri eſſe epl'am: ſci Hieronymi offerēda eſt ſnīa: vbi dicit ꝓfligēs ꝓtra iouinianū: Noluī oēm locū ſecunde epke petri ponere ꝛ euangelij iuxta marcum qui interpres eius dicit.

Tempore quo cepit eccl'ia: quidā de gentilitate q; tranſierāt ad iudaiſmū crediderāt deo: q ꝓpter fidē patiebant ꝛ diſpſi erāt hos ꝓfortat apls. Scribit autē a roma tpe Claudij ceſaris.

Incipit epiſtola prima Petri apli. C. I.

Etr⁹ ꝛc̄. Electis.

p Ad hoc vt p dationez ſpūs ſanctificarent: mūdati ab oīb⁹ pctis vt obedire inciperēt xp̄o: qui per inobedientiā perierāt: vt aſperſi ſanguine xp̄i diaboli ptātem vitarēt: ſicut iſrael p agni ſanguinē de egypto eciuit. In veteri lege quecūq; ſcī necāda erāt ſanguine ꝓpitiaꝝ ſolebāt aſpergi.

Aduenis. Aduene latine: grece ꝓſeliti. Sic appellabant iudei illos q de gentib⁹ nati in deū credere: ꝛ circūciſiōe accepta iudaico more viuere iurta legem dei voluerūt. Electos ergo aduenas dicit q de gentilitate ad ſuſceptionē legis: ꝛ poſtmodū ad acceptionē fidei pueneruīt Sed ꝛ nos ſi veraciter cū ꝓpheta dicere poſſumus: qm̄ incole nos ſum⁹ apud te in terra: ꝛ peregini ſicut oēs patres nr̄i. ad nos q̄z epl'as beati petri ſcriptas credere: ꝛ vt nobis miſſas legere debemus. Deniq; i ipſis epl'is admonet nos quaſi alibi patriā habentes. Chariſſimi obſecro vos tanq̄ aduenas ꝛ pegrinos a. v. a. Vel: Aduenis i. aduenis diſperſis ab hieroſolymis ꝓſecutione que facta eſt ſub ſtephano ꝛ aliis multis ꝓſecutionibus: tum a iudeis: tū a gentibus ꝓ fide xp̄i afflictis ꝛ ſepe a ſedibus ſuis expulſis.

Diſpſiōis. Anno aſcēſiōis mortu⁹ eſt ſtephan⁹ ꝛ milti timore diſpſi crediderāt i pōto galatia capadocia aſia ꝛ bithynia ſcō Claudij anno ad expugnādū ſimonē magū romā pgit. Ibiq; vigitiq;z ānis cathedrā ſacerdotalē tenuit uſq; ad vltimū annū Neroīs. i. q̄rtūdecimum: a quo ꝛ affix⁹ cruci martyrio coronat⁹ ê: capite ad terrā verſo: ꝛ in ſublime pedibus eleuatis: aſſerens ſe idignū vt ſic crucifigeret vt dñs su⁹. Scripſit duas epl'as q̄ canonice nominā tur: quaꝝ ſcā a pleriſq; ei⁹ eſſe negat ꝓpter ſtili cū pore diſſonā tiā. Sz ꝛ euangeliū iuxta marcū q auditor ei⁹ ꝛ iterp̄s fuit: huius dicit. Libri ät ei⁹ e qb⁹ vn⁹ acto ruz ei⁹ ſcribit: ali⁹ euāgelij. Ter tius p̄dicatiōis. Quart⁹ apocaly pſis. Quintus iudicij inter apocry phas ſcripturas reputat. Sepultus rome i vaticāo iuxta viā triū phalē toti⁹ orbis veneratiōe cele brat. Argumētuz in eaſdez.

Diſcipulos ſaluatoris in uicti toto orbe diffuſos ꝛ pegrios i hoc ſeculo mō ſtrat: ꝛ ꝓterite vite penitē ſuadet ꝛ i nouā vitā ꝓficē tota cū ſollicitudie exhortat. Simō petr⁹ fili⁹ ioānis ꝓuincie galilee vico bethſaida frater ādree apoſtoli.

Ponti gala. bi. Oēs he ꝓuincie grecoꝝ ſunt in aſia: ſed eſt ꝛ alia bithynia in europa: de qua illi qui in aſia ſunt bithinij originem habuerunt. Illa aut que in aſia eſt bithynia ꝛ maior frigia vocat: que hiera flumine a galathia diſterminat. Gꝛa vobis. Sine gr̄a xp̄i ad pacē reconciliationis eius nunq̄ venit. nihil pacificū niſi p gr̄am eius habere valemus.

Et pax multi. Nulla aduerſitas retrahat vos a laudibus dei: oīs tribulatio luitet vos ad laudē qz oīa ad felicitatē multiplicant: vt qō bñ cepiſtis perfecte compleatis.

Regenerauit. Cū noſtris meritis generati eſſem⁹ ad mortē: ſua mīa nos regenerauit ad vitā. Sic dilexit vitā noſtrā: vt p hac filium diſponeret mori. ꝛ morte p reſurrectionē deſtructa: ſpem nobis exemplūq; reſurgēdi oſtēderet. Mortu⁹ eſt: ne mori timeremus: ſurrexit: vt reſurrectionē ſperaremus.

Si de pſiti: ad hoc regenerauit: vt eſſetis hereditas ei⁹ quos poſſideret: ſicut aliqs hō hereditatē. 2. cor. 1. g
Incorruptibilē ne corrūpamini criminalib⁹. Incōtaminatā: ne etiā mediocribus ꝓtaminemi. Immarceſſibilē: ne etiā quotidianis ꝛ venialib⁹ marceſcatis. Conſeruatā in celis: vt ita ſeruemini in aia ꝛ corpe: vt p mundiciā ſitis celi ꝛ ſedes dei. E pbe. 1. g

Incorruptibilem. Naturaliter nō eſt aia incorruptibilis: ſ gr̄a dei p fidē: ꝛ iuſticiā ꝛ intellectū pficit incorruptibilis.

In vobis ꝛc̄. Qui dedit vobis credentibus pt̄ātē filios dei fieri: poſuit in vobis illā pſeuerātiā: p quā hereditatez in celis accipiatis: qz q nō ſeruauerit diſciplinā patris: nō merebit hereditatē eius.

Incipit epl'a ꝑma petri apoſtoli.

¶ celebre nomen.

Etr⁹ ap̄o C I. ſtol⁹ ieſu xp̄i elēctis ād̄ucis diſpſionis⁹ pōnti: galatie: aſie: ꝛ bi ¶ ñ meriti⁹ ſz quos p̄ſciuit ꝛ p̄deſtinauit ꝓformes fieri. i. f. s.

thynie. †ſecūndum p̄ſcientiā dei patris in ſanctificatiōnē ſpiritus in ōbedientiaz ꝛ aſperſionem ſanguinis ieſu chriſti: grātia vobis
† vt qō bñ cepiſtis perfecte compleatis
ꝛ pāx †multiplicet̄ur. Benedict⁹
† bois in mūdo nati †† ſibi ꝓſubſtātialis filij.
de⁹ ꝛ † pāter domini noſtri † ieſu chriſti: q̄i ſecundum magnam
ꝓpus nos gēuit de materia: poſtea ſz p̄fectū vite rege-
miſericordiam ſuam regenerauit
nerauit † vel viuā † ſp fidē reſurgit in nobis ſicut p infidelitatē moritur in nobis
nos i ſpē † vite† p reſurrectionē
† remoti †† vbi nec ſenio. nec morbo: nec alia meſti
ieſu chriſti ex † mortuis. † In hē
cia tāgemur †† quā nullus imūdus pōt intrare
reditatem icorruptibilem ꝛ incō
† qz nec ipſis beator boinz mētib⁹ ex lōgo vſu cele ſtis illa ꝓuerſatio vaſ⁹ aliqñ vileſcere ſicut iux⁹ pñtis ſcī ſolet aliqñ i faſtidiū ꝓ ex ſolo ſine lōgo vſu † nō ſ pñti dādā ſz ꝑpe pōſtituto redd̄dā in celis nobis
taminata ꝛ † immarceſſibilē† cō
ſeruatam in celis: in vob̄is q̄i i
uirtute dei cuſtodimini per fidē⁹
† ſ qñ nouiſſima deſtruet inimica mors
in ſalūtez paratāz reuelari † i tpe
† ſ tpe † ſ ſicut triūphatore
nouiſſimo. In † quo† exultābitis

Jn virtute dei cu. Nullus ſue libertatis potentia cuſtodiri valet in bonis niſi ille perficiat a quo initiū bone actionis habetis: laborate de fide per fidem venturi in ſalutem eternam: que etſi modo non apparet: tamen parata eſt reuelari: ſi nos fuerimus parati.

de lyra

eſtote. poſt mediū ſecūdi ca. Prima in duas. qz primo fideles informat de ſpū alī regeneratione. ſcō de renatoꝝ educatione. ſe. ca. Prima adhuc in duas. qz ꝓmo de regenerationis bñficio deo regratiat. ſcō renatos ad vite mundiciā exhortat: ibi: Propter qō ſuccincti. Prima adhuc in tres. qz primo regratiat de regeneratiōe baptiſmali. ſcō reſpondet tacite queſtiōi: ibi: In quo exultabitis. tertio ꝓpoſitū ꝓfirmat oraculo ꝓphetali: ibi: De qua ſalute. Circa ꝓmū ſciendū q bñficiū regeneratiōis baptiſmalis eſt cōe fidelibus cunctis. ꝓpter qō de hoc bñficio regratiat btūs Petrus ꝓ ſe et alijs. ꝛ vt eos inducat ad ſimiles gr̄aꝝ actiones. dicit igit̄: Benedictus deꝝ. q̄tū ad totā trinitatē. n Et pater. q̄tum ad patris ꝑſonam. o Qui ꝓm miſericordiā ſuā magnā. ꝛ nō ꝓm merita nr̄a. p Regenerauit nos. ſ. in ſacro baptiſmi. p qō efficimur filij dei adoptiui. q In ſpem viuā. i. certam. r Per reſurrectionē ieſu xp̄i ex mortuis. p quā habemus certitudinē future glorificationis. qz cū eſſet paſſibilis hō ſicut ꝛ nos. ad vitam imortalē reſurrexit. ꝛ qz filij adoptiui habent ius in hereditatis participatiōe. ideo ſubdit: s In hereditatē. i. ad ꝓſequēdā hereditatē. t In / corruptibilē. nam hereditas celeſtis nunq̄ deficit. v Et incōtaminatā. qz nihil imūdū recipit. x Immarceſſibilē. nam ſuū decorē nunq̄ mīnorauit. ſed qz nō omnes renati per baptiſmū hanc hereditatem ꝓſequūt: ſed ſolum perſeuerantes in bono: ꝓm q̄ dicitur Matth. x. Qui autem perſeuerauerit vſq; in finem hic ſaluus erit. ideo ſubditur: y Conſeruatam in celis. non omnibus renatis. ſed z In vobis. i. ꝓ vobis. a Qui in virtute dei cuſtodimini. perſeuerantes in bono: que perſeuerantia ꝓncipaliter eſt a deo. b Per fidem. charitate formatam. c In ſalutē. ſcilicet conſequendam. d Paratam reuelari in tempore nouiſſimo. i. in finali iudicio. tunc enī reuelabit̄, manifeſte. nam electi apparebunt glorioſi in aīa ꝛ corpe. e In quo ꝛc̄. Hic ꝓſequēter btūs Petrus reſpon

det cuidam

Nicolaus

Incipit poſtilla Nicolai de lyra ſup epl'as canonicas Petri. C. I.

a Etrus apls. Hec eſt ſecūda pars ꝓncipalis huius libri. in q̄ ponunt epke dti Petri. Et diuidit i duas ꝑm duas ei⁹ epl'as

p Epla ꝛo ꝓma in tres ptes diuidit. ſ. in ꝓfationē: ꝓſecutionē ꝛ ꝛclusionē. ſcda incipit ibi: Benedictus. tertia ibi: Per ſilua/nū fidelē. ꝓpe finē. In ꝓfatiōe ꝓmo deſcribit ꝑſona ſalutans ꝛ hoc ex noīe cū dī: Petrus. ꝓmo eni vocatus fuit ſimon. ſ poſtea cognominatus petrus a petra qđ eſt rp̄s, ꝓpter fidei firmitatē. vñ dicit Aug⁹. In oībus ardentiſſime fidei inuenit petrus. Et ex officio cū ſubdit: Apls ieſu xp̄i. ſcō deſcribunt ꝑſone ſalutate: cū dī: b Electis. ſ. a deo ad fidē catholicā. c Aduenis. aduene dicebant illi q de gentilitate ꝓuertebant. ꝛ illis videt btūs Petrus ſpāliter ſcribere. d Diſperſiōis. i. exiſtentibus extra terrā iudee. qđ pz ex b qđ ſubdit: e Ponti galatie ꝛc̄. ꝛ noīat iſta loca: qz ſiluan⁹ p quē ſcripſit q eſt ſylas forſitan volebat ire ad illa loca ad ꝓmādū fideles eo q ibi fuerat in p̄dicatiōe cū paulo: vt pz in actibus aplor. f Scōm p̄ſcientiā. iſtud refert ad illud qđ. ſ. dī electi. hec enim electio includit aliquid eternū. ſ. ſcire ꝛ velle diuinū. ꝛ q̄tum ad hoc dī: Scōm p̄ſcientiā dei p̄tis. ꝛ accipit hic p̄ſcientia ꝓ p̄deſtinatiōe que includit etiā aliqđ tpale. ſ. collationē gr̄e in p̄ſenti. ꝛ glie in futuro. ꝛ q̄tū ad hoc dī: g In ſcificationē ſpūs. talis eni ſcificatio appropriatur ſpūi ſcō. h Inobedientiā ꝛc̄. i. p obedientiā ieſu xp̄i qui fuit obediēs vſq; ad mortē: mortē aūt crucis: Phil. ij. Ab hac aūt paſſiōe habēt efficaciā ſacra noue legis q̄ ſūt inſtra nr̄e ſanctificatiōis. tertio deſcribunt optata bona: cū dī: i Gꝛa vobis. in p̄ſenti. k Et pax. in futuro. l Multiplicet. qz tūc qetabit totus hoīs appetitus. m Benedictus. B incipit ꝓſecutio ſiue tractatus: in quo btūs petrus informat fideles. ꝛ ꝓmo generaliter q̄tū ad oēs ſecundo magis ſpāliter q̄tum ad aliquos status ſpāles: ibi: Serui ſubditi

Nunc si opo. Si.i. ꝙuis oportet. Al'si oportet ꝓtristari subaudiť ne deficiamus. Uel ita si nō oportet ꝓtristari inueniať ꝓbatio vře fidei in laudē: ꝛ tūc nō erit in libro: sit. Ut ꝓbatio ꝛc. In landē. Cū iudex laudās eā dicat: Esuriui: ꝛ dedisti mihi m. ꝛc. In gloriā. Cū glorificās eā dicet: venite b. p. m. ꝛc. Honorem. Aī dicet: Tollať ipi⁹ ne videat gloriā d. ꝛ tūc iusti ibūt i vitā eternā. Uñ siqs mihi ministrauerit honorificabit eū pr̄ meus q est in celis. Uel: In laudē. Ut laudabiles ꝛ gloriosi sitis ꝓ ꝓstantiā: in reuelatiōe. i. i die iudicij: qñ reuelabiť ꝙ magne potētie sit deꝰ. Et honorē vt dicať vobi: venite bñdicti pr̄is mei.

Joan. 16. e

Pr̄eciosior ſ. auro. Potētia scōꝝ auro cōparať: qr̄ sic i metallis aliqd auro ꝓciosius nō est: ita ꝟ apud deū oi laude dignior ūma ē. Sic enī aurū i fornace examinatū: platū foras cuⁱ⁹ sit fulgoris apparebit: ita fideliū ꝓstātia inter pr̄suras ꝓtēptibil' videť: ꝟ finito certamine in iudicio quāte sit glie ostēdeť. vñ dr̄: ꝓciosa i ꝓspe. d. m. scōꝝ eius. Uñ ꝛ subiūgit: Inueniať ꝛc.

Salutē aīaꝝ. Que salus multū est amāda: qr̄ de hac salute multū exq̄sierūt: qñ vel quo ordine salus eterna mūdo adueniret. Uñ dr̄: Multi ꝓphe ꝛ reges voluerūt videre ꝙ vos videtis ꝛ nō viderūt.

Prophetauerunt. Pala hoibꝰ loquēdo et exponēdo ꝙ i occulto iterne ꝓtēplatiōis ipsi cognouerunt.

Qō vel ꝙle tp̄s. Qō tēpꝰ ꝙ ānō vel 'sub ꝙ pncipe. Quale bellicosuz vl' pacificū: vl' ꝙ ordine p ptū virgis: vl' ꝙ alio mō.

Spūs xp̄i. Archangelos ꝛ ꝓpinquos vocat spūs: p ꝙs opať dñs: qui xp̄o sunt subiecti.

ſ vbi eterna merces tribuiť breue ꝛ leue videbiť qō i tribulatiōibus seculi eternuz videbiť ꝛ graue †ſ qr̄ nō niſi p tristiciā pōt in gaudia pueniri.

modicū nunc si oportet† contristari in vār̄js tētationibus:

† ſ nō ꝓuenient vobis tribulationes ad malum sed ideo vt ꝓbatio. i. vos ꝓbati fideles in camino tribulationis excocta oi rubigine vetustatis.

vt† ꝓbatiō vestre fidei multo

†ſ plus placet deo sūmo artifici vr̄a fides ꝙ alicui ar-

ꝓciosior sit† auro. quod p ignē ꝓ

tifici aurū ſ tandem

batur: inuēniať in laudē ꝛ gloriā

ſ in die iudicij

ꝛ honorē in reuelatione iesu chr̄i

†ſ ga ꝙuis nō videtis mō eum corporaliter nec etiā spūaliter sicut est: tñ p fidem diligetis.

sti: quē cū† nō videritis diligetis. In quē nunc quoq; non viden

†ſ remuneratorē †ſ ga nec oculus vidit nec. a. a. nec in cor hois. a. ꝙ. p. d. d.

tes† creditis: †credentes autem exultabitis leticia ienarrabili ꝛ glo

ſ ipsum deum

rificata. Reportantes finem fidei

†ſ nullā infirmitatem passuri

vestre: †saluē animarū vestraꝝ. De ꝙ salute exq̄sierunt atq; scru-

†ſ illi ꝙ tātā cognitionē de deo hūerūt †ſ i occulto, a dño vl' ab āgelis: vñ ꝛ vn⁹ eoꝝ ꝓ magno sciētie saluta

tati sūt ꝓphete: †qui de futura

ris amore vir desiderioꝝ a dño vel ab angelo meruit

in vobis gratia ꝓphetauerūt.

appellari ſ quotidiano vsu

scrutātes i quod vel quale tēpus

†ſ ꝙuis in eis esset spūs

significaret: in eis† spiritus christi

†ſ capite ꝛ membris

prenunciāns eas que in† christo

†ſ ñ tm aduētū eiꝰ iz ēt passiōes ꝙ ꝓ cruce finiende †ſ tardas ꝛ diu desideratas ꝓcedētibꝰ tribulatiōibus.

sūt† passiōes: ꝛ† posteriores glo-

Posteriores glias. Que sunt glificatiōes dñi ſm

Nicolaus

det cuⁱ⁹daz tacite questioni que posset ex predictis oriri. nam ex hoc qō dictū est baptiçatos esse filios dei adoptiuos ꝛ coheredes regni celestis. posset aliquis infirmus fidelis querere. Ygit quō dimittit nos deus filios suos tot ꝛ tantas tribulatiōes sustinere: nā in ecclia ꝓmitiua credētes sustinebāt multas tribulatiōes. Ad qō rñdet Petrus dicens: ꝙ hoc nō est ad malū credentiū: sed ad bonū eoꝝ. sicut aurū in fornace ꝓiectū inde non deteriorať: sed purius ꝛ melius efficiť. ꝛ hoc est qō dicit: In quo exultabitis. eternaliť. a Modicū nūc si oporˢ. ꝛristari. tpaliter. b In variis tentationibꝰ. psecutionū in rebus possessis aut in amicis. vel etiā corpibꝰ ꝓprijs. oēs enī pene tpales modice sunt respectu eternitaťis. c Ut ꝓbatio vře fidei. in tribulatiōis fornace. d Inueniať. i. cedat vobis. e In laudē ꝛ glorią. sempiternā. f In reuelatiōe iesu xp̄i. i. tpe iudicij in ꝙ manifestabit gloriā electoꝝ. vt predictū est. g Quē cū nō videritis diligitis. lz enī aliqui adhuc viuerēt ꝙ hūanitatē xp̄i viderāt: tñ eius diuinitatē nō viderāt de ꝙ est fides. iō subdiť: h In quē nūc quoq; nō vi. creditis. fide formata charitate: ꝙ facit credendē dignū vita beata. iō subdiť: i Credētes aūt exultabitis ꝛc. ꝛ pz lka ex pdictis. k De qua salute. Hic ꝓfirmat pdicta oraculo ꝓphetali. d. De qua salute. fieda p xp̄m. l Exq̄sierūt atq; scru. sunt ꝓphete. non naturali lumine aut rōne: sed supnaturali illustratione. m In qō vel ꝙle tēpus. s. xp̄i mysteriū implereť: tpe ꝓpinquo vel lōginquo: etsi impleret tpe pacifico vel bellicoso. de vtroq; enī ꝓphetauerūt. nā Deñ. xlix. p̄liarcha iacob ꝓpbault q eēt iplendū tpe ꝙ deficeret regnū iudeoꝝ: dicēs: Nō auferet sceptrū de iuda ꝛ dux de femore eiꝰ donec veniat q mittendus est. Silr ꝓpbauerūt q tpe pacis esset iplēdū: Esa. ij. Et ꝓflabūt gladios suos in vomeres ꝛ lanceas suas i falces. Xp̄s enī olbꝰ regnis pacatis sub iperio romanoꝝ natus est: Lucc. ij. n Spūs xp̄i. ꝙ loq̄bať in ꝓphis. q dr̄ spūs xp̄i: sicut ꝛ p̄ris. qr̄ ꝓcedit a p̄re ꝛ filio. o Prenūciās q̄in xp̄o sūt. iplete. p Passiones ꝛ posteriores glias. sicut pz Esa. liij. vbi multiplr̄ logť de passiōe xp̄i ꝛ glorificatōe ipsiꝰ i fine capituli. dicit tñ pas-

susceptī hois formā. Una ꝙ resurrexit a mortuis: ꝛ alia ꝙ ascēdit in celū añ oculos aplorˢ. Restat tertia: ꝛ ipsa in ꝓspectu hoiuz: cū i maiestate venerit vt reddat cuiq; ſm opa sua. Vobis gūt ꝛc. Hoc iō: vt moneat illos curā gerere saluť oblate: quā sic amauerūt ꝓphe sci. Spū scō. Spūs in ꝓpbis: spūs i aplis: ita apparet q ꝓpbe ꝛ apli eādē saluteˢ nūciāt. Illi vēturā: isti impletā. Una itaq; ecclia: cuiⁿ⁹ ps pcessit aduētū xp̄i: pars sequit.

In quē desi. a. Tāta est eiⁿ⁹ ꝙ passus ē ꝓ nobis hois gūa posterioꝝ: vt etiā angelice i celo virtutes cū sint eterna felicitate pfecte nō solū imortalis deitaťis magnificentiā: sed assūpte hūanitaťis eiⁿ⁹ claritatē sp aspicere gaudeāt. Sz cur cernē desiderāt: cuiⁿ⁹ facieˢ nūcq; cernē cessant: nisi qr̄ ꝓtēplatio diuine pñtie ita angelos btificat: vt eiⁿ⁹ sp visa gūa satieť: ꝛ sp eius dulcedinē ꝙsi nouā i satia bili esuriāt: Al' i quē spm̄ scm̄: ꝙ tāte maiestaťis ꝛ glie vt sp'eiⁿ⁹ visio: sic ēt ipsius pr̄is ꝛ filij: desideret ab angel': quē gra ꝓfunde pietaťis ad terras cā hūane saluť misit ꝛ illustrādis fidelibuz mentibus infudit.

Propter qō. Quia tāta gra vobis est ꝓmissa vt reuelate videť illā quā nūc vidēt angeli: tāto amplius digni esse curate: vt eā ꝓcipere valeatis.

Sperate. Securi expectate mēte ꝛ corpe casti. Mā ꝙ dño se placere non nouit: merito spe bonorū carens: ne citius aduenīat metuit.

Filij. Et vt secure possitis expectare: sitz filij obedientes pr̄i corripienti.

Leui. 19. a Deu. 10. d Coloſ. 3. d Jaco. 2. b. actuū. 10. f. roma. 2. b. Ephe. 6. b. D

Qui vocauit scm̄. i. scificatū ꝛ scificātē vos vt in oi ꝓuersatione sitis sci. Uñ: estote ꝛ vos perfecti: sicut ꝛ pater vester celestis est perfectus.

Et si† pātrē inuocatis: eum qui si ne acceptione personaruz iudicat

†ſ dicēdo in oratione: pater noster ꝙ es in celis.

Sine acceptione ꝛc. Non vt carnalis pater: qui filijs peccantibus ꝛ glias in plurali. qr̄ nō solū est passus in se: sed etiā in mēbris suis. silr eius glia deriuať ad mēbra. q Quibus reue. est qr̄ nō sibimetipsis. mysteriū enī xp̄i qō fuit eis reuelatū nō fuit eoꝝ tpibus adimpletū: sed tpe xp̄ianoꝝ. iō subdiť: r Uobis aūt ministrabāt. pnūciādo futura. s Que nūc nūciata sunt vobis. ipleta. t Per eos q euā. vobis. i. pdicauerunt euāgeliū. v Spū scō missō de celo. in signo visibili in die penthecostes tūc enī fuerūt illuminati ꝛ ꝓstantes effecti ad pdicandū euangeliū in oibꝰ linguis. ꝓpter qō eis nō minus credēdū est ꝙ ꝓphetis. qr̄ eodē spū locuti sunt. imo magis: inq̄tū p eūdē spm̄ fuerūt magis illumiati. x In quē desi. an. ꝓspicere. nā cadē est visio ꝛ fruitio triū psonarū. istud tñ desideriū nō iportat expectationē nō habiti sed ꝓtinuationē habiti. y Propter qō. Hic ꝓfr̄ inducit renatos ad mūdiciā vite. ꝛ primo ponit suā monitionē. secō inducit ad hoc multiplicē rōnē: ibi: Etsi patrē. Circa primū dicit: Propter qō. i. qr̄ estis filij dei p adoptionē: vt predictū est. z Succincti lumbos mētis vře. i. casti corpore ꝛ mente. a Sobrij. in victu ꝛ vestitu. b Perfecti. in oi virtutis actu. c Sperate in eā ꝛc.]. i. sperate ad cōsequēdā gloriā ꝙ est gra ꝓsūmata ꝙ offerť qñ gra in presenti dať que est arra glorie. d In reuelatiōe iesu xp̄i. i. p eius reuelatiōē qñ aperte facie ad faciē videbiť. e Quasi filij obedientie. in mādatoꝝ dei adimpletione. f Nō ꝓfiguraťi. i. nō ꝓformati. g Priozibus ignorantie vře desiderijs. carnalibus vitijs qbus eratis dediti anteq; de tenebris ignorantie vocati essetis ad lumuen fidei. h Sed ſm eū q vocauit vos sanctū. vt ei ꝓformemini. ꝓpter quod subdiť: i Ut ꝛ ipsi in omni ꝓuersatione sancti sitis. imitantes eum prout poteritis. k Quoniā scriptū est Leuiť. xix. Sancti eritis ꝛc. l Et si patrem. Hic consequenter inducit ad suum propositum multiplicem rationem. prima accipitur ex dei timore qui facit ab imūdicia recedere: prouer. xv. Per timorem declinat ois hō a malo. d. Etsi patrē inuocatis cum. ꝛ accipiť hic si pro quia. qr̄ fideles inuocant deū tāq; patrē suū. m Qui sine acce. pso. iudicat. in eqtate iusticie.

Scōm

bus indulgẽtius ꝙ̃ seruis parcere ꝓsueuit. Sed deus pr̃ 7 seruos obediẽtes limo 7 hostes manũ sibi dantes in filios sibi adoptat: 7 q filiox noie videbant honorabiliores ꝙ inobediẽtia hereditatis reddit exortes.

Incolatus ve.t. Et vt positis esse sci ꝓuersami tpe vĩ incolatus ꝙ̃ diu in huiꝰ mũdi exilio estis in timore. btũs cui q sp est pauidus: hoc dico si inuocatis: q̃si. Aliter ãt nõ inuocatis: nisi solliciti 7 timidi sitis.

Sciẽtes ꝙ nõ cor. Quãto maius p̃ciũ quo redẽpti estis a corruptiõe vite carnalis: tãto ampliꝰ timere debetis me reuertẽdo ad corruptelã vitiox animũ vĩ redẽptoris offendatis.

Sed p̃cioso sang. hebr. 9. d 1. Ioan. 1. c. Apoc. 1. b. Ozdo. Sed p̃cioso sãguine x̃pi q̃si agni inc̃otaminati 7 imaculati hic tãgit leuiticas 7 sacerdotales celebratiões. Significat autẽ aliaz mũdã p iusticiã que offert deo.

Agni. Mansueti nõ aperiẽtꝭ os suũ: lana sua: vestientis nos in predicatione sua.

Simplici ex corde. Nõ aliquo cõmodo: vel incõmodo. Nõ ex sanguinibꝰ: neq; ex volũtate viri: sed ex deo.

Nõ ex semine. Siẽ ex semine corruptibili: caro q̃ corrũpit̃ nascit̃: sic p aquã verbo dei ꝓsecratã: vita que finẽ nesciat: tribuet. qõ etiã apte ꝓpheti co testimonio astruit̃: q̃ ois caro fenum.

Sicut incorruptibile ẽ p̃ctũ dñice passionis quo redẽpti sumus ita 7 incorruptibile ẽ sackm sacri fontis quo renascimur. Que ita sibi inuicẽ ꝓnectunt: vt vnũ sine altero saluẽ ꝓferre nequeat. Ita enĩ vos dñs tpe incarnatõis sue sanguine suo oẽs redemit: vt nos quoq; nro tpe viritim p regenerationẽ baptismi ad ꝓsortiũ eiusdẽ regeneratiõis pueniremur.

Verbũ aũt do. 7c. Sicut ḡ corruptibilis corruptibile generat: ita

Nicolaus

a Scõm vniuscuiusq; opus. reddẽs ei penã vel p̃miũ: ꝓpter hoc est magis timẽdus. b In timore 7c. iũgat sic lra: c Incolatus vĩ tpe cõuersami. i. tpe p̃sitis vite. In timore. q facit offensã dei p̃is cauẽ. d Scientes. Hic ponit̃ scõa rõ q̃ accipit̃ ex hoĩs valore. q̃ pz ex hoc q redẽptus est tanto p̃cio. s. sanguine x̃pi p̃cioso. ꝓpter qõ nõ debet se paruipendere vitijs carnalibus maculando. vñ dicit Hugo libro de arra sponse. Amplius mihi esse vilis nõ debeo: q tantũ deo placui: vt mori ꝓ me eligeret ne me pderet. iõ dr̃: Sciẽtes q nõ corruptibilibꝰ 7c. e De vana vĩa ꝓuer. pa. traditiõis. Cõuersi enĩ de gentilitate a parẽtibus erãt informati idolis seruire qõ est valde vanũ. nã idolũ nihil est. j. Corint. x. Sicut ꝓuersi de iuda ismo erant informati a parentibꝰ spũalibꝰ. s. sacerdotibꝰ relinquere mãdata dei ꝓpter traditiões horuz: vt hĩ Matth. xv. qõ erat etiã valde malũ. põt etiã b intelligi de cerimonijs veteris legis. q̃ dicunt vane: tũ q nõ ꝓfecerant gr̃am: tũ q cessauerũt in morte x̃pi q̃tũ ad obligationẽ. f Prerebant gr̃am: tũ q cessauerũt in morte x̃pi q̃tũ ad obligationẽ. f Prerogni ti qdẽ assi mũ. ꝓstitutionẽ. nã ab eterno mysteriũ x̃pi fuit p̃ordinatũ a deo. g Propter vos. i. ad vtilitatẽ viam. h Qui suscitauit eũ a mortuis. Suscitatio x̃o x̃pi 3 facta fuerit a tota trinitate. attribuit tñ p̃ri: sicut 7 potentia p quã facta est. i Et dedit ei gliaz. s. corpis quã accepit in sua resurrectiõe. nã ab instanti ꝓceptiõis habuit gliam aie. k Ut fides vĩa 7 spes. de dñitudine ꝓsequẽda. l Esset in deo. i. ab ipso recipiẽda. m Animas vias. b ponit̃ tertia rõ q̃ accipit̃ ex fraternitat̃ amore q turbat̃ q̃si aliq vitijs se maculãt: q̃ alij abhorrẽt. iõ dicit: Alias vias castificantes. i. vosmetipsos. totũ a digniori pte nolando. n In obediẽ. charitatis. i. ex charitate mãdata dei seruãdo. in qbus ꝓhibet adulteriũ 7 etiã ꝓcupiscẽtia vxoris aliene. o In fraternitat̃ amore. i. sicut vere frẽs in fide. p Simplici corde. i. sine plica dolositatis seu falsitatis. q Intuicẽ diligite attentius. q: si hõ diligit frẽm suũ carnalẽ: quãto magis debet iteligere spũalẽ frẽm suũ. r Renati. b ponit̃ ãrta rõ q̃ accipit̃ ex originis honore. hõ enĩ attẽdens nobilitatẽ sue originis etiã ꝑm carnẽ abhorret vitijs fedare eã 7 multo magis debet abhorrere fedationẽ sue spũalis originis q̃ incorpabilit̃ est dignior. 7 b est qõ dicit: Renati nõ ex se. corruptibili. debeũ supple

secũdum vniuscuiusq; opus: in
ne p negligẽtiã 7 desideria tãto pr̃e sit̃ idigni 7 duz tpe exilij vĩ securi sit̃ ad patriã britudis puenire nõ
timõre icolatus vestri tpe conuer
positis † ſ iõ ita ꝓuersami vos dico scientes
samini. † Scientes q̃ non corru
† ſ his precijs solent peccata redimi inter homines
ptibilibus † argento 7 auro redẽ
† ſ etiam a preuaricatione legis.
pti estis de † vanã vĩa ꝓuersatione paterne traditiõis: sed precio
† ſ qz immunis ab oi pcõ ſ ab actuali
so sãguine: † quasi agni incõtami
† ſ ab originali † ſ ordinati a deo q̃ p eũ fieret redẽptõ
nati 7 immaculati christi † ſ prẽcogniti quidem ante constitutionẽ
† ſ per assumptam humanitatem
mũdi: † manifestati ãt nouissimis
† ſ saluandos † ſ per institutionem eius
temporibus propter † vos: qui † p
ſ vt mẽbra
ipsum fideles estis in deo: qũi suscitauit eum a mortuis: 7 dedit ei
ſ i ascẽsiõe ſ vt eãdẽ gliaz vos speꝛ̃ hr̃e p ipsũ
gloriam eternã: vt fides vestra 7
ſ hoc totũ nõ iõ q̃ ipse idigeret: iz vt fides vra † ſ vt eãdẽ gr̃az p ipsũ speꝛ̃ vos hr̃e † ſ ego luitẽ diligite vos dico castificãtes alias v. vt vni spõso seruent fidem
spes † esset in deo. † alias vestras
† ſ ex dilectione dei obedientes sitis ad ola ferenda.
castificantes in † obediẽtia chari
† ſ etiam si fratres vobis noceant
tatis: † i fraternitatis amore. Si
ſ q̃ hucusq;
plici † ex corde inuicẽ diligite attẽ

verbũ qõ manet in eternũ dat vitã eternã renatis ex aqua 7 spũ sancto.

Eponẽtes om. ma. 7c. Augº. Quid est malicia nisi C II.
d nocẽdi amor? Quid dolꝰ? nisi aliud agere: aliud simulare. Quid adulatio: nisi fallaci laude seductio. Quid inuidia nisi odiũ felicitatis aliene. Quid detractio nisi mordacior q̃ veracior reprehensio. Malicia malo delectatur alieno. Dolꝰ duplicat cor. Adulatio linguam. Detractio vulnerat famã.

Sicut mõ ge. infã. Quia sic renati estis: 7 filij eterni facti: tales estote p studiũ bone ꝓuersatiõis quales sunt infantes recẽ ter nati p naturã etatis. Esa. 40. b eccli. 14. c

Rõnabiles sine d. Etsi infantes p maliciã remotã rõnabiles tñ p sapientiã. nec rõ aliq̃ aduersitatis seculi nos trahati: sed sine dolo sitis. Vñ: estote p.u.s.l.s. 7 sim. sicut co. 7c. Jaco. 1. a

Lac con. Tãgit illos q ad audiendas sacras letiões fastidiosi aduenĩũt ignari illius sitis 7 esurici de q̃ dñs ait: Bti q esuriunt 7 sitiunt iusticiã: iõ; tardius ad pfecta salutis incremẽta pueniũt: q̃ possint solido cibo x̃i reficiẽ. archana cognoscẽ diuina vel maiora facẽ bona. Ephe. 4. f Colos. 3. b. hebr. 12. a

Ut in co. Ut etiã bñ discendo p sacra dñice incarnatiõis pueniatis ad ꝓtemplatiouẽ diuine mansionis.

Si tñ gusta. Hoc pacto purgata cordis malicia: vitalẽ x̃pi alimoniaz ꝓcupiscite: si quanta sit diuina dulcedo sapitis. Mã qui nihil de eius dulcedine gustat: non est mirum si hunc terrestribus desideriis sordidare non cunctat.

Ad quẽ. Quasi accedite ad eum: quia accedentes per fidem superedificamini. quia: fundamentũ aliud nemo potest ponere ꝓter id quod positũ est quod est christus iesus.

† ſ ideo hoc agite † ſ carnis non ex lege que in multis deficit: sed euangelio immutabili
tius. † renati non † ex semine cor
† ſ verbũ. i. filiꝰ dei vel euãgeliũ corrũpi non potest
ptibili ſz incorruptibili: † p verbũ
† ſ hãc natiuitatẽ dico icorruptibilẽ q̃ alia natiuitas ẽ
dei vini 7 pmanẽtis i eternũ: qã
corruptibil̃ † ſ trãsitoria † ſ oẽs delectatiões carnis
omnis caro † fenuz: 7 omnis † glo
† ſ q̃ aliq̃ ꝑmittũt ex se 7 nullũ tñ afferũt fructuz.
† ſ vel feni † ſ infirmitate vel mor
ria ei ꝰ quasi † flos † agri. † Exaruit
fenum: 7 flos eius decidit: verbũ autẽ domini manet in eternuz.
ſ p me 7 alios aplos
Hoc ẽ autẽ verbũ: qõ euangelizatum est in vobis.

Eponẽtes igi C II.
d † ſ voluntatem nocendi alijs
tur † omnẽ maliciã: 7 õm
† ſ deceptionẽ † ſ cũ aliud i corde aliud
nem † dolum: 7 † ſ simulationes: et
in ore ſ cordis ꝓa successus alioz † ſ in verbis
inuidias: 7 õnes † detractiones
sicut mõdo geniti infantes ratio

† ſ sine ruga duplicitatis † ſ simplicia rudimẽta fidei de vberibus matris eccl̃ie querite. i. de vtriusq; testamenti doctoribus: qui diuina eloquia scripserunt vel viua voce predicant
nabiles † sine dolo: lac † ꝓcupiscite: vt in eo crescatis in salutẽ. Si tamẽ gustatis quoniã dulcis ẽ
ſ fide 7 imitatione.
dominus: Ad quẽ accedẽtes la

de lyra

vosmetipsos castificare. vñ refert̃ ad id qõ p̃dicit: Alias vias castificantes. s Per verbũ dei diui. expressũ in sacro baptismi in q̃ fit regeneratio. accedẽte eni x̃po ad elemẽtũ fit sackm. t Et pma. in eternũ. in suo effectu character eni baptismalis ẽ indelebilis: gra etiã ibi data ẽ arra vite eterne. v Quia ois caro fenũ. 7 b accipit̃ de Esa. xl. ca. p qõ ostendit̃ q̃ ois nobilitas carnalis originis nihil est respectu spũalis. b est aũt x̃bũ qõ euã. est in vobis. i. apud vos. nã pr̃dicat regnatio baptismal'. 7 postea cetera sacra. x Eponẽtes. Postq̃ btus petrus instruxit fideles de rege- C. II.
d neratõe spũali. b ꝓsir instruit eos de educatõe ꝓsequẽti: sic in operatione nutritio sequit̃ gnãtionẽ. 7 diuidit in duas ptes. q: pmo inducit ad hãc educationẽ. scdo ad ꝓsequẽdã pfectionẽ: ibi: Ad quẽ accedẽtes sicut in nãlibꝰ pfectio sequit̃ educationẽ. nutritio x̃o in fidẽ 7 moribꝰ p̃supponit vitiox abiectionẽ. iõ dicit: Deponẽtes igit̃ oẽs malicias. i. malã cogitationẽ ꝓ primũ adhuc in corde latentẽ. y Et oẽs dolũ. i. verbũ primi deceptoriũ. z Et simulatiões. bonitat̃ apparẽtis tñ. a Et inuidias. i. tristicias de bonis ꝓximi. b Et oẽs detractiões. qbus infert̃ nocumẽtũ ꝓxio i eiꝰ fama q̃ ẽ p̃ciosior pecunia. c Sic mõ ge. i. ra. 7 sine dolo. regnãti enĩ p baptismũ debẽt eẽ filij ifãtibꝰ q̃tũ ad inocẽtiã: b nõ q̃tũ ad ignorãtiã. d Lac ꝓcupiscite. s. facilioris doctrine: sm q̃ dr̃. j. Corint. iij. Tãq̃ puul' i x̃po lac vob̃ potũ dedi. nõ enĩ de nouo baptizat̃ debẽt ardua 7 difficilia fidei ꝓponi q̃ nõ sũt ab eis capibilia: b tñ leuia. sic nec pueris corpalr̃ dant̃ stati cibaria solida vt carnes 7 pisces: b de facili ꝓuertibilia vt lac 7 hmõi. e Ut i e. c. i sa. i. p noticiã faciliũ ascẽdat̃ ad noticiã magz difficiliũ 7 pficiat̃ i augmẽto fidei 7 mox. f Si tñ g. q. d. ẽ do. sic. n. cibꝰ corpal' ñ pficit nisi sapiat: sic nec spũal'. g Ad quẽ. b ꝓsir iducẽ fideles ad pfectõis adeptionẽ. 2º adepte diffusiõez: ibi: Nos ãt. Pria l'tres. qr̃ pr̃ facẽ suã admonitõez. 2º iducit scpture ꝓfirmatõez: ibi: Propter qd. 3º ifert suã ꝓclusionẽ: ibi: Vob igit̃. Circa ꝓmiscẽdũ q̃ x̃ps ẽ fũdamẽtũ ecclie: ez q̃ dr̃. i. Corint. iij. Fũdamẽtũ aliꝰ nẽo pt̃ ponẽ pr̃ id qõ positũ ẽ qõ ẽ x̃ps ibs. huic ãt fũdamẽto adherẽt fideles p fidẽ charitate formatã. 7 sic pficiũt ad augmẽtũ fidei 7 mox. 7 b ẽ qõ dic: Ad quẽ. s. x̃z. h Accedẽtes. fide formata charitate.

Lapidẽ

Lapidē. Sup quē fūdat eterna ciuitas: nō mālē lapidē ē vtuū: q nullis ꝯcussiōib⁹ potuit deici: sic nec illi q fūdati st i eo. Tāq̄ lapides. Per infidelitatē duri ⁊ isensibiles: ē p discretōez eruditi viuificāt ⁊ apti st: vt i dei edificio charitate cōpinganē. Edificamini ⁊c. Ad offerēdū bona opa elemosynas p̄ces ⁊ vosipsos. Per ihesū xp̄m. Hoc ad oia refert. edificami sacerdotes estis: offerti: ⁊ ē totū p ihesū xp̄m cui⁹ gra oia habetis.

Propter qō. Cōfirmādū q dns ꝓpt firmitatē suā ture sit lapis vocat⁹

Vobis credētib⁹ est ho. ē nō cre. é la. q. r. e. Ita reprobat⁹ ab istis sic ab illi. ⁊ ille lapis ē. i. credētib⁹ é fact⁹ in c. a. ⁊ infidelib⁹ fact⁹ é lapis offensionis ⁊ pe. scandali.

Nō credentib⁹ é f. la. q. r. e. Qz sic ipsi i sua edificatōe eū reprobauerūt sic ⁊ ipse i suo aduētu reprobauit illos accipere in edificationē domus suc q̄ est in celis.

Esaie. 18. d

Et la. offen. ⁊ pe. scā. Cū lapis sit i q̄ sustētent ⁊ tuti gescāt boni: icredul erit cā offensiōis i pñti ñ credētib⁹ i eū. ⁊ iō cadētes st de vitio i vitiū. Et i futuro petra scādali. q: ad illū quē hūilē ꝓculcauerūt collidūt gressus cor: ⁊ cadēt i ignē eternū q pa. est diu. ⁊ angelis eius.

Ps. 177.

Offendūt verbo. Offendit ꝓbo q. eo q̄ ꝓbū audiuit. offendit aio: dū qō audiuit ñ credit: cui⁹ stultitiā exaggerat: nec credūt in q̄ ⁊ positi. s. Per nām ad ē sūt facti hoies: vt credant deo ⁊ volūtati eius obtemperent.

matt. 21. b. marc. 12. a. Luce. 20. c actuū. 19. a

Vos aūt. Hoc testimoniū laudis quōdā antiq̄ ppło p moysen datū: gentib⁹ dat apls q ihesū xp̄m credūt: q veluti lapis āgular⁹ i eā quā i se ifrl salutē habuerat: gētes adunauit. Electū. Per fidē electi ⁊ distincti ab illis q reprobātes lapidē facti sūt reprobi. Regale sacerdo. Sūmi sacerdotis corpi vniti: q regnū sperare: ⁊ hostias imaculate ꝓuersatiōis deo offerre debebant.

Acquisiti. In sanguine redēptionis eius: qua erat quōdā ppls israel redemptus sanguine agni de egypto. Añ ⁊ in sequēti versu mystice recordat veteris hystorie: ⁊ hanc spāliter in vno pplo impletā docet.

Annūcietis. Sicut liberati de egypto triūphale carmē dño cantauerūt: ita nos post tenebras dissolutas: post acceptā remissionē p xp̄m ducē di ad p̄tiaz supne claritatis: debemus deo rependere gr̄as dignas celestib⁹ beneficijs.

Qui aliq̄n ñ po. ⁊c. Hinc ꝓbat: qz hanc epistolā scribit his q de gētibus ad fidē venerāt. Assumunt hi versus de ꝓphetia osee: in qua agitur de vocatione gentiū.

Exo. 19. a

roma. 13. a

Charissimi. Hucusq̄ generaliter instruxit ecclesiā: explicans vel bñficia q̄bus nos deus ad salutē vocare: vel dona q̄bus aliq̄n iudeos nūc aūt nos honorare dignat⁹ é. hic diuersas fidelitū personas solerter hortat: ne carnaliter viuēdo se reddant indignos tanta glia ispūs ne degenerēt a glia nobilitatis sibi ꝓmisse: ⁊ ꝓmo liberos ⁊ seruos: deinde mulieres ⁊ viros: tandez senīores ⁊ adolescētes q̄liter sese hīe debeāt docere: ⁊ aperte liberos abstinere a carnalib⁹ desiderijs admonet: qz solet libertas vite remissionis maiora illecebrarū titillantiū tolerare pericula.

Osee. 2. d roma. 9. c

roma. 13. d gala. 5. c. 5

roma. 12. c

Tanq̄ aduenas. Eo minus animū terrenis rebus supponite quo vos patriā i celis habere meministis. Reprobi hic habēt patriam: cuius desiderijs inhiant. ideo relegabuntur in perpetuum exilium carentes voluptatibus.

Epīe. 6. a Coloſ. 5. b

Ex bo. ope. vos cō. Plerunq̄ contigit vt pagani qui vituperabant fidem christianoz: postea considerantes bonam eorum conuersationē christum laudare inciperent.

In die visita. In tpe visitatiōis quāta sit vobis gloria donanda per deū tam nunc cognoscūt incredul: cum vos instanter illū per oia pericula sequi pspexerint. Vel visitationis: qñ visitabit dns illos ꝓuertendo.

Nicolaus

a Lapidē vi. ñ tm̄ formal⁹ ē et effectiue: qz eāt i alijs vitā spūalē. b Ab h. q. re. i. a iudeis pfidis hūana tm̄ sapiētib⁹ ⁊ ñ dīna. c A de. āt cle. ad salutē mūdi fiēdā p ipz. d Et hono. i miraculoz opatiōe i sua gliosa resurrectōe ⁊ ascēsiōe ⁊ spūs sci missiōe. e Et ipi. i. vosipsi. f Cāq̄ la. viui. p fidē charitate formatā. g Supedi. d. spūales. i. i domos spūales. h Sacer. scm̄ ⁊c. Circa qō sciēdū q sic hō xp̄s é dei tēplū: qz i eo hitat diuinitas. ⁊ sacerdos ⁊ hostia iq̄tū obtulit semetipsū deo p̄i p salute mūdi: sic fideles ci ꝓformati st dei dom⁹ vl tēplū inq̄tū de⁹ hitat i eis p gr̄az. sūt et sacerdotes ⁊ hostia inq̄tū seipsos offerūt deo p deuotionē ⁊ scāz opatione. iō subdit: i Offerētes s. hostias. ñ carnales sic i lege veteri. k Accep. d. p i. xp̄z. p quē sum⁹ deo p̄i reconciliati. ꝓpt qō i fine oblationū ⁊ oīonū eccīe ponit: Per dñm ihesū xp̄m. vel aliqd silē. qz p ipz nre oblatōes ⁊ oīones sūt accepte. l Propt qō. ē ꝓnr ad ꝓpositū inducit scripturā. d. Propt qō ꝓtinet scriptura. Esa. xxviij. fm trāslationē. lxx. m Ecce p. i syon. i. ecclia p syon figurata: eo q̄ ibi xp̄s pdicauit ⁊ aplis spm̄ scm̄ misit. n Lapi. sūmū. i. xp̄z: sic ibidē declaratū fuit et p dcā hebraicoz doctoz. o Angulare. qz xp̄s ꝓiūxit iudeos ⁊ gētiles i vna eccīa tāq̄ duos pietes. p Electū. a deo ad op⁹ nre redēptiōis. q Preciosū. p ihitatiōez deitat⁹. r Et q. c. i eū. tāq̄ i saluatorē oīuz fide formata charitate. s Nō ꝓfū. ē magis honorabit celesti honore. t Vob igit. ē ex dict⁹ ifert ꝓclusionē d. Vob igit honor credētib⁹. erit supple i celestib⁹. v Nō cre. āt l. q. r. edificātes. i. iudeoz scribe ⁊ sacerdotes. x Vic f. é i c. āguli. ꝓiūgēs iudeos ⁊ gētiles i vna eccīa dei. y Et la. o. ⁊ p. scādali. ē accipit de Esa. viij ⁊ intelligit ad lr̄am de reprobatione iudeoz: vt ibidē dictū fuit. iō subdit: z Vis q o. ꝓbo. i. iudeis obstinat⁹ blasphemātib⁹ xp̄m. a Nec c. i q̄ ⁊ p. sc. ad ē. n. fuit eis data lex vt disponer̄t ad xp̄m. fm q̄ dī Bal. ij. Lex pedagog⁹ nr̄ fuit i xp̄o. ⁊ ipi ꝓ maiori pte remāserūt icredul. b Vos āt. Postq̄ induxit fideles ad pfectiōez ꝓfūdā. ē ꝓnr inducit eos ad hui⁹ pfectōis

ſ quia in ipso viuimus mouemur ⁊ sumus
positi sunt. Vos autem genus
ſ per fidem ſ q̄tū ad se
electum: regale sacerdōtiuz: gens
† ſ in sanguine redemptionis eius
sanctā: pōpulus † acquisitionis vt
ſ nō lā viuētes i pfectiōib⁹ et desiderijs ſz fcē et iuste
virtutes annūcietis ei⁹ qui⁸ vos
viuētes †† sicut illos duxit in colūna ignis
de † tenebris vocauit in admirabi
†ſ. i. q eratis alienati a ꝓuersatione ppli dei
le lumen suū. † Qui aliquādo nō
ſ tpe gratie ſ populo eius vniti
populus: nunc aūt populus dei
ſ qui nec misericordiam sperare nouerat⁹.
qui non ꝓsecuti misericordiam:
nūc aūtez misericordiam ꝓsecuti.
ſ qz estis misericordiam ꝓsecuti ergo
Charissimi obsecro vos tanq̄
ſ sunt aduene qui cōmanēt in alieno loco addit cogit nos: qui semper de loco ad locū transeunt ſ non in hoc mundo: sed alibi patriam habentes
aduenas ⁊ peregrinos ābstinere
vos a carnalib⁹ desiderijs: quē

ſ dū ꝓcupiscētijs blādiētib⁹ caro eneruiter subingat ide vitioꝝ exercit⁹ firmit aduersus aiam armat
militant aduersus animaz. Cōn
uersationez vestram inter gētes

†† bñ opando †† putātes vos stultoz: q̄ deos eoz relinquistis: et ꝓpter pcā vra vos in mūdo affligi credunt.
habētes bonā: vt † i eo q̄ detrectant de vobis tanq̄ de malefa
ſ ex vra casta conuersatione
ctoribus: ex bonis operibus vos
ſ vestram dignitatem.
considerantes: glorificēt deum

Ex bo. ope. vos cō. Plerunq̄ contigit vt pagani qui vituperabant fidem christianoz: postea considerantes bonam eorum conuersationē christum laudare inciperent.

In die visita. In tpe visitatiōis quāta sit vobis gloria donanda per deū tam nunc cognoscūt incredul: cum vos instanter illū per oia pericula sequi pspexerint. Vel visitationis: qñ visitabit dns illos ꝓuertendo.

de lyra

diffusionē. tūc enī dī aliqd pfectū cū pōt alterū facē q̄le ipsū é. iiij. methau roz. ⁊ p° inducit ad hāc diffusionē faciēdā vbo pdicatiōis. 2° exēplo sacre cōuersatiōis: ibi: Charissimi. Circa p^m dic: Vos āt gen⁹ electū. supple estis p baptismū i q̄ facti estis filij dei adoptiui. ⁊ p ons de genē ei⁹. c Regale sacer. i. ꝓformati xp̄o q é rex ⁊ sacerdos fm ordinē melchisedech q fuit rex ⁊ sacerdos: Ben. xiiij. ⁊ sic é de veris xp̄ianis q st reges p subiectionē passionū. ⁊ sacerdotes p oīonis deuote sacrificiū. iō dī Apoc. v. Fecisti nos deo nro regnū ⁊ sacerdotes ⁊c. d Bēs scā. i. p baptismū lauata ⁊ mūdata. e Ppls acquisitiōis. pcioso sāguie xp̄i: vt dictū é ca. p̄ce. f Vt v. e. ānūci. vbo scē exhortatōis. g Qui de te. ignorātie. h Vos v. i a. l. suū. s. fidei ⁊ gre ⁊ finalr ad lumē glie. i Qui a. ñ p. dei. añ ꝓuersionē. ē āt sc̄ptura accipit de Osee. j. ⁊ itelligit ad lr̄az de vocatōe gētiū ad fidē. vt ostēsū fuit ibidē. ⁊ ē inducit. qz sic dictū é i ꝓn° huius epl̄e: btūs petr⁹ videt eā spāliter scripsisse ꝓuersis de gētilitate. gētiles āt dicebāt ñ ppls dei eo q̄ erāt idolatrie dediti. iudei vo dicebāt eis ppls: vt pz i mlt̄ loc̄ ve. te. eo q̄ erāt ciues vni⁹ dei. k Nūc āt p. dei. q. d. nūc āt ecōuerso é. nā iudei obstinati fci st ñ ppls dei. gētiles vo ꝓuersi ppls ei⁹. qz xp̄o incorpati. l Qui ñ ꝛ. miaz. qz gētiles ñ habuer̄t ppbias ⁊ legē dinit⁹ datā sic indei. m Nūc āt m. ꝛse. p legis euāgelice susceptiōez. n Charissimi. ē ꝓnr inducit fideles ad diffusionē fidei p exēplā scē ꝓuersatōis. 2° p exēplū debite sbiectōis: ibi: Subiecti estote. Circa p^m dī: o Obsecro v. t. a. ⁊ pe. a ciuitate celesti: Heb. xiij. Nō habem⁹ ē manētē citatē ſ futurā igrim⁹. iō pegrini sum⁹. p Abstinē v. a c. desiderijs. pegrini enī ñ q̄rūt i delicijs manē ſ festināt ad p̄tiaz trāsire. ⁊ ē potissime cōpetit pdicatorib⁹. fm q̄ dic apls. j. Corint. ix. Castigo corp⁹ meū ⁊ i seruitute redigo ne forte cū alijs pdicauer̄i ipe reprob⁹ efficiar. deuict⁹ a delicijs carnalib⁹. iō subdit: q Que m. a. alaz. a culmie ꝛtuz ipsā deiciēdo. r Cōuer. v. i. g. h. bonā. ñ ad laudē ꝓpriā ſ ad dei gliaz ⁊ ꝓri edificatōez. iō segt: s Glificēt d. i d. visi. dine gre eos ad fidē ꝓuertēdo.

Subiecti.

Subiecti esto. Et vt ꝓuersatio vra oibus placeat: nō resistatis alicui dignitati honoz: alicui ꝑsone: alicui ꝓcipatui: cui deꝰ vos subdi voluit: q: nō est ptās nisi a deo. ⁊ q ptāti resistit: dei ordinatiōi resistit. Et creaturā p partes exponit. Tangꝫ ab eo miſ. Adultoties deus aliquē malū tyrannidē exercere ꝑmittit: vt ⁊ mali ꝓfundant: ⁊ boni magis probent.

Ad vindictā. Nō q semp ita fiat: sed q esse debeat actio ducis: simplicit narrat: q etiā si bonos dānat nō minꝰ ad laudē coꝛ ptinet qđ agit: si patiēter ꝛobitatē eius tolerāt boni: ⁊ sapiēter eius astutie resistunt.

roma.13.a

Laudem ꝛo bo. Q̄ sic ⁊c. Vere qcqd duces agūt: boni laudē ꝓsequūt q: ꝫ vult deꝰ q etiā malis vtīt in bonū: vt vos vtētes etiā illis in bonū siue boni siue mali sint faciat obmutescere ipm. h. i. Vt illi duces ignorātes quō eis in bonū vtamini: ⁊ p eos laudē mercamini: nō inuenīāt qd in vobis vitu perēt: dum etiā ipsos honoratis ⁊ patimini: q̄uis sint īmundi.

Exo.19.a

Osee.2.b roma.9.e.

roma.13.a galat.5.b

roma.12.c

Nō q̄si vela. hā. m. Nō habētes libertatē vestrā in velamē malicie: libertas vra non obuoluat coꝛda vra: vt tāto licētius peccetis: quāto minus seruitijs debmemi. ⁊ ne culpā vraz noīe libertat̄ ptexetis. Vult āt liberos eos esse a seruitio culparū vt ꝑmaneant serui creatoris boni ⁊ fideles. vñ addit: Sed sicut serui dei.

Epbe.6.a Colos.3.b

timo.2.c. 1.cor.7.c. D

Frater. dlli. Et inter oia frēs: amate etiā illos qui ꝓditiōe tpali subiecti sunt vobis vt fratres in christo diligite.

Serui subdi. Hucusq̄ exhortat⁹ est liberos ad subiectionē nūc seruos loquit vt ⁊ ipsi subiecti sint dñis. Nō tm̄ bo. ⁊c. Alia translatio. Non tm̄ bonis ⁊ modestis sed etiam difficilioribus.

Dischōlis. i. indisciplinatis. Schola grece: latine locus: in q̄ ad audiēdos mgros liberaliū artiū ꝓueniebāt. vñ ꝙchola vacatio iterꝑtat: q: ibi vacabāt studijs. Scholastici igit̄ sunt eruditi. Dischōli indocti ⁊ agrestes. Ecce quō supra monebat subdi humane creature propter deum.

Si ꝓpter cō. dei. Si ꝓpter deū sciētē bonā intentionē aliqs patiēs a dño verberaf iniuste cū ei bñ seruiat: sustinet. i. leues reputet tristicias: hec est gra: ⁊ p hoc efficit gratus deo. ⁊ hoc exigit gra fidei.

Patiens iniuste. Si iniuste patimini gra⁹ dei acquiritis. Nā si vos suffertis patiēter penas illatas a dñis: vos dico peccātes nolendo obedire cis ⁊ collaphizati ab ipsis dominis. i. sepe correcti ab illis: vt p colaphos ad obediēdū inducemini: q̄ gra erit vobis ide: nihil ꝓpter hoc accipietis a deo.

In hoc enī vocati. Adultū glorificat ꝓditionē seruoꝝ quos bñfacientes ⁊ absq̄ culpa vapulātes a dñis crudelibus īm probis affirmat imitatores dñice passionis.

Esale.53.b 1.ioan.3.a

Quia ⁊ xps. Cum supra spāliter seruos: nūc totam ecclesiā instruit: vt etiā dñis in memoriā reuocet: quid ꝓ coꝛ salute vel liberatione suus auctoꝛ pertulerit.

Esale.53.b

Tradebat a. iudi. se iniuste. Illis iudicantibus sm iniustā legem: vtpote iustus existens: siue tradebat deo patri iniuste iudicantes. i. cos q cū nequissime ꝓdēnabant: ⁊ necī ei⁹ instabant: vt supplicia sumentes crudiant.

Tāgit euāgelicā parabolā vt pius pastoꝛ relict̄ nonaginta nouē ouibus i deserto: venit visitare vnā que perierat.

Ēps enī alt. Vel visitatoꝛē qō ide ē. Ēps enī i. supintendens: q: oculi dñi super iustos: ⁊ aures eius in ꝑces coꝝ ⁊ visitauit nos oriens ex alto.

1.cor.11.a. Colos.3.c. 1.ꝑtr.5.c

C. III.

Imiliter ⁊ mulieres. Videtur q̄ mulieres eoꝝ qui in tribulatione erant contemnebant viros suos: ⁊ etiam vt alijs placerent se pulcre ornabant hoc fieri prohibet.

Nicolaus

a Subiecti. Hic ꝓpr inducit eos ad dandū exemplū debite hūiliatiōis q̄ est fundamētū ⁊ custos oīs virtut̄: dicēs: Subiecti estote. vera hūilitate.

b Oī hūane creature ꝓpter deū. inq̄tū eius imago relucet in ea. ⁊ potissime supioribus ꝑsonā dei repsentantib⁹. iō subdit: Siue regi ⁊c. ⁊ sequit:

c Ad vindictā malefactoꝝ. sicut sunt extirpatores vitioꝝ ⁊ ꝓseruatores virtutū: ꝓpter qō eis debef honoꝛ q exhibendus est alicui rōne virtutis in se vel in alijs: vt dictū est. 3. Jacobi. ij.

d Quia sic est volūtas dei. quā implere debetis.

e Ut bñfaciētes obmutescere faciatis ⁊c. q: ꝑ hoc ab eis auferetis materiā loquēdi de vobis.

f Quasi liberi. sm veritatē q̄ est libertas a vitijs.

g Et nō q̄si velamē habētes malicie libertatē. q. d. libertas vra sit ad bonū ⁊ nō ad malū. qō dicit ꝫ aliqs q diceb̄at se esse liberos a tributo eo q erāt filij dei ꝑ baptismū. qō nō est verū. ⁊ sic retinēdo illud qō debebaf dñis tpalib⁹ cōmittebāt furtū.

h Sed sicut serui dei. q reddūt vnicuiq̄ qō ē sibi debitū: Matth. xxii. Reddite q̄ sūt cesaris cesari: ⁊ q̄ sūt dei deo.

i Oēs honorate. inq̄tū relucet i eis imago dei.

k Fraternitatē diligite. q. d. Iꝫ oēs sint charitate diligēdi: tm̄ spāliter xpiani q sunt frēs vīi ex xpo ⁊ eccīa sicut ⁊ vos regenerati.

l Deū timete. timore filiali. seq. ca. tertio in statu pastorali. in ꝓncipio. v. ca. quarto in statū iuuenili: ibi: Silr adolescētes. Prima in duas. q: ꝑmo ponit suū documētū. scdo ꝓfirmat ꝑ exēplū: ibi: Jn b eni. Circa ꝑmū dicit: Serui subditi estote in oi timore dñis. Hic accipit oē ꝓ toto. totū aūt ⁊ pfectū idē sūt. v. metaph. est igit̄ sensus: o Jn oī timore. i. pfecto timore. est aūt timoꝛ pfectꝰ qñ qs cauet nō solū offensā dei sed etiā hois ꝓpter deū. iō subdit: p Nō tm̄ bonis. i. bñ moꝛigeratis.

q Et modestis. i. opantib⁹ sm moderamē rōnis.

r Sed etiā dischōlis. i. discordātib⁹ ab istis moꝛib⁹ ⁊ pandi mō.

ſ mala illata a dñis

tienter sustinetis: Hec est grātia

†ſ vt patiamini †ſ ⁊ hoc exemplo xpi

apud deū. Jn hoc† enim† vocati

†ſ ꝙ si gaudes: q: ꝓ te mortuus ē xps attende qō segtur: vobis rel. exē.

estis: † quia ⁊ christus passus est

†ſ ꝓ mei⁹ arū tribulationū: flagelloꝝ crucis ⁊ morꝛ.

ꝓ nobis: uobis reliquēs† exēplū

vt sequamini vestigia eius. Qui

ſ lis pateref †ſ a iudeis ⁊ pharisēis obfuātibus eus

peccatus non fecit: nec† inuentus

†ſ nec ꝛbo peccauit †ſ ꝙ si seductor ⁊ demoniacus

est† dolus in oꝛe eius. † Qui cum

†ſ nō improperabat illis mala q̄ in eis vera erant.

maledicer⁹ nō† maledicebat: cū

pateref: non cōminabat. Trādebat autē iudicanti se iniuste. Qui

ſ i pena ꝓ pcis debita †ſ oium cōtēr.

peccata† nra ipe ptulit in coꝛpore

†ſ posito †ſ sicut ipse corporaliter mortuus est

suo sup† lignū† vt peccātis moꝛ

†ſ sicut ipe viuit noua vita †ſ sola dilectiōe vel carne ci⁹ficā liuida i passiōe vt q: ꝓ sola inidia iudei cū moꝛ

tui. † iustic̄ viuam⁹. † cuius liuo

re adiudicauerunt ſ nam infirmi eratis

re sanati estis: Erātis enim sicūt

ſ per vitia dilacerati spinis vitioꝝ †ſ sine pastoꝛe ⁊ ſ in passione xpi coꝛpore ⁊ ala reuersi ad eum qui vos pascit verbo veritatis

oues † errantes: Sed † conuersi

estis nunc ad pastoꝛem ⁊ episcōpum animarum vestrarū.

ſ sicut serui dñis ꝓpter deum.

Imiliter C III.

s †ſ patientes cum sponsis vel ab ipsis sponsis.

⁊ † mulieres subdite sint

de lyra

s Hec est enī gra. i. res gratiosa coꝝā deo. q: est supererogatiōis.

t Si ꝓpter ꝙsciaz dei. i. ꝓpter ꝙsciam timoꝛosā quā aliqs habet de deo. q: non solū vult ipl̄ere mādata sed etiā ꝙsilia.

v Sustinet qs tristicias. i. illatas a dñis penas.

x Patiēs iniuste. i. patiēter sustinēs qō inferf iniuste: qđ declarat ꝓfir. d.

y Que est enī gra. superogatiōis.

z Si pec. ⁊ col. sufferti⁹. q. d. nulla: sed est magis iusticia.

a Sed si bñfaciētes. i. bñ seruiētes dñis vīs.

b Patiēter sustinet. ꝓpter deū penas ab eis illatas vobis.

c Hec est gratia apud deū. vñ reddet superogationis premiū.

d Jn hoc enī. Hic ꝓpr dictū suū ꝓfirmat ꝑ exēplū. d. Jn hoc enī vocati estis. vt iniuriā patiēter toleretis.

e Quia ⁊ xps passus est ꝓ nobis. silia ⁊ maiora. ⁊ ꝓz lra vsq̄ ibi:

f Tradebat autē iu. se iniuste. i. pylato q iudeoꝝ fauoꝛe ⁊ cesaris timoꝛe ꝓdēnauit eū iniuste: Joā. xviii. Tradidit āt se pylato. q: tradidit se iudeis eū q̄rētib⁹ ad mortē qb⁹ obuiauit. d. Ego sū si q̄ me q̄ritis sinite hos abire. sciēs q̄ traditurī erāt eū pylato.

ꝫ autē traditio ex pte xpi ꝓcessit ex obedientia ad patrē ⁊ maria charitate ad nos. ex pte vō iude ex maria cupiditate. ex pte iudeoꝝ ex maxima malignitate. ꝓpter qđ i xpo fuit iustissime meritoria. in alijs autē vānabilis ⁊ iniq̄.

g Qui pctā nra ipse ptu. in coꝛ suo. penā ꝓ ipsis debitā sustinēdo.

h Sup lignū. scē crucis.

i Ut pctis mortui. i. vt ampliꝰ nō peccem⁹: sic mortui coꝛpalit cessant ab actu opādi.

k Justicie viuam⁹. i. xpo q ē nra iusticia effectiue.

l Cuiꝰ li. quē habuit i coꝛpe ex collaphizatiōib⁹ ⁊ pcussiōib⁹.

m Sa. est. a pctoꝝ ifirmitatib⁹. qđ declarat vlteriꝰ. d.

n Erat enī. afī ꝙuersionē.

o Sic o. errā. ꝓ deuia vitioꝝ.

p Sz ꝙ. c. n. a. pastoꝛē. i. xpz q pascit vos coꝛpe ⁊ sāgule suo i eucharistie sacro.

q Et e. a. vīaꝝ. saluti supintēdēdo. Ēps. n. grece supintēdēs dr latine: ab epi qđ est sup ⁊ scopos qđ est intētio.

r Imilit ⁊ mulieres. Hic ꝓpr informat exīstētes in statu C. III.

ſ ꝙugali. ⁊ scdo reuertit ad iformādū oēs i gnāli: ibi: Jn fide āt oēs vnanimes. Prima in duas. q: ꝑmo informat sexū mulieb̄re. scdo virīle: ibi:

Ut siqui nō cre. ⁊c. Ita bonas mulieres vult viris incredulis subdi vt nō solū nihil mali ad ipū coꝛ faciāt: ꝫ etiā in tā scā ꝓuersatiōe pſistant insup abiles: vt ipſis viris etiā exemplū sint charitatis: castitatis: ⁊ fidei.

Quare nō sit ex. Quare cult⁹ nō sit capillatura: aut aurū circūdās: aut nō sit cultus vestimētoꝝ induměti. i. nō sint festiua vestimēta ꝗbus induant. Sed sit vob' ornatus hō cordis interioꝛ soli deo notus: in icoꝛruptibilitate spūs: spūs dico qeti ab ipugnatione vitioꝝ ⁊ modesti ne supbiat: ꝙ talis spūs etsi hoib⁹ nō pz: tñ in cōspectu dei est diues.

Aut circundatio. Sicut Cypꝛian⁹ ait: Serico ⁊ purpura idute: xp̄z induere nō pñt. Auro et margaritis ⁊ monilibus adornate: ornaměta cordis ⁊ coꝛpis pdidereūt. Nō si petrus mlieres q̄z admonet coercēdas ⁊ ad ecclīa ſticā disciplinaz religiosa obseruatōe moderādas: q̄ excusare cult⁹ suos pñt p maritū: quanto magis id obseruare virginē fas est: cui nulla ornat⁹ sui cōpetit venia: nec diuertē possit in alterū mēdaciū culpe: sed sola ipsa remaneat in crimine.

Quia exteriꝛ hō vester coꝛruptus est ⁊ bītudinē integritat; q̄ ꝓprie est virginitat; hāe destitistis. imitamini icoꝛruptionē spūs p abstinentiā: ⁊ qō coꝛpe nō potestis: mēte prestate. Mas enī xp̄s diuitias et hos vestre ꝺiuctiōis q̄rit ornatus. Apud pithagoꝛam naturali scientie lege dictante eadem snīa inuenīt. Vera ornamenta matronarū pudiciciam nō vestes esse.

Viri. Sicut p̄cepi vroꝛib⁹ vt p sanctā ꝓuersationē suā lucrifaciant maritos ⁊ seruiāt illis. sīlr p̄cipio vobis o viri: vt p vestrā ꝓuersationē lucrifiant mlieres: ⁊ custodite eos vos dico cū illis reddēdo debitū cohabitātes.

ſ nō adulteris ††mariti

Viris sūis: ut† si qui non cr̄ēdūt ſeuāgelij † ſbñ se hñtiū ⁊ bñliter patiētium oīa. verbo: †p mulierū ꝓuersationez †ꝓdicatiōis †ſꝓuertāt ad fidē ††tātūmodo sine†verboꝝ lucrifiant. ⁊ ꝓsiderā/ ††habitā in timoꝛe dei ꝓseruato tes in timoꝛē vestrē† ꝓuersationem sanctā. Quārū non sit extrinsecus capillatura: aut circūdatio auri aut indumenti vestimentoꝝ cultus: sed qui absconditus coꝛdis est homo in icoꝛruptibilitate qeti ⁊ modesti spiritus: qui ē i cō ††etiam ante tēpus gratie spectu dei locuplex. Sic enī† aliquando ⁊ sanctē mulieres sperā/ ſnō in oꝛnatu vestiū tes in domino oꝛnābant se subiē ††etiam in his que grauia videbantur cte p:opꝛijs viris: sicut sara† obe ſ ex reuerentia diebat abꝛahē dñm eū vocans: ſ honorando maritos. cuius estis filie benefacientes: et ſnō inde perturbemini si aliqd mali inferā a maritis non timētes vllā perturbationē.

Et hoc ſm ꝓsciam: non in passionibus desiderij: sed sicut deū intelligimus velle. ſ. vt generetis filios in cultū vnius dei: vos dico iptientes honorē vasculo m. q̄si infirmiori. ⁊ in vestibus ⁊ in alijs necessarijs eis ꝓuidētes: etsi aliqñ placet illis a coitu cessare: ꝓpendite honorē: q̄ infirmiores sunt. Impēdite etiā tanq̄ coheredib⁹ gr̄e: in pñti date a deo: ⁊ vite vande in futuro: vel vite pro gratia vande.

Viri similit̄er cohabitantes secūduz conscientiā: quasi infirmiori vasculo muliebri impti̇entes ho ††ſ lō ita modeste vos habete cū vroꝛib⁹ vt ñ. i. o. a. si ēnt discordes effectis ofones vre nō placerēt. norem: tanq̄z ⁊ †coheredibus gratie vite: vt nō impediant oꝛationes vestre. Jn fidē autem omēs ſ vt nec cogitatione discrepetis ††vt alter alterius onus, ⁊ infortunium suum putet vnanimes in oꝛatione estote† cō/ ††ne destruat; fraternitatē ne g hoc a fide liberi⁹ rece pātiētes: †fraternitatis amatores: dñi ſ ꝺonādo pcā impēdēdo elemosynas ⁊ de his ne supbiat; ††oīa cū mō facientes misericōꝛdes. †modesti: humilēs ††qō ſm iusticiā sci iuste videt posse fieri ſ i actu. non†reddentes†maluz ꝓ malo. ſ in verbis nec maledictū pro maledicto: sed econtrario benedicentes. Quiā i hoc vocati estis: vt benēdictionē ſ g vult oñdere se bñdictionē habere hereditate possideatis. Qui enī ††cū in hoc seculo dies mali vitā vult diligere: ⁊ videre† dies ſ interius non remurmuret. bonos: cōerceat linguam suaz a

Et hoc ſm ꝓsciam: non in passionibus desiderij: sed sicut deū intelligimus velle. ſ. vt generetis filios in cultū vnius dei: vos dico iptientes honorē vasculo m. q̄si infirmiori. ⁊ in vestibus ⁊ in alijs necessarijs eis ꝓuidētes: etsi aliqñ placet illis a coitu cessare: ꝓpendite honorē: q̄ infirmiores sunt. Impēdite etiā tanq̄ coheredib⁹ gr̄e: in pñti date a deo: ⁊ vite vande in futuro: vel vite pro gratia vande.

Imparti. hono. Si abstinemus nos a coitu: honorē tribuim⁹. si nō abstinemus: ꝓspicuū est honori ꝓtrariū esse ꝓcubitū. B

Ut nō impedi. o. v. Impediri oꝛiones officio ꝓiugali cōmemorat: q̄ q̄tienscūq; vroꝛi debitū reddo: oꝛare nō possum. Nō si iuxta apli sermonē sine intermissione oꝛandū est. Munq̄ ē mihi ꝓiugio seruiendū est: ne ab oratiōe cui semp instare iubeoꝛ: vlla prepediar hoꝛa. prou. 20. c roma. 12. d

Jn fide autē oēs. Diuersas personas: diuersas ꝺitiones: diuersos seruos docui. tam nūc oēs cōiter admoneo in causa dñice fidei: vnū coꝛ ⁊ vnā aiam habeatis.

Nō reddētes. nō solū cessetis reddere malū ꝓ malo: sed etiā ꝓ maledicto date benedictionē.

Quia in hoc vo. e. Quia ꝓhibuerat malū ꝓ malo reddere: sed potius maledicentibus benedicere iusserat. recte ꝓphetico testimonio astruit fraterna inspectione et bonos semp ⁊ malos videri: vt meminerimus: ⁊ patientiā nostrā qua patimur malos: nostrā beniuolentiā qua persequentibus bona optamus: eterno premio remunerandā: ⁊ persecutoꝛes digno plectendos supplicio: si nō penituerint: nos quoq; pro ipsoꝛum salute quam peccabamur coꝛonam accepturos. 1 Pet. 3 ¶ Jaco. 1. d

Ut bñdictionē. Dicente iudice: Venite b. p. mei p. r. Vel bñdictio

Nicolaus

virilē: ibi: Viri silr. ¶Prima adhuc in duas. q̄ pmo mulieres informat de debita subiectiōe. secōo de honesta cōpositiōe: ibi: Quaꝝ sit. Circa pmū dicit: Silr ⁊ mu. sub. sint. in ꝟ ꝓtinuat se ad ptē pcedētē: in q̄ agit de subiecti one seruoꝝ ad dños suos. a Viris suis. in q⁹ magis viget rō, q̄ in mulieribus. ꝓpt q̄ ad eos ptinet regimē ⁊ admistratio dom⁹. b Ut etsi q. s. viri. c Nō cre. ꝛbo. p̄dicatiōis. d ¶Per mu. ꝓuersationē. i. p vroꝝ suaꝝ ꝓuersationē scāz. e Sine ꝛbo. p̄dicatiōis cōis. f Lucrifiant. i. ꝓuertant ad fidē: ſm q̄ dī. j. Corint. vii. Scificat⁹ est vir infidelis p mulierē fidelē. g Cōsiderātes cō. scāz vīaz. o vos mlieres. h Jn timoꝛe. si liali ipsi⁹ dei. ⁊ mutat ꝟ mod⁹ loquēdi de tertia psona ad secāz q̄ fit frequēter i sacra scriptura. i Quaꝝ. ꝟ ꝓpr agit de mulierū cōpositiōe q̄ dz cē honesta ⁊ ñ curiosa: iō dī: Quaꝝ sit nō er. capillatura. i. nō sit extrinsec⁹ apparēs vidētib⁹. q: ꝟ ē ad ꝓuocatiōez icōtinētie. k Aut cir. auri. i. ornaměta aurea circa caput suū: sic corone auree ⁊ hmōi. l Aut i. v. cultus. iūgat sic lra: Aut cult⁹. i. ornat⁹. Jndumēti vestimētoꝝ. i. idumēti nimis p̄ciosi aut curiosi: ꝓpt q̄ dī idumētū vestimētoꝝ p excellētiā sic rosa dī flos floꝝ. m Sed q ab. ē hō cordis. i. mens ipa q̄ dī hō interioꝛ. ij. Corint. iiij. Licz is q de sorte ē hō nr coꝛrūpat: tñ is q intus ē renouat de die i diē. nā est icoꝛruptibil'. ⁊ dī hō interioꝛ in mliere sic in viro. q: cōis generis est hō. vñ ꝛbus: Est cōis hō parie'cū virgine latro. n Jn icoꝛ q. ⁊ m. spūs. dī ät spūs hūan⁹ get⁹ qñ nō pturbat a passiōib⁹ ꝓcupiscibil' ⁊ irascibil. ⁊ dī modest⁹ qñ i actib⁹ hūanis tenet modū debitū ſm moderamen recte rōnis. pmū fit p ꝛtutes morales q̄ se circa passiōes. secūdū ät p virtutes circa opatiōes: sic iusticia: liberalitas: ⁊ hmōi. ⁊ q: iste sūt vere diuitie: sic dicit Breg⁹ homel. viij. Vere diuitie sūt q̄ nos diuites ꝛtutib⁹ faciūt: iō subdit: Qui ē i ꝓspectu dei locuplex. o Sic enī. ꝟ ꝓpr iducit exēplū ad suū, ꝓpositū de ornatu ⁊ subiectiōe mlierū. ꝺ. Sic. n. aliqñ. i. tpe ꝓterito. p Et scē m. ſ. i deo. ⁊ ñ i labili mūdo. q Ornabāt se. ornatū ꝛtutū interioꝛi ⁊ parū curabāt de exterioꝛi. r Subiecte p. viris. cis obediēdo i licitis ⁊ honestis. s Sic ſ. o. abꝛahe. vñ Beñ. xviij. ad eī⁹ dcm celerit cōmiscuit silas faciēs ide panes. t Dñm eū vocās. vñ ⁊ ibidē dī: ¶Postq̄ cōsensit ⁊ dñs me⁹ vetul⁹ē: voluptati opaz dabo: v Cui⁹ e. f. bñfaciētes. q: sic eā imitami tāq̄ matrē. x Et ñ p. v. pturbationē. q. ꝺ. sic eā imitādo ñ hēt timē q̄ p vos erga virū vl' familiā veniat aliq̄ turbatio. y Viri silr. ꝟ ꝓpr istruit viros. ꝺ. Viri silr cohabitātes ſm sciaz. Aliq exponūt hāc cohabitationē de redditōe debiti q̄ dz fieri ſm ꝓsciaz vt vir ñ moueat

de lyra

ad ꝟ libidine ꝫ plis amoꝛe ad dei cultū educāde. pōt etiā exponi vt magis ꝓsonet pcedētib⁹ ⁊ sequētib⁹ vt videbit de cohabitatiōe domestica i q̄ mulier dz cē subiecta: vt dictū est. ⁊ codē mō vir q̄ pōt dz pōsse ſm sciaz: ita q̄ nō tractet vroꝛē sic ancillā ꝫ sic sociā. vñ ⁊ mlier fcā ē de latere viri: Beñ. ij. iō subdit: 3 Quasi infir. v. mulieb⁹. nā mlieres infirmiores sūt viris coꝛpe de cōi cursu ⁊ etiā mēte. q: min⁹ viget intellectu ⁊ rōne. a Jmpartiētes honorē. eis ꝓuidēdo de victu ⁊ vestitu sufficiēti ⁊ honeste ſm statū ⁊ ꝓprias facultates. b Tāq̄ cohe. g. vite. i. vite btē ad quā p gr̄az pueniē exq̄ eni vir ⁊ vroꝛ sūt coheredes vite future: debēt i pñti socialit ⁊ amicabilit ꝓuiuere. iō subdit: c Ut nō ipe. o. vīe. nā cū vir ⁊ vroꝛ nō sūt bñ cō coꝛdes: min⁹ pñt oꝛoni vacare. ⁊ eoꝝ oꝛones ſt min⁹ eraudibiles. d Jn fidē. Apls ꝟ reuertit ad infirmādū oēs cōiter: ordinādo pmo eos ad ꝓximū. secōo ad deū: ibi: Dñm aūt xp̄m. tertio ad seipsū. ca. se. ¶Prima i duas q: pmo ordinat eos in collatiōe boni. secōo i ppessiōe mali: ibi: Nō reddentes. Circa pmū dī: Jn fide aūt oēs vnanimes. fides ät accipit vno mō vt est virtus theologica. ⁊ sic iducit eos ad vnitatē ecclie vt nō sint inter eos scismata. alio mō vt ē ꝛt⁹ moral. ⁊ sic fides idē ē q̄ fidelitas. ⁊ ꝟ mō iducit eos ad vnitatē fidelitat; mutue. ⁊ q̄ ſbdit i aliq⁹ libris: Jn oꝛone estote. ñ ē de textu nec ē i libris correct. e Cōpatiētes. ad luicē sic mēbra vni⁹ coꝛpis mystici ipsi⁹ xp̄i. p ꝟ eni alleuiat ille q patit cū'pcipit alios sibi cōpatiētes: sic sustinēs gue pōd⁹ coꝛpale q̄ alij cū eo oneri se supponūt: vt dicit phs. ij. rhetoꝛice. f Fraternitat; ama. i. cōitat; fidelīū. q: lz qlibz p se sit diligēd⁹: tñ magis ē cōitas diligēda. g Misericoꝛdes. elemosynas idigētib⁹ tribuēdo. h Modesti. i oib⁹ modū debitū tenēdo. i Mūiles. vt ñ de pdict; bōis p supbiā eleuemi ꝫ totū attribuat; gr̄e dei. k Nō reddētes. ꝟ ꝓpr ordinat fideles i ppessiōe mali. i q̄ qs pōt dupliciter deoꝛdiari. vno mō p audaciā vicē repēdēdo. alio mō p timoꝛē i pusillanimitatē decidēdo. igit ꝓ⁰ remouet ꝓm. secōo secūdū: ibi: Et qs ē. ¶Prima i duas. q: ꝓ⁰ monet vicē nō repēdē. ꝓm iducit ad ꝟ auctē scpture: ibi: Qui enī. Circa ꝓm dicē: Nō reddētes malū ꝓ malo. i sacr; iuriosis. l Nec m. ꝓ maledicto. i ꝛbis ꝓtestatiosis. m Sz e. bñdicētes. huic rōnē assignat. ꝺ. n Qz i ꝟ v. est. ad fidē catholicā. o Ut b. ꝺ. h. possideat. q̄ ñ dat maledict; pp q̄ dicit salvator Luc. vi. Bñdicite maledicētib⁹ vob. p Qui e. v. ꝟ ꝓpr iducit ad ꝓpositū auctē scpture ps. xxxiij. dicēs: Qui. n. vult vitā diligē. s. btāz i q̄ nlis moriq Et v. ꝺ. bonos. i btitudine celesti vbi dies noctib⁹ ñ iterrūpit: faciat supple qō sequ: r Coer. l. s. a m. vt ñ reddat maledictū ꝓ maledictō i apto.

Et labia

qua sci in futura vita dñdicēt deū. Dō ḡ qsq; in futuro ventre desiderat. B in pñti meditari ⁊ agere satagat. ꝓditorē ⁊ frēz bñdicat ⁊ se dignū fraterna bñdictione reddat. Et qs est ⁊c. Jō debeꝫ a malo declinare ⁊ facere bonū: q; nemo pōt vos retrahere a bono: nec a corona: si pñstere voluerit̄ limo ꝓsē dū nocere volūt. Et qs. Si verba ꝓtumelioſa ſi rerū dāna: ſi inferūt tormēta: nō nocēt sed patiētiā viam exercēt.

Siqs aūt his victus deficit: nō ille q malū intulit: sed ipse q malū nō ptulit nocuit. Tentat ois dom⁹ ⁊ ea q̄ sup. petrā ⁊ ea q̄ supra arenā fundat: ē vnifirmitas fūdamēti corona pseuerātie tribuit. Alterā fragilis structura strauit.

Timorē aūt. In futuro crītis bti: in pñti aūt ne timueritis timorē eoꝝ. i. illa q̄ in eis possūt videri timēda: vt regia potestas: ⁊ hutusmodi.

Dñm aūt. Sanctificate xp̄i: q̄ sit incōprehēsibilis gle intimo cordis affectu intueminī: ⁊ sic ipsum xp̄m sciſicate in vobis: vt nō a memoria: ſi ab amore recedat. Qui hāc scitatē non considerat: deficit ad insidias hostis.

Oi poscenti. Volēti mutuo acciperē onabiles pecunias non negemus. Ui paul⁹: In sapia ambulate ꝓpter eos q̄ foris st sciētes quō oporteat singulis rñderi. Foris enī existētes. i. nōdū fideles volunt aliqd cognoscere de spe q̄ in vobis est. Qui ecclia-

†ſ exterius ne pferat aliquid dolosū

malo: ⁊ †labia eius ne loquantur

†ſ si etiā occasio exterius datur vt peccet.

dolum. †Declinet autē a malo. ⁊

†ſ vt rē absconditā ſ cū deo cū fratre

faciat bonum: †inquirat pacem

†ſ vt rē fugitiuā ſ respect⁹ misericordie

⁊ sequatur eā. Quia oculi domi-

ſ ppter celerē effectū

ni sup iustos: ⁊ aures eius in pre-

†ſ iudicēs vt mālefactio †ſ vl primo loco vl reddēdo alīs

ces eoꝝ: †vultus āt domini †ſup facientes mala. Et qūis ē qui vobis noceat: si bōni emulatores fu-

†ſ nō solū nō nocet qō a malis irrogat: ſz etiā pdest

eritis? †Sed ⁊ siquid patimini ꝓ qz potētiā exercet †ſ tenendam vel assequēdā

pter iusticiā: beati. †Timorē aūt

†ſ recedendo a fide ⁊ dilectione.

eoꝝ †ne timueritis: vt nō ꝓturbemini. Dōminū aūt sanctificate in cordibus vestris: parati semp ad satisfactionē omni poscēti vos rationē: de ea que i vobis est spe

†ſ ⁊ nō sm doctrinā ſz etiā in doctrina modestiā bēnitatis: q̄ ē mr oium virtutū ſ vel sm modestiā ⁊ timorez vt qō exterius ondītis intus habeatis.

⁊ fide. †sed cū modestia ⁊ timōre

mane. ſ. q.

Ps. 33. Jaco. 4. d

prou. 20. c roma. 12. d

c

d

Melius est. Ita debetis calūniatores pati ⁊ ofundere: q; tutius est vobis pati ꝓ bñfactis q̄ ꝓ malefactis. Dic illos argui q cū ꝓ culpis arguunt a frib⁹: vel etiā penis coercent patiēter tolerāt: sed si absq; culpa aliqd eis inferē a frib⁹ mor ꝓpūpūt in iracūdiā. ⁊ q hacten⁹ videbant inoxii: ꝓ ipatiētiā ⁊ murmuratione reddūt se noxios. Utilius fuit tobie pcuti cecitate sine culpa: vt ꝓbaret eius patiētia: q̄ crime mago: q ꝓ pfidia pcussus a creditor⁹ demētatiōe remouetur ⁊ eterne vltioni preparatur.

dei ꝓscientiam habentes bonā.

ſ q fidē ⁊ spē celestiū quā videre ñ possūt i ꝑbis irridēt ꝓ vīa bōa opa ꝓfūdāt q̄ bona eē negare ñ possūt

vt in eō q̄ detrahunt de vobis

†ſ qua de hoc confundantur q̄ calumniantur

ꝓfūdant q̄ †calumniant vestram bonam in christo conuersationē.

Melius ēst enim benēfacientes

ſ que maior est prepat retributionem.

si velit voluntas dei pāti: q̄z mālefacientes. †quia ⁊ christus semel

†ſ sic nos semel morimur. i. tpali morte ꝓ qua redderetur merces eterna.

ꝓ peccatis nostris mortuus ē iū

†ſ offert nos xp̄o deo patri. i. vitā nostrā laudabilem in ꝓspectu ꝑtis ondit: cū ꝓ mortificationē carnis pro illo gaudem⁹ immolari: vl offert nos deo cū absolutos carne nos in eternū regnū introducit.

iustus pro iniustis: †vt nos offerret deo: mortificatos qdē carne: vi-

ſ sancto vel nostro

uificatos autē spiritu. In quo ⁊

†ſ tenebrarū ⁊ infidelitatis: vel in carcere. i. in carnalibus desideriis viuens.

his qui †in carcere erāt: spiritū ve-

†ſ q noe †ſ nō credebāt deo ꝓ noe cōminanti

niens predicauit: qui †increduli fuerant aliquando: q̄n expecta-

bant dei patientiam in dieb⁹ noe

Qui ḡ iust⁹ patit: xp̄m imitat: q flagellis corripit: latronē imitat. q cū xp̄o i cruce cognito paradisū intrauit q nec flagellis corrigit ſinistrū latronē imitat: qui ꝓpter pctā ascēdit i crucē ⁊ ꝓst crucē iuit i tartara.

hebre. 9. g roma. 5. b

Offerret deo. Quia etiā tūc si q ad p̄dicationē dñi quā ꝓ vitā fidelitū p̄tē debat: credere voluissent: ⁊ ipos offerre deo pāi gaudebat. Sic aūt detrahebāt de bonis q̄si de malefactoribus iminēte diluuio ꝓfundebant.

D

In carcere. Qui hñt sensū obscuratū tenebris. merito etiā in hac vita dicunt carcere inclusi: ⁊ in interiori carcere mētis opibus iniustis grauant: do nec carne soluti in exteriores tenebras ꝓficiant eternē dānatiōis: hñt ⁊ iusti b carcerē b tribulationū. reprobi ꝛo vitioꝝ.

matt. 24. c Luce. 17. f

Spū veniēs p̄dicauit. Qui nostris tpibus carne veniēs ster vite mūdo p̄dicauit. ipse etiā ante diluuiū eis q̄ tunc increduli erant: viterātq; carnalit: spū veniens p̄dicauit. per spm enī sanctū erat in noe ⁊ in ceteris bonis: ꝓ quoꝝ bonā ꝓuersationē alīs malis predicabat vt ꝓuerterent ad bona.

Qñ exp̄e. d. pa. Cum patientia dei inuitaret illos ad penitētiā: parcens illis per. c. annos quibus noe edificabat archā. p quā ostendebat qd futurū esset in mūdo. ipsi non vtebant patientia dei ad penitentiā: sed expectabant eam quasi esset duratura semper.

Noe. Qui iterptat reqes significat xp̄m q̄ dat suis fidelib⁹ regē aiaꝝ.

De Ira

Rationē. Duob⁹ modis de spe nra ⁊ fide rōnē debemus reddere: vt querētib⁹ fidelit vel infidelit rectas cās spei: ⁊ fidei intimemus ⁊ ipsā fidē et spem iter pssuras illibatā teneam⁹. ondentes ꝓ patiētiā q̄ rōnabilit eā ꝓsecutā dīdicim⁹: ꝓ cui⁹ amore nec aduersa pati: nec mortē subire formidam⁹

Sed cū mo. ⁊ ti. ꝓsci. ⁊c. In ipsa doctrine scia q̄litatē docēdi monet obseruari: vt hūilitas ⁊ viuēdo ⁊ loquēdo mōstrēt. Ut in eo q̄ de. Uel curate bñfaciētes: vt q̄ vīe bone ꝓuersatiōi detrahūt: veniēte tpe retributionis ꝓfundant: videntes vos cū xp̄o coronari: se cuz diabolo dānari.

Nicolaus

a Et la. c. ne l. dolū. ꝛ maledicētē sibi machinādo malū i occlto. b De clinet āt a malo. i ope. c Et fa. bonū. B st enī due ptes iusticie. d In grat pacē. cū ꝓprio etiā iniurioso: Ro. xij. Dō ex vob ē pacē cū olb⁹ hoīb⁹ hñtes. e Et ps. eā. i. pfecte seqt. ⁊ subdit rō cū dī: f Quia o. d. s. iustos. sic sup spūalit dilectos. ocul⁹. n. dirigit ad id qō spālit amat. g Et aures ei⁹ ad p. eoꝝ. tāq; parate ad exaudiēdū. h Vult⁹ āt dñi. s. ire ⁊ indignatiōis. vñ i hebreo sic hī: Ire dñi. i Sup fa. mala. ad eos puniēdū vñ i psal. subdit: Ut pdat de terra. s. viuētiū: memoriā eoꝝ. k Et qs ē. B ꝓfir remouet timorē inordinatū p quē hō cadit in pusillanimitatē. ⁊ frangit ꝓ incōstantiā: dicens: Et qs est q̄ vobis noceat. vos psequēdo. l Si boni e. fueritis. q. d. null⁹. est hic boni genitiui casus ⁊ neutri generis. amatozious enī boni ⁊ imitatoribus qō iportat ꝓ emulari. vñ versus: Emulor inflat amat inuidet ac imitat. psecutiōes nō sunt ad detrimētū: sed magis ad virtutis augmētū. iō subdit: m Sed ⁊ siqd patimini ꝓpter iusticiaz beati. supple estis in spe ⁊ postea crītis in re si pseuereꝫ. iō ꝓcludit: n Ti morē aūt eoꝝ ne timueritis. timore deiciēte a bono virtutis. o Ut non ꝓturbemini. ipatiēter aduersa sustinēdo. p Dñm aūt xp̄m. B ꝓfir ordinat fideles ad deū. ⁊ scdo inducit exēplū: ibi: Quia ⁊ xp̄s. Ad deū aūt bñ ordinat hō ꝓ fidē charitate formatā. ⁊ hoc in trib⁹. Primū est q̄ hec fides in ei⁹ corde firmet. ⁊ q̄tū ad b dicit: Dñm aūt xp̄m sciſicate. i. firmate. scīm enī in vna significatiōe idē est qō firmū. q In cor. vīs. sibi firmiter ad herēdo. qz firm⁹ est in seipso. Secūdū est vt b fides ad alios deriuet. ⁊ q̄tū ad b subdit: r Parati sp ad satisfactionē. q̄ fit duplicit. vno mō fideli simplici q̄ petit a magis ꝓuecto in fide pleni⁹ erudiri. alio mō infideli fidē irrōnabilē reputāti. ꝓma satisfactio est ꝓ doctrinā charitatiuā. scōa ꝛo ꝓ fidei rōnabilē defensionē: ondēdo q̄ ꝓtinet oēm scītatē. ⁊ qz per miracula a deo ꝓfirmata est q̄ nō pōt cē testis falsitatis. ⁊ hmōi. Sm gḡam a dño datā ipsi defendēti. vñ ⁊ ille ꝓmittit Luce. xxj. Ego dabo vobis os ⁊ sapiaz cui nō poterūt resistere ⁊ ꝓdicere oēs aduersarij vī. verūtñ ista defensio dz carere pūptōe ⁊ iactātia. iō subdit: Sed cū modestia. i. mō debito ⁊ honesto. s Et ti. deī ꝓh. bonā. ita q̄ sit bona dispositio interi⁹ ⁊ exteri⁹. t Ut in eo qō d. de vob. reputātes vos fatue ⁊ male credere. v Cōfundant.

Qui nostris tpibus carne veniēs ster vite mūdo p̄dicauit. ipse etiā ante diluuiū eis q̄ tunc increduli erant: viterātq; carnalit: spū veniens p̄dicauit. per spm enī sanctū erat in noe ⁊ in ceteris bonis: ꝓ quoꝝ bonā ꝓuersationē alīs malis predicabat vt ꝓuerterent ad bona.

Qñ exp̄e. d. pa. Cum patientia dei inuitaret illos ad penitētiā: parcens illis per. c. annos quibus noe edificabat archā. p quā ostendebat qd futurū esset in mūdo. ipsi non vtebant patientia dei ad penitentiā: sed expectabant eam quasi esset duratura semper.

Noe. Qui iterptat reqes significat xp̄m q̄ dat suis fidelib⁹ regē aiaꝝ.

De Ira

in seipsis ex bona vīa rñsione ⁊ scā ꝓuersatiōe. Tertiū est q̄ ꝓpter quecūq; aduersa hō a fide nō euellat. ⁊ q̄tū ad hoc subdit: y Melius est enī. ⁊ iungat sic lra. y Bñfaciētes. fide ꝓ dilectionē opante. z Pati. ad uersa quecūq;. a Si volūtas dei velit. ꝓ fidelitū ꝓbatiōe. b Qui ma lefacientes. i. indebite resistētes. c Quia ⁊ xp̄s. B ad ꝓpositū inducit exē plū de xp̄o in quo nō potuit poni exemplū q̄tū ad primā fidei ꝓditionē. s. eius ꝓfirmationē in corde credentis. nā in eo nō fuit fides sed clara visio ab instanti ꝓceptionis. sed q̄tum ad alias duas. s. q̄tum ad fidei deriuationē in alīs ⁊ sufferentiā aduersoꝝ ꝓpter eius veritatē ponit exemplū de xp̄o. ⁊ primo q̄tū ad vltimā vt ꝓtinuet se lre imediate ꝓcedenti. d. Quia ⁊ xp̄s semel ꝓ pctis. s. alienis. d Mortuus est. q. d. dedit nobis exemplū in B. ⁊ dicit semel. qz resurrexit ad vītā imortalē. ⁊ qz vna mors eius: sufficit ad oīa pcta delenda. e Justus pro iniustis. vt ipsos iustificaret. iō subdit: = f Ut nos offerret deo mor. quidē carne. i. insensibiles factos ad desideria carnis. g Uiuificatos āt spū. i. sensibiles ⁊ mobiles factos ad sequēdū instinctū spūs sancti. h In quo. Hic ꝓfir ponit exēplū de alia ꝓditiōe s. de deriuatiōe fidei ⁊ p̄dicatione. ⁊ primo ponit exemplū. scōo infert corre lariū: ibi: Qui ⁊ vos. Circa primū sciendū q̄ p̄dicatio noe vocādo ad pniaz petōres sui tpis ne perirēt in diluuio fuit figura p̄dicatiōis xp̄i p se ⁊ discipulos vsq; ad finē mūdi vocando petōres ad pniam ne pereant in iudicio finali: ꝓpter qō de hoc ponit exemplū per locū a minori facies argumētū qz si illos vocauit ad pniam. multo fortius vocauit ⁊ vocabit alios. ⁊ hoc est qō dī: In quo. i. ad figurandū peccatoꝝ mortificationē in carne ⁊ viuificationē in spū modo dicto. i Et his qui in carcere erant. ligati ꝓ fuctu dine peccandi: sm illud ꝓuer. v. Iniquitates sue capiūt impiū: ⁊ funibus petōꝝ suoꝝ ꝓstringet. qō erat tpe noe. sm q̄ dī Eccl. vj. Dis caro corruperat viam suam. k Spiritu veniēs p̄dicauit. s. p noe cui inspirauit facere archam ⁊ predicare pniam. Iz enī nō fuerat adhuc humanitas xp̄i: tñ suppositum est eternum: Heb. xiij. Jesus xp̄s heri ⁊ hodie ipse ⁊ in secula. l Qui increduli fuerant aliqñ. ipsi deo loquenti per noe. quia non credebant q̄ diluuiū deberet inundare. m Qui expectabāt dei patientiā. peccatores ad pniaz. exx. ānis. sm q̄ dī Beti. vj. Erūtq; dies illi⁹. exx. ānoꝝ.

Cū fabricaret

Cū fabrica.archa. Sicut archa fabricata est de lignis leuigatis: sic ecclesia de collectiōe fideliū aiaꝝ.sicut pcunte mūdo pauci saluanť p aquā sic ad cōparationē peūtiū prauus est electoꝝ numerus. qz angusta est via que ducit ad vitam: ⁊ pauci sunt qui inueniūt eam.

Qđ ⁊ vos nunc. Baptisma facit saluos: baptisma dico silis forme i.p oia assimulatū illi arche: qz gcqđ ibi carnalit: hic spūaliter gerit.

Q aqua diluuij nullos saluauit extra archaz positos: sed occidit: significabat oēz hereticū: iz habentē baptismi sacrm nō alijs sed ipsis aquis ad infernā mergendū: quibus archa sublcuať ad celū.

Nō carnis de.so. Non dico illū baptisma saluare: vbi tm̄ est depositio sordium carnis. i. vbi caro tm̄ abluitur ęterius: qđ hereticī habuerūt: sed vbi est interrogatio pure ꝑscie. i. vbi interrogať ⁊ exigit a baptista bona ꝑscia baptizandi. qz tale baptisma saluat: aliō occidit. Interrogatio facta ⁊ tendēs in deū vt per bonā ꝑsciam vnū efficiť cum deo.

Deglutiens moꝛ. Qđ deglutimus: agimꝰ vt in coꝛpibus nr̄is assūptū nusq̄ pareat. dñs sic moꝛtē funditꝰ ꝑsūpsit: vt nihil ꝫ se valeret. ⁊ manēte specie veri coꝛporis: abesset labes ꝑsce fragilitatis qđ etiā nobis ꝓmittit vnde addit: vt ⁊ nos v. eter.h.e.

Profectus. Sicut xp̄s resurgens'ascendit in celū: ⁊ sedet ad dexterā dei. sic etiam nobis p baptisma viam salutis ⁊ regni celestis patrie introitū signauit.

Subiectis sibi an. Semp angelos subiectos fuisse filio dei nō dubitamus: sed hic ideo subiectionis meminit: vt assumptā humanitatē: ita in

† ſ credíderunt deo.

cūꝫ fabricaret archa: in quā† pau

†ſ p illos q submersi sunt i diluuio significať mortificatio carnis. p illos q saluati sunt significať viuificatō spūs ſ q spem octaue habebant

ci. †id é octo anime salūe facte sūt p aquā. Quod ⁊ vos nunc simil forme saluos facit baptismā: nón

† ſ nō sufficit hēre baptizādo bonā ꝑscientiā: nisi ad interrogationē ecclesie fidē suā oñdat

carnis depositio sordiū: † sed cōn scientie bone interrogatio in deū

ſ ⁊ hoc p resurrectionē vt sicut xp̄s surrexit a moꝛtuis p gr̄iam pr̄is ita ⁊ nos purgati a vitijs p aquā regenerationis in nouitatē vite ambulemus

per resurrectiōnem iesu christi a

†ſ q pōt: qz ē in.d.ac.

moꝛtuis: qui ē† in dextera dei: dē glutiens moꝛtē: vt vite eterne he

†ſ ⁊ post destructā moꝛtē

redes efficeremur† ꝑfectus autez

ſ angeli primus

in celum subiectis sibi angelis ⁊

ſ prātes secūdus †ſ virtutes tertius ordo.

potestatibus ⁊† virtutibus.

ſ qz deglutiuit quia heredes erimus.

Xp̄o igitur CIIII

c † ſ non in deitate † ſ sicut ipse spōte: ⁊ nos sponte: sicut toleravit omnia ⁊ nos toleremus vnde venit vtilitas

passo† in carne: ⁊ vos ſ eadē cogi tatione armamini: qā qui passus

Nicolaus

a Cū fabricaret archa. p noe ⁊ filios eius. b In q̄ pauci. i. octo aie. s. noe ⁊ tres filij eius ⁊ vxores eoꝝ: Sem. vij. c Salue facte sūt p aquā. inq̄tū eleuauit archā in sublime a terra: Bal. vij. Isto mō exponit glosa ⁊ doctoꝛes cōiter passū istū. sed qz hec expositio accipit mystice carcerē ꝑ suetudine peccandi. ideo aliter pōt dici absq̄ ꝓiudicio tm̄ q hic accipit carcer ꝑ lymbo inferni in quo detinebanť pr̄es antiqui sic exponēdo: In quo s. vt plures offerret deo patri. Et his q in carcere erant. i. in lymbo. Spū veniēs. qz in alia descendit ad detētos in lymbo coꝛpe iacēte in sepulchro. Predicauit: qz tūc eis mysteriū sue incarnatiōis ⁊ redēptiōis impletū esse declarauit inter quos erant aliq qui perierant in diluuio coꝛpaliter. ⁊ pōt dici ꝓbabiliter q videntes diluuiū increscere: ꝑm q pdixerat noe crediderūt multi qui pr̄ius erant increduli ⁊ penituerūt de pctis suis. ⁊ sic descenderūt ad lymbū cū pr̄ibus alijs. Si aūt ꝫ b dicať q diluuiū venit sic subito q nō potuerūt penitere: ꝑm q videť saluatoꝛ dicere Luce. xvij. Edebāt ⁊ bibebant ⁊c. ⁊ venit diluuiū ⁊ pdidit oēs. Dicēdū q iz subito venerit in vallibus ⁊ plana terra: nō tm̄ sic in montibus. qz aq̄ in augmēto suo posuerūt q̄draginta dies ⁊ q̄draginta noctes. ⁊ sic habitātes in locis arduis videntes aquas increscere sicut dixerat noe potuerūt penitere. ⁊ forte de alijs sicut de istis dr̄: Qui increduli fuerant aliqñ. s. añ inundationē diluuij. sed tunc crediderūt: vt dictū est. cetera exponanť sicut pr̄ius. d Q ⁊ vos. b er pdictis infert coꝛrelariū. dixerat enī paucos p aquā fuisse saluatos in diluuio inq̄tū archa eleuauit eos a terra. iō dicit q sīl mō aq̄ baptismalis saluat spūaliter. qz p gr̄am ibi datā eleuat mētes a terrenis desideriis ad pertendū celestia. ⁊ hoc est qđ dicit: Et vos nūc saluos facit. spūaliter. iungať sic lr̄a: e Baptisma silis forme. i. mō sīl. tū qz pauci saluāť p baptismū respectu nō saluatoꝝ. tū qz eleuata terrenis ad supioꝛa mō dicto: sicut aq̄ diluuij saluauit noe ⁊ q cū eo erant coꝛpaliter eos eleuando ad superioꝛa. f Nō carnis depositio sordiū. q. d. virtus baptismi nō est solū in lotiōe coꝛpis: sed principalit in lotione mētis. ideo subdit: g Sed ꝑscie bone interrogatio. nā a baptizādo exigit: Credis in deū. ⁊ rñdet: Credo. p se si est adultus. vel p patrinos si est paruulus. Fides aūt charitate formata facit ꝑsciaz bonā in deū tendentē in deū. ⁊ iō ꝓfitēť cū eo qđ pdicit: Cōscie bone. supple tendētis in deū. h Per resur. iesu xp̄i. p quā habemꝰ introitū ad celestia. ꝑm q dr̄ in collecta pasce: Deus q hodierna die p vnigenitū tuū eternitaꝫ nobis aditū deuicta moꝛte reserasti ⁊c. i Qui est in dexte-

resurrectione sublimatam monstraret: q oī euangelice dignitatis potentie

præferatur. vnde: omnia subiecisti. s. p. e. C. IIII.

c Xp̄o igitur passo. Postq̄ exēplū dñice resurrectōis ⁊ nře absolutōis de archę ⁊ diluuij sacro astruxit redit ad ꝫ qđ icepat: vt imitātes saluatoꝛē inter bona q̄ agimus patiēter maloꝝ nequitiā toleremus.

Quisqs iustoꝝ martyrio coꝛpus subiecit nihil i mūdo habens vbi peccet. Hoc tm̄ desiderare cogitur: vt finito certamie pcipit coroną vite. Taliuz mētes cupit petr⁹ sp imitari cū ꝓposito dñice passionis exēplo: nos eadē cogitatiōe ꝫ negtiā prauoꝝ ꝫ oblectamēta vitioꝝ pcipit armari: volēs itelligi: q etiā nos in pace ecclie gesc̄tes: si habitū patiēt̄ induim⁹: facile iunāte deo lapsus vitamus pctoꝝ. Ephe.4.f Joan.4.b

Qula qui passus. Qui timoꝛe iudicioꝝ celestiū carnales in mēte ꝓcupiscētias extinguit: iā silis xp̄o crucifixo q̄si moꝛtuus existens peccatis: dei tm̄ seruitio viuit.

Blasphemantes. Etsi blasphemant vos segregatos a pfidia sua: tm̄ in ꝓuersatiōe vīa opa iusticie ⁊ pietatis videntes mirant̄: ⁊ fidē quodāmō venerant.

Propter hoc. Tāta cura ē deo nos moꝛtificari carne viuificari spū: vt his q̄z q maioꝛibus crimiñibꝰ iuoluti iter moꝛtuos erant numerādi: verbū fidei euangelizare ꝓceperit: vt iudicent̄ quidē. i. pdēnent̄ a seipsis ꝑm hoies. i. ꝑm hoc q̄ ad moꝛtē peccatoꝝ vixerūt in carne. i. in carnalibus desideriis: ⁊ abiectis vitiis viuāt in spiritu. i. spūaliter iuxta voluntatē dei. vel iudicent̄ ꝑm hoies. i. ꝑm rōnē quā deus dedit hoibus: vt ratio ipsoꝝ damnet mala in impijs.

de lyra

é carne desijt a peccatis: vt iam

†ſ pfirmādo sei bonis opibus

nō hōminū desideriis: sz † vōlū tati dei quōd reliquū é i carne vi

†ſ vere iā cessat a pcis q: ꝓsiderata imanitate sceleris sufficit ipēdisse ꝓteritū tempus

uat tēporis. † Sufficit ēniz ꝓteri

ſ ꝑm

tum tēpus ad vōluntatē gentiū

†ſ ita ꝓsūmādā: q ꝑ sicut gētes ambulauerūt de vitio in vitiū nō stabilēs in vno vitio

ꝓsummandam: his † qui ām̄bula uerunt in luxurijs: desideriis: vi nōlentijs: cōmessatiōnibꝰ pōta tionibus: ebrietatibus: ⁊ illicitis

†ſ qz carnē crucifixistis cū vitijs ⁊ ꝓcupiscentijs

idolozuꝫ cultibus. † In quō admirant̄ nōn ꝓcurrētibus vobis

ſ in quam prius currebatis

in eandem luxurie confusionez.

†ſ iō minus curate si bñfaciētes blasphemami a reprobis: qz ꝑ si vos tacet̄: nō tacebit iust⁹ iudex: q ⁊ ill blasphemie: ⁊ vobis pātiēt̄le ꝓmia restituet

blasphemantēs: † qui rēddēt ra tionem ei qui paratus é iudicare

† ſ ideo non debetis curare quia

viuos ⁊ moꝛtuos. † Propt̄ hoc enim ⁊ moꝛtuis euāngelizatum ē vt iudicentur quidem scōm hō mines in carne: viuant autē secū

ra dei. p suā ascensionē: Marci vlti. Assūptus est in celū ⁊ sedet a dextris dei. k Deglutiēs moꝛtē. qz resurrexit ad vitā imoꝛtalē. ⁊ q: abstulit a nobis moꝛtē culpe. l Subiectis sibi an. po. ⁊ virtutib⁹. ħ angeloꝝ tres ordines exprimunt̄. vnus de inferioꝛi hierarchia: cū dr̄: Angelis. ⁊ duo de media: ibi: Et ptātib⁹ ⁊ ꝓtutib⁹. ⁊ p hoc oēs alij itelligūt̄ qb⁹ hō xp̄s ꝓficit. C. IIII.

m Xp̄o igit passo. Hic btūs petrus ordinat fideles re

c spectu sui. ⁊ scōo reuertit ad ordināndū eos respectu, primi: ibi: Assi oia. talis enī reuersio maxime fit in moꝛalib⁹ ꝓpter ꝓnexionē virtutū. vñ ⁊ pbs. j. ethicoꝝ tractat de felicitate. ⁊ iterū redit ad tractandū de ea in fine libri. respectu ꝛo sui bñ se habet hō qñ caro subdit spūi. hoc aūt fit p maceratiōnē ⁊ ꝓcupiscentiaꝝ repressionē. ⁊ p diuine punitiōis apꝓpinquationē: q̄ ponit ibi: Omniū finis. Circa ꝑmū dicit: Xp̄o igit passo in carne: ⁊ vos eadē cogitatiōe armamini. qz talis cogitatio inducit ad maceratiōnē carnis ⁊ repressionē ꝓcupiscentie carnalis. iō subdit: n Quia qui passus'est in carne. i. redegit carnē suā in obedientiā aie. o Desijt a pctis. carnalib⁹. p Ut nō iā hoiuz desideriis. i. voluptatib⁹ carnis q̄s cōiter desiderāt hoies. q Sed volūtati dei ⁊c. iungať sic lr̄a: Sed volūtati dei viuat. ei obediendo. r Qđ reliquū est tp̄is in carne. i. residuū p̄sentis vite. s Sufficit enī ꝓteritū tēpus ⁊c. i. debet penitenti sufficere q ꝓteríto tpe virit carnaliter: quā vitā gentes volūt cōiter ⁊ appetunt. ⁊ p hoc q dicit: Sufficit. nō intelligēda est approbatio vite ꝓterite: sed magis reprobatio. Pōt etiā aliter exponi vt hec lr̄a: Sufficit enī ꝓteritū tēp⁹. iſigat cū eo qđ subdit: t Ad vo. gē. ꝓsūmandā. q̄m aliq se laxant ad pctā carnalia p alioꝝ monita. v Qui am. in luxurijs. q̄tū ad actū exteriorē x Desideriis. q̄tū ad affectū interiorē. Cōsequēter tangit vitiū gule qđ est incitamētū luxurie. d. y Vinolētijs. p excessū in vino. z Cōmessationib⁹. ſz cibo. a Potationib⁹. inebriatiuis qbuscūq̄ quarū aliq̄ sunt alie a vini potatiōe. b Et il. ido. cultib⁹. q cultus frequēter ozīnē ex pdictis: Exo. xxxij. Sedit pp̄ls māducare ⁊ bibere ⁊ surrexerūt ludere. i. idolatrare. c In q̄ admirant̄. infideles ⁊ luxurioſi. d Nō cō. vo. in eā. in. ꝓfusionē. i. qz ñ ꝓcomitami āpli⁹ eos i pdict̄ vitijs. e Blasphemā tes. xp̄m i quē credit̄. f Qui re. rōnē. i iudicio finali. g Propt̄ hoc. ⁊ moꝛtuis. i. ifidelib⁹: ꝛz illō Matth. Dimitte moꝛtuos sepelire moꝛtuos suos. h Euāngelizatū ē vt iudicēt. i. vt credētes ꝓdēnent̄. i Scōm h. in carne. i. ab hoib⁹ carnalit viuēt̄ib⁹. k Viuāt aūt ꝑm deū. ex ꝓuersiōe

enī ad

Diuz. Quia dixerat in iudicio iudicãdos viuos ⁊ mortuos. ne qs blandiret sibi de longinqtate futuri iudicij: cõsulte admonet: qr etsi incert⁹ aduẽtus est extremi discrimis: tñ certũ est oib⁹ q⁹ in hac vita diu subsistẽ neqm⁹.

Vigilate in ora. Ne anim⁹ aliqd cogitet p̃ter id solũ qõ p̃cat: cum ad orãdũ stam⁹: ois carnalis cogitatio absistat. intẽtio cordis sincera deũ non sono vocis ꝑ sensu ai oret.

Charitatẽ cõti. Qui p charitatẽ ꝓximum monet increpat castigat: per charitatẽ opit multitudinẽ pct̃oꝝ: qr q cõuerti fecerit pct̃oꝝ ab errore vie sue: saluabit aiam eius a morte ⁊ operit multitudinẽ peccatorum.

Quia cha. ope. Ex fragilitate carnis non sp oꝛoni ⁊ hospitalitati vel aliis ꝓtutib⁹ insistere possum⁹: qs p officiũ corpis ⁊ oportuna tpa fieri necesse ẽ. Ipsa aũt charitas cui⁹ instinctu ꝑ fortis agũtur: q̃ interiori hoi p̃sidet sp ibidez hñi q̃uis in publicũ nõ semp oñdi põt.

Si qs loqr q̃si ser. Si quis hz sciam loquẽdi nõ sibi ꝑ deo imputet. timeat ne p̃ter volũtatez dei vel anctẽ sctarũ scripturarũ. vel p̃ter vtilitatem fratrẽ doceat: nec qõ docendũ est taceat.

Si quis ministrat. Cũ oia bñ ⁊ ꝑm volũtatẽ ei⁹ feceritis: nõ vestris meritis ꝑ gre ei⁹ attribuat vt alii videtes vĩa bona opa glorificẽt patrez vestrum qui in celis est.

Charissimi nolite. Si patimi feruoꝛẽ tribulationũ q̃ ꝛõnẽ inferũt ad vĩam pbationẽ ⁊ glã nõ iõ putet⁹ vos eẽ exules a mẽbris xpi: ⁊ nolite mirari de illaq̃ mal: vt p illa tentet vos de⁹ ⁊ pbet: quia antiquũ ⁊ frequẽs ẽ electos dei ꝑ eterna salute in p̃senti aduersa pati.

Bti eritis ⁊c. Qui patr̃ ꝑ noie christi btus. non eni debetis credere q̃ sine remũeratiõe patiamini: sicut illi q ꝑ suis sceleribꝰ patiunt: ⁊ inuiti

dum deũ in spiritu. Omniũz autem finis appꝛopiquabit. Estõte †⁊ nõ deficiẽtes a fide †⁊ vt intelligatis modũ orãdi: ⁊ impetrare possitis qõ oraueritis habete charitatẽ inter vos nõ ꝓpter vã exteriora sed in vobisipsis vosipsi sitis cã dilectionis

itaqz †prudẽtes. †⁊ vigilãte i orationibus. Antẽ oia aũt mutuam in vobismetipsis charitatẽ cõti/ † ſ cũ q alias virtutes culpe diluunt: maxime per charitatẽ q quã ꝓximis debita dimittunt: vt a deo nobis nostra dimittãt

nuam habentes: †quia charitas operit multitudinẽ peccatorum. Hospitalẽs inuicẽ sine murmura ſ a deo gratis

tiõe. vnũ quisqz sicut accepit gra/ †⁊ qõlibet donũ spũsci ad seruiendũ alijs tã secularibus ⁊ spũalibus

tiam †in alterutrũ administrãtes †⁊ sc̃m sm̃ desideriũ vnius cuiusq̃ sicut in manna sapiebat sm̃ cibos quos volebat.

illã: sicut boni dispẽsatores †mũl tiformis gratie dei. Si qũis loqr̃ †⁊ vel elemosynã vt aliqõ bonũ opus: hũiliter ipendat: qr nihil hz a seipso qõ ipẽdat: ſ a solo deo

quasi sermones dei. †Siqũis ministrat tãqz exꝛtute quã administrat deus: vt i ómnib⁹ honoꝛificet deus. ꝑ ihm̃ xm̃. cui ẽ ſ actibus vestris ſ adiutorem ⁊ mediatorem.

gloria: ⁊ imperiũ in secula seculoꝛum amen. †Charissimi nolite† pe ſ fama ſ potestas.

grinari i feruoꝛe q ad tẽtationẽ vobis sit: qũasi noui aliquid vo ſ repꝛesentando

bis contingat. Sed cõmunicantes christi passionibus gaudete: ſ qñ omne velamen auferetur ſ animo.

vt in reuelatione glorie eius gaũ ſ corpore ſ quia

deatis exultãtes. Si exꝛõbramini ſ permanẽtes

ni in nõie christi: beati eritis: qm̃ quod ẽ honoris glorie ⁊ virtutis †⁊ xpi †⁊ g corpore laboraũt spũ requiescitis

dei: ⁊ qũi est spiritus† eius: †sup vos requiescit. Hemõ autẽ vestrũ ſ hic vbi nulla remuneratio expectat: in forsitã initiũ

patiat̃ quasi homicida: aut fur ẽ pene †⁊ tãq̃ maledic⁹ patr̃ q̃ passionis sue tpe i sui salutẽ iniuria psecutoris effrenatur

aut maledic⁹: aut alienoꝝ appeti ſ patr̃

tor. Si aũtez vt christianus: nõn † ⁊ vnde: habet gloriari nisi in cruce dn̄i. ⁊c.

erubescat: †glorificet autẽ deuz in ſ christiano

isto nomine: quõniã tempus ẽ vt † ⁊ vñ: iustitia ⁊ iudiciũ ꝓparatio sedis ei⁹ † ⁊ vel †⁊ i. a fidelibus ⁊ ex quo cepit eẽ domus dei

icipiat iudiciũ †dẽ† domo domini ⁊ si ꝓmũ fit iudiciũ a nobis: si hic cruciat quos amat: si flagellat filios qd debẽt spare sui nequissimi

ni. Si aũt primũm a nobis: quis finis eoꝝ qui non credunt euãge †⁊ g verba dei audit suscipit ⁊ ꝓfectr̃ nõ ꝓfic⁹ sibi alicui⁹ mali †⁊ estimãdo decretãdo cũ magno certamine

lio dei? †Et si iust⁹ quidẽ† vix saluabit impius ⁊

punitr̃: vel nemo erubescat pati ꝑ noie christi: ꝑ erubescat cõmittere scelera. ꝑ quib⁹ iuste puniat̃. Qui si patr̃ vt xpian⁹ ꝑ fide ⁊ cõfessiõe nomis xpi nõ erubescat: ꝑ potiꝰ glorificet deũ pmanẽs in hoc nõie: vt possint dici: bonus est dñs iste q hz tã fideles seruos. Spũs ei⁹ sup vos requie. Quia regescet sup vos patiẽtes: ⁊ in p̃senti ex pte ad bñ operãdũ: ⁊ in futuro pfecte ad remũerãdũ. Qui est honoris vt ⁊ in pñti sitis honorabiles i bonis operib⁹: ⁊ in futuro pticipes honoris xpi. Et qõ ẽ glie in p̃senti pura ꝓscia: i futuro sine oi corruptione. tã in aĩa q̃ in corpe. Et qõ est ꝓtutis. ⁊ in p̃senti ⁊ in futuro sup diabolum ⁊ mẽbra eius. ⁊ vnde hec oia subiũgit: ⁊ requiescet sup vos spũs sanct⁹: qui est ei⁹ xpi. Ipse eni plenit̃ accepit: ⁊ mẽbris suis dedit: ⁊ in futuro marie dabit. Qñ tẽp⁹ ⁊c. Jõ patiẽdũ ẽ ꝑ noie xpi qr cũ nullũ malũ sine pena possit trãsiri: ⁊ de⁹ sit in vltio malos iudicaturus: aspere in presenti flagellat ⁊ corripit oẽs q̃s vult recipe ad salutẽ. vñ Salomon: Fili accedẽs ad fuitutẽ dei. ꝑpara cortuum ad tentationẽ.

Duo sunt iudicia eius vnũ occultũ ⁊ aliud manifestũ. Occultũ pena q̃ nũc vnusq̃sq; hõ aut exercet ad purgationẽ: aut monet ad ꝓuersionẽ. aut si cõtẽnit vocatẽ crccat ad cõdẽnationẽ. Alterũ manifestũ q̃ vẽtur⁹ ẽ iudicare viuos ⁊ mortuos: ⁊ nunc ẽ tẽp⁹: vt eccla ꝑ exercitia scti ad gliã ꝓparet. Reꝓbi ꝓo nũc ducunt in bonis dies suos: ⁊ in pũcto ad inferna descendẽt. Prou.11.d.

Et si iust⁹ ⁊c. De p uerbijs assũptũ est iuxta veterẽ editionẽ. In nra q̃ ꝑm hebraicã veritatem. ita est: Si iust⁹ in terra recipit: q̃to magis impi⁹ ⁊ pct̃oꝝ. i. si tanta ẽ fragilitas mortalis vite: vt nec iusti qdẽ q in celo coronãdi sũt hãc sine tribula-

Nicolaus de lyra

enim ad fidẽ ista duo cõsequũr: ꝑ ꝑmũ occasionaliter. secũdũ aũt ex intẽtione euãgelicãtiũ fidẽ. a Diuz aũt. Hic ponit̃ secũdũ reprssiuũ carnaliuz vitioꝝ. cũ dr: Diuz aũt finis appꝛopinq̃bit: qr de die iudicij nemo scit. ꝓpter qõ est cogitãda tãq̃ sp ꝓpinqua. ⁊ talis cogitatio repmit carnalia vitia. iõ subdit: b Estote ẽ prudẽtes. i. vobis, prudẽtes vt appareat̃ mũdi. c Et vigi. in oꝛonib⁹. vt de⁹ vos dirigat sine cui⁹ directiõe nõ potes; vigilare. d Ante oia. Hic ꝓpr̃ reuertr̃ ad ornãdũ fideles respectu ꝓ uere mũde. d Ante oia. Hic ꝓpr̃ reuertr̃ ad ornãdũ fideles respectu ꝓ xime. ⁊ ꝑmo in cõicatiõe bonoꝝ. ²o in ppessiõe maloꝝ. ibi: Charissimi. Circa ꝑmũ dr: Añ oia aũt mu. in vo. chari. in cõti. hñtes. qr charitas excellẽtio: ẽ ceteris ꝓtutib⁹. j. Coꝝ. xiii. Maior aũt horꝝ ẽ charitas. iõ subditur: e Quia cha. ope. mul. pct̃oꝝ. ne videãt tãq̃ dño iudicio punienda: ꝑ qr charitas dz oñdi in ope alit nõ eẽt ꝓa. ꝑm q dr Greg. homel. xx. Amor dei nũq̃ ẽ otiosus. opat eni magn si ẽ. si aũt opari renuit amor nõ ẽ. iõ subdit: f Hospitales iui. sine murmura. i. sine cpẽs hospitũ. g Unusq̃sq; sicut. ac. grãm a dño liberalit̃. h In al. illã administrãtes. alijs cõicando gratr̃ ⁊ benigne. i Sicut boni dispẽsatores. dño vlo ꝓformes. qr dat gratr̃ ⁊ liberalit̃. k Multiformis gre dei. videl eni ꝑ btus petr⁹ loq de gra gratis data q̃ dat ad vtilitatẽ ecclie dei. ⁊ hec ẽ multiformis sic dic apl's. i. Coꝝ. xii. Alij qdẽ p spm̃ dat ꝑmo sapie: alij ꝑmo scie ⁊c. in fine cõcludit: Hec aũt oia opat vnus atq; idẽ spũs diuidens singlis, put vult. ſ qr in vsu talis gre regit̃ intẽtio recta iõ subdit: l Si qs loqr. erhortationis ꝓba. m Quasi ser. dei. i. totũ bonũ attribuat deo ⁊ nõ sibi. n Si qs mistrat. egẽtib⁹ tpalia bõa. o Tãq̃ ex vir. quã ad de⁹. i. attribuat ꝑ deo q dedit sibi volũtatẽ ⁊ facultatẽ ꝑ faciẽdi. iõ subdit: p Ut i oi. ho. de⁹. j. Coꝝ. x. Oia in gliã dei facite. q Per ie. xm̃. q ẽ mediator dei ⁊ hoiuz. r Charissimi. Hic ordinat fideles in ppessiõe mali pene ab aduersarijs fidei. vñ hic iuitat eos ad gliã martyrij. Circa qõ ꝑmo inducit ad ꝓfidẽtiã. secõ tollit erubescẽtiã. ibi: Sz exꝛobrami. Circa ꝑmũ dicit: Charissimi nolite pegrinari. i. a fide alienari. ſ In feruoꝛe. psecutiõis. sic exponit̃ cõtter. põt etiã alit exponi magis ꝛt aliter sic: Nolite pegrinari. i. coꝛpoꝛe elõgari timoꝛe moꝛtis iminẽtis. In feruoꝛe. psecutõis. Iz eni licitũ sit fugere. tñ pfectꝰ ẽ remanere nisi in casu. vtpote qñ psecutio ẽ psonalis. ⁊ qñ ex fuga apparet maiꝰ bonũ ecclie. ꝓpter qõ sit elõgatio ad tẽp⁹ ⁊ nõ timoꝛe moꝛtis: sicut paul⁹ fugit de damasco ⁊ de hierlim: Act̃. ix. t Qui ad tenuo. sit. i. ad pbationẽ fidei vĩe. v Quasi no. ali. vo. ꝓtingat. i. nolite peregrinari dicẽ modis q̃si psecutio ad moꝛtẽ sit aliqd nouũ. qr multi añ vos sustinuerũt martyriũ. x Sz cõi. xpi passiõib⁹. ꝑ tolerãtiã martyrij gaudete spũ. y Ut ⁊ in re. glo. ei⁹. i. apta visiõe ipsi⁹ ad quã p martyriũ puenit̃. z Gaudeat̃ exultãtes. eternaliter cũ angelis. a Si exꝛobramini. Hic ꝓpr̃ tollit erubescẽtiã. ⁊ ꝑmo ꝛõbis. b. Si exꝛobrami p ꝛõba ignominiosa vobis illata. b In noie xpi. i. ꝓpter ꝓfessionẽ nois ei⁹. c Bti erit̃. ꝑmo in spe. ⁊ postea in re. d Qm̃ qõ ẽ ho. glo. ⁊ vir. dei. ita q̃ honoꝛ referꝛ ad opꝰ ꝓtuosũ. gliã ad ꝓscie bonũ testimonii. ꝓtus ꝛo ad triũphũ de diabolo hitũ. e Et q ẽ ei⁹ spũs. i. spũs scũs. q dr spũs filii sic ⁊ pr̃is. nã ab vtroq̃z ꝓcedit. f Sup vos requiescit. i vob spũalr habitãdo. Vel alit: Sup vos requiescit. sic sessoꝝ sup equũ ducẽs cũ ꝑm suũ libitũ. sic spũs sctus inducit tales ꝑm suũ instinctũ: Ro. viii. Qui spũ dei agũt hi filij dei sũt. ⁊ p ꝑns qõ ẽ honoris ⁊ glie meritoꝛii ⁊ ꝓtuꝰ opatiuũ hitat in eis. g Memo aũt. Hic ²o tollit erubescẽtiã in facẽ. d. Nemo aũt ve. pa. q̃si homicida. illi eni q patiũr ꝑ suis criminib⁹ rõnalit̃ erubescũt: h Si ãt vt xpian⁹. id ẽ ꝑ fide xpi patiat̃ ⁊ nõ ꝑ crimie. i Nõ erubescat. qr hoc ẽ ꝓtuosũ. qõ nõ est erubescibile ꝑ magis honoꝛabile. iõ subdit: k Glorificet aũt deũ in isto noie. i. q nõ solũ vocabit̃ xpian⁹: ꝑ etiã fidelis xpi testis ꝑ martyriũ. martyr eni grece testis dr latine. l Qm̃ tẽp⁹ est vt incipiat iudicium. id est cõdẽnatio ad moꝛtẽ. m A domo dei. i. a fidelib⁹ xpi. in primitiua eni ecclia multi trãsibãt ꝑ martyriũ sicut ꝑdixerat saluator Joh. xvj. Venit hora vt oꝛis q interficit vos arbitret obsequium se ꝓstare deo. n Si aũt ꝑmũ a vobis. incipit talis cõdẽnatio. o Quis finis eoꝝ q nõ credũt. q. d. incõpabilit duriꝛ. i. cõdẽnatio ad moꝛtẽ eternã. p Et si iust⁹ vix saluabit̃. qr ꝑ multas tribulatiões oportz cũ igredi regnũ celoꝝ. Act̃. xiiij

tionib⁹ ꝑpter insanabilē viciate nature labē transeūt: quanto magis hi q celestis glorie sunt exortes certum dānatiōis sue perpetue exitium spectant.

Aug⁹. Queritis cām quare iust⁹ vix in dei iudicio salu⁹ cē possit: ⁊ q̄re nisi q: dei iusticiā tātā esse certū ē: vt iterū q̄ videt in hoib⁹ nr̄o iudicio cē iusta. iudicio dei iueniāt iusta. Scōm illud: hō videt in facie. dē⁹ ät in. cor.

Nō ē laboriosū deo liberare iustū: ⁊ vt ostendat q̄ merito fuerit dānata tota hūana nā: non vult facile de tanto malo nec ipse dē⁹ liberare ꝑpt qō ⁊ pctā. pcliuia sūt: ⁊ laboriosa iusticia nisi amantibus: ⁊ charitas q̄ hoies amātes facit: ex deo est.

Cōmēdēt aias suas. Et q: icipit iudiciū a domo dñi: ⁊ p multas tribulatiōes oport⁊ ingredi in regnū dei. Itaq⁊ hoc restat illis passuris: vt qui patiūt ꝟm q̄ de⁹ vult. i. ꝑpter iusticiā: cōmēdent aias suas deo. nil de se p̄ sumentes. vt ⁊ hic ꝟm q̄ vult purget, ⁊ in futuro btificet. q: fidelis est bona reddēdo illis q̄s creauit: patiūt dico in bñfactis: nō ꝑpt pctā. C. V.

Eniores. Cū s ſ. distincte monuisset liberos ⁊ suos viros: ⁊ ipsas mulieres. p⁹ interposita cōmerhortatione⁊ hic allogt senes ⁊ iuuenes.

Pascite. Sicut dñs petro toti⁹ gregis curam hīe iussit: ita petr⁹ sequentib⁹ eccliē pastoribus iure mādat: vt cū q̄cq⁊ q̄ secū est gregē dei sollicita gubernatione tutetur.

Nō coacte. Nō p̄dicate euāgeliū ꝑpt inopiā tpaliū rerū: vt de euāgelio viuere possit: ⁊ spontanee. ſ. d. sc⁊ tm̄ intuitu superne mercedis.

Non tm̄ ꝑpter inopiā vitāda⁊ nolite predicare.

† ſin deum ſq verbo dei ꝓtradicit ōtra deu⁊
† ſ in primum qui ni verba recipit tamē ipsu⁊ contemnit ⁊ membra eius affligit.

uabitur †impiūs † ⁊ peccator: vbi
ſ in fetido loco
apparebit? Itaq⁊ ⁊ hi qui patiūt secūdū⁊ volūtatē dei: fideli⁹ creatori cōmendent animas suas in benefactis.

ſ ⁊ quia oportet pati: ⁊ qui patiuntur animas commendant deo: igitur patimini ⁊ laborate ꝑ eo

Eniores ergo C. V.
† ſ sene sunt obsecrandi † ſ simili etati consanete
qui in vobis sunt †obsecro †ꝓsbyteros
† ſq: pñs illo passōis astiti ꝑ noīe eius carcerē ⁊ vincula ptuli: ⁊ q̄ vidi de eo scripsi
cōsbyter ⁊ †testis christi passionum: ⁊
† ſ cū in scō monte celestē gloriā vultus eius cū iacobo ⁊ ioanne vidit cuius etiā sperat se ptcipē fore: siue cuⁿ resurrectionis ⁊ ascensionis eius passōis cuⁿ alijs aplis q̄ affuerunt vidit
eius †que in futuro reuelanda est glorie cōmunicator. Pascite q̄ ē
† ſ inter vos: vosipsi qui estis † ſ illis subditis de omnibus necessarijs
in †vobis gregē dei: †prouidētes
† ſ nihil p̄dicetis nisi ſm deū.
non cōacte sed spōtanee secundū deum: nec⁊ turpis lucri gratia
† ſ humilitatē. ſ. quā subditos habere vultis: ipsi ꝟbis ⁊ actu monstretis: ⁊ alio intento seruetis
sed volūtarie: †nec⁊ vt dominā
† ſ per vos informetur grex ad humilitatē
tes i clero: †sed forma facti gregis
† ſ ⁊ ideo hoc ꝓsegni ꝟmiū † ſ q̄ por: hūiliatus est
ex animo. † Et cū apparuerit †princeps pastorū⁊ pcipietis imarcessibilē coronā glorie. Similiter adō
ſ. ex animo
lescentes subditi estote seniorib⁹.

ſ ⁊ senes ⁊ iuuenes debēt hūilitatē hīre: q: d. ⁊c.
Omnes enim inuicē humilitatē
ſ alijs oñdite verbo ⁊ exemplo ſ in sinu semper habete † ſ auctoritate salomonis deterret a superbia que diabolum deiecit
insinuate: quia †deus superbis
ſ sicut bonis penitentibus
resistit: humilib⁹ aūt dat gratiā. Humiliamini igitur sub potenti
ſ qui hic estis in peregrinatione.
manu dei: vt vos exaltet in tpe
ſ iudicij ſ corporis ⁊ anime.
visitatiōis. Omnē sollicitudinē
ſ sicut anchoram in mari
vestrā ꝑiicientes in eum: quoniam ipsi cura ē de vobis. †Sobrij
† ſ ita ꝑiicite vt ⁊ vos collaboretis adiutrici gre
ſ nō intenti delectationibus seculi
estote ⁊ vigilāte: quia aduersari⁹ vester diabolus tanq⁊ leo rugiens circuit: quer̄s quē deuoret:
ſ fides sit quasi murus.
cui resistite fortes in fide. Scientes eandem passionē ei quē i mundo ē vestre fraternitati fieri. Dē⁹
† ſ fidei spei ⁊ aliarum ſ dator
autē †omnis gratie qui vocauit nos in eternā gloriam suam in
ſ existentes vt membra.
christō iesu modicum passos:
ſ illis virtutibus quas iam habetis superaddet alias virtutes † ſ ad perferendas tribulationes
† ſ membra timore ⁊ errore dissoluta in vnitatem ecclesie reducet
ipse pficiet: †ꝓfirmabit: †solidā
bitq⁊. Ipsi gloria ⁊ ipiū i secla se
† ſ qui mihi necessarius erat: sed causa vestre salutis eum dimisi.
culoꝝ amē. †Per siluanū vobis fidelem fratrē⁊ vt arbitror: scripsi

monet: nisi vt senib⁹ quos ꝓi⁹ instruxerat subdīti sint: ⁊ exēpla eoꝝ respicīēt ⁊ imitēt. Sz ne plati hoc audiētes: putarēt subditis suis ⁊ nō sibi hūilitatis iura esse ꝑuāda: ꝓtinuo gñaliter admonēdo subdit: Oēs aūt ⁊ senes docendo: ⁊ iuuenes subsequēdo. Hūiliamini igitur. Que sit gra quā ꝓfert hūilib⁹ subdit: vt q̄ magis hūiliati fuerit ꝑpter ipsū tpe certamis: eo gloriosius exaltenē tpe retributiōis. hūilitatē dicim⁹: vī q̄ñ aligs ꝑ abluēdis peccatis incipit salubrit atteri. Vel q̄ñ spōtanea mēti deuotōe pfectiores deo ⁊ hoib⁹ hūiliant. Vel q̄ñ ꝟ psecutores ꝑ patientie ꝟtutē iuict⁹ animꝰ armatur. Et ad oē gen⁹ hūilitatis seqt̄ ꝓgrua merces exaltationis.

Jacob. 4.b

Ibidem. c.

Tāq̄ leo rugi. Sic rugit⁹ leōis spectit aures ne aliū sonū excipiāt: sic diabol⁹ fideliū mētes terrēdo: ⁊ illicita suggerēdo a via veritat⁊ ne vocē christi audiant auertit.

Luce. 12. c. roma. 12. c. Joco. 4. c

Circuit. Tāq̄ hostis obsidēs muros clausos: explorat an sit ps aliqua muroꝝ mīn⁹ stabil⁹. cui⁹ aditu ad interiora penetretur: offert oculis formas illicitas⁊ faciles volupta tes: vt visu destruat castitatez: aures ꝑ canora: vt emolliat xp̄iānū rigorē. Lingua cōuitio ꝓuocat manū iniurijs lacessentib⁹ ad cedē iūtigat: honores terrenos ꝓmittit. vt celestes adimat. Et cū latenter nō pōt fallere: addit aptos terrores. In pace subdol⁹. i. psecutōe violētus. Ꝟ quē anim⁹ dz tātū cē pat⁹ ad resistēdū: q̄tū pat⁹ ē ille ad ipugnādū.

Scietes eādē. Tāto maiorē habete fiduciam. q̄to ꝓstat: q: nō vos soli tētamini: ⁊ ipsa passio q̄ vos fatigat ē cadē⁊ cōis nr̄e ffnitati. i. fratrne eccle sie: q̄ ē ꝑ totū mūdū. ⁊ q: a ꝓstōne mūdi semp passi sunt iusti: pudeat vos solos ꝑ oib⁹ nō posse pati.

Scripsi. Vobis nō vt imperās: ⁊ obsecrās ⁊ ꝓtestās audēte scripturarum hāc esse verā grām quā scribēdo p̄dico: q: nō ē in alio aliq̄ sal⁹: in q̄ oport⁊ vos saluos fieri. vel obsecrās vos vt faciatis hāc grām: in qua statis: qua imbuti estis: esse verā grām vestrā ⁊ pficientē vobis. Qui gratiam spernit

Nicolaus

a Impi⁹ ⁊ pctōr: vbi parebūt. q. d. nusq̄. nā in inferni ꝑfūdo absconditi erūt. ⁊ sic ꝛcludit, ꝓpositū de iustis patiētib⁹. dicēs: b Itaq⁊ ⁊ hi qui patiūt. martyriū. c Scōm volūtatē dei. q sic fieri ordinauit. d Fideli crea. cō. aias su. in bñfact. ⁊ sic secure eos ꝓsuat. ⁊ cū angel' gliose coronat. e Eniores q̄ qui. Postq̄ btūs petr⁹ informauit fideles ge- C. V. s neraliter. ⁊ suos ⁊ ꝓiugatos spūal'r. ⁊ postea interposuit informationes alīq̄s in cōi. hic informat spāl'r existentes in statu pastorali. ⁊d. Seniores q̄. dicūt aūt seniores epi p̄sbyteri ⁊ doctores. vñ. j. de alavbi trāslatio nra hz: Si senex hīet oculuz iuuenis videret vtiq⁊ vt iuuenis. antiq̄ hz: Si hīet p̄sbyter oculū iuuenis ⁊c. debēt eni cē mīstri ecclie maturi morib⁹ ⁊ etate. f Obsecro. hūiliter ⁊ charitatiue. g Cōsenior. i. ꝓsilis eis in etate ⁊ officio. h Et te. xp̄i passionū. quia ꝑ eo fui parat⁹ ad martyrium in carcere herodis: Act̄. xii. i Et ei⁹ ⁊c. cōicator. i. ad horā particeps fact⁹ visionis glorie xp̄i in trāsfiguratione vbi se tūc ostendit petro ioanni ⁊ iacobo in forma hūanitatis gloriosa in q̄ apparebit manifeste in iudicio. Vel aliter: Cōicator. i. predicator. Glorie xp̄i. Que reuelāda est in futuro. nō p̄dicto. Cōsequēter ponit formā obsecratiōis. d. l: Pascite q in vobis ē gregē dei. i. pplm cōmissum vīo regimini. l Prouidētes. pplo de dei ꝟbo ⁊ eucharistie sacro. m Nō coacte ⁊ spōtanee. i. non amaro alo ⁊ libero. n Nec⁊ turpis lucri gra. i. ꝑpter q̄stū tpalē. o Sed volūtarie. ꝑpter honorē diuinu⁊. p Nec⁊ vt do. in clero. i. nō eleuati p supbiā rōne platiōis. q Sz fos. facti gregis. li facti est notatiui casus ⁊ pluralis numeri. i. tenētes debitam humilitatē ad subditoꝝ informationez. r Ex alo. ita vt humilitas sit vera ⁊ nō ficta. ſ Et cū ap. ꝓn. pastoꝝ. ſ. xp̄s in iudicio. t Percipie

de lyra

tis imarcessibilē. i. indefectibilē. v Glorie coronaz. in ala sil' ⁊ corpore. x Similiter. Hic vltimo informat existētes in statu iuuenili. ⁊ ꝓmo de humilitate q̄ debet esse in iuuenib⁹. d. y Adolescētes subditi estote seniorib⁹. reuerētiā ⁊ obediētiā debitā exhibēdo. z Oēs eni inui. hu. insinuate. i. ꝟbis ⁊ opib⁹ demōstrate vt exercitet⁊ vos mutuo ad opa hūilitat⁊. quia dñs superbis resistit. vt ꝑz i electōe āgeloꝝ superbiētiū ⁊ i elevatōe boiuz hūiliū ad loca angeloꝝ. ꝑpter qō ꝛcludit: Hūiliamini ⁊c. a Oēm sollicitudinē. ꝑtici. in eū. nō q̄ omittāt facere qō in se est. nā hoc esset tentare deū: sed q̄ ipsi credāt assequi oē bonū per ꝟtutē dei. b Sobrij estote. Hic secūdo informat eos de vigilātia ⁊ sobrietate q̄ sunt multum necessarie. d. Sobrij estote. in victu ⁊ vestitu. c Et vigilate. i. diligenter a peccatis p̄cauete. d Quia adū. ves. dia. tāq̄ leo rugiēs. p seuitiā. e Circuit. p malitiā. f Querēs quē deuoret. incorpādo sibi p mortalē culpā. g Cui resistite. fortes in fide. formata charitate que est armatura sufficiēs ad sibi resistendū. h Scietes eādē passionē. i. demonis insultū ⁊ tētationē. i Ei que in mū. ē. ve. fra. fieri. i. ffib⁹ vīis p mūdū dispsis. q. d. resistite diabolo sicut ⁊ ipsi. ⁊ q: talis resistētia indiget dīna assistētia. iō subdit: k Deus aūt oīs gre. ſ. dator. l Qui vocauit vos p fidē. m In eter. gliā suā. finaliter. n In xp̄o iesu. ꝓsequēdā. i. ꝑ xp̄o iesu. o Modicū passos. oīs enī pena tpalis ē modica respectu eterne vite ⁊ etiā respectu mercedis expectate. p Ipse pficiet. ſ. ad qō vīa virt⁹ nō sufficit. q Cōfirmabit. vestrā fragilitatē. r Solidabit q̄. grām vob datā. Ipsi gl'ia ⁊c. ſ Per siluanū. hec est vltia pars siue ꝛclusio hui⁹ epl'e in q̄ ꝓmo ostendit p quē scribit vt recipiētes eā sint magis certi q̄ cuanuerit a petro ⁊ nō ab aliq̄ pseudo aplo d. Per siluanū fidelē fratrē vobis vt arbitror: breuiter scripsi. vt melius positis retinere

non gratiam minuit: sed hanc nō suam. id est non sibi vtilem reddit.

In babylone. Romā vocat babylonē ꝓpter cōfusionē multiplicis ydolatrie: in cui⁹ medio sctā ecclīa adhuc rudis ⁊ parua tam fulgebat sicut plebs ysraelitica quo nūero ⁊ captiuata sedens sup flumina babylonis: absentiā sctē terre deflebat: nec canticū dñi in aliena terra cātabat: ⁊ bñ dū auditores hortat ad patiētiā aduersitatū ꝑsentiū: dicit ecclīā q̄ secū ē in babylone cōstitutā. i. in ꝓfusione tribulationū: q̄ sctā dei ciuitas a ꝑmixtiōe ⁊ pfidia diaboli: nō pōt cē immunis. Explā ꝓma petri finit. Incipit epla secūda Petri. C. I.

S Jmon petrus. Ista est, dē quibus ⁊ ꝑ mā scribit epistolā: electi ꝓselitī dispersiōis ponti galatie capadocie ⁊ bythinie: ꝓfirmās eos aduersus pseudo qui verā doctrinaz auertētes suos inducebāt errores: vt q̄ persecutorib⁹ nō cesserūt hereticis nō cedant.

Seru⁹ ⁊ apo. Cōmē dat persona scribentis.

Coequalē. Coēgles sibi cognoscit nō ꝓ circūcisiōe: Sz q̄ eādē quam ipse accepāt xp̄i grāz ⁊ fidē ⁊ hāc p opa exercebāt.

In iustitia. Hāc iustitiā nō hūana prudētia repperit: nec legis institutio docuit: ꝙ nr saluator in euāgelio ostendit: nisi abundauerit iustitia vr̄a plus q̄ scribarū: ⁊ pharisey⁹ nō intra. reg. celo.

Gratia vo. In ꝓma multiplicē in hac adimpleat: q̄ illā incipiētib⁹

Nicolaus

sitis retinere ⁊ ope adimplere. a Obsecrās. i. obsecrādo monēs ⁊ nō imperās de ꝓdictoz adimpletiōe. b Et cōtestās hāc esse verā grām dei. s. fides catholica. c In qua stat̄. firmiter radicati. scdo eos salutat ex parte fideliū q̄ cū eo erāt rome vñ scripsit hāc epla m dicēs: d Salutat vos ecclesia. i. cōgregatio fideliū. e Que ē in babylone. i. in roma quā figurali ter babylonē vocauit. ꝙm q̄ dicit Hiero. in lib. illustriū virox: q̄ sic babylon fuit ciuitas maxia ⁊ ydolatrie dedita. sic patz in Daniele. sic roma fuit postea ex filī opc. vñ dicit Leo papa in ꝓmone de sanct̄ aplis petro ⁊ paulo de ciuitate romana: q̄ magnā credebāt fecisse religionez. si nulli⁹ respueret falsitatē. i. ydolatriā. f Collecta. s. ad fidē xp̄i sic ⁊ alie ecclie. g Et marcus filio me⁹. s. spūalis in baptismo ⁊ doctrina. h Salutate inuicē. in signo mutuo charitat̄. i Jn obsculo scō. nō adulatorio sic absalon osculabat pp̄lm. ij. Reg. xx. Nō sil̄atorio. sicut ioab amasam. ij. Reg. xx. Nō ꝓ ditorio. sicut iudas dñm: Matth. xxvj. Nō impudico. sicut mulier adultera inuenē. Prouer. vij. Sz osculo sctō. q̄ est charitat̄ signū ⁊ eī⁹ fomentū l: Bta. scz dei. l Vobis oībus. supple sit. m Qui estis in christo iesu incorporati sibi per fidem.

Finit postilla venerabilis fratris Nicolai de lyra' sup epl'am canonicā beati Petri apli primā.

Incipit epistola secunda beati Petri apostoli. C. I.

n Jmon petr⁹. Hic incipit scda petri epla quā scripsit eisdē q̄b⁹ ꝓmā. ⁊ diuidit in duas ptes. s. in salutationē ⁊ ꝓsecutionē. scda ibi: Vos aūt. Jn ꝓma pte ꝓmo describit ꝑsona

f salutās ex noīe ꝓmo. cū dī: Simon: q̄d nomē habuit añ q̄ vocaret a xp̄o. ⁊ ab adūcto. cū dī: o Petr⁹. Ď nomen sibi iposuit xp̄s a firmitate fidei ad discretionē alteri⁹ simonis q̄ dicit⁹ ē zelotes. Act̄. i. Describit ēt ex hūilitate. cū dī: p Seru⁹. ⁊ ex officij dignitate. ibi: Et apls iesu xp̄i. q Vis. Hic scdo describit ꝑsone salutate. cū dī: Vis q̄ coēq̄lē nobiscū sortiti sūt fidē. p li coēq̄lē. nō excludit diuersi grad⁹ in fide circa obiectū. nā ad fidē i q̄libet req̄rit̄ q̄ articuli fidei credāt. si enī q̄s vnū solū articulū discrederet nulli⁹ fidē ꝓprie dictā habet. tū in fide sūt grad⁹ q̄tū ad explicationē. Iz enī oēs fideles credāt oēs articulos saltē implicite. tū ht̄es maiorē noticiā plura credunt explicite. silr̄ q̄tū ad intēsionē. q̄ vn⁹ credit feruētio⁹ ⁊ firmio⁹ alio. ꝙ p li coequalē excludit distinctio iudeoz ⁊ gētiliū. q̄ gētiles credētes eq̄liter recepe

ſ vt cito possitis intelligere breuiter: obsecrāns ⁊ contestans hanc esse verā gratiā dei i qua ⁊ ſ qō ego dico vobis dicunt ⁊ alij statis. Salutat vos ecclesia quē †ſ euangelista a me baptizatus: a me docus ē in babylone collecta. †⁊ marcus †ſ in signum communie fidei filius meus. † Salutate inuicem ſ pacifico columbino: non ficto non subdolo †ſ a gra incepit: in gratia finit in osculo sancto: † Gratia vobis †ſ quasi qō ꝓnoiatie ecclesijs scribo oībus p orbem terrarum ecclesijs scripto omnibus †q estis in christo iesu.

Finit epla ꝓma beati petri apli.

Argumentum in secundam epistolam canonicaz petri.

S Jmon petrus p fidez huic mūdo sapientes mortuos ē declarat: eisdemq̄z pietatis quā ta sit magnitudo luce ipsa clarius manifestat.

Finit argumētū.

Incipit epla canonica scda beati petri apli. C. I.

h Sic pfectioīb⁹ scribit: Multiplicat gra bñ ꝑficiētib⁹ in hac vita p fidē. Adimplebit queniētib⁹ in alia vita per spēm. vñ addit: in cognitione dei. n. vt noscatis vnū verū deū: ⁊ quē misit iesū xp̄m. Quo oīa no. Ita adimpleat: vt per eū cognoscat̄ quo. i. quā pfecte sūt nobis donata p grām eius oīa dona: nō infirmitat̄ sicut in veteri lege q̄ neminē duxit ad pfectū. Sed

ſ obedies. s. fidei †ſ agno scēs vitatē firmus in fide

S Jmon† petr⁹ ser ſ humilis †ſ nūci⁹ saluatoris ⁊ regis nostri. uus ⁊† apl⁹ ie su christi his⁹ q †ſ diuina electione cōequales nobiscum † sortiti sūt

†ſ nō in circūcisione legis equati estis antiq̄ plebi dei sed side que fine operibus legis saluat fidez† in iusticia dei nr̄i ⁊ saluatoris iesu xp̄i. Gra vobis ⁊ pax im

†ſ vel ag. ſ i quo ē vite eterne ꝓfimatio vñ sūt ꝓfī mati in vnū ſ dona pleat† i cognitionē dei ⁊ xp̄i iesu domini nr̄i. Quomodo oīa nobis diuine virtutis sue que ad

ſ obtinendam ſ pseruandam vitaz ⁊ pietatez donata sunt: p

ſ ⁊ hoc ſ p cognitionē saluatoris oīa mysteria diuinitatis quibus saluaremur cognouimus cognitionē eius qui vocauit nos

†ſ qñ trāsfigurat⁹ ē i mōte †ſ miraculoz †ſ vel p quē xp̄m vt p q̄ dona ſ cognitionē. ꝓpria† gloria ⁊† virtute. † p quā

ſ quāto pfect⁹ ge deū cognoscit tāto plus ꝓmissoz ei⁹ magnitudinē sētit ſ gra sit vob ⁊ pax vt per hoc. sa donauit: vt per hec efficiami ni†

†ſ coheredes filij dei sig naturā sz p graz ita tñ vt fictis fugiētes ne corrūpami a cōcupiscentia diuine cōsortes nature: fugiētes eius que i mūdo est ꝓcupiscētie corruptionē. Vos aūt curaz

dona ꝛtutis suc: q̄ sūt sufficiēcia ad vitā ⁊ pietatē: q̄ oīa q̄cūq̄z auditu a pie: nota fecit. Vel si legat q̄ ad vitā ⁊ pietatem donata ē. ita exponit: vt cognoscat̄ quo dñs nob oīa ꝛtutis sue dona iuē modū nre capacitat̄ ꝑsti terit: q̄ virt⁹ donata ē ad vitā ⁊ pietatē ꝓsequendā.

Ꝓpria glo. Nō angelū nō archāgelū: ad saluādū misit: nō i nobis aliq̄d boni per q̄ salvaremur inuenit: Sed infirmos ⁊ ingloriosos sua virtute reparauit et glia.

Maxima ⁊ pciosa nobis ꝓmissa donauit. Id ē: vitā eternā: quaz p ei⁹ cognitionē cōsequmur: vel q̄ ꝓmisit nobis de cōuersiōe aliox̄ p nos: vel aduentu spūs scti. vel de potētia miracloz donauit. Nobis ꝓmissa dona. Vel iō nobis q̄ natura sumus iudei: q̄ magisterio ipsi⁹ corporaliter vsi sumus. omnia sacramenta reseruit: ⁊ ideo maxima ⁊ preciosa spiritus sancti promissa donauit: vt per hoc etiam vos qui ex gentibus estis q̄ carnaliter xp̄m nō vidistis dine sue nāe donaret esse ptices: vt sicut nos ꝓmissa ab illo vl' accepi-

mus: vl' accepturos ꝓfidim⁹: sic ⁊ vos credētes de donis eius sitis indubij.

de lyra

rūt dona dei. iter q̄ ē fides. sic ⁊ iudei. vñ Ro. x. Nō ē distinctio iudei ⁊ greci. nā idē dñs oīuz diues in oēs q̄ inuocāt illū. vñ ⁊ Act̄. x. Cornelij⁹ ⁊ alij gētiles q̄ erāt cū eo spm̄ sctm̄ receperūt eodē mō sicut iudei receperūt in die pēthecostes. ⁊ hoc ē q̄d dī: Dis. i. gētilib⁹ puersis q̄b⁹ scribebat petr⁹. vt dictū est in ꝓncipio epl̄e ꝓcedēt. r Qui coe. nobiscū. s. iudeis de q̄b⁹ erat petr⁹. ſ Sortiti sūt fidez. ⁊ etiā alia dona dei. iō subdit: t Jn iusticia dei. i. data p deū. ⁊ accipit hic iusticia, put est oīs virt⁹ sic accipit pbs vno mō. v. ethicoz. ꝙ ibi logt̄ de iusticia acq̄sita. b ät agit̄ de iusta. v Bta. Dic tertio describit optata bona. cū dī: Bta vob in pnti. x Et par: in futuro vbi q̄tabit tot⁹ hois appetit⁹. y Adimpleat in cog. dei ⁊ xp̄i sc. dñi nr̄i. i. p cognitionē ei⁹ in pnti q̄ dirigit ad pacē illam cognoscēdo de xp̄o q̄ sequūt: Quo oīa ⁊c. totū ē sub vno vbo vsq̄z ibi: Vos aūt. exclusiue ⁊ iō est de salutatōe in q̄ exꝓmūt optata bona. ⁊ ē lra intricata. ꝓpt q̄d sic iūgat: z Jn cog. de. ct. ic. xp̄i quo oīa ⁊c. i. vt cognoscat̄ q̄ benigne ⁊ pfecte donata sūt nobis oīa q̄ ad vitā gre ptinēt. a Et pietatē. i. cultuz latrie q̄ pietas a Tullio ⁊ doctoribus catholicis nolat. b Dine ꝛtutis. i. p ꝛtutē dinā q̄ est in eo. i. xp̄o. verūtū q̄ cognitio xp̄i ⁊ donoz ei⁹ deriuata est ad gētiles p ꝓdicationē apl̄oz imediate illuiatoz. iō subdit: c Per cognitionē ei⁹. s. xp̄i nobis denatā ab eo. d Qui vo. nos ꝓpria glia ⁊ ꝛtute. cū essem⁹ simplices ⁊ idiote: Act̄. iiij. ꝓpt q̄d totū ē ab ipo. e Per quā. s. gliā ⁊ ꝛtutē xp̄i. f Maxima ⁊ p. no. ꝓmis. donauit. s. spm̄ sctm̄ signo visibili ⁊ donū linguarū sic ꝓmiserat Ysa. vlt̄. Vos ät manete i ciuitate donec induami ꝛtute ex alto. ⁊ Job. xvi. Si enī nō abiero paclit⁹ nō veniet ad vos. si ät abiero mittā eū ad vos. ⁊ subdit ibidē: Cū ät venerit ille spūs ꝛtat̄ docebit vos oēz ꝛtatē. g Ut p b. dona spūs sctī vob data. h Efficiami. credētes nre ꝓdicatiōi. i Dine cō. nāe. p dona gre sic ⁊ nos. sic enī pfectiones nāles sūt q̄dā dine nāe ptic̄patōes in eē nāli: sic dona gre in eē supnāli. ⁊ qm̄ access⁹ ad terminū ad quē icludit recessū a termino opposito. iō subdit: Fugiētes ei⁹ ⁊c. ⁊ pz. l Vos ät. Hic incipit ꝓsecutio epl̄e in q̄ ꝓmo credētes inducit ad tenēdū firmit fidei ꝛtatē. scdo ad ꝓcauēdū oppositā falsitatē. ca. seq. Prima in duas. q̄ ꝓmo ponit dictā inductionē. scdo inductiōis rōnē. ibi: Hec enī. Circa ꝓmū sciēdū q̄ fides sine opib⁹ mortua ē. vt dictū ē. s. Jaco. ij. ꝓpter q̄d nō ē pfecta vsq̄ quaq̄z nō ꝓpter aliquā falsitatē. nā fidei formate nō subest falsū. ꝙ ꝓpter opis defectū. iō credētes inducit ad fidē opatā p dilectionē ⁊ alias ꝛtutes ānexas d. Vos aūt. supple sitis. l Curā oēm subinferētes. adiplēdū q̄d subdit:

Ministrate in fi. nō solū fugiatis cōcupiscentiā mūdi. Sz etiā ministrate in fide vīa ꝟtutē: quasi fuisti z hūili mō oñdite fratrib⁹ ꝟtutē. i. cōstātiā vīe bone ꝟuersatiōis q̄ fidei ingerēda est: ne sine opib⁹ fides otiosa sit vt alios vīo ẽxēplo in bona ꝟuersatiōe ꝓfirmet. Vos dico oēm curā subinfe. In solo deo sit ois vīa cura in occulto cordis: ne sitis molles z dissoluti.

In scīa aūt abstinē. Luz bona facē didicerit spe eterne vite mor a malis abstinete: z in cogitatiōe z in ope ne in vacuū scia celestium celat: Si se ab illecebris secli aliquis non coerceat.

In pietate fra. nō alteri⁹ rei intuitu pietatis opa aduersarijs vīis impendat: nisi fraterne dilectiōis: vt p eis oretis vt cōuertāt: q doctrina vīa vel increpationibus nolunt conuerti.

Charitatē. Dei que merito amori fraternitatis adiūgit q: nec de⁹ sine primo: nec primus sine deo perfecte diligitur.

Hec enī si. ꝛc. Jō hec tenete: z aliis mīstrate: q: hec oīa si assint vobis i affectu cordis: z etiā superēt. i. aduersū vitioꝝ bella ꝙualuerint non vacuos ꝟtutib⁹ ꝓstituēt in hoc selo: vl sine fructu in futuro: vl nō vacuos in vobisipsis sic vas oī bono liquore vacuū: nec sine fructu i alijs: q̄s erem plo vestro conuertitis.

Cecus ē z manu. Dcui⁹ sciam: man⁹ opationē designat. Cecus est z manu tētās: q sciaz recte opatiōis nō hīs: qd sibi rectū videt opat z lumē veritatis ignorans q̄si manuz ad op⁹ qō nō videt ertēdēs: gressū in iter omnez subinferentes: ministrate †ſ bone opationis. † ſ in bona ꝟuersatione discite bene facere spe eterno⁹ nō tpaliū.

in fidē vestra in† virtute. †ſ virtu

† ſ discretiōis sciēdi q̄: enī. q̄ñ: vel quō sz q: sub spē discretōis solet blādiri voluptas tō i sci. mīstra. absti.

tē aūt† scientiam. in scientiā autez ſa malis ſa voluptatib⁹ †† abstinētiā patiētia sequit vt q a voluptatib⁹ mūdi se ꝛgineꝛ: aduersa quoq; ei⁹

abstinentiam. † in abstinētia autē sustineat † ſ vt erga eos quos toleratis pie solliciti ex charitate sitis

patientiā: in p̄tiētia autē† pietatē: i pietatē cāt amōrem fraternitatis. in amōre autem fraternitatis ſ vel

charitatez. Hec eniz si vōbiscum † ſ bella vitioꝝ †ſ in pāti ſ quo ad vosꝓlos ſ nō apparebit in ꝓspectu meo vacuus

adsint z† supēret: † nō vacuos nec †ſ in futuro ſ quo ad alios ſ virtutuz ſ mercedis †ſ in die iudicij q̄ñ cognoscēt iesus: vel in cognitione

sine† fructu vōs ꝓstituent† in dō/ .i. pter hoc q: cognouistis

mini nostri iesu christi cognitiōe ſ se hec tenēda sunt q: † ſ a lūine diuini solis, alien⁹

cui enim nō pst̄o sunt hec† cecus † ſ non hās ducem boni itineris

ē z† manu tentās: obliuiōnē acci/ †ſ p baptismū vel p̄ penitentiā †ſ originalīū vel in q bus diu ꝓsueuerat

piens† purgatiōnis† veteꝝ suoꝝ ſ actualiū †ſ q: cecus ē q hoc non habet

delictoruz. Quapropter fratres ſ maiori studio ad hec retinenda laborare.

magis satagite: vt p bona opa

Obliuionez acci. Si hō de pctō in pctm̄ cadit: videt oblit⁹ pacti q̄ in baptismo cū deo iniit. Certā vestrā vo. Multi vocati. p. c. Certa ē est vocatio cūctoꝝ q ad fidez veniūt. Qui ꝟo fidei sacris q̄ pceperūt bona opa q̄z pseueranter adiūgūt: isti suā vocationē: etiā electionē certā intuētib⁹ faciunt. Sic z qui post vocationē ad vitia vertunt: cū in his vitijs ex hac vita migrauerint: iam omnib⁹ certum redditur: q reprobi fuerint.

Nicolaus

a Ministrate in fide vestra ꝟtutē. scilicet⁹ bñ operādi vt appareat viua. b In ꝟtute aūt scientiā. i. discretionē opis directiuā. c In sciētia aūt abstinentiā. nō solū ab illicitis: ꝫ etiam aliquib⁹ licitis peruenientes ad cōsiliorū pfectionē. d In abstinentia aūt patientiā. sicut dicit Matth. vj. Cū aūt ieiunatis. tēporib⁹ nō iniactis. s. nolite fieri sic hypocrite tristes ꝛc. e In patientia aūt pietatē. hoc est enī pfectionis q hō sit sibi durus per abstinentiā z aliis pius per cōdescensionē. f In pietate aūt. circa aliq̄s personas singulares. g Fraternitatis. i. cōicatis fideliū. h Amorem. q: bonū cōmuni⁹ est diuin⁹ z meli⁹. i In amore aūt fraternitatis charitatē. i. vnionē ad deū q̄ est vinculū pfectiōis Col. iij. z per ꝙs olim pdictoꝝ pfectina. k Hec enī. Hic ꝟnter ponit inductiōis dicte rō. z p̄mo rōne sumpta ex pte inductionis. scō ex parte inducentis. ibi: Propter quod. Prima rō: q: si sic acquiescat inductioni dicte ꝓuenit inde magnū bonuz z euitat magnū malū. z hoc est qō dī: Hec enī. p̄dicta. l Si vobiscum assint. insepabiliter. m Et superēt. oppositā vitia. n Nō vacuos nec sine fructu. immo plenos meritis z p̄mijs. o Vos constituēt. finaliter. p In dñi nostri iesu xp̄i cognitiōe. i. ei⁹ aperta visiōe: Job. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscāt te solū deū z quē misisti iesum xp̄m. q Cui enī non pst̄o sunt hec cecus est. in intellectu. r Et manu tentās. i. dubius in effectu. s Obliuionem accipiēs ꝛc. id est per effectum videtur oblitus. t Purgatiōis. per baptismū in quo accepit nouā vitam per fidē charitate formatā z aliis virtutib⁹ operantez. v Quapropter fratres magis satagite ꝓcedendo de bono in meli⁹. x Vt per bona opa certā vocationē. ad fidē catholicā. y Et electionē. ad beatitudinē. z Faciatis. quasi dicat. si essetis a bonis opib⁹ otiosi: videt vocatio z electio vestra magis esse ꝑm p̄sentē iustificiam q̄ ꝑm eternā dei predestinationē. Sciendum tñ q̄ hic accipitur certitudo pro probabili coniectura. que certitudo est in mo

ſ oñdatis vos certe vocatos a deo z electos bñfaciē do faciatis vos certos de ꝓmio vre vocationis

certā vrāz vocationē z electiōnē ſ hec ministrate: qui ia

faciātis: hec enī facientes: nōn ſ mortaliter † ſ futura vita †ſ mīstrādo hec

peccabitis† aliqñ. † Sic enī abū/ †ſ. i. virtutes per quas introibitis ad vitaz

dāter ministrabitur vobis† itroi tus in eternuz regnū domini no/ †ſ q: adeo vtilia

stri z saluatoris iesu xp̄i. † Dō/ pter q̄ vos incipiaz semp cōmo †ſ vel sup his ſ octo gradibus †ſ q̄ō in presenti de bis potest sciri ſ monebo

nere† de his. Et q̄uidem† scientes †ſ q̄uis ꝓfirmati sitis † ſ in futuro meli⁹ videbit⁹: z melius ꝓfirmati eritis: nec erit opus moneri

z† ꝓfirmātos† vos in p̄senti ve ritate. Justuz aūt arbitroꝝ q̄ā/ †ſ. i corpore in quo iter huius vite agit: z ꝓtra aduersarios veritatis certamen agitur.

diu: sū i hoc† tabernaculo: suscitā †ſ ō magis insto: q: cito remouebor a vobis: z mīti pseudo subintrabūt, ꝓtra quos vos oportet armari.

re vos i ꝓmonitione: † cert⁹ q̄ ve lox ē depositio tabernaculi mei. Secunduz q̄ z dominus noster †ſ vt: venio romā iterū crucifigi: z alibi extendes manus tuas: z alius te cinget ꝛc.

iesus christus† significauit mihi. Dabo aūt operam z frequēter ſ volo

habere vos pōst obitū meuz: ut † habeatis.

horum omniū memoriā faciatis.

Nō peccabitis aliqñ. Id ē: ad vitā eternā attinget. vbi amplius nō peccabit: vel crimialia vitabit: q̄ qui egerit nō hz hereditatē in regno xp̄i: a qb⁹ imunis iuuāte dño pmanet: q supradicti ꝟtutib⁹ se mācipauerit. Sine venialib⁹ ꝟo nulli ē pōt. Sic enī abū. ꝛc. Ezechiel loquēs de edificio in mōte ꝓstituto ait: Et in octo gradib⁹ ascēsus ei⁹. Et hic petr⁹ octo ꝟtutū grad⁹ nūerat: fidē: ꝟtutē: sciam: abstinētiā: patiētiā: pietatē: ffnitatis amorē: charitatē: qb⁹ fugiētes mūdiales ꝓcupiscētie corruptionē: ad habitationē regni celestis ascendere debem⁹. de qb⁹ ps. Ascēsus in corde suo disposuit, i valle lachrymarū i loco quē posuit. z infert: z ābulabūt de ꝟtute in ꝟtutē z videbit deus deorum in syon.

Incipiā. Ut sit vob introit⁹ patēs ad scā scōz iterū z iterū monebo vos z sp ero in inceptione: q: nūq̄ erit finis monitōis Dō ꝙ nō ē mihi pigrum sepius iterare. vobis non sit onerosuz sepi⁹ audire.

Et q̄dē scien. Quare vult monere illos qui sciūt z ꝓfirmati sūt. iō. s. vt sciaz quā hñt opis⁹ exercēat: z ꝟitatē cui⁹ p̄sentia ꝓfirmati sūt: firā mentē custodiāt: ne q̄si p magistros erroris ercidant a simplicitate z castitate fidei. Justū a ar. ꝛc. Jō monebo: q: iustū arbitroꝝ (p b q: dñs bēigne vocauit me z ꝓfirmauit: z alios ꝓfirmare monuit: dices: ꝓfirma frēs tuos) suscitare vos q̄si dormiētes ad p̄dicta sp existēs in cō monēdo sollicitus.

Depositio tabernaculi. Pulchre nō mortē ꝫ depositionez vocat: q: sic ē famulis dei carnis retinacula exuere: sic viatoris ꝓfecto itinē domū, p p̄tā, p hītatiōe tabernaculi adire: z sic posit⁹ in expeditōe, pstrato hoste ad p̄taz redire. Dabo aūt ope. Quia cito trāsitur⁹: iō interi dū viuo dabo opā vt vos frequēter. s. q̄tiēs instabūt pseudo: z volēt vos abstrahē: hēatis ꝫ in mēoria p⁹ obituz meū: q̄si me p̄sēte nō habebit⁹ doctorē: nō q̄libet mō habere ꝫ ita vt hoz memoriā faciat⁹ opere adimplēdo: z alios docendo.

Post obitū. Obitus dicitur sanctorum: quādo exeunt obuiā spōso.

de lyra

ralibus z humanis agibilib⁹ requirēda. ꝑm q dicit. s. Ethicoꝝ. Disciplinati enī est in tantū certitudinē inquirere ꝑm vnūquodq; genus inquantū natura rei recipit, primā enī videt mathematicū persuadentē acceptare z rhetoricū demonstratiōes expetere. a Hec enī facientes. i. opera bona continuantes. b Non peccabitis aliqñ. s. mortali peccato. quia veniale nō pōt vitari omnino. c Sic enim, abundāter. id est per multa merita. d Ministrabit vobis introitus in eternū regnū. qō est sūme desiderandum. e Propter qō ꝛc. Hic consequenter inducit, ppositum ratione sumpta ex parte inducētis. z hec est dupler. secūda ponit ibi: Nō enī. Prima ꝟo accipit ex cura pastorali que mouere debet pastorē ad informandū subditos in bono z confirmandū z maxime qñ scit obitum suū ppinquū. z sic erat in petro pastore fidelium. z hoc est qō dicit: Propter qō vos inciam semp cōmonere de his. i. de operib⁹ bonis. z dicit: Incipiā. i. ita frequenter hoc faciā ac si semper essem in ꝓncipio. f Et quidē scientes. bonum facere. g Et confirmatos. vos. h In presenti veritate. supple desidero esse, ppter quod ponit in aliquib⁹ libris: Volo. quia subintelligit licz nō sit de textu. i Justū enim arbitroꝝ. ratione officij mihi impositi. k Q̄diu sum in hoc tabernaculo. id est viuens in hoc corpore quod dicitur tabernaculū anime. l Suscitare vos in cōmonitione. id est excitare vos ad bonū. m Certus q̄ velox est depositio tabernaculi mei. sciebat enim mortē suam ꝓpinquā per christi reuelationē. n Dabo autem operam. id est efficaciter z frequenter hoc faciam. o Habere vos. supple memoriā de cōmonitionib⁹ meis. p Post obitum meū. pastor enī bonus desiderat z querit salutē sui gregis non solum pro tempore suo: sed etiam pro futuro. q Ad horum memoriam faciatis. id est opere implea tis. Ex dictis patet q̄ hanc epistolam scripsit rome sicut z precedentē. nam sicut dicitur hic propinquus erat passioni sue quam sustinuit rome.

Non enim

Nō enī indo.fa. Hic ꝛ paganos tangit ꝛ hereticos. Pagani qcqd eos delectabat deos appellare nō timuerūt. Heretici accepē dei veri myste rijs de cetero nō dinis scripturis attēdere: ꝫ potiꝰ ad sensū erroneū has ma le interptādo trāsferre studuerūt. Sed specu.fa.il.ma. Trāsfiguratio dñi ꝛ claritas eius: signū erat resurrectōis suę ꝛ nr̄e. Per hellā q cū eo ap paruit: intelligit resurrectio eoꝝ q fuerunt añ le gē. Per moysen eorū q sub lege. Per petrū ꝛ iacobū ꝛ ioānez eoꝝ q sub gr̄a: vel per moysen mor tuū mortuoꝝ: per vivos vivorum.

Et habemꝰ fir. Ds dixī vobis nō est fabulo sum: ꝫ certū: ꝛ nō tm̄ his signis declaratū: ꝫ etiam ad ꝓfirmationē nr̄e p̄dicatōis habemꝰ ꝓpheticū ꝓmonez dauid. Dñs dixit ad me. f. m. e. t. e. h. g. t. firmiorē inter alios ꝓphetas: qꝛ clariꝰ alijs de xp̄o prophetavit.

matt. 3. d. marci. 1. b. Luce. 3. c. Firmiorē p. ser. Si qs testimonio nr̄o minꝰ credit: qꝛ in secreto gliam redēptoris cōspexim⁹. cer to ꝓmoni ꝓphetico nullꝰ audebit cōtradicere.

Cui attēdētes bñfa. Ut lucez possitis habere scientie: hoc intelligentes qꝛ nullꝰ scōꝝ ꝓphetaruꝫ ꝓpria sua interptatione pplis dogmata vite prę dicauerit: ꝫ q a deo didi cerant in secreto: ꝫ plebi dei obseruāda tradebāt. Dīni gētiū de corde suo fingebāt. Sicut q̄ ꝓphe

sō ideo sū sollicitus: qꝛ magna res ē quā do eo

Non enim indoctas fabulas se/
cuti: notāz fecimus vobis domi/
† ſ qua oia operat ꝛ ptinet † ſ qua oia futura ab eterno preuidit
ni nr̄i ielu christi † virtutē ꝛ† p̄sci/
†ſ potiꝰ docem⁹ vos ea magna q̄ vidim⁹ ꝛ audiuim⁹ de illo trāsfigurato in monte † ſ sumus
ēntiam: † sed speculatōres † facti
†ſ qꝛ hoc magnū fuit ſ q̄ accepit a deo ꝑm q̄ hō
illius magnitudinis. † Accipiēs
†ſ qñ facies ꝛ vestimēta eius fulserūt †ſ p vocē dila psam gloria delatis eius claruit
n.a deo patre † honorē: ꝛ † gloriā
ſ clarificandum
vocē delapsa ad eū huiuſcemo
†ſ a patre glorioso magnificante ꝛ glorificante filium † ſ consubstantialis
di† a magnifica gloria: Hic ēſt† fi
li⁹ me⁹ dilectus: in quō mihi cō/
ſ ga nullus ei succedit
placui: ipsū audite. Et hanc vo/
†ſ petr⁹ iacob⁹ ioānes †ſ ad cōprobādā ei⁹ divinam
cem † nos audiuim⁹ † de celo alla/

naturā † ſ thabor vel simile ei audiuimus in alio monte. i. olueti qñ orabat.
tam: cum essemus cū ipso i† mon
te sancto. Et habemus firmiorez
propheticū sermonez: cui attēdē/

ſ operando.
tes bēnefacitis q̄si lucerne lucenti
i caliginoso loco: donec dies illu
cescat: ꝛ lucifer oriatur in cordib⁹
vestris. Hoc primū intelligentes
†ſ .i. ppria pphetantis voluntate sed spūsancto in eo loquente
q omis prophetia scripture † pro
pria interpretatione non fit. Non
enim voluntate humana allata é
aliquando prophetia: Sed spiri/
tusancto inspirati locuti sunt san
cti dei homines.

Erunt vō C II.

f ꝛ pseudo prophete in po
†ſ tā sūt ſz tūre cōprimunt: sed post obitū meū manifestabunt
pulo. Sicut ꝛ in vobis † erunt
ſ in corda vra
magistri mendaces: qui introdu
†ſ doctrias q̄ secāt ꝛ separant a deo: vn̄ pibūt ſ xp̄m.
cent † sectas pditionis: ꝛ eum qui
ſ sanguine † ſ cē † ſ negata veritate inducunt falsitatē: p qua cito p̄clitabunt
emit eos † deum negant: † super/
ducentes sibi celerem pditionem.
ſ a quibus graue ē caueri qꝛ multi ꝛc. ſ nullā spē vite
Et multi sequent eorum luxuri/

futuro appareat claritas dei. ꝛ lucifer. ſ. clarꝰ intellectꝰ nr̄: vel ipse xp̄s oriat in cordib⁹ nr̄is. Dilectio erit qualē nūc optam⁹: ꝛ qꝛ nō est: suspiramus ꝛ q̄lis erit: singuli in singulis videbimus: quō nūc facies nr̄as alterutrum videm⁹. Interim ad nocturnā lucernā ptinet: q̄ filij dei sum⁹ ꝛ nōdū appa ruit qd crim⁹ ad cōpationē impioꝝ dies sum⁹: ad cōpationē future vite lu cerna indigemus.

Hec primū intelli gētes. Attendite ꝓpheti/ co ꝑmoni. nā a deo ē: qō pōt ꝓbari p hoc q̄ ꝓphe tia nō ē talib⁹ vōbis ꝛ tali mō locutiōis scripta: q̄li vtūr hoies in locutione sua: ꝛ q̄li seclares scriptu re sūt cōposite: ꝛ interpta te: ꝛ vere nō ē locutio ꝓ/ phetarū ꝑm suā vl̄ audiē tiū voluntatē: ſz ꝑm vo/ luntatez spūs sancti: qui loquebat in illis. 1. timo. 3. b

Nō enī volūtate hūa/ na. Sic in ptāte ꝓphārū nō erat sp hīe spm̄: sp fu tura p̄dicere: ita nō erat ptātis eoꝝ vt q̄cūq; vel/ lent: docerēt: ꝫ ea sola do cebāt: q̄ a spū didicerāt ꝫ ſō dicūt: ne qs ad libitū suuz scripturas exponat. 2

C. II.

f Erūt ꝛc. Jō ita vos cōmoneo ꝛ tot auctib⁹ vtoꝝ: ne decl piami p pseudo: q fingūt xp̄m nōdū venisse. Vel si venisse fatēt: aliās erro/ res iteserunt: q graviter punient ꝓ mēdaciis suis cū suis sequacib⁹. Sic in ppło isrl̄ fuerūt pseudo ꝓ/ phete: q falsa nūciabāt ꝛ iudiciū ꝓpetue dānatōis sustinuerūt: sic ꝛ isti. Sectas. Secte latine here ses grece cū qs stulta obstiatōe erroꝛē quē semel ꝛcepit: sp sectari nullaten⁹ cessat: qō ꝓprīū hereticoꝝ est. Perditionē. Merito pditionē sibi indu cūt: q redēptorē suū negāt: vel nō q̄lē veritas ondit: Sz q̄lē sibijpsi fingūt ꝛ predicent: ꝛ ꝓpterea alieni a redēptore nil certius q̄z foueam expectant.

Nicolaus

a Non enī indoctos. Hic ponit̄ secūda rō que accipit̄ ex doctoris certi/ tudine q tāto magis mouet̄ ad docendū quāto scit suā doctrinā esse veram. erat aūt petrus de veritate sue doctrine duplici via certꝰ. secūda ponit̄ ibi: Et habemꝰ. Prima via fuit per auditum imediate a deo p̄e a quo nulla falsitas pōt esse. ideo dic̄: Nō enī indoctas fabulas secuti. sicut sequūt̄ poe/ te ꝛ doctores falsi. b Notā fecimꝰ vobis dñi nr̄i ielu xp̄i ꝓtutez. vobis p̄dicando ꝛ ꝑmonē miraculis christi noie factis ꝓfirmādo ad sue divinitatis ostensionē. c Et prescientiā. nā inc̄tū deꝰ nouit oia ab eterno: ꝛ inc̄tū homo ab instāti cōceptionis nouit que cognoscit deꝰ scientia visionis que respicit habētia esse ꝑm quācūq; differentiā tēporis. d Sz speculatores facti illius magnitudinis. i. magnifice trāsfigurationis: quā viderūt petrus iacobus ꝛ ioānes. in qua trāsfiguratione apparuit eis in forma humanitaꝫ gloriosa. e Accipiens enī a deo patre honorē ꝛ gloriā. i. testimoniū ho noris ꝛ glorie dine. f Voce delapsa. de celo. g Ad eum. sensibiliter h A magnifica gloria. i. a deo patre. i Huiuscemodi. i. que vox fuit talis: l: Hic est filiꝰ meus. s. naturalis. ꝛ per ꝓsequens eiusdē nature ꝛ eiusdē glorie mecū. l In quo mihi cōplacui. vt per eū perficiā salutem generis humani. m Ipsū audite. aure cordis ꝛ mētis credētes eius do/ctrine. n Et hanc vocem nos audiuimus. sensibiliter ꝛ intelligibiliter. o Cū essem⁹ cū ipso in monte sctō. qui dicit̄ sanctꝰ ratione huiꝰ apparī/ tionis sancte que describit̄ Matth. xvij. p Et habemꝰ. Hic ponit̄ se/ cūda via certitudinis quā habuit petrus ex scriptura ꝓphetica cuiꝰ intelle/ctum habuit per xp̄m Luce vlt̄. Aperuit illis sensuz vt intelligerēt scriptu ras. sz ꝓphetarū. ꝛ hoc est quod dicit: Et habemꝰ firmiorē ꝓpheticū ser/monē. que firmitas pōt ad duo referri. s. ad sermonē petri. ꝛ sic sermo ꝓphe/ticus nō est firmior ꝑmone eiꝰ simpliciter sed magis ecōverso. naz aplī fue/ runt magis illuminati a deo q̄ ꝓphete antiq. erat tm̄ firmior alicui: vtpo/te iudeo in ꝓphetali doctrina nutrito. hoies enī magis credūt ꝓsuetis dici/ apud eos: sicut dicit pbs. ii. metaphysice. q̄ aliq magis assentiūt fabulis ꝛ/dictis poetarū q̄ rōnibꝰ certis pboꝝ. inter gentiles aūt qbꝰ petrus speciali/ter scribebat erāt aliq de iudaismo cōversi: eo q̄ fiebat vna eccl̄ia ex gentili/bus ꝛ iudeis. Potest etiā dicta fraternitas referri ad sermones aliorū ꝓ/phetarū a dauid cuius sermo firmior est q̄ aliorum: eo q̄ fuit eruditus ꝓphe/tarum. vt dicit in ꝓncipio glose libri psalterij. eo q̄ alij ꝓphete veritatem sibi revelatū in visionib⁹ imaginarijs viderūt. vt ibi dicit: dauid aūt per intellectū: sine talib⁹ imaginib⁹: sicut clarius videt q demonstratiōes geo/metricas capit sine descriptione figurarū q̄s illi qui nō capiunt sine tali de/scriptione. vt plenius dixi cum tractarez de gradib⁹ ꝓphetie in ꝓncipio libri psalmoꝝ. ꝛ hoc mō videt̄ petrus loqui. cū dicit: Habemꝰ firmiorē ꝓpheticum sermonez. nam ꝑm glosam intelligit de sermone dauid. que habetur psal. ii. Dñs dixit ad me: filiꝰ meus es tu ego hodie genui te. qui ad litteraz intelligitur de christo. sicut ibi fuit ostensuz etiā per antiquos doctores he/breoꝝ. hanc aūt auctoritatē non exprimit hic beatus petrus. quia eadem est in sententia cuz prius allegata: Hic est filius meꝰ dilectus. q̄tum spe/ctat ad ꝓpositum. q Cui benefacitis attendētes. s. sermoni ꝓphetarum r Quasi lucerne lucenti in caliginoso loco. id est in hoc mūdo ignoran/tie tenebris obscurato. ſ Donec dies elucescat. id est clara visio veniat. t Et lucifer. id est divina claritas. v Oriatur in cordibꝰ vestris. quia nō est visibilis oculis corporalibꝰ sed tm̄ mentalibꝰ. x Hoc ꝓmū intel ligentes. Hic reddit rōnē sui dicti. s. q̄ sermoni ꝓphetico debet attendi: qꝛ procedit ex divina revelatione ꝛ nō ex humana fictione. ꝛ hoc est qō dicit: Hoc primū intelligentes q̄ omis ꝓphetica scriptura. i. in sacra scriptura po sita. quod dicit ad excludendū ꝓphetias alias que non sunt alicuiꝰ firmi/tatis. y Propria interptatione non fit. id est nō fit sensu humano. ideo subditur: z Non enim volūtate humana allata est aliquādo ꝓphetia sed spiritu sancto inspirati. a quo non potest nisi veritas inspirari ꝛ invir/tute eius pronunciari.

C. II.

a Erunt vō. Postq̄ beatus petrꝰ indurit fideles ad tenēdū fidei ve/
f ritatē. hic ꝏnter inducit eos ad ꝓcauēdū oppositā falsitatē. ꝛ primo circa aduētū xp̄i in mūdū. secūdo circa aduentū ei⁹ ad iudiciū. ca. se/quēti. ꝓma falsitas est hereticoꝝ fidē christi corumpentiū. quoꝝ ꝓmo osten/dit malitiā ꝛ secundo penā. ibi: Quibꝰ iudiciū. Circa primū dicit: Fuerunt vō pseudo ꝓphete in pplo. s. iudeoꝝ ante christi aduētum. sic patz in libris Paral'. ꝛ Regum. in pluribus locis. b Sicut ꝛ in vobis. christianis. c Erūt magistri mēdaces. q̄les fuerūt pseudo aplī ꝛ heretici. d Qui introducēt sectas perditiōis. sicut ebion ꝛ cherintꝰ negantes divinitatē christi etiā a tpe aplorum. ꝓpter qō btūs ioānes in ꝓncipio euangelij sui declarauit divinitatē christi dicens: In ꝓncipio erat vbū ꝛc. ꝑm q̄ dicit Hiero. in pro/logo sup Joannē ꝛ postea arrius ꝛ multi alii errauerūt circa fidez christi. e Superducētes sibi celerē pditionē. i. cām pditionis. ꝛ nō solū sibi: ꝫ etiā alijs. ideo subditur: f Et multi sequentur eoruz luxurias. ad hoc enim q̄ plures eos seq̄rēt̄ accedebant carnales delicias ad q̄s hoies sunt proni.

Ulaverita.blas. ℘er hereticos: nō soluz in eis quos sue hereſi seductos associāt. Sz in eis q̄z quos p̄ impurissima facta sua ⁊ sacrificia vel mysteria execrāda q̄ faciūt in odiū xp̄iani nois cōcitāt: existimantib⁹ imperitis oēs xp̄ianos hm̄oi flagitijs mācipatos. **Si enī de⁹ an.** Si apostatas angelos traditos penis inferni ad maiores cruciat⁹ reseruat⁹ in die iudicij: si etiā mūdū ꝓpter scelera deleuit: si sodomitas deleuit: ⁊ noe ⁊ loth saluauit ꝓstat q̄: nouit dñs pios de tētatione eripere. Iniquos v̄o in diem iudicij cruciandos reseruare.

Ruis hūc inferiorem. Quis hūc inferiorem aerē quasi carcerē accepe rint: q̄ q̄tū ad celū inferna dī: restat adhuc pena vltimi iudicij: q̄ paratus est ignis diabolo ⁊ angelis ei⁹. nō enī pmittit illos de⁹ ꝓsūmi: ß seruat vt grauiꝰ puniāt: cū suis mēbris: sicut christ⁹ glorificādus est cuz suis.

Joan. 4. d

Rudentib⁹. Rudentes sūt funes q̄b⁹ naute vela suspēdūt: vt flāte aura portꝰ trāquillitatē deserant: secz sp ambiguis fluctib⁹ credāt. Quib⁹ rudētib⁹ ꝓueniēter imūdorū spirituū conamia cōparāt q̄ mox vt flāte superbia spulsi se aduersꝰ creatorē ereterūt: ipsis elationis sue conatib⁹ in abyssi ꝓfunda sunt rapti.

gene. 7.

Originali mū. Adē mundꝰ est post diluuiū q̄ ⁊ ante. Sed tamē ille quasi alius fuit: q̄ ille mūdus aqua perijt ⁊ tota facies terre ⁊ totus ille aer altitudine aquarum mutatus est.

Octauum. Sex sūt etates seculi: septima est illa vita vbi aīe sanctoꝝ felici sabbato. i. eterna requie perfruūt. Octaua cōis resurrectio. Occulte

futureꝫ hūtes ꝓcupiscētias ꝓdicant q̄b⁹ carnales facile ꝓsentiūt † ſ castitas ⁊ cetera bona opera.

as: p quōs† via v̄itatis blāsphe/

†ſ nō cā religiōis ſz auaricie: vt aliq̄d lucrēt: fingūt nouas doctrīas: nec vos emūt deo ſz de vob̄ sibi alimabiť. Et i† auaritia fictis v̄erbis

gd cōmodi acq̄rūt †ſ magistris ⁊ sequacibus

de vōbis negociabunť: † Quib⁹

ſ pene eterne tam⁹ olim apud deū eis ꝓuise nō cessēt ꝓsentialiter excruciant: nec fine carebunt

iudicium iam olim non cessat: ⁊

ſ diabol⁹ mō decipiēs: postea tormētatur⁹ † ſ ꝓbat

perditio eoꝝ non dormitat. † Si⁸

a maiori ſ qui dignioris nature

enim deus angelis peccantibus

†ſ alia translatio ⁊ carceribus caliginis inferni retrudens: tradidit in iudicio puniendos ſeruari

non pepcit: † Sed rudentibus in

ferni detractos in tartaruz tradi

†ſ i. tradidit vt reꝑuarēt i iudiciū. i. damnationem

dit cruciādos. † in iudiciū reseruā

†ſ. i. hoibus ſm originē ꝓmi pci viuētibus

ri: † Et originali mūdo nō pepcit.

† ſ qz iusticie opa faciēs q̄liter cora deo viuēdū esset

Sed octauuz noe† iusticiē preco

ondit †ſ iducēs mūdo diluuiū. i. submersionē ipoꝝ

nem custodiuit: † diluuiū mūdo

ſ sed

impioꝝ inducēs ⁊ cīuitates so

domoꝝ ⁊ gomorreoꝝ in cinerez redigens: euersione damnauit:

ſ patēter significās oino ꝓturos q̄ siles istis forent

exemplū eoꝝ qui impie acturi

ſ si

sunt ponens. Et iustuz loth op/

pressum a nefandoꝝ iniuria ac

luxuriosa conuersatione eripuit.

†ſ q̄ō erat difficile inter tales iusticiā seruare.

Aspectu. n. ⁊ auditu† iustus erat

habitans apud eos qui de die in

diem aīmā iustam iniq̄is opi/

bus cruciabāt. † Nouit deus† pi/

†ſ esi hoc ⁊ illud ⁊ oia ista: ergo. †ſ sicut noe ⁊ loth.

†ſ sicut diabolū originalem mundum: sodomitas

os de tētatione eripere: † iniquos

v̄o in diem iudicij reseruare cru/

ſ reseruabit

ciandos. Magis autem eos qui

†ſ fornicatores dicit: q̄ ꝓ reatu sede corruptionis maiora in iudicio patient torméta ē generales iniqui

†ſ. i. q̄ more brutoꝝ aialiū luxuriant

post† carnē in ꝓcupiscētia† im̄un/

† ſ dñm iesuz iustū iudicē talīū recognoscere nolāt.

dicie ambulāt. † dominationēq̄z

eoꝝ sequaces. ⁊ iō nolite eos seq. In die iudicij. Et añ die iudicij soluti corpe penas luūt: ⁊ i iudicio grauiora expectāt: q̄n corpe ⁊ aīa cruciabūť.

Dignationemq̄z cōtem. Superbos dicit ⁊ arrogantes qui ⁊ ipsi grauiora generalibus luituri sunt supplicia.

Nicolaus

a ℘er quos via v̄itatis. i. fides catholica. b Blasphemabiť. a paganis ⁊ iudeis tanq̄ mala. per hoc enī dat infidelib⁹ occasio deridendi ⁊ contenendi fidē catholicā. c Fictis v̄bis. i. ad decipiēdū cōpositis. d De vobis negociabūť. bona vestra tēporalia subtrahēdo. e Quibus iudicium. ℘ostq̄ ostendit hereticoꝝ maliciā. hic cōsequenter declarat eorum penā. ⁊ secundo pene grauitatē. ibi: Magis aūt. ℘rima diuidiť in duas. quia ꝓmo facit ꝓpositum. secūdo inducit ad hoc triplex exemplum. ibi: Si enī angelis. Circa primū dicit: Quib⁹ iudiciū. i. pena ad quā cōdēnabūť. f Jam olim nō cessat. quia semp durabit. vt exponūt aliqui. sz hec expositio videť excludi per hoc quod ꝓmittit: Jam olim. ⁊ sic loquiť de ꝓtexito duratio illa sempiterna ⁊ de futuro: ideo melius exponiť. vt videtur: Jam olim nō cessat. i. a ꝓncipio mundi est ꝓparata. nam a ꝓncipio distinctionis rerū locus inferni est ab alijs distinct⁹. ⁊ sic dicit Esa. xxx. ℘reparata est ab heri tophet a rege ꝓparata ꝓfunda ⁊ dilatata: nutrimentum eius ignis ⁊ ligna multa: flatus dñi sicut torrens sulphuris succēdēs eam. g Si enim de⁹. Hic ꝓsequēter probat ꝓpositū per triplex exemplū. primū est de angelis peccantib⁹ de quib⁹ dicit: Si enī deus angelis peccātib⁹ nō pepercit. a pena debita. h Sed rudentib⁹. i. funibus. i Inferni. qui funes sunt pctā que sunt causa detractionis ad inferna. ſm qō dicitur ℘rouer. v. Iniqtates sue capiunt impiū ⁊ funibus peccatoꝝ suorum constringitur: l Detractos. a societate angeloꝝ sanctorū. l In tartarū tradidit cruciādos in iudiciū. i. post iudicium. m Reseruari. ꝓmo enim ceciderunt in hunc aerem caliginosuz vbi sunt ad exercitiū bonoꝝ habētes tñ suam penā ⁊ supplicium. post iudiciū v̄o detrudenť in inferno deficiente sanctoꝝ exercitio. ⁊ tunc crescet eoꝝ pena accidentalis ex his quos induxerunt ad peccatū ⁊ dānationē. sicut gloria sanctoꝝ angeloꝝ ex his quos induxerunt ad bonum ⁊ salutem. ⁊ ex dictis supplendū est q̄ similiter de⁹ nō parcet hereticis. n Et originali. Hic poniť secūdū exemplū de submersis in diluuio ꝓpter peccata eoꝝ. d. Et originali mūdo nō pepercit. Diciť aūt hic originalis mūdus homes qui fuerūt ante diluuiū: eo q̄ tūc currebat ꝓma etas mūdi q̄ terminata fuit i diluuio. o Sz octauū noe. q̄: cū eo fuerūt septē ꝓsone diluuio saluate. p Justicie ꝓconē. q̄: ꝓdicauit homib⁹ illius tpis pniam. vt dictū est. ſ. epla ꝓma. iij. ca. q Diluuiū mūdo impioꝝ inducēs. dicit, aūt mūdo. q̄: tūc omes caro corrupat viā suā: Beñ. vj. r Et ciuitates. Hic poniť tertiū exēplū de ciuitatib⁹ tpe loth. vt habeť Beñ. xix. d. Et ciuitates sodomoꝝ ⁊ gomorroꝝ in cinerē redigēs: q̄: pluit sup eas ignē ⁊ sulphur. vt hz ibidē. ſ Exēplū eoꝝ q̄ impie acturi sūt ponēs. i. ostendēs q̄ sic puniēť nisi penitēat. t Et iustū loth oppssū a nephandoꝝ iniuria. ſm qō dī Beñ. xix. Aimq̄ faciebāt loth vehementissime ꝛc. v Ac luxuriosa cōuersatiōe. nam vitiū cōtra naturā volebant exercere.

ergo sustinuat per tēporalis diluuij diserimē future iudicij diem: quādo dānatis reprobis omnib⁹: iusti gloriam vite perpetis accipient.

Et ciuitates. Ne ciuitates duplīr in ignē sūt redacte. q̄: ⁊ ꝓmo eas per incēdiū cū adiacētib⁹ terris in cinerē redegit: ⁊ cū loca incēdij postmodum mortui maris vñ cōteruerūt: suare adhuc voluit regionē circa positā speciem ꝑscepene. Nascūť enim poma pulcherrima: q̄ ⁊ edēdi cupiditatē spectātibus generent: Si carpas fatiscūt ⁊ resoluūť in cinerē fumūq̄z excitant: q̄si adhuc ardeant.

In cinerē. Ignis q̄ sodomitas semel puniuit significat q̄ impij sine fine sunt passuri. ℘ terra fumigabūda: q̄ fructus pulcherrimi cinerē intus hñt ⁊ fetorē: innuit: quia dilectio carnalis ⁊ si stultis arridet nil tñ i inuisibilib⁹ nisi incēdiū sibi reseruāt: vel vt fum⁹ tormētorum eius in secula seculorum ascendat. gene. 19.

Loth oppressum. Cruciabāt iustū iniq̄ ꝓtimoꝝ facta ⁊ dicta. que cernēs corrigere nō valebat. ipse aūt i bonis actibus se ꝓbabat. Nec visis vel auditis flagitijs se fuscabat: vel visu vel auditu iustus: q̄: nihil in illo vi debant: nihil de eo audiebant: nisi quod pertinebat ad iusticiam.

Iniquos. ℘ secundo ⁊ eoꝝ sequaces. ⁊ iō nolite eos seq. **In die iudicij.** Et añ die iudicij soluti corpe penas luūt: ⁊ i iudicio grauiora expectāt: q̄n corpe ⁊ aīa cruciabūť.

Dignationemq̄z cōtem. Superbos dicit ⁊ arrogantes qui ⁊ ipsi grauiora generalibus luituri sunt supplicia.

de lyra

r Eripuit. per angelos q̄ cū eis vxore ac filiab⁹ extra ciuitatē duxerūt. vt hī ibidez. ⁊ subdiť causa. y Aspectu enī ⁊ au. iust⁹ erat. i. vita ⁊ fama eius iusticia apparebat. z Habitās apud eos q̄ de die i die. i. q̄si ꝓtinue. a Aiam iustā. ipsi⁹ loth. b Iniquis opib⁹ cruciabāt. nā emēdare nō poterat: ⁊ sic cū dolore portabat. Cōcludit ergo: c Nouit de⁹ pios de tentatione. i. de morte. d Eripere. q̄n expedit eis. vt patz de loth ⁊ noe. e Iniquos v̄o in diē iudicij. i. extremi. f Reseruare cruciādos. quia tūc cruciabūť nō solū in aīa sic añ iudiciū ſ etiā in corpe. ⁊ ex dictis exēplis ꝓcludendū est q̄ silr hereticis de pena debita nō parcet. g Magis aūt eos. Hic ꝓsr ostendit huius pene grauitatē. de qua ꝓmo poniť duplex rō. scōo ꝓme rōnis declaratio. ibi: Di v̄o. ℘rima adhuc in duas ſm duplicē rōnē. scōa ibi: Angeli. ℘rima v̄o rō accipiť ex pte culpe penam meretis. ex quātitate enī culpe accipiť q̄titas pene: Deut. xxv. Scōm mēsurā pcti erit ⁊ plagarū mod⁹. ſm ät expositores btūs petr⁹ dicit hic hereticos grauiꝰ puniēdos q̄ demones ⁊ alios de q̄b⁹ posuit exēpla. ita q̄ nō solū hoc est argumentū a simili sed etiā a maiori negatiue. cū dī: Si de⁹ angelis peccātib⁹ non pepcit: ⁊ alijs de q̄b⁹ ꝓsr ꝓcesserit. multo mīn⁹ hereticis. ex hoc segť petrū eoꝝ esse grauiꝰ. ⁊ hoc satis ꝓz de pctō mortuoꝝ in diluuio ⁊ subuersiōe sodome ⁊ gomorre. nā pctā ꝓpter que ꝓncipaliter inducte fuerūt punitiones ille fuerūt carnalia. vt ꝓz ex ꝓdicť. heresis v̄o est petrū infidelitatē q̄ est directe ꝓtra deū. ⁊ sic ſm suū genꝰ grauiꝰ est petis carnalib⁹. Iterū heresis est grauior spēs infidelitatis. nā grauiꝰ est fidē suscepta corrūpere vel negare quod faciūt hereticī: q̄ nō suscepta q̄d faciūt iudei ⁊ pagani. sic apud homes peiꝰ est ꝓmissū denegare q̄ nō ꝓmissū nō facere. ⁊ sic segť q̄ pena hereticoꝝ sit grauior ⁊ maxime q̄n sūt inuoluti cū hoc petis carnalib⁹ quales describunť hic ꝑ btm petrū. vt ꝓz ex ꝓcedētib⁹ ⁊ sequētib⁹. De pctō v̄o ⁊ pena demonū magis ē dubiū. verūtn idē pōt dici ꝓbabiliter de ipsis saltez q̄tum ad multos eoꝝ: q̄: doctores catholici dicunt ꝓcorditer q̄ homes boni ꝑ merita sūt assumēdi ad singulos ordines angeloꝝ. ⁊ sic ad eāl̄ gl̄iā. ⁊ eadē rōne videť vt homes mali ꝑ sua demerita ſm pl⁹ vel mīn⁹ puniēdi sūt in filib⁹ gradib⁹ penalib⁹ demonū. cū igit hereſis sit pessima spēs infidelitatis q̄ est valde grauis petm: segť q̄ eoꝝ pena sit grauior q̄ multoꝝ demonū. ⁊ maxie q̄n sūt hereſarche ⁊ alijs vitijs irretiti quales describūť istis. vel saltē eoꝝ aliq̄. His dictis ꝓz ꝓma rō grauis punitionis hereticoꝝ q̄ accipiť ex gravitate culpe eoꝝ. cū dī: Magis aūt eos. i. hereticos reseruat de⁹ cruciādos. h Qui post carnē. ei obediēdo. i Jn cōcupiscētia imūdicie. i. luxurie que fedat totū hoiem. ⁊ maxime in pctō cōtra naturā q̄d frequēter in scriptura notať imūdicia. l Ambulabāt. sic viuēdo. l Dignationemq̄z cōtēnūt. i. rēm q̄ nō solū dī dñs in cōcreto sed ⁊ dignatio in abstracto. propter excelentiaz dominij. quia est rex regū ⁊ dñs dñantium: Apocal. xix.

Audaces

Sectas nō me. Hereticos dicit q blasphemātes fidem vel vitā ortodoxorū sectas sui nois. i. hereses inducūt: qb⁹ etiā grauior iustat tribulatio.

Vbi. Id est: In qb⁹ malis: qz cōtēnūt dſiationez: qz audaces ⁊ cetera q̄ sequūt: hec nāq; faciēdo angeli demonia fieri ac penas sue supbie soluere meruerūt: ⁊ qō natura eoz nō patit vt faciāt: vt pollui carnalib⁹ cupiscētiis: ad illud hoies allicūt ⁊ p illis ēt dānabūt.

Vbi angeli. Ibi crucialabunt iniq. vbi angeli maligⁿ pl⁹cōtra deū supbierāt: ⁊ ide puniti sūt: iā nō portāt: ꝑ pot⁹ abliciūt iudiciū supbiēdi cōtra deū: qō est execrabile aduersus ipsos: qz ꝑ illo grauiter puniūt. ⁊ territi magnitudine penarū: iā ab illo iudicio pūptiōis desistūt. ꝑ isti iniq nōdū desistūt vel torq̄būt ibi: id ē apud deū: vbi angeli boni nō sustinēt: ꝑ vindicāt sigd execrabile ꝓtra illos dī: Sic subuerterūt sodomitas: sic ⁊ apli aliqſi vindicabant: vt cum petrus occidit ananiam.

Velut irra. Sic irrōnabilib⁹ alantib⁹ nāle est cā pabuli sepi⁹i captōe ⁊ pniciē igrāter incidē: ita heretici cōpati iumēti inspiētib⁹ ꝓpter appetitu sue corruptiōis explendū incorruptaz catholice ecclesie doctrinam blasphemātes ⁊ vitā: sibi pditionis laqueos nectūt: de qbus cū dixisset blasphemētes in corruptiōe sua: recte addidit: ⁊ peribūt.

Mercedē iniu. Id est: penā ꝑ malis opibus ⁊ maxime illi q cū corruptioni carnis seruiant: ⁊ vesanis tenēt errorib⁹: ꝓuersationē iustoz blasphemāt: ⁊ eis q sane sapiūt: detrahere nō cessant. Voluptatē. Voluptas bona vel mala: voluptas bona recte dies vocat qua sci in dño delectant. voluptas mala nor: cum reprobi ad perficienda opera tenebrarū peruerse delectant. Iniusti ergo delitias coinquinatiōis ⁊ macule existimāt voluptatē dici: qz cū vacent delitijs. impurissimis ⁊ execrādissimis. has optimas ⁊ quasi luciferuas iudicant.

Nicolaus

a Audaces. affirmādo falsum ꝑ vero. b Sibi placentes. i. de scipsis magnā sapiam estimātes: qō est argumētū insipiētie. c Sectas. hereseuz. d Nō metuūt facere. eas adinuenīēdo ⁊ docēdo. e Blasphemātes. fidei veritatē. ⁊ per ꝓfās eis auctorē. f Vbi. Hic ponit secūda rō grauitatis pene hereticoz que accipit ex parte subiecti penā sustinētis. nā demones q sunt fortiores ad sustinēdū vim possūt sustinere penā inferni. ⁊ multo min⁹ heretici qui sūt debiliores ꝓutis. ⁊ sic ex hac pte grauius affligunt. ⁊ hoc est qō dicit: Vbi. i. in pena inferni. g Angeli. s. mali. h Fortitudine ⁊ ꝓtute cū sint maiores: qz naturalia remāserūt in eis integra. vt dicit Dionysi⁹. i Non portāt. i. vix sustinēt: sicut enī impossibile dī quod est de difficili possibile. v. metaphisice. ita importabile dicit qō cū difficultate portat. k Execrabile iudiciū. i. penā. que nō dī execrabilis inq̄tuz est a deo. quia sic est iusta: sed ex parte demonū qui execrāt eā tanq̄ iniustā. l Hi ꝓo. Hic declarat ꝓmā rōnem de grauitate pene hereticoz ꝓpter grauitatē culpe ipsoz. ⁊ ꝓmo ponit hec declaratio. secūdo inrēta cōclusio. ibi: Si enī. In ista ꝓo declaratiōe notāt de luxuria insipiētia ⁊ superbia. ⁊ ꝑ. in ꝓncipio ca. de auaricia. ideo ista quattuor declarat in q̄ttuor partibus que patebūt ꝓsequendo. Primo declarat coz insipientiā dicens: Hi ꝓo. heretici. s. supple sunt. m Velut irrōnabilia pecora. carentes intellectu veritatis. n Naturaliter in captionē ⁊ pniciē. i. ex impetu nature brutalis ad pabulū. ⁊ sic incidūt in laqueū ⁊ capiūt ⁊ necāt. ⁊ sic ducūt in ꝓniciē. que dicit a per. ⁊ neco necas. o In his q̄ ignorāt blasphemātes. i. sic heretici blasphemātes. In his q̄ ignorāt. i. articulis fidei ꝓtra q̄s ex errore latrāt. p In corruptiōe sua. i. in sensu suo corrupto quo corrupti sunt ⁊ alios corrūpūt. q Perībūt. pena gehēne. r Mercipiētes mercedē iniusticie. i. penā debitā sue malicie. s Voluptatez. Hic ꝓfiter declarat hereticoz luxuriā. d. Voluptatē existimātes dici delitias. Circa qō sciendū q voluptas idē est qō delectatio que pōt esse bona ⁊ mala. bona si sit de opib⁹ ꝓtutū intellectualiū vel moraliū. mala aūt si sit de actib⁹ venereis. voluptas igit que idē est qō delectatio pōt esse bona ⁊ honesta: mala ⁊ turpis. licz aūt frequētius accipiat ꝑ delectatione carnis que turpis est magi

†† ſ ad maiora crimina † ſſi ꝓpetratis
ꝓtemnunt. †audaces ††sibi placen/
† ſine timore vltionis segant hoies a deo ⁊ instruāt ad blasphemandum
tes: †sectas nō metuūt introdu/
† ſ oēs hi refugiunt ad maiora: vbi tāta vis ē penarū q̄ ⁊ angeli mali q̄ sūt maiores fortitudie ⁊ robustiores ad pferēdū q̄ hoies nō portāt q̄si onus intolerabile.
cere blasphemantes. †Vbi angē/
li fortitudine ⁊ virtute cū sint maiores: non portant aduersum se
ſ quātū ad patiētes. i. maiores penas †† mgri erroris
execrabile iudiciū. †Hi ꝓo ve/
ſ tendunt
lut irrationabilia pecora naturā/
ſ sic isti
liter in captionē ⁊ in pnitiē in bis
ſ quare blasphement
que ignorabant blasphemantes
ſ in corrupto sensu ſ a consortio sanctorum
in corruptiōe sua pibunt pcipien
† ſ vt q in fordibus est fordescat adhuc
tes †mercedē iniusticie: Voluptā/
tem existimantes diei delitias co
†† q sun malam existimationem
iquinationis ⁊ mācule. †delitijs
† ſ vt ibi vos decipiant
affluentes. †in cōuiuijs suis lūxu
†† etiā i gestu corpis pfitēt negtiā ai vt oculus. i. aia q̄ dz pnidere: vel oculus mgr eoz cupit adulteria: vel ch vꝛoribus vel cum diabolo
riantes vobiscum. †oculos habē
† ſ vel incessabilibus delictis
tes plenos adulterij † ⁊ incessabi/

†† a qbus nō facile cessāt qz sūt q̄si naturalia vt saturitas: ebrietas somnolentia
lis †delicti: pellicētes animas in/
†† qz gegd agunt cā auaricie faciūt
stabiles: cōr exercitatū †i auaricia
†† illā possessi a maledictiōe eterna †† ex rōne eni cognoscēbāt qd crederet ⁊ qđo viuere deberent
habētes †maledictōis filij. †dere
ſ a statu mentis
linquentes rectaz viā errauerūt:
ſ ad idē tēdētes ad qō illeterēdit q veniebat maledicere ppio isrl ꝓtra voluntatē dei ſz ꝓtinget illis ficut balaā ꝓtigit quē corrupit afina de sua vesania
secuti viaz balaam ex bosor: qui
mercedē iniquitatis amauit: cōr
reptionē ꝓo habuit sue vesanie.
ſ quia afina.
Subiugale mutū aial qō hois
voce loquēs phibūit ꝓphete i
†† nō lauātes sed potius coinquinantes.
sipientiam. Hi sūt †fontes sine
†† obscurātes instinctu diaboli.
aq̄: †⁊ nēbule turbinib⁹ exagita/
†† pseudoꝓ hereticis † ſ obscuritas pcōr fuat vt fordescant amplius: vel infernales pene
te †qbus †caligo tenebrarum reser
uāt. Supbiā enī vanitatis loq̄n
tes pelliciūt in dēsideriis carnis
luxurie eōs qui paululum effu/
ſ errāt ⁊ alios errare facunt † ſ vel puersati ſ in sua secta ꝓmittūt esse libertatē comedēdi ⁊ bibendi ⁊ dormiendi ⁊ regandi in eternum.
giunt. Qui in errōre †conuersan
tur libertātez illis promittentes.

Pelliciētes. Pellices dicūt meretrices: a pollutiōe vel a pellis formositate: qua incautos illiciūt. Pellicit ergo alas instabiles varioꝛ dogmatū erroneis sectis: quasi cōstupꝛantiū luxibus subdendo.

Secuti vtā balaā. Aliqñ heretici tam execrāda dogmata ꝓferūt: vt etiā pagani stulti q̄ dīna cognitiōe carent illoꝛ detestent insaniaz illoꝛ: di
storta ⁊ deo cōtraria itinera sapiēdo sani⁹ redarguant: ⁊ qō pei⁹ est multi catholicoꝛū intātū amāt mercedē iniqtatis: vt etiaz docti clerici ab indoctis laicis merito lacerentur. Qui cōparāt ꝓpbe qui ꝑbis asine ꝓtra naturaz loquentē corripit. Nec tñ a ꝓposito prauitinēris retardāt q̄ veniūt de bosoꝛ. Bosoꝛ carne⁹ sive in tribulatione dī: qz nulla alia cā magis adulterāt ꝑbū veritatis: q̄ ꝑ cōcupiscētia carnis. vñ ⁊ i tribulatiōe sūt positi: nō q̄ ꝑ dño patiāt: ꝑ alios infirmoꝛū suis doctrinis ⁊ puersis exēplis opp̄mūt ne respicere possint. Balaam vanꝰ ppls: vel precipitās eos: qō illis cōuenit. Qui enī agnitā veritatē sponte deseruūt: vanꝰ ppls sunt: ⁊ in ꝓcipitium suos mittunt auditores: qb⁹ nō salutaria q̄ corrigāt: ꝑ erronea q̄ delectēt ꝓdicant. de qb⁹ subdit: hi sūt fontes sine aq̄ ꝓmittāt hymbrē doctrinaruz que nō hīt: velut nubes ꝓphetice ad q̄s ꝓueniat veritas dei: ⁊ turbinib⁹ demonū ⁊ vitioꝛ agitāt loquit ⁊ grandia ⁊ tot⁹ eoꝛū sermo superbia est. Hi sūt. Nō sūt imitādi pseudo: quia licet videāt vtiles nil tñ in eis est nisi vanitas ⁊ īmūdicia.

Supbia. Supbe dicētes se esse iustos q̄uis sint vanū: carnaliter deside rantes: ⁊ luxuriose viuētes. pellicent qui parū effugiunt qui cuz similes eis sunt: tñ aliquatenꝰ declināt coꝛū societatē: ⁊ a peccatis aliquatenꝰ abstinēt.

In desideriis car. ⁊c. Immūdus est omnis q̄ exaltat coꝛ suū vt qui paululū refugerint a peccatis ad suū reuertant errorē: ⁊ studeant in luxuria.

delyra

me ſ venereis. tamē hic accipit ꝓ delectatiōe honesta in opib⁹ bonis. ideo dicit voluptas dici: qz q̄ facit ꝑfitatē venit ad lucē Job. iij. Est igit sensus q̄ heretici luxuriosi delectatiōes carnis reputāt eē voluptatē dici. i. eas esse licitas ⁊ honestas. ⁊ sic iūgat lr̄a. Voluptatē dici. i. delectationē honestaz: t Estimātes. supple eē. v Delitias coinqnatōis. i. luxurie. vbi ē coinqnatio ex duarū psonarū cōiūctiōe. x Et macule. i. gule. ideo subdit: y Delitijs affluētes in cōuiuijs suis. in q̄ notat excessꝰ in q̄litate ⁊ quantitate cibi ⁊ potꝰ. z Luxuriātes vobiscum. i. vos ad hoc pertrahentes. a Oculos hītes plenos adulterij. i. signis adulterij. b Et incess. delicti. i. gule q̄ satisfactionē repetit q̄ttidie. c Pellicientes. i. decipientes. d Alas instabiles. i. q̄ nō sūt in fide firmate. e Coꝛ exercitatum. Hic ꝓfr declarat coꝛ auaricia. d. Coꝛ exercitatū in auaricia hītes. qz frequēt cogitāt q̄liter bona simpliciū ad se trahāt. f Maledictōis filij. i. male dictiōe dīna digni. sic dī mortis filiꝰ ille qui est morte dignꝰ. ij. Regum. xij. g Derelinquētes viā rectā. insticie. h Errauerūt. per deuiū auaricie. i Secuti viā ba. ex bosoꝛ. q̄ cupiditate ductꝰ fuit ad maledicēdum pplo isrl. Nu. xxij. qō erat iniquū. iō subdit: k Qui mercedē iniqtatis amauit. tāq̄ cupidꝰ ⁊ auarꝰ. l Coꝛreptionē ꝓo ha. sue vesanie subiu. mu. aial. sez asinā suā q̄ coꝛripuit eū a via declinando ⁊ pedē eiꝰ parieti alliēdo: ⁊ etiā dīna ꝑtute loquēdo. vt habet Nu. xxij. m Prohibuit ꝓphete insipientiā. ostēdēdo p hec signa q̄ ibat ad balach mēte puersa. n Hi sūt. Hic declarat hereticoꝛ supbiā: d. Hi sūt fontes sine aqua. nā ab eis non emanat fons sapie. o Nebule. ꝓpter obscuritatē erroris. p Turbinib⁹ exagitate. i. ventis tempestuosis supbie. q Quibus caligo tenebraruꝫ. inferni. r Reſuat. vt pena rīdeat culpe. t Supbia enī vanitatis loquētes. erroneā doctrinā. v Pellicīūt. i. decipiūt. s In desideriis carnis. i. luxuria carnalis. ad distinctionem idolatrie q̄ est luxuria spūalis. x Eos q̄ paululū effugiūt. i. aliquātulū se subtrahūt a doctrina ecclie. tales enī cito ab hereticis decipiūt. y Qui. s. heretici. z In errore cōuersant. i. indurati. a Libertatē illis ꝓmittētes. dicēdo q̄ licite possint vti delectabilib⁹ carnis vt sic citiꝰ decipiāt laxātes ea ad que sunt

4o iſſi holes proni.

Si in cognitiõe dñi no. ⁊ sal. ie. chri. Refugientes coinquinationes
ale ⁊ corpis q̃s mũdus imittit: rursus implicati his sic añ baptismũ supãt
ab illis coinquinatiõib⁹: apparet q facta sũt posteriora deteriora priorib⁹: q:
magis offendãt deũ q̃ añ baptismũ ⁊ maiores penas patient: q: mẽdaces
sunt ꝓmissiões facte in baptismo. Cõtigit enĩ illis ⁊c. In ꝓuerbijs
cũ expositiõe posituz est.
Sicut canis qui reuertit
ad vomitũ suũ: ita stult⁹
Ioan.8.d q iterat stulticiã suaz. Et
post aplus addit de suo.
⁊ sus lota in. v.l. Canis
cũ vomit ꝓfecto cibuz q
pectus depmebat ꝓiscit.
Sz cũ ad vomitũ reuer-
tit: vñ leuiat⁹ fuerat rur-
sus occupat. Sic q negli-
tiã q̃ mẽtis intima pme-
bat ꝓfitẽdo ꝓiscit. p⁹ cõ-
fessionez dũ repetit resu-
mit. Sus dñi in luto la-
uat sordidior reddit. Sic
q petrin plãgit nec tñ de-
serit: pene grauior se sub
iecit: q ⁊ ipsaz quã flẽdo
ꝓpetrare potuit veniã cõ-
tẽpsit: ⁊ q̃si in lutosa aq̃
semetipsũ voluit: q: duz
fletib⁹ suis vlte mũdiciaz
subtrahit: añ dei oculos
sordidas ipas etiã lachry
mas facit. C. III.
Anc ecce vo.
b Iaz aliã epl'am
scripsi: ad repel-
prou 26.b lẽdos pseudo. Et vt meã
magnã sollicitudinẽ vob
ostẽdã: ecce ꝓ eadẽ cã hãc
etiã secundã scribo epl'az.
Ut memores. Ut p
illas epl'as sitis mẽores eox x̃box q̃ egoipse p̃sens p̃dixi vobis. x̃box di-
co acceptox a sanct⁹ ꝓpheţ q̃ aucte scõx ꝓpbarũ ꝓfirmãt: ⁊ sitis mẽores p̃
ceptox sctõx apl'ox: ne p̃cepta q̃ scti apli dederũt vobis: dimittaţ ꝓ p̃dica-
tione illox pseudo: ⁊ q̃ p̃cepta sũt etiã dñi ⁊ saluatoris: q: ipse dñs q venit
saluare nos. hec p̃cepta instituit: ⁊ seruare precepit. Illusores. Illudẽtes

Nicolaus

hoies proni. a Cũ ipsi. s. heretici. b Serui sint corruptõis. qđ ꝓbat
ꝓnter. d. c A quo enĩz qs supat⁹ est hui⁹ ⁊ seru⁹ est. ipsi x̃o supati sũt a
corruptõe vitior. vt pz per p̃dicta. q̃ ⁊c. d Si enĩ. Hic infert ꝯclusionẽ
intẽtã. s. q heretici sint alijs pctõrib⁹ graui⁹ puniẽdi: q: recidiuũ ad infidelita
tẽ ⁊ alia vitia cox culpã aggrauat p ingratitudinẽ. ⁊ hoc ẽ qđ dr: Si enĩ re
fugiẽtes coinquinatiões mundi. i. vitia luxurie gule ⁊ auaricie ⁊ superbie.
e In cogni. dñi nr̃i. i. p receptionẽ fidei q̃ talia ꝓhibet. f His rursus
implicati p recidiuũ. g Superãt. p ꝯsuetudinẽ. h Facta sũt eis po-
steriora deteriora priorib⁹. ꝓpter aggrauationẽ p̃dictã. iõ subdit: i Me-
lius enĩ erat illis nõ cognoscere ⁊c. q: p recidiuuz ingratitudo dñi bñficij
preaccepti aggrauat peccatũ. cetera patent. C. III.
l: Anc ecce vobis charissimi. Postq̃ apl's remouit errorẽ circa p̃mũ
h xp̃i aduẽtũ ꝓtingẽtẽ. hic ꝓnr̃ docet p̃cauere errorẽ futurũ circa scdm
eius aduẽtũ. Circa qđ sic ꝓcedit: q: p̃mo fideles inducit ad tenẽdã suã
doctrinã dicẽs: Hãc eccevob charissimi secũdã scribo epl'az in qb⁹. s. p̃ma
⁊ secũda. l Vestrã excito in cõmonitionẽ. i. p monitionẽ charitatiuam.
m Ut mẽores sitis eox q̃ p̃dixi x̃box. sctõx vt ea retineaţ in mẽte ⁊ im-
pleatis ope. ⁊ subdit cui⁹ sũt x̃ba dicẽs: n Prophetarũ ⁊ apl'ox vioz
p̃ceptox dñi ⁊ saluatoris. i. q̃ x̃ba sũt dñi p̃cepta. nos añt sum⁹ eius ministri
denũciãdo vobis ipsa. o Hoc p̃mũ. Hic ꝓnr̃ inducit ad p̃cauẽdũ erro
rem q error p̃mo ponit ⁊ eius motiua rõ. scdo rõnis exclusio. ibi: Latet enĩz
eos. tertio veritaţ determiatio. ibi: Aduenier añt. Circa p̃mũ dr: Hoc pri
mũ sciẽtes q venient i dieb⁹ nouissimis. potissime circa antixp̃i tpa. p In
deceptiõe illusores. i. illusores veritaţ hñtes x̃ba cõposita ad decipiendũz.
q Iurta ꝓprias cõcu. ambulãtes. i. scm delectabilia mũdi ⁊ carnis viuẽ-
tes. r Dicẽtes ⁊c. Circa qđ sciẽdũ q circa futurũ iudiciũ fuit vn⁹ error
a tpe apl'ox. s. q illud iudiciũ erat valde ꝓpinquũ. quẽ remouet paul⁹ apl's
ij. Thessal. ij. d. Rogam⁹ añt vos frẽs vt nõ cito moueamĩ a vestro sensu
nec terreamĩ q̃si instet dies dñi. Ali⁹ añt error ẽ totaliter ꝓ. i⁹. s. illox qui
negant iudiciũ futurũ. ⁊ est error illorum q dixerunt diuinã ꝓuidẽtiã non
se extẽdere ad act⁹ hũanos. ⁊ etiã illox q negant imortalitatẽ aie humane.
ad vtrũq enĩ errorẽ seqt iudiciũ nõ esse futurũ. errores añt isti renouabũt
⁊ inualescẽt circa tpa antixp̃i. ⁊ per ꝓnr̃ cõclusio sequẽs de generali iudicio
nõ futuro. rõ x̃o motiua ipsox est ꝓpter cursũ nãe. q a tpib⁹ de qb⁹ nõ est
memoria ꝓcessit p reuelatões dierũ ⁊ annox: ita q nõ fuit mũdi notabilis
mutatio nec filiter erit vt dicũt ⁊ hoc est qđ dr: Dicẽtes vbi est ꝓmissio ad-
uent⁹ eius. q. d. nõ põt oñdi per aliqđ apparẽs q sit xp̃us ventur⁹ ad iudi-
candũ. nec ꝓ ꝓnr̃s q impletur⁹ sit illas ꝓmissiões quas xp̃iani dicũt in eis

f .i. serui corrupti vel serui diaboli corrumpentis.
† ⁊ ve
cũi ipsi serũi sint corruptionis.† At
re sunt serui: quia
quõ. n. quis supat⁹ ẽ: hui⁹ ⁊ ser
† ⁊ vere sunt sui acqsiti q: eã ꝓnes liberi eent modo
cogunt seruire grauius q̃ antea.
uus est: † Si enĩm refugientes co
inquinationes mũdi in cognitiõ
ne domini nostri ⁊ saluatoris ie
su christi: his rursus implicati su
peranť: factã sunt eis posteriora
† ⁊ vere deteriora ⁊ minus malum
deteriora priorib⁹. † Melius enĩz
erat illis non cognoscere viaz iu
† ⁊ q: ꝑter mala que ficut ꝓius agunt ꝓuaricato-
res ꝓmissionis sunt
sticie: q̃z † post agnitionẽ retrorsuz
ꝓuerti ab eo qõ illis traditus est
⁊ ꝓbat auctoritate sub spẽ
canis q̃ sũt nequã serni.
sancto mandato. Contigit enim
⁊ illis ꝓuenit illud verũ ꝓ-
uerbiũ: vt illa para libri q̃ ꝓprie illud ꝓuerbiũ.
illud eis veri ꝓuerbij. Canis re
uersus ad suũ vomitum: ⁊ sus lo
ta in volutabro luti.

fidei ⁊ spei xp̃iano: q: tẽp⁹ resurrectõis futurũ nibi frustra ꝓmittãt: nõ inꝺ
catholicã fidẽ. ⁊ fz ꝓprias ꝯcupiscẽtias ambulãtes nouis pctis gaudẽtes ⁊
dicẽtes: vbi ẽ ꝓmissio: ℞ volũt vobis inducẽ: vt oẽs ꝓmissiões de xp̃o va-
nas credaţ q̃si nõ sũt impleta in xp̃o q̃ de illo p̃dicta sunt in ꝓphet⁹. Aut
vbi est aduẽt⁹ ei⁹: q̃si qđ signũ de aduẽtu ei⁹ potestis oñdere: q̃si null⁹ ad-
uent⁹ẽ futur⁹. Iõ nõ cre
dũt futurũ aduẽtũ: q: exq̃
pies nr̃i dormierunt. i. a a
tpe resurrectõis q̃ pies
festi eũ expectãdo regeue-
rũt. vbi ꝓmũ cepit p̃dica
ri resurrectio mortuorũ:
oia: cursus ⁊ ordo oium
creaturarũ sic pseuerat:
sicẽ mõ: ⁊ nihil mutatũ ẽ
ad testimoniũ aduẽt⁹ ei⁹
⁊ hoc ab initio creature. Sicẽ fuit in ꝓncipio mũ- i.tim.4.a
di sic adhuc ẽ. ⁊ iõ nõ cre 2.tim.3.a
dũt vllum aduentum fu
turum.
Abi est ꝓmissio.
Paul⁹ scribẽs thessalo-
nicensib⁹ coercet eos qui
die dñi instare autuma-
bãt. Petr⁹ reꝓhendit il-
los q aduentũ ⁊ ꝓmissa
dñi tardare asseuerant.
Unde ostat oibus q vilt
gũt aduẽtũ eius mẽtẽ in
hac opiniõe tẽperãti⁹ co
hibẽdã: vt neq; vicinũ ci
tiusq; aduẽturũ die dñi b
neq; rursũ tardi⁹ hũc ad
uẽtare suspicemur. Sz ℞
solũ, curem⁹ vt siue oti⁹
siue sero aduenies: patos
nos possit inuenire dum
venerit.
Latet enim. Ideo dicũt omnia eodem modo perseuerare: quia vt ve
re nesciũt: vel fingunt se nescire: vt vos decipiant duo dei iudicia. alterum
per aquã quod preterijt: alterum per ignez quod restat. hoc dicit latet eos
q celi. id est iste humidus aer ⁊ turbulent⁹ de quo dicit: Milu⁹ in celo co-
gnouit tẽp⁹ suũ. erant pri⁹. i. inter priores creaturas mũdi. vel pri⁹. i. ali di-

de lyra

implere. scm q dr Luce. xxi. His añt fieri incipiẽtib⁹ respicite ⁊ leuate capi
ta vestra qm̃ approꝑinquat redẽptio vestra. ⁊ subdit dicti ꝓfirmatio. cũ dr:
s Exquo enĩ pies dormierũt. antiquissimi. t Ola sic pseuerãt. in suo
cursu. ⁊ eadẽ rõne sic perseuerabãt sine tali mutatõe q̃ dr in iudicio futura.
v Latet enĩ. Hic ꝓnr̃ ponit rõnis exclusio. in hac enĩ rõne duo iplicãť.
vnũ est q nõ fuit de ꝑterito notabilis mutatio. exq̃ cõcludit q nec erit de
futuro. aliud est q ꝓmissiões facte xp̃ianis nõ sũt implete nec implebũť. ⁊
ex tali retardatione impletiõis arguit iudiciũ nõ esse futurũ. ꝓpter qđ bea
tus Petr⁹ primo excludit ꝓmũ. secũdo secũdũ. ibi: Unũ vo. Primũ autez
excludit rãq̃ falsũ ꝓ diluuiũ qđ notabiliter mutauit mũdũ submergendo
omne viuũ. ꝑter illa que saluata fuerũt in archa: Beñ. vij. Terra etiã fuit
notabiliter imutata, nã ante ꝓferebat fructus plures ⁊ meliores. ꝓpter qđ
esus carniũ ⁊ pisciũ cõcessus est post diluuiũ: Beñ. ix. ⁊ ꝓ debilitatione hu
mane nature. igit̃ per hanc mutationẽ primo dictũ alioꝝ excludit. ⁊ secũdo
ꝓpositũ cõcludit. ibi: Celi añt. Circa ꝓmũ sciendũ q littera dupliciter est
exponẽda scm duas expositiones de formatiõe rerũ ⁊ earũ distinctione: q̃s
diffuse posui in ꝓncipio Beñ. Una est q materia omniũ corporaliuz ex-
cepto celo empyreo producta fuit primo sub vna cõmuni forma. ꝓpter qđ
vocat plurib⁹ nom⁹. s. terra. Beñ. j. In ꝓncipio fecit de⁹ celũ ⁊ terrã. scm
Bedã enĩ ⁊ Strabũ ⁊ alios sequẽtes hãc exposition⁹ modũ. per celũ in-
telligitur celũ empyreũ. quod statim factũ angelis est repletũ. per terrã x̃o
materia corpaliũ. vocat etiã abyss⁹ ⁊ aq̃. ibidẽ tenebre erãt sup factẽ abyssi
⁊ spũs dñi ferebat, sup aquas. sicut volũtas artificis sup materiaz. de qua
vult aliqua distincte formare. ita q de illa ꝓma die formata est lux. secũda
die celũ stellatũ ⁊ crystallinũ sup ipsuz. tertia die q̃ttuor elemẽta. Sciendũ
etiã q beat⁹ Petr⁹ nõ loquit hic de aliq̃ celo nisi de aereo eo q̃ fuit pur-
gatũ p diluuiũ ascendẽs. xv. cubitos supra cacumina montiũ. de qua pur
gatione loquit hic beat⁹ Petr⁹. igit̃ scm hũc modũ sic exponit lra. Latet
enĩ eos. i. illos qui dicũt mutationẽ notabilẽ mũdi nõ esse factã in ꝑterito.
Hoc scz qđ sequit postea. r Volẽtes. q. d. hec ignorantia est affectata
q: poterant scire per sacrã scripturã q̃ loquit de diluuio de quo subditur:
y Ex celi erãt pri⁹. i. q ante diluuiũ erat celũ aereũ. qđ dr celi in plurali
ꝓpter ei⁹ duas ptes. s. superiorẽ q̃ transcendit cacumina montiũ: que cuz ce
lo reuoluit motu diurno. vt hr̃. j. methauror. ⁊ inferiorẽ q̃ nõ sic reuoluit
ꝓpter impedimẽtũ mõtium. z Et terra. i. elemẽtũ terre. a De aqua.
i. de informi materia q̃ notať aqua. vt dictũ est. ⁊ de illa facta sũt elemẽta
vt dictũ est. b Et ꝑ aquã ꝓsistens: q: partib⁹ terre admiscent aque. vt
terra habeat cõtinuationẽ ⁊ cõsistentiã. aliter enĩ resolueretur in pulueres.

Dei x̃bo

luuiū. Et q̄ terra erat p⁹ ꝓsistēs de aq̄. i. p remissionē aq̄: q̄ opante verbo dei ꝓgregata ē i vnū: ⁊ ita apparuit arida: ⁊ ꝓsistēs p aquā: q: dina dispositione venis aq̄rū ē tota plena: sic̄ corp⁹ animalium sanguine: ne ariditate deficēt: si irrigatio aq̄ deficēt: p q̄ duo. i. i qb⁹ duab⁹ ptib⁹ aere ⁊ terra: q tunc erat mūd⁹ alteri⁹ modi q̄ iste pijt: fundat⁹ aq̄ diluuij. Nā supiores ptes nō attigit diluuiū. Celi. a. q. n

† ſ duo. i. in quibus partibus aere ⁊ terra

sūt: ⁊ terra: eodez v̄bo dei repositi: ſi eam formā quā mō hñt: sūt reseruati igni I meli⁹ ꝓmutāda i diē iu. ⁊ pditiōis ipioz hoium.

Per que ille tūc. m. pe. Iperit terra q: submersa tāto tpe fructificare destitit: postea ēt dissilem pleriſq; l locis ab ea quā pri⁹ accepat facilē recepit: pierūt ⁊ celi sm spēs hui⁹ aeris. Occupauit enī aq̄ totam istā capacitatē vbi aues volitāt. Sunt ⁊ celi supiores: ſz vtrū ⁊ ipsi perituri sunt igni: an hi soli qui etiā i diluuio pierūt: disceptatio est aliqñ scrupulosior inter doctos.

Ezec. 12. f.

c

Unum v̄bo hoc. Probato q̄ iudiciū vere erit: ostēdit q̄ efficax fuerit. Si dī vobis a pseudo: qđ vultis potestis facere: q: tātū tps restat vsq; ad diē iudicij: q̄ ex lōgin

1. tessa. 5. a 4. poc. 3. a

qtate tpis iudex scire multa nō poterit: nō credatis eis: q: qcqd pōt fieri i mille annis: ita videt: sicut illud qđ sit vna die. Si dicūt mille ānis penitēdo nō assequimini veniaz delictoz nō credat: q: vn⁹ dies vere penitētie tātū valet q̄ntū mille anni sicut latroni. Si dicūt nō oportet tādiu laborare: vna die potestis respirare non credat: q: mille anni laboris nō pl⁹ sufficiūt ad vitā q̄ vn⁹ dies. Et quādoquidē futurū ē iudiciū: q̄ nolite seduci p pseudo: q dicūt vobis q ⁊ si sit futurū iudiciū. nō tñ vobis timēdū: q: cū sint tot cogitatōes ⁊ tot act⁹ horuz: si sigillatim debeāt discuti: nō sufficiēt milia annoz. cū in vno solo die vicatur futurū iudiciū: ⁊ sic multa poterūt latere iudicez. Sed nō lateat vos istud: q tātū valet apud deū vn⁹ dies ad agēdū aliqd: q̄ntū mille anni homin⁹ ad solā rez faciendā. Sicut mille an. In agnitiōe diuine virtutis ⁊ p̄terita ⁊ p̄ntia ⁊ futura eq̄lr p̄ntia ꝓstāt: ⁊ q̄ lōga nobis vel breuia vident tēpoz̄ curricula eq̄lis sūt spacij apud ꝓditorē tēpoz̄: qui oia eq̄lr ⁊

† ſ vt vos in virtutibus crescatis †† ⁊ vt alīj q̄ conuertendi sunt conuertantur

propter vos: † nolēns aliquos perire: sed omnes ad penitētiam

† ſ non tardat sed potius

reuerti. Aduenīet autem dies do

† ſ improuisus rapiens ad iudiciū † ſ q in diluuio trāsierit: q: tātū ascēdet iudicij ignis: quātū ascēdit aq̄

mini † sicut fur. † in quo celi mā

diluuij † ſ involuētis ignis † ſ in aliam formam

gno impetu † trāsiēt: elementā v̄bo caloze soluentur. Terra autem ⁊ omnia que in ipsa sunt eru

† ſ quandoquidem in tanto iudicio mali in pena: boni i melius sunt mutandi

rentur. † Cum igitur hec omnia dissoluenda sint: quales oportet

† ſ in bonis

vos esse in sanctis conuersationi

ſ ad alios ſ per spem

bus ⁊ pietatibus: expectantes et

ſ bene agendo † ſ vt tales sitis: ꝓpter quos saluandos dñs veniat ad iudicium † ſ iudicij

properantes in aduentū diei do

mini p quem celi ardentes soluē

tur: ⁊ elementa ignis ardoze tabe

ſ priora deficient: sed

scent? Nouos v̄bo celos ⁊ nouaz terrā ⁊ pmissa ipsius expectam⁹ i

mag̃ ⁊ pua ꝓspicit. Ideo hoc cōnumerat apls: vt puincat eos q̄ dicebant: vbi est pmissio aut aduētus ei⁹. ostēdens deū ne quaq̄ oblitum esse pmissionis aut aduentus. Sed cū ita vnūquēq; die seculi nostri eterna sua memoria ꝓplet vt annoz̄ mille circuit⁹: ⁊ ita mille ānos vt vni⁹ dici spaciū sine labore circūspiciat. Manifeste itelligēdū est: q: ipsoz̄ quoq; dierum ⁊ ānoz̄ oīuz finē certissime nouerit: ⁊ absq; vlla dubitatiōe hoc quoq; pnouerit: qñ aduēt⁹ ipsi⁹ claritas reuelāda: qñ pmissa sanctis sint reddenda premia. vnde ⁊ recte subiungit: Non tardat ⁊c.

Nō tardat do. Et q: oia videt potestis credere: q: dñs nō tardat, pmissis splendis: q: nondū est tps splendi: sed tpe q̄ puidit splēda splebit. Sz ſō differt: vt electoz̄ sūmam quā puidit pri⁹ adimpleat. vñ i apocal. ipse: Et dictū est illis vt requiescerent adhuc modicū tēpus donec compleantur conserui eorum.

Celi magno. all. Celi. i. sci sigd i eis purgādū ē p ignē purgabūt.

Elementa. Quatuor: quibus mundus cōsistit: ille maximus ignis absumet. Nec cuncta in tātū absumet: vt nō sint. apoc. 21. a.

Sed duo in totum cōsumet: duo v̄bo in meliorem restituet faciem. vnde in sequentibus: nouos celos ⁊ nouaz terram: ⁊ promissa ipsius expectam⁹ ⁊c.

Vel: elementa sancti qui fuerunt aliis materia bene operandi: per temporale supplicium soluentur in melius.

Nouos celos. Non ait alios: sed veteres ⁊ antiquos in melius cō mutandos. vnde dauid: Ipsi peribunt t. a. p. ⁊ omnia sicut vestimētū. v. ⁊ sicut op. mu. eos: ⁊ muta. Qne mutabunt: constat pro certo: quia cōsumpti per ignem: mox abeunte igne gratioz̄ resumēt speciē: de igne ⁊ aqua nihil tale habemus: quin potius habemus in apocalypsi: ⁊ mare iam non est: habemus ⁊ in prophetis: Iux lucerne non lucebit tibi amplius.

Et promissa ⁊c. Allego. Nolite credere illis q dicūt nihil esse implendum de omnibus que de natiuitate christi promissa sunt: dicentes: vbi sunt noui celi: ⁊ nova terra que pmissa sunt? nouos celos credim⁹ illos in

Nicolaus

a Dei v̄bo. supple facta sūt ista: vt ps Besi. j. b Per q̄. s. tria elemēta pdcā acrē aquā ⁊ terrā. c Ille t. mū. i. tpe noe. d Aqua. s. diluuij. e Mūdat⁹. a sordib⁹ facti i mūdo sensibili. f Periit. q: oia viuētia fuerūt mortua exceptis saluat⁹ i archa. Elemēta etiā fuerūt deteriorata. Q: aūt diluuiū processit ex trib⁹ elemētis pdicit ps Besi. vij. vbi dī: Rupti sunt oēs fontes abyssi magne. i. oceani: q: cauernositates terre itra eōs ꝓtinēt mare: rupte fuerūt: ⁊ sic aq̄ maris effuse fuerūt sup terrā habitabilē: ex q̄ ps q: per aquā ⁊ trā factū ē diluuiū. Silr p acrē. nā ibi subdit: Et facta ē pluuia sup terrā. xl. dieb⁹ ⁊. xl. noctib⁹: ⁊ sic magna ps aeris ꝓuersa fuit in aquā. Alia v̄bo expositio accipit sm dcōs hebreoz̄ ⁊ plurīū doctoz̄ catholicoz̄ q dicūt a pncipio creatiōis oia corpalia q̄ntū ad pncipales mūdi ptes. s. corpa celestia ⁊ q̄ttuor elemēta fuisse sit, pducta sub formis suis subalib⁹ ab iuicē di stict: ⁊ formatio seu distinctio eoz̄ q̄ describit in pncipio Besi. fcā ꝑma die 2ª 3ª et 4ª nō accipit nisi ſz ꝓpetates ⁊ q̄litates accidētales: sic̄ dī aliqs hō fieri qñ puenit ad etatē adultā: ⁊ h pp ꝏbitā q̄ntitatē ⁊ robur corpis ⁊ filia q̄ tāc attigit: ⁊ tñ nō sūt ni ꝓpetates accidētales: q: sm suā subaz fact⁹ ē hō a pncipio vnlōis alc cū corpe: ⁊ sic lux q̄ dī fcā ꝑma die ē ipsa claritas solis q̄ ē ei⁹ q̄litas. Q: aūt dī sol fieri ē tia die: h ē sm motū ei⁹, pziū ab occidēte in occidētē. Celū v̄bo qđ dī factū secūda die. i. corpa celestia: h factio accipit sm soliditatē tūc eis data sm hebreos. sm alios v̄bo ē virt⁹ influēdi inferiora q̄ tūc fuit eis data. silr formatio elemētoz̄ seu distinctio fcā fuit ē tia die sm ꝓpetates accidētales. nā ali diē tertiā elemētū aq̄ nō habuit debitā densitatē ſz vaporalr eleuaba⁹ p totū aeris spaciū: ⁊ sic vnū elemētū nōvi debaf ab alio distictū nec silr terra: q: erat aqs cooperta: ſz tūc aq̄ fuit data debita dēsitas ⁊ sic occupauit minoz̄ locū: ⁊ facte fuerūt cōcauitates i terra vbi recepta fuit vna ps elemēti aque: ⁊ sic remāsit discoopta vna ps terre ags ꝓ habitatiōe hoīuz ⁊ alaliū: ⁊ aer apparuit i sua trāsparētia: sicut pleni⁹ dicī i pncipio Besi. ⁊ sm h exponēda est sic lra h: cū dī: Celi erant pri⁹. i. due ptes aeris supior ⁊ inferior. Et tra. i. elemētuz terre. De aq̄ formata mō dicto: q: p dēsitatē aque ⁊ receptionē ei⁹ intra ꝓcauitates terre apparuerūt elemēta distincta. cetera exponant sic pri⁹. g Celi. Hic ex dict ꝓcludit, ppositū: arguēs a sili q̄ sic mūd⁹. fuit imutat⁹ per aquā tpe noe: sic aduenīēte iudice imutabit⁹ p ignē ꝓflagratiōis. q ꝑm doctoz̄ catholicos tātū ascēdet q̄ntū aque diluuij ascēderūt: ⁊ hoc ē qđ dicit: Celi aūt q nūc sūt. i. supior ps aeris ⁊ inferior. h Et t. i. elemētū terre: p qđ ēt itelligit elementū aque eo q̄ nō est totalr sepatū a terra ſz ptes aliquc aque cōmiscēt

de lyra

partib⁹ terre ⁊ alique intra ꝓcauitates ei⁹ ꝓtinent: vt dcm̄ ē. i Eodē ver. dino. k Repositi sūt. i. ꝓseruati. qm̄ si virt⁹ dei ꝓseruās ab eis retraheret: in nihilū redigerēt. l Igni re. i d. in. i. tūc p ignē purgādi. m Et p. im. ho. tūc eni i corpe ⁊ alia dānabunt. n Unū v̄bo. Hic excludit 2ᵐ motiuū de retardatiōe ipletionū dinoz̄ pmissoz̄: q: nō est retardatio ex pte dei: ſz nobis videat: ꝓpter qđ dī: o Quia vn⁹ di. a. dñm si. mil. an. apud nos. sic aūt loqf Petr⁹ ſz q dī ps. lxxxix. Mille ānī añ oculos tuos tāq̄ dies hesterna q̄ pteriit: per millenariū enī itelligit q̄ntacūq; revolutio tēpoz̄ q̄ modica ē ⁊ nulli⁹ momēti cōpata dine eternitati: ꝓpt qđ rndēdo cor. argumēto subdit: p Nō tar. d. p. i. i redditōe pmissoz̄ si tardat vltra debitū. q Sic̄ q. eri. erronee, ꝓpter h negātes futurū iudiciū: vt pdictū ē. r Sed pa. agit. iudiciū differēdo. s Propter vos. vt iusti. s. i merito ꝓficiāt: ⁊ mali p pnaz redeāt. iō seqf: t Nolēs ali pe. q̄ntū ē er se. u Aduenīet. Postq̄ excluſit errorē circa iudiciū futurū hic ꝓfr determiat veritatē. ⁊ p⁹ ponit h determiatio. 2⁹ subdit vtilis monitio. ibi: Cū igit hec. 3⁹ doctrine pauli approbatio. ibi: Sic̄ ⁊ charissim⁹. quarto ꝓcludit ireta ꝓclusio. ibi: Vos igit. Circa ꝑmū dī: Aduenīet aūt dies dñi. i. dies iudicii: q dicit dies dñi: q: tūc i olib⁹ fiet volūtas ei⁹ in punitiōe malox̄ ⁊ pmiatione bonox̄: ⁊ subdit mod⁹ veniēdi: cū dī: r Sic̄ f. i. repēte ⁊ ex improuiso: sic̄ dī Matth. xxiiij. De die aūt illa ⁊ hora nemo scit ⁊c. v In q̄ celi. i. supior ps aeris ⁊ inferior. z Magno im. trā. a statu i q̄ nūc sūt p ipetuz ignis ꝓflagratiōis. a Elementa v̄bo ca. sol. q. d. nō solū aer ſz etiaz elemēta igne purgabunt. b Terra aūt ⁊c. i. nō solū terra ſz ēt ola q̄ i ipsa sūt facta ⁊ de ipsa ꝓducta exurent. c Cū igit h. Hic ex dict subdit vtilis monitio: q: si tāta districtio iudicis apparebit i sensibilib⁹ elemētis: hories meriti ⁊ demeriti boni ⁊ mali capaces: debēt ee sollicīti q: sint i aduētu iudicis ꝓpati: ⁊ h ē qđ dicit: Cuz igit hec omnia elemēta dissoluenda sint: modo dicto. d Quales oportet vos esse in sanctis cōuersationib⁹: ad vosipsos. e Et pietatib⁹. ad ꝓximos. q. d. oportet vos esse multū in talib⁹ ꝓparatos. f Expectātes. cum securitate. g Et properantes. cum hylaritate. h In aduentu diei. s. extremi iudicii: sicut dicit saluator Luce. xxi. His autem fieri incipientibus respicite ⁊ leuate capita vestra. id est exhylarate corda: vt exponit Gregor⁹ homel. j. Per quez. s. aduentuz dici iudicii. i Celi ardentes. exponatur vt. s. k Nouos v̄bo celos ⁊c. non dicit alios sed nouos. id est eosdem substantia in melius tamen imutatos ⁊ sic innouatos. l Et promissa ipsius. Esa. lxv. Ecce ego creo celos nouos ⁊ terrā nouā.

In quibus

quibus iusticia inhabitat: ⁊ nouā terrā: illos q ferūt fructū nouitatis: ⁊ hos dicimus ꝓmissa dei: vel nos in quibus iusticia habitat: ⁊ veritatem scim⁹ celos. i. sanctos expectamus nouos futuros: ⁊ terrā nouaz: quia promisit.

In quibus. Id est: q̄ tpe futuri seculi iusticia habitat: q⁹ tūc cuicz fideliū, p mō certaminis corona reddet iusticie: qō i hac vita fieri nō pōt. Et. Id est: A dño: ille sol⁹ p fecte mūd⁹ est: q dño iudicio mundus est: hūana sepe fallunt iudicia.

Satagite imacu. ⁊ in. Me sūt vigilie de qb⁹ dī: Beati serui illi qs cū venerit dñs iuenerit vigilātes. Vigilat q se a sordib⁹ immunē custodit: qui q̄ntū in se ē cū oib⁹ hoib⁹ pacē hz q oēs illecebras carnis spūs regimini subdit: i seipso pace felicissima vtēs.

Frater noster pau. Paulū illis scripsisse dicit: In q̄ oñdit: q⁹ ꝓ paulus qbusdā spāliꝫ ecclesijs scripsit: oib⁹ ecclesiis q̄ sūt p orbē gnāliꝫ scripsit. De tr⁹ sapiētiā pauli laudat. Paulus de se dicit: ego sum minim⁹ aplor: q nō suz d. v. a. q. p. s. e. Paulus pro priori se i fidelitate humiliat: ⁊ alioꝝ apostoloꝝ inocentiaz prefert. Ecce p̄m⁹ aplor oblitus sui primat⁹ ⁊ datarū sibi clauiū datā paulo mirat sapientiā: q⁹ mos est electoꝝ vt magis alioꝝ q̄ suas mirent virtutes: ⁊ p has se ad pfectū excitent.

Difficilia. In eplis pauli q̄ deprauant ab hereticis dicit: maxime illa qb⁹ de gra dei loq̄t: q̄ iustificat ipios. i. ex ipijs facit iustos. Dicit enī: vbi abū dauit peccatū supabunda uit gra negs desperet de cōmissis peccatis: heretici ita interpretant q⁹ suadeat plura facere pctā: vt potiora p hec recipiāt bona. Cōtra q̄s petr⁹ subiūgit:

Nicolaus

a In qb⁹ iusticia habitat. i. habitabit ⁊ loq̄t de futuro p modū p̄teriti pp certitudinē ꝓphetie: quia tūc ola ad lineam iusticie reducent. ideo concludit: b Propter qō charissimi hec expectātes. s. iustaz retributionē p̄o meritis vel demeritis. c Satagite imaculati. a peccatis carnalib⁹. d Et iuiolati. a spūalib⁹. e Inueniri in pace. conscientie. f Et dñi nr̄i lon. i. remuneratiōis vice ab ipso dilationē. g Salutē arbitramini. i. reputate ad augmentū p̄mij vr̄i ⁊ meriti. h Sicut ⁊ cha. Hic ꝓfīr pontē doctrine pauli approbatio: cui pseudo apli detrahebāt dicētes q⁹ nō erat aplis eo q⁹ nō fuerat cū xp̄o sic alij. ⁊ iō dicebāt doctrinā ei⁹ nō ē recipiēdā vt apostolicā. secūdo dicebāt eā ꝓtinē erroneā puertētes ei⁹ intellectū. vbi gra. Ex eo q⁹ dicit Ro. v. Vbi abūdauit delictū supabūdauit ⁊ gra: dicebāt eū inducē homines ad frequētationē peccati: vt ꝓsequerent augmētū gre: qō nō est verū: sz istēdit ibi dicē q⁹ sicut tpe legꝫ mosaice peccatū abūdabat eo q⁹ ipsa ostendebat peccatū: sz nō sanabat: sic p xp̄m sub lege factū gra abūdat. iō dicit Joh. iiij. q⁹ salus ex iudeis est. Igit̄ Petr⁹ aplis vtrūq̄ remouet. vñ ꝓmo ostēdit paulū esse verū aplm nominās ipsuz fratrē charissimū. d. Sicut et charissim⁹ cē. secūdo ostēdit ei⁹ doctrinā esse sanctā. d. i Secūdū dataz sibi sapiētiā a deo scripsit vobis. nō instictu ꝓprio sz diuino: ostēdit etiam

ſ qz dies dñi veniet.
qb⁹ iusticia habitat. Ꝓcōpt qō charissimi hec expectātes: sagitā/
† ſ a venialibus in corpe † ſ a criminalibus⁊ mente
† ſ ab eo vel ad honorē eius venientis ⁊ pulsantis.
te† imaculati ⁊ †inuiolati⁹ ei inuē/
ſ pacificati remissis peccatis
niri in pace: ⁊ dn̄i nr̄i iesu
ſ ne puteꝫ q⁹ tardet ꝓ missionē dñs sz itelligite q⁹ ideo
christi longanimitatē salutē̄m ar
longanimiter expectat dñs vt plures saluent
bitramini: sicut ⁊ charissim⁹ fra/
ter noster paulus: secundum da
tam sibi sapientiaz scripsit vobis.
ſ ipse paulus.
Sicut ⁊ in oibus epl̄is loquens
ſ epistolis † ſ que predixi vobis: vt hec faciatis q̄
docui † ſ epistolie pauli
in eis† de his: † i quib⁹ ſ sūt que/
† ſ sine lumine iusticie
daz difficilia itellectu: q̄ † indocti
ſ mēte: qz iter doctos donec eruditā⁊ nō permanent
⁊ instabiles depraūant. sicut ⁊ ce/
teras scripturas ad suaz ipsorum
perditionem. Vos igitur fratres
ſ hec
pscientes custodite: ne insipiēntiū
errore traducti excidatis a pro/
ſ fidei ſ sed potius
pria firmitate. Crescite v̄o in gra
tia ⁊ cognitionē domini nostri ⁊
iesu christi saluatoris. Ipsi glō/
† ſ inter quotidianas aduersitates † ſ ⁊ maxime
cum diu desideratus videbitur
ria ⁊ †nunc ⁊ † in diem eternitatis
Amen.

Finit epistola scōa petri aplī.

Ex libro scti Hieronymi de viris illustribus.

Iohannes apostolus quez iesus dilexit plurimū: fili⁹ zebedei: frater Jacobi aplī: quez herodes post passionē dn̄i decollauerat: nouissimus oium scripsit euangeliuz. rogat⁹ ab asie episcopis aduersus cherithum alioscz hereticos. Et maxime tūc Ebionitaꝝ dogma ꝓsurgens: q⁹ asserunt xp̄m ante mariā nō fuisse. Unde ēt cōpulsus ē diuinā ei⁹ natiuitatē edicere. Sz ⁊ aliā causā huius scripture ferūt. Q̄ō cū legisset Matthei marci ⁊ luce volumina: ꝓbauerit qdem textū historie: ⁊ vera eos dixisse firmauerit: sz vnius tm̄ anni in quo passus est post carcerem ioannis historiam texuisse. Ꝓtermisso itaqz anno cui⁹ acta a tribus exposita fuerant: supioris tpis an⁊ teqz ioānes clauderet in carcere gesta narrauit: sicut manifestū eē potest his q quatuor euangelioꝝ volumina legerint: q̄ res ēt diaphoniā q̄ videbat ioannis eē cū ceteris tollit. Scripsit āt vnā epistolaz: cui⁹ exordiū hoc ē. Quod fuit ab initio: qō audiuim⁹: ⁊ vidimus oculis n̄ris: qō ꝓsperim⁹ ⁊ manus n̄re tractauerūt de verbo vite: q̄ ab vniuersis ecclesiasticis ⁊ eruditis viris cōprobat. Reliqua aūt due quaꝝ principiuz ē: Senior electe dñe ⁊ natis ei⁹ ⁊ sequens Senior Caio charissimo: quē ego in veritate diligo ⁊ cē. Johannis presbyteri asserunt. cui⁹ ⁊ hodie altez sepulchz apō ephesuz oñdit: ⁊ nōnulli putāt duas memorias eiusdē ioannis euāgeliste eē. Sup qua re cuz p ordinē ad papiā auditorē ei⁹ ventū fuerit differemus. Quartodecimo igit̄ anno scōaz post neronez pse/
cutionē mouente domiciano: in Pathmos insulā relegatus scripsit apocalypsiz. Quā interpretā/
tur Justinus martyr ⁊ hirene⁹. Interfecto āt domiciano: ⁊ actis eius ob nimiā crudelitatē a senatu rescissis: sub nerua principe rediit epheſū: ibiqz vsqz ad Traianum principē perseuerans: totas asie fundauit ⁊ rexit ecclesias. Cōfectusqz senio: sexagesimooctauo āno post passionē dn̄i mortu⁹ ⁊ iuxta eandē vrbem sepultus est.

vos igit̄ fra. p̄scientes: q⁹ ī sipientes multipharios introducēt errores. Quidam iudiciū futurū negātes: qdā dīna eloqa falsantes: qdā male interpretantes: qdā luxurie frena laxātes: ⁊ alia multa. Deprauant. Nullus veteris vel noui testamēti liber: i q̄ heretici aliqd nō puerterint: vel demendo: vel addēdo: vel mutādo: vnicū remediū indoctis humili stabilitate verbis doctoꝝ auditū pbere: quam stabilitatē q⁹ heretici non hfit vento supbie q̄ palea leuis de ecclia tollūt: vsi ad suā ipsoꝝ pditionem.

Finit epistola secunda petri apostoli.

Super qua re cum per or. ad pa. cē. De q̄ sic loquit Hiero. Papias ioānis auditor hieropolitanus episcopus: in asia quinq̄ tm̄ scripsit volumina: que ꝓnotauit explanationuz sermonuz dn̄i. In quibus cum se in prefatione asserat: nō varias opiniones sequi sed apostolos habere auctores: ait: Cōsiderabaz qd Andreas: quid petr⁹ dixisset: qd Philippus: qd Thomas: qd Jacobus: quid Joānes: qd Matthеus: vel quid alius quilibet discipuloꝝ dn̄i: Quid ēt Aristion ⁊ senior ioānes discipuli christi loquebantur: Non enim tātū mihi libri ad legendum ꝓsunt: quantuz viua vox ⁊ vsqz hodie in suis auctoribus personans. Ex quo apparet in ipso cathalogo nominum: aliuz esse Joānem qui inter apostolos ponitur: Aliū esse senio/
rem ioannem: quem post Aristionem enumerat. Hoc autem diximus ꝓpter priorem opinionem: quā a plerisqz retulimus traditam in duas posteriores epistolas ioannis: non apostoli esse: sed presbyteri.

de lyra

ipsum esse cōformem sue doctrine. d. l: Sicut ⁊ in omnibus epistolis loquens in eis. s. epistolis. l De his. i. de eisdez de quibus scripsi vobis. s. de veritate fidei catholice et de ꝓparatione ad futurū iudicium sicut pz in epistolis Pauli in pluribus locis. m In quib⁹ sūt quedam difficilia intellectu: maxime rudib⁹. ideo subditur: n Que indocti. in sacris scripturis. o Et instabiles. in fide ⁊ moribus. p Deprauant. male interpretādo: q Sicut et ceteras scripturas. s. euangelij ⁊ prophetarum quas iudei et heretici corrumpunt. r Ad suam ipsoꝝ damnationez. vt dictum est s. ca. precedenti. s Vos igitur Hec est vltima pars in qua concluditur intentum: Vos igitur fratres prescientes: iudicem esse venturum ⁊ fallacias hereticoꝝ. t Custodite. id est diligenter cauete. Quod sequitur in aliquibus libris: Vosmetipsos. non est de textu. u Ne insipientium errore traducti. id est extra regulam fidei ducti. x Excidatis a propria firmitate. fidei ⁊ morum. y Crescite v̄o in gratia. merendo eius augmentuz per opera bona. z Et in cognitione domini nostri iesu christi. id est vt magis explicite cognoscatis articulos fidei ⁊ beneficia iesu christi. a Ipsi gloria et nunc et in diē eternitatis. i. sine fine. Amen.

Incipit

In ꝓncipio epīe ad ꝓmēdationē sermonis diuinitatē ⁊ humanitatē xp̄i designat: in quo charitatē dei ad hoies ⁊ suā ad illos quib⁹ scribit: insinuat:

Scripserat ioānes cuāgeliū aduersus dogmata hereticoꝝ: q de ẏbi eternitate male sentiebāt ⁊ male p̄dicabāt: scribit etiā epl'az aduersꝰ eoꝝdē hereticoꝝ stulticiā: i q̄ de fidei ⁊ charitatꝫ pfectōe agit: vt itelligam⁹ qd credē qd dilligē debeam⁹. Adulti enīz prauis dogmatib⁹ iducti: de sinceritate fidei ⁊ charitatꝫ nō bñ itelligebāt: dicebāt enīz opa esse charitatꝫ credo q̄uari: luxuriari: ꝓsentire vitijs alienis: ꝺdicentes cōicare passionib⁹ xp̄i: ⁊ ceteris q̄ implentur per charitatez dei ⁊ ꝓximi.

¶ Incipit epl'a ꝓma sancti Joānis apl̄i. C. I.

q Quod fuit ab ini. In vero eē deitatꝫ qō audiuim⁹ p legē et ꝓphas: qō vidim⁹ sensibilr hoiez veniētē: qō pspexim⁹: diuinitatē aduertētes i hoiez ⁊ man⁹ ꝓtrectauerunt: de ẏbo vite: nō fortuitu cōsentiētes ei q i carne visꝰ: sz cū multa ꝓtrectatiōe pscrutātes scripturas phibētes testimoniuz de ipso ẏbo. Nō vidit aligs nūciare pōt aliis: qō pfecte cōspexerit: aliqñ non pōt explicare verbis.

Argumentum in primā epistolaz canonicaz sancti Joānis.

Actionem verbi ⁊ q̄ deꝰ r ipse sit charitas manifestat: ⁊ susurrones fratrū nec deum scire: nec pios fieri posse eousq̄ dissertat: vt esse cōpro/bet homicidas: eo q̄ odium sit interfectionis occasio.

Incipit epl'a p̄ma sancti Joānis apl̄i

ſ i ꝓncipio erat ẏ. ⁊ ẏ. ⁊c.

Quod fuit C I.

ſ .i ab initiali. i. a patre.
† ſ ⁊ verbū caro fcm̄ est

q ab initio. † qō au
†† cū hoibus cōuersantez
diuim⁹. † qō vidi
ſ ⁊ vidimus gloriam eius.
m⁹ ōcul' nostris:
ſ vtā. ſ. el⁹ ⁊ mozes ⁊ etiā spūalib⁹ oculis diuinā virtutē ei⁹ i mōte cognouim⁹ †† verū coꝝp⁹ nō fāta/ma
quōd pspeximus. † ⁊ mānus no/
†† vinificāte in alia ⁊ in corpore
stre cōtrectauerunt † dē verbo vi/
† ſ panis angelox assumptione carnis hoibus innotuit: miraculis claruit: surrexit: ⁊ alios secū surgere fecit: per hec vita manifestata est
te. † ⁊ vitā manifesta ēst: ⁊ ūidi\

in carne viderūt ⁊ audierūt discipli. Et manus. Ad magna familiaritate ei ꝓficit verā carnē hīe palpādo, pbauim⁹: ⁊ ante ⁊ post resurrectionē: qb⁹

Nicolaus

¶ Incipit epistola prima sancti Joānis apostoli. C. I.

s Quod fuit ab initio. Hic icipit tertia ps ꝓncipalis hui⁹ libri i qua ponit epl'e bti ioānis apl̄i ⁊ euāgeliste: ⁊ q: ꝑm ordinez

q doctrie cōia debēt spālia p̄cedē. iō ponit ꝓmo epl'a ad informādū hoies gnālr. 2° ad informādū alios ꝓsonas spālr. in ꝓncipio epl'e secūde. Presens i duas ptes diuidit. s. in proemiuz ⁊ tractatū q incipit ibi: Et hec ē annūciatio. In ꝓlogo tria facit: q: ꝓ° reddit auditores attentos. 2° dociles siue doctos ibi: Et vita. 3° beniuolos. ibi: Qō vidim⁹. Circa ꝓmū sciēdū q⁹ difficultas materie reddere vz auditores attētos. nā ad capiēdū talia regrit maior attētio. Inter illa ẏo q̄ spectāt ad doctrinā catholicā maxia difficultas ē circa emanationem filij a pfe in diuinis: de q̄ tractat. j. v. ca. o. Tres sūt q testimoniū dāt in celo pf ẏbū ⁊ spūs sanct⁹. silr maxima difficultas est circa icarnationē psone filij assumētis nām hūanā in vnitate suppositi: de q̄ dicit. j. iiij. Q is spūs q ꝓfitet ielū xp̄m i carne venisse ex deo est: ⁊ hoc est qō dicit: Qō fuit ab initio ꝛc. Cōstructio ē suspēsiua vsq̄ ibi: Annūciam⁹ vobis. ⁊ iō sic cōstrueda est lra: Annūciam⁹ vobis qō fuit ab initio. i. verbū qō ꝓcessit eternaliter a pfe q ē ꝓncipiū seu initiū totiꝰ emanatiōis psonaruz. ꝑm q⁹ dicit Aug. iiij. de trinitate. Pater ē ꝓncipiū totiꝰ trinitatꝫ. ꝓncipiū enī significat id a q̄ aliqd ꝓcedit ẏbū siue filiꝰ. nā ⁊ eodē verbū q̄ ⁊ filiꝰ ꝓcedit a pfe. iō pf dī ꝓncipiū siue initiū filij siue ẏbi: ⁊ q⁹ ille sit intellectus huiꝰ lre: ꝑz p ꝟ qō subdit. aliqb⁹ tū iterpositis de ẏbo vite. Cōsequēter ꝓcedit ad mysteriū incarnatiōis. d. b Qō audiuim⁹. s. a ioāne baptista incarnati ẏbi prēcone: cuiꝰ discipulus fuit ille ioānes apls ⁊ euāgelista: ⁊ dicūt cōiter doctores q⁹ ipse ⁊ andreas fuerūt illi duo discipuli q audito a beato ioāne baptista de xp̄o: Ecce agn⁹ dei: secuti sūt ielū: Joh. j. Q ioānes exp̄ssit nomē andree ⁊ suū tacuit: q: nolebat se cōmēdare. c Qō vidim⁹ oculis nr̄is. cū ipso ꝓuersando. ꝑm q⁹ dī Joh. i. Verbū caro factū ē ⁊ habitauit in nobis: ⁊ vidim⁹ gl̄iaz ei⁹. oculis enī coꝝpalib⁹ viderūt ei⁹ hūanitatē: ⁊ diuinitatē ei⁹ oculis mētalib⁹ p fidē: ⁊ nō solūmō p fidē cōez q̄ est ex auditu: sz ēt p illustratione spālē: q̄ ē quodāmō ex visu. iō subdit: d Qō pspexim⁹. i. pfecti⁹ inspexim⁹. viderūt enī apli xp̄m cecos illuminantē: mortuos suscitantē ⁊ hmōi. q̄ nō p̄t nisi diua virtute fieri: ⁊ talia frequēter faciebat iperando tanq̄ ꝓpria virtute: ⁊ sic virtꝰ diuinitatꝫ videbat quodāmō i q⁹ illis sicut cā in effectib⁹ suis suo mō. e Et manus nr̄e ꝓtrectauerūt. ad declarationē vitatꝫ sue resurrectiōis: Luce vlt. Palpate ⁊ videte q: spūs carnem ⁊ ossa nō hz sicut me videt hīe. f De ẏbo vite. q: ẏbū incarnatū est vita per essentiā ⁊ etiā p efficaciā. est enīz auctor vite gle nāe ⁊ glie. g Et vita. Sic reddit auditores dociles. illa enī q̄ clari⁹ cognoscunt: clari⁹ pferunt. vñ Hiero. i ꝓlogo sup pētateuchū dicit: Qō meli⁹ nouim⁹ meli⁹ ⁊ pferimus. apl̄s ẏo de diuinis fuerūt magis illumiati q̄ alij p̄cedētes vel futuri: dī: palpate ⁊ videte. Et vidimus. Ad manifestataz: q⁹ nō infideles: ⁊ testes sumus: vidimus ⁊ incredulis annūciantes martyres effecti sumus.

Annunciamus vo. Sic p eos audiuim⁹ nos: sz nō vidim⁹: min⁹ q̄ felices q̄ illi. Ut ⁊ vos so. Quicūq̄ vult soci⁹ dei fieri: prius dz societati ecclie adunari. Nec min⁹ hūt q p aplos q̄ q p seipsuz crediderūt. Q ñ dicit: beati q nō viderūt ⁊ crediderūt. ⁊ iterū: Nō p̄ his rogo tm̄: sed ⁊ pro his qui crediturī sunt per verbum eoꝝm in me.

mus ⁊ testamur ⁊ annunciāmūs
ſ esse cum fidelibus ſ in eterna diuinitate
uobis vitā ēternā: que erāt apud
ſ ex tpe in humanitate ſ repetit
patrez: ⁊ apparuit nobis. Quōd
ſ in carne †† verba er ore eius †† quasi debetis credere illis: qui viderunt ⁊ audierunt
vidimus. † ⁊ audiuimus † annūn
†† q nō vidistis †† nō p aliquo tpali q̄stu sed vt bñ viuēdo: bñ credēdo: patiēter oia ferendo
ciam⁹ † vob: † vt ⁊ vos societatez
ſ q p nr̄az societatē trāseatq̄
habeatis nobiscū: ⁊ societās no/
ad dei societatē ſ vt fim⁹ heredes dei coheredes xp̄i.
stra sit cum patre ⁊ filio eius iesu
† ſ nō trāsitorie nūciam⁹: sz memorie cōmendamus
christo. † Et hec scribimus vobis
ſ hoc scio ī vnitate eccle ⁊ ī futuro ī āgelox societate
†† vt multos ad eādē societatē ducam⁹ †† vt nr̄m.
vt gaudeatis: † ⁊ gaudū † vestruz
sit plenū. Et hec est annunciatio
ſ credendam
quā audiuimus ab eo: ⁊ annūn
ſ q: pellit tenebras peccatorum.
ciamus vobis: quōniā deꝰ lux ē
ſ ,i ignorantia vel nequitia ſ ergo
⁊ tenebre ī eo nō sunt vlle. Si
† ſ per fidem ⁊ charitatem que deo sociant
dixerim⁹ quoniā † societatē habe

Si dixerimus. Hactenus cōmendatio epistole. Hic ostendit qualiter charitas sit habenda.

de lyra

ꝓpter qō clari⁹ potuerūt docē de diuinis: ⁊ hoc facit auditores dociles. iō dicit: Et vita. i. ẏbū qō ē vita p essentiā: vt deū ē. h Manifestata est. p opa diua i hūanitate assūpta exercitata. i. Et vi. nos' apli ceteris clarius. k Et te. de visu ⁊ auditu. l Et an. vo. vt edocti sitis. m Vitaz eter. i. ẏbū incarnatū: vt deū ē Joh. xvij. Hec est vita eterna vt cognōscāt te solū deū verū: ⁊ quē misisti ihm xp̄m. n Que erat apud pa. vt psona distincta ab eo p etnā gnātionē i diua nā. o Et ap. no. tpalr i hūanitate assūpta. p Qō vi. Hic vltimo reddit auditores beniuolos ex bonitate finis huius doctrie nā p eā hī vita gle in p̄ti ⁊ vita glie i futuro: ⁊ hoc ē qō dic: Qō vidim⁹ ꝛc. iā exposituz ē. s. q Annūciam⁹ vo. vt ⁊ vos so. ha. no. p charitatē q̄ ē cadē cū gla: vl ci inseparabilr annexa. r Et so. no. sit cū pa. ⁊ fi. ⁊ p hoc itelligit spūs scūs q ē tertia in trinitate psona. p charitatē enī tota trinitas inhabitat mētes iustoꝝ: sic amās habitat i amato ⁊ ecōuerso: ꝓpter qō dī j. iiij. Qui manet i charitate i deo manet ⁊ deꝰ i eo. sic aūt nō est i petōrib⁹: lz sit i eis p p̄tiā essentiā ⁊ potentiā: p quē modū etiā est i ceteris creaturis: ⁊ q: societas gle ē dispositio ad societatē glie. iō subdit: s Et h̄ scri. vo. vt g. de glia iā hita i spe. t Et g. v. sic p. qñ hēbit i re. u Et h̄ ē an. Finito ꝓmio h̄ accedit ad tractatū: i q̄ agit ō his q̄ i ꝓmio st breuit p̄libata. Sūt aūt tria. vt pz ex p̄dict. s. etnalis ẏbi gnātio. tpalis ei⁹ icarnatio. fidelis ad iuicē ⁊ cū deo associatio: ⁊ de his tractat in ꝓcessu hui⁹ epl'e. nō tū eodē ordīe. nā vt ꝓtinuet dicēda dicit immediate. p° tractat de vltio. s. de deo ⁊ fidelis associatione. 2° de ẏbi icarnatiōe. iiij. ca. 3° de ei⁹ eterna gnātione ca. v. Circa ꝓmū sciēdū q⁹ societas dei ⁊ hoiuz i charitate ichoat in via: ⁊ ꝓsūmat i pria. sic p° tractat ō ca vt i via hz. 2° aut i pria expectat. ca. iij. Maria diuidit i tres ptes. nā p° excludit hui⁹ societatꝫ ipedimētuz. 2° inducit ad ei⁹ ꝓmotiuū. ibi: Et i ꝟ scim⁹. 3° vt cuitet p̄dicte societatꝫ facte dissipatiuuz. ibi: Nolite diligē. Maria adhuc i duas. q: p° declarat, ꝓpositū. 2° excludit intētū. i ꝓncipio ca. sequētis. Maria adhuc i duas. q: p° facit, ꝓpositū. 2° remouet quoddā falsū deū. ibi: Si dixerim⁹. Circa ꝓmū sciēdū q⁹ similitudo facit associationez: Eccle. xiij. Omne aial diligit sibi sile. Q is caro ad sibi similē ꝓiungit: ⁊ ois hō sibi sili associabit: ⁊ p opposituz dissimilitudo ipedit eaz. ij. Cor. vj. Que enī participatio iusticie cū iniq̄tate: aut q̄ societas lucis ad tenebras: peccatū aūt tenebre est. ⁊ iō facit dissimilitudinē ad deū q est lux vera: ⁊ p ꝓns ipedit societatē cū eo. dicit ḡ: Et hec est annūciatio. i. res annūciatiōe digna. r Quā au. ab eo. i. a ẏbo incarnato. y Et an. vo. tanq̄ ei⁹ apli ⁊ ministri: ⁊ qd sit illud subdit: z Qñ deus lux ē ꝛc. hoc audierūt ab eo: Joh. ix. Q diu sum in mūdo lux sum mundi. lux enim habet rationē manifestatiui. in verbo aūt diuino oia declarant: ꝓpter qō ꝓpie lux dicitur. vnde Augu. iij. sup Q cū. Christus nō dicit sic lux sicut lapis: sz illud ꝓprie: h figurate. a Et tenebre. ignorātie ⁊ culpe. b In eo nō sūt vlle. nullus enīz defect⁹ i eo pōt cē. ideo subdit: Si dixerim⁹ ꝛc.

Et in tenebris

Et in te.am.m. ℘sistētes i peccaᷓ ⁊ alios obscurātes nō cōputāt in mēbris ei⁹. vñ: Que ꝙētio xpi ad belial? que societas luci ad tenebras?

Si ambulamus in luce. Ita sumus mūdi: ſz tñ nō debem⁹ putare nos q̄diu viuim⁹ oino posse a peccatis mūdari. Sicut ⁊ ipse i luce ē. De⁹ in luce eē dr: q: sūma bonitas: vbi ꝓficere valeat nō inuenit: hō in luce ambulat: quia virtutum opibus ad meliora ꝓficit.

Aug. De⁹ lux est quā nō capit loc⁹: vox quā nō capit tps. O dor quē non spargit flat⁹. Lib⁹ quē nō minuit edacitas: ąplexus quez nō diuellit satietas.

Si dixerimus ⁊c̄. Illi etiā nō hñt charitatem: q de meritis supbientes se dicunt esse mūdos.

Habemus. Nō ait: nō habuim⁹ ne forte de ꝑteritis dictum videretur.

bedre.9.b
Apoc.1.b
D
3.reg.8.e.
2.para.6.g

Si cōfiteamur. Qr sine pctō i hac vita eē nō possum⁹ ꝓma salus spes est ipsa ꝓfessio: pl⁹ ex humilitate q̄ ex necessitate: deinde dilectio: qua diligim⁹ eū cui humiliamur: ⁊ charitas opit multitudinem peccatorum.

Supbia extinguit charitatē: charitas extinguit peccata: ergo roborat humilitas charitatē: humilitas ducat ad ꝓfessionem.

Remittat pec. emun. ab iniqui. Vel pctā maiora: iniquitatem minora.

Mendaces facie. Solus deus ex se verax: hō ex deo verax: ex se mēdax. Impossibile ē quēlibet sanctū aliqñ nō cadē in minimis peccaᷓ. Nec iusti eē desistūt: qr otius opitulāte deo resurgūt. Et verbum. Augu. in.xv. de trinitate. Voces q̄s ꝓferim⁹ signa sūt rerū q̄s cogitam⁹. ℘roide verbū qō foris sonat: signū est x̄bi qō intus lucet: cui magis x̄bi competit nomē. Illud qō ꝓferē ore carnis vox verbi est: verbū ⁊ ipsum dicit: ꝓpt

†⁊ Ipeis ⁊⁊ pcm pcō addētes
mus cum illo: ⁊ in tenebris †am/
†⁊ nob ⁊ ore ⁊ ope ⁊⁊ dū alios ad idē mēdaciū ex
bulemus: †mentimur: ⁊⁊ ueritatē
ęplo nr̄o inducim⁹ ⁊ si eadē cā dicimur lux qua xp̄s
non facimus. Si aūt i luce am
dictus ē lux. i. exemplo eius illuminātes alios
bulamus: sicut ⁊ ipse in luce est.
⁊ per charitatem.
Societatez habemus ad inuicē: et
⁊ hoc merito ⁊ sacramentū dñice passionis oīa
pcā originalia ⁊ actualia laxauit
sanguis iesu christi filij ei⁹ emun
⁊⁊ elati de nostra aliqua iusticia
dat nos ab omni peccato. †Si di
xerimus quoniā peccatuz nō ha
⁊ ad maiora peccata.
bemus: ipsi nos seducimus: ⁊ ve
⁊ qr deus ab elatis se subtrahit sed ⁊ ex humilitate
ritas in nobis non est. Si cōfite
†⁊ de⁹ q̄ p̄misit gr̄am: humilibus: fidelis ē exequēdo:
⁊ iustus qr vere ꝓfessioni iuste dimittit
amur peccata nostra: †fidelis ⁊
⁊⁊ vt reis ⁊⁊ sine q̄bus nō vinit
iustus est vt remittat† nobis ī pec/
† post dissolutionē carnis ⁊ in eterna vita ⁊ vt nec
peccare velimus nec possimus
cata nr̄a: †⁊ emūdet nos ab om
† ⁊ si ꝓfiteamur mūdamur: ſz si nos ipsos honorare
ni iniquitate. †Si dixerimus qa
volum⁹ ⁊ q̄si nō egem⁹ absolui †⁊ Iob ⁊ q dicit nec
infans vnius diei sine pcō est
non peccauimus: †mendācem fa

†⁊ xp̄s p quē remissio: nō manet in supbis vel verbū
qō dixit: quanto mator es humilia te in oibus
ciemus eum: ⁊ verbū eius nō est
in nobis. C II.

⁊ q̄b⁹ debeo p̄uidere ⁊ vos mihi obedire
† ⁊ vt memoria teneatis
ſ Ilioli mei hec †scribō vo
⁊ dicendo: non peccauimus
bis vt nō peccetis. Sed
⁊ siquis peccauerit: aduocatū ha
bemus apud patrem iesum chri/
† ⁊ ꝑpicians nos deo predicatione ⁊ intercessione
stuz iustum. Et ipse est† ꝓpiciatio
† ⁊ q mō i carne viuim⁹: ſz p oi eccl'ia noli di cere ecce
hic xp̄s: ecce illic xp̄s vbiqz ē xp̄s vbiqz ꝓpicia⁹ ē
p peccatis nostris. †Non pr̄ō no
stris autem tm̄: sed etiaz pro toti/
⁊ hoc ē noste deū qō amare ⁊ charitatem
us mūdi. Et ꝑ in hoc scimus quō/
† ⁊ q mā data fuat: ille scit mā q nō fuat nescit
niam cognouimus eum: si mānda
† ⁊ hoc ē ꝓceptū meū vt diligaᷓ inicē sicut dilexi vos.
ta eius obseruem⁹. †Qui dicit se
†⁊⁊ hoc ⁊⁊ xp̄i q̄ dicit: ego sū via veritas ⁊ vita
noſſe eum: ⁊ †mandata eius nō cu
⁊ quasi dicat: ille nescit eū
stodit: mēdax est: ⁊ in †eo ⁊⁊ veritas
⁊⁊ si mandata eius seruamus
non est. Qui aūt seruat verbum
⁊ quasi dicat: ille nescit eū
eius: uere i hoc charitas dei per/
⁊⁊ si mandata eius seruamus
fecta est. Et in hoc scim⁹ quoniā

ſ Ut nō peccetᷓ. Ne
malā securitatē aſ
sumatᷓ audiētes vos a dō
mūdari: ſz vtilē timorem
hēatᷓ. Si quis pecca.
Si ex hūana fragilitate
nō potestᷓ ola vitia cauē:
date opaz: vt saltē maiora ⁊ aptiora caueatᷓ: vt si
apꝛchēdat vos tentatio
nisi hūana. Dō si qs etiā
post admonitionē meā ce/
ciderit non desperet.

Aduocatum. Nō est aduocat⁹ nisi cū vocātib⁹ displiceant pctā tibi: clama: ⁊ ipse audit ⁊ liberat.

Habemus. Joānes vir iust⁹ ꝓtēpans se infirmis: nō dixit hētis: ſz habem⁹. ℘ponit se i nūero pctōr: vt hēat aduocatū.

Justum. Just⁹ aduocat⁹ iniustas cās non suscipit: q tñ iustos nos defen
det i iudicio: si nos accusa
mus iniustos. Et in ꝟ
sci. q. c. Scire vl' cōgscere
nō sp pp noticiā dr: ſz pp
exprimētū ⁊ vnionē alteri⁹rci. Cognoscim⁹ deuz
qñ vnimur ei: q sic nosci:
mandata ei⁹ seruat. In ꝟ
scim⁹. i. noticiā hēm⁹: qñ
cognouim⁹ vniti ⁊ adhe
rentes ei. Si mandata
eius. Debemus fragilita
tem nr̄am attendere: debemus in peccatis aduocatum querere: qō vt ipetremus de custodiendis mandatis laborem⁹: p que ad cognitionē ipsi⁹ ven̄ic:

f. 4. d

Qui dicit se nosse ⁊c̄. Non est magnum vnum deum nosse: cuz ⁊ demones credant ⁊ contremiscant.

de lyra

Nicolaus

a Et in tene. ambu. ſ. culpe: ⁊ p ꝓñs ignorātie: q̄ semp cōcomitat culpaz iij. ethicoꝝ. Ignorat ois mal⁹: ⁊ puer. xiiij. Errāt q opant malū. b Mē timur. ꝟo: qr sum⁹ ꝓscij maloꝝ nr̄oꝝ. c Et ꝟitatē nō fa. mētiēdo facto: ⁊ nō solū ꝟbo: hypocrisis enī mēdaciū est i facto. d Si aūt i luce ambulam⁹. viuēdo in meritoriis opib⁹. e Societatē hēm⁹ ad inuicē. ꝓpt sili tudinē ad ipsū. f Et san. iesu xp̄i fili⁹ ei⁹ emūdat. nos ab oi pctō: qr sacra noue legis de qb⁹ est baptism⁹ ⁊ pnia: qb⁹ auferē oē peccatū: efficaciaz hñt a passiōe xp̄i. g Si di. hic remouet quoddā falsuz dictū q̄ aliq iactabāt se īmunes eē a pctō: ostēdēs q aliqs nō pōt ħ dicē de pctō pñti nec de ꝑterito: nisi sibi reuelatū fuerit a deo: dicit igit: Si dixerim⁹ qm̄ pcm̄ nō habemus de pñti: h Ipsi nos se. i. extra societatē dei ducim⁹ p falsitatē: qr si de pctō venīali sit sermo: illud nō pōt in pñti vita totaliꝛ vitari. de illo enī dicit ꝓuer. xxiiij. Septies in die cadit iust⁹: ⁊ sic null⁹ pōt ꝟaciter affirmare se illo carere: ſz qr peccatū venīale nō sepat a dei societate. iō melius vt q de pctō mortali loq̄t. null⁹ enī pōt scire se pctō carere nisi de⁹ sibi reuelauerit: Eccliastes. ix. Nescit hō vtrū amore vl odio dign⁹ sit: ꝓpter qō si absq dei reuelatiōe asserat se oi pctō mortali carere: iaz incurrit peccatū iactātie ⁊ supbie: ⁊ ēt falsitatē asserēdo qō nescit. iō subdit: Et ꝟitas in nobis nō ē. l Si ꝓfiteamur pctā nr̄a. humiliter ⁊ vere. l2 Fidelis. i reddēdo promissa. l Et iust⁹ est. qr ꝓmissuz est aliq mō debitū: ⁊ sic reddere ē iustū. m Ut remittat nobis pctā nr̄a. Sic enī ꝓmisit Mathē. iiij. ℘penitētiaz agite. appropinquabit enī regnū cel⁹. n Et emūdet nos ab oi iniqtate. p ecclie sacra: vt dcm̄ est. o Si dixerim⁹ qm̄ nō peccauim⁹. de ꝑterito. p Mēdacē facim⁹ eū. ſ. deū dicentē ꝟiū: si q̄rat vbi: dicūt doctores aliq q hoc dixit Job. xv. Quis est hō vt imaculat⁹ sit ⁊ vt iust⁹ appareat nat⁹ de muliere: vbi trāslatio alia hz: Nemo mundus a sorde: neq infans cui⁹ est vni⁹ diei vita sup terrā: ſz isti nō vidēnt bñ dicere: qr verbū allegatuz nō est ipsi⁹ dñi: nec sancti Job ex spū dei loquētis: sed est verbū eliphaz themanitᷓ: qui lz in ꝓcessu libri multa vera dixit: tñ falsaz ꝓclusionē nititur sustinere: vt pz p sn̄laz dei in fine libri: ꝓpter qō dicere q verbū ei⁹ sit ꝟbū dñi: nō vl cōuenīēter dictū: ſz alibi dicit de peccato originali per os dauid ꝓphete ps̄. l. In iniquitatib⁹ ꝓceptus sum: ⁊ in peccatis cōcepit me mater mea: ⁊ de actuali dic̄ Mathē. vj. vbi docet oēs orare p pctō suoꝝ remissione. Dimitte nob debita nr̄a: qō ē frīuolū ei q nō hñt pctā: ⁊ per aplm Ro. iij. Est aūt de⁹ verax. ois hō mēdax. q Verbū ei⁹. i. xp̄s q ē verbū

illud a quo vt foris appareat assumptū est. Ita enīz verbum nostrum vox quodāmodo corporis fit assumendo eam formā in qua ipsuz manifestē sensibus hominū: sicut verbū dei caro factum est assumendo eaz in qua ipsuz manifestē sensib⁹ hoīuz. Et sicut verbum nostrum fit vox: nec mutatur in vocem: ita verbum dei caro factum est nec mutat in carnē. C. II.

Filioli mei ⁊c̄.

f Ut nō peccetᷓ. Ne malā securitatē assumatᷓ audiētes vos a dō mūdari: ſz vtilē timorem hēatᷓ. Si quis pecca. Si ex hūana fragilitate nō potestᷓ ola vitia cauē: date opaz: vt saltē maiora ⁊ aptiora caueatᷓ: vt si apꝛchēdat vos tentatio nisi hūana. Dō si qs etiā post admonitionē meā ceciderit non desperet.

a

Aduocatum. Nō est aduocat⁹ nisi cū vocātib⁹ displiceant pctā tibi: clama: ⁊ ipse audit ⁊ liberat.

Habemus. Joānes vir iust⁹ ꝓtēpans se infirmis: nō dixit hētis: ſz habem⁹. ℘ponit se i nūero pctōr: vt hēat aduocatū.

Justum. Just⁹ aduocat⁹ iniustas cās non suscipit: q tñ iustos nos defendet i iudicio: si nos accusamus iniustos. Et in ꝟ sci. q. c. Scire vl' cōgscere nō sp pp noticiā dr: ſz pp exprimētū ⁊ vnionē alteri⁹rci. Cognoscim⁹ deuz qñ vnimur ei: q sic nosci: mandata ei⁹ seruat. In ꝟ scim⁹. i. noticiā hēm⁹: qñ cognouim⁹ vniti ⁊ adherentes ei. Si mandata eius. Debemus fragilitatem nr̄am attendere: debemus in peccatis aduocatum querere: qō vt ipetremus de custodiendis mandatis laborem⁹: p que ad cognitionē ipsi⁹ ven̄ic:

Qui dicit se nosse ⁊c̄. Non est magnum vnum deum nosse: cuz ⁊ demones credant ⁊ contremiscant.

de lyra

dei patris. r Nō est in nobis. per gr̄az sanctificantē. C. II.

s Filioli mei. Hic ex p̄dictᷓ infert ꝓclusionē intētā q. ſ. debem⁹ peccatū
f vitare. d. Filioli mei hec. p̄dicta. t Scribo vobis vt nō peccetᷓ. ne societati dine ipedimentū ponatᷓ. u Sed ⁊ si qs peccauerit. ex hūana fragilitate. x Aduocatū habem⁹ apud pr̄eꝛ iesū xp̄m. ostēdē tem pr̄i, p peccatorib⁹ vulnera. y Justū q. d. nō iterpellat, p qbuscūqz peccatorib⁹: ſz solū, p vere penitētib⁹. z Et ipse est, ꝓpitiatio, p peccatᷓ nr̄is: actiue ⁊ passiue. nā seipsū obtulit, p nr̄a expiatiōe. a Nō, p nr̄is aūt tm̄. ħ, p toti⁹ mūdi. sez q̄ntū ad sufficiētiā: ſz, p electᷓ tātū q̄ntū ad efficaciā. nā alij ponūt obicē. b Et i ħ scim⁹. Hic ꝓfir ponit dicte societatᷓ ꝓmotiuū: qō ē op⁹ meritoriū p qō charitas p quā de⁹ in nobis habitat ⁊ nos i ipso: mereē augeri vt aucta mereaᷓ ⁊ ꝓfici. sic igit, ꝓcedit btūs ioānes q pmo ad op⁹ meritoriū iducit oēs gnāliꝛ. secundo aliqs spāliꝛ. ibi: Scribo vobis filioli. ℘ma i duas. qr pō iducit ad op⁹ meritoriū. 2° ꝓfirmat suuz dictū. ibi: Charissimi. Circa pmū dr. Et i ħ scim⁹. ꝓbabili tñ coniectura. c Qñ cognouim⁹ eū. noticia amatiua q̄ ē practica: ꝓut praxis extēdit ad effectū. d Si mādata ei⁹ obseruem⁹. qr sicut dicit Bregori⁹ homel. xx. Amor dei nunqz ē otiosus. opaᷓ enī magna si est. si aūt renuit opari amor nō ē. iō subdit: e Qui dic̄ se nosse deū. noticia charitate formata. f Et mādata ei⁹ nō custodit. facultate habita. g Mēdax ē. qr ꝟitas nō subest dicto ei⁹. h Qui āt ser. ver. ei⁹. corde retinēdo ⁊ ope adiplēdo. i Vere i hoc cha. dei p. ē. pfectū dr cui nihil deest. v. metaphꝛ. ſz ħ pōt itelligi dupliꝛ quo ad pñs. Uno mō cui nihil deest de his ad q̄ tenetᷓ: ⁊ sic q seruat ꝟbuz dei q̄ntū ad ei⁹ ꝓcepta dr i charitate pfect⁹. Alio mō accipit cui nihil deest de his q̄ pōt hīc: ⁊ sic charitas nō est pfecta i via: qr semp pōt qlibet q̄ntūcūqz pfect⁹ i merito crescere. vn⁹ tñ dr alio pfectior inq̄ntū non solū seruat mandata q̄ sūt necessitatis: ſz etiaz cuz hoc cōsilia que sunt supererogatiōis ⁊ sic dicit saluator: inuenī viam perfectionis querenti Mathē. xix. Si vis perfectus esse vade vende omnia que habes ⁊ da pauperibus ⁊ veni ⁊ sequere me. ⁊ quanto quis feruentius eius mandata vel plura de consilijs ex charitate seruat ⁊ strictius: dicitur magis perfectus: ⁊ quia per charitatem deus habitat in nobis. ideo subditur: l2 In hoc scimus quoniaz in ipso sumus. tamen hic accipitur scientia large pro coniectura probabili: vt dictum est. ca. prece. nisi super hoc habeatur reuelatio diuina: quod autem sequitur in aliquibus: Si in ipso perfecti fuerim⁹: nō est in libris correctis.

Qui dicit

Non mandatum nouum sed vetus. Eadem charitas mandatū vetus est: qz ab initio ꝓmēdata: cadē nouū mandatū qz tenebris cecitis desideriū nouę lucis infundit. Quod verū est. Secunduz ꝙ ꝓmissi per obseruationē mādato ꝛ dei ad ipsius cognitionez ꝛ dilectionem peruenīri.

Et in ipso xpo impletū: qz obediuit pfi vsqz ad mortē: ꝛ iō ē glificat⁹.

Et in vobis. quoꝛ qdā iā p hoc cū deo gliantur. Et vere est nouuz: qz tenebre iaz t. Tenebre ad veterē hoiez pertinēt. lux xpō ad nouuz hominem.

Tenebre. Jd est: corpus passibile ꝛ mixte carnis i xpō trāsierūt ꝛ veruz lumē imortalitatz iaz lucet i eo: quo illuminat ēt alios q fuerūt vetus hō ꝛ tenebre. nūc āt lux i dño.

Qui dicit se in luce. Determinat qō mādatuz accipiat. i. charitatē: ꝛ q̄lr charitas ipsa hñda sit scz dilectio dei ꝛ ꝓximi.

Qui diligit fra. Est in lumine scie ꝛ opatōis: scz q odit ē i tenebris ignorantie: ꝛ p ipsaz ignorantiā ambulat de vitio i vitiū: ꝛ nescit. i. non ꝓuidet q̄ eat: ad quā penā recipiēdus sit: vel nescit q̄ eat. i. ignorat viā q̄ ꝓuertat ad meli⁹: ꝛ hoc nō iō qn via apta sit: scz qz tenebre oce. o. o. e. Quia a lumine xpi recedēs peccatz ꝛ carnali voluptate ita ꝑpedit̄ur: vt etiaz si bonum videat: non tñ exequatur:

Qui diligit fratrez tolerat oia ꝓpter vnitatē charitatis: etiā si fratri adhibet correctionē: nō irascit nō ignominiosa infert.

Par enīz multa diligentibus. l. t. i. charitatem: ꝛ nō est illis scandalum.

Scribo vobis filioli. Jncepit cām q̄ posset eos abstrahere ab amore mūdi: qz baptizatz in nole

Ioel.13.g

1.4.d.

Leui.19.c 1.3.c.

†† viuimus vera vita nō morimur †† vere obseruāda sunt mandata: qz post baptismum dicimus nos in ipso manere: ꝛ qui dicit se

in ipso † sumus. †† Qui dicit se in il

† † in via iusticie ꝛ charitatis ꝛ patientie † qui ꝑ inimicis ozauit †† qui dicit: qui vult venire post me abneget. s. ꝛ. t. c. s. ꝛ. s. m.

lo manere. debet sicut † ille †† ābu/

† de virtute i virtutē † ꝑ mō suo †† ꝛ attēdēda sūt

lauit: ꝛ ipe † ābulāre. †† Chārissimi

hec mādata qz nō. m. † ꝛ inauditū

nō mādatuz nouū scribo vobis

†† vsitatū ab abel ꝛ scis pfib⁹ nō qz ad veterē hoiez

sed mādatū † vetus qō habuistis

ptineat †† fidei vre †† hoc ꝛ verbū illud qō audistis a me ꝛ ab alijs pdicatorib⁹ ē illud vet⁹ mādatū ideo

ab initio. † Mandatuz vetus est

vetus qz audistis † ꝛ hoc mādatū debet̄ te-

verbum qō audistis. Jterūz mā

nere qz nō tñ semel pdico ꝛ cōmēdo sz qz multū vti le video iterū ꝛ iterū illud quasi nouū replico.

† quod innouat

datuz nouū scribo vobis: quōd

† nō vmbratile †† hoc apparet ee nouū ꝛ ēt verū qz

veruz ē ꝛ in ipō ꝛ in vobis: † qā

† nox ꝓcessit dies aūt appropinq̄uit †† ligde oibus logē veritas sz nō oēs liquide audiunt

tenebre iam transierūt: † ꝛ veruz

†† xpiane fidei vel bone operatiōis.

lumē iaz lucet. Qui dicit se † in lu

†† quē de⁹ ꝓcipit diligi †† i. deputat⁹ tenebris iferni † trahē in oculo hñs †† in pcio in qbus natus erat

ce esse: ꝛ † frātrez suū odit: † in † te.

† † etiā postq̄ꝫ baptismū: ad deū accessit † † sed,

nebris est † vsqz adhuc. † Qui di/

†† bonoꝛ operū: qz tūc ei bona opa ꝛ lux fidei p̄sunt

ligit fratrē suū. † in lumie manet

† vnde turbatur oculus

ꝛ scandalū in eo non ē. Qui āt

† ignorantie

odit fratrem suū: in tenebris est: ꝛ

† de vitio in vitiū † † qz reatū suum non intelligit.

in † tenebris ābulat: ꝛ † nescit quō

† ira turbat oculū: odiū excecat

eat: quoniā tenebre occecauerunt

† inuisibiles qbus deus videt † † obedientes patri vel nuper geniti † paruuli nō etate vel scientia

oculos ei⁹. Scribō vobis † filio/

li quoniam remittuntur pecca/

† non pauli: non donati.

ta ꝓpter nomen eius. Scribō

†† ñ etate sz patiētia † venerādi senes qb⁹ id⁹ amor mūdi frigescere † quoꝛ ē meminisse antiq̄: ꝛ iunioribus pādere † † filius xpm ē̄ patre ꝛ spūsco semper fuisse ꝛ hoc alijs nunciatis

vobis † patres: quia † cognouistis

eū qui ab initio ē. Scribō vobis

adolescentes: quoniā vicistis ma

† humiles spiritu

lignum. Scribō vobis infantes

quoniā cognouistis patrē. Scri/

†† cōmēdat ꝛ repetit: memētote vos esse patres si obliuiscimini eū q̄ ab initio est perditis paternitatem

bo † vobis patres: quoniā cogno

uistis eum qui ab initio est. Scri

†† q̄ i virtute al ꝛ amoze ꝺbi dei ſcētiua carnis vicistis ꝛ diabolo viriliter restitistis †† nō ex vobis: sz qz ꝺ. v.

bō vobis † iuuenes: quoniā † for/

† † filius dei predicatio filij dei

tes estis. † ꝛ verbū dei i vobis ma

† † ꝛ turpe esset vinci ab illo quē vicistis † † vobis oibus hoc scribo

net: † ꝛ vicistis † malignū. † Nōli/

† † abūdātiaz mūdi vel pulchritudiné ei⁹ †† vt aurum ꝛ argētū ꝛ oēm fluxū diuitiarū

te diligere † mūdū: nēq̄z † ea que i

† qz † sicut p odiū, p̄imi ita per

mundo sunt. Si qūis diligit mū

amorē mundi extinguitur amoꝛ dei

duz: nō est charitas patris i eo.

Filioli patres adolescē. iu. Jdeo filij: qz remittunt̄ peccata. ideo pfes quia cognouistis antiqua ideo iuuenes quia fortes: quia vicistis.

Adolescentes. Adolescente tēpus ꝓpter inēctiua carnis lubricū: sed ꝓpter robur etatis habile certamini: ꝛ hi tentamēta voluptatū verbi dei amore vicerunt: ꝛ persecutiones ꝓtempserunt.

Jnfantes. Humiles spiritu: q quo magis humiliant̄ sub potēti manu dei: eo sublimius nouerunt archana diuinitatis. vñ: Reuelasti ea paruulis.

Scribo vobis iu. Cōsiderate etiā atq̄ etiā qz iuuenes estis: pugnate vt vincatis: vincite: vt coronemini: humiles estote: ne in pugna cadatis.

Et vicistis. Trahebant tūc tpis ex ꝓsuetudine ad lupanar: sz isti viriliter resistendo vincebant.

Nolite diligere mūdum. Etimini mūdo ad necessitatem: sed non diligite ad superfluitatem: ꝛ carnis curam ne fecerītis in desideriis.

Molite di. mū. Unuz coꝛ duos sibi aduersarios amores nō capit. Radicati in charitate sup hāc radicē nihil edificetis: nisi qō ꝓuenit charitati: quia non potestis duobus dominis seruire. Sicut dilectio dei fons omniuz virtutum: ita dilectio mundi omnium vitiorum. vnde sequitur: Quoniaz omne quod est in mundo.

Nicolaus

a Qui dicit se in ipso manere. p charitatē. b Debet sic̄ sc. am. ster homines ꝓuersando. c Et ipse am. ipsū imitādo nō solū in obseruatiōe ꝑcepto xp̄i: sz ēt ꝓlioꝛ ꝑm suā possibilitatē q̄uis ad hoc nō teneat de necessitate. d Charissimi. Hic ꝓfr ꝓfirmat dictū suū. s. q ꝑceptuz de dilectiōe dei ꝛ ꝓximi ex q̄ ꝓcedūt opa bona ē ab antiquo datū. d. Charissimi nō mā. no. scri. vob ꝛc̄. Est enī hoc mādatū de dictamine legis nālis q hō diligat deū a q̄ hz eē ꝛ viuē: ꝛ holez sibi silez i specie. vñ ꝛ bruta aialia hoc faciūt: Eccle. xiij. ca. O ē aial diligit sibi sile: ꝛ sic ē isertū mēti hūane a sua ꝓma cōditiōe. Est etiā de lege scripta diuina: Deut⁹. vj. ca. Diliges dñm deū tuum ex toto corde tuo ꝛc̄. ꝛ de dilectiōe ꝓximi di. Leuit. xix. Diliges ꝓximum tuū sic̄ teipsū: ꝛ sic ē datū ab initio legis. e Jterū mā. no. scri. vobis. quia idē ꝑceptū de dilectiōe renouatū est in euāgelio qō dī lex amoꝛis. f Qō verꝛ ē. i. ꝛificatū. g Et i ipso. s. deo hūanato q ex charitate maxima passus ē, p nobis. h Et i vob. qz p ß dedit hoib⁹ maximū icētiuū amoꝛis: ꝓpter qō iminēte sua passiōe dixit Job. xlij. Mādatū nouū do vob: vt diligatz iuicē sic̄ dilexi vos. i Quia te. i. figure ꝛ vmbre. ve. te. l: Trāsierunt. in passione dñi. in cuius signū velū tēpli tūc fuit scissum: Luc. xxiij. l Et verū lu. iā lu. i. ꝛitas euāgelij. m Qui dic̄ se i lu. ēc̄. i. in ꝛitate euāgelica viuē. n Et fra. suū odit i tenebris est. culpe ꝛ ignorātie: ꝛ p opositū. o Qui dī. fra. suū. in deo ꝛ ꝑm deū qō est charitatiue diligere. p In lu. ma. s. gre: ꝛ p ꝓfis in lumine increato: in q̄ manet p gr̄am sicut amās in amato. q Et scā. in eo nō est. s. actiuū ꝛ passiuū. scādalū enī est dictū vel factū min⁹ rectū: alteri ꝑbēs occasionē ruine. manēs aūt in lumie dicto mō. ex facto vel dicto suo nō ꝑbet alteri occasionē peccādi: nec ex facto alteri⁹ vel dicto ruit i pcm̄. r Qui aūt odit ꝛc̄. pz ex dict̄ ſnla. s Scribo vob. Hic ꝓfr ad opa meritoria inducit aliq̄s spālir. Et p⁹ baptizatos ab eo de quoꝛ salute erat spālir sollicit⁹. nō enī oēs eiusdē ciuitatis vel patrie baptizauit vel ꝓuertit. nā in ptib⁹ illis paul⁹ ꝑdicauit ꝛ timothe⁹ ꝛ plures alij: vt pz ex eplis Pauli ꝛ Actib⁹ apl'oꝛ. Dic̄ ḡ: Scribo vob filioli. Jlli filioli ꝓprie dicunt̄ alicui⁹ a quo baptizati sūt: vl de baptismo leuati. t Qm̄ remittunt̄ vo. pec. i. remissa sūt i baptismo: q velet totā culpaz ꝛ

de lyra

penā. u Propt no. et⁹. s. xp̄i. i cui⁹ nole dabat baptism⁹ i ꝓmitiua eccl'a: vt hi Act. ii. q. d. de cetero nō debet̄ ignorari p pcm̄. Secūdo iduc̄ ꝓuersos morib⁹ ꝛ scia de qb⁹ē mltū curādū: eo q bonū ſpoꝛ redūdat i totā eccl'iaz: pp qō vocat eos pfes. d. t Scribo v. p. q. c. eū q ab initio ē. i. ꝛbū icarnatū, pcedēs a pfe: vt dcm̄ ē i ꝑn⁹ hui⁹ epl'e. q. d. eis: ex q̄ habet̄ maioꝛē sciam aliis: debet̄ cē alioꝛ exēplū p opa virtut̄. Tertio iduc̄ adolescētes i gb⁹ incipiūt ꝓcupie carnis vigē: pp qō laudat eos ꝺ castitate: vt ad cā magꝛ animenk: nā virt⁹ laudata crescit. iō dic̄: y Scribo v. ado. qm̄ vi. ma. i. mali ignis icētiuū q ē ignis ꝓcupie carnal'. q. d. ꝺ ceso ñ debet̄ ꝑmittē vos vici a carnalib⁹ ꝺsideriis. Quarto induc̄ infantes. tñ aliq̄ mō rōnis capaces: q iz pauca cog̃scāt ꝺ dīis. tñ recog̃scūt deū cē pfez iustoꝛ. Dic̄ igit̄: z Scribo vo. in. q. c. p. q. d. ex q̄ cog̃nistz eū debet̄ eū reuereri: ꝛ put possibile vob ē imitari. Quito iduc̄ iuuenes q iā hñt robur corpis. d. a Scribo v. iu. q. f. e. q. d. sic̄ estis fortes i corpe: ita sit̄ mēte: vt nō deficiat̄ i q̄cūq̄ tribulatōe: ꝛ subdit ad ß rō: b Et vi. m. i. diabolū: renūciādo ei ꝛ pōpis ei⁹ i baptismo. q. d. debet̄ firmit̄ stare ne de cetero vicami ab ipso. c Molite di. Hic ponit̄ dine societat̄ cū hoib⁹ dissipatiuū vt euitet̄: qō ē duplex. s. cupiditas q̄ est venenū charitat̄. l q̄ charitate ꝓsistit ꝺcā societas: ꝛ heresis ꝓcuratas: q̄ dictā societatē dissoluit. Ergo p⁹ docet cauere ꝑmū. 2^m. 2^m. ibi: Filioli. Circa ꝑmū dic̄: Nolite diligē mūdū: ñ accipit̄ ß mūd⁹ p vniuersitate creaturaꝛ: sic̄ dī Job. i. Mūd⁹ p ipm̄ fact⁹ ē. creature enī diligēde sūt: inq̄ntuz p eas ascēdim⁹ tāq̄ p scalā ad cognitionē creatoris: Ro. i. Jnuisibilia enī ipsi⁹. i. dei a creatura mūdi. i. ab hoie p ea q̄ fcā sūt intellecta ꝓspiciunt̄: sempiterna quoq̄ virtus eius ꝛ diuinitas: sed accipit̄ hic mundus pro hominibus delectabilia huius mundi inordinate querentibus de quibus dicitur Job. j. Mundus euz non cognouit: quia occupatio circa delectabilia mundi impedit cognitionez dei: iz autez natura sit in ipsis diligenda: vitium tamen est odiendum ꝛ fugiendū. nam amicus stultoꝛ similis efficietur. ꝓuer. xiij. noiaē aūt hic mundus rōne vitioꝛ. ideo subdit: d Neq̄ ea q̄ i mundo sunt. i. vitia eoꝛ. e Si qs diligit mūdū. hoc modo dictū. f Non est charitas ꝑfis i eo. nā amoꝛ delectabiliū hui⁹ mūdi retrahit ab amoꝛe dīno.

Quoniam

Quoniã omne qđ est in mundo. Oẽs dilectores mũdi nihil habent nisi hec tria: gb⁹ oia vitioꝝ genera cõprehẽdunt. Cõcupiscẽtia carnis est desiderij oiuz, q̃ ad voluptatẽ ⁊ delitias corpis ptinẽt. Ut cib⁹ pot⁹: cõcubit⁹: ⁊ hmõi. Cõcupiscẽtia oculoꝝ ẽ ois curiositas q̃ fit i discẽdis artib⁹ magicis in cõtẽplãdis spectaculis: in supuacuis acgrẽdis rebus tpalib⁹: in

Quõniaz omne qđ est in mũdo.
ſ cũ ptactũ vel gustũ caro delectat ⁊⁊ qñ visu delectat vt in, pulchris vestib⁹ ⁊ auro ⁊ talibus
ꝓcupiscẽtia carnis est: ⁊ ꝓcupiscentia oculoꝝ: ⁊ superbia vite.
ſ ois ambitio seculi
ſ ; nõ ẽ ex deo creante ⁊ patre nobis, quidete sed ex eo qp nos applicamus ad mundum.
quẽ nõ est ex patre: sed ex mũdo
⁊⁊ pñi debem⁹ adherere nõ mũdo: qz ⁊⁊ in nouã formã ⁊⁊ qz in illa die pibunt oẽs cogitationes eoꝝ.
est: ⁊ mundus ⁊⁊ trãsibit: ⁊ ꝓcupiscentia eius. Qui aũt ⁊⁊ facit voluntatez dei: manet in eternũ. Filioli mei nouissima hora ẽ: ⁊ sicut
ſ nõ q tm dicit: dñe dñe
ſ qz eterna quesiuit
ſ ppe est finis vniuscuiq⁹
ſ deo ⁊ ecclesie eius ꝓtrarius.
lióli mei nouissima hora ẽ: ⁊ sicut audistis: quia antichristus venit: nũc antichristi multi facti sunt: vnde scimus: qa ⁊ nouissima hora est.
ſ ⁊ qz multi antixpi sũt ⁊⁊ absqz dilatiõe veniet di-
es iudicij ⁊⁊ ab vnitate catholica recedẽtes
Ex nobis ꝓdierũt: ⁊⁊ sed non erant ex nobis.
⁊⁊ ſ inde ꝓbatur qp nõ erant ex nobis ſ predestinatione ⁊ electione domini
nobis nõ erant. ⁊ Naz si fuissent ⁊⁊ qui enim vsqz in finem pseueranerit hic salu⁹ erit
ex nobis: ⁊ pmansissent vtiqz nobiscũ. Sed vt manifesti sint: quoniam non sunt omnes ex nobis.

Sic sunt ficti in ecclesia quomodo humores mali in corpore: qñ euomũtur releuatur corpus: sic quando exeunt mali releuatur ecclesia.

Sed vt manifẽ. Multi qui nõ sũt ex nobis: accipiunt nobiscũ sacra christi: sed tentatio ꝓbat: qz nõ sunt ex nobis: qz quãdo illis tentatio⁹ venerit: qñ occasiõe venti volãt foras: qz grana nõ crãt. Oẽs tunc volabũt cuz area dominica ceperit vẽtilari in die iudicij.

Ideo pmittẽte deo qđ ante vltimã dissensionem erũt de ecclia: osidentes se non fuisse de corpe xpi: vt p hoc manifeste clarescat: qñ nõ sũt oẽs ex nobis: q nobiscũ intra positi sacra christi recipiunt: ⁊ ideo nõ debet vos grauare eorum sepatio.

Sed vos vn. Cum de hereticis loqueret: repente ad suos ꝓuersus dicit eos habere vnctionẽ a sancto: vt ecõtrario ostendat: qp heretici ⁊ oẽs antichristi sint gratie spũalis munere priuati: nec pertinent ad eum qui sanctus vocatur a ꝓphetis.

Vos ſ vos debeꝝ ꝑmanere qz habeꝝ baptismũ vl spñscñ p quẽ ois dolor ignorãtie ⁊ pcs pellitur
Sed vos vnctionẽ habetis a sancto: ⁊ nouistis omia. ⁊⁊ Nõ scribo vobis quasi ignorantib⁹ veritatem: sed quasi scientibus eaz.
ſ ⁊ ſ si ignorẽtis que tenenda essent de fide: possem vobis quasi pruntis hoc ministrare sed quia perfecti estis in sciẽtia sicut pie factis scribo
ſ ex hec etiã scientibus nullis mendaciũ ex veritate ⁊ qui mentitur non est ex christo
Et quoniam omne mendaciũ ex veritate non ẽ. Quis ẽ mendax:
ſ sed specialiter
ſ ꝓprium nomen.
nisi is qui negat: quõniã iesus ẽ christus? Hic ẽ antichristus: qui negat patrẽ ⁊ filiuz. Omnis qui negat ⁊⁊ filium ⁊⁊ nec patrem habet.
ſ messias in lege ꝓmissus.
⁊⁊ iesũ cẽ ⁊⁊ nec filiũ nec ipsũ patrẽ hz placatũ
⁊⁊ corde voce ⁊ opẽ ⁊⁊ Iesuz esse christum
Qui ⁊ confitetur ⁊ filium: ⁊ patrez habet. ⁊ Vos quod ⁊ audistis ab
ſ placatũ ſ ppiciũ ⁊⁊ ergo ⁊⁊ p predicatores
ſ ꝓuersationis vre ⁊⁊ p obseruationẽ meoꝝ it teneatis
initio, ⁊ in vobis pmaneat: quia si in vobis pmãserit qđ ab initio
ſ hic per
audistis: ⁊ vos ⁊ filio ⁊ patre ma-

Et quoniã oẽ mẽdacium non est ex veritate. Sed qz multa sunt genera mendaciorum inter se disparia: nunc singulare ponit mẽdaciuz negationis christi: in cuius cõparatione cetera aut parua: aut nulla videantur: hoc propzium est iudeoruz: vt dicant iesus non est christus: sed ⁊ omnium qui christi mandatis obtemperare cõtemnunt.

Hic est antichri. Ecce admoniti sumus quomodo cognoscamus antichristum. ſ. quicunqz negat christum.

Qui negat fi. Frustra confitetur deum patrem qui negat filium qui ex deo procedit.

His qui negat filiũ. Ne quis dicat: christum non colo: sed deuz patrem colo. addit omnis:

Qđ audistis ab initio ⁊c. Si quis dixerit: ecce hic christ⁹: ecce illic ne credideritis: quod ab apostolis audistis tenete.

Et vos i filio ⁊ patre. Ita critis mẽbra patris ⁊ filij: vt a memoria ⁊ ꝓtectione patris ⁊ filij nõ excidatis: ⁊ hoc debetis appetere vt sitis in patre ⁊ filio: quia inde mercedem cõsequimini.

In filio. Filium primo ponit: quia nemo venit ad patrẽ nisi per filiũ.

Nicolaus

a Qñ oẽ qđ est i mũdo. i. in hoib⁹ mũdanis. b Cõcupiscẽtia' carnis est. q̃ viget in voluptuosis. c Et ꝓcupiscẽtia oculoꝝ. i cupidis ⁊ auaris. d Et superbia vite. i ambitiosis. e Que. ſ. triplex ꝓcupiscẽtia. f Nõ est ex pte. qz nihil vitiosũ est a deo: lz res ꝓcupite sint ab eo: ⁊ etiã potentia ꝓcupiscibilis ⁊ ei⁹ act⁹. inq̃ntũ est ens. nõ aũt inq̃ntũ deordinat⁹. g Sz ex mũdo est. qz ꝓuenit ex defectu seu malicia hoiuz mũdanoꝝ. h Et mũdus. i. hoies mũdani. i Trãsit. de ℔ mũdo p mortẽ. vita eni pñs nõ est nisi qdã trãsit⁹: Sap. ij. Umbre trãsit⁹ ẽ tps nostrũ. k Qui aũt facit vo. dei manet i eternũ. qz de statu gre trãsit ad statũ glie: q̃ est gra cõsũmata. l Filioli. Hic ꝓfir docet ꝑ⁰ pcauere hereticoꝝ puersitatẽ. ⁊ ꝑ⁰ firmit tenẽ catholicã ẽitatẽ. ibi: Vos qđ audistis. ꝫ⁰ circa dicta facit breuẽ recapitulationẽ: ad maiorẽ dictoꝝ firmitatẽ. ibi: Hec scripsi vobis. Prima i duas. qz ꝑ⁰ monet hereticos cauere. ꝫ⁰ docet eos cognoscere. ibi: Sed vos. Circa ꝑmũ dicit: Filioli. hic accipit filioli largi⁹ q̃. s. ſ. ꝓ omnib⁹ fidelib⁹: qui dicunt filioli beati ioãnis: eo qp erat apl's i illis ptib⁹. m Nouissima hora est. i. serta etas ⁊ vltima hui⁹ mũdi: q̃ sil'currit cũ septima q̃ ẽ etas gescẽtiũ i celo a tpe passiõis xpi ꝓ quã aperta ẽ ianua celestis. Aliter exponit de tpe antixpi: qđ dr hora nouissima: eo qp est futurũ circa finẽ mũdi. tñ aliq̃ mõ icepit a tpe apli i q̃ ebion ⁊ cherint⁹ surrexerũt ⁊ plures alii heretici: q fuerũt figura antixpi: sic beat⁹ ioãnes baptista dr veniss̃e i spũ helie: Luc. j. ⁊ huic expositiõi magis ꝓcordat lra sequẽs: cũ dr: n Et sic au. qz an. venit. i. vẽtur⁹ ẽ tpe suo. o Nũc antixpi milti fa. sũt. ſ. heretici corũpentes ẽitatẽ euãgelij: sic facient antixps. p Qñ sci. i. ex hoc ppẽdim⁹ q Quia no. hora ẽ. i. qp tps antixpi quodãmõ icepit i eis. r Ex nobis ꝓ. i. ex societate nra. nã heretici ꝓprie dicunt q fidẽ catholicã susceptaz corũpunt.

delyra

s Sz nõ erãt ex nobis. ſm eternã dei ꝑdestinationẽ. t Naz si fuissent ex nobis. hoc mõ: u Permãsissent vtiqz nobiscũ. qz dina ꝑdestiatio nõ frustrat effectu suo. x Sz vt ma. sint. supple exierũt de societate nra: vt sic a fidelib⁹ meli⁹ cuitent. y Sz vos. Hic ꝓfir docet modũ cognoscẽdi hereticos q aliqñ altiũde veniebãt ad subuertẽdũ fidẽ simplicium. ⁊ ꝑ⁰ tãgit a parte fideliũ. d. Sz vos vnctionẽ. gre. z Habeꝝ a scõ. supple spũ q̃ data est vobis i baptismo. a Et nouistis oia. ſ. ad salutẽ necessaria. nã cñi nõ deficit i necessariis: ⁊ mlto min⁹ auctoꝝ nature. ẽitas aũt fidei necessaria est ad salutẽ. tñ magis vl' min⁹ explicite ſm statũ credentiũ. naz sacerdotes plura tenenẽ explicite cognoscẽ de his q̃ sunt fidei q̃ simplices laici. ⁊ iõ si veniat heretic⁹ ad corũpendũ fidẽ ⁊ fidelis se ꝓuertat ad deũ ad habendũz ei⁹ vnctionẽ dirigentẽ: nõ deficiet qn cũ dirigat p se vel p aliuz: ſm ea que ptinẽt ad statũ suũ: ⁊ sic in ptãte est hic vnctionẽ docẽtẽ de oib⁹ necessariis ad salutẽ. Illud aũt hic dicimur: qđ est in potestate nra hñdi. b Non scri. vo. q̃si ignorãtib⁹. hoc dicẽ spãlr ꝓ maiorib⁹ q sciebãt falsitates heresiuz ⁊ ẽitatẽ articuloꝝ discernẽ. Secũdo dat modũ cogñscẽdi ex pte hẽticoꝝ. d. c Quis ẽ mẽ. ſ. i fide: d Nisi is q ne. i. negationẽ q̃ sequit: affirmat eẽ verã. ſ. e Qñ ibs nõ ẽ xps. hoc. n. affirmãt iudei obstinati: dicẽtes qp ie sus naçaren⁹ nõ ẽ xps i lege ⁊ ꝓphet⁹ ꝓmiss⁹. hoc ẽt affirmabãt hẽtici q iudaiçabãt post susceptionẽ baptismi. f Hic ẽ an. i. xpo ℟i⁹. g Qui ne. pa. ⁊ fi. ſt. n. correlatiua: q̃ posita se ponũt: ⁊ pempta se perimũt. iõ q negat vnũ: negat ⁊ alterũ: ⁊ filiũ q ꝓfitet vnũ: ꝓfitet ⁊ alterũ. h Vos. Hic ꝓfir monet eos tenẽ fidei ẽitatẽ. d. Vos qđ audistis ab initio: vke quersiõis: i In vo. p. sine hesitatõe ⁊ deuiatõe. k Quia si i v. p. ſ. fides charitate formata quã recepistis i baptismo. l Et vos in filio ⁊ pfe ma. in pñti per gram.

Et hec est

Hec est repro. Memoria ꝓmisse mercedis ꝓseuerãte te faciat i ope. Docent vos. Nemo docẽti tribuat: qđ ex ore docẽtis itelligit: nisi intus qui docet sit lingua doctoris exteri⁹ vacuũ laborat: nec tñ doctor taceat: qđ põt agat. Sed sicut vnctio eius. Id est: spũs sanct⁹: cui⁹ sacrm est in vnctiõe visibili: vel vnctio charitas q̃ diffundit i cordib⁹ nris p spm sanctus qui d. est. n. Que ad obseruanda dei mãdata cor qđ iplet: inflãmat.

Et verus est ⁊ nõ. Alia translatio ⁊ verax ẽ s. vnctio: ⁊ nõ est mẽdax.

Manete in eo. Et nunc filioli m. Crebra iteratiõe inculcat: vt mentibus artius infigat.

Manete in eo. Et si qđ boni habeꝫ illi totuꝫ ⁊ nõ vobis iputate: mala vobis ⁊ diabolo iputate.

Filioli manete in eo. Qui iter psecutões i dño manet nõ ꝓfusus: spez hz in eius aduentu: sed q hic erubescit confundetur in eius aduentu: cuius precepta neglexit.

Dis qui facit iu. Justicia pfecta vir est in angelis vel in sanctis viris q semp manẽt in cõtẽplatiõe dei. In nobis iustitia icipit ex fide. Initiũ iustitie cõfessio peccatorũ. Perficiet iustitia qñ nõ erit lucta cum carne: sed triumphus de hoste.

Ex ipso natus est. Jam nati sum⁹ ex iusto: iusticiaz iusti patris sequi oportet.

C. III.

v Idete qualem charita. Quãtis ⁊ q̃lib⁹ donis ostẽderit de⁹ erga nos pfnam charitatẽ. dedit enĩ vt hoc seculo noie ⁊ actu noiare mur filij dei: ⁊ in futuro simus: possidendo hereditariam beatitudinem.

fidem in futuro per spem

nebitis. Et hẽc ẽ repromissio: quã ſ qui nõ mentit † ſ per se ⁊ per suos predicatores †† ſ non aurum nec aliquid terrenum ipe† pollicit⁹ ẽ nob⁹ †† uitã eternã. ſ quasi attenti sitis ad hec que dico: quia ꝓpter illos malos vitandos scripsi hec

Hec scripsi vobis de his q vos ſ vel quersis dogmatibus vel per alias illecebras vel per aduersa seculi a vita eterna vos retrahunt

† ſ ⁊ vt doctrinã quã exterius facto bene teneatis curate vt spũsici gra quã in baptismo ꝓsecuti estis integram in corpore ⁊ corde seruetis

seducunt. Et† vos vnctio quã ac cepistis ab eo maneat in vobis. ſ ⁊ sic fit vt docente vos interius spiritu minus indi-

Et non necesse habetis: vt aliqs geatis extrinsecus hominum instructione doceri

doceat vos: sz sic† vnctiõ ei⁹ do/ † ſ que tenenda sunt †† ſ qđ põdico: qui aliter predicant falsi sunt: nec inuenietis vitam eternam: nisi se quamini charitatem fidei quam per me audistis

† ⁊ iõ qr verũ est ſ. i. nõ est mutabile vt vetus lex.

cet vos† dẽ oib⁹. ††⁊ verũ ẽ: ⁊ nõ ſ vncto. ẽ mendaciũ. Et sicũt docuit vos manete in eo. Et nunc filioli ma/

†ſ hoc cõmodũ hituri †† ad ꝓmiſſ bonoꝝ ⁊ malorũ nete i eo: † vt cum† apparuerit ha damnationem ſ p eo neglecto vel negato

beamus fiduciã: ⁊ nõn cõfunda † ſ si hoc constat mur ab eo: in aduentu eius. † Si

†ſ ꝓncipalr auctor ⁊ natura totius iusticie ſ ⁊ hoc scitis quõniam† iustus est: scitõte quoniã ⁊ omnis q facit iusticiaz

ſ ministrãte ſ de malo in bonũ ex ipso natus est.

Charissimi nũc filij dei sum⁹. Nũc p miracula q̃ facim⁹: ⁊ p puritatẽ vite apparet q̃ sum⁹ filij dei: sz qcqd est in ꝑsenti parũ est ad respectum futuri.

Similes erimus. Cũ imutabilis eterne diuinitatis ꝓtẽplatiõe pfruimur: nos quoq; imortales ⁊ eterni in illo erimus: nõ idẽ qđ ipse: sz siles: qr creatura ⁊ ad similitudinẽ ei⁹ facti sum⁹.

Quoniã videbim⁹. Secũdũ qđ verbũ caro factũ ẽ viderunt mali: ⁊ in iudicio sũt visuri: sz quo verbũ i ꝓncipio erat apud patrez videbũt soli iusti: ⁊ tollet impi⁹ ne videat gliaz dei.

Sanctificat se. Nõ aufert liberũ ar. dũ dicit q̃ hõ se sanctificat: nec tñ ꝓsentit pelagianis: q dicũt holez nõ idigere gra: sz sicut gliaz dine similitudinis ꝓ mõ nro ꝓcipimur spare: sic mũdiciã diuine sanctitatis ꝓ nra capacitate iubemur imitari: vt prẽeunte gra vitare mala laboremus dicentes deo. Adiutor meus es tu: ne derelinquas me.

Et peccatuz est int. Grece nomos lex: inde anomia. i. iniqtas q̃ est ꝺ legẽ vel sine lege: inde dicit pcm̃ est iniqtas qcqd peccam⁹ ꝺ legẽ di facim⁹ vsi ꝓuaricantes reputaui oẽs pecca. t. nõ soluz qui scriptã legẽ ꝓtẽnũt sz ẽt q inocẽtiã nãlis legis cõtũpunt. Et scitis. Me nos qui peccatis ⁊ iniqtati bus carere nõ possum⁹ de salute desparem⁹: subdit qđ p xp̃m a peccatis solui/mur. Nõ solũ p gra facti sum⁹ filij dei ⁊ spera mus q̃ ei siles erim⁹ sz ẽt ab iniqtate liberamur: qr ideo apparuit vt peccata tolleret de qua iniquitate nemo se excuset.

Esaie. xl. b. i. petri. i. 2 d

Peccata tolleret. Tollit dimittendo facta: adiuuando ne fiant ducendo ad vitam vt fieri omnino nõ possint.

Dis qui in eo manet. Quasi. Et quid prodest nobis: quia sine peccato venit. Ra. Omnis qui in eo ma. non peccat.

Nicolaus

a Et hec ẽ re. quã ipse ẽ pollicit⁹ vob⁹ dare i futuro. s. vitã eternã: Joh. vi. Hec ẽ volũtas ei⁹ q̃ misit me pris vt omis q̃ videt filiũ ⁊ credit i eũ hẽat vitã eternã. b Hec scripsi. Hic ponit circa p̃dicta recapitulationẽ ad maiorẽ affirmationẽ. d. Hec scripsi vobis de his q̃ seducũt vos. i. conant vos decipe. c Et vos vn. gre. d Quã ac. ab eo. i. a deo i baptismo. e Maneat i vo. i. ptãte enĩ hois ẽ illã graz ꝺseruare: qr de⁹ nõ subtrahit graz suã ab aliquo: nisi ipse pri⁹ subtrahat se a deo p malã volũtatẽ. f Et nõ neha. vt ali. hõ. g Docent vos. nõ ẽ p b itelligẽdũ q̃ fideles simplices contemnẽ debeãt doctrinã supioꝝ: vl ẽt negligẽ cũ eã pñt hic: qr doctrina dei est: sz b dr: qr si hũana doctria deficeret: de⁹ suppleret: vt. s. dcm̃ ẽ. h Sz sicut vnctio ei⁹. i. dei q̃ ẽ sufficiẽs. i Docet vos ⁊ oib⁹. nec̃is ad salutez: maxie i casu i q̃ deficit hũana doctria. vñ frequẽter iueniunt aliq simplices nutriti i campis clari⁹ vidẽtes i his q̃ sũt necia ad salutẽ q̃ illi q̃ ꝺsi q̃tidie audiũt sermones i ciuitatib⁹ magnis. k Et ve. ẽ ⁊ nõ ẽ mẽ. nã ab eo q est regula ꝓvitat nõ põt ꝓcedẽ nisi verũ. l Et sic do. vos ma. i eo. p bonã volũtatẽ. m Ut cũ ap. i iudicio: n Habeam⁹ fi. i. certitudinẽ de bitudine nra. o Et nõ ꝺ. ab eo i ad. ei⁹. audiẽdo illã terribilez sniaz q̃ hz Matb. xxv. Ite maledicti i ignẽ eternũ ⁊c. p Si scit qm̃ iu. qr cuilibet fideli b notũ ẽ de deo. q Scitote qm̃ ⁊ o. q fa. iu. i. opa iusticie. r Ex ipso na. ẽ. i. b fac iniqtũ hz cẽ ab eo: ⁊ si logr de opib⁹ iusticie q̃ ẽ virt⁹ politica vex ẽ: qr ab ipso ẽ oẽ bonũ nãe: ⁊ mlto forti⁹ ẽ verũ de opib⁹ iusticie ifuse: q̃ dar cũ gra: p quã hõ ꝺstruit i q̃dã pticipatõe supnãli cẽ dini: ſm q̃ dr. ij. Petri. j. Maxima ⁊ pciosa nobis ꝓmissa donauit: vt per hec efficiamini diuine cõsortes nature.

C. III.

s v Idete q̃lẽ cha. Postq̃ btus Jobes tractauit de societate dei ⁊ hominũ q̃ hz i via. hic ꝺsr tractat de illa q̃ i pria expectat. Et diuiditur i duas ptes. qr p⁹ declarat ei⁹ pfectionẽ. 2⁹ debitã ad ipsaz dispositionẽ. ibi: Et ois. Circa ꝑmũ dicit: Videte. i. diligẽter attẽdite: t Qualẽ cha. deno. pf. celestis nos i filios adoptãdo: Joh. j. Dedit eis ptãte filios dei fieri his q̃ credũt i nole ei⁹. iõ subdit: u Ut fi. dei no. ⁊ si. i ꝛitate: ita q̃ hoc nomẽ in nobis nõ ẽ vacuũ nec inane: ⁊ p ꝺsis habem⁹ ius i celesti hereditate. ꝛ Ideo p̃ m. nõ co. nos. noticia approbatiõis. homines enĩ mũdani nõ approbãt ꝑ reprobãt illos q̃ terrenis ꝓtẽptis tẽdũt ad hereditatẽ celestẽ: eos misos ⁊ stultos reputãtes. Et subdit cã cũ dr: y Quia nõ no. cũ. p hoc enĩ q̃ homines mũdani sẽ terrenis totaliter itẽti: auertunt a cognitõe dei pris: inq̃ntũ ẽ data: celestis hereditatis: pp qđ nõ approbãt sz reprobãt ꝓtẽptores terreno⁹ ⁊ appetitores celestiũ. Et si q̃rat q̃ sũt illa celestia: rñdet: z Charissimi n. f. d. s. p gra⁹ adoptõis. a Et n. ap. q. e. q: illa bõa celestia nõ sũt cõprehẽsibilia. q. d. nõ pñt sufficiẽter exp̃mi ab hoib⁹ vite pñtis. i. Cor. ij. Oculus nõ vidit ⁊ auris nõ audiuit ⁊ i cor hois nõ ascẽdit q̃ ꝓparauit de⁹ his q̃ diligũt eũ. b Scim⁹. q. d. ꝑ tm̃ scim⁹ i gnãli ꝺ celestib⁹. c Qm̃ cũ ap. i. cũ nob se pfez oñderit: i possessiõe celesti hẽditatis nos ponẽdo. d Simles ei e. i ip̃m q̃ntũ possibile ẽ trãsformati ⁊ ei ꝺiuncti: ⁊ subdit modus huius ꝺiunctõis ⁊ trãsformatiõis: cũ dr: e Qm̃ v. e. s. ẽ. videdo ip̃m clare trinũ ⁊ vnũ. cognitio. n. sz oẽs philosophates fit p assimilationẽ cognoscẽtis ad cognitũ: ꝑ ãt visio est pfectissima cognitio q̃ põt hri a creatura itellectuali: ⁊ p q̃s ẽ ibi assimilatio pfectissima ad deũ ⁊ trãsformatio p amorẽ ãgelũ: ⁊ in ꝑ ꝺsistit societas dei ⁊ btõr. f Et o. Hic ꝺfinit declarat ꝺbitã dispositionẽ ad hãc societatez ꝺsidaz: q̃ duplex ẽ. 2ª põit ibi: Dis q̃ q̃ ẽ iust⁹. Primo i duas. qr p⁹ facẽ ꝓpositũ. 2⁹ remouet q̃ddã dcm̃ erroneũ. ibi: Filioli. p⁹ ꝺ dispositio ad visionẽ dei ꝺsequẽdã est puritas mẽtis: ſm dictũ saluatoris Matb. v. Bti mundo corde q̃m ipsi deũ videbũt. iõ dic: Et ois q̃ hz hãc spez i eo. ꝑ ẽ i deo sperãs ip̃m vidẽ facie ad faciẽ clare. g Sciticat se. ꝺsciaz emũdãdo. h Sicut ⁊ ille scus ẽ. pp qđ si admittit ad sui visionez nisi scõs: ⁊ qr ab ea repellunt i/mũdi: ꝺfir oñdit eũ dr: i Dis q̃ f. pcm̃ ⁊ iniqtatẽ. nã pcm̃ ẽ trãsgressio legis dine: lex ãt dina ẽ ipa eqtas. ⁊ iõ i oi pcõ mortali ẽ eqtatis corruptio: ⁊ p ꝺsis iniquitas. l Et scitis qr ille apparuit. in carne assumpta. l Ut pcta tolleret. q̃ sũt diuine visionis impedimẽta. m Et pcm̃ in eo nõ est. i. eẽ nõ põt. iõ subdit: u Dis q̃ in eo manet. fide formata charitate: o Nõ peccat. q̃diu sic manet: quia contraria simul esse non possunt in eodẽ subiecto. p Et omnis qui peccat non vidit eum. videns enim deum clare: cum videat ipsum sumus bonũ. nullo modo potest auerti ab eo p peccatũ.

Nec cognouit

de lyra

tate. r Propt ꝑ m. nõ co. nos. noticia approbatiõis. homines enĩ mũdani nõ approbãt ꝑ reprobãt illos q̃ terrenis ꝓtẽptis tẽdũt ad hereditatẽ celestẽ: eos misos ⁊ stultos reputãtes. Et subdit cã cũ dr: y Quia nõ no. cũ. p hoc enĩ q̃ homines mũdani sẽ terrenis totaliter itẽti: auertunt a cognitõe dei pris: inq̃ntũ ẽ data: celestis hereditatis: pp qđ nõ approbãt sz reprobãt ꝓtẽptores terreno⁹ ⁊ appetitores celestiũ. Et si q̃rat q̃ sũt illa celestia: rñdet: z Charissimi n. f. d. s. p gra⁹ adoptõis. a Et n. ap. q. e. q: illa bõa celestia nõ sũt cõprehẽsibilia. q. d. nõ pñt sufficiẽter exp̃mi ab hoib⁹ vite pñtis. i. Cor. ij. Oculus nõ vidit ⁊ auris nõ audiuit ⁊ i cor hois nõ ascẽdit q̃ ꝓparauit de⁹ his q̃ diligũt eũ. b Scim⁹. q. d. ꝑ tm̃ scim⁹ i gnãli ꝺ celestib⁹. c Qm̃ cũ ap. i. cũ nob se pfez oñderit: i possessiõe celesti hẽditatis nos ponẽdo. d Simles ei e. i ip̃m q̃ntũ possibile ẽ trãsformati ⁊ ei ꝺiuncti: ⁊ subdit modus huius ꝺiunctõis ⁊ trãsformatiõis: cũ dr: e Qm̃ v. e. s. ẽ. videdo ip̃m clare trinũ ⁊ vnũ. cognitio. n. sz oẽs philosophates fit p assimilationẽ cognoscẽtis ad cognitũ: ꝑ ãt visio est pfectissima cognitio q̃ põt hri a creatura itellectuali: ⁊ p q̃s ẽ ibi assimilatio pfectissima ad deũ ⁊ trãsformatio p amorẽ ãgelũ: ⁊ in ꝑ ꝺsistit societas dei ⁊ btõr. f Et o. Hic ꝺfinit declarat ꝺbitã dispositionẽ ad hãc societatez ꝺsidaz: q̃ duplex ẽ. 2ª põit ibi: Dis q̃ q̃ ẽ iust⁹. Primo i duas. qr p⁹ facẽ ꝓpositũ. 2⁹ remouet q̃ddã dcm̃ erroneũ. ibi: Filioli. p⁹ ꝺ dispositio ad visionẽ dei ꝺsequẽdã est puritas mẽtis: ſm dictũ saluatoris Matb. v. Bti mundo corde q̃m ipsi deũ videbũt. iõ dic: Et ois q̃ hz hãc spez i eo. ꝑ ẽ i deo sperãs ip̃m vidẽ facie ad faciẽ clare. g Scificat se. ꝺsciaz emũdãdo. h Sicut ⁊ ille scus ẽ. pp qđ si admittit ad sui visionez nisi scõs: ⁊ qr ab ea repellunt i/mũdi: ꝺfir oñdit eũ dr: i Dis q̃ f. pcm̃ ⁊ iniqtatẽ. nã pcm̃ ẽ trãsgressio legis dine: lex ãt dina ẽ ipa eqtas. ⁊ iõ i oi pcõ mortali ẽ eqtatis corruptio: ⁊ p ꝺsis iniquitas. l Et scitis qr ille apparuit. in carne assumpta. l Ut pcta tolleret. q̃ sũt diuine visionis impedimẽta. m Et pcm̃ in eo nõ est. i. eẽ nõ põt. iõ subdit: u Dis q̃ in eo manet. fide formata charitate: o Nõ peccat. q̃diu sic manet: quia contraria simul esse non possunt in eodẽ subiecto. p Et omnis qui peccat non vidit eum. videns enim deum clare: cum videat ipsum sumus bonũ. nullo modo potest auerti ab eo p peccatũ.

Nec cognouit

Qui peccat non vidit eum. Et q manet i eo: nō peccat: ꝛ i hoc nemo vos seducat: dicēdo q vel iusticia sit ex hoīe: vel q cū peccato possit ali quis in deo manere: quia ꝛ ois iusticia ex deo: ꝛ omne peccatū ex diabolo.

Qui facit iusticiam. Jd est: qui hz actū iusticie ꝛ intentionez iustus qdē est: sed nō ex se: sz sicut ille est ab eadē radice pcedit: iusticia in illo pncipaliter: in isto secūdarie: in illo nāliter: in isto p adoptionē. Dō est: q iustus est ab illo iustus est.

Sicut ꝛ ille iu. ꝛc. Sicut nō semp in eēlitate dici solet: verbi gra: vt multū interest iter faciem hois ꝛ imaginē de speculo: quia hic corp⁹: ibi tm̄ imago. ꝛ tm̄ hic ꝛ ibi oculi: ꝛ ꝫ ꝛ ibi aures: ita nos habem⁹ imaginē dei: iusticiā dei: sanctitatez dei: sed nō imaginē q̄ fili⁹ ē eēlis patri: nō iusticiā dei qua ille iust⁹ est incōmutabili ppetuitate: nos credendo in eū quē nō videmus: vt aliq̄n videam⁹: nō sancti tatē qua ille sanct⁹ est eternitate: nos sancti fide.

Ex diabolo. Non carnis originē ducendo: sicut manich⁹ voluit de cunctis hoīb⁹: sz imitationem ꝛ suggestionē peccādi sumēdo ab illo: sicut filij abrahe dicunt imitando fidē ei⁹: ꝛ iudei deserētes fidez abrahe facti sunt nō filij abrahe: ꝫ diaboli.

Ut dissoluat. Jd ē destruat illā natiuitatem quā a diabolo traxim⁹: adaz a deo fact⁹: sz peccādo a diabolo nat⁹: tales genuit q̄lis fuit. Cū cōcupiscētia nati sum⁹ anteq̄ nostra debita addamus: de illa dānatiōe q: nascimur morimur. Sz nat⁹ ē xp̄s hō: vt soluat pctā hoīuz vt reducat ad vitaz.

Peccatum nō facit. Nō de oi pctō dicit. Si dixerim⁹ q: peccatū nō habem⁹: nosipsos seducim⁹. Sz de violatiōe charitat⁊: quā qui semē dei: ꝛ verbū dei quo renatus est in se habet cōmittere non potest: ꝛ ad hoc sequētia spectant: vel de q̄libet criminali pōt accipi. Quoniam semē ipsi⁹ ē. Verus fili⁹ patris nō pōt legem dimittere. Et ex pfis est. Diligite inuicem.

Nicolaus

a Nec cognouit eū. fide formata charitate: nec p hoc ē itelligēdū q hīs fidē charitate formatā: nō possit peccare: vt alig dixerūt ꝛ male: Apoc. iij. Charitatē tuā primā reliqsti: memor esto itaq̄ vñ excideris ꝛc. sed sic est in telligēdū q null⁹ vtēs actu fide formata charitate vel existēs i ea peccat. iō dr: Nec cognouit eū. s. actu peccādo. b Filioli. Hic pōr remouet q̄ddā dictū erroneū. erāt enī alig dicētes q cognitio fidei sine operib⁹ sufficiebat ad salutē: ꝫ quē errorē scripsit beat⁹ Jacob⁹: vt visuz est. s. in epla sua: ꝛ sic ꝫ ipsū dicit beat⁹ Joānes: Filioli mei nemo vos seducat: predicto errore. c Qui facit iusticiā. i. opa iusticie: d Just⁹ est. ꝛ nō ille q credit sine operib⁹. e Qui facit peccatū ex diabolo ē. hz dicat se esse xp̄ianū. f Qm̄ ab initio diabol⁹ peccat. nō est p hoc itelligendū q: creat⁹ fuerit malus: vt dixerūt alig: q: scribit Beñ. j. Vidit de⁹ cūcta q̄ fecerat ꝛ erāt valde bona: ꝫ q: ex quo pmo peccauit semp i pctō pseuerauit. nā peccatū ei⁹ ē irremediabile ꝛ ad peccādū hoīes induxit. g In hoc apparuit fili⁹ dei. i humanitate assūpta. h Ut dissoluat opa diaboli. per mortē suā ꝛ ecclie sacra ab eius morte efficaciā hītia. iō ꝛcludit: i Dis q nat⁹ est ex deo. p sacrm baptismi. qđ est sacrm fidei formate. l: Peccatū nō facit. inq̄ntuz sic natus: q: fides formata charitate nō stat cū peccato mortali. iō subdit: l Quoniaz semē ipsi⁹ in eo manet. s. gra q̄ nō cōpatit secū tale peccatū. m Et nō pōt peccare. inq̄ntū hīs graz que nō pōt ee rō peccādi: sicut sedēs inq̄ntū sedēs nō pōt ambulare: ꝛ in hoc sensu sedentē ambulare est ipossibile. pōt tm̄ peccare p vertibilitatē liberi arbitrij: qđ nō ꝛfirmat in bono p graz in pātria: nisi in alīq⁹ ex gra spāli: ppter qđ ifert distinctionē filioꝝ dei ꝛ diaboli. d. n In hoc manifesti sūt filij dei. s. q nō peccāt mortaliter. o Et filij diaboli. p opationē peccati: ꝛ sic pz q nō sunt alīq filij dei p fidē sine opibus: qđ ꝛcludere intēdebat. p Dis. Hic ponit secūda dispositio ad bitudinē: que est charitas fraterna: Matb. v. Beati misericordes qm̄ ipsi mīaz ꝛsequent. Et dividit in duas ptes. nā pmo inducit ad fraternē charitat⁊ actū. secūdo declarat debitū modū. ibi: Filioli. Circa pmā partez pmo ostendit se ad pdicta. d. Dis q nō est iust⁹: iusticia infusa: q Nō est ex deo. q: illa

In hoc manifesti sunt. Dilectio est certū signū q̄ discernunt filij dei ꝛ filij diaboli. Alia sūt cōia bonis ꝛ malis. In hoc fonte nō cōicat alien⁹. Quicqd vis habe. hoc solū nisi habeas: nihil tibi pdest. Alia nō habeas: hoc habe: implesti legem: quia plenitudo legis charitas.

Quoniam opera e. m. e. Ubi est inuidia nō est fraternus amor. Opera chaīn mala nō dicit: nisi inuidiā ꝛ odium fratris. Opa abel iusta nō dicit: nisi charitatē: hinc discernunt hoīes. Nemo attendat liguas vel facta. Cor si nō bñfaciat p fratrib⁹ suis: ofīdit qd in se hēat. gene. 4.b

Caīn recte offerebat creatura creatoꝛ: sz nō bñ dividebat: qñ credebat placere munera q̄ offerebat cū odio fratris. Abel cuz dilectōe obtulit ꝛ placuit. c

Nolite mirari. Nō miroꝛ si amatoꝛ mūdi fratrē odit sepatū ab amoꝛe mundi ꝛ celestibus intentum desideriis. Religio peccatoꝛi est abominatio. Joh. 15.c

Nos scimus ꝛc. Nemo de virtutibus se extollat: nemo suaꝝ virtū pauptatē metuat: q ffem diligit: aptū dat iudiciū: q: ad sortē iustoꝝ ptinet. Leui. 19.d ē. 2.b.

Manet in morte. Vita carnis ista: vita aīe deus. Corpis mors amittere spīm̄ aīe mors amittē deū. Qui q̄ per odiū ffis amittit deū amittit vitā.

Qui odit fra. ho. Qui ex odio insequ⁊ ffez: puocat ad iram ꝛ discordiam: ꝛ sic quantuz ad se occidit eum in anima. Joh. 15.b.

Si qs ptēnat odium fratris: num ptemnet in corde suo homicidium? Nō mouet man⁹ ad occidendum ꝛ homicida iam tenetur: viuit ille: ꝛ iste interfectoꝛ iudicatur.

Non habet vitam eternam. In perpetuo cum cayn damnabitur: qui hoc genere homicidii tenetur vt discordet a fratribus.

In hoc cognouimus cha. dei. Prepositis multis rationib⁹ de hīda charitate: tandē supponit de charitatis pfectiōe sub exemplo passionis dominice: hanc petrus monetur habere: cum dño interroganti ꝓfiteretur se

de lyra

sola facit dignū eterna vita. r Et q nō diligit fratrē. filr nō est dign⁹ vita beata. s Qm̄ hec est annūciatio. i. res annūciata: t Quā audistis ab initio. ꝓuersiōis vbe. u Ut diligatis alterutrū. charitative. x Nō sicut cayn. supple sitis. y Qui ex maligno erat. i. diabolo. z Et occidit ffem suū abel: Beñ. iiij. a Et ꝓpt qđ occidit eū? rñdet: b Qm̄ opa eius maligna erāt ꝛc. J ista fuit occasio ꝓuia. nā munera abel ꝓpter ei⁹ iusticiaz erāt accepta do: i cui⁹ signū ignis descēdit de celo ꝛ ꝛsūpsit ei⁹ sacrificiū. vñ Beñ. iiij. vbi dr: Et respexit de⁹ ad abel ꝛ ad mūera ei⁹: iterptatio Theodotionis hz: Inflāmauit de⁹ sup abel. talis enī iflāmatio signū est accepta tiōis dine: vt pz. vi. Judic. de oblatiōe gedeonis: ꝛ. xiij. i oblatiōe manue. ꝛ. iij. Reg. xviij. in oblatiōe helie: ꝛ. ij. Paral. iiij. de oblatiōe salomonis: qđ vidēs cayn cōcepit odiū ꝫ ffez ꝛ iuidiā: ex q̄ odio sicut ex cā ꝓpinqua occidit eū. dicunt aūt opa cayn fuisse maligna: q: hz offerret deo. tm̄ de pessoribus ꝛ ex volūtate puersa. iō dr Beñ. iiij. Ad cayn aūt ꝛ ad munera eius nō respexit. q. d. ꝓpter malicia cayn munera ei⁹ nō acceptauit: ꝛ ex hoc cōcludit. d. c Molite mirari ffes si odit vos mūdus. q: opa eius maligna sūt. vra aūt bona: ꝛ subdit cām bonitatis. d. d Nos scim⁹. certitudinaliter si referat ad ap̄los q receperūt spm̄ scm̄ in signo visibili ꝛ in gra fuerūt ꝛfirmati: ꝛ de hoc p diuinā reuelationē fuerūt certificati. Si aūt ad alios referat. tūc hoc scire accipit ꝓ ꝓbabili ꝛiectura. e Qm̄ trāslati sum⁹ de morte culpe: f Ad vitā. gre. g Qm̄ diligim⁹ ffres. opa xp̄i ex charitate facta sūt meritoria. ideo subdit p oppositū. h Qui non diligit manet in morte. q: car⁊ charitate q̄ est vita aīe. i Dis q odit fratrē suū. qđ ē peius q̄z nō diligere eū. l: Homicida ē. suiipsi⁹ spūalr ꝛ ffis sui corpalr. dispositiue tm̄. nā odiū est dispositio ad homicidiū: sicut dcm̄ ē de cayn. l Et scit. qm̄ ois ho. nō hz vitā eternā in se manētē: q: nō hz graz: q̄ est i nobis q̄dā inchoatio vite eterne: q̄ ꝛsūmat in glia: q̄ est gra ꝛsūmata. m In hoc cognouimus. Hic ꝛsequēter inducit ad actuz fraternе charitatis per exemplū xp̄i: qui mori voluit pro nostra salute. ꝛ pmo facit suā inductionē. secūdo aliquoꝝ exclusionē. ibi: Qui habuerit ꝛc. Circa pmū pz ifa vsq̄ ibi:

Et nos

amare: cui dr: cū aūt senueris ertēdes manꝰ tuas ꝛ alius te cinget: ꝛ ducet: ꝙ tu nō vis. Inꝙbꝰ ꝛbis vt aiaz ꝓ quibꝰ ponēt: docebat. Maiorē eni charitatē nemo hz: cꝫ vt aiaz. s. ponat qs ꝓ. a. suis. Qui habuerit s. m. Si vel ex tpis opportunitate: vel ex hūana ifirmitate nō ꝓtigerit aias ponē debemꝰ saltē res nras ꝓ fribꝰ deponere: ꝛ ꝫ ē nutrimētū charitat. Qui di dicit rez suā darc: qficꝫ portet seipsum deponere.

Filioli. Qr ñ ē pfecta charitas in illo: q nō ponit aiaz ꝓ fribꝰ: vel q saltē nō dat pecuniā: ḡ vt pfectā charitatē hēat filioli eiusdē patris nō di. ꝛc.

Nō diliga. v. n. l. In ꝛbo pura locutio: ñ opꝰ. In līgua mltiplex oīo intelligit: sicut gdā sepe repetitis sermonibꝰ affectū suū volūt cōmendare.

Diligamꝰ ope ꝛ v. Qr ñ ēt fallimur i dilectione ex hūana ifirmitate: nō fallimur i mercede: q maior est corde nro ꝛ nouit quo zelo fiant oia.

Et veritate. Ut simplici itētōe bñficia pstemꝰ nō ꝓpter iactātiā vel ꝓpt aliqđ ꝑtale cōmodū: sed respectu solius dei.

Job. 27. b Joan. 16. f Leui. 19. d 8. 2. b. Joh. 15. b. gene. 4. b Joh. 15. c

In hoc cog. q. e. v. s. In ꝫ q ꝛitatē diligimꝰ: scimꝰ q ex ꝛitate sumꝰ. i. scimꝰ nos ex deo (q ē veritas) hanc verā dilectionē hz: ꝛ ex hac dilectione scimꝰ nos eē i ꝓspcū. i. ꝓmereri eiꝰ ꝓspectū: ꝛ i hac ēt suademꝰ corda. n. ad melioꝛa opa excogitanda.

Et i ꝓspe. e. s. c. n. i. tales cogitatiōes corda nra hīc suademꝰ: q dīns sint digne ꝓspectibꝰ. Oēs eni q aliqđ facere disponūt: ad idē fcm me ditādū corda sua se ꝛuertere suadēt. Sz q mala cogitat: si posset deo occultaret. Qui ꝛo bona: hi facillime corda suadēt: vt ꝓspectui dei patefieri desiderēt: qđ ē indiciū magne pfectōis

Nicolaus

a Et nos d. ꝓ f. a. ponere. i. vitā corꝑalē ꝓ salute eoꝝ spūali exponere. Et ꝫ debitū pz ex ordine charitat: ſm quē deus sup oīa diligēdꝰ ē: ꝛ post ipsū ala ꝓxia: ꝛ tertio loco ala ꝓmi. q̄rto ꝛ vltio ꝓpriū corꝑ: ſm Aug. j. de doctrina xp̄iana. bonū ꝛbo minꝰ diligibile ſm ordinē rectū dz exponi ꝓ salute magis diligibil. ꝓpt qđ vita corꝑal ē exponēda ꝓ spūali salute ꝓximi: ñ tñ oēs sp ad ꝫ tenent: nec vnifo: mit: cuiꝰ rō ē. q: cuilibet sp imminet cura sui corꝑis. ñ aūt cura de salute spūali ꝓximi. ꝧ solū i casu necessitat. vt siqs videat piclitari ꝓximū spūali: ꝛ ñ possit sibi alit subuenire: niſi ꝓ ꝫ talis vidēs exponit se morti corꝑali. i tali casu tenet ꝫ facere ꝛ nō alis. ꝛ ꝫ mō videt dīus Vital martyr vsinū medicū i articlo mortē positū ꝓ fide xp̄i ꝛ ex panescētē: suis exhortatiōibꝰ roborasse: ꝓ q̄ ad mortē fuit ꝑdenatꝰ. Illi ꝛo q cura aliꝝ hñt: vt sacerdotes curati: epi ꝛ alij ꝓlati: ñ solū i ꝫ casu: ꝧ ēt in alijs tenent ꝓ salute subditoꝝ suoꝝ vitā exponere corꝑalē: vtpote si lupus intret gregē ad corꝛūpēdū eū i fide ꝛ moribꝰ. alit ñ ēt pastor: ꝧ mercēnarius ſm testimoniū saluatoris Joā. x. ca. b Qui habuerit. ꝫ ꝓſir ondit i alio gbꝰ defectū huiꝰ charitat. d. Qui habuerit ꝛbaz huiꝰ mūdi. i. diuitias. Hic tāgit duplex casus i q̄ elemosynā facere necessitat ē ꝛ p̄cepti. Unꝰ accipit ex pte faciēt. s. q̄ñ hz supfluū victui ꝛ vestitui: ꝛ ꝓsiderat necitatibꝰ ꝑsone ꝛ statꝰ. ꝛ ñ solū ꝓz p̄ñtē statū: ꝧ ēt ſm ea q̄ ꝓbabiliꝝ p̄ñt occurrere ꝛ frequēt occurrūt. ꝛ ꝓz ꝫ dī Luc. xi. Qđ supest date elemosynā. vñ Basilꝰ: Fame licit panis ē quē tu tenes: nudi tunica quā i ꝺclaui ꝓpas: discalciati calceꝰ q apud te marcescit: idigēti argētū qđ possidemꝰ ihūatū: q̄ circa tot iniurias q̄t dare valeres. ꝛ ꝫ idē dic Amb. i decret. di. xl vij. c. Sic ht. ꝛ ꝫ notat cū dr: Qui habuerit ꝛbaz huiꝰ mūdi. i. diuitias supfluas mō dcō. Secūs casus accipit ex pte recipiēt. s. q̄ñ patit vrgētē necitatē ꝛ ñ appet vñ sustētari possit niſi ꝓ elēosynā isti. ꝛ tē ille tenet dare si solū de supfluo: sic i casu pdcō: ꝧ ēt de necario: ñ ꝓsone sue ꝓz idiuiduū ꝓsiderate. q: plus qlibz tenet sibi q̄ alt: si sit i necitate sili: ꝧ de necario sui statꝰ. nā qlibet dz ꝛe restrigē vt ꝓximū adiuuet i vltia necitate. ꝛ ſm ꝫ subdit: c Et vide. f. supra ne. hīc. s. vltimā. d Et clau. vi. s. ab eo. subuētionē ei denegādo. e Quō cha. dei ma. in eo: q. d. nullo mō. in tali eni casu est trāsgressor p̄cepti dīni. Ꝓpt qđ dic Amb. Pasce fame morientē: si ñ pauisti occidisti. f Filioli. ꝫ ꝓſir inducit ad debitū diligēdi modū: dicēs: Filioli mei ñ diligam⁹ ꝛbo. s. trāſi. sic illi q ꝛbo dicūt se frībꝰ cōpati: ꝧ de facto nihil. ꝛ ꝫ ē amor fict sine vanus. g Nec ligua. s. fallaci. sic Ioab dixit amasie. ij. Reg. xx. Salue

debemus animam ꝓ fratribus ponere: sicut' christus animam posuit ꝓ omnibus bonis.

nobis animā suam posuit: ꝛ nōs debemus pro fratribus animas ponere. Qui habuerit substantiam huius mundi: ꝛ viderit

ſ victus vel vestitus

fratrē suū necessitatē patientem ſ vt nō cōpatiat miserie illius: vel nihil det etiam si cōpatiatur ꝛ si supflua non potes dare fratri: animā tuā potes ponere ꝓ fratre

ꝛ clauserit viscera sua ab eo: quō modo charitas dei manet in eo? Filioli mei non diligamus ꝛbo

ſ ꝓtra verbo ꝛ lingua

nec ꝫ lingua: sed ope ꝛ ꝛitate. ſ cū opa ꝓferat i ꝛitate facimꝰ ꝓz q ex deo q ē veritas sumꝰ cū eiꝰ ꝓfectionē ꝓ mō nro imitamur.

In hoc cognoscimus: quoniā ex veritate sumus: ꝛ in ꝓspectu eius

ſ ad melioꝛa excogitanda

suadebimus corda nostra. Qm̄ si reprehenderit nos cor nostrum: maior ē deus corde nostro: ꝛ nouit omia. Charissimi si cor nostrum

ſ in dilectiōe: ꝫz certi sum⁹ q̄ ꝓ pura dilectione fr̄um⁹ hē mꝰ salutē fr̄um q̄rētes: nō aliud emolumētū: itē si nō reprehenderit in oratōe dfica dū dicimus: dimitte nobis debita nra: sicut ꝛ n. o. d. n.

habemus ad deum: ꝛ quicquid

ſ ex radice charitat ꝛ si aliqñ nō ad volūtatē: sp tñ

petierimus † accipiemus ab eo:

ad salutē ſ charitatis ſ animo

quoniā mādata eius custodimꝰ: † ſ opa charitatis ſ in abscōdito vbi ipse videt

ꝛ † ea que sunt placita ſ coram eo fa ſ q̄ñ aliqs q̄reret qđ ē illud mādatū fides ꝛ dilectio.

cimus. Et hoc ē mādatū eius: vt † ſ q: nō ē aliud nomē in quo oporteat saluos fieri.

credamus † in nomine filij eius ihesu † ſ hoc est mādatū. m. n. d. i. ſ. d. u. amate vos ad hoc ad qđ vos diligo. i. vt ad bītudinē ꝓtingatis.

christi: ꝛ diligamus alterutrum ſ ita puro amore: nō sicut latrones vl̄ quilibet scelerati se diligūt ſz nō caste ꝛ amāt se iuicē mali: ſz amor ille tartareꝰ ē ꝛ peior q̄ discordia ſ ꝛ nō amas regē cuius

sicut dedit mandatum nobis. Et ꝓxīs legē † ſ deo vt in domo: vt in tuto refugio.

qui seruat mādata eiꝰ in illo mā ſ vt i mūdo vase ꝛ i ꝓsti ꝛ i futuro ſ ſ si fuamꝰ charitatē manet i nobis ꝛ si dubitam⁹ an i nob hiret mālestis signis hoc possumꝰ ostendere: q: dedit nobis ḡm

net: ꝛ ipse i eo. † Et in hoc scimꝰ: liguarū gr̄az sanitatū ꝛ cetera charismata ſ sancto

quoniā manet in nobis de spiritu quez dedit nobis.

Charissimi nō C IIII

ſ spūaliter loquenti vt cum eligatis ad ſmitandum: quia quedam dona spiritus sunt communia tam bonis q̄ malis ꝓter charitatem

c

lite omni spiritui credere: sed prō

† ſ si fm deum sunt spirituales: si charitate nitātur: quia si mysteria oia nouit. chari. a. nō. ba ꝛc.

ſ ideo premunio vos q̄ñ ꝛc.

bate spiritꝰ si ex deo sint quoniā

de lyra

mi frater. ꝛ statim interfecit eū. ꝛ ꝫ amor non solū est fictus ꝛ vanus: ꝧ etiā ꝓditorꝰ. h Sed ope. ꝛ ꝓmū. i Et veritate. ꝛ secūdū. k In ꝫ. diligēdi mō. s. efficacit ꝛ veracit. l Cognō. q̄ñ ex ve. sumꝰ. i. ex deo q ē ipsa veritas. m Et in ꝓspe. eiꝰ sua. c. n. a. ad vere charitatē opa. Vl̄ aliter: Suademꝰ corda nra. i. ꝓfideter p̄tare poterimꝰ corā eo. corda nra. q: si aliter diligerem⁹. s. vane vl̄ false: ꝫ facere ñ possemꝰ. ꝛō subdit: n Qm̄ si re. nos cor nr̄m. de vana vl̄ falsa dilectōe. o Maior ē d. c. n. ꝛ n. oia. ꝓpt qđ talis vanitas vel falsitas nō latebit eū. p Charissimi si c. n. ñ re. nos. de vana vl̄ falsa dilectōe. q Fidu. h. ad deū. s. in nr̄is necessitatibus recurrēdi ad ipsū. r Et q̄cqd petierimꝰ. de ꝓtinētibꝰ ad nr̄az salutē ꝛ pseueraūter. s Accipiemꝰ ab eo. nō tñ sp statiz: ꝧ tpe opportuno. nā aliqñ differt petitione fideliū iplere: vt nō sic vilescat qđ p̄stat. ꝛ vt ꝓlixiori desiderio ꝛ postulatiōis repetitiōe meritū eis accrescat. Et subdit rō ipletiōis: cū dr: t Qm̄ mā. eiꝰ custodimꝰ ꝛc. ipse aūt custodientibꝰ māda ta eiꝰ vitā eternā ꝓmittit: Matt. xix. Si vis ad vitā ingredi serua mādata. ꝛ fidel ē adimplēdo ꝓmissa. Et q̄ sint eiꝰ mādata subdit: dicēs: v Et ꝫ est m. eiꝰ ꝛc. ꝫ accipit singulare ꝓ plurali. q: oia mādata eiꝰ ꝓtinēt i fide p dilectiōez opante: Ro. xiij. Plenitudo ḡ legis est dilectio. x Et q scr. m. eiꝰ. ꝓ dilectionē adimplēdo. y In illo manet. sic amās i amato. ꝛ ēt ecōuerso. z Et i ꝫ s. q. m. i nobis. dicto mō. a De spū. ꝫ est p spm̄. b Quē dc. nob. si ꝫ intelligat de btō ioāne ꝛ alijs aplis: istud scire ē p certitudinē dīne reuelatiōis. si aūt de alijs: est ꝓbabile ꝓiectura: vt dictum

est. s. eodem ca.

C. IIII.

c Charissimi. Hec est secunda pars principalis tractatus huius epi c stole. in qua beatus Joannes agit de verbi incarnatiōe. ꝛ primo veritatem declarat. secundo declarationē confirmat: ibi: Et nos vidimus. Prima in duas. quia primo determinat veritatem. secūdo inducit ad charitatem: ibi: Charissimi. Et quia opposita iuxta se posita magis elucescūt. ideo determinando veritatem ponit iuxta oppositam falsitatem. Et diuiditur in duas partes. quia primo determinat veritatē in comparatione ad docentes. secundo ad audientes: ibi: Ipsi de mundo sunt ꝛc. Circa primū dicit: d Nolite omni spiritui credere. i. omni loquenti de spiritualibus inter que incarnatio verbi est de maioribus. e Sed probate spiritus. modus autem probandi postea ponitur. sed primo ponitur ratio ꝓbandi: cū dr: f Qm̄ multi pseudoꝓphe. i. multi doctores falsi de incarnatiōe.

vue: neq; de tribulis ficus.

Dis spūs q cō. Adulti heretici qui vnitatem ecclesie separare prauo dogmate volebant hunc versiculum ex epistola raserunt: ne per eum erroris conuincerent.

Soluit. Qui deum ab homine distinguit qui membra a deo diuidit: qui verba dei male interpretatur: qui a deo male viuendo recedit.

Ipsi de mūdo. Hi spiritus non sunt diligendi: non sunt audiendi: qz etiā christi nomen inuocāt & signo christi se notant: tamen sunt de illorum numero qui mūdana cupiūt qui celestia ignorant.

Ideo de mūdo lo. Ratione mundane sapiētie ꝓbantes nō posse deū hominē mortuū suscitare hominē mortalez in celis habere mansionez: & alia huiusmodi.

Carissimi dilī. Cōmendauit charitatem multis modis: tam ad eiꝰ singularem laudem accedit: in quo eum maxime debemus audire: scz qui dilexit ex deo natus est: et deum nouit: qz deus charitas ē. Dixerat: charitas ex deo est: hic superaddit: deus charitas est.

Joan. 3. f.

Augꝰ. Charitas est affectus animi ad diligēdum deum propter deum: & proximū propter deum. Item alibi: Tu autē dñe

Joan. 8. f. B

neq; affectus animi neq; animus es sed dñs deus animi tu es.

Qui facit contra charitatem contra deum facit: facile quanq; videat cuiuis facere cōtra hominē: sed contra deum facere quis non timet.

Charitas ex deo est. Filius deus est ex deo: spiritus sanctus deus est ex deo: & non tres dij: sed vnus deus pater filius & spiritus sanctus: et ille diligit in quo habitat spiritus sanctꝰ. Ergo dilectio est deus: Sed deꝰ qui ex deo. & ita vere dicit: & dilectio ex deo: & deus dilectio est. Cum dicit ex deo: aut filius intelligitur: aut spiritus sanctus: cum apostolus dicat: charitas diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis: intelligimus dilectionem spiritum sanctuz esse: hic est fons in quo nō cōmunicat alienus: cū in omnibus alijs sacramentis ecclesie cōmunicet. Ad hunc fontem bibendum nos hortatur: dicens: diligamus inuicem.

Quī deus charī. Non differt in deo vt iustus & iusticia dicatur: vt diligens & dilectio dicat: qz non transnominatiue a iusticia dicitur iustus: vel diligens dilectione: quia iusticiam vel dilectionez habeat: sed quia est iusticia vel dilectio.

Joan. 3. b.

In hoc apparuit cha. Probando qꝫ deus charitas est: & qꝫ nos diligit voluit inducere nos suo exemplo vt inuicē diligeremus: & ad noticiaz eius veniremus.

Sicut deus nō expectauit vt cum dilexeremus: sic nos nō expectemus vt alij nos diligant: sed priores diligamus.

Dilectio patris ꝓbata est: qz misit filium: dilectio filij: qz mortuus est.

Non quasi nos &c. Non prius dilexim⁹ vt quasi merito nře dilectionis ipse diligeret nos: sed & ipse prior dilexit nos: vt preeunte gratia eius nos eum diligamus. Propiciationem. Alia translatio: litatorem. id est sacrificatorem pro peccatis nostris.

† ſ q̄ sub obtentu fidei errores fidicāt & malis exemplis corrūpunt ſ charitatē nō habēs

multi †pseudo ꝓphete exierunt i

† ſ quo ꝓbare possumus: hoc signo noscitur spūs: d. i. ſ. qꝫ oī e. ſ.

hunc mūdum. †In hoc cognoscitur spiritus dei. Omnis spiritus

†ſ voce & operōe & ea charitate ſtruit auditores q̄ charitate deus factus ē hō ſ & hinc credendū

qui †cōfitetur iesum christū in carne deus factus ē hō ſ & hinc credendū

ne venisse. ex deo est. Et ōmnis

†ſ g diuinitatē vt alij: vl carnē negat vt ꝑcepta negligit

spiritus †qui soluit iesum: ex deo

ſ preambulus.

nō est. Et hic ē†t antichristus: de

† ſ imineēte dei iudicio. † ſ hitāz i mētib⁹ eoꝝ q xpm̄ deū vl ope repugnāt: nā iā opat⁹ mysteriū iniquitatis

quo audistis. †qm̄ venit: †& nunc

† ſ amatoribꝰ mūdi † ſ illi nō sunt ex deo: sed vos.

iā †in mūdo ē. †Vōs ex deo estis

†ſ ꝓfitēdo iesū venisse i carne hūdo charitatē † ſ ātixpz

filioli: †& vīcistis eos. Quōniam

ſ sed non virtute liberi arbitrij: sed qz maior est deꝰ ad ptegēdū q̄ diabolus ad impugnandum ſ docet habere spem & charitatem

maior ē qui in vobis est: q̄z q̄ī i

mūdo. Ipsi de mūdo sunt: ideō

† ſ sed spūaliū corda non possunt auertere

de mundo loquunt: †& mundus

ſ qz charitatē habemus

eos audit. Nos ex deo sumus.

† ſ p charitatē † ſ ꝓdicatores Xti & † ſ q̄ charitatē si hꝫ

Qui nouit †deū audit. †nos: †q̄

† ſ carnalis nō percipit ea q̄ sunt spūs dei.

non ē ex deo: non †audit nos. In

† ſ q̄ audit nos hz spm̄ veritatis. q nō audit: hz spm̄ erroris

hoc †cognoscimus spiritum veri

† ſ & qz ex deo sumus nō ex mundo: ergo

tatis: & spiritū erroris. †Charissi

ſ verbo & opere

mi diligamus inuicē: quoniā charitas ex deo ē: Et ōmnis qui di

ſ qz permanet apud deum

ligit fratrē suū: ex deo natus est:

ſ & hic: & in futuro plenius

& cognoscit deum. Qui nō diligit

ſ ad noticiā dei nō venitur nisi p charitatē: qz in maliuola. a. n. i. spi. ſa. ſ fraterna dilectio ducit ad noticiā dei qui est summa dilectio

nō nouit deū: quōniā deus charitas est. In hoc apparuit chari

ſ inuisibilem in se

tas dei in nobis: quoniā filium su

ſ visibilem ex carne

um vnigenitū misit deus in hūc

ſ mori p mundo ſ prius mortui † resuscitatum

mundum: vt viuamus per eum.

ſ in hac missione ſ manifestata.

In hoc ē charitas: nō quasi nos

dilexerimus deum ſed quoniam

† ſ amauit iniquos: ſz nō inigitatē † ſ exprimētū dilectionis

ipse †prior dilexit nos: & misit fili

ſ destruendis.

um suum ꝓpiciationē p peccatis

† ſ estote ergo imitatores dei: sicut filij charissimi & ambulate in dilectione † ſ sed non iniquitatē

nris. †Charissimi si sic de⁹ †dile-

eum diligamus.

Nicolaus

a Exierūt in mūdū. ſ. ebion & cherintus: vt dictū est ſ. Et subdit modꝰ ꝓbationis: cum dī: b In hoc cognoscit spūs dei. i loquens de spūalibus ex inspiratione diuina. c Dis spūs &c. ex deo est. i. loquit ex inspiratione diuina. rps eni est nomen suppositi in duplici natura. ſ. diuina et humana. in diuina ab eterno in humana ex tpe. Venit igit in carnem humanā natura assumēdo in virgine: sed venit in carne nascendo de ea in carne assumpta. & sic patet q̄ venisse in carne includit venisse in carnē. qz secūdū presupponit primū. ꝓpter qd apls magis expressit secundū q̄ primum. d Et dis spūs qui soluit iesum. sicut ebion & cherintus negantes eius diuinitatē: & dēs male sentientes de incarnatiōe verbi. e Ex deo nō est. i. non loquit ex spū diuino: sed maligno. ideo subdit: f Et hic est antixps. nō in persona: sed in figura: vt dictū est. ſ. ij. ca. & sic patet littera sequens: cū dī: De quo audistis &c. g Vos ex deo estis filioli, p baptismū regenerati. h Et vicistis eū. ſ. figuraliē antixpm: ꝓfitendo iesum xpm̄ esse deū & verū hoiez. vel: Vicistis eū. i. mūdū deuincendo ꝓcupiscentiā oculoꝝ et carnis & superbiam vite: que noie mūdi intelliguntur: vt dictum est. ſ. ij. ca. i Qm̄ maior est qui in vobis est. spūs dei in quo vicistis ꝓcupiscentias mūdi & nō virtute ꝓpria. k Qui q in mūdo. i. q̄ spūs malignus: q habitat in hoibus mūdanis & excitat ꝓcupiscentias predictas. l Ipsi. hic ꝓfr determinat veritatē ex parte audientiū. Circa qd sciendū q̄ quilibet libenter audit illud ad qd ꝓnitatē habet & oppositū abhorret. iō heretici in doctrina sua laxabant hoibus mūdanis delectabilia: vt sic facilius pucrterent eos circa credibilia. Et hoc est qd dicit: Ipsi. i. heretici qui sunt figura antixpi. m De mūdo sunt. i. querentes huius mūdi delectabilia. vñ dicit Augꝰ in libro de vtilitate credendi: Hereticus est q alicuius tpalis cōmodi & maxime glie principatusq; sui gr̄a falsas ac nouas opiniones gignit vel sequit. n Iō de mūdo loquunt. nā ex abūdātia cordis os loqt o Et mūdus eos audit. nam ad ea que predicant afficitur. p Nos ex deo sumꝰ. regenerati. q Qui nouit deū. fide formata charitate. r Audit nos. acquiescēdo doctrine nostre. s Qui nō est ex deo nō audit nos sed magis abhorret doctrinā nr̄am. t In hoc cognoscimus spm̄ ve. & spm̄ erroris. i. doctorē & discipulū veritatis: & doctorē & discipulum erroris falsi. v Charissimi. Declarata veritate de verbi incarnatiōe. hic reuertit ad tractandū de charitate: de qua in hoc libro principaliter intendit. vt patet ex ꝓcessu libri. ꝓpter qd tractando de alijs: intermiscet de charitate, ad quā inducit hic quadruplici rōne. Prima sumit ex filiatione dei quā p charitatē ꝓsequimur. nā ipsa diuidit inter filios regni & pditionis. iō dicit: x Diligamus nos inuicē quoniā charitas ex deo est. i. a deo infusa est. y Et ois q diligit fratrē suū ex deo natus est. qz charitas est quedā participatio diuine nature in nobis. z Et cognoscit. Hic ponit ratio ſda que accipit ex dei cognitione quā debemus appetere. & sic hanc habemus p charitatē. nam sicut malicia voluntatis p habitum vitiosum peruertit rationis iudiciū. ita ecōuerso bonitas eius que est per charitatē causat in intellectu iudiciū rectum. propter qd dī. j. Corinth. ij. Animalis homo non sapit ea que sunt spūs dei. spūalis aūt iudicat oia. & hoc est qd dicit: Et cognoscit deū. ſ. habens charitatē. a Qui non diligit. dilectione charitatiua. b Non nouit deū. ſ. noticia meritoria. c Qm̄ deus charitas est. non est p hoc intelligendū q̄ deus sit charitas mouēs imediate voluntatē humanā ad actū diligendi sine habitu medio: vt videt sentire magister sñiax in. xvij. dis. primi libri. qz sic tolleret ratio delectabilis ab actu diligendi. nam habitus perficiens potentiā facit actum delectabilē. v. ethicoꝝ. Deus aūt non potest esse forma pficiens potentiā voluntatis create. ergo &c. Silr ratio meriti. nam sic in actu diligendi voluntas esset tm̄modo mota. & sic non diligeret libere. nec per ꝓsequens meritorie. ideo tenet ab oibus doctoribus q̄ deus mouet ipsam voluntatē ad actum diligendi meritoriū p habitum charitatis infusum. sicut intellectū ad actum credendi per habitum fidei. Est igit sic intelligendū: Qm̄ deus charitas est. ſ. increata. sicut est bonitas & sapientia. ad cuius cognitionē rectam inclinat charitatis habitus vt dictū est. ſ. Obiectū eni huius cognitionis nō est verū absolute: sed verum ꝓfuse se habens appetitui recto. ideo subtracta dilectione charitatiua que facit appetitū intellectiuū rectū maxime circa deū non remanet talis cognitio. d In hoc apparuit. Hic ponit tertia ratio que accipit ex dei imitatiōe que est ex dilectione dei ad nos. e Misit deus filiū suū in mūdū. i. in hūanitate assumpta. f Vt viuamus p eū. vita gr̄e quā influit nobis. sicut caput influit sensum & motum mēbris suis. g Sed qm̄ prior ipse dilexit nos. diligere eni est velle alicui bonū. quicqd aūt boni nature vel gratie vel glorie in nobis est vel potest esse: totū est a deo agente voluntarie. h Et misit filium suum propiciationē. i. hostiam per quā deus pater nobis propitius redderetur. i Pro peccatis nostris. ſ. tollendis. ex hoc concludit intentum. d. k Charissimi &c. & patet littera.

de ira

Deum.

Et nos debe. alte. d. Dilige ꝛ qđ vis fac: siue tacceas dilectõe tace: siue clamas dilectiõe clama. de hac radice non põt nisi bonũ exire.

Deũ nemo vi. vn. Sicut vident ista visibilia corpis sensibus nota sic nõ videt deus. Sed etsi aliqñ ꝑ mõ videdi visus est: nõ sic iste nature vident: ꝑ volũtate visus est. specie q̃ voluit apparẽs latẽte nã ꝛ icõmutabiliter in se pmanẽte. Eo ãt mõ q̃ videt sic est: nũc fortasse videt ab angel'a nob tãc videbit cũ eãles angel' erimus. Sz nec tũc videbit sic ista visibilia q̃ corpali visiõne cernunt: ꝑ vnigenitus q est i sinu pris ipse narrabit: qđ ñ ad oculos ꝑ ad mẽtiũ visiõez ptinet. Sicut g̃ si solẽ istũ videre vellem: oculũ corpis purgarem: sic volẽtes videre deũ: oculũ mẽt̃ purgem: Sed qr ꝑ visio in futuro sperat qd agẽdũ ẽ: q̃ solatio vtẽdũ: dũ adhuc pegrinamur in corpe: diligamus inuicẽ: ꝛ sic deus in nobis manet.

Et chari. et: ꝛc. Incipe diligere cepit de: i te eẽ: cresce in dilectõe ꝛ amplius habitãdo i te deus faciet te pfectũ: vt diligas ꝛ inimicũ: sicut ꝛ ipse inimicos dilexit.

In hoc cogno. Añ sciem: si habem: spũ dei: Interroga viscera tua: si sint plena charitate: habes spũ dei: qr charitas dei diffusa est i cordib: nr̃is p spũ scũ q datꝰ ẽ nobis.

Qui i eo m. ꝛ i. i n. De: i nob manet ꝛ nos in deo: ꝛ nemo de salute desperet: qr etsi morbi scelerũ nos deprimũt: oĩpotens est medicus q saluet. Baudeamus in spe: vt veni amus ad rem.

Quisqs cõfessus fu. Supra dixerat si diligam: deus manet i nob: ꝑ dicit q cõfessus f. q. i. e. f. d. in deo manet ꝛ de: in eo. Insinuãs qr qsqs hz dilectionẽ in frẽs: ille vere testat ihesũ esse dei filiũ. Quare eni causaꝝ effect: queniũt: ꝛ ipse cause queniũt. Deus i eo m. ꝛ i. ꝛc. Vicissim in se habitãt q ptinet ꝛ q ptinet: habitas in deo sed vt ptinearis hitat i te de: ꝑ vt ptineat ne cadas quõ cadet quẽ ptinet de. Et nos cognou. Nos vidimus ꝛ testamur qr deus misit filiũ suũ ꝛ cognouim: q̃ cã hoc fecit: nõ qr indigeret: nõ qr aliqd deberet ꝑ sola charitate: cũ hñet vnicũ noluit illũ esse vnũ: sed vt frẽs habe et: adoptauit illi q cũ illo possideret vitã eternã.

r Nicolaus

a Deũ. Hic ponit quarta rõ q̃ accipit ex diuina mãsiõe in nobis. quã debemus appetere sũme. ꝛ hanc facit charitatiua dilectio. nõ aũt visio que nõ habet in pñti vita. ꝛ ꝑ est qđ dicit: Deũ nemo vidit vnq̃: Exo. xxxiij. Nõ videbit me hõ ꝛ viuet. Dicit tñ Aug⁹ qr ꝓcessũ fuit paulo ꝛ moysi videre diuinã essentiã. ꝑ ꝑ fuit in raptu ꝛ transitorie ꝛ nõ mãsiue. de qua mãsiõe est ꝑ sermo: vt pz ex lra. b Si diliga. iuicẽ. charitatiue. c De: in nobis manet. sicut amatũ in amãte q̃ qdẽ mãsio est aliqualit eadẽ cum mãsione patrie. Mã habitus charitatis nõ euacuat adueniẽte statu patrie: sed manet ꝛ pficit. sed cognitio vic euacuat. d Et charitas ei⁹ in nobis pfecta est. exponat sicut. s. ij. ca. e In hoc cognoscimus ꝛc. exponat vt s. in fine ca. pce. f Et nos. Sup in principio huius capituli tractauit de incarnatione verbi. hic ꝓfirmat dictã determinationẽ. ꝛ primo facit ꝓpositũ. secõdo inducit ad dilectiõis actũ: ibi: Deus charitas est. Determinationẽ ẽo suppositã de incarnatiõe verbi ꝓfirmat p hoc qđ ꝓuersatus fuit cũ verbo incarnato. ꝛ opa eius vidit. ꝛ hoc est qđ dicit: Et nos. ꝛ alij apli. g Vidimus. viderũt eni eius hũanitatẽ oculis corpalib⁹. ꝛ eius diuinitatẽ oculis mẽtalib⁹. nõ in se sed in effectibus suis. sicut videt causa in effectu. viderũt eni eũ facientẽ miracula virtutẽ totius nature create transcẽdẽtia. ꝛ non solũ orando sicut alij sancti: sed etiã imperando tanq̃ virtute ꝓpria. h Et testificamur. de visu dicto mõ. i Qm̃ pr̃ misit filiũ suũ. eiusdẽ nature ꝛ ptãtis cũ eo. k Saluatorẽ mũdi. p suã passionẽ in humanitate assumpta. iõ ꝓcludit: l Quisquis ꝓfessus fuerit. corde ꝛ ore cõfessione charitatiua. m Qm̃ ihesus. hõ verus. n Est filius dei. ita q̃ idẽ est suppositũ vtriusq̃ nature diuine. s. ꝛ humane. o Deus i eo manet. p gram. p Et nos cognouimus. verbũ incarnatũ modo ꝓdicto. q Et credimus charitati quã habet deus in nobis. i. ꝛ credimus ipsum spãliter habitare nobiscũ p charitatẽ. r Deus charitas est. Hic inducit ad charitatẽ. ꝛ vt magis moueat. primo cõmendat cã. secõ ad eã luitat: ibi: Nos g̃. Circa primũ cõmẽdat eã de tribus. ꝓximo qr facit nos participare deitatẽ. ꝛ ꝑ est qđ dicit: Deus charitas est. s. increata. s Et q manet

xit nos: ꝛ nos debemus alterutr̃z
ſ non enĩz videbit me homo ꝛ viuet
diligere. Deũ nemo vidit vnq̃z.
ſ ſ tñ ſ sincera ꝛ disciplinabili charitate nõ remissa ꝛ desidiosa mãsuetudine † ſ inspirãdo bona
Si diligãmus inuicez. † deus in
ſ bitãdo in te deus faciet te pfectuz
nobis manet: ꝛ charitas ei⁹ i no/
† ſ si diligimus manet in nobis: qđ tali experimento ꝓbamus: qm̃ de spũ. s. d. n.
bis pfecta ẽ. † In hoc cognoscim⁹
quoniaz in eo manemus: ꝛ ipse i
† ſ subtiliter de diuinitate sua facit scire ꝛ log
nobis: † quoniaz de spũ sancto suo
† ſ q hoc ꝓbam⁹ q̃ de spũsco dedit: qr vidim⁹. i. p inspiratẽ spm̃ fide nouimus: ꝛ ꝓtestificatẽ spm̃ testificamur: qđ nõ bi q spm̃ scm̃ nõ acceperũt
dedit nobis. † Et nos vidimus et
ſ qr i mũdo erat ꝛ mũd⁹ eũ ñ cognouit † ſ ad cogni
testificamur: quoniã pater † misit
tionẽ holum † ſ nõ mõ saluatorem sed ꝛ iudicem.
filium suum † saluatorẽz mundi.
ſ nos p spm̃ datũ credim⁹ ꝛ testificamur ꝛ exẽplo nro gsge p eũdẽ spm̃ ꝓfessus vera ꝓfessione cordis: vt nec hereticoꝝ fraudib⁹ nec ꝓsecutoꝝ tormẽtis nec carnaliũ fratrũ exemplis nec ꝓpua fragilitate titubet † ſ nemo dicit dñs ihesus nisi spi. ꝛc.
Quisquis cõfessus fuerit. † quo
niam iesus est filius dei: deus in
eo manet: ꝛ ipse in deo. Et nos co
ſ xpiana fide ac si viderimus ſ que neminẽ fallit.
gnouimus ꝛ credimus charitati.

quã habet deus in nobis. Deus
charitas est: ꝛ qui manet in chari
tate: in deo manet: ꝛ deus in eo.
ſ p hoc ostendimur ꝓfecte deũ diligere: si aduersũ iudicij eius nõ timem⁹: q̃ timet nõ ẽ ꝓfect⁹ in charitate.
In hoc pfecta ẽ charitas nobiscũ
ſ nõ timẽtes apparere iudici.
vt fiduciã habeamus in die iudi
ſ p hoc hẽm⁹ fiduciã: qr imitamur ꝓfectionẽ dilectionis ei⁹ i mũdo amãdo etiã inimicos: sicut ille pluit super iustos ꝛ in iustos in celo
cij: quia sicut ille ẽ: ꝛ nos sumus i
ſ q̃ ꝑ merito iustitie fiduciã hz: ſ ꝛ pñ
hoc mundo. Timor nõ est in cha
tes tribulationes facit non timeri charitas
ritate: sed perfectã charitas foras
† ſ seruile † ſ q̃ torquet cor ꝓscientia peccꝛ cum nõdũ facta est iustificatio
mittit † timorẽ: † quoniã timor pe
naz habet. Qui aũt timet: non ẽ
ſ vt perfecti simus diligamus
pfectus in charitate. Nos ergo
diligamus deuz: quoniam deus

ſ nulla necessitate: sed vt de inimicis amicos ꝛc.
† ſ qr multi verbotenus dicũt diligo. subdit: si quis.
prior dilexit nos. † Si quis di
xerit: quoniaz diligo deuz: ꝛ fra
trẽ suum oderit: mendax est. Qui
enim non diligit fratrẽ suuz quẽ

deus charitas est ꝛc. Jd ẽ supius dixerat: ecce iterũ dicit vt ampliꝰ cõmẽdet: ꝛ vt aliũ effectũ charitatis adiũgat. Supra dixit p charitatẽ factũ esse ꝓmũ aduẽtũ filij dei i mũdũ ad salutẽ mũdi: ꝑ p eãdẽ charitatẽ ãnũciat salutẽ fidelibus i scõdo aduẽtu in die iudicij. Dũ dilectionẽ cõmẽdat: dilectionẽ dei nec penit⁹ tacet: nec frequẽter nolat: dilectionẽ inimici omno tacet: fateꝛne charitatis⁹ frequẽtissime meminit. Cur ꝑ: Eũ dicat nõ eẽ magnũ si diligam⁹ eos q nos diligũt: nisi ẽt ad inimicos dilectio ptingat. Sz q vsq; ad dilectionẽ inimico ꝛ puenit ñ trãsibit frẽs. oportet eni vt (sic ignis) ꝑus occupet ꝓxia: ꝛ sic i lõgingoza deꝛ scẽdat. Qui optat de inimico vt ff fiat: frẽm diligit. Nõ eni amat i illo qđ est ꝑ qđ vult eẽ: sic fab amat lignũ de silua recisũ: de q̃ aliqd ẽ factur⁹: nõ amat qđ ẽ: ꝑ qđ factur⁹. Nõ mi⁹ g̃ monuit ꝺ charitate.

In mutua dilectõe est pfectio charitatis diuine.

In hoc pfecta est. Hoc signo pot ꝓbare q̃cũq; q̃tũ ꝓfecerit i charitate: interroga cor tuũ: ꝛ rñdebit tibi. credit aliqs diẽ iudicij: ꝑ qr ñ ẽ pfect⁹ i charitate cepit timẽ: ꝑ si pfect⁹ eẽt: fiduciã hꝫ ret: etsi deinde raret ñ timẽt. Qñ quertiꝫ aliqs ad ꝓfectũ accipit timẽ ꝑ ꝓcessu bone ꝙuersatõis dicit ñ timẽ: ꝑ optare vt veniat: sic ꝓ Paul⁹. Cupio dissolui ꝛ esse cũ christo. 2. 2. q. 7. b. Joan. 13. c

Sicut ille ꝛ nos. Vt expositũ ẽ: sic nõ ſp ad eq̃
litatẽ ꝑ ad quãdã silitudinẽ dr: sic aures habeo sic ꝛ imago: si ad imaginez dei facti sum⁹: q̃re nõ sic deus sum⁹? Timor nõ est. ꝓper ꝑ intelligit pfecta charitas: qr in tali charitate q̃ ad imitationẽ diuine bonitatꝫ etiã inimicis bñfacit: nõ est timor. Jozas mittit. Illũ de q̃ dr: Initiuz sapie timor dñi. quo timet q̃sq; incipiẽs opa iustitie ne veniat districtꝰ iudex ꝛ se mins castigatũ dãnet: pfecta charitas pfectã facit iustitiã: nec hz vñ timeat: sed desiderat. Aliud est timere deũ ne mittat in gehennã qui timor nondũ castus cessabit. Aliud timere deũ ne te deserat: qui timor castus pmanet in seculũ seculi qr desiderat aduentũ sponsi.

Qm̃ deus ꝓior. Dilectio dei dedit nobis vt diligeremus eum. vñ dicitur: Non vos me elegistis: sed ego e. v.

de Ira

in charitate. creata. q̃ est quedã participatio charitatis increate q̃ est deus. t In deo manet. sicut participans in participato. v Et deus in eo. sicut participatũ in ptcipãte. Scõo qr ꝫ horꝛe futuri iudicij dat securitatẽ. ꝛ ꝑ est est qđ dr: r In hoc pfecta est charitas dei ꝛc. Timor enim facit ꝓfidere de pñtia amati. iõ subdit: y Quia sicut ille est. s. dñs faciẽs de celo iustis ꝛ iniustis. z Et nos sum⁹ in ꝑ mũdo. ꝓ amore eius amicos ꝛ inimicos diligẽdo: ꝓm qr dr Matꝺ. v. Diligite inimicos vꝛos ꝛc. ꝛ subdit: Vt sitis filij pr̃is vr̃i q in celis est: q solẽ suũ oriri facit sup bonos ꝛ malos. ꝛ pluit sup iustos ꝛ iniustos. Tertio qr excludit timoris seruilitatẽ. iõ dicit: a Timor nõ est i charitate. qđ itelligit de seruili timore ꝛ inq̃tũ seruilis est. b Sed pfecta cha. fo. mit. timorẽ. Charitas aũt q̃cũq; excludit timorẽ seruilẽ. ꝛ iõ qđ dr ꝑ: Charitas pfecta est. i. pfectio charitatꝫ etiaz minime hz timorẽ excludere. c Qm̃ timor penã hz. i. timori seruili debet pena. qr facit cauere pctm̃ solũmõ ne puniat: nõ ꝓpter detestationẽ vitij: nec ꝓpter vitãdã offẽsã dei. sic mulier habẽs volũtatẽ adulterãdi abstinet ali qñ timẽs a viro puniri. d Qui aũt timet. ꝑ mõ. e Nõ est pfe. in charitate. i. nõ hz charitatẽ ipsũ pficiẽtẽ. Alio mõ exponit de timore initiali q facit cauere pctm̃ partim ꝓpter penã ꝛ partim ꝓpter offensã: tñ ꝓncipaliter ꝓpter offensã dei. ꝛ ꝑ timor d. i inq̃tũ respicit penã sp minuit crescẽte charitate. ꝛ iõ cũ dr: Timor nõ est in charitate. subintelligit pfecta. f Nos g̃. Premissa charitatꝫ cõmẽdatiõe. ꝑ ostendit inducit ad charitatẽ habẽdã. ꝛ ꝓ ad charitatẽ dei. d. Nos g̃. diligamus deũ qm̃ ꝛc. exponat vt. s. eo. ca. Cõsequẽter inducit ad charitatẽ ꝓmi: dicẽs: g Si qs dixerit qm̃ diligo ꝛc. mẽdax est. qr dilectio ꝓximi includit in dilectiõe dei. ꝛ ad ꝑ inducit rõnẽ. d. h Qui eni nõ di. fra. suũ quẽ videt ꝛc. Ad cuius intellectũ sciẽdũ q̃ dupliciter est aliqd cã dilectiõis. Uno mõ sic id qđ est rõ diligẽdi. ꝛ ꝑ mõ bonũ alicui⁹ rẽ cã diligẽdi ipsũ. nã vnũqđq; diligit inq̃tũ bonũ. Alio mõ sic id qđ est via q̃dã ad acqrẽdũ dilectionẽ. ꝛ ꝑ mõ visio alicui⁹ est cã dilectiõis ei⁹. nõ tñ sic q ea rõne sit diligibile qr ẽ visibile. ꝑ qr ꝓ visionẽ hmõi ducit qs ad dilectionẽ ei⁹. igit nõ oportet q illud qđ est magis visibile sit

Deū quē nō videt. Ideo nō videt deū: qz nō habet dilectionē. Ideo nō habet dilectionē: qz nō diligit fratrē: quia si haberet dilectionē: videret deū: ergo purgato oculo p dilectionē: tendamus ad ꝓtuendā incōmutabilem dei substantiā. Et hoc mandatū. Ne quis aud eat dicere: diligere possum deū: etiā si nō diligā fratrē. addit: z hoc m. zē. q. q uō diligis eū cui⁹ negligis mādatū.

C. V.

Omnis q cre.

o Credit quī sic vi uit quō xp̄s precepit. aliter z demones credunt. Opa aūt preter fidē vel nulla: vel etiam si bona videant sunt inania: qz preter viam christū.

a Dis qui cre. Vere qui diligit deū: diligit fratrē. Nā q diligit deū patrez: diligit deū filiū a pie genitū. z qui diligit deū filiū: diligit etiaz dei filios mēbra illius capitis. Ergo diligam⁹ filios dei: vt diligamus filiū dei cui⁹ mēbra sunt. z diligendo filiū integrū diligamus patrē: dilectio eni cōpaginat corpus christi vt sit vn⁹ christus. Ita qui amat fratrē: amat seipsū. Cuz illo eni ipse vnū est. Nec pōt nō diligere christū: qui membra xp̄i diligit. Sic qui filiū diligit qui est idem cū patre: necessario z patrez diligit.

Dis qui cre. Et vere qui diligit deū: diligit et fratrē. nā qui diligit deū qui genuit: diligit cū qui genitus est: ſm q genitus est ab eo. z quis natus qui credit zē. z quis est qui genuit? deus pater. Qui ergo diligit deū generantē in fide: diligit generatū in fide. z ꝓuenienter loquēs de dilectiōe: meminit fidei: qz sīgs adeo est durus: vt negligat amare hoiem ꝓpter hoc q hō est: q in eodē exilio est: mouendus est vt saltē iō diligat: qz ex deo natus est: qz particeps eiusdē gre est. Sed qz multi diligūt ꝓximos ꝓpter ꝓsanguinitatē vel ꝓpter tpale cōmodū: determinat qs verus amator sit ꝓximi.

† sq; res cognita amari nō pōt

videt: deū quē nō videt† quōmō potest diligere? Et hōc mandatū habem⁹ a deo: vt qui diligit de

ſ qz si frez ſi diligit: nec deū diligit: cui⁹ natos ſi diligit

um: diligat z fratrem suum.

Omnis⁹ q cre C. V.

ſ messias

o dit quoniā iesus est xp̄s:

ſ in hac fide.

ex deo⁹ natus est. Et ꝟ om

ſ deum ſ in fide

nis qui diligit eum qui genuit: di

ſ hoiem ſ in fide ſ deo

ligit z eum qui natus est ex eo.

ſ ille recte ꝓbat diligere ꝓximū: q ex deū diligit: z ne qs seipsū de amore dei saltem ꝓbaten⁹ dicēs se ama

In hōc cognoscimus: quoniam

re deū. addit: z mādata eius facim⁹. ꝓbatio dilectōis

diligimus natos dei: cum deum

exhibitio é opis ſ hoc est ꝓcedū meū. vt. d. i.

diligamus: z mandata eius fa/

† ꝓ hoc ꝓbat charitas dei eē i nob̄ si mādata eius custodim⁹ diligēdo filios dei † iō ꝓtinuo vt deū diligam⁹ z mādata ei⁹ facie. qz aliter nō é dilectio: nō diligit regē q ei⁹ legē nō diligit: ex amore regis lex ei⁹ oz impleri

cimus. † Hec est eni charitas dei.

ſ q. libenter custodiēda sunt qz

vt mandata eius custodiamus: z mādata ei⁹ grauia nō sūt. Quō/

niaz omne qđ natum é ex deo vi

† demōstratiue: q̄si digito oñdit fidē tāḡ ꝓfitētem z

cit mundum. z hec é victoria que

permanentem ſ qs possit ꝓcēptū

vincit mūdū: fides nostra. Quis

mūdi hōe nisi q credit iesū eē cū q. ꝓpberatus é xp̄s z qui iungit digna opera fidei.

est qui vincit mundū: nisi qui cre

dit: quoniam iesus est filius dei?

ſ q erat etern⁹ vēit ad salutē pcōz: remissionē p aquaz baptismi z sāguinē passiōis: z nō solū dignat⁹ é bapti

Hic é qui venit p aquā z sāgui

çar i, ꝓpter nraz ablutionē. z vt baptismi scām nobis ne

nē iesus christus. Non in aqua

ꝓsecraret: sz z sanguine p nra redēptiōe dedit.

soluz: sed in aqua z sanguine. Et

z licz ſm hoiez sit passus tñ spūs visus sup eū baptizatū i spē colūbe: vel spūs. i. ois spūalis doctor testat hoc q xp̄s é veritas: verus dei filius nō fantasma: verus mediator z reconciliator: immunis a pcō z sufficiens ad auferenda oia pcā mundi

spiritus est qui testificat: qm chri

stus est veritas. Quoniā tres sūt

qui testimoniū dant i celo: pater

† vnus deus de eadē re testantes

verbū: z spiritus sanct⁹: † z hi tres

gutte sanguinis: ostendit veritatē carn s. hoc aūt qđ de latere iā mortui ꝫ naturā aqua z sanguis viuaciter fluxit: tenebat: q corpus dñi post mortē melius esset victurū. z mors eius vitam nobis daret. Dō ꝫo sudor sicut sanguis in terrā fluebat: signabat q suo sanguie ecclesiā toto orbe lauaret.

Qm̄ tres sunt qui. Per ħ apparet qđ iesus est veritas. verus deus. verus hō: qui de vtroq; habemus certū testimoniū: de deitate p patrē z filiū z spm̄ sanctū: de humanitate p aquā aquā z sanguinē.

Nicolaus

magis diligibile vel qđ magis diligat: sed bn̄ est illud qđ ꝓius nobis occurrit ad diligēdū. z hoc mō arguit aplūs q ꝓximus eo q est magis nobis cognitus occurrit magis nobis diligendus. ꝓpter qđ si aliqs ꝓximū non diligit argui pōt q deū nō diligat. nō q: ꝓximus sit magis diligendus: sed qz nobis primo occurrit diligēdus: vt dictū est. vñ dicit Greg⁹ homel. xxvii. Et his que animus nouit surgit ad incognita que nō nouit: vt p ħ q scit notū diligere discat z incognita amare. z sic intelligit qđ dī ħ: Qui eni nō diligit fratrē suū quē videt. z sic occurrit sibi primo diligēdus rōne similitudis i specie: Eccle. xxiii. Oē aial diligit sibi sile zē. a Deū quē nō videt. z sic primo nō occurrit diligendus. b Quō pōt diligere. q. d. nō est ꝓbabile. qz dilectio ꝓximi est quedā via ad dilectionē dei. nō tñ sequit ꝓpter hoc q sit maior vl pfectior. sed magis cōuerso. nā illud qđ est ꝓius in via generationis est posterius ordine pfectionis. sicut patet de pueritia z statu virili. c Et hoc mandatū habemus a deo: Matth. xxij. vbi preceptū de dilectione ꝓximi ꝓiungit mandato de dilectione dei.

C. V.

d Omnis qui credit. Hec est tertia pars principalis tractatus huius

o epl̄e: in qua tractat beatus ioānes de eterna verbi emanatione. Et

diuidit in duas partes. qz primo ꝓtinuat se pdictis imediate de dilectione ꝓximi. scōo tractat de emanatiōe verbi: ibi: Hec est victoria. Circa primū dicit: Omis qui credit. fide charitate formata. e Qm̄ iesus. nazarenus. f Est xp̄s. in lege z ꝓphetis ꝓmissus. g Ex deo natus est. p regenerationē baptismalē. h Et ois qui diligit eū qui genuit. i. deū qui fideles suos filios fecit. i Diligit z eū q natus est ex deo. i. quēcūq; fidelē. aliter nō diligeret sufficienter deū nisi cū eo diligeret mēbra eius. iō subdit: k In hoc cognoscimus qm̄ diligimus natos dei cū deū diligamus. nam dilectio dei includit dilectionē ꝓximi: vt dictū est. sed qz amor dei non est otiosus: operat eni magna si est: vt dicit Greg⁹ homel. xx. iō subdit: l Et mandata eius faciamus. ꝓbatio eni dilectionis exhibitio est opis. m Hec est eni charitas dei. i. hoc exigit dei charitas. n Et mandata eius custodiamus. corde retinēdo z opere adimplendo. Et ne aliquis se excuset ꝓpter difficultatē: hoc remouet dicens: o Et mandata eius grauia nō sunt. s. amāti. nā illa que de natura sui dura sunt z aspera: amor dei z spes ꝑmij facit leuia: iō subdit: p Qm̄ oē qđ natū é ex deo. p fidē charitate formatā. q Vincit mūdū. i. tentatiōes diaboli mūdi et psecutiōes. r Et hec. Posita ꝓtinuatiōe dictis de dilectiōe ꝓximi hic ꝓfir determinat de emanatiōe verbi. z primo ponit determinatio, scōo de/

terminationis manifestatio: ibi: Et spūs est. tertio manifestationis intentio: ibi: Et hoc est testimoniū. Circa primū ꝓtinuādo se ad hoc qđ dixerat imediate: Omne qđ natū est ex deo vincit mūdū. ostendit quid sit illud qđ facit vincere: dicens: Et hec est victoria que vincit mundū. i. facit vincere. s Fides nostra. de verbo dei. ideo subdit: t Quis est aūt qui vincit mūdū nisi qui credit. fide formata. v Qm̄ iesus est filius dei. naturalis z per ꝓsequens eiusdem nature cum eo. non identitate specifica. quia natura diuina non est diuisibilis sicut humana: sed identitate numerali: distinctus tñ in persona. qz natura non patitur: nec ratio q gignens z genitus ab eo sint vnū in supposito. x Hic est. s. dei filius eternaliter a patre genitus. y Qui venit. in mundū. ad nos saluandū. z Per aquā. baptismalē: qz per tactum sue sacratissime carnis in baptismo dedit vim regeneratiuā aquis. a Et sanguine. effusum in precium nostre salutis. b Jesus christus. verus homo verus deus. c Non in aqua solum. sicut ioannes baptista cuius baptismus solum lauabat corpora: sed nō auferebat peccata: sicut facit baptismus christi. d Sed in aqua z sanguine. i. in baptismo virtutē regeneratiuā habente: z sanguine ad infinitas aias si essent redimendas sufficiente. e Et spūs est. Hic ꝓfir ponit dicte determinationis manifestatio. z est quadruplex. non tñ ponunt hic ꝑm ordinem tpis. vna fuit per spiritus sancti missionē super apostolos in signo visibili. in testimoniū q iesus ad dexterā patris glorificatus est eius naturalis filius. vnus cum ipso deus. z de hoc testimonio predixit saluator Joā. xv. Cum aūt venerit paraclitus quem ego mittam vobis a patre spiritus veritatis qui a patre procedit ille testimoniū perhibebit de me. z hoc est qđ dicitur: Et spiritus. s. sanctus. f Est qui testificatur. cuius testimonium non potest esse falsum. g Qm̄ christus est veritas. i. dei patris filius qui procedit a patre per modum intellectus. z sic est eius verbum. idem eni est verbum z filius. ꝓpter hoc illa que pertinent ad intellectū vt veritas z sapientia z huiusmodi appropriantur filio in diuinis. h Qm̄ tres sunt. Hic ponit̄ secunda manifestatio que est per apertam visionē. nam ipsa beata trinitas manifestat se beatis ꝑsonarū distinctionē. z verbi emanationē a patre. z spūs sancti ab vtroq;. z hoc é qđ dicit: Qm̄ tres sunt qui testimoniū dant in celo. veritatem manifestando. nam testimoniū dare est veritatem manifestare. i Pater. ingenitus. k Verbum. ab eo genitum. l Et spiritus sanctus. procedens a patre z verbo.

m Et hi tres vnum sunt. in essentia. z sic vnus deus super oia gloriosus

Et tres

Pater dedit testi. deitatis qñ dixit: hic est filius meus d. Ipse filius dedit: qñ in monte transfiguratus est: ⁊ potentiã diuinitatis: ⁊ spem eterne beatitudinis ostendit. Spūs scūs dedit: qñ sup baptiçatū in specie colūbe requieuit vel qñ ad vocationē nois xpi: corda credentiū implcuit.

Si testimoniū ho. Magnū est testimoniū dauid: hois qđ de filio dei phibet. Dixit d. d. m. s. a. d. m. qui etiã iducit filiū loquentē: dixit dñs ad me f. m. e. t. Magis testimoniū pcurs oris: qui ait: Ego baptiço vos aq̃. ille baptiçabit vos spū scō. Sed maius ē testimoniū pris: q spñ quo semp plenus erat: in eū visibiliter misit. q. d. Si credit hoibus pnũciantib⁹ aduētū credite patri testificãti aduenisse xpm.

Qui cre. i fi. h. t. d. i. s. Intelligit patrē veracē i testionio filij. q nō credit: dicē pñz mētitū. Frustra igit dicūt iudei se credere i pñz: q otēnun't'christū.

Joan 3. d.

In filiū. Quia pī testat de filio: credamus in filum. quia qui credit in filiū ita vt dñ opando tē dat in ipsū filiū habet test. dei in se: quasi de eo etiã testat deus. q ipse sic credens erit in numero filiorum dei: ipso filio suis ita pollicente. Siqs mihi ministrauerit: honorificabit illū pī meus. Si q̃ deū te ste tue fidei habueris: qđ te hoiuz infamia vel 'pse cutio ledit: Si deus p nobis: quis ꝯ nos. Et hoc est testi. De filio testatus est ⁊ etiã de nobis filijs adoptiuis q p filiū suū vnicū etiã nobis iam in spe qñq̃ in re vitã eternã daret. Et hec est vita in f. In fide ⁊ pfessiõe nois: in pceptione sacroꝝ eius: qz nemo venit ad patrē nisi p eū. ⁊ nō est aliud nomē in quo oporteat saluos fieri. Et ne parū videret dixisse vitã esse in filio: addit: ipsū filiū esse illã vitã. Sicut enī pī habet vitã in semetipso: sic dedit ⁊ filio vitã habere in se. qui dat suis vitã eternã. Et hec est fiducia. Multipliciter eadē q̃. s., pmiserat iculcat: vt nos ad orãdū vigaci⁹ excitet.

vnum sunt. Et trẽs sunt qui testimoniũ dãt i terra. spiritus aquã ⁊ sanguis: ⁊ hi trẽs vnũ sunt. Si testimõia hemus: ergo debem⁹ hec accipe: qz etiã testimonia hoium q̃ mẽtiri possunt solemus accipere. tẽstimoniũ hominuz accipimus testimõniũ dei maiuz est. Quoniam hoc est testimoniũ dei qđ maius ei⁹ ē: quõniã testificat⁹ ē de filio suo. Qui crẽdit in filium dei: habet testimoniũ dei i se. † Qui nõ credit in filium: mendacẽ facit eum: q̃ nõ credit i testimonio qđ testificatus ē de⁹ de filio suo. Et hõc ē testimonium: quõniã vitam eternaz dedit nobis deus: ⁊ hec vita in filio eius. Qui habẽt filium: habẽt vitaz. Qui non habet filium dei: vitãz non habet.

‡ sed ‡ dicit. nõ esse filium vel minorẽ pre ‡ per qđ. pbo ‡ .i. qđ .t. e. ‡ hic est filius ‡ credendo ⁊ imitãdo ‡ sed ‡ his debeꝯ adhibere fidẽ: qz ‡‡ vt certi siꝯ future vite budis ‡ ne seducami fraudib⁹ eoꝝ q negãt xpm ee

Hec scribõ uobis: vt † sciatis qñ filiũ dei qz merito fidei vitã habebitis vitam habetis eternaz: qui creditis i nõmine filij dei. † Et hẽc ē fiducia ‡ gare debeꝯ ex fide xpi ‡z etiã in hac vita ē fiducia quod impetramus gcq̃d salubriter petierimus ducia quã habemus ad euz: qđ quodcunq̃ petierimus scõz voluntatẽ ei⁹: † audit nos. Et scimus

† ‡ q dixit ⁊ primũ. q. r. dei t. o. a. v. ‡ ⁊ ñ mõti futuro ‡ ype audiret ‡zẽt scim⁹ q̃ quotidie audiuit ⁊ audit: ⁊ p hoc q̃ mõ audimur sum⁹ certi õ futuro ‡ ⁊ nõ tñ in futuro tpe dando effectũ petitioni

quia audit nos quicquid petierimus. Scimus quoniã habem⁹ petitiones quas postulamus ab eo. Qui scit fratrem suuz peccare peccatũ non ad mortem: petãt et dãbit ei vita peccãti ñ ad mortẽ. Est pẽccatum ad mortẽ: non pro

‡ p pfessionẽ: vel etiã alio modo ‡ nõ crimin aliter: vel nõ vsq̃z ad mortẽ ‡ p eo ‡ a deo ‡ p oone tua ‡ ei dico ‡ nõ criminaliter. ‡ sed ‡ vsq̃z ad mortẽ vite ‡ qz qõ in hac vita non

Est pctñ ad mor. Qđ sepat a deo: sic̃ mors separat aiam a corpe. Est pctñ ad mortẽ. Dñs p pſecutorib⁹ orare iubet. hic dicit nõ orandũ p qbusdã. qz sunt in fratribus pctã q̃ inimicoꝝ pſecutione sunt grauiora. pctñ fris est ad mortẽ: cũ post agnitionẽ dei q̃ p gfam data est. Aliqs oppugnat fraternitatẽ: ⁊ aduersus gfam que recõciliatus est inuidie facibus agitat. Est pctñ nõ ad mortẽ. Siqs amorẽ a fratre nõ alienauerit: sed p aliquã infirmitatẽ animi officia fraternitatis non exhibuerit. vñ xps: Pater ignosce illis q. n. q. f. nõdũ enī p gfaz spūs participes facti societatẽ scẽ fraternitatis inierant. Sic ⁊ stephanus orauit p

Nicolaus

a Et tres sũt. Hic ponit tertia manifestatio que est p christi passionẽ in qua aia christi fuit a corpe separata. ⁊ a corpe mortuo fluxerũt sanguis et aqua: Joã. xix. dicit igit: Et tres sunt qui testimoniũ dant in terra. verita tẽ filij dei manifestando. b Spūs. i. aia christi: in qua ad lymbũ patrũ descendit: ⁊ eis se manifestauit. ostendẽdo suã deitatẽ ⁊ paternalẽ ꝓprietatẽ extunc enī deũ clare viderũt, ꝓpter qđ dñs dixit latroni Luce. xxiij. Hodie mecũ eris in paradiso. c Aqua ⁊ sanguis. que veritatẽ manifestant in ecclesie sacris habentibus efficaciã ex ipsis: que quidẽ sacra ꝓferunt in fide ⁊ pfessiõe trinitatis. d Et hi tres vnũ sunt. qz ꝓueniũt in assertione vnius veritatis. e Si testimoniũ. Hic ponit q̃rta mãifestatio q̃ fuit p sensibilẽ vocẽ. nã in baptismo xpi: ⁊ eius transfiguratione audita fuit vox sensibilis patris dicentis de xpo: Hic est filius meus dilectus. hic singulariter dicit: per hoc ostendens q ipse solus est eius naturalis filius. ⁊ p cõsequẽs vnus cũ ipso in natura ⁊ psona distinctus. ceteri vo qui pluificant sunt eius filij adoptiui. dicit ergo: Si testimoniũ hoiuz accipimus. accipit hic si pro quia. nam testimoniũ hoiuz recipimus tanq̃ sufficiens in rebus humanis. f Testimoniũ dei maius est. i. certius. nam ei nõ potest subesse falsum. sicut subesse, potest testimoniũ hominũ. ⁊ per ꝓsequẽs est magis credibile in rebus diuinis q̃ testimoniũ hominũ in humanis. g Qñ testificatus est de filio suo. in transfiguratione ⁊ baptismo: vt predictũ est. h Qui credit in filiũ dei habet testimoniũ dei in se. i. effectum illius testimonij. i Qui non credit filio. doctrine eius acquiescendo. k Mendacẽ facit eum. s. deũ patrẽ: qui dixit testificando: Hic est filius meus dilectus. ⁊ adiũxit: Ipsũ audite. vt hꝫ Matth. xvij. ideo subdit: l Quia nõ credit in testimonio. ⁊ pz ex dictis. m Et hoc est. Hic ꝓfr ponit pdicte manifestatiõis intentio. ⁊ primo ex parte dei testificãtis. scdo ex pte ioannis scribentis: ibi: Hec scribo vobis. Circa primũ sciendũ q pdicta manifestationis intentio ex pte dei est q̃ hoies p hoc ꝓsequant eternã vitã. ⁊ hoc est qđ dr: Et hoc est testimoniũ. i. intentio eius siue finis. n Qñ vitã eternã dedit nobis deus, Si enī accipiat vita beata formaliter, q̃ est visio ⁊ fruitio diuina. sic dedit eam in presenti in spe ⁊ in futuro in re. ⁊ de pñti illis q iam sunt in beatitudine. Si aũt accipiat vita beata obiective. sic dei filius rõne deitatis est ipsa visio beata principaliter. in cuius aspectu beati reficiuntur interius: ⁊ rõne humanitatis secundario. in cuius aspectu reficiunt

Scõm volũtatẽ. Ut qđ velit rogemus: vel quales nos esse desiderat ad rogandũ veniamus. Si volumus nostrã salutẽ ⁊ ꝓmoꝝ nõ discordemus a voluntate dei. Si volũtas nra p ignorantiã a volũtate dei recedit: bona voluntas dei nostrã stultã corrigit: vt aplõ paulo contigit.

Scõm vo. Nõ sm nra carnalia desideria: qz qđ oremus sicut oportet nescimus: nisi ipe suã ostẽdat volũtatẽ: qui melius q̃ nosipsi nostraz intelligit vtilitatem.

Si petimus. sm vo. eius impetremus sicut qñ petimus ꝓ fratre: ꝓ quo est petendum.

Scimus qñ ⁊c. Quia scim⁹ qñ habem⁹ ab eo petitiões quas petimus: nihil petamus qđ ei sit aduersuz: nihil nisi qđ nos docuit: qđ nobis inspirauit petam⁹ etsi in aliquo erramus: statim corrigimur.

Qui scit fratrẽ. Loquit de quotidianis ⁊ leuibus pctis: q̃ sicut difficile vitanẽ: ita facile curãtur: si dicto vel cogitatu: vel obliuione vel ignorãtia peccasti: cõfitere fratri sicut iacobus docet: postula vt ꝓ te intercedat: etsi ille iterũ tibi ꝓfitet: tu etiã ꝓ illo intercedis. Sũ sufficit dñica oro: ⁊ mutua pfessio: leuis est pnia. Dolorosi graue pctñ fuerit: iduc ꝓsbyteros ecclie: ⁊ ad illorũ examen castiga te.

Est pctñ ad mor. Qđ sepat a deo: sic̃ mors separat aiam a corpe. Est pctñ ad mortẽ. Dñs ꝓ pſecutorib⁹ orare iubet. hic dicit nõ orandũ ꝓ qbusdã. qz sunt in fratribus pctã q̃ inimicoꝝ pſecutione sunt grauiora. pctñ fris est ad mortẽ: cũ post agnitionẽ dei q̃ p gfam data est. Aliqs oppugnat fraternitatẽ: ⁊ aduersus gfam que recõciliatus est inuidie facibus agitat. Est pctñ nõ ad mortẽ. Siqs amorẽ a fratre nõ alienauerit: sed p aliquã infirmitatẽ animi officia fraternitatis non exhibuerit. vñ xps: Pater ignosce illis q. n. q. f. nõdũ enī p gfaz spūs participes facti societatẽ scẽ fraternitatis inierant. Sic ⁊ stephanus orauit ꝓ

de lyra

exterius. sicut dicit Aug⁹ sup Joãnẽ. Et sic quodãmõ dedit nobis vitam beatã qñ dedit nobis filiũ suũ verũ deũ ⁊ verũ hoiez. iõ subdit: o Et hec vita in filio suo est. s. obiectiue. p Qui habet filiũ dei. p fidẽ charitate formatã. q Habet vitã. s. beatã in spe. ⁊ si habet filiũ p visionẽ ⁊ fruitionẽ: habet eam in re. r Qui non habet filiũ dei. hoc modo vel illo. s Vitã nõ habet. ꝓsiliter. qz sicut affirmatio sequit ad affirmationẽ: ita negatio ad negationẽ. t Hec scribo. Hic ꝓsequẽter ponit intentio ioannis scribentis. ⁊ primo q̃tum ad bonũ habendũ. scdo q̃tũ ad iam habitum ibi: Scimus qz. Prima in duas. sm duplex bonũ ꝓsequendũ. secũda ibi: Et hec est. Circa primũ sciendũ q̃ voluntas beati ioãnis ꝓformis erat voluntati dei testificantis. ⁊ ideo intendebat q̃ illi quibus scribebat p hoc vitam beatã ꝓsequerent. ideo dicit: Hec scribo ⁊c. qui creditis. fide p dilectionẽ operante. v In noie filij dei. si tñ pseueretis. x Et hec est fiducia. Hic ponit secundũ bonũ ꝓsequendũ. s. orationũ suarũ effectum. ⁊ primo illud ponit. secũdo circa hoc quandã distinctionẽ facit: ibi: Qui scit. Circa primũ dicit: Et hec est fiducia quã habemus ad deũ. s. ad dei filiũ. y Quia quodcũq̃ petierimus sm volũtatẽ eius. s. bñplaciti. z Audit nos. non tñ semp statim: sed tempore competenti. a Et scimus qz audit nos quicquid petierimus. quod est intelligenduz quando petitio est pia pro se ⁊ perseuerãs. his enī ꝓcurrentibus semper exaudit. ⁊ sic est intelligendũ quod subdit: b Scimus ⁊c. quia repetitio est eiusdem ad maiorem assertionẽ. c Qui scit. Hic ꝓsequenter circa petitionẽ pro peccatoribus facit quandã distinctionẽ: dicens: Qui scit fratrẽ suũ peccare peccatum non ad mortẽ. i. excludendo impenitentiã finalem: qua quis moritur ⁊ in peccato mortali peccat. d Petat. orando pro eo e Et dabitur ei vita. s. gratie. qz talis peccator in gratia moriet de quo hoc scitur: tñ q̃ sit peccator non ad mortẽ: sciri non potest nisi per diuinam reuelationem. f Est peccatum ad mortem. s. finalis impenitentia qua quis in peccato mortali moritur. g Non pro illo dico vt roget quis. quia non est orandum pro damnatis. Et si ipso viuente sciretur q̃ esset de prescitis: similiter non esset pro eo orandũ vt pena eterna cuaderet. prout dicunt aliqui. Posset tamen orari pro eo vt minus peccaret: ⁊ per ꝓsequens minus puniret in inferno. sed qz hoc nescit: qz quilibet peccator: q̃diu viuit põt redire ad gratiam. ideo pro omnibus peccatoribus adhuc viuentibus est orandum

illis qui gratiam dei non acceperant: paulus pro alexandro non orat: quia cum iam frater erat: fraternitatē impugnabat. ℙro illis qui timore succubuerant orat. vndē: oēs me reliquerūt sed non illis imputetur.

Omis iniqtas pec. Omis quasi vere orandū est ꝓ peccantib⁹ us nō ad mortē: qz multis pctis occupanē oēs: ⁊ nemo pōt esse sine pctō: qz ois iniqtas ē pctm. Sz supza alia est pctm ad mortē qō nō hūana fragilitate cōmittit: ⁊ iō ozone iustoz non purgaē: qm̄ talia agūt: regnū dei nō ꝓsequent.

Ois q natus est. Qui natus est ex deo non peccat ad mortē: q nō est natus peccat: sed nos sumus de illis qui nati sunt ex deo: iō nō peccabimus nō tangemur ab hoste: ꝙ mūdi amatores sunt subiecto maligno hosti.

Non peccat. Dauid grauiter peccauit: ꝙ qz ex deo natus est ad societatē filioz dei ptinebat: nō peccauit ad mortē: sed venīā penitendo meruit.

Sed generatio. Qz volūtarie ⁊ nō naturalit filius est dei homo hmōi: competenter adiecit.

Sed gene. dei cō. Qui in generatiōe dei pseuerant peccare nō pñt: neqz a maligno contingi quō dies ⁊ nox miseri nequeūt sic iusticia ⁊ iniquitas: malignꝰ ⁊ generatio dei: tangit ergo aliqs malignus ledens ⁊ affligens sed nō ad malū eoz.

Totus mundus. Nō solū mūdi amatores sed etiā nup nati: q nō habēt discretionē boni ⁊ mali, ꝓpter primā ꝓuaricationē ptinēt ad regnū diaboli. nisi gratia dei eruantur a tenebris. Et scimus qm̄ fi. Nemo sine diuina cognitiōe ad vitā eternā puenire: nemo cognoscere sine gra dei pōt: qz nemo nouit filiū nisi pr: neqz patrē quis nouit nisi filius: ⁊ cui voluerit filus reuelare. ⁊ patrē ⁊ filiū. vtrūqz eni filius reuelat: qui carne visibilis apparens: diuinitatis archana per euangeliū mundo patefecit.

Nicolaus

a Omnis iniquitas. i. transgressio diuinoz preceptoz que ꝓtinent equitatem iusticie. b ℙeccatum est. mortale. c Et est peccatum ad mortem. siquis in eo perseueret vsqz ad finem vite inclusiue. d Scimus. Hic ponitur intentio beati ioannis circa bonum tam habitum. ⁊ est duplex. secundū ponitur ibi: Et scimus. Intentio ꝙ beati ioannis est assecurare filios dei per adoptionem de vitatione peccati mortalis si voluerint p donum gratie quod iam habēt. ideo dicit: Scimus q omnis qui natus est ex deo: per gratiam baptismalem. e Non peccat. q diu in ea stat. ⁊ intelligitur de peccato mortali: quod non potest stare cum gratia. f Sed generatio dei. i. ipsa gratia per quam constituitur in quodam esse diuino supernaturali. g Conseruat eum. Ctum est de se. h Et malignus non tanget eum. inducendo ad mortale peccatum: nisi voluntarie declinet a statu gratie subijciendo se maligno per peccatū mortale ex liberi arbitrij defectibilitate. i Scimus qm̄ ex deo sumus. Si hoc referatur ad apostolos qui erant in gratia confirmati. ⁊ de hoc per reuelationem certificati istud poterant scire per certitudinē. Si aūt referaē ad alios iustos: est per probabilem ꝓiecturā: sicut dictum est. s. k Et mūdus totus. i. homines in delectabilibus mūdi finem suū ponentes. l In maligno. i. in malo igne ꝓcupiscentie: ℙositus est. m Et scimus. Hic ponitur secundum bonū habitum. s. dei cognitio: cum dicit: Et scimus qm̄ filius dei venit in mundū. n Et dedit vobis sensum vt cognoscamus verū deum. hoc eni dedit aplis qm̄ aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas: Luce vlti. Aliis aūt fidelibus dat sensum cognoscendi deum per fidem. quā habens scit se habere illam. saltem illam que est ex auditu: Quis nesciat se habere charitatem. o Et simus in vero filio eius. ei adherētes p fidē. Apli ꝙ cognouerunt se esse in eo per fidez charitate formatā: ⁊ hoc certitudinaliter. alij ꝙ iusti ꝓiecturaliter. p Hic est verus deus. s. filius qui est vnus deus cum patre. in hoc excluditur error omniū negantiū christi verā deitatem. q Et vita eterna. s. obiectiue: vt predictū est eodē ca. Ultimo dicit: r Filioli custodite vos a simulacris. i. a cultu idolatrie. per hoc insinuās q diligenter studeant in cultu vnius veri dei inseparabiliter permanere. Amen. hoc dicitur ad precedentium confirmationem.

Filioli custo. Et q verū deū ⁊ verū holez cognoscit: ⁊ vitā eternā expectaē: custodite vos a doctrinis hereticoz q spēz scitaē sibi assumūt: q pauis dogmatib⁹ gliaz icorruptibil' dei i silitudine corruptibiliū rerū mutāt: auaricia eni est simulacroz seruitus q etiā mūdū deo ꝓponūt idolatre sūt.

Custodite. Cū testimoniū pfectiōis in multis phibuerit illis. pōt tñ timer ime aliqs nup ꝓuersus reliquias superstitionis mente retinuerit.

Finit epla ꝓma sancti Joānis. Incipit epla secunda eiusdem. C. I.

Buscqzadeo sanctā feminaz scribit vt eādem dominaz nō dubitet litteris appellare: eiusdēqz filijs testimoniū q ambulēt i vitate phibet. Incipit epla scōca sci ioānis apli.

a

Enioz electe. Cum quidā dubitent vtrū hec duc eple sint ioānis apli ℙer ℏ aūt q sūt siles pe ⁊ i verbis ⁊ i sili assertione fidei ⁊ charitaē aduersus hereticos: ꝓbant esse apli: nō ioānis pbyteri. Scribit aūt ad quādā babyloniā: q ꝓprio nole electa vocabatur: admonens ipsā ⁊ natos eius: ne ꝓpter hereticos discedāt a ꝓposito fidei. ℙer hāc electā significat vniuersalis mr ecclia. ℙer filios eius minores ab ecclia geniti in fide. Scribit q vli ecclie nō cē fidei pfectionē extra charitatē: ⁊ hereticos detestaē: q diuidūt iesū xp̄m.

a

Ego ego solus. Scripturus ꝙ hereticos qui a veritate exciderūt. Dicit oluz q veritatē nouerunt vnā dilectionē in scōs cē: vt silitudie catholicoz ab hereticoz deterreat societate. Oēs fideles in vna veritate ꝓsentiunt hereticis in erroribus dispicent.

b

Jesu xp̄o fi. pa. Erant tunc tpis hereticis qui negabant dñm iesum verum dei filium: quos confutat.

Gauisus sū val. Quasi qō tenetis tenete: nihil aliud ab hereticis recipite: qz in his q habetis gaudeo: nihil aliud ad salutē vobis supaddi: expeto. Cū ergo gaudeā de vestro bono principio: ne faciatis dolere defectu vestro: qz vt sollicitus custos oia que circa vos fiunt cognosco.

De ira

Epistola Joannis secunda. C. I.

s Enioz electe domine. ℙostqz beatus ioannes in epistola prima instruxit fideles generaliter. hic ꝓsequenter in duabus epistolis instruit' aliquas personas specialiter. Dividit autē hec epistola in tres partes. s. salutationem: prosecutionem: et conclusionem. secunda ibi: Gauisus sum. tertia ibi: ℙlura habens scribere. In prima parte notatur primo persona salutans: cuz dī: Senioz. ⁊ hoc ratione etatis prouecte ⁊ status seu officij. illi eni qui tunc regebant ecclesias senes vel seniores dicebant ratione discretionis ⁊ maturitatis in moribus. inter rectores ꝙo ecclesiarū qui tunc erant in asia: ioānes erat principalioz. ideo dicit hic: Senioz. Secūdo notanē persone salutate: cum dicit: t Electe dñe ⁊ natis eius. erat enim magna ⁊ nobilis dña noīe electa habens prolem ⁊ familiam fidelem ⁊ ministros ecclesie sustentabat. v Quos ego diligo in veritate. i. charitatiua dilectiōe absqz fallacia ⁊ simulatione. x Et non ego solus sed ⁊ omnes qui cognouerunt veritatem. i. omnes fideles qui cognouerunt christum qui est ipsa veritas. y ℙropter veritatē. s. fidei ⁊ bone vite. z Que permanet in vobis. per gratiam. a Et vobiscū erit in eternū. per gloriā que est gra consūmata. Tertio ponunē optata bona: cum dicit: b Sit vobiscum gratia. iustificans. c Misericordia. penam peccatis preteritis debitam relaxans. d ℙax. i. eterna beatitudo appetitum totaliter quietans. e A deo patre. a quo sunt ista bona. f Et a xp̄o iesu filio patris in veritate ⁊ charitate. per quam intelligitur spiritus sanctus cui charitas appropriaē. ⁊ sic tres persone exprimunē: eo q indiuisa sunt opera trinitatis. Aliter etiam potest dici q per expressionez patris ⁊ filij subintelligitur spiritus sanctus qui est amboz nexus. ⁊ cum subdit: In veritate ⁊ charitate. supplendū est vt proficiatis in charitate ⁊ veritate. i. in dilectione ⁊ eius cognitione. g Gauisus sum. Finita salutatione. hic incipit prosecutio. in qua primū hortatur dñam predictam ⁊ eius domū ad bonū prosequēduz. secōo ad malum precauendū: ibi: Qm̄ multi. Circa primū sciendū q virtus laudata crescit. ideo beatus ioānes vt incitet ad proficiendū in futuro laudat bonū de ꝓterito. dicens ꝓgratulādo. Gauisus sū valde. in dño.

Quoniam

Ambulantes in ve. ℙositus est adã in paradiso: vt operarek ⁊ custo/diret illud. Operatio effectus ꝓuectionẽ: custodia ꝓfectionis ipsius statuz atqz ꝓstantiã designat. Nõ tãꝯ mã. no. ⁊c. Arguit hereticos q re lictis q̃ ab aplis audierãt noua inducebãt: ⁊ ꝓ hoc fraterne charitatis fede/ra dissipabant. Qm̃ multi seduc. Hoc de hereticis põt accipi: qui ꝓfitenk ihesũ icarnatũ: Sed vel verã eius carnẽ: vel verã diuinitatẽ: vl̃ ve/rũ eius patrẽ deũ: aut ali qd tale negãt. vel põt de iudeis accipi: q ihesũ nõdũ ad salutẽ mũdi venisse de/negant. Sed expectãt vẽturũ antichristum.

Videte vos. ⁊c. Istis talibus ne ꝓsentia/tis: sed potius attẽdite q̃/liter sitis perfecte instructi ad fidẽ ⁊ constantiam.

Mercedẽ ⁊c. Deũ plenũ cũ iocũditate capia tis. ꝓseuerãdo in doctrina vobis tradita: ⁊ nõ ꝓsen/tiendo eoꝝ errori.

Et nõ mnanent. Sigs separat se a diuina doctrina vt extra rectã fi/dẽ ꝓuersationẽqz manda toꝝ dei sit: sepat se a deo ne habeat deũ: ꝓ actualez ⁊ ẏtẽplatiuã vitã fit alicu ius deꝰ: q est creatoꝛ oiuz.

Qui mnanet. Vbi a/net in euãgelica doctrina qui ſm eã sapit ⁊ agit. Se parat se ab illa: qui aliter sapit ⁊ agit.

Si qs venit ad vos. Cũ ioãnes apud ephesuz balneas lauãdi gꝛa intra ret: ⁊ videret cherintũ: exi uit dicẽs: fugiamus hinc: ne balnee ipse coꝛrũpant

Nicolaus

a Qm̃ inueni ⁊c. ambu/lãtes. i. ꝓficiẽtes. b In veritate. fidei ⁊ moꝛum. c Sicut mãdatũ acce. a ꝓre. i. a xꝓo qui est pater oiuz xꝓianoꝝ. Cõsequẽ/ter inducit ad ꝓficiẽdũ in melius. d. d Et nũc ro/go te dña. de ꝓfectu i mã/dato dilectiõis in qua to ta lex iplet: Ro. xiij. ℙle nitudo legis est dilectio. e Nõ tanꝯ mandatũ nouũ ⁊c. qꝛ sicut dictũ est. s. ij. ca. mãdatũ de dilectiõe est de dictamine legis natura lis. ⁊ sic a ꝓn/cipio cõditionis humane. ⁊ de lege mosaica. ⁊ sic est ab initio legis euangelice. f Ut dili gamus alterutrũ. in deo ⁊ ꝓpter deũ. g Et hec est charitas vt ambule mus. semp ꝓficiendo. h Scõm mandata eius. ea opere adimplendo. i Hoc eni est mandatũ. s. dilectionis dei ⁊ ꝓximi in quo iplicite ꝓtinenk oia mãdata. que sunt quedã erplicatiões mãdati dilectiõis. k Ut quẽ/admodũ audistis ab initio. vestre ꝓuersiõis. l In eo ambuletis. semp ꝓficiendo. m Qm̃ multi. Hic ꝓfir inducit ad p̃cauendũ malũ. ⁊ ꝓmo ostendit ipsũ ⁊ inducit ad cauendũ. scõo tradit cauendi modũ: ibi: Siquis. circa primũ dicit: Qm̃ multi seductoꝛes. q. d. ad hoc monui vos in bono ꝓ ficere. qꝛ multi seductoꝛes inducunt ad ꝓtrariũ: a quibus est cauendũ. ⁊ qui sunt illi subdit: n Qui non ꝓfitenk ihesũ xꝓm venisse in carnẽ. i. ipsũ esse verũ deũ ab eterno ⁊ holem in tpe: sicut sunt, iudei obstinati ⁊ heretici per/uerse sentientes de xꝓo. o Hic est seductoꝛ. qui sic de eo peruerse sentit. p Et antichristus. in figura: lz nõ in ꝓsona. q Videte vosmetipsos. i. diligenter ꝓsiderate ⁊ cauete. r Ne perdatis. oꝛa. opa bona. s Que operati estis. nam perdunt ꝓ coꝛruptionẽ hereſis. t Sed. supple sic in bono perseueretis. v Ut mercedẽ plenã accipiatis. in patria vbi totali ter saciak appetitus. x Qs qui precedit. i. qui primo bene ꝓcedit per viam iusticie. y Et nõ mnanet in doctrina xꝓi. a via iusticie recedẽdo. z Deũ non habet. per gratiam que perdit per vnum peccatũ mortale. a Siquis. Hic ꝓfir tradit precauendi modũ: dicens: Siquis venit ad vos. sub specie religiositatis. b Et hãc doctrinã. s. xꝓi. c Nõ affert. sed magis contrariã. d Nolite recipere eũ in domo. i. nolite cõmunica re cum eo in potu vel cibo seu habitaculo: ne seducamini ab eo. e Nec aue ei dixeritis. cõmunicando ei in verbo. ⁊ hoc est silr ꝓpter periculũ coꝛ/

† ſ aliquos fortasse non oẽs.

valde: quõniã inueni† de filijs tu/ſ quotidie ꝓficiendo ſ in vera fide ſ tam pfecte.
is ãbulãtes i veritãte: sicũt man/ ⁊ p ea q̃ habeꝫ certi
datũ accepimus a patre. Et nũnc
ficat" iã de cetero ꝓfidẽter rogo: vt rẽ debitã
rogo te domina nõ tanq̃ mãda
tum nouum scribens tibi: sed qõ
† ſ fidei vel a ꝓribus patribus. ‡ ſ vt antiqua fides ⁊ dilectio illibata permaneat
habuim" ab† initio" vt diligãm"
alterutrum. Et hẽc est charitas:
ſ. i. fuiem" mãdata: nõ ex eam" ad aliquos errores nõ
cessemus ab ope virtutũ † ſ. i. de ea charitate data
vt ãbulemus secũdũ† mandata
eius. Hoc enim mandatum ẽ: ũt
quẽadmodum audistis ab initio
† ſ ⁊ necesse est vt perseueretis
in eo ambuletis: † quõniaꝫ multi
ſ pus antixpi nolo" ꝓfessores † ſ de nro ꝓsortio" ſ ad amoꝛẽ ⁊ doctrinã mundi
seductoꝛes† exierunt" in mundũ.
† ſ nec doctria: nec vita ‡ ſ mgfm ⁊ noꝛmã scitatis.
Qui†nõ ꝓfitetur" iesum christuz
† ſ a qb" cauete: nã hi tales: sic ⁊ q eis ꝓsentiũt.
venisse i carne: † Hic ẽ seductoꝛ ⁊
ſ ⁊ ideo
ãtichristus. Videte vosmetipsos
† ſ deficiẽdo illã mercedẽ quã opando meruistis
ſ mitimini
ne† pdãtis qũe opati estis. sed ũt
ſ in futuro: vel hic gratiam ſ q simulãt se alios
mercedẽ plenaꝫ accipiatis. Oẽs"
ꝓire sapia ⁊ doctria ⁊ ex supbia discedũt ab humili ꝓ dicatiõe xꝓi † ꝓ aliquã seductionẽ vel timoꝛẽ.
q p̃cedit ⁊ nõ pmanẽt i doctrina
† ſ sed si perseuerauerit vsqz in fine saluus erit
xꝓi deũz nõ hẽt. † Qui pmanet i
† ſ vnus enim verus deus sunt. pater ⁊ filius: non ẽ
filius posterior: nõ est minoꝛ patre
doctrina: † hic ⁊ filiuz ⁊ patrẽ ha
† ſ q̃ñqdẽ p hãc doctrinã ⁊ hic ⁊ in futuro deus hẽt
⁊ nõ ꝓ doctrinã illoꝝ. ergo: si quis
bet. † Si qs vẽnit ad vos: ⁊ hãc

† ſ nõ tm̃ nõ assentiatis: sed nec ad hoꝛã recipiatis: nedum hospitales esse vultis: per mala coꝝ colloquia coꝛrumpantur boni moꝛes vestri.
doctrinam nõn affert: † nõlite re/
cipe in domum eiuz: nec aue ei di
ſ ſm q̃ vox ẽ instituta: cõem se ofidit cũ illo: alioquin simulatio est: q̃ in xꝓianis esse non debet
xeritis. Qui eniz dicit illi aue: cõ
municãt operib" illi" malignis.
Ecce p̃dixi vobis ũt i die dñi nõ
† ſ de cõmonitiõe eiusdẽ rei: vl̃ fortitã etiã de alijs
ꝓfũdãmini. † Plura hãbẽs vob
ſ p scripturã q̃ nõ adeo vos cõmo/uebit q̃ntũ vita ⁊ pfitia magistri
scribere: nõlui p chartã ⁊ atramẽ
tũ scribere. Sperõ. n. me futuruz
† ſ istruẽdos ‡ ſ meũ † ſ vꝛuz istruẽdũ: vl̃ ad os illoꝝ
apud† vos ⁊ † os ad" os loq: vt
quersoꝝ obstruẽdã † ſ illis confusis: vꝛa fide ꝓfirmata
† gaudium vestrum plenũ sit. Sa
† ſ vl̃ ad ſtraz vl̃ fortitã filij alteri" metropolis ecclesie
lutant te† filie sororis† tue electe.
ſ qõ ego ex parte mea dico
Gratiam tecuz.

Finit scda epla scĩ ioãnis apli.

Incipit pꝛolog" i tertiã eiusdẽ.

Aliũ pietatis cã extoli/
lit atqz vt in ipsa pie/
c tate maneat exhortat
dioꝛtrepẽ ipietatis ⁊ su
pbie causa obiurgat: demetrio ãt
bonum testimoniuz perhibet cũ
fratribus vniuersis. Incipit
tertia epla scĩ ioãnis apli C. I.

ſ ego.
Enioꝛ caio cha/
rissimo qũẽ ego
ſ non temporalĩ bonoꝝ gꝛa: sed ꝓpter eterna
diligo in veri/
tate. Charissime

nos in quibus cherintus lauak veritatis inimicus: fecit q̃ qõ docuit. Tãta eni apli atqz coꝝ discipuli tũc in religiõe cautela vtebanꝫ: vt nec verbi q̃ dẽ cõtionẽ cũ aliquo coꝝ qui a veritate deuiauerãt habere paterent.

Nec aue ei dixe. Quia signũ videk ꝓsensus erroꝛis: hoc eni dicimus amicis: quoꝝ opa nob placent: ⁊ vos si forte decepti nõ essetis: alij forsan ꝓ talẽ viaz familiaritatẽ possent decipi: q crederẽt illos placere vobis: ⁊ sic crederent illis.

Plura ⁊c. Intelligi te hãc admonitionẽ vobis foꝛe putilẽ: qꝛ ad ꝓfirma/tionẽ illius decreui etiam venire ad vos: nec tm̃ ex toto interim potui silere.

Salutant te. Sicut aduersariis veritatis aue ꝓhibet dicere: ita ecõtra electos ex ꝓsona electoꝝz salutat.

Finit' epla sancti Joã/nis secunda.

Incipit epistola tertia eiusdem. C. I.

Enioꝛ ca/ Joan. 16. b
io. Caius fi/ i. Ioan. 1. b
ſ de xꝓi susce/
pta: bon" i
actib": pdi/
catoꝛes ⁊ auditoꝛes verbi dei suscipiebat: ⁊ de facul tatib" mĩstrabat: sic i epla declarak. Cõmendat' aũt hospitalitatẽ: ⁊ ne ab ea desistat exẽplo ⁊ instinctu diotrepis inuitat: diotre/pes eni asserebat inutilem esse hospitalitatẽ.

Videk caius fuisse co/rinthi". vñ paul": Bias ago deo meo q̃ neminem vim baptiſauī nisi crispũ ⁊ caiũ. Et alibi: Salutat

de lyra

ruptionis. f Qui eni dicit illi aue. cõicando ei in verbis. g Cõicat opibus ei" malignis. i. ex ponit se piculo cõicãdi cũ eo in ope maligno. Alik etiã exponik ista ꝛka de he reticis ab ecclia precisis p excõicationẽ. qꝛ pticipans scienter cũ talib" incurrit excõicationẽ saltem mino rẽ: nisi in casibus ꝓcessis. h Ecce p̃dixi vobis. ea q̃ dicta sunt. s. pseuerã tiã in bono ⁊ declinationẽ a malo. i Ut in die dñi. i. iudicij. k Nõ ꝓfundamini. cũ reprobis. sed magis honoꝛemini cũ electis. l Plura ha bens. Hec est ꝓclusio huius epl̃e in qua primo se excusat de breuitate scri/pture: dicens: Plura habens vobis scribere: que nõ ꝓtinenk in hac epla. m Nolui p chartã ⁊ attramentũ. q̃ est vox moꝛtua. n Spero eni ⁊c. ⁊ os ad os loqui: p vocẽ viuã q̃ habet maioꝛẽ efficaciam. vñ dicit Hiero" ad Paulinũ de oibus sacre scripture libris. Habet nescio quid latentis energie viue vocis actus: ⁊ in aures discipuli de auctoris oꝛe transfusa foꝛ tius sonat. o Ut gaudiũ vm̃ plenũ sit. ex mea pfitia ⁊ efficacioꝛi doctrina. Vel aliter: Ut gaudiũ vm̃ plenũ sit. i. vt p meã doctrinã puenias finaliter ad patriã vbi est gaudij plenitudo. p Salutant te filij sororis tue electe. habebat eni ista dña sororẽ eiusdẽ nois cũ ea: cuius filij erant cũ btõ ioãne euãgelista. Bia tecũ amẽ. B est ꝓfirmatio epl̃e in q̃ apls optat isti dñe ꝓfirmationẽ in gꝛa adoptiõis. tm̃ iste ℞sus nõ ẽ in libris coꝛrectis.

Epistola tertia Joannis. C. I.

q Enioꝛ caio. Hec epla sicut ⁊ pcedẽs diuidit in tres ptes. s. sa/lutationẽ: ꝓsecutionẽ: ⁊ ꝯclusionẽ. scda ibi: Charissime. tertia
ſ ibi: Multa. In pma pte describit primo ꝓsona salutans ex etate ⁊ officio: cũ dr: Senioꝛ. sicut dictũ est in epla pcedente. scdo ꝓsona salutata ex noie" ⁊ familiaritate: cũ dr: r Caio charissimo. ille erat coꝛinthus ille de quo dicit paulus. j. Coꝛint. j. Bias ago deo meo q̃ neminẽ vm̃ baptiſaui nisi crispũ ⁊ caiũ: ⁊ de q̃ dicit Ro. xvj. Salutat vos caius hospes meus. recipiebat eni ⁊ sustentabat p̃dicato/res verbi diuini: ꝓpter qđ erat apl̃o charissimus. tertio notak affectus salu tantis ad salutatũ: cũ dr: s Quẽ ego diligo in veritate. nõ verbo solũ aut lingua. t Charissime. Hic incipit ꝓsecutio huius epl̃e. in q̃ beat" ioãnes primo monet caiũ de pseuerãtia i bono. scdo de declinatiõe a malo

ibi: Scripsissem.

vos caius hospes meus: ⁊ totius ecclesie.

De oibus oronē facio ⁊c. Sicut nunc abūdat tibi: ⁊ bona voluntas largiendi īdē gentibus: ⁊ facultas operū: ita semp virtutibus plenam dño adiuuante vitam ducere possis.

Gauisus valde. Indecens esset: si deficiente fide mō dolorē: de quo hactenus gaudebā: ⁊ ideo nō trīs ꝓpter salutē tuā: § etiā ꝓpter meā autoritatē īsiste hospitalitati.

Maiorē hoꝛ. Jō gauisus sum: qꝛ hoꝛ fratrū venientiū non habeo maiorē gꝛam. i. qñ fratres veniūt ad me in nullo ‡ facto vel verbo eoꝛ magis gaudeo: q̄ de hoc q̄ annūciant filios meos quos predicando vel baptiçando genui: veritatē recte fidei ⁊ bone operatiōis obseruare.

Charissime fide. Jdeo non debes deficere ab hospitalitate ⁊ elemosynis: quicqd enī oparis in fratres fideliter. i. sicut fidelis. i. sicut decet fidelez facis non ꝓ vana gloria. Sed fidem tuam oribus ostendis.

Pro noie enī eiꝰ. Qui vere sunt honorādi: nō enī pro suis sceleribus expulsi sunt a patria: sed sponte ꝓfecti sunt ꝓ noie christi ampliando: ⁊ pro noie eius patiendo.

Nos ergo debe. Joānes oia dimiserat: et se diuitibus ꝓnumerat: vt alacriores reddat ⁊ ꝓmptiores ad cōmiserēdum pauperibus.

Nicolaus

bi: Scripsissez. Circa pmū vt caius efficacius recipiat suā monitionē: primo gꝛas agit de suis bonis operibus preteritis deprecans ꝓ futuris: dicēs: Charissime de oibus. s. bonis operibus que facis. a Orationē facio ꝓspere te ingredi ⁊ valere. i. de bono in melius semp ꝓficere. b Sicut ꝓspere agit alia tua. q. d. ista non sunt opera ficta: sicut sunt hypocritarum opera que

†‡ hoc a dño crebrīs ꝑclīs ꝓpterexopto: vtqꝺ bñ agis: bñ ꝓ

de omnibus oratione facio ꝓspe

ficias †‡ corpe ⁊ alo ‡‡ ꝓficit i elemosynarū opibus ‡ vt sicut anima valeas ⁊ corpore

ingredi. †ualere: sicut ꝓspe†agit

‡ interna mentis intentio

anima tua. Gauisus valde sū ve

‡ ate ‡‡ peregrinis.

nientibus ‡ fratribus ⁊ testimōniū

†‡ vere charitatis: que nō cessat ab ope ‡‡ tā studio-

phibētibus ‡ veritati tue: †sicut tu

se reddūt testioniū: q̄ studiosus tu es ad bñ opandū

in veritate ambulas. Maiorem

horum non habeo gratiaz: qz̄ ut

‡ ām fidem ‡ vera fide

filios meos audiā in veritate am

bulantes. Charissime fideliter fa

cis quicquid ōparis in fratres: et

‡ a quibus nihil expectas tpale ‡ quos nō nosci.

hoc in pegrinos: qui testimoniū

†‡ opibꝰ mie †‡ ira exemplo tuo alij incitant ad hospi

reddiderūt †charitati tue †in ꝓspe

talitatem ‡ dñi apud te sunt.

ctu ecclesie: quos benefaciens de

‡ ad alia loca ad q̄ volūt ire †‡ ministris deū honoras

ducis †digne deo. Pro nomine

† ‡ alienati a rebus ꝓprijs †‡ vt anxietate famis co

gerentur negare fidem

enim eius †ꝓfecti sunt. †nihil ac

†‡ suis ꝓtribulib⁹ †‡ q̄ possum⁹ supplere idigētiā eoꝛ

cipientes †a gentilibus. †Nos er

† ‡ al. domesticos fidei

go debemus suscipere† huiusmo

† ‡ qui nō sufficimus predicare †‡ predicande fidei

di: vt †coopatores ‡ simus †veritatis. Scripsissem forsitan ecclesie

‡ appetit ‡ dominari.

sed his qui amat primātū gerere

† ‡ nr̄am auctoritatē ‡ nr̄am epistolam

i eis diotrepes: non recepit nos.

‡ qꝛ deprauat nos: ⁊ nr̄a scripta † ‡ patefaciam

Propter hoc si venero † cōmō

nebo eiꝰ opera que facit: verbis

‡ mendacia ⁊ errores asserentibus.

malignis gārriens ‡ nos. Et qua

non procedunt ex conscientia ⁊ intentione recta. ideo subdit: c Gauisus sum valde venientibus fratribus. i. predicatoribus ⁊ peregrinis fidelibus. d Et testimoniū perhibentibus veritati tue. in fide ⁊ operibus misericordie. e Maiorē hoꝛ nō habeo gratiā. i. nihil mihi est gratiosius audire. f Qꝫ vt audiam filios meos. non carnales: qꝛ virgo in eū pmansit: sed spūales. g In veritate ambulare. p viam fidei ⁊ morum. iō consequenter in bono confirmat cum. d. h Charissime fideliter facis. erga deum ⁊ proximū. i Quicquid. boni. k Operaris in fratres. p baptismū regeneratos nobiscum. l Et hoc in peregrinos. supple mari me est acceptum deo. Dicunt autem hic peregrini fideles de suis ciuitatibus propter fidez christi ab incredulis electi. m Qui testimoniū reddiderunt charitati tue. quam eis exhibuisti. n In ꝓspectu ecclesie. ⁊ per hoc multi moti sunt ad simile faciendum exemplo tui. o Quos benefacies deducens digne deo. iungat sic littera: Quos. s. peregrinos cum ad te venerint. Deducens. i. tuis elemosynis prouidens vt inde transeant ad alia loca. Benefacies digne deo. i. ad honorem dñi. ⁊ subditur ratio: p Pro noie enī eius. i. pro fide vnius veri dei ⁊ nō ꝓ criminibus suis. q Pro fecti sunt. i. cōpulsi sunt exire de locis suis spoliati bonis ꝓprijs. r Nihil accipientes a gentilibus. i. a suis ꝓtribulib⁹ ⁊ ciuibus: vt dicit glosa. nō qꝛ nō possent accipere: sed qꝛ illi nolebant dare vt egestate cōpulsi redirent ad idolatriā gentilitatis. ⁊ ꝓcludit. s Nos ergo debemus suscipe hmōi. cū expensis nr̄is. hoc aūt dicit ioānes nō qꝛ haberet diuitias: sed qꝛ de ꝓsilio eius diuites talia faciebant. ⁊ qꝛ bona ecclesie data ꝓ pauperibus ipse dispensabat in epheso: sicut apl̄i alij in hierusalē: vt habetur Actꝫ. iiij.

Scripsissem forꝛ. ⁊c. Perseuerare debes in elemosyna qꝛ vtilitatez tantam in ea intelligo: q̄ nō solum tibi: sed etiam toti ecclesie scripsissem de cōmendatione elemosyne: sed hac necessitate dimissi: qꝛ diotrepes nō curat nostrā autoritatē: diotrepes hereśiarcha illius tpis noua docendo principatū sibi vsurpabat: diotrepes speciose insultans siue decoꝛ insinuās interpretatur: vt pfidiā coꝛdis etiā nomine signet.

Ecclesie. Illi ecclesie que forsitan. i. dubitatiue est ecclesia: ⁊ vt per obseruationē elemosyne mereꝛetur perfecta fieri ecclesia scripsissem.

Cōmonebo. Jd est in omniū noticiā manifestius arguendo producaz quoꝛ exemplar nusq̄ habet: sed facit ea ⁊ noua inuenit. garriens falsis rationibus vtens: in nos ꝓfutandos: ⁊ sic ad vos a fide retrahendos.

Mota sicut liguas detrahentiū nr̄ouitio nō debemus excitare ne pereāt: ita ꝓ suam malicia excitatas debem⁹ equanimiter tolerare: vt meritū nobis crescat. aliqñ etiā cōpescē ne dum de nobis dissemināt: eoꝛ q audire bona poterāt coꝛda coꝛrumpāt.

Demetrio testi. Nō bonū illum velit imitari aperit: vt imitetē demetriū vt sili laude oiuz possit et ipse dignus cristere.

Pax tibi. Amicis gꝛaz pacis ⁊ salutē mādat vt veritatis inimicos a salute monstret extrancos.

Finit epistola tertia sancti Joannis.

de lyra

t Ut coopatores sim⁹ veritatis. ministrando ne cessaria illis qui veritatez p̄dicāt: ⁊ illis qui ꝓ veritate fidei tribulationes et exilia sustinēt. v Scripsissem. Hic ꝓfr instruit caiū de cuitatiōe maloꝛ ⁊ associatione bonoꝛ: dicens: Scripsissem forsitan eccliē. i. cōitati fidelium in tua ciuitate. x Sed is qui amat. i. cupit inordinate. ꝓ Primatū gerere in eis diotrepes: nomen est cuiusdā hereśiarche q̄ vsurpabat sibi primatū illius eccliē. z Nō recipit nos. i. eplam nostrā. a Propter hoc si venero. ad locum illum. b Cōmonebo eius opa que facit. i. arguā in palā ⁊ puniā. apl̄i enī tales rebelles tradebāt aliqñ sathane ad verandū coꝛpaliter: vt hī. i. Coꝛint. v. c Verbis malignis. i. malo igne ignitis. s. igne superbie ⁊ inuidie. d Barriens in nos. i. inaniter ⁊ irrationabiliꝛ loquēs ꝛ nos veros xp̄i discipulos e Et quasi ista nō sufficiāt. ꝓ nimia ipietate. f Necꝫ ipse suscipit fratres. i. paupes fideles ⁊ veritatis predicatores nō recipit hospitio. g Et eos qui suscipiunt prohibet. sub cōminatione pene ne de cetero recipiant. h Et de eccliā eiscit. si ꝛ ꝓhibitionē eius faciant: iniustissime tñ: cū opera charitatis faciant. ꝓpter qđ de isto ⁊ suis sequacibus subdit: i Charissime no. imi. ma. sed qđ bo. est. ⁊ subdit r ō: k Qui bñ facit ex deo est. nā oē bonū ꝓcedit ab eo. l Qui aūt ma. facit nō vi. deū. cognitōe formata charitate. m Demetrio testimoniū reddit. bonū de opibus charitatis. n Ab oibus. ipsū cognoscētibus. o Et ab ipsa veritate. i. a deo q̄ est ipsa veritas. p Et nos testi. ꝓhibem⁹. qꝛ expti sum⁹. q Et nosti. silr ꝓ expietiā. r Qm̄ testi. nr̄m verū est. q. d. istū debes imitari ⁊ associare. diotrepem aūt ⁊ eius sequaces deuitare. s Multa habui. Hic ponit ꝛclusio epl̄e: ⁊ exponat sicut ꝛclusio epl̄e p̄cedentis: vsq̄ ibi: t Pax tibi. in quo optat caio pacē interną ꝛscientie ⁊ pacē fraternā amicitie ⁊ pacē supną glie. v Salutant te amici. i. fideles qui sunt apud me. x Salutā tu amicos. i. fideles qui sunt apud te. y Nominatim. ad maiorē charitatis expressionē. que est inchoatio future felicitatis: Ad quam nos perducat qui viuit ⁊ regnat in secula seculoꝛ. Amen.

Incipit

¶Incipit epistola Jude apostoli. C. I.

Judas. Qui & thadeus ꝯ eosdez fidei corruptores scribit: quos petrus & ioānes in suis dānant epistolis. Intendit aūt cōmonere fideles ne ꝓsentiāt puersoribꝰ: q: fidei & castitatis gratia retrahebant. Seruus iesu fra. iaco.

Jncipit argumentuz in epl̄az beati iude apostoli.

Judas apl̄us: fratres de corruptoribus vie ꝛitatis: ita informat: vt illicitū esse dissera t de subiugo semel erutos seruitutis: denuo opaz suaz officijs maculare seruilibus.

Finit argumentum.

Jncipit epl̄a cano. Jude apl̄i.

ſ ꝓsitens tā verbo q̄ facto ¶ commēdatio persone.

Judas ſ ser C I uus iesū christi ſ natura: fide: doctria: vita ¶ ſ q sunt mēbra dei: qui deū hāt pr̄em & patronū

fr̄ iacobi. ¶ his q ¶ ſ pter fidē & opa ¶ ſ qui per filium habent accessum ad patrem

sūt i deo pr̄e ¶ dilēctis. & in chri/ ¶ ſ tra puersores ¶ ſ ad hāc dignitatē: ad eāq̄ glias

sto iesu ¶ conseruatis & ¶ vocatis. Misericordia vobis & pax & charitas adimpl̄eatur. Charissimi omnem sollicitudinē faciens scribendi vobis: de cōmuni vestra salute nēcesse habui scribere vo/

ſ vos

bis: deprecans supcertari semel

ab aplis: supcertari vsq; ad mortē: vt p ea si necesse ē moriamini: & iō scripsi: vt scirē statū vre fidei: & meā sollicitudinē osiderē vobis: & sic in fide cō firmaremini. Gratiā trāsferētes. Duritiā & distinctionē legis q̄ dic̄ ocultū, p oculo: dentē p dēte: tēperat gra euāgelij i q̄ purgāt scelera cōmissa p penitētiā & elemosyne fructꝰ. ſ hāc gram trāsferūt in ecclias: q nūc tā/

ko licētius peccāt quāto minꝰ vidēt se aspitate legis de facinoribꝰ cramiari.

Solū dña. ¶Pater cū filio & spū scō solꝰ dñator: filius cū pr̄e & spū scō solus dñator: spūscūs cū pr̄e & filio solus dñator. Quicūq; ḡ hereticus patrē christi verū deū bonū & iustū negat: solū dñatorē & dñm nr̄m negat: q iesū filiū dei esse negat: & hic dñatorē solū & dñm nostrū negat. Qui spūs sancti potētie detrahit: & hic solū dñatorē & dñm nostrum negat.

Omnia. O ia archana fidei: & nō habetis opꝰ recētia quasi sanctiora a nouis audire magis. i. p fecte scitis oia q̄ scienda sunt de fide. & iō nō ē opꝰ vt audiatis illos.

Qm̄ iesus. Cōfutatis hereticis: deinde vt reuocet eos qui crediderant malignis & ipis: ostendit quāta sit magnitudo dñi quē negāt: ondens q ipe est q eduxit pplm̄ isrl̄ de egypto. Qm̄ iesus. Sicut filij isrl̄ clamātes ad dñm ex egypto saluati p pter ꝛcupiscētiā quā i egypto habuerant diffidētes de potētia dei in heremo puniti sūt. Sic isti magni imūdicie & eoꝝ seqces q p aquas baptismi detenebris ignorātie exierūt credētes ſ ad ꝓris vite ꝛcupiscētias mēte redcūt dānātur. Sicut priꝰ p fidē et bona opa merent salvari: sic secūdo p murmurationē & imunditiā merēt dānari. Vel secūdo. i. bis pdidit: q: malos & nunc & postmodū punit: nā quos pñtia mala non corrigūt ad sequētia pducūt.

Angelos ꝛo. Et vere nō sūt imitādi q iesuz nō verū deū & hoiem de

ſ celestē hitationē: spūalis dei visionē ¶ ſ vēturos ad iudicē cui resistere vel aligd occultare nō potuerunt.

suū domiciliū. ¶ in iudiciū magni

vtroq; sexu genitū mentiunt. Si enī angelis peccantibus nō pepcit: nec hominibus superbientibus parcit. Nō seruauerūt suū pn̄. Sic homines qui non seruant principatum quo per gratiam adoptionis filij dei sunt effecti. Sed relinquunt domicilium. id est vnitatez ecclesie: in qua renati sunt vel sedes regni celestis quas accepturi erant si fidem seruarent:

Nicolaus

¶Incipit epistola Jude apostoli. C. I.

Judas iesu xp̄i seruus. Hic icipit epl̄a btī iude apl̄i: q̄ sic duo p̄cedētes diuidit i tres ptes. s. salutationē: ꝓsecutionē & ꝛclusionē. secūda ibi: Charissimi oēm. tertia. ibi: Ei aūt q potēs est. In ꝓma parte notificat ꝓsona salutās ex noie: cū dr: Judas. ꝛo ex religione cū dr: b Jesu xp̄i seruꝰ. i. fidel xp̄tianꝰ: & ex cognoie: cū subdit: c Frater aūt iacobi. sic aūt fuit cognoiatus: ad distinctionē iude ꝓditoris. ꝛo ponit ꝓsone salutate cū dr: d Vis q̄ i deo pr̄e sūt. fide formata charitate. e Dilect̄. a deo & a me & fidelibꝰ cūctis. f Et xp̄o ie. cō. & vo. i. xp̄o iesu adunat̄ & ꝛgregat̄: sicut mēbra vniunt capiti. & hoc p vocationē ad fidē & ꝛseruationē in cadē q̄ sunt ex gra diuina. & ly vocatio ponat hic posterior ꝛseruatōe: tñ ꝓr ē tpe: nec est vis in hoc faciēda: q: trāspositio nominum nō variat significationē eoꝝ. 3ꝰ ponunt optata bona cū dr: g Vbi a vobis. pcā vīa relaxās. h Et pax. ꝛsciaz getās. i Et charitas. deo ꝛiūgēs. k Adimpleat. in celesti gla vbi & nō alibi charitas pficit. l Charissimi. ſ incipit epl̄e ꝓsecutio: q̄ diuidit i duas ptes. q: ꝓmo iudas apl̄s ꝓponit intētū. 2ꝰ ꝓsequit ꝓpositū. ibi: Cōmonē. Est aūt ꝓmo positū apl̄i ꝛfirmare fideles ꝯ hēticoꝝ deceptōes. & ē q̄ dicit: Charissimi oēm sollicitudinē faciēs: q: pastor dz eē sollicitꝰ de ouibꝰ. m Scribendi vo. de cōi vīa sa. In hac eni epl̄a istruit btūs iudas oēs fideles generaliter & nō ꝓsonas aliq̄s spāl̄r sicut facit btūs ioānes i duabꝰ epl̄is p̄ce. n Necesse ha. scri. vo. ꝓpter hēticos insurgētes vt postea subdit: o Depcās. supple vos. p Supcertari. i. fortiter certari a vob. q Sēt tra. scis fi dei. q. d. istud certamē ē fidei. i. ꝓ fide tradita. Sāct̄. s. aplis a ꝓpo. Sel. i. p fecte q̄si apuit sensū eis vt intelligerēt scripturas: & luce vlg. Dicit etiā: Semel. ꝓpter vnitatē fidei & auctoris ipsius: Eph. iiij. Vnus dñs: vna fides: vnū baptisma. & subdit dicti certaminis cā cū dr: r Subintroierūt eni. i. sub specie pietat̄ subintroierūt. s Quidā hoies ipij. s. heretici. pietas eni vno mō significat diuinū cultū. heretici ꝛo sub specie religiositat̄ & diuini cultus introduxerūt ꝛtrariū: ꝓpter q̄ dicunt ipij. t Qui olim p̄. sunt. i. ab eterno p̄sciti a deo. v Jn hoc iudiciū. i. ꝛdēnationē. aliter pōt dici: Qui oli p̄sciti sūt. i. a lōgo tpe p̄figurati. & B sēlus videt magis ꝛcorda

re sequētibꝰ. & ponūt plēs p̄figuratōes istoꝝ hēticoꝝ. ꝛ Dñi nr̄i graz. i. fidē catholicā nob gratꝝ datā. ꝝ Trāsferētes i lu. vt eni traherēt hoies ad suā sectā. ꝛcedebāt pctā carnalia tanq̄ licita ad q̄ ꝓni sūt hoies ac etiā ipsi exercebāt vt frequēter dictū est. s. 3 Et so. dña. p B aūt q iesus xp̄s dr B solus dñator & deꝰ: nō excludūtur p̄ & spūs scūs: q: dictio exclusiua adūcta vni ꝓsona i diuinis respectu p̄dicati ēntialis: nō excludit alias: & sic est in ꝓposito. Solus eni idē est qđ nō cū alio: ꝓpter qđ excludit soluz id qđ ipoꝛtat alietatē. p̄ aūt & spūs scūs nō sūt alius deꝰ & dñator a filio & vnꝰ. a Abnegātes. falsa doctria & vita mala. b Cōmonē aūt vos. B ꝛñr ꝓseqūt ꝓpositū. s. ꝛfirmādo fideles ꝯ versutiā hēticoꝝ: in q̄ sic ꝓcedit: q: ꝓmo multiplr eoꝝ prauitatē declarat. 2ꝰ fideles i veritate ꝛfirmat ibi: Vos aūt. ¶Primū ꝛo facit duplr. ꝓmo p scripturas figurales. 2ꝰ p similitudines nāles. ibi: Sīlr hi sūt. ¶Pria adhuc i tres ptes. q: ꝓmo iducit tria de scriptura. 2ꝰ ad ꝓpositū applicat ipsa. ibi: Sīlr & hi carnē. 3ꝰ iducit alia tria ibi: Vbe illis. ¶Primū aūt ē punitio iudeoꝝ pp̄ incredulitatē suā rebellātiū i deserto. vt ꝛ Exo. xvj. & Nu. xiiij. & i plibꝰ aljs locꝭ. Dicit ḡ: Cōmonē aūt vos volo. & nō docē de nouo. & subdit rō: c Sciētes vos. s. d Sel. i. pfecte: ita q nō oꝝ vos iteꝝ docē: ſ de scit̄ in hitu cōmonē. e Dia. s. ad salutē necessaria. f Qm̄ iesus. s. xp̄s. g ¶Populū de ter. egy. sal. pvirtutē sue diuinitat̄ q̄ ab eīno ē. iō dr Deu. xiij. Jesus xp̄s heri & hodie ipse & i scla. h Scdo. i. post. i Eos q nō cre. p. i. destruit i deserto: vt dictū ē. k Angelos. B ponit ꝛm. s. casus āgeloꝝ. de q̄ hr Esa. xiiij. & Ezec. xxviij. q pp suā superbiā delecti fuerūt i hūc aerē caliginosū ad bonoꝝ exercitiū: ſ finito ſ exercitio i die iudicij final̄ retruderent̄ i iferno. & B est qđ dr: Angelos ꝛo q ñ seruauerūt suū pncipatū. i. sue ꝛditōis nobilē statū l Sz dē. suū do. glo. iterlinear ſ. celestē habitationē spūalē visionē dei: ſ p visionē dei intelligit ipse glosator visionē apertā essentie diuine: nō dicit vex: q: nullus videns diuinā essentiā pōt peccare. Si aūt intelligit cognitionē nālē angeloꝝ de deo: adhuc nō videt bene esse verū: quia naturalia remanserūt in eis integra. ideo melius dicit vt videt: Sed dereliquerūt suū domicilium. i. celū empyreuz in quo creati fuerunt tanq̄ in loco ꝛuenienti sue nature: & ab illo delecti fuerunt vt dictū est. m Jn iudiciū magne dei ꝛc.

Construant

ꝛ ante iudiciū grauiter ꝛ grauius in vniuersali iudicio dānabit.

Dei vinculis.i. supbia: ꝛ corde ipenitēti: vel sentētia diuina que eos in ꝑpetuū coartabit: vel vincula cupiditas infimarū rerū: qua vincti ad superiora reuerti nō ꝑnt. Sicut sodoma. Dederat exēplū dānationis eox: q solū dñatorē negāt cōmemorato interitu infidelis ppli: vel angelorū erigentiū se ꝫ deū dat etiā exēplū pene illox: q dñi gram transferūt i luxuriā: cōmemorās incendium sodomorum.

Exemplū ignis.i. significatio eterne cōbustionis. Sic exarserūt igne libidinis: arserūt igne tēporali: q talis non fuit purgatorius. Sed initiū pene ꝛ signū futuri.

Dñationē sper. In minoꝝ peccat: manifestatē blasphemātes i criminalibus nolēdo humiliter ꝓfiteri ꝛ penitere: nullū ḃñtes timorē nec fidez vēturi iudicis.

Cū michael.i. moyses q vt deus erat ꝓstitutus pharaoni: ꝛ qui erat ꝓnceps ꝛ nūcius ḡntum ad alios: disputās cū pharaone: altercaret.i. signa faceret alterna ꝓtra signa magoꝝ: ō corpe moysi.i. populo isrl: vt ꝑmitteret illos sacrificare deo suo: nō est ausus inferre penā blasphemie huiꝰ seculi. Sed dixit: iperet tibi dñs. Vel aliter: Cuz dñs iesus altercaret cū pylato de corpore moysi.i. de eccl̄a noluit aliquā blasphemiā inferre: ꝫ tāqz ouis ad occisionē ductus est. Cū michael a. De qbꝰ scripturis hoc testimoniū assūpserit: nō patet. Sed allegorice planū est. Corpus moysi populus isrl: qz moyses illius ppli portio fuit: ideoqz qđ de populo factū legit in ꝯacharia recte de moysi corpore factū forsan dicit apls. In ꝯacharia legit: Ostēdit mihi dñs iesū sacerdotē stantē coꝝ angelo dñi: ꝛ sathan stabat a dextris eius vt aduersaret ei. ꝛ dixit dñs ad sathā: Increpet dñs in te sathan: ꝛ increpet dñs in te q elegit hierlm. Quia iesus sacerdos desiderabat isrl de captiuitate liberari: ꝛ in terraz ꝓmiā redire: resistebat ei sathanas nolēs populū liberari: ꝫ hostibꝰ gētilibus mācipari. Ideo angelus q ppli aditor erat increpabat: atqz ab iniuria ppli remouebat. Sed vbicūqz vel qñcunqz hec altercatio angeli cuz diabolo facta fuerit: hoc diligēter intuendū est: qz michael archāgelus si diabolo sibi aduersanti blasphemiā dicere noluit: ꝫ modesto eū sermone coercuit: quāto magis hoibus ois blasphemia ē cauēda ꝛ maxime in creatorē. Diabolus in substātia bonus: ꝫ volūtate malus. ꝛ tō ab angelo nō blasphemat: qz aliqd ꝓferre aduersus bonā nām blasphemiā reputat archāgelus: ꝛ si mala esset nā diaboli: dñs nō increparet ꝓ bono ope qō in mala nā nō posset esse. Sed cū dñs increpat: aliquid boni ex bona nā ꝓuenire posse ostēdit. Pōt fingi angelū egisse altercationē cū diabolo de corpe moysi quasi nollet sepultura reuelata esse ne eū q̄si deū adorarēt ad qō efficiēduz conabat diabol: ꝫ nō inuenit in aucte. Aliter legit: qz abscōdit dñs corpus moysi. Et ob hoc forsitan ne populus isrl more gentiliū q amicos sibi reges ꝛ ꝓncipes post mortem factis coꝝ, statuis colebāt vt deos: corpꝰ moysi adorarēt: ꝛ ꝑ idolatriā huiusmodi a deo ꝑuari/carent: pōt q̄ videre quasi fuerit certamē ꝛ altercatio michaelis cū diabolo volēte corpus moysi reuelare vt populū ꝑ idolatriā deciperet. Michaele aūt ꝓhibēte ne populus cuius ꝓnceps erat peccaret. Dō ꝛ si nunqz in veteri testamēto legit: propter auctem tñ apli: q secretiora quedaz nouerat: q̄ nobis occulta sūt: non debet a quopiā refelli. I. pet. 2. d.

Vel sic: Mortuo moyse subtraxit dñs misso angelo corpus moysi: ita vt nullus de populo cui ꝑ fuerat sciret sepultura. Preuiderat enī dñs moysen post mortem a iudeis adorandū: ꝛ si corpus haberēt ꝑ deo habendū. ꝛ tō diabolus cultuz legis desiderās verti in idolatriā altercatus fuisse dicit cū illo angelo: quia q a deo missus fuerat. Michael dī.i. qs vt deus. Vhe illis. Quia ꝑ ofa hēretici mōstrati sūt a x̄po veritatē cecidisse: oñdit eos diuersis malefectos.

Vhe illis q in via caīn. Viam caīn abeūt: q ꝓpter inuidiā melioꝝ sibi doctoꝝ nomē vt honorificētur assumūt q nō tristant: si a deo repelluntur: iustos frēs nolūt imitari: ꝫ eos ex inuidia spūaliter aliqñ ꝛ corporaliter occidūt. A vultu etiā dei expellunt: nihil iā putātes in se deiꝓuidentia ꝓuenire: ꝫ omniū q̄ hñt se auctores credūt. Errore balaā perceūt q ꝑ amore terrestriū cōmodoꝝ: veritatē quā nouerūt impugnant.

Cōtradictiōe chore perierūt. Qui increpatōe ecclie nolūt emēdari: ꝫ appetitu idebiti ꝓmatus ab vnitate ecclie se diuidūt: ꝛ sciētes quantū mali gerant: ad scelerū tñ tartara descendūt. Macule. Nō solū in cōmessationibꝰ ꝛ ebrietatibꝰ carnalibꝰ pereūt ꝛ maculant. Sed etiam sunt macule aliox: ꝛ alios secū perdūt: donū gratiā in luxuriaz transferentes.

Nicolaus

Cōstruat sic lra: Reseruauit. s. deus peccantes angelos. Sub caligine. i. in hoc aere caliginoso rōne predicta. In iudiciū magne dei. i. vsqz ad tempus extremi iudicii. Vinculis eternis datiui casus est: quia tūc tradent vinculis eternis. i. in iferno retrusi. a Sicut sodoma. Hic ponit tertiū exēplum quod habet Beñ. xix. de ciuitatibus subuersis ꝛ igne sulphureo cōbustis ꝓpter habitantiū feditatē: in quibꝰ vigebat vitiū cōtra naturā. ꝛ ꝫ est quod dicit: Sicut sodoma ꝛ gomorra et finitime ciuitates. i. ꝓpinque duabus dictis. b Simili mō exfornicate. i. eodē vitio infecte. c Et abeūtes post carnē alterā. i. inconuenientē: masculi in masculos turpitudinem operantes. d Pēnā sustinentes. incendij sulphurei. e Facte sunt exēplum. i. similitudo ꝛ figura. f Ignis eterni. s. gehēne. g Similiter. Hic ꝓfr tria predicta applicat ad malitiā hereticoꝝ. ꝛ primo facit ꝓpositū. secūdo declarat quoddā dictū. ibi: Cum michael. Circa primum dicit: Similiter ꝛ hi. s. heretici. h Carnē quidē maculant. ꝛ sic sunt similes sodomitis. ꝛ in hoc notant nō solū de fornicatione vel adulterio: sed etiā de vitio cōtra naturā. i Dñationē aūt spernūt. i. ipsū x̄pm q nō solū dī dñs in ꝯcreto: ꝫ etiā dñatio in abstracto ꝓpter excellentiam dñij sui: Apocaly. xix. Habet in vestimēto ꝛ in femore suo scriptū: rex regum ꝛ dñs dñantiū. ꝛ sic assimilant heretici angelis de celo electis ꝓpter suā superbiā. k Maiestatē aūt blasphemant. i. sanctā trinitatē: qz blasphemia coꝝ ꝓtra christū redūdat in totā trinitatē. ꝛ in hoc assimilant iudeis existētibus in deserto. de qbus dicit Nu. xiiij. Usqzquo detrahet mihi populus iste: ꝛ sic merent ꝯdēnari ꝛ puniri sicut ꝓdicti. l Cū michael. Hic ꝓfr declarat vltimo dictū. s. q blasphemia sit valde graue pctm: ꝓ hoc quod michael nō fuit ausus blasphemare demonē ꝓpter eius naturam bonā. ꝛ per hoc patet q blasphemare deū cuius natura est excellentior in infinitū: est grauissimū peccatū. Dicit ḡ: Cū michael archangelus cū diabolo disputās cē. volebat enī diabolus reuelare corpꝰ moysi iudeis ad idolatriā ꝓpter vt cū adorarēt tāqz deū. michael aūt tūc ꝓnceps synagoge hoc volebat ipedire. m Nō est ausus iudicium inferre blasphemie. ipsi diabolo ratione dicta. n Sed dixit iperet tibi deus. vt desistas a dicta reuelatōe. Iz aūt hoc nō sit scriptū in fine Deut° vbi agit de sepultu

ra moysi: tñ credendū est firmiter sic fuisse ꝓpter dictū apli loquētis ex spū dei. o Hi aūt. s. heretici. p Quecūqz quidē ignorāt. circa articulos fidei ꝛ maxime circa trinitatē personarū in vnitate essentie: ꝛ vnionē nature diuine ꝛ humane in supposito verbi. q Blasphemāt. asserentes esse falsa. r Quecūqz aūt naturalia norūt. i. cognouerūt sensuali cognitōe esse carni delectabilia: q̄ cognitio dī esse naturalis ꝓut natura diuidit ꝯ rōnem. iō subdit: s Tanqz bruta animalia. que sunt ratione carentia.

t In his coꝛrūpuntur. per sensum. i. consensu voluntatis ꝛ per abusum consuetudinis. v Vhe illis. Hic iterū inducit tria de scriptura contra hereticos. Primuz est de caīn q ex inuidia fraterna ꝛ odio interfecit abel: sic heretici ex inuidia ꝛ odio veros apostolos ꝛ fideles persequebant ad mortem: ꝓpter qō ꝓcat eis non optādo ꝫ prenūciando ipsius caīn maledicti onē. d. Vhe illis q in via caīn abierunt. est aūt vhe cōminatio maledictionis eterne. Secundū ē de balaā q cupiditate ductꝰ voluit maledicere filijs isrl. vt hī Nu. xxij. ꝛ xxiij. ꝛ qñ nō potuit a deo ꝓhibitus: docuit balach ponere scandalū coꝝ filijs isrl ꝑ meretrices eos ad idolatriā ꝓuocantes: Nu. xxv. sic heretici ꝓpter questum predicantes: veris ministris christi maledicebant: ꝛ eos q̄ntumꝰ poterant scandalizabant. ideo subditur: r Et errore balaam mercede effusi sunt. i. ꝓpter questum temporalē se malis exposuerunt. Tertium est de choze qui ex ambitione sacerdotis seditionem mouit. ꝓpter quod a terra cuz sibi adherentibus absorptus fuit: Nu. xvij sic heretici ꝓ ambitione honoris ꝛ glorie sectas erroneas finxerunt. et ꝑ consequēs penam chore meruerunt. ideo dicitur: y Et in contradictōe. i. ꝛ vhe illis qui contradictione chore. i. ꝓpter seditionē in ecclesia motā ad similitudinē chore. z Perierūt. i. perire meruerunt. a Hi sūt. Postqz declarauit malitiā hereticoꝝ per scripturas figurales. Hic ꝓfr idem facit per similitudines naturales. ꝛ diuiditur in tres partes. qz ꝓmo facit ꝓpositū. ꝰ inducit ad hoc ꝓpheticū dictū. ibi: Prophetauit autē. ꝫ° apli dictū. ibi: Hos aūt. Circa primū dicit: Hi sunt in epulis suis macule ꝯuiuātes. si notant hic deexcessu notabili in cibo ꝛ potu: qz nō solū dicūt maculati i ꝯcreto ꝫ etiā macule in abstracto. iō subdit: b Sine ti. dei ꝛ bonoꝝ hoīum. c Semetipsos pascētes. supflue in quātitate ꝛ q̄litate.

Nubes

Nubes. Cōparāt se pdicatorib⁹ pluētibus iusticiā: chorruscātibus p miracula ꝙ ipsi sūt nubes obscurātes solē ponētes in celū os suū puersa supbe docēdo sine aqua sapiētie. Arbores autū. Cōparāt se arboribus bonū fructū ferētibus: ꝙ sunt arbores autūnales tarde ferūt bonū fructum sicut arbor in autūno plātata: vel qz tūc folia cadūt ⁊ fructus. Vel si super crescit fructus: adulterinus est ⁊ inutilis. Si qd eni faciūt quod bonū videat: nō bona intētione agūt: ꝙ vt bona q̄ sunt in alijs extirpent.

Bis mortue. Semel moritē q̄ nō facit fructū bonuz. Bis moritē q̄ facit fructū malū. Vl' bis mortue: qz añ tēpus fidei mortui. Sed inde visi surgere p fidē: rursus redeūt ad impietatē. ⁊ iō eradicate ab hēditate quā sperabāt se habituros: vel a soliditate charitatis in q̄ sācti dicunt radicati.

Sidera. In ꝙ apostatas significat: qz in sili tudinē diaboli de sedib⁹ angelox ceciderūt: qbus ꝓpter apostasiaz tenebre reseruant. Sidera. Lucem veritatis pmittūt in hoc mari vitiorum. Sed nunq̄ in eodē statu docē di vel vite pdurāt: ⁊ alijs cā naufragij sūt: ⁊ ipis p tenebris quas in ecclesia dei inducebāt: tenebre inferni parant: ⁊ q̄ pacē fidei mūdana tēpestate turbabāt: pcella tormentox percellentur.

Prophetauit. nō solum mea aucte ꝓbo q̄ puniēdi sūt. Sed etiā auctoritate enoch: q̄ iā olim ꝑscripti sūt in tale iudiciū impii hoies: q nr̄is tpibus subintroierūt ad subuertendā fidem piorum.

Enoch. In stirpe chain enoch: q dedicatio interpretat primus natici

ſ qz alios obscurāt ††qz ad suggestionē spūz immundox in diuersos vitiox errores raptant

bēs sine aqua †quē a ventis circunferunt: arbores autūnales. ī

ſ nullā vtilitatē: vel sibi vl' alijs facientes ††nūc in aia: postea in corpe ſ obmittēdo ⁊ committendo

fructuose: †bis mortue: eradicate:

ſ sp ingeti tumidi: tenebrosi: amari stabilitatē ecclesie spugnātes † ſ ad siltitudinē tumētiū vndarū supbie tes altius se attollunt: sed tāto amplius ꝓfuū quāñ in spumas leuissimas dissoluuntur ⁊ pereunt

fluctus feri maris †despumātes suas ꝓfusiones: sidera errantia: q bus ꝓcella tenebrarum ꝓseruata

ſ nonlad tempus vt heretici dicunt

ē in eternū. Prophetauit autē de his septimus ſ ab adam enoch di

ſ patenter ⁊ terribiliter ſ exñs.

cens: Ecce veniet dominus ī sanctis

††scōz q cū co iudicabūt ††penas inferēdo

ctis †milibus suis: facere iudiciū

†ſ malos ††punere eos qui ꝓius latebāt: confiden

cōtra †omnes: ††⁊ arguere omēs

do opa impietatis eox q̄ ꝓius occultabāt

impios de omnibus operibus ſ

ſ in actu operis

pietatis eox. quib⁹ impie egerūt: ⁊ de omnibus duris que locuti

††blasphemātes maiestatē ††in hoies ††in deuz

sunt †cōtra deū †peccatores †ipij.

ſ etiā ††cōtra dei dispositionē ††vel querelosi.

ſ quecūqz sibi contingāt

Hi sūnt †murmurātes †qrulosi

†ſ i nullo carnis desideria frenātes ††de vitio i vitiū

secūnduz †desideria sua †ambulā

†† iactant se nullo timore dimissuros q̄s agunt: se solos deum cognoscere.

tes: ⁊ †os illox loquit' superbiā:

ſ honorantes † ſ diuitum ſ pauperes cotēnunt: †† non causa dilectionis

mirātes †personas †questus cāu

sub noe enoch cōpositus in quo libro multa incredibilia ꝓtinent: vñ ⁊ ꝙ epla iude q̄ de apocripho testimoniū hz: priscis tpibus a plerisq̄ reijciebatur. Sed tñ aucte iā ⁊ vetustate ⁊ vsu meruit: vt inter scās scripturas cōputet. Adacie qz tale testimoniū de apocripho sūpsit: qđ nō apocriphū ⁊ dubiū: ꝙ vera luce esset pspicuū: hz eni de apocriphis testimoniū veritatis sumere. Hi sunt mur. Si fratribus aliqđ boni ꝓtigit: murmurāt ⁊ conquerunt: q̄si sua felicitas in illox ꝓsperitate minuatur. Quari eni qbus nihil sufficit: etiā aliis inuident. Murmurā/tes ⁊ querulī. Tanto amplius q̄sq murmurat ⁊ ꝓquerit de ꝑsentib⁹ ecclie laboribus: quāto min⁹ in se desideria carnis extinguit. Sed ꝑ scūs daniel ⁊ ceteri sanctox desideriox viri: quāto obnoxius solā supna desiderāt: tanto magis despiciūt trāsitoria ⁊ cūcta q̄ videt aduersa. 1.tim.4.a 2.tim.3.c 2.pet.3.a

Spiritū nō hītes. Quia spūs scī: quo congregat eccīa ⁊ spūalis efficit nō hīt: iō aīales inscij: nō ꝓficētes ideo defluūt: qz coagulū charitatis nō hīt. Supedificātes. Fidei. i. edificantes vosipos in bonis operibus sup fundamentū fidei: vt lapides viui ponamini in domo dei.

In spū scō orā. Vt de vestris viribꝰ nō ꝑsumatis: ꝙ in diuine tuitionis adiutorio speretis nō p vos saluari putātes ꝙ aduentū spūsci in vos petite quo inspirati ardentius oretis: ne cū his qui spūm nō hīt ab ecclia segregamini. Illos aūt saluate. Qui nō sūt dānati apud deū. Sed iam ꝓpe cadūt in ignē docete vt seipsos liberent. 6

In timore. Hoc addria illa adiungendū est. Mā ⁊ apostatas cū q̄sq̄ arguit ⁊ dānabiles oñdit in timore debet arguere ne forte sibi suisq̄ aliqđ tale ꝓtingat: ⁊ q̄ de incendio vitiox alīū castigās eripit: timeat ne ⁊ ipse tētet: ⁊ q̄ penitēti ꝓximo ꝑretur circūspiciat ne forte plus iusto vel seuerus existat vel pius.

Odientes eā ⁊c. Nō corpꝰ ꝙ maculatū cē odisse debem⁹ ⁊ arguē: vt

Nicolaus

a Nubes sine aqua. sapiētie salutaris. b Que a vētis circūferunt. superbie motib⁹ ⁊ vanitat̄. c Arbores autūnales. apparētie folia tñ habētes. iō subdit: d Infructuose. i. bonis opib⁹ carētes. e Bis mortue. semel añ quersionē p mortale peccatū ⁊ iterū post plapsuz in heresim. f Eradicate. a radice charitat̄. g Fluctus feri maris. i. ingeti ⁊ bono rū turbatiui. h Despumātes suas ꝓfusiones. i. cū magno statu ⁊ superbia suas hereses ꝓnūciātes ex quib⁹ deueniēt ad ꝓfusionē eternā. i Sidera errātia. p varios errores. k Quib⁹ ꝓcella tenebrax. i. tēpestas pedera errātia. p varios errores. l Seruata. est in eternum. s. in inferno vbi nulla est redemptio. ſ narū. l Seruata. est in eternum. s. in inferno vbi nulla est redemptio. ſ m Prophetauit aūt. Hic ad ꝓpositū inducit dictū ꝓphēticū d. Prophetauit aūt de his. s. de hereticis futuris. n Septimus ab adā enoch. ambobus aūt cōputatis. vt hī Gen. v. ⁊. i. Paral. i. v. o Ecce venit dñs in scis milib⁹ suis. s. angelox sibi assistentiū ⁊ ministrantiū: sm q̄ dī Dan. vii. Throni positi sūt ⁊ antiquus dierū sedit ⁊c. ⁊ subdit: Milia milliū ministrabāt ei ⁊ decies milia cētena milia assistebāt ei. p Facere iudiciū. ꝓdēnationis. q Cōtra oēs. s. reprobos. iudiciū eni electorū non erat ꝓ eos ꝙ p eis. r Et arguere oēs ipios. sicut dicit saluator Matth. xxv. Ite maledicti in ignē eternū: Esuriui eni ⁊ nō dedistis mihi māducare ⁊c. s Hi. s. heretici. t Sūt murmuratores. ꝓ veros apl̄os ⁊ dei mi nistros. v Queruloſi. de defectu silāto victꝰ ⁊ vestitꝰ vt pecuniā extor quāt ab illis qb⁹ pdicāt vel lauti⁹ viuant. iō subdit: p Scom desi. sua ābulātes. pecunia nāq̄ ꝓbet facultatē viuēdi voluptuose. sm illud Eccliastes. x. Pecunie obediūt oia. y Et os eox ⁊c.] de suis opib⁹ ⁊ doctria falsa ⁊ inananiter se iactādo ⁊ pdicatores veritat̄ ꝓtenēdo. z Mirantes. i. mirabiles dicētes. a Personas. diuitū ⁊ potentū. b Questus cā. adulādo eni diuitib⁹ ⁊ potētib⁹ dicebāt eos facē mirabilia facta ad ho-

de lyra

nore dei ⁊ cōis boni. ⁊ sic ab eis dona ⁊ pecunias extorqbāt. c Vos aūt. declarata hēticox prauitate p dictū ꝓphēticū. ꝙ ꝓsr idē facit p aplicū d. Vos aūt charissimi mēores estote. corde ⁊ ope. d Verbox q̄ p. sunt ab aplis. de hēticis. e Qui di. vob. ad cautelā ꝓ falsos doctores. f Qm̄ in no. tē. ve. illusores. p doctrinā erroris. hz eni a ꝓncipio eccīe aliq̄ venerint: tñ imminēte antichristi tpe plures veniēt q̄ crūt ei⁹ nūcii ve ꝓpinquo. g Scom dcm. sua ābulātes. i. carnaliter viuētes. ⁊ hāc vitā hoib⁹ laxātes ad quā sūt ꝓni. h In impietate. i. vt p hoc auertāt eos a vero cultu diuino q̄ pietas noiat. i Hi sūt q̄ seg. semetipsos. ab vnitate fidei catholice k Animales. i. sensualitatē sequētes: sic aīalia bruta. l Spm̄ nō hītes. s. sanctū: ꝙ magis spm̄ erroneū. m Vos aūt. Declarata multiplicitter hēticox prauitate. ꝙ ꝓsr fideles solidat in fidei firmitate d. Vos aūt charissimi supedificātes vosmetipsos: in scis opib⁹ ⁊ meditationib⁹. n Sanctissime nr̄e fidei. i. supaddētes ista fidei nr̄e sanctissime sicut firmo ⁊ stabili fundamēto. o In spū scō orātes. q̄ elcuat fidelū mētes. Dño enim ꝙm Damascenū est ascēsus mētis in deū. p Vosmetipsos in vite. dei seruate. opa charitat̄ ꝓtinuādo. nā ista dilectio nō subtrahit ex parte dei nisi ꝓmo deficiat ex pte hoīs. ⁊ sic in eius potestate est hāc dilectionē ꝓseruare. q Expectātes misericordiā dñi nr̄i iesu christi. ⁊ hoc in spe q̄ certa expectatio est future beatitudinis ex gra ⁊ meritis ꝓcuniēs. r Et hos quidem. s. hereticos obstinatos. s Arguite iudicatos. i. arguendos ostēdite tanq̄ condēnatos. t Illos ꝙ. qui non sunt adhuc obstinati. v Saluate. per bonam doctrinā ⁊ vitā. x De igne rapiētes. i. ne descēdant ad ignē gehēne. y Alijs aūt. s. peccatorib⁹ q̄ nō sūt hēti. z Miscemi. cis cōpatiētes ⁊ ad emēdationē eox laborātes. a In timore. ne forte cō tingat vos silr peccare. b Odiētes ⁊ cā q̄ carnalis ē maculat̄ ā tu nicā. i. ꝓuersationē.

Imaculatū reddamus: vt de carnali spūale efficiat: qđ q; nō nr̄i arbitrij potestate: sed dei gratia perficiendū est: recte subiūgitur: ei aūt &c.

In exultatiōe. Quos superius monebat in timore deo seruire: dicit cōstituendos in exultatōe: q; quanto magis trepidi de actibus in presenti fuerimus: tanto amplius in futuro de percepta mercede letabimur.

Glia magnificētia.

Si habetis gloriā pure fidei & sciētie & magnificētiam in operatione: & imperiū super infirmitatem vel super demones: & potestatem resistendi vitijs vel tortoribus, deomō vobis imputate: qui ante tēpora & in presenti & post omnia tempora est gloriosus & essentia: magnificus in operibus: imperans tā volētibus q̄ nolentibus & potēs cui nihil resistit. Finit epistola beati Jude apostoli.

Nicolaus de lyra

cōuersationē. Istud additur eo q̄ dixerat: Alijs aūt miseremini. q; lz peccatoribus sit cōpatiendū: tñ eor̄ vitium est odiendum. Ei autē. Hec est vltima pars & confirmatio huius epistole quā terminat beatus iudas in diuina laude d. Et aūt q potens est vos conseruare sine peccato. s. deo sine cuius gratia homo non potest a peccato resurgere nec in bono merito perseuerare. b Et constituere. s. vos. c Ante conspectū glorie sue. per apertā visionē. d Immaculatos. quia nullus habēs maculā admittitur ad eam: Apocaly. xxj. Non intrabit in eam aliquid coinquinatū. e In aduentu dñi nostri ie su christi. ad iudiciū. tūc enim dabitur electis gloria pfecta in corpore & aia. f Soli deo saluatori nostro. ipse solus potest nos saluare eterna salute. g Per iesum christū dñm nostrū. nam humanitas christi est humane salutis instrumentū diuinitati coniunctū. vt frequenter dictum est. s. h Gloria. inquantū apparet dignus omni laude. est enim gloria clara cū laude noticia. i Magnificētia. ex diffusione sue bonitatis sup oia. k Imperiū. ex obedientia totius creature ad ipsum. l Et potestas. i punitione malor̄ & premiatione bonor̄. m Ante oia secula. lz enim p̄dicti actus circa creaturas sint tēporales: tamen virtus diuina qua talia facit est eterna. Amen.

Finit postilla fratris Nicolai de lyra super epistolam Jude apostoli.

cam. Ei autē qui potēs est vos
f in oibus vtis opibus f in pñti f in futuro
conseruare sine peccato: & cōstituē
f corā angelis q cōtēplātur dei gloriā
re ante conspectum glorie sue im
f ab oī sorde
maculatos in exultatiōe in ad̄uē
f ei f q
tu domini nostri iesu christi: soli
solus est creator & saluator mittendo filium.
deo saluatori nostro p iesū chri
f imputet
stum dominū nostrū gloria: ma
gnificētia: imperiū: & potestas
ante oē seculum: & nunc: & in om
nia secula seculor̄. Amen.

Finit epla bti Jude apostoli.

Postilla fratris Nicolai de lyra super Apocalypsim incipit & primo prefatio.

Portet te iterum prophetare populis & gentibus: Apoc. x. Sicut dixi in principio Bibl. vetus & nouū testamentū adinuicē correspondent. nam se habent sicut rota in medio rote: Eccl̄. j. Et hoc patet per libros vtriusq;. In veteri enim testamento sunt libri legales: hystoriales: sapientiales & pphetales. In nouo vō legi respondet euangelium. libris hystorialibus: Actus apostolorum. sapientialibus vō epistole: Pauli cum septem canonicis. pphetalibus autem: Apocalypsis. vnde & bene dicitur beato Ioanni verbum propositum: Oportet te iterū pphetare populis & gentibus. Et dicitur: Iterum. i. post pphetas veteris testamenti. Unde in verbo pposito possunt notari quatuor conditiones huius libri. Prima est eius necessitas que notatur ibi: Oportet. Secunda est ipsius veritas: ibi: Te pphetare. Tertia ordinis qualitas. ibi: Iterum. Quarta eiusdem generalitas. ibi: Populis & gentibus. Circa primū considerandū q̄ sicut dicit apostolus Heb. x. Patientia vobis necessaria est: quam facilius habem⁹: si tribulationes futuras aliquo modo precognoscamus. sm q̄ dicit beatus Grego. homel. xxxiij. Minus iacula feriunt que⁹ preuidentur: & nos tolerabilius mundi mala suscipimus: si contra hec per prouidentie clypeum munimur. Beatus vō Joannes in hoc libro prophetico describit tribulationes ecclesie futuras a suo tempore vsq; ad finem mundi: sm catholicos doctores: vt contra ipsas patiētie clypeo necessario muniamur. si sic patet necessitas huius libri: propter quod dicitur Joanni. i. j. ca. Scribe ergo que vidisti & que sunt & que oportet fieri cito. q. d. scribe in hoc libro que vidisti. i. reuelationes diuinitus factas tibi. Et que sunt. quia tribulationes ecclesie tam inceperant. Et que oppetet fieri cito. sm diuinam ordinationem ad patientie fideliū probationē. Post hec. nam lz a principio nascentis ecclesie surrexerint tribulationes contra cetum fidelium: vt patet in Actibus apostolorum: tamen maiores surgent circa finem mūdi tempore antichristi. Circa secundū considerandū q̄ in cognitione habita inuestigatione humana: frequenter falsitas contingit. nam lz prima principia sint per se nota: tamen in deductione ipsorum ad conclusiones maxie remotas contingit frequenter errare: sed in cognitione habita reuelatione diuina non potest esse falsitas: cum ipse sit regula veritatis. Cognitio vō prophetica qualis est in hoc libro contēta: non procedit ex inuestigatione humana sed reuelatione diuina. ij. Petri. j. Non enim voluntate humana, allata est aliquando prophetia: sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines: ppter quod in hoc libro non est falsitas aliqua sed veritas mera. ideo dicit ei vltimo ca. Et dixit mihi. s. angelus loquens ioāni: Hec verba fidelissima & vera sunt & dñs deus spirituū prophetarū misit angelum suum ostendere seruis suis que oportet fieri cito. Circa tertium in quo notatur ordinis qualitas: cum dicitur: Iterū. i. post pphetas veteris testamenti. Considerandū q̄ sicut libri pphetales in veteri testamēto sunt vltimi sm ordinē quem habent in biblijs nostris cōmuniter: nam apud iudeos est aliter. Licz autem libri Machabeor̄ ponātur in biblijs nostris post libros prophetarū: tamen non sunt de canone: sm q̄ dicit Hiero. in prologo galeato: qui premittitur libris Regū. & ideo inter libros canonicos veteris testamenti libri pphetales sunt vltimi sicut dixi. & similiter inter libros noui testamēti liber Apocalypsis est vltimus. vnde potest expo ni illud quod dicitur Joan. xxj. Manifestauit se iterum ihesus ad mare tyberiadis. Ad cuius intelligentiam sciendū q̄ locus aliq̄n accipitur p habitātibus in ipso. sicut dicitur cōmuniter: Parisius fecit tale festū vel spectaculū. i. populus habitans pariseus. Beatus vō ioannes ppe mare galilee: quod altero nomine dicitur mare tyberiadis fuit natus. & in eodem piscationibus fuit occupatus: & inde a christo vocatus: vt habet Matth. iiij. ppter quod conuenienter potest nomine tyberiadis designari. vt sit sensus: Manifestauit se iterū ihesus ad mare tyberiadis. i. ad ioannē euangelistam. Iterū. i. post pphetas veteris testamēti. Itē aliter: Iterū. s. semel in euangelij descriptione: & als in Apocalypsis reuelatione. Circa quartuz considerandū q̄ pphete veteris testamēti lz prophetauerint de pluribus populis & gentibus: vt patet libros eoruz intuenti: tamen prophetauerunt tñ vni populo siue genti. s. iudeor̄. Jona tamē excepto qui fuit missus ad prophetandum niniuitis. ceteri vō ad prophetandū iudeis. Joānes vō prophetauit in hoc libro omnibus gentibus & populis: quia prophetauit vniuersali ecclesie ex omnibus gentibus & populis & linguis cōstitute: vt magis videbitur in libri psecutione: ppter quod de ipso potest dici illud Esa. lv. Ecce testem populis dedi eum ducem ac preceptorē gentibus. dicit Testem: quia protestatus fuit vniuersali ecclesie de futuris tribulationibus. Ducem ac preceptorē: vt per eius vitam & doctrinam omnes gentes (si sequantur ipsuz): ad celestem gloriam deducant: prestante domino nostro ihesu christo: qui cum patre & spirito sancto viuit & regnat in secula seculorum. Amen.

Prefatio gilberti

Incipit expositio nicolai de lyra sup ꝓfationē Gilberti i libꝝ apocalypsis

Incipit Prefatio Gilberti pictauiensis in apocalypsiz ioānis.

a Mnes q pie volūt viuere ⁊c. Vtrū effectus efficiēti ⁊ op⁹ artifici ꝓuenienter respōdet. Artificū aūt quidā est artifex auctoritate: quidā ministerio: sic etiā de efficiente. Gilbertus huic operi ꝑmittēs ꝓfationem

Nicolaus de lyra

cōposuit. s. ioānes. c Vsi. i. qz de hac reuelatōe. d Apocalypsis dr. i. reuelatio. ab apo qđ est re ⁊ calypsis qđ est velamentū: q3 reuelamentuz vel reuelatio: qz ibi multa reuelant. vñ apocalypsor ris. idē ē qđ reuelare. Quia ḃ ꝓtinēt e Que de⁹ reuelauit ⁊c. in tpe ꝑmitiuo. i. tēpore fundationis ⁊ plātatōis siue. Et quāta. f Nunc. i. tpe moderno patiat. Et quāta. g In nouiss. tē. anti. pas. sit qñ tāta erit tri. vt si fi. pōt mo. etiā electi: Matth. xxiij. h Et q̄ p his ⁊ nūc. i. in aliqbus mēbris. i Et in fu. in oib⁹. Premia sit susceptura. Vel: Nūc. q̄ntum ad dona gr̄e. In futuro. q̄ntum ad dona glorie. k Vt q̄s denū. sup. terrent. Hic tāgit intētio reuelātis. l Premissa ꝑ. lecti. qz ꝑm Bernarduz: Cōsideratio ꝑmij minuit vim flagelli. Seneca: Spes ꝑmij solatiū sit laboris. m Ideo iste liber ⁊c. ꝓphīe noie celeb. ḃ declarat d ipso opato. ⁊ ꝑmo simplr. 2° ei⁹ excellētiā respectu aliarū ꝓphetiarū māifestat. ibi: Que aliis est excellētior ꝓphetijs. 3° ei⁹ auctez declarat ibi: Ad cuius ꝓfirmādam auctez. Determinat igit q̄lē iste liber dr. ꝓphīa. cū dr: Jō. q. d. qz ḃ ꝑmici ant tribulatōes ꝓcedētes ⁊ ꝑmia q̄ sequunt. iō iste liber ⁊c. n Que aliis est ⁊c. ḃ declarat de eo in cōpatōe. ⁊ determinat ꝑmo qz excellit alias ꝓphetias. 2° ḃ plib⁹ de causis siue rōnibus ostendit. ibi: Quia de xpo ⁊ eccliа ⁊c. Dr̄ g: Que aliis ē excellētior ꝓphīis. ⁊ mod⁹ excellēdi ibiūgit: o Sic. n. no. test. p. ve. c. Ic. ita ḃ ꝑ ꝓphēz ve. tc. Quō aūt ꝑ

Nicolaus de lyra

p his ⁊ nūc ⁊ in futurō, ꝑmia sit susceptura., vt quōs denunciata supplicia terrēt, ꝑmissa ꝑmia letificēt. Ideō iste liber inter reliqs scripturas noui testamēti, ꝓphetie noie censet: q̄ alijs excellētior ē ꝓphetijs. Sicut. n. nouū t. ꝑstat veteri: euāgelium legi: ita hec ꝓphetia ꝓphetis veteris test. qā de xpo ⁊ ecclesia magna ex pte iā adipleta sacramenta denunciat. Vel ēt ideo: qa cū alijs vnifaria. isti trifariz data ē ꝓphetia simul [. de ꝑterito ⁊ ꝑsenti ⁊ futuro]. Ad cuius ꝓfirmandā auctoritatē: cō currit ēt autoritas mittentis: deserentis: ⁊ accipientis. Mittentis. s. trinitatis: ⁊ deferentis angeli: accipientis. s. ioānis]. Cum aūt ioāni hec i visiōe fuerūt reuelata: ⁊ sūt tria genera visionū: sub quo genere ꝓtineat videndū est]. Visiō eni alia corporalis. qñ videlicet corporalib⁹ oculis aliqd videmus. Alia spūalis seu imaginaria: cuz videlicz dormientes vel ēt vigilātes imagines rez cernim⁹: qbus aliqō aliud significat. Sicut vidit pharaō spicas ⁊ moyses rubū ardere: ille dormiēs. iste vigilās. Alia intellectual: qñ videlicet spūs sācto reuelante. intellectu mentis

ꝑstat nouū testamētū veteri: nōne dr Eccl. iij. q̄ rota erat i rota ⁊ vet⁹ test. i nouo: ⁊ ecōuerso. ḡ vnū alteri ꝑstat. Rñsio. vet⁹ est in nouo p explicatōez: ḃ nouū in veteri p iplicationē. Preterea vet⁹ est in nouo māliter: nouū i veteri formalr. ⁊ iō nouū ꝑstat veteri q̄si forma ꝑstantior ⁊ elegantior mā. p Quia de xpo ⁊ ec. ma. ex pte iā adim. facta denū. ⁊c.] Hic tāgunt rōnes due quare hec ꝓphīa est excellētior aliis. Una est. qz multa de mysteriis xpi ⁊ eccle iā cōpleta ꝓphetat. Alia est: qz illi data ē trifaria ꝓphīa. aliis vnifaria. Nota q̄ for faris cōponit cū vn⁹. ⁊ dr vnifari⁹ ab vni. i. de vno loquēs. vñ vnifari⁹ dr ꝓpheta q tm̄ ꝑ ꝓphetat de vno tpe. b. farius q de duob⁹. ⁊ qfiqz bifari⁹ ponit ꝑ bilinguī. trifari⁹ q de trib⁹. In aliqbus vo libris scribit vnipharia p ph. ⁊ tūc cōponit ab vn⁹ vna vnū ⁊ pharos qđ ē diuisio. vñ vnipharia. i. simplex dei ꝓphīa. tripharia triplex q Ad cui⁹ ꝓfir. an. ⁊c.] ḃ declarat auctē. q. d. ex his hz auctē liber iste. qz trinitas ea q̄ ibi dicit reuelauit: ⁊ reuelatōes āgel⁹ apportauit. ⁊ ioānes apls eas ecclie nūciauit. Vis tri⁹ testib⁹ credēdū ē: qz i ore duoz vel triū testiū stabit oē vbū: Deut⁹. xix. ⁊ Matth. xviij. r Cū aūt io. ḃ i vi. ⁊c.] ꝑmo determiat mod⁹ actōis. 2° ibiūgit distinctio visionū. ibi: Visio eni alia cor. ⁊c. 3° determiat sub q̄ genē visionis fiebat ḃ reuelatio. ibi: Quō vidit io. q̄ i ḃ li°re. ⁊c. dicit ḡ: s Visio eni a. cor. ⁊c. aliqd videm⁹: sic balthasar vidit manū scribētē i pariete: Dan. v. Et helisē⁹ curr⁹ ignēos i qb⁹ helyas rapt⁹ fuit. iiij. Reg. ij. t Alia spūal ⁊c. imagies rez cernim⁹: qb⁹ aliqd aliud significat q̄ cernit. supple: Sicut v Vidit pha. spi. i. spicas imagines: Ben. xlj. x Et mo. ru. ar. Exo. iij. y Ille dor. iste vi. Sz ō. corpalr b⁹ ocul⁹ vidit moyses. ⁊ ḃ corpale erat qđ videbat. ḡ visio rubi nō erat spūalis visio. Rñ°. referēdo visionē ad illud qđ erat corpe vel corpalr visuz: erat visio corpal: referēdo aūt ad signatū p id qđ sic videbat: imaginaria seu spūalis dr pōt. Vel forte vt qdā dicūt. videbat ignis q reuera nō erat ignis. visio aūt imagiaria fuit visio petri: Act. x. qñ. s. posit⁹ i extasi vidit q̄ drupedia ⁊ serpentia: ⁊ dictū est ei: macta ⁊ māduca. z Alia itellectualis ⁊c. sicut est capimus. Nec enim visione res intellectuales que sunt sine imagine videmus. vnde glosa. ij. Chorint ḃ. xij. dicit: Hac visione que dicitur intellectualis ea cernuntur que nec sunt corpora nec vllas gerunt formas corum similes velut ipsa mens ⁊ omnis affectio bona.

Quō

Mā. Prim o ipsā determinat in relatiōe ad artificē siue efficientez auctē. 2° in relatione ad artificez siue efficientē ministerio. ibi: Vidit aūt ioannes ⁊ scripsit ⁊c. Qñ aūt artifex nō operās cū ipetu: ꝑcedēte dispositōne: quaz qdē ꝓsequit opatio circa materiā: ⁊ ipsā opationē ꝓformat intētio ex pte agētis: ⁊ mot⁹ ex pte opis: ad quē vel q̄ seqt ipsū opatū in effectū. Primo determinat de efficiēte siue artifice: inquantū est disponēs. 2° inquantū ē agēs. ibi: Reuelauit autē tota trinitas. 3° de mā actiōis ibi: De q̄ reuelatōe hunc librū scripsit ⁊c. 4° de intētione agētis. ibi: Ut quos denūciata supplicia terrent ⁊c. 5° de ipso opato. ibi: Jō iste liber inter reliquas scripturas ⁊c. 6° de mō actōis. ibi. Cū aūt ioannī hec in visione fuerūt reuelata. Et in his sex tāgūtur quatuor cause: vna cū causato. efficiēs aūt in quantū est de publici differētia. s. disponētis ⁊ agētis. Premittēs igit expositor huius libri. s. Gilbertus in prima parte istius ꝓfatiōis: breuē fidelitū trāslatiōnē ex verbis ipsius cōsolatoris xpi: subiūgit q̄liter de⁹ disposuit tribulatiōes futuras ecclie reuelare. Et qz disponi rōnabiliter rndet rō ꝓuenientes: iterserit rōnē q̄re de⁹ sic disposuit. ibi: Preterea videtis de⁹ pi tribulatiōes ⁊c. Tria igit i hac pticula ꝑmo tāgūt. s. ꝓsolatio fidelitū: rō dispositiōis diuine: ⁊ ipsa dispō. Dicit ḡ: Omnes q pie. i. iuste ⁊ religiose.

a.timo.3.c

a.ccū.2.a.

matt.28.d

b Volūt vi. in xpo. sicut dic apls. ij. Timoth. iij. Persecutionē patiētur.

c Juxta illud. Eccle. ij. Fili accedēs ad seruitutē dei. cui seruire regnare est. d Sta. in iustitia firmus ⁊ paratus ad opa iustitie exercēda: Thob. v. Egressus thobias inuenit iuuenē stantē splendidū ꝑcinctū ⁊ q̄si paratū ad ambulandū. e In timore. vt nihil qđ faciendū est negligas: Eccliastes vij. Qui timet dñm nihil negligit. f Et ꝑpara animam tuā. i. volūtatem tuā. g Ad tētationē. sustinendā: Jaco. j. Beat⁹ vir q̄ sustinet tētationē. supple sponte. Et quare hoc sit faciendū. subiūgit d. h Tētatio nāq̄ est vita hois sup terrā: Job. vij. Alia lra: Militia est vita hois sup terrā. q. d. hō ad hoc positus est sup terrā: vt tanq̄ miles fortis ⁊ strenuus: fortē sit in tētationib⁹. i Me aūt fideles in his. iā dict⁹ ꝑsecutiōe. s. ⁊ tētatione. k Deficiāt. quasi fatigati. l Consolat eos dñs. vt hilares reddat ⁊ alacres. m Atq̄ ꝓfirmat. vt fortes efficiat ⁊ stabiles. Cōsolat inquaz atq̄ ꝓfirmat d. n Vobiscū sū vsq̄ ad ꝓsūma. seculi: Matth. vltī. s. ad tuendū vos. o Et nolite timere pusill⁹ grex: Luce. xij. p Propter ea videtis deus pi. Posita fidelitū ꝓsolatione. tāgit cām quare tribulatiōes ecclie reuelare disposuit: videlicet vt ꝑuise a fidelib⁹ minus timeant: Breg. Minus iacula feriūt q̄ ꝑuidēt. Propterea. s. qz ꝓsolat ⁊ ꝓfirmat fideles q Videns de⁹ ⁊c. sup petrā christū. j. Thorint ḃ. x. Petra aūt erat xps. ⁊ Matth. xvj. Sup hāc petrā. s. me christū. edificabo ecclesiā meā. r Ut minus timeant. s. tribulatōes. s Disposuit. de⁹ pi: t Una. i. pariter. Cū filio ⁊ spū scō. eas revelare. v Reuelauit aūt to. tri. ⁊c. Hic tangit de artifice inquantū ē operās siue agēs: ⁊ qz hec actio nō solū egrebat ma terialiter in q̄: ḃ cui: ⁊ subiūgit d. x Christo ꝑm humanitatē. i. xpo inquantū est hō ⁊ inquantū est de⁹. ipse etiā sibi hoc reuelauit. Sed nōne alia xpi a tpe ꝓceptōis sciuit ola q̄ de⁹? Respōsio. Iz ola sciuit nō tm̄ ita lymphide sicut de⁹. ꝓpter qđ circa ea q̄ sciuit aliqd poterat a deo reuelari sibi. y Christus vo ioāni p an. ioā. ec. reuelauit. z Ecclie. s. asie spāliter: Joā. vij. Ecclesijs q̄ sūt in asia. ḃ generaliter vniuerse. a De q̄ reue. māliter. i. de quib⁹ reuelat: vel aggregatiue. i. de qb⁹ reuelatōib⁹. b Mūclibrum

Prefatio gilberti pictauiensis in Apocalysim Joannis

Nicolaus de lyra

a Quo vidit ioannes ꝛc. carū significata mente intellexit. Contra: quedam glosa dicit: Ioannes in mente imagines vidit. Responsio: ꝑm diuersos respectus imaginaria fuit ⁊ intellectualis: quia mentis intellectu illuminato a spiritu sancto veritatem cognouit. ⁊ per hoc ꝙ verissime fuit prophetia. Nota ꝙ non dicitur visio nisi contineat aliud mystice quod deo reuelante sciatur: ⁊ ideo triplex visio dicitur triplex celū. b Vidit autem ioannes ⁊ scripsit in pathmo ꝛc. In hac secūda parte p̄fatiōis determinatur de ipso opere ꝑm ꝙ refertur ad efficientez sine ad artificem ministerio: qui est ioānes. Progreditur igitur i hac parte sic: Primo exponitur quis est iste artifex et que sit eius actio. Et q̄ hec actio cum sit materialis requirit locum ⁊ tempꝰ: subiūgitur de loco ⁊ tempore. ibi: In pathmo insula. vbi tangitur quo loco scripsit ⁊ quo. s. tempore exilij sui: quod datur intelligi per hoc quod dicitur: Relegatus. partici/pium enim tempus consignificat. Et quia artificiose operans operaꝫ aliqua causa motus. ꝓsequēter subditur de causa mouente eum ad scribendum que est duplex. vna ē pululatio errorꝫ que tangit ibi: Hec cum ad scribendum ꝛc. alia causa est instructio ecclesiarū asie ⁊ ecclesie generalis. vnde prima causa fuit extirpatio malorum. Secūda informatio siue instructio bonorum q̄ tāgit ibi: Scribit aūt ioānes septē ecclesijs asie ꝛc. generalē ecclesiā docēs. s. per asiā minorē. de q̄ dicit Jsi. ethymol. xiij. Asia minor ab oriēte cappadocia angit: ab alijs partibus vndiq; mari circūdatur. nā a septēntrione pōtū euxinū habet: ab occasu ꝓpontidē: a meridie egyptiū mare ꝛc. Alia ē asia maior dicta a noīe cuiusdā mulieris: q̄ apud antiquos iperiū tenuit oriēg. hec i tertia parte orbis dispositi: ab oriēte: ortu solis a meridie oceano: ab occidno nro mari finitur: a septēntriōe meothide lacu/ythanai fluuio terminatur ꝛc. Et q̄ actio hmōi requirit materiā. ꝓsequēter subdit de materia huius operis cū dicitur: Est itaq; materia ioānis in hoc opere status specialiter asiane ecclesie necnō ⁊ totius. videlicet: Que. i. quāta mala. In presenti patiatur: ⁊ que premia in futuro receptura sit. Et q̄ intentio regit agentē siue informat: ⁊ modus operationis. cōsequenter tangitur intentio scribentis cū dicitur: Intentio ꝟo eius est monere ad patientiam que seruanda est statum quia breuis labor: tum quia premiū magnum. Deinde subditur modus. cū dicitur: Modus tractandi talis primo p̄mittit prologū ⁊ salutationē vbi reddit auditores benignos ⁊ attētos ꝛc. Sex igitur sunt partes istius partis: ⁊ sic ordinate. Primo enim tangit de efficiente inquantū est efficiens. ibi: Qui. s. ioannes scribēs. Secūdo de loco ⁊ tēpore quibus scripsit. Tertio de causa motiua ad scribendū. Quarto

Joan. 1. a.

Esai. 43. b

Nicolaus de lyra

de materia. Quinto de intētione. Sexto de modo. Dicit ergo: Vidit aūtē ioānes ⁊ scripsit in pathmo! Apoca. i. Fui in insula que vocat pathmos. Et nota ꝙ dicitur hic pathmus ⁊ hic pathmos mas. in eadem significatōe: ⁊ vtrūq; habet pathmo in datiuo ⁊ ablatiuo: sicut claros claro. tenedos tenedo: delos delo. In ecclesijs quibꝰ p̄erat: asie minoris cuius metropolis erat ephesus: fuit enī ioannes septem ecclesijs illiꝰ asie. Pullularūt. apoc. 12. c. inchoatione. pullulo las. dicit germinare vel multiplicare. Atq; inoleuerūt. i. creuerūt consuetudine. Vitia. que mores corrūpunt. Atq; diuerse hereses. que violabant fidem. Erant enī quidam. manifestat cuius modi hereses pullulabāt ibi. s. in asia. Alpha. ꝓncipium est elementorum grecorum. O. finis quod bene conuenit ei. de quo dicitur Esa. xliij. Ante me non est formatus deꝰ ⁊ post me non erit. Ad finem seculi defuturam. i. defecturam. a desino desinis desij vel desiui desinere desitū desitu. Hec aūt dicebant non credētes veritati: que dicit Matth. vlt. Joan. 3. a. Ecce ego sum omnibus diebus vsq; ad cōsūmationē seculi. Et ꝓ labore non premium eternum susceptura: cuz tamen dicat Sap. x. Reddet deus mercedē laborū sanctorum suorum. Et ecclesiam per exercitium tribulationū. supple ostēdit. Non desinere sed ꝓficere. quod facit Apoca. xij. vbi dic̄ ꝙ mulieri date sūt due ale aquile magne vt volaret in desertū locū. apoc. 12. d. Sed proficere. sicut aurū in igne nō deficit sed ꝓficit: Sap. iij. dr de iustis: Tanq; aurū in fornace probauit illos. Et ꝓ his. s. modicis tribulationibꝰ: Brauiū eternū recipere. i. vitam eternam. ij. Timoth. ij. Si cōmortui sumus ⁊ conuiuemus: si sustinemus ⁊ regnabimꝰ hoc erit qñ spōsa ducta i thalamū spōsi dotabitur dote bona d. cū lya illud Ben. xxx. Dotauit me deus dote bona. c Que in ꝓsenti seculo patiatur ⁊ q̄ in futuro receptura sit. s. premia eterna ꝓ modica ⁊ leui tribulatione. ij. Corinth. iiij. Id qd̄ in ꝓsenti est momētaneū ⁊ leue tribulationis nre supra modū in sublimitate eternum glorie pondus operatur in nobis. d Intentio autem eius. Hic tangitur intentio scribentis: que est monere ad patientiam. Intentio enī Joannis fuit supra. s. subditos instruere q̄ntum ad intellectum. hic aūt intendit eos informare q̄ntum ad effectum. e Modus tractandi talis. Hic tangitur formalis causa: ꝑm ꝙ attenditur penes modum agendi. primo premittit Joannes prologum. cum dicit: Apocalypsis ihesu christa ꝛc. ⁊ salutationē. ibi: Joānes septē ecclesijs ꝛc. Quo premisso accedit ad narrationē. ibi: Ego ioannes frater vester ꝛc. ⁊ ca. vij. s. ꝑm septē ecclesias quibus scribit ꝑm septē status ecclesie generalis.

Apoc. 1. a

Apoc. 1. b

Prefatio

Vitatē mysterioꝝ sicut ē capimꝰ. Quōmō vidit ioannes q̄ in hoc libro referunt. Non enī figuras tm̄ vidit spiritu: sz eaꝝ significata mēte intellexit. Vidit aūtē ioannes ⁊ scripsit in pathmos insula relegatꝰ a domiciano i exilio p̄ncipe ipijssimo. Hac eū ad scribēdū cōpellēte cā: qa dū exul teneret a domiciano i pathmos insula. in ecclesijs qbꝰ p̄erat: multa pullulauerāt atq; inoleuerūt vitia: atq; diuerse hereses. Erāt enī qdā heretici: ibi dicētes. Christū nō fuisse āte mariā: qa tp̄aliter de ea natus erat. Quos ioānes i p̄ncipio euāgelij sui redarguit dicēs: In principio erat verbū. ⁊ in hoc libro cū dicit: Alpha ⁊ o. i. p̄ncipiū ⁊ finis. Dicebant ēt qdā ecclesiaz pōdere tribulationū ante finē seculi defuturā: ⁊ ꝓ labore non premiū eternū susceptura. hoꝝ ergo errores volēs destruere ioannes oñdit christū p̄ncipiū eē ⁊ finez. Unde esaias: Ant̄ me nō ē formatus deus: ⁊ post me non erit. Et ecclesiā p exercitiū tribulationum nō desinere: sed ꝓficere: ⁊ ꝓ his brauiū eternuz recipe vel suscipe. Scribit āt ioannes. vij. ecclesijs asie: ⁊ eaꝝ septē episcopis de p̄dictis instruēs ⁊ in eis p cā totā generalē ecclesiam docēs. Est itaq; materia ioannis in hoc opere: status specialiter asiane ecclesie. necnō ⁊ totius ecclesie: videlicet q̄ue in p̄senti patiat: ⁊ i futuro receptura sit. Intētiō ꝟo eiꝰ ē monere ad patiētiā que seruāda: tū qa breuis labor: tū qa premiuz magnū. Modus tractādi talis: primo p̄mittit ꝓlogū ⁊ salutationē vbi reddit auditores benignos ⁊ attētos. quo premisso accedit ad narrationē. Ante narrationē ꝟo oñdit christū eē ab eterno sine p̄cipio ⁊ fine. iducēs ipsuz loquētē ⁊ dicētē: Ego sum alpha ⁊ o. i. p̄cipiū ⁊ finis. Postea accedēs ad narrationē: distinguit septē visiones: qbꝰ terminatis iste liber ꝓsumit. Premittit āt ꝓlogū dicēs: Apocalypsis iesu xp̄i subaudis hec ē. Sic i alijs: visio esaie hec ē ⁊ pabole salomonis he sunt.

Incipit Prologus scti Hieronymi in apocalypsim sācti Joannis apostoli.

Joannes apls ⁊ euāgelista a xp̄o electꝰ: atq; dilectꝰ i tāto amore dilectōis uberior: hitꝰ ē: vt i cena sup pectꝰ eiꝰ recūbēt: ⁊ ad crucē astāti soli matrē ꝓpriā cōmēdaret: ut quē nubere volēti ad āplexū virginitatis asciuerat: ipsi custodiendaz virginē tradet. Hic itaq; cū pp ꝟbū dei ⁊ testimoniū iesu xp̄i i pathmos insulā sortiret exiliū: illic ab eodē apocalypsis postēsa describit: vt sicut i p̄cipio canonis. i. libri geneseos incorruptibile p̄cipiū p̄notat: ita ēt incorruptibilis finis p virginē in apocalypsi reddēt. dicētis. Ego sū alpha ⁊ o initiū ⁊ finis. Hic ē ioānes q̄ sciēs supuenisse sibi die egressiōis de corpe: ꝓuocatis i ephesō discipulis. descēdit i defossū sepultura sue locū: oroneq; cōpleta: reddidit spirituz tā a dolore mortis factꝰ extraneus: q̄ a corruptione carnis noscit alienꝰ. Cuiꝰ tm̄ scripture dispositio vel libri ordinatio: ideo a nobis p singula nō exponit: ut nesciētibꝰ īgrēdi desiderium collocet: ⁊ q̄rētibꝰ laboris fructꝰ: ⁊ deo magisterij doctrina seruetur.

Finit prologus.

Finit expositio istius prefationis.

Sicut in secularibus libris tria querunt. Intētio.s. vtilitas. ⁊ cui
f parti pbie supponat. Sic quoq; in hoc libro diuino tria querunt: materia: intētio: vtilitas: ⁊ cui parti humanitat̄.i. vite subiaceat.
Vita enī alia philargica: alia practica: alia theorica.i. ꝓtemplativa: cui liber iste subiacet. Intētio est auctoris huius ponere signa: p q̄ commēdet nobis patientiā.i. faciet nos patientes ꝑ noiem xpi: vt de patiētia eundo ad contēplationē celestis glorie: pcurrere possimus ad vtilitatē: ad remunerationē.s. patiētie nostre.i. ad duplicē stolā aie.s. ac corporis vtitudinē. Et notandū quō patientiā cōmendet: ostendēdo.s. p varias silitudines vt p equos ⁊ silia: psecutiones p̄sentis ⁊ future ecclesie in tpe antichristi.i. diuersas tribulationes diuersoꝝ statuū ecclesie p̄munit nos referendo: vt fortiores simus ad sustinendū. Mā leuiꝰ ledit quicqd p̄uidimus añ. Illud q̄z scīendū q̄ potius cōmendat patientiā. Ideo videlicet: qm̄ fundamentū ē oiuz virtutū: prudētio teste B ait: Vidua vel debilis ē virtꝰ quā nō patiēta firmat.
Deus pater p̄uidēs tribulatiōes quas passura erat sancta ecclīa:
d postq̄ ab aplīs fuit fundata: disposuit cum filio ⁊ sancto spū eas tribulatiōes ⁊ earū p̄mia reuelare. Jacula enī que p̄uidenti mīnꝰ ledūt. Ita christo manifestauit p̄m humanitatē: christus ioanni: ⁊ ioānes eccle reuelauit: q excellebat oibus p̄uilegio castitatis: ⁊ qui gratia dei interpretat̄: q oia bona que agebat: gra dei ascribebat: ⁊ q oia imania tormentoꝝ equanimitate mentis sustinebat. Sed quia constat hanc reuelationem factam esse in visione: videndū est sub quo genere visionis est: visio enim alia corporalis est: alia spiritualis: alia intellectualis. Visio corporalis est qua videmus celū ⁊ terram ⁊ cetera talia. Visio spiritualis est qñ in eo quod videtur aliud pretendit sicut fuit de moyse qui vidit rubū non ardentez ardere: qd̄ aliud significabat. Intellectualis ꝺo quando spiritu scō intimante aliquis conspicit aliquid mysticū: sicut sanctus ioannes in hoc libro fecit: nam non realiter ista vidit: sed diuino flāmine inspirante: p̄cuti entia signa passionis designatiua intellectui suo configurauit. Nūc que sit materia illius videamus. Materia illius sūt septē signa.i. genera tribulationū. Intentio ꝺo est nos inuitare ad patientiā. vt per patientiā veniamus ad contemplationē: per contemplationē ad reuelationē. Inde ad beatitudinē in qua habemus finalē causam huius operis: ⁊ quia non querit in diuinitate de p̄bia sed de vita videamus cui vite supponat. Vita. alia theorica.i. contēplatiua: alia practica.i. actiua. Sed practica ad theoricā constat referri. Et notandū est quare nos magis ad patientiā q̄z ad alias virtutes inuitet: ad quod dicēdū ē: q sicut fides est fundamentū omniū virtutuz: sic patientia quodāmodo est sustentamentū: vnde prudentius: Vidua est virtus quam non patientia firmat. Notandū ꝺo est quandā partē huius libri: p proemio vel pro prologo accipi. s. vsq̄ ad illum versum. Ego ioannes fui ⁊c. In qua parte nos inuitat ad legendū ⁊ ad audiendū ⁊ ad seruandum: quia si hoc fecerimus beatitudinē consequemur ⁊ sic cōmendat opus suum: legendus est iste liber: quia est apocalypsis iesu christi. i. reuelatio nō cuiuslibet sed iesu christi. Vel legendus est liber hic: quia beatus est qui legit ⁊ qui audit verba prophetie lectionis huius. i. apocalypsis. i. reuelationis iesu christi.
a Apocalypsis hec inter reliquos noui testamēti libros prophetia vocatur: sed aliis excellentioꝝ prophetijs: quia de christo ⁊ ecclia magna ex parte adimpleta iam sacramēta denunciat: vel etiam ideo: quia cum aliis vnipharia isti tripharia data est ꝓphetia simul. s. de p̄terito: de presenti ⁊ de futuro: ⁊ sicut euangelīū legis obseruantias: sic ista prophetia excellit veteres a longe prospicientes vēturā prophetias. Ad cuius roborandā firmitatem occurrit etiam auctoritas mittentis deferentis ⁊ accipientis. hanc enim deus.i. tota trinitas misit: nam de patre dicitur: mittens per angelum suum. filius autem dicit: ego iesus misi angelum. Sed ⁊ de spiritu sancto hoc scriptū est: dns deus omnipotēs. Scienduū itaq̄ quia cum fine additamēto spiritus ponitur: tota trinitas frequētius intelligitur vnde est. Spiritus est deus. Et qui habet aures audiendi audiat: quid spiritus dicat ecclesijs. Et quanq̄ angelus solius verbi incarnati personam gesserit: tota tamen trinitas in angelo operata est. Qꝛ autem ioannes in exilio ista vidit: manifestat christi fidem in terrenis p̄suris celum vendicare. Et sciendū q̄ cum dicit apocalypsis: subaudiendū est hec est: sed hūc modum locutionis qui cum diminutione verbi fit: frequēter inuenimus in diuinis scripturis. vnde salomon ait: sine adminiculo verbi parabole salomonis: ⁊ esaias visio esaie.
Alpha principiū est elementoꝝ grecoꝝ: ⁊ o finis: quod bene conā uenit illi de quo dicit esaias: ante me non est formatus deus: et post me non erit. Causa que beatū ioannē scribere monebat: quia interim dum ipse exul teneret a domiciano. In ecclesijs quibus ipse p̄erat nequitie multe inoleuerūt: ad quoꝝ correctionē ipse cōmonet per angelū in visione siue dormiens siue spiritualiter raptus. Per hoc q̄ ioannes omni humano eloquio ⁊ auxilio destitutus: diuinitus est visitatꝰ innuitur nobis q̄ quanto magis ab hoc tumultu recedimus: tanto magis diuina visitatione digni iudicabimur. Et est materia in hoc libro ecclesia: de qua omnes fiunt visiones. Quicquid autem inducitur de antichristo et demonibus: ad cōprobationē ecclesie fit. Hoc aūt modo tractat de hac materia. s. ostendendo conditionē ipsius ecclesie p̄m presentē ⁊ futurū statum: p̄m presentē q̄ multas persecutiones oporteat hic pati ecclesiā. Et item in p̄centi etiam multas dignitates: vt remissionē peccatoꝝ illuminationem animarū ⁊ talia. In futuro autem obtinere vitam ⁊ interminabilē letitiā. Finalis causa est: vt sibi subditos quibus principaliter scribit: deinde ceteros admonet ad sustinendas tribulationes cum patiētia: nisi diffidētes de remuneratione magna. Nomen etiam auctoris queritur: quod gratia dei dicitur: quod est ioannes. Quod bene conuenit intentioni: omnes enīz pro christo patientes gratia dei. i. auxilio dei patiuntur: aliter enim deficerent. sicut dicit apostolus: Gratia dei sum id quod sum. Locus quoq; in quo composuit notatur. pathmos videlicet insula in qua positus in exiliū fuerat a domiciano cesare propter verbum dei quod p̄dicabat. Per quā insulam designatur ecclesia que quotidie assultus huius seculi patitur: immobilis tamen existens. pathmos enim ebulitio vel fretum interpretatur.
Videndum quo modo visionis ioannes talia vidit. Tres nāq; modi visionum sunt: vnus cum celum: terram ⁊ similia corporeis oculis videmus. Alius cuz dormientes vel etiā vigilantes aliquid videmus per quod aliud figuramus: sicut pharao vidit crassas vaccas vel boues ⁊ macras. Alius modus est intellectualis cum aliquid mente concipimus non per imagines: sed sicut est: vt dauid in psalmis dicens: audiam quid loquatur in me dns deus. Joānes ꝺo imagines in mēte vidit: ⁊ in eis veritatē intellexit.
Materia status asie: ⁊ totius p̄sentis ecclesie. littera sic: ac si cōmoneret: attēdite hanc visionē: quia visio reuelata est in christo iesu. Qualitas. i. modus tribulationes intus: ⁊ exterius ecōtrario ꝺsolationes: locus breuis labor ⁊ certa p̄mia. Intentio patiēter ferre omnia.

Prologum p̄mittit salutationē in vtroq; captat.
Incipit liber apocalypsis beati Joannis apostoli.

C. I.

Ex epistola sancti Hieronymi ad paulinum.

Apocalypsis ioannis tot habet sacramenta quot verba paꝝ dixi. Et p merito volumi nis laus ois iferioꝝ ē. In verbis singul' mltiplices latēt itelligētie.

Incipit liber apocalypsis beati ioannis apostoli.

a Apocalypsis ie. xpi. Preparat auditores benivolos ⁊ attentos sicut ⁊ ibi ioānes septē ecclesijs que sūt in asia.

Quā dedit ⁊c. Sm hominē accepit cā a p̄re verbo sibi cōmunito ⁊ spū scō. Que oportet. Quasi ⁊ ineuitabile ē qn fiant: ⁊ vtile vt fiāt.

Oportet vt patiantur tribulationes cito. a

Cito. Dicit vt separent ne sit graue pati cito finiēdi sūt labores ⁊ p̄mia danda. Breuis labor festinata gloria.

Et significauit. deꝰ pater filio ⁊ filius ioanni sub sigillo. i. sub scripto: ne locus sit furibus puertēdi: ⁊ vt gratius sit fideli bꝰ si cū exercitio ꝺsequat̄.

Qui testimoniū p. Qui testat̄ verba ipsius xpi habita: ita de verbo. i. diuinitate q̄ de humanitate iesu christi.

Verbo dei. Filiꝰ vocat̄ verbū dei q: p eū manifestatꝰ ē in mūdo pī.

Nicolaus de lyra

a Apocalypsis iesu xpi ⁊c. Liber iste in duas partes C. I. diuidit. in proemiū ⁊ tractatū: q incipit in ca. se. In proemio ꝺo tria facit: q: ꝑmo reddit auditores attētos. 2° benivolos. 3° dociles siue doctos. ibi: Ego ioannes. q̄ tria in ꝓlogis fieri ꝺsueuerūt. Primū facit duplr.
Primo ex auctē ⁊ arduitate huiꝰ doctrine. 2° ex eiꝰ vtilitate ibi: Beatus q legit. Ad hec enī duo solēt hoies attēdere. Circa p̄mū sciendū q̄ sicut dictū fuit in p̄ncipio libri psalmoꝝ: reuelatio ꝓphetica q̄ fit cū imaginaria visione: qlis ē ista q̄ describit in hoc libro: nā ioānes habuit imaginarias visiones: ⁊ qd significarēt intellexit: altioris gradꝰ ē qñ apparet aliq̄ psona instruēs de occultis q̄ si fieret sine tali apparitiōe psone: ⁊ quāta psona sic apparēs est altioꝝ: tāto reuelatio est gradus altioris: sicut psona āgelica altioꝝ est q̄ humana: ⁊ diuina q̄ angelica. Licz aūt angelus apparuerit ioāni cū instruēs in apocalypsi: tñ apparebat tanq̄ repsentās psonā filij dei humanati: ⁊ in eius psona loquēs: vt postea magis apparebit. p̄pter q reuelatio in hoc libro ꝺtēta ē valde ardua ⁊ autētica. ⁊ hoc ē qđ dī: Apocalypsis iesu xpi. i. reuelatio facta in persona iesu christi modo dicto.
b Quā dedit illi deus. pī. nā filius dcitat̄ habet a p̄re. c Opalā facē. i. manifestare. d Seruis suis. i. deuotis fidelibus ⁊ studiosis. e Que op. fi. cito. s. tribulatiōes ecclie quas oportet fieri. nā hoc p̄cedit ex diuina ordinatōe q̄ nō pōt frustrari. ⁊ q fit ad p̄bationē fidelīū ⁊ augmē tē glie ipoꝝ.
f Et sig. mit. p angelū suū. dicto mō apparentē. g Ser uo suo ioāni. euāgeliste. h Qui testimoniū phi. ver. dei. in p̄ncipio cuā gelij sui: q̄ntū ad emanationē eiꝰ eternā dicēs: In p̄ncipio erat verbū ⁊ ver bū erat apud deū ⁊ deus erat verbū. ⁊ q̄ntū ad eiꝰ incarnationē tpalē d. Et verbū ca. fa. est ⁊ habitauit i nobis. iō subdit: i Et testimoniū iesu xpi. i. de iesu xpo.

Quecūq;

In his quecūqz vl. In his q̄ corporaliter vidit vt passum: vel sola mēte vt fuisse cū pīe añ ola. Btūs q̄ le. Christus dedit mihi: beatus aūt q̄ a me acceperit. Beatus q̄ legit ⁊ audit ⁊c. Quia hec apocal. est ie su xp̄i ⁊c. Qui legit. i. q̄ narrat alijs q̄ audiuit: q̄ plures ab vno legente pūt audire. Vel audiēt: ⁊ in b̄ notat auditores: q̄ plēs. Illi soli bti q̄ audiunt vt mente recondāt: et mente recondunt: vt ope cōpleant: ⁊ ope im/
f.22.b. plēt vt vitā eternā possi/deant. Seruat ea. Ita dico si seruat. Nō enī auditores legz ꝫ factores iusti sūt. Seruat ea. qui fidē xp̄i ⁊ ecclie nō violat
f.22.c. B ⁊ timet minata: ⁊ ārit ꝓmissa: vere beatus: q̄ nec lōga mora laboris ⁊ premia vicina.

Septē ec. Principaliter illis q̄bus magf erat ꝓstitutus: ⁊ p̄ simile alijs. Deus dedit xp̄o christus ioānī: ioānes asie ecclesijs: vl̄ p̄ septē vniuersitatē significāt: vel q̄ septiformi spū illustrantur.

In asia. Asia est elatio. Ecclia g̃ nūc est i elatione virtutū: vel oliz vitioz. Asia est ista: nō magna. illa. s. q̄ dī tertia
hebre. 9. c
2. Joā. 1. D pars mūdi: ꝫ quedā prouincia vbi erāt septē ciuitates: ⁊ septē ecclesie cum septē episcopis. Asia minor est pars maioris asie ꝓtinēs septē ciuitates quarū ephesus est metropolis. In hac minori euāgelizauit paulus: ꝫ postea in diuisione apostoloz ioannes eam obtinuit.

Ephesus metropolitana sedes totius asie in qua ioānes p̄fuit.

Gra ⁊ pax. Preparat auditores in salutatione benignos ⁊ attētos sicut ⁊ in ꝓlogo.

Qui est q̄ erat ⁊c. Eternaliter q̄uis natus ex tpe: taz imutabilis p humanitatē: ⁊ olim corruptibilis: talis vēturꝰ est: ⁊ si mō nō apparet tal.

Et a septē spū. Spūs idē sonat qđ charitas: vñ attribuit spiritui remissio peccatoz: ⁊ alia dona que sūt dona totius trinitatis vt intelligamꝰ trinitatē ex sola dilectione opari. Persona p̄is tacet: q̄ de deo creatore nemo male intelleꝛerat: ponit psona filij ⁊ spiritussancti: de q̄bus omnes nascuntur in ecclesijs hereses.

Throni. Sunt angeli eius ⁊ sancti homines in quibus nūc sedet deꝰ ⁊ iudicat ne in futuro iudicet.

Primogenitus ⁊c. Dicit ꝓpter desperātes de morte christi: vt illi qui dixerunt: nos putabamus q̄ ipse esset redēpturus israel.

A mortuoz. Qui vos nō terreat: q̄ surrexit ⁊ est impassibilis: vl̄ p̄s mortificantiū se: q̄ peccatū non fecit.

Princeps reg. ter. Princeps terrenarū potestatū: potēs eas remouere: ⁊ ad vtilitatē suoz vel sanctoz p̄mittēs impios seruire.

Qui dilexit nos. Cōmendat psonā filij q̄ hāc reuelationē p angelū fecerat ioāni. q.d. credite huic reuelationi: ⁊ patēti adhortationi quā christꝰ manifestauit: q̄ ꝓ nobis passus est ⁊ resurrexit.

A peccatis nr̄is. Originalibus vel actualibꝰ nō suis ꝫ nostris: q̄ non peccauit. Regnū. Ysale. 5. c. matt. 4. B Potētes vitijs resistere: ⁊ p̄ nob ⁊ ꝓ fratribꝰ nos metipsos deo offerētes.

Ecce venit. Et vere debetis glificare: q̄ ipse ē q̄ vēturus est ad remunerandū cū nubibꝰ. i. cū sāctis q̄ nubes fuerūt: com
Jude. 1. c. 14. pluēdo alijs doctrinā: et miracula faciēdo. Vel sicut in nube ascēdit: in nube veniet: p quaz dei clementiā intelligimꝰ q̄ bonis est refrigeriū ⁊ illuminatio: malis ꝓo terroꝛ et excecatio qđ ⁊ significatū est p nubē: q̄ educti sunt filij israel de egypto. c

Et videbit eū oīs ocu. Alia trāslatio hz videbit oīs terra talē. q. d. talē videbūt qualē impij venturū nō credebant. Qui oculus. Boni vt letent: mali vt ꝓfundant videbūt. Plangent. Seu collidēt sup eū ipotētes cl̄o iperio resistē ad similitudinē lapidis ⁊ fictilii: vel p. i. dolebūt respicientes eos q̄ fūdati sūt sup cū: q̄ nō tm̄ dolebūt de ipso tormēto q̄ de repellent a tali ꝓsortio. Etiā amen. Per hec duo aduerbia quoruz vnū est grecū. s. etiā: significant gētes: p amē qđ est hebreū iudet: q̄ oēs videbūt i iudicio. Ego sū. Vere veniet: ⁊ q̄ ipse ꝓmittit se venturꝫ: vel p̄/missa salutatōe reddit attētos. q.d. ne a me hoc dictū: ꝫ ab ipso xp̄o credaꝫ.

Alpha ꝓncipiū. Ante quē nullus vel a quo oīa terminabuntur.

O finis. Post quē nullus vel in quo oīa terminabuntur.

Ego ioānes. Finita salutatōe ꝓgredit ad narrationē iponēdo q̄tuoz: psonā: locū: causā ipsius loci: tēpus: q̄ valēt ad cōmendationē ipsi⁹ reuelationis. Ego ioānes. q.d. scio q̄ tribulamini: ꝫ exēplo xp̄i patiēter sufferatis vt sitis participes regni ipsius. Frater vester ⁊c. in christo. In fidei vnitate ⁊ ꝓpter illā fidē tribulatus fui: sicut ⁊ alij ꝓ q̄ ad regnuz

Nicolaus

a Quecūq; vidit. in eius ꝓuersatione: miraculoz opatione: morte ⁊ resurrectione: sicut patet in euāgelio sui ꝓsecutione. b Beatus. Hic ꝓfr reddit auditores attētos ex huius libri vtilitate: que consistit in beatitudis cōsecutione. c Beatus q̄ legit. q̄ntū ad doctores. d Et q̄ audit. q̄ntū ad discipulos studiosos. e Verba ꝓphetie huius. mente attendendo. f Et seruat ea que in ea scripta sunt. tribulationes futuras patiēter sustinēdo. Et subdit rō: f Tēpus enī ꝓpe est. i. cito transiens. q.d. laboꝛ patientie breuis est: ⁊ premiū beatitudinis eternū. g Joānes. Hic ꝓfiter reddit auditores benuolos. Et diuidit in duas partes. q̄ ꝑmo ꝓposituz facit. secūdo questionē tacitā soluit. ibi: Ecce venit. Primū facit ex hoc q̄ eis optat bona spūalia ⁊ eterna dicens: Joannes septez ecclesijs. per hunc septenariū intelligit ꝓsequēter vniuersitas ecclesiarū in orde constitutaz. Unde dicit Greg. homel. xxv. Quia septē dieb⁹ oē tēpus cōprehenditur: recte septenario numero vniuersitas figuratur. h Gratia vobis. in p̄senti vita. i Et pax. in futura. nam ibi quietabitur totaliter humanus appetitus. k Ab eo qui est ⁊ q̄ erat ⁊ qui venturus est. i. a deo eterno. Eternitas enim ꝑm Boetiū de consolatione: est interminabilis vite tota simul, ⁊ pfecta possessio: ꝫ a nobis q̄ intelligimus cū ꝓtinuo ⁊ tpe simplicitas eius nō apprehendit nisi p cōparationē ad tēpus: nā assistit oī tpi etiā infinito si cēt: ꝓpter qđ nobis hoc exprimit p differētias tpis pūtis: ꝓteriti ⁊ futuri. l Et a septē spiritib⁹. i. vniuersitate angeloz q̄ ministri sunt nr̄e salutis. m Qui in ꝓspectu throni eius sunt. parati eius exeq̄ voluntatē. n Et a iesu christo q̄ est testis fidelis. paterne q̄ue ⁊ maiestatis. vt patet in euāgelio. o Primogenitus mortuoz. i. ꝓmus inter resurgētes a mortuis. Iz asi ipsū laꝛarus ⁊ plures alij fuerint a morte resuscitati. hoc tñ fuit ad vitā mortalē: q̄ magis ꝓprie dī mors q̄ vita. ꝑm q̄ dicit beatus Grego. homel. xxv. Propter qđ vera resurrectio fit ad vitā imortalē ad quā xp̄s resurrexit ꝓmus: nā eius resurrectio est cā resurrectionis aliorum. p Et princeps regū terre. ꝓpter qđ dixit in sua resurrectōe: Data est mihi oīs potestas in celo ⁊ in terra: Matth. vlt. q Qui dilexit nos ⁊ lauit nos. i. sola dilectione sua ⁊ nō meritis nr̄is nos lauit. r A peccatis

ꝫ q̄ sola dilectiōe lauit nos † ꝫ originalibꝰ vl̄ actualibꝰ ⁊ lauit nos † a peccātis nostris in ꝫ nō virtuli: nō arietis: sicut in veteri lege sanguīne suo: ⁊ fecit nos regnuz ꝫ hm q̄ homo ꝫ hm q̄ deus ꝫ ideo, ⁊ sacerdotes deo ⁊ patri suo. Ipsi vt laudetur ꝫ vt ei obediatis gloria ⁊ imperium in seculā seculorum amen. Ecce uenit cū nūbibus ꝫ tam bonus q̄ malus. lus: ⁊ q̄i eū pupugerūt. Et tūc ꝫ vt magis cruciētur. † ꝫ oēs terreni ⁊ vitijs dediti plangent se super eum omnes tribus terre: † etiām: amē. Egō sum alpha ⁊ o. principiū ⁊ finis dicit ꝫ dñs dico † ꝫ more ꝓphetarū hoc dicit dominus † deus qui est: ⁊ q̄ erat ⁊ qui venturus est omnipotēs. † qđ oī lingua firmandum ꝫ a amen ꝫ a persona ꝫ humilitas magistri Egō ioānes frater vester ⁊ parti/

de lyra

nr̄is. originalibus ⁊ actualibus. s In sanguine suo. sacramentū enim baptismi ⁊ penitētie quibus delet originale peccatū ⁊ actuale. hñt efficaciā a sua passione bñdicta. t Et fecit nos regnū. i. ascribi ciues celestis regni. v Et sacerdotes. offerētes hostias laudis acceptabiles p ipm. x Deo. i. toti trinitati. y Et patri suo. ad cuius gloriam omnia ordinat. z Ipsi gloria. in seipso. a Et imperiū. sup oīa alia. b In secula seculoz. i. eternaliter. c Ecce venit. Hic ꝓfr respōdet cuidā tacite questioni qua posset queri: q̄si dabit fidelibus vita btā quā Joānes eis optat: ⁊ respondet q̄ in iudicio finali q̄si in corpoꝛe ⁊ alia erūt totaliter beati cuiꝰ expectatio breuis ⁊ nulla est cōparata eternitati. ideo dicit: Ecce venit. de ꝓpinquo. d Cū nubibus. sic enī veniet ad iudiciū: Matth. xxiiij. Vl debūt filiū hoīs venientē in nubibus celi cum virtute multa ⁊ maiestate. e Et videbit eū oīs oculus. q̄ in iudicio apparebit in forma humana: q̄ est visibilis oībus. iō subdit: f Et q̄ eū pupugerūt. i. iudei q̄ eū lingua crucifixerūt: ⁊ milites manu: ⁊ pylatus iudicādo. Visio tñ ipsius erit valde delectabilis iustis. nā venit eis saluator. ꝓpter qđ loquēs de suo aduētu ad iudiciū: Luce. xxi. Vos aūt fieri incipientib⁹ respicite ⁊ leuate capita vra. i. exhilarate corda: vt exponit btūs Greg. homel. j. Apm appropinq̄t redēptio vra. Sed erit terribilis ipsis: q̄ venit eis punitor. ideo subdit: g Et plāgēt se sup eū oēs tribꝰ terre. i. oēs quoꝝ corda in terrenis affectibus sūt defixa. h Etiā amē. etiā est aduerbiū affirmādi in latino. ⁊ silr̄ amē in heb. Et p hāc duplicē affirmationē insinuat q̄ est irretractabilis veritas. Et subdit rō cū dr: i Ego sū alpha ⁊ o ⁊c. q.d. nō pōt frustrari vel imutari mea sentētia: Dicit aūt alpha ⁊ o. nā alpha est ꝓma littera grecoz: ⁊ o vltima. ⁊ p hoc insinuat q̄ deꝰ est ꝓncipiū oīuz effectuū. ⁊ finis ad quē oīa ordinant: Prouerb. xvj. Uniuersa ꝓpter semetipsum operatus est dñs. ⁊ iō qđ subdit: Principiū ⁊ finis est expositio lre duplicis ꝓcedentis. k Qui est ⁊ q̄ erat ⁊ q̄ vēturus est oipotens. exponat vt ꝫ. l Ego ioānes. Hic ꝓfr reddit auditores dociles p hoc q̄ modum, ⁊ materiā reuelatōis in hoc libro ꝓtēte tāgit sub quadā breuitate: qđ in libroz ꝓmissis fieri ꝓsueuit. Et diuidit in duas partes. q̄ ꝑmo tāgit huius

reuelationis

peruenire patienter sustinuit: habendo christum in omnibus exemplum.

¶Pathmos. Id est: fretū. s. tribulatio: in qua magis celestia a fidelib⁹ aperiunt. Ecclia cōpat insule: q⁹ sicut insula marinis ꝓcellis illidit: ita ecclia ꝑsecutōib⁹ marinoꝝ. i. mūdanoꝝ affligit. ¶Propter ꝟbū ⁊ te. ⁊c. Id est: propter testimonium diuinitati: ⁊ humanitati exhibitum.

In dominica die. Solet rerū q̄litas ex tpe notari: vt abrahā i feruorem fidei angelū in meridie vidit: loth in pditiōez sodome vespere: adā post meridiē Salomon nō reseruaturus sapientiaz nocte suscepit.

Audiui. ꝓst me vocem. ¶Post se audit: quia ihū de pñtib⁹: eductus in anteriora vere ꝓtēplationis se extēderet: ⁊ alios respicere admonit⁹ et vl̄ post se audit: q⁹ a lege ⁊ ꝓphis pdcm̄ ē: hoc idē itelligit. f.4.a. Matt.4.8

Quod vi. scribe ⁊c. Cōis admonitio fit ioāni q̄ monuit cōiter mittē e. asie. ⁊ p eas itelligēde sūt oēs alie ecclie: hec cōis admonitio fit vsq; ibi: ⁊ angelo ephesi ⁊c. Siue sil ⁊ vno intuitu: siue p tpa diuersa hāc visionem vidit ioānes: angelus vtrūlibet ei conferre potuit. Jude.i.d. j.22.d.

Ephesus. Uolūtas mea iterpretat' vel lapsus profundus: vel consiliuz.

Conuersus sum. Et ideo: q⁹ audiui vocē ꝓuersus suz ⁊c. Septē can. Id est: septē ecclesias ardentes ⁊ illuminatas saptētia diuini verbi. Aurea. Sicut aurū p ignē, pbatū ꝑcussiōib⁹ extensuz cādelabrū efficit: sic ecclia tribulationibus purgata tentationū ictibus in longanimitatē extensa consūmetur.

Si habeat vocē in ore ⁊ nō in opere cādelabrū quidē est: sed nō aureū.

Similem fi.ho. Id ē: angelū i ꝑsona xpi q iā nō filij hois sed filius: q⁹ iaz nō morit. Uel filio hois silis: q⁹ nō cū peccato: sz i similitudinē carnis pec. apparuit. Christus in quo omnia necessaria ad regimen ecclesie.

¶Podere. Id est: sacerdotali veste .i. carne i qua se obtulit: ⁊ quottidie offert repsentans se deo patri. Uel poderis est ecclesia: qua vestitur de⁹ vt tunica que est talaris: quia vsq; ad finem mundi duratura.

Nicolaus

reuelatiōis loc⁹ ⁊ tps, secūdo mā ⁊ mod⁹. ibi: Et audiui. Circa ꝑmū dicit: Ego ioānes frater vester: nō carnali cognatōe: sz spūali regnātiōe p sacm baptismi. a Et pticeps i tri. nā, ppt xpm fuit mersus i feruētis olei doliū. a Et regno. celesti: ad q̄ oportet p multas tribulatōes itrare: Act. xiiii. b Et pa. in iesu. i. ꝓpter iesū: q⁹ dat patiētiā i tribulationib⁹. c Fui in insula q̄ appellat pathmos. de feruētis eni olei dolio nō adustus exiēs: sz vt fortis athleta punct⁹: ad insulā pathmos fuit in exiliū relegat⁹: i q̄ dño reuelāte apocalypsim ꝓscripsit: ⁊ sic tāgit locus. d ¶Propter ꝟbū dei ⁊ testimoniū iesu. in q̄ tāgit cā sue relegatōis: ꝓpter hoc eni q⁹ nolebat xpm negare nec a pdicatiōe nois ei⁹ cessare: fuit i exiliū relegat⁹. Cōsequēter tangit reuelatiōis tps: cū dr: e Fui in spū. i. i extasi mētis. f In dñica die. q̄ deputata ē ꝓtēplatiōi dine: ⁊ p ꝓns apta est reuelatiōi fiende. g Et audiui. Hic ꝓsr tangit in breui reuelatiōis mā ⁊ mod⁹. Et diuidit i q̄tuor ptes. q⁹ ꝑmo ponit reuelātis descriptio. secūdo audiētis trepidatio. ibi: Et cū vidissem. tertio timētis ꝓsolatio. ibi: Et posuit. q̄rto scribētis informatio. ibi: Scribe ē. Circa ꝑmū dr: Et audiui post me vocē magnā tanq; tube. in q̄ designat virtus ⁊ auctoritas angeli loquētis in ꝑsona xpi: h Dicentis, mihi: i Qd vi. scribe i libro. ad istructionē fideliū. l2 Et mitte septez ecclesiis epheso ⁊ smirne ⁊ pgamo ⁊ thiatyre ⁊ sardis ⁊ philadelphie ⁊ laodicie. Hīs enim septē ecclesiis ꝑmo scripsit ⁊ ꝓsr alijs vniuersis: vt pdictuz est: ⁊ in ꝑsecutiōe amplius apparebit. l Et cōuersus sum. p hāc ꝓuersionē itelligit q⁹ i apprehēsiōe reuelatiōis dine oportet mentē a terrenis auerti: ⁊ ad celestia ꝓuerti. m Et vi. vo. i. vocis ꝑlatorē: q⁹ vox ꝓprie nō est visibilis. pōt tñ sic exponi: Et videre vocē. i. ꝑcipere: sicut Exo. xix. Cunctus aūt ppls videbat voces. n Et septē. vi. septē can. au. septē ecclias significātia: vt exponit. j. o Et in me. se. can. au. silez fi. hois. i. angelū repsentantem xpm: q⁹ filius hois frequēter in euāgelio nomat: vt pz intuēti: ⁊ vt ostēdat q⁹ ille q̄ apparebat erat angel⁹ ⁊ nō xps. Et nō dicit hic q⁹ ioānes viderit filiū hois: sz simile filio hois. ¶Per hoc aūt q⁹ dicit: In medio septē cādelabrōz: intelligit q⁹ xps est in medio ecclesiarū in nole ei⁹ ꝓsecratarū. sm q⁹ dicit Matth. vlt. Ecce vobiscū sū oib⁹ diebus vsq; ad ꝓsūmationem seculi. p Uestitū podere. Est aūt poderis vestis sacerdotalis linea q̄ cōiter dicit alba: ⁊ dicit a pos q⁹ est pes ⁊ hereo heres: q̄si pedib⁹ herens. nā attingit vsq; ad pedes. q Et ꝑcinctū ad mā. ¶Per ꝑcinctionē ad renes intelligit ꝓcinctum ad māmil. Daniel cinctū renes vidit i veteri test. q⁹ ibi carnalia ꝓsignāt: ⁊ māmillas: q⁹ i nouo testa. ctiā cogitatiōes iudicantur.

Capilli e. Id ē: sci extenuati: ⁊ adherētes ipsi capiti: vl̄ cogitatiōes eius.

Tanq̄ lana. Uel sicut lana alba apta est ad quoscūq; dolores suscipiēdos: sic sci ad tribulatiōes. ¶Nix. Nix candor imortalitat⁹: q⁹ candidior omni creatura.

Oculi. Id est: dona spūs sancti q̄ sūt xpi habentis ⁊ dantis sūt ecclie accipiētis: que illumināt ⁊ faciūt ardere: vel oculi sunt ipsi spūales i ecclia: vel diuina precepta.

Et pedes. Id ē vltimi fideles: q̄ multis cōcussiōib⁹ nō retinebunt ꝓiorē nām: sicut auricalcum q̄ sepe incēdit ⁊ meliorem accipit colorem.

In camino ardenti. In alia trāslatiōe habet aurichalco libāi: p q̄ ostēditur q⁹ in illa regiōe vbi dns crucifix⁹ē: maxie illa tribulatio est valitura. j.2.d. et.19.d.

Et vox. Id ē: pdicatio ei⁹ obtinet vim aque: q⁹ mūdat: vel quā vocem receperūt iā multi ppli. q̄ cōpant aque, ꝓpter fluxū tāto magis ostare debet. Uel vox patrix multarū aquarū. i. gratiarū: vnde vox sequitur. j.19.d. matt.17.d.

Stellas. Stelle ēpi q̄ debēt alijs lucere verbo ⁊ exēplo vite: q̄ etiā peccare

f. i. i cōi: q⁹ oīb⁹ se offert deus. i. ꝑsto ē subuenire.

in medio septē cādelabroꝝ aurei/ oruz similē filio hominis vestitū

f caput in se oīdit q⁹ a suis exigit

podere ⁊ ꝑcinctū ad māmillas

f cingulo charitatis q⁹ dilectionē seruat

çona aurea. Caput aūt eius ⁊ ca/

† f. i. vestimētū ptra frigus ⁊ vitia

pilli erāt candidi tāq̄z † lana alba

† imortalitate cū glia gl̄iosior ē oī creatura † f. i. fideles i ecclia q̄ extraq; parte videre debēt

⁊ tanq̄z † nix, † Et oculi eius velut

fláma ignis: ⁊ pedes eius similes

f non cuilibet sed.

auricalco siḡt i camino ardenti. Et vox illius tanq̄z vox aquarū

† f p̄dicatores vel scripturas

multarum: ⁊ habebat in dextera sua stellas septem. † Et ex ore eius

gladius ex vtraq; pte acutus exi

f iusti similes ipsi lucebunt. i. sient similes illi.

bat. Et facies eius sicut sol lucet

f quia

in virtute sua. Et cū vidissez eū

runt: stelle vocant. sm q⁹ istituti sūt: q̄s hz i dextera. i. i potioribus donis: q̄ p dexterā significant. De ore. Id est: de insinuatiōe exiuit predicatio: que vtrunq; secat in veteri testamēto carnalia opera: in nouo ꝑcipiscētias.

Unde: nō enim vos estis q⁹ loquimini: sed spiritus p. v. qui loq̄t i vobis.

Sicut sol lucet in virtute. Id est: in meridie sine nubib⁹. Uel sic ipse xps in resurrectiōe. Uel q̄si fixus erit in eternum. Et cum vidissem. Ecce ioānes q̄ stare videbat viso domino ceciditanq̄ mortuus: q⁹ vnusquisq; vir sanctus quanto se ad cōtemplandū diuinitatez altius creuerit tanto apud se introrsum inferius cadit: quia in cōparatione dei eius magnitudo quā persuasit facile despicitur hinc est q⁹ abraham viso domino se puluerem ⁊ cinerem cognouit. Item Job: Auditu auris audiui te ⁊c.

de lyra

restrictio carnis: q̄ ꝑcipit i veteri testō. p cā ät q̄ ē ad māmillas circa pect⁹: itelligit restrictio mētis: q̄ ꝑcipit i nouo. vñ Matth. v. Audistis q⁹ dictū ē antiqs nō mechaberis: ego aūt dico vobis q̄cūq; viderit mulierē ad cōcupiscēdū eā iā ē mechat⁹ eā i corde suo. Apparitio ꝟo āgeli fiebat ad designādū ꝓtinētiā q̄ dz cē i ministris xpi ꝓ statu noui testamēti. Sciēdū tñ q⁹ lex vet⁹ ꝓhibebat ꝓcupiscētiā alicne vroris: Exo. xx. Nō ꝓcupisces vroꝝ ꝓximi tui. tñ q⁹ nō punitur nec punit ēdū apte dicebat. iō dr i glo. ¶Ppil. ij. q⁹ lex vet⁹ ꝓhibebat manū nō animū: q⁹ nō ita exprīsse ⁊ efficaciē ꝓhibebat sic lex noua: ⁊ qō modicū ē ejs nihil reputat. libro. ij. physicoꝝ. r Caput aūt eius ⁊ ca. e. cā. apparebat eni āgel⁹ i specie sacerdotis: q⁹ vestit⁹ podere: ⁊ et iudicis: i ꝟ q⁹ gladi⁹ ex vtraq; pte acut⁹ ꝓcedebat de ore ei⁹: vt hī. j. maturitas aūt etat⁹ ⁊ mor q̄ p canitiē designat: decet iudices ⁊ sacerdotes: ꝓpt qō i canicie apparebat. ecōtrario ꝟo indecēs ē iuueni canicies. ⁊ iō christ⁹ Cant. v. vbi describit vt iuuenis sponsus: dicunt ei⁹ capilli nigri: come capitis ei⁹ sic elate palmarū nigre q̄si corui⁹. s Et oculi ei⁹ ve. flā. ignis. nam acuties sui visus ptigit vsq; ad intima rerū cogitēda. ofa eni nuda ⁊ apta sūt oculis ei⁹: Heb. iiij. Et pe. e. si. au. ignito. iō subdit: t Sic i ca. ar. i quo designat ardor tribulatiōis xpi fidelib⁹ imminētis. u Et vox il. tāq̄ vox aquarū multarū. i q̄ notat virt⁹ ⁊ auctoritas loquētis: sicut. s. p vocē tube. est eni eadē significatio replicata p illā similitudinē ad maiorē expssionez x Et ha. i d. sua se. stel. i. cpos: vt exponit i fine ca. q̄ dicunt stelle: q⁹ debēt ecclias illuminare vita pariter ⁊ doctrina: Dan. xij. Qui ad iusticiā eruditi plurimos q̄si stelle in ppetuas eternitates, dicunt aūt cē i dextera xpi sine quo nō pōt recte opari: Joh. xv. Sine me nihil potestis facere. hoc dicē apostolis quoruz successores sunt episcopi in ecclesia dei: vt dicitur in decreti. di. xxi. ca. In nouo testamento. y Et ex ore eius gladi⁹ ex vtraq; parte acutus exibat. id est sententia iusta. z Et facies eius sicut sol. nam est lux vera que illuminat omnem hominez venientem in hunc mundum: Job. j. a Et cum vidissem. Hic cōsequenter ponitur ioannis trepidatio: cum dicitur: Et cum vidissem cum ecciderim ad pedes eius tanq̄ mortuus. hoc autem factum est ad declarandum fragilitatem humanam iuxta virtutem angelicā. Simile legitur de daniele in angeli visione: Dan. x. hoc tñ magis habet locum in proposito in quo angelus apparebat vt repsentans personā diuinaz: vt prēdictum est: que incōparabiliter excedit angelicam.

Decidi. Qui proieci curaz humanitatis ad sititudinē vltimoz fidelis.
Tanq̃ mortuus. Mortuus mūdo vn⁹ deo: vel nil terrenitaz cupiens.
Dexteram suā. Scilicet sanctū spm̃ ꝓfortantem. i. auxilium suum.
Noli timere. Dati ꝓ me tribulatiões z mortem: quia ego qui non indigebam ꝓpter me cum sim primus z no. fui mortuus z viuus.

Sum viuens. Sed nō iō terreamini q: manifeste surrexi: nec amplius moriar.

Et habeo. Et ideo nō patiar vos tentari supra q̃ potestis ferre: quia habeo potestatē sup̃ diabolū z super mēbra eius.

esa 44.a j.22.c

Qui clauē alicui⁹ domus habet quē vult itromittit: z quē vult ab ingressu dom⁹ repellit. Claues igit̄ mortis z inferni possidet: q: ꝙs vult a damnatione perpetue mortis liberat. quos vult autē eodem dānationis periculo iuste remanere sinit.

Apoc.22.f. Ioan.12.c j.3.b

Mortis z inferni. Diabolus est mors: quia causa est peccati. i. mortis ministri eius infernus in quibus habet locum.

Que oportet &c. In vltimis fidelibus per quoz exemplū isti multū debent animari.

Sacramentum. s. Mysteriuz: vbi aliud videtur z aliud intelligitur.

a

Hec prima visio est de conceptione ecclesiarum.

Angelus allegoriā inducit apit vt doceat vbiq; debere requiri. C. II.

tecidi ad pedes eius tanq̃ mor-
ſ. i. sup vires hu
tuus. Et posuit dexterā suam sup
manitatis mee. ſ ideo
me dicens: Noli timere. Egō sum
ſ eternaliter
primus z nouissimus z viuus z
ſ ꝓm carnem ſ ꝓpter vos
fui mortuus: z ecce sum viuens
in secula seculoz. Et habeo claues
† ſ sicut passionem z resurrectionez
mortis z inferni. Scribe ergo † q̃
†† presentes tribulatiões z presens auxilium
vidisti: z † quē sunt z que oportet
ſ mysterium
fieri post hec. Sacramentū septem stellarum quas vidisti i dextera mea: z septē candelabra aurea. Septē stelle angeli sunt septē ecclesiarum. z candelabrā septez: septem ecclesie sunt.

e ſ ioannes ſ nota q̃ in oībus his non soli episcopo: sz z cōmissis loquitur

Tangelō ephe C II

†ſ licz peccauerit adhuc ñ dimittit eos.

si ecclesie scribe. Hec dicit q† tenet
† ſ sicut dona diuidēs: vel nondū q̃etus
septem stellas i dextera sua: † qui

Nicolaus

a Et posuit. Hic ꝓfr ponit timētis ꝓsolatio: cū dr: Et posuit dexteram suā sup me: ad ꝓfortandū fragilitatē meā. iō subdit: Dicēs: b Noli timere z subdit rōnē: c Ego sū prim⁹ z nouissim⁹. p hoc idē sigt̄ qđ. s. dr: Ego sum alpha z o &c. Silr exponat. q. d. potēs sum te saluare. iō nō debes timere. d Et fui mortu⁹. in humanitate assūpta ꝓ generis hūani salute: ꝓpter qđ nō debes timere. e Et ecce sū viuēs in secula seculoz. q: xp̃s hō resurrexit ad vitā imortalē. f Et habeo claues mortis z inferni. i. potestatē educēdi inde iustos: qđ fecit i sua resurrectōe: z ibi recludēdi impios: qđ martime faciet i iudicio finali: dicēs: illud terribile verbuz Math. xxv. Ite maledicti in ignē eternū &c. g Scribe ergo. Hic ꝓfr ponit scribētis informatio: in q̃ etiā tāgit mā hui⁹ libri in quodā gnāli: cū dr: Scribe ergo quę vidisti. i. apparitionē iā dictā. h Et q̃ sūt. i. tribulationē ecclie iaz inchoatā: z circa finē mūdi magis ingrauescentē. ideo subdit: i Et q̃ oportet fieri. in futuris tribulatiōib⁹ ad ꝓbationē electoz. k Sacramentum septē stellarū. i. sacrū secretū p ipsas significatū. Qđ ꝓfr exponit cuz dicit: l Septē stelle angeli sūt septē ecclesiarū. i. episcopi ipsarū. vñ angelus qui interpretat missus: est hic nomē episcopalis officij: sicut Malach. ij. ca. dicitur: Labia sacerdotis custodiūt sciētiā z legē ex ore eius q̃rēt. angelus enim dñi exercituū &c. ēps enī est sacerdos ꝓncipalis in aliq̃ diocesi. vñ z i lege suprem⁹ iter ministros dei vocat sacerdos sūm⁹. m Et septē cādelabra aurea septē ecclie sūt. nā sicut cādelabra sustētant luminaria: sic ecclie doctores qui sūt luminaria ecclie: de bonis ecclie debent sustētari. Et dicunt aurea. nā hoc debet ex charitate fieri: q̃ p aurū sigt̄: q: sicut auruz excellit oia alia metalla: sic charitas alia dei dona. j. Corin. xiij. Maior autem horum est charitas.

C. II.

u T angelo ephesi &c. Finito proemio. hic incipit tractatus. Et diuiditur in duas partes. nam primo informantur septem ecclie in speciali. secūdo tota ecclia in gnāli. iiij. ca. Prima diuidit in septē partes ꝓm septē ecclesias: q̃ patebūt ꝓsequēdo. In ꝓma ꝛo pte informat ecclia ephesina: cui⁹ ꝓmittit cōmēdatio: vt melius recipiat sequēs correctio: que ponit: Sz habeo aduersū te. In ꝓma pte dr: Et angelo ephesi ecclie. i. ci⁹ epō: sicut ꝓdictū est: z ita accipiat in sequētib⁹: z informādo episcopū q̃ ē caput illi⁹ ecclie: informat populū sibi subditū: vt ex sequētib⁹ apparebit. Dicunt aūt expositores cōiter q̃ iste fuit timothe⁹ pauli discipul⁹ quē cōstituit epm̃ ecclie ephesine: sicut dictū est. s. j. Timoth. j. tfi beatus ioānes apl's erat sup oēs episcopos asie: cui⁹ ecclias fundauit z rexit: vt hz in libro illustriū virorum. tfi cōiter manebat ephesi. o Hec dicit q hz septē stellas &c. exponat vt. s. p Scio opa tua. i. approbo. q Et laborē. i. tribulationez ab aduersarijs fidel. r Et patientiaz tuam. in tribulatiōe tibi suscitata. s Et q: nō potes sustinere malos: cū eis cōmunicādo: sed magis eos reijcis a cōsortio fidelium ne corumpant malis eoruz. t Et tentasti eos. expe-

de lyra

rimentū accipiendo de ipsis per vitaz eoruz z doctrinaz. u Qui se dicunt apostolos esse. i. a christo missos ad docendum populum. x Et non sunt: sed magis subuersores fidelium: quales erāt ebion z cherinthus z ceteri heretici q tūc in asia surrexerūt: z siliter pseudo apli: qui dicebāt se missos ab aplis in hierusalez manentib⁹. s. petro z iacobo: z sub hoc pretextu: fallo tū docebāt observationē legaliū simul cuz euangelio esse necessariaz ad salutez: vt patuit. s. in epistolis Pauli in pluribus locis. y Et inuenisti eos mendaces: nō solū in doctrina: sed etiā in vita: q: exterius sanctitatem simulabāt: vt simpliciores magis deciperēt. z Et patientiaz habes. in tribulationib⁹ quas excitauerūt ꝛ te. a Et sustinuisti ꝓpter nomē meū. nō ꝓpter inanez gloriaz. b Sed habeo aduersuz te. Hic ꝓfr subdit correctio: z vt melius portet: cōmēdatio subdit ibi: Sed hoc habes. Circa primū dicitur. Sed habeo aduersuz te. defectū corrigendū: qđ subdit cum dicit: c Q̃ charitatē tuā primā. i. opera charitatis que habuisti in ꝓncipio tue cōuersionis: d Reliquisti. ex hoc apparet qđ. s. dictū est. s. q̃ verbuz dñi dirigit ad episcopuz nō solū pro se: sed etiā pro populo sibi subdito. naz cū timotheus esset pauli specialis discipulus z predilectus: nō est verisimile q̃ ꝓcesserit in spūalib⁹ deficiendo: sed magis ꝓficiendo: ꝓpter qđ istud intelligitur de populo sibi subdito. Cōsueuerūt enim sustentare pauperes xp̃ianos feruēter z deuote: z elemosynā mittere fidelibus in hierusalez habitantib⁹: qui suas possessiones vendiderāt ad sustentationē christo credentiuz: vt ꝓz Act. iiij. z refrigeratus erat ab hoc feruore. ideo nō dicit q̃ reliquerit simpliciter charitatez: sed primā. i. feruoris gradū prius habitū: ad quē reducitur cū dicit. e Memor esto itaq; vnde excideris. i. a quanto gradu charitatis. f Et age penitentiā. de omissione tāti boni. g Et ꝓma opa fac. i. sic feruenter z deuote sicut priꝰ. Ex hoc ꝓz q̃ nomine angeli nō intelligitur hic angelus sanctus custos ecclie ephesine: vt voluerūt aliqui dicere. naz angeli sancti non possunt ab aliquo gradu sue perfectionis excidere. h Sin autem. supple te corrigas. i Veniō tibi. id est ad te puniendum. l Et mouebo candelabrum tuum &c. subtrahendo subditos tuos ab obedientia tua: vt exponunt aliqui: sed hoc non videtur bene dictū: quia sic culpa principaliter retorqueretur in episcopum z non in populum: quod est improbatum. posset etiam dici q̃ infrigidatio dicta prime charitatis non contigit tempore tanti doctoris. sz timothei: sed alterius sibi succedentis. nam illo tempore episcopi sancti qui populo preficiebantur primi ad tormenta ducebantur: z sic frequenter mutabantur. Illi enim qui dicunt q̃ timotheus hic intelligitur angelus ephesi ecclesie. mouentur ex hoc q̃ circa illa tempora nullus eo excellentior inuenitur rexisse ecclesiaz ephesinam: z hoc magis mouet ad oppositum: quia tempore prelati excellentioris minus cōtingunt defectus in ecclesia sibi cōmissa: propter quod saluo meliori iudicio magis videtur q̃ fuerit alius a sancto timotheo.

Sed hoc

Sed hoc habes bonum. Quis hoc est aduersus te tñi nō desperes: quia habes bonum. Facta nicholaitarum. Id est: cōem vsus mulierum z cōmestionē idolothitor. Nicholaitarum. Nicholaus stultus ppls. i. gentiles deū ignorātes: publice vxorib⁹ vtentes: q idolothica cōmedunt: z iouem regnare credūt. Heretici quoq stulti apud deū qb⁹ error: idolor cultura iputat: z fornicant imundicie carnis seruientes: stultiq iudei.
13.a stulti ēt falsi xp̄iani q terrenis dediti: colūt mūdū.

Qui habet. cē. Cur audiēdū qz pscuerāti xp̄s est lignū vite: qz vmbraculū z robur: z dans fructū. i. corp⁹ z sanguinē z hic z maxime i futuro.

Smirne. Smirna canticū interpretat: vt q̄si myrrha: etiā canticum in quibus delectat: myrrha sic ē amara: vt etiā corpa a putredine seruet.

Hec dicit p̄n. Talē describit christū q̄ valeat
c ad p̄solationē eor quib⁹ tribulatiōes ingeruntur. Hec dicit p̄n. Quasi. d. ne deficiatis vos qz ego tantus ꝓpter vos passus sum mortē de q̄ resurrexi: qō idē expectetis z vos.

Nicolaus
a Sz hoc habes. Hic p̄fr subdit cōmēdatio: vt more bōi samaritani post vinū mordificatiuū ifūdatur oleū lenitiuū: cuz vt: Sz hoc habes. s. bonū z cōmendatione dignum.
b Quia odisti facta nicholaitaꝝ. nō dixit nicholaitas: sz facta: qz psone sē ex charitate diligēde: sed eor vitia odio sunt habēda. Iste nicolaꝰ fuit in p̄mitiua eccl̄ia hñs valde pulchrā vxorē: z ꝑpositus fuit sibi q nimis ꝯlabat eā: ꝓpter qō ad ostēdēdū ꝺnū eccl̄ie cecidit in pei⁹ vitiū:

f hic iterum voluntas
nisi penitentiam egeris. Sed
f .s.
hoc habes bonum: quia odisti fa
† f, que ideo odisti qz z me odisse vides.
cta nicholaitarū: †que z ego odi.
f que vni dico oibus dico f diuinum intellectum.
Qui habet aures audiēdi audiat
f .i. trinitas.
q̄id spiritus dicat eccl̄ijs: Vin
cēti dabo edere de ligno vite. qđ
† f ibi vbi delitiarū. i. eccl̄ie † f fm humanitatē.
ē in paradiso dei mei. Et angelo
smirne eccl̄ie scribe. Hec dic̄ pri
mus z nouissim⁹ q fuit mortu⁹ z
vixit. Sciō tribulationem tuam
f ad litteram f in spe remunerationis.
z paupertatem tuā: sed diuēs es

f nulla pestis efficacior ꝺ domesticus hostis
f cumulus miserie tribulatis si infamantur.
z blasphēmaris ab his q se dicūt
f cōfitentes f si filij abrahe. e. opa. a. facerent
† f. i. congregatio sathane. i. aduersarij
iudeos z nō sunt: sed sūt †synagoga sathāe. Nihil horum time
f sed tamen
as que passurus es. Ecce missur⁹
f an oriar
est diabolus aliquos ex vobis i
f carcerem ponit ꝓ oi tribulatione.
carcerē vt tentemini: z hābebitis
† f sed quicquid illi ingerāt tu esto
tribulationes diebus decē. †Esto
fidelis ūsq ad mortē: z dābo ti
bi coronā vite. Qui habet aures
audiendi audiat quid spiritus di

f qz
cat ecclesijs: Qui vicerit: nō ledet
f q ē gehēna † f pgam⁹ diuisio communis interp̄tatur.
f vt sint diuisi a malis seruantes vnitatē ecclesie
f per coronā pugna aliqua significatur vt in hac ecclesia pars mala impugnabat bonam
a morte scōa. Et angelo †pgami
ecclesie scribe. Hec dicit q habet
f rōphea bis acuta, sententia dñi qua ꝺdemnabit malos in corpore z in anima
romphea exutraq pte acuta.
† f in medio prauе nationis † f ibi. s. † f. i. congregatio sathane i. aduersarij
Scio †vbi habitas. †ubi †sedes ē
f contra disputantes
sathane: z tenes nomen meum: z
f tribulatio ē illegitimatio iustis f p aliq̄ tribulatione.
non negasti fidem meam. Et in
f quibus hoc fecisti f qui est f martyr. s. fuit.
diebus illis antipas testis me⁹
f eius exemplo laboratē.
fidelis qui occisus ē apud vos:
f q̄si pclusio: qz illū occiderūt † sz ꝯuis i hoc ꝑtās
vbi sathanas habitat. †Sz hā
† † si corrigaris f vel i paucis †† pateris nō expellis.
beo aduersus te †pauca: quia †hā
f vanus ppls
bes illic tenentes doctrinā balaā
f elidens
qui docebat balach mittere scan
f delectari cum varijs rebus
dalum coram filijs israel: scilicet
† † cū demone corporaliter vel spūaliter †† f filr.
edere z †fornicari. †Ita hābes z
†† ꝑtra ꝑpugnātes. †† f plerisq̄ addit quā ego odi.
tu †tenentes doctrinam †nicolai
f de isto sicut de illo
taruz. Similiter penitentiā age:
f qz † f si aliquo feceris min⁹ ꝯ debeas i f q̄ corrigis
si quo †minus. Veniaz †tibi cito

A morte secunda.
Prima mors animē in peccatis. Secūda i penis: ꝑma mors corpis qñ dissoluitur. secunda quando
D damnabitur in iudicio. 1.3.m
Romphea ex vtraq parte ac. Exigit vt isti hūc gladium' habeant in electione bonorum z reprobatione malorum.

Non negasti. Tribulatio iustis illumina
tio: cōtumacib⁹ coꝛceptio: obstinatis excecatio.

Balaam. Id est: heretici qui docent terrenos principes qualiter subuertant videntes deum. Vel balaaz. i. demones q docent carnem decipere animas videntes deum.

Doctrinaz nicho. Ideo eni repetit de nicholaitis: vt ad pnaz inuitet quod superius non fecit.

de lyra
Posset etiaz aliter saluo meliori iudicio exponi: vt per decē dies intelligant. p. āni. fm illud Eccl̄. xiij. Die ꝓ anno dedi: quia forte tātū durauit pscutio smirnensis ecclesie.
t Esto fidelis. i. firm⁹ in fide. u Usq ad mortē. pro ipsa tolerādā. p Et dabo tibi coronaz vite. i. vbi mors non hz locum.
y Qui hz aurē. exponatur vt. s. vsq ibi: z Nō
E ledet a morte secūda. i. ab inferno: qui dicit mors secunda. i. xp̄i. a Et angelo. Hec est tertia ps. in q̄ ponitur informatio pergemensis eccl̄ie: cuius primo ponit cōmendatio de bono vt melius recipiatur correctio de malo: que ponitur ibi: Sed habeo. Circa primuz dicitur: Et angelo pgamensis cē. i. beato policarpo: vt dicunt cōmuniter doctores. b Hec dicit qui habet romphēa cē. i. gladiuz ex vtraq parte acutum: sicut dictuz est. i. ca. z expositum. c Scio vbi habitas. s. in bono tribulationis. ideo dicitur: d Ubi sedes est sathane. i. eius potestas: infideles inducēdo ad persecutionez ecclesie. e Et tenes nomen meum: moribus z fide. f Et non negasti fidez meam. in persecutionibus z tormentis. g Et. pro id est. h In diebus illis antipas testis meus. Ille martyr specialiter nominatur: quia verbo suo z exemplo alios ad martyrium animauit. i Sed habeo. Hic cōsequenter ponitur correctio de malo: cum dicitur: Sed habeo aduersum te pauca. s. peccata corrigenda. k Habes illic. i. in ecclesia pergamensi. l Tenentes doctrinam balaam cē. Hec hystoria habetur Nu. xxv. vbi dicitur q balac rex moabitarum ex doctrina balaam misit puellas pulchras prope castra hebreoꝝ: vt earū pulchritudine hebrei qui erant luxuriosi allicerent ad idolatriā: z sic deꝰ offenderet ꝓ totū populū. Dicit ergo hic aliq exposito⁹ q in ecclia pgamēsi tūc erāt aliq verbo z exēplo alios inducētes ad fornicationē tanq̄ licitā z ad comedēdū de idoloꝝ sacrificijs ad eoꝝ veneratione⁹. Dicū etiā q cū hoc erāt aliq tenētes z docētes errorē Nicolai. s. positum. Sed hoc nō videt verū: qz si sic fuisset: nō diceret i textu: Habeo aduersuz te pauca: sed multa. Propter quod melius videtur dicendum q in ecclesia pergamensi erat tñi error Nicolai apud aliquos: vt dicit in textu: z doctrina balaam inducit tñi ꝓ similitudine vel exēplo. z fm hoc saluo meliori iudicio: sic est exponenda littera: Habes illic tenentes doctrinam balaam cē. nō re sed similitudine: sicut hō largus per ꝯdaz similitudinē dicit alexander. Et q iste sit intellectus videtur ex hoc qđ sequit. j. m Habes z tu tenētes doctrinaz nicholaitarum. quasi dicat manifeste: sicut balac tenuit doctrinaz pestiferam balaam: sic apud te sunt aliqui tenentes doctrinam Nicolai erroneam: sicut dictum est. s. n Similiter penitentiā age. sicut dictum est. s. ephesine ecclesie derelicta prima charitate. o Si quo minus. i. si in aliquo neglexeris hec corrigere. p Veniam tibi cito. in finali iudicio: quod est valde ꝓpinquū: eternitati cōparatuz. Propter qđ

Manna. Eterna gloria de qua oēs dicent: Quid est hoc? qm nec oculus vidit nec auris audiuit. Calculum lucidum. In danicle abscisus est lapis sine manibus. In ꝓuerbijs gēma gratissima expectatio ꝑstol ang.
Id ē corp⁹ solidū vel seipsū lucidū candidū virtutib⁹ q spe imortalitat.
Et in calculo no. nouū qō ne. Vel sup baptismū addo martyriū cui⁹ vim nō itelligit hypocrita q ꝑ laudē hoīz patit.
Scriptum. Quicq̄ ifis scz qnq̄ vulneribus ostensuz fuit in corpe ei⁹ in cruce q̄ martyr fuit.
Nisi qui accipit. Qui ope cōplet: qz q dicē se nosse deū: q mādata ei⁹ nō custodit mendax est.
Noui opera tua q fi. q cha. Filij⁹ dei dona spiritus sci hz. i. dat cui vult vel aufert. Ideo videant isti q tā receperūt illa dona ne ꝑ ꝓsensuz maloruz pdāt ea. Vel charitatez q fidē ordo retrograd⁹: nō q pri⁹ fit charitas q̄ fides.
Pri⁹ fides: ex fide charitas: ex charitate bona opa. Jezabel. Flux⁹ sanguinis: vel fluens vel

Nicolaus

dicit. j. Joh. ij. Nouissima hora ē. a Et pugnabo cuz illis. in errore obstinatis. b In gladio oris mei. i. in sententia illa horribili: Ite maledicti in ignem eternum ꝛc. Matth. xxv. c Qui hz aurē. exponat vt. s. vsq̄ ibi: d Vincenti dabo mana absconditū. mana figurale corpale q manifestū: datū fuit filijs israel in deserto: Exo. xvj. sz veruz mana est ipse xp̄s. ꝑm q ipse dic Joh. vj. Amē dico vobis nō dedit vob moyses panē de celo sed pater me⁹ dat vobis panē de celo verū. Et subditur: Ego suz panis vite ꝛc. B est mana celeste qō beatos reficit interi⁹ q exteri⁹: vt ꝑdictū est: q dicit absconditū hoīb⁹ vite pñtis ꝑm q dicit ps. xxx. Q magna multitudo dulcedis tue dñe quā abscōdisti timentib⁹ te. e Et dabo illi calculū candidū. i. corp⁹ dote claritat decoratuz: qō dicit calculus siue lapillus: qz est terreū a dñio sicut q lapis. f Et in cal. no. nouū scriptū. qz tūc qlibet beat⁹ manifeste q corpaliꝫ ꝑ dotes corpis gloriosi erit ascriptus ciuilitati celestiū. g Qō nemo scit nisi q accipit. ꝑm q dicit. j. Corin. ij. Oculus nō vidit q auris nō audiuit q in cor hois nō ascēdit q̄ ꝓparauit de⁹ diligētib⁹ se. Immēsitas eni illi⁹ dulcedinis nō est cognoscibilis a viatoribus: sz a cōprehensorib⁹ q iaz acceperūt. h Et angelo. Hec est ps principalis i qua informat thiatyrensis ecclia. Et diuidit in tres ptes. qz ꝓmo ponit ei⁹ cōmēdatio. secūdo maloꝝ reprehēsio. ibi: Sz habeo. tertio bonoꝝ a malis discretio. ibi: Vos aūt. Circa primū dī: Et angelo thiatyre ecclie: q ab aliquib⁹ dicit fuisse sanct⁹ hirene⁹: q nō solū ista ecclia: sz q multas alias vita q doctrina illustrauit: q vsq̄ ad lugdunū: q̄ est galloꝝ ciuitas peruenit. Sz hoc nō videt ꝓbabiliter dictū. ꝓmo qz nō fuit cōtēporane⁹ beato Joāni: q videt scribere ep̄is sibi cōtēporaneis. floruit aūt hirene⁹ sub Comodo aurelio: vt dicit Iero. in libro illustriū viroꝝ: q cepit imperare anno dñi clxxxij. Secūdo qz nō est verisile q ep̄s tāte vite q doctrine in ecclia sua p̄mitteret illa q̄. j. scribunt: ꝓpter qō saluo meliori iudicio videt mihi q fuerit ali⁹ minoris excellētie q Joāni cōtēporane⁹ tūc reges ecclias thiatyrenses. i Nec dic filij⁹ dei. nālis: q est xp̄s. ceteri sūt filij adoptiui. k Qui hz oculos ꝛc. exponat vt. s. j. ca. l Noui. p approbationē. m Opa tua. in effectu. n Et fidē. in intellectu. o Et charitatē. i affectu. p Et ministeriū. seruiēdo deo deuote. q Et patientiam tuam. in tribulatiōe. r Et opa tua nouissima plura priorib⁹. ꝓcedēdo. s. de bono in melius. s Sz habes. Hic ꝓfir arguit suos defect⁹: q notanr cū subdit: t Quia ꝑmittis mulierē iezabel. certū est q nō est illa que. iij. Reg. dicit idolatra q fornicaria: qz q̄dringētis ānis q ap̄lis ante fuit pedib⁹ equoꝝ ꝓculcata. iiij. Reg. ix. Et dicūt aliq q erat vxor ep̄i: sz hoc nō est verisile q vir tam bonus sicut ꝑmissuz est talē haberet vxorē. Et ideo dicenduz q fuit alia falsa ꝓphetissa: vel forte aligs heretic⁹ q figuraliter designat noiē mulieris ꝓpt

Jo. 1. 6. 4. 19. c

Job. 24. d

f. i. cōuicā illos fornicarios peccasse dicēdo: ite i ignē ꝛc.
q pugnābo cū illis in gladio oris
f cordis
mei. Qui habet aures audiendi audiat qd spirit⁹ dicat ecclesijs.
† f alia translatio hz: margarita f vel memetipsuz qui fui in manna absconditus
Vincēti dabo † manna absconditum: q dabo ei calculū candidū
f interim
f in tali corpore f ad qd: q hoc nomē vt inuitetur. q in calculo nomen nouū scriptū quod nemo scit nisi q accipit. Et
f illuminata interpretat: vel viuēte hostia
angelo thiatyre ecclie scribe. Hec dicit filius dei qui habet oculos
† f quos necesse est imitari f. i. vltimi fideles.
tanq̄ flamaz ignis: † q pedes ei
f i recepti
similes auricalco. Noui opā tua
f in elemosynis
q fidē q charitatē: q ministeriuz
f qz ex his tribulatio † f in oibus aduersis f qz rudis ecclesia a leuioribus ad perfectionem venit
q patientiam tuā: † q opa tua nouissima plura prioribus. Sed habeo aduersuz te pauca: quia per
f nō exercitas.
f mollem q lasciuam
mittis mulierez iezabel q̄ se dicit
f sm qō dicitur f in re f sese imi
propheten docere q seducere seruantes f cum mulieribus vel cum demone
uos meos: fornicari q manducare de idolothycis. Et dedi illi tempus vt penitētiā ageret q nō vult
† f q quia non vult penitere
penitere a fornicatiōe sua. † Et ecce
† f excecando † f in securitatem peccandi † f. i. ego sz
ego † mitto eam † in lectuz. † q qui

f. i. cōformes sibi fiūt p opa p quibus punientur
cum suis operibus mittam in perditione
mechantur cum ea in tribulatione maxima erunt: nisi penitentiā
† f eterna. i. pena cōdemnās oēs sequaces.
egerint ab operib⁹ suis. † q filios eius interficiam in mortem: q sci
f in futuro scient in re qō nūc hic fide
ent omnes ecclesie: quia ego sum
f puniens carnales concupiscentias: q malas cogitationes † f scient quia
scrutans renes q corda. † q dabo
f bonis bona: malis mala
vnicuiq̄ vestrum secunduz opa
f vel sua † f hoc illis facio † f commutatio persone interpositio sententie
vestra † Vobis aūt dico ceteris
f ex vobis f q̄ sine
qui thiathyre estis: quicūq̄ nō habet doctrinā hāc: nō q qui nō co
lege non fit salus f. i. nō approbauerit
gnouerūt altitudinē sathāe quē
f superbiam
† f quidam egressi de iuda f me missurum
admodū † dicūt: non mittā super
† f veteris legis † † Quis illi hoc dicit tñ f quasi dilaborare ne pdat q̄ iā dedit: sz ad maiora nitimini
vos † aliud pondus † †. Tamē id qō
f retribuere
habetis tenēte donec veniam. Et
f nō cedens eis f q cum hoc. f vite sue
qui vicerit q custodierit vsq̄ in finem
vel vsq̄ ad perfectionem f in hoc seculo.
opa mea: dabo ei potestatē
f gentiliter viuentes † † iustitia iflexibili.
sup gētes: q regēt illas in † virga
† † q dā vt olim pedat: q dā vt in melius immutentur.
ferrea q tanq̄ vas figuli † confringent: sicut q ego accepi a pre meo
f sm humanitatem

fterquilinijz: vt mulieres tpe menstrui fluxuz sanguinis patiunt: sic reprobus qui male cōcipit: mox vt tēpus est pficit q cuz post flāma augent: totus fluens dicit. dum vo in cōsuetudinez ducit: fetorez late spargit. Et hi sunt tres mortui suscitati. vnus in domo: alius extra portā: tertius in sepulchro.
Jezabel. Vxor achab: vel huius episcopi: q per hanc itelligunt heretici qui fingunt se bonos: sed ad molliciem q lasciuiaz inducunt.
Fornicari. Fornicatio dicitur quadrifariis in animo: si videris multi. ad cō. e.
In actu ipso. In amore terrenorum. In cultu idolorum.
In lectum. In securitatem peccandi: vel lectum doloris. bief. 17. d
Alia translatio ponit luctū pro lecto: quo eternam miseriaz designauit.
Non mittaz. Quidā pseudo terrebāt eos: qz adhuc missur⁹ erat dñs maiores tribulatiōes q̄s passi essent: cōtra hoc dicit q nō mittet: vel legales obseruantias. B

de lyra

molliciem carnalis vitij. vnde q frequēter hō mollis q effeminatus femina nolat. u Que se dicit ꝓphe. false tñ. x Docē. errorē. y Et seducere seruos meos i. simplices xp̄ianos: z Fornicari. dicēs hoc esse licitū. multi etiā dixerūt erronee fornicationē simplicē esse licitam. Vel hoc itelligit de errore Nicolai qui tūc vigebat: vt. s. dictum est.
a Et māducare de idolaticis. in veneratiōe idoloꝝ. aliter nō cēt illicituz nisi rōne scandali simpliciuz: sm q docet apls. j. Corin. viij. ca. b Et dedi illi tēp⁹ vt penitētiā ageret. q sic erat obstinata: ꝓpter qō subditur pena: Ps. 2 f. 19. c
c Et ecce ego mitto eā in lectū. ifernalis pene: de q̄ dī Esa. xliij. Detracta est ad inferos superbia tua: ꝓcidit cadauer tuuz subter te sternet tinea: q opimentū tuū erūt vermes. d Et q mechant cum ea. cōicando malis ipsi⁹. e In tribulatiōe maxima erūt. in inferno cuz ea. f Nisi pniam egerint. in pñti vita. g Et filios ei⁹. i. imitatores ipsi⁹. h Interficiaz in morte. s. gehēna. i Et scient oēs ecclie. tūc manifeste qō ē mō occultū. k Quia ego sū scrutās renes q corda. examinās q punies ꝓcupiscētias q malas cogitatōes. l Et dabo vnicuiq̄ vestrū ꝑm opa sua. penā impijs: q glaz iustis. m Vobis aūt. Hic ponit discretio bonoꝝ a malis. q primo eos spāliꝫ informādo. secūdo premiū ꝓmittēdo. ibi: Et q vicerit. Circa primū dī: Vobis aūt dico: q q sūt illi subdit: n Quicūq̄ nō hñt doctrinam hāc. i. nō recipiūt doctrinā iezabel. o Et q nō cognouerūt altitudinē sathane. i. nō approbauerūt superbias ebionis q cherinthi: q superba claruerūt dicere ꝑ reuerētiā psone xp̄i ei⁹ diuinitatē negātes: ꝓpter qō beat⁹ Joānes in ꝓncipio euāgelij sui ei⁹ diuinitatē declarauit. ꝑm q dicit in libro illustriū viroꝝ. p Quēadmodū dicūt. Hic tāgit vitatio alteri⁹ erroris. s. pseudo ap̄loꝝ: q cū euāgelio dicebāt cē necessariā obseruationē legaliū: que dicit pondus ꝙportabile: Act. xv. q ūntū ad B dicit Joānes vel potius angelus apparēs ei in psona xp̄i: Quēadmodū dicūt pseudo ap̄li. q Nō mittam sup vos aliud pōdus. i. obseruationē legis: qō pōdus falsi ap̄li dicunt vobis cē ꝙponendū. r Tñ id qō habetis. i. veritatē euangelicā vobis per veros ap̄los pdicatā. s Tenete. firmiter. t Donec veniam. ad iudiciū. u Et qui vicerit. Hic cōsequenter predictos informat: premium promittēdo. v. Et q̄ vicerit. tentationes mundi carnis q diaboli. x Et custodierit vsq̄ in finem. i. vsq̄ ad mortem: y Opera mea. Hoc dicitur quia ipse cepit facere q postea docere: Act. j. z Dabo illi potestatem super gentes. in finali iudicio in quo perfecti iudicabunt cum christo: q sic habebunt potestatem super gentes iudicandas. a Et reget illas in virga ferrea. id est inflexibili iusticia. b Et tanq̄ vas figuli confringentur: quia tunc peccatores in infernum retrudentur. c Sicut et ego accepi a patre meo. omnia enim que habet filius habet a patre.

Et dabo

Dabo illis stellã ma. Stella matutina lucifer: qui ortus diem nunciat. i. christus qui resurgens fidei lucem ⁊ imortalitatis intulit mundo: dabit ergo stellã matutinam scipsum ⁊ gloriam resurrectionis: vel stella matutina resurrectio prima.

C. III.

c Tangelo ⁊c. Sardis. Principium pulchritudinis qui primus nihil vel parum virtut hz: deinde turpis p vitia: vel hypocrite qui extra pulchri. intus deformes. Vel pncipiũ pulchritudinis ẽ de mũdo exisse.

Scio opera tua. Et scio q in oĩb⁹ opib⁹ tuis queris humanã laudem.

Esto vigilans. Vel ideo vigila: q licet sis mẽte imot⁹: vel in mẽte laudabilis: nõ es tñ pfect⁹: nisi ceteros excites: vl nõ est satis christus confiteri nisi etiam opera feceris.

Non enim inuenio opa t. ple. ⁊c. Dum sine charitate: vel pro laude: vel q: cõmittit criminale.

Audieris. A sanct patrib⁹: q: q i vno offendit oĩus reus est. vel: recepcrt mercedẽ suã. vl: charitatẽ ãt nõ hẽaz nihil sũ.

Non inquinauerũt vesti. sua. Vestẽ imortalitatis ⁊ innocentie: q̃s acceperunt in baptismo vel sua bona opera.

Non delebo. Delet reprobos. sm illud: Induarunt dñs cor pharaonis.

De libro vite. Liber vite pscientia dei est: in qua omnia constantia.

Cõfitebor no. eius. Discens: venite benedicti patris mei. vel: hic dedit mihi mãducare ⁊ bibere.

Nicolaus

a Et dabo illi stellam matutinam. i. corpus gloriosum dote claritatis refulgens. b Qui habet aures. exponatur vt. s.

c Tangelo ecclie sardis. Dicũt expositores aliq̃ q iste fuit sanct⁹ mellito: quẽ asserũt circa tpa illa fuisse sadensez episcopũ: ⁊ ibidẽ martyrio ꝯsũmatũ hoc allegãtes ex eccliastice hystorie. v. libro. xxiiii. ca. Sz salua cor reuerẽtia hoc nõ hz ibi sz q fuit eunuchus: ꝓpter regnũ celoꝝ castitatẽ ꝯseruãdo: ⁊ q plen⁹ spũ sancto i ciuitate sardensiũ regescit expectãs aduentũ dñi. Et dato q cũ istis q̃ ibi dicunt de ipso q fuerit martyr ⁊ epc̃s. hoc tñ nõ est ad firmandũ eoꝝ dictũ sz magis ad ẽdifiãdũ nã in tertu subdit: Nomẽ habes q vivas ⁊ mortu⁹es: qđ de tã scõ epõ nõ videt ꝟificari: nec etiã de pplo sibi subdito: q: culpa subditoꝝ redũdat in plãtũ: ⁊ tpe sci plati solẽt in pplo subdito vitia magis cuitari: ꝓpter qđ videt melius dicendũ q fuerit alĩ⁹ cõs sardensis: q nõ fuit tãte sanctitat. nã tũc tpis sicut dictũ ẽ. s. frequẽter epi mutabant. Sic g̃ ꝓcedit: q: ꝑmo ponit peccatoꝝ reprehẽsio. secũdo paucoꝝ cõmẽdatio. ibi: Sed habes. Circa ꝑmũ dr: d Hec dic q hz septẽ spũs dei. i. vniuersitatẽ angeloꝝ sibi assistentẽ. e Et septẽ stellas. i. vniuersitatẽ episcopoꝝ: vt dictũ est. s. j. ca. f Scio opa tua. q: nihil latet me. g Quia nomẽ habes q vivas. i. sanctitatẽ apparentẽ ⁊ famã. h Et mortu⁹es. spũaliter �sm ꝟitatẽ. i Esto vigilãs. ad cognitionẽ defectuũ in te ⁊ tuo grege. k Et ꝯfirma cetera. i. tibi subditos ꝟbo ⁊ exemplo. l Que moritura erãt. pp̃ls enim de facili ad peccata labit: nisi erẽplo ⁊ ꝟbo p̃latoꝝ sustentet. m Nõ enim inuenio opa tua plena. i. pfecta: s magis defectiua. n In mẽte ergo habe q̃liter accepis ⁊ audieris. s. doctrinam rpi per eĩ⁹ ap̃los veros. o Et serua. ope adimplẽdo. p Et penitentiã age. de omissiõe bonoꝝ ⁊ cõmissionẽ maloꝝ. q Si g̃ vigilaueris i. diligẽs fueris circa dicta: r Veniã ad te. in morte. s Tanq̃ fur. q: nihil incerti⁹ hora mortis. t Sed habes. Hic ꝯfir ponit cõmẽdatio paucoꝝ: cũ dr: Sz habes pauca noia i sardis q nõ ĩgnauerũt vestimẽta sua. q. d. multitudo subditoꝝ tuoꝝ maculata ẽ p peccatũ. u Et ambulabũt mecũ in albis. s. illi q nõ sunt p peccatũ maculati: ⁊ p albedinẽ vestis intelligit stola glorie ⁊ imortalitatis. Et q: nõ est acceptio psonarũ apud deum. ideo subdit: x Qui vicerit sic vestiet ⁊c. q. d. nõ solũ isti: sed q̃libet vicerit mundũ carnẽ ⁊ diabolũ: stola glorie vestiet. y Et nõ delebo nomẽ eius de libro vite. est aũt liber vite: dei ꝑdestinatio: in quo nullus scriptus

Hec dicit. Quasi. d. labora de cõuersione fratrum sicut cepisti: q: in eo quod promisi: quodcunq̃ petieritis pa. in no. m. d. vo. sum verax i promissis. vnde scire potestis q multos cõgregabo vobis sicut desideratis.

Claudit. Vt queramus. Aperit vt inueniamus: vt inquisitor fructuz accipiat sudoris sui: ⁊ largitor gratias sue bonitatis habeat.

Ecce dedi co. ⁊c. quia modi. ⁊c. Merito dedi quia aperte non poteras habere per te: quia modicam habes virtutẽ.

Obstium. Corda hominuz prius dura. Vel scripturas obscuras. Vel meipsum qui sum verum ostium ad vitam. vñ discipuli, phibiti loqui ⁊ cesit dicerunt: Non possumus que vidimus non eloqui:

Iudeos. Hoc nomẽ pdiderunt: duz de christo dixerunt: hunc nescimus.

Mentiuntur. Mituntꝰ cõprobare ꝟbis ⁊ q̃busdam simulationibus.

Ecce fa. il. vt ve. ⁊c. Parati imitari opera tua per similitudinem humilitatis. s.

Scient ⁊c. Extra positi nõ crediderũt deũ diligere eccliam: quã permittebat affligi: quod nũc faciet fidez dilectionis. i. certitudinẽ ne succumbatis: q: venio ad remunerãdũ.

Seruasti ver. patiẽ. Preceptum de patiẽtia: quod in me ostendi oranspro persecutoribus.

Ab hora tentatio. que ven. ⁊c. Scilz vel generalis persecutionis in christianos statiz post neronem future: vel vltimo tempore antichristi.

de lyra

simplr dicit: q: finaliter saluabit. dicitur tñ deleri �sm qđ qñ cadit a iustitia: ⁊ rescribi gra recuperata.

z Et cõfitebor nomẽ eĩ⁹. i. q vere sit xp̃ian⁹. a Qui hz aurẽ ⁊c. exponat vt. s. b Et angelo philadelphie. Sicũt expositores cõiter q iste fuit q̃dratus de q̃ dicit. iiii. ecclĩastice hystorie libro. iii. ca. q fuit hõ sacris lris valde intelligẽs: ⁊ multa scripsit ad fidei xp̃i declarationẽ ⁊ infideliũ cõfutationẽ. Sic ergo ꝓcedit: q: ꝑmo ponit eĩ⁹ cõmẽdatio. secũdo p ipsũ infideliũ ꝯuersio. ibi: Ecce dabo. tertio ꝑmiũ ꝓmissio. ibi: Qui vicerit. Circa primũ dr: c Hec dic sanct⁹ ⁊ ver⁹. i. xp̃s q ẽ sanct⁹ sanctoꝝ: Dañ. ix. ⁊ ipsa ꝟitas: Joh. xiiii. Ego sũ via ꝟitas ⁊ vita. d Qui hz clauẽ dauid. i. potestatẽ aperiẽdi intellectũ scripturarũ: Luc. xxiiii. Aperuit illis sensum ⁊c. e Qui apit ⁊ nemo claudit ⁊c. q: nullus põt impedire ab intellectu scripturarũ eos q̃s vult erudire: nec aliquis põt eos intelligere nisi ipso reserante. f Scio o. t. i. approbo. g Ecce de. co. te ostiũ aptũ. ad scripturas intelligendũ: vt pdicti ẽ. h Nõ ne. c. põt. i. te impedire a doctrie ꝟitate. i Quia mo. ha. vir. q. d. q: nõ dedi tibi graz miraculoꝝ sicut multis aliis episcopis illi⁹ tpis recõpensaui tibi i intellectu sacrarũ scripturarũ excellẽti. l Et seruasti ver. meũ. ope ⁊ doctria. l Et nõ ne. no. meũ. i pscutiõe fidelium. m Ecce dabo. Hic ponit ꝯfir infideliũ ꝯuersio p ipsũ. in dioceſi enim sua multi habitabãt iudei quoꝝ plures per eĩ⁹ doctrinã fuerũt ꝯuersi: ⁊ hec est qđ dicit: Ecce dabo de synagoga sathanc. i. aliquos de iudeis: quoꝝ ꝯgregatio dr synagoga sathane ꝓ illo tpe: q: post resurrectionẽ xp̃i ⁊ ascẽsionẽ ad celos ⁊ pdicationẽ ap̃loꝝ manebãt i infidelitate. n Qui dicũt se iudeos ẽ ⁊ nõ sũt. hebrei enim vocati sũt iudei a iuda patriarcha a q̃ descẽdit xp̃s �sm carnẽ. ⁊ iõ postq̃ negauerũt xp̃m: nõ remãsit in eis res huius nois: sz in christianis ꝯfitẽtib⁹ xp̃m de tribu iuda venisse: circũcisi spũ ⁊ non carne: ꝓut q dr Ro. ii. Nõ enim q i manifesto iudeus est neq̃ q̃ in manifesto in carne ẽ circũcisio: sz q in abscõdito iudeus est: ⁊ circũcisio cordis i spũ: nõ lra. o Ecce faciã illos vt veniãt ⁊ adorẽt ante pedes tuos: q: plures de iudeis vt dictum est cõuersi fuerũt ad xp̃m hũiliantes se coram eo ⁊ eĩ⁹ ministro q̃drato. p Et scient. per illuminationẽ fidei. q Quia ego dilexi te. ꝓmouẽdo nõ solũ ad fidẽ catholicã: sed etiã ad episcopalẽ dignitatẽ. r Quia seruasti verbũ patientie mee. verbo ⁊ opere. s Et ego te seruabo ab hora tentationis que ventura est in vniuersum orbez: per imperatores romanos dñantes toti orbi ⁊ vbiq̃ fidem catholicã psequẽtes. Sed ꝯtra hoc videt.

Tentare ⁊c̄. Sicut in sequētib⁹ sexto sepius ordine: sic ⁊ hic in sexto angelo nouissima designat persecutio: in qua quidaz iudeoꝝ sunt decipiendi: quidā helie monitis legē spūaliter impleturi hostem creduntur victuri.

Ecce ve. Tēptatio ꝺ̄o venict: sz ne succūbatis: qz venio ad remunerādū.

Columnam. Firmum in se ⁊ sustentantē alios verbo ⁊ exēplo.

Nō egredietur. Luz sit deo certus nūer⁹ suoꝝ si quis labit: ali⁹ misericordia eius subinducitur: sicut per superbiā iudeoꝝ gentilitas subintrauit.

Filius iunior. i. gētiliuz populus exierat: sed morte vituli saginati. i. cruore christi reconciliatus non exibit amplius.

Noue. Ubi nihil vetustatis: ꝧ plena visio pacis.

De celo. De pformitate celestiuz creaturarū.

Testis. Eoꝝ que audiuit a patre intrepidus. Vel cui fides est adhibenda in omnib⁹. Vel testis operū ukoꝝ apud patrē.

Et verus. Veritas ē quia per euz promissa patris complentur.

Neqz frigidus neqz ca. ⁊c̄. Quia neqz oino fidē ignoras: neqz aperte negas acceptam.

Nicolaus

naz ista psecutio iam fuerat sub duob⁹ iperatoribus. s. nerone ⁊ domiciano: vt hz in legenda beati ioānis euangeliste: qui de precepto domiciani fuit missus in exiliū in insulaz que dr pathmos: i q̄ scripsit hūc librū: ⁊ eodē anno domicianus interfectus fuit. Dicēduz q̄ iz psecutio xp̄ianoꝝ p istos impatores transisset. tū maior erat futura p aliqs alios sequētes: de qua loquit hic Johes per modū futuri: ⁊ anteq̄ veniret iste fuit assumpt⁹ a dño. ideo subdit: a Ecce venio cito. ad te accipiēdū. b Tene qđ habes. i. gfaz tibi datā. c Ut nemo accipiat coronā tuā. cadētib⁹ enim aliqb⁹ a iusticia in pūti: alij eis subrogandē: sicut pz in legēda. rl. martyrū: qz vno ex eis cadēte: clauicularij⁹ subrogatus fuit ⁊ ei⁹ coronā accepit. d Qui vicerit. Hic ꝓmissio ꝓmissio. istud tū ꝓmiū videt cē augmentū gfe in pūti tpe. Dicit igit: Qui vicerit. malignū: e Faciā illū columnā. i. fortē ⁊ potentē in fide: nō solū pro se: sed etiā pro aliis ꝓfortādis ⁊ suētādis. 6m hūc modū petrus ⁊ iacobes colūne dicunt: Bal. ij. f In tēplo dei mei. i. in ecclia militante: vt patebit ex sequētib⁹. g Et foras nō egrediet amplius. p apostataz: nec p crēōlicationē. h Et scribā sup eū nomē dei mei: qz tales in scriptura dicunt dii: ps. lxxxj. Ego dixi dij estis. qđ exponēs saluator Joh. x. ca. dicit: illos ad qs fact⁹ ē sermo dei deos dixit. rcpūtat enim in ecclia pōnam dei. i Et nomē ciuitatis dei mei noue hierlm. i. ecclie militantis: qđ pz ex hoc qđ subdit: l Que descen. de celo a deo meo. nā ecclia militās regit ⁊ ordinat a spū sancto. Notādū ꝺ̄o q̄ xp̄s inq̄ntū hō loqr hic nominās deū suū ⁊ nomē meū nouū: qz dicit xp̄ianus a xp̄o: qđ nomē nō habuit a ꝓncipio lz vocat⁹ fuit iesus in circūcisiōe: Luc. ij. sz post baptismū interhoies vocat⁹ est xp̄s: ⁊ silr ei⁹ fideles a ꝓncipio nō fuerūt vocati xp̄iani: sed tm̄ discipuli: postea fide diffusa vsqz in antiochiaz fideles ibi multiplicati. ꝓmo vocati sūt xp̄iani: vt habet Act̄. xi. l Qui hz aurē ⁊c̄. exponatur vt. s. m Et angelo laodicie. Hec est septima pars ꝓncipalis in qua scribit episcopo laodicēsi: quē aliq expositores asserūt fuisse sanctū segarē: hoc allegātes ex. v. libro ecclīastice hystorie. xxiij. ca. Sz salua eoꝝ reuerētia nō nolat ibi episcop⁹: sz sacerdos ⁊ martyr: ⁊ ibi dicit q̄ laodicie rege scit. plures aūt alij ibidē nolati sub nolle epi exprimunt. Dato tū q̄ fuerit laodicie eps. nō habet ꝓpter hoc ꝓpositū: sz magis vt videt oppositū. nā illud qđ sequit in tertu: Quia tepidus es ⁊ nō calidus nec frigid⁹ incipiā te euomere ex ore meo: nō videt ꝓuenienter sibi applicari: qz ex feruore charitaꝝ obtinuit palmā martyrij: nec etiā ppl̄o sibi subiecto: rōnib⁹ ꝓdictis in cōsilib⁹ articulis. Ideo saluo meliori iudicio dico q̄ fuit ali⁹ minoris pfectiōis existens. tūc enim vt ꝓdictū est sancti epi frequēter occidebant vel in exiliū mittebantur: ⁊ succedebāt eis alij min⁹ dcuoti. Sic ergo ꝓcedit. qz ꝓmo ponit culpe reprehēsio. secūdo salubris monitio. ibi: Suadeo tibi. tertio ꝓmij ꝓmissio. ibi: Qui vicerit. Circa ꝓmū dicit: n Hec dr amē. aduerbiū ē hebraicū. ⁊ sigt idē qđ vere: ꝓpter qđ attribuit xp̄o: q̄ dicit de seipso Joh. xiij. Ego

Utinā frigidus. Nō optat eū frigidū simplr: sz talē de q̄ maior spes habetur. Incipiam te euo. Rem mirabilē dicturꝰ q̄ tepidi excōicandi essent: qz ab holb⁹ boni credebant: dicit se veracē in oib⁹ vt in hoc sibi credatur: ⁊ si illi resipiscere voluerit ꝓmittit ꝓseruationē: qz dedit primā fidē.

Ex ore meo. De ore euomit q̄ deteriora ꝓcipitat: vl̄ q̄ ipenitēs morit.

Diues sum. Purgatus in baptismo: vel diues scientie diuine: vel secularis.

Suadeo tibi. Quia talia opera non perducūt ad salutem.

Non appareat cō. Modi⁹ est hic erubescere coraz paucis q̄ in futuro coram omnibus: vel non dimittaz pro erubescētia.

Collyrio. Oculi vt videamus inungentur: cum ad cognoscendā veri luminis claritatem intellectus nostri aciem medicamine bone operatiōis adiuuamus.

Collyrio inunge. Preceptum domini illuminans oculos: vl̄ iunge dono spiritus san. mentē quā terrena cōclusērant.

Ecce ego sto ad o. ⁊ pul. Expecto: vl̄ ispiro: vel p ꝓdicatores voco.

de lyra

sum via veritas ⁊ vita. o Testis fidelis. paterne maiestaꝝ: 6m q̄ dr Joh. iij. Qđ scimus logmur ⁊ quod vidimus testamur. p Qui est ꝓncipiū creature dei. nā oia p ipsū facta sūt ⁊ sine ipso factum est nihil: Joh. j. q Scio opa tua. cē supple imperfecta. tō subdit: r Quia neqz frigidus es. deuitās trāsgressiones pene timore.

s Neqz calidus. i. plens ꝓcepta mea feruore charitaꝝ. t Sz qz tepidus es. i. tard⁹ ad bonū: accidiosus ⁊ otiosus. u Incipiā te euo. i. a me te eiicē sicut qđ abominabile. nā otiositas oiuz vitioꝝ ē sentina. x Quia dicis. te falso iactādo de meritis. y Qꝺ diues sū. scia ⁊ virtute. z Et locupletat⁹. ex exercitio doctrine. a Et nulli⁹ egeo. i. doceri ab aliquo. b Et nescis qz tu es miser. p carētiā gfe. c Et miserabilis. p reatū pene. d Et paup. bonis spūalib⁹. e Et cecus. qz nō vides tuos defect⁹. f Et nudus. i. virtutib⁹ spoliat⁹. g Suadeo tibi. Hic ꝓfir ponit salubris monitio: cū dr: Suadeo tibi emere a me. opib⁹ bonis: h Aurū ignitū. i. sapientiā charitate accensaz. aliter iflaret p superbiā. Sz ꝺ̄o hoc dictuz vł aplꝰ dicere Ro. xj. Si aūt gfa: iaz nō ex operib⁹: alioquin in gratia iaz non est gfa. charitas aūt idē est cuz gfa: vel ei inseparabiliter annexa: ⁊ per ꝓfis non emit per opa. Dicendū q̄ gfa vno modo accipit pro habitu alaz gratam faciente deo. alio modo ꝓmotiōe diuina qua mouet alam ad bonū supernaturale: sicut motione generali mouet oia ad bona sibi cōnaturalia. Silr meritū dupliciter accipit. vno modo pro merito cōdigni. alio modo ꝓ merito cōgrui. si aūt accipiat gfa primo modo ⁊ oino prima: sic nō cadit sub merito cōdigni: ⁊ sic itelligit dictū apli ꝓallegatū. tū habens gfaz primaz ex operib⁹ mereť de cōdigno ei⁹ augmentationē. ꝓma tū gfa bene cadit sub merito ꝓgrui: qz si hō faciat qđ in se est se disponēdo ad gfaz: cōgruū est q̄ de⁹ illi infundat eaz. si aūt accipiat gfa. secūdo modo: sic nō cadit sub merito: sz ꝓcedit oē meritū cōdigni ⁊ cōgrui. talis enim influxus diuin⁹ cōiter fit oib⁹ hoib⁹ q̄diu sūt in vita pūti: sz aliqui sequunt hūc influxū p conatū liberi arbitrij se disponētes ad supnaturale bonū: ⁊ sic merent de cōgruo gfaz habitualē sibi infundi a deo: ⁊ p eā ei⁹ augmētationē de ꝺdigno. alij ꝺ̄o nō sequunt: ꝓpter qđ demerent sibiipsis relinqui: ⁊ vlteri⁹ in pctā labi per defectibilitatē liberi arbitrij. sequit: i Ut locuplex fias. diuittis spiritualib⁹. k Et vestimētis albis induaris. i. virtutib⁹. l Ut nō apparet confusio nuditatis tue. coꝝ deo ⁊ angelis scis. m Et collyrio iunge oculos tuos. i. gfa spūs sancti qui illuminat oculos mentis. Dicit aūt Inunge. qz lz gfa sit a solo deo data. tū in ptāte hois est vt sibi det: qz pōt se ad eā disponere mō dicto. n Ego qs amo ar. ⁊ castigo: sicut pater filios dilectos. o Emulare ḡ. i. imitare bonos. p Et pe. age. de peccatis perpetratis. q Ecce sto ad ostiū. cordis hūani. r Et pul. ad bonū supnāle monēdo. s Si qs au. vocē meā. monitiōi mee ꝓsentiēdo. t Et apc. mihi ianuā. p conatū liberi arbitrij ad bonū. u Introibo ad illū. s. p gfaz gratū faciēte hitādo i illo. x Et ce. cū il. ⁊ ipe me. nā de⁹ tali hoie dlectat ⁊ ipse i deo.

Sedere mecum. Judicare in illis in quib⁹ sedeo ⁊ iudico: hec de ꝓlatis ⁊ per prelatos de subditis. Sicut ⁊ ego vi. Quia victoria ⁊ sessio eius est causa victorie ⁊ sessionis eor. C. IIII.

p Post hec vidi. Hec visio de reuelatiõe mysterior: correctos enim competenter sequitur secretor reuelatio.

Hec visio põt appellari reuelatio mysteriorum que spiritu aperiuntur.

Post hec vidi. In hac secũda visiõe agit descendente i throno ⁊ de ornatu ei⁹: ⁊ de agno apiente librũ. i. diuinã dispositionez: de repatiõe humani generis: ⁊ de soluẽte. vij. sigilla. i. obscuritates: vt cum viderim⁹ deũ tantã intelligentiã scripturaruz impendisse hoib⁹: grati ei simus: ne pro eo pati formidemus.

a Visio hec nõ prima ſz secũda ponit: qz iaz suos inuitat ad tribulationes quas nõ valent pati: nisi neglecta pri⁹ corrigantur: qõ fuit i prima correctiõe.

Fere hec tota visio de fidelibus vltimis agit: qõ multũ valet ad animationem ꝑsentiuz: pauca etiaz de his inducit qui ante incarnationem christi passi sunt: qõ ad idem valet. b,p,c In celo. Id est: scriptura que est via ad vitam: vl xp̃s ẽ ostiũ cui⁹ mysteria añ clausa: mõ apta his q fide ⁊ ope sunt celũ.

Tanq̃ tube. Non dissentientis a rationalitate mea dando rationes.

Ostendam tibi. Que iam ꝓterierũt dicit q̃ adhuc oportet fieri: vtpote in eodẽ statu quo ceperint pmãsura: vel post correctionem oportet videre secreta per que animenť in pr̃elia. Vel que oportet fieri cito post hec. i. in vltimis fidelibus. Vel post hec fui in spiritu.

Statim fui in spi. Nõ repugnaui: sed abieci curam toti⁹ terreni taz.

Et ecce sedes. Adatores in qb⁹ sedet de⁹ ⁊ iudicat: sedet etiã i subditis.

Nicolaus

a Qui vicerit. Hic vltimo ponit p̃mii ꝓmissio: cũ dr: Qui vicerit. insultus mũdi carnis ⁊ diaboli: b Dabo ei sc. mecũ in throno meo. i. getem in celesti regno. c Sic ⁊ ego vici. p passionẽ meã. d Et sedi cũ pre meo. Adarci vlt̃. Assumpt⁹ est in celũ ⁊ sedet a dextris dei. e Qui hz aures. exponat vt. s̃.

C. IIII.

f Post hec vidi ⁊c. Descripta visiõe beati Joãnis que respicit informationẽ septẽ eccl̃iarũ asie spal̃r. Iz ex p̃nti respiciat aliarũ eccl̃iarũ informationẽ: vt p̃dictũ est. hic p̃nr ponunt visiones eiusdẽ respicientes directe informationẽ toti⁹ eccl̃ie gnal̃r. naz in spũ sub qbusdã imaginibus vidit decursuz eccl̃ie ab aplor tpe vsq̃ ad finẽ mũdi: q̃ntũ ad tribulationes: ꝓsolationes ⁊ imutabilitates notabiles. quarũ tñ alique iaz p̃cesserũt ⁊ alique sunt future. visiones aũt istas imaginarias beat⁹ Joãnes scripsit. intellectũ tñ earũ nõ expressit. Iz ad plenũ itellexerit. aliq̃ tñ iterposuit p q̃ dat via ad reliqua aliq̃l̃r capiẽda: sicut. s̃. j. ca. dixit: Septez candelabra aurea septẽ eccl̃ie sunt ⁊ septẽ stelle septẽ angeli. i. epi earũ: ⁊ filr in sequẽtib⁹ aliq̃ dicit: Iz raro ad aperiendũ aliqualr itellectum occultor: vt patebit in locis suis dño p̃cedẽte: ꝓpter qõ itellect⁹ litteralis nõ est ille qui per voces significat imediate: sz ille q p imagines significat: sicut Judicz. ix. dicit q̃ ligna dixerũt ad arborẽ rhamnũ: veni ⁊ impa nobis: sensus lr̃alis nõ est de arboribus vel lignis: sz de viris sichem p ligna significat q fecerũt sup se abimelech regẽ. Sciendũ etiã q̃ iste visiones nõ distinguunt ex pte tpis in quo facte sũt: qz Joãnes totũ vidit vna die: qõ pz p hoc qõ dicit. j. ca. Fui i spũ implẽde: vt magis videbit inferi⁹ ꝓsequẽdo. Residuũ igit huius libri i duas partes diuidit. qz p̃mo ponit modus huius visionis. secũdo cursus ipletiõis. ca. vj. Circa primũ sciendũ q̃ tota trinitas reuelauit apocalypsim homini christo. christus aũt ioãni p angelũ i eius ꝓsona loquẽte. christus enim hõ supior est angelis: ꝓpter vnionẽ ad suppositũ diuinũ ⁊ plenitudinẽ gr̃e: Iz sit minor angelis rõne nature humane. p̃m q̃ dicit Heb. ij. Igit p̃mo ponitur maiestas dei reuelantis. secũdo dignitas hois xp̃i reuelationẽ recipiẽtis. ca. sequẽti. primũ declarat ex tribus. s. ex imperiali throno ⁊ ex nobili ꝓsortio. ibi: Et in circuitu sedis: ⁊ ex reuerẽti obsequio. ibi: Et requiez nõ habebãt. Circa primũ dicit beat⁹ Joãnes: Post hec vidi ⁊ ecce ostiũ apertũ i celo. Sic enim videbat imaginarie ac si ostiũ celi aperiret: per qõ designabat q̃ decursus eccl̃ie sibi reuelabat: que celum in scriptura nominat. p̃m q̃ dicit Bregori⁹ homel. xxvii. Regnũ celor p̃tis tẽporis ecclesia dicitur: i qua doctor qui mandatũ soluit minimus vocat ⁊c. g Et vox prima ⁊c. in quo notatur auctoritas angeli loquentis: vt dictũ est. s̃. j. ca. h Ascẽde huc. ad videndũ eccl̃ie decursum. ideo subditur: i Et ostendã tibi que oportet fieri post hec. ex ordinatiõe dei que nõ põt frustrari. k Post h

vbi alis: vel quidaz ita erãt apti: vt cõpetenter deus sederet ⁊ gesceret in eis.

Sedens. Christ⁹ supra iter cãdelabra ambulãs: nũc sedẽs. i. iudicãs merita singulor: de q̃ digne facit his memoriã: quos hortatus est ad pugnaz.

Qui sedebat. Ubi tm̃ boni sunt: non est opus iudicare. i. discernere, vbi boni ⁊ mali: ibi discretione opus est.

Similis erat aspe. Prius incognitus p carnem mundo apparuit cõfringens inimicos: robur suis tribuens.

Jaspidis ⁊ sar. Per colorẽ duor lapiduz notat deũ ⁊ hominem.

Et iris. Quasi vidi ꝓparantes se ad hoc vt acciperẽt deũ sessorem ⁊ ne deficerẽt: vidi auxilium: hoc est: iris erat in circuitu sedis similis visioi ⁊c. i. par. i. ꝓpiciatio dei: que est in circuitu: vt ꝓtegẽs: quã ⁊ baptism⁹ qui est viridis color: ⁊ sanguis xp̃i facit qui est rubeus color. Vel his coloribus notat iudiciũ aque ꝓteritum: ignis futurum in quibus suos saluabit.

Smaragdine. Per colorẽ viridez smaragdi q color est aquaticus, baptismus intelligit. Per ruborem eiusdem dona spiritus sancti in baptismo accepta per que cõburuntur peccata.

Viginti quattuor se. Duodeci, ppbe. xij. aplũ q̃uis ꝑtes vtriusq̃ ordis. Doctores al's dicuntur. xxiiij. al's. xij.

Oẽs doctores veteris siue noue legis dicunt. xij. pp fidẽ trinitaz quã annũciat. iiij. ptib⁹ mũdi. vel. xxiiij. fiunt: p. vj. iiij. Sex referunt ad opa: q̃. vj. dieb⁹ fecit: q̃ttuor ad euãgelia. i. hec que in nouo ⁊ i veteri te. opa dei colit.

Circumamicti sto. ⁊c. Peccata teguntur ⁊ albent virtutibus.

Corone. Id est: victoriam p sapientiã ⁊ charitatẽ etiaz ad inimicos.

De thro. Id ẽ: ecclia. i. eã pluit fulgura. i. miracla q̃ terrẽt ⁊ illuminãt.

de lyra

statim fui in spiritu. visionez imaginariaz intelligẽdo. l Et ecce sedes posita erat in celo: per quã sedez intelligitur auctoritas ⁊ potestas dei ecclesiaz regentis. m Et supra sedẽ sedens. s. deus trinus ⁊ vnus. n Et q sedebat similis erat aspectui lapidis iaspidis ⁊ sardinis. tales apparitiones fiunt ꝑm cõuenientiaz ad id quod reuelatur. Deus autem sic apparebat vt gubernans ecclesiam militantez. circa quã se habet vt consolator ⁊ charitatis incensor: ꝓpter quod in primitiua ecclesia super apostolos misit spiritũ sanctũ in similitudinez ignis. ideo dicitur hic coloris iaspidis. i. viridis: qui color est cõfortatiuus visus: ⁊ sardinis. i. rubei coloris qui ꝓpter similitudinem ad ignez signat incendiũ charitatis. o Et iris erat i circuitu sedis. per quẽ designat fedus dei ad ecclesiaz suã. naz iris signuz est federis inter deum ⁊ terraz: vt dicit Gen. ix. p Similis visioni smaragdine. Smaragdus autẽ est viridis coloris: ⁊ hic est vnus de coloribus iridis: ⁊ sic apparebat ille iris imaginarius q̃ color viridis intensior ceteris videbatur. in quo designatur consolatio dei suis electis affutura: maxime in tribulationibus ecclesie futuris. eo q̃ viridis color est cõfortatiuus visus. q Et in circuitu sedis. Hic cõsequẽter describit dei maiestas ex nobili cõsortio. cuz dicitur: Et in circuitu sedis sedilia viginti quattuor. Per que designantur vniuersę cathedrales ecclesie: que licz sint multe. tamen sub tali numero designantur ꝓpter concordantiam noui testamenti ad vetus: in quo legitur. j. Paral. xxv. q̃ sanctus dauid volens augmentare cultum diuinum statuit viginti quattuor sacerdotes in templo per hebdomadas successiue ministrantes. in sacra enim scriptura frequenter ponitur determinatus numerus ꝓ indeterminato: sicut. s̃. dictum est. j. ca. q̃ per septem spiritus dei intelligitur multitudo angelorum sanctorum: ⁊ sic dicit Bregori⁹ homel. xxv. q̃ per septem demones vniuersa vitia figurantur. r Et supra thronos viginti quattuor seniores sedentes: per quos designantur vniuersi episcopi in quibus debet esse etatis ⁊ morum maturitas. s Circũamicti vestimentis albis. nam in ipsis debet refulgere castitas. t Et in capitibus eorum coronas aureas. nam in mentibus eorum que dicuntur capita respectu virium sensitiuarũ debet refulgere sapientie claritas que per aurũ frequenter in sacra scriptura designatur. u Et de throno. s. dei. x Procedebant fulgura ⁊ voces ⁊ tonitrua. i. coruscatio mirabiliũ ⁊ denũciatio premior ꝓ bonis op̃ib⁹: ⁊ terror supplicior ꝓ malis. Ista vo tria in p̃mitiua eccl̃ia ⁊ post tempor⁹ multis ꝓcedebant a deo eccl̃ie prelatis. y Et septem lampades ardentes ante thronum. s. dei. z Que sunt septem spiritus dei. ⁊ exponendo quid per lampades septem intelligat: apit aliqualiter ad alia capienda. dicuntur autem hic septem spiritus dei septez dona spiritus sancti parata dari disponentibus se. ideo dicuntur ante dei thronum esse: vel per septẽ spiritus intelligit vniuersitas sanctor angelor

Septem. Lampades lampa. dona spiritus sancti: que accendunt ꝛ illuminant: parata omnibus illis qui sunt sedes dei.

In cōspectu. Quia intelligunt sacramentum ꝛ rem sacramēti nec recipiunt nisi quos ydoneos viderint ꝛ cognouerint.

Mare vitreum. Baptismus sinceritate fidei lucidus: post quez tribulationis igne electi ducuntur ad firmitatez bonorū operum: sicut ex aqua durescit chrystallus.

In medio. Planiciez quandā ad similitudinē iudicis: qui habet plateaz latam ꝛ spaciosaz vbi sedet ꝛ iudicat iudicia.

Sedis. Hierusalē vel sustētatores: vt hō vt vitulus: vt leo: vt agla.

c Quattuor. Propē officium quadrifarie predicationis.

Animalia. Christ⁹ qui natus est passus resurgens ascendens. Fideles quoq; rōnales ꝛ māsueti: vt homo. Sine terrore ferētes aduersa: vt leo. Se ipse mortificātes vt vitulus. Celestia petētes vt agla.

Plena oculis.

Esaie.6.b Memores p̄teritoꝝ peccatoꝝ: ꝛ cauētes sibi i futurū: vel habentes cognitionē de his que deꝰ fecit: vel facturꝰ est in fine mundi: vel veteris ꝛ noui test. vel placent deo ꝛ hoibꝰ.

d Leo mortuꝰ nascit: die tertia voce patris vnificat: sic ꝛ xp̄s die tertia resurrexit: ꝛ resurgere oportuit: quia mortuus fuit: ꝛ mori potuit: qz homo ꝛ cum homo ꝛ mortuus resurgere oportuit: quia aquila. i. deus.

Quia ezechiel qui quod futuruz erat preuidit: priꝰ hominē posuit: post leonem: quia christus in p̄dicatione leo fuit: post vitulus: quia sacrificatus fuit: tandem aquila: quia ascendit in celos. Joānes impleta videns: leonez preponit quasi fundamentū totius fidei.

Et quattuor a. fin. c. h. al. Quasi ad hoc vt ista de christo predicarēt bene instructi erant.

Alas senas. Prima ala lex naturalis. Secunda lex moysi. tertia ꝓphete. quarta euangeliū. quinta institutiones apostoloꝝ. sexta quorūcūq;

sunt septem spiritus dei. Et i cōn
† ſ. dediti cōtemplationi celestiū ꝛ accipientes curā vel recordationē de subditis
ſpectu ſedis† tanq̄z mare vitreū ſi
mile crystallo. Et in medio sedis ꝛ
ſ circunquaq; velut excubie ſ alata ꝛ inanimantia.
in circuitu sedis quatuor anima/
ſ ꝓpter officium
lia plena oculis ante ꝛ retro. Et
animal p̄mum simile leoni: ꝛ secūdum animal simile vitulo: ꝛ tertium aīal habens faciez quasi hominis: ꝛ quartū animal simile aq le volanti. Et quatuor animalia singula eoꝝ habebāt ꝙlas senas: ꝛ in circuitu ꝛ intꝰ plena sūt oculis. Et† requiē non habebāt† die
†ſ nō cessabāt †ſ in p̄spis vel in aduersis: vel cōtinue
ſ ter qz trinitas in personis
ac nocte dicētia: Sanctꝰ: sanctus
ſ semel quia vnitas in maiestate.
sanctus: dōminus deus omnipo
ſ sine principio ſ immutabilis
tens: qui erat ꝛ qui ē: ꝛ qui vēturus est. Et cūz darēt illa† anima
†ſ i. quia attribuerent ꝛ p̄siterent ꝛ predicarent.
†ſ predicatores vbiq;

vt Aug. Brego. Ambro. p q̄s ecclia alta petit: ꝛ a qbꝰ p̄dicatores accipiūt totiꝰ p̄dicatiōis fundamentū. Vel sex ale cognitio operum dei factoruz. vj. diebus: quoꝝ noticiā in altū subleuant: qui in eis bene operantur.

In circuitu ꝛ intus. Vel p litterā simplices: p allegoriā p̄fectiores instruunt. Vel quia in medio: in finibus terre illuminant.

†ſ fidei sue in resur. vel in ascensione †ſ operationis.
lia quatuor† gloriam †ſ ꝛ honorez
ſ honore operationis: vel in ascensione
ꝛ benedictionem ꝙsedēti sup thronum viuenti in secula seculoruz:
†ſ humiliabāt se ſ oēs iudices veteris ꝛ noue legis
† ſ qui supine predicatores: hic iustius iudices
ꝓcidebāt vigiti quatuor† senio/
ſ .i. in beneplacito.
res ante sedentē in throno: ꝛ adorabant viuentem in secula seculoruz: ꝛ mittēbāt coronas suas an
†ſ exemplū aliis dantes †ſ dignus es cui referamus
te thronuz† dicētes: †ſ Dignus es
domine deus noster accipe gloriam ꝛ honorem ꝛ virtutē: quia tū
ſ qō supra benedictionē
†ſ iuxta ſ in arte. i. in sapia dei vinebant
creasti omnia: ꝛ †propter volūtatem tuā erant ꝛ creāta sunt.

Tūidi in dextera c v.
e sedentis supra thronū† li
ſ diuinam dispositionem
brū scriptū intus ꝛ foris

Plena sunt o. Quia se mundos seruāt ꝛ alios exēplo informant.

Vel plena sunt oculis intus. i. in ꝓscientia mūdi ꝛ in circuitu. i. in ꝓspectu hominū irreprehēsibiles.

Qui venturus est. Filius corpaliter apparebit: tota deitas fidelibus se manifestabit.

Et benedictionem. Superne remuneratōis: vel in exaltatione vt ei oē genu flectat cele. ter. ꝛc.

Et adorabant. Quod a se non habebāt ab illo requirebant voce ꝛ opere.

Dicentes. In secreto cordis attribuētes deo victoriam vitioruz vel tribulationum.

Creasti omnia. Ideo oia ad te referēda: qz oia a te habēt initium.

Inuisibilia etiā vel angelos ꝛ alias: vt spūales esse dicit: cū de ipsis facit a
pios spūaliter creatos. egech.1.d.

Propter voluntatē. i. e. ꝛ creata. Et nō de subito sed quod factum est in ipso vita erat.

Erant. In arte priusq̄ formarentur in opere.

Creata sunt. Visibiliter existendo: quedam ſm spiritualem intelligentiam vel creationem: C. V.

Tvidi in dextera. In filio per quem omnia fecit ad quem totius libri intentio.

e

Liburz. Id est duo. t. que idem sunt: foris scz vetus significās: vel quia forinseca ꝓmittat. Intus scz nouuz significatū: vel quia interdū promittit beatitudinem. vel intus. i. in occultioribus. scz pfectiores: foris in simplicioribus verbis scz minus perfectos.

Vel: liber dispositio diuina: de reparatiōe hoiuz q est scriptꝰ. i. manife/

patriarchales ecclesias signantia. g Die ac nocte dicētia sanctus ꝛc. naz in illis ecclesijs. ꝑmo valde deuote celebratū fuit diuinū officiū diurnū pariter ꝛ nocturnū: ꝛ ponit hic ter sanctus: ad designandū trinitatē psonarū: ꝛ subdit: h Dñs deus oipotens. ad designandū vnitatē essentie. nam tres psone sunt vnus deus ꝛ dñs oipotens. i Qui erat ꝛ qui est ꝛ qui venturus est: p hoc exprimit eiꝰ eternitas que nō apprehēdit a nobis i via nisi per cōparationē ad tres tpis: vt. ſ. dictū est. j. ca. k Et cū darēt. Cōsequēter describit obsequiū diuine laudis q̄ntum ad alias cathedrales ecclias per orbē ꝓstitutas que in diuinis officijs celebrādis sequi debent ordinationē q̄ttuor ecclesiarū patriarchaliū: cū ecclia tū romana q̄ ꝑncipalis ꝛ caput est omniū: ꝛ hoc est qđ dicit: Et cū darent illa aīalia gr̄az ꝛc. l ei seruiendo ꝛ ipsuz collaudando in pluribus modis officioꝝ ꝛ ministrationibus sacramentoꝝ. l Procidebāt vigintiquattuor seniores. i. alie cathedrales ecclesie se eis cōformantes. m Et mittebant coronas suas ante thronum. in signū reuerentie: p hoc ꝓfitentes q̄ habēt a deo claritatez virtutis ꝛ sapientie: que per coronas aureas designant: vt dictū est. ſ. n Dicentes: Dignꝰ es dñe deꝰ noster accipere gloriaz ꝛc. nō est p hoc intelligendū q̄ deꝰ accipiat aliqđ de nouo: vel q̄ ei aliqđ accrescat ex opibꝰ ꝛ laudibus hūanis: ſz q̄ homines ex bñficijs ab eo receptis tenent assurgē ad laudāduz ꝛ glorificandū excellētiā eterne sue maiestatis. o Quia tu creasti oia. de nihilo ꝓducēdo. p Et ꝓpē volū. tuā erāt. i dispositiōe tua ab eterno anteq̄ crearent: sicut domꝰ mālis anteq̄ sit in effectu p̄existit in dispositiōe artificis: ꝛ ſm hoc dicit. vii. metaphisice q̄ domꝰ in mā fit a domo que est in aīa. oia ꝺo creata se habēt ad deū sicut artificiata ad artificē: Sap̄. vii. c. Omniū eniz est artifex omnē habens virtutem ꝛc. q Et creata sunt. i. ꝓducta in effectu in tpe: ꝛ hoc ex diuina volūtate: nō ex nature necessitate.

r Tvidi in dextera sedentis ꝛc. Hic ꝓfr describit C. V.
e dignitas xp̄i hominis reuelationē accipiētis. Et rea quā ꝺmo p̄mittitur, pfunditas diuini secreti. secundo difficultas aperiendi. ibi: Et vidi. tertio inferē dignitas xp̄i. ibi: Et vnꝰ. Circa primū ꝓdicit: Et vidi in dextera sedentis super thronū. Iste sedens est deus trinus ꝛ vnꝰ: vt dcm̄ ē.

s Librum. liber iste est diuina scientia in qua omnia sūt scripta. Sciēdū tamē q̄ in deo ponit duplex sciētia vel potiꝰ vna duplici mō dicta. ſ. scientia simplicis

status int⁹.i.obscure:in veteri testō vt moyses ad vesperū imolabit agnū. ibi manifestās in vltima etate futurā nram repationez p xpi imolationē:z foris euidēter.i.in nouo testō. Signatū. Facte sūt scripture ꝓphetarū clause z obscure:sed per eū post aperte. Sigillis. Id est. Vniuersis obscuritatibus:vel clausis septiformi spiritu:per quē fides aperitur.

Septem. Dicit quia in sequētib⁹ determinabit illa. vij. sigilla.s. album equū:z rufuz:z nigrū:zc. que apta nota fuerūt in exordio ecclie:q̄ fuit alb⁹ equ⁹ supra quē sedit xp̄s z doctrina z exēplo muniuit quā rufus equ⁹ ipugnauit.

Angelū. Sācti patres intellexerūt aliqñ a deo dispositā repationez h.z qñ fieret vidē exoptabant:ℬ quō fieret ignorabāt:donec.s.reuelauit antez̄ fieret quibusdam.

Predicantē. Inquirentē z alijs ānūciantē z pre nimio desiderio tam diu differri cōquerentez.

Apire z soluere sig. Diuinā dispositionē vel vnitas obscuritates scripturarum tollere.

Flebā q̄ nemo. Hoc in persona priorū patruz q̄ non intelligebant: vel dilatam reparationē dolebant. vnde:multi reges z prophete voluerunt videre que vos v.zc.

Et vn⁹ de senioꝛ. Quilibet ꝓpheta qui xpi

ſ.i.munitum ſ.i.vniuersitatibus ſ audiui

signātum sigillis septem. Et vidi

ſ quemlibet priorum patrum

angelum fortem:predicantē voce

ſ implere vel accipere

magna:quis ē dign⁹ apire libz

ſ verba ioannis

z soluere signacula ei⁹? Et nemo

ſ vt angelus ſ vt homo.

poterat in celo neq̄z i terra: neq̄z

ſ ale exute a corpore ſ implere ſ perfecte

subtus terram apire librū:neq̄z

intelligere.vnde:generationē eius quis enarrabit.

respicere illū. Et egō flebam mul

ſ qz oēs inquinati

tum:quoniā nemo dignus iuen

ſ p incarnationē ſ pfecte intelligere

tus est aperire librum:nec videre illū. Et vnus de senioribus dixit

ſ diabolum

mihi: Ne fleueris. Ecce vicit leo

ſ pcedēs a dauid vel firmamentum dauid ſ ad hoc vt aperiat

de tribu iuda. radix dauid apire librū:z soluere septem signacula

† ſ sicut ille ꝓdixerat ſ exegē quo vicit leo z vbi

ei⁹. Et †vidi z ecce i medio throni

z q̄tuoꝛ animaliū:z i medio seniū

† xp̄m q fuit victima ſ certātes adiuuantem

oꝝ †agnum ſstantē tāq̄z occisū

hābentē cornua septem:z oculos septē:qui sunt septez spiritus dei

ſ.i.agnus ſ hō xp̄s

missi in ōmnē terram. Et venit z

ſ ad cognitionē boium p carnē † ſ a verbo sibi vnito

ſ vel de.

accepit de†dextera sedētis i throno

ſ qz

librum. Et cum apūisset librū

ſ .i.predicatores oēs

quātuoꝛ animalia z vigintiquā

ſ oēs iudices

tuoꝛ seniores ceciderūt coram agno habētes singuli cytharas z

ſ leta corda etiā ad dilectionē inimicoꝝ ſ suauiter redolentium

phialas aureas plenas odoꝛamē toꝝ:quē sunt oratones sanctoꝝ:z cantābant canticū nouū

ſ sine pcō ſ qz immunes a pcō

dicētes: Dignus es domine de⁹

ſ vbe accipere

aperire libruz z soluere signacula eius:quoniam occisus es: z rede

z ecce i medio throni ꝛc. Eccīa q̄ a xp̄o tāq̄z throni⁹ possidet:tāq̄z alia pascit:tāq̄z seniores i iudicio ptāq̄ honorat:ipa sup xp̄m edificata. i septē cornib⁹ fortitudis regno exaltat in septem oculis signis z virtutib⁹ illuiat. Tāq̄z oc. Qz etsi mortuus:ex ꝺ̄tute dei viuit. Vl inē suos tāq̄ occis⁹ ē in qb⁹ q̄ttidie mortificat. Cornua se. . z oc.sep. Qz dat regnū qō in cornib⁹ notat. Oculos q: illuiat. Vel cornua eminētiores sancti i capite xp̄o fundati carnē excedētes. i.6.8. c

Ceciderūt co.a.zc. Mūlta de se senserūt: z ip̄z imitāt. vñ segē:habētes sin.zc. Cytharas. Mortificatōes vitioꝝ z ꝛcupiarū. In cythara: lignuz z chorda:p lignū crux xp̄i: p chordas caro sanctoꝝ que tendit in ligno dum diuersis tormētis eundem sonū reddentes crucē christi imitant. Cātabāt can.no.zc. Cum exultatione nouuz testamentū ecclesia operę profitetur: dum in morte eius baptizat. i.7.d.

Nicolaus

tia simplicis noticie:que se extēdit ad oia possibilia. q̄ nūq̄ fuerūt nec erūt z sciētia visionis q̄ respicit existētia ꝓ quacūq̄ differētia tpis.s.p̄teriti vel p̄sentis vl futuri:z ista sūt in ꝺ̄tute dei opatiua inq̄tū opat ipsa in aliquo tpe.talia ꝺ̄o sūt illa q̄ reuelata sūt hoi xp̄o.z ab eo ioāni aplo. virt⁹ ꝺ̄o dei operatiua metaphorice dicitur man⁹ eius dextera: quia per manuz dexterā opamur. z ideo liber qui dr dei noticia de dispositis ab eo fieri:conuenienter dicitur esse in dextera manu dei. a Signatuz. signatio ista designat clausionē diue scie de dispositis ab eo fieri q̄sq̄ sint ab eo reuelata fieri:vel in effectu ꝓducta. b Sigillis septē.i.oīmodis obscuritatib⁹ vt exponāt aliqui.z ꝑm hoc ponit hic numerus determinat⁹ pro indeterminato sez septenari⁹ pro obscuritatū multitudine.sicut dicit Gregoriꝰ homel. xxv. Maria ergo septez demonia habuit que de vniuersis vitijs plena fuit sed hoc dictum nō bene consonat his que sequunt ca. sequenti de apertione sigillorum,ꝓcedendo a primo sigillo vsq̄z ad septimū determinate.ex quo patz q̄ septenarius sigillorū non ponit ibi pro indeterminata multitudine obscuritatum. Ideo videtur melius dicendū q̄ sigilla ista non sunt aliud nisi dei voluntas claudens z aperiens suum secretū prout z quādo z quomodo sibi placet.que licz sit vna in se. dicit tamē multipler ad varios effectus relata.ꝑm illud psal.cx. Magna opa domini exquisita in omnes voluntates eius.septenarius igit sigillorū est septenarius reuelationis diuine voluntatis ad reuelanda ioanni distincta reuelationib⁹ septem. vel fienda in septem temporib⁹. c Et vidi. Dic consequenter describit difficultas aperiendi. cum dicitur: Et vidi angelū fortem. iste videtur fuisse gabriel qui interpretat fortitudo dei. d Quis est dignus aperire librum. id est manifestare dei secretum. e Et soluere signacula eius. id est sigillatim ostendere qualiter singula de quibus dicetur procedunt ex diuina voluntate. Et nemo poterat in celo. q̄tum ad angelos. f Neq̄z in terra. q̄tum ad homines. g Neq̄z subtus terram. q̄tum ad demones. in quibus remanserunt naturalia integra. h Aperire librum. quia nullus istorum potest ad secreta diuina attingere: nisi deo reuelante qui primo reuelauit christo homini z christus ioanni. i Et ego flebam multū. per hunc fletum designatur ioannis desiderium de sciendo ecclesie futurum processum. k Et vnus. Dic consequenter infertur dignitas christi qui solus inuentus est dignus dicta secreta primo accipere z aliis per ioannem nunciare. cum dicitur: Et vnus de senioribus dixit mihi:consolando me de desiderij mei impletione. Quis autem erat iste senior non dicitur. z dicunt aliqui q̄ fuit mattheus euāgelista. qui dixit in persona christi: Matthei vltimo. Data est mihi omnis potestas in celo z in terra. ideo dicitur l Ecce vicit leo de tribu iuda zc. nam christus victor fuit in sua resurrectione. sed quicquid sit de veritate. ratio tamē non videt valere. quia ioannes nō accepit hanc noticiam per matthei scripturam. sed per reuelationē specialez. est autem dictum ā. q̄ per seniores intelligūtur ecclie prelati. z ideo videtur melius q̄ iste senior fuerit petrus. z dicitur vnus. id est primus inter apostolos. eo modo loquendi quo dicitur Deu. j. Factum est vespere z mane

de lyra

dies vnus. id est primus. transierat enim iam beatus petrus per martyrium ad gloriam. quia sub nerone passus fuit. Ioannes autez postea tempore domiciani hanc reuelationem accepit: z sic anima petri assistens christo vel aliqua effugies petrū representans dixit ioāni: Vide ne flueris zc. m Radix dauid. id est de radice dauid descendens ꝑm carnem: ꝑm q̄ predixerat Esaie. xi. Egredietur virga de radice iesse z flos de radice ei⁹ zc. n Aperire librū. id est manifestare ecclesie decursum a deo preordinatū. o Et vidi z ecce in medio throni zc. agnum zc.] id est christum in medio ecclesiarum per orbem in nomine eius cōstitutarū. sicut ipse dicit Matth. vlt. Ecce ego vobiscuz sum omnib⁹ diebus vsq̄z ad consūmationem seculi. qui sicut dictus est leo ratione resurrectionis. ita dicitur hic agnus ratione immolationis. propter quod etiam dicit stans. quia resurrexit ad vitam imortalē: Roma. vj. Christus resurgens ex mortuis iaz non moritur. z tanq̄z occisus. quia quottidie in ecclesia immolat non ꝑm carnem: quia resurrexit ad vitam imortalē. vt dictum est. sed ꝑm effectum z representationē: q: per oblationem eucharistie cōmunicat nobis effectus sue passionis. ipsa etiam est similitudo representatiua ipsius. ꝑm q̄ dicit Lu. xxij. Hoc facite in meā cōmemorationē. illud enim qō representat aliqd nominat nomine ipsius. sicut imago petri nominat petrū. z eadem ratione eucharistia agn⁹ immolatus. z ad hoc designandū non dicit hic agnus occisus simpliciter sz tāq̄z occisus. p Habentē cornua septē. id est potestates. z idem designat per septē spirit⁹: quia septē dona sancti spūs sunt quasi septem cornua sive potestates ad reprimendū virtutē inimici. q Missi in oēm terrā. q: christus parat⁹ est dare dona spūs sancti omni homini ad ea se debite disponenti. r Et venit z accepit zc. librū. nō est per ℬ intelligendū q̄ christ⁹ tūc acceperit noticiā de processu ecclesie. nā anima christi ab instanti sue creationis diuinitati cōiuncta habuit noticiā oiuz que de⁹ cognoscit scientia visionis. inter q̄ est ꝓcessus ecclesie. vt ptz ex ꝓdictis. z ideo per hoc q̄ ioannes vidit accipe eū librū. designat acceptio noticie a ꝓncipio creationis aie xp̄i: ℬ de nouo ioāni reuelande. z per eū vniuersali ecclie. s Et cū aperuisset. Dic ꝓiter describit assistentiū xp̄o locūditas. z ꝓmo sibi assistentiū in ecclia militāte. scdo in triūphāte. ibi: Et vidi z audiui. Circa ꝓmū dr: Et cū aperuisset librū. ad reuelādū ecclie ꝓcessū. t Quattuor aialia. i. quattuor ecclie patriarchales. v Et vigintiquattuor seniores. i. vniuersi cathedrales ecclesie per orbem diffuse. z per hoc etiā subintelligūt alie ab eis constitute. x Ceciderūt coram agno. nā ex hoc habuerunt materiā venerandi ipsum. y Habentes singuli cytharas zc. quod exponit. cum subdit. z Que sunt orationes sanctoꝝ. metaphorice. z per hec z similia aperit aliquo mō via ad exponendū reliqua. vt predictū est. a Et cantabāt canticū nouū .i. pertinens ad nouū testamentū. b Dign⁹ es dñe deus zc. z patet ex supradictis sententia. c Quoniam occisus es. meritum precedit illud quod cadit sub merito. ꝓpter qō acceptio noticie processus ecclesie que precessit mortem christi. vt dictū est non cecidit sub merito ipsius. sicut nec gloria anime christi. sed gloria corporis que secuta est sub merito bene cecidit

meruit.

Tribus.' Dicit a trib⁹ ordinib⁹. in ḡbus. lxxij. linguę in singulis q̄rũ multi ppli: in ppło natiões. Tres ordines saluandoꝝ: noe daniel: iob vel tres ordines gentiũ greci: hebrei: christiani. Vidi ⁊ audiui. Non solũ animalia ⁊ seniores ex officio suo idem attestantes: sed etiam audiui.

Angelorũ. Jd ẽ supnoꝝ spirituũ: q ecclĩã muniũt ⁊ cui⁹odiũt qui de repato sc̃oꝝ ꝓsortio gratulanť q testimoniũ phibent xp̃o ⁊ in natiuitate q̃ apparuerunt pastoribus: ⁊ in passiõe ⁊ i resurrectiõe ⁊ ascẽsione testati sũt iudicẽ venturu. Vel angeli mĩores subditi in ecclia. Angelicã vitã ducẽtes: q circũdãt ⁊ honorãt suos p̃dicatores ⁊ suos iudices testionio corũ ꝓsentiẽtes ⁊ se ꝓformãtes.

Multorũ. Quanto plures tãto maior attestatio ⁊ maius gaudium.

Dani. 7.c. Multa multũ. Quia finitũ est apud deũ quod hominib⁹ infinitum.

Sapientiã. Cognitionẽ omniũ rerum sicut verbum sibi vnitum.

Bñdictio. Jd ẽ. augmẽtatio quã habemus in bonis opib⁹: ⁊ honor q inde seq̃t: ⁊ glia de virtutib⁹ quas in baptismo accipim⁹: ⁊ ptãs q̄ cõcupiscẽtijs resistim⁹: nõ nobis sed tibi attribuat.

Et quattuor animalia. Oẽs seniores ⁊ animalia testimonio angelorꝝ assensum prebẽt: oẽs insimul.

misti nos deus i sanguine tuo ex õmni tribu ⁊ lingua ⁊ populo ⁊ natione: ⁊ fecisti nos deo nostro

ſ spũales regnãtes † ſ nosipsos offerẽtes ⁊ p alijs

regnum ⁊ †sacerdotes: Et regnãbim⁹ ſ sup terrenitatẽ vel supterrã viuẽtiũ

sup terrã. Et vidi ⁊ audiui ſ existentium

vocem angelorũ multorꝝ in circuitu thr̃oi ⁊ animaliũ ⁊ seniorꝝ ſ .i. multa milia

⁊ erat numerus eorꝝ milia miliũ

† ſ quasi non erubescamus predicare de teiq:

voce magna dicentium: †Dign⁹ est agnus qui occisus est accipere

ſ imunitatẽ a pcõ † ſ q: de⁹ fuit assumptus mortu⁹

virtutẽ ⁊ †diuinitatẽ ⁊ sapientiã

ſ q: vicit diabolũ ꝓstãs in passione † ſ in resurrectione †ſ impassibilitatem: ⁊ immortalitatem.

⁊ fortitudinem † ⁊ honorẽ ⁊ †ſ glo-

† ſ in exaltatione †ſ ⁊ accipe †ſ vt in noie ihesu om

riã ⁊ †bñdictionẽ. †ſ Et õmnẽ †ſ creane ge. ſ. c. ⁊c. ſ terrestriuꝫ

turam que i celo est ⁊ sup terrã

ſ infernorum † ſ ad litteram vel mundũ †ſ ⁊ oia

⁊ subtus terras. ⁊† mare ⁊† que i eo sunt. omnes audiui dicentes:

Decideruũt i f. ⁊c. Nõ superbiũt q̄ alios iudicẽt: ſz hũiliãt se. C VI.

T VI. Postq̄ agn⁹ q̄ de se p̃dicta erãt ipleuit. ⁊ ecclĩã suã testionio
e p̃barũ ⁊ angelorꝝ i fide solidauit aputt eis sensũ: vt intelligãt scripturas ⁊ p p̃dicatores exteris denũciat: q̄ p hac fide pati deceat: ⁊ q̄ auxilia: vt q̄s coronas suis p̃ferat: q: facta mẽoria de repatõe: si de tribulationib⁹ taceret: iã possent deficere: si de improuiso tribulatio insurgeret.

Qui apuis. Signat⁹ erat: q: oia xp̃s vl' in se vl' i suis aputt. Jp̃e enĩ suis aputt sens⁹: vt ꝑ sigilla i scripturis itelligerẽt. Jn p̃io sigillo apto vsi egressus ẽ equ⁹ albus intelligitť ecclie dealbatio p baptismũ. Jn scdo eq̄ rufo apta psecutio fudentiũ sanguinẽ vsi baptiçat insurgũt tribulatiões. Jn tertio nigro hẽticorꝝ psecutio occulta. Jn q̄rto pallido falsorꝝ fratrũ aptaꝫ occulta. Veni vl. Et a mysterio trãsi. ⁊ cõpletã videlĩtatẽ: vl' iusticiã.

Ecce equus albus. Ecclĩa in baptismo dealbata: vel maxime p̃dicatores qui vbiq̄ deũ ferunt.

Arcũ. i. xp̃s hz septurã q̄ illumiat suos: ⁊ occidit inimicos. Et exiuit vin. vt vin. Dõ p̃dicatores faciũt deo attribuũt.

Et cũ a. ⁊c. Videns diabol⁹ ecclĩã istitui ad locũ supplẽdũ vsi ipe ceciderat eã subuertẽ nitit̃ p⁹apte.

de lyra

sum ecclesie p̃mitiue. o Et ecce equ⁹ albus. per quẽ: vt dicũt expositores aliqui: designat caius imperator qui successit imediate tyberio sub quo passus christus fuerat. ⁊ designat per equũ albũ: eo q̄ nõ fuit christianis molestus ſ magis cõsolabilis. nam pylatũ misit in exiliũ qui xp̃m iniquę iudicauit. ⁊ siliter herodẽ qui decollauerat ioãnem. ⁊ christũ in passione spreuerat: Lu. xxiij. ideo subditur: Et exiuit vincens vt vinceret. sc̃z aduersarios christi. vt dictum est. sed hoc non videť mihi conuenienter dictum. naz iste caius intantum fuit elatus ⁊ peruersus q̄ per orbem misit statuam suam. vt in illa adoraret vt deus. ⁊ quia habitãtes in iudea renuerunt hec facere misit petroniũ cum exercitu in iudeam. vt in templo poneret dictam statuã ⁊ renuentes interficeret. vt dicit Josephus libris antiquitatum ⁊ de iudaico bello. tamen petronius non dedit hoc executioni. quia caius fuit morte preuentus: ⁊ in illo tempore. apostoli ⁊ alij christiani habitabant in hierusalem ⁊ iudea. ⁊ sic patet q̄ caius non fuit eis consolabilis: sed magis horribilis: eo q̄ pre ceteris habitatorib⁹ iudee horridum erat eis mandatũ caij de dicta adoratione. licz autem ipsa miserit in exilium herodem ⁊ pylatum hoc tamen nõ fuit propter christũ. sed pro alijs causis totaliter desperatis. vt refert Josephus quas causa breuitatis omitto similiter quod subditur: Exiuit vincens vt vinceret. non videť sibi conuenienter applicari: quia rome fuit turpiter interfectus ꝓpter suas malicias: ⁊ vxor eius gladio cõfossa: ⁊ ei⁹ vnica filia parieti allisa. ꝓpter qđ videnť alij melius dicere. sc̃z q̄ per equum albũ intelligitur cetus apostolorũ: dealbatus sanctitate vite. ⁊ quia beatus iacobus hierosolymitane ecclesie episcopus. vt dicit Hieronymus in libro illustriũ virorum. dicit vsus fuisse tunc nõ vestib⁹ laneis sed lineis ⁊ per cõsequens albis. ⁊ idem estimari potest ꝓbabiliter de alijs apostolis vnde ⁊ machometus vocat eos viros dealbatos. Per sedentẽ super equũ illum intelligit christus sessor ⁊ ductor eorũ. ſm illud Ro. viij. Quicunq̄ spiritu dei aguntť hi filij dei sunt. ⁊ ſm hoc sic est littera exponenda. Et ecce equus albus. ſ. apostolorũ senatus. p Et qui sedebat super illum. sc̃z christus. q Habebat arcum in manu sua. id est verbum predicationis in manu operatiõis. quia cepit facere ⁊ docere: Act̃. j. ⁊ sic fecerũt apostoli per instinctũ ⁊ ducatũ ipsius. r Et data est ei corona. in sua resurrectione ⁊ ascensione. ſ Et exiuit. per effectũ suũ dando aplis in signo visibili spiritũ sanctũ. t Vincens. aduersarios suos in iudea p̃mo. nã eodez die cõuersi sunt ad eũ predicãte petro tria milia: Act̃. ij. ⁊ altera die qnq̄ milia: Act̃. iij. v Ut vinceret. per totũ orbez subiiciendo sue fidei iugo colla gentiũ. nam in breui tempore per p̃dicationẽ aplorꝝ ⁊ aliorum christi discipulorꝝ christo cooperãte ⁊ sermonẽ eorꝝ signis sequentib⁹ cõfirmante Marci vltio. predicatum fuit euangelium. nam viuente adhuc beato petro fides catholica diffusa fuit vsq̄ ad fines terre habitabilis. prout declarauit sup illud psal. xviij. In omnẽ terrã exiuit sonus eorum ⁊c. ⁊ sup epistolam Ro. x. ca. y Et cum aperuisset. Hec est secũda pars in qua describit statꝰ ecclesie a tempore neronis vsq̄ ad titũ imperatorẽ. cum dicit:

Nicolaus

meruit enĩ sui corpis glorificationẽ ⁊ exaltationẽ. ⁊ eodẽ mõ põt dici de revelatiõe dicti ꝓcessus facta ioanni. ⁊ p eũ vniuersali ecclie ad declarationẽ bonitatis ⁊ maiestatis xp̃i. nã hec revelatio facta est post passionẽ. a Ex oi tribu. ⁊c. nã ecclĩa est ex oib⁹ gẽtib⁹ collecta. b Et fecisti nos deo nr̃o regnũ. i. regni ei⁹ pticipes. c Et sacerdotes. hostias laudis deo offerẽtes. d Et regnabim⁹ sup terrã. nõ dr̃: In terra vbi scti ꝰculcãť: ſ sup terrã. i. in celo vbi scti cũ xp̃o dñanť. e Et vidi. Hic ꝓnter ponitur iocũditas assistentiũ xp̃o in ecclia triũphãte. cũ dr̃: Et vidi ⁊ audiui vocẽ angelorum multorꝝ ⁊c. in hoc notať ipsorꝝ multitudo maxima ſm illud Job. xxv. Nũquid est nũer⁹ militũ ei⁹? ⁊ idẽ designať in hoc q̄d subdiť: f Et erat numerus eorꝝ milia miliũ. sicut enĩ corpa celestia totã regionẽ elementarẽ excedũt: quasi incõparabiliter i q̃titate ꝓtinua. sic angeli oĩa corpalia in q̃titate discreta. accipiẽdo quãtitatẽ discretã. p qualibet multitudine nũerabili vel nũerata. g Dign⁹ est agn⁹ q occisus est accipe v̄tutẽ ⁊ dinitatẽ ⁊c. oĩa ista habuit vel saltẽ plura ante passionem. q̄d dico. ꝓpter gloriã corporis: ⁊ hmõi que secuta sũt. ⁊ iõ acceptio taliũ hic accipiť p manifestatiõe eorꝝ ad laudẽ ⁊ honorẽ nois xp̃i. ⁊ ꝓpr ponit laus xp̃i in oib⁹ creaturis. cum dicit: h Et oẽm creaturã q̄ in celo ẽ. q̃tũ ad holes q iam sũt in p̃ria. i Et sup terrã q̃tũ ad existẽtes adhuc in via. l Et subt⁹ terrã ⁊c. nã oẽs creature ⁊ irrationales ⁊ vita carentes dicũť laudare xp̃m. in q̃tũ sunt materia ⁊ occasio laudandi ipsum: quia intellectuales creare per eas ascendũt ad cognoscendũ deũ. ⁊ per cõsequẽs ad ipsũ laudandũ ⁊ glorificandũ. cetera que sequũtur patent ex predictis.

C. VI.

l T vidi q̄ aperuisset. Postq̄ descriptus est modus diuine revela-
e tionis. hic ꝓpr describiť decursus impletionis ⁊ hoc sub septẽ sigillorum apertionibus. quibus sigillis liber dicebať signatus. ⁊ ideo ſm septem sigilla diuidiť in septẽ partes que patẽt in littera. Jgiť in prima parte dicit: Et vidi q̄ aperuisset agnus vnũ ⁊c.] sciliez primũ: eo modo loquẽdi quo dicit Beñ. j. Et factũ est vespere ⁊ mane dies vnus. id est primus vnde ⁊ cõsequẽter ibi dicit: Factũ est vespere ⁊ mane dies secũdus. ⁊ sic cõsequẽter vsq̄ ad septimũ. codẽ modo consequenter hic describiť apertio secundi sigilli ⁊ tertij. vsq̄ ad septimũ. m Et audiui vnũ ⁊c.] id est p̃mũ eadem ratione qua ⁊ de sigillis dictũ est. nam cõsequenter agiť de alijs tribus animalib⁹. ⁊ ſm illos q̄ per animalia dicũť signari quattuor euangelistas. iste fuit marcus in similitudine leonis designatus. que similitudo ponitur prima ſ. ca. iiij. sed quoniã illud dictum nõ consonat ordini euangelistarum in quo matthęus ponit primus ⁊ marcus secundus. ideo dixi. ſ. ca. iiij. q̄ per quattuor animalia quattuor patriarchales ecclesie designanť ⁊ sic habeo cõsequẽter dicere q̄ ille qui per primũ animal designať fuit patriarcha p̃me ecclesie patriarchalis sc̃z hierosolymitane. qui fuit beat⁹ iacobus appellatus frater dñi: eo q̄ fuit simillim⁹ sibi. ⁊ hic ante iam transierat per gladiũ sub nerone. vt patz per Josephũ. xx. libro antiquitatuz. hec aũt revelatio facta fuit ioãni tempore domiciani. u Veni ⁊ vide. decur-

Equus rufus. Superiori cõtrarij. s. apti pſecutores ⁊ ſanguinolenti.
Sumeret pacẽ de ter. Id eſt cõceſſũ ẽ a deo vt auferret oẽm quietẽ animi ab his q ſũt terrenis dediti. Interficerẽt. Magna ptãs interficiẽ di: quia nõ ſolum in minores. ſed etiam in maiores vt in petrum.
Et ecce equus niger. Videns diabol⁹ ſe p aptas pſecutiões nõ ꝓ-
fecisse: imittit hereticos q falsis rõnib⁹ ꝓtendãt: vt facilius decipiãt.
Stateram. Quia dicũt ſe habere verã diſcretionez in ſcripturis.
Et audiui tanq̃. Quia hic in pugna hereticorũ eſt magis periculũ pretendiẽ auxiliũ.
Bilibris tritici ⁊c. Volo fideles ne timeatis: q añ poterãt vos ledere: ⁊ vos diaboli ne ledatis iſtos: q nõ proficietis: q
B bilibris tritici ⁊c.
Tritici. Triticũ pfectiores q per tribulationẽ attriti igne decocti ſũt deo ciuis ſuauis. Ordeũ minores in eodẽ genere. Vinũ: prelo quidẽ attriti ſ nõ ita excocti: acres tñ in ſe: ⁊ alios ad bñ operãdũ inebriãtes. Oleum ſũt nõ alios inebriãtes: ſ puris oĩonib⁹ vngentes. Vel vinum ⁊ oleũ cõfeſſores, ꝓ feruore charitatis: ⁊ dulcedine miſericordie: quã: habẽt in ſe ⁊ in alios.
Per triticũ intelligim⁹ maiores martyres q ſũt bilibres: habẽt enĩ ꝑter martyriũ opa ⁊ dilectionẽ dei ⁊ ꝓximi: vel fidẽ ⁊ opa. Per ordeũ minores martyres. ſ. qui ſolã fidẽ habent trinitatis ſine optib⁹ ⁊ ſine vlla dilectiõe ſed ſola fide ſaluant ſ in ſanguine. Qui ſũt tres bilibres: p fidẽ trinitat. Vel aliter: ſicut enĩ triticũ pri⁹ multũ terit: ⁊ poſtea optim⁹ panis efficit: ſic xps multũ iuſtus diuerſis perſecutiõib⁹ fact⁹ eſt nobis panis vite: dando nobis

Nicolaus

a Audiui ſecũdũ aial. ſm pdicta iſte fuit ſm⁹ patriarcha eccle antioche ne. ſ. btus petr⁹ qui ꝓmo rexit illã eccleſiã. vt habeẽ libro illuſtriũ virorum qui tẽpore hui⁹ viſionis iam tranſierat per martyriũ dicens: b Veni ⁊ vide. ſtatũ eccleſie ſub nerone. c Et exiuit ali⁹ equus rufus. i. roman⁹ populus qui dr rufus tẽpore neronis dupliciter. vno mõ accipiẽdo rufedinez ꝓ rubedine. ſicut in pluribus aliis locis accipit ſcriptura: eo q nero multos romanoz occidit ex ſua crudelitate. nam etiã matrẽ propriã vxorẽ fratrez ⁊ ſororẽ ac etiã ſenecã ſuũ ꝓceptorẽ dicit occidiſſe. alio mõ magis ꝓprie ꝓ ipſa rufedine. q nero ciuitatẽ romaz incendi fecit in magna pte. vt videret quale fuerit antiquit⁹ incendiũ troie. In tali vo incendio ex cõmixtione fumi ⁊ flãme apparẽtia rufedinis cauſat. d Et qui ſedebat ſup eũ. ſ. nero habẽs dñiuz. e Datũ eſt ei. i. a deo pmiſſũ. f Vt ſumeret. i. auferet. g Pacẽ de terra. q turbata fuit ciuitas p romanũ imperiuz ꝓpter ſua maleficia. h Et vt inuicẽ ſe interficiãt. nã ex occaſione ſue pfidie ipſo interfecto otho: galba: vitellius: voluerũt vſurpare imperiũ ⁊ ex eorũ pugna ad inuicẽ valde multi fuerunt interfecti. i Et dat⁹ eſt ei gladi⁹ magnus id eſt ptãs interficiẽdi xpianos. nã ipſe primã pſecutionẽ mouit cõtra eccliã loquẽdo de pſecutionib⁹ motis p impatores romanos. nã antea pſecutionẽ ſuſtinuerat p iudeos. mãdatũ vo crudele gaij ſuꝓpoſitũ. nõ fuit directe cõtra eccleſiã: ſ cõtra habitãtes iudeã. quoz pauci cõparatiue erãt chriſtiani. nec etiã mãdatũ illud fuit datũ execution. ⁊ ideo ꝓma pſecutio eccleſie attribuit neroni. Laudi⁹ etiã impator q fuit medi⁹ inter gaiũ ⁊ neronẽ nõ legit ſeciſſe xpianis aliquã pſecutionẽ. nero aũt apl̃oz ꝓncipes. ſ. petruz ⁊ paulũ occidit ⁊ alios multos xpianos rome. ⁊ per imperium occidi fecit. k Et cũ apuiſſet. Hec eſt tertia ps in qua deſcribit eccle ſtat⁹ ſub tito. cũ dr: l Audiui tertiũ aial. i. patriarchã ꝓmũ eccle alexãdrine. ſ. btñ marcum. ſm q in libro illuſtriũ viroz habeẽ: m Et ecce equ⁹ niger. i. exercit⁹ roman⁹ q dr niger effectiue. ſic ſol dr calid⁹. Exercit⁹ enĩ roman⁹ ſub tito intãtũ afflixit habitãtes hierlm q fuerũt fame denigrati ⁊ alijs afflictõib⁹ ſm q refert Joſeph⁹ libro de iudaico bello. n Et q ſedebat ſup eũ. ſ. titus regẽs illũ exercitũ. o Habebat ſtateram in manu ſua. i. diuinã iuſticiã quã ope exequebat. nã ex ordine diuine iuſticie, pceſſit q exercit⁹ romanus iudeos ptim occidit ⁊ ptim captiuauit in vindictã mortis xpi ſic manifeſte pdixit Luce. xix. Ecce veniẽt dies in te ⁊ circũdabũt te inimici tui ⁊c. q tñ erat ꝑter intẽtionẽ titi ⁊ exercit⁹ ſui. q cõtra aliã cãm venerũt ꝓtra iudeos ſupple, ꝓpter rebellionẽ ipſoz ꝓpter iperiũ romanũ. vt patz p Joſephũ libro de iudaico bello. iõ dr q habebat ſtateram in manu ⁊ nõ in mẽte. nã exeqbat op⁹ diuine iuſticie mõ pdicto. p manũ enĩ op⁹ intelligit. q: p eã efficit. p Et audiã vo. de me. qttuor aialiũ. i. de throno dei ſ cui⁹ circuitu erãt qttuor aialia. vt dictũ eſt. ſ. ca. iiij. ⁊ p hoc deſignat q factũ titi cõtra iudeos, pcedebat ex ordinatiõe diuina a qua, pcedit malũ pene. ſm q dr Amos. iij. Nõ eſt malũ in ciuitate qõ non fecerit dñs. q Bilibris tri. denario vno ⁊c.

corpus ſuũ ⁊ ſanguinẽ. Et ita fideles multis tribulationib⁹ teruntur: ⁊ cibus optim⁹ deo effecti imitatores tritici. i. chriſti efficiũt. Vel ſũt pleni tritici. i. tritice pdicatiõis: q: pdicatio fidei ita audientiũ corda reficit: ſicut triticum ſuper oẽs segetes guſtũ. Et qui ſũt imitatores tritici pdicatio pperit in vno denario. i. qui vnanimes, obediũt denario. i. decalogo. i. decẽ preceptis legis.

† ſ. i. vos capiẽs duos ſectarios qõ ẽ eccleſia ex duobus populis: vel habens fidem ⁊ operationem

tuoz anialiũ dicẽtiũ: † Bilibris⁹

† ſ emptam ſanguine xpi † ſ naz ad minus oportet habere fidem ſancte trinitatis

tritici † denario vno: † ⁊ tres bilibres ordei denario vno: ⁊ vinũz

ſ ideo ſ aliquem iſtoz

⁊ oleum ne leseris. Et cũ apuiſſet

ſ ſecreta quarti ſigilli

ſigillum quartum: audiũi vocez

ſ quartus ſtatus.

quarti animalis dicentis: veni ⁊

ſ i. mortuꝰ vel affligentes ſe hipocrite

vide. Et eccẽ equ⁹ pallidus: et q

ſ diabolus. ſ.

ſedebãt ſup eum nomẽ illi moz⁹ ⁊ ifernus ſequebatur eũ. Et data ẽ illi poteſtas ſuper quatuor par

† ſ vel mundi † ſ que poteſtas ſ materiali vel perſuaſionibus † ſ diuini verbi

tes † terre † interficere gladio † fame

Libra ꝓtat ex. xij. vncijs p qõ notat. xij. apli. per bilibrẽ ꝓ bina dilectio dei ⁊ ꝓximi. Vel bi libres dilectionẽ dei ⁊ ꝓximi habẽtes atq; fidẽ trinitatis: ⁊ qttuor euangelijs obedientes. ter enĩ qttuor ſũt. xij. quo nũero libra cõſtat. p tres fidẽ ſancte trinitatis. p. iiij. qttuor euãgeliſta hñtes: p bilibrẽ dilectiõz dei ⁊ ꝓximi.
Per triticũ poſſumus intelligẽ nouũ teſtm̃ per ordeũ vetus. Bilibre dr triticũ. i. nouũ teſtm̃: ꝓpter duplicẽ itelligẽtiã. ſ. hyſtorialẽ ⁊ ſpualez. Q. Me timeatis vos fideles. dabit enĩz vobis pfectio p quã poteritis reſiſtẽ hereticis. Et vi. ⁊ ole. Id ẽ iſtos q ſũt refecti. ⁊ iõ vino. i. ſanguie meo. ⁊ oleo. i. ſpũ ſancto vncti.
Vinũ. Similiter emẽ denario vno.

Et cũ ape. ſi. qrtũ. Videns diabol⁹ nec p aptas tribulatiões nec p apertas hereſes poſſe ſe ꝓficere: ꝓmittit falſos frẽs: q ſub habitu religionis obtinẽt naturã: ⁊ rufi eq ⁊ nigri. puerẽdo fidẽ. Et q ſedebat. Id eſt moz⁹: q: per eũ moz⁹ acceſſit: vel ad litterã q: occidit quoſdã in carne: q̃dã in alia.
Et infern⁹ ſe. i. inſatiabiles terrenis eũ imitant. vl i inferno apponẽdi.
Super quat. Id eſt ſuper omnes malos vbiq; morantes: vel ſuper iudeos ⁊ gentiles. hereticos ⁊ falſos chriſtianos.

de lyra

Ad intellectũ hui⁹ ſciendũ q dicit Hugo floriacẽſis de fine belli romani cõtra iudeos. Feſti veniq; romani multa cede q̃rebant quibus mãcipia captiua venderẽt: ſ q: plurimi venales ⁊ pauci inueniebant emptores: nõ defuere qui triginta mancipia vno nũmiſmate mercarentur: vt ſicut dñm emerant triginta denarijs. ſic econuerſo denario vno triginta venderent. ſunt aũt nũmiſſa ⁊ denarius vnũ ⁊ idẽ: Ad anb. xvij. dicẽte dño: Oſtendite mihi nummiſma cenſus. ſubdit: At illi obtulerũt ei denariuz. dicebatur aũt denarius. eo q valebat decẽ nũmos vſuales: Itẽ notãdũ q bilibris eſt nomen cõpoſitũ ex bis ⁊ libra quia continet duas libras. quinq; vo iudei hic per vnã libram deſignant. eo q qnq; libri moyſi ab olim⁹ iudeis recipiũt. alios aũt libros iudei nõ recipiunt qui ſaducei dicunt. eſt igit ſenſus: Bilibris tritici denario vno ⁊c. q: ſicut de venalib⁹ iudeis vilioribus qui p hoc deum qõ eſt vile granũ deſignant. triginta ꝓ vno denario dabant. vt dictum eſt. ita decẽ de fortioribus ⁊ aptioribus ad ſeruiendũ ꝓ vno denario vendebant. r Et vinũ ⁊ oleũ ne leſeris. per vinũ qõ eſt letificatiuũ intelligit xpiani. q replebant gaudio ſpuali. ſm q dr Act. xiij. Diſcipuli replebant gaudio ⁊ ſpũ ſcto. ⁊ ſiliter per oleuz ꝓpter pietatis ⁊ mutue charitatis obſequiũ. ſm q dr Act. iiij. Quotqnot enĩ poſſeſſores domoz ⁊ agroꝝ erãt. vendebãt afferẽtes precia coz ⁊ ponebãt ad pedes apl̃oz q diuidebãt ſingulis, put cuiq; op⁹ erat. ⁊ iſti nõ fuerũt leſi p exercitũ titi. naz ante eius aduentũ chriſtiani habitantes in hierlm ⁊ in iudea monitu angelico trãſierunt vltra iordanẽ in ciuitatẽ noie pellam in regno agrippe exiſtentez: qui confederat⁹ erat romanis. ſ Et cuz aperuiſſet. Hic incipit pars quarta vbi deſcribit ſtatus eccleſie tpe domiciani. qui ſecũdã pſecutionẽ monit cõtra eccleſiam. ⁊ multa alia mala fecit in imperio romano. dicitur igitur: t Audiui vocem quarti animalis. i. patriarche ſeu epiſcopi cõſtantinopolitani iam defuncti. ſicut dictum eſt de alijs tribus. v Et ecce equus pallidus. i. popul⁹ romanus. domician⁹ enim magnã partem ſenatoruz ⁊ aliorũ nobiliũ in exiliũ miſit ⁊ interfecit imponẽs eis crimina: vt ſic raperet eorum bona. ꝓpter qõ ceteri rome ⁊ alibi erant in magno timore poſiti. ne ſimiliter eis fieret: timor aũt facit exteriora membra pallida. ⁊ potiſſime faciem. propter quod romanũ imperium pro tempore illo ſignificat per equũ pallidum. x Et qui ſedebat deſuper. ſcilicet domicianus imperator. y Nomen illi moz⁹. actiue ⁊ paſſiue: quia multos innocẽtes interfecit. vt dictum eſt. potiſſime chriſtianos contra quos mouit ſecundam perſecutionem. ⁊ finaliter interfectus fuit a ſenatu romano propter ſuam crudelitatem. vt habetur in legenda beati ioannis euangeliſte. z Et infernus ſequebatur eum. quia poſt curſum vite preſentis ſtatim captus eſt ad penã gehenne. a Et data eſt illi poteſtas ſuper quattuor partes terre. in quibus dilatatum erat romanũ imperium. b Interficere gladio. nam in omnibus iſtis partibus multi chriſtiani gladiati fuerunt de mãdato eius. c Fame. quia multi in carceribus fame cruciati mortui fuerunt.

Et beſtijs

Et cū aperuisset quintū. O stēs tribulationib⁹ que in p̄senti imi-
nēt fidelib⁹: ne deficiāt aliq̄ten⁹ certificās de p̄senti corona patiētes cōsolat.
Vidi subt⁹. Jd est capiti suo humiliātes se: vel sub.i. absc̄so: q̄ nemo
in hac vita percipit quō ibi sint. Altare. Christ⁹ sup quē se offerūt: ⁊ quē
habēt munimētū. vel ipse aie altare sūt: de quib⁹ sum⁹ ꝓcedit deo delecta-
bilis: ⁊ q̄ fuerūt sanguine liniti: modo existentes subt⁹. id est in minori di-
gnitate q̄ꝫ sint future: q̄ nondū nisi vnam stolaꝫ acceperunt.

c Interfectorū. Vel aperto martyrio vel aliquibus anxietatibus.

Vsq̄quo. Desiderant maius gaudium ⁊ consortium sanctorum: ⁊ iusticie vel cōsentiunt in damnatione impiorum.

Judicas. Faciendo discretionem bonorum ⁊ malorum.

Cōseruorū ⁊ fra. Serui causa ipsius domini, fratres ex dilectione debent expectare. j.19.a.

Sol. Jd est: illi in q̄bus de⁹ lucet reputabūt rei ⁊ peccatores claritatem suaꝫ in se retinentes vel quia quidaꝫ ad tenebras decident: vel christ⁹ sol verus: ⁊ modo clar⁹ antichristi tēpore erit obscurus. id est nullis miraculis choruscans.

Nicolaus

a Et bestijs terre. quia plures eoꝝ deuorādi bestijs tradebant. sicut ptꝫ in legēdis plurib⁹ martyrum: ⁊ quia plurib⁹ aliis modis aliqui martyrizabunt. scꝫ suspensione: submersione: combustione ⁊ huiusmodi. ideo interponit: b Et morte. vt ois modus affligendi martyres includat. Ex predictis ꝛo patet q̄ sicut Zacharie. vj. per equos quadrupliciter in calore variatos designata fuerūt quattuor regna. vt dictum fuit ibidem. sic in isto loco per equū album designat regnū christi prout fuit in cetu apostoloꝝ ⁊ credētib⁹ p̄mis. per alios tres equos romanū imperiuꝫ cuius status fuit variat⁹ in tribus temporib⁹. c Et cū aperuisset quintum. Hic incipit quinta pars in qua describit ecclesie p̄secutio a traiano imperatore qui domiciano successit vsq̄ ad diocletianū. iste enim traianus tertiam persecutionē exercuit cōtra ecclesiā. marcus antonius quartaꝫ. seuerus quintam. maxim⁹ qui est maximian⁹ sextam. decius septimā. valerian⁹ octauam. aurelian⁹ nonaꝫ. Licꝫ autē multi imperatores intermedii fuerint inter istos quoruꝫ tempor⁹ multi christiani fuerūt martyrizati. isti tamen specialiter dicunt christianorū persecutiones exercuisse: quia fecerūt ⁊ renouauerunt edicta contra christianos. Alij ꝛo non sic. ⁊ ideo q̄ aliqui tēporibus suis fuerunt martyrizati. hoc fuit ex dictis precedentiū imperatoruꝫ. que non erant renouata. tempor⁹ igitur istoruꝫ imperatorū non erant ecclesie nec altaria stabilia. sed in locis occultis ⁊ potissime in martyrum criptis in quibus sunt corpora eorum ibidem sepulta. portabat ⁊ erigebatur. altare ligneū pro celebratione missarū. ⁊ hoc est quod dicit: Et cuꝫ aperuisset ⁊c. animas interfectorū. id est martyres interfectos: eo q̄ erant ibi corpora eorū. ⁊ est similis modus loquendi. sicut Exo. j. Omnes aie que egresse sunt de femore iacob. i. homines. q̄ꝫ anime eoꝝ non fuerūt egresse de femore iacob que non sunt extraducē: sed a deo per creationē infuse corporibus egressis de iacob per generationē. d Propter verbū dei. q̄ꝫtum ad doctores qui fuerūt martyrizati. ꝓpter p̄dicationē ꝛbi diuini. e Et ꝓpter testi. qō habebant. q̄ꝫtum ad simplices christianos q̄ martyrizabant. eo q̄ nolebāt negare christū: ꝫ magis ꝓtestabant se credere in ipsū. f Et clamabant voce magna ⁊c. iste clamor nō est aliud q̄ manifestatio nequitie tyrannorū coram deo merito puniende ⁊ innocentie martyrū premiande. sicut dixit dom⁹ ipsi cayn Ben. iiij. Ecce vox sanguinis fratris tui abel clamabat ad me de terra. id est eius innocentia declarat tuam nequitiam puniendā in mortis eius vindictā. ideo subdit: g Vsq̄quo dñe. supple qui es. h Sanct⁹ ⁊ verus non iudicas ⁊c. de his qui habitant in terra. id est de tyrannis dñantibus sup terrā. i Et date sūt eis singule stole albe. q̄ cuilibet data est gloria aie. k Et dictū est illis vt requiescerēt. corpora eoꝝ in monumētis. l Temp⁹ adhuc modicū. s. vsq̄ ad iudiciū. qō dī modicū eternitati cōparatū. ꝓpter qō Joh. j. cano. ca. ij. dī: Filioli nouissima hora est. tūc enī resurgēt in corporib⁹ gloriosis. ⁊ sic habebūt secundā stolā que est glia corpis. m Donec cōpleant ⁊c. nā postea ꝓpter nomē christi multi sūt interfecti. ⁊ adhuc plures interficient in p̄secutiōe antixp̄i.

Tanq̄ꝫ saccus cili. Lux in sacco posita extra nō lucet: fideles lucem predicationis nō effundent.

Grossos suos. Jd ē: inanes fructus: nullū cui p̄mittit de⁹ cadere qui ei seruit vero amore. Celum. Jd est: ecclia recedet a malis fide ⁊ ope. vñ exite de ea. i. de babylone pp̄lis me⁹: ⁊ imundū ne tetigeritis. Vel montes superbi. Jnsule negocijs seculi agitati mouebunt a fide.

Reges terre ⁊ p̄n. tri. Scōm diuersos honores scli q̄s volētes perdere deserent fidem. Matte. 7

Diuites. qeqd malevolūt implētes. Fortes in subuertēdis alijs. seruus pcti: liber iusticia: hi desperātes a sanctō: auxilia demonū q̄runt: vt se illi liberēt in qb⁹ cōfidebāt.

Et dicunt mon. Petent vī suffragia angelox: q̄ sunt mōtes eminentia: ⁊ petre firmitate: vt eoꝝ precib⁹ misericordiam iudicis impetrent.

Rogant boni sanctorum intercessionib⁹ se ꝓtegi a facie dei irati: irat⁹ dicitur: quando suos sic affligi permittit. Et illa talis tribulatio a deo p̄missa: quasi facies irati dicitur. Vel rogant mali demones quos imitati sunt: vt eos defendant ab ira iudicis.

delyra

n Et vidi cū aperuisset. Hic ꝓfr describit stat⁹ ecclie sub diocleciano q̄ decimam persecutionem mouit cōtra ecclīam cuꝫ collega suo maximiano. ⁊ ista p̄secutio fuit atrocior p̄cedētib⁹ intantū q̄ infra. xxx. dies. xvij. milia ꝓmiscui sexus legunt martyrio coronati. ⁊ hoc est qō describit Jobes sub apertiōe sigilli sexti. Et diuidit in duas ptes: quia primo describit imanitas p̄secutionis. secūdo suauitas diuine cōsolatiōis ibi: ꝓost hec vidi. Circa primū dicit: o Terremot⁹ factus est magn⁹. quia in omnib⁹ partibus imperij romani ex imperio diocleciani ⁊ maximiani moti sunt iudices ⁊ potētes ad interfectionē populi xp̄iani. p Et sol factus est niger ⁊c. id est christus qui est sol iusticie denigratus est q̄ꝫtum ad famā nominis. ⁊ etiam in membris suis quib⁹ imponebat q̄ essent malefici ⁊ magi. ⁊ in hoc a christo edocti per apostolos aliosq̄ discipl'os quos docuerat de talibus. vt dicebant infideles. ⁊ sic quantū erat in se nomē christi denigrabant. q Et luna tota facta est sicut sanguis. quia tunc ecclesia tota fuit sanguine martyrum rubricata. r Et stelle de celo ceciderūt. id est multi eminentes in ecclesia timore mortis inclinati fuerunt ad idolatrandum. vnde ⁊ marcellus papa tunc in timore mortis idolis thurificauit ⁊ per hoc conijcitur q̄ plures alij similiter fecerūt. verūtamen beatus marcellus penitentia ductus postea martyriū pro christo sustinuit. ⁊ cessauit episcopatus roman⁹ septem annis ⁊ sex mensib⁹. propter imanitatem persecutionis illius. s Sicut ficus emittit grossos suos cuꝫ a magno vento mouetur. dicūtur autem grossi ficus primi temporis ⁊ imaturi: qui de facili cadunt a magno vento concussi. tunc autez flauit in ecclesia turbo tempestuose persecutionis. t Et celū recessit sicut liber involutus. celū hic dicitur ecclesia p̄sentis tēporis. sicut ⁊ Matth. xiij. Simile est regnū celoꝝ thesauro abscondito in agro ⁊c. put exponit Grego. homel'. xxvij. q̄ xp̄iani tūc se occultabant quantū poterant: exceptis valde paucis qui ex maximo feruore se martyrio offerebant. v Et omis mons ⁊ insule de locis suis mote sūt. nā sup montes ⁊ rupes quasi inaccessibiles. ⁊ insulis maris clausi vbi fuerant xp̄iani querebant ⁊ exterminabant. ⁊ sic dicit ista loca mota ꝓpter motionē habitantiū. sicut dicit: parisi⁹ facere vel pati q̄ populus inhabitans agit vel patit. x Et reges terre ⁊ p̄ncipes ⁊c. in oib⁹ ptibus orbis iā diffusa erat fides catholica. vt. s. dictū est. ⁊ de oi statu hoiuꝫ maiorū minorū ⁊ mediocriū aliq̄ crediderūt. qui rabiē p̄secutiōis mote p diocletianū ⁊ maximianū nō ferētes ārebāt se abscondere in locis cauernosis sub montib⁹. ideo subdit: y Abscōderūt se in spelūcis. ⁊ aliq̄ etiā coram timētes ibi capi ⁊ longo cruciatu ad mortē deduci desiderabāt mori breuiter. supposita tñ dei volūtate ne vi tormentorum inclinarent ad christum negandū ⁊ hoc desideriuꝫ exprimit. cum dicit: z Et dicūt montib⁹ ⁊c. ⁊ absconditе nos a facie sedentis super thronū. irati contra nos. licꝫ in deo nō cadat ira, ꝓprie. dicit tamen irasci metaphorice cōtra aliquos quādo flagellat eos, quia ad modū irati se habet. tamē qñ flagellat electos hoc facit magis ex sua benignitate ad augmentum meriti ipsorum ac premij.

Esaie. 2. Osee. 10. c Luce. 23 c

Et ab ira

Post hec vidi. ꝛc. Multiplici ecclie bello de-
p scripto: subiicit tpe huiꝰ belli diabolū nocere paratū: ꝫ a deo refrenatū: ne sui aliquatenꝰ torpeant vel desperēt: Quattuor. Pro quattuor ptibꝰ mūdi in qbꝰ nocēt. Angelos. Diabolꝰ angelus dicit. i. missꝰ: ꝛ a deo ad ꝓbationē bonoꝝ: ꝛ deceptionē maloꝝ: ꝛ ꝑncipe diabolo ad subuersionē cūctorū.

Tenētes quat. ven. In tpe tribulatōis nihil magis ē necessariū q̄ ꝓdicatio: ꝛ tō nititꝫ diabolus detinere alam in omni loco.

Matte. 7

Uentos. Uentus nubes excitat: ꝛā rigās fructiferā facit: faciē eius hylarem reddit: sic ꝓdicatio
a mentes hominū.

Sup mare. Habitātibꝰ in insulis vl̄ diuersis vitijs fluentibus.

Et vidi al. an. Hic angelus est ille lapis sine manibꝰ ꝑcisus: q̄ statuaꝫ q̄ttuoꝝ metallis ꝙstātē cōfregit. hic q̄tuoꝝ vētos solui. Ascendentē. Ex quo xp̄s expirauit ascendit: dū diabolū ligauit: ꝛ p ꝓdicatores mūdū illuminauit fide: sic̄ sol lumine. Uel ascēdit ab ortu solis. i. a p̄re ꝑficiens sapia ꝛ etate. Uel a se descēdit: q̄ nō p cōcubituꝫ viri carnē assūpsit: ꝫ ipse eā creauit q̄ ē ortꝰ solis. i. p̄is. Signū. Id est: crucē q̄ suos signaret: vl̄ potētiā p̄ii eḡlē vl̄ munitatez a pctō: p quā deꝰ apparet: q̄ oīs hō pctōr.

ſ. i. a p̄tia ſ patris ſ. ꝛ ſ. ſ

a facie sedentis sup thronuꝫ ꝛ ab
† ſ. i. xp̄i bonis ‡ ſ necesse est vt cadatis.
ira† agni: ‡ quōniā venit dies ire
ſ reprobox ſ nisi adiutus vestris precibus
magnꝰ ipoꝝ. Et q̄s pōterit stare?

ſ nō notat diuersitat ē visionū ſz ordinē

Post hēc vidi C VII.

p † ſ propter quatuor regna quibus dominantur ‡ ſ quia nullos a deo. ‡ ſ immorantes
† quatuor ‡ angelos ‡ stātes sup̄
ſ etiam in remotissimis locis
quatuor angulos terre tenēntes
ſ ꝓpter quatuor predicabilia vel ꝓpter euangelia.
† ſ prior contrarium ꝛ ab eo diuersum
quatuor ventos terre ne † flarēt
† ſ habitātibꝰ i terra: vel terrēis deditis ‡ ſ super
sup terrā: neq̄ † sup mare: ‡ neq̄
† ſ. i. qui iam excessisset terrenitatē: vel qui iam paratus sit ad fructificandum
in vllā arborem. Et vidi alteꝝ
ſ q̄ noua gaudia mundo nunciauit
angeluꝫ ascēdētez ab ortu solis
‡ vexillū crucis vl̄ ptāte faciēdi miracula ꝛ dimittēdi pcā † ſ clamare dei ē facere ſ q̄s demones in passione refrenauit
hābentem signū dei viui: ꝛ † clā-
mauit voce magna quotuoꝝ an-
‡ ſ. i. magno ipio ſ. i. ꝓmissū ‡ ſ fi rātū quātū volāt
gelis † quibus datum est ‡ nocere

ſ. i. auaris: ſz tñ puerēdis ſ quasi ne laboretis
terre ꝛ mari dicens: Nolite noce
re terre neq̄ mari neq̄ arboribꝰ
ſ dōec ego iteriꝰ ꝛ mei exteriꝰ signo crucis discernamꝰ
quoadūsq̄ signemus seruos dei
† ſ. i. intellexi quales essent signandi
nostri in frōtibus eoꝝ. † Et audi
ui numerum signatorum centuꝫ
ſ ꝓpter perfectionem
quadragintaquatuoꝝ milia signa
ti. ex omni tribu filioꝝ israel. Ex
tribu iuda: duodeciꝫ milia signa
† ſ filiū videns. Lopa hoc ꝙ reseruatos ad operandū
ti. Ex tribu † rubē duodeci milia
† ſ accinctus: si tribulatio immineat.
signati. E† tribu † gad duodecim
† ſ. i. beatus mundanis nō intētus
milia signati. Ex trib’ † aser duo/
† ſ. i. latitudo. i. ex charitate sua alijs largiēs
decim milia signati. Ex tribu † ne/
ptalī duodeci milia signāti. Ex tri/
ſ. i. oblitus nec p uidēs que ad vsum ptinēt vite.
bu manasses duodecim milia si/
gnati. Ex tribu simeō duodecim
milia signati. Ex tribu leui duo/
decim milia signati. Ex tribu isa
char duodeciꝫ milia signati. Ex
tribu ẓabulon. xij. milia signati.

Iudā. Cōfitens. Hoc sufficit his qui non reseruanē hic vt viuant.

Judas qui ꝑmꝰ ordine generatiōis fuit quartus ꝙ quē inuitē spūalis ꝓsapia attēdenda. Ex genere dan nascetur antixp̄s. tō hic ꝑtermittit: vt ex oī numero sanctoꝝ ostēdat antichristꝰ eiectēdus. Uel dan transilitēs iudicium hebreoꝝ: quia postq̄ veritas venit legalia transierunt: ꝛ gentilis populus idolorum oblitus: in veritatē surrexit christo nato in sexta etate. 1.9.a

Duodecim. Per duodecim habemus eos qui fide trinitatiꝫ in quatuoꝝ mundi partibꝰ sunt signati: ꝛ vt hos ꝑfectos ostendamꝰ duodecim per tiij. multiplicamꝰ ꝛ fiunt xl viij. vt ꝙ ad trinitatē hec perfectio referatur. xl viij. multiplicamus. ꝛ sic fiunt. cxliij. 2

Simeon. Tristicie siue merozie exauditio. i. semper de ꝑteritis peccatis dolens ad virtutē cōuersationem.

Leui. Id est: additꝰ. i. etiā nō iūcta sibi faciēs.

Isachar. i. merces. i. ad remūeratōez tēdēs. vt: cupio dissolui ꝛ cē cū xp̄o.

Zabulon. Id est: habitaculū fortitudis. i. laborē nō recusantes: ſz aliqñ pro necessitate fratrum de maria ad martham descendentes.

Nicolaus

a Et ab ira. i. hois xp̄i qui videbaꝫ irasci ꝓtra suam ecclesiā modo dicto.
b Dñm ve. dies magnꝰ ire ipsoꝝ. i. tēpꝰ ꝑsecutiōis magne ab eis ꝓmisse.
c Et qs poterit stare. q. d. valde pauci. Leciderat enī marcellꝰ papa qui caput erat ecclie. vt p̄dictuz est. ꝓpter qō videbit difficile q̄ alij inferiores possent stare. Aliter aūt exponit ab aliqbꝰ illud: Et dicūt montibꝰ ꝛ petris: cadite sup nos ꝛc. q̄ p montes ꝛ petras intelligūt scti q tā erāt in p̄ia. qui dicūt mōtes ꝓpter suā exaltationē ad celestia. ꝛ petre ꝓpter ꝙfirmatiōnē in bono. quoꝝ suffragia postulabūt fideles in ꝑsecutiōe positi. ꝛ sic est sensus: Et dicūt mōtibꝰ ꝛ petris. i. sancti. Cadite sup nos. i. cōdescēdite nobis. Et absc̄dite nos a facie ꝛc. i. ꝓtegite nos oīonibꝰ vris erga deū ꝛ agnū. vt cesset a nobis rabies huiꝰ ꝑsecutionis: ꝫ alia expositio videt magis litteralis.
d Post hec vidi. Postq̄ descripta ē acerbitas ꝑsecutio- C VII.
p nis: hic ꝙfir describit suauitas ꝙsolatiōis q̄ facta est in ecclia dei tpe ꝙstātini et helena nati. Et diuidit in duas ptes. q: ꝑmo ponit hec ꝙsolatio q̄ttū ad existētes in ecclia militāte. scdo q̄ttū ad existētes in ecclesia triūphāte ibi: Post ꝫ vidi turbā. Prima adhuc in duas. q: ꝑmo ꝓmittit ꝑsecutōis breuitas. s. q̄ttuoꝝ tyrānoꝝ in diuersis ptibꝰ iperij romani dñantiū. scdo eoꝝ repssio p ꝙstātinū. ibi: Et vidi alterū. Circa ꝑmū sciēdū q̄ sic dī in ecclīastica hystoria. ix. lib. postq̄ diocletianꝰ ꝛ maximianꝰ deposuerūt insignia iperij ꝙstituti sūt imperatores duo. s. galeriꝰ ꝛ cōstātinꝰ. Baleriꝰ aūt duos cesares instituit. s. seuerū in italia ꝛ maximianū in oriēte. Cōstātinus aūt ex helena genuerat filiū nole ꝙstātinū q̄ mortuo p̄e factꝰ est imperator. ꝛ assūpsit in ꝙsortiū imperij licinū. q ſz ꝑmo fuerit pacificus xp̄ianis: tñ cito postea factꝰ ꝑsecutor. marentiꝰ ꝝo rome tyrānizabat. ꝛ sic erāt q̄ttuoꝝ ꝑsecutores ecclie in q̄ttuoꝝ ptibꝰ imperij. s. maximianꝰ in oriēte. seuerꝰ in italia marentiꝰ rome. licinīꝰ alexādrie q̄ est in egypto. Ité notādū q̄ hoies maxie potētes ꝛ in dignitate cōstituti in hoc libro frequenter noiant angeli. sicut dictū est. ꝫ. ca. j. de epis septē ecclesiarū qui angeli noiant: ꝛ si sūt boni: sunt angeli dei: ꝛ si mali magis sūt angeli sathane. saltē ꝓ illo tpe quo sūt mali. sicut dictū est. ꝫ. iij. ca. de angelo sardis: Nomen habes q̄ viuas ꝛ mortuus es. Hoc ergo mō quattuoꝝ ꝑsecutores ecclesie dicti noiant hic angeli. cum dicitur: Post hec vidi quattuor angelos stantes. id est dominantes.
e Super quattuoꝝ angulos. id est quattuoꝝ partes imperij. vt dictuz est.
f Tenētes quattuoꝝ vētos ꝛc.]. i. impedientes doctores ecclie ne ꝝbū dei ꝓdicarēt. de quo flatu dī Cant. iiij. Surge aquilo ꝛ veni auster ꝑfla hortū meū ꝛ fluēt aromata illiꝰ: q: ꝑfatū ꝓdicatōis fecūdat hortꝰ ecclie militāt.
g Super terrā neq̄ super mare ꝛc.] christianoꝝ enī aliqui habitabāt in arida. aliqui in insulis maris. ꝛ aliq in siluis persecutionē fugiētes: ꝛ oēs cōfiteat. corde enī creditꝫ ad iust. o. aūt cō. f. ad sa. In scapulis vt onus xp̄i portet: in vertice vt rōnem conseruet q̄ est vertex. ꝛ caput hominis interioris.

Centū quadra. Finitū ponit: quia deꝰ sub certo nūero oēs cōphēdit.

Ex o. tri. fi. tl. Id ē: ex olbꝰ fidē iacob imitātibꝰ. Ex tribu iuda. Id est: pueris q̄ nati ꝛ baptiçati sola cōfessione patrum spiritualiū saluant.

de lyra

isti designant nobis locorū istoꝝ. sicut habitātes parisius designant nole ipsi. vnde cōi mō loquēdi dī: Ipse parisius fecit tale festū. i. ppls habitās ibi.
h Et vidi. Hic ꝙfir describit dictoꝝ quattuoꝝ tyrannoꝝ repssio. Circa quā ꝑmo ponit repssionis actꝰ. secūdo subdit sequēs fructꝰ. ibi: Et audiui. Circa ꝑmū ꝑmittit reprimēdis cōditio. cū dī: Et vidi alterū angelū. i. imperatorē ꝙstātinū. i Ascendētē ab ortu solis. nā ex ordinatiōe solis iusticie ascēdit ad dignitatē imperialē: vt daret pacē ecclie. k Habētē signū dei viui. i. signū crucis xp̄i. scribit enī ecclīastice hystorie libro. ix. q̄ cōstantinus veniēs romā ꝫ maxētiū ibi tyrāniçantē. ꝛ frequēter cogitaret de dispositiōe belli. ꝛ ꝙ victoria ꝙrareꝫ deū celi. q̄ius nōdū cēt baptiçat. aspiciēs in celū vidit signū crucis rutilās. ꝛ cū mirarek de insolita visiōe. vidit angelos assistētes ꝛ dicētes sibi: In hoc signo vinces. tūc de victoria futura securus. signū crucis sic̄ viderat depingi fecit in militaribꝰ vexillis. ꝛ sic ꝑcedēs ꝓtra maxētiū obtinuit plenū triūphū. l Et cla. vo. magna q̄ttuoꝝ angelis. i. q̄ttuoꝝ tyrānis p̄dict̄. m Quibꝰ datū est. i. ꝑmissū ē. n Nocere terre ꝛ mari. i. christianis habitantibꝰ in terra arida ꝛ in insulis maris. d. o Nolite nocere ꝛc. nā istos q̄ttuoꝝ tyrānos repssit a nocumēto xp̄ianoꝝ aliqs debellādo sic̄ dictū est de maxētio. ꝛ idē postea accidit de licinio ꝓtra xp̄ianos crudeliter insurgēte in alexādria ꝛ egypto. alios aūt duos suo mādato deterrēdo. ꝛ hec habēt ecclīastice hystorie li. ix. p Quoadusq̄ sig. ꝫnos dei ꝛc.] Cōstātinꝰ enī a btō siluestro baptiçatꝰ honorauit ꝛ exaltauit ecclīā ꝛ potissime sacerdotes ꝛ alios ecclie ministros ꝛ mīta ꝑuilegia xp̄ianis dedit. ꝛ sic exēplo ꝛ ꝝbo mītos ad baptismū īduxit. ꝛ sic ꝑ misteriū sacerdotū cos ꝫnos xp̄i ꝙsiḡuit. Sciēdū aūt q̄ ꝫ dictio q̄ducq̄ nō tenet hic finite. sic intelligēdo q̄ signat fidelibꝰ tpe ꝙstātini q̄ttuoꝝ tyrāni p̄dicti deberēt redire ad ꝑsecutionē ecclie. sic̄ cū dī: sedeas hic q̄ducq̄ veniā. p q̄ designat q̄ me aduenīēte nō debeas amplius sedē: ꝫ tenet indefinite. sic̄ cū dī: Iste nō penituit q̄ducq̄ virit. i. nūq̄ penituit. q: post mortē penitere non potuit.
q Et au. nūerū signatoꝝ. Hic ꝙfir describit dicte repssiōis fructꝰ qui est multiplicatio credētiū xp̄o. ꝛ dicūt expositores q̄ hic ꝑmo ponit nūerꝰ cōuersoꝝ ad xp̄z de iudaismo. ꝛ iō subdit: Ex omni tribu filioꝝ israel ꝛ postea cum subdit: Post hec vidi turbā magnam ꝛc. ponit multitudo conuersoꝝ de gētilitate que fuit multo maior quasi incōparabiliter q̄ꝫ de iudaismo. Sed saluo meliori iudicio ꝑmum non videtur rationabiliter dictum qua ante tēpora constantini iudei tā erant in sua infidelitate obstinati. ꝓpter quod non videt q̄ tempore cōstātini tot fuerint baptiçati. sicut dicitur hic. scilicet. cxliij. milia. Item quia ex qualibet tribu excepta tribu dan. loco cuius nominat tribus ioseph dicūt. xij. milia signati. ꝛ tamē ꝑm hebreos ꝛ

latinos

Joseph. Jd est:augmētū. id est ecclesiā numero sanctoꝝ locupletātes.
Beniamī. Filꝰ dextre. i. a ꝓpiciatōe dei oia ⁊ nihil a se reputātes.
Post hec vidi ⁊c. Cū ꝑm figurā designādo sub cetero nūcro vidisset ⁊ tātūmō de filijs ysrl: nūc aperte docet: q̄ p illū nūerū vniuersi fideles: ⁊ p xij. tribus accipiēde oēs gentes. Stātes. Scilicz parati deo obedire iudici. Vel etiā suis ꝓlatis hoc in presenti.

Salꝰ deo tuo. Nō p nos ꝙ p agnū habemꝰ salutē i. remissionē pctoꝝ: ⁊ bonā opationez ⁊ eternam gloriam.

Oēs angeli. Per supradictos angelos intelligi possūt maiores ꝓlati p istos minores prelati vl̄ subditi tm̄. Sicut sūt angeli: ⁊ archāgeli. ⁊ tm̄ oēs āgeli. i. nuncij sicꝫ mō sī maiores ⁊ mīores ꝓlati. i. archicpi ⁊ epi.

Angelos inducit de cō sortio sctoꝝ: gaudentes ⁊ testimoniū eoꝝ cōfirmātes vtpote illos q̄rū officio turba quā viderat in hac fide pstiterat: vl̄ p supradicta intelligimꝰ iudi

Nicolaus

latinos decē tribꝰ fuerūt captiuitate et incluse vltra montes caspios. ⁊ sic de illis nō videt tūc aliqui fuisse baptiçati. siūter secūdū de cōuersiōe gentiliū nō videt ꝓbabiliter dictū. q: tertus dissonare videt in pluribꝰ. qđ magis videbit ꝑsequendo. Sic igit q̄rtū mihi videt ad ꝑsens. in hac ꝓma pte describit mītitudo cōuersoꝝ ad xp̄m tpe cōstātini de quacūq; gente vel natione: q ꝑ baptismū remnois ysrl cōsequūt. ꝑm q ꝓdixit Esa. xlviij. Effūdā

Ex tribu ioseph duodecī milia signati. Ex tribu beniamin duode
† ſ sicut erat q̄si ꝓdictū sic vidi adimpletum
ciz milia signati. † Pōc hec vidi
† ſ numerus deo certus hominibus est incognitus
turbaz magnaz quāz dinumera
ſ .i. de barbaris etiam
re nemo poterat ex ōibus gētibꝰ
† ſ in vnaquaq; gente † ſ in vna vrbe † ſ in eodem populo sunt diuerse lingue.
⁊ † tribubus ſ ⁊ populis ⁊ † liguis
ſ vt concipiāt
stantēs ante thronū ⁊ in cōspectu
ſ .i. xp̄i hois † ſ ꝑ̄ us in ꝓbaptismo ⁊ post lachrymis hoc i pñti † ſ .i. victorie q̄ sequūt ex ꝙ ꝓpib⁹ hec de futuro † ſ ⁊ in presenti clamābāt: ⁊ maxime i futuro
agni † amicti stolis albis ⁊ † palme
ſ magno desiderio
in manibꝰ eoꝝ. † Et clamābāt vo
ce magna dicēntes: Salus deo
† ſ .i. nosipsos in quibus iudicat.
nostro qui sedes sup † thronum ⁊
ſ vt iuuantes.
agno. Et ōmnes angeli stabant i
ſ .i. in ꝓrectiōe eius ſ ꝓdicatoꝝ. no. ⁊. ve. t.
circuitu throni: ⁊ seniorum: ⁊ quat
† ſ hūiliauerūt se coram deo † ſ ad hoc vt inspicerent
tuor animaliū ⁊ ceciderūt † in cō
ſ rationabiliter.
spectu throni in facies suas ⁊ ado
ſ .i. veritas sit deo ⁊ benedictio
rauerunt deo dicēntes: Amē. Bē
† ſ qua oia scit vel nos scientes facit
nedictio ⁊ claritas ⁊ † sapientia. ⁊
ſ q̄ hz in se ⁊ dat alijs † ſ .i. potentia resistendi.
gratiaꝝ actio: honor: ⁊ † virtus ⁊
ſ effectus virtutis
fortitudo deo nostro in secula se
† ſ fiat fiat † ſ desiderio satisfaciens † ſ oēs seniores vnus: quia idem docent
culoꝝ † amē. Et † respōdit † vn⁹
ſ exponens
de senioribus ⁊ dixit mihi: Hi q
ſ q̄si digni
āmicti sunt stolis albis qui sūt ⁊
vnde venerūt? Et dixi † illi: Dñe
† ſ quasi nescio: sed dore me quia tu scis
mi tu † scis. Et dixit mihi: Hi sūt
ſ veniunt ⁊ venturi sunt
qui venerunt de tribulatiōe ma/

† ſ q̄z nemo sine pcō ꝑter xp̄m † ſ q̄z nō tm̄ pertinet ad martyres † ſ per nouam operationem
gna: ⁊ † lauerūt † stolas suas: ⁊ † de/
ſ in fide passionis
albauerunt eas i sanguine agni.
ſ aī dñm iudicē: vel i ꝓsortio angelorum.
Jdēo sunt ante thronū dei: ⁊ ſer/
ſ ptinue' vel hic ſ in ecclesia vel in celo
uient ei die ac nocte in templo ei⁹
⁊ q̄ sedet in throno hābitabit
ſ q̄z fruent vino pane ⁊ fonte vite.
sup illos. Non esurient neq; siti/
ent amplius: neq; cadet sup illos
ſ maior vel minor tribulatio
sol: neq; vllus estus: quōniam
agn⁹ q i medio throni est rēget il
ſ de virtute in virtutem in presenti
los: ⁊ dēducet eos ad vite fontes
aquaꝝ: ⁊ ābsterget deus omnez
lachrymam ab oculis eorum.

Et respondit vn⁹. Alia turba in tanta dignitate: monetur attendere qua via potuit illuc ascendere: vt idem alios doceat inspicere.

Stolas suas ⁊c. Jnnocentiam in baptismo acceptam vel corpora sua.

Nō esurient neq; sitient. ⁊c. Qui dedit cognitionē angelis: dabit etiā eādē illis cognitōez.

Deducet eos ad b
vite fontes aquaꝝ. Et p hoc in futuro deducet ad omnimodā refectionem.

Absterget deus omnē lachrymā. Omnē
dolorem siue pro delictis 6.5.c
suis: siue pro aduersis: vl̄ exilio: vel ceteris hmōi.

de lyra

h Et clamabant voce magna. nā i celis ē laus dei cōtinua. i Dicentes salus deo nro. i. salus quā habemꝰ inest nobis a deo ⁊ agno. l Et esaie. 25. c. i. 21. a.
oēs angeli stabant in circuitu throni. tāq; parati ad exequendū volūtatez dei. l Et seniorꝫ ⁊ q̄tuor animaliū. i. cpoꝝ ⁊ patriarcharuꝫ iā in celo regnātiū. m Et ceciderūt in cōspectu throni ⁊c. grās agētes deo de triūpho martyrū. n Dicentes amē. post laudem martyrū supra positam.

Salus deo nro ⁊c. ⁊ subdit eoꝝ laus cū dicit: o Bñdictio. id est laus. p Et claritas. i. diuulgatio nois ⁊ cetera q̄ sequūt. supple attribuantur. q Deo nro in secula seculoꝝ. nō est ꝓ hoc intelligēdū q̄ ex creaturis aliqd accrescat deo in seipso: ꝙ tm̄ in effectibꝰ suis. r Et rñdit. Dic ꝙ iter ioānes de dict⁹ martyrib⁹ instruit pleni⁹. cū dī: Et rñdit vn⁹ de senioribus. ꝑm illos q dicūt q lra imediate ꝓcedēs loquit de cōuersis ex gētilitate tpe cōstātini. iste senior fuit btūs siluester. ꝙ hoc nō videt cōuenienter dictū. q: ioānes nō fuit instructꝰ a btō siluestro ꝓ mlta tpa post nasciturō. q: floruit tpe ꝙstātini. q cepit impare āno dñi. cccix. ⁊ ideo videt melius q̄ iste senior fuerit btūs petrꝰ. q dī vnꝰ senior. i. ꝑmꝰ inter ꝓlatos eccle. sic dictū ē. s. ca. v.
f Hi q amicti sūt stolis albis q sūt ⁊c. q. d. tu debes scire. t Et dixi illi: dñe mi tu scis. q regnas in scla cū eis. nā añ reuelationē ioāni factā. per martyriū trāsierat ad glām. vt ostēsū ē. s. ca. v. q. d. ioānes: Tu q scis potes me docere de ipsis. v Et dixit mi. hi sūt q ⁊c. de tri. magna. creātes de mūdo ꝑ martyriū tpe diocletiani ⁊ maximiani impatoꝝ. q: tūc fuit tribulatio maxima. vt dictū est. ex hoc etiam videt q̄ nō logt de cōuersis ad fidē tpe cōstātini. q: tūc nō fuit ecclie tribulatio: ꝙ maxima cōsolatio. ꝓpter qđ logt sicut dixi de martyrib⁹ tpis ꝓcedētis. iō subdit: x Et lauerunt stolas suas ⁊ dealbauerūt eas in sanguine agni. ꝓpter qđ eoꝝ sanguis fuit effusus. ⁊ iō merito dī sanguis agni: q: ē sanguis mēbroꝝ ipsi⁹. in qb⁹ dicē se psecutionē patī: Act. ix. Saule saule qđ me pseq̄ris. martyres aūt ꝓdicti acceperūt ꝓmā stolā. i. aīe gloriā. vt. s. dictū est per effusionē sui sanguinis. y Jdeo sūt añ thronū dei. videtes eū facie ad faciē. z Et seruiunt ei die ac nocte in tēplo ei⁹. q: ibi ē laus iugis. psal. lxxxiij. Bti q habitant in domo tua dñe: in scla scloꝝ laudabūt te. a Et q sedet in throno. s. deꝰ. b Habitabit super illos. q: nō possūt ab eo euelli. c Nō esurient neq; sitient amplius ⁊c. i. nullā tribulationē. aut inquietudinē patient amplius. nā in btitudine getat appetitꝰ. d Qm̄ agnꝰ qui est in medio throni. scz christus. e Reget illos. imediate. fideles aūt in terra existētes regūt ab eo per ministros ecclesie. f Et deducet eos ad vite fontes aquarū. continuādo in eis gloriā aie quousq; cū hoc accipiant gloriā corpis in futura resurrectione: ⁊ tunc erūt in fontibus aquarū vite per duplicem gloriam. s. corporis ⁊ anime. g Et absterget deus omnē lachrymā. nam vltra non habebunt aliquam tristicie materiam. sed plenam ⁊ perfectam consolationem. Contra hanc expositionem quam posui ex textu posset argui. primo quia dicitur: Post hec vidi turbam magnaz ⁊c. ex quo videtur q̄ non loquitur de

T cū ape. In hac tertia visione sūt materia septē angeli canētes tubis ad destructionē inimicoꝝ ꝛ ad similitudinē illoꝝ qui canentes tubis destruxerūt menia hiericho. In quo intentio satis patz.q.d.cum intellexissem salutationez iustoꝝ: ex alia parte intellexi damnationē impioꝝ:per officiū predicationis bonis iniunctum.

C. VIII.

Septē ange. Angelos vel septiformi spiritu imbutos.

a Et date s.il.se.tu. Quia non displicet deo damnatio impioꝝ.

Et alius án ve. Stetit angelꝰ añ altare paratꝰ immolare ad similitudinē sacerdotis: vel xp̄us altare q se obtulit: ꝛ sup quem ecclesia offert deo preces. Stetit ḡ ante altare.i. añ seipsū:q: nō hz mediatorē p quē placeat. vel stetit añ altare.i. añ esset altare.i. offerret se: stetit .i. adiuit suos a tpe natiuitat̄.s. vl alta. ecclesia q̄ charitat̄ igne accēsa deo p xp̄m sua mittit mūera.

Habēs thur.a. Dicturꝰ ex p̄dicatiōe iustoꝝ euentura dānationē impioꝝ p̄mittit quasi excusationem:ne eis culpa de dānatione impioꝝ imputetur.q: quantū ad ipsos predicatio eoꝝ bona:ꝛ a bono doctore iniuncta.

Thuribulū. Id est:aplos:q sūt vasa ignis.i.spūs sctūs. ꝛ de quibus exeunt oꝛones que eleuanē coꝛa deo. De oratiōibꝰ. Dicit non oꝛones quia non oēs representat patri:sed eas exaudit que ad salutem pertinent.

De oꝛa.sanoꝝ. Quia illi aliqñ petunt qđ petendū nō esset vt paulꝰ.

Supra altare. Id ē: illi q est supra se ſm humanitatē ſm quā est altare scz trinitati.

Fumus. Cōpunctio procreata orationis studio:igne visionis dei interius accensa.

b Et accepit ꝛ impleuit. Quos acceperat ad illuminandum: christus accipere dicit ad illud officium.

Preparauerunt. Id est: prius impleuerūt opeque dicturi erāt oꝛe: vel preparauerunt. id est prouiderunt quid conueniret vnicuiq; persone.

Et primus angelꝰ. Ordine narrationis: vel vl quia hec cecitas iudeorum. prius contigit predicantibus apostolis.

Et facta est gran. Id est:p̄dicatio aliis suauis: visa ē eis ꝓtūdēs ꝛ ḡuis.

De lyra

secundū precedens.quod fuit ecclesie liberatio per constantinū ad quā secuta fuit ecclesiarum edificatio.ꝛ diuinoꝝ solēnis celebratio. ad hanc autem celebritatē addidit Damasus papa. qui satis cito post tempꝰ iuliani apostate prefuit ecclesie romane. ꝛ ordinauit per omnes ecclesias psalmos die noctuq; canere.ꝛ vt in fine psalmoꝝ diceretur: Gloria patri ꝛ filio ꝛc. propter quod de ipso dicitur: Et alius angelus.scilicet papa damasus. qui fuit alius a septem predictis. f Venit ꝛ stetit ante altare.quia prefuit ecclesie romane. g Habens thuribulum aureum. id est coꝛ deo deuotum. ſm illud psal.cxl. Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. h Et data sunt ei incensa multa.que sunt orationes sanctoꝝ.nam per auctoritatem apostolicaz a deo sibi datam oꝛationes sanctoꝝ augmentate sunt ꝛ multiplicate sunt per oꝛbez. i Vt daret de oꝛationibꝰ sanctoꝝ omniū super altare ꝛc. Ad summū enim pontificem pertinet referre deuotionem populi in deuz cum sit caput vniuersalis ecclesie. k Et accepit angelus thuribulum ꝛ impleuit illud de igne altaris.nam a deo accepit donum feruide charitatis. l Et misit in terram·quia ex feruoꝛe charitatis a deo accepte induxit ad feruoꝛem deuotionis habitatoꝛes terre. vt dictum est. m Et facta sunt tonitrua.sancte predicationis. n Et voces. diuine laudis. o Et fulgura. choruscationum in miraculis. nam illo tempoꝛe multi prelati ꝛ alij deuote habuerunt gratiam miraculoꝝ in ecclesia dei. p Et terremotus. nam per ista mota fuerunt coꝛda terrena ad operationem boni. Consequēter ponitur continuatio ad sequentia. cum dicitur: q Et septem angeli qui habebant ꝛc. de quibus statim dicetur postea. r Et primus angelus. Hic consequenter exequitur de hereſiarchis.ꝛ licz multi fuerunt. tamen de quattuoꝛ tm̄ facit expressam mentionem .contra quos quattuoꝛ generalia concilia ꝛ principalia fuerunt congregata.ꝛ ſm hoc diuiditur in quattuoꝛ partes que patebūt prosequendo.in hac prima fit mentio de arrio qui superbia inflatus erroꝛem asseruit contra articulum sancte trinitatis dicens q̄ sicut pater ꝛ filius ꝛ spūs scūs sunt distincti in personis. ita etiā in essentijs:ꝛ sic solus pater esset verus deus: filius ꝛ spiritus sanctus creature: et neuter posset dici deus nisi tm̄ participatiue.contra hunc erroꝛem congregatum est generale concilium.cccxviij.episcopoꝝ in iudea ciuitate bithynie ꝛ condemnatū est ibi dogma peruersum arrij. non tamen ab erroꝛe destiterunt plures eius discipuli: sed cum renouantes infecerunt etiam plures principes ꝛ imperatoꝛes persecutionem contra catholicos mouentes vt in sequentibus apparebit. de hoc igitur arrio dicitur: s Et primus angelus.id est arrius.naz homines mali ita nominanē in hoc libro angeli sicut ꝛ boni. vt dictum est in principio ca precedentis. t Tuba ccecinit. cum magno boatu ꝛ superbia dictam hereſim publicando. v Et facta est grando. id est grandis tempestas que nomine grādinis frequenter vulgari locutione designatur in ecclesia que per hoc fuit intra se diuisa. vnde dicitur.x.libro ecclesiastice hystorie: Ea tempestate facies ecclesie feda ꝛ admodum turpis erat.non enim sicut prius ab externis sz a propriis vastabatur: fugabat alius: ꝛ alius fugabatur. ꝛ vterq; de ecclesia esse se dicebat. x Et ignis mixtus sanguine.id est ignis emulationis ex qua secuta est effusio sanguinis . ꝛ potissime tempoꝛe Valentis imperatoꝛis qui lapsus in hereſim arrianam persequebatur catholicos:coꝛum aliquos cōburendo.ꝛ alios gladio occidendo.ꝛ alijs modis varijs affligendo.

Et tertia

Nicolaus quia de martyribꝰ tpe cōstantini p̄cedētibus. de q̄ ante fecerat mentionē: ſ magis de cōuersis ex gentilitate tēpoꝛe ipsius:sicut dicūt expositoꝛes alig.secūdo qz.j.xxj. Joānes loquēs de ciuitate celeste dicit: Et tēplū nō vidi in ea.hic aūt dicit:ꝛ seruient die ac nocte in tēplo eius exquo videt q̄ nō loquit de martyribꝰ existentibꝰ iā in patria:ſ de fidelibꝰ qui sūt adhuc in via. Ad ꝑmū dicendū q̄ cū dicitur: Post hec vidi ꝛc.it post nō refert ad ordinem rei geste: ſ ad ordinē visionis seu descriptionis. illa enī que sunt priꝰ facta frequenter sunt posteriꝰ ostensa ꝓphetis.ꝛ descripta.sicut manifeste pz in scriptura veteris ac noui testamēti. ꝓpter qđ non valet argumētū. Ad secundū dicendū q̄ post illud ꝟbū ioānis subdit ime/diate: Dñs enim deꝰ oīpotens tēplum illiꝰ est ꝛ agnus.ex quo patz q̄ per verbū ioannis non excludit a ciuitate celesti templū oīmode. sed tm̄ tēplū materiale ꝛ figurale.quale fuit in veteri testamento respectu noui.ꝛ in nouo respectu celi.cultus enim dei in nouo testamēto est quedā figura ꝛ representatio cultꝰ ipsiꝰ siue laudis ab angelis sanctis ꝛ beatis in celo:qz cultꝰ celi non est ad aliud ordinatꝰ.ideo nullo mō est figuratiuus: quia ibi deꝰ colit ꝛ laudat.vt clare ꝛ p̄sentialiter visus sine figura ꝛ enigmate. ꝛ sic negatur ibi templū figurale.ꝛ dñs omnipotēs dicit templū eius sicut pleniꝰ ostenditur quādo erimus ibi domino cōcedente.

C. VIII.

a Et cū aperuisset. Post q̄ supiꝰ in apertiōe ſcr sigilloꝝ descripta est

e ecclie pugna ꝟtra tyrānos. vt pz ex p̄dict̄. hic ꝟsiter describit ecclie pugna ꝟtra hereticos sub apertiōe septimi sigilli. ista tm̄ diuisio nō est p̄cisa.nā a tpe apl̄oꝝ ꝟtra eccl̄ā insurrexerūt heretici.vt pz ex supradict̄ in apl̄oꝝ epl̄is.ꝛ post tēpꝰ cōstantini fuerūt ꝛ erūt alig tyrāni: ſ hec distinctio accipit ſm illud qđ p̄ncipaliter describit in p̄cedētibꝰ ꝛ subsequentibꝰ. hereticī ꝟo futuri sūt inter xp̄ianos vsq; ad finē mūdi.sicut ostēdit saluatoꝛ Matth.xiij.p parabolā ziçanie semiate in medio tritici quā noluit eradicari vsq; ad messem.p quā intelligit tēpꝰ iudicij.ꝓpter qđ ps ista in generali durat vsq; ad finē seu terminū huiꝰ libri. Et diuidit in tres ptes. nā ꝑmo describit statꝰ ecclie iudiciū p̄cedēs.ſcōo iudiciū cōcomitās.xix.ca.ibi: Et vidi thronū magnū.tertio subsequēs.ibi: Et ego ioānes. Prima ps diuidit in duas ptes.nā ꝑmo describit pugna iter eccl̄iam ꝛ hereticos dictos ꝓpe.ſcōo iter ipsā ꝛ hereticos dictos ertēso noie.ca.xij. Prima adhuc in duas. nā ꝑmo agit de inuētoribꝰ hereſū.ſcōo de fautoribꝰ eoꝝ.ca. sequē. Prima adhuc ſ duas.qz ꝑmo ꝟtinuat se p̄dict̄.ſcōo exeq̄t de hereticis.ibi. Et septē angeli. In p̄cedēti ꝟo pte duo sūt dicta de statu ecclie.s. pſecutio tyrānoꝝ ꝛ cōsolatio sequēs per ꝟstātinū. ꝑmo se ergo ꝟtinuat ꝑmo. postea ſcōo.ibi: Et angelꝰ. Circa ꝑmū ponit q̄dā breuis pſecutio post tēpꝰ ꝟstātini excitata p iulianū apostatā q interfecit paulū ꝛ ioānē ꝛ plures alios.ꝛ mīta mala ꝛ dāna intulit xp̄ianis.ꝛ de ipso dī hic: b Factū est silētiū in celo.i.in eccl̄ia militāte.q̄ frequēter in libro hoc celū nōiat. vt p̄dictū est. iste enī iulianꝰ p̄cepit eccl̄ias claudi ꝓhibēs diuinū officiū soleniter celebrari. ꝛ sic factum est silentiū in celo:qz tm̄ iulianꝰ apostata parū imperauit.scz āno vno ꝛ ser mensibꝰ ſm Hieronymū.ideo subdit. c Quasi media hora. nam ipso in bello persarum interfecto aperte fuerunt ecclesie.ꝛ cepit religio christiana gaudere. vt habetur in legenda sanctoꝝ martyrū ioannis ꝛ pauli. Consequenter ponit continuatio ad sequentia.cum dicit: d Et vidi septem angelos ꝛc. de istis ꝟo septem angelis ꝛ eoꝝ tubicinijs dicet in sequentibus sigillatim. e Et alius angelus. Hic ponit cōtinuatio ad

In terrã. Iudei terra exculti p legẽ ⁊ ppbas. Et tertia pars. Due partes.iustor pfecti ⁊ minꝰ pfecti. oēs ꝛo reprobi in tertia pte itelligẽdi sũt.

Arborũ. Arbores maiores iudei qui in lege sine querela ꝓuersabant.

Et secũdus ãn. Scõm ordinẽ narrationis. ⁊ ẽm q̃ impletũ fuit: iudeis eni excecatis: ⁊ aplis ad gẽtes cõuersis. In mare. Gentiles sũt mare.i. fluctes in multa vitia. in qbꝰcũ añ esset diabolus vere tñ missus dr: q; qbusdã recedẽtibꝰ alios retinere nititur.

Mortua ẽ ter.pars. Due ptes.i. borꝫ oēs crediderunt. tertia.i. oēs reprobi dati sunt in reprobum sensum.

Que habebãt animas ⁊c. Id ẽ illor genti liũ q ab alijs digniores reputabãt ꝑ qbusdã bonis operibus.

Et tertius. Ordine narrationis: ⁊ quia istud pꝰ illa duo ꝓtigit. postq̃ eni diabolꝰ oēs iudeos ⁊ gentiles excecare non potuit: imisit eis hereticos ⁊ quosdam subuertit.

Fontes. dicũt in q; bus sũma quasi totiꝰ fi-

Nicolaus

a Et tertia ps terre cõbusta est. dr autẽ hic tertia pars terre xp̃iani. alie due ptes iudei ⁊ pagani q legẽ moysi non habuerũt: nec fidẽ xp̃i receperũt igit̃ de tertia pte q̃ xp̃ianitas dr: logr hic ioãnes q̃ igne arriane pfidie fuit corrupta l laicis: q ꝑ terrã designanr: eo q̃ frenis actibꝰ sũt intẽti. ⁊ in plat⁊ clericis qui signãr per arbores. eo q̃ per cognitionẽ scripturarũ sũt super alios eleuati. p fenum viride intelligũr nouelli ad christianitatẽ dispositi. ⁊ hi fuerũt populꝰ gothorũ qui volẽs christianꝰ fieri misit ad Valentẽ imperatorẽ ꝑ sacerdotibꝰ christianis habendis. qui docerent eas de fide catholica: ⁊ ecclesiasticis sacramẽtis. ⁊ ipsi misit eis ꝓsbyteros arrianos sicut ipe arrianus erat qui corruperũt eos hereti arriana. ideo dr: Et tertia pars terre cõbusta est ⁊c. ⁊ pz ex dict lra. b Et secũdus angelꝰ. Hic ꝓnter agit de secũdo heresiarcha. s. maccedonio qui differebat ab arrio dicẽs filiũ eẽ ciusdem nature cũ patre: ꝫ cõueniebat cũ eo dicẽs spm̃ sanctũ esse creaturam ⁊ seruũ filij. ideo de ipso dr: ⁊ secũdus angelꝰ. i. macedoniꝰ q dr angelꝰ sathane. c Tuba cecinit. i. statu supbie motus errorẽz docuit. d Et tanq̃ mons magnꝰ. i. heresis magna. e Ardẽs igne. s. perfidie. f Missus est in mare. i. in ecclĩa rõne baptismi p mare designatã: eo q̃ mare est receptaculũ oĩũz aquarũ. ⁊ ecclia vnica est p baptismi sacrm. g Et facta est tertia ps maris sanguis. i. deturpata est tertia pars aque baptismalis. accipiendo pte tñ valde large. baptismꝰ eni cõferr̃ in noie trinitatis. cuiꝰ tertia ps̃ona est spũs sanctꝰ. q ẽm errorẽ macedonij dicit deturpari. p quẽ asserit creatura esse seruilis cõditionis. vt dictũ est. h Et mortua est in eo. i. in errore dicto. i Tertia pars creature. qr multi p baptismum regenerati ⁊ noua creatura facti corrupti fuerũt per errorẽz macedonij. k Et tertia pars nauiũ interijt. qr maxima pars ꝓlatorr ⁊ curatorr: p quas duci debẽt alij ad salutis portũ: corrupti fuerũt p errorẽ dictũ. cõtra hũc ꝛo macedoniũ cõgregata fuit secũda vniuersalis synodus in cõstãtinopoli. cl. epor̃ in qua dictꝰ error fuit cõdẽnatꝰ. l Et tertiꝰ angelꝰ. Hic ꝓnter agit de tertio heresiarcha. s. pelagio q tpe archadij ⁊ honorij errauit circa grãm spũs sancti. asserẽs q̃ sine ea poterat hõ ex puris naturalibꝰ mereri vitã eternam dicebat etiã q̃ pueri nascũr sine culpa originali. ⁊ per ꝓnis q̃ a culpa non purganr aqua baptismali. de hoc ergo dr: Et tertiꝰ angelꝰ. i. pelagius. Tuba cecinit. exponar vt prꝰ. m Et cecidit de celo. i. de ecclia militãte que frequẽter celũ nolar in scriptura noui testamẽti. vt. s. dictũ ẽ. de ꝫ eni celo cecidit pelagiꝰ in errorẽ ꝓdictũ. de quo subdit: n Stella magna. fuit eni hõ litteratꝰ ⁊ religiosus. s. monachꝰ. o Ardens tãq̃ facula. multos eni corrupit rõne litterature ⁊ rõne apparentie sanctitatr in habitu religioso ⁊ cõuersatione. p Et cecidit in tertiã partẽ fluminũ ⁊c. p fontes ⁊ flumina designar ecclia baptismalibꝰ aquis cõgregata ⁊ sctificata. q Et nomen stelle dr absinthiũ. qr contra dulcedinẽ gratie spiritꝰ sancti predicabat. r Et facta est tertia pars aquarũ in absinthiũ. qr magna pars ecclesie corrupta fuit p eius dogma puersum. s Et multi holes mortui sunt. spiritualiter. t De aquis. i. de eiꝰ dogmatibꝰ peruersis. v Quia amare facte sunt. i. contrarie dulcedini spiritꝰ sancti ⁊ spũaliter viuificãti. x Et quartꝰ angelus. Hic consequenter agit de quarto heresiarcha. s. eutice. qui

s. s. oēs reprobi
sum est in terram: ⁊ tertia pars
s terrenis deditor s malor preponderat
terre combusta est: ⁊ tertia pars
s. i. maior s. s. quãtũ ad platos q nec ꝓplatiui nec actiui ꝫ terrenis dediti t a deo excecata ⁊ a ministris eiꝰ
arborũz †concremata est: ⁊ omne
dãnata s. i. oēs i flore mũdi regescẽtes ⁊ cito ardẽtes
s. i. luxuriosi † s tpe martyrum
fenum viride combustuz est. †Et
s ordo ꝓdicator s gentibus
secundus angelus tubã cecinit: ⁊
†s. s. rõne tũoris †s diabolꝰ mõs ꝓ elatiõe †s iudicia
ecce †tanq̃z †mons magnus †igne
s ad nocẽdũ †s. s. ꝓmissiõe diuina †† s. i. gẽtiles q sunt tumidi ꝙ superbiã fluctuãtes ꝓ idolatriã
ardẽs †missus est †in mare: Et fã-
† s qui nec parte nec occulte receperunt doctrinam
†† s. i. pcor † s effundẽtes sanguinem
cta est †tertia ps †maris †sanguis:
†s excecata †† s. i. sapiẽtes mũdi vt philosophi q nec ductu rõnis nec ꝓdicatõe sunt ꝓuersi
⁊ †mortua est †tertia ps creature q̃
s. i. discretionem
habebant animas in mari: ⁊ tertia
s. i. alios gubernãtiũ s. s. tpe hereticorum
ps nauium interijt. Et tertius an-
†† s. i. ecclesia: vel ad litterã
gelus tuba cecinit: ⁊ cecidit de ce
† s. i heresiarcha † s. i. diabolus luridẽs: vel sapiẽs
lo †stella †magna ardens tãq̃z fa-
hereticus s incendit ⁊ consumitur.
cula. Et cecidit in tertiã partẽ flu-

det origo cõphendit: sicut est euãgeliũ. Flumina q̃ inde trahũt: sic̃ exposito nes cor sunt in qbꝰ sũt duo sensus fideliũ. hystorialis ⁊ allegorieꝰ. tertiꝰ eũ hereticorũ: cum hereses suas cõfirmant prauis expositionibꝰ scripturarum.

Et quartꝰ an. Quartꝰ ordine narrationis: ⁊ ordine rei. cũ eni diabolus quosdã de iudeis ⁊ gentilibꝰ excecasset. quosdã in heresim cõuertisset. tandez ipsos filios ecclesie expugnare egressus ẽ: ⁊ q̃sdaz rapuit tã maiores q̃ minores. Has q̃ttuor dãnatiões vt ꝓteritas narrauit. vtpote q̃ q̃ttidie videntur in ecclesijs. Tres ꝛo futuras ꝓnũciari facit vt doceat in nouissimis tpib⁹ ⁊ grauiores ꝓteritis iminere: qd̃ ẽt ad cõsolatõz pñtiũ põt redigi.

Unꝰ aquile. Aqla oēs ꝓdicatores: q̃ mẽte lõginq̃ ꝓspiciũt ⁊ ecclĩa circumeuntes ꝓdicãdo futura munũt: q oēs vnꝰ: quia oēs ad idẽ tẽdũt. C. IX

T quintꝰ an. Ordine narrationis ⁊ ordie tpis. Hic ẽ eni dãnatio corr q̃s diabolꝰ imittit ad ꝓparãdas vias añ facẽ antichristi.

De lyra

in dño nro iesu christo asseruit esse vnã naturã. sic̃ ⁊ vnã personã. d. q̃ ex natura dina ⁊ hũana in incarnatiõe facta ẽ vna natura ꝙ quãdã cõfusionez seu cõmixtionẽ. sic̃ ex elemẽtis suo modo resultat vna mixti natura. qd̃ est impossibile. cũ natura diuina nõ sit alteri cõmiscibilis. nec aliquo mõ trãs-

minũ. ⁊ in fõtes aquarr: ⁊ nomẽ
s. i. amaritudo
stelle dr absinthiũ. Et factã ẽ ter-
tia ps aquarr in absinthiũ: ⁊ multi
hõmies mortui sunt de ãqs: qã
s. s. tpe ypocritarũ
amare facte sunt. Et quartus an-
gelus tuba cecinit: ⁊ tertia pars

s. i. maiores doctores s platorr †s. i. excecata s sub tractiõe gre † s miores ꝓdicatores s. i. clericorum
solis† ⁊ pcussa ẽ: ⁊ tertia ps †lune
† s simpliciores s. i. religiosorr † s vt amitterent cognitionem ⁊ bonam operationem
⁊ tertia ps †stellarr: ita† vt obscu-
raret tertia pars eorũz: ⁊ dieٓ nõ
s illuminati a maioribus † illuminati a minoribus
luceret pars tertia: ⁊† noctis simi-
liter. Et vidi ⁊ audiui vocez vni
† s. i. ecclesie que in se celat secreta diuina: vel li.
aquile volantis per mediũ †celũ
s qi in toto mũdo vel magna stabilitate
dicẽtis voce magna: Ube. vbẽ
† s non filꝫ ecclesie † s accipiebs hec tria v.
vbe. †habitãtibꝰ i terra. †de cete-
ris vocibus trium angelorum q
erãt tuba canituri.

s hic ꝓdicat angelus q̃ diabolꝰ cecidit
e T quintꝰ an- C IX

mutabilis. igitur de ipso dicitur: Et quartus angelus. s. cutices. y Tuba cecinit. exponar vt. s. z Et percussa est tertia ps solis. i. deitatis q̃ dr sol: Sap̃. v. ca. Et sol intelligẽtie non luxit nobis. tñ hic pars accipit valde large inq̃tum filius est vna de tribꝰ personis in diuinis. qui ẽm errorẽ cuticis dicit percussus. quia ẽm ipsum nõ esset homo neq; deus. sicut mixtum nõ est aliquod elementorr: sed alia natura ex eis resultans. a Et tertia pars lune. i. ecclesie cuiꝰ multi simplices infecti ⁊ percussi fuerũt dicto errore. b Et tertia pars stellarũ. i. episcoporr. quorũ aliqui cutici consenserũt ⁊ subscripserunt. ⁊ sic obscurati tenebris erroris fuerũt. c Et vidi nõ luceret pars tertia ⁊ noctis similiter. ꝑ diem intelligit nouum testamentũ. ⁊ per noctẽ vetus: Ro. xiij. Nox precessit dies aũt approꝑinquauit ⁊c. Est igitur sensus q̃ iste cutices cum suis sequacibꝰ obscurauerunt scripturas veteris ⁊ noui testamenti que loquũtur de natura diuina ⁊ humana christi. tãq̃ de distinctis ⁊ incõfusis: eas exponẽdo puerse. d Et vidi. ꝑ ostq̃ beatus ioannes locutꝰ est de heresum inuentoribꝰ. hic consequenter loquit̃ de earum fautoribꝰ. ⁊ ꝓmo premittit breuem prefationẽ. secundo prosequit̃ intentionẽ. ca. sequenti. Circa primũ dicit: Et vidi ⁊ audiui vocem vnius aquile. id est ipsiusmet ioannis qui per aquilã designat. loquit̃ enim hic de semetipso tanq̃ de alia persona. sicut cõmuniter loquit̃ in euangelio suo. vnde ca. vlt̃. dicit de scipso: Hic est discipulus ille qui testimoniũ perhibet de his ⁊c. e Volantis per mediũ celi. quia vidit ecclesie decursum. vt predictũ est. que quidem ecclesia in hoc libro frequẽter celũ nolat̃. f Et dicentis voce magna. per qd̃ designatur magnitudo tribulationis future. g Vbe vbe vbe. habitantibꝰ ⁊c. per qd̃ designat̃ q̃ sub tubicinio trium angelorr sequentiũ describit̃ maior tribulatio q̃ sub tubicinijs quattuor ꝓcedentiũ. dicit autẽ. h Habitãtibꝰ in terra. qd̃ est cõe bonis ⁊ malis. nã vtriq; sũt habitatores terre. ẽm cursũ vite ꝓsentis. tribulatiões eni describte sub tubicinio triũ angelorr sequẽtiũ. ptim fuerũt catholicorr ⁊ ptim hereticorr. vt videt ꝑsequẽdo. põt aũt ps ista aliter exponi. vt vor aqle. de q̃ dr hic: fuerit vor cuiusdã scti ꝓtiarche cõstãtinopolitani per aquilã designati. vt dictũ est. s. ca. iiij. quem assistentẽ deo vidit ioannes ⁊ dicentẽ que hic ponuntur. ceterorum expositio nou mutatur. C. IX.

i T quintꝰ angelus. Hic dtũs ioãnes ꝑsequit̃ intẽtũ de heresũ fauto
e rib⁹. q dicũt ꝓprie heretici. ⁊ diuidit̃ in tres ptes. qr ꝓmo agit de hereticis dicẽt ꝓprie q̃tũ ad vãdalos. secdo q̃tũ ad italicos. ibi: Et sextꝰ angelꝰ. tertio q̃tũ ad gothos. xi. ca. ibi: Et in illa hora. ꝑ ostima in duas. qr ꝓmo ioãnes exeq̃t ꝓpositũ. secũdo declarat quoddã dictũ. ibi: Et filitudines. Circa primũ sciendũ q̃ Valens imperator ad terrã gothorum volentiũ recipere fidẽ christi misit sacerdotes arrianos. vt. s. dictũ est: per quos infecta est gens illa heresi arriana. ⁊ similiter gens vandalica que magnam tribulationem fecit in aphrica. ⁊ postea in italia ⁊ etiam in gallia.

vt habet

Et vidi stel. Flāma hereticoꝝ de qua pauca dixerat: quo fomite creꝛ nit exponit. Stellā. i. diabolū cadentē: ⁊ ne qs in locū suū. i. in paradi sum cat laborantē. Et data est ll. cla. Abyssus. i. tenebrosi. Pute⁹. i. pfundiores hereticiqꝝ alios mergūt prauis sentētijs. In hos clauē. i. pote statē accipe dī: qꝝ tūc nō sicut mō a deo refrenabit. vel cla. la. pncipes per quos heretici opabātur.

Aperuit pute. ⁊ asſ. fū. Hereses que latebāt in cordib⁹ eoꝝ pferre fecit. Fumus fornacis. Silis doctrine antichristi: q est fornax purgans bonos ⁊ i cinerē redigēs malos.

Obscuratus ē sol ⁊ aer. Et per hoc pcussi sunt qdā illuminātes alios: ⁊ qdaꝝ illuminati ab eis. Exierunt locu. Discipuli eoꝝ locustī cō parantē: qꝝ neqꝫ volāt in altū vel in cōtēplationeꝫ p cognitionē: nec firmiter gradiunt p bonā opationē ꝙ supbia saliāt: ⁊ i penis recidūt: ⁊ qꝝ sunt correctores bonorum.

Præceptū ē il. ne le. Quia dolos istoꝝ refrenat de⁹ ꝫ ipsi nō itelligāt

Sicut hūt scoꝛ. Scoꝛpius blādus facie: cauda pungit occulte. Vel scoꝛpioni cōparat: qꝝ sic scoꝛpius cauda: sic heretici decipiūt p tpalia q̄ debent post esse: sicut cauda posterioꝛ pars in animali. Vel iō cōparat: qꝝ qñ scoꝛpi⁹ pūgit nō sentit̄: postea diffūdit venenū: sic decepti ab hereticis nō sentiūt: ꝙ tandē perimuntur.

Ne occiderēt ſz cruci. Cū p dolos nequeūt hētici in aliq̄ subuertē volūt: ꝫ quōs dei pceptū est vt corpa occidāt ꝙ alias non decipiant.

Nicolaus

vt habeť. xxj. libro speculi hystorialis: ⁊ in pluribus cronicis. dicit igit̄: Et quintus angelus. i. valens qui cepit imperare anno dñi. cccl.xvij. a Et vidi stellā de celo cecidisse. i. Valentē. qui ex persuasione vxoris sue de altitudine fidei catholice cecidit in hereſiꝫ arrianā: vt dictū est qui dī angelus hic ⁊ stella: sicut. s. j. ca. ijdē hoies stelle dicunt ⁊ angeli. septē stelle angeli sunt septem ecclesiarū. b Et data est ei clauis putei abyssi. i. potestas revelandi ⁊ exaltandi heresim arrij condemnatā. nam per potestatē imperialem misit sacerdos arrianos ad inficiendū populos multos. ideo subdit: c Et aperuit puteū abyssi ⁊ ascendit fumus ⁊c̄. i. doctrina erronea veritatis obscuratiua. ideo subditur. d Et obscuratus est sol. i. christus q̄ ſm heresim illam negatur esse verus deus. vt dictū est ca. precedenti. e Et aer. i. ecclesia que illuminat a christo: sicut aer a sole visibili. temporib⁹ aūt illis ecclesia errore arrij fuit obscurata i tantū ꝙ maioꝛ pars ecclesie facta fuit arriana. f Et de fumo putei exierūt locuste. i. vādali hereſi arriana infecti: qui dicunt locuste: quia sicut locuste saltant de loco ad locū: sic vandali de hispania transierunt in aphricā: ⁊ inde postea intraverunt in italiā ⁊ galliā eas vastando. ideo subditur: g Et data est illis potestas. ſ. nocendi hominibus cautelis deceptionibus ⁊ armis. hoc enim permissuꝫ est eis a deo suo iudicio occulto. h Et preceptū est illis. i. prophetatū a deo. i Ne lederent fenum ⁊c̄. Ad cuius intellectū sciendū ꝙ aphrica ante ingressum vandaloꝝ ⁊ erat habitata partim a christianis ⁊ partim a paganis: sicut ⁊ multe terre tēporibus illis. paganos autē occiderunt: non autē christianos: qui christiani q̄ntū ad minoꝛes significant per fenū teneꝛe: q̄ntum ad mediocres per omne viride: q̄ntū ad maioꝛes p arboꝛes. k Nisi tm̄ homines qui non habent signum dei. i. paganos qui non sunt signo crucis ꝙsignati. l Et dictū est illis ne occiderēt eos. istud refert ad christianos. de quibus prediceratur sub vno enim contextu littere sacra scriptura transit aliquando de aliquibus personis ad alias: loquendo ac si essēt eedē sicut patet psal. lxxvij. Cum occideret eos querebant eū: ⁊ tamen certū est ꝙ alij erant occisi: ⁊ alij querentes eum penitentia ducti: ⁊ eodē mō logē hic de habitatoribus aphrice: qui partim erant christiani ⁊ partim pagani. ⁊ sic de vna parte transit ad aliā sub eodē cōtextu. m Sed vt cruciaret eos, ſz enim non occiderent christianos: vt dictū est: tamē afflixerunt eos multipliciter ⁊ specialiter episcopos ⁊ doctoꝛes expellēdo: ⁊ aliquos corporaliter affligendo: vnde honoricus vandaloꝝ rex multos episcopos in exiliū misit. ⁊ similiter transcemūdus qui post eum regnauit. ⁊ gillorine q̄ aliquibus episcopis orthodoxis linguas fecit extrahi ⁊ radicitus amputari

Mēsibus qnqꝫ. Alia littera dicit mēsibus sex ꝓpter sex etates q̄b⁹ hec vita distinguit. Ut cruciatus scoꝛ. Cū data sit potestas cruciādi nō apte tormētāt: ꝙ apud seculi pncipes accusāt. Et fugiet m. ab. qꝝ cura gregis eos astringit labori. Similitudines lo. Cū ostēdisset qualiter nocerēt: ⁊ p dolos: ⁊ p occultā ipugnationeꝫ ⁊ in vtroqꝫ dei refrenationē: nūc ostēdit quales ipsi sint: ꝙ ꝙs opari pñt.

Siles eqs. Quia veloces ad discurrendū: ⁊ feroces ad ipugnandū: et nō q̄idēt quos incurrāt siue invictinos siue in hostes. Tanq̄ corone. i. victorie de q̄pitatis ac quisite non per veram sapientiam. Luce. 23. c lapte. 16. b

Et habebāt ca. i. mores lapsos ⁊ effeminatos q̄ eis adherēt ⁊ ab eis ad deceptionē alioꝝ dependēt. Vel capilli minores: quos adherētes sibi decipiūt. Dentes leonum. Laniatū hūt ⁊ fetorē. Loricas. i. corda obstinata: q̄ sagitta veritatis nō penetrat. Vel sentētias deceptionibus munitas quas infringit veritas.

Sicut vox cur. Diuersi currus diuersis vijs ⁊ a diuersis eqs ad idem bellū rapiunt̄ sic isti licz diuersis hereſibus vnanimiter ecclesiā ipugnant.

Et habebāt cau. si. scoꝛ. Postq̄ non valet rō: vl rumul⁹ coꝝ q̄rūt auxiliū pncipuꝫ: q̄ caude dicūt̄: qꝝ vt astringāt terrent ⁊ blādiunt̄. Vl̄ cau. de dolose sentētie: quibus

ſ de ecc'esia vel ad litterā

gel⁹ tuba cecinit: ⁊ vidi stellā de
†ſ damnatione ſ dñante terentis
celo† cecidisse i⁹ terrā: ⁊ data ē illi
clauis putei abyssi. Et aperuit pute
† multos subuertit doctrina eoꝝ execcās.
uꝫ abyssi: ⁊ ascēdit† fum⁹ putei si
ſſ. i. similis doctrine antixpi
cut fumus† fornacis magne: ⁊ ob
scuratus est sol ⁊ aēr de fumo pu
†ſ g totā mūdū ſſ. i. discipuli antixpi ⁊ hereticoꝝ
tei. Et de fumo putei† exierūt⁹ lo
custe in terraꝫ. ⁊ data ē illis pote
tas: sicut habent scoꝛpiones ter
re. Et pceptum ē illis ne lederēt
ſrudes i fide ⁊ decipi faciles ††ſi quoldā † ſſim
fenum terre: neqꝫ† omne⁹ viride.
puectos † ſſā fructificantes † ſ nullum penitus
neqꝫ omnem† arboꝛem: ⁹ nisi⁸ tm̄
ſ in veritate ſ in mente
homines: qui non habent signū
† ſ. i. qui nō audēt in apto ꝓfiteri † ſ vel datum
dei in† frontibus suis. Et⁹ dictū⁵
est illis ne occiderent eos: sed vt
ſ. i. in corporib⁹ qnqꝫ sensib⁹ indigētibus
cruciarent mensibus quinqꝫ. Et
crūciatus eoꝝ vt cruciat⁹ scoꝛpij
† ſ ⁊ per hoc insinuatur grauitas tribulatiōis.
cum pcutit hominē. ⁊ Et in dieb⁹
ſ timentes lapsum
illis querent homines moꝛtez: ⁊

ſ vt p bationes reddant† ſ ⁊ nō qualitercūqꝫ querent
sed desiderabunt vel cupient:
non inuenient eam: ⁊ desidera
†ſ hoc dſ de prelatis ⁊ subditis
būt moꝛi: ⁊† fugiet moꝛs ab illis.
ſ. i. imaginarie locuste †ſ. i. hereticoꝝ † ſerant.
Et similitudines† locuste⁹ simi
†ſ sup doctoꝛes. ⁹ſ. i. mētib⁹ vbi i se ⁊ corā aliis su
les equis paratis in† preliū: ⁹ ⁊ sū
pbiūt †ſ qꝛ nō vere corone ⁹ſ fi de vero auro. i. sa
per capita eoꝝ† tāqꝫ corone⁹ simi
pientia ſ vultue
les auro: ⁊ facies earum sicut fa
†ſ qꝛ demōstrāt se hoies pios cū intus sint feri
cies† hominū. Et habebānt capil
ſ sicut mores mulierū sunt molles ⁊ flexibiles in oē
los sicut capillos mulierū: ⁊ dēn
vitium ſ. i. ꝙ alios lanientes
tes eaꝝ sicut dentes leonum erāt.
Et habebant loꝛicas sicut loꝛicas

ſ. i. tumult⁹ sētētiarū quē faciūt posteꝙ desicūt
ferreas: ⁊ vox alarum earū sicut
vox curruuꝫ equorum multoꝝ
currentium in bellū. Et habebāt
†ſ. i. pcm̄ qꝛ peccare faciūt
caudas similes scoꝛpionū: ⁊ acu
†ſ q. d. sed tm̄ vos boni ne timeatis quia
lei erant in caudis earum: ⁊† pote
† ſ malis ſm quinqꝫ sensus tm̄
stas earum nocere† hominib⁹ mē
sibus quinqꝫ. Et habebāt sup se

coram blandiuntur: ⁊ latenter pungunt.

Et habebāt. Ostenso quales in se sint: mōstrat ꝙ quē hec possunt.

de lyra

qui tamē postea dono dei loquebant̄: ⁊ predicebāt: ſm q̄ dicit Brego. dialogoꝝ libro. iij. n Mensibus quinqꝫ. per hoc designat̄ q̄ regnum vandaloꝝ durauit tēporibus quinqꝫ regū: ⁊ tunc fuit exterminatū p helisariū patriciū a iustiniano imperatore in aphricā missuꝫ. o Et cruciat⁹ eoꝝ vt cruciatus scoꝛpij. nam aliqui istoꝝ regū primo simulauerunt benivolentiam christianis ⁊ eos postea grauiter afflixerunt intantū q̄ multi eoꝝ magis vellent moꝛi q̄ꝫ videre talē conculcationē ecclesiarū ⁊ ministroꝝ eius: sicut dicit. j. Machab. iij. Melius est nobis moꝛi in bello q̄ꝫ videre mala gentis nostre ⁊ sanctoꝝ. ideo subditur: Et in diebus illis que rent hoies moꝛtē ⁊c̄. p Et similitudines. Hic ꝓsequēter declarat quod/dam dictum. vandalos enim dixerat locustas. ideo ꝓditiones aliquas vandalorum exprimit nomine locustarū dicens: Et similitudines locustarum similes equis paratis in prelium. per hoc designans q̄ vandali fuerūt homines bellicosi. q Et super capita earū tanq̄ corone similes auro: per aurum in scriptura signatur fulgoꝛ sapientie: vandali ꝛō inter ceteros barbaros plus habere videbant de fulgoꝛe naturalis industrie: que si ordinet ad bonum soꝛtitur nomen sapientie: que dī scientia sapida. si aūt ad malū soꝛtitur nomen cautele: sic aūt erat in eis. ⁊ ideo nō dicitur q̄ haberent coronas aureas: sed similes auro: nam per quandā similitudinē bonū ad malū trāsferimus. v. metō. sicut dicit sapiēs latro vel bonus qui ꝓcedit in furtis suis cautelose. r Et facies earū sicut facies hominū. qꝛ rō qua distinguitur hō a ceteris aīalibus plus vigebat in eis q̄ꝫ in ceteris barbaricis gētibus vt dictū est. s Et habebāt capillos sicut capillos mulierū. qꝛ nutriebant capillaturā: sicut fit adhuc in aliqbus gētibus. t Et dentes earū sicut dentes leonū erāt. in quo designat̄ ferocitas eoꝝ. v Et habebāt loricas ferreas. nam armati erāt ad gentes alias impugnandū. x Et vox alarū earū sicut vox curruū ⁊c̄. qꝛ cū magno strepitu ꝓcessit eoꝝ exercitus per italiā ⁊ galliā: vt predictū est. y Et habebāt caudas silices scoꝛpionū. patet sentētia ex dictis. ſ. vsq; ibi: z Et habebant sup se regē angelū abyssi. Ad cuius intellectū sciendū q̄ ꝛz Dion. i demonibus naturalia remanserūt integra. ⁊ p ꝓsequēs remanserūt in eis ordines distincti: ꝓut sequunt̄ distinctionē nature. tenet autē cōiter a doctoꝛibus q̄ aliq̄ ceciderunt de singulis ordinibus. ⁊ sic nomina singuloꝝ demonū remanēt in demonibus. Primus aūt ordo inferioris hierarchie nominat ordo pncipatuū: qꝛ presūt diuersis regnis: ⁊ sicut angeli sci ꝓmouēt diuersa regna sibi cōmissa ad bonū. sic p oppositū sūt angeli mali ca ipellētes ad malum. sic dē de angelo malo psidente regno vandaloꝝ dī hic: Et habebāt super se

43 regem

Cui nomẽ he. ⁊.d. ad hoc cauete vobis hebrei: greci: ⁊ latini: ꝺ oĩs eccl̃a: q̃ christi euãgeliũ aliq̃ harũ triũ linguarũ est scriptũ ⁊ receptum.

Vhe vnũ abijt. Ordine narrationis: ⁊ ordine tpis: hoc est enĩ dãnatio maior q̃ erit tpe antichristi. Ex quatuor cor. Per quatuor que de christo pr̃dicant q̃ sunt natiuitas passio: ⁊ resurrectio: ascẽsio: circa que alia sũt. Altaris au.

Altare christus: cornua al. p̃dicatores x̃pm sublimãtes: ⁊ p eo mori parati: sicut sanguis ponebat i cornib⁹ altaris. Vel aliter: Eccl̃a. ſ. sc imolãs in qua cornua. i. defensores alior̃ q cẽs ad idẽ tẽdũt vel quatuor cornua euãgelia: q̃ docẽt detegi fraudes antichristi.

Vocem vnã di. p̃ concl̃ pteriti tpis p̃monẽt illos q erãt tpe antix̃pi.

Solue quatuor an. Pro quatuor ptib⁹ mũdi: vel q̃ quatuor de x̃po p̃dicata impugnant.

Solue. Quia euphrates fluuius circuiẽs babyloñ. i. p̃ncipes mũdani p quos diabolus cũ in ipis esset occulte operabat. hos iubet ercõicari: vt q i eis erat quasi ligatus: p eos sibi traditos aptiꝰ operet. Vel quatuor angeli imũdi spũs: in quatuor partibus mũdi regnãtes q fuerũt refrenati in passione x̃pi. In horã ⁊ diez. Vel p horã accipe mediatẽ anni: p diẽ vnũ annũ: p mensẽ aliũ annũ: ⁊ p annũ tertiũ: nã per tres annos ⁊ dimidiũ durabit

ſ diabolũ dominãtẽ in terrenis
regem angelum abyssi: cui nomẽ hebraice abaddõ: grece autem apollion: ⁊ latine habens nomẽ
ſ a patria vite
exterminãs. Vhe ũnũ abijt: ⁊ ẽc/
† ſ vel post hec sextus angelus.
ce veniunt adhuc duo vhe† post hec. Et sext⁹ ãgel⁹ tuba cecinit. Et ãudiui vocem vnam ex quatuor cornibus altaris aurei quod est
ſ sup quo gegd offert a deo accipit † ſ vel dñi
ante oculos ‖ dei ‖ dicẽtem sexto
†ſ. i. predica esse salutos vt caueant sibi electi
ãgelo qui habebat tubã: † Sol/ue quatuor angelos qui alligati
ſ quatuor supradicta: videlicet natiuitas passio resurrectio ⁊ ascensio
sũt in flumine magno euphratẽ.
ſ ⁊ ita illis damnatis
Et soluti sũt quatuor angeli q̃ũ
ſ continue ⁊ diu
parati erant in horam ⁊ diem: ⁊
ſ diu ⁊ diu
mensem ⁊ annum vt occiderent
ſ reprobos omnes
tertiam ptez hominuz. Et numerũs equestris exercit⁹: viciẽs milies dena milia: ⁊ audiui numerũ

Nicolaus

regẽ angelũ abyssi. cõpellentẽ eos ad vastationẽ boni. iõ subdit: a Cui nomẽ hebraice abaddõ. i. dispergẽs vel exterminãs. ⁊ ponit hoc nomẽ in tribus linguis p̃ncipalib⁹: q̃ plures homes de linguis istis exterminauerũt: v. l q̃ ioãnes scribebat vniuersali eccl̃e q̃ fundata est in oĩbus linguis per tres p̃ncipales hic significatis. b Vhe vnũ abijt. i. vna grauis p̃secutio ſ. vandalor̃. c Et ecce veniũt adhuc duo vhe. i. due graues tribulationes alie. d Et sextus angelus. Hic p̃ñr agit de fautorib⁹ hereſũ q̃ntũ ad italicos ⁊ p̃ncipes p̃stãtinopolitanos. Ad cuius intellectũ sciendũ q̃ anastasius impator hereſi euticiana corruptus cepit iperare anno dñi. cccc lxxxviij. ⁊ impauit annis. xxv. ⁊ tũc regnabat in italia theodoricus rex arrianus. ⁊ tũc tpis electi sũt duo pape in p̃tẽtione. ſ. symmachus ⁊ laurentius: ꝑ quib⁹ facta est p̃tẽtio magna in populo christiano ⁊ in clero ꝓcedẽs vsq̃ ad homicidia multa. finaliter tñ eccl̃a laurentiũ repulit ⁊ symmachũ approbauit. pascasius aũt diaconus cardinalis: lz alĩs esset scũs ⁊ deuot⁹: tñ in hoc errauit: q̃ laurẽtiũ q̃ntũ potuit sustinuit: ꝓpter qõ post mortẽ suam inuẽtus fuit in pena purgatorii a germano ẽpo capuano: vt refert Greg. dialogor̃ libro. iiij. ex hoc aũt mota est tribulatio magna in eccl̃a p qua/tuor homes p̃dictos. ſ. laurentiũ ⁊ symmachũ ꝑ papatu ⁊ anastasiũ ⁊ theodoricũ ꝑ ꝯclo hereſũ suarũ: nã videtes clerũ catholicũ ꝓtendentẽ vsq̃ ad homicidia reputauerũt eũ p̃riorẽ q̃ añ: ⁊ silr doctrinã catholicã: ꝓpter qõ incitati fuerũt ad eius persecutionẽ: ⁊ isti quatuor p̃dicti notant hic angeli: q. nomẽ angeli in hoc libro indifferẽter attribuit bonis ⁊ malis: vt patet ex supradictis. His igit̃ p̃missis ſic ꝓcedit: q̃ p̃mo ponit eccl̃e tribulatio. ⁊ eius ꝯsolatio. ca. ſe. Plima adhuc in duas. ſ. in partẽ p̃ncipalẽ ⁊ incidẽtalẽ q̃ incipit ibi: Et ceteri hominũ. Circa p̃mũ dr: Et sextus ãgelus tuba cecinit. ſ. laurẽtius q conatu ſprobo ⁊ verbo ſupbo ad papatuz anhelauit. c Et audiui vocẽ ⁊c.]. ſ. vocẽ pascasij cardinalis de collegio eccl̃e romane existẽtis q in electione dedit vocẽ suã laurẽtio ⁊ eius partẽ sustinuit ꝯ eccl̃e imunitatẽ. f Dicentẽ sexto angelo. i. laurẽtio. g Solue quatuor an. q al. sũt in flu. ma. euphrate. i. in romano iperio: qõ vocat flumẽ magnũ ꝓpter multitudinẽ populor̃ in eo existentiuz: ꝑm q dr. ſ. xvij. Atque multe ppli multi. Notatur etiã euphrates: q̃ sicut euphrates est q̃rtus fluuius paradisi: Beñ. ij. sic inter quatuor regna p̃ncipalia regnũ romanũ dr quartũ: Dañ. ij. In hoc aũt iperio q̃tuor angeli. ſ. laurẽtius. symmachus: anastasius ⁊ theodoric⁹ tenebant ligati añ electionẽ laurẽtij inquantũ cessabant ab eccl̃e turbatõe: q p eius electionẽ ad turbationẽ eccl̃e excitati fuerũt mõ p̃dicto. iõ subdit: Et soluti sũt ⁊c. h Qui pa. erãt i ho. ⁊ diẽ ⁊c. ſ. ꝓtinue eccl̃eſiã pturbare. Sciẽdũ tñ q pascasi⁹ stãs ꝑ laurẽtio nõ intẽdebat hãc pturbationẽ: ſ q̃ secuta fuit: lz ꝓter ei⁹ intentionẽ ad electionẽ laurẽtij cui vocẽ suã dedit. iõ dr ſ dixisse laurẽtio: Solue q̃tuor ãgelos ⁊c. q̃ p ei⁹ ambitionẽ ipsi ⁊ alij tres ꝓcesserũt ad eccl̃e turbationẽ. i Et oc. ter.

psecutio ãtichristi. Soluti sunt ut occiderent. Soluto diabolo multi p̃cipitant̃ q ad alios excecãdos moliunt̃. Vicies. Dena milia. Sci p. ꝓceptis legis pfecti: ꝯ quos duplex numerus ponit̃ malor̃: q̃ mali plures sũt bonis. Et audiui ⁊c. Et bñ pono sub certo numero q̃ audiui i. intellexi: q̃ pl̃es essent mali q̃ boni. Et ita vidi. i. sicut intellexerã: q̃ ad destructionẽ alior̃ eqtabãt. sic itelleri q̃ p diabolũ hoc faciebãt quẽ sicut eq portabãt: vel eq diaboli sup ãs mali fũdãt

Habebãt lori. Ig. i. munkbãt eos sentẽtijs de gb⁹ seq̃t eterna pena: vbi ẽ ignis ⁊ fum⁹ ⁊ fetor vl̃ ha. lo. ig. i. eternã penã q̃ nũq̃ dimittit ãs accipit

Fumus ⁊ sul. Propterea q̃ cecid: ⁊ i tenebris positi: ꝓpter fetorẽ vitiorũ ⁊ malor̃ operum.

Tanq̃z capi. leo. Superi⁹ in plaga locustarũ vidit facie holuz: ℞ leonũ: q̃ hẽtici aliq̃d hũani tan̄ ostendũt: ministri antix̃pi qõ docẽt dict̃ ⁊ signis: ℞ etiã penis cogũt cõfiteri.

Procedebat ig. cã eterne penã: vl̃ ignis. i. cupiditas. fum⁹. i. supbia. sulphur. i. fetor malorum operum.

Tertia pars ⁊c. Mor. est. i. omnes reprobi de ecclesia et similiter omnes iudei vel pagani: qui nunq̃z fuerunt baptizati nec ab eccl̃esia separati.

Similes serpenti. Qui blandiuntur facie ⁊ occulte imittũt venenuz.

eorum. Et ita vidi equos in visiõ
†ſ diaboli vel hoies sup eos fundati † ſ pp ignẽ ire
ne: ⁊ † q̃ũ sedebant sup eoſ habẽ
⁊ lividinis ſ lapis sumidi coloris
bant lorizas igneas ſ ⁊ † hiacinthy
† ſ. i maiores inter ministros diaboli
nas ⁊ sulphureas ſ. Et capita equo
ſ q̃ ore laniãt ⁊ ferẽt
rum erant tanq̃z capita leonum
ſ. i. de predicatione eap mala
⁊ de ore ipsoruz procedebat ignis ⁊ fumus: ⁊ sulphur. Et ab his tribus plagis occisa est tertia pars hominuz: ⁊ de igne ⁊ de fumo ⁊ sulphure q̃ ꝓcedebãt ex ore ipso/
ſ vere de ore quia
rum. Potestas enim equorum
ſ. i. mala p̃dicatiõe † ſ. i. i occult⁹ deceptiõib⁹: si aper
in ore eor̃ est: ⁊ in † caudis eoruz.
te nequeũt ſ ⁊ vere in caudis bñt ptãte.
Nãz caude eor̃ similes serpẽtib⁹
ſ alios maiores qui mordent.
hãbentes capita: ⁊ in his nocent.
ſ peribunt
Et ceteri homines q̃ũ non sũt oc
†† q̃ iõ peũt q̃ nõ egerũt penitentiam.
cisi in his plagis † neq̃z ꝑ penitẽtiã
egerunt de operibus manuũ sua

de lyra

par. ho. Hec tertia ps dr ppl's catholic⁹: vt dictũ ẽ. ſ. xiij. ca. q in magna pte fuit occisus ptim p malos adherẽtes laurẽtio. ⁊ silr p adherẽtes symmacho: ⁊ partim p anastasiũ ipatorẽ hereticũ: q multos cpos in exiliũ misit ⁊ multos catholicos afflixit: ⁊ ptim p theodoricũ regẽ arrianũ: q totaz italiã q̃ntũ ad orthodoxos gladio pdẽ voluit ⁊ sem̃ ioañẽ papã ⁊ symmachũ ⁊ boetiũ viros p̃clarissimos: ⁊ ꝓsules martyrizauit: vt hꝫ in legẽda sci ioañis pape ⁊ martyris. k Et nu. cũ. cr. i. adherentiũ p̃dict̃ q̃tuor ⁊ monẽtiũ eos ad turbationẽ x̃pianor̃. l Vicies mi. de. mi. ℞ ponit nũer⁹ determinat⁹, p nũero ideterminato: sicut. ſ. xiij. ca. ⁊ designat q̃ ibi erat magna multitudo. m Et ita vi. du. cãs. i. subditos p̃dict̃ q̃tuor ⁊ obedientes eis i malo ⁊ spãlr anastasio ⁊ theodorico. n Et q̃ se. su. cos. ſ. q̃tuor p̃dicti ãgeli eos docẽtes. o Habebãt lo. sic i bonis hoib⁹ iusticia dr corũ lorica: Eph. vj. Induti lorica iusticie. sic p oppositũ iniusticia dr ℞ lorica malor̃. p Igneas. p appetitũ feruidũ nocẽdi. q Et hiacinthynas. i. celestis coloris i q̃ designat apparẽs zelus fidei. nã hẽtici asserẽtes se hñe fidei veritatẽ. er ℞ excitãt ꝯ vere catholicos psecutionẽ. r Et sulphureas. pp feditatẽ vitior̃ exñtẽ in eis ⁊, pcedentẽ ex̃ in opib⁹ malis. s Et ca. cũ. i. p̃ncipes malor̃ ei obedientiũ t Erãt tãq̃ ca. leo. in q̃ notat cru. cor̃. v Et de ore eor̃ p. ignis. ſ. emulatõis q̃ntũ ad symmachũ ⁊ laurentiũ. x Et fum⁹. vanitat̃ q̃ntũ ad anastasiũ. y Et sul. fetoris q̃ntũ ad theodoricũ arrianũ. z Et ab his tri. pla. ⁊c. tertia ps hoiuz. i. magna ps x̃pi unor̃ mõ p̃dicto. a Potãs enĩ cũ. i ore eor̃ ẽ. i. i q̃tuor p̃ncipalib⁹ p̃dict̃ sic ⁊ os ẽ ꝑma ps capit̃. b Et i cau. cor̃. i. i ministris sequẽtib⁹ eos ad malũ. c Nã cau. cor̃ si. ser. pp astutiã serpẽtinã q̃ erat in eis ad catholicos psequẽdũ. d Mãtes ca. nã i exercitib⁹ sũt tribuni ⁊ cẽturiones ⁊ hmõi q̃ sũt capitanei respectu subditor̃ sibi. e Et i his nocẽt. icitabãt enĩ suos subditos ad psequẽdũ vere x̃pianos. f Et ce. hoies. Hec ẽ ps icidẽtal. nã ioañes in ℞ libro describit statũ eccl̃e: tpe ꝯ theodorici regis de q̃ imediate añ dixerat ꝓtigit q̃dã occasio magna i paganis q̃ nõ sũt de eccl̃ia. ⁊ sic describit ℞ incidẽtaliter. tũc enĩ saxones ꝯ turingos pugnauerũt: ⁊ pl̃es eorũ fuerũt occisi hinc ⁊ inde q̃ de x̃pianis in p̃dicta anastasij ⁊ theodorici psecutione. ⁊ ℞ est qõ dr: Et ceteri hoies. ſ. saxonũ ⁊ turingor̃ q̃ nõ ꝓfitebant x̃pm. g Qui nõ sũt oc. i his pla. i., p fide x̃pi supple sũt occisi morte corporali ⁊ eterna. ⁊ ℞ ẽ mod⁹ loquẽdi: q̃ apud hẽb. dr decurtat⁹: sic. ij. Reg. v. Proposuerat dñs i die illa p̃miũ ei q̃ pcussisset iebuseũ ⁊c. ⁊ nõ dr q̃le sit illud p̃miũ ſ est supplẽdũ q̃ cẽt p̃ceps militie sic̃ supplet. ſ. Paral. xj. et sic subintelligendũ est hic q̃ isti non solum erant mortui morte corporali: sed etiam gehenne. ⁊ subditur causa cũ dicitur: h Nec pnitentiã egerunt de operibus manuũ suarũ. i. de peccatis cõmissis. ⁊ notant̃ quinq̃z genera peccator̃. ſ. multiplex idolatria ⁊ multiplex homicidiũ: multiplex veneficiũ ⁊ luxuria ⁊ furtũ. ⁊ patet littera.

c. x. Et vidi

Vidi alium angelum fortē. Quia fortis armatus: C. X.
c fortē diabolū expugnauit. De celo.i.cognitio angelox.
Amictū nu.i.se humiliantē assūptione carnis: vel qz cognosci/
bilē fecit. Latentē in carne q̄ est vobis refrigerīū ꝓtra vitia.
Et iris in ca. Aut verā de deo habet cognitionē reputat eū deum.
Tanq̄ colūn.ig.i.il
li in qbus vere lucet ima
go dei vt in ꝓteplatiuis:
vel predicatio.
Et habebat in ma. Oēs scripturas opatiōe
sua cōpletas: partim pre/
dicādo: partim q̄ de se di
cta erāt cōplendo tandez
suis sensum aperiendo.
Pedē suū de.i.por/
tatores firmi in fide z ali
os sustinētes.
Sinistrū aūt sup
ter.i. sup eos q quoquo
a mō sustētabāt: z si nō cre
debant. Hoc ē posuit
maiores z firmiores predi
catores sup maiores pctō
res: miores sup minores.
Quēadmodū cuz
leo ru. Vox leonis ostendit
eius virtutē: z infert terro
rem cū leo cauda circa sil
uam sulcū fecerit z rugit
nulla ferarū audet exire:
ita xps suos in fide ꝓclu/
dēs: rugit ne aliqs exeat.
Scripturus erā.
Hic fert psonā eox q an
tixpi tpe volēt pdicare ex
precedentiū imitatione:
Signa q̄ lo. Inspi
rationē diuinā vel ange/
b licam admonitionem.
Et angelus z c. Cū
tāta desolatio erit in ec/
clesia q̄ etiā pdicatio erit
ablata: ne fideles desperēt
accipiūt ꝓsolationē non
ad detrimentū sue salutis
predicationē subtrahi.

ſ ſ non egerunt ita quin adorarent
rum: ut non adorarent demonia
ſ quod turpius
z simulacra aurea z argētea z erea
z lapidea z lignea: que neq̄ vide
re possunt: neq̄ audire: neq̄ am
bulare: z non egerunt penitentiā
ab homicidijs suis: neq̄ a vene/
ficijs suis: neq̄ a fornicatione sua
neq̄ a furtis suis.
ſ illis contrarium
Vidi alium C X
c angelum fortē descendē
T ſ deus erat in christo mundum re/
concilians sibi.
tē de celo āmictū nube: z †iris in
capite eius: Et facies eius erat
† ſ qz spūsco accēsi z alios illuminantes
vt sol: z pedes eius tāq̄ †colūna
ignis: z habebāt in manu sua li/
†ſ.i. predicatores firmiores
bellū apertū: z posuit† pedez suū
ſ.i. in pcm flu xiores ſ.i. minus firmos
dextrum supra† mare. ſ sinistrum
autem super terram: z clamauit
ſ de magnis agente ſ tam terribiliter
voce magna quēadmodū cum
ſ z ideo qz isti ab eo missi predicauerunt.
leo rugit. Et cūz clamasset locuta
sunt septem tonitrua voces suas.
ſ.i. qz † ſ vniuersi successores terrorem inferentes.
Et cum locuta fuissent septē† toni
† ſ tpi eox ꝓgruas vel que
trua voces† suas: z ego scriptur⁹

Iurauit. Et p b firmiter statuit: qz deus erat: nā si xps resurrexit z nos resurgemus. Et ea q̄ in eo. Cū dicit creauit ea q̄ in eo sūt hereses quo rūdā destruxit: q astruūt res q̄dā nō creatas a deo ꝫ a demone vt buffonē.
Tps am. nō z c. i. nulla varietas ꝫ eterna stabilitas aiax imortalitas

Nicolaus

a Tvidi. Postq̄ descripta est ecclie multiplex tribulatio. C. X.
e Hic ꝓfir describit ei⁹ initialis ꝓsolatio. z ꝑmo ponit act⁹ ꝓsola/
tionis. 2° fruct⁹ deuotōis. ca. se. Dca in duas. qz ꝑmo ponit dicta
ꝓsolatio p ipatorē iustinū. 2° eius ꝓtinuatio p iustinianū nepotē suuz. ibi:
Et audiui vocē. Circa ꝑmū sciendū q̄ iustinus senior post anastasiū hereti
cū iperauit annis. x. z cepit iperare āno dñi quingentesimo decimooctauo:
q amore religionis christiane feruēs voluit in partib⁹ orientis ecclias arria/
nox eis auferre: z p eos catholicos ꝓsecrari: ꝫ nō ꝑfecit ipedit⁹ pcib⁹ ioā/
nis pape ne occasione hui⁹ oēs christiani de italia occiderent gladio p theo
doricū regē arrianū: q tū postea interfecit sanctū ioannē: vt predictū est. igi
tur de iustino dī hic: Et vidi alterū angelū fortē: ꝑpter iperiale potestatē.
b Descendentē de celo. s. militātē ecclie p regenerationē baptismalem.
c Amictū nube. baptismalis gre. d Et iris i ca. ei⁹. qz nūciauit pacez
ecclie. est enī iris signū federis: Beñ. x. e Et fa. ei⁹ erat vt sol. ꝑpter fidei
sue splēdorē. f Et pe. ei⁹ tāq̄ co. ignis. p pedes intelligūtur affectiones
qz sicut corpus mouet pedib⁹: sic anim⁹ affectib⁹: habuit aūt iste iustin⁹ af
fectiones accēsas igne charitatis ad ꝓmotionē christianitatis. g Et ha. in
ma. sua li. aptū. qz scripsit z misit epl̄as p totū iperiū suū in fauorē christia
norx. h Et po. pe. suū dex. su. ma. z si. su. terrā. qz scripsit habitātib⁹ i ter
ra z in insulis marī. Vel aliter: p mare q̄d est locus aquarū intelligit ꝑpls
christian⁹ p aquā baptismi regenerat⁹. p terrā vo pagani in terrenis deside
rijs fixi. de vtrisq̄ vo multi crāt de iperio iustini: ꝫ fuit magis fauorabilis
xpianis. ꝑpter q̄d dī: Posuit pedē suū dextrū supra mare z c. i Et cla.
rorē arrianox. vñ dī Prouer. xx. Sicut rugitus leonis. ita z terror regis.
z sicut clamor iste fuit terribilis arrianis: ita fuit ꝓsolabilis catholicis. ī
subdit: l Et cū cla. lo. sūt se. to. vo. suas. i. vniuersitas ecclie septena/
rio numero designata: eo q̄ vniuersitas septenario designat. vt dic Breg.
homel. xxv. Et clamauit in voces laudū diuinax. verūtū qz iustinus nō p
fecit ꝫ arrianos q̄d imedebat rōne pdicta. ī q̄ phibet ioānes ea scribere. vñ
subdit: Signa q̄ locuta sūt z c. m Et angelus. Hic ꝓfir describit ecclie
ꝓsolatio ꝓmissa p angelū iustini. Circa q̄d sciendū q̄ ipatores z reges hūt

Hoc illi vltimi ꝓsiderantes patientur libenter.
Cōsūmabitur myste. Quia tpe antichristi tāta erit destructio ꝓphe
tarū illis q erūt tpe ipsius predicatio q̄uis predicare velint cū z ante ces
soribus suis habebāt officiū predicādi. Illi aūt ideo predicauerūt qz a xpo
ad hoc instituti fuerūt: christus ño eos instituit: qz tūc tēpus predicādi erat
z ipse ad hoc venerat: sed
mō vidi destructionē tē/
poris antichristi ꝓtrariaz
cōstructioni quā xps fecit
z p hoc ꝓpēde pdicationē
merito subtrahi.
Vel aliē dicer ipta se/
uitia antichristi si solatio/
nē subdit quarz habebūt dante. 12. c.
tūc tpis, s. q̄ fideles ꝓside
rabūt talia de xpo i corde
suo: qđ erit eis ꝓsolatio.
Mysterīū. i. remu
neratio scōx: qđ est secre/
tū qđ nec o. vi. nec au. au.
Sicut euange. In
tētio pphetarū fuit ꝑma c
de aduētu dñi z de ꝓfū/
matione seculi.
Et audiui vo. Q.
d. ostēsa destructione que
erit tpe antichristi: z inde
etiā predicatōe subtracta:
z ob hoc fidelib⁹ ꝓsolati
one adhibita monet q̄ vi
dit interim pdicare: q̄si di
catur apte. Ecce reuelauit
tibi oia mō vade z predi
ca: nec qz sūt aspera deut
ta: nec terreatis ꝑ tribu/
lationē aliq̄: qz nō tanta
patieris quāta patient: q
persuerabunt tēpore anti
christi: hoc ad consolatio
nem presentis ecclesie hic
apponitur: vbi maior tri
bulatio pnūciatur.
Vade. Quod bene sci
ebat intelligere monetur
vt per admonitionez alij
predicaturi informentur.
Stātis supra ma
re. Quia implere graue est humanitati: que est mollis z fragilis.
Et abij. Quia deus si quem paratum videt quod necessarium est spon
te offert.
Ad angelū. i. ad scripturā a deo cōpletā z fidelibus intimatam.

de lyra

duos angelos custodes: vnum ratione singularis persone: sicut et ceteri
homines: Matth. xviij. Videte ne ptēnatis vnū ex his pusillis: dico enī vobis
qz āgeli sp videt faciē pris mei q̄ in celis est: z isti āgeli sūt de ordine inferiori.
alterū ꝫo rōne dignitatis seu officij: singulis enī regni pūt āgeli q̄ dicūtur
pncipat⁹: z sūt de supiori ordine inferioris hierarchie. z isti sūt custodes spāl
regū iquantū in eis virtualr ꝓsūt regna: ꝑpter q̄d notant pncipes in scri
ptura: Dan. x. Nemo ē adiutor meus in oib⁹ his nisi michael pnceps vester.
z ibidē: Cū egrederer apparuit pnceps grecox venies. z iō isti āgeli aliqñ
accipiunt ꝑ regib⁹ seu regnis qb⁹ pūt. z sicē in ꝓposito vt magis videbit
ꝓsequēdo. dicit igit: Et āgelus z c. J. i. angelus iustini rōne iperij. n Le
uauit manū suā ad ce. z iurauit: ad maiorē rei future assertionē. o Quia
tps nō erit āplius. nō ē p hoc intelligēda cessatio tpis simplr: qz post tubi/
cinū septimi āgeli i ꝫ libro describit magn⁹ decursus tpis vsq̄ ad finem
mūdi. ꝫ cessatio tpis q̄ntū ad virtutē hēsis arrīāe: vt videbit ca. se. qđ fuit
ipletū iustini iunioris tpe q̄ fuit tertius ipator ab isto iustino seniore: ex q̄ pz
q̄ illud qđ dī ꝫ de āgelo stāte supra mare z sup terrā q̄ leuauit manū suā
z iurauit z c. nō pōt intelligi de iustino seniore: qz nō hūit notitiā de fidēis
post mortē suā: ꝫ āgel⁹ su⁹ cognouit p diuinā reuelationē q̄ volūtas iustini
senioris de destructōe arrīane hēsis q̄ tū fuit ipedita rōne pdicta tpe iustini
iunioris foret cōplēda: z sicut ꝓcognouit: sic iurauit. p Cū ce. tu. ca. nā
i pncipio iperij iustini iunioris fuit ꝫ cōpletū. vt videbit. q Cōsūma/
bit oē my. i. secretū a deo ꝓfūsū. r Sic euā. p ē. su. ꝑ. q pdixerūt dñm
iesū xpm cū suis fidelib⁹ regnaturū. z sic tpe septimi āgeli ꝓualuerūt xpiani
ꝫ hēticos ifideles: z tūc audiuit ioānes ō celo voces d. Factū ē regnū hui⁹
mūdi dñi nri z xpi ei⁹. vt hī ca. se. s Et au. vo. ꝫ ꝓfir ponit ꝓsolatōis
ecclie ꝓtinuatio p ipatorē iustinianū: q i pn⁹ fuit regni fuit vere catholic⁹: z
cepit iparе āno dñi. ccccc xvij. Fuit aūt hō lfatus z leges romanas abbre
uiauit: z in vno volumine cōpilauit: qđ dictū ē codex iustinianī: in q̄ mul
tas leges xpianis fauorabiles posuit: de q̄ log ꝫ ioānes d. Et audiui vocē
de celo. ista fuit vos āgeli p quē xps loq̄bat ioāni: vt hī in pn⁹ hui⁹ libri.
t Vade z ac. li. ap. i. codicē iustiniani q̄ dī hic accipiēdus a ioāne: qz fa/
uorabilis erat ecclie: vt dictū est. v De ma. āgeli stā. su. ma. z su. terrā.

Et dixit mihi. Oportet ꝛc. Cum ego reciperē lz am ara intellige rem: monuit vt nec ꝑ morte dimitterem. C. XI.

c Datus est ca. Cum iniunxisset p̄dicationē adiu tr ices dat scri-pturas per quas eam exerceat. Metre. i. ita ꝑ m vniuscuiusq; capacitatē p̄dica: vt constituas ecclesiā ꝛ in ea altare.

Atriū. i. falsos christi anos q se ecclesiā simulāt sed factis abnegant.

Ciuitatē san. i. ec-clesiā ad iuste viuendū cō gregatā ꝛ virtutibus ibu tam ꝓsequētur mēsib⁹. xl. ezech. 3. a. duob⁹. i. tribus annis et dimidio q⁹ regnabit an tichristus. q. d. sciatis oēs p̄secutiones q̄ fūt in p̄nti ꝛ q̄fuerunt in p̄terito ab anti christo ꝓcedere: sicut illas q̄ erūt tpe suo.

Duobus testi. De helia ꝛ enoch agit ꝑ q̄s p̄dicatores alij itelligunt.

Et dabo duo. q. d. b cū minor ē tribulatio nō

Nicolaus

Hic fuit angelus iustini ani rōne iperij: vt videbi tur. a Et dixit mihi acci. ꝛ deuo. illū. tanq; rē in ore delectabilem.

b Et faciet amaricare vē. tuū. q̄ iustinianus in fine vite sue fuit hereti de prauatus. ꝛ sic ei⁹ memo ria i libro ꝓtēta facta fuit fidelibus amara: q̄ in ꝑn cipio vite sue erat dulcis: ex hoc patet q̄ angel⁹ iste q tradidit librū ioāni nō fuit iustinian⁹: q̄ lapsuz suū in heresim nō p̄uidit: ꝫ angelus eius q etiā ad didit loquens ioanni.

c Oportet ite. ꝓphe. po pulis ꝛc. q̄ postea ꝺ mul tis gētib⁹ ꝛ ꝓplis ioānes ꝓphetice scripsit in ℔ li⁹.

d Datu⁹ C. XI.

e est mihi calam⁹.

Post actū eccla stice ꝓsolatiōis ponit hic fructus deuotionis. ꝛ i⁰ reuertit ioānes ad descri-bendū p̄dus cuiusdā ec-clesiastice tribulatōis. ibi: Et ciuitatē scāz. Circa p̄ mū sciendū q̄ felix papa q tpib⁹ illis p̄fuit eccle romane instituit festiuitatē dedicationis ecclie p annos singulos celebrari. In dedicatōe ꝺo eps circuit ecclesiā dedicandā. ꝛ sic se hz p modū mēsarāt muros eius exterius: ꝛ in pauimēto ecclie ab angulo in angulū trāsuertali ter scribit alphabetū grecū. ꝛ sic quodāmō mēsurat spaciū interius. ꝛ ꝑm hoc dicit ioānes in ꝓsona ecclie loquēs ꝓphice: Et datus est mihi calam⁹ silis virge. nā dedicās tēplū in manu sua portat aspersoriū. e Surge et metire tēplū. verbū est felicis pape ad quēlibet episcopū ꝑ dedicatōe ecclie. f Atriū aūt exterius eijce foras ꝛc. ipse enī instituit q̄ nō celebrarēt mis-sa nisi in loco ꝓsecrato. g Qm̄ datū ē gētib⁹. q̄ offerūt sacrificia sua nō solū in locis ꝓsecratis: ꝫ etiā in ꝓphanis. h Et ciuitatē. Hic ꝓfr reuer titur btūs ioānes ad describendā tribulationē quandā ecclie excitatā ꝑ ar-themiū patriarchā ꝓstātinopolitanū: q̄ ꝓpter heresim cuticianā q̄ erat cor ruptus ꝑ agapitū papā fuit depositus: ꝛ loco ei⁹ mēnas seruus dei mona-chus institutus: ꝫ theodora ipatrix infecta eadē heresi petijt a siluerio pa pa arthemiū restitui: sic̄ ꝑz in legēda sci siluerij: ꝛ q̄ renuit hoc facere: theo dora idignata ꝛ iustinian⁹ ei⁹ marit⁹ heresi cuticiana ꝑ arthemiū depra-uatus: mouerūt p̄secutionē ꝺ ministros ecclie: ita q⁹ siluerius fuit depositus ꝛ in exiliū relegatus ꝑ belisariū patriciū ꝛ mēnas seruus dei in carcere af-flictus. ꝛ hoc est qđ dicit ioānes: Et ciuitatē sanctā. i. ecclesiam q̄ ꝺr ciuitas scā. nā ē vnitas ciuiū spū sc̄ō ꝓgregata. i Calcabūt. arthemi⁹ iustinia-nus theodora ꝛ belisari⁹: ecclie ministros grauiter oppriмēdo. k Mē sibus q̄dragintaduob⁹. tāto enī tpe vel circiter ꝺr illa p̄secutio durasse. i. ꝑ tres āños ꝛ dimidiū. l Et dabo du. te. meis. ꝓstantiā ꝛ sapientiā: sup-ple ꝛ isti fuerūt siluerius ꝛ mēnas dei seruus: q̄ ꝓstāter steterūt ꝺ fautores heresis cuticiane veritatē p̄dicādo. ſ. ꝺr: m Et ꝓphetabūt ꝺi. mil. ſ. i. tractatū inquirēdo ꝛ opando hi libꝝ. Et dixit⁰ mihi: accipe libꝝ ꝛ deuora illuz: ꝛ fac̄ie t amaricari ventrem tuum: sed in ore tuo erit ſ sed placebit cogitando ꝛ predicando dulce tanq̄ mel. Et accepi librum ſ. i. operatione christi subsequendo. de manu angeli: ꝛ deuoraui eum ꝛ erat in ore meo tāq̄ mel dulce. Et cum deuorassez eū: amaricat⁹ est venter meus. Et dixit mihi: ſ quia exibis de carcere Oportet te iterum ꝓphetare po-pulis ꝛ gētibus: ꝛ linguis ꝛ regi bus multis. C. XI. †ſ scriptura calamo scripta

Datus ē mihi† calam⁹ ††ſ. i. sceptro q̄: reges ꝓstituit admonēs

e similis † virge: ꝛ dictum ſ erige ad predicandum.

est mihi: Surge ꝛ metire tēplum ††ſ. i. christum †ſ. i. ꝓstituas qualiter ibi adorent

dei ꝛ† altare ꝛ†† adorantes in eo. Atriū autez qđ est foris templū ſ excōicando ostende se esse foris. †ſ omnino sub-trahe predicationem

eijce: foras: ꝛ ne† metiaris illud: ſ. i. ꝓformes facti sunt gentilibus

q̄nia datū est gentib⁹. Et ciui-ſ ꝛ ipsi gentiles

tatē sanctam calcabūt mēsibus quadraginta duobus. Et dabò duobus testibus meis: ꝛ prōphe ſ. i. tribus ānis ꝛ dimidio sicut ipse xps predicauit.

tabūt diebus mille ducentis sexa ſ. i. predicantes pniam ꝛ exemplo ostendentes

ginta āmicti saccis. Hi sūnt due ſ in spūsancto inuncti †ſ quod deo plāceat accēdētes

oliue ꝛ duo candelabra in† cōspe ſ dantes lumen aliis

ctū dei terre stantes. Et si q̄is ſ a proposito reuocare ſ spūalis sententia

voluerit nocere eos. ignis exiret ſ damnabit

de ore illoruz: ꝛ deuorabit inimi-ſ corporali

cos eorū. Et si quis vōluerit eos mor̄te ſ. i. spūali sententia

ledere: sic opōrtet eum occidi. Hi †. i. scripturas que celāt archana

hābent potestatē claudēdi† celuz ſ qz nō predicabunt nisi ꝓgruo tempore

nē pluat diebus prophetie ipsoꝝ ꝛ pōtestatem habēt super aquas †ſ ītū ad hos quos reprobatos viderint. ſ. i. peccatū

ꝓuertendi eas in† sanguinez: ꝛ p-† i. terrenos ††memor esto plagarum egypti.

cūtere† terraz ōmni†† plaga quoti ††ſ quod erit per tres annos ꝛ dimidium

enscunq̄ voluerit. †Et cuz finē-ſ antichristus ue

rint testimonium suum. Bestia q̄ ſ ad regnum ſ per tenebrosos

ascēdit de abysso faciēt aduersus ſ disputationibus ſ corporaliter

eos bellū: ꝛ vincet illos: ꝛ occidet † ſ vt quicūq̄z viderint timeant eos conformari.

illos. Et cōrpa eoruz† iacebunt in †ſ hierusalē †† olim in virtutibus nunc in malitia

platēis† ciuitatis†† magne quevō ††ſ. i. mnta. q̄: nemo predicabit spūaliter

catur spiritualiter† sodoma ꝛ ēgy ††ſ xps †† helye ꝛ enoch †† ꝓtradicendo veritati

ptus: ūbi ꝛ† dominus†† illoꝝ† crū ſ ſ quidā oculis quidam fama

cifixus ē. Et videbūt de populis ꝛ tribubus ꝛ linguis ꝛ gentibus corpa eoꝝ ꝑ trēs dies ꝛ dimidiū: ſ ne memoria eoꝝ habeatur

ꝛ corpā eoꝝ non sinent poni i mo numentis. Et inhābitantes terrā ſ iustoꝝ afflictio impioꝝ est epulatio

gaudebūt sup illos ꝛ iocundabū tur: ꝛ munera mittēt inuicē: quō ſ ꝓtradicendo iniquitati

niā hi duo ꝓphete† cruciauerūt ſ vel tabant

eos qui habitant sup terram. Et ſ. i. ānos tres ꝛ dimidium. ſ. post mortem antichristi.

† omnia eternaliter viuificans

pōst dies tres ꝛ dimidiū† spirit⁹

In sanguine. In pec catū: vel cū audita negli gīt: vel cum audiri etiaz contēnitur.

Egyptus. i. tenebro sa sine cognitione dei. b

Et munera. Dona ad litterā: vel ꝓgratulati ones ꝛ ꝓfabulationes ad inuicē de eis loquentes.

Et post tres dies. Ostēsa tribulatōe eoꝝ: ꝑ quoꝝ exēplū istū inuita-bat ad predicādū: ꝛ si ne-cesse fuerit ad cōpatiendū oñdit ꝛ ipsoꝝ coronas vt silr istū ioannē. ſ. vl quē-libet aliū de corona sua dani. 7ᵐᵘ ꝑ mō suo certū faciat.

de lyra

ducēti septuaginta. q̄ faciūt idē tps qđ p̄ri⁹. i. tres an-nos ꝛ dimidiū vel circif. n Amicti saccis. i. vili bus vestimētis. nā filue-rius papa spoliatus fuit veste papali: ꝛ indut⁹ ve-ste monachali. o Hi sūt due oliue. ꝓpter ple-nitudinē pietatis. p Et duo cādelabra. ꝓpter ar-dorē charitatis. q In ꝓspe. dñi ter. stātes. p ꝓstā tiā veritatis. r Et si q̄s vo. eos nocere. sicut factū fuit p p̄dictos p̄secutores ecclie. s Ignis exiet ō ore eoꝝ. i. verba ex feruo re fidei ꝓcedentia t Et de. ini. eoꝝ. eos feriēdo sē tētia excōicatōis. ſ. ō subdi tur: v Et si q̄s volu. eos ledere. gladio māli. ſ. ꝑ Sic oportet eū occi-di. gladio spūali. y Hi hñt potestatē claudēdi ce lum. per claues ecclesie. z Me pluat dieb⁹ ꝓ-phīe ipsoꝝ. nā bñficia ec- c clesie nō ꝓficiūt excōicatis iuste. a Et ptātes hñt sup aq̄s. i. hereticoꝝ do-ctrinas. de q̄bus ꝺr ꝓ-uerb. ir. Aque furtiue dulciores sūt. b Cōuertēdi eas in sanguinē. ostē dēdo eoꝝ falsitatē. c Et pcutere terrā. i. hereticos in terrenis fixos. vnde dicit Aug. Si terrā diligis terra es. d Hi plaga. ſ. spūali sententiā ex cōicationis aggrauādo. e Et cū finierint testimoniū suū. veritatē ꝓstā-ter defendēdo. f Bestia q̄ ascēdit de abysso. i. belisarius patrici⁹ eo mō loquēdi quo crudelis hō ꝺr leo vel canis rabidus. g Faciet aduer. ſ. bellū. mō p̄dicto. h Et occidet illos. morte ciuili per relegationē exilij. i Et corpora eoꝝ iacebūt. i. reputabunt vilia: sicut cadauer iacēs i terra. k In platcis ciuitatis magne. i. in fideliū ꝓgregatōe q̄ tūc erat valde ma-gna. l Que vocat spūaliter sodoma. ꝓpter vitioꝝ vilitatē. m Et egypt⁹. ꝓpter erroꝝ tenebrositatē. n Ubi ꝛ dñs coꝝ. ſ. xps. o Cruci fixus ē. ex hoc enī q̄ p̄dicabat ꝺ vitia scribarū ꝛ pharisecoꝝ ꝓceperūt inui-diā ꝛ odiū ꝺ eū. ex q̄ ꝓfr obscurata ē illa cognitio quā habebāt de xpo ꝑ scripturas ꝓphetarū: sicut pleni⁹ declarauī. s. illud Matb. xxi. Agricole aūt dixerūt ḃ est heres ꝛc. ꝛ sic obscurati ꝓcesserūt ad ei⁹ occisionē. p Et videbūt de tribubus ꝛ ꝓplis ꝛc. nā mors eoꝝ ciuilis ꝛ eiectio multis ꝓplis ꝛ diuersarū linguarū fuit nota. q Per tres dies ꝛ dimidiū. ḃ accipiē dies ꝑ āno. ſm illud Ezech. iiij. Die ꝑ āno dedi tibi. tm̄ enī durauit deie ctio coꝝ: vt ꝑdictū est. r Et corpa eoꝝ nō sinēt poni i monumēt. i. ꝑn cipes cuticiani nō pmittēt eis exhiberi aliqđ bñficiū humanitatis. s Et inhabitātes terrā. ſ. cuticianā q̄ tūc dñabat in terra. t Gaudebūt sup illis. de coꝝ deiectōe. v Et mūera mit. inuicē. in signū leticie. x Qm̄ hi duo ꝓphe cru. eos. excōicationib⁹ ꝛ aggrauationib⁹. y Et post tres dies ꝛ dimidiū. i. post tres ānos ꝛ dimidiū. z Spūs vi. a deo itra. i eos. q̄: restituti fuerūt ad statū ꝑtinū. ꝛ sic viuificati fuerūt a morte ciuili. siluerius enim

Sup pe.i. sup seipsos q pri⁹ fuerũt nõ indigẽtes aliquo quo nitant ꝫ erũt firmi. Uocẽ magnã. Que illos refrigeret: ⁊ inimicos terreat.

Terremotus.i. terreni moti sũt vt puniant in inferno. Uel ad destructionẽ ecclie occisis magistris. Et decima pars.i. hõ q ad hoc cõstitutus videt: vt decimus ordo restauret. Occisi sunt no. Dino destructa i inferno: vl post ea non resipuerunt.

Gloriã.i. laudes deo de iusto⁹ saluatõe ⁊ malo⁹ dãnatione.

Factũ est. Qui pri⁹ vilis erat ⁊ abiect⁹ iã regnat: coronãs bonos: malos condẽnans.

Et regnabit. i. pmanebit regnũ ipsi⁹ in se. i. nõ vt gdã hẽtici putant scõs post diffinitũ tps in mũdi vitã redituros.

Uiginti qua. se. nõ tm̃ minores ita glificant deũ ꝫ etiã maiores.

Nicolaus

ri⁹ eni ãno dñi. ccccxxxvj sedit iterũ in sede papali. a Et timor ma. ce. sup eos. i. eutticianos. b Et au. vo. ma. de ce. i. de militãte eccl̃a eos restituẽte ad gradũ pristini honoris. verũtñ btũs siluteri⁹ i exiliũ remissus ibidem mortuus fuit: ⁊ sic p palmam martyrij ad celũ ascẽdit: ⁊ idem tenendũ de seruo dei mẽna. ⁊ sic aliter põt exponi qõ dr: Et au. vo. magnã. i. dei vocãtis eos ad gloriã. c Et vi. il. ini. cor. p miracula suaz glificatõez testificãtia. scribẽ enim in legẽda btũ siluerij q ipso mortuo in loco exilij occurrit multitudo male hñtiũ ⁊ salui fiebãt. Passus aũt iste supra positus cõiter exponit de enoch ⁊ helia q dicunt cõiter testes christi ad pdicandũ ɔ pfidiã antixpi tribus annis ⁊ dimidio. Amicti saccis. i. in habitu abiecto: q dicunt due olive: p exuberantiã pietatis: ⁊ duo candelabra ⁊ ardorẽ charitat⁹: ⁊ stãtes in ꝯspectu dei: p ostantiã ɔ antichristi malitiã: vt etiã b q ignis egrediat de ore eor⁹. i. verbũ feruide pdicatõis quo malitia antichristi ⁊ suor⁹ detegit: ⁊ verbũ deuote oronis quo meritorie antichrist⁹ ⁊ magna pars sui exercitus fulminabit: sicut dictũ fuit plenius. ij. Thessal. ij. ca. Facient ⁊ tũc miracula vera ɔ signa antichristi mẽdacia: qbus antichristus cũ suis affligẽt. iõ subdit: Di hñt potestatẽ ꝛc. finalr tñ antichristus q vt hic bestia ꝓpter suam crudelitatẽ. Ascendẽs de abysso: ꝓpter demonis sibi ꝓuati potestatẽ. Occidet eos ⁊ iacebũt corpora eor⁹ insepulta: ad terrorẽ christianor⁹. In medio ciuitat⁹ magne. i. ꝯgregatõis antichristo adherẽtis q erit valde magna. Et dr sodoma ⁊ egypt⁹. i. vilis ⁊ tenebrosa. ⁊ videbũt de pplis ⁊ tribub⁹: q: de cũctis gentib⁹ multi adherebũt antichristo. Per tres dies. s. nãles ⁊ partem quarti dici. Et ihabitãtes terrã gaudebũt. i. adherẽtes antichristo. Et post tres dies ⁊ dimidiũ spũs vite ꝛc. q: resuscitabunt: ⁊ ad celestia trãsferent i testimoniũ veritat⁹ sue pdicationis. Et hec expositio magis ꝯcordat lre q̃ pcedẽs. vtraq; tñ põt dici lfalis. Ad cuius euidentiã sciendu⁹ qõ illud qõ est alterius figura: necessario est in se res aliq̃: q: qõ nihil est nõ põt aliqd figurare vel significare: ꝓpter qõ figura tripliciter põt accipi. Uno mõ vt res in se tm̃. Alio mõ vt figura alterius tm̃. Tertio mõ vt res in se ⁊ figura alterius. ⁊ ꝟ triplex mod⁹ inuenit frequẽter i sacra scriptura. Ubi gfa: qõ de salomone dr. iij. Reg. xj. Depravatũ ẽ cor eius p mulieres ꝛc. dr de eo ꝟm se tm̃. ⁊ nullo mõ vt fuit figura christi. ⁊ sic sensus lfalis est tm̃ de salomone. ⁊ illud qõ de eo dr psal. lxxj. Dñi solẽ pmanet nomẽ eius: nõ põt intelligi de salomone ꝟm se ꝟ tm̃ vt fuit figura christi: ꝓpter qõ sensus lfalis tm̃ ẽ de xpõ: sicut ibidẽ plenius fuit declaratũ. illud aũt qõ dñs dixit de eo. ij. Reg. vij. Ego ero illi in pꝛez: ⁊ ipse erit mihi in filiũ: intelligit de salomone ꝟm se ⁊ ꝟm q fuit figura xpi: q: fuit filius dei p adoptiõis gloriaz saltẽ i pncipio regni sui: vt pz. ij. Reg. ⁊ fuit figura xpi q est dei fili⁹ p nãz: q̃ filiatio pfectior ẽ q̃ alia: ⁊ sic est ibi duplex sensus lfalis. vn⁹ de salomone rõne filiatõis adoptiue. ali⁹ de xpõ rõne filiatõis nãlis p ikã figuratẽ: ⁊ hoc ꝛº mõ inducit apls dictã auctem Heb. j. ad ꝓbandũ diuinitatẽ xpi: q̃ ꝓbatio nõ fit p scripturã efficaciter: nisi accipiat i sensu lfali: sic dicit Augu. ɔ donatistas. sic aũt est in ꝓposito duplex sensus lfalis. Et vn⁹ est ipletus i siluerio papa: ⁊ mẽna dei seruo q fuerũt figure enoch ⁊ helie. ⁊ alius iplebit in enoch ⁊ helia cui magis ꝯcordat lra: vt visũ est: ⁊ pfectius i eis iplebit: ꝓpter qõ de ipsis ẽ sensus ꝑncipaliter intẽtus. d Et in il. hora. Decidẽrũt in fa. In facie cadit: q in hac vita culpã agnoscit: eãq; penitẽdo deflet. Retro cadit: q in hac vita repẽte decidit: ⁊ ad q̃ supplicia ducat nescit. Qui cor. terrã. i. seipsos p malã opationẽ ⁊ alios p malũ exemplũ. Et aptũ est. In hac ẽrta visione habet mãz. m. bñ ornatã ⁊ bona auxilia habentẽ. s. de pugna ecclie q̃ a diabolo ipugnat ⁊ apte et occulte: ⁊ i omnibus his ostendit eam superare: per quod maxime armat fideles ne deficiant in aliqua tribulatione.

De pugna ecclesie pẽ b det: de reuelatione mulieris: ⁊ pendet ex tertia visione que est de iniuncto officio predicandi.

Apertum est templum dei. Id est datus est spiritus sanctus: per quem mysteria ecclesie q̃ p secundũ tabernaculũ figurabatur reuelata sunt fidelibus.

de lyra

Descripta psecutõe ecclie a vandalis ⁊ pncipib⁹ cõstãtinopolitanis ⁊ italicis. Hic ꝓfr ponit ciusdẽ psecutio a gothis q fuerũt arriani: vt dictũ ẽ. s. ca. viij. Et diuidit i tres partes. naz in ꝓma ponit gothor⁹ psecutio. ²º cor⁹ destructio. ibi: Et septimus angel⁹. ³º deuotõis augmẽtatio. ibi: Et aptũ ẽ tẽplũ. Circa ꝓmũ ẽ sciẽdũ q ꝛ eo tpe q̃ iustinian⁹ ⁊ theodora ⁊ arthemi⁹ p secẽbant ministros eccl̃ie: vigilius papa fune i collo ci⁹ misso fuit tractus p ciuitatẽ cõstãtinopolitanã ⁊ clerus q cũ eo erat adductus fuerat dãnat⁹ ad metalla scindẽda p diuersa loca: ꝓpter qõ dei iudicio totila rex gothor⁹ collectu magno exercitu inuasit iperiũ: ⁊ multas ꝓuintias puagatus italiaz vastauit: ⁊ scm̃ herculanũ epm perusinũ cũ ppl'o ciuitat⁹ iterfecit: ⁊ multos alios xpianos p diuersas ꝓuincias. ⁊ hoc est qõ dr: Et i illa hora. i. tpe iustiniani hereſi arriana depravati cito post mortẽ siluerij ⁊ mẽne serue dei: de qb⁹ imediate añ fecerat mentionẽ. e Factus ẽ ter. ma. i. cõmotio magna habitantiũ in terra p totilã regẽ: vt dictũ ẽ. f Et decima ps ci. ceci. i. magna pars ppli christiani: ita vt ad decimã partẽ vel circiter possz estimari. g Et oc. sũt in ter. nomia ho. i. hoium nomator. h Septẽ mil. i. in magno numero: q: ponit ꝟ numer⁹ determinat⁹ p indeterminato: sicut s. iiij. ca. i Et relig in ti. mil. sũt. s. ppls romanus q multuz timuit qñ totila ciuitatẽ cepit: verũtñ q: populũ nõ occidit nec ciuitatẽ incẽdit. ideo subdit: k Et de. glo. deo celi. de sua euasione. l Uhe secundũ abiit. i. tribulatio pdicta. m Et ecce ter. vhevhe. cito. s. gothor⁹ destructio: pp qõ istud vhe nõ fuit sup catholicos. Idẽ dictũ fuit. s. viij. ca. Uhe vhevhe habitãtib⁹ in terra. qõ est cõe catholicis ⁊ arrianis. n Et sep. ang. Hic ꝓfr describit gothor⁹ destructio. Justin⁹ eni iunior successit in iperio ipsi iustiniano: ⁊ cepit iperare ãno dñi. ccccclxvj. Hic aũt ꝓstituit narsetẽ patriciũ romanor⁹ virũ in armis strenuũ: mittẽs eũ ad reprimendũ gentẽ gothorũ: q collecto exercitu magno gothos expugnauit: ⁊ regẽ eor⁹ occidit: ⁊ sic italia ab eis liberata: xpo absq; timore seruiuit: ⁊ hoc est qõ dr: Et septim⁹ angelus. i. iperator iustinus. o Tuba ce. q: audẽte iperiali narsetẽ i italiã misit. p Et fa. sũt vo. ma. in celo. i. in eccl̃ia militãte: q: gothis occisis eccl̃ia ꝓrupit in voces diuine laudis. q Dicẽtes fa. ẽ re. hu. mũ. ꝛc. Tũc eni italia in q̃ est roma q̃ caput ẽ regni xpi in terra: libere xpo seruiuit: a gothis ⁊ ceteris arrianis liberata. r Et viginti q̃tuor ꝛc. i. vniuersitas eor⁹ ⁊ eccl̃ia⁹ suar⁹: vt dictũ est. s. iiij. ca. s Pfas ege. deo. de liberatõe eccl̃ie: ad quos rumor huius facti deuenit. t Et irate sũt gẽtes. i. gothi de regẽ eor⁹ iterfectõe ⁊ sua debellatõe. v Et ad. ira tua. i. punitio tua sup gothos: qñ eni dr⁹ punit ad modũ irati se hz: vt frequẽter dñs est. s. x Et tps mor. i. tps punitõis gothor⁹ ꝓ catholicꝫ iterfect⁹ ab eis. y Et red. mer. ser. t. p. ꝛc. q: iter illos iterfectos a gothis fuerũt aliq̃ pdicatores magni q dicunt ꝓpbe ãnũciãtes penas ⁊ pmia futura: ⁊ aliq̃ valde scl'i ⁊ aliq in sclo magni: ⁊ alii mediocres ⁊ parui. z Et exter. eos. i. gothos ⁊ alios arrianos a Qui cor. ter. nostrã corpaliter armis ⁊ spũaliter falsa doctrine verbis. b Et aptũ ẽ. Bz⁹ ponit deuotõis augmentũ: nã illis tpib⁹ ortigit magna mortalitas i ostãtinopoli: ad quã reprimẽdã institutũ fuit festũ purificatõis btẽ marie virgis secũda die februarij solẽniter celebrari: in q̃ btã virgo obtulit filiũ suũ in tẽplo q dr archa testamẽti:

Archa. Christus archa in quo oēs thesauri sapie abscōditi q cōpleuit vet⁹ te. ⁊ instituit nouū. Et grando magna. Quia qbusdā visa est p dicatio intolerabilis. C. XII.

e Et signū. Et ex his vidi istud ꝓcedere. ſ. fidei gratiā. i. quoddā magnū significantē. Hic facit mentionē de reuelatione mysteriorꝝ q̄ fuerūt in secūda visione ⁊ de iniūcto officio p̄dicationis qđ habuim⁹ i tertia: vt istā quartā que de pugna ecclie ⁊ diaboli ē: ex his duab⁹. i. secūda et tertia ostendat pendere.

Luna sub pe. e. Licz mūdanis sustentet: ipā nō affectat. Et in capite e. c. i. xij. apli qb⁹ mūdus credidit: vel in qbus mundum vicit.

Cruciatur. Predicando aduersa patit: vel cruciat a seipsa. i. carnem suā macerat: vt p̄dicatio sit idonea.

Draco ma. Nō de effectu: ſ de potētia dra/conis loquitur.

Nico laus

nā in eo est plenitudo scie ⁊ veritat⁹ p tabulas designata: ⁊ ptātis p vnā: et pietat⁹ p mānā: q̄ tria fuerūt in archa: ⁊ tūc cessauit mortalitas. ⁊ hoc est qđ dr: Et aptū est tēpluz dei in cclo. i. in ecclia militāte in q̄ tēplū māle fuit aptū ad dictū festū solēniter celebrādū. a Et visa est archa testamēti. i. xp̄s: de cui⁹ oblatiōe in tēplo ⁊ manifestatōe p scīm symeonē ⁊ annā ꝓphetis sam fit memoria in purificatōis festo: qđ festū a cōstātinopoli ad alias ecclias p orbē est deriuatū. ſō subdit: b Et fa. sūt ful. ſ. accēsa luminaria ad modū fulguris lucētia q̄ a fidelib⁹ portanē in festiuitate dicta. c Et voces. diuīe laudis d Et tonitrua. scē p̄dicatōis. e Et terremot⁹. q: multi terreni ad deuotionez fuerūt moti. f Et grando magna. q: ptās demonis dictā pestilentiam g procurantis fuit repressa. C. XII.

e Et signū magnū. Descripta ipugnatōe ecclie ab hereticis dicit ꝓphe.

Hic ꝓm describit eiusdē ipugnatio ab hēticis large dicit p quē modū pagani: sarraceni: scismatici: dr cipuli antixpi: ⁊ infideles alij. hētici dicūt. ⁊ ꝓm hoc partes ꝓncipales hui⁹ libri in sequētib⁹ apparebūt. Ygit ꝓmo agit de ipugnatōe a paganis. ⁊ ꝓmo sub coſdroe persar rege. 2° sub ei⁹ successore. se. ca. Dria adhuc in duas. q: ꝓmo describit ecclie dispositio. 2° coſdroe pſecutio. ibi: Et visū est aliud signū. Circa ꝓmū scicudū q̄ foca imperāte q cepit ipare āno dñi. ccccccv. pse rege sub coſdroe rege grauissima bella gerētes multas romanorꝝ ꝓuincias ⁊ ipsā hierosolymā innaserunt. ⁊ destruētes ecclias sanctaq̄ loca ꝓphanātes inter ornamēta sacra q̄ abstulerūt: vexillū dñice crucis exportauerūt: vt hr in legēda exaltatiōis sctē crucis. igit ecclia sic afflicta cruciabat donec pareret filiū christianū q libe raret eā ab afflictōe coſdroe ⁊ suorꝝ. ⁊ hoc est qđ dr: Et signū magnū appa ruit in celo: militātis ecclie. h Mulier. i. ecclia generaliter ⁊ hierosolymitana spāliter: q̄ ornāta ē xp̄o sicut mulier viro. i Amicta sole. i. xp̄o q est sol iusticie: Mal. iij. Quicūq̄ in xp̄o baptizati estis xp̄m induistis. ipse enī est spōsus ⁊ paranymphus ecclie. k Et lu. sub pe. ei⁹. i. oīa mutabilia ⁊ defectiua p lunā significata: quorꝝ dispō ptinē debet ad vltima ecclie mēbra. i. Thoxmth. vj. Secularia igit iudicia si habuerit: ptēptibiles qui sūt in ecclia illos ꝓstituīte ad iudicandū. l Et in ea. ci⁹ co. stel. xij. i. p̄dicatio. xij. apl⁹orꝝ: q̄ resplēduit in ꝓmitiua ecclia q̄ dr caput ei⁹: eo mō loquēdi q̄ ꝓncipiū alicui⁹ rei cōiter dr caput ei⁹. m Et invtero hns ⁊ cla. parturiēs: nā in angustia posita clamabat ad eū vt cito daret sibi filiū q libera ret eā ab oppressione infidelitū. n Et visū ē. Hic ꝓm describit coſdroe pſecutio. ⁊ 2° ecclie liberatio. ibi: Et pepit. Circa ꝓmū dicit: Et visū ē aliud signū i celo. i. coſdroe rex pſarū q̄ dr in celo militāt⁹ ecclie fore visus tāq̄ ḡnis pſecutor ipsi⁹: de quo subdit: o Et ecce draco. Propter astutias ei⁹ ⁊ dolositatē. p Magn⁹. propter ptātis magnitudinē. q Rufus. i. rubeus. propter multi sāguinis effusionē. q⁹ aūt rufus accipiat aliqñ ꝓ rubeor patet. j. Reg. xvj. vbi dr de dauid q̄ erat rufus ⁊ pulcher aspectu. i. rubicundus: ꝓm exp̄ositores. dr etiā coſdre rufus ppt̄ icendiū ecclia⁹ ⁊ locorꝝ scōrꝝ. r Hūs capita septē. i. ser reges sibi subditos ⁊ ipse erat septim⁹. vñ postea subdit: s Et in ca. suis sc. diademata. q̄ sūt signa regia. t Et cor. decem. i. decē acies in suo exercitu. vñ. j. Machab. acies ordinata ad bellādū vocat cornu: vbi dr: Machides aūt erat in dextro cornu xp̄ē, aliter exponit

ſ id est ecclesia
templum dei i celo: ⁊ vsā ē archa
† ſ id est in ecclia que est in celo ꝙ bonam vitā
testamenti eius in† tēplo eius. Et
ſ ⁊ data intelligētia † ſ miracula † ſ exhortationes
facta sūt† fulgura ⁊† vōces toni/
ſ quidam ad fidem quidam ad iram
trūa ⁊ terremot⁹ ⁊ grādo magna

ſ figuram significantem
e Tsignū ma C XII.
† id est i ecclesia ſ id est ecclesia
gnū appuit i celo. Mulī
† ſ q: induit christū qui eam illuminat † ſ omnia terrena que nō in eodē statu permanent
er† amictā sole: ⁊† lunā sub pedi/
† ſ in christo vel in primordio ecclesie
bus ei⁹: ⁊† in capite ei⁹ corona stel
† ſ id est in virgine maria †† verbum dei
lar duodecim. † Et in vtero† ha/
ſ predicabat ſ id est cupiēs altos gīare
bens ⁊ clamabat pturiens: ⁊ cru
ſ parit cū suos in lucem emittit
ciat⁹ vt pariat. Et visū m ē aliud
†ſ. i ecclia expugnāda †ſ ꝙ fortitudie magne ptātis
signuz† in celo. Et ecce draco†⁹ mā
†ſ q: hōicidia †ſ. i. vniuersos ꝓncipes ꝙ quos opatur
gnus† rūfus hābēs† capita septē.
⁊ cornua decē: ⁊ in capitibus suis
ſ id ē vniuerse victorie de subuersis
septem diademata: ⁊ cauda eius
ſ de fide ad infidelitatē † ſ omnes reprobos
trahebat† tertiam ptem stellaruz

Et cornua xē. i. regna: diuitie: qbus ꝓncipes decalogū legi ipugnāt.
Cauda. i. deceptōes qb⁹ celāt vitia: vt cauda celant turpia.
Stellarū. i. illoz q illumināt ecclesiā doctrina nō vita.
Stetit an. mu. Que paticebat doloē: ꝙ qō credebat cito cessuram.
Per passionē credebat diabolus ecclesiā sibi subiugatam.

Deuozaret. Parat⁹ erat draco ad deuorā dū: ſ nō potuit qr nat⁹ ē qui ꝓhibuit.

Et peperit. Carnali generatōe xp̄s de abraham ⁊ dauid ꝓcessit. Vel pepit ecclia filiū. i. fidem xp̄i in cordib⁹ auditorꝝ.

Diebus mille. i. toto tēpore quo subsistit ecclesia predicatione christi tribus annis ⁊ dimidio facta.

Preliabātur. Ecclesiam sustentātes: orando auxilium ferendo.

Nō valuer⁹t. Remouere auxilia angelorū q: non poterūt ecclesiam ducere in peccatum.

de lyra

ab aliqb⁹: vt p. vij. capta intelligat vniuersitas ꝓncipū sibi subditorꝝ. p. r. cornua vniuersitas suorū bellatorꝝ: nā p septenariū vniuersitas aliqñ itelligit eo q̄ totū tp̄s septez dieb⁹ replicādo cōprehēdo: ⁊ sic p denariū eo q̄ sequētes numeri sūt replicatōes denarij ⁊ ei⁹ partiū: vt dicit. iij. physicorꝝ. v Et cauda ei⁹. i. exercitus sequēs eū. Trahebat tertiā partē stellarꝝ. i. fideliū q̄ dicunt stelle in scriptura: Deut⁹. j. ca. Estis hodie sicut stelle celi plimi: exercit⁹ eni coſdroe de egypto ⁊ libya ⁊ terra scā ⁊ aliis locis: multos valde xp̄ianos interfecit: ⁊ alios captiuos duxit: intantū vt estimarent q̄ si ad tertiā partē xp̄ianorū in terris illis existentiū. ꝓsiū mō loqr Dañ. viij. de antiocho epiphane q̄ delecit de stellis ⁊ ꝓculcauit eas. i. de filijs isrl colētibus deū quos interfecit in iudea ⁊ hierlm. x Et draco ste. añ mu. xē. q: coſdroe oīb⁹ modis insidiabat ad interficiendū quēcūq̄ ꝓncipē christianū insurgentē ad ecclesiam defendendū. y Et pe. filiū. ℔ ꝓm describit ecclie liberatio. ⁊ diuidit in duas partes. q: ꝓmo facit ꝓpositū. 2° declarat quedā dictū. ibi: Et date rūt. Dria adhuc in tres. q: ꝓmo ponit ipatoris eradij creatio. 2° coſdroe debellatio. ibi: Et factū est plīū. 3° subditorꝝ oppressio. ibi: Vhe terre ⁊ mari.

Circa ꝓmū dr: Et pepit filiū. ſ. eradiū catholicū q̄ post focā iperauit ānis xxx. ⁊ cepit ipare āno dñi. ccccccxij. z Masculū. hoc addit ad denotandū q̄ erat vir strenu⁹ ⁊ armis exercitatus: vt dr in legēda exaltatiōis sācte crucis. a Qui rec. erat oēs gē. in vir. ferrea. q: regit iperiū romanū: cui rebellātes domauit p gladiū. b Et raptus ē fi. ei⁹ ad deū xē. ſ. i. in ꝓtection dei positus q̄ ꝓtexit eradiū ꝛ machinatōes ⁊ dolos coſdroe qb⁹ grebat occidere eū. c Et mu. fu. in so. nā ecclia q̄ erat in asia timore coſdroe trāsito mari qđ dr brachiū sci georij: fugit in greciā q̄ dr hic solitudo: nō q: erat inhabitata: ſ dr solitudo fugitiuis: eo mō loquēdi quo fugitiui ad aliā terrā dicunt ibi ce q̄si in exilio seu deserto. d Ibi pascat illā. xp̄iani habitātes ibi. e Dieb⁹ mil. du. sexaginta. q̄ faciūt tres ānos ⁊ dimidiū. et j. co. ca. dr de hac muliere: vbi aliter p tp̄s ⁊ tpa ⁊ dimidiuz tpis. i. p tres ānos ⁊ dimidiū: tp̄s eni sūptū singulariter in scriptura significat vnū ānū. plaliter ꝓ absq̄ numero significat duos ānos: sic dictū fuit plen⁹ Dañ. xij. Ista tpa sil tūcta septē ānos faciūt ⁊ tantū durauit bellū inter persas ⁊ eradiū. f Et factū est plīū. Hic ꝓm describit coſdroe debellatio. ⁊ 2° ex℔ gkaz actio. ibi: Et audiui vocē. Circa ꝓmū dr: Et factū est plīū. inter persas ⁊ eradiū. g Magnū. ſ. itēsiue: q: multi bellatorꝝ erāt ex vtraq̄ pte ⁊ extēsiue: q: durauit tpe lōgo: vt dictū est. h Michael ⁊ an. ei⁹. qđ exponūt alīq de michaele archāgelo q̄ est ꝓnceps ecclie: sic tpevete. testa. fuit ꝓnceps synagoge: Dañ. x. ca. ꝓpter qđ cū āgelis suis astabat ad ꝓtectionē ⁊ directionē eradii ⁊ exercit⁹ eius q̄ pugnabāt ꝓ ecclia: ſ quia p draconē, ⁊ angelos ei⁹ intelligit coſdroe ⁊ suus exercit⁹ ꝓm oēs exp̄ositores ꝓuentēti⁹ ē vt silr p michaelē ⁊ āgelos ei⁹ intelligāt eradi⁹ ⁊ bellatores ei⁹: michael eni interp̄tat: qs vt deus eradius eni i hoc bello, ꝓ ecclia erat dei vicari⁹: ex. s. dictis etiā pz q̄ in hoc libro boni ⁊ mali hoics frequenter noiant angeli. i Et nō va. ſ. coſdroe ⁊ viri ei⁹: ſ plūes debellati fuerūt. k Nec̄ lo. inuē. est eoꝝ am. i ce. i. in ecclia: nā eradi⁹ pſequēs coſdroe fugauit eum de ethiopia ⁊ libya ⁊ terra scā in qb⁹ añ vigebat ecclia: ⁊ cōpulit eū turpiter redire i terrā suā. iō subdit: l Et ꝓce. ē dra. il. ma. ser. ātiqu⁹. tñ qr ipse

met coſdroe

Et audiui vocē. Cū ostendisset diabolū in hoc certamine occulto ab ecclīa victū auxilio filij ⁊ angelor: subiūgit exultationes angelor ipsorum: vel ſcāz aiarum: de victoria fratrū: vt laborēt vincere q de victoria sua angelos: vel scās alas audiūt exultare. Accusabat. Officiū diaboli ē accusare. i. p peccatū accusabiles reddere. Die ac noc. Vel in ꝓsperis delectādo vel in aduersis contristando.

Descēdit. De celo: vel de mlozib⁹ scis i qb⁹ lā nō hz locū tētatio.

Sciēs q mo. tē. ha. Quia videt multos sibi subtrahi: ⁊ in locū suum substitui.

Et postq̄ vi. Cū vidit diabolus se p occultā fraudē nō posse ꝓficere: apta tribulatōe aggredit expugnare.

Et date sunt ⁊c. Que etiā ꝫ aptā tribulationē hz auxiliū ab eodē filio a quo habebat ꝫ occultā impugnationem.

Aquile. Qui p ꝓuersationē vite celū petūt. et ſō i deo firū hz intuitu.

Per tēpus ⁊ t. ⁊c. Si accipit illi⁹ ecclie statu

Nicolaus

met cosdroe erat antiqus etate: ꝓpter qō postea satis cito tradidit regnū filio suo: vt postea dicetur. a Qui vocat diabol⁹ ⁊ sathanas: p nimia eius neqtia: sicut de hoie neq̄ dī cōiter q est vn⁹ diabolus vl sathanas b Qui seducit vniuersor orbez. nā ab illis quos subiiciebat se sicut deū adorari: ꝓpter qō dī in legēda exaltationis scē crucis. Fecerat turrē argenteā in q̄ interlucētib⁹ gēmis thronū extruxerat aureū: ibi solis quadrigaz ⁊ lune et stellarū imaginē collocauerat atq; per occultas fistulas aque meatū adduxerat: vt quasi deus pluuiā desuper infundere videret. Per hoc autem qō dicit vniuersum orbez: nō est intelligendū q ipse sibi totū orbē subiecerit: sed est locutio hyperbolica: ad designandū q magnā partem orbis sibi subiecit: ⁊ dicto modo sedurit: sicut cōmuniter dicitur tota ciuitas currit ad tale spectaculū: ꝫ maior pars remaneat. c Et proiectus est in terram ⁊c. quia cū exercitu suo compulsus fuit in terram suam fugere. d Et audiui. Hic cōsequenter ponitur gratiarū actio a filijs ecclesie pro cosdroe deiectione cum dicitur: Et audiui vocem magnā. ad gratiarū actionē. e In celo. i. ecclesia militante. f Nunc facta est salus ⁊ virtus ⁊c. quia fideles potuerūt christo libere seruire liberati a cosdroe oppressione. g Quia ꝓiectus est accusator fratrū nostrorū. i. christianor quos faciebat accusabiles coram deo ad malū eos impellendo cogens eos ad latrie cultū sibi impendendū: vt dictum est. h Et ipsi vicerūt eū ꝓpter sanguinē agni. Istud non refertur ad cosdē christianos in numero: sed ad illos qui non acquieuerunt eis magis eligentes mori. ⁊ sic erant victores per palmam martyrij. ideo subditur: i Et non intellexerunt animas suas. i. vitam suam corporalem: sicut habetur psal. lxxvij. Cum occideret eos querebant eum: non enim de eisdē numero potest intelligi q essent occisi: ⁊ quererent eum penitētes cuz penitentia non sit post mortē: sed de alijs eiusdē populi. k Propterea letamini celi: de martyrū glorificatione: ⁊ de cosdroe deiectione. l Ve terre. Hic ꝓsequēter describitur subditor cosdroe oppressio qui compulsus redire ad terrā suam fuit valde iratus ⁊ cepit grauare subditos suos per exactiones ⁊ extorsiones multiplices ad multiplicandū sibi bellatores vt regnum suū posset defendere ab eradio imperatore. ⁊ hoc est quod dicitur: Ve terre ⁊ mari. quia non solū dominabat in atria: sed etiā in pluribus insulis maris. ⁊ quia de mercimonijs per mare portatis augmentauit exactiones ⁊ pedagia. m Quia descendit diabolus. i. cosdroe fugatus: qui nominatur diabolus in parte precedenti: sicut visum est. n Sciens quia modicum tempus habet: erat enim iam senex: ⁊ sic non habebat tempus vite in quo se posset de eradio vindicare: ꝓpter quod tradidit regnuz filio suo. o Et postq̄ vidit draco. Iz enim ante persecutus fuisset eccle-

tus q̄ erit tpe antichristi: dicek aliter p tēpus ⁊ tpa ⁊ di. p pdicatōe helie ⁊ enoch. Si generalis ecclie accipit dī p tēpus ⁊ t. ⁊ di. t. aliter p pdicatiōe christi facta trib⁹ ānis ⁊ dimidio q̄ rpi predicatōe pascit ecclia quotidie.

Et audiuit ter. Scz christus ecclie sue dedit vires patiendi.

Et aperuit. i. ꝓparauit ⁊ idoneā se fecit vt recipet q̄d sibi inferrent ad similitudinē os aperiens qō in passione sua fecit: i quo suis explū patiendi se ꝓposuit.

Absorbuit flu. i. oēs penas in se destruxit: factus imortalis ⁊ ipassibilis: qō idē facit in suis.

Iratus draco. ⁊c. qz Iz nō posset deuincere nō tñ desistit inuidere ⁊ locū inuadēdi querere.

Et stetit sup are. Nō tñ oēs illos vicit minores: ſ tñ sup arenaz. i. ifructuosos: mora fecit i q b⁹ apparēt signa vestigii.

C. XIII.

e Et vidi ⁊c. Bestia. Bestia vl spāliter antixps: vel generaliter tota collectio malor: vel integer ātixps caput ⁊ corpus. Capita. Ad ſ

de ira

siam maxime extra terrā suam. tamē tūc cepit grauamen eius augmentare in terra sua: in qua habitabāt multi christiani ei⁹ tributarij: quos cepit nō solum in rebus: sed etiaz in personis grauius persequi: sicut sennacherib fugiens de iudea propter percussionem exercitus sui: tē pore regis ezechie cepit grauius affligere iudeos habitantes in sua terra q̄ ante. vt habetur Thobie ꝑmo. p Et date sūt. Hic declarat quoddam superius dictum. s. qualiter mulier amicta sole fugit in solitudinem. naz hoc fuit per auxilium eradij. ideo dicitur: Et date sunt mulieri ale due aquile magne. Aquila ꝓo signum est imperij romani: ideo per ipsam intelligitur eradius. ale ꝓo eius sunt acies sui exercitus. vnde ⁊ ala in vna significatione est acies militaris. ⁊ dicuntur hic due propter metaphoram seruandam. nam auis non volat vnica ala sed duabus. dicitur autem exercitus eradij iuuisse ecclesiam sub rege persidis commorantem: quia eradius misit milites ex parte gretie ad recipiendum christianos fugientes de perside: vel quia regnum persidis sic fortiter inuadebat in extremitatibus suis q̄ cosdroe bellatores erant ibi totaliter occupati q̄ christiani de perside facilius potuerunt in greciam transire: vel vtroq; modo. q Ubi alitur per tempus ⁊ tempora ⁊ dimidiū temporis a facie serpentis. i. per tres annos ⁊ dimidium. vt dictum est. s. r Et misit serpens ex ore suo post mulierem aquam: id est gentem multam: sm q̄ dicitur. j. xvij. ca. Aque multe populi multi. ad interficiendum christianos fugientes. s Et adiuuit terra mulierem. scilicet habitatores grecie: vel milites eradij modo predicto. t Et absorbuit flumen. quia tunc gens a cosdroe missa fuit debellata. v Et iratus est draco in mulierem. id est contra catholicam plebem. r Et abijt facere prelium cum reliquis de semine eius. id est cum illis christianis qui non potuerunt fugere cuz alijs: vel cum eradio ⁊ eius exercitu: ne intrarent regnum persidis. ideo subditur: y Et stetit super harenam magis. per mare quod est congregatio aquarum intelligitur cosdroe regnum: quod erat valde populosū: aque enī multe populi multi. per harenam que est in littore maris intelligitur extremitas regni persidis in qua stetit exercitus cosdroe ne eradius cum suo exercitu posset transire.

C. XIII.

e Et vidit de mari. Descripta persecutione ecclesie sub cosdroe. Hic idem describitur sub eius filio sibi succedente. ⁊ diuidit in tres partes. quia primo describitur successio regni. Secundo processus prelij. ibi: Et vidi. Tertio terminus belli persarū ⁊ eradij. ibi: Si quis habet aurez. Circa primū dicit ioannes: Et vidi de mari. i. de regno persidis ratione p̄dicta. a Bestiā. i. filiū cosdroe bestialiter viuentē. b Ascēdentē: ad regni ꝑsidis potestatē. c Habentē capita septē ⁊ cornua decē. exponat sic

43 iij precedenti

t ꝫ posset istos vincere: talem familiam sibi instituit.
Nola blas. Variis hereticis erat plena: vel variis simulationibus occultans vitia. Quasi occisū. Simulabit se antichristus mortuū t ꝑ triduū latēs post apparebit dicēs se suscitatū. Et plaga m.c.ē. Arte magica ascēdet in aera ferētibus eū demonib⁹: t sic cur abiē pla. m.e.q; q prius mortuus credebat: post viuēs reputabitur.
Et aperuit os suū. In tantā fiducīā ꝓrupit: vt qō aſi occulte: iā tunc publice audeat blasphemare. Et tabernaculū eius. hoēm institutionē eius per quam laudabilis apparet.
Occisus. In suis vt in abel: vel quia ante ola a

Nicolaus

p̄cedēti ca. de patre suo.
a Et sup cornua ci⁹ decem diademata: q; capitaneis suarū acierū impēdit quasi honorē regiū: vt fortius decertarent ꝛ̄ eradiū. b Et sup capita eius nola blasphemie: q; dicti capitanei ꝓrūpebāt in blasphemiā xp̄i: sicut t princeps eoꝝ: vt hī parte sequenti. c Et bestia qua⁹ vidi silis erat pardo. ꝓpter varietatē vitioꝝ i q̄bus obstinatus erat. ꝛ illud Hiere. xiii. Si pōt ethiops mutare pellē suā t pardus varietates coloris sui: t vos poteritis bñ facere cū didiceritis malū. d Et pedes ei⁹ sicut pedes vrsi. hñtes plātas magnas ad calcandū. sic iste anhelabat ad calcanduꝫ: ecclesiā. e Et os eius situt os leonis. ꝓpter crudelitatē. f Et dedit illi

† ꝙ quia nō ē aliquod ꝓceptū q̄ō ꝑ principes nō ifringatur. t de quo ipsi non coronemur
nua decē: t sup cōrnua eius† decē
† i. principes
diademata: t sup capita eius no
† ꝙ dicūt christū non deū sed magnū fuisse
mia blasphemie. Et bestiā quā vi
† missi a principibus
di simil' erat pardo. t pedes eiꝰ
† maiores in sermone
sicut pedes vrsi: t ōs ei⁹ sicut os
† ꝙ devorāt t ferēt † aliud ꝙ nocēt †† faciendi
leonis. † Et dedit illi draco† virtu
miracula † seducēdi multos
tē suaꝫ t potēstatez magnā. Et vi
†† antichristū † fingēte se tā ḡ mortuum
di† vnū de capitib⁹ suis q̄si† occi
† simulatorie
sum in mortez: t plāga mortis ei
† per ascensionem
curata est. Et admirata ē vniuer
† imitans bestiales † i. antichristū
sa terra post bestiam. Et adorauerunt

† id est diabolū †† resurgendi vt videbatur
runt† draconem: qui dedit† pote
† antichristum
statē bestie: t adorauerunt bestiā
† cū resurrexit
dicentes: Quis similis bestie: t
† voluntati eius resistere
quis poterit pugnare cum ea? Et
† ꝓmissione dei †† magniloquio se extollens
datuꝫ est ei os† loquens magna

† ꝙ dicet se filiū dei
t blasphemias: t data ē illi ptās
† id est opari p menses
facē mēses q̄dragintaduos. Et ape
†† negādo deū esse † i. cōtra deū velvsq; ad deum
ruit os suū† i blasphēias† ad deū
blasphēare nomē ei⁹ t taberna
† id est oēs illos q ab illis maioribus ꝓteguntur
culum eius† t eos q in celo habi
† ꝓmissum
tant. Et datū est illi belluꝫ facere
† corpaliter † vel eos'
cū sanctis: t vincere illos. Et data est ei potestas i omnē tribuꝫ t
populum t linguam t gentem: t
†† i. dediti terrenis
adorauerunt eam omnes q† iha
† i. reprobi tm
bitabant terram: quoꝝ non sūt
† q̄ liber ē agnus: ipse eni idē ē agnus t liber
scripta nomina† in libro vite agni
† ꝙ. d. cauete omnes † intellectū
qui ōcisus ē ab origine mundi.
Si q̄is habet aures audiendi
† intelligat
audiat. Qui in captiuitatē duxe
† in penas infernales'
rit: in captiuitatem vadet. qui in
† id ē i respectu penaꝝ t remunerationis
gladio occiderit: oportet eum gla
† priore minorē † pseudo apostolos
dio occidi. † Hic est pātientia t fi
des sanctoꝝ. Et vidi† aliā† bestiā

dispositū est q̄ in fine tēporꝝ occideret. vel occisus. i. in agno mystice quem abel obtulit: vel in ipso abel a fratre occiso prefiguratus est.
Qui in capti. Qui captiuat homes nūc a fide: tandē a salute. s. ātichriſtus: vel ipse diabol⁹. Qui in g la. oc. ꝛ̄. Antichriſt⁹ t sui occidūt gladio mālī: t ꝑsuasionis: t ꝑcussionis gladio eterni iudicii. Hic ē patiētia. i. patientiā t fidē tenebunt: q̄ illo destructo sciunt se remunerādos. Respiciendo penā malorꝝ t remunerationē bonorꝝ patiētes fiunt fidem tenent.
Et vidi. Descripta tribulatione q̄ erit p antichristū t suos participes: subiūgit aliā q̄ fiet p suos apl̄os: quos ipse p totuꝫ mundum sparget.

de lyra

enim est. s. q̄ bellum erat diu contra persas dura- uit septē annis. t sic medietas illius temporis asserebitur cosdroe: t alia medietas filio eius. r Et datū est illi belluꝫ facere cum sanctis ꝛ̄. quia sanctum anastasiū cum. lxx. monachis t multos alios interfecit. s Et data est illi potestas in oēs tribus ꝛ̄. quia multe gētes⁹ t diuersarū linguarū erant sub potestate sua. t est hic hyperbolica locutio accipiendo omnē populū t gentem ꝑ multo populo t gente: sicut frequenter fit in scriptura et in cōmuni modo loquendi: sicut dicitur: tota ciuitas est in tali festo. ad denotandū q; sunt ibi multi de ciuitate. t ālr q̄ sub dif: Et adorauerunt eam oēs ꝛ̄. t Quoꝝ non

i. 2o. d. phil. 4. a.

sūt scr. no. in li⁹ vite agni. i. in li⁹ p̄destinatōis diuise: q dī liber vite agni rōne vitaꝫ: t etiā rōne humanitatis: iquantū oēs p̄destinati saluātur ſin fide mediatoris. v Qui occisus ē ab ori. mūdi. q̄ō dupliꝫ pōt intelligi. Uno modo dispositiue: quia sic deus ab eterno disposuit mundū facere: que q; dem dispositio potest dici quedā mūdi origo: inquantū ad exemplar mundi preconcepti eternaliter a deo productus est mūdus tēporaliter in effectu. vñ Boetius libro de consolatione: Tu cuncta superno ducis ab exemplo: Mundū mente gerēs similē imagine formās. Alio mō figuratiue. et sic ab initio mūdi xp̄s in abel fuit occisus: nā occisio abel inocētis fuit figura occisionis hui⁹ agni. vñ dicit Aug. q̄ fuit in abel occisus t in ꝓphetis exhonoratus. r Si q̄s habet. Hic vltimo describit finis belli ꝑsarū t eradij: cū dī: Si q̄s habet aurē. i. intellectū. y Audiat. supple finē belli eradij t persarū: q; ꝑse q multos christianos duxerāt captiuos. ab eradio t eius exercitu fuerūt captiuati. z Qui in gla. oc. ꝛ̄. q; cosdroe q multos occiderat ab eradio est occisus. a Hic ē patiētia t fides sc̄oꝝ. q; zacharias patriarcha hierosolymitanus q cū alijs plibus scis ductus fuerat in ꝑsidē captiuus hūit meritū patiētie t p eradiū cū eis fuit in hierusalē reductus. b Et vidi aliā bestiā. Descripta ecclie ꝑsecutōe a cosdroe t ei⁹ filio. b ꝓfr idē describit sub machometo t ei⁹ ppl̄o. t diuidit in tres partes. nā hec ꝑsecutio ꝓmo incipit. 1° alia intercipit. se. ca. ibi: Et vidi t ecce nubē. 3° ꝓma resumit. xvj. ca. ibi: Et ser. Prima adhuc in tres. q; ꝓmo ponit ꝓditio secte sarracenoꝝ. 2° ꝑsecutio christianoꝝ. in ꝓncipio se. ca. 3° punitio ꝑsecutorū. ibi: Et alius angel⁹. Dicta adhuc in duas. q; ꝓmo ponit dicte secte cōditio. 2° cuiusdā sentētie secrete velatio. ibi: Hic sapiētia est. Circa ꝓmū sciēdū q; lz de ichoatōe secte machometi varia dicant a diuersis: tñ ꝙueniēti⁹ tenet q; icepit circa finē tp̄is eradij. de q̄ dictū ē in pte p̄ce. b aūt machometus de pauptate ad diuitias eleuat⁹ cogitauit fieri rex ismaelitarū ō q̄ ppl̄o erat: q; ꝓpe dicūt agareni: nā ismael fuit fili⁹ agar ācilla sare: Beñ. xvj. di cunt tñ vsurpatiue sarraceni a sara libera. Ad obtinēdū ꝛ̄o ꝓpositū vsus fuit ꝙsilio t auxilio cuiusdā mōachi hēretici nole sergij ꝙdēdo legē falsā t carnalē t qbusdā aucthatib⁹ veteꝝ ac no. te. colorata: vt sic nō solū a gētilib⁹ ad carnalia ꝓmitt⁹: t etiā a simplicib⁹ xp̄ianis t iudeis de qb⁹ aliq habitāt cuz ismaheliti: facili⁹ recipet: finxit etiā legē illā a deo reuelatā tāq; ꝓphe dei sūmo. igit de ipso dī: Et vidi aliā bestiā. i. machometū vitā voluptuosā ducētē. q̄ bestialis dī. j. ethi. nā fuit luxuriosus t libidis ardore succēsus sup oēs homes oriētalis regionis iactās se solū p. xl. homes ex diuino munē virtutez generatiuā t coctiuā potestate hic: vt scribit hystorie oriētalis ecclesie. libro j. ca. v. q̄ aliter nolat. s. liber episcopi acōnensis: q; fuit auctor huius libri.

Ascendentē

Cornua duo. Quia simulabūt se hīe inocētiā: ⁊ purā vitā ⁊ verā doctrinā ⁊ miracula q̄ xp̄s habuit ⁊ suis dedit. Vel duo testā sibi vsurpabūt.

Et loquebat si. i. pseu. apli ita loq̄nt sic diabol⁹ i antixp̄o erat locut⁹.

Et ptātē o. Quia in oibus caput suū sibi preponebant scz antixp̄m.

Terrā. i. terrenos: ⁊ in amore terre pseuerātes: vel terra p̄m corpus: habitantes in ea p̄m aiam.

Adorare b. p. c. c. e. pla. Quia ⁊ hi simulata resurrectiōe p̄dicatōis sue faciunt fundamentū sicut ⁊ apli xp̄i fecerunt.

Ignē. i. malignū spm̄ sup suos faciet descēdere: vt loq̄nt varijs linguis.

Ut aplis dat⁹ est spūs scūs in specie ignis: sic et illi dabunt spm̄ malignū in specie ignis.

In ꝓspe. ho. Ut oēs videre possint: cū apli in conclaui acceperūt.

Ut loquat i. Qui magica arte faciet statuaz loqui ⁊ futura predicere.

Habere char. rē. In manu ⁊ in fronte ponent signa vt oēs deū ꝓfiteant suū verbo ⁊ opere.

Numerū no. i. q expectāt. ab eo remuneratiōnē minorē vel mediocrez vel maximā.

Nicolaus

a Ascendentē de terra. q: p mercationes ⁊ rapinas ascendit de pauptate ad diuitias: vt dī ibidē. b cuius duo cornua dicunt hic ꝓphetia inq̄tum fuit viator: put declaratū fuit Luce. vij. sup illud: ℣Prophēta magn⁹ surrexit in nobis rē. ⁊ lator legis noue. Machometus ēo finxit se esse ꝓphetā ⁊ legis diuine latorē: vt dictū est. ꝓpter qō dī habere duo cornua similia cornibus agni. q: nō fuerūt talia p̄m veritatē: sed p̄m humanā fictionē. c Et loquebat sicut draco. s. astute: mēdaciter ⁊ dolose. d Et ptātem priorīs bestie oēm faciebat. qō exponūt aliqui de ptāte filij cosdroe qui. s. noiatus est bestia. nā machometus ⁊ eius sequaces ptātem regni persarū transtulerūt ad sarracenos. ⁊ sic dī hic fecisse oēm ptātem priorīs bestie. sed huic expositioni videt ꝓtradicere qō sequit: Et fecit terrā ⁊ habitantes in ea adorare bestiā primā. nam auferendo ptātez a persis nō fecit adorare regē eoz: sed magis ꝓtrariū. ꝓpter qō mihi videt saluo iudicio meliori qō hic prior bestia sit ipse machomet⁹ qui dī bestia rōne vite bestialis: vt dictū est. ⁊ prima q: primus rex fuit sarracenoz bestialiter viuentiū. Modus aūt primi regis in aliquo regno est regimen suū firmare ⁊ dilatare quantū pōt. qō fecit ipse machomet⁹. ideo dī: Et potestatē priorīs bestie oēm faciebat. q: quicquid solet facere primus rex ad firmandū ⁊ dilatandū suā potestatē diligentius agebat. e Jn cōspectu eius. i. prout sibi ad finē intentū expediens videbat. f Et fecit terram rē. adorare bestiā primā. i. seipsum: qui dī bestia prima rōne dicta. nō tñ fecit se adorare tāq̄ deū: sicut fecerat cosdroe: sed sicut ꝓphetā dei sūmū. g Cuius curata est plaga mortis. Machometus enī in quodā bello fuit grauiter vulneratus: sed postea curatus: vt dī primo libro hystorie orientalis ecclesie. ca. v. h Et fecit signa magna. falsa tñ. i Ut etiā ignē faceret de celo descendere in terrā. Hic accipit ignis metaphorice sicut ⁊ alia que dicunt hic. machometus enī postq̄ iam magnus erat effectus cepit cadere epilentica passione. ꝓpter qō ne ex hoc vilificaret dixit se hoc pati ex apparētia gabrielis archangeli: vtpote hō purus nō potens sustinere refulgentiā ipsius: sicut Daniel. x. ca. dixit angelo sibi apparenti: Die mi in visione tua dissolute sunt cōpages mee ⁊ nihil in me remānsit virtū. angeli ēo ignis vocāt. psal. cij. Qui facis angelos tuos spūs ⁊ ministros tuos ignē vrentē. sed q: istud erat falsū. ideo subdit: k Jn ꝓspectu hoiuz. i. in opinione falso sibi credentiū. dixerūt etiā sui discipuli q̄ lunā a se vocatam fecit descendere que rōne luminis ꝓuenit cum igne. ⁊ sic p̄m opinionē hoiuz fecit ignē descendere. l Et seduxit ha. in terra. per se ⁊ discipulos suos. m ℣Propter signa. q̄ falso dicta sunt de eo. n Jn ꝓspectu bestie. i. suiipsius. Sciebāt enī q̄ erant signa mendacia. vel aliter: Jn ꝓspectu bestie. i. ppli bestialis ⁊ de facili seducibilis qualis erat ppls ismahelitaz habitans in desertis. o Dicens ha. in terra. sibi subiecta. p Ut faciāt ima. be. q̄ habet plagā rē. hoc addit ad designandū q̄ bestia hic accipit p ipso machometo ⁊ nō p ppl'o p ipsū decepto. dicit aūt eius imago lex ab eo data: in quo repūtat eius ꝓditio ⁊ vita: quā p̄cepit firmiter custodiri. ⁊ hoc est qō dī: Ut faciāt imaginē rē. i. ope adimpleāt eius legē. q Et datū est illi. i. p̄missum a deo. r Ut daret spm̄ imagini. i. vigorē sue legi. Lex enī dī viua q̄diu viget. ⁊ mortua cū abrogat. s Et vt loquat imago bestie. i. sententiā suam ostendat. sicut dī: Lex talis loquit in tali casu. nam oia fere accipiuntur hic metaphorice. t Et faciet vt quicūq̄ non adorauerit rē.

f in supbiā vel p̄ditionē p̄ficiēt † p amātes terrā
ascēdentē † de terra: ⁊ hābebat
†† q: si qd boni in eis videbitur simulatio erit
cornua duo † similia agni. Et lōq̄
†† i. oēs modos decipiēdi gb⁹ antixp̄s decepit
batur sicut draco. Et † pōtestatem
priorīs bestie oīnem faciebat in
cōspectu eius: ⁊ fecit terram ⁊ in
f antichristum
habitantes in ea adorare bestiam
primam: cui⁹ curata ē plaga mor
f ad ꝓfirmationē predicationis
tis. Et fecit signa magna: vt etiāz
ignem faceret de celo descendere
in terram in cōspectu hominū.
Et sedūxit habitantes in terra ꝓ
f p̄missione dei
ptēr signa que data sunt illi face
† f inuocatione noīs antichristi †† f predicens
re † in cōspectū bestie. †† dicēs hābi
††† se ꝓformes illi † vel ad litterā. i. aliquam statuam
tantibus in terra vt faciānt † ima
ginem bestie q̄ habet plagam

Et habebat cornua duo silla agni. i. christi. b Habere characterem. i. circūcisionem. vt dicunt aliqui. nam sarraceni sunt circūcisi: sicut ⁊ iudei. sed littera sequens dissonare videtur: cum dicit: In dextera manu aut in frontibus suis. quia circūcisio non fit in partibus istis. ⁊ ideo per characterem videtur hic intelligi determinatus modus viuendi p̄m legem machometi: quo sarraceni ab alijs gentibus distinguunt. ideo dicitur: c In dextera manu. q̄tum ad operationem. d Aut in frontibus suis. per apertam confessionē. e Et ne quis posset emere aut vendere. i. cum sarracenis in suis legalibus cōmunicare. f Nisi qui habet characterem bestie. i. modum viuendi dictum. g Aut nomen. sicut sarraceni ficti. nam sicut inter christianos sunt aliqui ficti ꝓpter quod p̄mittuntur cōmunicare christianis veris. sic est inter sarracenos. h Aut numerū nominis eius. sicut sunt serui sarracenoz alterius tñ legis: qui cōmunicant cum eis in humanis: eo q̄ sunt de numero familie domus sarraceni. i Hic sapientia est. Hic ponitur velatio cuiusdam secrete sententie. s. numerus annoz respiciens machometum. ideo dicitur: Hic sapientia est. i. res occulta ad intelligendum: quam capere ꝓprie est sapientum. k Qui habet intellectum. viuacem ⁊ penetratiuū occultoruz. l Computet numerum bestie. i. machometi qui bestia dicitur: vt patet ex predictis. m Numerus rē. est sexcenti sexagintasex. s. anni. ⁊ ad quid referatur determinate iste numerus patet q̄ non refertur ad numerum annorum vite ipsius. quia non tantum vixit: sed. lxiij. annis. vt habetur in hystoriali speculo. ꝓpter quod aliqui dixerunt q̄ refertur ad durationem legis ipsius. que tantum debet durare. sed hoc non videtur verum. nam lex illa fuit data circa finem temporis cradij: vt predictum est. qui cepit imperare anno domini sexcentesimo tertiodecimo. ⁊ imperauit triginta annis. a fine autem huius temporis vsq̄ ad presentem annum qui est annus domini millesimus trecentesimus vigesimusnonus. fluxit' matus tempus: vt patet considerāti. ⁊ tñ adhuc durat lex machometi. ꝓpter quod aliqui dicunt q̄ post mortē machometi lex eius fuit correcta per sapientes sarracenos. ⁊ ab illa correctione debet incipere numerus annoz durationis illius legis: sed hoc non videtur probabiliter dictum. tum quia non diceretur lex machometi sed sapientum. tum quia illi sapientes dicunt fuisse discipuli machometi. ⁊ sic illa correctio non fuit post eius datiōnem a machometo per tempus notabiliter magnū. ⁊ sic ab illa correctione iam fluxerunt sexcenti sexagintasex anni. vel de valde, ꝓpinquo sunt cōplendi. ⁊ tñ lex machometi nō videt hic ꝓpinqua cessationi. nā a paucis annis multū inualuit. Tartari enī q̄ sunt in maximo numero legē illā p̄ceperūt p̄ maiori parte illius ppli sicut audiui assertiue a quodam epo ordinis nostri. qui p̄ plures ānos inter tartaros habitauit. ꝓpter qō saluo meliori iudicio videt q̄ iste numerus annoz sit incipiendus ab incarnatione dñi ⁊ terminādus in morte machometi. de quo ꝓphetice loquit hic ioānes. qō sic pōt declarari. nam ab āno incarnationis dñi usq̄ ad finē imperij cradij fluxerūt āni sexcenti. xliij. vt p̄z ex p̄dictis. ⁊ machometus vixit. lxiij. ānis: vt dictū est. ⁊ isti numeri sic iuncti faciūt septingentos sex annos. a quibus oportet subtrahere annos quibus machometus vixit cum eradio. aliter illi anni bis computarent: vt p̄z intuenti. isti ēo anni estimant ꝓbabiliter fuisse q̄draginta. q: machomet⁹

Qui habet in. Cū liber grece sit edit⁹: p̄m grecos numer⁹ ē q̄rēdus apud q̄s oēs lre numez significāt nomē eius anthemos qō ei cōpetit q xp̄o ℣rius dī. A. vnū. M. q̄q̄ginta. t. ccc. e. q̄q̄. m. q̄draginta. o. septuaginta s. cc. Vel arnoyme. i. nego q xp̄m negat deū. Jn q̄ idē num⁹. A. vnū. R. cc. n. q̄q̄ginta. o. lxx. y. cccc. m. xl. e. v. Vel teytan. i. sol gigas qō vere xp̄o: vsurpatiue ꝓuenit ātixp̄o. T. ccc. e. q̄q̄. i. x. Jtez t. ccc. a. vnū. n. l. Vel latinus lr̄is. Dic lux. q: ipse se lucem esse dicet. D. q̄genti. i. vnū. c. cētū. l. q̄q̄ginta. v. q̄q̄. x. decē. ⁊ sic cadē sūma. Ser ꝓmus pfectus numer⁹ est: ⁊ significat illos minus pfectos: q ꝓiugati sūt ⁊ p̄ mō suo: decē p̄cepta seruāt. Lx. significat mediocriter pfectos: q dimissis legalib⁹ ꝓiugijs in castitate pmanēt: ⁊ iterū decē p̄cepta p̄ mō suo cōplēt. C entū significat pfectissimos: q mētis ⁊ corporis integritatē nō violant: ⁊ decē p̄cepta pfectissime seruāt. Vi reddūt fructū: alij tricesimū: alij sexagesimū: alij. c. Et discipuli antixp̄i tunc dicēt neminē posse saluari: nisi antixp̄o obtulerint aliquē ꝓ de fructibus illis.

De lyra

nam p̄cepit sub pena mortis legem suam haberi in magna reuerētia. v Et faciet omnes pusillos ⁊ magnos rē. i. oēs homines cuiuscūq̄ conditionis.

Tvl.rc. Ex oi.p. Et ex grege optim⁹ equ⁹: vl'ex fructi C.IIII
e b⁹ pmitie. Et vidi. Oña guillima pſecutõe quã patiet ecclia ab
antixpo ⁊ eius aplis: ad ꝓsolationẽ oñdit: qlẽ hẽat adiutorẽ. ⁊ qlẽ ipe
habeat familiã. Centũ.xl.milia. In virginitate pfectiſſimos: in fide
trinitatis ex q̃ttuor mũdi ptibus collectos. Tonitrui. Quia terret eos
qui ad ꝓsortiũ ſuũ venire
ſuffugiunt.

Cytharedox. Quia
xpi q ad B ſe inſtituerũt vt
21 extenderent ſua corda de-
uota ſup lignũ crucis.

Cytharizãtiũ. Qõ
ex officio habebant opere
implebant.

Et cantabant. i. de
integritate aie ⁊ corpis ex
ultabũt: qõ gaudiũ nũq̃
eis veteraſcet: ſed ſemp eſt
eis vt nouum.

Qui empti ſunt. i.
quos ad hoc vt eſſent vir
gines ſãguis xpi eleuauit.

Nicolaus
primo fuit paup. ⁊ poſtea
inualuit p mercatiões. et
poſtea per rapinas ⁊ frau
des. añq̃ attẽtaret ſe regẽ
facere ⁊ legẽ dare quam
dedit circa mortẽ eradij. ⁊
ſic de vita machometi vi-
denẽ ꝓbabilit fluxiſſe. xl.
ãni añ tẽpus mort eradij
qbus dẽptis a ſeptingen-
tiſſex remanẽt pciſe ſexcẽti
18.7.di ſeragintaſex ãni ab incar-
natiõe dñi vſq̃ ad mortẽ
machometi. ⁊ ꝑm hoc põt
lra exponi: Numerus enĩ
hois. i. xpi q fuit hõ pfect⁹
ſcientijs ⁊ virtutib⁹ ab in
ſtãti icarnatiõis. a Et
numerus ei⁹ eſt. i. machо-
meti ſexcenti. lxvi. q: tãt⁹
numerus ãnox fuit ãno q̃
dñs factus eſt hõ vſq̃ ad
terminũ vite machometi: vt põdictũ eſt. Sciendũ añt q̃ liber Apocalypſis
fuit ſcriptus in greco. in q̃ hĩ B nomẽ anthemos vbi dĩ B. ſexcenti. lxvi. cui⁹
ſignificatũ ꝓpriũ eſt ẽrius. qõ ꝓprie ꝓuenit machometo: q fuit ẽrius 'xpo
negans eius diuinitatẽ: vt põdictũ eſt. ⁊ pſequẽs xpianos: vt dicẽ in pte ſe-
quẽti. Significatũ añt dicte dictiõis accõmodatũ eſt huic numero ſexcenti
lxvi. Ad cuius intellectũ ſciendũ q ſicut in latino aliq̃ lre accõmodate ſũt
ad ſignãdũ numeros. ſicut lra. c. ponit ꝑ centũ. ⁊. l. ꝑ qnquaginta. ⁊ ſic de
aliqbus alijs. ita'ſilr'in greco lre aliq̃ ponunt ꝑ numeris. ⁊ ille qbus ſcri-
bit B nomẽ anthemos in greco ſignt B mõ latino ſexcentos. lxvi. ꝓpter qõ
in aliqbus diblijs ponit ſic. numerus enĩ hois ⁊ numer⁹ eius eſt dictus. q̃
dictio ſigt apud latinos numex põdictũ p lras qbus ſcribit: q: lra. d. ponit
ꝑ qngentis. i. ꝑ vno. c. ꝑ centũ. l. ꝑ qnquaginta. v. ꝑ qnq. r. ꝑ decẽ: ⁊ B
ſimul iũcta faciũt ſexcentos ſeragintaſex. q numer⁹ cõpetit machometo mõ
dicto. ⁊ q: iſta ponũt valde obſcure: vt pz. iõ pmittit. Hic ſapientia eſt rc.

b Tvidi. Hic ꝓfr deſcribit pmiũ pſecutionẽ macho C.XIIII
e meti ſuſtinẽtiũ. Et diuidit in duas ptes. ſ. in ptẽ principalẽ ⁊ inci
dentalẽ que incipit ibi: Et vidi alterũ angelũ. Circa primũ ſciẽdũ
q ſicut dĩ in chronica hugonis floriacenſi. circa finẽ imperij eradij agareni
q ⁊ ſarraceni dicunt machometo duce ceperũt egyptũ ⁊ ethiopiã grauiter
inuadere. ſilr hommarus machometi diſcipulus damaſcẽ. ⁊ regionẽ phe-
nicis ⁊ hierlim totãq̃ ſyriã occupauit. ⁊ antiochiã cõprehẽdit. ⁊ i his terris
erãt milti religioſi xpiani in cenobijs magnis ducentox trecẽtox ⁊ ampli⁹
monachox in caſtitate viuẽtiũ: quox maior ps vel multi erãt virgines. ⁊
in illa pſecutiõe p gladiũ ſarracenox tranſierũt ad regnũ celox: ⁊ B eſt qõ
dicit B ioãnes: Et vidi ⁊ ecce agnus. i. xps q dĩ agn⁹ dei: Joã. j. c Sta
bat ſup montẽ ſyon. i. in eccliã triũphãte q̃ dĩ mons ſyon: Heb. xij. ca. q
deſcribit B ſtans: eo q adiunxit dictos martyres in tolerãtia martyrij: ſicut
Act. vij. dĩ de ſtephano in agone poſito q vidit ieſũ ſtantẽ. q: ſtare ꝓpriũ
eſt adiuuãtis in plio. ſedere xo ꝓpriũ iudicãtis. ꝓpter qõ Marci vlti. de-
ſcribit vt ſedẽs a dextris dei. d Et cũ illo cẽtũ q̃. milia. in'tanto enĩ nu
mero vel circiter eſtimant põdicti occiſi ꝑbabiliter. e Habẽtes nomẽ ei⁹
⁊ no. pa. eius. ⁊ p q̃ns ſpũs ſci q eſt nexus ambox. f Scriptũ in fron.
ſuis. p aptã ⁊ liberã ꝓfeſſionẽ. g Et audiui vo. de ce. tã. vo. a. multax. i.
multitudinis ſcox: ꝑm q dĩ. j. xvij. Atque multe ppli multi. multitudo enĩ
centũ quadragintaquattuor miliũ magnifice laudat dei de ſua victoria ⁊
gloria adepta. h Et tanq̃ vocẽ to. magni. in quo deſignat magnitudo
laudis. nõ ſolũ ex laudãtiũ multitudine: ſed etiã ex mõ laudis ⁊ qualitate.
i Et vocẽ quã au. ſicut cytharedox rc. nã hec laus eſt corã deo ⁊ angelis

Et vidi. Deſcpta ſpugnatiõe facta p duas beſtias: ſuppoſitoq̃ auxilio
agni ⁊ dignitate familie ei⁹ oña: ſubiũgit admonitio: vt ad hanc familiã
accedãt. ⁊ cõminatio vt ab illa alia declinẽt. Alterũ. i. põdicatores qui
ſunt alteri a chriſto. i. vicẽ eius exequẽtes. Per medium celi. Per cõ-
munẽ eccleſiã quã verbis ⁊ exẽplis ſecũ trahũt. Euãgelĩ eternũ. i.
predicationẽ eterna ꝑmit
tentẽ cõplentes ad eterni-
tatem ducentem.

Timete ⁊ da. il. ho.
Bene opando: ⁊ bene de
eo annũciando vt p vos
gloriosius appareat.

Quia venit h. iu. e.
Quaſi nõ deficiat: q: nõ
longo tpe patiemini.

Et alius ange. ſe.
Quia põdicatores ſibi inui
cem ſuccedunt.

Cecidit. Bis poſitũ
infinitatẽ ſignificant. vel
valet in quo oĩmoda de-
ſtructio intelligit.

de lyra
gratioſa. k Et cãtabãt
q̃ſi can. nouũ. q: dicti lau
dãtes ſũt de numero ſcox
noui teſtamẽti. l Añ
ſedẽ. ſ. dei. m Et añ ãt
tuor alia ⁊ ſeniores. i. i
pncia ſcox patriarchax ⁊
epox in celis exiſtẽtiũ. ſicẽ
dictũ ẽ. ſ. iij. ca. n Et
nemo poterat di. canticũ:
ex voto enĩ ꝓtinẽtie habu
erũt aliqd ſpãle in merito
⁊ ſilr habẽt in ꝓmio. ſicẽ ⁊
de quolibet ſcõ ꝓfeſſore ca
nit eccliа: Mõ eſt inuẽt⁹
ſilis illi. rõne ſpãlis merĩ-
ti. o Qui empti ſũt de
tra. ſanguie xpi. p Hi
ſunt q cũ mu. nõ ſũt coin
quinati. vel ſimpliciter inte
gritatẽ carnis tenẽdo. vel
ſaltẽ poſt votũ caſtitatem

inquinati: virginẽs enĩ ſunt.
f. i. imitãtur chriſtũ f integritate anime ⁊ corporis
Hi ſequũt agnũ quocũq̃ ierit.
Hi ẽmpti ſunt ex omnibus primi
f patri f chriſto
tie deo ⁊ agno: ⁊ in ox eorum nõ

f ⁊ ſi aliqñ fuit †f illis inuenik' l gb⁹ mãet †f verb i
eſt †inuentum †mendacium. Si
†f operatione †f ante deum iudicem
nẽ †macula enĩ ſunt ante †thro-
f minorem
num dei. Et ũidi alterum ange-
f a terrenis ſe remouentem
lum uolãntem per medium celi
f ex iniuncto offitio.
habẽtẽ euangeliũm eternum: ut
f ⁊ hoc ideo habebat † f. i. morãtib⁹ i ptẽptu mũdi
euangeliçaret †ſedentibus ſuper
†f ſcz oĩmodã diuerſitatẽ illox q i terrẽis demorãtur
terram: ⁊ †ſup omnem gentẽ ⁊ tri-
bum ⁊ linguã ⁊ populum dicẽs
f pſuaſione f caſto amore f non illas beſtias f
magna voce: Timẽte dñm: ⁊ dã-
te illi honorẽ: qã venit hora iu-
†f faciendo vos ſibi ꝓximes †f ſi timetis defectum
petite, ab eo ſubſidium
dicij ei⁹: ⁊ †adorãte eũ q fecit celũ
⁊ terram mare ⁊ fontes aquarũ.
†f ſecũdum diuerſam annunciationem
Et aliũs angelus †ſecutus eum
†f id eſt omnes ꝓfuſi i vitijs
dicens: Cecidit cecidit † babylon

Et alius. Deſcpta ſpugnatiõe facta p duas beſtias: ſuppoſitoq̃ auxilio
agni ⁊ dignitate familie ei⁹ oña: ſubiũgit admonitio: vt ad hanc familiã
accedãt. ⁊ cõminatio vt ab illa alia declinẽt. Alterũ. i. põdicatores qui
ſunt alteri a chriſto. i. vicẽ eius exequẽtes. Per medium celi. Per cõ-
munẽ eccleſiã quã verbis ⁊ exẽplis ſecũ trahũt. Euãgelĩ eternũ. i.
predicationẽ eterna ꝑmit
tentẽ cõplentes ad eterni-
tatem ducentem.

Timete ⁊ da. il. ho.
Bene opando: ⁊ bene de
eo annũciando vt p vos
gloriosius appareat.

Quia venit h. iu. e.
Quaſi nõ deficiat: q: nõ
longo tpe patiemini.

Et alius ange. ſe.
Quia põdicatores ſibi inui
cem ſuccedunt.

Cecidit. Bis poſitũ
infinitatẽ ſignificant. vel
valet in quo oĩmoda de-
ſtructio intelligit.

de lyra
gratioſa. k Et cãtabãt
q̃ſi can. nouũ. q: dicti lau
dãtes ſũt de numero ſcox
noui teſtamẽti. l Añ
ſedẽ. ſ. dei. m Et añ ãt
tuor alia ⁊ ſeniores. i. i
pncia ſcox patriarchax ⁊
epox in celis exiſtẽtiũ. ſicẽ
dictũ ẽ. ſ. iij. ca. n Et
nemo poterat di. canticũ:
ex voto enĩ ꝓtinẽtie habu
erũt aliqd ſpãle in merito
⁊ ſilr habẽt in ꝓmio. ſicẽ ⁊
de quolibet ſcõ ꝓfeſſore ca
nit eccliа: Mõ eſt inuẽt⁹
ſilis illi. rõne ſpãlis merĩ-
ti. o Qui empti ſũt de
tra. ſanguie xpi. p Hi
ſunt q cũ mu. nõ ſũt coin
quinati. vel ſimpliciter inte
gritatẽ carnis tenẽdo. vel
ſaltẽ poſt votũ caſtitatem

ſeruando. q Virgines enĩ ſũt. virginitas enĩ in ſcriptura aliqñ accipit
ſtricte ꝑ integritate carnis. aliqñ magis large ꝑ ꝓtinẽtia: maxime voto cõ
ſecrata. r Hi ſequunt agnũ quocũq̃ ierit. q: ſequunt xpm nõ ſolũ per
viam mãdatox: ſed etiã ꝓſilioꝝ. s Hi empti ſunt ex oĩbus primitie. i.
gratioſi. ſicut primi fructus ſunt magis delectabiles. t Et in ore eox nõ
eſt inuẽtũ mẽdaciũ. nã veritatẽ fidei ꝓfeſſi ſunt oĩno ⁊ ꝓſtanter. v Sine
macula enĩ ſunt ante thronũ dei. nam ſi aliquã maculã ꝓtraxerant purga-
ta'fuit virtute ſui martyrij. x Et vidi alterũ angelũ. Hec eſt pars inci
dentalis in qua deſcribit quedã infidelĩũ ꝓuerſio mirabilis que ꝓtigit circa
illa tpa. Sanctus enĩ bonifacius miſſus fuit a pontifice romano ad põdicã-
dũ fidẽ catholicã gentilibus thuringie: auſtrie: friſie. in qua legatione mul
tos valde ꝓuertit ad xpm. ⁊ hoc eſt qõ dĩ: Et vidi alterũ angelũ. i. ſanctuz
bonifaciũ. nã angelus interꝑtat nũcius. Ipſe xo fuit nũcius verbi diuini:
vt dictũ eſt. y Volãtẽ p mediũ celũ. nã velociter ⁊ ꝓmpte execut⁹ fuit
officiũ ſibi iniũctũ. z Habentẽ. in corde ⁊ ore. a Euãgelĩũ eternũ. i.
euãgeliũ xpi qõ dĩ eternũ. nã ei aliud nõ ſuccedet. b Ut enãgeliça. ſc. ſup
terrã rc. i. pplis põdictis in qbus diuerſificant ligue ſaltẽ in aliquo. ⁊ q: nõ
ſolũ parat⁹ erat põdicare dictis pplis: ſed oĩbus gẽtilib⁹ gnãliter cũ audire
volẽtibus. iõ ſubdit: Et ſup oẽm gentẽ rc. c Dicens ma. voce. in q̃ no
tat efficacia põdicatiõis ſue. d Timete dñm. timore filiali. e Et date
illi honorẽ. ſicut filij pri. f Quia venit hora iu. eius. gnãliter in fine mũ
di. ⁊ ſingulariter i morte cuiuſlibet. nã i q̃li ſtatu qs moritr i tali iudicio pfita
bit. g Et adorate eũ rc. q eſt creator oĩum. ⁊ nõ idola vana. h Et
alius. B ꝓfr deſcribit punitio pſequẽtiũ xpianos. Et diuidit in duas ptes
q: ꝑo deſcribit eox punitio. xo huiꝰ occaſiõe bonox ꝓmiatio: ibi: Et audiui
vocẽ. Circa ꝑm ſciẽdũ q ꝓſtans nepos eradij cepit ipare ãno dñi ſexcẽteſi-
mo. xliij. ⁊ pſuaſus a paulo ꝓſtãtinopolitano eꝑo icidit i hereſim monacho
litax duplicẽ nãz in xpo negãtiũ. ⁊ mltos eccle miſtros nõ aſſentiẽtes he-
reſi dicte grauit afflixit. ⁊ i exiliũ relegauit. ꝓpt qõ ſcus martin⁹ papa ꝓuo
cato ꝓcilio dictã hereſim cũ ſuis fautorib⁹ dãnauit. ꝓpt qõ i ꝓſtãtinopoli
fuit duct⁹ vt aſſẽtiret dicte hẽſi: qõ renuẽs i exiliũ fuit miſſ⁹ ⁊ ibidẽ mortu⁹
⁊ de B exponũt aliq locũ iſtũ: cũ dĩ: Et alius angelus. i. papa martinus.
i Secut⁹ eſt dicẽs. dictã hereſim ꝓdẽnãdo. k Cecidit ceci. babylon. i.
iperiũ grecox qõ fuit magnũ. nã ipatore i hereſim cadẽte. vt dictũ eſt. mul
ti alij ſilr ceciderũt. ⁊ q: B erat ꝓfuſibile. iõ vocat ipiũ illud babyloni. ꝓfu
ſio. dicit añt B bis cecidit ꝓpt duplicẽ caſũ. ſ. ptiarche. ⁊ ipatoris. Itẽ ſciẽ-
dũ q ſicut dĩ in chronica ſigiſberti. Ieo q poſt theodoſiũ ſumpſit iperiũ: ce
pit iperare ãno dñi ſeptingẽteſimo. xvilj. ⁊ ipauit ãnis. xxiiij. ⁊ ãno ipij ei⁹

xiij. papa

8.9.a.
1.19.a.

pũ.14ũ

gen.14.ũ
eſaie.21.ũ
bier.51.ũ
ij.18.a.

Vino fornica.i. vitijs ꝛ pcipue idolatria q̄ est dulcis potus peccātibꝰ qbꝰ alios ingnāt ꝛ ne recto tramite gradiant inebriāt. vñ debet eis ira dei. Purū vinū bibit dū flagellat deus hic ad emēdationē. turbidū dū infert eterna dānatio. Et angelus ter. Tres ponit ꝓ fide trinitatis cū tria hec in eadē psona possint ꝓsiderari. Qd mixtū. Quasi qui nō corrigit vindicta eius ad correctionē data punitur eterna pena.

In calice. Calix vindicta dei: vbi desup merū qd ad correctionē hic vindicat' subtus fex. ꝛ dānatio quā in vltimis bibēt ipij: de vino ergo. i. de fece: qd vinū qꝛ vult ad cōparationē meri ostendere turbidū. addit: qd mixtū est.

Et fumus tor. Q̄ quedā de dānatōe malorꝫ numerat: nō dicit ꝓ damnatōe describenda: sed tm̄ ꝓ terroꝛe inferēdo illis q̄s deterret ab eoꝝ ꝓsortio.

Ascēdet in secula. Cū dicit ascēdet in secula notat eternā penā ꝓtinuari vbi addit: nec habent requiem.

Nicolaus

xiij. papa Greg⁹. iij. ꝑfuit ecclie ꝛ leonē hereſi depꝛauatū redarguit ꝛ de ꝓsilio romanorꝫ ei vectigalia denegauit. ꝛ ne pcussura sui nūmismatis reciperet ordinauit. ꝛ ꝙ eius effigies de ecclia tolleret. ꝛ ne nomen ei⁹ in missaꝝ solēnijs recitaret. ꝛ ꝑm hoc exponitur ab eis quod subdit:

a Et angelus tertius. i. papa Greg⁹. b Dicēs voce magna. in quo notat ordinationis sui auctoritas. c Siqs adoꝛauerit bestiā. leonē bestialiter viuentē deferēdo ei honoꝛē impialē. d Et imaginē eius. quā fecit de ecclia remoueri: vt dictū est. e Et accepit cha. in fronte sua. ꝓtendo eū manifeste impatoꝛē.

f Aut in manu sua. accipiendo nūmisma eius charactere figuratum.

g Hic bibet de vino ire dei ⁊c. penā excōicatiōis ꝛ aggrauatōis incurrēdo lꝫ aūt hec expositio ꝓbabilis videat. qꝛ tū ante impatoꝛē ꝓstantē fuerūt i. patores alij tantū vel magis hereſi depꝛauati: vt pꝫ ex supꝛadictꝫ. videt minus ꝓuenīēter expositū qd dt. s. s. de ei⁹ casu: Cecidit babylon. i. iperiū grecoꝝ mō ꝓdicto. maxime cū eius filius ꝓstantin⁹ ecclias diruptas repauerit ꝛ ꝯ hereſim monacholitaꝝ insurrexerit. vñ ꝛ vniuersalē synodū in ꝓstantinopoli ꝯgregauit ducentoꝝ octogintanouē epoꝝ: q̄ duas nās esse in dño nſo iesu xp̄o cōprobauerūt ꝛ ostenderūt. silr qd subdit de gregorio papa ꝛ leone ipatoꝛe q̄ accipiēs leonis nūmisma: Bibet de vino ire dei ⁊c. excōicationē incurrēdo. videt minus ꝓuenīēter dictū. qꝛ subdit: h Et cruciabit igne ꝛ sulphure. ꝓ qd itelligi videt pena gehēne: q̄ ē eterna. vñ. subdit i Et fumus tor. coꝝ in scla se. ascēdet. ꝛ sic nō videt log de pena excōicatiōis seu corpalis incendij. quā ꝓtigisse dicūt ꝓstantino filio leonis: q̄ ministroꝝ ecclie fuit maxim⁹ pſecutor. ꝓpter qd saluo meliori iudicio videt lra ab illo loco: Et alius angel⁹ ⁊c. de machometo ꝛ eius sequacibus exponē da. de quoꝝ pſecutione ꝯ xp̄ianos afi fecerat mentionē. ꝛ eoꝝ penā nō dixerat. ꝛ iō ioānes describit ꝺ ꝓfr eoꝝ punitionē. ꝛ ꝓmo q̄tū ad penā tpalē. scdo q̄tū ad penā eternā: ibi: Et tertius angelus. Circa ꝓmū dicit: Et alius angelus. s. scūs ioānes loquēs. Secutus est. hoc nō refert ad partē imediate p̄cedentē. sed ad p̄cedentē in qua locutus fuerat de centū quadraginta quattuoꝝ milibus iterfectis ꝓ xp̄o a sarracenis dicēs coꝝ punitionē tpalē. Cecidit babylon. i. gens babylonica. nā lex eius est ꝓfusionib⁹ plena: qꝛ ibi laxat vita voluptuosa: q̄ vita pecudū dī. i. ethicoꝝ. ꝛ etiā ꝓpter ꝓfusū ꝓcedendi modū. nā inordinate tradit. ꝛ idē frequēter ꝛ iutilit repetit. nec rōne vel scriptura autentica fulcit: vt pꝫ illā intuēti. Illa magna. nā gens illa in breuī fuit multū multiplicata ꝛ dilatata. dicit aūt cecidisse. qꝛ circa tpa illa ꝓfixit cū romanis: in quo ꝓfictu tres amirei sarracenoꝝ cuꝫ multis alijs sunt pempti: vt hī in chronica sigisberti. Que a vino fornicatiōis sue potauit oēs gentes. hyperbole est ad designādū magnā multitudinē gentiū erroꝛe machometi infectā. ꝓcedit enī carnis delectabilia ad q̄ multitudo holuꝫ est ꝓna. Et tertius. Hic ꝓfr describit pena coꝝ eterna: cū dī: Et tertius angelus. s. ad lr̄am. vel aliqs p̄dicatoꝛ scūs ꝯ machometi sectā. Siqs adoꝛauerit bestiā. i. machometū: vt dictū est ca. p̄ce. vbi dictū est de eius imagine ꝛ de eius characteris acceptōe. Hic bibet de vino ire dei. i. puniet a deo grauit. Qd mixtū est mero. dicit aūt punitio dei vinū merū qñ qs punit tpaliter ad eius correctionē. mixtū vō qñ post punitionē tpalē sequit eterna. sicut est in ꝓposito. qꝛ sarraceni puniti fuerūt morte tpali: vt p̄dictū est

Nec ha.re. Quasi nō mirū si illi qui antichristū adoꝛauerūt tpe ipsi⁹ puniēt: qꝛ sui etiā p̄cedentes ministri eandem penā habebunt.

Hic pa.san. i. hic debent patienter pati sci: ne veniāt ad eternā penā.

Opera. Id est mercedes operū que sequunt: quasi dum in mūdo erāt maiores tribulationes ad maiorē coꝛonam ingruebant: vnde adeo abiecti reputabant: sed iam nihil patiuntur.

Et vidi. Ostensa remuneratiōe bonorꝫ p qd̄ inuitabat ad ꝓsortiū eoꝝ supponit dānationē impioꝝ: vt per terroꝛē ducat ad idem ꝓpositū.

Similē fil. ho. Quia nō tā vere erat filius hois qꝛ imortalis.

Angelus. Id est sancti qui vsq; huc fuerāt in fidelibus occulti' in claritate apparent iudicaturi oꝛantes cum desiderio vt deus separationem faciat bonorꝫ ꝛ malorꝫ.

Exiuit de tē. Exire dicunt sci de templo: cuꝫ iam apparent nō quales olim fuerant: sed quales in eternū mansuri.

De lyra

ꝛ cū hoc eterna. iō subdit: Et cruciabitur igne ꝛ sulphure. i. pena gehēne. Et fumus tormētoꝝ eoꝝ ⁊c. nā illa pena est eterna a parte post. k Nec habent requiē die ac nocte. nā est ꝓtinua: vt pꝫ ex dictis ca. p̄ce. ꝛ qꝛ ꝑm q̄ dicit Aug⁹ vna causa ārē pmittunt mali in hoc mūdo. est exercitiū bonorꝫ in virtute patientie. iō subdit: l Hic patientia scoꝝ est. qꝛ patientia xp̄ianorꝫ multotiens ꝛ multiplicit exercitata est p sarracenos. m Et audiui. Pars ista ab aliquibus exponit de morte qua quis moꝛit mūdo p religionis ingressū. nā illis tpibus quidā vir potens deuotione ductus reedificauit cenobiū sci bñdicti apud castrū cassinū qd̄ p longobardos per multos ānos ante fuerat destructū. ꝛ ibidē seruiēs suo exemplo multos induxit ad seruiēdū xp̄o. tūc etiā tpis multi nobiles in diuersis partib⁹ relicta pompa seculari ad seruiendū xp̄o habitū religionis assumētes fuerūt mūdo mortui de qbus ꝑm istos dī: Beati mortui ⁊c. ꝛ etiā qd̄ subdit: iam dicit spūs: vt requiescant a laboꝛibus suis. nā a laboꝛe vite actiue transierūt ad requiē cōtēplatiue. sed qꝛ sic moriētes mūdo nō moriunt in dño ꝓprie: sed magis in cipiūt viuere in ipso. nec a laboꝛibus bonis quiescūt: sed magis eos amoꝛe xp̄i assumūt. s. vigilias: oꝛones: ieiunia ꝛ ꝓsilia. iō melius videt dicendū ꝙ hic post punitionē malorꝫ eternā describit retributio bonorꝫ eterna. sicut dictum est. s. vt sic opposita iuxta se posita magis elucescant. ideo dicitur hic ioanni: n Scribe. tanꝙ rem notabilissimā. o Beati mortui qui in dño moriunt. i. in ꝓfessione dñi nostri iesu xp̄i per palmā martyrij. quales fuerūt centū quadragintaquattuoꝝ milia. de quibus dictū est ca. p̄cedēti. p Amodo iam dicit spūs. s. scūs q̄ cū p̄re ꝛ filio est vnus deus. exprimit tñ hic spāliter. nam opa sunt meritoria p charitatē p quā spūs scūs habitat in nobis. ꝛ sic retributio mercedis quodammodo spāli attribuitur ei.

q Et requiescant a laboꝛibus suis. nam in beatitudine appetitus totalit quietatur. r Opera enī illoꝝ. meritoria vite eterne. s Sequunt illos. in beatitudine quā recipiūt ꝓ ipsis. t Et vidi. Inchoata pſecutiōe sarracenoꝝ: hic interponitur alia. s. longobardoꝝ. ꝛ hoc ꝓpter successionē tpis: cuius ordinem ioannes prosequitur in hoc libro. Et diuidit in duas partes. nam primo ponit a longobardis ecclesie liberatio. scdo plurimū alio rum eam pſequētiū percussio: ibi: Et post hec vidi. Circa primū sciendū ꝙ āno dñi septingentesimo quinquagesimotertio. Astruphus longobardoꝝ rex in italia multū afflixit ecclesiam. propter quod stephanus papa transiit in franciam querens auxiliuꝫ ꝓtra dictū regez. quod impetrauit. ꝛ hoc describit in hac parte. que diuidit in duas partes. qꝛ primo describit hoc auxilium tpe pipini. secundo tpe caroli magni filij sui: ibi: Et alius angelus. Circa primū dicit: Et vidi ꝛ ecce nubem candidā. per quā intelligit regnū francie candidatū pre ceteris moribus ꝛ fide. v Et super nubē sedentē. s. pipinum regem. x Similem filio hois. i. conformatū christo in fide ꝛ iusticia. lꝫ hec assimilatio fuerit valde longinqua. y Habentem in capite coꝛonam auream. nam reges francie ad litterā aurea coꝛona coꝛonant. z Et in manu sua. i. ptāte sua. a Falcem acutā. i. exercitū valde belli cosum ꝙ quē pipinus multas ꝛ magnas victorias habuit. b Et alius angelus. i. papa stephan⁹. c Exiuit de tēplo. romane ecclie. d Clamās vo. magna. i. deꝑcās ex magno affectu. e Ad se. sup nubē. i. pipinū regē.

Witte

Mitte falcem. i. iudiciariam sententiā a bonis malos separantem.
Quia hora. Quia iam est opportunū cū cōpletus sit numerus tuor.
Et alius ange. Cū ostendisset deū ptātem iudicandi habentē a scis implorari: ⁊ sic iudiciū fieri: ostēdit eandē ptātem sanctos habere: ⁊ christū vt iudicent imperare: ⁊ illos imperio obedire.

Alius angelus. i. christus qui occultus ⁊ vilis fuerat in fidelibus clarus apparuit: ⁊ veniens de altari. i. de loco secretiori qđ nunq̄ alij sancti. s.
D Iobel. 3. c. cognitus ab oibus deo cō substantialis.

Mitte fal. ⁊ vi. ⁊c. Per messez terre ⁊ vuas vince eorundē malor dānatio intelligit: sed tñ p vineā illos determinati⁹ habemus qui maiori studio mala operabant sicut vince vt fructificet maior cura quā terre adhibeb⁊.

Et misit in lacū. Ut ꝑ ꝓba: lacus vbi nō erat aqua. i. refrigerij.

Et exiuit san. Eterna ꝑna ꝑ pctō sanguis nō vinū qđ i cellario dei ponitur.

Usq̄ ad fre. i. vsq̄ ad ipsos rectores iniquor puniendos. s. diabolus.

Per stadia. Oēs ludis mūdi. i. vitijs detētos qui vel simpliciter in hoc sunt pfecti: qđ ꝑ ser habemus: vel pfectiores: qđ ꝑ centū: vel pfectissimi qđ ꝑ mille.

C. XV.

e T vidi. In his tribus visionib⁹ supradictis. i. re-

Nicolaus

a Mitte falcē tuā ⁊ mete. dirigendo exercitus tui potentiam contra astruphum tyrannizantē. b Quia venit hora vt metaf. i. vt eius tyrānis ꝑ tuā potentiā tollaf. c Qm̄ aruit messis. i. ipse ⁊ exercitus obdurati sunt in sua iniquitate. d Et misit qui sedebat super nubem falcem suam in terram. nam pipinus valida manu intrauit in italiam ⁊ messuit terrā. naz contra astruphum viriliter pugnauit ⁊ reddere compulit beato petro quecūq̄ sui iuris erant. e Et alius angelus. Hic ꝓsequenter describit auxiliū ecclesie contra longobardos tempore caroli magni. ⁊ diuidit in duas partes. quia primo ponitur auxilium caroli. secundo dilatatio cultus diuini. ca. sequenti. Circa primū sciendum q̄ anno dñi septingentesimo septuagesimoquinto carolus rex francie ad preces hadriani pape intrauit italiaz cum exercitu fortī contra Desiderium longobardorū regez: ecclesiam multipliciter affligentē. quem impugnans tandē cepit ⁊ secum in franciā duxit in quo longobardor regnū defecit. ⁊ hoc est qđ dicitur hic: Et alius angelus. s. carolus magnus. f Exiuit de templo. s. nomonensi: in quo coronatus fuit: vt habetur in chronica sigisberti. g Quod est in celo. militantis ecclesie: que frequenter celum nominat in scriptura. h Habens ⁊ ipse falcem acutam. i. exercitum fortem. imo exercitu patris sui fortiorem. i Et alius angelus. i. papa hadrianus. k Exiuit de altari. ad quod accesserat ꝓ missa celebratione: vt deus vellet ecclesiā protegere. l Qui habebat potestatē supra ignem. i. ad inferendū exēcionis ⁊ aggrauationis penam. quelibet eni pena nole ignis aliqñ designatur. aliqui libri habent: Et aquam. sed non est de textu. nec habeē in libris correctis. m Et clamauit voce magna ⁊c. ex affectu magno deprecans carolū vt ferret sibi auxiliū. n Mitte falcē tuā acutā. i. exercitus tui potentiā. o Et vindemia botros. i. longobardos eor auferēdo potentiā. p Qm̄ mature sunt vue eius. i. longobardi sunt destructione digni. q Et misit angel⁹. i. carolus. r Falcē suā. i. exercitus potentiā. Aliqui libri habent: Acutā in terrā. sed non est de textu. s Et vindemiauit vineaz terre. auferendo potentiā longobardor de terra italie. t Et misit in lacū ire dei magnū. nam regē deduxit captiuū. v Et calcatus est lacus extra ciuitatē. q: regem cum vxore duxit in exiliū extra terrā suā: vt dictum est. r Et exiuit sanguis de corporibus occisor. nā in regis captione multi longobardi fuerūt occisi. y Usq̄ ad frenos equor. nam ex sanguine occisor freni multum caroli fuerūt rubricati: sicut in talibus bellis solet fieri. z Per stadia mille sexcenta. nam fama huius victorie caroli fuit longe lateq̄ diffusa s. ꝑ quattuor orbis partes per numerū dictū designatas: eo q̄ est numerus quadratus qui ꝓsurgit ex ductu numeri in seipsū. sicut quaternarius qui cō

ſ exerce iudiciū ſ. i. collige tuos
Mittē falcem tuā ⁊ mete: qa vē/
† ſ quoniā cōseruata ē nequitia malor ⁊ iam non habet locū ſ vel aruit
nit hora † ut metaf: qm̄ ſ maturu
it messis terre. Et misit q̄ sedēbat
super nubem falcem suā in terrā.
† ſ idest separauit bonos a malis ſ ſupradicti sancti aliud officium habentes
⁊ † messuit eaz. Et † aliūs angelus
† ſ quales esset apparuit ſ idest de secreto loco
† exiuit de templo qđ ē ſ in ſ celo
ſ sicut christus
habēns ⁊ ipse falcem acutam. Et
† ſ idest de loco secretiori in quo sancti ſ quasi bene poterat prius pere qz poterat etiā dare
aliūs angelus exiuit † de altari ſ q
ſ ſ idest eternā penam
habebāt potestatem supra † ignē
ſ vel sup demones ⁊ malos homes ſ ipso magno
⁊ aquaz: ⁊ clāmauit voce magna
ſ idest ad sanctos ſ ptātem iudiciariam
ad eum qui habebat falcē acutā
ſ idest exerce iudicium
dicens: Mitte falcē m tuam acu/
ſ idest sepa maturos in nequicia
tā: ⁊ vindēmia botros vince ter
ſ qz malicia eor cōpleta ē
re: quōniā mature sunt vue eius.
ſ ⁊ tali imperio ſ salicz bonor cet⁹
Et misit angelus falcē suā acu
ſ in terrenos qui iudicādi sunt
tam in terram: ⁊ vindemiauit vi
† ſ idest i ifernū vbi multi iram dei patientur
neam terre. Et misit † in lacuz ire

† ſ idest puniti sunt in iferno positi
dei magnum: † Et calcatus ē lac⁹
ſ qz pena illis nō erit purgatorio † ſ ecclie ⁊ cōgregationē bonor que est ciuitas sanctificata
extra † ciuitatem: ⁊ exiuit sanguis
† ſ id est vsq̄ ad rectores subditor
de lacu usq̄ ad † frenos equoruz
ſ ꝓ oēs voluptuosos ludentes vanitatib⁹ † ſ pfectos in malo ſ mediocres ⁊ etiam minores
ꝑ stadia † mille † sexcēta. C XV

ſ idest figurā aliud significātē
e T uidi aliud signum in
ſ qz qui significātur i celo cōuersantur
celo māgnum ⁊ mirabi/

† ſ predicatores † id est illūctas a deo sibi
le † angelos septez hābentes † pla
gas septem nouissimas: quōniā
in illis ꝓsummata est ira dei. Et §
ſ ⁊ cū ill⁹ āgelis † ſ qz i eo baptizaū spūssācⁱ⁹ darus ē.
vidi tanq̄z mare † vitreū mixtū
ſ idest āticristū
igne: ⁊ eōs qui vicerunt bestiam
ſ. i. pformitatē ei⁹ imitātes vitā † ſ q̄ ꝑ hos nō fūt
⁊ imāginem illius: ⁊ † numerum
decepti † ſ stāt q̄ grām baptismi seruāt integrā
nominis illius † stantes supra ma
re vitreum hābētes cytharas dei
ſ cum exultatione adimplentes
⁊ cantantes canticuz moysi serui
† ſ idest nouū testamentū † ſ alios admonētes
dei: ⁊ † canticum agni † dicentes:
ſ in prima creatione † ſ in recreatione
Magna ⁊ † mirabilia sc opa tua

uelatiōe mysteriorum ⁊ in datiōe tubar: ⁊ in pugna mulieris ꝺ diabolū a ꝓncipio redēptiōis ꝓsecutus est ordinē vsq̄ ad diē iudicij. In his ño tribus sequētibus circa vltima tpa imorat: qz de his ꝑcedētib⁹ in alijs diuinis scripturis dictū ē enucleatius: de illis ño parū ⁊ occultius. In hac q̄ gnta visione: mā sunt septē angeli tenētes phialas: in qbus ꝓtinent plage. i. destructiones iniquor qui tpe antichristi erunt: q̄ destructio maxime hortaf pñtes ad paticndum.

In his tribus visionibus tres dicit: cum quattuor sint supradicte: sed omissa prima que fuit de correctione ecclesiaruz de alijs tribus dicit: ꝓsideratione tamen.

Et mirabile. Mirum est hominuz habere tantam ptātem vt alios ꝓ possit damnare.

Plagas septem. Id est oēm execrationē et destructionē illor q̄ tpe antichristi erunt.

Qm̄ in illis. Vere plagas habebūt: qz iram dei sup iniquos exercebūt ⁊ vere nouissimas: qz in mundo post eas non inseret deus alias.

Tanq̄ mare. i. baptismū: vbi fidei puritas exigitur ⁊ hoies a vitijs mundantur.

Habentes cy. Id ē mortificantes carnem: qđ deus eis iniunxit: vel qđ ꝓtor ipse fecit.

Cant. cū moysi. i. veterē legē: ⁊ est exultatio bene intelligentibus. i. spiritualiter.

de lyra

surgit ex ductu binarij in seipsū. nam bis duo sunt quattuor. ⁊ sic nouenarius qui ꝓsurgit ex ductu ternarij. nam ter tria sunt nouē. ⁊ sic est in ꝓposito. nam mille sexcenta est numerus ꝓsurgens ex ductu quadragenarij in seipsum. quadragesies eni quadraginta faciūt mille sexcenta: vt pz ꝓsideratio. ⁊ sic per numerū predictū designant quattuor orbis partes.

C. XV.

a T vidi aliud signū. Descripta longobardor destructione. hic cō
e sequenter describit ꝓsecutio plurū ꝓsecutorū ecclesie. Et diuidit in duas partes. qz primo ꝓponit hec ꝓsecutio. secōo subdit ꝓsecutionis executio: ibi: Et post hec vidi. Prima in duas. qz primo describitur ꝓsecutio dicta. secōo subdit ex hoc laus diuina: ibi: Et vidi. Circa primū dr Et vidi aliud signū. nam erat rei future signatiuū. b Magnū ⁊ mirabile. nam ꝓsecutiones inimicor ecclesie per hoc signate facte fuerūt diuina virtute. c Angelos septem. de quibus postea singulariter dicet ca. seq. d Habentes septē plagas. i. virtutes a deo inferendi eas. e Nouissimas. nō simplicit sed respectu tpis ꝓteriti. sicut Sen. xlix. dr: Cōgregami vt ānūciē q̄ ventura sunt vobis in nouissimis diebus. ⁊ tñ illa sūt iā cōpleta a magno tpe. f Qm̄ in illis ꝓsummata est ira dei. i. ꝓ illos posita est vindicta dei de reprobis in effectu. Ira eni est appetitus vindicte. iō tūc ꝓsūmat cū in effectu ponit. g Et vidi. Hic ꝓsr describit laus diuina que ꝛz secuta fuerit ꝓsecutiones reprobor. tñ hic ꝓmittit executōi eaz imediate. frequēter eni prius facta ponunt post in scriptura. ⁊ qz sci in celo ꝓuidentes persecutiones istas locuti sunt anteq̄ essent in effectu. dicit igit Ioānes: Et vidi tanq̄ mare vitreū. i. ecclesiam militantem que sic nominatur ratione baptismi: vt dictū est. s. xliij. ca. h Mixtum igne. sancti spiritus qui datur in baptismo. i Et eos qui vicerunt bestiam. i. gentem sarracenicam hic per bestiam designatam. eo q̄ machometus cuius sectam tenent sic nominatur. s. ca. xliij. k Et imaginem eius. i. similes sarracenis. l Et numerum nominis eius. adherentes eis. vel per numerum nominis eius intelligunt infideles quicūq̄ christo ꝓtrariantes ⁊ ecclesie. nam nomen numeri eius. s. positum est anthemos. qđ de principali significato sigt cōtrarium. s. christo: vt dictum est. s. ca. xliij. in fine. Septem eni plage seu ꝓsecutiones sequentes sunt sarracenor ⁊ eis similiū. ⁊ christo ⁊ ecclesie ꝓtrariantium: vt patebit inferius prosequendo. m Stantes. p vite sanctitatem. n Habentes cytharas dei ⁊c. ⁊ per hoc intelligunt gratiar actiones in vniuersa ecclesia de victorijs sequentibus contra reprobos ⁊ infideles. ⁊ quia ecclesie orationes partim accipiuntur de veteri testamento. ⁊ partim de nouo. ideo dicitur: o Cantantes ⁊c. dicentes: magna et mirabilia sunt opera tua. nam dictas victorias attribuerunt potentie diuine.

Juste ⁊

Vle.i.institutiões dei p quas nos ad deū: vel ipse ad nos venit sūt iuste:q; vniculq; p merito reddūt:7 vere:q; pducūt quo promittunt.

Judicia tua ma. Q; quosdā eligis:quosdā reprobas:vt cognoscāt fideles esse ex iusticia. Et post hec. Cū ostendisset illos angelos hic ptātē plagandi dicturus quas plagas illi sunt illaturi:prius ꝓponit cām q̄ ostendit illos dignos esse q̄ plagas sunt passuri.s.q; ola mysteria ecclie sūt revelata oībus volentibus intrare:q̄ isti malo merito suo:nō possūt intelligere.

Apertū est tē.i. revelata sunt mysteria ecclesie:in qua deus habitat 7 q̄ ad honorē dei militāt. c bier.10.

Et exierūt. Et q; ita apta erant exibūt p̄dicatores 7 reprehendent male operantes.

Et vnū. Quia q; si illi p̄dicabunt ex institutiõe prioꝝ patrū habebūt:qui oēs vnus dicunt: q; vnū docent.

Iracūdie.i.ire:q; corrigūt:corripiūt irā dei peccantibus minant:aliq̄ etiā excōicant.

Fumo tē. Nemo tē. Q; uis tunc ola erunt ita

Nicolaus

a Juste 7 vere sunt vie tue tē. obstinatos puniendo:7 penitentes suscipiendo.ſō sequit: b Quia solus pius es. peccatores revocando.ideo subditur: c Q̄m omnes gētes venīēt.s.ad fidem christi aſ finem mundi. multi etiaꝫ infideles videntes victorias christianoꝝ mirabiles que.ſ. describuntur. vexatione intellectum eis dante.crediderunt in christum vt dicetur in ca. sequenti.

†ſ q; vniculq; pro merito reddunt

domine deus omnipotēs.† iuste. †ſ quia perducunt quo ꝓmittunt

7† vere sunt vie tue domine rex †ſ ergo ſ.i.ex timore tibi seruiet

sanctorum.† Quis ſ non timebit ſ opere 7 predicatione.

domine 7 magnificabit nomē tu †ſ 7 Re tiebāt †ſ q; graꝫ saluas ſ 7 Re magnificabūt

um? † Quia solus ſ pius es: 7 quō ſ aliqui de omnibus ſ fide

niam omnes gentes venient 7 ſ i spū 7 ꝓpitate †ſ in bñplacito ſ 7 Re magnificabūt.

adorabunt in† cōspectu tuo ſ q̄m iudicia tua mānifesta sunt. Et pōst ſ .ſ.que predicta sunt † ſ.i.spū reuelante cognoui. ſ ſ.i.occulta vel sacramenta christi

hec† vidi: 7 ecce apertū est ſ tepluꝫ ſ ecclē militātis †ſ.i.q̄ ptinet in seruetus 7 nouū testa.

tabernaculi † testimonij in celo. †ſ.i.vniuersi predicatores ſ ſ.i.plenitudinē itelligētie scripturarum que sunt plage.

Et exierūt† septē āgeli ſ habētes †ſ postq̄ illos q̄ sūt eccla ꝓfirmauerit ſ iesu xp̄o missi.

septem plagas† de templo: vestiti ſ.i.xp̄o i baptismo †ſ q; sine pcō ſ firmitate ſ 7 vicio ſ pp̄ uersatōes ſ ſ ptutib9 ſ.i.signū misterii platoꝝ

lapide† mūdo ſ 7 candido: ſ 7 prē/ † etiā malas cogitatões ſ retinaculo charitatis]

cincti circa† pectora ſ çonis aureis. †ſ.i.p̄dicatores,p̄mittit:vt ipe xp̄s q fuit q̄uor alia

Et vnuꝫ ex quatuor† animalibus

†ſ.i.p̄dicatoribus †ſ.i.fecit eos vala iram dei ptinētia ſ illuminatos diuina sapientia

dedit septē† angelis septē ſ phia/ las aureas plenas ſ iracundie dei. ſ .ſ.7 potentis punire † ſ.i.in eternum

viuentis in secula seculorum. Et †ſ.i.scriptura.ſ.q̄tū ad malos † ſ obscuritate ſ 7 a pñ

impletū est ſ tēplum ſ fumo a† ma tia dei. † ſ q; cui claudit nemo apit

iestate dei: 7 de virtute eius. Et ſ de reprobis † ſ.i.p verā,itelligentiā q; excecauit eos

nemo poterat† introire in tēplum: ſ malitia eoꝝ ſ in pena oculos apit quos culpa claudit

donec consummarent ſ septē plage septem angeloꝝ. C XVI. ſ †.i.diuinā inſpiratōes,vel aliquā ad-

e Audiui† vocē magnā monitionē † ſ.i.ecclesia vel celo

de† templo dicentem̄ se/ † ſ nō.n.nisi missi tantur debent predicare † ſ.i.annunciate peccatoribus penas debitas

ptem angelis: † Jte ſ effūdite septē ſ in terrenos

phialas ire dei in terram. Et ābi ſ .i. primus ordo predicatorum

it primus angelus 7 effudit phi † ſ suaꝫ predicatōes ſ ad litterā apostoli primo iudeis predicauerunt.i.in iudeos terrena amantes

alam suam† in terram: ſ 7 factū ſ.i.damnatio'nociua.ſ.q.quantū ad intellectū exce cati ſ ſ q; xp̄m recipe nolunt ſ.i.q̄tū ad effectum

est vulnus seuum ac† pessimum ſ.ſ.q pro xp̄o recipient antixp̄m ſ.i. fidem

in hōmines qui habēt charactē/ † antixp̄i.vel signātur auari q viuūt ad similitudinē bestie. ſ ſ Psal.simulacra gen.argentum 7 aurum.

rē† bestie: 7 in eōs q ſ adorauerūt †ſ.i.illos q̄ formes erūt p̄dicatorib9 ei9 ſ i officio

imaginem eius. † Et secūndus ef/ apta fidelibus:tñ ipsa erūt clausa 7 obscura infidelib9. Introire.i.intelligere illud occultū dei iudiciū:q̄re alios eligit:alios reprobat:donec in fine mūdi apte cognoscēt sci. Vel introire iterim i ecclīaꝫ donec cōpleta sit oīmoda dānatio maloꝝ i iudicio: q; ꝓfica ꝓstat nō itra/

e Tvidi 7c. Jte efūn. Vos q boni estis C.XVI. (turos. q̄ tū ad vos ꝓficite: 7 in malis dānatiōeꝫ exercete.

Proficite ptinet ad ite exercete ad effundite.

Cū isti tā p̄dicēt:7 apta sint q̄ p̄dicant 7 tñ qdā intrare recusant: habent plagandi oportunitatem: 7 in hoc diuinā admonitionem.

In sexto sigillo:7 i sexto angelo sepe locutus ē de eisdē malis ꝙ ꝓ respectu q; oñdebat q̄les 7 quātas tribulationes inferrēt scie: q; si etiā ibi erat aliq̄d verbū de dānatione maloꝝ. hoc incidēter ponebat ad ꝓfirmationē patientiū: ꝙ ꝓpo tñ loquit de plagis quas ipsi sancti inferent malis.

Vulnus. Inobedie tia est causa qua vulnus illud fiat.

De lyra

ſbidez.per hoc ergo quod dicitur: Et nemo poterat tē.designatur q; ministri ecclesie reuerentius solito se habēt ad deum vt impleantur plage super inimicos ecclesie vt sic liberius possint ecclesias ingredi ad celebrandum officiū diuinum sublato impedimento infidelium.

C.XVI.

n e Audiui. De/ scripta dispositione ad septem plagas inferendas. Hic ꝓsequenter describitur executio earum. 7 primo in generali cum dicitur: Et audiui vocem magnā.in quo denotat magnitudo auctoritatis diuine. o De templo.ſ.glorie dei. p Dicentem septem angelis ite tē.ad exequendū diuina mandata de reproboꝝ punitione. q Et abijt. Hic ꝓsequenter ponitur executio in speciali.7 potest diuidi in septem partes ſm numerū septem plagarum que patebunt prosequēdo. Circa primū sciendum q; ꝓstantinus qui cepit imperare anno dñi septingentesimo xlij. fuit pessimus.nam sicut dicit sigilbertus imaginē christi 7 sanctoꝝ ab ecclesijs remouit.eosq; qui dei genitricem inuocabant.7 qui vigilias in ecclesijs agebant.7 qui a iuramentis 7 ab imūdis abstinebant patrimonijs priuauit 7 multipliciter cruciauit.monachos etiam 7 moniales contrahere matrimonia cogit.quod multi vitantes ab eo martyrizati sunt. postea ꝓo imperante hirene vxore leonis cum filio suo ꝓstantino.quoꝝ imperiū incepit anno dñi septingentesimo octuagesimosecundo Adrianus papa ad instantiam patriarche constantinopolitani congregauit synodū in nicea in qua condemnauit heresim execrantium imagines christi 7 sanctoꝝ quia sunt libri laicoꝝ mouentes eos ad deuotionem. vnde 7 beatus lucas imagines christi 7 beate marie virginis primo dicit depinxisse: cōdēnauit etiam heresim felicianam que ponit in christo duplicē dei filiationē.ſ.verā in natura diuina 7 adoptiuā in humana.ad qō sequit in christo duplicem esse ꝓsonā. vnam in natura diuina.aliam in hūana. sicut dixit Nestorius 7 ad hoc sequitur q; beata virgo non sit mater dei:sed tñ hois. iste ꝙo hereses habent similitudinē cū ꝓdicta machometi. nam sarraceni imagines execrant.dicūt etiam iesum filiū marie virginis esse hoiez purū.igit de dānatione huius duplicis heresis dī: Et abijt primus angelus.i.papa hadrianus sanctus 7 bonus. r Et effudit phialam suā in terrā. ꝓficiendo excōicationis sniam in terrenos hoies dictas hereses tenentes. s Et factū est vulnus seuū 7 pessimū. nā excōicatio q̄ est spūalis plaga pcio: est q̄ tpalis pena in obstinatis. t In ho.qui ha.cha.bestie.i. similitudinē machometi mō p̄dicto. v Et eos q ado.be.7 ima.eius.reuerēdo ꝓncipes machometo ꝓfermes. x Et scōs.ꝙ ponit plaga seda. Circa qō sciēdū q; aliq̄ ciues romāi ꝙ leonē papā q̄ fuit eccīe āno. v. hirene 7 ꝓstātini el9 filij ꝓiurauerūt ei liguā ꝙs plcindētes 7 oculos eruētes.7 cū i suo sāguie volutatū q̄si semimortuū reliq̄rūt. De ꝙ igit exponūt aliq lram istā dicētes q; ille ciuis romanus q alios iduxit ad dictā enormitatē dī ꝙ āgel9 scōs.q effudit phialā suā i mare.i.eccliaꝫ rōne baptismi mare noiatā. Ille nāq; ciuis effudit malicia suā 7 irā in papā: q; erat caput ecclie.7 factus est sāguis tāq̄ mortui.

Et factus ē san. i. dānatio eius illata est ꝓ sanguine quē effuderūt.
Sanguis. i. dānatio illa erit tanq̄ mortui. i. irreuocabilis. Sicut enī mortuus nō redit ad vitā sic illa ſnia dānationis nō reuocabit.
Vis aīa vi. Dēs ꝫsentiētes q̄ viuere videnē: q̄ aperte nō ꝓsequunē: sed ꝓpter consensum dānabuntur. Sup flumina ⁊c. ⁊ fac. est san.
Quia ſilr isti dānabunē ꝓ sanguie quē fuderūt vl̄ corporaliter vel ſpūalit.
Audiui. i. intelleri ipsos p̄dicatores qui hāc vindictā facient nō sibi sed dño attribuentes ⁊ iuste fieri ꝓfirmantes.
Qui es ⁊ qui e. Venturū nō ponit: q̄ in ꝓximo venturū intellexit.
Et sanguinē eis ⁊c.

Nicolaus

mortui: q̄ papa fuit cruētatus suo sanguie ⁊ quasi mortuus relict⁹. sed istud nō videt rationabilit dictum. q̄ sicut pz ex p̄dictis p septem angelos intelligunt viri septē catholici ⁊ sci. iste vo ciuis roman⁹ fuit pessimus. Itē qō sub dit: Et ois aīa vinēs mortua est in mari: nō bñ cōsonat p̄dictis. nā alij de ecclesia nō fuerūt occisi cuz leone papa. q̄ ꝓsecutio illa fuit ꝓsonalis. sō aliter pōt exponi ⁊ melī⁹. vt videt de carolo magno regi francie: q tpe illo saxones debellauit: qui p mare b designant ꝓpter multitudinē illius ppli: ex mō loquēdi: quo dī. j. sequē. ca.
Aque multe ppli multi. mare nanq̄ est ꝯgregatio aquaꝝ multaꝝ. Itē q̄ saxones p mare nauigantes plures terras xp̄ianoꝝ afflixerūt. Dicit igit ioānes: Et secūdus angelus. i. carolus rex deo ⁊ ecclesie deuotus. a Effudit phi. suā i mare. exercēdo diuinā vindictā in saxones. b Et factus est san. tanq̄ mortui. q̄ multi valde de saxonib⁹ fuerūt occisi. sed q̄ de remanentibus aliqui videntes victoriā caroli factā virtute dei baptismū susceperūt. iō nō dī: Et factus est sanguis mortui simpliciter: sed tanq̄ mortui. Ceteri ꝙo obstinati fuerūt occisi. nā de illis vna die carolus quattuoꝛ milia ⁊ quingentos fecit decollari. iō subdit: c Et ois aīa viuens mortua est in mari. q̄ qui capti fuerūt viui in infidelitate saxonū obstinati occisi fuerūt: vt dictū est. d Et tertius. Hec est tertia pars que silr exponit de carolo magno impatore tñ facto: iō noiat hic bis angelus. s. secūdus ⁊ tertius: eo mō quo dī. j. Reg. x. de saulo facto rege q̄ mutatus fuit in virum alterū. Carolus enī. xxx. ānis regnauit sup francos. ⁊ post impator fuit factus. xxxiij. ānis: vt dī in cronica. sigisberti. ⁊ āno. iij. ꝑerij sui mauros q̄ ⁊ hūni dicunē ⁊ multas terras xp̄ianoꝝ afflictos depopulauerāt totalit debellauit: ⁊ eos qui remānserūt fidei catholice subiecit. iō dī: Et tertius. s. carolus ꝫpator ſratus. e Effudit phialā suā. i. dei vindictā. f Sup flumina ⁊ sup fontes aquaꝝ. i. sup mauros siue hūnos q̄ sic noiant. eo q̄ habitabāt ꝓmitus iuxta paludes meothidas: vbi sūt multe ebulitiones aq̄ꝝ p modū fontū. ⁊ q̄ cū añ paludes ille putarent imeabiles hūni eas trāsierūt ⁊ gothos q̄ vltra illas paludes habitabāt in schitia debellauerūt. ex q̄ victoria eleuati alias terras vsq̄ in galliā sub athila rege ferro ⁊ igne vastauerūt. g Et factus est sanguis. q̄ caroli exercitus multos interfecit hūnos. h Et audiui angelū ⁊c. Ad intelligētiā huius sciēdū q̄ angeli boni q̄ sunt de ordine principatuū presunt diuersis regnis ⁊ gentibus. ⁊ iō ꝓcurāt bonū gentiū sibi cōmissaꝝ. ꝓpter qō videnē sibi inuicē resistere qñ ꝯtrarianē ad inuicē gentes sibi comisse anteq̄ sciāt determinationē diuine volūtatis defutura istius gentis vel illi⁹ subiectiōe: ⁊ hoc mō Dañ. x. dixit gabriel danieli: Princeps regni pſaꝝ restitit mihi. xxj. diebus. sicut ibidē fuit expositū diffusius. sed qñ sciūt diuinā volūtatē p reuelationē vel effectus positionē: ꝓcorditer approbāt diuinā ſniam. nā volūtates eoꝝ semp sunt ꝓcordes diuine volūtati. ⁊ ꝓm hoc dī hic: Et audiui angelū aquaꝝ. i. hūnoꝝ p fontes ⁊ flumina significatoꝝ: vt p̄dictū est. i Dicentē iustus est ⁊c. approbando diuinā ſniaz de cōmissa sibi gente deuicta. k Quia sanguinē ⁊c. effuderūt. hūni nāq̄ anteqū debellarenē p carolū mlt̄os xp̄ianos interfecerāt: inter quos erāt aliq̄ p̄diti scitate ⁊ dono ꝓphie. l Et sanguinē de. eis bibere. cos punitēdo silī pena. vſi vulgariter dī de sic punito: iste bibit cū tali cypho cū quali alios potauit. m Et audiui alterū s. angelū frācoꝝ. n Dicentē etiā dñe ⁊c. nā ambo angeli diuinā ſniaz approbauerūt ꝓcorditer. o Et q̄rtus angel⁹. Hic ponit quarta plaga

† ſ predicatione diuine vltionis ††In illos qui sanctos contundunt ſ in luxuriosos
fūdit† phialam suā††in mare: ⁊ fā/
††. i. vltio sanguinis quē effuderūt †† q̄ nō resurctus est† sanguis tanq̄† mortui: ⁊
gēt ab illa damnatione ſ .i. que videbatur viuere.
ōmnis anima vinēs mortua est
ſ .i. in amaritudine gentilitatis
in mari. Et tertius angelus effū/
† ſ. i. ꝓtra pseudo aptos antixp̄i q̄ scripturas vel maiores vel minores deprauabant
dit phialam suam† sup̄ flumia
⁊ super fontes aquaꝝ: ⁊ factus ē
ſ. i. vltio ⁊ vindicta de peccatis eoꝝ †ſ custode
††scripturarū vel populorum
sanguis. Et audiui† angelū†† aq̄/
ſ .i. interiori affectu laudātē † ſ. legitarē tenendo.
†† ſ. i. oībus presidendo
rum† dicētem: † Justus es†† domi
††. i. imutabiliter †† ſ. essētialiter † ſ. i. formaliter
ne† qui es: ⁊†† qui eras† sanctus: q
⁊ effectiue †† qp nos illos malos dānasti †† maioꝝ
hoc† iudicasti quia sanguinē†† san
ſ maiorum
ctorum apostoloꝝ ⁊ prophetarū
†† .i. penā eternā ⁊ horribilē sicut sanguis
fuderunt: ⁊† sanguinē eis dediſti
bibere digni enī sunt. Et audiui
ſ .i. discipulū eoꝝ †ſ .i. approbātē. †ſ qō dicit ē vex
alterum angelum† dicētē: † Etiaz
domine deus omnipotēs vera ⁊
ſ qp ꝓmittunt efficientia
iusta iudicia tua. Et q̄rtus an/

†ſ antixp̄m q̄ se dicit solē mūdi ſi vanā gloriaz
gelus effudit phialam suā† in solē
ſ a deo ꝓmissum † ſ antixp̄o ſ .i. ambitionis
†† maiori tribulatione.
⁊ datum ē† illi estu† affligere ho/
††. i. defecerūt qdā i illa tribulatiōe †† ſ. i.
mies ⁊† igne. Et† estuauerūt † ho
fideles. ſ .i. afflicti ſ .i. corde ⁊ oꝛ
mines ēstu magno ⁊ blasphēauē
† ſ qz quibus vult dat ⁊ quibus
vult amouet
runt nomen dei habētis† potesta
† ſ .i. resipuerunt: neq̄ peccatum
sunm confessi sunt.
tem sup has plagas. Neq̄† ege/
† ſ etiam si corde dolerent non sunt ausi ꝓ ferre
rūt penitētiā vt† darēt illi gloriā.
Et q̄ntus angelus effūdit phia
††. i. sup oē corpus ſ .i. mistros † antixp̄i
lam suā† super sedem† bestie: ⁊ fā/
ſ .i. ipsa fides ſ .i. magis excecatū.
ctum ē regnum eius tenebrōsum

††. i. refecti sūt alter molo ſmōe alteri⁹ ſ detrahēdo
⁊† cōmanducāuerunt līguas su/
veritati †† ſ. i. ꝓ iuidia quā hūt erga sanctos †† dicētes fuisse manum ⁊ puram creaturam.
as† pre dolore ⁊† blāsphemauerūt
ſ .i. illatis plagis q̄ quas excecāt †† q̄ ipsi sibi fecerūt
commanducationem lingnarum
deum celi† pre doloribus ⁊ vulne
ribus: ⁊ nō egerunt penitentiaz
ſ .i. finaliter impenitentes fuerunt.
ex operibus suis. Et ſextus ange/

magnū: petendo eius auxiliū. ⁊ ꝓm hoc dī: Et quartus angelus. i. leo papa bonus ⁊ scūs: vt pz ex p̄dictis. Effudit phialā suā in solē. denūciando animi⁹ sui amaritudinē carolo impatori: eo q̄ iniuste ⁊ i dei ꝓptū fuerat excecatus ⁊ lingua priuatus. ⁊ de petri sede deiectus. dicit aūt carolus impator sol. q̄ sicut sol p̄cellit planetas alios. sic carol⁹ fide ⁊ magnanimitate refulgēs p̄cellebat cūctos reges terrenos. r Et datū est illi estu affligere
Et audiui ⁊c. Dō magistri dicunt discipuli ꝓfirmant.
Etiam do. d. o. Ex magna affectione ꝙuertūt sermonē ad deū.
Justa. Justū est enī vt qui sanguinē fudit: bibat vindictā sanguinis.
Et estuauerūt. Vel afflicti afficiēt tortores estu iracūdie dū inuenient inſepabiles: ⁊ sic estuauerūt inuidia ⁊ ira.
Neq̄ egerūt ⁊c. Iterius penitētes dolebāt: extra ꝓfiteri nō audebāt.
Sup ſdē. Quia corpora tñ sunt ⁊ nō spūs: sup quos sedebit: q̄ corpalia: ⁊ nō spūalia dabit.
Māducauerūt li. ⁊c. Mutua detractione in se oēs reficientes.

De lyra

quā exponūt alīq̄ de quodā noie crescētis q̄ factus patritius roman⁹ debuit ecclesiā ꝓtegere: ⁊ etiā ecōtrario impugnauit gregoriū papā sanctū deiciendo ⁊ loco ei⁹ quēdā noie ioannē nullius aut parui meriti hoiem intrudendo ⁊ sm hoc dī hic: Et quartus angelus. i. crescētius, p Effudit phialā suā. i. idignationē ⁊ irā. q̄ In solē. i. i gregoriū papā xp̄i vicariū. ⁊ sic locū solis in sticie tenētē. sed hoc dictū nō videt verū. q̄ sicut dictū est. s. p hos septē angelos ītelligunt septē hoies iusti ⁊ sci. Crescētius aūt iste fuit pessimus. propter qō melius exponit de leone papa scō: qui redditis sibi diuinitus visū ⁊ loqla misit nūcios ad carolū magnū: petendo eius auxiliū. ⁊ ꝓm hoc dī: Et quartus angelus. i. leo papa bonus ⁊ scūs: vt pz ex p̄dictis. Effudit phialā suā in solē. denūciando animi⁹ sui amaritudinē carolo impatori: eo q̄ iniuste ⁊ i dei ꝓptū fuerat excecatus ⁊ lingua priuatus. ⁊ de petri sede deiectus. dicit aūt carolus impator sol. q̄ sicut sol p̄cellit planetas alios. sic carol⁹ fide ⁊ magnanimitate refulgēs p̄cellebat cūctos reges terrenos. r Et datū est illi estu affligere refulgēs p̄cellebat cūctos reges terrenos. s Et estua. hoies. s. mali. t Estu magno. doloris ⁊ iracūdie: eo q̄ nō poterāt carolo resistere. v Et blasphemo. dei. B dī q̄tū ad obstinatos q̄ tūc in p̄tis suis fuerūt mortui. x Et qntus angelus. B ponit qnta plaga in qua reuertit ioānes ad ꝓsecutionē sarracenoꝝ ⁊ punitionē eoꝝ: vt dictū est. S. tñ aliq̄ exponūt partē istā de ottone impatore: q̄ vt dicūt gregoriū p papā electū p crescētiū in papatū repoſuit ioānē intrusū expellendo. ⁊ ꝓm B dī B: Et qntus angelus. i. otto dict⁹.
y Effudit phialā suā sup sedē bestie. i. ioānis pape intrusi vluentis vita bestiali. sed q̄ in supioribus nolē bestie intelligit machometus: vt pz ex p̄dictis. iō pars ista melius exponi videt de sarracenis. Circa qō sciendū sic dicit Helinādus p̄riarcha hierosolymitan⁹ de ciuitate depulsus: a carolo ipatore petijt subsidiū: denūciās ei terre sce discidiū: q̄ collecto exercitu magno q̄ añ vnq̄ habuisset. adijt terrā scāz. ⁊ infidelibus partim occisis ptim fugatis p̄riarchā in sede sua collocauit ⁊ terrā scāz xp̄ianis restituēs in bono statu reformauit. ⁊ ꝓm B dī hic: Et qntus angelus. i. patriarcha hierosolymitanus. Effudit phialā suam. i. carolū ipatorē q̄ fuit instm dei ad puniendū gētē machometi. iō subdit: Sup sedē bestie. dicit aūt B p̄riarcha hierosolymitanus hāc phialā effudisse. q̄ carolū incitauit ad puniēdū ꝓptū dei ⁊ ecclie. z Et factū est re. eius. s. machometi. a Tenebrosū. q̄ sarraceni ptim fuerūt occisi: ⁊ ptim de terra scā ꝓfusibiliter expulsi. b Et cōmāducauerūt linguas suas pre dolore. modus enī est hois multū irati ⁊ afflicti mordere labia sua ⁊ frendere dentibus: q̄si māducās linguā suam.
c Et blasphemauerūt deū celi. ex nimia ipatientia moti. vel: Deū celi. i. xp̄m: q̄ vere deus est celi ⁊ terre. sarraceni tñ dicūt cū esse hoiem purū. ⁊ sic blasphemāt eū. d Et nō egerūt pniaz. in sua pfidia obdurati. e Et
Et audiui ⁊c. Dō magistri dicunt discipuli ꝓfirmant.
Etiam do. d. o. Ex magna affectione ꝙuertūt sermonē ad deū.
Justa. Justū est enī vt qui sanguinē fudit: bibat vindictā sanguinis.
Et estuauerūt. Vel afflicti afficiēt tortores estu iracūdie dū inuenient inſepabiles: ⁊ sic estuauerūt inuidia ⁊ ira.
Neq̄ egerūt ⁊c. Iterius penitētes dolebāt: extra ꝓfiteri nō audebāt.
Sup ſdē. Quia corpora tñ sunt ⁊ nō spūs: sup quos sedebit: q̄ corpalia: ⁊ nō spūalia dabit.
Māducauerūt li. ⁊c. Mutua detractione in se oēs reficientes.

De lyra

quā exponūt alīq̄ de quodā noie crescētis q̄ factus patritius roman⁹ debuit ecclesiā ꝓtegere: ⁊ etiā ecōtrario impugnauit gregoriū papā sanctū deiciendo ⁊ loco ei⁹ quēdā noie ioannē nullius aut parui meriti hoiem intrudendo ⁊ sm hoc dī hic: Et quartus angelus. i. crescētius, p Effudit phialā suā. i. idignationē ⁊ irā. q̄ In solē. i. i gregoriū papā xp̄i vicariū. ⁊ sic locū solis in sticie tenētē. sed hoc dictū nō videt verū. q̄ sicut dictū est. s. p hos septē angelos ītelligunt septē hoies iusti ⁊ sci. Crescētius aūt iste fuit pessimus. propter qō melius exponit de leone papa scō: qui redditis sibi diuinitus visū ⁊ loqla misit nūcios ad carolū magnū: petendo eius auxiliū. ⁊ ꝓm hoc dī: Et quartus angelus. i. leo papa bonus ⁊ scūs: vt pz ex p̄dictis. Effudit phialā suā in solē. denūciando animi⁹ sui amaritudinē carolo impatori: eo q̄ iniuste ⁊ i dei ꝓptū fuerat excecatus ⁊ lingua priuatus. ⁊ de petri sede deiectus. dicit aūt carolus impator sol. q̄ sicut sol p̄cellit planetas alios. sic carol⁹ fide ⁊ magnanimitate refulgēs p̄cellebat cūctos reges terrenos. r Et datū est illi estu affligere refulgēs p̄cellebat cūctos reges terrenos. s Et estua. hoies. s. mali. t Estu magno. doloris ⁊ iracūdie: eo q̄ nō poterāt carolo resistere. v Et blasphemo. dei. B dī q̄tū ad obstinatos q̄ tūc in p̄tis suis fuerūt mortui. x Et qntus angelus. B ponit qnta plaga in qua reuertit ioānes ad ꝓsecutionē sarracenoꝝ ⁊ punitionē eoꝝ: vt dictū est. S. tñ aliq̄ exponūt partē istā de ottone impatore: q̄ vt dicūt gregoriū p papā electū p crescētiū in papatū repoſuit ioānē intrusū expellendo. ⁊ ꝓm B dī B: Et qntus angelus. i. otto dict⁹.
y Effudit phialā suā sup sedē bestie. i. ioānis pape intrusi vluentis vita bestiali. sed q̄ in supioribus nolē bestie intelligit machometus: vt pz ex p̄dictis. iō pars ista melius exponi videt de sarracenis. Circa qō sciendū sic dicit Helinādus p̄riarcha hierosolymitan⁹ de ciuitate depulsus: a carolo ipatore petijt subsidiū: denūciās ei terre scē discidiū: q̄ collecto exercitu magno q̄ añ vnq̄ habuisset. adijt terrā scāz. ⁊ infidelibus partim occisis ptim fugatis p̄riarchā in sede sua collocauit ⁊ terrā scāz xp̄ianis restituēs in bono statu reformauit. ⁊ ꝓm B dī hic: Et qntus angelus. i. patriarcha hierosolymitanus. Effudit phialā suam. i. carolū ipatorē q̄ fuit instm dei ad puniendū gētē machometi. iō subdit: Sup sedē bestie. dicit aūt B p̄riarcha hierosolymitanus hāc phialā effudisse. q̄ carolū incitauit ad puniēdū ꝓptū dei ⁊ ecclie. z Et factū est re. eius. s. machometi. a Tenebrosū. q̄ sarraceni ptim fuerūt occisi: ⁊ ptim de terra scā ꝓfusibiliter expulsi. b Et cōmāducauerūt linguas suas pre dolore. modus enī est hois multū irati ⁊ afflicti mordere labia sua ⁊ frendere dentibus: q̄si māducās linguā suam.
c Et blasphemauerūt deū celi. ex nimia ipatientia moti. vel: Deū celi. i. xp̄m: q̄ vere deus est celi ⁊ terre. sarraceni tñ dicūt cū esse hoiem purū. ⁊ sic blasphemāt eū. d Et nō egerūt pniaz. in sua pfidia obdurati. e Et

Effudit

Prepararet via ⁊c. Quia finito mūdo erit resurrectio fidelium q veniet ab ortu solis. i. a xpo qui incepit lucere. i. se manifestare. alia translatio hz regi. i. xpo. Vidi. Effusionē phiale sup istos: ⁊ ipsos nō corrigi: sed in maiorē execationē precipitari. Spūs. i. oēs ipsos q̄ p nimia malicia dicēdi sūt spūs imūdi: vel ipsos demones quos in cordibus aliox generāt Sicut fideles suo doctria generant fidē xpi in cordibus alioz sic isti malicia diabolum.

Ranarum. Rane in luto morant ⁊ garrule sunt: ⁊ aliis q̄uietem auferunt: sic ⁊ isti.

Nicolaus

a Effudit phialā suā. i. indignationem. b In flumen illud magnū euphraten. i. in romanū imperiū. qđ dr magnum flumen ꝓpter ppli subiecti fibi magnitudinē ⁊ multitudinē. vel dr. j. ca. sequē. Aque multe ꝑ ppli multi. nolat etiā euphrates/eo q̄ est quartū regnū qđ dr fertilē: Dafi. ij. sicut euphrates ē q̄rtus fluuius paradisi. c Et sic. a. ci⁹. auferēdo ptāte inestīēdi q̄tū ad electos mō dicto. d Ut p. via re. ab or. sol. i. vt electi q dicunt reges: eo q̄ hūt ecclias regē: possint igredi libere ecclias. Dicūt etiā reges solares: q: st vicarij xpi sol' iusticie i diocesib⁹ suis sic papa in vniuersali ecclia. Aliter tñ pōt exponi ⁊ magis ꝓprie ad litteram vt videtur de carolo magno qui inuitatus a beato iacobo purgauit viam ad eius sepulchrū prius ignotū. eo q̄ tota hispania erat a sarracenis occupata. ⁊ vasconia ⁊ nauarra: quos cū multis laboribus ⁊ bellis carol⁹ partim occidit partim fugauit: ⁊ partim fidei christiane subiecit: veratione illis intellectū prebente. ⁊ hoc est qđ dr: Et sextus angelus. i. beatus iacob⁹ Effudit phialā suā. i. caroli magni potentiā quē inuitauit ad puniendū gētem sarracenicā: que dicit flumē magnū ꝓpter ppli illius multitudinē. Et siccauit aquā eius: auferendo sarracenoz potentiā. Ut preparet via regib⁹ i. peregrinis sci iacobi inter quos frequēter fuerūt: ⁊ sunt multi reges principes ⁊ potentes. vnde ⁊ ipse carolus locū illū deuote adist. possunt etiā alij peregrini deuoti: reges dici eo q̄ viuūt ꝑm regimen rōnis recte ⁊ legis diuine. e Ab ortu solis. sepulchrū enī bti iacobi est i occidēte terre habitabilis. ⁊ ideo via veniēdi ad ipsū est ab ortu solis simpliciter q̄tū ad illos q veniūt ab oriente vel ꝑm qđ q̄tū ad veniētes a meridie ⁊ ab aquilone. nā respectu occidentis declināt ad ortū solis. f Et vidi. Hic ponit septima plaga. cuius primo ponit motiua' ratio. secōo eius executio: ibi: Et septimus angelus. Circa primū sciendū q̄ a tpe cosdroe regis persarū ꝓ maiori pte ppls catholicus in terra ꝓmissionis habitans ⁊ circa fuit in afflictiōe ⁊ seruitute dura vsq̄ ad eius liberationē ꝑ principes occidentales xpianoz. et tpe godfredi de billon ducit lothoringie. nam alie liberatiōes dicti ppū p eradiū' ⁊ carolū magnū. de q̄bus. s. dictū est fuerūt quasi momentanee: q: cito transierūt. nā recedente eradio de hierusalē post cosdroe interfectionē ⁊ scē crucis reportationē. arabes hommaro duce terrā scām ⁊ plures alias sibi subiugauerūt. ⁊ sitr post recessū caroli magni de terra sancta sarraceni dñantes in egypto iudeā sibi subiugauerūt ⁊ postea turci eam de manu caliphe egyptij auferentes eam tenuerūt vsq̄q̄ debellati fuerūt ꝑ pncipes p̄ dictos in partibus antiochenis. tunc ei debilitata turcoz virtute egyptij abstulerūt hierusalē ⁊ iudeā de manibus eoz: vt dicit eps tyrenēsis libro. vij. ca. xij. Sed infra annū vel circiter xpiāni de manibus egyptioz eā abstulerūt vi armoz. Notandū etiā q̄ sicut inter xpianos sunt pdicatores eos excitantes ad impugnandū sarracenos sic inter sarracenos sunt alīqui falsi excitantes alios ꝓtra xpianos: qđ ioānes p̄uidens dicit: Et vidi de ore draconis. i. sūmi principis in regno ꝑsidis qui vocat draco: vt. xij. ca. g Et de ore bestie. i. caliphe seu sūmi principis in egypto. h Et de ore pseudo ꝓphete. i. p̄dicatoz sarracenos ꝓtra christicolas excitantiū. ⁊ ponit hic singulare pro plurali. i. prophete pro prophetarum. sicut frequenter fit in scriptura. i Exire tres spīritus immūdos. verba enim prophetarum dictorum ⁊ etiam principū dicunt spūs imūdi. q: inducūt ad imūdiciā peccati. k Sūt enī spūs demoniox. q: demones ad hoc excitant. l Facientes signa. nā inter infideles ꝓmittunt demones aliqñ facere signa iusto dei iudicio: iz nobis occulto. m Et ꝓcedūt ad reges to. terre. i qua habitāt infideles supradicti ⁊ dicunt ꝫ reges admirarū satrape ⁊ potentes ⁊ alij sub sūmis pncipibus ꝓstituti. n Cōgregare illos in pliū. Dicūt ꝫ expositores alīq̄ q̄ sarracenī tā de egypto q̄ de alijs partibus transmarinis circa ānū dñi millesimū. lxvj. ꝓgregati fuerūt ad deuastādū ppli xpianū nō solū in iudea: sed etiā in grecia. sed hoc nō videt verū. q: ꝑm q̄ dicit eps achonēsis ⁊ etiā eps

† ſ. i. hōdicault irā dei † ſ in oēs diuitijs affluentes

lus† effudit phialam suam † i flū

†† euphrates interpretat fertilitas

men illud magnum† euphratē: ⁊ ſ. i. predicabunt cito siccandam affluentiam mundi

siccauit aquam eius ut prepararet ſ. i. ad ipugnandum ecclesiam

via regibus ab ortu solis. Et vi / †† de verbis apl̄oz antixpi † ſ de ispiratiōe diaboli.

di† de ore draconis ⁊ † de ore bestie ſ. i. de consilio

⁊ de ore pseudo prophete exirē

ſ. i. per subtilitatē malicie negādo fidē trinitatis †ſ ppter opa imūdicie † ſ tales sunt ipocrite

spūs tres† imūdos i mundū † ra ſ vere immundi

narū. Sunt enim spiritus demo †ſ miracula † ſ. i. missi ab antichristo

nioz facientes† signa: † ⁊ procedūt

†ſ mūdi † ſ. i. nō quātū ad vnitatē loci iz ꝓsensus et

ad reges totius† terre† ꝓgregare

voluntatis male †ſ ꝓtra fideles † ſ iz malo suo q: cito

illos† in prelium† ad die magnus ducētur ad die iudicij † ſ vere venient q: ipse testat.

omnipotētis dei.† Ecce venio si/

†ſ sicut fur dormiētes occidēs †ſ ⁊ iō † ſ. i. q̄ solliciscut† fur. † Beatus q† vigilat ⁊ cū

e ē de salute sua †ſ innocētiā i baptismo acceptā †ſ a

stodit† vestimenta sua ne† nudus

virtutibus ſ resurgat ſ sancti ⁊ angeli ſ peccata

ambulet: ⁊ videant turpitudinē

†ſ ipse diabol⁹ q̄ i oibus illis ē †ſ precēdūt ꝓgregare ⁊

eius. Et† ꝓgregabit illos† in locū congregabunt † ſ mons furum vel mons globosus

qui vocat hebraice† hermagedō.

Et septimus angelus effudit phi

†ſ. i. ꝓtra diabolos quoz loc⁹ ē aer † ſ. i. mālestū

alam suam† in aerē: ⁊ † exiuit vox

vēit † ſ. i. magna ānūciās †ſ de ecclia † ſ quē ecclesia

† magna de† templo a† throno di

a deo ꝓcepit †ſ ꝓsūmata sūt oīa ⁊ finis mūdi adest.

†ſ ab illis malis vel ab illis bonis †ſ miracula

cens: † Factū ē. Et† facta sunt† ful/

†ſ blādicie †ſ cōmiatiōes † ſ. i. mali mouebūt contra sanctos

gura† ⁊ voces ⁊† tonitrua: ⁊† terrē

motus factus ē magnus: quālis

†ſ. i. a tpe abel q̄ pm⁹ trā calcauit. i. despexit: vl q̄ primunq̄z fuit† ex quo homines fue/

mus iustus † ſ tam turpis ſ. i. tam gravis

runt sup terram† talis terremot⁹

Procedūt ꝓgrega. Procedūt demones ⁊ cōgregabit diabolus: q omnes vnus.

Et ꝓgrega. i. facient illos habere fiduciam in antichristo qui est refugiū omnibus volentibus furari sanctis fidem suā: vel ad quē⁹ gloriabunt oēs mali diuersarum sectarum. Et septimus. Ostenso super quos angeli phialas suas effundant supponit quid ptigit ipsis malis per effusionē istam s. quia hic quantum potuerunt repugnabunt: quasi ab ipsa infusione accepērūt incrementū: sed tandē detrudent in infernū.

de lyra

tyrenēsis in libris q̄s scripserūt de hystoriis trāsmarinis. post mortē machometi sarraceni in duas sectas fuerūt diuisi. nā vna pars sedē suā posuit i egypto. alia ꝓ in ꝑsidis regno. ⁊ nō solū fuerūt diuisi locis: sed etiā in aliq⁹ puncti sue legis: ita q̄ isti vocāt alios subuersores ⁊ scismaticos. ꝓpt qđ extūc inter ipsos fuit ꝓtentio et guerra vsq̄ ad tēp⁹ saladini q̄ cepit regnare āno dñi millesimo. clxxix. post liberationē terre scē p pncipes supdictos p magnū tēp⁹. hic enī saladinus induxit sarracenos habitantes in egypto ad tenendū cerimonias alioz ꝑ ꝑside existentiū. ⁊ sic reduxit eos ad ꝓcordiā: nec afi nec post eoz diuisionē legunt in aliq̄ hystoria notabili in vnū exercitū ꝓuenisse ꝙ pplm xpianū. ꝓpter qđ illud qđ hic dr: Cōgregare illos in pliū. nō est intelligendū simul q̄tū ad oēs: sed successiue sicut dictū est. s. o Ad die magnū oipotentis dei. q ꝑ ꝓgregatiōes istas infideliū puniuit diuersis tpibus pcā xpianoz: vt dicūt epi memorati. vel subdit: p Ecce venio sicut fur. tales enī punitiōes imittit dūs repēte pctōres in suis ipietatibus dormientes. ꝓpter qđ subdit: q Btūs qui vigilat. attendendo diuinā iusticiā. r Et custodit vestimenta sua. s. virtutū. s Ne nudus ambulet. nā ipsis spoliat ꝑ mortale pctm̄. t Et videant turpitudinē eius. s. deus ⁊ angeli eius. v Et cōgreguit eos. successiue mō pdicto. x In locū q vocat hebraice hermagedon. ⁊ ꝑm Hiero. interptat ꝓsurrectio. Mā in terra ꝓmissionis xps passus fuit ⁊ surrexit. y Et septimus. Hic ꝓfir describit septime plage ꝑsecutio. ⁊ primo in generali. secōo magis in spāli ca. sequēti. Circa primū sciēdū q̄ aliq̄ expositores dicūt q̄ iste septimus angelus fuit alexius impator ꝓstantinopolitanus q̄ scripsit lras vrbano pape ꝑ releuatiōe terre sancte. sed hoc nō videt verū. nā ille alexius ꝙ latinos fuit fallax ⁊ dolosus ⁊ multipliciter machinatus fuit' destruere exercitū pncipū occidentaliū ad dictaz relevationē deuote ꝓcedentiū ꝑm q̄ describit dūs eps tyrenēsis ⁊ alij qui pegrinationē illā diligentius descripserūt. ꝓpter qđ dicēdū q̄ angel⁹ iste fuit petrus heremita de diocesi ambianēsi natus: q deuotiōe mot⁹ cū multis laboribus ⁊ piculis iuit vltra mare ad visitādū loca scā. ⁊ cum intrasset in hierlm dato tributo ꝑ ingressu turcis ibidē dñantibus ꝑ dies aliquot mā sit cū patriarcha ⁊ alijs catholicis in vrbe manētibus. ⁊ sic nō solū ex eoz relatu. sed etiā ex visu cognouit miserias in q̄bus erat ppls xpianus. nō solū in vrbe: sed etiā in alijs locis iudee. q̄bus cōpatiēs dixit eis: q̄ posset hic remediū si supplicādo scriberēt sūmo pontifici q̄ fideles ad ꝫ poterat exhortari. ⁊ etiā se obtulit ad eoz lras deportandū. cui gras agentes sibi negocia cōmiserūt. Ille aūt q̄cito potuit venit ad papā vrbanū lras ei ꝓsentans ⁊ plura alia q̄ viderat enarrās q̄ ꝓdolēs scē terre āno dñi millesimo: xcv. venit in gallia ⁊ celebrauit ꝓcilū apud claremontē vbi multa bona statuit ⁊ in fine miseriā exponētes terre scē ad succurrēdū fideles efficacit aīauit. ⁊ ꝑlatos ecclie negociū crucis pdicari mādauit. Petr⁹ etiā pdictus p pncipes ⁊ p ꝑlatos discurrēs negociū fidelit promouit: ita q̄ āno dñi millesimo. xcvj multi valde tā de pncipib⁹ q̄ de alijs de frācia: hyspania: anglia: alemania: italia: ⁊ alijs ptib⁹ occidēt crucē suis humeris affixerūt vno alio xpianis in seruitute detētis succurrē itēdētes qđ p̄uidēs ioānes dic: Et septim⁹ angel⁹ i. petr⁹ heremita. z Effudit phi. s. i aerē. q: ꝛbis efficacib⁹ pape ⁊ pncipib⁹ fre dicte miseriā exposuit. ꝛba enī ex aere respirato formāt: ⁊ p aerē diffūdunt: vt hī. ij. de aīa. a Et exiuit v. m. de templo. i. de ecclia. b A throno. i. ab auctē sūmi pōtificis. c Dicēs fm̄ ē. i. exaudita ē petitio ppli xpiani in hierlm habitātis. d Et facta sunt fulgura ⁊ voces ⁊ tonitrua. per voces ⁊ tonitrua intelligunt crucis predicationes. ⁊ per fulgura signa ⁊ visiones mirabiles: quibus moti fuerunt plures ad crucis negociū assumendum. e Et terremotus factus est magus. multis valde terras pro prias relinquentibus pro dicta expeditione. f Qualis nunq̄ fuit ⁊c. quia sicut dicitur in chronica Buil. nunq̄ tot gentes in vnum conuenere. sed opinionē holuz vincebat numerus q̄uis estimaret sexagies cētū milia.

Et fracta

mat. 24. d Luce. 21. c. 1. thess. 5. a 2. petri. 3. c

Et fracta est ciui. Et ꝓpter istā dānationē ⁊ ꝓpter pctā q̄ ipsi addūt dānata est ipsa ciuitas ⁊ diuisa est pena vnicuiq; ꝓ merito. iudeis. s. ⁊ gentilib⁹ ⁊ falsis xp̄ianis. Ciuitates. i. oēs collecti ōes maloꝝ in gnātiōe prima manentiū dānabunt. Carnali nō in. ij. regeneratione spūali.

Venit in memo. i. recordatus deus est singula pctā eoꝝ: quoꝝ prius videbat oblitus.

Dare ei calicē. Ad ℔ vt ipse deus daret illis penā mēsuratā ꝓ delectationibus quas habuerūt.

Retribuit de⁹ malis ꝓ meritis. i. qđ mgruerūt: ℔ nō quātū meruerūt vt in ipsa retributiōe vbi patet iusticia: sit ēt mia. vniuerse ciui vie dñi mia ⁊ veritas bonis etiā dat ꝓ meritis ⁊ plus q̄ meruerūt: vt mia ibi iusticie ꝓualeat.

Et ois. Et vidi q̄ oēs q̄ ꝓ deo afflicti in mūdo ⁊ virtutib⁹ eminētes respectu haꝝ penaꝝ i vita sua vitauerūt ꝓfortia ipsoꝝ ⁊ ō ñ sūt luēti i penis eoꝝ.

Talentum. Est magnū. cxx. librarū. medium lxx. duaꝝ. minus; gnāgintā. De medio ℔ dicit: qz pctōres in. lxx. duabus linguis nō effugiēt hāc vindictam.

Et blasphemauerūt. Id est i inferno positi q̄uis sciant se ꝓ merito puniri. dolebunt tñ q̄ deus tantam potentiā habet q̄ plagas eis inferat: ⁊ ℔ est blasphēcia. C. XVII.

Venit vn⁹. Cū descripsisset plagas quas inferēt p̄dicatores tpe antixp̄i: ⁊ dānationē eternam quā inde patient ipsi monet attendere causas ipsius dānatiōis. q. d. ostendi vobis qđ in illo futuro fiet mō cauete vobis vos ꝑtes: qz idē diabolus qui tunc ita apte decipiet: occulte decipit quotidie: ⁊ ad cūdē interitū quo ⁊ illos ducet.

Angelis qui ⁊c. Angelus hic hz ꝑsonā docentis: ioānes dicentis.

Dānationē me. i. cāz dānatiōis maloꝝ: q relicto creatore fornicant cū demone: idola colendo: terrena amando: imūdicie seruiendo.

Nicolaus

a Et fracta est ciui. magna. i. exercitus ille: q dī ciuitas quasi ciuiū vnitas. nam ato vno hierosolymā pgebant. b In tres partes. nam ꝓpter hospitia ⁊ victualia recipienda vnus exercitus primo secutus est petrū heremitā. alius aūt ppts secutus est principes godfredo duci se iungentes. alius exercitus eriuit p nauigiū cū boamūdo duce appulie. c Et ciuitates gētiū. i. sarracenoꝝ. d Ceciderūt. qz a nicea bithynie ⁊ antiochia q̄ sunt in regno persidis vsq; in hierlm ⁊ vltra vsq; ad riuū egypti ciuitates ab infidelibus detente fuerūt p dictū exercitū subiugate vt describit eps tyrenē sis. e Et babylon magna. i. secta sarracenica que dī babylon. i. ꝓfusio. qz legibus ⁊ mādatis ꝓfusibilibus est plena. f Venit in memoriā ante deū. ad ipsam puniendū. ideo subdit: date illi calicē ⁊c. g Et ois insula fugit. qz sarraceni habitantes in insulis ꝓpe transitū christianoꝝ p mare nauigantiū fugerūt timore ipsoꝝ. h Et montes non sunt inuenti. qz multa fortalicia in montib⁹ sita p xp̄ianos fuerūt expugnata. i Et grando magna sicut talētū ⁊c. i. bellū iportabile sarracenis. nō tam virtute humana q̄ diuina. multotiēs enī erant a xp̄ianis debellati. k Et blasphemauerūt hoies. i. sarraceni. l Deū. i. xp̄m: q est verus de⁹. m Pro pter plagā grandinis. eis inflictā a xp̄ianis. n Qñ magna facta est vehemēter. qz nō poterāt eam sustinere. sicut describit diffusius tyrenensis episcopus. s. memoratus.

C XVII.

o c Et venit vn⁹. Hic ꝓsequēter describit plaga septima magis i speciali. ⁊ hoc ꝑm opinionē illoꝝ qui dicūt q̄ tota lra ab hoc loco vsq; ad illū: Et cū ꝓsūmati fuerint mille anni ⁊c. circa mediū. xx. ca. sit tā ipleta de p̄terito. ꝑm quā ꝑmo exponā totā lram istā. postea dicā quid mihi supra hoc videat. Et diuidit in duas ptes. qz primo describit in spāli hec plaga. scōo xp̄iane religionis. ꝓmotio noua. ca. xx. Circa primū dicit: qñ ista plaga sarracenoꝝ est vt pz ex p̄dictis. ō ꝑmo describit sarracenoꝝ vilitas. scōo xp̄ianoꝝ ipsos pcutientiū. ꝓbitas. seq. ca. primo describit sub q̄dā metaphora: q̄ ꝑmo ponit. scōo exponit ibi: Et dixit mihi. Circa primū dī: Et venit vnus de septē angelis ⁊c. ꝓ quē vt dicūt tenētes opinionē dictā: designat alexius ipator: q ꝑm eos. s. dī angelus septimus. sed ℔ fuit ibi

ſ .i. reprobox collectio

sic magn⁹. Et frācta ēciuitas ma
†ſ. i. iudeos paganos ⁊ malos xp̄ianos †ſ i. gentili
gna† i trēs ptes: ⁊ ciuitates ć ꝛ gē/
ter viuentium ſ .i. collectio pcoꝝ
tium ceciderūt. Et bābylon ma
ſ .s. ad puniendum
gna vēnit in memoriā ante deuz
ſ q̄ pcedit ab illo indignāte ⁊ irato
dare ei calicē vini indignationis
†ſ. i. ꝓgregatio scōoꝝ †ſ. s. societatē reprobox ⁊ penā
ire eius. Et ōmnis† insula† fugit ⁊
eoꝝ †ſ. s. in pena † ſ .i. eterna pena que ꝓtundet
mōtes nō sunt† inuēti. † Et grān
ſ .i. ponderosa ⁊ mensurata
do magna sicut talentum descen
†ſ. s a deo missa †ſ. i. impatientes & carnales.
dit de† celo in† hoies. Et blasphē
ſ .s. dicentes eū esse iniustū
mauerūt homines deum ꝓpter
†ſ. i. cruciantes eos intolerabiliter
plagā grādinis: quōniā† magna
facta ē vehemēter. C XVII

ſ ſ per intelligentiam

Et vēnit† vnus de septē
e angelis q habebat septē
phialas ⁊ locut⁹ ē mecū
ſ per intelligentiam
dicens: Veni ostendaz tibi dam
natiōnē meretricis magne q̄e se/
det sup aquas multas cūm qua

ſ principes seculi
fornicati sunt reges terre: ⁊ inē/
briati sunt qui inhabitāt terram
ſ manifeste fornicationis.
de vino prostitutionis eius. Et†
†ſ i corda reproboꝝ a gr̄a dei defta †ſ i visiōe spūa
li ſ qz talia corporeis oculis nō possunt videri.
abstulit me† in desertum † in spi/
ritū. Et vidi mulierē sedētē sup
†ſ qz dicunt mala q̄e faciūt deo nō displicere
bestiā coccineam† plēnā nomini/
bus blasphemie hābentē capita
†ſ ⁊ q̄lā bestiā talis erat mulier ista
septem ⁊ cornua decem. Et† mūli
†ſ qz occidūt nolētes acquiescere
er erat circundata purpura† ⁊ coc
†ſ. i. carbunculo. i. charitate quā dicūt se hr̄e
cino ⁊ inaurata auro ⁊† lapide p
ſ alijs virtutibus
cioso ⁊ margaritis: hābēs pocu
†ſ in prauis expositionibus
lum aureum in manu sua† plenū
abominatione ⁊ immundicia for
nicationis eius. Et in frōnte eius
†ſ. s. illud videlicet † ſ magna confusio.
nomen scriptū† mysterium † baby
lō magna: māter fornicationū ⁊
†ſ ist ud videlicz
abominationum terre. Et† vidi
†ſ vidi ꝑñ mūdi: vidi et ꝓ pcō dānatū ſ minoruz
mulierē ebriaz de sanguine† san
†ſ illoꝝ q nō timēt testari se xp̄z deū
ctorum: ⁊ de sanguine† martyruz

Meretricis. Meretrix ista magna. i. antixp̄s ⁊ mali q tpe eius erūt q̄ iā sedet sup aq̄s. i. tā regnat sup malos p̄ntes: quoꝝ oiuz ipse est caput.

Que sedet. i. q̄ regnat sup multos pplos q̄s attrahit ad se luxuria. vñ dñs ad iob: virtus ei⁹ scz diaboli in lūbis eius. qñ viros quoꝝ semina rū in lūbis eoꝝ decipit: ⁊ in vmbilico dū mulieres quarū semen est in vmbilico decipit. vñ ꝓpheta ad hierlm q̄si ad meretricē. in die ortus sui. i. ℔ tpe seculi: nō est p̄cisus vmbilicus tuus. i. nō refrenasti luxuriā.

Inebriati sūt. Sicut ebrius nihil timet: sic terrenis inhērētes intantū excecabūt amore terre: vt nec deū diligāt: nec penas timeant.

Mulierē se. s. b. ⁊c. Id est illos molles q cue a q̄ pctm̄ incepit ꝓformant q habēt diabolū fūdamētuz: qui est sanguineus ⁊ in se ⁊ in suis: vel qz sanguinē scōoꝝ fūdit: vel eo quia dei male intelligūt.

Capita septem. i. sensus: ⁊ postea errorē et tandē antixp̄m p q̄ septez diabolus ducit hoies ad peccatum.

Cornua de. i. decē regna q̄ erunt tpe antixp̄i p que alia intelliguntē.

Circundata pur. i. regali veste qz dicūt se reges vt decipiant.

Auro. Quia videbū tur diuina sapia illūinati

Poculum aure. i. diuinā scripturā q̄ potant fideles ad salutē.

Abominationū. i. q̄ ꝑm illas expositiōes debent abijci ab hoibus: qz imundiciā carnis docent ⁊ fornicari a deo. Et in fronte. Quis sit ita habilis ad decipiendū: tñ fideles ne desperetis: qz habet in fronte. i. in manifesto signū qđ rudib⁹ est mysteriū istud solū. Id est dando exemplū faciendi peccata pro quibus terreni a salute fideliū repellent.

Ebriam. i. depressam vindicta pro effusione sanguinis: vt pro doloribus nimijs nesciat vbi sit.

de lyra

dē reprobatū. nec pōt ꝓueniēter dici q̄ ꝑ hunc angelū designat petrus heremita quē dicit supra fuisse septimū angelū qz ℔ angelus dī hic ioānē euāgelistā docuisse. vñ ⁊ subdit: Et locut⁹ est mecū dicēs: veni ⁊ ostēdā tibi ⁊c. Petrus aūt heremita p nongentos ānos ⁊ ampli⁹ fuit post q̄ ioānes scripsit hūc libū. tō melius dī q̄ btūs iacobus q. s. dī vnus de septem angelis hr̄entibus phialas: fuit angelus iste q̄ anteq̄ ioānes videret hanc visionē ꝑ palmā martyrij transierat ad gloriā: Act̄. xij. ⁊ sic poterat cū docere de futuris ex diuina ordinatione. p Dānationē meretricis magne. i. secte sarracenice vt postea magis dicet. q Que sedet sup aq̄s multas. i. dñat pplis multis: vt exponit. j. r Cū q̄ for. sunt re. terre. qz multi reges receperūt legē machometi. s Et inebriati sūt q̄ ha. terrā ⁊c. nā ppli sub dictis regibus existētes siñ receperūt legē sarracenicā imūdicijs plenā. t Et abstulit me in desertū. ad videndū statū sarracenicum a deo ꝓpter pctā sua derelictū. v In spū. nā ℔ visio nō fuit corpalis sed imaginaria ⁊ intellectualis. x Et vidi mu. sedentē sup bestiā. ꝑ hoc intelliguntē sarracenī duas ptes diuisi: vt dictū est. s. turci p mulierē ꝓpter eoꝝ maliciā ⁊ astuciā serpentinā. egyptij vo p bestiā. qz sūt intellectu min⁹ vigentes. ⁊ per ꝓsequens magis bestiales. dicit aūt mulier sedere sup bestiā. nā turci ab egyptijs abstulerūt iudeā ⁊ syriā. y Coccineā. i. sanguine xp̄ianoꝝ rubricatā. z Plenā nois blasphemie. qz sarraceni dicūt xp̄m esse hoiez purū ⁊ sic blasphemāt eū. ⁊ silr btāz virginē negantes eam esse dei matrem.

a Habentē capita septē ⁊ cornua decē. de quibus qđ significent. j. dicit. b Et mulier erat circūdata purpura. qz turci fuerūt opulētissimi in istis ⁊ in aliis rebus preciosis. c Habens poculum aureū ⁊c. qz multas gētes induxerūt ⁊ traxerūt ad imūdiciā sue legis. d Et in fronte eius no. scriptū mysteriū babylon ⁊c. Per hoc q̄ dixit mysteriū: ostendit ioānes q̄ nō loquit de ciuitate babylonica. sed magis de secta sarracenica cōtum ad turcos. e Mater fornicationū ⁊ abominationū terre. nam orientales populos ꝓ maiori parte satis traxerūt ad errorē sue secte. f Et vidi mulierē ebriā de sanguine sanctoꝝ ⁊c. qz supra numerū ⁊ mensurā effuderunt xp̄ianū sanguinē. Ebria enī dī quasi extrabriā. i. mensurā. turci enim

crudeliores

Et miratus sū. Sic habet ioānes psonam illoꝝ q cum vidēt malos in mundo exaltatos mirātur cū audiūt penas q̄ ipsis malis ꝓmittūtur: ⁊ cū ita sint puniēdi: q̄re ds ꝓmittit illos exaltari: ⁊ docent intelligē illā exaltatiōez: ⁊ tādē iuste iferri eternā dānationē.

Ego dicā tl. Id ē quare puniant isti mali. ⁊ diabolus q eas peccare fecit quod est incognitū nisi doctis.

Bestie q̄ p. Bestia. i. diabolus portat. i. regit mulierē. i. oēs malos effeminatos: q. n. alios regit quasi onus regiminis portare dicitur.

Fuit. Ad aduentū xp̄i habuit diabolus martimā ptātem: ⁊ post ⁊ penitus amisit: tñ non modice est debilitata.

Ascē. est. Ut tpe ātixp̄i potestatem recipient.

Ascēsura ē de a. Id est per illos q in peccatis profundi sunt. ascēdet in elationem.

In iteri. ibit. Ut mortuo antixp̄o amplius nō hēbit tentādi locum.

Mirabūtur vi. be. Cū viderint mali ptātē suā ita annihilataz dolebūt: nō quasi penitentes sed tm̄ admirātes.

Septem ca. Ut p hec septē erigit diabolus homines in superbiā ⁊ in quibus initiuntur infideles.

Nicolaus crudeliores fuerunt xp̄tanis egyptijs ⁊ sarracēis ꝑm q̄ dicit tyrenēsis eps li. i. a Et miratꝰ sū ⁊c. de patiētia dei erga sectā nequissimā machometi.

b Et dixit mihi. Hic ꝓfr ponit executio parabole. circa quā angelus ꝓmo ꝓponit intentū dicēs ioāni. c Quare miraris. q. d. totū cedet ad dei gliam ⁊ electoꝝ. qb9 meritū accrescit ex psecutione maloꝝ. d Ego tibi dicā sacrm. i. significatōez occultā. e Mulieris ⁊ bestie. i. regni turchie ⁊ egypti: vt dictū est. f Bestia. Hic ꝓsequitur intentū exponēdo parabolā. ⁊ ꝓmo circa regnū egypti designatū p bestiā dicens: Bestia quaz vidistis fuit ⁊ nō est. nā egyptij ꝓmo occupauerunt dñium hierlm ⁊ iudee. ⁊ postea pdiderūt turcis terrā illam occupātibus: vt dictū est supra. ideo dī q̄ bestia fuit ꝓius dñans in iudea. g Et nō est. inde p turcos electa. h Et ascēsura est de abysso. i. de egypto que tenebras interpōat. ⁊ hoc fuit q̄n debilitata ꝙtute turcoꝝ p xp̄ianos egyptij recupauerūt iudeā ⁊ hierlm vt dictū est supra. i Et in iteritū ibi. nam egyptij p xp̄ianos fuerunt occisi. ⁊ residui inde electi vt referūt ep̄i achonēsis ⁊ tyrenēsis describentes historias terre sce. k Et mirabūtur ihabitantes terrā quoꝝ nō. i. sarracēni q nō sunt p̄destinati sed p̄scitl. mirabātur. n. sarraceni q̄ño rex tam potens ⁊ magnus a pplo xp̄iano de ptib9 extraneis ⁊ tam longinqs veniēti eēt debellatus. l Et hic est sensus. i. intellectus. m Qui hz sapiaz. i. circa occulta scripturaꝝ intelligentiā. n Septē capita septem montes sunt. i. ꝓuincie. o Super quos mulier sedet. q. regnū turchie ꝑualuerat sup egyptū. p Et reges septem sunt. i. ꝓncipes illaꝝ ꝓuinciarum. q Quinq̄ ceciderūt. a dñio egypti dñio turchie subiugati. rⁿ Unus ē. s. dñans in iudea ⁊ syria. ⁊ iste est rex turchie q dī hic sertū caput bestie. s Et alius. i. rex egypti q dī hic caput septimū. t Mōdum venit ad recupandū de manu turcoꝝ iudeā. v Et cum venerit. debilitatis turcis. r Oportet illū breue tp̄s manere. q. ier'm a turcis ablatā nō tenuit rex egypti nisi p annū vt dicunt historiographi p̄dicti. y Et bestia que erat et nō est. i. rex egypti vt expositū est. z Et ipsa octaua est. cū septē capitib9 p̄dictis. a Et de septē est. i. de septē capitibus. est. n. caput septimuz vt dictū est. ⁊ sic cōputat bis. eo q̄ hierlm bis obtinuit. sicut da. p̄cedenti. Carolus magnus dī angelus quius rōe regni francoꝝ. ⁊ sextus pp adeptuz impiū b Et in iteritū vadet. q. plurīes fuit debellatus p xp̄ianos: vt dicunt ep̄i supra memorati. c Et decē cor. que. vi. decē re. sunt. i. ꝓncipes sub rege egypti. d Qui regimen. i. ptātem. e Mondū acceperunt. ab eo. sed ptātem tanq̄ reges. q. nō fuerunt reges simplr. sed rectores acieruz

Quinq̄z ce. Adam si in obedientia psteuerasset: sensus corpis ad nullā voluntatē ꝓterent malā. s. sed p pcm̄ ita corrupti sunt: vt tam naturale sīā lenia tactu: sapida gustu: nare odorifera: visu pulchra q̄rere. hi sunt q̄nq̄ reges p quos diabolus in pueritia regit ⁊ q̄ ipse fuit cā quare corrūpent: et hi sūt q̄nq̄ viri samaritane. Jn iuuēta succedit error: nā postq̄ discretionem hz: q̄ si peccat tā nō sensibus: sz errori ipūtat de quo dñs: quē nūc hē non est tuus vir.

De septem est. Ut silr peccat ⁊ silr punicē. ⁊ octaua q̄ oēs trāscēdit ⁊ in neqtia ⁊ in pena.

Populi sunt ⁊ ge. ⁊ lig. Idest pūtes mali ex omni diuersitate hoiuz collecti.

Desolatā fa. Scalā diaboli ē pditio maloꝝ: quos pdet cōpleto numero impioꝝ.

Et nudā. Diabol9 hz hz ptātem faciendi signa ad deciplendū. hāc pdet completo numero bonoruz: q̄ postea rētatio nō habebit locum.

Carnes. Fornicarie māducare dñr: q̄ i iferēdis penis delectabūtur. Igne con. Id ē tormētabūtur ꝓ delectatiōib9 eius quas secuti sunt.

Cōsumētur ꝙba d. De ꝓmissiōe ꝓmioꝝ vel penarū. C. XVIII

De lyra

ercitus regis egypti f Una hora acceperunt. s. illo tpe quo fuit ordinatum de illo exercitu. g Post bestiā. i. sub rege egypti. q bestia notatur: vt dictuz est. ⁊ li post nō dicit hic ordinē tp̄is sed subiectionis. h Vt vnū ꝓsilium hñt pugnādi ꝓtra xp̄ianos pro rege egypti. sō subdīf i Et ꝙtutē ⁊ po suā bestie tradent. cā exponēdo ꝓ rege egypti. k Ut cū agno pugnabūt. in mēbris suis. s. godfredi de billon ⁊ aliis ꝓncipibus ⁊ bellatoribus xp̄ianis. l Et agnus vincet illos. nā egyptij fuerūt p xp̄ianos pluries debellati. m Qm̄ dñs dñoꝝ est. ⁊ sic nullus potest ei resistere. n Et q cum illo sunt. p fidē charitate formatā vsq̄ ad mortē stabiles. o Vocati electi. ad gliam. p Et fideles in pūti p grām. q Et dixit mihi. Hic exponit pabolā q̄tum ad regnū turchie spāliter. r Aque quas vidisti vbi meretrix sedet. i. turchie regnū: vt dictū est supra. s Populi sunt rē. q: regnū turchie subiecit sibi syriā ⁊ iudeā ⁊ orientales pplos pro maiori parte. t Et decem cornua que vidisti in bestia. i. decem ꝓncipes exercitus regis egypti: vt dictum est. v Vt odient fornicariā. i. regnū turchie. iter egyptios. n. ⁊ turchos erat odiū. ꝓmo pp dissensionē coꝝ i superstitiōib9 suis de lege. scdo q: turci abstulerāt ab egyptijs syriā ⁊ iudeā. r Et desolatā faciēt illā. ꝓmo p xp̄ianos q̄bus in obsidione antiochie existentibus calypha egyptius misit salutationes ⁊ munera. eo q̄ aduersarios ciuſ impugnabant. ⁊ sic christianorum exercituz confortauit contra turcos: vt scribitur in historia hierosolymitana. secundo per seipsos. quia debellatis turcis in partibus antiochenis egyptij expulerunt eos de hierusalem. et de iudea: vt dictum est supra. y Et carnes eius manducabunt. methaphorica est locutio. sicut dicitur de vsurario q̄ comedit illum cuius bona surripit per vsuram. z Et ipsam igne concremabunt. naz aliquos turcos in fortaliciis existētes simul cum eis combusserunt. a Deus enim dedit in corda eorum vt faciant quod placitum rē. licet deus non sit actor mali culpe est tamen actor malī pene. ⁊ sic turcos per egyptios puniuit. b Vt dent regnum suum bestie. idest vt recuperent regnum iudee regi egypti. quod possederat per multos annos ante turcos. c Donec consummentur verba dei. de recuperatione terre sancte per exercitum christianum. quod factum fuit quasi per annū postq̄ egyptij expulerant inde turcos vt dictum est supra d Et mulier quam vidisti est ciuitas magna. id est turcorum multitudo valde numerosa. e Que habet regnum super reges terre. nam plures reges sibi subiecit in partibus orientis vt predictum est.

C. XVIII.

e Tpost hec vi. In hac sexta visione agit de vltimis penis ꝺs patiẽtur ipij in iferno,p singulis pcis:ꝛ primũ de babylõe ostendit postea de bestia:ꝛ pseudo,pphis:tandẽ de ipso diabolo in q̃ finis pz. In quo dãnato erit finis:istã dãnatõez executur⁹ a xp̃o p̃dicatã cẽ dicit vt maio: ei fides hẽatur. Cecidit ce. Bis,p duplici dãnatõe alie ꝛ corpis: vel q: eternaliter puniẽtur. Spũs i mũ. Demões in prauis cordibus,p carnis illecebris sunt imũdi.p mẽtis elatõe volucres: vel q:p hunc aera discurrunt. De vir. Jd ẽ de pcis p que acgrũtur ꝺiuitie: q: omis ꝺiues vel iniquus vel heres iniqui.

a Et audi.ꝛc. Dicẽs futurã illã damnatõez: ad pñtes suppõit admõitõz Exite ꝛc. Q: modicuz tp̃s supest q̃,p merito accipient. Oñ p p. Octã,pueniũt vsq; ad ptẽptũ dei p ipenitentiã Reddite illi. Sicut vi dicta: meã de vobis qui purgabimini exercuitusic vos inturiã meam vindicate in illis. Duplicate du. Jd ẽ aie et corpori maiores penas i ferte q̃ ipsi vobis.

a Nicolaus

a T post hec vi.

e Descripta sarracenoꝝ vilitate sub metaphora meretricis ꝛ bestie.hic ꝓsũr describitur ,pbitas rp̃ianorum sub angelica similitudine:ꝛ ꝓmo q̃tuz ad viros ecclĩasticos.secundo q̃tuz ad ꝓncipes laicos ibi: Et sustulit vnus angelus:prima in duas secundũ duas notabiles ꝓsonas.secũda ibi: Et audiui aliã vocẽ. Circa primũ dicit: Et post hec vidi altũ angelũ.i.ademarum podiensem epm angelice mũdicie virũ.q in exercitu ꝓncipũ occidẽta

Ysaie.21.c. Ier.51.aa 3.14.b.

e Tpost hvi C XVIII

ſ.i.christum ſ in carnẽ.

di aliũ angelũ ꝺescẽdẽtẽ ſ de equalitate patris.

de celo hãbentem potestatẽ ma/ ††.i.ecclĩa ††pulsis tenebris ignorãtie †† a gloriosa

gnã:ꝛ †terra illuminãta ẽ a glo ꝓdicatiõe. †† ꝓdicauit ††qꝫ dixit effectu nõ carebit

ria eius.Et †exclamauit i fortitu ††ꝛ ideo cadet quia ††ꝛ demonũ collectio

dine dicens:Cecidit cecidit baby/ †ſꝛ id eo cadet quia ††ꝛ demonũ collectio

lon magna.†Et fcá ẽ habitatio †qꝫ custodit se diabolo vt diabolꝰ custodit cã sibi.

demonioꝝ:ꝛ †custodia omis spi/ ſ.i.de fornicatione ,p qua trascitur⁹ eus

ritus imundi:ꝛ custodia omnis † ſ id ẽ princeps seculi

volucris imunde:ꝛ odibilis:qã ſ.i.de fornicatione ,p qua trascitur⁹ eus

de vino ire fornicationis eius bi/

berunt omnes gentes.† Et rẽges ††.i.qui animas,suas vendunt ambitõe secularium.

terre cum illa fornicati sũt:ꝛ †mẽr/ ſ.i.diuinam inspirationem:vel christi vel suoꝝ predi

catorez terre de virtute delitiaꝝ cationem †ſ opera eius ne faciatis

eius diuites facti sunt. Et audiui aliam vocem de celo dicẽtẽ:†exi/ †,ſ facentibus consensum ne prebeatis

te de illa populus meus:ꝛ ne† p † Q. si dilisles eritis in vita:nõ eritis similes in pena.

ticipes sitis delictoꝝ eiꝝ.ꝛ †de pla/ ſ que videretur oblitus dum punitteret,pspari

gis eius non accipiatis:Quoniã celum?ꝛ recordatus est dominus

puenerunt. peccata eius vsqꝫ ad † ꝛ ideo:qz adeo iam placet vindicta

iniquitatem eius.†Reddite illi si ſ secundum q̃ ipsi peccauerunt

cut ꝛ ipsa reddidit vobis:ꝛ dupli/

cate duplicia secũdũ opera eius.

Quantũ glo. Q: alij plus alij minus cã discretõis hꝰ repetit qꝫ dixerat supꝛ. Et vi.n.ſ. Q: hẽo ꝓsolatõez in tpalibꝰ Mors. Abũtia vite.i. dei q: pñtia eius vita ẽ. Et flẽ.ꝛ p. Cõtra hi gaudiũ ꝓpetuũ hñt Reges ter. Dei illi q̃ bñ rexerũt terrenitatẽ suã:ꝛ aliqñ tñ fornicati fũt cũ ista dolebũt qꝫ nunq̃ files illis fuerũt. Cũ vi.fu.ꝛc. Cũ defecerit

ſ.i. sicut ipsa vobis tormẽta intulit:sic vos illis vestro iudicio.

In poculo quo miscuit vobis mi scete illi duplum . Quãtũ glorifi cauit se:ꝛ in delitijs fuit. tantum

ſ in corpore ſ in anima

dete illi tormentũ ꝛ luctũ. Quia † quasi non mouendo

in corde suo dicit:†Sedẽo vt re/ †† honorem ꝛ dignitatem habeo ††quia non precauet futura mala

gina:ꝛ †viduã non sum:ꝛ †lũctũ ††.i.in die iudicij

non videbo.Jdeõ in vna †die vẽ ††contra hoc ꝙ hic riserunt

nient plage eius mors ꝛ †luctus ſ quia deo q̃ est refectio creabunt

ꝛ famẽ:ꝛ igni cõburetur:qũia ſ.i.nullis precibus flexibilis

fortis ẽ deus qui iudicabit illaz. †ſ dolorem in animo patientur. †ſ dolorẽ corpis ostendẽt. ††ſ quia in illa fuerunt fundati.

Et †flẽbũt ꝛ †plangẽt se sup illaz ſ id est principes seculi

reges terre:qui cum illa fornicati sunt:ꝛ in delitijs vixerunt:cũm viderint fumum incendij eius lõ ſ voluntate ſ.i.q: vellẽt fugere si possent

gẽtes stantes propter timorem tor/ ſ in anima ꝛ in corpore.

mẽtoꝝ eius dicẽtes: Vhe vhe ci ſ collectio malorum.

uitas illa magna babylõ:ciuitas illa fortis:qũoniam in vna hora

†ſ vel ad litterã vel ,p terrenis alas vantes.

venit iudiciuz tuũ.Et †negõtiato/ ſ que ad sensus corporis pertinent perire dolebunt.

res terre flebunt ꝛ lugebunt sup

illam:quoniã merces eorũ nemo emet amplꝰ:merces auri ꝛ argẽ/

ſ.i. sicut ipsa vobis tormẽta intulit:sic vos illis vestro iudicio.

In poculo quo miscuit vobis mi scete illi duplum . Quãtũ glorifi cauit se:ꝛ in delitijs fuit. tantum

ſ in corpore ſ in anima

dete illi tormentũ ꝛ luctũ. Quia † quasi non mouendo

in corde suo dicit:†Sedẽo vt re/ †† honorem ꝛ dignitatem habeo ††quia non precauet futura mala

gina:ꝛ †viduã non sum:ꝛ †lũctũ ††.i.in die iudicij

non videbo.Jdeõ in vna †die vẽ ††contra hoc ꝙ hic riserunt

nient plage eius mors ꝛ †luctus ſ quia deo q̃ est refectio creabunt

ꝛ famẽ:ꝛ igni cõburetur:qũia ſ.i.nullis precibus flexibilis

fortis ẽ deus qui iudicabit illaz. †ſ dolorem in animo patientur. †ſ dolorẽ corpis ostendẽt. ††ſ quia in illa fuerunt fundati.

Et †flẽbũt ꝛ †plangẽt se sup illaz ſ id est principes seculi

reges terre:qui cum illa fornicati sunt:ꝛ in delitijs vixerunt:cũm viderint fumum incendij eius lõ ſ voluntate ſ.i.q: vellẽt fugere si possent

gẽtes stantes propter timorem tor/ ſ in anima ꝛ in corpore.

mẽtoꝝ eius dicẽtes: Vhe vhe ci ſ collectio malorum.

uitas illa magna babylõ:ciuitas illa fortis:qũoniam in vna hora

†ſ vel ad litterã vel ,p terrenis alas vantes.

venit iudiciuz tuũ.Et †negõtiato/ ſ que ad sensus corporis pertinent perire dolebunt.

res terre flebunt ꝛ lugebunt sup

illam:quoniã merces eorũ nemo emet amplꝰ:merces auri ꝛ argẽ/

Et byssi

divitie qꝫ ẽ signũ eterni incendij ſiudicij vel cum viderint penam suam ex altata ultra modũ.

Negociatores.i.ſ. Quia illa pire dolebũt: in quibbus suam deputabant prosperitatem.

Auri ꝛ ar.ꝛc Per aurum sapia argento diuina eloqa: xp̃s in lapide pciosi significatur. Aplꝰ in margaritis. In byssi candido scoꝝ iustificationes. In purpura martyriũ. In serico virginitas In cocco rubeo charitas in ligno thino imputribili ꝓstantia indefficiẽs: in ebore virtutũ pulchritudo : in ere fortitudo ꝛ ideo animitas in ferro sublimitatis acumen : in marmore inuicta humilitas . Hec habere

de lyra

quod dicit Ioannes: Et audiui aliam vocem de celo: quia celitus facta est dicta reuelatio. n Exite de illa.i. de imundicia sarracenica. o Quoniam peruenerunt peccata eius vsqꝫ ad celũ id est coram deo ad puniẽdũ. p Et recordatus est dñs ꝛc. in deum non cadit oblivio nec per cõsequens recordatio proprie. sed dicitur recordari peccatorum metaphorice. quando ea punit: nam tũc ad modũ recordãtis se habet. q Reddite. Hic ꝓfiter describit pcussio sarracenoꝝ:quia tunc xp̃iani tantũ ꝛ plus eos afflixerũt quantum fuerant ab eis afflicti.ideo dicitur:Reddite illi ꝛc.ꝛ pz littera. ꝛ subditur huius pcussionis ratio: r Quia in corde suo dicit.ſ. gens sarracenica superbiendo de sua potẽtia. ſ Sedeo regina.super alios populos ꝛpotissime super xp̃ianos. t Et vidua nõ sum.nam gloriabitur in regibus cum ea fornicantibus predicto modo. v Et luctum nõ videbo.quia nimis cõfidebat in sua potentia tẽporali. x Jdeo in vna die.i. vno tpe. y Venient plage eius.ꝛ que sint ille subditur: z Mors q̃tum ad occisos. a Et luctus.q̃tum ad fugitiuos. b Et fames q̃tum ad obsessos. c Et igni comburetur.nam multo incendij perierũt per ignem positũ in ciuitatibus ꝛ villis. d Quia fortis est qui iudicauit illam.ſ. condẽnauit ad hanc penã.ſ.deus cuius nõ põt iudiciũ impediri. e Et flebunt. Hic ꝓfir ponit dicte gentes pcusse lamẽtatio.ꝛ ꝓmo regũ.secũdo mercatoꝝ:ibi: Et negociatores.tertio nautaꝝ:ibi: Et omis gubernator. Circa primũ sciendũ ꝙ dictũ est ibi multi reges in ptibus orientis recepãt legẽ machometi. ad quos nõ puẽrit exercit⁹ xp̃ianoꝝ.g festinabat ꝓfus hierim ꝛ iõ dicti reges dolebãt de sarracenoꝝ iterfectõe.quos nõ audebãt nec poterãt adiuuare:ꝛ hoc ẽ qꝫ dr: Et flebũt ꝛ plãgẽt ꝛc.ꝛ pz lra vsqꝫ ibi: f Cũ viderint fumũ incẽdij.i.coꝝuerint certa relatõe.uisus.n.ꝓ sui certitudinẽ freq̃nter põitur,p alijs sensibus:Exo.xx. Ꝓphis videbat voces.ꝛ etiã ,p cognitõe intellectus,vñ cõiter dr: Vides tu hoc.i.intelligis. g Non gentes pp timorẽ ꝛc. Plures.n. de regibꝰ orientis timebãt dare subsidiũ illis q̃ erãt in ptibus antiochenis quas iuaserat exercitus xp̃ianus ne penã silem paterẽtur. h Ciuitas illa magna babylon.i.gẽs sarracenica noie babylõis significata:vt dictũ est supra. i Ciuitas illa fortis. pp multitudinẽ bellatoꝝ ꝛ diuitiaꝝ. k Qm̃ vna hora.i.breui tpe. l Venit iudiciũ tuũ.i.punitio tua. m Et,negociatores. Hic ꝓfir põit lamẽtatio mercatoꝝ q̃ in terra sarracenoꝝ exercebãt mercatiões multas ꝛ magnas: vendendo que aliunde apportabant ꝛ emendo que inde alibi deferebant. ꝛsic dupliciter lucrabantur.propter quod dolebant de vastatione terre. q nõ poterãt sibi talia exercere. ꝛ patet littera paucis exceptis q̃ discurrẽtur.

se simulãt reprobi: ⁊ dolẽt cũ deficit qđ in eis intelligit. in auro mundana sapiẽtia. in argẽto facũdia. in lapide ꝓcioso ⁊ margarit̃ pseudo ꝓphetas accipim⁹ ⁊ hereſiarchas. in byſſo tĩlata iuſticia. in purpura martyres hereticoꝝ in ſerico integritas carnis ad operimẽtũ corrupte mẽtis. in cocco crudelitas ſiĩatiõe charitat̃ palliata. in ligno thino mẽtis obſtinatio ſimulãs cõſtãtiã. in ebore ſiĩata ꝓtutũ pulchritudo. In ere, ꝓfide recta firma pfidie ꝓdicatio in ferro deceptõis acumẽ in marmore ſiĩate ſubiectiõis fortitudo. in odora mẽtis pigmẽtoꝝ ⁊ thure. oõnes ſcõꝝ figurant̃. q̃s imitat̃ in oõnib⁹ vana ſedulitas hẽticoꝝ. Per vnguentũ oĩnitas incarnata: qđ ſub falſa lenitate pſeudo xpianoꝝ aſperitas imitat̃. Et iſta ſubtracta deflent reprobi ſic hereticĩ mortẽ arrij. Similã ⁊ tritice amiſiſſe ſe ſimulãt. ĩcẽ ſiganta ⁊ paleas amiſerũt. iumẽta electos ſignificãt: q cũ pſalmiſta dicũt: vt iumẽtũ fact⁹ ſuz apõ te. Oues ſcõs gb⁹ dõ Ecce ego mitto vos ſicut oues in medio lupoꝝ per eãs ⁊ rhedas ꝓdicatores accipe. Juxta helıſeũ dicentes: pẽ mi: curr⁹ iſrael ⁊ auriga ei⁹. Per mãcipia electi qui ſubſtituti dei ſubijciũt̃. Reprobi dolẽt ſe amiſiſſe iumẽta equos ⁊ rhedas. i. illos q̃s fortes deputãt ad aliꝝ portãda onera cũ debiles ad oẽ opus bonũ amiſerũt: poma ꝓtutes ſctõꝝ ſunt. Et pars beſtie oĩa ſe habere ſimulant.

bier. ſu. b.

Nicolaus

a Et byſſi. i. lini candidiſſimi. b Et cocci. i. tincture rubee. c Et omne lignum thinũ. qđ eſt valde albũ ⁊ ſpinoſuz creſcens in ophir. ⁊ inde fecit ſalomon cytharas et lyras cantoribus. iij. Reg. x. ca. d Et amomũ. ſpecies eſt aromatica redolens. e Et cinnamomũ. ⁊ inde tranſit nomẽ. f Et mãcipioꝝ. i. ſeruoꝝ. g Et aſaruz holuz. redimẽdo nobiles a ſarracenis captos. naz inde habebãt mercatores emolumẽtũ magnũ ⁊ acpiũt hic aĩe ꝓ hoib⁹. denominãdo totuz a parte dignioꝝ. ſicut Exo. j. Oẽs aĩe que egreſſi ſũt de femore Iacob ⁊c̃. h Et poma deſiderij aĩe. i. fruct⁹ deſiderabiles. i Et oĩa pinguia. i. oẽs diuitie ſicut hõ diues dr̃ pinguis' metaphorice. k Que amicta erãt byſſo ⁊c̃. i. plena talibus pretioſis. l Et oĩs gubernator. Hic deſcribit̃ lamentatio nautarũ. nã in terra a ſarracenis occupata erãt mlti port⁹ magni ⁊ boni in quib⁹ applicabãt naute apportantes ex terris alienis bona vẽnalia. ⁊ inde reportãtes alia. ⁊ ſic lucra duplicia reportabãt. ꝓpter qđ de vaſtatiõe terre ⁊ portuũ dolebant. ⁊ ptz lra vſq; ibi: m Exultate ſup eã. vbi ꝓ oppoſitũ deſcribit exultatio xpianoꝝ. qz ꝓ ß facta eſt vindicta de xpianis ꝓ ſarracenos afflict̃ captis ⁊ occiſis: Exulta ſup eã celũ. i. eccla militans. n Et ſancti apli. i. eps̃ q ſũt ſucceſſores apl̃oꝝ. o Et ꝓphete. i. doctores eccle. p Qm̃ iudicauit de⁹ iudiciũ veſtrũ. i. punitionẽ ꝓ malis vobis illatis. plures enĩ eps̃ doctores ⁊ fideles alij ꝓ ſarracenos fuerãt multiplicit̃ afflicti ⁊ occiſi. q Et ſuſtulit. Hic ꝓfr̃ deſcribit xpianoꝝ ꝓſperitas q̃tũ ad ꝓn cipes laicos. ⁊ ꝓ⁹ tpe godfredi ꝓmi regis .x^to tpe balduini ſibi ſucceden̄ſ. ca. Prima adhuc i duas ptes. qz ꝓmo deſcribit xpianoꝝ victoria. ſcõdo ꝓſurgẽs ex ß leticia. in ꝓn. ca. ſeq. ibi: Et vidi oſtiũ apt̃ũ. Circa ꝓmuz sciẽdũ qz capta hierlm ꝓ xpianos ⁊ ſarracenis ibidem occiſis ꝓ maiori parte ⁊ aliis electis ꝓncipes ⁊ exercit⁹ xpiani inſtituerũt godfredũ ducẽ lothoringie regẽ

Cinnamomũ. In cinnamomo odor virtutũ quas ſimulant.
Simile eſt tri. Carnis chriſti q̃ fideles vere ſatiant̃: reprobi irritant̃.
Mancipioꝝ ⁊ ani. Diſtinguit: qz quidã fiũt ſerui tñ corpe vt Ioſeph. quidã etiã alĩ: vt ſi egypti⁹ vendit⁹ iudeo ritu eoꝝ circũdat̃. vel pagano rũ ydola colat. Exultate ſup. Poſtq̃ ꝓdixit hãc dãnationẽ futurã impijs monet bonos exultare: vt ꝓcordent dño iudicio: vl̃ qz his de damnaz ſegr̃eoꝝ remũcratio.
Et ſuſtulit. Eleuat deos malos: vt grauius puniat vel corruant.
Lapidẽ qua. mo. Ad lfaz etiã oĩa iſta viſa ſũt. Hoc imperũ ⁊c̃. Poſtq̃ deſcripte ſũt ſingule pene oĩdit ſibi modus dãnatiõis: quaſi qđ vidi ꝓdictũ vidi etiã iam adimpletũ. Jd eſt. ſicut vides in hac figura: vel quãto plus exaltati ſunt tanto grauius cadent.
Mercatores. Quia illi dantes aias pro terrenis nimiã ptãt̃ exercuerũt q̃ faz pati nõ poſſũt.
t In te. In ea. Nunc ad ipſaz babylonez logt̃ de ſuo caſu q̃ſi cõdolens miſerie ei⁹: nũc ad auditores conuertit̃ vt fideles exhortet̃. C. XIX.
Poſt hec. Jã eſt
p dãnationẽ malox videt cõpletã ſic a xpo audierat ꝓdicãdã: mõ ſubiũgit qz de iſta dãnatiõe ſci exultãt ſic moniti erãt ad exultãdũ i ihũ illo: Exultate ſup eã celi p qđ multo grauior intelligitur pena malorum.

biere. ſu. c. c

De lyra

ad cuſtodiẽdũ terrã recuperatã ⁊ acqſitã. ⁊ tũc ſoldanus egypti cũ magno exercitu venit ad debellãdũ regẽ inſtitutuz. q ſibi occurrẽs cũ paruo exercitu reſpective: qz mlti xpiani repatriauerant. ⁊ ceſis octo milib⁹ paganoꝝ cõpulit eos fugere ⁊ in porta aſcalonis ſuffocati ſũt vſq; ad duo milia. ⁊ multi valde inter ſpineta etiã in mari fugiẽtes pierunt quoꝝ nũer⁹ ignorat̃. ⁊ ß eſt qđ dr̃: Et ſuſtulit vn⁹ angel⁹ fortẽ. i. godfredus rex ꝓm⁹. r Lapidẽ q̃ſi molarẽ. i. exercitũ fortem ⁊ cõſtantẽ. ſ Et miſit

a

in mare. i. in exercitũ ſarracenoꝝ qui dicit̃ mare hic. tum qz per mare venerat. tum qz ibi multitudo maxima ppli erat. que ꝓ mare deſignat̃ in q̃ ſunt aque multe: ſm qđ dicit̃ ca. ꝓcedenti. Aque multe ppli multi. t Dicẽs hoc impetu mittet̃ babylon. i. ſarracenoꝝ exercit⁹ q fuit ibi valde cõfuſus. v Et vox cytharedoꝝ ⁊c̃. nam in triſticiã verſa fuit eoꝝ leticia. x Et oĩs artifex ⁊c̃. nã illi qui venerũt ad faciendũ machinas ꝓ chriſtianoꝝ deſtructione fugerũt cũ magna cõfuſione. ⁊ ſimiliter alij q venerant ꝓ ciboꝝ ꝓparatiõe. ideo ſubdit̃: Et vox mole ⁊c̃. y Et vox ſponſi ⁊ ſponſe. d. q. nõ erit inter eos materia gaudiiß luct⁹. ⁊ ſubdit̃ cauſa. cũ dr̃: z Quia mercatores tui. hauriẽtes bona aliarum gentiũ. a Erant principes terre. id eſt ſuper gẽtes alias eleuati per ſuperbiã. ⁊ ſubdit̃ alia cã. b Quia in veneficijs tuis. multi enim populi videntes ſarracenoꝝ proſperitatem temporalẽ receperunt eorum legẽ erroneã. ⁊ iterum ſubditur tertia cauſa. c Et in ea ſanguis ꝓphetarũ ⁊c̃. Nam multi doctores ⁊ fideles chriſtiani a ſarracenis fuerunt interfecti. C. XIX.
d Oſt hec audiui. Deſcripta chriſtianoꝝ victoria hic ꝓfr̃ deſcribit
p vniuerſalis eccleſie leticia. ⁊ diuidit̃ in duas ptes. qz ꝓmo deſcribit hec exultatio. ſecũdo beati ioannis gratiarũ actio. ibi: Et dixit mihi. Circa primũ dicit̃: Poſt hec audiui q̃ſi vocẽ magnã. i. gr̃arũ actionẽ.

ſ vel ad litteram omnia iſta viſa de diuitijs ſunt.
omnes qui habebant naues in mari de pretijs eius: quoniam vna hora deſolata eſt. Exultãte
ſ. i. ꝓfcij ſecretorũ dei ſ p partes
ſuper eam celi ⁊ ſancti ãpoſtoli ⁊ prophetẽ: quõniã iudicauit de⁹
ſ vt illa damnauit. vos iniuſſe dãnabitur iuſte
iudicium veſtrum de illa. Et ſũſtulit vn⁹ ††chriſtus ††quia aereas poteſtates deuicit
angel⁹ fortis lapidẽ
ſ qz per mundana voluñtur ſ dura corda habẽtes
quaſi molarem magnuz ⁊ miſit
ſ. i. in infernum †† i. in infernũ iam
i mare dicẽs: Hoc impetu† mitte
tur babylõ ciuitas illa magna: ⁊
ſ ſicut quidam heretici putant
vltra nõ inuenier̃. Et vox cytha
redoꝝ ⁊ muſicoꝝ ⁊ tibicinũ ⁊
tium: ⁊ tuba non audier̃ in te am
†ſ quantũ ad practicã ꝗntũ ad theoricã
ſ hinc ẽ argumẽtũ qz dãnati obluctan-
plius: ⁊ oĩs artifex ⁊ omnis ars
tur ſcientie acquiſite
nõ inuenier̃ in te amplius. Et vox
ſ ibi nõ requirentur delicatiſſimi panes ſ ⁊ per hoc remouetur delectabile guſtus
mole non audier̃ in te amplius.
ſ quo ad viſum
Et lux lucerne nõ lucebit in te am
ſ. i. leticia nuptiarum
plius. Et vox ſponſi ⁊ ſponſe nõ
ſ quo ad auditum ſ ⁊ ideo
audier̃ adhuc in te amplius: qã
ſ ad litteram vel in veneficijs ꝓſuaſionibus ſ hoc quantum ad concupiſcibilem
mercatores tui erãt principes ter
ſ hoc quãtum ad rationalẽ ſ. i. maleficijs. i. malis ꝓſuaſionib⁹ quibus alios errare, feciſti.
re: quia in veneficijs tuis erraue
† ſ gã de omnib⁹ ††ſ ideo iteꝝ qz ſ vidicta ſanguis
runt† omes gentes. Et in ea ſan
†ſ ſi mal⁹ malũ occidit occiſorẽ ñ excuſat negcia occiſi
guis prophetarum ⁊ ſanctorũ i
uentus ẽ: † ⁊ omniuz qui interfecti
ſunt in terra. C XIX.

Oſt hec audiui q̃ſi vocẽ
ſ predicatorum
p magnaz tubaꝝ multaꝝ

Alleluia. Ideo dicim⁹ alleluia: q⁹ laus est deo nr̄o: ⁊ q⁹ talia nobis fe
cit vnde anthonomatice eū laudare debem⁹. Et vigintiquattuor. mī
nores sancti solūmodo de hac dānatione laudauerūt deum: sed etiā illi
maiores qui in ecclesia fuerunt iudices ⁊ doctores aliorum.

Amen. Et vere laudandus est de hoc q̄ inimicos nostros ita punit.

Et vox de throno. ⁊c̄.
Dicta dānatiōe malox ⁊ exultatiōe sanctox: supponit admonitionem: ad
pītes. q. d. vidistis dānationem vidistis exultationē: modo vos prouidete
vobis ad vestrā salutez.

Pusillū. Qui nequeūt altiora penetrare mysteria nec dei pīt̄ implere cō
filiū: vēde oia ⁊ seqūre me.

3.6.ec. Et audiui qua. vo. Ostēsa leticia quā habebūt sancti de perditiōe malorū: supponit ecclia aliā leticiaz ipsox quā de salvatione sua quā dictur⁹ est habebunt.

3.9.a. a.14.ec. Et vox ei⁹ p. Et cōueniēs erat vt iūgerēt quia ipsa ecclesia fecit se idoneā vt reciperet.

Et datū est illi. In hac vita vt se posset preparare. Alia lra: datuz est illi byssinū splendens candiduz dente candido.

Et cecidi ante ⁊c̄. Quia maiorē me itellexi ⁊ obedire parat⁹ fui. sic ⁊ vos obedite mihi.

Vide ne fe. In veteri lege non ꝓhibuit se adorariīs p⁹ ascēsionē vidēs sup se exaltatū hoiez ab hoīe timuit adorari.

Nicolaus

a In celo. militātis ecclesie de tāta sarracenorū deiectiōe. ⁊ xp̄ianox subleuatiōe. ⁊ etiā i celo trīū phātis ecclie in q̄ sancti gaudent ⁊ grās agunt deo de būficijs i terra fidelīū collatis. b Dicētiū alleluia. due dictiones sūt i hebreo. nā alle: idē ē q̄ laudate. lu. nomen ia. dñi. c Laus ⁊ glia. nā dicta victoria ē deo attribuenda. d Quia ꝓa ⁊ iu. iudicia ei⁹ sc̄. cui⁹ duplex rō subdit̄. ꝓma dū dicit: e Qui iudi. de me. magna. i. de gēte sarracenica q̄tū ad turcos spāliē: vt dictū ē s. c. xvij. cā punīēdo. f Que corrupit trā ⁊c̄. q⁹ mlīos pp̄los ifecit perfidia machometi. ⁊ ꝓn̄ ponit rō scōa. cū dr: g Et vin. sang. suo. suox. a turcis ⁊ egyptijs occisox. h Et iterū dix. alla. p⁹. p debellatōe turcox. ⁊ 2⁹. p debellatōe egyptiox vl̄ alit. s. ꝓmo. p devicti sarracenis. ⁊ 2⁹. p recupatiōe sc̄ē ciuitatū. i Et fum⁹ ei⁹. s. gētis sarracenice. l Ascēdit in se. sclox. Mā occisi descēderūt ad ignē gehēne. l Et circū. viginti q̄ttuor se. i. vniuerse cathedrales ecclie. m Et q̄ttuor aīalia. i. q̄ttuor ecclie pīarchales cuz plāt̄ suis: vt dictū ē. s. c. xiij. n Et ado. deū. de tāto būficio rp̄ianis collato. o Et vox de throno. i. de sede aplica. p Et iuit. excitando oēs rp̄ianos ad laudādū deū de tāto būficio relatiōe certa cognito. q Et au. q̄si vo. tube. i. hierosolymitani pīarche. r Et sic vocē agrū militarū. i. pplox multox gratulātiū sic dictū ē. s. c. xvij. c. Aq̄ milte ppli multi. s Et sic vo. toni. magnox ⁊c̄. i. pdicatox inducētiū alios ad laudādū deū. t Dñs reg. dñs. s. Iesus xp̄s q dr tūc i tra scā regnasse. qū sarracenis deiect̄ xp̄iani sibi fuerūt ibidē libere. v Gaudeam⁹. mēte interiori. x Et exul. sig. exteriori. exultare enī dictū ē q̄si ex saltare. qō fit qn̄ gaudiū cordis mānifestat exteri⁹ sensibilib⁹ signis. y Quia ve. nup. agni. tūc enī oīdit signū dilectiōis ecclie collecte in ptib⁹ hierosolymitanis sic spōsus reconciliat⁹ spōse. z Et vox ei⁹ pparauit se ad fulcēdū sibi devote. a Et datū est illi. a deo. b Ut cooptat se byssino splēdēti. p interiorē sctitatē ⁊ exteriorē honestatē. qō p3 ex hoc qō subdit: c Byssinū enī ⁊c̄. ⁊ p3 lra. d Et dixit mihi. Hic ꝓn̄ subdit ipsi⁹ ioānis gr̄ārū actio. ⁊ ꝓmo cā p̄mittit. cū dr: Et dixit mihi. s. an

† Testimoniū enī ⁊c̄. Quicqd ꝓpbe dixerūt: perhibet xp̄o testimoniū
Vidi. celū a. Dicta dānatione babylonis: ⁊ exultatiōe quā inde habebūt sancti supponit dānationē ipsius antichristi ⁊ ap̄lox eius quod est ibi: Et apprehensa est bestia. Et isti quare dānabunt: q⁹ pugnauerūt ꝓtra christum quātū potuerūt: ⁊ tñ christ⁹ bene poterit vincere: q⁹ tantā habet potestatē ēm dīnitatē ⁊ hūanitatē: q⁹ null⁹ possit resistere ei: ⁊ ideo debem⁹ eū imitari: vñ ⁊ ipse admonitionē interponit: ⁊ vidi. vnū angelum.

Vidi vocatos ad nuptias: vidi etiaz q̄ possāt venire: nā bonū adiutorē ⁊ bonos habent admonitores. mat. 22.a. luce. 14.b.

Equus albus. Id est: caro christi: portans verbum dei ad bellū cōtra diadolum: s. 22.b.

Sicut flāma ⁊c̄. Quia comburit vitia: ⁊ accendit ⁊ illuminat.

Nec omnia sine respectu alicuius vt tñ notem⁹ qualis sit ⁊ q̄tas possit.

Verbū dei. Id est: ipse dixit ⁊ facta sūt: per quē oīa p̄ fecit: ⁊ p quez p̄ mūdo se annunciauit:

Vestiti byssō albo ⁊ mū. Id ē in corpib⁹ mūdis qui ab illicitis refrenatur: ⁊ stimulo charitatis ad bona incitant. id est ad iusticiam.

Gladi⁹ ex v. Id est diuina sentētia incidens prauas cogitatiōes mentis ⁊ illicitos motus corporis: vel vetus ⁊ nouū testamentum. c 3.1.c. et.8.d.

De lyra

gelus reuelans mysteria dīna ioāni. e Scribe. ad futuram memoriam. esai. 62.a.
f Beati q̄ ad cenā nuptia. agni. i. ad perceptionē eucharistie sacramēti.
g Vocati sunt. per fidem charitate formataz.
h Hec ꝓba dei. cuius nūci⁹ erat angel⁹ loquēs ioāni. i Vera sūt. nā a deo nullū falsuz ꝓcedē pōt. k Et ceci. ad pe. ei⁹. s. angeli loquēt̄ ad faciē dū sibi reuerētiā quaz tñ angel⁹ renuit: q⁹ p⁹ incarnationē filij dei p quā hūana nā assūpta ē a supposito ꝓbi. ⁊ageli reformidāt sic venerari a nā hūana quā vidēt sup se eleuatā i filio dei. q ē eiusdē nāe nūero cū pīe. l Deū adora. adoratiōe latrie. m Testimoniū enī ic. ē spi. ꝓpbie. i. oēs ꝓpbe testimoniū perhibēt iesu xp̄o ꝓm q⁹ dicit Act̄. x. n Et vi. ce. aptū. Hic ꝓn̄, describit victoria xp̄ianox tpe balduini regis secūdi. q⁹ successit godfredo ffi suo āno dñi millesimo cētesimo. cui⁹ ꝓmo describit ꝓditio nobilis. 2⁹ q̄dā ei⁹ victoria notabilis. ibi: Et vidi vnū ag̃elū. Circa ꝓmū dr: Et vidi celū aptū: q⁹ ioāni reuelatū fuit celit⁹ q̄ erat in dei p̄scia clausū. o Et ecce equ⁹ alb⁹. i. regnū hierosolymitanū decore sctitat̄ dealbatū: vt p̄dictū ē. p Et q̄ sc̄i⁹ cū. s. balduin⁹ rex institut⁹. q Vocabit fi. ⁊ verar. nā ad lfaz fidelis fuit in fact̄ ⁊ verax in ꝓbis. r Et cū iu. iudicauit pplm. sibi subditū. s Et pugnat. Mā rex institut⁹ statiz cepit dilatare notabilē regnū suū p expugnationē sarracenox. t Oculi aūt ei⁹ sic flā. ignis. nam aspect⁹ ei⁹ erat tribilis sarracenis. v Et in ca. ei⁹ diade. milta. nā in terra philistinox ⁊ tyri ⁊ sidonis plures obtinuit ciuitates in qb⁹ antiqt⁹ erāt reges. x Dñs no. scrī. qō ne. nouit nisi ipse. bona enī opa sua q̄tū poterat celabat a laude hūana. y Et ve. erat ve. asp. sanguie. s. sarracenorū ab eo occisox. z Et vo. no. ei⁹ ꝓbū dei. Mā ad honestatē ꝓbi dei trā natiuā dimisit ⁊ vltra mare fuit. a Et erer. q sūt i celo. i. tēplarij ⁊ hospitalarij q̄z tūc ordines fuerūt instituti ad militādū ꝑ adūsarios xp̄i vt dicūt expositores dicti. b Sedēt eū. in pl̄is. c In eqs albis. i. in corpib⁹ castitate dealbat̄. nā de ꝓfessiōe eox est votū castitat̄. d Vestiti byssino. p interiorē ⁊ exteriorē mūdiciā: vt dcm̄ ē. s. e Et de ore ei⁹ ꝓce. gla. acut⁹.

Nam verbis

Reget eas vel e. Sanctos de ⁊tute in ⁊tutē: malos de vitio in vitiū
Calcat tor. Id ē morte q̄ ab īrato deo ꝑmo hoi peccāti illata ē resurgēs destruxit: vl torcular tribulatio. quā. s. in q̄ positos sctōs calcat dū ampliat: quā de⁹ irat⁹ ade peccāti intulit: furiosus in ꝓpagine eis extendit: sed fiunt vinum celario dei ponendum. in quo positi nō erunt vinum furoris.

Et ī vestimēto. Vel in cordib⁹ fidelīū q̄ sūt vestimētū filij: scriptum est rex regum.

Et vidi vnū ange. Ostēsa dignitate xp̄i per quā diabolus expugnare poterit: subdit admonitionē de p̄senti. q. d. ipsi tali adherere debetis.

Oīb⁹ aut. Oīb⁹ fidelib⁹ q̄ agiles ⁊ leues sūt. in ꝓ motiōe bonor opū.

Venite. Bīi opando: in eadē fide non diuersas hereses sequētes sic mali: vl de ptib⁹ mūdi diūsis.

Et cōgre. ad ce. ⁊c. Quasi. d. Multū debet esse sollicitus vt ad hāc cenā venire possit: q̄ nisi bene pugnauerit diabolo succūbetis: q̄ multū parat⁹ ē nocere vobis: eū tū auxilio dei supare poteritis.

Vinū missi sūt. Anti xp̄s ⁊ sui apl̄i maiores penas patiēt q̄ alij ad silitudinē illi⁹ q̄ viu⁹ cōburit.

Et ceteri. Id ē sequaces eor minore pena punient: vl illi q̄ erūt ceteri. i. ad eū ꝓuersi occisi mūdo viuent deo.

Oēs aues sa. Id est oēs scti delectati st de pena illor ⁊ de ꝓfectu ffm.

Nicolaus

Mā verbis efficacib⁹ hortabatur ⁊ excitabat bellatores suos ꝓtra gētes infideles. a Et ipe reget eas in virga ferrea. carū pluries superbiā frangendo. b Et ipe calcat torcular vini ⁊c. q̄ fuit executor dine iusticie ī sarracenici sanguinis effusiōe

†. i. insufferibili iusticia

tes. Et ipse rēget eas †in uirga ferrea: ⁊ ipse cālcat torcular uini † furoris ptinuatiōe ire
†furor ptinuatiōe ire

†. i. in humanitate ⁊ q̄ denotet se de vera ꝓgenie ꝓlorum patrum fuisse

ira: ⁊ ipse cālcat torcular uini † furoris ire dei omnipotētis. Et hā/bet in †uestimēto ⁊ in femore suo
†. i. in humanitate ⁊ q̄ denotet se de vera ꝓgenie ꝓlorum patrum fuisse

†. i. sanctor qui se ⁊ alios regunt ⁊ q̄ dīm exercet sup subditos

scriptū: †Rex regū ⁊ domin⁹ ⁊ do
†predicatores stantes in aperto

minantium. Et vidi unus † ange
† in lūe intelligentie scripturar⁹ ⁊ feruore ⁊. i. it ntōe

lum stantē †i sole: ⁊ clamauit ⁊ uo
† quor ꝓuersatio in celis est

ce magna dicēs: omnibus †aui/
†. i. celestia ꝓtēplabantur ⁊ p catholicā fidē q̄ cōis est

bus que †uolabant ⁊ p mediū ce/
† i. bīi opamini ⁊. i. ad ipm deū q̄ vobis refectio erit

li. Venite ⁊ †cōgregamini ad ⁊ ce/
⁊ vt delectemini in cruciatu ipior tā maiorq̄ minor

nam magnam dei. †ut manduce/
† iudicum alior

tis carnes regū ⁊ carnes tribuno
† in corpore

rum ⁊ carnes fortium ⁊ carnes
† subditorum alijs † prelator

equorum ⁊ sedētiū in ipsis: ⁊ car/
iustitia peccati

nes omnium liberor ac seruorū ⁊ pusillorum ac magnorū. Et vi/
†. cantix̄m ⁊. i. apl̄os eius ⁊. i. oēs ei seruientes

di †bestiā ⁊ ⁊ reges terre ⁊ ⁊ exercit⁹ eorum congregatos ad faciēdū
⁊ decreta xp̄i ⁊ suos blasfemijs ⁊ tribulatōe ⁊ miracul⁹

prelium: †cum illo qui sedebat in
† . i. eternaliter punita

equo ⁊ ⁊ cuz exercitu eius. Et †ap
prehēnsa ē bestia: ⁊ cum illa pseu
do ꝓpheta: ⁊ qui fecit signa co/
† . i. qui in eum crediderunt

rām ipso· quibus seduxit eos † q
acceperunt characterem bestie: ⁊
† vt iudei⁹ q̄ eū cū gaudio suscipiēt † ꝓformitatem

q̄ adorauerūt imaginē ei⁹. †Viui
missi sūt bi duo i stagnū ignis
† ꝓpter ceneros

ardētis ⁊ sulpburis. Et cēteri oc/
cisi sunt in gladio sedentis super
equū qui procedit de ore ipsius.
Et omnes aues saturate sunt car
nibus eorū. C XX.
† christum † humiliantem se

Tūidi angelū † descen/
in carne † patris secreto ⁊ ecce potētia

dētē † de celo. ⁊ hābentem
ineuitabilis † ptātem supra diabolū † ineuitabiles

potentiam qua omnia constringit

†clauem abyssi. ⁊ ⁊ chātenam ma
†. i. in operatione passionis ⁊ resurrectionis

gnam †in manu sua. Et apprēhē/

† q violentiam nocendi † p fallaciam decipiendi

⁊ qui a principio mundi nocuit

dit † draconem ⁊ serpētē ⁊ antiquū
† deorsū fluēs † aduersar⁹ ⁊. i. ꝓre ptāte ꝓuaric

qui ē † diabolus ⁊ ⁊ sathanas. ⁊ ⁊ li
†. i. toto tpe ab incarnatione vsq̄ ad finem seculi

gāuit eum per †annōs mille. ⁊ mi
† cord a reprobor ⁊. i. licentiam egrediendi viam interdixit nisi occulto dei iudicio

sit eum in †abyssum. ⁊ ⁊ clausit ⁊ si
gnāuit super illum: vt non sedu/
†. i. donec antichristus veniat

cat amplius gentes: †donec con/
⁊ qz deus ita ꝓstituit

sumentur mille āni. Et post hoc
⁊ ideo non timendus

oportet illum solui modico tpe.
† fideles subditos † malores bene regnando

Et vidi †sedes. ⁊ ⁊ sederūt sup eas

Tvidi angelū. Dicta dānatione babylonis ⁊ an- C. XX
e tixp̄i ⁊ pseudo apl̄or supponit dānationē ipsi⁹ diaboli: ⁊ ꝓponit eam sam ḡre. ⁊ tēp⁹ q̄ dānabit: ⁊ qs illū potuit vincere. s. illi q̄ in humili aduētu potuit illū ligare q̄tū voluit glificat⁹ eūdē oino destruē potuit.

Abyssi. Abyssus tenebrosa corda impior: vl ipse diabol⁹ q̄s dīs seuire permittit ⁊ refrenat.

Appēdit. i. peccasse offidit dum se īmunem a pctō ille diabol⁹ occidit.

Ligauit eū. Sciēduz q̄ silit̄er in abrahā ⁊ alijs fidelib⁹ diabol⁹ fuit ligatus sic in istis pfitib⁹: sed i illis ligauit spes futuri xp̄i. in istis ipse xp̄s aduenies ligauit.

Et misit eū in. Quia eiect⁹ a fidelib⁹ i malis cepit dīari atrotius. hic legit in euangelio: q̄ intrauit in porcos.

Signauit. Id est. sigillū posuit. s. signuz crucis qō eū sic superat vt a fidelibus repellat. A

Et post hoc o. ⁊c. Vt recipiat ptātē quā habuit ante aduētū christi. ⁊ 9.a

Et vidi. Scilicz ligato. d. vidi solutos fideles ⁊ maiores p̄latis suis obedire paratos ⁊ prelatos iudicare subditos.

Vidi. in tpe ligatiōis ecclesiā ad bīi operādum ita solutā: ⁊ hoc codē tpe illos qui ꝓ xp̄o moriūt: vidi statim in gliā intrare: nūq̄z ad inferos descēdere: sicut abrahā ⁊ ceteri prophete descenderunt q̄uis iusti fuerunt.

de lyra

racte. beste. i. arma ⁊ vexilla secte machometice.

p Et qui adorauerunt imaginem eius. id est calipham egypti representantez personaz machometi.

q Viui missi sunt hi duo. s. calipha ⁊ ꝓpheta q̄ nō fuerunt in victo bello. ⁊ accipit hic singulare ꝓ plurali. s. ꝓpheta pro ꝓphetis. sicut Exo. viij. Venit musca grauissima id est muse.

r In stagnū ignis ardētis: q̄ manētes in infidelitate descēderūt ad ignē gehēne.

s Et ceteri occisi sūt. s. illi q̄ fuerūt ad pugnandū cōtra regē balduinū. ⁊ patet ex dictis littera. C. XX.

t Tvidi angelū. Descripta in generali ⁊ spāli septima plaga hic con
e sequēter describit ecclesie ꝓmotio noua. ⁊ diuidit in duas. q̄z primo describit hec ꝓmotio. secūdo christianor iterata persecutio. ibi: Et vidi sedes. Sciendū tñ q̄ primā partē ⁊ secundā in parte exponunt aliqui de calixto papa. ⁊ henrico imperatore huius nois quinto. qui cogēte cū papa sub interiectione anathematis. renūciauit cōsuetudini qua vsi fuerāt imperatores. s. inuestiendo epos ⁊ abbates per baculū ⁊ annulū per trecētos annos ⁊ amplius. s. a tēpore caroli magni. que potestas ei cōcessa fuerat ab hadriano papa in cōcilio rome celebrato: vt habet in chronica sigisberti. ⁊ sic exponūt hanc litterā: Et vidi angelū. i. papam calixtū. v Habentem clauem abyssi. i. potestatē excōicandi. qua segregat quis a cōsortio fidelium. x Et cathenā magnā in manu sua. i. multitudinē cardinaliū ⁊ p̄lator in hoc facto sibi assistentiū. y Et apprehendit draconē. i. romanū imperatorem. z Et ligauit eum per censurā ecclesiasticā. ne amplius dicto mō vsurparet sibi ecclesiasticā iurisdictionē. Per annos mille. i. per temp⁹ xp̄i quod currit vsq̄ ad antichristū. ⁊ ponit hic numer⁹ determinat⁹ pro indeterminato. sicut per. xxiiij. seniores designat vniuersitas episcopor. s. c. iiij. a Et signauit super illū vt nō seducat ⁊c. i. sub pena excōmunicatiōis restrinxit eum ne ampli⁹ se intromittat de iurisdictiōe ecclesiastica. ō subdit: b Et vidi sedes. i. sūmi imperatoris ⁊ pontificis distinctas iurisdictiones. c Et sederūt sup eas ⁊c. vnus exercens ecclesiasticā iurisdictionē. ⁊ alius temporalē. sed huic exp̄sitioni nō cōsonat sequens littera que sequit in eodem versu. Et alias decollatorū ⁊c. qō exponunt aliqui de persecutione saladini. in qua multi christiani fuerūt occisi. Itē de hoc sathana allegato p mille annos dicit hic q̄ post hoc oportet illū solui modico tpe. quod exponunt de antichristi tēpore. in quo laxabit potestas demonis ad decipiendū gentes. ⁊ ideo q̄ dicit hic per sathanā intelligi romanuz imperatorē videt

Et alias decol.ꝛc. Et vidi similiter alias eoꝝ qui nō adorauerunt. Et vixerūt ꝛ re. Et nō dico viuēt ꝛ regnabūt in futuro: ꝫ etiā in hoc p̄senti. s. ex q̄ interfecti sūt vixerūt ꝛ reg. cū xp̄o. Et ceteri mor. nō vixe. Id est eternas patiēt penas. ꝛ in hoc presenti scilicet q̄ statim moriūtur.

Hec est resur. Scilicz q̄ diabol⁹ ita ligat⁹ est: ꝛ q̄ a petis resurgunt homines: ꝛ q̄ ipſi eoꝝ mortuis statim aīe fruunt eterna requie. Prima. Ad differētiā illius q̄ erit sil in aīa ꝛ corpe. Nō de decollatis vīerat: de alijs minoribus hic dicit.

Qui habet p. Et si oēs p̄fecti cē nō p̄nt nec i eadē claritate futuri sūt.

Nicolaus

esse contradictio. ꝛ per cō sequens nimis extorta expositio. ꝓpter q̄d exponē do litterā istā tāq̄ impletā de p̄terito saluo iudicio melioꝝ videt hec lra meli⁹ exponi de papa innocētio. qui approbauit ordines fratruz minoꝝ ꝛ p̄dicatoꝝ. p quoꝝ doctrinā ꝛ p̄dicationē ecclia est quodāmō renouata. ꝛ ptās demonis ē restricta vñ multe demonuz illusiones q̄ añ fiebāt cessauerūt. ꝛ hoc ē q̄d dicit ioan. Et vidi angelū. i. innocētiū papā tertiū. Descendētē de celo. i. de apice p̄tificali ꝓdescēdentē sanctis frācisco ꝛ dñico. Habentē clauē abyssi. i. ptātē approbandi dictos ordies ad rep̄mēdā ptātē diabobi. Et cathenā magnā. i. fratrū vtriusq̄ ordinis multiplicitatē. Et app̄hendit draconē ꝛc. q̄ per eoꝝ vitā ꝛ doctrinā ptās demonis est rep̄ssa. ꝛ rep̄met vsq̄ ad antixp̄i tpa. ideo subdit: Et ligauit cū p annos mille: q̄ tñ tūc ptās ei⁹ laxabit. ideo subdit: Et post ꝫ oportz illā solui modico tpe. naz antixp̄i p̄secutio breuis erit respectu p̄secutionū p̄cedentiū. s. iudeoꝝ tyrānoꝝ hereticoꝝ ꝛ sarracenorū. Et vidi sedes. Hic ponit xp̄ianoꝝ renouata p̄secutio. quā aliq exponūt de p̄secutōe saladini: vt dictū ē: ꝫ mihi videt meli⁹ exponi de tartaris q̄ anno dñi millesimo. cclj. de t̄ra sua exeūtes mltos pplos tā xp̄ianos q̄ paganos occiderūt. ꝛ sic dī: Et vidi sedes. i. plurium regnoꝝ metropoles ciuitates. Et sederūt sup eas. supple tartari eas subijciēdo sibi. a Et iudicium datū ē illis. i. ptās interficiendi hoies ꝑm demerita illi⁹ tpis. b Et alias decollatoꝝ ꝛc. hoc dī q̄tū ad xp̄ianos ab eis occisos nomē iesu xp̄i ꝓfitentes ꝛ machometū. q̄ supra bestia dī ꝛ legē ei⁹ ꝛ mores ꝛ cultū totaliter denegātes. c Et vixerūt. vita glie in alab⁹. d Ceteri ꝛo mortuoꝝ. q̄tuz ad paganos ꝛ infideles occisos a tartaris. e Non vixerunt. supple vita glie. ꝫ mortui fuerūt in alab⁹ morte gehēne. f Donec ꝓsumēt mille ānī. i. tēp⁹ xp̄i. nā resurget cū alijs in fine mundi: vt puniāt sil in aīa ꝛ corpore. g Hec ē resurrectio p̄ma. hoc refert ad illud q̄d dī de xp̄ianis. Et vixerūt supple vita glie in alab⁹ suis. q̄ glie vita dī hic resurrectio p̄ma. secūda ꝛo erit q̄n resurget in corpib⁹ gl̄iosis. ꝛ q̄ isti iā sūt securi de sua bītudine quā tam hñt in aīa. ꝛ postea habebunt cū hoc in corpe. ō subdit: h In his secūda mors. i. pena gehēne. i Nō hz ptātē. ꝫ erunt sacerdotes dei ꝛc. i. colētes cū charitate p̄fecta. k Et regnabūt cū illo mille ānis. hoc ē vsq̄ ad resurrectionē generalē. ꝛ sic p̄z q̄ logt de glia quā habēt scti añ diē iudicij. p̄z igit q̄liter hec lra a p̄ncipio. xvij. ca. vsq̄ ad istū locuz p̄ōt exponi vt tam cōpleta. verūtñ hec expositio ꝓpria videt in plūbus extorta. p̄mo q̄ xvij. ca. dictū ē. q̄d p bestiā hñtē capita septē itelligit rex egypti. ꝛ p mulierē fornicariā rex turchie. ꝛ postea dictū ē q̄ vnū de septē capitib⁹ bestie. s. sextū est rex turchie q̄d dissonat p̄cedētib⁹. maxime q̄ rex egypti ꝛ rex turchie erāt adinuicē limici: vt in eodē ca. dictū est. ꝛ etiā. ꝫ. Itē ca. xviij. vbi agit de punitione secte sarracenice sub nole babylonis. plura dicūt. ex q̄b⁹ videt intelligi totalis ei⁹ destructio. cū dī. Cecidit cecidit babylon magna ꝛ facta ē habitatio demonioꝝ ꝛc. Itē ex eo q̄d postea subdit: In vna die veniēt plage ei⁹ mors ꝛ luct⁹ ꝛ fames ꝛ igni cōburēt. Itē ex eo q̄d postea subdit in eodē ca. Hoc ipetu mittet babylon ciuitas illa magna ꝛ vltra iā nō inueniet. ex q̄b⁹ videt itelligi ei⁹ destructio totalis ꝑm expositionē dictā. cū tñ sarraceni remāserūt in regno egypti ꝛ turchie. q̄ tūc nō fuerūt p xp̄ianos acq̄sita nec postea: ꝫ solū vna pars syrie ꝛ iudea. ꝛ cū ꝫ ista loca p̄diderūt xp̄iani ꝓ maiorī pte tpe saladini quasi p. lxx. ānos post q̄ fuerant a xp̄ianis occupata. ꝛ postea illa q̄ remanserāt xp̄ianis. s. achon tripolis ꝛ q̄dā alia fuerūt a sarracenis ptim destructa ꝛ ptim possessa. Itez q̄d postea. xix. ca. exponit de balduino rege. Et in capite ei⁹ diademata multa ꝓpter alijs ciuitates regias

ſ ꝛ hoc ideo q̄ dei⁹ in iſpirit eis hoc iudiciū † ſ̄ platis
ꝛ iudiciū datum ē illis. Et ānimas vidi ſ martyrū ſ humanitatis
mas decollatorum ꝓpter testimonium ieſu: ꝛ ꝓpter verbum
ſ i. diuinitatem
dei ꝛ q̄ non adorauerunt bestiaz
ſ id est antichristum
neq̄z imaginē eius: nec acceperūt
ſ signū ei⁹ ſ etiā manifesta⁹ p̄fessione
characterē eius in frontibus aut
† i. opatiōe ꝛ in p̄teriti p grām ꝛ i futuro per gloriā
in manib⁹ suis: † ꝛ vixerūt ꝛ regnauerūt cuz christo mille ānis.
ſ id est in aīa mortui ſ i. eternas patiēt penas
Ceteri ꝛo mortuoꝝ nō vixerūt
donec cōsumēt mille anni. Hec
† q̄ bītudine p̄fecti⁹ † q̄ in ea erit firmus
ē resurrectio ꝓma. † Beat⁹ ꝛ ſanctus qui habet ptē in resurrectio
ſ ꝛ vere beatus
ne ꝓma. Et i his secūnda mors
non hābet potestatē. Sed erunt

† ſ in hoc presenti ſ ie est seipsos in melius regent
ſ non solum in futuro de quo constat
sacerdotes dei ꝛ christi eius: ꝛ † regnabunt cū illo mille annis. Et
† ſ eñ trinitate ꝛ humanitate

cū cōsummati fuerint mille anni
ſ i. recipiet ꝓriorē potestatē
ni: soluet satbanas ō carcere suo
† ſ. i. exercebit potestatē † ſ a christo ad se ducet
ꝛ † exibit: ꝛ † seducet gētes que sūt
ſ tecum
sup quatuor angulos terre gog
† ſ detectio ſ. i. occulte ꝛ manifeste p̄sequet † nō loquaciter sed mente † ſ per quos aperte pugnabit
ꝛ † magog: ꝛ † cōgregabit † eos i p̄
ſ gog ꝛ magog
lium: quorum numerus est sicut
ſ ita innumerabiles ꝛ steriles † ſ id est superbient
arena maris. † Et ascenderunt su/
† ſ. i. in oi orbe † ſ q̄si inuadētes. intrare nō potuerūt
per † latitudinē terre: ꝛ † circuierūt
ſ patos ad bellū ſ ecclesiā sanctoꝝ ſ a deo
castra sanctoꝝ: ꝛ ciuitatē dilectā.
† ſ q̄si nō timēdi quia cito pibūt † † repētin⁹ iteritus
Et descēdit † ignis † a deo de celo
ſ ita q̄ non redibunt
ꝛ deuorauit eos: ꝛ diabolus qui
† ſ ꝑfūdā penaz iferni
seducebat eos missus est † in sta/
† ſ diabolū ꝛ suos i p̄cis filatyr ꝓ hoc marie deterreat
gnum ignis ꝛ sulphuris: ubi ꝛ † bestia ꝛ pseudo ꝓphete cruciabū/
ſ id est assidue
tur die ac nocte in secula seculoꝝ.

Secūda mors. i. dānatio eterna q̄ erit in corpe in aīa: q̄ i nullo augebit.
Sederūt sacer. Id est eternas laudes offerētes diuinitati ꝛ humanitati.
De carcere. i. de cordib⁹ reprobor in q̄b⁹ mō ligat⁹ ē ne ꝓ velle seuiat.
Magog. Id ē detectos. i. oēs p̄secutores diabolū in se tegētes: ꝛ tandē ad apertā p̄secutionē ꝓcedētes: vel ad ilā duas has duas gētes ꝓ seducet ꝛ p eas ad alios ꝓcedet.

Et circuierunt. castra ꝛ ciuita. Id est cosdē scōs in xtutib⁹ munitos ꝛ vnanimes in ꝫ bello.

Die ac nocte. Id est respectu glorie sanctorum que est dies: ꝛ penarum suaruz que est nox.

De lyra

quas acq̄siuit videt imꝓpe dictū: q̄ regnū ei⁹ nūq̄z sic creuit q̄n romani fuerit satis puū. Itē q̄d ibi subdit: Dñis nomē scripti q̄d nēo nouit nisi ipe q̄ nomē dicti regis ꝛ ei⁹ ꝓditōes fuerūt altijs notas talis etiā occultatio nois videt cōuenire tñ dīnis p̄sonis: Matth. xj. Nemo nouit filiū nisi pater: neq̄z patrē q̄s nouit nisi filius ꝛc. ꝓpter q̄d hec lra nō videt intelligi de rege balduino: sed tñ de xp̄o. vñ ibi ſ dit: Et vocabit nomē ei⁹ ꝛ. bū dei. q̄d nomē ꝓuenit soli filio in diuinis: vt p̄z Joh. j. Verbū caro fm̄ ē ꝛc. Itē q̄d postea ſ dit: Et hz in vestimēto suo ꝛ i femore suo scriptū. rex regum ꝛ dñs dñantiū. de xp̄o exponit ad lraz a scis ꝛ doctorib⁹ catholicis. Itē illud q̄d ibidē interponit: Et exercit⁹ q̄ sūt in celo seq̄bāt eū ꝛc. q̄d expositū ē de t̄plarijs ꝛ hospitalarijs: nō videt bñ dictū. nā illa victoria notabilis q̄ ibi describit fuit ano. v. regni balduini: vt dicit ē. ꝫ. q̄ regnare cepit ano dñi millesimo cētesimo. ordo ꝛo t̄plariorꝝ hospitalariꝝ ceperūt i armis ano dñi millesimo. cxxviij. ꝛ exemplo t̄plariorꝝ hospitalariꝝ ceperūt i armis exerceri. hz añ eos fuissent instituti vt dicē eps achonēsis. ca. lxv. ꝛ sic nō videt q̄ fuerūt in exercitu dicti balduini reg⁹ q̄ regnauit. xviij. ānis tñ: vt dicē idē eps achonēsis ca. xciij. Itē ꝑm expositionē p̄dictā ola scripta in trib⁹ dictis ca. huius libri ab ānis ducēt ꝛ amplius sūt cōpleta: vt p̄z ex p̄dictis. lra ꝛo sequēs ꝛ imediate exponit ab olīs de tpe antixp̄i. q̄ aūt. de statu ecclie q̄tū ad ꝓtingētia in tāto itermedio tpe cū adhuc aduēt⁹ antixp̄i. ꝓpinquū nō apareat nihil scripsit ioānes. nō videt ꝓuenies. maxime cū dicat cōiter a doctoribus q̄ ioānes in ꝫ libro scripsit notabilia circa ecclīā ꝓtingentia vsq̄ ad mūdi terminū. Propter ꝫ ꝛ alia plura q̄ dici possent ꝫ expositionē p̄dictā videt saluo meliori iudicio q̄ tota lra a p̄ncipio. xvij. ca. vsq̄ ad locū istuz nōdū sit ipleta. Et q̄ nō ꝓpha suz: nec filius ꝓphete nolo de futuris aliqd dicere nisi illud q̄d a scriptura sctā vel dictis sctoꝝ ꝛ doctorum autenticorum elici potest. ꝓpter q̄d expositionem littere dicte sapientioribus dimitto. si ꝛo circa ꝫ dñs dederit mihi itellectū libēter alijs cōicabo. l Et cū ꝛsūmati. Hic describit p̄secutio antixp̄i. de q̄ sacra scriptura ꝛ sci loquūt i pluribus locis. cū dī: Et cū ꝛsūmati fuerint mille ānni. i. tēp⁹ ecclie vsq̄ ad tēpus antixp̄i. m Soluet sathanas. cui⁹ ptās fuit restricta p xp̄i p̄dicationē ꝛ ei⁹ passionē. ꝛ p apl̄oꝝ ꝛ scōꝝ p̄dicatoꝝ doctrinā: ꝫ relaxabit antixp̄i tpe. ō subdit: n Et seducet gētes q̄ sūt sup q̄ttuor angulos terre: q̄ de olīs mūdi ptib⁹ aliq adherebūt antixp̄o seducti a suis p̄decessorib⁹ diabolo cooperāte mēdacib⁹ signis. ij. Thessal. ij. ca. sicut euāgeliū xp̄i publicatum fuit p apl̄os dño coopāte ꝛ ꝑmonē ꝓfirmāte sequētib⁹ signis veris: Mar. vlt. o Gog ꝛ magog. p gog q̄ interp̄tat tectū intelligit antixp̄s q̄ erit demonis habitaculū. p magog q̄ interp̄tat de tecto intelligūt adherētes antixp̄o sicut dictū fuit pleni⁹ Eccl̄. xxxix. p Et cōgregabit eos in p̄liū, ꝫ certū fideliū. q Et ascēderūt sup latitudinē terre. ad cogendū oēs antixp̄o obedire. logt tñ hic de futuro p modū p̄teriti ꝓpter certitudinē ꝓphetie. q̄d frequēter fit in ꝓphet. r Et circuie. castra scōꝝ. i. xp̄ianoꝝ ad eos destruendū. ſ Et ciuita. dilectā. i hierlz q̄ tūc a xp̄ianis habitabit. vt dictū fuit Eccl̄. xxxix. t Et descē. ig. a deo de celo. q̄ antixp̄s fulminabit p michaelē archāgelū xp̄o p̄cipiēte. ꝛ magna ps sui exercit⁹ pibit cū eo. vt dictū fuit ij. Thessal. ij. v Et diabol⁹ q̄ seducebat eos ꝛc. q̄ tūc restringet sic pri⁹ ꝛ amplius ptās sua religabit i inferno. x Ubi ꝛ bestia. i. bestialiter viuētes. y Et pseudo ꝓphe. antixp̄i q̄ eos decipiēt. z Cruciabunt die ac nocte ꝛc. i. sine fine. p ꝫ autē q̄ dī hic: Et circuierūt ciuitatē dilectā. ꝛ descēdit ignis ꝛc. p̄z q̄ ioānes nō logt hic de tartaris vt voluerūt aliq dicere: quia nō inuenit⁹ tartari hierlm a xp̄ianis habitatā obsedisse: nec ignis de celo

descendens

Et vidi thronũ. Dicta destructiõe diaboli ꝛ suoꝝ mẽbroꝝ supponit destructionẽ mũdi ad maiorẽ penã impioꝝ: Cõpetit enim vt destructis malis mũdus destruatur. ſm q̃ ab eis fuerat corrupt⁹. Sepe locut⁹ de glorificatiõe ſcõꝝ ꝛ de penis impioꝝ: nõ fecerat mẽtionẽ corpoꝝ: ſi deberẽt glorificari vel puniri: qđ hic apte oſidit. Et libri apti. Libri. i. dina p̃cepta q̃q; dimiſerũt ſciẽt ſe: p merito: vl' libri ꝓſcie ſingulorꝝ q̃ apte olb⁹ erunt.

Alius liber. i. xp̃s qui tũc olb⁹ appebit potẽs ꝛ ſuis dabit vitã. Vl' liber p̃ſcia dei: q; tũc apte ſciẽt mali ſe nõ predeſtinatos ad vitã: quã in mũdo exiſtẽtes ſibi promittebant.

Ex his q̃ ſcri. Per cõparationẽ ſcõꝝ impij damnabũt: legẽt in illis que agere noluerunt.

Et dedit. Vult apte oſidere corpa mortuoꝝ q̃tumcũq; fuerint diſiecta i ſillo iudicio vivificari qđ quidã non credunt.

Hec ẽ mors. Quaſi d. caucte vobis a morte p̃ma: q; ex illa p̃ma ſequẽt hec ſcda.

C. XXI.

Et vidi. In hac ſeptia viſione agit de inouatõe elemẽtorũ: ꝛ glorificatiõe ſcõꝝ deſcribẽs merita per que ſancti ita glorificati ſunt.

Celũ no. ꝛ ter. no. Immutatio aeris ꝛ terre dubitabilis nõ ẽ q̃n per ignẽ fiat. Sz de aq̃ dubitat. nam purgationez in ſeipſa habere creditur.

Sicut ſpõ. or. Sicut ſpõſ⁹ p̃mittit mũcra ſpõſe afi q̃ eã ducat: ſic xp̃us

Nicolaus

deſcendens eorum exercitũ deuorauſſe. a Et vidi. Supl⁹ ioãnes deſcripſit ſtatũ ecclie gnãle iudiciũ p̃cedẽtẽ. hic ꝓſir deſcribit ipſũ iudiciũ. v. Et vidi thro. mag. in q̃ deſignat iudicãt xp̃i ptãs infinita. b Candidũ. in q̃ deſignat iudicij claritas. qđ notũ erit olb⁹ eẽ iuſtũ c Et ſedẽtez ſup eũ. ſ. xp̃m hoiez ꝛ deũ. d tabunt a ſtatu in quo ſũt. e Et vidi mortuos magnos ꝛ puſillos: quia ſicut dicit apls. ij. Eoꝝ. v. Oportebit nos oẽs manifeſtari añ tribunal xp̃i. f Et libri aperti ſũt. ſupple cõſcientiarũ. nã omnia merita ꝛ demerita olbus erũt nota. vt ſic appareat olbus iudicãtis iuſticia. g Et alius liber apert⁹ eſt qui eſt vite. ꝛ hic liber idẽ eſt qđ predeſtinatio dina. que dicit liber metaphorice: eo q̃ in ea repſentant exp̃ſſe illi q̃ ordinati ſunt ſimpliciter ad cõſequendã vitã beatã. qui liber aplc̃ in iudicio: q; tũc apparebit manifeſte q̃ ſũt ad btitudinẽ aſſumẽdi. ꝛ q̃ nõ. h Et iudi. ſũt mor. ex his que ſcripta erãt in libris. ſupple ꝓſcarũ: q; nõ ſolũ iudicabunt ſm opa ꝛ dicta: ſed etiam ſm intẽtiões interiores ꝛ cogitata. i Et dedit mare mortuos ꝛc. Iſtud fiet añ iudiciũ qđ p̃cedet reſurrectio mortuoꝝ. lz hic ſcribat poſt: quia frequẽter i ſacra ſcriptura pr̃ifacta, poſteri⁹ narrãt. reſurgẽt aũt tã q̃ dimerſi in mari q̃ in arida mortui. q̃ per mortẽ hic deſignat. alc etiã in inferno detente redibũt ad corpa. licz iã ſint mortue morte culpe ꝛ gehẽne. iõ dicit hic: lz Et infern⁹ dedit mor. ſuos ꝛ iudicatũ eſt de ſingulis. repetitio eſt ei⁹ qđ dictũ eſt. ſ. ad maiorẽ aſſertionẽ. l Et infernus ꝛ mors miſſi ſunt in ſtagnũ ignis. i. in penã gehẽne. ꝛ per mortẽ hic intelligit diabol⁹. cuius inuidia mors intrauit in orbem terraruꝝ. ſicut ſol dicit effectiue calidus ꝛ non formaliter. demones enĩ ſunt imortales. Per infernũ aũt intelligũt peccatores damnati cum demonib⁹. ſicut enĩ cõſentiunt eis in culpa, ſic aſſociabũtur in pena: Matth. xxv. Ite maledicti in ignem eternũ qui paratus eſt

m diabolo ꝛ angelis eius ꝛc.

C. XXI.

c Et vidi. Deſcripto finali iudicio. ꝓſiter deſcribit eccleſie ſtat⁹ poſt iudiciũ. ꝛ ꝑmo generali. ſcõ magis in ſpãli. ibi: Et venit vn⁹. Circa ꝑmũ ꝑdicit ioãnes innouationẽ mũdi ſenſibilis. v. Et vidi celũ nouũ ꝛ terram nouã. ꝛ per iſta duo intelligũt elemẽta media ignis aqua ꝛ aer. Hec

ecclias ſp mũtitudinẽ ſp imortalitatẽ ꝛ ꝑpaſſibi

Et vidi thronum magnũ candi

litatẽ ſez xp̃m ſedẽtẽ i illo. hã. deſtructionẽ faciet

dum: ꝛ ſedẽtẽ ſuper eum a cuius

in p̃ſentia ab hac ſpecie ſ. i. aer.

conſpectu fugit terra ꝛ celum: ꝛ

ſm ꝑorem ſtatũ celo ꝛ terra

locus non eſt inuentus ab eis. Et

. i. malos tã maiores q̃ minores

vidi mortuos magnos ꝛ puſillos

corpalit qz ſci ꝓportiõ merita ſinguloꝝ ſciẽtie

ſtantes in cõſpectu throni: ꝛ li/

. i. ſcientia dei q̃ modo latet

bri apti ſunt: ꝛ alius liber apert⁹

. i. mali

ẽ qui eſt vite. Et iudicati ſunt mor

quia alij pena maior dabitur. alij minor

tui ex his q̃ ſcripta erant in libris

. i. mundus. ſ. i. corpora mortuoꝝ

mare mortuos ſuos qui in eo erãt:

diabol⁹ . i. tenebraꝝ loc⁹ . i. alias mortuorum

ꝛ mors ꝛ infernus dederũt mor

tuos ſuos qui in ipſis erant: ꝛ iu

ſine acceptione perſonaꝝ

dicatum ẽ de ſingulis ſecundum

ꝑ ſtudi virtij . i. loc⁹ tenebraꝝ . i. diabolus

opera ipſoꝝ. Et infern⁹ ꝛ mors

miſſi ſunt in ſtagnum ignis: hec

. i. ad fidem non p̃destinatus

eſt mors ſecũda ſtagnũ ignis: ꝛ q

nõ ẽ inuent⁹ i libro vite ſcript⁹ miſ

ſus ẽ i ſtagnũ ignis.

C XXI.

. i. aerẽ innouatum

Et vidi cẽtum nouum ꝛ

innouatam . i. ſtat⁹ ille quo ꝓpius

erant amplius non eſt neceſſarius

terrã nouã. Primum

enim celum ꝛ prima terra abiit: ꝛ

ſm ꝑorẽ ſtatũ qz groſſicies ꝛ amaritudo auferẽ

mare iã nõ ẽ. Et ego ioãnes vidi

Acui⁹ cõſpectu fugit terra ꝛ celũ. Mã tũc imu

e Et vidi mortuos magnos ꝛ puſillos: quia

ſicut dicit apls. ij. Eoꝝ. v. Oportebit nos oẽs manifeſtari añ tribunal xp̃i.

f Et libri aperti ſũt. ſupple cõſcientiarũ. nã omnia merita ꝛ demerita olbus erũt nota. vt ſic appareat olbus iudicãtis iuſticia. g Et alius liber apert⁹ eſt qui eſt vite. ꝛ hic liber idẽ eſt qđ predeſtinatio dina. que dicit liber metaphorice: eo q̃ in ea repſentanꝫ exp̃ſſe illi q̃ ordinati ſunt ſimpliciter ad cõſequendã vitã beatã. qui liber aplc̃ in iudicio: q; tũc apparebit manifeſte q̃ ſũt ad btitudinẽ aſſumẽdi. ꝛ q̃ nõ. h Et iudi. ſũt mor. ex his que ſcripta erãt in libris. ſupple ꝓſcarũ: q; nõ ſolũ iudicabunt ſm opa ꝛ dicta: ſed etiam ſm intẽtiões interiores ꝛ cogitata. i Et dedit mare mortuos ꝛc. Iſtud fiet añ iudiciũ qđ p̃cedet reſurrectio mortuoꝝ. lz hic ſcribaꝫ poſt: quia frequẽter i ſacra ſcriptura pr̃ifacta, poſteri⁹ narrãt. reſurgẽt aũt tã q̃ dimerſi in mari q̃ in arida mortui. q̃ per mortẽ hic deſignat. alc etiã in inferno detente redibũt ad corpa. licz iã ſint mortue morte culpe ꝛ gehẽne. iõ dicit hic: lz Et infern⁹ dedit mor. ſuos ꝛ iudicatũ eſt de ſingulis. repetitio eſt ei⁹ qđ dictũ eſt. ſ. ad maiorẽ aſſertionẽ. l Et infernus ꝛ mors miſſi ſunt in ſtagnum ignis. i. in penã gehẽne. ꝛ per mortẽ hic intelligit diabol⁹. cuius inuidia mors intrauit in orbem terraruꝝ. ſicut ſol dicit effectiue calidus ꝛ non formaliter. demones enĩ ſunt imortales. Per infernũ aũt intelligũt peccatores damnati cum demonib⁹. ſicut enĩ cõſentiunt eis in culpa, ſic aſſociabũtur in pena: Matth. xxv. Ite maledicti in ignem eternũ qui paratus eſt

m diabolo ꝛ angelis eius ꝛc.

C. XXI.

c Et vidi. Deſcripto finali iudicio. ꝓſiter deſcribit eccleſie ſtat⁹ poſt iudiciũ. ꝛ ꝑmo generali. ſcõ magis in ſpãli. ibi: Et venit vn⁹. Circa ꝑmũ ꝑdicit ioãnes innouationẽ mũdi ſenſibilis. v. Et vidi celũ nouũ ꝛ terram nouã. ꝛ per iſta duo intelligũt elemẽta media ignis aqua ꝛ aer. Hec

. i. eccliam i omnimoda q̃cte poſita

firmitet⁹ qđ habet habitura

. i. imortalem impaſſibilem

ciuitatẽ ſanctam hieruſalem nõ

. i. deũ q̃ ẽ pa. plene videntẽ qz intellerit gequid boni hẽt eccleſia aſola dei gratia acceptiſſe

uam deſcendentẽ de celo a deo

virtutibus cõpoſita

paratam ſicut ſponſam ornataꝫ

. i. annunciationẽ ꝓphetica

viro ſuo. Et audiui vocẽ magnã

qz de ſecret⁹ agit ꝑncipalit . i. ab illis i gbus deſedet chriſti humanitas i q̃ ꝑtra diabolũ inſiliuit

de throno dicentem: Ecce taber

. i. ſicut ſibi illa eterna gloria erit ſic ꝛ ſuis

naculum cũ deo hoibus. ꝛ habi

tabit cum eis. Et ipſi populus ei⁹

ſm diuinitatem q̃ preſens eis qz nunq̃ ab eis repelletur: quia nunq̃ peccabunt

erunt. Et ipſe deus cum eis erit

que ꝓ q̃litate rex diuerſaꝝ

eoꝝ de⁹. Et abſterget deus om/

. i. diſſolutio anime ꝛ corporis ſ ꝓtinꝰ fletus

nem lachrymã ab oculis eorum.

ꝛ mors vltra nõ erit: neq; luct⁹

aliq̃ ingetatio ſubit⁹ ꝛ tranſitorius

neq; clãor neq; dolor erit vltra

. i. iã nõ ẽ loc⁹ eoꝝ cũ nõ ſit pcñ de quo hec ꝓcedũt

q̃ prima abierunt. Et dixit qui

. i. euidenti ꝛ ſtatim

ſedebat in throno: Ecce noua fa/

ſupius dicta . i. in corde tuo ꝛ alioꝝ

cio omnia. Et dixit mihi: Scri

habilia quibus fides habeatur

be: qa hec verba fideliſſima ſũt ꝛ

qz vinere facit ſp ſolã grãm firmiter obtinebit

viue gratis. Qui vicerit poſſi/

. i. deum immortalem eterna ſatietas

dedit hec: Et erõ illi deus ꝛ ipſe

. i. ꝑfecti p gfaꝫ et in futuro p gloriã qđ ſupra ꝓpria

erit mihi filius. Timidis aũtez

. i. cecidit ſpiritu ſuo ꝛ ſenſu

qđ nõ ſẽ põt dũ ſũt i carne. Oẽm lachrymã. Quaſi ibi gliaꝛ nulla triſticia: q; vtrũq; ſil ẽ nõ poſſet ibi. Et mors. Vere ſi erũt ibi lachryme q; nõ erit cã lachrymaꝝ Et dixit. A. d. ſcribe qđ oſiſũ ẽ mihi de hac inouatiõꝝ p vtilitate p̃ſentium factũ eſt quibus hec ſcribere iuſſus ſum.

Scribe hec ver. Jubẽs ſcribere ꝛ alijs nũcia re ſupponit exhortationẽ vt oẽs ad hãc inouationem laborent pertinere.

Et dixit mihi: Ego. Poſita auctoritate ſcõꝝ de hac inouatiõe: ponit auctoritatem ipſius dei.

Factũ eſt. Ne q̃reret aliqs qđ p illã inouationẽ futurũ eſſet. dr ſibi nihil reſtare ad faciendũ.

Alpha ꝛ o. A. d. hãc inouationẽ facere potero quia ego oia creaui: ꝛ in me omnia cõſũmabunt.

Sitiẽti qui vi. Non dabo ſitienti ad horam ſed perſeuerãti.

Poſſidebit hec. Jd eſt meipſũ q̃ ſuz ꝓncipiũ omnis beatitudinis.

Timidis. i. illi q̃ timore penarũ fidẽ accipe fugiũt vl' acceptã reliquũt.

De lyra

enĩ oſa innouabunt ꝛ in meli⁹ mutabũt. ideo ſubdit: n Primũ enim celũ ꝛ ꝑma tra abiit ꝛc. nõ ẽ p hoc intelligẽdũ q̃ mutet eoꝝ ſubã: ſ ea manẽte meliorabũt in q̃litatib⁹ ꝛ ꝓprietatib⁹ vt i claritate diaphonicitate ꝛ in ſilib⁹. ꝛ totũ cedet ad gloriã electoꝝ: q̃ ex creaturis laudãt deũ. o Et ego ioãnes. Hic ſcõ iohes deſcribit inouationẽ hũane nãe q̃tũ ad electos. d.

p Vidi ci. ſan. hierlz. i. electoꝝ ſocietatẽ pfecta charitate vnitã. q Mouã. q̃tũ ad corpoꝝ gliã. corpa enĩ ſctõꝝ q̃ mõ ſũt corruptibilia groſſa ponderoſa ꝛ obſcura. reſurgẽt imortalia: ſubtilia: agilia: ꝛ clara: ꝛ qz hoc fiet p gliã aiarũ ad corpa redũdantẽ. iõ ſubdit: r Deſcendentẽ de celo. empyreo: vt corpa reſumãt ꝛ i iudicio cõpareãt. ſ A deo paratã. dotib⁹ alc ꝛ corpis. iõ ſubdit: Sicẽ ſponſam ꝛc. t Et audiui. Hic ꝛ⁰ deſcribit ioãnes finalẽ ꝓſũmationẽ. ꝛ p⁰ q̃tũ ad electos. ꝛ⁰ q̃tũ ad reprobos. ibi: Timidis aũt. Circa ꝑmũ dicẽ: Et audiui vocẽ magnã de throno. ſ. dine maieſtatis. v Dicẽtẽ. ecce tabernaculũ dei cũ hoib⁹. i. cohabitatio dei cũ hoib⁹ inſeperabilis: qz dti habebũt ſp eã pfitẽ p aptã viſionẽ ꝛ pfectã fruitionẽ. ꝛ qz p hoc excludit oẽ malũ culpe ꝛ pene. ideo ſubdit: Et mors vltra non erit ꝛc. r Que ꝑma abierũt. Mã in eccliã militãte q̃ dr terreſtris hierlm. iſta ſũt ꝛ erũt vſq; ad iudiciũ. y Et dix. q ſede. in throno. ſ. deus trin⁹ ꝛ vnus. z Ecce no. fa. oia. ſ. celos elemẽta ꝛ electoꝝ corpa. vt pz ex ꝓdict. a Et dixit mihi: ſcribe ꝛc. ad informatiõez eccliẽ ꝛc. b Et dix. mi. fa. eſt. i. conſũmatũ ẽ gandiũ electoꝝ. c Ego ſuz alpha ꝛ o. qđ exponit cũ ſubdit. i. d Initiũ ꝛ finis. Alpha enĩ ẽ ꝑma lꝛa greca ꝛ o vltia. de⁹ enĩ ẽ ꝓncipiũ effectiuũ a q̃ oia ꝓducũt. ꝛ finis in quẽ oia ordinãt. e Ego ſitiẽti. i. debito mõ deſideranti. f Dabo de fonte aq̃ viuc. i. participationez vite btẽ. g Gratis. lz enĩ hãtes grãm mereãtur de cõdigno beatã vitã. tñ ipſa gꝛa per quã opa fiunt meritoria de cõdigno. gratis dat. alioqn gꝛa iã non eſſet gꝛa: Ro. xj. h Qui vicerit. carnẽ: mundũ ꝛ diabolũ. i Poſſidebit hec. hereditate ppetua. l Et ero illi deus. dans gliã. l Et ipſe erit mihi filius. p aſſimilationẽ pfectã. j. Job. iij. Cuz appuerit ſiles ei erim⁹: qz videbim⁹ eũ ſicuti ẽ. m Timidis aũt. Hic ꝓſir põit finalis ꝓſũmatio q̃tũ ad reprobos. cũ dr: Timidis aũt. timore mũdano declinãtib⁹ ad pctã mor-

Veni ⁊ ostē. ⁊c. Descripta gīa quā habituri sūt scti dicit q̄ merito: vl quo auxilio sint accepturi. In mōte ma. Christ⁹ mons: q⁹ munimentū suo⁹ magn⁹ est: quia totū mundū replet: altus quia insuperabilis.

Ostēdit mi. cl. Et super illū montem ostendit ecclesie fundamentum.

Lumē. Ipsa lucens ꝑ mō suo: similis christo qui fuit in ꝓposito firm⁹: ⁊ lucens in virtutibus.

Jaspidis. Dur⁹ hic ⁊ viridis: sic ecclia nitet fide: ⁊ in ea firmata est.

Murū. Id ē xp̄m defensorē: q magn⁹ i sy5: altus cū pte. Vel defensores aliorū: qui magni in vincendo alios. Alij ne vincant. id est, aplos vel ꝓphetas vel angelos veritatis nūcios.

Portas duo. Id est ptiarchas: ꝑ q̄rū erem plū alij ad fidē introducū tur. Vel porte apli qui alios introducūt i eccliā. Angeli. i. subditi q pfecte instructi in loco angelorum sunt substituti.

Numer⁹ portarū duodecim q̄ per q̄ttuor mundi ptes sub ternario cō ꝓhendūt ad mysteriū p tinet duodeci aplox ꝑ q̄s

Nicolaus

talia ⁊ i eis pseuerātib⁹.

a Et increduł. i. iudeis sarracenis ⁊ ceteris fidem catholicā respuētib⁹. b Et execrat̄. i. reuertētib⁹ ad pctā enormia p⁹ eorū cōdonationē. sic canis ad vomitū. c Et homicidis. facto vel volūtate deliberata. d Et fornicatorib⁹. ⁊ p fornicationē intelligūt cetera carnis vitia. e Et veneficis. i. magis ⁊ sortilegis. f Et idolatris. cultuz deo debitū tribuētib⁹ creaturis. g Et oib⁹ mēdacib⁹. mēdacio pnicioso. ⁊ p hec vitia itelligūt oia alia vitia mortalia. h Pars illox. i. retributio. i Erit in stagno ardēti. i. in pena gehēne: q̄ dī mors secūda. k Et venit. Hic ꝓfr describit stat⁹ post iudiciū magis in spāli. Sciēduz tñ q⁹ aliq aliter exponūt dicte ꝑ tpe añ iudiciū ⁊ etiā añ aduētuz antixp̄i. q⁹ nitūt ostendere ex hoc q⁹ dī. j. se. ca. Qui nocet noceat adhuc ⁊ q in sordib⁹ ē sordescat adhuc ⁊ iust⁹ iustificet adhuc. post iudiciū ꝙo nō erit tēp⁹ nec loc⁹ meriti vel demeriti. dicūt igit q⁹ p angelū hic introductū intelligit Innocēti⁹ papa tertius q approbauit ordies fratrū minox ⁊ ꝓdicatox: q dicunt hic ciuitas hierlm noua. ꝙz illud Prouer. xviij. Frater q adiuuat a ffre q̄si ciuitas firma. ambo enī ordines ad idē op⁹ sūt ordinati. s. ad ꝓdicationē euāgelij. Dicūt igit q⁹ fūdamētū huius ciuitat̄ sūt dī frācisc⁹ ⁊ dñicus: hox ordinū fūdatores. dicūt tñ in nūero duodenario hec fūdamēta: q⁹ sūt duodeci apl'ox imitatores. mur⁹ ꝙo regularis obseruātia p ꝓcepta ⁊ statuta. porte ꝙo religionū ingress⁹ qui dicūt ad q̄ttuor orbis ptes. nā ex oib⁹ mūdi ptib⁹ alīq ingrediūt istas religiões. angeli ꝙo in portę existentes sūt mistri ⁊ ꝓuinciales ꝓres q p se vl alios recipiūt ad ordines veniētes. ⁊ sic alia hic, dicta adaptāt ad suū ꝓpositū, put pñt. Licz aūt hec exposītio saluari posset in aliq̄ sensu mystico nō tñ in sensu lkali sic credo. ꝓ⁰ q⁹ dī hic q⁹ angel⁹ introduct⁹ docuit ioānē d. Veni ⁊ ondā tibi ⁊c. qd nō pōt verificari de Innocētio papa. cū p⁹ ioānē fuerit ille p mille ānos ⁊ apli⁹. Itē q⁹ infra dī de hac ciuitate. Et tēplū nō vidi in ea. dicti aūt ordies eccliās hñt. Itē qd subdit: Et ciuitas nō eget sole neq̄ luna: ⁊ postea: Nec intrabit in eā aliqd coinqnatū abominationē faciēs ⁊ mēdaciū. dicti aūt ordies indigēt illuiatiōe solis ⁊ lune. nec oēs intrātes sūt imaculati: nec oēs bñ intrātes pseuerāt in bono: ꝟ multi fiūt apostate ⁊ pessimi. vt dic̄ Aug⁹. Sic nō iueni meliores his q⁹ in monasterijs ꝓfecerūt. ita nō iueni deteriores his q⁹ i monasterijs defecerūt. ꝓpt̄ q̄ ⁊ plura alia q̄ pñt induci ꝙ expositionē pdictā. inc̄tū dicūt eā lkalē ee videt mihi q⁹ ciuitas hic descripta ē hierlz supna. vñ p⁹ ꝓmissa ꝙba de igressu ciuitat̄ subdit: Nisi q⁹ scripti sūt in libro vite ⁊ agni. hi sūt ꝓdestinati. q etiā hierlm supnā ingrediūt ⁊ nulli alī. ⁊ iō sic iā ꝓmisi describit hic statū ecclie triūphāt̄ magis in spāli. ⁊ ꝓ⁰ q̄ ad sitū sublimē. ꝓmittit tñ p⁹sona alloquēs btm̄ ioānē. cū dī: Et venit vn⁹ de septē āgelis ⁊c. p hūc eni intelligit btūs iacob⁹. qui. ꝙ. xvij. c. dict⁹ ē vn⁹ de septē angelis hñtib⁹ phialas. ⁊ ꝓcessit btm̄ ioānē I gīa ꝓpter qō ex dei volūtate potuit ei reuelare secreta celestia. l Veni ⁊ ostēdā tibi sponsā. i. hierlm supnā. vt dictū ē in ꝓn. ca. q̄ dī vxor agni mō spāli. q⁹ cōiūgit ei insepabiliter ⁊ eternalit. nō sic aūt ecclia militās: q̄ cessabit in fine mūdi. sic imꝑfectū veniēte pfecto. ⁊ figura figurato aduenīete. sic enim lex vetus imꝑfecta fuit. ⁊ figura respectu noue legis. sic ecclia militans respectu triūphātis. cui⁹ stat⁹ olno pfect⁹ erit in resurrectiōe generali. extūc enī electi sepabūt a reꝓbis: ⁊ erūt in alā ⁊ corꝑe pfecte bti. resurgēt enī in corꝑib⁹ gīlosis ꝑ alē gīā ad corꝑa redūdātē. m Et sustulit me in spū. hoc dicit ad ostendēdū q⁹ nō vidit tūc gloriā electox, put erit in se. ꝟ in aliq̄ eā repsentāte. s. in ciuitate q̄ infra describit quā vidit imaginaria visione. ⁊ cui⁹ significationē intellexit. aliter nō fuisset visio ꝓphetica. sic declaratum

ſ de hac innouatiōe desperantib⁹ † ſ. i. excōmunicat̄ ⁊ † incredūlis ⁊ † execrātis ⁊ hōmicidis ⁊ fornicatōrib⁹ ⁊ venēficis ſſ quibus mēdacijs ē in vsu ⁊ idolātris ⁊ omnibūs † mēdaci- † . s. participātes vel plus vel min⁹ ſ ꝑ q̄litate culpe bus pārs illorum ērit in stagno ardenti igne ⁊ sulphure: quod ē ſ corꝑis ⁊ anime mors secūda. Et vēnit ad me vn⁹ de septē angelis habētibus phi- ſ quantū ad malos alas plenas septē plagis nouissimis: ⁊ locutus ē mecum dicens: ſſ amplia intellectū † ſ modo per fidem Vēni ⁊ ostendam tibi † sponsam ⁊ ſ in futuro glorificandam ⁊ traducendā vxorem agni. † Et sustulit me i spi ſſ xp̄m † ſ quātū ad būanitatē ſ quātū ad dinitatez ritu † in mōtē † magnum ⁊ † altum ſ in qua deus per gratiam habitat Et ostēdit mihi ciuitātē sanctam ſ per infusionē gratie hierusalē descendēntem de celo a

ſſ. i. cognitōez ꝟ ꝟo † . illūinosa ops ēdiadis figura ē deo hñtē † claritatē di. Et † lūmē eius simile lapidi pretioso tāngz ſſ nihil ibi ꝓtristās sed totū delectās sicut viriditas in spidis † ſ nihil celans quia ibi pura confessio † lapidi † iaspidis. sicut † crystallum. Et habebāt murum magnum et altum: habēntē portas duodecim ſſ. i. in fide ⁊ in vestigijs ꝓphetax ſſ apostolos † ⁊ in pōrtis † angelos duodecim ⁊ ſ. i. memoria sanctox patrum in veteri lege nomina inscripta: que sunt † noīa duodecim tribuū filiorum israel. Ab ōriente porte tres. ab aquilone porte tres. ab austro porte tres ⁊ ab occasu porte tres. Et murus ciuitatis habēs fūdamēta duo- † ſ vel sup ea ſ. i. in memoria ⁊ pdicatiōe eox ſſ q⁹ sup fidē patriarchax fuit fūdata fides ⁊ doctria aplox decim. † ⁊ i ipis ſ † duodecim noīa. † . que dixerūt venturū ſ angelus in pſona christi duodecim apostolox ⁊ † agni †. Et ſ ad beneplacitum meum q lōq̄batur mecū habebāt men-

fides trinitatis diffunditur per ordem quadripartitum.

Nomina. Id est mēoria scox patrū in veteri lege ē in aplis: q⁹ qō illi ꝑ dixerūt futurū hi docēt cōpletū: vl' oēs gētes in fide aplox posite ⁊ dilectiōe eorū. vñ epla nra: vos estis scripti in cordib⁹ nris. Ab oriente. Oriens iudei a q⁹ sol iusticie ort⁹ est: ⁊ in his porte tres: q⁹ in his ꝓmū fides trinitatis nunciata ab aplis ⁊ a ꝓphet̄. Aglo frigide gētes q̄ p⁹ iudeos credidert. Ab austro. i. a claritate fidei q̄ est ab aduētu xp̄i. Ab occasu. i. ab vltima etate mūdi q̄ per helīā ⁊ enoch fidez trinitat̄ recipiet. Murus. Id est fides xp̄i q̄ munit ipsā ciuitatē. hz duodeci patriarchas ꝑ q̄s fūdat: q⁹ illi ꝓmi hāc fidē tenuerūt: ⁊ in illis innituntē gēs q⁹ ad fidem accedūt.

Et in ipsis duodecim. Quaz fidē isti tenent illi vēturā intellexerūt ⁊ prenūciauerunt.

Et q loque. ⁊c. Vidi ciuitatē istā ita munitā ⁊ ornatā ⁊ nō oēs: ibi vidi equales inter se: sed tamē vnumquēq⁹ perfectuz ꝑ modo suo.

de lyra

fuit diffusi⁹ in ꝓncipio libri psalmoruz. ⁊ in ꝓncipio libri Dañ. n In montē magnū ⁊ altū. Per quē designat celū empyreū qō ꝓm sctōs ⁊ doctores est loc⁹ btōx. ⁊ incorꝑalib⁹ hz situ supmū. o Et ondit mihi. hic ꝓfiter describit q̄tū ad pulchrū aspectū. cū dī: p Ciuitatē scām hierlm. sez, supnā. q Descēdentē de celo. nā alē btē descendēt ad resumendū corꝑa. ⁊ cōscādū cis gīā. vt dictū est. s. in ꝓn. ca. ⁊ etiā ibi incipiet stat⁹ perfectus btitudinis electox. Pōt etiaz aliter exponi: q⁹ btitudo celestis nō pōt ab electis haberi nisi pri⁹ quodāmō ad eos descendat in pñti. naz donū gre ꝑ q̄ō efficiūt digni vita btā ē q̄dā inchoatio ⁊ pticipatio gīe. ꝓpt̄ qō in oratione dñica secūda petitio ponit: Adueniat regnū tuū. i. ad nos veniat: q⁹ nō possum⁹ venire ad ipsū nisi pri⁹ ad nos veniat mō dicto. r Habentē claritatē dei. nā claritas btōx q̄tū ad gīā alē ⁊ etiā corꝑis est q̄daz pticipatio dine claritat̄ ꝑ quā bti sibi ꝓformāt. i. Joh. iij. Scim⁹ q⁹m cū appuerit sīles ei erim⁹. ſ Et lumen eius sile lapidi pcioso. i. xp̄o qui dī lapis pciosus. j. Pet. ij. Ecce ponā in syō lapidē sūmū angularē electū pciosū. in btitudine nāe celesti per gīam corꝑis ⁊ alē ꝓformabunt hoi xp̄o. sicut mēbra capiti. t Lāq̄ lapidi iaspidis sic crystallū. notatiui cas⁹ ē ⁊ neutri generis ꝙz accipiunt antiquox: cōpat aūt xp̄s iaspidi. tū ꝓpter pluralitatē colox. ⁊ in xp̄o sūt tres nāe. s. dina ⁊ alia intellectiua ⁊ corꝑ⁹. tū q⁹ iaspis cōfortat visuz ⁊ bti delectant in visiōe xp̄i. nā aspectu sue dinitatis reficiūt interi⁹ ⁊ aspectu sue hūanitat̄ exteri⁹. ꝓm q⁹ dicit Aug. exponēs illud Joh. x. Ingrediet ⁊ egrediet ⁊ pascua inueniet. v Sic crystallū. qō valet ꝙ sitim ⁊ ardorē ⁊ siliter xp̄s ē remediū ꝙ sitim ⁊ ardorē cupiditat̄: eo q⁹ tenuit viā pauptat̄. x Et habebat. Hic ꝓfr describit supna hierlm q̄tū ad ciuitat̄ edificiū. ⁊ ꝓmo in gnāli. ⁊ꝰ magis in spāli. ibi: Et q lōq̄bat mecū. Circa ꝓmū dī: Et habebat murū magnū ⁊ altū. i. spissum ⁊ altū ꝑ quē designat securitas diuine ꝓtectiōis: q̄ maxime relucet in statu supne btitudinis quā null⁹ habēs pōt amittere. y Habētē portas. xij. q̄ sūt observationes mādatox. ꝑ q̄s habet ingress⁹ ad btitudinis statū: Matth. xix. Si vis ad vitā ingredi serua mādata. ⁊ iō sūt. xij. Nā obseruatio decē ꝓceptox decalogi cū duob⁹ ꝓceptis charitat̄ facit ad vitā ingredi. z Et in portę angelos duodeci. nā electox alē deferūt ad celū ꝑ ministeriū angelox: Luce. xvi. Factū est aūt vt moreretur mēdicus ⁊ portaret ab angelis in sinuz abrahe. a Et noīa scripta q̄ sūt noīa. xij. tribuū filiox isral. i. oluz fideliū q⁹ indifferēter admittunt ad regnū sine acceptiōe psonarū. b Ab oriē. porte tres ⁊c. nā ex oib⁹ orbis ptib⁹ colligūt electi itrātes ianuas paradisi. dicūt etiā porte tres ad quālibet orbis partē ꝓncipalē. nā in fide trinitat̄ recipiūt electi ad gīā celestem. c Et murus ciuitat̄ hñs fūdamēta duodecim. i. duodeci articulos fidei. nā ꝓm q⁹ dicit apls Heb. xi. Fides est substātia sperādarū rerū. i. bonoruz celestia q̄ sūt res sperāde. ⁊ in hac diffinitōe fidei accipit substātia ꝑ inchoatione siue fūdamēto: eo q⁹ fundamētū est inchoatio dom⁹. per fidē ꝙo formatā inchoat btitudo celestis in nobis. sicut plenius fuit dictum Heb. xi. d Et in ipsis. xij. noīa duodecim apl'ox ⁊ agni. i. xp̄i. naz. xij. articuli fidei sunt de christo. ser pertinētes ad eius diuinitatē. ⁊ ser ad ei⁹ humanitatez. ⁊ hoc ꝓm cōmunioc distinctionē articulox. Quis aliq̄ distinguāt q̄ttuordecim articulos fidei. septē de dinitate. ⁊ septē de hūanitate. dicunt aūt noīa apl'ox in ipsis fūdamētis scripta. q⁹ ꝓmo publicauerūt fidē xp̄i pdicādo. ⁊ ꝑ ipsa mortēdo. e Et q. xl loq̄bat. Hic ꝓfr describit edificiū ciuitatis celestis magis in spāli. ⁊ ꝓ⁰ ꝓponit intētū. d. Et q loq̄bat mecū. s. angel⁹.

f Habebat mēsurā arūdinē aureā. i. simulē arūdini i figura: q⁹ nō posset esse

Mēsura arūdinis. ꝛc. Jd ē dīna scriptura dei sapia cōpositā q̄ tāgit ꝛ illustrat corda fideliū. At metire. ci. i. secūdū mēsurā daret etiā minoribus intelligētiā ipsaꝝ scripturarū. In qua. po. Quattuor latera: fides: spes: charitas: opatio: q̄ sūt eq̄lia: q; quātū qs credit tātū sperat: quātū sperat tātū diligit: quātū diligit: tātū opat. In q̄dro ergo q; robusta fide: lōganimis spe: ampla charitate: efficaꝝ ope: vel q̄ttuor latera quattuor ꝓncipales ꝟtutes: quarū vna nō debet alīā excedere. in hoīe prudētia appetēdi boni ꝛ vitādi mali: quā seq̄t tēperātia: vt q; voluptatibus hō se retrahat post ḃ fortitudo: vt quod intelligit opet: de hinc iusticia: vt sic suos actꝰ tēperet: ne nimis iustus vl sapiēs sibi videatur.

Per stadia. Stadiū est locꝰ ꝛ cursus ꝛ mensura: ꝛ octo faciunt miliare. notat tendētes ad braui um.

Duodeci mi. Jd ē q; pfecti sūt i fide trinitatꝭ ex q̄ttuor mūdi partibꝰ.

Mēsura hois q. est an. Juxta litterā ostēdit angelū apparuisse sibi in spē hois vt apte denotet eū qui significabat verum angelū. id est filium dei ꝛ verum hominē fuisse.

Et erat. Dixerat in hac ciuitate eē muros ꝛ portas ꝛ fūdamēta: ꝛ ipsos inter se alios maiores alios minores. hic exeḡt murꝰ ipse q̄lis sit. ꝛ q̄lis ipsa ciuitas ꝛ fundamēta: ꝛ porte. Structura muri eius ex lapi. Jd est si aliquis ad hoc instruitur: vt sit defensor aliorum: hoc habet ex fide quam firmiter tenet ꝛ predicat quam iaspis viridis significat: vt sit defensor aliorum. c Murū. Sapientiā denotat: vitrū fidei puritatē que ore ꝓmittit q̄ corde credit. Jaspis. viridis viroꝝ fidei imarcescentē significat: vel iaspis est sanctorum fides non marcescens: sed semper in operis viroꝝ perseuerans.

Saphyrꝰ. Siue serenō celoꝝ q; pcussus radijs solis ardētē emittit fulgorem: significat altitudinē spei sctōꝝ quoꝝ cōuersatio in celis ē: q; et a vero sole inouati ardētiꝰ eterna q̄rūt: ꝛ alios q̄rere docent: dicētes: nostra conuersatio in celis est.

Chalcedoniꝰ. Colorem pallentis lucerne hz fulget sub diuo: in domo obscurꝰ oīuꝝ sculpētiū argumētis resistit: radio solis vel digitoꝝ attriti excandēs paleas ad se trahit significat flāmā interne charitatꝭ sctōꝝ: q; foris despecti: lucent in occulto q̄ charitas in abscondito bona agit: ꝛ in secreto cōsciētie sue q̄ttuꝝ ad hoc q; se celat ꝛ alios opatiōe sua lateat nō lucet. Sz cū alijs ꝓdesse iubet: tūc apparet qd fulgoris habeat intꝰ. Sculpētibꝰ resistit: quia inter aduersa seculi fortis ꝛ insecabilis est: a nullo vinci potest. vel si quis eam vult sculpere ꝛ pingere adulatoria laude: resistit: non ei concedit: quia vanā gloriam cōtemnit: ꝛ hi tales calefacti radijs solis veri. id est x̄pi vel digiti. i. spiritꝰ sancti:

de lyra

gintaquattuor cubitoꝝ: nō posset claudere spaciū predictū nec etiā duodecim mā eius partē nec etiā minimā sez vnū stadiū quadratū nā vnū solum stadium cōtinet centū vingintiquinq; passus ꝛ quilibet passus q̄q; pedes. ꝛ per ꝓis vnū stadiū quadratū. cccxij. cubitos ꝛ dimidiū quadratos ſm maiorē acceptionē humani cubiti. vt patz ex p̄dictis. ꝛ iō dicendū q; hic accipitur mēsura muri ſm ei⁹ altitudinē. q̄ est multo mior q̄ ei⁹ lōgitudo. cuiꝰ mēsura accipit ſm mēsurā spacij. cuiꝰ quodlibet latꝰ est longitudinis duodecim milia stadioꝝ. ꝛ p ꝓis quodlibet latꝰ muri. q̄m contiguat spacio in parte interiori. vt. s. dictū est, ꝓpter qd̄ hic tacet mēsura longitudinis muri: quia sufficienter habet per mensurā supradictaꝝ spacij contenti. dictum est autē. s. q; per murū intelligit securitas beatitudinis. ꝓpter quod eius altitudo dicit centum quadragintaquattuor cubitoꝝ: qui est numerꝰ quadratus. vt dictum est. s. ꝛ signat stabilitatē beatitudinis. sicut corpꝰ quadratū firmiter stat in quolibet latere. ꝓpter qd̄ etiam virtuosus cōparat quadrato. i. ethicoꝝ. m Mēsura hois que est angeli. Per hoc designat q; homines electi ad equalitatē angeloꝝ assumunt: Matth. xxij. Erūt sicut angeli dei in celo. n Et erat structura muri eiꝰ ex lapide iaspide. sicut s. dictū est. per murū intelligit securitas btitudinis. per iaspidē ꝛo ipse christus ꝓpter qd̄ murus dicit de lapide iaspide. nā ipse christꝰ est securitas beatoꝝ a quo nō possūt diuertere nec auelli. o Ipsa ꝛo ciuitas aurū mūdum. Ciuitas aūt est ciuiū vnitas. ideo p ipsaꝝ intelligit societas beatoꝝ. per aurum ꝛo qd̄ ceteris metallis est preciosius: intelligit charitas que p̄ ceteris dei donis est donū excellētiꝰ. ideo dī: Ipsa ꝛo ciuitas aurū mūdū. nā societas supernoꝝ ciuiū vnit feruētissima charitate. ſm q; dī in prosa Superne matris gaudia ꝛc. que ab aliqbꝰ dī eē bti Bꝛg. ab alijs ꝛo Hugonis de sctō victore. in qua subdit: Nec languor hic nec senium nec fraus nec terror hostiū: sed vna vox letantiū. ꝛ vnꝰ ardor cordiū. p Sile vitro mūdo. i. pernitū sicut vitrū qd̄ recipit lumen nō solū exterius: sed etiā interiꝰ. per qd̄ signatur q; societas beatoꝝ in resurrectione penetrata erat in lumine gloríe interius. ꝛ exteriꝰ per gloriā corporis ꝛ anime. q Et fundamenta. Hic cōsequenter describit ciuitas superna q̄tum ad ornamentū fundamentoꝝ cum dicit: Et fundamenta muri ciuitatis omni lapide pretioso ornata. ex quo patz q; non accipit hic fundamentū pro similitudine illius qd̄ in edificijs absconditur sub terra. nam ibi ornamentū nō habet locum: sz accipitur ad similitudinē partis inferioris edificij que tamē apparet sup terram. r Et fundamentū primū iaspis. dictū est. s. q; duodecim articuli fidei intelliguntꝰ per ista fundamēta. inter scr articulos pertinētes ad christi diuinitatē. primꝰ est de vnitate dei qui est ꝓncipiū credētibus: tollendi errores varios gentiliū plures deos ponentiū. ideo per iaspidē designat qui oculos purgat: visum acuit ꝛ confortat. vt dicit libro de ꝓprietatibꝰ rerum. ꝛ ibidem ponit ꝓprietates sequentium lapiduꝝ. ſm q; inferius assignant. s Secundū saphyrus. secundus articulꝰ ē de trinitate personarū cuius fides augmentat corpus ecclesie mystici. qd̄ prius erat in vna gente modica iudeoꝝ. sed modo per fidem trinitatis predicatā se extendit ad multitudinem gentiliū conuersoꝝ. ideo signatur per saphyrum. qui corpus humanū vegetat. ꝛ integra membra cōseruat. t Tertiū chalcedoniꝰ. tertius autem articulꝰ est de opere creatiōis qd̄ soli deo cōuenit. ꝛ valet fides huiꝰ articuli ꝓtra demonuꝝ illusiones. vt non adorent sicut creatores. iō signat per chalcedoniū: qui valet contra illusiones demonū. ꝛ virtutes cōseruat.

quasi cõtrectati palcas. i. peccatores ⁊ fragiles ad se trahũt sibiq; cõligũt.

Smaragdus. Quart⁹ nimie viriditat̃ sup oẽs herbas ⁊ frondes: vt etiã circũfluũ aerẽ reddat viridẽ hui⁹ mꝛta genera ꝙ pciosus repit̃ i scythia regiõe deserta: quos custodiũt grifes alalia leoninũ corp⁹: pedes aũt caput ⁊ alas vt aqle. habẽt quattuor pedes qb⁹ vt leones sup terrã currũt p aerẽ volãt vt aues: q ꝙãt pdictos lapides: nõ sibi ꝙ hoib⁹ auferũt ꝓtra quos arimaspus pgẽs pugnat ⁊ eis aufert. Grifes diabol⁹ q rõm vel fidei gemaz a fidelib⁹ conat̃ auferre. Sed cõtra pugnat pples ille hñs vnũ oculũ id ẽ rõm qui nõ incedũt duab⁹ vijs: nec habẽt dupler cor: christũq; vel fidẽ ei⁹ rapiũt: quarta dicit̃ p pter quattuor euangelia.

Sardonyx. Quint⁹ tricolor: niger i ꝓmo: candidus in medio: rubẽs in sũmo. i. scti in passiõe exteri⁹ rubei: interi⁹ cãdidi sed per humilitatẽ despecti: que quia ex infirmitate corꝓris descendit. qõ quinq; sensib⁹ agit̃ quinta dr. Sardi⁹. Sext⁹ sanguinei coloris vnico lor: martyrij gliã significat. Sext⁹: q; sexta feria crucifix⁹ est xp̃s: Vel sardi⁹ rubee terre hñs speciẽ: significat scẽs q licz cũ mentis sublimes intellectu: tñ fragilitat̃ sue recordant̃: attẽdẽtes se filios ade q rubra terra dr: q sexta die fact⁹ est. vnde ⁊ sardi⁹ sextus inducit̃. Chrysolit⁹. Aureũ fulgorem habet: ⁊ videt̃ scintillas ardẽtes emittere. i. spũalis iter miracula pdicatio aurũ superna sapiẽtia: scintillas quas emittit exhortatiões vel miracula: quib⁹ ad amorez dei ⁊ ꝓximi accedunt significant̃: qõ quia per spiritum sanctũ fit, septimo loco ponit̃. Inde etiã chrysolit⁹ dict⁹ q; fulget vt auruz.

Beryllus. Octau⁹ ẽ pdicatiũ opatio. Lucet vt aq̃ sole pcussa. Grit etiã manũ tenẽtis: q; q scõ iungit̃ ei⁹ cõuersatiõe accẽdit̃. Dicũt ⁊ alij: q; bicolor ẽ viridis ⁊ pallẽs: signt̃ scẽs in cõtẽplatione positos virides: ꝙ cura terrene administratiõis ad pallorem actiue vite redeuntes.

Topazius. Non⁹: quo rarior eo pciosior: ⁊ habet duos colores ex auro: ⁊ etherea claritate: maxime lucẽs cũ splendore solis tangit̃: superãs oĩuz gẽmarũ claritates: in aspectũ suuz singulariter ꝓuocãs aspiciẽtes: quem si plus polis obscuras: si nature relinqs clarior est ⁊ nihil est carius regibus inter diuitias. Cõtẽplatiuã vitã significat: quã sancti reges oĩb⁹ operũ diuitijs ⁊ gẽmis virtutũ preferũt: ⁊ in eã maxime aspect⁹ suos dirigũt: ⁊ tanto ampli⁹ quãto frequẽtius diuina illustrant̃ gꝛa. Ex interna charitate color aureus: et dulcedine cõtẽplationis ethere⁹: que ex attritu seculi sp obscurescit. vir enĩ põt quis simul doloribꝰ attingi: ⁊ tranquilla mente celi gaudia intueri. Vel si polis: quasi si dignitatib⁹ seculi honoras eos ⁊ ornas

quartũ smaragd⁹: qntũ sardõnix: sextũ sardi⁹: septimũ chrysolitus: octauum beryllus: nonũ topazius: decimũ chrysopassus. vndecimũ hiacynth⁹: duodecimũ amethist⁹. Et duodecim porte duodeciz margarite sũt p singulas ⁊ singule porte erant ex singulis margaritis: ⁊ platee ciuitatis aurum mũdũ tanq̃z vitruz perlucidum. ⁊ templũ non vidi i ea. Dominus enĩz deꝰ omnipotens ⁊ templ⁹ illius est: ⁊ agnus. Et ciuitas ñ eget sole neq; luna vt luceãt in ea. Naz claritas dei illuminabit eam: ⁊ lucerna eius erit agn⁹. Et ambulabũt gẽtes i lũmine ei⁹ ⁊ reges terre afferent gloriã suam ⁊ bonorem in illã.

Hyacynth⁹. Undecim⁹: cũ aere mutatur. in sereno pspicu⁹. In nubilo obscurus: significat discretissimos doctores: oĩb⁹ qualitatib⁹: morib⁹ etatib⁹: intellectib⁹ se cõtẽperãtes: vt paul⁹ q dicebat: Sapiẽtiã loquimur inter pfectos. Itẽ: nõ potui vobis loqui ⁊c. Itẽ quis infirmat̃ ⁊c. Item omnib⁹ omnia factus sum vt omnes lucrifacerez.

Amethistus. Duodecim⁹: purpure⁹ mirto colore viole ⁊ rose: quasdaz flãmulas de se effudẽs. Purpure⁹ color signt̃ celestis regni habit⁹ ⁊ angelice societat̃ pncipatũ ad quẽ vẽturi sũt scti. Viola hũilẽ scõz verecũdiã: cuz odore bone opatiõis. Rosa pciosam mortẽ martyrũ: q nõ mõ int̃ se: ꝙ etiã ad inimicos ⁊ p̃secutores flãmas charitat̃ emittũt: Signt̃ igit̃ amethist⁹ celest̃ regni sp mẽoriã i cordib⁹ hũiliũ: ⁊ illã egregiã ñtutẽ: vt etiã p inimicis orẽt: ⁊ de salute eoz curẽt: q ẽ ñt⁹ ñtutũ. Coloz varietas: ñtutũ multiplicitas.

Et duodecim porte. Quasi dixi esse. xij. portas: ⁊ cũ ita sint. xij. ille porte. i. pphete introducẽtes ad fidẽ trinitat̃ ex quattuor mũdi partib⁹ per singulas. i. per instructionẽ singuloz sũt margarite. id ẽ imitatores eorũ: q de quacũq; parte mũdi ad fidẽ trinitatis vocent̃ sũt splendidi virtutibus.

Singule porte. Quasi ad hoc vt essent porte oportuit eẽ margaritas.

Platee ei⁹. au. i. sapiẽtia vel claritate pleni mũdi a crimiali macula.

Vitrũ perlu. Id est nullas sordes in se celãtes: vel quia possunt mali in operibus nequitiam suam velut in speculo cognoscere.

Non eget. Hic egẽt ad scrutiniũ dei⁹ sole ⁊ luna. ibi nõ. deꝰ enĩ plene illuiabit eos. Vel nõ eget sole neq; lune. i. maioribꝰ vl̃ minoribꝰ pdicatoribꝰ.

Et ambulabũt. Tãta erit lux in futuro q vsq; ad finẽ mũdi ambulabũt gẽtes. i. pmouebũt de bono in melius. In lumine. In spe huius luminis: vel per lumen: vel per lucem: vel per radios cognitionis eius.

Reges terre. Id est illi maiores qui regũt terrenitatẽ suam ⁊ aliorũ.

Nicolaus

a Quartũ smaragd⁹. q̃rt⁹ãt articul⁹ est de ope sctificatiõis p grãm q̃ curat casũ pcti mortalis ⁊ dat ñba psuasiua in oõne deuota. iõ significat p smaragdũ qui valet contra morbũ caducũ. ⁊ in causis dat ñbuz psuasiuũ. b Quintũ sardonix. qnt⁹ãt articul⁹ ẽ de ope resurrectiõis corpoz cui⁹ fides hũilẽ facit ⁊ pudicũ. cogitationẽ inferẽdo q corꝓ ẽ corruptibile: ꝙ finaliter ad gloriã resuscitãdũ oz teneri in hũili gestu ⁊ apparatu rõne mortalitatis pñtis. ⁊ mũdũ rõne glificatiõis future. ꝓpter qõ significat p sardonicẽ q facit hũilẽ ⁊ pudicũ. c Sextũ sardi⁹. sext⁹ aũt articul⁹ ẽ de ope glorificatiõis cui⁹ fides generat in aio gaudiũ ⁊ expellit timorẽ: q; cogitãs glificari nõ timet ꝓ xp̃o mori: ꝙ etiã aliq̃n gaudet: Matth. v. Cuz vos oderint hoies ⁊ exprobrauerint ⁊ eiecerint nomẽ vr̃m tãq̃ malũ mẽtiẽtes ꝓpt̃ me: Gaudete ⁊ exultate qm̃ merces vr̃a copiosa ẽ in celis. iõ significat p sardiũ q gaudiũ accẽdit ⁊ expellit timorẽ. d Septimũ chrysolit⁹. Ꝓxim⁹ articul⁹ ꝓtinẽs ad hũanitatẽ xp̃i ẽ de ꝓceptiõe ⁊ natiuitate ei⁹ ex ñgine: cui⁹ fides ꝓfortat hũanã nãm in cõceptione xp̃i ñbo vnitã. ⁊ valet ꝫ timores nocturnos vitioz: eo q; nato xp̃o i nocte medio: dixit angel⁹ pastoribꝰ: Nolite timẽ: Ecce enĩ. ⁊ ibidẽ subdit: Glia i altissimis deo. ⁊ in tra pax hoib⁹ bone volũtat̃. iõ signt̃ p chrysolitũ q ꝓfortat intellectũ. ⁊ p ꝓxiis naturã hũanã per intellectũ ab aliis animalib⁹ distinctam. i. metaphysice ⁊ expellit timores nocturnos. e Octauũ beryll⁹. secũd⁹ articul⁹ est de passiõe xp̃i morte ei⁹ ⁊ sepultura. cui⁹ fides iuictũ reddit i tribulatoĩb⁹ hui⁹ mũdi. i. Pet. iiij. Xpo signt̃ in carne passo ⁊ vos eadẽ cogitatiõe armamini. iõ signt̃ p beryllũ q cõtra lites iuictũ reddit. ⁊ sic mitẽ facit ⁊ benignũ. f Nonũ topaci⁹. tertius articul⁹ ad hũanitatẽ xp̃i ptinẽs ẽ de desertis aie ei⁹ ad inferos. cui⁹ fides valet ꝓtra picula a demonib⁹ inferẽda: q; p hũc descensũ fuerũt spoliati. ⁊ potestas coz diminuta. iõ significat p topaciũ q valet ꝫ irã. i. ꝓtra lunaticas passionẽ q̃ frequẽter p demones iratos excitat̃ vl̃ augmentat̃. g Decimũ chrysopassus. q̃rtus ñbo articul⁹ ẽ de resurrectiõe xp̃i que ẽ cã nre resurrectiõis future. ꝓpter qõ fides ei⁹ valet cõtra corruptionez corꝓris ⁊ aie p petrũ. nã ois corruptio tollet̃ in resurrectiõe xp̃i. iõ designt̃ per chrysopassum q valet cõtra lepraz. h Undecimũ hiacynthus. quint⁹ articul⁹ ẽ de ascẽsione xp̃i ad celos in hũanitate assũpta. cui⁹ fides dat vigorẽ fidelib⁹. vt ipsũ

se obscuras: q; ꝓtẽplationi min⁹ vacãt: vel miꝛis meriti sũt. Et sic in ocatuo actiua vita: sic in nono cõtẽplatiua q̃ est angeloz: quoz sũt nouẽ ordines. Dicũt qdã q; oĩuz lapidũ colores hz. vñ ⁊ nomẽ habet. q; pan. i. oẽ ⁊ luenit̃ i insula egypti: q̃ dr topaçon: signt̃ scõs oĩb⁹ coloribꝰ ñtutũ fulgidos.

Chrysopassus. In india nascit̃: viridis auree q; mixture. Quidã etiã purpure⁹ cũ gutt̃ aureis signt̃ eos q viroꝛez eterne patrie charitate merẽt̃: ⁊ aliam purpurã martyrij oñdũt: ⁊ q; exẽplũ vñi sequũt̃ in india. i. ꝓpe oztũ solis sunt: ⁊ cũ xp̃o regnare expectãt. In denario nũero sũt: ⁊ decalog⁹ implebit̃ p dilectionez q̃ nõ finit̃: igit̃ in chrysopasso: op⁹ martyrij signat̃: ⁊ pmiũ. Chrysos on aurum: passos porrum dicitur. esaia. 60

Hyacynth⁹. Undecim⁹: cũ aere mutatur. in sereno pspicu⁹. In nubilo obscurus: significat discretissimos doctores: oĩb⁹ qualitatib⁹: morib⁹ etatib⁹: intellectib⁹ se cõtẽperãtes: vt paul⁹ q dicebat: Sapiẽtiã loquimur inter pfectos. Itẽ: nõ potui vobis loqui ⁊c. Itẽ quis infirmat̃ ⁊c. Item omnib⁹ omnia factus sum vt omnes lucrifacerez.

Amethistus. Duodecim⁹: purpure⁹ mirto colore viole ⁊ rose: quasdaz flãmulas de se effudẽs. Purpure⁹ color signt̃ celestis regni habit⁹ ⁊ angelice societat̃ pncipatũ ad quẽ vẽturi sũt scti. Viola hũilẽ scõz verecũdiã: cuz odore bone opatiõis. Rosa pciosam mortẽ martyrũ: q; nõ mõ int̃ se: ꝙ etiã ad inimicos ⁊ p̃secutores flãmas charitat̃ emittũt: Signt̃ igit̃ amethist⁹ celest̃ regni sp mẽoriã i cordib⁹ hũiliũ: ⁊ illã egregiã ñtutẽ: vt etiã p inimicis orẽt: ⁊ de salute eoz curẽt: q̃ ẽ ñt⁹ ñtutũ. Coloz varietas: ñtutũ multiplicitas.

Et duodecim porte. Quasi dixi esse. xij. portas: ⁊ cũ ita sint. xij. ille porte. i. ꝓphete introducẽtes ad fidẽ trinitat̃ ex quattuor mũdi partib⁹ per singulas. i. per instructionẽ singuloz sũt margarite. id ẽ imitatores eorũ: q de quacũq; parte mũdi ad fidẽ trinitatis vocent̃ sũt splendidi virtutibus.

Singule porte. Quasi ad hoc vt essent porte oportuit eẽ margaritas.

Platee ei⁹. au. i. sapiẽtia vel claritate pleni mũdi a crimiali macula.

Vitrũ perlu. Id est nullas sordes in se celãtes: vel quia possunt mali in operibus nequitiam suam velut in speculo cognoscere.

Non eget. Hic egẽt ad scrutiniũ dei⁹ sole ⁊ luna. ibi nõ. deꝰ enĩ plene illuiabit eos. Vel nõ eget sole neq; lune. i. maioribꝰ vl̃ minoribꝰ pdicatoribꝰ.

Et ambulabũt. Tãta erit lux in futuro q vsq; ad finẽ mũdi ambulabũt gẽtes. i. pmouebũt de bono in melius. In lumine. In spe huius luminis: vel per lumen: vel per lucem: vel per radios cognitionis eius.

Reges terre. Id est illi maiores qui regũt terrenitatẽ suam ⁊ aliorũ.

delyra

sequãt̃ tãq̃ mẽbra ei⁹: Col. iij. Que sursũ sũt sapite ⁊c. ꝓpter qõ significat p hiacynthũ q dat mẽbris vigorẽ ⁊ salutiferũ facit saporẽ. i Duodecim⁹ ametistus. sext⁹ articul⁹ ẽ de aduẽtu ad iudiciũ in q̃ apparebit xp̃s in forma hũanitat̃ gliosa: cui⁹ fides reddit hoiez sollicitũ ⁊ vigilez vt in illo tremẽdo iudicio de fact̃ dictis ⁊ cogitationib⁹ suis possit reddere rõnẽ. iõ signt̃ p ametistũ q facit vigilẽ ⁊ expellit malã cogitationez. l Et duodecim porte. Hic ꝓfr agit̃ de ornamẽto portarũ. cũ dr: Duodecim margarite sũt p singulas. s. portas. Iz aũt margarita sit nomen vni⁹ spei q̃ gallice vocat̃ perle. tñ hic ⁊ in plurib⁹ locis sacre scꝛpture accipit̃ gnãliter ꝓ q̃libet lapide pciosꝰ. q̃les aũt sint lapides istarũ duodeci portarũ nõ exꝑmit̃. propter qõ ꝓbabiliter videt̃ q; sint ciusdẽ spei cũ duodecim pdictis. ⁊ etiã ciusdẽ significatiõis. m Et platea ciuitat̃ ⁊c. Hoc iã expositũ ẽ s. n Et templũ. Hic ꝓfr describit̃ supna hierlm q̃tũ ad dei cultũ. Ad cui⁹ intellectũ sciẽdũ q; cultus dei⁹ tpe veteris testamẽti fuit figuralis respectu cult⁹ qui obscurat̃ tpe noui. l. Coꝛ. x. Ola in figura cõtingebãt. illis cuit⁹ ñbo testamẽti noui ẽ suo mõ figuralis respectu cult⁹ celestis. nã militãs eccl̃ia repsentat, put põt celestia pconia. vñ dr i illa ꝓfa: Supne mꝛis gaudia: repsentet eccl̃ia. q̃ quidẽ repsentatio fit in tẽplo materiali ⁊ per corpalia obsequia. status ñbo supne btitudinis nõ est figuralis alicui⁹ expectati vel nõ habiti. nam deus clare videt̃ ibi ⁊ psentialiter habet̃ ⁊ venerat̃. ꝓpter qõ dicit beat⁹ ioãnes: Et tẽplũ nõ vidi in ea: quia deꝰ nõ colit̃ ibi p figuralia sz in sua psentia iõ subdit: o Dñs enĩ deꝰ oipotẽs tẽplũ illi⁹ est ⁊ agnus. nã bti reficiũt̃ inter⁹ in aspectu diuinitatis. ex terio⁹ ñbo in aspectu hũanitat̃ xp̃i. ⁊ sic vtrãq; naturã colũt ⁊ adorãt in q̃ctũ hũanitas est diuinitati cõiuncta. p Et ciuitas non sole neq; lune. id est illustratione corꝓrali. q Nã claritas dei ⁊c. quia perfecte electi, illustrãtur. r Et ambulabunt gẽtes, id est electi. s In lumine eius. nam omnia faciunt ex illustratione dei. t Et reges terre afferent ⁊c.] rex dicit̃ a regendo. omnia ñbo corꝓralia ⁊ homines per angelos sanctos administrant̃ ⁊ regunt̃. ꝓpter qõ hic ⁊ in pluribus alijs sacre scripturę locis angeli reges terre dicũtur. ex electis ñbo qui per coz administrationẽ ad beatitudinẽ deducũt̃ eorũ glia augmentatur. ⁊ sm hoc afferre gloriam suam in supernam hierusalem hic dicuntur.

Et porte

Et porte. In pñti aliqñ subtrahit pdicatio:ne fures intrēt ꝛ oculcēt dum nox est.i. locꝰ insidiarū: ſz qz ibi dies ppetua: ꝛ ois timor auferetur.

Afferent: Ad similitudinē victorꝝ qui spolia in suas vrbes ferunt.

Nō intrabit. Dicta hōestate ciuitatꝭ ne qsqꝫ falsus frat ad aliquē horꝝ graduū ptingere pſumeret: determinat q sūt itraturi: q nō. C.XXII.

Ostendit.

e Postqꝫ situ ciuitatꝭ dignitatē eius
esaie.60.c. ꝛ muros ꝛ fundamenta oñdit: describit refectionē quā deꝰ ciuitati pbuit: ꝛ i pñti ꝛ maxime in futuro.

In pñtia veitatꝭ vel in imitatiōe vite agni: q ppo suit nobis in se exemplū.

Fluuiū. Id est: aquā fluētē. i. eternā btitudinē. In specie aque notat per ablutionem baptismi ad hoc peruenisse.

De sede dei. Id est de illis in qbꝰ pncipaliter sedebit deus: quia in illis maxie est: ꝛ p istructionē eoꝝ minores coronabunt.

Ex vtraqz par. fluminis lignū. Citra flumē
a i. in hac vita habemꝰ lignū. vite. i. corpꝰ ꝛ sanguinem xpi: i qbꝰ reficimur: vltra flumen. i. in futuro habebimꝰ ipsuz pſentem. Vel p citra flumē accipiamus tps ante baptismuz p vltra illud qd fuit post baptismuz: vt denotemꝰ
gal.5.d. fideles: ꝛ in veteri ꝛ i noua lege saluatos p xpm: qd significauit moyses q duxit filios israel vsqꝫ ad flumen iordanis ꝛ iesus filius naue qui de flumine iordanis duxit eos in terram promissionis.

Lignū af. fru. Quasi ipse refectionē dat: ipse etiam dat eis qui parent eos quibus ipse reddat: ꝛ hoc est afferens. f. d.

Lignuz. alia littera lignuz vite reddens fructuz suuz per duodecim mēses. i. per duodecim apostolos: quia christus dies ꝛ annus: apostoli horꝛ vel mēsꝭ vt ibi dicitur: nonne. xij. horꝛ sunt diei q. d. vos estis subditi mihi: ꝛ mihi pñdenduz est non vobis: ꝛ alia ligna sunt ibi reddentia fructū suum. i. sancti qui reddēt pro meritis premia sibi subditis.

Fructus duo. Id est: pphetas ꝛ apostolos in fide trinitatis per quatuor mundi partes fructificantes.

Et folia. Quasi ꝛ qꝫ christus reddet fructum: hoc erit sic: q apostoli ꝛ post eos alij etiaz spargēt folia ipsius christi. esaie.60.d

Et dixit mihi. Sicut in principio posuit cōmendationem visionis: sic etiam iam ad vltimū ponit.

Dñs deus spirituum pro. Et bene debes credere quia ille qui in potestate habet dona spirituꝫ sancti per quez locuti sūt omnia prophete dixerūt. b apo.1.b.

Angelū suuz ostendere tē. Sicut angelus ioanni sic ioannes cōmēdat discipulis suis. q. d. nō ppter me facta est hec annunciatio mihi: sed vt vos mihi credatis.

De lyra

ps.lvij. Et abstrahit iustꝰ cuz videbit vindictā: manꝰ suas lauabit i sanguine pecca- .s.j.et

† ad videndum ꝛ laudandū deum intellectus ꝛ affectus † hoc de futuro

Et† portē eius non† claudent† per
† per aliquam aduersitatem
noctem. Nox enim nō erit illic.
† in ipso futuro † .i. representabunt deo pñi† † glorificatas gentes† † .i. puritatē cōscientiaꝝ gentiū
Et† afferent† gloriā ꝛ† honorem
gentium in illam. Non itrabit i
† vel ea† † cū alijs p cōfessū ligatū quātū ad pnā corditis
illaz† aliquid coinquinatum aut
† .i. aliqd criminale† † quātū ad peccatū opis† † mēdaciuz facit q in mēdacijs inuenientis delectat † vel quātū ad peccatum oris
abominationem† faciēs† ꝛ mēn-
† quasi quid per singula. nemoꝰ intrabit nisi
daciū: nisi qui scripti sunt i libro
† .i. humanitatis per quā dabitur
vite agni. C XXII.

† eternā beatitudinē

Ostendit mihi† flumē
† qz refrigerset post laborē ꝛ eternaliter viuificat† † qz eternaliter fulgebunt
e
†aque vite† splenditiuz

† propter corditis ꝛ corporꝭ trāsparentiā † .i. de meloribus qui sunt sedes dei in minores
tanqz† crystallū pcedentē† de se
† .i. in cōmuni eoꝝ qui latiori via incesserūt
de dei ꝛ agni. † In medio platee
† in via ꝛ patria beatitudinis
eius. Et ex vtraqz† parte flumis
† xpi† † mercedem imortalitatꝭ † eternaliter
lignū vite† afferēs† fructus duo
† per singulos ctates vel assidue
deci per mēses singulos reddēs

† refectione† † .i. precepta xpi que tegūt ꝛ ornāt fructū † † si implētur
fructum suū: ꝛ† foliā ligni ad† sa-
† † .i. subtractio gratie non fiet amplius † peccatum ppter qō meretur maledictionem
nitatem gentiuz. Et† omne male
† † .i. eternaliter regescet de† trinitas ꝛ xpi hō i illis
dictum nō erit ampli†. † sz sedes
† † nō timoris sz dilectiōis
dei ꝛ agni in illa erūt: ꝛ† serui ei†
† nullo mō inq etabūt† † nō enigmate vt nūc sz sicē
seruient illi. Et† videbūt faciem
† † dei vocabūt† ꝛ agni† † .i. in apto: sicut i opato eum
eius: ꝛ† nomē eius in† frontibus
confessi sunt. † aliqua ignorātia
eoꝝ. Et nox vltra nō erit: ꝛ nō
† .i. doctria veris legis: vt alicui† mediocris pdicatoris
egebūt† lumine lucerne: neqz lumine solis: quoniā dominꝰ deꝰ
† lumine aliox † cum eo
illuminabit illos: ꝛ regnābūt in
† q repugnat ad egere lumine aliox† † idem angelus qui cetera ostenderat
secula seculoruz. † Et dixit† mihi:
† † .i. gegd. obis ꝛ figuris ostēdit mihi † qz adipleb antur† .i. habilis gbꝰ fides adhibeatur
Hec† uerba† fidelissima sunt ꝛ ve-
ra. Et dominus deus spirituum
prophetaꝝ misit angelum suum
† nō regibus nō philosophis† nō timore† † quia nō possunt remanere inexpleta
ostendere† seruis suis† q† oportet
† ꝛ vere cito fient qz ipse dicit:
fieri cito. Et† ecce† venio velociter.
† ꝛ hoc dixit tb catus ꝛc. † opere pplet
Beatꝰ q custodit verba pphetie

toris: ꝛ qñ appetitꝰ iste moderatꝰ ē i btis ſm regulā dine iusticie. iō ſm hoc est ibi māsuetudo. Nonꝰ ē fides: q si accipiaꝫ vt ē virtꝰ theologica nō est in pria cū sit de nō apparētib⁹: Heb. xi. sz ci i pria succedit visio clara. sit aūt accipiaꝫ fides ꝓ fidelitate sic ē i btis marie. Decimꝰ ē modestia q excellēter est i pria. nā vires iferiores aie sūt oino supioribꝰ subiecte. Undecimꝰ ē otinētia. ē āt otinēs q concupiscētias iordinatas patit: sz ab eis nō deducit ꝫ passiones fortiter se tenēs. hmōi vo concupiscētie nō sūt i pria: pp qd nō est ibi otinētia qntū ad concupiscētias pati. tñ est ibi qntū ad nō deduci. nā bti nō pñt i aliqd malū flecti. Duodecimꝰ ē castitas: q put ipsa portat mūdiciā est in pria. nā in eā nō itrat aliqd coinqnatū: vt dcm est. s. p Per mē. sin. r. fru. suū. mēsis apud hebreos icipit a pma lunatiōe: ppter qd nouitatē designat: p singulos itelligit otinuatio: ꝛ sic p mēses singulos itelligit ecnitas huiꝰ fructꝰ: qz semp manet i sua nouitate ꝛ sua duratiōe: ꝛ hoc mō dī Esa. vltō. Et erit mēsis ex mēse: ꝛ sabbatū ex sabbato ꝛc. q Et so. li. ad sa. gen.

Per folia itelliguntur ꝝba et ſm cōem modū loquēdi. g folia ligni sūt ꝝba xpi i euāgelio otēta: q sūt ad sanitatē gētiū. nā p pdicationē euāgelij gētes p orbē dispse uerse sūt ad xpm. r Et oē. Hic ꝓfr describit ꝓtuaruz exercitiū. Circa qd sciēdū q i quiuis carnalibꝰ solēt horꝛ relaxare liguas suas ad blasphemias ꝛ quitia: ppter qd diues epulo positꝰ i iferno magis cruciabat in ligua: Luce. xvj. Hoc aūt remouet a quiuio celesti: cū dicit: Et oē maledictū nō erit in ea amplius: sz gratiarū actio ꝛ vox laudis. s Sz se. dei ꝛ a. i il. erūt. nā ibi marie relucet eoꝝ maiestas. t Et s. e. s. ageli sci ꝛ bti. u Seruiēt illi. exequēdo qcqd placitū est ei. x Et vi. fa. eiꝰ. clare ꝛ apte. y Et no. eiꝰ i f. e. i. manifeste patebit oibꝰ q sint serui eiꝰ. z Et noxꝰ vl. nō erit ꝛc. hoc expositū est. s. hic tñ repetit ad maiorē assertionē: ꝛ quia seruire deo ē regnare. iō segt: a Et re. i se. se. i. eternaliter a pte post. b Et dixit mihi. Hec est vltima pars ꝓncipalis huiꝰ libri q ponit i fine p modū epilogi in quo ꝓmo ponit huiꝰ libri cōmēdatio. secūdo pscriptoꝝ breuis recitatio. ibi: Qui nocet. tertio dictoꝝ ꝓfirmatio. ibi: Cōtestor eni. Circa primuz dī: Et dixit mihi: angel⁹. c Hec verba. a te scripta. d Fidelissima ꝛ vera sūt. Nā a pma ꝝitate ꝓcesserūt. iō subdit: e Et dñs deꝰ spirituuz ꝓphetaruz. Iz vnus spiritꝰ sanctus tangat mentes omniuz ꝓphetaruz. tamen effectꝰ eius sunt multi ꝛ varii in mentibꝰ ipsoꝝ. f Ostēdere seruis. per ioānez. g Que oportet fieri cito. q: sunt preordinata a deo: cuius ordinatio non potest frustrari. ideo subditur: h Et ecce venio velociter. ad ipsam implenduz: ꝛ sic apparet huius libri veritas. iº tāgit eiꝰ vtilitas: cū dicit: Beatus qui custodit. tertio eiꝰ auctoritas ex pte scriptoris: cuz dī:

Et ego

Et postq̃ ⁊c. Hic dat nobis intelligere: q̃ p̃ his in veneratiõe de/bemus cũ hic: nec tm̃ eũ: sz deũ adorare: ⁊ p̃ obseruãtiã v̊boꝝ libri: parifica tionẽ angeloꝝ ꝓseq. Et fratrũ tuoꝝ p. ⁊c. Mõ sunt a munere p̃phie alieni putãdi: qui habẽt gratiaz interpretandi: vt aug. hiero. ambro. grego.

Qui nocet ⁊c. Quia posset obijci: q̃ malũ eẽt p̃phetare malis cum grauiꝰ essent inꝫe puniẽdi dictuz est sibi. ne ideo ces/set: quia iustum est.

Qui in sordi. Alia lfa. Qui i sordibꝰ est sor/descat adhuc ⁊ iustꝰ iusti/ficetur adhuc.

Beati qui la. Quia dixerat nocẽs noceat: sor/dens sordescat: ne aliquis malus diceret: cũ sim ma lus q̃re me pẽiteret dicit: nõ solũ beati sũt: q̃ maio/rem recipiũt p̃secutionez: sed etiã illi q̃ ꝓtaminaue/runt stolas suas q̃s i baptismo acceperũt: si deide lauerint eas: ⁊ eos peccat se peniteat.

Ego iesus. Cõmẽdauit libꝝ̃ p̃ angelũ: per sui dignitatẽ: mõ ẽt p̃ au/

Nicolaus

a Et ego ioanes ⁊c. q̃ adhuc viuẽs i terris fuit maioꝝ hoie: par angelis: p̃pẽ qõ angelus renuit ac cipere reuerentiã quã sibi voluit exhibẽ: cuz dr: Et postq̃ audissem ⁊c. ⁊ ps lfa. 4ᵒ tãgit huiꝰ libri ali qualis itelligibilitas: cuz dr: b Et dixit mihi ne fi. ⁊c. i. non occultes oĩo itellectũ v̊boꝝ: p̃pter qõ i plibꝰ locis ponunt aliq̃ satꝭ plane ex qbꝰ apit̃ via studiosis ad alia itelligen da aliq̃r. saltẽ i multꝭ: sic superiꝰ declarauí in locis suis. c Tps enim p̃pe ẽ. ipletõis scptoꝝ. d Qui nocet. Hic iterponit breuis recitatio p̃scriptoꝝ. nã supiꝰ actũ ẽ de distinctiõe electoꝝ ⁊ reprobo/ꝝ: ⁊ q̃ntuz ad ꝑ dr: Qui no/cet. peccãdo ꝛtra p̃primũ. e Noccat adhuc. i. no/cebit: ita q̃ ponit hic opta tiuus p̃ indicatiuo: ⁊ logr̃ de reprobis p̃sciꝫ q̃ moriũ tur in pctõ mortali. f Et q̃ i sor. ẽ. peccãdo i seipsũ. g Sordescat ad/duc. i. sordescet. h Et q̃ iu. recte viuẽdo ad p̃primũ. i Justificẽ adhuc i. iusticiã faciet: ⁊ logr̃ de iustꝰ p̃destinatꝰ q̃ decedũt i gꝛa finali. k Et scũs. viuẽdo mũde ad seipsũ. ꝛõi supioribꝰ frequẽter dictũ ẽ de retributiõe bonoꝝ ⁊ reprobo/ꝝ: ⁊ q̃ntuz ad ꝑ dr i psona xpi. l Ecce ve. ci. ⁊c. ⁊ q̃ ꝑ possit. ostẽ dit. d. m Ego sũ alpha ⁊ o. i. cã effectiua ⁊ finalis oĩuz: sic alpha ẽ p̃ma lfa greca ⁊ o vltia. n Beati q̃ la. sto. suas. ags pnie i pñti. Q̃ aũt i ali/qbꝰ libris subdit: In sanguine agni. nõ ẽ de textu: nec hꝫ in antiqs biblijs. o Ut sit p. eoꝝ i li. vi. i. i futuro fruanꝫ xp̃o: cuiꝰ diuinitate reficiunẽ dũ interiꝰ ⁊ eiꝰ hũanitate exteriꝰ. p Et p p. in. ci. i. p obseruatiões mãdatoꝝ i trãt ad vitã eternã. q Foris ca. i. gulosi ⁊ detractores ꝫ bonos latrantes. r Et ve. i. luidie veneno pleni. s Et ipu. i. seipsos ificiẽtes. t Et ho. co/porales ⁊ spũales. u Et ido. ser. qõ ẽ pcm̃ directe ꝫ deũ. x Et ois q̃ a. ⁊ fa. mẽ. ille amat q̃ delectaꝫ mẽdacia, pferẽdo: sz hypocrita facit mẽdaciuz. nã hypocrisis ẽ mẽdaciũ i facto. y Ego iẽs mi. an. m. te. vo. hec. s. puni/tionẽ maloꝝ ⁊ p̃miationẽ bonoꝝ. z In ec. q̃ sũt p orbẽ vniersũ. ȝ in supioribꝰ dcm̃ ẽ frequẽter de xp̃i excellẽtia: ⁊ q̃ntũ ad ꝑ subdit i eiꝰ psona. a Ego sũ ra. ⁊ ge. da. i. de radice Jesse. sic dauid ẽ de genere eiꝰ q̃ntuz ad hũanitatẽ. sm̃ qõ dr Esa. xi. Egredietꝫ virga de radice iesse ⁊ flos de radice eiꝰ ascẽdet ⁊c. q̃ flos ẽ xp̃s sm̃ sensuz lfalẽ: sic diffusiꝰ fuit ibi dcm̃. b Stel la splẽ. ⁊ ma. q̃ntũ ad diuinitatẽ illustrãs oẽm hoiez veniẽtẽ i hũc mũdũ: Job. i. c Et spi. ⁊ spõ. di. veni. nõ ꝑ ẽ vera lfa: ⁊ sic hũt libri correcti. di cit aũt spũs scũs xp̃o. d Veni. s. ad iudiciũ ad iustos p̃miãdũ: qõ dupl̃r põt itelligi. Uno mõ: q̃ facẽ iustos ꝑ dicẽ: q̃ p̃miari desiderãt a xp̃o iudice: eo mõ loquẽdi q̃ dr Ro. viij. Spũs postulat p̃ nobis gemitibꝰ ienarrabilibus. i. postulare facẽ: sm̃ oẽs expositores catholicos. Alio mõ: q̃ sicẽ filiꝰ miſ

† ſ qui nihil falſum ſoleo vobis dicere ſ verba libri huiꝰ. Et ẽgo ioãnes audiui ⁊ ſ figuras vidi hec. Et postq̃ audiſſem ⁊ vi ſ i. humiliaui me diſſem: cecidi vt adorarem ante † ſ quaſi pro hac cã pedes angeli q̃ mihi hoc †ostẽde/ †ſ caue †ſ propter humanam naturã i xp̃o exaltatã bat. Et dixit mihi: † Uide ne †ſ fe ſ q̃ vnius dei ceris. Conſeruus tuus ſuz. ⁊ fra †ſ. i. p̃dicantiũ †ſ. i. predicantibꝰ obedientiã p̃phetie trum tuorum † p̃phetaꝝ: ⁊ eorũ qui ſeruãt verba libri huius. Be †ſ ne ſigilla ueris ſed palam pone omnibus um adora. Et dixit mihi: † Ne ſi/gnaueris verba p̃phetie libri hu †ſ. i. quo ois negrere ffes †ſ q̃ mali iferẽt bõis iferant ius: † Tẽpus enim prope eſt. † Qui †ſ. i. poſt oſtenſionẽ libri † ſ id eſt in p̃pa negocia nocet noceat † adhuc: ⁊ q̃i in † ſor † ſ mod̃ p̃miſſiuus nõ impatiuus iuſto iudicio dei dibus ẽ † ſordeſcat adhuc. Et q̃i ſ. i. bonũ inferẽs aliꝭ ipenſius inferat ſ in ſe iuſtus ẽ iuſtificet adhuc: ⁊ ſanctus ſ vel iuſticiã faciat alia littera † ſ vere tps ẽ breue ſanctificet adhuc. † Et eccẽ venio ſ ſcz cito: ⁊ merces mea mecũ ẽ: redde †ſ vel ſm̃ † ſ vni plus: alij minus re vnicuiq̃ † iuxta † opa ſua. Ego † ⁊ poko facẽ q̃: ego ⁊c. † ſ oiuz rex † ſ oiuz creaturaꝝ ſuz † alpha ⁊ o. † prim̃ ⁊ † nouiſſi/ † ſ a quo oia ceperũt †ſ in quo oia ꝓſummantur mus † principiũ ⁊ † finis. Beati q̃ lauant ſtolas ſuas in ſanguine †ſ ita dico lauãtur ⁊c. † ſ vt poſſint edere de ligno vite agni: † vt ſit põteſtas eoꝝ † i ligno ſ. i. fidem doctorum vite: ⁊ pr̃ portas intrẽt in ciuita/ †ſ ſed ſũt † ſ oblatrãtes ⁊ immundi † ſ ad litteraz tez. † Foris aũt † canes ⁊ † venefici ſ sunt hi miſeri ⁊ illi b ⁊ ipudici ⁊ homicidẽ ⁊ idolis ſer/ ſ audiendo ſ inuenit uientes: ⁊ omnis q̃ amat ⁊ facit ſ ⁊ mihi hoc eſt credẽdũ q̃. mendacium. Egõ ieſus miſi an/gelum meuz teſtificari vobis hec †† ⁊ mihi hoc ẽ credẽdũ q̃. † cũ ⁊ ab eo gẽit ⁊ † ſuſtẽ i eccl̃ſijs. † Egõ ſum † genus ⁊ † ra tamen q̃ †ſ. i. huius mundi nocte illuminans dix dauid: † ſtella ſplendida ⁊ ma ſ vel ſponſus ⁊ ſponſa tutina. Et ſpiritus ⁊ ſpõſa dicunt ſ ad noticiã libri †† libꝝ̃ intelligit † ſ alijs † ſ ad noti/ciam eorum que in hoc libro ſunt veni. Et q̃i † audit † dicat † veni † ſ õſiderat credẽ xp̃o † p̃ ꝑz fidẽ † ſe p̃pãdo ⁊ voled̃o Et q̃i † ſitit † veniat ⁊ q̃ vult † acci †† ſine põcio meritoꝝ †ſ quaſi angelus teſtificatus eſt mihi ⁊ ſi militer ego conteſt. ⁊c. piat aquã vite † grãtis. † Cõteſtor eni omni audienti v̊ba prophe/ † hoc. i. conteſtor † ſ vt terrorem inde ſoueat tie libri huius. † Si q̃is † apponet ſu eritad hec: apponet deꝰ ſup illũ ſ de pbialis † ⁊ tubis plagas ſcriptas i libro iſto. Et ſi q̃ ſ. d. excõ/ q̃s diminuerit de v̊bis libri p̃phe municationis ſ cauete vobis quia ego venio tie huiꝰ, auferet deꝰ pt̃e eiꝰ de li/ moniũ phibet iſtoꝝ. Etiã: venio bro vite: ⁊ de ciuitate scã: ⁊ de his †† cõuerſio ad deũ ⁊ iã q̃i ꝑa ſũt oia ⁊ q̃ mutat ex/cõmunicat † ſ ad remunerãdũ ſ vel dñe ⁊ noli tardare q̃ ſcripta ſt i libro iſto. Uic q̃ teſti cito. † Amẽ. † Ueni domine ieſu. ſ ſicut ſupra incepit a gratia ita finit. Gratia dñi nr̃i ieſu chriſti cum omnibus vobis. Amen.

Finit liber apocalypſis beati Joannis apoſtoli.

ponat obſtaculũ. l Cõteſtor. Hec ẽ vltima ps i q̃ ponit p̃dictoꝝ cõfir/matio: q̃ nihil ibi ꝓtinet ſupfluũ aut diminutũ. ió ſubdit: m Si qs ap. ad hoc. ſ. diſcrepãtia a v̊itate euãgelij: ſic faciebãt ebion ⁊ cherint̃ hereticiq̃ tpe illo addebãt aliq̃ diſcrepãtia a v̊itate euãgelij: ⁊ aliq̃ diminuebãt de eiꝰ veritate: dicẽtes xp̃m ante mariã nõ fuiſſe. p hoc tm̃ nõ excludit q̃ poſ/ſint aliq̃ dici licite: q̃ faciũt ad declarationẽ ſacre ſcripture: ⁊ ſic fecerũt doc/tores ſcõi. n Dicit q̃ te. p. iſtoꝝ. ſ. xp̃s. o Etiã: venio cito. ad iudiciuz cuilibet i morte. nã q̃lis vnuſq̃ſq̃ inuenit i morte: talis p̃ſtabit i iudicio. ge/neraliter aũt veniet oĩbꝰ ad iudiciũ in gnãli reſurrectiõe. p Ueni dñe ie/ſu. hoc dicit ioãnes ꝛformãdo ſe ſpũi ſancto ⁊ eccl̃ie. ideo ſubdit eiꝰ oĩo p̃ro oĩbꝰ fidelibꝰ: cũ dr: q Gꝛa dñi nr̃i ihu xp̃i cũ oĩbꝰ vobis. Amen.

Ꝓpro expeditiõe huius operis necnon ad intelligentiã oĩuz in eo poſi/toruz: ſcias in primis o lector q̃ p̃ro faciliori inuentiõe aliquoꝝ que remit/tunt̃ in aliꝭ locis requirenda: apposite ſunt aliq̃ ad quotas allegatas he littere. a. b. c. d. e. f. aut. g. v̊bi gꝛa: in ſecundo libro Paralypomenon. ca. xxxij. in verbo Inſup ⁊ clamore ⁊c. vbi ſequit: Et iſta verba pleniꝰ ꝓtinen tur. iiij. Regũ. xviij. f. ⁊. g. ſiliter in multis aliꝭ locis: p̃cipue Regum ⁊ Paralypomenon. Hec eniz lfe q̃ntũ ad p̃poſitũ ſufficit: nil aliud indicãt q̃ talẽ aut talẽ capituli partẽ: cũ q̃dlibet capitulũ in. vii. particulas cõples p easdẽ diſtinguat. Inſup etiã ſcias q̃ characteres iuenies in textu ⁊ i po/ſtillis tali ſigno ⁋ : ⁊ q̃q̃ in poſtillis non ſint illa omnia textus verba que ſignata fuere ⁊ cõprehenſa cũ illo charactere in textu: ſz tm̃ p̃ncipiũ textꝰ: tamẽ ſcias exponentꝫ ola illa cõprehendere debere que ꝓtinet ⁊ amplectit dictus character in textu. Hec aũt facta ſunt ne bis eadem res dicat. Fru/ſtra eniz fit per plura quod poteſt fieri per pauciora. Finis

esa. 44. a. ⁊. 61. b ⁊ d.

ꝑ. 19. b:

c

5 l. a.

1. ioan. 3. b

¶ Incipit libellus editus per magistrū Nicolaum de lyra ordinis minoꝝ theologie ꝓfessorē: in quo sunt pulcherrime questiones iudaicā perfidiā in catholica fide improbantes.

Primo q̄rit vtrū ex scripturis receptis a iudeis possit efficaciter ꝓbari saluatorē nostrū fuisse deū ⁊ hoiez. Et arguit ꝓmo q̄ sic: q; tñ q̄stio duo includit. vnū qđ ptinet ad psonā xp̄i. s. q̄ sit deus ⁊ hō. aliud ad tps. s. q̄ sit xp̄i mysteriū cōpletuz. ⁊ ideo de vtroq; arguit. Et primo p id qđ hī Hiere. xxiij. Ecce dies veniūt dicit dñs ⁊ suscitabo dauid germen iustū ⁊c. Ex quo p3 xp̄m ꝓmissuz ex semine dauid ⁊ p ꝯs veruz hoiez: ⁊ segt in eadē auctē q̄ de xp̄o logt: In diebus illis saluabit iuda ⁊ isrl habitabit ꝓfidenter: ⁊ hꝫ ē nomē q̄ vocabūt eū dñs iustus nr. Ex quo p3 eius diuinitas. De secundo videlz de tpe arguit p illud Aggei. ij. vbi de xp̄o dr: Veniet desideratus cunctis gētibus: ⁊ replebo domū istā gla dicit dñs exercituū. ꝓbāt aūt ibi loquebat de domo dei edificata a filijs isrl post reditū de captiuitate babylonica. ergo ītē illa domo venit xp̄s. dom⁹ aūt illa destructa fuit. xlij. āno a passiōe dñi per titū ⁊ vespasianū. ergo ante erat cōpletū xp̄i mysteriū. Et sic p3 ꝓpositū. In oppū aūt arguit: q; inter iudeos sūt ⁊ fuerūt multi homines ingeniosi ⁊ in scripturis legis ⁊ ꝓbarū valde studiosi. q̄ si p̄dicta possent hīi efficacit p scripturas ab eis receptas: nō cēt verifice q̄ tādiu stetissent in tali errore. igit ⁊c. Rñdeo. hic sūt ꝓncipalr duo intēdēda. Primuz est q̄ sūt scripture a iudeis recepte. Secūdū vtrū p̄dicta possint per illas scripturas ꝓbari ꝓbatiōe efficaci. Circa ꝓmū sciēdū q̄ libri canonici veteris testamēti sūt ab eis recepti tanq̄ deo inspirāte scripti: ⁊ sūt in vniuerso xxij. ꝑm antiquā cōputationez. ⁊. xxiiij. ꝑm modernā: q; lamētatiōes hieremie ⁊ liber ruth ponunt mō ꝓ duob⁹ libris a libris hieremie ⁊ iudicū sepatis. De istis aūt libris aliq dicunt legales. s. q̄nq; libri moysi: ⁊ sūt in ꝓmo ordine apud iudeos. Alij dicunt ꝓphales. s. iosue iudicū samuel. i. primus ⁊ secūdus regū. Malachim. i. tertius ⁊ q̄rt⁹ regū. Esa. hiere. ezech. ⁊ liber xij. ꝓphārū: q dicit tercasta. Et isti octo sūt in secūdo ordie. Relīq ꝯo dicunt agiographi. i. scripture sancte vel sanctoꝝ scripture. Et sūt isti liber iob. liber psalmoꝝ: parabole: ecclīastes: cantica canticoꝝ: paralypomenon: daniel: esdra ⁊ hester: ruth: lamētatiōes hieremie: ⁊ isti sūt i tertio ordine. Cōsiderādū etiā q̄ isti libri sūt apud eos multiplr cōscripti. Uno mō pure hebraice: ⁊ sic ꝓmo traditi sūt. videlz sermone hebraico cū lr̄is hebraicis. Alio mō hebraice ꝙ nō pure. videlz sermone chaldaico: ꝙ lr̄is hebraicis. Sz q; hebraicū ⁊ chaldaicū sūt idiomata ꝓpinqua eundē numerū lr̄arū hītia: que lr̄e q̄uis discrepēt in figura: tñ ꝓueniūt i sono ⁊ virtute: vt dicit Hieronym⁹ in ꝓlogo galeato. ⁊ ꝯ vnū idioma pōt facilr scribi p lr̄as alterī⁹. Hoc igit mō ples scripserūt vet⁹ testamētū: ⁊ marie ionathan filij oziel: cui⁹ scriptura est ita autētica apud hebreos q̄ nullus adhuc ausus fuit sibi ꝯdicē: ꝓpter qđ in libris notabilib⁹ iudeoꝝ ponit hebraicū puruz in vna colūna ⁊ chaldaicū scriptū ab isto ionathan lr̄is hebraicis i altera: ⁊ vtuntur iudei isto chaldaico q̄si ꝓ expositiōe: q; aliq̄ q̄ crāt multū obscura i hebraico puro: clarius ponunt ⁊ q̄si exponunt in isto chaldaico: vt. j. patebit magis. Et ꝯ illa trāslatio necessaria ē ad disputādū cū iudeis i passib⁹ multis. Silr trāslatio. lxx. interpretū apud eos habet saltē apud aliquos studiosos. illi enī. lxx. fuerūt electi de toto pplo isrl tanq̄ excellentissimi ⁊ studiosissimi ac periti in lr̄a hebraica ⁊ greca. ꝑm q̄ dicit Joseph⁹. xij. libro antiquitatū. ipsi aūt nō semp trāstulerūt de hebraico in grecū verbū ex verbo: ꝙ frequēter sensuz ex sensu. mutātes aliq̄ vel occultātes ex industria ea q̄ possent ee cā erroris Ptholomeo regi. Hāc aūt trāslationē voluerūt hīe studiosi hebreoꝝ tanq̄ factū sapiētissimoꝝ virorū: ⁊ dato q̄ nusq̄ ab eis haberetur. nō tñ pōt ipsaz negare cū fuerit facta a sapiētissimis ⁊ valētioribus de toto pplo ⁊ in tāto nūero. Et ꝯ de illa possum⁹ nos iuuare ad ꝓbandū aliquid ipsis iudeis: fiē. j. patebit. Itē ꝑter scripturas canonicas sūt alie scripture a iudeis recepte tanq̄ autētice. s. Thalmud: ⁊ ꝑm eos scriptura: ista nō differt a scripturis canonicis: nisi sicut lex data vbo: a lege data scripto: q; ista fuit reuelata moysi a deo sicut illa q̄ sūt scripta in libris moysi: ꝙ tunc moyses non scripsit ea q̄ ꝓtinent in thalmud. Et hoc potuit esse duplici de cā: vtpote quia nō erat necessariū vt ppls sciret talia: sicut erat necessariuz de ꝓceptis in lege: vel q; ista erāt magis in secretis hīda. moyses tñ tradidit ea iosue ⁊ aliis seniorib⁹ vbo sicut habuerat a dño: ⁊ alij alijs posteriorib⁹ eodē mō: ⁊ sic ꝙñr quousq̄ scripta sūt talia p posteriores doctores nec cederēt in obliuionē. Silr dicta doctoꝝ hebraicoꝝ q̄ glosauerūt vet⁹ testamentū sūt autētica apud eos: multo magis q̄ apud nos dicta hieronymi ⁊ augustini ⁊ alioꝝ doctoꝝ catholicoꝝ. Et hoc potissime p id qđ scribitur Deut⁹. xvij. Nō declinabis a verbis eoꝝ ad dexterā siue ad sinistrā. vbi logt scriptura de sacerdotib⁹ ⁊ doctoribus ad quos p̄cipit scriptura i dubijs recurrere: ⁊ eoꝝ sniaz indiscusse tenere. Licz autē hmōi scripture ingnā pte sint false. s. thalmud ⁊ glose doctoꝝ hebraicoꝝ. tñ p eas possum⁹ ꝯ eos efficaciter arguere: ex quo sūt ab eis p̄dicto mō recepte: sicut econtrario argumentū qđ facerēt ꝯ nos ex euāgelio ⁊ scripturis aplōꝝ: hmōi cēt efficax ꝯ nos: ꝙ reputēt hmōi scripturas falsum ꝓtinere. Quia q̄ scripture sint a iudeis recepte. secūdo videndū est an id qđ in q̄stione ponit possit p illas scripturas efficaciter ꝓbari. Et distinguo ꝓmo de ꝓbatiōe efficaci: q; ꝓbationis efficacia pōt dupliciter accipi. Uno mō q̄ sit ita efficax ꝓbatio q̄ nullo modo possit euitari sine euidēti negatiōe vel ꝯdictiōe scripture p̄dicte: ⁊ sic mihi vr q̄ adhuc nō sit ꝓbatū qđ in q̄stione q̄rit p dictā scripturā. Cuius ratio est: q; mysteriū trinitatis ⁊ incarnatiōis xp̄i expressi⁹ ponit in nouo testameto q̄ in veteri: sicut p3 manifeste ⁊ ab olim⁹ ꝓcedit. ⁊ tñ multi heretici totum nouū testamētū recipiūt: ⁊ p suis erroribus exponūt. aliq tñ ipsoꝝ negāt trinitatē psonaꝝ in diuinis: sicut Sabelli⁹. aliq negāt diuinitatē in xp̄o sicut Arri⁹. aliq verā humanitatē: sicut Manichē⁹ q dixit xp̄m habere carnem fantasticā: ad qđ segt ipsū nō fuisse verū hoiez: q; caro vera est de substātia nature hūane. Silr Arri⁹ dixit ipsū nō hīe aliaz intellectiuā: ꝙ vbū supplē aliē locū. qđ tñ vbū dr ee creatū. Silr Appolinaris dixit ipsū nō hīe aliaz intellectiuā. ꝙ assūpserit aliaz sensitiuā: ⁊ ad dictū vtriusq; sequit xp̄m nō fuisse verū hoiez cū ab alia intellectiua accipiat spēs hūana. Si igit dicti heretici exponebāt ꝓ se scripturā noui testamēti: multo magis iudei ꝑnt ꝓ se exponere scripturā veteris testamēti. Alio mō pōt accipi, ꝓbatiōis efficacia per scripturā: sic q̄ ꝙ scriptura possit aliter exponi aliquo mō saltē ad euadēdū absq; ꝯdictiōe manifesta. tñ simplr loquēdo nō pōt alio modo rōnabiliter exponi. q̄n semp appareat expositio fidei catholice rōnabilioꝝ. Et hoc modo credo q̄ id qđ positū ē in qōne, ꝓbatū ē sat⁹ p scripturā veteris testamēti. et iterū pōt hoc idē ꝓbari b mō, ꝓcedēdo. In qōne aūt ponunt. duo: vt dictū est. Unū qđ ptinet ad tps. ꝙ vtrū tps aduēt⁹ xp̄i sit ꝑteritū. Secūdū qđ ptinet ad psonā xp̄i: vtrū sit deus ⁊ hō in vna psona: ⁊ istud imp⁹icat duo: q; fides catholica ponit vnionē nature dine ⁊ hūane in determinata psona. s. filij ⁊ nō pr̄is nec spūs sancti: ⁊ ex b supponit pluralitas psonarū i dīnis: qđ fortissime negat a iudeis. Et ꝯ ad ꝓbādū qđ in qōne ponit p scripturā a iudeis receptā. ista tria sūt p ordinē declarāda ex cadez scriptura. Primum est q̄ in vnitate dine essentie ē pluralitas psonaꝝ siue suppositoꝝ.

Secūdū est q̄ in psona filij nā humana ⁊ dina sūt vnite ita q̄ ipse est ver⁹ deus ⁊ ver⁹ hō. Tertiū ē q̄ hoc factū ē de ꝑterito ⁊ nō expectādū de futuro: sicut expectāt iudei: ⁊ i hoc sūt valde decepti. Ad declarationē ꝑmi ꝓmo iduco argumētū magistri sniarū dis. ij. ꝑmi libri: q ꝓbat pluralitatez psonarū in dīnis p illud qđ scribit in ꝓncipio Ben. In principio creauit deus celū ⁊ terrā ⁊c. hebraica ꝛitas sic hz: In ꝓncipio creauit heloym celū ⁊ terrā ⁊c. Heloym ē nomē plurale huiusmodi hel vel helon qđ sigt deum in singulari: ⁊ b sat⁹ p3 sciētib⁹ ꝓpetates idiomatis hebraici. p b aūt q̄ nomē plale dīnū ꝯsigit cū vbo singularis numeri: cū dr: Creauit heloym. ac si dicēt: Creauit dii: ondit i scriptura q̄ i deo, ē aliq̄ plalitas i vnitate cētie: q; talis modus loquēdi sepe i veteri testō lucrit de deo ⁊ de nullo alio. Ex q̄ p3 q̄ aliq̄ plalitas i vnitate dine essentie ē q̄ i nulla alia lucrit nā: ⁊ hec est plalitas psonaꝝ i vna simpli cētia q̄ i ꝓdicto mō loquēdi designat p vbū singlaris nūeri ꝯiūctū nō plali. Sz ad b rñdēt dicētes q̄ b nomē heloym indifferēter accipit i plali ⁊ singulari: ⁊ qñ dr de deo vero semp accipit pro singulari: ⁊ sic ē i ꝓposito qñ dr: In ꝓncipio creauit heloym celū ⁊ terrā. i. deus. Sz ꝯ hāc solutionē arguo ex textu sacre scripture q̄ hoc nomē heloym ⁊ alia noia dina dicunt frequēter de deo vero in plali: qđ p3 manifeste: q; ꝯiūgit cū adiectiuis plalib⁹ ⁊ vbis plalis numeri. Exēpluz de adiectiuis Josue vlt. Nō poteritis seruire dño: q; dñs sanct⁹ ipse: ꝛitas hebraica sic hz: Nō poteritis seruire dño: q; heloym scī ipse. Itē Hiere. xxiij. Peruertistis vba dei viuētis dñi exercituū dei vestri tetragrāmaton: ⁊ nota q̄ ibi ponit nomē dī tetragrāmaton: q; ꝛitas hebraica sic hz: Peruertistis vba heloym viuētiū dñi exercituū dei vestri. Et nō q̄ ibi ponit nomē dñi tetragrāmaton dei vr̄i: cū dr i auctē ꝓmissa: Dñi exercituū: vbi hēm⁹: nomē dñi. i hebraico ponit nomē dñi tetragrāmaton: qđ sigt dinā nāz ꝑm suas ꝓpetates intrīsecas absq; respectu ab extra: vt magis patebit. j. ⁊ sic p3 q̄ i intrīsecis dīnitatis ē aliq̄ plalitas p pluralitatē imediate p̄cedētē: cū dr i auctē: Peruertistis vba heloym hajim. i. deoꝝ viuētiū: ⁊ ꝯiungit ista pluralitas noī dei tetragrāmaton. tñ imediate subdit: Dñs exercituū ⁊c. i singulari: ⁊ sic p hoc p3 q̄ i vnitate dine cētie ē aliq̄ pluralitas cū sūma simplicitate que nō ē i alijs: q; semp vbi scriptura pōt aliqd significās pluralitatē psonarū ibi: deinde ponit qđ ondit cētie vnitatē: vt p auctē p̄dictā p3: vt. j. subsequēter patebit. Itē Esa. liiij. Dñabit tui q te fecit dñs exercituū nomē eius: hebraica ꝛitas sic hz: Dñatores tui factoris tui dñs exercituū nomē eius. In hac auctē vbi ponit: dñs exercituū nomē eius: ponit nomē dñi tetragrāmaton. Et ꝯ ex hac auctē pōt argui sicut ex p̄cedēti. Silr b nomē heloym frequēter ꝯiungit cū vbo pluralis numeri. vbi gla. ij. Reg. vij. dr: Que ē aūt vt ppls tuus israel gens i terra ꝓpter quā iuit deus vt redimeret eā sibi ꝓ populū ⁊c. hebraica ꝛitas sic hz: Quis ē vt populus tuus israel gens vna i terra ꝓpter quā iuerūt heloym ad redimēdū sibi populū: Itē Ecclīastes. ij. Quis ē hō inquā vt possit seq regē factorē suū: hebraica ꝛitas sic hz: Quis est hō vt intret post regē q̄ faz fecerunt eū. Patet igit ex p̄dictis q̄ p̄dicta euasio est falsa: q; nomē heloym dictū de deo vero accipit frequēter i sacra scriptura in plurali: vt p3 ex auctib⁹ p̄dictis q̄ nō pōt intelligi ad lr̄am nisi de deo vero: ꝓpter qđ alij soluerūt aliter alibi. s. i glo. sup illud Ecclīastes qđ dictū est: Quis est hō vt intret post regē q̄ faz fecerūt eū. glo. hebraica. Si quer⁹ q̄ fecerūt eū. s. homīnē: pōt dici de⁹ sanct⁹ ⁊ dñs ꝯsilij sui: ⁊ cōsiliter respōdet in glo. sup p̄s. xlix. qui factus est ab asaph. Deus deoꝝ dñs locutus est ⁊c. In hebraico sunt tria noia diuina. s. hel: heloym ⁊ nomē dñi tetragrāmaton loco huius habem⁹ hoc nomē dñs. Querit ibi glosator. q̄re asaph ter nominauit deuz in principio huius psalmi: Respondit: vt ostenderet q̄ deus in tribus ꝓphetatibus creauit seculum: si considerentur iste responsiones: due sunt verissime. Prima eniz que dicit q̄ deus ⁊ dñs cōsilij sui fecerunt hominē: ⁊ ꝓpter hoc dicitur in plurali Ecclīastes. ij. Quis est homo vt intret post regem qui iam fecerunt eum: quia dñs accipit hic pro patre: dñs consilij sui ꝓprie dicitur filius qui est verbum mentis paterne: ⁊ spūs sanctus amor ex ipsis ꝓcedens. Similiter secūda rōsio que dicit q̄ asaph ter nominauit deuz: quia deus in tribus ꝓphetatib⁹ creauit munduz: est verissima: q; tres sunt ꝓphetates in diuinis. s. pr̄nitas: filiatio ⁊ spiratio: que sūt ꝓphetates ꝯstituentes. Et creatus mundus est in tribus ꝓphetatib⁹ istis: q̄n indiuisa sūt opera trinitatis. Patet etiaz ex istis q̄ nō est ꝯ intentionē hebraicoꝝ doctoꝝ antiquoꝝ q̄ aliq̄ pluralitas ponat i deo seu i dīnis. dū tñ seruet vnitas deitatis: quā vnitatē catholici ꝛissime ꝯitent. Ad hanc igit vltimā responsionez que vt visuz est ꝓtinet veritatem:

posteriores

posteriores iudei depranant dicentes q diuina sapientia bonitas ⁊ potentia sunt iste tres ꝑsonalitates in qb⁹ de⁹ creauit mundū ⁊ oia fecit: ⁊ ideo in ꝓncipio Genē. dī: In ꝓncipio creauit heloym: in plurali ad denotandum istas tres ꝑsonalitates siue attributa in deo in qb⁹ oia opat. Et eo modo exponūt auctoritates alias. Sz ista rnsio nō est rōnabilis. ꝙmo qz sicut de⁹ opat per potentiā sapientiā ⁊ amorē: ita artifex creat⁹ opat per artē suā: sicut per regulā directiuā ⁊ per potentiā trāsmutādi materiā: ⁊ per lucri amorē sicut ꝓpter finē. Si igit ꝓpter ꝓdicta. s. ꝓpter potentiā sapientiā ⁊ bonitatē diuinā nomē dnī ponit in plurali qn opat. cadē rōne ⁊ maiori dz scriptura sic loq de artifice creato operationē ipsi⁹ exprimēdo: qđ nō inuenit: ⁊ talis modus loquēdi in sacra scriptura de deo frequēter habet. Et ꝙfirmat rō: qz potētia sapientia ⁊ amor plus differūt in artifice creato q̄ in deo: qz differunt. s. re absoluta: qđ nō pōt esse in deo. ergo mod⁹ loquēdi in plurali magis cōpetit in expressiōe opatoris creati artificis q̄ ipsi⁹ dei. Item arguit hic. Intentio moysi erat inducere ꝑplm ad cultū vni⁹ dei ⁊ ipsum ab idolatria reuocare: ad quā ille ꝑplis erat ꝑnus: vt pz ex toto decursu veteris testamēti. Cū igit ꝑ modū ꝓdictū loquēdi in plurali posset haberi aliq occasio cogitādi absolutā pluralitatē in diuinis: nō est verisile q moyses cognoscēs ꝑnitatē ꝑplī ad idolatriā vsus fuisset tali vocabulo vel modo loquēdi ⁊ in scripturis reliquisset nisi ꝑ hoc subtilit sapientib⁹ indicare voluisset q cū vnitate simplicis entie in deo stat pluralitas ꝑsonarū. aliter enī suus modus loquēdi cēt ꝙtrari⁹ sue intētiōi. Est aūt sciendū q i hebraico mysteria abscōdita ⁊ solū sapientib⁹ nota ex modo scribēdi ꝛcōsueto frequenter designant. Ista sūt que dixi de hac rnsione: ⁊ hāc qnē determinaui. Sz postea venit ad man⁹ meas qdaz libellus hebraice script⁹: vbi ꝓdicta rō aliter soluitur. Et q̄ntū ad illud argumētū dixit sic auctor illi⁹ libelli q illi q arguūt pluralitatē ꝑsonarū in diuinis ꝑ hoc nomē heloym qđ pluralitatē sign: ⁊ tñ dicit de deo: ĩnitunt sup baculū arundineū ꝙfractū: qz talis mod⁹ loquēdi alibi inuenit de vno solo: sicut pz. j. Reg. xxviij. vbi scriptura loqt de suscitatiōe samuelis: cū dixit illa mulier phithonissa: Dii heloym ascēdentes de terra. seqt verbū saulis: Qualis est forma ei⁹? ⁊c. Itē nō solū loqt scriptura sic de hoc nole heloym: sz etiā de aliqb⁹ alijs. ꝙbi gra: Exech. xlvj. dicit sic: In die aūt kalēdarū vitulū de armēto imaculatū ⁊c. In hebraico aūt ponit Thamin: qđ sign imaculatū: sz Thaminū qđ est plurale huius nois thamin vel themau: ⁊ ꝙiungit cū vitulo in singulari: ⁊ ꝑ hoc tñ nō iterpretatur aliq pluralitas ⁊c. Itē aliqñ ꝙba pluralis numeri ꝙiunguntur cum noib⁹ ꝑnoib⁹ singularis numeri. ꝙbi gra Cantic. j. Trahe me post te: currem⁹ ⁊c. ⁊ sic nō valet argumētū quo ꝙcludebat pluralitas ꝑsonarū ex hoc q noia diuina ꝙiunguntur cū ꝙbis pluralis numeri: vt videt: ⁊ sic per ista loca scripture arguit ꝯ ꝓdicta. Sz ꝑ ista nullo modo infringunt ea q̄ dicta sūt: qz sm expositores hebraicos samuel nō surrexit solus sed moyses cū eo. dicūt enīz q samuel surrexit tūc nō virtute magica: sz virtute diuina seu permissiōe: qđ dictū ꝙuenit cū illa opinione quā tāgit Aug. i epla ad Simplicianū: ⁊ hī i glo. j. Reg. xxviij. sup locū illū. dicunt iudei q samuel timuit ad diuinū iudiciū euocari. iō rogauit moysen venire secū vt esset sibi testis q itegre seruasset legē ab eo scriptā. mulier igit phitonissa q̄ solū samuelez vocauerat vidēs aliū ipsū associantē admiras dixit in plurali. Deos video ascēdētes de terra. i. homines dinos ⁊ indicauit modū sue visiōis sauli. Iz breuius scribat. j. Reg. xxviij. Saul aūt nō q̄siuit nisi de figura ipsi⁹ qui ꝑmo apparuerat ⁊ nō de associāte ipsū: ⁊ ꝓpter hoc q̄siuit in singulari. d. Qualis est forma ei⁹? qz cū solo samuele volebat loqui: ⁊ sic pz ex dictis doctoꝝ hebraicoꝝ passuz istū exponentiū q nō infringit nostrū argumētū ꝓdictuz: sz ꝙfirmat magis: qz heloym de duob⁹ dī. Si aūt dicat ꝑm aliā opinionē quā etiā tāgit Aug. q nō fuit vere samuel qui apparuit: tunc respondeo q duo alij apparuerūt. videlz demon ꝓuat⁹ illi mulieri magice: ⁊ q̄dā forma representās samuelē: ⁊ ꝓpter hoc dixit in plurali: video deos ⁊c. saul autez nō nisi de vno q̄siuit. s. de samuele quē vocari fecerat. Ad secūdū argumētū dicēdū est q thamin: qđ sign imaculatos in plurali: nō ꝙiungit cum vitulo in singulari: vt ipse arguit ⁊ male: sz cū genitiuo pluralis numeri. nō enī hñt variationē casuū sicut nos. sz tñ variant noia ꝑm numerū pluralē ⁊ singularē: ⁊ est sensus. In die aūt kalēdarū vitulū de armento imaculatoꝝ. i. de numero illoꝝ imaculatoꝝ q ad hoc reseruabant: faciet sacrificiū ⁊c. Ad cui⁹ euidentiā est notādū q ex statuto legis in ꝓncipio cuiuslibet mēsis debebat offerri vitulus vn⁹ imaculat⁹. ⁊ iō ordinauerūt sacerdotes in vno loco ꝓpe tēplū vt tales vituli seruarent saltē. xij. ad min⁹: ⁊ de illis saltē ad hoc reseruatis semp accipiebat ille qui in ꝓncipio mensis seu kalendarū qđ idē est offerebat. de tali aūt oblatiōe loqt Exechiel in loco ꝓdicto. ⁊ ideo ad hoc denotandū posuit thaminū in plurali ad inuendū q vn⁹ de illis plib⁹ sic debeat offerri: ⁊ sic pz q ꝓdicta nō infringūt ea q̄ dicta sūt de hoc nole heloym: ꝓpter qđ antiq doctores hebreoꝝ aliter nitebant soluere ꝓdictū argumētū vt patuit ex ꝓdictis. Ad tertiū est dicēdū q liber canticoꝝ a doctoribus hebraicis exponit de deo ⁊ synagoga sicut de rpo: ⁊ etiā a doctorib⁹ catholicis: vt. j. dicet. Igit ꝑm illos illa verba: Trahe me post te. sūt verba synagoge: q̄ dicit spōsa dei. iō talis spōsa nō est vna persona singularis sz collectio fidelium. ⁊ iō ad hoc denotandū subdit i plurali: Currem⁹. ⁊ iō hoc ponit ad denotandū pluralitatē ꝑsonarū. ⁊ iō ex B nō infringit argumētū de B nole heloym ⁊ aliis nolb⁹ diuinis. etiaz de nole dñi Tetragrāmaton: q̄ ꝙiungunt cū ꝙbis pluralis numeri: ad denotādū ibi aliquā pluralitatē ꝑ modū ꝓdictū: sz magis ꝑ hoc argumētū ꝓdictū cōfirmat. Quedā etiaz alia inducit auctor ꝓdicti libelli ad' suū ꝓposituz que omitto ad pñs: tum qz ꝓdictis solutis alia patet: tum qz intēdo libellū illuz improbare per ea decurrēdo: qz ibi multa ꝙtra fidē rpianā tāgunt. Itē nō solū arguit pluralitas ꝑsonarū in diuinis ex hoc nole heloym: vt ipse supponit. d. q innittimur baculo arundineo cōfracto: sz eādez pluralitatē clarius exprimūt ꝓpbe in multis locis. ꝙbi gra in ps. xliiij. q nō pōt exponi: nisi ad lram de rpo: vt diffusi⁹ declarauī sup epla ad Heb. ca. j. ⁊ ibidez dicit de rpo: Sedes tua in seculū seculi virga equitatis virga regni tui. Dilexisti iusticiā ⁊ odisti iniquitatē: ꝓpterea vnxit te de⁹ de⁹ tu⁹. In hac auctoritate exprimit rps tanq̄ de⁹ vnct⁹: qz in hūana nā assūpta vnct⁹ est plenitudine gre: exprimit ꝟ etiā de⁹ vngēs ipsū tanq̄ ꝑsona distincta ab ipso vncto: qz scriptura sacra de ipso vngēte loqt tanq̄ de alia ꝑsona. Notandū etiā q ex pte dei vngētis duplicat hoc nomē de⁹: cū dixit: Unxit te de⁹ de⁹ tu⁹: ad denotandū ꝑsonā pris ⁊ spūs sancti. Et sic pz ex hac auctē pluralitas ꝑsonaruz ⁊ vnitas ipsi⁹ rpi: ꝓpter qđ ad idē ꝓpositū ꝓbandū inducit eam apls ad Heb. j. ca. Itē ps. cix. dī: Dixit dns dño meo ⁊c. ⁊ q ista sint ꝙba patris ad filiū: vt pz ꝑ translationē chaldaicā q̄ dicit sic: Dixit dns ꝙbo suo sede a dextris meis. Ꝑdatet etiā ꝑ id qđ seqt in eodē ps. Ex vtero ante luciferū genui te: qz nō pōt cōpetere nisi filio dei: ꝑ hoc enīz q dicit hic: De⁹ verbū ex vtero. i. genitus de substantia dei: ostendit vnitas diuine essentie: qz deitas plurificari nō pōt: ꝑ hoc aūt q dicit genit⁹ de substātia dei: ostendit distinctio ꝑsonarū: qz nulla res seipsaz gignit. similiter per hoc qđ dicit: Sede a dextris meis. vna enīz ꝑsona nō dicit sedere ad dexterā sutipsi⁹: ⁊ sic ex hac auctē pz pluralitas ꝑsonarū: ⁊ maxime qz hic ps. non pōt exponi ad lram nisi de rpo: sicut pri⁹ declarauī in epla ad Heb. j. ca., ꝓpter qđ saluator allegat eā in hoc sensu: Matth. xxij. ⁊ apls vbi. s. Itē pluralitas ꝑsonarū non solū exprimit in scriptura veteris testamēti: sz etiaz determinata pluralitas. videlz beata trinitas: Esa. xlviij. Nō a ꝓncipio in abscōdito locut⁹ sum ex tpe anteqū fierēt ibi erā ⁊ nūc dns de⁹ misit me ⁊ spūs ei⁹. Ista sunt verba dei loquētis: vt pz ex textu imediate ꝑcedenti. silr ex hoc q imediate subdit: Hoc dicit dns de⁹ redēptor tu⁹ sanct⁹ isrl. Jn hac aūt auctē imediate ꝑmissa Esa. expresse loquit deus de datione legis: qz fuit data in manifesto: qz de die ⁊ audiēte toto ꝑplo vocē dei loquētis: vt pz Exo. xix. ⁊ xx. ⁊ ꝟ est qđ dicit: Nō a ꝓncipio in abscōdito locut⁹ suz. i. q̄si lex ꝑ⁹ fuit data: ⁊ imediate subdit: Et nūc dns de⁹ misit me ⁊ spūs ei⁹. vbi de⁹ dicit se missū a deo ⁊ spū ei⁹. Nūc aūt est ita q iter mittētē ⁊ missū semp ē distinctio ꝑsonalis igit ē distinctio ꝑsonaꝝ i diuinis. s. trinitas. s. dei missi ⁊ dei mittētis ⁊ spūs ei⁹. deū aūt missū dicim⁹ deū incarnatū. s. filiū. deū aūt mittētē ⁊ spm̄ ei⁹ dicim⁹ pcz ⁊ spm̄ scm̄: ⁊ sic pz trinitas ꝑsonaꝝ. Ad quadēdū aūt istud dictuz. Ra. Sa. vnū mēdacii adiuenit sup locū istū. d. q oēs ꝓpbe fuerūt cū moyse i mōte synai: ⁊ ibi acceperūt ꝓpbias suas: sic ⁊ moyses legē: sz postea illas ꝓphetias denūciauerūt ꝑplo tpe a deo determinato. ⁊ iō dicit q ꝙba ꝑdcā sūt ꝙba Esa. ab isto loco: Ex tpe anq̄ fierēt ibi erā. i. a tpe dationis legis de q̄ fit sermo ibi fuī i mōte synai: ⁊ qđ seqt: Et nūc dns de⁹ misit me ⁊c. refert ad tps q̄ esaias missus ē ad ānūciādū ꝑplo illa q̄ pri⁹ accepat i mōte synai a dño: sz istud dcm̄ pz eē falsū multipl'r. nā imediate ꝑmittit ꝙbuz dñi loquētis de datiōe legis: cū dī: Nō a ꝓncipio i abscōdito locut⁹ sū. ⁊ iō imediate subdit: Ex tpe anteq̄ fierēt ibi erā: ⁊ sic ex mō loquēdi pz q est verbū eiusdē: ⁊ sic pz q illud secūdū nō ē ꝙbū Esaie: sz ipsi⁹ dei: sic ⁊ ꝑmū. Qđ aūt ꝑmū sit ꝙbū dei loquētis de datiōe legis pz ꝑ lram ꝑcedētē: qz ibi ꝑmittit: Ego ꝑm⁹ ⁊ ego nouissim⁹ man⁹ mea fūdauit terrā ⁊c. qđ nō potest dici de esaia. Itē glosa hebraica q̄ apud eos autētica reputat sup illū locuz: Exo. xx. ca. Ego sū dns de⁹ tu⁹ ⁊c. dic sic: Si dicis in secreto fuit sermo. s. legis: nōne iā dictū est Esa. xlviij. Nō a ꝓncipio i abscōdito locut⁹ sū: ⁊ sic pz per istā glosaz apud eos autēticatā q istud verbū Esa. in ꝑsona dī loquentis dei: ⁊ ꝟ de datiōe legis. Itē sup illud Exo. xix. Venerūt i solitudie synai. dic sic glo. autētica hebraica: Data ē lex i publico: vt ois q voluerit recipe eaz recipiat. seqt: Et ecce de⁹ sanct⁹ ⁊ bñdict⁹. d. Esa. xlviij. Nō a ꝓncipio in occulto locut⁹ sū ex tpe afiq̄ fierēt ibi erā: ⁊ idē hī sup illud Exo. xx. Ego dns de⁹ tu⁹: ⁊ sic pz nō solū ex textu ꝑcedēti ⁊ sequēti: sz et ex glosis hebraicis apud iudeos autēticis: q auctas ꝓallegata Esaie: Nō a ꝓncipio ⁊c. nō est intelligēda de ipso Esaia loquēte i ꝑsona ꝓpria: sz magis loqt i ꝑsona dei. qz ꝑ⁹ dedit legē i mōte synai: ⁊ postea missus i mūdū a deo pfē ⁊ spū ei⁹ ad redēptionē hūani gñis. ꝑm q exprimit manifeste i ꝓdicta auctē. ⁊ iō in fine illi⁹ auctis ponit: Hoc dicit redēptor tu⁹ sanct⁹ isrl. Itē q dicit Esaiaz fuisse i mōte synai. ē valde absurdū: qz Esaias adhuc nō erat nat⁹: imo fuit nat⁹ post fere. p. 686. ānos. qz ab egressu de egypto vsq̄ ad. iiij. ānū regni salomonis i q̄ fundatū ē tēplū. fluxerūt ānī. ccclxxx. vt hī. iij. Reg. vj. ⁊ ex tūc vsq̄ ad ꝑmū ānū ozie regis iuda sub q̄ cepit Esaias ꝓpbare fluxerūt. ccvj. ānī: vt pōt hī de facili cōputādo tpa regū itermedioꝝ: inspiciēdo tertiū ⁊ q̄rtū libꝝ Regū. Si aūt dī q Esaias postq̄ accepit ꝓphetiā i mōte synai mortu⁹ fuit: ⁊ postea tpe ozie resuscitat⁹: illud vī ficticiū: qz sacra scriptura ꝟ nullo mō inuit: sz magis ꝛriū: ⁊ maxie qz oporteret ꝑm eū dici idē de oib⁹ ꝓphet: vt pz ex ꝓdictis. si aūt dī q alia Esaie fuit creata añ corp⁹: ⁊ sic fuit i mōte synai i alia ⁊ nō i corpe: ⁊ postea illa alia tpe ozie fuit ꝙiuncta corpi per viā nature gnāto ⁊ organiçato. ꝟ dcm̄ ē ꝯ scripturā Beñ. j. et. ij. ca. Formauit hoiez de⁹ de limo terre: ⁊ ispirauit ⁊c. ex q̄ pz manifeste q organiçatio corpis humani ꝑcedit origine creationē ⁊ infusionē aie. Itē Zacharie xij. dī: Hoc dic dns ertēdēs celos ⁊ fūdās terrā ⁊ fingēs spm̄ hois i eo: ex q̄ pz q alia hois creat i ipso corpe iā organiçato. vñ ⁊ glosa hebraica super locū istū sic dicit: Creator creat aliaz cū pfectiōe figure humani corpis. Itē arguit ꝯ vtrāq̄ respōsionē sīr: qz si Esaias fuit i mōte synai tpe legis date: ⁊ ꝟ siue i alia tm̄ siue in alia ⁊ corpe sil: ⁊ ibi accepit, ꝓpbiaz quā postea denūciauit ⁊ sic alij ꝓphete. seqt q scriptura veteris testamēti in magna pte sit falsa: qz sepissime dicit ꝓpbas accepisse spm̄ ꝓphetādi de nouo: sicut pz de heliseo. iiij. Reg. ij. ⁊ de ezechiele: Exech. j. ⁊ de multis alijs. similiter q renelationes sunt facte ipsis prophetis de ipsis que ignorabant: sicut pz de heliseo. iiij. Reg. iiij. vbi dicit de illa muliere sunamite. Alia eis i amaritudine ē ⁊ dns celauit a me. silr de daniele de q̄ scribit Dañ. i. q deus dedit

illi intelligentiā

lli ītelligētiā vlsionū. ⁊. ij. ca. q̄r reuelatū est ei somniū nabuchodonosor: ⁊ ei⁹ iterpretatio: ⁊. ix. ca. introducit angel⁹ gabriel reuelās danielī dn̄ō myste-riū hebdomadarū: ⁊ i plib⁹ alijs locis ciusdē libri sile ꝺducit. sic̄ etiā i alijs libris veteris testamēti: vt pz intuēti: q̄ omitto ꝓpter ꝓlixitatē vitādā. hec aūt oīa ⁊ silia cēnt simplr falsa: si ꝓbē pfecte accepissent ꝓphetias suas in monte synai: q; ex tūc fuissent de oīb⁹ illuminati: siue fuissent ibi in aia tm̄: siue i aia ⁊ corp̄e: ⁊ sic pz q̄ rō Ra. Sa. nō solū est ꝺ̄ totā scripturā veteris testamēti ⁊ ꝓphetiā q̄ dicit q̄ aia pcedit corp⁹: sz ꝺ̄ totā scripturā pbo-: vt ex pdicē pz. Et sic ex pdicta auctē Esaie trinitas psonarū pz in diuinis. Ad idē etiā facit illud Eccliastes. iiii. Funiculus triplex difficile rumpit. glo. hebraica. Sensus vt cē mysteriū trini dei ⁊ vni⁹: nō de facili discutit: sed hāc glosaz antiquā moderni iudei puerterūt retorquētes hāc trinitatez ad tria attributa diuina q̄ sūt potētia: sapiētia: ⁊ bonitas: sed hoc est. s. im-probatū. Idē in psalmo: Verbo dn̄i celi firmati sūt ⁊ spū oris ei⁹ tē. ⁊ sic de alijs. Patz igit̄ ꝑncipale q̄r pluralitas psonaꝝ possit ꝓbari per scripturā a iudeis recepiā. similiter ⁊ trinitas determinata.

Probatio incarnationis diuine persone.

Secundū ꝑncipale est ꝓbandū. s. incarnationē dine psone: ita q̄ mes-
s sias ꝓmissus in lege ⁊ ꝓphetis sit ver⁹ de⁹ ⁊ ver⁹ hō: ⁊ ad hoc ꝓbādū adduco auctez Iere. xxiij. Ecce dies veniūt dicit dn̄s ⁊ suscitabo dauid germē iustū: ⁊ p hoc pz ⁊ apparet xp̄i hūanitas: q; b̄ auctas ꝑm oēs expositores hebreoꝝ intelligit̄ de xp̄o ad lras: seq̄t in eadē serie text⁹ ⁊ in cadē psona. Hoc est nomē qđ vocabūt eū dn̄s iust⁹ noster: ⁊ p b exp̄mit xp̄i di-uinitas vera: q; vbi habem⁹: Just⁹ dn̄s nr: in hebraico h̄: nomē dn̄i Te-tragrāmaton: qđ nomē est ꝓprijssimū iter noīa dīna: ⁊ ꝓpter hoc de nullo dī nisi de deo vero. Sz ad hoc rndēt aliq dicētes q̄ nomē dn̄i Tetragrā-maton nō dī de deo vero tm̄: sz etiā de alijs: vt h̄ Exech. vlt. de illa ciui-tate q̄ describit. ibi: Et nomē ciuitat̄ dn̄s ibidē. vbi habem⁹: dn̄s ibidē. In hebraico ponit nomē dn̄i Tetragrāmaton: ⁊ sic illud nomē dī de illa ciui tate. q̄ tm̄ nō est idē qđ de⁹. g̃ ⁊c. Itē Beñ. xxij. ca dicit: Vocauit abrahaz nomē loci illi⁹ dn̄s videt: vbi habem⁹: Dn̄s. In hebreo ponit: Tetragrā maton: ⁊ sic locus ille noīat illo nomē: vt vi. Itē Judicū. vj. ca. Edificauit igit̄ ibi gedeon altare dn̄o: vocauitq; id dn̄i pax. In hebreo h̄: Dn̄s pax: ⁊ ibi est nomē dn̄i Tetragrāmaton: ⁊ sic idē qđ pri⁹. s. dn̄m ē h̄: Itē Exo. xvij. edificauit moyses altare dn̄o ⁊ vocauit nomen ei⁹: de⁹ exaltatio mea. vbi nos habem⁹ dn̄s. In hebreo ē nomē dn̄i Tetragrāmaton: ⁊ sic idē qđ pri⁹. Sz ista rn̄sio nulla ē: q; nullū ꝑdictoꝝ noīat ꝓprio nomē dei qđ est no men dn̄i Tetragrāmaton: sz noīat q̄dlibet ꝑdictoꝝ a q̄dā effectu dei: q; so-lus de⁹ noīat b̄ nomē: ⁊ b nō ē icōuentēs: sic̄ aligs hō dn̄s vocat Adeodat⁹: vel Densedit: vel aliqd hmōi. nō tm̄ vocat de⁹ absolute: q; b cēt impiū: ⁊ b pz discurrēdo p oīa ꝑdicta: q; Exech. vlt. nō dī: Nomen ciuitat̄ dn̄s: ita q̄ noīet nomē dn̄i Tetragrāmaton: sz dī ibi nomē ciuitat̄ dn̄s ibidē. i. denoīari dz a dīna inhabitatiōe: ⁊ hoc pz p chaldaicā trāslationē q̄ sic hz: Nomē ciuitat̄: exponēs adiecit: A die q̄ fecit dn̄s descēdere suā diuinitatē ibidē. sic̄ Beñ. xxij. nō dī: Vocauit abrahā nomē loci illi⁹ dn̄s absolute: sz dn̄s videt: q; loc⁹ ille nō est noīat⁹ nomē dei Tetragrāmaton: sz ē noīat⁹ a visiōe dīna: q; vidit ibi humilitatē ⁊ afflictionē ipsi⁹ Isaac. liberās eum a morte ⁊ artetē loco ei⁹ ponēs: vel aliter q̄ abrahā vidit ibi in spū tēplū deo edificandū p salomonē in q̄ de⁹ visur⁹ erat p̄ces ppli sui ⁊ oblatiōes: ⁊ hoc pz p trāslationē chaldaicā vbi dicit: Adorauit ibi abrahā: ⁊ ait corā dn̄o. hic erūt colētes corā deo gētes. sic̄ Exo. xvij. moyses nō vocauit id altare noīe dn̄i Tetragrāmaton absolute: sz vocauit id dn̄s exaltatio mea: a q̄dā effectu dīno: q; dn̄s liberauerat ibi ppm a mālib⁹ amalech ad p̄ces moysi: vt pz ibidē. sic̄ Judicū. vj. gedeon nō vocauit altare illud noīe dn̄i abso-lute: sz a quodā effectu diuino. Et iō vocauit illud: dn̄i pax vel dei pax: q; dn̄s ꝓmiserat sibi pacē ab inimicis psequētib⁹ eū: ⁊ de facto cōpleuit. Et hoc pz p trāslationē chaldaicā q̄ sic hz: Edificauit sibi gedeon altare dn̄o ⁊ seruiuit sup illud deo q fecit ei pacē. Pz igit̄ ex ꝑdict̄ q̄ nomē dn̄i Tetra-grāmaton nō dicit de aliq nisi de deo vero tm̄. Hoc etiā exp̄sse dixit Rab-bi Moyses in libro directiōis ꝑplexoꝝ dicēs expresse q̄ oīa noīa dīna de-riuata sūt ab opib⁹ dīnis: ꝑter nomē Tetragrāmaton: qđ est appropriatuz altissimo creatori. ⁊ ꝑm ipsū solū denotat dīnā ēentiaz cū ꝓprietatib⁹ suis intrinsecis. Cetera aūt noīa dīna iposita sūt ab opib⁹ dīnis: sicut pz de hoc noīe heloy ⁊ adonay: q̄ iter cetera noīa sūt magis ꝓpria: ⁊ tm̄ b nomē heloy vel adonay iponit ad sign̄dū deū ex gnāli ꝓuidētia: ⁊ ꝓpter b cōicat aliis vñ iudices ⁊ sapiētes ⁊ dīna sapia ꝑditi aliq̄n noīant heloy i sacra scriptu ra: vt dicit ps̄. Ego dixi dij estis ⁊c. In hebraico ponitur heloym: ⁊ ꝓsilia habent i plib⁹ locis: ⁊ sic hz de hoc noīe Adonay: qđ iponit abvniuersali ꝑtētia. ⁊ iō dn̄i dī in scriptura de potētib⁹ ⁊ regib⁹. nō aut̄ ita est de noīe dn̄i Tetragrāmaton: qđ significat diuinā essentiā nudā ⁊ purā abstq; respe-ctu ad extra: vt dicit doctor ꝑdict⁹. ⁊ iō nō est cōicabile alteri. ⁊ ideo cū ipse xp̄s noīet hoc noīe: vt pz p auctoritatē allegatā: Iere. xxiij. pz q̄ ipse xp̄s est verus de⁹. Propter hoc alii soluerūt aliter auctoritatē ꝑdictā corūpen tes verā lfam dicētes q̄ sic est in hebreo Iere. xxiij. Et hoc est nomē ei⁹ q vocauit eū dn̄s iust⁹ noster: ita q̄ nomē dn̄i Tetragrāmaton loco cui⁹ po-nit in trāslatiōe nra dn̄s: vt dictū est nō refert ad messiaz filiū dauid: sz ad deū verū q vocabit ipsuz ad liberationē ppli isrl q̄n placuerit sibi. Con-tra istā solutionē nō pōt argui: nisi ostēdendo q̄ sibi corūpura vērā lfam: ⁊ negāt veritatē vt negēt xp̄i diuinitatē. hoc aūt posset optime fieri ex anti-quis bibliis que nō cēnt corupte in passu isto ⁊ in alijs in q⁹ fit mētio de diuinitate xp̄i si haberi possent: ⁊ hoc modo illi q̄ pcess̄erūt nos ꝓtra eos in hoc passu ⁊ ꝓsilib⁹ arguebāt. sz aūt ego nō viderim aliquā bibliā iudeoꝝ q̄ nō sit in passu isto corupta. tm̄ audiui a fidedignis rōne vite ⁊ ꝓsciētie ⁊ scie affirmātib⁹ iuramēto q̄ sic viderāt in antiqs bibliis sicut habet translatio Hieronymi supi⁹ inducta. Si aūt nō ꝓsit haberi antiquc bible nō corru-pte. recurrēdū est ad alias trāslatiōes: q̄s iudei rōnabilit negare nō posūt. Et p hoc poterit ꝑdicta falsitas deprehēdi. Et ꝓmo deprehēdit p trāslatio-nez. lxx. interpretū q̄ sic hz vt trāslatio Hieronymi: vt pz p officiū ecclīasticū qđ de ista trāslatiōe assūptū est: i quo qdez officio sic ponit ista auctas. In dieb⁹ illis saluabit iuda: ⁊ isrl habitabit ꝓfidenter: ⁊ hoc ē nomē qđ voca-būt eū dn̄s iust⁹ nr. Et hoc pz q̄ nomē dn̄i Tetragrāmaton ad xp̄m refer tur. Sz q̄reret aligs ⁊ dn̄i: quo. lxx. interpretes sic trāstulerūt: q; q̄ntū poterāt in sua trāslatiōe operiebāt diuinitatē ipsi⁹ xp̄i ne rex ptholome⁹ credēt eos adorare duplicē dīnitatē: vt dicit Hieronym⁹ in ꝓlogo pētateuchi ⁊ i plu ribus alijs locis. Ad hoc ē dicēdū q̄. lxx. in hoc loco sufficiēter operuerāt di uinitatē xp̄i: q; trāsferēdo de hebraico in grecū nō posuerūt nomē dei Te-tragrāmaton sz loco ei⁹ posuer ūt nomē cōe: kyrios: qđ i greco sonat idē qđ dn̄s apud nos. Et hoc nomē pōt dici de deo vero seu de q̄libet magno ꝑn-cipe seu magnate: ⁊ codē mō Hieronym⁹ trāsferēs de hebraico in latinū posuit nomē cōe dn̄s: q; nō habuit nomē ꝓprium correspōdens nomini dn̄i Tetragrāmaton. iō loco ei⁹ posuit hoc nomē cōe dn̄s: qđ idifferēter dn̄s ē de deo ⁊ quolibet hoie magno: ꝓpē qđ auctas Iere. xxiij. silr nō est effi-cax ad ꝓbandū xp̄i dīnitatē ꝑm trāslationē Iero. sz solū ex hebraica veri tate ꝑm quē modū ego ꝓcessi. Secūdo pz falsitas iudeoꝝ in loco ꝑdicto p trāslationē chaldaicā q̄ est autētica apud eos q̄ sic hz: Ecce dies veniūt di-cit dn̄s ⁊ suscitabo dauid messiā iustū: vbi habem⁹ Bermen iustū. Ex quo pz q̄ hec auctoritas ītelligit ꝺ̄ xp̄o ad litterā: ⁊ sequit i trāslatiōe chaldaica. Et hoc ē nomē qđ ipsi appellabūt ei dn̄s iust⁹ noster: ⁊ Iere. xxiij. trāsla tio chaldaica hz: Et hoc ē nomē qđ ipsi dicēt ei dn̄s iustus noster: ⁊ ibi po-nit nomē dn̄i Tetragrāmaton vbi posuit hoc nomē dn̄s. Ex quo pz q̄ in hebraica ꝓpriate nō est vocabit: sz vocabūt: ⁊ sic pz q̄ nomē dn̄i Tetragrā-maton refert ad messiaz quo noīe dicit hieremias ipsū appellandū seu no-minandū a pplis sibi subditis. Et iō alij aliter soluerūt dicētes q̄ ꝑ hoc no men nō habet q̄ messias sit de⁹: q; nō dicit q̄ debeat esse deus: sz vocabit de⁹. Sz ista rn̄sio nō valet: q; ista noīatio vel vocatio sit vera ēt sequit q̄ sit de⁹re sicut noīe. sic aūt est in ꝓposito: q; ibidez deus ꝓmittit de ipso sic nominato: Ecce dies veniūt dicit dn̄s ⁊ suscitabo dauid germen iustuz et regnabit rex ⁊ sapiēs erit ⁊ faciet iudiciū ⁊ iusticiā in terra. Hoc autez esset falsuz si nomē diuinitatis ꝓpriū sibi vsurparet: ⁊ illo noīe vocari se ꝓmit-teret: nisi ꝑm veritatē deus esset. Itez sz iudei expectēt messiā purū hominē futurū. tamē expectāt eū sicut ꝓphetā sanctissimū ⁊ sanctiorē moyse. hoc aūt esset ipossibile si ꝓmitteret se vocari nomine dn̄i Tetragrāmaton: nisi sic cēt ꝑm veritatē. imo incurreret peccatū blasphemie: ⁊ sic pz q̄ illa obiectio nul la est. Itē ad ꝓbandū xp̄m esse verū deū ⁊ hominē: adducat illa auctas Esa. ix. vbi de xp̄o sic dicit: Parvulus nat⁹ est nobis ⁊ filius dat⁹ est nobis ⁊ fact⁹ ē ꝑncipat⁹ sup humerū ei⁹: ⁊ vocabit nomē ei⁹ admirabilis: ꝺ̄silia-ri⁹: de⁹ fort̄: pr futuri seculi ꝑnceps pacis. Et p b qđ dī: Parvulus natus ⁊c. ostēdit ipsi⁹ xp̄i vera humanitas. p hoc aūt qđ sequit: Et vocabit nomen ei⁹ admirabilis ⁊c. apparet ei⁹ dīnitas. Sz ad hoc respōdēt dicētes q̄ i he-breo nō h̄ vocabit sz vocabit: ⁊ sic illud q̄ imediate sequit qđ exprimit diui nitatē nō refert ad parvulū natū: sz ad verū deū noīantē ipsuz: ⁊ nomen pueri ponit in fine auctoritatis: cū dicit: Princeps pacis: ita q̄ ꝑm eos nō est ꝑnceps in noīatiuo: sz potiꝰ in vocatiuo: o ꝑnceps vel potissime in accu satiuo ꝑncipē pacis: qđ de facili possunt dicere: q; noīa apud eos sunt inde-clinabilia. ⁊ ideo eodē modo scribit noīatiuus ⁊ accusatiuus. Est igit̄ sen-sus auctoritatis ꝑm eos: Parvulus nat⁹ est nobis ⁊c. ⁊ vocabit ille qui est admirabilis ꝺ̄silia-ri⁹ de⁹ fortis: pater futuri seculi nomē ei⁹. i. paruuli nati: ꝑncipē pacis. ⁊ ideo dicūt q̄ ista auctoritas ē itelligēda de ꝑncipe ecechia rege iuda sub quo dn̄s dedit pplo pacez interfecto exercitu sennacherib re-gis assyrioꝝ ab angelo diuinitus misso: vt habet. iiij. Reg. xix. vel si dicat q̄ de xp̄o debebat intelligi: per hoc nō ꝓbat ei⁹ diuinitas: sz q; sic respō-dentes corūpunt textū. ideo recurrēdū est ad alias trāslatiōes sicut fecī in auctoritate supradicta. Et primo pz hoc falsum per. lxx. interpretes qui hīt hic: vocabit: sicut dicit Hieronymus in sua trāslatiōe: sed tamē in hoc dif ferunt a trāslatiōe Iero. q; nomina exprimētia diuinitatez xp̄i celauerant in sua translatione ratione ꝑdicta in ꝑcedenti auctoritate. ⁊ ideo sic transtu lerunt: Puer natus est nobis ⁊ filius datus est nobis: cuius imperiuz sup humerū eius ⁊ vocabit nomē eius magni cōsilij angelus. Et isto modo in officio misse recitat in natiuitate dn̄i: q; officiū ecclīasticū in his que acci-piunt de veteri testamento, sequit translationez. lxx. interpretū saltez in plu ribus. per hanc aūt translationē pz q̄ in hebreo nō est vocabit sed vocabit vt isti dicunt corūpentes textū: ⁊ per ꝺ̄sequēs q̄ ista nomina: admirabilis: cōsiliari⁹ ⁊ deus fortis ⁊c. que sunt exprimentia diuinitatez referunt ad pue rum natū: sicut ⁊ illud qđ istis nominib⁹ correspondet in translatione. lxx. s. hoc: Et vocabit nomē eius magni cōsilij angelus. qđ idē significat iplicite ⁊ velate: q; ista noīa diuinitatē xp̄i exprimētia sign̄t explicite ⁊ manifeste q̄ marimū cōsiliū ⁊ secretū diuinū fuit incarnatiōis diuine mysteriū antec̄ in effectu compleretur: pz etiaz per hanc translationez q̄ hec auctoritas nō potest intelligi de ecechia rege iuda: quia ista nomina diuinitatez xp̄i exprī-mentia sez admirabilis: ⁊ deus fortis ⁊c. nō possunt ei cōuenire ⁊ per con-sequens in fine auctoritatis nō habet in hebraico: principem pacis: in accu satiuo casu vt ipsi dicunt corūpentes sententiaz: sed potius princeps pacis in nominatiuo: quia sicut dictuz est. in auctoritate ꝑmittitur: vocabitur: ⁊ non vocabit: ⁊ per consequens si in fine auctoritatis poneretur: principez pacis in accusatiuo: male esset dictum: vt de se pz. Item q̄ istam pacem di cunt debere intelligi de pace quaz habuit populus israel sub ecechia rege: interfecto exercitu sennacherib: pz falsuz p sequētē textū: q; imediate subdit in auctoritate predicta Esaie: Multiplicabit ei⁹ imperiū ⁊ pacis ei⁹ nō erit

finis: quia

finis: q; ista pax quã habuit tũc sub ezechia ppʰs fuit saʒ breuis: vt pz intuẽti ãrtũ libꝝ ℜegũ. Itẽ ꝑdcã rñsio iudeoꝝ pz falsa p trãslationẽ chaldaicaz que sic hz: Infans datus est nobis: ⁊ filius datꝰ est nobis: ⁊ recipiet sup se legẽ ad seruãdũ eã: ⁊ vocabit nomẽ eiꝰ de añ admirabil' ꝯsilio: deꝰ fortis: ꝑmanẽs i scla sclꝝ messias i cuiꝰ dieb⁹ multiplicabit pax. p hoc eni qđ dr hic messias: pz q̃ ℌ auctas nõ ẽ itelligẽda de ezechia sz de xp̃o. p hoc ãt qđ hic dr: Et vocabit nomẽ eiꝰ de añ admirabilis ꝯsilio deꝰ fort⁹: pz q̃ noia diuinitatẽ exp̃mẽtia referunt ad xp̃m: ita q̃ ipse ẽ verꝰ deꝰ. Qꝛ aũt iterponit hic ista determiatio de añ qđ nõ est i hebꝛeo. hoc ẽ ad denotandũ q̃ nomẽ xp̃i priꝰ fuit vocatũ a deo ⁊ etiã ab angelo q̃ tpaliꝛ nasceret. ℌm q̃ hꝛ Luce ij. ⁊ ℳatth. j. Qꝛ aũt i hac trãslatiõe chaldaica dr: Et recipiet sup se legẽ ad seruãdũ eã: loco cuiꝰ i hebꝛeo ⁊ i trãslatiõe ℑiero. hꝛ: Et factꝰ ẽ ꝓncipatus sup humerũ eiꝰ. hoc ẽ ad denotãdũ q̃ xp̃s erat ipleturꝰ legẽ ⁊ seruaturus. ℌm q̃ ipsemet dr ℳatth. v. Nõ veni soluẽ legẽ sz adiplẽ. Itẽ notãdũ q̃ i ꝑdcã auctẽ Esaie vbi de xp̃o dr: Et multiplicabit eiꝰ iperiũ. i hebꝛaico ponit: Leuiathe. qđ in latino sonat: multiplicabit: ⁊ scribit hec dictio hebꝛaica ꝑdcã sic q̃ hec lꝛa men: clausa ponit i medio dictiõis: qđ est otra nãz huiꝰ lꝛe: ⁊ modũ scribẽdi hebꝛeoꝝ: q̃ nũq̃ alibi ponit nisi i fine dictiõis. ℌm q̃ tãgit ℑiero. i ꝓlogo galeato vbi dicit q̃ sũt qnq̃ lꝛe duplices apud hebꝛeos: q; p has alit scribunt fines dictionũ: alit ꝓncipia ⁊ media: ⁊ de his qnq̃ lꝛis duplicibꝰ. Una ẽ men clausa. Alia ẽ men apta. men clausa semper ponit i fine dictiõis. men aũt apta i ꝓncipio ⁊ i medio. hic aũt vt dictũ est ponit men clausa i medio dictiõis ꝯ nãz lꝛe. ⁊ modũ scribẽdi: ad denotandũ q̃ xp̃s de q̃ logit ꝓpha erat nascitur⁹ de virgine clausa ꝯ modũ nature: ⁊ q̃ mysteriũ icarnatiõis erat clausũz ⁊ secretũ. sic eni poete p figuras grãmaticales siãnt aliqd subtiliter itelligẽtibꝰ: sic ꝓphe p tpaliẽ modũ scribẽdi isolitũ mysteria occulta aliq̃ designabãt: ⁊ ℌ mõ moyses siãbat plalita tez psonarũ i vnitate dine eẽntie ꝯsũgẽdo hoc nomẽ heloym cũ ℽbo singularis nũert: vt dcm̃ ẽ. Itẽ ꝓbat 3º icarnatio dine psone p auctẽ ℳichee v. Et tu bethleẽ ephrata puulꝰes i milibꝰ iuda: ex te eni egredietⁱ q̃ sit dñator ⁊c. Et egressus eiꝰ ab initio a diebꝰ eternitat. Qꝛ ãt ℌ auctas ad lꝛaz intelligat de xp̃o: pz p trãslationẽ chaldaicã q̃ sic hz: Ex te eni egredietⁱ messias: vbi nos hẽmꝰ: Ex te eni egredietⁱ q̃ sit dñator. p hũc eni exitũ ꝺ bethleẽ ostẽdit ipsi⁹ xp̃i vera hũanitas: ⁊ etiã ℌm carnẽ natꝰ de semine dauid qui fuit de bethleẽ: vt hꝛ. j. Reg. xvj. ꝓpt qđ scribe iudeoꝝ ⁊ periti i lege interrogati ab herode de loco natiuitat xp̃i: rñderũt q̃ nasceret i bethleẽ ⁊ ꝯfirmauerũt dictũ suũ p hãc auctẽ ℳichee: vt pz ℳatth. ij. sz p exitũ eiꝰ a diebꝰ eternitat exp̃mit natiuitas eiꝰ eterna q̃ semp nascit a pfe ⁊ semp natꝰ ẽ. Sz ad ℌ rñderũt aliq q̃ p hoc nõ itelligit xp̃i eternitas ℌm diuinitatẽ: sz puisio siue ꝑdestiatio sue natiuitat q̃ ẽ i hũana nã tm̃: sz hoc nõ valet: q; eternitas talꝫ puisiõis ẽ oibꝰ cõis: q; oia ãntũcũq̃ minima sũt a deo puisa eternalit ⁊ ꝑordiata. ⁊ iõ si hoc mõ itelligeret ꝑdcã auctas: p ipsaz nõ exp̃meret specialitas i xp̃o respcũ alioꝝ ãntũcũq̃ minimoꝝ. ꝓpha aũt itelligit ⁊ itẽdit p ipsaz exp̃mẽ peminẽtiã ⁊ excellẽtiã xp̃i: vt pz intuẽti. Propter qđ dicũt aliq iudei q̃ septẽ res fuerũt create a deo añ mũdũ. s. lex: pnia: gehẽna: domus sanctuarij: thronꝰ glie: hortꝰ voluptat ⁊ nomẽ messie. ⁊ iõ sic exponũt illud Esai. ij. de horto voluptat. Pl̃tauerat aũt dñs hortũ voluptat a ꝓncipio. i. añ mũdũ. p. ⁊ ooo. ãnoꝝ. ⁊ hoc mõ exponũt illud qđ dr ℳichee v. Egressus eiꝰ ab initio ⁊c. q; nomẽ messie fuit creatũ añ mũdũ mõ ꝑdcõ: sz hoc dcm̃ ẽ ita rõnabile q̃ nõ idiget reꝛobatiõe. lex eniz nõ potuit p se creari sz in aliq̃ itellectu. hoc aũt nõ põt eẽ i itellectu dino in q̃ nõ põt aliqd creari: nec angelico vel humano põt sic creari ante mũdũ: q; angelꝰ vel hõ nõ ponunt iter creata añ mũdũ: ℌm ipsos. Silr q̃ pnia q̃ nõ est nisi de pcto ꝑterito fuit añ mũdũ. ⁊ p ꝯs añ pcm̃ qđ est valde absurdũ. Hoc aũt modo posset argui de istis ⁊ de alijs ꝯtibꝰ: sz dimitto: q; dicta eoꝝ friuola apparẽt ⁊ oino absurda. Itẽ icarnatio dei ꝓbat p auctoritatẽ Cant. iij. Egredimini filie syon ⁊ videte regẽ salomonẽ in diademate q̃ coronauit eũ mꝛ sua. nã ℌm oẽs doctores hebꝛeoꝝ vbiq̃q̃ i libꝛo Cãticoꝝ ponit nomẽ salomonis: sub illo nole intelligẽdꝰ est deꝰ ipse q̃ ẽ magnꝰ salomon. i. pacificus: q; facit pacẽ ⁊ ꝯcordiã i creaturis p ꝯnexionẽ ptiũ vniuersi. ℌm q̃ hꝛ Job. xxv. Qui facit ꝯcordiã i sublimibꝰ suis. vnde dicũt q̃ i toto illo libꝛo agit de deo ⁊ synagoga sub nole salomonis ⁊ sponse seu amice: sic doctores catholici dicũt q̃ in eodẽ libꝛo sub ꝑdict nolbꝰ agit de ꝯiũctiõe xp̃i ⁊ ecclie. Hoc supposito arguo ad ꝓpositũ: q; in ꝑdcã auctẽ dr de mꝛe salomonis. si igit nole salomonis itelligẽdꝰ ẽ deꝰ etiã ℌm sensuz lꝛalẽ ℌm ipsos. q̃ oportet eos ꝯcedẽ q̃ deꝰ hẽat matrẽ. hoc aũt est ipossibile ℌm nãz dinã: ⁊ silr ꝑz nãz ãgelicã. q̃ talꝫ nã ẽ nã hũana i q̃ ꝯuenit sibi hꝛe mꝛez. et q; nã hũana ẽ nobilioꝝ iter illas nãs q̃ sũt p gnãtionẽ: ⁊ sic pz icarnatio dine psone. Sz ad ℌ rñdẽt aliq iudei dicẽtes q̃ deꝰ q̃ ẽ magnꝰ salomon vocat hic eccliaz isrl'matrẽ ad exp̃mẽdũ magnũ amoꝛẽ quẽ habuit ad eã: aliq̃ filiã: aliq̃ sororez: aliq̃ matrẽ appellãdo. Sz ꝺ ℌ arguit q; vnꝰ sacre scripture passus obscurus nõ dz exponi nisi p alitũ locũ clariꝛẽ eiusdẽ scripture. nũq̃ aũt in scriptura veteris testi iuenit sile q̃ deꝰ vocat eccliaz isrl'matrez: sz bñ iuenit q̃ vocat eã sponsaz amicã filiã ⁊ hmõi. ℌm q̃ dr Piere. ij. Recordatꝰ sũ tui miseras adolescẽtiã tuã ⁊ charitatẽ desponsatiõis tue q̃ secuta es me i deserto: ⁊ Piere. xxxj. Reuertẽ virgo isrl' ad ciuitates tuas vsq̃q̃ delitijs dissoluer filia vaga. q̃ ꝑdcã exposito nõ ẽ rõnabil'. Itẽ mꝛ respcũ filij hz rõnẽ ꝓncipij. hoc aũt nullo mõ põt dici de ecclia respcũ dei vel alicuiꝰ dignioris ⁊c. ⁊ sic remanet ꝑdicta nra exposito rõnabilis ⁊ vera. Itẽ ꝓbat dinitas ⁊ humanitas xp̃i p auctoritatẽ Zach. ix. Exulta saʒ filia syon iubila filia hierlm ecce rex tuꝰ venit tibi iustꝰ ⁊ saluatoꝝ: ipse paup ascẽdẽs sup asinã. ℌm doctores hebꝛeoꝝ ista auctas nõ põt exponi ad lꝛaz nisi de messia: p hoc qđ dicit hic: ℳaup ⁊ ascẽdẽs sup asinã ostẽdit eiꝰ hũanitas in q̃ sicut paup cũ hominibꝰ ꝯuersatꝰ est: p hoc aũt q̃ dicit: Rex iustꝰ ⁊ saluatoꝝ: ostẽdit in eo nã excellẽtioꝝ p quã põt saluare ⁊ regnare: q; paup ĩq̃ntũ hmõi est impotẽs ad talia. ⁊ iõ fuit in vnũ simul diues ⁊ pauper: diues in nã diuina: ⁊ paup in nã humana: ⁊ q̃ sic debeat itelligi auctas ꝑdicta zacharie. pz per glosaz hebꝛeoꝝ apud eos autẽticã sup illud Cant. j. Exultabimꝰ ⁊ letabimur ⁱⁿ te glia. i. in te sctõ ⁊ bñdicto. filie est eniz hic cuidã regine cuiꝰ maritꝰ filij ⁊ generi trãsierũt mare: postea p magnũ tps dictũ est ei: venerũt generi tui rñdit qđ ad me: letent filie mee. dictũ est ei: venerũt filij tui: rñdit qđ ad me: letent nurꝰ mee: qñ aũt dictũ est ei: venit vir tuꝰ: dixit nunc facta est pfecta letitia mea: sic factũ est vt eẽnt ꝓpbe dicẽtes ad hierlm: filij tui de longe venerũt: rñdit qđ ad me letent filie iude: sz cũ dictũ est ei illud Zach. ix. Ecce rex tuꝰ venit: tũc fuit ei letitia pfecta. vñ ibidẽ saʒ ꝑmittit: Exulta saʒ filia syon iubila filia hierlm ⁊c. Ex ista glo. pz q̃ zacharias ꝓpha loqit dẽ aduẽtu dei ad filios isrl'. si igit ℌm eos ista auctas loqit de messia: q; etiã ih eadẽ auctẽ dicit venire in paupertate ꝯcludit q̃ ipse sit deus ⁊ homo: ita q̃ sit pauper rõne humanitatis ⁊ potẽs saluare rõne diuinitatis. ℌz ergo ex ꝑdictis secũdũ ꝓncipale. s. q̃lr ex scripturis recept possit ꝓbari icarnatio dine psone.

Estat ꝓbare tertiũ ꝓncipale. s. q̃ tps huiꝰ incarnatiõis sit ꝑterituz.
r ad hoc aũt induco ꝓphetiã Iacob Geñ. xlix. Nõ auferet sceptrũ de iuda nec dux de femore eiꝰ donec veniat q̃ mittẽdꝰ est: ⁊ ipse erit expectatio gentiũ: sz modo ablatũ est regimẽ ⁊ dñatio a iudeis a tpe herodis ascalonite sub quo natꝰ est iesus. q̃ ab illo tpe venit xp̃s. Ad hoc rñdẽt aliq iudei q̃ hec auctas nõ ẽ itelligẽda de xp̃o ad lꝛaz: sz de nabuchodonosoꝛ: rege babylonis q̃ missus ẽ ex ordiatiõe dina ℌ hierlm ꝓpter pctã ppli: vt hꝛ iiij. Reg. xxiiij. Ex tũc eniz defecit regimẽ iudeoꝝ: q; cepit sedechiã regẽ ⁊ excecauit eũ ⁊ filios eiꝰ occidit: vt hꝛ ibidẽ ca. xxv. nec postea aliqs ꝺ eiꝰ stirpe regnauit: sz hoc dictũ apparet falsuz: q; post captiuitatẽ babylonicã habuerunt duces ⁊ principes: sicut pz de ꝯzobabel: esdra: necmia: ⁊ machabeis. ℳabuerũt ẽt reges q; ioanes hircanꝰ symeonis machabei filiꝰ iposuit sibi diadema regni: ⁊ ex tũc regnauerũt filij eiꝰ vsq̃ ad herodẽ q̃ fuit alienige na a gẽte iudeoꝝ. ⁊ iõ vsq̃ ad illud ipse nõ fuit amotũ oino ñiuz iudeoꝝ. Si aũt dicat q̃ a tpe nabuchodonosoꝛ fuit amotũ a tribu iuda: de q̃ amotione loqit ꝓpha ꝑdictꝰ: q; illi q̃ regnauerũt postea fuerũt de alia tribu: q; machabei fuerũt de tribu sacerdotali: nõ valet hoc dictũ: q; ꝯzobabel qui post captiuitatẽ babylonicã fuit eoꝝ dux: fuit de tribu iuda: vt pz manifeste ex textibꝰ multis sacre scripture: silr machabei: q; tribꝰ sacerdotalis ⁊ regia erãt cõmixte. Et iõ alij soluũt alit dicẽtes q̃ itelligit de roboam filio salomonis a q̃ recesserũt. x. tribꝰ ⁊ adheserũt hieroboam filio nabath: vt hꝛ. iij. Reg. xij. sic q̃ exponũt ꝑdictã auctoritatẽ: Nõ auferet sceptruz de iuda ⁊c. donec veniat sylo: q; vbi Hieronymus trãstulit: mittẽdus: hebꝛaica ℽitas hz: sylo: ⁊ est nomẽ loci vt dicũt: q; in illo loco venit roboam vt ꝓstitueret post patrẽ rex: ⁊ in illo loco recessit ppꝰs israel ab eo ⁊ ꝓstituerũt sup se regẽ hieroboã q̃ erat de alia tribu. s. ephraim ⁊ sic ablatũ fuit sceptrũ tũc de iuda. verũtñ q; ipsi filio salomonis remãserũt due tribꝰ. iõ sequit in hebꝛaica ℽitate. Et ei aggregabunt gẽtes: vbi Hieronymꝰ trãstulit: Et ipse erit expectatio gentiũ. Sed ista rñsio pz falsa p textũ. iij. Reg. xij. q; ibi dicit q̃ ille locus vbi roboam fuit a ppꝰo derelictꝰ vocat sichem: ⁊ est locꝰ bñ remotus ab illo q̃ vocat sylo. Itẽ hmõi rñsio ꝑcedẽs ⁊ ꝓsiles apparent falsę per trãslationẽ chaldaicã: q; vbi Hieronymꝰ trãstulit: Donec veniat q̃ mittẽdus est: hebꝛaica ℽitas hz: Donec veniat messias: q; id qđ erat obscurũ per hoc voluit declarare: ⁊ sic pz q̃ ꝑdicta auctas nõ poterat itelligi de nabuchodonosoꝛ nec de roboã nec de alio q̃ de xp̃o. qđ aũt seqit i hebꝛaico: Et ei aggregabunt gẽtes: sic est intelligendũ: q; iudei in aduẽtu xp̃i pro maiori parte sũt obstinati in sua ifidelitate: ⁊ gẽtiles q̃ nole gẽtiũ designant aggregati sũt ipsi xp̃o fidẽ q̃ eiꝰ deuote suscipiẽtes. ℌm q̃ dicit apꝰs ad Ro. xj. Le citas ex pte cecidit in israel donec plenitudo gẽtiuz introiret ⁊c. Qꝛ aũt tpe herodis ablatũ est a iudeis sceptrũ pz: q; ipse fuit primꝰ alienigena q̃ regnauit in iudea. pater eniz suꝰ fuit idumeꝰ. Iste herodes romanoꝝ auxilio fretus debellauit antigonũ regẽ iudeoꝝ q̃ descẽderat a machabeis ⁊ oẽz ꝓlẽ regiã occidit: ⁊ libꝛos de genealogia regũ cõbussit ne postea deprehenderet ipse ⁊ filij eiꝰ alieni a regno dauid: iterfecit etiã doctores legis q̃ docebãt in populo illud Deutº. xvij. ca. De medio fratrũ tuoꝝ pones sup te regẽ: vt sic auferret a iudeis oẽz viã recuperãdi sceptrũ: qđ etiã pz p effectũ: q; ab illo tpe vsq̃ nũc fluxerũt. ℳ. cccix. anni ad minꝰ: q; tali ãno icarnatiõis ceptũ est hoc opꝰ: ⁊ adhuc iudei vident magis a ꝑdicto sceptro longinq̃ a ꝓncipio. Cũ eniz ablatio sceptri fuit signũ eis ꝑdictũ de aduẽtu xp̃i: manifeste pz q̃ illud impletũ est tpe herodis: quo regnãte natꝰ est xp̃s iesus: ⁊ sic pz ꝓpositũ: scz q̃ tps incarnatiõis sit ꝑteritũ. Itẽ hoc idẽ ꝓbat auctoritate Aggei. ij. Hec dicit dñs exercituũ: adhuc modicũ vnuz est ⁊ ego mouebo celuz ⁊ terrã mare ⁊ aridaz ⁊ mouebo omnes gẽtes ⁊ veniet desideratus cunctis gẽtibus. ⁊ sequit: ℳagna erit gloria istius domus nouissime magis q̃ prime dicit dñs exercituuz ℌm omnes expositores hebꝛeoꝝ habẽt q̃ iste desideratus est messias siue christꝰ. pz igit per plura in auctoritate prędicta posita q̃ tps aduẽtus xp̃i sit ꝑteritũ. primo per id qđ dicit ibidez: Adhuc vnũ modicũ: ⁊ subdit de aduentu xp̃i: Veniet desideratꝰ cunctis gentibus ⁊c. Aggeus ꝓpheta dixit hoc verbũ secũdo anno darij regis pſaruz. ab illo autẽ tẽpore vsq̃ nũc fluxerũt anni. ℳ. ccccclix. ℌm cõputationẽ iudeoꝝ ⁊ plures adhuc ℌm cõputationez nostrã. ℳ. dccj. Talis eniz numerus nõ dicit ℓa scriptura modicũ. cuz eniz dicat ꝓpheta in scriptura restare tẽpus modicũ vsq̃ ad tẽpus desiderati cunctis gentibus: pz q̃ tempus sui aduentus est ꝑteritũ. Sed ad hoc respõdẽt aliq̃ q̃ tantũ tps in scriptura bñ dicit modicũ: ꝙ. in ps. lxxxix. dicit: ℳille ãni ante oculos tuos tã q̃ dies hesterna que ꝑterijt. Sed q̃ hec responsio nõ valeat: pz q; si tempus mille annoꝝ comparetur eternitati modicum est: ⁊ sic loquitur auctoritas ps. predicti: quod pz per hoc quod dicit: ℳille anni ⁊c. q; diuina cognitio

que per oculos

que per oculos designatur eternitate mensurat: sed si referatur tempus mille annoꝝ ad expectatõez ppli: sic ñ põt dici rõnabiliꝝ loq̃ndo: tps modicũ ℞ magnũ. vñ ⁊ Baruch. vj. tps captiuitat̃ babylõice p̃dicit magnũ ⁊ lõgũ: hõ tñ fuit valde modicũ respcũ. ſ. lxx. ãnoꝝ. Itẽ ꝓpositũ p id qõ ī auẽte ſub dic̃: Veniet õsiderat⁹ cũctis gẽtib⁹: ⁊ replebo domũ istã glia: ⁊ logt̃ ꝓpba de domo dei edificata a iudeis post captiuitatẽ babylonicã. Igit̃ ſtãte illa domo venit ihs xps: qꝛ ꝓpba dic̃ eã replẽdã glia p aduẽtũ ipsi⁹ desiderati cũctis gẽtib⁹ ad eã. dom⁹ aũt illa destructa ẽ p titũ ⁊ vespasianũ. xlij. ãno post dñi passionẽ. ℞ ⁊c. Itẽ ℨ° p ℟ idẽ pz ꝓpositũ p illud qõ segt̃ ī auẽte p̃dicta ſ. Magna erit glia isti⁹ dom⁹ nouiſſime magꝫ q̃ pme: ⁊ ꝓſtat q ꝓpba loquit̃ de domo edificata post captiuitatẽ babylonicã: vt dcm̃ ẽ: ad cui⁹ edificationẽ iducebat pplm ⁊ p̃dixit glia ℨ ei⁹ maiorẽ futurã q̃ fuit glia dom⁹ edificate p salomonẽ. hoc aũt nõ itelligit̃ pp maiores diuitias seu honores seu cultũ diuinũ vl̃ edificatores: qꝛ stat⁹ pplꝰ tũc erat q̃ſi null⁹ respcũ illi⁹ dom⁹ ⁊ stat⁹ q fuit sub salomone: pp ℟ dr̃. ſ. Esdre. iij. q̃ sacerdotes q viderãt pri mã domũ lachꝛymabãt alijs exultãtib⁹ ī edificatiõe dom⁹ secũde: qꝛ q̃ſi nulli⁹ momẽti erat respcũ ꝑme. ⁊ iõ nõ põt itelligi glia ei⁹ maioꝛ nisi p aduẽtũ ipsi⁹ õsiderati cũct̃ gẽtib⁹ q eã glificauit pñtia sua: qꝛ ī ea fuit a mſe oblat⁹. ℞m q ꝓpba Malachias p̃dixerat. iij. ca. Statiz veniet ad tẽplũ ſcm̃ suuz dñator quẽ vos q̃riꝝ ⁊ ãgel⁹ testi quẽ vos vultꝫ. Ipſaz ãt domũ frequẽter honorauit q̃ſi ibi docuit ⁊ p̃dicauit. Dicũt ãt aliq̃ iudei ad ℟ q maioꝛ fuit glia secũde dom⁹ q̃ pme ī ãnis: qꝛ pl⁹ durauit: ſz ℟ nõ valet: qꝛ lz verũ sit q pl⁹ durauit. ℟ tñ nõ fuit ad gliaz ſz ignominiã: qꝛ plib⁹ tpib⁹ fuit cõcultata ⁊ dehonorata: qꝛ antioch⁹ epiphanes posuit ibi abominãdũ idoluz ⁊ fecẽ ibi pſtibula mlierũ. ℞m q hꝫ. j. Machab. ⁊. ij. Sz qꝛ libũ istũ nõ recipiũt iudei. iõ põt dici q ℟ idẽ hꝫ Dañ. viij. ℟ ẽt dic̃ Joseph⁹ libro. xij. antiqtatuz. Silr̃ q̃ſi ciuitas hierlm fuit capta p põpeiuz iperatorẽ romanoꝝ. Itez itez alias p herodẽ ascalonitã: ⁊ vltimo q̃ſi destructa fuit p titũ ⁊ vespasianuz. oib⁹ enī istis tpib⁹ fuit illa dom⁹ deiecta ⁊ ꝯculcata. Itẽ ista maioritas duratõis nõ vi cẽ alicui⁹ glie nõbil̃. alit̃ enī lapis diceret maioris honoris ⁊ glie q̃ nã hũana: qꝛ ẽ maioris duratiõis. Itẽ si cõputem⁹ durationẽ domus secũde ℞m iudeos dicẽtes eã durasse. cccc xx. ãnis. hẽbim⁹ q ꝑma domus pl⁹ durauit: qꝛ plẽs ãni flurerũt a. iiij. ãno salomonis ī q̃ fũdata ẽ domus ꝑma vsq̃ ad. xj. ãnũ sedechie ī q̃ destructa fuit: qꝛ flurerũt ãni. cccc xvij. cõputãdo tpa regũ itermedioꝝ i. iij. ⁊. iiij. libro Regũ. pfecta ãt fuit. xj. ãno salomonis ⁊ stetit pfecta. cccc xxiij. ⁊ sic pl⁹ q̃ secũda durauit: si accipiatur duratio secũde dom⁹ ℞m cõputationẽ iudeoꝝ. lz ãt dom⁹ secũda pl⁹ durauit: vt. ℨ. dcm̃ ẽ. tñ ista obiectio ẽ efficax õ iudeos: qꝛ pcedit ex suppositõe cõputatiõis eoꝝ quã reputãt verã. Patet ergo ex p̃dcã aũcte Aggei q tps aduẽt⁹ xpi ẽ pteritũ. Sz restat oñdẽ qõ in p̃dcã aũcte vi dubiũ. ſ. q ī aduẽtu desiderati cũct̃ gẽtib⁹ fit ipletũ qõ ibi dr̃. ſ. Adhuc modicũ ⁊ mouebo nõ solũz trã ℨ celũ. Dicẽdũ ẽ q celũ ī aduẽtu xpi motũ ẽ: large accipiẽdo motũ ꝑ oi inouatiõe: qꝛ magna inouatio ī celo apparuit q̃ſi ī natiuitate xpi nouna stella ẽ visa: ꝓpter qõ reges venerũt ad ipsuz adorãdũ. Itez circa illud tps. ſ. tpe herodis sub q̃ nat⁹ ẽ xps ī iudea. de q̃ magꝫ logt̃ ꝓpba q̃ de aliis terris fuit maxim⁹ terremot⁹ ī tãtũ q gẽtes ꝓpinque credebãt q ī iudea nullus hõ remãsisset: vt dicit Joseph⁹ ī ꝑ° libro de iudaico bello: ⁊ ex ℟ arguit̃ ꝓbabiliꝝ aliquã ꝯiũctionẽ fuisse planetarũ nõbilẽ siue ꝯstellationẽ ex q̃bus solẽt accidere talia. Q̃ aũt mote tũc fuerũt oẽs gẽtes pz: qꝛ iminẽte xpi natiuitate ꝑcepit cesar august⁹ describi vniuersuz mũdũ ⁊ oẽs gẽtes romanoꝝ tributarios se ꝓfiteri: ⁊ ꝓpterea singuli ibãt ad loca vnde erãt oriũdi ad p̃dicta faciẽda: pp qõ ẽt ioseph de galilea ascẽdit in bethleẽ cũ maria sibi desponsata p̃gnãte vt ibi ꝓfiteret: vt pz ℒ ucc. ij. ca. Jn iudea etiã tũc fuit facta magna cõmotio: qꝛ qdã noie iudas natiõe galile⁹: publice asserebat iudeis eẽ illicitũ cogi scẽ alitũ dñm p̃ter deũ: ⁊ multi iudei secuti sũt ipsũ ⁊ postea interfecti ab exercitu romanoꝝ vt dicit Joseph⁹. ij. li°. antiqtatũ. ⁊ idẽ habet Act̃. v. Aũ hos dies extitit iudas ⁊c. De cõmotiõe ãt marꝫ nõ oportet exẽplũ ponẽ: qꝛ frequẽter solet accidẽ. Itẽ q tps aduẽt⁹ xpi sit cõpletũ: pz p auctoritatẽ Dañ. ix. vbi angel⁹ gabriel istruit eũ de tpe aduẽt⁹ xpi dicẽs: ℒ xx. hebdomade abbreuiate sũt sup pplm tuũ ⁊ sup vrbez sanctã tuã vt ꝯsumet̃ p̃uaricatio ⁊ finẽ accipiat pcm̃ ⁊ deleat iniqtas ⁊ adducat̃ iustitia sempiterna: ⁊ ipleat̃ visio ⁊ ꝓphetia ⁊ vngat̃ scũs scoꝝ. i. xps. Sz q̃liꝫcũq; icipiant̃ ãni solares vl̃ lunares ⁊ vbicũq; icipiat̃ cõputatio ℞m p̃dcã: qꝛ iferi⁹ nõ põt accipi q̃ ī secũdo ãno artarxerxis. totũ tñ tps p̃dictũ tãdiu ẽ pteritũ: ⁊ hoc sufficit ad ꝓpositũ nr̃m. Si aũt aliqs velit pleni⁹ videre q̃lr iste numer⁹ ãnoꝝ p̃dict⁹ iplet⁹ ẽ p ptes singulas ⁊ q̃lr ī medio hebdomade vltime passus ẽ xps ⁊ cetera q̃ faciũt ad expositionẽ hui⁹ text⁹: põt recurrere ad id qõ scripi sup Danielẽ. vbi ista diffuse tractaui: ⁊ ℨria dicta vt potui iprobaui. Verũ hic volo remouere ãndã solutionẽ falsaz quã dat Rabbi Salomon ad rõnẽ p̃dictã dicẽs q illc. lxx. hebdomade nõ ꝓtinẽt tps ꝑcisũ vsq̃ ad xpi aduẽtũ ⁊ passiõis ei⁹ mysteriũ: vt p̃dictũ est: ſz ꝓtinẽt tps ꝑcisuz a destructiõe ℞mi tẽpli vsq̃ ad destructionẽ secũdi p titũ ⁊ vespasianũ: dicẽs: Et. lxx. ꝑcise hebdomade sũt. i. ꝑfinite. Sup pplm tuũ ⁊ sup vrbẽ sanctã tuã: asiq̃ veniat pfecta captiuitas ipsoꝝ q̃ facta ẽ p romanos cõburẽtes ciuitatẽ ⁊ tẽplũ ⁊ eijciẽtes inde pplm iudaicũ. Ut ꝯsumetur p̃uaricatio. i. vt desistãt a p̃uaricatiõib⁹ castigati p p̃dictã captiuitatẽ ⁊ afflictionẽ. Et delea tur iniqtas eoꝝ. ſ. p captiuitatẽ ⁊ afflictionẽ p̃dictã q̃ ẽ eis ꝑ pena: vt dic̃: Et adducat̃ iustitia sempiterna. i. vt in eternũ iustificenẽ p p̃dictã captiuitatez: ꝑ peccat̃ penã tolerãdo. Ut sic finaliter ipleat̃ visio ⁊ ꝓphetia. i. visiões de xpo ꝓmisse p ꝓphas. Et vngat̃ sanct⁹ scoꝝ. i. archa dñi ⁊ vasa sanctuarij: q̃ recupabunẽ p messiã ī fine hui⁹ captiuitat̃ iudeoꝝ vẽturũ: vt dic̃: Sz q̃ntũ debeat durare ista captiuitas: nõ dr̃: ⁊ p ꝓfis determinat⁹ aduent⁹ xpi ipsi⁹ hic nõ diffinit. Qualr aũt exponat lxx ſz sequẽtẽ hic omitto. tũ qꝛ nõ ẽ necessariũ ad ꝓpositũ. tũ qꝛ diffuse tractaui hoc sup Danielẽ. Q̃ autez ista expositio sit falsa ⁊ extorta facta p eos: pz p lxx ſz p̃cedẽtẽ: vbi dr̃ q angelus gabriel venit pp oꝛonẽ danielis orantis ꝑ liberatiõe pplꝰ ad declarandũz erauditioñẽ sue petitiõis. ⁊ iõ nõ solũ nũciauit ei liberationẽ de captiuitate babylonica: ſz etiã pfectã liberationẽ fiendã p xp̃m ℨ q̃ pncipalr daniel orabat. ⁊ iõ dicẽ q angel⁹ veniebat ad denũciãdũ danieli pfectaz liberationez sui pplꝰ: ⁊ nullũ certũ tps liberatiõis fiẽde p xp̃m. hoc ẽ valde absurdũ ⁊ p̃cedẽti lre ℨriũ: qꝛ angel⁹ nõ venisset ad ꝯsolationẽ danielis: ſz magis ad ei⁹ desolationẽ. Itẽ qõ dicit q p captiuitatẽ in q̃ sũt desistãt a p̃uaricatiõib⁹. hoc manifeste est falsũ: qꝛ super oẽs gẽtes intẽdũt sortilegijs ⁊ augurijs: vt sciũt illi q nouerũt facta illoꝝ. ⁊ tñ ista maxime ꝓhibent ī lege dña: sic̃ pz in Deut°. ⁊ Exo. ⁊ ī plib⁹ alijs locis veteris testamẽti. Itẽ q dicit ipleri visiones ꝓpbarũ p merita eoꝝ: est ℨ id qõ dr̃ Deut°. ix. Scito q nõ ꝓpt iustificatiões tuas dñs de⁹ tuus dederit tibi terrã hãc optimã in possessionez ⁊c. ⁊ multo min⁹ ꝓpter iusticias eoꝝ est iplenda ꝓmissio: ⁊ marie qꝛ de eo scribitur Esa. viij. Et erit ī lapidẽ offẽsiõis ⁊ petrã scãdali duabꝰ domib⁹ isrl̃ ⁊c. Itẽ q dicit p vnctionẽ sancti sanctoꝝ itelligi vnctionez arche ⁊ sanctuarij que recupabunẽ p messiã regẽ. ℟ est ℨ illud qõ dr̃ Hiere. iij. Cũq; multiplicati fuerit̃ ⁊ creuerit̃ in terra isrl̃ in dieb⁹ illis ait dñs: nõ dicẽt vltra archa testamẽti dñi: neq; ascẽdet supra cor: neq; recordabunẽ illi⁹ neq; visitabunẽ nec fiet vltra: hoc est dictũ q cerimonie veteris testamẽti oino cessauerunt post passionẽ xpi. ex tũc enīz fuerũt mortue: plib⁹ etiã aliis modis argumẽtaui sup danielẽ ℨ p̃dictũ errorẽ: ſz ista ad pñs sufficiãt. Itẽ ꝓbat tps aduẽtus christi eẽ pteritũ: p id Dañ. ij. vbi dicit̃ q nabuchodonosor vidit statuã magnã. hui⁹ aũt statue caput ex auro purissimo ⁊ optimo fuit. pect⁹ autez ⁊ brachia ex argẽto puro: vẽter ⁊ pedes ei⁹ ⁊ femora ex ere. tibie aũt ferree ⁊c. segt̃: Abscisus est lapis de mõte sine manib⁹ ⁊ percussit statuã in pedib⁹ eius ferreis ⁊ fictilib⁹ ⁊ cõminuit eos. Per hãc aũt statuã designanẽ q̃ttuor regna magna sibi in orbe succedẽtia: ℞m q daniel diuinit⁹ inspirat⁹ ibidẽ exposuit. ꝑmũ est regnũ chaldeoꝝ: qõd significat̃ p caput aureũ: vt ibidẽ dicit̃. secundũ est regnũ pſarũ: qõd significat̃ p argentũ: qõd subiecit sibi regnũ chaldeoꝝ. tertiũ est regnũ grecoꝝ seu alexãdri: qõd ꝑ es significat: qõd subiecit sibi regnũ perſarũ. q̃rtũ est regnũ romanoꝝ: qõd per ferreũ designat̃: qõd subiecit sibi regnũ grecoꝝ ⁊ alia regna mundi: sicut ferruz domat oĩa alia metalla. per lapidẽ aũt absciſuz de mõte sine manib⁹ designat̃ ipse xps iesus siue regnuz eius: cui subiciendus erat romanorum imperiuz: vt predicitur. Ista autez plenius declaraui super Danielez: ſz pono hic breuiter: q in p̃dicta expositiõe oẽs expositores tã catholici q̃ hebreoꝝ ꝯcordãt. Tũc hoc supposito arguo sic. Quia in p̃dicta, ꝓphetia exprimit̃ q ille cui subiciendus erat regnũ romanoꝝ erat ipse christ⁹: cũ hoc igit̃ impletũ sit tpe ℨ ſtantini ⁊ siluestri pape. quo tẽpore romanũ imperiũ per fidez veraz subiectũ est iesu filio virginis marie: pz q ipse verus christus ⁊ messias. Ꝺ ost q̃ autẽ probatum est tempus aduentus christi preteritum per scripturaz canonicam: hoc

idem etiã

iudeoꝝ hui⁹ anni afficedẽt seu anticiparet pasca anni p̃cedẽtis in. xj. dieb⁹: ⁊ codẽ mõ pasca anni sequẽtis p̃cederet p. xxij. dies: ad qõ sequeret q ipsi celebrarent pasca suũ ex obligatiõe p̃cepti ifra breue tps in q̃libet mẽse totius anni. Hoc aũt apparet manifeste falsũ ex vsu eoꝝ. semp enī faciũt eodẽ tpe. ⁊ iõ pz q cõputãt p ãnos solares sicut ⁊ nos. lz enī icipiãt ipsi mẽses a lunatiõib⁹ tñ tertio ãno apud eos hz. xiij. lunatiões ita q p embolismos faciũt equationẽ tpis: ⁊ sic cõputãt p annos solares sicut nos. dato tñ q cõputarent p ãnos lunares nihilomin⁹ haberet ꝓpositũ nr̃m vt videbit̃. Secũdo videdũ est ãt ãnos ꝓtinẽt hebdomade p̃dicte: ⁊ pz p hoc: qꝛ si multiplicenẽ lxx. p. vij. resultãt. cccc lxxx. ⁊ sic. lxx. p̃dicte hebdõade ꝓtinẽt ãnos. cccc lxxx. Tertio videdũ est a quo ãno icipiat cõputatio istarũ hebdomadarũ. Et dicũt aliq̃ iudei q icepit ab. xj. ãno regis iechie q̃ſi destructũ est ꝑmũ tẽplũ. Alij dicũt q icepit a ꝑmo ãno darij regis medi. qꝛ illo tpe dixit ista ãgel⁹ danieli. Alij dicũt q icepit a reditu captiuitat̃ sub ꝯzobabel duce: ãnõ. ij. cyri regis pſarũ. Alij dicũt q icepit a secũdo ãno regni artarxerxis q̃ſi missus ẽ nemias ad recedificãdũ ciuitatẽ sanctã. Que ãt istarũ opinionũ sit vera ⁊ aliarũ iprobationẽ. omitto ꝓpter ꝓlixitatẽ vitãdã: qꝛ istud diffuse scripſi sup Danielẽ. ⁊ ℞m oẽs istas tres cõputatiões habebit̃ sufficiẽter ꝓpositũ. ſ. q tps aduẽt⁹ xpi sit pteritũ: qõd pz qꝛ angel⁹ determinate assignat. cccc lxxx. ãnos. vsq̃ ipleat̃ visio ⁊ ꝓphetia ⁊ vngat̃ scũs scoꝝ. i. xps. Sz q̃lr̃cũq; icipiant̃ ãni solares vl̃ lunares ⁊ vbicũq; icipiat̃ cõputatio ℞m p̃dcã: qꝛ iferi⁹ nõ põt accipi q̃ ī secũdo ãno artarxerxis. totũ tñ tps p̃dictũ tãdiu ẽ pteritũ: ⁊ hoc sufficit ad ꝓpositũ nr̃m. Si aũt aliqs velit pleni⁹ videre q̃lr iste numer⁹ ãnoꝝ p̃dict⁹ iplet⁹ ẽ p ptes singulas ⁊ q̃lr ī medio hebdomade vltime passus ẽ xps ⁊ cetera q̃ faciũt ad expositionẽ hui⁹ text⁹: põt recurrere ad id qõ scripi sup Danielẽ. vbi ista diffuse tractaui: ⁊ ℨria dicta vt potui iprobaui. Verũ hic volo remouere ãndã solutionẽ falsaz quã dat Rabbi Salomon ad rõnẽ p̃dictã dicẽs q illc. lxx. hebdomade nõ ꝓtinẽt tps ꝑcisũ vsq̃ ad xpi aduẽtũ ⁊ passiõis ei⁹ mysteriũ: vt p̃dictũ est: ſz ꝓtinẽt tps ꝑcisuz a destructiõe ℞mi tẽpli vsq̃ ad destructionẽ secũdi p titũ ⁊ vespasianũ: dicẽs: Et. lxx. ꝑcise hebdomade sũt. i. ꝑfinite. Sup pplm tuũ ⁊ sup vrbẽ sanctã tuã: asiq̃ veniat pfecta captiuitas ipsoꝝ q̃ facta ẽ p romanos cõburẽtes ciuitatẽ ⁊ tẽplũ ⁊ eijciẽtes inde pplm iudaicũ. Ut ꝯsumetur p̃uaricatio. i. vt desistãt a p̃uaricatiõib⁹ castigati p p̃dictã captiuitatẽ ⁊ afflictionẽ. Et delea tur iniqtas eoꝝ. ſ. p captiuitatẽ ⁊ afflictionẽ p̃dictã q̃ ẽ eis ꝑ pena: vt dic̃: Et adducat̃ iustitia sempiterna. i. vt in eternũ iustificenẽ p p̃dictã captiuitatez: ꝑ peccat̃ penã tolerãdo. Ut sic finaliter ipleat̃ visio ⁊ ꝓphetia. i. visiões de xpo ꝓmisse p ꝓphas. Et vngat̃ sanct⁹ scoꝝ. i. archa dñi ⁊ vasa sanctuarij: q̃ recupabunẽ p messiã ī fine hui⁹ captiuitat̃ iudeoꝝ vẽturũ: vt dic̃: Sz q̃ntũ debeat durare ista captiuitas: nõ dr̃: ⁊ p ꝓfis determinat⁹ aduent⁹ xpi ipsi⁹ hic nõ diffinit. Qualr aũt exponat lxx ſz sequẽtẽ hic omitto. tũ qꝛ nõ ẽ necessariũ ad ꝓpositũ. tũ qꝛ diffuse tractaui hoc sup Danielẽ. Q̃ autez ista expositio sit falsa ⁊ extorta facta p eos: pz p lxx ſz p̃cedẽtẽ: vbi dr̃ q angelus gabriel venit pp oꝛonẽ danielis orantis ꝑ liberatiõe pplꝰ ad declarandũz erauditioñẽ sue petitiõis. ⁊ iõ nõ solũ nũciauit ei liberationẽ de captiuitate babylonica: ſz etiã pfectã liberationẽ fiendã p xp̃m ℨ q̃ pncipalr daniel orabat. ⁊ iõ dicẽ q angel⁹ veniebat ad denũciãdũ danieli pfectaz liberationez sui pplꝰ: ⁊ nullũ certũ tps liberatiõis fiẽde p xp̃m. hoc ẽ valde absurdũ ⁊ p̃cedẽti lre ℨriũ: qꝛ angel⁹ nõ venisset ad ꝯsolationẽ danielis: ſz magis ad ei⁹ desolationẽ. Itẽ qõ dicit q p captiuitatẽ in q̃ sũt desistãt a p̃uaricatiõib⁹. hoc manifeste est falsũ: qꝛ super oẽs gẽtes intẽdũt sortilegijs ⁊ augurijs: vt sciũt illi q nouerũt facta illoꝝ. ⁊ tñ ista maxime ꝓhibent̃ ī lege dña: sic̃ pz in Deut°. ⁊ Exo. ⁊ ī plib⁹ alijs locis veteris testamẽti. Itẽ q dicit ipleri visiones ꝓpbarũ p merita eoꝝ: est ℨ id qõ dr̃ Deut°. ix. Scito q nõ ꝓpt iustificatiões tuas dñs de⁹ tuus dederit tibi terrã hãc optimã in possessionez ⁊c. ⁊ multo min⁹ ꝓpter iusticias eoꝝ est iplenda ꝓmissio: ⁊ marie qꝛ de eo scribitur Esa. viij. Et erit ī lapidẽ offẽsiõis ⁊ petrã scãdali duabꝰ domib⁹ isrl̃ ⁊c. Itẽ q dicit p vnctionẽ sancti sanctoꝝ itelligi vnctionez arche ⁊ sanctuarij que recupabunẽ p messiã regẽ. ℟ est ℨ illud qõ dr̃ Hiere. iij. Cũq; multiplicati fuerit̃ ⁊ creuerit̃ in terra isrl̃ in dieb⁹ illis ait dñs: nõ dicẽt vltra archa testamẽti dñi: neq; ascẽdet supra cor: neq; recordabunẽ illi⁹ neq; visitabunẽ nec fiet vltra: hoc est dictũ q cerimonie veteris testamẽti oino cessauerunt post passionẽ xpi. ex tũc enīz fuerũt mortue: plib⁹ etiã aliis modis argumẽtaui sup danielẽ ℨ p̃dictũ errorẽ: ſz ista ad pñs sufficiãt. Itẽ ꝓbat tps aduẽtus christi eẽ pteritũ: p id Dañ. ij. vbi dicit̃ q nabuchodonosor vidit statuã magnã. hui⁹ aũt statue caput ex auro purissimo ⁊ optimo fuit. pect⁹ autez ⁊ brachia ex argẽto puro: vẽter ⁊ pedes ei⁹ ⁊ femora ex ere. tibie aũt ferree ⁊c. segt̃: Abscisus est lapis de mõte sine manib⁹ ⁊ percussit statuã in pedib⁹ eius ferreis ⁊ fictilib⁹ ⁊ cõminuit eos. Per hãc aũt statuã designanẽ q̃ttuor regna magna sibi in orbe succedẽtia: ℞m q daniel diuinit⁹ inspirat⁹ ibidẽ exposuit. ꝑmũ est regnũ chaldeoꝝ: qõd significat̃ p caput aureũ: vt ibidẽ dicit̃. secundũ est regnũ pſarũ: qõd significat̃ p argentũ: qõd subiecit sibi regnũ chaldeoꝝ. tertiũ est regnũ grecoꝝ seu alexãdri: qõd ꝑ es significat: qõd subiecit sibi regnũ perſarũ. q̃rtũ est regnũ romanoꝝ: qõd per ferreũ designat̃: qõd subiecit sibi regnũ grecoꝝ ⁊ alia regna mundi: sicut ferruz domat oĩa alia metalla. per lapidẽ aũt absciſuz de mõte sine manib⁹ designat̃ ipse xps iesus siue regnuz eius: cui subiciendus erat romanorum imperiuz: vt predicitur. Ista autez plenius declaraui super Danielez: ſz pono hic breuiter: q in p̃dicta expositiõe oẽs expositores tã catholici q̃ hebreoꝝ ꝯcordãt. Tũc hoc supposito arguo sic. Quia in p̃dicta, ꝓphetia exprimit̃ q ille cui subiciendus erat regnũ romanoꝝ erat ipse christ⁹: cũ hoc igit̃ impletũ sit tpe ℨ ſtantini ⁊ siluestri pape. quo tẽpore romanũ imperiũ per fidez veraz subiectũ est iesu filio virginis marie: pz q ipse verus christus ⁊ messias. Ꝺ ost q̃ autẽ probatum est tempus aduentus christi preteritum per scripturaz canonicam: hoc

idem etiã

idē etiā ꝓbat p glosas ⁊ dicta doctoꝝ hebreoꝝ apud eos autētica. vñ Esa. vlg. dī: Anteq̄ parturiret pepit. glosa hebreoꝝ. Quia anteq̄ natꝰ fuisset ille q in seruitutē vltimā redegit natꝰ fuit redēptor. ergo añ natiuitatē titi qui ciuitatē destruxit: pplm captiuauit ⁊ seruituti exposuit. in tātū q dabantur xxx. iudei, p numerō argēteo: vt dicē Hugo flo. fuit natiuitas ipsi⁹ xpi. Hoc idē pz p trāslationē chaldaicā ibidē. Adhuc nō erit ei venies angustia ⁊ redimet: ⁊ adhuc nō venit ei tremor cū doloribꝰ ꝓpt partū reuelabit rex messias. dolor cuiꝫ ⁊ angustia partꝰ exprimūt maximā calamitatē quā sustinuerunt iudei in obsidiōe titi ⁊ vespasiani. q̄ ante obsidionē illā ⁊ miseriā illaꝫ venit xp̄s: hoc ꝓcedūt multi apud eos. dicūt tñ q ipse xp̄s natꝰ sit in die destructiōis tēpli. Sz cū ab illo tpe fluxerūt. 1235. āni. q̄rit ab ipsis vbi sit ipse xp̄s: ⁊ vbi p tātū tp̄s fuerit. Et dicūt aliq q ipse cū angelis viuēs in eo mō quo moyses vixit. xl. dieb⁹ in mōte synai ⁊ expectat p̄ceptū dñi ad se ostendendū. Alij dicūt q est vltra mōtes caspios expectās p̄ceptū dñi de liberatione ppli. Alij dicūt q vadit p mundū sicut paup ⁊ leprosus ⁊ humiliatꝰ ꝓpter pctā ppli. ℞m q dī Esa. liij. Et nos reputauim⁹ eū q̄si leprosum ⁊c. quousq; appareat ex p̄cepto dñi in virtute ad liberationē filioꝝ isrl de seruitute ⁊ miseria in q̄ sunt. talis añt varietas ostēdit manifeste q dictū eoꝝ q̄ntū ad ℔ est ficticiū: sz verū est q̄ ad ℔ q tp̄s aduētꝰ xp̄i iam diu est p̄teritū. Itē hoc idē pz p q̄ndā traditionē apud eos autēticā: ⁊ ptinet in q̄daꝫ libro q apud eos vocat liber iudicū ordinarioꝝ traditꝰ a domo helie. i. a discipulis eiꝰ. ℔der. 6000. ānos. erit mūd⁹. 2000. vanitatiꝫ. 2000. legis. 2000. messie. Ad itellectū huiꝰ est sciēdū q hebrei dicūt hoc fuisse dictū a filio mulieris sareptane quē suscitauit helias q etiā postea habuit spiritū ꝓphetic: ⁊ ꝓphetauit de duratiōe mūdi q duraret: vt dictū est. 6000. annoꝝ. 2000. añt dicunt tp̄s vanitatiꝫ: q: a p̄ncipio mūdi vsq; ad vocationē abrahe: q: dictū ē ei a dño: Egredere de terra tua ⁊c. Beñ. xij. mūdꝰ defluxerat in vanitate peccatoꝝ. p̄mo p luxuriā: vt pz tpe noe: ꝓpter qd factū est diluuiū: q: ois caro corruperat viā suā. 2° p idolatriā post diluuiū. q̄n circa natiuitatez abrahe totus mūdus erat idolatrie dedit⁹. ipse añt p̄mo ausus est publice vnū creatorē ⁊ deū p̄dicare: vt dicit Josephꝰ. i. libro antiqtatū: ⁊ istud tp̄s durauit p. 2000. annoꝝ ⁊. xxiij. q: abrahā habuit. lxxv. annos. q̄n vocatꝰ est. ex tūc añt icepit tp̄s legis: q: lex nō dar nisi pplo adunato: p abrahā añt icepit populus adunari sub fide vnⁱ⁹ dei ⁊ ad legē suscipiendā disponi: ꝓpter quod abrahe data ē lex circūcisionis ad distinctionē illiꝰ ppli q erat legē accepturus ab aliis populis. ab illo añt tpe. s. a vocatiōe abrahe vsq; ad natiuitatē xp̄i fluxerūt. 2000. annoꝝ: nisi q deficiunt. xxix. Si igit accipiant. xxiij. qui supabūdāt vltra. 2000. p̄dicta q̄ dicunt tpa vanitatiꝫ. habebim⁹. 4000. annoꝝ a p̄ncipio mūdi vsq; ad natiuitatē xp̄i: nisi q deficiūt. v. anni. Si igitur. v. anni qb⁹ xp̄s latuit in egypto ꝓpter psecutionē herodis: iungant p̄cedentib⁹: ita q dies messie icipiāt cōputari ab illo tpe quo de egypto est reuersus: habebim⁹ de p̄ncipio mundi. 4000. annoꝝ. vsq; ad dies messie. s. 2000. vanitatis. 2000. legis. ℞m ꝓphetiā p̄dictā. Utrū añt dies xp̄i debeat tñ durare p. 2000. annoꝝ vel plus vel min⁹. nō me intromitto: q: finē mūdi determinādū dicē nō intēdo: sz sufficit mihi ℞m p̄dictā traditionē iudeoꝝ q tp̄s aduēt⁹ xp̄i sit p̄teritū. ex q̄ iā dcm̄ ē q̄ trāsiecta a p̄ncipio mūdi. 4000. annoꝝ: q: a p̄ncipio mūdi ipsi cōputāt. 5000. ⁊. lxx. ānos. vsq; ad annū dñi 1309. quo pñs op⁹ fuit scriptū. Itē ostēdo ꝓpositū p rōnē ex scriptura sumptaz. ꝓsiderādo enim ꝓcessuꝫ veteris testamēti apparet q q̄diu filij isrl' fuerunt seruientes deo fuerūt in statu ꝓspero: ⁊ si aliq̄n fuerūt captiuati ⁊ afflicti: hoc fuit ꝓpter peccatū populi illiꝰ. nūc añt ita est q ante captiuitatē babylonicā fuerūt idolatre pessimi ⁊ occisores ꝓphetarū eos a peccatꝫ ꝓhibētis. in tātū q repleuerūt ciuitatē hierusalē sanguine ꝓphetarū vsq; ad os: vt dicit. iiij. Reg. Et multa alia fecerūt ꝓpter que captiuati sunt in babylonia: ⁊ illa captiuitas nō durauit nisi p. lxx. annos. Cū añt captiuitas i q̄ sūt nūc durauerit p annos. 1235. nec adhuc apparet eoꝝ liberatio de ꝓximo: oportet eos ꝓcedere q peccatū ꝓpter qd tādiu captiuati sūt fuit maius q̄ peccata p̄cedētia captiuitatē babylonicā: cū pena debeat rñdere peccato. hoc añt nō pōt dici nisi ꝓpter illud grauissimū peccatū quo xp̄m eis i lege ⁊ ꝓphetis ꝓmissuꝫ negātes ⁊ psequētes crudeliter occiderūt: q: post reditū captiuitatiꝫ babylonice nō legunt idolatrasse ⁊ ꝓphetas occidisse ⁊ tāta crimina ꝓpetrasse in aliis sicut ante. ⁊ ideo rōnabiliter nō pōt assignari causa tāte captiuitatiꝫ ⁊ miserie nisi illa q̄ dicta est. s. q nō cognouerūt tp̄s visitationis sue: vt Luce. xix. hoc añt dicit Ra. Moyses in libro iudi. ordinario rum: Jesus naçarenꝰ visus est eē messias ⁊ iterfect⁹ ē p domū iudicij: ⁊ ipse fuit cā ⁊ ꝓmeruit vt destrueret israel in gladio. Itē doctrina aliq̄ declarat vera: ⁊ hoc dupl'r. Uno mō p reductionē ad p̄ncipia euidētia: ⁊ hoc modo declarat v̄itas eoꝝ q̄ subiacēt facultati nālis intellect⁹. Alio mō p diuinū testimoniū. s. q̄n ad ꝓfirmationē talis doctrie fit tale miraculū de quo certū est q nō pōt fieri nisi virtute diuina: sicut est suscitatio mortui: illuminatio ceci ⁊ ꝓsilia. Cōstat igit q nullo modo deꝰ pōt eē testis falsitatiꝫ. ⁊ iō si tale miraculuꝫ vel factuꝫ diuinū ꝓpetrat ad declarationē alicuiꝰ doctrine: sufficiēter cōcludit ꝓpositū. s. talē doctrinā esse verā: ⁊ hoc mō declarata ē veritas eoꝝ q̄ excedūt intellect⁹ facultatē: sicut pz q hoc modo declarata ē veritas q̄ dicta est p moysen iosue ⁊ ꝓsiluꝫ. Nūc añt ita est q opa diuina sunt mīta valde ⁊ manifeste facta sūt ad declarationē xp̄i ⁊ doctrine eiꝰ ⁊ suoꝝ: vt pz p scriptores verissimos ⁊ famā publicā vsq; nūc cōtinuatā q̄ i talib⁹ faciūt sufficientē fidē: sicut firmiter tenem⁹ Aristotelē fuisse pBm ⁊ Platonem: ⁊ tñ nō habem⁹ inde aliā ꝓbationē nisi p famā publicā: igit etiam sic fuit de doctrina xp̄i. hoc etiā pz p libros apud iudeos autēticos. Scribitur enim in quodaz libello qui apud eos intitulat de iesu naçareni generatione qui leprosus mundauit ⁊ claudū ex vtero matris sue stare fecit ⁊ mortuuꝫ suscitauit ⁊ multa alia que fieri nō poterāt nisi virtute diuina. dicit tamen ibidē q talia fecerat virtute nois tetragrāmaton: q: qui sciret illud debito modo ꝓnūciare posset virtute illiꝰ miracula facere: vt i eodē libro dī: Jesu añt naçarenꝰ ꝓnūciationē illiꝰ nois didicit: vt ibidem dicit q in tēplo dñi lapidē sup quē steterat archa dñi antiqtus inuenit in quo erat scriptū tale nomē expositū. vocat añt expositio illiꝰ nois descriptio ⁊ determiatio q̄m debeat ꝓnūciari. Iz añt hoc dictū nō sit verū: tñ ex hoc ꝫ iudeos habet argumentū q nomē dñi tetragrāmaton qd est iter alia noia sanctissimū ℞m eos nō pōt habere virtutē ad agēdū aliqd ꝫ̄itū honori diuino: sz magis ad id qd ē honori diuino cōsonū. Luz igit dicūt q virtute illiꝰ nois iesus naçarenꝰ fecerat miracula: oportet eos ꝓcedere q doctrina xp̄i ad cuiꝰ ꝓfirmationē faciebat talia miracula nō erat falsa nec honori diuino ꝓria: sed magis cōsona. cū ergo docuerit se esse verū deū verū x̄pm a deo missuꝫ ⁊ verū hominē: segt p ꝓns q istud sit verū. aliter sequeret q ipse fuisset falsus ꝓpheta ⁊ ascriberet sibi blasphematorie diuinitatē: ⁊ q' ad ꝓfirmationē istiꝰ falsitatiꝫ fuissent facta vera miracula virtute diuini nois sanctissimi: ⁊ tunc deꝰ in cuiꝰ virtute talia miracula fierēt: que alia virtute fieri nō possunt cēt testis falsitatis: qd est incōueniēs. Itē ꝓnūciatio cuiuslibet nois nō potest talia facere: sz solus deus talia fecit: ⁊ facit ad inuocationē sui nois ⁊ virtutis. si igit xp̄s virtute nois p̄dicti fecit p̄dicta: oportet ꝓcedē q illa fecit virtute diuina: ⁊ p ꝓns q doctrina ei⁹ ad cuiꝰ ꝓfirmationē talia fec fuit vera: cū deꝰ nō possit eē testis falsitatiꝫ: vt. ℞s. dictū ē. hec etiā ⁊ alia videt dicē Josephꝰ expresse q fuit maxim⁹ hystoriograph⁹ iudeoꝝ: ⁊ apud eos autēticus: dicit enim sic libro. xviij. antiqtatū describēs tēpora tyberii cesaris: sub quo passus est iesus: Fuit hisdē tpib⁹ iesus sapiēs vir. si tñ eū virū nolare fas ē. erat enim mirabiliū operū effector: ⁊ doctor eoꝝ hominuꝫ q libēter audiunt ea q̄ vera sūt ⁊ multos qdē iudeoꝝ ⁊ multos ex gētib⁹ sibi adiūxit: xp̄s hic erat: hūc accusatiōe primoꝝ nostre gētis viroꝝ cū pylatꝰ in cruce agenduꝫ decreuisset: nō deseruerūt eū ht q ab initio dilexerāt eū. apparuit. n. eis iterꝫ viuꝰ ℞m q diuinitꝰ ispirati ꝓphe vel hec vel alia de eo in mirabilia miracula futura eē p̄dixerāt. Itē qñ scriptura dicē aliqd futurū ⁊ determiat tp̄s modū ⁊ locū: ⁊ si oia ista cōcurrāt in vnū: manifeste pz q illud qd fuerat p̄dictū est adipletū. sacra añt scriptura p̄dixerat aduētū xp̄i: vt pz in multis locis: determinauit ēt tp̄s veniēdi: videlz qñ fieret trāslatio regni: vt habet Beñ. xlix. Nō auferet sceptrū de iuda ⁊c. silr locū nascēdi ⁊c. Michee. v. Et tu bethleē ⁊c. silr modū viuēdi. s. q xp̄s i pauptate viuēt: Zach. ix. Ecce rex tuꝰ venit iustꝰ ⁊ saluator ipse paup ⁊c. determiauit scriptura modū moriēdi. s. q in humilitate ⁊ patiētia ex pte ipsiꝰ ꝓsone xp̄i: sz in crudelitate maxima ex pte ipsoꝝ occidētiū eū: vt ht Esa. liij. Tanq̄ ouis ad occisionē ductus est ⁊c. cū añt ℔ ista manifeste sint adipleta de iesu naçareno: rōnabiliꝫ ꝓcludit q ipse sit verꝰ xp̄s. Sz ꝫ hoc arguūt iudei multiplr. p° p id qd ht Esa. ij. vbi loquit de tpe aduēt⁹ xp̄i. d. Erit i nouissimis diebꝰ ꝓparatꝰ mons domꝰ dñi in vertice montiū ⁊c. sequit: Cōflabūt gladios suos i vomeres: ⁊ lāceas suas in falces: nō leuabit gēs ꝫ gentē gladiū: nec exercitabunt vltra ad pliū. Ex his enim formāt q̄drupler argumētū. ℞imo ex ℔: Erit i nouissimis diebꝰ. Jesus añt nō fuit in nouissimis diebꝰ: q: post natiuitatē eiꝰ fluxerūt multa tpa. igit nō fuit xp̄s cuius aduētꝰ ꝓmittit in nouissimis diebꝰ. Secūdo ex eo qd subdit q mons domꝰ dñi erit i vertice montiū. Mons enim ille dī mons syon vbi fuit tēplū edificatū: sz mons ille in aliq̄ nō est eleuatꝰ. q̄ adhuc nō venit xp̄s. vñ occasiōe huiꝰ v̄bi dicūt aliq doctores hebreoꝝ q dñs dz portare montē thabor i montē synai ⁊ montez carmeli ad locū vbi ē hierlm ⁊ sup vertice istoꝝ mōtiū ponē mōtē syon. ℔ ät nōdū ē adipletū. q̄ ⁊c. Tertio arguūt ex eo qd subdit: Et fluēt ad eū oēs gētes: q: nō oēs gētes crediderūt in iesū naçarenū nec adhuc credūt. igit nō fuit xp̄s. Quarto p id qd subdit: Nō leuabit gens ꝫ gentē gladiū ⁊c. q: nō cessauerūt bella p orbē: vt pz manifeste: ⁊ maxie q: post mortē iesu i iudea fuerūt bella atrocissima tpe titi ⁊ vespasiani. igit ipse nō fuit vere xp̄s.

Ad p̄mū dicendū est q dies nouissimi dicunt. s. dies messie in sacra scriptura q̄q̄ ℞m doctores hebreoꝝ debēt ad minꝰ durare p. 2000. annoꝝ. vt pz ex predict⁹: ⁊ nō solū dies messie dicunt dies nouissimi: sed etiā aliq̄ tpa ipsū xp̄m p̄cedētia: vt pz Beñ. xlix. vbi pfiarcha iacob dixit filijs suis: Cōgregamini vt annūcie q̄ vētura sūt nouissimis diebꝰ: ⁊ ibidē nō soluz denūciat de aduētu christi: sz ꝫ multis aliis q̄ ipleta sūt a tpe regū isrl' ⁊ iudicū vt pz lras ituēti. ⁊ ēt ℞m expositores hebreoꝝ. ⁊ iō nō valet p̄dictū argumētum. Ad secūdū argumētū est dicendū q eleuatio montis syon nō itelligitur ℞m localē eleuationē: vt itelligūt iudei: sz ℞m nobilitatē ⁊ signoꝝ magnitudinē. ℞m etiā q dicit Ra. Sa. magnꝰ doctor apud eos: hoc ē dictu q tāta signa ⁊ maiora debēt fieri in aduētu xp̄i in mōte syon q̄ i predict⁹ aliis montib⁹: ⁊ hoc pz ipletū p iesū naçarenū q illuminauit cecū natū ⁊ sanauit languidū in ꝓbatica piscina: ⁊ multa alia miracula fecit ibi. Ibidē etiā spm̄ scm̄ gplis dedit: qd fuit maximū miraculū: q: homines idiote ⁊ simplices habuerūt noticiā pfectā scripturarū ⁊ loquebant idiomata oiuz liguarū. Si añt diceret q hec solutio sumat ex euāgelio. ⁊ iō nō ē efficax ꝫ eos nec valet: q: ad ꝓbādū aliqd iudeis oportet vti scripturis apud eos autēticis in rūdēdo eorūdez dict⁹: dico q hoc nō oportet sp. Itez nō solū euāgeliste scribūt xp̄m miracula fecisse vera: sz etiā doctores hebreoꝝ: vt pz ex predict⁹: ꝓpter qd ista solutio hz efficaciā ex eoꝝ libris. Ad tertiū ē dicendū q ibi est distributio ꝓ generib⁹ singuloꝝ ⁊ nō ꝓ singulis generū: sicut dī q oē aial fuit in archa noe: q: de singulis speciēb⁹ aial aliū fuerūt ibi aliq̄ idiuidua in archa noe. Silr de oīb⁹ gētib⁹ aliq̄ crediderūt i xp̄o: vt pz p diffusionez fidei i toto orbe. Aliter pōt dici q ois in sacra scriptura ponit ꝓ multi aliq̄n ⁊ frequēter: sic ht. ij. Reg. xvij. Dixit absalon ⁊ oēs viri israel melior ē cōsilio. Certū est enim q ibi nō erāt oēs viri israel pñtes sz multi: ⁊ sic est in ꝓposito: q: multi ꝫuersi sūt de gētib⁹ ad fidē catholicā ēt tpe apl'oꝝ: q: i oēm terrā exiuit sonꝰ eoꝝ. s. p̄dicatiōis ⁊ annūciatiōis fidei xp̄iane. Ad q̄rtū ē dicendū q circa tpa christi fuit pax diuturna in toto orbe: ⁊ maxie i iudea;

quod pz

qō pz ex B. qz īminēte natiuitate xp̄i pacifica⁹ olb⁹ regnis ⁊ ſō ſperſo rom⁹ nore dacꝯ p̄ceptū fuit a ceſare auguſto vt deſcribēr vniuſus oīb. ⁊ ab illo tpe vſqz ad. xl. annū poſt paſſiōem xp̄i qñ incepeſt iudei rebellare romanis nō legū tur aliq̄ bella notabilia fuiſſe i iudea. nec iudeos vſos fuiſſe armis qz fra illa cuſtodiebāt a militib⁹ romanis. ⁊ió ꝓbabile ē q⁹ tūc pp diuturnitatē tpis pacꝯ iudei inſtrumēta qb⁹ pri⁹ vtebāt in bell̄ mutauerūt i inſtrumēta agriculture apta. ſic ſenſibiliter videm⁹ fieri in ſris vbi ē pax diuturna. ⁊ ſō dī i aucūtate p̄dca: Cōſtabūt gladios ⁊c. qō aūt ſbdit: Nō leuabit gēs ꝛ gentē ⁊c. nō importat pacis eternitatē. ſz diuturnitatē. vbi aūt habem⁹: vltra: in hebreo hī: Aad. que dictio nō ſignificat eternitatē vt pz. iiij. Reg. vj. vbi nos habemus: Et vltra nō venerūt latrones ſyrie in terrā iſrl̄. In hebreo hī: Aad vel aaḡ. ⁊ tñ certū eſt q̄ ibi nō ſportat eternitatē. qz frequēter poſtea ſyri inuaſerūt ⁊ depredati ſunt terrā iſrl̄. ſed ſportat diuturnitatē tpis ad lōgū tps. B ē ne tīl̄ accidat ſic accidit ill̄ q̄s i ſamāz deduxit heliſe⁹. ꝺ qb⁹ē ibi ſmo. 5° arguūt ibi iudei ꝛ aduēcū xp̄i. p B qō hꝫ Eſaī. Egredieť ꝛga de radice ieſſe ⁊c. vbi ſcīptura logť de aduētu xp̄i etiā ſm oēs doctores hebreoꝝ ⁊ catholicos. ſegť ibidē: Habitabit lup⁹ cū agno ⁊ pardus cū hedo accubabit. ⁊ ſegtur ibidē: Delectabiť ifās abvbere ſup foramē aſpidis: ⁊ in cauerna reguli q ablactat⁹ fuerit manū ſuā mittet. Dicūt ſic iudei q̄ i aduētu xp̄i aīalia filueſtria debēt ſe dōeſticare ſic q̄ pacifice hītabūt cū aīalib⁹ nāliter māſuetis: ⁊ aīalia venenoſa nō nocebūt hoib⁹ vel pueris. imo ſecure infantes cū eis ludēt. hoc aūt nō eſt impletū vt pz ad ſenſū. ſgitur nō venit xp̄s. Ad hoc ē dicēdū q̄ ibi eſt locutio metaphorica. qz ibi nominātur hoies noibus aīaliū. Simile habeť Beñ. xlix. vbi dicit: Beniamin lupus rapax ⁊c. ⁊ ibidē: Neptalim ceruus emiſſarius. Et ibidē: Dan coluber in via. Et igīť dicendū eſt in ꝓpoſito q̄ iudei ⁊ gentiles qui prius erant ad inuicē nociui ⁊ odioſi: pacifice ſimul habitabūt cōuerſi ad fidē xp̄i vt dicit Aug. iiij. Multitudinis credentiū erat cor vnū ⁊ aīa vna. ⁊ tñ illo tēpore fuerūt ad fidē chriſti ꝓuerſi aliqui gētiles. vt pz eodē libro. Et eodē modo exponēdū eſt de pueris quod ſegtur ⁊ de aīalibus venenoſis. quia ſimplices ⁊ pueri nō leduntē ab eis qui ante ꝓuerſionē ad fidē chriſti erant veneno infidelitatis ⁊ p̄dic repleti. Aūt talis modus loquēdi ſit in p̄dicto ca. Eſa. pz p id qō p̄mittit. ibi. qz ſtirpē ieſſe vocat virgā: ſili ipm ieſū vocat florē. cū dicit: Et flos de radice eius aſcēdet ⁊c. Et ſili cū ſubiungit. Erit iuſticia cingulū lūboꝝ eius ⁊ fides cunctoriū renū eius. manifeſte habeť q̄ ibi cingulū ⁊ cinctoriū metaphorice accipiunt. Et hec oīa patēt p trāſlationē chaldaicā que ſic hꝫ: Extibit rex de filiis Eſa. ⁊ meſſias de filiis filioꝝ eius. ſequit: Et erūt iuſti circū circa ei. ⁊ fideles adherētes ei: ⁊ erit iuſticia cingulū lumboꝝ eius ⁊ fides cintoriū renū eius. vbi nos habem⁹: Habitabit lupus cū agno. ibi ſequit: Et par in diebus eius multiplicabitur. Ex quo pz q̄ eſt locutio metaphorica. poteſt etiā dici q̄ adimpletū eſt ad ſām in fidelibus chriſti. qz fere māſuete facte ſunt frequēter coā fidelibus chriſti coꝝ deuotiōi exp̄ſite. ſīr beſtie venenoſe nō poterāt eis nocere: vt eis ſaluator ꝓmiſerat in euāgelio: Dedi vobis virtutē calcādi ſup ſerpentes ⁊ ſcorpiōes ⁊c. ⁊ Act. xxviij. dī q̄ paul⁹ pcuſſ⁹ a vipera i nullo vt pz ibi lo Ieſus ē. ꝓpter qō barbari videtes hoc ⁊ admirātes dicebāt ipm eē deū. dē. 6° arguūt p id qō hꝫ Deut. xxx. Si ad cardies celi fueris diſſipat⁹ inde retrahet te dñs de⁹ tu⁹ ⁊ aſſumet atq̄ introducette i terrā quā poſſederūt pres tui ⁊c. Ex B ibi arguūt. cā ſim⁹ diſpſi p totū mūdū ⁊ ñ ꝓgregati: ſegť q̄ ñ venerit xp̄s. Ad B ē dicēdū qō B fuit impletū i reditu coꝝ de captiuitate babylonica. Sz ꝛ B arguūt p id qō hꝫ Ezech. xxxix. Scīēt q̄ ego dñs coꝝ eo q̄ trāſtuleri eos i natiōes: ⁊ ꝓgregaueri eos ſup trā ſuā ⁊ nō derelinq̄rim quēq̄ ex eis. ibi: Aliti enī derelicti ſūt de captiuitate babylōica ⁊ aſſyrioꝝ. qz nō oēs reuerſi ſunt. igitur tūc nō fuit impletū tēpus chriſti.

Ad hoc dicendū q̄ nulli fuerūt ibi derelicti qui voluiſſent reuerti. qz cyrus qui erat monarcha in oībus illis regnis dedit licentiā generalē oībus reuertendi. imo etiā munera dedit reuertētibus. vt patz Eſdre. j. ⁊ ideo in hoc impletū eſt verbū Ezechielis ⁊ ipſius Moyſi. qz nullus derelictus eſt ſibi q̄ voluerit reuerti. illi aūt q̄ noluerūt facti ſunt indigni diuino beneficio. Aliter pōt dici ſic q̄ p̄dicta cōgregatio pōt intelligi p fidē ⁊ charitatē q̄ cōgregatio eſt p xp̄m ieſum ſm q̄ exponit Joā. ca. xj. vbi dicit q̄ cayphas, prophetauit q̄ ieſus erat moriturus p gente. ⁊ nō tm̄ p gente: ſed vt filios dei qui erāt diſpſi cōgregaret in vnū. nullus aūt extra hāc cōgregationē dere linquit̄ qui velit intrare. qz nulli claudit̄ gremiū eccleſie. Septio arguūt iudei p id quod hꝫ Zach. vj. Et oriens nomē eius. Trāſlatio aūt chaldaica ſic hꝫ: Meſſias nomē eius. Et quo pz q̄ de xp̄o intelligit. ⁊ ſequit in eadē auctoritate: Et edificauit tēplū dño. Jeſus aūt nō edificauit aliq̄ tēplū dño igit̄ nō fuit xp̄s. Ad hº ē dicēdū q̄ hec aucūtas itelligit de ſcōo tēplo edificato p zorobabel. vt dicit Ra. Sa. doctor coꝝ. ⁊ ſō ex hº ꝛ nos ñ hñt argumētū. ſ dato q̄ itelligať de xp̄o ad ſām ē dicēdū q̄ ipe edificauit tēplū de lapidib⁹ viuis ⁊ ſpūalib⁹: videlz de ipſis fidelib⁹. ⁊ talis edificatio debebat ipſi xp̄o q̄ ē pfectiſſima. vñ ſup illō geñ. xxviij. Nō ē hic aliud niſi domꝰ dei ⁊c. i. dom⁹ q̄ edificata ē i ſris nil ē reſpcū dom⁹ celeſtis. Illa ꝓpe edificať ex lapidib⁹ viuis: videlz ex fidelib⁹ i pñti cōpaginat̄ ad inuicē ⁊ cōglutinat̄ p gſaz. ⁊ i futuris p gliā. vbi hꝫ gloſa hebraica q̄ pkiarcha iacob vidit dī domū edificādā i ſris ⁊ domū dei i celis. ſō dic̄: Nō ē B aliud ⁊c.

Octauo arguūt p id qō hꝫ hiere. xxiij. Ecce dies veniūt dicit dñs ⁊ ſuſcitabo dauid germē iuſtū ⁊c. qō de xp̄o intelligit: ut ē. ꝛ. allegat̄. Et ſubdit ibidē: In diēb⁹ illis ſaluabit̄ iuda ⁊c. Sz nūq̄ acciderūt tot miſerie filijs iſrl̄. ſicut p⁹ paſſionē xp̄i. pz i deſtructiōe ciuitat̄ ⁊ tēpli. q̄ nō fuit vere xp̄s. Ad hoc dicēdū q̄ iā nō erāt filij iſrl̄. ⁊ iuda ꝓpe loquēdo. qz erāt auerſi a deo. qz xp̄m negauerūt ⁊ occiderūt ꝓpt̄ qō i illā miſeriā venerūt. Et ſō ex illa miſeria magis ꝛcludit ꝓpoſitū. ſicut pz ex p̄dictis. Illi aūt q̄ erāt vere filij iſrl̄. ⁊ q. ſ. xp̄m recepant ſaluati ſūt p ipm ñ ſolū ſpūal̄r q̄tū ad aīas. ſ et q̄tū ad corp⁹ corpal̄r. qz ſm q̄ dī i eccleſiaſtica hyſtoria: iminēte deſtructione ciuitat̄ ierlz p titū ⁊ veſpaſianū admōniti ſūt fideles q̄ erāt i iudea p āgelū vt trāſirēt i regnū regis herodis agrippe q̄ erat ꝛfederat⁹ romānis. ⁊ ſaluati ſūt i bōa pace. ⁊ ibi hītabāt ꝛfideles. Alī pōt dici ad aucūtatē p̄dictā hieremie. qz illi ſē pfecti de regno xp̄i. deo ibi logť q̄ tā ſūt i ꝛcia celeſti. ⁊ ſi li hītabāt oīno ꝛfideles ⁊ ſūt pfecē ſaluati. Nono arguūt p idē hꝫ Dañ. vij. Aſpiciebā i viſiōe noctis ⁊ ecce i nubib⁹ celi q̄ſi filius hois veniebat. Scōz oēs expoſitores iudeoꝝ ⁊ catholicos logť ibi de aduētu xp̄i. Jeſus tā naçarenꝰ nō veīt in nubib⁹ nec i tali ptāte q̄lis ibi deſcribit̄. ḡ nō fuit xp̄s. Ad hoc dicēdū ē q̄ ſcriptura logtur de duplici aduētu xp̄i. ſ. in mūdū ⁊ ad iudiciū ꝑm⁹ aduētus deſcribit̄ cū hūilitate. ſcōs cū ptāte. Daniel āt logť de ſecūdo aduētu vñ ibidē ſegť. Donec throni poſiti ſunt. Et ibi dī. Judiciū ſedebit ⁊ apti ſunt libri: iudei aūt excecati neſciunt aduentū dupliciter diſtinguere. ⁊ ſō errāt multiplr̄. qz aliq̄ expectāt xp̄m in ſcōo aduētu appere i tāta ꝛtute q̄ poſſit oīa terrena ſibi ſubijcere ⁊ eos liberare ⁊ regnū eoꝝ reſtituere. pp qō ēt xp̄i diſcipuli poſt eius reſurrectiōz q̄rebāt Act. j. Dñe ſi in tpe hoc reſtituis regnū iſrl̄? Alij aūt pp ſcripturas que mālifeſte loquūtur de xp̄o ⁊ de hūanitate ⁊ de paſſiōe eius. ⁊ pp illas que loquūtur de eiꝰ eminētia. ⁊ ptāte expectāt duos meſſias vnū q̄ dī filius ioſeph. ⁊ iſte ē paſſurus ⁊ occidēdus. aliū q̄ dī filius dauid q̄ ſuſcitabit filiū ioſeph meſſiā ⁊ reſtituet regnū iſrl̄. ⁊ ad hoc ſaluādū ponūt diuerſas ſcripturas. Sz iſtud dictū nō hꝫ aucūtez in ſcripturis: ſz. n. plures dicti ſint meſſie ſiue vncti. qō idē eſt. ptícipatōe. vt dauid ⁊ ſaul ⁊ qdam alij. nullus tñ in ſcriptura ad ſalutē ppli dī vēturus niſi vnus. Itē iſtud dictū, p tanto hꝫ aliquā apparentiā, p quāto ipletū eſt de xp̄o q̄ fuit filius ioſeph putatiuus. ⁊ ſic vocatus vt pz in euā⁻elio. ⁊ ēt filius dauid ſm carnē. vt pz ex p̄dictis. Decimo arguūt p id qō hꝫ Eſaie. xxx. Erit lux lune ſicut lumen ſolis ⁊ lumen ſolis erit ſeptēpliciter ſicut lux ſeptē dieꝝ in die qua alligauerit dñs vulnus pp̄li ſui ⁊ pcuſſurā plage eiꝰ ſanauerit. cū igť aduētus xp̄i exp̄ectet ad ſalutē pp̄li. igť in aduētu eius mutatio coꝝ ecleſtiū fiet. cū hec non ſint adhuc facta. vī q̄ ꝑmiſſio de aduētu xp̄i adhuc nō ſit̄ impleta. Ad hoc dicendū ſicut ⁊ ad p̄cedēs argumentū q̄ logtur de aduētu xp̄i ad iudicium. tūc. n. inouabūtur ⁊ mutabūtur quodāmō coꝝa celeſtia. ⁊ tūc ſanabitur vulnus pp̄li: ⁊ pcuſſura plage eius. qz tūc deſtrueť mortalitas p petrā primoꝝ parentū inducta. qz oēs hoies reſurgēt ad vitaz imortalē. Undecimo arguūt. p id qō hꝫ Eſaie. liij. Videbit ſemen lōgeuū ⁊c. ⁊ ps. lxxxviij Dominā in ſcīm ſcī ſemen eius. Jeſus aūt naçarenus nō legit̄ filios hūiſſe ḡ nō fuit xp̄s. Ad hoc eſt dicendū q̄ hꝫ ⁊ hūit filios ſpūales. ⁊ talis filiatio ſibi debebať p fidē ⁊ ſacrā. nō aūt p carnalē, ꝓpagatōem q̄ ſp hꝫ fēditatē ꝛiunctā. Vñ ſup illud Beñ. xxj. In iſaac vocabiť tibi ſemen. glo. hebreoꝝ. Dis q̄ ꝛfectus fuerit duo ſecula vel deos vocabiť tibi ſemen. vocāť aūt hic duo ſcīa. tps legis ⁊ tps xp̄i. Illi ergo ēt q̄ p fidē ꝛfitētur xp̄m: ſunt ſemen ⁊ filij xp̄i. Duodecimo arguūt p id qō habeť Eſech. vltimo. vbi deſcribit̄ quoddā templū mirabile ⁊ magnū in terra iſrl̄ edificāduz. ⁊ hoc dicūt in aduētu xp̄i ꝛplendū. hoc aūt nō eſt ſcīm. igť ⁊c. Ad hoc ē dicēduz q̄ ſcriptura ibi logtur ſub metaphora de domo celeſti de qua ſupradictū ē. Et B pz p id qō in fine Eſech. ꝛcludit. Et nomē ciuitatis ex illo die dñs ibidē. Hoc ēt pz p multa alia que ponunt̄ in lra. qz ibi deſcribit̄ fluuius hīs ligna pomifera ex vtraq̄ pte facietia fructus q̄libet mēſe. ⁊ hñtia folia nunq̄ defluētia. q̄ nullo mō videtur ꝛificari ad lram. Hoc ēt vī p dcm Ra. Sa. doctoris hebreoꝝ dicētis q̄ de hierlm ſupna locute ſunt ſcripture in fine Eſech. Hec igť ſunt q̄ arguūt iudei ⁊ quedā alia que dimitto. tā pp ꝓlixitatē vitādā. tū qz ēt ſolutōes coꝝ patēt ex p̄dictis. Et ſic pz tertiū p̄ncipale qō erat determinandū in iſta qōe: vz q̄ tps aduētus xp̄i ſit p̄teritū. Ultimo ſoluendū eſt argumētum qō fiebat in oppoſitū in p̄ncipio qōis. vbi dicebať q̄ ſi p̄dicta de fide catholica pñt, ꝓbari p ſcīptura a iudeis receptā. nō eſt veriſile q̄n illi q̄ ſunt inter eos ſtudioſi hoc pcepiſſent. ⁊ p ꝓfis ſuū errorē reliquiſſent. Ad hoc eſt dicendū q̄ multi inter eos litterati pcepunt ⁊ a tpe xp̄i. ſicut pz de Matanacle Nicodemo Gamaliele q̄ fuerūt doctores ⁊ periti in lege. Sīl̄ de Paulo apoſtolo ⁊ Apollo. ⁊ multis aliis. vñ Joā. xij. dī. Et de p̄ncipibus multi crediderūt in eū. ſ ꝓpter phariſeos nō ꝓfitebātur ne de ſynagoga exp̄ellerētur. dicebātur tunc p̄ncipes ſacerdotis ⁊ legis doctores. Multi ēt poſtea legiſperiti hoc pceperūt ſicut dictū eſt de Joſepho. ⁊ idez poſſet dici de multis aliis. Multi āt auertunt̄ a fide xp̄i triplici de cā. vna eſt, ꝓpter timorez penurie tpalis. qz ſemp fuerūt cupidi ⁊ in lege coꝝ ſemp, pmittitur abundātia tpalis. ſō ſupra modū abhorēt ꝛtrariū. alia cā eſt. qz a cunabulis in odijs xp̄i nutriunt̄ ⁊ legi xp̄iane ⁊ xp̄icolis maledicūt in ſynagogis oī die. Illa aūt ad que hoies ſunt aſſueti a puericia. ſunt quaſi in naturā ꝓuerſa ⁊ p ꝓfis auertunt iudiciū itellectus a ꝛitate ꝛtraria. Tertia cā eſt, ꝓpter difficultatē ⁊ altitudinē coꝝ que i fide catholica, ꝓponunt̄ credenda. ſicut ē trinitas pſonaꝝ in diuina nā. ⁊ due nature in vna pſona xp̄i. ⁊ ſacrm̄ euchariſtie: que nullo mō pñt capere ⁊ ſō reputāt nos tres deos colere ⁊ credē. In ipſo ēt ſacro euchariſtie reputāt nos peſſimos idolatras ſicut p experientiaz cognouerunt illi qui frequēter de iſtis cū eis ꝓtulerunt. ⁊ ſō a fide catholica ꝑ talibus auertunt̄ ⁊ plures iā baptiſati ad vomitū reuertunt̄. Finis

Gloſa ordīaria vna cū poſtill̄ ve. f. Nicolai de lyra or. m. felicit̄ finit. Anno ſalut̄ nre Mcccclxxxv. die xo aplī. xviij. Venetiis impreſſa p Ꝑdaganinū de paganinis brix. ſūmo labore ac ſtudio: necnō ⁊ emēdata pveñ. frēz Bernardinū gadolū diui Michael̄ murani poñ. Laus honor ⁊ gloria ſūmo deo p̄ti oīpotēti atq̄ btiſſime vgini marie. Amen.

Oēs ſunt q̄terni: ꝓter b. cc. ff. ll. tt. vv. qqq. rrr. X. Y. q̄ ſunt terni et ZZZ. 44. qui ſunt quinterni.

Cori Venetiarum Capuccinorum.

KNJIŽNA DEDIŠČINA
Knjižnica Koper
Biblioteca Capodistria
BENI LIBRARI

OSREDNJA KNJIŽNICA SREČKA VILHARJA
BIBLIOTECA CENTRALE SREČKO VILHAR
KOPER - CAPODISTRIA
880002634
COBISS